37
17 E
8

R. P. NATALIS ALEXANDRI

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM,

IN SACRA FACULTATE PARISIENSI DOCTORIS ET EMERITI PROFESSORIS

HISTORIA ECCLESIASTICA VETERIS NOVIQUE TESTAMENTI

Ab orbe condito ad Annum post Christum natum milleſimum ſexcenteſimum.

Et in loca ejuſdem inſignia Diſſertationes Hiſtoricæ, Chronologicæ, Criticæ, Dogmaticæ.

IN OCTO DIVISA TOMOS.

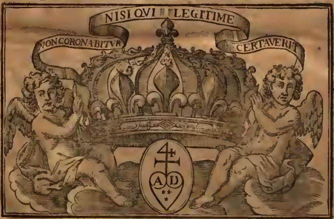
Ante quidem per partes, nunc autem conjunctim & accuratiùs edita:

Rerum novarum acceſſione, Scholiis, & Indicibus locupletiſſimis aucta, illuſtrata, ornata.

TOMUS QUINTUS.

Sæculum Quintum, Sextum, Septimum, & Octavum continens.

Ex libris Monasterij S. Bernardi de Urbe.

PARISIIS,

Sumptibus ANTONII DEZALLIER in Vico San-Jacobæo, ſub ſigno Coronæ Aureæ.

M. DC. XCIX.

Cum Privilegio Regis Chriſtianiſſimi.

INDEX

CAPITUM, ARTICULORUM, Paragraphorum, Diſſertationum, Quæſtionum, Propoſitionum & Aſſertionum, Voluminis V. Hiſtoriam Eccleſiaſticam Novi Teſtamenti V. VI. VII. & VIII. Sæculorum continentis.

CAPUT I. De privatis Perſecutionibus Chriſtianorum quinto Sæculo, page 1
Cap. II. De Pontificibus qui Romanam & univerſalem Eccleſiam rexerunt Sæculo quinto, 3
Art. I. De Innocentio I. ibid.
Art. II. De Zoſimo, 5
Art. III. De Bonifacio I. 6
Art. IV. De Celeſtino I. 7
Art. V. De Sixto III. ibid.
Art. VI. De S. Leone Magno, ibid.
Art. VII. De Hilaro, 8
Art. VIII. De Simplicio, 10
Art. IX. De Felice II. 11
Art. X. De Gelaſio I. ibid.
Art. XI. De Anaſtaſio II. 12
Art. XII. De Symmachi initiis, ibid.
Cap. III. De Hæreſibus, quibus infeſtata Eccleſia eſt Sæculo V. 13
Art. I. De Vigilantii Hæreſi, ibid.
Art. II. De Hæreſi Pelagiana: Et de primis Autoribus & Defenſoribus iſtius Hæreſeos, 14
§. I. De Pelagii Præcurſoribus, & Magiſtris, ibid.
§. II. De Pelagio, & Celeſtio, eorùmque patria, profeſſione, ingenio, moribus, ibid
§. III. De Juliano, & Anniano, 15
§. IV. De Theodoro Mopſueſteno, 16
§. V. De Leporio, 17
§. VI. De Joanne Antiocheno & Orientalibus Epiſcopis, ipſi in Synodo Schiſmatica contra Epheſinam Oecumenicam adhærentibus, 18
§. VII. De Seneca Pelagiano, 19
Art. III. De Pelagianorum erroribus, ibid.
§. I. Eorum errores circa peccatum originale exponuntur, ibid.
§. II. De Pelagianorum erroribus circa liberi arbitrii vires, 20
§. III. De Pelagianorum erroribus circa Gra[illegible], 22
§. IV. Exponitur alter Hæreſeos Pelagianæ ſtatus, 23
§. V. Gratia Legis & Doctrinæ, quam Pelagius admiſit, interiorem mentis illuminationem, non motionem voluntatis complectebatur, 24
§. VI. Gratia Chriſti, ſecundùm Pelagianos, non tantùm doctrinam Evangelicam & exemplum virtutis: verùm etiam remiſſionem peccatorum complectebatur, ibid.
§. VII. Pelagiani Gratiam Habitualem divinitus infuſam agnoverunt, & prædicarunt, 25
§. VIII. Gratiam voluntatis & actionis Pelagius nuſquam admiſit, ſed intellectûs tantùm & poſſibilitatis, quod primum eſt gratiæ Pelagianæ à Catholica diſcrimen, 26
§. IX. Pelagiani gratiam ſuam ad majorem duntaxat operandi facilitatem concedi contendebant: quod alterum erat Pelagianæ gratiæ à Chriſtiana diſcrimen, 28
§. X. Eam tantùm gratiam conceſſit Pelagius, quæ humana merita ſequeretur, eorùmque merces eſſet. Quod tertium eſt Pelagianæ gratiæ à Catholica diſcrimen,
§. XI. A Janſenio Yprenſi, & aliis nonnullis, minùs appoſitè diſtinguuntur quatuor Pelagianæ Hæreſeos ſtatus, ibid.
§. XII. De gratia actuali, præſertim efficaci Pelagianos inter & S. Auguſtinum certatum eſt, 29
§. XIII. Præcedentis Propoſitionis altera pars demonſtratur, ſcilicet S. Auguſtinum contra Pelagianos & Semipelagianos de gratiâ efficaci maximè diſceptaſſe, 32

§. Ult. De Morali Pelagiana, 35
Art. IV. De Conciliis adverſùs Pelagianam Hæreſim congregatis, 36
§. I. De Synodo Carthaginenſi I. contra Celeſtinm, ibid.
§. II. De Synodo Hieroſolymitana, ibid.
§. III. De Synodo Dioſpolitana, ibid.
§. IV. De altera Synodo Carthaginenſi contra Pelagianos, 37
§. V. De Synodo Milevitana, ibid.
§. VI. Quid in cauſſa Pelagii & Celeſtii egerit Innocentius Primus, 38
§. VII. De prima Synodo Romana ſub Zoſimo Pontifice, contra Pelagianos, anno Chriſti 417. ibid.
§. VIII. De priori Synodo Africana contra Pelagianos, tempore Zoſimi, 39
§. IX. De II. Synodo ſub Zoſimo, Anno, 416. 40
§. X. De Pelagianorum damnatione à Zoſimo, ibid.
§. XI. De Tertia Synodo Africana ſub Zoſimo, 41
§. XII. De aliis Synodis contra Pelagianos celebratis, ibid.
§. XIII. De Pelagianorum damnatione in Epheſina Synodo, 42
Art. V. De Conſtitutionibus Imperatorum contra Pelagianos, ibid.
Art. VI. De Pelagianæ Hæreſeos Debellatoribus, 43
§. I. De laboribus ſancti Hieronymi contra Pelagianos, ibid.
§. II. De Oroſii Presbyteri Apologia, 44
§. III. De Scriptis S. Auguſtini adverſus Pelagianos, 45
§. IV. De motis inter Monachos Adrumetinos Controverſiis: & de Libris earum occaſione ſcriptis à S. Auguſtino, 48
§. V. De Opere Imperfecto contra Julianum, 49
§. VI De Sixto Presbytero Romano, ibid.
§. VII. De Mario Mercatore, 50
§. VIII. De Gelaſio Pontifice Romano, ibid.
Art. VII. De Semipelagianorum initio & origine, primiſque illius factionis Autoribus, ac errorum Sectatoribus, ibid.
§. I. Sanctus Auguſtinus in eo errore aliquando verſatus eſt, ibid.
§. II. De Vitali Carthaginenſi, 51
§. III. De Maſſilienſibus, ibid.
§. IV. De Caſſiano, ibid.
§. V. De Fauſto Reienſi, 52
§. VI. De S. Hilario Arelatenſi, ibid.
§. VII. De Vincentio Semipelagiano, 53
§. VIII. De Servro Sulpitio, 57
§. IX. De Gennadio Maſſilienſi, ibid.
§. X. De S. Honorato Maſſilienſi Epiſcopo, ibid.
Art. VIII. De Semipelagianorum Erroribus, ibid.
Art. IX. De Semipelagianorum exiſtimatione apud Patres: & de tempore quô eorum error Hæreſis haberi cœpit ab Eccleſia, 61
Art. X. A quibus impugnati ſint & damnati Semipelagiani, 63
Art. XI. De Prædeſtinatiana Hæreſi, 64
Art. XII. De Neſtorio, & ejus Hæreſi, 65
§ I. De Neſtorii perſona, patriâ, Præceptoribus, ac moribus, ibid.
§. II. De erroribus Neſtorii, & ipſius Hæreſeos exordio, 66
§. III. Quid egerit in cauſâ Neſtorii, Celeſtinus I. cum Romana Synodo, 67
§. IV. De Synodo Alexandrina contra Neſtorium, ibid.
§. V. De Concilio Epheſino, ibid.
§. VI. Quid geſtum ſingulis Actionibus Epheſini Concilii, 68
§. VII. De Geſtis poſt Synodum, vel pendente etiamnùm Synodo, cùm adhuc Patres Epheſi detinerentur, 70
§. VIII. De Pace inter Eccleſias inita, ibid
§. IX. Qui Neſtorianam Hæreſim Scriptis impugnarunt, vel defenderunt, 72
§. X. De Imperatorum Edictis in Neſtorium & Neſtorianos, 73
Art. XIII. De Eutychiana Hæreſi, 74
§. I. Quis Eutyches? Quis ejus Error? Et quando exortus, ibid.
§. II. Quomodo Eutyches ad Concilium I. Conſtantinopolitanum velut Hæreſeos reus delatus fuerit; & quid geſtum Actione I. ibid.
§. III. Quid geſtum ſequentibus Actionibus Concilii Conſtantinopolitani I. adversùs Eutychem uſque ad VII. ibid.
§. IV. Quid geſtum Actione ſeptimâ, 75
§. V. Eutyches S. Petri Chryſologi patrocinium imploravit. Quid reſponderit Epiſcopus Ravennas, 76
§. VI. Quid poſt Synodum Conſtantinopolitanam geſtum ſit in cauſa Eutychetis, 77
§ VII De ſecundo Concilio, ſeu Conventu Conſtantinopolitano in cauſa Eutychetis, ibid.
§. VIII. Indicitur à Theodoſio Imperatore Epheſina II. Synodus, quæ vulgò Prædatoria dicitur, 78
§. IX. Sanctus Leo miſit Legatos ad Epheſinam Synodum II. 79
§. X. Legati S. Leonis in Epheſini Latrocinii conſeſſum non ſunt admiſſi, ibid.
§. XI. Soli Dioſcoro præſidendi jus tribuerat Imperator, 80
§. XII. Theodoſius Magiſtratus mittit ad Concilium, ac decernit ut Flavianus, Julianus, & alij, à ſuffragandi jure excludantur, idib.
§. XIII. De Geſtis Prædatoriæ Synodi, 81
§. XIV. De tyrannica Dioſcori in Flavianum & Legatos Apoſtolicos crudelitate, ibid.
§. XV. Theodoſius Lege latâ Epheſinum Latrocinium firmavit: quam reſcidit

Marcianus

Marcianus Imperator, 82
§. XVI. *Quid actum à S. Leone cum Anatolio Conſtantinopolitano Archiepiſcopo ante Concilii Calcedonenſis celebrationem*, ibid.
§. XVII. *De Concilio Calchedonenſi*, 83
§. XVIII. *De Canonibus Concilii Calchedonenſis*, 88
Art. XIV. *De rebus Geſtis Patriarcharum Alexandrinorum, poſt Dioſcori depoſitionem*, 90
§. I. *De Proterio Dioſcori ſucceſſore*, ibid.
§. II. *Timotheus Ælurus molitur necem Proterio, & Alexandrinam Sedem invadit*, ibid.
§. III. *De Timotheo Salophaciolo, & ſecunda Sedis Alexandrinæ ab Æluro invaſione*, 92
§. IV. *De Petro Moggo*, 93
§. V. *De electione Joannis Talaia, & reſtitutione Petri Moggi*, ibid.
§. VI. *De Petri Moggi Succeſſoribus Patriarchis Alexandrinis Schiſmaticis*, 94
Art. XV. *De Synodi Calchedonenſis hoſtibus*, ibid.
§. I. *Monachi Alexandrini, Synodi Calchedonenſis hoſtes*, ibid.
§. II. *De Tumultu Monachorum Paleſtinæ adversùs Synodum Calchedonenſem*, ibid.
§. III. *Baſiliſcus Tyrannus, Timothei Æluri conſilio Synodum Calchedonenſem impugnat*, 95
§. IV. *Zeno Imperator editô Henotico Synodum Calchedonenſem impugnavit: non Fidem in eâ confirmatam*, 96
§. V. *Acephali, & Hæſitantes, Concilii Calchedonenſis hoſtes infenſiſſimi fuerunt*, 97
§. VI. *Anaſtaſius Imperator Concilii Calchedonenſis hoſtis*, ibid.
§. VII. *De Servo Antiochenæ Sedis invaſore*, ibid.
§. VIII. *Vigilius Antipapa Concilii Calchedonenſis Proditor*, 98
Art. XVI. *De Schiſmate Acacii*, ibid.
Art. XVII. *De Petro Fullone*, 102
Art. XVIII. *De Acephalis, & Theopaſchitis*, 104
Art. XIX *De Patribus qui adversùs Eutychianos & Acephalos, Catholicam Fidem propugnarunt*, ibid.
Cap. IV. *De Scriptoribus Eccleſiaſticis, qui Sæculo V. floruerunt*, 106
Art. I. *De Syneſio*, ibid.
Art. II. *De Severo Sulpitio*, ibid.
Art. III. *De S. Auguſtino, & ejus Operibus*, 107
§. I. *De Pſeudepigraphis S. Auguſtini Operibus Tomi I.* ibid.
§. II. *De Pſeudepigraphis Tomi II.* 108
§. III. *De Pſeudepigraphis Tomi III.* ibid
§. IV. *De Pſeudepigraphis Tomi IV.* 109
§. V. *De Tomi V. Libris*, 111
§. VI. *De Pſeudepigraphis Tomi VI.* ibid.
§. VII. *De Pſeudepigraphis Tomi VII.* ibid
§. VIII. *De Pſeudepigraphis Tomi VIII. & IX.* 113
§. IX. *De Pſeudepigraphis Tomi X.* 116
§. X. *De Nævis quos S. Auguſtino Heterodoxi Pſeudo-Critici, objiciunt*, 128
§. XI. *De approbatione & commendatione Doctrinæ S. Auguſtini ab Eccleſia*, 131
Art. IV. *De Mario Mercatore*, 133
Art. V. *De Mario Victore*, ibid.
Art. VI. *De Oroſio*, ibid.
Art. VII. *De Poſſidio*, 134
Art. VIII. *De Sedulio*, ibid.
Art. IX. *De S. Iſidoro Peluſiota*, ibid.
Art. X. *De Heſychio*, 135
Art. XI. *De S. Nilo*, 136
Art. XII. *De Dracontio Poëta*, ibid.
Art. XIII. *De S. Proclo*, ibid.
Art. XIV. *De S. Cyrillo Alexandrino*, 137
Art. XV. *De Theodoto Ancyrano*, 138
Art. XVI. *De Caſſiano*, 139
Art. XVII. *De Vincentio Lirinenſi*, ibid.
Art. XVIII. *De Socrate, & Sozomeno*, ibid
Art. XIX. *De S. Hilario Arelatenſi, & altero Hilario S. Auguſtini diſcipulo*, 140
Art. XX. *De S. Eucherio*, 141
Art. XXI. *De S. Petro Chryſologo*, ibid.
Art. XXII. *De S. Baſilio Seleucienſi*, ibid.
Art. XXIII. *De Salonio, & S. Valeriano*, 142
Art. XXIV. *De S. Proſpero, & Juliano Pomerio*, ibid.
Art. XXV. *De S. Symeone Stylite*, 146
Art. XXVI. *De Arnobio Juniore*, 147
Art. XXVII. *De Fauſto Reienſi: & Claudiano Mamerto*, ibid.
Art. XXVIII. *De Theodoreto*, ibid.
§. I. ibid.
§. II. *Quô expenduntur teſtimonia Theodoreti, quibus Hæretici contra Fidem præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia; & Tranſubſtantiationis, abutuntur*, 151
Art. XXIX. *De Sancti Leonis Scriptis*, 154
Art. XXX. *De S. Maximo Taurinenſi*, 155
Art. XXXI. *De Victorio Aquitano, & Idacio*, ibid.
Art. XXXII. *De S. Patritio, Faſtidio, & Bacciario*, ibid.
Art. XXXIII. *De Gelaſio Cyziceno, & Gelaſio Papa*, ibid.
§. I. ibid.
§. II. *De Gelaſii doctrina circa Tranſſubſtantiationem, & realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam*, 156
Art. XXXIV. *De Apollinari Sidonio*, 157

Art. XXXV. *De Ænea Gazæo, Victore Vitenſi, & S. Eugenio Carthaginenſi Epiſcopo*, ibid.
Art. XXXVI. *De Gennadio Maſſilienſi*, 158
Cap. V. *De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus Sæculo V. celebratis*, ibid.
Art. I. *De Concilio Toletano I.* ibid.
Art. II. *De Synodo ad Quercum, contra S. Joannem Chryſoſtomum habitâ*, 159
Art. III. *De Synodo Telenſi, ſeu Zellenſi, aut Teleptenſi*, 164
Art. IV. *De Concilio VI. Carthaginenſi*, 165
Art. V. *De Concilio Regenſi*, 166
Art. VI. *De Concilio Arauſicano I.* 167
Art. VII. *De Concilio Vaſenſi II.* 168
Art. VIII. *De Concilio Romano in cauſſa Hilarii Arelatenſis*, ibid.
Art. IX. *De Synodo ſancti Patritii*, 170
Art. X. *De Concilio Arelatenſi II.* 171
Art. XI. *De Concilio Andegavenſi*, ibid.
Art. XII. *De Concilio Arelatenſi III.* ibid.
Art. XIII. *De Concilio Turonico * I.* ibid.
Art. XIV. *De Concilio * Venetico*, ibid.
Art. XV. *De Concilio Romano, ſub Hilaro Papa*, 172
Art. XVI. *De Concilio Cabilonenſi*, ibid.
Art. XVII. *De Concilio Bituricenſi*, 173
Art. XVIII. *De Concilio Romano ſub Gelaſio*, ibid.
Cap. VI. *De Politiâ Eccleſiaſticâ quinti Sæculi*, ibid.
Art. I. *De Primatibus*, ibid.
§ I. *De Primate Hiſpalenſi * in Hiſpaniis*, ibid.
§. II. *De Primate Arelatenſi * in Galliis*, 174
Art. II. *De Epiſcopis*, 175
Art. III. *De Clericorum Congregationibus*, 180
Art. IV. *De Monachis, & Sanctimonialibus*, 181
Art. V. *De Eccleſiæ bonis, & eorum uſu Sæculo V.* 186
Art. VI. *De Clericorum, & bonorum Eccleſiaſticorum Immunitatibus Sæculo V.* 188
Cap. VII. *De Rebus Imperii*, ibid.
Art. I. *De Arcadio*, ibid.
Art. II. *De Honorio & Conſtantio Imperatoribus*, 189
Art. III. *De Theodoſio Juniore*, 190
Art. IV. *De Valentiniano III.* 192
Art. V. *De Marciano*, ibid.
Art. VI. *De Leone Auguſto*, ibid.
Art. VII. *De Zenone*, 193
Art. VIII. *De Anaſtaſio*, ibid.
Art. IX. *De ſtatu Occidentalis Imperii poſt Valentiniani III. mortem*, 194
§. I. *De Maximo Tyranno*, ibid.
§. II. *De Avito Auguſto*, ibid.
§. III. *De Majoriano, Severo, Anthemio, Olybrio, Glycerio, Julio Nepote, Auguſtulo*, 195
§. IV. *De Odoacre, & Theodorico*, ibid
Cap. VIII. *De Regibus Francorum*, 196
Art. I. *De exordiis Monarchiæ Francorum: & de primis eorum, ad Clodoveum uſque Regibus*, ibid
Art. II. *De Clodoveo Magno Rege Francorum*, ibid

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM

SÆCULI QUINTI

DISSERTATIONES SELECTÆ.

Dissertatio I. *De Synodo Palæſtina adverſùs Pelagium*, 200
Quæſtio unica. *Utrum Palæſtina Synodus Pelagii hæreſim damnaverit?* ibid.
Propoſitio, ibid.
Diſſert. II. *De appellatione Celeſtii ad Sedem Apoſtolicam*, 203
Quæſt. unica. *Utrum Celeſtius in Synodo Carthaginenſi anno 412. damnatus, ad Romanum Pontificem appellaverit?* ibid.
Diſſert. III. *De Zoſimi Judicio in causâ Celeſtii*, 204
Quæſt. unica. *Utrum Zoſimus Celeſtii Hæreſim approbaverit?* ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. IV. *De Semipelagianorum Hæreſi*, 206
Quæſt. unica. *Utrum Semipelagiani admiſerunt gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei?* ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. V. *De Prædeſtinatiana Hæreſi*, 211
Quæſt. unica. *Utrum revera fuerit Prædeſtinatiana Hæreſis, an merum ſit Semipelagianorum commentum*, ibid.
Prop. I. 212
Prop. II. ibid.
Prop. III. 214
Prop. IV. [illegible]6
Diſſert. VI. *Diſſertatio de Hæreſi Neſtorii*, 219
Quæſt. unica. *Utrum Neſtorius purus Hæreſeos aſſeri jure meritò poſſit?* ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. VII. *De Concilii Epheſini, quod eſt tertium Oecumenicum, Convocatione, & Præſide*, 225
Quæſt. I. *Quis Concilium Epheſinum convocaverit, Theodoſius, an Celeſtinus Primus*,

mus, ibid.
Prop. ibid.
Quæſt. II. *Quis Epheſino Concilio præfuerit*, 227
Prop., ibid
Diſſert. VIII. *De S. Cyrilli Alexandrini Epiſtolis, & XII. Anathematiſmis adversùs Neſtorium*, 231
Quæſt. unica. *Utrum hæc Scripta ſint erroris pura, vel jure ſint erroris ab Orientalibus inſimulata*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. IX. *De Fide Joannis Antiocheni*, 239
Quæſt. unica. *Utrum Joannes Antiochenus erroribus Neſtorii patrocinatus fuerit*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. X. *De Eutychetis errore*, 243
Quæſt. unica. *In quo poſitus fuerit error Eutychetis*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. XI. *De Synodi Calchedonenſis convocatione & Præſide*, 245
Quæſt. I. *Quis Synodum Calchedonenſem convocaverit*, ibid.
Prop. ibid.
Quæſt. II. *Utrum S. Leo Synodo Calchedonenſi per Legatos præfuerit*, 247
Prop. ibid.
Diſſert. XII. *De Epiſtola S. Leonis Dogmatica ad Flavianum, in Concilio Calchedonenſi approbata*, 249
Quæſt. unica. *Utrum Synodus Calchedonenſis Epiſtolam S. Leonis cum Fidei Regulis collatam receperit*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. XIII. *De Dioſcori Damnatione*, 25[illegible]
Quæſt. unica. *Utrum Dioſcorus fuerit à Concilio Calchedonenſi ob Hæreſim damnatus*, ibid.
Prop. 254
Diſſert. XIV. *De Diſciplina erga Theodoretum obſervatâ Actione 8. Concilii Calchedonenſis*, 256
Quæſt. unica. *Utrum Theodoretus Neſtorium cum ejus Hæreſi damnare meritò coactus ſit à Calchedonenſi Synodo*, ibid.
Prop. 257
Diſſert. XV. *De Concilii Calchedonenſis Canonibus*, 262
Art. I. *Quid Canone vigeſimo-octavo Concilii Calchedonenſis Conſtantinopolitanæ Sedi collatum fuerit*, ibid.
Prop. ibid.
Art. II. *Utrum S. Leo Canonem vigeſimum-octavum Synodi Calchedonenſis approbaverit*, ibid.
Prop. ibid.
Art. III. *Utrum ſemper viguerit in Oriente Canon vigeſimus-octavus Concilii Calchedonenſis, & utrum Anatolius Jure ſibi delato ceſſerit*, 264
Art. IV. *Utrum omnes Canones Concilii Calchedonenſis, à Sancto Leone probati ſint, dempto vigeſimo-octavo*, 265
Prop. ibid.
Diſſert. XVI. *De cauſa Juvenalis Jeroſolymitani, & Maximi Antiocheni, in Synodo Calchedonenſi compoſitâ*, 266
Diſſert. XVII. *De Cauſa Domni Antiocheni*, 267
Prop. ibid.
Diſſert. XVIII. *De Zenonis Imperatoris Henotico*, 269
Prop. ibid.
Diſſert. XIX. *De Cauſa Acacii*, 271
Quæſt. unica. *Utrum juſta fuerit Acacii damnatio*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. XX. *De Cauſa Euphemii & Macedonii*, 277
Quæſt. unica. *Utrum Euphemius & Macedonius Hæretici fuerint, aut Schiſmatici*, ibid.
Prop. ibid.

PANOPLIA
ADVERSUS HÆRESES
QUINTI SÆCULI.

Diſſertatio XXI. *De peccato Originali, contra Pelagianos* 283
Prop. *Originale peccatum ab Adamo in omnes ipſius poſteros propagari, contra Pelagianos, in Socinianis redivivos, Scriptura ſacra demonſtrat, Traditio Patrum teſtimoniis ad Pelagii uſque tempora firmata evincit; congrua rationes perſuadent*, ibid.
Diſſert. XXII. *De neceſſitate gratiæ Chriſti contra Pelagianos & Semipelagianos*, 303
Art. I. *Quô probatur Gratia neceſſitas ad fidem, ipſumque fidei initium*, ibid.
Art. II. *Quo Gratia neceſſitas ad cujuſcumque boni operis initium & conſummationem demonſtratur*, 308
Art. III. *Quo Gratia Chriſti neceſſitas ad perſeverantiam demonſtratur*, 314
Diſſert. XXIII. *Adversùs Hæreſim Neſtorii*, 321
Art. I. *Utrùm una ſit in Chriſto perſona, ſive unus idemque Dei & hominis Filius*, ibid.
Prop. *Unam eſſe Chriſti perſonam, naturis conſtantem duabus, unumque Dei & hominis Filium, Scriptura ſacra, SS. Patrum, & Conciliorum oraculis, adversùs Neſtorium evincitur*, ibid.

Art. II. *Utrum Beatiſſima Virgo Maria verè propriéque dicenda ſit Mater Dei,* 324
Prop. *Mariam Virginem veriſſimè propriéque Matrem Dei eſſe ac dici debere, docet ac tuetur contra Neſtorium Catholica Fides,* ibid.
Diſſert. XXIV. *Adversùs Hæreſim Eutychianam,* 328
Diſſert. XXV. *Adversùs Hæreſim Vigilantii: Quâ etiam recentiorum Hagiomachorum errores,* JOANNIS DALLÆI *præſertim libris* de Religioſi cultus objectò, *defenſi, refelluntur & evertuntur,* 334
Quæſt. I. *De ſacrarum Reliquiarum veneratione,* ibid.
Aſſert. I. *Reliquias Sanctorum in veneratione habendas contra Vigilantium, Wicleſiſtas, Lutheranos, & Calvinianos Scriptura ſacra probat, Sanctorum oſſibus & cineribus delatum honorem commemorans & commendans,* ibid.
Aſſert. altera. *Sanctorum, præſertimque Martyrum corpora, cineres, oſſa, Reliquias, in honore ac pretio habendas, Traditio & mos Eccleſiæ vetus ac perpetuus evincunt,* 335
Quæſt. II. *De Sanctorum cultu, & Invocatione,* 341
Art. I. *Utrum Sanctis Religioſum cultum deferre liceat,* ibid.
Prop. I. *Sanctos ſacro cultu & honore, civili majore, inferiore divino, proſequi licet: cujus religionem Scriptura ſacra adſtruit auctoritas,* ibid.
Prop. II. *Sanctorum cultum religioſum Eccleſiæ veteris auctoritas, uſuſque à primis Chriſtianiſmi ſæculis approbant,* 346
Art. II. *De Sanctorum invocatione,* 347
Prop. I. *Angelorum & Sanctorum cum Chriſto regnantium invocationem Chriſtiana Religio permittit, approbatque cen maximè utilem, verbô Dei ſuffragante,* 348
Prop. II. *Sanctorum cum Chriſto regnantium invocationem licitam, piam, & utilem eſſe, Traditio, & perpetuus Eccleſiæ uſus approbant,* 351

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

SEXTI SÆCULI

SYNOPSIS.

CAPUT I. DE *Piorum Perſecutionibus, VI. Seculo,* 371
Cap. II. *De Summis Pontificibus, qui Eccleſiam rexerunt Seculo VI.* ibid.
Art. I. *De Symmacho,* ibid.
Art. II. *De Hormiſda,* 374
Art. III. *De Joanne I.* ibid.
Art. IV. *De Felice III.* ibid.
Art. V. *De Bonifacio II.* 375
Art. VI. *De Joanne II.* ibid.
Art. VII. *De Agapeto,* 376
Art. VIII. *De Silverio,* 377
Art. IX. *De Vigilio,* ibid.
Art. X. *De Pelagio I.* 378
Art. XI. *De Joanne III. & Benedicto I.* 379
Art. XII. *De Pelagio II.* ibid.
Art. XIII. *De S. Gregorio Magno,* 308
Cap. III. *De Controverſiis, & Hæreſibus VI. Sæculi,* 391
Art. I. *De Cauſa Trium Capitulorum,* ibid.
§. I. *Quid ante Synodum V. hac in causâ geſtum fuerit,* ibid.
§. II. *De V. Synodo Oecumenica,* 393
§. III. *De iis quæ poſt Synodum V. in cauſa Trium Capitulorum geſta ſunt,* 396
Art. II. *De tumultu Monachorum Scythiæ,* 398
Art. III. *De Corrupticolis, Phantaſiaſtis, Agnoetis, & Tritheitis,* 400
Art. IV. *De Monachis Acœmetis,* 401
Cap. IV. *De Auctoribus Eccleſiaſticis VI. Sæculi,* ibid.
Art. I. *De Ruricio, Paſchaſio, Procopio Gazæo, & Avito,* ibid.
Art. II. *De Ennodio, Boëtio, Joanne Maxentio, Gilda Sapiente, & Dionyſio Exiguo,* 402
Art. III. *De Eugippio, & S. Remigio,* ibid.
Art. IV. *De Sancto Fulgentio,* 403
Art. V. *De Ferrando, Marcellino Comite, Juſto Orgelitano, Nonno, Cæſario Arelatenſi, & Vigilio Tapſenſi,* 407
Art. VI *De Victore Capuano, Ruſtico, Primaſio, Junilio Africano, & Liberato,* 408
Art. VII. *De Facundo Hermianenſi,* ibid.
§. I. ibid.
§. II. *Facundi auctoritatem contra Fidem realis*

realis præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia perperam objiciunt Hæretici, 409

Art. VIII. *De Victore Tunnonenſi, Areta, Zacharia Mytilenenſi, & Agapeto*, 410

Art. IX. *De Caſſiodoro*, ibid.

Art. X. *De Martino Dumienſi, Joanne Climaco, Dorotheo, Leontio Byzantino*, 411

Art. XI. *De Venantio Fortunato*, ibid.

Art. XII. *De S. Gregorio Turonenſi*, ibid.

Art. XIII. *De Anaſtaſiis Sinaitis*, 412

§. I. ibid.

§. II. *De Sententia Anaſtaſii Monachi Sinaita circa præſentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia*, 413

Art. XIV. *De Evagrio Scholaſtico, & Joanne Jejunatore*, 414

Art. XV. *De Joanne Biclarenſi, Eulogio Alexandrino, & Leandro Hiſpalenſi*, 415

Art. XVI. *De Scriptis Sancti Gregorii Magni*, ibid.

Art. XVII. *De Mario Aventicenſi, & Theophilacto Simocatta*, 421

Cap. V. *De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus præcipuis, quibus Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita, & inſtaurata eſt VI. Seculo*, ibid.

Art. I. *De Concilio Agathenſi*, ibid.

Art. II. *De Concilio Aurelianenſi I.* 423

Art. III. *De Concilio Tarraconenſi*, 424

Art. IV. *De Concilio Gerundenſi*, 425

Art. V. *De Concilio Epaonenſi*, ibid.

Art. VI. *De Concilio Lugdunenſi I.* 4

Art. VII. *De Concilio Ilerdenſi*, 427

Art. VIII. *De Concilio Valentino in Hiſpania*, ibid.

Art. IX. *De Concilio Arelatenſi IV.* 428

Art. X. *De Synodo Carthaginenſi, ſub Bonifacio*, ibid.

Art. XI. *De Concilio Vaſenſi*, 429

Art. XII. *De Concilio Toletano II.* ibid.

Art. XIII. *De Concilio Aurelianenſi II.* ibid.

Art. XIV. *De Concilio Arvernenſi*, 430

Art. XV. *De Concilio Aurelianenſi III.* [illegible]

Art. XVI. *De Concilio Barcinonenſi*, 432

Art. XVII. *De Synodo Aurelianenſi IV.* ibid.

Art. XVIII. *De Synodo Aurelianenſi V.* 433

Art. XIX. *De Synodo Arelatenſi V.* 434

Art. XX. *De Synodis Pariſienſibus Secunda, & Tertia*, ibid.

Art. XXI. *De Concilio Bracarenſi I.* 435

Art. XXII. *De Concilio Lugdunenſi II.* 436

Art. XXIII. *De Concilio Turonenſi II.* ibid.

Art. XXIV. *De Concilio Lucenſi*, 437

Art. XXV. *De Concilio Bracarenſi II.* ibid.

Art. XXVI. *De Concilio Matiſconenſi I.* 438

Art. XXVII. *De Concilio Lugdunenſi II.* 439

Art. XXVIII. *De Concilio Matiſconenſi II.* ibid.

Art. XXIX. *De Concilio Antiſiodorenſi*, 440

Art. XXX. *De Concilio Toletano III.* 441

Art. XXXI. *De Conventu duplici Epiſcoporum, in cauſa Monialium perduellium Monaſterii Pictavenſis*, 443

Art. XXXII. *De Concilio Narbonenſi*, ibid.

Art. XXXIII. *De Concilio Hiſpalenſi I.* 444

Art. XXXIV. *De Concilio Cæſaraugustano II.* ibid.

Art. XXXV. *De Concilio Toletano ſub Pontificatu Sancti Gregorii*, 445

Art. XXXVI. *De Concilio Oſcenſi*, ibid.

Art. XXXVII. *De Concilio Barcinonenſi*, ibid.

Cap. VI. *De Politia Eccleſiaſtica Seculi ſexti & ſeptimi*, ibid.

Art. I. *De Romano Pontifice*, ibid.

Art. II. *De Minoribus Patriarchis, & de Primatibus*, 446

§. I. *De Patriarchis Aquileienſi & Gradenſi*, ibid.

§. II. *De Primate Primæ Juſtinianæ*, 447

§. III. *De Toletano Primate in Hiſpaniis*, ibid.

§. IV. *De Primatu Remenſis Epiſcopi in Galliis*, ibid.

Art. III. *De Epiſcopis*, 448

Art. IV. *De Clericis*, 455

Art. V. *De Monachis, & Monialibus*, 459

Art. VI. *De Bonis Eccleſiæ*, 469

Art. VII. *De Clericorum Immunitatibus*, 470

Cap. VII. *De Rebus Imperii*, 472

Art. I. *De Juſtino Seniore*, ibid.

Art. II. *De Juſtiniano*, ibid.

Art. III. *De Juſtino Juniore*, 477

Art. IV. *De Tiberio*, 478

Art. V. *De Mauritio Augusto*, ibid.
Cap. VIII. *De Regibus Francorum, eorúmque Geſtis*, 479
Art. I. *De Filiis Clodovei*, ibid.
Art. II. *De Filiis Clotarii I.* 481
Art. III. *De Childeberto II. ejúſque filiis & de Clotario II.* 485
Cap. ultimum. *De Hiſpaniæ Regibus, V. & VI. Sæculo*, 487

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI SEXTI DISSERTATIONES SELECTÆ.

Dissertatio I. *De Synodi Romanæ Palmaris Judicio in cauſâ Symmachi Pontificis Maximi*, 491
Quæſt. unica. *Utrum iſta Synodus cauſam Symmachi Papæ judicare ſummo jure potuerit*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. II. *De Fide Monachorum Scythiæ*, 494
Quæſt. unica. *Utrum Scythæ Monachi Eutychiani fuerint*, ibid.
Prop. I. ibid.
Prop. II. 495
Diſſert. III. *De V. Synodi Oecumenicæ convocatione, Præſide, Auctoritate*, 501
Art. I. *Quis Synodum V. Oecumenicam convocaverit*, ibid.
Prop. ibid.
Art. II. *Quis præſederit Synodo V. Oecumenicæ*, 503
Prop. ibid.
Art. III. *Utrum Quinta Synodus approbata ſit ab Eccleſia*, 504
Prop. ibid.
Diſſert. IV. *De Trium Capitulorum damnatione*, 507
Quæſt. unica. *Utrum Quinta Synodus Tria Capitula juſtè damnaverit*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. V. *De ſenſu Anathematiſmorum V. Synodi*, 519
Quæſt. unica. *Utrùm Anathema latum à V. Synodo ſolos Neſtorianos feriat? An etiam Catholicos Trium Capitulorum Defenſores*, ibid.
Prop. ibid.

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES SEXTI SÆCULI.

Diſſert. VI. *Adversùs Aphthartodocetas; quâ probatur Chriſti Corpus ante Reſurrectionem corruptibile fuiſſe*, 525
Diſſert. VII. *Contra Agnoëtas*, 527

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SÆCULI SEPTIMI SYNOPSIS.

Caput I. *De Pontificibus, qui Romanam & univerſalem Eccleſiam rexerunt Sæculo VII.* 531
Art. I. *De Sabiniano, Bonifacio III. & Bonifacio IV.* ibid.
Art. II. *De Papa Deuſdedit, & Bonifacio V.* ibid.
Art. III. *De Honorio I. Severino, Joanne IV. & Theodoro*, 532
Art. IV. *De Martino I.* 533
Art. V. *De Eugenio I. Vitaliano, Adeodato, & Dono*, 534
Art. VI. *De Agathone, Leone II. & Benedicto II.* 535
Art. VII. *De Joanne V. & Conone*, ibid.
Art. VIII. *De Sergio I.* ibid.
Cap. II. *De Hæreſibus Sæculi VII.* 537
Art. I. *De Monothelitarum Hæreſi*, ibid.
§. I. *De palmari Monothelitarum errore*, ibid.
§. II. *De Auctoribus & Fautoribus Hæreſeos Monothelitarum*, ibid.
§. III. *A quibus impugnati ſint, & damnati Monothelitæ*, 540
§. IV. *De Sexta Synodo Oecumenica*, 542
Art. II. *De falsâ Mahometanorum Religione*, 546
Art. III. *De Paulicianorum Hæreſi*, 549
Cap. III. *De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus, quibus ſancita eſt & reſtaurata Diſciplina Sæculo VII.* ibid.
Art. I. *De Concilio Pariſienſi V.* ibid.
Art. II. *De Concilio Hiſpalenſi II.* 550
Art. III. *De Concilio Remenſi*, 551
Art. IV. *De Concilio Toletano IV.* 552

Art. V. *De Concilio Toletano V.* 554
Art. VI. *De Concilio Toletano VI.* ibid.
Art. VII. *De Concilio Toletano VII.* 555
Art. VIII. *De Concilio Cabilonenſi,* ibid.
Art. IX. *De Concilio Toletano VIII.* 556
Art. X. *De Concilio Toletano IX.* ibid.
Art. XI. *De Concilio Toletano X.* 557
Art. XII. *De Concilio Emeritenſi,* ibid.
Art. XIV. *De Concilio Auguſtodunenſi,* 558
Art. XV. *De Concilio Herudfordiæ,* ibid.
Art. XVI. *De Concilio Toletano XI.* ibid.
Art. XVII. *De Concilio Bracarenſi IV.* 559
Art. XVIII. *De Concilio Toletano XII.* ibid.
Art. XIX. *De Concilio Toletano XIII.* 560
Art. XX. *De Conciliis Toletanis XIV. & XV.* ibid.
Art. XXI. *De Concilio Cæſarauguſtano III,* 561
Art. XXII. *De Concilio Toletano XVI.* ibid.
Art. XXIII. *De Concilio Toletano XVII.* 562
Art. XXIV. *De Concilio Nannetenſi,* ibid.
Cap. IV. *De Auctoribus Eccleſiaſticis Sæculi VII.* 563
Art. I. *De S. Columbano, & Cumeano,* ibid.
Art. II. *De Auctore Chronici Alexandrini,* ibid.
Art. III. *De Joanne Moſcho, & aliis,* ibid.
Art. IV. *De S. Iſidoro Hiſpalenſi,* 565
Art. V. *De Sophronio, S. Maximo, Theodoro Raythuenſi, Joanne Carpathiorum, & aliis,* 567
Art. VI. *De S. Eligio, S. Audoëno, & Jona,* ibid.
Art. VII. *De Sancto Ildefonſo,* ibid.
Art. VIII. *De Juliano Toletano,* 568
Art. IX. *De Marculfo, & Formulis ab eo editis,* ibid.
Art. X. *De Theodoro Cantuarienſi, & Adamanno,* 570
Cap. V. *De Rebus Imperii,* 571
Art. I. *De Phoca,* ibid.
Art. II. *De Heraclio,* ibid.
Art. III. *De Conſtantino, Heracleona, & Conſtante,* 572
Art. IV. *De Pogonato,* ibid.
Art. V. *De Juſtiniano Rhinotmeto, Leontio, & Tiberio Apſimaro,* ibid.
Cap. VI. *De Regibus Francorum,* 573
Art. I. *De Clotario II.* ibid.
Art. II. *De Dagoberto,* 574

Art. III. *De Sigiberto III. & Clodoveo II.* 576
Art. IV. *De Clotario III. & Childerico II.* 577
Art. V. *De Theoderico III. & Dagoberto II.* 579
Art. VI. *De Clodoveo III. & Childeberto III.* 580
Cap. VII. *De Hiſpaniæ Rebus Sæculo VII.* 581
Art. I. *De Liuva, Vvitterico, & Gundemaro Hiſpaniæ Regibus,* ibid.
Art. II. *De Siſebuto, Suinthila, & Rechimiro Regibus,* 581
Art. III. *De Siſenando, Chintila, & Tulga,* 582
Art. IV. *De Chindaſuintho, Receſuintho, Vvamba, & Ervigio,* ibid.
Art. V. *De Egica Rege,* 583
Cap. VIII. *De Rebus Angliæ, ſexto, ſeptimo, & octavo Sæculis,* ibid.
§. I. *De Anglorum adventu in Britanniam, eorúmque Bellis,* ibid.
§. II. *De Britannia in multa Regna diviſione,* 584
§. III. *De Regibus Cantii,* ibid.
§. IV. *De Regibus Auſtralium Saxonum, ſive Sud-Saxiæ,* 587
§. V. *De Regibus Orientalium Anglorum, ſive Eſtangliæ,* ibid.
§. VI. *De Regibus Orientalium Saxonum, ſive Eſt-Saxiæ,* 588
§. VII. *De Regibus Merciorum, ſive Mediterraneorum Saxonum,* 589
§. VIII. *De Regibus Northumbriæ,* 591
§. Ultimus. *De Regibus Occidentalium Saxonum, ſeu Vveſt-Saxiæ,* 595

IN HISTORIAM
ECCLESIASTICAM
SÆCULI SEPTIMI
DISSERTATIONES SELECTÆ.

Dissertatio I. *De Convocatione, & Præſidentia Sexti Concilii Oecumenici,* 599
Quæſt. I. *Quis Synodum Sextam Oecumenicam convocaverit,* ibid.
Prop. ibid.
Quæſt. II. *Quis Sextæ Synodo Oecumenicæ præfuerit,* 600
Prop. I. ibid.
Prop. II. 601
Diſſert. II. *De Honorii damnatione in VI. Synodo Oecumenica,* 602
Prop. I. ibid.

Prop. II. 606
Prop. III. 612
Differt. III. *De Canonibus Synodi Quiniſextæ, & ejuſdem Epochâ,* 616
Differt. IV. *De Wamba Regis abdicatione,* 620
Quod unica Zlivam Rex Wamba fuerit *à Concilio Toletano XII. depoſitus,* ibid.
Prop. ibid.

PANOPLIA

ADVERSUS HÆRESES

SÆCULI SEPTIMI.

DISSERT. V. *ADverſùs Hæreſim Monothelitarum,* 623
Differt. VI. *Adverſùs Mahometanam Sectam,* 630
Prop. ibid.
Differt. VII. *Adverſùs Paulicianos, de Religioſo cultu Dominicæ Crucis,* 636
Prop. ibid.

HISTORIÆ

ECCLESIASTICÆ

OCTAVI SÆCULI

SYNOPSIS.

CAPUT I. *DE Romanis Pontificibus, qui rexerunt Eccleſiam octavo Sæculo,* 647
Art. I. *De Joanne VI. Joanne VII. & Siſinnio,* ibid.
Art. II. *De Conſtantino* ibid.
Art. III. *De Gregorio II.* 648
Art. IV. *De Gregorio III.* 649
Art. V. *De Zacharia,* 650
Art. VI. *De Stephano II. & Stephano III.* 652
Art. VII. *De Paulo Primo,* 655
Art. VIII. *De Stephano Quarto,* 656
Art. IX. *De Hadriano Primo,* 657
Art. X. *De Leonis Tertii initiis,* 660
Cap. II. *De Hæreſibus Octavi Sæculi,* 662
Art. I. *De Iconoclaſtarum Hæreſi,* ibid.
§. I. *De ejus Ortu ac Statu ſub Leonis Iſauri Imperio,* ibid.
§. II. *De ejuſdem Hæreſeos Incrementis ſub Imperio Conſtantini Copronymi, & Leonis ejus filii,* 664
§. III *De reſtitutione Sacrarum Imaginum ſub Conſtantini & Irenes Imperio; Et de Synodo Septima Oecumenicâ,* 666
§. IV. *Hiſtoria ſingularum Actionum Synodi Septimæ,* 667
§. V. *De Canonibus Synodi Septimæ Oecumenicæ,* 670
§. VI. *De geſtis poſt Synodum Septimam in causâ Imaginum,* 671
Art. II. *De Alberto & Clemente Hæreticis,* 674
Art. III. *De Hæreſi Feliciana & Elipandiana,* 676
§. I. *De Auctoribus, & Erroribus,* ibid.
§. II. *De Feliciana & Elipandina Hæreſeos Damnatione,* 677
§. III. *De Feliciana Hæreſeos Debellatoribus,* 679
Cap. III. *De Scriptoribus Eccleſiaſticis Sæculi VIII.* 680
Art. I. *De S. Aldhelmo,* ibid.
Art. II. *De Venerabili Beda,* ibid.
Art. III. *De Sancto Germano Patriarcha,* 683
Art. IV. *De Sancto Joanne Damaſceno,* ibid.
Art. V. *De Coſma Hieroſolymitano, Georgio Hamartolo, & Anaſtaſio Abbate,* ibid.
Art. VI. *De S. Bonifacio,* 684
Art. VII. *De B. Alcuino, & S. Paulino Aquileienſi,* ibid.
Art. VIII. *De Etherio & Beato,* 686
Art. IX. *De Paulo Diacono,* ibid.
Art. X. *De Georgio Syncello* 687
Art. XI. *De Theophane,* ibid.
Art. XII. *De Fredegario,* 688
Art. XIII. *De Antonio Meliſſa,* ibid.
Art. XIV. *De Ambroſio Authperto,* ibid.
Art. XV. *De Leidrado & Odilberto,* 689
Cap. IV. *De Synodis Provincialibus, quarum Decretis reſtaurata Diſciplina eſt Octavo Sæculo,* ibid.
Art. I. *De Synodo Germanica,* ibid.
Art. II. *De Synodo Liptinenſi,* 690
Art. III. *De Synodo Sueſſionico,* ibid.
Art. IV. *De Synodo Cloveshovia, in Anglia,* ibid.
Art. V. *De Concilio Vermerienſi,* 691
Art. VI. *De Concilio Vernenſi,* 692
Art. VII. *De Synodo Compendienſi,* 693
Art. VIII. *De Synodo Dingolvingenſi, in Bajoaria,* 694
Art. IX. *De Concilio Francofordienſi, ad Mœnum,* ibid.
Art. X. *De Synodo Forojulienſi,* 696
Cap. V. *De Politia Eccleſiaſtica Sæculi VIII.* 697
Art. I. *De Primatibus & Metropolitanis,* ibid.
Art. II. *De Epiſcopis,* 698
Art. III. *De Clericis,* 702

Art. IV. *De Monachis, & Sanctimonialibus*, 707
Art. V. *De Bonis Eccleſiæ*, 712
Art. VI. *De Oneribus, & Immunitatibus Eccleſiarum & Clericorum*, ibid.
Cap. VI. *De Imperatoribus, qui rerum potiti ſunt Octavo Sæculo*, 714
Art. I. *De Tiberio Apſimaro, & Juſtiniano Rhinotmeto iterùm Imperante*, ibid.
Art. II. *De Philippico, Anaſtaſio, & Theodoſio Adramytteno*, 715
Art. III. *De Leone Iſaurico*, ibid.
Art. IV. *De Conſtantino Copronimo*, 716
Art. V. *De Leone Conſtantini filio*, 717
Art. VI. *De Conſtantino & Irene*, ibid.
Cap. VII. *De Regibus, Rebuſque Francorum Octavo Sæculo*, 719
Art. I. *De Dagoberto III.* ibid.
Art. II. *De Chilperico III. & Clotario IV.* ibid.
Art. III. *De Theodorico IV.* 720
Art. IV. *De Interregno poſt Theodorici Regis obitum*, 721
Art. V. *De Childerico Tertio, Merovingiorum Regum poſtremo*, 722
Art. VI. *De Pippino Rege*, 723
Art. VII. *De Carolo, & Carolomanno Regibus*, 724
Art. VIII. *De Carolo Magno, Ex quo Franciæ totius Monarchiam obtinuit*, 725
Cap. VIII. *De Rebus Hiſpaniæ*, 728
Art. I. *De Vvitiza, & Ruderico Regibus*, ibid.
Art. II. *De Pelagio*, 729
Art. III. *De Alfonſo, cognomento Catholico*, 730
Art. IV. *De Froila, Aurelio, & Silo Regibus*, ibid.
Art. V. *De Alfonſo Caſto, Mauregata, & Veremundo Regibus*, 731

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI OCTAVI DISSERTATIONES SELECTÆ.

Dissertatio I. *De Gregorii II. Romani Pontificis erga Leonem Iſaurum Imperatorem Moderatione*, 733
Quæſt. unica. *Utrum Gregorius II. Leonem Iſaurum tributorum exactione privaverit, vel Italiæ populos ad defectionem incitarit*, ibid.
Prop. ibid.
Diſſert. II. *De Tranſlatione Regni Francorum à Childerico Rege, ad Pippinum Majorem Domûs*, 737
Quæſt. unica. *Utrum à Zacharia, vel Stephano III. Romanis Pontificibus Francorum Regnum ablatum fuerit Childerico, & Pippino collatum*, ibid.
Prop. *Nec Zacharia, nec Stephani III. Romanorum Pontificum Auctoritate, Regnum Francorum à Childerico III ad Pippinum tranſlatum eſt*, ibid.
Diſſert. III. *De Convocatione, & Præſidentia Septimæ Synodi*, 746
Art. I. *A quo fuerit convocata*, ibid.
Prop. ibid.
Quæſt. II. *Quis Synodo Septimæ præfuerit*, 747
Prop. ibid.
Diſſert. IV. *De Fide Iconomachorum circa Euchariſtiam*, 748
Prop. ibid.
Diſſert. V. *De Felicis & Elipandi errore*, 752
Quæſt. unica. *Utrum Felix & Elipandus Neſtorii hæreſim inſtaurarint*, ibid.
Prop. ibid.

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES OCTAVI SÆCULI.

Dissert. VI. *De Imaginibus adversùs veteres novóſque Iconomachos: Ac præſertim contra libros IV.* Joannis Dallæi *Calviniſtæ Miniſtri*, 757
Quæſt. unica. *Utrum uſus, cultúſque Imaginum Chriſti, & Sanctorum, pugnet cum lege Dei*, ibid.
Aſſertio Catholica, ibid.
§. I. *Dogma Catholicum ex Scripturâ Sacra probatur: & objectiones Dallæi & aliorum, ex eadem petita, diluuntur*, ibid.
§. II. *Dogma Catholicum de uſu & cultu Imaginum probatur ex Patribus, & Eccleſiæ Judicio*, 765
§. III. *Dallæi Objectiones ex Patribus quinque priorum Sæculorum petitæ diluuntur*, 771
§. IV. *Diluitur objectio* Dallæi *ducta ex* Sancto Gregorio Magno, 778
§. V. *Proponitur Objectio* Dallæi *ex libris Carolinis petita*, 780
§. VI. *Reſponſio illorum confutatur, qui libros Carolinos alicujus Hæretici Opus eſſe ſcripſere; Et oſtenditur illorum Auctorem eſſe Carolum Magnum*, 782
§. VII. *Ad Objectiones ex Libris Carolinis petitas reſpondetur*, 784

§. VIII.

§. VIII. *Diluitur objectio* DALLÆI *ex Concilio Francofordienſi petita,* 788
§. IX. *Proponitur objectio* DALLÆI, *ex Synodo Pariſienſi ſub* LUDOVICO PIO *petita,* 793
§. X. *Reſpondetur ad objectionem ex Synodo Pariſienſi petitam,* 794
§. XI. *Reſpondetur ad quorumdam Heterodoxorum Objectionem ex* HINCMARO *petitam,* 796
§. XII. *Diluitur objectio* DALLÆI, *petita ex* AGOBARDI *teſtimonio,* ibid.
§. XIII. *Diluitur objectio* DALLÆI *ex* JONA AURELIANENSI *petita,* 798
§. XIV. *Oſtenditur* DUNGALUM *Dallæi, aliorúmque recentium Iconomachorum cauſa non favere,* 799
§. XV. *Oſtenditur Dallæum abuti auctoritate* WALAFRIDI STRABONIS, 800
Diſſert. VII. *Contra Felicis, & Elipandi Hæreſim,* 801
Quæſt. unica. *Utrum Chriſtus ſecundum humanam naturam ſit Filius Dei Adoptivus,* ibid.
Prop. ibid.

FINIS.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ QUINTI SÆCULI SYNOPSIS.

CAPUT PRIMUM.

De privatis Perſecutionibus Chriſtianorum quinto Sæculo.

Martyres Ananienſes.

NULLÆ hoc ſæculo generales Eccleſiæ perſecutiones; ſed privatæ nonnullæ fuerunt. Anno 400. Ruſtici vallis Ananiæ à Tridentina civitate ſpatio 25. milliarium diſſitæ, Ethnicis adhuc ſuperſtitionibus implicati, & idolorum everſionem Honorii Imp. Edictis ubique factam impatienter ferentes, Siſinnium Diaconum, Martyrium Lectorem, & Alexandrum Oſtiarium, crudeliter trucidarunt. Celebre eſt Martyrum Ananienſium in Eccleſia nomen: quorum Acta leguntur apud Surium ex veteribus MSS. excerptâ, unà cum Vigilii Tridentini Epiſcopi Epiſtola ad Simplicianum de eorum martyrio ſcripta. Simplicianus ille, non Mediolanenſis Epiſcopus, quod Baronius Cardinalis exiſtimavit. Nam Gennadius *in Catalogo Virorum Illuſtrium*, de Vigilio ait, Ipſum Epiſtolam ſcripſiſſe continentem geſta Martyrum ſui temporis apud Barbaros, & libellum in laudem Martyrum, *ad Simplicianum quemdam*. Quibus verbis alium à Simpliciano Epiſcopo Mediolanenſi, cujus cap. proximè antecedenti cum laude meminerat, indicavit. Non multò poſt Vigilium ipſum à Gentilibus ſuæ Diœceſeos lapidibus obrutum, ex Uſuardi Martyrologio colligitur, 6. Kal. Julii.

Perſecutio Perſica.

Anno Chriſti circiter 420. gravis perſecutio Chriſtianos in Perſide vexavit, ab Iſdigerde Rege excitata, à Vararane, ſive Gororane ejus filio crudelitate majori continuata. Excitata primùm perſecutio eſt Abdæ Epiſcopi imprudenti zelo, qui Pyreum, id eſt Templum Igni conſecratum deſtruxit. Quod cùm jubente Rege ædificare noluiſſet, trucidatus eſt, & Eccleſiæ ſolo æquatæ. Ac rectè quidem renuiſſe templi inſtaurationem pium Epiſcopum, ob idque Martyrii corona dignum, Theodoretus notat, quamvis illud intempeſtivè deſtruxiſſet: Apoſtolum non imitatus, qui nullam Deorum aram Athenis everterit; ſed Athenienſium errorem verbis coarguit, & veritatem demonſtravit. Nobile fuit illâ in perſecutione Benjamini Diaconi certamen. Confeſſionis etiam gloriâ illuſtres extiterunt Hormiſda vir primariæ nobilitatis, ex Achemenidarum ſtirpe, patre ortus Præfecto; & Suenes mille ſervorum dominus. Hac de perſecutione legatur Socrates lib. 7. cap. 18. & Theodoretus lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 39.

Perſecutio Vvandalica.

Anno 437. Genſericus Rex Vvandalorum, Arianus, Catholicos in Africa dirâ perſecutione affligere cœpit, ut Proſper in Chronico teſtatur. Primitiæ Martyrum hac in perſecutione fuerunt Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutychius Hiſpani. Paulillus puer, Paſchaſii & Eutychii frater, ætatem vicit confeſſionis conſtantiâ. Arcadio ad Martyrium animos addidit Honoratus Conſtantinæ Africæ civitatis Epiſcopus, data ad ipſum Epiſtolâ, ut Gennadius refert in Catalogo Virorum Illuſtrium. Iſtam Epiſtolam, in Bibliothecis Patrum, Antonini Epiſcopi nomine perperam inſcribi, inde colligitur. Occupatâ verò Carthagine, crudeliùs ſæviit in Catholicos Genſericus. Quodvultdeus Epiſcopus cum venerabili Clero, honoratiſque civibus, fractis navibus impoſiti, nudi expulſi ſunt, exilio damnati, vel addicti ſervituti. Baſilicæ Arianis vindicatæ, direptæ Eccleſiarum opes: à tyranno juſſum ut Catholicorum corpora defunctorum, *ſine ſolemnitate Hymnorum, cum ſilentio ad ſepulturam perducerentur: Nec orandi, nec immolandi concedebatur gementibus locus* (inquit Victor Vitenſis lib. 1.) *ut manifeſtè tunc vaticinium Prophetæ compleretur: Non eſt in hoc tempore Princeps, aut Propheta, vel Dux, neque locus ad ſacrificandum nomini tuo.* Calumniis opprimebantur Catholici Sacerdotes, & ſi quiſpiam in Sermonibus ad Fidelem plebem, Pharaonem, Nabuchodonoſor, Holofernem, aut aliquem ſimilem nominaſſet, reus proclamabatur Majeſtatis, & quaſi in Regem iſta dixiſſet, exilio mulctabatur. Hac perſecutione Martinianus, Saturianus, cum duobus fratribus, & Maxima Virgine, quâ cum nobili cuidam Vvandalorum ſerviebant, variis affecti ſuppliciis, medente Chriſto à plagis ſanati, Capſiis Maurorum Regi traditi ſunt, præter Maximam, quæ propriæ voluntati dimiſſa, adhuc ſupererat multa-

rum Virginum mater, quo tempore ſcribebat Victor Vitenſis, ipſique erat notiſſima. Qui cùm Barbaros ad Chriſti fidem non paucos perduxiſſent, ad eoſque initiandos Preſbyterum & Miniſtros obtinuiſſent à Romano Pontifice; ſed reſciente Genſerico, currentium tergis quadrigarum alligati, & per diverſa raptati loca, pſallentes Deo, felices animas emiſerunt.

Celebris fuit eadem perſecutione Saturi confeſſio, qui uxoris, alterius Evæ, blanditiis & precibus abduci non potuit à fide. Inſignes quoque fuere confeſſionis gloriâ Armogaſtes, & Sebaſtianus Comes. Hic urgente Genſerico, ut Arianæ Sectæ nomen daret, apprehenſo pane mundiſſimo, ait: *Hic panis ut ad tantum decorem ſplendoris veniſſet, & menſa regiæ neceſſarius haberetur, diſcuſſâ ſpuriâ furfuris ex maſſa ſimilaginis, conſperſus per aquam tranſivit & ignem: idcirco & aſpectu clarus, & eſu ſuavis habetur. Ita & ego molâ Catholicæ Matris commolitus, & cribro examinationis ut ſimila munda purgatus, rigatus ſum aquâ baptiſmatis, & igne ſancti Spiritus coctus. Et ut hic panis de furno; ita & ego per officia Sacramentorum divinorum, artifice Deo, de Fonte mundus aſcendi. Sed iſte panis confringatur in fruſta, madidetur aqua, & iterum conſpergatur, mittatur in furnum: ſi melior exierit, faciam quæ hortaris.* Tam ſapienti ſermone obſtructum eſt os Genſerici, qui poſtea virum fortiſſimum occidens, Martyrem conſecravit. Sæpe Ariani Catholicorum Eccleſias manu factâ ingreſſi, *Quo tempore Sacramenta Chriſti & Sanguinem pavimentis ſparſerunt, & illud pollutis pedibus calcaverunt*; teſte Victore Vitenſi lib. 1. *de Perſecutione Vvandalica*, ex quo deprompſimus quæ diximus huc uſque de perſecutione à Vvandalis Africanæ Eccleſiæ illatâ.

Anno 484. Theodorico & Venantio Coſſ. qui annus inſolitâ Solis Ecclipſi à Gregorio Turonenſi notatur celebris, ab Hunnerico Vvandalorum Rege Genſerici filio & ſucceſſore, perſecutio gravior Eccleſiæ illata eſt Africanæ, ex Marcellino *in Chronico*, & Gregorio Turonenſi lib. 2. *de Geſtis Francorum cap.* 3. Regni ſui initio Manichæos exagitavit: quos inter multos invenit, non abſque pudore, qui Arianam externo ritu religionem profitebantur. Zenone Imperatore, & Placidia rogantibus, Eccleſiæ Carthaginenſi 24. annorum intervallo viduatæ, Epiſcopi electionem permiſit, hac conditione, ut inaugurandus Epiſcopus Arianis Antiſtitibus ſuis in Eccleſiis Sacra facere concederet, ſicut Catholici in ſuis *Miſſas agebant*. (Edicti verba ſunt à Victore Vitenſi deſcripta.) Niſi impleretur conditio, Epiſcopos & Clericos omnes Africanos apud Mauros exules fore. Hoc perſecutionis claſſicum fuit. Ordinatus eſt Carthaginis Epiſcopus S. Eugenius, omnium ſplendore virtutum, ſed effuſa præſertim in pauperes beneficentiâ venerandus Sacerdos: qui omnem, quam penes ſe habebat, quotidie erogabat pecuniam, nihil in craſtinum ſervans. In ſuos crudeliſſimus Hunnericus, qui Theodorici fratris uxorem & filium perimi juſſit, & Sectæ ſuæ Patriarcham vivum comburi, & Theodoricum ipſum fratrem in exilium relegavit, multoſque occidit à Genſerico patre moriente ſibi interpoſito ſacramento commendatos, quantâ putas in Catholicos ſævitiâ graſſatus eſt? Cœleſtibus ſignis & viſionibus prænuntiatam perſecutionem, cœpit Edicto promulgato, quo militia, Magiſtratu, omnique publico munere Catholicis interdixit. Defunctorum Epiſcoporum Catholicorum bona fiſco vindicavit. Novos ordinari vetuit Antiſtites, niſi qui ſolidos quingentos in Regium Ærarium intuliſſent. Virgines ſacras à Vvandalis Arianiſque obſtetricibus inſpici, tum variis ſuppliciis vexari juſſit. Epiſcopos, Preſbyteros, Diaconos, aliaque Eccleſiæ membra, quatuor millia, nongentos, ſexa-

A ginta & unum, in Eremum exules deportari edixit. Hos inter inſignis fuit Felix Abderitanus Epiſcopus, cui ſenſus ſermoniſque uſum paralyſis eripuerat. In Siccenſem & Larenſem civitates congregati, & in carcerem detruſi ſunt Confeſſores, *Ubi & verbum admonitionis facere, & ſacra Myſteria celebrare licuit* Catholicis Sacerdotibus, qui ipſos comitabantur: quos inter erat ipſe, qui perſecutionis iſtius Hiſtoriam literis mandavit Victor Vitenſis. Cyprianus Unizibirenſis Epiſcopus, egregius & ipſe poſtea Confeſſor, deſignatos Martyres fovit, omniaque ſua in eorum impendit refrigerium. Occurrebant
B ipſis undique Fidelium populorum agmina, qui cereos manibus geſtantes, filioſque pedibus ipſorum provolventes, clamabant: *Quibus nos miſeros relinquitis, dum pergitis ad coronas? Qui hos baptizaturi ſunt parvulos fontibus aquæ perennis? Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentiâ, abſtrictos peccatorum vinculis ſoluturi? Quia nobis dictum eſt: Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis. Qui nos ſolennibus orationibus ſepulturi ſunt morientes? A quibus divini Sacrificii ritus exhibendus eſt conſuetus?* In exilio plures ærumnis confecti obierunt. Hordeo namque jumentorum
C inſtar alebantur, qui cibus & ipſis paulopoſt ablatus eſt, ut fame perirent.

Hoc ponderent Calviniſtæ, & ſe à Chriſtianorum Catholicorum V. ſeculi religione & moribus alienos agnoſcant.

Poſt hæc, Hunnericus dato Edicto juſſit, ut Catholici Epiſcopi, quos Homouſianos appellabat, cum Arianis de fide collaturi, Carthaginem convenirent ad diem Kalend. Februar. anni ſequentis. Datum autem Edictum eſt anno 7. Regni ejus, Kalendis Junii. Qui annus erat Chriſti 483. Cùm Edictum Epiſcopi Catholici ſuſcepiſſent, Eugenius Carthaginenſis Collegarum omnium nomine communique conſiliô reſpondit: Debere etiam Tranſmarinarum partium Catholicos Epiſcopos ad eam Collationem convenire: ſiquidem non Africanæ duntaxat, ſed
D totius orbis Eccleſiarum cauſſa agebatur. Se diſputationem non declinare, ſed *Sine univerſitatis aſſenſu non debere aſſerendæ fidei cauſſas aſſumere. Si* (inquit Eugenius) *noſtram fidem, quæ una & vera eſt, poteſtas Regis cognoſcere deſiderat, mittat ad amicos ſuos. Scribam & ego Fratribus meis, ut veniant Coepiſcopi mei, qui vobis nobiſcum communem fidem noſtram valeant demonſtrare, & præcipuè Eccleſia Romana, quæ caput eſt omnium Eccleſiarum.* Congregati ſunt Catholici Antiſtites Carthagine, condictâ die, ſed Cyrila Arianorum Patriarcha ipſos doctrinâ & facundia ſuperiores animadvertens,
E ſuamque Sectam hoc profligandam prævidens congreſſu, Collationem declinavit, cujus loco gravior in Catholicos Epiſcopos accenſa perſecutio eſt. Viros doctiſſimos Africana tunc habebat Eccleſia, qui fidem tuerentur; è quibus multos ſuſtulit impius Genſericus, & Lætum imprimis diuturno carceris ſquallore afflictum igni addixit. Eugenius Africæ Primas opere potens erat & ſermone. Qui cùm Epiphaniæ Feſto baptiſmum, pro Eccleſiæ Africanæ more, ſolenni ritu adminiſtraret, cæco cuidam nomine Felici, toti civitati, & Arianis ipſis notiſſimo, viſum reſtituit. Catholici Antiſtites, ut fidei honori
F conſulerent, cui ſolennis triumphi gloriam Ariani Collationem fugientes præripuerant, Libellum de fide Regi Hunnerico obtulerunt: quem ab ipſo Victore Vitenſi Epiſcopo, cujus nomen adſcriptum habet, editum veriſimile eſt. Hinc Ariani Antiſtites fremere, & Catholicis calumniari, quaſi Collationem ipſi fugiſſent, factoque tumultu prohibuiſſent. Quam ob rem Genſericus ferale Edictum contra Catholicos promulgavit, quo claudi juſſit Eccleſias, vetuit Ordinationes Miniſtrorum, & omnes Catholicæ Religionis functiones; Eccleſiarum & Epiſcoporum bona ſuæ ſectæ Epiſcopis adjudicavit; leges in Hæreticos, & præſertim in Arianos ab Imperatoribus

Victor Vitenſis juramentum Epiſcopis lege Evangelica prohibitum non ait, niſi quia nulla jurandi ſuberat neceſſitas. Unde Epiſcopos qui juraverant, nimiæ dumtaxat ſimplicitatis arguit, quia Hunnerici dolos non animadverterunt, non verò violatæ Legis Evangelicæ.

A peratoribus latas, in Catholicos convertit. Epiſco-
pos denique Orthodoxos peſſimè cùm excepiſſet,
obtulit eis chartam, vota pro Hilderici filii ſui ſuc-
ceſſione in regnum continentem, cui dato ſacra-
mento ſubſcriberent, Eccleſias poſtea recepturi.
Simpliciores quoſdam jurare paratos, unà cum iis
qui prudentiùs renuerunt, in exilium detruſit: illos
velut juramenti contra Legem Evangelicam præſtiti,
reos; iſtos ut Regis filio fauſta quæque, & regnum
imprimis non optantes.

Nec in Epiſcopos dumtaxat, & Clerum Africa-
num, ſed & in Catholicam plebem per univerſas
B Africæ Provincias ſævit Hunnerici furor, cujus
perſecutione multi Martyres conſecrati ſunt. Inter
hos celebris Dionyſia, nobilis mulier, ludibria &
verbera pro Chriſto perpeſſa, aliis ad Martyrium
animos addebat, ac præcipuè filio ſuo unico teneræ
ætatis adoleſcenti, Majorico nomine, qui cùm eſſet
conſummatus, *Amplexans illam hoſtiam ſuam, quan-
tis potuit vocibus Domino gratias agens, ad gaudium
ſpei futuræ in ſuâ domo ſepelire maluit, ut quoties ſupra
ſepulchrum ejus Trinitati preces effunderet, alienam ſe
à filio nunquam eſſe confideret*: ut teſtatur Victor
Vitenſis. Tuburbitanæ civitatis Major, Servus no-
C mine, vir generoſus & nobilis; & Matrona quædam,
cujus nomen, Victoria, Martyrii omen habuit, à
quo ſubeundo fruſtra ipſam abducere maritus cona-
tus eſt; & Victorianus Carthaginis Proconſul, invi-
ctæ in exquiſitis tormentis conſtantiæ ſpecimen de-
derunt. Duo etiam fratres ex Aquis-regenſi civitate,
*Cùm ſuper Chriſti Corpus & Sanguinem juraſſent ſe
pro eo paſſuros*, Martyrium fortiter obierunt, ſeſe
mutuò Sacramenti memoriâ in paſſione roborantes.
Typaſenſem Mauritaniæ majoris civitatem deſeruit
major pars civium, ne Ariani Epiſcopi ſibi præpo-
ſiti communione macularentur. Qui remanſere, cùm
D ad Arianam hæreſim deficere nollent, linguis & ma-
nibus dextris mutilati ſunt, qui Spiritu ſancto do-
nante, elingues loquebantur. Clerici Carthagi-
nenſes, deportato in exilium S. Eugenio Carthagi-
nenſi Epiſcopo, inediâ, cæde, exilio, ſublati, vel
afflicti. Hos inter duodecim Lectores infantuli, quo-
dam Lectore Apoſtata ſuadente, Carthaginem inviti
revocati ſunt, qui nec blanditiis, nec verberibus à
Catholica fide abduci potuere. De his ita ſcribit
Victor Vitenſis: *Quos nunc Carthago miro colit affe-
ctu, & quaſi duodecim Apoſtolorum, chorum conſpi-
cit Puerorum, unà degunt, ſimul veſcuntur, pariter pſal-
lunt, ſimul in Domino gloriantur*. Septem etiam Fra-
E trum ſive Monachorum celebre certamen extitit ac
Martyrium, duce Liberato Abbate: quorum Paſſio-
nem libello ſingulari deſcripſit Victor Vitenſis. Lege
tres ejus libros *de Perſecutione Vvandalica*, in quibus
lugubrem Africanæ Eccleſiæ illis temporibus faciem
adumbrat, vim Arianorum invitos Catholicos re-
baptizare conantium, tormenta piis quibuſque illa-
ta, & invictam Confeſſorum ac Martyrum fortitu-
dinem. Fontem indicamus, ex quo delibavimus, quæ
hoc in Capite legiſti. Lege & Gregorium Turonen-
ſem lib. 2. Hiſtoriæ Francorum, ubi S. Eugenii Epi-
ſtolam ad ſuos Carthaginenſes refert integram, cu-
F jus Victor Vitenſis non meminit: & ejuſdem Euge-
nii miraculum in gratiam hominis, quem Cirola
Epiſcopus Arianus quinquaginta aureis conduxerat
ut cæcum ſe ſimularet, cuique viſum ſe reſtituere,
ad ſuæ veritatem Religionis comprobandam gloria-
batur. Hunc Deus cæcitate percuſſit, à quâ libe-
ratus eſt S. Eugenii beneficio, cùm Catholicam de
Sanctiſſima Trinitate fidem eſſet profeſſus. Fœlix
Albium, * Galliæ civitas, quæ S. Eugenium exu-
lem ſuſcepit, in quâ & obiit illuſtris Confeſſor. Ad
cujus ſepulchrum frequentia ibi patrari miracula te-
ſtatur Gregorius Turonenſis. Qui in eo erravit, quod
Hunnericum, ſeu, ut ipſe vocat, Honoricum Tra-

Ejuſdem miraculi meminit S. Gregorius Magnus lib. 3. Dialogor. c. 32. ubi & unum ex illis, qui confeſſionis gloriam fornicatione fœdavit, dono miraculi privatum ſcribit. Teſtes ſunt ejuſdem miraculi Marcellinus Comes in Chronico, & Æneas Gazæus, in Theophraſto.

* Alb.

A ſamundi fecerit ſucceſſorem: & rursùs, quòd S. Eu-
genii ſeceſſum in Gallias, ad tempus perſecutionis
ſub Hunnerico excitatæ, referat, qui nonniſi ſub
Traſamundo contigit, teſte Victore Tunonenſi.

CAPUT II.

De Pontificibus qui Romanam & univerſa-lem Eccleſiam rexerunt Sæculo V.

AD annum uſque quadringenteſimum ſecun-
B dum, Romæ ſedit Anaſtaſius Pontifex, qui
Pontificatûs ejus quintus fuit, per menſem unum
& dies tredecim inchoatus. Hunc S. Hieronymus
Epiſtola 16. *Virum inſignem* vocat, *quem diu Roma
habere non meruit, ne orbis caput ſub tali Epiſcopo
truncaretur: immò idcirco raptus atque tranſlatus eſt,
ne ſemel latam ſententiam precibus ſuis flectere cona-
retur &c.*

ARTICULUS I.

De Innocentio I.

C ANaſtaſio ſucceſſit Innocentius, Albanus. Quo
Pontifice, Carthaginenſe & Milevitanum con-
tra Pelagianos Concilia, in Africa celebrata ſunt.
Hic Pelagium & Cæleſtium damnavit, teſte S. Proſ-
pero in libro contra Collatorem, & Gennadio in
Catalogo Virorum Illuſtrium. S. Chryſoſtomi in
Synodo ad Quercum iniquè damnati ſuſcepit appel-
lationem, & in ipſum malè geſta reſcidit. Antioche-
næ pacem communionemque reddidit Eccleſiæ, ſup-
plicante Alexandro Sedis illius Patriarcha. Qui ut
id beneficii mereretur, eos, qui ab Evagrio Paulini
D ſucceſſore ordinati fuerant, recepit: ac S. Chry-
ſoſtomi nomen in ſacra Diptycha reſtituit. (Ex In-
nocentio I. Epiſt. 17. ad Alexandrum Antiochenum)
Ejuſdem gratiæ particeps fuit Acacius Beroenſis
unus ex S. Chyſoſtomi hoſtibus & perſecutoribus
infenſiſſimis: cui literas communicatorias, quas ille
ſupplex rogaverat, Innocentius I. conceſſit, ſed eas
direxit ad Alexandrum Antiochenum, qui eas non
traderet Acacio, niſi exploratum haberet, ipſum
odium omne in S. Chryſoſtomi memoriam depo-
ſuiſſe, ipſiuſque venerandum nomen in Eccleſiæ
Tabulas reſtituiſſe. (Ex Innocentio I. Epiſt. 19.)
E Apud eumdem pro Attico Conſtantinopolitano Epiſ-
copo ſequeſter acceſſit Maximianus in Macedonia
Epiſcopus. Sed cùm Atticus ipſe ad Pontificem nul-
las Epiſtolas, nullaſve preces miſiſſet, nihil promo-
vit. Tandem cùm ipſe Legatos miſiſſet ad Innocen-
tium, & S. Chryſoſtomi nomen Eccleſiæ Tabulis
adſcripſiſſet, in Communionem ſuſceptus eſt. (Ex
Innocentio I. Epiſt. 21. & ex Theodoreto lib. 5.
cap. 34.)

Falſum eſt quòd Innocentius I. Arcadium & Eu-
doxiam excommunicaverit, ob procuratam S. Joan-
nis-Chryſoſtomi depoſitionem, & ejus exilium:
quod aſſerit Cardinalis Hiſtoricus, * Epiſtolis Inno-
F centii ad Arcadium, & Arcadii ad Innocentium fre-
tus, quas Glicas & Nicephorus referunt. Nam ha-
rum Epiſtolarum ſuppoſitio inde probatur eviden-
tiſſimè, quòd ante tres annos obierat Eudoxia, quò
tempore grando inſolitæ magnitudinis Conſtantino-
poli decidit. (Ex Socrate, Sozomeno, Marcellino,
Zoſimo, & Faſtis Græcis.) Hujus, aliarumque non
abſimilium fabularum Author Georgius Solitarius.

Innocentius I. Arcadium & Eudoxiam non excommunicavit. * Baronius.

Decretales Epiſtolas Innocentii I. ad Decentium
Eugubinum, ad Victricium Rothomagenſem, ad
Exuperium Toloſanum, ad Felicem Nucerianum,
Eccleſiaſticæ diſciplinæ teſtes locupletiſſimas eſſe
perſpicuum eſt. In ea quam ad Decentium ſcripſit,

Epiſtolæ Innocentii I. ad Decentium Synopſis.

decernit 1. Pacem in Synaxibus dandam non eſſe ante confecta Myſteria. 2. Fidelium offerentium nomina non eſſe ad altare recitanda, donec eorum oblationes Sacerdos precibus ſuis commendaverit. 3. Baptizatos à ſolis Epiſcopis conſignari. 4. Sabbaticum jejunium obſervandum. 5. Fermentum quod per Urbis Titulos mittebatur Dominicis diebus, non eſſe ad Parochias agrorum mittendum; quia longè portanda non ſunt Sacramenta. Quod de Euchariſtia intelligendum, tum ob Sacramenti nomen, tum quòd Eulogias longè deferri nullum erat incommodum. 6. Energumenis non imponendam manum niſi à Preſbytero, aut Clericis, quibus id Epiſcopi autoritate demandatum fuerit. 7. Pœnitentes non eſſe reconciliandos niſi V. Feria in Cœna Domini, niſi intervenerit ægritudo. 8. Extremæ Unctionis Preſbyteros miniſtros eſſe, adeoque & Epiſcopos jure potiori. Oleo ſancto perungi poſſe Fideles ægrotantes, ſecundùm verba S. Jacobi in Epiſtola ſua Canonica, c. 5. Iſtud Sacramentum Pœnitentibus non tribui, ſicut nec alia Sacramenta, ſecundùm Romanæ Eccleſiæ diſciplinam.

Epiſtolæ Innocentii I. ad Victricium ſynopſis.

In Epiſtola ad Victricium, ſtatuit 1. ordinandum non eſſe Epiſcopum ab uno Epiſcopo; nec abſque conſenſu Metropolitani. 2. Ad Clerum non eſſe admittendos, qui poſt baptiſmum ſæcularis militiæ cingulum acceperint. 3. Cauſſas Clericorum, tam ſuperioris, quàm inferioris ordinis ab Epiſcopis Provinciæ judicari, ſecundùm Nicænos Canones, *Sine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſſis debet reverentia cuſtodiri.* 4. Viduarum maritos arcendos à Clero. Non referre an ante, vel poſt baptiſmum nupſerint: *Quia in baptiſmo crimina dimittuntur, non accepta uxoris conſortium relaxatur.* 6. Bigamos ordinandos non eſſe, etiam ſi ante baptiſmum uxorem duxerint. 7. Alienum Clericum non ordinandum, nec recipiendum qui ab alio Epiſcopo fuerit ejectus. 8. A Novitianis, vel Donatiſtis ad Eccleſiam redeuntes per manûs tantùm impoſitionem ſuſcipiendos: ſubjiciendos verò Pœnitentiæ, qui ab Eccleſia Catholica ad illos deficientes, fuerint rebaptizati. 9. Legem cœlibatus Sacerdotum & Diaconorum confirmat. 10. Propoſiti ſui tenaces, & Monaſticæ diſciplinæ obſervatores eſſe jubet Monachos qui ad Clerum promoventur. 11. Curiales ordinari vetat, ne revocentur ab Imperatore: indeque moleſtia Eccleſiæ creetur. 12. Virgines ritu ſolenni à Sacerdote velatas, ſi nupſerint, vel corruptæ fuerint, non eſſe admittendas ad pœnitentiam, niſi is cui ſe junxerant, de ſæculo receſſerit. 13. Quæ in propoſito virginali ſemper manere promiſerant, licet velatæ non ſint, initarum nuptiarum crimen eluere debere publicâ pœnitentia: quia ſponſio earum à Deo tenebatur. Tunc votum ſolenne virginitatis, impedimentum dirimens contractum matrimonium nondum fuiſſe videtur: cùm Innocentius Virginum illarum nuptias irritas non decernat, nec ab iis jubeat ſeparari, quibus nupſerunt.

Synopſis Epiſtolæ Innocentii I. ad Exuperium.

In Epiſtola ad Exuperium, 1. Clericos incontinentes, Sacerdotes, inquam, & Diaconos, omni honore Eccleſiaſtico privandos decernit: & ſanctiſſimam cœlibatus legem à Siricio Deceſſore ipſis poſitam confirmat. 2. Diſciplinam circa eos, qui in extremo vitæ pœnitentiam ſimul & reconciliationem Communionis expoſcunt, obſervandam ſtatuit. 3. Nulli pœnitentiæ obnoxios decernit, qui poſt baptiſmum Magiſtratus geſſerunt, publica exercuerunt judicia & capitalem dixere ſententiam: quòd à Deo hæ Poteſtates conſtitutæ ſint. 4. Reſpondet quæſtioni, cur adulteræ mulieres frequentiùs addicantur pœnitentiæ, quàm viri adulteri. Ait, Chriſtianam religionem adulterium pariter in utroque ſexu condemnare, ſed mulieres non facilè viros ſuos adulterii accuſare, & non habere latentia peccata vindictam: viros autem mulieres adulteras ad Sacerdotes liberiùs deferre: ideòque ipſis, prodito earum crimine, Communionem denegari. 5. Declarat eos, qui preces, id eſt, ſupplices libellos dictant in cauſſa criminali, quibus mors reorum poſtulatur, immunes eſſe à crimine, quia Principes hujuſmodi ſupplicibus libellis non annuunt, niſi cauſſà cognitâ, & negotii examen ad Judices remittunt, qui ſecundùm Leges animadvertunt in reos. 6. Viros, aut mulieres, quæ interveniente repudio aliud ineunt conjugium, reas adulterii eſſe docet, atque à Fidelium communione abſtinendas decernit. 7. Librorum Canonicorum indicem deſcribit, eoſque ab Eccleſia receptos velut ſacros & divinos teſtatur & pronuntiat: quem indicem cum legent Calviniani, & Lutherani, ſe ab Eccleſiæ veteris ſenſu & fide, quoad numerum librorum Canonicorum, agnoſcant alienos: non enim Innocentius ſententiam ſolùm ſuam expoſuit, ſed Eccleſiæ doctrinam & traditionem ab Apoſtolis ad ſua tempora derivatam, & in Eccleſia Romana conſervatam.

Synopſis Epiſtolæ Innocentii I. ad Epiſcopos Macedoniæ.

Epiſtola Innocentii I. ad Macedoniæ Epiſcopos, numero 22. Clericos ab Hæreticis ordinatos Clericatus honore, & dignitatis ſuæ privilegiis frui vetat: non autem irritas ordinationes illas declarat, ut quidam inde colligunt. *Cùm nos*, inquit, *dicamus ab Hæreticis ordinatos, vulneratum per illam manûs impoſitionem habere caput, ubi vulnus infixum eſt, medicina eſt adhibenda, ut poſſit recipere ſanitatem. Quæ ſanitas poſt vulnus ſecuta, ſine cicatrice eſſe non poterit: atque ubi pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt, illic ordinationis honorem locum habere non poſſe decernimus. Nam ſi (ut legitur)* * *Quod tetigerit immundum, immundum erit: quomodo id ei tribuetur, quod munditia ac puritas conſuevit accipere? Sed è contrario aſſeritur, eum qui honorem amiſit, honorem dare non poſſe; nec illum aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quòd ille poſſet accipere.... Certè qui non habuit, dare non potuit, damnationem utique, quam habuit, per pravam manûs impoſitionem dedit; & qui particeps effectus eſt damnato, quomodo debeat honorem accipere, invenire non poſſum.* Quod amiſit Hæreticus, dare non poteſt: at honorem duntaxat amiſit, non caracterem. Dare igitur caracterem poteſt, non honorem. Ad hæc, ſubjiciebantur pœnitentiæ, ex Eccleſiæ legibus, qui Hæreticorum ſe communione polluerant, & Ordines ab ipſis ſuſceperant: at Pœnitentes à Clero arcebantur, & ad Laïcam detrudebantur Communionem, ſecundùm Eccleſiæ diſciplinam. *Noſtræ verò lex eſt Eccleſiæ* (inquit Innocentius c. 4.) *venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manûs impoſitionem, laïcam tantum tribuere Communionem, nec ex his aliquem in Clericatûs honorem vel exiguum ſubrogare.* Cap. 5. ait, Ordinatos à Bonoſo, quondam ad honores & miniſteria Ordinum ſuorum receptos Aniſii & Conſacerdotum Decreto, ſed diſpenſatione id factum, ne cum Hæretico Ordinatore remanerent, ac fieret non mediocre ſcandalum. *Quod autem pro remedio ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt, primitùs non fuiſſe. Et ceſſante neceſſitate, ceſſare pariter debere quod urgebat; quia alius eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.* Eos itaque, qui ad Bonoſum jam damnatum tranſierunt, atque ab eo ſunt ordinati, non oportuiſſe Ordinationis Eccleſiaſticæ ſuſcipere dignitatem. *Ad ſummam, qui nihil à Bonoſo acceperunt, reos eſſe uſurpatæ dignitatis, qui conficiendorum Sacramentorum ſibi vendicaverunt auctoritatem: atque id ſe putaverunt eſſe, quod de his nullâ fuerat regulari ratione conceſſum.*

Ordinationes ab Hæreticis factas irritas non declarat Innocentius I.

* Numer. 19.

Ordinatos à Bonoſo ante ejus damnationem, recto

Epiſtolâ XXI. ad *Martianum* Epiſcopum Naiſſitanum, narrat ſe antea ſcripſiſſe ad eumdem *Martianum* & nonnullos alios Epiſcopos, & conſtituiſſe ut

piendos cum Ordinibus ſuis decernit.

ut Clerici *Qui ſe ante damnationem Bonoſi aſſerebant ab eodem tam Preſbyteros quàm Diaconos ordinatos, ut ſi relicto, atque damnato ejus errore vellent Eccleſiæ copulari, libenter reciperentur: ne fortè qui eſſent digni recuperandæ ſalutis, in eodem errore deperirent.* Germanus autem preſbyter, & Lupentinus Diaconus, à Bonoſo ante damnationem ordinati, apud Innocentium ſuo & aliorum nomine conqueruntur ſe ideo Epiſcopo ſuo inviſos eſſe, quòd vellet eos iterum ordinari, ut Ruſticius quidam, qui iterata Ordinatione Preſbyteratum ab eo ſuſceperat. Pontifex præcedens Decretum ſuum confirmat, & eos qui ordinati fuerant à Bonoſo ante ejus damnationem, recipiendos eſſe decernit cum Ordinibus ſuis, ſine nova Ordinatione. *Nunc etiam admonendam duximus Fraternitatem tuam, ut ſi verè conſtat aliquos ante damnationem Bonoſi ab eodem ordinatos, poſtea voluiſſe vel nunc velle reverti, eos recipiendos eſſe cenſemus*; ad functiones utique & honores Ordinum, ad quos non recipiebantur, qui à Bonoſo poſt ejus damnationem fuerant ordinati.

Quo ſenſu Innocentius I. ſolum baptiſma in Hæreticis ratum eſſe pronuntiat, non autem ordinationes ab eis factas?

Epiſtolâ XVIII. Arianorum & Hæreticorum cæterorum Ordinationes improbat, non quòd in iis non agnoſcat Sacramenti veritatem, ſubſtantiam Ordinis & characterem; ſed quòd nullum jus habeant ad Sacra Miniſteria, & Ordinum functiones, honores, privilegia: & quòd Spiritum Sanctum & gratiam dare non poſſint. Solùm baptiſma in iis ratum eſſe pronuntiat, quòd baptizati quidem ab Hæreticis ex Fidelium ordine ad Catechumenorum Claſſes non redigerentur, nec Fidelium communione & privilegiis privarentur: ab illis verò ordinati ſuorum Ordinum honoribus & privilegiis carerent, & ad Communionem Laïcam dumtaxat admitterentur. *Arianos*, inquit, *cæteraſque hujuſmodi peſtes, quia eorum Laïcos converſos ad Dominum, ſub imagine pœnitentiæ ac ſancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcipimus, non videtur Clericos eorum cum Sacerdotii aut miniſterii cujuſpiam ſuſcipi debere dignitate; quoniam quibus ſolum Baptiſma ratum eſſe permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii & Spiritus ſancti perficitur, nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate illiſque Myſteriis arbitramur: quoniam cùm à Catholica Fide eorum Auctores deſciſcerent, perfectionem Spiritûs quam acceperant, amiſerunt. Nec dare ejus plenitudinem poſſunt, quæ maximè in Ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam amiſerunt. Quomodo fieri poteſt ut profanos eorum Sacerdotes, dignos Chriſti honoribus arbitremur, quorum Laïcos imperfectos, ut dixi, ad Sancti Spiritus percipiendam gratiam cum pœnitentiæ imagine recipiamus?* Scripta eſt Epiſtola ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum.

Innocentii I. Epiſtola ad Synodum Toletanam.

Sub Innocentii I. Pontificatu celebrata eſt Toleti in Hiſpania Synodus, ad quam Decretalem Epiſtolam dedit, ut collapſæ in Hiſpaniis diſciplinæ mederetur, præſertimque vitiis Ordinationum, in quibus Canones impunè violabantur. Ex his patet, Innocentium I. ut Occidentis Patriarcham, & Eccleſiæ univerſæ Paſtorem, executionem Canonum Hiſpanis Epiſcopis imperaſſe.

Collatio Carthaginenſis.

Sub eodem habita eſt celebris illa Collatio Carthaginenſis cum Donatiſtis, anno 411. de quâ ſuperiori Sæculo actum à nobis eſt, in Hiſtoria Schiſmatis Donatiſtarum.

Innocentii I. obitus.

Obiit Innocentius I. anno Chriſti 417. Pontificatûs ſui 17. IV. Idus Martii, non V. Kal. Auguſti, ut ſcribit Cardinalis Baronius: qui refellitur ex Epiſtola Paſchaſini Lilybætani Epiſcopi ad S. Leonem ita ſcribentis: *Tempore recordationis Domini*

Baronius emendatus.

mei prædeceſſoris veſtri Zoſimi, anno Conſulatus Honorii Auguſti XI. & Conſtantii II. tùnc enim cùm declinaretur ne 10. Kal. Maii dies Paſcha teneretur, celebratum eſt die octavo Kal. Aprilis. Hic character

A eſt anni 417. Eo igitur anno jam ſedebat Zoſimus tempore Paſchatis: adeoque Innocentii ſeſſio ad diem uſque 28. Julii perperam à Baronio prorogatur. Sed & antiquiſſima Martyrologia S. Innocentii obitum IV. Idus Martii conſignant. Martyrologium S. Hieronymi, Tomo 4. Spicilegii editum, aliud venerandæ antiquitatis editum ab Holſtenio cum Actis SS. Martyrum Felicitatis & Perpetuæ: Bedæ item & Adonis Martyrologia, S. Innocentii Papæ depoſitionem Romæ IV. Idus Martii adſcribunt. Ejus quidem memoria in Martyrologio Romano ad diem 28. Julii celebris: ſed inde non ſe-
B quitur quòd ea die obierit, ad quam ejus tranſlata eſt feſtivitas, quod fortè anniverſaria ſit Tranſlationis ipſius reliquiarum, à Sergio II. in titulum Equitii factæ. Liber *de Vitis Romanorum Pontificum*, Baronii Chronologiæ favet: ſed poſtponendam illius auctoritatem cenſemus antiquioribus & certioribus monumentis.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 12. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Falſum eſt Innocentium I. Arcadium & Eudoxiam excommunicaſſe.*

C R. Hujus facti falſitatem nemo jam Eruditus non agnoſcit, cùm Innocentii primi literas, quibus hujus Excommunicationis ſuperſtructum figmentum eſt, ſuppoſititias eſſe conſtet. Mera facti quæſtio eſt.

ARTICULUS II.

De Zoſimo.

CUm Romana Sedes quinque dumtaxat diebus poſt Innocentii I. mortem vacaſſet, electus eſt ejus in locum Zoſimus, natione Græcus. Is Pelagianorum fraudibus initio circumventus, dolis eorum per Africanos Patres ſubinde patefactis, ipſos ana-
D themate confixit, miſſiſque ad totius orbis Eccleſias encyclicis de Hæreſeos & Hæreticorum damnatione literis, ipſos penitus proſtravit. Sub ejus, uti & ſub ſucceſſorum, ſcilicet Bonifacii I. & Cœleſtini I. Pontificatu, controverſia de Appellationibus ad Romanam Sedem, Africanam Eccleſiam cum Romana commiſit. Quâ de controverſia relege quæ ſuperiori Sæculo diximus in Diſſertatione de jure Appellationum, ad Canones Sardicenſes. Arelatenſem Eccleſiam novis auxit privilegiis Zoſimus. Non ſolùm enim Metropoliticam Dignitatem in Viennenſi Provincia, & jus Ordinationum ipſi con-
E firmavit: verùm etiam in Narbonenſem utramque, poteſtatem ipſi conceſſit ampliſſimam: illudque privilegium, ob S. Trophimi reverentiam, conferre ſe ſignificavit, qui ab Apoſtolica Sede Arelatem Summus Antiſtes primùm directus eſt, ex cujus fonte Gallia deinde univerſa fidei rivulos accepit. Edixit etiam, ut Clericorum nemo ex quavis Galliarum Provincia, Romam abſque Arelatenſis Epiſcopi literis proficiſceretur. Epiſt. 5. *ad univerſos Epiſcopos per Gallias & ſeptem Provincias conſtitutos* datâ. Quam Epiſtolam Zoſimo temerè abjudicavit Joannes Launoius: cujus objectiunculis reſpondimus Diſſertat. 15. in Hiſtor. Eccl. Sæculi I. Quas etiam
F validè exſufflavit Vir Doctiſſimus P. Quenellius in Diſſertat. Apologet. pro S. Hilario Arelatenſi, cap. 6. Proculum Maſſilienſem, & Hilarium Narbonenſem, Ordinationes Epiſcoporum abſque Epiſcopi Arelatenſis aſſenſu ſibi vindicantes compreſſit, Epiſtolis 6. 7. 8. & 9. Sed certior factus de Synodi Taurinenſis Decreto, quo lis Viennenſem inter & Arelatenſem Epiſcopum, de Ordinationum jure, compoſita fuerat, ſuam adverſùs Viennenſem Eccleſiam ſententiam revocavit, & Synodi illius ſtatutum confirmavit, ſcilicet ut uterque Epiſcopus viciniores ſibi intra Provinciam civitates vendicaret, donec cauſſa

plenius ab Apoſtolica Sede diſcuſſa fuiſſet. Id conſtat ex Epiſtola ipſius ad Simplicium Viennenſem Archiepiſcopum, quam edidit Baronius in Appendice ad Tom. V. Annalium.

Zoſimo tribuit liber Pontificalis, quòd licentiam benedicendi per ſingulas Parochias Cerei Paſchalis conceſſerit. Quod non ita intelligendum monet Cardinalis Hiſtoricus, quaſi Cerei Paſchalis uſum primus inſtituerit, quem antiquiorem eſſe ex Prudentio diſcimus: ſed quòd antea in majoribus duntaxat Baſilicis benediceretur & accenderetur.

Conſtituiſſe etiam dicitur Zoſimus, eodem in libro, ut Diaconi lævas tectas haberent de palla linoſtima; ubi fortè legendum, linoſtema, id eſt, ex lino & lana contexta: quæ, ut ait Iſidorus *lib.* 19. *Originum cap.* 22. dicta eſt linoſtima, quia in ſtamine linum, in trama lanam habet. Nomine autem hujus pallæ intelligenda eſt Stola Diaconalis, quam Diaconi in humero ſiniſtro deferunt, ad differentiam Sacerdotalis, à collo ante pectus pendentis. Sed Concilii Laodiceni tempore jam invaluerat ſtolæ uſus, eaque Diaconi utebantur in ſacris Miniſteriis, ut colligitur ex cap. 22. & 23. quibus Subdiaconis & Lectoribus prohibetur, ne Orariis utantur. Obiit Zoſimus die 26. Decembris anno 418. cùm annum unum, menſes novem, & dies octo Pontificatûs numeraſſet.

ARTICULUS III.

De Bonifacio I.

POſt obitum Zoſimi, Eulalius Pontificiam Sedem, & Lateranenſem Baſilicam invaſit: Bonifacius Preſbyter canonicè à majori Clericorum parte Pontifex electus eſt. Eulalio, favit impensè Symmachus, Urbis Præfectus, Honoriúmque Imperatorem falſis Relationibus decepit, quas deſcribit Cardinalis Hiſtoricus ad annum 418. & 419. ſed ſupplici Romani Cleri libello, de Bonifacii legitima electione certior factus Honorius, utramque partem, Ravennam, ad ſe vocavit, Synodum indixit Epiſcoporum, qui neutri ſuffragati fuiſſent, quæ de electione judicaret: Achilleum Spoletinum Epiſcopum, qui Pontificis vices in Sacris gereret Paſchatis tempore, Romam direxit. Africanos Epiſcopos ad Synodum Spoletinam invitavit Honorius. Privatæ Epiſtolæ ad S. Auguſtinum & ſex alios Epiſcopos, & ad Aurelium datæ, non ſunt Honorii, ut Baronius putavit. In una quippe hæc leguntur: *Sed quamvis Sacra Domini germani mei Auguſti Principis ad Italia Synodum evocans auctoritas non negligenda provenerit, ſocianda ſpecialiter etiam Serenitatis noſtra ſcripta judicamus.* Ait Baronius, Honorium, per germanum ſuum, Conſtantium intelligere, cui, ob res præclarè geſtas adversùs Tyrannos, ſororem ſuam Gallam Placidiam dedit uxorem. At lapſus eſt Annalium Parens. Anno enim 419. quo illa data eſt Epiſtola, Conſtantius nondum erat ab Honorio in conſortium Imperii adſcitus, & Auguſti nomine exornatus. Scriptæ ſunt itaque hæ Epiſtolæ ab ipſa Placidia Honorii ſorore, atque uxore Conſtantii Comitis & Patricii, quæ *Germanum ſuum Auguſtum Principem* appellat, id eſt, Honorium Imperatorem fratrem ſuum, cujus erat, oborto ſchiſmate, Epiſcopos ad Synodum vocare, ut Eccleſiæ & Reipublicæ paci conſuleretur; non verò Conſtantii privati adhuc Viri.

Cardinalis Baronius emendatur.

Interim dum Synodus pararetur, Eulalio pariter ac Bonifacio prohibitum eſt, ne Urbem ingrederentur, ad vitandos tumultus, quos ipſorum præſentia excitaſſet. Regiis mandatis non paruit Eulalius. Urbem namque ingreſſus, ſeditionis faces ſubminiſtravit. Quam ob cauſam Honorii Edicto Sym-

A macho V. P. ſuggerente, pulſus Eulalius, & Romam Bonifacius revocatus eſt, ipſique confirmata Sedes Pontificia, quam legitimâ electione adeptus fuerat, & ſingulari moderatione fuerat promeritus. Iſta patent ex Symmachi Relationibus, & Honorii Reſcriptis. Statim atque ſedit pacificè Bonifacius, egit apud Honorium, ut Eccleſiæ paci in futurum proſpiceret, ne Schiſmate novo, poſt ſuum obitum, conſcinderetur. Sanctiſſimi Pontificis votis annuit religioſus Imperator: edixitque, ſi duo per ambitum electi fuiſſent, nullum ex his fore Pontificem: *Sed illum ſolum in Sede Apoſtolica permanſurum; quem ex nume-*
B *ro Clericorum, novâ ordinatione, divinum judicium, & univerſitatis conſenſus elegiſſet.*

Schiſma ob damnatam à Zoſimo Pelagii ac Celeſtii Hæreſim, ab ultionum Deo permiſſum, effutiebant Pelagiani; quam S. Auguſtinus refellit calumniam lib. 6. contra Julianum, cap. 12. prolato exemplo Schiſmatis Damaſum inter & Urſicinum oborti, cùm nondum Pelagiana Hæreſis erupiſſet. Pelagianos adversùs Bonifacium Romæ ſtetiſſe, ſcripſit Baronius. Nec mirum, cùm ipſum Hæreſi ſuæ infenſiſſimum, & Fidei propugnatorem acerrimum noſſent. De quo S. Proſper in libro adversùs Collatorem ſcribit: *Sancta memoria Bonifacius piiſſi-*
C *morum Imperatorum Catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei, non ſolum Apoſtolicis, ſed etiam Regiis utebatur Edictis. Et quando idem, cùm eſſet doctiſſimus, adversùs libros Pelagianorum Beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.*

Narbonenſis Eccleſiæ jura, à Zoſimo imminuta, reſtituit Bonifacius, & Patroclum Arelatenſem, qui Lutubenſi * Eccleſiæ, ad Narbonenſem Provinciam ſpectanti, Epiſcopum ordinaverat, coërcuit, Nicænorum Canonum executionem imperans, quibus ſtatutum erat, ut ſingulis Provinciis proprius Metropolitanus præeſſet. (Ex Epiſt. 3. Bonifacii I. ad
D Hilarium Narbonenſem.)

* Lodeva.

Maximum Valentinæ civitatis Epiſcopum, illius Eccleſiæ Clerici, variorum criminum, & Manichææ præſertim Hæreſeos reum ad Bonifacium I. detulerunt, ad quem majores cauſſas ex Eccleſiæ diſciplina referendas noverant. Major autem cauſſa erat, ubi de violata Fide agebatur. Pontifex hujus negotii cognitionem ſeptem Provinciarum Epiſcopis demandavit: *Decrevimus*, inquit, *veſtrum debere intra Provinciam eſſe judicium, & congregari Synodum ante diem Kalendarum Novembrium, &c.* (Epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ.) Ex quibus perſpi-
E cuum eſt, jam tunc Gallicanorum Epiſcoporum cauſſas, in partibus judicatas fuiſſe, & à Synodis Gallicanis, jure tamen Relationis ad Sedem Apoſtolicam ſervato; ad quam ab ipſis Conciliis Nationalibus poterat appellari. Obiit Bonifacius anno 423. Pontificatûs ſui 5. 25. Octobris.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 23. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem velut meam notant: *Ad Papam cauſæ majores non pertinent jure judicii, ſed Relationis.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea. *Gallicanorum Epiſcoporum cauſas* Zoſimi temporibus *jam tunc in partibus judicatas*
F *fuiſſe* ſcripſi, *& à Synodis Gallicanis, jure tamen Relationis ad Sedem Apoſtolicam ſervato, ad quam ab ipſis Conciliis Nationalibus poterat appellari.* Poteſtatem ſummam judicandi cauſas majores in Romano Pontifice agnoſco, cauſas Fidei, & dubiæ Diſciplinæ, cauſas & quæſtiones difficiles. Agnoſco in Chriſti Vicario poteſtatem judicandi cauſas Epiſcoporum ad Apoſtolicam Sedem per Appellationem delatas, ſecundùm Canones Sardicenſes, & Eccleſiæ Diſciplinam: ſed primam hujuſmodi cauſarum cognitionem ad Synodos Provinciales aut Nationales pertinere, & in partibus inſtitui debere ac ferri judicium, non mea tantùm, ſed Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ ſententia eſt. Inter Articulos ſcilicet Facultatis Theologicæ Pariſienſis anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo tertio editos quartus eſt: *Eam non probare, nec probaſſe unquam propoſitiones ullas Chriſtianiſſimi Regis Auctoritati, aut germanis Eccleſiæ Gal-*

licanæ

liernæ Libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrario: verè gratiâ, quòd Summus Pontifex deponere poſſit Epiſcopos adverſùs eoſdem Canones Quos Articulos *Ludovicus Magnus* Rex Chriſtianiſſimus Edicto ſolemni inſcribi juſſit, in Curiis omnibus Supremis Regni & Parlamentis.

ARTICULUS IV.

De Celeſtino I.

BOnifacio pacifica electione ſubrogatus fuit Celeſtinus, Priſci Romani Civis filius. Sub ejus Pontificatu emerſit Neſtorii Hæreſis, cujus ad damnationem Cyrillo Alexandrino vices ſuas demandavit, quas etiam geſſit in Synodo Epheſina Oecumenica; in quâ Celeſtini Epiſtola maxima reverentiâ excepta eſt, ejuſque, velut graviſſimi præjudicii, in ſententiâ adverſùs Neſtorium latâ, eſt habita ratio. Pelagianos etiam damnavit, & Maſſilienſes Semipelagianos, poſt S. Auguſtini obitum Catholicis de Prædeſtinatione & Gratia dogmatibus, ſimul & S. Doctoris nomini obſtrepentes compreſſit, quem debitis exornavit laudibus. (*Epiſtola 1. ad Epiſcopos Galliæ.*)

Statuit morientibus denegandam non eſſe Pœnitentiam. Decrevit ut unaquæque Provincia ſuo contenta eſſet Metropolitano, Bonifacii Conſtitutum circa Narbonenſem & Arelatenſem Eccleſiam confirmans. Nullum invitis Epiſcopum dari, & abſque Cleri, plebiſque conſenſu conſecrari. Vacantis Eccleſiæ Clericos, extraneis, in ſacris electionibus, anteponi. Nullum ex Laïcis, nullum digamum, nullum viduæ maritum, ordinari præcepit, factaſque hujuſmodi perſonarum Ordinationes, illegitimas pronuntiavit. Maſſilienſis Epiſcopi, qui unius è ſuis Coëpiſcopis interfectori gratulatus fuiſſe dicebatur, cauſſam Gallicanis Epiſcopis, quod juris erat, delegavit judicandam, Epiſtola 2. ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis, & Narbonenſis. Præclaræ ſunt Celeſtini I. regulæ Epiſt. 3. ad Epiſcopos Apuliæ & Calabriæ datæ: *Nulli Sacerdotum ſuos liceat Canones ignorare; nec quidquam facere, quod Patrum poſſit regulis obviare. Docendus eſt populus, non ſequendus.*

Novatianis Eccleſias, quas Romæ habebant, ademit Celeſtinus I. & Ruſticulam eorum Epiſcopum clam in privatis ædibus plebem colligere compulit, teſte Socrate lib. 7. cap. 11. qui propterea Romanos Epiſcopos carpit Novatianarum partium Scriptor, & Epiſcopatum Romanum, perinde atque Alexandrinum, ultra Sacerdotii fines progreſſum, jam olim in dominationem degeneraſſe, falſiſſimè ſcribit. Obiit Celeſtinus I. anno Chriſti 432. v. Idus Aprilis, Pontificatûs ſui 9.

ARTICULUS V.

De Sixto III.

CElestino I. ſucceſſit illuſtris Romanæ Eccleſiæ Preſbyter Sixtus, qui ante annos 14. ſub Zoſimo primus in Pelagianos anathema pronuntiaverat, ad quem S. Auguſtinus Epiſtolam 105. ſcripſit adversùs ipſorum errores. Sub ejus Pontificatu, anno Chriſti 433. pax Cyrillum Alexandrinum inter & Joannem Antiochenum, ac Orientales Epiſcopos inita eſt: de quâ & de Neſtorii damnatione, Pontifex gratulatorias ad ipſos Epiſtolas dedit. Eodem anno vertente, ab Anicio Baſſo Exconſule, turpi calumnia exagitatus dicitur Sixtus, quòd ſcilicet ſtupro ſe polluiſſet: congregatumque fertur ab ipſo Concilium, in quo ſe purgaverit, Clero, Senatu, Imperatore præſentibus. Quæ circumferuntur hujus Synodi Acta, ſtyli ſquallore & barbarie, falſa conſignatione Conſulum, aliiſque immanibus anachroniſmis, ſuppoſitionem ſuam ſatis produnt. Probus & Marinianus damnati in illa Synodo dicuntur, Valentiniano & Anatolio Coſſ. vi. Kal. Septemb. id eſt anno Chriſti 440. cùm Sixtus, v. Kal. Aprilis ejuſdem anni, obiiſſet. Nec majus iſti Hiſtoriæ robur accedit ex Epiſtola Sixti ad Orientales Epiſcopos, quam pariter ſuppoſititiam eſſe, & meram farraginem, ex ſententiis Concilii Toletani VIII. Felicis III. Gregorii M. Adriani I. Codicum Theodoſiani & Juſtinianæi, Aniani Interpretis, & Sixti Pythagoræi, conſtat ex ipſius hiſce cum monumentis collatione. Magna pars iſtius Epiſtolæ ex III. Pſeudo-Fabiani conſuta eſt. Falſa etiam nota Conſulatus. Florentius enim cum Valentiniano nullus Conſul. Immanis eſt & ſtyli à veris Sixti III. Epiſtolis, quarum una ad Cyrillum, altera ad Joannem Antiochenum data legitur, diſſimilitudo. Quamobrem cùm nullum præterea ſit aliud monumentum, quo hæcce Hiſtoria de Sixti III. accuſatione & purgatione aſſeratur, niſi libri Pontificalis auctoritas, quæ magni non eſt ponderis, hanc valdè ſuſpectam habeo.

Hiſtoria de accuſatione & purgatione Sixti III. Synodus hac in cauſa habita, & ipſius Sixti Epiſtola ad Orientales, ſuppoſitæ ſunt.

Acta *de Synodali accuſatione & expurgatione Polychronii Epiſcopi Hieroſolymitani*, quæ Romæ habita dicuntur ſub Pontificatu Sixti III. pſeudepigrapha ſunt; quamvis à Nicolao I. in Epiſtola ad Michaëlem Imperatorem, & à B. Petro Damiani in Epiſt. ad Henricum Ravennatem laudentur. Falſa enim Conſulatus nota. Nullus tunc temporis in Sede Hieroſolymitana Polychronius Epiſcopus, ſed Juvenalis. Obſeſſio Hieroſolymorum hâc tempeſtate, mera fabula.

Acta de Synodali accuſatione & purgatione Polychronii Epiſcopi Hieroſolymit. pſeudepigrapha.

Julianum Pelagianum, qui ad Eclanenſem Epiſcopatum, ex quo fuerat olim dejectus, & in Romanæ Eccleſiæ communionem, ſimulatâ Pœnitentiâ irrepere tentabat, rejecit Sixtus, ut teſtatur Proſper in *Chronico* ad Conſulatum Theodoſii XVII. & Feſti.

Baſilicam S. Mariæ Majoris reſtauravit, exornavitque. Obiit ſanctiſſimus Pontifex anno Chriſti 440. V. Kalendas Aprilis: quâ die celebris in Martyrologiis ejus recolitur memoria. Quæ ſub ejus nomine circumferuntur Opuſcula, nempe liber *De divitiis*, alter *De caſtitate*, & Epiſtola *De malis Doctoribus*, ipſi ab eruditis abjudicantur, & viri alicujus Pelagiani fœtus agnoſcuntur. Annum, cùm ad ſuperos abiit, numerabat Pontificatus octavum. Hunc laudat S. Leo Serm. 82. in Natali VII. Fratrum Machabæorum. *Magnificus ſtructor parietum*, inquit, *ſed magnificentior ædificator animarum, ultra ævi ſui terminos opera pietatis extendens: ut utilitatibus inſtitutionum ejus, etiam in ipſo frueretur devota poſteritas, & habitando quod condidit, & faciendo quod docuit.*

Opuſcula Sixto III. ſuppoſita.

Ejus elogium.

ARTICULUS VI.

De S. Leone Magno.

S. Sixto in Sede Pontificia ſucceſſit Leo, patriâ Romanus, Eccleſiæque Romanæ Archidiaconus, qui & Celeſtino, & ipſi Sixto primarius fuerat in Eccleſiæ rebus Adminiſter. Româ aberat, cùm renuntiatus eſt Pontifex, ut Aëtium, Albinumque Romani exercitus Duces in Galliis diſſidentes reconciliaret. Statim atque in Pontificali ſpecula poſitus eſt, plebem ſibi commiſſam, non vitæ ſolùm exemplo excitare, ſed proprii etiam oris officio erudire eſt aggreſſus. Quod tamen primus è Romanis Epiſcopis non præſtitit. Sermonem enim Liberii Papæ deſcribit S. Ambroſius lib. 3. *De Virginibus*, habitumque eſſe tradit in Baſilica S. Petri, die Natalis Dominici, ad ipſius Ambroſii ſororem Marcellinam, quæ tunc virginitatem cum aliis nonnullis profitebatur. Adeòque falſum eſt quod ſcribit Sozomenus lib. 7. cap. 19. *In eadem urbe*

(Roma)

(Roma) *nec Epiſcopus, nec alius quiſquam, in Eccleſia populum docet.*

Manichæos inſectatus eſt S. Leo, habitóque Romæ Conventu, anno 443. multa eorum flagitia palam facta ſunt, ſacrilegæque religionis ritus, Epiſcopi, Sacerdotes, loca in quibus vetitos cœtus agebant, detecta. Multi hortatu S. Leonis ejuratâ hæreſi, pœnitentiæ legibus ſubjecti ſunt. Alii Principum Edictis in exilium deturbati. Epiſtolam etiam ſcripſit ad Epiſcopos Italiæ contra Manichæos, anno 444. quæ & per Provincias ad omnes Epiſcopos miſſa eſt. VIII. legitur in editione P. Quenellii. Adversùs Pelagianos decertavit, maximéque adversùs eorum hoc tempore principem Julianum, ut teſtatur Author libri *De Promiſſionibus & Prædictionibus Dei*, cap. ultimo. Cujus etiam rei teſtis eſt

Epiſt. 7.

Epiſtola * S. Leonis ad Septimum Altini Epiſcopum. Reſcripſit etiam contra Pelagianos ad Aquileienſem

Epiſt. 6,

Metropolitanum *, eumque monuit ut Synodum Provincialem contra reviviſcentem hæreſim cogeret, neminemque ex Pelagianis admitteret in Eccleſiam, niſi priùs hæreſim ſolenni ſubſcriptione damnaſſet. Lege Photium in *Biblioth. Cod.* 54. Priſcillianiſtarum Sectam in Hiſpania graſſantem contrivit, datâ ad Turribium Aſturicenſem Epiſcopum Epiſtola, quæ in editione Quenellii XV. eſt.

Gravius fuit S. Leoni adversùs hæreſim Eutychianam bellum, atque diuturnius. Aſſerta fuerat à Dioſcoro & ejus partiariis in prædatoria Synodo Epheſina: cujus Acta S. Leo reprobavit: Flavianique, & Theodoreti, iniquè depoſitorum ſuſcepit appellationem. Concilio Calchedonenſi præfuit per Legatos, in eóque ſummo Patrum conſenſu recepta eſt celeberrima ipſius ad Flavianum Epiſtola contra impiam hæreſim, velut oraculum S. Petri per Leonem loquentis. Anatolii ambitui reſtitit, Nicænorum Canonum ſe profeſſus executorem, quorum connivere violationi, ſummum arbitratus eſt nefas. Collapſam variis in locis reſtituit diſciplinam. Datâ ad Epiſcopos Campaniæ, Piceni, & Tuſciæ Epiſtola, anno 443. ſervos fieri vetuit Sacerdotes, alióſque promoveri, niſi qui & natalium, & morum nobilitate vigerent; nec non viduarum maritos, & digamos. Juſſit demum animadverti in Clericos qui uſuras exercerent. (Epiſt. 3.)

Cùm Dorus Beneventanus Epiſcopus recèns ordinato Presbytero locum ſuperiorem iis, qui antiquitate meritiſque præſtabant, tribuiſſet; ipſum Epiſcopum vehementer increpuit S. Leo, arguitque prævaricationis, juvenem ſuperbiæ, Presbyteros qui ipſi jure & loco ſponte ceſſerant, ut Epiſcopo placerent, projectæ adulationis. Juſſitque ut in eo quiſque ordine & loco permaneret, quem ipſi Ordinationis ſuæ tempus adſcripſerat, exceptis eis qui deformi & ignavâ ſubjectione jure ſuo ceſſerant, quos inter omnes Presbyteros Eccleſiæ ultimos ſedere jubet. Quibus & ſe pro Sedis Apoſtolicæ pietate parcere ſignificat, quia privari Sacerdotio merentur. (Epiſt. 17.)

A variis conſultus Epiſcopis, Decretales ad eorum conſulta reſcripſit Epiſtolas, ſapientiâ, eruditione, & ſtudio in diſciplinam Eccleſiaſticam conſ-

Epiſtolæ S. Leonis ad Ruſticum Narbonenſ. Epiſcopum Synopſis.

picuas. Conſuluit ipſum Ruſticus Epiſcopus Narbonenſis circa Sacramenta Baptiſmi, Ordinis, Pœnitentiæ, & Matrimonii, Clericorum continentiam, Virginum conſecrationem, & alia hujuſmodi ad mores & regimen Eccleſiæ pertinentia. Ad XIX. Inquiſitionum ejus capita Reſponſa dedit, ex quibus diſcimus, baptizandos abſque conditione parvulos, de quibus neſcitur an ſint baptizati: *Quia quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit ut videatur iteratum.* Eos qui in ægritudine pœnitentiam accipiunt, & cùm revaluerint, agere eam nolunt, deſerendos non eſſe: *Quia nemo deſperandus eſt dum in hoc cor-*

A *pore conſtitutus eſt. Nonnunquam* enim, *quod diffidentiâ ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur.* Pœnitentes in foro litigare poſſe: *Quia aliud eſt debita juſtè repoſcere, aliud propria, perfectionis amore, contemnere.* Meliùs tamen facturos, ſi Eccleſiaſticum præ forenſi judicio expetant. *Utilius eſſe pœnitenti diſpendia pati, quàm periculis negotiationis obſtringi: quia difficile eſt, inter ementis vendentiſque commercium, non intervenire peccatum. Puellas quæ, non coactæ parentum imperio, ſed ſpontaneo judicio, Virginitatis propoſitum atque habitum ſuſceperunt; prævaricari, ſi nuptias eligant: etiamſi conſecratio non acceſſerit.* (Epiſt. 21.)

B Conſultus etiam eſt à Theodoro Forojulienſi * in Galliis Epiſcopo, de Pœnitentiæ diſciplina. Cui reſpondit: Indulgentiam Dei niſi ſupplicationibus Sacerdotum non poſſe obtineri. Peccatoribus per Pœnitentiæ actiones eluenda eſſe delicta, ut deinde ad Communionem admittantur. Iis verò, quos inſtans periculum, aut morbi vis premit, non denegandam reconciliationem, ſi petierint, aut petiiſſe antea, circumſtantium Fidelium teſtimonio, comprobentur. Conſultus etiam eſt à Niceta Aquileienſi, & à Neona Ravennate Epiſcopis, circa quædam capita Quæſtionum, quas Attilana vaſtitas Italicis

De Frejus.

Ejuſdem Epiſtolæ Decretales ad Theodorum Forojulienſem, ad Nicetam Aquileienſem, & ad Neonam Ravennatem Epiſcopos.

C regionibus illata pepererat. Quibus reſpondit Epiſtolis 129. & 135. Mulieres quædam viris in captivitatem abductis, eos aut morte abſumptos, aut in poſterum à reditu prohibendos ratæ, viduitatis impatientes, aliis viris nupſerant. Viris inopinatò reverſis, pro thalamis certabatur, dubitabaturque uter potior maritus eſſet. Reſpondit S. Leo Nicetæ Aquileienſi, juxta Chriſti ſententiam, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet, legitimarum fœdera nuptiarum eſſe redintegranda, omnique ſtudio procurandum, ut recipiat unuſquiſque quod proprium eſt. Omittendum eſſe, & inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit, & reſtituendum quod fides poſcit.* Mulieres,

D quæ ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, ut ad priores redire noluerint, eſſe Communione privandas.

Inter Sanctos Leonem, Hilariumque Arelatenſem orta contentio eſt, anno 445. cui cauſſam dedit Celidonii Epiſcopi depoſitio ab Hilario facta, ejuſdemque reſtitutio in Sedem à S. Leone. Hâc de contentione dicemus inferiùs, cùm de Synodo Romana in cauſſa Hilarii Arelatenſis ſermo erit. Iratus Hilario S. Leo, quòd judicio Romanæ Synodi non ſtetiſſet, Arelatenſem Eccleſiam ſuis exuit privilegiis, juráque Metropolis in Viennenſem tranſtulit;

Orta inter SS. Leonem & Hilarium Arelatenſem Epiſcopum contentio.

E ſed mortuo Hilario, extinctam cum ipſo iram Pontificis rati Epiſcopi Provinciæ Arelatenſis, libellum ſupplicem pro Ravennio ejus ſucceſſore ad ipſum miſerunt, reſtituique ſuo Metropolitano jura ſuæ Eccleſiæ popoſcerunt. Prudenter litem compoſuit S. Leo, Viennenſi Metropoli quatuor Eccleſias attribuens, Valentiam, Tarentaſiam, Genevam, & Gratianopolim: reliquas Arelatenſi ſubjecit Eccleſiæ, cui reddita quodammodo ſua jura, nec tamen Viennenſis Eccleſia omni honore privata eſt. Hanc autem ſuæ ordinationis adducit rationem S. Leo,

F quòd auditis allegationibus utriuſque partis Clericorum, Viennenſem & Arelatenſem civitates ita ſemper intra eamdem Provinciam claras fuiſſe repererit, *Ut quarumdam cauſſarum alterna ratione, nunc illa in Eccleſiaſticis privilegiis, nunc iſta præceſſerit; cum tamen eiſdem commune jus quondam fuiſſe à Gentibus proderetur.*

Non Eccleſiæ ſolùm, ſed Reipublicæ ſaluti proſpexit S. Leo. Cùm enim Attila Romæ immineret, S. Pontifex à Valentiniano rogatus, ad ipſum perrexit, verbis demulſit ferocem animum, iram fregit eloquentiâ, pacem recipere perſuaſit, & diſcedere ex Italia compulit, ut Proſper in Chronico teſtatur,

&

& Jornandes de rebus Geticis cap. 48. Genſerico Regi Vuandalorum Urbem improviſò aggredienti, ingredientique occurrit, ipſumque pluribus allocutus, obtinuit ut igne & ferro, quo civitatem delere parabat, abſtineret, ſolâ direptione contentus. Tres præterea primarias Baſilicas à direptione defendit S. Pontifex. Nam cùm reſarciendis damnis, poſt cladem, animum adjiceret, argentea & majoris ponderis vaſa olim tribus Baſilicis, Conſtantinianæ, S. Petri, & S. Pauli, à Conſtantino data, conflari juſſit, & per Titulos Urbis diſtribui, ut habet liber Pontificum. Qui & complures Baſilicas ejus pietate & ſolicitudine ædificatas, inſtauratáſque memorat.

Tempus obitus S. Leonis. Diem clauſit extremum S. Leo tertio Kalendas Novembris, anno Chriſti 461. Pontificatûs ſui 21. Id contra vulgarem opinionem probat invictiſſimè P. Quenellius ex Hilari electione, qui Leoni ſubrogatus eſt menſe Novembri iſtius anni, ut colligitur ex Concilio Romano anno Chriſti 465. celebrato, die 15. Kal. Novemb. ab Epiſcopis in anniverſaria Aſſumptionis ipſius feſtivitate congregatis, ut ſcribit ille ad Aſcanium. Præterea, in veteri Kalendario, quod ex Cod. MS. Corbeienſi in lucem edidit D. Lucas Dacherius Tomo decimo ſui Spicilegii, quodque anno 826. exaratum gravibus conjecturis ductus exiſtimat, ita legimus: III. Kalend. (Novembris) *Depoſitio Sancti Leonis Papæ.* Nullum autem Leonem alium eo tempore mortuum legimus, nec fas eſt de alio Leone, quàm de Primo interpretari, quæcunque ſine additio dicuntur de aliquo Leone Pontifice in Tabulis Eccleſiaſticis. Hanc Epocham confirmat, quòd cùm dubitare non poſſimus quin menſe Novembri ſucceſſor S. Leoni datus ſit, nec probabile ſit per pacatiſſima illa Eccleſiæ Romanæ tempora diu poſt mortem Pontificis dilatam fuiſſe electionem Succeſſoris: penè certum eo ipſo apparet, intra menſem Octobrem coërcendam eſſe S. Leonis mortem (inquit P. Quenellius) cujus Diſſertationem *de Vita & rebus geſtis S. Leonis Magni*, legat qui de tanto Pontifice plura noſſe cupiet.

ARTICULUS VII.

De Hilaro.

S. Leoni Succeſſor datus eſt Hilarus, ejus quondam ad Synodum Epheſinam II. quæ Dioſcori Tyrannide prædatoria evaſit, Legatus; anno Chriſti 461. 2. Idus Novembris, ut ſcribit Marianus Scotus. Curam Apoſtolicam variis, quæ Gallicanos Epiſcopos inter emerſerant, controverſiis componendis impendit. Auxanius Aquenſium Epiſcopus, & ſecundæ Narbonenſis Metropolita, jus Metropoliticum in Provinciam Alpium Maritimarum ab Hilaro per obreptionem impetraverat, quod in ſuæ dignitatis imminutionem factum Ingenuus Ebredunenſis Epiſcopus, *Alpium Maritimarum Provinciæ Metropolitani ſemper honore ſubnixus*, apud Sedem Apoſtolicam conqueſtus eſt. Cauſſæ cognitionem Leontio, Verano, & Victuro, Gallicanis Epiſcopis Pontifex demandavit. Statuitque interim ut Cemelenenſis civitas, * & Niceenſe * Caſtellum uni Epiſcopo ſubeſſent, juxta Deceſſoris ſui Decretum, miſſo in irritum Auxanii facto, qui in iſtarum civitatum altera Epiſcopum ordinaverat: decernenſque ut Metropolitani quique finibus ſuis contenti eſſent, nulláque ratio haberetur illorum quæ ab Apoſtolica Sede contra Canones per obreptionem eſſent impetrata. *Nam licet*, inquit, *& hoc etiam quod à nobis eſt elicitum, cenſeatur infirmum, quia & ipſum inſinuatum eſt exequi voluiſſe qui meruit; tamen ne odio vel gratiâ moveamur, quæ in cauſſarum diſceptationibus eſſe non debet; ita veſtræ Caritati cognitionem adnexa querimonia delegamus, ut nihil adverſum venerandos Canones, nihil contra ſanctæ memoriæ Deceſſoris mei judicium valeat, quidquid obreptum nobis eſſe conſtiterit. Nolumus namque Eccleſiarum privilegia, quæ ſemper ſunt ſervanda, confundi: nec in alterius Provinciæ Sacerdotis, alterum jus habere permittimus: quia per hoc non minùs in ſanctarum Traditionum delinquitur ſanctiones, quàm in injuriam ipſius Domini proſilitur; cujus expectatio fructus noſtri Miniſterii, non in latitudine regionum, ſed in acquiſitione penitus animarum. Habeat itaque Pontificium Frater & Coëpiſcopus noſter Ingenuus Provinciæ ſuæ, de cujus dudum ab Apoſtolica Sede eſt illicitâ ceſſione culpatus*, &c. (Epiſt. 4.)

Cimiés. Nice.

Hilarus Papa nullam rationem haberi vult eorum quæ ab Apoſtolica Sede per obreptionem contra Canones impetrantur.

Hermis Epiſcopi Gallicani, qui Biterrenſibus * Ordinatus Antiſtes, nec ab iis ſuſceptus, in Eccleſiæ Narbonenſis Epiſcopatum irrepſerat, ambitum temerarium ſeverâ animadverſione caſtigavit Hilarus. Ipſum enim ita permiſit Narbonenſi Eccleſiæ præſidere, ut nullas Ordinationes celebrare poſſet in Provincia Narbonenſi, earum celebrandarum jure ad Conſtantium Uceticæ * Eccleſiæ Epiſcopum tranſlato, & poſt mortem Conſtantii, ad antiquiorem Provinciæ Antiſtitem, donec Hermes obiiſſet. Poſt ejus enim obitum, Narbonenſi Eccleſiæ jus Ordinationum reſtitui decrevit. Reſtaurandæ verò Diſciplinæ cùm medium convenientius nullum intelligeret, quàm frequentium Conciliorum celebrationem, ea per annos ſingulos in Eccleſia Gallicana, ex quibus poſſent Provinciis, congregari præcepit, hancque ſolicitudinem demandavit Leontio Arelatenſi Epiſcopo, ita tamen ut *In dirimendis gravioribus cauſſis, & quæ illic non poſſent terminari, Apoſtolicæ Sedis ſententia conſuleretur.* Vetuit etiam ne, abſque Metropolitani literis, quiſquam extra Provinciam diſcederet; quas ſi, propter ſimultatem, non poſſet impetrare, Arelatenſis Epiſcopus cum duobus aliis Metropolitanis, repulſæ cauſſas expenderet. Ad Gallicanos denique Epiſcopos querelam Leontii Arelatenſis Epiſcopi audiendam judicandamque remiſit, quâ ſuæ Diœceſeos Parochias quaſdam ab Hilario Deceſſore ſuo in alios tranſlatas, Eccleſiæ ſuæ reſtitui à Pontifice petierat. Hæc conſtant ex Epiſtola 8. Hilari data ad Epiſcopos Provinciarum Viennenſis, Lugdunenſis, Narbonenſis I. & II. & Alpium Penninarum, anno Chriſti 463. III. Nonas Decembris.

Beziers. Uzés.

Per id tempus accidit, ut Mamertus Viennenſis Epiſcopus Dienſi * Eccleſiæ, quæ ad Arelatenſis Epiſcopi Diœceſim pertinebat Epiſcopum ordinaret. Tam grave vulnus Canonibus illatum ut accepit Hilarus, Gallicanorum Epiſcoporum Synodo, quæ hujus cauſſæ examen ſuſceperat, referente, Mamertum à Verano Vencienſi * Epiſcopo moneri juſſit, ut ab Ordinationibus indebitis ſub honoris ſui privilegiorum periculo in poſterum abſtineret. Eum verò qui Dienſibus fuerat à Mamerto Epiſcopus ordinatus, Leontii Arelatenſis, à quo rite conſecrari debuerat, arbitrio præcepit confirmari. Hoc in Decreto Hilari videre eſt ardentiſſimum ejus ſtudium vigilantiamque ſingularem in procurandâ per totam Eccleſiam, & maximè per Diœceſes Patriarchatui ſuo ſubditas, Canonum executione, ac eorundem tranſgreſſione vindicanda. II. Eximia ejus prudentia ſuſpicienda eſt ac lenitas, cujus rationem reddit his verbis: *Verùm ad Eccleſiarum quietem tantæ tranſgreſſionis vulnera, memores Apoſtolicæ ſapientiæ, curari volumus antè fomentis, ut corporis noſtri membrum fortè ſanandum in integritatem priſtinam per mitiora medicamenta revocetur, nec credatur negligi, quod interim non monetur abſcindi. Prævia medendi ſemper auſteritatis eſt lenitas, nec omnis ferro ſtatim culpa compeſcitur, aut inexploratò, vel quod facilè prodeſſe poſſit, offertur. Nunc enim temporis opportunitas, nunc languentis neceſſitas, nunc Medicina ipſius*

Die. De Vence.

Hilari Apoſtolica moderatio & prudentia.

Præclara pro ſacro Regimine Regula.

ipſius & modus eſt quærendus, & qualitas; ut omnis per ſapientiam facta in vitiis reprimendis ſolicitudo, curantis gaudeat reparatione quod ſalvat, nec careat moderatione quod reſecat. (Ex Hilaro Epiſt. 11.) III. Mamertum, virum alioqui ſanctiſſimum, humani aliquid paſſum eſſe, & peccaſſe revera contra Canones, & contra S. Leonis Conſtituta, qui quatuor duntaxat civitates Viennenſi Metropolitæ addixerat, cæteras verò, è quibus erat Dienſis, reſtituerat Arelatenſi.

Reformandis etiam abuſibus, qui in Eccleſiis Hiſpaniarum irrepſerant, navavit operam Hilarus Papa, illicitas & præter Canones factas Epiſcoporum Ordinationes improbans ac reſcindens, præcipienſque ut Irenæus, quem Nundinarius Barcinonenſis Epiſcopus ſucceſſorem ſibi deſignaverat, conſentientibus Provinciæ Tarraconenſis Epiſcopis, ab ea removeretur Eccleſia, aliúſque ex Barcinonenſis Eccleſiæ Clero eligeretur ac ordinaretur Antiſtes. Hujuſmodi namque reſignationes Epiſcopatuum, vel Succeſſorum deſignationes, peſſimi eſſe exempli noverat Pontifex oculatiſſimus, & *in injuriam Dei redundare, à quo ſpecialiter Sacerdotalium eſt gratia dignitatum.* Unde quamvis Provinciæ Epiſcopi, & Aſcanius Metropolitanus Irenæo ſuffragarentur, ipſumque Optimates & plebs poſtulaſſent, meritiſque & morum integritate inſignis eſſet: (ut conſtat ex Epiſtola II. Hiſpanorum Epiſcoporum ad Hilarum:) nihilominus eum ab Eccleſiæ Barcinonenſis regimine excludi voluit: *Ne* (inquit.) *Epiſcopalis honor hereditarium jus putetur, quod nobis ſola Dei noſtri benignitate confertur.* Id autem ex Romanæ Synodi Sententia reſcripſit Hilarus Epiſtola 2. ad Aſcanium.

Silvanus Calaguræ in eadem Provincia Tarraconenſi Epiſcopus, Presbyterum alienum proprio Epiſcopo ſuperordinaverat, id eſt, eo vivente conſecraverat in eadem Eccleſia. Factum inſolens ad Sedem Apoſtolicam detulerunt Hiſpani Antiſtites, quod Calaguræ & vicinarum civitatum Optimates apud Romanum Pontificem excuſarunt. Violatorum Canonum veniam Silvano conceſſit Hilarus, ut & aliis Epiſcopis de ipſo conqueſtis, quoniam nonnulli Epiſcopos abſque Metropolitani conſenſu quibuſdam civitatibus ordinaverant, *Quoniam*, inquit, *quicquid ab alterutra parte eſt indicatum, omni videmus perverſitate confuſum, temporum neceſſitate perſpectâ, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod geſtum eſt, ut nihil deinceps contra præceptum B. Apoſtoli, nihil contra Nicænorum Canonum conſtitutum tentetur.* (Epiſt. 11. Hilari ad Aſcanium, cap. 1.)

Hiſpanorum Epiſcoporum de Romani Pontificis primatu præclaræ ſententiæ, & in Sedem Apoſtolicam obſervantia.

Hiſpanorum Epiſcoporum obſervantia erga Sedem Apoſtolicam quàm religioſa fuerit, hæc eorum ad Hilarum ſcripta demonſtrant: *Etſi extaret neceſſitas Eccleſiaſtica diſciplina, expetendum revera nobis fuerat illud Privilegium Sedis veſtra, quo ſuſceptis regni clavibus poſt Reſurrectionem Salvatoris, per totum orbem Beatiſſimi Petri ſingularis prædicatio univerſorum illuminationi proſpexit; cujus Vicarii principatus ſicut eminet, ita metuendus eſt ab omnibus & amandus. Proinde Deum in vobis penitus adorantes, ad fidem recurrimus Apoſtolico ore laudatam, inde reſponſum quærentes, unde nihil errore, nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione præcipitur.* Ideò autem Silvani cauſſam ad Romanum Pontificem detulerunt, quia Schiſmatis cauſſa erat, & Pontificii Primatus præcipua pars eſt, Eccleſiæ unitatem ſartam tectam ſervare. *Proinde*, inquiunt, *Quia his præſumptionibus, quæ unitatem dividunt, quæ Schiſma faciunt; velociter debet occurri: quæſumus Sedem veſtram, ut quid ſuper hac parte obſervare velitis, Apoſtolicis affatibus inſtruamur.*

Sedis Apoſtolicæ Principatus metuendus omnibus & amandus.

Anthemio Imperatori, Hæreticorum Sectis Conventiculorum libertatem concedere volenti, Apoſtolicâ reſtitit conſtantiâ Hilarus, eumque compulit, ut in Baſilica S. Petri, interpoſito juramento, id ſe nequaquam facturum polliceretur. (Ex Gelaſii Papæ Epiſtola ad Dardaniæ Epiſcopos.)

Obiit Hilarus anno Chriſti 467. Pontificatus ſui anno 7. quarto Idus Septembris. Quâ die ejus memoria Eccleſiæ Faſtis adſcripta eſt.

ARTICULUS VIII.

De Simplicio.

Hilaro ſucceſſit Simplicius, Tiburtinus: qui Orientalibus Eccleſiis, quibus Hæretici Pſeudoepiſcopi per hæc tempora incubabant, auctoritate Apoſtolica ſuccurrit. Timotheum Ælurum, & Petrum Moggum, Alexandrinam infeſtantes Eccleſiam, & Petrum Fullonem Antiochenæ Sedis invaſorem, damnavit, plurimiſque Epiſtolis Acacii vigilantiam, & Zenonis Imperatoris religionem, ad illarum Eccleſiarum liberationem, ad expulſionem hæreticorum, ad Catholicorum Antiſtitum patrocinium excitavit: ſed irrito conatu: quia uterque Hæreticis Pſeudoëpiſcopis favit, Sanctiſſimi Pontificis admonitionibus inſuperhabitis. Diſpenſationem conceſſit, ſeu veniam infractorum Canonum, in Ordinatione Antiocheni Epiſcopi Stephani Junioris, qui contra tenorem Nicænorum Canonum, & antiquos mores, Conſtantinopoli fuerat ordinatus, cùm Antiochiæ, ab Orientalis Diœceſeôs Synodo ordinari debuiſſet. Eam autem diſpenſationem conceſſit Pontifex, rogante Zenone Imperatore, eâ lege, ut uſurpata ab Acacio Antiocheni Conſecratio Antiſtitis, non traheretur in exemplum, & Canones in poſterum ſervarentur, quòd effecturum ſe juravit Zeno Auguſtus. (Ex Epiſt. 14. Simplicii.)

Obiit Simplicius anno Chriſti 483. Pontificatûs ſui 16. menſe Martio ineunte.

Rogationum inſtitutio ſeu inſtauratio à S. Mamerto.

Sub ejus Pontificatu inſtitutæ ſunt, vel potius inſtauratæ; & in religioſiorem obſervantiam reſtitutæ à S. Mamerco, ſive Mamerto, Rogationes triduanæ ante Aſcenſionem, anno 474. quas Arverni primùm, ſubinde univerſæ Galliarum Eccleſiæ ritu ſolemni frequentarunt, poſtea tandem Eccleſia ſuſcepit univerſa. De his legenda Alcimi Aviti Viennenſis Epiſcopi Homilia, Gregorius Turonenſis lib. 2. Hiſtoriæ Francorum & ante hos Sidonius Apollinaris Mamerco familiaris lib. 7. Epiſt. 1. his verbis ad eum ſcribens. *Rumor eſt Gothos in Romanum ſolum caſtra moviſſe. Huic ſemper irruptioni nos miſeri Arverni janua ſumus.... Sed animoſitati noſtra non nos tam ambuſtam murorum faciem, aut putrem ſudium cratem, aut propugnacula vigilum trita pectoribus confidimus opitulatura: ſolo tamen inviſtarum te authore Rogationum palpamur auxilio, quibus inchoandis, inſtituendiſque populus Arvernus, etſi non effectu pari, affectu certè non impari cœpit initiari; & ob hoc circumfuſis necdum terga dat terroribus. Non enim latet noſtram ſciſcitationem, primis temporibus harumce Supplicationum inſtitutarum, Civitas cœliteus tibi credita, per cujuſmodi prodigiorum terriculamenta vacuabatur. Nam modò ſcena mœnium publicorum crebris terra motibus concutiebantur: nunc ignes ſæpè flammati caducas culminum criſtas ſuperjecto favillarum monte tumulabant: nunc ſtupenda foro cubilia collocabat audacium pavenda manſuetudo cervorum: cùm tu inter iſta, diſceſſu primorum, populariumque, ſtatu Urbis exinanito, ad nova celer veterum Ninivitarum exempla decurriſti, ne divina admonitioni tua quoque deſperatio conviciaretur. Et verè jam de Deo tu minime poteras abſque peccato, poſt virtutum experimenta, diffidere. Nam cùm vice quadam civitas conflagrare cœpiſſet; fides tua in illo ardore plus caluit: & cùm in conſpectu*

conſpectu pavida plebis, objectu ſolo tui corporis ignis recuſſus in tergum, fugitivis flexibus ſinuaretur, miraculo terribili, novo, inuſitato, adfuit flamma cedere per reverentiam, cui ſentire deſiit per naturam. Primum igitur & hic paucis noſtri Ordinis Viris indicis jejunia, interdicis flagitia, ſupplicia prædicis, remedia promittis...... Cujus confeſtim ſequax humilis turba conſilii, majoribus quoque ſuis fuit incitamento, quos cùm non piguiſſet fugere, redire non puduit. Quâ devotione placatus pectorum inſpector Deus, fecit eſſe obſecrationem veſtram vobis ſaluti, cæteris invitationi, utriſque præſidio. Denique illic deinceps non fuere vel damna calamitati, vel oſtenta formidini. Et lib. 5. Epiſt. 14. ad Aprum, Rogationes ante S. Mamercum fuiſſe indicat; ſed non ita ſolennes, nec tanta pietate obſervatas. *Quidquid illud eſt*, inquit, *quòd vel otio, vel negotio vacas, in Urbem tamen, ni fallimur, Rogationum contemplatione revocaberis: quarum nobis ſolemnitatem primus Mamercus Pater & Pontifex reverentiſſimo exemplo, utiliſſimo experimento invenit, inſtituit, invexit. Erant quidem priùs (quod ſalvâ fidei pace ſit dictum) vaga, tepentes, infrequentéſque, atque ſic dixerim, oſcitabunda Supplicationes, quæ ſæpe interpellantium prandiorum obicibus hebetabantur, maximè aut imbres, aut ſerenitatem deprecatura; ad quas, ut nihil ampliùs dicam, figulo pariter atque hortulano non oportuit convenire. In his autem quas ſuprà ſatus Summus Sacerdos nobis & protulit pariter & contulit, jejunatur, oratur, pſallitur, fletur. Ad hac te Feſta, cervicum humiliatarum & ſternacium civium ſuſpirioſa contubernia, peto, &c.*

De hac Rogationum obſervantia Concilium Aurelianenſe I. anno 511. celebratum, cap. 27. ſic decernit: *Rogationes, id eſt Litanias ante Aſcenſionem Domini, ab omnibus Eccleſiis placuit celebrari; ita ut præmiſſum Triduanum jejunium in Dominica Aſcenſionis feſtivitate ſolvatur: per quod triduum ſervi & ancillæ ab omni opere relaxentur, quò magis plebs univerſa conveniat. Quò triduo omnes abſtineant, & Quadrageſimalibus cibis utantur.* Et cap. 28. *Clerici verò qui ad hoc opus ſanctum adeſſe contempſerint, ſecundùm arbitrium Epiſcopi Eccleſiæ ſuſcipiant diſciplinam.*

ARTICULUS IX.

De Felice II.

IN Simplicii locum ſubrogatus eſt Felix II. Romanus Preſbyter, S. Gregorii Magni atavus, qui Synodo Romæ collectâ, Petrum Moggum Alexandrinum Pſeudoëpiſcopum, Petrum Fullonem Antiochenæ pervaſorem Eccleſiæ, & his peſtibus communicantem Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, anathemate contrivit, anno Chriſti 484. (Ex Epiſtola 6. Felicis ad Acacium, nona ad Zenonem Imper. X. ad Clerum & Plebem Conſtantinop. XII. ad eumdem Imperatorem ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianæ, & ex Liberato in Breviario, cap. 18.) Vitalem & Miſenum Epiſcopos, quos Conſtantinopolim ad res fidei contra Hæreticos promovendas, & ad coercendum Acacium miſerat, prævaricationis convictos, ab officio & communione ſuſpendit. (Ex iiſdem.) Zenonis rejecit Henoticon, ſeu Conciliatorium Edictum: parúmque religioſum Principem ad officium revocare, & ad fidei tuitionem accendere, graviſſimis literis conatus eſt. Decretalem ad univerſos Epiſcopos, ſed præcipuè ad Africanos, Epiſtolam dedit, Pœnitentiæ, iis qui ſe ab Arianis rebaptizari graſſante Hunnerici perſecutione permiſerant, imponendæ regulas continentem. (Epiſt. 7.) Data eſt ex Synodo Romana, anno Chriſti 487. Inter Cœlites receptus eſt Felix II. anno Chriſti 492. Pontificatûs ſui 9. v. Kalend. Martias, quô die, ipſius memoria in Romano Martyrologio conſignatur. Tarſillæ Virgini pronepti ſuæ poſt obitum conſpicuus, eam ad regnum cœleſte vocavit. (Ex Gregorio M. Homilia 18. in Evangelia, & lib. 4. Dialogorum cap. 16.)

ARTICULUS X.

De Gelaſio I.

S. Felici II. ſucceſſit Gelaſius I. ex Africa oriundus. Acacii à Deceſſore ſuo damnati, & extra communionem Eccleſiæ defuncti memoriam execratus eſt; nec Euphemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, virum licèt imprimis Catholicum, & alios Orientis Antiſtites Communionis honoribus donare voluit, niſi Acacii nomen ex Dypticis expungerent. (Epiſt. 1. ad Euphemium, 14. ad Epiſcopos Dardaniæ, & 15. ad Epiſcopos Orientales.) Pelagianam Hæreſim in Dalmatia & Piceno reviviſcentem damnavit, confutavit, extinxit. (Ex Epiſt. 5. & 6. ejuſdem ad Honorium Dalmatiæ Epiſcopum, & 7. ad omnes Epiſcopos per Picenum.) Edito Tractatu, quem de anathematis vinculo inſcripſit, probare aggreſſus eſt Acta Calchedonenſis Concilii ea tantùm rata, quæ Sedes Apoſtolica probaverat: juſta eſſe quæ in Acacium ſtatuta erant, & Petrum Moggum à Sede tantùm Apoſtolicâ abſolvi potuiſſe. Miſenum Epiſcopum à Felice Deceſſore ſuo anathemate confixum, & Sedis Apoſtolicæ miſericordiam, atque communionem flagitantem, cauſâ ejus in Romana Synodo anno 495. diſcuſsâ, abſolvit. Gentilitiam Lupercalium ſuperſtitionem Romæ ſuſtulit, & Andromachum Senatorem, aliòſque Romanos, qui ſuperſtitioſam illam obſervationem aboleri ægrè ferebant, edito egregio Tractatu confutavit. Objiciebant illi, Pontifices Gelaſii Deceſſores, viros ſanctiſſimos, iſtum morem non ſuſtuliſſe. Reſpondet ille: *Multa ſunt quæ à ſingulis Pontificibus diverſo tempore ſublata ſunt noxia, vel abjecta. Non enim ſimul omnes in corpore curat medicina languores, ſed quod periculoſius conſpicit imminere: ne aut materia corporis non ſufficiat Medicina, aut pro conditione mortali ſimul omnia non poſſit avertere. Quare quale ſit unde agit: ſi bonum eſt, ſi divinum, ſi ſalubre; meritò quandocumque tolli non debuit: ſi nec ſalubre, nec divinum; cauſandum tibi magis eſt cur tardiùs auferatur, quod ſuperſtitioſum conſtat & vanum, quod certè Chriſtianæ profeſſioni non convenire manifeſtum eſt.* Librorum Canonicorum, Eccleſiaſticorum, & Apocryphorum Indicem in Synodo LXX. Epiſcoporum, anno 494. celebratâ edidiſſe vulgò creditur, ſolennique Decreto declaraſſe, qui Libri ab Eccleſia ut ſacri & divini, cùm Veteris, tum Novi Teſtamenti reciperentur: quorum Opera Patrum reciperet ad Fidem Catholicis dogmatibus faciendam: quos denique libros ut apocryphos haberet, nulliuſque auctoritatis. Sed iſtud Decretum alteri tribuendum Viri quidam Eruditi contendunt.

Gelaſius Lupercalium ſuperſtitionem ſuſtulit.

Præclara ſiſtit Regiminis Regula.

Non omnes ſimul tolli poſſunt abuſus & pravæ conſuetudines, ſed ſenſim tollendæ ſunt.

Perſuaſum fuit Gelaſio, Romanum Pontificem Canones præ cæteris Epiſcopis exequi debere. Quâ de re ad Epiſcopos Dardaniæ ita ſcripſit: *Confidimus, quod nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuſcujuſque Synodi Conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere quàm primam, &c.* Epiſtolam ad Anaſtaſium Imperatorem graviſſimam & elegantiſſimam ſcripſit, quâ ipſum ad damnandum Acacii nomen, ad reſtituendam Eccleſiæ pacem, ad parendum Sedi Apoſtolicæ hortatus eſt, eâ quæ debetur Imperatori reverentiâ: eâ quæ Pontificem decet libertate. In ea Regiæ & Pontificiæ

Decretalis Epiſtolæ Gelaſii ad Epiſcopos per Lucaniam, Brutios & Siciliam conſtitutos ſynopſis.

poteſtatis diviſos à Deo limites, egregiè explicat. Collapſam ut reſtauraret diſciplinam, Decretalem ad Epiſcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam conſtitutos Epiſtolam ſcripſit: quâ irregulares eſſe pronuntiavit ſervos, illiteratos, aliquâ parte corporis imminutos, qui ſeipſos absciderunt, crimine aliquo implicatos, energumenos, aliiſve paſſionibus obnoxios, bigamos, viduarum maritos, Curiales, Pœnitentiæ publicæ addictos: quos omnes removit à Clero. Conſtituta ſecundùm Canones interſtitia in conferendis Ordinibus obſervari ſanxit, de iis diſpenſans ex parte cum Monachis ad Clerum promovendis in Eccleſiis quæ Miniſtris erant deſti- B tutæ: diutiùs probari eorum vitam, qui ex Laïcis in Clerum adleguntur: ceſſante neceſſitate, ſervandos Canones; nec ullum diſpenſationi ampliùs eſſe locum. Sacras Ordinationes ſtatis temporibus celebrandas. Superiorum Ordinum uſurpare munia, Preſbyteros & Diaconos non debere: illos nec Chriſma conficere, nec baptizatos conſignare, nec præſente Epiſcopo, actionem quamvis ſacram facere injuſſos: nec Subdiaconos, vel Acolythos ordinare: iſtos verò abſque Epiſcopi, vel Preſbyteri licentiâ baptizare, Corpus Chriſti porrigere, in Presbyterio reſidere non poſſe. Baptiſmum extra Paſcha C & Pentecoſtem adminiſtrari vetuit, niſi ægris. Sacris Virginibus velamen, niſi die Epiphaniæ, Dominica in Albis, aut in Apoſtolorum Natalitiis, dari prohibuit, iis exceptis, quæ in mortis diſcrimine poſitæ fuerint, cum quibus, ſi qui inceſta ſacrilegáque fœdera miſceant, arcendos à Communione, & Pœnitentiæ addicendos. Viduas nuſquam velandas edixit. In Clericos, qui propriis Eccleſiis abſque causâ relictis, ad alias tranſierint, ſecundùm Canones animadvertendum. Eccleſias, vel Oratoria, abſque Sedis Apoſtolicæ mandatis non eſſe memoratis in regionibus conſecranda: maximè ut caveatur abu- D ſus quorumdam Epiſcoporum invectus audaciâ, qui ſub quorumvis defunctorum nomine Baſilicas dedicabant. Mulieres ſacris Altaribus miniſtrare vetuit: Clericos negotiationibus inhoneſtis, turpibuſque lucris vacare. Simoniacè ordinatos, & Ordinatores, à ſacris miniſteriis amovendos decrevit. Eccleſiaſticos reditus quatuor in partes diſtribuendos, quarum una Epiſcopo, Clericis altera, tertia pauperibus, quarta templorum fabricæ cedat. (Ex Epiſtola 9. Gelaſii.) Sub Gelaſii Pontificatu contigit celebris Apparitio S. Michaëlis Archangeli in Gargano Monte, anno Chriſti 493. Obiit laudatiſſimus Pontifex anno Chriſti 496. Pontificatus ſui 5. xi. E Kalend. Decembris.

Celebrat Gelaſii laudes Dionyſius Exiguus in Epiſtola ad Julianum Preſbyterum, in quâ ejuſdem Pontificis doctrinam, pietatem, & exantlatos pro Catholica fide labores eximiè commendat. Habetur hæc Epiſtola in calce prioris partis Collectionis Romanæ Holſtenii.

ARTICULUS XI.

De Anaſtaſio II.

POſt Gelaſii obitum, Anaſtaſius, gente Romanus, Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcepit. Miſſis F ad Anaſtaſium Imperatorem Legatis, viam aperuit ad Orientalis Eccleſiæ cum Romana reconciliationem, ſi unius Acacii nomen inter Conſtantinopolitanos Præſules taceretur. De eo ſcribit Libri Pontificalis Author, multos Clericos ejus Communionem ejuraſſe, quòd inconſultis Epiſcopis & Clero, Photino Theſſalonicenſis Eccleſiæ Diacono communicaſſet, qui communionis Acacii retinentiſſimus erat; & quòd Acacium clandeſtinis conſiliis revocare decreviſſet. Quam ob cauſſam divinitus percuſſus

A eſt. Sed hanc fabulam diſertè refellit Annalium Eccleſiaſticorum Parens. Clodoveo Chriſtianiſſimorum primo Regum, ſuſceptam recèns Chriſti Fidem ac Baptiſmum, datâ ad eum Epiſtola Anaſtaſius gratulatus eſt. (Extat Tom. v. Spicilegii.) Obiit anno 498. xvi. Kalend. Decembris, ſecundo Pontificatûs.

ARTICULUS XII.

De Symmachi initiis.

B CUm Feſtus quidam Romanus Senator, Conſtantinopolim, ob quædam Reipublicæ negotia à Theodorico Rege miſſus, clam Anaſtaſio Imperatori pollicitus eſſet, effecturum ſe, ut Henotico Zenonis Romanus Pontifex Anaſtaſius ſubſcriberet, & Romam redux defunctum reperiſſet Pontificem, curas impendit omnes ut is eligeretur, à quo Edictum illud ſubſcribendum ſperare poſſet. Multis igitur pecuniâ corruptis, Symmacho legitimis ſuffragiis electo, Laurentium oppoſuit Antipapam. Quo ex ſchiſmate cædes in Urbe, graſſationeſque factæ, Senatu, ac Civibus vana in ſtudia diſtra- C ctis. Quæ perturbatio ſolidos tres annos duravit. (Ex Theodoro Lectore, libro 2.) Vires addidit Schiſmati Paſchaſius Diaconus Eccleſiæ Romanæ ſanctiſſimus, quem excuſavit ignorantia, ut pertinaciorem Laurentianis partibus ad obitum uſque adhæſionem Purgatoriis pœnis expiaret. (Ex S. Gregorio M. lib. 4. Dialogor. cap. 4.) Electionis controverſiæ diſceptatio, ex Odoacris Lege, quâ Romani Pontificis electionem ſine conſenſu Regis ratam eſſe vetuerat, ad Theodoricum, penes quem tunc Romæ rerum ſumma erat, delata eſt. Theodoricus Symmachum priùs ordinatum, & pluribus D electum ſuffragiis comperiens, ſecundùm ipſum Sententiam dixit. Ita compreſſum ad tempus incendium eſt, quod paulò-poſt vehementiùs exarſit, ut ſequentis initio Sæculi videbimus.

Synodus Romana ſub Symmacho de præcludendâ Schiſmatibus viam.

Symmachus anno Chriſti 499. Pontificatûs ſui I. Italiæ Epiſcopos Romam ad Synodum convocavit, quæ Kalendis Martii, ipſo Præſide, in Baſilica S. Petri celebrata eſt, ut de tollendo ambitu in Comitiis Pontificiis, deque præcludendâ Schiſmatibus viâ, ageretur. Decrevit Synodus, ut cujuſvis Ordinis Clerici, qui Papa incolumi, ſuffragium alicui in proximè futura Romani Pontificis electione polliciti fuiſſent, aut ſubſcriptione, vel E ſacramento ſe in alicujus gratiam obſtrinxiſſent, aut factis privatis conventiculis, hac de cauſſâ deliberaſſent, vel decreviſſent, loci ſui dignitate, & communione privarentur. Decrevit ſecundò, ut poſt obitum Papæ, ille Sedis Apoſtolicæ conſecraretur Epiſcopus, qui conſentientibus totius Ordinis Eccleſiaſtici ſuffragiis electus eſſet: vel, ſi ſtudia eſſent diverſa, vinceret Sententia plurimorum: ſic tamen ut careret Sacerdotio, qui captus promiſſione, non rectò judicio, de electione decreviſſet. Frequentibus acclamationibus ac gratulatoriis Synodicæ lectionem Sententiæ Patres proſecuti ſunt, qui huic F ſubſcripſere Concilio LXXIII. Hoc tenore Symmachus ſubſcripſit: *Cælius Symmachus, Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ Urbis Romæ, his Synodalibus Conſtitutis, à me probatis, atque firmatis, conſentiens ſubſcripſi.* Ubi cùm Symmachum ſe Catholicæ Eccleſiæ Urbis Romæ Epiſcopum inſcripſiſſe legis, ne exiſtimes hæc verba ſignificare, Epiſcopi Romani poteſtatem intra Romanæ Metropoleos fines coërceri: per Orbem enim funditur univerſum. Et rursùs, cùm Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum legis, hæc verba noli ſic interpretari, quaſi Catholica Eccleſia Diœceſis certa quædam eſſet, cujus ſolus Papa Epiſcopatum gereret: quâ ratione in

Quo ſenſu Symmachus ſe dicit Epiſcopum Eccleſiæ Catholicæ Urbis Romæ.

Catholica

Catholica Eccleſia ubique diffuſa unus eſſet Epiſcopus, & cæteri Epiſcopi non eſſent Epiſcopi, præter quàm nomine, & vicariam illius unius præfecturam tantùm adminiſtrarent. Hoc enim eſſet ponere Epiſcopum Univerſalem, vel Oecumenicum, eo ſenſu, quem S. Gregorius Magnus tam acriter impugnavit. Non fuit certè hæc mens Symmachi, qui ad Æonium Arelatenſem ſcribens, dixit: *Ad Trinitatis inſtar, cujus una eſt atque individua poteſtas, unum eſſe per diverſos Antiſtites Sacerdotium.* Cætera quæ ad Symmachum pertinent, Sæculo ſequenti perſequemur.

CAPUT III.

De Hæreſibus, quibus infeſtata Eccleſia eſt Sæculo V.

ARTICULUS PRIMUS.

De Vigilantii Hæreſi.

VIgilantius, patria Calaguritanus, Eccleſiæ Barcinonenſis Preſbyter, S. Paulino Epiſcopo Nolano familiaris, ab eoque S. Hieronymo commendatus, ejuſque etiam dignatus amicitiâ, vir ignarus, & eruditionis nihilominus famam ſibi conciliare cupiens, Librarios Notarioſque conduxit, quibus & ſcriptoribus, & præconibus utebatur, ut pareret ſibi nomen. S. Hieronymum aggreſſus eſt, atque ut Origeniſtam traduxit vecors Calumniator. Quam ipſe calumniam refellit Epiſtolâ 75. Scripturam ſacram, in qua peregrinus erat & hoſpes, cùm exponere auſus fuit, execrandam, & à nemine unquam vel Hæreticorum, vel Ethnicorum excogitatam protulit blaſphemiam, de quâ S. Hieronymus Epiſtola mox laudatâ: *Ego reor*, inquit, *& nomen tibi κατ᾽ ἀντίφρασιν impoſitum. Nam totâ mente dormitas, & profundiſſimo non tam ſomno ſtertis, quàm lethargo. Inter cæteras quippe blaſphemias, quas ore ſacrilego protuliſti, auſus es dicere, Montem de quo abſciſſus eſt in Daniele lapis ſine manibus, eſſe diabolum, & lapidem Chriſtum: qui quia aſſumpſit corpus ex Adam, qui diabolo ante per vitia cohæſerat, natum eſſe de Virgine, ut à monte, hoc eſt à diabolo hominem ſepararet. O præcidendam linguam!* Verùm quòd ex ignorantiâ & ſtoliditate potiùs quàm ex pertinaciâ, & novandi ſtudio, tam impia Commentatio excidiſſe Vigilantio videretur, non eſt propterea Hæreſeos notâ ab Hieronymo inuſtus: ſed Hæreticus tantùm audire cœpit, cùm novos, quos ante meditatus fuerat, errores evomuit ac prædicavit, anno 404. Tunc Gallia, quæ huc uſque monſtra non habuerat, horrendi ſerpentis afflata veneno eſt.

Palmaris Vigilantii error fuit adversùs ſacrarum Reliquiarum cultum, quas nullo proſequendas honore, impiùs effutiit, Catholicos *Cinerarios & idololatras appellans, qui mortuorum hominum oſſa venerarentur.* Fidelium pietatem, quâ cereos honoris cauſſâ coram Reliquiis Martyrum accendebant, Gentilitiæ accuſabat ſuperſtitionis, ac erroris; quaſi cereorum fulgore illuſtrari Martyres exiſtimarent: quos & adorari à Catholicis mentiebatur.

2. Martyres pro nobis non orare aſſeruit, adeoque fruſtra invocari. Dum enim vivimus, inquiebat, mutuò pro nobis orare poſſumus: poſtquam autem mortui fuerimus, nullius pro alio exaudienda eſt oratio: præſertim cùm Martyres ultionem ſui ſanguinis obſecrantes, impetrare non quiverint.

3. Miracula, quæ ad ſepulchra Martyrum in dies fiebant, quibus velut tot argumentis invictiſſimis refellebatur ejus error, cùm negare non poſſet, ſugillabat, quòd incredulis ſolùm, non credentibus prodeſſent.

4. Vigilias & pernoctationes in Baſilicis Martyrum celebrari ſolitas, impugnabat: imò quaſcunque ſingulis noctibus diem Dominicam præcedentibus obſervatas; honeſtatis prætextu, quòd ſcilicet juvenum & mulierculàrum quarumdam libidini occaſionem darent.

5. Nunquam, niſi in Paſchate, *Alleluia* cantandum contendebat.

6. Joviniani ſuſcitans Hæreſim, virginitatem & continentiam impugnabat, Clericos cœlibes averſabatur, libidini fræna permittens. Qui & quoſdam Epiſcopos in hunc traxit errorem, ut nullos cœlibes ordinarent. Quam tenue in ſe eſſet pudicitiæ ſtudium oſtendit, cùm in Palæſtina degens, omnibus ſubito terræ motu media nocte excitatis, & ad orationem confugientibus, ipſe tunicâ & fide nudus orabat, & aliquid habens nocturnæ crapulæ, Fidelium oculis obſcœnam corporis partem ingerebat. Tales habet adverſarios Eccleſia (inquit S. Hieronymus.)

7. Eleemoſynas, Hieroſolymam, ad Clericorum, Monachorum, Virginum, Viduarumque ſolatium, mittendas negabat, ſatius eſſe dicens, ut unuſquiſque in patria ſuâ eleemoſynas erogaret.

8. Eos meliùs facere aſſerebat, qui rebus ſuis utuntur, & paulatim fructus poſſeſſionum ſuarum pauperibus dividunt, quàm illos, qui poſſeſſionibus venundatis, ſemel omnia largiuntur.

9. Monaſtici Ordinis & propoſiti hoſtis erat, à quo deterrebat homines, dicens: Si omnes ſe clauſerint, & fuerint in ſolitudine, quis celebrabit Eccleſias? Quis ſæculares homines lucrifaciet? Quis peccantes ad virtutes poterit cohortari?

10. Quartum Eſdræ librum, apocryphum, velut Canonicum laudabat, & teſtimonio petito ex 7. illius libri cap. utebatur, ad probandum Sanctos in hac tantùm mortali vita, pro nobis orare. *Proponis mihi*, inquit S. Hieronymus, *librum apocryphum, qui ſub Eſdræ nomine à te & ſimilibus tui legitur: ubi ſcriptum eſt, quòd poſt mortem nullus pro aliis audeat deprecari. Quem ego librum nunquam legi. Quid enim neceſſe eſt in manus ſumere, quod Eccleſia non recipit?*

De Vigilantii erroribus S. Hieronymum certiorem primùm fecit Riparius Preſbyter; quos breviter S. Doctor confutavit Epiſtola 53. ad ipſum Riparium datâ. Deinde idem Riparius, & Deſiderius etiam Preſbyter, quorum Parochias Vigilantius viciniâ ſuâ maculaverat, ejus librum ad S. Hieronymum miſerunt, per Siſinnium Monachum Gallum, qui S. Exuperii Toloſani Epiſcopi uberes eleemoſynas ad Ægypti Monachos perferebat. Libro peſtilentiſſimo, unius noctis lucubratione, S. Hieronymus reſpondit, egregiúmque illum librum edidit adverſus Vigilantium: quo ejus errores confutavit, ac noſtri temporis Hæreticos Hagiomachos, eaſdem Vigilantii blaſphemias excipientes, & populis iterum propinantes.

S. Hieronymus Epiſtola contra errores Vigilantii.

Ea in Epiſtola, ejus in Eccleſiam calumnias luculentiſſimè refellit. 1. Quòd Catholici Martyres adorarent. *Quis*, inquit, *ô inſanum caput! aliquando Martyres adoravit? Quis hominem putavit Deum?* 2. Quòd cerei ad Martyres illuſtrandos accenderentur. *Cereos*, inquit, *non clarâ luce accendimus, ſicut fruſtra calumniaris; ſed ut noctis tenebras hoc ſolatio temperemus, & vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris. Quòd ſi aliqui, propter imperitiam & ſimplicitatem ſæcularium hominum, vel certè religioſarum fœminarum, hoc pro honore Martyrum faciunt, quid inde perdis?* De Martyrum orationibus ad Deum pro viventibus fuſis, hæc habet: *Si Apoſtoli & Martyres adhuc in corpore conſtituti, poſſunt orare pro cæteris, quando pro ſe adhuc debent eſſe*

Martyrum orationes ad Deum pro viventibus.

 ſolliciti,

ſolicit i: quantò magis poſt coronas, victorias, & triumphos? Unus homo Moyſes ſexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam: & Stephanus imitator Domini ſui, & primus Martyr in Chriſto, pro perſecutoribus veniam deprecatur: & poſtquam cum Chriſto eſſe cœperint, minùs valebunt? Paulus Apoſtolus ducentas ſeptuaginta ſex ſibi dicit in navi condonatas animas; & poſtquam reſolutus erit cum Chriſto, tunc ora clauſurus eſt, & pro iis qui in toto Orbe ad ſuum Evangelium crediderunt, mutire non poterit?

De Vigiliarum abuſibus, reſpondet: *Errorem & culpam juvenum, viliſſimarumque mulierum, qui per noctem ſæpe deprehenditur, non eſſe religioſis hominibus imputandum. Paucorum culpam non præjudicare religioni, qui & abſque Vigiliis errare poſſunt, vel in ſuis, vel in alienis domibus.*

Pauperibus ſpiritu, Sanctis verecundis, eroganda ſuprema eleemoſynæ.

De Collectis, oſtendit hanc eſſe Eccleſiæ conſuetudinem, ut pauperibus credentibus, Hieroſolymam, & ad ſacra loca, pecuniæ mittantur in refrigerium. Pauperibus ſpiritu præcipuè erogandas eleemoſynas, de quibus dictum eſt: *Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperum, &c. In vulgi* enim *pauperibus ſuſtentandis: nequaquam intellectu, ſed eleemoſyna opus eſſe. In Sanctis pauperibus beatitudinem eſſe intelligentia, ut ei tribuat, qui erubeſcit accipere: & cùm acceperit, dolet; metens carnalia, & ſeminans ſpiritalia.*

S. Hieronymi religio in Baſilicis Martyrum.

Hac in Epiſtola, ſuam in ſacris Templis & Baſilicis Martyrum religionem, ſuamque erga ſacras ipſorum Reliquias venerationem S. Hieronymus teſtatur. *Ego*, inquit, *confiteor timorem meum, ne forſitan de ſuperſtitione deſcendat. Quando iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitavero, & me nocturnum phantaſma deluſerit: Baſilicas Martyrum intrare non audeo: ita totus, & corpore, & animo contremiſco.*

Quæ de Vigilantio diximus, S. Hieronymo debemus omnia, Epiſtolis 53. & 75. & in libro adversùs Vigilantium. Ejuſdem meminit & Gennadius in *Catalogo*: ubi ipſum Gallum vocat. Quamobrem à Cardinali Baronio reprehenditur. Sed Gallus à Gennadio rectè dici potuit, ob Galliæ viciniam: & Hiſpanus, quia ex Celtiberis deſcendebat, ab aliis potuit appellari: ut colligitur ex S. Hieronymo lib. adversùs Vigilantium. *Nimirum*, inquit, *reſpondet generi ſuo, ut qui de latronum & convenarum natus eſt ſemine: quos Pompeius edomitâ Hiſpania, & ad triumphum redire feſtinans, de Pyrenæi jugis depoſuit, & in unum oppidum congregavit: unde & Convenarum* * *Urbs nomen accepit. Hucuſque latrocinetur contra Eccleſiam Dei: & de Vectonibus Arrebacis, Celtiberiſque deſcendens, incurſet Galliarum Eccleſias, portetque nequaquam vexillum Chriſti, ſed inſigne diaboli. Fecit hoc idem Pompeius etiam in Orientis partibus: ut Cilicibus & Iſauris piratis latronibus ſuperatis, ſui nominis inter Ciliciam & Iſauriam conderet civitatem. Sed hæc Urbs hodie ſervat ſcita majorum: & nullus in ea ortus eſt Dormitantius. Gallia vernaculum hoſtem ſuſtinent, & hominem moti capitis, atque Hippocratis vinculis alligandum.*

* Convenæ.

ARTICULUS II.

De Hæreſi Pelagiana: Et de primis Autoribus & Defenſoribus iſtius Hæreſeos.

§. I.

De Pelagii Præcurſoribus, & Magiſtris.

ORigenem, Theodorum Mopſueſtenum, & Rufinum, Pelagianam Hæreſim præformaſſe certum eſt. De Origene id probavimus Diſſertatione 16. in Hiſtor. Eccleſ. III. Sæculi, Articulo III. De Theodoro Mopſueſteno, & Rufino teſtatur Marius Mercator, in Præfatione Subnotationum in Scripta Juliani. *Quæſtio*, inquit, *contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipuè in Cilicia à Theodoro quondam Epiſcopo oppidi Mopſueſteni jam dudum mota, nunc uſque penes paucos eorum admodum occultè roditur, nec ea palam profertur; ſed ab ipſis qui de ea cornicantur, velut Catholicis intra Eccleſias interim retinetur: Progenitores videlicet humani generis, Adam & Evam, mortales à Deo creatos, nec quemquam poſterorum ſui prævaricatione tranſgreſſi læſiſſe; ſed ſibi tantùm nocuiſſe*, &c. De Rufino vèrò ſubjungit: *Hanc ineptam, & non minùs inimicam rectæ fidei quæſtionem, ſub Sanctæ recordationis Anaſtaſio Romanæ Eccleſiæ Summo Pontifice, Rufinus quidam natione Syrus Romam primus invexit, & ut erat argutus, ſe quidem ab ejus invidiâ muniens, & per ſe proferre non auſus, Pelagium gente Britannum Monachum tunc decepit, eúmque ad prædictam apprimè imbuit, atque inſtituit impiam vanitatem.* Lege quæ de Rufino, & ejus Operibus diximus in Synopſi Hiſtor. Eccleſ. IV. Sæculi; ubi & ex S. Hieronymo probavimus ipſum Pelagianis adhæſiſſe, & eruditi optimíque viri Patris Garnerii S. J. Rufinum, quem Syrum vocat Marius Mercator, ab Aquileienſi diſtinguentis, opinionem confutavimus. De eo jam mortuo S. Hieronymus Præfatione lib. 5. in Jeremiam ita ſcribit: *Mutus latrat per Albinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis ſævire poſſit, quàm dentibus: habet enim progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia.* Albini canis nomine Pelagium ſignificat genere Britannum. Britanniam enim dictam olim & Scotiam, & Albion certum eſt, & ſemper aluit moloſſos toto orbe notiſſimos: ex quibus S. Hieronymi metaphora deſumpta eſt.

§. II.

De Pelagio, & Celeſtio, eorúmque patria, profeſſione, ingenio, moribus.

EMerſit Pelagiana hæreſis anno Chriſti 404. vel 405. Iſtud tempus ab ipſo Pelagio deſignatur in Epiſtola purgationis, quam ad Innocentium I. Pontificem Maximum direxit, quæ eo vita jam functo, Succeſſori ejus Zoſimo tradita eſt. Unde ſcripta eſt imminente Innocentii obitu, anno 417. In ea porrò ut ſe ab erroris labe immunem oſtendat, alteram laudat Epiſtolam quam ad S. Paulinum, *ante XII. ferè annos* ſcripſerat. (Apud S. Auguſtinum lib. 1. de Gratia Chriſti, cap. 34. & 35.) Hanc Epiſtolam ſe legiſſe teſtatur S. Auguſtinus ibidem, & Pelagiani erroris fermento fuiſſe corruptam. Cùm igitur annus ille duodecimus in quadringenteſimum quintum Chriſti incidat, conſtat jam tunc Pelagium de divinâ Gratiâ malè ſenſiſſe.

Fuit autem Pelagius Patria Britannus, ex Oroſio in Apologetico, & ex S. Auguſtino Epiſt. 106. ad Paulinum, ubi eum Britonem cognominatum fuiſſe ait, ut à Pelagio Tarenti diſtingueretur. Idem conſtat ex S. Proſpero, initio Carminis de Ingratis, ubi eum *Britannum colubrum* vocat. A S. Hieronymo, Præfat. lib. 1. in Jeremiam, Scotus dicitur, & *Scotorum pultibus prægravatus*. Quòd ob gentis utriuſque viciniam, Britanni etiam Scoti dicerentur. Perperam à Lamberto Danæo Miniſtro Genevenſi in Scholiis ad librum S. Auguſtini de Hæreſibus, Aremoricus vocatur: nondum enim Pelagii temporibus Maritima Aremoricorum in Galliis Provincia Britannia nominabatur.

Profeſſione Monachus fuit, ex S. Auguſtino lib. de Geſtis Pelagii cap. 35. & lib. de Hæreſibus cap. 88.

non

non ex eorum genere Monachorum qui Cœnobiticam in Monaſterio, vel Ereniticam in deſertis locis, ſed qui Religioſam ſuis in ædibus vitam agebant, & ſæculi contemptum modeſtiore corporis habitu, moribuſque profitebantur. Unde S. Auguſtinus ipſum *veluti Monachum* appellat. Sacris Ordinibus nunquam initiatus eſt. Unde ipſum Zoſimus Pontifex, *Virum Laicum* vocat, Epiſt. ad Aurelium: & Preſbyterum, vel Clericum fuiſſe negat S. Auguſtinus cap. laudato libri de Geſtis Pelagii. Non eſt confundendus, ut Baronius, Voſſius, & Uſſerius fecerunt, cum alio ejuſdem nominis Monacho, cujus defectionem à fide luget, moréſque pravos arguit S. Chryſoſtomus Epiſt. 4. ad Olympiadem. Ut enim obſervat Doctiſſimus Petavius lib. de Pelagianorum Dogmatum Hiſtoria, hæc Epiſtola ſcripta eſt à S. Chryſoſtomo exule, circa annum Chriſti 405. Quô tempore etſi concepta eſſet à Pelagio hæreſis, nondum tamen palam innotuerat, & maximè in Oriente. Imò tunc Pelagius magnum ſanctimoniæ nomen ſuſtinebat, ut teſtatur S. Auguſtinus, eum Sanctum vocans lib. 1. de Peccatorum Meritis & Remiſſione, cap. 1. quod Opus in ipſius Doctrinam edidit anno 413. poſt damnatum ſcilicet in Synodo Carthaginenſi Celeſtium, anno 412.

Celeſtii incerta patria, nobile genus, Eunuchus à naturâ, (Ex Mario Mercatore in Præfatione Subnotationum) Monachus fuit, ex Gennadio cap. 44. cùm antea inter auditoriales Scholaſticos, id eſt, cauſarum publicarum Patronos meruiſſet. (Ex Mario Mercatore.) Tantum Pelagianæ hæreſi prædicandæ, & propugnandæ navavit operam, ut illius Sectæ homines Celeſtiani etiam nuncuparentur à Celeſtio. (Ex S. Auguſtino lib. de Hæreſibus.) Quo nomine in ſacra Synodo Epheſina damnati ſunt.

De Pelagii & Celeſtii ingenio & peritia, inter ſe diſſenount SS. Hieronymus & Auguſtinus. Ille Præfatione lib. 1. in Jeremiam Pelagium vocat *Indoctum calumniatorem*. Et lib. 1. Dialogi ejus *Stylum putidum & elinguem* dicit. Et in Epiſtola ad Cteſiphontem hoc Elogio Celeſtium notat: *Unus diſcipulorum ejus*, (nimirum Pelagii) *Imò jam Magiſter, & totius ductor exercitus, & contra Apoſtolum Vas perditionum, per ſolæciſmorum, & non, ut ſui jactant, per Syllogiſmorum ſpineta decurrens, ſic philoſophatur & diſputat.* Hic verò Pelagii & Celeſtii tum ingenium, tum facundiam, plurimùm commendat lib. de Natura & Gratiâ cap. 6. Pelagium *acutiſſimum* vocat. & lib. 2. contra duas Epiſtolas Pelagianorum, cap. 3. Celeſtium vocat *hominem acerrimi ingenii, qui ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet*. Et Epiſtola 143. ad Julianam Demetriadis Matrem data, Pelagii ſcripta & Cæleſtii, *Propter acrimoniam atque facundiam, à pluribus legi* teſtatur. Sanè paulò acerbior videtur S. Hieronymus, cùm in hæreticos agit, & pro innatâ aſperitate ſuâ ſic in eos fertur, ut nihil in ipſis ferendum, nedum laudibus extollendum putet. Pelagii ingenium, eruditionem, & ſermonis elegantiam à S. Auguſtino temerè non laudari, teſtatur Epiſtola iſtius Hæreſiarchæ ad Demetriadem Virginem data, quæ digna quibuſdam viſa eſt, quæ S. Ambroſii, S. Hieronymi, aut S. Auguſtini cenſeretur, & inter eorum Opera extaret. Eruditionem teſtantur Expoſitiones breves in omnes S. Pauli Epiſtolas, S. Hieronymo quondam à nonnullis ſuppoſitæ, quas Pelagio ut legitimo parenti tribuunt S. Auguſtinus lib. 3. de Peccatorum Meritis cap. 1. & 12. & lib. de Geſtis Pelagii, cap. 16. Marius Mercator in Præfatione Subnotationum, & Caſſiodorus, Divinarum Lectionum cap. 8. Scripſit etiam librum ad Viduam, conſolatorium atque exhortatorium, librum de Natura, libros quatuor de libero Arbitrio, & alia, quorum SS. Auguſtinus & Hieronymus, & Marius Mercator meminerunt, ex quibus ingenii ejus acies & eruditio non vulgaris comprobantur. Scripſit etiam Celeſtius librum adverſùs peccatum Originale, alterum adverſùs Gratiam, Definitiones, ſeu ratiocinationes de impeccantia, quas poſteritati ſervavit Marius Mercator. De his lege Diſſertaoonem 6. eruditi viri P. Garnerii in Marium Mercatorem, de Scriptis prò Hæreſi Pelagiana.

Non mediocri famâ ſanctitatis celebratus eſt Pelagius, de qua S. Auguſtinus lib. 3. de Peccatorum Meritis & Remiſſione cap. 1. *Poſt paucos dies*, inquit, *legi Pelagii quædam ſcripta, viri, ut audio, ſancti & non parvo profectu Chriſtiani.* Et cap. 3. ipſum *bonum ac prædicandum virum* appellat. Non exiſtimo eumdem illum fuiſſe cum Pelagio Eremita, ad quem ſcripſit S. Iſidorus Peluſiota 314. Epiſtolam lib. 3. quâ illum jàm ſenem ut liguritorem & cupedioſum acriter coarguit. Quanquam Pelagium cutem ſuam curaſſe, pluſquam frugi Monachum decet, balneis, epuliſque; unde ipſi lati humeri, cervix robuſta, frons pinguis, Oroſius in Apologia teſtatur.

A quibus poterat Epiſcopis amicas literas ſuffurabatur Pelagius, quas ſuis laudibus plenas, pro tempore & loco proferret. (Ex S. Auguſtino lib. de Geſtis Pelagii, cap. 25.) Ad S. Auguſtinum Epiſtolam dedit honorificam, quâ in ejus amicitiam irreperet, eâque poſſet aliquando gloriari. Tempore Collationis cum Donatiſtis Carthagine ipſum viderat, & ex facie noverat S. Auguſtinus, & jam aliquid de ejus hæreſi inaudiverat, ut ipſe teſtatur lib. de Geſtis Pelagii, cap. 22. Epiſtolam ad ipſum ſcripſit urbanitate Chriſtiana, & charitate plenam, quâ, ſine commotione quæſtionis, de Dei gratia ipſum rectè ſapere admonuit. Hanc refert & exponit lib. de Geſtis Pelagii cap. 26. 27. & 28. Virorum nobilium & ſanctorum, piarum & illuſtrium Matronarum, Virginum, & Viduarum benevolentiam, literis ſuis, ſanctitatis ſpecie, laudibus, aſſentationibus aucupabantur, cùm Pelagius tùm Celeſtius. Teſtes ſunt Paulinus, Pammachius, & Oceanus, Proba, Juliana, Demetrias, Albina, Pinianus, & Melania, quorum in amicitiam irrepere. tentavit Hæreſiarcha verſipellis, ut iis errorem afflaret. Id conſtat ex S. Auguſtino lib. de Gratia Chriſti, cap. 35. & Epiſtola 106. lib. de Peccato Originali cap. 3. Epiſt. 16. & Epiſt. 143. Marcellinum Tribunum, & Valerium Comitem, qui gratiâ apud Imperatorem Honorium plurimùm poterant, & pietate præſtabant, Pelagiani tentarunt; & ita quidem ut debuerit S. Auguſtinus ſcriptis ad utrumque libris artes nefarias hæreticorum aperire. Mulieres nobiles & novitatis amantes ſibi conciliarunt, quarum ope Secta propagaretur & foveretur. (Ex S. Hieronymo in Epiſtola ad Cteſiphontem, & Dialogo 1. adverſùs Pelagianos.)

§. III.

De Juliano, & Anniano.

I. JUlianus Pelagianæ hæreſeos ſectator & defenſor acerrimus, in Apulia natus eſt, ex illuſtri genere, patre Memore, ſeu Memorio, qui poſtea fuit Epiſcopus, ut creditur, Capuanus; matre Juliana. Lectoris officio in Eccleſia paterna fungebatur, cùm uxorem duxit Yam Conſularem Virginem, Æmilii viri illuſtris, poſtea Beneventani Epiſcopi, filiam. De parentibus, & matrimonio Juliani, legendi ſunt S. Auguſtinus Epiſt. 131. ad Memorium ipſius patrem, ſibi amiciſſimum, Marius Mercator lib. Subnotationum cap. 4. & Paulinus in Epithalamio Juliani & Yæ. Solutò matrimonio, (an morte uxoris, an communi voto, incertum eſt) Diaconus

creatus

cicanus eſt. Ipſum S. Auguſtinus Epiſt. 131. Condiaconum vocat. Tunc erat S. Auguſtino cariſſimus, ut ex eadem Epiſtola conſtat, quæ tenerrimum erga ipſum amorem, & ipſum videndi complectendique deſiderium teſtatur. Adhuc juvenis, ordinatus eſt Epiſcopus Eclanenſis, * ex Mario Mercatore in Præfatione ad Symbolum Theodori. Acer ingenio fuit, ſæcularibus & ſacris literis eruditus, eloquentia etiam clarus, niſi tanta facundiæ vis jactantiæ & maledicentiæ vitio in loquacitatem degeneraſſet. De Juliani ingenio, & eruditione, lege Gennadium lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 45. Ipſius eximias dotes teſtantur & libri ab ipſo adversùs S. Auguſtinum, & Catholicam fidem conſcripti. Quo tempore Pelagio adhæſerit, incertum eſt. Juvenis adhuc ætate, cùm dogmatum Pelagianorum patrocinium ſuſcepit, ut colligitur ex S. Auguſtino lib. 2. adversùs Julianum, cap. 8. Ubi cum *confidentiſſimum juvenem* vocat. Vere confidentiſſimus, qui ſe cum Davide, S. Auguſtinum cum Golia conferebat, & cum illo deſcendere volebat in palæſtram, ut ſuâ diſputatione controverſia, quæ inter Eccleſiam Catholicam & Sectam Pelagianam movebatur, dirimeretur. *Oblato*, inquit, *placuit componi fœdere bellum, ut pugnâ omnium contentio noſtra dirimeret.* Cui modeſtiſſimè S. Auguſtinus reſpondet lib. 6. contra Julianum, cap. 6. *Quis tibi promiſit meum ſingulare certamen? Ubi? Quando? Quomodo? Quibus præſentibus, quibus arbitris? Abſit ut mihi apud Catholicos arrogem, quod tibi apud Pelagianos arrogare non pudet. Unus ſum è multis, qui profanas veſtras novitates, ut poſſumus, refutamus.* Scripſit adversùs libros S. Auguſtini de Nuptiis & Concupiſcentiâ, duodecim libros pro ſuâ hæreſi; quatuor nimirum contra primum S. Auguſtini, octo contra ſecundum: quos in Cilicia apud Theodorum Mopſueſtenum elaboravit, ut colligitur ex Mario Mercatore in Præfatione ad Refutationem Symboli à Theodoro conſcripti, & lib. Subnotationum cap. ultimo. Ante Librorum editionem duas Epiſtolas ad Zoſimum Romanum Pontificem ſcripſerat, de Pelagianorum quæſtionibus. Earum ipſe meminit apud S. Auguſtinum lib. 1. Operis Imperfecti cap. 1. In libris minùs de Gratia Dei, quam de peccato originali, adversùs fidem Catholicam diſputat. In iis Manichæiſmi notam S. Auguſtino, cæteriſque Catholicis paſſim impingit. Quâ de re S. Auguſtinus lib. 1. cap. 2. *In quibus libris volens homines avertere à fide Catholica fundatiſſima, & ad novitatem veſtri erroris adducere, ſæpe incutis legentium ſenſibus Manichææ peſtis errorem: quaſi malum naturale cum Manichæis ſapiat, qui dicis Infantes ſecundùm Adam carnaliter natos, contagium mortis antiquæ primâ nativitate contrahere* &c. Cap. 3. *Sed tu qui tam crebrò nobis Manichæorum nomen opponis, quos & quales viros, & quantos fidei Catholicæ defenſores tam exſecrabili criminatione impetere audeas, ſi evigilas, intuere.* Cap. 4. *Quid nomen dilaniare niteris meum, & Ambroſium facis tacito ejus nomine Manichæum? Cernis nempe cum quibus tua maledicta ſuſtineam. Cernis cum quibus mihi ſit cauſa communis, quàm nullâ conſideratione ſobriâ pulſare calumniis, & expugnare conaris? Cernis quàm tibi pernicioſum ſit, tam horribile crimen objicere talibus, & quàm mihi glorioſum ſit quodlibet crimen audire cum talibus? Si cernis, cerne, & tandem tace: Pelagianam linguam tot linguis Catholicis deprime, tot venerandis oribus proterva ora ſubmitte.* Cap. 5. *Tantùm ne apud te poſſunt Pelagius & Cœleſtius, ut à Solis ortu uſque ad occaſum tot ac tantos Catholicæ fidei Doctores & defenſores, antiquos, & noſtræ ætatis conſignatos, dormientes, & manentes, non ſolùm deſerere, verùm etiam Manichæos audeas appellare?* Alia etiam opinionum portenta Catholicis affingebat, ut videre eſt apud S. Auguſtinum ejus calumnias diluentem lib. 1. ad Bonifacium contra duas Epiſtolas Pelagianorum. Cæterùm præſerebat pietatis ſpeciem & charitatis, eleemoſynas indigentibus erogans liberali manu, & hac miſerationis ſpecie multos nobiles religioſoſque viros partibus ſuis illigans: ut teſtatur Gennadius.

Eclanum urbs olim Epiſcopalis inter Campaniam & Apuliam, Benevento diſſita viginti m. paſſibus. Frigentum nunc vocatur, unitumque Abellinenſi Epiſcopatui.

II. Annianus Celedenſis Diaconus Pelagianarum etiam partium defenſionem ſuſcepit. Ejus meminit S. Hieronymus in Epiſtola ad Alypium & Auguſtinum, quæ eſt inter Auguſtinianas 24. Is interpres videtur quindecim Homiliarum S. Joannis Chryſoſtomi, octo ſcilicet priorum in Matthæum, quibus præfigitur Epiſtola Anniani ad Orontium Epiſcopum, teſtantis ſe illas in Latinum ſermonem vertiſſe; & ſeptem de laudibus S. Pauli, quibus præponitur Epiſtola Anniani ad Evangelum Preſbyterum. His in Epiſtolis ad viros Pelagianos datis, ſtudium erga Sectam ſuum oſtendit, & odium in S. Auguſtinum, quem Traducianum appellat, ob traductionem peccati Originalis in omnes Adami poſteros ab ipſo propugnatam; vel quòd in eam propenderet opinionem, quæ animam humanam ex traduce fieri, id eſt, cum corpore à parentibus produci aſſereret. Malè confunditur Annianus iſte à Sigeberto cum viro illuſtri ejuſdem nominis, à quo breviatus eſt Codex Theodoſianus. Vivente enim S. Auguſtino ſcribebat Annianus Celedenſis, id eſt, ante annum Chriſti 430. quo S. Auguſtinus obiit. Annianus autem Codicis Theodoſiani Breviator integro ferè poſt ſæculo. Id enim operæ navavit in Codice, anno 22. Alarici, qui fuit Chriſti quingenteſimus ſextus. Annianum Celedenſem eſſe Pelagium ipſum, qui nomen ementitus eſt, videtur Janſenio Yprenſi lib. 1. de Hæreſi Pelagiana. Nititur ejus conjectura his verbis S. Hieronymi in Epiſtola ſuprà laudatâ: *Egimus ut dum Epiſtolæ meæ reſpondere conatur, apertius ſe proderet, & blaſphemias ſuas omnibus patefaceret. Quicquid enim in illâ miſerabili Synodo Dioſpolitana ſe dixiſſe denegat, in hoc Opere profitetur.* Hinc enim ſequitur, Annianum eumdem eſſe, qui Dioſpoli denegavit, quod in Opere adversùs Hieronymum oduo profeſſus eſt. Id autem alteri non convenit à Pelagio. Verùm non inaniter conjicit vir eruditus P. Garnerius Diſſertatione 1. de Auctoribus & Defenſoribus Hæreſis Pelagianæ, emendandum eſſe S. Hieronymi locum, & ſupplendam vocem unam, quæ in vulgatis editionibus deeſt, ſicque legendum: *Quicquid enim in illâ miſerabili Synodo Dioſpolitana dixiſſe ſe* Pelagius *denegat, iſte in hoc Opere profitetur.* Ita hæc Sententia cum prioribus convenict, quâ S. Doctor Annianum in eodem luto hærere cum Pelagio ſignificat: *In eodem luto*, inquit, *hæſitat, & exceptis verbis tinnulis atque emendicatis, nihil aliud loquitur.* Addit etiam, *ipſum copioſiſſimè paſci, ut aliena blaſphemia verba ſubminiſtret.* Pelagii autem propria blaſphemia fuit, non aliena. Itaque alium eſſe à Pelagio Annianum conſequens eſt.

Celedenſis dicitur ex ſolo Hieronymo noti, qui & Epiſtolâ 77. ad Marcum Celedenſem Preſbyterum ſcripſit.

Annianus ille Epiſtolam S. Hieronymi adversùs Pelagianos ad Cteſiphontem datam, editis libris impugnavit: quos Euſebius Cremonenſis Preſbyter ad Sanctum Doctorem detulit. Hos verò confutare ipſi non licuit. Morte enim præventus eſt, antequam hoc aggrederetur Opus.

§. IV.

De Theodoro Mopſueſteno.

THeodorus Mopſueſtenus Epiſcopus, Antiochenus patriâ, unà cum S. Joanne Chryſoſtomo Libanii Sophiſtæ, & Andragathii Philoſophi auditor, ac deinde cauſarum Patronus; relicto forò, ſeceſſum, & ſacrorum virorum converſationem adamavit. S. Joannis Chryſoſtomi ſuaſione, nuptiarum, in quas propendebat, propoſitum, ſimul & facultates

facultates abdicavit, & vitam amplexus eſt Monaſticam. Carterio, & Diodoro Magiſtris, ſacrarum literarum ſcientiam ſingularem comparavit: ut teſtantur Socrates lib. 6. c. 3. & Sozomenus lib. 8. c. 2. Anno circiter 391. Mopſueſtiæ nobiliſſimæ Ciliciæ urbis Epiſcopus creatus eſt. Vir fuit eximii ingenii & eruditionis, hæreſeon etiam impugnator aliquarum, Arianæ ſcilicet, Eunomianæ, Apollinariæ, quas doctis Voluminibus confutavit, teſte Theodoreto: aliarum defenſor ac magiſter, Pelagianæ ſcilicet ac Neſtorianæ. Pelagianum porrò fuiſſe Theodorum Mopſueſtenum, diſcimus à Mario Mercatore in Commonitorio. *Quæſtio*, inquit, *contra Catholicam fidem apud nonnullos Syrorum, & præcipuè in Cilicia à Theodoro quondam Epiſcopo oppidi Mopſueſteni jam dudum mota, nunc uſque penes paucos eorum admodum proditur, nec ea palam profertur, ſed ab ipſis, qui de ea corniceantur, velut Catholicis, intra Eccleſias interim retinetur: Progenitores videlicet humani generis Adam & Evam mortales a Deo creatos, nec quemquam poſterorum ſua prævaricatione tranſgreſſos læſiſſe, ſed ſibi tantùm nocuiſſe, ſe mandati reos apud Deum feciſſe, alterum penitus nullum.*

Idem Marius Mercator ex Theodori libris Fragmenta Latino ſermone donavit, ex quibus conſtat ipſum peccatum originale negaſſe, & contra S. Auguſtinum Catholici dogmatis defenſorem ſcripſiſſe. Fragmenta illa doctiſſimus Marii Mercatoris Interpres P. Garnerius, cum aliis ejuſdem Operibus edidit; quæ eodem tempore eruditiſſimus Pater Noriſius ſuis de Hiſtoria Pelagiana Commentariis inſeruit ex Vaticano Codice exſcripta.

Quæ contra S. Auguſtinum ſcripta tradit Mercator, eadem contra S. Hieronymi Dialogos adversùs Pelagianam Hæreſim elucubrata, ex Photio Cod. 277. diſcimus. Cujus hæc ſunt verba: *Lectum eſt Opus Theodori Antiocheni, qui Mopſueſtenus Epiſcopus eſt, ut ex ejus quibuſdam Epiſtolis colligimus, hoc titulo:* Contra aſſerentes, homines peccare naturâ, non voluntate. *Ea diſputatio quinque libris abſolvitur, quos adversùs Occidentales hâc labe infectos ſcripſit. Inde enim oriundum hæreſis hujus Autorem, in Orientis modo regionibus verſari, libroſque de recèns ab ſe excogitata hæreſi compoſitos ad populares ſuos in patriam tranſmittere, narrat: ut jam ibi multos per hanc artem in ſuam pertraxerit ſententiam, integráſque adeò Eccleſias abſurdis illis imbuerit opinionibus. Aram* verò illorum librorum Autorem (ſive nomine, ſive cognomine incertum) appellat. Hunc etiam quintum Evangelium fictitium adjeciſſe, cùm fingeret ſe illud in Euſebii Palæſtini Bibliothecis reperiſſe. Rejectâ præterea divini ac veteris Teſtamenti Verſione, quam Septuaginta Interpretes ſimul convenientes ediderunt, ut & Symmachi, & Aquilæ, aliorùmque interpretatione, propriam quamdam ſuam novámque conficere auſum: cùm neque Hebraica lingua, ut illi, à puero aſſuevisſet, neque mentem ſacræ Scripturæ didiciſſet; Hebræis tantummodò quibuſdam abjectæ ſortis in diſciplinam ſe tradidiſſe, atque hinc propriam ſibi Editionem conſcribere aggreſſum.* His caracteribus S. Hieronymum deſcribi evidens eſt: qui ex Evangelio juxta Hebræos, quod in Cæſarienſi Bibliotheca habebatur, quô utebantur Nazareni, peccatum originale contra Pelagianos probavit Dialogo 3. qui novam Scripturæ ſacræ Tranſlationem, poſt LXX. Interpretes adornavit, qui Hebræos non ſemel conduxit ut linguam Hebraïcam perfectè diſceret.

* Aram, ignominiæ cauſa, vocavit S. Hieronymum Theodorus Mopſueſt. id eſt, maledictū.

Pergit Photius, & illius Sectæ, quam Theodorus impugnat, ſumma capita refert. Primum eſt: *Homines natura, non voluntate peccare.* Alterum: *Infantes tametſi recèns natos, peccati immunes non eſſe, cùm ob Adæ prævaricationem, naturâ in peccatis conſtitutâ, ad omnes ejus poſteros peccatrix natura propagetur.*

Photius perſtringitur.

A Tertium: *Neminem mortalium eſſe juſtum.* Quartum: *Ne Chriſtum quidem Deum ſceleris purum eſſe.* Quintum: *Matrimonium & ejus uſum eſſe opera perverſæ naturæ.* Evidens igitur eſt Theodorum peccatum originale impugnaſſe, & Pelagianam Hæreſim propugnaſſe: & mirum eſt quod Photium fugerit Sectam illam à Theodoro impugnatam, non eſſe aliquam Hæreticorum factionem, ſed Catholicam ipſam Eccleſiam, quæ peccati originalis propagationem in omnes Adami poſteros ſemper profeſſa eſt: & cui illa errorum monſtra Theodorus cum ſuis Pelagianis affinxit; quòd Chriſtum ipſum aſſereret pec-B cato inquinatum, ob aſſumptam naturam peccato obnoxiam: & Nuptias malas eſſe.

§. V.

De Leporio.

LEporius Vitam primùm profeſſus Monaſticam in Galliis, deinde in Africa promotus ad Sacerdotium, Pelagianorum erroribus imbutus eſt, ac Neſtorianam etiam Hæreſim prædocuit. A Caſſiano admonitus, cùm adhuc in Galliis verſaretur: à S. Auguſtino in Africa ad Catholicam fidem converſus, C Libellum emendationis ſuæ, ſeu Fidei profeſſionem edidit, quam Aurelius Carthaginenſis, S. Auguſtinus, Florentius, & Secundus, Africani Epiſcopi probaverunt, & cum literis de ejuſdem Leporii converſione ad Proculum Maſſilienſem, & Cilinium Aquenſem in Galliis Epiſcopos miſerunt. Quò præcisè anno, incertum. De Leporio ita ſcribit Caſſianus lib. de Incarnatione Chriſti, c. 4. *Leporius tunc Monachus, modò Presbyter, qui ex Pelagii, ut ſuprà diximus, inſtitutione, vel potiùs pravitate deſcendens, apud Gallias aſſertor prædictæ hæreſeos, aut inter primos, aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à* D *Deo emendatus, ita malè conceptam perſuaſionem magnificè condemnavit, ut magis penè admiranda ſit correctio illius, quàm illæſa multorum fides: quia primum eſt errorem penitus non incurrere; ſecundum, benè repudiare. Is ergo in ſe reverſus, non ſolùm in Africa, ubi tunc erat, atque nunc eſt, tam errorem ſuum cum dolore, quàm ſine pudore confeſſus eſt, ſed etiam ad omnes Galliæ civitates, admodum flebiles confeſſionis ac planctus ſui Literas dedit, ut ubi deviatio ejus priùs erat cognita, illic etiam emendatio noſceretur.*

De eodem Gennadius lib. de Scriptoribus Eccle-E ſiaſticis hæc habet: *Leporius adhuc Monachus, poſtea Presbyter præſumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio, non Dei ſe adjutorio obtinuiſſe gaudebat, Pelagianum dogma cœperat ſequi. Sed à Gallicanis Doctoribus admonitus, & in Africa per Auguſtinum à Deo emendatus, ſcripſit emendationis ſuæ Libellum, in quo & ſatisfacit de errore, & gratias agit de emendatione. Simul & quod de Incarnatione Chriſti malè ſenſerat, corrigens, Catholicam ſententiam tulit, dicens: Manentibus in Chriſto in ſuâ ſubſtantia duabus naturis, unam reddi Filii Dei perſonam.* Suum ille Monachus errorem Epiſtolâ com-F prehenderat, quamobrem illum publicâ Epiſtola ejurare opus fuit.

Pelagianorum errorem quâ ratione propugnaverit, exponit ipſe in Libello. *In eadem Epiſtola*, inquit, *ſimili devians errore, ſubjunxi, Chriſtum Dominum noſtrum ſic omnia quæ erant Paſſionum impleſſe, ut in nullo quaſi perfectus homo à divinitatis auxilio juvaretur. Volens ſcilicet ita in Chriſto aſſignare hominem perfectum, quò alienum & ab his Paſſionibus Verbum Patris aſſererem, & ſolum per ſe hominem egiſſe hæc omnia poſſibilitate naturæ mortalis, ſine aliquo Deitatis adjutorio, probare conabar.*

Libellum Confeſſionis, emendationis, ſive ſatis-

C factionis

ſectionis Leporii laudarunt, poſt Caſſianum & Gennadium, Joannes Papa II. Epiſt. 3. ad Avienum & cæteros Senatores, Vigilius Tapſenſis lib. 11. de Trinitate, Facundus Hermianenſis lib. 1. c. 4. & ante iſtos S. Leo in Collectione teſtimoniorum SS. Patrum pro aſſerenda veritate duarum naturarum in Chriſto, ſubnexa ipſius Epiſtolæ ad Leonem Imperatorem. Laudat S. Leo verba Leporianæ iſtius Confeſſionis ſub nomine S. Auguſtini, cui etiam adſcribitur in illo teſtimoniorum delectu quem habet Actio ſecunda Concilii Calchedonenſis. Quare hunc Libellum à S. Auguſtino conſcriptum aſſerit & probat vir eruditus P. Quenellius in Notis ad Epiſtolam 134. S. Leonis.

§. VI.

De Joanne Antiocheno & Orientalibus Epiſcopis, ipſi in Synodo Schiſmatica contra Epheſinam Oecumenicam adhærentibus.

S. Gregorius Magnus lib. 7. Epiſtola 48. ad Anaſtaſium Antiochenum, de Canone quodam loquitur ab Epheſina Synodo, Schiſmatica utique, edito, qui puram putam Pelagii hæreſim continet. *Illa enim Synodus*, inquit, *quæ ſub prima Epheſina imagine facta eſt, quædam in ſe oblata Capitula aſſerit approbata, quæ ſunt Cæleſtii atque Pelagii prædicamenta.* Canon autem ille his verbis conceptus eſt apud eumdem S. Gregorium lib. 6. Epiſtola 31. ad Eulogium datâ: *De Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, eo quòd diabolus in cor hominis non ingrediatur, & ſi quis hoc dixiſſet, anathema eſſet.* Hunc Canonem Baronius ad annum Chriſti 431. Janſenius, Voſſius, Uſſerius, à Joanne Antiocheno & Orientalibus, in gratiam Pelagianorum, qui illorum factioni ſeſe adjunxerant, editum contendunt. Cæleſtianos enim ſeu Pelagianos Epiſcopos, unà cum Joanne Antiocheno cæteriſque Orientalibus, Conciliabulo Schiſmatico interfuiſſe putant: & Joannem Antiochenum in eorum gratiam Canonem Pelagianum condidiſſe.

Joannes Antiochenus & Orientales Epiſcopi, non fuere Pelagiani.

Janſenius, Voſſius, Uſſerius refelluntur.

Verùm ſecus res ſe habet. In Confeſſione enim Fidei, quam Orientales ediderunt, conciliandæ pacis cauſa, & quam probavit, ſuiſque ad eos Literis inſeruit S. Cyrillus, ac laudavit ſubinde atque defendit, ne minimum quidem verbum eſt quod Pelagianæ hæreſeos damnationem ſpectet: quam tamen ab ipſis exegiſſet S. Cyrillus, ſi fuiſſent iſtius labe adſperſi. Secundò, ſicut S. Cyrillus & Synodi Oecumenicæ Patres Orientalibus communionem cum Cæleſtianis exprobrabant: ita Orientales eamdem Cyrillo impingebant calumniam, ut liquet ex eorum Literis ad Rufum Theſſalonicenſem datis, quæ Actis Conciliabuli Epheſini inſertæ ſunt. At ſi Pelagiani fuiſſent, id non objeciſſent per calumniam S. Cyrillo. Tertiò, Cæleſtinus I. ad Neſtorium ſcribens, eum peccatum originale confiteri, adeòque non eſſe Pelagianum agnoſcit: multò minùs ergo Joannes Antiochenus & Orientales, qui Neſtorii perſonæ, non errori favebant, Pelagianorum errorum fuligine erant infecti. Quartò, Theodotus Antiochenus Joannis Deceſſor, Pelagianos in frequenti Synodo damnavit: à cujus fide receſſiſſe Joannem veriſimile non eſt. Quintò, Joannes Antiochenus Pelagianos Antiſtites in Concilium ſuum non admiſit, Julianus enim, Florus, Perſidius, Marcellinus, Orontius, & alii, inter 35. Epiſcopos Schiſmatici Concilii, in Relatione Concilii ad Theodoſium, per Palladium miſſâ, non recenſentur: nec eorum nomina leguntur in Actis Conciliabuli.

Denique id colligitur evidenter ex Relatione Patrum Epheſinorum ad Cæleſtinum Pontificem, in qua de Joanne Antiocheno ita ſcribunt: *Sibi ipſi velut Collegium circiter triginta hominum nomen Epiſcoporum habentium collegit, &c. Sunt autem cum illis etiam Pelagiani & Cæleſtiani, &c.* Ubi Pelagiani inter triginta Joannis Antiocheni Aſſeſſores non cenſentur; ſed ipſis adjunguntur ut comites. Porrò ſi cum Joanne Antiocheno in Conciliabulo ejus Pelagiani non ſederunt, quomodò Joannes Antiochenus Pelagianum Canonem unà cum ipſis edidiſſe dici poteſt? Pelagianos quidem Neſtorio adhærentes Joannes Antiochenus lubentiùs alloquebatur, & cum eis familiariter agebat, ex quo nata ſuſpicio eſt, quòd eorum etiam erroribus faveret: ſed revera pravis eorum dogmatibus nuſquam aſſenſum præbuit.

Nec verò S. Gregorius locis laudatis Canonem Pelagianum ab Epheſino Joannis Antiocheni Conciliabulo editum innuit, ſed à quodam Pelagiano, qui Acta Synodi Epheſinæ interpolavit, intruſum in Codicem, quem ad ipſum Joannes Conſtantinopolitanus Patriarcha tranſmiſerat contra Athanaſium Preſbyterum. Eo in Codice habebatur primùm, *Adami animam, cùm peccavit, mortuam eſſe.* Hunc locum Pelagianus neſcio quis Notis ſuis corruperat, & hanc ſententiam hæreticam eſſe eodem in Codice ſcripſerat: ut S. Gregorius teſtatur in Epiſtola ad Narſem Comitem, (quæ eſt 14. lib. 5.) *Sed is*, inquit, *qui loca aliqua eſſe hæretica ſigno contrà poſito oſtendit, ipſe quoque in Pelagianam hæreſim labitur: quia quædam loca Catholicè dicta & omnino Orthodoxa, velut hæretica annotavit.... Hunc ergo locum, qui in eo Codice, qui mihi à fratre meo Joanne Epiſcopo tranſmiſſus eſt, annotavit hæreticum, Pelagianus eſt, quia ſententia iſta evidenter Pelagii eſt.... Pelagius verò, qui in Epheſina Synodo damnatus eſt, ea intentione hoc dixit, ut oſtenderet nos à Chriſto vacuè redemptos, &c.* Idem colligitur evidentiùs ex ejuſdem ſanctiſſimi Pontificis Epiſtola ad Eulogium Alexandrinum, & Anaſtaſium Antiochenum, Epiſcopos data, (quæ eſt 31. lib. 6.) *Ante triennium*, inquit, *cogente cauſa Monachorum Iſauriæ, qui hæretici accuſabantur, ſatisfaciens mihi quondam frater & Conſacerdos meus Dominus Joannes, literas miſit, quibus nitebatur oſtendere eos Epheſinæ Synodi Definitionibus contradixiſſe. & velut ex eadem Synodo certa nobis, quibus ipſi obſiſterent, Capitula deſtinavit. Inter alia autem ſcriptum illic continebatur de Adæ anima, Quia in peccato mortua non fuerit, &c.* Sed Capitulum illud Pelagianum, nedum Epheſinæ Synodi Oecumenicæ non eſſe, in qua Pelagiana hæreſis cum Neſtoriana damnata eſt: ſed nec Schiſmaticæ Synodi à Joanne Antiocheno cum Orientalibus ſuis coactæ, S. Gregorius ibidem teſtatur. Ait enim ſe Acta iſtius Synodi in Codicibus Romanæ & Ravennatis Eccleſiæ diligentiùs perſcrutatum, nihil in ejus Definitione reperiſſe præter damnationem 12. Capitulorum S. Cyrilli. *Quia ergo*, inquit, *perſcrutantes Epheſinam Synodum, nihil in ea tale invenimus contineri, de Ravennate quoque Eccleſia vetuſtum valde Codicem ejuſdem Synodi ad nos deferri fecimus, & Synodo quam habemus, eum ita concordare invenimus, ut in nullo diſcreparet, & nihil aliud contineret in Definitione anathematis & reprobationis, niſi quòd 12. Capitula B. memoriæ Cyrilli reprobant.*

Denique in Epiſtola ad Anaſtaſium Antiochenum, (quæ eſt 48. lib. 7. Indict. 11.) cujus verbis nituntur Autores doctiſſimi, quos præeunte Noriſio, omnium, qui de Pelagiana hæreſi Commentarios ediderunt, eruditiſſimo & accuratiſſimo Scriptore, impræſentiarum refellimus, S. Gregorius ſolum contendit Capitula Pelagiana immeritò à quibuſdam affingi Epheſinæ Synodo Oecumenicæ, in quâ Pelagiani damnati ſunt: ſed ne leviter quidem indicat condita fuiſſe in Schiſmatica Joannis Antiocheni Synodo:

Synodo : ſed ea tribuit Hæretico neſcio cui Pelagiano, qui Codicem illum Annotationibus ſuis interpolaverat, quem Joannes Conſtantinopolitanus Romam tranſmiſit. *Sed quia*, inquit, *ex Annotatione hæretici Codicis, qui ad me ex Regia Urbe tranſmiſſus eſt, agnovi per hoc quòd quædam Capitula Catholica cum hæreticis fuerant reprehenſa : quia quidam illam Epheſinam primam Synodum in eadem Urbe exiſtimant, quæ quondam ab hæreticis traditur eſſe compoſita, omnino neceſſe eſt ut Charitas veſtra eandem Synodum apud ſanctam Alexandrinam atque Antiochenam Eccleſiam requirat, &c. Et cùm Celeſtius atque Pelagius in ea Synodo ſint damnati, quomodo poterant illa Capitula recipi, quorum damnabantur Autores?*

§. VII.

De Seneca Pelagiano.

ANno Chriſti 493. Gelaſio Pontifice Maximo, miſerabilis quidam Senex, Seneca nomine, *Non modò totius eruditionis alienus, ſed ipſius quoque intelligentiæ communis prorſus extraneus*, ut Gelaſius loquitur, Pelagianam Hæreſim in Piceno ſuſcitavit, ejuſque tria potiſſimum propugnavit capita. 1. Injuſtum eſſe ut creatura Dei, ſine ullis propriis actionibus, cuiquam peccato gignatur obſtricta; injuſtumque eſſe Deum, ſi infantes reà efficiantur, antequam nati. 2. Parvulos ſine Baptiſmo decedentes, regno quidem Cœlorum excludi, ſed perpetua damnatione non puniri. 3. Hominem per liberum arbitrium, bono ſuffragante naturæ, beatum effici. Præterea ut peſſimo lenocinio Sectam promoveret, *Congregationes dedecoriſſimas*, (ut loquitur Gelaſius) virorum cum ſacris Virginibus inſtituerat. Eò venerat amentiæ, ut Preſbyterum ſibi non acquieſcentem Communione privaret. Tandem SS. Hieronymum & Auguſtinum verbis procaciſſimis lacerabat. *Adhuc*, inquit Gelaſius, *majus ſcelus accreſcit, ut ſub conſpectu & præſentia Sacerdotum, beatæ memoriæ Hieronymum atque Auguſtinum, Eccleſiaſticorum lumina Magiſtrorum*, Muſca moritura, *ſicut ſcriptum eſt*, exterminans oleum ſuavitatis, *lacerare contenderet*. Hunc laudatus Pontifex, omneſque ipſi erroris ſocietate conjunctos, ab Eccleſiæ Communione removit; atque ea de re graviſſimam & doctiſſimam Epiſtolam ad omnes Piceni Epiſcopos, per Romulum Diaconum, perferendam dedit; qua eorum imprimis ſocordiam & negligentiam in cuſtodia gregis, in Hæreticorum coërcitione, & in Canonum obſervantiâ coarguit.

ARTICULUS TERTIUS.

De Pelagianorum erroribus.

§. I.

Eorum errores circa peccatum originale exponuntur.

1. CApitale Pelagianorum dogma, & veluti cæterorum omnium baſis, illud erat : *Progenitores humani generis, Adam & Evam, mortales à Deo creatos, nec quemquam poſterorum ſui prævaricatione tranſgreſſos læſiſſe; ſed ſibi tantùm nocuiſſe, ſeque mandati reos apud Deum feciſſe, alterum penitus nullum.* In Commentariis Epiſtolæ S. Pauli ad Romanos, cùm ad celebrem illum locum Pelagius veniſſet; *Propterea, ſicut per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit*, &c. eos tantùm reos dixit, atque obnoxios illâ prævaricatione teneri, qui hunc in prævaricandis Dei mandatis voluerint imitari : non omnes, qui ex ejus ſunt per ſucceſſionum ſeriem ſemine generati; atque hunc latiùs de ſequentibus locis hujus Epiſtolæ diſputat, & pronuntiat, nullum hominem prorſus per generationem læſum fuiſſe, nec lædi Adæ peccati tranſgreſſione; ſed imitatione, inquit, quia prior ille in genere humano peccavit, & illum reum & obnoxium fieri, qui hunc propriâ voluntate, non naſcendo, ſed peccando fuerit imitatus. Hæc totidem verbis Marius Mercator in Commonitorio. Ubi de Cæleſtio ſubjungit : Huic Pelagio adhæſit Cæleſtius. Auſus eſt palam publicéque his verborum ſententiis ejuſdem ſenſum paſſim diſſeminare per populos : id eſt, *Adam mortalem factum, qui ſive peccaret, ſive non peccaret, fuiſſet moriturus.*

Quoniam peccatum Adæ ipſum ſolum læſit, & non genus humanum.

Quoniam infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu ſunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem.

Quoniam neque per mortem Adæ omne genus hominum moritur, quia neque per reſurrectionem Chriſti omne genus hominum reſurgit.

Quoniam infantes, etiamſi non baptizentur, habent vitam æternam.

Quæ quinque Capitula unam impiiſſimam, & nefandam ſententiam generant, inquit Marius Mercator. De eodem Pelagii errore S. Auguſtinus teſtatur lib. de Geſtis Pelagii cap. 11. & ult. lib. de Peccato originali, cap. 3. 4. 13. & 15. & paſſim in libris contra Julianum. Quibus autem rationibus originale peccatum impugnarent, quæ abſurda ex ejus propagatione inferrent, videbimus in Panoplia adversùs Hæreſes. Conſequenter ad hunc errorem, aſſerebant baptiſmum non eſſe neceſſarium parvulis ad peccati remiſſionem, ſed ut ſanctificarentur in Chriſto, ut adoptarentur in filios, ut regni cœleſtis hæredes fierent : ut paſſim S. Auguſtinus ſignificat. Legatur ejus Epiſtola 106. ad Sixtum, versùs finem.

2. Concupiſcentiam & libidinem non eſſe malam contendebant Pelagiani. Unde ipſos Patronos, defenſores, fautores, & laudatores impudentiſſimos libidinis paſſim vocat S. Auguſtinus in libris contra Julianum. Quem lib. 3. cap. ult. ſic alloquitur : *Itane habere tecum libido & amicitiam meretur, & bellum, ut abs te & expugnetur in te, & defendatur adversùs me? Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet, ſuſpectum facis eſſe quod latet.... Quomodo vis ut arbitrentur adversùs aculeum te dimicare libidinis, cùm libros impleas laude libidinis?* Ex damnatione libidinis, damnationem ſequi nuptiarum exiſtimabant. Hinc Julianus S. Auguſtino affingebat, *Quòd diabolo conjugia tranſcriberet*. (Apud S. Auguſtinum lib. 6. contra Julianum cap. 8.)

3. *Ignorantiam & difficultatem, ſine quibus nullus homo naſcitur, primordia, non ſupplicia dicebant eſſe naturæ.* Ex S. Auguſtino lib. de Dono Perſeverantiæ cap. 11.

4. Aſſerebant in adultis *Oblivionem & ignorantiam non ſubjacere peccato, quoniam non ſecundum voluntatem eveniunt, ſed ſecundum neceſſitatem.* Castigatur Janſenius Yprenſis.

Quam Sententiam de ignorantiâ invincibili perperam intelligit Janſenius, quam culpâ vacare dici non poſſit, abſque Pelagiana Hæreſi, in Dioſpolitana Synodo damnatâ. Nam ratio quâ S. Auguſtinus, ſive ex ſuâ, ſive ex Palæſtinorum Antiſtitum mente, hunc refellit *errorem*, omnem ignorantiam ſpectat, pro qua tanquam pro peccato, Sacrificia in Lege offerebantur. *Cùm in Lege*, inquit, *ſacrificia pro ignorantiâ, ſicut pro peccato offerantur.* (Lib. de Geſtis Pelagii cap. 18.) At pro vincibili ignorantia facti & juris poſitivi, Sacrificia offerebantur ſecundùm Legem, Levit. 5. & 22. Nec obſtat, quòd Janſenius urget, quòd Pelagiani falſi ſint aliquandò ignorantiam

ignorantiam vincibilem vitio verti. Solenne enimverò ac familiare ipſis fuit, ut Catholicorum oppreſſi rationibus, cederent nonnihil, atque ut dogmatis ſui caput tuerentur, alia quædam remitterent. Sic fatebatur Pelagius, quod antea negaverat, ignorantiam facti, ſeu poſitivi juris eſſe culpabilem, neque id curabat, modò retineret, quod ſui caput erat dogmatis, hominem ad depellendam ignorantiam divinæ lucis radio non indigere. Hinc S. Auguſtinus lib. de Natura & Gratia, cap. 17. cùm ejus verba citaſſet, quibus concedebat eſſe culpandam ignorantiam, quia id homo neſcit negligentiâ ſuâ, quod adhibitâ diligentiâ ſcire debuiſſet, ſic ea caſtigat: *Dum tamen omnia potiùs diſputet, quàm ut oret & dicat: Da mihi intellectum ut diſcam mandata tua.* Nec etiam Janſenii cauſam juvant illa verba, quæ in Cæleſtii propoſitione vim rationis habent: *Quoniam non ſecundum voluntatem eveniunt, ſed ſecundùm neceſſitatem.* His enim poſtremis verbis illa quidem excluditur ignorantia, cujus voluntas ipſa cauſa eſt, quam Scholaſtici directè voluntariam appellant, quia *ſecundùm voluntatem evenit*, voluntate nimirum illam procurante & affectante: ſed ea non excluditur, quæ ex voluntate non trahit originem, quæque idcirco tantùm indirectè volita nuncupatur, quia ſcilicet ad eam propulſandam voluntas non omnem diligentiam adhibet, quam tenetur & poteſt. Unde ſecundùm neceſſitatem dicuntur potiùs evenire, quæ ex ea fiunt, quàm ſecundùm voluntatem. Sed de his aliàs.

5. Mortem, cæteraſque humanæ vitæ miſerias peccati pœnam eſſe Pelagiani negabant, teſte S. Auguſtino lib. 1. Operis Imperfecti contra Julianum, ſic illos alloquente: *Judicia Dei vos evertitis, qui generis humani miſerias, incipientes à parvulis, ſine ullo peccati merito fieri dicitis.*

6. Parvulis ſine baptiſmô morientibus vitam æternam promittebant, à regno Cœlorum diſtinctam, quod nonniſi baptizatis tribui fatebantur, victi Chriſti ſententiâ, Joannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Ita ſenſiſſe Pelagianos, teſtis eſt S. Auguſtinus lib. de Hæreſibus c. 88. dicens: *Promittunt eis, extra regnum quidem Dei, ſed tamen æternam & beatam quamdam vitam ſuam.* Et lib. 1. de Anima & ejus Origine cap. 9. *Non baptizatis parvulis*, inquit, *nemo promittat, inter damnationem regnumque Cœlorum, quietis vel felicitatis cujuſlibet, atque ubilibet quaſi medium locum: hoc enim eis Hæreſis Pelagiana promiſit.*

§. II.

De Pelagianorum erroribus circa liberi arbitrii vires.

Perſtringitur Janſenius Yprenſis.

1. ERraſſe Pelagianos in explicanda libertatis natura & poteſtate, cùm eam in quadam indifferentia ad plura conſtituerunt, falsò aſſeruit Janſenius lib. 2. de Hæreſi Pelagiana c. 1. Nam S. Auguſtinus nuſquam eos pro Hæreticis accuſavit, vel damnavit Eccleſia, quòd in definienda libertatis naturâ errarent, aut indifferentiam libertati eſſentialem aſſererent. Imò eorum dogma de naturâ liberi arbitrii Catholicum eſſe S. Auguſtinus fatetur lib. 2. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 3. ubi Juliano reſpondet, qui ſic cum Catholicis expoſtulaverat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum eſſe naſcentium conditorem dixerit, Cæleſtianus & Pelagianus vocatur.* Cui ſic occurrit S. Auguſtinus: *Liberum itaque in hominibus eſſe arbitrium, & Deum naſcentium conditorem, utrique dicimus. Non hinc eſtis Cæleſtiani & Pelagiani. Sed ſi quis ad colendum rectè Deum, ſine ipſius adjutorio, dicit eſſe in hominibus liberum arbitrium: & quiſquis ita dicit Deum naſcentium conditorem, ut parvulorum neget à poteſtate diaboli Redemptorem; ipſe Cæleſtianus & Pelagianus vocatur.* Hinc S. Auguſtinus indifferentiam ad utrumlibet, eſſentialem eſſe libertati cum Pelagianis ſentit: *Nemo peccat*, inquit, *in eo quod caveri nullo modo poteſt.* (Lib. 3. de Libero Arbitrio c. 8.) *Peccatum eſt voluntas amittendi, vel retinendi quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere* (inquit lib. 1. Operis Imperfecti contra Julianum c. 43. & 44.) quam definitionem Julianus probat, Sententiam illam vocans, *Aurum lucens in ſtercore.* Et lib. 2. de Peccatorum Meritis cap. 18. vocat, *arbitrium voluntatis, quod huc atque illuc liberum flectitur.* Error igitur eſt aſſerere, quòd erraverint Pelagiani, libertatem arbitrii in indifferentia ad utrumlibet conſtituentes.

2. Sed in eo erraverunt, quòd liberum arbitrium æquè ſanum, æquè validum, æquè perfectum, æquè felix in Adami poſteris admitterent atque propugnarent, ac in Adamo ipſo, non verò infirmum, ſaucium, captivum, quâ ex infirmitate convaleſcere; quâ ex ſervitute eripi non poſſit, niſi gratiâ Salvatoris ſanetur, & liberetur: quod S. Auguſtinus contra Pelagianos cum Eccleſia Catholica aſſerebat. Decretum erat Pelagii, *Peccatum non potuiſſe humanam debilitare, vel mutare naturam:* (Apud S. Auguſtinum lib. de Natura & Gratia, c. 19.) Dogma erat Juliani, *Ad operandam juſtitiam liberum arbitrium & poſt peccata tam plenum eſſe, quàm fuit ante peccata.* Contra verò S. Auguſtinus, proximam poteſtatem ad bonum amiſſam eſſe Adami peccato, & ipſi & ejus poſteris, aſſerit, eamque non reſtitui, niſi gratiæ beneficio, lib. 3. ad Bonifacium cap. 8. *Liberum arbitrium captivatum, nonniſi ad peccatum valet: ad juſtitiam verò, niſi divinitus liberatum, adjutumque, non valet.* Lib. 1. ad eumdem cap. 2. *Libertas quidem periit per peccatum, ſed illa, quæ in paradiſo fuit, habendi plenam cum immortalitate juſtitiam: propter quod natura humana indiget gratiâ, dicente Domino: Si vos Filius liberaverit, tunc verè liberi eritis. Utique liberi ad benè juſtèque vivendum.* Lib. de Correptione & Gratia, cap. 12. *Nunc poſteaquam illa magna peccati merito amiſſa eſt libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas.*

3. Ἀπάθειαν inducebant Pelagiani, ſeu paſſionum impaſſibilitatem: id eſt, in hominis eſſe poteſtate cenſebant ne perturbationum motus pateretur, nec eſſe cauſam cur ad hoc Dei poſceretur auxilium. (Ex S. Auguſtino lib. 2. contra Julianum, cap. 8. & ex S. Hieronymo in Dialog. adverſus Pelagianos.) Ex hoc errore ſequebatur alter, quo aſſerebant, ſufficere liberi arbitrii vires ad non peccandum: & ad eam juſtitiæ perfectionem hominem pervenire poſſe, ut ſine omni prorſus peccato vivat. Id conſtat ex S. Auguſtino lib. 2. de Peccatorum Meritis, & lib. de Perfectione Juſtitiæ, ubi hunc errorem refert.

4. Virtutes eſſe Dei dona, Pelagiani negabant, eaſque naturæ & voluntati humanæ, non gratiæ tribuebant, eo freti argumento, quòd eis nonnunquam infideles ſint inſtructi. (Ex S. Auguſtino lib. 4. contra Julianum, cap. 3.) *Soletis*, inquit, *negantes Dei dona eſſe virtutes, quibus rectè vivitur, & eas naturæ voluntatique humanæ, non Dei gratiæ tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquam habeant infideles: ita conantes evacuare quod dicimus, neminem rectè vivere, niſi ex fide per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.* Et infrà: *In quo enim vis hominem, ſicut loqueris, ad aliquid laudabile generoſi cordis ſtimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, ſed in libero arbitrio gloriari, ac ſic priorem dare, ut retribuatur illi; eoque modo gratia jam non ſit gratia,*

Juliani Pelagiani ſententia de infidelium virtutibus & bonis operibus expoſitus.

quia

quia non eſt gratuita. Et infrà : *Sed acerbiſſimi gratiæ hujus inimici, exempla nobis opponitis impiorum quos dicitis alienos à fide abundare virtutibus, in quibus ſine adjutorio gratiæ ſolum eſt naturæ bonum, licet ſuperſtitionibus mancipatum, qui ſolis libertatis ingenitæ viribus, & miſericordes crebrò, & modeſti, & caſti inveniuntur.*

Propugnabat præterea Julianus, infideles his virtutibus juſtos evadere. Id colligitur ex S. Auguſtino ibidem. *Sed abſit ut ſit in aliquo vera virtus, niſi fuerit juſtus. Abſit autem ut ſit juſtus verè, niſi vivat ex fide: Juſtus enim ex fide vivit. Quis porrò eorum qui ſe Chriſtianos haberi volunt, niſi ſoli Pelagiani, aut in ipſis etiam fortè tu ſolus, juſtum dixeris infidelem, juſtum dixeris impium, juſtum dixeris diabolo mancipatum, ſit licet ille Fabricius, ſit licet Fabius, ſit licet Scipio, ſit licet Regulus?* Quo ex errore Juliani, graviorem alterum ſequi S. Auguſtinus colligit, ſcilicet infideles ad gloriam pervenire poſſe. *Quomodo*, inquit, *eſt in eis vera juſtitia, in quibus non eſt vera ſapientia? Quam ſi eis tribuerimus, nihil erit cauſæ cur eos non ad illud regnum pervenire dicamus, de quo ſcriptum eſt: Concupiſcentia ſapientiæ deducit ad regnum.* Et paulò-poſt; *Per quod enim vera juſtitia, per hoc etiam regnum Dei. Deus namque ipſe (quod abſit) erit injuſtus, ſi ad ejus regnum verus non admittitur juſtus; cùm & ipſum ejus regnum juſtitia ſit. Porrò ſi veram juſtitiam non habent impii, profectò nec alias virtutes comites ejus & ſocias: quia cùm non ad ſuum referuntur Autorem dona Dei, hoc ipſo mali his utentes efficiuntur injuſti.*

Tertiò contendebat Julianus, ad veræ germanæque virtutis rationem ſatis eſſe, quòd actio bona eſſet officio, quamvis fine bona non eſſet; id eſt, quòd ejus ſolum objectum rectum eſſet, pravus verò finis etiam proximus. Id colligitur ex S. Auguſtino, ibidem Julianum his verbis alloquente: *An placet tibi ut veras virtutes avarorum eſſe dicamus, cùm lucrorum vias prudenter excogitant; cùm pro acquirenda pecunia, ſæva atque aſpera multa fortiter tolerant; cùm varias cupiditates, quibus ſumptuosè vivitur, temperanter ſobriéque caſtigant; cùm abſtinent ab alieno, & de ſuo ſæpe amiſſa contemnunt, quod videtur ad juſtitiam pertinere, ne jurgiis & judiciis plura conſumant? Cùm enim aliquid agitur prudenter, fortiter, temperanter, & juſtè, omnibus quatuor virtutibus agitur, quæ ſecundùm tuam diſputationem, veræ virtutes ſunt, ſi ad cognoſcendum utrum veræ ſint, hoc tantummodò intuendum quod agitur, nec cauſa quærenda eſt cur agatur.* Ne autem affingere Juliano putetur S. Auguſtinus, hoc ipſius eſſe dogma propriis ejus verbis comprobat: *Cunctarum*, inquis, *origo virtutum in rationali animo ſita eſt; & affectus omnes, per quos aut fructuosè, aut ſteriliter boni ſumus, in ſubjecto ſunt mentis noſtræ, prudentia, juſtitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cum inſit omnibus naturaliter*, inquis, *non tamen ad unum finem in omnibus properat; ſed pro judicio voluntatis, cujus nutui ſerviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cùm fit, non in eo quod ſunt, non in eo quod agunt; ſed in eo ſolo variant, quod merentur. Nec nominis ſui igitur*, inquis, *poſſunt, nec generis ſuſtinere diſpendium, ſed ſolius, quod appetiverunt, præmii, aut amplitudine ditantur, aut exilitate fruſtrantur.* His Juliani verbis recenſitis, infert ex iis S. Auguſtinus, conſequens eſſe ut ſint veræ virtutes avarorum prudentia, juſtitia, temperantia, fortitudo, qua, ut ait Horatius:

Per Mare pauperiem fugiunt, per ſaxa per ignes.

Ergo, inquit, *virtutes iſtæ tali fine turpes atque deformes, & ideò nullo modo germanæ veræque virtutes; tibi tamen ita veræ videntur & pulchræ, ut nec nominis ſui poſſint, nec generis ſuſtinere diſpendium, ſed ſolius, quod appetiverunt, præmii exilitate fruſtren-*

A *tur, id eſt, terrenorum commodorum fructu, non cœleſtium præmiorum.* Inde rurſus colligit S. Auguſtinus conſequens eſſe ut ſit vera juſtitia Catilinæ, comprehendere multos amicitia, tueri obſequio, cum omnibus communicare quod habebat.

Et infrà: *Noveris itaque, non officiis, ſed finibus, à vitiis diſcernendas eſſe virtutes. Officium eſt autem, quod faciendum eſt, finis verò propter quod faciendum eſt. Cùm itaque facit homo aliquid ubi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens, fines ab officiis ſeparaſti, & virtutes veras officia ſine fini-*
B *bus appellandas eſſe dixiſti. Ex quo te tanta abſurditas ſequitur, ut veram cogaris appellare juſtitiam, cujus dominam repereris avaritiam. Siquidem manus abſtinere ab alieno, ſi officium cogites, poteſt videri eſſe juſtitia: ſed cùm quæritur quare fiat, & reſpondetur, Ne plus pecuniæ litibus pereat: quomodo jam hoc factum vera poterit eſſe juſtitia, cùm ſerviat avaritiæ? Quales virtutes Epicurus induxit, voluptatis ancillas, quæ omnino quicquid facerent, propter illam vel adipiſcendam facerent, vel tenendam. Abſit autem ut virtutes veræ cuiquam ſerviant, niſi illi, vel propter illum cui dicimus, Deus virtutum converte nos. Proinde virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibuſque com-*
C *modis & emolumentis temporalibus ſerviunt, veræ prorſus eſſe non poſſunt: quæ autem nulli rei ſervire volunt, nec ipſæ veræ ſunt. Veræ quippe virtutes Deo ſerviunt in hominibus, à quo donantur hominibus: Deo ſerviunt in Angelis, à quo donantur & Angelis. Quicquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera Sapientia præcipit, etſi officio videatur bonum, ipſo non recto fine peccatum eſt.*

Quartò cenſebat Julianus, non prohibere fidei abſentiam in Ethnicis quo minùs abſolutè ſint boni, quamvis ſteriliter boni ſint. Id conſtat ex S. Au-
D guſtino, ibidem Julianum his verbis refellente: *Quapropter dici non poteſt quantum te iſta fallat opinio, quâ dixiſti, omnes virtutes affectus eſſe, per quos aut fructuosè, aut ſteriliter boni ſumus. Fieri enim non poteſt ut ſteriliter boni ſimus; ſed boni non ſumus, quicquid ſteriliter ſumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Abſit autem ut Deus bonus, à quo ſecuris paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas.*

Quintò, de Ethnicis intelligi volebat Julianus locum illum Apoſtoli, ad Romanos 2. *Gentes legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui habent opus legis*
E *ſcriptum in cordibus ſuis.* Id teſtatur ibidem S. Auguſtinus, Julianum his verbis compellans: *Per hos enim probare conatus es, etiam alienos à fide Chriſti, veram poſſe habere juſtitiam, eò quòd iſti, teſte Apoſtolo, naturaliter quæ legis ſunt, faciunt. Ubi quidem dogma veſtrum, quo eſtis inimici gratiæ Dei, quæ datur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui tollit peccatum mundi, evidentiùs expreſſiſti: introducentes hominum genus, quod Deo placere poſſit ſine Chriſti fide, lege naturæ. Hoc eſt unde vos maximè Chriſtiana deteſtatur Eccleſia. Sed quid vis eſſe iſtos? Utrum veras virtutes habent, & ſteriliter boni ſunt, quia non propter Deum: an etiam Deo ex his placent, atque ab illo vitâ remu-*
F *nerantur æterna?* &c.

Et infrà: *Et tamen cùm ſine fide impoſſibile ſit Deo placere, tibi virtutes ſine fide ſic placent, ut eas veras prædices, eiſque bonos eſſe homines; & rurſus, quaſi te pœnituerit laudis earum, ſteriles pronuntiare non dubites.*

Sextò, contendebat Julianus, non obſtare Ethnicorum virtuti, quod animum gererent à fide alienum, & actus illos, quos etiam ad Idoli cultum referunt, eſſe bonos cenſebat, ex iiſque bonam ipſorum evadere voluntatem. Id, quod jam innuimus, evidentiùs colligitur ex S. Auguſtino ibidem, ubi

Julianum ita objicientem inducit: *Si Gentilis nudum operuerit, nunquid quia non eſt ex fide, peccatum eſt?* Cui ſic occurrit S. Doctor: *Prorſus in quantum non eſt ex fide, peccatum eſt; non quia per ſe ipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt: ſed de tali opere non in Domino gloriari, ſolus impius negat eſſe peccatum.*

Et infrà: *Reſponde, ut hoc ſine dubitatione perſpicias, utrum bonam miſericordiam exiſtimes infidelem. Porrò ſi vitium eſt malè miſereri, procul dubio vitium eſt infideliter miſereri. Quod ſi & ipſa per ſe ipſam naturali compaſſione opus eſt bonum; etiam iſto bono malè utitur, qui infideliter utitur, & hoc bonum malè facit. qui infideliter facit: Qui autem malè facit aliquid, profectò peccat: ex quo colligitur, etiam ipſa bona opera quæ faciunt infideles, non ipſorum eſſe, ſed illius qui benè utitur malis. Ipſorum autem eſſe peccata, quibus & bona malè faciunt, quia ea non fideli, ſed infideli, hoc eſt, ſtultâ & noxiâ faciunt voluntate. Qualis voluntas, nullo Chriſtiano dubitante, arbor eſt mala, quæ facere non poteſt niſi fructus malos, id eſt, ſola peccata. Omne enim, velis nolis, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Et ideò Deus iſtas arbores non poteſt diligere; &, ſi tales permanſerint, diſponit excidere, quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Sed ita hic immoror, quaſi iſtas arbores non jam tu ipſe ſteriles pronuntiaveris. Quomodo igitur, obſecro, non aut jocaris in his diſputationibus, aut deliras, qui ſterilium fructus arborum laudas? Qui utique aut nulli ſunt, aut, ſi mali ſunt, laudandi non ſunt; aut ſi fructus boni ſunt, profectò ſteriles arbores non ſunt: imò & bonæ ſunt, quarum fructus boni ſunt, & debent Deo placere, cui bonæ arbores non poſſunt niſi placere, falſumque erit quod ſcriptum eſt, Sine fide impoſſibile eſt Deo placere. Sed reſponſurus es: quid niſi vana? Ego, inquis, ſteriliter bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt; non ab eo vitam conſequuntur æternam.* Quod refellit S. Auguſtinus ab abſurdo: *Juſtus ergo Deus & bonus*, inquit, *bonos eſt in mortem miſſurus æternam?*

Et infrà: *Aut ergo intellige quod ait Dominus: Si oculus tuus nequam eſt, totum corpus tuum tenebroſum erit: Si autem oculus tuus ſimplex eſt, totum corpus tuum lucidum erit: & hunc oculum agnoſce intentionem, quâ facit quiſque quod facit: & per hoc diſce eum, qui non facit opera bona intentione fidei bonæ, hoc eſt, ejus quæ per dilectionem operatur, totum quaſi corpus, quod illis, velut membris, operibus conſtat, tenebroſum eſſe, hoc eſt, plenum nigredine peccatorum.*

Denique ex Juliani principiis conſequens erat, Ethnicis non eſſe denegandam vitam æternam, quam Pelagiani infantibus ſine baptiſmo decedentibus concedebant; ſiquidem ejus ſenſu, ipſis fidei privatio non nocebat, ſi recta opera exercerent. Iſtud conſtat ex S. Auguſtino ibidem. *An fortè & iſtis, qui exhibuerunt terrenæ Patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili, non verâ, ſed veriſimili, dæmonibus, vel humanæ gloriæ ſervierunt, Fabriciis videlicet, & Regulis, & Fabiis, & Scipionibus, & Camillis, cæteriſque talibus, ſicut infantibus qui ſine baptiſmate moriuntur, proviſuri eſtis aliquem locum inter damnationem regnúmque cælorum; ubi non ſint in miſeria, ſed in beatitudine ſempiterna, qui Deo non placuerunt, cui ſine fide placere impoſſibile eſt, quam nec in operibus, nec in cordibus habuerunt? Non opinor perditionem veſtram uſque ad iſtam poſſe imprudentiam proſilire. Erunt ergo, inquis, in damnatione ſempiterna, in quibus erat vera juſtitia? O vocem impudentiâ majore præcipitem! Non erat, inquam, in eis vera juſtitia: quia non actibus, ſed finibus penſantur officia.* Non tamen ſibi conſtabat Julianus: aſſerebat enim aliunde, Ethnicos utpote ſteriliter bonos, non fore vitæ æternæ participes, adeóque multa in terminis pugnantia ejus error complectebatur? *Aut certè*, inquit, S. Auguſtinus, *Quoniam ſaltem concedis, opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad ſalutem ſempiternam regnúmque perducere: ſcito nos illud bonum hominum dicere, illam voluntatem bonam, illud opus bonum, ſine Dei gratia, quæ datur per unum Mediatorem Dei & hominum, nemini poſſe conferri; per quod ſolum homo poteſt ad æternum Dei donum, regnumque perduci.* Hanc Juliani Pelagiani de infidelium bonis operibus, & virtutibus ſententiam uberiùs & accuratiùs expoſui, ut videas quantum ab illâ diſtet communis Theologorum opinio, qui aliqua opera bona fieri ab ipſis poſſe, & interdum elici propugnant, quamvis admodum infrequentia, & ad ſalutem æternam nihil conferentia; & quantùm à veritate aberraverit Janſenius Yprenſis, qui illam cum errore Juliani inſcitè & temerè confudit.

Notatur Janſenius Yprenſis.

§. III.

De Pelagianorum erroribus circa Gratiam. Primus Pelagianæ Hæreſis ſtatus.

PElagiani, *Dei gratiæ in tantum inimici fuerunt, ut ſine hac poſſe hominem crederent facere omnia divina mandata* (inquit S. Auguſtinus lib. de Hæreſibus cap. 88.) Non una ipſis fuit erroris iſtius propugnandi ratio, ſed multiplex & varia, quæ variis Hæreſeos Pelagianæ diſtinguendis ſtatibus anſam dedit.

Cùm primùm Hæreſim promulgavit Pelagius, nullam omnino gratiam admittebat, ſed naturam ſolam, & ingenitas liberi arbitrii vires ad omne opus bonum ac meritorium ſufficere propugnabat. Hinc in laudem naturæ librum conſcripſit, quem ad S. Auguſtinum miſerunt religioſi adoleſcentes Timaſius & Jacobus, à Pelagiana hæreſi recèns converſi, anno 414. Quod Opus confutavit S. Auguſtinus libro quem inſcripſit *De Naturâ & Gratiâ*: In quo Pelagii nomini pepercit, ne ipſum offenderet, utque ejus errori, ſi fieri poſſet, mederetur. Mentem verò Pelagii hanc fuiſſe, quòd natura ſola ad opera recta ſufficeret, ſatis declarat cap. 2. ubi ait: *Si per naturam juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.* Et cap. 40. *Si poſſibilitas naturalis per liberum arbitrium, & ad cognoſcendum quomodo vivere debeat, & ad benè vivendum, ſufficit ſibi: ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.* Et cap. 53. *Quid tantùm de naturæ poſſibilitate præſumitur? Vulnerata, ſauciata, vexata, perdita eſt: verâ confeſſione, non falſa defenſione opus habet. Gratia ergo Dei, non quâ inſtituatur, ſed quâ reſtituatur, quæratur, quæ ab iſto ſola clamatur non eſſe neceſſaria, cùm tacetur.* Et cap. 55. ſic ad hominem argumentatur contra Pelagium. *Habes poſſe* (homo) *per naturale ſubſidium. habes velle per liberum arbitrium: cur quæris Baptiſmatis Sacramentum?* Idem conſtat ex eodem S. Doctore, Sermone 11. de Verbis Apoſtoli cap. 2. ubi contra Pelagianos urget hunc verſum Pſalmi 99. *Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Quare enim*, inquit, *addidit, Et non ipſi nos, cùm ſufficeret dicere, Ipſe fecit nos? Niſi quia illam facturam voluit admonere, ubi dicunt homines; Ipſi fecimus nos; id eſt, ut juſti eſſemus. Juſtos nos libera voluntate fecimus, quando conditi ſumus, liberum arbitrium accepimus; ut ergo juſti ſimus, libero id arbitrio agimus. Quid adhuc Deum invocamus ut juſtos nos faciat, quod habemus in poteſtate?* Et poſt: *Hæc vobis contra novellam Hæreſim quæ tentat aſſurgere, ſæpe diſputare cogimur... Hæc enim eſt diſputatio eorum quando primò exoriri cœperunt, & contra gratiam diſputare.*

Idem conſtat ex Epiſtola Synodica Concilii Carthaginenſis ad Innocentium I. Pontificem Maximum in quâ ſic Pelagianorum dogma proponitur: *Iſti autem aſſerunt in eo gratiam Dei deputandam, quòd talem*

talem hominis inſtituit, creavitque naturam, qua per propriam voluntatem legem Dei poſſet implere, ſive naturaliter in corde conſcriptam, ſive in Literis datam.

Idem conſtat ex Epiſtola Innocentii I. ad Concilium Carthaginenſe. *Et qui nos*, inquit, *adjutorio negas indigere divino, quaſi ex noſtrâ in totum poſſibilitate perfectos*, &c. Et poſt: *Nam quid tam mortiferum, tam praceps videatur ad caſum, tam expoſitum ad omnia pericula, ſi hoc ſolum nobis putantes poſſe ſufficere, quòd liberum arbitrium, cùm naſceremur, accepimus, ultra jam à Domino nihil quaramus: id eſt, Autoris noſtri obliti, ejus potentiam, ut nos oſtendamus liberos abjuremus: quaſi jam ampliùs, quod dare poſſit, non habeat, qui te in ortu tuo liberum fecit?*

Ethnicismus & Semi-Ethnicismus quaſi duo ſtatus Hæreſis Pelagianæ malè diſtinguuntur.

Ab hoc Pelagianæ Hæreſeos ſtatu non differt ille, quem alii Semi-Ethnicismum vocant, in quo Pelagius gratiam nomine tenus admiſit, ipſam naturam, & liberum arbitrium in quo conditi ſumus, gratiam appellans. Quâ de re S. Auguſtinus Sermone 11. de Verbis Apoſtoli, cap. 7. ita ſcribit: *Diſputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis & Catholicis offenſionem. Cœperunt horreri, cœperunt ut certa pernicies devitari, cœpit de illis dici, quod contra Gratiam diſputarent: & invenerunt ad relevandam iſtam invidiam tale commentum: Non, inquit, contra gratiam Dei diſputo. Unde probes? Eo ipſo, inquit, non contra gratiam Dei diſputo, quòd liberum arbitrium defendo. Videte acumen, ſed vitreum. Quaſi lucet vanitate, ſed frangitur veritate.* Tum ſic ratiocinantem inducit Pelagium. *Hominem quis creavit? Deus. Quis ei liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem Deus creavit, & homini Deus liberum arbitrium dedit, quicquid poteſt homo de libero arbitrio, cujus gratia debetur, niſi ejus qui eum condidit cum libero arbitrio?* Quod ratiocinium ſic refellit S. Auguſtinus: *Videte quomodo generalem illam gratiam pradicent, quâ creatus eſt homo, qua homines ſumus: utique & cum impiis homines ſumus: ſed non cum impiis Chriſtiani ſumus. Hanc ergo gratiam quâ Chriſtiani ſumus, ipſi volumus pradicent*, &c. Et cap. 4. *Communis eſt omnibus natura, non gratia.*

Emendatus Janſenius Ypreuſis.

Hæc itaque loquendi ratio, quâ modò naturam tantùm profitebatur Pelagius, modò gratiæ nomen uſurpabat, ſed impropriè, naturæ beneficium ſpectans quaſi gratuitum munus, perperam à Janſenio Ypreuſi duos in ſtatus diſtribuitur, quorum alter ſit Ethniciſmus, alter Semi-Ethniciſmus. Nullum quippe inter eos diſcrimen eſt, quàm vocis, quam ne ipſi quidem Ethnici reſpuiſſent. Quis enim Philoſophorum faſſus non eſſet naturæ noſtræ dotes à ſummâ Dei optimi in nos liberalitate proficiſci? Quis gratiæ vocabulum, quo ſenſu illud ſumebat Pelagius, amplecti dubitaſſet? Cùm paſſim, non apud Philoſophos modò, & falſorum Numinum cultores paulò magis religioſos; ſed & apud Poëtas omnes antiquos longè minùs pios, legamus noſtra omnia gratis à Superis eſſe nobis conceſſa.

Tandem ad eumdem Pelagianæ Hæreſeos ſtatum variam illam loquendi rationem pertinere, quam in duos Janſenius diſtinguit lib. 5. de Hæreſi Pelagiana, teſtis eſt S. Auguſtinus lib. de Natura & Gratia, cap. 51. *Ut autem*, inquit, *declinetur invidia, quâ Chriſtiani etiam pro ſalute ſuâ clamant & dicunt: Quare ſine adjutorio gratia Dei dicit hominem poſſe non peccare? Ipſa, inquit, non peccandi poſſibilitas, non tam in arbitrii poteſtate, quàm in natura neceſſitate eſt. Quicquid in natura neceſſitate poſitum eſt, ad natura pertinere non dubitatur Autorem, utique Deum. Quomodo ergo, inquit, abſque Dei gratia dici exiſtimatur, quod ad Deum propriè pertinere monſtratur? Expreſſa eſt Sententia qua latebat, non eſt quemadmodum poſſet abſcondi. Ideo Dei gratia tribuit non peccandi poſſibilitatem, quia ejus natura Deus Autor eſt, cui poſſibilitatem non peccandi inſeparabiliter inſitam dicit.*

§. IV.

Exponitur alter Hæreſeos Pelagianæ ſtatus.

PRæter gratiam, quam in naturæ dono conſtituebat Pelagius, alteram deſiderabat, in Lege ſcilicet ac doctrina poſitam, atque etiam in exemplo Chriſti. Nec tamen cùm hoc gratiæ genus admiſit, à priori dogmate & loquendi ratione receſſit; ſed naturam ſemper oſtentavit, quaſi cauſam humani meriti ſufficientem, eique parem, ſicut initio ſuæ Hæreſeos, non ſic naturam commendavit, quin Legem admitteret. Unde S. Auguſtinus lib. de Natura & Gratia, cap. 16. contra Pelagium ſtatuit, *Legem* quidem *imperare*, ſed *fidem impetrare*.

Hunc velut alterum Hæreſeos Pelagianæ ſtatum S. Auguſtinus delineat, lib. de Gratia Chriſti cap. 2. & 3. *Quoniam*, inquit, *ſolent dicere nobis, in eo Chriſtum ad non peccandum prabuiſſe adjutorium, quia ipſe juſtè vivendo, juſtique docendo reliquit exemplum, poſſunt etiam ad hoc iſta verba coaptari, ut dicant, per ſingula momenta, per ſingulos actus, neceſſariam nobis eſſe hujuſmodi gratiam: id eſt, ut in omni converſatione noſtrâ intueamur Dominica converſationis exemplum.*

Et cap. 3. ubi præmiſit Pelagium in Paleſtina Synodo fictè damnaſſe eos qui dicerent, *Gratiam Dei & adjutorium non ad ſingulos actus dari, ſed in libero arbitrio eſſe, vel in Lege atque Doctrina*: & eos etiam qui docerent, *Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari*, continuò ſubjungit: *Tamen in Libris quos edidit pro libero arbitrio, quorum mentionem facit in Epiſtola quam Romam miſit, nihil aliud ſentire monſtratur, quàm id quod damnaſſe videbatur. Nam gratiam Dei & adjutorium, quò adjuvamur ad non peccandum, aut in naturâ & libero ponit arbitrio, aut in Lege atque doctrina: ut videlicet cùm adjuvat Deus hominem ut declinet à malo & faciat bonum, revelando & oſtendendo quid fieri debeat adjuvare credatur, non etiam cooperando, & dilectionem inſpirando, ut id quod faciendum eſſe cognoverit, faciat.*

Et cap. 7. *Hinc itaque apparet, hanc eum gratiam confiteri, quâ demonſtrat & revelat Deus quid agere debeamus: non qua donat atque adjuvat ut agamus; cùm ad hoc potiùs valeat Legis agnitio, ſi gratia deſit opitulatio, ut fiat mandati pravaricatio.*

Et cap. 9. *Quid eſt ergo quòd iſte Legem atque Doctrinam computat gratiam, quâ juvamur ad operandam juſtitiam: qua ut multùm adjuvet, ad hoc adjuvat ut gratia requiratur? Nemo enim poteſt Legem implere per legem. Plenitudo enim legis charitas: Charitas autem Dei non per legem diffuſa eſt in cordibus noſtris, ſed per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis. Proinde per legem gratia demonſtratur, ut lex per gratiam compleatur. Quid enim juvat Pelagium, quia diverſis verbis eamdem rem dicit, ut non intelligatur in Lege atque Doctrinâ gratiam conſtituere, quâ poſſibilitatem natura aſſerit adjuvari?*

Et cap. 41. expendens Pelagii Libros de libero arbitrio, ait: *In his etiam quatuor Libris, quacunque pro gratia videtur dicere, quâ adjuvamur ut declinemus à malo bonumque faciamus, ita dicit, ut nullo modo à verborum ambiguitate diſcedat, quam diſcipulus ſic poſſit exponere, ut nullum auxilium gratia credant, quâ natura poſſibilitas adjuvetur, niſi in Lege atque Doctrinâ: ita ut ipſas quoque orationes, ut in Scriptis ſuis aperiſſimè affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur, niſi ut nobis doctrina etiam divinâ revelatione aperiatur, non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione & actione perficiat.*

De

De Chriſti autem exemplo, quod Legi atque Doctrinæ Pelagius adjungebat, hæc ſubjungit S. Doctor: *Sed hoc adjutorium Legis atque Doctrinæ etiam Propheticis fuiſſe temporibus: adjutorium autem gratiæ, quæ propriè gratia nuncupatur, in Chriſti eſſe arbitratur exemplo. Quod nihilominus ad doctrinam pertinere perſpicitis, quæ nobis Evangelica prædicatur: ut videlicet tanquam viâ demonſtratâ, quâ ambulare debeamus, jam viribus liberi arbitrii, adjutorio nullò alterius indigentes, ſufficiamus nobis, ne deficiamus in via, quamvis & ipſam viam contendat etiam ſolâ inveniri poſſe naturâ, ſed facilius ſi adjuvet gratia.*

§. V.

Gratia Legis & Doctrinæ, quam Pelagius admiſit, interiorem mentis illuminationem, non motionem voluntatis complectebatur.

ID ex S. Auguſtino certum eſt, lib. de Gratia Chriſti, cap. 7. ubi hanc explicandæ gratiæ rationem ipſis Pelagii verbis proponit. De gratia dixerat Pelagius: *Quam nos, non ut tu putas, in Lege tantummodo, ſed & in adjutorio eſſe confitemur.* Mox qualem gratiam intelligeret, expoſuit his verbis: *Adjuvat enim nos Deus per doctrinam & revelationem ſuam, dum cordis noſtri oculos aperit: dum nobis, ne præſentibus occupemur, futura demonſtrat: dum diaboli pandit inſidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœleſtis illuminat.* Hanc autem illuſtrationem intellectus, ad Legem & Doctrinam duntaxat pertinere, Pelagii etiam ſenſu, notat ibidem S. Auguſtinus. *In his omnibus*, inquit, *non receſſit à commendatione Legis atque Doctrinæ, hanc eſſe adjuvantem gratiam diligenter inculcans: & hoc exequens quod propoſuerat, cùm diceret, Sed in Dei eſſe adjutorio confitemur. Denique Dei adjutorium multipliciter inſinuandum putavit, commemorando doctrinam & revelationem futurorum, & apertionem diabolicarum inſidiarum, & multiformi & ineffabili dono gratiæ cœleſtis illuminationem; ad hoc utique ut divina præcepta & promiſſa diſcamus. Hoc eſt ergo gratiam Dei ponere in Lege atque Doctrina.*

Et cap. 10. eamdem gratiam à Pelagio commendari dicit, quâ *Deus operatur in nobis velle quod bonum eſt, velle quod ſanctum eſt, dum nos terrenis cupiditatibus deditos, & mutorum more animalium tantummodo præſentia diligentes, futuræ gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione ſuccendit: dum revelatione ſapientiæ, in deſiderium Dei ſtupentem excitat voluntatem; dum nobis, quod tu alibi negare non metuis, ſuadet omne quod bonum eſt.* Hanc autem ſuaſionem boni, non ad aliquem impetum à Deo impreſſum voluntati, ſed ad ſolam intellectus illuminationem, quæ voluntati extrinſeca eſt, pertinere Pelagii ſenſu, docet ibidem S. Auguſtinus. *Quid manifeſtius*, inquit, *nihil aliud eum dicere gratiam, quâ Deus in nobis operatur velle quod bonum eſt, quam Legem atque Doctrinam? In Lege namque & doctrina ſanctarum Scripturarum, futuræ gloria atque præmiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quòd ſapientia revelatur, ad doctrinam pertinet, cùm ſuadetur omne quod bonum eſt.*

Exponit denique ibi S. Auguſtinus, quam gratiam admittere Pelagius debeat, ut Catholicus cenſeatur. *Sed nos eam gratiam volumus iſte aliquando fateatur, quâ futuræ gloriæ magnitudo non ſolùm promittitur, verùm etiam creditur & ſperatur, nec ſolùm revelatur ſapientia, verùm etiam & amatur; nec ſuadetur ſolùm omne quod bonum eſt, verùm & perſuadetur.... Quorum autem ſit fides, & quibus perſuadeatur, ut ad eum veniant, ſatis demonſtravit, ubi ait: Nemo venit ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.... Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, verùm etiam eſſe Chriſtianus.*

Et cap. 13. Gratiam Pelagianam longè alio ſenſu doctrinam appellari oſtendit, quàm gratiam Chriſtianam, quâ *docibiles Dei* dicuntur, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt. *Hac gratia*, inquit, *prædeſtinatos, & ſecundùm propoſitum vocatos, ad ſummam perfectionem glorificationemque perducit. Quâ gratiâ agitur, non ſolùm ut facienda noverimus, verùm etiam ut cognita faciamus; nec ſolùm ut diligenda credamus, verùm etiam ut credita diligamus.* Et cap. 13. *Hæc gratia, ſi doctrina dicenda eſt, certè ſic dicatur, ut altiùs & interiùs eam Deus cum ineffabili ſuavitate credatur infundere, non ſolùm per eos qui plantant & rigant extrinſecùs, ſed etiam per ſeipſum, qui incrementum ſuum miniſtrat occultus, ita ut non oſtendat tantummodo veritatem, verùm etiam impertiat charitatem. Sic enim docet Deus eos, qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt, ſimul donans, & quid agant ſcire, & quod ſciunt agere.*

§. VI.

Gratia Chriſti, ſecundùm Pelagianos, non tantùm doctrinam Evangelicam & exemplum virtutis; verùm etiam remiſſionem peccatorum complectebatur.

SI dogma Pelagianum ſpecie tenus conſideremus, videbuntur illi Hæretici gratiam Chriſti, à natura & lege diſtinctam admiſiſſe. Dicunt enim (ut refert S. Auguſtinus lib. de Gratia & Libero Arbitrio cap. 13.) *Etiam gratiam Dei, quæ data eſt per Fidem Jeſu Chriſti, quæ neque eſt Lex, neque Natura, ad hoc tantùm valere ut peccata præterita dimittantur, non ut futura vitentur, vel repugnantia ſuperentur.* Ne tamen putes Pelagium exiſtimaſſe, fidem Chriſti ad ſalutem ita neceſſariam eſſe, tanquam vis ulla & gratia meritis illius ſubminiſtraretur: ſed quòd pars Legis ſit divinum illud præceptum, ut in Chriſtum credatur. Sic enim ille in Commentariis Epiſtolæ ad Romanos, in cap. 10. *In hoc tempore nemo perfecit legem ſine Chriſto: quia & hoc Legis eſt ut ipſi credatur.* Ex quibus perſpicuè conſtat, Pelagium gratiam ad ſalutem neceſſariam, præter naturam & liberum arbitrium, ſolâ Lege ac Doctrina definiviſſe: maximè quatenus Evangelium ac Fidem Chriſti complectitur. Et quia hoc gratiæ genus, id eſt, Chriſti Incarnatio & Paſſio, & hujus prædicatio, quæ eſt Evangelium, nullis hominum meritis, ſed gratis ac liberaliter à Deo indultum eſt; idcirco remiſſionem peccatorum ſine meritis dari ſubdolè Pelagius aſſeruit, non quòd nulla eam præcederent liberi arbitrii merita: ſed quòd iſta ipſa merita, ſi deeſſet Fides, quam naturalibus viribus propoſito ſibi Evangelio præbere hominem Pelagius cenſebat, remiſſionem illam aſſequi non poſſent. Hic ſenſus Pelagiani illius Decreti, quod refert S. Auguſtinus, lib. de Gratia & Libero Arbitrio, cap. 6. *Hanc eſſe ſolam non ſecundùm merita noſtra gratiam, quâ homini peccata dimittuntur.* Alias aſſertionis iſtius Pelagianæ rationes affert Janſenius Yprenſis lib. 5. de Hæreſi Pelagiana, quarum confutationem videre potes apud Petavium lib. de Pelagiana & Semipelagiana Hæreſi, cap. 3. Tom. 3. Theologicorum Dogmatum.

Porrò doctrinam & exemplum Chriſti dictæ remiſſioni adjungebant, ut peccata futura caverentur, ut teſtatur S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti, cap.

cap. 2. *Solent*, inquit, *dicere nobis, in eo Chriſtum ad non peccandum præbuiſſe adjutorium, quia juſtè ipſo vivendo, juſtéque docendo, reliquit exemplum.* Id ipſe explicat Pelagius apud S. Auguſtinum cap. 38. ejuſdem Libri. *Nam ſi ante Legem*, inquit, *ac multò ante Domini noſtri & Salvatoris adventum, juſtè quidam & ſanctè vixiſſe referuntur: quantò magis, poſt illuſtrationem adventus ejus, nos id poſſe credendum eſt, qui reſtaurati per Chriſti gratiam, & in meliorem hominem renati ſumus, qui ſanguine ejus expiati, atque mundati, ipſiuſque exemplo ad perfectionem incitati juſtitiæ, meliores illis eſſe debemus qui ante Legem fuere: Meliores etiam quàm fuere ſub Lege, dicente Apoſtolo: Peccatum vobis non dominabitur; non enim eſtis ſub Lege, ſed ſub Gratia?*

Hac autem Doctrinæ & Exempli Chriſti commendatione Chriſtianis auribus tantummodo ludificati ſunt Pelagiani, nec aliam efficacioremve gratiam admiſerunt, quàm Legem. Doctrina enim Chriſti, & quod in ea continetur, ipſius exemplum, forinſecus, quemadmodum & Lex, auribus inſonant, cor non tangunt intrinſecùs ac immutant. Hinc S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti, cap. 39. quibuſdam Pelagii verbis recenſitis, quibus aſſerebat, *Chriſtum credentibus ſibi primò omnia per Baptiſmum peccata dimittere, deinde imitatione ſui ad perfectam incitare ſanctitatem, & vitiorum conſuetudinem virtutum vincere exemplo:* Continenter ſubjungit: *Ecce quomodo vult intelligi adjuvari eos qui ſub Lege peccant, ut per gratiam Chriſti juſtificati liberentur, tanquam eis non ſufficiat ſola Lex propter nimiam peccandi conſuetudinem, niſi Chriſti accedat, non inſpiratio charitatis per Spiritum Sanctum, ſed intuendum & imitandum in doctrinâ Evangelica virtutis ejus exemplum.* Et paulò-poſt: *Hanc iſte* (Chriſti gratiam) *cùm conſtituat, non in virtutis ejus auxilio, ſed imitationis exemplo: quid amplius de illo ſperare debemus, ubicumque gratiæ nomen ſub ambiguâ generalitate commemorat?*

§. VII.

Pelagiani Gratiam Habitualem divinitus infuſam agnoverunt, & prædicarunt.

Omnes enimvero effectus tribuerunt gratiæ Chriſti, quos in gratiam habitualem refundimus, ſcilicet abſterſionem peccatorum. (Ex Juliano apud S. Auguſtinum lib. 2. Operis Imperfecti) *Gratia enim Chriſti*, inquit, *pro efficaciſſima poteſtate Medicina, quæ criminibus admovetur, diverſas ſpecies reatuum unius vi conſecrationis abſtergit.* Et, *Gratia infuſa ſemel uno virtutis ſuæ compendio atque impetu diverſa delet crimina.* 2. Ipſam deſiderabant ad innovationem. *Gratia Chriſti*, inquit Julianus, *quos fecerat condendo bonos, facit innovando meliores.* 3. Ad naturæ inſtaurationem. *Inſtaurati per Chriſti gratiam, & in meliorem hominem renati ſumus* (inquit Pelagius in Epiſt. ad Demetriadem) 4. Ad regenerationem. *Cùm enim*, (inquit Julianus apud S. Auguſtinum lib. 6. c. 10.) *Deus parvulis nihil de proprio tam boni, quàm mali merentibus, gloriam regenerationis attribuit, hoc ipſo eos ad ſuam curam, ad ſuum jus, ad ſuum dominium pertinere docet, quòd eorum voluntatem ineffabilis prævenit beneficii largitate.* 5. Ad fidem. *Cogebantur enim parvulos baptizatos in credentium numero deputare, & auctoritati ſanctæ Eccleſiæ ubique conſentire, quæ Fidelium nomine eos non cenſet indignos, quibus juſtitia Chriſti, etiam ſecundum iſtos.* (Pelagianos ſcilicet) *prodeſſe nonniſi credentibus poſſet.* (Ex S. Auguſtino lib. 3. de Peccatorum Meritis, c. 2.) 6. Ad juſtificationem: ut conſtat ex Juliano apud S. Auguſtinum lib. 2. Operis Imperfecti dicente: *Ideo ait Apoſtolus, Ex multis delictis in juſtificationem; id eſt, ex multis delictis liberatos homines ad gloriam perducit juſtificationis indulta.* 7. Ad ſanctificationem in Chriſto. Aiebat enim Pelagius, *Non ideò parvulos baptizari, ut remiſſionem accipiant peccatorum, ſed ut ſanctificentur in Chriſto*; ut ſe Carthagine audiviſſe teſtis eſt S. Auguſtinus lib. 3. de Peccatorum Meritis, c. 6. 8. Ad unctionem Spiritus Sancti. Scilicet Pelagiani Chriſtum Jeſum dividebant, ut majoribus Jeſus eſſet, propter peccata à quibus ſalvantur; parvulis tantùm Chriſtus, propter unctionem bonorum, quæ eis in Baptiſmo conferuntur. (Ex S. Auguſtino lib. 1. contra Julianum cap. 4.) Contra quos c. 7. ait: *Unde etiam matres quotidie toto orbe terrarum, non ad Chriſtum tantùm, id eſt, ad unctum, ſed ad Chriſtum Jeſum, id eſt, etiam Salvatorem, cum parvulis currunt.* 9. Ad adoptionem. Hinc S. Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium c. 6. Pelagianos ſic compellat. *Regenerationis lavacro adoptari ex filiis hominum in filios Dei non negatis, imò etiam prædicatis.* 10. Ut templum Dei homines fierent, ait enim Pelagius in 2. ad Corinthios c. 5. *Tribus modis ineſſe Deum legimus: Secundùm infinitatem, omni creaturæ: Secundùm ſanctificationem & peculiarem inhabitationem, in Sanctis: Secundùm plenitudinem divinitatis, in Chriſto.* 11. Ut fiant hæredes regni cæleſtis. Dicunt enim Pelagiani apud S. Auguſtinum lib. 1. de Peccatorum Meritis c. 1. ideò parvulos baptizari, *Ut ſpiritalem procreationem non habentes creentur in Chriſto, & ipſius regni cælorum participes fiant eo modo filii & hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti.* Ex quibus perſpicuum eſt, Pelagianos gratiam habitualem divinitus infuſam agnoviſſe, quæ tot effectus in hominum animis præſtaret.

Nec eſt quòd quiſpiam objiciat, Pelagium gratiam omnem reſpuiſſe, quæ datur aliquâ *ſubminiſtratione virtutis*, vel, *ſubminiſtratione Spiritus Sancti*: ut colligitur ex S. Auguſtino Epiſt. 95. & lib. de Gratia Chriſti c. 2. adeoque gratiam habitualem non admiſiſſe, quæ ſanè per Spiritum Sanctum ſubminiſtratur. De gratia enim actuali his in locis loquitur S. Auguſtinus, quæ à Pelagio poſita eſt in Lege & Doctrina, non in virtutis ſubminiſtratione. En verba S. Doctoris: *Sive enim gratiam dixeris eſſe liberum arbitrium; ſive gratiam eſſe remiſſionem peccatorum; ſive gratiam eſſe legis præceptum; nihil eorum dicis, quod per ſubminiſtrationem Spiritus Sancti pertinet ad concupiſcentias tentationeſque vincendas.* Quibus verbis non ſignificat S. Auguſtinus, gratiæ habitualis, ſed actualis auxilium à Pelagianis reſpui: non illud quod in ipſa juſtificatione ſemel confertur, ſed quod ingruentibus tentationibus quotidie datur: Non illud quod præterita peccata expungit, ſed quod futuris cavet: Non illud pro quo impetrando dicitur; *Dimitte nobis debita noſtra*: ſed pro quo dicitur: *Et ne nos inducas in tentationem.* Hunc eſſe genuinum S. Auguſtini ſenſum perſpiciet, quiſquis locum paulò attentiùs intuebitur. Cùm enim dixiſſet, Remiſſionem peccatorum non eſſe illud quod pertinet ad tentationes vincendas: hanc illius effati ſubjicit probationem; *Hinc enim oramus*, inquit, *ut peccatorum tentationem ſuperare poſſimus, ut Spiritus Dei, unde pignus accepimus, adjuvet infirmitatem noſtram.... Qui autem orat & dicit: Et ne nos inferat in tentationem, non utique id orat ut homo ſit, quod eſt natura: Neque id orat ut habeat liberum arbitrium, quod jam accepit, cùm crearetur ipſa natura. Neque orat remiſſionem peccatorum, quia hoc ſuperiùs dicitur: Dimitte nobis debita noſtra. Orat ergo ut non peccet, hoc eſt, ne quid faciat mali. Ipſa igitur oratio, clariſſima eſt gratiæ teſtificatio,...* Hæc ille

confiteatur, & illum gaudebimus ſive rectum, ſive correctum.

Cùm autem ait lib. de Gratia Chriſti c. 2. Pelagium, etſi gratiam Dei, quâ Chriſtus venit peccatores ſalvos facere, in ſolâ remiſſione peccatorum conſtituat, poſſe huic ſenſui accommodare verba, quibus eam *per ſingulos actus noſtros eſſe neceſſariam*, apud Albinum, Pinianum, & Melaniam, non abſque fuco, profeſſus eſt, & dicere: *Ideò eam per ſingulas horas, per ſingula momenta, & per actus ſingulos neceſſariam, ut ſemper in memoria retinentes, & reminiſcentes dimiſſa eſſe nobis peccata, non peccemus ulterius, adjuti non aliqua ſubminiſtratione virtutis, ſed viribus propria voluntatis, quid ſibi remiſſione peccatorum præſtitum fuerit, per ſingulos actus recordantes.* Cùm, inquam, hæc ait S. Auguſtinus, actualem virtutis ſubminiſtrationem à Pelagio repudiatam pariter ſignificat, non habitualem. Illam enim intelligit, quâ Pelagium ſequenti capite refellens, ait, Deum adjuvare *cooperando, & dilectionem inſpirando, ut id quod faciendum eſſe cognoverit, faciat.* Illam intelligit, pro quâ Apoſtolum orare dicit: *Oramus ad Deum ut nihil mali faciatis.* (c. 25.) Illam intelligit, quâ niſi adjutum ſit liberum arbitrium, non venit ad Patrem. (c. 14.) Illam intelligit, quâ dicit Dominum reſpexiſſe S. Petrum, cùm ipſi *Miſericordia latenter ſubvenit, cor tetigit, memoriam revocavit, interiore gratiâ ſuâ viſitavit, interioris hominis, uſque ad exteriores lachrymas, movit & produxit affectum.* (c. 45.) An porrò gratia illa habitualis eſt?

Nolim tamen contendere, Pelagianos Gratiam habitualem admiſiſſe, qualis à Scholaſticis nunc propugnatur, quæ qualitas eſſet, veréque & propriè dictus habitus. Sed id unum aſſero, & ſatis, ni fallor, probavi, ipſos admiſiſſe donum interius divinitus infuſum animæ, quo divini illi effectus mox recenſiti præſtarentur.

Fatemur etiam lubenter, Gratiam habitualem Pelagianorum ab ea, quam S. Auguſtinus & Catholici cæteri admittebant, in hoc diſcrepaſſe, quod illam inertem & omni operatione deſtitutam ipſi contenderent, quam ſcilicet nolebant ullo modo ad actus meritorios concurrere, quibus naturæ vim non imparem eſſe propugnabant. Quamobrem ſaltem ratione illius influxûs & efficientiæ, quam gratiæ ſanctificanti ſubtrahebat, Catholicis non aſſentiebatur Pelagius. Hoc ſenſu S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti c. 30. ait: *Iſtam quippe gratiam, quâ juſtificamur, id eſt, quâ charitas Dei diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis, in Pelagii & Cæleſtii Scriptis, quacunque legere potui, nuſquam eos inveni, quemadmodum confitenda eſt, confiteri.*

Quanquam ad ſolutionem iſtius loci dici poſſit, S. Auguſtinum de gratia habituali non agere, ſed de actuali & excitante, quâ quidem homo juſtificatur, non formaliter, ſed efficienter, (ut Theologi de Schola loquuntur.)

§. VIII.

Gratiam voluntatis & actionis Pelagius nuſquam admiſit, ſed intellectûs tantum & poſſibilitatis, quod primum eſt gratiæ Pelagianæ à Catholica diſcrimen.

PRimum iſtud eſt Gratiæ Pelagianæ à Chriſtianâ & Catholica diſcrimen, quod exponit S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti c. 3. *Cùm*, inquit, *tria conſtituat, atque diſtinguat,* (Pelagius) *quibus divina mandata dicit impleri, poſſibilitatem, voluntatem, & actionem: poſſibilitatem ſcilicet, quâ poteſt homo eſſe juſtus; voluntatem, quâ vult eſſe juſtus: actionem quâ juſtus eſt: horum trium primum, id eſt, poſſibilitatem datam confitetur à Creatore natura, nec eſſe in noſtra poteſtate, ſed eam nos habere, etiam ſi nolimus: duo verò reliqua, id eſt, voluntatem & actionem, noſtra eſſe aſſerit, atque ita nobis tribuit, ut nonniſi à nobis eſſe contendat. Denique gratiâ Dei, non iſta duo, quæ noſtra omnino vult eſſe, id eſt, voluntatem & actionem, ſed illam quæ in poteſtate noſtra non eſt, & nobis ex Deo eſt, id eſt, poſſibilitatem perhibet adjuvari: tanquam illa quæ noſtra ſunt, hoc eſt, voluntas & actio, tam ſint valentia ad declinandum à malo & faciendum bonum, ut divino adjutorio non indigeant: illud verò quod nobis ex Deo eſt, hoc eſt, poſſibilitas, tam ſit invalidum, ut ſemper gratiæ adjuvetur auxilio.*

Ipſa Pelagii verba refert cap. 4. ex lib. 3. de Libero Arbitrio. *Nos*, inquit Pelagius, *ſic tria iſta diſtinguimus, & certum velut in ordinem digeſta partimur. Primo loco poſſe ſtatuimus; Secundò velle; Tertio eſſe. Poſſe in natura; velle in libero arbitrio; eſſe in effectu locamus. Primum illud, id eſt poſſe, ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ ſuæ contulit; duo verò reliqua, hoc eſt, velle, & eſſe, ad hominem referenda ſunt, quia de arbitrii fonte deſcendunt. Ergo in voluntate & opere bono, laus hominis eſt, imò & hominis, & Dei, qui ipſius voluntatis & operis poſſibilitatem dedit, quique ipſam poſſibilitatem, gratiæ ſuæ adjuvat ſemper auxilio. Quòd verò homo poteſt perficere atque velle bonum, ſolius Dei eſt.* Et infrà: *Quòd poſſumus videre oculis, noſtrum non eſt: quòd vero benè aut malè videmus, hoc noſtrum eſt. Et ut generaliter univerſa complectar, quod poſſumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius eſt qui hoc poſſe donavit, qui hoc poſſe adjuvat. Quòd verò benè vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, noſtrum eſt, quia hæc omnia vertere etiam in malum poſſumus.*

Ex quibus cap. 5. infert S. Auguſtinus, quod nemo ex illis ſequi non deprehendit. *Scire*, inquit, *debemus, quòd nec voluntatem noſtram, nec actionem divino adjuvari credit auxilio, ſed ſolam poſſibilitatem voluntatis, atque operis, quam ſolam ex his tribus nos habere affirmat ex Deo: tanquam hoc infirmum ſit quod Deus ipſe poſuit in natura: cætera verò duo, quæ noſtra eſſe voluit, ita ſint firma, & fortia, & ſibi ſufficientia, ut nullo indigeant ejus auxilio: & ideò non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, ſed tantummodo adjuvet ut velle & agere valeamus.*

Hæc evidenter probant, à Pelagio ſolius poſſibilitatis gratiam eſſe admiſſam, ſed & eam illius judicio in ipſâ tantum intellectûs illuminatione ſitam eſſe, patet ex ejuſdem libri c. 8. ubi S. Auguſtinus ſic habet: *Hinc igitur apparet, hanc eum gratiam confiteri, quâ demonſtrat & revelat Deus quid agere debeamus, non quâ donat, atque adjuvat ut agamus.* Et paulò poſt loquens de eadem gratiâ: *Jubet*, inquit, *magis quàm juvat; docet morbum eſſe, non ſanat.* Et cap. 41. libros 4. Pelagii pro libero arbitrio expendens, ait: *Sed in his etiam quatuor libris, quæcunque pro gratiâ videtur dicere, quâ juvemur ut declinemus à malo bonúmque faciamus, ita dicit, ut nullo modo à verborum ambiguitate diſcedat, quam diſcipulis ſic poſſit exponere, ut nullum auxilium gratiæ credant, quâ naturæ poſſibilitas adjuvetur, niſi in Lege atque Doctrina: ita ut ipſas quoque orationes, ut in Scriptis ſuis apertiſſimè affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinetur, niſi ut nobis Doctrina etiam divina revelatione aperiatur; non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione & actione perficiat.* Et poſt: *Ipſum verò auxilium quo poſſibilitatem naturalem perhibet, adjuvari, in Lege*

conſtituit

A *conſtituit atque Doctrina, quam nobis fatetur etiam Sancto Spiritu revelari, propter quod & orandum eſſe concedit.*

Et cap. 24. de Pelagianis ait: *Legant ergo atque intelligant, intueantur atque fateantur, non Lege atque Doctrina inſonante forinſecus, ſed interna atque occultâ, mirabili atque ineffabili poteſtate, operari Deum in cordibus hominum, non ſolùm veras revelationes, ſed etiam bonas voluntates.*

Notatur Janſenius Ypreanſis.

Falsò itaque ſcripſit Janſenius lib. 6. de Hæreſi Pelagiana c. 1. & 2. loquens de poſtrema hujus hæreſeos periodo, quam Semi-Chriſtianiſmum vocat, tandem aliquando Pelagium ejuſque Sectatores eò adductos, B ut gratiam ad operis perfectionem neceſſariam eſſe concederent. Nullibi certè apud S. Auguſtinum legimus, Pelagianos admiſiſſe gratiam interiorem, quæ voluntatem moveret; imò ex allatis hîc & §. 5. locis, eos ipſam ſemper reſpuiſſe perſpicuum eſt.

Accedit, quòd in libro de Hæreſibus, quem imminente obitu, ſuorum Operum propè poſtremum, abſolutis jam Retractationum libris, S. Auguſtinus conſcripſit, ut ipſe teſtis eſt in Epiſtola ad Quodvultdeum huic libro præmiſſa, ſic Pelagii Hæreſim exponit, ut ea nullam voluntatis actioniſque gratiam C ſuſcipiat. *Pelagius* (inquit, c. 88.) *à Fratribus increpatus quòd nihil tribueret gratiæ Dei ad ejus mandata facienda, correptioni eorum hactenus ceſſit, ut non eam libero arbitrio præponeret, ſed infideli calliditate ſupponeret, dicens: Ad hoc eam dari hominibus, ut quæ facere per liberum jubentur arbitrium, faciliùs poſſint implere per gratiam. Dicendo utique, ut faciliùs poſſint, voluit credi, etiamſi difficiliùs, tamen poſſe homines ſine gratiâ divinâ facere juſſa. Illam verò gratiam Dei, ſine quâ nihil boni poſſumus facere, non eſſe dicunt niſi in libero arbitrio, quod nullis ſuis præcedentibus meritis ab illo accepit noſtra natura; ad hoc tantùm ipſo adjuvante* D *per ſuam legem atque doctrinam, ut diſcamus quæ facere, & quæ ſperare debeamus; non autem ad hoc per donum Spiritus Sancti, ut quæ didicerimus eſſe facienda, faciamus. Ac per hoc divinitus dari nobis ſcientiam confitentur, quâ ignorantia pellitur; charitatem autem dari negant, quâ piè vivitur; ut ſcilicet, cùm ſit Dei donum ſcientia, quæ ſine charitate inflat; non ſit Dei donum ipſa charitas, quæ ne ſcientia non inflet, ædificat.* Hîc certè non alia gratia ponitur juvans humanum animum, eùmque ad agendum promptiorem efficiens, quàm quæ legis eſt & doctrinæ, E quæ nobis agenda patefaciat, & quâ fiat ut ſcientia ſit Dei donum: negatur verò gratia operis, quâ cognita perficiamus, & quâ ſemel negatâ, charitas inter dona divina minimè numeretur. Gratiam itaque voluntatis & operis nuſquam non reſpuerunt Pelagiani.

Nec eſt quòd objiciat Janſenius locum illum S. Auguſtini lib. 4. contra Julianum c. 3. *Cùm ergo divinitus adjuvatur homo, non tantùm ad capeſſendam perfectionem adjuvatur, quod ipſe poſuiſti, utique volens intelligi eum per ſe incipere ſine gratia, quod perficit gratia &c. In quo enim vis hominem, ſicut loqueris, ad aliquid laudabile generoſi cordis* F *ſtimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, ſed in libero arbitrio gloriari.* Ex quibus verbis colligi videtur, Julianum, Pelagianoſque cæteros, gratiam tandem ad perfectionem virtutis aſſequendam admiſiſſe velut neceſſariam, quæ ſine gratia inchoari poſſet. Hic enimverò locus non probat Julianum gratiam voluntatis & operis admiſiſſe, & à priori Pelagii receſſiſſe decreto, quo gratiam Chriſti in lege & doctrina conſtituebat. Potuit ergo Julianus aſſerere hominem divinitus ad capeſſendam perfectionem adjuvari revelatione ſapientiæ, & illuminatione mentis, non ſubminiſtratione virtutis,

A ſicque ipſum ſtatuiſſe veriſimilius eſt; quamvis, ut fucum faceret, non expoſuerit quo de genere gratiæ loqueretur. Certè qui negabat *Dei dona eſſe virtutes quibus rectè vivitur, & eas naturæ voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuebat*, Gratiam voluntatis & operis non admiſit. Ea autem erat Juliani ſententia, teſte S. Auguſtino ibidem. Præterea, ſibi non conſtabat Julianus, & bonæ voluntatis effectum, quem gratiæ Dei tribuere primùm videbatur, eidem poſtea ſubducebat, dicens Ethnicos *abundare virtutibus, in quibus, ſine adjutorio gratiæ, ſolum eſt naturæ bonum, licet ſuperſtitionibus mancipatum;* B *qui ſolis libertatis ingenitæ viribus; & miſericordes crebrò, & modeſti, & caſti inveniuntur, & ſobrii.* Ex quibus verbis S. Auguſtinus colligit Julianum deſtruere hypotheſim quam priùs adſtruere viſus erat. *Hæc dicens*, (inquit) *jam & illud, quod gratiæ Dei tribueras, abſtuliſti, ipſum ſcilicet voluntatis effectum. Non enim aiſti velle eos eſſe miſericordes, modeſtos, & caſtos, & ſobrios, & ideò non eſſe, quòd nondum per gratiam fuerint conſecuti bonæ hujus voluntatis effectum: ſed ſi & eſſe voluerunt, & ſunt, jam in eis voluntatem, & effectum voluntatis invenimus; quid remanſit quod gratiæ reſerve-* C *mus in tam evidentibus, quibus dixiſti eos abundare, virtutibus?*

Denique conſtat Julianum à Pelagii errore non deflexiſſe, gratiam in lege & doctrina tantùm, imò in libero arbitrio à Deo accepto conſtituentis, ex ratiocinio S. Auguſtini adversùs ipſum, ibidem. Porrò *Sicut de lege veriſſimè ait Apoſtolus, Si per legem juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt: ita veriſſimè dicitur; Si per naturam voluntatémque juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Si per doctrinas hominum qualiſcumque juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.*

Et ibidem, ubi dixit Julianum inſigniter abuſum D eſſe illo Apoſtoli loco, ad Romanos 2. *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt*; ut probaret alienos à fide Chriſti veram poſſe habere juſtitiam, ſtatim ſubjungit: *Ubi quidem dogma veſtrum quò eſtis inimici gratiæ Dei, quæ datur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui tollit peccatum mundi, evidentiùs expreſſiſti: introducens hominum genus quod Deo placere poſſit ſine Chriſti fide, lege naturæ. Hoc eſt unde vos maximè Chriſtiana deteſtatur Eccleſia.*

Non juvat etiam Janſenium locus alter ex libro de Gratia & libero Arbitrio c. 14. ubi S. Auguſtinus E de Pelagianis ait: *Sed cùm fuerint convicti, non defenſores, ſed inflatores, & præcipitatores liberi arbitrii; quia neque ſcientia divinæ legis, neque natura, neque ſola remiſſio peccatorum eſt illa gratia quæ per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum datur, ſed ipſa facit ut lex impleatur, ut natura liberetur, peccatum non dominetur. Cùm ergo in his convicti fuerint, ad hoc ſe convertunt, ut quocunque modo conentur oſtendere, gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari. Dicunt enim, etſi non datur ſecundùm merita bonorum operum, quia per ipſam benè operamur, tamen ſecundùm merita bonæ voluntatis datur.* Ex quibus colligit Janſenius, Pelagianos tandem F præter legem & doctrinam, veræ gratiæ adjutorium ad perficiendam conatuum noſtrorum imbecillitatem admiſiſſe. Non juvat, inquam, Janſenium iſte locus. Non enim ita convictos Pelagianos ait S. Auguſtinus ut veram Chriſti gratiam admitterent, quæ non in lege & doctrina tantùm poſita eſſet, ſed in ſubminiſtratione Spiritus Sancti. Nuſquam enim hanc gratiam confeſſos ipſos fuiſſe, apud S. Auguſtinum legimus. Ait ſolùm S. Doctor, ipſos convictos in priori parte perverſi dogmatis de legis & doctrinæ ſufficientia, ad alterius defenſionem ſe recepiſſe, ut Gratiam quam prædicabant

Catholici,

Catholici, ſecundùm merita bonæ voluntatis dari (A) dicerentur. Certè priorem errorem de gratia in ſola lege & doctrinâ poſita non depoſuiſſe Pelagianos, conſtat ex S. Auguſtino c. 11. ejuſdem libri. *Quid eſt ergo*, inquit, *quòd vaniſſimi homines, & perverſiſſimi Pelagiani, legem dicunt eſſe Dei gratiam, quâ juvamur ad non peccandum?* &c.

Tandem Janſenio magis non favet alter S. Auguſtini locus ex Sermone 13. de verbis Apoſtoli cap. 12. *Non ſicut quidam dicere cœperunt*, inquit, *qui coarctati ſunt aliquando gratiam confiteri & benedicimus Deum quia vel hoc aliquando dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod* (B) *verè rectum eſt, pervenire: jam verò dicunt adjutricem eſſe gratiam Dei ad faciliùs faciendu, &c. Velo faciliùs, remo difficiliùs, tamen & remo itur. Jumento faciliùs, pedibus difficiliùs, ſed tamen & pedibus pervenitur. Non eſt ſic*, &c. Hic, inquam, locus Janſenio non favet: quia vel de Pelagianis non eſt accipiendus, quaſi ipſi gratiam Chriſti amplexi ſint, ſed de quibuſdam fortè qui Pelagii partes primùm ſecuti fuerant, gratiámque negaverant, quam poſtea non reſpuerint, eatenus recedentes à Pelagio, nec jam inter Pelagianos numerandi: quanquam & in eo erraverint, quòd gratiam iſtam (C) neceſſariam tantùm dicerent ad faciliùs operandum. Et certè S. Auguſtinum ibi non loqui de Pelagianis, inde veriſimile fit, quòd inter eorum errores inſignem illum non referat, quo ſemper illi ſuppoſuere gratiam conferri ex meritis. Vel, ſi de Pelagianis ibi ſermo ſit, ſenſus erit, eos intelligentes errorem ſuum contra gratiæ Chriſti neceſſitatem inter perverſæ doctrinæ ſuæ capita, omnium acerrimè fuiſſe proſcriptum, & Sedis Apoſtolicæ repetito judicio, & crebris Africanarum Synodorum Decretis, illud jam clarè defendere deſiiſſe, & ad alterum ſeſe recepiſſe, nempe quòd gratia illa, ſi admitteretur, eſſet ſolummodo ad promptiùs agendum neceſſaria. Quæ (D) quidem pravi pars dogmatis damnata etiam fuerat, ſed minùs offendebat animos quàm prior, à quâ illi non recedebant, quamvis illam ad tempus ſilentio premerent. Sanè Pelagianos gratiam Chriſti omninò ad bona opera neceſſariam cognoviſſe & confeſſos eſſe, S. Auguſtinus hîc nullâ ratione teſtari poteſt, quos libro de Hæreſibus multò poſt ſcripto, eam ſemper conſtanterque repudiaſſe docet.

§. IX.

(E) *Pelagiani gratiam ſuam ad majorem duntaxat operandi facilitatem concedi contendebant: quod alterum erat Pelagianæ gratiæ à Chriſtiana diſcrimen.*

ITa ſenſiſſe Pelagianos teſtatur S. Auguſtinus, non ſolùm in lib. de Hæreſibus, cujus inſignem locum ſuperiùs deſcripſimus, ſed alibi ſæpe: præſertim lib. de Gratia Chriſti, cap. 26. *Gratiam Dei*, inquit, *quâ Charitas Dei diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis, ſic confiteatur qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni ſine illa, quod ad pietatem pertinet, verámque* (F) *juſtitiam, fieri poſſe non dubitet. Non quomodo iſte, qui cùm dicit, Propterea dari gratiam, ut quod à Deo præcipitur, faciliùs impleatur, quid de illâ ſentiat, ſatis oſtendit; ſcilicet quòd etiam ſine illa, etſi minùs facilè, fieri tamen, quod divinitus præcipitur, poteſt.*

Idem conſtat ex cap. 27. ubi hæc verba exſcribit ex Epiſtola Pelagii ad Demetriadem: *Divinam mereamur gratiam, & faciliùs nequam ſpiritui, Sancti Spiritus auxilio reſiſtamus.*

Et cap. 41. *Quamvis*, inquit, *& ipſam viam oſtendat etiam ſolâ inveniri poſſe naturâ, ſed faciliùs, ſi adjuvet gratia.*

§. X.

Eam tantùm gratiam conceſſit Pelagius, quæ humana merita ſequeretur, eorúmque merces eſſet. Quod tertium eſt Pelagianæ gratiæ à Catholica diſcrimen.

HUnc fuiſſe Pelagii ſenſum, teſtis eſt S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti, c. 31. ubi expendit literas Pelagii ad Innocentium I. & hunc in iis errorem obſervat. *Quamlibet ſentiat gratiam*, (B) inquit, *ipſis Chriſtianis ſecundùm merita dari dicit.* Deinde adducit verba Pelagii, ea in Epiſtola ſic loquentis de illis qui Chriſtiani non ſunt: *Illi ideo judicandi atque damnandi ſunt, quia cùm habeant liberum arbitrium, per quod ad fidem venire poſſent, & Dei gratiam promereri; malè utuntur libertate conceſſa. Hi verò remunerandi ſunt, qui benè libero utentes arbitrio, merentur Domini gratiam, & ejus mandata cuſtodiunt.*

Et lib. de Peccato Originali, cap. 24. opponens gratiam Chriſti gratiæ Pelagii, hæc habet: *Spiritus Sanctus ubi vult ſpirat, non merita ſequens, ſed me-* (C) *rita faciens. Non enim Dei gratia, gratia erit ullo modo, niſi gratuita fuerit omni modo.* Alia loca, quæ innumera ſunt, prætermitto; hoc uno contentus ex lib. de Hæreſibus cap. 88. ubi de Pelagianis ait: *Deſtruunt etiam orationes quas facit Eccleſia, ſive pro Infidelibus & Doctrinæ Dei reſiſtentibus, ut convertantur ad Deum; ſive pro Fidelibus, ut augeatur eis fides, & perſeverent in ea. Hæc quippe non ab ipſo accipere, ſed à ſe ipſis homines habere contendunt: Gratiam Dei, quâ liberamur ab impietate, dicentes ſecundùm merita noſtra dari.*

Quænam autem ſint merita illa, quæ Pelagiani gratiæ divinæ præſupponi contendebant, deprehen- (D) dere facile eſt. Tria enim agnoſcebant merè humana, quibus homo gratiam Dei mereretur, ſcilicet boni cupiditatem, fidem, & orationem. Unde hæ ipſorum voces apud S. Auguſtinum lib. de Gratia & libero arbitrio, cap. 14. *Gratiam Dei ſecundum merita bonæ voluntatis dari: quia bona voluntas præcedit orantis, quam præceſſit voluntas credentis, ut ſecundum hæc merita, gratia ſequatur exaudientis Dei.*

§. XI.

(E) *A Janſenio Yprenſi, & aliis nonnullis, minùs appoſitè diſtinguuntur quatuor Pelagianæ Hæreſeos ſtatus.*

PElagianam Hæreſim quatuor in ſtatus dividit Janſenius Yprenſis. Primum vocat Ethniciſmum, in quo ſolam naturam & meras liberi arbitrii vires prædicavit Pelagius, ne ipſum quidem gratiæ nomen ferre valens. Secundum vocat Semiethniciſmum, in quo gratiæ nomen naturæ & libero arbitrio tribuit, quòd beneficia ſint à Deo gratis conceſſa. Tertium vocat Judaiſmum, in quo gra- (F) tiam in Lege ac Doctrina totam collocavit. Quartum denique vocat Semichriſtianiſmum, in quo gratiam interiorem, quæ voluntatem permoveret, & quæ actionis eſſet, admiſit, quamvis non abſque errore.

Diviſionem iſtam probare non poſſum ob rationes mox exponendas. Primò, quia non ita gradatim ſenſiſſe Pelagium, ut Janſenius, aliique fingunt, ſupra oſtendimus: ſemperque Legis adminiculum ut maximè utile ad bona opera & ad ſalutem permiſiſſe, nullum verò auxilium abſolutè neceſſarium unquam voluiſſe præter gratiam naturæ, & liberi arbitrii.

Secundò, quia ſtatus illi duo, Ethnaciſmus, & Semiethniciſmus, ſolâ voce differunt. Gentiles enim Philoſophi gratiam hujuſmodi admiſere. Ita Seneca Epiſt. 90. *Quis dubitare poteſt quin Deorum immortalium munus ſit quod vivimus, Philoſophiæ quòd benè vivimus? Itaque tanto plus nos debere huic quàm Diis, quantò majus beneficium eſt bona vita, quàm vita, pro certo haberetur, niſi ipſam Dii Philoſophiam tribuiſſent.*

Tertiò, quia tertius ſtatus minùs rectè appellatur Judaiſmus, cùm Lex Judæorum, ſecundùm ſolam ſpectata literam, quæ occidit, ſolis Codicibus ſacris & voluminibus Moſis & Prophetarum, aliorumque Librorum divinorum definiretur, nec exemplum Chriſti, ſeu Legem Evangelicam contineret, multò minùs gratiam illuminantem complecteretur, quam tamen voluit Pelagius. Si verò Lex antiqua ſecundùm Spiritum vivificantem ſpectetur, in eâ non modò præcepta externa, non modò Chriſti exemplum, non modò interior mentis illuſtratio, quæ Pelagius admiſit, includuntur: ſed prætereà gratia voluntatis & actionis, ratione cujus Sancti Veteris Teſtamenti ad Novum Teſtamentum pertinebant, & ſine qua nemini patuit ad ſalutem aditus. Præterea Judæi Legem planè neceſſariam eſſe ad ſalutem exiſtimabant: Pelagius verò gratiam illam, quam Legis & Doctrinæ nuncupavit, utilem, non neceſſariam prædicabat, ex quo patet, prope nihil affine fuiſſe Pelagio cum Judæis, nec eſſe cur Judaiſmi nomen ejus Hæreſi tribuatur.

Denique quartus Pelagianæ Hæreſeos ſtatus à Janſenio excogitatus, & ab aliis propugnatus, planè fictitius eſt: nuſquam enim Pelagiani gratiam actionis & voluntatis admiſerunt: ut ſuperiùs demonſtravimus.

§. XII.

De Gratia actuali, præſertim efficaci Pelagianos inter & S. Auguſtinum certatum eſt.

HAnc jam ex parte Propoſitionem probavimus §. 5. ubi Pelagianos gratiam habitualem admiſiſſe oſtendimus: quam inſuper confirmamus contra nuperi Autoris novum ſyſtema, qui tres de gratia Commentarios * Gallicè edidit anno 1668. Agnovit Pelagius gratiam Fidei à natura & lege diſtinctam, adeóque internam & habitualem. Gratiam enim externam, ad Naturam & Legem referri, conſtans eſt S. Auguſtini doctrina. Quòd verò hujuſmodi gratiam Pelagiani agnoverint, teſtatur S. Doctor lib. de Gratia & Libero Arbitrio cap. 13. *Dicunt*, inquit, *etiam gratiam Dei, quæ data eſt per Fidem Jeſu Chriſti, quæ neque Lex eſt, neque Natura, ad hoc tantùm valere, ut peccata præterita dimittantur, non ut futura vitentur, vel repugnantia ſuperentur.* S. Auguſtinus non redarguit Pelagianos, quòd gratiam Chriſti ad remiſſionem peccatorum neceſſariam negaverint, ſed quòd illam ad peccata duntaxat præterita remittenda valere dicerent, non autem ad præcavenda futura.

* P. Thomaſſin. Memoires ſur la Grace.

Præterea S. Auguſtinus lib. de Gratia Chriſti, c. 47. profitetur nihil ſibi futurum circa gratiam cùm Pelagio controverſiæ, ſi gratiam ad bene volendum & bene agendum neceſſariam admiſerit: ſupponit itaque Pelagium gratiam habitualem, interiùs peccata remittentem, renovantem, & ſanctificantem admiſiſſe. Quomodo enim cum Hæretico iſtud Fidei dogma negante pacem inire potuiſſet? *Quantùm*, inquit, *attinet ad iſtam de divina gratia & adjutorio quæſtionem, tria iſta, quæ apertiſſimè diſtinxit, attendite, poſſe, velle, eſſe: id eſt, poſſibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo conſenſerit nobis, non ſolam poſſibilitatem in homine, etiamſi nec velit, nec agat benè, ſed ipſam quoque voluntatem & actionem, id eſt, ut benè velimus, & benè agamus: quæ non ſunt in homine, niſi quando benè vult & benè agit: Si, ut dixi, conſenſerit, etiam ipſam voluntatem & actionem divinitus adjuvari, & ſic adjuvari, ut ſine illo adjutorio nihil benè velimus, & agamus; eamque eſſe gratiam Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, in quâ nos ſuâ, non noſtrâ juſtitiâ juſtos facit, ut ea ſit vera noſtra juſtitia, quæ nobis ab illo eſt, nihil de adjutorio gratiæ Dei, quantùm arbitror, inter nos controverſiæ relinquetur.* Adjutorium voluntatis & actionis, quod non eſt in homine, niſi quando benè vult, & benè agit, ut Pelagius confiteatur, S. Auguſtinus poſtulat. Illud autem adjutorium eſſe gratiam actualem, evidens eſt: cùm gratia habitualis in homine juſto ſit, etiam quando non agit.

Tertiò, S. Auguſtino cum Pelagio controverſia fuit de Gratia, quæ certam boni ſcientiam & victricem delectationem importat. Illam autem qui habitualem dixerit, non attendit ad S. Auguſtini principia. Hanc enim ſcientiam & delectationem * Deum Sanctis ſuis aliquando non tribuere, S. Doctor aſſerit. An verò Sancti gratiâ habituali ſunt aliquando deſtituti? En ejus verba lib. 2. de Peccatorum Meritis & Remiſſione c. 19. *Nos autem quantum conceſſum eſt, ſapiamus, & intelligamus, ſi poſſumus, Dominum Deum bonum ideò etiam Sanctis ſuis ad alicujus operis juſtitiam aliquando non tribuere vel certam ſcientiam, vel victricem delectationem, ut cognoſcant non à ſe-ipſis, ſed ab illo ſibi eſſe lucem, quâ illuminentur tenebræ eorum, & ſuavitatem quâ det fructum ſuum terra eorum.*

* Sive gratiam efficacem.

Quartò, S. Auguſtinus contra Pelagianos gratiam propugnat, quâ cor tangit Deus ut homo cor præparet; illa autem non eſt gratia habitualis, ſed ad illam diſpoſitio. *Quod ſcriptum eſt* (inquit lib. 2. ad Bonifacium cap. 9.) *Hominis eſt præparare cor, & à Domino reſponſio linguæ, non benè intelligendo falluntur, ut exiſtiment cor præparare, hoc eſt, bonum inchoare, ſine adjutorio gratiæ Dei ad hominem pertinere. Abſit ut ſic intelligant filii promiſſionis, tanquam cùm audierint Dominum dicentem: Sine me nihil poteſtis facere: Convincant eum dicentes: Ecce ſine te poſſumus cor præparare.... Abſit ut ſic intelligant niſi ſuperbi ſui arbitrii defenſores, & Fidei Catholicæ deſertores. Ideò quippe dictum eſt: Hominis eſt præparare cor, & à Domino reſponſio linguæ: quia homo præparat cor, non tamen ſine adjutorio Dei qui tangit cor. In reſponſione autem linguæ, id eſt, in eo quod præparato cordi lingua divina reſpondet, nihil operis habet homo, ſed totum eſt à Domino Deo. Nam ſicut dictum eſt: Hominis eſt præparare cor, & à Domino reſponſio linguæ: ita etiam dictum eſt, Aperi os, & implebo illud. Quamvis enim, niſi adjuvante illo, ſine quo nihil poſſumus facere, os non poſſimus aperire: tamen nos aperimus illius adjumento & opere noſtro; implet autem illud Dominus ſine opere noſtro.*

Quintò, S. Auguſtinus agit contra Pelagianos de Gratia quæ juſtificatis ad rectè vivendum neceſſaria eſt, ſicut lux oculis ſanis ad videndum: Sicut ergo lux adventitium adjumentum eſt, non inhærens, & permanens in oculo; ita gratia & adjutorium de quo S. Auguſtinus loquitur, non eſt permanens in anima, nec eſt gratia habitualis, ſed actualis. *Deus*, inquit lib. de Natura & Gratia c. 26. *cùm hominem ad perfectam ſanitatem, hoc eſt, ad perfectam vitam juſtitiamque perduxerit, non deſerit, ſi non deſeratur, ut piè ſemper juſtèque vivatur. Sicut enim oculus corporis, etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adjutus, non poteſt cernere: ſic homo, etiam perfectiſſimè juſtificatus, niſi æternâ luce juſtitiæ divinitus adjuvetur, rectè non poteſt vivere.*

Sextò, S. Auguſtinus gratiam vocationis contra Pelagianos aſſerit, quæ etiam reluctantibus datur:

illa autem non eſt gratia habitualis, ſed actualis. *Reluctanti*, inquit lib. 4. ad Bonifacium c. 6. *priùs aditus vocationis ipsâ Dei gratiâ provocatur: ac deinde in illo jam non reluctante Spiritus veritatis accenditur. Veruntamen in omnibus quæ quiſque agit ſecundum Deum, miſericordia ejus prævenit eum.*

Septimò, Eamdem gratiam contra Pelagianos ad ſingulos actus pietatis neceſſariam S. Auguſtinus tuetur, quam ad initium Fidei neceſſariam propugnat. Neque enim aliud gratiæ genus innuit. Hanc autem eſſe gratiam actualem quis inficietur? *Prævenit ergo* (inquit lib. de Dono Perſeverantiæ c. 6.) *& Fidem gratia; alioquin ſi Fides eam prævenit, proculdubio prævenit & voluntas; quoniam Fides ſine voluntate non poteſt eſſe. Si autem gratia prævenit Fidem, quoniam prævenit voluntatem, profectò prævenit omnem obedientiam, prævenit etiam charitatem, quâ unâ Deo veraciter & ſuaviter obeditur: & hæc omnia gratia in eo cui datur, & cujus hæc omnia prævenit, operatur.*

Octavò, Gratia quâ juſtificatio impetratur, non eſt gratia habitualis, ſed actualis. De hac porrò inter S. Auguſtinum & Pelagium diſceptatio fuit. Gratiam remiſſionis peccatorum Fidei tribui fatebatur Pelagius, ſed Fidem ex gratiâ eſſe negabat. *Cùm Fides impetrat juſtificationem*, inquit S. Auguſtinus Epiſtola 105. ad Sixtum) *ſicut unicuique Deus partitus eſt menſuram Fidei; non gratiam Dei aliquid meriti præcedit humani, ſed ipſa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, comitante, non ducente; pediſſequa, non prævia voluntate.* Cùm ait, Ipſa gratia meretur augeri, de gratia habituali non loquitur, quæ tum primùm infunditur ei qui Fide juſtificationem impetrat. Loquitur itaque de gratiâ actuali.

Nonò, Adjutorium quod ad ſingulos actus dari Pelagius negabat, propugnabat cum Eccleſia S. Auguſtinus, habitualis gratia non eſt, ſed actualis. Præterquam quòd enim ipſum adjutorii nomen gratiam actualem potiùs indicat apud S. Auguſtinum, quàm habitualem; ut celeberrima diviſio gratiæ in adjutorium ſine quo aliquid non fit, & in adjutorium quô aliquid fit, & allata ab ipſo exempla alimentorum & beatitudinis, atque doni perſeverantiæ, ſatis oſtendunt: gratiam ipſum intelligere evidens eſt, quæ detur identidem cum agimus, ideòque actualem. *Fateatur*, (inquit Epiſtola 106.) *gratiam Dei & adjutorium etiam ad ſingulos actus dari*, &c. Quod adjutorium Sancti identidem implorant contra concupiſcentiam dimicantes, ut victoriam obtineant per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. At *victoriâ quâ peccatum vincitur, nihil aliud eſt quàm donum Dei, in iſto certamine adjuvantis liberum arbitrium: propter quod dicit & cæleſtis Magiſter; Vigilate, & orate, ut intretis in tentationem.... Non autem intrat in tentationem, ſi voluntate bonâ vincat concupiſcentiam malam. Nec tamen ſufficit arbitrium voluntatis humanæ, niſi à Domino victoria concedatur oranti, ne intret in tentationem. Quid verò evidentiùs quàm Dei oſtenditur gratia, ubi quod oratur, accipitur?* Gratiam certè illam à Deo Juſti rogant, quâ vincant concupiſcentiam malam: & donum iſtud Dei, novum utique, ſuis orationibus impetrant. Gratiam autem habitualem non accipiunt, quâ jam ſanctificati ſupponuntur: de actualis itaque gratiæ dono Sanctus loquitur Auguſtinus eò loci, ſcilicet lib. de Gratia & Libero Arbitrio c. 4.

Decimò, Vocatio quâ S. Paulus efficaciſſimè converſus eſt, non eſt gratia habitualis: vocatio enim actuale adjutorium ſignificat. Porrò S. Auguſtinus in exemplum gratiæ, quam contra Pelagium propugnat, vocationem efficaciſſimam S. Pauli profert, cap. 5. ejuſdem Libri. *Ut autem*, inquit, *de cælo vocaretur, & tam magnâ & efficaciſſimâ vocatione converteretur, gratia Dei erat ſola; quia merita ejus erant magna, ſed mala.* Igitur de gratia actuali S. Auguſtinum inter & Pelagium erat controverſia.

Undecimò, Gratia quâ fit, ut ſit homo bonæ voluntatis, ut bona voluntas in ipſo augeatur, & tam magna fiat, quæ poſſit implere divina mandata quæ voluerit; quâ ſic adjuvatur voluntas, ut faciat quod jubetur: quâ voluntas cum poteſtate, & poſſibilitas cum effectu conjungitur, gratia eſt actualis. Hac enim completâ & cum effectu conjunctâ poteſtate, hâc magnâ voluntate, juſti omnes donati non ſunt, quamvis habituali gratia præditi ſint, & ſufficientibus auxiliis inſtructi. At de illâ gratia S. Auguſtinus agebat contra Pelagium, ut conſtat ex libro de Gratia & Libero Arbitrio c. 15. *Gratia Dei ſemper eſt bona; & per hanc fit ut ſit homo bonæ voluntatis, qui priùs fuit voluntatis malæ. Per hanc etiam fit, ut ipſa bona voluntas, quæ jam eſſe cœpit, augeatur: & tam magna fiat, ut poſſit implere divina mandata, quæ voluerit, cùm valdè perfectèque voluerit. Ad hoc enim valet quod ſcriptum eſt: Si volueris, conſervabis mandata; ut homo qui voluerit & non potuerit, nondùm ſe plenè velle cognoſcat, & oret ut habeat tantam voluntatem, quanta ſufficit ad implenda mandata. Sic quippe adjuvatur, ut faciat quod jubetur: tunc enim utile eſt velle, cùm poſſumus; & tunc utile eſt poſſe, cùm volumus. Nam quid prodeſt, ſi quod non poſſumus, volumus; aut ſi, quod poſſumus, nolumus?* Et cap. 16. *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat? Sed ideò jubet aliqua quæ non poſſumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus. Ipſa eſt enim fides, quæ orando impetrat, quod lex imperat.*

Eccleſ. 15.

Duodecimò, diſputat S. Auguſtinus contra Pelagium de Gratia, qualis deerat S. Petro, cùm tentatione pulſatus, & voce ancillæ perterritus, Chriſtum negavit. Ait enim S. Doctor lib. de Gratia & Libero Arbitrio c. 17. *Caritatem* (magnam) *Apoſtolus Petrus non habuit, quando timore ter Dominum negavit. Et tamen, quamvis parva & imperfecta, non deerat, quando dicebat ad Dominum: Animam meam pro te ponam: putabat enim ſe poſſe, quod ſe velle ſentiebat.* Et infrà: *Talibus Dominus dixit eſſe ſuam ſarcinam levem, qualis Petrus fuit, quando paſſus eſt pro Chriſto, non qualis fuit, quando negavit Chriſtum.* Quæ autem S. Petro deerat gratia in tentationis diſcrimine, non erat habitualis, cùm tunc juſtus eſſet, nec juſtitiam niſi negando amiſerit. Gratia igitur actualis ipſi deerat, & quidem efficax; (quamvis ſufficiens illi adeſſet quâ poterat negationem vitare.) Igitur S. Auguſtinus de gratia actuali contra Pelagianos diſputabat.

Nuperus novi ſyſtematis Autor in Commentario tertio de Gratiâ, in S. Maglorii Seminario Pariſienſi, lingua vernacula dictato anno 1668. & eodem anno in lucem edito Lovanii, ſexaginta rationibus ex S. Auguſtino depromptis probare ſe gloriatur, gratiam de quâ S. Auguſtinus contra Pelagianos ſemper locutus eſt, habitualem eſſe, non verò actualem. Teſtimonia congerit, quibus auguſtus Doctor aſſerit gratiam *ſanare, reparare*, & *renovare naturam*: eſſe *bonam voluntatem, quâ juſtitiam diligimus*: quæ *bona voluntas, nihil eſt aliud quàm caritas*: eſſe *animæ vitam*, quâ *nos Deus à mortuis excitat*: efficere ut *Chriſti ſarcina ſit levis, ut mandata ejus gravia non ſint*: voluntatem *liberare à peccato*, & per hanc *fieri in nobis ut non peccare delectet*: eſſe *victricem delectationem, & ſuavitatem à Spiritu Sancto donatam*: quâ *concupiſcitur adverſus carnem, fortiore robore caritatis*; quâ *non cedit homo malæ concupiſcentiæ, vincente dilectione juſtitiæ*: eſſe *Caritatem, quâ id, quod diligendum eſt, diligitur*; quæ eſt *affectionalis qualitas, inſidens*

P. Thomaſſinus refellitur.

inſidens animæ; quæ in terra & in cœlo eadem eſt, ſed illic tantùm *plena erit, quandò videbimus Deum ſicuti eſt*. Congerit idem Autor inſignia S. Auguſtini loca, quibus ipſum contra Pelagianos agere probat, de gratiâ, quâ *Chriſtus baptizatos parvulos ſuo inſerit corpori, ſine qua nec infantes, nec ætate grandes, ſalvi fieri poſſunt*: Ejuſdem planè ſpeciei cum illâ gratiâ, *quâ factum eſt ut homo Chriſtus nullum habere poſſit peccatum*: (ut loquitur S. Auguſtinus Enchiridii c. 36.) Et lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 15. *Eâ gratiâ*, inquit, *fit ab initio Fidei ſuæ homo quicumque Chriſtianus, quâ gratiâ ab initio ſuo homo ille factus eſt Chriſtus: de ipſo Spiritu & hic renatus, de quo eſt ille natus*, &c. Quæ omnia de gratiâ habituali eſſe intelligenda contendit recentior ille Autor. Addit, hanc eſſe gratiam, quæ, ſecundùm S. Auguſtinum, *Non omnibus hominibus datur; quâ tribuit ut mandata Dei facere valeamus*: quæ *non merita ſequitur, ſed ipſa merita facit*: quæ *bonos diſcernit à malis*: quæ *homines oves facit mitiſſimas & obedientiſſimas*; quæ *aufert cor lapideum, & dat cor carneum*: quâ qui inſtructus eſt, *habet aures audiendi, id eſt, donum obediendi*: quæ *Dei lex eſt in corde Fidelium ſcripta*: quâ fit ut non ſimus *ſub lege, ſed ſub gratiâ*: quæ eſt *Spiritus non ſervitutis & timoris, ſed adoptionis filiorum*: quæ *Doctrina eſt altiùs & interiùs cum ineffabili ſuavitate à Deo infuſa, non oſtendente duntaxat veritatem, verùm etiam impertiente caritatem*: quæ *vera ſapientia eſt*, quam S. Auguſtinus cum *luce*, cum *flamma*, cum *fame & ſiti* comparat: quæ *pondus* eſt, quò in Deum ferimur; vinculum quô *illi adhæremus*; quæ *filios Dei agit, & regit*: quæ tandem *prædeſtinationis effectus eſt*.

Verùm ne prolixiori diſputatione à noſtro inſtituto recedamus, & eadem ſæpius repetere cogamur cum Lectorum faſtidio, oſtendere ſatis erit, ſexaginta illas recentioris Theologi rationes mera eſſe ſophiſmata. Nonne enimverò gratia etiam actualis animam ſanat, renovat, liberat, merita parit, dat cor docile, Deo nos conjungit, nos efficit oves mitiſſimas, alioſque hujuſmodi effectus divinos præſtat, non ut forma, ſed ut diſpoſitio, & adjutorium averſam à Deo voluntatem convertens? Sophiſticè igitur colligit nuperus Commentator, S. Auguſtinum contra Pelagianos agentem, gratiæ nomine habitualem ſemper intellexiſſe, quia cœleſtes illos effectus ipſi tribuit. Nonne etiam actualis gratia bona voluntas eſt, caritas, ſuavitas, ſapientia, delectatio victrix, facilitas ad implenda divina mandata, doctrina, robur animæ? Nonne lex Dei eſt in corde ſcripta? Legem namque habitum non eſſe, ſed actum, Theologorum nemo diffitetur. Quis igitur tot eſſe ſophiſmata non animadvertat nuperi illius Commentatoris, quot argumenta? Siquidem ut ejus ratiocinia recta eſſent, neceſſe eſſet ut hæc elogia, quæ S. Auguſtinus gratiæ Chriſti tribuit, uni gratiæ habituali, nequaquàm verò actuali convenirent. Gratiam etiam actualem efficacem non omnibus hominibus dari evidens eſt: inchoari in terrâ, in cœlo perfici actualem, ſicut & habitualem caritatem, perſpicuum: ſiquidem beati Deum actu amant: Nonne gratia actualis lux eſt, quæ manifeſtat quid agere debeamus? Nonne flamma, quæ cor ſuccendit ut Deum diligamus? Nonne fames & ſitis juſtitiæ, & incommutabilis boni? Hæc quippe nomina motus actuales naturæ appetentis indicant. Gratiam quâ parvulos corpori ſuo Chriſtus inſerit, habitualem eſſe certum eſt: ſed aliam ipſis neceſſariam, ſcilicet actualem, S. Auguſtinus propugnat. Inſignis eſt ea de re S. Doctoris locus lib. 1. de Peccatorum Meritis c. 39. *Parvulus, ſi poſt baptiſmum vixerit, atque ad ætatem capacem præcepti pervenire potuerit, ibi habet concupiſcentiam cum quâ pugnet, eamque adjuvante Deo ſuperet, ſi non in vacuum gra-* A *tiam ejus ſuſceperit, ſi reprobatus eſſe noluerit*.

Gratia quâ homo ab initio Fidei ſuæ fit Chriſtianus, in eo cum gratia hominis Chriſti non confertur à S. Auguſtino quòd habitualis ſit: alioquin & gratia, *quâ homo ille factus eſt Chriſtus*, accidentaria eſſet, quod Neſtorianum dogma eſt: ſed in eo tantùm ſtat Auguſtiniana illa comparatio, quòd abſque meritis, gratuitâ Dei voluntate, homo fidelis ac juſtus fiat: ſicut abſque meritis, & ex mero Dei beneplacito natura noſtra Deo Verbo unita eſt. Id animadvertet quiſquis paulò attentiùs legerit cap. 15. libri de Prædeſtinatione Sanctorum. *Eſt etiam*, inquit, B *præclariſſimum lumen prædeſtinationis & gratiæ, ipſe Salvator, ipſe Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus: qui ut hoc eſſet, quibus tandem ſuis vel operum, vel Fidei præcedentibus meritis, natura humana, quæ in illo eſt, comparavit? Reſpondeatur, quæſo: Ille homo, ut à Verbo Patri coæterno in unitatem perſonæ aſſumptus, Filius Dei unigenitus eſſet, unde hoc meruit? Quod ejus bonum qualecumque præceſſit? &c.... Eâ gratiâ fit ab initio Fidei ſuæ homo quicumque Chriſtianus, quâ gratiâ homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus: de ipſo Spiritu & hic renatus, de quo eſt ille natus: eodem Spiritu fit in nobis remiſſio* C *peccatorum, quò Spiritu factum eſt ut nullum haberet ille peccatum.... Sicut ergo prædeſtinatus eſt ille unus ut caput noſtrum eſſet: ita multi prædeſtinati ſumus, ut membra ejus eſſemus. Humana hic merita conticeſcant, quæ perierunt per Adam, & regnet quæ regnat Dei gratia per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.... Quiſquis in Capite noſtro præcedentia merita ſingularis illius generationis invenerit: ipſe in nobis membris ejus præcedentia merita multiplicata regenerationis inquirat. Neque enim retributa eſt Chriſto illa generatio, ſed tributa, ut alienus ab omni obligatione peccati, de Spiritu & Virgine naſceretur. Sic & nobis ut ex aquâ & Spiritu renaſceremur, non retributum* D *eſt pro aliquo merito, ſed gratis tributum: & ſi nos ad lavacrum regenerationis Fides duxit, non ideò putare debemus, priores nos dediſſe aliquid, ut retribueretur nobis regeneratio ſalutaris: ille quippe nos fecit credere in Chriſtum, qui nobis fecit, in quem credimus, Chriſtum: ille facit in hominibus principium Fidei, & perfectionem in Jeſum, qui fecit hominem principem Fidei & perfectionem Jeſum.* Ibi & gratiam Chriſti ab habituali diſtinctam S. Auguſtinus agnoſcit, nimirùm gratiam vocationis ad Fidem, quæ baptiſmum adultorum præcedit, & regenerationem ſalutarem: qua de vocatione, non minùs quàm de E gratiâ ſanctificante, à S. Auguſtino dictum eſt: *Eâ gratiâ fit ab initiò Fidei ſuæ homo quicumque Chriſtianus, quâ gratiâ homo ille ab initiò ſuo factus eſt Chriſtus.*

Denique de illa ſolâ gratiâ contra Pelagianos diſputaſſe S. Auguſtinum falſum eſt, quæ eſt prædeſtinatorum propria, alioqui de ſolâ gratiâ perſeverantiæ contra illos egiſſet. Effectus quidem eſt prædeſtinationis, habitualis gratia; ſed non minùs illius effectus ſunt actuales, in iis qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt Sancti. Quamobrem ſophiſticum eſt nuperi Commentatoris ratiocinium, qui colligit S. Auguſtinum de gratiâ tantùm habituali F contra Pelagianos diſputaſſe, ex eo quòd ſit illa prædeſtinatorum propria, & prædeſtinationis effectus.

Ex veterum omnium Theologorum teſtimoniis quamdam velut aciem inſtruit Autor ille nuperus, ut ſyſtema ſuum propugnet, ac evincat illos gratiæ nomine habitualem præſertim intellexiſſe. In tot Autorum ſententias ut inquiram, ab inſtituto hujus Operis alienum eſt: ſed ſi eorum mentem nec meliùs aſſecutus eſt, nec fideliùs expoſuit, quàm mentem Sancti Thomæ, ubique cæſpitavit ac lapſus eſt infœlix. Aſſerit nempe Commentario 2. pag. 122.

S. Thomam

S. Thomam gratiam in habitualem & actualem nuſquam dividere, & ſoli habituali nomen gratiæ tribuere; quod tam falſum eſſe, quàm quod falſiſſimum fatebitur qui S. Thomam legerit Prima Secundæ, Quæſt. 111. Artic. 2. *Gratia*, inquit, *dupliciter, poteſt intelligi. Uno modo, divinum auxilium, quò nos movet ad benè volendum & agendum. Alio modo, habituale donum nobis divinitus inditum. Utroque autem modo gratia dicta, convenienter dividitur per operantem & cooperantem.* Et Quæſt. 112. Artic. 2. *Sicut ſuprà dictum eſt, gratia dicitur dupliciter. Quandoque quidem ipſum habituale donum Dei: quandoque autem auxilium Dei moventis ad bonum.* Innumeris aliis teſtimoniis nuperum illum Autorem obruere poſſem, ſed hæc ſint ſatis.

§. XIII.

Præcedentis Propoſitionis altera pars demonſtratur, ſcilicet S. Auguſtinum contra Pelagianos & Semipelagianos de gratiâ efficaci maximè diſceptaſſe.

SAnctus Auguſtinus gratiam voluntatis & actionis contra Pelagianos prædicavit, qui gratiam meræ poſſibilitatis admittebant, in lege & doctrinâ poſitam. Hanc autem eſſe gratiam per ſe efficacem, non morali tantum motione excitantem evidens eſt. Quâ de re auguſtus Doctor lib. de Gratia Chriſti, cap. 10. hæc habet: *Sed nos eam gratiam volumus eſſe aliquando fateatur*, (ſcilicet Pelagius) *quâ futura gloria magnitudo non ſolùm promittitur, verùm etiam creditur & ſperatur, nec ſolùm revelatur ſapientia, verùm etiam & amatur: nec ſuadetur ſolùm omne quod bonum eſt, verùm & perſuadetur.... Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, ſi vult non ſolùm vocari, verùm etiam eſſe Chriſtianus.* Gratia quâ futura gloria creditur & ſperatur, quâ ſapientia amatur, quâ ſuadetur omne quod bonum eſt, gratia eſt efficax. Hanc niſi confiteatur Pelagius, Chriſtiani oomine indignus eſt, ex S. Auguſtino.

De hac gratia cap. 12. ejuſdem libri ſcribit: *Hæc autem gratia, quâ virtus in infirmitate perficitur, Prædeſtinatos, & ſecundùm propoſitum vocatos, ad ſummam perfectionem, glorificationémque perducit. Quâ gratia agitur, non ſolùm ut facienda noverimus, verùm etiam ut cognita faciamus, nec ſolùm ut diligenda credamus, verùm etiam ut credita diligamus.* Gratia quæ ad perfectionem & glorificationem perducit, & quæ præſtat ut cognita faciamus, ut diligenda credamus, ut credita diligamus, eſt per ſe efficax. De eadem ſubjungit c. 13. *Hæc gratia ſi doctrina dicenda eſt, certè ſic dicatur, ut altiùs & interiùs eam Deus cum ineffabili ſuavitate credatur infundere, non ſolùm per eos qui plantant & rigant extrinſecùs, ſed etiam per ſe ipſum, qui incrementum ſuum miniſtrat occultus; ita ut non oſtendat tantummodo veritatem, verùm etiam impertiat caritatem. Sic enim docet Deus eos qui ſecundùm propoſitum vocati ſunt, ſimul donans & quid agant ſcire, & quod ſciant, agere.*

Et cap. 14. *Ac per hoc quando Deus docet, non per legis literam, ſed per Spiritûs gratiam: ita docet, ut quod quiſque didicerit, non tantùm cognoſcendo videat, ſed etiam volendo appetat, agendóque perficiat. Et iſto divino docendi modo etiam ipſa voluntas, & ipſa operatio, non ſola volendi & operandi naturalis poſſibilitas adjuvatur. Si enim ſolum poſſe noſtrum hâc gratiâ juvaretur, ita diceret Dominus: Omnis qui audivit à Patre, & cui dederit, poteſt venire ad me. Non autem ita dixit: ſed, Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me. Venire poſſe, in natura ponit Pelagius, vel etiam, ut modò dicere cœpit, in gratiâ, qualemlibet eam ſentiat, quâ ipſa, ut dicit, poſſibilitas adjuvatur; venire autem jam in voluntate & opere eſt. Non eſt autem conſequens, ut, qui poteſt venire, etiam veniat, niſi id voluerit, atque fecerit. Sed omnis qui didicit à Patre, non ſolùm poteſt venire, ſed venit: ubi jam & poſſibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus eſt.* Gratiâ quâ Deus ita docet, ut quod homo didicerit, volendo appetat, agendóque perficiat: quâ non ſolùm volendi & operandi poſſibilitas, ſed ipſa voluntas, & ipſa operatio adjuvantur; quâ omnis qui didicit à Patre, venit, in quâ & poſſibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus eſt, gratiam actualem & efficacem fateri neceſſe eſt.

Cap. 24. *Legant ergo*, inquit, *& intelligant; intueantur, atque fateantur, non lege atque doctrinâ inſonante forinſecus, ſed internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili poteſtate, operari Deum in cordibus hominum, non ſolùm veras revelationes, ſed etiam bonas voluntates.* Gratia quæ mirabili & ineffabili poteſtate bonas voluntates operatur, & non ſolùm veras revelationes, non moraliter tantùm excitat & movet, ſed per ſeipſam efficax eſt.

Cap. 45. de S. Petri converſione & pœnitentia, poſt divini Præceptoris negationem, ſic loquitur. Quod ibi ſcripeum eſt: *Reſpexit eum Dominus: intus actum eſt, in voluntate actum eſt. Miſericordiâ Dominus latenter ſubvenit, cor tetigit, memoriam revocavit, interiore gratiâ ſuâ viſitavit Petrum, interioris hominis, uſque ad exteriores lachrymas, movit & produxit affectum. Ecce quemadmodum Deus adjuvando adeſt voluntatibus & actionibus noſtris. Ecce quemadmodum, & velle, & operari operatur in nobis.* His caracteribus gratiam per ſe efficacem delineari, quis inficietur?

II. Idem probatur ex Libris ad Bonifacium, Lib. 1. cap. 18. *Quid boni*, inquit, *Paulus adhuc Saulus, volebat, ac non potiùs magna mala, quando ſpirans cædem, pergebat ad vaſtandos horrendâ mentis cæcitate ac furore Chriſtianot? Quibus meritis bonæ voluntatis Deus illum ab his malis ad bona, mirabili & repentinâ vocatione convertit? Quid ergo dicam, quibus meritis, cùm ipſe clamet, Non ſecundùm opera juſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundùm ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit? Quid illud, quod jam commemoravi dixiſſe Dominim; Nemo poteſt venire ad me, quod intelligitur, credere in me; niſi ei datum fuerit à Patre meo? Utrum jam volenti credere, pro meritis bonæ volunſatis hoc datur? An potiùs ut credat ipſa voluntas, ſicut Sauli deſuper excitatur, etiam ſi tam ſit averſus à fide, ut credentes etiam perſequatur? Ut quid enim Dominus præcepit, ut oremus pro eis qui nos perſequuntur? Nunquid hoc oramus, ut eis pro bona eorum voluntate gratia Dei retribuatur, ac non potiùs ut mala in bonum voluntas eorum mutetur? Sicut credimus tunc à Sanctis, quos perſequebatur, non inaniter oratum eſſe pro Saulo, ut ad fidem, quam vaſtabat, voluntas ejus converteretur.... Quàm multi inimici Chriſti quotidie ſubitò Dei occultâ gratiâ trahuntur ad Chriſtum? Quod verbum ſi non ex Evangelio poſuiſſem, quanta de me propter hoc iſte dixiſſet, cùm etiam nunc obluctetur, non mihi, ſed illi qui clamat: * Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum? Non enim ait, Duxerit, ut illic aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur, ſi jam volebat? Et tamen nemo venit, niſi velit. Trahitur ergo miris modis, ut velit, ab illo, qui novit intus in ipſis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non poteſt, nolentes credant, ſed ut volentes ex nolentibus fiant.* Hic & de gratia actuali S. Auguſtinum agere evidens eſt, ſiquidem agit de vocatione; & de gratiâ efficaci; ſiquidem agit de gratia quâ Pater æternus trahit homines ad Chriſtum, & quæ intus in ipſorum cordibus operatur ut volentes ex nolentibus fiant. Hujus gratiæ

occultiſſima

dulciſſima & efficaciſſima poteſtate Deus cor Aſſueri Regis convertit & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc eſt de voluntate lædendi ad voluntatem favendi Judæis : ait S. Auguſtinus c. 20. ejuſdem libri.

Lib. 2. c. 9. *Multa*, inquit, *Deus facit in homine bona quæ non facit homo : nulla vero facit homo, quæ non facit Deus ut faciat homo. Proinde cupiditas boni non homini à Domino eſſet, ſi bonum non eſſet : ſi autem bonum eſt, nonniſi ab illo nobis eſt, qui ſummè atque incommutabiliter bonus eſt.* Sola certè gratia efficax facit ut bonum faciat homo. Ibidem : *Tunc*, inquit, *bonum concupiſci incipit quando dulceſcere cœperit.... Ergo benedictio dulcedinis eſt gratia Dei, quâ fit in nobis ut nos delectet, & cupiamus, hoc eſt, amemus quod præcipit nobis ; in qua ſi nos non prævenit Deus, non ſolum non perficitur, ſed nec inchoatur ex nobis.* De gratiâ per ſe efficaci ut S. Auguſtinus agere ſe oſtenderet, quæ alia verba adhibere potuiſſet ? Eamdem gratiæ victricis efficaciam commendat lib. 4. cap. 9. *Oramus ergo*, inquit, *non ſolum pro nolentibus, verum etiam pro repugnantibus & oppugnantibus. Quid ergo petimus, niſi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, ex oppugnantibus amantes ? A quo, niſi ab illo, de quo ſcriptum eſt, Præparatur voluntas à Deo ?*

III. Idem probatur ex libro de Gratia & libero arbitrio, cap. 16. *Certum eſt*, inquit, *nos mandata ſervare, ſi volumus ; ſed quia præparatur voluntas à Domino : ab illo petendum eſt ut tantum velimus, quantùm ſufficit ut volendo faciamus. Certum eſt nos velle cùm volumus, ſed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum eſt ; Præparatur voluntas à Domino ; de quo dictum ; A Domino greſſus hominis dirigentur, & viam ejus volet ; de quo dictum eſt : Deus eſt qui operatur in vobis & velle. Certum eſt nos facere cum facimus, ſed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati, qui dixit ; Faciam ut in juſtificationibus meis ambuletis, & judicia mea obſervetis, & faciatis. Cùm dicis, Faciam ut faciatis ; quid aliud dicit, niſi, Auferam à vobis cor lapideum unde non faciebatis, & dabo cor carneum unde faciatis? Et hoc quid eſt, niſi, Auferam cor durum, unde non faciebatis, & dabo cor obediens unde faciatis ?* Gratia quæ facit ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati, nonne, amabo te, gratia actualis eſt, & quidem per ſe efficax ?

IV. Idem probatur ex lib. 1. ad Simplicianum Quæſt. 2. *Si rectè dictum eſt*, inquit, *Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, quia id voluntas hominis ſola non implet : cur non & è contrario rectè dicitur ; Non miſerentis eſt Dei, ſed volentis hominis, quia id miſericordia Dei ſola non implet ? Porrò ſi nullus Chriſtianus dicere audebit, Non miſerentis eſt Dei, ſed volentis hominis, ne Apoſtolo apertiſſimè contradicat : reſtat ut propterea rectè dictum intelligatur ; Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam.* In ſolius porrò gratiæ efficacis hypotheſi totum Deo datur.

V. Idem probatur ex libro de Correptione & Gratia, cap. 2. *Non ſe itaque fallant*, inquit, *qui dicunt, Ut quid nobis prædicatur atque præcipitur ut declinemus à malo & faciamus bonum, ſi hoc nos non agimus, ſed id velle & operari Deus operatur in nobis ? Sed potiùs intelligant, ſi filii Dei ſunt, Spiritu Dei ſe agi, ut quod agendum eſt, agant, & cùm egerint, illi à quo aguntur, gratias agant. Aguntur enim ut agant, non ut ipſi nihil agant : & ad hoc eis oſtenditur quid agere debeant, ut quando id agunt, ſicut agendum eſt, id eſt, cum dilectione & delectatione juſtitiæ, ſuavitatem quam dedit Dominus, ut terra eorum daret fructum ſuum, accepiſſe ſe gau-*

A *deant. Quando autem non agunt, ſive omninò non faciendo, ſive non ex caritate faciendo : orent, ut quod nondum habent, accipiant. Quid enim habebunt, quod non accepturi ſunt, aut quid habent, quod non acceperunt ?* Gratia, quæ per ſe efficax non fuiſſet, non reliquiſſet locum huic Monachorum Adrumetinorum objectioni, qui hujus gratiæ prædicatione, adhortationum, præceptorum, correptionis neceſſitatem atque utilitatem tolli cauſabantur. Præterea gratia quâ filii Dei aguntur ut agant, per ſe efficax eſt. Tertiò, gratia hæc quandoque deeſt filiis Dei, qui tunc orare debent ut eam accipiant. Quod ar-
B gumentum eſt, ipſam eſſe à gratia habituali diſtinctam. Quartò, ſi gratiæ iſtius efficacia ex conſenſu voluntatis penderet, aliquid haberent, quod non accepiſſent, ipſum ſcilicet conſenſum, quô gratia evaderet efficax. Et cap. 8. *An audebis dicere, etiam rogante Chriſto ut non deficeret fides Petri, defecturam fuiſſe, ſi Petrus eam deficere voluiſſet, hoc eſt, ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet : quaſi aliud Petrus ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet ut vellet ? Nam quis ignorat tunc fuiſſe perituram fidem Petri, ſi ea quâ fidelis erat, voluntas ipſa deficeret : & permanſuram, ſi eadem voluntas maneret ? Sed quia præparatur voluntas à Domino, ideo pro illo Chri-*
C *ſti non poſſet eſſe inanis oratio. Quando rogavit ergo ne deficeret fides ejus, quid aliud rogavit, niſi ut haberet in fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem ? Ecce quemadmodum ſecundùm gratiam Dei, non contra eam libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate conſequitur gratiam, ſed gratia potiùs libertatem, & ut perſeveret, delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem.* Defectura fuiſſet fides Petri, ſi eam Petrus deficere voluiſſet, in hypotheſi gratiæ moraliter tantùm excitantis, defectura non fuiſſet in hypotheſi gratiæ per ſe efficacis, quia diſ-
D ſenſurus non fuiſſet. 2. Gratia quæ tribuit liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem, per ſe efficax eſt. 3. Gratia quæ libertatem tollere videbatur Adrumetinis Monachis, eſt per ſe efficax. Nemini enim veniret in mentem, libertati noxiam eſſe gratiam, cujus efficacia ex voluntatis conſenſu ſuſpenditur. 4. Gratiam, quæ tribuit delectabilem perpetuitatem, & inſuperabilem fortitudinem, per ſe efficacem eſſe, perſpicuum eſt.

Idem probat diſtinctio duplicis adjutorii, ſine quo aliquid non fit, & quo aliquid fit ; quorum primum
E Adamo innocenti, alterum Sanctis in hoc ſtatu vendicat. *Primo itaque homini*, (inquit cap. 12.) *datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quo fieret ut perſeveraret, ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis, non tantùm tale adjutorium perſeverantiæ datur ; ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur : non ſolùm ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint ; verùm etiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint..... Ac per hoc nec de ipſâ perſeverantiâ boni voluit Deus Sanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari : qui eis non ſolùm dat adjutorium quale primo homini dedit, ſine quo non poſſint*
F *perſeverare ſi velint, ſed in eis etiam operatur & velle : ut quoniam non perſeverabunt, niſi & poſſint, & velint, perſeverandi eis poſſibilitas & voluntas, divinæ gratiæ largitate donetur. Tantùm quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo poſſint, quia ſic volunt, ideo ſic velint, quia Deus operatur ut velint. Nam ſi in tanta infirmitate vitæ hujus... ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent ſi vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent, inter tot & tantas tentationes, infirmitate ſuâ voluntas ipſa ſuccumberet : & ideo perſeverare non poſſent, quia deficientes infirmi-*

E tate,

tate, nec vellent; aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut poſſent. Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiter & inſuperabiliter ageretur, & ideo quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur...... Fortiſſimo quippe dimiſit, atque permiſit facere quod vellet: infirmis ſervavit, ut ipſo donante, invictiſſimè, quod bonum eſt, vellent, & hoc deſerere invictiſſimè nollent. Verbiſne luculentioribus gratia per ſe efficax poteſt commendari? Non minùs egregia ſunt, quæ habet auguſtus Doctor cap. 14. *Cùm homines,* inquit, *per correptionem, in viam juſtitiæ, ſeu veniunt, ſeu revertuntur, quis operatur in cordibus eorum ſalutem, niſi ille qui quolibet plantante atque rigante, & quolibet in agris atque arbuſtulis operante, dat incrementum Deus, cui volenti ſalvum facere, nullum hominis reſiſtit arbitrium? Sic enim velle & nolle in volentis aut nolentis eſt poteſtate, ut divinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem.* Ratione iſtius gratiæ, *Deus habet humanorum cordium, quò placet, inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem* (ut ibidem ait) &, *Magis habet in poteſtate voluntates hominum, quàm ipſi ſuas.*

VI. Idem probatur ex Libro de Prædeſtinatione Sanctorum, cap. 8. *Hæc itaque gratia,* inquit, *quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur. Ideò quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.* Gratia, quæ à nullo duro corde reſpuitur, per ſe efficax eſt. Cap. 10. *Etſi,* inquit, *faciunt homines bona, quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit ut illi faciant quæ præcepit, non illi faciunt ut ipſe faciat quod promiſit: alioquin ut Dei promiſſa compleantur, non in Dei, ſed in hominum eſt poteſtate.* At in hypotheſi gratiæ moraliter tantùm excitantis, non autem per ſe efficacis, non facit Deus ut faciant homines quæ præcepit; imò faciunt homines ut ipſe faciat quod promiſit, ipſius ſcilicet gratiæ ſuæ, efficaciam, & voluntatis noſtræ conſenſum ad bonum.

VII. Idem probatur ex libro de Dono Perſeverantiæ, c. 8. *Si ergo,* inquit, *alia documenta non eſſent: hæc Dominica Oratio nobis ad cauſam gratiæ, quam defendimus, ſola ſufficeret; quia nihil nobis reliquit, in quo tanquam in noſtro gloriemur: ſiquidem & ut non diſcedamus à Deo, non oſtendit dandum eſſe niſi à Deo, cùm poſcendum oſtendit à Deo.... Hanc gratiam poſuit in illo, in quo ſortem conſecuti ſumus,* (Chriſto).... *Ac per hoc, ſicut operatur ut accedamus, ſic operatur ne diſcedamus.* Aliquid nobis relictum eſt, in quo tanquam in noſtro gloriemur, ſi noſtrum eſt, quod gratiam reddimus efficacem: Neque conſenſus ille noſter datur à Deo, aut neceſſe eſt ut illum ab eo poſtulemus, ſi gratia per ſe efficax illum non præſtat & operatur. Dixerat antea S. Doctor cap. ſcilicet 6. *Tutiores vivimus, ſi totum Deo damus; non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.* Totum Deo non datur, niſi in hypotheſi gratiæ per ſe efficacis. Videmur illi ex parte, & nobis ex parte committi, ſi dat ille gratiam, cujus efficacia ex noſtræ voluntatis conſenſu ſuſpendatur.

VIII. Idem probatur ex lib. de Geſtis Pelagii, c. 3. *Proculdubio,* inquit, *plus eſt agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agit, & à Deo regitur ut rectè agat. Qui enim agitur, agere aliquid ipſe vix intelligitur, & tamen tantùm præſtat voluntatibus noſtris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apoſtolus dicere: Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei.* Multum agere intelligitur, qui gratiam conſenſu ſuo reddit efficacem. Ille itaque non agitur à Deo, ſed regitur duntaxat.

IX. Gratia quam S. Auguſtinus contra Pelagianos prædicat, *Intus in ipſis hominum cordibus operatur, non ut homines, quod fieri non poteſt, nolentes credant, ſed ut volentes ex nolentibus fiant.* Ita ſcribit Epiſt. 107. ad Vitalem. Illa verò nonne per ſe efficax eſt?

X. Enarratione in Pſalmum 34. animam noſtram ſic à Deo moveri aſſerit ad expugnandos ſalutis noſtræ hoſtes, ſicut enſis à bellatore movetur. Quæ comparatio probat hypotheſim gratiæ per ſe efficacis Auguſtinianam penitus eſſe. *Apprehendis,* inquit, *animam meam, & debellas inimicos meos. Et quid eſt anima noſtra, quamvis ſplendida, quamvis producta, quamvis acuta, quamvis uncta, quamvis luce ſapientiæ aut coruſcationis vibrata, niſi Deus illam teneat & puguet de illâ? Nam qualibet optimè facta framea, ſi non habeat bellatorem, jacet..... Ergo, quicquid vult, facit de anima noſtra, cùm in manu ejus eſt, utitur ea, quemadmodum vult.*

Et Enarratione in Pſalmum 126. Gratiam nos ad fidem applicare ait, quod niſi ſit per ſe efficax, dici convenienter non poteſt. *Nos ergo loquimur foris,* inquit, *ille ædificat intus: quomodo audiatis, advertimus: quid cogitetis, ille ſolus novit: ipſe ædificat, ipſe monet, ipſe terret, ipſe intellectum aperit: ipſe ad fidem applicat ſenſum veſtrum.*

XI. In hypotheſi gratiæ, quam S. Auguſtinus contra Pelagianos prædicat, impenetrabilis eſt quæſtio, cur Deus hunc trahat, illum non trahat; cur uni ita ſuadeatur ut perſuadeatur, non alteri. Lib. 1, de Peccatorum Meritis & Remiſſione, c. 25. *Cur illum adjuvet, illum non adjuvet, illum tantùm, illum autem non tantùm; illum iſto, iſtum illo modo, penes ipſum eſt, & æquitatis eam ſecreta ratio, & excellentia poteſtatis.* Lib. de Spiritu & Litera c. 33. *Si quis me interroget cur illi ita ſuadeatur ut perſuadeatur, illi autem non, duo ſolùm occurrunt, quæ reſpondere placeat: O altitudo divitiarum, &, Numquid iniquitas apud Deum? Cui hæc reſponſio non placet, quærat doctiores, ſed caveat ne inveniat præſumptores.* Tractatu 26. in Joannem. *Quare unum trahat, & alium non trahat, noli velle judicare, ſi non vis errare.* At in hypotheſi gratiæ moraliter tantùm excitantis & ab eventu duntaxat efficacis, difficillima iſta quæſtio facilè ſolvi poteſt, dicendo; illum ita adjuvari, non iſtum; illi perſuaderi, non iſti; illum bonum operari, & in eo perſeverare præ alio, quia ille gratiæ conſenſum præſtat, eamque reddit efficacem, non alter.

XII. Gratiam quam prædicabat S. Auguſtinus, talem eſſe criminabantur Pelagiani, Semipelagiani, Adrumetini Monachi, quæ libertatem deſtrueret, quæ velle & operari ita in nobis operaretur, ut nos nihil ageremus, quæ invitos cogeret ad bonum, quæ homines fatali neceſſitate bonos faceret, quæ correptionis & exhortationis è medio tolleret utilitatem; ut conſtat ex omnibus S. Auguſtini libris de gratia, innumeris in locis: at de gratia moraliter tantùm excitante, & ex conſenſu voluntatis efficaci, iſta non objeciſſent.

XIII. Ergo ne, inquies, hæretici fuere Pelagiani, quòd gratiam per ſe efficacem negarent? Si ita eſt, Molinæ Sectatores hæreſeos infamiam incurrent. Reſpondeo, conſecutionem eſſe falſiſſimam. Nec eos ferre poſſum, qui opiniones ab Eccleſia minimè damnatas, & in ejus ſinu à Theologis impunè propugnari ſolitas, temerariis cenſuris inurunt, & malè conceptis Parallelis * Doctrinæ Moliniſticæ cum Pelagianis & Semipelagianis erroribus, veritatem lædunt, violant caritatem, pacem Eccleſiæ perturbant. Duo in Auguſtiniana gratiæ prædicatione diſtinguenda non animadvertunt imprudentes: ſcilicet gratiæ neceſſitatem, & illius efficaciam, vel potiùs efficaciæ modum. Utrumque prædicavit S. Auguſtinus, nimirum, & gratiam Chriſti ad ſingulos actus eſſe neceſſariam, & eamdem eſſe per ſe efficacem. At utrumque caput ut fidei dogma non propugnavit; nec eos Hæreticorum numero & loco habuiſſet,

Janſenius Ypreſis, & alii, qui Molinæ opiniones de gratiâ Semipelagianis cum erroribus confundunt, & cum iis damnatas effutiunt, arguuntur.

habuiſſet, qui gratiam Chriſti ad ſingulos actus, & ad ipſum boni cujuſvis operis ac fidei initium, penitus neceſſariam profeſſi eſſent, eámque non ſecundùm opera noſtra dari, nec in lege & doctrinâ eſſe poſitam, ſed in ſubminiſtratione Spiritûs Sancti; quamvis per ſe efficacem negaſſent. Quamobrem etſi à S. Auguſtini, & Diſcipulorum ejus ſententiâ penitus alienos Molinam & Sectatores ejus certò exiſtimem, quæ fuit Clementis VIII. & Conſultorum Doctiſſimorum Congregationis celeberrimæ *De Auxiliis* ſententia, nullam tamen Molinæ & Moliniſtarum opinioni inurendam cenſeo notam, cùm eam non damnaverit Eccleſia. Multa quidem ſunt iſtius opinionis conſectaria, propter quæ ad proſcriptos errores accedere nonnullis videtur; ſed illa ex opinione iſta ſequi negant, qui illam propugnant: imò prava illa dogmata execrantur, & gratiæ neceſſitatem profitentur ad ſingulos actus, eamque merita creare, non ſupponere; & verè efficacem eſſe: quamvis in exponendo iſtius efficaciæ modo, ſyſtemati proprio, & à doctrinâ S. Auguſtini & Diſcipulorum ipſius (ut mihi, & aliis pleriſque me longè Doctioribus Theologis videtur) alieno inhæreant.

§. ULTIMUS.

De Morali Pelagiana.

Vagus & effrenis probabilitatum uſus à Pelagianis ſuſcitatus.

I. NOn ſolùm gratiæ Chriſti capitales & infenſiſſimi hoſtes Pelagiani; ſed etiam Moralis Chriſtianæ depravatores inſignes. Ab ipſis, poſt Academicos, denuò ſuſcitatus eſt vagus ille verſatiliſque probabilitatis effrænis uſus. Id Cæleſtii temeraria vox in Synodo Carthaginenſi ſatis probat: ubi cùm à Patribus urgeretur, ut ſui Magiſtros erroris, ſi qui forent adhuc præter Ruffinum, cujus patrocinio ſe tuebatur, palam proderet, Paulino interroganti reſpondit: *Non ſufficit tibi unus Sacerdos?* Audi rurſus Cæleſtium in Synodo Carthaginenſi: *De traduce*, inquit, *peccati*, *quia intra Catholicam conſtitutos plures audivi deſtruere*, *nec non & alios adſtruere*, *licet quæſtionis res iſta ſit*, *non hæreſis*. Ita refert S. Auguſtinus lib. de Peccato Originali cap. 23.

Ignorantiam & oblivionem à peccato excuſare, etiam quæ vinci poſſet, Pelagiani aſſerebant.

II. Ignorantiam & oblivionem excuſare à peccato aſſerebant Pelagiani, etiam quæ vinci poſſet. Hic enim unus eſt ex Articulis Pelagii, quos Dioſpoli damnare coactus eſt: *Oblivionem & ignorantiam non ſubjacere peccato*, &c. Cujus propoſitionis ſenſum jam ſuprà explicuimus.

Pelagius mentalium reſtrictionum peritus.

III. Mentalium reſtrictionum perítiſſimus artifex fuit Pelagius. Præbuit induſtriæ ſuæ ſpecimen in Synodo Palæſtina, ubi cùm varia ipſi dogmata tanquam Catholicæ contraria fidei objecta fuiſſent, tantâ verſutiâ eluſit accuſantium & judicantium diligentiam, ut in errorum omnium defenſione permanſerit, & accuſatores calumniatores, ſe verò Catholicum eſſe perſuaſerit. Iſtam calliditatem notavit Innocentius I. in Epiſtola ad Epiſcopos Africanos, quæ eſt 96. apud S. Auguſtinum. *Cùm ſint aliqua*, inquit, *in ipſis poſita Geſtis*, *quæ objecta partim ille vitando ſuppreſſit*, *partim multa in ſe verba retorquendo*, *totâ obſcuritate confudit*, *aliqua magis falsâ quàm verâ ratione*, *ut ad tempus poterat videri*, *purgavit*, *negando alia*, *alia falsâ interpretatione vertendo*. Mendaciorum ſpecimina in illâ Synodo à Pelagio edita manifeſta ſunt; quorum unum exprobrat Juliano S. Auguſtinus lib. 1. contra Julianum c. 5. *Sed numquid*, ait, *infantes*, *ſi non baptizentur*, *habere vitam æternam*, *ullâ calliditate in aliquid detorquere*, *vel ullis foliis ficulneis operire potuiſtis? Eos enim qui hoc dicunt*, *non potuit apud Catholicos Judices niſi damnare Pelagius. Sed quod negavit ore*, *corde ſervavit*: (inquit S. Auguſtinus) Damnavit etiam Pelagius, *Quòd peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit*, *& non genus humanum*: ut peccatum originale traductum in Adami poſteros agnoviſſe videretur; ſed mente ſubintellexit; læſiſſe exemplo, non propagine. Quam reſtringendi calliditatem Pelagianam S. Auguſtinus paſſim deteſtatur Lib. 1. contra Julianum c. 5. *Quid enim vobis prodeſt*, inquit, *quòd neſcio quas anſas atque uncos arte neſcio cujus perplexitatis inſeritis*, *ne ſimplicia pateant*, *& clara luceant? Quis enim non videat*, *quomodo iſta illi Judices accipere potuerunt? Scilicet ſecundùm Catholicam fidem*; *non ſicut exponuntur*, *vel potiùs componuntur à vobis*. Et lib. 4. c. 3. *Ita ſententiam temperaſti*, *ut & veſtrâ*, *& noſtrâ poſſes voce defendi.... Sed qui ſcimus quod ſentiatis*, *neſcire non poſſumus quomodo eſſe dicatis*.

Divitem Regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia vendiderit, Pelagiani aiebant.

IV. Tanquam Chriſtianæ diſciplinæ regulam obtrudebant Pelagiani: *Divitem manentem in divitiis ſuis*, *regnum Dei non poſſe ingredi*, *niſi omnia ſua vendiderit*, *nec ei prodeſſe*, *ſi fortè ex ipſis divitiis mandata fecerit*. (Ex S. Auguſtino Epiſt. 89.) Eò verò ſpectabat iſta perfectionis prædicatio, ut divitibus opes excuterent, in ſe, velut Chriſti pauperes, transferendas; ut colligitur ex S. Hieronymo lib. 2. Dialogi adverſus Pelagianos, *Vos*, inquit, *de craſtino non cogitatis*, *& inſtar avium præſentibus contenti eſtis*, *quorum Epiſtolæ Biblinæ volitant trans Æthiopiam*, *ut inter ſimias & pavos nova de Ophir Salomoni dona mittantur*.

Modeſtiæ in caeteris cultu, patientiæ dilectionis inimicorum, vitandi juramenti præcepta nimis adſtringebant, & ultra fines extendebant Pelagiani.

V. *Gloriam veſtium & ornamentorum Deo eſſe contrariam*, aſſerebant Pelagiani contra quos S. Hieronymus lib. 1. Dialogorum. *Quæ ſunt*, *rogo*, *inimicitiæ contra Deum*, *ſi tunicam habuero mundiorem*: *ſi Epiſcopus*, *Presbyter*, *Diaconus*, *& reliquus Ordo Eccleſiaſticus*, *in adminiſtratione Sacrificiorum cum candidâ veſte proceſſerint? Cavete*, *Clerici*, *cavete Monachi*, *Viduæ*, *& Virgines*: *periclitamini*, *niſi ſordidas vos atque pannoſas vulgus aſpexerit. Taceo de hominibus ſæculi*, *quibus apertè bellum indicitur*, *& inimicitiæ contra Deum*, *ſi pretioſis atque nitentibus utantur exuviis*.

VI. *Chriſtianum illius debere eſſe patientiæ*, aſſerebant Pelagiani, *ut ſi quis ſua auferre voluerit*, *gratanter amittat*. Quod refert ac refellit ibidem S. Hieronymus. *Nonne nobis ſatis eſt*, inquit, *patienter perdere quod habemus*, *niſi violento atque raptori agamus gratias*, *& eum cunctis benedictionibus proſequamur? Docet Evangelium*, *Ei qui nobiſcum velit judicio contendere*, *& per lites ac jurgia auferre tunicam*, *etiam pallium eſſe concedendum*: *Non præcipit ut agamus gratias*, *& læti noſtra perdamus. Hoc dico*, *non quòd aliquid ſceleris in hâc ſententiâ ſit*, *ſed quod ubique mediocria [illegible] tranſeas*, *& magna ſecteris*.

VII. *Inimicos*, *ut proximos*, *diligendos*, aiebat Pelagius, & ſibi contradicens addebat, *Inimico nunquam eſſe credendum*, (ex S. Hieronymo ibidem.) Qui & hunc errorem ita refellit. *Præceptum eſt mihi ut diligam inimicos*, *& orem pro perſecutoribus. Numquid juſſum eſt*, *ut ita diligam quaſi proximos*, *& conſanguineos*, *& amicos*; *ut inter æmulum & neceſſarium nulla diſtantia ſit? Si inimicos diligo quaſi proximos*, *amicis quid ampliùs exhibebo?*

VIII. Aſſerebant Pelagiani, *Non debere jurari omninò*: ut teſtatur Hilarius in Epiſtola ad S. Auguſtinum, quæ eſt inter ejus Epiſtolas 89.

Pelagius Mulierum aſſerebat, quas ſcientiam Legis habere debere, & publicè pſallere poſſe, aſſerebat.

IX. Mulieres ſcientiam legis habere debere, & publicè pſallere poſſe, Pelagius aſſerebat, ut ſexum illum demereretur. Id ipſi exprobrat S. Hieronymus ibidem. *Tu tantæ es liberalitatis*, inquit, *ut favorem tibi apud Amazonas tuas concilies*, *ut in alio loco ſcripſeris*, *Scientiam legis etiam fœminas habere debere*: *cùm Apoſtolus doceat*, *Eſſe tacendum mulieribus in Eccleſia*, *& ſi quid ignorant*, *domi viros ſuos conſulere debere. Nec ſufficit tibi dediſſe agmini tuo ſcientiam*

Scripturarum, niſi earum voce & canticis delecteris. Jungis enim, & ponis in titulo, Quod & fœminæ Deo pſallere debeant. Quis enim ignorat, pſallendum eſſe fœminis in cubiculis ſuis, & abſque virorum frequentia, & congregatione turbarum? Verùm tu donas. quod non licet: ut quod verecundè facere debeant, & abſque ullo arbitro, Magiſtri autoritate proclament,

X. Aſſerebat Pelagius, *Servum Dei nihil amarum de ore ſuo, ſed ſemper quod dulce eſt & ſuave, debere proferre.* Tum ſibi ipſi contradicens, aiebat: *Sacerdotem, ſive Doctorem nemini adulari debere, ſed ardenter omnes corripere, ne & ſe & eos qui audiunt, perdat.* (Ex S. Hieronymo ibidem.)

Denique, lenocinari vitiis dogma Catholicum Pelagiani mentiebantur, ſecumque excluſam de Eccleſiis cenſuram virtutum. Ita Julianus apud S. Auguſtinum lib. 2. Operis Imperfecti cap. 2. & 3. *Eripiuntur*, inquit, *Eccleſiæ gubernacula rationis, ut erecto cornu velificet dogma populare. Ita cùm prudentibus parum licet, vilibus autem quodlibet etiam decet, ſeditionum decreto excluſa eſt de Eccleſiis cenſura virtutum. noſque hoc apud homines vulgi exoſos facit, quòd acceſſio erroris eſſe renuimus: vulgi, inquam, qui ſententiæ meritum de proſperitatibus ponderans, eam veriorem æſtimat, quam pluribus placere conſpexerit.*

ARTICULUS QUARTUS.

De Conciliis adversùs Pelagianam Hæreſim congregatis.

§. I.

De Synodo Carthaginenſi I. contra Cæleſtium.

PRima Synodus contra Cæleſtium, celebrata eſt Carthagine, actore Paulino S. Ambroſii Diacono, qui illum ut hæreſeos authorem ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum detulit, anno Chriſti 412. Rationem temporis optimè colligit Vir eruditus P. Garnerius S. J. ex Epiſtola Synodi alterius Carthaginenſis anno 416. habitæ, ad Innocentium I. & ex S. Auguſtino, de Geſtis Pelagii cap. 11. ubi ſe huic Concilio non interfuiſſe, etiam teſtatur. Acta tamen iſtius Synodi recognovit, quorum & fragmentum refert libro de Peccato Originali, cap. 3. & 4. Præfuit Synodo Aurelius, plures adfuere Epiſcopi. Sex errorum capita objecta ſunt Cæleſtio, qui convictus, anathemate confixus eſt, & ab Eccleſiæ communione repulſus. Quam ſententiam, appellatâ Sede Apoſtolicâ declinavit: ſed neglectâ appellatione, profugit in Aſiam; ubi, per obreptionem Preſbyter ordinatus eſt. Hujus Concilii Hiſtoria colligitur ex S. Auguſtino lib. de Geſtis Pelagii cap. 11. & 35. ex Apologia Oroſii, ex Mario Mercatore, c. 1. Commonitorii, & ex Authore Prædeſtinati, Hæreſi 88. De appellatione Cæleſtii ad Romanum Pontificem agemus in Diſſertationibus.

§. II.

De Synodo Hieroſolymitana.

COngregata eſt hæc Synodus anno Chriſti 415. ad finem Julii, à Joanne Hieroſolymitano, qui Pelagio favebat, ex ſolis per ſe Preſbyteris. Interfuit Oroſius, celebris ex Hiſpanus Preſbyter, à S. Auguſtino miſſus ad S. Hieronymum, in Palæſtinam, ut de origine animarum doceretur. Narravit ille hoc in Conventu, quæ Carthagine contra Pelagium geſta fuerant anno 412. ſeque duo à Pelagio audiviſſe teſtatus eſt; alterum, *Hominem poſſe eſſe ſine peccato, ſi velit*; alterum, hunc *Mandata Dei*

A *facilè cuſtodire*: utrumque ab Africanis damnatum. Pelagius, quem inter Preſbyteros, Laïcum licet, ſedere Joannes juſſerat, excepit: Non dicere ſe id poſſe fieri ſine adjutorio Dei. Epiſcopus qui Synodum coëgerat, non ut Pelagium damnaret, ſed ut ejus adverſariis ſilentium imponeret, exceptionem libenter accepit, eamque teſtimoniis Scripturæ confirmavit. Tum Oroſium eò adducere conatus eſt, ut ſe Judice, actor in cauſa Pelagii eſſe vellet: ſed altercatione factâ, multiſque cauſantibus, eundem non poſſe Pelagii Patronum eſſe ac Judicem, cauſamque ortam inter Latinos à Latinis Epiſcopis judicandam,
B totius negotii judicium ad Innocentium I. Romanum Pontificem remiſſum eſt, impoſitumque interim utrique parti ſilentium. Iſta conſtant ex Apologia Oroſii cap. 3. & 4. in quibus hujus Synodi Acta prolixiùs referuntur.

Hujus Synodi meminit S. Auguſtinus lib. de Geſtis Pelagii c. 14. *Uſus eſt*, inquit, *hoc teſtimonio S. Joannes Hieroſolymitanæ Antiſtes Eccleſiæ, ſicut interrogatus, quæ apud illum ante Judicium geſta fuerint, Coëpiſcopis, noſtris, qui ſimul in illo Judicio præſidebant, ipſemet narravit. Ait enim, tunc quibuſdam ſuſurrantibus & dicentibus, Quod ſine Dei gratia di-*
C *ceret Pelagius poſſe hoc perfici, id eſt, quod ſuperiùs dixerat, Eſſe poſſe hominem ſine peccato: Culpam*, inquit, *ſuper hoc etiam intulit, quia & Apoſtolus multùm laborans, ſed non ſecundùm ſuam virtutem, ſed ſecundùm gratiam Dei dixit: Amplius omnibus illis laboravi, non ego autem, ſed gratia Dei mecum.* Et iterum: *Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei. Et illud: Niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam. Et alia multa ſimilia diximus*, inquit, *de Scripturis ſanctis. Illis autem non ſuſcipientibus quæ dicebantur à nobis de Scripturis, ſed adhuc ſuſurrantibus, dixit*
D *Pelagius: Et ego ſic credo: Anathema ſit, qui dicit, Abſque adjutorio Dei poſſe hominem ad profectum omnium venire virtutum.* Quem locum de Synodo Dioſpolitana perperàm intellexit Janſenius Yprenſis lib. 1. de Hæreſi Pelagiana.

Interea Pelagius & ejus aſſeclæ, Joannem Hieroſolymitanum contra Oroſium incitarunt, religioſiſſimo Preſbytero per ſummam calumniam affingentes, quòd *Nec per Dei gratiam homines eſſe poſſe ſine peccato*, aſſeruiſſet, ac crederet. Hanc ut à ſe calumniam depelleret Oroſius, Apologiam edidit, de libertate arbitrii inſcriptam: de quâ dicemus inferiùs.

E

§. III.

De Synodo Dioſpolitana.

ANno Chriſti 415. Gallicani duo Epiſcopi, Eros & Lazarus, Palæſtinam petierunt, ut Pelagium in frequenti Concilio accuſarent: ſed cùm fato infœlici eorum alter, prioſquam eò perveniſſent, in morbum incidiſſet, Libellum accuſationis ſuæ miſere ad Eulogium Metropolitam Cæſarienſem. His abſentibus, habita eſt Synodus Liddæ, quæ & Dioſpolis vocabatur, menſe Decembri, quo
F tempore Sancti Protomartyris Stephani reliquiæ revelatæ ſunt, ut conſtat ex Epiſtola Luciani Preſbyteri, quæ extat in Appendice X. Tomi Operum S. Auguſtini. Huic Synodo præfuit Eulogius, adfuere 14. Epiſcopi, quorum exhibet nomina S. Auguſtinus lib. 1. contra Julianum c. 5.

Dioſpolis ſive Lidda, vulgò Rama, ſedes Epiſcop. ſub Hieroſolym. Archiepiſcop.

Erotis & Lazari Libellus duo continebat objectionum capita: Unum adversùs Pelagium, alterum contra Cæleſtium, ex ipſorum libris excerpta, pluſimiſque erroribus conſtantia. Singulos recenſet S. Auguſtinus lib. de Geſtis Pelagii, c. 35. Stitit ſe Synodo Pelagius, & S. Auguſtini autoritate, in Epiſtola ad Hilarium, contra ejus errores ſcriptâ, conſtrictus

conſtrictus à Patribus, ejuſdem Sancti Doctoris Epiſtolam ad ſe datam, velut amicitiæ ipſius & communionis teſſeram jactabundus protulit. Tùm ut ſe Catholicum probaret, objecta ſibi Capita dubiâ & ancipiti reſponſione expoſuit: quâ in re eò faciliorem habuit exitum, quod à Græcorum, & linguæ Latinæ ignarorum Judicum nemine caperetur niſi interpretis beneficio. Ita aut favente ſibi interprete, aut, quod in hujuſmodi occaſionibus frequens eſt, obſcurum per ſe ſermonem obſcuriorem reddente, Patres Dioſpolitanos fefellit, & ab iis non probè intellectus, errore facti, Catholicus pronuntiatus eſt, Recitatis enim Cæleſtii capitulis, Synodus dixit: *Quid ad hæc, quæ lecta ſunt Capitula dicit præſens Pelagius Monachus? Hæc enim reprobat ſancta Synodus, & ſancta Dei Catholica Eccleſia. Pelagius reſpondit: Iterum dico, quia hæc, etiam ſecundùm ipſorum teſtimonium, non ſunt mea: pro quibus, ut dixi, ſatisfactionem non debeo. Quæ verò mea eſſe confeſſus ſum, hæc vera eſſe affirmo: quæ autem dixi non eſſe mea, ſecundùm judicium ſanctæ Eccleſiæ reprobo: Anathema dicens omni contravenienti & contradicenti ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ doctrinis. Ego enim in unius ſubſtantiæ Trinitatem credo, & omnia ſecundùm doctrinam ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ. Si quis verò aliena ab hac ſapit, anathema ſit.* Synodus dixit: *Nunc quoniam ſatisfactum eſt nobis proſecutionibus præſentis Pelagii Monachi, qui quidem piis doctrinis conſenſit, contraria verò Eccleſiæ fidei reprobat & anathematizat, communionis Eccleſiæ eum eſſe Catholicæ confitemur.* Hæc refert S. Auguſtinus lib. de Geſtis Pelagii ſeu de Geſtis Palæſtinis, cap. 19. & 20.

Palæſtina Synodus, licet decepta, Pelagii hæreſim non approbavit, imò damnavit, ut in Diſſertationibus oſtendam. Falsò itaque ſcribebat Pelagius ad amicum, anno ſequenti, ſententiam ſuam 14. Epiſcoporum ſuffragiis fuiſſe comprobatam, quâ dixerat: *Poſſe hominem ſine peccato eſſe, & mandata Dei facilè cuſtodire ſi velit*, ut teſtatur ipſe, lib. de Geſtis Palæſtinis c. 32.

Poſt Synodum; perdita Pelagianorum cohors, conſpiratione factâ, in Monachos, & Virgines curæ ſancti Hieronymi ſubditas ſceleratiſſima cæde graſſata eſt, Diaconum occidit, ignem admovit Monaſteriis: vixque incolumis Hieronymus ipſe evaſit, in munitiorem turrim ſe recipiens, ut teſtatur S. Auguſtinus lib. de Geſtis Palæſtinis cap. ultimo.

§. IV.

De altera Synodo Carthaginenſi contra Pelagianos.

Miſſis ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum ab Oroſio Gallicanorum Epiſcoporum Erotis & Lazari literis, & Palæſtinorum Geſtorum factâ relatione, Aurelius Synodum ſolenni more congregavit Carthagine, anno 416. circa tempus Autumni. Adfuerunt ſexaginta & octo Epiſcopi Provinciæ Proconſularis. Recenſita ſunt quæ ante quinquennium in cauſa Cæleſtii geſta fuerant in priori Synodo Carthaginenſi. In ipſum, ejuſque Magiſtrum Pelagium lata eſt damnationis Sententia, quâ Patres *Communi deliberatione cenſuerunt, hujuſmodi perſuaſionis Autores..... Niſi hæc apertiſſimè anathematizaverint, ipſos anathematizari oportere; ut ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum qui ab eis decepti ſunt, vel decipi poſſunt, cognitâ ſententiâ, quæ in eos facta eſt, ſanitas procuretur:* (inquit ipſa Synodus in Epiſtola ad Innocentium Pontificem Maximum.) Hunc rogarunt Patres ut Synodi Geſta autoritate Apoſtolica firmaret. *Hoc itaque geſtum*, inquiunt, *Domine Frater Sancte, Caritati tuæ intimandum duximus, ut Statutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur autoritas, pro tuenda ſalute multorum, & quorumdam perverſitate etiam corrigenda.* Operæ pretium eſſe ut hæreſim anathemate configeret, quamvis Pelagius Cæleſtiuſque correcti eſſent, & ille ſecundùm ſententiam Dioſpolitanæ Synodi abſolvendus fortè videretur. *Si ergo*, Inquiunt, *Pelagius Epiſcopalibus Geſtis, quæ in Oriente confecta dicuntur, etiam tuæ Venerationi juſtè viſus fuerit abſolutus, error tamen ipſe & impietas, quæ tam multos aſſertores habet per diverſa diſperſos, etiam autoritate Apoſtolicæ Sedis anathematizanda eſt.*

Et infrà: *Unde, etiam ſi Pelagius, Cæleſtiuſque correcti ſunt, vel ſe iſta numquam ſenſiſſe dicunt, & quæcunque Scripta contra eos prolata fuerint, ſua eſſe negabunt, nec eſt quemadmodum de mendacio convincantur, generaliter tamen quicunque dogmatizat & affirmat, humanam ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam; & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum evidentiùs orationibus declaratur, adverſarius invenitur: Et quicunque negat parvulos per Baptiſmum Chriſti à perditione liberari, & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit.*

§. V.

De Synodo Milevitana.

Eodem anno Chriſti 416. Milevi Numidiæ urbe Synodus 61. Patrum contra Pelagianos celebrata eſt, circa finem Octobris, præſide Silvano Zumnenſi Epiſcopo, Numidiæ Primate. Nihil contra Pelagium & Cæleſtium ea in Synodo decretum eſt, quamquam eorum cauſa diſcuſſa ſit, ſed eos ut nefariæ hæreſeos Authores ad Innocentium I. Romanum Pontificem Patres detulerunt, cujus duo præcipua capita his verbis expoſuere: *Hæc duo, quibus omnino totum quod Chriſtiani ſumus nituntur evertere, quæ fidelia corda ſuſtinent, Non eſſe rogandum Deum, ut contra peccati malum, atque ad operandam juſtitiam ſit noſter adjutor: & non opitulari parvulis ad conſequendam vitam æternam Chriſtianæ gratiæ ſacramentum.* Non fuiſſe anathemate perculſos & ab Eccleſiæ Communione eâ in Synodo ſegregatos, probant iſta verba Patrum in Epiſtola Synodica: *Hujus autem pernicioſiſſimi erroris authores eſſe perhibentur Pelagius & Cæleſtius, quos quidem in Eccleſia ſanari mallemus, quàm deſperatâ ſalute ab Eccleſia reſecari, ſi neceſſitas nulla compellat.*

Nullos hoc in Concilio Milevitano Canones editos contra Pelagianam Hæreſim, ſicut nec in præcedenti Carthaginenſi jam ferè conſentiunt eruditiores. Idque ſatis probant illa verba Patrum in Epiſtola Synodica, quibus cauſæ totius judicium Innocentio Pontifici deferunt: *Sed arbitramur, adjuvante miſericordia Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti, qui te & regere conſulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctitatis tuæ, de ſanctarum Scripturarum auctoritate deprompta, faciliùs eos, qui tam perverſa & pernicioſa ſentiunt, eſſe ceſſuros; ut de correctione potiùs eorum congratulemur, quàm contriſtemur interitu.* Id confirmat ſilentium Patrum Africanorum, qui cùm utriuſque Synodi Geſta ad Innocentium Papam referant, nullos in iis memorant editos Canones. Confirmat & Sancti Auguſtini ſilentium, qui ad Valentinum & Paulinum de gratia divina ſcribens, Relationum ab utraque Synodo ad Sedem Apoſtolicam factarum meminit, Canonum nullatenus, cùm tamen nihil majoris ponderis ad eos eruendos afferri poſſet. Inſcribitur Epiſtola: *Domino beatiſſimo, meritoque venerabili, & in Chriſto honorando Papæ Innocentio.* Quæ oſtendunt, quanta veneratione

Nulli in Concilio Milevitano editi Canones.

Africani Epiſcopi agnoſcunt Romanum Pontificem habere primatum jure divino in universâ Eccleſia.

Africani Antiſtites Romani Pontificis Primatum proſequerentur: cujus & autoritatem *de ſacrarum Scripturarum autoritate depromptam* profeſſi ſunt, quod idem eſt cùm eo quod aſſerimus, Romanum Pontificem eſſe *jure divino* omnium Epiſcoporum primum, cæteriſque ſuperiorem.

§. VI.

Quid in cauſſa Pelagii & Cæleſtii egerit Innocentius Primus?

INnocentius Papa acceptis Africanarum Synodorum Relationibus, & 5. Epiſcoporum Epiſtola, per Julium Epiſcopum Africanum ad eum miſſis, palmares duos Pelagianorum damnavit errores, duoque Catholica dogmata his oppoſita definivit, expoſuit, propugnavit; alterum de neceſſitate gratiæ, alterum de infantium baptiſmo, propter peccatum originale. Dixit anathema in errorum Autores ac Sectatores; reſipiſcentibus Apoſtolicæ charitatis ſinum ac brachia expandens. Iſta conſtant ex Innocentii Reſcriptis ad Africanorum Epiſcoporum Literas, datis 6. Cal. Februar. Honorio XI. & Conſtantio II. Coſſ. hoc eſt 27. Januarii, anno 417. In Reſcripto ad Silvanum & cæteros Milevitanæ Synodi Patres, hæc habet: *Quare Pelagium Cæleſtiúmque, id eſt, inventores vocum novarum.... Eccleſiaſtica communione privari, Apoſtolici vigoris autoritate cenſemus, donec reſipiſcant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ſecundùm ipſius voluntatem: eoſque interim Dominico ovili non recipi, quod ipſi, perverſa via ſecuti tramitem, deſerere voluerunt.... Simul autem præcipimus, ut quicumque id pertinacia ſimili defenſare nituntur, par eos vindicta conſtringat, &c. Hæc igitur in ſupra dictos maneat fixa ſententia, &c. Jubemus tamen, quoniam Chriſtus Dominus propriâ voluntate ſignificavit, Nolle ſe mortem morientis, tantùm ut revertatur, & vivat; ſi unquam ſani, depoſito pravi dogmatis errore, reſipuerint, damnarintque ea, quorum ſeipſi prævaricatione damnarunt, eis medicinam ſolitam, id eſt, receptaculum ſuum ab Eccleſia non negari, &c.*

Eraſmus perſtringitur.

Has Innocentii Literas imperitè carpit Eraſmus, cujus judicio Voſſius nimiùm tribuit. Tam temerario Cenſori nemo ſubſcribet, qui S. Auguſtini verba legerit, illas non ſemel commendantis, ſcilicet in Epiſtola 106. ad Paulinum: *Scripſimus etiam*, inquit, *ad beatæ memoriæ Papam Innocentium, præter Conciliorum Relationes, Literas familiares, ubi de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſcripſit eodem modo quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem.* Et lib. 1. contra Julianum c. 4. *Quid enim potuit Vir ille Sanctus Africanis reſpondere Conciliis, niſi quod antiquitus Apoſtolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perſeveranter Eccleſia?* Et quibuſdam ejus ſententiis laudatis: *Huic reſponde*, inquit, *imo ipſi Domino, cujus ille Antiſtes uſus eſt teſtimonio.* Et lib. 2. ad Bonifacium, cap. 3. *Literis beatæ memoriæ Papæ Innocentii de hac re dubitatio tota ſublata eſt.* Et cap. 4. Recenſitis earumdem Literarum verbis exclamat: *Quid iſta Sedis Apoſtolicæ ſententia clarius atque manifeſtius?*

Ad Sententiam Innocentii I. contra Pelagianos pertinet quod ſcripſit S. Proſper in Carmine de Ingratis:

Peſtem ſubeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri.

Pelagianis ab Innocentio I. damnatis, neceſſaria non erat Synodus.

Primas partes in damnatione Pelagianorum Sedi Romanæ dedit S. Proſper, quia præcedentia Concilia Pelagium & Cæleſtium anathemate non damnaverant, ſed cauſæ integræ judicium detulerant ad Innocentium Papam: & licet hæreſim execrata fuiſſent, ac damnandam judicaſſent, Apoſtolicæ tamen autoritatis ſigillo ſententiam roborari ac confirmari ſuam poſtulaverant.

Acceptis Innocentii Reſcriptis: *Cauſa finita eſt*, inquit S. Auguſtinus *Sermone 2. de Verbis Apoſtoli.* Neceſſaria itaque deinceps alia Synodus non erat, ut Pelagii & Cæleſtii dogmata ab Innocentio proſcripta, hæretica haberentur, & his oppoſita cenſerentur ad Fidem pertinere.

§. VII.

De prima Synodo Romana ſub Zoſimo Pontifice, contra Pelagianos, anno Chriſti 417.

PElagius, auditis iis, quæ tum in Africa acta erant, tum ab Innocentio reſcripta, ad eumdem Pontificem Epiſtolam ſcripſit, quâ Erotem & Lazarum calumniæ accuſabat, Africanas verò Synodos præcipitis judicii: miſſoque ſuæ Fidei libello, quem Symbolum inſcripſit, fucum facere Pontifici, & Hæretici nominis labem à ſe abſtergere conatus eſt. Adjunctæ ſunt Pelagii libello Praylii Jeroſolymorum Epiſcopi commendatitiæ literæ, *quibus cauſa Pelagii enixiùs adſtipulator interveniebat*: ut loquitur Zoſimus ad Africanos ſcribens. Interim Cæleſtius, Conſtantinopoli, quò confugerat, ejectus ab Attico Conſtantinopolitano Antiſtite, *Romam tota feſtinatione perrexit*, ut ſcribit Marius Mercator in Commonitorio. Sedebat, cùm eò appulit, in S. Petri Cathedra Zoſimus. Ad Pontificem querimonias detulit Cæleſtius contra Erotem & Lazarum, ſuos ac Pelagii accuſatores, & contra Synodorum Africanarum judicium: ipſique fidei Libellum obtulit. Zoſimus congregato in Baſilica S. Clementis Concilio, Libellum Cæleſtii legi coram frequenti cœtu juſſit. Peccatum quidem originale Cæleſtius eò Libello negabat, ſed Hæreſeos invidiam declinare conatus eſt, profitendo apud Summum Pontificem, ſe paratum emendare errorem, ſi quis ſibi ex ignorantia obrepſiſſet. *Si fortè*, inquit, *ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, veſtrâ ſententiâ corrigatur.* Diligenter Cæleſtium interrogavit Zoſimus, ipſique ſuaſit ut ea quæ ſibi à Paulino Diacono objecta fuerant, damnaret, ac Decretis Innocentii Deceſſoris ſui præberet aſſenſum. *At ille noluit quidem Diaconi objecta damnare, ſed Beati Papæ Innocentii Literis non eſt auſus obſiſtere; imò ſe omnia quæ Sedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit*: ut refert S. Auguſtinus lib. de Peccato Originali, cap. 7. Iſti tam ſinceræ, ut videbatur, profeſſioni, credens Zoſimus, Libellum ejus Catholicum exiſtimavit, ut refert S. Auguſtinus lib. 2. ad Bonifacium, cap. 3. *Quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua fortè aliter ſapit quàm veritas exigit, non ea certiſſimè definire, ſed detecta ac demonſtrata reſpuere.... Hoc in illo factum eſſe putabatur, quando ſe Literis beatæ memoriæ Papæ Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota ſublata eſt, conſentire reſpondit.* Verumtamen, (ut idem S. Auguſtinus ait, lib. de Peccato Originali, cap. 7.) *A vinculis excommunicationis non tamen eſt creditus eſſe ſolvendus, ſed interpoſito duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, ubi ejus calliditas aliquanto evidentiùs innotuerat, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententia lenitate conceſſus eſt.*

Zoſimus Pontifex à Cæleſtio & Pelagio deceptus.

Itaque Zoſimus Cæleſtium calumniis appetitum ac inſontem eſſe ſuſpicatus, literas dedit ad Aurelium, alioſque Africanos Epiſcopos, quibus eos de rebus cum Cæleſtio geſtis certiores faceret. Eos inſuper increpuit, quòd ſolis Literis Erotis & Lazari facinoroſorum Antiſtitum, exauctoratorum, & abſentium quidem, tantam fidem in re tanti momenti adhibuiſſent. Cæleſtium præſentem ſe tueri, fidem ſuam exponere, accuſatoreſque ſuos provocare: non

eſſe

eſſe omni ſpiritui credendum, ſed diu attentiùs examinandum, præſertim de Fide hominis, ubi ſtatus ejus & vita perpetua eſt. *Unde*, inquit, *in præſenti cauſa nihil præcox immaturumque cenſuimus, ſed voluimus innoteſcere Sanctitati veſtræ, ſuper abſoluta Cœleſtii fide noſtrum examen: cui etiam prior Libellus, ab eo intra Africam datus, teſtimonio apud vos eſſe debuiſſet, ne inexploratis, famâque jactatis tam facilè crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant, qui præſentem redarguant aliter ſentire, quàm Libellis & Confeſſione contexuit: aut nihil, poſt hæc tam aperta & manifeſta quæ protulit, dubii Sanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat.*

B

Poſt duos menſes, cùm Epiſtolam Pelagii ad Innocentium datam, & ejus fidei profeſſionem Zoſimus recepiſſet, eaſque publicè convocato Clero legi juſſiſſet, magnam de Pelagii ipſius & Cœleſtii orthodoxia concepit opinionem: & alteram ad eoſdem Africanos Epiſcopos Epiſtolam dedit non minùs acrem. Ex hac Epiſtola diluceſcit, Pelagium mirum in modum ſuam diſſimulaſſe ſententiam, ac hæreſim occultaſſe, ut fucum faceret Zoſimo, quod ipſi ſecundùm votum ceſſit. *Utinam*, inquit Zoſimus, *ullus veſtrûm recitationi Literarum intereſſe potuiſſet! Quod ſanctorum Virorum qui aderant gaudium fuit! Quæ admiratio ſingulorum! (Vix fletu quidam & lacrymis temperabant.) Tales etiam abſolutæ fidei infamari potuiſſe! Eſtne unus locus in quo Dei gratia vel adjutorium prætermiſſum ſit? Quid quiſquis poteſt præterea dicere, vel mente concipere?*

C

Lazarus Aquenſis, Eros Arelatenſis Eccleſiæ invaſores.

Multis deinde oſtendit Zoſimus, fidem non fuiſſe adhibendam literis Erotis & Lazari. * *Vetus*, inquit, *Lazaro conſuetudo eſt innocentiam criminandi: per multa Concilia in ſanctum Britium Coëpiſcopum noſtrum Turonicæ civitatis diabolicus accuſator inventus eſt. A Procelo Maſſilienſi in Synodo Taurini oppidi ſententiam calumniatoris excepit. Ab eodem Procelo fit poſt multos annos Sacerdos, tyrannici judicii defenſor civitatis Aquenſium: cùmque contrairet afflicta civitas, in ipſum penetrale & Sacerdotale ſolium ſanguine innocentiæ penè reſperſum irrupit: ſtetitque in eo hactenus umbra Sacerdotii, donec in Tyranno* * *imago ſtaret Imperii. Quô loco, poſt internecionem Patroni ſponte ſe exuit, & propria ceſſione damnavit. De Erote* * *verò omnia ſimilia, idem Tyrannus, patronus cadis, turba Presbyterorum contradicentium, vincula & cuſtodia, & totius civitatis afflictio, ſimilis pœnitentia de abdicatione Sacerdotii. Mirum eſt ſi iſti Laïcum virum ad bonam frugem longa erga Deum ſervitute nitentem, falſis literis percellere noluerunt, qui in fratres & Coëpiſcopos tanta machinati ſunt, qui tot tempeſtates Eccleſiæ reddiderunt. Non decet Epiſcopalem autoritatem, & præcipuè Prudentiam veſtram, ad levium ſuſurronum ſcripta pendere.* Et poſt: *Ecce Pelagius, Cœleſtiuſque Apoſtolicæ ſedi in literis ſuis & Confeſſionibus præſto ſunt. Ubi Eros, Ubi Lazarus? Erubeſcenda factis & damnationibus nomina.* Et ad finem Epiſtolæ: *Sit vobis gaudium, eos quos falſi judices criminabantur, agnoſcere à noſtro corpore & Catholica veritate nunquam fuiſſe divulſos. Certè hoc quod noſtra expectatio deſiderabat, eluxit, ut damnanda damnarent, & obſequerentur: Si Pater familias reditu filii gratulabatur, qui mortuus fuerat, & revixit: perierat, & inventus eſt.... Quantùm hæc uberior exultatio eſt fidei, non mortuos eſſe, nec periiſſe, de quibus falſa vulgata ſunt? Miſimus igitur ad Dilectionem veſtram exemplaria Scripturarum, quas Pelagius miſit: quarum lectionem non ambigimus parituram eſſe vobis in Domino de abſolutâ ejus fide lætitiam.*

D

Loquitur de Conſtantino, qui Imperium in Galliis occupata Honorium invaſerat. Is Lazari patronus. Unde Conſtantino interempto, Lazarus Aquenſi Epiſcopatu ſe abdicavit, ne quid gravius ob Tyranni amicitiam contra ſe ab Honorio ſtatueretur.

E

Eros æquè Conſtantino Tyranno favit; Quem ad Sacerdotium promovet, ſtatim atque purpurâ depoſita rebus exutus coactus eſt. Hinc Arelatenſium in Erotem odium, quod ipſum ut Tyranni adjutorem expulerunt.

F

Ex his Zoſimi literis, quas adulterinas eſſe perperam unus aſſerit Cappellus Franciſcanus, Mario Mercatore Commonitorii c. 1. & Facundo Hermianenſi lib. 7. c. 3. & S. Auguſtino lib. 2. ad Bonifacium c. 3. & lib. de Peccato Originali c. 8. reclamantibus, conſtat Pontificem iſtum nimia benignitate erga Cœleſtium uſum eſſe, quia ejus Libellum, ſive potiùs animi ſenſum Catholicum exiſtimavit, errore facti deceptus. At ejus hæreſim ipſum non approbaſſe, in Diſſertationibus evincemus. Qui contra ſingularem M. Antonii Cappelli opinionem de literis duabus ad Africanos Zoſimo ſuppoſitis plura voluerit, legat eruditum Marii Mercatoris Interpretem P. Garnerium Diſſertatione 2. de Synodis in cauſa Pelagii habitis, in expoſitione IX. Synodi.

§. VIII.

De priori Synodo Africana contra Pelagianos, tempore Zoſimi.

ACceptis per Baſiliſcum Romanæ Eccleſiæ Subdiaconum Zoſimi literis, Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, & totiùs Africæ Primas Synodum coëgit menſe Octobri vel Novembri anni 417. ex omnibus Africæ Provinciis: ex quâ Africani Patres literas ad Zoſimum dederunt, quibus ipſum obteſtabantur, ut nihil de ſententia in Pelagium & Cœleſtium ab Innocentio Deceſſore ſuo ad Relationem Africanarum Synodorum latâ immutaret, ſed in eodem cuncta relinqueret ſtatu, donec è ſuis aliquem Romam mitterent cum idoneis cauſæ inſtrumentis, quibus hæreticorum artes aperirentur, doceretúrque quàm legitimè & canonicè eſſent damnati. Id ex Epiſtola Zoſimi ad Africanos datâ 12. Cal. April. anni ſequentis compertum eſt: (non extat enim Epiſtola Africanorum ad Zoſimum.) *Idcircò*, inquit, *noverit veſtra Fraternitas, nihil nos poſt illas, quas vel ſuperiùs, vel nunc, literas veſtras accepimus, immutaſſe, ſed in eodem cuncta reliquiſſe ſtatu, in quo dudum fuerant, cùm hoc noſtris literis veſtræ indicavimus Sanctitati, ut illa, quæ à vobis ad nos miſſa erat, obteſtatio remaneret.*

Interim Africani Patres majori otio & maturâ deliberatione inquirebant inter ſe quid facto eſſet opus, ut hæreticorum artibus occurreretur, & ne Zoſimus in Cœleſtium nimis propenſus, ſententiam ferret in Eccleſiæ fideiſque damnum prodituram. Legationem itaque decreverunt ad Zoſimum, quam Marcellino Subdiacono impoſuerunt, eique literas tradidere prolixas & graves Pontifici tradendas, cum plurimis inſtructionibus geſtiſque præcedentium Synodorum. His literis, quæ temporum injuria perierunt, de nimia Zoſimi facilitate conquerebantur, quâ credulas aures Cœleſtio commodaverat. Id liquet ex Zoſimi verbis in Epiſtola ad ipſos datâ. *Quô*, inquit, Epiſtolæ veſtræ, *volumine ita totum literarum* meatum *comprehendiſtis textum, quaſi nos Cœleſtio commodaverimus in omnibus fidem, verbiſque ejus non diſcuſſis ad omnem, ut ita dicam, ſyllabam præbuerimus aſſenſum.* Monuerunt etiam non ſufficere generalem Cœleſtii ad Innocentii literas conſenſum, niſi ea anathemate ipſe percelleret, quæ in ſuo libello malè poſuerat. Id clarum eſt ex S. Auguſtino lib. 3. ad Bonifacium, c. 3. *Romam*, inquit, *literæ venerunt ex Africa, id continentes, Non ſufficere hominibus tardioribus & ſolicitioribus, quod ſe generaliter Innocentii Epiſcopi Literis conſentire fatebatur, ſed apertè eum debere anathematizare, quæ in ſuo Libello malè poſuerat: ne ſi id non feciſſet, multi parum intelligentes, magis in Libello ejus illa fidei venena à Sede Apoſtolica crederent approbata, proptereà quòd ab ea dictum erat eum Libellum eſſe Catholicum, quàm emendata propter illud, quòd ſe Papa Innocentii Literis conſentire ipſe reſponderat.*

Tertiò, Innocentii I. Sententiam in Pelagium atque Cœleſtium latam, in Synodo illâ frequentiſſimâ

tiſſimâ Africæ acceptam fuiſſe & confirmatam, A Zoſimo ſignificarunt. Id colligitur ex S. Proſpero lib. contra Collatorem, cap. 10. *Erraverunt*, inquit, *ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in Epiſtola quam ſuis Conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem B. Zoſimum ſunt allocuti: Conſtituimus in Pelagium atque Cœleſtium per venerabilem Epiſcopum Innocentium de beatiſſimi Apoſtoli Petri Sede prolatam manere Sententiam, donec apertiſſimâ confeſſione fateantur, Gratiâ Dei per Jeſum-Chriſtum Dominum Chriſtum, non ſolùm ad cognoſcendam, verùm etiam ad faciendam juſtitiam, nos per actus ſingulos adjuvari; ita ut ſine illâ, nihil veræ ſanctæque pie-* B *tatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.*

Octo Canones Milevitanæ Synodo adſcripti, in plenaria illa Synodo Eccleſiæ Africanæ contra Pelagianam Hæreſim editi ſunt.

Quartò. Octo Canones de gratia Dei hâc in Synodo conditos ſuis ad Zoſimum literis adjunxerunt. Ii ipſi ſunt Canones, qui Milevitano Concilio à quibuſdam tribuuntur, & ejus inſcripti nomine referuntur à Conciliorum Editoribus. Hos enim 8. Canones celebratiſſimos Africanæ iſtius Synodi fuiſſe, diſertè colligitur ex S. Proſpero lib. contra Collatorem, cap. 10. *Erravit igitur*: inquit, *Papa Innocentius & Petri Sede digniſſimus, erraverunt Orientales Epiſcopi, in quorum judicio Pelagius, eos qui dicunt gratiam Dei ſecundum merita noſtra da-* C *ri, ut Catholicus poſſet videri, anathematizare compulſus eſt. Erraverunt Africana Epiſcoporum Concilia, quæ Decretis ſuis conſtituêre, Utrumque Dei donum eſſe, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus.* Quæ definitio hiſce canonibus continetur.

Idem colligitur ex Reſponſione ipſius ad Capitula Gallorum c. 8. *Cum ducentis quatuordecim Sacerdotibus*, (inquit) *quorum Conſtitutionem contra inimicos gratiæ Dei totus mundus amplexus eſt, veraci profeſſione, quemadmodum ipſorum habet ſermo, dicamus, Gratiam Dei per Jeſum-Chriſtum Dominum, non ſolùm ad cognoſcendam, verùm etiam ad facien-* D *dam juſtitiam, nos per actus ſingulos adjuvare; ita ut ſine illâ nihil veræ ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.*

Hos etiam Canones iſti Synodo Carthaginenſi tribuit Autor Collectionis Sententiarum de gratiâ & libero arbitrio, adnexæ Epiſtolæ Cæleſtini 1. ad Gallos Epiſcopos, c. 6. *Illud etiam*, inquit, *quod intra Carthaginenſis Synodi Decreta conſtitutum eſt, quaſi proprium Apoſtolicæ Sedis amplectimur, quod ſcilicet tertio Capitulo definitum eſt*, &c. Profert tertium, quartum, & quintum ex illis Canonibus, qui vulgò, ſed malè Milevitani nuncupantur. E

Denique Binius ipſe, *in Notis*, teſtatur, in vetuſto Codice Monaſterii Sancti Bavonis in Gandavo, alioque antiquiſſimo Anglicano Monaſterii Vintonienſis, tertioque excuſo à centum ampliùs annis Moguntiæ, eoſdem Canones hujus Synodi Carthaginenſis nomine fuiſſe inſcriptos. Eidem illos tribuit Compendium Canonum Eccleſiæ Africanæ, quod Hadrianus I. Carolo Magno dono dedit.

De numero Canonum iſtius Concilii controverſia eſt Viros inter Eruditos. Quidam octo tantùm admittunt: alii novem numerant. Tertium enim contra medium beatitudinis locum infantibus ſine Baptiſmo decedentibus à Pelagianis attributum, re- F tinendum cenſent. His favet Photius in Biblioth. Cod. 53. Illis verò Codex Africanus Dionyſii Exigui Collectioni inſertus ſuffragatur. In eo enim Canon ille controverſus non extat. Non minimum etiam illorum ſententiæ robur accedit ex Collectione Sententiarum de gratia & libero arbitrio, quæ appendix eſt Epiſtolæ Cæleſtini I. ad Gallos Epiſcopos, in quâ tertium Capitulum, ſeu tertius Canon idem laudatur, quem in vulgaris editionibus legimus. Quod argumento eſt, controverſum de beatitudine parvulorum Canonem, quem Photius tertium A numerat, ineptitum eſſe. Eodem anno 417. Pelagius in Synodo Antiochena à Theodoro illius urbis Epiſcopo damnatus eſt: & Hieroſolymis pulſus; ut teſtatur Marius Mercator, Commonitorii cap. 3.

§. IX.

De II. Synodo Africana ſub Zoſimo Anno 416.

RESCRIPTUM Zoſimi ad Africanos Antiſtites 12. Cal. Aprilis anni 418. datum, paulò ante Ca- B lendas Maias in Africam pervenit, cùm jam Patres Carthaginem ad Synodum conveniſſent. Intempeſtiva Pontificis cunctatio, & quæ fidei pacique Eccleſiæ noxia videbatur, Patres Africanos commovit: qui in illâ Synodo totius Africæ Plenariâ, Pelagianam hæreſim repetitis anathematibus confoderunt, Canoneſque octo in priori Synodo conditos confirmarunt ac promulgarunt. Hanc Synodum à priori diſertè diſtinguit S. Auguſtinus Epiſtola 47. ad Valentinum. *Item quod Papa Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt*, inquit, *ejuſque Reſcriptum ad univerſos totius orbis Epiſcopos miſſum: & quod* C *poſteriori Concilio Plenario totius Africæ contra ipſum errorem breviter conſtituimus.... Hæc omnia miſimus vobis.*

Utriuſque iſtius Africani Concilii meminit S. Proſper in Carmine de Ingratis, cap. 2.

Tu cauſam fidei flagrantiùs Africa noſtra
Exequeris: tecùmque ſuum jungente vigorem
Juris Apoſtolici ſolio, fera viſcera belli
Conficis, & lato proſternis limite victos.
Convenêre tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminòque Senum celeberrima cœtu;
Decernis quod Roma probet, quod Regna ſequantur;
Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
D *Cum quos non poſſent ratione evincere noſtri,*
Vi premerent: diſcuſſa artes, virìuſque retectum eſt
Hæretici ſenſus: nullùmque omnino relictum
Docta fides quod non diſſolveret argumentum.
Condita ſunt, & ſcripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxêre undante meatu,
Et ter centenis Procerum ſunt edita linguis.
An alium in finem poſſet procedere ſanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniùmque
Auguſtinus erat?

§. X.

De Pelagianorum damnatione à Zoſimo.

ACCEPTIS à priori Synodo Africana Reſcriptis, Geſtiſque omnibus quæ Pelagianam cauſam, & Pelagii Cæleſtiique damnationem in prioribus Synodis factam ſpectabant, Zoſimus poſt diuturniorem cunctationem, Cæleſtium ad pleniorem audientiam vocavit, ut hæretici dogmatis capita ab Africanis miſſa palam & abſque fuco ac tergiverſatione damnare cogeretur. Sed ille hæreſim ſuam, in eâque occultandâ artes ac dolos detectos videns, ſe ſubduxit examini, ac Româ fugit. Quamobrem Zo- F ſimus ipſum, Pelagiùmque, & hæretica ipſorum dogmata damnavit, & Tractoriam ad totius orbis Epiſcopos dedit Epiſtolam, quæ ſummo totius orbis excepta eſt conſenſu, & Pelagiana Hæreſis ubique damnata. Id habemus ex S. Auguſtino lib. 2. ad Boniſacium c. 3. ubi poſtquam dixit, Romam veniſſe literas, quæ expectabantur ex Africa venturæ, ut pleniùs & manifeſtiùs in Cæleſtio fieret, quod reſponderat ſe literis beatæ memoriæ Papæ Innocentii conſenſurum, ſubjungit: *Tunc ergo cùm ejus præſentia poſceretur, ut certis ac dilucidis reſponſionibus, vel aſtutia hominis, vel correctio diluceſceret, & nulli ambigua*

ambigua remaneret, ſe ſubtraxit, & negavit examini. Et lib. 2. de Peccato Originali, c. 7. *Sed poſteaquam ex Africano Epiſcoporum Concilio Reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, ut in eum* (Cæleſtium) *Sententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.* Et Epiſt. 47. ad Valentinum. *Item quod Papæ Zoſimo de Africano Concilio ſcriptum eſt, ejuſque Reſcriptum ad univerſos totius orbis Epiſcopos miſſum, &c.*

Idem habetur ex Mario Mercatore in Commonitorio ad Theodoſium. *Epiſcopis verò,* inquit, *ex Africa reſcribentibus, omnémque cauſam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus, miſſis etiam Geſtis exinde, quæ fuerant tunc cum illo, vel de illo confecta, vocatus ad audientiam pleniorem, ut quæ promiſerat, feſtinaret implere, id eſt, ut damnatis prædictis Capitulis, ſententiâ Afrorum Pontificum, quâ fuerat communione privatus, abſolveretur, non ſolum non adfuit, ſed etiam ex memorata Romana urbe profugit: atque ob hoc à beatæ memoriæ prædicto Zoſimo Epiſcopo Scriptis ampliſſimis, vel longiſſimis perdamnatus eſt. In quibus & ipſa Capitula, de quibus accuſatus fuerat continentur, & omnis cauſa tam de Cæleſtio ſuprà ſcripto, quàm de Pelagio Magiſtro ejus præviore, videtur eſſe narrata. Quorum ſcriptorum & nos hîc habemus exemplaria, & ad Orientales Eccleſias, Ægypti Diœceſim, & Conſtantinopolim, & Theſſalonicam, & Hieroſolyma, ſimilia eadémque Scripta ad Epiſcopos tranſmiſſa eſſe ſuggerimus.*

Et cap. 3. *Quæ omnia ſuprà ſcripta capitula continet illa beatæ memoriæ Epiſcopi Zoſimi Epiſtola, quæ Tractoria dicitur, quâ Cæleſtius, Pelagiúſque damnati ſunt; quæ & Conſtantinopolim, & per totum orbem miſſa, ſubſcriptionibus ſanctorum Patrum eſt roborata, &c.*

Tractoria Zoſimi Epiſtola contra Pelagium & Cæleſtium.

Hujus Tractoriæ, non ut quidam perperam legerunt, & legendum eſſe propugnarunt, Tractatoriæ Epiſtolæ, non ſolùm meminit, ſed & ejus fragmenta quædam laudat S. Auguſtinus Epiſt. 157. ad Optatum. *Hæreſis nova, inquit, vel Autores, vel certè acerrimi, notiſſimique Suaſores cùm Pelagius & Cæleſtius extitiſſent, Conciliorum Epiſcopalium vigilantiâ in adjutorio Salvatoris, qui ſuam tuetur Eccleſiam, etiam à duobus venerabilibus Antiſtitibus Apoſtolicæ Sedis Papa Zoſimo & Papa Innocentio, niſi correcti etiam egerint pœnitentiam, toto Chriſtiano orbe damnati ſunt. De quibus exempla recentium Scripturarum, ſive quæ ſpecialiter ad Afros, ſive quæ univerſaliter ad omnes Epiſcopos, de memoratâ Sede manarant, ne fortè ad veſtram Sanctitatem nondùm pervenerint, vobis curavimus mitti, &c.*

De hac Tractoria S. Proſper lib. contra Collatorem hæc habet: *Africanorum Conciliorum Decretis beatæ recordationis Papa Zoſimus Sententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem, gladiô Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum.*

§. XI.

De Tertia Synodo Africana ſub Zoſimo.

ANno 418. Autumnali tempore, Plenaria totius Africæ Synodus Carthagine celebrata eſt, in quâ Zoſimi Papæ Epiſtolæ ad Afros, & ad totius orbis Epiſcopos perlectæ ſunt, & ſumma Patrum gratulatione exceptæ, qui datis ad Pontificem literis, gratias ipſi ampliſſimas egerunt. Id colligitur ex S. Proſpero lib. contra Collatorem cap. 10. *Erraverunt* (inquit ironicè) *Africani Epiſcopi ad eumdem Papam Zoſimum reſcribentes, eiúſque in Sententia hujus celebritate laudantes, cùm aiunt: Illud verò quod in literis tuis, quas ad univerſos curaſti eſſe mittendas, poſuiſti, dicens: Nos tamen inſtinctu Dei* (omnia enim bona ad Autorem ſuum referenda ſunt) *&c.* Ejuſdem Synodi meminit Autor Collectionis Capitulorum de Gratia, adnexæ Epiſtolæ Cæleſtini I. ad Gallos Epiſcopos, c. 8.

§. XII.

De aliis Synodis contra Pelagianos celebratis.

ANno Chriſti 423. Synodus Epiſcoporum ſecundæ Ciliciæ, Anazarbi, à Maximiano illius urbis Epiſcopo, adversùs Julianum Pelagianum celebrata eſt, ut colligitur ex Mario Mercatore in Præfatione ad Symbolum Theodori Mopſueſteni.

Anno 424. vel 425. habita eſt Conſtantinopoli Synodus ab Attico, in quâ Pelagiani damnati ſunt, & poſt damnationem Urbe Regia ejecti. Id habemus ex S. Proſpero, Carmine de Ingratis, c. 2. & ex Cæleſtino I. in Epiſtola ad Neſtorium, quæ inſerta eſt I. P. Concilii Epheſini cap. 18.

Eodem fermè tempore Cæleſtinus I. ſive congregatâ Romæ Synodo, ſive abſque Synodo, Cæleſtii, & fautorum ejus, Synodum Oecumenicam poſtulantium, ſupplicationem rejecit, eumque Italiæ finibus curavit extrudi, firmatis Deceſſorum ſuorum, & præcedentium Synodorum contra Pelagianam Hæreſim Decretis. Id teſtatur, S. Proſper lib. contra Collatorem, cap. 41. *Venerabilis* (inquit) *memoriæ Pontifex Cæleſtinus, cui ad Catholicæ Eccleſiæ præſidium multa Dominus gratiæ ſuæ dona largitus eſt, ſciens damnatis non examen judicii, ſed ſolum pœnitentiæ remedium eſſe præſtandum, Cæleſtium, quaſi non diſcuſſo negotio audientiam poſtulantem, totius Italiæ finibus juſſit extrudi: adeò & Præceſſorum ſuorum ſtatuta, & Decreta Synodalia inviolabiliter ſervanda cenſebat, ut quod ſemel meruerat abſcindi, nequaquàm admitteret retractari.*

S. Auguſtinus Pelagianorum querimoniam, cauſantium quòd ſua in Concilio Oecumenico dogmata ventilata & diſcuſſa non eſſent, egregiè refellit lib. 4. ad Bonifacium, c. ultimo. *Aut verò,* inquit, *Congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciês damnaretur: quaſi nulla hæreſis aliquando niſi Synodi Congregatione damnata ſit: cùm potiùs rariſſimæ inveniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit: multóque ſint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt, atque inde per cæteras terras devitandæ innoteſcere potuerunt. Verùm iſtorum ſuperbia, quæ tantùm ſe extollit adversùs Deum, ut non in illo velit, ſed potiùs in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis reſiſtente pervertere nequeunt, ſaltem commovere conantur: cùm potiùs vigilantiâ & diligentiâ Paſtorali, poſt factum illis competens ſufficienſque judicium, ubicumque iſti lupi apparuerint, conterendi ſint, ſive ut ſanentur atque mutentur, ſive ut ab aliorum ſalute, atque integritate vitentur.*

Synodus Oecumenica à Pelagianis poſtulantibus jure negata. Sufficiens enim judicium in eos latum à Romanis Pontificibus.

Eodem circiter anno 425. Africana Synodus in cauſa Leporii Monachi, qui Pelagiani erroris contagione contaminatus erat, ab Aurelio Carthaginenſi congregata eſt: in qua Patres, Libello emendationis, quem ipſis Monachus ille obtulerat, ſubſcripſerunt, eumque ad Gallicanos Epiſcopos miſerunt. De Leporio ſuperiùs actum. Artic. 1. §. 4.

Inter annum 42⅞ & 429. Synodus in Galliis habita eſt, quo in loco incertum. In ea Gallicani Epiſcopi auxilium rogati ab Eccleſia Anglicana adversùs Pelagianam hæreſim, autore Agricola Severiani Epiſcopi Pelagiani filio ſparſam, & mirum in modùm invaleſcentem, ſanctiſſimos duos Antiſtites Germanum Autiſſiodorenſem, & Lupum Trecenſem miſerunt, ad Catholicam fidem in Anglia defendendam:

fendendam: quos etiam Apoſtolicâ autoritate Cæleſtinus I. adauxit. Id habetur ex Proſpero in Chronico, ex Conſtantio Preſbytero in Vita S. Germani apud Surium 31. Julii, & ex Autore Vitæ S. Lupi, apud Surium 30. Julii. Sigebertus Britannicam SS. Germani & Lupi legationem refert ad annum Chriſti 456. & Sigeberto videtur favere Venerabilis Beda lib. 4. Hiſtoriæ Anglicanæ. At ratio temporum manifeſtè repugnat. Tunc enim temporis, neque Germanus ipſe, neque Cæleſtinus I. à quo ejus confirmata legatio eſt, ſuperfuit. Hic enim obiit anno 432. ille verò anno 445.

Proſper in Chronico illam refert legationem ad Conſulatum Florentii & Dionyſii, id eſt, ad annum 429. Legatur hac de re Marii Mercatoris Interpres P. Garnerius S. J. Diſſertatione 2. de Synodis in cauſa Pelagianorum habitis, ubi illam Synodum anno 427. vel 428. habitam, Arelate, Præſide Patroclo Arelatenſi Epiſcopo, conjecturis quibuſdam ingenioſè excogitatis probare nititur. Sed incertum eſſe iſtius Synodi locum, ac Præſidem, aſſerere mallem, donec certis probetur monumentis.

Verulamium, Verlam, vel S. Albans.

Anno Chriſti 429. Conventus Verolamii * in Anglia habitus eſt, in quo SS. Germanus & Lupus Pelagianos convicerunt, qui ad diſputandum contra fidem convenerant. Iſtius Conventûs ſive Collationis meminit Conſtantius Preſbyter in Vita S. Germani. Meminit & Beda lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum c. 17. Sed in Epocha lapſus eſt Vir Venerabilis: ipſam enim habitam tradidit anno 446. qui tertius erat à S. Germani obitu.

Anno Chriſti 430. Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Coſſ. Cæleſtinus I. in Synodo contra Neſtorium & ejus hæreſim Romæ congregata, Pelagianos Epiſcopos, qui Conſtantinopolim confugerant, & quos Neſtorius fovebat, iterum damnavit: ut conſtat ex Epiſtola iſtius Pontificis ad Neſtorium, quæ extat I. P. Concilii Epheſini, cap. 18. & ex Relatione Patrum Epheſinorum ad ipſum Cæleſtinum, quæ habetur Actione V.

§. XIII.

De Pelagianorum damnatione in Epheſina Synodo.

ANno Chriſti 431. congregata eſt Epheſi Oecumenica Synodus contra Neſtorium: in quâ cùm Sedis Apoſtolicæ Legati Geſta Romæ adversùs Pelagianos, quos Neſtorius fovebat, expoſuiſſent, à Patribus uno ore Pelagianorum damnatio conclamata eſt, ut ex Relatione Synodi ad Cæleſtinum conſtat. Duo Canones contra Pelagianos, qui Cæleſtiani nuncupantur, quòd Cæleſtius apud Epheſum Preſbyter conſecratus, ibidem Pelagio notior eſſet, inter Epheſinos leguntur: quorum unus ſic habet: *Si qui autem Clericorum defecerint, & auſi fuerint, vel privatim, vel publicè, Neſtorii, Celeſtiive ſequi dogmata, ſancitum eſt à ſancta Synodo iſtos quoque depoſitos eſſe.* Sic duo conſanguinei errores uno eodemque ictu percuſſi, uno velut tumulo ſepulti ſunt, cui S. Proſper hoc appendit Epitaphium:

Neſtoriana lues ſucceſſi Pelagiane,
Quæ tamen eſt utero progenerata meo.
Infælix miſera genitrix & filia nata,
Prodivi ex ipſo germine quod peperi:
Nam fundare arcem meritis prior orſa ſuperbis,
De Capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in ſumma armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui:
Et conſanguinea poſt triſtia vulnera fraudis,
Aſpera conſerui prælia fine pari.
Me tamen una dedit victam Sententia letho:
Illa volens iterum ſurgere, bis cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque ſepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima ſubit.

Quin iſtud Epitaphium à S. Proſpero conſcriptum ſit, nullus dubito, cùm ejus ſtylum & acumen omnino ſapiat, & planè conveniat cum Sententia ejuſdem Proſperi lib. contra Collatorem, cap. 41. ubi de Cæleſtino Papa ſic loquitur: *Per hunc virum etiam Orientales Eccleſiæ geminâ peſte purgatæ ſunt, quando Cyrillo Alexandrinæ urbis Antiſtiti, glorioſiſſimo fidei Catholicæ defenſori, ad exſecrandam Neſtorianam impietatem Apoſtolico auxiliatus eſt gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum proſternerentur.*

S c h o l i o n.

In iſtius Articuli Paragrapho VII. pag. 169. Edit. primæ; hanc Propoſitionem notans Religioſi Cenſores: *Zoſimus erravit error facti.*

R. *Zoſimum* Romanum Pontificem errore facti in cauſa Cæleſtii & Pelagii erraſſe, nemo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ peritus negaverit. Nonne enim erravit in facto, qui de Pelagio & Cæleſtio ſcribens, dolere ſe ſignificat quòd tales abſolutæ fidei velut hæretici accuſati fuiſſent, & in Africa damnati? Qui *Erotem* & *Lazarum*, *Timaſium* & *Jacobum* ſeverè perſtrinxit? Quod & ipſius Literis ad *Aurelium* & Africanos Epiſcopos compertum eſt. Idque *Facundus Hermianenſis* Lib. VII. cap 3. confirmat. Denique & Cardinalis *Baronius* ad annum 417. & *Henricus* Cardinalis *Norſius*, Hiſtoriæ Pelagianæ lib. 1. cap. XIII. & omnis eruditorum hominum natio, *Zoſimum* hac in cauſa errore facti deceptum fatentur.

ARTICULUS QUINTUS.

De Conſtitutionibus Imperatorum contra Pelagianos.

NOn ſolùm Conſtitutionibus Pontificum & Synodorum Decretis proſtrati ſunt Pelagiani, verùm etiam Chriſtianorum Imperatorum legibus, ut teſtantur Marius Mercator in Commonitorio, cap. 3. & S. Auguſtinus lib. de Peccato Originali, cap. 17. *In Autores*, inquit, *nefandi erroris Epiſcopalia Concilia, & Apoſtolica Sedes, univerſaque Romana Eccleſia, Romanumque Imperium, quod Deo propitio Chriſtianum eſt, rectiſſimè fuit commotum, donec reſipiſcant de diaboli laqueis.* Et lib. 3. adversùs Julianum, cap. 1. ubi ſic ipſum alloquitur: *Ne argumento miſerrimo utamini, quo univerſi utuntur Hæretici, quos à perniciosâ licentiâ Leges Imperatorum Catholicorum premunt. Omnes quippe hujuſmodi dicunt, quod ipſe dixiſti, laborare illam partem rationis inopia, quæ in differendo cùm terrorem ſubrogat, nullum à prudentibus impetrat, ſed cautum à meticuloſis extorquet aſſenſum.* Denique S. Proſper libro contra Collatorem idem teſtatur. *Sanctæ*, inquit, *memoriæ Bonifacius piiſſimorum Imperatorum Catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei, non ſolùm Apoſtolicis, ſed etiam Regiis utebatur Edictis.*

Primam contra Pelagianos Conſtitutionem edidit Honorius Imperator Ravennæ anno 418. quo Honorii XII. & Theodoſii VIII. conſignatur Conſulatus, ad Palladium PP. datam, pridie Calendas Maias. Eâ Lege ſtatuit pientiſſimus Imperator Cæleſtium atque Pelagium hæreſeos autores Roma expelli, eorum verò Sectatores ubicumque, & à quocumque, ſive Clerico, ſive Laïco, legitimè accuſatos, & convictos, exilii deportatione damnari. Hoc Edictum flagitantibus Africanis datum, antequam Zoſimus Pelagianos damnaret, Viri quidam Eruditi opinantur, alii rogante Zoſimo, alii proprio motu. Ut ut ſit, iis aſſentiri non poſſum qui ante promulgatum aſſerunt, quàm Zoſimus Cæleſtium Pelagiumque proſcripſiſſet. Iniqua enim fuiſſet juſſio Zoſimi Cæleſtium *ad pleniorem audientiam* vocantis, itiqua S. Auguſtini de Cæleſtii fuga exprobratio, ſi tunc temporis Urbe pulſus Imperatoris Edicto fuiſſet.

Hoc Edictum ediderunt Baronius ad annum Chriſti 418. Salmaſius in Euchariſtico, Uſſerius lib. de Britannicarum Eccleſiarum primordiis cap. 50. Labbæus Tom. 2. Conciliorum Baluzius in Appendice ad Salvianum, Noriſius lib. 1. Hiſtoriæ Pelagianæ cap. 13. & omnium emendatiſſimè Pariſinus Marii Mercatoris interpres P. Garnerius Diſſertat. 3. de Conſtitutionibus Imperatorum in cauſa Pelagii, cum variis Lectionibus, & eruditis Notis.

Ad Conſtitutionis hujuſce executionem Edictum dederunt Junius Quartus Palladius Præfectus Prætorio Italiæ, Monaxius PP. Orientis, & Agricola PP. Galliarum in ſingulis ſuarum Præfecturarum Diœceſibus una cum Lege Principis promulgandum.

Anno Chriſti 419. quo Monaxii & Plintæ Conſulatus adſcribitur, Honorius Imperator ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum Reſcriptum dedit 5. Idus Junii, quo priorem Conſtitutionem confirmans, decernit inſuper ut ſi quis Pelagium atque Cæleſtium in quacumque Provinciarum parte latitare non neſciens, aut propellere, aut prodere diſtuliſſet, præſcriptæ pœnæ, velut particeps ſubjaceret. Statuit etiam ut Pelagii & Cæleſtii damnationi qui ſubſcribere recuſarent Antiſtites, Epiſcopatûs amiſſione mulctati, communione in perpetuum privarentur. Sic Religioſiſſimus Princeps Pontificum & Synodorum Decreta contra Pelagianos executus eſt. Juſſionem Imperatoris Aurelius datâ ad omnes Byzacenæ, & Arzugitanæ Provinciæ Epiſcopos Epiſtola promulgavit.

Ad hoc impetrandum ab Honorio Reſcriptum; Alipium in Italiam ab Eccleſia Africana legatum ſcribit Cardinalis Annaliſta, quem eruditi Pelagianæ Hiſtoriæ Commentatores meritò refellunt. Cum enim datum eſt Reſcriptum, Alipius Carthagine verſabatur Synodi cauſâ, in quâ ſubortis gravibus diſſidiis de tranſmarinis appellationibus, Alipius in Seſſione habita 8. Cal. Junii ſententiam dixit, & 3. Cal. ejuſdem menſis Actis Synodi ſubſcripſit. Alii Valerium Comitem, Alipio & S. Auguſtino commendantibus, hoc obtinuiſſe Reſcriptum, non malè conjiciunt, idque colligunt ex Juliani querelis lib. 1. Operis Imperfecti & S. Auguſtini c. 9. & lib. 3. c. 35.

Anno Chriſti 421. Conſtantius in conſortium Imperii ab Honorio adſcitus, Cæleſtium, qui Epheſo ejectus, & in Italiam reverſus, ſeſe Urbi inſinuaverat, alioſque Pelagianos, Roma expelli, ita ut ne intra centeſimum quidem ab Urbe lapidem conſiſtere ſinerentur, dato ad Voluſianum Præfectum Reſcripto edixit. Hujus Reſcripti meminit Photius in Bibliotheca Cod. 53. Baronius, Uſſerius, & alii, Proſperi Chronographi teſtimonio decepti, illud ad annum 420. referunt. Sed ex Olympiodoro apud Photium, Cod. 80. ex pluribus Theodoſiani Codicis Legibus, ſeu Reſcriptis datis Coſſ. Euſtachio & Agricola, quibus Impp. Honorii, Theodoſii, & Conſtantii nomina adſcripta ſunt, & ex Theophane in Chronographia, præfatum Conſtantii Edictum ad annum 421. referendum eſſe, doctiſſimi Hiſtoriæ Pelagianæ Commentatores Noriſius & Garnerius optimè probant. [Noriſius lib. 1. Hiſtor. Pelag. cap. 20. Garner. in 1. P. Marii Mercat. Diſſert. 1.]

Anno 425. 7. Idus Julii, Valentinianus III. à Theodoſio deſignatus, ſed nondum inauguratus Imperator, Conſtitutionem contra Pelagianos edidit, ſive potiùs ejus nomine Placidia Auguſta ejus mater Imperium Occidentis regens, nondum enim ſeptennis Princeps erat. Aquileiæ data eſt, & ad Amacium Præfectum Prætorio Galliarum directa. Ejus ferendæ Legis occaſionem dedere tumultuantes *in Gallicanis regionibus* Pelagiani, ſive his vocibus ſeptem duntaxat Provinciæ ſignificentur, quarum ſingulis annis apud Arelatem conventus cogebatur, vocante

A Præfecto P. Galliarum, ſive omnes Diœceſes quæ Præfecturæ ſuberant, ipſæ nempe Galliæ, Britanniæ, & Hiſpaniæ. Tunc certè Pelagiana peſtis in Britanniis latiùs graſſabatur, & Imperatoriis Legibus, non minùs quàm Apoſtolicorum Virorum prædicationibus & curis, ipſam cohiberi opus erat. Ut ut ſit, Epiſcopos nefarium Pelagiani & Cæleſtiani dogmatis errorem ſequentes per Patroclum Arelatenſem Epiſcopum conveniri jubebat illa Conſtitutio: qui niſi intra viginti dies ex conventionis tempore errata corrigerent, Gallicanis regionibus expellerentur, atque in eorum locum Catholici ſubrogarentur Antiſtites. B

Anno 430. ineunte Theodoſius Junior, cui paulò ante Marius Mercator Commonitorium contra Pelagianos obtulerat, Cæleſtium, Julianum, cæteroſque Pelagianos Regia Urbe expelli juſſit, ut teſtatur idem Mercator in Titulo Commonitorii. Has Impp. Conſtitutiones generatim ſpectabat Gelaſius Papa Epiſt. 7. *Pelagium*, inquit, *Cæleſtium, Julianum, cæteroſque complures Oratoriæ facundiæ Viros in hac aſſertione probavimus fuiſſe convictos, & tam Eccleſiaſticis Conſtitutis, quàm Imperialibus percuſſos fuiſſe Præceptis.*

C

ARTICULUS SEXTUS.

De Pelagianæ Hæreſeos Debellatoribus.

§. I.

De laboribus ſancti Hieronymi contra Pelagianos.

PRimus fidei contra Pelagianos defenſor laudandus venit S. Hieronymus, de quo Sanctus Proſper in Carmine de Ingratis meritò cecinit;

D *Tunc etiam Bethlei præclari nominis hoſpes,*
Hebræo ſimul, & Graio, Latióque venuſtus
Eloquio, morum exemplum, Mundique Magiſter
Hieronymus, libris valde excellentibus hoſtem
Diſſecuit, noſcique dedit quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obſcurare tenebræ.

Scripſit autem contra Pelagianos S. Hieronymus Epiſtolam ad Marcellinum Tribunum de origine animarum, anno 411. ut Vitis Eruditis videtur. In ea quinque refert opiniones de origine animarum, nempe quòd vel in corpora labantur è cœlo ubi præextiterint, vel ex divina ſubſtantia tanquam particulæ de- E fluant, vel ex theſauro educantur, ubi olim conditæ, vel à Deo quotidie fiant, vel ſint ex traduce. Priores duas ut Hæreticas rejicit, tertiam explodit tanquam *Eccleſiaſticorum nonnullorum ſtultam perſuaſionem*, quartam amplectitur ut ſuam, quintam maximæ parti Occidentalium tribuit.

II. Scripſit S. Hieronymus Epiſtolam ad Creſiphontem contra Pelagianos, anno circiter 413. In hac Epiſtola S. Doctor diſputat adversùs librum Pelagii *de Natura*, & librum *Titulorum*: item adversùs librum Cæleſtii, cujus fit mentio in Geſtis Palæſtinis. Impugnat verò maximè Pelagii ἀπάθειαν F & ἀναμαρτησίαν Profert ibidem quatuor Pelagiani erroris capita. 1. *Homo poteſt eſſe ſine peccato, ſi velit.* 2. *Gratia Dei, ſine qua id homo poteſt, ipſum eſt liberum arbitrium. & lex Dei.* 3. *Unuſquiſque ſuo regitur arbitrio.* 4. *Facilia ſunt Dei mandata.*

III. Cùm verò in Epiſtola ad Creſiphontem plura adversùs Pelagium ſcripturum ſe pollicitus fuiſſet, precibus amicorum compulſus, tres Dialogorum libros adversùs Pelagium edidit anno 415. In iis Atticum & Critobulum induxit ſecum invicem diſceptantes: ille Catholicæ fidei cauſam propugnat, hic Pelagiana dogmata defendit. Ante Synodum Dioſpolitanam S. Hieronymum Opus illud elucu-

braſſe,

braſſe, ex Apologia Oroſii colligitur, contra Baronium. A In his Libris totus eſt in impugnatione τῆς ἀπαθείας Pelagianorum, & divinæ gratiæ neceſſitate commendandâ. Ad finem Libri tertii, de Peccato Originali ſuam dumtaxat proponit ſententiam, à prolixiori hujus argumenti tractatione ſibi ſuperſedendum eſſe cenſet, de quo jam S. Auguſtinus ſcripſerit, ne ſibi illud Horatii objiciatur, *In ſylvam ne ligna feras*: aut enim *eadem dicturum* ſe ait, quæ Auguſtinus, *ex ſuperfluo*: aut ſi nova, *à clariſſimo ingenio occupata eſſe meliora.*

IV. Deinde in Præfationibus quatuor ad Libros ſuos Commentariorum in Jeremiam, Pelagianos B etiam inſectatur S. Hieronymus, quamquam eorum parcat nomini.

§. II.

De Oroſii Presbyteri Apologia.

OROſius illuſtris Hiſpaniarum Preſbyter S. Hieronymo & S. Auguſtino amiciſſimus, poſt Hieroſolymitanam Synodum, in quâ adversùs Pelagium ſtrenuè egit, à Joanne Hieroſolymitano Epiſcopo malè exceptus, & Eccleſiâ, ad quam propter Encæniorum ſolemnitatem advenerat, ve- C lut blaſphemiæ reus expulſus eſt, quaſi aſſeruiſſet, *Hominem, nequidem cum Dei adjutorio, poſſe eſſe ſine peccato, & mandata Dei obſervare.* Quam calumniam ut repelleret, Apologiam conſcripſit, non ſuâ tantùm causâ, ſed fidei. Inſcribitur, *Apologeticus contra Pelagium, de arbitrii libertate.* Hanc edidit anno Chriſti 415. ante Synodum Dioſpolitanam.

Janſenius Apologiam abjudicans Oroſio confutatur.

Janſenius & Vuaſtelius Carmelita hanc Oroſio Apologiam abjudicant his rationibus freti. Primò, quòd Hiſtoriæ veritati repugnet Apologiſta, cùm ait habitam fuiſſe Hieroſolymis Synodum à Joanne Epiſcopo. Nam in causâ Pelagii nulla legitur in D Oriente congregata Synodus præter Dioſpolitanam, cui non Joannes Hieroſolymitanus, ſed Eulogius Cæſarienſis præfuit. Secundò, quòd hæc Apologia Novatianum errorem contineat: ſic enim habet cap. 10. Pelagium alloquens: *Scribæ non intelligentes veritatem, murmurant & dicunt: Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus? Et hic abolita eſſe judicat, qui Deum neſciat dimiſiſſe.* Et iterum: *Eum poſſe eſſe ſine peccato, qui aliquando peccaverit, impoſſibile eſt abſque ſola gratia baptiſmi, ubi ex perſona Domini dicitur: Remiſſa ſunt tibi peccata.* Et rurſus: *Ego in poteſtate habui peccare: liberari à peccato in poteſtate* E *non habeo.... Peccare, meum eſt; abſolvi, non meum.* Quibus verbis ſignificat non aliam eſſe datam Eccleſiæ à Chriſto poteſtatem remittendi peccata, quàm quæ eſt conferendi baptiſmi, & à ſolo Deo, non à Sacerdotibus remitti poſſe peccata poſt baptiſmum commiſſa.

Objiciunt tertiò, Apologiſtam de Chriſti divinitate jejunè omninò eſſe locutum, & voluiſſe Chriſtum Dei adjutorio indigere ut ſine peccato ſit. Quod his verbis ſignificatum volunt: *Dicis poſſe in hoc ſeculo eſſe hominem ſine peccato cum Dei adjutorio; Tu dicis, Poteſt homo: Ego dico, Poteſt Deus.* F

Denique objiciunt, Joannem Hieroſolymorum Epiſcopum, quem Auguſtinus *Sanctum* vocat, malè excipi ab Apologiſta. Verbis autem acerbioribus & injurioſis Epiſcopum allocutus non fuiſſet Oroſius.

Verùm illas objectiones diluere non eſt operoſum. Primam enim jam in antecesſum ſubvertimus, Articulo 3. §. 1. ubi oſtendimus ex S. Auguſtino lib. de Geſtis Palæſtinis, Synodum Preſbyterorum fuiſſe convocatam à Joanne Hieroſolymitano ante Dioſpolitanam, cui præfuit Eulogius Cæſarienſis. Legantur quæ S. Auguſtinus de Geſtis Palæſtinis ſcripſit cap. 11. 14. & 16. & cum iis conferatur Apologia quâ de agimus; & tanta inter Auguſtinum & Apologiſtam invenietur conſonantia, in iis quæ Hiſtoriam ſpectant, ut dici non poſſit hunc contra fidem hiſtoriæ peccare, quin hac Objectione S. Auguſtinus petatur.

Novatianum autem errorem hac in Apologia nemo videbit, cui notus fuerit Novatianorum de Pœnitentia error, cui Eccleſiæ ſenſus de impeccantia ac poſſibilitate implendi mandata fuerit exploratus. Volebat Pelagius tam facilia eſſe mandata Dei, ut homo, ſi voluerit, ipſa omni ex parte impleat nativis arbitrii liberi viribus. Reſpondet Oroſius, Poſſe quidem hominem divina obſervare mandata; ſed poteſtatem illam divinæ gratiæ ſubſidio commodari. Volebat Pelagius, poſſe hominem in hac vita carere omni peccato, nec ad id quidquam amplius requiri, quàm ut velit. Contra quem propugnat Oroſius, poſſe hominem carere peccato in hac vita, ſi Deus voluerit: Id enim homini gratiæ ſingularis beneficio præſtare poteſt, etſi nemini præſtiterit hactenus homini puro, præterquam Deiparæ Virgini. Abſque gratiâ autem baptiſmi neminem eſſe poſſe ſine peccato, vel dimitti peccata non poſſe, ait Oroſius, quia baptiſmus fundamentum eſt, quod niſi ſupponatur, Deus non remittit peccata per pœnitentiam. Quæ Apologiſtæ doctrina penitus conſona eſt S. Auguſtino lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 33. ſcribenti: Sic accipiendum eſſe quod ait Apoſtolus; * *Chriſtus dilexit Eccleſiam, & tradidit ſemetipſum pro ea, ut eam ſanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam aut rugam.* Sic, inquam, accipiendum eſſe, *Ut eodem lavacro regenerationis & verbo ſanctificationis omnia prorſus mala hominum regeneratorum mundentur atque ſanentur, non ſolùm peccata, quæ omnia nunc remittuntur in baptiſmo, ſed etiam quæ poſteriùs humanâ ignorantiâ. vel infirmitate contrahuntur; non ut baptiſma quoties peccatur, toties repetatur; ſed quia ipſo quod ſemel datur, fit ut non ſolùm antea, verùm etiam poſtea, quorumlibet peccatorum venia Fidelibus impetretur. Quid enim prodeſſet vel ante baptiſmum pœnitentia, niſi baptiſmus ſequeretur; vel poſtea niſi præcederet? In ipsâ quoque Dominica Oratione, quæ quotidiana eſt noſtra mundatio, quo fructu, quo effectu diceretur: Dimitte nobis debita noſtra, niſi ab iis qui baptizati ſunt diceretur?*

* Epheſ. 5.

Tertiæ objectionis nequaquam firmius eſt fundamentum: His enim verbis Apologiſtæ Pelagium alloquentis: *Dicis poſſe in hoc ſæculo eſſe hominem ſine peccato cum Dei adjutorio; tu dicis, Poteſt homo; ego dico, Poteſt Deus.* His, inquam, verbis non ſignificatur Chriſtum indigere Dei adjutorio ut non peccet, ut quidam fingunt, umbram ut habeant contra quam luctentur: ſed ſenſus eſt, poteſtatem illam, quâ homo dicitur eſſe poſſe ſine peccato cum Dei adjutorio, non eſſe hominis quaſi nativam, & ſolas arbitrii liberi vires à Deo Creatore acceptas, ac ordinario ipſius concurſu ſuſtentatas: ſed eſſe Dei propriam, & ſingulari ejus gratiâ & miſericordiâ conferendam. Nec verò de Chriſti divinitate jejunè locutum Apologiſtam conſentiet, qui hæc ipſius verba cap. 21. perlegerit: *Hic ergo Chriſtus Dominus noſter, hic, inquam, Filius Dei, in virtute Patris & gloria, quæ in principio condidit, redemit in medio, etiam in noviſſimo judicabit.* Et paulò antea: *Ipſe eſt Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, de quo Joannes uſque ad ipſam penè inacceſſibilem lucem introductus exclamat: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum; omnia per ipſum facta ſunt, &c.*

Denique quarta objectio non probat Apologiam Oroſio

Oroſio eſſe abjudicandam. Quantumvis enim acerba videantur quæ de Joanne Hieroſolymitano ſcripſit Apologiſta, acerbiora non ſunt iis quæ adversùs errores Joannis Hieroſolymitani ſcripſit S. Hieronymus; vel iis duriora, quæ S. Auguſtinus de ipſo ſcribit eo ipſo in Opere in quo eum *Sanctum* vocat, ſcilicet in libro de Geſtis Palæſtinis: ubi eum calumniam Oroſio intuliſſe innuit, & à Latino interprete, quo Pelagius utebatur, deceptum. En S. Auguſtini verba: *Quidquid dixit Epiſcopus Joannes de abſentibus fratribus noſtris ſive Coepiſcopis Erote ac Lazaro; ſive de Presbytero Oroſio, ſive de aliis, credo quod intelligat ad eorum præjudicium non valere. Si enim præſentes eſſent, poſſent eum fortaſſe, abſit ut dicam, convincere de mendacio, ſed fortè commemorare quid fuiſſet oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres, & ſine ſtudio mentiendi, certè aliena lingua minùs intellecta nonnullâ difficultate.* His autem omnino conſona ſunt quæ habet Oroſius. Is enim de Joanne Hieroſolymitano modeſtè loquitur, & unum in Pelagium, ejuſque interpretem invehitur. *Concedendum eſt magis*, inquit, *ut Interpres erraſſe dicendo, quàm Epiſcopus audiendo finxiſſe videatur.*

Lib de Geſtis Palæſt. c. 16.

Fatendum tamen eſt hujus Apologiæ poſtremam partem quæ ex libro S. Auguſtini *De Natura & Gratia*, excepta eſt, meritò ab Eruditis reſcindi: ſiquidem in Palæſtinam antè profectus erat Oroſius, quàm librum De Natura & Gratia S. Auguſtinus abſolviſſet, ut colligitur ex Epiſtola ipſius 102. ad Evodium.

§. III.

De Scriptis S. Auguſtini adverſus Pelagianos.

CAtholicum adversùs Pelagianos bellum duce potiſſimùm S. Auguſtino confectum eſt, teſte S. Proſpero initio Libri contra Collatorem. *Viginti ampliùs annis*, inquit, *contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus Viri ductu pugnat & vincit. Vincit, dico, quia non patitur reſpirare quos vicit, & in quorum excidium unam cunctorum Sacerdotum manu ſententiam ſcripſit.* Et in Carmine de Ingratis, cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege ſancto
Inſanas pepulere feras, induſtria major,
Majus opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occurſu eſt præventus, mille viarum.
Inſidiis aditum non reperientibus ullum.
Cùmque foris rabies avidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes;
Ne mentes ullarum ovium corrumpere poſſet,
Non dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore Viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina Librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites humileſque bibunt, campiſque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

Primum autem quod contra Pelagianos exaravit Opus, fuere Libri tres ad Marcellinum, *De Peccatorum Meritis & Remiſſionibus*, anno 412. editi, quos S. Auguſtinus lib. 2. Retractationum c. 33. recognoſcit. In primo Adamum, niſi peccaſſet, non moriturum, ejuſque poſteros originalis peccati reos naſci, & ad ejus remiſſionem baptizari demonſtrat. In ſecundo quatuor ſibi proponit ac ſolvit quæſtiones. 1. *Utrum poſſit homo eſſe ſine peccato?* 2. *Utrum ſit?* 3. *Si non eſt, cùm poſſet eſſe, cur non ſit?* 4. *Utrum qui omnino nunquam ullum peccatum habuerit, non ſolum quiſquam ſit; verum etiam potuerit aliquando eſſe, vel poſſit?* In 3. quibuſdam Pelagii argumentationibus, quæ in ejus Commentariis ſuper Epiſtolas S. Pauli legebantur, reſpondet. Cæterùm Pelagii parcit nomini in duobus prioribus Libris: illum non ſine laude aliqua nominat in tertio, quia ejus vita prædicabatur à multis. Poſt Carthaginenſe Judicium, in quo Cæleſtius excommunicationem meruerat, à ſe compoſitos S. Auguſtinus teſtatur.

II. Eodem anno Honoratus vir eruditus, & S. Auguſtino dudum amiciſſimus, cui Librum *De Utilitate credendi* ipſe nuncupaverat, ut eum à Manichæorum Secta converteret ad Fidem, quinque ſolutionem quæſtionum S. Doctorem rogaverat, cui S. Auguſtinus reſpondens Epiſtola 120. ſextam addidit quæſtionem, *De Gratia Novi Teſtamenti*, contra Pelagianorum errores, quorum venenum jam Carthagine diffundebatur. Hoc Opus elaborabat S. Auguſtinus, cùm Epiſtolam 158. ad Marcellinum ſcripſit, tres Libros ſupra dictos à mendis Notariorum purgatos ad ipſum remittens.

III. Marcellinus libros de Peccatorum Meritis & Remiſſione legens, cùm in ſecundo ad eum locum perveniſſet, quo S. Auguſtinus ſcripſerat, fieri poſſe ut ſit homo ſine peccato, ſi voluntas ejus non deſit, ope adjuvante divina, quamvis nemo tam perfectæ juſtitiæ in hac vita vel fuerit, vel ſit, vel futurus ſit: eâ difficultate permotus eſt, quæſivitque à S. Auguſtino, quomodo poſſet fieri, cujus rei deeſt exemplum. Hanc ſolvit quæſtionem S. Doctor lib. *De Spiritu & Litera* * ad eumdem Marcellinum ſcripto, eodem anno 412. Eo in libro, multa Deo adjuvante, ab homine fieri poſſe oſtendit, quę tamen à nemine mortalium facta uſpiam leguntur. Tum Legem ſine gratia ad peccata vitanda non ſufficere demonſtrat: Gratiæ denique divinæ fidem eſſe deputandam. Hunc librum recenſet S. Auguſtinus lib. 2. Retractationum c. 37.

* Hunc Librũ 5. Tom. Aug. Operum malè poſitum, ſuo reſtituerunt loco doctiſſimi PP. Benedictini; & inter alios contra Pelagianam Hæreſim à S. Doctore editos, ordine ſuo ediderunt.

IV. Anno 413. S. Auguſtinus Carthagine ab Aurelio rogatus, in Baſilica Majori adversùs Pelagianos Sermonem habuit, qui inter ipſius de Verbis Apoſtoli Sermones 14. numeratur. In eo de baptiſmo parvulorum diſſeruit, eoſque naſci peccati originalis labe inquinatos, & regno Cœlorum excludi, ſi abſque baptiſmo decedant, luculentiſſimè probavit ex Scripturis, & fictitium eſſe tertium locum, ubi in Chriſto non regenerati beatam vitam agere poſſint. Quòd verò S. Cypriani autoritate maximum orationi ſuæ pondus acceſſurum noviſſet, ejus Epiſtolam ad Fidum, *De Baptiſmo infantium*, populo perlegit, eâque Pelagianorum errorem oſtendit præfocari. Meminit hujus Sermonis lib. de Geſtis Palæſtinis, cap. 11. De eodem antea peroraverat argumento in Natali S. Joannis, ut colligitur ex ipſo Sermone 14. *De Verbis Apoſtoli.*

V. Anno 414. cùm Syracuſis Pelagii diſcipuli novis quæſtionibus Eccleſiæ pacem turbarent, Hilarius Laicus his de quæſtionibus S. Auguſtinum per Literas interrogavit: cui reſpondit S. Doctor Epiſtola 89. quam propter prolixitatem librum vocat, lib. de Geſtis Palæſtinis cap. 11. In ea pluribus demonſtrat, 1. Neminem in hac vita ita juſtitiæ perfectione proficere, ut ſine ullo vivat omninò peccato. 2. Damnari infantes ante ſuſceptum baptiſmum morte præventos, quia originali peccato obſtricti naſcuntur. 3. Liberum arbitrium ad Dominica præcepta implenda non ſufficere, ſed opus eſſe gratia divina & Spiritûs Sancti dono, quo ad opera bona adjuvetur. 4. Divites regnum Dei ingredi poſſe, nec teneri ad omnia ſua pauperibus eroganda. 5. Cavendum eſſe, quantùm fieri poteſt, juramentum, ne jurandi conſuetudine in perjurium ſæpe cadatur.

Eodem anno Paulus & Eutropius Epiſcopi, Commonitorium de aliquantis Hæreſibus, ut Oroſius in Apologia loquitur, ſive librum Cæleſtii ſexdecim definitiones aut ratiocinationes continentem, quibus probare nitebatur hominem ſolis arbitrii liberi viribus eſſe poſſe ſine peccato, ad S. Auguſtinum miſerunt. Has definitiones confutavit S. Doctor edito

libro *De Perfectione Juſtitiæ*, cujus Poſſidius, S. Proſper ad finem libri contra Collatorem, & S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 2. ut verè Auguſtiniani meminerunt. Eo in Libro conſtanter docet, vitari poſſe peccatum, ſi natura vitiata ſanetur gratiâ Dei: quæ in tantum ſana non eſt, in quantum id quod faciendum eſt aut cæcitate non videt, aut infirmitate non implet. Non eſſe opus liberis Liberatore, ſed ſervis, ut eis dicat gratulatio libertatis: *Salvaſti de neceſſitatibus animam meam.* Ipſam ſanitatem eſſe veram libertatem, quæ non periiſſet, ſi bona permanſiſſet voluntas. Neminem eam juſtitiæ perfectionem in hac mortali vita conſequi poſſe, ut non ſit ei orandum & dicendum, *Dimitte nobis debita noſtra.* Generalem divinæ Legis prohibitionem eſſe, *Non concupiſces*; generalem juſſionem, *Diliges* Neutrum in hac vita omni ex parte impleri. Reſpondet denique Cæleſtii Objectis ex Scriptura ſacra petitis.

VI. Anno 415. religioſi adoleſcentes Timaſius & Jacobus, quibus hæreſim ſuam Pelagius afflaverat, ab ea S. Auguſtini operâ converſi, Pelagii librum quô naturam hominis contra Dei gratiam defendebat, ad S. Auguſtinum tranſmiſerunt, cui S. Doctor reſpondit edito libro *De Natura & Gratia.* Hujus Libri ipſe meminit Auguſtinus lib. de Geſtis Palæſtinis, cap. 23. & 24. Epiſt. 95. ad Innocentium I. nomine quinque Epiſcoporum datâ, Epiſt. 102. ad Evodium, & lib. 2. Retractationum cap. 42. Eo in Libro docet S. Doctor, nec legi, nec naturæ juſtitiam hominis eſſe tribuendam. Naturam hominis primitus inculpatam, & ſine ullo vitio creatam: naturam verò iſtam hominis, quâ unuſquiſque ex Adam naſcitur, jam Medico indigere, quia ſana non eſt. Gratiam Chriſti ſine qua nec infantes, nec ætate grandes ſalvi fieri poſſunt, non meritis reddi, ſed gratis dari. Univerſam generis humani maſſam pœnas debere, nec Deum injuſtitiæ arguendum, ſi omnibus debitum damnationis ſupplicium redderet. Parvulos, quibus per Chriſti baptiſmum ſubveniri non potuit, non admitti in Regnum Cœlorum. Orandum eſſe non ſolùm ut præterita peccata expientur, ſed ut futura vitentur. Quod licet non fiat niſi voluntas adſit; tamen ut fiat, voluntas ſola non ſufficit. Peccato, etſi ſubſtantia non ſit, vitiari naturam, ſicut abſtinentiâ à cibo, quæ ſubſtantia non eſt, natura langueſcit. Idem eſſe peccatum, & pœnam peccati: prævaricatorem Legis dignè deſeri luce veritatis, qua deſertus fit cæcus, & plus neceſſe eſt offendat, & cadendo vexetur, vexatuſque non ſurgat, ut ideo tantùm audiat vocem Legis, quâ admoneatur implorare gratiam Salvatoris. Deum tamen non deſerere, niſi dignos deſeri. Deum gratiâ ſuâ non ſolùm delere quod peccavimus, ſed etiam præſtare ne peccemus. In ſanandis peccatorum morbis Deum agere judicio ſuo, nec ordinem ſanandi accipere ab ægroto: ipſum aliquantùm hominem deſerere, ut ſciat illud unde ſuperbit, non ſuum, ſed ejus eſſe, & diſcat ſuperbus non eſſe. Neminem Sanctorum, Deiparâ Virgine exceptâ, vixiſſe ſine peccato. Poſſibilitatem non peccandi, non naturæ, ſed gratiæ medicinali Salvatoris tribuendam: quæ poſſibilitas, ſanatâ & adjutâ hominis voluntate, ſimul cum effectu in Sanctis provenit. Quòd contraria ſit caro ſpiritui, vitium eſſe, non naturam: Unde, inquit, gratia medicinalis quæratur, & Controverſia finiatur. Reſpondet etiam S. Auguſtinus, Doctorum Eccleſiaſticorum teſtimoniis, quibus ad errorum ſuorum defenſionem abutebatur Pelagius, ſcilicet Hilarii, Ambroſii, Hieronymi, & ſuiipſius in libris de Libero Arbitrio. Docet tandem Deum juſtum & bonum non potuiſſe impoſſibilia præcipere; hinc nos admoneri & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus: omnia eſſe facilia charitati, cui uni Chriſti ſarcina levis eſt.

A Charitatem inchoatam, eſſe inchoatam juſtitiam: charitatem provectam, provectam juſtitiam; charitatem magnam, magnam juſtitiam; charitatem perfectam, perfectam juſtitiam.

VII. Anno Chriſti 416. Epiſtolam ad Joannem Hieroſolymitanum dedit S. Auguſtinus, quâ ipſum fraternâ caritate monuit, ne ſibi à Pelagio illudi ſineret, rogavitque ut Geſta Dioſpolitanæ Synodi tranſmitteret in Africam. Extat inter Auguſtinianas Epiſtolas 252. Scripta eſt eodem anno Epiſtola 94. ad Hilarium Epiſcopum, quâ Pelagianos errores ipſi expoſuit. Scriptam eſſe poſt Concilia Carthaginenſe B & Milevitanum, S. Auguſtinus ipſe teſtatur, & ante latam ab Innocentio Papa in Pelagianos ſententiam. Quô tempore Pelagiani nondum erant ab Eccleſia ſeparati. *Nova quædam hæreſis*, inquit, *inimica gratiæ Chriſti contra Eccleſiam Chriſti conatur exurgere, ſed nondum evidenter ab Eccleſia ſeparata eſt.*

VIII. Anno 417. S. Auguſtinus Sermonem ſecundum *de Verbis Apoſtoli* habuit, damnatâ jam ab Innocentio Hæreſi Pelagiana, ut conſtat ex his ipſius verbis: *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam Reſcripta venerunt.* C *Cauſa finita eſt, utinam aliquando finiatur error. Ergo ut advertant, monemus: ut inſtruantur, docemus: ut mutentur, oramus.*

Eodem anno librum *De Geſtis Palæſtinis*, ſive *De Geſtis Pelagii*, S. Doctor edidit, quo Dioſpolitanæ Synodi Acta recenſet, ac demonſtrat Pelagium illuſiſſe Patribus Græcis, ut Catholicus apud eos audiretur, & dogma tamen Catholicum confiteri coactum eſſe, quod ſuis poſtmodum libris perfidioſè oppugnaverat.

Ad eumdem annum referenda eſt Epiſtola S. Auguſtini & Alipii *ad Julianam* Demetriadis Virginis Matrem, quâ Matrem & filiam adversùs Pelagia- D nam Hæreſim munit.

Eo tandem anno ſcripſit Epiſtolam *ad Dardanum, De Præſentia Dei*, quâ Pelagianam Hæreſim etiam impugnat, quanquam tacito nomine. Hanc librum vocat lib. 2. Retractationum cap. 49.

IX. Anno Chriſti 418. Alipius & Auguſtinus data *ad Paulinum* communi Epiſtolâ, quæ inter Auguſtinianas 106. numeratur, ipſum monuerunt, ne ſe à Pelagio, quem olim plurimùm amaverat, falli pateretur, ipſumque de omnibus Hæreſeos ipſius capitibus docuerunt, miſeruntque unà cum Epiſtola Relationes Conciliorum Carthaginenſis & Milevitani E ad Innocentium Papam, & Innocentii ipſius Reſcripta, quibus Pelagiana damnata erat Hæreſis. Jam ad Superos migraverat Innocentius, quem *Beatæ memoriæ* vocat. In eadem Epiſtola de prædeſtinatione & reprobatione egregiè diſſerit S. Doctor.

X. Eodem anno, duæ *ad Sixtum Presbyterum* Epiſtolæ à S. Auguſtino ſcriptæ ſunt: brevior una per Albinum Acoluthum, prolixior altera per Firmum Preſbyterum. Sixtum religioſiſſimum Sacerdotem, qui poſtea Summus Pontifex fuit, ſibi favere gloriati fuerant Pelagiani, quam à ſe ut amoveret ſuſpicionem, in frequentiſſimo populi conventu adversùs ipſos conclamaverat anathema. F Scripſerat deinde ad Aurelium Carthaginenſem, & ad Auguſtinum & Alipium, ut eos de fidei ſuæ integritate, & de Catholico adversùs Pelagianos odio faceret certiores. Ipſi reſpondit S. Auguſtinus duibus Epiſtolis hoc anno datis, quibus & rectam de Gratia Chriſti ſententiam, & zelum adversùs ipſius hoſtes ardentiſſimum eſt gratulatus. Tunc damnatâ per Zoſimum Pelagianâ Hæreſi, & miſſis per totum orbem Tractoriis de ipſius damnatione Literis, Imperatoris etiam Conſtitutione adversùs eoſdem promulgatâ, palam errores propugnare ſuos Hæretici non audebant, ſed eos clam inſuſurrabant ſimplicioribus,

ſimplicioribus, ut S. Auguſtinus in priori Epiſtolâ teſtatur. Secunda Epiſtola, quæ prolixior eſt, & totius Catholicæ Doctrinæ adverſus Pelagianos compendium, demonſtrat ex eadem maſſâ, originali peccato infectâ, alios miſericorditer liberari, aliis juſtè in eadem perditionis maſſâ relictis. Nulla merita gratiam ſupponere, quia meritis impii gratia non debetur, ſed pœna. Fidem eſſe gratuitum Dei donum. Orationem ipſam inter gratiæ munera cenſendam. Nullam adverſùs inſcrutabilia Dei judicia proferri poſſe legitimam excuſationem; quia qui malè vivunt, de ſuo malè vivunt, vel quod originale traxerunt, vel quod inſuper addiderunt; & quia ſi excuſatio juſta eſſet, non jam gratia, ſed juſtitia homines à peccatis liberaret. Eos qui Deum in gratuita gratiæ largitione acceptorem fieri perſonarum objiciunt, totas argumentationis humanæ vires in parvulis perdere, quorum tam multi ſine ullis meritis ſalvantur. Jacob ſine meritis electum; Eſau ex originalis peccati merito reprobatum. Non damnari parvulos ob peccata, quæ commiſſuros ipſos prævidit Deus, ſi viverent, quia non commiſſorum peccatorum Deus non eſt ultor. Peccati originalis transfuſionem in omnes homines probat ex baptiſmo & ejus ceremoniis.

Eodem tempore ſcripſit S. Auguſtinus Epiſtolam ad Optatum *De Origine Animæ*.

Ad hunc etiam annum referendus eſt Liber primus *De Nuptiis & Concupiſcentia*, Valerio Comiti nuncupatus, apud quem nonnulli S. Auguſtino impoſuerant, quòd originale peccatum aſſerendo, nuptias damnaret. Eo in Opere docet, Carnalis concupiſcentiæ malum, propter quod homo, qui per illam naſcitur, trahit originale peccatum, diſcernendum eſſe à bonitate nuptiarum. Ex hac concupiſcentia carnis quod naſcitur, mundo, non Deo naſci. Hujus reatum regenerationem ſolam dimittere, quem generatio trahit. Etiam parvulos filios redemptorum ſub diaboli eſſe poteſtate captivos, niſi inde lavacro regenerationis, & Chriſti Sanguine redimantur. Ut quod dimiſſum eſt in parente, trahatur in prolem, miris modis fieri, ſed tamen fieri. Id oleæ & oleaſtri exemplo aliquatenus intelligi. Concupiſcentiam in regeneratis manere, ſed in peccatum non imputari. Denique egregio S. Ambroſii, quem Pelagius laudaverat, teſtimonio librum concludens, ait: *Pœniteat ergo eum quod ſenſit adverſùs Ambroſium, ne pœniteat eum quod ſic laudavit Ambroſium.*

Eodem anno 418. duos ad Albinum, Pinianum & Melaniam contra Pelagium & Cæleſtium libros S. Auguſtinus ſcripſit, unum *De Gratia Chriſti*, alterum *De Peccato Originali*, damnatâ jam à Zoſimo Pelagiana hæreſi, ut teſtatur ipſe lib. 2. Retractationum cap. 50. Scribendi occaſio hæc fuit. Cum Pelagio egerant nobiliſſimi conjuges, ut hæreſim, cujus infamiâ laborabat, ſcripto damnaret, gratiamque Dei ac peccatum originale fateretur. Eorum votis annuere viſus eſt Hereſiarcha: ſiquidem de gratia coram ipſis dixit: *Anathema qui ſentit, vel dicit gratiam Dei, quâ Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere, non ſolum per ſingulas horas, aut per ſingula momenta, ſed etiam per ſingulos actus noſtros non eſſe neceſſariam.* De peccato verò originali profeſſus eſt, *Iiſdem Sacramenti verbis debere baptizari parvulos, quibus & majores.* Hinc maximam concepere lætitiam Pinianus & Melania, quam in S. Auguſtini ſinum, datis ad ipſum literis protinus effuderunt. His acceptis, Auguſtinus duos, de quibus agimus, libros ſtatim conſcripſit. In primo oſtendit, Pelagium gratiam Chriſti nomine tenus adſtruere, neque illam à libero arbitrio, Lege, doctrinâ Evangelicâ, aut exemplo Chriſti diſtinguere; ſecundùm illum, ſolam poſſibilitatem, non verò voluntatem & actionem gratiâ adjuvari, dari illam ex meritis, & ad hoc tantùm ut faciliùs diaboli tentationibus reſiſtamus. Expendit varia Pelagii teſtimonia, ex ipſius libris excerpta, omneſque ejus artes & technas aperit. In ſecundo libro oſtendit Cæleſtium, tum Carthagine in Epiſcopali Judicio, cùm Romæ in Libello quem Zoſimo obtulit, peccatum originale negaſſe: Pelagium eadem ſentire; quamvis errores ſuos in Palæſtina Synodo anathematizaverit. Non ſequi ex originali peccato, malas eſſe nuptias, nec eis imputandum malum libidinis, quod etſi non eſſet, nuptiæ tamen eſſent, quarum bonum non aufertur iſto malo, ſed ab eis hoc malum in uſum vertitur bonum. Ex Baptiſmo, ejuſque ceremoniis, exorciſmo ſcilicet, exſufflatione, & abrenuntiatione Satanæ oſtendi parvulos à captivatore peſſimo ad optimum Redemptorem tranſire. Hunc denique librum, ut & præcedentem, inſigni S. Ambroſii teſtimonio concludit.

Albinæ, quæ Melaniæ mater & Piniani ſocrus erat, Piniano ipſi & Melaniæ nobiliſſimis conjugibus nuncupati ſunt iſti libri; quos initio S. Auguſtinus his verbis alloquitur: *Quantùm de veſtra corporali, & maximè ſpiritali ſalute gaudeamus, ſinceriſſimi fratres, dilecti à Deo, Albine, Piniane, & Melania, quia effari non poſſumus, vobis cogitandum credendumque committimus.* Pro Albino, Albinam ſubſtituendam arbitratur Baronius, aut Albinum filium Melaniæ fratrem intelligendum monet. Sed ab eruditis Hiſtoriæ Pelagianæ Commentatoribus meritò emendatur, qui notant ea ætate fœminas maſculina nominis inflexione à Viris Doctis nominatas fuiſſe. Sic Paulæ filia non Euſtochia, ſed Euſtochium dicta eſt. Et S. Paulinus Epiſtola inter Auguſtinianas 249. Melaniam Melanium nuncupavit.

Emendatur Baronius.

Anno 420. S. Auguſtinus Juliani objecta adverſùs priorem ſuum de Nuptiis & Concupiſcentia librum, quorum excerpta quædam à Valerio Comite tranſmiſſa detulerat ad ipſum Alipius, edito altero ejuſdem argumenti libro confutavit.

Per idem tempus Vincentius Victor, Juvenis, cui plus audaciæ inerat quam doctrinæ, cùm in Mauritania Cæſarienſi, apud Hiſpanum quemdam Presbyterum Petrum, Opuſculum S. Auguſtini inveniſſet, in quo ſuam de origine Animæ dubitationem proponebat, duos contra S. Doctorem conſcripſit libros, quos ad ipſum miſit Renatus Monachus, ejus ſtudioſiſſimus. Iis quatuor Libris reſpondit S. Auguſtinus, cunctationem de origine Animarum ſuam defendens, & multos errores Vincentii Victoris redarguens, quos tamen ipſum correxiſſe & emendationis ſuæ ſcripta ad ſe miſiſſe, idem S. Doctor teſtatur lib. 2. Retractationum cap. 56. Hi autem ſunt errores in quos Vincentius ille impegit. Primo ſcripſerat, Animam ita eſſe à Deo factam, ut eam non ex nihilo fecerit, ſed ex ſemetipſo, & eam eſſe particulam quamdam halitûs naturæ Dei. 2. Per infinitum tempus atque ita ſemper Deum animas dare, ſicut ſemper eſt ipſe qui dat. 3. Animam meritum aliquod perdidiſſe per carnem, & per eam meruiſſe inquinari. 4. Infantes ante baptiſmum morte præventos pervenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum. 5. Quos Dominus prædeſtinavit ad baptiſmum, prædeſtinationi ejus eripi poſſe, & ante defungi, quàm in eis fuerit, quod Omnipotens prædeſtinavit, impletum. 6. De Infantibus, qui priuſquam renaſcantur in Chriſto, morte præveniuntur, ſcriptum eſſe: *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum ejus*, &c. 7. Aliquas manſiones eſſe extra regnum Dei, quas eſſe Dominus dixit in domo Patris ſui. 8. Sacrificium Chriſtianorum pro iis qui non baptizati de corpore exierunt, offerendum. 9.

Aliquos

quos eorum, qui ſine baptiſmo Chriſti ex hac vita emigraverint, interim non ire in Regnum Cœlorum, ſed in Paradiſum; poſtea verò in Reſurrectione Mortuorum etiam ad Regni Cœlorum beatitudinem pervenire. Hos errores breviter S. Auguſtinus refellit, & ad eos corrigendos Juvenem hortatur. Diſcimus autem ex S. Doctore, Victorem illum Donatiſtam olim fuiſſe, ſive Rogatianum, & à Vincentio Rogati ſucceſſore cognominari voluiſſe Vincentium; illudque cognomen etiam poſt converſionem ſuam retinuiſſe: Imò & jactitaſſe quòd Vincentius ille, cujus fictitiam ſanctitatem venerabatur, ipſi apparuiſſet, & ad libros contra ipſum Auguſtinum ſcribendos illum adjuviſſet. Quamobrem S. Doctor ſic illum redarguit: *Nolumus te habere tale cognomentum, tanquam ſis Heretici mortui monumentum. Nolumus talem titulum habere librum tuum, qualem falſum eſſe diceremus, ſi in ejus ſepulchro legeremus. Non enim Vincentium Victorem ſcimus eſſe, ſed victum; & utinam fructuosè, ſicut te vinci volumus veritate. Aſtutè autem putaris & callidè, cùm libros tuos, quos credi cupis illo tibi revelante dictatos, appellas Vincentii Victoris, non tam Vincentium te, quàm illum vocari voluiſſe Victorem, velut tibi revelando quæ ſcriberes, viciſſet errorem.*

Eodem anno 420. duas Juliani Pelagiani Epiſtolas, quarum unam Romam miſerat, alteram Theſſalonicam, cum aliis ſeptemdecim Epiſcopis Pelagianis, S. Auguſtinus confutavit quatuor libris *Bonifacio* Romano Pontifici nuncupatis, & ejus examini atque judicio ſubjectis, ut patet ex 1. cap. lib. 1. *Cùm verò*, inquit, *non deſinant fremere ad Dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto pretio redemptas oves aditus undecumque rimari; communiſque ſit omnibus nobis, qui fungimur Epiſcopatus officio, quamvis ipſe in eo præmineas celſiore faſtigio, ſpecula Paſtoralis: facio quod poſſum pro mei particula muneris, quantùm mihi Dominus adjuvantibus orationibus tuis donare dignatur, ut peſtilentibus & inſidiantibus eorum Scriptis medentia & munientia Scripta prætendam.... Hæc ergo, quæ iſtis duabus Epiſtolis illorum iſta Diſputatione reſpondeo, ad tuam potiſſimùm dirigere Sanctitatem, non tam diſcenda, quàm examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda, conſtitui.*

Romani Pontificis prænunciatio.

His in libris & Pelagianorum calumnias in Eccleſiæ doctrinam refellit, & Catholicam de peccato originis, & de gratia Chriſti veritatem propugnat. Oſtendit Eccleſiam mediâ viâ incedere, Manichæos inter & Pelagianos, in laude creaturæ, in laude nuptiarum, in laude legis, in laude liberi arbitrii, in laude Sanctorum. Quæ hac de re habet S. Doctor, cap. 9. libri tertii, egregia planè ſunt. *Homo*, inquit, *dum naſcitur, quia bonum aliquid eſt in quantum homo eſt, Manichæum redarguit, laudatque Creatorem: In quantum verò trahit originale peccatum, Pelagium redarguit, & habet neceſſarium Salvatorem. Nam & quòd ſananda dicitur iſta natura, utrumque repercutit, quia nec medicinâ opus haberet, ſi ſana eſſet, quod eſt contra Pelagium, nec ſanari poſſet omnino, ſi æternum atque immutabile malum eſſet, quod eſt contra Manichæum. Item quòd nuptiis, quas laudamus à Domino conſtitutas, concupiſcentiam carnis imputandam eſſe non dicimus, & contra Pelagianos eſt, qui eam in laudibus ponunt: & contra Manichæos, qui eam malæ naturæ tribuunt, cùm ſit noſtræ naturæ accedens malum, non Dei diſtinctione ſeparandum, ſed Dei miſeratione ſanandum. Item quòd dicimus legem ſanctam, juſtam, & bonam, non juſtificandis impiis, ſed convincendis ſuperbis prævaricationis gratiâ poſitam; & contra Manichæos eſt, quia ſecundùm Apoſtolum laudatur: & contra Pelagianos, quia, ſecundùm Apoſtolum, Nemo ex lege juſtificatur. Item, quòd arbitrium ſui in malum liberum, dicimus ad agendum bonum gratia Dei eſſe liberandum, contra Pelagianos eſt: Quòd autem dicimus ab illo exortum, quod antea non erat malum, contra Manichæos eſt. Item, Quòd Sanctos Patriarchas & Prophetas debitis in Deo laudibus honoramus, adverſum eſt Manichæis: Quòd verò & ipſis, quamvis juſtis & ideo placentibus propitiationem Domini fuiſſe dicimus neceſſariam, adverſum eſt Pelagianis. Utroſque igitur Catholica Fides, ſicut & cæteros Hæreticos adverſarios invenit, utroſque divinorum teſtimoniorum autoritate, & luce veritatis convincit.*

Epiſtolam ad Vitalem Carthaginenſem ad hunc pariter annum Viri quidam Eruditi referunt: ſed tempus illius ſcriptionis incertum eſt.

XII. Anno 421. *Enchiridion, ad Laurentium*, * in quo nonnulla contra Pelagianos luculentiſſima, conſcripſit S. Auguſtinus: Necnon *ſex libros adverſus Julianum*, quatuor ipſius libris reſpondentes, quos ad S. Doctorem Claudius Epiſcopus, miſerat. Duobus prioribus libris, Patrum cùm Græcorum, tum Latinorum teſtimoniis Julianum oppugnat. Tertiò oſtendit, cùm Deus, verus & bonus ſit hominum conditor, bonæque ſint nuptiæ ab ipſo Deo inſtitutæ, malam tamen eſſe concupiſcentiam carnis, eo malo benè uti pudicitiam conjugalem, meliùs non uti continentiam ſanctiorem. Illud malum non ex alia ſubſtantia, quam Deus non condidit, nobis permixtum eſſe, ut Manichæus commentus eſt, ſed per Adami inobedientiam exortum, ac in poſteros traductum, ſolâ baptiſmatis gratiâ expiari. In quarto, malam eſſe concupiſcentiam ex peccato natam demonſtrat, virtutes infidelium veras non eſſe; gratiam neque ex meritis dari, neque homini neceſſitatem inferre: Nuptiarum bonum mederi concupiſcentiæ malo, &c. Libro 5. docet, Imagini Dei magnam pœnam eſſe excludi à Regno Dei, pudorem ortum ex primo peccato; poſſe peccatum eſſe alterius peccati pœnam; concupiſcentiam, quam laudabant Pelagiani, eſſe malam, etiamſi ei non conſentiatur. Fuiſſe divinitus ſubminiſtratum hominibus in quocunque ſtatu remedium ad delendum peccatum originis. In ſexto, oſtendit naſci infantes originalis peccati labe infectos, idque ex vitæ miſeriis certiſſimè probari. Illa Volumina tanto ſtudio, tantáque diligentiâ S. Auguſtinus elucubravit, ut modeſtiſſimi vir ingenii illa recenſens, lib. 2. Retractationum cap. 6, vocet *Magnum atque elaboratum Opus.*

* Hunc librum de Fide, Spe & Charitate etiam inſcribit S. Auguſtinus.

§. IV.

De motis inter Monachos Adrumetinos Controverſiis: & de Libris earum occaſione ſcriptis à S. Auguſtino.

ANno 424. cùm Florus Adrumetini Cœnobii Monachus Uzalam Provinciæ Proconſularis urbem petiiſſet, cujus Sacris tunc præerat Evodius Epiſcopus: ibi celeberrimam S. Auguſtini Epiſtolam 105. ad Sixtum datam exſcripſit, & Adrumetum ad Fratres ſuos tranſmiſit. Hanc cùm Adrumetini Monachi perlegiſſent, nec ejus ſenſum aſſequerentur plerique circa profundiſſima divinæ gratiæ & prædeſtinationis myſteria, & varios in ſenſus atque ab Authoris mente prorſus alienos detorquerent, grave inter Monachos diſſidium emerſit. Controverſiæ judicium, & Epiſtolæ interpretationem ab Evodio rogandam cenſebat Cœnobii Præpoſitus Valentinus. Ejuſdem expoſitionem à Sabino Monaſterii Presbytero fieri curavit: nec tamen inquietis Fratribus hac ratione factum eſt ſatis. Auguſtinum adire ac præſentem conſulere voluerunt Creſconius & Felix Monachi, quibus Hipponem pergentibus Valentinus ob pietatem ſumptus dedit, ſeu viaticum ſubminiſtravit, ut teſtatur ipſe in Epiſtola ad S. Auguſtinum data. In quo poſita eſſet

diſſenſio

diſſenſio Fratrum Adrumetinorum, S. Auguſtinus explicat ex Felicis & Creſconii relatione, in Epiſtola ad Valentinum. *Venerunt*, inquit, *ad nos duo juvenes, Creſconius & Felix, de veſtra Congregatione ſe eſſe dicentes, qui nobis retulerunt, Monaſterium veſtrum nonnulla diſſenſione turbatum, eò quòd quidam in vobis ſic gratiam prædicent, ut negent hominis eſſe liberum arbitrium; & quod gravius eſt, dicant quòd in die judicii non ſit vel redditurus Deus unicuique ſecundum opera ejus. Etiam hoc tamen indicaverunt, quòd plures veſtrùm non ita ſentiant, ſed liberum arbitrium adjuvari fateantur per Dei gratiam, ut recta ſapiamus, atque faciamus.* Hos inter Viros Religioſos recentes tumultus S. Auguſtinus ſedaturum ſe ratus, & omnem compoſiturum controverſiam, ſi gratiæ & liberi arbitrii concordiam ipſis exponeret, gratiámque non ex meritis dari demonſtraret, librum ad illos ſcripſit *De Gratia & Libero Arbitrio:* Quem Creſconio & Felici unà cum Epiſtola ad Valentinum, & omnibus inſtrumentis cauſam Pelagianam ſpectantibus, tradidit perferendum. Hujus libri meminit S. Doctor lib. 2. Retractationum, cap. 66. & in altera ad Valentinum Epiſtola.

Iſtius lectio Voluminis novo dedit occaſionem errori: cùm enim omnia opera bona, Dei dona eſſe, in eo ſæpius inculcet S. Auguſtinus, quidam Monachorum id legens, in eum prolapſus errorem eſt, ut neminem corripiendum eſſe diceret, ſi Dei mandata non facit, ſed pro illo ut faciat, tantummodo orandum. Id S. Auguſtino Valentinus nuntiavit per Florum Monachum, cujus probatâ fide, librum *De Correptione & Gratia*, quò pleniùs Adrumetinos Fratres inſtrueret, elucubravit. In eo neceſſitatem ac utilitatem correptionis exponit. Docet eos juſtè corripi, qui Deo non obediunt, quamvis ipſa obedientia munus Dei ſit. Perſeverantiam pariter eſſe Dei donum, neque tamen correptionem eorum qui non perſeveraverint, eſſe negligendam. Prædeſtinatos & ſecundùm propoſitum vocatos, electos eſſe per electionem gratiæ, non præcedentium meritorum ſuorum, quia gratiâ illis eſt omne meritum. Prædeſtinatorum perire neminem, quia non fallitur, nec vitio humano vincitur Deus. Cur uni perſeverantia detur, alteri non detur, inſcrutabilia eſſe Dei judicia. Voluntatem humanam non libertate conſequi gratiam, ſed gratiâ potiùs libertatem. Denique prolixè, ſed divino planè modo explicat diſcrimen quod gratiam inter Angelis & Adamo Innocenti collatam, ac gratiam Chriſti Medicinalem Sanctis in hoc ſtatu conceſſam intercedit. Hic Liber à S. Auguſtino conſcriptus eſt anno 425. Pervenerat enim in Gallias antequam Proſper & Hilarius de Maſſilienſium turbis ad eum ſcriberent. Scripſerunt autem anno 426. Id colligitur ex Epiſtola Proſperi ad S. Auguſtinum.

§. V.

De Opere Imperfecto contra Julianum.

CUm Julianus octo libros adversùs alterum S. Auguſtini de Nuptiis & Concupiſcentia, nimia loquacitate in Cilicia apud Theodorum Mopſueſtenum conſcripſiſſet, calumniis dicteriiſque in S. Doctorem ſcatentes, quinque priorum, quos Alipius Roma miſerat, confutationem aggreſſus eſt Sanctus Antiſtes, quo tempore ſua recenſebat Opera & duos jam Retractationum libros abſolverat, ut conſtat ex Epiſtola ad QuodvultDeum libris illis præfixa. Id referendum eſt ad annum 428. Duos tantum priores libros Menardus ediderat, quibus quatuor alios ex Claravallenſis Abbatiæ Bibliotheca, in qua cum blattis dimicabant, luce donavit Vignerius Oratorii Sacerdos. Quo factum eſt ut à multis Opus illud modò Perfectum nuncupetur. Nihil tamen obeſt cur Operis Imperfecti retineatur appellatio, cùm illud ita vocaverit Poſſidius; nec octo Juliani libris reſponderit S. Auguſtinus, ſed tranſlatus ſit ad Superos, cùm hoc Opus nondum abſolviſſet, ut tradit Proſper in Chronico.

§. VI.

De Sixto Presbytero Romano.

Sixtus Romanus Presbyter, & Summus poſtea Pontifex, non ſcripſit libros Hypognoſticon, nec fuit Pelagianus. Refellitur Vir eruditus P. Garnerius, S. J.

SIxtum Romanum Preſbyterum, qui Cæleſtino I. in Sedem Apoſtolicam ſucceſſit, inter eos numerat Marii Mercatoris Interpres Garnerius, qui adversùs hæreſim Pelagianam ſcripſerunt, ipſique Libros Hypognoſticon aſſerit, ſed rationibus quæ convincere non videntur. Prima petitur à Præfatione Operis, quia Hypognoſtes inde fecit initium Libri, unde S. Auguſtinus finem fecit Epiſtolæ prolixioris ad Sixtum. Sed hæc conjectura, quam Vir Eruditus plurimi facit, levis eſt. Potuit enim alius à Sixto aliis exprimere verbis quod ſcripſerat S. Auguſtinus, *Hæreticorum inquietudine fieri ut Scripturas vigilantiùs perſcrutemur:* Imò & tam obvia cogitatio ejus mentem ſubire potuit, qui S. Auguſtini Epiſtolam nunquam legiſſet. Secunda ratio eſt, quòd Opus illud compoſitum ſit anno circiter 419. Sed id conjicit ſolùm, non probat Vir Eruditus. Tertia quòd ſcriptum ſit Romæ, quando quidem ea utitur Scripturæ Verſione, quæ Romæ tantùm in uſu tunc fuit; & iis de quæſtionibus, quæ Eccleſiam Romanam exercerent. Quarta, quòd ſcriptum ſit contra Julianum nondum depoſitum. Sed hæc omnia gratis excogitata ſunt & aſſerta. Neque enim eam temporis notam Opus exhibet, aut alia monumenta probant; neque tunc S. Hieronymi Verſionem Romæ paſſim in uſu fuiſſe veriſimile eſt, quod attinet ad Pſalmos, qui ſecundùm Verſionem 70. Interpretum ab Hieronymo tamen emendatam canebantur. Et licet tunc in uſu fuiſſet Hieronymi Verſio, non ſequitur eo tempore conſcriptum fuiſſe Opus, quod ſecundùm illam Scripturæ ſacræ teſtimonia laudat: quaſi verò ſexto ſæculo, aut ſeptimo non potuerit alibi quam Romæ laudari, imò & Sixti ætate. Neque Romanam ſolùm Eccleſiam tunc exercebant quæſtiones illæ, ſed & Africanam, & alias Catholici orbis Eccleſias. Nec Sixtum peregrinis illis vocibus atque barbaris, *Protoplaſtus, exulatus, deſolatus gratia, refelliens, repedare*, & ſimilibus, quibus ſqualles Hypognoſticon, uſum eſſe ſibi facilè perſuaſerit, qui ad Romani ſermonis nitorem illis temporibus attenderit. Præterea nec S. Auguſtinus, nec S. Proſper, nec S. Fulgentius, qui contra Pelagianos & eorum reliquias pugnarunt, Hypognoſticon citant, aut Sixtum velut ejus Autorem: nec Gennadius qui Sixti Scripta in Catalogo Virorum Illuſtrium memorat, illius Operis meminit.

Tertiò, Julianus qui adversùs S. Auguſtinum, tot libros conſcripſit, non obmutuiſſet, ſi ab Hypognoſte vivens fuiſſet impugnatus.

Quartò, S. Proſper in fine libri contra Collatorem, ubi ſe de Paſtorali Sixti jam Romani Pontificis zelo adversùs Pelagianos multùm confidere teſtatur, data occaſione meminiſſet Hypognoſtici contra illorum hæreſim compoſiti, ſi illud edidiſſet. En ejus verba: *Confidimus protectione Dei præſtandum ut quod operatus eſt in Innocentio, Zoſimo, Bonifacio, Cæleſtino, operetur in Sixto, & in cuſtodia Dominici gregis hæc ſit pars gloriæ huic reſervata Paſtori, ut ſicut illi lupos abegere manifeſtos, ita hic depellat occultos.*

Tres libros Pelagianis erroribus ſcatentes Sixto R. E. Presbytero, ſummo

Quintò, libros tres *De divitiis, De operibus fidei, & caſtitate*, Pelagianis erroribus ſcatentes Sixto Preſbytero perperam tribuit Vir Eruditus, quorumdam Codicum, & Salonii, qui ante annos ferè cen-

poſtea Pontifici falsò tribuit P. Garnerius.

rum illos è Vaticana Bibliotheca edidit, teſtimonio perſuaſus. Nam S. Auguſtinus in Epiſtola ad Sixtum eorum meminiſſet, illoſque aliquo Opere confutaſſet, ſcripſiſſetque ad Virum ſibi amiciſſimum, non ſatis eſſe quòd in frequenti cœtu anathema inclamaſſet adversùs Pelagianos, niſi ſingulos errores, quos hiſce libris adſtruxerat, palam diſtinctéque damnaret. Nec veriſimile eſt, neminem Catholicorum negotium faceſſiviſſe Sixto ob Pelagianorum errores propugnatos, libroſque in eorum exaratos defenſionem; & poſtea fuiſſe ſummo conſenſu electum Pontificem, non ejuratis ac damnatis ſingillatim illis erroribus, eo tempore quo Pelagianam Hæreſim & ejus Autores Romana & univerſalis Eccleſia tam acriter tamque religiosè inſectabatur.

Reponit Vir Eruditus, monitum ab Auguſtino Sixtum, & acriter quidem, licet ſub alienâ perſonâ, non facere ſatis officio, qui cùm priùs errorem Pelagii vehementiùs defendiſſet; ipſum quidem poſtea damnaret, non tamen impenderet tantùm ſtudii in aſſerenda veritate cognita, quantùm priùs in propugnanda falſitate. Id autem evincere ſe putat his S. Auguſtini verbis Epiſtola 104. ad Sixtum: *Nonnulli quippe eorum, antequam iſta peſtilentia manifeſtiſſimo etiam Sedis Apoſtolicæ Judicio damnaretur, vobis innoteſcere potuerunt, quos nunc repente reticuiſſe perſpicitis: nec utrum ſanati ſint ſciri poteſt, niſi cùm non ſolùm dogmata illa falſa tacuerint, verum etiam illis vera contraria, eo quo illa ſolent ſtudio defenſaverint.* Verùm Sixtum illa verba ſpectare, & ad illum ſub aliena perſona dirigi, commentum eſt. De illis enim loquitur S. Auguſtinus, *Qui diligentiſſimè cavendi ſunt vigilantiâ Paſtorali*, quod Pelagianos errores, quamvis *preſſiùs ac timidiùs, tamen inſuſurrare non ceſſabant, penetrantes domos, ſicut ait Apoſtolus, & cætera quæ ſequuntur exercitatâ impietate facientes: qui uſque ad profundum ſilentium ſupprimunt timore quod ſentiunt, ſed tamen eadem perverſitate ſentire non deſinunt.* Hæc autem de Sixto intelligi non poſſunt, qui anathema Pelagianis palam dixerat, quique egregium ſe præſtabat gratiæ adversùs illos defenſorem. Falſum igitur eſt, quod aſſerit Vir Eruditus, Sixtum Pelagianum fuiſſe, & in gratiam Pelagianæ Hæreſis aliquando ſcripſiſſe. Ipſorum quidem perſonis favebat, antequam à Zoſimo damnarentur, quia ipſos exiſtimabat ab erroribus alienos, propter quos in Africa fuerant damnati. Quid mirum enim ſi Sixtum fefellerunt, qui impoſuerunt Zoſimo? Sed eorum erroribus nuſquam favit, ſicut nec Zoſimus: imò gratiæ Chriſti cauſam incredibili ſtudio propugnavit, hæreſim execratus eſt, & publico anathemate confixit, Pelagianos autoritate terruit, iiſdem docendis à S. Auguſtino judicatus eſt idoneus, cùm Fidei ſuæ integritatem ipſi, & Aurelio Carthaginenſi, ac per eos toti Eccleſiæ Africanæ comprobaſſet, falſoſque eſſe rumores de ſe in Africam perlatos, quaſi novis Hæreticis patrocinaretur. Hæc ex utraque S. Auguſtini Epiſtola ad Sixtum certiſſima ſunt. *Si enim*, inquit in priori, *breviſſimam Epiſtolam tuam, quam de hac ipſa re ad beatiſſimum Senem Aurelium per Leonem Acoluthum direxiſti, exultanti alacritate deſcripſimus, & quibus poteramus, magno ſtudio legebamus, ubi nobis expoſuiſti, quid de illo pernicioſiſſimo dogmate, vel quid contra de gratia Dei, quam puſillis magniſque largitur, cui eſt illud inimiciſſimum ſentias: quanta nos putas iſta tua prolixiora Scripta vel exultatione legiſſe, vel curâ ut legantur, quibus valuimus, aliis obtuliſſe, atque adhuc quibus valemus offerre? Quid enim gratius legi vel audiri poteſt, quàm gratiæ Dei tam pura defenſio adversùs inimicos ejus, ex ore ejus qui eorumdem inimicorum magni momenti Patronus ante jactabatur?* Et in ſecunda ad eumdem Sixtum Epiſtola: *Triſtes eramus nimis, cùm fama jactaret inimicis Chriſtianæ gratiæ te favere; ſed ut*

A *hæc triſtitia de cordibus noſtris tergeretur, primò te priorem anathema eis in populo frequentiſſimo pronuntiaſſe eadem fama non tacuit. Deinde cum Literis Apoſtolicæ Sedis de illorum damnatione ad Africam miſſis, tua quoque Litera ad venerabilem Senem Aurelium conſecuta ſunt, quæ tametſi breves erant, tuum tamen vigorem adversùs eorum errorem ſatis indicabant. Nunc verò cùm apertiùs & latiùs quid de illo dogmate contrâque ſentires, in Literis tuis fides ipſa nobiſcum Romana Eccleſia loqueretur.... Non ſolùm illud omne triſtitiæ nebulum fugit de cordibus noſtris, ſed etiam tantùm ibi lætitiæ lumen infulſit,*
B *ut nihil in nobis egiſſe videretur ille mœror & timor, niſi ſucceſſurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum.* Et infrà: *Aliquando diutiùs tecum ſermocinamur, admonentes ut docendis inſtes, quibus terrendis ſatis, quantùm comperimus, inſtitiſti.*

§. VII.

De Mario Mercatore.

PAlmas etiam ſuas in ſacro Eccleſiæ adversùs Pelagianos bello retulit Marius Mercator, qui
C contra ipſos *Commonitorium* Theodoſio Imperatori obtulit, Florentio & Dionyſio Coſſ. quorum Conſulatus incidit in annum 429. Idem ſcripſit Librum *Subnotationum* in poſtremos Juliani Libros, Concilii Epheſini tempore. Hujus incerta patria eſt. Campanum fuiſſe, vel Apulum, vel ex parte Italiæ, quæ vergit ad Siciliam, conjicit eruditus Operum ipſius Editor & Interpres P. Garnerius; quòd res Cæleſtii Campani, Julianique Apuli domeſticas privataſque ita noverit, quemadmodum vix alteri licet, quàm qui fuerit ejuſdem aut Civitatis, aut ſaltem Provinciæ. Laïcum fuiſſe, ex S. Auguſtino *Filium* eum vo-
D cante certum eſt, Libro *De octo Quæſtionibus ad Dulcitium*, *Quæſt.* 3. ubi meminit Epiſtolæ ad ipſum datæ, cùm eum conſuluiſſet Mercator de quibuſdam quæſtionibus Pelagianorum, qui negant mortem eſſe retributam peccato.

§. VIII.

De Gelaſio Pontifice Romano.

GElaſius Pontifex Maximus Pelagianam Hæreſim per Dalmatiam, & Picenum graſſantem,
E non ſolùm graviſſimis atque doctiſſimis Epiſtolis profligavit, non ſolùm Apoſtolico fulmine contrivit, verùm etiam ſingulari Tractatu confutavit, quô præcipuè ſuſcepit demonſtrandum, hominem non vivere ſine peccato. Extat Tom. 4. Conciliorum Labbæanæ Editionis. Incipit his verbis: *De Pelagianis quidem ſenſibus.* Huic Pontifici Joannes Talaia Apologiam contra Pelagianam Hæreſim nuncupavit, cujus meminit Photius Cod. 54.

ARTICULUS SEPTIMUS.

De Semipelagianorum initio & origine, primiſque illius factionis Autoribus, ac
F *errorum Sectatoribus.*

§. I.

Sanctus Auguſtinus in eo errore aliquando verſatus eſt.

PElagiana Hæreſis infauſti Cometæ inſtar, qui nec ſtatim accenditur totus, nec ſtatim extinguitur, nec tota ſtatim formata eſt, nec ſtatim prorſus occubuit. Suum cùm primùm emergeret, quaſi crepuſculum quoddam habuit infauſtum: illud

ſydus,

ſydus, ſuas cùm vergeret ad occaſum quaſdam adhuc flammas habuit ex magno incendio ſuperſtites. S. Auguſtinus ipſe, antequam Epiſcopus eſſet, quo tempore nondum eruperat Pelagii hæreſis, Semipelagianus fuit, ut conſtat ex ipſius Expoſitione quarumdam Propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos, Propoſitione 62. utque ipſe de ſe fatetur, lib. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 3. ubi adducto inſigni Apoſtoli teſtimonio, 1. ad Corinthios 4. *Quid autem habes quod non accepiſti? &c.* hæc habet: *Quo præcipuè teſtimonio etiam ipſe convictus ſum, cum ſimiliter errarem, putans Fidem, quâ in Deum credimus, non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſeculo. Neque enim Fidem putabam Dei gratiâ præveniri, ut per illam nobis daretur quod poſceremus utiliter: niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicato nobis Evangelio conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis ex nobis eſſe arbitrabar. Quem meum errorem nonnulla Opuſcula mea ſatis indicant, ante Epiſcopatum meum ſcripta, in quibus eſt illud quod commemoraſtis in Literis veſtris, ubi eſt Expoſitio quarumdam propoſitionum ex Epiſtola quæ eſt ad Romanos.* Ex qua Expoſitione loca nonnulla ibidem profert à ſe in Retractationibus emendata.

§. II.

De Vitali Carthaginenſi.

IN eumdem lapſus errorem eſt Vitalis Carthaginenſis, teſte S. Auguſtino Epiſtola 107. ad ipſum data, qua ſic ad eum ſcribit: *Te audio dicere, Ut rectè credamus in Deum & Evangelio conſentiamus, non eſſe donum Dei, ſed hoc nobis eſſe à nobis, id eſt, ex propria voluntate, quam nobis in noſtro corde non* D *operatus eſt ipſe. Et ad hoc cùm audieris: Quid eſt ergo quod ait Apoſtolus, Deus in nobis operatur & velle, & perficere? Reſpondes, Per Legem ſuam, per Scripturas ſuas Deum operari ut velimus, quas vel legimus, vel audimus; ſed eis conſentire, vel non conſentire ita noſtrum eſt, ut ſi velimus, fiat: ſi autem nolimus, nihil in nobis operationem Dei valere faciamus. Operatur quippe ille, dicis, quantum in ipſo eſt, ut velimus, cùm nobis nota fiunt ejus eloquia: ſed ſi eis acquieſcere nolumus, nos ut operatio ejus nihil in nobis proſit, efficimus.*

§. III.

De Maſſilienſibus.

SAncti Auguſtini Libris, quibus gratiæ Chriſti neceſſitatem & vim invictiſſimam ad ſingulos actus ita prædicabat, liberique ſic inculcabat infirmitatem arbitrii, ut totum Deo adſcriberet; ac præſertim Epiſtolâ ad Sixtum, libro de Gratia & Libero Arbitrio, libro de Correptione & Gratia, offenſi Galli quidam Epiſcopi & Preſbyteri in Lugdunenſi, & Arelatenſi Provincia, præſertim Maſſiliæ, unde & Maſſilienſes vulgò dicuntur, F iique famæ non ignobilis, nec minùs eruditione ſpectabiles, quàm morum ſanctimoniâ conſpicui, in errores Pelagianis, quos cum Eccleſia univerſa exſecrabantur ac damnabant, affines impegerunt: unde Semipelagiani ſunt appellati. Namque *Omnem hominem Adam peccante peccaſſe: & neminem per opera ſua, ſed per Dei gratiam regenerationis ſalvari*, contra Pelagianos fatebantur: ſed cùm de Fidei initio, tum aliis de capitibus, ab Eccleſiæ, & S. Auguſtini doctrina diſſidebant, ut exponunt S. Proſper, & Hilarius in Epiſtolis ad S. Auguſtinum libro de Sanctorum Prædeſtinatione præfixis.

A Inſignes quippe illi S. Doctoris Diſcipuli, de Maſſilienſium turbis ad ipſum, *Velut ad ſpecialem patronum Fidei*, ut ait S. Proſper, retulerunt. *Multi*, inquit, *Servorum Chriſti, qui in Maſſilienſi Urbe conſiſtunt, in Sanctitatis tuæ Scriptis, quæ adversùs Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni & Eccleſiaſtico ſenſui, quidquid in iis de vocatione Electorum ſecundùm Dei propoſitum diſputaſti. Et cùm aliquandiu tarditatem ſuam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem ſuper hoc atque apertiorem Beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare: evenit* B *ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, ut cùm quoſdam intera Africam ſimilia moviſſent, librum de Correptione & Gratia, plenum divinæ autoritatis emitteres. Quo in notitiam noſtram inſperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas reſiſtentium ſopiendas: quia univerſis quæſtionibus, de quibus conſulenda erat Sanctitas tua, tam planè illic, abſolutéque reſponſum eſt: quaſi hoc ſpecialiter ſtudueris, ut quæ apud nos erant turbata, componeres. Recenſito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui Sanctam atque Apoſtolicam doctrinæ tuæ autoritatem antea ſequebantur, intelligentiores multo, inſtructioreſque ſunt facti: ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur obſcuro, averſiores, quàm fuerant, receſſerunt. Quorum tam abrupta diſſenſio primùm propter ipſos metuenda eſt, ne tam claris tamque egregiis in omnium virtutum ſtudio viris ſpiritus Pelagianæ impietatis illudat: deinde ne ſimpliciores quique apud quos horum magna eſt de probitatis contemplatione reverentia, hoc tutiſſimum ſibi æſtiment, quod audiunt eos, quorum autoritatem ſine judicio ſequuntur, aſſerere.*

De Maſſilienſium Semipelagianorum erroribus, de quibus Proſper & Hilarius ad communem Doctorem referunt, Articulo ſequenti agemus.

§. IV.

De Caſſiano.

JOannes Caſſianus Maſſilienſium Semipelagianorum Princeps, quâ natus ſit patriâ, non omnino certum. Scythia oriundum aſſerit Gennadius in Catalogo Virorum Illuſtrium. Photius Cod. 197. gente Romanum ſcripſit. Viri inter recentiores Eruditi Gallum contendunt, in Provincia natum: idque ex ipſius Collatione 24. c. 1. ſibi colligere E videntur, ubi ait: *Ad repetendam Provinciam noſtram, atque ad reviſendos parentes, quotidianis animo æſtibus urgebamur.* Et infrà: *Tum præterea ipſorum locorum ſitus, in quibus erat majoribus noſtris habita poſſeſſio, ipſarúmque amœnitas regionum jucunda ante oculos pingebatur, quàm grata & congrua ſolitudinis ſpatiis tenderetur, ita ut non ſolùm delectare Monachum poſſint ſecreta ſilvarum, ſed etiam magna victus præbere compendia.* Quæ Provinciæ regioni Galliarum amœniſſimæ, potiùs quam Scythicis oris conveniunt. Ut ut ſit, vitam Monaſticam adoleſcens profeſſus eſt, & Palæſtinæ, ac Ægypti Cœnobiis, eremiſque peragratis, inita cum Germano Monacho arctiſſima neceſſitudine, Conſtantinopolim appellens, ibique aliquandiu moratus, probatâ morum integritate ac ſanctimonia, Diaconus à S. Joanne Chryſoſtomo ordinatus eſt. Depoſito, & in exilium amandato Theophili Alexandrini malis artibus, & impotenti Eudoxiæ ira, Sanctiſſimo Præſule, Romam ad Innocentium I. Cleri Conſtantinopolitani nomine Legatus venit. Defuncto tandem S. Joanne Chryſoſtomo rediit in Gallias, & Maſſiliæ ſubſtitit.

Extructo ea in Urbe Cœnobio, maximam ſibi ſanctimoniâ & eruditione famam peperit, quâ excitatus Caſtor Aptenſium Epiſcopus, ipſum literis

rogavit, ut Commentarios de Inſtitutis Monachorum Ægypti ſcriberet ac ad ſe tranſmitteret. Ejuſdem precibus Collationes Patrum incœpit: eoque ad meliorem vitam tranſlato, decem priores Leontio Epiſcopo, & Helladio Monacho nuncupavit: quibus alias poſtmodum 14. addidit, Honorato Lirinenſis Cœnobii Fundatore & Abbate, ac ſubinde Arelatenſi Epiſcopo, aliiſque hujus Inſulæ Monachis ſanctiſſimis flagitantibus. His in Libris Semipelagianos errores diſertè docuit, præſertim Collatione 13. quæ eſt Abbatis Chæremonis, quam S. Proſper libro contra Collatorem, id eſt, contra Caſſianum ipſum, ſuſcepit refellendam. Plura Caſſiani teſtimonia, quibus ejus error innoteſcet, in Diſſertatione de Semipelagianorum errore proferemus. Cæterùm obiit Caſſianus magnâ cum opinione ſanctitatis. Unde S. Gregorius Magnus lib. 6. Epiſtola 12. ad Reſpectam Abbatiſſam Maſſilienſem data, laudat Monaſterium, *Quod in honorem S. Caſſiani conſecratum eſt*. Hinc Urbanus V. Caſſiani caput argentea theca incluſum, hac epigraphe ornari voluit: *Caput Sancti Caſſiani*. Denique illius memoria Maſſiliæ colitur ſolemni ritu die 23. Julii.

§. V.

De Fauſto Reienſi.

EX Caſſiani Collationibus Lirinenſium Monachorum nonnulli Semipelagianos errores hauſerunt. Horum propugnator acerrimus fuit Fauſtus, qui anno 433. Lirinenſis Abbas Cœnobii renunciatus eſt, ac deinde ad Reienſem Epiſcopatum aſſumptus, cùm viginti & ampliùs annos Monachis præfuiſſet. Patria Britannum fuiſſe, conſtat ex Sidonio lib. 9. Epiſt. 9. & ex Avito Viennenſi in Epiſtola ad Regem Burgundionum. Epiſcopus creatus eſt anno ſaltem 462. Siquidem Synodo Romæ celebratæ eo anno ipſum interfuiſſe, Hilarus Papa in Epiſtola ad Leontium & alios Galliarum Epiſcopos teſtatur. Et graviſſima exortâ lite inter Leontium Arelatenſem, & Mamertum Viennenſem Metropolitanos de Dienſis Epiſcopi Ordinatione, Fauſtus cum Auxanio à Synodo Judex electus, ſecundùm Leontium Sententiam tulit, quam anno 463. confirmavit Hilarus Romanus Pontifex.

Celebratis Arelate & Lugduni Conciliis duobus anno circiter 475. Leontius cæterique Patres, contra quoſdam errores qui in materia Prædeſtinationis recèns exorti erant, ſcribendi Provinciam Fauſto demandarunt, ut ipſe in ſuorum Præfatione librorum teſtatur. Hac occaſione duos de Gratia & Libero Arbitrio libros edidit, in quibus mandati limites prætergreſſus, S. Auguſtini de Prædeſtinatione doctrinam totis viribus impugnat, multa ipſi incommoda & abſurda affingit, Maſſilienſium dogmata & calumnias in auguſtum Doctorem inſtaurat, Fidem liberi arbitrii viribus adſcribit, nos abſque gratia Dei quærere, pulſare, & petere, eam ut impetremus aſſerit; uno verbo, totum ſe prodit Semipelagianum. Loca præcipua ex quibus innoteſcit ejus error, in Diſſertatione de Semipelagianorum errore proferam. Cæterùm vel ex uno capite 4. Libri primi ſatis compertum eſt ipſum contra S. Auguſtini doctrinam de Prædeſtinatione diſertè pugnaſſe. Ubi enim contra ipſam plura dixiſſet, ita concludit: *Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut aſſerunt, eſt deputatus, ſicut quidam Sanctorum * dixit, Non judicandi naſcimur, ſed judicati.* Scripſerat antea ad Græcum Diaconum multa in S. Auguſtini Scriptis eſſe ſuſpecta & reprehenſione digna. *In Scriptis*, inquit, *S. Pontificis Auguſtini, etiam ſi quid putatur apud doctiſſimos viros eſſe ſuſpectum, ex his quæ damnanda judicaſti, nihil noveris reprehenſum.* Suis tamen non obſtantibus erroribus, qui eo vivente damnati non ſunt ab Eccleſia, aras & ſacros honores in Reienſi Eccleſia poſt mortem conſecutus eſt, ejuſque nomen ſacris Gallicanæ Eccleſiæ Faſtis eſt adſcriptum.

* *Auguſtinus.*

§. VI.

De S. Hilario Arelatenſi.

CAſſiani partibus adhæſiſſe Hilarium Arelatenſem Epiſcopum & Semipelagianorum errorum infectum fuiſſe fuligine, diffiteri nemo poterit, qui S. Proſperi ad S. Auguſtinum Epiſtolam non perfunctoriè legerit, de Maſſilienſium Semipelagianorum turbis & erroribus ſcriptam, in quâ Hilarium unum illorum eſſe diſertè aſſerit. *Credimus*, inquit, *& ſperamus non ſolum tenuitatem noſtram diſputationum tuarum præſidio roborandam: ſed etiam ipſos, quos meritis atque honoribus claros caligo iſtius opinionis obſcurat, defæcatiſſimum lumen gratiæ recepturos. Nam unum eorum præcipuæ autoritatis, & ſpiritualium ſtudiorum virum, ſanctum Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, ſciat Beatitudo tua admiratorem, ſectatoremque in aliis omnibus tuæ eſſe doctrinæ: & de hoc quod in querelam trahit, jampridem apud Sanctitatem tuam ſenſum ſuum per Literas velle conferre; ſed quia utrum hoc facturus, aut quo fine ſit facturus, incertum eſt, & omnium noſtrûm fatigatio, providente hoc præſertim ſæculo Dei gratiâ, in tuæ caritatis & ſcientiæ vigore ſperat: adde eruditionem humilibus, adde increpationem ſuperbis.* Ex quibus liquet, Hilarium Arelatenſem Epiſcopum unum eorum fuiſſe, qui gratuitam Dei prædeſtinationem ad initium Fidei in querelam trahebant. Hunc notaſſe videtur Hilarius alter S. Auguſtini Diſcipulus, in Epiſtola ad Sanctum Doctorem datâ. *Illud*, inquit, *tacere non heo, quòd ſe dicant tuam Sanctitatem, hoc exceptò, in dictis & factis omnibus admirari.* Hæc enim gemina ſunt iis quæ de Hilario Arelatenſi S. Proſper ad S. Auguſtinum ſcripſit.

Cum his ſi conferantur quæ S. Doctor lib. *De Dono Perſeverantiæ*, cap. 21. reſpondet; compertum erit, ipſum qui præter hoc quod in quæſtionem veniebat, omnia S. Auguſtini dicta ſe profitebatur amplecti, ipſum (inquam) Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, in quæſtione de initio Fidei, & Dono Perſeverantiæ, ab ejus doctrina abhorruiſſe, quod S. Doctor vehementer mirabatur. En ejus verba; *Videant tamen ii, quibus amantibus me ingratus eſſe non debeo, qui præter hoc quod in quæſtionem venit, omnia mea, ſicut ſcribitis, ſe profitentur amplecti: videant, inquam, utrum in primi Libri poſterioribus partibus eorum duorum, quos mei Epiſcopatus initiò, antequam Pelagiana Hæreſis appareret, ad Simplicianum Mediolanenſem Epiſcopum ſcripſi, remanſerit aliquid quo vocetur in dubium, gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari, & utrum ibi non ſatis egerim, etiam initium Fidei eſſe donum Dei: Et utrum ex iis, quæ ibi dicta ſunt, non conſequenter eluceat, etſi non ſit expreſſum, etiam uſque in finem perſeverantiam nonniſi ab eo donari, qui nos prædeſtinavit in ſuum regnum & gloriam... Unde recolunt adversùs Hæreſim Pelagianam jam ante aliquot annos iſta dicta eſſe, atque conſcripta, quæ nunc eis diſplicere mirandum eſt.*

Cùm Proſper S. Auguſtinum de Maſſilienſium erroribus commonuit, jam Hilarius Arelatenſis Epiſcopus erat. Honoratus enim ejus Deceſſor, jam Arelatenſem regebat Eccleſiam anno 426. exeunte, ut teſtatur Proſper in Chronico. Is bienmo Epiſcopatus exacto, ad Superos migravit, anno ſcilicet 429. ineunte. Statim ejus in locum ſuffectus eſt Hilarius. Cùm itaque Proſper de Maſſilienſium erroribus ad S. Auguſtinum ſcripſerit

anno

Baronius emendatur.

anno 429. Hilarium hoc ipſo anno Arelatenſem Epiſcopum creatum fuiſſe certum eſt. Perperam igitur Baronius Hilarii dignitatem ex Epiſtola Proſperi cenſuit expungendam: quam & Hilarius alter ad S. Auguſtinum ſcribens ſignificare non obſcurè videtur his verbis: *Sunt ex parte tales perſonæ, ut his conſuetudine Eccleſiaſtica Laicos ſummam reverentiam neceſſe ſit exhibere. Quod quidem ita curavimus Deo juvante ſervari, ut cùm opus fuit, non taceremus, quæ ad quæſtionis hujus aſſertionem noſtrarum exiguitas virium ſuggerebat.*

§. VII.

De Vincentio Semipelagiano.

VIncentium quemdam Semipelagianæ factionis virum, conſtat S. Auguſtini Diſcipulis ac defenſoribus monſtra quædam errorum affinxiſſe, velut Auguſtinianæ de Prædeſtinatione doctrinæ, quam ipſi totis viribus propugnabant, conſectaria; eorumque contexuiſſe indicem, qui per manus omnium longè latéque volitaret. Sexdecim Propoſitionibus continentur. Prima eſt: *Quòd Dominus noſter Jeſus-Chriſtus non pro omnium hominum ſalute & redemptione ſit paſſus.* Secunda: *Quòd Deus nolit omnes ſalvare, etiamſi omnes ſalvari velint.* Tertia: *Quòd Deus majorem partem generis humani ad hoc creet, ut illam perdat in æternum.* Quarta: *Quòd major pars humani generis ad hoc creatur à Deo, ut non Dei, ſed diaboli faciat voluntatem.* Quinta: *Quòd peccatorum noſtrorum Autor ſit Deus, eo quod malam faciat voluntatem hominum, plaſmet ſubſtantiam, quæ naturali motu non poſſit niſi peccare.* Sexta: *Quòd Deus tale in hominibus plaſmet arbitrium, quale eſt dæmonum: quod proprio motu nihil aliud poſſit, vel velit niſi malum.* Septima: *Quòd hæc ſit voluntas Dei ut magna pars Chriſtianorum ſalva eſſe nec velit, nec poſſit.* Octava: *Quod nolit Deus ut omnes Catholici in Fide Catholica perſeverent, ſed velit ut magna exinde pars apoſtatet.* Nona: *Quòd velit Deus ut magna pars Sanctorum à ſanctitatis propoſito ruat.* Decima: *Quòd adulteria & corruptela ſacrarum Virginum ideò contingant, quia illas Deus ad hoc prædeſtinavit ut caderent.* Undecima: *Quòd quando inceſtant patres filias, aut matres filios, vel quandò ſervi dominos occidunt, ideò fiat, quia ita Deus prædeſtinavit ut fieret.* Duodecima: *Quòd Dei prædeſtinatione efficiantur de filiis Dei filii diaboli, & de templo ſancti Spiritus templa dæmonum, & de membris Chriſti membra meretricis.* Decima-tertia: *Quòd omnes illi Fideles & Sancti, qui ad æternam mortem prædeſtinati ſunt, quando ad vomitum ſuum relabuntur, vitio quidem ſuo hoc facere videntur: ſed ipſius vitii cauſa eſt divina prædeſtinatio, quæ illis latenter ſubtrahit bonas voluntates.* Decima-quarta: *Quòd pars magna illa Chriſtianorum Catholicorum Fidelium, atque Sanctorum, quæ ad ruinam & perditionem prædeſtinata eſt, etiamſi petat à Deo ſanctitatis perſeverantiam, non impetrabit: eò quòd mutari non poteſt divina prædeſtinatio, quæ illos præordinavit, præparavit, præcipitavit ut caderent.* Decima-quinta: *Quòd omnes illi Fideles & Sancti, qui ad æternam mortem prædeſtinati ſunt, poſteaquam ceciderint, ſic à Deo diſpenſentur, ne poſſint, vel velint per pœnitentiam liberari.* Decima-ſexta: *Quòd magna pars illa Fidelium atque Sanctorum, quæ ad æternam mortem prædeſtinata eſt, quandò dicit Deo in Oratione Dominica, Fiat voluntas tua: nihil aliud quam contrà ſe petat: id eſt, ut cadant & ruant: quia voluntas Dei hæc eſt, ut æterna morte pereant.*

Hunc Indiculum confutavit S. Proſper in Reſponſione ad Capitula Objectionum Vincentianarum. Objectiones illæ Vincentianæ maxima ex parte cum Gallorum Objectionibus coincidunt, quas altero libro S. Proſper diluit, quem inſcripſit: *Reſponſiones ad Capitula Gallorum.* Uterque Objectionum Indiculus doctrinam S. Auguſtini, libris præſertim de Correptione & Gratia, de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Perſeverantiæ Dono contentam impetebat: ſed quæ Gallorum inſcribuntur, quòd non unius hominis, ſed totius Semipelagianæ factionis eſſent, in Galliis exortæ, S. Auguſtini doctrinam ac libros impugnabant apertiùs: Vincentianæ verò, S. Auguſtini Diſcipulos, Proſperum ſcilicet, Hilarium, & alios Auguſtinianæ de Gratia & Prædeſtinatione doctrinæ Aſſertores ac Defenſores propiùs quàm Auguſtinum ipſum inſectabantur; quaſi ſingulares Sancti Doctoris opiniones temerè propugnando, abſurdiſſimos in errores, & execrandas blaſphemias laberentur.

Id ex Reſponſione S. Proſperi ad utrumque Objectionum Indicem compertum eſt. Sic enim præfatur in Reſponſione ad Capitula Gallorum. *Doctrinam, quam ſanctæ memoriæ Auguſtinus Epiſcopus contra inimicos gratiæ Chriſti, & liberi arbitrii decomptores per multos annos Apoſtolicè aſſeruit, literiſque mandavit, quibuſdam viſum eſt, aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere. Et hoc quaſi compendium cognitionis his, qui judicio eorum ducebantur, afferre: ut quæ in libris prædicti Viri damnabilia reperiſſe jactabant, brevium Capitulorum Indiculis prædicarent: talique commento & deteſtationem ejus; quem impeterent, obtinerent: & ab his quæ infamaſſent, curam exterriti lectoris averterent. Ne ergo hanc perſuaſionem temerè quis recipiat, & talem putet ſenſum Scriptis Catholici ineſſe Doctoris, qualem eum qui fruſtra calumniantur oſtentant, ſingulis Capitulis, quæ titulo rationis prænotarunt, brevi & abſoluta profeſſione reſpondeo.* Ex his patet, Gallos, quos refellit S. Proſper, S. Auguſtini doctrinam in ſeipſa directè impugnaſſe.

Reſponſioni verò ad Capitula Vincentianarum Objectionum ſic præfatur: *Quidam Chriſtianæ ac fraternæ caritatis obliti, in tantùm exiſtimationem noſtram quoquo modo ſtudent lædere, ut ſuam ſe evertere, nocendi cupiditate, non videant. Contexunt enim, & qualibus poſſunt Sententiis comprehendunt ineptiſſimarum quarumdam blaſphemiarum prodigioſa mendacia: eáque oſtendenda, & ingerenda multis publicè privatimque circumferunt: aſſerentes talia in noſtro eſſe ſenſu, qualia diabolico continentur Indiculo.* Ex quibus liquet illum, quiſquis fuerit, Vincentium, S. Auguſtini Diſcipulos, ut Proſperum ipſum, & alios, aperto marte impugnaſſe, erronea & blaſphema ipſis affingendo dogmata, quæ conſectaria eſſe contendebat doctrinæ de gratia & prædeſtinatione, quam illi velut Auguſtinianam & Catholicam prædicabant: S. verò Auguſtinum cominus, & ſub proprio nomine non impetiiſſe.

Quis Auctor Objectionum Vincentianarum quibus reſpondit S. Proſper?

Quiſnam fuerit ille Vincentius, quæſtio eſt inter Eruditos. Quidam contendunt fuiſſe celebrem illum Vincentium Lirinenſem, doctrinæ & ſanctitatis famâ celebrem, qui duplicis adversùs profanas omnium hæreticorum novitates Commonitorii eſt autor. Id mihi perſuadere non potueram hucúſque, quòd Cæleſtini I. Epiſtolam hic ſub finem ſecundi Commonitorii laudet, quam ad Gallicanos Epiſcopos in Auguſtinianæ doctrinæ commendationem, & contra Semipelagianos dedit. *Sed & Sanctus Papa Cæleſtinus* (inquit) *ait in Epiſtola, quam ad Gallos Sacerdotes miſit, arguens eorum conniventiam, quòd antiquam fidem ſilentiò deſtituentes, profanas novitates exurgere paterentur:* MERITÒ, inquit, *cauſa nos reſpicit, ſi ſilentio foveamus errorem. Ergo corripiantur hujuſmodi: non ſit iis liberum pro voluntate habere ſermonem. Hic aliquis fortaſſe addubitet, quinam ſint illi quos habere prohibeat liberum pro voluntate ſermonem vetuſtatis prædicatores, an novitatis adinventores? Ipſe*

 dicat,

dicat, & dubitationem legentium ipſe diſſolvat. Sequitur enim: Deſinat, ſi ita res eſt, id eſt, ſi ita eſt, ut apud me quidam urbes & Provincias veſtras criminantur, quòd eas quibuſdam novitatibus conſentire noxiâ diſſimulatione faciatis: Deſinat itaque, inquit, *ſi ita res eſt, inceſſere novitas vetuſtatem.*

Augurabar nuſquam Semipelagianum virum, & S. Auguſtini hoſtem, laudare tam egregium Cæleſtini I. teſtimonium potuiſſe, ex Epiſtola quâ Semipelagianorum turbas & errores execrari ſe ſignificat, & S. Auguſtinum commendat ut Doctorem *inter Magiſtros optimos à ſuis Deceſſoribus ſemper habitum, & quem nullus unquam ſiniſtræ ſuſpicionis rumor aſperſit.* Quamobrem cum Eminentiſſimo Baronio in Notis ad Martyrologium ad diem 24. Maii, alium à Lirinenſi Monacho Vincentium Semipelagianum, cujus eſſent Vincentianæ Objectiones à S. Proſpero confutatæ, nos habere exiſtimabam apud Gennadium in lib. de Viris Illuſtribus cap. 80. quem & ſuo tempore adhuc vixiſſe, & ſibi familiaritate conjunctum teſtatur. Semipelagianæ factionis ſtudiis, & errorum communione hanc inter illos coaluiſſe neceſſitudinem conjiciebam.

Objectionum Vincentianarum Auctor, non eſt Vincentius Victor.

Scio hominem, cui aliquando in mentem venerit, Vincentium illum cujus nomine inſcriptæ ſunt Vincentianæ Objectiones, forſan eſſe Vincentium illum Victorem, contra quem S. Auguſtinus Libros de Animæ origine conſcripſit. Is ut juvenis erat, cum libros illos edidit S. Doctor, facilè ſuperſtes fuit poſt ipſius obitum, & quo tempore ſcribebat S. Proſper. Is varios inter errores, de quibus fuit à S. Auguſtino reprehenſus, unum propugnavit Semipelagianorum, ſcilicet *Prædeſtinatos divina Prædeſtinationi eripi poſſe.* Etſi Reſcripta correctionis ejus ſe accepiſſe S. Auguſtinus lib. 2. Retractationum cap. 56. reſtetur, non tamen conſtat an ſingulos errores ejuraverit, an eos dumtaxat qui Pelagianis affines aut pejores erant. Et ut erat petulantis vir ingenii, potuit vulgaris S. Auguſtini libris de Correptione & Gratia, de Perſeverantiæ dono, de Prædeſtinatione Sanctorum, ejus doctrinam, quæ tot alios modeſtioris indolis viros commovebat offendebatque, calumniis illis proſcindere, quæ Vincentianis Objectionibus continentur, & Indiculum errorum conſcribere ac vulgare, qui ex Auguſtiniana de Prædeſtinatione ſententia ſequi ipſi videbantur. Qui Indiculus ex Africa in Gallias miſſus, a S. Proſpero confutatus ſit. Neque enim opus fuiſſet ut qui Gallorum Capitulis jam reſponderat, in Vincentianis refellendis operam poneret, quæ penè eadem erant, ſi Gallorum unus fuiſſet Vincentius. Verùm hæc conjectatio mihi non placet: tùm quòd in Galliis illa Semipelagianorum factio orta ſit, nec poſt S. Auguſtini obitum ullos in Africa Semipelagianos legamus: tum quòd huic Vincentio Victori S. Proſper objeciſſet petulantiam ac audaciam, cujus ſpecimen jam dederat junior adversùs S. Auguſtinum ſcribens: objeciſſet errores à S. Auguſtino confutatos: objeciſſet ſimulationem correctionis, vel relapſum in novos errorès: objeciſſet veterem in S. Auguſtinum æmulationem ex incredibili ſuperbiâ profectam.

De Vincentianarum Objectionum Autore ut ingenuè dicam quod ſentio, ipſum non alium exiſtimo à Vincentio Lirinenſi, autore Commonitorii.

Vincentius Lirinenſis, Semipelagianus.

Hunc enim Semipelagianum aſſerere, præconceptâ & populari opinione excuſſâ, vis cogit veritatis: cogunt rationes à doctiſſimo & accuratiſſimo Hiſtoriæ Pelagianæ Commentatore, Henrico Noriſio adductæ, quas lecto ſemel & iterum Vincentii Commonitorio, & diligentiùs expenſo, vidi eſſe invictas: quibus addam perpauca.

I. Semipelagianorum dogma fuit, communem eſſe hominibus univerſis gratiam Dei; & quærentibus, pulſantibus, petentibus viribus naturæ, conferri. De primo, Fauſti diſerta eſt Sententia lib. 1. cap. 15. *Non ſpecialem eſſe circa credentes Dei munificentiam.* Et apud Joannem Maxentium in reſponſione ad Epiſtolam Hormiſdæ: *Sed dicis quia non omnibus detur, ſed donum ſit perſonale credulitas, & illis tantùm credere ſuppetat, quibus Deus ſpecialiter donavit ut crederent. Non ita eſt.* De ſecundo S. Proſper ad S. Auguſtinum referens Maſſilienſium errores, ſcribit eos ſentire; *Ad hanc gratiam quâ in Chriſto renaſcimur*, nos *pervenire per naturalem facultatem, petendo, quærendo, pulſando, ut ideo aliquis accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bono naturæ benè uſus, ad iſtam ſalvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire.* Porrò Vincentius Lirinenſis & gratiam perſonalem impugnavit: & petentibus, quærentibus, pulſantibus aſſeruit gratiam Chriſti conferri. Sic enim ſcribit Commonitorii I. cap. 37. *Jam verò illis, quæ ſequuntur, promiſſionibus miro modo incautos homines Hæretici decipere conſueverunt. Audent etenim polliceri & docere quòd in Eccleſia ſua, id eſt, in communionis ſuæ conventiculo, magna ac ſpecialis, ac planè perſonalis quædam ſit Dei gratia: adeo ut ſine ullo labore, ſine ullo ſtudio, ſine ullâ induſtria, etiamſi nec petant, nec quærant, nec pulſent, quicunque illi ad numerum ſuum pertinent: tamen ita divinitus diſpenſentur, ut Angelicis erecti manibus, id eſt, Angelicâ protectione ſervati, nunquam poſſint offendere ad lapidem pedem ſuum, id eſt, nunquam ſcandalizari.* Quibus poſtremis verbis, doctrinam S. Auguſtini de Prædeſtinatione, & de Perſeverantiæ donò peti, bona fide fatendum eſt. Et certè cùm nulla tunc eſſet Hæreticorum ſecta, quæ de gratia Dei ita ſentiret: imò hæc ipſa eſſet S. Auguſtini doctrina, qui gratiam perſonalem paſſim propugnat, gratiam aliquam quæ non omnibus datur, quæ miſericorditer datur iis quibus datur, quæ iis quibus negatur, juſto Dei judicio non datur; quæ non datur petentibus, quærentibus, pulſantibus, ſed datur ut quæramus, petamus & pulſemus; quæ facit ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, & ex oppugnantibus amantes: evidens eſt Vincentium Lirinenſem finxiſſe Hæreticos iſta aſſerere, ut S. Auguſtini Diſcipulos hanc doctrinam acerrimè propugnantes, ad hæreticorum ſententiam imprudentes accedere oſtenderet, & hoc terriculamento homines ab Auguſtiniana Doctrina averteret.

Noriſius lib. 2. Hiſtor. Pelag. c. 11.

Objiciet quiſpiam, incredibile videri quòd Vincentius Lirinenſis S. Auguſtinum & ejus Diſcipulos velut hæreticos ſuggillaſſet, cùm nec Fauſtus, nec Gennadius, nec Semipelagianorum Maſſilienſium princeps Caſſianus, Auguſtinianam de gratia & prædeſtinatione doctrinam uſquam hæreſeos, ſed erroris duntaxat nomine inſectati ſint. Sed advertat, quæſo, qui hæc objicit, Vincentium Lirinenſem S. Auguſtinum & ejus Diſcipulos, hæreticos non vocare, neque enim de illis dixiſſet, quòd, *In Eccleſia ſua, id eſt in Communionis ſuæ conventiculo, magnam & ſpecialem, ac planè perſonalem Dei gratiam pollicerentur:* Cùm Semipelagiani in ejuſdem Eccleſiæ ſinu illis convinverent, eſſentque ipſis communione conjuncti, illoſque Proſper & alii S. Auguſtini Diſcipuli ut fratres haberent, quemadmodum habuerat S. Auguſtinus. At fingebat Vincentius, Hæreticos gratiam illam perſonalem prædicare, quam Auguſtini Diſcipuli propugnabant, ut illis conflaret invidiam, & innueret eos hæreſeos infamiâ laboraturos, ſi doctrinam illam pertinaciter defendere pergerent. Quanquam etſi S. Auguſtini de Prædeſtinatione ſententiam hæreticam dixiſſet, nihil magis dixiſſet quàm Semipelagiani cæteri, qui eam erroris damnandi loco habuerunt: ſed acerbiori verbo mentem ſuam expreſſiſſet.

II. Semipelagiani

II. Semipelagiani Auguſtinianæ de Prædeſtinatione & de Perſeverantiæ dono Sententiæ novitatem objiciebant, ſuaque dogmata vetuſtatis venerando nomine tuebantur, ut teſtatur Proſper ad S. Auguſtinum ſcribens. *Obſtinationem ſuam*, inquit, *vetuſtate defendunt, & ea quæ de Epiſtola Apoſtoli Pauli ad Romanos ſcribentis ad manifeſtationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, ut nunc ſentiuntur, affirmant.* At Vincentius Lirinenſis in toto paſſim Commonitorio id unum inculcat, *Tenendam antiquitatem*, *vitandam novitatem*: A Doctore ea eſſe dicenda, quæ ab antiquis didicerit, *Ut cùm dicat novè, non dicat nova.* Patribus *Hac lege* B *credendum, ut quicquid vel omnes, vel plures, uno eodemque ſenſu, manifeſtè, frequenter, perſeveranter, velut quodam conſentiente ſibi Magiſtrorum concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratóque habeatur: quicquid verò quamvis ille Sanctus & doctus, quamvis Epiſcopus, quamvis Confeſſor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes ſenſerit, id inter proprias, & occultas, & privatas opiniunculas, à communis, publicæ, & generalis ſententiæ autoritate ſecretum ſit, ne cum ſummo æternæ ſalutis periculo, juxta ſacrilegam Hæreticorum & Schiſmaticorum conſuetudinem, univerſalis dogmatis antiquâ veritate dimiſsâ, unius Hominis novitium* C *ſequamur errorem.* Quæ contra S. Auguſtinum dicta videntur. Hunc enim in quæſtione de Prædeſtinatione Sanctorum præter omnes Patres ſenſiſſe, vulgaris erat Semipelagianorum cantilena: proinde non eſſe propugnanda, quæ in poſtremis libris ſcripſerat, ſed inter privatas ejus opiniones reponenda eſſe, à communis & veteris Sententiæ autoritate ſecretas. In his igitur non ſequendum, ne unius hominis novitius error univerſalis dogmatis antiquæ veritati præponeretur.

III. Quod de Vincentianarum Objectionum Autore ſuperiùs obſervavi, ipſum non quidem aperto marte, ſed tectè & per cuniculos S. Auguſtinum D aggreſſum fuiſſe, palàm verò in ejus Diſcipulos exeruiſſe ſtylum, de Vincentio Lirinenſi compertum eſt. Legatur Caput II. Commonitorii I. ubi poſtquam præmiſit, mirâ rerum converſione Autores ejuſdem opinionis de iterando Hæreticorum baptiſmate Catholicos eſſe, nempe Agrippinum, & S. Cyprianum: Conſectatores verò Hæreticos, ſcilicet Donatiſtas: abſolvi Magiſtros, Diſcipulos condemnari: ſubjungit, id ſibi videri *Divinitus promulgatum eſſe Judicium, propter eorum maximè fraudulentiam, qui cùm ſub alieno nomine hæreſim concinnare machinentur, cap-* E *tant plerumque veteris cujuſpiam viri Scripta, pauſò involutiùs edita, quæ pro ipsâ ſui obſcuritate, dogmati ſuo quaſi congruant, ut illud neſcio quid quodcunque proferunt, neque primi, neque ſoli ſentire videantur. Quorum*, inquit, *nequitiam duplici odio dignam judico, vel eò quòd hæreſeos venenum propinare aliis non extimeſcunt, vel eò etiam quòd Sancti cujuſque Viri memoriam tanquam ſopitos jam cineres profanâ manu ventilant, & quæ ſilentiò ſepeliri oportebat, redivivâ opinione diffamant: ſequentes omninò veſtigia autoris ſui Cham, qui nuditatem venerandi Noë non modò operire neglexerit, verùm quoque irridendam cæteris enuntiaverit.*.. F *Beatis illis fratribus longèque diſſimilis, qui nuditatem ipſam reverendi Patris neque ſuis temerare oculis, neque aliénis patere voluerunt, ſed averſi, ut ſcribitur, texerunt eum. Quod eſt, erratum Sancti Viri nec approbaſſe, nec prodidiſſe.*

S. Auguſtinum in exponendo Prædeſtinationis Myſterio & Perſeverantiæ dono *Neceſſarium modum exceſſiſſe* contendebant Semipelagiani, nonnulla ipſi æſtu diſputationis abrepto excidiſſe duriora, imò & erronea, ut colligitur ex Appendice Epiſtolæ Cæleſtini Primi ad Galliarum Epiſcopos, & ex Epiſto- A la S. Proſperi ad S. Auguſtinum. *In Sanctitatis tuæ Scriptis*, inquit, *quæ adversùs Pelagianos Hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui, quicquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti.* Addebant, conſultius eſſe circa quæſtiones illas de Prædeſtinatione ſervare ſilentium. *De his*, inquit, *taceri exigunt, quorum altitudinem nullus attigerit.*

His planè concinere videtur Vincentius Lirinenſis, & Auguſtini Diſcipulos inſectari, quaſi *ſub alieno*, id eſt, ſub ipſius nomine, *Hæreſim concinnare machinentur.* Ipſos *captare ejus Scripta involutiùs* quidem *edita*, quaſi ſuis dogmatibus congruant, *Ut* B *nec primi, nec ſoli ita ſenſiſſe videantur.* Ipſos maximè culpandos, quòd *Redivivâ opinione diffament, quæ ſilentio ſepeliri oportebat.* Ipſos Cham imitari, qui Patris nuditatem detexerat, cùm Sem & Japhet potiùs imitari deberent, qui eam texerunt: *Sancti Viri*, id eſt, Auguſtini *erratum nec approbandum* eſſe, pro ſtudio veritatis & fidei, *nec prodendum*, ob reverentiam quæ tanti nominis Doctori debetur. Fallor niſi ſit hæc vera mens veruſque ſenſus Vincentii Lirinenſis cap. mox laudato.

IV. Totus orbis Chriſtianus tres in partes circa quæſtiones de Gratia & Prædeſtinatione, poſt S. Auguſtini obitum, ſciſſus erat; in Pelagii Sectam, in C Semipelagianorum factionem, & in Auguſtinianæ Doctrinæ Sectatores ac defenſores. Quiſquis Pelagianus non erat, & S. Auguſtini doctrinam impugnabat, is erat Semipelagianus. Quiſquis à Pelagianis & Semipelagianis diſſentiebat, S. Auguſtinum ſequebatur, colebat, prædicabat, nec uſquam Hæreticos Pelagianæ meminerat, quin Auguſtini victorias prædicaret, ejuſque auctoritate illam debellaret. Porrò Vincentius Lirinenſis Pelagianus non erat, ſiquidèm Pelagium, Cæleſtium, Julianum, ut cæteros hæreticos execratur, cap. 3. 13. 33. ubi ait: *Quis unquam, ante profanum illum Pelagium tantam* Lege & cap. Ultimum. D *virtutem liberi præſumpſit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus ſingulos adjuvandum neceſſariam Dei gratiam non putaret? Quis ante Diſcipulum ejus Cæleſtium, reatu prævaricationis Adæ omne humanum genus negavit adſtrictum?* Non fuit etiam Auguſtinianæ doctrinæ ſectator ac defenſor, quem ne ſemel quidem in toto Commonitorio laudat, toties datâ cum commendandi occaſione, quoties Pelagianorum meminit: imò ejus doctrinam tectè & per cuniculos impugnat, ut oſtendimus: Semipelagianus igitur fuit Vincentius Lirinenſis.

V. Vincentius Cæleſtini I. Epiſtolam contra Se- E mipelagianos, & in defenſionem Scriptorum S. Auguſtini ad Galliarum Epiſcopos datam ita laudat in Commonitorio, ut eam interpolatam, contra Doctrinæ Auguſtinianæ de Prædeſtinatione & Gratia ſingulari ſectatores, detorqueat in alienum planè ſenſum. *Hic aliquis, fortaſſe addubitet* (inquit c. 43.) *quinam ſint illi, quos habere prohibeat* (Cæleſtinus) *liberum pro voluntate ſermonem: vetuſtatis Prædicatores, an novitatis Inventores? Ipſe dicat, & dubitationem legentium ipſe diſſolvat.* Proſper & Hilarius Cæleſtini Romani Pontificis Epiſtolam in Auguſtinianæ doctrinæ patrocinium & commendatio- F nem proferebant. Semipelagiani verò excipiebant, approbationem laudeſque Auguſtino illa in Epiſtola datas, ad priores ejus libros referri, in quibus cum antiquis Eccleſiæ Doctoribus ſentiebat, non ad poſteriores, in quibus novam & antea inauditam propugnabat (ut ipſis quidem videbatur) de Prædeſtinatione Sententiam. Ita teſtatur S. Proſper libro contra Collatorem, cap. 32. ubi recenſitis Cæleſtini I. verbis, ait: *Contra iſtam clariſſimæ laudationis tubam, contra iſtam ſacratiſſimi teſtimonii dignitatem, audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere; & perſpicuæ ſinceriſſimæque Sententiæ nubem*

obliquæ

obliquæ ambiguitatis obtendere? Ut ſcilicet, quia in Epiſtola Papæ, librorum pro quibus actum eſt, non eſt expreſſus titulus, hinc eos appareat non probatos: & iſtam in Sanctum Auguſtinum laudationem pro anteriorum Scriptorum meritis fuiſſe collatam. Pertendit itaque Vincentius Lirinenſis, hæc Cæleſtini verba: *Corripiantur hujuſmodi: non ſit his liberum habere pro voluntate ſermonem*, Gallos Presbyteros, aut Epiſcopos non ſpectare, qui Auguſtini doctrinam non ſequebantur modò, ſed admirabantur, in his libris, in quibus cum antiquis Patribus conſentiebat: ſed potiùs eos ferire, qui novam doctrinam de Prædeſtinatione & Perſeverantia, deque Gratia perſonali & efficaciſſima in libris poſterioribus ab ipſo traditam prædicabant.

Pergit Vincentius in exponendo, ſive potiùs interpolando Cæleſtini teſtimonio. Sequitur enim: *Deſinat, ſi ita res eſt, id eſt, ſi ita eſt, ut apud me quidam urbes & Provincias veſtras criminantur, quòd eas quibuſdam novitatibus conſentire noxiâ ſimulatione faciatis: Deſinat itaque*, inquit, *ſi ita eſt, inceſſere novitas vetuſtatem.* Quibus in verbis, prout à Vincentio Lirinenſi referuntur, multa monet animadverſione digna doctiſſimus Pelagianæ Hiſtoriæ Commentator Norſius, quorum aliqua ante illum Voſſius etiam adnotavit. I. Ipſum inſignes S. Auguſtini Diſcipulos Proſperum & Hilarium, ut viros nullius nominis deſpicere, & injurioſo ſtylo, tacitis licet nominibus, laceſſere, cùm Cæleſtinum quaſi de illis ita ſcribentem laudat: *Ut apud me quidam criminantur.* At non ita ſcripſerat Cæleſtinus, ſed Proſperum & Hilarium honorificè & cum laude appellaverat: *Filii*, inquit, *noſtri præſentes Proſper & Hilarius, quorum circa Deum ſolicitudo laudanda eſt.*

II. Vincentium fingere, quòd Proſper & Hilarius *Urbes & Provincias*, apud Cæleſtinum, pernicioſæ novitatis accuſarint, idque eô conſiliô fingere, ut non modo Presbyteros quoſdam, ſed integras urbes, imò & Provincias Galliarum, S. Auguſtini Doctrinæ ab utroque ejus Diſcipulo propugnatæ adverſari, ſimplicibus & incautis Commonitorii ſui lectoribus perſuaderet. Sic loquentem inducit Cæleſtinum: *Ut apud me quidam urbes & Provincias veſtras criminantur.* At nuſquam ita ſcripſit Cæleſtinus, ſed Proſperum & Hilarium paucos duntaxat Presbyteros, ut violatæ veritatis, motarúmque turbarum reos ad Sedem Apoſtolicam detuliſſe. *Tantùm*, inquit, *neſcio quibus Presbyteris illic licere, qui diſſenſioni Eccleſiarum ſtudeant, ſunt apud nos proſecuti, ut indiſciplinatas quæſtiones vocantes in medium, pertinaciter eos dicant prædicare adverſantia veritati.*

III. Vincentium Lirinenſem, quò Proſperum & Hilarium Epiſcopis inviſos reddat, comminiſci, quòd Epiſcopos apud Romanum Pontificem accuſaverint, quaſi Galliarum urbes & Provincias quibuſdam novitatibus conſentire noxiâ ſimulatione facerent. Sic enim Cæleſtini verba laudat: *Ut apud me quidam urbes & Provincias veſtras criminantur, quòd eas quibuſdam novitatibus conſentire noxiâ ſimulatione faciatis.* At hæc verba nec Cæleſtini I. ſunt, nec rei geſtæ veritati conſona. Quoſdam enim Presbyteros detulerant Proſper & Hilarius, non Gallicanos Epiſcopos, licet Epiſcoporum negligentiæ & ſilentio Presbyterorum iſtorum turbas Pontifex imputet. *Sed veſtra*, inquit, *Dilectioni juſtiùs imputavimus, quando illi ſupra vos habent copiam diſputandi. Legimus ſupra Magiſtrum non eſſe diſcipulum, hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad injuriam Doctorum vindicare Doctrinam.*

IV. Vincentium trina repetitione illius clauſulæ, *Si ita res eſt, Si ita eſt*, intra eamdem ſententiam, ſignificare falſam eſſe Proſperi & Hilarii delationem: imò Summum Pontificem ipſorum delationi non penitus credidiſſe, ideòque hac cautione uſum, *Si ita res eſt.*

Denique Vincentius ex Cæleſtini verbis ſic colligit: *Ergo hæc fuit beati Cæleſtini Sententia, non ut vetuſtas ceſſaret obruere novitatem; ſed potiùs novitas deſineret inceſſere vetuſtatem.* Id eſt, non hæc fuit mens Pontificis, nobis imponere ſilentium, qui antiquos Patres ſequimur, & ipſum amplectimur Auguſtinum in iis, in quibus cum Antiquis conſentit, ſolam verò ejus de Prædeſtinatione opinionis, in quâ à Veteribus recedit, novitatem impugnamus: Sed voluit ac juſſit, ut qui ſe Auguſtini eſſe diſcipulos in omnibus gloriantur, ſcilicet Proſper & Hilarius, eorúmque partiarii, qui novam de initio fidei, de Prædeſtinatione & de Perſeverantiæ dono Sententiam propugnant ac prædicant, vetuſtatem Sententiæ, quam Gallicani Presbyteri tuentur, inceſſere deſinerent.

Obſervare præterea juvabit, Semipelagianos in errorum ſuorum patrocinium Scripta *S. Auguſtini* priora, quæ juvenis ediderat, protuliſſe. Ejus verò diſcipulos ac vindices, & præcipuè *S. Proſperum* in Reſponſis ad Genuenſium Dubia, ſic ipſorum objectionem refutaſſe: *Quia nec juſta nec rationabilis intelligitur eorum eſſe perſuaſio, qui hujus viri ſcientiam tot incrementorum profectibus ædificatam ad adoleſcentiæ rudimenta revocabant, ut magis ſuffragaretur Hæreticis quod inter initia converſionis ſuæ imperitè ſenſerat, quam prodeſſet Catholicis quod Pontificali diligentia Veritas revelarat. Meritò illos hoc præjudicio utentes, & in his quæ dudum abdicata fuerant, immorantes, pii Doctoris gravitas notat, quòd qui curaverunt omnes ſenſus ipſius indagare, noluerunt cum ejus eruditione proficere.* Adversùs hanc *S. Proſperi*, aliorúmque *S. Auguſtini* Defenſorum Reſponſionem ſcripſiſſe videtur *Vincentius Lirinenſis*, & profectûs exceptionem ab iis allatam propulſaſſe his verbis: *Sed forſitan dicet aliquis: Nullus ergo in Eccleſia Chriſti profectus habebitur Religionis? Habeatur planè & maximus. Nam quis ille eſt tam invidus hominibus, tam exoſus Deo, qui id prohibere conetur? ſed tamen ut verè profectus ſit ille fidei, non permutatio. Si quidem ad profectum pertinet, ut in ſemetipſam unaquæque res amplificetur: ad permutationem verò, ut aliquid ex alio in aliud tranſvertatur. Creſcat igitur oportet, & multùm vehementerque proficiat tam ſingulorum, quàm omnium; tam unius hominis, quàm totius Eccleſiæ, ætatum ac ſæculorum gradibus intelligentia, ſcientia, ſapientia, ſed in ſuo dumtaxat genere, in eodem ſcilicet dogmate, eodem ſenſu, eademque ſententia, &c.*

Ex his evidens eſt, Vincentium Lirinenſem Semipelagianæ factionis virum fuiſſe, & S. Auguſtinum ejuſque Diſcipulos in Commonitorio adversùs profanas omnium hæreſum novitates, tectè & per cuniculos impugnaſſe. Nec tamen Commonitorii autoritatem propterea rejicere debent Heterodoxi, in iis quæ doctrinam de Traditionibus & Patrum uſu ſpectant, quia Vincentius ex regulis, principiiſque in Eccleſia receptis omnes hæreſes impugnat, & ipſius Auguſtinianæ Sententiæ prætenſam novitatem. Certè de Gratia tantùm & Prædeſtinatione inter Semipelagianos & S. Auguſtini Diſcipulos erat controverſia: in aliis doctrinæ Catholicæ capitibus omninò conveniebant. Traditionem itaque fidei regulam eſſe, cùm docet Vincentius Lirinenſis, errorem non propugnat, nec a S. Auguſtino, aliiſque Patribus, & Eccleſiæ Doctrina diſſentit.

§. VIII.

§. VIII.

De Severo Sulpitio.

Tom. 5. Annal. Baronius emendatur.

CArdinalis Baronius Severum Sulpitium ex Gallicanis illis Preſbyteris, quos Cæleſtinus I. Epiſtola ſua perſtrinxit, unum fuiſſe aſſerit, Gennadii teſtimonio fretus. Sed fallitur Eminentiſſimus Autor. Jam enim à duodecim ſaltem annis Severus Sulpitius exceſſerat, cùm Cæleſtinus Epiſtolam contra Semipelagianos dedit. Hanc enim ſcripſit anno 432. At Severus Sulpitius anno ſaltem 420. obierat, ut P. Labbæus vir Chronologiæ peritiſſimus in Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis obſervat. Et certè ſi Severus Sulpitius Semipelagianus fuiſſet, Gennadius Semipelagianus & ipſe ejus nomini Pelagianæ hæreſeos notam non inuſſiſſet. Teſtatur autem Gennadius in Catalogo Virorum Illuſtrium, hunc *In ſenectute ſuâ à Pelagianis deceptum*, errorem poſtea emendaſſe, *& agnitâ loquacitatis culpa, ſilentium uſque ad mortem tenuiſſe: ut peccatum quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.* Quâ de re Guibertus Abbas Gemblacenſis in Apologia pro Severo Sulpitio ait: *Quòd autem à Pelagianis ſeductus, in aliquo à regula Orthodoxa Fidei exorbitaverit, nuſquam omnino, niſi in ſolo legi Gennadio; qui neſcio utrum hoc alicubi & ipſe legerit an ex ſolâ famâ, quæ facta & infecta loquitur, didicerit.*

§. IX.

De Gennadio Maſſilienſi.

GEnnadium Maſſilienſem Preſbyterum Semipelagianæ factioni addictum fuiſſe, liber ejus de Viris Illuſtribus ſatis probat anno circiter 490. conſcriptus. Eò enim in libro S. Auguſtinum, ejúſque Diſcipulum ac defenſorem egregium S. Proſperum, velut reos erroris inſectatur; Caſſianum verò & Fauſtum Semipelagianorum duces laudibus extollit. De S. Auguſtino ita ſcribit: *Auguſtinus, vir eruditione divinâ & humanâ orbi clarus, fide integer, & vita purus, ſcripſit quanta nec inveniri poſſunt. . . . Unde & multa loquenti accidit, quod dixit per Salomonem Spiritus Sanctus: Ex multiloquio non effugies peccatum. . . Error tamen illius ſermone multo contractus, luctâ hoſtium exaggeratus, nedum hæreſis quæſtionem dedit.*

De Sancto verò Proſpero. *Proſper, homo Aquitanicæ regionis &c. Legi & librum adverſus Opuſcula, ſuppreſſo nomine, Caſſiani: quæ Eccleſia Dei ſalutaria probat, ille infamat nociva.* Ubi Caſſiani doctrinam Semipelagianam à S. Proſpero calumniandi libidine impugnatam, & ab Eccleſia velut ſalutarem approbatam mentitur.

De Fauſto tandem Reienſi hæc habet: *Edidit Opus egregium de Gratia Dei, quâ ſalvamur, & libero humanæ mentis arbitrio in quo ſalvamur.* Sic laudat Opus Semipelagianis erroribus refertum.

§. X.

De S. Honorato Maſſilienſi Epiſcopo.

HOnoratum Maſſiliæ Epiſcopum, qui in Gennadii Catalogo Scriptorum agmen claudit; in eadem cum Gennadio Sententia, id eſt, Semipelagianum pariter fuiſſe ſuſpicatur Henricus Noriſius vir doctiſſimus, idque colligit ex Vita S. Hilarii Arelatenſis ab ipſo conſcriptâ, in qua, cap. 3. nobis ſexto, ita ſcribit: *Emenſo biennio, cùm ad meriti proprii percipiendum ex merito præmium ex vita hujus curſu Beatus Pontifex vocaretur Honoratus.* Ut quid enim, inquit, toties meritum in eodem verſu, & quidem proprium inculcat, niſi ut ex meritis prædeſtinatio divina ſuſpendatur? Hinc factum eſſe ait, ut paulò poſt Caſſiano ac Fauſto à Gelaſio Papa in Romana Synodo damnatis, Honoratus & Gennadius Libellum fidei Romam mittere coacti ſint, quò à Semipelagianorum ſententia procul ſe eſſe oſtenderent. De Honorato ſcribit Gennadius: *Sanctus quoque Papa Gelaſius Romanæ urbis Pontifex, per Scripturam agnoſcens ejus fidei integritatem, Reſcripto ſuo probatam indicavit.* De ſe verò ait Cap. ultimo: *Et Opus de Fide mea miſi ad beatum Gelaſium urbis Romæ Epiſcopum.*

P. Noriſii de S. Honorato Maſſilienſi ſuſpicio refellitur.

Verùm me non adducunt in Noriſii ſententiam hæc momenta, ut S. Honoratum Semipelagianum fuiſſe putem. Nam loco laudato ex Vita S. Hilarii Arelatenſis, nihil habet quod Semipelagianorum errorem ſapiat: propriis namque meritis beatitudinem ut præmium reddi fides docet. Nec meriti nomen in eadem ſententia toties repetit Honoratus, cujus verba ex mendoſis Codicibus Noriſius deſcripſit, ſic legenda ex Fide MS. Codicis Arelatenſis, & ex Bollandi, & Quenellii editione: *Emenſo biennio, cùm ad meriti proprii percipiendum præmium ex incerto vitæ iſtius curſu beatus Pontifex vocaretur Honoratus, miſſis Epiſtolis, ut extremis ſuis intereſſe deberet, admonuit.* Præterea gratiam prævenientem liberum arbitrium, animumque hominis commutantem in melius, Honoratus agnoſcit, quod quam ſit errori Semipelagiano contrarium, nemo non videt. *Tali definitione firmatus occurrit* (inquit c. 4.) *aſpectu ſereno, animo ſecuro, ſubmiſſo colloquio, quemadmodum humanum arbitrium divina præcedens gratia commutaret in melius, dignâ converſione, ſermone, mente, habitúque demonſtrans.* Quòd verò Gelaſius Honorati Fidem per Scripturam cognitam approbaverit, non evincit quòd coactus ſit libellum Fidei Romam mittere ut Semipelagiani ſuſpicionem erroris à ſe abſtergeret. Quâ occaſione Fidei ſuæ integritatem Romano Pontifici probaverit Honoratus, incertum eſt: & licèt ideo miſiſſet, quia in Semipelagianiſmi ſuſpicionem venerat, non ſequeretur ipſum dediſſe hujuſmodi ſuſpicioni locum, niſi fortè Gennadii Preſbyteri ſui familiaritate, & aliorum Preſbyterorum Maſſilienſium, qui Caſſiani de gratia doctrinam ab Eccleſia nondum damnatam ſequebantur.

ARTICULUS OCTAVUS.

De Semipelagianorum Erroribus.

I. SEmipelagiani de peccato originali, & de neceſſitate gratiæ Chriſti ad illius remiſſionem rectè ſenſerunt. Capitalis ipſorum error fuit, initium aliquod juſtitiæ ac ſalutis eſſe à nobis, nimirum fidem & voluntatem aliquam ſalutis obtinendæ, quæ tamen operis nomine cenſenda non eſſet, aut juſtitiæ operibus annumeranda, ſicut nec deſiderium obtinendæ ſanitatis, quod in ægroto præcedit operam Medici, inter medicinæ opera numeratur. Porrò illis fidei, bonæque voluntatis initiis promoveri homines ad Chriſti gratiam aſſerebant. Ita eorum ſententiam refert Hilarius in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Conſentiunt*, inquit, *omnem hominem in Adam periiſſe, nec inde quemquam poſſe proprio arbitrio liberari: ſed id convenienti aſſerunt veritati, vel congruum prædicationi, ut cùm proſtratis & nunquam ſuis viribus ſurrecturis annuntiatur obtinendæ ſalutis occaſio: eò meritô, quò voluerint & crediderint à ſuo morbo ſe poſſe ſanari, & ipſius fidei augmentum, & totius ſanitatis ſuæ conſequantur effectum. Cæterùm ad nullum opus*

Error palmaris Semipelagianorum circa Fidei & ſalutis initium, ad quod gratiam eſſe neceſſariam negabant.

vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam ſibi ſufficere poſſe conſentiunt; neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterritâ & ſupplici voluntate unumquemque ægrotum velle ſanari. Quod enim dicitur: Crede, & ſalvus eris: unum horum exigi aſſerunt, aliud offerri: ut propter id quod exigitur, ſi redditum fuerit, id quod offertur deinceps tribuatur. Unde conſequens putant, exhibendam ab eo fidem, cujus naturæ id voluntate Conditoris conceſſum eſt: & nullam ita depravatam, vel extinctam putant, ut non debeat, vel poſſit ſe velle ſanari: propter quod vel ſanetur quis à ſuâ, vel, ſi noluerit, cum ſuâ ægritudine puniatur. Nec negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantùm Medicum quærat, non autem quidquam ipſa jam valeat. Nam illa teſtimonia, ut eſt illud: (Rom. 12.) *Sicut unicuique partitus eſt menſuram fidei: & ſimilia, ad id volunt valere, ut adjuvetur qui cœperit velle, non ut etiam donetur ut velit.*

Error Janſenii Yprenſis.

Idem teſtatur S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum. Ex quibus patet, Janſenium Yprenſem Epiſcopum falsò ſcripſiſſe lib. 8. de Hæreſi Pelagiana Semipelagianos ad initium Fidei, orationem, deſideria, ſimileſque actus bonos, quos in hominis poteſtate remanſiſſe ſentiebant, veræ, internæ, actualiſque gratiæ adjutorium ſtatuiſſe neceſſarium. Sed de iſto Semipelagianæ hæreſeos capite in Diſſertationibus uberiùs agam contra Janſenium, Franciſcum Macedo Minorem, Gonetum noſtrum & alios, qui nullâ habita ratione Propoſitionis quartæ in Conſtitutione Innocentii X. damnatæ, temerè aſſerunt Semipelagianos gratiam aliquam internam ad initium Fidei admiſiſſe. Sic autem habet Propoſitio illa inter quinque Janſenianas numero quarta: *Semipelagiani admittebant interioris prævenientis gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei: & in hoc erant Hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet voluntas humana reſiſtere, vel obtemperare.* Quam propoſitionem falſam & hæreticam Innocentius X. & Alexander VII. Pontifices Maximi pronuntiarunt.

II. Semipelagianorum nonnulli, propiùs ad Pelagii hæreſim accedentes, aſſerebant hominem ſolâ gratiâ Creatoris, ſive ſolis naturæ viribus, & bono libertatis uſu, ad gratiam Salvatoris pervenire. Id teſtatur S. Proſper in laudata ad S. Auguſtinum Epiſtola. *Quidam verò horum*, inquit, *in tantùm à Pelagianis ſemitis non declinant, ut cùm ad confitendam eam Chriſti gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur, ne ſi meritis redditur, fruſtrà gratia nominetur: ad conditionem hanc velint uniuſcujuſque hominis pertinere, in qua eum nihil priùs merentem, quia nec exiſtentem liberi arbitrii & rationalem, gratia Creatoris inſtituat, ut per diſcretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei, & ad obedientiam mandatorum ejus poſſit ſuam dirigere voluntatem: atque ad hanc gratiam, quâ in Chriſto renaſcimur, pervenire, per naturalem ſcilicet facultatem, petendo, quærendo, pulſando: ut ideò accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bonô naturæ benè uſus, ad iſtam ſalvantem gratiam, initialis gratiæ ope, meruerit pervenire.* Quô ex loco rectè quidem colligitur, Semipelagianorum duos fuiſſe ordines: illos nedum ad Fidei, ſed ne ad boni quidem cujuſvis operis initium, gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem admiſiſſe, quos verbis mox laudatis deſcribit S. Proſper: illos verò ad nullum bonum ſive perficiendum, ſive incipiendum, quemquam ſibi ſufficere poſſe conſenſiſſe, ut teſtatur Hilarius; id eſt, & ad initium, & ad conſummationem boni operis, gratiæ Chriſti adjutorium eſſe neceſſarium. Sed aliquem fuiſſe Semipelagianorum ordinem, qui ad initium Fidei gratiam interiorem neceſſariam admitterent, ex hoc S. Proſperi loco perperam nonnulli colligunt. Nam paulò inferiùs, omnibus univerſim hoc opinionis flagitium tribuit, quòd aſſerant: *Quantùm ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam; quantùm autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxilium gratiæ meritô credulitatis acceperint.*

Semipelagiani gratiam ſubdebant voluntati.

III. Gratiam cujus neceſſitatem ſive ad perfectionem, ſive ad inchoationem bonorum operum neceſſariam fatebantur, voluntati ſubdebant, ipſique præviam aſſerebant hominis obedientiam: teſte S. Proſpero ibidem. *Nec conſiderant*, inquit, *ſe gratiam Dei, quam comitem, non præviam humanorum volunt eſſe meritorum, etiam illis voluntatibus ſubdere, quas ab ea, ſecundùm ſuam phantaſiam, non negant eſſe præventas... Ac ſic cùm in his qui tempus acceperunt voluntatis, duo ſint quæ humanam operentur ſalutem, Dei ſcilicet gratia, & hominis obedientia: priorem volunt obedientiam eſſe quàm gratiam, ut initium ſalutis ex eo qui ſalvatur, non ex eo credendum ſit ſtare qui ſalvat; & voluntas hominis divinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjiciat voluntatem.*

Non eſt Semipelagianū aſſerere Chriſtum pro omnibus hominibus mortuum eſſe, aut omnium velle ſalutem: ſed dogma Catholicum, cujus ſenſus explicatur, ejuſque diſcrimen à Semipelagiano errore.

IV. Aſſerebant Semipelagiani, omnes homines pari modo beneficii nobis à Chriſto moriente collati participes eſſe, nullos extare ad quos uberior inde quàm in cæteros, ad ſuæ ſalutis adeptionem, gratia derivetur. Deum enim æquè velle omnes ſalvos fieri, ſi ipſi velint. Id conſtat ex S. Proſpero in eadem Epiſtola. *Hæc*, inquit, *ipſorum profeſſio eſt... Univerſis hominibus propitiationem, quæ eſt in Sacramento ſanguinis Chriſti, ſine exceptione eſſe propoſitam, ut quicunque ad Fidem & ad Baptiſmum accedere voluerint, ſalvi eſſe poſſint.* Et infra: *Pro univerſo autem humano genere mortuum eſſe Dominum noſtrum Jeſum-Chriſtum, & neminem prorſus à redemptione Sanguinis ejus exceptum, etiamſi omnem hanc vitam alieniſſimâ ab eo mente pertranſeat: quia ad omnes homines pertineat divinæ miſericordiæ Sacramentum, quò ideò plurimi non renoventur, quia quòd nec renovari velle habeant, prænoſcantur.* Addebant: *Non vacillare illud, quòd Deus omnes homines velit ſalvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, quandoquidem inexcuſabiles ſint, qui & ad unius veri Dei cultum potuerint inſtrui intelligentiâ naturali; & Evangelium ideò non audierint, quia non fuerint recepturi.* Orthodoxa tamen eſt illa propoſitio, *Deus vult omnes ſalvos fieri, ſi ipſi velint*, modo hæc ſalutis voluntas in Dei gratiam prævenientem tota refundatur, non libero arbitrio ſolis naturæ viribus petenti, quærenti, pulſanti tribuatur (ut Semipelagiani tribuebant:) & cum S. Auguſtino dicamus: *Verum eſt omnes homines hoc poſſe ſi velint: ſed præparatur voluntas à Domino, & tantùm augetur munere charitatis ut poſſint.* (Lib. 1. Retract. cap. 10.)

Rurſus. Deum velle omnes homines ſalvos fieri generali voluntate, & quidem propriè dictâ, bonâ, beneplacenti, quantùm ex parte ipſius eſt, perfectâ, & ſincerâ, Catholicum eſt; ſed Deum ſingulari voluntate, conſiliô, & propoſito nolle prædeſtinatorum ſalutem, & redemptionis ſuæ fructum his non magis efficaciter quàm aliis applicare; id Semipelagianum. Quod egregiè refellit S. Proſper in Carmine de Ingratis, cap. 13.

Sed tamen hæc aliquâ ſi vis ratione tueri,
Et credi tam ſtulta cupis: jam pande quid hoc ſit,
Quòd bonus omnipotenſque Deus non omnia ſubdit
Corda ſibi, pariterque omnes jubet eſſe fideles?
Nam ſi nemo uſquam eſt quem non velit eſſe redemptum:
Haud dubiè impletur quidquid vult ſumma poteſtas.
Non omnes autem ſalvantur, magnáque pars eſt

Quæ

Quæ ſedet in tenebris mortis, nec vivificatur.
An varii motus animorum talia gignunt,
Libertáſque facit cauſam non omnibus unam?
Ergo hominis valida arbitrio divina voluntas,
Aut etiam invalida eſt?

Tandem licet Semipelagianum ſit aſſerere pro omnibus æqualiter Chriſtum eſſe mortuum, & mortis ſuæ pretium æquè omnibus diſpenſaſſe, nec majora ex Chriſti morte beneficia in vaſa miſericordiæ, quam in vaſa iræ derivari: Catholica tamen ſententia eſt, Chriſtum pro omnibus hominibus ſufficienter mortuum eſſe, non ſolâ pretii ſufficientiâ, quòd Sanguis ejus omnibus hominibus redimendis ſatis eſſet: ſed ſufficientiâ voluntatis & intentionis; quòd illum omnibus prodeſſe voluerit, antecedenti licet ac generali (ut Theologi de Schola poſt SS. Damaſcenum, & Thomam vocant) piâ tamen & paternâ voluntate. Meritò igitur hanc propoſitionem ex Janſenio *lib. 8. de Gratia Salvatoris* excerptam cap. 20. Beatiſſimi Pontifices Innocentius X. & Alexander VII. ut hæreticam damnarunt: *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut Sanguinem fudiſſe.*

Error Janſenii Yprenſis.

Gratiam Chriſti omnibus præſto eſſe aſſerebant Semipelagiani. Quo ſenſu id reprehenſum à Patribus.

V. Quod præcedentis dogmatis conſectarium erat, gratiam Chriſti ſuppetere omnibus aſſerebant, & ad ſe omnes invitare: ſed unumquemque propriò arbitriò vocanti parere, vel ſe ab eâ retrahere. Id conſtat ex S. Proſpero in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Propoſitum*, inquit, *vocantis gratiæ in hoc omnino definiunt, quòd Deus conſtituerit nullum in regnum ſuum, niſi per Sacramentum regenerationis aſſumere, & ad hoc ſalutis donum omnes homines univerſaliter, ſive per naturalem, ſive per ſcriptam Legem, ſive per Evangelicam prædicationem vocari: ut & qui voluerint, fiant filii Dei, & inexcuſabiles ſint, qui Fideles eſſe noluerint: quia juſtitia Dei in eò ſit, ut qui non crediderint, pereant: bonitas in eò appareat, ſi neminem repellat à vitâ, ſed indifferenter univerſos velit ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et in Carmine de Ingratis, cap. 10.

Gratia quâ Chriſti populus ſumus; hoc cohibetur
Limite vobiſcum, formamque hanc adſcribitis illi,
Ut cunctos vocet illa quidem, invitétque, nec ullum
Præteriens, ſtudeat communem afferre ſalutem
Omnibus, & totum peccato abſolvere mundum.
Sed propriò quemque arbitriò parere vocanti:
Judicioque ſuo motâ ſe extendere mente
Ad lucem oblatam, quæ ſe non ſubtrahat ulli.

Et infrà:

Dic unde probes quòd gratia Chriſti
Nullum omninò hominum de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non regnum vitamque beatam
Impertire velit.

Semipelagiani non in eo Hæretici, quòd gratiam ſufficientem omnibus hominibus dari aſſererent.

Non in eo tamen Semipelagiani hæretici fuerunt, quòd gratiam generalem, quam Theologi de Scholâ ſufficientem vocare ſolent, omnibus hominibus abſque ullâ exceptione præſto eſſe aſſererent; ſed quòd illam ad initium boni Operis vel Fidei non requiri, pugnaciter defenderent: & quòd non aliam gratiam diſcretivam hominum ſibi aſſerendam eſſe crederent, præter quaſdam integræ naturæ reliquias: in hoc, inquam, erant Hæretici, quòd diſcretionem hominum ſolâ voluntate Dei non fieri, ſed naturali libertate, ſub gratia tamen conſtitutâ, mentem quidem illuminante, non movente voluntatem, contenderent: & tam verè dici, *Fidelem ideò obediſſe, & devotum fuiſſe quia voluit*, quàm verè dicitur *Prævaricatorem ideo non obediſſe, quia noluit, parique momento animum ſe vel ad vitia, vel ad virtutes movere: & quantùm ad malum, tantùm habere facultatis ad bonum:* Ita ut *bona appetentem gratia Dei foveat; mala*

A *ſectantem damnatio juſta ſuſcipiat.* Ita hunc Semipelagianorum errorem explicat S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum. Et in Carmine de Ingratis cap. 15. ubi Semipelagianos ſuam de gratia ſententiam exponentes induxit, hæc habet:

Hoc eſt nobiſcum quod te ſentire ferebat?
Hæc ſincera fides? hæc Chriſti gratia tecum eſt;
Cujus opus fixò diſtinctum limite totum
Extra hominem ſtatuis, clauſâ penitus fore mentis?
Vixque Deum ſenſus carnis permittis adire,
Per quos ſumpta foris animus dijudicet intus,
Seque ferat quoque librata examina pondus
B *Preſſeris arbitrii: veluti cùm voce loquentis,*
Aut rerum actarum ſpecies quas vidimus, aut quas
Legimus: exoritur ſecretâ cordis in aulâ,
Nunc amor, aut odium, nunc ſpes, metus, ira, dolorque:
Nec tamen hos motus Scriptor, Narrator, & Auctor
Inſevêre animo: quamvis fortè hoc quoque vellent.

Et Cap. 20.

Quærere, pulſare, & petere proprium omnibus eſſe
Aſſeritis, qui ſe ſtudeant aptare vocanti.

Et infrà:

An verò auxilium verbò Deus inchoat, & ſe
Voce Miniſtrorum mundo declarat in omni:
C *Ut pulſante aures ſermone, illecta voluntas*
Judiciò præcurrat opem, nec gratia jam ſit
Gratia, quæ Legis fungens vice, jure monentis
Solùm agat: atque agro cum Plantatore miniſtret,
Terráque ſeminibus det, non Deus incrementum?

Ex quâ Semipelagianorum doctrinâ conſequens eſſe ait S. Proſper, peccatum primi Parentis nullum libero arbitrio vulnus inflixiſſe, & tantas eſſe ejus vires, quantæ erant in primo Homine.

Scilicet ut tale arbitrium generaliter inſit
Semine damnato genitis in corpore mortis;
Quale habuit nondum peccati Lege ſubactus
Primus Homo: & nullum in prolem de vulnere vulnus
D *Tranſierit, niſi corpoream per conditionem;*
Quæ ſic exterius reſpondeat, ut nihil intus
Imminuat, teneatque ſuum ſubſtantia mentis
Splendorem, & nullâ pœnali nocte prematur.

De gratiâ illa generali à Semipelagianis vindicatâ rurſus loquitur S. Proſper cap. 32. eamque propriis caracteribus deſcribit.

Vos ſoli ingrati, quos urit gratia, cujus
Omne opus arbitriò vultis ſubſiſtere veſtro;
Et quòd non cuncti mortales atria vitæ
Ingrediuntur, ita ex ipſis pendere putatis,
Ut tam ex judiciò conſtet cujuſque quod intrat;
Quàm quòd non intrat: ſeu par in utrumque facultas
E *Suppetat: ut tàm ſit proprium bona, quàm mala velle.*

Semipelagianorum error circa prædeſtinationem.

VI. Nullam eſſe electorum vocationem ſecundùm propoſitum contendebant Semipelagiani, & prædeſtinationem gratuitam non eſſe. Præſciviſſe nempe Deum, quinam vocationi fidem & obſequium accommodaturi eſſent, & perſeveraturi, & illos elegiſſe, alios verò reprobaſſe. Sic illos ſenſiſſe teſtatur S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum: *Qui credituri ſunt, quive in ea Fide, quæ deinceps per Dei gratiam ſit juvanda, manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, &* F *eos prædeſtinaſſe in regnum ſuum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vitâ bono fine exceſſuros præviderit.* Idem teſtatur Hilarius in Epiſtola ad S. Doctorem ſcripta: *De compendio*, inquit, *putant rationem reddi electorum, vel rejectorum, in eo quòd unicuique meritum propria voluntatis adjungitur.*

Conſequenter ad hanc aſſertionem ſtatuebant, Deum in definienda hominum æternâ ſorte, & aliis ad regnum prædeſtinandis, aliis reprobandis, agere ex notitiâ quadam conditionatâ meritorum, vel peccatorum, quæ licet nunquam extitura ſint,

futura tamen auguretur aliquâ conditione poſitâ, cujus in electione ſuâ rationem habet. Cauſſam verò cur aliis populis Evangelium prædicaretur, alii verò prætermitterentur, ex Dei præſcientiâ petendam aſſerebant, quâ illos credituros eſſe, non verò iſtos prævideret: idque ipſius S. Auguſtini teſtimoniis, in prioribus Operibus, probare ſe confidebant. Id conſtat ex SS. Proſpero & Hilario in Epiſtolis laudatis. *In tantùm* (inquit S. Proſper) *quibuſcunque commentitiis meritis electionem Dei ſubjiciunt, ut quia præterita non extant, futura, quæ non ſint futura, confingant, novoque apud illos abſurditatis genere, & non agenda præſcita ſint, & præſcita non acta ſint.*

Et infrà: *Præviſos aiunt à Domino credituros; & ad unamquamque gentem ita diſpenſata tempora, ac miniſteria Magiſtrorum, ut exortura erat bonarum credulitas voluntatum.* Hilarius verò de iiſdem ita ſcribit: *Cùm autem dicitur eis, Quare aliis, vel alicubi prædicetur, vel non prædicetur; vel nunc prædicetur, quod aliquando penè omnibus, ſicut nunc aliquibus gentibus non prædicatum ſit: dicunt id præſcientiæ eſſe divinæ, ut eô tempore, & ibi, & illis veritas annuntiaretur, vel annuntietur, quando & ubi prænoſcebatur eſſe credenda. Et hoc non ſolùm aliorum Catholicorum teſtimoniis, ſed etiam Sanctitatis tuæ diſputatione antiquiore ſeſe probare teſtantur.... Ut eſt illud quod dixit Sanctitas tua in Quæſtione contra Porphyrium, de tempore Chriſtianæ Religionis: Tunc voluiſſe hominibus apparere Chriſtum, & apud eos prædicari doctrinam ſuam, quando ſciebat, & ubi ſciebat eſſe, qui in eum fuerant credituri.* Nitebantur etiam pluribus S. Auguſtini Sententiis in Expoſitione quarumdam Propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos: *Non elegit Deus opera cujuſquam in præſcientiâ, quæ ipſe donaturus eſt, ſed Fidem elegit in præſcientia: ut quem crediturum eſſe præſcivit, ipſum elegerit, cui Spiritum ſanctum daret, ut bona operando, etiam æternam vitam conſequeretur. Dicit enim Apoſtolus: Idem Deus qui operatur omnia in omnibus. Nuſquam autem dictum eſt, Deus credit omnia in omnibus. Quod enim credimus, noſtrum eſt: quod autem operamur, illius*, &c. (In eodem Opere.) *Quæ ſe acceptare & probare teſtantur* (inquit S. Proſper) *tanquam convenientia Evangelicæ veritati. Cæterùm præſcientiam, & prædeſtinationem, vel propoſitum ad id valere contendunt, ut eos præſcierit, vel prædeſtinaverit, vel propoſuerit eligere, qui fuerant credituri.*

Cùm verò parvulorum exemplis premebantur Semipelagiani, qui nulla merita habent, quorum intuitu prædeſtinentur in Regnum Dei, nulla demerita, excepto originali peccato, quibus ad mortem æternam damnentur: Deum præſcire illa merita quæ habituri erant, ſi vixiſſent, eorumque rationem habere, reponebant. Hunc turpiſſimum Semipelagianorum errorem ita refert S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Cùmque*, inquit, *inter hæc innumerabilium illis multitudo objicitur parvulorum, qui utique, excepto originali peccato, ſub quo omnes homines ſimiliter in primi Hominis damnatione naſcuntur, nullas adhuc habentes voluntates, nullas proprias actiones, non ſine Dei judiciô ſecernuntur: ut ante diſcretionem boni ac mali, de uſu vitæ iſtius auferendi, alii per regenerationem inter cœleſtis regni aſſumantur hæredes: alii, ſine Baptiſmo, inter mortis perpetuæ tranſeant debitores; Tales aiunt perdi, taleſque ſalvari, quales futuros illos in annis majoribus, ſi ad activam ſervarentur ætatem, ſcientia divina prævideris.*

Cum Semipelagianis non ſentiunt Theologi, qui prædeſtinationem ad gloriam intuitu meritorum fieri docent, & ſcientiam mediam in Deo propugnant.

Cavendum tamen ne recentioribus quibuſdam Theologis, qui prædeſtinationem Electorum ad gloriam intuitu meritorum à Deo fieri contendunt, & ſcientiam quamdam mediam propugnant, Semipelagiani erroris nota inuratur, quòd imprudenter & temerè novi quidam Autores fecerunt vel Semipelagianorum dogmatum ignari, vel ſtudio partium in tranſverſum acti. Magnum enim eſt quantùm ad hoc utrumque dogma inter Semipelagianos, & Theologos illos diſcrimen. Nullam enim verò prædeſtinationem gratuitam Semipelagiani admittebant, nedum ad gloriam, ſed nec ad gratiam: electionem ſcilicet ad gloriam meritis Operum tribuebant, electionem ad gratiam merito Fidei, de quâ dici non poſſet: *Quid habes quod non accepiſti? Utpotè quæ in eâdem naturâ remanſerit, licet vitiatâ, quâ priùs ſana ac perfecta donata ſit*: ut refert Hilarius ad S. Auguſtinum ſcribens. Quæ Semipelagianorum ſententia erat hæretica. Theologi verò laudati, prædeſtinationem ad gratiam omnino gratuitam profitentur. Solam electionem ad gloriam intuitu meritorum fieri volunt. Quod mihi quidem à S. Auguſtini & S. Thomæ doctrinâ penitus alienum videtur: Non tamen aliquâ cenſura notandum. Quod ſpectat ſcientiam illam, quæ media nuncupatur, non in hoc fuerunt hæretici Semipelagiani, quòd eam admiſerint ac propugnaverint; ſed quòd ex præſcientiâ meritorum, vel peccatorum, quæ nuſquam eſſent futura, Deum hominum ſortes definire aſſererent, & alios prædeſtinare ad gloriam, alios damnare ad pœnam: idque etiam locum habere in parvulis. At recentiores illi Theologi, de quibus agimus, longè ſunt ab iſtius erroris flagitio: quod enim propugnant ſcientiæ mediæ genus, circa merita vel peccata, ſub conditione quæ nuſquam ponenda ſit futura non ita verſatur, ut Deus in prædeſtinationis & reprobationis negotio rationem eorum aliquam habeat. Illam quidem ſententiam ex Sancti Auguſtini doctrina non operosè refelli exiſtimo; ipſam ſentio à veritate alienam: ſed quæ tamen ſalvâ religione in utramque partem impunè ventilari poſſit.

Semipelagiani aſſerebant prædeſtinationem indeficientem non eſſe & quæ à S. Auguſtini Diſcipulis prædicabatur, fatalem neceſſitatem inferre.

VII. Non eſſe prædeſtinatorum certum numerum aſſerebant Semipelagiani, ſed in hunc ordinem quoſdam in dies adlegi, quoſdam ex eô expungi. Prædeſtinationem gratuitam, efficacem, & ineluctabilem, fato eſſe ſimillimam; negligentiæ, ac teporis, imò & deſperationis præbere occaſionem effutientes. Ita referunt Proſper & Hilarius in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Hoc autem propoſitum vocationis Dei*, (inquit S. Proſper) *quâ vel ante mundi initium, vel in ipſâ conditione generis humani, eligendorum & rejiciendorum dicitur facta diſcretio, ut ſecundùm quod placuit Creatori, alii vaſa honoris, alii vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & Sanctis occaſionem teporis afferre: eò quod utraque parte ſuperfluus labor ſit, ſi neque rejectus ullâ induſtriâ poſſit intrare, neque electus ullâ negligentiâ poſſit excidere. Quoquò enim modò ſe geſſerint, non poſſe aliud erga eos, quàm Deus definivit, accidere, & ſub incertâ ſpe curſum non poſſe eſſe conſtantem. Cùm, ſi aliud habeat prædeſtinantis electio, caſſa ſit adnitentis intentio. Removeri itaque omnem induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quamdam induci neceſſitatem: aut diverſarum naturarum dici Dominum conditorem, ſi nemo aliud eſſe poſſit, quàm factus eſt.*

Et infrà: *Divino adſcribere operi Sanctorum merita formidant: nec acquieſcunt prædeſtinatum electorum numerum, nec augeri poſſe, nec minui: ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant: ac ſuperflua ſit induſtria ac laboris indictio, cujus ſtudium ceſſante electione fruſtrandum ſit. Ita demum enim poſſe unumquemque ad correctionem, aut ad profectum vocari, ſi ſe ſciat ſuâ diligentiâ bonum eſſe poſſe, & libertatem ſuam ob hoc Dei auxilio*

juvandam

juvandam, ſi quod Deus mandat, elegerit. Nec hoc timendum eſſe (inquit Hilarius) *quòd quidam eo invito perire dicantur : ſed quomodo aiunt, non vult à quoquam peccari, vel deſeri juſtitiam, & tamen jugiter illa deſeritur contra ejus voluntatem, committunturque peccata : ita eum ſalvari velle omnes homines, nec tamen omnes homines ſalvari.*

Semipelagianorum error circa donum Perſeverantiæ.

VIII. Perſeverantiam ſingulare Dei donum ac gratiam eſſe negabant Semipelagiani. In poteſtate enim eſſe cujuſque affirmabant, ut ſi velit, perſeveret ; talem non dari perſeverantiam, à quâ deficere nemo poſſit : alioqui adhortationem & correptionem fore inutiles. De his ita refert Hilarius ad S. Auguſtinum : *Quod autem dicit Sanctitas tua, neminem perſeverare, niſi perſeverandi virtute perceptâ, hactenus accipiunt, ut quibus datur, inerti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur : quod ad hoc tantùm liberum aſſerunt, ut velit, vel nolit admittere medicinam.... Nolunt autem ita hanc perſeverantiam prædicari, ut non vel ſuppliciter emereri, vel amitti contumaciter poſſit. Nec ad incertum voluntatis Dei deduci ſe volunt, ubi eis, quantùm putant, ad obtinendum, vel amittendum, evidens eſt qualecumque initium voluntatis.... Nec cuiquam talem dari perſeverantiam, à quâ non permittatur prævaricari, ſed à quâ poſſet ſuâ voluntate deficere, & infirmari. Aſſerunt inutilem exhortandi conſuetudinem, ſi nihil in homine remanſiſſe dicatur, quod corruptio valeat excitare.*

Hunc, circa perſeverantiam, Semipelagianorum errorem ita deſcribit S. Proſper in Carmine de Ingratis :

Eſſe autem edoctis iſtam communiter æquam
Libertatem animis, ut curſum explere beatum
Perſiſtendo queant, finem effectùmque petitum
Dante Deo, ingeniis qui nunquam deſit honeſtis.
Sed quia non idem eſt cunctis vigor, & variarum
Illecebris rerum trahitur diſperſa voluntas :
Sponte aliquot vitiis ſuccumbere, qui potuiſſent
A lapſu revocare pedem, ſtabileſque manere.

IX. Semipelagiani in hoc naturæ noſtræ ſtatu non aliam Sanctis gratiam dari ad perſeverandum ſtatuebant, quàm quæ Adamo collata fuerit. De hac ipſorum ſententiâ Hilarius ad S. Auguſtinum ita ſcribit : *Deinde moleſtè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo Homini data eſt, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perſeverantiam, non quâ fieret ut perſeveraret, ſed ſine quâ per liberum arbitrium perſeverare non poſſet : nunc verò Sanctis in regnum per gratiam prædeſtinatis non tale adjutorium perſeverantiæ detur : ſed tale, ut eis perſeverantia ipſa donetur : non ſolum ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint ; verùm etiam ut per hoc donum non niſi perſeverantes ſint. His verbis Sanctitatis tuæ ita moventur, ut dicant, quandam deſperationem hominibus exhiberi.... Unde in hoc ſolò volunt à primo homine omnium diſtare naturam, ut illum integris viribus voluntatis juvaret gratia volentem, ſine quâ perſeverare non poterat : hos autem amiſſis & perditis viribus credentes, non ſolum erigat proſtratos, verum etiam ſuffulciat ambulantes.*

X. S. Auguſtini de Prædeſtinatione & Perſeverantiæ dono doctrinam, prædicandam non eſſe contendebant, quòd cederet in offenſionem plurimorum. Sententiam ipſius eſſe novam, & vel hoc uno nomine ſilentio premendam. Quâ de re ſic ad auguſtum Doctorem ſcribit S. Proſper : *Obſtinationem ſuam vetuſtate defendunt ; & ea quæ de Epiſtola Apoſtoli Pauli Romanis ſcribentis ad manifeſtationem divinæ Gratiæ prævenientis Electorum merita referuntur, à nullo unquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, ut nunc ſentiuntur, affirmant. Cùmque ut ipſi ea exponant, ſecundùm quorum velint ſenſa depoſcimus, nihil ſe profitentur inveniſſe quod placeat ; & de his taceri exigunt, quorum altitudinem nullus attigerit. Eò poſtremò pervicacia tota deſcendit, ut fidem noſtram ædificationi audientium contrariam eſſe definiant, ac ſic, etiam ſi vera ſit, non promendam : quia & perniciosè non recipienda tractantur ; & nullò periculò, quæ intelligi nequeant, conticeantur.*

Semipelagiani Sapientiæ librum ut Canonicum non recipiebant.

Denique Semipelagiani Sapientiæ librum non recipiebant ut Canonicum. Quâ de re Hilarius ad S. Auguſtinum ita ſcribit : *Illud etiam teſtimonium quod poſuiſti : Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum ejus, tanquam non Canonicum definiunt omittendum.* Hunc librum inter Canonicos numeraverant Concilii Carthaginenſis III. Patres. Numeraverat & Innocentius I. in Epiſtola ad Exuperium Toloſanum Epiſcopum ; V. Salomonis libros Canonicos eſſe aſſerentes : ſed cùm eorum ſententiam, qui aliquem ex his libris expungebant ex Canone, anathemate non damnaſſent ; & S. Hieronymus librum Sapientiæ *Ad autoritatem Eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam* non valere ſcripſiſſet Præfatione in libros Salomonis, integrum ſibi eſſe putabant Maſſilienſes librum illum ut Canonicum non recipere.

ARTICULUS NONUS.

De Semipelagianorum exiſtimatione apud Patres : & de tempore quô eorum error Hæreſis haberi cœpit ab Eccleſia.

INſignes illi Galliarum Presbyteri vel Antiſtites, qui à Sancto Auguſtino circa Prædeſtinationem, & perſeverantiam, fideique initium pertinaciter diſſenſerunt, habiti non ſunt ut hæretici : Nec eorum error ante Synodum Arauſicanam II. ſub Felice IV. celebratam anno 529. hæreſeos nomine univerſim infamatus eſt. De ipſis honorificè locuti ſunt S. Auguſtinus & S. Proſper. Ipſos *Fratres & Dilectores ſuos, & Pelagianæ Hæreſeos impugnatores* S. Auguſtinus vocat Lib. de Dono Perſeverantiæ, cap. ultimo. *Hoc*, inquit, *Pelagianis optamus ut habeant : iſtis autem noſtris, ut pleniùs habeant..... Oremus ut Deus gratia det etiam inimicis noſtris, maximèque Fratribus & Dilectoribus noſtris, intelligere & confiteri, poſt ingentem & ineffabilem ruinam, quâ in uno omnes cecidimus, neminem niſi gratiâ Dei liberari.* Et lib. de Prædeſtinatione Sanctorum, cap. 1. *Conſideratis literis veſtris, videre mihi videor eos Fratres pro quibus geritis piam curam, ne teneant Poëticam ſententiam quâ dictum eſt : Spes ſibi quiſque, &c. Adhuc quippe in quæſtione caligant de Prædeſtinatione Sanctorum.* Et cap. 14. *Quocirca non debent Fratres noſtri, qui nobiſcum pro Catholica fide perniciem Pelagiani erroris impugnant, huic Pelagianæ in tantùm favere opinioni, &c.*

Sanctus verò Proſper lib. contra Collatorem, cap. 33. eoſdem *Catholicos* vocat. *Quis hæc*, inquit, *prædicari à Catholicis inter Catholicos crederet, niſi ea quæ in colluctationibus domeſticis ſæpè defenſa ſunt, etiam ſcripta legerentur ?* In Epiſtola ad S. Auguſtinum ipſos *Sanctos* appellat. *Quicquid etiam*, inquit, *in Libris contra Julianum, ab ipſo ſub hac quæſtione objectum, potentiſſime debellaſti, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioſiſſimè conclamatur.* Ibidem ipſos ob Eccleſiaſticos honores, & vitæ ſanctitatem maximæ auctoritatis fuiſſe teſtatur. *Poſſumus quidem*, inquit, *ad credendum eſſe conſtantes, ſed ad autoritatem talia ſentientium non ſumus pares ; quia multùm nos & vitæ meritis antecellunt, & aliqui eorum adepto nuper ſummo Sacerdotii honore ſupereminent, nec facilè quiſquam præter paucos perfectæ gratiæ intrepidos amatores tantis Superiorum diſputationibus auſus eſt contraire.*

Idem libro contra Collatorem c. 1. licet Semipelagianos calumniatores vocet, quòd S. Auguſtini doctrinæ

doctrinæ erroris notam affingerent, multa tamen in eorum laudem effundit, & inter alia, ipſos *Concorporales ſuos*, & *participes gratiæ Chriſti* vocat. *Gratiam Dei*, inquit, *quâ Chriſtiani ſumus, quidam dicere audent à ſanctæ memoriæ Auguſtino Epiſcopo non rectè eſſe defenſam, librôſque ejus contra errorem Pelagianorum conditos immoderatis calumniis impetere non quieſcunt: quorum intus interſtrepens domeſtica malignitas non minus ſpernenda eſſet, quàm foris latrans hæretica loquacitas, niſi ejectis extrà ovile Dominicum lupis ſub nomine ovium ſuffragarentur, eſſentque hujuſmodi ut ordo eorum in Eccleſia, nec ingenia deſpicienda eſſe videantur. Siquidem habentes ſpeciem pietatis in ſtudio, cujus virtutem diffitentur in ſenſu, trahunt ad ſe multos ineruditos.*

Et infra: *Nec enim, cùm ſint bonæ opinionis viri, creduntur ullò modò tarditate intelligentiæ, aut temeritate judicii, in ſuperfluæ querelæ conclamationem potuiſſe prorumpere, & non potiùs magno ingenio ac vehementi ſtudio laboraſſe, ut ſubtiliſſimi Tractatoris diſputationibus comprehenſis, cenſura nunc diſtrictior, & inſpectio ſagacior inveniret, quod antea ſecurus favor, & benignitas incurioſa non viderat.*

Et infra: *Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus Viri ductu pugnat & vincit. Vincit, dico, quia non patitur reſpirare quos vicit, & in quorum excidium unam cunctorum Sacerdotum manu ſententiam ſcripſit. Pulſi Pontificio, & Communione privati, queruntur quaſi de felicitate noſtra victoria, & armant linguas ſuas, quia exulare à veritate, quàm cives eſſe Eccleſiæ maluerunt. Noſtri autem Concorporales, & participes gratiæ Chriſti cur de his armis quibus communis fides eſt defenſata, cauſantur? Cur bellum confectum retractant, & munitiones ſecuræ dudum pacis infirmant? An victores diſplicent, & victi placent? Tantâque inſolentiâ damnati foventur errores, ut Autores noſtri pulſentur & Judices? An verò ita ſe novorum Cenſorum norma exactior temperavit, ut nulla eorum, quæ exciſa ſunt, aſſerat, & quædam ex his quæ defenſa ſunt, reſpuat? Ecce ſalvâ Catholicæ pacis victoriâ, ſalvâ indiſſolubilium reverentiâ Decretorum, parati ſumus Patronos doctrinæ emendatioris audire, & circumciſas ab omni errore lineas ſubtiliſſimæ diſcretionis agnoſcere. Conſtituatur in medio quod de novis emerſis ingeniis.*

Et in ejuſdem Libri peroratione, inteſtinum bellum vocat, quod à Semipelagianis motum eſt, eoſque ab Eccleſia diviſos non fuiſſe aſſerit. *Sufficienter*, inquit, *demonſtratum eſt, reprehenſores S. Auguſtini & vana objicere, & recta impugnare, & prava defendere, peremptoriiſque armis inteſtina bella moventes, divinis atque humanis Conſtitutionibus rebellare. Quorum tamen dum adhuc non ſunt à fraternâ ſocietate diviſi, toleranda magis eſt intentio, quàm deſperanda correctio, donec Dominus per Eccleſiæ Principes & legitimos Judiciorum ſuorum Miniſtros, hæc quæ per paucorum ſuperbiam, & quorumdam imperitiam ſunt turbata, componat.*

Denique Autor Appendicis Epiſtolæ Cæleſtini I. ad Epiſcopos Galliarum, teſtatur Semipelagianos, in quos acerrimè invehitur, Pelagianam Hæreſim exhorruiſſe, Sedis Apoſtolicæ contra illam, ejuſque defenſores Decreta ſuſcepiſſe, Catholico nomine gaviſos fuiſſe: ſed S. Auguſtino fuiſſe oblocutos, quaſi neceſſarium modum in diſputationibus de Gratia & de Prædeſtinatione Sanctorum exceſſiſſet. *Quia*, inquit, *nonnulli qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu pravitate, ſive imperitia demorantes, piiſſimis Diſputatoribus obviare præſumunt; & cùm Pelagium atque Cæleſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodo ſequi & probare profitentur, quæ ſacratiſſima B. Petri Apoſtoli Sedes contra Inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit & docuit: &c.*

Appendix illa Epiſtolæ Cæleſtini inſcribitur, *Præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum Auctoritates de Gratia Dei & Libero voluntatis arbitrio*. Autoritates illæ, Decreta, ſive Capitula, ſub Cæleſtini Pontificis nomine laudata ſunt à Petro Diacono, & aliis qui in cauſa fidei ex Oriente Romam miſſi ſunt, Libro *De Incarnatione & Gratia D. N. Jeſu Chriſti* ad S. Fulgentium, cap. ultimo; à Creſconio Epiſcopo Africano in Collectione Canonum adornatâ circa Annum Chriſti 690. à Floro Magiſtro, Eccleſiæ Lugdunenſis nomine ſcribente contra Joannem Scotum Erigenam, ab Hincmaro Remenſi, lib. de Prædeſtinatione c. 22. à Lupo Ferrarienſi in Collectaneis, Quæſt. 2. Ab Eccleſia Lugdunenſi, lib. de tenenda veritate Scripturæ; à Dionyſio Exiguo; ab Ivone Carnotenſi, & aliis. Ea tamen Capitula, tot licet contradicentibus teſtibus, Cæleſtini eſſe negant Viri Doctiſſimi Joannes Vuendelſtinus, Crablius, Surius, Nicolinus, Sirmondus, Voſſius, & nuperius Operum S. Leonis Editor P. Quenellius, qui hanc ſententiam non ſpernendis fulcit conjecturis, Diſſertatione III. Graviſſima omnium eſt, quòd ſi Cæleſtini eſſent, & ab eodem Epiſtolæ ſuæ ad Gallos ſubjecta, quomodò circumferuntur, aliquam proculdubio eorum mentionem ipſe habuiſſet. Non etiam hanc Epiſtolæ appoſuiſſet clauſulam: *Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi*: quæ finem Epiſtolæ demonſtrat. Hoc autem Scriptum S. Leoni tribuit Vir Eruditus, cujus & ſub nomine illud primus omnium ac ſolus vulgavit. Hanc ſingularem ſententiam ſuam probat & rerum & vocum ſimilitudine cum iis, quæ in libris de Vocatione Gentium occurrunt, quos pariter aſſerit S. Leoni. Putat ab ipſo Editum hoc Opuſculum, cùm Archidiaconi fungeretur officio ſub Cæleſtino Papa, cujus mandato ex ſcriniis Sedis Apoſtolicæ hæc Capitula deprompſerit, eorúmque memorialem Indiculum contexuerit, quem tradiderit Proſpero in Gallias revertenti; ut illi ad refellendas Maſſilienſium Objectiones uſui eſſet. Rectius de his Capitulis ſenſiſſe mihi videtur Voſſius lib. I. Hiſtoriæ Pelagianæ cap. 30. cùm illa partim Cæleſtini, partim Gallorum S. Auguſtini Diſcipulorum eſſe conjecit: quia videlicet ab his collecta, oblatáque Cæleſtino, hujus nomine & autoritate poſtea vulgata ſunt. Et ſanè Proſperum hujus compilationis Autorem indicat affinitas illius cum libro contra Collatorem, in quô Proſper eaſdem penè autoritates adducit, Innocentii ſcilicet, & Zoſimi Pontificum, nec non Africanarum Synodorum. Aliunde Cæleſtino iſta Capitula tribuunt Antiqui, quorum hac in re maxima eſt autoritas, præſertim Petri Diaconi, Creſconii, & Dionyſii Exigui. Quamobrem illa Proſpero & Cæleſtino poſt Voſſium tribuenda exiſtimo, quòd ab illo collecta, ab iſto verò autoritate Apoſtolicâ approbata & confirmata ſint. Id aſſerere malim quam illa S. Leoni tribuere abſque ullius Codicis MS. autoritate, abſque ullius Autoris teſtimonio.

Cujus ſit Collectio Auctoritatum de Gratia & Libero Arbitrio ad calcem Epiſtolæ Cæleſtini ad Gallos Epiſcopos.

Ut ut ſit, certum eſt Semipelagianos tunc Catholico nomine exornatos fuiſſe, Pelagianam illos Hæreſim anathemati devoviſſe, Sedis Apoſtolicæ contra illam Decreta fuiſſe complexos, Romanis Pontificibus; & Eccleſiæ univerſæ Communione conjunctos fuiſſe; & Cæleſtini, Sixti, & Leonis tempore, imò & ſequentium Pontificum uſque ad Felicem IV. & Arauſicanæ Synodi celebrationem, à Catholici nominis honore non excidiſſe, nec eorum ſententiam fuiſſe hæreſeos notâ ab Eccleſiâ inuſtam.

ARTICULUS

ARTICULUS DECIMUS.

A quibus impugnati ſint & damnati Semipelagiani?

Semipelagiani impugnati à S. Auguſtino.

I. SEmipelagianos, de ipſorum erroribus per Proſperi & Hilarii Epiſtolas anno 429. certior factus S. Auguſtinus duobus Libris eiſdem Proſpero & Hilario inſcriptis confutavit, ſcilicet libro *De Prædeſtinatione Sanctorum* & *de Perſeverantiæ dono.*

A Celeſtino I.

II. Poſt S. Auguſtini obitum, urgentibus Proſpero & Hilario, Cæleſtinus I. Romanus Pontifex Semipelagianorum audaciam coërcuit, & S. Auguſtini doctrinam adversùs eorum calumnias vindicavit, datâ ad Gallicanos Epiſcopos Epiſtolâ, anno 432.

A S. Proſpero.

III. Anno Chriſti 433. viginti ſcilicet annis poſtquàm S. Auguſtinus ſacrum adversùs Pelagianos bellum inceperat, S. Proſper Semipelagianos errores, quos Caſſianus Collatione XIII. ſub perſona Cheremonis Abbatis orbi Chriſtiano, & Gallis præſertim noſtris propinaverat, edito *Contra Collatorem* libro confutavit. Duodecim Caſſiani aſſertiones eô in Opere expenduntur, ac arguuntur: defenditur ſtrenuè Catholica veritas, & S. Auguſtini doctrina, cujus *Reprehenſores & vana objicere, & recta impugnare, & prava defendere, peremptoriùmque armis inteſtinum bellum moventes, divinis atque humanis Conſtitutionibus rebellare* oſtendit.

Primum iſtud non fuit Proſperi adversùs Semipelagianos Scriptum. Jam enim anno 429. eruditiſſimam contra ipſos Epiſtolam *ad Rufinum* ſcripſerat, vivente adhuc S. Auguſtino. Rufinum illum cum Aquileienſi quidam imperitè confuderunt. Ille enim jam ante viginti annos in Sicilia obierat.

Vix Liber Proſperi *contra Collatorem* lucem aſpexerat, cùm Semipelagiani quindecim Propoſitionum planè abſurdarum & erronearum, velut à S. Auguſtino aſſertarum, Indiculum in vulgus ſparſerunt: *Ut tali commento & deteſtationem ejus, quem impeterent, obtinerent: & ab his quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris averterent:* (inquit S. Proſper.) Qui ſingulis Propoſitionibus calumniiſque reſpondit, Opuſculo quod inſcripſit, *Reſponſiones ad Capitula Gallorum.*

Eodem fermè tempore contigit ut Camillus & Theodorus Genuenſes Preſbyteri, cùm difficultates quaſdam in libris S. Auguſtini *de Prædeſtinatione Sanctorum* intelligendis paterentur, à S. Proſpero Auguſtinianæ doctrinæ egregio Defenſore inſignique Interprete dubiorum ſuorum ſolutionem rogarent: quibus ille fecit ſatis, edito Opuſculo quod inſcripſit, *Ad Excerpta Genuenſium Reſponſiones.*

Sub idem penè tempus Vincentius Lirinenſis Indiculum ſexdecim Propoſitionum blaſphemarum confecit, quas Auguſtinianæ doctrinæ Defenſoribus affingebat, eúmque multis publicè privatimque legendum & cum aliis communicandum, ac in Provincias mittendum circumferebat. Hunc S. Proſper confutavit, oſtenditque S. Auguſtini Diſcipulos ab impiis illis blaſphemiſque opinionibus eſſe penitus alienos, Opuſculo edito, quod inſcripſit, *Ad Capitula Objectionum Vincentianarum Reſponſiones.*

De horum librorum Authore agemus infrà hoc cap. de Scriptor. Eccleſiaſt.

IV. Semipelagianos impugnavit Author duorum librorum *de Vocatione Gentium*, * quem S. Proſperum plures putarunt. Alium à Proſpero eſſe modò ferè conſentiunt Viri Eruditi. S. Leoni vindicat P. Quenellius.

A Gelaſio Papa.

V. Anno Chriſti 494. Gelaſius Papa in Synodo Romana Caſſiani, Fauſtique libros damnavit, Sanctorum verò Auguſtini & Proſperi Opera commendavit.

A Monachis Scythis.

VI. Anno Chriſti 520. Scythæ Monachi, quos inter Joannes Maxentius & Petrus Diaconus doctrinæ famâ eminebant, hanc propoſitionem, *Unus de Trinitate paſſus eſt carne*, acerrimè propugnarunt: quæ res maximarum turbarum ſub Hormiſdæ Pontificatu cauſa fuit: & Fauſti Reienſis libros ſimul impugnarunt. Africanos Epiſcopos Traſamundi Vuandalorum Regis Ariani Edicto in Sardinia exules ut partibus ſuis illigarent, Libellum *De Incarnatione & Gratia* ad ipſos ſcripſerunt, eorum ſuffragiis, ſi fidei conſonus videretur, comprobandum. Cap. ultimo libros Fauſti anathemate confodiunt. *Sanctorum Patrum*, inquiunt, *imbuti doctrinis, anathematizamus Pelagium, & Celeſtium, ſimúlque etiam Julianum Eclanenſem, & qui illis ſimilia ſapiunt, præcipuè libros Fauſti Galliarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lirinenſi provectus eſt, quos contra Prædeſtinationis ſententiam ſcriptos eſſe non dubium eſt: in quibus non ſolùm contra horum omnium ſanctorum Patrum, verùm etiam contra ipſius Apoſtoli contradictionem veniens, humano labori ſubjungit gratiæ adjutorium, atque totam omnino Chriſti evacuans gratiam, antiquos Sanctos non eâ gratiâ quâ & nos, ſecundùm quod docet Beatiſſimus Petrus Apoſtolus, ſed naturæ poſſibilitate ſalvatos, impiè profitetur.*

Ab Africanis Epiſcopis in Sardinia exulibus.

Scythis Monachis Africani Præſules reſponderunt, eorum approbantes commendantéſque fidem libro, quem *De Incarnatione & Gratia* pariter inſcripſerunt: In quô & Fauſti errorem de initio fidei ex naturæ viribus refellunt, ipſius tamen tacito nomine.

Interim cùm Fauſti libros Joannes Maxentius cum Sociis Monachis ut hæreticos damnaret, plurimi verò ipſos ut Catholicos defenderent, Poſſeſſor Africanus Epiſcopus, qui ex Eccleſia ſua Traſamundi Edicto cum aliis Collegis expulſus, exul degebat Conſtantinopoli, quid illis de libris ſentiret, rogatus eſt. Hic verò neutri parti adversùs alteram favere volens, Fauſti libros nec Hæreticos, neque Catholicos aſſeruit, ſed privatas ſententias continentes, quæ tamen hæreſeos notâ inurendæ non eſſent. Id conſtat ex ipſius Poſſeſſoris Epiſtola ad Hormiſdam Pontificem.

Hormiſdas Pontifex libris Fauſti auctoritatem omnem in Eccleſia abrogavit.

VII. Hormiſdas Fauſti libros nullius in Eccleſia autoritatis declaravit, in Epiſtola ad Poſſeſſorem. *Hi verò*, inquit, *quos vos de Fauſti cujuſdam Galli Antiſtitis dictis conſuluiſſe literis indicaſtis, id ſibi reſponſum habeant, neque illum, neque quemquam, quos in autoritate Patrum non recipit examen Catholicæ Fidei, aut Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ambiguitatem poſſe gignere, aut religioſis præjudicium comparare.*

Perlatâ Conſtantinopolim Hormiſdæ Epiſtolâ, Joannes Maxentius, tacitô Pontificis nomine, cujus & illam eſſe negavit, eam confutare ſtylo procaci aggreſſus eſt: in eâque inter alia reprehendit cenſuram de Fauſti libris mitiorem, quòd ſcilicet eos autoritate duntaxat deſtitueret, non ut hæreticos damnaret: quâ notâ illos eſſe inurendos Maxentius contendit.

Eoſdem Africani Epiſcopi ut hæreticos damnarunt.

VIII. Anno Chriſti 522. libros Fauſti ad Africanos Epiſcopos in Sardinia exules Scythæ Monachi tranſmiſerant, de illis ut ſententiam dicerent. Hos ut hæreticos damnarunt Antiſtites Sanctiſſimi anno 523. & S. Fulgentio contra Fauſti errores ſcribendi provinciam impoſuerunt. Is Ruſpenſis Epiſcopus erat. Collegarum itaque precibus, & Synodi mandato morem gerens, libros ſeptem *De Gratia & Libero Arbitrio*, contra duos Fauſti elucubravit: quorum meminit cum laude S. Iſidorus Hiſpalenſis libro *De Illuſtribus Scriptoribus*, cap. 14. Eodem anno, Hilderici Regis, qui Traſamundo ſucceſſerat, benignitate ab exilio revocati ſunt Africani Epiſcopi, ſuaſque in Eccleſias reſtituti. Redux in ſuam

Hos confutavit S. Fulgentius.

S. Fulgentius,

S. Fulgentius, tres libros *De Veritate Prædeſtinationis & Gratia*, contra Fauſti Sectatores conſcripſit. De his S. Fulgentii lucubrationibus laudati Byzacenæ Provinciæ Epiſcopi, qui in Sardiniam deportati fuerant, in Synodica ad Scythas Monachos Epiſtola perhonorificè ſcribunt, his verbis: *Cæterùm Unus ex nobis, in quantùm Dominus ſervis ſuis rectè gratiam dignatur donare ſermonis, illis omnibus, quæ memoratos Fratres adversùs Gratiam & Prædeſtinationem intimaſtis vel ſentire, vel dicere, tribus libris veſtro nomini dedicatis ſufficienti diſputatione reſpondit: Quique adversùs duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit, quos cùm recenſueritis, agnoſcetis protinus, quemadmodum memorati Fauſti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica, diſcuſſio prodidit, ratio manifeſta convicit, autoritas divina compreſſit, & præcedentium Patrum conſona prorſus atteſtatio confutavit.*

Iidem impugnati à S. Cæſario.

IX. Semipelagianorum errores in Galliis impugnavit S. Cæſarius Arelatenſis, qui ex Lirinenſi Monaſterio, in quo Vitam Religioſam ſub Porchario Abbate, Fauſti ſucceſſore profeſſus fuerat, ad regimen celebris Monaſterii in Suburbana civitatis Arelatenſis Inſulâ conſtituti: ac deinde ad Arelatenſem Epiſcopatum, poſt Æonii obitum aſſumptus eſt anno 503. & poſt quadraginta ſacri Principatus annos diem obiit anno 543. die 27. Auguſti, ut colligitur ex Meſſiano*, qui Vitam ejus conſcripſit. Edidit itaque Cæſarius librum *De Gratia & Libero Arbitrio*, quo Fauſti libros egregiè confutavit, & S. Auguſtini doctrinam propugnavit, illuſtravitque. Quâ de re ipſi gratulatus eſt Ennodius Ticinenſis his verbis: *Tibi debet quicunque ille Scriptorum Maximus, quòd eum dote elocutionis amplificas.* Lege caput 86. Catalogo Gennadii à neſcio quo inſertum.

Apud Surium ad diem 27. Auguſti.

Semipelagiani in Synodo Arauſicana damnati.

X. Felicis III. Romani Pontificis autoritatem contra Semipelagianos imploravit S. Cæſarius, quò eos penitus atteret. Tranſmiſit ad ipſum Felix ſententias de Gratia & Libero Arbitrio ex S. Auguſtini præcipuè libris collectas: quas Cæſarius in Synodo Arauſicæ congregata protulit. Secundùm illas damnati ſunt errores Semipelagianorum viginti quinque Canonibus. Celebrata eſt Arauſicana* II. Synodus Decio Juniore Conſule: cujus Magiſtratus in annum Chriſti 529. incidit. Errarunt proinde, qui ſub Decii Importuni Conſulatu, anno 509. coactam voluerunt. Congregandæ Synodo occaſionem dedit ſolemnis Dedicatio Baſilicæ Liberii V. C. Præfecti Prætorio munificentia extructæ.

D'Orange.

Et in Valentina.

Nec Arauſicanâ tantùm, ſed etiam Valentinâ in Synodo Semipelagiana dogmata proſcripta ſunt. Hanc etiam indixit S. Cæſarius, ſed ipſi intereſſe non potuit, adverſâ valetudine prohibente. Illi verò præfuit Cyprianus Tolonenſis Epiſcopus, ut refert Cyprianus alter S. Cæſarii Diſcipulus in ejus Vita.

Utraque illa Synodus à Bonifacio II. Pontif. Max. confirmata.

Utrámque Synodum Bonifacius II. Romanus Pontifex confirmavit, ut conſtat ex ipſius Epiſtola ad Cæſarium, cujus hæc ſunt verba: *Indicas quòd aliqui Epiſcopi Galliarum, cùm cætera jam bona ex Dei acquieverint gratiâ provenire, Fidem tantùm, quâ in Chriſtum credimus, naturæ eſſe velint, non gratiæ, & hominibus, ex Adam, quod dici nefas eſt, in libero arbitriò remanſiſſe, non etiam nunc in ſingulis miſericordiæ divinæ largitate conferri, poſtulant ut pro ambiguitate tollendâ, Confeſſionem veſtram, quâ vos è diverſo fidem rectam in Chriſto, totiúſque bonæ voluntatis initium, juxta Catholicam Veritatem, per prævenientem Dei gratiam ſingulorum definitis ſenſibus inſpirari, autoritate Sedis Apoſtolicæ firmaremus.* Et ubi Dogma Catholicum de neceſſitate gratiæ ad ipſum initium fidei, à Patribus, & præſertim à S. Auguſtino probatum, & A à Romanis Pontificibus Deceſſoribus ſuis aſſertum ac firmatum dixit, ſtatim ſubdit: *Quod etiam Fraternitatem tuam habita Collatione cum quibuſdam Sacerdotibus Galliarum, juxta Fidem gaudemus ſenſiſſe Catholicam, in his ſcilicet, in quibus uno conſenſu definierunt, Fidem quâ in Chriſto credimus, gratiâ divinitatis præveniente conferri: adjicientes etiam: Nihil prorſus ſecundùm Deum boni, quod ſine Dei quis gratiâ, aut velle, aut incipere, aut operari, aut perficere poſſit, dicente ipſo Salvatore noſtro: Sine me nihil poteſtis facere..... Quapropter affectu congruo ſalutantes, ſupràſcriptam Confeſſionem veſtram conſentaneam Catholicis Patrum Regulis approbamus.* Data eſt B hæc Bonifacii II. Epiſtola VIII. Calendas Februarii, Lampadio & Oreſte Coſſ. id eſt, anno Chriſti 530. Scripſerat ad Felicem III. S. Cæſarius, & Arauſicanæ Synodi confirmationem ab eô rogaverat, ſed mortuo interim Felice, Bonifacius II. Pontifex creatus, Cæſarii ſibi amiciſſimi votis annuit, Synodum confirmavit, Semipelagianos ultimo ictu confodit.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 274. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notent: *Hormiſdas* C *Papa reprehenſibilis eſt, quia mitius caſtigat hæreticum.*

R. Nequaquam ita ſcripſi, meaque non eſt propoſitio. Sic ibi de *Joanne Maxentio* loquor: *Perlatâ Conſtantinopolim Hormiſdæ Epiſtolâ, Joannes Maxentius, tacito Pontificis nomine, eam confutare Stylo procaci aggreſſus eſt. in eaque inter alia, reprehendit cenſuram de Fauſti libris mitiorem, quòd ſcilicet eos auctoritate dumtaxat deſtitueret, non ut hæreticos damnaret.* Quod à *Joanne Maxentio* procaciter ſcriptum narro, id mihi Cenſorii Iudiculi Authores affingunt.

ARTICULUS UNDECIMUS.

De Prædeſtinatiana Hæreſi.

D PRædeſtinatianorum Hæreſis anno Chriſti 417. emerſit, ſi Proſpero Tironi fides, in *Chronico* ad annum Honorii 23. ita ſcribenti: *Prædeſtinatorum hæreſis, quæ ab Auguſtini Libris malè intellectis accepiſſe dicitur initium, his temporibus ſerpere exorſa eſt.* Ejuſdem hæreſeos meminit Fauſtus in Præfatione librorum ſuorum *De Libero Arbitrio* ad Leontium Arelatenſem Epiſcopum. *Quod pro ſollicitudine*, inquit, *Paſtorali, Beate Papa Leonti, in condemnando Prædeſtinationis errore Concilium Summorum Antiſtitum congregaſtis, univerſis Galliarum Eccleſiis præſtitiſtis. Quod verò ad ordinanda ea, quæ Collatione publicâ doctiſſimè protuliſtis, operam* E *infirmis humeris, curámque mandaſtis, parum ne reor tanto negotio, parum ſanctæ exiſtimationi veſtræ conſuluiſtis, & me judicio charitatis, vos periculo electionis oneraſtis.* Ejuſdem hæreſeos meminerunt Author *Prædeſtinati* à Sirmondo editus, Arnobius Junior in expoſitione Pſalterii, Gennadius Maſſilienſis in Catalogi Auguſtiniani de Hæreſibus Appendice, Ennodius Ticinenſis Epiſtola ad Conſtantium, in quâ tacito nomine quemdam refellit, qui aſſerebat, *Liberum Arbitrium homini deteriorem tantùm in partem datum.* (Quod unum erat ex capitibus Prædeſtinatianæ hæreſeos) F Sigebertus Gemblacenſis Monachus ad annum Chriſti 415. ita ſcribens: *Prædeſtinatorum hæreſis hoc tempore cœpit ſerpere; qui ideò Prædeſtinati vocantur: quia de Prædeſtinatione & divinâ Gratia diſputantes, aſſerebant quòd nec piè viventibus prodeſſet bonorum operum labor, ſi à Deo ad mortem prædeſtinati fuerint; nec impiis obeſſet quod improbè vivant, ſi à Deo prædeſtinati fuerint ad vitam: quæ aſſertio & bonos à bonis avocabat, & malos ad mala provocabat. Hæc Hæreſis ex libris Auguſtini malè intellectis initium ſumpſiſſe dicitur.* Meminit ejuſdem Hincmarus *Lib. de Prædeſtinatione cap. 1.* & deinceps,

deinceps, Hæreſim illam à Gotteſchalco inſtauratam refellens.

Lucidus Presbyter Prædeſtinatianus.

In Prædeſtinatianorum Hæreſim lapſus eſt Lucidus Presbyter, cujus cùm errores innotuiſſent, Fauſtus Reienſis Epiſcopus Epiſtolam ad ipſum dedit, ut eum ad Catholicæ Veritatis profeſſionem revocaret: in qua ſic præfatur: *Grandis caritas eſt cauti fratris errorem per Dei adjutorium & gratiam magis velle curare, quàm ſicut Summi Antiſtites meditantur, ab unitate ſuſpendere.* Explorati utique erant Gallicanis Epiſcopis Lucidi errores, qui eum anathemate percellere meditabantur, ſed Fauſtus ſibi meliora do illo promittens, atque ejuſdem corrigendi ſibi onus aſſumens, Patrum ſententiam ſuſpenderat. Sex illi pravi dogmatis capita damnanda propoſuit, ex quibus diſcimus in quo poſita eſſet Prædeſtinatiana Hæreſis. Propoſuit, inquam, non propria auctoritate, ſed ex Concilii Arelatenſis à Leontio congregati Decreto, ut conſtat ex Libello Lucidi ad Gallicanos Antiſtites tranſmiſſo. *Proinde*, inquit, *juxta prædicandi Statuta Concilii, damno vobiſcum ſenſum illum qui dicit. 1. Laborem humanæ obedientiæ divinæ gratiæ non eſſe jungendum. 2. Qui dicit, poſt primi hominis lapſum ex toto arbitrium voluntatis extinctum. 3. Qui dicit, quòd Chriſtus Dominus Salvator noſter mortem non pro omnium ſalute ſuſceperit. 4. Qui dicit, quòd præſcientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quòd Dei pereant voluntate, qui pereunt. 5. Qui dicit, quòd poſt acceptum legitimè baptiſmum, in Adam moriatur quicunque deliquerit. 6. Qui dicit, alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædeſtinatos.*

Prædeſtinatianorum errores.

Epiſtola Fauſti ad Lucidum, quâ damnandorum eorum errorum formula præſcribitur, à Concilio Arelatenſi approbata eſt, ut Fauſtus teſtatur, cui deinde Leontius & Synodus Lugdunenſis contra Prædeſtinatianos ſcribendi provinciam impoſuerunt. *In quo quidem Opuſculo* (inquit in Præfatione ad Leontium) *poſt Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem novis erroribus deprehenſis, adjici aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.*

Synodus Arelatenſis, & Synodus Lugdunenſis contra Prædeſtinatianos.

Ex his liquet, duas in cauſa Prædeſtinatianorum celebratas Synodos, primam Arelate, Lugduni alteram. Circa annum 475. habitas fuiſſe probabilius eſt. Tunc enim Patiens Lugdunenſis Epiſcopus, Mamertus Viennenſis, Leontius Arelatenſis, Græcus Maſſilienſis, aliique celebres Antiſtites, quorum in epigraphe Libelli Lucidi, nomina leguntur, florebant.

Quominus in Concilio Arelatenſi ſubſcripta fuerit Fauſti Epiſtola, obeſſe videtur, quòd Leontius Epiſcopus Arelatenſis totius conſeſsûs Præſes eidem non ſubſcripſerit. Sed facile fuit ut Leontii ſubſcriptio excideret, neque hujus ſubſcriptionis defectus præponi debet Fauſti ipſius teſtimonio aſſerentis Epiſtolam ſuam in Arelatenſi Concilio fuiſſe Epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam & comprobatam.

Prædeſtinatianorum errores paulò aliter Gennadius refert, quàm in Epiſtola Fauſti ad Lucidum, & in Lucidi Libello exponantur. *Prædeſtinatiani ſunt*, inquit, *qui dicunt, quòd Deus non omnes homines ad hoc creavit, ut omnes ſalventur, ſed ut multitudine hominum ornetur mundus. 2. Quod etſi generali prædicatione dicat: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos; non tamen omnes eâ voluntate vocet, ut omnes ſequantur vocantem. 3. Sed nec omnes, qui ipſo inſpirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perſeverantiam, ſed poſt multos labores & juſtitiæ fructus, ſi non ſint de ſalvandorum numero, ſubtrahendas eis vires agendi, ne perdurent in bono. 4. Et è contrario illos, qui prædeſtinati ſunt ad vitam æternam, etiamſi in perfidia, vel in omni genere peccati longo tempore volutatur, accepturos occaſionem, quâ & credant in Deum, & ſecundùm Dei præceptum vivant, ut poſſideant ſocietatem Juſtorum. 5. Tali definitione id docere ſtudent, quòd Deus perſonas hominum accipiat. 6. Quòd alios etiam invitos, poſt multa mala opera, attrahat ad ſalutem, alios poſt bona opera rejiciat, & compellat in malum, quo pereant in æternum.*

An Hæreſis Prædeſtinatiana olim exſtiterit?

Prædeſtinatianam Hæreſim ſic expoſitam, nullam unquam fuiſſe, quidam propugnant, ſed Prædeſtinatianorum nomine S. Auguſtini Diſcipulos invidioſè traductos fuiſſe. Ita Janſenius Yprenſis Epiſcopus, & ejus Apologiſtæ, Uſſerius, Gilbertus Mauguinus *in Prædeſtinatianæ Fabulæ confutatione*, Cabaſſutius *in Conciliorum Notitia*: Contenſonius *in Theologia Mentis & Cordis*, *lib.* 8. Stant ex adverſa parte Baronius Cardinalis, & ejus Abbreviator Spondanus, Alvares noſter, doctiſſimus P. Sirmondus, & alii. Hæc poſtrema ſententia videtur probabilior, quam Diſſertatione ſingulari ſtabiliemus.

ARTICULUS DUODECIMUS.

De Neſtorio, & ejus Hæreſi.

§. I.

De Neſtorii perſona, patriâ, Præceptoribus, ac moribus.

NEſtorius Germanicia Syriæ oppidulo oriundus, Monaſticam vitam in Laura S. Euprepii, propè Antiochiam, profeſſus eſt: quô in genere vitæ ſocios habuit Joannem & Theodoretum. Antiochenæ deinde Eccleſiæ Presbyter factus; mortuo Siſinnio Conſtantinopolitano Epiſcopo, cùm Clerus diviſus eſſet in partes, & alii Proclum, alii Philippum Presbyterum ad illius regimen Eccleſiæ promovere ſtudiis omnibus conarentur, Theodoſius Imperator ex Antiochenæ civitatis Presbyterio Neſtorium evocavit, virum eloquentiæ doctrinæque opinione celebrem. Ipſum Pauli Samoſateni nepotem vocat Suidas, non quòd eodem genere oriundus eſſet, ſed ob conſanguinitatem doctrinæ. Præceptorem habuit Theodorum Mopſueſtenum, à quo de Incarnatione Verbi malè ſentire didicit. Sanctitatis ſpeciem affectabat, cui fidem conciliabat pallor vultûs macieſque corporis, indices abſtinentiæ, cogitabunda frontis gravitas, & modeſta quædam triſtitia, pulla veſtis, ſolitudinis & librorum amor. Conſtantinopolim advenit Tauro & Felice Coſſ. anno Chriſti 427. ibique ordinatus eſt 4. Idus Aprilis. Statim poſt inaugurationem ſuam, cùm orationem ad Imperatorem haberet, in eas voces erupit: *Tribue mihi, Imperator, terram Hæreticis purgatam, & ego tibi cœlum tribuam. Tu mihi in profligendis Hæreticis ſubveni: & ego tibi in profligandis Perſis ſubveniam.* Quibus vocibus, inquit Socrates, viſus eſt non tam zelum fidei quàm animi intempeſtivam audaciam, & inanis gloriæ cupiditatem prodidiſſe. Arianos, Macedonianos, Quartodecimanos inſectatus eſt, omnibuſque hæreſibus bellum indixit, ut uni ſuæ hæreſi aditum patefaceret, inquit Vincentius Lirinenſis. Author fuit Theodoſio ferendæ adversùs omnes Hæreticos Legis, ad Florentium Præfectum Prætorio directæ. Cùm Arianorum Templum demoliendum curaret, ipſeque faces præ iræ impotentiâ in tectum injeciſſet, ignis vicinas ædes corripuit, incendiique periculum creavit Urbi Regiæ. Unde commotus populus, ipſi incendiarii nomen indidit. Lege Theodoretum in Epiſtola ad Sporadium, Socratem lib. 7. cap. 29. Evagrium lib. 1. cap. 2. & Liberatum Diaconum in Breviario, cap. 4. Hanc primùm famæ ſuæ maculam aſperſit Neſto-

rius, quòd Pelagianos foverit, ut colligitur ex Epiſtola Cælestini Romani Pontificis ad ipſum data, qua Neſtorii Epiſtolæ in gratiam Pelagianorum Conſtantinopoli degentium ad ſe ſcriptæ reſpondit.

§. II.

De erroribus Neſtorii, & ipſius Hæreſeos exordio.

IPſo ſuæ Ordinationis anno primo, Neſtorius novam hæreſim molitus eſt, ut ex Lucentii Chronico Liberatus refert. Hujus palmares errores duo. Primus, Hominem in utero Virginis formatum alium eſſe ab unigenito Dei Verbo, & Incarnationem eſſe meram inhabitationem Dei Verbi in homine velut in ſuo Templo, adeóque Deum non eſſe natum, paſſum & mortuum; nec Chriſtum eſſe Deum, ſed Templum duntaxat Dei. Alter ejus error erat, quòd Beatiſſimam Virginem Mariam θεοτόκον, *Deiparam*, eſſe negaret, & χριστοτόκον ac ἀνθρωποτόκον dicendam potiùs aſſereret. Id conſtat ex Neſtorii Sermonibus, Epiſtolis, & Anathematiſmis, quos S. Cyrilli Capitulis oppoſuit: ex Anathematiſmis & libris ipſius S. Cyrilli adversùs Neſtorium, ex Actis Epheſinæ Synodi, ex Mario Mercatore, Theodoreto lib. 4. Hæreticarum Fabularum, Socrate, Evagrio, Liberato, Caſſiano, Vincentio Lirinenſi, S. Leone, Facundo Hermianenſi, Leontio in libro de Sectis, &c.

Blaſphemiarum præcones adhibuit Dorotheum quemdam Epiſcopum, & Anaſtaſium Presbyterum, qui anathema in eos, qui Beatiſſimam Virginem Mariam Deiparam dicerent, in Eccleſia ſedente ac probante Neſtorio impudentiſſimè inclamaverunt, ut referunt S. Cyrillus in Epiſtola ad Acacium Beroënſem, Socrates, Evagrius, & Liberatus locis laudatis. Omnibus ad impias voces cohorreſcentibus, ſimplex quidam Monachus palam contradixit, & Anaſtaſium velut hæreticum ab Eccleſiæ ingreſſu arcere conatus eſt. Sed Vir Sanctus Neſtorii oppreſſus potentiâ, flagris publicè cæſus eſt, & miſſus in exilium, ut teſtantur Monachi Conſtantinopolitani in Supplicatione Imperatori oblatâ, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini c. 30. Mox à Synaxibus abſtinere cœperunt Monachi, Senatuſque & populi Conſtantinopolitani maxima pars, ne ſe Neſtorii communione polluerent, ut teſtatur S. Cyrillus in Epiſtola ad Celeſtinum I. quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 14.

Non multò poſt, Neſtorio nefariæ hæreſeos venenum in Concionibus ſpargente, Euſebius cauſarum Patronus, eximium animoſæ in defendenda fide fortitudinis ſpecimen dedit, Conteſtatione in Neſtorium publicè propoſitâ, tanquam impia Pauli Samoſateni dogmata renovantem, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 13. Tunc & Presbyteri in Eccleſia quæ *Irene Maritima* dicebatur, Concionibus dogma hæreticum arguere cœperunt, ſed frendentis Epiſcopi minis & auctoritate ſilere juſſi. Unde accidit, ut populus uſitatam fidei prædicationem requirens publicè inclamaret: *Imperatorem habemus, Epiſcopum non habemus.* Id referunt Baſilius & Monachi, in Supplicatione, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 30.

Anno Chriſti 429. Proclus qui à Siſinnio Cyzicenorum Epiſcopus ordinatus fuerat, in maximo omnium Ordinum cœtu, admirabilem pro Virgine Deipara Orationem habuit contra Neſtorium, die 29. Martii. Cui continuò contradixit Neſtorius extemporali Oratione, & tribus exinde Sermonibus.

Interim, quò latiùs ſpargeret hæreſim, primum ſuum *de Incarnatione* Tractatum, aliaſque Homilias, in Ægyptum miſit per fidos homines: ex quo neceſſitas impoſita eſt S. Cyrillo, ut obviam iret malo, ſcribendi Epiſtolam ad Monachos, ut teſtatur ipſe ad Celeſtinum Papam ſcribens. Extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 2. Hæc Epiſtola Neſtorii exacerbavit animum, & Photium quemdam ipſi reſpondere juſſit. Accuſatores præterea ſubornavit, qui oblatis Theodoſio Libellis Cyrillum turbarum, & penè uſurpatæ in Ægypto tyrannidis reum agerent, ut teſtatur S. ipſe Cyrillus *in Apologia ad Theodoſium.*

Eodem anno ſcripſit ad Neſtorium S. Cyrillus, quem ſibi ſuccenſere acceperat, propter Epiſtolam ad Ægypti Monachos datam. Ac primò aliquatenus ſe excuſat, ut Hæreſiarcham lenitate ſuâ ad ſaniorem mentem revocare poſſit, ipſum deinde rogat in viſceribus charitatis, ut errorem incautè forſan propalatum emendet, ac Beatam Virginem Deiparam vocare non gravetur. Extat hæc Epiſtola 1. p. Concilii Epheſini cap. 6. Reſcripſit Neſtorius alteram, frigidam omnino ac jejunam, quâ conquerebatur, quòd intemperantiùs ad ſe prior ſcripſiſſet. Hanc deferri curavit per Lamponem Presbyterum & Monachum. Extat ibidem cap. 7.

Poſt hæc Anaſtaſius, impudentiſſimus ille Neſtorianæ hæreſeos præco, ſeſe pacis ſtudioſum ſimulavit, & eadem ſe cum Cyrillo ſentire palam mentitus eſt, ut teſtatur Cyrillus ipſe *in Epiſtola ad Clericos Conſtantinopolitanos*, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 12. Tunc temporis alteram ad Neſtorium Epiſtolam dedit S. Cyrillus, quæ ibidem extat cap. 8. In eâ conqueritur primò de calumniis ab eo ſibi illatis. Secundò ipſum hortatur ut ſectetur ſanam doctrinam, legat & ſequatur Sanctos Patres, nihil inter concionandum populo proponat, quod ſcandalum movere poſſit. Tertiò, ſuam circa Incarnationem Verbi divini Fidem exponit. Quid ad hæc Neſtorius? Alteram & ipſe repoſuit ad Cyrillum Epiſtolam, ſuperbiam & inſolentiam Authoris redolentem. In ea monet Cyrillum ut attendat lectioni, exhortationi, & doctrinæ. Scribit quòd Cyrillus obiter tantùm legens Sanctorum Traditionem, inſcitiam venia dignam hauſerit: quòd arbitratus perperam fuerit Verbum Dei patibile ab illis traditum eſſe. Addit Virginem Mariam non *Deiparam*, ſed *Chriſtiparam* appellandam eſſe.

Inter hæc, cùm Neſtorius ad Celeſtinum Pontificem Maximum datâ ſemel & iterum Epiſtola, ipſius animum occupare tentaſſet, S. Cyrillus veritus ne Romano Pontifici imponeret vafer Hæreſiarcha, ipſum de illius erroribus certiorem fecit, & de iis quæ in ipſum huc uſque egerat. Extat Epiſtola 1. p. Concilii Epheſini cap. 14. Sic inſcribitur: *Beatiſſimo, Deóque dilectiſſimo Patri Celeſtino in Domino ſalutem.* Alexandrinus Antiſtes, ſecundæ Sedis Epiſcopus, Romanum *Patrem* vocat, ob Primatûs utique reverentiam. Duo præterea in illâ Epiſtolâ notanda veniunt. Primò quòd teſtetur Cyrillus hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, ut de emergentibus ubique terrarum hæreſibus ad Sedem Apoſtolicam referatur. *Vetus*, inquit, *Eccleſiarum conſuetudo ſuadet, ut ejuſmodi res Sanctitati tuæ communicentur.* Secundò, quòd ait, ſe auſum non fuiſſe inconſulto Celeſtino, & inexpectatâ Sedis Apoſtolicæ Sententia, ſe à Neſtorii communione ſubtrahere. *Non priùs autem*, inquit, *illius communionem palam apertéque deſerimus, quam hæc ipſa Pietati tuæ indicaremus. Digneris proinde quid hîc ſentias præſcribere; quò liquidò nobis conſtet, communicarene nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denuntiare: Neminem cum eo communicare, qui ejuſmodi erroneam doctrinam fovet ac prædicat. Porrò tuæ Integritatis mens, & ſuper hâc re ſententiâ,*

S. Cyrillus Alexandrinus, Romani Pontificis primatum reveretur.

Cauſæ fidei in Eccleſia etiam Orientali emergentes, ad Romanum Pontificem referendæ.

piiſſimus

piiſſimis Deoque devotiſſimis Macedoniæ Epiſcopis, necnon totius Orientis Antiſtitibus perſpicuè per Literas exponi debet. Nam cupientibus illis anſam dabimus, ut omnes unò animò in unâ ſententiâ perſiſtant, rectæque fidei, quæ jam impugnatur opem ferant. His etiam temporibus, S. Cyrillus ſcripſit libros *De recta in Chriſtum Fide*, partim ad Theodoſium Imperatorem, partim ad Reginas: qui extant t. p. Concil. Epheſ. quorum librorum & ipſe meminit in Apologia ad Theodoſium. Scripſit etiam ad Acacium Beroënſem, de cauſa Neſtorii; at Cyrillo ſubdolè reſpondit Acacius, ipſum ita laudans propter ſtudium fidei, ut Neſtorium tamen excuſaret, tanquam ſolo verbo lapſum. Extat utriuſque Epiſtola 1. p. Concilii Epheſini, cap. 22. & 23.

§. III.

Quid egerit in causâ Neſtorii, Celeſtinus I. cum Romana Synodo?

ACceptis Neſtorii literis, & Quaternionibus apertam continentibus blaſphemiam, necnon Cyrilli Alexandrini Epiſtolis, Celeſtinus Romæ Synodum habuit, Epiſcoporum qui vel tunc in Urbe reperti ſunt, vel ex vicinia acciti, anno 430. ſub initium Auguſti. In eâ lata excommunicationis & depoſitionis Sententia eſt in Neſtorium, niſi intra decimum à denuntiatione diem, errores ſuos *Apertâ & ſcriptâ Confeſſione* damnaret. Reſtituti quoque ſunt in Eccleſiæ communionem, qui propter fidem à Neſtorio ejecti fuerant: confirmata Pelagianorum, quos Neſtorius receperat, damnatio: ſcriptæ tandem ex Synodo 7. Epiſtolæ à Celeſtino Pontifice, Cyrillo ſcilicet, ut Sedis Apoſtolicæ vice fungeretur in cauſa Neſtorii, ad ſententiam contra eum latam executioni mandandam, providendúmque, Apoſtolicâ auctoritate, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ: Neſtorio, ut ad ſanam mentem rediret: Clero Conſtantinopolitano, ut conſtans in fide maneret, nec cederet perſecutioni quam adversùs fidei vindices movebat Neſtorius: Joanni Antiocheno, Ruſo Theſſalonicenſi, Juvenali Hieroſolymitano, Flaviano Philippenſi, majorum Sedium Orientis Epiſcopis, ut ſtrenuè cauſam fidei agerent. Extant t. p. Concilii Epheſini. Lege Liberatum *in Breviario cap.* 5. Pontificias literas detulit Poſſidonius. His ſuas adjunxit S. Cyrillus ad Joannem Antiochenum, & ad Juvenalem Hieroſolymorum Epiſcopum. Iis acceptis, Joannes Antiochenus Neſtorium amicè monuit, ut Eccleſiæ totius offenſionem confeſſione θεοτόκου tolleret, erroremque retractaret.

§. IV.

De Synodo Alexandrina contra Neſtorium.

EOdem anno Chriſti 430. S. Cyrillus Alexandrinus Patriarcha, Pontificiâ inſtructus auctoritate, ad Sententiæ in Neſtorium latæ, niſi reſipiſceret, executionem, Concilium Alexandriæ ex univerſa Diœceſi Ægypti coëgit, die 3. Novembris. Inde Synodica miſſa eſt ad Neſtorium, cum Celeſtini Pontificis Literis, per Legatos quatuor, ſcilicet Theopemptum, Danielem, Potamonem, & Macarium Epiſcopos. Extat Synodica t. p. Concilii Epheſini cap. 28. Ea continet primò denuntiationem Sententiæ à Romano Pontifice contra Neſtorium latæ. Secundò, Cyrillus, ac cæteri Patres ipſi ſignificant, ſe cum omnibus tam Clericis, quàm Laicis, quos propter fidem communione vel ordine moverat, communicare. Tertiò, ut nedum Symbolum Nicænum profiteatur jubent, ſed etiam ut nefaria dogmata ſua publicè & ſcripto damnet. Quartò, fidei Profeſſionem & expoſitionem ſubjiciunt. Quintò, expoſitioni fidei ſubnectunt Anathematiſmos duodecim editos à Cyrillo, quibus ſubſcribere debeat Neſtorius. In eâ Synodica velim attendere Calviniſtas ad inſignem locum, quo realis Chriſti Corporis in Euchariſtia præſentia, & incruentum Miſſæ Sacrificium aſſeruntur. *Quin & illud* (inquit S. Cyrillus & tota cum eo Synodus Ægypti) *non poſſum hoc loco non adjicere, nempe dum Unigeniti Filii, hoc eſt Jeſu Chriſti mortem, & reſurrectionem ex mortuis annuntiamus, ejuſdemque in cœlum Aſſumptionem confitemur; incruentum in Eccleſia Sacrificium nos celebrare, atque ad myſticas benedictiones accedere, eâque ratione ſanctificari, utpotè ſacræ Carnis, & pretioſi Sanguinis Chriſti omnium noſtrûm Salvatoris participes effecti. Neque enim illam ut carnem communem ſuſcipimus: abſit hoc: neque rurſum tanquàm divinam inhabitationem ſortiti, aut dignitatis tantùm æqualitate Verbo conſociati, ſed tanquam verè vivificam, ipſiúſque Verbi propriam.*

Egregium S. Cyrilli Alexand. & Synodi Ægypti teſtimonium de Sacrificio Miſſæ, & reali Corporis Chriſti præſentia in Euchariſtia.

Cum Synodica ſcripſit S. Cyrillus duas alias Epiſtolas, ad Clerum nempe, & Archimandritas Conſtantinopoleos, quibus de re tota docerentur, & ad tuendam fidem incitarentur vehementiùs, interimque monerentur communicandum eſſe iis, quos iniquè Neſtorius à Communione removiſſet.

§. V.

De Concilio Epheſino.

ACceptis Celeſtini Pontificis Maximi Cyrilli, & Synodi Alexandrinæ Literis, tantùm abfuit ut errores ejuraret Neſtorius, quin potiùs XII. Anathematiſmos edidit, Cyrilli Capitulis è regione oppoſitos: in quibus ſingulis ſingulæ continentur blaſphemiæ. Joannem Antiochenum prætereà & Syriæ Epiſcopos contra Cyrilli Capitula armavit, tanquam Apollinaris errore fœdata. Imperatorem verò Theodoſium contra ipſius perſonam commovit, ipſumque apud illius Majeſtatem accuſavit, cùm perturbatæ protervis contentionibus fidei, tùm propenſioris in partes Pulcheriæ Auguſtæ ſtudii. Facilioribus auribus calumniam excepit Theodoſius, cui Sororis potentia cœperat eſſe invidioſa, & videri quaſi jugum, quod excuſſum vellet. Suſpicionem firmabat, quòd Cyrillus non contentus ſcripſiſſe librum de Recta in Chriſtum Fide ad Theodoſium, librum quoque ſingularem eodem argumento ad Pulcheriam ſcripſiſſet. Quô factô ejus gratiam adversùs Imperatorem fratrem velle captare videbatur. Id ipſi Theodoſius exprobrat in Sacrâ ad eum miſsâ, quæ extat t. p. Concilii Epheſini c. 31. Lege Liberatum cap. 4. Breviarii.

Epheſus in Aſia minore, Ioniæ caput, Sedes Archiepiſcop.

Oecumenicam Synodum interim, quam Cyrillus congregari poſtulabat, ut ſcribit Evagrius lib. 1. cap. 3. quam Baſilius & Archimandritæ ac Monachi rogabant, ut ex eorum Supplicatione Imperatori porrectâ conſtat, Theodoſius indixit, & ex univerſis Diœceſibus Epiſcopos ad diem Pentecoſtes anni ſequentis Epheſum vocavit, miſſis ad majorum Sedium Antiſtites, Celeſtinum Romanæ, Rufum Theſſalonicenſis, Cyrillum Alexandrinæ, Joannem Antiochenæ, Juvenalem Hieroſolymitanæ, Capreolum Carthaginenſis literis. Sanctum etiam Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, miſsâ per Ebagnium Magiſtrianum Epiſtola perhonorificè ad Concilium invitavit: ſed ubi Carthaginem adveniſſet, didicit à Capreolo, ſanctiſſimum Epiſcopum ac Doctorem è vita migraviſſe. Porrò Candidianum Comitem ad Concilium miſit Imperator, ut ordinem ſervari curaret, ut ſæculares, & Monachos, qui ſpectandi Concilii cauſa Epheſum confluxerant, ex urbe

exire compelleret, ut ſuffragiorum conſuleret libertati, ut nullum antè abſolutam Synodum abire ſineret Epiſcopum, ut nullam denique controverſiam, antè quæſtionem fidei, permitteret agitari. Ipſi autem prohibuit religioſiſſimus Imperator, ne ſe quæſtionibus, quæ circa fidei dogmata inciderent, ullatenùs immiſceret. Id patet ex Sacra per ipſummèt Candidianum ad Epheſinæ Synodi Patres miſſa, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 35. Epheſum quoque perrexit Irenæus Comes, nullâ quidem Principis legatione, mandatis nullis inſtructus, ſed ut Neſtorium ſibi amiciſſimum comitaretur, ut conſtat ex eadem Imperatoris Epiſtola. Convenerunt ad Concilium Epiſcopi ducenti ſeptuaginta quatuor, ſi Mario Mercatori credimus. Præfuit S. Cyrillus jure ſuæ Sedis, & ut Sedis Apoſtolicæ Legatus ad executionem Sententiæ in Neſtorium latæ, donec alii Legati à Cæleſtino Pontifice Maximo, & Synodo Occidentis miſſi, ſcilicet Arcadius & Projectus Epiſcopi, & Philippus Preſbyter, ut Diſſertatione ſingulari oſtendemus. Capreolus Carthaginenſis Epiſcopus, cùm propter impetus Vuandalorum in Africam, adeſſe Concilio non poſſet, Epiſtolam miſit per Beſſulam Diaconum ſuum. Venit Epheſum & Neſtorius, cum decem ſuarum partium Epiſcopis, quorum nomina ſubſcripta ſunt Relationi à Neſtorio factæ de rebus Synodi ad Imperatorem. Celebrata eſt Synodus anno Chriſti 431. Theodoſii Junioris 24.

§. VI.

Quid geſtum ſingulis Actionibus Epheſini Concilii?

AD condictam diem non adfuit Epheſi Joannes Antiochenus, ſed moras traxit cum ſuis Orientalibus, ſive ex induſtria, & ut gratificaretur Neſtorio amico ſuo, quod aſſerit Epheſina Synodus in Relatione ad Celeſtinum Papam; ſive quòd Epiſcopos ſuos ob locorum diſtantiam tam citò cogere non potuiſſet, quod Evagrius lib. 1. cap. 3. ipſum excuſans teſtatur. Quô ſolidis diebus ſexdecim fruſtrà expectato, duo illius Metropolitæ, ſcilicet Alexander Apameæ, & Alexander Hierapuleos, Epheſum pervenerunt cum ipſius literis excuſatoriis ad Cyrillum Alexandrinum, cùm abeſſet ipſe itinere tantùm quinque aut ſex dierum. Hi teſtati ſunt, non ſemel, ſed ſæpius ſibi datum in mandatis à Joanne, ne ſacra Synodus prorogaretur, ſi ipſum tardare ampliùs contingeret, ut teſtantur Epheſini Patres in Relatione ad Celeſtinum Papam. Quamobrem ipsô diutiùs non expectato, factum eſt Synodi initium in Eccleſia quæ *Maria* dicebatur, die 22. Junii.

Actio 1. Actione prima, cùm citatus legitimè fuiſſet Neſtorius, recitata eſt Nicæna Fides, ut ſententiis ad fidei doctrinam ſpectantibus cum ea Expoſitione collatis, conſentientes quidem confirmarentur, diſſentientes autem rejicerentur. Secundò, lecta eſt Sacra Imperatoris. Tertiò, Epiſtola ſecunda S. Cyrilli ad Neſtorium, quæ communibus Patrum ſuffragiis probata eſt, ut *Nicenæ Fidei Symbolo per omnia conſentiens*. Quartò, lecta eſt Neſtorii Epiſtola ad Cyrillum, quæ incipit. *Admirabilium literarum tuarum contumelias*, &c. Quæ unanimi Patrum calculo exploſa eſt, ob eamque Neſtorius anathemate confixus, tanquam hæreticus. Quintò, lecta eſt Celeſtini Pontificis ad Neſtorium Epiſtola, quæ incipit. *Aliquantis diebus vitæ noſtræ.* Lecta inſuper Epiſtola Synodica Cyrilli ad Neſtorium, illi tradita per Theopemptum, Danielem, Potamonem, & Macarium Epiſcopos, Ægyptiacæ Synodi Legatos. Excepta ſubinde illorum teſtimonia, quibus aſſeruerunt, Neſtorium non ſatisfeciſſe, neque Celeſtini, neque Cyrilli, & Synodi Alexandrinæ literis; ſed publicè pro Concione eadem, quæ ante, & his deteriora dogmata propoſuiſſe. Audita denique Theodoti Ancyrani, & Acacii Meliteni teſtimonia, juramento confirmantium, ſeſe blaſphema dogmata ex ore Neſtorii audiviſſe.

Sextò, lecta ſunt Fragmenta quædam & Sententiæ SS. Patrum, quibus error Neſtorii confoditur, quæ in Acta relata ſunt. Septimò, lecta ſunt Excerpta quædam blaſphemiarum Neſtorii ex ejus Scriptis: de quibus perperam ait Liberatus cap. 5. Breviarii: *Cyrillus deflorationes quaſdam librorum Neſtorii faciebat, eum perturbare volens: erat enim, ut dicitur, ejus inimicus.* Octavò, lecta eſt Epiſtola Capreoli Carthaginenſis Epiſcopi. Tandem lata eſt in Neſtorium hæreſeos nefariæ convictum reum & auctorem, exauctorationis & excommunicationis Sententia. In qua maximè notandum quòd ſacra Synodus ad eam ferendam *Coactam* ſe dicit *per ſacros Canones, & Epiſtolam ſanctiſſimi Patris & Comminiſtri Celeſtini, Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi*; ex quibus patet, Epheſinos Patres officii loco duxiſſe, recipere Celeſtini Epiſtolam, eique obſequi. *Epheſini Concilii Patres officii loco duxerunt Celeſtino Pontifici obſequi.* Sententia Concilii poſtridie ſignificata eſt Neſtorio cum hac Inſcriptione: *Neſtorio Novo Judæ.* Tum ſcripta fuit Synodica ad Clericos & Oeconomos Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, quâ ipſis nuntiabatur Neſtorii depoſitio, & Eccleſiæ rerumque Eccleſiaſticarum cura ipſis ad novi uſque Epiſcopi conſecrationem commendabatur. Miſſæ ſunt & Relationes Geſtorum Synodalium ad Celeſtinum Pontificem, & ad Imperatores, necnon ad Clerum, populúmque Conſtantinopolitanum. Scripſit etiam Sanctus Cyrillus ad Dalmatium Archimandritam ſanctiſſimum, & ad Agentes in rebus ſuis, ſcilicet Macarium & Potamionem Epiſcopos, qui Conſtantinopoli ſubſtiterant, & Timotheum atque Eulogium Preſbyteros, ut res Concilii apud Imperatorem promoverent. Interim Joannes Antiochenus congregato ſeorſim Conciliabulo in ſuis ædibus, ubi primùm curru diſſiluit, depoſitionis ſententiam dixit adversùs S. Cyrillum & Memnonem Epheſiorum Epiſcopum, quaſi ille Arii, Apollinaris, & Eunomii hæreſes ſuis Capitulis doceret, iſte per violentiam cuncta in civitate gereret; excommunicationis verò in alios Patres, niſi poſt conſtitutam diem, relictis Cyrillo & Memnone, ad ſuas partes tranſirent. Sententiæ ſubſcripſerunt 43. Epiſcopi. Miſſæ Relationes è Schiſmatica Synodo ad Imperatorem & Reginas per Irenæum Comitem Neſtorii amicum, quas falſis quoque Relationibus Candidianus Comes ſuſtentavit. Datæ etiam à Schiſmaticis literæ ad Clerum populúmque Regiæ Urbis. Lege Acta Conciliabuli, quæ extant poſt Actionem primam Concilii Oecumenici. De his quoque legenda ſunt, Relatio ejuſdem Sancti Concilii ad Celeſtinum Papam, Apologeticus Cyrilli ad Theodoſium Imperatorem 3. p. Concilii Epheſini c. 13. Socrates lib. 7. cap. 34. Evagrius lib. 1. cap. 5. Liberatus cap. 5. Breviarii.

Notandum tamen in duobus peccare laudatô mox locô Socratem. Primò, quod ita ſcribat de S. Cyrillo, ipſum *Quibuſdam quaſi ſermonum velitationibus pugnam exorſum eſſe, ut Neſtorium perterreret; quippe qui infenſo erga illum animo eſſet.* Secundò, in hoc hallucinatur, quòd Conciliabuli adunationem, & Cyrilli ac Memnonis depoſitionem, ante Joannis adventum contigiſſe ſcribat. *Notatur Socrates.*

Schiſmaticorum, nec non Candidiani & Irenæi Comitum Relationibus deceptus Theodoſius, qui Synodi Oecumenicæ Relationes & Epiſtolas interceperant, ne ad Aulam perferrentur, miſſo per Palladium Magiſtrianum Reſcriptô, juſſit omnia

reſcindi

reſcindi tanquam vitiò geſta, nec aliquem Epiſcoporum Epheſo exire, donec pietatis dogmata ſtabilita eſſent, & aliquis ex Aula deſtinatus, qui unà cum Candidiano Comite de geſtis hucuſque cognoſceret. In ſtudia Candidiani abreptus Palladius, Neſtorii & Joannis Antiocheni partibus favit. Noluit expectare donec Literæ Synodi Oecumenicæ ad Imperatorem ab omnibus Epiſcopis ſubſcriberentur: ſed redit illicò, novam Relationem Joannis Antiocheni & Schiſmatici Conciliabuli contra Cyrillum, Memnonem, & Oecumenicæ Synodi Patres deferens. Paucos poſt dies Irenæum Comitem ſubmiſit in Aulam Joannes Antiochenus, qui ſuas Neſtoriique partes coram Imperatore tueretur, ac Cyrillum, Memnonem, & Sacræ Synodi Patres, calumniis ſuis opprimeret.

Actio 2. Interim die 10. Julii, Celeſtini Pontificis, & Occidentalis Synodi Legati, Arcadius & Projectus Epiſcopi, & Philippus Presbyter Epheſum pervenerunt, & excepti ſunt à Concilio, celebratâque Actio ſecunda Synodi Oecumenicæ, in quâ lectæ tùm ſolenni Celeſtini literæ: ipſi à Patribus acclamatum: *Novo Paulo Celeſtino, Celeſtino cuſtodi Fidei, Celeſtino cum Synodo concordi: Celeſtino univerſa Synodus gratias agit.* Tum Legati Apoſtolici Geſta Concilii communicari ſecum petierunt. Miſerat Celeſtinus Epiſtolas duas per novos Legatos, unam ad Theodoſium Imperatorem, alteram ad Cyrillum Alexandrinum. In priori notanda ſunt hæc verba, quæ Chriſtianorum Principum officium diſertè explicant.

Chriſtianorum Principum officium. *Major vobis Fidei cauſa debet eſſe, quàm Regni, ampliùſque pro pace Eccleſiarum Clementia veſtra debet eſſe ſolicita, quàm pro omnium ſecuritate terrarum. Subſequuntur enim omnia proſpera, ſi primitùs quæ ſunt Deo cariora ſerventur.* Et infrà: *Pro veſtri enim Imperii ſalute geritur, quidquid pro quiete Eccleſiæ, vel ſanctæ Religionis obſervantiâ laboratur.*

Actio 3. Poſtridie Actio tertia celebrata eſt apud S. Mariam, in quâ lecta ſunt Geſta Synodi in cauſa Neſtorii, cujus damnationi & depoſitioni aſſenſi ſunt Legati, & Summi Pontificis, Occidentaliſque Synodi nomine ſubſcripſerunt. Inde Relatio miſſa eſt à S. Synodo ad Imperatorem, quâ de Legatorum adventu, & utriuſque Eccleſiæ conſenſu in Neſtorii damnationem certior fieret. Poſtulata etiam ordinandi in ejus locum novi Epiſcopi facultas, & diſcedendi Epheſo; *Pietate jam declaratâ, totóque terrarum orbe conſonam de illâ Sententiam proferente, paucis tantùm exceptis, qui Neſtorii amicitiam pietate potiorem ducebant.* Miſſa etiam Relatio eſt ad Clerum populúmque Conſtantinopolitanum.

17. Kal. Auguſti, ſeu 16. Julii, Cyrillus & Memnon Libellum querelarum adversùs Joannem Antiochenum & Orientales obtulerunt, quòd contra Canones & jus omne depoſitionis Sententiam in illos tuliſſent. *Actio 4.* Semel & iterum citatus eſt Joannes Antiochenus per tres Epiſcopos à S. Synodo miſſos: qui à Militibus ejus ædes vallantibus indigniſſimè ſunt repulſi. Quod cùm retuliſſent ad Synodum, Patres irrita eſſe pronuntiarunt, quæ in Cyrillum & Memnonem ab ipſo ejuſque Symmiſtis decreta fuerant.

Actio 5. Die ſequenti, celebrata eſt Actio 5. Concilii, in qua Cyrillus contra Joannem Antiochenum iterum queſtus eſt de charta quadam, ſeu famoſo libello publicè ab ipſo propoſito, quô Cyrillum ipſum velut hæreſeos Appollinarii Principem ſugillabat. Secundò, quò pravam omnem de ſe ſuſpicionem amoliretur Cyrillus, Apollinario, cæteriſque Hæreticis anathema dixit. Tertiò, poſtulavit Joannem ultimò conveniri, ut quicquid ſcripto objecerat, coram Synodo probaret, vel juſtam ſententiam exciperet. Citato itaque tertiò per tres Epiſcopos Joanne, lata in contumacem excommunicationis Sententia eſt, necnon in Epiſcopos cum eo in ſchiſmatica Synodo collectos & Eccleſiam turbantes. Miſſa rei geſtæ ad Celeſtinum Pontificem, & ad Theodoſium Imperatorem Relatio. Ex Relatione ad Celeſtinum factâ, conſtat Pelagianorum depoſitionem ab ipſo decretam, Epheſinos Patres confirmaſſe. Hujus & præcedentis Actionis Hiſtoriam refert Evagrius lib. 1. cap. 5. ubi & rectè monet res aliter quàm geſtæ ſint à Socrate Hiſtorico narrari. Lege etiam Liberatum cap. 6. Breviarii, quamquam iniquus ſit in S. Cyrillum & Memnonem, de quibus ſcribit: *Igitur Cyrillus cum Memnone, volentes ſe ulciſci, Joannem damnaverunt & omnes qui cum eo convenerant, & multa mala pari faſtu utrique Epheſi pertulerunt.* Sed non mirum quòd trium Capitulorum defenſor, & Epiſtolæ Ibæ acerrimus vindex, de S. Cyrillo ita ſcribat. *Notatur Liberatus.*

Actio 6. Die 22. Julii, Chariſii Philadelphienſis Eccleſiæ Presbyteri atque Oeconomi cauſa agitata eſt Actione ſexta Synodi. Is oblato Libello ſupplicavit Patribus, ut ſententiam ab Epiſcopo ſuo Theophane in ſe latam reſcinderent, à quo fuerat excommunicatus, quia Jacobo & Antonio Presbyteris obſtiterat, qui ab Anaſtaſio & Photio Presbyteris Neſtorianis miſſi, Theodori Symbolum planè impium per Lydiam ſpargebant, & Quartodecimanis ad Eccleſiam redeuntibus offerebant ſubſcribendum. Abſolutus eſt à Sancta Synodo Chariſius: damnatum Theodori Mopſueſteni impium Symbolum: prohibita alterius Fidei à Nicæna conſcriptio, & novi Symboli prolatio, vel compoſitio.

Actio 7. Pridie Kalendas Septembris ſeptimus Synodi conſeſſus habitus eſt, in quo Rheginus Conſtantiæ Cypri Epiſcopus, & alii ejuſdem Inſulæ Antiſtites, Libellum obtulerunt Synodo, quô adverſus Antiochenum Epiſcopum expoſtulabant, Ordinationes Epiſcoporum illius Inſulæ uſurpantem, quæ ſecundùm Canones, ad Synodum Provinciæ ſpectabant. *Epheſinæ Synodi decretum de Cypriorum Epiſcoporum Ordinatione.* Re accuratiùs expenſâ, & lectis Flavii Dionyſii utriuſque exercitus Magiſtri Literis ad Clericos Conſtantiæ Cypri, nec-non ad Theodorum illius regionis Præſidem, quibus novi Epiſcopi Ordinationem in locum Troili fieri prohibebat, donec Epheſina Synodus nunc congregata controverſiam iſtam judicaſſet: pronuntiarunt Patres, jus Ordinationum Cypriis Epiſcopis Canonibus & conſuetudine veteri quæſitum ſervari debere. Sed & prohibuerunt ne regionum aliarum Epiſcopi alienas Provincias invaderent, aut jam occupatas retinerent, inſuperhabitis Canonibus; *Ne ſub Sacerdotii prætextu mundanæ poteſtatis faſtus irreperet*; &, *Ne clam paulatim libertas amitteretur, quam nobis donavit Sanguine ſuo Dominus Jeſus-Chriſtus.*

In iſtâ etiam Actione ſex Canones conditi ſunt adversùs Cœleſtium & Pelagianos, nec-non adversùs Neſtorium, ejuſque Symmiſtas ac Fautores. Annuit inſuper ſacra Synodus Euſtathio Pamphiliæ Metropolitæ, qui ſenio confectus, ſeſe Epiſcopatu abdicaverat propter exiguum rerum gerendarum uſum, ut nomine, honore, & communione Epiſcopali frueretur. Quâ de re ſcriptum eſt ex Sententia Patrum ad Synodum Pamphiliæ.

In eadem Actione, ſuggerentibus Valeriano & Amphilochio in Pamphilia & Lycaonia Epiſcopis, damnati ſunt Meſſaliani: confirmata fuit Schedula Synodica de illis compoſita Conſtantinopoli ſub Siſinnio: Decretum denique ut iſti Hæretici convenirentur, ſive Clerici eſſent, ſive Laïci, & ejuratis erroribus, in priſtinos gradus, & communionem reciperentur: ſin minùs, exauctorati Clerici, communione pulſi Laïci manerent: nulla verò habere Monaſteria Sectæ iſtius homines permitterentur.

Denique in hac Actione oblatus fuit Libellus ſupplex ab Euprepio Epiſcopo Byzes & Arcadiopolis, & Cyrillo Epiſcopo Cœlenſi, quo Patres rogabant,

gabant, ut, ſecundùm antiquos mores, unus Epiſcopus duobus, jure Metropolitani, præeſſet Epiſcopis, in Eccleſiis Europæ. Quod ſancta Synodus ex priſca ejus regionis conſuetudine ratum habuit.

Juvenalis Epiſcopi Hieroſolymitani ambitus S. Cyrillus Alexandrinus obſiſtit.

Juvenalem Hieroſolymorum Epiſcopum in Concilio Epheſino Primatum totius Syriæ Palæſtinæ uſurpare voluiſſe, cum gravi Cæſareenſis Eccleſiæ injuria, cui ex Nicænis Canonibus & veteri more debebatur, teſtis eſt S. Leo Epiſtola 62. vel 92. in editione P. Quenelli, ad Maximum Antiochenum Epiſcopum datâ. Ipſi verò obſtitiſſe S. Cyrillum, Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ſicut & Fidei ſtrenuum defenſorem. Hujus quidem rei nulla eſt in Actis Epheſinæ Synodi menoo, ſed diſerta eſt apud S. Leonem. *Subripiendi occaſiones*, inquit, *non prætermittit ambitio, & quoties ob occurrentes cauſas generalis Congregatio facta fuerit Sacerdotum, difficile eſt ut cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram moliatur appetere: ſicut etiam in Epheſina Synodo qua impium Neſtorium cum dogmate ſuo perculit, Juvenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ Provinciæ Principatum credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commentitia Scripta firmare. Quod ſancta memoria Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus meritò perhorreſcens, Scriptis ſuis, quid prædicti cupiditas auſa eſſet, indicavit: & ſolicitâ prece multum popoſcit, ut nulla illicita conatibus præberetur aſſenſio. Nam cujus exemplaria Epiſtola ad nos direxiſti ſanctæ memoriæ Cyrilli, eam in noſtro Scrinio requiſitam, nos authenticam noveris reperiſſe.*

§. VII.

De Geſtis poſt Synodum, vel pendente etiamnum Synodo, cùm adhuc Patres Epheſi detinerentur.

CUm ad Imperatorem variæ rerum in Syoodo geſtarum, contrariæque Relationes miſſæ eſſent, tum ab Oecumenici Concilii Patribus, cùm à Joanne Antiocheno, cæteriſque Schiſmaticis, & Candidiano ipſis favente, qui Theodoſii animum occupaverat, & Princeps malam de ſacra Synodo, & de Cyrillo & Memnone opinionem concepiſſet, viſum erat Patribus ſelectos ad Aulam Epiſcopos mittere, qui Imperatori rerum geſtarum ordinem & rationem exponerent. Sed Irenæus Comes, qui triduò poſt Synodi Legatos Conſtantinopolim appulit, malis effecit artibus ut nihil ipſi promoverent. Theodoſio placuit, ut miſſi à Synodo una cum Irenæo Comite, litem coram ſe diſceptarent. Sciſſa in partes Aula, miſſus ab Imperatore Joannes Sacrarum Largitionum Comes Epheſum, qui tres depoſitos eſſe juberet, Cyrillum, Memnonem, & Neſtorium, omnéſque in unam Synodum cogeret, & res agendas reliquas pacificè curaret. Is ubi pervenit Epheſum, Epiſcopis ad ſe vocatis legit Imperatoris literas: & poſt depoſitionis denuntiationem, Neſtorium Candidiano Comiti cuſtodiendum tradidit, Jacobo verò Comiti Cyrillum & Memnonem.

Sacra Synodus Comitis facto vehementer commota, datis ad Imperatorem Literis queſta eſt, mendaciter ipſi fuiſſe ſuggeſtum, quòd Cyrilli & Memnonis depoſitio ab Oecumenica Synodo approbata fuiſſet. Significavit etiam ſe cum Joanne Antiocheno & Orientalibus inire non poſſe communionem, priuſquam Neſtorii damnationi & depoſitioni ſubſcriberent, & objecta Synodo per calumniam revocarent. Petiit denique reddi ſibi Cyrillum ac Memnonem, fidemque dilucidè expoſitam in Commentariis retineri: & accerſiri Conſtantinopolim Epiſcopos, qui palam Imperatori de omnibus referrent. Datæ ſunt etiam à Synodo Epiſtolæ ad Epiſcopos in Regia Urbe agentes, & ad Clerum. Additum eſt Commonitorium ad Dalmatium ſanctiſſimum Archimandritam. Quæ omnia arundine incluſa Mendicus detulit, ut Joannis Antiocheni & Orientalium artes falleret, per amicos prohibentium, ne quid à ſacra Synodo Conſtantinopolim afferretur, quod rebus ſuis nocere poſſet.

Interim Joannes Comes, partium concordiam fruſtra tentavit, propoſitis conditionibus, quas ſine ſummâ ſui injuria & dedecore, & ſine proditione cauſæ fidei accipere ſacra Synodus non poterat, ut conſtat ex Epiſtola S. Cyrilli ad Clerum, populumque Conſtantinopolitanum. Libellum ſupplicem pro ſacra Synodo Imperatori porrexit Regiæ Urbis Clerus, libertate verè Eccleſiaſtica ipſum urgens. Quô obtinuit ut ſeptem ex utraque parte Legati Conſtantinopolim mitti juberentur, qui de omnibus in Synodo geſtis certiorem Principem facerent. Miſit igitur utraque pars ſeptem Epiſcopos cum Mandatis. Novam Relationem per ſuos ad Imperatorem miſit ſancta Synodus.

Utriuſque partis Legati, ubi Calchedonem appulerunt, juſſi ſunt ibidem ſubſiſtere. Hâc tranſiens in Villam Rufinianam Theodoſius ipſos non ſemel audivit. Certiſſimam ſibi victoriam pollicebantur Orientalium Legati, ut conſtat ex Epiſtola quam ad ſuos Epheſum miſerunt: ſed aliquot poſt dies, inanis ſpei læoæque fructu ſunt fruſtrati. Synodi namque Oecumenicæ Legatos rediens Conſtantinopolim Imperator comitari juſſit, ut Epiſcopum in locum Neſtorii ordinarent, relictis Calchedone Schiſmaticis. Qui tumultuati ſunt, oblato Libello, ut Ordinationem impedirent: ſed fruſtrà. Nihil quippe ipſis reſponſi datum; ſed facta eſt ipſis, eorúmque Symmiſtis, adhuc Epheſi agentibus, facultas redeundi ad ſuas Eccleſias. Miſſi quoque ſunt Synodi Oecumenicæ Patres. Die 25. Octobris, Maximianus ex Monacho Presbyter, non exculti ſſimus quidem literis, ſed probatæ vir fidei ac pietatis, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus conſecratus eſt. De ejus Ordinatione ad primas Sedes, & ad Epiſcopos veteris Epyri, quos Schiſmatici fallere tentabant, datæ Literæ. Scripſit etiam novus Epiſcopus ad Celeſtinum Papam, & ad S. Cyrillum: ad quem etiam uterque Epiſtolas gratulatorias dedit. Scripſit etiam ad Theodoſium Auguſtum Celeſtinus, quibus illi ob præſtitum cauſæ fidei patrocinium, ob Neſtorii abdicationem illius Edictis confirmatam, ob Maximiani Ordinationem illius juſſu factam gratulatus eſt: & Neſtorii deportationem poſtulavit, ne plures perderet, novaſque in Eccleſia turbas excitaret. Extant hæ omnes Epiſtolæ 3. p. Coocilii Epheſini.

§. VIII.

De Pace inter Eccleſias inita.

CEleſtino Pontifice Maximo ad cœleſtem gloriam tranſlatô, & Sixto jam totius Eccleſiæ clavum regente, anno Chriſti 433. Theodoſius Imperator apud Joannem Antiochenum oaviter egit ut Neſtorium damnaret, & cum Cyrillo Alexandrino iniret concordiam, pacemque inter omnes Orientis Eccleſias conciliaret. Itaque Ariſtolaum Tribunum cum poteſtate miſit, ipſique dedit Mandata, cùm ad Joannem ipſum, tum ad Cyrillum, partis utriuſque principes deferenda, quibus aut per ſe conſpirare in conditiones pacis jubebantur, aut Nicomediam venire, nec inde diſcedere, donec pacem iniviſſent. Extant Theodoſii literæ 3. p. Concil. Epheſ. cap. 24. Dedit etiam literas ad Acacium Beroënſem, & ad Beatum Simeonem Stylitem, quos ſequeſtres pacis apud Joannem Antiochenum accedere voluit. Extant ibidem cap. 25. & 26.

Accepta

Accepta Sacra Juſſione, Joannes Antiochenus cum Syriæ Epiſcopis convenit apud Acacium Beroënſem, ibique re deliberatâ conſtituerunt pacis conditiones proponendas eſſe Cyrillo, quibus ſuo conſultum eſſet honori: ut ſcilicet abolerentur omnia, quæ vel Epiſtolis, vel Tomis, vel Libris evulgaverat, & ſoli Fidei Nicænæ conſentiret. Abſurdas & iniquas adeo conditiones privatis Acacii Beroënſis literis ſibi propoſitas, Cyrillus, ut par erat, rejecit, reſcripſitque hunc in modum; *Expoſitioni Fidei, quam Niceni Patres ediderunt, adhæremus omnes, nihil eorum quæ in ipſâ continentur, labefactantes. Sunt enim ea omnia rectè inculpatéque tradita: neque tutum eſt poſt illam Fidei editionem, quidquam adhuc curioſius tractare. Quæ verò rectè contra Neſtorii blaſphemias ſcripſimus, ea ejuſmodi eſſe, ut nulla nobis ratione perſuaderi poſſit, ut rectè ſcripta eſſe negemus. Opus proinde magis eſſe, ut ipſi juxta pientiſſimi Chriſtique amantis Imperatoris Decretum, imò verò ſancta Synodi Epheſina Sanctionem, illum qui contra Salvatoris Chriſti gloriam pugnavit, ejicerent, impiáſque illius blaſphemias anathemate inſectarentur, ejuſque depoſitioni conſentirent, ac ſanctiſſimi, piiſſimique Epiſcopi Maximiani Ordinationem approbarent.*

Spe ſuâ fruſtrati Joannes Antiochenus & Epiſcopi Orientales, Paulum Emiſſenum Epiſcopum Alexandriam miſerunt, qui potioribus & honorificentioribus, quibus poſſet, conditionibus, concordiam iniret. Illuc ubi pervenit, S. Cyrillum ad præteritarum injuriarum oblivionem hortatus eſt, Literaſque ipſi tradidit Joannis Antiocheni: quas alias ab iis fuiſſe, quæ in Collectionibus Conciliorum leguntur, perſuaſum habeo. Teſtatur enim S. Cyrillus duriores illas fuiſſe, tantúmque abfuiſſe ut ejus dolorem excuſatione aliqua lenirent, quin potiùs Joannis Antiocheni contra ipſum Geſta, jure & fidei zelo facta propugnabant. De his ita ſcribit ad Acacium Melitenum. *Mox ille* (Paulus Emiſſenus) *Epiſtolam reddidit, non ea, quæ debebat, habentem; ſed potiùs, non quo conveniebat modo dictatam. Complectebatur enim irritationis vim, potiùs quàm exhortationis. Hanc itaque non acceptavi. Nam cùm meam animi ægritudinem, quâ fueram affectus, ex iis quæ præceſſerant, excuſatione aliquâ demulcere debuiſſent, tantùm abeſt ut id fecerint, ut ſe quoque propter ſacrorum dogmatum zelum jure optimo mihi ſuccenſuiſſe dicerent.*

Verùm cùm Paulus Emiſſenus Joannis Antiocheni & Orientalium propoſitum excuſaſſet, illoſque paratos eſſe affirmaſſet ad prava Neſtorii dogmata anathemate confodienda, & ad ſubſcribendum ejus depoſitioni, & Maximiani Ordinationi: caritatis pacíſque Eccleſiaſticæ causâ purgationem admiſit, Paulumque, bis per ſe impletis conditionibus, ad Synaxim recepit S. Cyrillus, ut ipſe teſtatur in Epiſtola ad Donatum Nicopolitanum. Cæterùm cum Joanne Antiocheno & Orientalibus pacem ſe initurum negavit, niſi ſcripto præſtarent ipſi, quod eorum nomine ſe præſtare Paulus aſſerebat. *Modis autem omnibus opus eſſe affirmabam*, (inquit Cyrillus ad Acacium Melitenum ſcribens) *ut Reverendiſſimus Joannes Antiochenus Epiſcopus ſcriptam his de rebus confeſſionem ederet.* Hæc quidem tunc Alexandriæ geſta; ſed ut ad exitum perduceretur pacis negotium, duos è ſuis Diaconis unà cum Ariſtolao Tribuno, & Paulo Emiſſeno Antiochiam miſit, chartamque ipſis tradidit, Confeſſionem Fidei, pacíſque conditiones continentem, quam ſi acciperet Joannes Antiochenus, illique ſubſcriberet, Literas ei communionis redderent. Conditiones pacis erant, anathema in doctrinam Neſtorii, aſſenſus illius depoſitioni, & Ordinationis Maximiani approbatio. Iſta conſtant ex Epiſtola S. Cyrilli ad Donatum Nicopolitanum Epiſcopum.

Conſenſit Joannes Antiochenus omnibus conditionibus pacis, & Confeſſioni Fidei à S. Cyrillo miſſæ ſubſcripſit, Paulumque Emiſſenum Alexandriam rurſus miſit cum Literis ad Sanctiſſimum Antiſtitem, quæ extant 3. p. Concil. Epheſ. cap. 30. Sic incipiunt: *Piiſſimorum Imperatorum noſtrorum Edicto*, &c. Profeſſionem Fidei continent, quam S. Cyrillus inſeruit ſuis ad Joannem Literis, quæ incipiunt: *Lætentur cœli.* Quæ Confeſſio non à S. Cyrillo edita, ut Baronio Cardinali viſum eſt, ſed à Joanne Antiocheno & Orientalibus, à Cyrillo verò probata, & ſuis ad Joannem literis inſerta. Cujus rei teſtem, contra Scriptorem Eminentiſſimum Annalium, Cyrillum ipſum Alexandrinum proferimus in Epiſtola ad Joannem Antiochenum. *Quod autem*, inquit, *Eccleſiarum diſſenſio ſuperflua prorſus, & citra ullam juſtam cauſam accideret, id ex charta, quam Dominus meus religioſiſſimus Epiſcopus Paulus nunc attulit, evidenter cognovimus, quæ irreprehenſibilem continet Fidei Confeſſionem: eamque cum à tua Sanctitate, tum à cæteris quoque Religioſiſſimis Epiſcopis, qui illic degunt, compoſitam aſſerebat: quam etiam ad verbum huic noſtræ Epiſtolæ inſerere placuit.*

Profeſſio Fidei S. Cyrillo literis inſerta, quæ incipiunt, Lætentur cœli, non eſt edita à S. Cyrillo, ſed à Joanne Antiocheno.

Emendatur Baronius.

Idem teſtatur in Epiſtola ad Eulogium, ubi hâc de Fidei Confeſſione ita ſcribit: *Expoſitionem, quam Orientales fecerunt, reprehendunt nonnulli.*

Idem teſtatur Liberatus Diaconus cap. 8. Breviarii. *Et congregans*, inquit, *iterum Joannes apud Antiochiam Concilium, dictavit Fidem ita ſe habentem: Confitemur Dominum noſtrum Jeſum-Chriſtum*, &c. *In iſto ergo modo hanc Fidei Regulam interponens Joannes Epiſtolæ ſuæ, cujus eſt principium*, Dudum per ſanctionem piiſſimorum Principum, &c. *quam tradidit Paulo Epiſcopo Emiſſeno, & direxit Alexandriam Cyrillo... Poſt hæc Cyrillus fidem Epiſtolæ, quam à Paulo ſuſcepit, Epiſtolæ ſuæ interponens, cujus principium eſt: Lætentur cœli, & exultet terra.... Subſcripſit prædictam Fidem, & Orientalibus direxit Epiſcopis.*

Idem teſtatur Evagrius lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. cap. 6. Circa iſtam Fidei Confeſſionem & conditiones initæ S. Cyrillum inter & Orientales pacis, duo notanda ſunt. Primò altum in iis fuiſſe de duodecim S. Cyrilli Capitulis ſilentium, Cyrillo privatas injurias propriamque famam ſtudio reſarciendæ Eccleſiaſticæ pacis negligente. Quâ ex Oeconomia Orientales occaſionem ſumpſerunt ſpargendi in vulgus mendacii, quaſi ſua Capitula retractaſſet, ac in eorum Sententiam deſcendiſſet; hiſque conditionibus conciliatam pacem.

S. Cyrillus Alexandr. proprium famam negligit ſtudio Eccleſiaſticæ pacis.

Notandum ſecundò, Orientales admittere noluiſſe communicationem idiomatum, ſed iſtud apud Theologos problema ſenſiſſe, modò una in Chriſto perſona crederetur, cujus ſive Divinitati, ſive humanitati variæ voces convenirent: illudque ipſis permiſit S. Cyrillus. Sic enim habent in Confeſſione illâ ſuâ: *Evangelicas autem & Apoſtolicas de Domino voces, ſcimus graves Theologos, alias quidem communes facere, tanquam ad unam perſonam pertinentes: alias verò propter duarum naturarum diverſitatem diviſim nuncupare: & illas quidem quæ Deo conveniunt, ad Chriſti divinitatem; humiles verò ad ejuſdem humanitatem referre ſolere.* De his lege & S. Cyrilli Epiſtolam ad Acacium Militenum, & Commonitorium ad Eulogium Presbyterum, quæ extant 3. p. Concilii Epheſini cap. 35. & 37.

Orientales communicationem idiomatum admittere noluerunt Quæſtionem illam velut problema Theologicum ab ipſis haberi permiſit S. Cyrillus, modò unam in Chriſto perſonam profiterentur.

Dum porrò Alexandriæ adhuc degeret Paulus Emiſſenus, duas contra Neſtorii dogmata habuit in Magnâ Eccleſia præſente S. Cyrillo Homilias ſummo cum plauſu, tum ob integritatem fidei, cùm ob facundiam ſingularem.

Theodoretus impatientiſſimè tulit negotium pacis, nec à Neſtorii partibus & amicitiâ tam citò divulſus eſt, quamvis dogmata nefaria damnaret, ejus nomini parcens:

Theodoretus à Neſtorii partibus & amicitia tardiùs divulſus eſt.

parcens: quòd ambiguis ipſius verbis & technis deluſus, eum ab impiis dogmatibus exiſtimaret alienum. Id patet ex ipſius Theodoreti Epiſtolis ad Andream Monachum Conſtantinopolitanum, ad Andream Samoſatenum Epiſcopum, ad Himerium Nicomedienſem, quarum Excerpta Marius Mercator deſcripſit. Id patet maximè ex Epiſtola Theodoreti ad Neſtorium, in quâ ita ſcribit: *Hac autem qua contra tuam Venerationem injuſtè atque iniquè patrata ſunt, nec ſi mihi utramque manum quis abſcinderet, potero præbere conſenſum, divinâ procul dubio mihi cooperante gratiâ, & infirmitatem animæ ſublevante.* Exiſtimavit verò Theodoretus Palinodiam à S. Cyrillo recantatam, quòd naturas duas confiteretur in Chriſto, qui priùs dixerat, *Unam Verbi naturam incarnatam*; & quòd Deitatem Chriſti impaſſibilem prædicaret, & paſſiones ejus carni adſcriberet. Id conſtat ex Epiſtola Theodoreti ad Andream Conſtantinopolitanum Monachum.

Viris quibuſdam Eruditis videtur Epiſtolam Theodoreti ad Neſtorium, cujus verba mox laudata ſunt, ſuppoſititiam eſſe, & ab Hæreticis confictam, & Leontii antiqui & graviſſimi Auctoris ſuffragio nituntur lib. de Sectis, Actione 4. dicentis: *Sciendum eſt circumferri quaſdam Theodoreti ac Neſtorii Epiſtolas, in quibus ſe mutuò recipiunt; ſed fictitiæ ſunt, & fingunt eas Hæretici, ut earum ope Synodum oppugnent.*

Cyrilli Scripta pacis initæ tempore, id eſt, Literas ad Orientales, fideique Confeſſionem ipſis inſertam, improbare non potuit Theodoretus, & nulli obnoxia eſſe reprehenſioni, cogente veritate faſſus eſt, in Epiſtola ad Neſtorium. *Nullus igitur tua perſuadeat Sanctitati, quòd ego Præſul eſſe deſiderans, clauſis oculis, velut recta dogmata, Ægyptia Scripta ſuſceperim. Nam per ipſam fateor veritatem, ſæpius ea revolvens, & diligenter examinans, ab hæreticâ pravitate libera deprehendi, & aliquam illis imponere maculam formidavi; non tamen velut is approbetur, qui toti mundo cauſa perturbationis extiterit.* Sanctum autem Cyrillum Ægyptii nomine paſſim à Theodoreto ſugillari notum eſt.

Ex initâ pace invidiam apud nonnullos Epiſcopos ſubiit S. Cyrillus, non minùs quàm Joannes Antiochenus. Theodoretus namque & alii pauci, Joanni vitio dabant, quòd duodecim Capitulorum damnationem à Cyrillo non exegiſſet, iiſque intactis, cum ipſo rediiſſet in concordiam. Aliis verò, inter quos etiam Valerianus Iconii, & Acacius Melitenus Epiſcopi, diſplicebat, quòd Cyrillus duarum confeſſionem naturarum ab Orientalibus ſuſcepiſſet, quod Neſtorius dixerat & docuerat. Eo uſque enim invaluerat opinio, ſeu potiùs error popularis, annitentibus Neſtorianæ factionis hominibus, ut qui duas naturas fateretur, Neſtorianus; qui unam, Cyrillianus haberetur. De his Liberatus cap. 8. Breviarii. Hinc in Orientalium, & ſui ipſius, ac initæ pacis defenſionem varias Epiſtolas ſcribere S. Cyrillus coactus eſt, ſcilicet ad Valerianum Iconienſem, Acacium Melitenum, & Eulogium Presbyterum Alexandrinum in Aulâ agentem. Erant enim & Conſtantinopoli qui nimiæ œconomiæ, vel etiam ignaviæ & levitatis Cyrillum inſimularent. De his idem Liberatus cap. 9. Quin etiam Viris Sanctiſſimis ea de S. Cyrillo adhæſit opinio, ut S. Iſidoro Peluſiotæ, qui ita ad ipſum ſcribebat Epiſtola 324. *Te oportet, Vir Admirande, firmum atque conſtantem ſemper manere, ſic nempe ut nec metu cœleſtia prodas, nec tecum ipſe pugnare videaris. Nam ſi ea quæ nunc abs te ſcripta ſunt, cum ſuperioribus perpendas, aut adulationi obnoxius eſſe videberis, aut levitatis miniſter: ut qui inani gloria ſuccumbas, non autem magnorum ac ſanctorum Pugilum certamina imiteris, qui per omnem vitæ ſuæ curſum in extera regione premi ac vexari potiùs ſibi ferendum duxerunt, quàm ut perverſam ac falſam ſententiam vel auribus tenus exciperent.*

Nullum ex pace inter S. Cyrillum & Orientales initâ commodum reportarunt Helladius, Himerius, Eutherius, & Dorotheus Neſtoriani Epiſcopi, qui unà cum Auctore Sectæ depoſiti fuerant: neque ulla eorum in conditionibus pacis facta mentio eſt, quamvis, quæ decreta fuerant contra ipſos, abrogari poſtulaſſent Orientales, ubi primùm de pace Eccleſiarum agi cœpit. Id conſtat ex Epiſtola S. Cyrilli ad Donatum. Compoſitâ pace, S. Cyrillus & Joannes Antiochenus fauſtum negotii exitum ad Sixtum Pontificem maximum retulerunt, cujus Apoſtolicum ſinum tam auſpicati nuntii acceptio lætitia incredibili perfudit, quam datis ad Cyrillum Literis teſtatus eſt. Gratulatus eſt etiam per Literas Joanni Antiocheno. Extant illæ 3. P. Concilii Epheſini. cap. 41. & 42.

§. IX.

Qui Neſtorianam Hæreſim Scriptis impugnarunt, vel defenderunt?

I. INter Neſtorianæ Hæreſeos Impugnatores primus occurrit S. Proclus ex Conſtantinopolitano Presbytero Cyzicenus Epiſcopus. Is præſente, ut diximus, Neſtorio, ejus errores ac blaſphemias coarguit & confutavit præclarâ illa Homilia, *In Deiparam*, habita in Feſto Annuntiationis Beatæ Virginis anno Chriſti 429. Idem ſcripſit celebrem ad Armenos de Incarnatione Epiſtolam, quâ Theodori Mopſueſteni, adeóque & Neſtorii dogmata egregiè refellit. Scriptionis ea fuit occaſio, quòd Diodori Tarſenſis, & Theodori Mopſueſteni libris, aut Collectaneis, quæ Neſtorianis conſona erant dogmatibus, per Armeniam ſparſis, Neſtorianorum arte, Acacius Melitenus, & Rabulas Edeſſenus Epiſcopi, Armenos datis literis monuerant, de cavendo Neſtorianæ Hæreſeos veneno, quod ſibi Theodori libris erat propinatum. Illi coactâ Synodo, Presbyteros duos Leontium & Abereum Conſtantinopolim ad Proclum miſere, cum Libellis, & Theodori Volumine, doceri expetentes quæ doctrina melior, Theodori, an Acacii, atque Rabulæ. Proclus re diligenter examinata, Tomum, ſeu Epiſtolam illam de Incarnatione ad Armenos miſit; quam etiam direxit ad Joannem Antiochenum, à quo probata eſt. Scripſit autem Theodoſio XV. & Valentiniano IV. Coſſ. vel poſt ipſorum Conſulatum, ut corrigendam putat notam temporis vulgaris editionibus appoſitam P. Gamerius S.I. *in Notis ad Liberatum.*

II. Maxima pars fuit Eccleſiaſticæ de Hæreſi Neſtoriana victoriæ S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, qui ipſam Epiſtolis, Anathematiſmis, Homiliis, & libris quinque Contradictionum adversùs Neſtorii blaſphemias, quos ante Concilium Epheſinum conſcripſit, anno 431. impugnavit.

III. Partes etiam ſuas hac in pugna pro fidei defenſione fortiter obiit Marius Mercator, qui & Neſtorii Capitula ſcripto confutavit, & luculentam de XII. ejus Anathematiſmo Diſſertationem ſeorſim edidit, & Epiſtolam de collatione errorum ipſius cum dogmatibus Pauli Samoſateni. Neſtorii etiam Sermones, & alia plurima Neſtorianam cauſam ſpectantia Monumenta Lanné vertit, & ad poſteros tranſmiſit, quæ Joannes Garnerius Societatis Jeſu Theologus edidit, Notiſque ac Diſſertationibus illuſtravit.

IV. Joannes Caſſianus operam quoque navavit ſuam in debellanda Neſtorii Hæreſi. Rogante enim S. Leone Romanæ Eccleſiæ Archidiacono, quo Celeſtinus Pontifex in regendâ Eccleſiâ præcipuo Adminiſtro utebatur, adverſus tres Neſtorii Tractatus

eximium

eximium Opus de Incarnatione Chriſti compoſuit, in ſeptem diſtributum libros, quos ipſi Leoni dedicavit.

V. Claruit etiam in hac acie Theodotus Ancyranus Epiſcopus, qui Concilio Epheſino interfuit, ibique Orationem habuit adversùs Neſtorium. Sed & ſingulari libro iſtum confutavit Hæreſiarcham, *Non ex ſuo* (ut ait) *ingenio, ſed partim ex ſacrâ Scriptura, partim ex Fide à Sanctis Patribus Nicææ congregatis expoſitâ.* Hunc Librum Latio donavit, ac Notis illuſtravit Combefiſius noſter.

Mores Neſtorianorum à Leontio deſcribuntur.

VI. In hac etiam adversùs Neſtorianos Palæſtra deſudavit Leontius Byzantinus, cujus librum habemus inſignem ſic inſcriptum: *De Neſtorianorum impietate ſecreto traditâ principio, & de ejus Parentibus triumphus:* Ex quo diſcimus impiæ factionis myſteria. Quòd ſcilicet cùm Sanctos Eccleſiæ Doctores non reciperent, ſe non recipere Theodorum, neque Diodorum primos impietatis ſuæ Magiſtros ſimulabant. Quòd magnificè laudabant Synodum Calchedonenſem, licet illam animo rejicerent. Quòd ad ſuos Authores legendos hortarentur, & ſi quis laudaret alios Patres, ipſi reponerent: *Boni ſunt iſti Patres, non tamen meliores quàm noſtrates.* Si verò ſimplex ille rogaret nomina, *Lege prius*, inquiebant, *& tunc cognoſces, quales & quanti ſint, quorum miſer ne nomina quidem didiciſti.*

Libris alia munera, & promiſſa ipſos addidiſſe refert, ut incautum quemque in ſuas partes traherent: Pollicitos opem Aulæ, primum gradum in Magiſtratibus; Eruditorum, quos habebant, convictum: nec priùs illum cui virus afflare ſuum conabantur, dimiſiſſe, quàm ſuccumberet, ſive inſcitiæ, ſive indigentiæ, ſive aſſentationi, ſive aliis, quæcunque illaqueare ſolent eos, qui non omni cuſtodiâ cor ſuum cuſtodiunt. Jam verò poſtquam captum tenebant, & ſuis obſequiis obnoxium, ſi Monachus eſſet, Vitæ Monaſticæ faſtidium injeciſſe, cujus irriſores erant & obtrectatores, ita ut ne nomen quidem Monachorum æquo animo pati poſſent. Hortabantur itaque ad mutandum habitum, quòd eſſet ad ſtudium Virtutis Politicæ, id eſt quæ in civitate verſatur, impedimentum, ſeque eum in Clericorum Ordinem cooptaturos ſpondebant. Si autem ſæcularis eſſet, ipſi accommodata munera, & auxilium factionis pollicebantur. Refert deinde Leontius, ipſos, cùm viderent quotidie apud Fideles juſtum odium contra impia dogmata, Auctoremque dogmatum, augeri, ne Præſidis ſui premerentur invidiâ, noluiſſe nomine ſui Auctoris appellari, ſed dixiſſe; *Valeat Neſtorius.* Atque ut Manichæi in Electos, & Indifferentes, ſic ipſos in cultores, & damnatores Neſtorii diviſos fuiſſe. Refert denique, quòd cùm ex Fidelibus nonnemo coactus eſſet ab ipſis, ut eorum Communionem foveret, ac Eccleſiæ Clero nihilominus adſcriberetur, ubi eum inde animadverterunt pigriorem factum, his verbis ipſi animos addidiſſe: *Quid mœres, ſi Eccleſiâ tanquam Pratorio ueris, & Clero tanquam exercitu, & fidem noſtram habes, & Communionem nobiſcum amplecteris?* Ille autem cùm fieri non poſſe diceret, ut cum Eccleſia, & cum ipſis Communionem Sacrorum Myſteriorum haberet, ipſi reſponderunt (ut refert Leontius;) *Non oportet te moleſtè ferre hanc œconomiam. Panis enim in typum Corporis Chriſti propoſitus non plus benedictionis participavit, quàm panis qui in foro venditur, & quàm panes quos Philomarianitæ offerunt in nomine Mariæ.* En fontem ex quò primùm prodiit Sacramentariorum error, Euchariſtiam nihil aliud eſſe quam typum ſeu figuram Corporis Chriſti blaſphemantium.

Sacramentariorum error à Neſtorianis derivatus.

Quanquam Neſtoriani illi, quorum dogmata, mores, fraudeſque detegit Leontius, à Neſtorio Magiſtro ſuo in dogmate de Euchariſtia degeneres fuerunt. Nam realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam Neſtorius cum tota Eccleſia profeſſus eſt, quod maximè probant ea quæ habet Sermonibus 2. 8. & 9. Carnem ſcilicet Chriſti ait à nobis manducari, non tamen eo modo quo cibus inviſibilis nectorum divinitas. Interrogabat enim, cùm dictum illud Chriſti exponeret, *Qui manducat me, & ipſe vivet propter me*; Utrum divinitatem manducemus, an carnem, ut oſtenderet naturas per Incarnationem non eſſe confuſas, aut converſas, quandoquidem una manducatur, nempe caro, altera non manducatur, omnium divinitas. Sumit ergo quaſi rem conceſſam, Carnem Chriſti à nobis manducari ad Sacram Menſam: alioquin ſtultè collegiſſet, naturas in Chriſto per Incarnationem confuſas non fuiſſe, ex eo quòd Caro Chriſti, non Divinitas manducetur. In promptu enim fuiſſet reſponſio, utramque ore ſolo mentis, neutram ore carnis manducari. Præterea, Neſtorium de reali Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentia cum S. Cyrillo, & cum Eccleſia Catholicâ ſenſiſſe, inde patet, quòd nuſquam ipſum de contrario dogmate coarguerit S. Cyrillus: imò ex manducatione Carnis Chriſti, & vi illius vivificatrice quam in nos exerit, cùm ejus participatione in Euchariſtiâ fruimur, argumentum paſſim deſumpſerit contra Neſtorium. Hæc notare operæ pretium fuit, ut Neſtorianos, qui Leontii tempore graſſabantur, id eſt, ſexto ſæculo cadente, à Neſtorii doctrinâ circa Euchariſtiam degeneraſſe nemo dubitet. Leontio autem eò major fides adhibenda eſt in his quæ de Neſtorianis ſui temporis ſcribit, quòd adoleſcens ab ipſis deceptus ſit ac in partes abductus, ac poſtea divino affulgente lumine, veritatem agnoverit & amplexus ſit, ut ipſe teſtatur.

Neſtorius tamen realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam cum Eccleſiâ univerſâ confeſſus eſt.

VII. Hæreſim verò Neſtorianam, præter Neſtorium ipſum, qui eam Epiſtolis, Anathematiſmis, Sermonibus aliiſque Tractatibus vindicavit, propugnavit acriter Eutherius Tyanenſis Epiſcopus. Is ad Euſtathium Parnaſſi Epiſcopum direxit Opus in Sermones viginti diſtributum, quos alii S. Athanaſio, alii Maximo Martyri, alii ignoto alicui tribuendos putarunt, Eutherio verò aſſerit P. Garnerius S.J. teſtimonio Marii Mercatoris, qui horum Fragmentum ſub nomine Eutherii Neſtorianæ partis Epiſcopi deſcripſit.

Neſtorianam Hæreſim Scriptis etiam ſuis ſuſtentarunt Andreas Samoſatenſis, & Theodoretus Cyri Epiſcopus, qui adversùs XII. Anathematiſmos S. Cyrilli, quibus illa confodiebatur, ſcripſerunt, quaſi Apollinaris, Ariique hæreſim continerent. De Theodoreto ſcripſit Agobardus Lugdunenſis Archiepiſcopus lib. contra Felicem Urgelitanum: *Inventum medium locum inter Neſtorium Hereticum, & Cyrillum Catholicum, unde pugnans pro veritate, ageret contra veritatem.* Neſtorii quoque cauſam juvit Theodoretus in Pentalogio, id eſt, in quinque libris adversùs S. Cyrillum, & Synodum Epheſinam editis poſt Anathematiſmos, quorum Fragmenta quædam Latinitate donavit Marius Mercator.

§. X.

De Imperatorum Edictis in Neſtorium & Neſtorianos.

Eccleſiarum pace compoſita, Religioſiſſimus Imperator Theodoſius lege latâ, & directâ ad Leontium P. P. Anno 435. Neſtorii Sectatoribus publicam infamiæ notam inuſſit, edicens ut *Simoniani*, non Chriſtiani vocarentur: quo modo Arianos *Porphyrianos* appellari ſanxerat Conſtantinus. Vetuit etiam lectionem librorum Neſtorii,

eoſque undequaque conquiſitos ultricibus flammis A devoveri juſſit. Extat exemplar Sacræ Legis. 3. p. Concilii Epheſini cap.45.& in Codice Theodoſiano *de Hæreticis, L.ultima*.Cùm verò Neſtorius è ſuo ſeceſſu Monaſterii Euprepii propè Antiochiam, turbare non deſineret, atque Hæreſim propugnare, Joannes Antiochenus converſâ vetere erga ipſum amicitia in juſtam pacis fideíque ultionem, ab Imperatore obtinuit, ut in exilium in Oaſim deportaretur. Datum eſt deportationis Edictum initio anni 435. Subinde propter Barbarorum incurſiones habitationem mutare coactus, variis miſeriis impietatis ſuæ pœnas luit, quarum Hiſtoriam ex ipſius Epi- B ſtolis refert Evagrius. Tandem exesâ vermibus linguâ, quæ in Chriſtum & Deiparam Virginem Mariam tam horrendas evomuerat blaſphemias, ex hac vita ad graviora & ſempiterna ſupplicia migravit. Lege Evagrium lib. 1.Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 7. Qui tamen errat graviter, cùm ſcribit cap. 8. Maximianum Epiſcopatum Conſtantinopoleos non ſuſcepiſſe, niſi poſt mortem Neſtorii.

ARTICULUS XIII.

De Eutychiana Hæreſi.

C

§. I.

Quis Eutyches? Quis ejus Error? Et quando exortus?

NOn longo temporis intervallo, Catholica Fides, quæ eſt ſingularis & vera, cuique nihil addi, nihilve minui poteſt, à duobus eſt hoſtibus appetita: quorum prior Neſtorius, Eutyches ſecundus emerſit, qui Eccleſiæ Dei duas Hæreſes ſibimet contrarias inferre voluerunt, ut uterque à Prædicatoribus veritatis meritò damnaretur; inquit S. Leo D Epiſtola 97. ad Leonem Auguſtum datâ.

Preſbyter erat Eutyches & Archimandrita, id eſt, Abbas præſidens celeberrimo Conſtantinopolitanæ civitatis Monaſterio, teſte Liberato cap. 11. Breviarii. Adversùs Neſtorium zelo pugnavit ardentiſſimo, ut conſtat ex Epiſtola VI. S. Leonis ad ipſum datâ, & ex Interlocutione Flaviani Conſtantinopolitani Archiepiſcopi in Concilio Conſtantinopolitano I. in cauſa Eutychetis celebrato, Actione IV. Sed Eutychetis Neſtorianam in Hæreſim zelus ſecundùm ſcientiam non fuit. Ipſum enim extremum in errorem abripuit imperitia, quò utram- E que naturam in Chriſto miſcuit, coalitámque in unam aſſeruit; ſive Chriſtum eſſe ex duabus naturis, ſed non in duabus, id eſt, duas fuiſſe ante unitionem naturas, unicam poſtea: unde illud conſectarium, Chriſtum conſubſtantialem nobis non eſſe ſecundùm carnem. Ita ejus errorem exponit Liberatus. Dè quo in Diſſertatione ſingulari inferiùs agendum. Eutychetis imperitiam prodit S. Leo Epiſtola 13. ad Pulcheriam Auguſtam datâ, ubi ejus errorem *De imperitiâ magis, quàm de verſutiâ natum* aſſerit. Et Epiſtola 15. ait ipſum *Nullâ maturitate cordis ornaſſe caniciem ſenectutis*. Et Epiſtola F 19. vocat ipſum *Indoctum antiquæ fidei Impugnatorem*.

Cùm Hæreſim inter familiares Monachos, aliósque ſibi amicitia conjunctos furtim docere cœpiſſet, Euſebius Dorylæi in Phrygiâ Epiſcopus, cui cum Eutychete amicitia intercedebat, ipſum privatis monitionibus corrigere tentavit, quòd cùm fruſtrà feciſſet, rem detulit ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Id conſtat ex Liberato, & ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianiſtarum, quod edidit Sirmondus poſt appendicem Codicis Theodoſiani. Exorta eſt Eutychetis Hæreſis anno Chriſti 448. S. Leonis Pontificis Maximi 9. Theodoſii Junioris 41. & Valentiniani 24. anno poſt Epheſinum Concilium, 18.

§. II.

Quomodo Eutyches ad Concilium I. Conſtantinopolitanum velut Hæreſeos reus delatus fuerit; & quid geſtum Actione 1?

ANno Chriſti 449. Flavio Zenone, & Poſthumiano Coſſ. Synodum Conſtantinopoli Flavianus celebrabat ad dirimendam litem Florentii Sardorum Epiſcopi, Lydiæ Metropolitani, adversùs duos Epiſcopos ſuæ Provinciæ, Joannem & Caſſinium; cùm Euſebius Dorylæi libellum Patribus obtulit adversùs Eutychetem Archimandritam. Id conſtat ex iſtius Concilii Actione 1.ex Evagrio lib.1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.9. & ex Liberato in Breviario cap. 11. Libellus ab Euſebio datus habetur Actione I. Concilii Calchedonenſis. Incipit: *Optaveram quidem*. Ejus ſingularem aliquem errorem non prodit; ſed vagâ quadam querimoniâ accuſat, quòd auſus ſit adversùs Salvatorem omnium noſtrûm Chriſtum blaſphemam linguam movere, & SS. Patres Hæreticos nominare, & ipſum Euſebium Hæreticis ſemper repugnantem, Patrum Sectatorem, in Fide Nicæna permanentem, Epheſinæ Synodo & Cyrilli Anathematiſmis religioſè conſentientem. Addit, ipſum effræni lingua negare piiſſimam rectæ Religionis doctrinam. Obteſtatur denique Patres per Sanctam & ὁμοούσιον Trinitatem, & per ſalutem & incolumitatem piiſſimorum Imperatorum, ut jubeant Eutychetem coram Concilio ſe ſiſtere, mox enim ſe illum Hæreſeos & impietatis convicturum.

Libelli auditâ lectione, Patres Euſebium rogarunt, ut pro jure amicitiæ adiret Eutychem, ipſique perſuaderet meliora. Renuit Euſebius, ſe nihil neglexiſſe aſſerens, ut eum ad rectam fidem revocaret, monuiſſe, docuiſſe, increpuiſſe, quod multorum teſtimoniis ſe pollicitus eſt probaturum, & omne adversùs ipſum oleum operámque perdidiſſe. Quamobrem Patres Joannem Preſbyterum & Defenſorem & Andream Diaconum ad Eutychem miſerunt, qui in ejus impietatem inquirerent, eumque ad Synodum vocarent.

§. III.

Quid geſtum ſequentibus Actionibus Concilii Conſtantinopolitani I. adversùs Eutychem uſque ad VII.

ACtione II. pridie Idus Novembris habitâ, lectæ ac probatæ ſunt S. Cyrilli Epiſtolæ duæ, una ad Neſtorium, altera ad Synodum Orientalem & Joannem Antiochenum, tempore initæ pacis data: quarum approbatione, Eutychetis error anticipato judiciô proſcriptus eſt. Notanda eſt inter alias Flaviani Sententia. *Lecta ſunt*, inquit, *Epiſtola ſancta memoria inter Sanctos Patris noſtri Cyrilli, diligenter SS. Patrum, qui in Nicæa convenerunt, ſenſum interpretantis, docentis ea quæ nos ſapuimus ſemper & ſapimus; quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus Filius Dei unigenitus, Deus perfectus, & homo perfectus eſt, ex anima rationali & corpore, ante omnia quidem ſecula ex Patre ſine initio genitus ſecundum deitatem: in fine autem & in noviſſimis temporibus idem ipſe propter nos & propter noſtram ſalutem de Matre Virgine natus ſecundum humanitatem: Conſubſtantialis Patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialis Matri ſecundum humanitatem. Etenim ex duabus naturis confitemur Chriſtum eſſe*

poſt

poſt Incarnationem, in unâ ſubſiſtentiâ, & in unâ perſona unum Chriſtum, unum Filium, unum Dominum confitentes. Volentes autem præter hæc ſapere, abdicamus à ſancta Sacerdotali Synodo, & Eccleſia plenitudine.

Tandem ubi Patres ſinguli Sententiam dixiſſent, interceſſit Euſebius Dorilæi, ut Epiſcopi Conſtantinopoli degentes, ſed abſentes à Synodo, ſive infirmitatis ratione, ſive quòd illos convocatio Synodi lateret, per Notarios monerentur, qui perlegentes Acta hucuſque in Concilio, eorum Sententiam exciperent. Annuit Euſebio Flavianus Concilii Præſes.

Actione 3. Euſebio Dorylæi intercedente, Joannes Preſbyter & Andreas Diaconus, qui ad Eutychem directi fuerant à Sancta Synodo, referunt Flaviano jubente, quid reſponſi dederit Archimandrita: nempe quòd Libellos ei cùm legiſſent, dediſſent exemplaria, patefeciſſent accuſatorem, juſſiſſent Flaviani & Patrum nomine ut Synodo ſe ſiſteret, ipſum renuiſſe hoc prætextu, quòd è Monaſterio nunquam exire ſuo decreviſſet, quà velut ſepulcro eſſet incluſus. Euſebii accuſationem detractionis & injuriæ loco habendam à Patribus, tanquam ab homine veteres ſecum inimicitias fovente fabricatam. Paratum ſe eſſe Decretis Nicænorum ac Epheſinorum Patrum ſubſcribere; neque tamen ſubſcribere ſe Patrum placitis, ſi in aliquo ipſos erraſſe contigiſſet: ſolas autem Scripturas ſectari, tanquàm firmiores Patrum expoſitionibus. Unam ſe agnoſcere naturam Dei incarnati, & humanati. Innoxium ſe eſſe à Valentini errore, nec dixiſſe uſquam, Quòd Deus Verbum carnem de cœlo detuliſſet.

His Synodo renuntiatis, placuit Patribus ut ſecundò vocaretur Eutyches ad Concilium per Mamam & Theophilum Preſbyteros: quam citationem ſicut & priorem eluſit, ſibi conſtitutum aſſerens, non egredi è Monaſterio citra mortis neceſſitatem. Tertiò tandem vocatus eſt per Memnonem Preſbyterum & ſacrorum vaſorum Cuſtodem, Epiphanium item Preſbyterum, & Germanum Diaconum.

Actione 4. Abraamius Preſbyter & Monachus cum aliis Monachis, Eutychetis nomine ad Concilium venit, qui ægrotare Archimandritam mentiti ſunt; & habere ſe ab ipſo dixerunt in mandatis, quæ Synodo exponerent interrogati. Flavianus Concilii Præſes reſponſum dedit charitatis plenum. *Et intermittimus nos*, inquit, *non urgemus. Dei enim eſt dare ſanitatem: noſtrum autem expectare ſoſpitatem ipſius. Neque enim in abſciſſionem inſpicimus, ſed ad incrementum. Nec enim Deus delectatur in perditione vivorum: nec ſumus filii inhumanitatis, ſed clementia Dei. Ad miſericordiæ enim opera à Deo facti ſumus.* Rurſus Abraamium allocutus eſt Flavianus his verbis: *Quomodo, rogo te, eſt poſſibile altero accuſatò, pro eo alterum dicere? Sed magis intermittimus, & non urgemus; adveniat huc, ad Patres veniat, & ad fratres. Accuſator ejus inſtat; & debet ſatisfacere. Homines ſumus. Multi & magni ſcandalizati ſunt, & per imprudentiam & imperitiam decepti ſunt, putantes ſe recta ſapere. Pœnitentia non affert confuſionem, ſed permanere in peccato opprobrium eſt. Sed magis adveniat, & confitenti ei delictum, & anathematizanti, dabimus pro præcedentibus veniam: & de futuris nos & Sanctam Synodum muniat, quòd ſimilia expoſitionibus SS. Patrum ſapiat, & præter has poſtmodum neque doceat aliquos, neque in aliquorum præſentia diſputet.*

Die 17. Nuvembris dùm quintus ageretur Synodi conſeſſus, Memnon, Epiphanius, & Germanus ad Concilium redierunt, quid cum Eutychete egiſſent, expoſituri. Reſponderat ipſis Eutyches, miſſum à ſe Abraamium, qui ejus nomine conſentiret omnibus Nicænorum Patrum & Epheſinorum Decretis, necnon S. Cyrilli Capitulis & Epiſtolis. Cæterùm cùm ab ipſis urgeretur, petierat ſeptem dierum inducias, ut affectam valetudinem confirmaret, pollicitus ſe ſequentis hebdomadis Feria ſecunda Concilio præſto futurum. Hæc vix retulerant Deputati, cùm Euſebius Dorylæi, zelo abreptus expoſtulat ne magnifica illa promiſſa Eutychetis aliquatenus derogent cauſæ non tam ſuæ, quàm religionis: non ſatis eſſe ut ſubſcribat Eutyches veritati; damnandum, ni pro iis quorum accuſatus, & mox convincendus eſt, ſatisfaciat: non dimitti furem è carcere, etſi ſpondeat ſe nuſquam furta perpetraturum, ſed patibulo damnari pro furtis ante admiſſis: ita non dimittendam Eutychetis cauſam, quicquid in poſterum polliceatur, ni revocet prolatos & jam diſſeminatos errores, ac Eccleſiæ ſatisfaciat.

Interim eodem Euſebio intercedente, qui ad Monaſteria miſſi fuerant Preſbyteri, ut de ſeditioſis auſibus Eutychetis inquirerent, ad Synodum retulerunt, ſe didiciſſe ab Archimandrita Martino, perlatam fuiſſe ad ejus Monaſterium Eutychetis nomine Carthulam à Conſtantino quodam Diacono, cui ut ſubſcriberet enixè rogabat, aſſerens, Non aliam in ea Fidem contineri, quàm quæ in Nicæna Synodo jurata, & quæ à S. Cyrillo recepta traditaque eſſet, nec-non ab Epheſino Concilio approbata. Reſpondiſſe verò Archimandritam Martinum: *Non eſt meum ſubſcribere, ſed Epiſcoporum tantùm eſt.*

His & aliis teſtimoniis cùm Eutychetem turbas in Monaſteriis excitare, ac hæreſeos virus diffundere conſtitiſſet, Euſebius Dorylæi ejus accuſator interceſſit ut canonicæ vindictæ ſubjaceret, & Sacerdotio exutus, Monaſterii deturbaretur principatu, ceu hæreſeos, ſeditionis, perjuriique reus: perjurii quidem, quia venturum ſe ad Concilium ſpondebat, quamvis fidem ſuam (ut dixerat) obſtrinxiſſet, quòd è Monaſterio nuſquam exiret. Viſum eſt Flaviano & Patribus, ferri quidem ſententiam poſſe adversùs Eutychetem ſecundùm Canones: ipſi nihilominùs concedendas, quas rogaverat inducias, propter pleniorem cauſæ diſcuſſionem, & accuratius examen. Nì verò ſiſtat ſe Synodo ſtatuta die, Sacerdotio & Monaſterii Præfecturâ ſpoliandum.

Die 20. Novembris Patribus ſextò conſidentibus, juſſit Flavianus, poſtulante Euſebio Dorylæi, ut teſtes ad convincendum Eutychetem neceſſarii, ſtatâ die, ad Synodum vocarentur. Audita eſt deinde Mamæ & Theophili relatio, qui ad Eutychetem nomine Concilii conveniendum perrexerant. Expoſuerunt illi Patribus, quas audiverant ab errone Archimandrita blaſphemias; & quòd dixiſſet, Nunquam duas in Chriſto naturas ſe agniturum.

§. IV.

Quid Geſtum Actione ſeptimâ?

INduciis ſibi à Concilio datis abuſus Eutyches ad Theodoſium Imperatorem confugit, eique per Chryſaphium Eunuchum, quem de ſacro Fonte ſuſceperat, commendatus, ab eo obtinuit ut cum Patritio Florentio & Magno Silentiario Concilium illud Flaviani ingrederetur. Timere enim ſe dicebat Flaviani calumnias. Fuit autem Chryſaphius inter Imperiales Cubicularios Primarius, apud Theodoſium potentiſſimus, Flaviano infenſiſſimus. Odii quò in Sanctiſſimum Archiepiſcopum exarſit, ea fuit cauſa. Conſecrato Flaviano, Chryſaphius munus benedictionis ab ipsô poſtulavit, quod Imperatori, electionis gratiâ, offerret. Flavianus panes puros miſit. Aureum benedictionis donum mittendum dixit Chryſaphius. Flavianus reſpondit, Non eſſe

ſibi auri copiam, niſi ad hoc ſacris Templorum donariis uteretur. Ipſum verò Chryſaphium optimè noſſe, ſacra vaſa Deo & pauperibus eſſe conſecrata. Chryſaphius ob repulſam invidiâ percitus, omnem funem movit ut Flavianum Sede ſua deturbaret. Hæc tot malorum origo. Eunuchus enim, cum ſe optatis frui non poſſe intelligeret, Pulcheria Theodoſii ſorore ſummam rerum adminiſtrante, Eudoxiam adversùs ipſam concitavit, eique author fuit, primò ut Præpoſitum omnia pro ejus nutu gerentem, illi ademptum, ſibi adſciſceret. Id ut obtineret Eudoxia, fruſtra Theodoſii tentavit animum. Id conſilii cùm fanſtè non ceſſiſſet Chryſaphio, aliud molitus eſt. Suaſit nimirùm Eudoxiæ, ut Imperatorem inſtigaret, quô ille ſecretò Pulcheriam Diaconiſſam ordinaret. Inflexit Imperatoris animum importunis precibus Eudoxia. Theodoſius indicavit arcanum Flaviano. Flavianus conſilium omne detexit Pulcheriæ, monens ne in conſpectum ſuum veniret, ne fortè Imperatoris mandata ſibi illique parum grata exequi cogeretur. Ex Aula ſeceſſit Pulcheria, miſſo ad Eudoxiam Præpoſito, & privatam aliquandiu vitam egit. Ex hoc magis infenſus Flaviano fuit Chryſaphius, qui ipſum Theodoſio & Eudoxiæ ſuſpectum fecit ac inviſum, quòd arcanum Imperatoris patefeciſſet. Hæc refert Nicephorus lib. 14. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 46.

Chryſaphius igitur Eutychetem adversùs Flavianum tueri ac fovere aggreſſus, perſuaſit Imperatori ut Florentium Patricium, cum imperio, Synodo intereſſe juberet, ne quid detrimenti pateretur Eccleſia. Ea de re Mandatum Principis ad Concilium per Magnum Silentiarium perlatum eſt, quod incipit: *Nos pacem cogitamus ſanctarum Eccleſiarum.* Theodoſii Mandatum feſtivis acclamationibus Patres excepere: *Magna fides Imperatorum. Orthodoxis Imperatoribus multos annos. Pio & orthodoxo Imperatori: Pontifici Imperatori.* Venit ad Concilium & Eutyches cum turbulenta Monachorum phalange, Prætorianorumque Militum manu. Florentio Patrino, & Magno Silentiario præſentibus, relecta ſunt Acta Concilii. Ubi ad illam partem ſecundæ S.Cyrilli Epiſtolæ ventum eſt, quæ duarum in Chriſto naturarum inconfuſam unionem aſſerit, juſſus eſt Eutyches exponere, an unionem ex duabus naturis confiteretur? An aſſenſum iis præberet quæ à Sancto Cyrillo ſcripta erant? An poſt Incarnationem, Chriſtum nobis conſubſtantialem agnoſceret? Errorem diſſimulare ſuum conatus eſt perfidus Archimandrita, cavillis interrogationes Patrum eludere. Primò, confiteri ſe dixit unionem ex duabus naturis. Secundò, fidem de Trinitatis Myſterio ſuam expoſuit. Tertiò, faſſus eſt, ſe huc uſque Chriſtum nobis conſubſtantialem non dixiſſe. Quartò, ſe conſubſtantialem nobis Chriſtum dicere, jubente Synodo. Quintò, hæreſim prodit duas quidem aſſerens naturas ante unionem: unam verò poſt unionem. Urget illum ſancta Synodus. *Oportet*, inquit, *te clarè confiteri, & anathematizare omne dogma, quod contrarium eſt his, quæ modò lecta ſunt.* Tergiverſatur Eutyches. *Dico*, inquit, *quia juſſiſtis, licet huc uſque non dixerim: ſed Patres non anathematizo. Ego legi ſcripta B. Cyrilli, & SS. Patrum, & S. Athanaſii: Quoniam ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem: poſt Incarnationem autem & adunationem, non jam duas, ſed unam naturam dixerunt.*

Sancta Synodus hæreticum comperiens Eutychetem, & neceſſitate quadam ac Patrum imperio adductum, ut conſubſtantialem nobis Chriſtum fateretur, exclamavit: *Quæ ex neceſſitate eſt, fides non eſt.* Tum ore Flaviani Præſidis ſui ſententiam dixit in Eutychem hoc tenore: *Per omnia Eutyches quondam Presbyter & Archimandrita, Valentini & Apollinaris perverſitatibus compertus eſt ægrotare, & eorum blaſphemias incommutabiliter ſequi; qui nec noſtram reveritus perſuaſionem atque doctrinam, rectis noluit conſentire dogmatibus. Unde illachrymati & gementes perfectam ejus perditionem, decrevimus per Dominum noſtrum Jeſum-Chriſtum, quem blaſphematus eſt, extraneum eum eſſe ab omni Officio Sacerdotali, & à noſtra communione, & primatu Monaſterii; ſcientibus hoc omnibus, qui cum eo exinde colloquentur, aut eum convenerint, quoniam rei erunt & ipſi pœna excommunicationis.*

Huic Synodo ſubſcripſerunt Epiſcopi 32. Abbates verò 23. ſed notandus eſt longè diverſus ſubſcribendi modus Epiſcoporum, & Abbatum. Illi enim ſubſcribunt hâc formulâ: *Baſilius Epiſcopus N. judicans ſubſcripſi.* Hi verò ſic: *N. Presbyter & Archimandrita, ſubſcripſi in depoſitione Eutychetis.* Quo ex diſcrimine colligitur, Epiſcopos Concilio adeſſe ut Judices, Abbates verò ut honorificos ſpectatores: illos Sententiam dicere; iſtos Sententiæ ab Epiſcopis latæ aſſenſum præbere.

Hujus Concilii Hiſtoria deprompta eſt ex Actis ipſius, Actione 1. Concilii Calchedonenſis relatis, ex Liberato in *Breviario cap.* 11. ex Evagrio *Lib.* 1. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 9. & ex *Breviculo Hiſtoriæ Eutychianiſtarum.*

§. V.

Eutyches S. Petri Chryſologi patrocinium imploravit. Quid reſponderit Epiſcopus Ravennas?

EUtychem patrocinium S. Petri Chryſologi Ravennatis Epiſcopi imploraſſe, ut ipſi faveret apud S. Leonem Romanum Pontificem, vel ut cauſæ ipſius etiam Judex eſſe vellet, conſtat ex Epiſtola S. Petri Chryſologi ad Eutychetem ipſum datâ, quæ incipit: *Triſtis legi triſtes literas tuas.* Ea in Epiſtola tria præſtat Sanctus Epiſcopus. Primò, luget nimiam de Myſteriis Fidei diſputandi pruriginem. *Triginta annis*, inquit, *humanæ leges humanas adimunt quæſtiones, & Chriſti generatio, quæ divinâ Lege ſcribitur inenarrabilis, poſt tot ſæcula diſputatione temerariâ ventilatur.* Secundò ſcribit, ſe Mediatorem ipſum inter & Flavianum eſſe non poſſe, cùm nihil hacce de cauſa ſcripſerit ad ipſum Flavianus. Juſtum quippe Mediatorem eſſe non poſſe, qui partem utramque non audit. *His omnibus reſpondi, Frater, Liſeris tuis*, inquit, *plura reſcripturus, ſi ad me Frater & Coepiſcopus noſter Flavianus aliqua de hac cauſa ſcripta miſiſſet. Si enim tibi diſplicet, quoniam ſcripſiſti electum judicium, nos quomodo de his judicare poterimus, quos neque vidimus propter abſentiam, & quid intellexerunt eorum taciturnitate neſcimus? Juſtus Mediator non eſt, qui ſic unam partem audit, ut nihil alteri parti reſervet.* Tertiò, Eutychetem hortatur, ut morem gerat Pontifici Romano, cujus authoritatem luculenter aſſerit his verbis: *In omnibus autem hortamur te, ut his quæ à Beatiſſimo Papa Romanæ Civitatis ſcripta ſunt obedienter attendas: quoniam Beatus Petrus, qui in propriâ Sede vivit & præſidet, præſtat quærentibus Fidei veritatem. Nos enim pro ſtudio pacis & Fidei, extra conſenſum Romanæ Civitatis Epiſcopi, cauſas Fidei audire non poſſumus.* Cauſſas Fidei Summi Pontificis judicio peculiariter dirimendas ſcribit Ravennas Epiſcopus.

Judicium cauſarum Fidei Romano Pontifici ſervatum. Jure ſcilicet divino ſummus eſt controverſiarum fidei judex.

§. VI.

Quid poſt Synodum Conſtantinopolitanam geſtum ſit in cauſa Eutychetis?

DAmnatus à Flaviano & Conſtantinopolitana Synodo Eutyches, ad Romanum Pontificem confugit, ſeu appellavit, ipſumque circumvenire aggreſſus eſt. Conqueſtus eſt, quòd immentò accuſatus eſſet hæreſeos ab Euſebio; quòd nihil in ejus Fide reprehenſione dignum expreſsè & evidenter oſtendiſſet Accuſator; quòd vocatus ad judicium, ſe ſiſtere non denegaſſet; quòd privatus Communione eſſet, quamvis Nicænam Fidem profiteretur; quòd denique Libellus appellationis, quem obtulerat, non fuiſſet ſuſceptus. S. Leo de his quæ Conſtantinopoli gerebantur, non admonitus à Flaviano, ne vel innocentem condemnaret, vel reum abſolveret, ad Theodoſium Flavianumque ſcripſit. (Epiſtolis 7. ſive 20. in editione P. Quenellii, & 21.) Protinus reſcripſit ad Summum Pontificem Flavianus, & Acta Conſtantinopolitanæ Synodi in cauſa Eutychetis, ſimul cum Epiſtola, ad eum miſit. Acceptis Literis Flaviani, Leo opem operamque ſuam adversùs Eutychen pollicetur; & per illuſtrem Virum Rhodanum Epiſtolam miſit, quam ex Codice Cardinalis Grimani primum edidit P. Quenellius ordine 22. quam & alia ſecuta eſt ad Theodoſium, in quâ Nicænæ Fidei ſe inhærere profeſſus, Neſtorii & Eutychis dogmata condemnat, poſtulatque Synodum intra Italiam congregari... (Epiſtola 23.) In ea ampliores Literas promittit, per Flaviani Nuntium perferendas; fuitque illa celebrata adeò ad Flavianum Epiſtola 24. ſive aliàs 10. quam laudavit, probavitque Calchedonenſis Synodus.

Interea novas turbas Conſtantinopoli excitabat Eutyches, publicis palámque propoſitis Scriptis conteſtatus, ſe injuriam paſſum, Actaque Concilii Conſtantinopolitani per Notarios diminuta falſataque arguens. Hac de cauſa oblato Libello Imperatori, Acta Synodi retractari obtinuit, favente Chryſaphio Eunucho. Edixit itaque Theodoſius, ut iidem Epiſcopi Conſtantinopolim convenirent, Præſide Thalaſſio Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopo, & Florentio Patritio præſente, Acta prioris Synodi ad amuſſim examinarentur. Iſta patent ex Epiſtola Flaviani ad S. Leonem, quæ extat 1. p. Concilii Calchedonenſis c. 4. ex Liberato cap. 11. Breviarii & ex Libello Eutychetis porrecto Imperatori, cujus exordium eſt: *In omnibus mihi poſt Deum:* Qui inſertus eſt Actioni 1. Concilii Conſtantinopolitani II. relectæ Actione 1. Concilii Calchedonenſis.

§. VII.

De ſecundo Concilio, ſeu Conventu Conſtantinopolitano in cauſa Eutychetis.

ANno Chriſti 449. ineunte Aprili, Conventus Epiſcoporum Conſtantinopoli, eâ, quâ dixi, de cauſa, celebratus eſt. In eo ut cauſam per Procuratorem ageret Eutyches, ab Imperatore conceſſum: nec valuit Euſebii Dorylæi exceptio, Non licere in ejuſmodi cauſis alterum pro altero decertare. Admiſſi ſunt igitur in Concilium Conſtantinus, Eleuſinius, & Conſtantius Monachi, Eutychetis Procuratores. Macedonius Tribunus & Notarius, nomine Imperatoris, ab Epiſcopis poſtulavit, ut juramenti religione confirmarent veritatem vel falſitatem Actorum ab utraque parte prolatorum. Conditionem recuſarunt Epiſcopi, & Baſilius Seleucienſis interceſſione ſuâ obtinuit ne jurare cogerentur. *Hactenus*, A inquit, *juramentum Epiſcopis neſcimus oblatum.*

Antiqua conſuetudo, ut Epiſcopis ſine juramento crederetur.

Recitato deinde Eutychetis Libello & Mandato Imperatoris, juſſi ſunt adeſſe Notarii Flaviani, qui Acta Synodalia exceperant, Aſterius, Aetius, Aſclepiades, Nonius atque Procopius. Hi, jubentibus Epiſcopis, Acta à ſe conſcripta protulere. Ediderunt & alia Eutychetis Procuratores, ſed non autographa. Examinata ſunt accuratè, nec in iis immutatum aliquid, aut depravatum inventum eſt. Tum de Eutychetis appellatione diſceptatum. Ejus mentionem ingeſſit Conſtantinus Diaconus dicens: *Eutyches, dum legeretur damnatio, appellavit ſanctum* B *Concilium ſanctiſſimi Epiſcopi Romani, Alexandrini, & Jeroſolymitani, & Theſſalonicenſis*; hæcque Actis non contineri conquerebantur Eutychetis Procuratores. Id confirmabat Florentius Patricius, dicens: *Turbâ factâ, & diſſolutô Conventu, dixit ad me ſilenter, Appellans Romanum, & Ægyptium, & Jeroſolymitanum Concilium. Et ego arbitratus indecens eſſe hoc latere Sanctiſſimum & Reverendiſſimum Archiepiſcopum Flavianum, abſcedens dixi ei.* Baſilius Epiſcopus dixit: *Jam in veritate dico, adhuc ipſô Conventu ſedente, & proponente hoc ſancta Synodo, ut diceret iſte duas naturas inſeparabiles & inconfuſas in uno Domino, idque poſt adunationem, ſcio quia dixit* C *Religioſus Archimandrita Eutyches: Si preceperint mihi Patres Romanus & Alexandrinus, dico hoc ipſum, hoc autem non quaſi appellans dixit, ſed dicens: Non ſum auſus dicere propter Patres.* Rogati Patres de appellatione, nihil audivimus omnes reſponderunt. *Dum eſſet Concilium, & interrogatio proveniret*, (inquit Seleucus Epiſcopus) *nihil tale cognovimus dictum ab Archimandrita Eutyche de appellatione. A Reverendiſſimis Epiſcopis dictum eſt, Et nos eadem confitemur.* Itaque verè ſcripſerat Flavianus ad S. Leonem de Eutychete: *Libellos direxit vobis plenos omni fallacia atque calliditate, dicens, Judicii tempore* D *Libellos ſe dediſſe appellationis & nobis, & hic convenienti ſancto Concilio, & appellaſſe veſtram Sanctitatem, quod nequaquam ab eodem factum eſt.* Sed etſi judicii tempore, ſive dum legeretur damnatio, aut ipſo Conventu adhuc ſedente, Romanum Pontificem non appellaverit, ex quo factum eſt ut Actis inſerta non fuerit hujuſmodi appellatio; inde tamen perperam colligitur Eutychetem diſſoluto Concilio non appellaſſe majorum Sedium Epiſcopos, & Romanum præcipuè, apud cujus Apoſtolicam Sedem proſecutus appellationem ſuam eſt, accuſatorio Euſebii Dorylæi Libello, & mediis ſuæ defenſionis ad E S. Leonem tranſmiſſis, ut conſtat ex Epiſtola S. Leonis ad Flavianum. (Epiſtola 8.) Hinc eſt quòd Eutychetis cauſa coram Sede Apoſtolica pendente, Flavianus S. Leonem rogabat, ut Sententiam in ipſum latam Conſtantinopoli confirmaret: *Conventus itaque, Sanctiſſime Pater, in his omnibus quæ ab eo præſumpta ſunt, pro conſuetâ fiduciâ fiducialiter age, ſecundum quòd Sacerdotio competit, propriamque faciens communem cauſam, & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decernere damnationem adversùs eum regulariter factam per propria ſcripta dignare.* Id præſtitit causâ cognitâ S. Leo. Unde Calchedonenſes F Patres in Synodica ad ipſum ita ſcribunt de Dioſcori Alexandrini nefariis auſibus: *Eutychen pro impietate damnatum, ſuæ tyrannidis decretis innoxium ſtatuit, & dignitatem quæ à veſtrâ illi ablata fuerat Sanctitate, reſtituit.*

Eutychetis appellatio ad Romanum Epiſcopum, & alios majorum Sedium Præſules.

Quæri poteſt cur Eutyches appellando majorum Sedium Epiſcopos, aut eorum Concilia, Domni Antiocheni Epiſcopi non meminerit? Reſpondeo rationem hujus ſilentii multiplicem proferri poſſe: Præcipuæ ſunt, quòd Orientalis Diœceſeos Epiſcopi Neſtorianiſmi apud ipſum ſuſpecti eſſent: quòd Domnus contra 12. ſancti Cyrilli Capitula ſcripſiſſet olim, teſte Liberato, cap. 12. Breviarii: quòd Joan-

Cur Eutyches appellans majorum Sedium Epiſcopos, Domni Antiocheni non meminit?

tis Antiocheni ex ſorore nepos eſſet: quòd Theodoreto Cyri Epiſcopo, & Flaviano Conſtantinopolitano, ſtudiis & partibus conjunctus eſſet, adverſus quos jam conſpiraverant Eutyches & Dioſcorus Alexandrinus: tum denique, quòd Domnus, cum ſua Synodo, primus omnium Eutychem ejuſque infandam Hæreſim oppugnaverat, ut teſtatur Facundus Hermianenſis lib. 12. cap. ultimo, & lib. 8. cap. 5. ubi & Synodicam ejuſdem Patriarchæ ad Theodoſium Auguſtum Epiſtolam contra Eutychen refert.

Cur Eutyches Theſſalonicenſem Epiſcopum inter majorum Sedium Antiſtites appellavit?

Quæri ſecundò poteſt, cur Theſſalonicenſem Epiſcopum inter majorum Sedium Antiſtites appellaverit Eutyches? Reſpondeo: quia etſi Diœceſis Illyrici Orientalis, cujus caput erat Theſſalonicenſis Epiſcopus, Occidentis Patriarchæ ſubdita eſſet; quia tamen iis temporibus ab Occidentali Imperio reciſa erat, poterat ſingularem ejus mentionem fieri, cujus ſcilicet Epiſcopi Occidentalis Patriarchæ Concilio ſe ſiſtere non ſolebant, nec poterant ſine Orientalis Imperatoris Edicto. Præterea hæc Diœceſis ampliſſima erat, magniſque prærogativis decorata; à ſuo peculiari Præfecto Prætorio regebatur, Theſſalonicenſis Epiſcopus conſeſſûs honorem præ cæteris obtinebat in Conciliis, ut patet ex Epheſino, ubi poſt Jeroſolymitanum & Epheſinum Epiſcopos, & ex Calchedonenſi, ubi poſt Patriarchas locum ſuum habuit. Denique ſpetabat Eutyches ex Illyricianis Epiſcopis plurimos ſibi indulgentiores futuros, ut revera fuerunt: Dioſcoro enim adhærentes in Latrocinio Epheſino, Eutychetem ſuo ſuffragio abſolverunt, damnarunt Flavianum, alioſque Catholici dogmatis defenſores. Unde in Concilio Calchedonenſi præ omnibus *Illyriciani, & qui cum ipſis Reverendiſſimi Epiſcopi, clamaverunt: Omnes peccavimus, omnium miſeremini.*

Die 27. Aprilis ejuſdem anni 449. habita eſt altera Seſſio Conventûs Conſtantinopolitani. Lectus in eâ eſt alter Eutychetis Libellus ſupplex Imperatori porrectus, quo rogabat, ut Magnus Silentiarius ſcriptis profiteretur, quæ audiverat & viderat. Annuit Eutychetis ſupplicationi Theodoſius. Teſtatus eſt Silentiarius, ſe accepiſſe à Flaviano, antequam de Eutychetis damnatione in Synodo ageretur, jam Eutychetem eſſe damnatum, ſcriptum ſcilicet damnationis Libellum, quem Synodo porrecturus eſſet. Sed & Aſterii Preſbyteri teſtimonio aſſertum eſt & monimentis commendatum, prioris Synodi Acta fuiſſe à Notariis immutata. His cavillis illuſum eſt legitimo prioris Synodi de Eutychete judicio, faventibus perfido Hæreſiarchæ Magiſtratibus, in gratiam Chryſaphii. Hæc videre eſt Actione 1. Concilii Calchedonenſis, & apud Liberatum cap. 11.

Poſtea expetivit Imperator à Flaviano Fidei Profeſſionem manu ejus exaratam & ſubſcriptam. Paruit ſacris Mandatis Flavianus, miſitque ad Theodoſium Profeſſionem illam, quæ incipit: *Nihil ita convenit Sacerdoti Dei*, &c. Extat 1. p. Concilii Calchedonenſis, & refertur à Liberato cap. 11.

§. VIII.

Indicitur à Theodoſio Imperatore Epheſina II. Synodus, quæ vulgò Prædatoria dicitur.

CUm Eutyches communionem à S. Leone extorquere non potuiſſet inauditô Flaviano, Synodum à Theodoſio impetravit, ope Chryſaphii Eunuchi, & Dioſcori Alexandrini malis artibus: ac ne præſidentibus Legatis, quos à S. Leone Pontifice Maximo mittendos prævidebat, confirmaretur Sententia damnationis in ſe lata in Synodo Flaviani, curavit Chryſaphii operâ ut Synodi Primatus Dioſcoro Alexandrino deferretur ſpeciali Reſcripto Theodoſii. Edictum ad Dioſcorum extat Actione 1. Concilii Calchedonenſis. Incipit: *Cunctis conſtitit manifeſtum.* Alias direxit literas ad eundem Dioſcorum, quæ incipiunt: *Antehac quidem.* Utriſque literis cavet, ne Theodoretus interſit Synodo; utriſque Primatum Dioſcoro defert in cauſa Eutychetis judicanda. Nominatim rejectus eſt Theodoretus à Concilio, hoc quidem prætextu, quòd in Anathematiſmos S. Cyrilli ſcripſerat, reipsâ verò quia Eutychianæ doctrinæ erat apertè contrarius. Quoad primatum verò & præſidendi honorem Dioſcoro delatum, hæc ad ipſum Theodoſius ſcribit: *Neceſſarium duximus his ſacris Literis uti ad tuam Reverentiam, per quas manifeſtum facimus tuæ Beatitudini, & univerſæ Sanctæ Synodo, quòd nos regulas Sanctorum Patrum ſequuti, non ſolùm propter Theodoretum, ſed etiam alios omnes qui ad congregatam Sanctam Synodum pertinent, autoritatem & primatum tuæ præbemus Beatitudini.*

Juſſit Theodoſius adeſſe Concilio & Barſumam, è Syria Archimandritam, ſcelere & perfidiâ notum, & vices agere omnium Monachorum Orientales Epiſcopos accuſantium, ut refert Liberatus cap. 12. Extant Epiſtolæ hac de cauſa ſcriptæ tum ad Dioſcorum, tum ad Barſumam ipſum, à Theodoſio, Imperatore, Actione 1. Concilii Calchedonenſis, quibus conſtat, facinoroſiſſimum illum Abbatem directum fuiſſe ad Concilium, nedum ut accuſatorem Epiſcoporum Orientalium, quos Neſtorianæ hæreſeos fuligine infuſcatos calumniabantur Monachi nequiſſimi, Eutychetis ſectatores; verùm etiam ut Judicem futurum cum Epiſcopis. *Placuit eum conſedere tam tuæ Sanctitati, quam univerſis Sanctiſſimis Patribus ibidem convenientibus, quatenus Deo placita de omnibus ſententia proferatur*; (inquit Theodoſius ad Dioſcorum ſcribens.) Et in Epiſtola ad ipſum Barſumam: *Juſtum eſſe duximus tuam Sanctitatem ad Epheſinam civitatem pergere, & locum tenentem omnium Religioſiſſimorum Archimandritarum Orientalium, conſidere ſanctæ Synodo quæ ibidem diſpoſita eſt, & cum aliis Sanctiſſimis Patribus & Epiſcopis, quæ ſunt Domino placita ordinare.* Duo tentavit contra Canones Theodoſius. Primò detulit præſidendi munus Dioſcoro Alexandrino, quod Romani Epiſcopi erat ſingulare. Secundò, Barſumam flagitioſum Archimandritam ſuffragandi jure donavit, ſummâ in Eccleſiaſticas Regulas injuriâ.

Theodoſius Imp. duo contra Eccleſiæ Regulas attentavit.

Subreptum fuiſſe Principi quoad utrumque caput, rectè obſervat Illuſtriſſimus & Doctiſſimus Antiſtes Petrus de Marca. Primò quoad munus præſidendi Dioſcoro adjudicatum. Primatum enim in futura Synodo ipſi decrevit Theodoſius *ſecundum Canones.* Suggeſtum ſcilicet fuit Imperatori, primum à Romano Epiſcopo locum, juxta Nicænos Canones, Alexandrino deberi. Quare abſente Leone Romano, primas deberi Dioſcoro Alexandrino, præ Legatis etiam Sedis Apoſtolicæ. Quod præjudicio etiam Synodi Epheſinæ prioris confirmabatur, cui Cyrillus Alexandrinus præfuerat. Facile autem fuit obrepere Theodoſio forſan ignoranti Cyrillum vice Romani Pontificis Celeſtini Epheſino Concilio præfuiſſe. Eadem facilitate ſubreptum fuit Principi quoad Barſumam; tum quia Eccleſiæ Regulas ignorabat; ſolis Epiſcopis ſuffragandi jus in Conciliis Oecumenicis tribuentes: tum quia ipſi fuerat à Chryſaphio Eunucho inſuſurratum, Barſumam puritate vitæ, & Catholica Fide eſſe probatiſſimum, & Neſtorianorum Epiſcoporum in Orientis partibus hoſtem acerrimum; uti ipſe ad Dioſcorum ſcribit.

S. Leonem ad Concilium invitavit Imperator, Epheſi ad Kalendas Auguſti ejuſdem anni 449. celebrandum, miſsâ per Epiphanium Tribunum Epiſtola. Excuſavit ſe apud Theodoſium Pontifex, tum propter temporis anguſtias; tum propter imminens Romæ ab Hunnis periculum; tum quòd

consuetudo

A conſuetudo non eſſet Romanum Pontificem extra Italiam Synodo intereſſe; quæ tamen, ſi celebranda videretur, convenientius eſſe ut congregaretur in Italia. Hæc habentur ex Epiſtola 13. S. Leonis ad Pulcheriam Auguſtam, & ex Epiſtola 9. ad Theodoſium Imperatorem.

§. IX.

Sanctus Leo miſit Legatos ad Epheſinam Synodum II.

B CUm obtinere non potuiſſet Sanctus Pontifex à Theodoſio, ut vel Synodum omnino revocaret, vel in aliquam Italiæ Urbem transferret, decrevit Legatos mittere Epheſum, qui ſuo nomine Concilio intereſſent, & autoritate ſua cuncta peragerent. De his ſcribit ad Pulcheriam Auguſtam, Epiſtola quæ extat. t. p. Concilii Calchedonenſis XII. *Quia igitur ad publicam utilitatem pertinuiſſe cognoſcitis, ut ſalvâ Clementiæ veſtræ venia, charitati me & precibus civium non negarem: in his Fratribus meis, quos vice mea miſi, me quoque adeſſe cum cæteris qui adfuerint, exiſtimate: quibus ſecundum cauſam ſatis mihi & geſtarum ſerie, & ipſius, de quo agitur, profeſſione patefactam, evidenter & planè quid ſervandum eſſet oſtendi. Non enim de portiuncula aliquâ Fidei noſtræ, quæ minùs lucidè declarata ſit, quæritur: ſed hoc ſtolidiſſima inſultatio audet inceſſere, quod Dominus noſter in Eccleſia ſua neminem utriuſque ſexûs voluit ignorare: ſi quidem ipſa Catholici Symboli brevis & perfecta Confeſſio, quæ duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata Sententiis, tam inſtructa ſit munitione cœleſti, ut omnes hæreticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio detruncari.* C

De iiſdem Legatis ſcribit ad Theodoſium, Epiſtola 17. *Quamvis*, inquit, *ad diem Concilii Epiſcopalis, quem Pietas veſtra conſtituit, occurrere me ratio nulla permittat, cùm nec aliqua ex hoc exempla præceſſerint, & temporalis neceſſitas me non patiatur deſerere Civitatem; præſertim cùm tam evidens fidei cauſa ſit, ut rationabilibus cauſis ab indicenda Synodo fuiſſet abſtinendum; tamen in quantum Dominus juvare dignatur, meum ſtudium commodavi ut Clementiæ veſtræ Decretis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis ſcandalis pro cauſa æquitate ſufficiant, quique præſentia mea impleant vicem: quia non talis quæſtio orta eſt, unde aut poſſit, aut debeat dubitari.* D

Et Epiſtola 19. quæ eſt ſecunda ad Epheſinam Synodum, Legatos illos nominibus ſuis deſignat; quibus & conditiones præſcribit, quibus Eutychetem, ſi fortè reſipiſcat, recipere debeant. *Quia*, inquit, *piè ac religiosè Chriſtianiſſimus Imperator haberi voluit Epiſcopale Concilium, ut pleniori judicio omnis poſſit error aboleri: fratres meos Julium Epiſcopum, Renatum Preſbyterum, & filium meum Hilarum Diaconum, cùmque his Dulcitium Notarium probatæ nobis fidei miſi, qui vice mea ſancto Conventui veſtræ Fraternitatis interſint, & communi nobiſcum Sententia, quæ Domino ſint placitura conſtituant. Hoc eſt, ut primitus peſtifero errore damnato, etiam de ipſius, qui imprudenter erravit, reſtitutione tractetur: ſi tamen doctrinam veritatis amplectens, ſenſus Hæreticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita, plenè apertèque, propriâ voce, & ſubſcriptione damnaverit.* E

S. Leo vetat ne reſtituatur Eutyches, niſi ſenſus Hæreticos plenè, apertè, propriâque ſubſcriptione damnaverit.

De his etiam ſcribit in celebri Epiſtola ad Flavianum, quæ in antiquis editionibus ordine decima eſt, in editione verò Quenellii 24. *Ad omnem verò cauſam*, inquit, *piè ac fideliter exequendam, fratres noſtros Julium Epiſcopum, & Renatum Preſbyterum Tituli S. Clementis, ſed & filium meum Hilarum Diaconum vice noſtra direximus. Quibus Dulcitium Notarium noſtrum, cujus fides nobis eſt probata, ſociavimus.* F

A Julium Epiſcopum Puteolanum, non Julianum Coënſem ad Synodum Epheſinam ſecundam, ut Apoſtolicæ Legationis caput miſſum eſſe, conſtat ex MSS. optimæ notæ Codicibus Epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum, aliarumque Epiſtolarum, in quibus Legatos à ſe miſſos nominat. Conſtat etiam ex Evagrio lib. 1. cap. 10. ex Chronico Proſperi, ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianiſtarum, quem edidit P. Sirmondus, ex Nicephoro Calliſto lib. 14. cap. 47. ex lib. de Romanis Pontificibus, ex Mariano Scoto &c. Id prætereâ probat Quenellius, in Notis ad Epiſtolam 24. S. Leonis, duplici ar- B gumento. Primum ex eo petitur, quòd Julianus Coënſis Epiſcopus interfuerit & ſubſcripſerit tam Concilio Conſtantinopolitano, in quo primùm damnatus eſt Eutyches à Flaviano, quàm Conventui Epiſcoporum, qui anno ſequenti in eadem urbe juſſu Imperatoris habitus eſt: qui cùm ſit habitus menſe Aprili, vix ſibi facilè quis perſuadeat, eumdem Epiſcopum Roma miſſum eſſe menſe Junio ejuſdem anni, quô datæ leguntur laudatæ S. Leonis Epiſtolæ.

Julium Puteolanum, non Julianū Coënſem Legatum miſit S. Leo.

Secundum argumentum ex eo petitur, quòd S. Leo ſcripſerit ad Julianum Coënſem in Oriente C verſantem Epiſtolas 11. & 19. ſive 25. & 31. eodem die ſcriptas, quo & aliæ in quibus Legatos miſſos recenſet. Imò in poſteriori eoſdem nominat, & inter eos Julium Epiſcopum. Caput itaque iſtius legationis fuit Julius Puteolanus Epiſcopus, non Julianus Coënſis.

Licet porrò miſſus fuerit à S. Leone Julius Puteolanus, qui Legationem Apoſtolicam in Synodo obiret, non ipſe tamen interfuit Synodo, nec legationem in ea obiit, ſed Julianus Coënſis: quod non levibus conjecturis aſſerit Quenellius. I. quia quoties de Legato Sedis Apoſtolicæ mentio habe- D tur in Synodo Epheſina, Julianus appellatur, etiam in Græco textu: quod argumento eſt de alio ſermonem eſſe, quàm de illo Româ miſſo, qui in Epiſtolarum S. Leonis Græca Verſione, P. I. Concilii Calchedonenſis, ſemper Ἰούλιος dicitur. Veriſimile eſt igitur Julium vitâ functum eſſe antequam Synodus inchoaretur, vel aliquo impedimento detentum ne Epheſum accederet; Julianum verò Coënſem in ejus locum ſubſtitutum eſſe, qui vices Romani Pontificis in Synodo gereret. Et certè Julianum S. Leonis aliquo modo perſonam geſſiſſe, colligitur ex Epiſtola 61. in quâ eum exhortans ut E *contra falſitatis aſtutias perſeverantem diligentiam teneret*; addit: *Cùm ad hoc & tuus animus, & noſtra auctoritas ſuffragetur.* Et poſtea: *Ad quam rem noſtros poſt diem venerabilem Paſcha dirigemus, qui tecum participato conſilio, ea quæ à nobis conſtituta fuerint, exequantur.* Lege eruditas Quenellii Notas loco laudato.

Non tamen Julius Puteolanus, ſed Julianus Coënſis vices S. Leonis hac in Synodo egit.

§. X.

Legati S. Leonis in Epheſini Latrocinii conſeſſum non ſunt admiſſi.

F INtromiſſos in Concilium conſtat S. Leonis Legatos, ſed ipſos conſediſſe Dioſcoro inficiamur. Adſtitere quidem ut fidei, quæ deſerenda non erat, proſpicerent: Non conſedere, ut Sedis Apoſtolicæ conſulerent dignitati. Id teſtatur Liberatus in Breviario cap. 12. *Et ſedentibus*, inquit, *in Baſilica Dei genitricis Mariæ illis Epiſcopis, Eccleſiæ Romanæ Legati, vices habentes Papæ Leonis, aſſidere non paſſi ſunt, eo quòd non fuerit data præſeſſio Sanctæ Sedi eorum. Inſuper etiam, quòd non lecta fuerat ad Flavianum Epiſtola in Eutychetis damnatione à Papa Leone ſcripta, & occultata fuerat Epiſtola ejus, per ſupra memoratos Legatos ad ipſam Synodum directa.*

Sanè

Sanè nullum poterant occupare locum Romani Legati, donec Literæ ad Synodum Epheſinam à Leone Papa directæ, quibus eorum Legatio continebatur, recitatæ eſſent, & in Acta relatæ. Quare in ipſo Synodi ingreſſu recitatis Literis convocatoriis Imperatoris, Hilarus Diaconus poſtulavit, ut S. Leonis Literæ ad Synodum per Legatos miſſæ legerentur. Ac Dioſcorus quidem interlocutus eſt, earumque lectionem ſe procuraturum ſolenni juramento ſpopondit: ſed non ſtetit promiſſis, eluſitque iteratam Legatorum petitionem. Qua de re graviter conqueſti ſunt Orientales Epiſcopi, & Aëtius Archidiaconus in Concilio Calchedonenſi Actione 1. & Magiſtratus ſeveriſſimè expoſtulaverunt cum Dioſcoro, & cæteris Concilii Præſidibus, Juvenali Hieroſolymorum, & Thalaſſio Cæſareæ Epiſcopo, eò quòd Literæ illæ relectæ non eſſent. Quæ Dioſcori lectionem illam prohibentis impudentia, inter præcipua crimina, ob quæ damnatus fuit, recenſita eſt à Paſchaſino Legato in Concilio Calchedonenſi. *Super hæc verò,* inquit, *neque Epiſtolam legi permiſit Beatiſſimi Papæ Leonis, ſcriptam ad ſanctæ memoriæ Flavianum, & hoc frequenter rogatus à portitoribus recitare eam, & cum juramento legendam promittens: quâ non lectâ, ſcandalum & læſionem ſanctæ Dei Eccleſiæ per totum mundum pertulerunt.* Denique cur Legati S. Leonis in ipſo ſtatim Concilii Calchedonenſis exordio Dioſcoro exprobraſſent quòd, *Cùm judicandi perſonam non haberet, præſumpſit, & Synodum auſus eſt facere ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quod nunquam factum eſt, nec fieri licet?* Falsò enim iſtud objeciſſent Dioſcoro, ſi cum ipſo Legati S. Leonis in Epheſina Synodo conſediſſent.

Objiciet aliquis hæc verba Prædatoriæ Synodi: *Reſidentibus Dioſcoro Alexandrino, & Juliano Epiſcopo, vices agente & tenente locum ſanctiſſimi & beatiſſimi Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi Leonis:* Conſederunt igitur illâ in Synodo S. Leonis Legati.

Reſpondeo purum putumque mendacium his Synodi Prædatoriæ verbis contineri. Unde cùm relegerentur Actione 1. Concilii Calchedonenſis, Orientales Epiſcopi reclamarunt, & mendacii Acta illa redarguerunt, his verbis: *Ejectus eſt, nullus ſuſcepit nomen Leonis.* Vidèn ut Leonem à Synodo in Legatis ſuis expulſum querantur Patres? Tentavit quidem Dioſcorus à Juliano ſuffragium extorquere; ſed ipſe per Florentium Lydorum Epiſcopum Interpretem ſuum reſpondit: *Hac ratione volumus geſta relegi, ut prius Papæ legatur Epiſtola.* Similiter Hilarus Diaconus S. R. E. & Legatus reſpondit: *Quoniam & Sanctiſſimus Epiſcopus Romanæ Eccleſiæ, relectis ſibi iſtis monimentis, quorum nunc quæritis lectionem, tranſmiſit Epiſtolam, quam ſcripſit, eam legi jubete.* Tum Eutyches, Legatos ſibi ſuſpectos eſſe conteſtatus eſt, quòd à Flaviano, & domo, & convivio lautè excepti eſſent. *Directi,* inquit, *Religioſiſſimi Viri à Sanctiſſimo & Deo amantiſſimo Leone Archiepiſcopo R. E. in ſanctam veſtram Synodum, ſuſpecti mihi facti ſunt. Manſerunt enim apud Religioſiſſimum Flavianum Epiſcopum, & pranſi ſunt apud eum, & munerati ſunt, & omne obſequium eis præbuit. Poſtulo ergo Sanctitatem veſtram, ſi quid ab eis injuſtè factum fuerit contra me, id præjudicium mihi non generare.* His verbis vaferrimus Hæreſiarcha ad Romanæ Sedis Legatos rejiciendos graſſatus eſt.

§. XI.

Soli Dioſcoro præſidendi jus tribuerat Imperator.

Difficultatem movet Dioſcori ipſius interlocutio Actione 1. Concilii Calchedonenſis. *Comperit veſtra Clementia,* inquit, *quia non mihi ſoli ſacratiſſimus noſter Imperator commiſit judicium, ſed & beatiſſimo Juvenali, & ſanctiſſimo Epiſcopo Thalaſſio auctoritatem Synodi dedit.... Quare in me ſolum iſta extenduntur, quando auctoritas & ex æquo tribus data ſit, & judicatis à nobis conſenſit univerſa Synodus?* His conſona eſt appendix quæ Epiſtolæ Theodoſii ad Dioſcorum adjecta eſt, quæ ſic habet: *Eodem tenore ſcriptum eſt etiam Juvenali Reverendiſſimo Epiſcopo Hieroſolymorum.*

At licet hæc probare videantur præſidendi auctoritatem Sacra Juſſione his tribus Epiſcopis commiſſam, Dioſcoro nempe, Juvenali, & Thalaſſio, vix tamen adduci poſſum ut exiſtimem Imperatorem tot Præſides Concilii deſignaſſe, ex quorum multitudine confuſio oriri poſſet. Duo ſunt momenta quæ id mihi perſuadeant. Primum, quia Theodoſius ad Dioſcorum ſcribens de ipſo quidem ait: *Autoritatem & Primatum tuæ præbemus Beatitudini.* De aliis verò: *Scientes diligentiùs quòd & Reverendiſſimus Archiepiſcopus Hieroſolymorum Juvenalis, & Beatiſſimus Archiepiſcopus Thalaſſius, & omnis talis fervens amator & æmulator orthodoxæ Fidei conſentanei erunt tuæ Beatitudini radianti per Dei gratiam honeſtate vitæ, & Catholica Fide.* Ex quibus patet, ſoli Dioſcoro à Theodoſio factam præſidendi poteſtatem.

Unde ad interlocutionem Dioſcori dicendum eſt, tribus ex æquo datam eſſe auctoritatem judicandi, non præſidendi. Itaque tres illi Epiſcopi velut Commiſſarii fuere ad cognitionem & judicium cauſæ Eutychianæ à Theodoſio ſingulariter delegati, ita tamen ut præſideret Dioſcorus.

Alterum momentum eruitur ex interlocutione Judicum & Senatus Actione 1. Concilii Calchedonenſis. *Videtur nobis,* inquiunt, *juſtum eſſe, ſi placuerit diviniſſimo & piiſſimo Domino noſtro, eidem pœnæ Dioſcorum Reverendiſſimum Epiſcopum Alexandrinum & Juvenalem Reverendiſſimum Epiſcopum Hieroſolymorum & Thalaſſium Reverendiſſimum Epiſcopum Cæſareæ, & Euſebium Reverendiſſimum Epiſcopum Ancyræ, & Euſtatium Reverendiſſimum Epiſcopum Beryti, & Baſilium Reverendiſſimum Epiſcopum Seleuciæ Iſauriæ, qui tunc poteſtatem & Principatum Synodi tenuerunt ſubjacere: & à Sancto Concilio ſecundùm Canones, ab Epiſcopali dignitate fieri alienos.* Vidèn ut hi omnes poteſtatem & Principatum Synodi tenuiſſe dicuntur? Nec tamen omnes à Theodoſio pari autoritate donati ſunt, cùm eorum omnium non meminerit in ſua ad Dioſcorum Epiſtola, ſed trium duntaxat priorum. Unde nec hi parem cenſendi ſunt cum Dioſcoro autoritatem habuiſſe, licet ad eos eodem tenore ſcripſerit, id eſt, eadem de cauſa, ut nimirum Concilio adeſſent cum ſuis Epiſcopis, & cauſam Eutychianam judicarent.

§. XII.

Theodoſius Magiſtratus mittit ad Concilium, ac decernit ut Flavianus, Julianus, & alii, à ſuffragandi jure excludantur.

Id probatur ex Commonitorio Theodoſii ad Elpidium Comitem Sacri Conſiſtorii, quod Actione 1. Concilii Calchedonenſis perlectum eſt. Incipit: *Sancta quidem Synodi.* Hòc autoritatem dat omnem

tum

tum Elpidio, tum Eulogio Tribuno & Notario Prætoriano, ut tumultus prohibeant, ut autores turbarum, ſi qui extiterint, carceri mancipent, ut omnia ordine diſcuti jubeant ac decerni, ut interſint judicio, & celerem curent ac circumſpectam diſcuſſionem à Synodo fieri, ac tandem omnia ad ipſum referant. Inſuper ut Fidei cauſa ante aliud quidvis expendatur. Vult præterea Theodoſius hoc Reſcripto, excluſos à ſuffragii jure Flavianum & cæteros Antiſtites, quotquot Eutychetem Conſtantinopoli damnarunt. Scribit denique, ſe nominatis Magiſtratibus, & civile, & militare auxilium delegaſſe; ut ſua Mandata faciliùs executioni mandarent. Extat Epiſtola eam ob rem data ab Imperatore ad Proclum Aſiæ Proconſulem, Actione 1. Concilii Calchedonenſis, quæ incipit, *Sancta quidem Synodi.* Extat ibidem Epiſtola Theodoſii ad Synodum Epheſinam, quæ incipit: *Vellemus quidem.* Illâ Flavianum notabat velut totius tumultûs autorem; Chryſaphii ſcilicet mendaciis deceptus.

§. XIII.

De Geſtis Prædatoriæ Synodi.

COepta eſt illa Synodus 4. Idus Auguſti anno Chriſti 449. Leonis Papæ X. Theodoſii XLII. Valentiniani XXV. Adfuere CXXX. Epiſcopi. Locus Synodi fuit Baſilica Sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Flavianus ſuô locô ſedere non eſt permiſſus, ſed quinto loco, poſt Epiſcopum ſcilicet Hieroſolymorum Juvenalem: quâ de injuria graviter conqueſti ſunt Orientales Epiſcopi Actione 1. Concilii Calchedonenſis. *Flavianus*, inquiunt, *in proprio loco quare non ſedit? Conſtantinopolitanum Epiſcopum quare quintum poſuerunt?* Legati Sedis Apoſtolicæ legationem ſuam expoſuere, excuſaveruntque S. Leonem quòd Synodo per ſe non intereſſet, eo quòd non eſſet moris, niſi per Legatos, extra Urbem Romanos Pontifices Synodis intereſſe. Iſtud patet ex Hilarii Diaconi & Legati interlocutione. S. Leonis Epiſtolam ſuſcipi quidem juſſit vaferrimus Dioſcorus, ſed ejus lectionem, aliarum Literarum, ad diverſos, causâ Synodi, ſcriptarum, lectione eluſit. Priùs de Controverſiis Flavianum inter & Eutychetem exortis, quàm de Fide agendum dixit ex Imperatoris Mandato. Eutyches introductus, continuò cœpit diluere labem hæreſeos, Confeſſionemque Fidei proponere ſimulationis plenam, & ambage verborum perplexam. Extat Actione 1. Concilii Calchedonenſis. Incipit: *Gratias ago per omnia Sancto Deo.* Profitetur eo Libello Eutyches, Nicænam Fidem, quam Epheſini Patres, & Sanctus Cyrillus confirmarunt, cui & aliquid addere vel minuere prohibuerunt. Nicænam Fidem profeſſus eſt, quæ Incarnationis myſterium non explicuit, nullis tunc Hæreſibus impugnatum: prætermiſit verò additiones factas Nicæno Symbolo propter hæreſim Apollinaris, quòd ipſe in Apollinaris errore verſaretur. Id graviter urgebat Diogenes Cyzicenus Actione 1. Concilii Calchedonenſis.

Lecto Eutychetis Libello, interceſſit Flavianus, ut Euſebius Dorylæi, accuſator Eutychetis, in Synodum admitteretur. Id vetuit Elpidius Comes, Mandatum Imperatoris obtrudens. Relecta deinde ſunt Acta Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Flaviano. In iis Catholicam Fidem egregiè propugnaſſe adversùs Eutychetem celebrabatur Baſilius Seleucienſis Epiſcopus. Cujus gloriæ Dioſcorus invidens, inſigne mendacium à ſuis Notariis ſcribi juſſit in Actis Latrocinii, quòd nimirum palinodiam Epheſi recantaſſet, duarumque naturarum vocabulum proſcripſiſſet. Hæc enim ejus interlocutio legebatur: *Eos qui contraria ſentiunt his quæ in Nicæa, vel in Epheſo ordinata ſunt, averſor, anathematizans dividentes poſt unionem in duas naturas, vel ſubſtantias, vel perſonas, unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, accuſans & reprehendens propriam vocem, quam de duabus naturis profeſſus ſum in geſtis apud Regiam Civitatem, & adoro unam naturam deitatis Unigeniti humanati & incarnati.* Dioſcorum & ejus Notarios falſi poſtulavit Baſilius in Calchedonenſi Concilio: teſtes appellavit Auxonium & Athanaſium, quòd palam dixiſſet Dioſcoro in Epheſino Conventu: *Noli Domine, noli ſolvere totius orbis opinionem.* Faſſus eſt ſe dixiſſe quidem Eutycheti: *Confuſionem inducis & commixtionem, ſi unam naturam dicis abſolutè poſt adunationem. Si verò dicis unam naturam incarnatam & inhumanatam, eadem cum Patribus dicis:* Seque id dixiſſe, ut Eutychetem blandè ad officium revocaret.

Perlectis omnibus monimentis geſtorum in Conſtantinopolitanâ Flaviani Synodo, in Sacerdotii gradum, & Monaſterii principatum reſtitutus eſt Eutyches: lata Sententia depoſitionis in Flavianum & Euſebium Dorylæi, cui cæteri Epiſcopi alioqui orthodoxi, metu fracti, vique adacti ſubſcripſere, ut ipſi conteſtati ſunt Actione 1. Concilii Calchedonenſis. Quidam venerabiles Epiſcopi, quòd in gratiam Flaviani ad pedes Dioſcori accidentes, ejus iracundiam frangere tentaverint, à Militibus & Monachis Eutychetis, qui cum gladiis & fuſtibus ad fores adſtabant, jubente Dioſcoro, ſunt repulſi. Plurimi cum Flaviano condemnati ſunt Epiſcopi; quos inter Ibas Edeſſenus, Theodoretus Cyrenſis, & Domnus Antiochenus, & quicunque jurare in verba Hæretici renuerunt. Abſentes damnati ſunt Ibas & Theodoretus: ille quidem propter Epiſtolam ad Marim Perſam, & propter ſacrilegas voces, quas evomuiſſe ab adverſariis aſſerebatur: *Non invideo Chriſto facto Deo, quoniam ſi volo, & ego fio.* Hic verò propter Scripta contra Capitula S. Cyrilli, & propter ſcriptam Epiſtolam contra Sanctam Synodum Epheſinam ante Eccleſiæ pacem. Quamquam illud Dioſcori in Theodoretum judicium, non tam nova Sententia fuit, quàm Sententiæ in eum & alios Neſtorii fautores latæ à Synodo primâ Epheſina, ni reſipiſcerent, quædam confirmatio. Illum itaque habens pro damnato Dioſcorus, tanquam Neſtorianæ Hæreſeos fautorem, declaravit coram Synodo, curaturum ſe ut Epheſini Canones adverſùs illum cuſtodirentur, eumque velut Neſtorianum ab Eccleſia ſuâ expulit. Huc enim alluſiſſe videntur Ægyptii Epiſcopi in Concilio Calchedonenſi: *Cyrillum*, inquiunt, *ejicimus, ſi Theodoretum acceperimus. Canones iſtum ejecerunt.* Unde conſtat verba hæc eorumdem Ægyptiorum: *Coram univerſâ Synodo damnatus eſt*, ſignificare eum fuiſſe damnatum omiſſis judiciorum ſolennibus, in conſequentiam Sententiæ à Concilio 1. Epheſino in ipſum latæ: ut notat Illuſtriſſimus & Doctiſſimus Dominus de Marca *Lib. 7. de Concordia Sacerdotii & Imperii, cap. 9.* Lege Liberatum cap. 12. Breviarii.

§. XIV.

De tyrannica Dioſcori in Flavianum & Legatos Apoſtolicos crudelitate.

FLavianum à judicio Prædatoriæ Synodi Sedem Apoſtolicam appellaſſe, in Diſſertatione *de Jure Appellationum ad Romanum Pontificem*, ſuperiori Sæculo probavimus, Diſſertatione 27. Propoſitione 3. Poſt appellationem, indignè exceptum, ac multis injuriis verberibuſque affectum, ita ut dolore plagarum efflaverit animam, atque pro Fide mortem oppetierit, teſtatur Liberatus cap. 12. Breviarii. Immanis adeo ſceleris auctor fuit Barſumas Archimandrita, S. Flaviani cædes.

mandrita, ut plures Epiſcopi in Concilio Calchedonenſi affirmarunt, Actione 4. Diogenes Epiſcopus Cyzicenus dixit: *Barſumas qui inter alios intravit, occidit B. Flavianum. Ipſe enim inſtabat, & dicebat, Occide.* Epiſcopi verò Syriæ exclamaverunt; *Omnem Syriam Barſumas evertit: duxit ſuper nos mille Monachos.... Homicidam Barſumam mitte foras: homicidam in arena: anathema Barſuma: Barſumam in exilium.* Cæterùm illa cædes licet per Barſumam & Monachos ejus perpetrata, impio Dioſcoro malorum omnium autori tributa eſt. Unde in Concilio Calchedonenſi Quintus Phocenſis Epiſcopus ipſum vocat Interfectorem Flaviani. *Quando*, inquit, *Sanctum Virum Flavianum Catholicæ Fidei Cuſtodem interfecit, neque Canones protulit, neque lecti ſunt, neque aliquo Eccleſiaſtico ordine uſus eſt, ſed propria uſus auctoritate eum damnavit.* Hinc etiam Sabas Epiſcopus Palti vocavit eum *Novum Cain*, Actione 3. Concilii Calchedonenſis. Denique Evagrius lib. 2. cap. 2. ſcribit Flavianum miſerandum in modum *à Dioſcoro interfectum, per vim ab eo Eccleſia extruſum, & calcibus verberatum.* Verùm Flaviani mortem non eodem modo narrant Autores. Proſper in Chronico prolixiori ait, quòd, *Inter manus eorum à quibus in exilium ducebatur, glorioſo ad Christum fine tranſivit.* Nicephorus refert, triduò poſt deceſſiſſe. Marcellinus Comes & Monologium Græcorum aiunt, ipſum ad Epypam Lydiæ relegatum, ibique tædio, dolore, & tormentis confectum & exanimatum: quibus ſimilia habet Breviculus Cauſæ Eutychianiſtarum: *Ducitur*, inquit, *in exilium Flavianus, & apud Epypam, quæ eſt Lydiæ Civitas, ſeu ſuperveniente, ſeu ingeſtâ morte defunctus eſt.*

In Legatos etiam Apoſtolicos damnationi Flaviani obfirmatè reſiſtentes deſævit impotens Dioſcori furor, quos violatâ Fide publicâ in cuſtodiam detrudi. Unus Hilarus fugâ elapſus, poſt varias circuitiones & fortunas Romam tandem adnavigavit, & S. Leonem de omnibus Epheſi geſtis fecit certiorem, ut teſtantur S. Leo in Epiſtola ad Clerum Plebemque Conſtantinopolitanam, quæ extat 1. p. Concilii Calchedonenſis cap. 21. & Hilarus ipſe in Epiſtola ad Pulcheriam Auguſtam.

§. XV.

Theodoſius Lege latâ Epheſinum Latrocinium firmavit: quam reſcidit Marcianus Imperator.

LIcet Valentinianus Occidentis Imperator, Galla Placidia Valentiniani mater, & Licinia Eudoxia Theodoſii filia, ad ipſum ſcripſiſſent pro cauſa Eccleſiæ, ac obſecraſſent ut S. Leonis votis annueret, jubendo Generale Concilium in Italia celebrari, adduci tamen non potuit Theodoſius ut res ſemel judicatas adversùs Flavianum refricari ſineret. Quod patet ex ejus ad Liciniam Auguſtam Epiſtola: *Tuæ verò Dulcedini*, inquit, *hoc ſolum approbavimus intimandum, quia memoratus Flavianus ſacro judicio ab Eccleſiaſticis rebus ablatus eſt, quatenus totius dubietatis contentio à ſacris removeretur Eccleſiis: & nihil ulteriùs poſt hæc definire poſſibile eſt, cùm jam iſta ſemel deciſa ſint.*

Id confirmat Liberatus in Breviario cap. 12. *Sed fortiſſimus Leo*, inquit, *audiens Legatorum ſuorum ſuggeſtionem, & Theodoreti querelas ſuſcipiens, literis ſuis Theodoſium Imperatorem & Pulcheriam Auguſtam petit, ut fieret intra Italiam Generale Concilium, & aboleretur error fidei per violentiam Dioſcori factus. Valentinianum autem Imperatorem & Eudoxiam uxorem ejus, ad memoriam B. Petri, cum multis Epiſcoporum, genibus provolutus Romanus Pontifex deprecatus eſt, ut Theodoſium hortarentur aliam fieri Synodum, ad retractandum illa quæ à Dioſcoro*

A *malè acta atque perpetrata fuerant in damnatione Flaviani Epiſcopi, & Orthodoxorum depoſitione. Reſcripſit Theodoſius, Flavianum leſibi is novitatis reum, dignum mortis debitum ſuſcepiſſe, & ideò omnis pax & concordia in Eccleſiis regnaret, Principe contentionis ablato, &c.*

Nec verò negavit ſolùm Theodoſius eorum quæ in Epheſino Latrocinio geſta erant retractationem; ſed etiam Lege lata illud firmavit, quæ extat 3. p. Concilii Calchedonenſis, cap. 10. *Et nos igitur*, inquit, *ejuſdem Sanctæ Synodi*, Epheſinæ ſcilicet, *Decreta laudamus, atque confirmamus, hanc orthodoxam* B *fidem putantes atque nominantes, quæ à trecentis decem & octo Patribus expoſita eſt & firmata in Sanctis Conciliis, quæ Epheſi congregata ſunt.* Et poſt pauca: *Omnino autem nullus qui Neſtorii ac Flaviani, & eorum qui ejuſdem hæreſis ſententiâ detinentur, ullo modo Epiſcopus ordinetur.*

Concilii Calchedonenſis Patres, ſecundùm Paſchaſini Legati Apoſtolici ſententiam, Marciano Imperatori ſupplicarunt, ut Epheſini Latrocinii vires Lege latâ infringeret. Quâ in petitione, S. Leonis exemplum ſecuti ſunt, qui hoc à pietate Marciani beneficium expectabat, ſic ad ipſum ſcribens C Epiſtola 43. *Non poteſt vocari Concilium, quod in everſionem fidei fuiſſe conſtat agitatum, quodque veſtra Clementia amore veritatis, Catholicis adſutura, aliud ſtatuendo caſſabit.*

Leonis ergo & Synodi Calchedonenſis votis annuit Marcianus Imperator, & Theodoſii Conſtitutionem reſcidit Lege latâ, his verbis: *Cùm falsâ invidiâ, & improbè concinnatâ calumnia, Religioſæ ac venerabilis recordationis Flavianus hujus almæ Urbis Epiſcopatu fuiſſet expulſus.... Tamen ita ejus Reliquias & expetiit hæc Regia Civitas, & recepit, ut beatior omni vivente videretur: ut exitus ille qui putabatur acerbus, optandus credatur fuiſſe, quo illam immortalem* D *lem mercatus eſt laudem, ſecutumque eſt illud quod meritis ejus Divinitas præſtitit, ut venerabilis Synodus innumerabilium penè Sacerdotum Calchedonem conveniret, quæ dum fidem diligenter inquirit, autoritate Beatiſſimi Leonis Epiſcopi æternæ Urbis Romæ & Religionis fundamenta confirmat: Flaviano & anteactâ vita palmam, & mortis tribuit glorioſæ. Ergo quoniam venerabilis recordationis Flavianus tanto ac tali decoratus eſt teſtimonio, aboleatur illa Conſtitutio, quæ ſceleratorum ſubreptione, poſt obitum ſanctæ memoriæ Flaviani adversùs eum lata cognoſcitur, ceſſetque in totum ea, quorum initium fuit iniquum; & injuſta Sententia nihil obſit Euſebio quoque & Theodoreto Reli-* E *gioſis Epiſcopis, qui eâdem Lege continentur: quoniam non poſſunt Sacerdotes Conſtitutione damnari, quos Synodicum ornat Decretum.*

§. XVI.

Quid actum à S. Leone cum Anatolio Conſtantinopolitano Archiepiſcopo ante Concilii Calchedonenſis celebrationem.

PLurimis à S. Leone acceptis literis, quibus Concilii Epheſini II. verius Latrocinii, reſciſ- F ſionem poſtulabat, Theodoſius Imperator literas ad ipſum dedit, quibus disertè profeſſus eſt, ſe curaturum ne Fides Nicæna injuriam pateretur. Monuit inſuper, Flavianum vitâ functum, eique Anatolium ſucceſſiſſe in Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ regimine; cujus Ordinationem à Dioſcoro Epheſi factam, à Romano Pontifice ratam haberi cupiebat. Datâ ad Theodoſium Epiſtolâ reſpondit S. Leo, ſibi gratam fuiſſe Concilii Nicæni commendationem: de Ordinatione verò Anatolii nihil in alterutram partem à ſe temerè reſcribendum, donec exploratum ſibi ſit, an ſinceram fidem teneat Anatolius:

Anatolius: ſe nihil ab eo vel arduum petere, vel ambiguum, ſed ut relegat quæ à Patribus Incarnationis Dominicæ fides fuerit cuſtodita; Cyrilli Alexandrini Epiſtolam, & quæ inſerta ſunt Epheſinæ I. Synodi Geſtis, Catholicorum Sacerdotum teſtimonia recenſeat: ſuam denique ad Flavianum Epiſtolam de Incarnationis Dominicæ Sacramento perſpiciat; atque ad horum omnium normam edat Profeſſionem Fidei, cui abſolutiſſimâ ſubſcriptione, id eſt, abſque ulla reſtrictione, aut tergiverſatione ſubſcribat. *Non aſpernetur etiam*, inquit, *meam Epiſtolam recenſere, quam pietati Patrum per omnia concordare reperiet. Cùmque à ſe hoc quod eidem profuturum ſit, expeti, deſiderarique cognoverit, Catholicorum ſententiis toto corde conſentiat: ita ut ſinceram communionis Fidei Profeſſionem abſolutiſſimâ ſubſcriptione, coram omni Clero & univerſâ plebe declaret, Apoſtolicæ Sedi, & univerſis Domini Sacerdotibus atque Eccleſiis publicandam, ut pacificatè per unam Fidem mundè, poſſimus omnes dicere, quod Angeli nato de Maria Virgine Salvatore cecinerunt: Gloria in excelſis Deo, &c. Quia verò & nos, & Beati Patres noſtri, quorum doctrinam veneramur, & ſequimur, in unius Fidei concordiâ ſumus, ſicut Provinciarum omnium proteſtantur Antiſtites: agat Clementia veſtra devotiſſima Fides, ut quamprimùm ad nos Conſtantinopolitani Epiſcopi, qualia debent probati & Catholici Sacerdotis Scripta perveniant, apertè ſcilicet atque dilucidè proteſtantia, quòd ſi quis de Incarnatione Verbi Dei aliud aliquid credat, aut aſſerat, quàm Catholicorum omnium & mea profeſſio proteſtatur, hunc à ſua communione ſecernat, ut ei fraternam in Chriſto caritatem poſſimus impendere.*

Fidei profeſſionem ab Anatolio abſolutiſſima ſubſcriptione S. Leo declarari jubet.

Ut autem velocior pleniorque effectus his curis præſtaretur, Legatos quatuor Conſtantinopolim S. Leo miſit, Abundium ſcilicet & Aſterium Epiſcopos, Baſilium & Senatorem Preſbyteros, per quos veram Fidei formam Princeps edoceretur: ut ſi in eandem Confeſſionem Conſtantinopolitanus Antiſtes toto corde conſentiret, pax Eccleſiæ firmaretur, omniſque de eo aboleretur ſuſpicio. *Sin verò aliqui à puritate atque Patrum autoritate diſſentirent, Concilium Univerſale intra Italiam cogeretur, ut in unum convenientibus omnibus his, qui aut ignorantiâ, aut terrore prolapſi eſſent, correctionis remediis conſuleretur.* Hæc totidem verbis excerpta ſunt ex Epiſtola 33. S. Leonis ad Theodoſium data anno Chriſti 450. 17. Kal. Auguſti.

Ejuſdem argumenti Epiſtolam direxit ad Pulcheriam Auguſtam, quæ eſt inter ejus Epiſtolas 35. In eâ exponit cur Fidei profeſſionem, & ſingularem quidem expoſcat. *Quia nimirum*, inquit, *in Ordinatione ejus plura præceſſerint, taliáque ad nos debuerit Scripta dirigere, quæ illum à contagione hujus, qui nuper emerſit, erroris, alienum oſtenderent.* Ordinatus ſcilicet à Dioſcoro fuerat Anatolius, cujus & fuerat Apocriſiarius eique ſemper conjunctiſſimus, unde vir dubiæ Fidei habebatur.

Subdit deinde quid ab illo exigat, ut ſcilicet S. Cyrilli Epiſtolæ ad Neſtorium acquieſcat, & ſuæ ad Flavianum Epiſtolæ: *Et Epiſtola mea*, inquit, *quæ ad ſanctæ recordationis Flavianum eſt directa, conſentiat.* Tum denique Imperatricem rogat, ut ſi qui à Confeſſione Fidei, quam ipſe explicuerat, diſſentiant, Synodum Generalem cogi procuret: *A quâ*, inquit, *ſi forſitan ab aliquibus diſcrepatur, Univerſale Concilium Sacerdotum haberi intra Italiam, Clementiâ veſtrâ annuente, jubeatur: quò remota arte fallendi, tandem pateat quid altiore tractatu aut coerceri debeat, aut ſanari.*

Cùm Leonis Epiſtolam ad Flavianum ſibi à Legatis Pontificiis oblatam legiſſet Anatolius, eam reverenti animo ſuſcepit; retulitque Pontifici unà cum Legatis, plures in Oriente Epiſcopos Romanæ communionis cupidos dolere, quòd adversùs terrores Dioſcori non tenuiſſent conſtantiam: quâ de re plenâ autoritate S. Leo decernit quid agendum eſſet. *Sed cum Legatis noſtris*, inquit, *participatâ tecum ſollicitudine volumus diſponatur: quatenus hi qui plenis ſatisfactionibus malè geſta condemnant, & accuſare magis ſe eligunt quàm tueri, pacis & communionis noſtræ unitate lætentur: ita ut digno priùs anathemate quæ contra Fidem Catholicam ſunt recepta, damnentur.... Neque enim poteſt in aliquo benignitas noſtra reprehendi, cùm ſatisfacientes recipimus, quos doluimus eſſe deceptos. Nec aſperè igitur communionis noſtræ gratia deneganda eſt, nec temerè largienda: quia ſicut plenum pietatis eſt oppreſſis caritatem Dominicam redhiberi, ita juſtum eſt omnia perturbationis Autoribus imputari.* Quod autem attinet ad Dioſcorum, Juvenalem, & Euſtathium Berytenſem, Anatolio jubet S. Leo ut ea cuſtodiat, quæ ſui Legati facienda eſſe dixerint, nempe ut eorum nomina ad Altare non recitentur, nec Sanctorum nominibus ſine diſcretione miſceantur; cùm damnatam impietatem non deſerentes, ipſi ſe ſua pravitate condemnent, quos convenit aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

Commendat denique Anatolio S. Leo Julianum Coënſem Epiſcopum, & Clericos qui S. Flaviano adhæſerunt: nec-non Euſebii Dorylæi ſecum Romæ degentis, & in ſua communione perſiſtentis Eccleſiam. Hæc excerpta ſunt ex Epiſtola 40. S. Leonis, ſive 60. in P. Quenellii Editione.

§. XVII.

De Concilio Calchedonenſi.

Cum Theodoſius fato functus eſſet, antequam Legati S. Leonis Conſtantinopolim perveniſſent, Marcianus qui ipſi in Imperii adminiſtratione ſucceſſerat, ductâ in conjugem Pulcheria, ſanctiſſimi Pontificis Legatos benignè ſuſcepit. Sed & exiſtimavit ſe Chriſtianæ Religioni ac Fidei Catholicæ conſulturum, ſi Generalem Synodum, quæ Imperatore Theodoſio tantoperè fuerat expetita, & à dicto Principe tam pertinaciter recuſata, celebrari quantocyus curaret. Quâ de re literas dedit ad S. Leonem, quæ extant I. P. Concilii Calchedonenſis, cap. 34. Dedit quoque Pulcheria Auguſta literas ad S. Leonem, quæ extant I. P. Concilii Calchedonenſis, cap. 35. Quibus ſcripſit primò, Anatolium Regiæ Urbis Epiſcopum in eadem Fide permanſiſſe, & literarum Apoſtolicarum confeſſionem complexum eſſe: ſimiliter ipſum ſine dilatione ſubſcripſiſſe Epiſtolæ Catholicæ Fidei, quam ad S. Flavianum ipſe Leo direxerat. Secundò ſcribit, S. Flaviani corpus Marciani conjugis ſui præcepto, & ſuo, Conſtantinopolim allatum eſſe, & in Baſilicâ Apoſtolorum honorificè ſepultum. Tertiò, Epiſcopos, qui ob fidei cauſam, & Flaviani defenſionem in exilium erant amandati, Imperatoriâ Sanctione revocatos, quatenus per approbationem Synodi, atque ſententiam omnium Epiſcoporum convenientium, Epiſcopatum & Eccleſias proprias recipere decernantur. Quartò, ſcribit de cogendo Concilio, ſecundùm Imperatoris placitum.

Chalcedon, vulgò Chalcedone, in Bithynia, ad Boſphorum, Sedes Archiepiſcopalis.

Acceptis per Tatianum Urbis Præfectum Marciani literis, ad ipſum protinus reſcripſit S. Leo, gratias egit ob illud, quô fervebat, pacis Eccleſiaſticæ ſtudium: non eſſe reparatâ diſceptatione tractandum ſcripſit, utrum Eutyches impiè ſenſerit, & utrum Dioſcorus impiè judicarit, ſed qualiter annuendum ſit lapſorum precibus, veniam de inconſtanti trepidatione poſcentium. Tandem, quod Synodum ſpectat, ait ſe pleniùs ad ejus Majeſta-

tem ſcripturum per Legatos, confeſtim Conſtantinopolim mittendos. Hæc S. Leo Epiſt. 42.

Miſit itaque Sanctus Pontifex Legatos ſuos ad Marcianum cum Epiſtola, quâ declarat primò ſe annuere ejus votis de Synodo celebrandâ, licet ipſam in aliud tempus, ob imminentes undique hoſtes differri peroptaſſet. *Popoſceram quidem*, inquit, *à glorioſiſſima Clementia veſtra, ut Synodum, quam ad reparandam Eccleſiæ Orientalis pacem, à nobis etiam petitam, neceſſariam judicaſtis, aliquantiſper differri ad tempus opportunius juberetis: ut liberioribus ab omni perturbatione animis, hi quoque Epiſcopi quos hoſtilitatis metus detinet, convenirent. Sed quia piò ſtudiò humanis negotiis divina præponitis*, &c. *Ego etiam veſtris diſpoſitionibus non renitor.*

Obſecrat deinde Imperatorem, ne in Synodo, quæ habenda eſt, fidem quam Patres ab Apoſtolis ſibi traditam prædicarunt, quaſi dubiam retractari patiatur, & quæ olim Majorum ſunt autoritate damnata, redivivis excitari permittat conatibus. Tandem monet ſe Concilio adfuturum per Legatos, quos mittit Conſtantinopolim. (Epiſtolâ 43. data 6. Kalend. Junii, ſub Adelphii Conſulatu.) Dedit etiam literas ad Pulcheriam Auguſtam, Idibus Junii, eodem Conſule. Quibus inter alia obſecrabat, ut Eutychetem longius deportari, & Catholicum Abbatem ejus Monaſterio præfici juberet. (Epiſtola 45.)

Interea Marcianus Imperator Sacrâ Juſſione Metropolitas omnes ad Concilium proximis Kalendis Septemb. Nicææ in Bythinia celebrandum convocavit. Quin etiam ſpopondit ſe adfuturum Synodo. Quâ de re ſpeciales direxit literas ad Anatolium Conſtantinopolitanum Antiſtitem. Extant I. P. Concilii Calchedonenſis cap. 36. & 37. Legitur ibidem cap. 38. Epiſtola Pulcheriæ Auguſtæ, ſub idem tempus data ad Strategium Bythiniæ Conſularem, ut Clericos, Monachos, & Laïcos, qui fortè Nicæam ſuperventuri eſſent, ibidemque tumultus excitaturi, de Civitate, viciniſque locis expelleret, quos nempe nulla ratio ad Concilium vocabat.

Cùm autem inter hæc perturbari Illyricum ob metum Barbarorum imminentium Imperator ex Literis Præfectorum accepiſſet, neque Nicæam poſſet ſe conferre, Concilium Nicæa tranſtulit Calchedonem, illucque Epiſcopos omnes ſacris Literis convocavit. Transferendi porrò Concilii etiam occaſionem dedit obſecratio Legatorum Apoſtolicæ Sedis, qui Imperatorem enixè rogaverant, ut adeſſet Sancto Concilio, proteſtati ſe ipſo abſente illuc non venturos. Iſta patent ex Epiſtolis Marciani Imperatoris ad Synodum quæ Nicæam convenerat, relatis 1. p. Concilii Calchedonenſis, Num. 41. & 42. ex Liberato cap. 13. Breviarii, & ex Evagrio lib. 2. cap. 2. Fuiſſe autem convocatam hanc Synodum à Marciano Imperatore, Diſſertatione ſingulari demonſtrabimus.

Synodo Calchedonenſi præfuit S. Leo per Legatos, Paſchaſinum Lilybæi in Sicilia Epiſcopum, Lucenſium Aſculanum Epiſcopum, Bonifacium & Baſilium Preſbyteros; quibus & Julianum Coënſem Epiſcopum adjunxit. Qua de re in Diſſertatione agemus.

Incœpta eſt Synodus anno Chriſti 451. Leonis XII. Marciani Imperatoris II. Valentiniani Imperatoris XXVII. Marciano & Adelphio Coſſ. menſe Octobri. Celebratum eſt in ſuburbus Civitatis, in ampliſſima Sanctæ Virginis & Martyris Euphemiæ Baſilicâ, cujus extat egregia deſcriptio apud Evagrium lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 3. Epiſcopi interfuere fermè ſexcenti, teſte S. Leone, Epiſtola 52. Triginta ſupra ſexcentos ſcribit Liberatus cap. 13. Breviarii: cui conſentit Marcellinus in Chronico. Nicephorus ſexcentos triginta ſex fuiſſe ſcribit, ut major duplò fuerit numerus Calchedonenſium, quam Nicænorum Patrum. Dimidiæ partis ſubſcriptiones in Actis, quæ extant, deſiderantur. Illuc vocatum etiam Neſtorium mentitur Zacharias Rhetor, quem refellit Evagrius lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 2. ex eo quòd Neſtorius in illa Synodo paſſim anathemate damnatus ſit, ut disertè etiam teſtatur Euſtatius Berytenſis in Epiſtola ad Joannem Epiſcopum. Secundò quòd jampridem è vivis Neſtorius exceſſiſſet, ut conſtat ex eâdem Epiſtola. Adfuere ſæculares Magiſtratus, ut tumultus prohiberent, ut judiciorum ordinem ſervarent, utque ſecundùm Canones omnia geri curarent. Quæ octavo Idus Octobris incœperat Synodus, Kalendis Novembris eſt abſoluta. Quô tempore Actiones fuerunt decem & octo. Liberatus *in Breviario* quindecim numerat. Sexdecim in Actis reperiuntur, pluribus ſub eodem numero collocatis.

Actione 1. petentibus Legatis, decernentibus Magiſtratibus, Dioſcorus in Synodo ſedere prohibitus eſt ut judex, juſſus in medio ſedere ut reus. Actorem egit Euſebius Dorylæi. Relecta ſunt Acta Pſeudo-Synodi Epheſinæ. Itemque Acta Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Flaviano. Flavianus, & Euſebius Dorylæi, à labe Hæreſeos vindicati ſunt, & præter jus æquumque exauctoratos, privatoſque Communione, pronuntiatum eſt. Decretum, Dioſcorum Alexandrinum, Juvenalem Hieroſolymitanum, Thalaſſium Cæſarienſem Cappadociæ, Euſebium Ancyranum, Euſtathium Berytenſem, Baſilium Seleucienſem, Autores Latrocinii Epheſini, eadem pœnâ plectendos, quâ immeritò Flavianum alioſque affecerant, eâ conditione: *Si placuerit diviniſſimo & piiſſimo Domino noſtro*, ut habent Acta, id eſt, Imperatori Marciano, ad quem & totam Actionem hanc referendam cenſuerunt Patres. *Et omnibus*, inquiunt, *quæ conſequenter Acta ſunt, ad ſacrum Apicem referendis*. Ex quibus manifeſtum eſt, Marcianum initio Synodi non adfuiſſe, ut Baronius & Bellarminus putarunt; neceſſe enim non fuiſſet ad eum referri, quæ eo præſente tractata eſſent. Actum quoque eſt de Theodoreto, quem Judices in Synodum introduci petierunt, ut eſſet particeps Synodi: *Quia*, inquiebant, *& reſtituit ei Epiſcopatum Sanctiſſimus Archiepiſcopus Leo, & ſacratiſſimus & piiſſimus Imperator ſanxit eum adeſſe ſanctæ Synodo.* Illyriciani, Palæſtini, & præcipuè Ægyptii Epiſcopi interceſſere, & clamoribus tumultuatis petiere, ut non admitteretur: *Miſeremini*, inquiebant, *Fides perit: Iſtum Canones ejiciunt: hunc foras mittite, Magiſtrum Neſtorii foras mittite.* Judices hanc componendis animis viam iniere, ut interim tanquam accuſator ſederet, nullúmque ex ejus receptione fieret alii præjudicium. Clamarunt Orientales, *Dignus, Dignus. Orthodoxum Synodo, ſeditioſos foras mittite, homicidas foras mittite.* Contra Ægyptii: *Cyrillum ejicimus, ſi Theodoretum acceperimus, Canones iſtum ejiciunt.* Tumultuarios hujuſmodi clamores autoritate & prudentiâ ſuâ Judices compeſcuerunt, ſic Epiſcopos allocuti: *Acclamationes iſtæ populares, neque Epiſcopos decent, neque partes juvant.*

[Actio 1. — Baronius emendatur. — Theodoretus in Synodum admittendus quia reſtituit ei Epiſcopatum S. Leo Romanus Pontifex.]

Actione ſecundâ de Fide agi cœptum. Nullam aliam Regulam Fidei recipiendam à Nicæna, in ſecunda Synodo Oecumenica probatâ & expoſitâ, Patribus viſum eſt. Cùm enim Judices interlocuti eſſent, ut Fidei expoſitio à Patriarchis, Metropolitis, & ſingulis, aut binis ex unaquaque Provincia Epiſcopis fieret, Patres reſponderunt: *In ſcriptis expoſitionem non facimus. Regula eſt quæ prædicat ſufficere quæ ſunt expoſita. Regula vult aliam expoſitionem non fieri. Ea quæ ſunt Patrum teneantur.* Spectabant prohibitionem factam in Epheſino Concilio, ne conderetur aliud Fidei Symbolum.

[Actio 2.]

Lectum

Lectum deinde Symbolum Nicænum & Conſtantinopolitanum, Synodicæ Epiſtolæ duæ S. Cyrilli, una ad Neſtorium, altera ad Joannem Antiochenum data, cùm pax inter eos inita eſt, & Epiſtola S. Leonis ad Flavianum. Prolata etiam SS. Patrum teſtimonia, quibus duæ in Chriſto naturæ poſt unitionem aſſeruntur, Hilarii ſcilicet Epiſcopi, Gregorii Nazianzeni, Ambroſii, Joannis Chryſoſtomi, Auguſtini, Cyrilli, quæ in Acta relata ſunt. Tum probata eſt à Synodo S. Leonis ad Flavianum Epiſtola. Syriæ & Paleſtinæ Epiſcopis difficultatem aliqua illius loca faceſſebant, ſed prolatis S. Cyrilli ſimilibus teſtimoniis, omnis ambigendi ſublata eſt occaſio. Sed de his ex profeſſo agemus in Diſſertatione ſingulari de approbatione Epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum, à Concilio Calchedonenſi. Tandem hæc Actio abſoluta eſt Orientalium & Illyricianorum Epiſcoporum contrariis clamoribus. Illi Dioſcorum in exilium mitti poſtulabant, *Ægyptium exilio, Dioſcorum exilio, Hæreticum exilio. Dioſcorum Chriſtus damnavit: Qui communicat Dioſcoro Judæus eſt.* Reclamabant iſti, ut quoniam omnes peccaverant, omnibus parceretur, adeòque & ipſi Dioſcoro. *Omnes peccavimus*, inquiebant, *omnibus indulgete. Dioſcorum Synodo, Dioſcorum Eccleſiis.*

Actio 3.

Actione 3. Dioſcori cauſa ventilata eſt, jubente Paſchaſino S. Leonis Legato, lectus Euſebii Dorylæi in ipſum Libellus accuſationis. Semel & iterum vocatus ad judicium, ſe ſiſtere coram Synodo renuit, modò detentionem, nunc ægrotationem, tum abſentiam Judicum cauſatus. Cui reſpondit appoſitè Cecropius, Epiſcopus: *Quando quædam regularia examinantur, neque Judices, neque aliquos Laicos intereſſe oportet, niſi tantummodo tuam Sanctitatem, quæ in propriâ accuſatur perſonâ.* Lecti poſt hæc Libelli Iſchyrionis & Theodori Diaconorum Alexandriæ, & Athanaſii Presbyteri, qui S. Cyrilli nepos erat, & Sophronii Laici, in Dioſcorum, quibus eum variis flagitiis accuſabant coram ſancta Synodo. Verùm cùm ille tertiò vocatus venire contemneret, Legati S. Leonis, conſentiente Synodo, ſententiam depoſitionis in eum tulerunt, quòd Eutychem canonicè excommunicatum à proprio Epiſcopo, irregulariter in communionem ſuſcepiſſet, etiam ante Pſeudo-Synodum Epheſinam: quòd Epiſtolam S. Leonis legi prohibuiſſet in Synodo Epheſina: quòd S. Leonem abſcindere à communione auſus eſſet: quòd ter ad Synodum vocatus, venire contempſiſſet. *Unde*, inquiunt, *Sanctiſſimus & beatiſſimus Archiepiſcopus magnæ & ſenioris Romæ Leo, per nos & per præſentem ſanctam Synodum, una cum ter beatiſſimo & omni laude digno Petro Apoſtolo, qui eſt petra & crepido Catholicæ Eccleſiæ, & rectæ Fidei fundamentum, nudavit eum tam Epiſcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni Sacerdotali alienavit miniſterio.* Secundùm ſententiam Legatorum pronuntiarunt cæteri Patres: & ſubſcriptione ſua Dioſcori depoſitionem approbarunt. Sententia Synodi Dioſcoro denuntiata eſt, in quâ ſolius contumaciæ fit mentio, alia flagitia generatim ſignificantur: ſcriptum de ejus depoſitione ad Clericos Alexandrinos. Miſſa etiam ea de re Relatio ad Imperatores, & ad Pulcheriam Auguſtam. Et quia Dioſcorus ſe Sedi ſuæ reſtitutum iri jactabat, Edictum à Concilio propoſitum eſt Calchedonenſibus ac Conſtantinopolitanis, quo Dioſcorum omni ſpe recuperandæ Sedis ablatâ exauctoratum fuiſſe innoteſceret.

Cùm Eccleſiaſticæ cauſæ examinantur, Laicos Magiſtratus intereſſe nefas.

Dioſcori damnatio.

S. Petrus crepido Eccleſiæ, rectæ Fidei fundamentum.

Actio 4.

Actione 4. accuratiorem de Fide inquiſitionem eſſe faciendam, Judicibus viſum eſt. Quinque dierum datæ induciæ, ut Anatolius cum ſelectis Epiſcopis, qui jam S. Leonis Epiſtolæ ſubſcripſiſſent, eos, qui difficultatem circa nonnulla ejus loca patiebantur, doceret, ac communi conſilio de Fide tractaretur. Tum rogati Patres quid laudatâ de Epiſtola cen-

Epiſtolæ dogmaticæ Sancti Leonis Patres Chalchedonenſes ſubſcribunt.

A ſerent, ſuo ſinguli ordine reſponderunt, Symbolis Nicæno & Conſtantinopolitano conſentaneam eſſe, nec-non Fidei à S. Cyrillo in Epiſtolis expoſitæ, ideóque ſe illi ſubſcripſiſſe. Ex Epiſcopis nonnulli perplexa quædam atque dubia ſibi viſa eſſe ſignificarunt, quod ex linguæ obſcuritate ortum: ſed omnem à Legatis Apoſtolicis difficultatem abſterſam, qui nullam partitionem & ſeparationem in Chriſto his Epiſtolæ locis indicari profeſſi ſunt: ideóque ſe illi ultrò ſubſcribere.

Poſt hæc Judices Patribus ſignificarunt, Imperatorem ipſis permittere ut de fautoribus Dioſcori B ſtatuerent quod ipſis æquum videretur, ſcilicet de Juvenali, Thalaſſio, Euſebio Ancyrano, Baſilio Seleucienſi, & Euſtathio Berytenſi. Ii verò Epiſtolam S. Leonis ſuâ ſubſcriptione approbantes, in Synodum ſunt admiſſi.

Sed cùm illi ſubſcriptione ſuâ promeriti fuiſſent inter Patres conſeſſum, parum abfuit quin Ægyptii Epiſcopi ſubſcribere recuſantes, Hæreſeos notam, & ſententiam damnationis incurrerent. Sibi licitum non eſſe ſubſcribere cauſabantur, niſi ex ſententia Alexandrini Epiſcopi Patriarchæ ſui, & ipſo præeunte. Se ſtatim atque ordinatus eſſet Alexandriæ Epiſ- C copus, ultro ſubſcripturos. Magnis contentionibus res acta eſt. Synodus ipſorum dilationem contumaciæ & Hæreſi tribuebat: illi contra, eamque ſe Fidem profiteri, & Eutychetis doctrinam execrari conteſtabantur: ſed vitam ſuam in tuto non fore, ſi contra conſuetudinem Ægyptiacæ regionis, præter ſententiam Alexandrini Archiepiſcopi ſubſcriberent. Interlocuti Judices obtinuerunt, ut eorum ſubſcriptio poſt Ordinationem Epiſcopi Alexandrini differretur, & Fidejuſſoribus datis, aut præſtito juramento ſe de civitate interim non exituros, dimitterentur.

Eadem Actione, Caroſi, Dorothei, aliorúmque D Archimandritarum & Monachorum Eutychianorum Libellus Marciano Imperatori oblatus, ex mandato Judicum lectus eſt, cùm illum ipſi recognoviſſent. Varia complectebatur capita. Primò obſecrabant Imperatorem, ut univerſalem Synodum fieri præciperet, quam ſanxerat convenire. Calchedonenſe enim Concilium non agnoſcebant Oecumenicum, niſi ibi Dioſcorus cum partium ſuarum Epiſcopis inter Patres ſederet. Secundò rogabant, ne ſubſcriptiones per vim exigerentur. Quia enim ab ipſis meritò poſtulabatur, ut Epiſtolæ S. Leonis, & Dioſcori damnationi ſubſcriberent, id contumaciter ab- E nuentes, illam ſubſcriptionum tam juſtam exactionem perſecutioni, quam Clerici ſemper exercerent in Monachos, tribuebant. Tertiò poſtulabant, ut Archimandritarum & Monachorum nemo ejiceretur è Monaſterio ſuo, Eccleſiâ, aut Baſilicâ Martyris, uſque ad juſtum ac legitimum Synodi judicium. Iniquum enim planè fuiſſe, quod in Dioſcorum latum erat, contendebant. Invitati à Judicibus ut amplecterentur Synodi de Fide Decreta, ipſorum juſſionem novâ petitione eluſerunt, ut ſcilicet recitaretur Libellus, quem pro Dioſcori reſtitutione in communionem & Epiſcopatum Synodo porrigebant. Eo Libello minabantur, ſe à communione Con- F cilii diſceſſuros, ſi quid petitionibus ſuis contrarium decerneretur, aut fieret. *Non enim patimur*, inquiebant, *Symbolo Fidei trecentorum decem & octo recuſatô, communicatores fieri eorum qui hoc reſpuunt.* Vide inſignem perfidorum Monachorum calumniam. Calchedonenſes Patres Nicænum reſpuere Symbolum mentiuntur, quia Conſtantinopolitanum etiam vindicabant. Illud verò execrabantur perduelles Monachi, quòd illo velut mucrone jugularetur Eutychiana perfidia. Unde & Symbolum Nicænum, & Decretum Epheſini Concilii, quô ipſi aliquid addi vetat, vafro & hæretico animo Libellis ſuis attexuerunt.

Monachorum Eutychianorum tumultus.

Vixdum lecta erant hæc Libelli ſupplicis verba: *Ad hoc Concilium conveniat ſanctiſſimus Archiepiſcopus Dioſcorus*, cùm una voce clamarunt omnes Epiſcopi: *Anathema Dioſcoro. Dioſcorum Chriſtus depoſuit. Iſtos mitte foras. Tolle injuriam à Synodo. Tolle violentiam à Synodo.* Cùmque viciſſim clamârent perfidi Archimandritæ: *Tolle injuriam à Monaſteriis:* Patres dixerunt: *Petitiones iſtas audire non licet. Illum qui damnatus eſt ab omni Synodo, Epiſcopum nominare auſi ſunt. Regula quare calcantur?* Quia verò minati fuerant Monachi ſe à communione ſanctiſſimi Concilii diſceſſuros, Aëtius Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Archidiaconus relegit ex Codice Eccleſiæ Canonem quintum Concilii Antiocheni, de Clericis & Monachis qui ſeipſos à communione ſuſpendunt: quô ſancitum eſt, eum qui ſemetipſum à communione ſuſpenderit Eccleſiæ, & noluerit evocanti Epiſcopo obedire; omnino damnandum abſque ullâ ſpe curationis, aut reſtitutionis. Si verò turbas aut ſeditiones in Eccleſiâ movere non deſtiterit; illum per extraneam, id eſt, ſæcularem poteſtatem coercendum. Quo perlectô Canone, Patres conclamarunt: *Hæc juſta Regula: hæc Regula Patrum.*

Archimandritæ Catholici adverſus Monachos Eutychianos expoſtulant.

Jubente deinde Senatu, lectus eſt Libellus ſupplex à Fauſto, aliiſque Archimandritis Orthodoxis Marciano Imperatori porrectus, quô adverſus Monachos Eutychianos expoſtulabant, quòd nollent piæ & Orthodoxæ Fidei ſubſcribere, & parere monitis Anatolii Archiepiſcopi ſui, aliorúmque Antiſtitum & Clericorum. Secundò rogabant Imperatorem, ut ſibi poteſtas fieret Sacrô ejus Mandatô ſubdendi Monachos pertinaces & Hæreticos pœnis in Monaſticis Conſtitutionibus latis: & diſponendi de ſpelunca, in qua more beſtiarum degebant. Perlectô Libellô Catholicorum Archimandritarum, Dorotheus Monachus Apologiam Eutychetis ſuſcepit, eum integerrimæ Fidei virum eſſe, & calumniam pati, impudenter effutiens. Hæc vix dixerat, cùm ipſum his verbis Judices compellarunt: *Eutyches ait, quòd Corpus Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti non fuit noſtræ ſubſtantiæ: Tu de hoc quomodo confiteris?* Ille Fidei profeſſionem ſtatim edidit multis ambagibus involutam, quâ nec Eutychianam Hæreſim damnaret, nec Epiſtolam S. Leonis ſuſciperet. Quâ de cauſa Patres acclamarunt: *Subſcribis Epiſtolæ, an non?* Reſpondit pertinax Monachus: *In Baptiſma credo: Epiſtolæ autem non ſubſcribo.*

Interea Alexander Preſbyter & Eccleſiarum Viſitator, qui Monachorum Eutychianorum cauſâ à Sanctâ Synodo & clariſſimis Judicibus ad Imperatorem miſſus fuerat, Sacra Mandata retulit, quibus ipſis jubebatur ut Synodi Decretis parerent, ac illius judicio acquieſcerent. Rogantibus Magiſtratibus, datæ ſunt pertinacibus Monachis triginta dierum induciæ, quibus elapſis, ad eos mitterentur Clerici, monituri ut rectè ambularent in veritate, cederent placitis Concilii Œcumenici ad hæreſeos deſtructionem, alioqui omni gradu, dignitate, & communione privandos. Quòd ſi ſubterfugia ſolita quærerent, pœnam eamdem in illos valituram; externâ videlicet autoritate, juxta divinas ſacraſque regulas corroborante Sententiam in contumaces latam.

Huic Actioni inſerta eſt altera, quâ dirempta eſt Controverſia inter Photium Epiſcopum Tyri, & Euſtathium Berytenſem, intercedens de jure Metropolitico in primam Phœniciam, quô exutus eſt Euſtathius: id verò Photio aſſertum & confirmatum.

Actio 5.

Definitio Fidei.

Actione 5. Conſtitutio ſeu Definitio Fidei lecta eſt, quæ omnibus Patribus non placuit. Legati Sedis Apoſtolicæ, & aliquot Orientis Epiſcopi, multa deeſſe ad profligandam hæreſim Eutychianam conteſtati ſunt. Ad id enim ſatis non eſſe, ut Chriſtus *Ex duabus naturis* diceretur; ſed neceſſe eſſe ut *In duabus naturis inconfusè, immutabiliter & indiviſè* ſubſiſtere diceretur. Hinc non levis inter Patres orta eſt diſſenſio, quam Senatores compreſſerunt, decernentes ut ex Diœceſi Orientis ſex Epiſcopi, ex qualibet alia tres ſeligerentur, qui cum Anatolio & Legatis de Definitione ſcribenda ſtatuerent. Repugnantibus aliis, & tumultuatim vociferantibus, nihil Definitioni deeſſe, nil penitus addendum: juſſu tandem Imperatoris id perfectum eſt; & conſcripta receptaque Fidei Definitio, quæ Symbolum Nicænum & Conſtantinopolitanum, Epiſtolas Synodicas S. Cyrilli, & memoratam S. Leonis Epiſtolam, & illa verba diſertè continebat, propter quæ tanta fuerat contentio: *Unum eumdemque Chriſtum, Filium, Dominum, Unigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiviſè, inſeparabiliter agnoſcendum*, &c.

Actio 6.

Actione 6. cui Marcianus Imperator interfuit, & in quâ Sermonem ad Concilium habuit, relecta eſt definitio Fidei, & omnium ſubſcriptione Epiſcoporum approbata. Gratulatoriis acclamationibus Marcianum & Pulcheriam Auguſtam proſecuti ſunt Patres. Imperator in Clericos depoſitionem, ut executor Canonum, in Milites exauctorationem, in Laïcos exilium decrevit, ſi Eccleſiam, diſputando de Fide, turbarent.

Marcianus Imperator quædam Capitula Synodo approbanda propoſuit.

Poſt hæc, Capitula quædam Synodo propoſuit approbanda Marcianus. Primum interdicit Monachis, ne præter voluntatem Epiſcopi Monaſteria ædificent, & ne ſervos in Monaſteriis abſque Dominorum conſenſu recipiant. Secundum Clericis prohibet ne poſſeſſiones conducant, aut procurationem ſuſcipiant. Tertium iiſdem vetat, ne ex ſuâ Eccleſia in aliam tranſeant, & cùm in eos, tum in illos à quibus ſuſcepti fuerint, excommunicationem decernit. Notanda ſunt verba Marciani iſta Capitula proponentis: *Quædam Capitula ſunt, quæ ad honorem veſtræ Reverentiæ vobis ſervavimus, decorum eſſe judicantes à vobis hæc regulariter potiùs firmari per Synodum, quam noſtrâ Lege ſanciri.* Quibus verbis ſignificavit religioſiſſimus Imperator, ſe ex reverentia in Synodum, non ex officio, hæc tria Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantia capita Patribus ſtatuenda reſervaſſe, cùm de his Lege lata decernere poſſet in Eccleſiæ bonum, ut Diſciplinæ conſervator, maximè quia & bonum pacemque Imperii ſpectat, ut quiſque ſuo ſe in ordine contineat, ſuoque officio defungatur, & ad Principis providentiam ſpectat prohibere ne quis alteri inferat injuriam. Fieret autem injuria Epiſcopis, ſi abſque ipſorum venia Monachi condere Monaſteria aggrederentur. Fieret injuria Dominis, ſi abſque eorum conſenſu ſervi reciperentur ad Profeſſionem Monaſticam. Fieret injuria Ordini Eccleſiaſtico & Eccleſiis, ſi Clerici negotiorum ſæcularium procurationem ſuſciperent, aut proprias Eccleſias desererent, quibus ſedulum & aſſiduum debent miniſterium. Ne tamen ex hoc quis inferat Principem poſſe condere Canones, ſed ſolùm urgere Legum Divinarum & Eccleſiaſticarum obſervantiam, Canonumque executionem imperare; & eadem Legibus ſtatuere ſuis, quæ divina Lex, vel Eccleſiaſtica jubet. Nec aliud ſibi tribuit Marcianus Auguſtus, cui Facundus Hermianenſis hoc appendit elogium, lib. 12. cap. 3. *Sciens igitur ille modeſtiſſimus Princeps Oziæ Regi non impunè ceſſiſſe, quia ſacrificare præſumpſit, quod licitum eſt ſingulo cuique etiam ſecundi Ordinis Sacerdoti: multò magis ſibi impunè cedere non poſſe cognovit, vel, quæ jam de Fide Chriſtiana ritè fuerant conſtituta, diſcutere, quod nullatenus licet: vel novos conſtituere Canones; quod nonniſi multis, & in unum congregatis primi Ordinis Sacerdotibus licet. Ob hoc itaque vir temperans, & ſuo contentus Officio, Eccleſiaſticorum Canonum executor eſſe voluit, non conditor, non exactor.* Hinc Patres Calchedonenſes gratias

Jus Principum in Canonum executione jubenda.

Princeps ſæcularis non poteſt condere Canones, ſed eorum duntaxat executionem imperare.

Marciani Imperatoris modeſtia & religio.

gratias agentes Marciano, acclamaverunt : *Sacerdoti Imperatori multos annos.*

Denique Marcianus Auguſtus in honorem S. Martyris Euphemiæ, & in S. Synodi memoriam, Calchedonenſem Civitatem Metropoleos nomine adauxit, ſalvâ Nicomediæ propria dignitate.

Actio 7.

Actione 7. cauſa Juvenalis Jeroſolymitani, & Maximi Antiocheni compoſita eſt, cùm judicio Synodi, tum mutuo partium conſenſu. De Provinciis inter illos erat contentio : duæ Phœniciæ & Arabia attributæ Antiochenæ Eccleſiæ, tres Palæſtinæ verò Jeroſolymitanæ. Sed hac de controverſia, ejuſque judicio uberiùs agam in Diſſertationibus.

Actio 8.

Theodoretus Anathema Neſtorio dicere juſſus.

Actione 8. ſancta Synodus Theodoretum juſſit dicere in Neſtorium anathema, quàm meritò, dicemus in Diſſertationibus. Cùm autem Fidem anteà ſuam exponere vellet, clamoribus Epiſcoporum penè oppreſſus eſt vociferantium : *Iſte Hæreticus eſt : iſte Neſtorianus eſt : Hæreticum foras mitte.* An æquè cum Theodoreto hac in parte actum, videbimus in Diſſertationibus. Satis ſit impræſentiarum noſſe, ipſum, dicto in Neſtorium anathemate, Eccleſiæ ſuæ reſtitutum eſſe, ex quâ, Latrocinii Epheſini Decreto fuerat dejectus & expulſus ; ſive potiùs approbatam ejus reſtitutionem à S. Leone factam.

Actio 9. & 10.

Ibas Edeſſenus Epiſcopus, dicto in Neſtorium Anathemate, à Synodo Calchedonenſi receptus, ac Sedi ſuæ reſtitutus eſt.

Actione 9. & 10. cauſſa Ibæ Edeſſeni Epiſcopi acta eſt. Relecta ſunt quæ de eo Antiochiæ, Tyri, & Beryti acta fuerunt. Is depoſitus à Dioſcoro in Pſeudo-Synodo Epheſina, Libellum Imperatori obtulerat : ſed re delatâ ad Synodum Calchedonenſem, probatæ vitæ, & integræ Fidei compertus eſt, & dicto in Neſtorium & Eutychetem anathemate, Sedi ſuæ reſtitutus. Nonni, qui in ejus locum intruſus fuerat, cauſſa ad Maximum Antiochenum remiſſa eſt : qui ſtatuit ut honore Epiſcopatus frueretur, donec cum Epiſcopis ſuæ Diœceſeos, ſi videretur, aliter judicaret. Abolendam eſſe penitus Pſeudo-Synodi Epheſinæ memoriam decretum eſt, & pro ea re Imperatori ſupplicandum. Ordinationem Maximi Antiocheni Epiſcopi ad illius Synodi Acta non pertinere pronuntiatum eſt, adeòque nihil ex iis approbatum eſſe, quamvis Maximi Ordinatio à S. Leone fuiſſet approbata, & à Patribus rata haberetur. Sic Legati Apoſtolici cenſuerunt: *Si ergo & à Beatiſſimo & Apoſtolico Romanæ Urbis Epiſcopo, omnia quæ ibi geſta ſunt, vana ſunt habita, (claret quia & ſanctiſſimus Epiſcopus Antiochenæ Civitatis extra hæc eſt, quem poſt hæc Beatiſſimus Epiſcopus in propriâ communione ſuſcepit.) Neceſſarium eſt ut rurſus eumdem tranquilliſſimum & Chriſtianiſſimum Principem adeamus, quatenus illud Concilium ſacrâ & propriâ Lege neque nominari præcipiat.*

Actio de Domno commentitia.

Actio de Domno Antiocheno Maximi Deceſſore, quæ poſt decimam Actionem inſerta eſt Concilio Calchedonenſi, commentitia eſt : in quâ videlicet Maximus inducitur Domno quaſi poſt exauctorationem ſuam ſuperſtiti alimenta de ſuæ Eccleſiæ reditibus impertiens, ex indulgentia Concilii. Hanc autem Actionem eſſe ex Concilii Calchedonenſis Actis expungendam, in Diſſertationibus oſtendemus.

Actio 11. & 12.

Cauſſa Baſſiani & Stephani Epiſcoporum.

Evagrius emendatur.

Actione 11. & 12. Baſſiani & Stephani controverſia dirempta eſt. Ille ex Sede Epheſina depoſitus, iſte ſubrogatus. Judicatum fuit, ut neuter ſederet ; tertius ordinaretur ; utrique ſumptus ex ærario Eccleſiæ ſubminiſtrarentur. Lapſus eſt Evagrius lib. 2. Hiſtoriæ cap. ultimo, ubi ſcripſit : *In altero Conventu cauſſa Baſſiani Epiſcopi Epheſi examinata fuit, & decretum, ut Baſſianus de eo dignitatis gradu dimoveretur, inque ejus locum ſufficeretur Stephanus.* Tantùm enim abeſt ut Stephanus ſubſtitutus ſit Baſſiano, quin potiùs uterque ſit abdicatus Synodicâ Sententiâ, ut ex Actis Calchedonenſibus compertum eſt. Rectè igitur Valeſius ſupplendum eſſe monet Evagrii locum hoc modo : *Sequenti Actione, diſcuſſa eſt* A *cauſſa Baſſiani Epheſiorum Epiſcopi : ſtatutumque eſt ut tam ille, quàm Stephanus deponerentur, & alius in eorum locum ſubſtitueretur :* & Græcum textum emendandum eſſe ac reſtituendum.

Actio 13.

Cauſſa Eunomii Nicomedienſis, & Anaſtaſii Nicæni, Epiſcoporum.

Actione 13. Eunomii Nicomedienſis, & Anaſtaſii Nicæni lis cognita eſt. Querebatur Eunomius, ex Edicto Valentiniani Nicænum Epiſcopum jus Metropolitani ſibi tribuere, & Baſilinopolitanorum Ordinationes uſurpare, Nicomediamque truncare velle in duas Metropoles, quæ Canonum erat manifeſta violatio. Reſpondit Anaſtaſius, Nihil ſe contra Canones tentaſſe : primum & alterum Epiſcopum B Baſilinopoleos conſecratos fuiſſe à Nicæno : extare Epiſtolam S. Joannis Conſtantinopolitani, vulgò Chryſoſtomi, ad Proclum Nicænum Epiſcopum, quâ ipſi ſuaſit ut Nicæam ſe conferret, Eccleſiæ viduæ pro jure ſuo proviſurus. Excepit Eunomius, Ordinationes Baſilinopolitanorum Epiſcoporum à Nicænis ſemel aut iterum factas, ſed ſubreptitiè, vel quòd Nicomedia Bythiniæ Metropolis Epiſcopum non haberet : idque ideò ſibi juribuſque Eccleſiæ ſuæ non obeſſe. Lectus eſt deinde Nicæni Concilii Canon 4. quo ſancitur Ordinationum in ſingulis Provinciis poteſtatem penes Metropolitas C eſſe. Lectæ etiam Leges Valentiniani, quibus recenſitis, Illuſtriſſimi Judices pronuntiarunt, ipſas civilibus duntaxat rebus, non Eccleſiaſticis proſpexiſſe: Metropoleos nomen & honorem Nicænæ Civitati delatum, jus verò Metropoliticum Nicæno Epiſcopo non conceſſum : imò iis Legibus cautum eſſe, ne aliarum Civitatum juribus detraheretur. Sancitum verò eſſe Canonibus, ut unicus una in Provincia Metropolita eſſet. Quapropter Patres à Judicibus rogati, ut Sententiam ea de Controverſiâ dicerent, uno ore clamarunt : *Canones teneant : Canonibus ſatisfiat.*

Actio 14.

Cauſſa Athanaſii Perrhenorum Epiſcopi.

Actione 14. de Perrhænorum Epiſcopatu contentio fuit. Athanaſius Perrhenorum in Provincia D Eufrateſia Epiſcopus, apud Domnum Antiochenum Patriarcham variorum criminum accuſatus, ejus Synodo ſiſtere ſe renuens, ob contumaciam, è Sede ſuâ rejectus eſt : in ejuſque locum à Stephano Hierapoleos Metropolita ordinatus Sabinianus. Contigit porrò ut convocatâ non longè poſt Epheſina Synodo ſecunda, Latrocinii notiſſimâ nomine, Dioſcorus illius Synodi Præſes Sabinianum non vocatum, inauditùmque deponeret, legitiméque depoſitum Athanaſium Sedi reſtitueret. Hac de cauſa Marciano Imperatori Libellum E ſupplicem obtulit Sabinianus ; & alterum Synodo Calchedonenſi, cui cauſſæ iſtius cognitio ab Imperatore permiſſa fuerat. Interrogatus Athanaſius quid ad hæc reſponderet, dixit : Cauſſam ſuam à longo jam tempore agitari cœptam ; innotuiſſe Cyrillo & Proclo perſecutionem in ſe motam : eos ad Domnum Antiochenum eâ de re Literas dediſſe ac certam formam, ſeu agendi modum præſcripſiſſe : Domnum verò ſpretis tantorum Antiſtitum conſiliis, quibus ſe adhæſurum ſpoponderat, ipſum vocaſſe ad judicium, atque è Sede deturbaſſe. Lectæ ſunt itaque ex Decreto Judicum Literæ Cyrilli & Procli ad Domnum, quibus ipſum rogaverant ut injuriæ à Clericis Perrhenſibus irrogatæ Athana- F ſio vindex eſſet, & probatos quoſdam Epiſcopos ad audiendam ipſius cauſſam deligeret, quia ipſi meritò ſuſpectus erat Hierapolitanus Metropolita, ob veteres inimicitias. Poſt hæc, poſtulante Sabiniano, lecta ſunt Acta Antiochenæ Synodi ſub Domno in cauſa memorati Athanaſii, ex quibus probatum eſt illum Panolbii Metropolitæ, amicique imprimis ſui tribunal declinaſſe : tertiò ab illo vocatum non paruiſſe : BB. Cyrillo & Proclo feciſſe fucum : peregrè profectum, ſponte abdicatò Epiſcopatu : Denique canonicè vocatum à Domno Antiocheno, & Synodo illius Patriarchicâ, exa-

men

tiem & judicium fugiſſe, ac proinde meritò Epiſcopatu exutum ut contumacem, & Canonum contemptorem. Quapropter Judices cenſuerunt, Sabinianum Epiſcopatu frui debere: Athanaſium verò ut meritò depoſitum, & à Dioſcoro perperam reſtitutum quieſcere. Litem verò ipſi intentatam, examinandam eſſe ab Antiocheno Patriarcha Maximo, Synodóque illius, eâ tamen lege, ut infrà octo menſes cauſa diſceptaretur: utque (ſi criminum ſibi impoſitorum reus probatus eſſet) non ſolùm ab Epiſcopatu alienus, ſed publicis etiam Legibus ſubdendus eſſet. Si verò intra tempus conſtitutum non convinceretur Athanaſius, reſtitueretur in Sedem Perrhenſis Eccleſiæ à Maximo Antiocheno: Sabinianus verò dignitatem Epiſcopatûs eô caſu retineret, & ſubſtitutus eſſet, id eſt, Coadjutor, Eccleſiæque Perrhenſis ſumptibus aleretur. Hanc judicii formam, cùm Synodo probandam, ſi luberet, propoſuiſſent Illuſtriſſimi Judices, Patres ipſam plauſibus gratulatoriis exceperunt: *Nihil juſtius*, dixerunt, *nihil integrius. Quæ diſpoſita ſunt, effectui mancipentur, quia cum Deo vos judicatis.* Ne quis verò exiſtimet Sæculares Magiſtratus aliquam ſibi auctoritatem in Judicus Epiſcoporum arrogaſſe, audi quibus verbis huic Actioni finem imponant: *Ea*, inquiunt, *quæ à nobis quidem approbata ſunt, diſpoſita verò à Sancto Concilio, firma conſiſtant.*

Penſionum Eccleſiaſticarum origo.

Nota Penſiones ex Beneficiorum Eccleſiaſticorum fructibus delibatas, nullibi in Eccleſiaſticæ Antiquitatis monumentis memorari ante Concilium Calchedonenſe, quod decrevit Baſſianum & Stephanum poſt exauctorationem alendos fore Eccleſiæ Epheſinæ ſumptibus, collatis ex ærario iſtius Eccleſiæ ſolidis aureis ducentis quovis anno perſolvendis. Idemque ſtatuit eadem Synodus in gratiam Sabiniani, poſitis conditionibus memoratis. Sed hæ Penſiones ipſis conceſſæ ſunt ratione habitâ paupertatis, ad quam redacti erant poſt depoſitionem, & (ut loquitur Synodus) *Nutrimenti gratiâ & conſolationis.*

Actio 15.

Actione 15. abſentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, & Illuſtriſſimis Judicibus, plures Canones à Patribus conditi ſunt. Græci Codices habent 30. Latini 28. ex quibus vigeſimus octavus Sedi Conſtantinopolitanæ confirmat Patriarchica Privilegia, quæ centum quinquaginta Patres Conſtantinopoli ſub Nectario congregati olim ipſi contulerant: ut ſcilicet primo poſt Romanam Eccleſiam honore frueretur, juſque & poteſtatem haberet in Thraciæ, Ponti, & Aſiæ Diœceſes, earumque Metropolitas, & Barbarorum inſuper Epiſcopos ordinaret.

Actio 16.

Actione 16. poſtularunt Legati Apoſtolici, ut relegeretur Canon de Sede Conſtantinopolitanâ, ipſis abſentibus conſtitutus: quô recenſitô, cum omnium fermè Patrum ſubſcriptionibus; Lucentius Sedis Apoſtolicæ Legatus, Judices interpellans, dixit: *Primò Gloria veſtra perpendat, quâ circumventione cum Sanctis Epiſcopis geſtum ſit, ut non conſcriptis Canonibus, quorum mentionem fecerunt, ſubſcribere ſint coacti.* Ultimam illam vocem excidere paſſi non ſunt Patres. Unde conclamarunt: *Nemo coactus eſt.* Reſumpſit Lucentius: *Accedit ad cumulum, quòd trecentorum decem & octo Conſtitutionibus poſtpoſitis, centum quinquaginta, qui in Synodicis Canonibus non habentur, mentionem tantùm feciſſe noſcuntur, quæ dicunt ante octoginta propè annos conſtituta fuiſſe. Si ergo his temporibus hoc beneficio uſi ſunt, quid nunc requirunt? Si nunquam uſi ſunt, quare requirunt?*

Canon 28. Concilii Calchedonenſis Summo Pontifice conſenſu editus, abſentibus tamen Sedis Apoſtolicæ Legatis.

Aëtius Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Archidiaconus, Legatorum oppoſitiones eludere conatus, ipſos convenit, ut Synodo coram exponerent, an id accepiſſent in mandatis, quod tam acri pertinaciâ præſtabant. Legit Bonifacius hæc verba ex Diplomate Legationis: *Sanctorum quoque Patrum Conſtitutionem prolatam, nullâ patiamini temeritate violari, vel imminui, ſervantes omnibus modis perſonâ noſtra in vobis, quos vice noſtrâ tranſmiſimus, dignitatem: ac ſi qui fortè civitatum ſuarum ſplendore confiſi, aliquid ſibi tentaverint uſurpare, hoc, quâ dignum eſt, conſtantiâ retundatis.* Hæc ſcilicet Legatis ſuis præceperat S. Leo, ne Sedis Apoſtolicæ Majeſtatem ullatenus lædi, ne Canones ullatenus violari quorumdam ambitu paterentur.

Quia verò de Canonibus erat controverſia, juſſerunt Judices, ut Canones ab utraque parte proferrentur. Prolatus eſt à Paſchaſino Canon 6. Nicæni Concilii: ab Aëtio verò Canon 3. Concilii Conſtantinopolitani. Tum accurato examine diſquiſitum eſt, an Patres ad illius Canonis (ut Legati contendebant,) ſubſcriptionem coacti eſſent. Acclamaverunt univerſi: *Sponte ſubſcripſimus.*

Poſt hæc, Judices Illuſtriſſimi Canonem iterum recenſitum ſuâ firmarunt autoritate, Patribus acclamantibus: *Hæc juſta ſententia. Hæc omnes dicimus, hæc omnibus placent. Quæ conſtituta ſunt, valeant, omnia ordinatè decreta ſunt.* Reclamavit Lucentius Apoſtolicæ Sedis Legatus: *Sedes Apoſtolica*, inquit, *præcepit nobis præſentibus omnia fieri: & ideo quæcumque in præjudicium Canonum heſternâ die geſta ſunt nobis abſentibus, à Sublimitate veſtrâ petimus ut circumduci jubeatis: ſin aliàs, contradictio noſtra his Geſtis inhæreat, ut noverimus quid Apoſtolico, & totius Eccleſiæ præcipuo Epiſcopo referre debeamus: ut ipſe aut de Sedis ſuæ injuriâ, aut de Canonum everſione poſſit ferre Sententiam.*

Canonem 28. Concilii Calchedonenſis improbavit S. Leo, & è numero Canonum expunctus eſt à Græcis ipſis. Canones verò cæteros ejuſdem Concilii Sanctiſſimus Pontifex tacito ſaltem conſenſu approbavit, eoſque Eccleſia recepit univerſa. Sed de his fuſiùs in Diſſertationibus.

§. XVIII.

De Canonibus Concilii Calchedonenſis.

Synopſis Canonum Calchedonenſium.

CAnone I. Calchedonenſis Concilii, Canones in præcedentibus Synodo conſtituti confirmantur. Secundo, ſimoniacæ Ordinationes damnantur, & tam ordinans, quàm ordinatus, gradu & dignitate moventur, ſicut & mediatores, ſi ſint Clerici. Nam in Laïcos decernitur excommunicatio. Eædem pœnæ in illos ſtatuuntur, qui ad Eccleſiaſtica Beneficia, dignitates, aut Officia, datis aut acceptis pecuniis promovent, vel promoventur. Tertio Canone prohibetur Clericis alienarum poſſeſſionum conductio, & ſæcularium negotiorum procuratio. Excipitur cura neceſſaria pupillorum, cùm ſcilicet eam Leges imponunt; Rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio ab Epiſcopo concredita; Orphanorum denique & viduarum patrocinium, quarum cauſas à Viris Eccleſiaſticis procurari ac defendi, charitas interdum expoſcit. Canone 4. Monachi vagi coërcentur. Omnibus Monachis prohibetur, ne Monaſteria ædificent, vel Oratoria, abſque veniâ Epiſcopi Diœceſani: cui ſubjecti eſſe debent, & quietem diligere, & jejunio ac orationi tantùm intendere, manere in Monaſteriis in quibus ſæculo renuntiaverunt, nullis ſe negotiis ſive Sæcularibus, ſive Eccleſiaſticis immiſcere. Iiſdem ſub pœna excommunicationis vetat idem Canon, ne ſervos repugnantibus dominis recipiant. Epiſcopis denique Monaſteriorum providentiam & curam ſingularem commendat.

Diſciplina Monachis impoſita.

Canon 5. Canones in aliis Conciliis editos contra Epiſcoporum aut Clericorum ab una Civitate

Nemo ſine Titulo Clericus ordinatur.

in

Ordinationes abſolutæ. Quid Titulus ille?

in aliam migrationes, confirmat. Sextus Preſbyteros, Diaconos, vel quoſvis Clericos *abſolutè ordinari* prohibet, id eſt, ſine Titulo, aut Beneficio: quod eſt Eccleſia Civitatis, vel pagi; Martyrium, id eſt, Oratorium ubi Martyrum reliquiæ coluntur; aut Monaſterium: quibus addicti in perpetuum eſſe debent ad miniſteria ſacrorum Ordinum obeunda. Suſpendit verò Synodus à functionibus Ordinum eos qui *abſolutè*, id eſt, abſque titulo hujuſmodi fuerint ordinati. Hæc vetus diſciplina. Titulorum enim patrimonialium recentior eſt inſtitutio.

Canon 7. Concilii Calchedonenſis, Clericis & Monachis militiam, & dignitatum ſæcularium ſuſceptionem prohibet: tranſgreſſores hujus regulæ, niſi ad ſtatum redeant quem propter Deum primitus elegerunt, anathemate percellit. Octavus Canon Clericos Prochiis, id eſt, Mendicorum hoſpitiis; & Martyriis, id eſt, Oratoriis in quibus conditæ ſunt reliquiæ Martyrum; & Monaſteriis præfectos, aut pro iis locis ordinatos, Epiſcopis ſubjectos eſſe decernit, *Secundùm Sanctorum Patrum Traditiones.* Qui verò Epiſcopalis regiminis jugum excutere auſi fuerint, Canonicis pœnis plectendi decernuntur Clerici; Laici verò vel Monachi, à communione ſegregandi.

Lites Clericorum adversùs Conclericos ad tribunalia ſæcularia deferri, vetat Synodus Calchedonenſis.

Nonus Canon Clericis prohibet, ne lites quas adversùs Conclericos habent, ad tribunalia ſæcularia deferant: ſed hujuſmodi cauſas apud proprium Epiſcopum priùs ventilari decernit, vel apud ſelectos, ex Epiſcopi conſilio, ab utraque parte Judices. Clericorum verò cauſas adversùs Epiſcopos, in Synodis Provinciæ judicari: Epiſcoporum verò, vel Clericorum querelas adversùs Metropolitanos, vel ad Primatem Diœceſeos, vel ad Sedem Regiæ Urbis Conſtantinopolitanæ deferri. Hoc itaque Canone, ſicut & 17. Archiepiſcopo Conſtantinopolitano tribuit Calchedonenſis Synodus, ut de cauſis Eccleſiaſticis trium Diœceſeon, ſcilicet Ponti, Aſiæ, & Thraciæ judicaret, ſi ad illum priùs quàm ad Diœceſeos Exarchum deferrentur, ſi adversùs Metropolitanos motæ eſſent. *Quòd ſi*, inquit, *adversùs ejuſdem Provinciæ Metropolitanum Epiſcopus, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatem Diœceſeos, aut Sedem Regiæ Urbis Conſtantinopolitanæ.* Et hæc quidèm ſanciuntur Canone 9. Canone verò 17. hæc habentur: *Quod ſi quiſquam à ſuo Metropolitano læditur, ad Primatem Diœceſeos, aut apud ſanctam Conſtantinopolitanam Sedem judicetur, ſicut ſuperiùs dictum eſt.* Ad quem autem amborum deferrentur hujuſmodi cauſæ, in conquerentium arbitrio poſitum erat.

Pluralitas Beneficiorum.

Canon 10. Clericis, ſub gradus proprii periculo, prohibet, ne in duabus ſimul Eccleſiis conſcribantur; id eſt, ne plura Beneficia obtineant.

Penſiones cauſâ permutationis Beneficiorum.

Idem Canon 10. Calchedonenſis Concilii ſtatuit, ut qui tranſlatus eſt ex alia in aliam Eccleſiam, prioris Eccleſiæ, vel Martyriorum quæ ſub ea ſunt, aut Prochiorum, aut Xenodochiorum rebus in nullo communicet: id eſt, ne penſionem aliquam ex iis percipiat. Unde penſiones cauſa permutationis Beneficiorum à permutantibus retentas, cùm habent ex poſteriori Beneficio, vel ex patrimonio unde commodè vivant, huic repugnare Canoni evidens eſt, eóque cauponariam illam Beneficiorum permutationem etiam damnari: quamvis tranſlationem ſolam, non permutationem ſpectaſſe Calchedonenſes Patres videantur.

Canon 11. Pauperibus, cum peregrè proficiſcuntur, pacificas tantummodò, non commendatitias Epiſtolas dari decernit, quæ perſonis duntaxat honoratis tribuebantur. Ita verò decreverunt Patres, ne commendatio ſubſidia ab extraneis extorqueret; quos ſponte pauperibus ſubvenire conveniens eſt.

Canon 12. medetur abuſui qui apud quoſdam Epiſcopos invaluerat, qui ad Principes confugiebant & ut Metropoleos dignitatem Civitati ſuæ & Eccleſiæ impetrarent, & Pragmaticas ad Provinciæ diviſionem Sanctiones obtinebant. Id prohibet ſancta Synodus, & unicum uni Provinciæ Metropolitanum aſſignat.

Canon 13. Peregrinos Clericos in aliena Civitate, ſine commendatitiis proprii Epiſcopi Literis miniſtrare vetat. Canon 14. Nuptias tum minorum Clericorum, ſcilicet Lectorum, & Pſalmiſtarum, iis in Provinciis in quibus conjugium ipſis permiſſum eſt; ſive Laïcorum Fidelium, cum Paganis, Judæis, vel Hæreticis prohibet, niſi Fidei Orthodoxæ profeſſionem promittant. Canon 15. Diaconiſſam ante annum 40. & abſque maximo examine prohibet ordinari; convolantem ad nuptias poſt manûs impoſitionem, excommunicatione cum marito plectit. Canon 16. Sacris Virginibus, & Monachis nubere vetat, ſub anathemate. Canon 17. Litibus quæ inter Epiſcopos, ob Parochias ruſticanas moveri poſſunt, it obviam: illiſque ipſas adjudicat, qui eas, abſque vi, triginta annorum ſpatio obtinuerint, & rexerint. Canon 18. Clericos adversùs Epiſcopum, aut Clericos conjurantes, gradu movet. 19. Bis in anno Provincialia celebrari Concilia, ſecundùm Canones Nicænos, & Epiſcopos ad ea, abſque legitima excuſatione non convenientes, fraterno affectu corripi jubet.

Migratio ab una Eccleſia ad aliam Clericis prohibita.

Canon 20. Clericos ab una Eccleſia ad aliam migrantes coërcet, ipſoſque unà cum Epiſcopis qui ipſos ſuſceperint, privat communione. 21. Clericos, aut Laïcos, paſſim & ſine probatione ad accuſationem Epiſcoporum, aut Conclericorum recipi vetat.

Canon 22. Canones antiquos innovat contra Clericos, qui defuncti Epiſcopi bona diripiunt, eoſque à propriis gradibus excidere jubet. Peſſimam illam conſuetudinem, quâ Clerici, imò & Laïci, defunctorum Epiſcoporum bona occupabant, alia etiam poſt Calchedonenſe Concilia reſecarunt, ſcilicet Ilerdenſe, ſub Joanne II. Pontifice Maximo anno 524. Canone 16. Valentinum in Hiſpania, anno 524. Canone 2. Pontigonenſe anno 876. Canone 14. Troſleianum anno 909. Canone 14. Claromontanum anno 1095. Canone 1. Lateranenſe II. Oecumenicum, ſub Innocentio II. Canone 5.

Canon 23. Clericos, & Monachos, quibus nullum ab Epiſcopo ſuo commiſſum eſt negotium, ad Urbem Regiam venire prohibet ac in ea diutius immorari: alioqui à Defenſore Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ moneri primùm, deinde expelli decernit. 24. Monaſteria in Sæculares domos mutari vetat: qui id permiſerint, Canonum correptionibus obnoxios fore ſtatuit.

Bona Eccleſiæ per Oeconomos adminiſtranda.

Canon 25. Ordinationes Epiſcoporum ultra tres menſes à Metropolitanis differri prohibet; Eccleſiæ verò viduatæ reditus penes Oeconomum ejuſdem Eccleſiæ integros ſervari præcipit. 26. Sanxit ut recipiendis, & expendendis reditibus Eccleſiaſticis in unaquaque Diœceſi Oeconomus inſtitueretur, ne adversùs Epiſcopum oriri poſſet avaritiæ ſuſpicio. Edendo huic Canoni occaſionem dedit pax inter Ibam Edeſſenum Epiſcopum, & Clericos illius accuſatores facta in Synodo Berytenſi, opera Photii Tyriorum, & Euſtathii Berytenſium Epiſcopi. Inſimulabantur à Clericis Ibas, & Daniel Carrhorum Epiſcopus, ejus nepos, malæ adminiſtrationis, & diſſipationis bonorum Eccleſiaſticorum. Compoſitum negotium eſt eâ conditione, quam ſponte ſubiit Ibas, ut Eccleſiæ bona per Oeconomos in poſterum adminiſtrarentur. Sic namque in Synodo Berytenſi interlocuti ſunt Photius & Euſtathius: *De Eccleſiaſtico reditu, & ex quacumque cauſà acquiſitis ſanctiſſima Eccleſia, placuit religioſiſſimo*

ſiſſimo Epiſcopo Iba, ex propria voluntate promittere, quòd de cætero, ſecundùm formam Antiochenæ maximæ Civitatis, gubernarentur res per Oeconomos ex Clero ordinatos ab ejus Religioſitate.

Synodus verò Calchedonenſis omnium prima eligendi Oeconomi neceſſitatem Epiſcopis impoſuit. Licet enim antea in Eccleſia Antiochena Oeconomi eſſent, eos conſuetudo ſola pepererat, non inſtituerat Canon. Unde & ad ſolam conſuetudinem id refert Photii & Euſtathii in Synodo Berythenſi interlocutio. Theophilus Alexandrinus in Commonitorio, cap. 9. ſignificat, Eccleſiæ Alexandrinæ facultates, jam inde ante Concilii Calchedonenſis tempora, per Oeconomos fuiſſe adminiſtratas, qui ab univerſo Clero eligerentur: ait enim: *Totius Ordinis Sacerdotalis ſententiâ alius renuntietur Oeconomus, in quo Apollo quoque Epiſcopus conſenſit, ut bona Eccleſiaſtica, ut debent, inſumantur.*

Canon 27. Calchedonenſis Concilii, pœnam decernit in raptores mulierum, etiam ſub nomine conjugii, & in cooperantes atque conniventes: in Clericos quidem depoſitionis; in Laïcos verò excommunicationis.

Canon 28. de Privilegiis Sedis Conſtantinopolitanæ decernit, juſque Patriarchicum ipſi confirmat, aſſerens Regiæ Urbis Archiepiſcopo Metropolitanorum Ordinationes in Diœceſibus Pontica, Aſiana, & Thracicâ.

ARTICULUS XIV.

De rebus geſtis Patriarcharum Alexandrinorum, poſt Dioſcori depoſitionem.

§. I.

De Proterio Dioſcori ſucceſſore.

Dioſcoro Calchedone depoſito, Ægyptii Epiſcopi poſt Synodum Calchedonenſem Alexandriam redierunt, coactóque Clero, & Nobilibus civitatis, de eligendo Epiſcopo, ſecundùm Synodi, & Imperatoris mandata, ſtatuerunt. Verùm à civibus turbata eſt electio, *Volentibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur, Dioſcoro quippe vivente*, ut ait Liberatus *in Breviario.* Nefas enim putabant, Dioſcoro ſuperſtite alterum ipſi ſubrogari. In Proterium tamen omnium vota conſpirarunt, ipſumque non ægrè elegerunt Patriarcham, qui carus Dioſcoro: & ab ipſo Eccleſiæ Alexandrinæ Archipreſbyter creatus, quam & ipſi abſens commendaverat. Sed ordinato Proterio varias in factiones plebs Alexandrina rurſus ſciſſa eſt: alii quippe Dioſcorum petebant, adverſabantur Proterio: alii huic favebant, illum verò execrabantur. Inde ſeditio propè inſanabilis, de qua Evâgrius *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 5. Tot turbas inter multa pericula paſſus eſt Proterius, ita ut militari cuſtodiâ indigeret, ut ſe ab impetu plebis, quæ Dioſcori perditè amans erat, tueretur. Hæc ex Liberato *in Breviario cap.* 14. *&* 15. Proterii Ordinatio facta eſt anno 453. Statim atque conſecratus eſt, literas dedit ad S. Leonem ad quem ſcripſit & Marcianus Auguſtus ut rectam eſſe Proterii fidem teſtaretur. Literas detulit Neſtorius Phragoneos Epiſcopus. Proterio fidei integritatem S. Leo gratulatus eſt Epiſtola 103. quam edidit cum aliis P. Quenellius, cùm antea ſolum ejus fragmentum apud Bedam lib. *de Ratione temporum cap.* 42. haberetur. Sic incipit: *Lætificaverunt me literæ Dilectionis tuæ, quas frater & Coepiſcopus noſter Neſtorius pio adportavit officio. Oportebat enim ut ab Alexandrinæ Præſule Eccleſiæ talia Scripta ad Sedem Apoſtolicam mitterentur, quæ oſtenderent,* A *magiſterio beatiſſimi Petri Apoſtoli hoc ab initio per B. Marcum ejus Diſcipulum didiciſſe Ægyptios, quod conſtat credidiſſe Romanos.*

§. II.

Timotheus Ælurus molitur necem Proterio, & Alexandrinam Sedem invadit.

Rem geſtam ita narrat Liberatus cap. 15. *Breviarii.* Timotheus quidam cognomento Ælurus, & Petrus Moggus Diaconus, qui de Ordina- B tione fuerunt Dioſcori, ab Alexandrina Eccleſia ſe ſeparaverunt, nolentes communicare Proterio. Quos cùm Proterius Epiſcopus ad miniſterium proprium revocare non poſſet, utrumque damnavit. At illi auditâ morte Marciani Imperatoris, collectis turbis Hæreticorum qui Dioſcorum ſequebantur, ordinatô Epiſcopo Timotheo Æluro, veniunt Alexandriam, & ante triduum Paſchæ quo Cœna Domini celebratur, ab ipſis turbis concluditur in Eccleſia ſanctæ memoriæ Proterius, quò ſe timore contulerat. Ibique eadem die in Baptiſterio occiditur, laniatur, ejicitur, & funus ejus in- C cenditur, ſparguntur & cineres ejus in ventos. Ab iſto ergo Timotheo, duo Epiſcopi Alexandriæ cœperûnt eſſe: & dum Eccleſias tenuiſſent, ſolverunt eam, quam habebant, unitatem, expulſis ab eis plurimis Epiſcopis Orthodoxis, qui erant ſub Sede Evangeliſtæ S. Marci. Hæc Liberatus. Timotheus Ælurus, ex Monacho, Preſbyter erat Alexandrinus. Ab Epiſcopis duobus, ob hæreſim abdicatis à Sacerdotio, ordinatus eſt, ſcilicet ab Euſebio Peluſii, & Petro Majumæ. Tanta fuit Hæreticorum in Proterium rabies, ut ejus viſcera more ferarum vorarent. Lege Evagrium lib. 2. cap. 8. Id D contigit anno Chriſti 457.

Intereà mortuo Marciano, Leo ad Imperium evectus fuerat, vir zelo Fidei, & pietate, Deceſſori ſuo non impar. Ad eum Conſtantinopolim confugerunt Epiſcopi Catholici, & Alexandrini Clerici, Libellumque ſupplicem ipſi porrexerunt, quo obſecrabant ut in Proterii parricidas animadverteret, ac Timotheum Sedis Alexandrinæ invaſorem expelleret. Extat ſupplex eorum Libellus 3. p. Concilii Calchedonenſis cap. 22. & ex parte deſcribitur ab Evagrio. Hoc Libello conqueſti ſunt primò de impietate Timothei, qui Synodum Calchedonenſem in E anathemate palam confixerat. Secundò de ambitione, quâ Sedem Alexandrinam invaſerat. Tertiò de homicidio, quod necis Proterio inferendæ author fuiſſet. Quartò de perſecutione in Calchedonenſis Concilii & Proterii Defenſores motâ, quos anathemate percuſſerat, & Sacerdotii munus interdixerat. Quintò de S. Proterii nomine ex ſacris Dypticis expuncto, reſtitutóque in illis Dioſcori nomine, ac ſuo. Rogant proinde Leonem Auguſtum ut ſcribere dignetur ad Romanum Archiepiſcopum, cæteroſque Sedium præcipuarum Antiſtites, de Timothei Æluri facinoribus, ut ipſi renuntient quid SS. Patrum regulæ in hujuſmodi cri- F minum reos decreverint. Obſecrant ſecundò, ut Timotheum recedere jubeat ab Alexandrina Sede, cui tyrannicè præſidet. Tertiò, ut jubeat Epiſcopum canonicè eligi in locum Proterii. Quartò, ut decernat Synodi celebrationem, ſi opus ſit; non quidem pro causâ Fidei, de quâ non ambigunt, ſed propter nefaria Timothei facinora. Quintò, ut ab omnibus muniis Epiſcopalibus Timotheus prohibeatur. Sextò, ut ab ipſo honorum Alexandrinæ Eccleſiæ adminiſtratio ad Clerum ejuſdem urbis transferatur. Ultimò, ut Clericos à Timotheo expulſos in ſuas Eccleſias redire præcipiat.

Miſerunt etiam Hæretici Legatos Conſtantinopolim

polim ad Leonem Auguſtum, & Libellos ipſi obtulerunt: Nicænam Synodum & Epheſinam ſe recipere ſunt profeſſi, Latrocinium Epheſinum prædicarunt, Calchedonenſem repudiavere Synodum. Timotheum in Sede Alexandrina ab Imperatore petierunt confirmari, cujus ſtatum ſub ejus regimine pacificum eſſe mènoebantur. Extat eorum Libellus 3. p. Concilii Calchedonenſis, Num. 24.

Supplices utriuſque partis Libellos cùm legiſſet Imperator, ratus nimis eſſe grave ut prolixo itinere vexarentur Sacerdotes, de cogendo Concilio Oecumenico non cogitavit, ſed cauſam remiſit ad Anatolium, ut in Synodo ex Epiſcopis, qui in Urbe erant, collectâ, quid ſtatuendum de Timotheo, & de rebus Calchedone geſtis judicaret. Damnatus eſt eâ in Synodo Timotheus, vindicata eſt ab injuria Synodus Calchedonenſis. Tum Relatio ab orthodoxis Ægypti Epiſcopis Anatolio oblata eſt, quâ ipſum rogabant ut primarios Eccleſiæ Epiſcopos, ac præcipuè Romanum, de tumultibus & facinoribus Alexandrinorum Hæreticorum certiores faceret. Scripſit his de rebus ad S. Leonem Anatolius, ſcripſit etiam ad omnes Epiſcopos, qui Synodo Calchedonenſi interfuerant, ſive ad omnes Metropolitas Orientis, ad quos unà literas dedit Imperator, quibus juſſit ut ſuam de Ordinatione Timothei, & de Calchedonenſi Synodo ſententiam Scriptis ſignificarent. Reſcripſerunt illi, *Calchedonenſem Synodum uſque ad ſanguinem vindicandam, eo quod non alteram fidem teneret, quàm Nicæna Synodus conſtituit. Timotheum verò non ſolùm inter Epiſcopos non haberi: ſed etiam Chriſtiana appellatione privari:* ut refert Liberatus cap. 15. *Breviarii.* Epiſtolarum à Leone Auguſto ad omnes quaquaverſum Metropolitanos ſcriptarum exemplar inſeruit Evagrius *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 9. Scripſit etiam ad S. Simeonem Stylitem Imperator, ejuſque ſententiam cùm de Calchedonenſi Concilio, tum de Timotheo Æluro rogavit. Epiſtolæ verò Encyclicæ Epiſcoporum ad Leonem Auguſtum his de rebus datæ, quibus & Calchedonenſem Synodum ſe probare, & Timotheum à Sacerdotio alienum ſe decernere ſignificant, habentur 3. p. Concilii Calchedonenſis, à Numero 26. ad 40. Solus Amphilochius Epiſcopus Sidæ, Calchedonenſem Synodum improbavit, creationem Timothei nihilominus execratus, teſte Evagrio *lib.* 2. *cap.* 12. Exſcribit idem Author exemplar Epiſtolæ à S. Simeone Stylite ad Leonem Imperatorem directæ.

Non eſt annuendum Hæreticis ut retractentur quæ ab Oecumenica Synodo ſunt definita.

De Alexandrinæ Eccleſiæ deplorando ſtatu certior factus ab Anatolio S. Leo, plures ad Imperatorem literas dedit, quibus ipſum hortatus eſt, ne ea quæ in Synodo Calchedonenſi definita eſſent, retractari pateretur, aut novum Concilium celebrari, quod Hæretici poſtulabant. *Cùm ergo*, inquit, *univerſalis Eccleſia per illius principalis Petræ ædificationem facta ſit Petra, & primus Apoſtolorum Beatiſſimus Petrus voce Domini audierit: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: quis eſt, niſi aut Antichriſtus, aut diabolus, qui pulſare audeat inexpugnabilem firmitatem? Qui in malitiâ ſuâ inconvertibilis perſeverans, per vaſa iræ & ſuæ apta fallaciæ, falſo diligentiæ nomine, dum veritatem ſe mentitur inquirere, mendacia deſiderat ſeminare? Atque contemnenda & vitanda meritò ſibi incontinens furor, & impietas cæca præſcripſit, ut dum diabolico inſtinctu in ſanctam Alexandrinam ſævit Eccleſiam, quales eſſent qui Calchedonenſem Synodum retractari cupiunt, diſceretur. In quâ nullomodo accidere potuit, ut à nobis contra ſanctam Nicænam Synodum ſentiretur, quod Hæretici mentiuntur, qui ſe fidem Nicæni Concilii tenere confingunt*, &c. Hæc S. Leo Epiſtola 75. ſive 125. in editione P. Queneſlii. Ibidem Leonem Auguſtum adhortatur, ut Regia poteſtate, quæ ipſi ad Eccleſiæ præſidium collata eſt, fidem tueatur, Alexandrinæ Eccleſiæ pacem reſtituat, & ex ea expellat Timotheum invaſorem. *Cùm enim*, inquit, *Clementiam tuam Dominus tantâ Sacramenti ſui illuminatione ditaverit, debes incunctanter advertere, Regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam: ut auſus nefarios comprimendo, & quæ benè ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem his, quæ ſunt turbata, reſtituas; depellendo ſcilicet pervaſores juris alieni, & antiquæ fidei ſedem Alexandrinæ Eccleſiæ reformando*, &c.

Regia poteſtas non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium Chriſtianis Principibus collata.

Scripſit etiam his de rebus ad Anatolium S. Leo, laudans fidem Imperatoris, *Quæ ſolicitudinem penè ſuperabat Sacerdotum.* Hortatur ipſum ut apud Auguſtum pro comprimendis Hæreticis ſtrenuè agat, curetque ut Synodi Calchedonenſis Conſtitutiones inviolatæ permaneant, & pax Alexandrinæ Eccleſiæ reſtituatur, Timotheo pervaſore ab aliena ſede depulſo. Lætitiam quoque ſuam ſignificat, quòd quatuor dumtaxat Epiſcopi Timotheo & impietate Hæreſeos, & ſceleris latrocinio jungantur. Monet inſuper ut Epiſcopos Catholicos ex Ægypto profugos, omnibus humanitatis officiis proſequatur: ac Hæreticis novæ ſpem Synodi apud Imperatorem adimat. Denique graviter arguit Anatolium, quòd Atticum Preſbyterum contra Catholicam Fidem & Calchedonenſem Synodum paſſus ſit in Eccleſia diſputare: minaturque ſe pro ſua auctoritate acturum, niſi eum à communione abſcindat. Hæc habentur Epiſtola 126.

Diſplicuerunt Anatolio S. Leonis literæ, quòd ejus oſcitantiam in cauſa Attici arguerent. Attamen probavit eventus Atticum Eutychianum eſſe. Mittendo enim Scripta dubiæ Fidei & profeſſionis incertæ ad S. Leonem, confirmavit potiùs quàm diluit, quicquid de eo fama pertulerat. Eutychetem enim execrabatur, ſed ejus perfidiam disertè non damnabat. Utrumque autem ut ſincerè præſtaret, S. Leo poſtulabat, utque ſubſcriberet abſque fuco & tergiverſatione damnationi Eutychianæ Hæreſeos, & Eutychetis, & Calchedonenſis Synodi Definitioni. *Prædictus autem Atticus*, inquit, *ut ab omni ſuſpicione contraria liber appareat, quid in Eutyche anathematizet ac damnet, evidenter oſtendat, & in damnationem erroris expreſſi, remotâ omni dubitatione ſubſcribat: ita ut Calchedonenſis Synodi Definitionem de Fide, cui etiam Dilectio tua ſubſcribendo conſenſit, & quam Apoſtolicæ Sedis firmavit auctoritas, profiteatur ſe per omnia ſervaturum, adjectâ ſubſcriptione propriæ manûs*, &c. Quod ſi tam ſalubribus præceptis non pareat, ſententiæ à Synodo Calchedonenſi in Hæreticos latæ ipſum ſubdit. Iſta conſtant ex Epiſtola 128. S. Leonis.

Atticus dubiæ Fidei Preſbyter in damnationem Eutychetis verbis minimè ambiguis ſubſcribere debet.

Interea Leo Auguſtus, cui Synodum fruſtra peti ab Hæreticis viſum eſt, poſtquam in Synodo Calchedonenſi finita controverſia eſſet, quia, ut ipſe dixit, *Perfectio incrementum, & adjectionem plenitudo non recipit*, collationem, quam procraſtinandi animô petebant, non cenſebat denegandam. Ideò rogabat S. Leonem ut Epiſcopos mitteret ex Occidente, qui quaſdam quæſtiones elucidarent. Agnovit prudentiſſimus Pontifex aſtutiam Hæreticorum, Imperatorique reſpondit his verbis: *Evidenter agnoſcitis, quod magnis Hæreticorum audetur inſidiis; ut inter Eutychis Dioſcorique Diſcipulos, & eum quem Apoſtolica Sedes direxerit, diligentior, tanquam nihil ante fuerit definitum, Tractatus habeatur; & quod totius mundi Catholici Sacerdotes in ſancta Calchedonenſi Synodo probant, gaudentque firmatum, in injuriam etiam ſacratiſſimi Concilii Nicæni efficiatur infirmum.* Hæc habentur Epiſtola 78. S. Leonis, vel 132. in editione P. Queneſlii.

Ibidem Epiſcopos ſe miſſurum pollicetur, qui præſentiam ſuam ſuppleant, non ad pugnam cum Hæreticis inſtaurandam; ſemel enim definita Nicææ & Calchedone, retractanda non eſſe. *Prænoſcat*, inquit, *Pietas tua, hos quos ſpondeo dirigendos, non ad confligendum cum hoſtibus Fidei, nec ad certandum contra illos, à Sede Apoſtolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam, & apud Calchedonem, ſicut Deo placuit, definitis nullum audemus inire Tractatum, tanquam dubia, vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum Sanctum fixit authoritas.* Has literas dedit S. Leo anno 458. 9. Kal. Aprilis. A

Legatos non miſit Conſtantinopolim S. Leo, niſi poſt quinque menſes, quâ cauſâ eorum profectionem retardante, incertum. Hi fuere Geminianus & Domitianus Epiſcopi. Id conſtat ex Epiſtola 133. S. Leonis, quam ex MS. Codice Cardinalis Grimani, publici juris fecit P. Quenellius. Ejuſdem Legationis occaſione aliam Epiſtolam ad Imperatorem dedit Sanctiſſimus Pontifex 3. Kal. Septembris, quæ de Incarnationis Myſterio prolixiorem tractationem continet, & plurima diſertiſſimáque SS. Patrum teſtimonia ſubjecta habet, quibus Eurychiana Hæreſis jampridem in Eccleſia damnata oſtenditur. Denique rogat Auguſtum, *Ut paci Eccleſiarum Domini ſuâ Conſtitutione proſpicias, & in omnibus ſibi ſubditis Dei dona defendas, neque patiatur per invidiam diaboli miniſtros ipſius in cujuſquam ſævire perniciem.* B C

Literis S. Leonis, Legatorumque precibus permotus Imperator, Timotheum Ælurum Alexandria ejici juſſit, & alium, Synodi Calcbedonenſis Vindicem, ipſi ſubſtitui. Sacra Juſſio directa eſt ad Stylam Ducem, qui Timotheum Cherſonam relegavit, & arctâ cuſtodiâ ibi detineri curavit, ſi Liberato credimus: nam Gangrenam in civitatem amandatum Evagrius ſcribit lib. 2. cap. 11. Quâ de re gratulatoriam ad Leonem Auguſtum Epiſtolam dedit S. Leo, quâ ipſi primùm gratias egit de Timothei expulſione. Secundò, obſecravit ut Catholicum Alexandriæ Epiſcopum ordinari curaret. Tertiò, quia Timotheus Ælurus obtinuerat ut Conſtantinopolim veniret, Hæreſim ejuraturus, & Fidei profeſſionem editurus, hortatur ne ipſum Alexandriam regredi permittat, *Etiamſi in profeſſione Fidei nihil negligat, nihil fallat*: Quia etiamſi Fidei integritas poſſet in ipſo qualibet conditione reſtitui, nequaquam tamen quæ ſceleſtè cruentéque commiſſa ſunt, poſſunt probabilium verborum proteſtationibus aboleri: *Quia in Pontifice Dei, & maximè in tanta Eccleſia Sacerdote, non ſufficit ſonus linguæ & ſermo labiorum, & nihil prodeſt ſi Deus voce prædicatur, & mens in impietate convincitur.* Hæc habentur ex Epiſtola 99. S. Leonis, vel 137. in editione Quenellii, datâ ad Leonem Auguſtum 15. Kal. Jul. anno Chriſti 460. Scripſit etiam Sanctus Pontifex ad Gennadium, qui defuncto Anatolio in Sede Conſtantinopolitanâ ſucceſſerat, ut Timotheum Conſtantinopolim, nonnullis hoc Fidei adverſariis agentibus, venire permiſſum, Alexandrinæ Sedi reſtitui impediret, eâ quâ pollebat apud Principem auctoritate. *Cùm illi*, inquit, *etiamſi Catholicus probaretur, hoc vehementer obſiſtat, quòd, vivente Epiſcopo, tantæ Sedis invaſor eſt & autor apparuit inauditæ crudelitatis admiſſæ.* Cavere etiam jubet Gennadium, *Ne cum tam nefario homine ſermo aliquis privatim vel publicè miſceatur, néve ſub ſpecie correctionis ejus, quorumdam Conventui præbeatur occaſio.* Hortatur denique ut obtineat *Alexandrinis Catholicum, ex Clero ſuo, Epiſcopum, ſecundum morem veterem, per Orthodoxos Epiſcopos conſecrari.* Data eſt hæc Epiſtola 15. Kalend. Julii ejuſdem anni 460. & eſt inter Leoninas 100. ſive 138. in editione P. Quenellii. D E F

§. III.

De Timotheo Salophaciolo, & ſecundâ Sedis Alexandrinæ ab Æluro invaſione.

Electus eſt, pulsô Timotheô Æluro, Timotheus alter, cognomento Salophaciolus, id eſt, albus, & in Alexandrinâ Sede collocatus ab Ægypti Epiſcopis. Ut primùm ordinatus eſt, ad S. Leonem literas de Ordinatione ſuâ per Danielem Preſbyterum, & Timotheum Diaconum dedit. Ad ipſum viciſſim ſcripſit S. Leo, ſuámque illi gratulatus electionem eſt, Epiſtola 101. ſive 139. in editione P. Quenellii. Timotheus ille pacificè Alexandrinam rexit Eccleſiam, quandiu Leo Auguſtus imperavit, imò & ſub Imperio Zenonis, donec Baſiliſcus arriperet Tyrannidem, Zenone in Iſauriam fugiente. Ita ſcribit Liberatus cap. 16. Breviarii. Verùm anno Chriſti 416. Zenonis Imperatoris III. Timotheus Ælurus Sedem Alexandrinam rurſus invaſit, Catholicô Antiſtite expulsô; & Conſtantinopolim ſe contulit ad Zenonem Auguſtum, quaſi injuriam ipſe paſſus eſſet, non intuliſſet. Fuit in eo comprimendo ſegnior Imperator, nimiáque humanitate paſſus ipſum eſt: quamvis eum non revocaverit ab exilio, ut ſcripſit Baronius. Ejus Baronius emendatur. enim revocationem Baſiliſco Tyranno tribuunt Liberatus cap. 16. Evagrius lib. 3. & Theodorus Lector, lib. 1.

De nefariis Timothei auſibus monitus à Preſbyteris & Monachis Conſtantinopolitanis Simplicius Romanus Pontifex, ad Zenonem Auguſtum literas dedit, quibus primò ſe mirari teſtatur, quod tanta facinora ſub Imperatoris Catholici oculis impius Timotheus perpetraverit, & Alexandrinâ Sede iterum uſurpatâ, Conſtantinopolim venire ſit permiſſus, ibique quaſi triumphantis pompâ exceptus ſit à fautoribus ſuis, qui eum debitis ſoli Chriſto vocibus proſecuti ſunt: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Secundò Zenonem monet, ut Epiſtolas S. Leonis ad Marcianum, ad Leonem Auguſtum, ad Concilii Calchedonenſis Patres legat, quibus ita planè ac dilucidè Sacramentum Dominicæ Incarnationis expoſuit, ut non modò Catholicus, ſed nec Chriſtianus quidem valeat nuncupari, qui illis refragetur. Tertiò obſecrat, ne retractari patiatur quæ de Fide conſtituta ſunt: *Quia, quod Apoſtolicis manibus, cum Eccleſiæ univerſalis aſſenſu, acie meruit Evangelicæ falcis abſcindi, vigorem ſumere non poteſt renaſcendi.* Quartò rogat, ut Eccleſiam Alexandrinam ab incubatione cruentiſſimi prædonis Timothei Æluri liberet, & Catholico reſtituat Antiſtiti, ſcilicet Timotheo Salophaciolo.

Scripſit etiam ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qui Gennadio ſucceſſerat, Simplicius, eúmque Legationis Apoſtolicæ munere ornavit, ut apud Imperatorem Fidei negotium, Timothei Æluri expulſionem, & Catholici reſtitutionem Antiſtitis in Sedem Alexandrinam curaret, potiſſimúmque ipſum deterreret à cogenda Synodo, quam Hæretici poſtulabant. Luculenta ſunt quæ ſcribit hoc de poſtremo capite: *Hortor ergo, Frater chariſſime, ut modis omnibus facienda Synodi, perverſorum conatibus reſiſtatur; quæ non aliàs ſemper indicta eſt, niſi cùm aliquid in pravis ſenſibus novum, aut in aſſertione dogmatum emerſit ambiguum: ut in commune tractantibus, ſi qua eſſet obſcuritas, Sacerdotalis deliberationis illuminaret auctoritas: ſicut primùm Arii, ac deinde Neſtorii, poſtremùm Dioſcori atque Eutycheris fieri coegit impietas. Et, quod miſericordia Chriſti Dei Salvatoris noſtri*

avertat

avertat, intimandum eſt abominabile eſſe, contra ſententias totius orbis Domini Sacerdotum, & Principum utriuſque Rectorum, damnatos reos reſtituere, reduci exules, relegatos in cauſſa nefariæ conjurationis abſolvi. Scripſit idem Pontifex ad Clericos & Archimandritas Conſtantinopolitanos, eiſque conſtantiam in Fide gratulatus eſt, & quòd Timotheum Ælurum ad communionem non admiſiſſent. (Epiſt. 7.) Alexandrinam Eccleſiam infeſtavit nefarius ille Invaſor ſecunda hac vice, biennii ſpatiô, ex quo ſcilicet Baſiliſcus Imperium uſurpavit, donec à Zenone redactus eſt in ordinem. Cùm enim Zeno recuperatô Imperiô omnia Baſiliſci Acta lege latâ reſcidiſſet, & in Calchedonenſis Concilii defenſionem evaſiſſet adversâ fortunâ propenſior, Timotheus Ælurus rebus ſuis deſperatis, mortem ſibi venenô conſcivit anno 478. (ex Liberato, cap. 16. Breviarii.) (Epiſt. 8.) Inter hæc Simplicius Pontifex recuperatum Imperium gratulatus eſt Zenoni, ipſúmque hortatus eſt ut Timotheum Salophaciolum Alexandrinæ Sedi reſtitueret, ac Synodi Calchedonenſis, Sanctique Leonis Decreta intemerata manere juberet, *Quia nullo modo retractari poteſt, quod illorum Definitione ſopitum eſt*: & ſuſcipi debet, *Quod cum egregiis orthodoxiſque Pontificibus univerſalis Eccleſia decrevit aſſenſus.*

§. IV.

De Petro Moggo.

EXtinctô Timotheo Æluro, ordinaverunt ſibi Hæretici Epiſcopum Petrum Moggum, antea Archidiaconum. Quod cùm ad Zenonem Imperatorem relatum eſſet, ſcripſit Anthemio Auguſtali, ut Petrum invaſorem Alexandrinæ Sedis ejiceret, Timotheum verò Salophaciolum legitimum Pontificem tunc in Canopo Caſtello degentem, Sedi reſtitueret, ac in Petri Promotores ut in Reipublicæ perturbatores ageret. Zenonis Edictum executioni impigrè mandavit Anthemius. De his Liberatus cap. 16. Breviarii. His de rebus Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus Romanum Pontificem Simplicium certiorem fecit, datâ ad ipſum Epiſtola, quæ extat inter Epiſtolas Simplicii. In ea de Petro Moggo ita ſcribit: *Petrum quoque qui ab Alexandria more ſimiliter procella ſurrexerat, diſſipavit* (Chriſtus) *utque in æternam fugam Sancto Spiritu flante converſus, unum & ipſum de his qui olim fuerant damnati.... Qui Petrus noctis exiſtens filius, & operum diei lucentium alienus apparens, omninò tenebras ad Latrocinium peragendum congruas, earum cooperator inveniens, media nocte, adhuc jacente cadavere illius, qui Paternos Canones ſubverterat, inſepultô, ſubrepſit in Sedem, unò & ſolò præſente, & eo qui conſors illius inſiſtebat inſaniæ: ita ut propter hoc majoribus ſuppliciis ſubderetur: nec, quod ſperabat, effectum eſt. Sed ille quidem de ſe ex parte vel minima judicans, nuſquam penitus omnino comparuit. Timotheus autem Paternorum Canonum Cuſtos.... Poteſtati propriæ reſtitutus à Chriſto, propriæ Sedis honore lætatur.*

Gratulatorias Literas cùm ad Acacium, tum ad Zenonem Auguſtum dedit Simplicius, quibus etiam ipſum rogabat, ut Petrum Moggum, Alexandriæ adhuc latentem, procul relegari juberet, ne aliquos modicæ Fidei inficeret, ac ad ſuam traduceret impietatem. (*Epiſt. 9. & 10.*)

§. V.

De electione Joannis Talaia, & reſtitutione Petri Moggi.

ANno 482. Timotheus Salophaciolus poſt 23. Sedis annos, & 6. menſes, è vita migravit. Dum viveret nimiæ manſuetudinis erga Hæreticos accuſatus eſt: ab ipſo extorſerunt, ut Dioſcori nomen ad altare inter Catholicos Pontifices recitaret. Quâ de ignaviâ veniam petiit à Simplicio Romano Pontifice. (Ex Epiſt. 11. Simplicii ad Acacium, & ex Liberato cap. 16. Breviarii.)

Defunctô Timotheo, à Catholicis Ægypti Epiſcopis, Clericis etiam & Monachis Alexandrinis ſuffragantibus, electus & ordinatus eſt Joannes Talaia Preſbyter & Oeconomus Eccleſiæ Alexandrinæ: ſed huic Zeno Imperator adverſatus eſt, impulſu Acacii illi ſuccenſentis, quòd Synodicas ad ipſum Literas de Ordinatione ſua non direxiſſet. Mos erat ſcilicet, ut majoris cujuſque Sedis, etiam Apoſtolicæ, Antiſtites, ubi primùm ordinati eſſent, ex ſuæ Ordinationis Synodo ad cæteros Patriarchas Literas darent, quæ erat communionis teſſera. Datæ ſunt verò à Joanne Talaia ad Simplicium Romanum Pontificem per Iſidorum Preſbyterum, & Petrum Diaconum: datæ pariter ad Calendionem Antiochenum Patriarcham per Magiſtrianum Ello: nullæ, aut præ negligentiâ, aut conſiliô, ad Acacium miſſæ ſunt: quod ipſe contemptui vertens, concitavit turbas, quæ totam Eccleſiam miſerè vexarunt. Alterum exturbandi ab Epiſcopatu Joannis prætextum arripuit Acacius: quòd nempe, vivente Timotheo Catholico, ſeceſſum ex Eccleſia meditatus eſſet, eique ſuſcipiendi in Dypthchis Eccleſiæ Dioſcori author fuiſſet. Ita Liberatus cap. 17. Breviarii. Ubi & alteram addit rationem cur eum Epiſcopatu indignum Acacius, & Petri Moggi fautores Zenoni Imperatori ſuggererent, quòd ſcilicet juraſſet antea nunquam ſe Alexandrinam Sedem conſcenſurum, & nunc violati jurisjurandi reus eſſet. Addit Evagrius ex Zacharia Rhetore, Joannem non ſolùm contemptô jurejurandô, quo ſe apud Principem obſtrinxerat, verùm etiam datâ pecuniâ, Epiſcopum Alexandriæ conſtitutum. (Lib. 3. c. 12.) Has ob cauſas, Imperatoris mandatô, Alexandriâ ejectus eſt. Suggerente verò Acacio, Petrum Moggum plebi Alexandrinæ gratiſſimum, & partes obſtinatè diviſas ad unitatem facilè revocaturum, Imperator Sacra Juſſione ad Apollonium Auguſtalem & Pergamium Ducem directâ, Petrum Moggum in Sedem Alexandrinam revocavit, certis conditionibus, ut nempe ipſius Zenonis Henotico jam edito ad conciliandam, ut videbatur, pacem, ſubſcriberet: Secundò, ut Proterianos, id eſt, eos qui in S. Proterii communione manſerant, nec adhæſerant unquam Timotheo Æluro, in communionem ſuam ſuſciperet: Tertiò, ut Synodicas ad Simplicium Romanum, ad Acacium Conſtantinopolitanum, & ad cæteros Archiepiſcopos Literas deſtinaret. Conditiones implevit Petrus Moggus. (Ex Liberato cap. 17. Breviarii, & ex Evagrio lib. 3. cap. 12. & 13.)

Nec verò Petrum Moggum in communionem, ac in Sedem Alexandrinam reſtitui curavit Acacius, niſi ubi duas in Chriſto naturas confeſſus eſt, & Synodum Calchedonenſem ſuſcepit, ut conſtat ex Epiſtola Zenonis Auguſti ad Felicem Pontificem Maximum, cujus verba refert Evagrius lib. 3. Hiſtoriæ cap. 20. & ex Epiſtola Petri Moggi ad Acacium, quam refert idem Evagrius cap. 17. ejuſdem libri; & ex Liberato cap. 17. Breviarii.

De Alexandrinæ Eccleſiæ miſerrimo ſtatu certior factus Simplicius Romanus Pontifex, ad Aca-

cum Literas dedit, quibus ſuam de Catholici Epiſcopi in Alexandrina Eccleſia electione & Ordinatione lætitiam turbatam mox fuiſſe ſignificat Imperatoris Literis, denuntiantibus Joannem Talaia, tanquam perjurii reum, Sacerdotiò indignum eſſe: tanti ponderc teſtimonii motum ſe ſuſpendiſſe ipſius confirmationem, id eſt, Literas ad eum tanquam ad Epiſcopum non ſcripſiſſe: ſed vehementi ſe fuiſſe ſtupore perculſum, quòd Petrum Moggum Hæreticorum ſocium & Principem ad illius Eccleſiæ regimen provexiſſet Imperator. Communioni reſtitui non poſſe Petrum Moggum hæreſeos convictum, quantumvis rectam Fidem profiteri videatur, niſi ſecundùm Eccleſiaſticas Regulas ſatisfaciat, ac proinde Pœnitentiam agat ſolemni ritu, non verò ad Sacerdotalis dignitatis faſtigium aſcendat. Reſtitutionem Petri Moggi in everſionem Synodi Calchedonenſis, & in Fidelium perniciem cedere. Tantò periculoſiorem eſſe, quòd ab iis ipſis poſtuletur Epiſcopus, cum quibus ôlim à communione ſegregatus eſt: evidenſque eſſe ipſos non rectam Fidem velle, ſed nefarii dogmatis impunè propagandi quærere poteſtatem. Legatur Epiſtola Simplicii 17.

Anno Chriſti 483. Joannes Talaia Sede Alexandrina pulſus, Simplicium Romanum Pontificem appellavit, ab eoque obtinuit ut in ſui gratiam ſcriberet ad Acacium Conſtantinopolitanum, quod lubentiſſimè præſtitit Simplicius; ſed incaſſum: nam Acacii in defendenda Petri Moggi Ordinatione pervicaciam vincere non potuit. (Ex Liberato cap. 18. Breviarii.) Interim defuncto Simplicio, Felix in Romana Sede ſucceſſit eodem anno 483. qui Joanni Talaiæ Nolanum Epiſcopatum contulit, in quo, poſt multos annos, in pace defunctus eſt. (Ex Liberato) Sub Felicis Pontificatu, Petrus Moggus, qui ſe Calchedonenſem Synodum & Epiſtolam S. Leonis ſuſcipere ac venerari antea profeſſus fuerat, datis ad Simplicium & Acacium Literis, utramque anathemate confixit, Joannis Epiſcopi Magileos, & Archimandritarum inferioris Ægypti, qui Calchedonenſis Concilii hoſtes erant infenſiſſimi, conjuratione actus in præceps. (Ex Liberato.) Graviſſimam in Catholicos Sacerdotes perſecutionem movit Moggus, Acacii, cujus ſemper communione gaviſus eſt, patrocinio. Acacium ſcilicet fallebat, dum apud ipſum mentiebatur ſe Synodum Calchedonenſem recipere: Alexandrinis Dioſcori fautoribus talem ſe exhibebat, qualis intus erat, Synodi ſcilicet Calchedonenſis hoſtem infenſiſſimum. (Ex Liberato c. 18. & ex Evagrio lib. 3. c. 22.) Mortuus eſt vaferrimus homo anno 490.

§. VI.

De Petri Moggi Succeſſoribus Patriarchis Alexandrinis Schiſmaticis.

PEtro Moggo ſucceſſit Athanaſius, vir ejuſdem furfuris, Henotici Zenonis & ipſe propugnator: qui Petri Moggi nomen ſacris Dypticbis adſcripſit: quô factô, plebis Alexandrinæ Catholicæ graviter offendit animos. Defuncto Athanaſio ſucceſſit Joannes Mela, eadem Hæreſeos & Schiſmatis fuligine maculatus, anno 497. Melæ ſucceſſit Joannes Machiota, qui Zenonis quidem Henoticon, non autem Calchedonenſem Synodum ſuſcepit, nec Epiſtolam S. Leonis. Cæteris Patriarchis Orientalibus Communione conjunctus non fuit, quia Henotico deeſſe contendebat anathema Synodi Calchedonenſis, ut veræ Fidei & unitatis teſſera haberi poſſet. Joanne Machiota è vivis ſublato, ordinatus eſt Dioſcorus Junior anno 516. quô defunctô, ſubſtitutus eſt in ejus locum Timotheus pariter Hæreticus, anno 519. Ipſius temporibus natæ ſunt Phantaſiaſtarum, & Corrupticolarum hæreſes: de quibus agemus Sæculo ſequenti. Mortuo Timotheo, Sedem Alexandrinam, Theodoræ Auguſtæ favore, conſcendit Theodoſius: Populi verò & Monachorum factione Gaianus. Foverunt illi Schiſma Phantaſiaſtarum & Corrupticolarum, ſuaque partibus nomina indiderunt, *Gaianitarum & Theodoſianorum.* Sed de his aliàs.

ARTICULUS QUINTUS-DECIMUS.

De Synodi Calchedonenſis hoſtibus.

§. I.

Monachi Alexandrini, Synodi Calchedonenſis hoſtes.

COntra Synodum Calchedonenſem vexillum erexerunt Monachi Alexandrini, pro ſuo in Dioſcorum ſtudio. Hos blandioribus verbis Marcianus Imperator ad officium revocare tentavit, datis ad eos Literis per Joannem Decurionem, ad compeſcendos tumultus eò miſſum. Inculcavit illud in primis, in Synodo Calchedonenſi nihil penitus innovatum circa Fidem Apoſtolicam; ſed omnia ſecundùm Nicænæ Fidei regulam, & Alexandrinorum Epiſcoporum Sententiam, Athanaſii, Theophili, atque Cyrilli, eſſe decreta: adeò ut propriis Doctoribus adverſarentur, ſi Calchedonenſi Concilio repugnarent. Ad finem verò Epiſtolæ, ipſos ad veritatis Catholicæ profeſſionem graviter hortatur his verbis: *Hæc igitur & nunc cognoſcentes, ſi qui forſitan eſtis adhuc falſitate decepti, ad veritatem recurrere feſtinate, nefandis voſmetipſos, & Canonibus contrariis Collectionibus* (id eſt Coovenoculis) *abſtinentes; ne ſuper hoc quòd animas veſtras perditis, etiam legali caſtigationi ſubdamini. Unite verò vos omnes Sanctiſſimæ & Catholicæ Orthodoxorum Eccleſiæ, quæ una eſt, ſicut & venerabiles definitiones Patrum nos docent.* Data fuit hæc Epiſtola anno 452. extat 3. p. Concilii Calchedonenſis, Num. 8.

§. II.

De Tumultu Monachorum Palæſtinæ adverſùs Synodum Calchedonenſem.

PRoſcriptâ in Concilio Calchedonenſi Hæreſi Eutychianâ, Theodoſius quidam Palæſtinæ Monachus, qui Calchedonem venerat Eutychianæ factionis promovendæ ſtudiô, indignè ferens Archimandritam, cui devinctiſſimus erat, condemnatum, turbulentas Monachorum Palæſtinorum mentes adverſùs Sanctam Synodum excitavit, Fidem in in eâ peſſumdatam effutiens. In Juvenalem Jeroſolymitanum Epiſcopum væſana hominum factio exarſit, mortemque ipſi minitata eſt, ni Fidem Calchedone conditam ejuraret. Juvenali, cæteriſque Catholicis Epiſcopis depoſitis; Theodoſium, alioſque ſuæ factionis homines, in eorum Sedes intruſerunt, & inſtar ferocium helluarum graſſati ſunt in omnes, qui anathema dicere in Synodum Calchedonenſem renuerent. Animos ipſis addidit Eudoxiæ, Theodoſii Junioris uxoris, quæ tum Jeroſolymis degebat, gratia & auctoritas. De his Marcianus Imperator in Epiſtola ad Monachos Alexandrinos. Theodoſius ille Acephalis originem dedit, qui Eutychetem quidem anathemate damnabant, Concilium verò Calchedonenſe, & duarum naturarum profeſſionem execrabantur. Iſtud patet ex Epiſtola Marciani Auguſti ad Palæſtinæ Monachos datâ. *Noſtra, inquit, Pietas admiratur, quâ causâ Eutychem quidem*

quidem anathematizatis, benè in hac parte facientes: Theodoſio verò qui projecta audaciæ eſt, vos ipſos contradidiſtis, ſapienti ea quæ ſunt Eutychis. In eadem Epiſtola rudibus Monachis Fidem Synodi Calchedonenſis exponit ſapientiſſimus Imperator, oſtenditque ipſos abſque cauſa offendi vocabulo duarum naturarum; non debere ipſos Definitionem Fidei Calchedone editam ad examen vocare, cùm ſubtilitatem quæſtionis, quæ definita eſt, intelligere nequeant; Catholicos naturæ nomine ſignificare veritatem, Apoſtolo præeunte, qui Cap. 4. Epiſtolæ ad Galatas, ſcribit: *Sed tunc quidem neſcientes Deum, iis, qui natura non ſunt Dii, ſerviſtis:* inanem eſſe & cavillatoriam eorum objectionem, quòd in Symbolo Nicæno de duabus naturis nihil ſcriptum ſit: quia nulla tunc ea de re quæſtio movebatur. Diluit deinde eorum calumnias in Synodum Calchedonenſem: Falſiſſimum eſſe ait, quòd ipſi in vulgus ſpargebant, conſtitutum eſſe à Synodo ut duo filii, & duo Chriſti dicerentur. Imò ipſam Conciliis Nicæno & Epheſino, & SS. Patribus penitus conſentire. Denique ſignificat Marcianus, nolle ſe cujuſquam animis vim inferre, & conſenſum vel ſubſcriptionem extorquere ab invitis, ſed manſuetudine diſſidentes ad Fidem & unitatem Eccleſiæ velle ſe revocare. *Noſtra*, inquit, *Clementia nulli penitus neceſſitatem præcepit imponi, quatenus aut ſubſcriberet, aut conſentiret invitus. Non enim terrore aut violentiâ aliquos volumus ad viam trahere veritatis.*

Ad eoſdem Monachos ejuſdem argumenti Epiſtolam ſcripſit Pulcheria Auguſta, ut eos ad Fidem & officium revocaret. Extat 3. p. Concilii Calchedonenſis, Num. 14. Dederant primò ad ipſam Literas ut eam ſuas in partes adducerent, quemadmodum Eudoxiam pertraxerant: ſed irritus fuit ipſorum conatus. Hæreſi namque contraria, conſona Fidei reſcripſit Imperatrix. Cùm porrò metueret illa, ne Theodoſius Jeroſolymitanæ Sedis invaſor, & Sanctæ Synodi hoſtis, ſacras Virgines Jeroſolymis degentes ſuis fallaciis circumveniret, & à Fidei veritate, nec-non à debitâ Sancto Concilio reverentiâ & obedientiâ abduceret, ſcripſit ad Baſſam earum Præfectam ſeu Abbatiſſam, Fidèique Profeſſionem ad illam direxit, Sanctimonialibus ſuæ curæ ſubditis exponendam. Extat illa Epiſtola 3. p. Concilii Calchedonenſis, Num. 13.

Imperatrix Fidei Profeſſionem mittit ad Baſſam, Parthenonis Hieroſolymitani Abbatiſſam, quam ſuis Monialibus exponeret, ne ab Hæreticis deciperentur.

Marciano & Pulcheriæ ſtudium Fidei, & compreſſam perduellium Monachorum audaciam atque contumaciam gratulatus eſt S. Leo, cùm rerum in Palæſtina geſtarum ſeriem à Juliano Coënſi accepiſſet. Ita quippe ſcripſit ad Marcianum Epiſtola 59. ſive 89. in Editione Quenellii: *Quamvis autem de præclaro Fidei veſtræ opere nihil veſtra Pietas indicarit, mihi tamen per veneratorem ſpecialiter veſtrum, fratrem meum Julianum Epiſcopum innotuiſſe ſignifico: quàm piò dignati fueritis reſponsò imperitorum Monachorum animos cohibere pariter & docere: ut ſi illos non penitus deſeruit divina miſericordia, ſentiant ſe & didiciſſe quod credant, & agnoviſſe quod timeant.* Ad Pulcheriam verò Auguſtam ea de re ſcribit his verbis: *De vigore autem Fidei veſtræ, quò indeſinenter Domino ſacrificium laudis offertis, quantas Deo gratias agam, enarrare non valeo: quoniam Principibus temporis noſtri non ſolùm Potentiam Regiam, ſed etiam Sacerdotalem cognoſcimus ineſſe Doctrinam. Indicante enim fratre meo Juliano Epiſcopo, pervenerunt ad nos in exemplaribus præceptionum veſtrarum ſaluberrimæ Sanctiones, quibus inſanam imperitiam Monachorum dignati eſtis parcendo plectere, & docendo punire: ut, ſi eos ad Pœnitentiam miſeratio divina converterit, multis lachrymis & à nefandis cædibus, & ab Hæreticorum blaſphemiis diluantur.* Scripſit etiam ad Eudoxiam Auguſtam S. Leo, non increpatorias Literas, ne ejus animum exulceraret; ſed blandas, ut demulceret. Nempe ipſam obſecrabat ut ſuos conatus adjuvaret in cauſâ Fidei, in quâ quorumdam Monachorum in Palæſtina fuerant corda turbata, ut Hæreticæ perverſitati omnis fiducia ſubtraheretur. Legatur Epiſtola S. Leonis 66. ſive 96. in editione Quenellii. Scripſit denique Sanctiſſimus Pontifex ad infœlices illos Monachos amantiſſimas Literas, quibus ipſorum errores non tribuit pertinaciæ, aut hæretico animo, ſed ipſorum offenſioni ex Epiſtola ad Flavianum ſuâ, quam legerant, non genuinam & ſinceram, ſed ab Hæreticis interpolatam. *Solicitudinis meæ*, inquit, *quam univerſali Eccleſiæ, omnibuſque ejus filiis debeo, multorum relatione patefactum eſt, Dilectionis veſtræ animis quiddam offenſionis illatum, dum aut imperiti (ut apparet) Interpretes, aut maligni, quædam vos aliter intelligere, quàm à me ſunt prædicta, fecerunt, non valentes in Græcum eloquium aptè & propriè Latina transferre, cùm in rebus ſubtilibus, & difficilibus explicandis, vix ſibi etiam in ſuâ linguâ Diſputator quiſque ſufficiat. Quod tamen apud me eo proficit, ut dum ea quæ Catholica Fides reſpuit, improbatis, intelligamus vos veris amiciores eſſe, quàm falſis; & id meritò refutare, quod ex antiqua inſtitutione Doctrinæ etiam ipſe deteſtor*, &c. Legenda eſt Epiſtola S. Leonis 83. ſive 97. in editione Quenellii, ad Monachos Palæſtinos data, quæ perperam in vulgatis editionibus ad Epiſcopos Palæſtinos inſcribitur. Nulla enim Hiſtoriæ monimenta Palæſtinos Antiſtites Eutychiana Hæreſi fuiſſe maculatos teſtantur, aut ea perpetraſſe facinora, propter quæ illos, ad quos ſcribit, increpat S. Leo. Evidens autem eſt ipſum cum Monachis agere, qui Caroſo & Dorotheo, nec-non & Theodoſio ducibus, adversùs Calchedonenſem Synodum palam dimicabant: *Exagitando* (ut ipſe ſcribit) *ſeditionibus Civitates, conturbando Eccleſias, nec ſolùm injurias, ſed etiam cædes Presbyteris atque Epiſcopis inferendo: ut præ furore & ſævitia, propoſiti ſui & profeſſionis eſſent immemores.* Dubium autem non eſt quin per hæc verba propoſitum & profeſſionem Monaſticam intelligat, eoſdemque illos alloquatur, de quibus ſcripſit ad Eudoxiam, & ad Julianum Coenſem, nec-non ad Marcianum & Pulcheriam, quibus de Palæſtinis Monachis converſis gratias agit. Data eſt hæc Epiſtola anno Domini 453.

Obſervandum eſt, Marcianum Imperatorem contumaces illos Monachos non ſolùm manſuetudine mitigare conatum fuiſſe, verùm etiam coërcuiſſe imperio, datis Dorotheo Palæſtinæ Præfecto mandatis, ut Theodoſium factionis authorem & ſeditionis facem in vincula conjiceret, cæteros omnibus modis reprimeret. Et ſanè coërcendos Regiâ Poteſtate Hæreticos & perturbatores Eccleſiæ, S. Leo ſentiebat, ad Julianum Coënſem de Palæſtinæ Monachis ita ſcribens, Epiſtola 91. *Si qui autem ſuâ obduratione cæcati, ita in reprobi ſenſus amentiam tranſierunt, ut malint furere, quàm ſanari, ad Imperialem pertinet Poteſtatem, ut perturbatores Eccleſiaſticæ pacis, & Reipublicæ, quâ Chriſtianis Principibus meritò gloriatur, Inimici ſolicitiùs comprimantur.*

§. III.

Baſiliſcus Tyrannus, Timothei Æluri conſilio Synodum Calchedonenſem impugnat.

CUm Baſiliſcus, fugato Zenone, Imperium invaſiſſet anno Domini 476. authore Timotheo Æluro, quem ab exilio revocaverat, Encyclicas Literas ad omnes ubique Epiſcopos miſit, quibus & Synodum Calchedonenſem, & S. Leonis Epiſtolam damnabat. Extat harum Literarum exemplar apud Evagrium lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 4.

Decrevit

Decrevit hac Sanctione impius Tyrannus, ut Epiſcopi omnes anathema in ſacram Synodum dicerent: ejuſque exemplaria ubivis reperta flammis abſumerentur: & ut omnes Epiſcopi Encyclicæ illi Epiſtolæ ipſis exhibitæ ſubſcriberent, perſpicuè declarantes, ſe ſoli trecentorum & octodecim Sanctorum Patrum divino Symbolo inhærere, quod centum & quinquaginta SS. Patres poſtea confirmarunt, quemadmodum Patres Epheſini Decreto ſuo definierunt, ſolum ſacrum Symbolum 318. SS. Patrum, tanquam regulam Fidei ſequi oportere. Eadem Sanctione renovat Baſiliſcus Theodoſii Junioris Legem, Acta Latrocinii Epheſini confirmantem, & pœnas decernit graviſſimas in eos, qui novitatem Calchedone factam adversùs Fidem (ſic ſacri Concilii Definitionem vocat) aut inter diſputandum, aut inter docendum, aut in Scripus ſuis, quocunque demùm tempore, & modo, ac loco, proferre unquam, aut omnino nominare tentaverint: eos, inquam, tamquam tumultus & ſeditionum, cùm in Eccleſia, tum in Imperio authores, ut Dei ac Imperatoris hoſtes, juxta Leges à Theodoſio latas, & huic Epiſtolæ Encyclicæ ſubjectas, deponi præcipit, ſi Epiſcopi ſint, aut Clerici: ſi verò Monachi, aut Laïci, exilio, & bonorum omnium publicationi, & extremis pœnis ſubjacere. Ejuſdem Epiſtolæ Encyclicæ meminit Liberatus in Breviario, cap. 16. Impulſu Zenonidis uxoris impia illa Sanctio à Baſiliſco edita eſt, ut refert Theodorus Lector lib. 1.

Encyclicis Baſiliſci Literis ſubſcripſerunt Timotheus Ælurus, Petrus Cnaphæus Pſeudo-Epiſcopus Antiochenus, Anaſtaſius Jeroſolymita, qui Juvenali ſucceſſerat, & alii circiter quingenti Epiſcopi, maximè ex Diœceſi Aſiatica, ut ſcribit Evagrius cap. 5. lib. 3. Encyclicis Literis promulgatis, Monachi Eutychiani, qui Conſtantinopoli degebant, rati ſe tum in Literis Baſiliſci, cùm in Timotheo Æluro præſentia nactos eſſe ad Hæreſim ſuam propugnandam ſubſidia, Timotheum adierunt. At cùm ab ipſo convicti eſſent, Verbum Dei nobis quidem conſubſtantiale eſſe ſecundùm carnem: Patri verò conſubſtantiale quoad Divinitatem, in Monaſteria ſua redière; ut teſtantur Zacharias Rhetor, & Evagrius. Ex quibus colligo Timotheum Ælurum omnes Eutychetis errores non propugnaſſe. Nam cùm duplex eſſet ipſius hæreſeos caput, unum quo duas in Chriſto naturas poſt Incarnationem explodebat: alterum quo Chriſti corpus nobis eſſe conſubſtantiale negabat; Timotheus adhærebat primo, refellebat poſtremum; unde Semi-Eutychianus erat.

Encyclicis Baſiliſci Literis adversùs Concilium Calchedonenſe unus ex Orientalibus Patriarchis Acacius Conſtantinopolitanus ſubſcribere recuſavit, nec Calchedonenſe Concilium ex Eccleſiaſticis Tabulis expungere unquam ſuſtinuit. Sed & Monachi Conſtantinopolitani Baſiliſco fortiter reſtiterunt. Denique plebs Conſtantinopolitana graviſſimè tumultuari cœpit, Urbis ac Palatii incendium minitans, ſi Imperator vim inferre Acacio & Catholicis perſeveraret. Quâ re territus Baſiliſcus ex Urbe Regia aufugit: & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Jura ſua ac Privilegia ademit, Senatoribuſque prohibuit, ne Acacium alloquerentur. (Ex Theodoro Lectore lib. 1.)

Cùm autem viderent Eutychiani Acacium pro Concilio Calchedonenſi tam acriter decertare, & Monachos plebemque Regiæ Urbis pro ejus defenſione adversùs Baſiliſcum concitare; Concilium Epiſcoporum partis ſuæ Epheſum congregarunt anno Domini 477. ut probat Valeſius in Notis ad Evagrium. Eâ in Synodo depoſuerunt Acacium: Paulum Epheſiorum Epiſcopum ordinarunt: Jus Patriarchicum reſtituerunt Epheſinæ Sedi; id eſt, A ipſam Conſtantinopolitani Archiepiſcopi juriſdictioni ſubtraxere. Colliguntur hæc ex Evagrio cap. 5. & 6. lib. 3.

Baſiliſcus cùm Zenonem expeditionem ex Iſauria contra ſe movere didiciſſet, & Urbi Regiæ cum copiis imminere, metu perculſus, unà cum uxore & liberis in Eccleſiam venit, ſe Acacio & Clero, ac Monachis excuſans, prioremque adversùs Calchedonenſem Synodum latam Sanctionem reſcindens, aliis Literis quas Anticyclicas vocavit. Harum exemplar apud Evagrium legitur cap. 7. libri tertii. His in Neſtorium & Eutychetem, omneſ- B que hæreſes, anathema dicitur: prohibetur ulterior de Fide quæſtio, aut Concilii celebratio: reſtituitur jus Ordinationum Sedi Conſtantinopolitanæ in Diœceſibus ipſi ſubjectis.

§. IV.

Zeno Imperator editô Henotico Synodum Calchedonenſem impugnavit: non Fidem in eâ confirmatam.

HEnoticum, id eſt, Unitivum Edictum, ſuadente Acacio, imò dictante, Zeno cùm Im- C perium recuperaſſet, ac Baſiliſci Acta reſcidiſſet, Sedemque Alexandrinam reſtitui decreviſſet Petro Moggo, edidit, & ad Ægyptiacæ Diœceſeos Antiſtites, Clericos, Monachos, plebemque Chriſtianam direxit ſtudio conciliandæ pacis, & procurandæ Eccleſiarum unitatis. Non aliud Symbolum admittendum ſancit, quàm Nicænum, quod in Conciliis Conſtantinopolitano & Epheſino confirmatum eſt. Approbat duodecim S. Cyrilli Capitula. Neſtorium & Eutychem, utpotè contraria memoratis Patribus ſentientes, damnat anathemate. De Dioſcoro ſilet, ne Alexandrinos offendat. Synodum D Calchedonenſem, & Fidei Definitionem in eâ editam, nec-non Epiſtolam S. Leonis ad Flavianum, ſilentio premit: imò damnat anathemate Sanctam Synodum, ſi expoſitæ in hoc ſuo Edicto Fidei contraria ſit. Cæterùm Fidem Concilii Calchedonenſis reipſa profitetur, ſiquidem Filium Dei verè hominem factum, conſubſtantialem Patri ſecundùm Deitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundùm humanitatem, profitetur: & eos qui diviſionem, aut confuſionem, vel phantaſiam in Chriſto introducunt, rejicit: id eſt, eos qui duas perſonas, aut unam naturam, ſive duas in unam confuſas admittunt, aut E Filium Dei naturæ humanæ veritatem ſuſcepiſſe negant. Denique anathema repetit in Hæreticos omnes, præſertim verò in Neſtorium, & Eutychetem, & eorum ſectatores. *Confitemur autem*, inquit, *Unigenitum Dei Filium, & Deum verè hominem factum, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, conſubſtantialem Patri ſecundùm Deitatem, eumdemque nobis conſubſtantialem ſecundùm humanitatem: Qui deſcendit, & incarnatus eſt ex Spiritu Sancto, de Maria Virgine ac Dei genitrice, unum eſſe, non duos. Unius enim eſſe dicimus tum miracula, tum paſſiones, quas ſponte ſua in carne ſuſtinuit. Eos verò qui dividunt, aut* F *confundunt, aut phantaſiam introducunt, nullatenus ſuſcipimus.* Per phantaſiam autem intelligitur error Eutychetis, qui carnem Chriſti non veram, nec conſubſtantialem nobis, ſed phantaſticam aſſerebat, ut in Actis Calchedonenſis Concilii videre eſt. Hinc Epiſtolæ Aviti Viennenſis Epiſcopi, quibus errorem Eutychis refutat, inſcribuntur, *Contra Phantaſma*, ut Sirmondus & Valeſius obſervant. Addit Zeno: *Quicunque verò aliter ſentit, aut ſenſit, vel nunc, vel quandocumque alias, ſive Calchedone, ſive in aliâ qualibet Synodo, eum anathematizamus: præcipuè tamen Neſtorium, & Eutychem, & eos qui idem cum illis ſentiunt.*

Ex

Ex his evidens eſt, Henoticum Zenonis Eutychianam hæreſim non adſtruere, imò ipſam impugnare & damnare: nec Fidem duarum in Chriſto naturarum à Calchedonenſibus Patribus confirmatam concutere, ſed aſſerere potiùs. Unde Cardinalis Baronius Zenonem ſemper hæreticum & perfidum fuiſſe, evertiſſe Catholica dogmata, peſſum dediſſe funditus Chriſtianam Religionem, falsò ſcribit, ad ann. 482. nam & ex ipſius Henotici verbis, & ex Epiſtola Zenonis ad Felicem Pontificem Maximum, cujus fragmentum refert Evagrius lib. 3. cap. 20. refellitur Eminentiſſimus Author. Verba Epiſtolæ Zenonis, poſt editum Henoticon datæ, hæc ſunt: *Pro certo habere debes, & Pietatem noſtram, & ſupra memoratum ſanctiſſimum Petrum, & univerſas ſacro-ſanctas Eccleſias, ſanctiſſimum Calchedonenſe Concilium amplecti atque venerari, quod cum Fide Niceni Concilii prorſus conſentit.*

Emendatur Baronius.

Non diffiteor tamen, Henoticon Zenonis cauſæ Fidei nocuiſſe, & foviſſe Hæreſim, ſilendo cùm de S. Leonis Epiſtola, tum de Synodi Calchedonenſis Definitione, tum denique de his vocabulis; *Ex duabus, & in duabus naturis*: quæ Catholicæ Fidei contra Eutychianam perfidiam nota ſingularis erant.

§. V.

Acephali, & Hæſitantes, Concilii Calchedonenſis hoſtes infenſiſſimi fuerunt.

CUm Petrus Moggus Alexandrinam in Sedem reſtitutus à Zenone Imperatore, ex Henotici, quod probaverat, præſcripto, Calchedonenſe Concilium minimè damnaret, id ægrè ferentes perditi quidam ac nefarii Eutychiani, quâ peſte Alexandrina civitas abundabat, à Petri communione diſceſſerunt, *Ac propterea nominati ſunt Acephali, quòd à capite, id eſt, Patriarcha ſuo disjuncti, ſeorſim congregabantur*, ut ſcribit Leontius lib. de Sectis Actione 5. Perperam Liberatus cap. 9. Breviarii, Acephalorum authores putat illos, qui concordiam S. Cyrilli cum Orientalibus, & illorum principe Joanne Antiocheno minimè probantes, *Neque Cyrillum habebant caput, neque, quem ſequerentur, oſtendebant.* Petrus Moggus, quò illos ſibi conciliaret, pariter & Henoticon admiſit, & Synodum Calchedonenſem anathemate palam damnavit: ſed nihiloſecius ab ejus communione diviſi perſeverarunt Acephali, quòd ab initio Henoticon approbaſſet, Synodum verò Calchedonenſem anathemate non confixiſſet. Hæc ex Leontio.

Liberatus emendatur.

Acephalis adjungendi ſunt Hæſitantes, quos & Concilium Calchedonenſe totis impugnaſſe viribus, & Eutychetis Hæreſim amplexos eſſe, conſtat ex Leontio in lib. de Sectis eorum argumenta proponente ac refellente.

§. VI.

Anaſtaſius Imperator Concilii Calchedonenſis hoſtis.

SUb Imperio Anaſtaſii, qui Zenoni ſucceſſit anno 491. pertinaciſſima fervebat inter Epiſcopos de Synodo Calchedonenſi diſſenſio. Quidam enim ipſius decreta ad minimum apicem propugnabant: alii eam unà cum S. Leonis Epiſtola damnabant anathemate, alii denique Zenonis Henotico mordicus inhærebant: tametſi de una aut de duabus naturis inter ſe diſſiderent. Quæ cùm Anaſtaſius Imperator videret, Epiſcopos qui aliquid innovarent, Eccleſiis exturbabat, ſi quem fortè deprehendiſſet aut Concilium Calchedonenſe prædicantem contra inolitam locorum conſuetudinem, aut idem anathemate damnantem. Id refert Evagrius lib. 3. cap. 30. Unde ex Hæſitantium numero fuiſſe Anaſtaſium teſtatur Leontius lib. de Sectis, Actione 5. Gravem in Orthodoxos Epiſcopos & Monachos Synodi Calchedonenſis defenſores movit perſecutionem Anaſtaſius, præcipuè in Euphemium & Macedonium Conſtantinopolitanos, Flavianum Antiochenum, Eliam Jeroſolymitanum, Theodoſium & Sabam ſanctiſſimos Monachos. Anaſtaſium Symmachus Romanus Pontifex, ob pertinaciam in communione Acacii ſervandâ, cujus nomen è Dyptichis expungi non patiebatur, excommunicavit, ut conſtat ex Epiſtola 7. ejuſdem Pontificis.

§. VII.

De Severo Antiochenæ Sedis invaſore.

SEverus Sozopoli in Provincia Piſidiæ oriundus, ex Cauſidico Monachus, à Nephalio, qui ab Eutychiana profeſſione ad Catholicam Fidem tranſierat, cum aliis pleriſque, ob Hæreſim, ex Monaſterio ejectus eſt. Conſtantinopolim profectus, in notitiam Anaſtaſii Imperatoris pervenit: qui etiam illo agente Macedonium Conſtantinopolitanum Antiſtitem Catholicum expulit, nec-non Flavianum Antiochenum: atque ejus loco Severus ipſe ordinatus eſt anno Chriſti 512. Ubi Thronum eſt adeptus, Henoticon Zenonis ſuſcepit, & Calchedonenſe Concilium anathemate damnavit. Unde Acephalorum dux factus eſt. Multos ex Orientalibus Epiſcopis, vel deceptos, vel neceſſitate compulſos, miniſque infractos adduxit ut Synodicis literis ſuis ſubſcriberent, quibus anathema dicebatur tam adversùs Synodum Calchedonenſem, quàm adversùs reliquos, qui duas in Chriſto naturas aut proprietates dixerant, alteram carnis, alteram deitatis: ut teſtantur Monachi Palæſtini in Epiſtola ad Alcyſonem Epiſcopum Nicopolis in Illyrico, apud Evagrium lib. 3. cap. 33. Lege & Liberatum cap. 19. Breviarii.

Coſmas Epiphaniæ Epiſcopus, & Severianus Arethuſæ, Synodicis Severi literis graviter offenſi, primùm ejus communionem ejurarunt: deinde Libellum depoſitionis ad eum miſerunt Antiochiam per Aurelianum Epiphanienſis Eccleſiæ Archidiaconum, qui Severum, & tanti Epiſcopatus faſtum reformidans, muliebrem veſtem induit, ſub quâ delitescens, atque ejulatibus querulam anum mentitus, Libellum Severo tradidit; ſtatimque ſaluti ſuæ fugâ conſuluit. Id pluribus refert Evagrius cap. 34. lib. 3.

Eliam Epiſcopum Jeroſolymorum, quòd Synodicas ſuas literas ſuſcipere nollet, dirè exagitavit Severus, Imperatorem Anaſtaſium in ipſum accendens; qui tandem Eliam è Sede ſuâ militari manu expulit, & exilio damnavit. Rem prolixiùs narrat Cyrillus Monachus in Vita S. Sabæ. Idem Severus in Monaſteria Syriæ, & in Monachos Orthodoxos, incendiis & cædibus graſſatus eſt. Tam atrocem perſecutionem deſcribunt ipſi in ſua ad Hormiſdam Romanum Pontificem Relatione.

Damnatus eſt primò Severus in Concilio Conſtantinopolitano 40. Epiſcoporum, ſub Joanne Archiepiſcopo Regiæ Urbis, ſupplicantibus Monachis Orthodoxis Antiochenæ civitatis, anno Chriſti 518. & omni honore, nomine, dignitate, operatione, communione Eccleſiaſtica & Chriſtiana ſpoliatus, ob blaſphemias in ſanctam Synodum Calchedonenſem effuſas. Id conſtat ex Actione 5. Synodi alterius Conſtantinopolitanæ ſub Menna, in qua & Orthodoxorum Monachorum Libellus, & Relatio Synodica ad Joannem Conſtantinopolitanum recenſentur. Gratulati ſunt Conſtantinopolitano Epiſcopo Palæſtini Antiſtites cum Joanne

Jeroſolymitano in Synodo congregati, Severique damnationem calculis ſuis comprobarunt, ut patet ex ipſorum Epiſtola Synodica; quæ refertur Actione 5. laudatæ Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna Patriarcha. Ejuſdem Severi depoſitionem Decretis confirmarunt ſuis Tyrii Epiſcopi, cum Epiphanio Metropolita ſuo ſynodicè congregati; tum ob dictas rationes; tum quòd alienos Clericos canonicè ligatos à propriis Epiſcopis, ad ſe convolantes, ſuóque adhærentes errori, ad communionem ſuam, & ſacrum Miniſterium ſuſcepiſſet: tum etiam quòd Presbyteros ſibi primùm repugnantes, ac demum ſibi conſentientes, in Diaconorum Ordinem redegiſſet: tum denique quòd Ordinationes in alienis Diœceſibus celebraſſet. Hæc omnia patent ex ipſorum Epiſtola Synodica, quæ extat Actione 5. laudati ſub Menna Concilii Conſtantinopolitani. Idipſum præſtiterunt Epiſcopi ſecundæ Syriæ, ut ibidem videre eſt.

Anaſtaſio mortuo, Juſtinus Religioſiſſimus Imperator, qui ipſi ſucceſſerat, Vitaliani Magiſtri Militum, quem Severus maledictis laceraverat, impulſu, miſsò Irenæo Magiſtriano, rapi ad ſe juſſit impium Severum, & blaſphemam linguam ipſi amputari, quod ille ſupplicium fugâ antevertit. Ejus in locum Paulus orthodoxus, & Synodi Calchedonenſis propugnator, ordinatus eſt Antiochenus Epiſcopus, anno 518. De his Evagrius lib. 4. cap. 4. & Liberatus cap. 19. Breviarii.

Anthimum Conſtantinopolitanum Epiſcopum ſuum in errorem Severus pertraxit, teſte Evagrio, lib. 4. cap. 11. Anthimum propterea depoſuit Agapetus Pontifex Maximus, in ejuſque locum Mennam Catholicum ordinavit, anno Domini 536. Eodem anno Mennas convocatâ Synodo Conſtantinopolim, ſententiam tulit in Anthimum & Severum, præſentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis Pelagio & Theophane, tempore interregni Pontificii, poſt Agapeti obitum. Habita eſt Synodus in Diytico, id eſt, in celebri Monaſterio Dii Abbatis. Convenerunt ad illud Concilium 50. Epiſcopi.

§. VIII.

Vigilius Antipapa Concilii Calchedonenſis Proditor.

SYnodi Calchedonenſis alter, non tam manifeſtus impugnator, quàm occultus Proditor fuit Vigilius, qui Silverio in Sedem Romanam, poſt Agapeti obitum evecto, Theodoræ Auguſtæ Juſtiniani Imperatoris uxori, quæ Acephalos fovebat, ſpopondit ſe Calchedonenſe Concilium è medio ſublaturum; Severum, Anthimumque, ſuis reſtiturum Sedibus, & eorum fidem probaturum, modò ejus patrocinio Pontifex Romanus crearetur, & ab Imperatrice centenaria ſeptem, id eſt, ſepties centum pondo auri, (quæ ſexcenta & amplius Librarum Francicarum millia efficiunt) acciperet. Intruſus eſt à Beliſario Patritio, ad quem Auguſtæ mandata detulerat, pulſo in exilium Silverio, quem Marcus quidam Scholaſticus, & Julianus Prætorianus calumniis oppreſſerunt, confictis literis quas ad Regem Gothorum ſcripſiſſe Silverium mentiebantur, tradendæ cauſa civitatis. Hæc geſta anno 537. Ut Romanam Cathedram conſcendit Vigilius, Theodoræ Auguſtæ ſatisfecit, ſcripſitque ad Theodoſium, Anthimum, & Severum, communicatoriam Epiſtolam, quâ eorum errores probavit, duarúmque in Chriſto naturarum confeſſionem damnavit. Epiſtolam deſcribit Liberatus cap. 22. Breviarii: & poſt eam hæc ſubjungit. *Sub hac Epiſtola Vigilius fidem ſuam ſcripſit, in qua duas in Chriſto damnavit naturas: & reſolvens Tomum Papa Leonis, ſic dixit: Non duas Chriſtum confitemur naturas, ſed ex duabus naturis compoſitum unum Filium, unum Chriſtum, unum Dominum.*

Refellitur Baronius.

Doctiſſimus Cardinalis Baronius illam Epiſtolam, quam Liberatus deſcribit, negat eſſe Vigilii. Prima ejus ratio petitur ex inſcriptione; quòd ſcilicet ad *Dominos & Chriſtos*, præter morem conſuetum Romanorum Pontificum, inſcribatur. Verùm inanis eſt hæc ratio. Non enim ad Juſtinianum & Theodoram data eſt hæc Epiſtola, ut credidit Baronius: neque hæc eſt genuina Epiſtolæ inſcriptio, quæ in libris editis habetur, *Dominis & Chriſtis*; ſed iſta, quam refert Victor Tunonenſis: *Dominis, & in Chriſti Dei Salvatoris noſtri caritate conjunctis fratribus, Theodoſio, Anthemio, & Severo Epiſcopis, Vigilius Epiſcopus.*

Secunda Baronii ratio eſt, quòd eâ in Epiſtola dicat anathema Dioſcoro cum aliis Hæreticis, atque ita contra ſeipſum pugnet, qui duas cum Dioſcoro naturas profeſſus ſit. Verùm & iſta conjectura inanis eſt. Qui enim verò ordinem obſervaverit quô illos Hæreticos anathemate percellit Vigilius, facilè animadvertet, *Diodorum*, aut *Neſtorium*, reſtituendum eſſe pro *Dioſcoro.*

Tertia doctiſſimi Cardinalis conjectura eſt, quòd Vigilii nomine ſcriptas ab Hæreticis literas certò conſtet ex Actione 15. Synodi Sextæ, in quâ hæc habentur: *Anathema libro qui dicitur Menna ad Vigilium, & qui eum finxerunt, ſive ſcripſerunt. Anathema Libellis, qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Juſtinianum & Theodoram diva memoria, & qui ſunt demonſtrati.* Verùm hæc ratio nullius roboris eſt. Libelli enim Vigilii nomine ſcripti ad Juſtinianum & Theodoram, non ſunt iidem cum hacce Epiſtola, quæ ad Theodoſium, Anthemium, & Severum Epiſcopos data eſt.

Quarta Baronii conjectura eſt, quòd nunquam Vigilio Epiſtolam illam improperaverint quotquot habuit hoſtes, & quidem variis temporibus infenſiſſimos. Sed quid mirum? Latebat enim illa Epiſtola: vel noluerunt ipſi crimini vertere ejus hoſtes, quod Pſeudo-Pontifex geſſerat, & verus Pontifex creatus reſciderat. Sicut enim perperam colligeretur Vigilium non fuiſſe Schiſmaticum, Antipapam, & Simoniacum, quia neque Mennas, neque Concilii Quinti Patres, neque Juſtinianus id ipſi objecerunt: ita inaniter conjicit Baronius memoratam Epiſtolam illum non ſcripſiſſe, quia hoſtium ipſius nemo id illi objecit. Præterea, Vigilius ſpopondit ablaturum ſe è medio Synodum Calchedonenſem: quidni ergo duas naturas in Chriſto negaverit perfidus? Cur denique Liberatus, qui hac ipsâ floruit tempeſtate, non eſt ſubodoratus imposturam? Adde, Facundum Hermianenſem improperare Vigilio anathema dictum in univerſam Eccleſiam. Sic enim ſcribit lib. contra Mocianum: *Ob hoc etiam de ipſius Epiſcopi Romani chirographis, vel priùs ambitionis impulſu, cùm fieri arderet Epiſcopus, vel poſtea venalitate, parti alteri factis, neceſſarium duximus non tacere, ne autoritate nominis ejus præjudicium fides vera ſufferret. Quòd ſi hoc non fuiſſet, neque ipſe priùs univerſam anathematiʒaſſet Eccleſiam, ſervare nos in illo oportuit ſententiam ſuam, ſequi quod nobis præbuit priſcæ integritatis exemplum.*

ARTICULUS XVI.

De Schiſmate Acacii.

ACacius Conſtantinopolitanus poſt Gennadium Epiſcopus, pro Concilii Calchedonenſis defenſione contra Baſiliſcum Tyrannum ſtrenuè pugnavit; Petro Moggo Alexandrinæ Sedis invaſori reſtitit, & contra eum ſcripſit ad Simplicium

cium

cium Romanum Pontificem. Sed livore & ira in Joannem Talaia poſtea ſucceníus, quòd Synodicas literas ad ipſum mittere contempſiſſet, Zenoni Auguſto author fuit, ut Joanne ejecto, Petrum Moggum in Sedem Alexandrinam reſtitueret. Author etiam fuit Zenoni condendi Henotici, cui cùm Petrus, tùm cæteri Epiſcopi, ad conciliandam Eccleſiarum unitatem ſubſcriberent. Propter initam cum Petro Moggo communionem, ipſique reſtitutum Epiſcopatum, à Romanis Pontificibus Simplicio & Felice graviſſimè reprehenſus eſt, ut ex ipſorum Epiſtolis ad Acacium ipſum datis compertum habemus. Nihil reſponſi Felix ab Acacio retulit præter Petri Moggi laudes. Spreta ab Acacio quinquenniô ſolido ſanctiſſima Felicis monita. Ubi ſe nihil Epiſtolis proficere Pontifex animadvertit, miſit Legatos Vitalem Troëntinatem, & Miſenum Cumanum, Epiſcopos, qui expulſionem Petri Moggi, & Joannis Talaiæ reſtitutionem urgerent: Acaciumque compellerent, ut Petrum Moggum anathemate configeret. Miſſi ſunt anno 483. Ut pervenere Conſtantinopolim, conjecti ſunt in carcerem jubente Acacio, ereptæ ipſis chartæ quæ mandata Romani Pontificis continebant, & Epiſtolæ, quas ea de cauſſâ ad Catholicos ſcripſerat. Vi ſubacti, Acacio conſenſere, cum Petro Moggo initâ communione, ipſique confirmato Epiſcopatu. De Legatorum prævaricatione Cyrillus Monaſterii Acæmetenſium Præpoſitus, miſſo Romam Symeone Monacho, Felicem Papam certiorem fecit. Acceſſit ad eorum convictionem Sylvani Preſbyteri, qui unà cum ipſis Conſtantinopoli verſatus fuerat, teſtimonium. Convocatâ Romæ Synodo die 28. Julii anni 484. auditis tam gravibus teſtimoniis: lectâ præterea Acacii ad Simplicium Epiſtolâ, in quâ Petrum Moggum jampridem fuiſſe depoſitum ſcribebat, eúmque vocabat *Noctis filium*: Vitalis ac Miſenus Sacerdotio pulſi, & à communione remoti ſunt, cùm univerſa Synodus ita pronuntiaſſet: *Petrum Hæreticum, qui olim ſacræ Sedis Decreto damnatus, excommunicatus, & anathematizatus eſt, Eccleſia Romana non recipit. Cui etiamſi nihil aliud objiceretur, vel hoc unum ſufficeret, quod ab Hæreticis ordinatus, Orthodoxis præeſſe non potuit.*

Contra Acacium verò ita decretum eſt: *Acacium Conſtantinopoleos Epiſcopum, graviſſimâ reprehenſione dignum res ipſa indicavit. Quippè qui cùm ad Simplicium ſcribens, Petrum Hæreticum vocaſſet, idipſum Zenoni haudquaquam ſignificaverit: cùm tamen, ſiquidem Zenonem amabat, id præſtare debuiſſet. Verùm ille, ut apparet, Zenonem magis amat, quàm fidem.*

Ex hac quidem Synodo monitus eſt graviter ac reprehenſus à Romano Pontifice Acacius; ſed in Petri Moggi communione pertinax, aliâ Synodo congregatâ, abdicatus eſt Epiſcopatu, & à communione Fidelium ſegregatus. Duas illas Synodos diſtinguere neceſſe eſt, ſecundùm Liberatum & Evagrium. Legatur Liberatus cap. 18. Breviarii, Evagrius lib. 3. cap. 18. 19. 20. & 21. & Breviculus cauſæ Eutychianiſtarum, ſeu Geſta de nomine Acacii, ex quibus excerpta ſunt quæ hucuſque diximus. Legatur etiam Epiſtola 6. Felicis ad Acacium ſcripta, quæ incipit, *Multarum tranſgreſſionum reperiris obnoxius*: In quâ Sententia in Acacium lata continetur, & ſinguli criminum ipſius capita recenſentur. An autem Hæreticus fuerit Acacius, & ob hæreſim damnatus, Diſſertatione expendemus ſingulari. Delegatus eſt à Felice Papa Tutus Romanæ Defenſor Eccleſiæ, qui depoſitionis & excommunicationis ſententiam ad Acacium deferret, ipſique denuntiaret: ſed amore pecuniæ cauſam Eccleſiæ prodidit, adhæſitque Acacio: quamobrem Communione & Officio à Felice privatus eſt, ut

A conſtat ex ipſius Pontificis Epiſtola 11. ad Monachos Conſtantinopolitanos datâ. Sententiam damnationis hoc modo ſignificatam fuiſſe Acacio Liberatus refert: Dum ingrederetur ad celebranda Sacra, Monachus quidam Acæmetenſis ipſam illius pallio affixit, ſtatimque diſceſſit. Iſta peracta ſunt anno Domini 484. Cæterùm Acacius Imperatoris fultus patrocinio ſacris ad mortem uſque Miniſterus functus eſt. Eò, poſt exauctorationem, abreptus eſt audaciæ, ut Felicis Romani Pontificis nomen ex ſacris Dypticis eximeret, ut ex Baſilio Cilice veteri Hiſtorico refert Nicephorus lib. 16. cap. 17. Ex B hoc tempore Apoſtolica Sedes à Conſtantinopolitanæ communione divulſa eſt: duravitque Schiſma illud annis fermè triginta quinque, nempe ab anno 484. quo damnatus Acacius, ad annum 519. quo Acacii nomen è ſacris Tabulis expunctum eſt, ſicque redintegrata concordia Hormiſdæ Papæ operâ, & Joannis Conſtantinopolitani Antiſtitis. Obiit Acacius anno 488.

Ipſi ſucceſſit Fravitas, malis artibus Epiſcopatum mercatus, de quibus legendus eſt Nicephorus libro 16. cap. 18. Synodicas Literas ſcripſit ad Petrum Moggum, quibus negabat ſe Felici Epiſcopo Ro- C mano communicare. Rurſus verò Synodicis ad Felicem miſſis, ei ſignificavit, nullam ſe communionis ſocietatem habere cum Petro Moggo, ut ſcribit Theophanes. De eodem Fravita, ſeu Flavita, ſcribit Liberatus cap. 18. *Ipſum non conſenſiſſe ſine Romano Epiſcopo inthronizari, ſed tranſmiſiſſe Synodicam Papæ Romano Felici*: quâ & reverentiam erga Sedem Apoſtolicam teſtatus eſt, & eandem Fidem ſe profiteri; ut teſtatur Felix in Epiſtola ad ipſum data, quæ eſt inter ejus Epiſtolas 13. Nomen tamen Acacii ex Eccleſiaſticis Tabulis Fravitas non expunxit. Quam ob cauſam Felix ejus Legatis ſuſpendit communionem. D Fravitæ tres duntaxat menſes Epiſcopatus aſſignant Theophanes & Victor Tunonenſis: quatuor Evagrius lib. 3. cap. 23.

Ipſi in Sede Conſtantinopolitana ſucceſſit Euphemius, Alexandrinus genere, anno 489. Is ut animadvertit Petrum Moggum in Synodum Calchedonenſem anathema dixiſſe, ab ejus communione receſſit, ex Evagrio lib. 3. cap. 23. Nomen Felicis Romani Pontificis in ſacra Dypticha reſtituit, ad eumque Literas dedit Synodicas, & mutua ab eo Scripta recepit, teſte Liberato: ipſique velut Orthodoxo favit Pontifex; quamvis eum in Epiſcopalem communionem non admiſerit, propterea quòd Acacii nomen E è ſacris Tabulis non expunxiſſet. (Ex Nicephoro lib. 16. cap. 19.)

Anaſtaſio creato Imperatore, inſigne fortitudinis Epiſcopalis & zeli in propugnanda Fide ſpecimen dedit Euphemius. Ejus enim reſtitit inaugurationi, donec Fidei profeſſionem edidiſſet, quâ Synodum Calchedonenſem ſuſciperet: ut teſtatur Theodorus Lector lib. 2. Collectaneorum.

Cùm poſt obitum Felicis Gelaſius creatus eſſet Pontifex, ad ipſum ſcripſit Euphemius, ut Apoſtolicæ communionis beneficium impetraret. Modeſtè conqueſtus eſt, quòd Synodicas non direxiſſet Lite- F ras ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam, pro more Pontificum recèns inauguratorum. Reſpondit Gelaſius: *Cùm ſocietatem præferre malitis extraneam, quàm ad B. Petri purum redire, illibatumque conſortium; quomodò cantabimus Canticum Domini in terrâ alienâ? Quomodò diſpoſitionis Apoſtolicæ antiqua fœdera præbeamus hominibus communionis extraneæ? Quemadmodum vobis Ordinationem renuntiatura eſt, cui veſtrò etiam teſtimoniò Hæreticos damnatos præponitis?* Gelaſium obſecraverat Euphemius, ut paulliſper condeſcenderet, & aliquâ Oeconomiâ uteretur ad reſarciendam Eccleſiarum pacem & unitatem. Reſpondit Gelaſius: *Optima illa eſt Eccleſia*

Euphemius & Macedonius integerrimæ Fidei Epiſcopi.

Hæreticis vel Schiſmaticis, aut eorum fautoribus, minimè condeſcendendū.

Catholica atque Apoſtolica diſpoſitio, ad meliora proficiendo condeſcendere, non ad inferiora deſcendendo deficere. Cùm autem dicis, condeſcendere nos debere vobiſcum, interim jam vos aut deſcendere, aut deſcendiſſe monſtratis. Unde, quæſo, vel quò iſta deſcenſio eſt? Utique ex ſuperiori quodam loco ad inferiora quæque depoſitio. A Catholica, Apoſtolicaque communione ad hæreticam, damnatámque prelapſos vos videtis, cognoſcitis, non negatis: & non ſolùm vos in infimis jacere delectas, ſed etiam in ſuperiore manentes Sede, vultis impelli. Condeſcendere nos vobiſcum invitatis ad ima de ſummis: Nos conſcendere vos nobiſcum rogamus ad ſumma de imis. Eò tantum ſe condeſcendere B poſſe ſignificat, ut ſuſcipiat quos baptizavit, quoſve ordinavit Acacius: non ipſius item Acacii nomen. Sufficere ſcripſerat Euphemius, ſi Eutyches, Dioſcorus, eorumque Sectatores anathemare damnarentur: Acacium verò cum Eutyche non ſenſiſſe, ſed Catholicum fuiſſe. Reſpondit Gelaſius: *Eſſe deterius non ignoraſſe veritatem, & tamen communicaſſe veritatis inimicis.* Quæſierat Euphemius, quandò Acacius damnatus fuiſſet? Gelaſius reſpondit, Etiamſi à nullo damnatus fuiſſet, debere eum damnari ob communionem cum Hæreticis initam ad mortem uſque. Deinde, Acacium à Synodo Calchedonenſi C conſequenter damnatum, quæ non ſolùm Eutychetem & Dioſcorum, ſed & Succeſſores eorum, hiſque communicantes, anathemate confixit. Scripſerat Euphemius, Plebem Conſtantinopolitanam propenſiſſimè diligentem Acacium, non paſſuram ut ejus nomen è Dypticis expungeretur. Quam excuſationem rejicit Gelaſius hac ratione: Quòd *Paſtorem ſequi grex debeat ad paſcua ſalutaria revocantem, non per devia gregem Paſtor errantem.* Rogaverat Pontificem Euphemius, ut aliquos mitteret Conſtantinopolim, qui plebem mitigarent, eóque adducerent, ut Acacii nomen expungi pateretur. Reſpon- D det Gelaſius, Id fruſtra ſe facturum, cùm ſit ipſi ſuſpectus, nec ſuos Legatos audituram, quæ Præſules ſuos deſpicit admonentes. Ex quibus colligo, Euphemium non ægrè expuncturum fuiſſe ex Eccleſiæ Tabulis nomen Acacii, niſi & ſeditiones, & gravius Schiſma in Eccleſia & Urbe Conſtantinopolitanâ metuiſſet. Quamobrem Catholicum Præſulem, Concilii Calchedonenſis defenſorem acerrimum, Hæreticorum hoſtem, Petri Moggi inſectatorem, Sedis Apoſtolicæ veneratorem, Schiſmaticis annumerari nolim. Sed de hoc fuſiùs in Diſſertationibus. Hæc habentur ex Epiſtola 1. Gelaſii ad Euphemium E ipſum datâ. Anaſtaſius Imperator falſis accuſationibus oppreſſum, ab Epiſcopis deponi juſſit, & exilio damnavit: ut referunt Marcellinus *in Chronico*, & Theodorus Lector, lib. 2.

In locum Euphemii ſuffectus eſt Macedonius, vir integerrimæ fidei, ut teſtatur Cyrillus Monachus coævus Auctor in Vita S. Sabæ cap. 69. quò fit ut Victori Tunonenſi, & Theodoro Lectori credendum non arbitrer, ſcribentibus Macedonium Zenonis Henotico ſubſcripſiſſe. Id per calumniam in vulgus jactatum ab Anaſtaſio Imperatore, teſtatur Nicephorus lib. 16. cap. 26. ne quis patientiæ ipſius cauſam de tolerando in Sede Conſtantinopolitana Macedonio, ignaviæ, vel timori adſcri- F beret. Calumniam verò ſolenni Fidei Profeſſione diluit Macedonius. Cùm enim id ad aures ipſius perveniſſet, *Confeſtim collectâ Eccleſia, ambonem conſcendens, pro Concione, ſe planè Orthodoxum eſſe coram omnibus demonſtravit, editâ ſincerâ Profeſſione Fidei, ex præſcripto Calchedonenſis Concilii, damnans omnes, quæ ei adverſarentur hæreticas opiniones. Quæ quidem res ſicut Macedonio majorem conciliavit populi gratiam, ita in eumdem perfidi Imperatoris odium magis concitavit: ut jam de eo è Sede movendo penitus ſtabiliret.* Aliam ab Acephalis in Mace-

Calumniæ in Macedonium ſparſæ.

A donium concinnatam calumniam refert Liberatus cap. 19. Breviarii: interpolati ſcilicet Evangelii, & Neſtorianæ hæreſeos accuſatum fuiſſe, ob idque exilio damnatum ab Anaſtaſio. *Hoc tempore*, inquit, *Macedonius Conſtantinopolitanus Epiſcopus ab Imperatore Anaſtaſio dicitur expulſus, tanquam Evangelia falſaret, & maximè illud Apoſtoli dictum*, (2. ad Timotheum 3.) *Quia apparuit in carne, juſtificatus eſt in Spiritu. Hunc enim mutaſſe, ubi habet ὃς, hoc eſt, qui, monoſyllabum Græcum litera mutatâ o in ω vertiſſe, & feciſſe ὣς, id eſt, ut eſſet Deus: apparuit per carnem. Tanquam Neſtorianus ergo culpatus, ex-* B *pellitur per Severum Monachum.*

Aliam in ipſum conflatam calumniam refert Evagrius lib. 3. cap. 32. rationemque ſimul aperit perſecutionis ab Anaſtaſio Imperatore in eum motæ. *Verùm*, inquit, *alia erant quæ animum Anaſtaſii occultè pungerent. Nam cùm Ariadne Anaſtaſium imperiali purpurâ veſtire vellet, Euphemius Regiæ Urbis Epiſcopus conſenſum ſuum accommodare renuit, priuſquam Anaſtaſius cautionem propriâ manu ſcriptam, & jurejurando firmatam ipſi dediſſet, quâ pollicebatur Fidem ſe illibatam ſervaturum, nec quidquam novi in ſanctam Dei Eccleſiam invecturum eſſe,* C *ſi imperii compos fieret. Hanc ille chartam Macedonio ſacrorum vaſorum Cuſtodi commendaverat. Poſtquam igitur Macedonius Epiſcopalem Sedem adeptus eſſet, Anaſtaſius cautionem ſuam reddi ſibi voluit, aſſerens contumeliam fieri Imperio, ſi ſuprà memoratum chirographum in Eccleſiâ reconditum ſervaretur. Sed cùm Macedonius ſtrenuè admodum reſiſteret, ſeque Fidem proditurum negaret, omni inſidiarum genere eum appetiit Anaſtaſius, ut Epiſcopatum ei adimeret. Inducti ſunt igitur in Judicium pueri quidam calumniatores, qui tum ſe, tum Macedonium turpis flagitii falsò accuſarent. Verùm ubi deprehenſum eſt Macedonio* D *abſciſſa eſſe genitalia, ad alias artes converſi ſunt: donec tandem conſiliò Celeris Magiſtri Officiorum, clam ex Epiſcopali Sede abſceſſit.*

Sæviente in Macedonium perſecutione, plebs Conſtantinopolitana cum Archimandritis & Monachis congregata, per Civitatem clamabat: *Tempus martyrii eſt, ô Chriſtiani: Patrem nemo deſerat.* Imperatorem verò Manichæum, & Imperio indignum vocabat, (ex Theodoro Lectore lib. 2.) Gangræ obiit exul Macedonius anno Chriſti 515. Pulsô in exilium Macedonio, Anaſtaſius Imperator Timotheum quemdam Preſbyterum & Cuſtodem Eccle- E ſiæ, Concilii Calchedonenſis hoſtem, in Sedem Conſtantinopolitanam intruſit.

Annis Chriſti 514. & 515. de pace inter Eccleſiam Conſtantinopolitanam & Romanam, & de reſarciendâ unitate, agi cœptum eſt. Cùm enim Vitalianus Magiſter Militum adverſùs Anaſtaſium pro Fidei cauſa bellum moveret, eumque jam in extremas redegiſſet anguſtias, Imperator ad Hormiſdam Pontificem Literas dedit, cunctaque ſe ipſi deferre profeſſus eſt, quæ Fidei & exulum Epiſcoporum cauſam ſpectarent. Sibi eſſe in animo vocare Concilium, in quo, ipsô auctore, concordia Eccleſiarum redintegraretur. Legatos miſit Conſtantinopolim Hormiſdas, Ennodium Ticinenſem Epiſcopum, Fortuna- F tum Tudertinum, Venantium Preſbyterum, & Vitalem Diaconum. Ipſis dedit in mandatis Pontifex, ut Epiſcopos Orientales, & Anaſtaſium Imperatorem in communionem Sedis Apoſtolicæ non reciperent, niſi Fidem Concilii Calchedonenſis, & Epiſtolas S. Leonis Papæ contrà Hæreticos, Neſtorium, & Eutychetem, & Dioſcorum, & eorum ſectatores, Timotheum Ælurum, Petrum Moggum, & alios ſuſciperent: & in Acacium & Petrum Antiochenum, eorumque ſocios & fautores, anathema dicerent, ſubſcribentes Libello, quem Legati nomine ipſius Pontificis offerebant. Epiſcoporum verò exulum

De pace Eccleſiarum agitur. Variæ hanc in finem Legationes & literæ Hormiſdæ Romani Pontificis.

exulum cauſas ad Sedem Apoſtolicam deferri juſſit: orthodoxoſque Antiſtites & Sedi Apoſtolicæ communione conjunctos, ante omnia, ab exilio revocari. Iſta patent ex Indiculo ſive Commonitorio Legatis dato ab Hormiſda, & ex Capitulis ab ipſo præſcriptis, quæ inter iſtius Pontificis Epiſtolas leguntur. Scripſit ad Imperatorem per Legatos memoratos Romanus Pontifex; ſpopondit ſe adfuturum Concilio, quod in Oriente celebrari volebat, quamvis nulla antiquitatis monumenta vel exempla Deceſſores ſuos Orientalibus Conciliis per ſeipſos adfuiſſe probarent. Se morem illum inſuperhabiturum, conciliandæ inter Eccleſias ſtudiô pacis: modò Synodus Calchedonenſis non retractaretur, aut revocaretur in dubium, damnarenturque Dioſcori, Timothei Æluri, Petri Moggi, Acacii, Petri Cnaphæi, & conſortium, cum Eutychete nomina. Nullus extitit hujuſce legationis fructus. Miſit Anaſtaſius Imperator ad Hormiſdam per Legatos Romam redeuntes, Fidei profeſſionem, quâ Neſtorium & Eutychetem ſe execrari teſtatur, eorumque *& perſonas, & dogmata*, anathemate percellere. Synodum etiam Calchedonenſem ſe recipere ſimulat, quam nec alia Synodus in irritum miſit, nec ipſe Lege latâ reſcidit, nec illam anathemate confixit, ſicut nec Epiſtolam S. Leonis. Literas ſuas & ſacras Juſſiones hujus veritatis teſtes eſſe ait. Damnationi verò & expunctioni nominis Acacii ſe non poſſe conſentire ſcribit, propter ſcandalum quod inde Eccleſiæ Orientales paterentur. Aliàs ſe & iſtud caput, propter ſtudium unitatis, Pontifici conceſſurum. Omnia tamen per Concilium meliùs diſponenda ſe ſperare. *Grave eſſe*, inquit, *Clementia noſtra judicat, de Eccleſia venerabili, propter mortuos, vivos expelli, nec ſine multâ effuſione ſanguinis humani ſcimus poſſe ea, quæ ſuper hoc ſcribitis, ordinari. Omnia tamen à Deo ſperantes, per Concilium meliùs agere poteritis, quàm ab his hominibus, qui propter errores ſuos Provincias percurrentes, inimicam Evangeliis ſanctis & Eccleſiis volunt eſſe diſcordiam.*

Legatos etiam miſit ad Hormiſdam Anaſtaſius Imperator Theopompum & Severianum homines Laïcos, cùm ad ſalutationis officium, tùm ad ea referenda, quæ de Eccleſiarum pace conciliandâ Imperator ipſe cum ſuis Præſulibus contulerat. Id conſtat ex Epiſtola Anaſtaſii ad Hormiſdam per memoratos data 17. Kalendas Auguſtas, anno Domini 516. Scripſit per eoſdem Legatos ad Senatum Romanum, ut negotium pacis apud Pontificem, & Theodoricum Regem urgeret. Studium Anaſtaſii de pace conciliandâ Pontifex commendavit, datâ ad ipſum Epiſtola, eumque hortatus eſt ut damnatis Hæreticis, eorumque Sectatoribus & Communicatoribus, initum de unitate Eccleſiarum redintegrandâ Conſilium ad exitum perduceretur. Ad eundem reſcripſit Romanus Senatus, Pontificem pacis eſſe ſtudioſiſſimum: eam ex Acacii damnatione pendere.

Anno ſequenti de altera Conſtantinopolim mittenda Legatione ad urgendum pacis negotium cogitavit Hormiſdas Pontifex. Hujus obeundæ munus Ennodio Ticinenſi, & Peregrino Miſenatenſi Epiſcopis commiſſum. Literas Pontificis ad Anaſtaſium Auguſtum pertulerunt, quibus ad Acacii damnationem ipſum graviſſimè adhortabatur, illius æquitatem & neceſſitatem oſtendens. Scripſit per eoſdem Legatos commonitorias Epiſtolas ad Epiſcopos Schiſmaticos, quibus eos ad unitatem Eccleſiaſticam invitabat. Ad Epiſcopos Romanæ communionis gratulatorias pariter, ob eorum in Fide conſtantiam, Epiſtolas dedit, ac de fine miſſæ à ſe Legationis certiores fecit. Scripſit denique ad Clerum, Monachos, plebemque Orthodoxam Regiæ Urbis, ipſos ut ad vitandam Hæreticorum communionem, & ad ſtudium pro Fide Catholica & Synodo Calchedonenſi fervens & perpetuum hortaretur. Legendæ ſunt Epiſtolæ Hormiſdæ 11. & ſequentes uſque ad 17. Fœlicior non fuit primâ Legatione hæc altera. Libello cujus ſubſcriptionem jubebat Hormiſdas, quô nomen damnabatur Acacii, aſſenſum præbere noluit ſuperbus Imperator: Mandata Pontificis impatienter tulit. Remiſit Legatos pace infectâ: Hormiſdæ nimiam duritiam, datis ad eum Literis exprobravit: quarum poſtrema verba elatam Principis mentem, & Eccleſiæ ſubdi neſciam apertè oſtendunt. *Injuriari*, inquit, *& annullari ſuſtinere poſſumus: juberi non poſſumus.*

Anaſtaſii Imperatoris ſuperba reſponſio.

Anno 518. Juſtino Seniore Religioſiſſimo Principe, poſt obitum Anaſtaſii, ad Imperii faſtigium evecto, de pace ſinceriùs agi ab Orientalibus cœptum eſt. Imperator Hormiſdam rogavit, ut Legatos Conſtantinopolim ad eam conciliandam mitteret. Joannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus miſsâ Fidei Profeſſione, quâ Synodum Calchedonenſem recipere ſe teſtabatur, & S. Leonis, Hormiſdæque ipſius nominibus in ſacra Dypticha reſtitutis, viam ad unitatem aperuit: ipſique nihil deeſſe ad Sedis Apoſtolicæ communionem promerendam Pontifex judicavit, niſi ut Acacii nomen damnaret. *Iſta*, inquit, *laudanda ſunt, ſi perfectionis ſubſequatur effectus: quia recipere Calchedonenſe Concilium, & ſequi S. Leonis Epiſtolas, & adhuc nomen Acacii defendere, hoc eſt inter ſe diſcrepantia vindicare.* Legatur Epiſtola Hormiſdæ 19.

Anno Domini 519. votis Juſtini Imperatoris & Joannis Conſtantinopolitani annuens Hormiſdas Pontifex, Legatos miſit Conſtantinopolim, Germanum & Joannem Epiſcopos, Blandum Preſbyterum, Felicem & Dioſcorum Diaconos, quibus Indiculum rerum agendarum dedit, & Epiſtolas ad Imperatorem, ad Euphemiam Auguſtam ejus conjugem, ad Joannem Conſtantinopolitanum, ad Juſtinianum Domeſticorum Comitem, poſtea Juſtini in Imperio Collegam & Succeſſorem perferendas. Libellum fidei edidit Hormiſdas, tradiditque Legatis, cui ſubſcribere Conſtantinopolitanus Epiſcopus, aliique Antiſtites deberent, antequam in communionem Sedis Apoſtolicæ reciperentur. Eô Libellô, Acacio dicebatur anathema; non item Euphemio & Macedonio: quorum damnationem ab Epiſcopis non eſſe exigendam exiſtimavit Romanus Pontifex: ſatis eſſe, ſi eorum nomina ex ſacris Dyptichis expungerentur. Id conſtat ex Indiculo Legatis dato. *Quod ſi*, inquit, *de anathemate Acacii conſentiens* (Epiſcopus Conſtantinopolitanus) *Succeſſores ejus dixerit recitandos, ob hoc quòd propter defenſionem Calchedonenſis Synodi aliqui eorum fuerint exilio deportati; inſinuabitis nihil vos de Libelli poſſe formâ decerpere, in quâ ſequaces damnatorum pariter continentur. Sed ſi eos ab hâc non potueritis intentione deflectere; ſaltem hoc acquieſcite, ut anathematizato ſpecialiter per Libellum, quem vobis dedimus, Acacio, de Prædeceſſorum ejus nominibus taceatur, abraſis eorum de Dyptichorum inſcriptione vocabulis. Quô facto, Epiſcopum Conſtantinopolitanum in veſtram communionem ſuſcipite.* Ex his patet, hanc viguiſſe olim in Eccleſia diſciplinam, ut ii, qui alicujus hæreſeos eſſent ſuſpecti, vel damnatorum ab Eccleſia hominum communione polluti, non reciperentur in communionem, niſi Libello, ſeu Formulæ Fidei ab Apoſtolica Sede, vel aliis Epiſcopis (ſecundùm varietatem cauſarum) editæ ſubſcripſiſſent: quâ non ſolùm prava eorum dogmata, ſed & perſonas anathemate ſe damnare profitebantur. Libello Fidei ſibi à Legatis oblato ſubſcripſit Joannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus, anathema dixit in Acacium; Epiſcoporum qui in ejus communione perſtiterant, Euphemii ſcilicet ac Macedonii; nec-non Anaſtaſii & Zenonis Imperatorum nomina ex Eccleſiæ Tabulis expunxit. His conditio-

Formulæ Fidei ſubſcribere compulſi Epiſcopi Orientales, quâ non ſolùm prava dogmata, ſed perſona & nomen Acacii anathemate damnaretur.

nibus pax conſtituta, & redintegrata communio eſt inter Eccleſiam Conſtantinopolitanam inter & Romanam, anno Domini 519. Iſta patent ex Epiſtola, ſeu Libello Joannis Conſtantinopolitani ad Hormiſdam directo, & ex Suggeſtione, ſive Relatione Legatorum ad eumdem Pontificem.

ARTICULUS DECIMUS-SEPTIMUS.

De Petro Fullone.

PEtrus Monaſticam primò Vitam profeſſus eſt in Cœnobio Acæmitenſium, in quo Fullonis artem exercuit; unde & Fullonis cognomen ſortitus eſt. Ex eo Monaſterio ejectus propter Eutychianum dogma, & Synodi Calchedonenſis impugnationem, Calchedonem ſe contulit, ibique Preſbyter fuit Eccleſiæ Sanctæ Baſſæ, ut Theodorus Lector & Theophanes teſtantur. Hinc ob eaſdem rationes expulſus, venit Conſtantinopolim, ubi ſe in Zenonis Patritii & Comitis Excubitorum, cui Leo Auguſtus Ariadnem filiam ſuam deſponderat, amicitiam inſinuavit. Ejus gratiâ atque opibus adjutus, Martyrium Antiochenum Epiſcopum, virum Catholicum & Synodi Calchedonenſis propugnatorem egregium, omnibus modis aggreſſus eſt, Neſtorianæ hæreſeos ipſum accuſans, & tumultus ingentes excitans Antiochiæ unà cum Apollinaris Sectatoribus, qui ea in Urbe ſupererant. Ibi Theopaſchitarum nefarium dogma palam prædicare cœpit, anathema dicens eis qui Deum crucifixum negarent, addenſque Triſagio hæc verba: *Qui crucifixus es pro nobis.* Martyrius Antiochenus Epiſcopus Conſtantinopolim ad Imperatorem profectus eſt, ut Petri Fullonis audaciam ejus auctoritate coërceri obtineret. Ejus precibus annuens Leo Auguſtus, Conſtitutionem edidit, quâ prohibuit, ne quis Monachus relictò ſuô Monaſteriô, in urbe Antiochena, vel in qualibet aliâ civitate moraretur, & de Religione diſputando turbas in Eccleſia excitaret. Extat ea Conſtitutio lib. 1. Codicis Juſtiniani. Antiochiam reverſus Martyrius, cùm ſeditiones & tumultus in dies augeri cerneret, ac Zenonem Magiſtrum militum Petro Fulloni ſemper favere, in publico Eccleſiæ conventu ſe Epiſcopatu abdicavit, dicens: *Clero immorigero, & populo rebelli, & Eccleſiæ contaminatæ renuntio, ſervatâ mihi interim Sacerdotii dignitate.* De his Liberatus in Breviario cap. 18. & Theodorus Lector. Hæc anno Domini 471. contigerunt.

Poſt Martyrii ſeceſſum, Petrus Fullo Sedem Antiochenam invaſit, quod ubi cognovit Gennadius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Leonem Auguſtum de re certiorem fecit, Synodum Epiſcoporum Antiochiæ celebrandam indixit. In eâ depoſitus eſt ac damnatus Petrus Fullo: ſtatimque Imperatoris Edicto Oaſim in exilium deportatus. Hæc habentur ex Liberato, & ex Geſtis de nomine Acacii.

Fullone damnatô, Julianus Antiochenæ Eccleſiæ regimini canonicè præfectus eſt. Baſiliſcus Tyrannus uſurpato Imperio, fugatôque Zenone Imperatore, Petrum Fullonem Sedi reſtitui juſſit. Quod ubi accepit Julianus Antiochenus Epiſcopus, interiit præ mœrore. Iterum in Sedem Antiochenam inſiluit Petrus Fullo: ſtatimque Joannem quemdam, qui Synodali ſententiâ depoſitus fuerat, Apamenis Epiſcopum ordinavit. Sed cùm Apameni Joannem Epiſcopum recipere noluiſſent, ille Antiochiam reverſus, adversùs Petrum Fullonem Epiſcopatus ſui authorem inſurrexit, eumque è ſede ſua deturbavit, quam occupavit ipſe trium circiter menſium ſpatio. Hæc ex Liberato, & ex Theophane in Chronico.

Joanne poſt trimeſtre ſpatium à Synodo Orientalium Epiſcoporum depoſitô, Stephanus Epiſcopus Antiochenus ordinatus eſt, anno Domini 478. Literas Synodicas mox dedit ad Acacium Conſtantinopolitanum Epiſcopum. Qui congregatâ Synodo, Petrum Fullonem, Joannem ſuprà memoratum, & Paulum Epheſiorum Epiſcopum damnavit: deque ea re miſit Relationem ad Simplicium Romanum Pontificem; petens ab Apoſtolica Sede, ut ſi fortè ad eam confugerent, nec viſu dignos haberet: & ſi jam indulgentiam aliquam impetraſſent, eam in irritum mittendam eſſe, nec eorum pœnitentiam eſſe recipiendam. Iſta conſtant ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianiſtarum, ſeu Geſtis de nomine Acacii. Acceptis Acacii literis, Simplicius Petri Fullonis, & Joannis damnationem confirmavit, ipſumque agere juſſit apud Imperatorem ut in exilium amandarentur, ne aliquos ultra tumultus excitarent, & ſimplicioribus ore ſacrilego Hæreſeos virus infunderent. Id patet ex Epiſtolis 14. & 15. Simplicii ad Zenonem Auguſtum, & ad Acacium datis.

Stephanum, cùm per anni circiter ſpatium Antiochenæ Eccleſiæ præfuiſſet, Antiochenſium Eutychianiſtarum pueri calamis telorum inſtar præacutis interfecerunt: ut ex Joanne Rhetore Evagrius refert lib. 3. cap. 10. Id contigit anno Domini 479. Hanc ob cædem graviter commotus Zeno, miſit Antiochiam qui tam nefarium facinus vindicarent, & in ſacrilegos homicidas animadverterent. Antiochenum verò Antiſtitem pacis gratiâ juſſit ordinari Conſtantinopoli ab Acacio.

Electus eſt & conſecratus Stephanus Junior, vir pietate ſpectatiſſimus. Quâ in Ordinatione vulnus Canonibus Nicænis inflictum eſt, decernentibus ut Antiochenus Patriarcha ab Orientali Synodo ordinetur. Verùm, Zenone rogante, Simplicius Romanus Pontifex veniam infracti Canonis conceſſit. Quô ex facto & Romani Pontificis Primatus ſupra omnes Epiſcopos evidenter oſtenditur: quippe qui cum Patriarchis etiam Orientalibus de Canonibus Conciliorum Oecumenicorum diſpenſat, rogante Imperatore; & ſimul eluceſcit, antiquitus diſpenſationes concedi ſolitas de Canonibus infractis, non autem ut impunè violarentur. Verba Simplicii ſubjicere placet Epiſtola 14. ad Zenonem Auguſtum. *Et quoniam,* inquit, *ſeditiones Antiochenas religioſiſſimo propoſito ſedandas non aliter exiſtimaſtis, niſi præter præjudicium venerandi illius Concilii Nicæni apud Conſtantinopolim iiſdem petentibus ordinaretur Antiſtes; quod in ejus tantummodo perſona ſic memoraſtis aſſumptum, ut deinceps, ſecundùm definitiones Patrum, Orientali Synodo creatio Antiocheni Pontificis reſervetur; nec haberi loco vultis injuriæ, quod diſſenſionis gratiâ factum eſt auferendæ. Tenet hanc Pietatis veſtræ beatus Petrus Apoſtolus ſponſionem, & Chriſtianiſſimi fideliſſimique Principis mentem in hæc verba juraſſe, quod poſthàc in Antiochena urbe, more veteri ſervato, à Comprovincialibus ſuis Epiſcopus ordinetur: ne quod nunc frater & Coepiſcopus meus Acacius vobis eſt jubentibus executus, in uſum poſteritatis veniat, & ſtatuta Patrum, quæ præcipuè præſtatis illæſa, confundat. Unde, quæ à vobis amore quietis ſanctè & Religioſè ſunt ordinata, reprobare non poſſumus, ne ſtatus Antiochenæ Eccleſiæ ſub noſtrâ dubitatione videatur ambiguus: præcipuè cùm is, qui legitur ordinatus teſtimoniò Clementiæ veſtræ, & tanta ſit prædicatione ſubnixus, ut in eo præter horum vulnerum dolorem poſitò poſſimus & Eccleſia, quæ illum meruit, gloriari.*

Romanus Pontifex cum Patriarchis Orientalibus de Canonibus Conciliorum Oecumenicorum diſpenſat.

Ut verò pax Eccleſiæ Antiochenæ, cujus ſpem nonnullam faciebat probatiſſimi Antiſtitis electio, nullis procellis turbaretur: omnium tumultuum authorem Petrum Fullonem Zeno Auguſtus Pityuntha in Ponto relegavit. Stephanus Junior tertio Epiſcopatus

patus anno migravit è vitâ. Poſt ejus obitum, Acacius ex Zenonis Imperatoris mandato, Conſtantinopoli Calendionem ordinavit Antiochenſem Epiſcopum. (Ex Theodoro Lectore, & Theophane.) Id factum anno Domini 482.

Canonum infractorum veniam concedit Romanus Pontifex.

Calendio Antiochiam profectus, collectâ Synodo, Ordinationem ſuam Orientalium Epiſcoporum ſuffragiis ratam haberi voluit: & Synodicam ad Simplicium Romanum Pontificem miſit Epiſtolam. Synodicæ Calendionis per Anaſtaſium Epiſcopum perferendæ commendatitias adjunxit Acacius. Calendionem Simplicius in communionem ſuſcepit perlubenter, ejuſque Ordinationem confirmavit. Quæ confirmatio neceſſaria erat ob violatos iterum in ejus electione & inauguratione Canones: ordinatus etiam fuerat Conſtantinopoli ab Acacio, ſicut ipſius Deceſſor Stephanus. Diſpenſationem autem ipſi etiam conceſſit Pontifex, ſeu veniam infractorum Canonum, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 16. ad Acacium datâ. *Antiocheni*, inquit, *exordium Sacerdotis quâ ratione fueris ſeriùs indicatum, quamvis minimè nos latere potuerit, tamen & ipſe, vel Synodus ipſius indicavit. Quod ſicut non optavimus fieri, ita faciles excuſationi, quam neceſſitas fecit, extitimus: quia quod voluntarium non eſt, vocari non poteſt in reatum. . . . Neceſſariò fratris & Coepiſcopi noſtri Calendionis Sacerdotium gremio Apoſtolicæ Sedis amplexi, in conſortium noſtrum, per gratiam Chriſti Dei noſtri, tantæ Urbis Antiſtitem collegii unione numeramus.*

Cùm biennio Antiochenam gubernaſſet Eccleſiam Calendion, Acacius ipſum exautoravit, ſpecie quidem propterea quod Illo faviſſet, qui tyrannidem Antiochiæ arripuerat: ſed re verâ eo quòd à Felicis Papæ & à Joannis Talaïa Epiſcopi Alexandrini communione diſcedere noluiſſet, ut teſtatur Liberatus cap. 18. Breviarii. Pulſo Calendione, Petrus Fullo à Zenone Imperatore, ſuggerente Acacio, in Sedem Antiochenam reſtitutus eſt, ut teſtantur Felix II. Epiſtola 2. ad univerſos Preſbyteros & Archimandritas Conſtantinopoli & per Bythiniam conſtitutos, & Gelaſius in Epiſtola ad Orientales. Felicis verba hæc ſunt de Acacio loquentis. *Qui Calendione Epiſcopo ſancto, quemadmodum cognovimus, nuper ejecto, Petrum toties & ante à ſe damnatum in ejus immiſit Eccleſiam*, &c. Sic verò Gelaſius: *Ut taceam quòd per Zenonem Imperatorem, qui utique Antiocheno Petro, quem introduxerat, & cujus Sacerdotium comprobaverat, ſine dubio communione permixtus communicabat Acacius.*

Petrus Fullo & Petrus Moggus à Felice II. Romano Pontifice damnati.

De his monitus à Calendione Felix Romanus Pontifex, Synodo quadraginta trium Epiſcoporum apud S. Petrum collectâ, Petrum Fullonem Antiochenæ pervaſorem Eccleſiæ, & unà cum illo Petrum Moggum Alexandrinum Pſeudo-Epiſcopum, & Acacium Conſtantinopolitanum damnavit, eoſque ab Epiſcopatu & Chriſtiana communione pronunciavit alienos anno Chriſti 484.

Emendatur Baronius.

Commentitiæ Synodi.

Cardinalis Baronius, & Conciliorum Collectores, duas alias Synodos contra Petrum Fullonem habitas memorant, unam Conſtantinopoli ab Acacio, alteram Romæ à Felice Papa, utramque anno Domini 483. celebratam. Utraque commentitia meritò viſa eſt doctiſſimo Valeſio. Petrus enim Fullo nondum Sedem Antiochenam invaſerat eô, quo has Synodos referunt, anno. Siquidem Calendio per vim & calumniam depoſitus eſt anno ſequente, qui fuit Chriſti 484. ſtatimque in ejus locum Petrus Fullo intruſus eſt. Quo modo igitur anno 483. depoſitus dici poteſt ac damnatus ab Acacio & Felice Pontifice Maximo Petrus Cnaphæus? Præterea, Petrum Fullonem Simplicii Papæ temporibus in Synodo Conſtantinopolitanâ jam ante damnaverat Acacius, ut compertum eſt ex ipſius Acacii Epiſtola ad Simplicium, & ex Literis Felicis II. ad univerſos Preſbyteros & Archimandritas Conſtantinopoli & per Bythiniam conſtitutos. Neceſſe igitur non erat ut Acacius Petrum Fullonem iterum damnaret. Id verò abſque neceſſitate ipſum præſtitiſſe, quis ſibi perſuadeat? Neque etiam Felix II. neceſſe habebat Petrum Cnaphæum ſententiâ ſuâ damnare, qui jam ante fuerat à Simplicio damnatus. Novum crimen à Petro admiſſum eſſe reponet forſan aliquis, ac proinde nova damnatione fuiſſe opus. Sed quodnam, quæſo, novum illud Fullonis facinus? An clauſula, *Qui crucifixus es pro nobis*, addita Triſagio? Sed hæc adjectio ab ipſo facta fuerat diu ante annum Chriſti 483. & 484. Cùm ſcilicet in Antiochenam Sedem primùm inſiluit pulsô Martyrio, ſub Imperio Leonis Auguſti, ut colligitur ex Theodoro Lectore, lib. 1. Collectaneorum, ex Theophane in Chronico, & ex Cedreno.

Epiſtolæ ſuppoſititiæ.

Varias etiam Epiſtolas exhibent Conciliorum Collectores poſt Eminentiſſimum Annalium Eccleſiaſticorum Parentem, quaſi à Felice Papa, ab Acacio, & aliis cùm Orientalis, tum Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopis ad Petrum Fullonem ſcriptas. Quas Valeſius ſuppoſititias eſſe probat his rationibus. Primò, quia nomina Epiſcoporum, qui ad Petrum Fullonem ſcribunt, conficta ſunt & commentitia. Nuſquam enim in Hiſtoria illorum temporum nominatos reperies Fauſtum Apolloniadis, Pamphilum Abydorum, Aſclepiadem Trallium, Anthæon Arſinoës, Epiſcopos: nullibi memoratum reperies Quintianum Aſculanum, aut Juſtinum Siciliæ Epiſcopum. Secundò, quia non eſt veriſimile iſtos modicarum Civitatum Antiſtites, longè ab Antiochena Diœceſi poſitos, Commonitorias ad Petrum Fullonem Antiochenæ Sedi incubantem Epiſtolas ſcripſiſſe: quibus ſatis eſſe debuit, ſi illius hæreticam novitatem ad ſuos Patriarchas deferrent, aut ad ſuos Metropolitanos. Tertiò, quia Epiſtolæ illæ uno eodemque ſtylo planè rudi ac barbaro conſcriptæ ſunt. Fieri autem non poteſt ut tam diverſarum Nationum Epiſcopi eodem genere ſermonis utantur. Quartò, quia Felici II. adſcriptæ illæ Epiſtolæ, Græcè ſcriptæ ſunt, & ex Græco ſermone in Latinum converſæ. Non ſolebant autem illis temporibus Epiſcopi Romani aliâ quàm Latina lingua ad Epiſcopos Græcos ſcribere, ut Romanorum Pontificum Epiſtolæ teſtantur. Quintò, prorſus inepta ſunt hæc verba quæ in Epiſtola 3. Felicis Papæ ad Petrum Fullonem leguntur: *Etenim ſit in te hæc fixa damnatio à me, & ab his qui ſub me conſtituti, Epiſcopales Sedes gubernare noſcuntur, & Acacio Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Paſtore, & venerabilibus Epiſcopis ejus juri ſubjectis, tanquam & ipſis minimè conſentientibus*, &c. Multa in his verbis notat Valeſius, quæ tolerari non poſſunt. Primò, quòd Felix II. Epiſcoporum qui unà cum illo in Synodo conſederant, in Sententiâ ſuâ mentionem faciat, præter conſuetudinem Romanorum Pontificum, cui teſtimonium perhibet Felix ipſe in Epiſtola ad univerſos Preſbyteros & Archimandritas Conſtantinopoli & per Bythiniam conſtitutos. Hæc ſunt ejus verba: *Quoties intra Italiam, propter Eccleſiaſticas cauſas, præcipuè Fidei, colliguntur Domini Sacerdotes, conſuetudo retinetur ut Succeſſor Præſulum Sedis Apoſtolicæ, ex perſonâ cunctorum totius Italiæ Sacerdotum, juxta ſolicitudinem Eccleſiarum ſibi competentem, cuncta conſtituat.* Secundò, Acacium ſibi adjungit Felix perſonatus, quaſi ejus ſententiam in damnando Petro Fullone ſecutus ſit: omiſſâ mentione Simplicii Papæ, à quo idem Petrus diu ante fuerat damnatus. Non commiſiſſet autem verus Felix ut Sententiæ à Deceſſore ſuo in Petrum Fullonem latæ nullâ mentione factâ, Acacii ſententiam laudaret.

ARTICULUS

ARTICULUS XVIII.

De Acephalis, & Theopaſchitis.

EUtychianæ Sectæ portio fuit Acephalorum factio, quæ Alexandriæ emerſit, cùm Petrus Moggus in illius Eccleſiæ Sedem à Zenone reſtitutus, ex Henotici, quod admiſerat, præſcripto, Calchedonenſe Concilium minimè damnaret. Ea enim œconomia perditis quibuſdam Eutychianis diſplicuit, qui eâ de causâ Petri communionem ejurarunt, ac propterea nominati ſunt Acephali, quod à Capite, id eſt, Patriarcha ſuo disjuncti, ſeorſim congregarentur. (Ex Leontio, libro de Sectis, Actione 5.) Huic Sectæ vires addidere Severus Antiochenus Pſeudo-Epiſcopus, Petrus Apameenſis, Anthimus Conſtantinopolitanus, Patriarcha, & Zoaras Monachus, damnati in Synodo Conſtantinopolitana ſub Menna. Horum principem Severum fuiſſe, teſtatur Nicephorus lib. 18. Hiſtoriæ cap. 45. Unde & Severiani dicti ſunt. Iiſdem inditum *Acephalorum* nomen confirmãt, quòd Epiſcopis non ſubeſſent. Defunctis autem apud illos, ſi qui erant, Epiſcopis & Sacerdotibus, neque Baptiſmum uſitatô more in Eccleſia ab ipſis adminiſtrari ſolitum, neque Sacrificium ullum peractum: verùm Sacramenta ex antiquis temporibus aſſervaſſe ad communionem Fidelium, è quibus abraſas perexiguas particulas, Paſchatis tempore ipſis diſtribuebant. Facilè autem pro arbitriô ac libidine quemque ſuâ, quicquid libitum eſſet, inſeruiſſe Fidei Profeſſioni ſcribit Nicephorus; ex quo Sectarum infinita penè varietas pullulavit. Hi etiam dicti ſunt Hæſitantes, & Monophyſitæ, quia cum Eutychianorum vulgo in eo conveniebant, quòd ſingularem in Chriſto naturam ſtatuerent, duas negarent. Iidem dicti ſunt Semi-Eutychiani, quia Eutychetis errorem aliquatenus molliebant, dicendo; *Quoniam ſi & una prædicetur Filii Dei natura, poteſt accipi eadem una natura ſecundùm aliquid natura Patris eſſe conſubſtantialis, & item ſecundùm aliquid noſtra. Hoc eſt autem dicere, nec Patris eam natura conſubſtantialem eſſe, nec noſtra:* (inquit Facundus lib. 5. cap. 5.)

Ex hâc Sectâ Jacobitæ emerſerunt, à Jacobo Syro, obſcuri generis homine nomen mutuati: quod nomen Eutychianis omnibus in Ægypto, & per totum Orientem commune eſt, ſicut & *Melchitarum* appellatio Catholicis. *Melchitæ* porrò dicuntur quaſi *Imperatorii*, quòd Imperatoris Fidem, & congregatæ ab eo Synodi Calchedonenſis Definitionem amplectantur.

Theopaſchitæ à Petro Fullone orti, divinitatem ipſam unigeniti Filii cruci affixam, & in ſepulchro collocatam effutiebant. Eorum errorem Euthymius in Panoplia, Tit. 20. ſic deſcribit. *Aſſerunt Chriſtum non ſuſcepiſſe conſubſtantiale nobis corpus, ſed incorruptibile, ſubtile, increatum, & celeſte. Idem porrò aſpectari ſolitum, manducare, bibere, ac cætera hominum agere propria, ſpecie tenus. Rurſus affirmant prædictam carnem in divinitatis naturam converſam, & ei conſubſtantialem eſſe factam. Atque ut mellis aut aceti ſtilla in altum mare demerſa, nec videtur ampliùs, nec ſubſiſtit: Ita corpus illud divinitatis commiſtum pelago, ac depreſſum, naturam ſuam non ampliùs retinet, nec proprietatem ſuam conſervat. Propter hoc, inquiunt, in Chriſto non ſunt naturæ duæ; ſed una tantùm, eademque tota divinitatis. Unde & Sacrificium panis carnis Chriſti non corpus eſſe Chriſti, ſed divinitatis corpus prædicant.*

Theopaſchitarum venena Armenis Jacobus afflavit, qui hanc Hæreſim omnium pertinaciſſimè propugnarunt. Horum dogmata, & ritus, Nicephorus refert lib. 18. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 53. Teſtatur ipſos Annuntiationem, Nativitatem, & Baptiſmum Chriſti, unâ eademque die 15. Januarii celebrare ſolitos. Triſagion cum additione impiâ Petri Cnaphæi decantare. In oblatione incruenti Sacrificii vinum aquâ non temperatum adhibere, unam eô ritu in Chriſto naturam deſignantes. Paſcha Judaïcô more celebrare, boves & oves immolando, & Agni ſanguine poſtes liniendo. Crucem non colere, niſi priùs illam hominis inſtar baptizaverint. In medio Crucis clavô defixô, & ſanguine victimæ inunctô, unam Sanctiſſimæ Trinitatis perſonam crucifixam indicare. Imagines Patris, & Spiritus Sancti effingere. Communionem noſtram pro nihilo ducere. Digitô unô à lævâ dextram versùs, ſeipſos Crucis ſignô munire, ut hoc ritu ſe Monophyſitas, ſive unius in Chriſto naturæ aſſertores profiteantur. Die Paraſceves, uſque ad Paſchatis diem, Crucem ſub terrâ abſcondere. Jejunia ſingularia obſervare, & inter alia jejunium Arziburi, paulò ante Quadrageſimam, cujus obſervantiam, ob necem canis ipſum quacunque iret præcedentis, & adventum ejus velut annuntiantis, Sergius quidam ipſorum Doctor illis mandavit, jejunium ex nomine canis appellans. Illos Sabbatis & Dominicis diebus magnæ Quadrageſimæ, lac, caſeum, & ova comedere. Et alia id genus factitare præter Eccleſiæ mores.

ARTICULUS XIX.

De Patribus qui adversùs Eutychianos & Acephalos, Catholicam Fidem propugnarunt.

I. ADversùs Eutychianam Hæreſim graviſſimas eruditiſſimaſque ſcripſit Epiſtolas S. Leo, præſertim celeberrimam illam ad Flavianum, quæ in Concilio Calchedonenſi Patrum omnium ſuffragiis probata eſt. Ipſam etiam variis Sermonibus, datâ occaſione, exagitavit.

II. Scripſit adversùs eamdem hæreſim Theodoretus Cyri Epiſcopus Libros viginti ſeptem; quorum argumenta diſce ex Photio Codice 46. Scripſit & Dialogos tres, in quibus *Eraniſtes*, & *Orthodoxus* colloquuntur & diſputant. Primus inſcribitur, *Immutabilis*; alter, *Inconfuſus*; tertius *Impatibilis*.

III. Eamdem hæreſim Gelaſius libro *de duabus in Chriſto Naturis* debellavit. Quis ille ſit Gelaſius, viri eruditi diſſentiunt. Bellarminus, & Melchior Canus lucubrationem illam tribuunt Gelaſio Epiſcopo Cæſareenſi, cujus meminit S. Hieronymus *in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum*. Hunc enim ad Neſtorii & Eutychetis tempora ſuperſtitem fuiſſe conjiciunt. Sed eorum nutat conjectura. Nam duo ſaltem numerantur Epiſcopi poſt Gelaſium, ad Neſtorii uſque & Eutychetis natam hæreſim; nempe Joannes, qui unà cum Porphyrio Gazenſi legationem ſuſcepit ad Arcadium Imperatorem & Eulogius, qui Dioſpolitanæ contra Pelagium Synodo interfuit. Gelaſio itaque Palæſtino vindicari illud Opus non poteſt.

Quis Gelaſius auctor Libri de duabus in Chriſto Naturis? Gelaſii Cyziceni, non Romani Pontificis Opus videtur.

Verum hujus Operis parentem indicaſſe ſibi viſus eſt Cardinalis Baronius, Gelaſium Cyzicenum: quòd Gelaſius iſte exagitatum ſe eſſe ſcribit ab hæreticis Eutychianis, cùm tempore Baſiliſci Imperatoris invaleſcerent, ſeque eoſdem diſputando confutaſſe. Hæc ſunt ejus verba in Præfatione Commentarii ſui in Acta Concilii Nicæni. *Non multô tempore, cùm huc, in Provinciam dico Bythinorum, volente Deo, perveniſſem, & commorio atque inquiſitio plurima fieret ſub impii Baſiliſci tyrannide adversùs Catholicam & Apoſtolicam Dei Eccleſiam, & Fidem Apoſtolicam in eâ conſtitutam, ſuccendente potiſſimùm atque commovente Regis Aulam eorum factione qui hæretico Eutychi conſentiebant: qui nobis ſubdolè proponebant, ut Fidem Patrum, Nicænam (inquam) retineremus. Sed convincebantur à nobis illius Fidei hoſtes.*

hoſtes. Quæ apprimè conveniunt Autori libri *de duabus in Chriſto naturis*, qui illud Opus ſe aggreſſum eſſe ſcribit, *Propter recentem altercationem de Incarnationis Dominicæ ſacramento.*

Annalium Eccleſiaſticorum Autori ſubſcribit Doctiſſimus Cardinalis Perronius *lib. 2. de Euchariſtia Num.* 25. & ſententiam quæ hoc Opus negat Gelaſio Papæ, his fulcit argumentis. Primò, quòd Gennadius lib. de Viris Illuſtribus, cap. 14. ſcribat, *Gelaſius Urbis Romæ Epiſcopus ſcripſit adversùs Eutychem grande & præclarum Volumen.* Et Anaſtaſius Bibliothecarius lib. de Romanis Pontificibus, in *Gelaſio*, dicat, *Hic fecit libros adversùs Neſtorium & Eutychetem, qui hodie in Bibliotheca & Archivio Eccleſiæ continentur.* At Opus illud adversùs Neſtorium & Eutychetem, quod extat in Bibliotheca Patrum, nec grande, nec præclarum eſt, nec plures in libros diſtributum; non eſt igitur Gelaſii Pontificis genuinum Opus.

Secunda ratio. Autor ille, veterum Patrum de duabus in Chriſto naturis teſtimonia ſubjecturus, ait; id teſtari *Catholicorum recenſita teſtimonia Magiſtrorum*; & inter Orthodoxorum Magiſtrorum teſtimonia, tria profert Euſebii Cæſareenſis. Gelaſius autem Romanus Pontifex Euſebium Cæſareenſem inter Catholicos Magiſtros non agnovit, imò ejus Opera proſcripſit velut apocrypha, in ſuo de Autoribus Eccleſiaſticis Decreto.

Tertia ratio. Autor ille Veterum teſtimonia contra Eutychianos proferens, nec Cyprianum, nec Hilarium, nec Hieronymum, nec Leonem laudat, nec Patrum Latinorum aliquem, præter Ambroſium & Damaſum, ſed Græcos duntaxat Patres; quod à Gelaſii Papæ ingenio planè alienum nemo neſcit. Quæ ratio ex eo confirmatur, quòd teſtimonia, quæ ex Græcis Patribus deflorat, laudat cum indice locorum ex quibus deſumpta ſunt: quæ verò ex Sancto laudat Ambroſio, neque notatis locis unde illa eruit; neque ipſis Ambroſii verbis, quæ elegantia ſunt, ſed durioribus aliis & penè barbaris exprimit, ac Verſioni Græcæ Theodoreti, quàm Latino Ambroſii contextui magis reſpondentibus, quod collatis locis oſtendit doctiſſimus Cardinalis Perronius loco laudato. Genuinum itaque S. Ambroſii textum Autor libri, quô de agimus, non legerat. Quod cùm de Gelaſio Romano Pontifice dici non poſſit, immeritò illi adſcribitur iſtud Opus.

Quarta ratio. Autor ille S. Hippolyti Epiſcopi & Martyris teſtimonium proferens, eum vocat *Epiſcopum Metropolis Arabiæ.* At S. Hippolytus Epiſcopus in Arabia non fuit, ſed Portuenſis Antiſtes Romanæ Diœceſeos, ut teſtatur marmorea ejus ſtatua cum Cyclo Paſchali, cujus eſt Autor, Romæ inventa, ut teſtatur etiam Sorbonicus Codex MS. laudatus à Mariano Victorio in Notis ad S. Hieronymum; utque confirmat S. Germanus Patriarcha Conſtantinopolit. illum vocans *Hyppolitum Romanum.* Porrò id ignotum fuiſſe Gelaſio Romano Pontifici, non eſt veriſimile.

Spondanus, Sirmondus, Petavius, Labbæus, Librum illum Gelaſio Papæ aſſerunt ex Fide MSS. optimæ notæ, in quibus inter indubitatas Gelaſii Epiſtolas reperitur. Deinde quòd Gelaſii Papæ nomine laudetur à S. Fulgentio in Reſponſione ad ſecundam Ferrandi Carthaginenſis Diaconi Quæſtionem. *Hoc etiam*, inquit, *B. memoriæ Papa Gelaſius, ſervatô tenore doctrinæ, per viam veræ Fidei atque Apoſtolicæ Confeſſionis, paribus incedit omnino veſtigiis. In eo quippe Libro, quem memoratus venerabilis conſcripſit Antiſtes adverſus eos qui in Domino Jeſu Chriſto duarum naturarum nolunt indiviſam credere veritatem, ſed eas unius naturæ profeſſione confundunt, ipſo tenore Prædicationis Apoſtolicæ cuſtoditô, duas naturas in Chriſto inconfuſas atque inſeparabiles eſſe confirmat, dicens: Has eaſdem neceſſarium eſt profiteri ſub unâ eademque perſonâ ſic indiſcretas atque inſeparabiles illas unitione conſtare, ut permaneant eſſe quod ſunt*, &c. Quæ in libro *de duabus in Chriſto naturis*, de quo agimus, reperiuntur.

Sed reſpondet Doctiſſimus Cardinalis Perronius, S. Fulgentium æquivocatione nominis deceptum, Opus iſtud tribuiſſe Gelaſio Papæ, quem contra Eutychianam Hæreſim ſcripſiſſe, aliunde noverat: nec animadvertiſſe meram ſe Autoris Græci verſionem habere præ manibus, ab Interprete Latino editam, & quidem in Græca lingua ſatis rudi, ut in ſua inelegantı. Quòd cùm pluribus oſtendi poſſit, illis maximè verbis ex Severiani Gabalitani teſtimonio ibidem prolatô demonſtratur: *Paſſiones naturam cognoſcentes.* Quô locô homo Græcè non ignarus vertendum intellexiſſet: *Paſſiones naturam indicantes.* Vocabulum quippe Græcum γνωρίζειν non ſolùm ſignificat cognoſcere, ſed notum facere.

Hunc librum à Joanne II. Papa in Epiſtola ad Avienum cæteroſque Senatores ſub Gelaſii Romani Pontificis nomine laudari, viri eruditi objiciunt. Sed non ita ſe res habet. Gelaſium quidem appellat hujus libri Autorem, ſed Romanum Epiſcopum aut Deceſſorem ſuum non vocat.

IV. Vigilius quinque libros conſcripſit adversùs Neſtorium & Eutychetem, non S. Vigilius Tridentinus Epiſcopus & Martyr, cujus nomine inſcribuntur in veteribus Bibliothecis Patrum. Floruit enim ille tempore S. Ambroſii, cujus & ad ipſum Epiſtola legitur: & tempore Paſſionis Martyrum Anaunenſium, ut teſtantur ejus Acta, & Martyrium obiit ſub Stilichonis Conſulatu, qui ſive 1. ſive 2. fuerit, certum eſt eum Honorii Imperio non fuiſſe ſuperſtitem; adeoque ejus temporibus nondum emerſiſſe Eutychianam Hæreſim. Cujus igitur Vigilii eſt iſtud Opus? An Vigilii Lactorenſis Epiſcopi, cujus nomen Agathenſi Concilio, anno 506. ſubſcriptum habetur? An Vigilii Brixiani Antiſtitis à Philaſtrio ſeptimi, cujus meminit Romanum Martyrologium ad diem 26. Septembris? An Vigilii Diaconi, qui & Regulam Monachorum ſcripſit, teſte Gennadio, *Lib. de Viris Illuſtribus cap.* 51. Nullius certè ex his Vigiliis eſt iſtud Opus: ſed Vigilii Africani Epiſcopi, cujus meminit Caſſiodorus *lib. Divinarum Lectionum cap.* 9. Fuit autem Epiſcopus Tapſenſis in Byzacena Provincia, unus ex iis Antiſtitibus, qui ad Hunnericum fidei causâ venerunt. Theodulfus Aurelianenſis in Tractatu *de Baptiſmo*, laudat Vigilium Africanum in Libris quos ſcripſit Conſtantinopoli in Defenſionem Leonis (ſive celeberrimæ ejus Epiſtolæ) contra Eutychianos. Eccleſiæ cujus Epiſcopus fuit, nomen diſcimus ex Notitiâ Africanorum Antiſtitum Regis Hunnerici juſſu pro reddendâ Fidei ratione convocatorum, quam edidit Sirmondus. Lege P. Chiffletium in Vindiciis Operum Vigilii Tapſenſis.

Vigilius quinque Librorum adversùs Neſtorium & Eutychetem Auctor, eſt Tapſenſis in Africa Epiſcopus.

V. Libellum ſcripſit adversùs Acephalos Joannes Maxentius. Eoſdem exagitavit Ferrandus Diaconus in Epiſtola ad Anatolium Romanæ Eccleſiæ Diaconum. Eamdem hæreſim impugnavit Ruſticus R. E. Diaconus, in Dialogo adversùs Acephalos, qui extat Tom. 4. Bibliothecæ Patrum Pariſienſis. Eos pariter confutarunt Eulogius Alexandrinus Patriarcha, & Ephræmius Antiochenus, ut conſtat ex Photio, Codice 29. & 30. Leontius lib. de Sectis, libris tribus adversùs Eutychianos & Neſtorianos, libro de duplici natura in Chriſto, contra Hæreſim Monophyſitarum: & in libro qui inſcribitur: *Solutiones argumentorum Severi.* Theodorus Preſbyter Rhætuenſis, ſive celeberrimi Monaſterii de Raithu, qui ſeptimo Sæculo floruit, in Iſagogico Tractatu *de Incarnatione Domini*, qui extat Tom. 1. Bibliothecæ Patrum Græco-

Latinæ; Theorianus, qui ſub Emmanuele Comneno Græcorum Imperatore floruit, in *Legatione ad Armenos*, (Tom. 1. Bibliothecæ Patrum Græco-Latinæ.)

CAPUT IV.

De Scriptoribus Eccleſiaſticis, qui Sæculo V. floruerunt.

ARTICULUS PRIMUS.

De Syneſio.

SYNESIUS Patria Cyrenenſis, ab ineunte ætate Philoſophiæ operam dedit Alexandriæ, Magiſtrâ uſus Hypatia, Theonis celeberrimi Mathematici filiâ. Uxorem duxit, & quatuor ex ea filios ſuſcepit. Legationem obiit pro patriâ apud Arcadium, ad quem elegantiſſimam iſtam *de Regno* orationem habuit; non ad Theodoſium, ut ſcribit Evagrius. Anno 410. electus fuit Epiſcopus, non Cyrenarum, ut Evagrius, & Photius ſcribunt, ſed Ptolemaidis, quæ Urbs eſt in Cyrenaica. Electionem confirmavit Theophilus Alexandrinus. Totis viribus, & omnibus machinis Epiſcopatûs onus declinavit, ut ipſe teſtatur *Epiſtola* 11. ad Eccleſiæ ſuæ Preſbyteros ſcriptâ. Cauſas, ob quas oblatum Epiſcopi munus nequaquàm ſibi recipiendum judicet, aperit Evoptio fratri, Epiſtola 5. ad ipſum datâ. Se ante Epiſcopatum fuiſſe divinarum Scripturarum imperitum, teſtatur Epiſtola 13. ad Petrum Preſbyterum, & 66. ac 67. ad Theophilum. Vigilantiâ Paſtorali fuit inſignis. Preſbyteros ſuos de Eunomianis cavendis admonuit *Epiſtola* 5. Epiſcopum ab Arianis Sede ſuâ pulſum conſolatus eſt, *Epiſtola* 128. Summa ejus fuit erga Sedem Alexandrinam obſervantia: animus in damnandis ſceleratis intrepidus, cujus ſpecimen in Andronici Pentapoleos Præfecti excommunicatione præbuit. Hic ſceleratè multa & impiè in Deum atque homines moliebatur, & tyrannidem Ptolemaide exercebat, de qua lege Epiſtolas Syneſii 57. 58. & 72. Hunc igitur Præfectum Syneſius ex Concilii ſententiâ excommunicavit, cùm ob alia ſcelera, tùm quòd crudelia Edicta Eccleſiæ foribus affixiſſet, nefariis ſuis ſceleribus inviolabilis Menſæ ſupplicationem intercludens, ac Sacerdotibus, ipſique Syneſio minas intentans. De ejus & ſociorum anathemate ſcripſit Epiſtolam Encyclicam ad Epiſcopos, ut eum vitarent, atque ab omnibus ſibi ſubditis vitari juberent. Oſtenditque quàm religioſè obſervanda eſſet Eccleſiaſtica Diſciplina, ut ab uno Epiſcopo excommunicati, ab aliis non reciperentur, quamvis mediocris Urbis Epiſcopus eſſet, qui ſententiam excommunicationis tulerat. *Sin quiſquam*, inquit, *velut anguſtæ Urbis Eccleſiam contempſerit, & ab eâ damnatos receperit, quaſi pauperi parere nihil neceſſe ſit: noverit is ſectam à ſe Eccleſiam, quam unam eſſe vult Chriſtus.* Libros elegantes compoſuit, ſcilicet Orationem *de Regno*, Librum *de Inſomniis, de Providentia. Dionem*, ſive de inſtituto vitæ ſuæ, *Calviſii encomium*, ludicrum, ſed eruditum ac venuſtum Opus: *varias Epiſtolas*, nonnullas Declamationes, & *Hymnos*. In ſuis Epiſtolis ac Libris effigiem ſuam adumbravit Syneſius. Illuſtri genere ortum ſe teſtatur Epiſtola 57. *Ab Euryſtene*, inquit, *qui Dorienſes in Spartam deduxit, ad meum uſque patrem, generis ſucceſſiones publicis tabulis inſcripta ſunt.* Antequam Sacerdos inauguraretur *honore ſatiatum* ſe ſcribit. Se ob filii chariſſimi mortem tanto dolore confectum fuiſſe, ut parum abfuiſſet, quin ſibi malum aliquod conſciſceret. Se & privatis, & Civitatibus operam ſuam commodaſſe, ſibique hoc divinitus tributum, ut cùm auctoritate plurimùm poſſet, tum honeſtiſſima quæque vellet. Sibi vitam liberam, & à negotiis alienam placuiſſe, & ante Sacerdotium, *Oratione, & libris, & venatione*, vitam ſuam diſtinxiſſe. Honeſtis etiam ludis poſt ſtudium, animum recreaſſe: *Mortem ipſam optaſſe præ Sacerdotio*, quod invitus repugnanſque ſuſcepit. Quantâ reverentiâ res divinas tractandas eſſe judicaret, teſtatur ipſe his verbis: *Hoc uno magis terrebar, ne cùm pœnis ipſe obnoxius eſſem, divina Myſteria indignè tractarem.* Suas inter orandum diſtractiones, quamquam involuntarias, luget, animique perturbationes ex publicis ortas calamitatibus. *Supereſt itaque*, inquit, *ut pudore ac mœrore ſuffundar. Subinde in animo commotio, & curarum ac ſolicitudinum varietas, & longè Deus abſcedit. Nihil jam de ſolita in orando ſuavitate percepi: Sed ſpecies ipſa quidem orationis eſt, ego verò per omnes negotiorum partes cogitatione circumferor, irâ, dolore, omnique affectuum genere diſtractus. Quanquam mente ipſâ cum Deo verſamur, lingua hominibus quæ ex uſu hominum ſunt, miniſtrat.*

Rerum divinarum contemplationi deditum eſſe debere Sacerdotem, perſuaſum habebat: unde negotia oderat quæ ipſum à ſuaviſſimo illo fine avocabant, eorumque onus excutere nitebatur. *Contemplatio*, inquit, *Sacerdoti finis eſt. Contemplatio verò & actio nequaquam in unum conveniunt. Voluntatis enim impetus motus eſt in actionem: nullus autem ſine affectu aliquo eſſe poteſt. At omnium expertem affectuum animam illam eſſe oportet, quæ Dei receptaculum futura ſit... Vacatione opus eſt ei, qui cum Philoſophia ſtudio Sacris operatur... Non eſt id meatum virium, duobus ut Dominis ſerviam. Sin aliqui reperiant, quibus ne mentis quidem ad inferiora deſcenſus detrimentum afferat, meritò illi poſſunt Sacerdotes fieri, & præeſſe Civitatibus. Solaris radius, quamvis cœnum contingat, purus, nec inquinatus manet. Ego ſi idem fecero, fontibus ac mari opus habebo.* (Epiſtola 57.)

Epiſcop dotes.

Epiſcopum oportere divinum eſſe hominem, aſſerebat, *qui ab omni ludo, peræquè ac Deus ipſe ſit alienus, & ad nullam voluptatem confringi, atque emolliri poſſit. In iis autem quæ ad Deum pertinent, non ſibi uni vacare, ſed communiſſimum omnium eſſe, ut qui legum Doctor ſit, & qui Legibus conſentanea ſunt, loquatur. Epiſcopum nullâ omnino labe pollui debere, tanquam qui aliorum piacula ac ſordes abſtergat.* (Epiſtola 105.)

Ab imperitis Sophiſtis reprehenſus eſt Syneſius quòd multa paſſim in Scriptis ſuis de Poëtis, atque Oratoribus aſpergeret; atque hoc velut condimento altiſſimis abſtruſiſſimiſque Diſputationibus conciliaret ſuavitatem. Hoc crimen eleganter diluit in libro quem inſcripſit *Dionem*; quem ad Magiſtram ſuam chariſſimam Hypatiam miſit, rationem ipſi reddens ſuſcepti Operis, (Epiſtola 153.)

ARTICULUS II.

De Severo Sulpitio.

SEVERUS SULPITIUS apud Nitiobriges Aquitanos nobiliſſimâ ſtirpe ortus, Primuliacenſis Preſbyter, primùm in foro verſatus eſt ſummâ cum eloquentiæ laude, uxore ductâ ex Conſulari familia, quâ præmaturè orbatus, Clero nomen dedit. Hinc S. Martini diſcipulum profeſſus eſt, auſterioris vitæ ſtudiô. S. Paulino Epiſcopo Nolano fuit chariſſimus, qui plures ad ipſum Epiſtolas dedit. Ejus etiam cum laude meminit S. Auguſtinus Epiſtola 25. Ejuſdem meminerunt S. Hieronymus, Gennadius, Idacius, Gregorius Turonenſis, Honorius Auguſtodunenſis. Scripſit Hiſtoriæ Sacræ libros duos, quos à Mundi exordio, ad Conſulatum Stiliconis & Aureliani, hoc eſt, ad annum Chriſti quadringenteſimum

genteſimum perduxit. Scripſit quoque Vitam S. Martini, tres Epiſtolas, & Dialogos duos de ejus virtutibus. Dialogum item compoſuit unum de converſatione & virtutibus Monachorum Orientalium. In Dialogis Interlocutores ſunt Gallus & Poſthumianus. Millenariorum errorem in iis ſecutus eſt, teſte S. Hieronymo, in cap. 36. *Ezechielis.* Quamobrem & Gelaſius Papa *Poſthumiani & Galli Opuſcula*, inter apocrypha retulit. In Dialogo 1. cap. 4. S. Hieronymum hoc elogio celebrat. *Ego apud Hieronymum ſex menſibus fui, cui jugis adverſus malos pugna perpetuumque certamen, conſcivit odia perditorum. Oderunt eum Hæretici, quia eos impugnare non deſinit: Oderunt Clerici, quia vitam eorum inſectatur & crimina. Sed planè eum boni omnes admirantur & diligunt; nam qui eum Hæreticum eſſe arbitrantur, inſaniunt. Verè dixerim, Catholica hominis ſcientia, ſacra doctrina eſt. Totus ſemper in lectione, totus in Libris eſt, non die, non nocte requieſcit: aut legit ſemper aliquid, aut ſcribit.* Severum Sulpitium provectâ ætate lapſum eſſe in Pelagii hæreſim, unus ex antiquis ſcripſit Gennadius, cujus fidem meritò ſuſpectam habet Guibertus Abbas in Apologia pro Severo.

Hunc Severum Sulpitium perperam nonnulli confuderunt cum Sulpitio I. Bituricenſi Archiepiſcopo: cùm inter S. Martini tranſitum*, cujus hic fuit diſcipulus, & Sulpitii Bituricenſis Ordinationem ſub Guntramno Rege, anni circiter 190. interceſſerint, & S. Martini diſcipulus ultra Preſbyteratûs Ordinem provectus non fuerit.

Anno 397. aut 400. ſigitur S. Martini obitus.

ARTICULUS III.

De S. Auguſtino, & ejus Operibus.

SANCTUS AUGUSTINUS Tagaſte in Numidia natus anno Chriſti 355. Idibus Novembris, à S. Ambroſio ad Fidem Catholicam à Manichæorum hæreſi converſus, & baptizatus eſt Paſchali tempore, anno 388. ætatis 34. A Valerio Hipponenſi Epiſcopo anno 391. Preſbyter ordinatus; anno 396. Epiſcopus conſecratus eſt. Commiſſam ſibi Eccleſiam rexit per annos 35. uſque ad diem 28. Auguſti, anni 430. quò Vvandalis Hipponem Regium obſidentibus, ad vitam migravit immortalem, annum agens ſeptuageſimum ſextum. De his quæ Vitam ipſius ſpectant, legendi Confeſſionum ipſius libri, & Poſſidius. De illius Scriptis legendi libri Retractationum, & Indiculus ejuſdem Poſſidii. Eadem ſors Auguſtini fuit, quæ aliorum Patrum, ut multa ipſius nomine vulgarentur, quæ non ſunt ipſius: imò tantò plura, quantò celebrius in Eccleſia nomen ejus ſemper fuit. Horum Criterium hic exhibeo.

§. I.

De Pſeudepigraphis S. Auguſtini Operibus Tomi I.

Diſciplinarum Libri præter ſex de Muſica, non ſunt S. Auguſtini.

I. EX diſciplinarum libris, quos habemus, ſex tantùm Libri *de Muſica*, genuini ſunt S. Auguſtini fœtus. Pſeudepigraphi ſunt, *De Grammatica, Principia Dialectica, Categoriæ decem, Principia Rhetorices.* Neque enim per modum Dialogorum ſcripti ſunt, quales eſſe Libros his de argumentis à ſe editos S. Auguſtinus teſtatur; nec ad Deum animum evehunt, quod illi præſtabant. *Per idem tempus*, inquit, *quò Mediolani fui, baptiſmum percepturus, etiam diſciplinarum Libros conatus ſum ſcribere, interrogans eos qui mecum erant, atque ab hujuſmodi ſtudiis non abhorrebant: per corporalia cupiens ad incorporalia quibuſdam quaſi paſſibus certis vel pervenire, vel ducere.* (Lib. 1. Retract. cap. 6.) Præterea Græcis paſſim vocibus infarti ſunt hi Libri, contrà S. Auguſtini morem. 3. Vim illam & acumen Auguſtiniani ingenii non exhibent, quod in Libris *de Muſica* agnoſcitur. Denique Auctor libri de decem Categoriis, cap. 10. Antipodas agnoſcit, quos S. Auguſtinus negat lib. 16. *de Civitate Dei cap. 9.*

II. Duæ Regulæ priores S. Auguſtini nomine ſcriptæ, vel potiùs Regularum fragmenta, meritò à Lovanienſibus Theologis in appendicem rejecta ſunt, ut ſuppoſititia: quod ſtyli diverſitas, & omnium Eruditorum conſenſus, & Poſſidii, ipſiuſque Auguſtini ſilentium palam convincunt.

Regula ad ſervos Dei, eſt S. Auguſtini, ſed fœminis ſcripta, non viris.

Tertia Regula, quæ *Ad Servos Dei* inſcribitur, eſt S. Auguſtini, ſed fœminis data eſt, non viris. Eſt enim Epiſtola centeſima nona. Hæc verba: *Præpoſito tanquam Patri obediatur, multò magis Presbytero, qui omnium veſtrûm curam gerit*, viris non conveniunt. Idem enim S. Auguſtino Præpoſitus Monaſteriorum & Preſbyter, ut liquet ex Epiſtola laudata: *Novum*, inquit, *non accepiſtis niſi Præpoſitum.* Et Monachorum Præpoſitos fuiſſe Preſbyteros, docet lib. De Moribus Eccleſiæ Catholicæ cap. 33. *Vidi ego diverſorium Sanctorum Mediolani non paucorum hominum, quibus unus Preſbyter præerat, Vir optimus, & Doctiſſimus.* Cujuſmodi etiam fuit Preſbyter Eudoxius ad quem S. Doctor Epiſtolam dedit octogeſimam primam. Nec in Monaſteriis Auguſtinianis id inſuetum, ut colligitur ex Poſſidio cap. 5. *Factus ergo Preſbyter, Monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei Servis vivere cœpit*, utique Præpoſitus eorum. Sanctimonialibus verò, præter Matrem ſeu Abbatiſſam, Preſbyter præerat ab Epiſcopo Præpoſitus, qui eis Sacramenta miniſtraret. Unde in Epiſtola laudatâ legitur: *Præpoſita tanquam Matri obediatur, honore ſervato, ne in illâ offendatur Deus, multò magis Preſbytero, qui veſtrûm omnium curam gerit.* Quod in verorum Regulam ab Interpolatore, genere mutato, tranſlatum eſt.

Nullam itaque Viris, ſive Clericis, ſive Monachis Regulam ſcripſit S. Auguſtinus. Hic etiam Sermone 50. *de Diverſis*, ubi de Regula & vivendi modo ſuorum Clericorum prolixè diſſerit, *in Actis Apoſtolorum* deſcriptam ait formam, quam cum ſuis deſiderabat implere. Et Poſſidius Virum Sanctum cum Servis Dei vivere cœpiſſe ſcribit, *ſecundum modum & Regulam ſub Sanctis Apoſtolis conſtitutam.* Sicut igitur Ægyptii Monachi ſub Antonio, & Palæſtini ſub Hilarione, Turonenſes ſub S. Martino, Mediolanenſes ſub Ambroſio, Bethleemitici ſub Hieronymo, aliam præter Evangelium, & Apoſtolicam illam vivendi formam, Regulam non habebant: ita Auguſtiniani Clerici & Monachi, imò & Sanctimoniales ſine illa ſua Regula viginti fermè annos vixerunt. Cùm enim à S. Auguſtino ſcripta eſt, jam obierat ejus ſoror, quæ *Vidua Deo ſerviens, multò tempore, uſque ad diem obitûs ſui, Præpoſita Ancillarum Dei vixit*, Poſſidio teſte. Quæ autem huic ſucceſſerat Felicitas, jam multos annos in Monaſterio non ſolùm fuerat, ſed etiam præfuerat, ut ex Epiſtola ſuprà laudata perſpicuum eſt. *Perſeverate*, inquit, *in bono propoſito, & non deſiderabitis mutare Præpoſitam, quâ in Monaſterio illo per tam multos annos perſeverante, & numero, & ætate creviſtis, quæ vos Mater non uterò, ſed animò ſuſcepit. Omnes enim quæ illuc veniſtis, aut ſancta Præpoſita Sorori meæ ſervientem, placentem, aut etiam ipſam Præpoſitam, quæ vos ſuſcepit, inveniſtis. Sub illa eſtis erudita, ſub illâ velata, ſub illâ multiplicata, & ſic tumultuamini ut eam vobis mutetis, cùm lugere deberetis, ſi eam vobis mutare vellemus.*

Liber de Vita Eremitica à S. Auguſtino ſuppoſitus.

III. Liber *de Vita Eremitica ad Sororem*, ab aliquo Benedictini Ordinis Aſceta ſcriptus videtur: cùm cap. 19. cibi potûſque modum præſcribat Virgini ſecundum S. Benedicti Regulam, quam laudat.

Inhumana videtur primâ fronte hæc doctrina cap. 43. *Clauſtralibus nulla debet eſſe pro pauperibus ſolicitudo; nulla pro hoſpitibus ſuſcipiendis diſtentio.* Pius alioqui liber eſt.

§. II.

De Pſeudepigraphis Tomi II.

SEcundus S. Auguſtini Tomus ejus Epiſtolas complectitur, quas meliorem in ordinem reſtitutas, ſcriptionis ſervata Chronologia; & à multis expurgatas mendis, ac Notis illuſtratas eruditis, cum variantium Lectionum accuratiſſimo Indice in lucem ediderunt, cum primo ejuſdem Sanctiſſimi Doctoris Tomo, Religioſiſſimi & Doctiſſimi Aſcetæ Benedictini Congregationis S. Mauri.

Epiſtola nonaginta 78. quæ continet Altercationem cum Paſcentio, non eſt S. Auguſtini.

Inter Epiſtolas porro Auguſtinianas, centeſima ſeptuageſima octava, quæ *Altercationem* continet *cum Paſcentio Comite Ariano*, non eſt S. Auguſtini. Conſtat enim ex Poſſidio, nonniſi ſemel à S. Auguſtino cum Paſcentio collatum, idque Carthagine. Collationem hanc ſine Notariis habitam, S. Doctor prolixiùs exponit Epiſtola 174. & 175. Convinosè admodum reſpondit Paſcentius. S. Auguſtinus datâ ad ipſum Epiſtola 177. illum convinis abſtinere juſſit, & coram conferre, ſed excipientibus Notariis. Hinc anſam arripuit aliquis fingendi hanc alteram Collationem quaſi habitam Hippone, in domo Anicia. Sed fictitia eſt, tum propter Poſſidii ſilentium, qui unam tantùm Collationem agnoſcit: tum quia veriſimile non eſt Paſcentium coram Notariis conferre voluiſſe, qui priùs Notarios contra pacta conventa tam pertinaciter rejecerat. Tum etiam quia ſæcularem Judicem in Collatione quæ tota merum dogma Fidei ſpectabat, admiſſum, vix credibile eſt. Tertiò, quod in prima & vera Collatione de Auxentio quæſiverat Alypius, Paſcentius hîc Auguſtino tribuit. 4. Multa hîc repetuntur, quæ ad priorem Diſputationem pertinent. Anathema dixerat Paſcentius Arrio & Eunomio, viciſſimque ab Auguſtino & Alypio poſtulaverat ut ὁμοούσιον anathemate contigerent. Id pene totidem verbis hic repetit Paſcentius. Ex eadem Epiſtola 174. ſumptum eſt, quod hîc dicitur Paſcentius, *Clariori ſono Symbolum recitare.* Quamquam *Fidem*, non *Symbolum* dixerat Paſcentius, quæ Fides ad verbum hic repetitur, prout Epiſtola 174. expoſita eſt. Hic etiam repetitur, quod ibidem Paſcentius dixerat, ſi ὁμοούσιον ſibi oſtenderetur in Scripturis, ſe mox adverſariorum communionem amplexurum. 5. Auguſtinus tertia proſecutione petit à Laurentio, ut Fidei rationem ab utroque inquirat, & Symbolum Fidei recitare jubeat, cùm Paſcentium, tum ſeipſum. Ipſe tamen nec jubetur, nec recitat: & ineptum eſt, quod à ſe exigi voluerit mandatô Comitis, quod præſtare ultrò paratus erat: & quod per ſe non urgeret Paſcentium ut fidem ſuam exponeret, auctoritatemque Judicis ad illud obtinendum adhiberet, quod nondum renuerat adverſarius. 6. Stylus Auguſtiniano longè diſſimilis eſt. 7. Eodem ſtylo Auguſtinus, Hæreticus, Judex, hac in Diſputatione loquuntur. Jam ab antiquo Sancto Auguſtino ſuppoſita eſt hæc Epiſtola, quam ejus nomine laudat Venerabilis Beda (*in* 1. *ad Corinthios* 16. *& ad Philippenſes* 2.)

Epiſtola ad Demetriadem non eſt S. Auguſtini, ſed Pelagii.

In Tomi II. appendicem jure ſunt rejectæ Epiſtolæ ſexdecim breves Sancto Auguſtino & Bonifacio adſcriptæ. Spurias enim clamat identitas ſtyli, & diſſimilitudo cum Auguſtiniano. Epiſtolam ad Demetriadem, Pelagii eſſe, & Pelagianis erroribus ſcatentem nullus dubitat, & ex S. Auguſtino in lib. *de Gratia Chriſti*, nec-non in Epiſtola ad Julianam Demetriadis Virginis matrem, in quibus plures ejus Epiſtolæ ſententias refellit, certiſſimum eſt. Imò hanc ut fœtum ſuum agnovit Pelagius in ſuis ad Innocentium I. Literis, ut refert S. Auguſtinus cap. XXXVII. ejuſdem Libri. *Legant* (inquit Pelagius) *quam ad Sacram Chriſti Virginem Demetriadem in Oriente conſcripſimus, & invenient nos ita hominis laudare naturam, ut Dei ſemper gratiæ addamus auxilium.* Eamdem Epiſtolam Pelagio tribuit Oroſius in Apologetico. Denique Epiſtolæ duæ *de Laudibus S. Hieronymi* ſuppoſititiæ ſunt, & tantis Patribus, quibus affinguntur, Cyrillo ſcilicet Hieroſolymitano ac Auguſtino prorſus indignæ. Putido præterea anachroniſmo ſuam produnt falſitatem. Sanctus enim Cyrillus Hieroſolymitanus ante S. Hieronymum obierat, vel ipſo Hieronymo teſte, in *Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum*: & tamen de obitu S. Hieronymi ad S. Auguſtinum ſcripſiſſe fingitur ab Impoſtore. Præterea, duarum in Chriſto voluntatum aſſertionem hæreſim faciunt, & S. Hieronymum fictæ hujus Hæreſeos, id eſt, Catholici dogmatis Impugnatorem, & revera Monothelitam, qui errorem de unica in Chriſto voluntate miraculis neſcio quibus confirmaverit.

§. III.

De Pſeudepigraphis Tomi III.

TOmi III. jure in appendicem rejiciuntur, liber *de definitionibus Orthodoxæ Fidei, ſive de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, quem Gennadii Maſſilienſis eſſe conſtat ex Hadriano I. in *Epiſtola ad Carolum Magnum*, Walafrido Strabone, Algero, Magiſtro Sententiarum, & S. Thoma. Item liber *de Fide, ad Petrum Diaconum*: ſive *Regula veræ Fidei*: cujus Auctorem eſſe S. Fulgentium, Stylus, dogmatum affinitas & conſonantia cum cæteris S. Fulgentii, ejuſdem cum Petro Diacono amicitia: S. Iſidori, Honorii Auguſtodunenſis, Bertrami, ſive potiùs Joannis Scoti Erigenæ (in lib. *de Corpore & Sanguine Domini.*) teſtimonia: eruditorumque omnium conſenſus evincunt.

Libri de Mirabilibus Scripturæ ſacræ non ſunt S. Auguſtini.

Libri tres *de Mirabilibus ſacræ Scripturæ*, nec ſtylum, nec ingenium S. Auguſtini referunt, ideóque hoc Opus falsò adſcriptum Sanctiſſimo Doctori, rectè pronuntiavit S. Thomas III. p. Q. 45. Articulo 3. Cyclorum mentio oſtendit Auctorem vixiſſe poſt annum 660. aut etiam 700. Illud S. Marchiano Hiberno aſſerit Henricus Fitz-Simon in *Catalogo Sanctorum Hiberniæ.* Et certè horum Librorum Author ſe gente Anglum ſive Hibernum indicare videtur lib. I. cap. VII. ubi quidpiam obiter obſervans de inſulis, Hiberniam in omnibus unam nominat: & paulò poſt æſtum maris *Ledonem* ac *Malinam* appellat, verbis apud Anglos, vicinoſque accolas Britannici Maris, præſertim ævo Bedæ, uſu receptis. Tum libri ſecundi cap. IV. Manichæum quemdam Hibernum mortuum eſſe narrat.

Liber *de Spiritu & Anima*, in quo citatur Boëtius, centum fermè annis S. Auguſtino poſterior, & in quo habentur aliqua ex Gennadii libro *de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, Auctoris incerti fœtus eſt.... Hugoni à S. Victore illum tribuunt Trithemius, & Vincentius Bellovacenſis in *Speculo Hiſtoriali.* S. Thomas Quæſt. unica *de Anima*, Art. 12. ad 1. Anonymo cuidam Ciſtercienſis Ordinis.

Quæſtiunculæ *De Trinitate*, excerptæ videntur ex Libris S. Auguſtini, ejuſdem argumenti.

Interrogatio De benedictionibus filiorum Jacob non eſt S. Auguſtini, ſed Alcuini.

Interrogatio *De benedictionibus filiorum Jacob*, magnam partem decerpta eſt ex Quæſtionibus Hebraicis S. Hieronymi in Geneſim. Ad finem multæ ſunt Sententiæ ex S. Gregorio Magno defloratæ *Lib.* 1. *Moralium cap.* 7. *& lib.* 3 *cap.* 10. Iſte etiam Tractatus ordine nonnihil diverſô, atque aliquot permutatis

mutatis vocibus, inſertus eſt Libro III. Commentariorum in Geneſim, Eucherio Lugdunenſi adſcriptorum, & in Bibliotheca Patrum Editorum. *Alcuinum* Authorem habet hæc *Interrogatio.*

§. IV.

De Pſeudepigraphis Tomi IV.

Libros De Continentia, De Patientia, De Viduitatis Bono, S. Auguſtino perperam abjudicat Rivetus.

LIbros *De Continentia*, & *de Patientia*, S. Auguſtini genuinos fœtus eſſe, abſque judicio negat Rivetus, cùm eos ut ſuos Auguſtinus ipſe agnoſcat in *Epiſtola ad Darium Comitem.* Libri *De Continentia* meminit etiam *Poſſidius* in Indiculo, cap. II. & nonnulla ex eo excerpta profert Venerabilis *Beda*, ſeu potiùs *Florus* in ſuis Collectaneis; & qui à S. Auguſtini tempore propiùs diſtat *Eugypius.* Hunc verò Librum Sermonem eſſe, quem idcirco in Librorum ſuorum Retractatione S. Auguſtinus prætermiſit, ipſo ſtatim exordio declaratur: ſic verò appellant veteres Libri, nec-non Poſſidius, Eugypius, & Florus. Idem eſto judicium de Libro *De Patientia.* Stylus & dictio utriuſque ſimilis eſt multorum S. Auguſtini Sermonum, eorum præcipuè quos primis annis dixit ſive dictavit.

Liber *de Viduitatis Bono*, & à Poſſidio agnoſcitur in *Indiculo*, & à Venerabili Beda non ſemel laudatur. Quamobrem illum Sanctiſſimo Doctori perperam abjudicat Rivetus. Illum ipſum ſuum eſſe S. Auguſtinus docet, non minùs quàm Epiſtolam *De orando Deum, ad Probam*, Librum *De Sancta Virginitate*, & Libros *contra Fauſtum Manichæum*, &, *De Bono Conjugali.* Ait enim cap. 15. *Multa alia de iſtis rebus dicta ſunt à nobis in Libro de Bono Conjugali, & in alio Libro de Sancta Virginitate; & in Opere quod adversùs Fauſtum Manichæum, quantò potuimus labore conſcripſimus.* Et cap. ultimo: *Ordinatiſſimè quippe provenit, ut matri veſtræ jam grandævæ de Oratione Epiſtolam ſcriberem.... Virgo autem Sancta proles veſtra, ſi aliquid de ſuâ profeſſione deſiderat, ex laboribus noſtris habet grandem Librum de Sancta Virginitate, quem legat.* Ex quibus Eraſmus, & Hoſius refelluntur, qui eò propendent ut Librum illum Juliano potiùs, quàm S. Auguſtino tribuant; & Pamelius in *Annotationibus ad Librum Tertulliani contra Hermogenen*; illum ut incerti Auctoris textum laudans. Pro qua opinione Lindanus in Panoplia Lib. IV. cap. XVIII. argumentum non leve ſibi ſuppetere exiſtimat ex Concilii Carthaginenſis quarti, cui S. Auguſtinus ſubſcripſiſſe legitur, Canone CIV. quo ſtatutum eſt ut Viduæ, quæ ſe Domino devoverant ſuſcepto religioſo habitu, ſi ad nuptias ſæculares ſive ſecundas poſtea tranſierint, *Sine Chriſtianorum communione maneant, & crimine adulterii notentur.* Contra verò Author Libri *De Bono Viduitatis* cap. X. & XI. eos redarguit, qui putant, *Lapſarum à ſancto propoſito feminarum, ſi nupſerint, non eſſe conjugia, ſed adulteria, & eas volunt à maritis ſeparatas reddere continentiæ.* Verùm S. Auguſtinus hîc ab illo Carthaginenſi Canone non diſſentit, qui talium quidem Nuptias adulteria cenſeri non patitur, ſed ipſos tamen à Sancto propoſito lapſus adulteriis pejores aſſerit. Itaque non prohibet quo minùs nubentes poſt votum excommunicatione plectantur, perinde atque adulteræ, dummodo earum matrimonia non dirimantur. Nihil aliud adversùs lapſarum nuptias ſtatutum reperitur antiquorum Conciliorum Decretis. In hanc rem celebris eſt Canon Concilii Calchedonenſis decimusſextus, quod quidem Concilium annis aliquot poſt S. Auguſtini obitum celebratum eſt. *Si qua*, inquit, *Virgo ſe dedicaverit Deo, ſimiliter & Monachus, non licere eis jungi nuptiis: ſi verò inventi fuerint hoc facientes, maneant excommunicati. Statuimus verò poſſe in eis facere humanitatem, ſi ita probaverit loci Epiſcopus.* Iis ergo temporibus votum nondum erat impedimentum dirimens Matrimonium ex Eccleſiæ Diſciplina. Hujus Opuſculi mentionem non fecit S. Auguſtinus in Retractationum libris, quia in modum Epiſtolæ conſcriptum eſt. Id propterea Poſſidius cap. VII. inter Epiſtolas recenſet hoc titulo: *Juliana, de Sancta Viduitate.*

Neſcio an vigilaret Rivetus, cùm librum *octo Quæſtionum*, ſive *de octo Dulcitii Quæſtionibus*, (nullus enim alius 8. Quæſtionum liber extat Tom. 4. S. Auguſtini) inter dubios ejuſdem fœtus recenſet, quem S. Doctor ut ſuum agnoſcit Lib. 2. Retractationum, cap. 65. *Liber*, inquit, *quem prænotavi de octo Dulcitii Quæſtionibus, non eſſet in hoc Opere commemorandus inter Libros meos, cùm ſit confectus ex iis quæ à me in aliis antea conſcripta ſunt, niſi & diſputationis aliquid à nobis interpoſitum reperiretur in eo, & uni earum Quæſtionum, non ex Opuſculo alio meo reſponſionem, ſed tunc, quæ potuit occurrere, reddidiſſem.*

Meritò rejectus eſt in appendicem à Lovanienſibus, Liber *Viginti unius Sententiarum*, qui nihil habet S. Auguſtini, præter Caput tertium, quod eſt Epiſtola ejuſdem *Ad Lampadium.* In quâ tamen Impoſtor verba aliqua detorſit ad uſum deterioris ævi, *quàm citiùs*, pro *quantociùs*: *joculantem*, pro *jocantem.* Ex variis Auctoribus, etiam Poëtis, congeſtæ ſunt illæ Sententiæ. Multa in eo Libro indocta ſunt, præcipuè diviſio quæ habetur *Sententia* 13.

65. *Quæſtionum Dialogus, ſub titulo Oroſii percontantis, & Auguſtini reſpondentis*, nihil nec Oroſianæ, nec Auguſtinianæ dictionis habet. Quæſtione 32. *Quatuor mortes in Scriptura ſancta evidenter oſtendi*, ait: Primam eſſe animæ in corpore peccantis: ſecundam corporis anima privati: tertiam animæ ad damnationem exeuntis: quartam corporis cum animâ damnatâ denuo conjuncti. Quæ diviſio & notioni ſecundæ mortis à S. Joanne traditæ *Apocalypſis* 2. & 20. & ipſi S. Auguſtino repugnat Lib. 13. *de Civitate Dei, cap.* 2. & 12. Denique S. Auguſtinus laudatur *Quæſtione ultima*, his verbis: *Nam qui præeſſe feſtinat, quidam Patrum eleganter expreſſit dicens: Sciat ſe non eſſe Epiſcopum, qui preeſſe cupit, non prodeſſe.* S. Auguſtini verba ſunt Lib. 19. de Civitate Dei, cap. 19. *Intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe.*

Liber Quæſtionum Veteris & Novi Teſtamenti, quamquam ſub S. Auguſtini nomine laudatus ſit, & ab Epiſcopis Synodi Pariſienſis anno 824. non eſt S. Auguſtini, à cujus Doctrinâ & à veritate in multis diſſidet, præcipuè circa originem animæ, quam in corpore creari aſſerit, inhoneſtumque putat, ſi animæ cum corporibus generari dicantur, ut anima naſcatur ex anima. (*Quæſt.* 23.) cùm circa hanc Quæſtionem dubius ſemper & anceps hæſerit S. Auguſtinus. Paſſim Angelos incorporeos ſupponit: quod non adeò exploratum habet S. Auguſtinus. Saüli non apparuiſſe verum Samuëlem aſſerit, ſed diabolum aſſumptâ Samuelis larvâ, *Quæſt.* 27. contra diſertam S. Auguſtini Sententiam Lib. *De Cura pro Mortuis gerenda, cap.* 15. In Jephte debacchatur *, eumque facinoroſum vocat, ejuſque votum nullâ ratione excuſat: cùm S. Auguſtinus *Quæſt.* 49. *in Librum Judicum*, dubitare de voto Jephte videatur, & illud humano demum errori, non facinori tribuat: & cum etiam errorem habere aliquam laudem Fidei agnoſcat, nec prohibere quin inter Sanctos laudabileſque Viros ab Apoſtolo, *ad Hebræos* 11. recenſeatur. *Quæſt.* 56. Joſeph filium fuiſſe Heli & Jacob, unius ſecundùm naturam, alterius ſecundùm Legem, improbabile eſſe ait: cùm S. Auguſtinus eam opinionem probabilem eſſe cenſeat, immò cæteris anteponat, *Lib.* 2. *Quæſtionum Evange-*

* *Quæſt.* 41.

licarum Quaſt. 5. Mariam Deiparam in morte Domini cum cæteris dubitaſſe aſſerit, * contra S. Auguſtinum qui nullam de Matre Domini vult fieri mentionem, cùm de peccatis agitur, propter honorem Domini. *Quaſt.* 106. Inter alia abſurda, ſex dies quibus à Deo conditus eſt mundus, figuram eſſe ait ſex mille annorum, quibus duraturus ſit mundus; quod tam à S. Auguſtino, quàm à veritate alienum eſt. *Quaſt.* 109. Melchiſedech Spiritum eſſe Sanctum aſſerit, quod S. Auguſtinus inter Hæreſes recenſet, Canonemque Miſſæ reprehendit: *Similiter*, inquit, *Spiritus Sanctus quaſi Antiſtes, Sacerdos appellatus eſt excelſi Dei, non ſummus, ſicut noſtri in Oblatione præſumunt.* Spectat illa verba Canonis: *Et quod tibi obtulit ſummus Sacerdos tuus Melchiſedech.* Multos alios errores eo in Opere Lovanienſes notant. Ab illis diſſentimus in eo quòd *pelagianizare* illum Auctorem aſſerant. Quâ de re ſunt relegenda quæ diximus *in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ 4. Sæculi*, cùm egimus de Hilarii Sardi Operibus, cui haſce Quæſtiones vindicavimus, ſicut & Commentaria in Epiſtolas S. Pauli quondam S. Ambroſio adſcripta. Diſſentimus pariter ab Eraſmo & Lovanienſibus in altera ex rationibus propter quam hoc Opus S. Auguſtino abjudicant, quòd ſcilicet Quæſtionem 105. *Se Romæ ſcripſiſſe dicat, quò poſt ſuum baptiſmum Auguſtinus non eſt reverſus.* Id enim refellit Auguſtinus ipſe Lib. 1. Retractationum cap. 7. 8. & 9. ubi Libros *de Moribus Eccleſiæ Catholicæ*, & *de Moribus Manichæorum*, *de Anima quantitate*, & *de Libero Arbitrio*, ſe ſcripſiſſe teſtatur, *cùm jam baptizatus Romæ eſſet*, quod mirum eſt fugiſſe viros doctos.

Qu. 71.

Libri duo *de Deitate & Incarnatione Verbi*, S. Auguſtino indigni ſunt. Cap. 3. non ſolùm fatetur ſe diaboli ſtatum neſcire, ſed id etiam ab Eccleſiâ ignorari, niſi quòd *Apud plurimos iſta habetur opinio, quòd Angelus fuerit iſte diabolus, & apoſtata effectus, quamplurimos Angelorum ſecum declinare perſuaſerit, qui & nunc uſque Angeli ipſius nuncupantur.* Cap. 4. non eſſe evidens ait Eccleſiaſticâ Prædicatione, *Quid ante hunc mundum fuerit, aut quid poſtmodum erit.* Cap. 17. *Spiritus Dei*, inquit, *qui ferebatur ſuper aquas, puto quòd non ſit alius quàm Spiritus Sanctus, ſecundùm quod ego intelligere poſſum: non tamen ſecundùm Hiſtoriam, ſed ſecundùm intelligentiam ſpiritualem.*

Liber *De Trinitate & Unitate Dei*, incerti Auctoris eſt, ſtylo, & eruditioni Auguſtinianorum Operum longè diſſimilis, vix boni Grammatici, ut probat illa phraſis cap. 3. *Quæ miſſio tamen eſſe Opus Sanctæ Trinitatis, nulli ſit Catholico dubitandum.*

Liber *de Eſſentiâ Divinitatis*, ex duobus primis Capitibus libri S. Eucherii *De formulis ſpiritualis intelligentiæ*, conflatus eſt.

Liber De Fide rerum inviſibilium, in Appendicem rejici non debuit à Lovanienſibus.

Liber *De Fide rerum inviſibilium*, perperam in appendicem rejectus eſt à Lovanienſibus, quem S. Auguſtinus ſuum agnoſcit in Epiſtola ad Darium Comitem. *Miſi*, inquit, *& alios Libros quos non petiſti... De Fide rerum quæ non videntur, de Patientia, de Continentia, de Providentia, & unum grande Volumen de Fide, Spe, & Charitate. Hos omnes, ſi dum es intra Africam legeris, judicium tuum mitte de illis.*

Libellus *De ſubſtantia dilectionis & amoris*, à Lovanienſibus tanquam pium Opuſculum commendatur; ſtylo tamen & dictione à genuinis S. Auguſtini Operibus longè diſcrepat. Hic Libellus Hugonis à Sancto Victore nomen in pleriſque MSS. præfert. Inter Ejus Opera ſubnectitur libro qui inſcribitur, *Inſtitutiones Catholicæ in Decalogum*, illumque inter Hugonis Opera recenſet Trithemius Abbas.

Liber De vera & falſa Pœnitentia non eſt S. Auguſtini.

Liber *De vera & falſa Pœnitentia*, non eſt S. Auguſtini, cui illum poſt Gratianum & S. Thomam tribuerunt Bunderus, Navarrus, & Illuſtriſſimus Tullenſium Epiſcopus D. du Sauſſay in Lib. *De Laudibus S. Andreæ Apoſtoli.* Mirum eſt illos non animadvertiſſe, hujus libri Auctorem cap. 17. S. Auguſtinum nominatim citare, ab eoque diſſentire. Mirum quòd non viderint quàm barbaræ ſint, & ab Auguſtiniana dictione alienæ iſtæ phraſes: *Naaman per aquam perdidit lepram.* (Cap. 3.) *Petrus Dominum negavit, & à ſe amicos Chriſti excommunicavit.* (Cap. 4.) *Pœnam promitsere.* (Ibidem & cap. 6. & 7.) *Ad Deum anxiari.* (Cap. 8.) *Meliori quàm poteſt confiteatur.* (Cap. 10.) *Oportet peccatorem ut in Pœnitentia fructificet.* (Cap. 17.) Mirùm eſt quòd non attenderint quàm pugnent cum S. Auguſtino illa verba cap. 8. *Pœnitentia baptizandis non eſt neceſſaria*, cùm S. Doctor Homilia 27. ſcripſerit: *Neque ad baptiſmum quiſquam bene accedit, niſi agendo Pœnitentiam de vita priſtinâ.* Quod confirmat *Homilia* 50. Quid quòd ipſe ſibi repugnat libri hujus Auctor eodem in Capite ſcribens: *Sine pœnitentiâ nulli profuit baptiſmus, qui peccavit extraneus?* Mirùm eſt, quòd non viderint quàm alienum in ſenſum ſacram Scripturam hic Auctor detorqueat Cap. 5. *Quòd*, inquit, *omnibus promiſit indulgentiam, aliis promiſſionibus declarat: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus: id eſt, omnis quantumcunque & quotieſcumque peccator, cujuſcumque ordinis, etiamſi fuerit Sacerdos, confitebor & ego eum coram Patre meo.* Hanc interpretationem & ipſa loci ſeries, & S. Auguſtinus ſubvertit, *Lib. Quæſtionum Evangelicarum ſecundum Matthæum.* Notandum enim eſſe ait: *Confeſſionem poni in laudem Dei. Non enim peccata Dominus confitebatur, quæ nulla habebat, cum dixit: Confiteor tibi Domine Pater cœli & terræ. Ergo confeſſionem vocat Scriptura generaliter, quicquid manifeſtè, ſicut cernitur, enuntiatur. Nam & illud quod ait: Si quis me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Non utique peccata confitetur, qui Chriſtum confitetur.* Non minùs aliena ſunt à Scripturæ ſenſu, quæ habet Auctor ille cap. 11. *In Petro, & Joanne, & Jacobo, & Patre & Matre puellæ.* (Lucæ 8.) *figuraliter continentur Sacerdotes Eccleſiæ.*

Liber *De Salutaribus Documentis*, Auctoris imperiti eſt. Statim initio libri neſcire ſe ait, quod vult docere. Cap. 5. Eſſe ad imaginem & ſimilitudinem Dei, nulli alteri creaturæ ab homine convenire aſſerit, quod falſum eſt, cùm id & Angelis conveniat. Cap. 7. *Charitatem quæ deſeri poteſt nunquam fuiſſe veram* affirmat. *Diabolus eſt mendacium*, (inquit cap. 60.) *ſicut veriſſima veritas Dominus noſter Jeſus-Chriſtus in Evangelio Joannis loquitur.* At diabolum mendacem quidem, & mendacii Patrem Chriſtus dixit, non verò *mendacium*. Paulino tamen Forojulienſi Epiſcopo tribuitur in MS. Codice Colbertinæ Bibliothecæ, optimæ notæ, & antiquiſſimæ Scripturæ: ſed in aliis MSS. ipſius Paulini ſæculo exaratis tribuitur S. Auguſtino, cujus etiam nomine citatur à Gratiano Diſt. 11. *De Pœnitentia*, cap. *Si quis*, ibique, uti & apud Trithemium, nuncupatur *Auguſtini ad Julianum Comitem Epiſtola.*

Liber *De Amicitia*, ejuſdem furfuris eſt. Cap. 8. *Stultus*, inquit, *fuit Paulus, qui voluit ſine cauſa & ſolicitudine vivere.* Cap. 23. pugnantia loquitur: *Pleroſque*, inquit, *omni affectu amplectimur, quos tamen ad amicitiæ ſecreta non admittimus.* Et ibidem. *Nihil occultat amicus, ſi verus eſt: effundit animum ſuum, ſicut effundebat myſteria Patris Dominus Jeſus.* Opuſculum *De Amicitia* in modum Dialogi conſcripſit, & in tres Libros digeſſit Ælredus Rhievallenſis Abbas in Anglia, quod quidem inter alia ejus Opera prælo edita ſincerum exhibetur & integrum; hîc verò in epitomen contractum eſt ab homine otioſo, qui non modò ſtylum Authoris ac methodum non ſervavit, ſed ejus quoque ſententias mutavit paſſim

&

& inſigniter interpolavit. Nam ea interdum quæ Ælredus ex interlocutoris perſona quærenda proponit, mox à ſe explicanda vel refellenda, proferuntur hîc abſolutè & contra ipſius mentem aſſeruntur. Sic illud cap. IV. *Sed multi abutuntur ſapientiâ*, adeo alienum eſt ab Ælredi doctrina, ut ipſe contra diſertè probet, *Nullum ſapientiâ abuti.*

§. V.

De Tomi V. Libris.

Complectitur Tomus V. Libros 22. S. Auguſtini *De Civitate Dei*: quos jam Epiſcopus conſcripſit, poſt illatam ab Alarico Rege Gothorum Romæ cladem. De iis conſule *Librum* 2. *Retractationum cap.* 43. Perperam Rivetus expoſitionem verborum Chriſti, *Non remittitur ei neque in hoc ſæculo, neque in futuro*, quæ habetur lib. 21. cap. 24. aſſutam eſſe ait, quòd non extet in antiquis Libris Brugenſibus & Colonienſibus, neque in exemplaribus Friburgi excuſis, teſte Ludovico Vive in Scholiis ad eum Auguſtini locum. Sed, ſi ita eſſet, reponimus Riveto, in aliis melioris notæ Codicibus hæc legi, quos doctiſſimi PP. Benedictini Congregationis S. Mauri contulerunt. Sed cur Ludovici Vivis ſequentia verba prætermiſit malignus Auctor? *Et tamen*, inquit, *ſtylus non abhorret ab Auguſtiniano.* Et præterea tam benè cohærent omnia, ut nullum aſſutum huicce capiti pannum oculatus quiſquis comperiat.

Temeritas Riveti caſtigatur.

Non minori temeritate ſcripſit Rivetus, cap. 8. Libri 22. Miracula multa narrari, quæ omnia non ſapiunt exactam judicii limam, quam in aliis Auguſtini Operibus lectores ſagaces obſervant, citatque Ludovicum Vivem in Scholiis ad hoc caput dicentem: *In hoc capite non dubium quin multa ſint addita velut declarandi gratiâ, ab iis qui omnia magnorum Auctorum ſcripta ſpurcis ſuis manibus contaminabant.* Sed hanc Ludovici Vivis notam non ad miracula, ſed ad quædam gloſſemata referenda eſſe, compertum eſt ex ſequentibus ipſius verbis, quæ Rivetus malignè ſuppreſſit: *Quorum*, inquit, *alia reſecabo, alia more meo contentus ero velut digito indicaſſe.* At miraculorum narrationem nec reſecavit ille, nec leviter quidem indicavit ſibi eſſe ſuſpectam: imò eam ſuis Commentariis illuſtrat.

Tandem celeberrimorum narrationem illam miraculorum eſſe ſancti Auguſtini, conſtat ex Relatione ſequentis Capitis ad iſtud. Capite enim nono hæc habet Sanctus Doctor: *Cui niſi huic Fidei atteſtantur iſta miracula, in quâ prædicatur Chriſtus reſurrexiſſe in carne, & in Cælum aſcendiſſe cum carne? Nam & ipſi Martyres hujus Fidei Martyres, id eſt, hujus Fidei teſtes fuerunt.... Pro hac Fide preceſſit eorum mira patientia, ut in his miraculis tanta iſta potentia ſequeretur.* Similia miracula refert ac prædicat Sermone 39. *de Diverſis.*

§. VI.

De Pſeudepigraphis Tomi VI.

Libri *De Hæreſibus* quamvis S. Auguſtinus in Retractationibus non meminerit, quia abſolutis Retractationum Libris conſcriptus eſt, meminit Poſſidius in Indiculo, ipſumque vocat, *De Hæreſibus ad Quodvultdeum, imperfectum Opus*: quia S. Auguſtinus in Præfatione duo promiſerat. Primò ſe enumeraturum omnes Hæreſes, quæ poſt Chriſti adventum atque Aſcenſum ad ſua uſque tempora extitiſſent: ſecundò ſe diſputaturum quid faciat Hæreticum. Secundam verò illam promiſſionis ſuæ partem non explevit.

Concio ad Catechumenos contra Judæos, Paganos, & Arianos, non eſt S. Auguſtini. Stylus ab Auguſtiniano longè diſcrepat, qui nec ita numeroſus eſt quibuſdam in locis, nec ita barbarus in aliis. S. Leonis, aut Gregorii Magni ſtylum imitatur illud exordium: *Inter preſſuras atque anguſtias præſentis temporis, & noſtra officia ſervitutis, cogimur, Dilectiſſimi, non tacere: cùm potiùs expediat flere magis quàm aliquid dicere.* At iſtud dictionis genus quo nomine melius vocem, quàm numeroſam barbariem? *Cùm potiùs expediat flere magis.* Ejuſdem elegantiæ ſpecimen in verbis ſequentibus videre eſt: *Verumtamen ne quid minùs lucri arca Dominica accedens, dicatur nobis: Serve nequam & piger, tu erogares pecuniam meam, &c.*

Oratio contra Judæos, Paganos & Arianos, S. Auguſtino indigna.

Quàm puerilis & inepta hæc apoſtrophe ad Apoſtolos: *Apud vos itaque, Petre, Paule, Joannes, cæterique Sancti conſiliarii veri Judicis, amici ſummæ poteſtatis, cauſam exponimus, quam optimè noſtis, hujus pauperis & pupilli, generis ſcilicet humani, qui ex paterno chirographo debitor inventus eſt reus.... Non eſt aliud quemadmodum huic ſubveniatur, niſi ex veſtro conſilio. Quid itaque in hoc negotio Serenitati veſtræ videatur pro hujus miſeri libertate, ex communi tractatu, utinam pro eo dignemini proferre ſententiam.* Scilicet, non ſatis ſubvenerat Chriſtus humano generi? Non media præſcripſerat, ac inſtituerat omnia ejus liberationi neceſſaria? Quàm bellè verò convenit Apoſtolis hic titulus, *Serenitati veſtræ!* Ex lib. 18. *De Civitate Dei*, cap. 23. Sibyllinos verſus exſcribit hujus Orationis Auctor; ſed in eis applicandis nullius ſe judicii probat. Nam & illorum auctoritatem adversùs Judæos nullam eſſe noſſe debebat: & illum Virgilii verſum:

Jam nova progenies cœlo demittitur alto:

à Poëta dictum eſſe in laudem Salonini Pollionis filii, non Chriſti. Unde & S. Auguſtinus Epiſtola 254. ad Nectarium vocat illam Virgilii Eclogam *Carmen adulatorium*, non Propheticum; & dictam *Viro nobili* (utique Pollioni) non Chriſto. Proindè falsò ait iſtius Orationis Auctor, Poëtam illum hoc Carmine *Teſtimonium Chriſto perhibuiſſe.* Hallucinatur etiam, cùm Sibyllinorum Verſuum talem facit Acroſtichin, Ἰησοῦς χρειστὸς υἱὸς θεοῦ σωτήρ. Debebat enim ſcribere, θεοῦ υἱὸς, ut ex elementis capitalibus conficeretur ἰχθύς, ut obſervavit S. Auguſtinus libro & cap. laudatis *de Civitate Dei*, Denique cap. 22. Synagogam ineptâ hac apoſtrophe compellat: *Fruſtra tibi Eccleſia nomen imponis, Judæa ſubdola, decipiens, quia decepta. Arius abſtulit integritatem ſuam.* Quid Ario cum Synagoga? *Fruſtra enim illum ſponſum vocas, qui non eſt tuus: turpem enim viduam non accipit Chriſtus.* Quòd Synagoga illa perduellis & cæca, Chriſtum ſponſum vocet, perabſurdum eſt. Subjungit: *Redi, redi, repudiata redi, confuſa redi, ſerpentinis fraudibus violata redi, non divinitate cæleſti compoſita, ſed humanis aſſertionibus reconventa redi.* Quàm putida phraſis! quàm boni ſensûs expers! Chriſtus Synagogam non accipit, etſi ipſum ſponſum ambiat, ſecundùm hunc Auctorem, & tamen ipſam hortatur ut redeat. Sed quid ſibi iſta volunt, *Non divinitate cæleſti compoſita, ſed humanis aſſertionibus reconventa?* Iſtane S. Auguſtini ingenium, dictionem, eruditionem ſapiunt?

Perperam aliqui ad hunc librum, & ſequentem *contra Judæos* Orationem, pertinere putant verba illa Poſſidii in Indiculo: *Adversùs Judæos Tractatus duo.* Illi enim Tractatus, ſeu Conciones, ſunt Sermones 234. & 235. de tempore. Quæ verò inſcribitur *Adversùs Judæos Oratio*, à Venerabili Beda, qui multoties eam laudat, *Liber adversùs Judæos*, nuncupatur. Et ſanè ſtylus nequaquam Oratorius, Orationem prohibet appellare.

Liber *De Fide*, ſive *de unitate Trinitatis contra Manichæos*,

Manicheos, non videtur eſſe S. Auguſtini: cùm nec ipſe in Retractationibus, nec Poſſidius in Indiculo, ejus meminerint: nec ſtylus cum Auguſtiniano prorſus conveniat: & MSS. nonnulli Codices, præſertim Corbeienſis, illum Evodio Uzalenſi Epiſcopo tribuant, ut teſtatur P. Sirmondus *Hiſtoria Prædeſtinatiana cap.* 1.

Liber Contra Felicianum Arianum, non eſt S. Auguſtini.

Liber *contra Felicianum Arianum*, quamvis S. Auguſtini nomine à Beda, Alcuino, & Lanfranco laudetur, non videtur eſſe S. Auguſtini: cùm nec ipſe in Retractationibus, nec Poſſidius in Indiculo, illum agnoſcant: & ſtylus longè diſcrepet ab Auguſtiniano, ſive in libro *contra Sermonem Arianorum*, ſive in lib. *contra Maximinum*. Præterea S. Auguſtino minimè conveniunt, quæ in exordio libri leguntur: *Extorſiſti mihi, ut de unitate Trinitatis aliquid ſcriberem; idque à me, cùm propria infirmitatis conſcius ſæpiùs excuſarem, multis modis exegiſti, &c.* At nec tortura Auguſtino adhibenda fuit, ut de Trinitate ſcriberet, nec ſe excuſavit ab hujus tractatione argumenti, aut illum deterruit propriæ infirmitatis conſcientia, cum libros 15. eo de Myſterio compoſuit, & libros contra Maximinum diſertiſſimos, & contra Sermonem Arianorum. Tertiò totam illam diſputationem eſſe confictam argumento eſt, quòd Felicianus contra morem omnium Hæreticorum diſputantium, nimis tribuat, nimis concedat adverſario. Cap. 2. fatetur, Auguſtino *Fidei ſcientiam non deeſſe.* Cap. 5. *Se concludi arte diſputandi.* Cap. 7. ad Confeſſionem ejus, quod S. Auguſtinus dixerat ex Fide Catholica, *Ex ſubſtantia Patris extitiſſe Filium*, neceſſitate ſe compelli. Nec faciet ſatis, qui reſponderit, Felicianum S. Auguſtini diſputatione ad Fidem Catholicam converſum. Nam ſi ita ſe res habuiſſet, non ſcripſiſſet contra ipſum, ſed potiùs ad ipſum, vel, *De Actis cum Feliciano* librum illum inſcripſiſſet, ſicut Diſputationem habitam cum Felice Manichæo in ſcripta redigens, librum ſuum inſcripſit, *De Actis cum Felice*, quia ipſum ad Fidem Catholicam adduxerat. Vigilio Tapſenſi hunc librum Viri Eruditi tribuunt, qui ſicut S. Athanaſii; ita & S. Auguſtini nomine, plures ſuos libros inſcripſerit: quos unius partus eſſe Auctoris, ſtylus indicat.

Dialogus de Altercatione Eccleſiæ, & Synagogæ, ab omnibus Eruditis rejicitur ut ſpurius S. Auguſtini fœtus, ob ſtyli diſcrepantiam, & quòd nec à S. Auguſtino, nec à Poſſidio, nec à Beda ſit agnitus: quòd multa contineat S. Auguſtini ab ingenio & eruditione aliena: quorum ecce tibi ſpecimen: *Mulieres quæ circumcidi non poſſunt, nec Judæas, nec Chriſtianas, ſed Paganas eſſe profiteor.* (Sic loquentem Eccleſiam inducit.) *Audi, docee te clariſſimè circumciſionis inſignia, quam circumciſionem ſi accipere potuiſſes, nunquam prodigium de regno perperi cecidiſſes.* Et infrà: *Vides ergo te non accepiſſe in ſignum ſalutis circumciſionem, ſed in ſignum potius pudoris & turpitudinis. Nam putas ſignum eſſe quod veſtitu tegitur, quod præ verecundiâ non profertur, quod uxori tantummodo debitum eſſe cognoſcitur, quia officinas & mulieres tuas depilato capite ac decalvato, in aſinis ſæpe vidi damnatas.* Attende verò ad elegantem parentheſim: *Et in Deuteronomio (quia Pentateucho utebaris.) Et erit*, inquit, *vita tua pendens ante oculos tuos, &c.* Expende & modum citandi Scripturam ab Auguſtini more alienum: *Meritò & in Βασιλειῶν, id eſt, Regnorum, ais, &c.* Quàm rurſùs à veritate aliena illa Eccleſiæ ad Synagogam verba! *Scio quia tibi quondam Romanus orbis intremuit.... Romana tibi terra ſubjacuit.*

§. VII.

De Pſeudepigraphis Tomi VII.

Liber Contra Fulgentium Donatiſtam S. Auguſtino ſuppoſitus.

Librum *Contra Fulgentium Donatiſtam*, non eſſe S. Auguſtini, jam convenit inter Eruditos. Id validis rationibus demonſtrant Lovanienſes, aliique Cenſores doctiſſimi. 1. Quod nullius libri à ſe hoc de argumento editi meminerit, quod tamen in aliis pleriſque libris contra Donatiſtas præſtare ſolet. 2. Quia paulò-poſt initium totam adverſarii diſputationem in tres dividit partes, quas ex ordine refellendas ſibi ſumit: ſcilicet de uno Baptiſmo, de unius horti fonte ſignato, de oleo uno, quod muſcæ morituræ exterminant. Quæ diviſio inepta eſt, & contra Dialecticæ leges peccat, quia ad unum Baptiſmi caput duo membra poſtrema revocantur. Et multa alia hoc in libro tractantur, quæ nullum hâc in partitione locum habent, ſcilicet bonorum & malorum in Eccleſia commixtio, Codicum Sacrorum traditio, Cæciliani cauſſa, &c. 3. Confuſa in rebus tractandis methodus. 4. Citatio Scripturæ ſacræ interdum ſecundùm Vulgatam Verſionem, plerúmque aliis verbis quàm citare ſoleat S. Auguſtinus, ipſa quæ hoc in libro proferuntur, loca; & interpretatio S. Auguſtini menti aliis in locis repugnans. 5. Stylus & dictio S. Auguſtini ſtylo & dictioni longè diſſimilis eſt. Cap. 1. utitur verbo *admiror*, pro *intellige*. Ibidem: *Tam forti*, inquit, *obice ſumpſiſti.* Ibidem: *In domo confugere compellamus.* Cap. 2. *Vos ei per omnia ſimilatis*, pro *ſimilamini.* Cap. 9. *Interpretes mala deſuper*: id eſt, malim audire explicationem *aliorum.* Cap. 24. *Ut eos à ſuis Baſilicis depuliſſes*, pro *depelleres.* 6. Quia Donatiſtis multa tribuit hic Auctor, quæ non tribuiſſet S. Auguſtinus. Cap. 2. ait, Donatiſtas *Deum metuere*, ac *divinam legem ſervare.* Et cap. 1. Fulgentii validiſſima eſſe ait argumenta: cùm eadem S. Auguſtinus aliis in libris velut leviſſima ſugillet ac explodat. Denique nonnullæ ſunt eo in libro ſententiæ, aut loquendi modi, S. Auguſtini doctrinæ, vel mori loquendi planè contrarii. Cap. 1. *Pertinaces anathemate condemnemus, ut hactenus victores eſſe poſſimus.* Cap. 2. *Donatiſtarum Baptiſma* vocat; quod dicendum eſſe negat S. Auguſtinus *lib. 2. contra Petilianum, cap. 37.* & alibi: nec uſquam ſic vocat, niſi hâc aut ſimili additâ correctione: *Imò non veſtrum, ſed Chriſti.* Cap. 3. ait: *Multos contra regulam datæ legis baptizare.* At S. Auguſtinus lib. 6. de Baptiſmo contrà Donatiſtas, cap. 26. ait: *Faciliùs inveniuntur Hæretici qui omnino non baptizent, quàm qui Evangelicis verbis non baptizent.* Et ipſe hujus libri Auctor pugnantia loquitur. Ait enim cap. 4. *Hæretici omnes licet in ſuâ ſibi diſputatione diſcordent, in Baptiſmi tamen traditione ſolenni verbo concordant.* Cap. 10. ait: *Certum eſt quòd Sacerdotis & plebis execretur Deus ac deſpiciat holocauſta, ſi bona non adfuerit conſcientia.* At S. Auguſtinus inter ſacrificium, & vitium offerentium diligenter diſtingueret. Cap. 12. ait Silvanum Cirtenſem tradidiſſe Felici Curatori *Sacramenta.* At tradiderat tantummodo *Capſulam argenteam, & lucernam argenteam*, ut habet S. Auguſtinus lib. 4. contra Creſconium cap. 56. Cap. 22. citat *Geſta Marcellini*, pro quibus S. Auguſtinus ſemper ait: *In Collatione noſtra, quam vobiſcum, vel cum eis habuimus.* Cap. 23. ait, *Ananiam & Sapphiram occiſos à S. Petro.* At ſic locutus non eſſet S. Auguſtinus, qui Epiſtola 263. ſcripſit, *De Novo Teſtamento oſtendi non poſſe, quòd Juſtus quiſquam interfecerit aliquem.* Cap. 16. exprobrat Donatiſtis, quòd tranſgrederentur *Mandatum ſeniorum*, ut ſuas ſtatuerent traditiones. At S. Auguſtinus ipſis, ut exiſtimo, potiùs objeciſſet ipſa Chriſti verba, Matth. 15. *Quare tranſgredimini mandatum Dei*

propter

propter traditionem veſtram? Denique Marciani Donatiſtæ ſententiam in Concilio contra Cæcilianum refert, S. Auguſtino incognitam. Africanum fuiſſe hujus libri Auctorem, ex ſtylo conjiciunt Lovanienſes. Vigilii Tapſenſis ingenium ac venam ſapit.

Libri ſex *Hypognoſticon*, non S. Auguſtini, ſed incerti Auctoris.

Hypomneſticon, id eſt, Commonitorium, inſcribendum potiùs hoc Opus, ut Remigio Lugdunenſi conſtat.

Libri ſex *Hypognoſticon*, non ſunt S. Auguſtini. Id demonſtrant ſtyli diſſimilitudo; Scriptura ſecundùm S. Hieronymi Tranſlationem laudata; S. Auguſtini *in Retractationibus*, Poſſidii *in Indiculo*, S. Proſperi, S. Fulgentii, Bedæ ſilentium. Nonnulla denique à S. Auguſtini doctrinâ prorsùs aliena. Libro enim 4. cap. 2. ita legit ex 3. cap. Geneſ. v. 7. *Conſuerunt folia fici, & fecerunt ſibi tegumenta.* Quam verſionem tanquam faventem Pelagianis impugnat S. Auguſtinus, & pro tegumentis, ſeu veſtimentis, contendit legendum: *Succinctoria*. Lib. 2. De Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 30. lib. 5. contra Julianum, cap. 2. & lib. 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 16. *Stimulum carnis*, ex S. Paulo (2. *Cor.* 12.) exponit *Concupiſcentiam*. At S. Auguſtinus Enarratione in Pſalmum 130. ſtimulum illum interpretatur *dolorem quemdam corporis*, quo Apoſtolus exagitabatur vehementer. Lib. 6. cap. 2. Prædeſtinationem ex prævisione operum eſſe docet: quod Auguſtinianæ doctrinæ repugnat, Bellarmino etiam fatente. Accedit Remigii Lugdunenſis Archiepiſcopi auctoritas, *lib. de tribus Epiſtolis*, *cap.* 35. ubi contra Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem, qui ejus libri auctoritate utebatur, ut probaret erroneum eſſe aſſerere, impios prædeſtinatos eſſe ad interitum, ſive impiis prædeſtinatam eſſe pœnam: *Ipſe*, inquit, *ſupra memoratus Libellus manifeſtiſſimis indiciis non ſe S. Auguſtini eſſe apertè oſtendit, quia nec præfationem aliquam in initio ſui gerit, ubi ſe ab aliquibus rogatum, vel ſibi neceſſariò viſum, ut de tali re, id eſt, prædeſtinationis verbo, in ſuis Libris corrigendo; ſive aliter exponendo, aliquod novum Opus ſcriberet, & ſignificaſſe inveniatur, nec ulla talis neceſſitas extitiſſe cognoſcitur, ut de illis quinque Quæſtionibus, de quibus tam multa, & tam multipliciter in libris præcedentibus diſputaverat, iterum novo Opere diſputare cogeretur. Sed & ipſe Sermo ab eloquio S. Auguſtini multùm diſcrepat: & ſenſus ab illius ſenſu non parùm inferior habetur: & modeſtia atque humilitas morum, & ſermonum ejus, non ibi ſervatur. Et teſtimoniis ex Hebraica Tranſlatione, quam B. Hieronymus edidit, præter ejus conſuetudinem contra illos Hæreticos utitur; quod ille ex antiqua potiùs Editione facere conſuevit. Et prorſus de tanto viro ſentire indignum eſt, ut verbum & ſenſum Prædeſtinationis, quem omni tempore in ſuis Scriptis & Prædicationibus tenuit & commendavit, & quem in Libris Retractationum nequaquam reprehendendo utique approbavit, in hoc Libello evacuare & deſtruere inveniatur.... Unde magis credibile eſt, quòd non parvò ſpatiò poſt ejus obitum, à quodam alio ſcriptus ſit, & magnâ ex parte juxta modum & formam ſenſuum ejus, contra Pelagianos & Cæleſtianos Hæreticos de illis quinque periculoſioribus eorum quæſtionibus breviter collectus, atque digeſtus. Et quia Auctor ejus ipſius B. Auguſtini ſenſus brevi iſto Opuſculo velut in unum collegiſſe, & explicuiſſe videtur, ideo ipſi Opuſculo nomen S. Auguſtini in titulo præferre voluerit: non quòd verè ab illo ſit editus, ſed verè, (in quantum Auctor ejus potuit) juxta formam diſputationum ejus digeſtus atque compoſitus. Velut ſi eumdem Libellum Latinè Memoratorium ſancti Auguſtini appellare voluiſſet, nihil utique aliud intelligeretur, niſi quia illud quod ab eo ſparſim & multipliciter fuerat diſputatum, breviter & velut ſub uno aſpectu poſitum memoriæ commendaret.* Et in Libro *De Tenenda Scripturæ Veritate*, cap. IX. de eodem libro ſcribit: *Manifeſtiſſimè prædicti Doctoris ſenſibus, immo Catholicæ ſinceritati probatur adverſus, nec ipſo ſtylo ullatenus cum ejus eloquio conſonat.* Iiſdem argumentis utitur *Prudentius* Epiſcopus Trecenſis contra Joannem Scotum, Lib. *De Prædeſtinatione*, cap. XIV. ubi librum *Hypomneſticon* non eſſe S. Auguſtini probat. Hunc Sixto Presbytero Romano, qui Celeſtino I. in Sedem Apoſtolicam ſucceſſit, nonnulli tribuendum conjiciunt: alii Mario Mercatori. Cujus ſit, incertum eſt.

Liber *De Prædeſtinatione & Gratia*, non eſt S. Auguſtini.

Librum *De Prædeſtinatione & Gratia*, non eſſe S. Auguſtini, cùm ſtyli diſſimilitudo probat, tum hæc ſententia à S. Auguſtini doctrinâ aliena: *Si humanum genus, quod creatum primitus conſtat ex nihilo, non cum debito mortis, & peccati origine naſceretur, & tamen ex eis Creator omnipotens in æternum nonnullos damnare vellet interitum: quis omnipotenti Creatori diceret: Quare feciſti ſic?* Contra verò S. Auguſtinus lib. 3. contra Julianum cap. 8. *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus. Poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt; non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt.* Et Epiſtola 106. ad Paulinum. *Quemquam verò immeritum, & nulli peccato obnoxium, ſi Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur.* Hunc librum S. Fulgentio aſſeruit Sirmondus in Editione Opuſculorum ipſius Pariſiis curatâ, anno 1613. Sed injuriâ, ut aliàs oſtendimus.

Liber *De Prædeſtinatione Dei*, S. Auguſtino prorſus indignus.

Liber *De Prædeſtinatione Dei*, magis indignus eſt S. Auguſtino. Ipſum exordium *νόθείας* argumentum eſt. *De Prædeſtinatione Dei locuturi, anxietatibus quibuſdam involvimur, quia dum conſcientiam noſtræ ſtoliditatis perſcrutamur, ab appetitu tam arduæ diſputationis reprimimur, &c. Prædeſtinationum*, (ſic enim in plurali loquitur) *alias eſſe ait alligationis: alias conditionis: iſtas juſtitiæ, illas potentiæ.* Primi generis eſſe ait, *Cœli* prædeſtinationem ut ſemper volvatur, *Terra*, ut immobilis ſit; Solis & Lunæ, ut nocti & diei præſint; diei & noctis ut ſibi invicem ſuccedant. Secundi generis eſſe ait, *Prædeſtinationem hominis*, quem creavit Deus & prædeſtinavit, ut ſi obediens eſſet, in vitâ permaneret; ſi inobediens, mortis ſententiam ſubiret. Mortem ipſam ait à Deo prædeſtinatam. *Prædeſtinationes conditionis, alias ad gloriam, alias* eſſe ait *ad pœnam.* Quod ſic explicat. *Quos enim Deus ſuos fidei opere futuros eſſe prænovit, hos prædeſtinavit ad gloriam: quos abſque correctione diabolicæ perſuaſioni militaturos eſſe præſcivit, hos pro certo prædeſtinavit ad pœnam.* Quæ omnia quantùm à S. Auguſtini doctrinâ aliena ſint, nemo non videt. Tandem ſe tenuis admodum literaturæ Auctor oſtendit, cum *literaturam* pro litera, ſeu textu Scripturæ ſacræ uſurpat, & *reconciliationem* pro concordia textuum: *Opponenti; Mortem Deus non fecit unquam: Oppono; Mors & vita à Deo eſt. His quippe oppoſitionibus in literaturâ nulla reconciliatio eſt; in intelligentiâ nulla repugnantia.*

§. VIII.

De Pſeudepigraphis Tomi VIII. & IX.

ENarrationes omnes in Pſalmos ſunt S. Auguſtini germanum Opus. Ipſe namque in præfatione Pſalmi 118. omnes Pſalmos, ſive concionando, ſive dictando, ſe expoſuiſſe teſtatur. Præfationes duas, quæ Pſalmorum expoſitioni præponuntur, in MSS. deſiderari monuerunt Lovanienſes. Primam non eſſe S. Auguſtini evidens eſt. Idem erit judicium de ſecunda, quæ eſt ipſa S. Baſilii ad ejus commentarium in Pſalmos Præfatio ex interpretatione Rufini. Incipit, *Omnis Scriptura*.

Liber *Meditationum*, non eſt S. Auguſtini.

Liber *Meditationum* non eſt S. Auguſtini. Spurium eſſe probat 1. diſſimilitudo ſtyli, vocúmque S. Auguſtino incognitarum uſus, ſcilicet *reciprocare*, pro *repetere*: *proles*, *ſoboles*, *progenies*, more Poëtico.

P

co, pro *Filio Dei*; *Proficuum*, pro *utili*; item *tumidare*, *morbidare*, & alia id genus barbara vocabula. 2. Multa ex S. Auguſtino *in Confeſſionibus* mutuatur & interpolat. Inter alia, quod *lib.* 1. *Confeſſionum cap.* 1. dixit S. Auguſtinus Deum alloquens: *Laudare te vult homo, aliqua portio creaturæ tuæ*, Meditationum Autor Cap. 33. ſic interpolavit *Laudat te homo, magna portio creaturæ tuæ.* 3. Ex Officio Eccleſiaſtico multas lacinias hoc in Opere conſuit cap. 14. 15. 17. 27. 33. 35. 39. 4. Hymnus *de gloria Paradiſi* cap. 26. deſcriptus, B. Petro Damiani vulgò tribuitur. Unde Libellus iſte Meditationum collectitius videtur. 5. Fatetur pius hic Meditator cap. 31. *Fidem ſuam ab ipſis incunabulis illuminatam ſemper per illuſtrationem gratiæ divinæ.* Quod de ſe nec dixit, nec dicere potuit S. Auguſtinus; qui Manichææ tenebris Hæreſeos fuit excæcatus. Denique cap. 39. & 41. ubi ſuorum peccatorum meminit, ſolum originale commemorat, quo fuerit antè Baptiſmum inquinatus; poſt Baptiſmum verò multa & gravia: quod S. Auguſtino non convenit. Ex Orationibus ac Meditationibus *S. Anſelmi* Cantuarienſis Archiepiſcopi nomine vulgatis, ſive potiùs ex Libello Joannis Fiſcanenſis Abbatis, Agneti Imperatrici, Henrici III. Imperatoris Viduæ dicato, quem exhibet vetus Codex MS. Abbatiæ Metenſis *S. Arnulfi*, hujus libri 24. capita exſcripta ſunt, à duodecimo ſcilicet ad trigeſimum ſeptimum, excepto vigeſimo ſexto.

Expoſitio in Apocalypſim, non eſt S. Auguſtini. Tychonio Donatiſtæ nonnulli tribuunt; quòd in eâ reperiantur penè omnia, quæ ex Tychonio citat Venerabilis Beda; ſed cùm nec omnia in eâ legantur, quæ Beda ex Tychonio excerpſit, & nonnulla habeat quæ ipſius Bedæ ſunt, non Tychonii, argumento eſt non Tychonium, ſed recentiorem Beda Auctorem hanc Expoſitionem edidiſſe. Præterea S. Auguſtinus libro 3. *de Doctrina Chriſtiana, cap.* 30. hæc de Tychonii in Apocalypſim Commentariis habet, quæ iſti minimè conveniunt: *In Apocalypſi Joannis quærit, quemadmodum intelligendi ſint Angeli Eccleſiarum ſeptem, quibus ſcribere jubetur; & ratiocinatur multipliciter, & ad hoc pervenit, ut ipſos Angelos intelligamus Eccleſias. In quâ copioſiſſimâ diſputatione, nihil eſt iſtarum Regularum.* Accedit quod in hoc libro adversùs Donatiſtarum Hæreſim exponuntur de induſtria Sententiæ complures, & Baptiſmi repetitio, quæ Hæreticis illis in uſu erat, paſſim improbatur, velut Homilia VI. ad Apocalypſis cap. VIII. Verſ. 11. Magna pars hujus Expoſitionis ex Commentario ſub nomine Victorini Martyris edito, necnon ex Primaſii & Bedæ verbis concinnata eſt.

Libri 4. De Symbolo ad Catechumenos, non ſunt S. Auguſtini.

Quatuor libri *De Symbolo ad Catechumenos*, non videntur S. Auguſtini, ſed primus dumtaxat. 1. Quia eorum non meminit in Retractationibus, ſicut meminit libri *de Fide & Symbolo.* 2. Poſſidius meminit trium S. Auguſtini Tractatuum ad Catechumenos, non quatuor. 3. Auctor libri tertii literalem rejicit expoſitionem trium dierum, & trium noctium ſepulturæ Chriſti: quæ tamen eſt vera S. Auguſtini expoſitio (*lib.* 1. *Quæſtionum Evangelicarum Quæſt.* 7) quam ſequitur & Auctor libri quarti. 4. Horum librorum ſtylus ab Auguſtiniano longè abhorret. Lib. 2. cap. 1. nomen *Jovis* in nominativo uſurpat. *Illic fingitur*, inquit, *quòd idem Jovis Junonem habeat ſororem & conjugem.* Ibidem *ſcandaliſta* barbarum & S. Auguſtino ignotum vocabulum uſurpat. Lib. 3. cap. 2. *Limum* neutrius generis facit. 5. Ea habet libro 2. cap. 5. quæ nec S. Auguſtini ingenium, nec pietatem redolent. *Agnoſcat*, inquit, *& ejus adoleſcentiam*: (nempe Chriſti) *videat multa & magna miracula, converſionem aquarum in vinum. In quô primò miraculô tentavit illa fœmina jubere ſe Filio*

A *poſſe tanquam Mater Domina, quæ ſe agnoſcebat ancillam. Fili, ait, deficit illis vinum, fac rurſus ut aquæ convertantur in vinum.* 1. Chriſtum, qui triginta annos excellerat, adoleſcentem vocat. 2. Deiparæ Virgini peccatum actuale affingit, contra S. Auguſtini ſententiam. Si enim tentavit jubere ſe filio poſſe tanquam domina, muliebris vanitatis ac ſuperbiæ labem nonnullam paſſa eſt. Tertiò ſibi ipſi repugnat. Hoc enim primum Chriſti miraculum cum Evangeliſta vocat, & B. Virginem ſic loquentem nihilominus inducit: *Fac rurſus ut aquæ convertantur in vinum*: quaſi jam priùs miraculum ſimile edidiſſet.
B Denique Bellarminus Cardinalis hos libros inter cætera Opera poſuit, de quibus nihil certi habemus, quòd eos Poſſidius prætererit, nec à Venerabili Beda laudentur. Tractatus autem tres *de Fide & Symbolo*, à Poſſidio recenſiti, inter Sermones editi ſunt.

Liber De diligendo Deo, S. Auguſtino ſuppoſitus.

Liber *de Diligendo Deo*, non eſt S. Auguſtini, apud quem nec *gratioſum* pro *grato*, ſive referendarum gratiarum ſtudioſo, nec *mundialem* pro *mundano* uſquam leges, quemadmodum hîc uſurpatur: nec ſolœciſmum illi ſimilem, qui in limine Cap. 15. occurrit: *Anima mea, illa quibus tibi ſoli conſcia es, divinæ bonitatis inſpice munera.* Præterea, cap. 12.
C laudat S. Hieronymum, & ejus ſententiam deſcribit: *Unde quidam Sanctus ait: Magna eſt dignitas Animarum, ut quæque habeat ab ortu nativitatis ad cuſtodiam ſui Angelum delegatum.* Non ſic S. Hieronymum citare ſolet S. Auguſtinus: *Quidam Sanctus*: ſed nominatim ipſum deſignat: *Presbyter Hieronymus.* 3. Angelum *creaturam incorpoream* vocat. Non ſic vocaſſet S. Auguſtinus, qui in eam magis opinionem propendet, ut corporeos Angelos aſſerat. Epiſt. 250. ad Paulinum; in Enchiridio, cap. 59. Lib. 83. Quæſtionum, Quæſt. 47. Enarratione in Pſalmum 85. ad illa ver-
D ba, *Eruiſti animam meam, &c.* & alibi ancipitem ea de re ſententiam ſuam teſtatur. 4. Quærit cap. 1. qui ſint proximi quos diligamus? Et reſpondet: *Omnes homines, Chriſtiani, Judæi, Pagani, amici & inimici.* Angelos proculdubio S. Auguſtinus addidiſſet, ut conſtat ex *lib.* 1. *de Doctrina Chriſtiana, cap.* 30. 5. Quærit cap. 2. quare diligendus Deus? Et reſpondet: *Pro beneficiis ſuis.* S. Auguſtinus aliquid ampliùs dixiſſet, Deumque gratis amandum aſſeruiſſet; ut Homilia 38. *Amicitiæ amor*, inquit, *debet eſſe gratuitus. Amicus gratis amandus eſt propter ſe, non propter aliud. Si hominem te hortatur amicitiæ regula,*
E *ut gratis diligas, quàm gratis amandus eſt Deus?* Pleræque hujus libri Sententiæ ex *Hugone Victorino, S. Bernardo*, & *S. Anſelmo* defloratæ ſunt. Et quidem à cap. quarto ad undecimum nihil aliud nobis legendum præbet, quàm quod verbis iiſdem ac ferè totidem ſcripſit Hugo in Soliloquio *De Arra Animæ.* Alia indem ſunt ex aliis Hugonis Opuſculis excerpta loca, plura etiam ex diverſis S. Bernardi Concionibus, & quædam ex Meditatione apud S. Anſelmum poſtremæ Editionis XVI. Denique cap. XVIII. exhibetur inſignis locus ex ipſius S. Anſelmi *Proſlogio.*

F *Soliloquia* Tomi IX. non ſunt S. Auguſtini, qui duos duntaxat Soliloquiorum libros, ante Baptiſmum compoſuit, qui habentur Tomo I. ut ipſe teſtatur *lib.* 1. *Retractationum, cap.* 4. Quorum & Poſſidius in *Indiculo* meminit, & à Venerabili Beda laudantur. Unde nugax eſt hæc indocti imprudentiſque Cenſoris admonitio Soliloquiis Tomi noni præfixa: *Cæterùm ſtudioſi examinent quò referenda ſint quæ ex libro Soliloquiorum Beda citat* 1. *Cor.* 13. *(ea enim in hoc Opere quærentes, non invenimus) quodque apud Poſſidium legitur in Indiculo, Soliloquiorum libri duo. Fortaſſis quædam MSS. Bedæ & Poſſidii Exemplaria aliam habent lectionem.* Ab incerto

Authore

Authore collectus eſt hic liber, non modò ex S. Auguſtini libris, præſertim Confeſſionum ipſius, ſed etiam ex Hugone Victorino, libro *De Arra Animæ*; habétque trigeſimo-ſecundo capiti inſertum caput. 1. Concilii Lateranenſis quarti, paucis verbis prætermiſſis.

Manuale, ex Confeſſionibus S. Auguſtini, & ex Meditationibus Pſeudo-Auguſtinianis magnam partem excerptum eſt. Cap. 15. 16. & 17. non pauca habet ex Sermone Venerabilis Bedæ *De omnibus Sanctis*. Apud Hugonem à Sancto Victore, *lib. 4. de Anima*, hujus libri plurima legemus.

Liber *De triplici habitaculo*, incerti Auctoris eſt, cujus ingenium & eruditionem hæc demonſtrant: *Cruciat impios & peccatores viſio hominum damnatorum, & dæmonum, & ſuper omnia ipſius diaboli.* Et cap. 2. *Principalia duo ſunt tormenta in inferno, frigus intolerabile, & calor ignis inextinguibilis. Unde in Evangelio legitur: Illic erit fletus, & ſtridor dentium. Fletus namque & liquefactio oculorum ex calore naſcitur; ſtridor verò dentium ex frigore naſcitur.* Cap. 3. *Plagæ inferni nec dici, nec cogitari poſſunt.* Cap. 4. *De qua tibe quicquid homo dixerit, quaſi ſtilla de mari eſt, vel quaſi ſcintilla de foco.* Cap. 6. *In Dei viſione trina ſcientia naſcitur, id eſt, homo qui cernit, & Deus qui cernitur, & cæteri omnes omnia videbunt & intelligent.*

Scala Paradiſi, eſt Guigonis Carthuſienſis.

Scala Paradiſi, nec S. Auguſtini eſt, nec S. Bernardi, cujus inter Opera etiam invenitur, ſed Guigonis Carthuſienſis, ut conſtat ex Codice MS. Carthuſiæ Colonienſis, in quo præfixam habet Epiſtolam ſic inſcriptam: *Epiſtola Domini Guigonis Carthuſienſis ad Fratrem Gervaſium, de Vita Contemplativa. Dilecto Fratri ſuo Gervaſio Frater Guigo, delectari in Domino. Amare te ex debito teneor, quia prior me amare incæpiſti, & reſcribere tibi compellor, quia literis tuis ad ſcribendum me prior invitaſti. Quædam ergo quæ de ſpirituali exercitio Clauſtralium excogitaveram, tranſmittere propoſui, ut qui talia experiendo meliùs quàm ego tractando, didiciſti, mearum judex ſis cogitationum & corrector. Et meritò hæc noſtri laboris initia tibi offero, ut novellæ plantationis primitivos fructus colligas; quoniam de ſervitute Pharaonis ſe delicata ſolitudine laudabili furto ſurripiens, in ordinata caſtrorum acie collocaſti, ramum de oleaſtro artificiosè exciſum prudenter inſerens in oliva.* Tum liber incipit: *Cùm die quadam*, &c. Poſt extrema autem illa verba, *pacem in idipſum*, ſic liber clauditur: *Tu ergo, Frater mi Gervaſi, ſi quando datum tibi fuerit deſuper prædicatorum graduum celſitudinem conſcendere, memento mei, & ora pro me, cùm bene fuerit tibi; ut ſic cortina cortinam trahat, & qui audit dicat, veni.*

Liber *De duodecim Abuſionum gradibus*, tam S. Auguſtini non eſt, quam S. Cypriani. Vide quæ de eo diximus *in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ III. ſæculi*: cap. *de Auctoribus Eccleſiaſticis*. Ubi de S. Cypriani Operibus egimus. Poſtremi duo gradus coincidunt. Idem namque eſt, *Plebs ſine diſciplina*, & *populus ſine lege*.

Librum de cognitione veræ vitæ S. Anſelmo tribuit Thomas Aquinas in 1. Sentent. diſt. 17. q. 1. art. 1.

Librum de Vita Chriſtiana, Faſtidio Brittanno Epiſcopo quidam tribuunt.

Non ſunt etiam S. Auguſtini, Tractatus, *De contritione cordis*, *de cognitione veræ vitæ*, * *de Speculo*, qui ex Confeſſionibus, Meditationibus, Manuali, magnam partem conflatus eſt; & Boëtii verſiculos deſcribit. In eodem cenſendus ordine eſt liber *de Vita Chriſtiana*. * Librum *de Aſſumptione B. Mariæ Virginis*, S. Auguſtino perperam adſcriptum fuiſſe, jam alibi monuimus. Cap. ultimo, hujus Libelli doctrinam ſibi à Sancto Spiritu inſpiratam aſſerit Auctor; & nihilominus ceſſurum ſe ait, ſi quis in diverſum, *Se veraciter conſilium Dei de his noſſe manifeſtaverit*. Cap. 1. quæſtionem de Aſſumptione B. Mariæ *profundiſſimam & altiſſimam* vocat. Et hæc verba, *Inſufflavit Deus in faciem ejus* (Adami ſcilicet) *ſpiraculum vitæ*, docet *myſticè tantùm* intelligenda. In fine hujus Libelli, ubi ait: *Si ergo dixi ut debui; approba Chriſte, tu & tui: ſi autem non ut debui, ignoſce obſecro, tu & tui*: Imitatur S. Auguſtini verba *lib. 15. de Trinitate* in fine: *Domine Deus unus, Deus Trinitas, quæcumque dixi in his libris de tuo, agnoſcant & tui: ſi qua de meo, & tu ignoſce & tui.*

Liber *De contemptu mundi*, ſpurius pariter eſt. Cap. 1. diſtinguit Auctor mandata Dei in *ſpecialia*, & *communia*. Specialia ait eſſe propriè Canonicorum, ſive Clericorum, & Monachorum; communia, omnium Catholicorum. Specialia eſſe, *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes*, &c. &, *Omnis qui reliquerit domum*, &c. Cap. 2. damnat Clericos, qui terrena poſſident, & decimas recipiunt; nec inter privatas & communes poſſeſſiones diſtinguit. *Qui quidquam poſſidet in terra*, inquit, *remotus eſt à Chriſti diſciplina... Unde ergo ſibi arrogant ligandi atque ſolvendi poteſtatem, qui in terra præſumunt poſſidere facultatem?* In quo S. Auguſtino adverſatur, quem cum ſuis Clericis poſſeſſiones habuiſſe, ſaltem nomine Eccleſiæ, conſtat ex Tractatu 6. in Joannem, & ex Sermone 49. & 50. *de Diverſis*.

Liber *de vanitate ſæculi*, S. Auguſtino æquè indignus. Caput tertium totum penè legitur in Tractatu *de Rectitudine Catholicæ Converſationis*, qui nec Auguſtinianus ipſe eſt. Cap. 1. falſa eſt illa ſententia; & S. Auguſtino, imò & Catholicæ Fidei de Purgatorio repugnans: *Scitote verò quòd cùm anima à corpore evellitur, ſtatim aut in Paradiſo pro meritis bonis collocatur, aut certè pro peccatis in inferni tartara præcipitatur.*

Sermo *De obedientia & humilitate*, eſt inter Sermones *ad Fratres in Eremo* 54. Eo nimò quàm publicò dignior. Cap. 2. ait: *Si quis ſuperbus eſt, multò pejus facit quàm adulterium*; quod de omni ſuperbiæ genere & gradu falſum eſt. Veriùs S. Auguſtinus Enarratione in Pſalmum 15. *Melior maritata humilis, quàm Virgo ſuperba.*

Liber *de Bono Diſciplinæ*, nihil Auguſtinianum habet. Falſa eſt illa propoſitio, quæ cap. 1. legitur: *Non eſt imperium, niſi ubi aliquid jubetur injuſtum.* Hunc librum Valeriano Cemelenſi Epiſcopo P. Sirmondus vindicavit.

Liber de Viſitatione infirmorum, non S. Auguſtini, ſed ignoti Auctoris partus.

Libri duo *de Viſitatione infirmorum*, planè lutulenti, Auctoris ignoti partus: Qui cap. 5. libri 1. de Deo minùs reverenter loquitur. *In quodam*, inquit, *ecſtaſis tripudio de te præſumendo dicam: Niſi quia Deus es, injuſtus eſſes.* Cap. 6. moribundum hominem his verbis ad mortem diſponit: *Eia ſi Epiſcopatum, aut honorem alium, aut ſanitatem infirmis optabilem ſibi conceſſiſſet Deus, nonne omni gaudio illud donum Dei ſuſciperes?* Libro ſecundo, præter barbaras voces, *Pigritare*, *typicalis*, *minùs ſciolis*, pro *minùs peritis*, *deceptioſus*, *annullare*, &c. Sententiæ quædam ineptæ, vel abſonæ occurrunt. Cap. 2. *Audi fili mi, de homine tuo, Deo facere quoddam participium: quia prior fecit Deus de homine tuo puro ſibi participium.* Ibidem: *Plus debet mihi Chriſtus, quàm alicui cæleſtium Spirituum.* Cap. 5. in Confeſſione explicandum docet, *Utrum neceſſitate, an ex voluntate ceciſti.* Item cap. 4. *Adhibeatur Dominus Presbyter.* Denique profitetur Auctor ſe *Hunc tractatum direxiſſe ex his, quæ ex ipſis hauſimus peritioribus.* Adde indigna eſſe S. Auguſtino puerilia illa carmina:

Nec Deus eſt, nec homo, præſens quam cerno figura;
Sed Deus eſt & homo, quem ſignat ſacra figura.
Scilicet ipſius nota ſunt Crux & Crucifixus.
Hæc & ego veneror, Jeſum quoque ſemper adoro.

Ejuſdem pretii eſt Liber *de Conſolatione Mortuorum*: cujus barbariem vel inſcriptio ſola oſtendit. Cap. 3. duriora illa ſunt: *Qui mortem timet, non credit; qui non credit, peccatum contrahit inſanabile.* Cap. ultimo

ultimo in veſtes nigras & lugubres plus æquo debacchatur. *Aliena ſunt iſta*, inquit, *extranea ſunt, non licent, & ſi licerent, non decerent.*

Libellus *de Sobrietate*, & *Speculum peccatoris*, nullius ſunt pretii.

Liber De conflictu virtutum & vitiorum, non eſt S. Auguſtini. Ille videtur Ambroſii Autperti.

Liber *De conflictu virtutum & vitiorum*, ſcriptoribus quatuor nobiliſſimis tributus eſt; S. Auguſtino primùm in omnibus Operum illius Editionibus; S. Leoni deinde in ejus Editione Pariſienſi anni milleſimi quingenteſimi undecimi; poſtea S. Ambroſio in Romana Editione anni milleſimi quingenteſimi octogeſimi-quinti, in qua ſcriptus *Ad Simplicianum* prænotatur: & demum S. Iſidoro Hiſpalenſi in Editione anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo-nono Madriti facta, & in Pariſienſi anni milleſimi ſexcenteſimi-primi. Sigebertus libro *De Viris Illuſtribus*, illum S. Iſidoro tribuit. MSS. Codices alii S. Auguſtino, alii S. Ambroſio, alii S. Leoni, quidam & S. Iſidoro aſſignant. Nomine S. Auguſtini citat Gratianus, Cauſa 11. Quæſt. xxii. cap. *Nec artificioſo.* Author hujus libelli videtur potiùs *Ambroſius Autpertus*, Monaſterii S. Vincentii ad Vulturnum in Benevento Abbas. Author enim Vitæ ipſius editæ p. 11. Sæculi iii. Benedictini teſtatur compoſitum ab ipſo librum *De conflictu vitiorum.* Libellus autem ille de quo agimus maximam affinitatem habet cum Ambroſii Autperti Opere in Apocalypſim, ac virum planè ſapit Monaſticæ Vitæ Profeſſorem, & in Monachorum gratiam maximè ſcribentem, veluti ubi ait cap. xvi. *Si igitur ſæcularibus viris ita eſt pernicioſa cupiditatis induſtria, quanto magis illis periculoſior, qui habitu & converſatione jam ſæculares eſſe deſierunt, qui totum quod vivunt Domino devoverunt?* Et cap. xviii. *Si cuncta quæ tibi Prælatus ſervanda commiſit, illibata conſignas, & nec modicum quid reſervandum exiſtimas*, &c. Quæ poſtrema verba, aliaque multa de ſtabilitate, cap. xiv. de taciturnitate, cap. xxii. &c. ex S. Benedicti præceptionibus videntur uſurpata. Denique diſertis verbis Regula Benedictina in fine libri commendatur. Quamquam MSS. Codices quidam, & Editiones S. Ambroſii & S. Iſidori, in quibus excuſus eſt hic Liber, & Eraſmiana S. Auguſtini, careant poſtremis duobus capitibus: & in illis finiatur hic Liber his verbis capitis xxvi. *Tu autem, homo Dei, vigilanti ſtudio attende quæ dico.*

Liber de Rectitudine Catholicæ Converſationis, nec eſt S. Auguſtini, nec S. Eligii videtur.

Liber *de Rectitudine Catholicæ Converſationis*, Sirmondo Judice, *in Notis ad Concilium Autiſſiodorenſe*, eſt Concio S. Eligii Noviomenſis Epiſcopi, cujus meminit S. Audoënus in ejus Vita, *Lib. 2. cap.* 16. Sed non minùs S. Eligio videtur indigna, quam S. Auguſtino repugnans hæc ſententia: *Qui ante nuptias legitimas, habere concubinas præſumit, pejus peccat, quàm qui adulterium committit.* Contrà verò S. Auguſtinus Lib. *de Bono Conjugali*, cap. 8. *Pejus eſt alienum matrimonium violare, quàm meretrici adhærere.* Nec etiam doctrinæ S. Eligii in Homiliis, mollior illa de Pœnitentia doctrina convenit: *Si adulter quidam, aut meretrix, aut fur, aut ebrioſus, aut mendax, aut filiorum necator fuerit; tantùm de cætero penitus caveat: indulgebit illi Deus.*

Tractatus *de Creatione primi Hominis: de Arbore ſcientiæ boni & mali, de Antichriſto*, meritò S. Auguſtino abjudicantur. Poſterior meminit Imperii tranſlati à Græcis ad Francos. Multas de Antichriſto fabulas habet. Rabano Moguntino Archiepiſcopo illum tribuit Rupertus Tuitienſis in cap. 8. Apocalypſis. Scriptum eſſe ab Auctore qui Gallorum Regibus, iiſdemque Imperatoribus pareret, hæc indicant, quæ pro ſuo in eorum Imperium, gloriam, & majeſtatem affectu ait: *Hoc autem tempus Antichriſti nondum advenit: quia licet videamus Romanum Imperium ex maxima parte deſtructum: tamen quandiu Reges Francorum duraverint, qui Romanum Imperium tenere debent, Romani dignitas ex toto non peribit, quia in Regibus ſuis ſtabit. Quidam verò Doctores noſtri dicunt, Quod unus ex Regibus Francorum Romanum Imperium ex integro tenebit, qui in noviſſimo tempore erit, & ipſe erit maximus, & omnium Regum ultimus. Qui poſtquam Regnum ſuum feliciter gubernaverit, ad ultimum Hieroſolymam veniet, & in Monte Oliveti ſceptrum & coronam ſuam deponet.*

Tractatus *Super Magnificat*, incerti Auctoris eſt, nec eruditi, qui ex Hugonis Victorini Tractatu in *Magnificat*, Expoſitionem ſuam decerpſit, Opus Hugonis egregium fœdiſſimè corrumpens, & capite ac membris truncans. Ait B. Virginem, uſque ad divinam imprægnationem, *opprobrium ſterilitatis apud homines portaviſſe.* At quâ ratione adoleſcens Virgo ſterilis dici poteſt? *Arboris novellum & rude virgultum, nullo modo rectè ſterile dicimus, quamvis aliquot æſtates ſine fructibus trajiciat, donec opportuno tempore expromat feracitatem ſuam* (inquit S. Auguſtinus lib. 3. *de Libero Arbitrio, cap.* 22.) Ejuſdem Auctoris inſcitiam probat diſtinctio trium modorum, quibus aliquis ſcribitur in Libro vitæ: *Secundùm præſcientiam, ſecundùm cauſam, & ſecundùm operationem. Quantùm ad primum*, inquit, *prædeſtinati ſunt ſcripti: non delentur unquam, licet ad tempus, quaſi periturus qui à via videatur, errare permittitur. Secundam cauſſam ſcripti ſunt, qui à via veritatis cœptâ ad errores declinandos recedunt. Tales autem ſunt aliquando, qui digni ſalvatione exiſterent, ſi tales uſque ad finem permanerent. Secundùm operationem, quorum opera ſecundùm humanum judicium talia apparent, propter quæ digni videantur ſcribi in Libro vitæ: qui tamen ea, quæ videbantur agere; bona deſerunt, hi ſecundùm præſcientiam unquam fuerunt in Libro vitæ.* Mitto barbarum vocabulum *ſuperbitas*, pro ſuperbia.

§. IX.

De Pſeudepigraphis Tomi X.

Inter Sermones de verbis Domini, quidam S. Auguſtino ſuppoſiti.

INter Sermones *de Verbis Domini*, Lovanienſes, aliique Cenſores eruditi Auguſtinianorum Operum, prudenter in appendicem rejiciunt ut ſpurios, iii. ob ſtyli diverſitatem. xiv. quem Codices antiqui tribuunt Eradio S. Auguſtini Succeſſori deſignato. xix. qui eſt S. Maximi Taurinenſis. xx. ob ſtyli, doctrinæque ab Auguſtinianis diſcrepantiam. Hæc enim verba: *Væ prægnantibus, & nutrientibus*, negat *de mulieribus legitimos viros habentibus eſſe intelligenda*, ſed de illis exponit, *Qui injuſtè concupiſcendo rem alienam, imprægnati eſſe videntur.* Quod & S. Auguſtino repugnat Epiſtolâ 80. *ad Heſychium* & ipſi Evangelio. xxviii. quia pars eſt Libri 5. S. Ambroſii *de Sacramentis* lii. Quia & ſtylus, & judicium S. Auguſtini in eô deſiderantur; ſic enim Sanctas Sorores Lazarum defunctum compellantes inducit: *Tanta eſt Chriſti omnipotentia, ut etiam jam mortuus reſurgeres, ſi veniret.* De quibus tamen poſtea ſubdit: *Fratrem ſuum poſſe reſuſcitari penitus non credebant.* Illud etiam exponens, *Lazare veni foras*, Lazarum à Chriſto nominatim vocatum ait: *Ne omnes mortui cogerentur exire.* lvi. quia fragmentum eſt Tractatus 71. *in Joannem.* lvii. & lviii. cujus pars prior fragmentum eſt Tractatus 78. *in Joannem.*

Inter Sermones *de Verbis Apoſtoli*, rejiciendi ſunt ut ſpurii: 1. Qui nec ſtylum S. Auguſtini, nec ingenium illius, & facundiam redolet. Qui etiam inſeparabilem Trinitatem contra Arianos probat Scripturæ ſacræ teſtimoniis nihil eò ſpectantibus; hoc ſcilicet loco: *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas.* Et alio: *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & Spiritu principali confirma me.* xxi. Auguſtinianus eſt, ſed non Sermo. Eſt Quæſtio 71. ex octoginta tribus.

xxv.

xxv. Eſt S. Maximi. xxvi. xxxiv. & xxxv. nec ſtylum nec eruditionem S. Auguſtini referunt. In eo quem poſtremum nominavi, ait Concionator, in die extremo judicatum iri *remotis omnibus probationibus*. Mox tamen ſibi ipſi repugnans, docet futurum *ut animum & convincat probatio, & confundat agnitio.*

Ex Homiliis quinquaginta plures S. Auguſtino falsò ſunt adſcriptæ.

Ex *Homiliis quinquaginta*, in appendicem meritò rejiciuntur: ii. quæ ex Enarratione in Pſalmum 49. quibuſdam mutatis & additis deſumpta eſt. iii. quæ fragmentum eſt Epiſtolæ ad Probam, *de videndo Deo*; vii. quæ ex Sermone 19. *de Verbis Apoſtoli*, magnam partem excerpta eſt. ix. propter eamdem rationem. x. quia eſt Sermo 24. *de Verbis Apoſtoli*, auctus ab Interpolatore. xii. quia ſtylum & ingenium S. Auguſtini non ſapit. Fallor enim ſi S. Auguſtinus dixiſſet confitenda eſſe peccata *non ſolùm Deo, ſed etiam Sanctis & Deum timentibus*, nullâ Sacerdotum facta mentione. Id pmbari his Pſalmiſtæ verbis: *Confitemini Domino quoniam bonus*, quod Sermone 3. *de Diverſis*, alibique negat. Eruditis Cenſoribus videtur eſſe Eradii prior pars, altera S. Auguſtini. Ejuſdem Auctoris fœtum eſſe exiſtimo, ſcilicet S. Cæſarii Arelatenſis. Ex Homilia 14. epilogus expungendus, quem caracteribus minuſculis ediderunt Lovanienſes. Mihi videntur iiſdem caracteribus edenda quæ antea leguntur, ab illis verbis: *Audiamus ergo Dominum dicentem.* Hæc enim auctoritatum nuda congeries abſque expoſitione, abſque ratiocinio, S. Auguſtini ſtylum in Concionibus, atque facundiam non ſapit. xv. S. Auguſtini doctrinam refert, non ſtylum. xvi. Ab initio uſque ad hæc verba: *Interim donec veniat ille dies*; excerpta eſt ex præfatione *in Pſalmum* 148. Cætera non eſſe S. Auguſtini, ſtylus inæqualis probat. Malè inſcribitur, *de Reſurrectione Domini*, de quâ præter primam vocem nihil habet. xxi. Ex Enarratione in Pſalmum quinquageſimum, exordio & fine ab interpolatore adjectis, deſumpta eſt. xxii. Auguſtinianam non eſſe fatebitur, quiſquis illam cum Tractatu 21. & 22. in Joannem contulerit. In xxv. peroratio ab illis verbis: *Quod autem ad tempus ſalubriter dolet*; aſſuta videtur. Cadit enim repente ſtylus. xxvi. A ſtylo & gravitate S. Auguſtini plurimùm diſſidet. Pugnantia loquitur Concionator. Initio enim Homiliæ invehitur in mulieres quæ in terrâ jacebant dum verbum Dei prædicabatur, & ſe otioſis fabulis ita occupabant, ut nec ipſæ audirent, nec alios audire permitterent, & in fine eorum quæ dixerat oblitus, ait: *Fratres chariſſimi, & venerabiles filiæ, non ideò dicimus, quòd vos agnoverimus verbum Dei non libenter accipere.* Præterea, quàm boni ſenſus expers illa phraſis! *Unde rogo vos, venerabiles filiæ, & ſolicitudine paternâ commoneo, ut quando aut Lectiones leguntur, aut verbum Dei prædicatur, nulla ſe in terram projiciat, niſi fortè quam nimiùm gravis infirmitas cogit: ſic tamen non jaceat, ſed magis ſedeat.* 3. Non increpuiſſet S. Auguſtinus auditores qui ſederent, cùm Eccleſiarum transmarinarum conſuetudinem magis pmbet, in quibus verbum Dei ſedens populus audiebat. *Longè conſultiùs*, inquit*, *in quibuſdam Eccleſiis tranſmarinis, non ſolùm Antiſtites ſedentes loquuntur ad populum, ſed ipſi etiam populo ſedilia ſubjacent, ne quiſquam infirmior ſtando laſſatus, à ſaluberrimâ intentione avertatur, aut etiam cogatur abſcedere.* 4. Falſum eſt quod aſſerit hujus Homiliæ Auctor: *Non eſſe minùs verbum Dei, quàm Corpus Chriſti.* Nam verbum Dei prolatum à Concioοatoribus, vel in ſacris Codicibus deſcriptum, nec Deus eſt, nec divinum aliquod, niſi ſignificatione, inſpiratione, revelatione, objectô: At Corpus Chriſti unione hypoſtaticâ divinum eſt, corpus namque eſt Verbi Incarnati. Unde non pmbo Concionatorum plurimorum judicium, qui hâc exaggeratione utuntur, eamque ut Catholicam urgent, quia Auguſtigianam putant.

Lib. de Catechiz. rudibus, cap. 13.

Homilia xxx. & xxxi. fragmenta ſunt, illa 15. iſta 20. Sermonis *de Diverſis*. xxxiii. non videtur eſſe S. Auguſtini: cùm hæc verba Pſalmi 83. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum*, alieno longè ſenſu uti & ſtylo à S. Auguſtino explicet, ut perſpicuum erit conferenti hanc Homiliam cum Enarratione in Pſalmum citatum. xxxv. fragmentum videtur S. Auguſtini uſque ad illa verba: *Ut ergo leonem & draconem, &c.* Reliqua verò nequaquam Auguſtiniana videntur. Quinque Virgines interpretatur quinque ſenſus: longè verò aliter hanc parabolam S. Auguſtinus explicat Epiſtola 120. Sermone 23. de Verbis Domini. Lib. octoginta trium Quæſtionum, Quæſtione 59. & Enarratione in Pſalmum 147. Præterea diligenter obſervandum monet, *Ne inter illas ſtultas inveniamur, quæ ſibi de ſolâ corporis integritate plaudentes, virginitatem animæ per corruptionem quinque ſenſuum perdiderunt.* Amabo te, conciliarine poteſt corporis integritas cum quinque ſenſuum corruptione? Tandem virginitatem animæ S. Auguſtinus fidem perpetuò interpretatur, ut conſtat ex Enarratione in Pſalmos 90. & 147. ex Tractatu 8. in Joannem, & ex Sermone 40. de Tempore. At Fides corruptione quinque ſenſuum non amittitur. xxxix. ſtylus ab Auguſtiniano totus abhorret. Hæc boni ſenſûs experta ſunt, ubi de eo qui eleemoſynas erogat, ait: *Cui Propheta tale exhibet teſtimonium: Salva eum, & vivifica eum Domine.* Iſtudne teſtimonium? Nonne potiùs votum & oratio? Pergit: *O duplex Prophetæ beneficium, ſalvat pariter, & commendat ut ſalvetur; quia & ipſe ſalvavit ut vivificetur!* An Propheta qui commendat Deo ſalutem hominis benefici, ipſe ſalvat? Aut ſi commendando ſalvat, iſtudne duplex beneficium eſt? In fine Homiliæ hæc æquè abſona & inepta: *Data omnibus, ne cui non dederitis, ipſe ſit Chriſtus: cuive dederitis, ipſe ſit Chriſtus*; Nam etſi maximè timendum ſit ne Chriſtus in illo paupere negligatur, & rejiciatur, cui non confertur eleemoſyna, non tamen metuendum eſt, ne Chriſtus in paupere foveatur, ſive ne, cui datur eleemoſyna, ipſe ſit Chriſtus: imò de hoc maximè gaudendum.

Homilia xli. dubius eſt S. Auguſtini fœtus, quæ & S. Ambroſio à nonnullis tribuitur (perperam, ut exiſtimo) & S. Cæſarii Arelatenſis nomine inſignita eſt in Bibliotheca Patrum. Initium Homiliæ uſque ad illa verba: *Sed dicat aliquis, &c.* videtur Auguſtinianum fragmentum. Et ſanè S. Auguſtinus ſic ex abrupto Sermones ſuos inchoare non ſolet: *Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, ſi tamen eſtis pœnitentes, & non irridentes, mutate vitam.* Sequentia, uſque ad hæc verba: *Vis te dubio liberare? &c.* Ab indoctâ manu aſſuta videntur. Nam Interpolator eodem loco habet ebrietatem, concupiſcentiam, furtum, maliloquium, & riſum immoderatum, verbumque otioſum, quæ cùm coumeraſſet, ſubdit: *Ecce quàm levia dixi, omnia tamen gravia, & peſtifera.* Oro te, ſi gravia & peſtifera, quomodò levia?

* *Homiliæ* xlv. & xlvi. meritò expunctæ ſunt. Illa ex Sermone 26. *de Diverſis* interpolata eſt: hæc iſtud Pſalmi 117. *Confitemini Domino*, in ſenſum detorquet à S. Auguſtino alienum. xlvii. & xlviii. æquè in appendicem rejiciendæ videntur. Earum ſtylus & dictio ab Auguſtinianis diſcrepant. In priori hæc habet Interpolator, *Deus ſibi collatum conclamat, quod in corde pauperis fueris ſeminatum: ſicut in Evangelio dicit, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.* Longè aptiorem, ad probandum quod dixerat, Chriſti ſenteutiam imprudens prætermittit: *Quod uni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Malè etiam citat illud Eccleſiaſtici; *Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna reſiſtit peccatis*, ut Salomonis oraculum: *Sicut Salomon dicit*: quod non ita S. Auguſtinus citaſſet, qui agnovit hunc Librum Salomonis non eſſe, ſed Jeſu Sirach, quamvis obtinuiſſet conſuetudo, ut

propter nonnullam eloquii ſimilitudinem, Salomonis diceretur. (Lib. 17. de Civitate Dei cap. 20. Lib. 2. de Doctrina Chriſtiana cap. 8. & 2. Retractationum, cap. 4.) An verò hæc Auguſtinianæ dictionis præſeferunt venuſtatem? *Unde ſemper flagellamur in frugibus, quia benè egentibus non facimus. Revera ſi conſideres homo, unde damna, unde calumnia, unde pericula, niſi de ſterilitate noſtrâ.* In 48. æquè eleganter ſunt iſta: *Dives multùm ſibi naſcendum videbat. Habeo filios quibus curam maximam geram. Cur providus filiorum exiſtis?*

Sermones de Tempore & de Sanctis, nec ita inſcripti ſunt, nec ita ordinati à S. Auguſtino. Illa enim diſtinctio ſacrorum dierum recentior S. Auguſtino eſt. Præterea Feſtum S. Trinitatis multis ſæculis poſt S. Auguſtini obitum celebrari cœptum eſt: unde ordo ille Dominicarum poſt Trinitatem eſt recentioris ævi.

Inter Sermones de Tempore, quinam S. Auguſtino ſint abjudicandi?

Inter Sermones *de Tempore*, qui primus legitur *in Dominica* 1. *Adventus*, longè infrà S. Auguſtini ingenium, & ſtylum eſt. Præterea auditores adhortatur laborare ut in die Natalis Domini *cum ſincera & pura conſcientia, & mundo corde, & caſto corpore ad Altare Domini accedere poſſint, & Corpus ejus ac Sanguinem accipere*. At S. Auguſtinus ſic Fideles adhortatus non fuiſſet, qui illis temporibus & in Africana, & in totâ Occidentis Eccleſia, quotidie Euchariſtiam ſumebant: ut colligitur ex Lib. 2. ipſius *de Sermone Domini in Monte, cap.* 7. ubi Orientalem Eccleſiam Occidentali opponens, ait: *In Orientalibus partibus non hunc intelligi quotidianum panem, ubi plurimi non quotidie Cœna Dominica communicant.* Et Sermone 46. de Verbis Apoſtoli: *Per iſtos dies Magiſtri paſcunt, Chriſtus quotidie paſcit. Menſa ipſius eſt illa in medio conſtituta.* Et Sermone 83. *de Diverſis*, ſic baptizatos compellat: *Debetis ſcire quid accepiſtis, quid accepturi eſtis, quid quotidie accipere debeatis. Panis ille quem videtis in altari, ſanctificatus per verbum Dei, Corpus eſt Chriſti.* Et Epiſtola 118. cap. 3. *Si peccata tanta non ſint, ut excommunicandus quiſquam homo judicetur, non ſe debet à quotidiana medicina Dominici corporis ſeparare.*

Sermo ſecundus non eſt etiam S. Auguſtini. Id ſordida dictio ſatis probat. Ejus phraſes ſunt, *Suſcipere ſolemnitatem, bonorum operum margarita, ad convivium revocare*, pro vocare; *Parentes* pro cognatis, quam ſignificationem S. Hieronymus militari vulgarique ſermoni tribuit, *Lib.* 2. *Apologia contra Ruffinum*. Jubet imminente Natalis Dominici Solemnitate *abſtineri ante plures dies ab infelici concubinarum conſortio.* Cur non eas ejici præcipit? Cur non ab earum familiaritate in perpetuum abſtineri? Jubet etiam ad Vigilias maturiùs ſurgere: quaſi Chriſtiani tunc temporis totas noctes diebus ſolennibus non vigilaſſent. Lege Sermonem 77. 78. 79. & 80. *de Diverſis*.

Sermo tertius nec venam S. Auguſtini refert. Illud Deuteronom. 6. *Dominus Deus noſter unus eſt*, ita ſolet explicare S. Doctor, ut trium perſonarum intelligatur una unitas; hic verò diſcerpſit: *Unus*, inquit, *Deus eſt Pater, Deus unus eſt Filius, Deus unus eſt Spiritus ſanctus.* Auguſtinus dixiſſet: *Deus unus eſt Pater, Filius, & Spiritus ſanctus.* An verò Auguſtinianæ illæ phraſes? *Chorda citharæ ſonum excutit.* Sonuit *veritatem in auribus noſtris*.

Sermo VI. qui ſecundus eſt *in Nativitate Domini*, nihil Auguſtinianum habet. Beatitudines & maledictiones, in quibus exponendis eſt prolixus, ex Lib. 6. *de unitâ Deitate Trinitatis*, apud S. Athanaſium mutuatur: quem Librum eſſe Vigilii Tapſenſis, aliàs monuimus.

Sermo VII. pro eodem Feſto notatus, rejiciendus etiam eſt. Has enim phraſes Auguſtinianas eſſe nemo dicet: *Aperiant medicamento Pœnitentiæ nares ſuas. Sufficiat mihi quòd fœtoribus carnis meæ ſatisfeci. Aliorum actiones obloqui? Si quis Seniori ſuo peccavit. Gaudeamus cum fletu. Doctè plangite. Vos modò ſatis debetis amare Deum, &c.*

Sermonis VIII. ſtylus Auguſtiniano durior eruditis Cenſoribus videtur. IX. pleraſque Sententias ex Homiliis S. Bernardi ſuper *Miſſus eſt*, deſumptas habet, ut notarunt Lovanienſes, qui & illum in appendicem rejecerunt. X. eſt S. Ambroſii, teſte Caſſiano lib. 7. *de Incarnatione, cap.* 25. XI. eſt S. Maximi Taurinenſis. XIII. ex variis S. Auguſtini Sermonibus conſarcinatus eſt. Partes non cohærent. Huic totus inſertus eſt Sermo quintus. Simeonem dicit *Innovatum in ætate*, quem S. Auguſtinus in Pſalmum 39. dicit tantùm *Innovatum Fide*. Non videtur S. Auguſtini illa phraſis, *Viri neſciam ſermo Dei maritat.* Ut ut eſt, non convenit cum Sermone 15. cujus Auctor ait: *O conjunctio ſine ſordibus facta, ubi maritus ſermo eſt, & uxor auricula.* Si ſermo eſt maritus, non maritat ille, ſeu marito conjungit. Non convenit etiam Nativitati, de qua eſt Concio, iſta Sententia: *Ut panem Angelorum manducaret homo, Dominus Angelorum hodie factus eſt homo*, ſed diei Annuntiationis. Habetur Enarratione in Pſalmum 109. *Ut panem Angelorum manducaret homo, Creator Angelorum factus eſt homo.*

Sermo XIV. abjudicandus eſt S. Auguſtino. In Feſto Annuntiationis dictus videtur, ſi maximam partem conſulas: nihilominus in fine Chriſtum poni in præſepi; ac poſtea ad Incarnationem redit, nuntiumque cœleſtem dimittit. Sed & phraſis barbara, & boni interdum ſensûs expers, parumque cohærens oratio, Interpolatorem demonſtrat. *Lactabis infantem proprium, Creatori ſuccum porrigis lactis, & cibis cœleſtibus ſatiaris. Pannis involvis Puerum, qui tibi immortale condonavit indumentum. In præſepio ponis infantilia membra, qui cœleſtem ſibi præparavit menſam. Omnia quæ nutritia causâ debentur, circa Puerum celebremus, ut quod ipſe promiſit Sanctis ſuis, & tu ipſa libentiùs conſequaris. Quid multa? Exultat Virgo de tanto promiſſo. Nuntius diſceſſit Angelicus, ventris hoſpitium ingreditur Deus.*

Sermo XV. non eſt S. Auguſtini, ſed Fulgentii, aut Severiani Gabalitani. In XVI. expungenda eſt hæc clauſula, *per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, &c.* Sic enim Sermones Auguſtinus non finit. XVII. præter ſtylum à S. Auguſtino alienum, Evangelio repugnat, dum ait: *Concepit Virgo antequam ſponſum haberet, parit antequam nubat.* Sed quam inepta ſunt iſta! *Quem cùm portaret, timuit.... Quem cùm peperiſſet, minor erat Mater quam Filius.* Timuiſſe Beatam Virginem cùm portaret Chriſtum, unde iſte habuit? Conturbata quidem eſt ad ſermonem Angeli divinum conceptum ac partum ipſi annuntiantis: ſed poſt conceptionem Chriſti, exultavit ſpiritus ejus in Deo Salvatore. Præterea, nonne & antequam peperiſſet, minor erat Mater quam Filius?

Sermo XVIII. meritò rejectus eſt à Lovanienſibus. Ait ineptus & imperitus Auctor, Virginem à Gabriele gravidatam, eamque, ut imprægnata eſt, greſſibus gravatam. In XX. expungenda eſt clauſula, *Qui venit, &c.* quæ Lovanienſes unco comprehenderunt. XXI. multa habet ex Sermone 18. *de Sanctis*. Quædam duriùs dicta, multa à S. Auguſtini dictione aliena, quorum ecce ſpecimen: *Miſit Deus Filium ſuum, qui naturam terreat. Mundus ærumnabili ſervitute depreſſus. Cùm per pleraſque gyrantium temporum rotas mundiale curriculum volveretur. Proſapios. Iſta luxit*, nempe Eva: *illa reluxit*, nempe Maria. *Chriſtus ſeminavit, non luxus.* Chriſtus conceptus de Spiritu Sancto, vix ſano ſenſu in utero Virginis ſeminaſſe dici poteſt. *Fidei Chriſtus*

insedit.

inſedis. Genere ſexuali omnes appellantur communiter mulieres. Lingua pulſabulo. Benedicibilis Salutationis. Nobis pœna ſucceſſit. Tradidit Chriſtus carbunculatam ſui ſanguinis gemmam, & copulavit ſibi perpetuo jure matronam. Ita Eccleſiam vocat. A

Sermo xxii. optimus eſt, ſed ab Auguſtini ſtylo diſſidet, apud quem hujuſmodi phraſes non leguntur: *Deus in hominem dicetur fuiſſe promotus. Omnis hujus nativitatis ſchola, humilitatis eſt officina, patientiæ maſſa, virtutis agonia.* Ex xxiii. reſecanda videtur lacinia quæ aſſuta eſt ex Sermone S. Ambroſii, quem citat Caſſianus lib. *De Incarnatione*, cap. 7. ab his verbis cap. 1. *Concepit Virgo*, uſque ad initium capitis 2. hâc enim ſublatâ, cætera optimè cohærent ut patet: *Probat ergo veritatem ſalutis, ordo nativitatis. Præmiſit enim hominem Joannem, qui tunc naſceretur, cum dies inciperent minui; & natus eſt ipſe cùm dies inciperent creſcere, &c.* xxiv. meritò in appendicem a Lovanienſibus rejectus eſt. xxvi. multa habet ex Sermone 52. *de Diverſis*, & ex Lib. *de Fide & Symbolo*, cap. 4. interpolata. xxviii. eo nomine meritò rejecerunt Lovanienſes, quòd Chriſtum ſic dixiſſe neget: *Antequam Abraham fieret ego ſum.* Quam tamen Sententiam his verbis à Chriſto prolatam legit & interpretatur S. Auguſtinus *Tractatu* 43. *in Joannem.* xxiv. qui primus eſt de Epiphania, non eſt S. Auguſtini. Tribus miraculis dies Epiphaniæ quartum adjungit, multiplicationis quinque panum, quibus Chriſtus quinque millia hominum ſatiavit. At id in Eccleſia inauditum; & Evangelio repugnare videtur, Joannis 6. *Erat enim proximum Paſcha, dies Feſtus Judæorum*, cùm Chriſtus hoc miraculum edidit. Ferri etiam non poteſt quod ait de Chriſti baptiſmo: *Hæc Chriſti regeneratio noſtra Fidei confirmatio eſt.* Contra S. Auguſtinus Epiſtola 57. *Profectò ille ſingulariter natus eſt, cui renaſci opus non fuit.* Denique S. Auguſtini charitatem iſta non ſpirant: *Si quis violentus ac prapotens aliquid de facultate noſtrâ ac proprietate rapuiſſet, nonne dignum ſummô odiô duceremus? Nonne meritò tanquam hoſtem deteſtaremur?* xxxiii. eſt 8. S. Leonis *de Epiphania.* B C D

xxxv. Auctor & ſtylo, & ſententiâ à S. Auguſtino diſſidet. Stellam Magis, *Non ante paucos dies, ſed ante fermè biennium* apparuiſſe, ex eo colligit, quòd Herodes *à bimatu & infrà occidit infantes, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis.* Contra S. Auguſtinus Sermone 30. *Viderunt novam ſtellam in ejus Nativitate fulgentem.* Sermone 31. *Novam ſtellam declaravit natus.* Ibidem. *Quid erat illa ſtella, quæ nec unquam ante inter ſydera apparuit, nec poſtea demonſtranda permanſit?* Sermone 32. *Eo die quò natus eſt, illi ſtellam in Oriente viderunt.* Et Sermone 34. *Eô natô, ſtellam Magi in Oriente viderunt. Ipſe natus, novum ſydus oſtendit. Eo naſcente, lux nova eſt in ſtellâ revelata.* E

xxxvi. S. Auguſtino indignus eſt. Regenerationis vocem perperam Chriſti baptiſmo accommodat. *Vix natus eſt hominibus*, inquit, *& jam renaſcitur Sacramentis.* xxxvii. eſt S. Maximi. xxxviii. eſt totus Liber primus Alcuini *de Trinitate*, cum parte ſecunda. Unde meritò uterque in appendicem rejectus eſt. F

Sermo xli. S. Auguſtino, ſi quiſquam alius, indigniſſimus eſt. Ut enim hæc verba omittam, *Vina ſublimia, princeps architriclinus. Potum reputare*; ferri non poſſunt iſta, quæ tam à S. Auguſtini doctrina, quàm à veritate aliena ſunt: *Nunquid mulierem dicis Mariam, quæ Virgo poſt partum inventa eſt? Sed Eccleſiam, quæ non ſolùm mulier, ſed etiam meretrix nuncupatur*, Contra S. Auguſtinus Sermone 67. *de Diverſis*, de B. Virgine ait: *Maria mulier dicta eſt, non corruptâ virginitate, ſed appellatione propriâ generis ſui.* Sermone verò *de Symbolo*, qui eſt 119. *de Tempore*, virginem Eccleſiam appellandam eſſe docet, non meretricem. *Virgo eſt Eccleſia... Et virgo eſt, & parit, Mariam imitatur, quæ Dominum peperit.* Equidem ait ibidem S. Auguſtinus: *Magna Sponſi & ſingularis dignatio! Meretricem invenit, Virginem fecit.* At longè aliud eſt Eccleſiam fuiſſe meretricem antequam congregaretur ex Gentibus, & Chriſti ſponſa fieret: aliud meretricem etiam nunc appellari, cùm Chriſto deſponſata eſt.

Sermo xlii. trigeſimum nonum imitatur, ſed alienô ſtylô ſpurium ſe prodit. Mancam affert definitionem Charitatis, in eaque ſolœcum facit. *Quæ eſt vera Charitas? Qui ſic diligit omnem hominem, quomodo ſeipſum.* xliii. & xliv. prudenti Lovanienſium judiciô rejecti ſunt. In xlvi. aliena eſt à S. Auguſtino Methodus. Juvenem admodum ſe eſſe teſtatur Concionator, coram Patribus loqui, id eſt coram Epiſcopis: ab infantiâ ſacras literas edoctum. Quod S. Auguſtino non convenit. xlvii. ſi cum Sermonibus 4. 5. & 6. *de Verbis Apoſtoli* conferatur, S. Auguſtini non eſſe, evidens eſt, proindeque meritò in appendicem rejectum, ſicut & xlviii. qui cento eſt malè conſutus ex Sermonibus 8. & 9. *De Verbis Domini*, ex S. Hilario *in Matthæum*, & S. Ambroſio in x. cap. S. Lucæ. Non fuerunt iniquiores erga li. Cenſores eruditi. *Per gratiam Baptiſmi nos omnibus peccatis, & vitiis* (ait) *vacuari.* At S. Auguſtinus Baptiſmum quidem purgare docet à reatu omnium peccatorum, quæ humana traxit nativitas, & contraxit iniquitas; ſed ſolam Charitatis perfectionem, quæ erit in vitâ futurâ, purgare ab omni labe vitiorum, ſine quibus humana eſſe non poteſt in hoc ſæculo infirmitas. (*Lib.* 1. *Retractationum c.* 7.) liii. pugnat cum S. Auguſtino & veritate. *Si fortè*, inquit, *quiſlibet quærat, quis ſit proximus, ſciat omnem Chriſtianum rectè proximum dici. Qui autem taliter intelligens proximum diligit, ſine dubio Charitatem veram in ſemetipſo tenebit.* Longè aliter S. Auguſtinus Enarratione in Pſalmum 11. *Proximum*, inquit, *omnem hominem oportet intelligi.* Et Sermone 91. de Diverſis: *Ames proximum, etiam cum quô concordia non eſt, quia nondum in Chriſto frater eſt, quia nondum in Chriſto renatus eſt, nondum Chriſti Sacramenta novit. Paganus eſt, Judæus eſt, eſt tamen proximus, quia homo eſt.* liv. conferendus eſt cum cap. 24. libri 16. *de Civitate Dei*, & Concione 3. in Pſalmum 103. Ex quibus innoteſcet hunc S. Auguſtini non eſſe, qui vaccam, arietem, capram trium annorum, turturem, & columbam, longè doctiùs explicat, & eloquentiùs. lv. & lvi. ſtylus jejunus, & adhortatio auditorum ut ad vigilias ſurgant, evincunt Auguſtinianos non eſſe. lviii. adſcribitur S. Cæſario, ejuſque potiùs eſt, quàm S. Auguſtini. lix. in appendicem ideo rejectus eſt, quòd ex libris *de Sermone Domini in Monte*, conflatus ſit, & aliquid habeat ex S. Hieronymo *in cap.* 5. *Matthæi.*

Sermonem lxi. Stylus S. Auguſtini eſſe negat. Præterea Chriſtum *Omnes homines non ſolùm malos, ſed etiam impios, & originali peccato mortuos in anima inveniſſe*, ait: quod falſum eſt, cùm ab originali peccato mundati eſſent, quotquot circunciſi fuerant ex Judæis, & quotquot ex eodem populo fœminæ, & ex Gentibus, utriuſque ſexûs parvuli, Sacramento legis naturæ fuerant purgari. 3. Inter Evangelica conſilia, abſtinentiam à vino, & à carnibus numerat. 4. Quid ſibi vult iſta phraſis? *Sunt enim innumerabilia tam in novo, quàm in veteri Teſtamento, quæ cauſſam de quâ loquimur, validiſſimis teſtimoniis confirmare longum eſt, & nunc omnia Charitatis veſtræ auribus non intimentur.* Nec melior eſt iſtius ſenſus: *Nam in ſanctis*

animabus

animabus etiam parva pro magnis accipiuntur, quia & revera cui pauca non ſufficiunt, magna non proſunt, plura prodeſſe nihil poterunt. Denique ait: *Omnis Lex unò ſermone impletur in nobis*: id eſt, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* Contra Chriſtus huic præcepto præmittit *Primum & magnum mandatum* dilectionis Dei; & *ex his duobus totam legem pendere* aſſerit, *& Prophetas.*

LXII. & LXIII. Non ſunt Auguſtiniani. Prior invenitur in Homilia 2. ex iis quæ S. Cæſario adſcriptæ ſunt. Alter eſt S. Leonis Papæ quintus *de Quadrageſima*. LXIV. & LXV. ſtylo diſcrepant ab Auguſtinianis. Poſſidius *Tractatus quinque de Quadrageſima* recenſet. Sed hi ſunt Sermones 68. 70. 71. 72. & 73. *de Diverſis*: cum quibus ſi duos iſtos conferas, ſpurios ſtatim agnoſces. LXVI. conflatus eſt ex cap. 12. & 13. Alcuini, *De virtutibus & vitiis*. LXVII. humili exordio ſe nothum prodit. *Rogo vos, fratres chariſſimi, & cum grandi humilitate admoneo, ut mihi nullus ex vobis ſuccenſeat, aut fortè incongruum me, ſuperfluùmque judicet: quare vobis tam frequenter tremendum & utiliter expaveſcendum diem judicii confirmare contendo.* Longè aliena à S. Auguſtini animo tam ignava excuſatio. *Attendite fratres mei* (inquit ille Sermon. 44. de Diverſis) *dicam ſi poſſum, & non timeam. Non tacebo: urgeor enim ut dicam, etſi mihi fortè aliqui ſuccenſuerint. Sed dent veniam: timeo enim, ut dixi, timori dent veniam. Chriſtus neminem timuit: nos autem Chriſtum timendo non parcimus; ne nobis dum tales nolumus contriſtari, ille non parcat.* Non ſunt etiam Auguſtinianæ iſtæ phraſes: *Qui ægrotare videntur*, pro ægrotis; *qui conjugia habere videntur*, pro conjugatis. *Religionis habitum aſſumere. Sequacitas*, pro obſervantia. *In remedium ſalutis ſuæ tardandus*, pro *tardus ad remedium*, &c. Apoſtrophe Chriſti ad hominem circa medium Sermonis, S. Auguſtino indigna non videtur. LXVIII. non eſt S. Auguſtini. Lovanienſibus Cenſoribus Ambroſianum quid ſæpe visus eſt. LXIX. ex Auguſtinianorum ordine removendum ſuadent phraſes ab ipſo non uſurpatæ: *Orare de culpa. Indulgentiam ſperare de Judice. Delinquentia deprecatur.* Non ſatis etiam accuratè dictum: *Quadrageſimæ tempus ſtatim ab initio cœpit inter juſtos & injuſtos diſcernere. Per hos quadraginta dies ſeparantur mali à bonis.* Quomodo enim ſeparantur? Jejunio? At mali etiam jejunant, & jejunarunt olim. Moribus? At hoc fit etiam ante & poſt Quadrageſimam. Non placet etiam quod Eccleſiam vocat *Triplicem Arcam.* Enimverò cur non *unam?*

LXX. Nequaquam Auguſtinianus eſt. Abrahami verba ad uxorem, Geneſ. 18. ſic refert: *Feſtina, & conſpirge tres menſuras ſimilaginis, & fac ſubcinericios panes: quod Græcè*, inquit, *encriphias dicitur, occultos videlicet & abſconditos indicans panes.* Quà in citatione, Græcè & Latinè ſolœcum fecit. Imitari voluit S. Ambroſium lib. 1. de Abraham cap. 5. ſic legentem: *Conſperge tres menſuras ſimilaginis, & fac ſubcinericia. Ubi ſubjungit: Græcè ἐγκρύφια dicuntur, hoc eſt, abſcondita.*

LXXI. Multa habet S. Auguſtino indigna. *Quare*, inquit, *pueris, qui figuram habuerunt Judæorum, dicitur, Sedete hic cum aſina? Nonne aſinam illam ſedere fecit, Fratres chariſſimi?* O præclarum conceptum! Ibidem: *Audite aliud Sacramentum, Fratres chariſſimi. Hieronymus Preſbyter ſcripſit. Ab antiquis & ſenioribus Judæis ſe certiſſimè cognoviſſe, quòd ibi immolatus ſit Iſaac, ubi poſtea Chriſtus crucifixus eſt.* Sed neque immolatus eſt Iſaac: nec ea uſquam ſcripſit S. Hieronymus, quæ ipſi Interpolator affingit: ſed ea deſumpſit ex Commentariis in S. Marcum Hieronymo falsò adſcriptis. Sequitur in iſto Sermone: *Etiam hoc Antiquorum relatione refertur. Quòd & Adam primus homo in ipſò locò ubi Crux fixa eſt, fuerit aliquando ſepultus; & ideo Calvariæ locum dictum eſſe, quia Caput humani generis ibi dicitur eſſe ſepultum.* At iſtud poſtremum refellit ipſe S. Hieronymus in cap. 27. S. Matthæi. Denique S. Auguſtinus auditores ſuos his verbis allocutus non eſſet: *Vos verò, auxiliante Domino, dum frequentiùs Scripturas divinas relegitis, ſi diligenter attenditis, credo quòd meliorem etiam expoſitionem invenire poſſitis.*

LXXV. Non videtur S. Auguſtini: quia Prophetas, qui ad ſolum Judæorum populum miſſi ſunt, per univerſam terram miſſos eſſe ait, & vaticiniis ſuis Gentes ad Chriſtum invitaſſe: *Miſit ergo* (inquit) *Abraham puerum ſuum in regionem longinquam, ut inde acciperet uxorem filio ſuo: quia miſerat Deus Pater propheticum verbum per univerſam terram, ut quæreret Eccleſiam Catholicam ſponſam Unigenito ſuo. Et quomodo per puerum Abrahæ beato Iſaac ſponſa adducitur, ita per verbum propheticum Eccleſia Gentium ad verum ſponſum Chriſtum de longinquis regionibus invitatur.* Sed nec ſtylus Auguſtinianus eſt: quamvis non invenuſta ſit allegoria, quam Sermone totô perſequitur Concionator. Sermo XLVI. *de eleemoſynis faciendis*, proh quàm diſſimilis eſt Sermoni 43. *de Diverſis*, quô idem argumentum tractatur! LXXVII. vel eſt S. Ambroſii, vel S. Maximi: ideoque in appendicem jure merito rejectus. Rejiciendus erat & LXXVIII. quem nequaquam Auguſtinianum eſſe fatebitur, quiſquis vel initium legerit: *Si expoſitionem ſanctarum Scripturarum eô ordine, & illô eloquiò, quò à Sanctis Patribus ſunt expoſita, Charitatis veſtræ auribus voluerimus inſinuare, nonniſi ad paucos Scholaſticos doctrina cibus poterit pervenire... Et ideo rogo humiliter, ut contentæ ſint eruditæ aures verba ruſtica æquanimiter ſuſtinere, &c.* De LXIX. dubito, ubi illum confero cum Enarratione Pſalmi 44. & Sermone 40. *de Verbis Domini*, in quibus lapidis, quem unxit Jacob, & ſcalæ quam vidit, myſteria, aliter explicantur.

LXXX. Non videtur S. Auguſtini, cùm ob ſtylum, tum quod Scripturæ ſacræ figuras commodô ſenſu non explicet. *Lia*, inquit, *ſignificat illam plebem, quæ de Judæis juncta eſt Chriſto. Rachel verò Eccleſia, id eſt omnium Gentium typum geſſit.* Huc-uſque non malè. Sed ſubdit: *Et ideo Lia non eſt furata idola patris ſui, ſed Rachel, quia poſt adventum Chriſti non uſquequaqur Synagoga idolis ſerviſſe cognoſcitur, ſicut de Eccleſia Gentium manifeſtiſſimè comprobatur.* Dic, quæſo, num Eccleſia Gentium poſt adventum Chriſti idola coluit? Præterea luctam Jacob cum Angelo incongruè explicat. *Luctabatur Jacob cum Angelo*, inquit, *quia populus Judæorum luctaturus erat cum Chriſto. Vincebat Jacob Angelum, quia Judæorum populus Chriſtum uſque ad mortem perſecuturus erat. In eò quòd vincebat Jacob, Judæos perſecuturos Chriſtum ſignificabat: in eò quòd benedictionem petebat, illum populum figurabat, qui in Chriſtum Dominum crediturus erat.* Multò aliter S. Auguſtinus in Sermone mox laudato *de Verbis Domini*, & in primo ex editis à P. Sirmondo, ubi luctam eandem Jacob cum Angelo explicat.

Sermo LXXXI. non videtur etiam S. Auguſtini. S. Ambroſium imitatur lib. *de Joſeph Patriarcha*, ubi ſtantem Joſephi manipulum à fratrum manipulis adoratum exponit. *Sol & Luna*, inquit, *& undecim ſtellæ eum adoraverunt, quando poſt reſurrectionem Sancta Maria quaſi Luna, & beatus Joſeph velut Sol, cum undecim ſtellis, id eſt, beatis Apoſtolis, incurvati & proſtrati ſunt ante eum, & impleta eſt Prophetia quæ dixerat: Laudate eum Sol & Luna, laudate eum omnes ſtellæ & lumen.* Sed S. Ambroſium imitari ſtudens Interpolator, ejus mentem non eſt aſſecutus, nec enim Beatiſſimam Virginem Lunam fecit, Solem B. Joſephum, cujus comparatione Deipara Sol potius dicenda erat: nec Chriſtum poſt Reſurrectionem ſuam à S. Joſepho dixit adoratum, quem tunc ſuperſtitem

perſtitem non fuiſſe probabilius eſt; cùm Chriſtus moriens Matrem ſuam alteri commendaverit. Verus autem Auguſtinus hanc figuram aliter explicat Epiſtola 80. quæ eſt ad Heſychium. *Eccleſia*, inquit, *eſt Sol, Luna, & ſtella, cui dictum eſt: Specioſa ſicut Luna, electa ſicut Sol. Ab hâc adoratur Joſeph noſter in hoc mundo, velut in Ægypto, ex humillimo ſublimatus.*

LXXXII. Periodum integram habet ex Epiſtolâ Pelagii ad Demetriadem. In cæteris humile, & barbarum plerúmque dicendi genus. Ecce ſpecimen: *Eum recordari non potuiſſet. Nulla ratione parentes ſuos poterat oblivisci. Sed dicis aliquis quòd licentiam aut potentiam non habuerit mittendi ad patrem ſuum. Etiamſi hoc quaſi veriſimile videatur. Intolerabilem amaritudinem. Taliter indulgeamus eis qui in nobis peccaverint, qualiter volumus ut nobis indulgeat Deus, quoties in illô peccamus. Melius eſt hoc ut nobis in die craſtinâ reſervemus.*

LXXXIII. Farrago eſt ex Oratione S. Cypriani *de Zelo & Livore*, ex Pelagii Epiſtola *ad Demetriadem*, ex S. Ambroſio lib. *de Joſeph*, cap. 5. & ex Sermone S. Auguſtini *de Suſanna & Joſeph*.

LXXXIV. Multa habet ex Homilia 1. Origenis *in Exodum*. Ait Scripturam ſacram non referre quòd Filii Iſrael in Ægypto creverint vivente Joſeph, ſed poſt ejus mortem: *Cùm utique*, inquit, *ſub patrocinio vel defenſione Joſeph magis debuerant creſcere & multiplicari.* Quæ ratio abſurda eſt. Cùm enim Joſeph cum fratribus ſuis in Ægypto vixerit 71. tantùm annis, Filii autem Iſraël poſt ejus mortem in Ægypto manſerint annis 144. aut 145. non mirum eſt quòd magis multiplicati ſint poſt Joſephi mortem, quàm ante, adjuvante illo qui eos voluit valde multiplicari. Conſule S. Auguſtinum *Quæſt.* 47. *in Exodum.*

LXXXV. S. Auguſtini nomine perperam inſcribitur, ſtylô repugnante. Indigna eſt tanto Doctore hæc ſententia: *Qualiter autem de ſiniſtrâ transferatur ad dexteram, evidens & manifeſta ratio demonſtrat. Qui fuit ebrioſus, ſit ſobrius.* De LXXXVI. idem judicium ferendum eſt. Manum Moyſis ſanam & leproſam, Eccleſiæ & Synagogæ typum facit, incommoda allegoriâ. Hanc manum aliter explicat S. Auguſtinus in Pſalmum 73. & Sermone 17. de Diverſis. *Quid illa manus?* inquit, *Certum eſt quia illa manus populum ſignificat. Sinus hominis quid eſt? Sinus Moyſi, ſecretum Dei. Cùm eſſet homo in ſecreto Dei, incolumis erat, & bono colore: exiit à ſecreto Dei, progreſſus Adam de Paradiſo, offenſô Deô, & factus eſt vitioſus. Facta eſt ergo manus illa alba: ſed rediit ad ſinum per ſignum Domini noſtri Jeſu Chriſti, & recepit colorem.* Virgam Moyſis converſam in ſerpentem, crucem interpretatur converſam in ſapientiam. Aliter S. Auguſtinus Sermone mox laudato *de Diverſis*, in fragmento de Decalogo, Enarratione in Pſalmum 73. lib. 12. contra Fauſtum, cap. 28. & lib. 3. de Trinitate. cap. 10. *Virga in ſerpentem*, inquit poſtremo iſto loco, *Chriſtus in mortem: & ſerpens rurſus in virgam, Chriſtus in reſurrectionem.* Sed in explicatione iſtius Concionatoris non video quomodo ſerpens rurſus mutetur in virgam, niſi ſapientia in ſtultitiam iterum mutetur: quod abſurdum eſt.

LXXXVII. Ejuſdem farinæ eſt. Decem plagas quibus Deus Ægyptios caſtigavit, decem Dei Mandata interpretatur. Cynicorum & Stoïcorum dogmata confundit. Ejuſdem Auctoris eſt LXXXVIII. qui indurationem Pharaonis explicat ſenſu à S. Auguſtino protſus alieno. *Hoc ergo*, inquit, *definitiſſimi credite, Fratres, & hoc intelligite, quia quoties Dominus dicit: Ego indurabo cor Pharaonis: non aliud intelligi voluit, niſi, Ego*, inquit, *ſuſpendo plagas meas & flagella. Unde eum per indulgentiam meam contra me obdurari permitto.* Non eſt aſſecutus Dei verba, Exodi 7. dicentis: *Ego indurabo cor ejus, & multiplicabo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti.* Quæ à Deo dicta S. Auguſtinus interpretatur Quæſt. 18. ſuper Exodum: *Tanquam neceſſaria fuerit obduratio cordis Pharaonis, ut ſigna Dei multiplicarentur, vel implerentur in Ægypto.*

LXXXIX. Ejuſdem eſt pretii. De obduratione Pharaonis loquitur, quaſi comminatoria tantùm fuerit, & ad ejus correctionem ordinata. *Obdurabo cor Pharaonis. Sententiam*, inquit, *protulit, quam ſe facturum promiſerat, non quam jam feciſſe monſtrabat. Obdurabo*, inquit, *non obduro. Aliud eſt facere, aliud eſt quod jam feciſſe promittitur, nec tamen impletur, ut metu territi corrigantur.* Omitto verborum lepores. *Populum perire quærebat. Ad priſtinum ſtatum redeat maris, quod fuerat*, &c. Omitto & phraſes Poëticas: *Cùm conſpiceret rapidos curſus influere litoribus mare, volvente æquora flamine colliſa laxare. Non conſentientibus ventis, aquarum volumina imperfectis curſibus refrenantur. Hiantibus undis freti arcana & maris ſecreta declarat unda. Erigitur in cumulum pelagus, & murorum inſtar ſuſpenſos exhibet fluctus. Fit littus ubi fuerat pelagus, & limite recto via porrigitur.*

XC. Magnam partem deſumptus eſt ex Homiliis 3. & 5. *ſuper Exodum*, Origeni inſcriptus. XCI. Lectionem explicat ad Miſſas legendam: at verus Auguſtinus ſemper lectionem quæ audita eſt, vel cantata. Aquam amaram in quam Moyſes lignum injecit, ut dulcis evaderet, interpretatur aquam Baptiſmatis, à quâ lignum crucis tollit amaritudinem. Longè meliùs S. Auguſtinus lib. 12. *contra Fauſtum*, cap. 30. *Amara aqua*, inquit, *ligno dulceſcunt: quia inimici populi ſigno Crucis Chriſti honorificato manſueſcunt.* Et Homilia 27. *Quando amaricat populus, oſtendimus eis Chriſtum, quæ pro illis tulerit, quomodò pro eis ſanguinem fuderit, & miteſcunt, tanquam nobis lignum in aquam mittentibus.*

XCII. Si conferas cum Quæſtione 64. ex octoginta tribus, & cum Tractatu 15. *in Joannem*, S. Auguſtini non eſſe, continuò deprehendes. *Nunquid virtus Dei poterat fatigari?* inquit iſte Orator: *Non utique.* Contra S. Auguſtinus: *Non fruſtra fatigatur virtus Dei.* XCIII. Origenis allegorias mutuatur Homiliâ 11. *in Exodum.* Negat Moyſen extendiſſe manus, dum Iſraël in Amalecitas pugnaret: *Moyſes*, inquit, *levavit manus: & licet non expandit, tamen ipsâ elevatione myſterium Crucis oſtendit.* Contra S. Auguſtinus Homilia 27. *Tunc orabat Moyſes, tunc extendebat manus. Et ubi deponebat manus, convaleſcebat Amalech: ubi extendebat manus, deficiebat Amalech. Ecce extenſio illa manuum, Chriſti Crux fuit.* XCV. XCVI. & XCVII. Lovanienſium judiciô ſunt rejecti. Primus eſt fragmentum Sermonis *de Decalogo*, extremis partibus ab imperitô homine affictis. Alter eſt Tractatus *de decem Chordis.* XCVIII. ex Homilia 9. Origenis ſuper Numeros multa mutuatur. Hiſtoriam Nadab & Abiu, qui puniti ſunt à Deo, quòd ignem alienum obtuliſſent, (*Numer.* 3.) cum illâ quæ refertur *cap.* 16. de Core, Dathim, & Abiron, confundit. XCIX. ejuſdem Homiliæ Originianæ pars eſt, à Lovanienſibus propterea meritò rejectus in appendicem.

Centeſimus Sermo, non eſt Auguſtinianus. *Chriſtum in medio duorum Teſtamentorum*, tanquam *in medio duorum animalium*, ſic eſſe ait, ut ſit *intus in interiori & ſpirituali intellectu, non in littera.* Idne verum, amabo te, in hoc Oraculo, Danielis 9. *Poſt hebdomadas ſexaginta duas occidetur Chriſtus?* Et in hoc verſu Matth. 1. *Jacob genuit Joſeph virum Mariæ, de quâ natus eſt Jeſus qui vocatur Chriſtus?* Nonne Chriſtus eſt in litera? Beatam Mariam Virginem facit terram promiſſionis, quia per Iſaiam

multò ante promiſſa eſt. Ipſam eſſe de quâ legimus: *Suxerunt mel de petra.* Et de ipſa ſcriptum eſte: *Petra autem erat Chriſtus.* Quâ accommodatione quid abſurdius? *Petra erat Chriſtus*, ergo B. Virgo eſt illa Petia.

CI. Spurium eſſe, vel hæc ſola verba proderent, ſi nulla alia ratio ſuppeteret. *A ſerpentibus regulis, id eſt baſiliſcis, in deſerto populus vaſtabatur.* Latinam vocem *regulus*, per Græcam, S. Auguſtinus, (ut opinor) non expoſuiſſet. Præterea, cum Scripturâ ſacrâ pugnat, cùm ait: *Si Amalech ſævus hoſtis occurrit, Jeſus Filius Nave virgam tenere manu jubetur.* At Scriptura ſacra virgam Moyſi tribuit, non Joſue contra Amalecithas pugnanti; Exodi 17. *Dixitque Moyſes ad Joſue: Elige viros, & egreſſus pugna contra Amalech: cras ego ſtabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea. Fecit Joſue ut locutus erat Moyſes, & pugnavit contra Amalech.*

CII. Non malus eſt, ſed ſtylò nequaquam Auguſtinianus: imò quandoque ſqualida phraſis. *Agnoſcite*, inquit, *utrum velit negare miſericordiam, qui de converſione noſtrâ ſuam dixerat mutare ſententiam.* Item: *Si pro unius diei culpâ, unius anni ſpatium recompenſandum eſt pœnâ: quantam curam erga ſalutem animæ debemus appenere? Non expectemus mortiferâ ſecuritate vulnera ipſa putreſcere. Et ideo quomodo quando in corpore vulnus acc pimus, Vitiorum pannis ſordentibus involuti. Plus cogitant qualiter caro ſua parviſſimo tempore vivat.* Denique frequenter *Fratres chariſſimos* compellat, & ſupplicat auditoribus, præter Auguſtini morem. Eſt S. Cæſarii Arelatenſis.

CIII. Ex Homiliis 13. & 14. Origenis in Numeros hauſtus eſt. CIV. in Grammaticam peccat, cùm ait: *Dominus omnia loca totius mundi divinâ poteſtate circumvenit.* Peccat & contra rectum ratiocinium, cùm ait: *Non enim minoris admirationis eſt, Lazarum ligatum pedibus ambulare potuiſſe, quàm à mortuis reſurrexiſſe.* Contra S. Auguſtinus Tractatu 49. in Joannem: *Quomodo proceſſerit ligatis pedibus miraris; & non miraris quia ſurrexit quatriduanus?* Confer hunc Sermonem cum illo Tractatu, & judica. CV. pars poſtrema fragmentum eſt interpolatum ex Sermone *de Suſanna & Joſeph*, ab illis verbis: *Si pro terrenis bonis*, &c. Prior pars coactas allegorias continet, duramque omnino ſententiam, & Anabaptiſtis faventem. *Ita eſt, fratres, quia ad ſpiritalem terram repromiſſionis, id eſt, conſcientiam puram, nonniſi per Sacramentum Baptiſmi pervenitur.*

CVI. Scripturæ ſacræ verba pervertit, dum Joſue introducit his verbis populum compellantem: *Præparate vobis cibos ad diem tertium:* & ſubjungit: *Præparatis cibis, tertio die ventum eſſe ad Jordanem.* Sed non ſic apud Joſue habetur: *Præparate vobis cibaria*, (inquit cap. 1.) *quoniam poſt diem tertium tranſibitis Jordanem.* Quod mandatum vel in Sethim datum eſt, ut putat S. Auguſtinus, *In Joſue Quæſt.* 2. & tunc nonniſi ad diem ſeptimum venit ad Jordanem: vel datum fuit, cùm jam ad Jordanem veniſſet, ut ex verbis Joſue cap. 3. v. 1. colligit Toſtatus. Ut ut eſt, falſa eſt ſententia Interpolatoris, die tertiô à præparatione ciborum Joſue & Filios Iſraël perveniſſe ad Jordanem. Præterea narrationem Scripturæ* de duodecim lapidibus miſtis in Jordanem, & duodecim inde ſublatis, refert ordine præpoſtero, & ad 12. Patriarchas, nec-non ad Apoſtolos 12. accommodat.

*Joſue 4.

CVII. Stylus, & ſententiæ S. Auguſtino indignum probant. Unâ in Hiſtoriâ Gedeonis quatuor Chriſti typos invenit. Scilicet Gedeonem, Angelum qui venit ad eum, Petram ſuper quam obtulit holocauſtum, & Taurum quem immolavit. Quæ ſi ita ſint, conſequens eſt quòd Chriſtus venerit ad Chriſtum, quod Chriſtus occiderit Chriſtum, & quòd Chriſtum obtulerit ſuprà Chriſtum, quod abſurdum eſt.

CXI. Stylus Auguſtiniano diſſimilis. CXII. ex Alcuini Libello *De virtutibus & vitiis*, cap. 1. & 5. deſcriptus eſt. CXIII. eſt decimus ſeptimus *de Verbis Domini*. CXIV. à Lovanienſibus meritò rejectum comperiet, qui illum cum 76. *de Diverſis* contulerit.* CXIV. eodem jure in appendicem detruſus. Symbolum enim tet recitat, nunquam explicat totum, ſingulos Articulos à ſingulis Apoſtolis dictatos fingit; jejunè exponit quidquid exponere aggreditur.

CXVI. Conferas cum octavo *de Diverſis*, ad Competentes pariter habito, hunc ſpurium eſſe ſtatim dignoſces. Orationem ſuam humilem ſuggeſtionem vocat, præter morem S. Auguſtini. Ut Competentes per Baptiſmum *ex vaſis diaboli mereantur effici vaſa Chriſti, totum ait ſpiritaliter impleri miniſteriis Angelorum. Res aliunas reformare* uſurpat pro *reſtituere.* Solœcum facit; *Hoc etiam oportet Competentibus obſervare.* De crimine mulierum quæ fœtus excutiunt, & filios occidunt, jejunè loquitur: *Satis grave*, inquit, *peccatum eſt.* Sic etiam de iis qui in odio proximi ſunt pertinaces, dubitanter loquitur: *Si ille qui baptizandus eſt, iracundiam vel odium in corde reſervat, neſcio ſi in eo gratia divina proficiat.* At id neſcire Chriſtiano, nedum Concionatori, nefas.

CXVII. Ex S. Ambroſio *in Lucam* decerptum indicant Lovanienſes. CXVIII. Sancto Maximo reſtituunt. CXX. inter Sermones Euſebio Emiſſeno adſcriptos recenſetur. CXXI. meritò ex Auguſtinianorum ordine excluſus. CXXII. ſtylo à genuinis S. Auguſtini Sermonibus diſſidet. CXXIII. expungendus. Conferatur cum Sermone 119. *de Tempore*, & 75. *de Diverſis*. An hæc Auguſtiniana phraſis? *Chriſtus ideo mortuus eſt, ut nos reviviſceres.* Malè etiam inſcribitur Feriâ 4. poſt Dominicam Palmarum: ſiquidem quindecim diebus ante Paſcha Symbolum Competentibus tradebatur. CXXIV. S. Auguſtini eſſe ſtylus negat. An ſunt iſtæ Auguſtinianæ phraſes? *Petrum paululum Dominus ſubdeſeruit. Puella accedent, fidem Petri diſcuſſit: & mirum ſi ſoliditatem Petri non turbo, non imber, ſed roris leviſſima gutta transfixit. Petrus labia puellæ non ſuſtulit. Proceſſit ſermo puellæ, & immobilis columna concuſſa eſt.* CXXV. eſt Symbolum Damaſo Papæ falsò adſcriptum, quod extat inter Opera S. Hieronymi. CXXVI. cum iis S. Auguſtini locis conferatur in quibus Dominicam exponit Orationem, ſcilicet cum *Homilia* 42. *Sermone* 155. *de Tempore*, *Sermone* 9. & 48. *de Diverſis*, & *lib.* 2. *de Sermone Domini in Monte*, *cap.* 5. & ſequentibus: & hunc S. Auguſtini non eſſe compertum erit. CXXVII. non eſſe Auguſtinianum patet ex eo quòd *non ſolùm minuta, ſed etiam capitalia peccata, humilitate quâ* peregrinorum & pauperum pedes abluuntur, *eleemoſynis, & jejuniis* purgari aſſerit & curari, contra S. Auguſtinum Homilia 50. & alibi. CXXVIII. eſt S. Maximi Taurinenſis.

CXXIX. Fidei Libellus eſt, non Sermo. Inſertus eſt Codici antiquò Canonum Eccleſiæ Romanæ, quem cum S. Leonis Operibus, publici juris fecit P. Quenellius. Sed monuit ille, in tribus Codicibus MSS. duodecim tantùm haberi Anathematiſmos: inter S. Auguſtini Opera legi quatuordecim aliis Anathematiſmis auctiorem. In his de Spiritu Sancto dici tantùm quòd *à Patre procedat.* At verò apud S. Auguſtinum, quòd *à Patre & Filio.* Eumdem Libellum Actis Concilii I. Toletani inſertum obſervat, ſexto, ſeptimo, & octavo Anathematiſmo detractis. Priſcillianiſtarum potiſſimùm errores Libellus iſte confixit. Rogante forſan Oroſio, nec-non Eutropio & Paulo Hiſpanis Epiſcopis, qui Commonitorium ad S. Auguſtinum tranſmiſerant

tranſmiſerant adversùs Priſcillianiſtarum errores in Hiſpaniis invaleſcentes, ab eodem Sancto Doctore ſcriptus eſt. Quatuordecim poſteriores Anathematiſmi, qui nec in Codice Romano, nec in Concilio Toletano habentur, deſcripti ſunt, & huic Libello aſſuti ex Confeſſione Fidei Catholicæ, quam Damaſus Papa miſit ad Paulinum Antiochenum. In Codice laudato Romanæ Eccleſiæ inſcribitur, *Libellus Auguſtini de Fide Catholica contra omnes Hæreſes.* Sub nomine etiam S. Auguſtini laudatur à Magiſtro Sententiarum, *lib.* 3. *Diſtinct.* 21. Eſtius in III. Sententiarum, Diſt. 21. §. 3. editum ſuſpicatur à Scriptore in Neſtorianos propenſo, quorum errori favere videatur Anathematiſmus 5. his verbis conceptus: *Si quis dixerit atque crediderit hominem Jeſum Chriſtum à Filio Dei aſſumtum non fuiſſe, anathema ſit.* Et ſextus: *Si quis dixerit Filium Dei Deum paſſum fuiſſe, anathema ſit.*

cxxx. S. Chryſoſtomo tribuitur à Lovanienſibus ex quorumdam MSS. fide. cxxxi. Auguſtinianus eſt ab illis duntaxat verbis, *Hunc brevem Sermonem.* Quod fragmentum, ex Sermone 75. *de Diverſis*, excerptum eſt. Prior pars affinis eſt Sermoni 115. *de Tempore*, pariter ſuppoſitino. Symbolum tertiâ vice repetit; *Ut ad reliqua capienda*, inquit, *fideli curſu pervenire poſſimus.* Quale porro iſtud ratiocinium? *Triduana enim ſepultura mora evidenter oſtendit, quòd dum corpus in ſepulchro jaceret, anima illa de inferis triumphavit.* Omitto verborum floſculos: *Intelligentiam ſupercedis, in duabus perſonis credere*, &c. cxxxii. jure in appendicem à Lovanienſibus rejectus eſt. Contradicit enim Evangelio, cùm ait: *Petrus Reſurrectionis Filii Dei & ante crucem conſcius, quam prædixerat ipſe paſſurus.* Contrà S. Joannes cap. 20. Evangelii ſui de ſe & Petro poſt Reſurrectionem ait: *Nondum enim ſciebant Scripturam, Quia oportet eum à mortuis reſurgere.* cxxxiii. conſutus eſt ex duobus pannis ſcilicet ex fragmento Sermonis 48. & ex integro Sermone 57. ex editis ſub nomine S. Ambroſii.

cxxxiv. Stylô & doctrinâ penitus à S. Auguſtino alienus. Negat ſpiritum Dei qui ferebatur ſuper aquas, Deum eſſe, contra S. Doctorem *lib.* 13. *Confeſſionum cap.* 5. & ſequentibus, & lib. 1. *de Geneſi ad literam*, cap. 7. Aſſerit hunc ſpiritum fuiſſe *Seminarium animandæ conditionis, ſive ſpiritum hujus mundi, quo animantur univerſa*: quam ſententiam explodit S. Auguſtinus *lib.* 2. *Quæſt.* 1. *ad Simplicianum.* cxxxvi. inter Euſebianos conſcriptus, ideòque rejectus in appendicem; ſicut & duo ſequentes. cxlii. ſtyli diverſitas ſpurium probat. cxliii. conſutus eſt ex diverſis pannis. Conferatur cum Enarratione in Pſalmum 139. ex qua nonnulla habet. clii. fragmentum eſt ſexti *de Diverſis.* cliii. & cliv. dubios ſtylus facit. clvi. inter Euſebianos legitur. clvii. magnam partem deſumptus eſt ex Sermone 74. *de Diverſis.* & ineptè inſcribitur: *Dominica in Octavis Paſchæ, ad Competentes.* clviii. fragmentum eſt 147. *de Tempore.* Meritò rejectus in appendicem eſt, cum ſequenti, à Lovanienſibus. clxi. ſors eadem, & æquè juſta. Nam & cum S. Auguſtino Sermone 33. *de Verbis Domini*, & cum ipſo Evangelio pugnat, cùm ait: *Thomas cùm eſſet ſanctus, fidelis, & juſtus, hæc omnia ſollicitè requiſivit; Non quòd ipſe aliquid dubitaret, ſed ut omnem ſuſpicionem incredulitatis excluderet.* clxii. dubius. In Bibliotheca Cluniacenſi, adſcribitur S. Odiloni. Mortem primam & ſecundam aliter explicat quàm S. Auguſtinus. clxv. eſt liber *de Paſteribus*, qui habetur *Tomo* 9. clxvi. continet caput 6. Alcuini *de virtutibus & vitiis.* clxvii. eſt 57. *de Verbis Domini*: ideò à Lovanienſibus prætermiſſus. clxviii. undecimus eſt inter eos qui S. Cæſario tribuuntur. clxix. in appendicem rejectus. clxxi. cum Sermone 29. *de Verbis Domini* ſi conferas, de ipſo dubitabis. clxxiii. ſordida dictio, S. Auguſtini non eſſe probat. clxxiv. fragmentum erat nonageſimi *de Diverſis.* clxxv. ex Sermone 12. *de Diverſis*, magnam partem deſumptus, & interpolatus. clxxvi. meritò rejectus à Lovanienſibus, cùm inter Euſebianos legatur, & errorem Eutychetis poſt obitum S. Auguſtini exortum impugnet.

clxxviii. Stylus cothurnatus & Poëticus Auguſtini eſſe negat: cujus doctrinâ & hæc indigna eſt hypotypoſis: *Namque in imis poli læta carminibus regia ampla Dei reſeratur, undique ſyderei repagula cœli, atque aſtriferi orbis arcana ſolutâ penitus compage pateſcunt. Receſſit in geminam arcem diviſus aer, & latè ardua cœli latera conciſis marginibus dependerunt.* Non ignorabat S. Doctor cœli corpus à Pontifice noſtrô penetrari potuiſſe, qui clausô Matris uterô exivit, & ad Diſcipulos januis clauſis introivit. clxxix. ejuſdem farinæ eſt. Chriſtum vocat, *Protoferum æterni Conſulis, nubium glacie candidatum*, qui ad futurum judicium venturus ſit *in lætitiâ nubiferâ, demonſtrans foraminum cruenta monilia.* clxxx. ejuſdem Auctoris eſt. Nedum Auguſtiniana linguâ non loquitur, ſed vix humanâ. *Ecce in clypeo Aëtnum Apoſtolorum pendentium vivunt picta lumina piſcatorum. Mittit continuè duos cæleſtes Prætores, ut alumnos ſuos ſecuros redderet metuentes. Piſcatores viri inquiunt, Galilæi, quid aſpicitis in Jeſum? Aſcendent Angeli, & quodam digito tubæ ſonantis tangent ſepulchra terræ trementis, ut pignora reſtituant throno igneo judicantis. Sic veniet quomodo eum vidiſtis euntem in cælum. Iſta allocutio non eſt linguarum ſeptuaginta, ſed patenter nubes dicuntur pluviales, ut occurrant in rore, & refrigeroſa amœnitate, qui conſcientia non continent quæſtionem.* clxxxi. Lovanienſes rejecerunt in appendicem, quòd verba S. Gregorii Magni contineat, aliaque præ ſe ferat ſigna ſuppoſitionis. clxxxii. non eſt S. Auguſtini. Septem dona Spiritus ſancti *beatitudines vocat*, eorumque ordinem confundit. clxxxiii. prudenter à Lovanienſibus rejectus. Refert eſſe qui putent Chriſtum die Pentecoſtes in cœlum aſcendiſſe. Quod mirum eſt ſi cuiquam ſanæ mentis Chriſtiano venerit in mentem. clxxxiv. obelo etiam configendus eſt. Idem eſto de ſequente judicium ob diverſitatem ſtyli ab Auguſtiniano: & quòd Spiritum Sanctum à Domino promiſſum dicat *in locum Dei.* Et de B. Petro, quòd *in Traditorem & gladiatores gladium ſtrinxerit.* At Evangelium teſtatur tantùm in ſervum Principis Sacerdotum ipſum gladium exemiſſe. Præterea milites gladiatores vocare S. Auguſtino inſolens eſt. clxxxviii. nigrô calculô notatus à Lovanienſibus. clxxxix. perperam inſcribitur *In Feſto S. Trinitatis*, quod multis ſæculis recentius eſt. Concionator inter ſcire & credere ita diſtinguit, ut neſciamus quod credimus; & ſe profitetur neſcire quomodo uno nomine tres appellentur. Id S. Auguſtinus non dixiſſet, qui *noſtram ſcientiam conſtare* ait *ex viſis & creditis*: (Epiſt. 112.) Illud Chriſti oraculum Joannis 14. *Philippe, qui videt me, videt & Patrem*, ſic explicat iſte Concionator: *In eo quod Filium vides, intellige Patrem. Non enim poteſt appellari Filius, niſi habuerit Patrem.* Contra S. Auguſtinus hunc locum ſic explicat Tractatu 70. in Joannem: *Sic dictum eſt: Qui videt me, videt & Patrem, quod à Patris ſimilitudine in nullo diſcrepet Filius.* Et Epiſt. 112. ad Paulinam: *Dicendo, Qui videt me, videt & Patrem, oſtendere voluit unitatem ſubſtantiæ Patris & Filii.*

cxc. Ejuſdem ingenii eſt. *De qualitate rei*, inquit, *quærere non debetis, quia Deus credi ſe voluit, non examinari.* Et tamen ſubdit: *Pro captu, pro viribus, pro Fide noſtra intueamur, Deus quid ſit.* Inter nomina quibus Filius Dei in Scripturis vocatus eſt,

recenſet *retia*, & *aratrum*. Res inaudita! ccxc. totum Symbulum Pelagii Hæreſiarchæ continet, de quo diximus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ 4. Sæculi, cùm de S. Hieronymi Operibus egimus. Mirum quòd Lovanienſes Doctores illum hoc nomine non rejecerint. Tres ſequentes ab eodem Impoſtore affictos S. Auguſtino, probant exordia, & connexio cum iſto. Non magis eſt Sancto Doctore dignus ccxcv. quod vel ineptum iſtud exordium oſtendit: *Rogo & admoneo vos, Fratres chariſſimi, ut quicunque vult ſalvus eſſe, Fidem rectam ac Catholicam diſcat.* Et frequens repetitio iſtius verbi, *Credite*, & iſtarum vocum, *Qui fuit*, initio decem periodorum. Id probant & verborum floſculi: *Aſcendere in cœlis. Si quis vult Diſcipulus Chriſti eſſe, Mandata ſua cuſtodiat, à Judæis perſecutus. Ita oportet unicuique obſervare.* ccxcvi. eſt Fragmentum vigeſimi octavi *de Diverſis*.

ccxcvii. Dubius eſt ob coactas allegorias, in quibus variat & confundit: & in præclaram illam Regulam peccare videtur à S. Auguſtino traditam Lib. 3. de Doctrina Chriſtiana, cap. 9. *Ut literam ſequi, & ſigna pro rebus, quæ iis ſignificantur, accipere, ſervilis infirmitatis eſt: ita inutiliter ſigna interpretari, vagantis erroris eſt.* Ob eandem rationem dubito de ccxcviii. Eundem eſſe Auctorem exiſtimo allegoricorum hujuſmodi Sermonum, qui ſui ſemper ſimilis, ubicùnque tria invenit, facit Trinitatem; ubi decem, ibi Decalogum, ubi quinquaginta ibi Spiritum Sanctum; ubi aquam, ibi baptiſmum; ubi lignum, ibi crucem; ubi mulierem, quamvis meretricem, ibi Eccleſiam; ubi Angelum, ibi Chriſtum, quamvis ſit Angelus percuſſor, ut ille qui ſtetit juxta aream Areuna Jebuſæi. Nec ad eximiam illam Regulam atendit, quam tradit S. Auguſtinus Semione 20. de Diverſis. *Non ſemper in Scripturis eadem ſignificantur rebus certis, & quæ ponuntur allegoricè in Scripturis, non ſemper hoc ſignificant.* ccxcix. erat Tractatus *De quinque Hæreſibus*, ut monent Lovanienſes.

Ducenteſimus Lectionem veſpere recitandam exponit: quod S. Auguſtino inſolitum. Ex Oratione *de quinque Hæreſibus* ſua mutuatur. Ex meretricibus, quæ coram Salomone litigarunt, alteram Eccleſiæ typum facit. cci. ob incongruas allegorias in appendicem rejiciendus. Ut baptiſmum conjungat cum cruce, fingit Viduam Sareptanam exiiſſe ut aquâ ſe lavaret, ac ligna colligeret: cùm Scriptura collectionis duntaxat lignorum, non autem balnei, aut lotionis meminerit. 2. ait Viduam illam *Eccleſiæ figuram* fuiſſe; filium viduæ *typum populi Chriſtiani*. Quaſi populus Chriſtianus ab Eccleſia diſtinguatur. 3. Ait, *Veniente Chriſto, filium Eccleſiæ, id eſt, populum Chriſtianum, de carcere mortis reductum.* Quòd minùs accuratè dictum; cùm, veniente Chriſto, nondum eſſet populus Chriſtianus: vel mortis, id eſt, peccati carcere incluſi non eſſent, qui reipſa, licet nondum vocabulo, erant Chriſtiani, id eſt, qui in Chriſtum credebant, & ſecundùm Dei præcepta piè & juſtè vivebant: ſed Chriſti venturi meritis & ſanguine jam eſſent de carcere mortis reducti. Adde *brevia capitula, & indicula, per quæ ſancta deſideria ad perſcrutanda divina myſteria incitantur.* Quæ dictio non eſt Auguſtiniana. ccii. nec ſtylô, nec ſententiis Auguſtinianus eſt. Explicans trabem & feſtucam in oculo hærentem, ait: *Subita iracundia feſtuca eſt: ira verò quæ in longum tempus protrahitur, dum per odium falſis ſuſpicionibus nutritur, trabes efficitur.* Contra, ira inveterata ex S. Auguſtino nihil aliud eſt quam odium, ut patet ex Homilia 42. & *cùm ira creſcit in odium, trabem facit de feſtuca*, ut habet *Epiſtolâ* 109. Quomodo itaque ira per odium nutritur, & trabes efficitur? cciii. ex Capitibus 7. & 8. Alcuini *de Virtutibus & Vitiis*, deſumptus, in appendicem rejiciatur, vel ex hoc Tomo penitus deleatur. cciv. contra Hiſtoriam graviter peccat. Everſionem Hieroſolymorum poſt quadraginta duos annos à Paſſione Chriſti conſignat: Sed anno Chriſti 71. vel 72. everſam Urbem à Tito certum eſt: adeoque annis poſt Chriſti Paſſionem triginta quinque. Duobus annis obſeſſam eamdem civitatem narrat: cùm ex Hiſtoria belli Judaïci conſtet quatuor tantum menſibus obſidionem duraſſe. Ait in Hiſtoriis ſe legiſſe, quòd *Centum millia juvenum Romam perducti ſunt in triumphum.* At ex Joſepho conſtat, eo in triumpho ductos tantùm eſſe Joannem & Simonem Gioræ ſeditioſorum duces, cum ſeptingentis Judæis robore & forma præſtantibus. Præterea coacta eſt allegoria, quâ duos urſos, qui quadraginta duos pueros Eliſæum irridentes devorarunt, Veſpaſianum & Titum interpretatur.

ccvi. Æquè incongruas allegorias habet. Vidua Sareptana typus erat Eccleſiæ. Vicini à quibus vaſa petebat, populum Gentium figurabant adeoque ipſam Eccleſiam, quæ ex Gentibus eſt collecta. Vaſa ipſa vacua ſignificabant Gentes. Itaque, ſecundùm illum Concionatorem, Gentium Eccleſia Gentes à Gentibus petebat. Addit Eccleſiam, ſicut illam mulierem, ſterilem fuiſſe, & filium Eccleſiæ mortuum fuiſſe peccatis, antequam Chriſtus veniret; ſicut filius illius Viduæ mortuus eſt, dum Eliſæus abſens eſſet. Itaque Eccleſia ſterilis erat, & filium habebat ante adventum Chriſti. Baculum Eliſæi, crucem interpretatur; benè eſt. Sed cur Viduæ cœnaculum iterum crucem facit? An illi non ſufficiebat una crux? Conferas quæ hîc de baculo Eliſæi, & de filio Viduæ ab eo ſuſcitatô dicuntur, cùm iis quæ de eâdem figurâ habet S. Auguſtinus lib. 12. *contra Fauſtum*, cap. 35. & Sermone 11. *de Verbis Apoſtoli*, cap. 10. & judica num ejuſdem ſint Auctoris.

ccvii. A Lovanienſibus meritò ſubmotus eſt. ccviii. ejuſdem parentis eſſe ac alios, quos ſupra notavi, allegoricos, fatebitur quiſquis legerit. Puellam quæ captiva de Judæa ducta fuerat, prophetiam interpretatur. Addit *Populum Gentium prophetiam audiviſſe, & veniſſe ad Chriſtum.* ccix. mirum eſt quòd Lovanienſes non expunxerint, qui Eutychetis errorem nominatim perſtringit, de quo nihil audire potuit S. Auguſtinus, cùm poſt ejus mortem ſit exortus. Monothelitarum errorem confundit cum Eutychiano. *In hâc lectione*, inquit, *ſimul conſideranda eſt in uno eodemque Redemptore noſtro disjuncta operatio divinitatis & humanitatis: atque omnimodis deteſtandus error Eutychetis, qui unam tantum in Chriſto dogmatizare præſumit operationem.* Ferri poſſet, utcumque, quòd duos piſces allegoricè interpretatur *duo teſtamenta*; ſed quòd æquè exponi poſſe putat *de uno libro omnium Prophetarum*, vel de *S. Joannis prædicatione*, quis ferat? Scilicet duo piſces ſignificant unum librum, vel ſexdecim Prophetas? & muta animalia vocem clamantis in deſerto? ô ineptias!

ccx. In allegoricorum claſſem, de quibus ſupra rejiciendus, & conferendus cum cap. 35. lib. 12. *contra Fauſtum*, ubi eandem figuram S. Auguſtinus explicat. Tunc compertum erit, hujus Sermonis Auctorem revera eſſe, qualem ſe fatetur, *Negligentem præconem veritatis.* ccxi. à Lovanienſibus non injuriâ rejectus. ccxiii. ex Capitibus decimo & decimo-quinto Alcuini, *de Virtutibus & Vitiis*, conſutus eſt. ccxv. indigniſſimus eſt S. Auguſtino, tum ob ſtylum ſqualidum; cujus ſpecimen eſt, *verboſari*, quod uſurpat pro confabulari; *præcantatores*, pro aruſpicibus, magis, vel ſortilegis, *balationes*, pro ſaltationibus. Tum ob criminum incredibilium narrationem de Hipponenſibus Chriſtianis, ſcilicet ſaltationum ante Baſilicas Sanctorum, Quin-

tæ

tæ Feriæ in honorem Jovis obſervatæ, turpitudinis A cum binnicula, vel cervula perpetratæ, diabolicorum caracterum quos ſibi, aut ſuis appenderent. Et hujuſmodi reos flagitiorum S. Auguſtinus anathemare non contriviſſet? Ipſos Chriſtiani Magiſtratus tuliſſent? Audi tandem conſilium egregii Concionatoris. *Si ad vos pertinent*, inquit, *etiam flagellis cadite*. Itane? Abſque diſcrimine. Humanius conſilium dediſſet Auguſtinus, ut conſtat ex Tractatu 10. in Joannem: *Si amicus eſt*, inquit, *admoneatur leniter: uxor eſt, ſeveriſſimè refrenetur: ancilla eſt, etiam verberibus compeſcatur*. Tandem de Extrema-Unctione ita loquitur, ac ſi ejus Miniſter eſſet ipſe B ægrotus: *Quoties*, inquit, *aliqua infirmitas ſupervenerit, Corpus & Sanguinem Chriſti ille qui ægrotat accipiat, & inde corpuſculum ſuum ungat*.

ccxvi. Ejuſdem pretii apud me eſt ac præcedens. Incredibile eſt quòd Chriſtiani Hipponenſes in Eccleſiis cauſas dicerent, aut lites & rixas ſuſcitarent. Scilicet, Magiſtratus Eccleſiam convertebant in Prætorium, ſub Chriſtianis Religioſiſque Principibus, Auguſtino vidente & ferente! Et tamen egregius iſte Concionator ſic declamat: *Ille Chriſtianus qualis eſt, qui vix aliquando ad Eccleſiam venit; & quando venerit, non ſtat ut oret pro peccatis ſuis,* C *ſed ut cauſas dicat, aut lites & rixas ſuſcitet?* ccxvii. initio & fine demptis, quæ nihil S. Auguſtini habent, ex Sermone 45. *de Diverſis*, & quidem interpolato fabricatus eſt. *Photinus*, inquit, *à quo hæretici Photiniani appellantur, quaſi ſimplex pallium fecit viro ſuo*. Photinus mulier eſt, quæ virum duxit; ſi verbis Declamatoris noſtri credamus. Longè aliter S. Auguſtinus in Sermone laudato de Diverſis: *Neſcio qua mulier apud Photinum quemdam elegit quaſi ſimplex pallium facere viro ſuo*. ccxviii. ex eodem fonte manavit. ccxix. ſtylus, & adhortatio vehementior ad ſolvendas Sacerdotibus decimas, S. Auguſtini eſſe negant. Confer hunc Sermonem D cum Enarratione S. Auguſtini in Pſalmum 146. ex quâ patet Sacerdotes in Eccleſia Africana decimas non petiviſſe à Chriſtiana plebe. *Dominus ait, Manducate quæ ab ipſis ſunt*, inquit, *& ne putarent aliquid de ſuo donare: Dignus eſt*, inquit, *operarius mercede ſuâ. Talia non quærentes à vobis, ideo liberiùs dicimus. Sed & ſi quæreremus, fructum veſtrum quæreremus, & non veſtras opes, ſed veſtram juſtitiam. Efficite ut vos ipſos exigatis, efficimini exactores veſtri. Chriſtus tacitus exigit, & major eſt vox tacentis, quia in Evangelio non tacet.... Nemo enim à vobis poteſt exigere, niſi fortè exactione opus eſt, ut qui vo-* E *bis in Evangelio ſerviunt, petant à vobis. Si ad hoc ventum fuerit ut petant, videte ne quod vos à Deo petitis, fruſtra petatis. Ergo eſtote exactores veſtri, ut aliquid illi, qui in Evangelio ſerviunt vobis, non dicam petere cogantur, ſed ne ſilentiô vos arguant*.

ccxxi. Ex præfatione Enarrationis ſecundæ in Pſalmum 25. deſumptus eſt, duabus primis periodis, & epilogo exceptis. ccxxii. ex Enarratione Pſalmi 97. interpolatâ prodiit. Interpolatoris minervæ debetur illud exordium, quod nullius ipſum judicii fuiſſe probat: *Beatus Job, Fratres dilectiſſimi, tam Sanctus fuit, ut in illo compleretur illud, quod in Pſalmo Spiritus Sanctus dixit, Pſallite Domino in* F *cithara, & voce Pſalmi*. Scilicet prophetia David, (ſi tamen hæc verba prophetiam continent) impleta fuit pluribus ante Davidem ſæculis. ccxxiii. erat Liber *de Patientia*. ccxxiv. à Lovanienſibus meritò rejectus. ccxxv. æquè rejiciendus erat, ob ſtylum repentem, & judicii defectum. De diabolo in Sanctum Job pugnante, ait: *Arborem concuſſit, & decutere poma non valuit. Et ramos quidem confregit, ſed radici nihil nocuit*. Si ramos confregit, quomodo poma decutere non valuit? Addit: *Parietem perforavit, ſed theſaurum auferre non potuit*. Bonus paterfamilias non ſinit à fure perfodi domum ſuam. Itaque ſanctitati & vigilantiæ Jobi injuriam facit.

ccxxvi. Ex S. Ambroſio hauſtum notarunt Lovanienſes, ideoque in appendicem rejecerunt. ccxxvii. plus æquo faverunt, quem Auguſtino nemo tribuet, qui Auguſtini nomen amaverit. A ſolœco exorditur: *Faciendis eleemoſynis, Fratres chariſſimi, charitatem veſtram admonui, & conſilium dare præſumpſi*. Divitem epulonem (de quo Lucæ 16.) ſic alloquitur: *Clamavit tibi Scriptura, & non audiſti. Propheta non tacuit, Apoſtolus prædicavit, Evangelium tonuit*. Si ita eſt, cur Abraham non dixit: Habent Evangelium & Apoſtolos; ſed, *Habent Moyſem & Prophetas, audiant illos*. ccxxviii. & ccxxix. rejecti ſunt à Lovanienſibus. ccxxx. ſtylus non eſt Auguſtinianus; ut nec duorum ſequentium, qui *de ebrietate vitanda*, inſcribuntur, quorum phraſis ſqualida & barbara. Ineptus eſt Concionator, qui hanc ebrioſis Hipponenſibus excuſationem affingit: *Perſona potens me coegit ut ampliùs bibam, & in convivio Regis non potui aliud facere*. Quaſi verò cives Hipponenſes convivio excipi ab Imperatore ſolerent, & ad ejus menſam ſe vinô ingurgitare. ccxxxiii. præter ſtyli, dictioniſque diſcrepantiam ab Auguſtinianis, Sanctiſſimi Doctoris Theologiæ repugnat. *Multi dicunt*, inquit, *& ſcire volunt, quare illum vocat ad ſe Dominus, & illum non vocat: uni ſubvenit, & uni non; hunc dignum habet, & illum indignum. Audi, ô homo: Hunc dignum habet pro bonis operibus ſuis: illum habet indignum pro operibus ſuis malis, &c.* Et infrà: *Quid volebas? Gratiam Dei. Ergo ſi gratiam Dei quæris, aufer primùm nequitiam ab anima tua, & à conſpectu oculorum meorum. Jam ceſſa à malo, & fac bonum. Et cùm hæc feceris, gratiam meam percipies*.

ccxxxviii. Erat Tractatus *de Bono Diſciplinæ*, S. Auguſtino falsò inſcriptus. ccxxxix. erat Tractatus S. Auguſtini *de Diſciplina Chriſtiana*. ccxl. non eſt Sermo, ſed fragmentum. Duo ſequentes meritò à *Lovanienſibus* ſunt rejecti.

ccxliii. Non eſt S. Auguſtini, quo indigna hæc Sententia eſt: *Qui ante legitimas nuptias concubinam habere præſumit, pejus peccatum facit, quàm qui adulterium committit*. Addit Impoſtor, concubinarios publicos in Eccleſiâ Africanâ à communione excluſos non fuiſſe: *Sed fortè*, inquit, *illi qui iſto peccato non ſunt maculati, dicunt: Quare qui hoc agunt, à communione non ſuſpenduntur? ideò enim tantum ſcelus à Sacerdotibus minimè vindicatur, quia à multis admittitur*. At ex Auguſtino *Homilia* 49. & *Epiſtola* 64. *ad Macedonium* datâ, certum eſt, fornicatores non ſolùm *ab Eccleſiaſtico Miniſterio*, verùm etiam *ab ipſa Sacramentorum communione*, excluſos fuiſſe, ſecundùm Africanæ Eccleſiæ diſciplinam.

ccxliv. Quis legerit, mirabitur, quòd ab eruditis viris, qui olim S. Auguſtini Operum editionem curarunt, ſublatus non ſit, ut fœtus tanto Doctore, imò quôvis homine ſapiente indigniſſimus. Peſſimè explicat hæc Pſalmi 50. verba: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, &c. Sed dicis*, inquit, *Uxorem exceptô deſideriô filiorum cognoſcere, peccatum non eſt. In tantùm peccatum eſt, ut Propheta pœnitens clamet, In iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea*. Novas uxores triginta dierum ſpatio arcet ab Eccleſiæ liminibus. *Denique*, inquit, mulieres, *quando maritos accipiunt, per triginta dies intrare in Eccleſiam non præſumant. Quod etiam ſimiliter viri obſervare deberent*. Dignos ſcilicet excommunicatione faciunt novos conjuges nuptiæ, quas Eccleſia conciliavit! Denique an hæ S. Auguſtini ingeniô dignæ fabulæ, & ineptiæ? *Ante omnia, ut quotieſcunque dies Dominicas, aut alia Feſtivitates veniunt, uxorem ſuam nullus agnoſcat. Et quoties fluxum ſanguinis mulieres patiuntur,*

ſimiliter obſervandum eſt : Propter quod ait Propheta : *Ad mulierem menſtruatam non acceſſeris. Nam qui uxorem ſuam in profluviis poſitam agnoverit, aut in die Dominico, aut in aliâ qualibet Solennitate ſe continere noluerit, qui tunc concepti fuerint, aut leproſi, aut epileptici, aut etiam fortè dæmoniaci naſcentur. Denique quicunque leproſi ſunt, non de ſapientibus hominibus, qui & in aliis diebus, & in Feſtivitatibus caſtitatem cuſtodiunt, ſed de ruſticis maximè, qui ſe continere non ſapiunt, naſci ſolent.* CCXLVI. Non malus eſt, ſed ſtylô ſe S. Auguſtini eſſe negat. CCXLVII. S. Cyprianum, *de Habitu Virginum*, laudat ejuſque verbis deinceps utitur, ſed truncatis & interpolatis, contra S. Auguſtini morem. In CCXLVIII. dictio, & facundia Auguſtiniana deſiderantur. Non ſunt hæc S. Auguſtini verba, vel phraſes : *Vaniloquax, riſus axcelſius, invidia cor perforat, Chriſti diſcipulatui condigni, ſuperbia ſpiritus,* pro ſuperbia vitæ, *Joannes perſuadet nos.* CCXLIX. ex libro Alcuini *de Virtutibus & Vitiis*, cap. 18. magnam partem conflatus.

CCL. Stylo diſcrepat ab Auguſtinianis. *David enim ille ſanctiſſimus*, inquit, *in mille paſſibus mulierem nudatam vidit, & ſtatim homicidium fecit, & adulterium. Verè nimium plangenda & miſeranda conditio eſt, ubi citò præterit quod delectat, & per diabolum in cruce manet ſine fine quod cruciat. Voluntas perfecta faciendi, reputabitur pro opere facti : qui moras in ſuis cogitationibus habere permiſeris.* Clericos & Monachos adhortatur coram plebe, ut inhoneſtam familiaritatem fugiant, quod S. Auguſtini prudentia indignum. In hoc tamen Sermone, quaſi gemma in luto micat hæc Sententia : *Inter omnia Chriſtianorum certamina, duriora ſunt prælia caſtitatis, ubi quotidiana eſt pugna, & rara victoria. Gravem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.*

Nec CCLI. Auguſtinianus eſt, ut probant iſtæ phraſes : *In Eccleſia verboſantur. In aleâ, vel in jocis inutilibus inſudare. In hominibus bibere.* Venationem *diabolicum officium* vocat. Denique S. Auguſtini ævo hi non conveniunt abuſus, in quos iſte Declamator invehitur : *Adhuc quoque, quod valde dolendum eſt, conqueri vobiſcum volo, quia ſunt aliqui, & maximè Potentes iſtius mundi, qui cùm veniunt ad Eccleſiam, non ſunt devoti ad laudes Dei celebrandas, ſed cogunt Presbyterum ut abbreviet Miſſam, & ad eorum libitum cantet : nec ei licet morem Eccleſiaſticum ſequi propter illorum gulam & avaritiam, quatenus unus punctus diei ad Dei officium, & reliquum diurnum ſpatium cum nocte ſimul ad eorum deputetur voluptates.*

CCLII. Non eſt S. Auguſtini. Pugnantia namque & cum Auguſtino, & ſecum loquitur. *Unuſquiſque*, inquit, *conſideret conſcientiam ſuam, & quando ſe aliquo crimine vulneratum eſſe cognoverit, priùs orationibus, jejuniis, vel eleemoſynis ſtudeat mundare conſcientiam ſuam, & ſic Euchariſtiam præſumat accipere. Crimen*, ex S. Auguſtino, *eſt peccatum grave, accuſatione & damnatione digniſſimum :* quòd ſin minùs Pœnitentiâ publicâ, ſaltem Eccleſiæ clavibus purgari debet. Proinde qui criminis alicujus reus eſt, Euchariſtiam non debet accipere, quantumvis jejuniis, orationibus & eleemoſynis conſcientiam ſuam purgare ſtuduerit, ſed neceſſe eſt ut Sacerdotes adeat, & Eccleſiæ clavibus ſe ſubjiciat. Lege Homiliam quinquageſimam. Sed audi rationem egregii Declamatoris, cur ad Euchariſtiam is accedere debeat, vel poſſit, de quo loquitur. *Si enim*, inquit, *agnoſcens reatum ſuum, ipſe ſe à divino Altari ſubtraxerit, citò ad indulgentiam divinæ miſericordiæ perveniet.* Probat eum qui divinam optat ac ſperat miſericordiam, ideò ad Euchariſtiam debere accedere, quia debet ſe à divino altari ſubtrahere. CCLIII. ne S. Auguſtino tribuatur,

A nihil prohibet præter diverſum dicendi caracterem. Inter Euſebianos conſcriptus eſt. CCLV. S. Auguſtini acumen & facundiam non ſapit. Boni ſenſûs vacua eſt iſta periodus : *Nam quòd templa ſuccenduntur, ita è contrario qui charitatis luce repletus eſt, ſi negligens fuerit, citò refrigeſcit charitas, & cupiditas inardeſcit.* Templorum ſuccenſio, inaudita Dedicationis cerimonia. Si de cereorum, & lampadum incenſione id intelligas, inſulſus loquendi modus ; nec accurata comparatio. Denique in Sermone poſtremo de Tempore, Caput 6. Auguſtinianum non videtur, cujus ſtylus alienus eſt. Videtur alterius eſſe Sermonis

B exordium. *Dum novam conſtructionem*, inquit, *ſanctæ hujus Eccleſiæ libenter attendimus, quam divino nomini hodie dedicamus, invenimus à nobis deberi & Deo noſtro maximam laudem, & Sanctitati veſtræ congruum de divinæ domûs ædificatione ſermonem.*

Ex Sermonibus *de Sanctis*, ſecundus eſt pannus ex Euſebio, & S. Auguſtino Sermone 237. *de Tempore* conſutus. Tertius, magnam partem deſumptus eſt ex Sermone 51. *de Diverſis*. Quintus eſt S. Maximi Taurinenſis. Quo nomine à Lovanienſibus rejectus eſt in appendicem. Sextus æquè rejiciendus erat, quòd nec ſtylô, nec ſenſu Auguſtinianus ſit.

Inter Sermones S. Auguſtini De Sanctis, quinam Pſeudepigraphi.

C En ſpecimen : *Ligavimus incapabilem Filium Virginitatis, tradidimus judici Judicem æquitatis, ſuperavimus ſuperantem imperium vanitatis, oppreſſimus opprimentem imperium calamitatis, conſpuimus faciem ſanctitatis, & crucifiximus cæci Filium Majeſtatis. Quare tardamus ? Stephanum iſtum noſtræ confuſionis demonſtratorem publicum publicè rapiamus ad Concilium, in noſtrum ſtatuamus medium, Pontificali perturbemus Synodo, teſtimoniô opprimamus falſiſſimô.* Ait S. Stephanum *diſputaſſe contra Legem :* quod ſoli falſi teſtes dixerunt *Actor.* 6. imò S. Protomartyr legem impensè commendavit, ut *acceptam in diſpo-*

D *ſitione Angelorum :* (Actor. 7.) VII. fragmentum erat libri 22. *De Civitate Dei*, *cap.* 8. VIII. IX. X. & XI. S. Auguſtinum auctorem mentiuntur. XIII. non eſt etiam S. Auguſtini, ſed nec S. Leonis, cui illum viri eruditi tribuerunt. Neutrius eſſe ſtylus demonſtrat. Hiſpanum fuiſſe ejus Auctorem colligitur ex his verbis : *Hunc ergo* (Vincentium ſcilicet Martyrem) *ampliùs propria venerentur, quem etiam peregrina mirantur.* Ex quibus manifeſtum eſt, S. Vincentium illic laudatum hoc Sermone fuiſſe, ubi Martyrium ſubierat. S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum hujus Auctorem fuiſſe conjicit vir eru-

E ditus P. Quenellius : & primæ utriuſque nominis ſyllabæ ſimilitudinem, Leonem pro Leandro ſupponendi occaſionem fortaſſe præbuiſſe, dum ſola in MS. Codice remanſit, cæteris apicibus vetuſtate excîſis.

XV. Suô meritô rejectus eſt à Lovanienſibus. Infideles enim vocat Chriſtianos, *Qui ſuper tumulos defunctorum cibos & vina conferunt.* Quem morem in Africa ſuo tempore vigentem, & à matre ſuâ S. Monica etiam obſervatum S. Auguſtinus non reprehendit. Lege lib. 6. *Confeſſionum*, cap. 2. lib. *de Cura pro Mortuis gerenda cap.* 4. lib. 20. *contra Fauſtum : cap.* 21. lib. *de Moribus Eccleſiæ* cap. 34. & 8. *de Civitate Dei* cap. ultimo. Gallum fuiſſe hujus Sermonis

F Auctorem veriſimile eſt. Abuſus enim in quem invehitur, Canone 23. Concilii II. Turonenſis, anno Chriſti 570. celebrati reprehenſus eſt. *Sunt etiam* (inquit iſtud Concilium) *qui in feſtivitate Cathedræ Domini Petri Apoſtoli cibos mortuis offerunt, & poſt Miſſas redeuntes ad domos proprias, ad Gentilium revertuntur errores.*

XVII. Etiam apud S. Ambroſium legitur : ſed S. Auguſtini videtur potiùs quàm S. Ambroſii. XVIII. ex variis pannis conſutus eſt Sermonis Ambroſio olim adſcripti qui eſt inter Auguſtinianos *de Tempore* X. item XX. *de Tempore*, & XXXV. *de Sanctis*, de quo poſtea. Errorem præterea Sabellianis tribuit [illegible] retro antiquitati

quitati ignotum, & (ſecundùm S. Auguſtinum) ipſorum errori repugnantem. *Nec fortuitò*, inquit, *ut fingunt Sabelliani, Maria reperit parvulum, ſed decurſis novem menſibus peperit Chriſtum.* Sabelliani, teſte S. Auguſtino, Sermone 63. *de Verbis Domini*, docuerunt, *Ipſum Patrem natum ex fœmina, ipſum Patrem paſſum, ipſum eſſe Patrem qui eſt Filius.* Si hoc docuerunt, quomodo partum Virginis negavere, & Chriſtum parvulum fortuitò repertum à Maria, inſtar infantis expoſititii commenti ſunt? Cæterùm hic ſermo non malus eſt. XIX. & XX. prudens Lovanienſium cenſura ſubmovit. XXI. ſi cum XXIII. qui, omnium conſenſu, verè Auguſtinianus eſt, contuleris, ſuppoſititium eſſe tibi perſuaſum erit. XXII. eſt S. Petri Chryſologi.

XXV. Non eſſe S. Auguſtini, ſtylus puerilis demonſtrat. S. Paulum à Matre baptizatum ait, cùm ſit ab Anania baptizatus: Et quamvis Matris nomine forſan Eccleſiam intellexerit, obſcura tamen hæc locutio eſt, & affectata ab Auctore, ut jejunam illam faceret anthitheſim: *Baptizatus eſt à Matre, illuminatus eſt à Deo Patre.* XXVI. & XXVII. Lovanienſes rejecerunt, quòd ille ſit inter Ambroſianos ſexageſimus octavus: iſte verò ſit S. Maximi Taurinenſis. XXVIII. Stylus infans & Poëticus, ab Auguſtiniano immensùm diſtans. En ſpecimen. *Cùm Petrus lineu caſtra laxaret in freto. Circundat gentem ſquammeam. Dum inſidiatur Petrus gregibus æquoreis piſcium. Dum vellet Petrus inani muro quærens concludere piſcem. Diſtendebat Petrus ſinum lini. Dum inſequitur gravidi ſemper æquoris prolem.* S. Petrum vocat *Piratam reptilium.*

XXX. & XXXI. Inter Ambroſianos extant; meritòque ſunt in appendicem rejecti, Lovanienſium judicio. XXXII. ex S. Maximi Sermone *de Martyribus*, maximam partem deſumptus eſt. XXXIV. eſt Tractatus *de Aſſumptione Beatiſſimæ Virginis Mariæ*, qui rejectus eſt in appendicem Tomi noni. XXXV. rejectus eſt à Lovanienſibus, quòd S. Iſidorum libro *de vita & morte Sanctorum* laudet, ac Fulberto Carnotenſi in quibuſdam MSS. tribuatur. XXXVI. legitur inter Euſebianos. XXXVII. Bedæ tribuitur in Romano Breviario, ab aliis Alcuino. Utrumque Lovanienſes in appendicem rejecerunt. XXXVIII. ad diem Animarum abſque judicio relatum eſt, cùm ſit de ultimo judicio. A S. Auguſtini ſtylo, facundia, & eruditione totò cœlô diſtat. Idem de XXXIX. & XL. ferendum judicium. Alter eſt ſexageſimus tertius inter eos qui inſcribuntur, *Ad Fratres in Eremo.* XLI. etiam S. Cæſarii nomine inſcriptus legitur. In eo ferri non poteſt, quòd maledicentiam frequentem & temerariam inter minuta peccata numerat, à quibus non ſolùm populus Chriſtianus, ſed etiam nullus Sanctorum immunis eſſe poteſt; & in probationem adducit locum Apoſtoli dicentis: *Neque maledici regnum Dei poſſidebunt.* Ex quibus ſequeretur, ſecundùm iſtius Concionatoris ratiocinium, propter venialia peccata, nos à regno Dei excludi. In XLIII. & ſequentibus, fruſtra ſtylum & ingenium S. Auguſtini quæras, præterquam in XLVIII. & L. qui gemini ſunt Sanctiſſimi Doctoris fœtus.

Ex Sermonibus XVII. quos pridem addidere Pariſienſes, primus non eſt S. Auguſtini, repugnante ſtylo. Secundus eſt fragmentum Sermonis LXIII. *de Diverſis*, XIV. Non eſt habitus à S. Auguſtino *In Feſto omnium Sanctorum*, ut præſe fert inſcriptio, cùm tunc inſtitutum non eſſet, ſed in Feſto unius Sanctæ Virginis.

Inter Sermones De Diverſis, quinam S. Auguſtinū Auctorē non agnoſcunt?

Inter Sermones *de Diverſis*, VII. loco movendus eſt, cùm ſit fragmentum CXX. In VIII. poſtremæ periodi ab illis verbis, *Dominus dives & pauper, &c.* malè aſſutæ ſunt ex CCV. *de Tempore.* XXXVIII. qui ſecundus eſt *de S. Laurentio*, confer cum præ-

A cedenti de eodem Sancto, & hunc S. Auguſtino abjudicabis. XLV. in appendicem rejiciet, qui expenderit quàm alienus ſit à ſtylo aliorum Sermonum *de Epiphania.* XCVI. indignus eſt S. Auguſtino. Nomen Stephani ſic interpretatur: *Per linguam Græcam nomen accepit corona, quòd Latinè interpretatur vita perpetua.* Quaſi nomen corónæ Græcum eſſet, aut Stephani nomen vitam perpetuam ſignificaret. 2. ait S. Stephanum *adhuc in corpore poſitum, Trinitatem vidiſſe.* At S. Lucas in Actis Apoſtolorum ipſum *Jeſum ſtantem à dextris Dei*, non Trinitatem ipſam conſpexiſſe teſtatur. 3.
B ait in S. Stephano *completum illud Evangelii præconium, quod dicit de lapide qui reprobatus fuerat*, Hic *factus eſt in caput anguli.* Sed iſtud vaticinium quod Chriſtus ex Pſalmo 117. citavit, in ipſo Servatore, non in Stephano completum eſſe conſtat ex ipſius verbis *Matth.* 21. *& Lucæ* 20. & ex *Actorum* 4. *v.* 11. ubi S. Petrus ad Judæos de Chriſto ſic loquitur: *Hic eſt lapis, qui reprobatus eſt à vobis ædificantibus, qui factus eſt in caput anguli, & non eſt in alio aliquo ſalus.* XCVII. XCVIII. & XCIX. ſunt pariter S. Auguſtino ſuppoſiti. Evangelicæ Hiſtoriæ ignarum ſe probat iſte Declamator, cùm ait, in eo Sermone, qui poſtremus laudatus eſt: *Cùm diceret Dominus*
C *noſter Jeſus Chriſtus ſuſpenſus in Cruce: Amen dico vobis, amodò videbitis cælos apertos, & Filium hominis ſtantem ad dexteram Patris: clamavit Caiphas dicens: Blaſphemavit. Caiphas conſcidit veſtes: iſti ipſas clauſerunt mentes.*

Sermones Ad Fratres in Eremo, non ſunt S. Auguſtini.

Sermones ſeptuaginta ſex ad Fratres in Eremo, ſub S. Auguſtini nomine conficti ſunt ab Impoſtore quodam ſemi[illegible]ino, qui SS. Auguſtini, Cæſarii, Gregorii, & aliorum verba identidem miſcet. Ex his duos excipias *De communi vita Clericorum*, qui ſunt quinquageſimus ſecundus, & quinquageſimus tertius *de Diverſis*, verè Auguſtiniani. Cæterorum
D phraſis inepta & lutulenta, doctiſſimis Cardinalibus Baronio, Bellarmino, omnibuſque viris eruditis judicibus. Perpetuò inculcat illorum Auctor ſe vixiſſe in ſolitudine cum Monachis: quod S. Auguſtino non convenire intelligit, quiſquis Vitam ejus legit à Poſſidio ſcriptam, nec-non ipſius Confeſſiones, & Retractationes. Vigeſimus primus tria Monachorum genera ex Epiſtola S. Hieronymi recenſet, ſed Hieronymum impudenter depravat. Tertium genus vocat *Sarabaitas*, quod ille *Remoboth* dictum ait. Illos *in foraminibus petrarum* habitantes facit: S. Hieronymus *in urbibus & ca-*
E *ſtellis, binos vel ternos ſimul habitare* ſcribit. Hic *indutos porcorum & boum pellibus, cinctos funibus palmarum, ſpinas ad calcanea portantes, diſculceatos, &c.* S. Hieronymus apud hos ait *Affectata eſſe omnia, laxas manicas, caligas follicantes, veſtem craſſiorem.* Hic ipſos *ad Scenopegiæ feſtum* Hieroſolyma pergere ſolitos, & barbas in conſpectu *hominum ſine redemptione evellere*: S. Hieronymus, inter ipſos *ſæpe eſſe jurgia: & ſiquando dies feſtus venerit, ſaturari ad vomitum.* Confer Eremiticam narrationem cum Epiſtola S. Hieronymi ad Euſtochium. Putidiſſimas fabulas de S. Hieronymi Cardi-
F nalatu, & fuga in habitu muliebri, vigeſimus quartus obtrudit. De S. Petro & Juda non minùs prodigioſa mendacia habet vigeſimus octavus: de itinere S. Auguſtini in Æthiopiam, & de Æthiopibus Acephalis trigeſimus ſeptimus: de Tarpeia Romana fœmina quadrageſimus ſeptimus: de ſepulchro & cadavere Cæſaris quadrageſimus octavus: de quadam anima exeunte de Ægypto ſexageſimus nonus. Æmulatione & invidia in Clericos Regulares movebatur Concionator Eremiticus ut hæc S. Auguſtino affingeret, quæ Sermone 5. leguntur ipſorum elogia. *Eia igitur Sacerdotes Dei, egredimini foras, pergite ad Fratres meos, & quid*

eſtis.

eſtis, & quid ipſi ſint, conſiderare vos volo. Nunquid & vos tales eſtis, quales & ipſi ſunt? Vos enim voratores eſtis, & ipſi ſumma ſobrietatis. Vos diſcurſores civitatis, & ipſi viſus hominum fugiunt. Vos impudici, & ipſi caſti. Vos deriſores, & ipſi ferventiſſimi Oratores. Vos pellibus cuniculorum vel variorum ornati inceditis, & ipſi ovino colore nigerrimo aſperrimóque induti ſunt, præter ea quæ interiaſecùs ſunt. Vos delicatè paſci ſummè curatis, carnes varias affectantes; & ipſi, poſtquam Eremum intrarunt, nunquam carnes ſumpſerunt. Vos vina electa & inebriantia quæritis, & ipſi pauxillum aquæ recipiunt. Vos balteis militum mundo apparere deſideratis; & ipſi Zonis camelorum renibus ſuccincti, more Eliæ & Joannis ſunt decorati. Contra S. Auguſtinus, Sermone 50. de Diverſis; *Nuntio vobis*, inquit, *unde gaudeatis: quia omnes Fratres & Clericos meos qui mecum habitant, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, & Patritium nepotem meum, tales inveni, quales deſideravi.* Rogo te, an diſcurſores civitatis, voratores, impudicos deſideraverat, quales Eremiticorum Sermonum, lutulentus, nugivendus, & mendaciſſimus Auctor deſcribit?

Sermones quadraginta à Jacobo Sirmondo Societatis Jeſu viro doctiſſimo editi ex probatiſſimis MSS. ac præſertim ex uno venerandæ antiquitatis exemplari in cortice ſcriptô, pleriique à Poſſidio, aut à Beda laudantur: S. Auguſtini ſtylum & ingenium nullus eſt qui non referat.

Auguſtinianorum Operum cenſuram Eraſmus, Lovanienſes Theologi, Bellarminus, & Vindingus ediderunt, ſed accuratiſſimè omnium, poſtremus iſte; ut comperuimus lectione, & examine diligenti Librorum, Tractatuum, aut Sermonum, quos ille rejicit, vel admittit. Unde ipſius judicium ut plurimùm ſecuri ſumus. Accuratiorem verò jam cenſuram habes Sermonum S. Auguſtini ab Aſcetis Benedictinis Congregationis S. Mauri editam.

§. X.

De Nævis quos S. Auguſtino Heterodoxi Pſeudo-Critici, objiciunt.

Quæſtio de origine Animæ olim obſcura. An eſſet ex traduce. Occidentales pleriique poſt S. Auguſtinū dubitarunt.

S. Auguſtino hos nævos Dallæus objicit in *lib. de vero Patrum uſu*. 1. quòd in eam propenderit opinionem, quæ animam eſſe aiebat ex traduce, Epiſtola 28. lib. 10. *de Geneſi ad literam*, cap. 11. lib. *de Anima & ejus Origine*, cap. 14. & Epiſt. 157. *ad Optatum*. Verùm S. Auguſtini dubitatio circa illam quæſtionem perperam ab Heterodoxo Scriptore Nævus appellatur, cùm S. Auguſtini tempore variæ eſſent Doctorum Eccleſiaſticorum illa de controverſia ſententiæ, & frequentior illa eſſet in Eccleſia Occidentali, quæ traducem animarum propugnabat. Quod & S. Hieronymus agnovit, teſte S. Auguſtino *Epiſtola* 157. qui & ejus dubium non improbavit, cùm eâ de re ab ipſo rogatus reſpondit: *Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet*. S. Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus, ſeu alius Auctor in cap. 3. Geneſ. non minùs de Animæ origine, quam S. Auguſtinus dubitat. *Utrum*, inquit, *ſicut caro naſcentium ex carne, ſic anima ex animabus procreentur, an nova ſemper creetur à Deo ex nihilo? Quæ Quæſtio in definiendo difficilis eſt, quia nihil à Sanctis Viris, vel Scripturarum auctoritate manifeſtiùs pronuntiatum eſt.* Julianus Pomerius, dubiam & obſcuram ſuotempore illam fuiſſe Quæſtionem ſatis ſignificavit, in quarto Librorum illorum quos *de Anima* ſcripſit, diſputans: *Utrum anima quæ naſcituro corpori infundenda eſt, nova fiat ſine peccato? An ex ſubſtantia animæ primi hominis, velut propago è radice producta, etiam peccatum primæ animæ ſecum originaliter retrahat?* Eamdem dubitationem amplexi ſunt Catholici Epiſcopi in Sardinia exules 6. Sæculo, in Epiſtola Synodica Byzantium miſſa. *Quæſtionem vero animarum*, inquiunt, *aut tacitam debemus relinquere, aut ſine contentione tractare: quia ſive ex propagine veniant, ſive novæ ſingulis corporibus fiant, quod ſanctarum Scripturarum auctoritas non manifeſtè pronuntiat, cum cautela debet inquiri, maximè quod ſine fidei detrimento poteſt à Fidelibus ignorari.* In eadem hæſit dubitatione S. Fulgentius lib. 3. *de Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*, cap. 18. 19. & 20. In eadem fuit Caſſiodorus lib. *de Anima*, *cap.* 14. Eandem approbavit dubitationem S. Gregorius Magnus lib. 7. Epiſtola 53. ad Secundinum. *Sed hac de re*, inquit, *dulciſſima mihi tua Charitas ſciat, quia de origine animæ inter Sanctos Patres requiſitio non parva verſata eſt: ſed utrum ipſa ab Adam deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit, eamque in hâc vita inſolubilem faſſi ſunt eſſe quæſtionem: gravis enim quæſtio eſt, nec valet ab homine comprehendi.* S. Iſidorus Hiſpalenſis *Lib.* 2. *de Officiis Eccleſ.* cap. 23. eam de animæ origine dubitationem inter Fidei regulas repoſuit. *Hæc eſt autem*, inquit, *poſt Apoſtolorum Symbolum certiſſima fides, quam Doctores noſtri tradiderunt.* Et inter alias Sententias, quas Fide tenendas proponit, hanc inſerit, *Quòd incerta ſit animæ origo.* Nono Sæculo dubia adhuc ex Eccleſiaſtica traditione, Patribus quibuſdam viſa eſt de animarum origine ſententia, ut conſtat ex S. Prudentio Tricaſtino Epiſcopo lib. *de Prædeſtinatione* adverſùs Joannem Erigenam, cap. 16. *Naſcitur enim*, inquit, *de carne caro: ſed utrum & anima ſimiliter de anima naſcatur, magna quæſtio eſt, & à Patribus diu multùmque diſcuſſa, ſed abſque certâ definitione relictâ.* Hugo à S. Victore lib. 1. *de Sacramentis*, p. 7. cap. 3. probabilius cenſet animas ex traduce non fieri, ſed creari; eamque opinionem ſuo tempore magis communem eſſe in Eccleſia ſignificat. Ait tamen *Nullam unquam rationem, ſive auctoritatem in tantùm prævalere potuiſſe, ut dubietatem tolleret quæſtionis.* Lege viri doctiſſimi Henrici Noriſii Vindicias Auguſtinianas, §. 111. Illud tamen Antiquorum dubium non impedit, quin modò ab omnibus Catholicis aſſerendum ſit animas à Deo creari, & creando corporibus infundi: ut habetur inter Synodi Lateranenſis Decreta.

Utrum Angeli incorporei eſſent, certum S. Auguſtino non fuit, ſed nec aliis quibuſdam Patribus.

Secundum in S. Auguſtini doctrina nævum notat Dallæus, quòd Angelis naturam corpoream tribuerit, lib. 1. *contra Academicos*, *cap.* 7. Verùm & ea de re variæ fuerunt Patrum veterum ſententiæ. In illa Quæſtione ſententiam ſuſpendit ſuam S. Doctor, ut conſtat ex lib. 15. *De Civitate Dei*, cap. 23. & lib. 21. cap. 10. *Sunt quædam*, inquit, *ſua etiam dæmonibus corpora, ſicut Doctis Hominibus viſum eſt.... Si autem quiſquam nulla habere corpora dæmones aſſeverat, non eſt de hac re operosâ inquiſitione laborandum, aut contentioſâ diſputatione certandum*, &c. Sed & multis poſt S. Auguſtinum Sæculis ea in Quæſtione dubius fuit S. Bernardus, lib. 5. *de Conſideratione*, *cap.* 4. & *Sermone* 5. *in Cantica.*

S. Auguſtinus in eam ſententiam propenſior fuit, quæ ſyderibus animam negat.

Tertium nævum in S. Auguſtini doctrina Dallæus reprehendit, quòd dubitaverit an ſydera ratione & intellectu prædita ſint, & ad Eccleſiæ corpus pertineant, lib. 20. *de Civitate Dei*, *cap.* 15. & 26. Sed nævus inſcitè vocatur S. Auguſtini ea de re dubitatio, cùm quæſtio fidei non videatur, ſed Philoſophiæ, utrum cœleſtia corpora ſint animata. Quanquam S. Auguſtinus in eam magis propenderet ſententiam, quæ ſyderibus animam negat. Nam cùm lib. 13. *de Civitate Dei*, *cap.* 16. ſententiam Platonis retuliſſet, ait: *Et hoc quidem utrum Plato verum de ſyderibus dicat, alia quæſtio eſt. Neque enim continuò concedendum eſt globos iſtos luminum, ſive orbiculos luce corporeâ ſuper terras ſeu die,*

die, ſeu nocte fulgentes, ſuis quibuſdam propriis animis vivere, iiſque intellectualibus & beatis. Et lib. 2. Retractationum, cap. 7. recenſens libros contra Fauſtum, ait: *In decimo-quarto, de Sole & Luna talia dicta ſunt, tanquam ſentiant, & ideo tolerent vanos adoratores ſuos, quamvis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale tranſlata modò locutionis, qui vocatur Græcè metaphora.*

Subtilis S. Auguſtini expoſitio de ſex diebus creationis, nævus à Dallæo imperitè dicitur.

Quartum nævum in S. Auguſtino Dallæus arguit, quòd univerſum orbem momentò creatum aſſerat, & ſex dierum intervalla in creatione ad varios gradus Angelicæ cognitionis referat. Sed ſubtilem illam S. Auguſtini expoſitionem, quæ Scripturam ſacram ab irriſione infidelium magis tuetur, ut ait S. Thomas *in II. Sentent. Diſt.* 12. *Quæſt.* 1. *Art.* 2. quamque ſibi magis arridere teſtatur ibidem: Quam diligenter etiam exponit 1. p. Quæſt. 73. Artic. II. nec ipſi vult *præjudicare*, ut ipſe loquitur: quam Albertus Magnus, S. Bonaventura, aliaque Theologiæ lumina commendant: & quæ maximum habet in Scripturis divinis fundamentum: hanc, inquam, expoſitionem Dallæus velut errorem imperitè ſugillat. Sed cur non animadvertit Pſeudo-Criticus, S. Auguſtinum huic interpretationi non ita adhæſiſſe, ut aliam ſi fortè melior & Scripturæ ſacræ verbis convenientior proferri poſſet, vellet rejici. Id compertum eſt ex capite 28. libri 4. ipſius de Geneſi ad literam. *Quiſquis ergo*, inquit, *non eam, quam pro noſtro modulo vel indagare, vel putare potuimus, ſed aliam requirit in illorum dierum enumeratione ſententiam, quæ non in Prophetia figuratè, ſed in hac creaturarum conditione propriè, meliùſque poſſit intelligi, quærat, & divinitus adjutus, inveniat. Fieri enim poteſt ut etiam ego aliam his divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortaſſis inveniam: neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda ſit, inveniri non poſſe contendam.*

Quòd S. Auguſtinus Antipodas eſſe negaverit, ejus auctoritatem non elevat.

Quintum nævum in S. Auguſtino Dallæus notat, quod Antipodas neget lib. 16. de Civitate Dei, cap. 9. *Nimis*, inquit, *abſurdum eſt, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immenſitate trajectâ navigare, ac pervenire potuiſſe, ut etiam illic ex uno illo primo homine genus inſtitueretur humanum.* Sed iniquum eſt propter id S. Auguſtino erroris dicam ſcribere, cùm nec in ſacris, nec in profanis literis aliquid certi eâ de re habeatur; ſed conjecturis duntaxat Antipodas eſſe quidam è veteribus adſtruxerint; experimentis verò & navigationibus recentiorum ducti certiùs id aſſeramus. Opinione proculdubio S. Auguſtini adductus eſt Zacharias Romanus Pontifex, ut *perverſam & iniquam doctrinam* vocaret aſſerentem, *Quòd alius mundus, & alii homines ſub terrâ ſint.*

S. Auguſtinus non dubitavit quin Sanctorum animæ, ante diē judicii, æternâ felicitate fruerentur.

Sextò S. Auguſtino improperat Dallæus, quòd cenſuerit cum Veterum pleriſque, *Tempus, quod inter hominis mortem, & ultimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas abditis receptaculis continere.* (Enchiridii cap. 109. de Cura pro Mortuis, cap. 2. lib. 1. de Civitate Dei, cap. 12. & Tractatu 49. in Joannem.) Sed etſi S. Auguſtinus de loco dubitaverit aliquando, ubi Sanctorum animæ ante judicii diem excipiuntur, non tamen dubitavit quin æternâ felicitate, & Dei viſione fruerentur, ut ex illis ipſis locis compertum eſt; nec-non ex libro 9. Confeſſionum, cap. 3. ubi ait: *Nunc vivit Nebridius in ſinu Abrahæ, quicquid illud eſt quod illo ſignificatur ſinu, ibi Nebridius meus vivit..... Jam non ponit aurem ad os meum, ſed ſpirituale os ad fontem tuum, & bibit quantùm poteſt ſapientiam pro aviditate ſua, ſine fine fælix.* Et lib. 2. Quæſtionum Evangelicarum cap. 38. *Sinum Abrahæ requiem eſſe*, ait *beatorum pauperum, quorum eſt regnum cœlorum, in quo poſt hanc vitam recipiuntur:* eumdemque *eſſe ſecretum Patris, quò poſt paſſionem ſuam reſurgens aſſumptus eſt.... Ubi etiam ante reſurrectionem Juſtorum animæ vivunt cum Deo.* Ex lib. 20. *de Civitate Dei*, cap. 15. Juſtorum animas *prorſus inferos neſcire* ait, ubi *antiqui Sancti detinebantur, donec eos inde ſanguis Chriſti, & ad ea loca deſcenſus erueret.* Ex quibus perſpicuum eſt, S. Auguſtinum priorem illam dubitationem ſuam de ſanctarum animarum poſt mortem receptaculo, re diligentiùs diſcuſsâ depoſuiſſe. Non me latet, Heterodoxis Criticis nævum videri, quòd Juſtorum animas, quibus aliquæ peccatorum leviorum ſordes in hac mortali vitâ contractæ abſtergendæ ſuperſunt; vel luendæ pœnæ, quarum ſunt divinæ juſtitiæ debitores, abditis receptaculis, id eſt, Purgatoriis locis excipi aſſerat, in quibus expientur. Sed tantùm abeſt ut nævus ille ſit, quin potius dogma fidei eſt: ut in Panoplia adversùs Hæreſes IV. Sæculi, Diſſertatione ſingulari demonſtravimus.

Actualem Euchariſtiæ ſumptionem parvulis Baptizatis ad ſalutem eſſe neceſſariam S. Auguſtinus non aſſeruit.

Septimò adversùs S. Auguſtinum Dallæus objicit, quòd Euchariſtiam ſtatuat pueris neceſſariam, lib. 1. *de Peccatorum Meritis, cap.* 20. & lib. *de Prædeſtinatione Sanctorum c.* 13. *& lib.* 2. *Operis Imperfecti contra Julianum, cap.* 29. Sed nequaquam actualem Euchariſtiæ ſumptionem parvulis baptizatis ad ſalutem eſſe neceſſariam S. Auguſtinus aſſeruit. Parvulos tantùm abſque Baptiſmo decedentes, à vita æterna alienos eſſe, contra Pelagianos probavit ex verbis Chriſti, *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Vitam enim felicem hujuſmodi parvulis Pelagiani ſpondebant, extra regnum cœlorum. Ex his autem Servatoris verbis optimè colligebat S. Auguſtinus, abſurdum eſſe illud figmentum: quia ſalvus eſſe nemo poteſt, niſi corporis Chriſti per fidem ſit particeps, niſi fiat Chriſti membrum, niſi Eccleſiæ incorporetur, niſi in Chriſto maneat, & manentem illum in ſe habeat, niſi denique jus habeat per Baptiſmum ad actualem etiam Euchariſtiæ ſumptionem. Hanc fuiſſe S. Auguſtini mentem conſtat ex lib. 3. *de Peccatorum Meritis & Remiſſione*, ubi eodem argumento Pelagianos urget. *Quid autem apertius*, inquit, *tot tantiſque teſtimoniis divinorum eloquiorum, quibus dilucidiſſimè apparet, nec præter Chriſti ſocietatem ad vitam, ſalutemque æternam poſſe quemquam hominum pervenire; nec divino judicio poſſe aliquem injuſtè damnari, hoc eſt, ab illa vita ac ſalute ſeparari? Unde fit conſequens, ut quoniam nihil agitur aliud cùm parvuli baptizantur, niſi ut incorporentur Eccleſiæ, id eſt, Chriſti corpori membriſque ſocientur: manifeſtum ſit eos ad damnationem, niſi hoc eis collatum fuerit, pertinere.* Et inferiùs: *Nunquid etiam illud ambiguum eſt, Quia niſi manducaverint homines carnem ejus, hoc eſt, participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam? His atque hujuſmodi aliis teſtimoniis divinâ luce clariſſimis, divinâ auctoritate certiſſimis, nonne veritas ſine ullâ ambiguitate proclamat, non ſolùm in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non poſſe, ſed nec vitam æternam poſſe habere præter Chriſti corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptiſmatis imbuuntur?* Iſtud ergo erat S. Auguſtini contra Pelagianos ratiocinium: Vitam æternam conſequi nemo poteſt, niſi manducaverit carnem Filii hominis, & biberit ejus ſanguinem, id eſt, niſi Chriſto fuerit incorporatus. *Hoc eſt enim manducare illam eſcam, & illum bibere potum, in Chriſto manere, & illum manentem in ſe habere:* ut ipſe ait *Tractatu* 26. *in Joannem.* Atqui ſine Baptiſmo nemo poteſt eſſe corporis & ſanguinis Chriſti particeps: igitur ſine Baptiſmo nullus poteſt vitam conſequi.

Hunc S. Auguſtini ſenſum fuiſſe, perſuaſum habuit S. Fulgentius in Epiſtola ad Ferrandum Diaco-

num, *de Baptiſmo Æthiopis moribundi*, cap. 11. ubi cùm docuit ex ſententia Salvatoris (Joannis 6.) *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis*, &c. non poſſe inferri actualem Communionem poſt Baptiſmum neceſſariam eſſe ad ſalutem, quandoquidem effectum Euchariſtiæ in ipſâ regeneratione baptizatus ſuſcepit, factus corporis Chriſti verum membrum: ſubdit, *Quod etiam Sanctos Patres indubitanter credidiſſe ac docuiſſe cognoſcimus.* Tum Sermonem hac de re habitum à S. Auguſtino ad Infantes ante Altare profert, ac tandem ſic concludit Epiſtolam: *Arbitror, ſancte Frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini Sermone firmatam, nec quidquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque Fidelium corporis ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in Baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab illo panis calicíſve conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat & calicem bibat, de hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non privatur: quando ipſe hoc, quod illud Sacramentum ſignificat, invenitur.*

Nec verò ſolus S. Auguſtinus hoc argumento adversùs Pelagianos pugnavit, ſed & Innocentius I. in Epiſtola ad Patres Milevitanæ Synodi, & Gelaſius I. in Epiſtola ad Epiſcopos per Picenum conſtitutos, & Marius Mercator in lib. Subnotationum contra Julianum, & Auctor Homiliarum; quæ ſub Euſebii Emiſſeni nomine falsò circumferuntur in Bibliotheca PP. Homilia 5. *de Paſchate*. Lege lib. 2. doctiſſimi Cardinalis Bona, *de Rebus Liturgicis*, cap.19. & eruditi viri Henrici Noriſii, nunc S.R.E. Cardinalis, Vindicias Auguſtinianas, §. IV.

Si parvulos morientes ſine Baptiſmo, pœnâ ſenſus cruciari ſenſerit S. Auguſtinus, nullam propterea reprehenſionem meretur.

Octavò S. Auguſtinum Dallæus reprehendit, quòd adversùs pueros ante Baptiſmum morientes immiſericorditer pronunciet, non ſolùm viſione Dei privandos, ſed etiam inferorum igne in æternum cruciandos. Verùm nec inter Eruditos convenit S. Auguſtinum ſenſiſſe parvulos cruciari pœnâ ſenſus. Et, ſi ita ſenſit, nullam ob id reprehenſionem meretur. Sunt inter Eruditos plurimi, qui negent ſententiam addictos pœnæ ſenſûs parvulos propugnantem, Auguſtinianam eſſe. Ducem habent illi S. Thomam, & his S. Auguſtini teſtimoniis nituntur, ex libro tertio ſcilicet *de Libero arbitrio* cap. 23. ubi pœnam parvulorum à pœna damnatorum diſtinguit, & ſententiam in illos ferendam vult mediam eſſe inter ſententiam ferendam pro beatis, & contra damnatos. Non eſſet autem Sententia media, ſi eſſet eadem pœna per hujuſmodi ſententiam infligenda parvulis & damnatis. En ejus verba: *Dicunt, Qualis in futuro judicio deputabitur, cui nec inter juſtos locus eſt, quoniam nihil recti fecit: nec inter malos, quoniam non peccavit?* Et reſpondet; *Superfluè quæri de meritis ejus qui nihil meruit. Non enim timendum eſt: ne non potuerit eſſe ſententia media inter præmium & ſupplicium; cùm ſit vita media inter peccatum & rectè factum.* Et lib. 5. *contra Julianum*, cap. 8. ubi hæc habet: *Non dico parvulos ſine Chriſti baptiſmate morientes, tanta pœna eſſe plectendos, ut eis non naſci potiùs expediret: cùm hoc Dominus non de quibuſlibet peccatoribus, ſed de ſceleſtiſſimis & impiiſſimis dixerit. Si enim id quod de Sodomitis ait, & utique id de aliis intelligi voluit, Alius alio tolerabiliùs in die judicii punietur: quis dubitaverit parvulos non baptizatos, qui nullum habent actuale peccatum, nec ullis propriis aggravantur, in damnatione omnium leviſſimâ futuros? quæ qualis & quanta erit, quamvis definire non poſſim, non tamen audeo dicere, quòd eis ut nulli eſſent, quàm ut ibi eſſent, potiùs expediret.* Atqui de omnibus in inferno damnatis, & igni perpetuo addictis, ideò dici poteſt, quòd illis expediat potiùs natos non eſſe, quàm ibi eſſe, ſicut de Juda dicit Chriſtus, Matth. 26. *Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet*; quia melius eſt non naſci, quàm ad perpetua tormenta naſci: (ut Sancti Hieronymi nomine in Catena Aurea Sancti Thomæ ad illum locum explicatur.) Igitur de parvulis cum originali peccato ſolo morientibus dici non poteſt, quòd eadem cum damnatis perpetua tormenta patiantur, ſecundùm mentem Sancti Auguſtini, qui dicere non eſt auſus, quòd eis expediat non eſſe natos. Sed etſi in contraria Sententia fuerit Sanctus Auguſtinus, quod Viri plerique Eruditi contendunt, *Sermonis* 14. *de Verbis Apoſtoli* inſigni loco, aliiſque perſuaſi, non propterea eſt inſimulandus erroris, ſiquidem & in Scripturis ſacris non leve fundamentum habet illa opinio, & ad Pelagianum refellendum errorem aptiſſima eſt: & Patres Sancto Auguſtino poſteriores approbatores habet: Scilicet Avitum Vienenſem in Carmine ad *Fuſcinam ſororem*, ubi ita canit:

Omnibus id verò gravius, ſi fonte lavacri
Divini expertem tenerum mors invida natum
Præcipitat, durâ generatum ſorte gehennæ,
Qui mox ut matris ceſſarit filius eſſe,
Perditionis erit: triſtes tunc edita nolunt,
Quæ flammis tantùm genuerunt pignera matres.

S. Fulgentium lib. *de Fide ad Petrum* cap. 27. qui & eam Sententiam tanquam Fide tenendam docuit: *Firmiſſimè tene*, inquit, *& nullatenus dubites, non ſolùm homines jam ratione utentes; verùm etiam parvulos, qui ſive in uteris matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur; ſive cùm de matribus nati ſunt, & ſine Baptiſmatis ſacramento de hoc ſæculo tranſeunt, ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos, quia etſi propria actionis peccatum nullum habuerint, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.* Legendus ejuſdem Patris liber *De Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*, cap.12. & 14. & Liber *de Incarnatione & Gratia*, in quo non ſuam tantùm, ſed Byzacenorum Patrum in Sardinia exulum ſententiam perſcripſit, qui illud approbarunt, & ad Petrum Diaconum, alioſque Monachos, qui eorum judicium de ſua Fide ac doctrina rogaverant, miſerunt.

S. Gregorium Magnum lib. 9. *Moralium*, cap.12. ad illa verba Job: *Et multiplicabit vulnera mea, etiam ſine causâ*, ita ſcribentem: *Nonnulli priùs à præſenti luce ſubtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malave merita activa vita perveniant. Quos quia à culpa originis Sacramenta ſalutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc ad tormenta perveniunt. Quibus unum vulnus eſt corruptibiliter naſci, aliud carnaliter emori. Sed quia poſt mortem quoque æterna mors ſequitur, occulto eis juſtóque judicio etiam ſine cauſa, vulnera multiplicantur. Perpetua quippe tormenta percipiunt, qui nihil ex propria voluntate peccaverunt.*

S. Iſidorum lib. 2. *Differentiis Spiritualibus*, Num. 26. dicentem: *Illud tamen tenendum eſt, parvulorum animas nexu peccati originalis eſſe adſtrictas, quæ niſi percipiant Baptiſmatis Sacramentum, regni cœleſtis participes eſſe non poſſunt, ſed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari judicio damnabuntur in ignem æternum.* Et lib. 1. Sententiarum, cap. 22. *Pro ſolo*, inquit, *originali reatu luunt in inferno nuper nati infantuli pœnas.*

S. Prudentium Trecenſem Epiſcopum, *lib. de Prædeſtinatione* cap. 16. dicentem: *Extra Baptiſmi gratiam morientem, non ſuo, ſed Protoplaſti peccato, perpetuâ plexione damnant.* S. Anſelmum lib. de Conceptu Virginali & Peccato Originali dicentem: *Poſt diem judicii, nullus erit Angelus aut homo, niſi aut in regno Dei, aut in inferno.*

S. Aëlredum

S. Aëlredum lib. 1. *Speculi Charitatis*, cap. 15. ubi cùm hanc ſibi objectionem propoſuiſſet: *Parvulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatis malos, nec propria voluntas fecit injuſtos?* reſpondet: *Quid enim? Injuſtum æſtimas in lignum inutile & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quaſo, totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum ab ipsâ radice vitiatum, utpote veneno antiqui ſerpentis infectum, juſtiſſimè addictum flammis, igni deſtinatum, adjudicatum damnationi, &c.* Ex quibus omnibus patet quàm imprudenter & inſcitè Dallæus, S. Auguſtinum reprehendat ob aſſertam parvulorum ſenſibilem in inferis pœnam.

Nonum S. Auguſtini nævum Dallæus notat, quòd Synodum Sardicenſem Arianorum fuiſſe dicat, & contra S. Athanaſium congregatam, lib. 3. *contra Creſconium*, cap. 34. Sed de Synodo Sardicenſi Oecumenica non loquitur ibi S. Doctor. Loquitur de Pſeudo-Sardicenſi ſeu Philippopolitana, cujus Synodica ad Donatum Carthaginenſem Schiſmaticæ factionis in Africa Principem miſſa fuerat.

Decimum nævum arguit in S. Auguſtino Dallæus, quòd SS. Baſilium & Gregorium Nazianzenum fratres fecerit, lib. 1. contra Julianum, cap. 5. cùm Baſilii frater, non Nazianzenus, ſed Nyſſenus Gregorius fuerit. Fateor ibi lapſum eſſe memoriâ S. Doctorem. Sed Auguſtinianæ doctrinæ pretium non minuit tam levis in re Hiſtorica memoriæ lapſus.

XI. Nullus eſt Patrum, cujus auctoritate frequentiùs abutantur hujus ætatis Hæretici, quam S. Auguſtini, in Controverſiis de Euchariſtia, de Juſtificatione, de Gratia & Libero Arbitrio, & cæt. Eadem inſigniter abuſus eſt Janſenius Epiſcopus Yprenſis ad 5. Propoſitiones probandas, quæ Romanorum Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. Conſtitutionibus, totius Eccleſiæ ſummo conſenſu exceptis, damnatæ ſunt. Nec mirum: *Non enim meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Propheta, quàm Apoſtoli, & Evangeliſtæ, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi ſuos defendere conantur errores.* Verba ſunt Facundi Hermianenſis, *lib. contra Mocianum*. Examen locorum, quibus abuſi ſunt, inſtituere; non eſt hujus loci: in Diſſertationibus adversùs Hæreſes cujuſque Sæculi, prout data fuerit occaſio, illa ſuo tempore expendemus.

SCHOLION.

In hujus Articuli Paragrapho 2. pag. 560. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Papa erravit damnando ſententiam eorum qui dicunt eſſe Antipodas.*

R. Hæc verba, *Papa erravit*, mea non ſunt. Ita ſcripſi: *Quintum Nævum in S. Auguſtino Dallæus notat, quòd Antipodas neget..... Opinione procul dubio S. Auguſtini adductus eſt Zacharias Romanus Pontifex ut perverſam & iniquam vocaret doctrinam aſſerentem, quòd alius Mundus & alii homines ſub terra ſint.* Quamquam etſi Zachariam hac in re erraſſe dixiſſem, non eſſem propterea caſtigandus. Nemo enim Theologorum cenſet indeficiens eſſe Romani Pontificis judicium in rebus quæ Fidem vel Moralem Chriſtianam nullatenus ſpectant, qualis eſt quæſtio de Antipodum exiſtentia.

§. XI.

De approbatione & commendatione Doctrinæ S. Auguſtini ab Eccleſia.

S. Auguſtini doctrinam approbavit, commendavit, ejuſque calumniatores Semipelagianos repreſſit Celeſtinus I. Epiſtola ad Gallicanos Epiſcopos datâ. *Auguſtinum*, inquit, *ſanctæ recordationis virum pro vitâ ſua, atque meritis, in noſtra Communione ſemper habuimus, nec unquam hunc ſiniſtra ſuſpi-*
A *cionis ſaltem rumor aſperſit, quem tantæ ſcientiæ olim fuiſſe meminimus, ut inter Magiſtros optimos etiam à meis ſemper Deceſſoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, utpote qui ubique cunctis, & amori fuerit, & honori. Unde reſiſtendum talibus, quos malè creſcere videmus.*

Eundem Eccleſiaſticorum lumen Magiſtrorum Gelaſius I. Epiſtola ad Epiſcopos per Picenum conſtitutos appellat. *Adhuc*, inquit, *majus ſcelus accreſcit, ut ſub conſpectu & præſentia Sacerdotum beatæ memoriæ Hieronymum, atque Auguſtinum, Eccleſiaſticorum lumina Magiſtrorum, muſca moritura, ſicut ſcriptum eſt, exterminans oleum ſuavitatis,*
B *lacerare præſumat.*

Hormiſdas etiam Pontifex Maximus in Epiſtola ad Poſſiſſorem Africanum Epiſcopum: *De arbitrio libero*, inquit, *& gratiâ Dei, quid Romana, hoc eſt, Catholica ſequatur & ſervet Eccleſia, licet in variis Libris Beati Auguſtini, & maximè ad Proſperum. & Hilarium abundè poſſit cognoſci, tamen & in ſcriniis Eccleſiaſticis expreſſa Capitula continentur.*

Arauſicanæ Synodi II. Canones Auguſtinianæ plerumque ſententiæ ſunt.

Joannes II. Epiſtola 3. ad Senatores. *S. Auguſti-*
C *nus*, inquit, *cujus doctrinam, ſecundùm Prædeceſſorum meorum ſtatuta, Romana ſequitur & ſervat Eccleſia.*

Clemens VIII. univerſas de Auxiliis divinæ Gratiæ controverſias ad S. Auguſtini doctrinam expendi voluit, ut conſtat ex Oratione quam diſputationibus illis præmiſit, & quæ in Actis illarum Congregationum habetur. *Quamvis*, inquit, *non niſi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen in præſentiarum rationes, propter quas adſtringere ſtatui totam hanc Diſputationem ad normam doctrinæ S. Auguſtini de Gratia. Prima eſt, quòd ſi teſte B. Proſpero ferè initio libri contra Collatorem, viginti annorum ſpa-*
D *tio acies Catholicæ Eccleſiæ ita dimicavit pro gratia contra Pelagianos, ut tandem Auguſtino duce vicerit, oportet etiam ut in cauſa conſimili eumdem ducem agnoſcamus, & ſequamur. Secunda eſt, quòd idem Sanctus nihil videtur prætermiſiſſe eorum quæ ad præſentes Controverſias pertinent... Tertia tandem ratio eſt, quòd cùm multi Pontifices & Prædeceſſores noſtri doctrinæ S. Auguſtini tam fuerint aſſertores, ac vindices, ut quaſi hæreditario jure eam in Eccleſia relinqui voluerint; æquum non eſt ut patiar illam hâc hæreditate privari.*

Alexander VII. in Brevi dato 7. Auguſti 1660. ad Academiam Lovanienſem, *Præclariſſimorum Eccle-*
E *ſiæ Doctorum Auguſtini, & Thomæ Aquinatis, inconcuſſa, tutiſſimaque dogmata* vocat.

S. Auguſtinum laudibus eximiis cumularunt etiam SS. Patres. S. Hieronymus in fine libri 3. Dialogorum contra Pelagianos: *Scripſit dudum Vir Sanctus, & eloquens Epiſcopus Auguſtinus ad Marcellinum, qui poſtea ſub invidia tyrannidis Heracliana ab Hæreticis innocens cæſus eſt, duos Libros de infantibus baptizandis, contra hæreſim veſtram... Alios quoque ſpecialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in noſtras venere manus: unde ſuperſedendum huic labori cenſeo, ne dicatur mihi illud Horatii: In ſylvam ne ligna feras: aut*
F *enim eadem diceremus ex ſuperfluo; aut ſi nova voluerimus dicere, à clariſſimo ingenio occupata ſunt meliora.* Idem in Epiſtola ad S. Auguſtinum, inter Auguſtinianas 25. *Macte virtute in orbe celebraris: Catholici te conditorem antiquæ rurſum Fidei venerantur, atque ſuſpiciunt.* Idem Epiſtola 30. *Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de Scripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te poſitum atque diſſertum eſt. Sed quæſo Reverentiam tuam, parumper patiaris me tuum laudare ingenium.* Idem: *Mihi decretum eſt te amare, te ſuſpicere, colere, mirari, tuaque dicta quaſi mea defendere. Certè & in Dialogo quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus ſum.*

S. Alipius Tagaſtenſis: *Habemus ducem* (Auguſtinum) *qui nos in ipſa veritatis arcana, Deo jam monſtrante perducat.* (Lib. 3. S. Auguſtini *contra Academicos.*)

S. Paulinus Epiſtola 31. ad S. Auguſtinum: *O lucerna digna ſupra candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ Catholicis urbibus de ſeptiformi lino paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licet hæreticorum caligines diſcutis, & lucem veritatis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas.* Ibidem eum vocat, *Venam fontis æterni, tubam Domini.*

S. Proſper in Epiſtola ad Ruffinum, cap. ultimo: *Tu autem Dilectiſſime, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras, ſicut deſiderare te convenit, ipſis B. Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, ut in confitenda Dei gratia defæcatiſſimam ac ſaluberrimam Evangelicæ Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris.*

Idem in Præfatione libri contra Collatorem: *Viginti ampliùs annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus Viri ductu pugnat & vincit: vincit, dico: quia non patitur reſpirare quos vicit.* Et in Carmine contra Ingratos, càp. 3.

Iſtius ergo inter cunctos qui de grege ſancto,
Inſanas pepulere feras, induſtria major,
Majus opus totum præſtantiùs imbuit orbem.
Quæque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occurſu eſt præventus, mille viarum
Inſidiis aditum non reperientibus ullum,
Cùmque foris rabies avidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes,
Ne mentes ullarum ovium corrumpere poſſet,
Nec dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore Viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem,
Quæ mites humileſque bibunt, campiſque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

Idem:

Nec ſola eſt illic Synodorum exerta poteſtas,
Seu quos non poſſent ratione evincere noſtri
Vi premerent, diſcuſſæ artes, viruſque retectum eſt
Hæretici ſenſus, nullumque omnino relictum,
Docta Fides quod non diſſolveret argumentum.

....

An alium in finem poſſet procedere ſanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Uberiore rigans, noſtro lumen dedit ævo?

B. Fortunatus in Expoſitione Orationis Dominicæ: *Quicunque*, inquit, *Apoſtolo Paulo, id eſt, oculo Eccleſiæ, cum B. Auguſtino ejus ſequace conſonat, in eo ignorantiæ caligo non regnat.*

S. Fulgentius lib. 2. de Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ, cap. 18. *B. Auguſtinus indutus virtute ex alto, abundantiùs illis omnibus laboravit, non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo.... Senſum quippe Chriſti habens, tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrii & officia diſcrevit, & merita, ſemper divinis humana ſubjiciens, & veraciter docens, divinitus homini & gratuitò juſtificationis donum, & bonæ voluntatis exordium, & plenum tribui glorificationis effectum.* Idem: *Proinde memoratus Dei Pontifex Auguſtinus, turrim fortitudinis ipſam gratiam tenens, & exinde cuncta hoſtilium machinamenta telorum cœleſtis juvaminis virtute confringens, non ſolum ipſe de hoſte victoriam referens triumphavit, quin etiam poſteris certandi & vincendi ordinem, ſi quando victa pravitas recidivo auſu infandum caput erigere niteretur, oſtendit.*

Africani Epiſcopi in Sardinia exules, in Epiſtola Synodica: *Præ omnibus ſtudium gerite, libros S. Auguſtini, quos ad Proſperum & Hilarium ſcripſit, memoratis Fratribus legendos ingerere.*

Caſſiodorus Divinarum Lectionum cap. 22. *Ipſe etiam Doctor eximius Beatiſſimus Auguſtinus debella-*

A *tor Hæreticorum, defenſor Fidelium, & famoſorum palma certaminum; in quibuſdam libris nimia difficultate reconditur, in quibuſdam ſic eſt planiſſimus, ut etiam parvulis probetur acceptus, cujus aperta ſuavia ſunt, obſcura verò magnis utilitatibus farcita pingueſcunt.*

Eugippius Abbas in Præfatione Collectaneorum ex Libris S. Auguſtini. *Inter magnos Catholicæ Eccleſiæ Doctores præclarum fuiſſe, & eſſe B. Auguſtinum quis ignorat Epiſcopum? Quem divinâ eruditione mirabilem tum omnes orthodoxi in toto terrarum orbe venerantur, præcipuè tamen Apoſtolicæ Sedis*
B *Antiſtites Scripta ejus ſuâ auctoritate firmantes, tantò majori ſtudio ſimpliciter amplexi ſunt, quantò ampliori ſolatio eis ſe uſos eſſe teſtantur. Nam contra multos hoſtes Eccleſiæ dimicantes, & maximè contra verſipelles inimicos gratiæ Dei, doctrinâ ejus inſtructi, vel potiùs eadem illuſtrati gratiâ, ſemper extitere victores.*

Julianus Pomerius lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 31. *Sanctus Auguſtinus Epiſcopus acer ingenio, ſuavis eloquio, ſæcularis literaturæ peritus, in Eccleſiaſticis laboribus operoſus, in quotidianis diſputationibus clarus, in omni ſuâ actione compoſitus, in expoſitione ſua Fidei noſtræ Catholicus, in quæſtionibus*
C *abſolvendis acutus, in revincendis Hæreticis circumſpectus, & in explicandis Scripturis Canonicis cautus.*

Facundus Hermianenſis lib. IX. *Audeant iſti, ſi poſſunt, hæreticum dicere Auguſtinum, audeant ſollicitâ præſumptione damnare, & tunc verè diſcent, quæ ſit pietas & conſtantia Eccleſiæ Latinorum, quam Deus magiſteriô ejus inſtituit, atque firmavit, cùm ab omnibus confeſtim anathematizati fuerint, & tanquam putrida & morbida membra præciſi.*

Lupus Ferrarienſis Abbas, in Collectione de tribus Quæſtionibus, Quæſt. 3. *Reverendiſſimus Papa Gelaſius cum 70. Epiſcopis viris eruditiſſimis ſtatuens*
D *qui Scriptores eſſent, vel non eſſent recipiendi, poſt approbationem Auguſtini, & ampliſſimas laudes Hieronymi, memoratum Fauſtum ab auctoritate his verbis removit:* Opuſcula Fauſti Regenſis Galli apocrypha. *Nos igitur incorruptum ſanctarum Scripturarum ſequentes intellectum, & Apoſtolicæ Sedis gravitatem ſuſpicientes, quid aliud dicamus, niſi: Taceat Fauſtus, & ſimiliter ſentientes, loquantur cum ſuis conſortibus Hieronymus & Auguſtinus, ſcilicet illius Proverbii recordantes: Conticeſcant ranæ, dum cœlum tonat.*

Concilium Toletanum VIII. Canone 2. *Vir quoque Sanctiſſimus Auguſtinus, veſtigationis acumine*
E *cautus, inveniendi arte præcipuus, aſſerendi copiâ profluus, eloquentiæ flore venuſtus, ſapientiæ fructu fœcundus, hæc in ſuis narrat affatibus, &c.*

Eccleſia Lugdunenſis libro *de tribus Epiſtolis*, cap. 35. *Auguſtinus nec tantâ perturbatione, & promotione Fidelium ab intentione veraciſſima & fideliſſima doctrina ſua frangi potuit, aut revocari; ſed magis eos & Scriptis ſuis, in quantùm potuit, admonuit & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò & quàm ſalubriter propter commendationem divinæ gratiæ, ejuſdem prædeſtinationis veritas omnino & credenda & prædicanda eſſet.*

F S. Amolo Archiepiſcopus Lugdunenſis: *Sed jam audiamus B. Auguſtinum, quomodo & ipſe poſt Apoſtolum præcipuus prædeſtinationis & gratiæ Prædicator, hortetur Fideles ad ſtudia pietatis, & inſtantiam orationis, ut mereantur accipere præmium vocationis.*

Idem: *Audiamus itaque fideliter & diligentiſſimè diſcamus in his breviſſimis & ſuaviſſimis beatiſſimi Patris verbis, videlicet quid ſentiendum & tenendum ſit juxta certiſſimam Catholicæ Fidei regulam, de originali delicto, de libero arbitrio, de gratia.*

S. Remigius cum ſua Eccleſia Lugdunenſi, lib.

de

de tenenda veritate Scripturæ, cap. 4. *Graviter perculſi, & confuſi animo vidimus in eis, & Scripturæ ſanctæ certiſſimam veritatem, & Beatiſſimorum Patrum præcipuèque S. Auguſtini, reverendam & in omni Eccleſia Catholica receptiſſimam auctoritatem, novo conatu, & auſu nimis temerario impugnari; &c.*

S. Prudentius Trecenſis Epiſcopus in Epiſtola ad Hincmarum & Pardulum: *Hoc primùm præcipuèque veſtram ſinceritatem monens & poſtulans, ut doctrinam beatiſſimi Patris Auguſtini, omnium abſque ullâ dubietate undequaque doctiſſimi, ſanctarum Scripturarum auctoritati in omnibus concordiſſimam (quippe nullus Doctorum abſtruſa earum ſcrupuloſiùs rimatus, diligentiùs exquiſierit, veriùs invenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodaverit, fideliùs tenuerit, robuſtiùs defenderit, effuſiùs diſſeminaverit.) Veſtri Pontificatûs tempore, commento quolibet impugnari non permittatis: quòd tanto cæleſtis gratiæ munere donata exiſtit, ut nullo cujuſquam conamine ullatenus evelli poſſit: cùm illam & Apoſtolicæ Sedis ſublimitas, & totius Eccleſiæ Catholicæ unitas, auctoritate concordiſſimâ approbarint ac roborarint: adeò ut nullus ei ſingulariter, verùm univerſitati Eccleſiæ Catholicæ, cum ea, & in ea, quſat anniti.*

Idem: *Si enim S. Auguſtini* doctrinam, *adverſam Fidei orthodoxæ in quoquam conſpiceret, nequaquam eam Romanæ Eccleſiæ Antiſtes venerabilis Innocentius cum totius orbis Epiſcopis ſuſcepiſſet, neque prædictum Memorabilem ſuarum Epiſtolarum communiter privatimque officiis affeciſſet, neque Succeſſor ejus Zoſimus eodem tramite cucurriſſet, neque Bonifacius ejuſdem Apoſtolicæ Sedis Præſul Epiſtolas Pelagianorum ſibi delatas ei ad reſpondendum miſiſſet, aut reſponſionem ejus quatuor Libris editam probabiliter atque honorabiliter ſuſcepiſſet. Celeſtinus quoque memoratæ Urbis Epiſcopus quid contra Gallorum inſaniam ſuper eo ejuſque doctrinâ ſenſerit, ex Auctoritate Apoſtolica Decretorum ſuorum ſcita declarant.*

Venerabilis Beda, *Præfatione in Cantica*, vocat S. Auguſtinum, *Strenuiſſimum gratiæ Propugnatorem.*

S. Hildephonſus Sermone 2. de Beata Virgine: *Audiant*, inquit, *B. Auguſtinum, cui contradicere fas non eſt.*

Remigius Antiſiodorenſis: *B. Auguſtinus rerum obſcurarum ſubtiliſſimus indagator, inter ardua ſine offenſione decurrens. Alii Doctores comparantur ſtellis: Auguſtinus Soli; nam ſicut ſtellæ lumen à Sole recipiunt, ſic omnes Doctores lumen recipiunt ab Auguſtino.* (In Epiſtolam 2. ad Corinthios.)

Author Dialogi in quo Serapion & Arnobius colloquuntur, Tom. V. Bibliothecæ Patrum, ſic loquentem Serapionem inducit: *Teſtor Deum, quia ſollicitudini meæ univerſa ambiguitate eliminas, ſi de his ejus,* (ſcilicet S. Auguſtini,) *mihi definita proferas, & de omnibus quæ tranſacta ſunt, evidentia ejus afferas documenta. Fateor enim me ejus aſſertiones ita probatas habere, ut ſeipſum ore ſuo hæreticum detegat, qui Auguſtinum in aliquo putaverit reprehendendum eloquio.* Cui ſic reſpondet Arnobius: *Meo ſenſu locutus es: nam ea quæ ejus nunc profero, ac ſi ſacratiſſima Apoſtolorum Scripta, ſic credo, & teneo, & defendo.*

S. Bernardus Epiſtola 77. ad Hugonem: *Ab his duabus columnis, Auguſtinum loquor, & Ambroſium, credite mihi, difficile avellor; cum iis me errare, aut ſapere fateor.*

S. Antoninus II. P. Hiſtoriæ Tit. 8. *Quaſi Sol refulgens, qui dominus dicitur Planetarum, & pater luminis, ſuper omnia luminaria ſplendens, delectabilis oculis, ac per omnia reſpiciens: ſic Auguſtinus Eccleſiam illuſtravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, ſuavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans*

B. Jordanus de Saxonia, Sermone 148. *Quantùm ad dictorum ſufficientiam, quia nihil deeſt in libris Auguſtini, quod pertinet ad ſcientiam Legis divinæ. Unde dicit Voluſianus ſcribens ad Auguſtinum: Utcunque in aliis Sacerdotibus toleratur inſcitia: ſed cùm ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, Legi Dei deeſt, quicquid Auguſtinum contigerit ignorare.*

ARTICULUS IV.

De Mario Mercatore.

MARIUS MERCATOR Laïcus, vir eruditus, S. Auguſtino familiaris, ipſum conſuluit de quibuſdam quæſtionibus Pelagianorum, ad quem S. Doctor Epiſtolam unam conſcripſit, cujus ipſe meminit lib. de octo Dulcitii Quæſtionibus, Quæſt. 3. Commonitorium Theodoſio obtulit adversùs Celeſtium Pelagianum anno Chriſti 429. Librum *Subnotationum adversùs Julianum Pelagianum* ſcripſit poſt obitum S. Auguſtini, Epheſini Concilii tempore. Adversùs Neſtorii impios Anathematiſmos *Contradictiones* ſcripſit anno 451. ante inchoatum Concilium Epheſinum. Neſtorii Sermones, & Epiſtolas nonnullas, Theodori Mopſueſteni Fragmenta, S. Cyrilli Apologetica adversùs Orientales, & Theodoretum, nec-non varia ex Libris ejuſdem Theodori excerpta ex Græco in Latinum tranſtulit. Lege eruditi viri Joannis Garnerii Societatis Jeſu Profeſſoris Præfationem in omnia Marii Mercatoris Opera, quæ ipſe edidit, & Notis atque Diſſertationibus illuſtravit.

ARTICULUS V.

De Mario Victore.

CLAUDIUS MARIUS VICTOR, Rhetor Maſſilienſis, Theodoſio & Valentiniano regnantibus obiit, teſte Gennadio, *in Catalogo Virorum Illuſtrium*, cap. 60. Tres libros Carminum in Geneſim ſcripſit, ab initio Libri, ad obitum Abrahami Patriarchæ. Scripſit etiam Epiſtolam ad Salomonem Abbatem, de perverſis ſuæ ætatis moribus. Extant ejus Opera in Bibliotheca Patrum.

ARTICULUS VI.

De Oroſio.

PAULUS OROSIUS Hiſpanus Presbyter, cum SS. Auguſtino & Hieronymo magno ſtudio de Quæſtionibus difficillimis conſuluit, præſertim de origine Animæ, quod eorum Epiſtolæ teſtantur. Commonitorium ſcripſit ad S. Auguſtinum contra Priſcillianiſtas & Origeniſtas, quod Sancto Doctori dedit occaſionem ſcribendi Librum adversùs illas Hæreſes. Apologiam item ſcripſit contra Pelagianos de arbitrii libertate, quam ipſi vindicavimus, cùm egimus de Scriptoribus qui Pelagianam Hæreſim impugnarunt ac debellarunt. Septem etiam Hiſtoriarum Libros compoſuit ab exordio mundi, uſque ad annum Chriſti 416. quos nuncupavit S. Auguſtino, quo hortatore ad illorum ſcriptionem animum appulit. Contra Paganos propriè editum iſtud Opus, qui perturbata & infeſta Imperii tempora, calamitateſque publicas ob Chriſtianam Religionem à Diis iratis infligi effutiebant. Unde Oroſius ex omnibus Hiſtoriis & Annalibus collegit ac uno volumine breviter enarravit quæcunque ab initio Mundi, aut bellis gravia, aut corrupta morbis, aut fame triſtia, aut terrarum motibus terribilia, aut inundationibus aquarum inſolita, aut eruptionibus ignium metuenda, aut ictibus fulminum, plagiſque grandinum ſæva, vel etiam parricidiis flagitiiſque miſera, per tranſacta retro ſæcula repererat. Opus abſolvit hac ad S. Au-

guſtinum Apoſtrophe: *Explicui, adjuvante Chriſto, ſecundùm tuum præceptum, beatiſſime Pater Auguſtine, ab initio Mundi uſque in præſentem diem, hoc eſt per annos v. M. DC. XVIII. punitiones, & cupiditates hominum peccatorum, conflictationes ſæculi, & judicia Dei, quàm breviſſimè & quàm ſimpliciſſimè potui, Chriſtianis tamen temporibus, propter præſentem magis Chriſti gratiam, ab illâ incredulitatis confuſione diſcretis. Ita jam ego certò & ſolò, quem concupiſcere debui, obedientiæ meæ fructu fruar. De qualitate autem Opuſculorum tu videris, qui præcepiſti; tibi adjudicanda, ſi edas, per te judicata, ſi deleas.* Oroſii cum laude meminit Auctor Libri *de Promiſſionibus & Prædictionibus Dei*, inter Opera Sancti Proſperi parte 2. cap. 33. & part. 3. cap. 34. Meminit & Gennadius, qui etiam teſtatur eum S. Stephani Proto-Martyris Reliquias recèns inventas, primum in Occidentem intuliſſe, cùm à Sancto Hieronymo reverſus eſt. Meminit & Gelaſius Papa in Synodo Romana, in qua Librorum Canonicorum, Eccleſiaſticorum, & Apocryphorum indicem texuit, ejuſque Hiſtoriam commendat ut dignam, & adversùs Paganorum calumnias valde neceſſariam. Meminerunt denique Caſſiodorus cap. 17. Divinarum Lectionum, Honorius Auguſtodunenſis, & Trithemius.

ARTICULUS VII.

De Poſſidio.

POSSIDIUS in S. Auguſtini Monaſterio inſtitutus, Megalio in Epiſcopatu Calamenſi ſucceſſit, anno circiter 397. Ejus contra Donatiſtas certamina, & præcipuè contra Criſpinum Donatianæ partis Epiſcopum, à cujus cognomine Preſbytero inſidiis appetitus eſt; nec-non Epiſcopalem manſuetudinem, quâ pro ipſo interceſſit, ne mulctam decem librarum auri Hæreticis indictam Principis Lege, ſolvere cogeretur, S. Auguſtinus refert ac commendat lib. 3. contra Creſconium, cap. 46. & 47. Celebri Collationi Carthaginenſi contra Donatiſtas anno 411. & Concilio Milevitano contra Pelagianos anno 416. interfuit. Scripſit Vitam S. Auguſtini, omniumque ejus librorum Indiculum.

ARTICULUS VIII.

De Sedulio.

CÆLIUS, aut CÆCILIUS SEDULIUS, Preſbyter, Poëta eximius, anno circiter 430. floruit, Theodoſio & Valentiniano imperantibus. Libros 5. ſcripſit Paſchalis Carminis. Ejuſdem argumenti libros 5. edidit ſolutâ oratione, ſuadente Macedonio Preſbytero. In utroque opere Chriſti Domini miracula eleganter deſcribit. Hoc opus commendavit Gelaſius Papa in Decreto de libris Canonicis, Eccleſiaſticis, & Apocryphis. *Venerabilis viri Sedulii Paſchale Opus*, inquit, *quòd Heroicis ſcripſit verſibus, inſigni laude præferimus.* Ejuſdem cum laude meminerunt Venantius Fortunatus, lib. 8. Epigrammate 1. & initio libri 1. de Vita S. Martini. S. Iſidorus Hiſpalenſis, Honorius Auguſtodunenſis, S. Ildefonſus, Venerabilis Beda lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum cap. 19. & alii. Diſtinguendus eſt dulcis ille & eximius Poëta ab altero Sedulio Britanniæ Epiſcopo, qui Romanæ Synodo ſub Gregorio II. anno Chriſti 721. Nonis Aprilis celebratæ, cum Ferguſto Scoto Epiſcopo interfuiſſe dicitur. Corrigendus itaque Sigebertus, qui Sedulium Poëtam Epiſcopum facit.

Sedulius Poëta diſtinguendus à Sedulio Scoto

Diſtinguendus etiam eſt Sedulius Poëta à Sedulio Scoto Scripturæ ſacræ Interprete, qui Collectanea, ſive Explanationem omnium Epiſtolarum S. Pau-

A li, ex antiquis Patribus collectam edidit. In iis Collectaneis cùm S. Gregorii verba, tacito licet ipſius nomine, ex lib. 19. Moralium cap. 21. tranſcripta ſint, Sedulii Poëtæ, qui ante medium Sæculi V. floruit, eſſe non poſſunt. Præterea Hepidamus Monachus S. Galli, in Annalibus brevibus à Ducheſnio editis Tomo III. Hiſtoricorum Franciæ, Sedulium Scotum anno 818. clarum fuiſſe ſcribit: quæ cùm Sedulio Poëtæ non conveniant, de Sedulio Scripturæ ſacræ Interprete intelligenda ſunt. Et certè hæc interpretandi ratio, congerendo, & contexendo Patrum fragmenta, hominum Sæculi noni ingenium ſapit. Tandem

Scripturæ ſacræ interprete.

B maximi momenti eſt, quod addit Labbæus in Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis, eumdem videri Auctorem Collectanei in Evangelium S. Matthæi, ex diverſis Patribus excerpti, quod MS. habetur in Bibliotheca Collegii Claromontani S.I. Pariſiis, cujus ætas Codicis 700. aut 800. annorum eſt; & Collectanei in S. Pauli Epiſtolas, quod Sedulii Scoti nomen adſcriptum habet. At Collectaneum in Evangelium S. Matthæi, Sedulii Poëtæ eſſe non poteſt, cujus verſus laudat, ad illa Dominicæ Orationis verba, *Et ne nos inducas in tentationem*: Necnon teſtimonia Eucherii, Leonis Magni, Arnobii Junioris, Fauſti Regenſis, Gregorii Magni, Iſidori

C Hiſpalenſis, & Venerabilis Bedæ, qui Sedulio Poëta juniores ſunt, ac Theodoſianis, quibus ille floruit, temporibus recentiores.

ARTICULUS IX.

De S. Iſidoro Peluſiota.

SANCTUS ISIDORUS gente Alexandinus, Peluſiota dictus, quòd juxta Peluſium * Ægypti urbem Monaſticam Vitam coluerit, Preſbyter fuit, apud Epiſcopos ipſos venerabilis, ut ait Ephremius

* Damiettam

D Epiſcopus Antiochenus in Epiſtola ad Zenobium Scholaſticum, quam refert Photius in Bibliotheca. S. Joannis Chryſoſtomi diſcipulus fuit, floruiſque ſub Arcadio & Theodoſio Juniore. Ipſum commendat Evagrius lib. 1. Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ cap. 15. his verbis: *Ejuſdem Theodoſii Principatu claruit Iſidorus, cujus latiſſima eſt gloria, & qui cùm ob res geſtas, tum eloquentiæ cauſſa, ubique celebratur. Hic uſque adeo corpus ſuum laboribus maceraverat, & animum arcanis ac ſublimioribus doctrinis ſaginaverat, ut Angelorum vitam in terris duceret, & ſpirans quædam imago perpetuò eſſet, tam Vitæ Monaſticæ, quàm divinæ con-*

E *templationis. Scripſit autem cùm alia plurima, multiplici utilitate referta: tum ad celeberrimum Cyrillum nonnulla, ex quibus manifeſtè colligitur, illum iiſdem temporibus, quibus admirandum Cyrillum floruiſſe.* De eodem Facundus Hermianenſis lib. 2. *Nam vir etiam ſanctiſſimus, & magna in Eccleſia Chriſti gloria, Iſidorus Preſbyter Ægyptius Peluſiota, quem duo millia Epiſtolarum ad ædificationem Eccleſiæ multi ſcripſiſſe noverunt, qui etiam pro vita ac ſapientia ſua meritis, ut Pater ab ipſo Cyrillo & honoratus eſt, & vocatus ſic ei ſcribit, &c.*

De eodem legendus Nicephorus Calliſtus lib. 14.

F cap. 53. ubi teſtatur ipſum ſcripſiſſe *Epiſtolarum omnis generis, divinâ ſimul & humanâ gratiâ refertarum, propè Chiliades decem, in quibus Scripturam omnem clariùs exponit, & omnes omnium mores inſtituit: quippe qui dicendi genere ad docendum accommodato in eis utitur. Satis quoque ille declarat quo ardore erga honeſtatem, erga Eccleſiam, & eos qui temerè injuriâ afficerentur, flagravit. Multùm prætereà in lucubrationibus ſuis invehitur in eos, qui non rectè Epiſcopali, Sacerdotalique munere fungerentur. Et quòd apertè Chryſoſtomum defenderet, vehementer Arcadium & Cyrillum, atque hujus Patruum Theophilum perſtringit, &c.*

Quantùm

Quantùm fuerit erga S. Joannis Chryſoſtomi memoriam affectus, quàm fervens innocentiæ ipſius defenſor, conſtat ex Epiſtola 152. libri 1. ad Symmachum datâ, ex 310. & 370. ad S. Cyrillum Alexandrinum. Poſtrema hæc elegans eſt & gravis, quam Cyrillo profuiſſe ut hæreditariam in S. Chryſoſtomum offenſionem deponeret, minimè dubitandum eſt. Sic autem habet: *Terrorem mihi Scriptura exempla inſtruunt. Nam ſive Pater ſum, ut ipſe ais, condemnationem Heli pertimeſco, propterea quòd peccantes filios non caſtigavit: ſive ut potius perſuaſum habeo, filius tuus ſum, quippe quò magni illius Marci ſpeciem atque habitum præferas, angorem mihi ac ſollicitudinem affert Jonathæ pœna: quia patrem Pythoniſſam quærentem minimè prohibuerat, ob idque ante eum in bello interiit. Quamobrem ne & ego condemner, & tu divinum judicium ſubeas, ſimultates ac diſſidia comprime. Ne privata ac domeſtica contumelia ultionem, quâ tanquam ære quodam alieno à mortalibus obſtrictus es, in viventem Eccleſiam deriva, atque æternam ipſi diſſenſionem pietatis ſpecie atque obtentu compara.*

S. Joannis Chryſoſt. libros commendat S. Iſidorus.

Lectionem librorum S. Chryſoſtomi *de Sacerdotio*, conſulit iis qui ad auguſtum illum venerandúmque gradum promoti ſunt. Quâ de re ita ſcribit ad Euſtathium lib. 1. Epiſt. 156. *Sapiens ille & eruditus arcanorum Dei interpres Joannes, Byzantina Eccleſiæ, atque adeo Eccleſiarum omnium oculus, librum eum ita ſubtiliter & prudenter, atque accuratè condidit, ut omnes, tam qui, ut Deo gratum eſt, Sacerdotio funguntur, quàm qui negligenter & ignavè Sacerdotalem Dignitatem adminiſtrant, hic & virtutes ſuas, & offenſiones reperiant.*

Commentarium S. Chryſoſtomi in Epiſtolam præſertim ad Romanos impensè commendat lib. 5. Epiſtola 32. atque; *Si divinus Paulus Attico uti Sermone voluiſſet, quò ſui exſtiteret interpres, non aliter interpretaturum fuiſſe, quàm Chryſoſtomus vir venerandus præſtitit.*

Scripturæ ſacræ lectionem Chriſtianis ſuadet.

Ad Scripturæ ſacræ lectionem adhortatur, lib. 1. Epiſtola 24. *Sacro-ſancta volumina ſcalas quaſdam eſſe ait, quibus ad Deum aſcenditur. Sacrarum Scripturarum lectionem, ſalutis viaticum eſſe*: Lib. 2. Epiſtola 73. ſcribit gravia mala in Chriſtiana plebe oriri, ex eo *quòd lectio ſacrarum Literarum neglecta ſit, & quòd unuſquiſque ſuos affectus divinis Oraculis præfert.* Lib. 4. Epiſtola 153. *Sacras Literas cœleſtem eſſe doctrinam ſanctioremque Divinarum Scripturarum auſcultationem mel merum ſpirare: diabolicam aſtutiam non permittere ut theſaurum illum contemplemur, ne divitias ejus lucremur.* Lib. 4. Epiſtola 208. non ſolùm ad contemplationem veritatis, ſed ad vitam rectè inſtituendam Scripturas ſacras eſſe legendas. Lib. 4. Epiſtola 33. *Si cordatè*, inquit, *atque prudenter in Sacris Scripturis verſari volueris, non ſolum ad amorem divinæ ſapientiæ, ac meditationis ejus omni impetu ferri debes, ut non etiam ad ipſorum dogmatum cupiditatem, à quâ cœlo digna atque conveniens vivendi ratio, tanquam fundamento exurgit.* Epiſtola 38. lib. 5. *Scripturam ſacram veritatem pedeſtri ſermone expoſuiſſe, ut non idiotæ, quam ſapientes, quà pueri, quà fœminæ, eam cognoſcerent.* Lib. 4. Epiſtola 67. tres Salomonis libros ordine legendos: primò Proverbia, quæ virtutem moralem docent: deinde Eccleſiaſtem, quo rerum terrenarum vanitas demonſtratur: denique Cantica Canticorum, quibus ad rerum divinarum amorem animus evehitur. Periculoſum eſſe, ne adoleſcentes in carnalis amoris laqueos incidant, ſi tertium illud ſtatim attingant Opus (Lib. 4. Epiſtola 40.)

De Epiſcoporum, Preſbyterorum, Monachorum, omniúmque Fidelium officiis, multa habet notatu digna ſuis in Epiſtolis S. Iſidorus. In avaritiam præcipuè Sacerdotum invehitur, & in eos qui ſacrum Miniſterium in tyrannidem convertebant. Præcipuè verò Euſebium perſtringit, Zoſimum, & Martinianum, qui pravis moribus Ordini Sacerdotali dedecus, plebi Chriſtianæ ſcandalum inferebant. Martinianus Peluſienſis Oeconomus Eccleſiæ, facultates ipſius dilapidaverat, & deceptum, vel furti ſacrilegi participem Epiſcopum adduxerat, nedum ut ſuas rationes probaret, ſed etiam ut Eccleſiam obæratam ſibi atque obnoxiam ſubſcriberet. Ea de re ad S. Cyrillum Alexandrinum ſcripſit S. Iſidorus, ut Martinianum, qui Alexandriam ad captandum Epiſcopatum aliquem perrexerat, cum piis quibuſdam Epiſcopis, ac quæſtus inimicis, Peluſium mitteret, ad Eccleſiaſticorum proventuum rationes reddendas, ac reſtituenda debita. Epiſcopo verò, qui vel furti ſocius fuerat, vel imprudenter Oeconomi rationibus ſubſcripſerat, muneris adminiſtratione interdiceret, aut conceſſâ veniâ, Procuratorem inſtitueret, penes quem Eccleſiaſticarum cura eſſet facultatum. (Epiſtola 127. lib. 2.) In Theodoſium Pelnſiotarum Antiſtitem invehitur, quòd templum magnificis marmoribus exornans, tyrannide ſua, & ſcandalo veram Eccleſiam everteret, quæ eſt * *Sanctorum cœtus ex rectâ Fide, atque optimâ vivendi ratione collectus. Regnum Dei* Monaſticam vitam vocat, *ut quæ nulli vitioſæ affectioni ſuccumbat, verùm alta ſapiat, ac virtutes cœlo ſuperiores præſtet.* (Epiſtola 129. lib. 1.) Monachos increpat loca ſubinde mutantes, nec eruditionis comparandæ cauſſâ, ſed exquiſitiorum epularum ſtudiò atque cupiditate, multas domos luſtrantes. (Lib. 1. Epiſtola 173. & 314.)

Eccleſiæ definitio ſecundùm S. Iſidorum.

Vitam Monaſticam commendat. Declamat in Monachos vagos, & paraſitos.

Proximas peccandi occaſiones vitandas docet.

Proximas peccandi occaſiones vitandas eſſe docet, eoſque refellit, qui mulierum continuum aſpectum aliquid detrimenti animæ importare negabant: hancque ſtatuit Moralis Chriſtianæ regulam: *Præſtantiorem eſſe ſecuritatem, quàm periculoſam contentionem; piumque & æquiſſimum eſſe, divinas leges propriis rationibus antiquiores habere.* Hæc habet Epiſtola 66. lib. 3. in quâ exponit Evangelicum illud oraculum: *Si oculus tuus, aut manus tua ſcandalizat te, &c.* Legatur & Epiſtola 89. lib. 1. Ex eadem regula colligit operæ pretium eſſe ne mulieres, quas in Eccleſiis pſallere Apoſtoli permiſerant, in iis deinceps cantarent, quia cantûs ſuavitate ad irritandas hominum libidines abutebantur. (Lib. 1. Epiſtola 90.) Juſjurandum à proximo exigendum eſſe negat, idque duplici de cauſa: quia aut veri ſtudioſus eſt qui interrogatur, aut libenter mentitur. Si primum, etiam nullo interpoſito juramento vera loquetur: ſi ſecundum, jurans etiam mentietur. Quapropter duplici hoc nomine juſjorandum haudquaquam exigendum ſuadet.

ARTICULUS X.

De Heſychio.

FLoruere V. Sæculo duo hujus nominis celebres viri, ſcilicet Heſychius Salonitanus in Dalmatia Epiſcopus, ad quem extat una Zoſimi Romani Pontificis Epiſtola, S. Auguſtini verò duæ, & una ipſius Heſychii ad Auguſtinum. Alter Heſychius fuit Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Preſbyter, quem Euthymio Archimandritæ Sanctiſſimo, qui obiit anno 473. familiarem fuiſſe, teſtatur Cyrillus Monachus in ejuſdem Euthymii Vita. De quo & Theophanes Chronographus ad annum Theodoſii ſextum, id eſt, Chriſti 412. hæc habet: *Hoc eodem anno Heſychius Hieroſolymitanus Preſbyter literarum doctrinâ florebat.*

Floruit ſexto Sæculo alter Heſychius Hieroſolymorum Epiſcopus, ad quem S. Gregorius ſcripſit Epiſtolam quadrageſimam libri 9. Heſychii alterius Conſtantinopolitani Preſbyteri meminit Photius Codice 51. ſuæ Bibliothecæ quem 4. libros,

ſive

ſive Sermones in Serpentem æneum ſcripſiſſe memorat.

Heſychius Hieroſolymitanus Presbyter Auctor Commentariorum in Leviticum, non Epiſcopus, ut Baronio Cardinali viſum eſt.

Heſychio verò Hieroſolymitano Preſbytero tribuit Encomia in S. Thomam Apoſtolum, in S. Jacobum Fratrem Domini, & in Davidem Pſalmographum, *Codicibus* 269. & 275. Quod ſpectat Orationem in S. Thomam, emendandus eſt Photius; illam enim in S. Andreæ laudem habitam fuiſſe conſtat ex ipſo Fragmento quod ex ea deſcripſit. Idem Heſychius Hiſtoriam Eccleſiaſticam edidit, cujus Fragmentum de Theodoro Mopſueſteno legitur Collatione 5. Concilii 5. Oecumenici. Sub ejuſdem nomine Orationem de Reſurrectione Chriſti edidit Combefiſius noſter, Tom. I. Auctarii Bibliothecæ PP. Græco-Latinæ, eamque non Gregorio Nyſſeno, cui antea tribuebatur, ſed huic Heſychio contendit adſcribendam. Hujus etiam eſſe videtur Commentarius in Leviticum in 7. libros diſtinctus, non verò Heſychii Salonitani, ſive Senioris, ad quem S. Auguſtinus ſcripſit, ſive Junioris, ad quem S. Gregorius Magnus. Quamvis priori Opus illud tribuat doctiſſimus Cardinalis Perronius lib. 3. *de Euchariſtia*, Auctoritate 27. Poſteriori verò quidam viri eruditi, freti inſcriptione veteris Codicis Regiæ Bibliothecæ. Nam ſcriptos Hieroſolymis illos Commentarios, colligitur ex eorum Præfatione ad Eutychianum. *Deprecare*, inquit, *ut fiat oblatio verbi mei acceptabilis, non ſolum in Jeruſalem, ſed & in omni terra.* Et ex libro 6. ubi loquens de comminationum ab Iſaia & Oſee contra Jeruſalem pronuntiatarum executione, ait: *Quòd manifeſtat Templum, & civitas hæc Jeruſalem antiqua, adhuc oſtendens incendii reliquias.* Et ex lib. 7. ubi de Judæis ſic loquitur: *Cognoſces autem, ſi ſubtiliùs noſſe vis, ea quæ ipſis evenerunt, ex Joſephi Hiſtoria, in qua eos & filios comediſſe, & reliqua præſentium comminationum ſuſtinuiſſe deſcripſit, quorum plurima etiam nunc noſtris ad cernendum adjacent viſibus.*

Hieroſolymitano verò Epiſcopo, qui tempore S. Gregorii Magni floruit, hos Commentarios tribui vetant M S S. Codices, & Præfatio ad Eutychianum, quibus Heſychii Preſbyteri nomen adſcriptum eſt. Accedit, quòd alii ab Hieroſolymitano Preſbytero qui Sæculo V. floruit, Heſychii, doctrina celebres fuiſſe non probentur ex Antiquitatis Eccleſiaſticæ monumentis. Adeóque veriſimillimum eſt Preſbyterum Auctorem eſſe Encomiorum ſacrorum de quibus Photius; Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, cujus fragmentum legitur in 5. Synodo; & Commentariorum in Leviticum, nec-non etiam in 12. Prophetas Minores.

Unum difficultatem faceſſit, quòd ſcilicet Heſychius Levitici Interpres Scripturam ſacram citet ſecundùm Verſionem S. Hieronymi, quæ nondum fuiſſe videtur in uſu initio Sæculi V. quo florebat Heſychius Hieroſolymitanus Preſbyter. Sed quamvis nondùm eſſet totius Eccleſiæ uſu conſecrata S. Hieronymi Verſio his temporibus, eâ uſos eſſe quoſdam Auctores, etiam in Oriente, eſt probabile, & præſertim Heſychium Hieroſolymitanum Preſbyterum, cùm Sophronius ejuſdem Eccleſiæ Antiſtes Tranſlationem S. Hieronymi totam, ut credere par eſt, Græcè reddidiſſet, ſiquidem Pſalterii & Prophetarum Verſionem jam Græco idiomate donaverat, quo tempore S. Hieronymus ſuum Scriptorum Eccleſiaſticorum adornabat Catalogum, ut conſtat ex cap. 134. Vixit autem Heſychius annis 20. Hieronymo ſuperſtes. Obiit enim anno Theodoſii 26. ut ex Theophane conſtat. Mirabitur quiſpiam, quòd homo Græcus de S. Hieronymi Verſione dicat: *Tranſlationem noſtram, editionem noſtram.* Sed Græcè ſcriptos ab Heſychio Commentarios, Latinitate donatos fuiſſe ante nonum Sæculum, & ab Amalario, * à Rabano Mauro, * à Strabo Monacho laudatos,

A qui obſervaverit, is profectò mirari deſinet. Hæc enim verba, *ſecundùm Verſionem noſtram*, ab Interprete Latino addita fuiſſe, facilè ſibi perſuadebit.

Dices, Interpretem Levitici Heſychium, Neſtorii & Eutychetis hæreſes refellere: adeóque non vixiſſe ante Concilium Calchedonenſe. Darem manus, ſi nominatim hæreſes illas refelleret, aut contra illas datâ operâ certaret. Sed cùm neque Neſtorium, neque Eutychetem nominet, ſed Catholica duntaxat dogmata eorum erroribus oppoſita explicet occaſione natâ, qui errores ab antiquioribus Hæreticis præformati ac propugnati fuerant, ſcilicet error
B Neſtorii à Paulo Samoſateno; error Eutychetis ab Apollinari: non ſequitur ſcripſiſſe poſt Calchedonenſem Synodum Commentatorem, qui hæreſes illas refellit. Adde, quòd non levis ponderis eſt, Auctorem iſtorum Commentatorium frequentem inſtruere collationem inter Verſionem 70. Interpretum, & Verſiones Symmachi, Theodotionis, & Aquilæ; quæ Collatio Gregorii Magni temporibus non convenit, ſed ætati S. Hieronymi, & ſuppariorum Auctorum. Epitomen Evangelicæ Conſonantiæ Heſychii Hieroſolymorum Preſbyteri edidit Clariſſimus Cotelerius Tomo III. *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ.*

C

ARTICULUS XI.

De S. Nilo.

SANCTUS NILUS ex Præfecto urbis Conſtantinopolitanæ, Monachus & Abbas, S. Joannis Chryſoſtomi diſcipulus, floruit ſub Theodoſii Junioris Imperio, circa annum 440. Ejus cum laude meminerunt Synodus 7. Generalis, quæ ejus auctoritate contra Iconomachos uſa eſt Actione 4. Photius *Codicibus* 201. & 216. S. Joannes Damaſcenus in Paralellis, & Nicephorus Calliſtus *lib.* 14. *Hiſtoria Eccleſiaſtica cap.* 14. & 53. Catalogum ejus
D Operum hucuſque editorum, qui noſſe voluerit, legat Diſſertationem P. Labbæi de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

ARTICULUS XII.

De Dracontio Poëta.

DRACONTIUS Preſbyter Hiſpanus vixit imperante Theodoſio Juniore, ad quem ſcripſit Elegiam. Carmen Heroicum in Hexaëmeron edi-
E dit: quod S. Eugenius II. Toletanus Epiſcopus, juſſu Chindaſindi Vviſigothorum in Hiſpania Regis emendavit, auxitque, teſte S. Ildephonſo, lib. *de Viris Illuſtribus*, cap. 14. Ejuſdem meminit S. Iſidorus Hiſpalenſis, cap. 24.

ARTICULUS XIII.

De S. Proclo.

PROCLUS ab ineunte ætate Lector, Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi Notarius, à quo ad
F Diaconatum, ad Preſbyteratum à Siſinnio promotus eſt: ac deinde Cyzici Epiſcopus ordinatus. Poſt Maximiani obitum in ſolio Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ collocatus eſt Theodoſii Imperatoris Mandato, anno 433. Ob pacificam indolem à Socrate impensè commendatur, quem de eo lege lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 39. 40. & 41. & Nicephorum lib. 14. cap. 38. Ejus auctoritate adversùs Hæreticos uſa eſt Eccleſia in Concilio Calchedonenſi, & in Quinto Oecumenico. Eumdem laudavit S. Cyrillus in Expoſitione Symboli Nicæni, & Epiſtola 31. ad Joannem Antiochenum. Orationum ejus, & Epiſtolarum indicem legere potes apud

apud P. Labbæum S. I. *in Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis.*

ARTICULUS XIV.

De S. Cyrillo Alexandrino.

Carmelitarum habitu perperam induitur S. Cyrillus.

CYRILLUS ALEXANDRINUS, Theophili ex ſorore, ut ſcribit Socrates; vel ex fratre, ut Theodoretus ait, nepos, Carmelitici Ordinis pallio ab iſtius Inſtituti Profeſſoribus induitur. Sed hanc de Cyrilli in Carmelo Monachatu fabulam exſufflat meritò Eminentiſſimus Annalium Eccleſiaſticorum Parens, ex eloquenti ſilentio Auctorum Cyrillo coævorum ipſam refellens, ſcilicet S. Hieronymi, Palladii, Evagrii, Caſſiani, Theodoreti, Cyrilli Monachi, & aliorum, qui cùm frequentem de Monachis in Palæſtina degentibus mentionem faciant, Carmelitarum nuſquam meminerunt. Scio Carmeliticos Scriptores monumentis Anonymorum Chronicorum, & Trithemii teſtimonio Cyrillum ſibi vendicare. Sed incerta monumenta, & nimia Trithemii credulitas fidem huic fabulæ non conciliant, nec prohibent quin cum Baronio de illis Scriptoribus verè dicamus: *Flagrans cupido nobilitatis avitæ, cogit interdum homines delirare.*

Theophilo Patruo ſuo in Alexandrina Sede Cyrillus ſucceſſit, Honorio nonum & Theodoſio quintum Coſſ. id eſt, anno Chriſti 413. Omnium Hæreticorum, ſed Neſtorianorum maximè fuit impugnator acerrimus. Concilio Epheſino Oecumenico 3. contra Neſtorium congregato præfuit Celeſtini I. Romani Pontificis nomine. Aliquos vitæ ipſius ſanctiſſimæ nævos Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptores annotarunt: ſcilicet pertinacem in S. Joannis Chryſoſtomi memoriam offenſionem, quam tamen depoſuit cùm S. Iſidori Peluſiotæ adhortationibus, tùm divinis viſionibus impulſus: de quibus Nicephorus lib. 14. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 28. Ipſum etiam reum Seditionis in Oreſtem Præfectum à Nitrienſibus Monachis excitatæ facit Socrates. Ita ſe rem habuiſſe narrat. Judæos, quòd conſpiratione factâ Chriſtianorum ingentem numerum trucidaſſent, Cyrillus, ademptis Synagogis Alexandriâ expulit, eorùmque bona plebis direptioni permiſit. Ea res inviſum Oreſti Præfecto Cyrillum fecit, tum quòd ejus auctoritatem uſurpare videretur, tum quòd urbem antiquis incolis viduaret. Nihil prætermiſit Cyrillus quò placaret Oreſtis animum; porrectò ipſi Evangeliorum Codice, adjuravit ut inimicitias deponeret, ſed incaſsùm. Diſſenſione Præfectum inter & Epiſcopum perſeverante, Nitriæ Monachi circiter quingenti in urbem advolantes quaſi ad Epiſcopi defenſionem, Præfectum conviciis aggreſſi ſunt: unus projectioris audaciæ, nomine Ammonius, ipſum jactu lapidis in capite percuſſit. Habita de reo quæſtio eſt, tormentis ſubjectus ad necem uſque Ammonius. Ab Oreſte, & à Cyrillo contrariæ ad Imperatorem miſſæ Relationes. Receptum interim à Cyrillo Ammonii corpus, & in Eccleſia honorificè depoſitum. Quin etiam ſeditioſum hunc Monachum, mutato nomine, Thaumaſium, id eſt, admirandum appellavit, & Martyrem illum vocari juſſit, magnitudinem animi illius multis laudibus in Eccleſia proſecutus, qui pro pietate certamen ſubiiſſet. Hæc ex Socrate habentur lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 14. Non minimam etiam labem Cyrillo intuliſſe narrat Hypatiæ ſapientiſſimæ & modeſtiſſimæ mulieris, filiæ Theonis Philoſophi, & Scholæ Platonicæ apud Alexandriam Magiſtræ atque moderatricis cædem, Petri cujuſdam Alexandrinæ Lectoris Eccleſiæ conſpiratione patratam. Huic occaſionem conjurationi dedit Oreſtis cum doctiſſimâ fœminâ colloquium frequens.

S. Cyrillus Alexandr. à calumnia vindicatur.

Hinc enim ſparſa in vulgus calumnia eſt, eam Præfectum prohibere ne cum Cyrillo in gratiam rediret. Hæc refert Socrates cap. 15. libri mox laudati; quæ Nicephorus libri 14. capite 16. exſcribit. Verùm ſuſpectæ fidei debet eſſe Socrates in iis quæ Cyrillum ſpectant. Cùm enim Novatianis faverit, & Cyrillus ſtatim atque Epiſcopus inauguratus eſt, bellum indixerit Novatianis, eorum, quotquot erant Alexandriæ clauſerit Eccleſias, ſacra earum vaſa atque ornamenta abſtulerit, & eorum Epiſcopum Theopemptum omnibus ſuis nudaverit facultatibus, ut Socrates ipſe teſtatur cap. 7. ejuſdem libri, veriſimile eſt hunc Hiſtoricum, Sectæ (ut putabat) injurias iniquo in Cyrillum calamo ſtyloque ultum fuiſſe. Minùs miror quod Ethnicus Scriptor Damaſcius in *Vita Iſidori Philoſophi*, cædis Hypatiæ auctorem faciat Cyrillum, cum calumniæ in noſtræ Religionis homines Ethnicis Auctoribus familiares ſint. Locum Damaſcii refert Valeſius in Notis ad Socratem. Obiit S. Cyrillus, poſtquam Alexandrinam Eccleſiam triginta duobus annis rexiſſet, multoſque pro Fide Catholica pertuliſſet labores, multis libris Hæreſes debellaſſet, doctrinam Catholicam expoſuiſſet atque illuſtraſſet, anno Chriſti 444. quinto Idus Junii. Operum ejus nonnullorum meminerunt Gennadius, & Photius in Bibliotheca *Cod.* 49. 136. *&* 169. Hunc Eulogius Alexandrinus Epiſcopus apud Photium in Bibliotheca, *Cod.* 213. vocat *Studio veritatis ardentem, doctum, pium, minimèque vacillantem Cyrillum.* Anaſtaſius Sinaita, in Duce Viæ, *Lumen Patrum celeberrimum & beatiſſimum.* Eccleſia Græca in Menologio, *Virum eruditiſſimum, & Catholicæ Fidei propugnatorem egregium.* In Menæis, *Sacerdotum omnium decus, Patrum Coryphæum: Synodi ſanctiſſimæ propugnatorem.* Eccleſia Romana in Martyrologio, *Catholicæ Fidei præclariſſimum propugnatorem, doctrinâ & ſanctitate illuſtrem.*

Suſpectæ fidei Socrates in iis quæ S. Cyrillum ſpectant.

Doctrina S. Cyrilli de Incarnatione ab Eccleſia approbata.

Operum ejus indicem videre potes Tomo I. Pariſienſis Editionis. Circa ea pauca hæc ducimus impræſentiarum annotanda. I. Cyrilli doctrinam de Incarnatione Verbi Dei ab Eccleſia fuiſſe in Conciliis Oecumenicis approbatam, ejus Anathematiſmos 12. contra Neſtorium, à Theodoreto & Orientalium calumniis fuiſſe ab iiſdem Conciliis vindicatos, ut Diſſertatione ſingulari demonſtrabitur inferiùs. Theodoretum ipſum adversùs Hæreticos auctoritatem & doctrinam Cyrilli proferre in Dialogo *Inconfuſus*, & inter *Magna Orbis lumina* laudare.

II. Commentariorum in Evangelium S. Joannis X. libros Cyrillum Alexandrinum edidiſſe. Olim quintum, ſextum, ſeptimum, & octavum fuiſſe deſideratos. Jodocum Clictoveum Pariſienſem Theologum illos ad Cyrilli imitationem efformaſſe, quod multis anſam dedit erroris, ut Clictovei lucubrationes pro Cyrilli Operibus acciperent. Nunc quintus & ſextus Cyrilli habentur integri, cum ſeptimi & octavi fragmentis, in Editione Pariſienſi, cura & ſtudio Joannis Auberti Canonici Laudunenſis adornatâ.

Liber De Sacro-Sancta Trinitate, non eſt S. Cyrilli.

III. Librum de Sacro-ſancta Trinitate, qui Tomo VI. Operum S. Cyrilli habetur, non eſſe genuinum ipſius fœtum, convenit inter Eruditos, quòd de duabus in Chriſto voluntatibus & operationibus diſſerat: quæ controverſia non pertinet ad Cyrilli ſæculum: & dogma de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus cum eorum dictis non pugnare oſtendat, qui Theandricam Chriſti operationem, aut unam naturam Verbi Incarnatam dixerunt. Opus illud ex S. Joannis Damaſceni Libris excerptum eſt: ejuſque Capita prima duodecim, ſunt duodecim capita libri 1. Damaſceni.

Theſauri, genuinum S. Cyrilli Opus.

IV. Cyrilli *Theſauros* germanum ejus Opus eſſe, negavit perperam Anonymus Calviniſta, qui librum flagitioſiſſimum edidit pro Neſtorio Hereſiarcha contra S. Cyrillum & Synodum Epheſinam, anno 1645. Nam Opus illud ut Cyrilli Alexandrini genuinum à Veteribus laudatum eſt, ſcilicet ab Eulogio Alexandrino Patriarcha, apud Photium *Codice* 230. & Ephremio Patriarcha Antiocheno, apud eumdem Photium, *Codice* 229. S. Martino Papa in Synodo Lateranenſi, Secretario 1. Sexta Synodo, Actione 10. Agathone Papa in Epiſtola Synodica, Photio ipſo Codice 136. *Leguntur*, inquit, *Cyrilli Theſauri. Epicheremaris refertus eſt liber, pugnatque validè ac variè cum Arii & Eunomii furibunda rabie. Etenim & Logicis argumentis ſapienter illorum deſtruit amentiam, quibus dum ſacra Scriptura adnectit adtexitque teſtimonia, quàm ſit illa doctrina futilis, omni ex parte divulgat. Adhibet idem nuda quoque S. Scriptura teſtimonia, ut quo ſe faſtuoſi vertant, obſepti undique atque concluſi non habeant. Eſt autem inter omnia ejus Scripta liber hic maximè perſpicuus, iis potiſſimùm, qui Logicorum argumentorum ſenſum capere poſſunt.*

Nec laudatorum Auctorum fidem minuit, quod à nonnullis aliqua citantur ex Cyrilli Theſauris, quæ in vulgatis non comparent. Nam (ut optimè notat doctiſſimus P. Petavius *lib. 6. Theologicorum Dogmatum, cap. 13. num. 5.*) Opus illud à Cyrillo fuit eum in finem elucubratum, ut veluti promptuarium quoddam argumentorum eſſet ac Diſputationum adversùs Hereticos, præſertim Arianos, & Eunomianos. Ideo tum ſtylo, tum diſpoſitione reliquorum eſt liber ille diſſimilis. Atque ut in locis communibus uſu venit, cujuſmodi Opus iſtud eſt: multa identidem à Cyrillo vel addita, vel detracta fuiſſe, veriſimile eſt; unde eſt orta varietas exemplarium. Ex quo illud etiam accidit, ut aliqua ſint iis in libris paululum ab iis diſcrepantia, quæ alibi Cyrillus idem docuit: quod etiam in aliis ejus Operibus, de quibus, quin germana ſint, nemo dubitat inter ſe comparatis animadvertit Petavius, quoad interpretationem Scripturæ ſacræ. Illud namque Joannis 1. cap. *Qui poſt me venturus eſt, ante me factus eſt, quia prior me erat*; lib. 1. Commentar. in Joannem ſic explicat, ut ſignificet dignitatis, famæ, & nominis antecesſionem. At in Dialogo de Incarnatione, hanc interpretationem adulterinam, & imperitam nominat: ac de temporis, ſive æternitatis, & originis prærogativa potiùs accipit.

S. Thomas plures locos ex S. Cyrilli Theſauris laudavit, prò Romani Pontificis auctoritate, qui in iis non leguntur: nec ideo tamem crimen falſi veraciſſimo Doctori atque ſanctiſſimo, abſque impietate ac temeritate ſumma impingi poteſt, ut impegerunt ex Heterodoxorum grege Rivetus, Dallæus, & alii: quia vel exciderunt aliqui hoc ex Opere libri, quod viri plerique eruditi ſentiunt, in quibus extabant laudata à S. Thoma teſtimonia: vel (quod eſt veriſimilius) ex fide aliorum, qui ante ipſum ſcripſerant, ipſa laudavit S. Thomas, cùm fontem ipſum adire non poſſet, quia libros Cyrilli præ manibus non habebat. Tanta enim erat iis temporibus librorum penuria, ut S. Doctor Homilias S. Joannis Chryſoſtomi in Matthæum dono ſibi dari optaret, illudque Urbe Pariſienſi pluris æſtimaret munus. Paucos itaque veterum Patrum Codices penes ſe habebat, eorum teſtimonia excerpſerat ut plurimùm ex Gloſſa Ordinaria, ex Gratiani Decreto, & aliis Scriptoribus, qui ea collegerant. Unde ſi quæ laudaſſet ſuppoſititia, id ipſi vitio verti non deberet, ſed iis Auctoribus ex quibus illa mutuatus fuit, cùm fontes ipſos, ut dixi, ob penuriam librorum conſulere non poſſet. Lege quæ hac de re diximus Diſſertatione 16. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam 2. Sæculi pag. 1063. Editionis primæ.

Libris decem contra Julianum, primum tantum Imperatoris Apoſtatæ librum refellit S. Cyrillus.

V. Circa libros 10. contra Julianum Apoſtatam, notandum, S. Cyrillum tres Juliani libros contra Religionem Chriſtianam, & ſancta Evangelia editos hoc Opere non refellere, ſed primum duntaxat, de quo hæc habet in exordio libri ſui ſecundi. *Ad ipſum illius librum deinceps veniendum.* Et infrà. *Primo quippe libro per innumeras cogitationes divagatur, quas ſuſdeque verſare ac revolvere non ceſſat: & quod inveniens fuerit initio dixiſſe, hoc in medio & fine ſubinde repetens, facit ut minùs rectè & ordine ſe habere videatur oratio. Fere enim neceſſe eſt iis, qui adverſus ejus dicta conſiderare decreverunt: non ſemel, ſed multoties eadem inculcare videri. Illius itaque libro decentiori ordine partito, collatiſque generatim ſententiis non ſæpius ſingulis, ſed abundè ſemel & artificiosè cum illo congrediamur.*

Notandum ſecundò, S. Cyrillum his in libris, quos eo edebat conſilio ut in manus Ethnicorum pervenirent, eos ut revocaret ab errore, de Chriſtianæ Religionis myſteriis, quæ cum Infidelibus communicare non licebat, parcè admodum eſſe locutum. Hinc lib. 7. reſpondens Juliani objectioni contra Baptiſmum, ait: *Ne ergo ad profanorum aures arcana deferens, offendam Chriſtum dicentem: Ne detis Sancta canibus, neque projiciatis margaritas veſtras ante porcos: relictis iis quæ ſunt altioris intelligentiæ, ad illa potiùs me convertam, per quæ temerè fertur Adverſarius, &c.* Iſtud S. Cyrilli Opus omnigenà eruditione locuples eſt: cujus lectionem vehementer ſuadeo omnibus qui in veræ Theologiæ ſtudium incumbere volunt. Hæc enim vera Theologia eſt, Religionis Chriſtianæ veritatem ſcire, & adverſùs Atheos ac impios quorum hac ætate ingens numerus, poſſe propugnare: eorumque argumentationes à Juliano Apoſtata, Celſo, Porphyrio, aliiſque Ethnicis Philoſophis eructatas, à Chriſtianis Doctoribus convictas, diſſolvere: non in Scholaſticis contentionibus, plerumque inanibus, toto vitæ tempore immorari.

ARTICULUS XV.

De Theodoto Ancyrano.

THEODOTUS Ancyranus Epiſcopus ſub Theodoſii Junioris Imperio floruit. Concilio adfuit Epheſino, & pro Fidei Catholicæ cauſa ſtrenuè pugnavit adversùs Neſtorium. Extant Orationes illius duæ, quæ dicuntur in Synodo recitatæ, quas tamen alibi dixit: & altera adversùs Neſtorium, quam habuit in ipſa Synodo. Scripſit & Symboli Nicæni expoſitionem, ſeu Neſtorii confutationem ex Scripturis, & Fide Nicæa expoſita. Quam Latio reddidit, Notis illuſtravit, & in lucem edidit Combefiſius noſter, cum S. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani Oratione Hiſtorica in Dormitionem & Tranſlationem S. Mariæ Virginis Deiparæ.

Photius in Bibliotheca, Codice 231. recenſens Patrum nomina, quorum teſtimoniis Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus duplicem in Chriſto operationem confirmaverat, inter eos nominat S. Theodotum qui Ancyræ præfuit. Ipſum tres libros de Spiritu Sancto ſcripſiſſe, conſtat ex Nicænæ Fidei expoſitione contra Neſtorium, ad cujus finem hæc habet: *Hæc quidem velut obiter nunc dicta ſunto de Spiritu Sancto; de cujus divinâ Majeſtate ac dominatione pleniùs in tribus aliis Libris diſputavimus, quos ſi legeris, Spiritum Sanctum pari cum Patre & Filio laude celebrari, ac conglorificari, ex divinis Literis doceberis.*

ARTICULUS

ARTICULUS XVI.

De Caſsiano.

Caſſianus Collationes ſcripſit S. Auguſtino vivente.

Janſenius Yprenſis ſe fallitur.

DE Caſſiano legantur quæ diximus ſuperiùs, cap. 3. art. 7. §. 4. Ejus Semipelagianiſmum Diſſertatione 4. probatum habes. Hic de tempore quo edidit Collationes, verbo dicendum. Voſſius *Lib. de Hiſtoricis Latinis* ſcripſit editas à Caſſiano Collationes anno 452. Janſenius poſt mortem S. Auguſtini vulgatas exiſtimavit, eo ductus argumento, quòd S. Proſper in Epiſtola ad Ruffinum, Caſſianum, ejuſque partiarios his verbis perſtringat: *Quæ ſi vera ſunt, cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impii ſunt, ut tam abruptam perniciem ab Eccleſia non repellant? tam inſanis prædicationibus non reſiſtant? Nec ſaltem aliquibus Scriptis cum à quo talis emanat doctrina, conveniant? Magna enim gloriâ ſuâ humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore revocaverint?* Ex quibus, vivente S. Auguſtino nihil à Caſſiano in lucem emiſſum Janſenius colligit. Sed uterque fefellitur ex Præfatione librorum *de Incarnatione*, quos contra Neſtorium Caſſianus edidit anno 430. in quâ jam abſolutas à ſe Collationes reſtatur. *Abſolutis dudum*, inquit, *Collationum ſpiritualium libellis, ſenſu magis, quam ſermone inſignibus.* Præterea, Honoratus, cui 7. Collationes Caſſianus dicavit, & præcipuè 13. quâ S. Auguſtini doctrina impugnatur, ante S. Auguſtinum obiit. 3. Has Collationes Honorato nuncupavit, antequam ad Arelatenſem Epiſcopatum promotus eſſet, cùm adhuc Abbas erat Lirinenſis, ut ex Præfatione conſtat: *Tamen vos, ô ſancti Fratres Honorati & Eucheri.* At Patroclo ſucceſſit in Sede Arelatenſi Honoratus anno 426. ut ex Chronico Proſperi colligitur. Ante has verò 7. jam decem priores rogante Caſtore Aptenſium Epiſcopo ſcripſerat; eaſque poſt ejus obitum abſolutas dicaverat Leontio Epiſcopo, & Helladio Monacho. Septem verò poſtremas Monachis Stœchadum Inſularum nuncupatas, edidit ante annum 429. Nam in Præfatione meminit Honorati Epiſcopi adhuc ſuperſtitis, qui illo ineunte anno migravit ad Superos.

Sanctus verò Proſper Janſenio non favet. Solùm enim ſignificat improbè agere Caſſianum, & ejus Symmiſtas, quòd ad S. Auguſtinum de difficultatibus, quas circa ejus doctrinam patiuntur, non ſcribant, ut earum ab ipſo accipiant ſolutionem, ſed ipſi occultis ſuſurrationibus obloquantur. Sed jam editas Caſſiani Collationes, ex eadem Epiſtola S. Proſperi diſcere potuiſſet Janſenius, in qua hæc habet: *Moleſtè ferunt, quòd his quæ adversùm excellentiſſimæ auctoritatis Virum inter multas Collationes aſſeruere, reſiſtimus.*

VII. *De Incarnatione Libros* edidit, rogatus à S. Leone Romanæ Eccleſiæ tunc Archidiacono, poſtea Summo Pontifice, adversùs emergentem Neſtorii Hæreſim, ante Synodum Epheſinam anno circiter 429. aut 430. Obiit cum opinione ſanctitatis, poſt annum 433. Theodoſio & Valentiniano Imperantibus. Ejus memoria colitur Maſſiliæ die 23 Julii, eique precum Officia ſolemni ritu perſolvuntur. Hujus Collationes viri ſanctiſſimi commendantur, dempta 13. Hos inter fuit S. Fulgentius, ut ex cap. 12. Vitæ illius compertum eſt. Eaſdem S. Thomas ad componendam vitam ſuam aſſiduè pervolvebat. Decimam tertiam maximè Collationem Gelaſius Pontifex Maximus ſpectaſſe cenſendus eſt, cùm Caſſiani Opuſcula inter apocrypha retulit. Caſſiodorus ad Monaſterii ſui Fratres ſcribit, Caſſianum à B. Proſpero jure culpatum, quòd libero arbitrio nimis tribuiſſet, ideòque ſub cautela legendum. Ejus dicta monet emendata à Victore quodam Epiſcopo

A Afro. Berno Augienſis Abbas, in Libello ad Fridericum Capellanum, de Caſſiani erroribus Capita recitat ex S. Proſpero.

ARTICULUS XVII.

De Vincentio Lirinenſi.

Quo tempore Vincentius Lirinenſis Commonitorium ſcripſit.

VINCENTIUS, natione Gallus, Lirinenſis Monachus ac Preſbyter, S. Lupi Trecenſis Epiſcopi germanus, ut conſtat ex Epiſtola S. Eucherii *de laude Eremi* ad Hilarium; Salonii præceptor, B ſub alieno Peregrini nomine Commonitorium edidit adversùs profanas vocum novitates, anno 434. Hoc anno ſcriptum illud Opus, colligitur ex cap. 42. ubi laudat *Concilium ante triennium fermè in Aſia apud Epheſum à ducentis ferè numero Sacerdotibus adversùs Neſtorium celebratum.* Synodus autem Epheſina anno 431. celebrata eſt. De Vincentio Lirinenſi, & ejus Opere, lege Gennadium *in Catalogo Virorum Illuſtrium cap. 64.* Semipelagianum illum fuiſſe probavimus ſuperiùs: nec tamen ideò rejiciendum, aut floccifaciendum monuimus ejus Commonitorium, aut regulas, quas in eo tradit ad Catholicum dogma dignoſcendum, & hæreſim ab eo C diſcernendam: quia ex principiis & regulis in Eccleſia receptis, S. Auguſtini & Diſcipulorum ejus doctrinam per cuniculos aggrediebatur. Hunc librum non ſoli Romanæ communionis homines, ſed Centuriatores etiam Magdeburgenſes magni faciunt, quorum judicium Riveto, Dallæo, aliiſque Heterodoxis oppono. *Quod ſi quis*, inquiunt, *diligentiùs penſitabit: dices, Scriptum eſſe eruditum & acutum; quodque Hæreticorum fraudes clarè in apertum producat, detegat, atque egregiè impugnet; quin & præſens valde remedium, & antidotum, quaſi contra eorumdem venena miniſtret: in quo ipſius Scrip-* D *toris vis ingenii elucet, & doctrina ipſius magnitudo. Antiquitatis enim ipſum fuiſſe ſtudioſiſſimum, manifeſtè deprehenditur; & tam in Græcorum, quàm in Latinorum lectione verſatum, in Scripturarum tractatione argutum, facilem & perſpicuum.* Obiit Theodoſio & Valentiniano regnantibus, ideoque ante annum 450. quo deceſſit Theodoſius Junior. Vir Sanctus fuit, cujus nomen ſacris Romanæ Eccleſiæ Faſtis adſcriptum eſt.

Centuriatorum Magdeburgenſium de Vincentii Lirinenſis Commonitorio judicium.

ARTICULUS XVIII.

E

De Socrate, & Sozomeno.

I. SOCRATES patria Conſtantinopolitanus, Grammaticæ artis præceptis inſtitutus eſt ab Helladio & Ammonio Grammaticis. Deinde ad forum ſe contulit, & cauſas egit Conſtantinopoli: unde cognomentum Scholaſtici adeptus eſt. Sic enim Advocati eô tempore dicebantur. Tandem relicto foro, ad ſcribendam Hiſtoriam Eccleſiaſticam animum applicuit. Hanc ſeptem libris complexus eſt, & à Conſtantino Magno Imperatore inchoatam, F uſque ad Theodoſii Junioris Imperatoris 17. Conſulatum anno 439. cum Feſto initum perduxit. Novatianorum partibus addictum fuiſſe Socratem, non ſolùm Nicephorus cenſuit in Præfatione Hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ & lib. 11. cap. 14. ſed & ipſe ſatis ſe prodit; cùm Novatianum ſectæ illius auctorem inter Martyres numerat; dum cuncta Novatianam ſectam ſpectantia diligentiâ incredibili perſequitur; dum Novatianos arctiſſimâ benevolentiâ fuiſſe conjunctos dicit Catholicis, & unà cum illis in Eccleſia Deum oraſſe; cùm Siſinnii orationem commendat habitam adversùs dictum illud S. Joannis Chryſoſtomi: *Etiam ſi millies*

Socrates Novatianus partibus addictus.

pœnitentiam egerit, accede; cùm Pauli Novatiani precibus miraculum quoddam patratum eſſe ſcribit Conſtantinopoli: &c. Socratis tamen cum laude meminerunt Caſſiodorus lib. *de Divinis Lectionibus*, cap. 17. & in Præfatione Hiſtoriæ Tripartitæ: Liberatus Diaconus in Breviario Cauſſæ Neſtorianæ & Eutychianæ cap. 2. Theodorus Lector in Epiſtola quam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ præfixit; Evagrius lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 1. Synodus VII. Actione 1. & Photius in Bibliotheca, Codice 28. ubi de ejus Opere ita cenſet: *Stylus illi non admodum ſplendidus: ſed nec in dogmatibus valdè accuratus eſt.*

Photiana Socratis cenſura.

II. Sozomenos Palæſtinus; Gaza oriundus, eodem tempore vixit quo Socrates. Conſtantinopoli pariter cauſſas egit. Hiſtoriam Eccleſiaſticam pariter edidit, ab eodem tempore ducens exordium, ad eaſdem metas Opus perduceos. A Socrate multa accepit, nonnulla ipſius emendavit, quædam addidit. Totum Opus diviſit in novem libros. Illud verò Theodoſio Imperatori dicavit. Sozomeni meminerunt iidem Auctores, qui Socratis. De ejus Hiſtoria ita cenſuit S. Gregorius Magnus Epiſtola 31. lib. 6. *In Hiſtoria autem Sozomeni*, inquit, *de quodam Eudoxio, qui Conſtantinopolitana Eccleſia Epiſcopatum arripuiſſe dicitur, aliqua narrantur: ſed ipſam quoque Hiſtoriam Sedes Apoſtolica ſuſcipere recuſat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopſueſtia nimium laudat, atque uſque ad diem obitûs ſui magnum Doctorem Eccleſia fuiſſe perhibet.*

Hæc porrò Theodori Mopſueſteni laudatio hodie in Hiſtoria Sozomeni non exſtat; ſed habetur lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Theodoreti, cap. 39. Aut igitur dicendum eſt, Gregorium Magnum memoriæ vitiô lapſum fuiſſe, qui id quod à Theodoreto dictum eſt, Sozomeno tribuerit. Quâ in ſententia fuit noſter Melchior Cano *lib. 2. Locorum Theologicorum*; Aut certè cum Baronio in Annotationibus ad Martyrologium Romanum, dicendum eſt, maximam partem libri 9. Hermiæ Sozomeni hodie deſiderari: Hiſtoriam ſcilicet annorum circiter 18. à Conſulatu Agricolæ & Euſtathii, uſque ad Conſulatum 17. Theodoſii Auguſti: & in iis Capitibus quæ hominum incuriâ perierunt, Sozomenum ea ſcripſiſſe de Theodoro Mopſueſteno, quæ à S. Gregorio Magno referuntur. Verùm hanc Baronii reſponſionem Valeſius non probat, quia Gregorii Magni ætate integriores non erant Sozomeni Codices quàm nunc ſunt. Nam Caſſiodori ætate, qui S. Gregorium anteceſſit, nihilo auctiores erant iis quos nunc habemus: quod ex Hiſtoria Tripartita ejuſdem Caſſiodori perſpicuum eſt.

ARTICULUS XIX.

De S. Hilario Arelatenſi, & altero Hilario S. Auguſtini diſcipulo.

Hilarius, Gallus origine, ſplendore natalium conſpicuus, à S. Honorato Cœnobii Lirinenſis primo Abbate ad vitam religioſam converſus, in Lirinenſi Monaſterio, ſub ejus ſanctiſſima diſciplina inſtitutus eſt. Poſt S. Honorati, qui ad Arelatenſem Epiſcopatum aſſumptus fuerat, eamque Eccleſiam ſanctiſſimè rexerat, obitum, Arelatenſis Epiſcopus electus, omnium virtutum in ſacro Miniſterio factus eſt exemplar. In prædicatione verbi divini indefeſſus, erga pauperes & captivos beneficentiſſimus, ornamenta etiam Eccleſiarum, patenas & calices in eorum redemptionem, & ſolatium impendebat. In Seminario vixit cum Clericis, interdum etiam labori manuum vacans. Cum S. Leone Romano Pontifice commiſit ipſum præceps Chelidonii depoſitio. Quâ de controverſia inferiùs agemus. Semipelagianum fuiſſe ſuprà probatum eſt. Vixit uſque ad diem 5. Maii, anni 449. * Vitam ejus à S. Honorato Maſſilienſi Epiſcopo ſcriptam edidit P. Quenellius ad calcem Operum S. Leonis. Ejus cum laude meminerunt S. Eucherius in Epiſtola ad Valerianum, *de Contemptu Mundi*, in Præfatione libri Inſtructionum ad Salonium, & initio libri *de laude Eremi*, quem ipſi Hilario inſcripſit: Sidonius Apollinar. in Euchariſtico ad Fauſtum, S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum: S. Leo Epiſtola 36. ad Epiſcopos Galliarum, Conſtantius Presbyter in Vita S. Germani Antiſiodorenſis, Gennadius in Catalogo Virorum Illuſtrium, S. Iſidorus Hiſpalenſis, & Honorius Auguſtodunenſis. Livius quidam ejuſdem ævi Poëta hoc eum encomio coronavit: *Si Auguſtinus poſt Hilarium fuiſſet, judicaretur inferior.* Quæ laus à Poëta Semipelagiano, ut credere par eſt, abſque judicio effuſa, oſtendit tamen quanti fieret in Galliis Hilarius. In Epitaphio dicitur,

Erravit Gennadius, qui ad Marciani Imperium, cujus exordium anno 450. figitur, obitum Hilarii Arelatenſis produxit. Siquidem ex litteris S. Leonis ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis, datis 13. Cal. Octob. Aſterio & Protogene Coſſ. quorum Magiſtratus cum anno 449. concurrit, colligitur hoc anno 449. Hilarium obiiſſe.

Gemma Sacerdotum, plebiſque, orbiſque Magiſter.

Hæc ejus recenſet Opera S. Honoratus Maſſilienſis in ejus Vita: Vitam S. Honorati Arelatenſis Epiſcopi, Homilias pro totius anni feſtivitatibus, Expoſitionem Symboli, Epiſtolarum ingentem numerum, nonnulla etiam carmina. Tanta fuit ejus in dicendo vis, ut Silvius, Euſebius, Domnulus Auctores coævi, admiratione ſuccenſi in hæc verba proruperint: *Non doctrinam, non eloquentiam, ſed neſcio quid ſuper homines conſecutum.* Proſâ verſúque adeò eleganter ſcribebat, ut quodam ejus Opuſculo ſuſcepto, S. Eucherius ipſi gratulatus ita reſcripſerit: *Et tu licet ſis clarus eloquiò, clarus ingenio: tu licet præferas annis juvenem, moribus ſenem.* Ejus Epiſtolæ tam diſertæ erant, ut Auxiliaris Præfectus, vir exquiſiti ingenii, & Romanæ facundiæ, eas impensè commendaverit, ſic ad ipſum reſcribens: *Dictu difficile eſt quanti mihi pretii fuerint literæ Sanctitatis tuæ, in quibus ita expreſſam facundiam recognovi, ſicut tenes in aliis modeſtiâ morúmque operibus principatum. Ignoſce de te ſtudioſè minora dicenti; quia ſemper in prædicatione ſui virtus erubeſcit; cùm hoc ipſum verecundiæ genus pars magna virtutis ſit.* Vitam S. Honorati Arelatenſis à S. Hilario ſcriptam edidit P. Quenellius ad calcem Operum S. Leonis.

Huic adjunxit *Metrum in Geneſim* Leoni Papæ nuncupatum, & perbrevem Epiſtolam ad Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum ſcriptam. Narrationem verò de Miraculis S. Geneſii, quæ apud Surium Hilarii nomine decorata legitur, abhorrere monet ab ejus facundia, & ſtylum potiùs redolere Honorati Maſſilienſis, quem & teſtatur Gennadius plura ad Vitas SS. Patrum pertinentia ſcripſiſſe.

Inſcitè quidam Hilarium Arelatenſem Epiſcopum cum altero Hilario S. Auguſtini Diſcipulo confuderunt. Nam Hilarius Arelatenſis nunquam vixit in Africa; alter autem ſe in Africa fuiſſe S. Auguſtini diſcipulum, in Epiſtola ad eum datâ teſtatur. 2. Hilarius S. Auguſtini diſcipulus, Laïcus erat, cùm alter jam Epiſcopus Arelatenſis eſſet, ut ipſe teſtatur in Epiſtola ad eumdem S. Doctorem datâ. *Sunt*, inquit, *ex parte tales perſonæ, ut his conſuetudine Eccleſiaſticâ Laicos ſummam reverentiam neceſſe ſit exhibere; quod quidem ita curavimus Deo juvante ſervare, ut cùm opus fuit, non taceremus quæ ad quæſtionis hujus aſſertionem noſtrarum exiguitas virium ſuggerebat.* 3. Hilarius Arelatenſis ſententiam S. Auguſtini *in quæſtionem trahebat*, ut teſtatur S. Proſper ad Auguſtinum ſcribens. At Hilarius alter hæc ad S. Doctorem ſcribebat: *Nolo autem Sanctitas tua ſic me arbitretur hæc ſcribere, quaſi de his quæ nunc edidiſti, ego dubitem.* 4. De

S. Hilarius Arelatenſis cum altero Hilario S. Auguſtini diſcipulo inſcitè confunditur.

Hilario

Hilario Arelatenſi ſcribit Proſper ad S. Auguſtinum: illum cum ejus Sanctitate *jam pridem ſenſum ſuum per literas velle conferre. Sed quia*, inquit, *utrum hoc facturus, aut quo fine ſit facturus, incertum eſt, &c.* At id non convenit Hilario S. Auguſtini diſcipulo, qui ad ipſum ſcribit, Se rogaſſe Proſperum ut prolixiori Epiſtola Semipelagianorum querelas & errores ad ipſum referret. *Egi*, inquit, *cum viro tum moribus, tum eloquio & ſtudio claro, ut quanta poſſet collecta, ſuis literis intimaret, quas conjunctas his deſtinari curavi.*

ARTICULUS XX.

De S. Eucherio.

EUCHERIUS Lirinenſis Monachus, ut conſtat ex ejus Epiſtola *de Laude Eremi*, in quâ ait: *Equidem cunctis Eremi locis, qua piorum illuminantur ſeceſſu, reverentiam debeo: præcipuè tamen Lerinam meam honore complector.* Et ex illo Sidonii in Eucharíſtico, ubi celebrans Lerinæ Monachos, ait:

Eucheri venientis iter, redeuntis Hilari.

Poſtea in proximam Leronis inſulam, quæ *S. Margareta*, hodie nuncupatur, vitæ anachoreticæ ſtudio ſeceſſit, ut colligitur ex Vita S. Honorati Arelatenſis à S. Hilario Arelatenſi ſcriptâ. *Splendidus mundo*, inquit, *ſplendidior Chriſto, æmulus virtutis ejus B. Eucherius, cùm ab Eremo, in tabulis, ut aſſolet, cerâ illitis, in proxima ab ipſo degens inſula, literas ejus ſuſcepiſſet: Mel*, inquit, *ſuum ceris reddidiſti.* Lugdunenſis Epiſcopus creatus, Eccleſiam illam ſanctiſſimè rexit ad annum uſque 449. quo abiit ad Superos.

Ab hoc Eucherio diſtinguendus eſt, quem incautè cum ipſo nonnulli confuderunt, Eucherius alter qui S. Cæſario Arelatenſi convixit, ut conſtat ex ejus Vita à Cypriano ipſius diſcipulo conſcriptâ. Concilio 2. Arauſicano ſubſcripſit Junior ille Eucherius anno 529. adeóque integro pene ſæculo ab Eucherio Seniori ſejungendus eſt.

Duo Eucherii diſtinguendi. Uterque Lugdunenſis Epiſcopus.

Duorum Eucheriorum diſtinctio confirmatur ex Hiſtoria de converſione S. Eucherii Epiſcopi, & Gallæ uxoris ejus: & Vita duarum filiarum ejus Tulliæ atque Conſortiæ Virginum, quam ex Codice MS. S. Augendi Jurenſis, & aliis probæ notæ Chiffletius edidit in *Paulino Illuſtrato*, *P. I.* Refert enim illius Auctor Hiſtoriæ, aditum fuiſſe Clotarium Francorum Regem à Conſortia Virgine, ut Eccleſiæ S. Stephani, & Xenodochio à ſe fundatis Regiæ tutelæ diploma ab ejus Majeſtate poſceret. Quod & Regis filiâ ex gravi morbo ſanatâ obtinuit. Nec multò poſt mortuo Regi Clotario ſucceſſiſſe Sigebertum ejus filium, cujus Procurator quidam nomine Hecca Conſortiæ nuptias ambivit. Cùm igitur primus annus Sigeberti poſt Clotarium regnantis, ſit Chriſti 562. centum & quinquaginta circiter annorum fuerit Conſortia neceſſe eſt, cùm ab Hecca in Matrimonium expeteretur, ſi hæc fuit Senioris Eucherii filia.

Eucherius Junior Lugdunenſis etiam Epiſcopus, fuit S. Viventioli ſucceſſor. Ejus Ordinationem deſcribit Ado in Martyrologio, die 16. Novembris. Contrarium probari contendit Chiffletius S. I. vir doctiſſimus, ex tribus Catalogis antiquis Lugdunenſium Epiſcoporum, quorum unum deſcripſit ex veteri Codice MS. S. Stephani Lugdunenſis, alterum ex Hugonis Flaviniacenſis Chronico à Sirmondo excerptum, tertium ex Codice S. Lazari Æduenſis, Caroli Magni ævo exaratum: in quibus unus legitur Eucherius. Sed mendoſos eſſe ac mutilos Indices illos à Chiffletio laudatos ex certioribus Antiquitatis Eccleſiaſticæ monumentis probatur. Nam Eucherius Senior, qui anno 449. è vita migravit, ſubſcribere non potuit Concilio Arelatenſi IV. anno 524. Carpentoratenſi, anno 527. & Arauſicano II. anno 529. non fuit Cæſario Arelatenſi coævus & familiaris. Itaque admittendus eſt Eucherius Junior Lugdunenſis Epiſcopus.

Doctrinâ conſpicuus fuit Eucherius Senior, cujus hæc habentur Opuſcula: *Epiſtola de contemptu mundi* ad Valerianum cognatum ſuum: *Epiſtola de laude Eremi*, ad S. Hilarium Arelatenſem. *Liber formularum ſpiritalis intelligentiæ*, cum præfatione ad Veranum filium, poſtea Epiſcopum. *Libri duo Inſtructionum*, ad Salonium alterum filium, poſteà etiam Epiſcopum: quorum primus Quæſtiones ac Reſponſiones de difficilioribus Veteris ac Novi Teſtamenti locis: ſecundus Ioterpretationem Hebræorom nominum, quæ in Sacris libris occurrunt, complectitur. *Paſſio SS. Martyrum Thebæorum*, alterutrius eſt Eucherii. Neutrius verò *Commentarii in Geneſim & libros Regum*, qui in Bibliothecis Patrum Eucherii nomen adſcriptum habent. Nam eorum Auctor Angliam patriam ſuam, ætatémque utroque recentiorem Eucherio palam indicat. Laudat ſcilicet S. Gregorium Papam, S. Auguſtini meminit, qui ab eodem Pontifice in Britanniam miſſus eſt, Caſſiodorum etiam Senatorem citat, qui Seniore Eucherio junior, Juniori coævus, imò & ſuperſtes fuit. Quin aliquæ ex Homiliis illis, quæ ſub Euſebii Emiſſeni nomioe circumferuntur, ſint Eucherii Senioris, nullus dubito: & certè Homilia de S. Blandina Lugduni habita, & altera de S. Maximo Lirinenſi Abbate & Rejenſi Epiſcopo, & de SS. Martyribus Epipodio & Alexandro, id ſatis ſuperque innuunt. Claudianus Mamertus lib. 2. *de ſtatu Animæ*, Eucherium eùm doctiſſimis Operibus editis, tum eloquentiſſimis ad populum habitis Concionibus celebrem fuiſſe teſtatur. *Haudquaquam*, inquit, *Eucherium præterierim mihimet viventem doctrinâ & præſentaneis diſputationibus cognitum, qui ſcilicet viridis ævi, maturi judicii, terra deſpuens, cœli appetens, humilis ſpiritu, arduus merito, ingenio ſubtiliſſimus, ſcientiâ plenus, eloquio profluus, magnorum ſui ſæculi Pontificum longe maximus, editis in re fidei multijugis variorum Operum voluminibus, ad populum quoque bis ſuper ſtatu Animæ concionatus eſt.* Salvianus Eucherii libros vocat *Stylo breves, doctrinâ uberes, lectione expeditos, inſtructione perfectos, menti ac pietati pares.* Lege de eo Gennadium in Catalogo cap. 36. Ejus quoque meminerunt Iſidorus, & Honorius Auguſtodunenſis.

Neutrius Eucherii ſunt Commentarii in Geneſim & libros Regum qui nomen Eucherii adſcriptum habent.

Quædam ex Homiliis quæ ſub Euſebii Emiſſeni nomine ſunt editæ, Auctorem habent Eucherium Seniorem.

ARTICULUS XXI.

De S. Petro Chryſologo.

PETRUS in Foro-Cornelii * natus illuſtri genere, CHRYSOLOGUS ob aureum eloquentiæ flumen dictus, à Sixto III. Romano Pontifice Ravennatum Epiſcopus creatus eſt anno circiter 433. obiit 449. aut 450. Ejus extant Homiliæ elegantiſſimæ.

Hodie Imola, vocatur.

ARTICULUS XXII.

De S. Baſilio Seleucienſi.

BASILIUS SELEUCIENSIS in Iſauria Epiſcopus Synodo Conſtantinopolitanæ adverſùs Eutychetem, anno Chriſti 448. & Calchedonenſi Oecumenicæ anno 451. interfuit. Homiliæ illius 40. variis de argumentis, Græcè ac Latinè habentur. Ipſas noviſſimè interpretatus eſt Combefiſius noſter. xv. duntaxat Photius recenſet, *Codice* 168. eaſque tropis abundare obſervat, qui tamen perſpicuitatem

ac ſuavitatem non impediant. Huic etiam tribuit Metrum de Sanctæ Protomartyris Theclæ certaminibus atque victoriis, atque alia præterea ipſius ſcripta circumferri. Libros duos de Vita & Miraculis S. Theclæ ſoluta oratione, ipſius non eſſe monuimus, *in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* 1. *Sæculi*, ubi de Actis S. Theclæ egimus. Ipſum provectâ admodum ætate obiiſſe oportet, ſi vera eſt Photii conjectura, hunc fuiſſe S. Chryſoſtomi amicum & contubernalem, ad quem etiam libros *de Sacerdotio* miſit. En Photii verba. *Hic autem potiùs Baſilius, quàm magnus ille Cæſareæ Epiſcopus, videtur beatiſſimi Chryſoſtomi amicus ille, & contubernalis fuiſſe, ad quem etiam librum de Sacerdotio ſcriptum miſerit. Multa enim in hujus Baſilii Orationibus veſtigia apparent Orationum ac ſenſuum illius, eorum præſertim quibus ſacram explanat Scripturam. Et verò figurarum ille cum ſignificantia tam familiaris uſus, permagnum eſt ſingularis cum Joanne conſuetudinis, lectorumque librorum ejus argumentum. Utitur enim iiſdem & divinus ille vir, licet moderatè & opportunè, atque ita ut & tumorem qui ex illis naſcitur, ſimplicitate temperet, ingenioſéque molliat, & orationem ſuam univerſam civili ſermoni perſimilem efficiat.*

ARTICULUS XXIII.

De Salonio, & S. Valeriano.

I. SALONIUS S. Eucherii filius, Verani frater, à Patre in Lirinenſem Inſulam ductus adhuc puer, à Vincentio & Salviano eruditus, Epiſcopus creatus eſt. Hunc Salvianus in Epiſtola ad Eucherium inter *Magiſtros Eccleſiarum* cum fratre numerat: cui ſuos *de vero Judicio, & Providentia Dei:* item: *Ad Eccleſiam Catholicam* libros idem Salvianus nuncupavit. Scripſit Dialogos expoſitorios in Proverbia Salomonis & in Eccleſiaſtem; qui habentur in Bibliotheca Patrum.

II. Valerianus Cemelenenſis in Provincia Alpium Maritimarum Epiſcopus, interfuit Concilio Rejenſi anno 439. Memoratur in Epiſtola Synodica Epiſcoporum Galliæ ad S. Leonem Pontificem Maximum datâ anno 451. Viginti Homilias edidit elegantes: quas cum Epiſtola ejuſdem ad Monachos *De virtutibus & ordine Doctrinæ Apoſtolicæ*, in lucem emiſit P. Sirmondus S. I.

ARTICULUS XXIV.

De S. Proſpero, & Juliano Pomerio.

SANCTUS PROSPER Aquitanus, doctrinæ S. Auguſtini acerrimus in Galliis defenſor, pro ejus vindiciis Romam ad Celeſtinum I. perrexit, à quo inſigne Reſcriptum contra Semipelagianos Maſſilienſes impetravit. Contra S. Auguſtini obtrectatores, & doctrinæ ipſius de Gratia & Prædeſtinatione impugnatores, egregia edidit Opera, ſcilicet *contra Collationes Caſſiani, contra Capitula Gallorum, Reſponſionem ad Objectiones Vincentianas*, Poëma *de Ingratis*. &c. S. Leoni Magno ab Epiſtolis fuit, dictavitque celebrem ipſius ad Flavianum Epiſtolam contra Eutychianam Hæreſim, teſte Gennadio. Tres ad S. Auguſtinum Epiſtolas dedit, & unam ad Ruffinum. Item *Chronicon* à Mundi ortu ad annum 455. quod integrum edidit P. Labbæus S. I. Poëma *de Providentia*, non eſſe S. Proſperi, ſed hominis Semipelagiani certum eſt.

In Auctorem librorum de Vocatione omnium Gentium, inquiritur. Non ſunt S. Proſperi. P. Noriſii Rationes.

Libri duo *de Vocatione omnium Gentium*, quamvis in plerìſque omnibus Codicibus MSS. S. Proſpero tribuantur, ejus non eſſe tota jam penè eruditorum hominum natio conſentit. Vir doctiſſimus Henricus Noriſius id probat poſt Voſſium, ex diſcrepantiâ doctrinæ horum librorum à doctrina S. Proſperi. Nam lib. 2. plurimùm laboris inſumit ut communem gratiam Dei omnibus faciat. Verſans verò cap. 20. objectionem illam à parvulis ductam in quâ S. Auguſtinus contra Pelagianos triumphum ſibi cecinit, ſic reſpondet cap. 23. *Non irreligioſè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod iſti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ ſemper universis eſt impenſa nationibus, quâ benè utique ſi eorum uterentur parentes, etiam ipſi per eoſdem juvarentur.* Quibus contraria ſcribit S. Proſper in Carmine *de Ingratis*, cap. 31. ubi urget argumentum illud de parvulis.

Et tamen ex iſtis miſeratrix gratia quoſdam
Eligit, & rurſum genitos Baptiſmate transfert
In regnum æternum, multis in morte relictis,
Quorum cauſſa fuit ſimilis de vulnere eodem.
Nec meritis iſtud poteris aptare parentum,
Ceu pia profuerit redimendis cura bonorum,
Abſtuleritque aliis aliena ignavia vitam:
Cùm videas multos ſanctis genitoribus ortos
Nullo ſalvari ſtudio potuiſſe ſuorum.

II. Quia horum librorum Auctor toto libro 2. probat, Deum omnibus ſemper hominibus gratiarg largitum fuiſſe. At S. Proſper communem hanc gratiam rejicit Carmine *de Ingratis*, cap. 11. ubi ait:

...... Dic unde probes quod gratia Chriſti
Nullum omnino hominem de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velis.

Auctor libri de Vocatione Gentium lib. 2. cap. 5. docet Gentes, quibus non ſe Deus manifeſtavit ſicue Judæis, eſſe inexcuſabiles. *Adhibita enim*, inquit, *ſemper eſt univerſis hominibus quædam ſupernæ menſura doctrinæ, quæ etſi parcioris, occultioriſque gratiæ fuit, ſufficit tamen, ſicut Dominus indicavit, quibuſdam ad remedium, omnibus ad teſtimonium.* At S. Proſper tradit, propter meritum originalis peccati homines jure gratiâ privari; nec ideò tamen gratiæ defectum illis ad excuſationem ſuffragari poſſe. Sic autem habet in Carmine *de Ingratis*, cap. 32.

Non autem rectè, nec verè dicitur illos,
Qui ſunt exortes divini muneris, & quos
Gratia neglexit, degentes mortis in umbra,
Peccati non eſſe reos, quia recta gerendi
Non data ſit virtus. Natura compede vinctos
Procubuiſſe negant,

III. Auctor Librorum *de Vocatione Gentium*, ſatis timidè de Prædeſtinatione loquitur. Imò ſcientiam illi præviam non ſemel admittere videtur, dum illam objectionem ſibi opponens, *Fruſtra nos orare & laborare ſi ex incommutabili propoſito ejus Chriſtianæ gratiæ ſubſiſtit electio;* ita ibi reſpondet: *Non intelligunt ſcientiam Dei, quæ & præterita, & præſentia, & futura complectitur, tempore non teneri.* Et cùm id paucis explicaſſet, concludit: *Hæc autem æterna & ſemper tranquilla cognitio nullâ nos urget neceſſitate peccandi, &c.* Ibidem electionem ad gratiam ſine meritis adſtruit: Electionem verò ad gloriam ex meritis ſuſpendit. *Deus ergo his quos eligit ſine meritis dat unde ornentur & meritis. Et fruſtra dicitur quod ratio operandi non ſit in electis, cùm etiam ad hoc operentur ut electi ſint.*

Quenellius Noriſii rationes egregiè refellit.

IV. Verùm P. Quenellius, Voſſii & Noriſii argumenta validè refellit, *Diſſertat. 2. de Auctore Librorum de Vocatione omnium Gentium*, ac invictè probat ſummum eſſe doctrinæ conſenſum hunc Auctorem inter & S. Proſperum. Quod enim gratiæ omnibus communis aſſertionem ſpectat; Auctor ille à S. Proſpero non diſſentit, ſiquidem per gratiam omnibus communem intelligit exteriora & naturalia Dei dona, quæ omnibus promiſcuè expoſita ſunt; aliquando Moſaïcæ legis documenta, nonnunquam etiam Evangelii prædicationem, quæ nulli

Auctor Librorum De Vocatione Gentium, & S. Proſper in doctrina non diſſentiunt.

nulli hominum conditioni denegatur. Id conſtat ex cap. 4. 9. & 10. libri 2. Veram autem gratiam Chriſti omnibus non eſſe communem aſſerit, cum S. Proſpero. Hinc lib. 1. cap. 13. *Quod*, inquit, *aliquos Salvantis gratia prætereat, & pro eis oratio Eccleſiæ recepta non fuerit, ad occulta divinæ juſtitiæ judicia referendum eſt, & agnoſcendum ſecreti hujus profunditatem nobis in hac vita patere non poſſe.* Et lib. 2. cap. 19. *Qui exortes gratiæ fuerint, de ſua nequitia redarguantur; & qui ejus lumine enituerint, non in ſuo merito, ſed in Domino glorientur.* Legendum eſt & caput 31. ubi agnoſcit quidem *bonitatem Dei ſuper univerſos homines generalem*: ideóque Chriſtum dictum ab Apoſtolo, *Salvatorem omnium hominum.* Eſſe verò *partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inſpiratæ, ad ſummam atque æternam ſalutem ſpecialibus beneficiis provehatur*: ideò Chriſtum dictum Salvatorem *maximè Fidelium.*

Nec etiam quoad alterum caput, de parvulorum ſcilicet electione, recedit à S. Proſperi doctrina Auctor librorum de Vocatione Gentium. Libro namque 1. cap. 16. cùm in ſuperioribus capitibus probaſſet, arcanum eſſe ad altitudinem divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei referendum, cur uni potius quàm alteri gratia daretur, hoc ipſum iſto capite confirmat exemplo parvulorum: quod vehementiùs urget cap. 22. quâ de re legendus eſt & ſecundus liber cap. 20. 21. 22. & 23. quo poſtremo loco, parvulos quidem pertinere docet ad illam gratiæ partem, ſeu generalia Creatoris beneficia, quæ ſemper univerſis ſunt impenſa nationibus: quæ etſi per ſe percipere non potuerint, accepere tamen in parentibus, quorum pars quædam cenſentur, donec ab illis nondum rationalis infantiæ exordiis receſſerint: *Quâ utique*, generali gratiâ, *ſi benè eorum uterentur parentes, etiam ipſi per eoſdem juvarentur infantes.* Id autem ait ut oſtendat etiam parvulos ſpectare Apoſtolicum illud oraculum: *Deus vult omnes homines ſalvos fieri.* Sed præter illam generalem gratiam, ſpecialem poſtulat non minùs, quàm S. Proſper, quâ tam parvuli, quàm eorum parentes adjuventur: quæ illis ob merita parentum non datur, ſicut nec iſtis ob propria merita confertur. Sic enim ſcribit cap. 23. libri 2. *Sicut autem circa majores præter illam generalem gratiam parciùs atque occultiùs omnium hominum corda pulſantem, excellentiore opere, largiore munere, potentiore virtute, vocatio ſpecialis exeritur; ita etiam circa innumeros parvulos eadem manifeſtatur electio: quæ quidem nec illis, qui renati non ſunt, in parentibus defuit, ſed iis qui renati ſunt, præ parentibus adfuit: ita ut multis ſæpe, quos ſuorum impietas deſeruit, alienorum cura ſervierit, & ad regenerationem venerint per extraneos, quæ eis providenda non erat per proximos.*

Quoad tertium caput de Prædeſtinatione, evidens eſt ex libro 2. cap. 29. & 33. nomine præſcientiæ per quam prædeſtinationem definit, illum nihil aliud intelligere, quam ſcientiam rerum futurarum, quas Deus ipſe facturus eſt; quâ & regnum Dei electis decernit, & omnia media quibus ad illud certiſſimè pertingere poſſint. Locum verò illum, ubi electionem ad gloriam ex meritis ſuſpendere videtur, ſic reſtituit P. Quenellius ope Codicis MS. Thuaneæ Bibliothecæ: *Deus ergo his quos eligit ſine meritis, dat unde ornentur & meritis. Et fruſtra dicitur quòd ratio operandi non ſit electis, cùm ad hoc ut operentur electi ſint.* Quâ lectione ſic reſtitutâ, difficultas omnis evaneſcit.

V. Nihil itaque prohiberet quin S. Proſpero libri de Vocatione Gentium tribuerentur, ſi ſola ſpectaretur doctrina, cùm in ea S. Proſper & illorum librorum Auctor non diſſentiant. Sed & viri eruditi pridem obſervarunt multa in his eſſe ſimillima ſententiis & verbis S. Proſperi in genuinis Operibus. Exempli gratia hæc ſubjicio.

A S. Proſper in Carmine *de Ingratis*, de Sede Apoſtolica ita canit:

Sedes Roma Petri, quæ Paſtoralis honoris
Facta caput Mundo, quidquid non poſſidet armis,
Religione tenet.

Auctor verò libri ſecundi de Vocatione Gentium, cap. 16. ait: *Quamvis gratia Chriſti non contenta ſit eoſdem habere limites quos Roma, multoſque jam populos ſceptro crucis Chriſti illa ſubdiderit, quos armis ſuis iſta non domuit. Quæ tamen per Apoſtolici Sacerdotii principatum, amplior facta eſt arce Religionis, quàm ſolio poteſtatis.*

B S. Proſper in Reſponſione ad Capitula Gallorum cap. 8. ait: *Ex toto mundo totus mundus eligitur, & ex omnibus hominibus omnes homines adoptantur.*

Auctor librorum *de Vocatione Gentium* lib. 1. cap. 9. ait: *Ut de toto mundo totus mundus liberatus, & ex omnibus hominibus omnes homines videantur aſſumpti.*

S. Proſper in Carmine *de Ingratis*, cap. 35. inter exempla judiciorum Dei inſcrutabilium refert varias hominum formas, indoleſque, & propenſiones.

Ergo eadem natura animæ, naturaque carnis
Diverſis Mundum ſub conditionibus intrat:
His regnare datum eſt: illos ſervire neceſſe eſt.
Hos decor & validæ vires, viridiſque ſenectus
Suſcipit, hos ſpecies inhonora, & debile corpus.

Eodem Exemplo utitur Auctor libri de Vocatione Gentium, lib. 1. cap. 14. *Neque enim ſi neſcio cur Græcus ille creetur, hic barbarus; iſte in divitiis, ille in egeſtate naſcatur; hunc valida proceri corporis pulchritudo ſublimet: illum debilium membrorum exilitas contracta deformet*, &c.

S. Proſper ut gratiam Dei prorſus gratuitam eſſe probet, eorum exemplum profert, cap. 18. Poëmatis *de Ingratis*, qui

.... cæcâ turpiter uſi
Libertate animi........
——————— vitam duxere nefandam:
Et tamen incumbente obitu, jam limine in ipſo
Extremi ſtatus, miſerantem nocte remota
Cognovere Deum: purgatoriſque Lavacri
Munere, nulla mali linquentes ſigna prioris,
Exemti Mundo, mutarunt tartara cœlo.

Auctor librorum *de Vocatione Gentium*, lib. 1. cap. 17. idem exemplum urget. *Quod ſi*, inquit, *& ad illos dirigat mentis intuitum, qui longam agentes in flagitiis & ſceleribus ætatem, Sacramento Baptiſmatis Chriſti in ipſo vitæ fine renovantur, & ſine ullo ſuffragio bonorum operum, in regni cœleſtis conſortium transferuntur, quo intellectu divinum judicium comprehendes? niſi ut indubitanter agnoſcas gratuita eſſe Dei munera*, &c.

S. Proſper in Epiſtola ad Ruffinum, verba illa Actor. 16. *Cùm veniſſent autem in Myſiam, tentabant ire in Bythiniam, & non permiſit illos Spiritus Jeſu*, profert ut probet inſcrutabilia eſſe Dei circa hominum ſalutem judicia. Quem locum ad idem evincendum urget Auctor librorum de Vocatione Gentium, cap. 3. libri 2.

VI. Aliæ igitur proferendæ ſunt rationes à diverſitate, aut repugnantia doctrinæ, ob quas libri duo *de Vocatione omnium Gentium*, S. Proſperum ut parentem non agnoſcant. Prima eſt ſtyli diſparitas, Auctoris enim librorum illorum ſtylus Proſperiano longè caſtigatior eſt ac nitidior, periodi magis commenſuratæ, anthitheſes frequentiores, rithmorum affectatio major.

Verumtamen libri De Vocatione omnium Gentium, non ſunt S. Proſperi.

Secunda ratio petitur ex ſilentio de S. Auguſtino, & ejus doctrina in libris de Vocatione Gentium, cujus palam & publicè aſſertorem ſe ac vindicem præſtat S. Proſper in germanis Operibus.

Tertia ex eo deſumitur, quòd Auctor iſtorum librorum,

librorum, non tam pugnandi quàm ſe exercendi ſtudio ſuſceperit hoc Opus; nec Semipelagianos aggrediatur palàm & ex induſtria inſectetur, ſicut S. Proſper. *Dudum*, inquit, *inter defenſores Liberi Arbitrii, & Prædicatores Gratiæ Dei magna & difficilis vertitur quæſtio. De hac igitur compugnantiâ opinionum, quâ menſurâ & temperantiâ ſentiendum ſit, quantùm Dominus adjuverit, annitar inquirere: exercens atque diſcutiens modulum facultatis meæ in his quæ cordi meo ſobriè, quantùm arbitror, inhæſerunt.*

Quarta ratio eſt, quòd aſſignari tempus noo poſſit, quo libros illos ſcripſerit S. Proſper. Nam illorum Auctor diu poſt exortas inter Prædicatores Gratiæ, & defenſores Liberi Arbitrii concertationes, ad ſcribendum ſeſe applicuiſſe aſſerit: & hanc primam ſuam eſſe hoc de argumento lucubrationem. At S. Proſper ſtatim atque Semipelagiani muſſitarunt, ſtylum acuit ad Auguſtinianæ doctrinæ defenſionem, etiam ante S. Auguſtini obitum, ut ex ipſius ad Ruffinum Epiſtola compertum eſt.

Epiſtola ad Demetriadem non eſt S. Proſperi.

VII. Epiſtolam *ad Demetriadem Virginem*, quæ inter S. Proſperi Opera habetur, ejuſdem eſſe Auctoris ac libros duos de Vocatione omnium Gentium, inter Eruditos convenit, ob ſtyli, doctrinæ, conceptuúmque ſimilitudinem, quæ inter utrumque Opus intercedit: adeóque & hanc Epiſtolam S. Proſpero abjudicandam.

Latius in Hiſtor. Pelag. & Semipelag. & Gerardus Joannes Voſſius in Hiſtor. Pelagian.

VIII. Cujus ſit utrumque iſtud Opus, ſcilicet libri duo de Vocatione omnium Gentium, & Epiſtola ad Demetriadem, dudum quærunt ac diſceptant Eruditi. Noo eſſe S. Ambroſii, cujus inter Opera etiam inveniuntur, *in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ IV. Sæculi* probavimus, ubi egimus de Operibus S. Ambroſii. Eſſe S. Eucherii Lugdunenſis quidam ſuſpicati ſunt. At ſtylus repugnat. Hilario Arelatenſi adſcribenda putarunt alii; * ſed perperam: Semipelagianorum enim errores in libris de Vocatione Gentium profligantur, quibus vehementer infectus fuit S. Hilarius Arelatenſis. Proſperum Aurelianenſem Epiſcopum, S. Aniani ſucceſſorem, librorum iſtorum auctorem eſſe conjicit Voſſius: ſed non tanta videtur fuiſſe facundia & eruditio iſtius Proſperi, qui Apollinaris Sidonii ſtylum emendicare coactus eſt, ut S. Aniani Deceſſoris ſui res geſtas memoriæ commendaret, ut conſtat ex eodem Sidonio lib. 8. Epiſtola 15. Nec feliciùs conjecere, qui alteri Proſpero Gallicano etiam Epiſcopo, qui Carpentoratenſi Vaſenſique Conciliis ſubſcripſit, hoc Opus tribuerunt. Libros enim de Vocatione Gentium laudavit Gelaſius Papa in Opuſculo contra Pelagianos. *Sicut*, inquit, *quidam Magiſter Eccleſiæ ſapienter edocuit dicens: Ad magnam utilitatem Fidelium, materia eſt ſervata certaminum, ut non ſuperbiat Sanctitas, dum pulſatur infirmitas.* Quæ verba habentur lib. 1. *de Vocatione Gentium*, cap. 8. At Gelaſius obiit anno 496. Ille igitur, quem mortuum laudavit, Auctor, non eſt Proſper Epiſcopus qui Carpentoratenſi Concilio anno 527. & Vaſenſi anno 529. ſubſcripſit.

Noviſſimus Operum S. Leonis Editor P. Quenellius duos illos de Vocatione omnium Gentium libros, nec-non Epiſtolam ad Demetriadem, edidit ſub nomine Sancti illius Pontificis, eaſque lucubrationes ipſi vindicare conatus eſt duabus Diſſertationibus elegantiſſimis. Id autem probat ex ſtylo, dicendique charactere planè ſimili; ex identitate doctrinæ circa gratiam Chriſti, & circa alia etiam capita; ex vocibus Auctori librorum de Vocatione Gentium & S. Leoni communibus; ex convenientia denique in citanda Scriptura ſacra. Verùm nondum Viris omnibus Eruditis perſuadere potuit hos libros, hancque Epiſtolam, eſſe S. Leonis fœtus, ejuſque nomine in nova Operum ipſius Editione meritò inſcriptos fuiſſe; 1. quia tanta non eſt ſimilitudo doctrinæ iſtorum librorum cum doctrina S. Leonis, quin æqualis, & fortè major reperiatur cum doctrina S. Proſperi, ut ſuperiùs oſtendimus: nec tamen S. Proſpero tribuuntur. Stylus verò non eſt Leonino penitus ſimilis. Nam periodi S. Leonis ſunt magis commenſuratæ, nec tantæ ſunt in ejus Sermonibus aut Epiſtolis figuræ, tot rithmi, tanta modulatæ ac tinnulæ orationis affectatio, quanta in libris de Vocatione Gentium, aut in Epiſtola ad Demetriadem. Uno verbo, facundior eſt S. Leonis citra ullam affectationem oratio.

Libri de omnium Gentium Vocatione non ſunt S. Leonis.

P. Quenellii ſingularis ſententia rejicitur.

Præterea S. Leonem contra Manichæos, contra Priſcillianiſtas, contra Pelagianos, contra Neſtorianos & Eutychianos pugnaſſe, ejus Vita & Epiſtolæ teſtantur. Contra Semipelagianos verò ipſum certaſſe non legimus. Amicus Caſſiani erat, qui libros de Incarnatione ſcripſit ab eo rogatus, eoſque ipſi ooncupavit: Proſperum aliunde magnifaciebat, quem ubi creatus eſt Pontifex ſibi ab Epiſtolis eſſe voluit. Controverſiis igitur illis ſe non videtur immiſcuiſſe S. Leo.

Tertiò, Gelaſius Papa libros de Vocatione Gentium laudat ſub nomine *cujuſdam Eccleſiarum Magiſtri*. At S. Leonem Deceſſorum ſuorum unum, tot meritis illuſtrem, tantâ nominis celebritate conſpicuum, qui ab annis duntaxat triginta obierat, ſuo nomine deſignaſſet, non eo modo, quo ignoti quique notari ſolent. Nemo enim facilè credet ex hominum memoriâ deletum fuiſſe hujus Auctoris nomen, præſertim Romæ, ſi is fuiſſet S. Leo Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, ac paulò-poſt Pontifex, qui ab annis triginta è vita migraverat. Plura enim Romæ fuiſſent illorum librorum, & Epiſtolæ exemplaria; quorum aliquod adſcriptum habuiſſet Leonis nomen; & vivebant adhuc plurimi, quibus notum fuiſſet S. Leonem hæc ſcripſiſſe, idque in Eruditorum omnium ore verſatum eſſet, nec illud ignoraſſet Gelaſius doctiſſimus Pontifex.

Tandem nullus Codex MS. hæc Opera S. Leoni adſcribit: nec ullum talem reperiendum Codicem perſuaſum ſe habere profitetur P. Quenellius; nec in tota retrò antiquitate genuinus illorum Auctor cognitus eſt. Unde non moleſtè feret ſi libros de Vocatione Gentium, & Epiſtolam ad Demetriadem, ſub Sancti Leonis nomine, ſub quo illa paulò confidentiùs vulgavit, nec laudemus, nec laudanda eſſe putemus: ſed ſic illorum Operum Auctorem exiſtimemus citandum: *Auctor librorum de Vocatione omnium Gentium. Auctor Epiſtolæ ad Demetriadem.*

Antelmii ſententia non probatur.

Utrumque Opus S. Leoni abjudicat, S. Proſpero vindicat Vir Eruditus Joſephus Antelmius in Diſſertationibus Criticis *De veris Operibus SS. Patrum Leonis Magni & Proſperi Aquitani*, & Paſchaſio Quenellio omnia cauſæ ſuæ præſidia eripit. Non tamen me movent ejus argumenta ut S. Proſpero hæc Opera tribuenda cenſeam. Præcipuum enim quod ex ſtyli convenientia petit argumentum, laborioſa collatione verborum & ſententiarum Authoris librorum *De Vocatione Gentium*, & *Epiſtolæ ad Demetriadem*, cum S. Proſperi verbis & ſententiis, non omnino convincit. Nam & Quenellius convenientiam ſtyli horum librorum & Epiſtolæ cum S. Leonis ſtylo, utriuſque verbis & ſententiis ſtudiosè collatis oſtendit, nec tamen perſuadere potuit libros illos & Epiſtolam eſſe S. Leonis. Iſtius igitur controverſiæ ab eruditis hominibus æmulâ diligentiâ tractatæ, ſuſpenſum adhuc apud me judicium eſt.

Libri de Prædictionibus & Promiſſionibus Dei non ſunt S. Proſperi Aquitani, ſed Proſperi alterius Africani.

IX. Libri *de Prædictionibus & Promiſſionibus Dei*, non ſunt S. Proſperi Aquitani. Horum namque Librorum Auctor, *Parte 3. Promiſſ.* 38. Juvenem ſe Carthagine vixiſſe teſtatur. *Cùm ſancta*, inquit, *Paſchæ ſolemnis ageretur feſtivitas, collecta illic & undique*

undique omni curioſitate etiam adveniens multitudo Sacerdotum multorum, Pater & digna memoria nominandus Antiſtes Aurelius, cæleſtis jam patriæ civis, Cathedram illic loco Cæleſtis, & habuit & ſedit. Ipſe tunc aderam cum ſociis & amicis, atque (ut ſe adoleſcentium ætas impatiens circumquaquo vertebat) dum curioſi ſingula quæque pro magnitudine inſpicimus, mirum quoddam & incredibile noſtro ſe ingeſſit aſpectui, titulus æneis grandioribuſque literis in frontiſpicio templi conſcriptus: Aurelius Pontifex dedicavit. Hoc porro templum Cæleſtis anno 399. conſecratum eſt, quando Honorius Imperator Edicto templa Idolorum, *cum ſuis adjacentibus ſpatiis*, Eccleſiis contulit, ſimúlque eorum ſimulacra confringenda in poteſtatem dedit: ut ibidem Auctor ille teſtatur. Ex quibus colligitur, illum civem Carthaginenſem fuiſſe. Idem colligitur ex parte 4. quæ inſcribitur, *Dimidium Temporis*, cap. 6. ubi narrat, Aſpare 6. Conſule Carthagine conſtituto, hoc ſignum diabolicum monſtroſumque accidiſſe, quod illius patriæ civis nullus ignorat. Quamdam ſcilicet juvenculam Arabem natione, ancillæ Dei habitum geſtantem, cùm in Balneo lavans ſimulacrum quoddam Veneris impudicè reſpiceret, & ſeipſam, à dæmone arreptam fuiſſe, & 70. pene dies ac noctes abſque cibo tranſegiſſe, ave quadam circa mediam noctem neſcio quid ejus ori infundente. Deinde à Sacerdote in Monaſterium Puellarum perductam, & Præpoſito commendatam, poſt quindecim dies liberatam, cùm particulam Corporis Domini tinctam à Sacerdote percepiſſet, & Calicem ſalutarem gutturi ejus Pontifex applicuiſſet. Se autem tunc fuiſſe præſentem Auctor ille teſtatur. *Accidit autem*, inquit, *ut quintus decimus Dominicus illuceſceret dies, aſcendente nobiſcum Sacerdote, ut Matutinum illic Sacrificium ſolitò offerretur, puellam Præpoſitus ad altare perduxit, &c.* Id autem contigit anno 434. cùm à Tregetio contra Genſericum fœliciter pugnatum eſt. At Proſper Aquitanus tunc temporis non degebat Carthagine, ſed in Galliis contra Semipelagianos pugnabat. Imò nec unquam Carthaginem adiiſſe videtur S. Proſper, ſaltem quandiu illius Urbis Sacris præfuit Aurelius, alioqui S. Auguſtino Carthaginem ob Synodos frequentiores, & ob Eccleſiæ ſuæ negotia ſæpius profecto, notus fuiſſet; imò & Hipponem regium illum viſurus, pro eâ quâ ipſum colebat reverentia & obſervantia, ſe contuliſſet. At non ita ſe res habuit: ſcripſit enim ad S. Auguſtinum è Galliis Proſper Aquitanus de Pelagianorum reliquiis, quâ in Epiſtola hæc habet: *Ignotus quidem tibi facie, ſed jam aliquatenus, ſi reminiſcaris, animo ac ſermone compertus.*

Caſſiodorus ſuppar Auctor, initio libri *de Divinis Lectionibus*, S. Proſpero tribuit iſtud Opus, nec ipſum deceptum facilè crediderim. Quamobrem duos Proſperos coævos diſtinguere ſatius eſt, Africanum unum, qui turbine Vuandalicæ perſecutionis ex Africa in Italiam delatus, in Campania vixit, dum S. Leo Pontifex Maximus Manichæos ſubverteret, & contereret Pelagianos, & maximè Julianum, ut habet ipſe, in *Dimidio Temporis, cap. 6.* id autem anno 443. & 444. contigit. Iſtius Proſperi ſunt libri *de Prædictionibus & Promiſſionibus Dei*, de quibus agimus: quos Proſperi Aquitani non eſſe, non ſolùm probat ſtylus dicendique caracter planè diſſimilis: non ſolùm Gennadii ſilentium, qui texens Catalogum librorum Proſperi, non meminit libri *de Promiſſionibus Dei*: ſed maximè ratio mox allata, quòd illorum Auctor Africanus, non Gallus eſſet.

Libri de Vita Contemplativa, ſunt Juliani Pomerii.

X. Libri tres *de Vita Contemplativa*, quamvis ſub S. Proſperi nomine laudari ſint à Chrodegango Epiſcopo Metenſi, lib. *de Laicali Inſtitutione*, à Synodo Aquiſgranenſi ſub Ludovico Pio, à Theodulpho Aurelianenſi, in lib. *de Spiritu Sancto*, non ſunt tamen S. Proſperi, ſed Juliani Pomerii, natione Mauri, qui Arelate in Galliis Rhetoricam docuit, & S. Cæſarium Arelatenſem deinde Epiſcopum habuit auditorem: * ac poſtmodum Preſbyter ordinatus eſt. Huic libros illos aſſerit S. Iſidorus lib. *de Eccleſiaſticis Scriptoribus* cap. 12. ubi de ejuſdem Pomerii Operibus agens, hæc habet: *Edidit etiam unum libellum de Virginibus inſtituendis: alios quoque tres de futura vita contemplatione, vel actuali converſatione, nec non etiam de vitiis & virtutibus.* Qui certè ipſi libri ſunt de quibus agimus. In primo namque agitur *de Vita Contemplativa*: in ſecundò, *de Actuali Vita*: in tertio, *de Virtutibus & Vitiis*; ut Auctor ipſe exponit in Præfatione libri 3. In antiqua Collectione Canonum Codicis Andegavenſis, Pomerio etiam tribuuntur, loco citato, qui extat cap. 7. lib. 2. Ejuſdem Auctoris nomen adſcriptum eſt Codici S. Salvatoris Vicecomitis, quos Codices laudat Sirmondus in Notis ad Tomum II. Conciliorum Galliæ.

Vita S. Cæſarii lib. 1. cap. 5.

Præterea, hic Auctor nuncupavit libros memoratos Juliano Epiſcopo, quo jubente ſe ad illorum ſcriptionem animum applicuiſſe teſtatur in Præfatione. Quo etiam Antiſtite rogante, & interrogante cum Vero Preſbytero, libros octo *De Natura Animæ & qualitate ejus compoſuit*, teſte Gennadio, in *Catalogo Virorum Illuſtrium.* Quorum librorum teſtimonio frequenter uſus eſt Julianus alter Toletanus Antiſtes, *In Prognoſticis futuri ſæculi.* Librorum porrò *de Vita contemplativa*, ſtylus & dicendi caracter ſatis probat illos S. Proſperi non eſſe. Deinde illorum Auctor lib. 2. cap. 9. de S. Hilario Arelatenſi ſic loquitur, ut ætate ſua ſuperiorem fuiſſe ſignificet: qui tamen æqualis fuit ſancti Proſperi.

Chronicon S. Proſperi nomine inſcriptum, genuinum ejus Opus.

XI. *Chronicon* S. Proſperi nomine inſcriptum, genuinum ejus Opus non eſſe, & alteri Authori cognomini tribuendum, cenſuit *P. Garnerius* Societatis Jeſu Theologus eruditus, in Diſſertatione III. ad Opera *Marii Mercatoris*. Præcipuum ejus argumentum eſt, quòd in Conciliorum Africæ recenſione Proſper Chronographus ab Aquitano diſſideat, ad Conſulatum Honorii XII. & Theodoſii VIII. hæc de Concilio Carthagine congregato referens: *Quibus Conſulibus Concilio apud Carthaginem habito ducentorum quatuordecim Epiſcoporum ad Pontificem Zoſimum Synodalia Decreta perlata ſunt, quibus perlatis per totum mundum Hæreſis Pelagiana damnata eſt.* Quibus quidem iſta ex cap. X. libri *Adverſus Collatorem* à S. Proſpero Aquitano editi P. Garnerius opponi putat: *Erraverunt Africana Epiſcoporum Concilia, quæ Decretis ſuis conſtituêre utrumque Dei donum eſſe, & ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus. Erraverunt ducenti quatuordecim Sacerdotes, qui in Epiſtola quam ſuis Conſtitutionibus prætulerunt, ita Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem Beatum Zoſimum ſunt allocuti, &c.* Pugnare Chronici Scriptorem cum S. Proſpero ait vir eruditus, quòd iſte duorum Conciliorum meminerit, & in altero Canones conditos, in altero ducentos & quatuordecim Epiſcopos conſediſſe ſcribat: quod non admittit Chronographus; ſiquidem nomine Synodalium Decretorum, de quibus loquitur, octo Canones dogmatici in Concilio Carthaginenſi editi intelliguntur.

P. Garnerius refellitur.

Verùm unum idemque Concilium fuiſſe, in quo ducenti quatuordecim Epiſcopi ſederunt, & octo Canones dogmatici de gratia Dei conditi ſunt, ſuperiùs probavi Cap. III. Articulo IV. §. VIII. tum ipſius S. Proſperi, tum Photii teſtimonio in Bibliotheca, Cod. LIII. Quamobrem nulla eſt inter Proſperum Aquitanum & Chronographum hac in re diſſenſio. *Garnerii* porro conjecturam inanem eſſe convincunt locupletiſſimi teſtes, Chronicon Proſpero Aquitano S. Auguſtini diſcipulo tribuentes,

ſcilicet Victorius Aquitanus S. Proſpero coævus, ejuſdemque contemaneus, in Præfatione Cycli Paſchalis ad Hilarum tunc Romanæ Diaconum Eccleſiæ, poſtea Pontificem Maximum; Gennadius Maſſilienſis Presbyter in Catalogo Virorum Illuſtrium, Caſſiodorus lib. *De Inſtitutione Divinarum Literarum*, Cap. xvii. & S. Iſidorus Hiſpalenſis libro vi. *Originum* cap. xvii. Ex hoc verò Chronico interpolatum aliud eſt, quòd è Bibliotheca Regalis Abbatiæ S. Victoris ad Muros Pariſienſes V. C. Petrus Pithoeus primùm edidit ſub Proſperi nomine, quod præferi MS. Codex. Sincerum verò S. Próſperi Chronicon editum eſt à P. Labbæo S. I. Tomo 1. Bibliothecæ MSS. Librorum.

S. Proſper Epiſcopus non fuit.

XII. Honorius Auguſtodunenſis, Martinus Polonus, & Trithemius, S. Proſperum Epiſcopum appellant, quem tamen Epiſcopum nunquam fuiſſe probabilius eſt; cùm Auctores illi ſuppares nullo ſacræ dignitatis titulo ipſum exornent. Gennadius, qui Scriptores quoſlibet Eccleſiaſtica dignitate inſignitos, ſui Ordinis nomine appellat, Epiſcopos aut Presbyteros, ubi ad Proſperum venit, ſic illum deſignat: *Proſper homo Aquitanicæ regionis.* Victorius Aquitanus, Proſpero coævus, in Epiſtola nuncupatoria ad Hilarum Papam, Proſperum Epiſcopum non appellavit. Gelaſius Pontifex in Synodo Romana, ubi Auctores Eccleſiaſticos recenſuit, eoſque Epiſcopos nominavit, qui hac dignitate fulſerunt, & S. Hieronymum Presbyterum etiam vocavit, de Proſpero hæc habet: *Item Opuſcula Proſperi Viri Religioſiſſimi.* Nec etiam qui S. Proſperi ſæculo 6. meminerunt, ipſum Epiſcopum nuncupavere. Non Fulgentius *lib.* 1. *ad Monimum*, *cap.* 30. non Victor Tunnonenſis initio Chronicorum. * Nec etiam Ado Viennenſis, Hincmarus, Florus, Prudentius, Rabanus, aliique mediæ ætatis Auctores S. Proſperum Epiſcopum appellant. Deceptus itaque eſt Baronius, cùm S. Proſperum Reienſem in Aquitania Epiſcopum fuiſſe ſcripſit, & Eccleſiam illam annis viginti quatuor gubernaſſe. Ut enim omittam lapſum Scriptoris Eminentiſſimi, qui Reienſem Narbonenſis Provinciæ ſecundæ Epiſcopatum in Aquitania collocavit: certiſſima Eccleſiaſticæ Antiquitatis monumenta probant Fauſtum, poſt S. Maximi obitum, ex Abbatia Lirinenſi ſtatim ad Reienſem Epiſcopatum aſſumptum fuiſſe; & jam anno 462. fuiſſe Epiſcopum, cùm Synodo Romanæ eo anno celebratæ adfuerit, ut teſtatur Hilarus Papa in Epiſtola ad Leontium, alioſque Gallicanos Epiſcopos data 3. Non. Decemb. anno 462. Fauſtum fuiſſe immediatum S. Maximi in Reienſi Epiſcopatu ſucceſſorem, non obſcurè etiam indicat Sidonius in Euchariſtico, dum ſic ad eum ſcribit:

Baronius refellitur.

——— *Fueris quis Maximus ille*
Urbem tu cujus, Monachoſque, Antiſtes & Abbas
Bis ſucceſſor agis.

Denique in Literis S. Leonis anno 452. & in Literis Hilari anno 464. in quibus Narbonenſis Galliæ Præſules nominantur, nullum Proſperum legimus, ſed in illis Maximum, in his Fauſtum Reienſes Epiſcopos. Nullus itaque S. Maximum inter ac Fauſtum S. Proſpero datur in Sede Reienſi locus; adeoque falſum eſt quod Baronius ſcripſit, ipſum annis viginti quatuor ſediſſe Epiſcopum, & anno demum 466. obiiſſe. Nec minus à veræ Chronologiæ ratione aberrat Cardinalis Hiſtoricus, cùm Proſpero ſucceſſiſſe ait in Reienſi Epiſcopatu S. Maximum anno 466. conſtat namque ex Vita S. Hilarii Arelatenſis *cap.* 5. ab Honorato Maſſilienſi Epiſcopo ſcriptâ, Maximum jam fuiſſe Epiſcopum quando S. Hilarius B. Capraſio primo Lirinenſis inſulæ Monacho morienti adeſſe voluit, quod contigit ante annum 449. quo ipſe obiit Hilarius. Præterea S. Maximus ſeptem annis Abbas Lirinenſis fuit, ut colligitur ex Homilia *de S. Maximo*, quæ inter illas extat quæ Euſebii Emiſſeni nomen falsò adſcriptum habent. Succeſſit autem S. Honorato in ſacra Lirinenſis Monaſterii Præfectura, anno 426. quo S. Honoratus creatus eſt Epiſcopus Arelatenſis. Poſt ſeptennium itaque Maximus inauguratus eſt Rejorum Epiſcopus anno ſcilicet 433. perperam itaque Epiſcopatûs ipſius exordia in annum 466. ab Annalium Eccleſiaſticorum Parente detruduntur, ut S. Proſpero commentitius aſſeratur 24. annorum Epiſcopatus Rejenſis.

D. hoc Chronologiæ capite plura videre potes apud virum doctiſſimum H. Norisium lib. 2. Hiſtor. Pelag. cap. 11.

Sunt qui S. Proſperum Regii Lepidi in Italia Epiſcopum faciant, * ejuſque ut Epiſcopi memoriam quotannis ritu ſolenniſſimo in Eccleſia celebrari teſtentur, ac Breviaria, & Martyrologia citent ad id comprobandum. Sed alter ille Proſper eſt ab Aquitano S. Auguſtini egregio defenſore; qui propter cognationem nominis cum eo confuſus eſt. Quam confuſionem & in aliis Sanctis nominum ſimilitudo fecit. Is forſan eſt Proſper ille Africanus, Auctor libri *de Promiſſionibus & Prædictionibus Dei*, qui Vuandalicæ perſecutionis turbine, ut diximus, delatus in Italiam, ad Regienſem in Æmilia Epiſcopatum promotus eſt.

Antonius Flaminius in *Vita S. Proſperi*. Ferrarius in *Martyrol.* Ughellus in *Italia ſacra*, qui tamen in eam magis propendet ſententiam, quæ Proſperum Aquitanum cum altero Proſpero Regii in Æmilia Epiſcopo temerè confundi aſſerit.

ARTICULUS XXV.

De S. Symeone Stylite.

SAnctus Symeon, Stylites dictus à columna, in quâ vitam aſceticam egit, *Magnum orbis terrarum miraculum* vocatus à Theodoreto, qui ejus Vitam ſcripſit, virtuteſque celebravit ac miracula, cùm adhuc in terris degeret, *Hiſtoria Religioſa*, *cap.* 26. Ex columna ſuâ velut ex Cathedra ſacras Conciones habebat, quibus Iſmaëlitas innumeros, Judæos, Hæreticos, Peccatores, ad veri Dei cultum, ad Chriſti Fidem, ad Catholicam doctrinam, ad ſinceram pœnitentiam convertit. Multas etiam ſcripſit Epiſtolas, ſive ad Epiſcopos, ſive ad Præfectos civitatum & Provinciarum, ſive ad ipſos Principes, pro Dei gloriâ, & Eccleſiæ bono. De eo Theodoretus, ipſius vitæ oculatus teſtis, hæc habet: *Doctrinæ quoque donum à liberali Domino accepit: & bis quotidie exhortationes habens, audientium aures irrigat, ſcitè admodum diſſerens, & divini Spiritûs documenta exhibens..... Totam noctem & diem ad nonam uſque orando conſumit. Poſt nonam verò, primùm quidem divinam doctrinam præſentibus tradit; deinde admiſſâ uniuſcujuſque petitione, & curationibus aliquot peractis, litigantium controverſias dirimit. Sub Solis autem occaſum, cum Deo deinceps colloqui incipit. Cæterùm in his dum verſatur, ſanctarum ſimul Eccleſiarum providentiam non negligit: nunc pugnans contra Gentilium impietatem, nunc Judæorum frangens contumaciam, nunc Hæreticorum turmas profligans, atque interdum ad Imperatorem de his literas mittens, interdum Præſides ad divinum zelum excitans, ipſos etiam interdum Eccleſiarum Paſtores admonens, ut gregum ſuorum majorem curam gerant.* Epiſtolæ ipſius ad Leonem Auguſtum, de Concilio Calchedonenſi meminit Evagrius *libro* 2. *Hiſtoria Eccleſiaſtica cap.* 10. Ubi etiam deſcriptam habes ejuſdem Epiſtolam *ad Baſilium Antiochenum Epiſcopum* de eodem Concilio. Ea in Epiſtola vir humillimus *Abortivum Monachorum* ſe inſcribit. Sub ejuſdem nomine circumfertur in Bibliothecis PP. Sermo breviſſimus *de morte complectendo ſuum deceſſum*: ſive Epiſtola *de morte aſſiduè cogitanda.* Lege Bollandum Tomo I. ad diem 5. Januarii.

ARTICULUS

ARTICULUS XXVI.

De Arnobio Iuniore.

ANonymus ille Auctor, qui vulgò Arnobius Junior dicitur, quarto Sæculo ſcripſit, ortâ jam & damnatâ Eutychetis hæreſi. Commentarios edidit in Pſalmos, quos laudavit Venerabilis Beda: in quibus Semipelagiani erroris fuliginem viri eruditi jam dudum obſervarunt. Ipſi præterea tribuuntur Annotationes ad quædam loca Evangeliſtarum: & *Conflictus Catholici de Deo trino & uno: de duabus in Chriſto ſubſtantiis, in unitate perſonæ: & de Gratiæ & liberi Arbitrii concordia.* Sixto Senenſi Africanus fuiſſe videtur: mihi Gallus, ob dicatos Leontio Arelatenſi & Ruſtico Narbonenſi in Pſalterium Commentarios.

ARTICULUS XXVII.

De Fauſto Reienſi: & Claudiano Mamerto.

I. FAuſtus Monachus, & Abbas Lirinenſis, deinde Reiorum Epiſcopus, poſt S. Maximum, vir magni in Eccleſia Gallicana nominis, cùm propter ſanctimoniam, tum propter eruditionem, à Sidonio celebratus cùm in Epiſtolis, tum maximè in *Eucharistico*; obiit Anaſtaſio Imperante, prope centenarius, ut colligitur ex Sidonio, lib. 9. Epiſtola 9. Ipſius gloriam nimius propriæ ſententiæ amor, & doctrinæ S. Auguſtini impugnandæ libido infuſcavit. Semipelagiani erroris virus propinavit duobus in libris *de Gratia & humanæ mentis Arbitrio*, quos edidit prætextu confutandi Prædeſtinatianorum errores. Opus illud quod Gennadius pariter Semipelagianus, *egregium* vocat, Gelaſius Papa apocryphorum notâ meritò inuſſit.

Immaniter errat Trithemius, cùm ſcripſit Fauſtum à S. Fulgentio correptum, errorem deſeruiſſe priſtinos, & contra eos librum edidiſſe de Gratia Dei cùm S. Fulgentius Seculo tantùm ſequenti vixerit, & commentitia ſit illa Fauſti Palinodia.

In Arauſicana Synodo, ejus aliorúmque Semipelagianorum damnati ſunt errores: at nec ipſius, nec aliorum nomina, vel libri damnati ſunt. Scythæ Monachi eum impugnarunt, libroſque miſerunt confutandos atque damnandos ad Africanos Antiſtites in Sardinia exules: quos S. Fulgentius ex reliquorum mandato Patrum, libris ſeptem impugnavit: ut ſuprà diximus, cap. 3. Articulo 10. Libellum adversùs Arianos ſcripſit Fauſtus, Gennadio teſte, quam ob lucubrationem ab Evarico Rege Gothorum Ariano miſſum ipſum in exilium veriſimile eſt. Quo de exilio legenda eſt ejus Epiſtola ſexta *ad Ruricium*, & altera *ad Felicem*.

Scripſit & alium Libellum, quò nihil in creaturis incorporeum eſſe probavit, ut refert Gennadius. Hanc Fauſti ſententiam tribus libris *de Statu Animæ*, confutavit Claudianus Mamertus.

II. Fuit autem Claudianus Mamertus Viennenſis Eccleſiæ Preſbyter, & S. Mamerti fratris ſui Viennenſis Epiſcopi, ſive Choepiſcopus, ſive Vicarius Generalis, ut colligitur ex Sidonio in ejus Epitaphio, quod inſertum eſt Epiſtolæ ejus undecimæ libri 4.

Antiſtes fuit ordine in ſecundo,
Fratrem faſce levans Epiſcopali.
Nam de Pontificis tenore Summi,
Ille inſignia ſumpſit, hic laborem.

Legatur tota illa Sidonii Epiſtola, quæ Claudiani virtutes, & doctrinam dignis laudibus exornat. Data eſt ad Petreium Claudiani ipſius nepotem. Legenda eſt & Epiſtola 2. libri 5. ad Nymphidium data, in qua librum Claudiani *de Statu Animæ* commendat, ipſumque vocat *Peritiſſimum Chriſtianorum Philoſophum, & quorumlibet primum Eruditorum.* Legatur maximè Epiſtola 3. libri 4. ad ipſum Claudianum ſcripta, quâ reſpondet ad ejus, quæ præ-

A mittitur, Epiſtolam: & laudatos *de Statu Animæ* libros, quos ipſi nuncupaverat Claudianus, impensè commendat. *Quantùm*, inquit, *Opus illud eſt materiâ clauſum, declamatione conſpicuum, propoſitione obſtructum, diſputatione reſeratum, & quanquam propter hamata ſyllogiſmorum puncta tribuloſum, vernantis tamen eloquii flore molliùm! Nova ibi verba, quia vetuſta, quibuſque collatus meritò etiam antiquarum literarum ſtylus antiquaretur: quodque pretioſius eſt, tota illa dictio ſic caſuratim ſuccincta, quod profluens: quam rebus amplam, ſtrictámque ſententiis, ſentias plus docere, quam dicere.... Sentit ut Pythagoras,* B *dividit ut Socrates, explicat ut Plato, implicat ut Ariſtoteles, ut Æſchines blanditur, ut Demoſthenes iraſcitur, vernat ut Hortenſius, æſtuat ut Cethegus, incitat ut Curio, moratur ut Fabius, ſimulat ut Craſſus, diſſimulat ut Cæſar, ſuadet ut Cato, diſſuadet ut Appius, perſuadet ut Tullius. Jam ſi ad Sacroſanctos Patres pro comparatione veniatur, inſtruit ut Hieronymus, deſtruit ut Lactantius, aſtruit ut Auguſtinus, attollitur ut Hilarius, ſummittitur ut Joannes, ut Baſilius corripit, ut Gregorius conſolatur, ut Oroſius affluit, ut Ruffinus ſtringitur, ut Euſebius narrat, ut Eucherius ſollicitat, ut Paulinus provocat, ut Ambroſius perſeverat.*

Claudiani Mamerti eruditio & ſtylus.

Hymnum etiam quendam Claudiani laudat eadem C Epiſtolâ Sidonius. Ejus nomine inſcriptum Carmen *Contra varios errores*, ſeu *varios Poëtas*, habetur in Bibliothecis Patrum. Hymnum Claudiani à Sidonio laudatum, fuere qui cenſerent eſſe illum quem canit Eccleſia tempore Paſſionis:

Pange lingua glorioſi prælium certaminis.

Teſtatur doctiſſimus antiquitatis Eccleſiaſticæ ſcrutator Sirmondus in Codice MS. Gennadii, in Cœnobio Sancti Michaëlis de Tumba, ſe legiſſe appendicem illam, ubi agit de Claudiano Mamerto: *Scripſit & alia nonnulla, inter quæ &, Hymnum de Paſſione Domini, cujus principium eſt*, Pange lingua D glorioſi. *Fuit autem frater Mamerti Viennenſis Epiſcopi.* Floruit circa annum 460. quando obierit, incertum.

ARTICULUS XXVIII.

De Theodoreto.

§. I.

THeodoretus Epiſcopus Cyri, quod Syriæ in Provincia Euphrateſia oppidum eſt, ſterili matre natus, & precibus Macedonii Monachi ſan-E ctiſſimi parentibus à Deo datus, à quo etiam ad pietatem inſtitutus eſt, ut teſtatur ipſe in Hiſtoria Religioſa, cap. 13. Deo ante ortum conſecratus, ubi adoleſcentiam egreſſus eſt, vitam in Monaſterio egit uſque ad Epiſcopatum. Vitæ ſuæ rationem deſcripſit ipſe in Epiſtolis, calumniis ſuorum, vel potiùs Eccleſiæ hoſtium coactus. Legenda eſt Epiſtola 81. ad Nomum Conſulem data, in quâ hæc habet: *Priuſquam me conciperent, oblaturos ſe Deo polliciti ſunt parentes, atque ab incunabulis, ut promiſerant, devoverunt, & hoc modo educârunt. In Monaſterio tempus quod Epiſcopatum preceſſit, cùm exegiſſem, invitus Epiſcopus ordinatus ſum. Annos* F *viginti quinque ita vixi, ut neque in jus vocatus ſim à quoquam, neque ipſe quemquam accuſârim. Nullus religioſiſſimorum Clericorum qui ſub me fuerunt, tribunalia tot annis frequentavit. Non obolum, non veſtem à quoquam accepi. Panem unum, vel ovum, nullus domeſticorum meorum accepit unquam. Præter panniculos quibus amictus ſum, nihil volui poſſidere. Publicas porticus ex reditibus Eccleſiaſticis erexi, pontes duos maximos exſtruxi, balneorum publicorum curam geſſi: cùm ex alluente flumine aquam haurientem civitatem nactus eſſem, aquæductum condidi, & carentem aquis civitatem aquis replevi. Atque ut iſta*

Theodoreti Vita.

 prætermittam,

prætermittam, vicos octo Marcionis hæreſi corruptos, unà cum vicinis locis, ad veritatem volentes perduxi, Vicum alium Eunomianis refertum, & alium Arianis, divinæ cognitionis luce illuſtravi, nullúmque apud nos, Dei beneficio, hæreſis lolium relictum eſt. Neque verò iſta ſine periculis præſtiti, ſed fuſo plerúmque ſanguine, lapidatus ab eis perſæpè, & ad ipſas Orci portas impulſus. Verùm inſipiens factus ſum dum glorior. At neceſſitate hæc dicta ſunt, non voluntate.

Legatur & Epiſtola 113. ad S. Leonem, in qua ita ſcribit. *Sex & viginti annis commiſſam mihi ab univerſorum Deo Eccleſiam, precum veſtrarum auxilio cum rexerim, neque ſub beatiſſimo Theodoto Antiſtite Orientis, neque ſub eis qui illi in Antiochena Sede ſucceſſerunt, vel minimam reprehenſionem ſuſtinui: ſed divinâ mihi cooperante gratia, ſupra mille animas Marcionis morbo liberavi, multáſque alias ex Arii & Eunomii partibus ad Chriſtum Dominum perduxi. Et octingentarum Eccleſiarum Paſtoralem curam ſortitus ſum, tot enim Cyrus habet Parœcias, in quibus precum veſtrarum auxilio lolium nullum relictum eſt, ſed omnibus hæreticis erroribus grex noſter ereptus eſt, &c.*

Vitæ Monaſticæ, & ſanctorum Monachorum amantiſſimus, cùm divinos illos Philoſophos Cyro aliiſque Syriæ urbibus adjacentes, de more inviſeret, Marim qui annis 37. Divina Myſteria non viderat, magno illorum ſpectandorum deſiderio teneri animadvertens, ut voti compotem redderet, ſacra vaſa afferri juſſit, Diaconorúmque manibus pro altari uſus, Sacrificium obtulit. Varia ſubiit certamina, gravibuſque fluctibus agitatus eſt. In Synodo Epheſina, orto (ut diximus) inter Joannem Antiochenum & S. Cyrillum Alexandrinum, & conſequenter inter Orientales omnes & Ægyptios Antiſtites diſſidio, cum Theodoretus adversùs XII. S. Cyrilli Anathematiſmos ſcripſiſſet, atque moleſtiſſimè tuliſſet Neſtorii damnationem, imò & conditiones pacis poſtmodum initæ inter Joannem Antiochenum & Cyrillum; & Cyrilli defuncti ſanctis inſultaſſet Manibus, cùm in Sermone Antiochiæ habito, tum in Epiſtola ad Domnum Antiochenum ſcriptâ, cujus inſcriptio, *Ad Joannem Antiochenum*, mendoſa eſt in Actis V. Synodi, in hæreſeos Neſtorianæ ſuſpicionem venit. Hinc Dioſcorus Alexandrinus, Eutychianæ patronus hæreſeos, cui Theodoretum infenſiſſimum noverat, anſam arripuit ipſum velut Neſtorianum inſectandi. Ipſum itaque apud Imperatorem Theodoſium Juniorem per calumniatores accuſatum, quòd Synodorum prætextu Antiochiam, aliaſve Orientis urbes frequentans, res novas moliretur, proſcriptóſque Neſtorii errores clam ſpargeret, ſacra Juſſione Cyro concludi obtinuit, aditu ad alias Urbes & Eccleſias prohibito. Quâ de re legendæ ſunt Epiſtolæ Theodoreti 79. ad Anatolium Patritium, 80. ad Eutrechium Præfectum, 81. ad Nomum Conſulem, 82. ad Euſebium Ancyranum, 83. ad Dioſcorum Alexandrinum. In quibus adversùs calumniatores ſuos graviter expoſtulat, Fidei ſuæ probat integritatem, & à Neſtoriano ſe purgat errore. Ad Euſebium Ancyranum ita ſcribit: *Qui Marcionis, & Valentini, & Manetis, aliorúmque Docitarum hæreſim hac noſtrâ tempeſtate renovant, ægrè ferentes hæreſim à me ſuam apertè confutari, Imperatoris aures circumvenire conati ſunt, hæreticos nos appellantes, & unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum incarnatum Deum Verbum, in duos Filios dividere calumniantes. .... Ego verò ab execranda hac ſententia tantùm abſum, ut cùm aliquos è Sanctis Patribus, qui apud Nicæam convenerant, adverſus Arii veſaniam in libris ſuis diſputantes, ob ſuſceptum contra illos certamen coactos, nimiâ uſos diviſione animadverto, ægrè feram, & diviſionem ejuſmodi non admittam. Novi enim neceſſitatem diviſionis exceſſum peperiſſe. Ac ne quis exiſtimet metu perculſum me iſta nunc dicere, integrum eſt cui animus fuerit, antiqua Opera mea evolvere, tum ea quæ ante Synodum Epheſinam, tum quæ poſt illam rurſum, ante duodecim annos ſcripſi. Quæ enim Dei eſt gratia, & Prophetas omnes Commentariis expoſui, & Pſalterium, & Apoſtolum, & adverſus Arianos ac Macedonianos, & contra Apollinaris præſtigias, rabiemque Marcionis, libros olim compoſui. Et in ſingulis libris Eccleſiaſticum Dogma per Dei gratiam elucet. Myſticus præterea ſcriptus à nobis eſt liber, & alii de Providentia, & ad quæſita Magorum alius, & Vita Sanctorum, & præter hos alii complures. Hos autem enumeravi, non gloriæ ſtudio ductus, ſed accuſatores provocans, & eos qui judicare volunt, ut Operum noſtrorum quodcunque voluerint, examinent.*

Theodoretus à Neſtorianæ Hæreſis ſuſpicione ſe purgat.

In Epiſtola verò ad Dioſcorum: *Sex continuis annis docui ſub beata ſanctaque memoria Theodoto Antiochenſium Epiſcopo, vitæ claritate, & divinorum dogmatum ſcientiâ nobiliſſimo: tredecim rurſus aliis ſub beato Joanne, qui diſſerentibus nobis ſic afficiebatur, ut ambas ſæpe manus non teneret, & de ſeda ſua conſurgeret. Quem quidem divinis literis à puero imbutum, exactam divinorum dogmatum ſcientiam adeptum eſſe, Sanctitas tua in literis ſuis teſtata eſt. Ad hæc, ſeptimus hic annus eſt Deo cariſſimi Archiepiſcopi Domini Dompi. Nec in hodiernum uſque diem tantò temporis intervallo, ullus unquam nec Deo cariſſimorum Epiſcoporum, nec religioſiſſimorum Clericorum, ea quæ à nobis dicta eſſent, reprehendit.*

Et infrà, ſuæ Fidei profeſſionem edit, in quâ hæc contra Neſtorii errorem: *Propterea igitur & Deiparam appellamus Sanctam Virginem, & eos qui nomen hoc repudiant, alienos à pietate cenſemus. Similiter & eos qui in duas perſonas, vel duos filios, vel duos dominos dividunt unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, non ſinceros dicimus, & à Chriſtianorum cœtu ſegregamus.....* Hæc enim & *à divina Scriptura didicimus, & à Patribus qui hanc interpretati ſunt, Alexandro & Athanaſio, clariſſimis præconibus veritatis, qui Apoſtolicam Sedem veſtram exornarunt: Baſilio item & Gregorio, aliiſque orbis terrarum luminibus. Quod verò beatorum quoque Theophili & Cyrilli ſcriptis utamur, atque his etiam adverſariorum audaciam retundamus, libri ipſi teſtantur. Eos enim qui Dominicæ carnis ac deitatis differentiam negant, & nunc quidem divinam naturam in carnem aiunt eſſe converſam, nunc verò carnem in divinitatis naturam tranſiiſſe, admirandorum Patrum iſtorum medicamentis curare nitimur. Apertè ſi quidem & duarum naturarum diſcrimen nos docent, & immutabilitatem divinæ prædicant naturæ. Et Dominicam carnem divinam quidem vocant, tanquam Dei Verbi carnem factam, illam autem in divinitatis converſam fuiſſe naturam, velut impium rejecerunt. Beatæ porrò memoriæ Cyrillum ſæpe ad nos literas dediſſe, perſpectum eſt, opinor, Sanctitati tuæ. Sed & quando ſuos adverſùs Julianum libros miſit Antiochiam, ſimiliterque librum de Emiſſario, beatum Joannem rogavit Epiſcopum Antiochenum, ut illos ſpectatis per Orientem Magiſtris oſtenderet, literiſque obſequens B. Joannes nobis libros miſit: quos legentes ſuſpeximus, & beatæ memoriæ Cyrillo ſcripſimus, & ille ad nos reſcripſit, diligentiámque ac benevolentiam noſtram commendavit. Quæ literæ apud nos ſervantur.*

Ex hac Epiſtola colligitur, Theodoretum tunc integerrimæ fuiſſe Fidei, & à Neſtorii erroribus penitus alienum: cujus tamen nondum ejuraſſe videtur amicitiam, cùm hanc Epiſtolam ſcribit, anno Chriſti 445. Valentiniano VI. & Nomo Coſſ. ſex annis ante Concilium Calchedonenſe. Nam pepercit nomini Neſtorii in anathemate, quo illius hæreſim confixit hac in Epiſtola: *Si quis Sanctam Virginem Deiparam non dicit, aut purum hominem vocat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, vel in duos filios dividit unum Unigenitum ac Primogenitum omnis creatura,*

tura, à ſpe in Chriſtum excidas, & dicet omnis populus, Fiat, fiat.

Quanquam verò ita ſe purgaſſet ab hæreſeos Neſtorianæ ſuſpicione apud Dioſcorum Alexandrinum ab eo tamen magis exagitatus eſt: quia Eutychiani erroris, quem ipſe tuebatur, impugnatorem acerrimum non odiſſe non poterat. Indictâ itaque ſecunda Synodo Epheſina, convocatione Oecumenicâ, exitu Prædatoriâ, egit Dioſcorus cum Theodoſio Imperatore, ne Theodoretus eò veniret, ſed domi conſiſtere juberetur, quò faciliùs abſentem & inauditum poſſet opprimere. Damnatum, & exauctoratum ab Hæreticis S. Leo abſolvit, ac Sedi ſuæ reſtituit: quem deinde ut orthodoxum Epiſcopum admiſit Calchedonenſis Synodus, cum Neſtorio anathema dixiſſet: ut ſuperiùs dictum eſt. Non multò poſt Concilium Calchedonenſe mortuum exiſtimavit Sirmondus: cui Gennadius in Catalogo, cap. 29. & Marcellinus Comes in Chronico, refragantur, vitam ipſius uſque ad Leonis Auguſti imperium, id eſt ad annum ſaltem 460. producentes. Ipſum ſcripſiſſe teſtatur Marcellinus adversùs Eutychetem & Dioſcorum, *de Incarnatione Domini*, Leone Auguſto III. ſolo Conſule, id eſt, anno Chriſti 466.

De Theodoreto in 5. Synodo actum eſt, ejuſque Scripta adversùs XII. Capitula S. Cyrilli damnata ſunt. Hoc enim eſt Theodoreti crimen æternum, quod nulla delere potuit oblivio, S. Cyrilli Anathematiſmos reprehendiſſe, impugnaſſe ſacram Synodum Epheſinam, Neſtorio & ejus hæreſi aliquando faviſſe. Attamen Theodoretum, per calumniam, Neſtorianæ hæreſeos, poſt initam cum Cyrillo pacem accuſatum, teſtatur S. Leo in Epiſtolâ ad ipſum datâ, anno Chriſti 453. *Benedictus Deus noſter*, inquit,

Theodoreti, poſt initam cum S. Cyrillo pacem integerrima fides.

cujus invincibilis veritas, ab omni hæreſeos maculâ mundum te, ſecundùm Sedis Apoſtolicæ judicium demonſtravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, ſi talem te, qualem probavimus, ac probamus, pro univerſalis Eccleſiæ defenſione ſervaveris. Nam quòd Deus omnium calumnioſorum fallacias ſolvit, maximam Beati Petri curam pro cunctis nobis agnoſcimus: qui poſtquam ſuæ Sedis judicium in fidei definitione firmavit, nec circa cujuſquam veſtrûm, qui nobiſcum pro Catholica Fide laboraſtis, perſonam, quidquam reprobum videri permiſit: quia nec poteras, Spiritu Sancto judicante, quiſquam ex eis non victor exire, quorum jam vicerat fides. De Theodoreti Operibus, lege Gennadium, & Photium Codicibus 31. 46. 56. 204. 205. & 273. & Nicephorum lib. 14. cap. 54. Circa ea notandum:

Religioſa Hiſtoria, indubitatum Theodoreti Opus.

I. Religioſam Hiſtoriam eſſe indubitatum Theodoreti Opus, quod multoties laudat, ad illudque remittit Lectorem, in Hiſtoria Eccleſiaſtica, lib. 1. cap. 7. lib. 2. cap. 30. lib. 3. cap. 24. lib. 4. cap. 25. & cap. 27. Ejuſdem Operis à ſe editi meminit in Epiſtola ad Euſebium Ancyranum. Quod verò blaterat procaciſſimus Calviniſta Rivetus, fabellas quaſdam adeò

Rivetus caſtigatus.

ineptas tam in Hiſtoria Eccleſiaſtica, quàm in Hiſtoria Patrum recitari, ut vix ſibi perſuadeat ejuſmodi deliria vero Theodoreto placuiſſe, Hæretici hominis ingenio dignum eſt, qui vitæ auſterioris admiranda exempla, & miraculâ patrata à viris Sanctiſſimis, deliria, fabulaſque vocat, illudque à nugatoribus additum continuò clamat Scriptor nugaciſſimus, quod Calvinianis erroribus incommodum eſt. Sed quid mirum? *Animalis homo non percipit quæ Dei ſunt.*

Liber De curandis Græcorum affectionibus Theodoreto vindicatur.

II. Librum *De curandis Græcorum affectionibus*, cui Rivetus, eadem vertigine, nonnulla eſſe addita effutiit, nec probare potuit, malè à nonnullis ejuſdem furfuris Scriptoribus abjudicari Theodoreto, probat non modò ſtyli convenientia cum aliis ejuſdem Operibus, ſed Theodoreti ipſius teſtimonium in Epiſtola ad S. Leonem, in qua indicem texens librorum ſuorum, iſtius inter cæteros meminit. *Scripſi quædam*, inquit, *contra Arianos, & Eunomianos, quædam contra Judæos & Gentiles, quædam contra Magos qui ſunt in Perſide, &c.* Et Quæſt. 1. in Leviticum, cui titulus eſt: *Quâ de cauſſa Deus offerri ſibi ſacrificia præcepit?* hæc habet: *De his diximus multis in locis, tum in his quæ contra Græcos ſcripſimus, & adversùs Hæreſes, tum in iis quæ adversùs Magos.* Et ibi legere eſt compendium Sermonis 8. *de Sacrificiis*, ex lib. *de curandis Græcorum affectionibus*. Item Auctor ille Sermone 5. *de Natura Hominis*, Nomades Iſraëlitas, id eſt, Arabes, vicinos ſuos vocat: quòd mirè convenit Theodoreto, qui Cyri Epiſcopus erat, in confinio Perſidis, non longè ab Arabia. Denique illius Operis Auctor ait ſe cum illis collocutum fuiſſe, qui Julianum Apoſtatam vidiſſent: meminit perſecutionis in Perſide contra Chriſtianos excitatæ antè 30. annos, quæ conveniunt tempori quo Theodoretus floruit. Is enim & proximo poſt Julianum ſæculo vixit. Ejuſdem perſecutionis ante annos 30. Chriſtianis illatæ meminit *lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 38.

Objici poteſt Photii & Nicephori ſilentium, qui cùm Theodoreti opera recenſeant, hic in Hiſtoria Eccleſiaſtica, ille in ſuâ Bibliotheca, hujus tamen libri non meminerunt. Verùm facilè diluuntur objectiones illæ. Nicephorus enim indigitavit ſatis illud Opus *lib. 14. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 54. ubi inter opera Theodoreti recenſet *Volumen adversùs hæreſes omnes, quod Mendacii & Veritatis diſcrimen inſcripſit.* Porro lucubratio illa complecti videtur & Scripta *Contra Magos*, id eſt, contra Perſas, qui elementa inter Deos referebant: quorum meminit ipſe Theodoretus *lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 38. & Scripta *contra Gentes*, quos Auctores ſacri paſſim hæreticos nuncupant. Nam & S. Epiphanius *lib. 1. contra Hæreſes*, Græciſmum, & Gentiliſmum velut primas hæreſes recenſet. Ita quidem reſpondet doctiſſimus Cardinalis Perronius. Sed evidens eſt Nicephorum ſolos Libros Hæreticarum Fabularum; & divinorum Decretorum Epitomem his verbis deſignaſſe, quibus Theodoretus communem eſſe titulum voluit: *Veri falſique diſtinctio*: ut patet ex ejus ad Sporacium Præfatione: nec tamen colligi poteſt ex Nicephori ſilentio iſtud non eſſe genuinum Theodoreti Opus, ſiquidem illud agnoſcit Anaſtaſius Nicænus Nicephoro antiquior, & laudat ſextum librum Theodoreti *Contra Gentes*, ſive, quod idem eſt, *de curandis Græcorum affectionibus*: ac dimidiam fermè paginam ex eo exſcribit, *Quæſt. 8. in Scripturam.*

Photius verò *in Bibliotheca* non omnes libros recenſet, qui ſuo tempore vulgati erant, ſed illos duntaxat quos legerat, cùm in Aſſyria pro Imperatore Græcorum Legationem obiret. Id teſtatur ipſe in Epiſtola Operis ſui nuncupatoria ad Taraſium. *Cùm primùm*, inquit, *ab univerſo Senatu, ipſoque adeo Imperatoris ſuffragio, Legatus in Aſſyriam delectus ſum, eorum tibi Codicum petiviſti argumenta deſcribi, amantiſſime Frater, quorum recitationi non interfuiſſes.* Præterea nec Theodoreti Commentarios in omnes S. Pauli Epiſtolas, in Iſaiam, Jeremiam, Ezechielem, nec Philoteon, ſeu Hiſtoriam Religioſam recenſet Photius, quas tamen lucubrationes eſſe Theodoreti extra omnem controverſiam eſt.

III. Obſervandum eſt Hiſtoriam Eccleſiaſticam à Theodoreto ſcriptam eſſe poſt Socratem & Sozomenum, & poſt celebrationem Epheſinæ Synodi. Nam in Epiſtola ad Euſebium Ancyranum, quam anno Chriſti 445. datam diximus, omnium Opuſculorum ſuorum indicem texens, nullam Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ mentionem facit. Quam certè nunquam omiſſurus erat, ſi tunc edita fuiſſet in lucem, cùm iſta ſcribebat. Præterea in libro 5. hujus Hiſtoriæ, cap. 3. Eutychetis opinionem jam tum cùm hæc

Hiſtoria Eccleſiaſtica quo tempore à Theodoreto ſcripta? & quot libris?

ſcriberet, turbas in Eccleſia concitaſſe narrat. *Ex hac radice*, inquit, ſcilicet Apollinaris doctrinâ, *pullulavit in Eccleſiis opinio illa, unam eſſe naturam carnis, ac deitatis; & illa quæ Unigeniti divinitati paſſionem attribuit, & alia plures, quæ tum inter populos, tum inter Sacerdotes aliarum Provinciarum, magnam diſcordiam concitarunt.* Quibus verbis Eutychianos & Theopaſchitas deſignat.

Denique cap. 36. ejuſdem libri, de S. Joannis Chryſoſtomi obitu ſcribens, ait, Ejus Reliquias diu poſtea in Urbem Regiam allatas fuiſſe juſſu Theodoſii Junioris, qui tum regnabat. Porro corpus S. Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolim relatum eſt Theodoſio XVI. Conſule, ut teſtatur Socrates, id eſt, anno Chriſti 438. elapſis jam ferè annis 7. à Concilio Epheſino. Neſtorianæ autem cauſſæ, & Synodi Epheſinæ Hiſtoriam de induſtria declinavit, ne tumultus ac perturbationes Eccleſiæ, quarum ipſe maxima pars fuerat, commemorando, aut Sanctiſſimos Antiſtites offendere, aut ſemetipſum reprehendere cogeretur. Ideo horum narrationem velut ſcopulum vitavit, ut notat Valeſius in Præfatione.

Refellitur Gennadius.

Gennadius decem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libros à Theodoreto ſcriptos eſſe aſſerit, exemplo Euſebii Cæſarienſis, eoſque à fine librorum Euſebii, id eſt, à vicennalibus Conſtantini, uſque ad Imperium Leonis Senioris continuâ ſerie progredi; ſed refellitur Gennadius auctoritate Evagrii, Caſſiodori, Photii, Nicephori, qui libros tantum 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Theodoreti agnoverunt: imò & ipſius Theodoreti teſtimonio, qui in fine libri quinti diſertè teſtatur, ſe Hiſtoriam ſuam claudere in obitu Theodori Mopſueſteni & Theodoti Antiocheni: eamque complecti res annorum quinque ſupra centum ſpatio geſtas. *Quinque autem ac centum annorum ſpatio*, inquit, *res geſtas hæc Hiſtoria complectitur: ab Arii quidem veſania ducens exordium, deſinens verò in obitu præſtantiſſimorum virorum, Theodori atque Theodoti.*

Laudes quibus ibi Theodorum Mopſueſtenum coronat Theodoretus, multùm ejus nomini detraxerunt honoris in Eccleſia: quamvis enim ab aliis Patribus ſit laudatus, cenſoriam propterea notam non ſuſtinuerunt, ſicut Theodoretus: quia parem non incurrerunt de Neſtoriana hæreſi ſuſpicionem, eâ nondum exortâ, vel ab iis acerrimè impugnatâ: ſed cùm Theodoretus Neſtorianæ hæreſeos ſuſpectus fuiſſet, ob ſummam cum Neſtorio etiam à Synodo Oecumenica damnatô neceſſitudinem, & ob impugnationem XII. Capitulorum S. Cyrilli, vitio ipſi data eſt effuſa nimiùm Theodori Mopſueſteni laudatio, qui Neſtorii Magiſter fuerat, ipſúmque pravas de Incarnatione Domini opiniones edocuerat. Hæc porrò habet de Theodoro: *Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, totius Eccleſiæ Doctor, & qui adverſus omnes hæreticorum catervas ſtrenuè decertaverat, vivendi finem fecit. Hic præſtantiſſimi quidem Diodori auditor: divini autem Joannis ſocius atque adjutor fuerat. Ambo quippe ex ſpiritalibus Diodori fontibus ſimul hauſerant.*

Theodoreti teſtimonium à S. Thoma confictum Rivetus mentitur.

IV. Notandum in Commentariis Theodoreti in cap. 3. Epiſtolæ 1. ad Corinthios, non haberi nec Græcè, nec Latinè teſtimonium, quod ex eo loco citat S. Thomas pro Fide Purgatorii confirmanda, *In Opuſculo contra errores Græcorum*, his verbis: *Dicit Apoſtolus, quòd ſalvabitur ſic tanquam per conflatorium ignem purgantem quicquid intervenit per incautelam præteritæ vitæ, ex pulvere ſaltem pedum terrenı ſenſus, in quo tandiu manet, quandiu quicquid corpulentiæ & terreni affectûs inhæſit, purgetur. Pro quo mater Eccleſia hoſtias & dona pacifica devotè offert: & ſic per hæc mundus priùs inde exiens, Domini Sabaoth puriſſimis oculis immaculatus exiſtit.* Hæc non tantùm non leguntur loco à S. Thoma citato, ſed nec uſlibi repetiuntur apud Theodoretum: nec illa fuiſſe à Græcis detracta, ſuſpicor cum Sixto Senenſi, & Poſſevino; ſiquidem nullus hic apparet apud Theodoretum hiatus, ſed omnia optimè ſunt connexa. Nec videtur cur Græci potiùs ex Theodoreto hunc locum expunxiſſent, quam alia multò inſigniora ex S. Joanne Chryſoſtomo, & aliis Patribus Græcis. Adde quòd nihil intererat Græcorum, hoc Theodoreti teſtimonium expungere, cùm Purgatorium & ipſi credant cum Latinis, & ſolùm à nobis de genere pœnæ Purgatoriæ, ſive de qualitate illius, (ut Scholaſtici loquuntur) diſſentiant. Exiſtimo ergo S. Thomam cùm Theodoreti Opera præ manibus non haberet, nec habere poſſet eo tempore quo maxima erat penuria librorum, Codices aliquorum Auctorum habuiſſe, qui ante ipſum ſcripſerant, in quibus locus ille ſub Theodoreti nomine deſcriptus erat: ex quorum fide ipſum laudavit. Quòd autem ſic decepta fuerit docta ſimplicitas, nihil mirum. Caſtiganda eſt itaque impudentia Riveti, qui hæc à S. Thoma fuiſſe conficta mentitur.

Poſtrema duo capita libri 4 *Hæreticarum Fabularum*, non ſunt Theodoreto ſuppoſita.
P. Garnerius refellitur.

V. Vir Eruditione ſua ſatis notus, ex celeberrima Societate Jeſu, qui Editioni P. Sirmondi quintum adjunxit Operum Theodoreti Tomum, exiſtimat poſtrema duo libri quarti Hæreticarum Fabularum Capita, in quibus de Neſtorio, & Eutyche agitur, ſubdititia eſſe. Ipſius hac de re conjecturæ leviores ſunt, quàm ut Eruditos moveant, quibus Codicum conſenſus, ſtyli unitas, duorum illorum Capitum cum reliquo libro connexio, convenientia eorum, quæ de Neſtorio ibi ſcribit, cum ipſius Epiſtola *Ad Sporacium*, quæ ante libros illos data videtur, & in caput penultimum Libri quarti tranſcripta: Theodoreti ipſius inſtitutum, qui in Epiſtola nuncupatoria iſtius Operis *Ad Sporacium*, pollicetur ſe in 4. libro recentiores hæreſes demonſtraturum, Arii, Eunomii, & quotquot poſt illas emerſerunt, *Uſque ad ultimam hanc*, id eſt, Eutychianam, *quam Dominus derepente funditus extirpavit*: Photii denique, & Theodori Abbatis auctoritas, perſuadent hæc duo poſtrema capita tam eſſe Theodoreti, quàm cætera. Sic autem habet Photius in Bibliotheca Cod. 56. *Lectus Theodoreti Epiſcopi Cyri liber contra Hæreſes, quotquot à Simone Mago ad ipſius uſque jam confirmatam ætatem germinarant. Dedicat hunc Sporatio poſtulanti talia audire. Pergit porro uſque ad Neſtorium, ejuſque hæreſim, cujus miram fundit reprehenſionem, ad Eutychianam quoque hæreſim progrediens. In quinto verò libro, divinorum rectorumque dogmatum Epitome, comparatione cum Hæreticorum fabulis facta, quam non confuſum præ illis, ſed ſincerum atque irreprehenſibile Catholicum Dogma ſit, demonſtrat.*

Theodorus verò Abbas, in argumento Synodi Epheſinæ ita ſcribit: *Quòd ſi quis noſſe velit exoſum valde Theodoreto fuiſſe Neſtorium, librum de Hæreſibus à Theodoreto ipſo ſcriptum legat.*

VI. In Literali Scripturæ Sacræ ſenſu penetrando & explicando nemine Patrum inferiorem fuiſſe Theodoretum, ejus Commentaria probant. In Sanctorum Patrum lectione ac doctrina verſatiſſimus fuit, ex quorum Scriptis ſe antiquatum hæreſum fabulas collegiſſe profitetur. *Antiquarum porro hæreſum fabulas*, inquit, *ex antiquis Doctoribus Eccleſiæ collegi: Juſtino Philoſopho & Martyre, & Irenæo qui Celticas gentes excoluit & illuminavit, & Clemente qui Stromateus dictus eſt, & Origene, & Euſebio, tum Palæſtino, tum Phœnice, & Adamantio, & Rhodone, & Tito, & Diodoro, & Georgio, & aliis qui linguas ſuas contra falſitatem armarunt: & quæ ſparſim ab illis ſcripta ſunt, in ordinem redigam, & quæ prolixè dicta, paucis dicam.*

Idem conſtat ex Eraniſte ſeu Polymorpho, in quo

Veterum

Veterum Patrum auctoritate Eutychianos urget, ſcilicet Ignatii Martyris, Irenæi Lugdunenſis Epiſcopi, Hippolyti Epiſcopi & Martyris, Methodii Epiſcopi & Martyris, Euſtathii Epiſcopi Antiocheni & Confeſſoris, Athanaſii Epiſcopi Alexandrini & Confeſſoris, Baſilii Epiſcopi Cæſarienſis, Gregorii Nazianzeni, Gregorii Nyſſeni, Hilarii Epiſcopi, Flaviani Antiocheni, Amphilochii Iconienſis, Joannis Chryſoſtomi, Theophili Alexandrini, Severiani Gabalitani, Attici Conſtantinopolitani, Antiochi Ptolemaidis, Cyrilli Alexandrini, & S. Auguſtini; quorum inſignia teſtimonia deſcribit.

Complectitur autem Eraniſtes, ſeu Polymorphus Dialogos tres, quorum primus inſcribitur, *Immutabilis*, quia Deum Verbum immutabile eſſe docet: alter, *Inconfuſus*, quia duarum in perſona Verbi naturarum unionem inconfuſam eſſe probat: tertius, *Impatibilis*, quia nullis paſſionibus obnoxium Deum Verbum demonſtrat. His adnexus eſt quartus libellus, quo ſyllogiſmis idem argumentum verſat ac exponit. In his Dialogis Collocutores duo ſunt, *Orthodoxus*, qui cauſſam agit Eccleſiæ, & *Eraniſtes*, hoc eſt *Mendicus*, qui Eutychianorum partes tuetur, quorum hæreſis ſic à multis emendicatur, ut videatur ſimilis mendici veſtibus; quæ ex diverſis pannis conſarcinantur.

§. II.

Quô expenduntur teſtimonia Theodoreti, quibus Hæretici contra Fidem præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia, & Tranſubſtantiationis, abutuntur.

Calvinianæ Sectæ Scriptores, Albertinus, Claudius, & alii, contra fidem præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia hunc Theodoreti locum ex Dialogo 1. qui *Immutabilis* inſcribitur, objiciunt. Orthodoxus his verbis Jacob, Geneſ. 49. *Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum*, probare vult Eraniſti Corpus Chriſti ſtolam & pallium; Sanguinem verò Chriſti, ſanguinem uvæ appellatum à ſanctiſſimo Patriarcha. *Scis*, inquit Orthodoxus, *quòd vitem Dominus ſeipſum appellavit?* Reſpondet Eraniſtes: *Scio eum dixiſſe: Ego ſum vitis vera.* Orthodoxus. *Fructus verò vitis preſſus quomodo appellatur?* Eraniſtes. *Vinum nuncupatur.* Orthodoxus. *Quando autem Salvatoris latus milites lanceâ ſauciarunt, quid inde manaſſe dicunt Evangeliorum Scriptores?* Eraniſtes. *Sanguinem & aquam.* Orthodoxus. *Sanguinem igitur uvæ, Salvatoris appellavit ſanguinem. Si enim Dominus vitis appellatus eſt, & fructus vitis vinum appellatur, ſanguinis verò & aquæ rivi ex Domini latere profuſi per reliquum corpus deorſum manarunt, jure omninò & appoſitè vaticinatus eſt Patriarcha: Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum. Sicut enim nos myſticum vitis fructum, poſt ſanctificationem, Sanguinem Dominicum appellamus; ſic vera vitis ſanguinem, uvæ ſanguinem nominavit.* Et infrà, Orthodoxus ita loquitur: *Salvator autem noſter nomina permutavit, & corpori quidem id quod erat ſymboli nomen impoſuit: ſymbolo verò quod erat corporis. Sic vitem ſeipſum qui nominavit, ſanguinis nomen ſymbolo tribuit.*

Ex quibus Calviniani Miniſtri ſic ratiocinantur. Eodem modo vinum ſanctificatum appellamus Sanguinem Chriſti, quo Jacob ſanguinem uvæ, id eſt vinum, Chriſti ſanguinem nuncupavit: (ex Theodoreto) atqui Jacob vinum Chriſti ſanguinem dixit metaphoricè, non propriè: igitur & vinum, poſt ſanctificationem, Sanguis Chriſti metaphoricè tantùm, non propriè dicendum eſt.

Præterea, mutua non fuiſſet facta nominum mutatio inter ſymbola & Corpus ac Sanguinem Chriſti, ſi hæc eſſent reipſa Corpus & Sanguis Chriſti. Atqui nominum mutatio facta eſt inter ſymbola & Corpus ac Sanguinem Chriſti, ex Theodoreto: Igitur ſymbola non ſunt Corpus & Sanguis Chriſti.

Reſpondent Catholici Theologi ad primum argumentum, diſtinguendo majorem. [Hæreticorum Objectionibus reſpondetur.] Eodem modò vinum ſanctificatum appellamus Sanguinem Chriſti, quo Jacob ſanguinem uvæ, id eſt vinum, Chriſti ſanguinem nuncupavit; ita ut ſimiles ſint hæ loquendi formulæ quantùm ad aliqua, concedo; quantùm ad omnia, nego. Theodoretus itaque has loquendi formulas in eo comparavit, in quo ſimiles ſunt: ſed earum non ignoravit, imò ſatis innuit hoc in Opere differentiam. In eo autem conveniunt, quòd ſicut Chriſtus ſeipſum vitem veram, & frumentum appellavit, & Propheta ſanguinem ipſius vocavit ſanguinem uvæ: ita Chriſtus ſymbola quæ naturâ ſuâ panis erant & vinum, corpus & ſanguinem ſuum nuncupavit. Sicut ergo verum eſt quòd frumenti, vitis, vini nomina Chriſto ſuapte naturâ non conveniunt: ita verum eſt quòd panis & vinum, quæ Corporis & Sanguinis ſui nominibus inſignivit, ſuapte naturâ corpus ejus & ſanguis non erant: At in eo differunt hi loquendi modi, quòd Chriſtus nomen vitis & panis aſſumens, in panem & vitem non eſt reipſa mutatus, adeòque non effecit ut hæc ſibi ex proprietate naturæ convenirent nomina. At pani & vino corporis & ſanguinis ſui nomina ſic tribuit, ut illa in Corpus & Sanguinem ſuum reipſa mutaret: adeoque effecit ut reipſa Corpus & Sanguis ſuus eſſet quod Corporis & Sanguinis ſui nominibus adauxit. At diſcrimen agnovit Theodoretus, ſiquidem Eraniſti cauſſam permutationis nominum quærenti, ſic reſpondentem inducit Orthodoxum: *Manifeſtus eſt ſcopus iis qui divinis Myſteriis ſunt initiati. Volebat enim eos qui divinis Myſteriis participant, non attendere naturam eorum quæ cernuntur, ſed per nominum mutationem, mutationi quæ ex gratiâ facta eſt, fidem adhibere.* Igitur fundamentum hujus permutationis nominum, eſſe mutationem, non in Chriſto, ſed in ſymbolis factam, fatetur Theodoretus.

Id *Dialogo* II. clariùs exponit: *Intelliguntur autem* inquit, *ea eſſe quæ facta ſunt, & creduntur, & adorantur, ut quæ illa ſint quæ creduntur.* Dic amabo, intelliguntur-ne ſymbola tantùm facta eſſe Corporis & Sanguinis Chriſti? Symbola-ne tantum & figuræ creduntur, & adorantur? Minimè: nam iſtum loquendi modum ex Liturgiis Theodoretum hauſiſſe compertum eſt, in quibus Deo ſupplicabatur, ut panem & vinum faceret pretioſum Corpus & Sanguinem Chriſti ſui, tranſmutante ea Spiritu Sancto, non verò ut ſymbola duntaxat & figuras corporis ſanguiniſque ſui faceret; ut in SS. Baſilii & Chryſoſtomi Liturgiis videre eſt. Idque ex ipſo Theodoreto colligitur, *Dialogo* 1. in quo ſic loquitur Orthodoxus: *Quoniam igitur conſtas & ſtolam, & pallium à Patriarcha Corpus Dominicum appellari, atque in ſermonem de divinis Myſteriis ingreſſi ſumus, dic per veritatem, cujus putas ſymbolum & figuram eſſe cibum ſanctiſſimum? Divinitatiſne Chriſti Domini, an Corporis & Sanguinis?* Reſpondet Eraniſtes: *Non dubium quin illorum, quorum & nomina acceperunt.* Tum Orthodoxus: *Corporis & Sanguinis dicis?* Eraniſtes, *Ita dico.* Orthodoxus. *Ut veritatis amicum decet, locutus es. Nam Dominus acceptô ſymbolô non dixit, Hæc eſt divinitas mea, ſed, Hoc eſt Corpus meum. Et rursùs, Hic eſt Sanguis meus. Et alibi,* * *Panis quem ego dabo, caro mea eſt, quam ego dabo pro mundi vita.* [* Joan. 6.] Eraniſtes. *Vera ſunt hæc, divina enim ſunt oracula.* Et Dialogo II. Eraniſtes quærit, *Poſt ſanctificationem, quomodo hæc appellas?* Reſpondet Orthodoxus: *Corpus & Sanguinem Chriſti.* Tum Eraniſtes: *Et credis te Corpus Chriſti & Sanguinem percipere?* Orthodoxus:

Ita

Ita credo. Non itaque de ſolo nomine loquitur Theodoretus, cùm ſymbola vocari Corpus & Sanguinem Chriſti profitetur, ſed de nomine quod ipſi rei & effectui reſpondeat.

Has itaque propoſitiones Chriſti: *Ego ſum vitis vera*, & *panis vitæ*; & *Hoc eſt Corpus meum*, *Hic eſt Sanguis meus*, non comparat inter ſe Theodoretus quoad veritatem, aut quoad modum ſignificandi: ſed ſolùm ad eumdem ſcopum eas referi, ut ſcilicet evincat per *ſanguinem uvæ*, in quo Jacob Meſſiam pallium ſuum loturum prædixit, Chriſti Sanguinem eſſe intelligendum.

Neque verò ex iis verbis Theodoreti, Dialogo 1. *Qui enim corpus naturale frumentum & panem appellavit, & vitem rurſus ſeipſum nominavit, is viſibilia ſymbola corporis & ſanguinis appellatione honoravit, non naturam mutans, ſed naturæ gratiam addens:* colligi poteſt (ut perperam colligunt Heterodoxi) nullam aliam fieri in Euchariſtia mutationem, quàm additionem cujuſdam ſupernæ virtutis ad ſymbola. Quis enim in ſacra doctrina minimè peregrinus & hoſpes ignorat, nomine gratiæ interdum gratiam eſſentialem in ſacra Scriptura & apud SS. Patres intelligi, ut ex eorum Commentariis ad illum Apoſtoli locum: *Gratia Dei guſtavit mortem*, perſpicuum eſt? Gratiam enim Dei, Chriſtum Dominum exponunt. Itaque & Theodoretus his verbis, *Naturæ gratiam addens*, non virtutis alicujus additionem ad ſymbola, ſed corporis Chriſti realem ad ipſa acceſſionem & ſub ipſis exſtantiam intellexit. Enim verò eam gratiæ additionem profitetur, quâ panis factus ſit Chriſti corpus, & id credatur, & adoretur. Porrò id non facit accidentariæ virtutis acceſſio. Quis enim aquam baptiſmi, aut ſacrum Chriſma, quibus virtus aliqua ſupernaturalis additur, facta eſſe dixerit Corpus & Sanguinem Chriſti, idque credi, & ut talia adorari? Illa itaque gratiæ additio, non extrinſecam duntaxat & accidentariam virtutem ſignificat, Theodoreti ſenſu, ſed gratiam ſubſiſtentem, id eſt, Chriſtum ipſum, ejuſque Corpus & Sanguinem.

Ad ſecundum Miniſtrorum ratiocinium reſpondent iidem Theologi Catholici, negando majorem. Illa namque permutatio nominum inter ſymbola, & corpus ſanguinemque Chriſti, fundatur in mutatione panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti; ut ex Theodoreto ſupra oſtendimus.

Inſtant Calviniani Miniſtri: Chriſtus *viſibilia ſymbola corporis & ſanguinis ſui appellatione honoravit*, ut loquitur Theodoretus. At hic loquendi modus nunquam uſurpatur, niſi iis in rebus, quæ aliarum appellantur nominibus abſque ſubſtantiæ ſuæ mutatione. Hinc virgam Moyſis, ſerpentis nomine, aut aquam in Cana, vini appellatione honoratam, nemo rectè dixerit: at Regis ſimulacrum Regis nomine decoratum rectè dicitur.

Reſpondent Catholici Theologi, Symbola dici honorata corporis & ſanguinis Chriſti appellatione, quia ſub ſpeciebus corpus & ſanguis Chriſti præſentia reipſa fiunt, quâ ex præſentia fit, ut ſacrum illud objectum, & Sacramentum ex corpore & ſanguine Chriſti ac ſpeciebus coaleſcens, corpus & ſanguis Chriſti verè ac propriè nuncupetur; ſicut Chriſtus verè & propriè dicitur Deus ob conjunctionem perſonæ divinæ cum naturâ humanâ in ipſo: alteriùs licet generis utraque illa conjunctio ſit. Quòd autem virga, & aqua non dicantur ſerpentis, & vini nominibus honoratæ, non oritur ex mutatione ſubſtantiæ, ſed ex eo quòd ſerpens, & vinum honorifica non ſint nomina.

Addunt laudati Theologi, panem imaginationi noſtræ velut deſtructum non repræſentari, ſed velut ad ſtatum ſubtimiorem provectum, qui proinde hac honoratus provectione dici poſſit. Hinc Hildebertus Cœnomanenſis Epiſcopus, quem non creditæ præſentiæ realis corporis Chriſti in Euchariſtia, nemo inſimulabit, hæc habet:

Neſcit homo, latet & Superos, quò provehat eſcas
Gratia verborum, Myſteriumque Crucis.

Et alibi:

Sub cruce, ſub Verbo natura novatur, & aram
Panis honorificat carne, cruore calix.

Eodem ſenſu Auctor Sermonis *de Dignitate Sacerdotum*, qui inter Opera S. Bernardi reperitur, ait: *Creator vini eſt qui vinum provehit in ſanguinem.* Mirum itaque videri non debet, quòd panis conſecratus imaginationi æquè ac externis ſenſibus, eodem modo repræſentatus ac ante conſecrationem, dicatur à Theodoreto nomine corporis Chriſti honoratus, quamvis corpus Chriſti reipſa præſens ſub ſpecie panis agnoſcat.

Objiciunt Calviniani & Lutherani contra Fidem Tranſubſtantiationis hæc ejuſdem Theodoreti verba: Chriſtus *viſibilia ſymbola corporis & ſanguinis appellatione honoravit, non naturam mutans, ſed naturæ gratiam addens.* Et hunc locum ex *Dialogo* 11. ubi Eraniſtes ex mutatione ſymbolorum in corpus & ſanguinem Chriſti, colligit mutationem corporis Chriſti, poſt Aſcenſionem, in divinam ſubſtantiam. *Sicut ergo*, inquit, *ſymbola Dominici corporis & ſanguinis, alia ſunt ante Sacerdotis invocationem, poſt invocationem verò mutantur, & alia fiunt: ita Dominicum corpus poſt Aſcenſionem in divinam ſubſtantiam mutatum eſt.* Cui reſpondet Orthodoxus: *Retibus quæ ipſe texniſti, captus es. Neque enim ſymbola myſtica poſt ſanctificationem recedunt à ſuâ naturâ. Manent enim in priore ſubſtantia, & figura, & forma, & videri tangique poſſunt, ſicut & priùs.*

Reſpondent Catholici Theologi, ſubſtantiæ & formæ nomina analoga eſſe, & ad rei cujuſlibet ſignificandam eſſentiam uſurpari, ſive illa propriè ſubſtantia ſit, ſive accidens. Nam & accidentia eſſentiam ſuam habent. Proprietates & facultates naturales rei, ſubſtantiæ nomine ſignificari plerumque. Sic Medicos dicere, quòd herbarum ſubſtantia in pharmaco maneat. Hoc ſenſu S. Hilarium *cap.* 10. *in Matthæum* dixiſſe, *In reſurrectione futurum ut caro noſtra refundatùr in ſubſtantiam ſpiritalis animæ.* Quia nimirum virtus animæ, ejuſque dotes, ſubtilitas, agilitas, impaſſibilitas, cum corpore glorioſo communicabuntur. Ipſum Albertinum & Claudium Miniſtros de hac ſubſtantiæ ſignificatione cum Cardinali Perronio convenire. Diſſentire poſſe neminem, qui profanæ & ſacræ Eruditionis penitus expers non fuerit. Hoc ſenſu dixiſſe Sapientem, Sapientiam ſibi dediſſe, *Ut ſciret naturas animalium, & iras beſtiarum.* (Sap. 7.) Hoc ſenſu Scripturam alibi de aqua dixiſſe: *Extinguentis ſuæ naturæ obliviſcebatur.* Hoc ſenſu de malis dici in libro Eſther: *Ex ſuâ naturâ cæteros æſtimantes.* Hoc ſenſu Tertullianum *lib. de Anima* dixiſſe: *Aliud eſt ſubſtantia, aliud eſt natura ſubſtantiæ: ſubſtantia eſt lapis, ferrum: duritia lapidis & ferri natura ſubſtantiæ.* (Cap. 32.) Hoc ſenſu S. Hilarium lib. 10. *de Trinitate* de igne & corporibus in fornace Babylonica poſitis dicere quòd, *Naturam ſuam amiſerunt.* Sic Ciceronem naturæ nomen uſurpaſſe, cùm ait de Theophraſto: *Stirpium naturas perſecutus eſt.* (Lib. 5. de Finibus.) Et cùm dicit: *Si aliquem nacti ſumus, cum cujus naturâ moribus & vitâ congruamus.* Sic Virgilium, cùm de terræ fœcunditate loquens, ipſam terræ naturam vocat: *Quippe ſolo natura ſubeſt.* Sic Horatium, cùm ait: *Naturam expellas furcâ, tamen uſque recurret.* Sic Theodoretus naturæ & ſubſtantiæ nomen uſurpavit, cùm dixit, *Symbolorum naturam non mutari, ea non recedere à ſuâ naturâ, & manere in priori ſubſtantia, & forma, & figura.* Id verba immediate ſubſequentia demonſtrant: *Et videri, & tangi poſſunt ſicut priùs.* Hæc enim ad qualitates relativa ſunt, non ad ſubſtantiam, quæ per ſe & immediatè nec videri, nec tangi poteſt.

Id

Id ex Theodoreti conſilio ac propoſito eò loci evidentiùs demonſtratur. Eutychianos impugnat aſſerentes, *Humanitatem* in Chriſto *poſt unionem à divinitate abſorptam eſſe, ſicut mellis gutta maris aqua permixta evaneſcit*. Saltem poſt reſurrectionem, carnem Chriſti *mutationem in divinitatis naturam ſortitam eſſe*. Contra probat Theodoretus, corpus Chriſti poſt Reſurrectionem & Aſcenſionem, *Corpus eſſe priſtinam habens circumſcriptionem, viſibilem ejus eſſe naturam*, verè *Corpus eſſe appellatum*. Quod petito ex Euchariſtia argumento etiam confirmat. *Dic ergo*, inquit Orthodoxus, *Myſtica ſymbola quæ Deo à Sacerdotibus offeruntur, quarum rerum ſunt ſymbola?* Eraniſtes reſpondet: *Corporis & ſanguinis Dominici.* Urget Orthodoxus: *Verine corporis, an non veri?* Eraniſtes: *Veri.* Orthodoxus. *Optimè. Oportet enim imaginis extare archetypum. Nam & pictores naturam imitantur, & eorum quæ videntur pingunt imagines.* Eraniſtes. *Verum eſt.* Orthodoxus. *Si igitur verum corpus repræſentant divina Myſteria, corpus ergo Domini nunc quoque corpus eſt, non in divinitatis naturam mutatum, ſed divinâ gloriâ repletum.*

Ex Euchariſtia pariter argumentum arripit Eraniſtes. *Opportunè*, inquit, *de divinis Myſteriis intuliſti ſermonem. Nam inde tibi oſtendam corpus Domini in aliam mutari naturam. Reſponde igitur ad mea interrogata.* Orthodoxus. *Reſpondebo.* Eraniſtes. *Quî appellas donum quod offertur ante Sacerdotis invocationem?* Orthodoxus. *Apertè dicendum non eſt; veriſimile eſt enim adeſſe aliquos myſteriis non initiatos.* Eraniſtes. *Reſpondeatur ænigmaticè.* Orthodoxus. *Cibum ex talibus ſeminibus.* Eraniſtes. *Alterum verò ſymbolum quomodo vocamus?* Orthodoxus. *Commune & hoc nomen eſt, poculi ſpeciem ſignificans.* Eraniſtes. *Poſt ſanctificationem verò quomodo hæc appellas?* Orthodoxus. *Corpus Chriſti & ſanguinem Chriſti.* Eraniſtes. *Et credis te corpus Chriſti & ſanguinem percipere?* Orthodoxus. *Ita credo.* Eraniſtes ſic colligit: *Sicut ergo ſymbola Dominici corporis & ſanguinis, alia ſunt ante Sacerdotis invocationem, poſt invocationem verò mutantur, & alia fiunt: ita Dominicum corpus poſt Aſcenſionem in divinam ſubſtantiam mutatum eſt.*

Hoc Eutychiani ratiocinium: quod non tantùm omni veri ſpecie deſtitutum eſſe oportet, ſed ab inſano capite profectum, & à Theodoreto tamen non ſolutum, ſi ſymbola ſolo nomine, figurâ, virtute, non ſubſtantiâ mutari, cùm Eutychiani, tum Orthodoxi, & eorum nomine diſputans Theodoretus, ſentirent. Hic enim ſenſus eſſet ratiocinii, quod Eraniſti Theodoretus tribuit: *Symbola Euchariſtica nomine, figura, & virtute per conſecrationem mutantur: ergo Dominicum corpus poſt Aſcenſionem in divinam ſubſtantiam mutatum eſt.* In eo igitur dogmate Catholici & Eutychiani conveniebant, quòd ſubſtantialis eſſet poſt invocationem ſymbolorum mutatio: & hoc principio apud utroſque confeſſo Eraniſtis argumentatio nitebatur. Huic reſpondet Theodoretus Orthodoxi nomine, ſuis ipſum retibus implicari, & inſtitutam ab eo comparationem contrarium ejus probare quod pertendebat: quia ſicut ſymbola panis & vini figuram ſervant, omnéſque panis & vini retinent proprietates: ita corpus Chriſti formam, figuram, proprietatéſque corporis ſervare colligendum eſt, ut imago archetypo reſpondeat. *Retibus quæ ipſe texuiſti, captus es. Neque enim ſymbola myſtica poſt ſanctificationem recedunt à ſuâ naturâ. Manent enim in priore ſubſtantia, & figurâ, & formâ, & videri tangique poſſunt ſicut & prius: intelliguntur autem ea eſſe quæ facta ſunt, & creduntur, & adorantur, ut quæ illa ſint quæ creduntur. Confer igitur imaginem cum archetypo, & videbis ſimilitudinem. Oportet enim figuram ſimilem eſſe veritati. Illud enim corpus priorem habet formam, & circumſcriptionem, & ut ſemel dicam, corporis ſubſtantiam: immortale autem poſt reſurrectionem, & immune à corruptione factum eſt, ſedemque à dextris adeptum, & ab omni creatura adoratur, quia Domini natura corpus appellatur.*

Eò minùs autem mirari ſubit Theodoretum dixiſſe manere ſymbolorum naturam, & eſſentiam, licet Tranſſubſtantiationem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti cum tota Eccleſia crederet: quòd Scriptores longè recentiores, quos iſtius propugnatores dogmatis Calviniani agnoſcunt, iiſdem penè loquendi modis innoxiè uſi ſint. Nam Cardinalis Pullus Part. 8. c. 3. de Euchariſtia ſic loquitur: *Tranſit itaque ſubſtantia, ſed remanet forma. Quamobrem non eſt ſenſuum deluſio, ſed vera Dei comprehenſio, quòd cùm in Dominica Menſa ſit ſolùm caro & ſanguis, nihilominus vini natura percipiatur.* Et Innocentius III. (*Lib. 3. Myſteriorum Miſſæ, cap. 9*) *Naturales proprietates manent, ut paneitas.*

Contra reſponſionem Catholicorum ſic urgent Calviniani Miniſtri. Orthodoxus ex comparatione Euchariſtiæ colligit, in Chriſto poſt unionem non tantùm formam & figuram, ſed ipſam corporis Chriſti ſubſtantiam eſſe ſuperſtitem. Non potuiſſet autem illud rectè inferre, niſi ſuppoſuiſſet in Euchariſtia non tantùm formam & figuram panis, ſed etiam ipſam panis ſubſtantiam remanere. Itaque Theodoretus Orthodoxi nomine contra Eraniſtem diſputans, ſenſit remanere ſubſtantiam panis; & æquè ſubſtantiam uſurpavit prout ab accidentibus diſtinguitur, cùm dixit; Symbola manere in priori ſubſtantia, & figura, & forma, ac quando dixit; Corpus Chriſti habere priorem formam, & corporis ſubſtantiam.

Reſpondent Orthodoxi Theologi, diſtinguendo minorem; Non potuiſſet illud inferre immediatè, concedo: Mediatè, nego. Explicatur reſponſio. Eraniſtes Euchariſtiæ exemplo uſus fuerat, ut probaret ſubſtantiam humanitatis in Chriſto poſt unionem, aut ſaltem poſt Aſcenſionem, in ſubſtantiam divinitatis converſam fuiſſe. Orthodoxus ſic argumentum retorquet. In Euchariſtia non eſt tantùm corpus Chriſti, ſed etiam accidentia panis & vini ſuperſunt: Igitur in Chriſto poſt unionem non tantùm eſt divinitas, ſed etiam proprietates & accidentia humanitatis: ac proinde ipſa naturæ humanæ ſubſtantia. Ubi enim ſunt proprietates & accidentia humanæ naturæ, ibi & ipſa natura humana reperiatur neceſſe eſt. Nec poſſunt ineſſe perſonæ, niſi naturam aliquam afficiant. Divinam afficere non poſſunt: humanam igitur afficiunt. Proindeque ex proprietatibus & accidentibus naturæ humanæ ſuperſtitibus, mediatè inferebat Theodoretus ſuperſtitem eſſe ipſam naturam humanam. Et eò magis ſtringebat Eutychianos hæc argumentatio, quòd inter proprietates naturales & ſubſtantiam corporis Chriſti diſcrimen nullum facerent, & manentibus proprietatibus naturam ipſam manere faterentur.

Contemni non debet, quod circa hunc Theodoreti locum obſervat doctiſſimus Cardinalis Perronius, Græca Theodoreti verba, μένει γὰρ ἐπὶ τῆς προτέρας οὐσίας, καὶ τοῦ σχήματος, καὶ τοῦ εἴδους, ſic meliùs reddi, *Manent enim in prioris ſubſtantia & forma, & figurâ.*

Objiciunt Calviniani Miniſtri alium Theodoreti locum ex Dialogo 3. ubi cùm Eraniſti probaret, paſſionem Chriſti corpori, non divinitati tribuendam, ſic opponit Eraniſtes: *Corpus ergo nobis ſalutem procuravit.* Quaſi ineptum eſſet ſalutem noſtram in corpus velut in cauſam refundere. Huic objectioni Theodoretus Orthodoxi nomine reſpondet: *Non nudi hominis corpus, ſed Domini noſtri Jeſu*

Chriſti unigeniti Filii Dei, nobis ſalutem procurare. *Quod ſi parum tibi ac vile videtur* inquit, *quomodo ejus typum venerabilem & ſalutarem exiſtimas? Cujus autem typus adorandus eſt & ſalutaris, quî poteſt archetypum ipſum deſpici & extenuari?* Theodoretus, inquiunt, Euchariſtiam cum Chriſti corpore, ceu typum & imaginem cum archetypo & exemplari componit: corpus Chriſti honore dignum colligens, ſi honore digna ſit, quæ illius typus eſt, Euchariſtia. Senſit itaque, aiunt, corpus Chriſti in Euchariſtia non contineri, alioqui hanc cum illo minimè compoſuiſſet.

Reſpondent Orthodoxi Theologi, Theodoretum Euchariſtiam, quatenus Chriſti corpus obvelatum ſpeciebus Sacramentalibus continet, quâ ratione typus, imago, & figura appellatur, comparare cum Chriſti corpore ſecundùm ſe ſpectato, quod archetypum & exemplar hâc ratione dicitur. Hoc nempe probandum ſibi ſumit contra Eutychianos, Corpus Chriſti nobis ſalutem procuraſſe. Id conficit hoc medio: Euchariſtiam, quæ typus eſt corporis Chriſti, ſalutarem & adorandam exiſtimatis: multò magis igitur corpus Chriſti in ſeipſo naturali modo exiſtens, non ſacramentali. Supponit igitur Theodoretus, Eutychianos de Euchariſtia fateri, quod de corpore Chriſti concedere nolebant; ipſam ſcilicet eo modo noſtræ ſalutis cauſſam eſſe, quô Orthodoxi id Chriſti corpori tribuebant. At fateri Euchariſtiam cauſſam eſſe ſalutis ſicut corpus Chriſti, eſt agnoſcere ipſam eſſe verum Chriſti corpus. Siquidem propria duntaxat Verbi Dei caro vivifica eſt: ut Patres paſſim docent. Cæterùm Euchariſtiam non ſimplicem typum corporis Chriſti Domini, ſed verum ipſius corpus reipſa eſſe, diſertè docet Theodoretus in Commentario Epiſtolæ ad Corinthios cap. 11. *Sacram illam*, inquit, *& omni ex parte ſanctam noctem in memoriam eis revocavit, in quâ & typico Paſchati finem impoſuit, & verum typi archetypum oſtendit, & ſalutaris Sacramenti portas aperuit, & non ſolùm undecim Apoſtolis, ſed etiam Judæ proditori, pretioſum corpus & ſanguinem impertiit.* Et infrà: *Illud autem, Reus erit corporis & ſanguinis, hoc ſignificat, quòd quemadmodum tradidit quidem illum Judas, ipſi autem inſultarunt Judæi: ita eum ignominia & dedecore afficiunt, qui ſanctiſſimum ejus corpus immundis manibus accipiunt, & in pollutum os immittunt.* Et infrà: *Conſcientiam prapurgantes, ita ſimus divinorum Sacramentorum participes, ut bonum Dominum in nobis habitantem recipiamus.*

Denique quantùm Lutheranorum errori contra Fidem Tranſſubſtantiationis incommoda ſit Theodoreti doctrina, quàm adverſa, Centuriatores Magdeburgenſes agnoverunt, Centuriâ 5. cap. 10. *De Cœna*, inquiunt, *periculosè dicit: Symbola corporis & ſanguinis Domini, poſt invocationem Sacerdotis, mutari, & alia fieri. (Dialogo 2.)*

ARTICULUS XXIX.

De Sancti Leonis Scriptis.

Sanctus Leo, Magnus cognomine, vitæ ſanctimonia, geſtiſque juxta & ſcriptis rebus maximus, Romanus Pontifex, *Vir Apoſtolicus*, * *Orthodoxæ fidei columna, vocis Petri interpres, Apoſtolicorum dogmatum defenſor*, * *Apoſtolis coæquandus:* * varios Sermones ſcripſit, & in Eccleſia pronuntiavit, Chriſtiana eruditione, pietate, facundia admirandos. Plures etiam ſcripſit Epiſtolas, quibus Catholicam veritatem aſſeruit, Eccleſiaſticam diſciplinam reſtauravit ac propugnavit, Canonum tranſgreſſores & contemptores coërcuit. Inter omnes Operum ipſius Editiones præſtat illa quam accuravit P. Quenellius Congregationis Oratorii Sacerdos. Is meritò in appendicem rejecit Sermonem in Natali S. Vincentii Martyris, cujus Auctor Hiſpanum ſe prodit: & Sermonem, qui in aliis Editionibus ſecundus erat, in Natali SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, cujus initium eſt: *Exultemus in Domino*: Quia præter exordium, quod procul dubio non eſt S. Leonis, & quinque circiter lineas, quæ deſumptæ ſunt ex Sermone 2. in Anniverſario illius Aſſumtionis, reliqua ex Sermone 3. in Anniverſario ejuſdem tranſcripta ſunt. Sermonem 96. in Cathedra S. Petri, quòd cæteris accenſuiſſet, pœnituit virum doctiſſimum, ſtylo maturiùs expenſo, illumque tandem ſanctiſſimo Pontifici abjudicavit.

Facundus l. 5. c. 5.
Libellus Epiſcoporum l. Syriæ ad Juſtinianum Imper.
Relatio Concilii Calchedon. ad ipſum S. Leonem.
Libellus Synodicus cap. 89. & 94.

Sermones S. Leoni ſuppoſiti.

Epiſtolam de Chorepiſcoporum privilegio, quæ in prioribus Editionibus erat 88. rectè abjudicavit S. Leoni idem P. Quenellius, cui hoc in judicio præiverant Morinus & Sirmondus; ex Heterodoxis verò Blondellus in ſuo Pſeudo-Iſidoro vapulante. Primum *νόθειας* argumentum eſt, quòd in antiquis Codicibus MSS. non compareat, ſed tantùm in recentioribus quibuſdam poſt Iſidorianæ collectionis tempora exaratis. 2. Quòd apud antiquos Scriptores mentio hujus Epiſtolæ nulla extet: eamque nullus ſeu Canonum, ſeu Pontificiorum Decretorum Collector ante Iſidorum Mercatorem, ſeu ante 9. Sæculum, ſuis Collectionibus inſeruerit. 3. Quòd ſtylus à Leonino prorſus abhorreat. 4. Quòd titulus S. Leoni ſit inſolitus: & quòd nexus Epiſcoporum Germaniæ cum Gallicanis, ætatem S. Leonis non ſapiat, ſed Caroli Magni, aut poſteriorem. 5. Prima hæc Epiſtolæ verba S. Leone indigna, quibus cùm Synodum Romæ habitam deſcribit, *Synodum* appellat *Epiſcoporum, ſive cæterorum Conſacerdotum, Chriſtique Fidelium coadunatam*: quaſi Laïca plebs in Concilium admitteretur. Adde nomen Sacerdotis, S. Leonis ævo, nunquam tribui ſolitum Presbyteris abſque additamento hujuſmodi, *ſecundi ordinis, ſecundi gradus, &c.* Taceo de fœdo ſolœciſmo. 6. In hac Epiſtola citantur Canones Neocæſarienſes; cùm nec à S. Leone, nec ab ejus Deceſſoribus, particularium Synodorum Canones citatos legamus; & Innocentius I. alios à Nicænis recipiendos non eſſe profeſſus ſit. 7. Canon 13. Neocæſarienſis eâ in Epiſtola ex Dionyſii Exigui verſione citatur, quam Leone Magno longè poſteriorem eſſe nemo neſcit. 8. Rabanus Maurus in libro quem *de Chorepiſcopis* ad Drogonem Metenſem Epiſcopum ſcripſit, ejus Epiſtolæ nôn meminit, quod argumento eſt eam eſſe ſuppoſititiam. Nunquam enim ille Chorepiſcoporum cauſſam defendendam ſuſcepiſſet, ſi eos damnaſſet S. Leo, neque hæc Epiſtola virum tam eruditum, & in Germania, quò miſſa dicitur, ſcribentem fugiſſet. 9. Epiſtola illa nihil aliud eſt quàm Canon ſeptimus Hiſpalenſis Concilii, cui exordium inſulſum præfixit Impoſtor, ut Epiſtolæ imaginem indueret. 10. Adulterinam eſſe Epiſtolam clamat ſilentium Synodorum Pariſienſis 6. & Meldenſis, Nicolai I. in Epiſtola ad Rodulphum Bituricenſem Archiepiſcopum, Capitularium Caroli Magni, & Ludovici Pii Impp. in quibus frequens Chorepiſcoporum mentio occurrit, nulla Epiſtolæ S. Leonis, quam certè non omiſiſſent. 11. Sunt aliqua in ea Epiſtola, quæ cum Eccleſiæ Romanæ conſuetudine conciliari non poſſunt. *Sed neque*, inquit, *coram Epiſcopo licet Presbyteris in Baptiſterium introire.* An non potiùs coram Epiſcopo, & cum Epiſcopo in Baptiſterium introire, & ex officio baptizanti Epiſcopo adeſſe jubebantur? Ad has non attenderunt rationes viri eruditi, qui hanc Epiſtolam ut genuinam S. Leonis admittendam eſſe ſenſerunt, Hallerius & Cellotius, in ſuo uterque Opere *de Eccleſiaſtica Hierarchia*. Petrus Aurelius adversùs Sirmondum ſcribens, Dionyſius Petavius,

Epiſtola De Chorepiſcoporum privilegio, non eſt S. Leonis.

In

In Notis ad S. Epiphanium, & D. de Marca lib. 2. A *de Concordia Sacerdotii & Imperii*, *cap.* 13. &c. De aliis Operibus S. Leoni aſſertis à Quenellio, libris nimirum duobus *De Vocatione omnium Gentium*, & *Epiſtola ad Demetriadem*, diximus ſuperiùs, ubi egimus de Scriptis S. Proſperi.

ARTICULUS XXX.

De S. Maximo Taurinenſi.

SAnctus Maximus Taurinenſis Epiſcopus Honorio & Theodoſio Imperantibus floruit, Genna- B diò teſte. Perperam in quibuſdam editionibus Gennadii, pro voce *floruit*, *moritur*, adſcriptum monet P. Labbeus in *Diſſertatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis*. Subſcripſit Epiſtolæ Synodicæ Concilii Mediolanenſis ab Euſebio illius Eccleſiæ Epiſcopo & Provinciæ Metropolitano celebrari, anno 452. In quo formam Epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum ſecutus, Eutychianam hæreſim cum Coëpiſcopis ſuis damnavit. In Romanæ etiam Synodi ſub Hilaro Papa celebratæ anno 465. Actis Maximum Taurinenſem primo loco inter Epiſcopos commemorari certum C eſt. Ad 25. Junii inter Sanctos colitur. Ejus Homiliæ elegantes editæ ſunt. Inter Sermones S. Ambroſii & S. Auguſtini pleræque vagantur. Omnes pene recenſet Gennadius in Catalogo Illuſtrium Virorum. *Maximus Taurinenſis Eccleſiæ Epiſcopus, vir in divinis Scripturis ſatis intentus, & ad docendam ex tempore plebem ſufficiens: compoſuit in laudem Apoſtolorum Tractatus, & in Joannis Baptiſtæ, & generalem omnium Martyrum Homiliam. Sed & de Capitulis Evangeliorum, & Actuum Apoſtolorum multa ſapienter expoſuit. Fecit & duos de S. Euſebii Vercellenſis Epiſcopi & Confeſſoris Vita Tractatus, & de S. Cypriani ſpeciale. De Baptiſmi gratia librum adidit. Scripſit de avaritia, de hoſpitalitate, de defectu* D *Lunæ, de eleemoſynis; de eo quod ſcriptum eſt in Iſaia: Caupones tui miſcent vino aquam, de Paſſione Domini; de Jejunio ſervorum Dei generali; de ſpeciali Quadrageſima, & quòd non ſit in eo jocandum: de Juda Traditore, de Cruce Domini, de ſepulchro ejus; de Reſurrectione ipſius, de accuſato & judicato Domino apud Pilatum: de Calendis Januariis. Scripſit etiam Homilias de Natali Domini, Homilias de Theophania, & de Paſcha, & de Pentecoſte multas; de hoſtibus carnalibus non timendis; de gratiis poſt cibum Deo agendis; de Pœnitentia Ninivitarum; & multas alias ejus Homilias de diverſis cauſis habitas legi.* Quo Gennadii E teſtimonio obſtruitur os Heterodoxorum Criticorum qui Maximi Taurinenſis Homilias incertæ fidei eſſe effutiunt.

ARTICULUS XXXI.

De Victorio Aquitano, & Idacio.

I. VICTORIUS AQUITANUS ab Hilaro S. Leonis adhuc Archidiacono, Summo poſteà Pontifice rogatus, *Canonem Paſchalem* edidit, quem ad annum uſque 532. perduxit. Hujus F meminit Gennadius *in Catalogo*.

II. IDACIUS Lemicæ in Gallæcia natus, Aquiflavienſis in eadem Provincia Epiſcopus, *Chronicon* ſcripſit Sæculo V. quod perduxit ad annum Chriſti 467. Anthemii Imperatoris ſecundum. Sub ejuſdem nomine vulgari ſunt *Faſti*, ab anno Urbis Conditæ 245. primiſque Conſulibus Bruto & Collatino, uſque ad Conſulatum alterum Anthemii Auguſti, anno 468.

ARTICULUS XXXII.

De S. Patritio, Faſtidio, & Bacciario.

I. SANCTUS PATRITIUS Scotus genere, S. Martini ex ſorore nepos dicitur ab iis qui res ipſius geſtas ſcripſerunt; & ab ipſo primùm, deinde à S. Germano Autiſiodorenſi Epiſcopo inſtitutus, & ſacris Literis imbutus. A Deo vocatus ad Hibernorum converſionem; eamque in regionem cum Apoſtolica auctoritate miſſus à Celeſtino I. Romano Pontifice, verbi potentiâ, ſanctimoniâ vitæ, miraculorum virtute, Gentem ad Chriſtum convertit; & ex dæmonum domicilio Sanctorum Inſulam effecit. Anno 491. ejus obitum notat Marianus Scotus in Chronico: quem multò tardiùs contigiſſe oportet, ſi verum eſt quod Probus Vitæ ipſius Scriptor aſſerit, eum ad annum ætatis ſuæ 132. vitam produxiſſe. Multa ab eo ſcripta idem Probus, & Balæus * recenſent: ſed pleráque tam illuſtri & ſancto nomine perperam adornata nullus dubito.

* In Catal. Scriptor. Angliæ.

II. FASTIDIUS Britanniarum Epiſcopus, ſcripſit ad Fatalem quemdam librum unum *de Vita Chriſtiana*, & alterum *de ſervanda Viduitate*. De quibus Gennadius *in Catalogo*.

III. BACCIARIUS, ſeu BACCHIARIUS, quem Balæus Britannum facit, & S. Patritii diſcipulum, ac Macceum Vatem appellatum fuiſſe ſcribit: vir Philoſophiæ Chriſtianæ, nudus & expeditus, & ad vacandum uni Deo comparatus, peregrinationem religionis ergo ſuſcepit: Hunnis, Pictis, & Scotis in Britanniam graſſantibus, ut Balæus conjicit. Quô in diſcrimine ipſi vitio verterunt nonnulli receſſum è patria cum prodeſſe poſſet, cumque turpis fugæ & ignaviæ accuſarunt. Quamobrem apud Pontificem Urbis, S. ſcilicet Leonem, ut Balæus conjicit, ſe purgavit ſcriptâ Apologia, indicans ſe non timore hominum, ſed Dei cauſſa peregrinationem ſuſcepiſſe, ut exiens de terra ſua & cognatione, Abraham Patriarchæ cohæres fieret. Inſerta eſt Bibliothecis Patrum Epiſtola Bacchiarii ad Januarium, *de Lapſis recipiendis*.

ARTICULUS XXXIII.

De Gelaſio Cyziceno, & Gelaſio Papa.

§. I.

I. GELASIUS CYZICENUS, Cæſareæ in Palæſtina Epiſcopus, tempore Zenonis Imperatoris, & Baſiliſci Tyranni floruit, anno circiter 476. Scripſit Hiſtoriam Actorum Nicenæ Synodi, de qua judicium tulimus in Hiſtoria Sæculi IV. p. 11. *Diſſert.* 15. *Edit.* 1. De eo legendi, Photius Bibliothecæ *Cod.* 19. 88 & 89. Nicetas Choniates *lib.* 5. *Orthodoxæ Fidei*, *cap.* 6. Joannes Cypariſſiota, *Decadis* 3. *cap.* 4. & *Decadis* 10. *cap.* 2.

II. De Gelaſio Romano Pontifice, ejuſque Decretis, ſuprà cap. *de Summis Pontificibus* actum eſt. An ejus ſit Liber *De duabus in Chriſto naturis contra Neſtorium & Eutychetem*, expendimus cap. 5. Articulo 19. *De Patribus qui adversùs Eutychianos & Acephalos ſcripſerunt*. Supereſt expendendum an hujus Operis Auctor, quiſquis ille ſit, dogmati Catholico de Tranſſubſtantiatione panis & vini in Euchariſtia contraria doceat; & aliqua ſit ratio cur Heterodoxi illius auctoritate glorientur, ac triumphum ſibi canant.

§. II.

De Gelaſii doctrina circa Tranſſubſtantiationem, & realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam.

Calviniani & Lutherani Miniſtri Gelaſium libro *De duabus in Chriſto naturis*, doctrinæ Tranſſubſtantiationis diſertè repugnare contendunt: & hæc illius verba in Catholicos contorquent jactabundi. *Certè Sacramenta quæ ſumimus Corporis & Sanguinis Chriſti, divina res eſt; propter quod & per eadem divinæ efficimur conſortes naturæ: & tamen eſſe non deſinit ſubſtantia vel natura panis & vini. Et certè imago & ſimilitudo Corporis & Sanguinis Chriſti in Actione Myſteriorum celebrantur. Satis ergo nobis evidenter oſtenditur, hoc nobis in ipſo Chriſto Domino ſentiendum, quod in ejus imagine profitemur, celebramus, & ſumimus, ut ſicut in hanc, ſcilicet in divinam tranſeunt Spiritu Sancto perficiente ſubſtantiam, permanent tamen in ſuæ proprietate naturæ: ſic illud ipſum Myſterium principale, cujus nobis efficientiam virtutemque veraciter repræſentant, ex quibus conſtat propriè permanentibus, unum Chriſtum, quia integrum verùmque permanere demonſtrant.* Cenſet itaque Gelaſius, inquiunt, ſubſtantiam panis & vini in Euchariſtia remanere: aliàs argumento ex Euchariſtia ducto non eviciſſet contra Eutychianos, duas in Chriſto manere naturas poſt Incarnationem.

Reſpondent Catholici Theologi, primò Gelaſium & alios veteres Scriptores ſubſtantiæ nomen ſtrictiori illo ſenſu, & preſſiori ſignificatione ſemper non accepiſſe, quo hodie in Scholis uſurpatur, ut ſcilicet rem per ſe ſubſiſtentem, & accidentibus oppoſitam ſignificat: ſed vocis illius ſignificationem ad ipſa accidentia per analogiam quamdam extendiſſe; ut Res omnis ſubſtantia dicatur, quatenus diſtinguitur à nihilo. Quo ſenſu S. Auguſtinus Enarratione 1. in Pſalmum 68. ſcribit: *Quod nulla ſubſtantia eſt, nihil omnino eſt; ſubſtantia ergo aliquid eſſe eſt.* Neque verò ſanctus Auguſtinus & alii Patres accidentium ſolùm abſtractè inſpectorum eſſentiam ſubſtantiæ nomine deſignant, & ſubſtantiam dicunt albedinis, quam Scholaſticorum vulgus barbarè vocat quidditatem; verùm etiam ſubſtantiæ nomen tribuunt qualitatibus nativis, & ab origine rei inſitis. Quo ſenſu S. Auguſtinus loco mox laudato ait: *Porro autem quia per iniquitatem homo lapſus eſt à ſubſtantiâ in quâ factus eſt: iniquitas quippe ipſa non eſt ſubſtantia, &c.* Hoc etiam ſenſu S. Petrus Chryſologus Sermone 82. de dotibus corporis Chriſti glorioſis poſt reſurrectionem ait: *Ut hoc ſit mutaſſe ſubſtantiam, non mutaſſe perſonam.* Hoc denique ſenſu Gelaſius Pontifex in Epiſtola ad Epiſcopos Piceni Provinciæ ſcribit: *Subſtantiam hominis peccato originali fuiſſe depravatam.* Quid mirum igitur ſi hujus Operis Auctor, ſive ſit ille Gelaſius Papa, ſive alter ejuſdem nominis, naturæ panis & vini congenitas proprietates ſubſtantiæ & naturæ nomine deſignaverit? Atque adeo nihil voluerit aliud, cùm ſcripſit non deſinere ſubſtantiam, vel naturam panis & vini, quàm ſi dixiſſet, non deſinere nativas panis & vini qualitates?

Reſpondent ſecundò, Morem eſſe ſolemnem veteribus Scriptoribus Latinis alimentum ſubſtantiæ nomine ſignificare. Hoc ſenſu apud S. Auguſtinum, *Sermone* 5. *de Natali Domini*, hæc verba ad Deiparam Virginem diriguntur: *Lacta Maria Creatorem tuum, lacta panem cœli, pretium mundi, poſtremò ut Mater temporalem illi miniſtra ſubſtantiam.* Eodem ſenſu S. Ambroſius lib. *De iis qui Myſteriis initiantur*, *cap.* 8. de Sacramento Euchariſtiæ loquens: *Vita*, inquit, *æterna ſubſtantiam ſubminiſtrat.* Et *lib.* 5. *de Fide*, *cap.* 7. *Propterea*, inquit, *ἐπιούσιος panis, quòd ex Verbi ſubſtantiâ ſubſtantiam virtutis manentis cordi & animæ ſubminiſtret.* Cur ergo dici jure meritò non poſſit, Gelaſium nihil aliud voluiſſe, quàm non deſinere alimentum & facultatem nutriendi, quæ pani & vino naturâ inerat, Sacramentis in divinam ſubſtantiam Spiritus Sancti virtute tranſeuntibus, id eſt, in divinum alimentum, quod eſt Corpus & Sanguis Chriſti?

Præterea. Alio ſenſu explicari citatus locus non poteſt, niſi pugnantia loqui ſupponamus Gelaſium. In divinam enim tranſire ſubſtantiam dona propoſita non poſſunt, niſi panis & vini ſubſtantia eſſe deſinant. Omnis enim tranſitus duos terminos inter verſatur, quorum deſeritur unus, alter acquiritur, ſecundùm rectam Philoſophiam. Cùm itaque Sacramenta, ſeu ſymbola tranſeant in divinam ſubſtantiam, neceſſe eſt ut terrenæ deſinant eſſe ſubſtantiæ.

Neque enim veriſimilis eſt Heterodoxorum Miniſtrorum reſponſio; Sacramenta dici in divinam tranſire ſubſtantiam, quia divinæ ſubſtantiæ myſticâ ſignificatione junguntur. Nemo enim fuit unquam tam abſurdus, ut ſigna in eorum quæ ſignificant, naturam aut ſubſtantiam tranſire affirmaverit. Quis unquam dixit, exempli gratia, aquam Baptiſmatis, aut Chriſma, quæ divinam ſubſtantiam ſignificant, ipſum tempe Spiritum Sanctum, in divinam ſubſtantiam mutari? Quis agnum Paſchalem in Chriſtum converti? Advertendum inſuper eſt quid addat Gelaſius noſter: *Tranſeunt in divinam Spiritu Sancto perficiente ſubſtantiam.* Quæ verba mirabilem quamdam indicant mutationem, quæ abſque dexterâ Excelſi fieri non poſſit.

Reſpondent tertiò Catholici Theologi, neceſſe non eſſe ut ſimilitudo undequaque accurata ſit & perfecta, ſed ſatis eſſe, ſi aliquâ ex parte conveniat. *Nullum enim ſimile eſt idem*, inquiunt Juriſconſulti & Philoſophi. At non iſtud erat conſilium Gelaſii, in omnibus conferre unionem Euchariſticam Corporis & Sanguinis Chriſti cum ſymbolis in Sacramento, cum unione hypoſtatica divinæ humanæque naturæ in perſona Chriſti; neque aſſerere conjunctionum iſtarum unam eſſe omnino alteri ſimilem, aliàs enim cauſam ipſe ſuam, vel contra Neſtorium, vel contra Eutychetem, quos æquè impugnabat, profligaſſet. Neceſſe enim eſſet, vel ut unio Sacramenti & Corporis Chriſti in Euchariſtiâ hypoſtatica eſſet, panis & vini, ſicut & ſacri corporis ſubſtantiâ ſuperſtite: quemadmodum naturæ duæ in Chriſti perſona conjunctæ ſunt utriuſque manente ſubſtantia: atque ita non duas tantùm, ſed tres in Chriſto naturas aſſeruiſſet Gelaſius: nec Verbum duntaxat Incarnatum, ſed etiam impanatum agnoviſſet. Aut neceſſe eſſet ut ſubſtantiâ panis in ſubſtantiam Corporis Chriſti re verâ tranſeunte, natura humana pariter in divinam tranſiret ſubſtantiam. Quod ſi ita eſſet, palmam tuliſſet Eutyches. Aut denique colligi poſſet divinam humanamque naturam reale fœdus non iniiſſe in perſona Chriſti; quemadmodum Sacramentum & Chriſti Corpus naturali nexu non uniuntur. Quâ in hypotheſi triumphum egiſſet Neſtorius. In eo igitur poſita eſt Gelaſii comparatio, quòd ſicut in Euchariſtia Sacramentum fit reipſâ unum cum Corpore Chriſti, quia natura interna Sacramenti una ſubſtantia cum illo evadit, & naturalis nihilominus diverſitas manet, quia natura externa Sacramenti à ſubſtantiâ Corporis Chriſti diſtincta ſuperſtes eſt: ita in Perſona Chriſti fit unio Phyſica divinæ humanæque naturæ: manet tamen naturalis inter utramque diſtinctio. Id unum intendit Gelaſius. Unde Neſtorium non minùs quam Eutychetem fœliciter confodit.

Urgent

Urgent Heterodoxi Miniſtri. Si in Euchariſtia factâ unione Corporis Chriſti & Sacramenti, forma tantùm externa manet, ſcilicet accidentia, eaque Gelaſii ſententia fuit; ſequitur ex ejus ratiocinio ſolam formam & ſpeciem externam humanæ naturæ poſt Incarnationem remanſiſſe à naturâ divinâ diſtinctam: non verò formam internam, ſive ipſam naturæ noſtræ ſubſtantiam.

Reſpondent Orthodoxi Theologi, nequaquam id ſequi. Imò ex eo quòd forma externa ſit ſuperſtes, rectè colligitur naturæ humanæ ſubſtantiam poſt ſuam à Verbo aſſumptionem manere à natura divina diſtinctam. Res enim erat apud Eutychianos, æquè ac apud Catholicos confeſſa, nihil in Chriſto, poſt naturarum unitionem manere, quod perſonæ divinæ hypoſtaticè conjunctum non eſſet. Accidentia verò immediatè adhærere non poſſe Deitati, quæ incorporea eſt. Ex his porro principiis appoſitè colligebant Doctores Catholici, naturæ humanæ ſubſtantiam à ſubſtantia Deitatis diſtinctam poſt Incarnationem manere, cui accidentia illa externa unirentur, quæ Verbum immediatè afficere non poſſent. Contra Eutychianos ratiocinabatur Gelaſius. *Si in Deitatem*, inquit, *ut putant humanitate tranſfuſâ, vel in omni parte tranſlatâ, deſiit eſſe humana ſubſtantia: ergo aut humanitatis forma ſine ſui proprietate ceſſavit: aut ſi dicunt, in nuda Deitate forma lineamenta conſtare, quid aliud quàm Antropomorphitas convincuntur inducere; quos dudum Catholica talia ſomniantes damnavit Eccleſia? Nam ſi & ſubſtantia, & forma hominis Jeſu Chriſti hâc tranſfuſione conſumpta eſt; quis eſt quem vidit ad dexteram virtutis ſtantem S. Stephanus?*

Objiciunt Calviniani Miniſtri contra fidem præſentiæ realis Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia, hæc Gelaſii verba: *Imago & ſimilitudo Corporis & Sanguinis Chriſti in* * *Actione Myſteriorum celebrantur.*

* Ita Miſſæ ſacrificium appellatum.

Reſpondent Orthodoxi Theologi, Gelaſium & veteres Patres, Euchariſtiam non vocaſſe *Imaginem Corporis Chriſti*, ut Corporis ejuſdem ſacratiſſimi veritatem ab illa excluderent, ſed nomen illud imaginis retuliſſe ad diverſum ejuſdem Corporis adorandi ſtatum, id eſt, ſpectaſſe corpus natum de utero Deiparæ Virginis, vel oblatum in ara crucis. Incarnationem ſanè ſpectavit Gelaſius, *Myſterium* ſcilicet *illud principale, cujus nobis efficientiam & virtutem Euchariſtia repræſentat*. (ut ipſe loquitur.) Incarnationem enimvero multis modis Euchariſtia adumbrat. Primò, quia ſicut Verbum divinum panis vivus & cœleſtis, factum eſt caro: ita panis terrenus conſecratione fit caro Chriſti. Secundò, quia ſicut puriſſima Virginei ſanguinis portio caro & ſanguis humanus ſive humanum corpus evaſit, non hominis operatione, ſed Spiritus Sancti virtute: ita ſubſtantia panis & vini fit Caro & Sanguis Chriſti, non operatione naturæ, ſed Spiritus Sancti hanc mutationem perficientis, ut loquitur Gelaſius, & operatorio Dei verbo. Tertiò, ut in Euchariſtia duæ naturæ ſunt, una externa quæ ſenſibus percipitur, ſcilicet accidentia; altera interna, quæ intelligitur & creditur, ſcilicet Corpus & Sanguis Chriſti; ita in Chriſto duæ ſunt naturæ, una viſibilis & manifeſta; altera inviſibilis & occulta. Hinc Auctor Sermonis *de Cœna Domini*, apud S. Cyprianum, ait: *Panis iſte, quem Dominus Diſcipulis porrigebat, non effigie, ſed natura mutatus, omnipotentiâ Verbi factus eſt caro: & ſicut in perſona Chriſti humanitas videbatur, & latebat divinitas: ita Sacramento viſibili ineffabiliter divina ſe infudit eſſentia.*

S C H O L I O N.

In hujus Articuli paragrapho, pag. 680. Edit. primæ, Religioſi Cenſores titulum ipſum ſibi diſplicere ſignificant: *De Fide Gelaſii circa Tranſſubſtantiationem.*

R. Gelaſii doctrinam circa Tranſſubſtantiationem, & realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam, Fidei Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ Eccleſiæ non repugnare; Heterodoxos hujus Scriptoris auctoritate, ſive Pontifex ille fuerit, ſive alter Author Eccleſiaſticus, perperam gloriari oſtendo; cauſam ago Eccleſiæ adverſus Hæreticos. Quid ibi cenſoria animadverſione dignum?

ARTICULUS XXXIV.

De Apollinari Sidonio.

CAJUS SOLLIUS APOLLINARIS SIDONIUS, Patre Præfecto Galliarum natus Lugduni, Rhetorica ac Poetica inſigniter excultus, Papianillam Aviti Imperatoris filiam uxorem duxit, ex qua filium, duaſque filias ſuſcepit: Ab Anthimio Imperatore Urbis Præfectus, & Patricius creatus: Cathedram deinde Epiſcopalem Arvernenſem ſive Claromontanam adeptus eſt, defuncto Eparchio, anno 472. Quod Sacerdotium pari ſanctimonia ac vigilantiâ, difficillimis temporibus adminiſtravit. Maxima in pauperes fuit charitate conſpicuus, cujus adhuc Laïcus exemplar fuerat; ſiquidem frequentiùs, inſciâ conjuge vaſa argentea è domo auferebat, & in pauperes erogabat, ut refert S. Gregorius Turonenſis, *lib.* 2. *Hiſtoria Francorum*, *cap.* 23. Gothis Arvernum obſidentibus, & civitate in poteſtatem hoſtium deditâ, ab iis Legationis obtentû honorificô exilio affectus eſt. Tandem Eccleſiæ ſuæ reſtitutus, cùm inter Barbaros omnia ſanctiſſimi Paſtoris munia impleret, æmulis duorum Preſbyterorum odiis vexatus, & ad maximas redactus anguſtias, illuſtria patientiæ documenta dedit. Domeſticæ illius perſecutionis Hiſtoriam legere potes apud Gregorium Turonenſem, qui & divinam ultionem in ſeditioſos illos Preſbyteros commemorat, quorum unus in ſeceſſu, Arii inſtar, viſcera effudit: alter in convivio miſeram animam efflavit. Tandem Aprunculo, divinâ quadam præſenſione, deſignatô Succeſſore, ad Chriſtum migravit 12. Kalendas Septembris, anno 482. cùm vixiſſet annis circiter 56. Ipſius cum laude meminerunt Claudianus Mamertus, qui eum vocat *Eruditiſſimum virorum*, & *veteris eloquentiæ reparatorem*: Ruricius ſenior Lemovicenſis Epiſcopus *in Epiſtolis*, Avitus Viennenſis, *Epiſt.* 38. Gennadius *in Catalogo Virorum Illuſtrium*, Gregorius Turonenſis, *lib.* 2. *Hiſtoria, cap.* 22. 23. & 24. Flodoardus, Sigebertus, Hugo Floriacenſis, Honorius Auguſtodunenſis, Petrus Cluniacenſis, &c. In veteri Epitaphio, quod ex Codice Cluniacenſi Sirmondus, & clariſſimi Sammarthani Fratres deſcripſerunt, *Tomo II. Gallia Chriſtiana*, dicitur, *Nulli incognitus, & legendus orbi*. Gennadius ait ipſum ſcripſiſſe *Varia & grata Volumina, & ſana doctrina: & inter barbara feritatis duritiem, qua eo tempore Gallos oppreſſerat, Catholicum Patrem & Doctorem inſignem habitum fuiſſe*. Ejus Opera, id eſt Epiſtolarum libros novem, & Carmina 20. poſt Joannem Colutium & Joannem Savaronem in lucem edidit, ac Notis exquiſitis illuſtravit Jacobus Sirmondus S. I. Profeſſor.

ARTICULUS XXXV.

De Ænea Gazæo, Victore Vitenſi, & S. Eugenio Carthaginenſi Epiſcopo.

I. ÆNEAS GAZÆUS, Sectæ Platonicæ Philoſophus doctiſſimus, ad Chriſtianam Fidem converſus, cadente 5. Sæculo floruit. Se vidiſſe enim Sanctos illos Confeſſores teſtatur, qui in perſecutione Hunnerici Vvandalorum in Africa Regis, abſciſſis linguis expeditè loquebantur. Inſignem compoſuit Dialogum, qui inſcribitur:

Theophraſtus de Animarum immortalitate, & corporum reſurrectione : qui Bibliothecis Patrum, inſertus eſt.

II. VICTOR VITENSIS in Africa Epiſcopus ſanctiſſimus, in Vvandalica Perſecutione pro Fide orthodoxa graviſſima incommoda paſſus, ejuſdem Perſecutionis Hiſtoriam tribus Libris ſcripſit. Ejus memoria ſacris Eccleſiæ Faſtis inter Confeſſores adſcripta eſt, die 23. Auguſti. Vitenſem dico cum Viris doctiſſimis Holſtenio & Chiffletio, qui ita dicendum ex MSS. Codicum fide contendunt, quibus ſuffragatur vir etiam doctiſſimus Henricus Noriſius *lib. 2. Hiſtoriæ Pelagianæ, cap. 21.* id probans ex Notitia Epiſcoporum Africæ, qui ſub Hunnerico Genſerici ſucceſſore perſecutionem ſuſtinuerunt. In ea namque inter Epiſcopos Provinciæ Proconſularis legitur *Florentinus Uticenſis.* In Catalogo verò Epiſcoporum Provinciæ Byzacenæ hæc verba leguntur : *Victor Vitenſis non occurrit.* Uticenſis igitur Eccleſia ſpectabat ad Provinciam Carthaginenſem, Vitenſis verò ad Byzacenam : illi Florentinus; huic verò Victor præerat, tempore Vvandalicæ Perſecutionis. Hujus etiam Victoris eſt, *Ratio fidei à Victore Africano Epiſcopo réddita exigente Rege Hunnerico*, quæ libris tribus *de Vvandalica Perſecutione* adnexa eſt.

III. S. EUGENIUS Carthaginenſis Epiſcopus in Vvandalica perſecutione confeſſionis gloria præ cæteris inſignis, claritate virtutum, & miraculorum celebris, Filii Dei divinitatem contra Vvandalos Arianos invicto animo propugnavit. De eo plura Victor Vitenſis. Extat ad calcem Librorum ipſius *Confeſſio Fidei, & Sanctæ Trinitatis*, Eugenii Carthaginenſis Epiſcopi nomine inſignita. Ejus quoque cohortatoriam Epiſtolam ad Eccleſiam ſuam Carthaginenſem, ut eam in recta fide confirmaret, & adversùs Arianorum perſecutionem muniret, deſcribit S. Gregorius Turonenſis, *lib. 2. Hiſtoriæ Francorum*, cap. 3. De eo Gennadius in Catalogo Virorum Illuſtrium : *Compoſuit*, inquit, *librum Fidei Scripturarum ſanctarum Sententiis communitum, & per Collegas confeſſionis ſuæ Hunnerico Regi porrexit. Aſportandus in exilium, Epiſtolas velut commonitorias Fidei, & unius ſacri & conſervandi baptiſmatis, ovibus ſuis quaſi Paſtor ſolicitus dereliquit. Altercationes quoque, quas cum Arianorum Præſulibus per internuntios habuit, conſcripſit, & Regi legendas per Majorem Domus ejus tranſmiſit. Similiter & preces pro quiete Chriſtianorum, eidem velut Apologias obtulit.*

ARTICULUS XXXVI.

De Gennadio Maſſilienſi.

GENNADIUS Maſſilienſis Preſbyter, homo Semipelagianus, doctrinæ famam tempore Gelaſii I. Pontificis Maximi conſecutus, librum *de Viris Illuſtribus*, ſeu *de Scriptoribus Eccleſiaſticis*, edidit, à Caſſiodoro commendatum Opus, *lib. Divinarum Inſtitutionum, cap. 17.* Elucubratum ab ipſo eſt ante annum Chriſti 495. Nam de Theodulo in Cœleſyria Preſbytero ait : *Moritur hic Scriptor ante triennium regnante Zenone.* Mortuus autem Zeno eſt anno 491.

Scripſit etiam Gennadius librum *de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, qui in appendice Tomi III. S. Auguſtini habetur. Hic liber ſub Gennadii nomine ab Hadriano I. in Epiſtola ad Carolum Magnum laudatus eſt, qui eum & *Sanctum*, & *Epiſcopum Maſſilienſem* appellavit. Huic libro inſerta ſunt plura capita, in quibus maximam Concilii Arauſicani, & Carthaginenſis partem legere eſt, à Capite 22. incluſivè uſque ad 51. Dubitat Cardinalis Baronius an iſta capita addita fuerint à Gelaſio PP. ad quem librum ſuum miſit Gennadius, vel ejuſdem juſſu ab aliquo alio. At laudatus Pontifex Gennadii librum nec emendare potuit, nec alteri ejus emendationem committere; quippe qui anno 496. obierit. Additio namque 14. capitum ex Arauſicana Synodo, quæ ſequenti Sæculo, anno 529. celebrata eſt, longè poſt Gelaſium facta fuit.

Libros etiam octo adversùs omnes hæreſes, ſex adversùs Neſtorium, tres adversùs Pelagium, & alios ſe ſcripſiſſe teſtatur in Catalogo, cap. 100. vel alius Auctor iſtius & præcedentis capitis, ſed libri illi perierunt, aut alicubi cum blattis dimicant. Quæ ad librum S. Auguſtini de Hæreſibus ad Quodvult-Deum tanquam appendices adjectæ ſunt Hæreſes quatuor, *Prædeſtinatiana*, *Neſtoriana*, *Eutychiana*, *& Timotheana*, Gennadii fragmentum eſſe creduntur à Viris Eruditis.

Præter Scriptores Eccleſiaſticos jam laudatos floruerunt 5. Sæculo, Petrus Edeſſenus Preſbyter, Samüel ejuſdem Preſbyter Eccleſiæ, Gennadius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Theodulus in Cœleſyria Preſbyter, Syagrius; Iſaac, & Mochimus Antiocheni Preſbyteri, Aſclepius in Baienſi territorio Epiſcopus, Victor Cartennæ in Mauritania Epiſcopus, Voconius Caſtellani in eadem Provincia Epiſcopus, Cerealis Caſtulenſis Eccleſiæ in Africa Epiſcopus, Servus Dei incertæ Eccleſiæ Epiſcopus; Joannes ex Grammatico Antiochenæ Eccleſiæ Preſbyter; Cyrus Alexandrinus Monachus, Paulus Pannonius Preſbyter, Paſtor Aſtenſis Epiſcopus, Salvianus Maſſilienſis Eccleſiæ Preſbyter, quem Gennadius *Magiſtrum Epiſcoporum* vocat, S. Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus, & Muſæus ejuſdem Eccleſiæ Preſbyter, quorum nomina & Opera Gennadius in libro de Viris Illuſtribus cum laude commemorat.

CAPUT V.

De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus Sæculo V. celebratis.

ARTICULUS PRIMUS.

De Concilio Toletano I.

TOleti * quæ Urbs eſt Hiſpaniæ Metropolis, civium numero & opibus potens, plurimorum celebratione Conciliorum illuſtris, cujus Archiepiſcopatus Primatus honore adauctus eſt, celebrata fuit Synodus I. anno Chriſti 400. quo tempore adhuc Romæ ſedebat Anaſtaſius I. Honorius & Arcadius Imperium moderabantur, Stilico gerebat Conſulatum. Variis ex Provinciis adfuerunt 19. Epiſcopi, præfuit Patronus. Habita eſt 7. Idus Septembris. Canones condidit 20. Primus incontinentes Diaconos à Sacerdotio, Preſbyteros ab Epiſcopatu penitus arcet. Secundus, ex iis qui publicam egerint Pœnitentiam, Lectores, aut Oſtiarios ordinari indulget, ſi hanc diſpenſationem poſtulet Eccleſiarum neceſſitas, aut conſuetudo ferat; ita tamen ut Evangelia, aut Apoſtolicas Epiſtolas non legant. Qui autem ex ordine Pœnitentium Diaconi fuerint ordinati, in Subdiaconorum ordinem deprimi ſtatuit, ita ut manus non imponant, nec ſacra contingant. Tertius, Lectores, qui viduas nupſerint, ultra Subdiaconatum promoveri vetat. Quartus, Subdiaconos ſecundò nubentes in Lectorum, vel Oſtiariorum gradum dejicit; tertias verò ad nuptias convolantes, ad Laïcam Communionem detrudit, poſt biennii abſtentionem. Quintus, Preſbyteros, vel cujuſvis gradus Clericos in civitate, vel quovis loco, ubi

* Toledo

Synopſis Canonum.

Sacrificium quotidianum.

ubi eſt Eccleſia, degentes, *Si ad Eccleſiam ad Sacrificium quotidianum non acceſſerint, Clericos non habendos decernit, niſi ſe emendaverint, & veniam ab Epiſcopo fuerint promeriti.* Ubi notandum, in Hiſpaniarum Eccleſiis Miſſæ ſacrificium quotidie oblatum fuiſſe ante 5. Sæculum: Non enim illa recens inſtitutio. Sextus Canon puellas Dei, id eſt, ſacras Virgines, Confeſſoribus, aut Laicis ſanguinis alieni familiariter uti vetat, aut convivia ſolas adire. Confeſſorum nomine juniores Clericos Concilium iſtud intelligit. Septimus, Clericos, uxores ſuas, ſi peccaverint, ſeveriùs caſtigare jubet, & cum iis cibum ſumere vetat, donec ad officium, actâ pœnitentiâ, redierint. Octavus, à Diaconatu eos arcet, qui poſt Baptiſmum militaverint. Nonus, Virgines ſacras, Sanctimoniales, vel Viduas, abſente Epiſcopo, vel Presbytero, *Antiphonas* in ſuis domibus *facere*, id eſt, Horas Canonicas ritu ſolenni canere *cum Confeſſore, aut ſervo* prohibet: *Lucernarium* verò *extra Eccleſiam* cantari vetat, niſi Epiſcopo, Presbytero, vel Diacono præſentibus. *Lucernarii* nomine Veſpertinum Officium ſignificatur, quòd deficiente die, accenſis lucernis perſolvebant. Decimus Canon, aditum ad Clerum intercludit iis, qui ſui juris non fuerint, niſi Domini, vel Patroni conſenſerint. Undecimus, Potentes excommunicari jubet, qui Clericos, aut alios quoſvis ſpoliaverint, ſive res uſurpaverint alienas, donec reſtituerint. Duodecimus, Clericos propriis ab Epiſcopis recedere, & aliis adhærere vetat. Decimus-tertius, Fideles qui nunquam ad ſacram Communionem accedunt, in ordinem Pœnitentium ablegat. Decimus-quartus, eos ab Eccleſia velut ſacrilegos propellit, qui acceptam à Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerint. Decimus-quintus, excommunicationem decernit in eos, qui excommunicatos denuntiatos ac notorios non vitaverint, ſed eos colloquio, aut convivio fuerint dignati. Decimus-ſextus, Virginem, vel Sanctimonialem peccantem decennii Pœnitentiæ addicit: corruptorem pari pœna conſtringit: eam verò quæ nupſerit, non admittendam ſtatuit ad pœnitentiam, niſi vivente viro caſtè vivere cœperit, aut poſt ejus obitum. Decimus-ſeptimus, conjugatos concubinam habentes arcet à Communione: non conjugatos verò pro uxore concubinam habentes, id eſt, mulierem uxorio quidem fœdere copulatam, ſed minùs ſolenniter ductam, à Communione non repellit. Lege quæ de iſtius Canonis ſenſu diximus Diſſertatione 29. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 1. Canon 18. Viduam Epiſcopi, Presbyteri, vel Diaconi, poſt mariti obitum nubentem, à Communione removet, ad mortem uſque. Decimus-nonus, ſacras Virgines, majorum Clericorum filias, quæ contra votum peccaverint, à patre, vel matre, in affectum recipi vetat, ſub amittendæ periculo Communionis. Vigeſimus Canon, Presbyteros Chriſma conficere vetat, qui id aliquibus in locis, vel Provinciis uſurpaverant. Diaconos chriſmare prohibet: quod Presbyteris licitum ait, abſente Epiſcopo. Quod de chriſmatione Baptiſmali intelligendum, non de Confirmatoria.

Regula Fidei his Canonibus annexa, non pertinet ad Concilium Toletanum primum, ſed ad aliud tempore S. Leonis celebratum.

Regula Fidei Catholicæ, cum anathematiſmis 18. Canonibus memoratis annexa, non pertinet ad Toletanum I. Concilium, ſed ad poſterius, quod S. Leonis tempore coactum eſt, anno 447. vel ſequenti, ſive Toleti, ſive in aliâ Hiſpaniarum civitate. Id oſtendit Epigraphe poſt Concilii iſtius Canones Regulæ illi Fidei præfixa in editione Garſiæ Loayſæ; *Explicit Conſtitutio Toletani Concilii.* Quibus verbis illius Concilii Acta à ſequentibus diſcerni perſpicuum eſt. Sequitur verò continuò: *Incipit Regula Fidei Catholicæ contra omnes hæreſes, & quam maximè contra Priſcillianos, quam Epiſcopi Tarraconenſes, Carthaginenſes, Luſitani, & Bætici fecerunt,* A *& cum Præcepto Papæ urbis Romæ Leonis ad Balconium Epiſcopum Galliciæ tranſmiſerunt. Ipſi etiam & ſuprascripta viginti Canonum Capitula ſtatuerunt in Concilio Toletano.* Vel ſola Leonis Pontificis Romani mentio indicat, hanc Fidei Regulam non ad 1. Concilium Toletanum pertinere, ſed ad aliud, 40. & ampliùs annis poſterius.

Id confirmatur ex Concilio Bracarenſi anno Chriſti 563. celebrato, ubi Lucretius Epiſcopus his verbis Synodum alloquitur: *Credo autem veſtræ Beatitudinis fraternitatem noſſe, quia eo tempore, quò in his regionibus nefandiſſima Priſcilliana Secta venena* B *ſerpebant, beatiſſimus Papa urbis Romæ Leo.... ad Synodum Galliciæ ſcripta ſua direxit. Cujus etiam præcepto Tarraconenſes & Carthaginenſes Epiſcopi, Luſitani quoque & Bætici, facto inter ſe Concilio, Regulam Fidei contra Priſcillianam hæreſim cum aliquibus Capitulis conſcribentes, ad Balconium tunc hujus Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt.* Verba hæc perſpicuè docent illam Fidei Regulam, quæ Toletanæ Synodo 1. annexa eſt, non in ea conditam, ſed in aliâ S. Leonis tempore celebrata, relectamque poſt centum annos in Bracarenſi.

Poſteriorem partem annotationis Regulæ Fidei C præfixæ poſt Canones Concilii Toletani 1. *Ipſi etiam & ſuprascripta Canonum Capitula ſtatuerunt in Concilio Toletano:* putat Cardinalis Baronius ad Epiſcopos Concilii 1. Toletani referendam eſſe, maléque hûc translatam ab imperito ſcriba. Sed nullum eſt incommodum ſi intelligatur de Epiſcopis S. Leonis tempore congregatis, qui ſtatuta olim à priore Synodo Decreta de novo ſtatuerint, ad id corruptela in mores & diſciplinam illius temporis invectâ adducti. De hac Fidei Regula lege P. Quenellium, in Diſſertatione *De Libellis in antiquo Romanæ Eccleſiæ Codice contentis.* Rectè monet, hæc verba, quibus dicitur Spiritus Sanctus *à Patre, Filióque proce-* D *dens*, addititia eſſe, & recentiorem primo illius Regulæ Autore manum prodere: nec in tribus optimæ notæ MSS. Codicibus haberi, ſcilicet Thuaneo, Oxonienſi, & Herovalliano. Sed ſolùm in iis legi: *A Patre procedens.*

ARTICULUS II.

De Synodo ad Quercum, contra S. Joannem Chryſoſtomum habitâ.

E UT S. Joannis Chryſoſtomi cauſſam hâc in Synodo judicatam, & iniquè latam in illum ſententiam accuratè noſcamus, res ab origine repetenda eſt & excitatæ in Sanctiſſimum Præſulem tempeſtatis aperiendæ cauſæ.

Palladius in Dial. de Vita S. Joannis Chryſoſt.

Alexandriæ degebat venerandus Presbyter, Iſidorus nomine, à S. Athanaſio quondam ordinatus, octogeſimum agens ætatis annum, qui Romam Eccleſiaſticorum negotiorum gratiâ non ſemel profectus, dum Alexandriæ peregrinorum ſuſceptor eſſet, magnam ſibi nominis celebritatem pepererat. Huic Vidua quædam illuſtris mille aureos credidit piè diſpenſandos, adjurans eum ante altare venerandum, F ut inde veſtes pauperculis Alexandriæ mulieribus induendis coëmeret, inſcio Theophilo: ne ſi id reſciret, pecuniam illam comparandis impenderet lapidibus: quippe qui ædificiorum vehementi cupiditate agebatur. Iſidorus pecuniam omnem, ſecundùm religioſæ Viduæ votum diſpenſavit. Re compertâ, Theophilus Iſidoro iraſci, fremere, perniciem ejus moliri. Poſt duos menſes congregatis Sacerdotibus, Chartulam protulit, quam ab annis octodecim acceptam, ſe ex oblivione dicebat neglexiſſe, & fortè fortuna in ſcriniis ſuis reperiſſe recèns, quâ peſſimi criminis accuſabatur Iſidorus. Actorem poſtulat accuſatus: navigaſſe in remotas

regiones

regiones Theophilus reſpondet : urget ille, hic tergiverſatur, & dilatô in alteram diem judiciô, juvenem quemdam pecuniâ corrupit, Iſidorum ut accuſaret. Juveni mater diſſuaſit facinus, rémque omnem aperuit Iſidoro. Spe fruſtratus Theophilus, mutô judiciô Iſidorum Eccleſiâ ejecit, gravia illum deliquiſſe pronuntians, ut Palladius refert. Pulſus Alexandriâ Iſidorus, ad Nitriæ montem fugit, ſolitariam vitam, in quâ juvenis fuerat inſtitutus, agere incipiens. Nec tamen ipſum à Theophili perſecutione eremus tutum fecit. Quin etiam in ejus odium Monachos exagitavit, qui illum ut ſodalem receperant, & præcipuè quatuor Fratres virtutibus & meritis inſignes, ſibique antea charos, Ammonium, Dioſcorum, Euſebium, & Eutymium. Illi Theophili iram mitigare, ipſúmque conciliare Iſidoro fruſtra conati. Furibundus Patriarcha propriis manibus torquem ferream venerabilis Ammonii collo injiciens, ejuſque maxillas ac nares pugnis contundens, ſic ipſum fremebunda minacique voce alloquebatur : *Hæretice, anathematiza Origenem* : cùm adversùs Origenem nihil fuiſſet propoſitum, ſed unum Iſidori odium ipſum ad Monachorum perſecutionem accenderet. Deinde reverſos in cellas ſuas Fratres, confictis accuſationibus obruit, damnavit, ex Aſceteriis ſuis advocatô brachio ſæculari, expulit, atque Ægypto totâ. In Palæſtinam primùm, deinde Conſtantinopolim ſeceſſere, Joannis Chryſoſtomi, qui Regiæ Urbis Epiſcopus erat, patrocinium implorantes, rogantéſque, ut pro ipſis ad Theophilum ſequeſter accederet. Illorum ſortem miſeratus Sanctus Antiſtes, ſperanſque ſe illos Theophilo facilè reconciliaturum, ipſos hoſpitio excepit, ſed ad Communionem non admiſit, Canones reveritus, qui ab uno abſtentos Epiſcopo, ab aliis recipi prohibebant. Scripſit interim ad Theophilum in eorum gratiam, ſemel, iterúmque : ſed Chryſoſtomi precibus victus non eſt, nec mitigatus ejus animus. Suis enim devotiſſimos conſiliis Monachos quinque miſit Conſtantinopolim, qui Libellos contra Longos Fratres porrigerent, ipſóſque calumniis opprimerent. Quamobrem celebres illi Fratres virorum quorumdam potentum freti patrocinio, anathemate præmiſſo in Origenianam hæreſim, Libellum Joanni Chryſoſtomo contra Theophilum porrexerunt, graviſſimis refertum querimoniis. Ipſos hortatus eſt Sanctus Antiſtes, ne adversùs Patriarcham ſuum litem moverent : de re geſta certiorem Theophilum fecit : incaſſum omnia. Reſcripſit ad Joannem Theophilus in hæc verba : *Arbitror te non ignorare quid præcipiant Nicæni Concilii Canones, ſancientes, Epiſcopum non judicare cauſſam citra terminos ſuos. Si autem ignoras, diſce, & Libellos contra me ſuſcipere deſine. Nam & ſi judicari me opus ſit, ab Ægyptiis magis, quàm abs te id fieri oportet, qui ſeptuaginta quinque dierum itinere à nobis ſeparatus es.*

Acceptâ, & lectâ Epiſtolâ, Joannes Chryſoſtomus utriúſque partis Monachos ad pacem fruſtra eſt adhortatus : quam ſibi inter ipſos conciliandam propoſuerat. Neque eorum Libellos querimoniaſque aliô ſuſceperat animô. Theophili enim ſe judicem eſſe non poſſe, ſecundùm Nicænos Canones, probè noverat. Longi Fratres nullam à Theophilo ſperantes gratiam, ad Imperatorem Arcadium, & Eudoxiam, querimonias contra illum ſuas detulerunt : ſupplicaruntque, ut Monachorum ab ipſo miſſorum Libelli & calumniæ, ab Urbis Præfectis examinarentur, illique probarent crimina, quorum ipſos accuſabant, aut talionis pœnam ſubirent : Theophilus verò Conſtantinopolim adductus, Joannis judicio ſiſteretur. Exiſtimabant enim cauſſæ cognitionem ab Imperatore poſſe Conſtantinopolitano Antiſtiti demandari, cùm cauſſa mixta eſſet,

A imò merè criminalis : de tyrannide enim Theophili, deque calumniis ab ejus Monachis in Fratres Longos, eorúmque ſodales confictis agebatur. Miſſus eſt Alexandriam Elaphius ; Theophilum ut adduceret. Præfecti, Monachorum cauſsâ diſcuſsâ, eos qui à Theophilo miſſi erant, reos calumniarum compererunt. Illi, ut legum vindictam vitarent, crimen rejecerunt in Theophilum, qui illis calumniæ Libellos dictaſſet. In carcerem ad Theophili adventum uſque detruſi, ipſô moras nectente, Proconeſum exules deportati ſunt.

Interim Theophilus damnandorum Origenis li-
B brorum ſpecie, S. Epiphanium traxit in partes. Is ex inſula Cypro ſolvens, Conſtantinopolim appulit. Refert Socrates ipſum in Baſilica S. Joannis, quæ ſeptem paſſuum millibus ab Urbe diſtat, Collectam celebraſſe, & ordinaſſe Diaconum. Ipſi honoris cauſſa S. Chryſoſtomus cum Clero obviam ivit, illumque ut in Æde Epiſcopali maneret, invitavit. Sed Epiphanius, cujus à Theophilo deluſa fuerat ſimplicitas, occupatam peſſimis præjudiciis adversùs Chryſoſtomum oſtendit mentem, voluntatémque jam ab eo penitùs alienam, ejus ſiquidem urbanitatis & charitatis nullâ habitâ ratione, neque cum ipſo congredi, nec apud illum manere voluit. Privatim
C verò convocatis Epiſcopis, qui tum Conſtantinopoli degebant, ipſis perſuadere conatus eſt ut damnationi librorum Origenis ſubſcriberent. Quod ab omnibus non obtinuit. Quin & Theotimus Scythiæ Epiſcopus palam reprehendit Epiphanium, quòd eadem damnatione, quæ in Origenis libris Catholica eſſent, & Eccleſiæ utilia, involvere videretur. Joannes Chryſoſtomus Epiphanium ſeveriùs atque amantiùs hortabatur, ut communi ſecum altari, domo, atque menſâ uti vellet. Reſpondit ille, Se neque ejus domo uſurum, nec cum eo oraturum, niſi Origenis libros priùs damnaſſet, & Dioſ-
D corum unà cum ſociis expuliſſet. Id nequaquam juſtum eſſe, ante cognitam cauſſam, Chryſoſtomus repoſuit. Suadentibus deinde Joannis inimicis, decrevit Epiphanius in Eccleſiam Apoſtolorum ſe conferre, die quô Collecta agenda erat, & palam coram populo tum Origenis libros, tum Dioſcorum, cæteroſque Monachos ipſius ſodales, tanquam Origeniſtas, anathemate damnare : ipſumque Chryſoſtomum velut illis addictum, perſtringere. Idcùm exequi properaret Epiphanius, Serapio Diaconus miſſus à Joanne Chryſoſtomo, horum conſiliorum ipſi patefactâ injuſtitia, & ſeditionis à populo excitandæ,
E in ejuſque caput rituræ periculô, ipſum ab imprudenti propoſito avertit.

Interea contigit ut Junior Theodoſius adhuc puer graviter ægrotaret. Eudoxia Imperatrix, miſsô ad S. Epiphanium nuntiô, filium ejus precibus commendavit. Reſpondit ille, Victurum Principem, ſi Auguſta Dioſcorum & Monachos ejus ſodales, utpote hæreticos averſaretur. Reſponsô duriore & parum prudenti offenſa Imperatrix, ſuô nomine dici juſſit Epiphanio, Deum vitæ filii ſui eſſe Dominum, cujus voluntati ſe ſubjiciebat : cæterùm ſi mortuos ad vitam ipſe revocare poſſet, Criſ-
F pionem ejus Archidiaconum, qui paulò ante obierat, mortuum non fore.

Placuit interim Eudoxiæ, ut Ammonius, & ejus Fratres, Epiphanium adirent, virúmque ſanctum, ſed nimiæ ſimplicitatis, à Theophilo deceptum, & in ipſos quaſi in hæreticos commotum, diſcuſſis ab ejus mente falſitatis nebulis ſibi conciliarent. Ab Epiphanio interrogati, quinam eſſent, reſponderunt, Se Fratres Longos eſſe, in quos tanta tempeſtas erat excitata. Rogavit Ammonius, utrum aliquando ipſorum cum diſcipulis congreſſus eſſet, vel eorum libros legiſſet. Nequaquam, inquit Epiphanius. Unde ergo, inquit Ammonius, nos hæreticos judicaſti ?

Socrates lib. 6. cap. 15.

Sozomenus lib. 8. cap. 12. 13. & 14.

Sozomenus lib. 8 cap. 1.

judicaſti? Id auditu ſe accepiſſe, bonus Epiſcopus A reſpondit. Nos verò, inquit Ammonius, planè contrarium fecimus. Nam & diſcipulos tuos ſæpe numero vidimus, & libros perlegimus. Cùmque multi vituperare te, & tanquam hæreticum calumniari vellent, nos pro Patre, uti par erat, pugnavimus, & cauſæ tuæ defenſionem ſuſcepimus. Proinde nec tu ex ſolô auditu abſentes damnare debuiſti, quos nequaquam tu ipſe certis argumentis inductus conviceràs. Tum ipſos leniùs allocutus Epiphanius, dimiſit: nec multò poſt navigavit in Cyprum, itineris ſuſcepti pœnitens, ſive imminentem præſentiens obitum. Ex vagis quibuſdam rumoribus refert Sozomenus, Joannem Chryſoſtomum Epiphanio prædixiſſe, illum in navigatione eſſe moriturum, nec Cyprum unquam ingreſſurum eſſe: Epiphanium verò prænuntiaſſe Joanni abdicationem Epiſcopatûs. Hanc fabulam meritò refellit Cardinalis Hiſtoricus, oſtenditque S. Hieronymum anno ſequenti 403. ſcribentem, S. Ephiphanii velut adhuc ſuperſtitis meminiſſe, adeóque ipſum in urbem ſuam eſſe regreſſum, in eaque diem extremum obiiſſe. Unde citra injuriam S. Chryſoſtomi prædictiones illæ veræ dici non poſſunt. Falſus enim C Propheta extitiſſet.

Felix Epiphanius, quem providentia divina Conſtantinopoli abduxit, ne conjurationis in Chryſoſtomum particeps eſſet. Vix enim ſeceſſerat, cùm Acacius Berœenſis, Severianus Gabalitanus, & Antiochus Ptolemaidis, cùm Theophilo, & Iſaac Monacho vago fœderati, faventibus mulieribus nobilitatis primariæ, quæ ſeverum ſui luxûs ac vanitatis Cenſorem ferre non poterant, & ipsâ imprimis Eudoxia, in Chryſoſtomi perniciem conjurarunt. Conſtantinopolim inter hæc Theophilus appulit, cùm devotis ſibi ex Ægypto & Indіa Epiſcopis: quibuſcum Aſiaticos à Chryſoſtomo depoſitos, aliosque ejus hoſtes aggregavit. A ſancto Antiſtite honorificè invitatus ut in domum Eccleſiæ ſe reciperet, ſuperbè renuit, in Imperialem domum ſeceſſit, nec alloquio, vel congreſſu ipſum dignatus eſt. Trium, quibus illic moratus eſt, hebdomadum ſpatiô, diu noctuque incubuit in quærenda media quibus Chryſoſtomum abdicaret, expelleretque. Profligatæ vitæ Clericos duos, quos ob crimina Sanctus Antiſtes ex Clero expunxerat, ejeceràtque ex Eccleſia, haud difficulter adduxit ut Libellum varia accuſationum, ſeu potiùs calumniarum capita continentem, quæ ipſe dictavit, contra ſuum Epiſcopum offerrent. Inito deinde cum Epiſcopis conjurans conſilio in domo Eugraphiæ ſuperbæ mulieris, viſum ipſis eſt Imperatorem adire, ab ipsóque celebrandi licentiam Concilii rogare, in quo querimoniæ contra Chryſoſtomum graviſſimæ audirentur. Id, agentibus Aulæ mulieribus, ab Arcadio facilè impetrarunt.

Palladius in Dial. 93.

Synodum itaque ad Quercum, Suburbium Calchedonis anno Chriſti 403. Theophilus congregavit, cui triginta ſex Epiſcopi adfuerunt, Palladio teſte, penè omnes S. Chryſoſtomi inimici. 45. numerat Photius, ſed Palladio teſti oculato major adhibenda fides. Joannes Conſtantinopolitanæ Archidiaconus Eccleſiæ, à Synodo vocatus, præſto fuit: & in ſanctum Archiepiſcopum ſuum 29. accuſationis protulit capita, non minori falſitate quàm inſolentia; quæ hoc ordine recenſet Photius in Bibliotheca, Cod. 59.

Accuſationū adversùs S. Joannem Chryſoſtomū ſumma capita.

Primùm, quòd cum Chryſoſtomus, ob domeſticum puerum verberatum, ejeciſſet. 2. Quòd Joannes quidam Monachus, ipſo jubente verberatus eſſet, raptatus, ferreáque catenâ, dæmoniaci inſtar, conſtrictus. 3. Quòd pretioſarum rerum magnam vim divendidiſſet 4. Quòd marmora, quæ Nectarius ornandæ S. Anaſtaſiæ Baſilicæ reliquerat, vendidiſſet. 5. Quòd Clericos verbis contumelioſis A publicè excepiſſet. 6. Quòd S. Epiphanium delirum, & parvulum dæmonium appellaſſet. 7. Quòd Severiano ſtruxiſſet inſidias, incitatis contra ipſum * Decanis. 8. Quòd calumniis refertum librum in Clerum ſcripſiſſet. * 9. Quòd totius Cleri habitô conventu tres Diaconos citaſſet, & quaſi humerale ipſius, ſeu Epiſcopale Pallium furati eſſent, accuſaſſet. 10. Quòd ordinaſſet Antonium violati ſepulchri convictum. 11. Quòd Joannem Comitem in tumultu militari prodidiſſet. 12, Quòd ad templum procedens, aut ingrediens, Deum non oraret. 13. Quòd abſque altari Ordinationes celebraſſet. 14. Quòd unâ Ordi- B natione quatuor ſimul creaſſet Epiſcopos. 15. Quòd mulieres intus ſuſciperet, ſoluſque cum ſolis loqueretur. 16. Quòd hæreditatem à Thecla relictam, per Theodulum vendidiſſet. 17. Quòd de redituum Eccleſiæ diſpenſatione cum Clericis non ageret, ſciretque nemo quos in uſus impenderentur. 18. Quòd Serapionem accuſatum, Preſbyteriô auxiſſet. 19. Quòd viros omnibus Eccleſiis communione conjunctos, * in carcere mortuos, in quem eo agente detruſi fuerant, ne ſepelire quidem curaviſſet. 20. Quòd injuriâ affeciſſet Acacium Berœenſem. 21. Quòd Eutro- C pium Eunuchum, Patritium, & primum Imperii Adminiſtrum, Porphyrio Præfecto relegandum tradidiſſet. 22. Quòd Venerium Preſbyterum multis etiam affectum contumeliis, prodidiſſet. 23. Quòd ſibi ſoli Balneum calefieri juſſiſſet, ejuſque aditum aliis prohibuiſſet Serapion. 24. Quòd multos nullo fultos de vitæ & morum integritate teſtimonio ordinaſſet. 25. Quòd ſolus ederet, more Cyclopum vitam agens. 26. Quòd in Judiciis Eccleſiaſticis idem ipſe judex eſſet, accuſator, & teſtis. 27. Quòd cùm pugno contudiſſet Memnonem in Apoſtolorum Eccleſia, ita ut ex ejus ore ſanguis manaret, ſacra Myſteria nihilominus obtuliſſet. 28. Quòd in throno exueretur, in- D dueretur, & paſtillum comederet. 29. Quòd pecuniam ordinatis à ſe Epiſcopis largiretur, ut iis uteretur adminiſtris ad Clerum perſequendum.

* Les Dixeniers. Libeum intellige f[illegible] rum in C[illegible] cos, qu[illegible] ribus [illegible] vis cohabitabant.

* Monachos à Theophilo miſſos intelligebat, qui calumniarum convicti, Præfectorum ſententiâ in carcerem conjecti fuerant: & quidam ex ipſis ibi obierant.

Iſaac enim Monachus ille vagus, quem hujus Synodi Acta apud Photium falsò Epiſcopum vocant, & quem Baronius in Acacium transformat, novum adversùs Joannem Chryſoſtomum Libellum 17. Capitibus conſtantem Pſeudo-Synodo obtulit. Præcipua capita erant, quòd in Eccleſia docens blaſphemaſſet, Chriſtum orantem ideò non eſſe auditum, quòd, ut oportebat, non oraſſet. Quòd ſeditionis faces apud populum accenderet, etiam adversùs Synodum. Quòd aliorum invaderet Provincias, in E iiſque ordinaret Epiſcopos. Quòd Monachos Origeniſtas foviſſet. Nec illud omiſit, quod allegaverat Joannes Archidiaconus: Illum, contra morem cæterorum Epiſcoporum, ſolum edere, nec Hoſpitibus paratam habere menſam, contra Chriſtianæ & Sacerdotalis charitatis leges. Hoc inter cætera accuſationum caput diluit Palladius Helenopolitanus Epiſcopus in Dialogo de ejus Vitâ, multáſque rationes affert, cur S. Antiſtes ſolus comederet.

His acceptis Libellis, Theophilus Synodi nomine Joannem Chryſoſtomum ad judicium vocavit. Ad quem cùm perlatum eſſet citationis inſtru- F mentum, Epiſcopi qui ipſi adhærebant, Theophilum recuſarunt, his verbis ad ipſum reſcribentes: *Noli Eccleſiæ negotia ſolvere, noli confundere ordinem, & ne ſcindas Eccleſiam, propter quam Chriſtus deſcendit ad terras. Quòd ſi impatiens ſolvis Nicæni Concilii Canones, cauſſaſque citra terminos ſuos cognoſcere vis, ipſe ad nos tranſi in benè inſtitutam civitatem, neque inſtar Cain Abel in campum provoces, ut nos te primùm audiamus. Habemus enim contra te Libellos capitum 70. apertas atque nefarias actiones continentes. Pluréſque per Dei gratiam ſumus, quàm Synodus tua, congregati, non ad everſionem Eccleſiæ, ſed pacem. Nam tua quidem Synodus*

S. Joannes Chryſoſtomus Theophilum Judicem recuſat.

Palladius in Dialogo.

X trigінta

triginta & ſex habet Epiſcopos ex unâ Provinciâ: nos autem quadraginta ſumus ex variis Provinciis, in quibus & ſeptem ſunt Metropolitæ, & neceſſario convenit pauciores à pluribus ac præſtantioribus, ſecundùm Canones judicari. Habemus enim & Epiſtolam tuam, per quam admones Coëpiſcopum noſtrum Joannem, non oportere citrà terminos ſuos Epiſcopum judicare. Quocirca Eccleſiaſticis obtemperans Legibus, accuſatores tuos ora, ut à tuâ accuſatione deſiſtant.

Reſpondit & ipſe pro ſeipſo Chryſoſtomus his verbis: *Si quis propoſuit contra me, vultiſque veniam, manifeſtos inimicos meos conventu veſtrò primùm abjicite*, &c. Recuſavit nominatim Theophilum, quòd in Alexandria & Lycia palam dixiſſet: *In Comitatum proficiſcor, ut Joannem deponam*; & quòd Conſtantinopolim adveniens, ſecum nec congreſſus eſſet, neque communicaſſet: quò agendi modò odium ſuum demonſtraverat. Acacium verò, quòd dixiſſet, de ipſo Chryſoſtomo loquens: *Ego ipſi ollam condio.* Severianum, & Antiochum ob facinora, & profeſſas inimicitias. Paratum ſe eſſe coram legitimâ, imò etiam coram univerſali Synodo ſe ſiſtere.

Dum hæc reſponſa ad Theophilum per tres Epiſcopos perferebantur; Notarius Mandatum Imperatoris Chryſoſtomo denuntiavit, ut ſe coram Synodo ſiſteret, vel ad illam traheretur invitus. Eveſtigio, & duo Preſbyteri ex ipſo Clero Conſtantinopolitano ipſum nomine Synodi iterum convenerunt. Citatus eſt tertiò: ac tandem informi ſententiâ damnatus, quam Conſtantinopolitano Clero denuntiari curarunt. De qua & Arcadium fecere certiorem, his verbis: *Quoniam accuſatus Joannes quorumdam criminum, conſciuſque, ad ea diluenda occurrere noluit, hujuſmodi verò deponunt leges, id quod & paſſus eſt: continent autem Libelli & læſæ Majeſtatis crimen, jubeat hunc Pietas veſtra expelli, vel invitum, daturum tanti criminis pœnas. Nobis enim iſta non licet inquirere.* Præſumptitium illud læſæ Majeſtatis crimen, erat comparatio Eudoxiæ Imperatricis cum Jezabele, & Herodiade, à Joanne Chryſoſtomo inter concionandum * facta, ut ipſi objiciebant.

S. Joannes Chryſoſtomus informi ſententiâ damnatus.

Sermone antequam iret in exilium.

Impetrarunt ab Arcadio, qui uxoris ſuæ iræ impotenti ſerviebat, ejuſque conſiliò, ſive (ut veriùs dicam) imperiò ducebatur, ut Joannem Chryſoſtomum ex Eccleſia & Urbe Regia pelleret in exilium. Ex quô paucos poſt dies revocatus eſt, agente ipsâ Eudoxiâ, quæ partim conſcientiæ ſtimulis, partim terrore ex terræ motu conceptô, quo concuſſa erat Urbs Regia, quâ nocte S. Antiſtes in exilium deportatus eſt: partim ſeditionis popularis metu, rogavit Arcadium ut miſsò Briſone ipſum ab exilio revocaret. In Eccleſiam regredi, & in ſolio Epiſcopali ſedere nolebat vir Canonum obſervantiſſimus, * *Ante judicium majoris Synodi, quô palam fieret, Epiſcopatum ipſi injuſtè ademptum fuiſſe.* Sed coëgit ipſum populus ad ſeditionem paratus, ut Synodi judicium præveniret. Quanquam neceſſe non eſſet ut reſcinderentur Acta Synodi Prædatoriæ ad Quercum, cujus ſententia vel ſolo auctoritatis legitimæ defectu nulla erat.

Theodoret. lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. cap. 31

Sozomenus lib. 8. cap. 18.

Vix duo menſes effluxerant, cùm argentea Eudoxiæ ſtatua non longè ab Eccleſia S. Sophiæ dedicata eſt, ludique publici circa eam pro more celebrati. Frequentes choreæ, ac ſpectacula populum ab Eccleſiâ abducebant, pſallentem turbabant Clerum, & ob Eccleſiæ viciniam, pietatem lædebant. Unde in Ludos illos S. Chryſoſtomus Apoſtolicô zelô declamavit. Hinc majori æſtu ſuccenſa eſt Imperatricis ira; multiſque ex Syria, Cappadocia, Ponto, & Phrygia congregatis Epiſcopis, alterum contra S. Antiſtitem Concilium Conſtantinopoli haberi curavit. In eô nullum crimen ipſi objectum eſt. Id unum crimini datum, quòd depoſitus, abſque majoris Synodi judiciô in Epiſcopali ſolio conſediſſet. Prolati adversùs ipſum Antiochenæ Synodi Canones quartus & duodecimus, quos ille, ut ab Arianis editos ad opprimendam Sancti Athanaſii innocentiam, nullius in Eccleſia auctoritatis eſſe reſpondit. Tandem anno 404. circa Feſtum Paſchatis, Antiochus Ptolemaidis Epiſcopus, aliique Epiſcopi in Joannem Chryſoſtomum conjurati, ab Arcadio obtinuerunt, ut ex Eccleſia & Urbe pelleretur. Deportatus Cucuſum eſt. In ejus locum ordinatus Arſacius. Gravis ejus amicis & communicatoribus illata perſecutio, inditumque illis ſectæ nomen. *Joannitæ* enim appellati ſunt. Ad Sedem Apoſtolicam per Epiſtolas confugit Chryſoſtomus, & Innocentii I. juſtitiam imploravit. Literas S. Antiſtitis ad Innocentium deſcripſit Palladius in Dialogo de ejus Vita. Graviſſimis Epiſtolis Theophilum Alexandrinum increpuit Innocentius, ipſique denuntiavit, ſe illum & Joannem Chryſoſtomum in Communionem recipere, uſque ad judicium Synodi mox ad cauſſæ iſtius cognitionem cogendæ, in quâ ad Canones Nicænos totum negotium expendendum eſſet. Chryſoſtomum verò, & Clerum Conſtantinopolitanum ſuis literis ſolatus eſt. Egit interim quicquid valuit apud Honorium Imperatorem ut Generale Concilium ab Arcadio Fratre, ad iſtius cauſſæ judicium impetraret. Eâ de re ſcripſit ad Arcadium Honorius: ſed promovit nihil. Trienniô jam ſolidô exul Cucuſi egerat Chryſoſtomus, cùm mortuô Arſaciô, Atticus in Sedem Conſtantinopolitanam intruſus eſt. Tunc nova in Sanctum Antiſtitem excitata perſecutio: qui duriori damnatus exiliò eſt, & *Arabiſſum* deportatus. Quo ex loco ad Innocentium Romanum Pontificem alteram Epiſtolam dedit. Inde Pytiuntem locum penitus deſertum, ripæ Pontici Maris imminentem relegatus, multiſque in itinere afflictus malis, Comanæ obiit, in Eccleſia S. Baſiliſci Martyris, qui ipſi nocte præcedenti obitum prænuntiaverat, immortalemque gloriam.

Alterum contra S. Joannem Chryſoſtomum Concilium Conſtantinopoli celebratur.

Mittitur in exilium.

Ad Innocentium I. Romanum Pontificem appellat.

Mortuô S. Chryſoſtomo, vel abrupta, vel certè ſuſpenſa communio eſt inter Epiſcopos Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ, ut teſtatur Theodotus Romanæ Eccleſiæ Diaconus apud Palladium, in Dialogo. *Eſt autem hæc*, inquit, *Romanæ Eccleſiæ ſententia, non communicare in finem uſque Orientalibus Epiſcopis, maximèque Theophilo, donec Dominus univerſalis Synodi tribuat locum, ac per eam curet putrida membra eorum, qui iſta geſſere. Etſi enim dormit beatus Joannes, vigilat tamen veritas, de qua eſt facienda diſcuſſio.* Memoriam S. Chryſoſtomi egregiè fortiterque defendit S. Iſidorus Peluſiota, * ut teſtatur Epiſtola quam de eô ſcripſit ad Symmachum, & altera ad S. Cyrillum Alexandrinum, qui hæreditariô Theophili avunculi in Sanctum Antiſtitem Conſtantinopolitanum odiô, nomen ejus averſabatur, ingratámque habebat ejus reſtitutionem in Eccleſiæ Dypticha factam ab Attico, ut Orientalem inter & Occidentalem Eccleſiam ſuſpenſa pluribus annis communio redintegraretur. S. Cyrillum ad ſaniora conſilia revocavit Iſidorus, * cumque adduxit ut pacificum erga S. Chryſoſtomum animum indueret, ejuſque memoriam veneraretur. Lege S. Cyrilli Epiſtolam ad Atticum, tum inter ejus Opera, cùm apud Nicephorum *lib.* 14. *Hiſtoriæ Eccleſiaſt.* cap. 17.

Lib. 1. Epiſt. 12.

Epiſt. 37. lib. 1.

Circa Hiſtoriam S. Chryſoſtomi, multa notanda ſunt. 1. Fratres Longos, quorum occaſione tota illa in S. Chryſoſtomum excitata eſt tempeſtas, Origenis Sectatores non fuiſſe, ſive Origenis erroribus imbutos. Nam anathema ipſos dixiſſe erroribus, qui Origenis dicebantur, conſtat ex Dialogo Palladii: conſtat & ex Narratione Poſthumiani in primo Severi Sulpitii Dialogo. Sed Origenis tantùm Defenſores erant, & prava quæ in ipſius libris notabantur dogmata, *Ab hæreticis fraudulenter*

Fratres Longi, an Origeniſtæ?

dulenter inſerta dicebant : & ideò non propter illa quæ in reprehenſionem meritò vocarentur , etiam reliqua eſſe damnanda ; cùm legentium fides facilè poſſet habere diſcrimen , ne falſata ſequeretur , & tamen Catholicè diſputata teneret. Iſtos tamen Monachos, propter pertinaciam in defendendo Origene , & in retinendis ac legendis ipſius libris , contra prohibitionem Epiſcoporum , *quibus* hac etiam in re *parere debebant* , ut ait Poſthumianus noſter , Origenianorum errorum jure ſuſpectos fuiſſe fatendum eſt.

Theophili iniquitas.

Notandum ſecundò , laude digniſſimum fuiſſe Theophilum quòd Origenis errores , ejuſque Sectatores veros aut præſumptos impugnaverit : ut Diſſertatione 17. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 3. probavimus : ſed maximè reum fuiſſe, ob perſecutionem in S. Chryſoſtomum excitatam , ob ejus depoſitionem , & exilium malis artibus procuratum , ob uſurpatam extra ſuas Diœceſes auctoritatem , conculcatoſque Nicænæ Synodi Canones ; ob ſervatum odium in virum ſanctiſſimum etiam inter Cœlites receptum , ejuſque laceſſitam memoriam Librô maledicentiſſimô , cujus Fragmentum poſteritati reliquit Facundus lib. 6. cap. 5. *Fratres* (inquit Theophilus , referente Facundo) *Joannes perſequitur immundo ſpiritu, quò ſuffocabatur Saul.* Et iterum: *Sanctorum miniſtros necavit.* Dicit *Illum contaminatum , & in Eccleſiâ primitivorum impium , peſtilentem , veſanum , & tyrannica mentis inſaniâ furibundum , atque in ſuâ veſaniâ gloriantem , animam ſuam adulterandam tradidiſſe diabolo.* Vocat illum etiam, *Humanitatis hoſtem , & qui ſcelere ſuô latronum viciſſet audaciam , ſacrilegorum principem, & Sacerdotium agentem impium , atque oblationes ſacrilegas offerentem : procacem , & frontis duriſſimæ.* Hoc quoque adjiciens , *Quòd non his Joannes laqueis irretitus tenetur , qui poſſint aliquando diſſolvi , ſed qui audiret pro merito flagitii ſui comminantem Deum , atque dicentem : Judicate inter me & Joannem. Expectavi ut faceret judicium, fecit autem iniquitatem, & non juſtitiam, ſed clamorem.* Dicit etiam , *Quia ſicut Satanas transfiguravit ſe in Angelum lucis , ita etiam Joannes non eſſet quod videbatur.* Nec tantùm *ſimilem Satanæ*, ſed *immundum dæmonem* eum appellat. *More torrentis trahentem verborum ſpurcitiam.* Quem *& in Chriſtum perhibet impium extitiſſe , & Judæ traditoris eſſe conſortem.* Addit etiam , *Quòd arguatur in Deum manus impias extendiſſe* ; & quod Jacobus Apoſtolus de quibuſdam rerum mundanarum cupidis dixit, *Petitis, & non accipitis, eò quòd malè petitis* ; hoc Theophilus beatum Joannem aſſerit dixiſſe de Chriſto. Adjicit etiam hoc : *Ariani & Eunomiani contra Chriſtum Joannis blaſphemiis delectantur : Judæi , & Idololatræ juſtificati ſunt tuâ comparatione.*

Et iterum dicit : *Non ſolùm non eſt Chriſtianus Joannes , ſed pejor eſt Rege Babylonio , multò ſceleratior quàm Balthaſar , Idololatris & Ethnicis ſceleratior eſt Joannes. Tibi* , ait , *præſens ignominia , æterna in futuris ſæculis pœna redditur.* Hoc quoque viſum eſt Theophilo dicere, *Salvator clamavit , & dixit: Tollite Joannem , & mittite in tenebras exteriores.* Et iterùm : *Largiſſimos fontes ante tribunal Dei ſuo miniſtravit incendio.*

Addit Facundus : *Si quis autem experiri voluerit, quòd non ſententias tantùm , verùm etiam ipſa verba poſuimus , & noſſe quoties hæc ab illo replicata ſunt, legat enormem librum , non ſolùm contumeliis , ſed ipſa quoque ſæpe repetitâ maledictorum recapitulatione nimis horribilem ab Hieronymo Presbytero tranſlatum. De quo idem beatus Theophilus expectavit , ut per ejus eloquium , qualis Joannes fuerit , Latini cognoſcerent. Nos autem* , inquit , *in illo libro , non qualis Joannes , qui nihil horum merebatur , nec qualis Theophilus , cujus virtus in multis probata , non ex iſto accedenti morbo judicanda eſt , ſed potiùs qualis ſit miſe-* A *rabilis humana vita cognoſcimus , de qua ſcriptum eſt:* * *Quia tentatio eſt ſuper terram.*

* *Job 7.*

Id confirmatur ex S. Iſidoro Peluſiota , *Epiſtolâ ad Symmachum*, quæ eſt 152. libri 1. *Vicina Ægyptus,* inquit, *hoc ſemper in more habuit , ut iniquè ac perditè ſe gereret : Moſem videlicet repudians , & Pharaonem aſciſcens ; humiles ac demiſſos flagris lacerans , laborantes opprimens , Urbes extruere jubens , & mercedem negans , atque ad hoc uſque tempus in iiſdem ſtudiis hærens. Siquidem inſano lapillorum amore flagrantem , atque aurum pro numine habentem Theophilum , quatuor ſociis , imò coapoſtatis ſeptum ac munitum , in* B. *medium proferens , pium Virum , ac divinarum rerum doctrinâ præditum expugnavit : odium videlicet atque inimicitiam adverſus eum , qui eodem , quo ego , nomine appellatur , improbitatis atque importunitatis ſuæ, velut propugnaculum nactus.*

Notandum tertiò; Sententiam Synodi ad Quercum illegitimam fuiſſe & iniquam. Tum quia Conſtantinopolitanæ Sedis Epiſcopus ab Epiſcopis Ægypti judicari non poterat: cùm illorum poteſtas Ægypti finibus coërceretur , & Alexandrinus Epiſcopus extra Ægyptum , Lybiam & Pentapolim , jus nullum haberet : tum quia Theophilus, Severianus Gabali- C tanus , Acacius Berœenſis , Antiochus Ptolemaidis, conjurati S. Joannis Chryſoſtomi hoſtes , & alii ab ipſis decepti , vel corrupti , in memoratâ Synodo judices ſedebant : quos ipſe ob profeſſas inimicitias jure meritóque recuſaverat. Tertiò , quia ejus accuſatores & teſtes homines erant nequiſſimi , & à Theophilo , aliiſque Epiſcopis conjuratis conducti & ſubornati. Quartò , quia calumniis oppreſſerunt Sanctum Epiſcopum. Quintò , quia inconſultâ Romanâ Sede ipſum depoſuerunt , & alium in ejus locum Epiſcopum ordinarunt , contra veterem Eccleſiæ diſciplinam & conſuetudinem , cujus ob violationem in S. Athanaſii cauſſâ , Julius I. Orientales D Euſebianos arguit in Epiſtola ad ipſos datâ.

Palladius in Dialogo, Theodoret. lib. 5. cap. 34.

Iniqua & illegitima Synodi ad Quercum ſententia.

Notandum quartò , S. Chryſoſtomum appellaſſe Innocentium I. Pontificem Maximum , ut probavimus *In Diſſertatione de Jure appellationum, in Hiſtor. Eccleſ. Sæculi IV.* Quamvis eam appellationem judicari decretoriô judiciô voluerit in Synodo Oecumenica prudentiſſimus Pontifex , omnemque dederit operam ut ea congregaretur ; propter periculum ſchiſmatis imminens , ſi cum ſolis Italiæ , aut totius etiam Occidentis Epiſcopis cauſſam tam gravem judicaret. Cùm enim Orientalium maxima pars Epiſcoporum, Arcadius Imperator , & Eudoxia Imperatrix, E Chryſoſtomum ut legitimè depoſitum haberent, Arſaciumque , ac deinde Atticum in ejus Sedem intruſos , ut legitimos Antiſtites Conſtantinopolitanos venerarentur , timendum erat , ne Orientis Eccleſia communionem cum Occidentali penitus abrumperet , ſi Romanus Pontifex Arſacium , ac deinde Atticum invaſores Conſtantinopolitanæ Sedis in ordinem redegiſſet , ac in Theophilum, alioſque Epiſcopos ipſi nequitiâ & iniquitate conſiliorum fœderatos , Canonum quos impunè violaverant , ſeveritatem diſtrinxiſſet : ſed proviſoriô nihilominus Decreto Synodum prædatoriam ad Quercum reſcidit Innocentius : Ac tandem decretoriô , cùm Oecumenicæ F Synodi celebrandæ nulla ſpes ſupereſſet , Orientales compellens ad memoriam Joannis Chryſoſtomi inter Conſtantinopolitanos Epiſcopos in Eccleſiæ Dyptycha reſtituendam , nec priùs ſuſpenſam redintegrans cum Orientalibus communionem , quàm id executioni mandaſſent.

S. Joannes Chryſoſtomus Romanum Pontificem appellavit.

Notandum quintò , communionem Orientalis Eccleſiæ cum Occidentali ſuſpenſam potiùs fuiſſe quàm abruptam , nec ad Schiſma uſque negotium illud proceſſiſſe : ſed ſolùm Formatarum Literarum fuiſſe interturbatum commercium. Id multis evincitur momentis. 1. Quia ad innocentiæ ſuæ defenſo-

Orientalis Eccleſiæ cum Occidentali ſuſpenſa potiùs quàm abrupta communio.

ribus Epiſcopis S. Joannes Chryſoſtomus impensè commendaverat, ne communionem cum ejus perſecutoribus abrumperent, & cum eo qui ſuam in Sedem intrudendus eſſet, ut Palladius teſtatur. *Communicate*, inquit, *ne ſcindatis Eccleſiam: verùm nolite ſubſcribere.*

Secundò, Innocentius I. Romanus Pontifex, totô illius diſſenſionis tempore Theophilum Alexandrinum *Fratrem* vocavit, ſeque communionem cum illô non abrumpere diſertè ſignificavit, ad illum ſcribens his verbis: *Frater Theophile, nos & te, & Fratrem noſtrum Joannem, communionis noſtræ eſſe decrevimus: ſicuti & in prioribus literis ſatis apertè expreſſimus.*

Tertiò, ſolâ miſſione Legatorum, & Formatarum Literarum, redintegrata communio eſt Orientales inter & Occidentales; ut colligitur ex Epiſtola 19. Innocentii I. ad Acacium Berœenſem data. *Unde has ad præſtantiſſimum Fratrem & Coepiſcopum noſtrum Alexandrum reddendas tuæ tranſmiſimus Unanimitati, videlicet ut ſi omnes inimicitiæ, omnis æmulatio, tam de nomine S. Joannis mirandi Epiſcopi, quàm de omnibus ejuſdem Communionis participibus, à tuâ animoſitate diſceſſit, has noſtræ ſocietatis recipias literas, Frater chariſſime.* Idem colligitur ex Epiſtola 17. ad Alexandrum Antiochenum Epiſcopum datâ. *Scripta*, inquit, *Attici Epiſcopi, quoniam cum veſtris ſunt porrecta, ſuſcepimus, ne per veſtram injuriam ille, qui à nobis ſuſpenſus fuerat, repudiaretur. Et tamen ſatis abundè, quæ in Actis ſtatuimus, ſicut dignanter relegere procurabis, quid in ejus perſona debeat cuſtodiri, ut ſi per omnia veſtris conſiliis, actibuſque tam ſanctis ſe rogaveris eſſe communem, præſtetur Semi favore veſtrô, noſtrôque judiciô, communionis atque literarum à nobis gratia prorogata.*

Quartò idem colligitur ex Theodoreto lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 34. *Cæterùm*, inquit, *hanc injuſtitiam* (in S. Chryſoſtomum admiſſam) *præcipuè deteſtati ſunt Epiſcopi Europæ. A communione enim eorum qui hæc fecerant, ſeipſos ſepararunt. Illyriciani quoque omnes eorum partibus ſeſe adjunxerunt. Orientalium vero Urbium quamplurimi communionem quidem ſceleris refugerunt: corpus tamen Eccleſiæ haudquaquam diſciderunt. Et poſt mortem magni Doctoris orbis terrarum, Occidentales Epiſcopi, Epiſcoporum Ægypti & Orientis, & Boſphori ac Thraciæ communionem non priùs admiſerunt, quàm divini illius Viri nomen una cum reliquis fato functis Epiſcopis conſignaſſent. Et Arſacium quidem, qui poſt illum ordinatus eſt, ne ſalutare quidem dignati ſunt. Atticum verò Arſacis ſucceſſorem, qui multas ad ipſos Legationes miſeras, & pacem cum ipſis habere poſtulaverat, tandem ſuſceperunt, poſtquàm is nomen illius in ſacras Tabulas retuliſſet.* Solam igitur commercii, Legatorum, Formatarumque ſuſpenſionem diſſenſio illa adjunctam habuit, non anathematis inflictionem. Hinc Occidentales totô diſſenſionis illius tempore cum iis Communionem fovebant, qui Orientalibus erant communione conjuncti; atque ita mediatè cum ipſis communicabant Orientalibus. Hinc Theophili, Arſacii, aliorumque nomina ex ſacris Dypthichis expungi non juſſit Apoſtolica Sedes.

Iſta tamen Communionis ſuſpenſio, & partialis (ut ita loquar) excommunicatio, non leve malum erat: unde tenebantur Orientales communionem Sedis Apoſtolicæ & Occidentalis Eccleſiæ, ſtudiis omnibus, votis, conatibuſque promereri; ne maximis ejus fructibus diutius privarentur: ut oſtendunt verba illa Innocentii I. Epiſtola 14. ad Bonifacium Presbyterum, de pace Antiochenæ Eccleſiæ ſcribentis: *Cui rei nos noveris tradidiſſe manus, & eos in noſtra viſcera recepiſſe, ne diu membra, quæ requiſierant ſanitatem, ab unitate corporis haberentur aliena.* Illa Communionis ſuſpenſio in Orientalibus ipſis Eccleſiis gravius malum viſa eſt, & ſchiſmati propius, ut diſcimus ex Palladio. Qui enim S. Joannis Chryſoſtomi defenſionem ſuſceperant, ipſique ut Epiſcopo communicabant Antiſtites, & plebs Conſtantinopolitana, Attici Communionem ita averſati ſunt, ut parum abfuerit, quin diſſenſio in ſchiſma erumperet. *Subſtituitur Arſacio Atticus*, (inquit Palladius) *totius contra Joannem machinationis architectus. Qui cùm animadverteret Orientalium ſibi Epiſcoporum communicare neminem, neque ipſius civitatis populum, propter ea quæ adeò injuſtè ac nefariè admiſſa fuerant, agit divinarum Scripturarum imperitus, ut qui non communicarent, Reſcriptis conventi cogerentur. Habebat autem Reſcriptum* adverſùm Epiſcopos hujuſcemodi minas: Si quis Epiſcopo Theophilo, & Porphirio, & Attico non communicat, Eccleſiâ pellatur, & à ſuis facultatibus projiciatur.* Nullum tamen Schiſma inter eos factum eſt.

** Mandatum Imperatoris.*

Fabula de vineâ Viduæ ab Eudoxia uſurpatâ refellitur.

Notandum ſextò, falſum eſſe, quod Georgius Conſtantinopolitanus circa medium ſeptimi Sæculi, & poſt eum Glycas, Leo Auguſtus, & Nicephorus ſcripſerunt, Eudoxiæ Imperatricis adverſùs S. Chryſoſtomum iram impotentem ex eo ortam eſſe quòd ipſam Sanctus Archiepiſcopus ſeveriùs increpuiſſet ob uſurpatam Viduæ cujuſdam vineam, ex quâ uvam fortè decerpſerat: id ſibi juris lege quadam vindicans. Hujus enim falſitatem narrationis probat Palladii, Socratis, Sozomeni, & Theodoreti ſilentium, qui gravem adeò circumſtantiam in Hiſtoria perſecutionis S. Joannis Chryſoſtomi non omiſiſſent. Secundò, quis legem adeò ridiculam, eſſe commentitiam non videat, ut ſcilicet vineæ ex quibus Imperatrix uvam tranſeundo accepiſſet, vel agri ex quibus evulſiſſet ſpicam, ad ipſam pertinerent? Tertiò, S. ipſe Chryſoſtomus Eudoxiam ab hac calumnia purgat, ſiquidem in Homilia quam habuit poſt ſuum à priori exiliò reditum, ipſam vocavit *Matrem Eccleſiarum, Monachorum altricem, auxiliatricem Sanctorum, ac pauperum quô fulcirentur, baculum.* Huic fingendæ fabulæ dedit locum invidioſa illa Jezabelis appellatio, quâ Eudoxiam perſtringere viſus eſt in Sermone quem habuit antequam iret in exilium. Hinc enim ſibi perſuaſerunt Græci illi mediæ ætatis Hiſtorici, S. Chryſoſtomum ad furtum vineæ Naboth alludere.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum pag. 714. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Cur Papa S. Joannem Chryſoſtomum appellantem non abſolvit, ſed ſententiam Concilii expectavit?* Sibique diſplicere innuunt Hiſtoricam illam Obſervationem.

R. Probabilem admodùm rationem affero cur Innocentius Primus S. Joannis Chryſoſtomi Appellationem judicari peremtorio judicio voluerit in Synodo œcumenica, ſcilicet periculum Schiſmatis imminens, ſi cum ſolis Italiæ aut totius etiam Occidentis Epiſcopis cauſam tam gravem judicaret. Innocentium tamen proviſorio Decreto Synodum prædatoriam ad Quercum reſcidiſſe obſervo: ac tandem Decretorio, cum Oecumenicæ Synodi ſpes nulla ſupereſſet, Orientaléſque compuliſſe ad memoriam S. Joannis Chryſoſtomi inter Conſtantinopolitanos Epiſcopos in Sacra Eccleſiæ Dypticha reſtituendam, nec priùs communionem redintegraſſe cum Orientalibus, quàm id executioni mandaſſent. Hanc obſervationem meam, quâ nihil magnificentius ac luculentius dici poteſt ad Summi Pontificis Primatum confirmandum, mirum eſt quòd Religioſi Cenſores reprehenderint.

ARTICULUS III.

De Synodo Telenſi, ſeu Zellenſi, aut Teleptenſi.

COncilium iſtud, quod Zellenſe vocandum doctiſſimus Cardinalis Perronius * contendebat; quod Chiffletius Telenſe, vel Zellenſe appellari

** Perronius in Repl. cap. 45. Chiffletius in Not. ad Ferrandi Diacon.*

in breviationem Canonum. Baronius ad annum 418. Sirmond in Antirrhetico adverſus Petrum Aurelium.

lari poſſe aſſerit; quod Teleptenſe Baronius Cardinalis, Binius, Sirmondus inſcribi volunt, quòd ipſi Donatianus Teleptenſis primæ Sedis Epiſcopus præfuerit, habitum dicitur poſt Conſulatum glorioſiſſimorum Auguſtorum Honorii XI. & Conſtantii, 6. Kal. Martii, hoc eſt, anno Chriſti quadringenteſimo decimo octavo: nec aliâ de cauſâ legitur congregatum, quàm ut Epiſtola Siricii Romani Pontificis ad Africanos Epiſcopos data legeretur. Nullum enim præterea negotium illa in Synodo tractatum: nulli editi Canones memorantur. Meminit illius Concilii Ferrandus Diaconus in Breviatione Canonum, pluraque laudat ex illo, & ex Epiſtola Siricii Decreta. Inſertum eſt etiam antiquo Romanæ Eccleſiæ Codici, qui S. Leonis temporibus in uſu erat. Ab omnibus Conciliorum Editoribus exhibetur. Nihilominus P. Quenellius in Diſſertatione 15. de Concilio Telenſi, ſuppoſititium illud eſſe contendit: interpolatam Ferrandi Breviationem: Synodum illam, & Epiſtolam Siricii, Romano Codici poſterioribus Sæculis inſertas. Iſtud autem Concilium commentitium eſſe probat his conjecturis. Prima petitur ex nomine Concilii, quod Telenſe appellari debere ex omnibus Codicibus MSS. perſpicuum eſt. At utucam Telenſem Civitatem in Proconſulari Provincia ſitam fuiſſe conſtat: non eſt porrò veriſimile, Donatum Teleptenſem in Byzacena Epiſcopum, Synodum in Proconſulari habuiſſe. Secundò, quòd probabile non ſit Synodum habitam fuiſſe tunc temporis in Byzacena Provincia, 6. Kalend. Martias; cùm generale totius Africæ Concilium menſe Maio ſequenti congregari deberet, & jam tum indictum eſſet. Tertiò, quòd nulla ratio eſſet, cur ex Provincia Proconſulari Legati adfuiſſent Telenſi illi Synodo, cùm generalis non prædicetur. Quartò, quòd revocetur in memoriam Synodus Tuſdritana, vel Tyſdritana, cui dicuntur interfuiſſe Epiſcopi Telenſis hujus Concilii: quaſi Provinciæ unius Epiſcopi alterius Provinciæ Synodis intereſſe potuiſſent. Quintò, quòd ob ſolam Epiſtolæ Siricii lectionem, congregatam ſub Zoſimi Pontificatu Synodum ſit incredibile. Quòd ſi alia negotia in ea Synodo tractata ſunt, ſi conditi Canones qui à Ferrando referuntur, cur eorum nulla mentio occurrit? Sextò, quòd cùm ſæpius de continentia Clericorum actum ſit in Carthaginenſibus Conciliis, nunquam tamen de Telenſi Concilio, vel de Epiſtola Siricii in eo relectâ, mentio facta eſt: cùm tamen præcipua Epiſtolæ materies continentiam Sacerdotalem attineret.

Synodus Telenſis, aut Teleptenſis, non eſt ſuppoſititia. Refelluntur conjecturæ P. Queſnellii.

Sed non tanti ſunt hæ conjecturæ, ut Ferrandi & veteris Codicis Romanæ Eccleſiæ auctoritati præponderare debeant. Si enim oppidum aliquod Telenſe in Byzacena Provincia fuerit, in quo habita ſit iſta Synodus, prima conjectura difflatur. Si ex unius Scribæ errore Telenſe pro Teleptenſi alii exſcripſerint; ut Baronius & Sirmondus contendunt, tunc Donatus Epiſcopus Teleptenſis in ſua Provincia Synodum habuit. Non eſt incredibile ante Generalem Africæ Synodum ſingulares habitos fuiſſe in ſingulis Provinciis conventus, ut de rebus in Concilio generali proponendis, ac decernendis deliberaretur; imò id rationi maximè conſentaneum eſt ac diſciplinæ. Hinc ruit ſecunda conjectura. Unius Provinciæ Synodum ad alteram miſiſſe Legatos, ut communibus conſiliis in Synodo generali pro Eccleſiæ rebus agerent, nihil incommodi. Quamobrem tertia & quarta conjectura concidunt. Non ob ſolam Epiſtolæ Siricii lectionem Synodum Teleptenſem fuiſſe congregatam, conſtat ex ejus Decretis à Ferrando laudatis. Sed Canonum, & negotiorum, quæ in illa Synodo tractata ſunt, Acta ipſius non meminere, quia non extant integra, ſed breve duntaxat Fragmentum. Hinc quinta conjectura evaneſcit. Licet Concilii Teleptenſis, vel Epiſtolæ Siricii nulla facta ſit mentio, cùm de continentia Clericorum in Carthaginenſibus Conciliis actum eſt, non inde colligitur Synodum, & Epiſtolam ſuppoſititias eſſe. Non minùs enim ſanctiſſimos illos de ſacrorum Miniſtrorum cœlibatu Canones ediderunt Africani Patres, habitâ ratione Epiſtolæ Siricii in Teleptenſi Concilio recenſitæ, licet illius non meminerint: non enim laudantur Decreta omnia, vel Canones priorum Synodorum, quos renovant poſteriores. Vacillat igitur ſexta conjectura.

ARTICULUS IV.

De Concilio VI. Carthaginenſi.

ANno poſt Conſulatum Imperatorum Honorii XII. & Theodoſii celebrata eſt Synodus ſexta Carthaginenſis, 8. Kalendas Junii, in quâ de appellationibus ad Romanam Sedem actum eſt. Huic controverſiæ occaſionem dedit Apiarius Siccenſis Eccleſiæ Presbyter, quem Urbanus ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus quorumdam criminum convictum, Synodali ſententiâ curaverat amoveri. Ille verò Zoſimum Pontificem appellaverat. Zoſimus Legatos deſtinavit in Africam, ut Apiarii cauſſam retractarent. Id ægrè tulerunt Africani Patres. Legati Apoſtolici jus illud Nicænis Canonibus niti propugnavere. Quod cùm in Nicænis Canonibus, quos Africanæ habebant Eccleſiæ, non legeretur, acrior orta contentio eſt. Mortuô paulò-poſt Zoſimo, ac Bonifacio I. ſedente, in Plenaria Synodo Africæ hoc anno 419. Apiarii cauſſa diſceptata eſt. Lectum imprimis fuit Commonitorium Legatis Apoſtolicis à Zoſimo datum, in quo duo Canones tanquam à Nicæna Synodo ſtatuti laudabantur: Unus quo jus appellationum Epiſcopalium ad Romanam Sedem probabatur: alter, quo Presbyteros à proprio Epiſcopo damnatos ad finitimorum Epiſcoporum judicium confugere poſſe decernebatur. His perlectis, Alipius Numidiæ Legatus hos Canones in Synodo Nicæna haberi negavit. Cui cùm cæteri Patres concinerent, ab omnibus in hanc ſententiam itum eſt, ut Legati ad Alexandrinum, Antiochenum, & Conſtantinopolitanum Epiſcopos mitterentur, Nicænos Canones ex ſinceris Codicibus deſcripturi. Sedis Romanæ auctoritati debitum honorem Africani Patres hac in Synodo tribuerunt, Alipio & S. Auguſtino præeuntibus. De iis enim quæ in Zoſimi Commonitorio continebantur, Alipius ita cenſuit: *Iſta nos tamen tantiſper ſervaturos, ut antea dixi, donec integra exemplaria veniant, profitemur.* Hinc Fauſtinus Sedis Apoſtolicæ Legatus dixit: *Nec veſtra Sanctitas præjudicat Eccleſia Romana, ſive de hoc Capitulo, ſive de aliis.* Sic verò S. Auguſtinus ſuffragatus eſt: *Et hoc nos ſervaturos profitemur, ſalvâ diligentiore inquiſitione Nicani Concilii.* De his quæ ad hanc de appellationibus controverſiam ſpectant, & ad Eccleſiæ Africanæ circa iſtud Caput diſciplinam, lege quæ diximus in Diſſertatione de Jure Appellationum ad Romanam Sedem, in Hiſtoria Eccleſiaſtica Sæculi IV. Quod verò ſpectat Apiarii cauſam, ea ſic finita eſt, ut in communionem ſuſciperetur, ſervaretque ſui gradûs honorem: ſed ex Civitate Siccenſi, cui ſcandalo fuerat, diſcedere cogeretur.

Sextum iſtud Carthaginenſe Concilium ex Legatis primum 22. id eſt, 19. omnium Provinciarum Africæ, & 3. Romanæ Sedis conſtatum eſt, deinde ex Epiſcopis 217. quos Legati illi ob negotii de Appellationibus tranſmarinis gravitatem, quod nempè omnem Eccleſiam Africanam ſpectabat, convocarunt. Namque ſimul non convenere Legati Provinciarum ſingularum, & earumdem Epiſcopi univerſi. Quid enim Legatis Provinciarum opus eſt,

X iij ubi

ubi omnes Eccleſiæ per Epiſcopos ſuos conveniunt? Itaque non abſque fundamento Viri quidam Eruditi conjiciunt, plenariæ illius Synodi exordia ſeu præludia, in annum 418. eſſe referenda. Cùm enim plenaria Africæ Synodus eo anno in Pelagii & Cæleſtii cauſſa celebrata eſſet, omnibus, quæ Fidem ſpectabant, conſtitutis, viſum eſt Patribus, ne diutius ab Eccleſiis ſuis abeſſent, ternos de ſingulis Provinciis Judices eligi, qui omnes cum Sancto Sene Aurelio Carthaginenſi Epiſcopo & Africæ totius Primate, minoris momenti cauſſas judicarent; ut conſtat ex ultimo Concilii Africani Canone, qui in Latina Collectione nonageſimus quartus eſt. Et certè ante annum 419. quo Acta Concilii VI. Carthaginenſis conſignantur, jam aliqua tractata fuiſſe ad hanc ſpectantia Synodum, evidenter oſtendunt verba illa Aurelii, Capitulo I. *Poſt diem præſtitutam Concilii, ut recordamini, Fratres chariſſimi, multa flagitata ſunt per expectantes fratres noſtros, qui nunc ad præſentem Synodum Legati advenerunt, quæ geſtis neceſſe eſt conſocientur. Quâ de re Domino noſtro de tanta congregationis cœtu gratias referimus. Supereſt, ut jam exemplaria Niceni Concilii, quæ nunc habemus, & à Patribus conſtituta ſunt... in medium proferantur.* Igitur ante hanc Actionem aliqua jam agitata fuerant à Legatis Africanarum Provinciarum, cum Legatis Apoſtolicis. Verbum enim illud, *ſupereſt*, initio alicujus Concilii uſurpari non ſolet.

Idipſum ex verbis Fauſtini Romanæ Eccleſiæ Legati, Capit. II. confirmatur. *Injuncta nobis ſunt*, inquit, *à Sede Apoſtolica aliqua per Scripturam, aliqua etiam in mandatis, cum veſtra Beatitudine tractanda, ſicut & geſtis ſuperioribus meminimus: hoc eſt de Nicænis Canonibus.* Igitur ante hanc Actionem, quæ in Concilio Carthaginenſi VI. quale nunc extat, prima eſt, jam aliqua negotia geſta erant. Legati ſcilicet Apoſtolici mandata ſua communicaverant cum Aurelio & Legatis Africanarum Provinciarum: & jam eorum inchoatum erat examen, convocatis interim omnibus Africæ Epiſcopis, propter gravitatem negotii. *De his ergo*, pergit Fauſtinus, *primitus, ſi placet Beatitudini veſtræ tractemus: & poſtea cætera quæ acta, vel inchoata ſunt, inſerta firmabuntur*, &c. licet & *Capitula actionum jam inſerta ſint geſtis.*

Mendum in Actis.

Notandum, initio Actorum quæ ſuperſunt, errorem eſſe in his verbis: *Sed & Vincentio Culuſitano, Fortunatiano, & cæteris Epiſcopis Provinciæ Proconſularis, ducentis decem & ſeptem.* Ex Provincia namque Proconſulari tot Epiſcopos conveniſſe ineptum eſt, cùm in numeroſiſſimis totius Africæ Conciliis haud plures eſſent: unde ſic reſtituendus eſt iſte locus: *Sed & Vincentio Culuſitano, Fortunatiano, Provinciæ Proconſularis* (ſupple Legatis) *& cæteris Epiſcopis* (totius Africæ) ducentis decem & ſeptem.

Quæ in Collectionibus Conciliorum inſcribitur 7. Synodus Carthaginenſis, altera Seſſio eſt Synodi 6.

Notandum ſecundò, hujus Synodi ſextæ Carthaginenſis Seſſionem alteram eſſe Acta quæ Concilii VII. Carthaginenſis nomen adſcriptum habent. Nam iiſdem Coſſ. conſignantur 3. Kal. Julias, uno tantum menſe poſt Acta quæ 6. Concilii inſcribuntur nomine. Præterea, nondum prioris Synodi Epiſcopos Carthagine receſſiſſe, cùm illa Seſſio habita eſt, conſtat ex ipſius initio, quod ſic habet: *Quibuſdam peractis, cùm multi Epiſcopi cæterorum peragendorum moras ſe conquererentur ſuſtinere non poſſe, & ad proprias Eccleſias feſtinarent: placuit univerſo Concilio, ut ab omnibus eligerentur, de ſingulis quibuſque Provinciis, qui propter alia peragenda reſiderent.* Tertiò, recenſitis Canonibus, qui 7. Concilii Carthaginenſis nomine inſcribuntur, Africanum Concilium Canone 100. Epiſcopos 217. illis ſubſcripſiſſe teſtatur. Qui numerus cùm ad 6. Concilium Carthaginenſe pertineat, Canones illos in ſexti iſtius Concilii Seſſione altera editos eſſe conſequens eſt.

Synopſis Canonum.

Igitur Canones 5. in iſta ſeſſione ſunt editi. Quatuor priores decernunt quinam ab accuſatione Clericorum, vel à ferendo in eos teſtimonio removendi ſint. Primus ab eorum accuſatione arcet excommunicatos. Alter, ſervos, & omnes quos ad accuſanda publica crimina Leges publicæ non admittunt: omnes etiam perſonas infames, ſcilicet hiſtriones, ac turpitudinibus obnoxios quoſque: item Paganos, Judæos, Hæreticos. Quibus tamen in cauſis propriis accuſandi licentia non denegatur. Tertius, repellendum ſtatuit accuſatorem, qui in unius criminis probatione defecerit. Quartus, eoſdem à ferendo teſtimonio ſubmovet, quos ab accuſatione: item accuſatorum domeſticos: & pueros infra decimum quartum annum. Quintus, vetat ne Epiſcopus illum arceat à Communione, qui illi ſoli proprium crimen confeſſus eſt, quod poſtea negat. Si autem ſic privatim confeſſo, & poſtmodum neganti, communicare noluerit Epiſcopus, ipſummet Antiſtitem Coëpiſcoporum communione privandum: *Ut magis caveat ne dicat in quemquam, quod aliis documentis convincere non poteſt.* Quo Canone, quàm ſacrum ſemper fuerit Confeſſionis ſigillum, oſtenditur.

Codex Canonum Eccleſiæ Africanæ.

In hac denique Synodo ſexta Carthaginenſi recenſiti ſunt, & confirmati Canones præteritarum omnium Synodorum, quæ tempore Aurelii Primatis in Africa celebratæ ſunt. Ex quibus adornatus eſt Codex ille celeberrimus Canonum Eccleſiæ Africanæ, à Dionyſio Exiguo Codici Canonum Eccleſiæ Occidentalis inſertus, & à Joanne Conſtantinopolitano vulgò Scholaſtico, Nomocanoni intextus, in Synodo Trullana, Canone II. ut pars Codicis Canonum Orientalis Eccleſiæ approbatus, à Theodoro Balſamone, Græco, & à Juſtello, Latino etiam ſermone, cum Notis eruditis in lucem editus.

ARTICULUS V.

De Concilio Regenſi.

Reii. Urbs in Provincia, ſedes Epiſcop ſub Archiepiſc. Aquenſi.

ANno Chriſti 493. Regii * in Provincia 2. Narbonenſi Synodum celebravit S. Hilarius Arelatenſis, in cauſſâ Armentarii Ebredunenſis Epiſcopi contra Canones ordinati. Ex triplici Capite vitioſa erat ejus Ordinatio, ut indicat præfatio Concilii. Primò quòd abſque trium Epiſcoporum præſentia. Secundò, quòd abſque Comprovincialium literis. Tertiò, quòd abſque Metropolitani auctoritate facta eſſet: id eſt, abſque auctoritate Hilarii Arelatenſis. Tunc enim Alpium Maritimarum Eccleſiæ Viennenſi Provinciæ adhuc addictæ erant, & Arelatenſi Epiſcopo hujus Provinciæ Metropolitano parebant: & Ebredunenſis ipſius civitatis Epiſcopus, quamvis in civilem Metropolim poſt Narbonenſis ſolidæ diviſionem evaſiſſet. Epiſcopi tredecim huic Concilio, quod Provinciale fuit, ſubſcripſerunt; octo conſtituti fuere Canones. Primus, duos Epiſcopos, qui tam infauſtam Armentarii conſecrationem erant aggreſſi, Ordinationibus, & Conciliis ordinariis intereſſe vetat: quæ pœna erat à Synodo Taurinenſi in eos, qui Canones hoc pacto violaſſent, lata. Eis tamen Communionem indulget, *Quòd à primò ſui lapsûs die, adhibitis paſſim precibus, culpam pœnitentes, aut ignorantiæ, aut circumſcriptioni imputaſſent.* Secundus, irritam, ſecundùm Canones Armentarii Ordinationem declarat. Tertius permittit, ut Epiſcopus, cui lubuerit, unam illi ex Parochiis ſuis Eccleſiam cedat, in quâ aut Chorepiſcopatum gerat, aut peregrinâ communione fruatur, id eſt, peregrinorum Sacerdotum ritu ac more communicet, nec ſacrum ullum Miniſterium obeat. Cæterùm in illâ ipſâ Eccleſia, cui eum fortè ut Chorepiſcopum Antiſtitum aliquis præfecerit, ſolam ei permittit Neophytorum Confirmationem, & oblationem Sacrifi-

Synopſis Canonum.

cii

cii ante Preſbyteros. Quartus, Clericos ab ipſo ordinatos, quamvis excommunicati eſſent, deponit: alios verò quibus nulla converſationis macula præjudicaverit, ab Epiſcopo Ebredunenſi in Eccleſiæ ſuæ Miniſterio retineri, vel ad locum Armentario deſignandum transferri ſtatuit. Quintus, eidem Armentario concedit licentiam conſecrandi Virgines, & benedictionem ſolemnem impartiendi populo Chriſtiano, in Eccleſia, quæ ipſi deſignata fuerit: quod tunc meris Preſbyteris non licebat, qui per agros quidem, & per privatas domos, Fidelibus benedictionem dare poterant, non autem in Eccleſiis. Sextus & ſeptimus Canon, prohibent Clericorum quempiam ad Eccleſiam recens vacantem accedere, præter viciniorem Epiſcopum, qui defuncti Præſulis exequias curet, qui Eccleſiæ bona recenſeat, ac deſcribat, ne quid pereat: omniáque peragat intra ſeptimum ab ejus obitu diem: & ſtatim redeat ad Eccleſiam ſuam, donec ad novi Epiſcopi electionem Metropolitani literis invitetur. Ideò autem quemquam abſque Metropolitani licentia ad civitatem Eccleſiæ vacantis accedere vetat; *Ne à plebe decipiatur, & vim pati voluiſſe videatur.*

Concilia Provincialia bis in anno celebrata, ſecundum Canones.

Canon octavus, bis in anno Synodos Epiſcoporum fieri jubet, ſi pacata ſint tempora. Magnà ſanè ſacrorum hujuſmodi Conventuum utilitas, imò & neceſſitas viſa eſt, ad reſtaurandam, & conſervandam diſciplinam. Unde Nicænæ Synodi Canonem 5. exequi volentes Epiſcopi Provinciæ Viennenſis, binas ſingulis annis Synodos celebrari ſanxerunt. Id Romæ executioni mandavit S. Leo, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 16. ad Epiſcopos Siciliæ, cap. 6. Id in Gallicanis Eccleſiis obſervari juſſit Hilarius Epiſtola 10. ad Epiſcopos Gallicanos diverſarum Provinciarum data. Id decreverunt Gallicanæ Eccleſiæ Concilia, Aurelianenſe III. Can. 1. Aurelianenſe IV. Can. 17. Aurelian. V. Can. 22. Turonenſe II. Can. 1. Sueſſionenſe, Can. 2. Pariſienſe VI. Can. 26. Meldenſe, Can. 30. Lingonenſe, Can. 7. Id Chriſtianiſſimus Imperator in Capitulari Aquiſgranenſi cap. 13. edixit. Id in Hiſpaniarum Eccleſiis executioni mandari præcepit Hormiſdas Pontifex Maximus Epiſtola 25. quam diſciplinam Concilia, Toletanum III. Can. 18. Toletanum IV. Can. 3. Emeritenſe, Can. 7. Toletanum XI. Can. 15. confirmarunt. Hanc in Oriente Synodus Antiochena, Can. 20. & Trullana Can. 8. roboravit. Hanc poſt Nicænum, in toto orbe Chriſtiano vigere voluerunt, Calchedonenſe Can. 19. Septimum Oecumenicum, Can. 6. Lateranenſe ſub Innocentio III. C. 6. Tridentinum, Seſſione 24. in Decreto de Reformatione cap. 2.

ARTICULUS VI.

De Concilio Arauſicano I.

Arauſio, vulgò Oranges in Provincia, urbs Epiſcop. ſub Archiepiſc. Arelatenſi.

ANno Chriſti 441. Synodus in Arauſicano * territorio celebrata eſt, Hilario Arelatenſi Præſide, VI. Idus Novembris. Septemdecim adfuerunt Epiſcopi: triginta Canones editi ſunt. Primus, hæreticos in mortis diſcrimine converſos, à Preſbyteris cum Chriſmate & benedictione conſignari permittit, ſi abſint Epiſcopi. Quæ Chriſmatio reconciliatoria tantùm, non Confirmatoria erat. Secundus, Miniſtros Baptiſmi, Chriſma ſemper in promptu habere jubet, ut baptizatos mox liniant. Quòd ſi quo caſu chriſmatus in Baptiſmo quiſpiam non fuerit, tunc in Confirmatione commoneri Epiſcopum, ut ſi viſum illi fuerit, ceremoniam illam ſuppleat. Quod tamen neceſſarium non eſt: quia cùm una ſit Chriſmatis benedictio, ſufficit Chriſmatio Confirmatoria, ad damnum, quod ex omiſſione Chriſmationis in Baptiſmate Neophytus incurriſſet, reſarciendum. Hic ſenſus Canonis, ſecundùm lectionem

* Synopſis Canonum.

A Sirmondi, qui illum cum negatione convenientiùs legit, quàm Petrus Aurelius abſque negatione. Quâ de re acerrima fuit inter illos Authores diſceptatio. Primis tribus Eccleſiæ Sæculis, cùm poſt Baptiſmum Confirmatio mox conferebatur, unica in uſu erat unctio Chriſmatis, quâ Epiſcopus baptizatos conſignabat. Innocentius I.* Preſbyteris permiſit, ut Chriſmate baptizatos ungerent in vertice, non in fronte: quod & antea permiſiſſe dicitur Silveſter. Unctio itaque licita erat Preſbyteris ex decreto Innocentii, ſed non erat præcepta. Quare opus fuit in Gallis hoc Canone Arauſicano, ut Miniſtri unà cum Baptiſmo

* In Epiſt. ad Decentium.

B Chriſma adhibere in vertice ex officio tenerentur. *Placuit inter nos ſemel Chriſmari*, inquiunt Patres; id eſt, neceſſarium eſſe duximus ut Chriſmatis delibutio non pendeat in poſterum ex arbitrio Preſbyterorum, ſed ſimul & ſemel cum Baptiſmo adminiſtretur.

Canon 3. Pœnitentes moribundos Communione donari jubet, id eſt, (ut ego exiſtimo) Abſolutione & Euchariſtia; quod tamen abſque reconciliatoria manus impoſitione, id eſt, reconciliatione ſolenni, quæ eos à pœnitentiæ laboribus abſolvat, fieri jubet. Unde, ſi ſupervixerint, ſtare illos decernit in ordine Pœnitentium, *Ut oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ*
C *fructibus, legitimam communionem, cum reconciliatoriâ manus impoſitione accipiant.* Legitima non dicebatur communio, niſi quam Pœnitentes accurata ſatisfactione erant promeriti. Canon 4. Pœnitentiam publicam poſtulantibus Clericis non negandam ſtatuit.

Canon 5. reos criminum, aut ſervos, qui culpâ in dominos admiſsâ, ad Eccleſiam confugiebant, tradi vetat. Quia verò pro ſervis, qui ad Eccleſiam libertatis, vel indulgentiæ cauſſa confugerant, domini eorum id impatienter ferentes, quandoque Eccleſiæ ſervos invadebant: hos excommunicatione
D plecti decernit Canon 6. Animadverti in eos jubet 7. Canon, qui ſervos in Eccleſia manumiſſos, vel per teſtamentum à dominis Eccleſiæ commendatos, ad ſervitutem revocare tentaverint. Octavus, nonus, decimus, & undecimus, prohibent Epiſcopis alienorum Clericorum Ordinationem; Eccleſiæ in alieno territorio extructæ Dedicationem; excommunicati ab alio Epiſcopo ſuſceptionem.

Duodecimus, iis qui ſubitò obmuteſcunt ſeu vi morbi, ſeu alio caſu, Baptiſmum, aut Pœnitentiam decernit eſſe tribuendam, *Si voluntatis aut præteritæ teſtimonium aliorum verbis habent: aut præſentis in ſuo*
E *nutu.* XIII. Amentibus omnia, quæ pietatis ſunt, conferenda ſtatuit, id eſt, Baptiſmum, ſi ſemper amentes fuerint, aut illum per lucida intervalla deſideraverint: Euchariſtiam in morte, iis qui ipſam ante amentiam poſtularunt; nec-non Extremam-Unctionem. XIV. Energumenis baptizatis, & de purgatione ſua ſollicitis, ſacram Communionem: XV. Catechumenis Baptiſmum tribui jubet, urgente neceſſitate, vel captâ opportunitate. XVI. Eos à Clero in perpetuum arcet. Aliqua deinceps pro Catechumenis ſtatuuntur: ipſis nimirum Evangelia legi, ipſos ab ingreſſu Baptiſterii arceri: & in domeſticis etiam orationibus & benedictionibus à Fidelibus ſegregari ju-
F bent Canones 18. 19. & 20.

XXI. Duos Epiſcopos, qui invitum Epiſcopum ordinaverint, damnat, & Epiſcopatu dejicit. XXII. & XXIII. in Diaconos incontinentes animadvertunt. Bigamos ultra Subdiaconatum promoveri vetat Canon 25. Diaconiſſas deinceps ordinari prohibet Canon 26. quæ antea manuum impoſitione, & ſolemni ritu ab Epiſcopis ordinabantur: eas verò quæ jam ſunt ordinatæ, extra Clerum habendas decernit: ac proinde, ut Laïcas, benedictioni, quæ populo impenditur, ſubjiciendas: cui benedictioni Clerici capita non ſubmittebant. Ordinationis Diaconiſſarum meminerunt Tertullianus lib. 2. *ad Uxorem*, cap. 7. S. Epiphanius

Diaconiſſarum Ordinatio Sacramentum non erat, ſed merus Ritus. In Concilio Arauſicano I. prohibita eſt.

phanius *Hæreſi* 79. Concilium Calchedonenſe *Canone* 15. Conſtitutionum Apoſtolicarum Author lib. 8. *cap.* 19. Antiqui Rituales Græcorum, & Ordo Romanus. Concilium Carthaginenſe IV. *Canone* 12. de Viduarum, vel Sanctimonialium electione ad Miniſterium baptizandarum mulierum decernit, ſed Ordinationis earum non meminit, nec ritum præſcribit quo ad hoc munus deſtinentur: cùm tamen Ordinationum omnium ritus accuratè tradat. Ex antiquis illis Ritualibus à nobis laudatis, quos deſcripſit Joannes Morinus, in Commentario *de ſacris Ordinationibus*, conſtat Diaconiſſarum & Diaconorum Ordinationes fuiſſe ſimillimas. Utraque enim manuum impoſitione, & Spiritus Sancti invocatione ad Miniſterium rite obeundum perficiebatur. In utraque collo apponebatur Orarium, ſive Stola. Ordinatus & Ordinata Communionem ſacram accipiebant ad altare. Utrique Calix Sanguine Chriſti plenus, ut ex eo deguſtaret, in manus tradebatur. Sed ceremonialem fuiſſe, non ſacramentalem illam Diaconiſſarum inaugurationem, diſertè docet S. Epiphanius Hæreſi 79. *Quanquam* (inquit) *Diaconiſſarum in Eccleſia ordo ſit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejuſmodi adminiſtrationem inſtitutus eſt, ſed ut muliebris ſexûs honeſtati conſulatur*, &c. In Baptiſmo ſcilicet, ut exponit. Cæterùm Diaconiſſarum Ordinatio, quæ in Occidente longè fuit, quàm in Oriente infrequentior, in Galliis abrogari cœpta eſt à Synodo Arauſicana I. quâ de agimus. Doctiſſimo enim Morino aſſentiri non poſſum, qui hæc verba: *Diaconiſſæ omnimodè non ordinandæ*, ſic interpretatur, ut illo Canone prohibitum ſit duntaxat ne ſine examine, ne ante 40. annos, ne præter conditiones à Canonibus requiſitas ordinentur. Hanc autem Ordinationis Diaconiſſarum abrogationem alia Concilia Gallicana confirmarunt, ſcilicet Epaonenſe Canone 21. & Aurelianenſe II. Canone 18. Canon Arauſicanus 28. profeſſæ caſtitatis deſertores, in utroque ſexu, Pœnitentiæ publicæ ſtatuit addicendos. 29. In unaquaque Synodo proximè futuram Synodum denuntiari jubet. 30. Prohibet ne Epiſcopus, propter infirmitatem, aliqua munia Epiſcopalia Presbyteris obire permittat: ſed alium Epiſcopum, qui vices ejus ſuppleat, decernit evocari.

Morinus refellitur.

ARTICULUS VII.

De Concilio Vaſenſi II.

Vaſon.

ANno Chriſti 442. quo Dioſcori Conſulatus conſignatus eſt, Vaſione * Concilium celebratum eſt, in quo 10. Canones conſtituti fuere. In his notandus eſt ſecundus, quô decernitur, Pœnitentium, qui ſubitò moriuntur, oblationem recipiendam, & eorùm funera, ac deinceps memoriam Eccleſiaſtico affectu proſequendam. Secundus item notandus, quô ſtatuitur ab Eccleſia ut infideles, & quaſi egentium necatores, abjiciendos eſſe, qui oblationes defunctorum Fidelium retinent. Canone 6. laudatur Epiſtola ſuppoſititia Clementis ad Jacobum Fratrem Domini, quaſi legitima. Canon 7. Epiſcopum ea moderatione in accuſationibus uti jubet, ut ſi quem à Communione abſtinendum judicat, flecti ſe ſinat, ſi cæteri pro eo intercedant: ſi verò de crimine damnandum putet, accuſatoris partes in Synodo ſibi noverit ſuſtinendas, ut quod uni probatur, probetur omnibus. Quòd ſi alicujus crimen ſolus Epiſcopus noverit, ab ipſo proferri vetat in publicum Canon 8. quandiu probare non poteſt, & reum ſecretis correptionibus ad Pœnitentiam adducendum. Quòd ſi correptus pertinacior fuerit, & publicæ Communioni ſe ingeſſerit, indemnatum licet ab iis qui nihil ſciunt, ſecedere ad tempus Synodus jubet: ne Epiſcopus communionem illius ferre cogatur, cujus perſpectum crimen habet: Quem tamen aliorum omnium communione frui jubet, quandiu probari nihil poteſt. Canones 9. & 10. conſulunt famæ & quieti eorum qui infantes à parentibus, vel dominis expoſitos colligebant, & ex miſericordia educabant. Sic expoſiti pueri, eorum fiebant, à quibus colligebantur & educabantur, nec repeti poterant, Conſtantini Lege 1. *Cod. Theodoſ. de Expoſitis.* Jus illud confirmaverat Honorius, modò apud Epiſcopum conteſtatus eſſet qui collegerat. Verùm cùm plerique calumniatorum metu ſic expoſitos colligere detrectarent, Vaſenſis Synodus ad legem Honorii hoc adjecit, ut in Eccleſia die Dominico denuntiaretur, & omnibus pateſieret facta collectio: ut niſi intra decem dies ab expoſitionis die agnitus ac repetitus fuiſſet expoſitus, qui eum poſtea repeteret, Eccleſiaſticis Legibus velut homicida plecteretur. Hanc liberorum expoſitionem Tertullianus apud Ethnicos graviter reprehendit in Apologetico. *Filios*, inquit, *expoſitis ſuſcipiendos ab aliquâ prætereunte miſericordiâ extraneâ, vel adoptandos melioribus parentibus emancipatis.* In idem crimen invehitur Lactantius lib. 6. *Divinarum Inſtitutionum*, *cap.* 20.

Summa Canonum.

ARTICULUS VIII.

De Concilio Romano in cauſſa Hilarii Arelatenſis.

CUm Hilarius Arelatenſis Celidonium in Synodo depoſuiſſet, illeque confugiſſet ad Romanum Pontificem, ac manifeſtâ teſtium reſponſione ab iis immunem ſe probaſſet criminibus, ob quæ fuerat exauctoratus; clamque Roma ſeceſſiſſet Hilarius, cauſſâ coram Synodo pendente, S. Leo in hac ipſa Synodo, anno Chriſti 445. Celidonium abſolvit, & in Sedem ſuam reſtituit. In eadem Synodo Projecti contra Hilarium querimoniæ diſcuſſæ ſunt. Scilicet Hilarius Projecto Epiſcopo alienæ Provinciæ ægrotanti, alium ſuperordinaverat. Ordinatum contra Canones S. Leo cum ſua Synodo ſubmoveri decrevit, & Projectum in ſuo Sacerdotio permanere. Hilarium verò ob violatos Canones Metropoliticâ exuit Dignitate, quam tranſtulit in Viennenſem Epiſcopum. De his S. Leo Epiſtola * 89. ſive 10. ſecundùm editionem P. Queneſlii, ad Epiſcopos per Provinciam Viennenſem conſtitutos datâ. De Celidonii quidem cauſſâ hæc habet. *Quæ igitur apud nos in cauſâ Celidonii Epiſcopi geſta confecta ſint, & quæ Hilarius dixerit, dum cum eodem, præſente ſupradicto Epiſcopo audiretur, inditus chartis rerum ordo demonſtrat. Ubi poſtquam Hilarius rationabile, quod in ſanctorum Concilio Sacerdotum poſſet reſpondere, non habuit, ad ea ſe occulta cordis ipſius tranſtulerunt, quæ nullus Laïcorum dicere, nullus Sacerdotum poſſet audire.... Abſolutus eſt Celidonius Epiſcopus, quoniam ſe injuſtè Sacerdotio fuiſſe dejectum, manifeſtâ teſtium reſponſione, ipſo etiam præſente monſtraverat, ita ut quod Hilarius nobiſcum reſidens poſſet opponere, non haberet. Remotum eſt ergo judicium, quod prolatum in hâc ſententia legebatur, quòd tanquam viduæ maritus, Sacerdotium tenere non poſſet. Quod nos quidem ſervantes legalia conſtituta, ſolicitiùs voluimus cuſtodiri, non ſolùm circa Sacerdotes, ſed circa Clericos quoque minoris officii: ne ad ſacram militiam hi permittantur accedere, quibus ſit tale conjugium... Sed ſicut eos quos factum ſuum non poteſt excuſare, aut non admittendos, aut ſi fuerint, decernimus removendos: ita quibus hoc falsò objicitur, habitâ neceſſe eſt examinatione purgemus, & ſuum Officium perdere non ſinamus. Manſiſſet namque in illum prolata ſententia, ſi objectorum veritas extitiſſet. Redditus itaque eſt Eccleſiæ ſuæ, & huic quam amittere non debuit Dignitati, Coepiſcopus noſter Celidonius.*

De

De Projecti verò cauſſa his verbis reſcribit. *Huic negotio ſic finito, Fratris & Coepiſcopi noſtri Projecti querela ſucceſſit: cujus ad nos litera lachrymabiles & dolenda, de ſuperordinato ſibi Epiſcopo ſunt directa. Epiſtola quoque ingeſta eſt civium ipſius, & numeroſâ ſingulorum ſubſcriptione firmata, invidioſiſſimis contra Hilarium plena querimoniis, quòd Projecto Epiſcopo ſuo agrotare liberum non fuiſſet, ejuſque Sacerdotium in alium prater ſuam notitiam eſſe tranſlatum, & tanquam in vacuam poſſeſſionem ab Hilario pervaſore heredem viventis inductum.... Quid ſibi Hilarius quarit in alienâ Provincia: & id quod nullus Deceſſorum ipſius ante Patroclum habuit, quid uſurpat? Cùm & ipſum quod Patroclo à Sede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum, poſtmodum ſit ſententiâ meliore ſublatum?..... Nos tamen quod vobis credimus Deo judice placiturum, in commune cunctis fratribus conſulentes, & maſe ordinatum ſubmoveri, & Epiſcopum Projectum in ſuo Sacerdotio permanere debere decrevimus.*

Denique de Hilario Arelatenſi hæc habet. *Suis unaquaque Provincia ſit contenta Conciliis, nec ultra Hilarius audeat conventus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini judicia ſe interſerendo turbare. Qui tamen noverit ſe, non ſolùm ab alieno jure depulſum, ſed etiam Viennenſis Provincia, quam malè uſurpaverat, poteſtate privatum... Non ergo interſit ullis Ordinationi: non ordinet: qui meriti ſui conſcius, cùm quareretur ad cauſſam, turpi fugâ ſe credidit ſubtrahendum, exors Apoſtolica Communionis, cujus particeps eſſe non meruit: Deo, ut credimus; hoc agente, qui illum, inopinantibus nobis, & ad judicia noſtra pertraxit & inter examinationes habitas, ne Communionis noſtra conſors fieret, ut abſcederet latenter, effecit.*

Celidonius Epiſcopus Provinciæ Viennenſis. Ejus proinde legitimus judex erat S. Hilarius Arelatenſis.

Cujus Provinciæ Celidonius Epiſcopus fuerit, contentio eſt inter Eruditos, & adhuc ſub judice lis eſt. Cardinalis Baronius Viennenſis Provinciæ Epiſcopum fuiſſe exiſtimat. Joannes Franciſcus Chiffletius in ſua Veſontienſis ſeu Bizuntinæ Urbis & Eccleſiæ Hiſtoriâ, fragmentum quoddam protulit Vitæ S. Romani Abbatis, quod è Codice Monaſterii Jurenſis acceptum à Chiffletio fratre, Societatis Jeſu Preſbytero tranſmiſſum fuerat: quod Fragmentum Celidonium Veſontienſem Epiſcopum appellat. Ad Chiffletiorum ſententiam acceſſerunt Sirmondus Tom. I. Conciliorum Galliæ, Illuſtriſſimus Archipræſul Petrus de Marca in Diſſertatione de Primatu Lugdunenſi, Baluzius, & alii viri eruditi. P. Quenellius in Diſſertatione Apologetica pro S. Hilario Arelatenſi, p. 5. cap. 2. ad Cardinalis Baronii ſententiam accedit: & Fragmentum Vitæ S. Romani, quanquam in ejus Vita, quam edidit Bollandus ad 28. Februarii, legatur, ſuppoſitionis arguit, Vitamque ipſam integram interpolationis. Non leves ſunt, quibus nititur conjecturæ: ſed illa, meo quidem judicio, omnium graviſſima eſt, quæ petitur ex verbis S. Leonis, quibus declarat ad ſuum effectum perducendam fuiſſe Hilarii adversùs Celidonium ſententiam, ſi objecta acceptæ in uxorem viduæ accuſatin legitimis, ac fide dignis teſtibus probata fuiſſet: *Manſiſſet namque*, inquit, *in illum prolata ſententia, ſi objectorum veritas extitiſſet.* Quod nequaquam ſcripſiſſet S. Leo, ſi nulla fuiſſet Hilarii Arelatenſis in Celidonium juriſdictio.

Porrò ſi in Provincia Viennenſi Epiſcopatum obtinuit Celidonius, facilè demonſtratur Hilarium Arelatenſem legitimum ipſius judicem fuiſſe: Arelatenſi enim Epiſcopo Metropolitica poteſtas in Provinciam Viennenſem competebat ab antiquo: ut ex pluribus Antiquitatis Eccleſiaſticæ monumentis, compertum eſt. 1. Ex Concilio 1. Arelatenſi, cujus Epiſtola Synodica & Breviatum Canonibus præfixum, ſolius Arelatenſis Epiſcopi Marini no- A men adſcriptum habet: quod Metropoliticæ in eo dignitatis argumentum eſt. 2. ex Concilio Taurinenſi Canone 2. quo controverſiæ inter Epiſcopos Arelatenſem & Viennenſem dirimendæ ſeu utcunque ſopiendæ gratiâ decretum eſt, ut is Metropoliticis juribus frueretur, qui comprobaret ſuam civitatem eſſe Metropolim: quod aliud non erat, quàm in gratiam Arelatenſis pronuntiare. Honorius enim Auguſtus in Edicto ad Agricolam Præfectum Galliarum dato anno 418. (quo vix quindecim annis antiquior erat Taurinenſis Synodus) Arelatem expreſsè appellat Metropolitanam civi- B tatem, quod indicium eſt eam jamdiu tali decore ac nomine inſignitam fuiſſe. Unde cùm in ea ſeptem Provinciarum conventum fieri jubet, ſignificat idipſum non de novo inſtitui, quippe quod jam à Præfecto Petronio obſervari juſſum erat; ſed potius reparari, quoniam interruptum, *Vel incuriâ temporum, vel deſidiâ Tyrannorum* fuerat. 3. Antiquitas Metropolitici juris Arelatenſi convenientis Epiſcopo, probatur ex Epiſtola 5. Zoſimi ad univerſos Epiſcopos per Gallias & ſeptem Provincias conſtitutos, in quâ hæc habet inter alia: *Metropolitana Arelatenſium urbi vetus privilegium mi-* C *nimè derogandum eſt, ad quam primùm ex hac Sede Trophimus ſummus Antiſtes, ex cujus fonte tota Gallia Fidei rivulos acceperunt, directus eſt.* 4. ex Synodis Regenſi, & Arauſicana I. quibus Hilarius Arelatenſis primo loco ſubſcripſit. 5. ex verbis S. Leonis in Epiſtola ſupra laudata, de Hilario Arelatenſi ita ſcribentis: *Qui non tantùm noverit ſe ab alieno jure depulſum, ſed etiam Viennenſis Provincia, quàm male uſurpaverat, poteſtate privatum.* Duplicem enim in Hilario poteſtatem manifeſtè diſtinguit: alienam unam, quam alieni juris nomine deſignat; eam ſcilicet quam Zoſimus in D utramque Narbonenſem dederat; propriam alteram in Provinciam Viennenſem. Denique in Epiſtola ad Epiſcopos Galliarum, poſt Ravennii, qui S. Hilario in Sede Arelatenſi ſucceſſit, electionem data, quâ jus Metropoliticum Arelatenſi Eccleſiæ reſtituit, ait Hilarium illud *merito nimia præſumptionis amiſiſſe.* Non igitur eâ poteſtate ideò privatus eſt Hilarius, quia aliena & per nefas arrepta. Viennenſis itaque Provinciæ Metropolitanus erat ab antiquo Arelatenſis Epiſcopus. Quamobrem Notitia Provinciarum & civitatum Galliæ, quæ paſſim circumfertur, in quâ Viennenſis civitas Me- E tropolis dicitur Viennenſium, Honorii Auguſti temporibus recentior eſt, qui in Conſtitutione datâ anno 418. Arelatem ſimpliciter Metropolim nominat. *In Metropolitana*, inquit, *id eſt, in Arelatenſi civitate.* Nec tam gravis eſſet orta contentio in Concilio Taurinenſi, ſi Vienna fuiſſet pro Metropoli tunc temporis agnita. Strabo quidem lib. 4. Viennam vocat Metropolim, non abſolutè, ſed *Allobrogum Metropolim.* Id eſt, Allobroges, qui unus erat è populis Provinciæ Narbonenſis, præcipuam habuere Civitatem Viennam. Euſebius quidem Lugduni & Viennæ meminit, quaſi de gemina Galliarum Metropoli. Sed primùm loquitur quaſi hujus rei non admodum certus. *Cujus* (Galliæ) F *inſignes & ſuprà ceteras preſtantes Metropoles eſſe dicuntur Lugdunum & Vienna.* Præterea ad mentem veterum Geographorum intelligendus eſt, ut Vienna ſcilicet Allobrogum Metropolis fuerit, idque quantum ad ordinem civilem. Nunquam enim Eccleſiaſtica fuit Allobrogum Provincia.

Lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. cap. 1.

Ex his liquet S. Hilarium Arelatenſem in Celidonii cauſſa legitimum judicem fuiſſe, utpote Provinciæ Viennenſis Metropolitam, nihilque defuiſſe ſententiæ quam adversùs Celidonium tulit, niſi objectorum veritatem: quia nec ipſum interruptæ maritum fuiſſe, nec reum morti addixiſſe,

cùm ſæcularis judex eſſet, prout accuſatus fuerat, certis teſtimoniis probatum eſt. Quod Projectum ſpectat, dubitare nos non ſinit S. Leonis Epiſtola, quin aliena in Provincia Epiſcopus eſſet. In Narbonenſi prima fuiſſe, probabile eſt: idque innuunt hæc verba Epiſtolæ S. Leonis ad Epiſcopos Viennenſis Provinciæ de Hilario Arelatenſi ſcribentis: *Id quod nullus Deceſſorum ejus ante Patroclum habuit, quid uſurpat? Cùm & ipſum quod Patroclo à Sede Apoſtolica temporaliter videbatur eſſe conceſſum, poſtmodum ſit ſententiâ meliore ſublatum?* Quibus verbis alludit S. Leo ad Bonifacii I. Decretum, ſeu Epiſtolam ad Hilarium Narbonenſem Epiſcopum, per quam eidem aſſeruit Narbonenſis primæ Ordinationem, Arelatenſémque increpavit Epiſcopum, quòd Lutubenſis * Epiſcopi ordinationem celebrare præſumpſiſſet in eadem Provincia: quam ſententiam ſuâ pariter confirmavit Celeſtinus I. Epiſtola ad Epiſcopos Narbonenſis & Viennenſis Provinciarum ſcripta.

Projectus alienæ Provinciæ Epiſcopus erat.

* De Lodeve.

Quin humani aliquid paſſus ſit S. Hilarius, dum variis Eccleſiarum negotiis emergentibus incumbens, aliqua paulò nimis præcipitanter executus eſt, ut ad alia zelò diſciplinæ accenſus properaret, nullus dubito. Hoc Celidonii, hoc Projecti negotia perſuadent. Quin S. Hilarius Privilegia Sedi olim ſuæ ab Apoſtolica Sede conceſſa per Zoſimum, ſed à Zoſimi Succeſſoribus revocata, vel imminuta, propugnaverit pertinaciùs, non ambigo. Facilè tamen crediderim Leoni fuiſſe obreptum, falſiſque adverſariorum Hilarii delationibus circumventum, cùm ipſum velut ſuperbiæ, præſumptionis & arrogantiæ reum inſectatus eſt, & verbis acrioribus excepit, in Epiſtola ad Viennenſis Provinciæ Epiſcopos data. Cardinalem Hiſtoricum de hac & ſimili S. Mamerti cauſſa loquentem audire præſtat, ad annum Chriſti 464. *Non mireris, Lector, Romanum Pontificem adversùs Mamertum adeò vehementer inſurgere, virum, ut declararunt eventa, ſanctitate inſignem. In his enim, quæ contentioſi fori ſunt, perfacile eſt quemquam decipi. Perſimile etiam S. Leoni accidit, qui in S. Hilarium eadem fermè ex cauſſa acerrimè invectus eſt. Quis neſciat ſæpe accidere, ut falſis accuſationibus, & ſubreptionibus aures Pontificum repleantur; & cùm putent agere quod juſtum appareat, exagitent innocentem?*

S. Hilarius Arelatenſis aliquid humani paſſus.

S. Leoni fuiſſe obreptum probabile eſt.

Notanda Baronii Cardinalis verba.

Plura dicere ſuperſedeo, ne diſſidium inter Sanctiſſimos Pontifices celeſti pace compoſitos redintegrare videar, Honorati Maſſilienſis in Vita S. Hilarii Arelatenſis exemplum ſecutus: *Et quia*, inquit, *tantorum virorum præſertim jam ad ſupernam gratiam vocatorum, nec in narratione audeo judicia ventilare, hoc breviter tetigiſſe ſufficiat.*

Omittere tamen nec poſſum, nec debeo, S. Hilarium Arelatenſem, pro ſua erga Sedem Apoſtolicam debitâ reverentia, nihil non egiſſe ut S. Leonem placaret, ac promereretur: ac ab omni deinceps contentione quieviſſe, Auxiliaris potiſſimùm urbis Romæ Præfecti conſiliò. Qua de re S. Honoratus in Vita Hilarii ita ſcribit. *In Civitatem regreſſus, licet corporali infirmitate fractus, tamen perfectione ſanctus, & pietate promptiſſimus, totum ſe ad placandum tunc animum ſancti Leonis inclinatâ humilitate convertit. Miſit primitus S. Ravennium tunc Presbyterum, poſtmodum proprium Succeſſorem, deinde ſanctum Nectarium, ſanctumque Conſtantium præcipuos Sacerdotes. Et quia quanta in hac cauſa dictaverit, huic operi nullâ poſſum ratione connectere, Auxiliaris tunc Præfecti quæ fuerit ſententia, credidi inſerendam, cujus hæc verba ſunt: Sanctos Nectarium & Conſtantium Sacerdotes de Beatitudinis tuæ parte venientes, digna admiratione ſuſcepi. Cum his ſæpiùs ſum locutus de virtute animi atque conſtantia, contemptuque rerum humanarum, qui inter fragilitates noſtras*

Sedem Apoſtolicam S. Hilarius Arelatenſis reveritus eſt, & S. Leonem placare ſtuduit.

A *ſemper beatus es. Nam quid poteſt in hac corporea vita eſſe ſecundum, quæ cùm ſit miſera, tamen non poteſt eſſe perpetua? Locutus ſum etiam cum ſancto Papa Leone. Hoc loco, credo, aliquantùm animo perhorreſcit: ſed cùm propoſiti tui tenax ſis, & ſemper æqualis, nulléque commotionis felle rapiaris, ſicut nullis extolleris illecebris gaudiorum, ego nec minimum quidem factum Beatitudinis tuæ arrogantia memini contagione fuſcari. Sed impatienter ferunt homines ſi ſic loquamur, quomodo nobis conſcii ſumus. Aures præterea Romanorum quadam teneritudine plus trahuntur: in quam ſi ſe Sanctitas tua dimittat, plurimùm tu, nihil perditurus acquiris.* B *Da mihi hoc, & exiguas nubes parva mutationis ſerenitate compeſce.* Hac Auxiliaris Præfecti recenſita Epiſtola, ſtatim ſubjungit de Hilario ſuo Honoratus: *Talia percipiens, totum ſe orationi, prædicationi, operationi velut incipiens mancipavit.*

Non multò poſt mortuus eſt Hilarius Arelatenſis, quem mortuum Leo Magnus pro Viro Sancto habuit, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 106. vel 36. ſecundùm editionem P. Quenellii, ad Epiſcopos per Arelatenſem Provinciam conſtitutos datâ, in quâ eum & ſanctæ memoriæ, & probatum ſibi virum appellat. *Quod ergo*, inquit, *in Arelatenſium civi-* C *tate, defuncto ſanctæ memoriæ Hilario, virum etiam nobis probatum Fratrem Ravennium, ſecundum deſideria Cleri, Honoratorum, & plebis unanimiter conſecraſtis, bonum fraternitatis veſtræ opus noſtro judicio roboramus.*

S. Leo Hilarii Arelatenſis defuncti, ſeu probati & ſancti viri memoriam ... luit.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 743. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Papa etiam Sanctus in facto decipitur, & Sanctos perſequitur.*

R. Sancto Leoni fuiſſe obreptum, falſiſque adverſariorum S. Hilarii Arelatenſis Epiſcopi delationibus circumventum, cùm ipſum velut ſuperbiæ, præſumptionis, & arrogantiæ D reum inſectatus eſt, rectè obſervavi. Hæc verba, *Papa etiam ſanctus Sanctos perſequitur*, mea non ſunt. Cæterùm ſi obſervatio mea Religioſis Cenſoribus diſplicet, ipſis multò magis diſpliceat neceſſe eſt, illa Cardinalis *Baronii* ad annum Chriſti 464. cujus verba deſcripſi.

ARTICULUS IX.

De Synodo ſancti Patritii.

ANno circiter 450. vel 456. à S. Patritio Hiberniæ Apoſtolo, Auxilio, & Iſſernino Epiſcopis Synodus in Hibernia celebrata eſt, in qua 34. Canones ad Eccleſiaſticam Diſciplinam ſanciendam conditi ſunt. Quos inter eos notari velim, E qui Pœnitentiæ modum ſpectant in illis Hiberniæ Eccleſiæ initiis. Canon decimus quartus homicidii & fornicationis reos, & qui aruſpices more Gentilium conſuluerint, unius anni Pœnitentia jubet expiare ſcelus, quàm cùm ſe impleviſſe fide dignis teſtimoniis probaverint Sacerdoti, ab ipſo abſolventur. Ex quo liquet omnino publicam Pœnitentiam à S. Patritio impoſitam non fuiſſe Hibernis, ſed quaſi ſemipublicam, id eſt, ſub oculis probatorum teſtium agendam. Decimus quintus, dimidii anni Pœnitentiâ furti reos plectendos eſſe decernit, ac viginti dierum jejuniô cum ſolo pane, nec in Ec- F cleſiam recipiendos, niſi factâ reſtitutione, ſi fieri poteſt. Canon 20. excommunicandos ſtatuit, qui fraudant debita, more Gentilium, donec ſolverint. Qua diſciplinâ hoc Sæculo maximè eſſet opus. 21. Chriſtianum provocantem aliquem in judicium extra Eccleſiam, arcet à Communione. Decimus tertius, eleemoſynam à Gentilibus oblatam Eccleſiæ, recipi vetat. Nonus, Monachum & Virginem in uno hoſpitio commorari, in uno curru à villa in villam diſcurrere, & aſſiduè confabulari prohibet. Septimus Clericos, qui Collectis, id eſt, Officiis Matutinis & Veſpertinis ex negligentia deſunt, ex Eccleſiæ matri-

Canones præ cæteris notandi.

cula

cula ſtatuit expungendos : ſicut & illos quorum capilli Romano more tonſi non fuerint, vel qui debitam in veſtibus non ſervaverint honeſtatem.

ARTICULUS X.

De Concilio Arelatenſi II.

Synopſis Canonum.

COncilium Arelatenſe II. quod quidam ſub Silveſtri, alii ſub Julii, nonnulli ſub Siricii Pontificatu adſcripſerunt, rectiùs à Sirmondo figitur circa initium Pontificatus S. Leonis, anno Chriſti circiter 452. In Canonum numero diſcrepant M S S. Codices. Remenſis ex quo illud edidit P. Sirmondus, 56. complectitur, omnes penè ex antecedentibus Conciliis repetitos, & deſcriptos, ſcilicet ex Nicæna, Arelatenſi I. Vaſenſi II. & Arauſicana II. Synodum Provincialem ad Arelatenſis Epiſcopi arbitrium decernit congregandam : cui ſi quis adeſſe neglexerit, aut ante Concilii finem receſſerit, excommunicatione plectatur, nec eum recipere fas ſit, niſi in ſequenti Synodo fuerit abſolutus. (Can. 18. & 19.) Pœnitentiæ publicæ addictos, cùm viros, tum fœminas ineuntes ſecunda conjugia, vel interdictâ aut ſuſpecta familiaritate pollutos, aut infamatos, arcet ab Eccleſiæ liminibus. Quia verò toto Pœnitentiæ decurſu à conjugibus abſtinere Pœnitentes debebant, ſecundùm Eccleſiæ diſciplinam; ideò Pœnitentiam conjugatis, nonniſi ex conſenſu, dandam conſtituit. (Can. 21. & 22.) Epiſcopos, Preſbyteros, aut quoſvis Clericos propriam deſerentes Eccleſiam, anathemate ferit. (Can. 13.) Conjugatos arcet à Sacerdotio, niſi præmiſſa fuerit converſio : id eſt, niſi ſeparati fuerint, & continentiam ex mutuo conſenſu promiſerint, ejuſque jam dederint ſpecimen. (Can. 2.) Reos declarat Epiſcopos, qui reliquias idololatriæ delere negligunt : excommunicandos verò ſæculares, qui has de agris ſuis, admoniti, non auferunt.

ARTICULUS XI.

De Concilio Andegavenſi.

Andegavum, caput Andium, vulgò *Angers*, urbs Epiſcop. ſub Turonenſi Metropoli.

Synopſis Canonum.

ANno 453. Andegavi * celebrata eſt Synodus in Ordinatione Talaſii iſtius urbis Epiſcopi, 4. Nonas Octobris, in qua datâ occaſione 12. Canones editi ſunt ad Eccleſiaſticam Diſciplinam reſtaurandam. Primus in Clericos, relictô Epiſcopali judiciô, ſæcularia judicia expetentes, inconſultis Epiſcopis ſuis : vel ex uno loco ad alium abſque ipſorum licentiâ migrantes, animadvertit. Canonibus 4. 5. 6. 7. 8. à Communione ſubmoventur Clerici qui tradendis, vel capiendis Civitatibus interfuerint; Pœnitentes, qui acceptam pœnitentiam deſeruerint; Sanctimoniales lapſæ; qui uxores à maritis dimiſſas, ipſis ſuperſtitibus ducunt; Clerici ſacræ militiæ deſertores, & ad ſæcularem convolantes; Monachi Apoſtatæ & vagi. Canon 12. Pœnitentiæ aditum omnibus patere decernit, *Qui converſi errorem ſuum voluerint confiteri. Quibus, perſpectâ qualitate peccati, ſecundum Epiſcopi æſtimationem*, veniam ſtatuit *largiendam*.

ARTICULUS XII.

De Concilio Arelatenſi III.

COncilium iſtud, Ravennio Arelatenſi præſide, inter annum 449. quo ipſe iniit Epiſcopatum, & annum 461. quo vitâ functus eſt, celebratum fuit : quo præciſè anno, incertum. Coactum eſt ad dirimendam controverſiam, quæ inter Fauſtum Abbatem Inſulæ Lirinenſis, & Theodorum Forojulienſem * Epiſcopum verſabatur. Exigebat Forojulienſis Antiſtes à Fauſto Abbate, Monaſterioque ejus nonnulla, quæ Leontius ejus Deceſſor ſibi non vindicaverat. Ea cùm Fauſtus negaret, inde ortum inter illos diſſidium & contentio. Hanc ut componeret Synodus, Theodorum hortata eſt, primùm ut obliteratâ præteritorum memoriâ, Fauſtum reciperet in gratiam : Deinde ut in poſterum nihil ab eo amplius exigeret, quàm quod ſibi vindicarat Leontius ipſius in Epiſcopatu Forojulienſi deceſſor : ſcilicet ut Clerici ab ipſo, vel cui injunxiſſet ipſe, ordinarentur; ab ipſo Chriſma & Confirmatio peteretur; Clerici advenæ ad Communionem, vel ad Miniſterium, abſque ejus mandatis non admitterentur. Ipſe viciſſim Laïcæ Congregationis Monaſterii curam omnem Abbati liberam relinqueret, neque ex ea quemquam, niſi Abbate petente, Clericum ordinaret. Hæc ex Actis Concilii perſpicua ſunt.

De Frejus.

Orta inter Epiſcopum Forojulienſem, & Fauſtum Abbatem Lirinenſem controverſia componitur.

ARTICULUS XIII.

*De Concilio Turonico * I.*

de Tours.

SUb Severini & Dagalaifi Conſulatu, anno Chriſti 461. S. Perpetuus Turonenſis Epiſcopus Concilium celebravit 14. Kal. Decemb. in quo novem cum ipſo diverſarum Provinciarum Epiſcopi ſedentes, tredecim Canonibus Eccleſiaſticam Diſciplinam Barbarorum incurſionibus in Galliis concuſſam reformarunt. De Sacerdotum & Diaconorum continentia decreverunt. Extranearum fœminarum ſocietate & familiaritate Clericis interdicunt omnibus. Matrimonium cum viduis prohibent minoribus Clericis. Clericos Apoſtatas; Virgines & Sanctimoniales lapſas, cum earum corruptoribus : homicidas; Clericos vagos, à communione removent. Epiſcopos alienarum Diœceſeon pervaſores, aut alienos Clericos promoventes, à Fratrum & Conſacerdotum communione pronuntiant alienos. Ordinationes illicitas mittunt in irritum. Uſuram Clericis negotiantibus, *Secundum Scripturarum auctoritatem, & Patrum conſtitutionem, prohibent.* Ad horum denique Canonum obtinendam obſervantiam, S. Martini interceſſionem implorant.

Canonum ſynopſis.

ARTICULUS XIV.

*De Concilio * Venetico.*

Venetiæ; Vannes, Epiſcop. ſub Archiepiſcop Turonenſi.

Bretagne.

NOn multò poſt Turonenſe Concilium, Perpetuus tertiæ Lugdunenſis Provinciæ Metropolita Venetiæ in Aremorica * Synodum ad Ordinationem Paterni illius Civitatis Epiſcopi congregavit : In quâ ſex cum ipſo illius Provinciæ Antiſtites ſederunt. Sexdecim ſanciverunt Canones ad diſciplinam reſtaurandam. Nonnulli gemini ſunt iis quibus in Turonenſi Synodo condendis præfuerat antea Perpetuus. Aliorum hæc ſumma. Secundus eos à Communione ſtatuit arcendos, *Qui relictis uxoribus ſuis, ſicut in Evangelio dicitur, exceptâ cauſſa fornicationis, ſine adulterii probatione alias duxerint.* Evangelium perperam ſunt interpretati Præſules illi, cùm dimiſſis uxoribus adulteris, alias ipſis ſuperſtitibus duci poſſe ſenſerunt. Sed in hoc venialiter erravere. Et in quæſtione quam Fidei non cenſebant, diſciplinam ſecuti ſunt, (abuſum veriùs dicam) eâ tempeſtate in Galliis vigentem, aut in hac ſaltem Provincia receptam conſuetudinem. Septimus de Monachis ſtatuit, *Ne eis ad ſolitarias cellulas liceat à Congregatione diſcedere, niſi fortè probatis poſt emeritos labores, aut*

Summa Canonum.

Erravere hujus * Synodi Patres, Matrimonium adulterii cauſâ ſolvi poſſe opinati.

propter infirmitatis neceſſitatem, aſperior ab Abbatibus regula remittatur. Quod ita demum fiet, ut intra eadem Monaſterii ſepta manentes, tamen ſub Abbatis poteſtate ſeparatas cellulas habere permittantur. Abbatibus diverſas Cellas, aut plura Monaſteria habere vetat Canon 8. ſolaque permittit ipſis hoſpitia intra muros, quò ſe ab incurſu hoſtium recipiant. Nonus Clericos ſæcularia judicia adeuntes à Communione removet; quibus ut omnem excuſationis præripiat anſam, permittit ut aliorum Epiſcoporum audientiam petant, ſi ſuſpectus ipſis fuerit proprius Epiſcopus, aut de proprietate aliquâ adverſus ipſum contendant. Undecimus jubet ut Preſbyteri, Diaconi, atque Subdiaconi, nec-non etiam Clerici minores, quibus uxores ducere non licebat, quamvis initò ante Ordinationem matrimonio uti poſſent, etiam alienarum nuptiarum non interſint conviviis; nec iis cœtibus admiſceantur, ubi amatoria cantantur & turpia, aut obſcœni motus corporum choreis & ſaltibus efferuntur: *Ne*, inquiunt Patres, *auditus & obtutus ſacris Myſteriis deputatus, turpium ſpectaculorum atque verborum contagiò polluatur.* 12. Clericos in ebrietatem lapſos, triginta dierum ſpatio à Communione ſubmovet: aut corporali ſubdendos ſupplicio decernit, id eſt, carcere, jejuniis; aut verberibus etiam (ſi minores Clerici ſint) emendari. Hoc vitium Clericis execrandum oſtendit, quòd *omnium vitiorum fomes ac nutrix* ſit ebrietas: & ebrius graviora poſſit crimina, dum neſcit perpetrare. 14. Clericos intra muros civitatis ſuæ manentes, qui Matutinis Hymnis abſque probabili excuſatione ægritudinis defuerint, ſeptem diebus à communione extraneos fore pronuntiat. 15. Unum ſacrorum Officiorum Ordinem, unumque pſallendi ritum in omnibus Provinciæ Lugdunenſis tertiæ Eccleſiis obſervari jubet. Canon 15. Clericos nonnullos coërcet, qui auguriis ſtudebant, & quamdam ſpeciem divinationis profitebantur, quam *Sanctorum ſortes* nuncupabant, inſpectione quarumcunque Scripturarum futura promittentes. In eos excommunicationis ſententiam decernit Synodus. Ad Victorium Cœnomanenſem, & Talaſium Andegavenſem ejuſdem Provinciæ Epiſcopos, qui à Concilio aberant, miſſum eſt exemplar Canonum cùm Epiſtola Synodica.

Quantâ vigilantiâ ſenſus ſuos ab omni immunditia ſervare debeant Clerici.

Ebrietas execranda, præſertim Clericis.

* Scholion.

In hoc Articulo, pag. 750. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Venialiter erraverunt, qui Matrimonium cauſâ fornicationis ſolvi quoad vinculum dixerunt.*

R. Summam Canonum Concilii Venetici exhibeo. Secundus Canon eos à Communione ſtatuit arcendos, *Qui relictis uxoribus ſuis, ſicut in Evangelio dicitur, excepta cauſa fornicationis, ſine adulterii probatione alias duxerint.* Verba ipſa Canonis ſunt, de quo ita cenſeo: *Evangelium perperam ſunt interpretati Præſules illi, cùm dimiſſis uxoribus adulteris, alias ipſis ſuperſtitibus duci poſſe ſenſerunt. Sed in hoc venialiter erravere. Et in quæſtione quam fidei non cenſebant, diſciplinam ſecuti ſunt (abuſum veriùs dicam) ea tempeſtate in Galliis vigentem, aut in hac ſaltem Provincia receptam conſuetudinem.* Synodum Veneticam ſic excuſo, ut ſartam tectam præſtem Catholici Dogmatis veritatem; ſic excuſo, ut Præſules in ea congregatos Evangelium perperam interpretatos eſſe obſervem, cùm dimiſſis uxoribus adulteris, alias ipſis ſuperſtitibus duci poſſe ſenſerunt. Venialem tamen illorum errorem voco, quemadmodum vocavit S. Auguſtinus libro *De Fide & Operibus*, cap. XIX. *In ipſis*, inquit, *Divinis ſententiis ita obſcurum eſt, utrum & iſte, cui quidem ſine dubio adulteram licet dimittere, adulter tamen habeatur ſi alteram duxerit, ut, quantum exiſtimo, venialiter ibi quiſque fallatur.* Hæc S. Auguſtinus.

ARTICULUS XV.

De Concilio Romano, ſub Hilaro Papa.

ANno Chriſti 465. 15. Kal. Decembris, Hilarus Pontifex Maximus Romæ Synodum celebravit in annua Conſecrationis ſuæ ſolennitate. Hujus Synodi exordio, Diſciplinam Eccleſiaſticam ex obſervantia Canonum, & maximè Nicænorum pendere totam intelligens Papa Sanctiſſimus, hanc obſervantiam edito Canone ſanxit, ſeque reum fore conteſtatus eſt, niſi Canonum executioni invigilaret. *Nulli*, inquit, *fas ſit, ſine ſtatus ſui periculo, vel divinas Conſtitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis Decreta temerare: quia nos qui potiſſimi Sacerdotis adminiſtramus officia, talium tranſgreſſionum culpa reſpicies, ſi in cauſſis Dei deſides fuerimus inventi: quia meminimus quod timere debemus, qualiter comminetur Dominus negligentiæ Sacerdotum. Siquidem reatu majore delinquit qui potiori honore perfruitur: & graviora facit vitia peccatorum ſublimitas dignitatum.*

Obſervantia Canonum.

Propoſuit ſubinde Pontifex alios Canones auctoritate Synodi approbandos, quibus irregulares declaravit bigamos, viduarum maritos, illiteratos, mutilatos, pœnitentes. Edixit etiam ut Epiſcopus, quod à ſe, vel Deceſſore ſuo contra Canones geſtum eſt emendet. Denique Concilio propoſuit Hilarus Hiſpanorum Tarraconenſis Provinciæ Epiſcoporum ad ſe miſſam Relationem, preces, & querimonias: Preces in gratiam Irenæi, quem Nundinarius Epiſcopus in Barcinonenſi * Eccleſia ſucceſſorem deſignaverat; ut ipſius deſignationem confirmaret: querimoniam contra Silvanum Calaguritanum* Epiſcopum, qui indebitas Ordinationes uſurpaverat. Iſta Succeſſorum deſignatio, & Epiſcopatuum quaſi teſtamentario jure dimiſſio, quàm grave malum eſſet, & quanta vigilantiâ ac zelo ex Eccleſiis auferendum, Pontifex expoſuit. Patres frequentibus acclamationibus ſuffragii viritim dicendi loco, propoſitos ab Hilaro Canones approbarunt. *Exaudi Chriſte, Hilaro vita. Hæc præſumptio numquam fiat. Quæ Dei ſunt, ab homine dari non poſſunt. Succeſſores Deus dat. Auctoritate veſtrâ reſiſtite huic rei per Apoſtolatum veſtrum. Ut diſciplina ſervetur, rogamus. Ut antiquitas ſervetur, rogamus. Ut Canones cuſtodiantur, rogamus. Ut in præſumptoribus vindicetur, rogamus. Ordinatio Apoſtolica illibata ſervetur. Dignus Papa, dignus Doctor.*

* Barcelone.

* Calahorra.

ARTICULUS XVI.*

De Concilio Cabilonenſi.

ANno Chriſti circiter 470. Patiens Lugdunenſis Metropolita Cabilloni * Concilium habuit Provinciale, ad electionem & ordinationem Epiſcopi celebrandam, vacante illius Eccleſiæ Sede. Civibus in varia ſtudia diviſis, Patiens, & Euphronius Auguſtodunenſis, communicatô cum Coëpiſcopis conſiliô, Joannem quondam Archidiaconum, tunc ſecundi Ordinis Sacerdotem, *Diſſonas inter partium voces, quæ differebant laudare non ambientem, ſed nec audebant culpare laudabilem, ſtupentibus factioſis, erubeſcentibus malis, acclamantibus bonis, reclamantibus nullis, Collegam ſibi conſecravere.* Illum, inquam, Epiſcopum Cabilonenſem creaverunt, *Euphronius teſtimoniò, Patiens manu, ambo judiciò.* Id habemus ex Sidonio Apollinari lib. 4. Epiſtola ultima, ad Domnulum datâ.

* Cabilonum, Châlons ſur Saone. Urbs Epiſcop. ſub Archiepiſc. Lugdunenſi.

ARTICULUS XVII.

De Concilio Bituricenſi.

Avaricum Biturigum, Bourges, regionis caput, Sedes Archiepiſcop.

ANno Chriſti circiter 472. Sidonius Arvernorum Epiſcopus, Bituricenſibus Clericis & civibus de Epiſcopi diſſidentibus electione, eam in civitatem ab utriſque rogatus ſe contulit, ad electionem Epiſcopi celebrandam. Quia verò ex Provinciæ Aquitanicæ primæ urbibus ſolum oppidum Arvernum ſeu Claromontanam civitatem Romano reliquam Imperio bella fecerant, & Provincialium Epiſcoporum deficiebat numerus ad Metropolitani electionem, Sidonius Agroecium Metropolitanum Senonenſem, & Euphronium Auguſtodunenſem Epiſcopum ad Synodum invitavit, quam habuit Avarici Biturigum. Simplicium populi votis expertum, meritis ipſius exploratis, Epiſcopum conſtituit, virum de Eccleſia & Republica optimè meritum, generis, virtutúmque claritate ſpectatiſſimum: de quo Sidonius ipſe in Oratione quam habuit in Eccleſia Bituricenſi, cùm ipſum deſignavit Epiſcopum, hæc habet: *Reſpublica in eo quod admiretur, & Eccleſia poteſt invenire quod diligat. Si natalibus ſervanda reverentia eſt: parentes ipſius aut Cathedris, aut Tribunalibus præſederunt. Illuſtris in utraque converſatione proſapia, aut Epiſcopis floruit, aut Præfectis. Ita ſemper hujuſce majoribus aut humanum, aut divinum dictare jus uſui fuit..... Si annos ipſius computemus, habet efficaciam de juventute, de ſenectute conſilium. Si literas vel ingenium conferamus, certat natura Doctrinæ. Si humanitas requirenda eſt, civi, Clerico, peregrino, minimo, maximóque, etiam ſupra ſufficientiam offertur: & ſuum ſæpius panem ille quî non erat redditurus, agnovit. Si neceſſitas accipiendæ legationis incubuit: non ille ſemel pro hac civitate ſtetit ante pellitos Reges, vel ante Principes purpuratos.... Ille eſt cui in tenebris ergaſtularibus conſtituto, multipliciter obſerata barbarici carceris divinitus clauſtra patuerunt. Hic vobis Eccleſiam juvenis, miles, tenuit, ſolus adhuc filius-familias, & jam Pater extruxit.... Vir eſt totus popularitatis alienus: gratiam non captat omnium, ſed bonorum: non indiſcretâ familiaritate vileſcens, ſed examinatâ ſodalitate pretioſus: & bonoviratu æmulis ſuis magis prodeſſe cupiens, quàm placere: ſeveris patribus comparandus, qui juvenum filiorum non tam cogitant vota, quàm commoda. In adverſis conſtans, in dubiis fidus, in proſperis modeſtus, in habitu ſimplex, in ſermone comis, in contubernio æqualis, in conſilio præcellens. Amicitias probatas enixè expetit, conſtanter retinet, perenniter ſervat. Inimicitias indictas honeſtè exercet, tardè credit, celeriter deponit. Maximè ambiendus, quia minime ambitioſus: non ſtudet ſuſcipere Sacerdotium, ſed mereri.*

Simplicii Bituricenſis Archiepiſcopi præclarum Elogium.

ARTICULUS XVIII.

De Concilio Romano ſub Gelaſio.

COncilium iſtud à Gelaſio I. cum 70. Epiſcopis celebratum, anno Domini 494. Aſterio & Præſidio Coſſ. referunt Conciliorum Collectores. Illi Synodo tribuitur Decretum de libris Canonicis, Eccleſiaſticis, Apocryphis. Sed MSS. Codices in aſſignando hujus Decreti Authore non conveniunt. Vetuſtiſſimus Codex Collectionis Dionyſii Exigui, quem ſecum communicatum à Domno Luca Dacherio eruditus Baluzius teſtatur, hoc Decretum Damaſo Papæ adſcribit. Et Cardinalis Baronius ad annum Chriſti 69. ex Concilio Romano ſub Damaſo, quod Creſconiana Collectio continet, partem hujus Decreti laudat. Codex Eccleſiæ Urgellenſis, teſte Baluzio, & Jurenſis pervetuſtus, teſte Chiffletio, idem

An Decretum de Libris Canonicis, Eccleſiaſticis & Apocryphis, ſit Gelaſii vel Hormiſdæ, incertum.

A tribuunt Hormiſdæ. Codex antiquiſſimus, quo uſus eſt Joannes Pearſonius qui in Bibliotheca Collegii SS. Trinitatis Cantabrigiæ aſſervatur, quem Lanfrancus ex Beccenſi Cœnobio in Angliam detulit, Gelaſium agnoſcit Authorem. Hunc enim titulum præfixum habet: *Decreta Gelaſii Papæ de recipiendis, & non recipiendis libris. Quæ ſcripta ſunt ab eo cum 70. eruditiſſimis Epiſcopis.* Idem Decretum Gelaſio tribuit Gratianus. Idem titulus huic Decreto præfigitur à Burchardo Vuormatienſi Epiſcopo. Idem legitur apud Lupum Ferrarienſem Abbatem, Epiſtola 128. *Quoniam*, inquit, *docet Gelaſius cum 70. Epiſ-*
B *copis, viris eruditiſſimis, qui Scriptores eſſent, vel non eſſent recipiendi.* Alii Codices MSS. & omnes excuſi conſentiunt. Viris quibuſdam Eruditis videtur, primò Gelaſium, deinde Hormiſdam hoc Decretum edidiſſe. Gelaſii ſit, vel Hormiſdæ, vel utriuſque, parum intereſt. Venerandæ ſacrum monumentum antiquitatis nemo negaverit. Illo confodiuntur Hæretici, qui numerum librorum Canonicorum pro ſuæ ſectæ commodo, & libidine minuunt, Traditione inſuperhabita. Nam Job, Tobiæ, Judith, Maccabæorum libros, Epiſtolam ad Hebræos, Apocalypſim Joannis, Epiſtolam Jacobi, Petri duas,
C Joannis Apoſtoli tres, Judæ unam, conſcribit in Canone.

Si verè ſub Aſterii & Præſidii Conſulatu editum eſt hoc Decretum, ab Hormiſda, vel ab alio quopiam addita ſunt, quæ in eo habentur de Sedulio. *Item venerabilis viri Sedulii Paſchale Opus, quod Heroicis deſcripſit verſibus, inſigni laude præferimus.* Nam Opus Paſchale Sedulii iis Conſulibus notum non fuit, ſed Aſterio Exconſule divulgatum eſt. Id oſtenditur ex ipſius Aſterii jam Exconſulis Epigrammate ad Macedonium, Paſchali Sedulii Operi, quod ipſe edidit, præfixo in duobus vetuſtis MSS. ut Sir-
D mondus & Uſſerius teſtantur.

Quæ de Sedulio in hoc Decreto habentur, ad Gelaſium non pertinent.

Sume ſacer meritis veracia dicta Poeta,
Quæ ſine figmenti condita ſunt vitio;
Quo caret alma fides, quo ſancti gratia Chriſti,
Per quam juſtus ait talia Sedulius.
Aſteriique tui ſemper meminiſſe jubeto,
Cujus ope & curâ edita ſunt populis.
Quem quamvis ſummi celebrent per ſæcula Faſti,
Plus tamen ad meritum eſt, ſi viget ore tuo.

Id indicat vetus illa Epigraphe, quæ in Aldi Manutii Editione Paſchalis Carmini præfixa eſt: *Hoc Opuſculum non à Sedulio autore editum eſt, ſed à Turcio Ruſo Aſterio V. C. Exconſule ordinario atque*
E *Patricio, qui id inter ſcripta Sedulii invenit.* Cùm igitur Aſterius Conſul fuiſſet, cùm nomen ejus Faſtis jam eſſet adſcriptum, tunc primùm edidit Paſchale Opus Sedulii. Non potuit igitur à Gelaſio Anno Chriſti 494. Aſterio & Præſidio Coſſ. tantopere celebrari.

F

CAPUT VI.

De Politiâ Eccleſiaſticâ quinti Sæculi.

ARTICULUS I.

De Primatibus.

§. I.

*De Primate Hiſpalenſi * in Hiſpaniis.*

* Seville.

IN Hiſpaniis ante cæteros Primatûs jure potitus eſt Epiſcopus Hiſpalenſis. Zenoni namque vices ſuas ad curandam Canonum executionem, Simplicius Romanus Pontifex conceſſit anno 482. ſic ad ipſum ſcribens (Epiſtola 1.) *Congruum duximus,*

Vicariâ Sedis noſtræ te Auctoritate fulciri, cujus vigore munitus, Apoſtolicæ inſtitutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum, nullo modo tranſcendi permittas. Eumdem Primatum Salluſtio Hiſpalenſi Epiſcopo detulit Hormiſdas Pontifex per Bæticam, * & Luſitaniam *, anno 517. (Epiſt. 26.) *Vices itaque noſtras*, inquit, *per Baticam * Luſitaniamque * Provincias, ſalvis privilegiis quæ Metropolitanis Epiſcopis detulit antiquitas, præſenti tibi auctoritate committimus, augentes tuam hujus participatione miniſterii dignitatem, relevantes noſtras ejuſdem remedio diſpenſationis excubias. Paternas igitur Regulas, & Decreta à Sanctis definita Conciliis, omnibus ſervanda mandamus. In his vigilantiam tuam, in his curam fraternæ monitu exhortationis extendimus.... Quoties univerſalis poſcit Religionis cauſa, ad Concilium te cuncti Fratres evocante conveniant; & ſi quos eorum ſpecialis negotii pulſat contentio, jurgia inter eos oborta compeſce, diſcuſſa ſacris Legibus determinando certamina. Quidquid autem illis pro Fide, & veteribus Conſtitutis, vel providâ diſpoſitione præcipies, vel perſona noſtra auctoritate formabis, totum ad ſcientiam noſtram inſtructa Relationis atteſtatione pervenias.*

Andalouſie.
Portugal.

S. Leander Hiſpalenſis Epiſcopus Concilio 3. Toletano ut Sedis Apoſtolicæ Vicarius interfuit, teſte S. Iſidoro, Chronici lib. 2. *Interfuit tunc Primas ille Catholicus & Orthodoxus, Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus, & Romanæ Eccleſiæ Legatus, ſanctitate & doctrinâ perſpicuus.*

Eadem auctus erat proculdubio dignitate S. Iſidorus Hiſpalenſis, qui Concilio 4. Toletano præ Narbonenſi, Emeritenſi, Toletano, Bracarenſi, & Tarraconenſi Metropolitanis præfuit.

Hiſpalenſis Primatus ad Concilii Toletani XII. tempora circiter perduravit. Sed ſolus non fuit in Hiſpanus Primas Hiſpalenſis Epiſcopus à temporibus Simplicii, qui vices ei ſuas primus demandavit. Nam Hormiſdas ejus ſucceſſor Joanni Tarraconenſi Epiſcopo vices ſuas commiſit anno 517. (ut conſtat ex ipſius Epiſtolâ 24.) *Servatis*, inquit, *privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apoſtolicæ Sedis eatenus delegamus, ut inſpectis iſtis, ſive ea quæ à nobis ſunt nuper mandata ſerventur, ſive ea quæ de Eccleſiaſticis cauſſis tuæ revelationi contigerint, ſub tuâ nobis inſinuatione pandantur.*

§. 14.

D'Arles

*De Primate Arelatenſi * in Galliis.*

ZOſimus Papa Vicariatum per totam Galliam Patroclo Arelatenſi Epiſcopo olim commiſerat, ut conſtat ex ejus Literis ad Galliarum Epiſcopos univerſos, & ad Patroclum ipſum. Hunc imitatus Hilarus Pontifex Maximus, Leontio Arelatenſi Epiſcopo poteſtatem conceſſit Nationales quotannis Synodos congregandi: & diſcutiendi cauſſas, ob quas quidam Metropolitani Literas Formatas Suffraganeis ſuis, & aliis Clericis in aliam Provinciam profecturis recuſaſſent. Hæc autem eſt magnifica Primatûs inchoatio. *Per annos itaque ſingulos*, (inquit Epiſt. 8.) *ex Provinciis quibus potuerit congregari, habeatur Epiſcopale Concilium: ita ut opportunis locis atque temporibus, ſecundùm diſpoſitionem fratris & Coëpiſcopi noſtri Leontii, cui ſolicitudinem in congregandis Fratribus delegavimus, Metropolitanis per Literas ejus admonitis celebretur.... Ne præter Metropolitanorum ſuorum Literas aliqui ad quamlibet Provinciam audeant proficiſci. Quibus è contrario hac ratione proſpicimus, ut ſi hoc impetrare per aliquam non meruerint ſimultatem, cum duobus Metropolitanis Provinciarum, quæ congrua ſunt, Arelatenſis Epiſcopus cuncta diſcutiens, pro cauſſæ qualitate obſervanda conſtituat: nec in injuriam alterius alienum Clericum ſuſcipi præter teſtimonium proprii Antiſtitis, ſecundùm Canonum ſtatuta præcipiet.* Idem conſtat ex Epiſtola 10.

Anno 470.

Iſtius vi Primatûs, Mamerti Viennenſis Metropolitani, qui extra ſuos fines Dienſibus Epiſcopum ordinaverat, cauſſam cognoſcendam ſuſcepit. Quâ de re ad ipſum ſcripſit Hilarus his verbis: *Memor ſolicitudinis, quam dilectioni tuæ ſcis eſſe commiſſam, quicquid nunc ad notitiam noſtram brevi inſinuatione delatum eſt, in Conventu Synodali, qui, ſecundùm ſtatuta noſtra, annis ſingulis, te ſibi præſidente eſt congregandus, diſcutere quæ ſunt acta debebis, &c.*

Anno 514.

Symmachus Papa, poſtquam diviſionem Provinciæ inter Viennenſem & Arelatenſem Eccleſias à S. Leone conſtitutam confirmaſſet, Primatum Cæſario Arelatenſi per omnes Gallicanas regiones conceſſit, nec-non per Hiſpaniæ Provincias Galliis finitimas. *Manentibus his*, (inquit Epiſtola 10.) *quæ Patrum conſtituta ſingulis Eccleſiis conceſſerunt, decernimus ut circa ea, quæ tam in Gallia, quàm in Hiſpania Provinciis de cauſſa Religionis emerſerint, ſolertia tuæ Fraternitatis invigilet: & ſi ratio popoſcerit præſentiam Sacerdotum, ſervatâ conſuetudine, unuſquiſque tuæ Dilectionis admonitus auctoritate conveniat. Et ſi Dei adjutorio controverſia incidens amputari potuerit, ipſius hoc meritis applicemus: alioquin exiſtentis negotii qualitas ad Sedem Apoſtolicam te referente perveniat.... Si quis de Gallicanâ, vel Hiſpanâ regionibus, Eccleſiaſtici Ordinis atque Officii, ad nos venire compulſus fuerit, cum Fraternitatis tuæ notitia iter peregrinationis arripiat.* Non eſt expungendum ex Symmachi Literis Hiſpaniæ vocabulum cum Baronio & Binio, ſed cum Sirmondo ſervandum: Conſtitutus namque eſt Arelatenſis Epiſcopus Primas in omnibus Provinciis quas Theodoricus Oſtrogothorum Rex in Gallia & in Hiſpania, ſuô vel Amalarici nepotis nomine gubernabat.

Primatus Arelatenſis Epiſcopi per univerſam Galliam, ex aliis Symmachi Papæ literis ad Cæſarium datis confirmatur, quas ex Arelatenſi Codice deſcripſit Baronius ad annum 502. n. 37. *Charitati tuæ*, inquit, *per omnes Gallicanas regiones utendi Pallii conceſſimus facultatem, &c. quatenus & in Eccleſiâ veſtrâ, & in ſupradictâ Provinciâ, diſciplina bonis actibus amica ſervetur.*

Anno Chriſti 545. Vigilius vices ſuas in Gallia Auxanio Arelatenſi pariter delegavit, Rege Childeberto poſtulante, & conſentiente Imperatore Juſtiniano. Sine Imperatoris quippe nutu Pallii uſum tunc non ſolebat concedere Pontifex Romanus. Id conſtat ex Epiſtola 1. & 2. Vigilii, Tom. 1. Conciliorum Galliæ. *Sicut nos*, inquit, *pro tuæ charitatis affectu, & pro glorioſiſſimi filii noſtri Regis Childeberti Chriſtianâ devotione mandatis, vices noſtras libentiſſimâ voluntate contulimus: ita Fraternitatem tuam convenit Deo placitis operibus tantæ Sedis auctoritate dignâ converſatione uti.... Si quæ ergo inter Fratres & Coëpiſcopos noſtros, in locis veſtræ caritati præſenti auctoritate commiſſis diſſenſiones emerſerint, adhibitis vobiſcum Sacerdotibus numero competenti, cauſſas Canonicâ & Apoſtolicâ æquitate diſcutite, ea modis omnibus prolatô judiciô finituri, quæ Deo placitis Deceſſorum noſtrorum poſſint Regulis convenire. Si quæ verò certamina aut de Religione Fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negotiô, quod ibi pro ſui magnitudine terminari non poſſit, evenerint, totius veritatis indagine diligenti ratione diſcuſſâ, Relationis ad nos ſeriem deſtinantes, Apoſtolicæ Sedi terminanda ſervate.... Nullus ergo de Pontificibus tuæ per has vices Ordinationi commiſſis, ſicut & ad eos data loquitur noſtra Præceptio, in longinquis quibuſlibet locis audeat proficiſci, niſi ſolenni more, ſicut Deceſſore noſtrô Deceſſori veſtro ſimiliter concedente conſueverant,*

Formatam

Formatam veſtræ charitatis acceperit.... Et quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices noſtras Pallii non deſit ornatus, uſum tibi ejus, ſicut Deceſſori tuo Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis Symmachus legitur conſuliſſe, Beati Petri ſanctâ auctoritate concedimus.

Poſt obitum Auxanii, ſuas Aureliano vices idem Vigilius per Gallias delegavit, Childeberto Rege Chriſtianiſſimo pariter poſtulante. (Epiſtola 5.) *Adminiſtrationem vicum noſtrarum Fraternitati veſtræ animo libenti committimus, & credimus caritatiâ veſtræ officiô actibus Deo placitis diligenter univerſa compleri; quando & Summi Sacerdotii conſortiô vos dignos divina eſſe gratia judicavit, & glorioſiſſimi Childeberti Francorum Regis Chriſtiana & Deo placita in perhibendô vobis teſtimoniô voluntas acceſſit. Quapropter Vices noſtras veſtræ charitati hac auctoritate committimus, ut univerſa quæ Deceſſorum noſtrorum, vel Canonum ſtatuta ſanxerant, Deo congruis operibus faciendo atque ſervando, & noſtrum, & prædicti glorioſi Regis judicium circa caritatem tuam rectum fuiſſe poſſis oſtendere.*

Anno 557. Pelagius I. vices ſuas Sapaudo Arelatenſi in Galliis demandavit, uſumque Pallii ipſi conceſſit. *Majorum noſtrorum* (inquit in Epiſtola ad ipſum datâ) *cupientes inhærere veſtigiis.... Caritati tuæ per univerſam Galliam, Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, cui divina gratiâ præſidemus, Vices injungimus. Hoc enim antiquitatis memoria docet, hoc etiam Romana teſtantur ſcrinia, à Sanctis Patribus & Deceſſoribus noſtris tuis Deceſſoribus eſſe conceſſum: ut illius ſtabilis Petræ ſempiterna ſoliditas, ſuprà quam Dominus Salvator noſter propriam fundavit Eccleſiam à Solis ortu uſque ad occaſum, primatûs ſui apicem Succeſſorum ſuorum auctoritate, tam per ſe, quàm per Vicarios ſuos firmiter obtineret. ... Fraternitati tuæ hujuſmodi curas injungimus, ut Sedis noſtræ Vicarius inſtitutus, adinſtar noſtrûm in Galliarum partibus primi Sacerdotis locum obtineas; & quidquid ad gubernationem, vel diſpenſationem Eccleſiaſtici Statûs agendum eſt, ſervatis Patrum regulis, & Sedis Apoſtolicæ conſtitutis, divini judicii conſideratione diſpenſes; talémque te in cuſtodiendis Canonibus ſanctâ converſatione demonſtres, qualem tanti loci decet eſſe Vicarium.*

Anno 593. S. Gregorius Magnus eodem privilegiô auxit Virgilium Arelatenſem Epiſcopum. *Quia igitur* (inquit lib. 4. Epiſt. 52.) *unumquodque tunc ſalubriter completur officium, cùm fuerit unus ad quem poſſit recurri Præpoſitus; idcirco opportunum eſſe perſpeximus, in Eccleſiis quæ ſub regno præcellentiſſimi Filii noſtri Childeberti Regis ſunt, ſecundum antiquam conſuetudinem, fratri noſtro Virgilio Arelatenſis civitatis Epiſcopo vices noſtras tribuere: Quatenus & Catholicæ fidei integritas, id eſt, ſanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, ſollicita devotio ſervetur, & ſi inter fratres Conſacerdotéſque noſtros aliqua evenerit fortè contentio, auctoritatis ſuæ vigore, vicibus nempe Sedis Apoſtolicæ functus, diſcretâ moderatione compeſcat. Cui etiam injunximus, ut ſi quarumdam cauſſarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præſentia opus ſit, congregatis ſibi in numero competenti fratribus & Coepiſcopis noſtris, ſalubriter hoc ſervatâ æquitate diſcutiat, & Canonicâ integritate definiat. Si quam verò contentionem de fidei cauſſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat, examinatâ diligentiùs veritate, Relatione ſuâ ad noſtram ſtudeat perducere notionem.* Legatur Epiſtola 50. ejuſdem libri ad Virgilium ipſum, & 53. ad Childebertum Regem datâ.

Ex his conſtat, dignitatem illam & privilegia Primatûs perſonalia fuiſſe, quæ in gratiam novi Epiſcopi à Romano Pontifice renovari opus eſſet: non verò ſedi ipſi in perpetuum collata. Secundò, conceſſa non fuiſſe niſi petentibus, & ad Regis Chriſtianiſſimi commendationem. Cæterùm Gregorii VII. & Nicolaï I. temporibus extinctum prorſus fuiſſe Primatum Arelatenſem, conſtat ex eorum Epiſtolis. Quin inclinante Merovingiorum Dynaſtia ceſſaverit, nullus dubito.

Greg. 7. lib. 6. Epiſt. 2. Nicol. 1. Epiſt. 10.

ARTICULUS II.

De Epiſcopis.

Novorum Epiſcopatuum erectio.

HOc ſæculô novi erigebantur Epiſcopatus à Synodis Provincialibus, conſentiente Metropolitano; poſtulante Epiſcopo, vel annuente, ad cujus Parœciam pertinebat Eccleſia, in qua ſedes Epiſcopalis collocabatur. Id ex Canone 15. Concilii Africani compertum eſt: & ex factô S. Auguſtini, qui in Fuſſalenſi Caſtello, millibus quadraginta ab Hippone ſejunctô, Epiſcopum ordinari curavit à Primate Numidiæ, Romano Pontifice inconſultô, ut conſtat ex ipſius Auguſtini Epiſtola 261.

II. Gentibus ad fidem recèns converſis Romanus Pontifex de Epiſcopis providebat. Sic Celeſtinus I. Palladium Scotis primum Epiſcopum ordinavit, teſte S. Proſpero in lib. adverſus Collatorem. *Ordinatô Scotis Epiſcopo*, inquit, *dum Romanam Inſulam ſtudet ſervare Catholicam, fecit etiam Barbaram Chriſtianam.*

Tempus Ordinationû Epiſcopalium.

III. Die Sabbati veſpere, vel die Dominico, fieri ordinationes debebant, ex S. Leone Epiſtola 81. ad Dioſcorum. *Quod à Patribus novimus eſſe ſervatum, à vobis quoque volumus cuſtodiri, ut non paſſim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica Ordinatio celebretur, ſed poſt diem Sabbati ejuſque noctis, quæ in prima Sabbati luceſcit, exordia deligantur.... Jejunis, & à jejunantibus, ſacra benedictio conferatur. Quod ejuſdem obſervantiæ erit, ſi mane ipſo Dominico die, continuatô Sabbati jejuniô celebretur; à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem Reſurrectionis pertinere, non dubium eſt.... Ut his qui conſecrandi ſunt, nunquam benedictio niſi in die Reſurrectionis Dominicæ tribuatur, cui à veſpere Sabbati initium conſtat adſcribi. In hac denique die promiſſus à Domino Apoſtolis Spiritus Sanctus advenit.*

Jus Metropolitani in Ordinationibus Epiſcoporû.

IV. Abſque Metropolitani *notitiâ*, *conſenſu*, & *judiciô*, conſecrari non poterant, ut compertum eſt ex Innocentio I. *Epiſt.* 2. ex Bonifacio I. *Epiſtola* 3. S. Leone *Epiſtola* 89. & 92. & Hilaro *Epiſtola* 2.

Quod jus Principum in Electionibus factis?

V. Principes Epiſcoporum electioni ſe immiſcebant, eorúmque aſſenſum, aut confirmationem quandoque rogabat Eccleſia, ut ſuam auctoritatem adverſùs Hæreſes & Schiſmata interponerent. Sic poſt Siſinnii obitum, Neſtorium Antiochiâ evocavit Theodoſius, ac Epiſcopum Conſtantinopolitanum deſignavit. *Viſum eſt Imperatori*, inquit Socrates lib. 7. cap. 29. *propter homines inanium rerum appetentes, neminem ex illâ Eccleſiâ ad Epiſcopatum illum eligere, ſed advenam Antiochiâ acterſere.* Poſt Neſtorii abdicationem, ſacra Synodus Epheſina his verbis ſcripſit ad Clerum Conſtantinopolitanum: *Omnia quæ ad Eccleſiam pertinent, cuſtodite, ut & rationem reddituri ei, qui Dei voluntate, piiſſimorumque Imperatorum noſtrorum nutu ordinandus eſt Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Epiſcopus.* Maximianus procurante Theodoſio electus eſt: Iſtudque Imperatoris erga Eccleſiam beneficium commendarunt, eique propterea gratulati ſunt SS. Cyrillus & Celeſtinus I. Baſſianus de Epheſino Epiſcopatu cum Stephano contendens, *Actione* 11. *Concilii Calchedonenſis*, ſe Imperatoris Edicto confirmatum ait. *Multa*, inquit, *neceſſitate & vi inthronizaverunt*

runt me in eadem civitate Epheſi, populus, & Clerus, & Epiſcopi. Agnoſcens autem hæc piiſſimus Imperator, repente hoc confirmavit, & repente per Commonitorium apertè declaravit, confirmans Epiſcopatum. Poſtea direxit iterum Sacram per Euſtathium Silentiarium, quæ confirmaret Epiſcopatum. Theodorici, Ariani licet Principis, judicio ſtetit Romana Eccleſia in Schiſmate ortô Symmachum inter & Laurentium. Judicavit ut qui primò ordinatus eſſet, vel pluribus ſuffragiis, pro legitimo Pontifice haberetur. Viſitatorem Epiſcopum Romam miſit recrudeſcente diſcordia, Synodum indixit, Symmacho Pontificatum confirmavit.

A quibus fiebant Electiones?

VI. Clericorum votis & conſenſu, teſtimonio plebis, ſuffragiis Epiſcoporum Comprovincialium eligebantur Epiſcopi, ex Clero Eccleſiæ vacantis. *Nullus invitis detur Epiſcopus, Cleri, plebis, & Ordinis conſenſus ac deſiderium requiratur:* (inquit Celeſtinus I. Epiſtola 2.) *Cùm de ſummi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri, plebiſque conſenſus concorditer poſtularit....... Metropolitanô defunctô, cùm in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, Provinciales Epiſcopi ad civitatem Metropolitanam convenire debebunt, ut omnium Clericorum, atque omnium civium voluntate diſcuſſâ, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus, optimus eligatur,* (inquit S. Leo Epiſtola 84.) *Teneatur ſubſcriptio Clericorum, Honoratorum teſtimonium, Ordinis conſenſus & Plebis. Qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur.* (Epiſtola 89.) Idem in Gallicanis Eccleſiis hoc ſæculô obſervatum fuiſſe, conſtat ex Sidonio *lib.* 4. *Epiſtola* 25. ubi de Joannis Cabilonenſis Epiſcopi electione ſcribit, *A Pontificali Provincialium Sacerdotum Collegio factâ, ſtupentibus factioſis, erubeſcentibus malis, acclamantibus bonis, reclamantibus nullis.* Et *lib.* 7. *Epiſtola* 9. ubi ad Epiſcopi Bituricenſis electionem ſe à populo fuiſſe evocatum teſtatur, ad eamdem invitaſſe Agrœcium Metropolitanum Senonenſem, populum Simplicium poſtulaſſe, ſed Epiſcoporum judicio ſuum ſubjeciſſe, interpoſitô etiam juramentô: ut idem Sidonius teſtatur in Sermone habito ea in Electione. *Nec valuiſſemus,* inquit, *aliquid in commune conſulere, niſi judicii ſui faciens plebs lenita jacturam, Sacerdotali ſe potiùs judicio ſubdidiſſet... Et quia ſententiam parvitatis meæ in hâc electione valituram eſſe juraſtis, In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, Simplicius eſt, quem Provinciæ noſtræ Metropolitanum, civitati veſtræ Summum Sacerdotem fieri debere pronuntio.*

Epiſcopi ex Clero Eccleſiæ vacantis eligendi erant.

Quòd verò ex Clero Eccleſiæ vacantis eligendus eſſet Epiſcopus, habemus ex Epiſtola 2. Celeſtini Papæ, cap. 5. *Tunc alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de civitatis ipſius Clericis, cui eſt Epiſcopus ordinandus, nullus dignus, quod evenire non credimus, poterit inveniri... Habet unuſquiſque Clericorum ſuæ fructum militiæ in Eccleſia, in quâ ſuam per omnia officia tranſegit ætatem... Sit facultas Clericis renitendi, ſi ſe viderint prægravari; & quos ſibi ingredi ex adverſo agnoverint, non timeant refutare, &c.* Et ex S. Leone Epiſtola 84. *Ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus optimus eligatur.*

Coadjutores.

VII. Sancti Epiſcopi 5. ſæculo & præcedentibus, Coadjutores, & Succeſſores ſibi deſignarunt, Clero & plebe conſentiente. Sic Valerius Hipponenſis Epiſcopus ſenio & morbis confectus, obtentâ diſpenſatione ab Epiſcopo Carthaginenſi, totius Africæ Primate, S. Auguſtinum Coadjutorem ſibi aſſumpſit, & Hipponenſem ordinari curavit Epiſcopum, qui unà ſecum Eccleſiam regeret. Epiſcopatum ſuſcipere, contra morem Eccleſiæ, ſuô vivente Epiſcopo, Auguſtinus recuſabat. At nonnullis jam exemplis præcedentibus, omnis ipſi excuſatio claudebatur. Quod in ſe ipſo poſtea fieri non debuiſſe, ut vivô ſuô Epiſcopo ordinaretur, & dixit, & ſcripſit, propter Concilii Nicæni Canonem, quem jam ordinatus didicit. Lege Poſſidium *in Vita S. Auguſtini cap.* 8. Auguſtinum ipſum *Epiſtola* 34. & S. Paulinum apud S. Auguſtinum *Epiſtola* 36. S. Auguſtinus Eradium Succeſſorem ſuum deſignavit, Clero, populóque Hipponenſi conſentiente, & in ipſum negotiorum Eccleſiaſticorum onera refudit, ita tamen ut nonniſi poſt obitum ſuum ordinaretur Epiſcopus. (Ex S. Auguſtino *Epiſtola* 110.) Severus Milevitanus Epiſcopus, communicatô cum Clericis conſiliô, ſibi delegerat Succeſſorem, non poſtulatô conſenſu plebis. Inde orta aliqua diſſenſio poſt Severi mortem, quam S. Auguſtinus compoſuit; ut ipſe teſtatur ibidem. Sæculo præcedente, S. Athanaſius, tam Dei voluntate, quàm beati Alexandri ſuffragiô & mandatô, Epiſcopus Alexandrinus ordinatus eſt. (Ex S. Epiphanio *Hæreſi* 68.) Alexander Conſtantinopolitanus Paulum & Macedonium deſignavit, velut dignos ob egregias dotes, qui ſibi ſuccéderent. (Ex Socrate lib. 2. cap. 5.) S. Athanaſius Petrum ſuo ſuffragio Alexandrina in ſede Succeſſorem ſuum deſignavit; ejúſque electioni ab omnibus tam Sacerdotibus, quàm Magiſtratibus aſſenſum eſt. Populus quoque univerſus acclamationibus quantùm lætitiæ percepiſſet, demonſtravit. (Ex Theodoreto lib. 4. cap. 18.) Hanc tamen Succeſſorum deſignationem ab Epiſcopis moribundis factam, conſentientibus licet Comprovincialibus Epiſcopis, irritam & Canonibus contrariam declaraverunt Hilarus Pontifex & Romana Synodus in cauſſa Irenæi, quem Nundinarius Barcinonenſis Epiſcopus ſibi Succeſſorem deſignaverat: *Ne Epiſcopatus honor hæreditarium jus putaretur, quod ſolâ Dei benignitate confertur.* Sæculo 3. Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus, centeſimum & ampliùs annum agens, Alexandrum Coadjutorem ſibi divinâ revelatione aſſumpſerat, conſentientibus vicinarum Eccleſiarum Epiſcopis, (ex Euſebio, lib. 6. cap. 11.) Antiochenæ Synodi Canon 23. ſæculo 4. vetuit ne Epiſcopus Succeſſorem ſibi conſtitueret. Itaque & Canonibus prohibitum erat ſæculo 5. ne Epiſcopi ſibi Succeſſores eligerent, & ab Eccleſiæ moribus id ſemper alienum fuerat: quamvis poſtulante Eccleſiæ bono, ſanctiſſimi Antiſtites, Clero & plebe, vel Comprovincialibus Epiſcopis conſentientibus, Succeſſores ſuos deſignaſſent, aut Coadjutores cum ſpe futuræ ſucceſſionis aſſumpſiſſent.

Nulla generis ſui & cognationis habitâ ratione SS. Epiſcopi Coadjutores aſſumebant.

VIII. SS. Antiſtites generis ſui commodum non ſpectarunt, cùm ſibi Coadjutores, aut Succeſſores deſignavere: ſiquidem conſanguineos ſuos, aut affines plerumque non eligebant, ſed quos Eccleſiæ ſperabant utiliores fore. Attendebant enim ad Moyſis exemplum, *Qui cùm haberet filios, & fratrem, & fratris filium, nullum horum Ducem* (Iſraëlitici populi præfecit,) *ſed Deum conſuluit, & quem ipſe decrevit, ordinavit* (ut notat Theodoretus in *Numeros, cap.* 47.) Quod exemplum ante Theodoretum urgebat Origenes *Homil.* 22. *in Numeros*, hinc ita colligens: *Propinquis agrorum & prædiorum relinquatur hæreditas, gubernatio populi illi tradatur, quem Deus elegerit.* Hinc 76. Canonum qui Apoſtolici vulgò dicuntur, prohibet, *Ne Epiſcopus fratrem ſuum, vel filium, vel propinquum, in Epiſcopum ordinet. Hæredes enim Epiſcopatûs facere non juſtum eſt; nec humanô affectu divina ſunt tractanda. Si fiat, non valeat Ordinatio: ipſe verò excommunicatione puniatur.* Hinc S. Leo *Sermone* 2. *in Anniverſario die Aſſumptionis ſuæ ad Pontificatum*, exponens quâ ratione Sacerdotium Chriſti ſit ſecundùm Ordinem Melchiſedech, non ſecundùm Ordinem Aaron, ait: *Denique cùm hujus divini Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem curritur,*

nec

nec quod caro & ſanguis creavit, eligitur: ſed ceſſante privilegiò Patrum, & familiarum ordine prætermiſſò, eos Rectores Eccleſia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit: ut in populo adoptionis Dei, cujus univerſitas Sacerdotalis atque Regalis eſt, non prærogativa terrena originis obtineat unctionem, ſed dignatio cœleſtis gratiæ gignat Antiſtitem.

Si tamen Epiſcopi nepos Eccleſiaſticis virtutibus prædıtus eſſet, eaſque haberet dotes, quæ regendæ Eccleſiæ ipſum idoneum præſtarent, non exiſtimarunt Patres hunc à ſucceſſione in Epiſcopatum avunculi ſui rejiciendum. Sic Heliodorus Nepotianum Nepotem ſuum ſibi Succeſſorem deſtinaverat: qui ante religioſiſſimum avunculum raptus eſt: Quem S. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani his verbis compellat: *Tu Nepotem quærebas, Eccleſia Sacerdotem. Præceſſit te Succeſſor tuus. Quod tu eras, ille poſt te judiciò omnium merebatur. Atque ita ex una domo duplex Pontificatûs egreſſa eſt dignitas; dum in altero gratulatio eſt, quòd tenuerit; in altero mœror, quòd raptus ſit, ne teneret.*

Migrationes & Tranſlationes ab unô Epiſcopatu ad alium, vetitæ.

IX. Migrationes, & Tranſlationes Epiſcoporum de uno Epiſcopatu ad alterum, Eccleſiæ diſciplina 5. Sæculo, uti nec præcedentibus patiebatur, niſi Eccleſiæ auctoritate, & propter ejus bonum fierent. Id conſtat ex Concilio Calchedonenſi Canone 5. *De his*, inquit, *qui tranſmigrant de Civitate in Civitatem Epiſcopis, aut Clericis, placuit Canones, qui de hac re à ſanctis Patribus conſtituti ſunt, habeant propriam firmitatem.* Canones illi ſunt Nicænus 15. Sardicenſes 1. & 2. Antiochenus 21. Carthaginenſis 4. Synodi 27. quibus hujuſmodi migrationes prohibentur, quòd eas ſuadeant plerumque cupiditas & ambitio: Quia *Virginalis paupercula ſocietate contempta, ditioris adultera quærunt amplexus:* ut ſcribit S. Hieronymus *ad Oceanum.* In his etiam Canonibus numerandus eſt libellus Synodicus Damaſi ad Paulinum, apud Theodoretum *Lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 11. Synodus Carthaginenſis 4. Clericis & plebe ſupplicantibus, has tranſlationes auctoritate Synodi Provincialis faciendas, ſi id ex Eccleſiæ bono videretur, edixerat. Laudatus fuit à Conſtantino Magno Euſebius Cæſarienſis, quòd Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopatum repudiaſſet, in eô permanens, *Quem Dei mandato ab initio ſuſceperat*; (ex Euſebio *lib.* 3. *de Vita Conſtantini, cap.* 61.) Ab Epiſcopis Ægypti Nicomedienſis Euſebius reprehenſus eſt eô nomine, quód à Berythenſi Eccleſia ad Nicomedienſem, ab hâc ad Conſtantinopolitanam migraviſſet: *Non habent præ oculis illud præceptum, Alligatus es uxori? ne quære ſolutionem. Quòd ſi hoc de uxore dictum eſt, quantò magis de Eccleſia, atque adeo de Epiſcopatu, cui cùm quis alligatus eſt, alium quærere non debet, ne adulter in ſacris Literis deprehendatur?* (Apud S. Athanaſium *Apologia* 2. & Theodoretum *lib.* 1. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 19. & 22.) Hinc Julius I. ad Orientales ſcripſit: *Si verè parem eumdemque honorem in omnibus Epiſcopatibus cenſetis eſſe, oportet eum cui credita eſt parva Civitas, in ea permanere: ne eam quæ à Deo data eſt, aſpernari; illam quæ hominum ambitu conceſſa eſt, magnificare videatur.*

Secundùm hos Canones, & Patrum doctrinam, S. Leo *Epiſtola* 84. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum datâ ſcripſit: *Si quis Epiſcopus mediocritate Civitatis ſuæ deſpectâ, adminiſtrationem loci celebrioris ambierit, & ad majorem ſe plebem, quacumque occaſione tranſtulerit, non ſolum à Cathedra pellatur alienâ, ſed carebit & propriâ: ut nec illis præſideat, quos per avaritiam concupivit, nec illis quos per ſuperbiam ſprevit.*

Gelaſius I. *Epiſtola ad Epiſcopos Lucaniæ, cap.* 5. eoſdem Canones executioni mandari juſſit. *Quiſquis*, inquit, *propriæ deſertor Eccleſiæ, nullis exiſtentibus cauſſis, ad aliam putaverit tranſeundum, temerèque ſuſceptus fuerit, & promotus.... Canonum conſtituta non effugiet.*

Socrates *lib.* 7. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 35. Rem planè indifferentem apud veteres fuiſſe ſcribit, quoties uſus poſcebat, Epiſcopum ab unâ Civitate ad aliam transferre: multoſque Epiſcopos recenſet, qui ab unâ Civitate ad aliam, *propter opportunos & neceſſarios Eccleſiæ uſus*, tranſlati fuerunt. Perſecutionum temporibus id cuique liberum fuiſſe ſcribit idem Author lib. 5. cap. 8. & revera *Formidoloſis temporibus ſummum jus prætermitti neceſſe eſt*: ut ait Syneſius *Epiſtola* 67.

S. Gregorius Saſimorum primùm ordinatus Epiſcopus, ad Sedem Conſtantinopolitanam tranſlatus eſt judiciò Synodi: ſed non eo conſilio Conſtantinopolim venerat, ut ipſe ait Oratione 27. *Huc veniendi cauſſa fuit, ut fidei patrocinium ſuſciperemus, Eccleſiæque viro interim carenti, haud ſecùs ac Tutores quidam & Curatores, operam pro virili noſtrâ navaremus, alii qui præſtanti ipſius formâ dignus videretur, ac plura virtutum tanquam ſponſalia Reginæ obtuliſſet, eam collocaturi.* Proclum Cyzico Conſtantinopolim tranſlatum, Celeſtino Papa, Cyrillo Alexandrino, & Joanne Antiocheno conſentientibus, tradit Author Tractatûs *De Tranſlationibus Epiſcoporum*, Tom. 1. Juris Orientalis. Qui & *Migrationes* ſolas ab uno Epiſcopatu ad alium, non *Tranſlationes*, Canonibus vetitas eſſe docet. Illas ex cupiditate & ambitione ortum habere: iſtas ex Eccleſiæ mandato, aut diſpenſatione fieri, propter ejuſdem Eccleſiæ bonum.

Epiſcopatus ambitus reprehenſus.

X. SS. Patres qui Sæculo 5. & anterioribus floruerunt, Epiſcopatûs ambitum, ac deſiderium, illicitum eſſe cenſebant. Ita S. Auguſtinus lib. 19. de Civitate Dei, cap. 19. *In actione*, inquit, *non amandus eſt honor in hâc vita, ſive potentia, quoniam omnia vana ſub Sole; ſed ipſum opus, quod per eumdem honorem vel potentiam fit, ſi rectè atque utiliter fit, id eſt, ut valeat ad eam ſalutem ſubditorum, quæ ſecundum Deum eſt, propter quod ait Apoſtolus: Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat. Exponere voluit quid ſit Epiſcopatus, quia nomen eſt operis, non honoris:* [illegible] *ſuperintendere. Ut intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. Itaque à ſtudio cognoſcendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus verò ſuperior, ſine quo regi populus non poteſt, etſi ita teneatur atque adminiſtretur, ut decet, indecenter tamen appetitur. Quamobrem otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium juſtum ſuſcipit neceſſitas charitatis; quam ſarcinam ſi nullus imponit, percipiendæ atque intuendæ vacandum eſt veritati: ſi autem imponitur, ſuſcipienda eſt propter charitatis neceſſitatem.*

Non alia mens fuit S. Gaudentii Brixienſis Epiſcopi, in Scholiis ad illum locum Apoſtoli: *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat*, dicentis: *Cùm Epiſcopatum cogitas, ne referas animum ad hæc tempora, quibus Epiſcopi nihil minùs norunt, quàm eas partes, quæ illis à Paulo aſſignantur. Nec quidquam aliud nunc intelligitur appellatione Epiſcopi, quàm fructus, & vectigalia, & immanes honores. Sed tempora illa ante oculos propone, cùm Paulus ipſe qui alios inſtituebat Epiſcopos, peragrabat orbem terrarum in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in verberibus & plagis, in carceribus, atque quotidianis mortibus. Eô igitur tempore optare Epiſcopatum, nihil aliud erat, quàm optare quotidie millies pro Chriſto mori: quod ſanè optare nulla religio prohibet.*

Non alia mens fuit S. Ambroſii, qui crudelem ſe, & libidinoſum, innoxiis artibus ſimulavit, ut Epiſcopatum fugeret, ut teſtatur Paulinus in ejus Vita. Non alia Syneſii, qui incontinentem

ſe, & infidelem finxit, ut tantæ vitaret dignitatis faſtigium, (ut conſtat ex ejus Epiſtolis 11. 47. 57.) Non alia S. Hieronymi, ad Oceanum ſcribentis: *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat; opus non dignitatem: laborem, non delicias; opus per quod humilitate decreſcat, non intumeſcat faſtigiô.*

Non alia mens fuit S. Chryſoſtomi, quam expreſſit, cùm in admirabili illo opere *de Sacerdotio*, tum Homilia 34. in Epiſtolam ad Hebræos, *Timere*, inquit, *oportet & contremiſcere, & propter conſcientiam, & propter molem imperii: & neque ſi trahantur, ſemel recuſare: neque ſi non trahantur, in ipſum irruere, imò verò etiam fugere, prævidentes magnitudinem dignitatis.* Hinc in exilium abiens, illuſtribus piiſque mulieribus, quas in via Chriſtianæ pietatis direxerat, ſuaſit ut ei parerent qui ejus in locum ordinaretur, modò *Non ſponte fuiſſet ordinatus, neque id ullô quæſiiſſet ambitu, ſed de conſenſu omnium:* ut Palladius refert in Dialogo de ejus Vita.

Non alia mens erat S. Iſidori Peluſiotæ, quam expreſſit lib. 2. Epiſtola 125. & lib. 3. Epiſt. 126. *Ego*, inquit, *Epiſcopatus opus mirificè laudo, divinum enim eſt. Ipſius autem amorem minimè laudo, periculoſus enim eſt.* Et in eos invehitur, qui Epiſcopatum ambientes, *Apoſtolum, qui exitialem eorum morbum profligare ſtuduit, tanquam morbo ſuo patrocinantem teſtem citant.* Non alia mens erat Ammonii Monachi ſanctiſſimi, *Qui cùm ad Epiſcopatum quæreretur, dexteram ſibi præcidit auriculam:* ut ſcilicet hac irregularitate Epiſcopatum vitaret. (Ex Socrate lib. 4. cap. 18.) Non alia mens erat Nilammonis, qui cùm à Theophilo Alaxandrino ad Epiſcopatum quæreretur, fuſis ad Deum precibus obiit, morte ſibi terribiliorem Epiſcopatum oſtendens. (Ex Sozomeno lib. 8. cap. 19.) Non alia mens erat Origenis Homilia 6. in cap. 6. Iſaiæ dicentis: *Neque ad principatum Eccleſiæ venit, qui ſalvari vult, ſed ad ſervitutem.* Non alia mens erat S. Cornelii, qui *Vim paſſus eſt, ut Epiſcopatum coactus acciperet.* (Ex S. Cypriano, *Epiſtola* 52.)

Id perſuaſum fuit Chriſtianis Imperatoribus Leoni & Anthemio, qui in quadam Lege ſic de Epiſcopo loquuntur: *Tantùm ab ambitu debet eſſe ſepoſitus, ut quæratur cogendus, rogatus recedat, invitatus refugiat, ſola illi ſuffragetur neceſſitas excuſandi. Profectò enim indignus eſt Sacerdotiô, niſi fuerit ordinatus invitus*, (*L. Si quemquam, de Epiſcopis & Clericis*, Cod. Theodoſiani.)

Ceſſiones Epiſcopatûs.

XI. Ceſſiones Epiſcopatuum permittebat quinti, præcedentiumque Sæculorum diſciplina, ſi gravibus de cauſſis fierent. Sic Martyrius Antiochenus Epiſcopus ob Cleri inobedientiam, populique rebellionem, ac pravos mores, Antiochenum Epiſcopatum dimiſit. (Ex Theodoro Lectore *lib.* 1.) Sic S. Gregorius Nazianzenus Saſimos reliquit ob loci intemperiem ac paupertatem, quæ tanta erat, ut ejus victui non ſufficeret Epiſcopatus; multòminus hoſpitibus excipiendis: ut ipſe teſtatur *in Carmine de Vita ſua.* Sic Silvanus Epiſcopatus cujuſdam in Thracia adminiſtratione ſe abſolvi ab Attico Conſtantinopolitano obtinuit, quòd regio eſſet ob ſævitiam frigoris valetudini ſuæ incommoda. (Ex Socrate, lib. 7. cap. 36.) Sic ob procurandam Eccleſiæ pacem S. Gregorius Nazianzenus Conſtantinopolitano ceſſit Epiſcopatu, Patribus Synodi Conſtantinopolitanæ dicens: *Si propter me orta eſt hæc tempeſtas, mittite me in mare.* Sic Africani Epiſcopi tempore Collationis Carthaginenſis cum Donatiſtis, parati erant Epiſcopatum pro Chriſti unitate deponere, teſte S. Auguſtino lib. *de Geſtis cum Emerito Donatiſta.* Quamobrem idem S. Doctor *lib. 2. contra Creſconium cap.* 11. auream hanc regulam tradit: *Neque enim Epiſcopi propter nos ſumus, ſed propter eos quibus verbum & Sacramentum Dominicum miniſtramus: ac per hoc, ut eorum ſine ſcandalô gubernandorum ſeſe neceſſitas tulerit, ita vel eſſe, vel non eſſe debemus, quod non propter nos, ſed propter alios ſumus. Denique nonnulli ſancta humilitate præditi viri, propter quædam in ſe offendicula, quibus piè religioſéque movebantur, Epiſcopatûs officium non ſolùm ſine culpâ, verum etiam cum laude poſuerunt.* Hinc Maximianum Africanum Epiſcopum commendat, quòd *Miniſterium non deſidiâ, aut aliquâ ſæculari cupiditate, ſed pacificâ charitate depoſuerit.* Et longè glorioſius eſſe ait, *Epiſcopatus ſarcinam, propter Eccleſiæ vitanda pericula depoſuiſſe, quam propter regenda gubernacula ſuſcepiſſe.* (Epiſtola 238. ad Caſtorium datâ.)

Sanctus ipſe Auguſtinus de Ceſſione Epiſcopatûs cogitavit, propter ſcandala Antonii Fuſſalenſis, quem ad Epiſcopatum promoverat, ut imprudentiam ſuam hac in ſe-ipſum animadverſione caſtigaret. Qua de re ad Celeſtinum I. ſcripſit his verbis: *Me ſanè, quod confitendum eſt Beatitudini tuæ, in iſto utrorumque periculô tantus timor & mœror excruciat, ut ab officio cogitem gerendi Epiſcopatum abſcedere, ſi per eum, cujus Epiſcopatui ſuffragatus ſum, vaſtari Eccleſiam Dei, & quod ipſe Deus avertat, etiam cum vaſtantis perditione conſpexero. Recolens enim quod ait Apoſtolus: Si noſmetipſos judicaremus, à Domino non judicaremur, judicabo meipſum, ut parcat mihi qui judicaturus eſt vivos & mortuos.* (Epiſtola 261.)

Non tamen exiſtimarunt Patres, Epiſcopatu cedendum eſſe ob quaſcunque difficultates in regimine populorum emergentes; ſed permanendum in opere creditô, & in labore ſuſceptô: quia etſi periculoſum eſt navim inter fluctus cautè non regere, multò periculoſius eſt eam undis intumeſcentibus fluctuantem in tempeſtate relinquere: ut docent S. Leo *in Epiſtola ad Ruſticum Narbonenſem*, & Julianus Pomerius lib. 1. *de Vita Contemplativa, cap.* 16. & 17.

Reſidentia.

XII. Sibi reſidendi in Eccleſiis ſuis neceſſitatem incumbere, ſanctiſſimi 5. & præcedentium Sæculorum Patres perſuaſum habebant. Sardicenſe Concilium *Canone* 14. probibuerat ne Epiſcopi, ultra tres hebdomadas, ab Eccleſiis ſuis abeſſent, *Si nulla eſſet tam gravis neceſſitas, quæ detineret.* Vetuerat Carthaginenſis 5. Synodus ne Epiſcopi, *Relictâ principali Cathedra, ad aliquam Eccleſiam in Diœceſi conſtitutam ſe conferrent; vel in re propria, diutiùs quam oportet, conſtituti, curam vel frequentationem propriæ Cathedræ negligerent.* S. Athanaſius *in Apologia ad Conſtantium*, ſcripſit certum eſſe *Ex lectione Scripturarum, quanti ſceleris ſit Epiſcopum Eccleſiam ſuam deſerere, & negligere gregem Dei.*

Ad hæc attendens S. Auguſtinus, abſentiam Epiſcoporum ab Eccleſiis ſuis excuſari aliâ ratione non poſſe exiſtimavit, quàm neceſſariâ ſervitute, ſeu utilitatis ipſius Eccleſiæ procurandæ gratiâ. Quâ de re ita ſcribit Epiſtola 138. *Illud noverit Dilectio veſtra, nunquam me abſentem fuiſſe licentioſâ libertate, ſed neceſſariâ ſervitute; quæ ſæpe ſanctos Fratres & Collegas meos, etiam labores marinos & tranſmarinos compulit ſuſtinere; à quibus me ſemper non indevotio mentis, ſed minùs idonea valetudo corporis excuſavit.*

De Epiſcopis, & Clericis non reſidentibus, Syneſius ad Theophilum ſcribebat (Epiſtola 67.) *Vagantur apud nos vacantivi. Hi certè nullam ſedem habere volunt, qui quam habebant antea, reliquerunt, non calamitate repulſi, ſed ſponte locum mutantes. Honoribus porrò fruuntur, eò vagantes, ubi majus compendium eſt. Mihi verò, Reverende Pater, ita videtur, oportere iis, qui ſuas Eccleſias deſeruerint, omni Eccleſiâ interdici, & priuſquam illùc redeuntes ſe receperint, neminem eos ad altare admittere, neque ad primas Sedes invitare, ſed vulgares illos in plebeiis ſubſelliis relinquere, cùm in Eccleſiam irruperint.*

vint. Citò enim referent ſe, ubi de honore periclitati fuerint, quem capere ubivis malunt, quàm ibi ubi convenit: mallem autem illic ſaltem, quàm nuſquam omnino percipere.

Epiſcopi Fidelium lites dirimebant.

XIII. Epiſcopi 5. Sæculo Fidelium cauſſas & lites paſſim cognoſcebant, judicabant, dirimebant. Id de S. Auguſtino teſtatur Poſſidius in ejus Vita, cap. 19. & S. Auguſtinus ipſe lib. *de Opere Monachorum*, cap. 29. ubi ait: *Dominum Jeſum teſtem invoco in animam meam, quoniam quantùm attinet ad meum commodum, multò mallem per ſingulos dies certis horis, quantùm in benè moderatis Monaſteriis conſtitutum eſt, aliquid manibus operari, & cæteras horas habere ad legendum, & orandum, aut aliquid de divinis Literis agendum liberas, quàm tumultuoſiſſimas perplexitates cauſſarum alienarum pati de negotiis ſæcularibus, vel judicando dirimendis, vel interveniendo præcidendis; quibus nos moleſtiis idem affixit Apoſtolus, non utique ſuò, ſed ejus qui in eo loquebatur, arbitriò... Quem tamen laborem non ſine conſolatione Domini ſuſcipimus, pro ſpe vitæ æternæ, ut fructum feramus cum tolerantia. Servi enim ſumus ejus Eccleſiæ, & maximè infirmioribus membris.* Legatur ejuſdem Patris Epiſtola 81. & 147. & Concio 24. in Pſalmum 118. & Sermo 49. *de Diverſis.*

Idem de S. Ambroſio teſtatur lib. 6. Confeſſionum, cap. 3. *Secludentibus me*, inquit, *ab ejus aure atque ore catervis negotioſorum hominum, quorum infirmitatibus ſerviebat.* Narrat Ambroſius ipſe, ortam litem inter Marcellum Epiſcopum, & fratrem illius ac ſororem de fundo quodam, ex partium condicto ad ſuum tribunal delatam. *Tantus erat ardor Chriſtianis viris, ut Præfectus de Epiſcopi judicaret negotio.* Cognitionem cauſſæ ſuſcepit S. Antiſtes, litemque compoſuit. *Recepi cognitionem*, inquit, *ita tamen ut compoſitionis eſſem arbiter. Malui jurgium compoſitione ſedare, quàm pronuntiatione acerbare. Alia enim habebant excitari jurgia: tum, quod eſt graviſſimum, ſi jurgia ſublata forent, erant tamen odia manſura.* Marcellum adduxit Ambroſius ut jure ſuô cederet, ac fratri proprietatem, ſorori concederet uſumfructum. Quâ de re Epiſtola 24. ad eumdem Marcellum ita ſcribit: *Apoſtolico igitur caractere congitio decurſa eſt. Dolebamus ante, quòd litem haberes; profuit jurgium ut formam indueres Apoſtolicæ vitæ & præceptionis. Illud Sacerdotio non congruebat: hæc tranſactio & Apoſtolicam decet normam.... Nihil adimitur Eccleſiæ, quod pietati acquiritur.*

Sidonius iiſdem veſtigiis inſiſtebat, ut conſtat ex Epiſtola 2. ipſius lib. 4. ad Pragmatium Epiſcopum data, ubi de lite inter Agrippinum Preſbyterum, & Eutropiam viduam ſanctiſſimam orta ſic ad ipſum ſcribit: *Tentavimus inter utrumque componere nos, maximè quibus in eos novum jus profeſſio, vetuſtumque faciebat amicitia, aliqua cenſentes, ſuadentes quæpiam, plurima ſupplicantes.... Jurgium interim ſemiſopitum veſtris modo finibus infertur. Pacificate certamen, & Pontificalis auctoritate cenſura, ſuſpectis ſibi partibus indicite gratiam, dicite veritatem. Sancta enim Eutropia, ſi quid vadimonio meo credutis, victoriam computat, ſi vel poſt damna non litiget.* Lege Epiſtolam 4. ejuſdem libri ad Lupum Trecenſem Epiſcopum.

Syneſius hoc judicandarum Fideles inter litium, quò à contemplatione avocabant, onus excutere voluit. *Quid ea conjungere vis*, inquit, *quæ ſunt à Deo ſeparata? Patrono opus habes, vade ad eum qui Reipublicæ Legibus præeſt. Deo quapiam in re indiges, vade ad urbis Antiſtitem. Contemplatio Sacerdoti finis eſt, ſi non falſo id ſibi nomen uſurpet. Contemplatio verò & actio nequaquam in unum conveniunt. Nec Epiſcopos damno, qui negotiis diſtinemur. Sed cùm noverim vix me horum alterutrum aſſequi poſſe, qui utrumque præſtare poſſint, hos admirari ſoleo, &c.* (Epiſtola 57.) Legatur & ejus Epiſtola 105.

A Illud Epiſcoporum in cauſſis civilibus tribunal Conſtantinus Magnus Lege latâ in Eccleſiæ gratiam erexit: Arcadius & Honorius ſuis etiam Legibus firmarunt. De Conſtantini Lege ſcribit Sozomenus lib. 1. cap. 9. *Illud eſt maximum reverentiæ Imperatoris erga Religionem argumentum, quòd Clericos ubique immunitate donari voluit: quodque illis qui erant in judicium vocati, dedit poteſtatem, ſi modò animum inducerent Magiſtratus civiles rejicere, ad Epiſcoporum judicium provocandi: atque eorum ſententiam ratam eſſe, & aliorum Judicum ſententiis plus habere auctoritatis, tanquam ab ipſo Imperatore prolatam*

B *ſtatuit. Quin etiam ſtatuit ut Magiſtratus res judicatas reipſa exequerentur, militeſque eorum voluntati inſervirent.* Liberum itaque erat Fidelibus civiles cauſſas ſuas ad Epiſcoporum tribunalia deferre. Sed & Epiſcopis liberum erat earum cognitionem ſuſcipere, vel ab ea ſe excuſare, ſi abſque unius partium offenſione dirimendam non fore litem præviderent. Quod ipſis conſulit S. Ambroſius lib. 2. Officiorum cap. 24. *Si offenſam vereris*, inquit, *non recipias judicium. Licet tibi ſilere in negotio duntaxat pecuniario, quanquam ſit conſtantiæ adeſſe æquitati. In cauſſa autem Dei, ubi communionis periculum eſt, etiam diſſimulare, peccatum eſt non leve.*

C Silvanus ſanctiſſimus Troadis Epiſcopus dirimendis Fidelium litibus per ſeipſum non vacabat, ſed nec per Clericos, quos inde quæſtum facere noverat, propriiſque potiùs commodis, quàm charitati ſervire. Sed probum aliquem ex Laïcis Virum cauſſarum civilium judicio præficiebat. *Qui cùm animadverteret* (inquit Socrates lib. 7. cap. 37.) *Clericos ex litigantium controverſiis quæſtum captare, neminem unquam ex Clero judicem dedit. Sed acceptis litigantium libellis, advocabat unum ex Fidelibus laïcis, quem æquitatis ſtudioſum eſſe noverat: eique cauſſæ cognitionem committens, litigantes à contentione revocabat.*

D

Patres indignum Clericis exiſtimabant pro rebus temporalibus facilè litigare

Rem indignam eſſe Epiſcopis, & Clericis, pro rebus temporalibus facilè litigare, exiſtimabant priorum Sæculorum Antiſtites. Hinc Canone 19. Concilii IV. Carthaginenſis decretum eſt, *Ut Epiſcopus pro rebus tranſitoriis non litiget provocatus.* Felix Theodoretus, qui de ſe, ac de Clericis ſuis verè ſcribere potuit: *Annos viginti quinque ita vixi, ut nec in jus vocatus ſim à quoquam, neque ipſe quemquam accuſarim. Nullus religioſiſſimorum Clericorum, qui ſub me fuerunt, tribunalia frequentavit unquam.*

Imò & Chriſtianis omnibus id indignum cenſebant.

Imò & Chriſtianis omnibus indignas eſſe lites

E cenſebant: ferendum tamen malum, ſi Eccleſiaſtico Judicio finirentur, non ad forum traherentur. Ita S. Auguſtinus *lib. 3. ad Bonifacium, cap. 5.* ubi Chriſtianum imperfectum deſcribit: *Poſſidet rem familiarem*, inquit, *faciens inde quidem eleemoſynas; ſed non tam largas. Non aufert aliena; ſed quamvis Eccleſiaſtico Judicio, non forenſi, tamen repetit ſua.* Et lib. 50. Homiliarum Homilia ultima: *Hoc ipſum habere inter ſe judicia & lites de ſæcularibus rebus, delictum eſſe dicit Apoſtolus, quod tamen ferendum eſſe admonet, ſi vel Eccleſiaſticò Judiciò lites hujuſmodi finiantur.*

F Ita S. Ambroſius Chriſtianum adumbravit lib. 2. Officiorum cap. 21. *Decet eſſe benignum, non alieni cupidum, imo de ſuo jure cedentem potiùs aliqua, ſi fuerit laceſſitus, quàm aliena jura pulſantem, fugitantem litium, abhorrentem à jurgiis, redimentem concordiam, & tranquillitatis gratiam. Siquidem de ſuo jure virum bonum aliquid relaxare, non ſolùm liberalitatis, ſed plerumque etiam commoditatis eſt. Primùm diſpendiò litis carere, non mediocre lucrum eſt. Deinde accedit ad fructum, quòd augetur amicitia &c.* Et lib. 7. in Lucam, tractans locum illum quô dicitur, Chriſtum noluiſſe hæreditatem dividere inter fratres, hæc habet: *Non immeritò re-*

fuſatur hic frater, qui Diſpenſatorem cæleſtium geſtiebas corruptibilibus occupare; cum inter fratres patrimonium non Judex medius, ſed pietas debeat ſequeſtra dividere, quanquam immortalitatis patrimonium, non pecuniæ, ſit hominibus expetendum.

Ita S. Chryſoſtomus Homilia 16. in Epiſtolam 1. ad Corinthios. *Duplex eſt crimen*, inquit, *& quòd judiciò contendis, & quòd apud infideles. Si enim per ſe eſt peccatum cum fratre judicio contendere; etiam apud externos contendere, quamnam habet veniam? Jam quidem omnino delictum eſt in vobis, quòd judicia habetis inter vos.... Non enim dico*, inquit, *Aliquis injuriam facit, aut aliquis injuriam patitur. Jam eo ipſo quod judicio contenditur, uterque malè audit, & in hoc non eſt alius aliò melior. An autem juſtè aut injuſtè judiciò contendas, hoc eſt alterius diſputationis. Ne dicas ergo: Quis fecit injuriam? Hinc enim te condemno, nempe ex eo quòd judiciô contendas, &c.*

SCHOLION I.

In hoc Articulo, Num. 1. pag. 9. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notant propoſitionem: *Romano Pontifice inconſulto erigebantur Epiſcopatus.*

R. Hanc Diſciplinam quinto Sæculo viguiſſe probavi. Novi erigebantur Epiſcopatus à Synodis Provincialibus, conſentiente Metropolitano, poſtulante vel annuente Epiſcopo ad cujus Parœciam ſive Diœceſim pertinebat Eccleſia, in qua Sedes Epiſcopalis collocabatur. Diſciplina mutata eſt. Id nunc fieri non poteſt abſque Romani Pontificis auctoritate.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, Num. VIII. pag. 14. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Antiſtites agunt contra Canones, dum conſanguineos promovent.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea. Sed ita ſcripſi: *Sancti Antiſtites generis ſui commodum non ſpectaverunt, cùm ſibi Coadjutores aut ſucceſſores deſignavere: ſiquidem conſanguineos ſuos aut affines plerumque non eligebant, ſed quos Eccleſiæ ſperabant utiliores fore.* Quod ubi Patrum & Canonum teſtimoniis probavi, continuò ſubdo quod dignis Nepotibus favet: *Si tamen Epiſcopi Nepos Eccleſiaſticis Virtutibus præditus eſſet, eaſque haberet dotes, quæ regendæ Eccleſiæ ipſum idoneum præſtarent, non exiſtimarunt Patres hunc à ſucceſſione in Epiſcopatum avunculi ſui repellendum, &c.*

ARTICULUS III.

De Clericorum Congregationibus.

Monaſterium duplex à S. Auguſtino Hippone inſtitutum, Monachorum unum, Clericorum Regularium alterum.

CLericorum Congregationes 5. Sæculo cœperunt, S. Auguſtino Authore. Monachorum namque primum, deinde Clericorum Regularium ipſum Patrem fuiſſe, colligitur ex Poſſidio Calamenſi Epiſcopo in ejus Vitâ. Monaſterium Monachorum Preſbyter inſtituit in horto Eccleſiæ, quem ipſi eum in finem dederat Valerius Hipponenſis Epiſcopus. Monaſterium Clericorum jam Epiſcopus inſtituit in Domo Epiſcopali. De primo ita ſcribit Poſſidius cap. 5. *Factus Preſbyter Monaſterium intra Eccleſiam mox inſtituit, & cum Dei Servis vivere cœpit ſecundùm modum & Regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam. Maximè ut nemo quidquam proprium in illâ Societate haberet, ſed ut eis eſſent omnia communia, & diſtribueretur unicuique prout cuique opus erat; quod jam ipſe prior fecerat, dum de tranſmarinis ad ſua remeaſſet.*

De ſecundo ita ſcribit cap. 11. *Proficiente verò Doctrinâ divinâ ſub ſancto & cum ſancto Auguſtino, in Monaſterio Deo ſervientes, Eccleſiæ Hipponenſi Clerici ordinari cœperunt. Ac deinde innoteſcente & clareſcente de die in diem Eccleſiæ Catholicæ Prædicationis veritate, ſanctorúmque ſervorum Dei propoſito, continentia, & paupertate profundâ, ex Monaſterio, quod per illum Venerabilem Virum & eſſe & creſcere cœperat, magno deſiderio poſcere atque accipere Epiſcopos & Clericos, pax Eccleſiæ atque*

A *unitas & cœpit primò, & poſtea conſecuta eſt. Nam fermè decem, quos ipſe novi, ſanctos & Venerabiles Viros, continentes & doctiſſimos, Beatiſſimus Auguſtinus diverſis Eccleſiis, nonnullis quoque eminentioribus, rogatus dedit. Similitérque & ipſi ex illorum Sanctorum propoſito venientes, Domini Eccleſiis propagatis, & Monaſteria inſtituerunt, & ſtudio creſcente ædificationis verbi Dei, cæteris Eccleſiis promotos Fratres ad ſuſcipiendum Sacerdotium præſtiterunt.* Et cap. 25. *Cum ipſo ſemper Clerici unâ etiam domô ac menſâ, ſumptibúſque communibus alebantur & veſtiebantur.*

S. Auguſtinus communem & Regularem Vitam cum Clericis ſuis duxit.

B Idem colligitur ex S. Auguſtino *Sermone* 49. *de Diverſis*, quem Venerabilis Beda, & Concilii Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio celebrati Patres ut S. Auguſtini legitimum opus laudaverunt. *Noſtis*, inquit, *ſic nos vivere in ea domo, quæ dicitur domus Epiſcopi, ut quantum poſſumus, imitemur eos Sanctos, de quibus loquitur liber Actuum Apoſtolorum: Nemo dicebat aliquid proprium, ſed erant illis omnia communia. Dedit mihi Valerius hortum illum, in quo nunc eſt Monaſterium. Perveni ad Epiſcopatum, vidi neceſſe habere Epiſcopum exhibere humanitatem aſſiduam quibuſque venientibus ſive tranſeuntibus;* C *quod ſi non feciſſem, Epiſcopus inhumanus diceretur. Si autem conſuetudo iſta in Monaſterio permiſſa eſſet, indecens eſſet. Et ideò volui habere in iſta domo Epiſcopi mecum Monaſterium Clericorum.* Ibidem: *Noverit charitas veſtra dixiſſe me fratribus meis, qui mecum manent, ut quicunque habet aliquid, vendat & eroget; aut donet & commune illud faciat. Eccleſiam habet per quam Deus nos paſcit.*

Ibidem. *Certè ego ſum, qui ſtatueram, ſicut noſtis, nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellet manere: ut ſi vellet diſcedere à propoſito, rectè illi tollerem Clericatum, quia deſereret ſanctæ Societatis promiſſum,* D *cœptúmque conſortium.*

Ibidem. *Profeſſus eſt ſanctitatem, profeſſus eſt communiter vivendi ſocietatem: ſi ab hoc propoſito ceciderit, & extra manens Clericus fuerit, dimidius & ipſe cecidit.*

Et Sermone 50. *Modò quia placuit illis hæc ſocialis vita, quiſquis cum hypocriſi vixerit, quiſquis inventus fuerit habens proprium, non illi permitto ut inde faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula Clericorum. Interpellet contra me mille Concilia, naviget contra me quà voluerit, ſit certè ubi potuerit, adjuvabit me Deus, ut ubi ego Epiſcopus ſum, illic Clericus eſſe non poſſit.*

E Ad imitationem proculdubio S. Auguſtini Alipius Clericorum Regularium Seminarium, & Monachorum Monaſteria in Eccleſia ſua habuit: de quibus ad ipſum ſcribens S. Paulinus, hæc habet: *Noſtris ſalutentur invicem obſequiis, & in Clero Sanctitatis tuæ comites, & in Monaſteriis fidei & virtutis tuæ æmulatores. Nam etſi in populis ac ſuper populum agas, tamen abdicatione ſæculi, ac repulsâ carnis & ſanguinis, deſertum tibi ipſe feciſti, ſecretus à multis, vocatus in paucis.*

An S. Auguſtinus fuerit Monachus?

An Monachus fuerit aliquando S. Auguſtinus, non expendo. Tres tantum illius vitæ ſtatus & Poſſi- F dius, & Auguſtinus ipſe in libris Retractationum exhibent, cùm libros ipſum recenſuiſſe teſtantur; *Sive quos primò tempore converſionis ſuæ adhuc Laicus, ſive quos Preſbyter, ſive quos Epiſcopus dictaverat.* Poſt baptiſmum quidem ſeceſſit cum amicis ſuis Deo pariter ſervientibus in Africam, & in domo agriſque propriis, alienans jam à ſe curis ſæcularibus vixit, jejuniis, orationibus, boniſque operibus vacans, in lege Domini meditans die ac nocte. Sed nemo ſeceſſum illum S. Auguſtini adhuc Laïci, & cum amicis Deo ſervientibus convictum, Monachatum dixerit, atque vitæ religioſæ, & votis adſtrictæ profeſſionem. Preſbyter Monaſterium

intra

intra Eccleſiam inſtituit, & cum Dei ſervis vixit ſecundùm modum & regulam ſub ſanctis Apoſtolis conſtitutam. Mihi perſuadere non poſſum, quod perſuadere conantur nonnulli, quibus inviſus eſt Monaſticus Status, Monaſterium illud abſque Monachis fuiſſe. Societas Chriſtianorum viventium ſecundùm modum & regulam ſub Apoſtolis conſtitutam, & proprietatem abdicantium, nihil mihi videtur à Religioſa Vitâ differre. Sanctiſſimum hunc vivendi modum inſtituit, ac ſectatus eſt S. Auguſtinus, teſte Poſſidio: ita tamen ut Clericus potiùs quàm Monachus audiret, & à Monachis ſeipſum diſtingueret, iis ſcilicet qui in ſolitudine vivebant. Unde ſic ipſum indutum fuiſſe, qualem ipſum adumbrant Sermones ſuppoſititii ad Fratres in eremo, non ita ſum imprudens ut ſentiam. Nuſquam eremum petiit, neque cum Eremitis vixit, ut colligitur ex lib. 10. Confeſſionum ipſius, cap. ultimo. *Conterritus peccatis meis, agitaveram in corde, meditatuſque fueram fugam in ſolitudinem: ſed prohibuiſti me, & confortaſti me Domine, dicens, Ideo Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, ut qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt.*

Factus Epiſcopus, in commune vixit cum ſuis Clericis in Monaſterio, quod in Epiſcopali Domo inſtituerat. Votis adſtricti erant ad Apoſtolicum illud vitæ genus: & iiſdem votis S. Auguſtinum ſe obſtrinxiſſe, veriſimile eſt. Sed non aliis indutus erat veſtibus, quam quibus Clerici vulgò in Africa utebantur. Id patet ex Sermone ipſius 50. *de Diverſis*, in quo hæc habet. *Nemo det byrrum, vel lineam tunicam, ſeu aliquid niſi in commune; de communi accipiam mihi ipſi. cùm ſciam commune me habere velle quicquid habeo. Nemo talia offerat, quibus quaſi ego ſolus decentiùs utar. Offeratur mihi verbi gratia byrrum pretioſum, fortè decet Epiſcopum, quamvis non deceat Auguſtinum, id eſt, hominem pauperem de pauperibus natum... Qualem veſtem poteſt habere Presbyter, qualem poteſt habere decenter Diaconus & Subdiaconus, talem volo accipere, quia in commune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo: ut quando non poteſt veſtis eſſe communis, pretium veſtis ſit commune.* Monachorum itaque habitum non gerebat S. Auguſtinus Epiſcopus, neque cucullatus erat; multòminus excalceatus: cùm Poſſidius in ejus Vita, cap. 22. de ipſo ita ſcripſerit: *Veſtis ejus, & calceamenta, & lectualia, ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimiùm, nec abjecta plurimùm.*

S. Auguſtinus nec cucullatus, nec excalceatus.

De his Clericorum Regularium Congregationibus Julianus Pomerius loquitur lib. 2. *de Vita Contemplativa*, cap. 16. *Si veſtes*, inquit, *ac vaſa, & cætera quæ in ſacris uſui miniſtrantibus erant, ſancta vocabantur, nec in uſus humanos revocari poterant divinis ſemel miniſteriis conſecrata: quomodo non ea quæ conferuntur Eccleſiæ, ſacra credenda ſunt, quibus non ut ſæculi rebus luxurioſè, ſed ſanctè ut Deo conſecratis, utuntur ad neceſſaria Sacerdotes: ut illis omnibus qui ſe perfectionis amore ſub uno conſtituunt, & ſua ſibi non vendicant, Eccleſiæ facultates ad hoc ipſum collectæ ſufficiant: ut quidquid omnibus occupationibus abſoluti proficiunt, fructus illius, qui unus pro multis occupatus eſt, fiat: atque ita ille qui ſolicitudines omnium ſub ſe ſervientium portat, in Congregatione ſuâ proficiente proficiat: ut ſicut illius occupatio omnium ſuorum facta eſt fructuoſa vacatio; ita omnium diſcipulorum perfectio glorioſa, Magiſtri habeatur honor & gloria.*

S. Hilarius Arelatenſis hujuſmodi Congregationem inſtituit, ut teſtatur S. Honoratus Maſſilienſis in ejus Vita. *Effectus*, inquit, *nomine Sacerdos; qui jampridem erat virtutum decoratus inſignibus. Quod ita ardenter ac ſtrenuè cœpit ac perfectiſſimè conſummavit, ut in illius temporis incerto tumultu, quem pax longa nutrierat; Congregationem ſubitò inſtitueret ſecreti cupidam, continentiæ virtute creſcentem, quam ſuò non minùs penè imbuit exemplò, quàm formavit eloquiô.* Et infrà. *Cùm primùm ſpeculatoris ſuſcepit officium, in ſeipſa primùm monſtravit quemadmodum Congregatio mundum contemneret, quatenus quoque operibus continuis veſceretur, ſanctis Paginis inhæreret, jejuniis, vigiliiſque ſtudium commodaret, unius tunica tegmine æſtatis ardorem & hyemis rigorem contenta toleraret, iter pedibus conficeret, &c.*

ARTICULUS IV.

De Monachis, & Sanctimonialibus.

Monachorum pater in Africa fuit S. Auguſtinus Sæculo 5. quô vivente, plura cùm virorum, tum mulierum inibi ſunt inſtituta Monaſteria. De quibus Poſſidius in ejus Vita, cap. ultimo: *Clerum ſufficientiſſimum, & Monaſteria virorum ac fœminarum continentium, cum ſuis Præpoſitis, plena Eccleſia dimiſit.* De his & Paulinus in Epiſtola ad Alypium: *Benedictos Sanctitatis tuæ comites & æmulatores, in Domino fratres noſtros, tam in Eccleſiis, quàm in Monaſteriis, Carthagine, Tagaſta, Hippone Regio, & totis Parochiis tuis, atque omnibus cognitis tibi per Africam locis Domino Catholicè ſervientes, multô affectu & obſequio ſalutari rogamus.*

S Auguſtinus Monachorum Pater in Africa.

Regulam Monaſticam S. Auguſtinus ſcripſit Monialibus, non Monachis. Regula S. Auguſtini Epiſtola ipſius 109. continetur, ad Sanctimoniales ſcripta, quibus præerat ejus ſoror. Fœminis ſcriptam eſſe, non viris, oſtendit tota Epiſtolæ ſeries: cùm illa maximè, quæ fœminas tantùm, non viros ſpectant: *Non ſit notabilis habitus veſter, nec affectetis veſtibus placere, ſed moribus; nec ſint vobis tam tenera capitum tegmina ut reticula ſubter appareant. Capillos ex nulla parte nudos habeatis, nec foris vel ſpargat negligentia, vel componat induſtria.* Et illud: *Non autem carnalis, ſed ſpiritualis inter vos debet eſſe dilectio. Nam quæ faciunt pudoris immemores etiam fœminis fœminæ jocando turpiter & ludendo, non ſolùm à viduis & intactis ancillis Chriſti in ſancto propoſito conſtitutis: ſed omnino nec à mulieribus nuptis, nec à Virginibus ſunt facienda nupturis.* Præpoſitæ, ſeu Abbatiſſæ parebant Sanctimoniales illæ, & Presbytero, quem illarum directioni & regimini præponebat Epiſcopus. *Præpoſitæ tanquam Matri obediatur, honore ſervatâ ne in illâ offendatur Deus; multò magis Presbytero, qui omnium veſtrûm curam gerit. Ut ergo cuncta iſta ſerventur, & ſi quid ſervatum non fuerit, non negligenter prætereatur, ſed emendandum corrigendumque curetur, ad Præpoſitam præcipuè pertinet, ita ut ad Presbyterum qui vobis intendit, referat quod modum vel vires ejus excedit.*

Regula S. Auguſtini Sanctimonialibus ſcripta.

II. Puellarum quæ virginitatem voverant, matrimonia, illicita quidem & ſacrilega habebant Patres, non verò irrita Sæculo V. Id colligitur ex Innocentio I. in *Epiſtola ad Victricium Rothomagenſem*, cap. 13. ex Concilio Calchedonenſi, *Canone* 16. ex S. Leone in *Epiſtola ad Ruſticum Narbonenſem*, cap. 10. & ex S. Auguſtino, libro de Sancta *Virginitate*, cap. 34. *Multas*, inquit, *earum revocat à nubendo, non amor præclari propoſiti, ſed aperti dedecoris timor, veniens & ipſe à ſuperbia, quâ formidatur magis hominibus diſplicere, quàm Deo. Hæ igitur quæ nubere volunt, & ideò non nubunt, quia impunè non poſſunt, quæ meliùs nuberent, quàm urerentur, id eſt, quàm occultâ flammâ concupiſcentiæ in ipsâ concupiſcentiâ vaſtarentur, quas pœnitet profeſſionis, & piget confeſſionis, niſi correctum cor dirigant, & Dei timore rurſus libidinem vincant, in mortuis deputandæ ſunt.* Qui S. Auguſtini locus geminus eſt iſti S. Cypriani in Epiſtola ad Pomponium, in quâ de Virginibus ſic loquitur: *Quod ſi ſe ex Fide Chriſto dicaverint, pudicè & caſtè ſine ulla fabulâ perſeverent, ita fortes & ſtabiles*

Votum impediebat matrimonium contrahendum, nondum dirimebat contractum.

premium virginitatis expectent. Si autem perſeverare nolunt, vel non poſſunt, melius eſt nubant, quam in ignem delictis ſuis cadant. Sed nihil clarius ac luculentius hoc de argumento deſiderari poteſt iis quæ S. Auguſtinus habet libro *de Viduitatis bono*, cap. 9. 10. & 11. *In conjugali vinculo, ſi pudicitia conſervatur, damnatio non timetur: ſed in viduali & virginali continentia, excellentia muneris amplioris expetitur: quâ expetita, & electâ, & voti debitô oblatâ, jam non ſolum capeſſere nuptias, ſed etiamſi non nubatur, nubere velle, damnabile eſt. Nam ut hoc demonſtraret Apoſtolus, non ait: Cùm in deliciis egerint, in Chriſto nubunt: ſed, nubere volunt: Habentes, inquit, damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt, etſi non nubendo, ſed tamen volendo: non quia ipſa nuptiæ vel talium damnanda judicantur; ſed damnatur propoſiti fraus, damnatur fracta voti fides; damnatur non ſuſceptio à bono inferiore, ſed ruina ex bono ſuperiore. Poſtremò damnantur tales, non quia conjugalem fidem poſteriùs inierunt; ſed quia continentiæ primam fidem irritam fecerunt. Quod ut breviter inſinuaret Apoſtolus, noluit eas dicere habere damnationem, quæ poſt amplioris ſanctitatis propoſitum nubunt: non quia non damnentur, ſed ne in eis ipſæ nuptiæ damnari putarentur... Proinde qui dicunt, talium nuptias non eſſe nuptias, ſed potiùs adulteria, non mihi videntur ſatis acutè ac diligenter conſiderare quod dicant. Fallit eos quippe ſimilitudo veritatis. Quia enim conjugium Chriſti dicuntur eligere, quæ Chriſtianâ ſanctitate non nubunt, hinc argumentantur quidam dicentes: Si virô ſuo vivô, quæ alteri nubit, adultera eſt, ſicut ipſe Dominus in Evangelio definivit: vivô ergo Chriſto, cui mors ultra non dominatur, quæ conjugium ejus elegerat, ſi homini nubit, adultera eſt. Qui hoc dicunt, acutè quidem moventur, ſed parum attendunt hanc argumentationem quanta rerum ſequatur abſurditas. Cum enim laudabiliter, etiam vivente viro, ex ejus conſenſu, continentiam fœmina Chriſto voveat, jam ſecundum iſtorum rationem nulla hoc facere debet, ne ipſum Chriſtum, quod ſentire nefas eſt, adulterum faciat, cui vivente viro nubit... Quapropter non poſſum quidem dicere, à propoſito meliore lapſas, ſi nupſerint, fœminas, adulteria eſſe, non conjugia: ſed planè non dubitaverim dicere, lapſus & ruinas à caſtitate ſanctiore, quæ vovetur Deo, adulteriis eſſe pejores. Si enim, quod nullo modo dubitandum eſt, ad offenſionem Chriſti pertinet, cùm membrum ejus fidem non ſervat marito, quantò graviùs offenditur, cum illi ipſi non ſervatur fides in eo quod exigit oblatum, qui non exegerat offerendum? Cum enim quiſque non reddit, quod non imperiô compulſus, ſed conſiliô commonitus vovit: tantò magis fraudati voti auget iniquitatem, quantò minus habuit vovendi neceſſitatem.* Ex quibus patet, illicita quidem, ſed non irrita Virginum ſacrarum, aut Viduarum, quæ continentiam ritu ſolemni voverant, matrimonia S. Auguſtinum habuiſſe.

Monaſteria Gallicana.

III. Plura Monaſteria, eaque celeberrima, & Monachis repleta ſanctiſſimis in Galliis erant Sæculo V. ſcilicet Maſſilienſia à S. Caſſiano inſtituta, Lirinenſe, Agaunenſe, Jurenſia, Grinniacenſia, Reomaënſe, &c. Monaſteria Caſſiani ejus Regulam profitebantur, quam S. Benedictus Anianenſis Abbas in Concordia Regularum non ſemel laudat: cujus meminit & S. Gregorius Turonenſis, *lib.* 10. *Hiſtoriæ cap.* 29. Non extat inter Opera Caſſiani. Quicquid verò ex ea laudatur, totum deſumptum eſt ex libris ſecundo, tertio, & quarto Caſſiani *de Cœnobiorum Inſtitutis*. Et commodè referri poteſt ad ſex præcipua Capita, quorum primum inſcribatur, *de Gradibus humilitatis*: ſecundum, *de divinis Officiis nocturnis*: tertium, *de divinis Officiis diurnis*: quartum, *de Opere quotidiano*: quintum, *de Menſa*: ſextum, *de Culpis & de Excommunicatione*. Caſſianus lib. 4. *de Cœnobiorum Inſtitutis capp.* 9. 37. 39. tribuſque proximè ſequentibus complectitur varios gradus humilitatis.

Regula Caſſiani.

De divinis Officiis agit potiſſimùm lib. 2. qui inſcribitur, *de Canonico nocturnarum orationum & Pſalmorum modo*. Monachi Caſſiani ter ad divinum Officium perſolvendum feſtis diebus, bis tantùm diebus privatis, utriſque ſemel noctu, interdiu verò ſemel his, ſcilicet ad Veſperam; bis illis, ſcilicet ad Tertiam & Veſperam convenire debebant, ut colligitur ex cap. 2. Nocturnum Officium quod hodie Matutinum vocamus, apud Caſſianum conſtat duodecim Pſalmis, duabuſque Lectionibus, quarum prior Veteris eſt Teſtamenti, poſterior Novi; vel utraque hujus, ſi dies eſt Sabbati, vel Dominicus, vel unus ex illis qui medii fluunt Paſcha inter ac Pentecoſtem. Duodenarium Pſalmorum numerum Ægyptios Patres ab Angelo fuiſſe edoctos teſtatur. Lectores in medio Fratrum aſſurgentes, clarâ ſonoráque voce Pſalmos decantabant, cæteris qui ſedebant, ſilebantque, in Pſallentis verba omni cordis intentione defixis, (*capp.* 10. 11. *&* 12.) Ad finem cujuſlibet Pſalmi Orationi mentali vacabant, idque breviſſimè. Sacerdos Officium Oratione concludebat. Non eadem noctis horâ, per totum anni circulum, ad preces nocturnas ſurgebant, ſed aliquando citiùs, aliquando ſeriùs, pro diverſis anni tempeſtatibus, ut noctes longiores erant, aut breviores, ut colligitur ex lib. 3. cap. 5. Poſt Officium nocturnum Vigiliæ uſque ad lucem præſcribuntur. (*Lib.* 2. *cap.* 12. *&* 13.) Solos Pſalmos Alleluiaticos, ſic dictos, quòd *Alleluia* pro titulo habeant, vult cum *Alleluia* decantari. Horam Primam Officio divino adjunxit Caſſianus ex Palæſtinorum Monachorum inſtitutis. Scilicet cùm in Monaſterio Bethleemitico, ex Abbatum indulgentiâ mos ille invaluiſſet, ut poſt Vigilias Laus Matutina ſtatim caneretur, contra veterem morem, quo ſub Auroram & ante Solis ortum cani ſolebat, & Monachi negligentiores inde facti ad Tertiam uſque ſomni inducias protelarent, data eſt occaſio inſtituendæ Horæ Primæ, ad Solis ortum canendæ, ut Fratres citiùs ſurgere cogerentur. Quod inſtitutum Caſſianus Monachis ſuis præſcripſit, & cætera Galliæ Monaſteria ſectata ſunt. Quâ de re legatur *lib.* 3. *cap.* 4.

Opus quotidianum Monachis præſcribit Caſſianus, *lib.* 2. *capp.* 12. 14. *&* 15. Silentium iiſdem indicit ad menſam, ſacraſque lectiones vult ipſis recitari, dum cibum potumque capiunt: quod à Cappadocibus Patribus primitus inſtitutum teſtatur, ut otioſas confabulationes, & maximè contentiones, quæ in conviviis ſolent generari, cohiberent. (*Lib.* 4. *cap.* 17.) Nulli Monacho licitum erat extra menſam canonicam & communem aliquid cibi potuſve guſtare. (*Lib* 4. *cap.* 16.)

Culpas leviores à gravioribus diſtinguit Caſſianus. Aliquot exempla utrarumque recenſet, atque etiam utriſque diverſam pœnam & correctionem, levioribus nimirum ſpiritalem, corporalem gravioribus impoſitam commemorat. Spiritalem Pœnitentiam vocat eam, quæ corpus non tangit, ſed ad compunctionem ſpiritûs & mentis humiliationem adhibetur. Corporalem rurſus duplicem facit, alteram verberum, alteram expulſionis è Monaſterio, Inter graviores culpas recenſet *Aperta convitia, manifeſtos contemptus, contradictiones tumidas, liberam & effrenatam proceſſionem, familiaritatem apud fœminas, iram, rixas, ſimultates & jurgia, poſſeſſionem rerum ſuperfluarum, extraordinariam & furtivam cibi refectionem, &c.* (*Lib.* 4. *cap.* 16.) De excommunicatione agit, *lib.* 2. *cap.* 16. & cum Monachis excommunicatis miſceri colloquia prohibet.

Lirinenſe Monaſterium, ejuſque Regula.

IV. Lirinenſe Monaſterium conditum fuit vertente quarto Sæculo. Ut Lirinenſe à Lirino inſula, ſic & Cœnobium S. Honorati poſtea nuncupatum eſt à S. Honorato conditore. Vetuſtioris Regulæ, quam Lirinenſes Monachi obſervarunt, priuſquam Benedictinam

dictinam ſuſciperent, idem Auctor fuit, qui Monaſterii conditor S. Honoratus, ut colligitur ex S. Eucherio lib. *de Laude Eremi*; & ex Concilio Arelatenſi anno 455. in cauſſâ Lirinenſis Monaſterii celebrato, in quo hæc habentur: *Hoc & rationis & religionis plenum, ut Clerici ad ordinationem Epiſcopi debitâ ſubjectione reſpiciant; Laica verò omnis Monaſterii congregatio ad ſolam ac liberam Abbatis proprii, quem ſibi ipſa elegerit, ordinationem diſpoſitionemque pertineat, Regulâ quæ à Fundatore ipſius Monaſterii dudum conſtituta eſt, in omnibus cuſtoditâ.* Non extat Regula antiqua Monaſterii Lirinenſis. In eô Monachorum Ægyptiorum inſtituta viguiſſe, colligitur ex Præfatione Caſſiani ante 11. Collationem, ad Honoratum & Eucherium directâ; & ex Eucherio in Opuſculo *de laude Eremi*, ubi de Lirinenſi inſula ſcribit: *Hæc nunc habet ſanctos ſenes illos, qui diviſis cellulis Ægyptios Patres Galliis noſtris intulerunt.*

Monaſteria Jurenſia.

V. In Epiſcopatu Lugdunenſi condita ſunt 5. Sæculo Jurenſia Monaſteria, duo virorum, unum puellarum, quorum origines in Vitis ſanctiſſimorum Abbatum Romani & Lupicini Fratrum referuntur, apud Bollandum ad diem 28. Februarii.

Monaſteria Grinnicenſia.

VI. Cœnobiorum Grinnicenſium celebris mentio fit apud Sidonium Apullinarem *lib. 7. Epiſtola* 17. quâ Voluſianum deprecatur ut Monaſterium S. Cyrici apud Arvernos regendum ſuſcipiat, illuſque loci Monachos Abbate deſtitutos erudiat *Secundum ſtatuta Lirinenſium Patrum, vel Grinnicenſium*. De his vetus Auctor Vitæ S. Clari apud Bollandum, ad diem 1. Januarii. *Grinnianenſium Cœnobia à ſanctis Pontificibus urbis* (nempe Viennæ) *fundata, in quorum maximo oſſa beatiſſimi Ferreoli Martyris condita venerabantur. Sanctimonialium Beata Virginis Columba triginta Monachas habens. Nam Grinnianenſium loca quadringentos Monachos alebant.* De his Avitus Viennenſis Epiſcopus *Epiſtola 65. ad Maximum* ſcribit: *Monaſteriis Grinnicenſibus occupatus, aliquandiu jam habitaculo civitatis abfueram.*

VII. Agaunenſe Monaſterium, quod etiam Tarnatenſe dictum eſt, in Galliis initio ſexti Sæculi celeberrimum erat. In Octodorenſi Diœceſi ſitum erat. Nunc vulgò nuncupatur Cœnobium S. Mauritii in Valleſia, quia ibi SS. Martyrum Thebæorum, quorum Dux Mauritius, aſſervantur & coluntur reliquiæ. Hoc Monaſterium à Sigiſmundo Burgundionum Rege conſtructum, Florentio & Anthemio Coſſ. Id eſt, anno Chriſti 515. Marius Aventicenſis * *in Chronico* teſtatur. At Henricus Norſius Vir doctiſſimus ex Actis S. Severini Abbatis * Agaunenſis colligit inſigne illud Cœnobium ante annum quingenteſimum extructum fuiſſe. Cùm enim Clodoveus Magnus Francorum Rex, qui jam per annos viginti quinque regnaverat, inſanabili morbo laboraret, Tranquillinus Medicus ſic Regem allocutus eſſe dicitur: *Eſt ſanè in ſacro-ſancto Agaunenſium Monaſterio, ubi pretioſus Chriſti Martyr Mauritius requieſcit, Abbas & Sacerdos vir quidam moribus & vitâ laudabilis, Severinus nomine, &c.* At Clodoveus circa annum 480. regnum adeptus eſt. Quare anno regni ipſius 25. nempe circa annum 505. florebat Agaunenſe Monaſterium ſub Severino Abbate. Præterea, cùm juſſu Sigiſmundi Regis anno 515. S. Avitus Viennenſis una cum Coëpiſcopis, Agaunenſibus Monachis novam pſallendi formam præſcriberet, ſacram Concionem ibidem habuit, cujus ſolus supereſt titulus à Sirmondo è Thuaneis Schedis editus cum ejuſdem Aviti Epiſtolis ac Poëmatibus. His autem conceptus eſt verbis: *Homilia 7. dicta in Baſilica Sanctorum Agaunenſium, in innovatione Monaſterii ipſius, &c.* Ex quibus patet, non quidem eô annô Agaunenſe Cœnobium primitus extructum ac inſtitutum, ſed innovatum duntaxat, noviſque ædificiis auctum, novis reditibus locupletatum à Sigiſmundô Rege. Secundùm ejuſdem Principis votum perennem Pſalmodiam anno 515. in Agaunenſi Monaſterio ab Epiſcopis inſtitutam, clariſſimi Sammarthani *Tom. 4. Galliæ Chriſtianæ*, & Bollandus *In Notis ad Vitam S. Severini*, Holſtenius *lib. 1. cap. 5. Diſquiſitione* 2. contendunt, validis momentis, quæ tamen refellenda ſibi ſumpſit *P. Carolus le Cointe* Oratorianus Presbyter *in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*, ad annum Chriſti 536. Numero 225. & ſequentibus.

Vetſt hic Auctor ſub Gunthramno Francorum Rege.

Apud Bollandum die 11. Februarii.

De S. Maurice, au Pais de Valais.

Regula Tarnatenſis.

Agaunenſes * Monachi peculiarem Regulam obſervarunt, quæ & Tarnatenſis inſcribitur. Laudatur ſæpius in Concordia Regularum, & cum aliis ab Holſtenio edita eſt. Decem capita integra continet ex Regula S. Auguſtini. Tredecim propria complectitur. Primum eſt de Fratrum ſuſcipiendorum diſciplina: juxta quam Neophyti per annum in habitu laïcô probandi ſunt; ſervi non admittendi; candidato liberum relinquitur ut facultates ſuas, quibus exuere ſe debet antequam Monachus fiat, cui voluerit vendat aut donet. Si quas autem Monaſterio tradere velit, earum oblationem ſtatuere jubetur ſuper altare, quia ex altari aliquid repoſci ſacrilegium judicatur. Secundo capite prohibetur Monachis electio manſionis ſequeſtratæ, aut poſſeſſio armarioli quod peculiariùs claudi poſſit; nec-non exitus extra Monaſterium abſque ſocietate Fratris. Caput tertium vetat ne Monachi patrini fiant. Caput quartum ne ſoli cum ſolis mulieribus colloquantur; ne ſine licentiâ Senioris aliquid faciant; ne aliqui à cellulâ ſuâ, aut lectô abſint, dum alii quieſcunt, aut tempore communis quietis cum aliis confabulentur. Caput quintum edicit ne tardè veniant *ad opus Dei*, id eſt, ad Officium divinum, vel ad quæcunque opera, & ne correpti pro qualibet culpâ, quantumvis ſeverè, arguenti reſpondeant. Caput ſextum confabulationes, cùm oratur, aut pſallitur, prohibet, egreſſumque ex orationis loco abſque urgente cauſſâ: & *non ſolum Fraternitati, ſed etiam Divinitati reum* pronuntiat, qui aliis orantibus, vel pſallentibus fabulari præſumpſerit. Opera etiam in Vigiliis præſcribit, Dominicæ nocte exceptâ, ne ſomnum otioſæ manus invitent. Caput ſeptimum diſcedentes è Schola, meditationis, ſive lectionis tempore, decernit excommunicatione plectendos. Cellularum etiam ingreſſum, niſi datô ſignô, aliis ab Abbate & Præpoſito prohibet, necnon aditum officinarum in quibus operantur artifices. Octavum, ſilentium indicit ad menſam, & lectionem ſacram, vel ruminationem Scripturarum, deficiente Lectore. Secretò jubet emendari, quod ab aliquô abſque teſtibus admittitur, ſi ad Abbatis notitiam pervenerit; ſi verò publicum ſit peccatum, coram omnibus argui. Agaunenſium plerique Monachorum Agriculturæ operam dabant, ut colligitur ex his verbis ejuſdem capitis: *Arator ſtivam tenens Alleluia cantet, ſudans meſſor Pſalmis ſe avocet, & dum palmitem curvam tondet vinitor falce, aliquid Davidicum canat.* Caput nonum divini Officii, & operis quotidiani horas partitur ac præſcribit. Duplicem tempore meſſis & vindemiæ permittit refectionem: ſtatuit tamen ut quartâ vel ſextâ Feriâ opera ita moderentur, ut (ſi fieri poteſt) ſtatuta jejunia non omittant. Extra Monaſterium præterea manducare aut bibere vetat, & vel poma vilia, vel aquam ipſam, ante refectionem legitimam deguſtare. Caput 10. 11. & 12. de Piſtoris, Cellerarii, Proviſoris, & Hortulani Officiis agunt. Ex Capite decimo colligitur Agaunenſes Monachos ex eleemoſynis vixiſſe, & Fratres ad mendicandum miſiſſe. *Proviſores*, inquit, *Monaſteriis tales oportet eligi, vel ordinari, qui alios ædificare viſa ſua probentur exemplô, quique eleemoſynam Monaſterio deputatam, vel ea quæ*

a

à Fratribus colliguntur, ſummâ curâ pro Domini timore conſervent. Vetat etiam cap. 12. ne Monachi cum murmuratione aliquid agant: & ne ad parentes frequentes eant. Quam tamen inviſendi conſanguineos licentiam certis temporibus vult illi concedi, qui de proximorum ſalute ſollicitus probatur: quem tamen cavere monet decipulam Sæculi, ne dum alios putat poſſe acquirere, ſeipſum à Domino faciat alienum. Caput decimum-tertium vetat ne Monachi convivio nuptiali interſint; præcipit ut à jocis abſtineant, prohibet ne inventa celent; decernit excommunicandum, qui non prodiderit Fratrem, quem regularis impatientem diſciplinæ fugam meditari novit.

Tarnadæ oppidulum, unde dicti Tarnatenſes, idem cum Agauno, unde Agaunenſes nuncupati. A ſaxis circumquaque fuſis locus dictus eſt *Agaunum*, quod veteri lingua Gallica ſaxum ſignificat. In Octodorenſi* Diœceſi, ſitum diximus Agaunenſe Monaſterium: cujus Cathedra Epiſcopalis, *Sedunum** in Valleſia, tranſlata eſt.

De Martinach.

Sion, dans le Valais.

VIII. Reomaënſe Monaſterium anno circiter 486. à Joanne primo Abbate* in Pago Tornodorenſi conditum eſt, in loco cui nomen *Reomaus*, inter Serum* & Armantionem* fluvios, non procul ab Avalone* & Sinmurin* oppidis, in Diœceſi Lingonenſi. Sanctiſſimi hujus Abbatis Vitam, quam Author coævus Aſceta Reomaënſis conſcripſit, Jonas Abbas recognovit. Jonæ lucubrationem Roverius in ſuâ Reomao, & Bollandus ad diem 28. Januarii ediderunt. Sub Regula S. Macarii vixiſſe Reomaënſes Monachos, conſtat ex Præcepto Clodovæi Regis, quo Cœnobium illud magnis privilegiis donavit, & ſub ſua Regumque ſucceſſorum protectione ſuſcepit. Hujus Regulæ Author non Macarius ſenior qui vulgò Ægyptius appellatur; non Macarius alter qui Thebæus dicitur, & Piſpiritanus, ſed Macarius Alexandrinus. Illa Regula diſtribuitur in Articulos triginta: ex quibus plura deſcripſit S. Benedictus Anianenſis Abbas in Concordia Regularum.

Le Tonnerrois.
Le Serain.
L'Armançon.
Avalon.
Semur.
Langres.

Reomaënſe Monaſterium ſub Regulâ S. Macarii.

Brevia ſunt, ſed divinô ſpiritu plena Macarianæ Regulæ præcepta. Familiaritatem cum ſæcularibus, prohibet Monachis, ut Vitæ Aſceticæ venenum. Quâ de re Articulus ſextus ſic ſtatuit: *Non te familiaritas ulla ſæcularis trahat, ſed tota dilectio tua in cellula demoretur. Cellam ut Paradiſum habeas, Fratres tuos ſpirituales, ut æternos confidas habere parentes.* Officium divinum his verbis commendat Articulus nonus: *Curſum Monaſterii ſuper omnia diligas. Qui verò ſæpiùs orare voluerit, uberiorem inveniet miſericordiam Chriſti.* Curſûs nomine Officium divinum, ſeu Horæ Canonicæ ſignificantur, ita dictæ quòd quotidie excurrantur ſeu perſolvantur. Sic nomen curſûs Gregorius Turonenſis accepit, qui lib. 10. cap. 31. teſtatur ſcriptum à ſe librum *de Curſibus Eccleſiaſticis.* Opera manuum præſcribit Macariana Regula Articulo 8. *Non oderis laborioſa opera*, inquit, *otium quoque ne ſecteris. In vigiliis confectus, in opere juſtò affectus, ambulans quaſi dormitans, laſſus ad ſtratum venias, & cum Chriſto requieſcere te credas.* Et Articulo 2. *Poſt horam ſecundam unuſquiſque ad opus ſuum paratus ſit uſque ad horam nonam, ut quod injunctum fuerit, ſine murmuratione perficiat.* Quadam excommunicatione plectit eum qui tardiùs ad Officium venerit. (Articulo 14.) *Ad horam verò Orationis datô ſignô, qui non ſtatim prætermiſſô omni opere quod agit, venerit, quia nihil orationi præponendum eſt, foris excludatur, ut erubeſcat.* Vetat ne quis ad menſam loquatur, præter eum qui præeſt, vel qui interrogatus fuerit. (Articulo 18.) Hoſpitalitatem commendat Articulo 20. *Hoſpitalitatem ſectans per omnia,* inquit, *ne avertas oculos inanem relinquens pauperem, ne fortè Dominus in hoſpite aut in paupere ad te veniat, & videat te hæſitantem, & condemneris.* Abrenuntiationem perfectam, cùm opum, tum propriæ voluntatis præſcribit Articulo 24. *Nam ſi aliquam in cellulam voluerit inferre ſubſtantiam, in menſâ ponatur coram omnibus fratribus. Quòd ſi ſuſceptus fuerit, non ſolum de ſubſtantiâ quam intulit, ſed etiam nec de ſeipſo ab illâ judicabit horâ. Nam ſi aliquid priùs erogavit pauperibus, aut veniens in cellulam aliquid intulit fratribus, ipſi tamen non eſt licitum ut aliquid habeat in ſuâ poteſtate.* Hujus Articuli ſenſus eſt, coram cunctis Fratribus, *in menſâ*, id eſt, in communi poſſeſſione Monaſterii, ponendas eſſe opes, quas in cellulam, id eſt, in Monaſterium infert is qui Sæculo abrenuntiat. Sic accipitur *Menſa* nomen à Gregorio Turonenſi *lib.* 10. *cap.* 31. ubi ſcribit Baudinum Turonenſem Epiſcopum *inſtituiſſe Menſam Canonicorum.* Et à Cypriano in Vita S. Cæſarii Arelatenſis, quem ſcribit captivos eò redemiſſe argentò, *Quod venerabilis Eonius Anteceſſor ejus, Eccleſiæ menſæ reliquerat.* Pro qualibet cauſſa ſcandali, quod in Monaſterio exortum fuerit, Monachis liberam abeundi concedit facultatem. Ne complures autem è Monaſterio exire velint, ſtatuit ut quicunque poſt tertium ſuſcepti Monachatûs diem è Monaſterio diſcedere voluerit, is nihil penitus niſi veſtem in quâ venit, accipiat, nec traditas Monaſterio facultates repetere valeat. (*Articulo* 25.) Jejunium quartâ & ſextâ feriâ, ſub gravi pœna Monachis indicit.

IX. Monachi tonſuram, & raſuram capillorum ſuis præſcriptam Regulis quinto Sæculo nondum habuiſſe videntur: ſed caput tamen totondiſſe, pro pœnitentium flentiumque more, ubi Laici comam nutriebant. Nam illud erat Monachorum ingenium, ut habitu, & capillitiô ſe deridiculos & contemptibiles hominibus ſæcularibus exhiberent. Sic Africani Monachi capillos inæqualiter tondebant, ad cutem uſque fronte præraſâ. De quibus S. Paulinus *Epiſtola* 7. ita ſcribit: *Conſervuli & compallidi noſtri, horrentibus ciliciis humiles, ſagulis palliati, veſte ſuccincti, caſtâ informitate capillum ad cutem caſi, & inæqualiter ſemitonſi, & deſtitutâ fronte præraſi, & honorabiliter deſpicabiles.* Ob ſanctorum illorum Monachorum contemptum, irriſionem, convitia, cladem Africæ ultore Deo contigiſſe ſcribit Salvianus lib. 8. de Gubernatione Dei. *Non ſine cauſſa itaque iſtud fuit*, inquit, *quòd intra Africæ civitates, & maximè intra Carthaginis muros, palliatum & pallidum, & recisis comarum fluentium jubis ad cutem tonſum videre, tam infelix ille populus, quàm infidelis, ſine convitiò atque execratione vix poterat. Et ſi quando aliquis Dei Servus, aut de Ægyptiorum Cœnobiis, aut de ſacris Hieroſolymorum locis, aut de ſanctis Eremi venerandiſque ſecretis, ad urbem illam officiò divini operis acceſſit, ſimul ut populo apparuit, contumelias, ſacrilegia, & maledictiones excepit. Nec ſolum hoc, ſed improbiſſimis flagitioſorum hominum cachinnis, & deteſtantibus ridentium ſibilis, quaſi taureis cædebatur: verè ut ea ſi quis inſcius rerum fieri videret, non aliquem hominem ludificari, ſed novum inauditùmque monſtrum abigi atque exterminari arbitraretur.*

Monachorum tonſura & raſura.

Clades Africæ ob Monachorum contemtum.

X. Ad Sacerdotium, & ad Eccleſiaſticas Præfecturas aſſumebantur Monachi Sæculo 5. S. Auguſtini Monaſterium Africanis Eccleſiis plurimos Antiſtites dedit. Cœnobium Lirinenſe Epiſcoporum Seminarium erat, quos identidem Gallicanis ſubminiſtrabat Eccleſiis, teſte S. Cæſario Arelatenſi,* qui de Lirinenſi Inſula ſic loquitur: *Hæc eſt, quæ eximios nutrit Monachos, & præſtantiſſimos per omnes Provincias erogat Sacerdotes. Ac ſic quos accipit filios, reddit Patres: & quos nutrit parvulos, reddit magnos: quos velut Tyrannos accipit, Reges facit.* Clericatum tamen non ambibant, nec poſtulabant

Monachi ad Sacerdotium, & Epiſcopatum aſſumpti.

Homil. 25.

Religioſi

Religioſi Viri, ſed Eccleſiâ vocante ſuſcipiebant. Hinc S. Auguſtinus in Epiſtola ad Eudoxium Presbyterum & Abbatem: *Unum corpus*, inquit, *ſub unò capite ſumus; ut & vos in nobis negotioſi, & nos in vobis otioſi ſimus. Exhortamur in Domino, ut propoſitum veſtrum cuſtodiatis, & uſque in finem perſeveretis. Ac ſi qua operam veſtram Eccleſia mater deſideraverit, nec elatione avidâ ſuſcipiatis, nec blandiente deſidiâ reſpuatis.*

Monachi ad Epiſcopatum aſſumpti Regulam monaſticam obſervabant.

XI. Qui verò ad Clericatum, & ad Epiſcopatum ipſum aſſumebantur ex Monaſteriis, ad Monaſticæ Regulæ obſervantiam tenebantur. De his Innocentius I. Epiſtola 2. cap. 10. *De Monachis qui diu morantes in Monaſteriis, ſi poſtea ad Clericatus ordinem pervenerint, non debere eos à priore propoſito deviare. . . . . Quod diu ſervavit, in meliori gradu poſitus amittere non debet.* Nec veſtem Monaſticam mutabant Epiſcopi ex Monaſteriis aſſumpti. De S. Jacobo Niſibitano ſcribit Theodoretus, *In Hiſtoria Religioſa*, cap. 1. *Montanam illam habitationem cùm mutaſſet, urbanamque non ex animi ſententiâ ſuſcepiſſet, nec cibum mutavit, nec veſtitum, ſed mutatis locis, vitæ inſtitutio nullam cepit mutationem.*

Nec mutabant veſtem Religioſam.

Idem cap. 5. de S. Monacho Aphtonio, qui ad Epiſcopatum aſſumptus eſt, ſcribit: *Cùm annos ampliùs quadraginta choro præfuiſſet, Sedem aſcendit Pontificalem, nec pallium mutans Aſceticum, nec tunicam caprarum è pilis contextam, cibiſque iiſdem utens, quibus ante Epiſcopatum veſcebatur.*

De S. Martino ſcribit Severus Sulpicius lib. *de Vita S. Martini*, cap. 7. *Idem conſtantiſſimè perſeverabat, qui priùs fuerat, eadem in corde ejus humilitas, eadem in veſtitu ejus vilitas erat: atque ita plenus auctoritatis & gratiæ, implebat Epiſcopi dignitatem; ut non tamen propoſitum Monachi, virtutémque deſereret.*

De Fauſto Reienſi Epiſcopo ad ipſummet ſcribit Sidonius Apollinaris lib. 9. Epiſtola 3. *Nil ab Abbate mutatus per Sacerdotem; quippe cùm novæ dignitatis obtentu, rigorem veteris diſciplinæ non relaxaveris.*

De S. Germano Autiſiodorenſi ſcribit Author Vitæ ipſius apud Surium, ad diem 31. Julii: *Ex eâ verò die, quâ Sacerdotii ſumpſit exordium, nunquam panem frumenti, non vinum, non acetum, non oleum, non legumen, vel ſalem accepit. Indumentum cucullæ & tunicæ indiſcretis fuere temporibus. Nam neque hyeme acceſſit adjectio, neque æſtate levamen admiſſum eſt. Quod utrumque tamdiu uſui fuit, niſi fortè donatum eſt, donec attritione nimia ſolveretur, ciliciô ſemper interiùs inhærente.*

De S. Hilario Arelatenſi ſcribit S. Honoratus Maſſilienſis in ejus Vita: *Cùm primùm Speculatoris ſuſcepit Officium; in ſeipſo primùm monſtravit, quemadmodum Congregatio mundum contemneret, corpus deſpiceret, unius tegmine tunicæ æſtatis ardorem, & hyemis rigorem contentus toleraret, &c.*

De S. Fulgentio ſcribit Ferrandus Diaconus in ejus Vita, cap. 18. & 19. *Orario quidem, ſicut omnes Epiſcopi, nullatenus utebatur. Pelliciô cingulô tanquam Monachus utebatur; Sic ſtudio humilitatis ambitionem veſtium corporalium fugiens, ut nec ipſa calceamenta ſuſcipiens Clericorum, frequenter nudis pedibus ambulabat. Caſulam pretioſam, vel ſuperbi coloris, nec Monachos ſuos habere permiſit, nec ipſe habuit. Subtus caſulam nigellô, vel lactiniô palliô circumdatus inceſſit. Quando temperies aëris invitabat, ſolô palliô intra Monaſterium eſt coopertus. Nec depoſitô ſaltem cingulo ſomnum petivit. In qua tunicâ dormiebat, in ipſâ ſacrificabat, &c.*

Inhumani parentes habebantur, qui filios, vitam monaſticam profeſſos, legitimâ hæreditatis portione fraudabant.

XII. Inhumani parentes habebantur, qui filios Monaſticam Vitam profeſſos æquâ cum fratribus in ſæculo relictis patrimonii portione fraudabant, & ſortitione hæreditatis, cujus adeundæ jus ipſis V. Sæculo non eripiebat Monaſtica Profeſſio. Id habemus ex B. Salviano Maſſilienſi Presbytero, lib. 3. ad Eccleſiam Catholicam. *At verò*, inquit, *nunc diverſiſſimè & impiiſſimè, nullis omnino à ſuis minùs relinquitur, quàm quibus ob Dei reverentiam plus debetur: nullos pietas minùs reſpicit, quàm quos Religio præcipuè commendat. Denique ſi qui à Parentibus filii offeruntur Deo, omnibus filiis poſtponuntur oblati: indigni judicantur hæreditate, qui digni fuerant conſecratione: ac per hoc unâ tantùm re parentibus viles fiunt, quia cœperint Deo eſſe pretioſi. Ex quô intelligi poteſt, quòd nullus penè apud homines vilior eſt quàm Deus, cujus utique fit deſpectione, ut eos præcipuè parentes filios ſpernant, qui ad Deum cœperint pertinere. Sed præclaram videlicet, qui hoc faciunt, rationem conſilii ſui reddunt, dicentes: Quid opus eſt ut filiis jam Religioſis æqua cum fratribus ſuis hæreditatis portio relinquatur? Nihil ergo juſtius, nihil dignius, quàm ut, quia cœperunt Religioſi eſſe, mendicent? Non quidem quòd eos hæres mendicitate oppreſſura ſit, quòd à terrenis facultatibus abdicantur, cælum ſpe poſſidentes, citò etiam re poſſeſſuros, regente illos Deo ſuò ac protegente, qui eos cum immortali ſpe æternorum, etiam ſufficientiâ temporalium munerat. Sed tamen, quantùm ad inhumanitatem parentum attinet, egent, à quibus ſic relicti ſunt, ut egerent. Certè etiamſi qui non penitus domò eliminantur, & quibus non omnino quaſi extorribus, quaſi aqua & ignis interdicitur, cùm aut tenues, aut quaſi uſufructuarii relinquuntur; tamen tantò inferiores fratribus relinquuntur, ut, etiamſi paupertate non egeant, comparatione tamen egere videantur.*

Dicitis, Quid opus ſit Religioſis æquam accipere cum fratribus patrimonii portionem? Reſpondeo, ut Religionis fungantur officiô, ut Religioſorum rebus Religio ditetur, ut donent, ut largiantur, ut illis habentibus, cuncti habeant non habentes; immò, ſi tanta eſt eorum fides atque perfectio, ut habeant citò non habituri, beatiùs utique, poſtquam habuerint, non habentes. Cur eis, quæſo, ò inhumaniſſimi parentes, neceſſitatem indigniſſimæ paupertatis imponitis? Permittite hoc Religioni ipſi cui filios tradidiſtis. Rectiùs pauperes à ſe fiunt. Si tantùm eos inopes eſſe cupitis, concedite idipſorum devotioni: liceat eis, quæſo, ut velint pauperes fieri: eligere inopiam debent, non ſuſtinere. Poſtremò, etiamſi ſuſtineant, devotione eam tolerent, non damnatione patiantur. Cur eos velut à naturâ expellitis, & quaſi è jure ſanguinis abdicatis? Et ego eſſe eos pauperes volo; ſed ut habeat tamen præmium ſuum ipſa paupertas, ac præclarâ demutatione, eligant inopiam ex copia, ut ex inopiæ electione copiam conſequantur. . . . Iniquum ergo arbitramini, ut ſæcularibus filiis Religioſos filios ſubſtantiâ pares eſſe faciatis. Id ergo agitis ut pœniteat eos cœptæ Religionis, quos Religio apud vos fecerit viles. Pius itaque eſt ac bonus Dominus, qui ſervet in eis propoſitum ac profeſſionem ſuam. Cæterùm, quantum in vobis eſt, id agitis, ut Sæculi eos cultores eſſe faciatis, quibus ſæculares filios anteferetis.

Et infrà, contra eos parentes invehitur, qui paulò æquiores videri poterant, uſumfructum paternorum bonorum filiis Religionem voventibus concedentes, quorum proprietatem filiis in ſæculo manentibus adſcribebant. *Poteſt*, inquit, *aliquatenus ferri iſta conditio, ſi aut amicis, aut affinibus, aut propinquis, hâc lege aliquid relinquatur. Filiis verò qui proprietatem rerum non tribuit, nihil relinquit. Sed invenit iniquiſſima infidelitas parentum quomodo à patrimonio ſuo Deum penitus excludat, proprietatem rerum Religioſis filiis auferendo: uſum enim his dedit, ut eſſet quò ipſi viverent: proprietatem his tulit, ut quod Deo relinquerent, non haberent. O novum irreligioſæ mentis ingenium! invenit quò videretur filiis ſuis majore ergà Deum impietate conſulere: fecit enim ut ſancta ſoboles uſum rerum habeat, jus rerum* non

non habens, quaſi locuples quidem viveret, ſed quaſi mendica moreretur: ac ſic teſtator infideliſſimus plenâ de hoc mundo poſſet ſecuritâte diſcedere, cum ſciret de ſuò ad Deum pervenire penitus nihil poſſe.

Et infrà. *Quid agis, miſerrima infidelitas, & paganica, ut ita dixerim, religioſitatis error? Itane tantùm odiſti Deum, ut poſſis etiam filios tuos, ob hoc tantùm quod ad Deum pertinent, non amare? Meliori enim conditione quidam relinquunt libertos ſuos, quàm tu filios tuos. In uſu ſiquidem quotidianò eſt, ut ſervi Romanâ à Dominis libertate donentur: in quâ ſcilicet & proprietatem peculii rapiunt, & jus teſtamentarium conſequuntur: ita ut & viventes res ſuas, cui volunt, tradant; & morientes donatione tranſcribant. Non ſolum hoc, ſed & illa quæ in ſervitute poſiti conquiſierant, ex dominorum domò tollere non vetantur. Tantum eis interdum gratia Patroni liberalitas impartit, ut etiam juri ſuo detrahat, quod libertorum dominio largiatur. Quantò, ò quiſquis ille es, infideliſſime pater, quantò domini illi meliùs cum libertis agunt, quàm tu cum liberis? Illi quæ donant, perpetuò jure donant; tu temporariò: illi teſtamenti faciendi arbitrium dant libertis, tu tollis liberis: illi poſtremò ſervos ſuos dant libertati; tu quaſi addicis filios ſervituti. Nam quid eſt aliud quàm ſervituti addicere, quos non vis aliquid quaſi ingenuos poſſidere? More ergo illorum uteris, qui ſervos ſuos non benè de ſe meritos, quia Civitate Romanâ indignos judicant, jugo Latinæ libertatis addicunt: quos ſcilicet jubent quidem ſub libertorum titulò agere viventes: ſed nolunt quidquam habere morientes. Negatò enim his ultimæ voluntatis arbitriò, etiam quæ ſuperſtites habent, morientes donare non poſſunt. Ita ergo & tu Religioſos filios tuos, quaſi Latinos jubes eſſe libertos, ut vivant ſcilicet quaſi ingenui, & moriantur ut ſervi, & juri fratrum ſuorum quaſi per vinculum Latinæ libertatis adſtricti, etiamſi videntur arbitrii ſui eſſe dum vivunt, quaſi ſub illorum tamen poſiti poteſtate moriantur.* Quintô igitur Sæculò Religioſi viri paternam hereditatem colligebant, eam ut in commune conferrent, niſi eâ à parentibus fraudarentur. Quod contingebat ſæpiùs, cùm illi qui paulò majori pietate liberos proſequebantur, ſolùm ipſis uſum-fructum legitimæ bonorum ſuorum portionis concederent. Eadem conſuetudo vigebat inſequente Sæculo, ut colligitur ex Canone 19. Concilii Matiſconenſis I. quo Agnetis Monachæ petulantia coërcetur, *Quæ agellos, vel quaſcumque res ad ſe pertinentes*, potentibus viris date decreverat, ut eorum patrociniô è Monaſterii ſeptis proſilire poſſet. Unde enim ipſi agelli, & res aliæ, niſi eas hæreditatis jure poſſideret?

Monachi Teſtamentû condere poterant.

XIII. Monachi Teſtamentum condere poterant Sæculo V. ex iis bonis, quæ ipſorum nomine Monaſterium poſſidebat. Quòd ſi nullò conditô Teſtamentô morerentur abſque parentibus, Monaſterium in eorum bona quaſi *ab inteſtato* ſuccedebat: quæ antea mos erat Fiſco cedere. Id conſtat ex Lege Theodoſii Junioris ad Taurum Præfectum directâ, quæ refertur Cod. Theodoſ. lib. 5. Tit. 3. cap. 1. & Cod. Juſtin. lib. 1. Tit. 3. cap. 20. *Si quis Epiſcopus, aut Preſbyter; aut Diaconus, aut Diaconiſſa, aut Subdiaconus, vel cujuſlibet alterius loci Clericus, aut Monachus, aut mulier quæ Solitariæ vitæ dedita eſt, nullô conditô Teſtamentô deceſſerit, nec ei parentes utriuſque ſexûs, vel liberi, &c. bona quæ ad eum pertinuerint, ſacro-ſanctæ Eccleſiæ vel Monaſterio, cui fuerat deſtinatus, omnifariam ſocientur.*

ARTICULUS V.

De Eccleſiæ bonis, & eorum uſu Sæculo V.

Rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratio penes Epiſcopos.

SÆculo V. penes Epiſcopos fuiſſe rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem, ſive bonorum temporalium ad Eccleſiam pertinentium diſpenſationem, conſtat ex S. Joanne Chryſoſtomo *Homilia 86. in Matthæum*, ex Poſſidio in *Vita S. Auguſtini, cap. 22.* ex ipſo S. Auguſtino, *Epiſtola 225.* & ex Gelaſio I. *Epiſtola 10. ad Epiſcopos Siciliæ* data. In Eccleſia tamen Orientali, hæc procuratio penes Oeconomos fuit, ex Decreto Concilii Calchedonenſis, *Canone 26.* qui rationem adminiſtrationis Epiſcopis reddebant.

Bonorum Eccleſiaſticorum diviſio.

II. Eccleſiæ bona quatuor in partes diſtribuebantur, in Eccleſiâ Occidentali, quarum una Epiſcopo, altera Clericis, tertia Templorum reſtaurationi, quarta ſuſtentationi pauperum cedebat. Id patet ex Epiſtola 3. Simplicii Romani Pontificis, quâ Gaudentium Auſinienſis Eccleſiæ Epiſcopum, ob Ordinationes Simoniacas, quartam duntaxat partem redituum Eccleſiaſticorum percipere jubet; tres reliquas portiones Onagri Preſbyteri Oeconomiæ adminiſtrandas committit. *Sola ei*, inquit, *quarta portio remittatur; duæ Eccleſiaſticis fabricis, & erogationi peregrinorum & pauperum profuturæ, ab Onagro Preſbytero, ſub periculò ſui Ordinis miniſtrentur: ultima inter ſe Clericis, pro ſingulorum meritis, dividatur. Tres illas portiones, quas per trienium dicitur ſibi tantummodò vindicaſſe, reſtituat.*

Idem habetur ex Gelaſio I. *Epiſtola 9. ad Epiſcopos Lucaniæ* datâ. *Quatuor autem tam de reditu, quàm de oblatione Fidelium, prout cujuſlibet Eccleſiæ facultas admittit, ſicut dudum rationabiliter eſt decretum, convenit fieri portiones. Quarum ſit una Pontificis, alia Clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda... Ea verò quæ Eccleſiaſticis ædificiis attributa ſunt, huic operi veraciter prærogata, locorum doceat inſtauratio manifeſta ſanctorum: quia nefas eſt, ſi ſacris ædibus deſtitutis, in lucrum ſuum Præſul impendia his deſtinata convertat. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quamvis divinis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur, tamen juxta quod ſcriptum eſt, Ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt, oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri.*

Quælibet Parochia ſuas propias ſibi ſervabat oblationes.

III. Propias oblationes ſibi quælibet Parochia ſervabat, cùm antea deferrentur omnes ad Matricem Eccleſiam, & prudenti Epiſcopi arbitriò diſtribuerentur. Id teſtatur Theodorus Lector *lib. 1.* ubi de Gennadio, qui poſt Anatolium Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus creatus eſt, ita ſcribit: *Deſignavit Gennadius Marcianum Oeconomum, qui mox atque Oeconomus eſſet factus, quæ in unaquaque Eccleſiâ offerebantur, ab ejus loci Clericis accipi decrevit. Ad id enim uſque tempus cuncta accipiebat Eccleſia Magna.* Idem conſtat ex Canone Concilii Hipponenſis, quem refert Ferrandus Diaconus Breviarii Canone 38. cujus hæc ſunt verba: *Ut Epiſcopus Matricis non uſurpet quicquid fuerit donatum Eccleſiis, quæ in Diœceſi conſtitutæ ſunt.*

Clerici bonorum Eccleſiaſticorum ſe diſpenſatores duntaxat, non dominos exiſtimabant.

IV. Epiſcopos & Clericos, bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores eſſe, non dominos, Patres & Doctores Sæculi V. tradiderunt. Id docuit S. Auguſtinus Epiſtola 50. ad Bonifacium data. *Si autem*, inquit, *quæ nobis ſufficiunt, poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus.*

Id docuit Julianus Pomerius lib. 2. *de Vita Contemplativa, cap. 9.* ubi cùm exempla ſanctiſſimorum

rum

rum Epiſcoporum Paulini & Hilarii Arelatenſis protulit, qui bona Eccleſiæ fideliſſimè diſpenſarunt, ſubdit : *Unde datur intelligi, quòd tales ac tanti viri, (qui volentes eſſe Chriſti diſcipuli, renuntiaverunt omnibus quæ habebant) & idcirco ſcientes, nihil aliud eſſe res Eccleſiæ, niſi vota Fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, non eas vindicaverunt in uſus ſuos ut proprias, ſed ut commendatas, pauperibus diviſerunt. Hoc eſt enim poſſidendo contemnere, non ſibi, ſed aliis poſſidere, nec habendi cupiditate Eccleſiæ facultates ambire, ſed eas pietate ſubveniendi ſuſcipere. Quod habet Eccleſia, cum omnibus nihil habentibus habet commune, nec aliquid inde eis, qui ſibi de ſuo ſufficiunt, debet erogare : quando nihil aliud ſit habentibus dare, quàm perdere.* Quem locum tranſcripſit Aquiſgranenſe Concilium anno 816. cap. 35.

Et cap. 11. *Itaque Sacerdos cui diſpenſationis cura commiſſa eſt, non ſolum ſine cupiditate, ſed etiam cum laude pietatis, accipit à populo diſpenſanda, & fideliter diſpenſat accepta; qui omnia ſua aut parentibus reliquit, aut pauperibus diſtribuit, aut Eccleſiæ rebus adjungit, & ſe in numero pauperum paupertatis amore conſtituit; ita ut unde pauperibus ſubminiſtrat, inde & ipſe tanquam pauper voluntarius vivat.*

Et cap. 16. *Nunc autem quòd Chriſtiani temporis Sacerdotes magis ſuſtinent quàm curant poſſeſſiones Eccleſiæ, etiam in hoc Deo ſerviunt : quia ſi Dei ſunt ea quæ conferuntur Eccleſiæ, Dei opus agit, qui res Deo conſecratas, non alicujus cupiditatis, ſed fideliſſimæ diſpenſationis intentione non deſerit. Quapropter poſſeſſiones, quas oblatas à populo ſuſcipiunt Sacerdotes, non ſunt inter res mundi deputari credendæ, ſed Dei.*

S. Iſidorus Peluſiota in Sacerdotes, qui ſe ut bonorum Eccleſiæ dominos, non ut diſpenſatores gerebant, acriter invehitur *Epiſtola* 21. *lib.* 5. eos cum prioris ævi ſanctiſſimis Epiſcopis comparans. *Tunc*, inquit, *virtute præditi Sacerdotio admovebantur, nunc avari & pecuniæ cupidi. Tunc imperia dignitateſque ob rei magnitudinem defugiebant, ut Nazianzenus, Chryſoſtomus, & alii : nunc verò ſponte aſſumunt ob deliciarum copiam, atque invadunt. Tunc voluntariâ paupertate gloriabantur, nunc habendi cupiditate ſpontaneâ quæſtum faciunt. Recidiſſe jam Sacerdotii dignitatem ad regnandi cupiditatem apparet; ab humilitate ad ſuperbiam, à jejunio ad delicias prolapſam; à diſpenſatione denique ad dominium veniſſe. Non enim ut diſpenſatores adminiſtrare rem volunt, ſed ut domini ſibi propria vindicant.*

Hinc Fideles pecunias interdum ſuas erogandas pauperibus apud Epiſcopum velut Procuratorem pauperum deponebant. Sic Zeno Monachus ſanctiſſimus accerſitum Epiſcopum compellans : *Adeſdum*, inquit, *ô venerandum mihi caput, eſto iſtarum quoque pecuniarum optimus diſpenſator, eas juxta Dei voluntatem diſtribuens, tanquam ipſi Judici rationem redditurus. Harum te diſpenſatorem inſtituo, qui & Pontifex es, & Pontificatu dignam vitam agis.* Ac ſtatim ipſi, *Pecunias velut divino Quæſtori tradidit*, teſte Theodoreto, *Hiſtoria Religioſa cap.* 13.

An Clerici qui ſe bonorum proprietate non abdicaverant, & quibus ad victum atque veſtitum patrimonium ſufficiebat, Eccleſiaſticos reditus ac diſtributiones percipere deberent?

IV. Clericos, qui ſe bonorum proprietate non abdicaverant, vel ea parentibus dimittendo, vel erogando in pauperes, vel conferendo Eccleſiæ, & quibus ad victum atque veſtitum patrimonium ſufficiebat, Eccleſiaſticos reditus ac diſtributiones percipere non debere, ſenſit Julianus Pomerius, qui Sæculo quinto maximâ cum laude floruit. Sic autem ſcribit lib. 2. de Vita Contemplativa, cap. 10. *Nec illi qui ſua poſſident, dari ſibi aliquid volunt, ſine grandi peccato ſuo, unde pauper victurus erat, accipiunt. De Clericis quidem dicit Spiritus ſanctus : Peccata populi mei comedunt. Sed ſicut nihil habentes proprium, non peccata, ſed alimenta quibus indigere videntur, accipiunt : ita poſſeſſores, non alimenta quibus abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt. Ipſi quoque pauperes, ſi ſe poſſunt ſuis artificiis aut laboribus expedire, non præſumant quod debet debilis aut infirmus accipere : ne fortè Eccleſia, quæ poteſt omni ſolatio deſtitutis neceſſaria miniſtrare, ſi omnes etiam nihil indigentes accipiant, gravata, illis quibus debet, ſubvenire non valeat. Qui autem Eccleſiæ ſerviunt, & labori ſuo velut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent, aut accipiunt libenter, aut exigunt, nimis carnaliter ſapiunt, ſi putant quòd Eccleſiæ fideliter ſervientes, ſtipendia terrena, ac non potiùs præmia æterna accipiant. Sæcularis quippe militia, quia cæleſtia non habet, terrena ſtrenuè militantibus præſtat. Unde ſatis indignum eſt, ſi fidelis & operoſa devotio Clericorum, propter ſtipendium temporale præmia ſempiterna contemnat. Quòd ſi quilibet Miniſter Eccleſiæ non habet unde vivat; non ei præmium reddit hic, ſed neceſſaria præſtat Eccleſia, ut in futuro præmium laboris ſui recipiat, quod in hac vitâ jam ſpe Dominicæ promiſſionis certus expectat. Illi quoque qui velut idonei, nihil quidem ſibi dari velut debitum poſcunt, ſed tamen Eccleſiæ ſumptibus vivunt, non eſt meum dicere, quali peccato cibos pauperum præſumendo ſuſcipiant; qui Eccleſiam quam juvare de propriis facultatibus debuerunt, ſuis expenſis inſuper gravant : propter hoc fortaſſis in Congregatione viventes, ne aliquos pauperes paſcant, ne advenientes ſuſcipiant, aut ne ſuum cenſum expenſis quotidianis imminuant.*

Et infrà : *Quæro quid eorum ſit, quæ dixi, difficile? Ut homo id quod opus non habet, ab Eccleſiâ non accipiat? An ut quod habet ſine cauſſa, contemnat? Si propter hoc non vult ſua relinquere, ut habeat unde vivat; ut quid accipit unde rationem reddat? Ut quid de peccatis alienis ſua multiplicat?*

Et cap. 12. *Qui tam infirmi ſunt, ut poſſeſſionibus ſuis renuntiare non poſſint : ſi ea quæ accepturi erant, diſpenſatori relinquant, nihil habentibus conferenda, ſine peccato poſſident ſua : quia & ipſi quodammodo ſua relinquunt, quando propriis contenti rebus, nihil eorum quæ labori, vel Ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt. Quòd ſi putant ideo accipi debere eorum, quæ conferuntur Eccleſiæ, portionem, ne eam videantur abjicere; ſi verè non poſſe ſua relinquere, quòd eis deforme ſit inter ſuos pauperes reddi : noverint eſſe deformius, poſſeſſores de eleemoſynis pauperum paſci.*

Et cap. 14. ubi commendavit S. Paulum, qui ſic Evangelium prædicavit, ut nec de Evangelio viveret, ſed neceſſaria ſibi ſuis manibus miniſtraret, ſic colligit : *Si ergo ille, qui nihil habebat, noluit de Evangelio, ubi laborabat, ſed ſuis manibus vivere, ne gloriam ſuæ mercedis amitteret : quid nos, qui & propria nolumus, amore poſſidendi, non vivendi neceſſitate, relinquere; & accipere inſuper volumus, non unde vivamus, ſed unde cenſum noſtrum incrementis damnabilibus augeamus?*

Clerici abſque liberis, aut propinquis morientes, bona ſua Eccleſiæ, vel pauperibus relinquere debebant.

V. Clericos abſque filiis aut propinquis morientes, bona ſua Eccleſiæ, vel pauperibus relinquere debere, Patres docuerunt Sæculo 5. Unum omnium inſtar profero Salvianum in Epiſtola ad Salonium. *Tanta*, inquit, *incredulitas eſt hominum, & tam gravis infidelium languor animarum; ut cùm multi maximas opes hæredibus, interdum etiam extraneis derelinquant; hoc ſolùm ſe putant perdere, quod pro ſpe ſua dederint ac ſalute. Et quidem iſtud licet in omnibus ferè grave ſit : præcipuè in his tamen quos in conſimili crimine infidelitatis, etiam profeſſio ſanctitatis accuſat.* Et infrà : *Quod, ut ita dixerim, propè inter monſtra reputandum eſt, ad Levitas etiam atque Preſbyteros, & quod his feralius multò eſt, etiam ad Epiſcopos perveniſſe : ex quibus multi ſine affectibus, ſine pignore, non familias, non filios habentes, opes & ſubſtantias ſuas, non pauperibus,*

non Eccleſiis, non ſibi ipſis, non denique, quod his omnibus majus eſt ac præſtantius, Deo, ſed ſæcularibus, vel maximè & divitibus, & extraneis deputarent.

Ex lib. 2. *Ad Eccleſiam Catholicam*, ubi conjugatorum, Viduarum, ac ſacrarum Virginum officia, quoad piam bonorum ſuorum vel in extremis diſpenſationem expoſuit, de Clericis hæc ſubdit: *Licet Decretum vetus largam cunctis ampliandarum opum dederit facultatem, omnes tamen Levitas & Sacerdotes intra certum habendi limitem coarctavit: quos ſcilicet neque ſegetem, neque ullum omnino fundum habere permiſit. Ex quo intelligi poteſt, an ea nunc Deus noſter velit in Evangelio viventes Clericos ſuos, mundanis poſt ſe hæredibus derelinquere, quæ adhuc in Lege poſitos, ne ipſos quidem voluit poſſidere. Unde eſt quod eis Salvator ipſe in Evangelio, non ut cæteris voluntarium, ſed imperativum officium perfectionis indicit. Quid enim cum Laico illi adoleſcenti dixiſſe legimus? Si vis eſſe perfectus, vende quæ habes, & da pauperibus. Quid autem Miniſtris ſuis? Nolite poſſidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis veſtris, &c. Videte quanta ſit in utroque hoc Dei ſermone diverſitas. Laico dixit: Si vis, vende quæ poſſides: Miniſtro autem: Nolo poſſideas. Quid dici ampliùs poteſt? Pecuniam de Apoſtolorum manu rapuit, & peragrantibus univerſum mundum Miniſtris ſuis uſum unius virgulæ non reliquit. Et poſt hæc parum eſt ſucceſſoribus eorum, id eſt, Levitis ac Sacerdotibus, tantâ divinarum rerum adminiſtratione fungentibus, ſi ipſi tantùm divites fuerint, niſi etiam hæredes divites derelinquant. Erubeſcamus, quæſo, hâc infidelitate: ſufficiat nobis quòd videmur uſque ad vitæ terminos Dominum ſpernere: cur id agimus ut contemptum ipſius uſque ad mortem extendamus?*

Ex lib. 3. *Sed, eſto, indulgeri parentibus poſſit, naturæ inſalubriter indulgentibus: quid quòd nonnulli filios non habentes, à reſpectu ſe tamen ſalutis ſuæ, & remediô peccatorum penitus avertunt, ac licet ſemine ſanguinis ſui careant, quærunt tamen quoſcumque alios, quibus ſubſtantiam propria facultatis addicant: id eſt, quibus umbratile aliquod propinquitatis nomen inſcribant: quos ſibi quaſi adoptivos imaginarii parentes filios faciant; & in locum eorum, quæ non ſint, pignorum, perfidia generante ſuccedant?*

Denique quod de Chriſtianis omnibus libro 2. dixit, multòmagis Clericos ſpectat. *Quam longè ergo ſunt à mandatô Dei*, inquit, *quos cùm ipſos juſſerit Deus viventes opibus renuntiare, illi eas cupiunt etiam à cognatis ſuis mortui poſſidere! Aut quàm longè ab eâ devotione ſunt, ut exhæredent ipſos ſe propter Deum, qui exhæredare nolunt ſaltem extraneos propter ſe, quibus libenter liberè dicerem: Quæ inſania eſt, ô miſerrimi! ut hæredes alios quoſcunque faciatis, vos ipſos exhæredatis: ut alios relinquatis vel brevî divites, vos ipſos æternâ mendicitate damnatis.*

ARTICULUS VI.

De Clericorum, & bonorum Eccleſiaſticorum Immunitatibus Sæculo V.

CLericorum Immunitas non eodem ſemper ſtatu fuit quinto Sæculo. Arcadius Imperator* Clericos omnes ex pagis oriundos *oneri Capitationis* ſubditos declaravit. Capitatio tributum erat quod viritim ſolvebatur. Arcadius & Honorius Clericorum à publicis oneribus Immunitatem, necnon à tributo, quod ratione negotii, ex quo victum quidam lucrabantur, ſolvere debuiſſent, confirmarunt. (Lib. 16. Cod. Theod. Tit. 2. Leg. 38.) *Quicunque Catholicæ Religionis Clerici, intra eum modum unde victus emendi, vendendique uſum Lege præfinitum exercent, ab aurariâ penſione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publici laboris actu, & gradus Clericatus, & quod non minus eſt, ſanctior vita defendit, præcipimus temperari.* Idem Honorius Clericos ab extraordinariis duntaxat contributionibus immunes eſſe edixit, Leg. 40. *Ne prædia uſibus cœleſtium ſecretorum dicata, ſordidorum munerum faſce vexentur, nullà jugatione, quæ talium Privilegiorum ſorte gratulatur, muniendi itineris conſtringat injuria: nihil extraordinarium ab hac, ſuperinductitiumve flagitetur: nulla Pontium inſtauratio, nulla tranſlationum ſollicitudo gignatur, non aurum, cæterave talia poſcantur: poſtremò nihil præter canonicam illationem, quod adventitia neceſſitatis ſarcina repentina depopoſcerit, ejus functionibus adſcribatur.*

* Leg. 33. lib. 16. Cod. Theod. Tit. 2.

Valentinianus III. nequidem ab extraordinariis contributionibus immunes Clericos eſſe voluit, quas nomine *Munerum ſordidorum* perperam appellatas dixit, *Novella* 21. inter Theodoſianas. *An fortè contumelioſum putandum eſt, inventum contra rationem nomen munerum ſordidorum, quò inſtauratio militarium virorum, quò armorum fabricatio, quò murorum refectio, quò apparatus annonæ, quò reliqua opera, per quæ ad ſplendorem diſtinctionis publicæ pervenitur, pravâ appellatione cenſentur? Quare ſancimus ut antiquatis omnibus Privilegiis, quæ aut dignitatibus delata fuerunt, aut nomine venerandæ religionis obtenta ſunt, omnis ubique cenſus, qui non perſonarum eſt, ſed agrorum, ad univerſa munia abſque ullâ diſcretione cogatur in quarta parte.* Theodoſio Juniore imperante, Eccleſiæ omnes ordinariis tributis erant obnoxiæ, à quibus Romanam duntaxat, Conſtantinopolitanam, Alexandrinam, & Theſſalonicenſem immunes fuiſſe, ex ipſius Legibus diſcimus.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 65. & ſeq. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Immunitas Eccleſiaſtica dependet ab Imperatoribus.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea. Hic dumtaxat obſervo Arcadium Imperatorem Clericos omnes ex pagis oriundos oneri capitationis ſubditos declaraſſe. Arcadium & Honorium Clericorum à publicis oneribus immunitatem, nec-non à tributo, quod ratione negotii, ex quo victum quidam lucrabantur, ſolvere debuiſſent, confirmaſſe. Honorium Clericos ab extraordinariis dumtaxat contributionibus immunes edixiſſe, Valentinianum III. nequidem ab illis immunes Clericos eſſe voluiſſe. Quæ omnia Legum ex Theodoſiano Codice deſcriptarum verbis probavi. Hæc mera facta ſunt. Juris quæſtionem non attigi, an & qua ratione Clericorum immunitas pendeat ab Imperatoribus? Agnoſco Immunitatem Eccleſiaſticam in iis quæ Sacramentorum adminiſtrationem, ſacroſque Ritus, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ conſtitutionem, ſpiritale Regimen populi Chriſtiani, cauſarum merè Eccleſiaſticarum judicium ſpectant, à Principibus & Imperatoribus non dependere; ſed tamen plurimas alias Immunitates in iis quæ temporalia ſpectant onera, à Chriſtianis Principibus Eccleſiis Clericiſque conceſſas qui negaret, in meridiana luce cæcutiret, in Eccleſiaſtica Hiſtoria peregrinus & hoſpes eſſet, Leges Principum nunquam legiſſe convinceretur.

CAPUT VII.

De Rebus Imperii.

ARTICULUS I.

De Arcadio.

QUæ Arcadium ſpectant, maximam partem jam diximus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi IV. Annum agebat ille 6. Imperii Sæculo V. ineunte. Filium ex Eudoxia Auguſta ſuſcepit anno Chriſti 401. quem Theodoſium vocari voluit, & ſtatim Auguſtum appellari. Puero Imperatori cùm ex ſacro fonte ad Aulam ſolenni pompâ portaretur, ſupplicem libellum porrexere ſanctiſſimi Epiſcopi

Epiſcopi Joannes Cæſarienſis, & Porphyrius Gazenſis, ut templi Marnæ demolitionem impetrarent. Auguſti pueri nomine piam Antiſtitum ſupplicationem impleri juſſit Arcadius, Eudoxia rogante, quæ hoc negotium ad exitum perducendum ex pietate ſuſceperat. Cynegio Viro Clariſſimo dedit in mandatis Arcadius ut rem exequeretur, & diruendis Idolorum templis, ac præſertim celeberrimo templo Marnæ operam commodaret. Hujus rei Hiſtoriam ex Marci Gazenſis Diaconi Commentariis prolixè refert Cardinalis Hiſtoricus *Tom. V. Annalium*. Mortuus eſt Arcadius relictô filiô Theodoſio adhuc octenne Baſſo & Philippo Coſſ. Kal. Maii, anno ſecundo Olympiadis ducenteſimæ nonageſimæ ſeptimæ, id eſt anno Chriſti 408. Imperavit unà cum patre Theodoſio annis tredecim: poſt patris autem obitum annis quatuordecim. Vixit annos unum & triginta. Pietatis & manſuetudinis famam conſecutus eſt, quam Socrates commendat *lib.6.cap.23*. Sed quòd uxori nimiùm addictus eſſet, eique impenſius obſequeretur, magnâ ſuum nomen maculâ fœdavit. Moriens Theodoſii filii tutelam Iſdegirdi Perſarum Regi teſtamento commendavit; qui eam ſuſcipiens, pupilli curam Imperatoris commiſit Antiocho Viro clariſſimo & eruditiſſimo, denuntiavitque omnibus ſe hoſtem venturum, qui contra ipſum aliquid molirentur. Hâc occaſione Romanos inter ac Perſas ſancitum fœdus, & Chriſtiana Religio in Perſide propagata eſt, Maruthæ Epiſcopi Meſopotamiæ zelo ac pietate: de quo lege Socratem lib. 7. cap. 8.

ARTICULUS II.

De Honorio & Conſtantio Imperatoribus.

Honorius Imperator.

I. SUb Honorio fœdiſſima fuit Romani Imperii facies, & domeſticis pariter externiſque motibus aſſiduis turbatus Occidens. Anno Chriſti 403. Alaricus Rex Gothorum in Italiam cum ingenti exercitu irrupit: ſed à Stilichone ipſi cum Romanis copiis occurrente, Pollentiæ, quæ civitas eſt in Liguria, profligatus eſt. Quâ de victoria legendus Claudianus *lib. 4. de Bello Gothico*. Eamdem celebrat Prudentius *lib. 2 adversùs Symmachum*. Debellatum Alaricum Stilicho liberum abire, vireſque reſumere permiſit. Saulo barbaro ethnicóque Duci commiſit exercitum; qui ipſo Paſchæ die Gothos aggreſſus, ab illis fuſus eſt. Stilichonem proditorem Imperii, qui Eucherium filium ſuum, Gentilem, & Chriſtiano infenſiſſimum nomini, ut Imperatorem crearet, barbaros occulto fœdere fovebat, Vvandalóſque, Alanos, Suevos, Burgundiones, immiſerat in Gallias & Hiſpanias, Heraclianus Ravennæ occidit, ex Honorii mandato, cui Stilichonis proditionem Olympius vir clariſſimus aperuerat. Sublatus eſt Stilicho anno Chriſti 408. Anno ſequenti Eucherius ejus filius cum Serena matre peremtus eſt. Poſt necem Stilichonis, Alaricus Romam expugnavit. Aurô pax à Romanis redemta, & ſoluta obſidio eſt. Exhauſtô ærariô, falſorum numinum aurea quædam ac argentea ſimulachra conflata, ſuis aliâ ſpoliata ſunt ornamentis, ut promiſſa barbaris ſumma ſolvi poſſet. Interim de pace Honorium inter & Alaricum actum eſt. Oblatas ab Alarico pacis conditiones Honorius reſpuit imprudenti conſiliô. Hinc iratus Alaricus, Romam cum Athaulpho uxoris fratre ſecundò obſedit, obtinuitque, anno Chriſti 410. Cujus depopulatione militibus ſuis permiſsâ, incolumes ſervari juſſit, qui ad Baſilicas, præſertim Apoſtolorum Petri & Pauli confugiſſent. In ea irruptione Placidia Theodoſii Principis filia, Arcadii & Honorii Imperatorum ſoror, ab Athaulpho capta eſt, atque in uxorem ducta, quaſi eam divinô judiciô velut ſpeciale pignus obſidem Roma tradiderit: ita junctâ Barbari potentiſſimi Regis conjugio, multô Reipublicæ commodô fuit, inquit Paulus Oroſius. Ejus quippe operâ & conſiliô inductus ad amorem pacis Athaulphus, de reſtituendô Romanis Imperiô cogitavit, ac ſe cum Gothis ſuis Narbonâ pelli, & in Hiſpaniam relegari patienter tulit. Non dubium quin vindice Deo hæc Alarici irruptio, & Urbis vaſtatio contigerit. Unde venerabili cuidam Monacho ipſum adhortanti ut à tot hominum cæde abſtineret, reſpondit ſe Romam ſponte non proficiſci, ſed alicujus quotidie ſollicitantis impulſu, ac interiùs dicentis: *Perge urbem Romam vaſtaturus*. Attalum, ut Imperio illuderet, Senatus-conſulto Imperatorem creari juſſit Alaricus, qui cùm Honorium communionem Imperii per Legatos offerentem ſuperbè reſpuiſſet, ab Alarico privatam ad ſortem redactus eſt, ac ſæpius deinde refectus & deſtitutus, tanquam inane Imperii ſimulachrum cum Gothis in Hiſpanias deportatus, inde navi diſcedens, à Conſtantio Comite captus, anno Chriſti 415. & Honorio Imperatori exhibitus, truncatâ manu, vitæ relictus eſt.

Varii Tyranni in Occidente.

Honorio imperante, varii etiam Tyranni alias Occidentis partes infeſtarunt. Apud Britannias Gratianus municeps ejuſdem Inſulæ Tyrannus creatus, & mox occiſus. Hujus locô Conſtantinus ex infimâ militiâ propter ſolam ſpem nominis electus, continuò ut invaſit Imperium, in Gallias tranſiit. Miſit verò in Hiſpanias Judices, quos cùm Provinciæ ſuſcepiſſent, duo fratres juvenes, nobiles, & locupletes Didymus, & Verianianus ad legitimi Imperatoris ac patriæ defenſionem ſervulos ex propriis præſidiis colligentes, Pyrenæorum clauſtra tutari aggreſſi ſunt. Contra quos Conſtantinus Conſtantem filium ſuum ex Monacho Cæſarem factum, cum Barbaris quibuſdam, qui quondam in fœdus recepti atque in militiam adlecti, Honoriaci vocabantur, in Hiſpanias immiſit. Qui junctis Barbararum quoque gentium, quæ per Gallias graſſabantur, copiis, Hiſpanias depopulati ſunt. Tandem Conſtantinus à Conſtantio Comite, cui ſummam belli adversùs Tyrannos Honorius commiſerat, victus & Honorii juſſu ad Ravennam jugulatus eſt, anno 411. cùm ſe Arelate ad Oratorium fugiens, Sacerdotio initiandum ante curaſſet. Poſt hunc Jovinus & Sebaſtianus fratres arreptâ tyrannide, ab Athaulpho Gothorum Principe Narbonæ capti & occiſi ſunt anno quadringenteſimo decimo quarto. Heraclianus Africæ Comes, Tyrannus ibi factus, inſtructâ numeroſiſſimâ & potentiſſimâ claſſe, in Italiam contra Honorium transfretavit: ſed à Marino Comite ad Utriculum ſuperatus, & in Africam reverſus, Carthagine in Æde Memoriæ jugulatus eſt anno Chriſti quadringenteſimo decimo tertio.

Summa Honorii pietas & in Religionem Catholicam ſtudium, odiumque in hæreticos quos ſanctiſſimis ac ſeveriſſimis coërcuit legibus, Manichæos præcipuè, Donatiſtas, Pelagianos, hanc ipſi fœlicitatem à Deo obtinuit, ut tot de Tyrannis victor evaderet, Barbaraſque Gentes quæ Occidentem infeſtabant, vel profligaret, vel in mutuum armaret excidium. Scilicet poſt Athaulphi Gothorum Regis necem, & breve Segerici regnum, Vvallia qui ipſis ſucceſſit, pace cum Romanis factâ, Placidiam Athaulphi viduam Honorio fratri reſtituit, & contra Vvandalos, Alanos, Suevos, aliáſque gentes, quæ Hiſpaniam inſederant, arma convertit.

Conſtantius Imperator.

II. Ut Conſtantii Comitis virtute & induſtriâ ſublati fuerant Tyranni, ejus merita ſuæ affinitatis honore, & Imperii conſortiô remunerare voluit Honorius. Unde illi Placidiam ſororem invitam collocavit, anno 417. in Imperii verò conſortium aſſumpſit anno Chriſti 420. ut Proſper in Chronico teſtatur,

vel 421. 6. Idus Februarias, ſecundùm Theophanem. Septem duntaxat menſibus imperavit. Ejus ad ſummum faſtigium promotionem ægrè tulerat Theodoſius Junior Orientis Imperator: decedente enim ſine maſculâ prole patruo, Provincias Occidentis Orientali addendas Imperio ſperabat. Unde tantâ ſpe dejectus, miſſam, ut moris erat, ad ſe novi Imperatoris effigiem rejecerat: ob idque Conſtantius bellum adversùs ipſum gerere decreverat. Ex Conſtantii & Placidiæ Matrimonio, Honoria, & Valentinianus Junior progeniti.

Honorii Imperatoris mandato, & Marcellini Tribuni in Africam ab ipſo miſſi pus curis, celeberrima Catholicorum cum Donatiſtis Collatio habita eſt, ut Tomo ſuperiori diximus, in Hiſtoria Schiſmatis Donatiſtarum. Lata à Marcellino ſententia, cùm ob Heraclianos tumultus executioni mandari non potuiſſet, pacatis Imperii rebus optatum exitum ſortita eſt, & unitas per univerſam Africam Eccleſiæ Catholicæ reddita, Honorio præcipiente, & adjuvante Conſtantio, ut ſcribit Oroſius *lib.* 7. *cap.* 29. Imperii minùs quam Eccleſiæ rebus movebatur Honorius. Cùm enim captam à Gothis Romam ipſi nuntiatum eſſet, nuntium de ave, quam Romam vocabat, quamque habebat in deliciis, loqui putabat, illamque ereptam penè tuliſſet impatientiùs, quam Regiam Urbem, ut Cedrenus refert.

Mortuo Conſtantio, inter Honorium & Placidiam ſororem ſumma familiaritas, & aſſiduis oſculis teſtatus amor, turpis conſuetudinis ſuſpicionem adversùs ipſos multorum in animis peperit, & gravi calumniæ locum dedit. Mox Elpidia Placidiæ nutrice, & Leontio ejuſdem Curatore agentibus, ferventior amicitia in odium verſa, rixis, & jurgiis frequentibus ita incenſum, & obfirmatum, ut Honorius Placidiam cum filiis in Orientem relegaverit, anno 423. Hoc ipſo anno mortuus eſt Honorius aquæ intercutis morbo, anno ætatis 35. Imperii verò 29. Hæc habentur ex Oroſio *lib.* 7. *cap.* 27. 28. & 29. ex Olympiodoro apud Photium *Cod.* 80. ex Proſperi, Idatii, & Marcellini Chronicis, ex Socrate *lib.* 7. *cap.* 10. Sozomeno *lib.* 9. à *cap.* 7. *ad* 17. ex Hiſtoria Miſcella *lib.* 13. à *cap.* 24. ad finem, & *lib.* 14. à *cap.* 1. & Jornande lib. 1. *de Rebus Geticis.*

ARTICULUS III.

De Theodoſio Iuniore.

MOrtuô Arcadio, Orientis Imperium ſub ditione fuit Theodoſii Junioris ejus filii, qui tunc temporis octo annos natus erat, ut diximus. Anthemius Præfectus Prætorio vir ſui temporis prudentiſſimus ſummam rerum ſub ipſo adminiſtrabat. Theodoſio ſorores erant Flaccilla, Pulcheria, Arcadia, & Marina, è quibus Pulcheriam Auguſtam appellavit, cùm nondum annum 15. ageret, ut Sozomenus teſtatur, vel certè nondum 16. exceſſiſſet, ut colligitur ex Chronico Marcellini. Hæc virginitatem Deo conſecravit, ſororeſque cæteras ad idem vivendi genus informavit; & ſacram menſam ex auro & lapidibus pretioſis conflatam & ornatam, in Eccleſia Conſtantinopolitana pro virginitate ſuâ, & pro fratris Imperio dedicavit. Ab hâc inſtitutus Theodoſius, ſororeſque cæteræ, tantùm in virtute ac pietate profecerunt, ut in Monaſterium Aula verteretur. Matutinò tempore ipſe unà cum ſororibus Hymnos in Dei laudem alternis recitare conſueverat. Laborum erat patientiſſimus: jejunabat frequentiſſimè, ac præſertim quartâ & ſextâ Feriâ. Sacræ Scripturæ libros memoriter tenebat; & cum Epiſcopis qui ipſum adierant, tanquam veteranus quidam Sacerdos de iiſdem diſſerebat. Neminem un-

Theodoſii pietas.

A quam qui ipſum injuriâ affeciſſet, vexavit; immò nullus unquam eum vidit iratum. Cuidam ex familiaribus interroganti, cur neminem eorum, à quibus læſus fuerat, capitali ſupplicio multaſſet: *Utinam*, inquit, *etiam mortuos ad vitam revocare mihi liceret!* Omnes Dei Sacerdotes ſummoperè colebat, eos præcipuè qui vitæ ſanctimoniâ inſignes eſſent. Cùm Chebronenſis Epiſcopus extremum diem obiiſſet Conſtantinopoli, ſagum ejus cupidè petiiſſe dicitur, eóque licet admodum ſordidô, pro pallio uſus fuiſſe, cùm conſideret ſe hoc modo nonnihil ex ejus viri ſanctimoniâ percepturum. Cruen-
B ta hominum cum beſtiis pugnantium ſpectacula ſuſtulit, populumque inſtituit humanioribus ſpectaculis delectari. Si quando bellum commotum fuiſſet, Davidis exemplum imitatus, confugiebat ad Deum, quem bellorum moderatorem eſſe intelligebat: & precibus victoriam promerebatur. Anno ætatis 20. Athenaidem Leontii Philoſophi filiam, de conſilio ſororis Pulcheriæ uxorem duxit, eleganti corporis ſpecie, & doctrinâ egregiam fœminam, quam ab Attico Epiſcopo baptiſmo initiatam, Eudociam nominavit. Ex hac ſuſcepit Eudoxiam, Valentiniano III. nuptam.

C Poſt obitum Iſdigerdis, violatô fœdere quod ab ipſo cum Romanis ſancitum fuerat, à Vararane Perſarum Rege, Theodoſius bellum adversùs Perſas ſuſcepit, quod per Ardaburium ducem feliciter geſtum eſt, prænuntiata per Angelos Romano exercitui victoria. Bellum iſtud anno Chriſti 424. confectum eſt. Eodem tempore Acacius Amidæ Epiſcopus, ſacris Eccleſiæ vaſis conflatis, ſeptem millia Perſarum, quos Romani milites captivos detinebant, quique fame conſumebantur, redemit, aliquandiu aluit, ac viaticô inſtructos ad Regem Perſarum remiſit. Quô Acacii admirabili facinore Rex
D Perſarum ingenti ſtupore perculſus eſt, quòd Romani & bello & beneficentiâ hoſtem vincere ſtuderent. Legatur Socrates *Lib.* 7. à cap. 18. ad 23. & Sozomenus *Lib.* 9. *cap.* 1. Mortuo Honorio Imperatore Occidentis, Theodoſius Joannem Primicerium Notariorum, qui Ravenna occupatâ tyrannidem arripuerat, miſſo Ardaburio ſuſtulit ac extinxit. Quod non ſine ingenti miraculo factum eſt. Cùm enim Ardaburius tempeſtate jactatus, in Tyranni poteſtatem veniſſet, Angelus, Paſtoris ſpecie, apertum per invias paludes itinere, Aſparem Ardaburii filium Ravennam deduxit, ubi Tyrannum ipſum cepit, occiditque. Legatur Socrates *Lib.* 7. *cap.* 23.

E Leges tulit ſanctiſſimas Theodoſius contra Gentiles, quos à militia & ab omni Magiſtratu arceri voluit. (*L.* 21. *de Paganis, C. Theodoſ.*) eoſque bonorum proſcriptione coercuit & exiliò, ſi in execrandis ſacrificiis fuiſſent deprehenſi. (*L.* 22. *de Pagan.*) Item contra Judæos, quos novas ædificare vetuit Synagogas. (*L.* 27. *de Judæis, C. Theodoſ.*) Adversùs omnium ſectarum Hæreticos. (*L.* 59. 60. & 61. *de Hæret. C. Theodoſ.*) Synodum Epheſinam contra Neſtorium convocavit. Pro pace Eccleſiæ conciliandâ laboravit, cùm inter Orientales, & S. Cyrillum, alioſque Synodi Epheſinæ Patres, grave diſſidium
F ortum eſſet. Damnavit Neſtorii Libros; Neſtorium ipſum in Oaſim deportari præcepit. Adversùs lenones Reſcriptum dedit, quô Florentii Præfecti Prætorio commendavit inſignem probitatem; qui cùm peſtiferum illud hominum genus Conſtantinopoli toleratum videret, ob vectigal quod in Ærarium conferebant, latifundium donavit ex quo iidem reditus Reipublicæ ſolverentur, ut Regiam Civitatem his ſordibus purgaret. Pelagianos ſacrâ Juſſione extruſit Conſtantinopoli. Rem litterariam promovit, viros eruditos fovit, ornavitque, Comitivæ ordinis primi dignitate emeritos Profeſſores honeſtans. (*L.* 1. *de Profeſſ. C. Theodoſ.*) Diem Dominicam,

Sanctiſſimæ Theodoſii Leges.

nec-non

nec-non Feſtos dies Natalis Domini, Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, Apoſtolorum, ſpectaculorum voluptate violari vetuit, *Aliud eſſe ſupplicationum tempus* aſſerens, *aliud voluptatum.* (*L. 5. de Spectac. C. Theodoſ.*) De immunitate Eccleſiarum legem tulit, & quempiam armatum Eccleſiam ingredi prohibuit. (*L. 24. de his qui ad Eccleſ. confugiunt, C. Theodoſ.*) Codicis editionem clariſſimis Juriſconſultis demandavit, qui ejus nomine *Codex Theodoſianus* etiamnum appellatur. Hunc promulgavit Codicem 15. Kal. Martii, anno Chriſti 435. Imperii ſui 28. datô ad Florentium Præfectum Prætorio Orientis Reſcriptô. Hoc autem in Codice quæ habentur de Epiſcopis & Clericis Leges, ad Canonum executionem promovendam latæ ſunt, & ad Eccleſiæ decorem atque commodum.

Erga Sanctorum Reliquias propensâ fuit veneratione Theodoſius. Corpus S. Joannis Chryſoſtomi * in urbem Regiam transferri curavit, & oculos ac frontem loculo admovens, Deo pro parentibus ſuis ſupplicavit, petens ut iis qui per imprudentiam peccaſſent, veniam concederet (ut refert Theodoretus *lib. 5. Hiſtor. Eccleſ. cap. 36.*) Eodem imperante, Reliquiæ 40. Martyrum, qui olim, regnante Licinio, Sebaſtiæ paſſi fuerant, inventæ ſunt in baſilica S. Thyrſi Martyris prope Conſtantinopolim, divinâ revelatione factâ Pulcheriæ Auguſtæ, quæ cùm Martyres pretioſiſſimâ capsâ honoraſſet, eos juxta S. Thyrſum depoſuit: publicâ feſtivitate, ut par erat, & ſolenni pompâ cum Pſalmodiis & competenti cultu celebratâ; Proclo Conſtantinopolitanam Eccleſiam tunc adminiſtrante. Hujus Inventionis & Tranſlationis Hiſtoriam deſcribit Sozomenus teſtis oculatus, *Lib. 9. cap. 2.* Inventæ ſunt pariter eodem imperante Theodoſio, Reliquiæ Zachariæ Prophetæ, & S. Stephani Protomartyris. (Ex Sozomeno, capite ultimo libri noni.) Refert ille, ſub pedibus Prophetæ, extra arcam tamen, corpus infantis inventum fuiſſe Regiâ ſepulturâ honorati. De quo cum curioſè ac diligenter quæreretur, cujuſnam eſſet, Zacharias Abbas Monaſterii in Geraris conſtituti, vetuſtum quemdam Hebræorum librum, non tamen Canonicum nactus eſt, in quo ſcriptum erat: Joas Regem Judæorum, cùm Zachariam Prophetam interfeciſſet, non multò poſt domi acerbiſſimâ calamitate percuſſum fuiſſe. Septimo ſcilicet die poſt necem Prophetæ, filium ipſi jucundiſſimum repentinâ morte interiiſſe. Cúmque eam calamitatem Dei indignatione ſibi invectam eſſe conjiceret, puerum ſub Prophetæ pedibus humari præcepit. Sancti etiam Ignatii Martyris Reliquiæ, Theodoſio imperante, Roma Conſtantinopolim delatæ ſunt, ac poſtmodum, eô curante, Antiochiam magnificô apparatu illatæ, ut refert Nicephorus *Lib. 14. cap. 44.* Sub idem tempus ſeptem fratres, qui in Decii perſecutione Chriſtum confeſſi, in ſpeluncam ſeceſſerant, in eaque velut in ſepulchro fuerant ab Ethnicis concluſi, à ſomno 372. annorum feruntur excitati. Hanc Hiſtoriam referunt S. Gregorius Turonenſis lib. de Gloria Martyrum cap. 95. Photius in Bibliotheca Cod. 253. Theophanes, Cedrenus, Conſtantinus Manaſſes, Nicephorus lib. 14. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 45. Menæa Græcorum ad diem 4. Auguſti, & 22. Octobris, Acta Metaphraſti attributa apud Surium ad diem 27. Julii. Sed ut illorum Martyrium ſub Decio, & corporum Inventionem in ſpelunca ſub Theodoſio Juniore non negaverim, ita ſomnum tam diuturnum & expergefactionem prodigialem Fabulis annumero, perſuadente Sancti Proſperi, Marcellini, & Evagrii ſilentio, qui res ſub Theodoſio geſtas cùm ſcriptis conſignaverint, tam admirabilem eventum non omiſiſſent; ut alia ſileam momenta, quæ doctiſſimus Cardinalis Baronius affert in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem 27. Julii.

Theodoſium ſcripta ad S. Joannem Chryſoſtomum, quaſi adhuc viventem Epiſtolâ, ipſi ſupplicaſſe ut corpus ſuû Conſtantinopolim transferri ſineret, ſcribit Nicephorus, qui & illius Epiſtolæ exemplar inſeruit *lib. 14. Hiſtor. Eccleſ. cap. 43.*

Principes, Chriſtianoſque omnes exemplo ſuo docuit Theodoſius, timendam excommunicationem eſſe, quamvis injuſtam. Scilicet cùm quidam Monachus aliquid ab ipſo poſtulans, repulſam non ſemel paſſus eſſet, ipſi Eccleſiaſticâ communione temerè interdixit. Fulmen brutum non contempſit Imperator, nec priùs cibum ſumere voluit, quàm vinculô ſolutus eſſet. Quamobrem unum ex familiaribus ad Epiſcopum miſit, rogans ut juberet ei qui ligaverat, ut vinculum ſolveret. Cúmque Epiſcopus reſpondiſſet, Non à quovis vinculum accipi oportere, id eſt, non cuilibet, ſive Monacho, ſive Clerico ferendæ excommunicationis convenire poteſtatem, ſolutumque eum eſſe renuntiaſſet, ſolutionem non admiſit ſcrupuloſioris in hoc religionis Princeps; donec is qui ligaverat, communionem reſtituiſſet. Id refert Theodoretus *Lib. 5. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 36.*

Nimia Theodoſii facilitas & credulitas.

Nimia fuit, ac incauta Theodoſii facilitas credulitaſque, ac Eccleſiæ etiam rebus aliquando noxia, ut ex Concilii Epheſini Oecumenici, & Latrocinii Epheſini Hiſtoria compertum eſt. Ejus imprudentiam jocô emendare voluit Pulcheria Auguſta ejus ſoror, Libellum ipſi aliquando porrigens, quô Eudociam conjugem Auguſtam ſe vendidiſſe Pulcheriæ fatebatur. Libello minimè inſpecto pro more ſubſcripſit imprudens Princeps. Eudocia muliebri æmulatione in Pulcheriam, Chryſaphii etiam Eunuchi malis artibus incitata, Theodoſium rogavit ut Auguſtam Virginem Diaconiſſam à Flaviano Conſtantinopolitano Epiſcopo creari clam juberet, ac per hoc ab Imperii adminiſtratione removeret. Quâ de re certior facta à Flaviano Pulcheria, ſponte ſe abdicavit, receſſit ab Urbe, divertit ad Septimum, privatam illic vitam actura. Ipſam tamen ante obitum revocavit ad Imperii adminiſtrationem Theodoſius, anno circiter 440. quô tempore Paulinus Officiorum Magiſter juſſu Theodoſii necatus eſt, ob ejuſque cædem, quàm ſuâ causâ imperatam noverat, Eudocia dolore affecta, petiit à Theodoſio ut Hieroſolyma ſecundò proficiſcendi facultas ſibi concederetur: quod obtinuit, ibique multis Eccleſiis ac Monaſteriis ædificatis mortua eſt. Eâ porrò occaſione Paulini cædem decreviſſe dicitur Theodoſius. Pomum exquiſitiſſimum, & miræ magnitudinis conjugi dederat Imperator. Illa acceptum Paulino dedit, quo ob rei literariæ conſuetudinem familiariſſimè utebatur. Paulinus, quem latebat unde illud Eudocia habuiſſet, obtulit Imperatori. Quo accepto, Princeps cujus animus zelotypiæ & ſuſpicionum æſtu agitabatur, Auguſtam de pomo dato rogatam, mendaciique convictam, haud lætis deinceps oculis aſpexit: & Paulinum interim immeritum juſſit occidi. Id referunt Cedrenus, Zonaras, Nicephorus *lib. 14.* Sed iſte turbas illas domeſticas in Aula Theodoſii obortas, ovis, non pomi occaſione ſcribit.

Theodoſio adhuc imperante, ſubito, terribili, ac diuturnô terræ motu concuſſa Conſtantinopolis, Clerus, Imperator, populus iram Dei publicis ſupplicationibus placare nitebantur, in campo extra Urbem poſito, cùm puer Angelorum miniſteriô in aërem ſublatus, Hymnum τρισάγιον audivit: quem ubi populum canere juſſit Proclus, qui tum ſacris præerat, terræ motus quievit. Hanc refert Hiſtoriam Nicephorus lib. 14. cap. 46. poſt Cedrenum *in Compendio Hiſtoriarum.* Obiit Theodoſius die 28. Julii anno Chriſti 458. cùm imperaſſet annos 42. menſes duos. Ex quibus regnavit cum patre annos ſeptem, menſes tres: ſolus verò, annos triginta quatuor, menſes undecim, ut ſcribit Theodorus Lector *lib. 2. Hiſtoria Eccleſiaſtica.*

Triſagion.

ARTICULUS

ARTICULUS IV.

De Valentiniano III.

SUblatô Joanne Tyranno, Theodoſius Valentinianum Conſtantii Imperatoris & Gallæ Placidiæ filium, conſobrinum ſuum, agentem ætatis annum 5. auctum Cæſaris dignitate in Italiam miſit, matri ipſius Placidiæ, cum Auguſtæ titulo, totum adminiſtrationem committens. Eô imperante, Vvandali Africam occuparunt, Geiſerico duce. Hunnos, Gotthos, alioſque Barbaros Gallias infeſtantes, Aëtii B Comitis induſtriâ & fortitudine compreſſit. Attila, qui anno 444. occiſô fratre Bleda, Hunnis imperaſe cœperat, anno Chriſti 451. in Gallias irrupit, oppugnavit Aureliam, quæ S. Aniani Epiſcopi precibus, & Aëtii copiis liberata eſt. Solutâ obſidione, cùm Attila fugatus rediret ad Rhenum, ab Aëtio Duce Romani exercitus, & Theodorico Rege Vviſigothorum, commiſſum eſt cum ipſo prælium in campis Catalaunicis, * magnâ utriuſque partis ſtrage. Nam 300. fermè millia hominum in eo certamine occidiſſe memorat Idatius *in Chronico*. Legatur C ille, nec-non Gregorius Turonenſis *lib.* 2. *Hiſtoria Francorum*, *cap.* 7. Sidonius *lib.* 8. *Epiſtolâ* 15. ad Proſperum Epiſcopum datâ, & *Carmine* 7. quod eſt panegyricum Aviti Auguſti, qui privatus adhuc Aëtio adversùs Barbaros pugnanti auxilio fuit. Legatur & Jornandes, ſive Jordanus (ut alii vocant) *lib. de Rebus Geticis*. Attila re malè geſtâ in Galliis, per Pannonias in Italiam venit, Regiaſque civitates Aquileiam, Ticinum, Mediolanumque, cepit & diripuit. Elatus deinde rerum ſucceſſu, Romam properabat: ſed S. Leonis, qui ad Mincium ei amnem occurrit, legatione mitigatus, abſceſſit in patriam, anno Chriſti 452.

* Camporum Catalaunicorum ſitum duabus leucis ponunt à Catalauno, vulgò *Chaalons ſur Marne*, apud Spinetum, vulgò *Noſtre-Dame de l'Epine*.

D Eudoxiam Theodoſii filiam uxorem duxit Valentinianus. Leges tulit ſanctiſſimas contra Hæreticos. Spectatæ fuit probitatis Princeps, quamdiu ſuperſtes fuit mater ejus Placidia Auguſta, virilis animi, & eximiæ pietatis fœmina, quæ Occidentis Imperium, ut Pulcheria Orientis, ſummâ prudentia & religione adminiſtravit, Eccleſiæque rebus maximè profuit. At poſt illius obitum, qui anno 451. contigit, Valentinianus laxatis licentiæ frænis, Imperio per libidinem & crudelitatem abuſus, Maximi Senatoris uxori vim intulit: Maximi verò callidô conſiliô ſuſpectum ſibi redditum Aëtium Imperii columen in Palatio trucidavit. Cum quô Occidentis Imperium ceE cidiſſe viſum eſt, ut ſcribit Marcellinus in Chronico. Valentinianus fertur quemdam ex familiaribus ſuis interrogaſſe, An utilis foret mors Aëtii; ille autem reſpondiſſe: *Quod ſibi dexteram alterâ manu incideret*. Id refert Procopius lib. 5. de Bello Vvandalico. Anno 454. ejuſdem Maximi dolô, per Aëtii ſatellites, in campô Martiô confoſſus eſt Valentinianus, anno ætatis 36. Imperii 31. ut referunt Idatius, & Proſper in Chronico Conſulari.

ARTICULUS V.

De Marciano.

F THeodoſio defunctô, Pulcheria Marciano viro optimo & forti nupſit; eâ tamen lege, ut potiùs ſolio, quàm thoro ſociaret. Sic Auguſta Virgo Imperium retinuit, & virginitatem, quam Deo voverat, etiam in conjugio cuſtodivit. Pluribus auguriis Marciano prænuntiatum fuerat Imperium, ſed præſertum aquilæ advolantis, & ipſum nubis inſtar volatu ſuo refrigerantis, cum ſub Sole ferventi dormiret, captus à Geiſerico Vvandalorum Rege, cùm ſub Aſpare adversùs Vvandalos militaret, ut refert Evagrius A *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 1. Anno 450. Imperium iniit. Huic par fortunæ virtus, pietas ſingularis, fidei integra, juſtitia inconcuſſa. Ejus operâ Calchedonenſe Concilium, ut diximus, convocatum eſt; ejus auctoritate & legibus exagitati Eutychiani: reſtituta Clericis & Monachis libertas colligendi legata Viduarum, & ſacrarum Virginum, quam alii Imperatores ademerant. Divitias veras exiſtimabat, non eas quæ reconditæ ſunt, aut quæ ex tributis colliguntur, ſed eas ſolùm quæ indigentium penuriam ſublevare poſſunt. Formidabilis erat, non tam propterea quòd puniret, quàm quòd metuebatur ne puB nitus eſſet, (inquit Evagrius) Obiit anno Chriſti 457. Imperii 7. cùm expeditionem in Africam pararet adversùs Vvandalos, ulturus excidium Urbis, & illatam Eudoxiæ filiabuſque injuriam.

Marciani virtutes.

ARTICULUS VI.

De Leone Auguſto.

POſt obitum Marciani, totius exercitûs, omniumque Ordinum ſuffragiô, Leo, Thrax genere, Imperator electus eſt; cujus electio Eccleſiæ C pariter ac Reipublicæ lætiſſima fuit. Fertur olim ipſi promiſſum à Deipara Virgine imperium, ob officium charitatis erga cæcum, cui cœli Regina viſum etiam ejus miniſteriô reſtituit. Quô de miraculo legendus Nicephorus *lib.* 19. *Hiſtoria Eccleſiaſtica c.* 15. Uxorem habuit Verinam Baſiliſci ſororem. *Macellus** à nonnullis dictus eſt, quòd Aſparem & Ardaburium Arianos obtruncaſſet. Quemdam ſibi amiciſſimum Præfectum Urbis conſtitui ab Imperatore poſtulabat Aſpar. Qui cùm id ſe facturum invitus ſpopondiſſet, noctu Senatorem hoc dignum munere ad ſe evocatum, Præfectum creavit. Spe dejectus Aſpar, veſte apprehenſo Leoni ait: *Imperator*, D *tali purpurâ amictum non decet mentiri*. Cui reſpondit Princeps: *Imperatorem nemini cedere decet, aut ſubditum eſſe, maxime ubi id cum Reipublica incommodo fieret*. Claſſem numeroſiſſimam potentiſſimamque inſtruxit Leo Auguſtus, cui Baſiliſcum præfecit, Verinæ Auguſtæ fratrem, eamque expeditionem direxit adversùs Vvandalos Africam infeſtantes, anno 468. Sed Baſiliſcus homo impius & hæreticus rem prodidit, à Genſerico, ut creditum eſt, pretiô corruptus. Legatur Procopius *lib.* 1. *de Bello Vvandalico*, Theodorus Lector *lib.* 1. Cedrenus *in Compendio Hiſtoriarum*, & Nicephorus *lib.* 15. *cap.* 17. Egregiam E Eccleſiæ navavit operam Leo Auguſtus, fidem, & Synodum Calchedonenſem tueri, inſectari Hæreticos, Catholicos Epiſcopos fovere, officii loco ducens. Leges tulit pietate ſuâ dignas, ut die Dominica, Feſtiſque diebus cæteris, cuncti feriarentur, & ab omni opere ſervili, ac diſceptatione litium, exactionibuſque ac executionibus ceſſarent, edixit. * Spectacula etiam ſacris diebus prohibuit, amiſſione militiæ, & proſcriptione bonorum plecti decernens tam ſanctæ legis violatores. Legem edidit adversùs Simoniacos, quos, à Sacerdotio quod turpiter mercati ſunt, retrahi, & perpetuæ infamiæ notâ inuri decrevit. Cedro F digna ſunt illa hujus Legis verba: *Itaque caſtus & humilis noſtris temporibus eligatur Epiſcopus, ut quocumque locorum pervenerit, omnia vita propria integritate purifices. Nec pretio, ſed precibus ordinetur Antiſtes. Tantùm ab ambitu debet eſſe ſepoſitus, ut quaratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat, ſola illi ſuffragetur neceſſitas excuſandi. Profectò enim indignus eſt Sacerdotio, niſi fuerit ordinatus invitus.* Prohibuit etiam Lege latâ, ne Monachi exirent è Cœnobiis, & Antiochiæ vel in aliis Civitatibus verſarentur, Apocriſiariis, ſive Procuratoribus exceptis.* Taraſicodiſſæ Iſauro, quem Zenonem * nominavit, Orientis Præfecturâ ornato Ariadnam filiam collocavit

* A mactando id nomen ductum.

Leonis Auguſti magnanimitas.

Leonis Auguſti Leges ſanctiſſimæ.

* Leg. ultima C. de Feriis. Theodorus Lector. lib. 1.

Leg. 31. C. de Epiſcopis & Clericis.

Leg. 29. C. de Epiſcopis & Clericis.

* Taraſicodiſſam nuncupatum ſcribit

Candidus apud Photium Cod. 79. Evagrius verò lib. 2. cap. 15. Aricmeſium dictû refert.

collocavit Leo Auguſtus : ex eoque matrimonio natum Leonem Juniorem obitui proximus Cæſarem renuntiavit, anno Imperii 18. Chriſti 473. vergente. Decem tantùm menſibus avo ſupervixit Leo Junior, poſt quem Zeno purpuram ſumpſit, Verina Leonis Auguſti conjuge eum tanquam generum adjuvante : ut ſcribit Evagrius *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 17.

ARTICULUS VII.

De Zenone.

ZEno initiò Imperii in omnem effuſus libidinem, Eutychianos fovit, Concilium Calchedonenſe impugnavit, bonis omnibus execrandum edidit Henoticon, quô conciliandæ prætextu unitatis, Eutychianos abſque ejuratione errorum, & Calchedonenſis Definitionis Fidei ſubſcriptione in Eccleſiam ſuſcipiendos, temerè & impiè edicebat. Ipſius impietatem & mores fœdiſſimos Deus caſtigavit, excitatô contra illum Baſiliſco Verinæ fratre; quô Imperium invadente, ceſſit citra pugnam tantô Principatu puſilli vir animi, & in Iſauriam cum Ariadna conjuge profugit, Baſiliſco & Armato Coſſ. anno Chriſti 476. ut ex Epiſtolis Simplicii Pontificis Maximi 4. & 7. colligitur.

Verinam Patricii Magiſtri amoribus irretitam, ut ei in dotem Imperii nuberet, Zenonem excluſiſſe, ſcribit Candidus apud Photium, *Cod.* 79. ſed contra illius ſpem ſummam rerum Baſiliſco eſſe delatam. Ut ut eſt, nihilo melior Zenone Baſiliſcus, nihilo commodior Eccleſiæ fuit, cùm Synodi Calchedonenſis & ipſe hoſtis fuerit, & peſſimos hæreticos Timotheum Ælurum, & Petrum Fullonem in eas ſedes unde erant ejecti, reſtituerit, ut ſuperiùs diximus, utque conſtat ex Evagrio, *lib.* 3. *cap.* 4. Exactô penè biennio in recuperandi ſpem Imperii erectus à Sancta Thecla ſibi in ſomnis apparente Zeno Auguſtus, Conſtantinopolim versùs caſtra movit, Baſiliſcum expulit, & ab Eccleſia ad quam confugerat, detractum; Limnis incluſit Cappadociæ Caſtello, ibique cum uxore Zenonide mori fame coëgit, ut refert Procopius *lib.* 1. *de Bello Vvandalico.* In ſtatione quæ Acuſus dicitur, una cum uxore & liberis interfectum ſcribit Evagrius *lib.* 3. *c.* 8. Suffragatur Malchus Sophiſta apud Photium *Cod.* 78. Patricium Magiſtrum, propter ſtupri cum Verina Auguſta conſuetudinem à Baſiliſco peremptum memorat Candidus, quæ eam ob rem odiô in fratrem conceptô, Zenonem opibus ad recuperandum adjuvit Imperium.

Reſtituto Zenoni quietum non fuit Imperium. Primùm enim à Marciano, qui Leontiam Verinæ filiam duxerat, ob idque Imperium uxoris jure ſibi arrogabat, graviter exagitatus eſt, deinde ab illo & Leontio; de quibus Evagrius *lib.* 3. *cap.* 26. & 27. poſt Euſtatium Syrum, cujus Hiſtoriam laudat. Impietati, ac libidini crudelitatem addidit Zeno, illuſtribus optimiſque Viris occiſis, imprimis verò Pelagio Patritio, qui ipſum ob nefaria facinora liberiùs arguebat. Deo tandem vindice miſerrimè periit, epilepſiâ correptus, quam ex ebrietate contraxerat, ut teſtatur Evagrius *lib.* 3. *cap.* 29. & vivus ſepultus eſt, ut Cedrenus & Zonaras ſcribunt. Abſque liberis obiit anno Chriſti 491. anno Imperii 18. nullô ſui relictô deſideriô.

ARTICULUS VIII.

De Anaſtaſio.

ZEnone mortuo, Longinus ejus frater in ſpem fruſtra venit Imperii. Nam Anaſtaſius, necdum Senator, ſed in Silentiariorum Schola adhuc militans, Imperium ſimul & uxorem Zenonis

A Ariadnam accepit. Ab ipſo, priuſquam Imperium capeſſeret, Euphemius Conſtantinopolitanus Epiſcopus Profeſſionem Fidei ſecundùm Synodum Calchedonenſem exegit, quam in Archivis Eccleſiæ repoſuit; ut hominem *Hæſitantibus* addictum, qui nec Synodum Calchedonenſem ſuſcipiebant, nec eam anathemate damnabant, ſed Zenonis Henoticon amplectebantur, iſtâ cautione conſtringeret. Sed voti compos factus Anaſtaſius, falſæ ſpecie pacis, aliquid ab Epiſcopis innovari vetuit circa Synodi Calchedonenſis ſuſceptionem, æquè eos inſectatus, qui illam prædicarent, ac qui anathemate configerent. B In Euphemium & Macedonium Catholicos Urbis Regiæ Epiſcopos, in Joannem Epiſcopum Palti, & Flavianum Antiochenum Patriarcham præcipuè ſævijt, quos ſedibus extruſos amandavit in exilium. Impium verò Severum Antiochenæ Eccleſiæ ſacris præfecit, cùm tamen priùs adjectâ jurisjurandi religione pollicitus eſſet, ſe nihil novi commoturum eſſe adversùs Synodum Calchedonenſem. Læta fuerat Manichæis & Arianis Anaſtaſii creatio, quòd mater ejus Manichæa, Clearchus verò ejus avunculus Arianus fuiſſet. Illius Imperium Eutychianis & Hæſitantibus lætiſſimum, ſinceris Catho- C licis infauſtum & lugubre fuit. Reipublicæ commodior fuit, quàm Eccleſiæ, Princeps. Adversùs Iſaurorum gentem bellum Joanne Scytha & Joanne Gibbo Ducibus fœliciter confecit. Ex eo tempore muneta quæ vocabantur Iſaurica, in Principis ærarium inferri cœpere. Id erat aurum quod à Barbaris quotannis pendebatur, librarum ſcilicet quinque millia. Eodem regnante, Saraceni, non ſine ſuo damnô Romano Imperio inſultarunt, Meſopotamiam, & utramque Phœnicem, & Palæſtinam Provincias depopulati. Verùm à Ducibus Romanis, qui in ſingulis Provinciis erant, gravi clade affecti, pacem Romanis obtulerunt. Perſæ quoque limites D ſuos prætergreſſi, in Armenias irruperunt, & Theodoſiopoli occupatâ, Amidam Meſopotamiæ urbem munitiſſimam expugnarunt. Anaſtaſius miſsô validiſſimô exercitu, Celeris Officiorum Magiſtri virtute Cabadem Perſarum Regem coëgit ut pacem cum Romanis iniret, & Amidam aliaque oppida reſtitueret Imperio. Quod initio Sæculi ſexti contigit. De his prolixè Evagrius *lib.* 3. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.*

Laudatur Anaſtaſius Imperator, quòd *Chryſargyrum* ſuſtulerit, quarto quoque anno pendi ſolitum. Id erat vectigal, quod tam capitibus ſingulis, E quàm jumentis & pecoribus; ſed & canibus impoſitum fuerat : imò fœdiſſimis ex rebus capiebatur. Quo de vectigali lege Evagrium *lib.* 3. *cap.* 39. Magiſtratus etiam, qui antea venales erant, gratis contulit, ut refert Theodorus Lector *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.* Sed non ita privatorum commodis conſuluit, cùm *Chryſoteliam*, id eſt, auri collationem excogitavit, & militarem ſumptum graviſſimô pretio taxavit, in damnum Provinciarum; & tributorum exactionem ademit Curiis civitatum, inſtitutis per ſingulas urbes Vindicibus : ut ſcribit Evagrius *lib.* 3. *cap.* 42. Hic Evagrii locus ſatis per ſe obſcurus eſt, ſed à doctiſſimo Valeſio *in Annota-* F *tionibus*, perſpicuè admodum explicatur. *Chryſotelia* nihil aliud erat quàm præſtatio auri, quod pro tributariâ functione à Provincialibus exigi primus inſtituit Anaſtaſius. Veteres enim Romani tributa in ipſis ſpeciebus inferre conſueverant, puta in tritico, hordeo, vino, & oleo. Ex quibus in horrea publica convectis, annona militaris & civica erogabatur. Quin etiam Imperatorum legibus vetitum erat, ne pro ſpeciebus Exactores aurum à Provincialibus exigerent, (*l.* 4. & 5. *C. Theodoſ.*) Anaſtaſius verò primus inſtituit ut pro ſpeciebus pecunia à Provincialibus exigeretur : & militarem

Bb ſumptum,

ſumptuum, veſtes ſcilicet, arma, & cibaria, quæ ab ipſis conferri ſolebant, graviſſimò pretiò taxavit. Denique cùm Decuriones ex corpore ſuo tributorum exactores crearent, ſive ſuſceptores annonæ, & Præpoſitos Manſionum, atque horreorum, ut patet ex Codice Theodoſiano Titul. *de Decurionibus*, & *de Suſceptoribus*, Anaſtaſius hanc illis curam ademit, & Vindices exactioni tributorum præpoſuit. Laudatur etiam quòd delatores, peſtiferum hominum genus, exciderit ex Urbe Regia.

Vitam, Imperiúmque produxit Anaſtaſius ad annum uſque 518. ætatis 88. quo, ut quidam Scriptores produnt, fulmine exanimatus eſt, cùm annos 27. ac tres menſes imperaſſet. Impietatis ad finem uſque vitæ ſpecimen dedit: ipsô enim obitûs ſui annô, Triſagion hymnum cum appendice nefariâ, *Qui crucifixus es pro nobis*, Conſtantinopoli publicè cani in Eccleſiâ juſſit. Sed gravis ex eo populi orta ſeditio eſt, quam ægrè ipſe compeſcuit, poſitis Imperii inſignibus, quò facto populum mitigavit; à quo rogatus eſt ut ea reciperet. Ante quatuor annos, Vitalianus Thrax, per ſpeciem Catholicarum tuendarum partium, ab Anaſtaſio defecerat, & ad Urbem Regiam cum ingenti Hunnorum exercitu occupandam, uſurpandumque irruperat Imperium: captô primùm Hypatio, tum Cyrillo Anaſtaſii Ducibus, cuncta igne ac ferro devaſtans, ad Sycas uſque pervenerat: ſed à Marino Syro navali prælió victus, pacem pepigerat eâ conditione, ut auctoritate Hormiſdæ Romani Pontificis collectâ Synodo Heracleæ, rebus Eccleſiæ conſuleretur; & Macedonius ac Flavianus Epiſcopi ſuis reſtituerentur ſedibus. Sed cùm ducenti circiter Epiſcopi ex variis Provinciis Heracleam conveniſſent, impius Imperator, violatis pactis, iis illuſit. Unde nullâ re confectâ diſceſſerunt. Iſta conſtant ex Evagrio lib. 3. c. 43. & 44. & ex Cedreno *in Compendio Hiſtoriarum*. Specie pietatis hominibus ludificabatur perfidus Princeps, ut fecerat dum privatus eſſet, ante galli cantum templum adire ſolitus, frequenter jejunare, ſua pauperibus liberaliter erogare. Unde ipſi Imperium capeſſenti populus in circo acclamaverat: *Sicut vixiſti, ita etiam impera, Domine*. Ita refert Cedrenus.

Temporibus Anaſtaſii, Alamundarus Saracenorum Philarchus Chriſtianam amplexus religionem eſt. Ad quem Severus impius Antiochiæ Epiſcopus duos Epiſcopos miſit qui Eutychianorum, & Theopaſchitarum erroribus ipſum inficerent. Sed Philarchus ante eorum adventum in Fide Catholica inſtitutus, blaſphemam eorum doctrinam hâc arte confutavit ſuggillavitque. Finxit ſe literas accepiſſe, quibus mors Archangeli Michaëlis nuntiaretur. Cùmque nuntium iſtud erroris & ineptiæ arguerent, dixit: *Quonam igitur modo Chriſtus Deus tantùm exiſtens, Crucis mortem ſuſtinuit, ſi duas naturas non habuit: cùm nè Angelus quidem pati vel mori poſſit?* Id refert Theodorus *Lector lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*.

Contigit eodem imperante & illud memorandum, quòd Deuterius Arianorum Conſtantinopoli Epiſcopus, cùm quemdam Barbam nuncupatum baptizaret, Domini traditionem reſpuens, auſus eſt hanc verborum formulam uſurpare: *Baptizatur Barba in nomine Patris per Filium in ſancto Spiritu*. Quibus verbis prolatis, aqua quæ in piſcina erat, confeſtim evanuit. Id referunt Theodorus Lector & Cedrenus.

ARTICULUS IX.

De ſtatu Occidentalis Imperii poſt Valentiniani III. mortem.

§. I.

De Maximo Tyranno.

PEremto Valentiniano, Maximus Imperium Occidentis occupavit, aſcivitque ſibi uxorem Eudoxiam. Fœmina magni animi, certa poſtmodùm inſidiis & operâ Maximi Valentinianum interfectum, maritum necem ulciſci ſtatuit; & ultra modum iræ indulgens, etiam excidiô Urbis vindictam paravit. Ideo Genſericum Vvandalorum Regem acceſſivit ex Africa. Ille ingenti trajectô in Italiam exercitu, Urbem improvisò aggreſſus eſt, ingreſſuſque anno 455. Maximus, in fuga cæſus à ſuis, & in Tiberim projectus eſt, vix altero Imperii menſe confectô. Urbe captâ, S. Leo à Rege Barbaro obtinuit, ut direptione contentus, igne & cædibus abſtineret. Romanas igitur opes ſacras profanaſque abſtulit Genſericus, & multa captivorum millia in Africam abduxit, Eudoxiamque cum filiabus ſimul tranſvexit: atque ex his Eudociam Hunnerico filio copulavit; Placidiam verò unà cum matre Eudoxia, aliquantò poſt cum Regio cultu ac ſatellitio Byzantium miſit, ut Marcianum Imperatorem placaret. Iſta conſtant ex Procopio *lib. 1. de Bello Vvandalico*, ex Evagrio *lib. 2. cap. 7.* & ex Hiſtoria Miſcella. De fortuna Maximi lege & Epiſtolam Sidonii ad Serranum, 13. lib. 2.

§. II.

De Avito Auguſto.

ELapsô duodetriginta dierum à cæde Maximi interſtitiô, Avitus, nobiliſſimò in Galliis ortus genere, domi ac militiæ ſpectatus, Præfectus Prætorio Galliarum à Valentiniano, Magiſter militum à Maximo creatus, & pro ipſo Legatione functus ad Theodoricum Gothorum Regem, ab exercitu Gallicano & ab honoratis primùm Toloſæ, deinde Arelate renuntiatus Imperator, faventibus Gothis, cum quibus pacem firmavit; à Romanis paulòpoſt evocatus & ſuſceptus, cum Marciano Auguſto fœdus iniit per Legatos. Miſſâ ab Avito & Theodorico Rege Gothorum communis ad Suevos Legatio, quâ ipſos de ſervando fœdere cum Romanis Gothiſque pactô convenirent. Quâ inſuperhabitâ Legatione, Suevi Tarraconenſem, quæ Romano parebat Imperio, Provinciam invaſerunt. Quam ob rem Theodoricus, Avito rogante, Hiſpanias ingreſſus, profligatô Suevorum exercitu, captoque Rege eorum Rechiario, Regnum ipſorum funditus evertit, ac ipſum tandem Rechiarium peremit. Vix menſes decem & dies octo regnaverat, ut ſcribit Caſſiodorus, vel octo menſes, ut Evagrius refert, cùm ſe abdicavit Imperio. Quâ de cauſâ, incertum. Gregorius Turonenſis * à Senatoribus ejectum ait propter luxuriam, & Placentinum Epiſcopum factum. Conſentientes habet de illius Epiſcopatu Victorem Tunonenſem, & Marium in Chronicis. Sed quòd ob luxuriam fuerit ejectus à Senatu, non eſt veriſimile. Nam libidini deditum hominem, S. Leo qui tunc Eccleſiæ Romanæ præerat, Epiſcopum in Italia creari paſſus non fuiſſet. Probabilius eſt modeſtiſſimum Principem, qui Imperium penè invitus ſuſceperat, ut ait Sidonius in ejus Panegyrico, illud ſponte depoſuiſſe, cùm forſan multis ſe inviſum animad-

[* *Lib. 2. Hiſtor. Francor. cap. 11.*]

verteret

verteret ob odium in Maximi Tyranni nomen, cui charus fuerat, & Militiæ Magiſterio ab ipſo ornatus. De Avito lege Idatium in Chronico, & Panegyricum ipſi à Sidonio dictum.

Sidonius Carm. 7.

§. III.

De Majoriano, Severo, Anthemio, Olybrio, Glycerio, Iulio Nepote, Auguſtulo.

Majorianus. I. POſt abdicationem Aviti, Ravennæ levatus eſt Majorianus, anno 457. Cal. April. Recuperandæ cupidus Africæ, bellum contra Vvandalos parabat, ſed ii per Imperii proditores commoniti, naves quas hanc ad expeditionem in litore Carthaginenſi inſtruxerat, diripuerunt, & ſpe ſua fruſtratum, in Italiam redire coëgerunt. Nominis tamen ipſius terror, ingentiſque animi fama, Geiſericum impulit, pacem ut ab ipſo per Legatos poſtularet. Tandem Majorianum è Gallis Romam redeuntem, Ricimer Patritius, & utriuſque militiæ Magiſter, livore percitus, & invidorum fultus conſiliô, apud Dertonam fraude circumventum, & comprehenſum interemit, anno 461. cùm annos 4. & menſes 4. imperaſſet. Iſta conſtant ex Idatio in Chronico, & ex Evagrio, lib. 2. cap. 7. Legatur Sidonii Panegyricus Majoriano dictus. Conſtitutionem edidit Majorianus, quâ parentes vetantur Virgines ad emittendam profeſſionem virginitatis cogere, oblataſque à parentibus, velum recipere ante quadrageſimum ætatis annum. Condemnantur ſimiliter Viduæ, quæ non amore continentiæ, ſed cupiditate vitæ laxioris, alteras nuptias refugiunt.

Sidonius Carm. 5.

Severus. II. Sublatô Majoriano, Severus, Ricimeris factione, Auguſtus à Senatu appellatus eſt: quem anno Imperii quarto, veneno extinxit, Caſſiodoro teſte.

Anthemius. III. Poſt unius anni interregnum, quod valde exitiale Reipublicæ fuit, ut & frequens illa Imperatorum mutatio, crebris Vvandalorum incurſibus pandeos iret, Leonis Auguſti auctoritate miſſus eſt in Occidentem Imperator Anthemius Patritius, Marciani Auguſti gener: qui defunctâ priori uxore, filiam Ricimeris ex pacto uxorem duxit. Eo imperante, Arvandus Galliarum Præfectus criminis læſæ Majeſtatis damnatus eſt, quòd nimirum Galliarum partes Romano ſubjectas Imperio, clam prodere tentaſſet Evarico Gothorum Regi. De cujus cauſſa legi poteſt elegans Epiſtola Sidonii ad Vincentium. Arvandi accuſatores fuerunt Tonantius Ferreolus Vir Præfectorius, Thaumaſtus, & Petronius, præcipua Galliarum decora. Perfidus Ricimer bello priùs civili appetitum Anthemium Socerum ſuum, deinde exoratâ pace per Epiphanium ſanctiſſimum Epiſcopum Ticinenſem, circumventum, novis inſidiis Romæ peremit anno Chriſti 472. cùm annos quinque ac præterea menſes aliquot imperaſſet. Legatur Sidonii Panegyricus Anthemio dictus. (*Carm.* XI.)

Sidonius lib. 2. Epiſt. 7.

Olybrius. IV. Poſt cædem Anthemii, Olybrius à Ricimere Imperator renuntiatus eſt: & eodem anno 472. ſeptimo poſtquam creatus erat menſe, vita functus. *Glycerius.* Mortuô Olybrio, Gundebado hortante, quem Olybrius Patritium fecerat, Glycerius Ravennæ ſumpſit Imperium, anno 473. tertio Nonas Martias quod unô duntaxat anno & 4. circiter menſibus adminiſtravit. Expulſo Glycerio, & apud Salonas Dalmatiæ creato Epiſcopo, Julius Nepos annis quinque imperavit. A quo Magiſter militiæ inconſultò creatus Oreſtes, ipſo fugato, & exauctorato, Momylum * filium ſuum, qui & Auguſtulus, Imperatorem creavit: quo cum Occidentis concidit Imperium.

**Momylum Caſſiodorus, Romulum Evagrius vocat.*

§. IV.

De Odoacre, & Theodorico.

I. ANno Chriſti 476. Odoacer Rex Herulorum Italiam occupavit, cæſoque Oreſte, nec-non ejus fratre Paulo, Auguſtulum relegavit in Campaniam. Summâ poteſtate modeſtiſſimè uſus eſt. Nam & ab Imperatoris nomine, & à Regiis inſignibus abſtinuit: & quanquam Arianus eſſet, nihil novavit in Religione. A S. Severino prædictum ipſius Regnum fuerat, teſte Eugipio in ejus Vita. Rugos debellavit, eorumque Regem ac Reginam captivos in Italiam abduxit, anno 487. Regnavit annis circiter ſeptemdecim; quorum poſtremi infauſti ipſi fuêre. Nam Theodoricus Rex Gothorum, Zenonis hortatu in Italiam irruens, ipſum triplici prælio ſuperatum, Ravennæque triennio ſolido obſeſſum, fraudulentâ cum eo pactione factâ ut Italiam communi ſorte obtinerent ac regerent, ad convivium invitatum interfecit, anno 493. Hæc ex Procopio conſtant *lib.* 1. *de Bello Gothico*, ex Caſſiodoro in Chronico, & ex Jornande *lib. de Rebus Geticis.*

Odoacer Rex Herulorum, Italia potitus.

II. Victo cæſoque Odoacre, Theodoricus Rex Gothorum Italiâ potitus eſt. Pace ab Anaſtaſio Orientis Imperatore quæſitâ, junctiſque cum Principibus vicinis affinitatibus, Regnum ſuum firmare ſtuduit. Clodovei ſcilicet Francorum Regis ſororem Audeflendem, ſive Audefledam, ſibi matrimonio copulavit, ut Caſſiodorus & Aimoinus *lib.* 2. *cap.* 1. referunt. Filiarum verò, quas ex concubina ſuſceperat, alteram Alarico Vviſigothorum, Sigiſmundo Burgundionum Regi alteram collocavit. Arianæ licet ſectæ addictus, Eccleſiæ jura ſarta tecta ſervavit. De ipsô memorandum illud refertur: Cùm Miniſtrum haberet ſibi chariſſimum, & Catholicæ Religionis profeſſorem; iſque in ejus gratiam à fide ad Arianam hæreſim defeciſſet, Apoſtatam capite plecti juſſit, dicens, Eum qui Deo fidem non ſervaſſet, non facilè ſibi fidelem fore. Hæc refert Cedrenus. Schiſma in electione Symmachi Romani Pontificis ortum auctoritate ſuâ compeſcuit, ac Sedis Apoſtolicæ dignitatem tutatus eſt. Viros ſanctos coluit, & Cæſarium inter alios Arelatenſem. Juris & æqui fuit obſervantiſſimus. Tributa Gallis remiſit. Profligavit Bulgaros. Multis cum laudibus Caſſiodorus in Epiſtolis, & Ennodius Ticinenſis exornarunt. Par non fuit auſpicatiſſimis initiis finis Theodorici. Namque nimio Arianorum ſuorum ſtudiô, quos Juſtinus Imperator in Oriente inſectabatur, in Joannem Romanum Pontificem ſævii, quem conjecit in carcerem, ubi pædore fameque interiit. Boëtium deinde & Symmachum Senatores, Patritios, Exconſules, viros integerrimos & pientiſſimos gladiô ſuſtulit. Obiit anno ſexti Sæculi vigeſimo ſexto, terrificâ viſione capitis Symmachi ſibi minitantis, dum piſcis ingentis & exquiſiti caput ſibi in convivio apponeretur, exanimatus: qui à Joanne Papa, & Symmacho Patritio judicari, & in inferos præcipitari viſus eſt Monacho cuidam ſanctiſſimo, ut refert S. Gregorius Magnus *lib.* 4. *Dialogorum cap.* 30.

Theodoricus Rex Gothorum, Italiæ imperat.

CAPUT VIII.

De Regibus Francorum.

ARTICULUS I.

De exordiis Monarchiæ Francorum: & de primis eorum, ad Clodoveum uſque, Regibus.

Cegninus, & Æmilius. I. FRancorum origo, non ex Trojano ſanguine, ut quidam fabulati ſunt; * ſed ex Germania, ut fœliciùs conjiciunt alii: idque non unius volunt eſſe populi nomen, ſed plurium, qui excuſsô Romanorum jugô, Franci à libertate ſunt nuncupati. Prima eorum mentio apud Vopiſcum in Vita Aureliani Imperatoris, ubi ex Theone Chio Cantilenam refert à militibus in gratiam Aureliani compoſitam, qua Francos à ſe necatos læti gloriabantur, in pugnâ ad Moguntiam initâ, in procinctu belli Perſici. Quæ de Francis victoria ab Aureliano Tribuno legionis ſextæ Gallicanæ, ſub Alexandri Severi Imperatoris principatu reportata eſt. Meminit Francorum & Libanius Sophiſta in Panegyrico cui nomen *Baſiliſcus*, Conſtantio & Conſtanti Auguſtis dicto, ubi Conſtantem à rebus in Gallia præclarè geſtis ita commendavit, ut tamen Provinciarum Cis-Rhenenſium trepidationem penè continuam imminentibus Francis non omitteret, ipſorumque bellicam fortitudinem prædicaret. Francorum nomen non à libertate, ſed à robore ſumptum, Libanius putat, quaſi à Græcanica dictione φρακτοι (*hoc eſt ſepti munitivè*) ab imperito vulgo corruptâ. Ipſorum cis Rhenum migrationes Eumenius in Panegyrico ad Conſtantinum Auguſtum, commemorat.

Faramundus. II. Ante annum Chriſti 417. Franci direptis Treviris, ſubactaque Tongria, quæ Galliæ pars erat, ditiones ſuas cis & ultra Rhenum fœliciter propagarunt. Primus apud ipſos regnare cœpit Faramundus anno Chriſti 417. quô ſolis defectio, & electio Zoſimi Papæ à Proſpero conſignatur. Faramundus præter antiquam Franciam, quæ veteris Germaniæ pars erat, inter Rhenum, * Viſurgim, * Mœnum, & Oceanum, varioſque populos, Attuarios, Bructeros, Chamavos, Salios, Friſios, Chaucos, Anſivarios, Cattos, & Sicambros amplectebatur, in Gallia Belgica, Tongriam quoque cis Rhenum obtinuit. Trevirim * ſub initium ſui Principatus occupavit Faramundus. Tunc Tranſrhenanæ gentes quibus imperabat, idolis ſacra faciebant: cis Rhenum verò fœlicior erat Tongriæ ſtatus, quæ Chriſtianam Fidem ſub Romanis Principibus dudum ſuſceperat. Novem duntaxat annos regnavit Faramundus.

le Rhein, le Veſer, le Mein. — *Treves.*

Clodio. III. Succeſſorem habuit Clodionem filium. Apud Diſpargum, quod caſtrum eſt ad Rhenum in Montenſi Ducatu, Regni Sedem habuit. Res Francorum in Gallia Belgica promovit, occupavit Cameracum, & ad Somonam uſque penetravit. Denique Ambianum ingreſſus, ibidem regni Sedem ſtatuit, teſte Roricone Monacho. Tunc præerat Ambianenſis Eccleſiæ ſacris Leonardus Epiſcopus. Viginti annis regnaſſe Clodionem, Proſper in Chronico, antiquus Auctor qui ſcripſit Geſta Regum Francorum, Rorico, & Aimoinus teſtantur.

Diſpargum, Duisburg, ſive Duiſborch, dans le Duché de Bergue. Somona, la Somme, fluvius.

Meroveus. IV. Clodioni ſucceſſit Meroveus ejus filius, quem ex beſtiâ Neptuni ab uxore Clodionis ſuſceptum, Fredegarii Interpolator ineptè commentus eſt. Inter Meroveum & ejus fratrem gravis exarſit de Principatu diſſenſio, ut Priſcus Rhetor Scriptor coævus teſtatur. Regnum ſuum per Germaniam primam & Belgicam ſecundam dilatavit Meroveus circa annum A 455. ut colligitur ex Sidonio in Panegyrico quem ſocero Avito Auguſto dixit. Obiit Meroveus anno Chriſti 456. cùm annos decem regnum tenuiſſet. Ab ipſo prima Regum noſtrorum Dynaſtia, quæ Merovingiorum dicitur, nomen accepit.

V. Meroveum excepit in Regno Childericus ejus filius, qui hoc ipſo anno quo paternum regnum ſuſcepit, à Francis ob ſtupra eorum filiabus ac uxoribus illata pulſus, in Thuringiam ſeceſſit, Viomado quodam ſibi amiciſſimo relicto domi, qui abſenti Francorum animos reconciliaret: quô cum de ſigno convenit, quô redeundi tempus opportunum, mitigatis animis, indicaretur. Eo ejecto, Franci ſe ſuaque tradiderunt Ægidio, qui Magiſterium militum in Galliis ab Avito Romanorum Imperatore obtinuerat. In Ægidii ſeſe amicitiam inſinuans Viomadus, facile ipſum adduxit, ut quos infeſtiores Childerico eſſe cognoverat, tanquam ſuſpectos interficeret. Ita Francis ab Ægidio abalienatis perſuaſit ut Childericum revocarent. Baſinam Thuringorum Regis uxorem in matrimonium duxit, quæ in Franciam, fortè quod à viro malè haberetur, profugerat. Duxiſſe autem vel à viro repudiatam, vel mortuo viro, veriſimilius eſſe volunt recentiores plurimi, quàm eodem ſuperſtite; nec audiendum aiunt Auctorem qui Geſta Regum Francorum ſcripſit, & Aimoinum lib. 1. cap. 8. qui cum Baſina fœdè commixtum Childericum, dum in Thuringia verſaretur, referunt. Gregorius Turonenſis viro ſuo relicto ad Childericum veniſſe ipſam ait, illique matrimonio copulatam. Legatur *lib.* 2. *Hiſtoriæ Francorum cap.* 12. ubi quæ Childericum attinent, commemorat. Narrationem de animalibus à Childerico ante fores Palatii primâ nocte nuptiarum viſis, quæ apud Fredegarium interpolatum legitur, ceu fabulam rident emunctæ naris Hiſtorici. Adovacrium cum Saxonibus, Andegavi Childericus vicit, Andegavoſque & Aurelianos ſubegit, teſte Gregorio Turonenſi *lib.* 2. *cap.* 18. & 19. Ambianum Regiâ dudum ſede nobilitatum fuerat. Ab eâ civitate Andegavum uſque Franciæ fines à Childerico propagatos ex Gregorio Turonenſi colligitur. Obiit anno Chriſti 481. Regni 25. Ethnico ritu ſepultus fuit Tornaci cum multis ornamentis, quæ, poſt annos mille centum ac ſeptuaginta duos, illic effoſſa ſunt, de quibus legendi Joannes Jacobus Chiffletius in libro quem inſcripſit *Anaſtaſim Childerici*, & *Carolus le Cointe*, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, ad annum Chriſti 481.

Childericus.

ARTICULUS II.

De Clodoveo Magno Rege Francorum.

IN Francorum Regno Childerico ſucceſſit filius Clodoveus, annos duntaxat quindecim natus. Hic anno Regni ſui quinto Siagrium Ægidii Comitis filium, qui Sueſſionibus regnabat, vicit, occiditque. Quo bello poteſtas omnis Romanorum in Galliis defecit. Legatur Gregorius Turonenſis, lib. 2. cap. 27. Anno Chriſti 491. Regni ſui 10. Thuringis bellum intulit, eoſque Francorum vectigales fecit: ut legitur apud Gregorium Turonenſem, & in Geſtis Regum Francorum. Chrotildem Chilperici Burgundiæ Principis filiam quæ apud Gundobadum Burgundionum Regem patruum ſuum educabatur, miſſo ſemel & iterum in Burgundiam Legato Aureliano, conjugem duxit. Regni ſui fines à Somona ad Sequanam * propagavit. Anno Chriſti 496. Alemannos & Boios, invocato Chriſti nomine, quem Chlotildis Filium Dei vivi prædicabat, ad Tulbiacum * profligavit, Alemanniamque cum Baioaria ſubegit. Inſignem victoriam

Inſignis Clodovæi victoria. — *la Seine.* — *Zulchi.*

victoriam Chriſto acceptam retulit, baptiſmo poſt illam expeditionem ſuſcepto. Apud Remos à S. Remigio illius urbis Epiſcopo baptizatus eſt. Regem ad lavacrum ingredientem his verbis compellavit Sanctus Antiſtes: *Mitis depone colla Sicamber, Adora quod incendiſti, incende quod adoraſti.* Cum eo Chriſtianis ſacris initiata eſt ſoror ejus Albofledis: ab Ariana hæreſi converſa eſt Lantechildis ſoror ejus altera. Tria hominum millia cum Rege Baptiſmum ſuſceperunt. Baptizatus eſt in Vigilia Natalis Domini, ut teſtatur Avitus Viennenſis Epiſcopus in Epiſtola quam paulòpoſt ad ipſum Clodoveum de ſuſcepta ab eo Chriſti fide atque Baptiſmo ſcripſit. Erravit itaque Fredegarius, qui in Paſchate ſcripſit baptizatum (Hiſtor. Epitom. cap. 21.) in eumdemque errorem induxit Hincmarum in Vita S. Remigii, & Flodoardum lib. 1. cap. 13. In Clodovei Baptiſmo inſigne illud Ampullæ Chriſmatis cœlitus à columba delatæ miraculum contigit, cùm Clericus, qui ampullam ferebat in quâ Chriſma continebatur, populi multitudine interclusus eſſet. Cujus ex ampullulæ Chriſmate, & Clodoveus inunctus, & alii Galliæ Reges apud Remos conſecrantur. Hujus miraculi Hincmarus in Vita S. Remigii, Flodoardus lib. 1. cap. 13. & Aimoinus lib. 1. cap. 16. meminerunt. Mirum quòd Gregorius Turonenſis in ſcrutandis & memoriæ prodendis miraculis tam diligens, iſtius non meminerit. In Clodovei Baptiſmo, Baptiſtæ ſimul ac Suſceptoris munia explevit S. Remigius, ut conſtat ex Hincmaro & Flodoardo. Anaſtaſius II. Romanus Pontifex, cùm Clodoveum Baptiſmo regeneratum accepit, ſtatim gratulatorias ei literas per Eumerium Preſbyterum miſit, quas D. Lucas Dacherius Congregationis S. Mauri Benedictinus *Tomo 5. Spicilegii* edidit. Albofledis Clodovei ſoror cùm anno 497. obiiſſet, S. Remigius literas ad ipſum conſolatorias dedit.

Clodovæi Baptiſmus.

Ampulla Chriſmatis cœlitus delata.

Anno Chriſti quingenteſimo, bellum Burgundicum geſſit, inſtigante Chlotilde, ut Chilperici necem ulciſceretur. Gundobadum Regem, univerſam Burgundiam ſibi aſſerere volentem, aggreſſus eſt Clodoveus, parte Regni contentum eſſe juſſit, alteram Godegeſilo ejus fratri tradidit, utrique vectigal impoſuit. Sed ubi diſceſſit cum exercitu Clodoveus, Gundobadus Godegeſilo interempto, deluſiſque Francis, Burgundiam omnem recuperavit, ac genti ſuæ leges conſtituit. Aremoricam anno 502. Clodovæus ſubegit. Contra Alaricum Vviſigothorum Regem Arianum, bellum ſuſcepit, Theodorico Rege Gothorum fruſtra pacem ſuadente. Cùm per agrum Turonicum copias tranſmitteret, militem fœnum pauperi vi rapientem occidit, dicens: *Et ubi erit ſpes victoriæ, ſi beato Martino offendimus?* Nuncupatò votò, & miſſis muneribus ad S. Martini Baſilicam, victoriæ divinum omen habuit. Nam ut primùm Baſilicam ſunt ingreſſi, quos ad vota perſolvenda miſerat, hos Regis Prophetæ verſus decantari ſumma cum voluptate audiverunt: *Præcinxiſti me virtute ad bellum & ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me; & inimicos meos dediſti mihi dorſum, & odientes me diſperdidiſti.* Cùm ad Vigennam * fluvium caſtra poſuiſſet, cervæ præeuntis indiciò vadum reperit, quò in ulteriorem ripam trajiceret exercitus. Pictavum * cùm eſſet ingreſſus, pharus ignea è Baſilica S. Hilarii egreſſa, & ſuper Regem quieſcens, victoriam de Vviſigothis Arianis portendit. Commiſsò tandem in campo Vogladenſi * certamine, Clodoveus fuſà penitus Vviſigothorum acie, Regem eorum Alaricum ſuapte occidit manu, & Regnum Franciæ per univerſam Aquitaniam à Ligeri * fluvio ad Pyreneos montes proſperò victoriarum ſucceſſu dilatavit. Vogladenſe prælium, commiſſum eſt anno Chriſti quingenteſimo ſeptimo. Captâ Burdigala, & Alarici Theſauris Toloſæ receptis, Ingoliſmam * obſidere paranti, Urbis illius mœnia ſponte corruentia, facilem ad eam aditum aperuerunt: indeque ejectis Gothis urbem regno ſuo adjunxit. Anno 508. Anaſtaſius Orientis Imperator, Conſulatus & Imperii inſignia miſit ad Clodoveum, qui Turonibus in Baſilica S. Martini purpureâ ſeu blateâ tunicâ; & chlamyde indutus, & diademate ſive corona aureâ ornatus proceſſit, & Auguſtus appellatus eſt. Deinde Pariſios venit, ibique regni ſedem conſtituit. Colonia, Morinis, * Cameraco, * & Cenomano * ante obitum potitus eſt, commiſsâ pugnâ cum Ragnacario qui Cameraci regnabat, ejuſque fratre Richario propinquis ſuis; illiſque ac eorum fratri Regnomeri apud Cenomanos degenti illata nece. Viros ſanctitate celebres impensè coluit, præſertim S. Remigium Epiſcopum Remenſem, S. Eleutherium Tornacenſem Epiſcopum, ſacram Virginem Genoveſam, S. Severinum Abbatem Agaunenſem, cujus precibus à febre ſanatus eſt; S. Solennium * Carnotenſem Epiſcopum, & S. Deodatum * Eremitam. Plurima pietatis ſuæ monumenta edidit Clodoveus. Baſilicam SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Pariſiis ex conſilio Chlotildis conjugis ſanctiſſimæ ædificavit, quam ipſa poſt Clodovei obitum abſolvi curavit. Baſilica illa poſteris ſæculis à S. Genovefa Virgine ibi ſepultâ nomen accepit. SS. Martini, Turonibus, & Hilarii, Pictavis, Eccleſias ampliſſimis ditavit muneribus. Cathedralem Eccleſiam Inculiſmenſem extruxit. Ex ejus etiam munificentiâ conditum eſt Miciacenſe * Monaſterium in Diœceſi Aurelianenſi; nec-non Molomienſe * in Diœceſi Lingonenſi. Item Monaſterium Nigellæ abſconditæ * in Diœceſi Trecenſi. Ex Gothico bello redux ſummæ erga Regni ſui Epiſcopos obſervantiæ argumentum dedit, literis ad ipſos directis, quibus non ſolùm teſtatus eſt cautum à ſe diligenter in procinctu belli, ne quid detrimenti cùm Eccleſiis & eorum Miniſtris, tum Monialibus ac Religioſis Viduis inferretur; ſed etiam ſcripſit captivos, tum Clericos, tum Laïcos ipſorum Epiſcoporum arbitrio & teſtimonio relaxatum iri. Harum literarum exemplar legere potes in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum *P. le Cointe*, ad annum Chriſti 508. Numero 45. Coronam auream gemmis ornatam Romano Pontifici Symmacho miſit Clodoveus, teſte Hincmaro. Recentiores volunt eam Coronam fuiſſe, quam ab Anaſtaſio Auguſto haud pridem acceperat. Quo facto inſigne pietatis & venerationis erga S. Petri Sedem poſteris exemplum dedit.

Clodovæi religioſa in S. Martinum reverentia.

Gregorius Turon. lib. 2.

la Vienne.

Poitiers.

Vouglé.

Vogladenſe prælium & de Alarico victoria.

La Loire.

Engoliſme.

Terrüenne, Cambray, Le Mans.

S. Saulien.

S. Dié.

De Micy.

Hujus primus Abbas S. Sulpicius, cui ſucceſſit S. Maximinus, cujus nomen hodie hoc Monaſterium gerit.

S. Meſmin. Molome. Nel's la Repoſte.

Clodovei erga Romanum Pontificem reverentia & pietas.

S. Remigii monitis obtemperans, qui ad illum ſcripſerat: *Sacerdotibus tuis honorem debebis deferre, & ad eorum conſilia ſemper recurrere:* *Epiſcoporum conſiliis in adminiſtrando Regno ſemper uſus eſt.* Ipſo rogante cùm S. Remigius Preſbyterum quemdam ordinaſſet, eique contuliſſet Beneficium, ſine quo nullus eâ ætate ordinabatur, ſecundùm Eccleſiæ diſciplinam; & aliqui Præſules Archiepiſcopi Sanctiſſimi factum imprudenti zelô carperent, Remigius reſpondit, Regi cui tot nominibus obſtricta erat Eccleſia, id negari abſque ingrati animi vitio non potuiſſe. *Ego, inquit, Claudium Preſbyterum feci, non corruptus præmio, ſed præcellentiſſimi Regis teſtimoniô, qui erat non ſolùm Prædicator fidei Catholicæ, ſed Defenſor. Scribitis canonicum non fuiſſe quod juſſit. Summô fungamini Sacerdotiô. Regionum Præſul, Cuſtos patriæ, Gentium Triumphator injunxit.* (Apud Ducheſnium Tom. 1. Hiſtor. Francor. pag. 850.) Quo in facto Regiæ ad Beneficia nominationis, ſive Juris-Patronatûs Regii, illuſtre fundamentum, & præludium habemus.

Clodoveus Epiſcopos habuit à Conſiliis.

Concilium Aurelianenſe I. convocavit Clodo-

Clodoveus Concilium

veus,

Aurelianenſe primum concilium convocavit.

veus, & rerum decernendarum capita Patribus Gallicanis propoſuit, ut conſtat ex Concilii Præfatione. *Sacerdotes, quos ad Concilium venire juſſiſtis, &c. Secundùm voluntatis veſtræ conſultationem, & titulos quos dediſtis, ea quæ nobis viſum eſt, definitione reſpondimus.* Suorum etiam confirmationem Decretorum ab eodem Chriſtianiſſimo Rege eadem Synodus poſtulavit. *Ita ut ſi ea, quæ nos ſtatuimus* (inquiunt Patres) *etiam veſtrô rectâ eſſe judiciô comprobantur, tanti conſenſus Regis ac Domini majori auctoritate ſervandam tantorum firmet ſententiam Sacerdotum.* Ex quo perſpicuum eſt, ſtatim atque Monarchia Gallorum Chriſtianis Regibus paruit, Reges jus habuiſſe convocandi Nationalia Concilia: non quòd Eccleſiæ capita eſſent, aut poteſtatem Hierarchicam & Eccleſiaſticam haberent ullam; ſed jure Patrocinii & tuitionis Eccleſiæ, quam ſimul cum Religione Chriſtianâ ſuſceperunt; & ut Regia auctoritate cum Sacerdotali concurrente, faciliùs fœliciuſque reſtauraretur, aut ſanciretur Diſciplina, & Canones executioni mandarentur.

Quo jure Concilia Nationalia convocarunt olim Reges Chriſtianiſſimi?

Clodovei erga Eccleſias munificentia.

Oblationibus, & prædiis Eccleſias Regni ſui ditare cœpit, poſteriſque Regibus religioſæ munificentiæ reliquit exemplum. Clericis etiam, & agris Eccleſiæ immunitates conceſſit ampliſſimas, ut Aurelianenſe Concilium Canone 5. teſtatur. *De oblationibus, vel agris, quos Dominus noſter Rex Eccleſiis ſuo munere conferre dignatus eſt, vel adhuc non habentibus, Deo inſpirante contulerit, ipſorum agrorum vel Clericorum immunitate conceſſâ, &c.*

Ad ſuperos migravit Pariſiis, anno Chriſti quadringenteſimo undecimo, & in Baſilica SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, quæ hodie Sanctæ Genovefæ nuncupatur, ſepultus eſt. Vixit annis quadraginta quinque, regnavit triginta. Ex duabus uxoribus ſeptem liberos ſuſcepit; duos ex priori, cujus nomen ignoratur; quinque ex Chlotilde. Ex priori, Theodoricum, & Theudechildem, Radigeri Vvarnorum Regi Tranſ-Renano collocatam: ex Chlotilde, Ingomerem, Childebertum, Clotarium, & Chrotildem Amalarico Regi Vviſigothorum nuptiali fœdere conjunctam.

Ad annum uſque ſexti Sæculi undecimum hoc in Capite proceſſimus, ut unâ ſerie, & unô quaſi aſpectu, quæ Clodoveum ſpectant, ſubjiceremus univerſa.

Scholion I.

In hoc Articulo pag. 106. Edit. primæ, Religioſi cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Diſpenſandum de Canonibus ad inſtantiam Regum.*

R. Hæc propoſitio, hæc verba mea non ſunt. De Clodovæo I. Francorum Rege hunc in modum ſcripſi: *Ipſo rogante illum S. Remigius Presbyterum quemdam ordinaſſet, eique contuliſſet Beneficium . . & aliqui Præſules Archiepiſcopi ſanctiſſimi factum impudenti zelo carperent, Remigius reſpondet: Regi cui tot nominibus obſtricta erat Eccleſia, id negare abſque ingrati animi vitio non potuiſſe.* Nulla ibi diſpenſationum Canonumve mentio. Quamquam & ad Regum Chriſtianorum commendationem diſpenſationes concedi, modò cauſa alias legitima ſubſit, nullum ſit incommodum, & Summi Pontifices concedere ſoleant.

Scholion II.

In eodem Articulo, pag. 107. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Reges Galliæ, ex quo Chriſtiani facti ſunt, habuerunt poteſtatem convocandi Concilia Nationalia.*

R. Ex Concilio Aurelianenſi primo id probatur eo loci, & aliorum Conciliorum exemplis id alibi paſſim confirmatur. Sed propoſitionem meam mutilarunt Induſtrii Cenſores Authores, ut innoxia videretur. En verba mea: *Statim atque Monarchia Gallorum Chriſtianis Regibus paruit, Reges jus habuerunt convocandi Nationalia Concilia, non quod Eccleſiæ capita eſſent, aut poteſtatem Eccleſiaſticam aut Hierarchicam haberent ullam; ſed jure patrocinii & tuitionis Eccleſiæ, &c.* Hanc explicationem quâ ſit innoxius omnino Propoſitionis ſenſus, ſuppreſſerunt. Verùm age Concilia Galliæ pervolvamus, ut perſpicuum ſit Religioſis Cenſoribus Chriſtianiſſimos Reges hanc exercuiſſe poteſtatem Gallicanâ Eccleſiâ approbante, non improbante Romanâ.

Concilium Aurelianenſe I. in Epiſtola Synodica ad Clodoveum Regem: *Domino ſuo Catholicæ Eccleſiæ filio, Chlodovecho glorioſiſſimo Regi, omnes Sacerdotes quos ad Concilium venire juſſiſtis. Quia tanta ad Catholicæ Religionis cultum glorioſæ fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus neceſſariis tractaturos in unum colligi juſſeritis, &c.* Et in Præfatione: *Cùm auctore Deo, & evocatione glorioſiſſimi Regis Chlodovechi, in Aurelianenſi urbe fuiſſet Concilium ſummorum Antiſtitum congregatum, &c.*

Concilium Aurelianenſe II. à Childeberto, fratribuſque Regibus convocatum ſe eſſe teſtatur: *Cùm ex præceptione glorioſiſſimorum Regum in Aurelianenſem Urbem, de obſervatione Legis Catholicæ tractaturi, Deo auxiliante conveniſſemus.*

Concilium Arvernenſe anno quingenteſimo trigeſimo quinto: *Cùm in nomine Domini, congregante Sancto Spiritu, conſentiente Domino noſtro glorioſiſſimo piiſſimoque Rege Theodeberto, in Arverna Urbe ſancta Synodus conveniſſet, ibique flexis in terram genibus, pro Regno ejus, pro longævitate, pro populo Dominum deprecaremur, ut qui nobis congregationis tribuerat poteſtatem, Regnum ejus Dominus noſter felicitate attolleret, imperio regeret, juſtitiâ gubernaret, in Eccleſia ex more conſedimus.*

Concilium Aurelianenſe V. anno Chriſti quingenteſimo quadrageſimo-nono: *Igitur cùm clementiſſimus Princeps, triumphorum titulis invictiſſimus, Dominus Childebertus Rex, pro amore ſacræ Fidei & ſtatu Religionis in Aurelianenſi Urbe congregaſſet in unum Domini Sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod ſacrum eſt, &c.*

Concilium Pariſienſe II. in cauſa Saffaraci Epiſcopi anno quingenteſimo quinquageſimo-quinto congregatum: *Cùm in Urbem Pariſiis ad invitationem Domini Regis glorioſiſſimi Childeberti veniſſemus, &c.*

Concilium Turonenſe II. anno quingenteſimo ſexageſimo-ſeptimo: *Chriſto auſpice, in Turonica civitate Concilia concordante, juxta commonitionem glorioſiſſimi Domini Chariberti Regis annuentis, coadunati pro pace & inſtructione Eccleſiæ, &c.*

Concilium Matiſconenſe I. anno quingenteſimo octogeſimo-primo: *Cùm ex evocatione glorioſiſſimi Domini Gunthchramni Regis, tam pro cauſis publicis, quàm pro neceſſitatibus pauperum, in Urbe Matiſconenſi noſtra Mediocritas conveniſſet, &c.*

Concilium Valentinum II. anno quingenteſimo octogeſimo-quarto: *Cùm in Urbe Valentina, juxta Imperium glorioſiſſimi Gunthchramni Regis, noſtra Mediocritas pro diverſis pauperum querimoniis conveniſſet, &c.*

Concilium Pariſienſe V. anno ſexcenteſimo decimo-quinto: *Cùm in Dei Nomine ſecundùm priſcorum Sanctorum Patrum conſtitutionem in Urbe Pariſiis ex evocatione glorioſiſſimi Principis Domini Chlotacharii Regis in Synodali Concilio conveniſſemus, &c.*

Concilium Cabilonenſe anno ſexcenteſimo quinquageſimo. *Sed nunc tam ex communi omnium voluntate, quàm ex evocatione vel ordinatione glorioſiſſimi Domini Chlodovei Regis, pro zelo Religionis vel orthodoxæ Fidei dilectione, in Cabilonenſi Urbe, in Eccleſia S. Vincentii pariter conglobati, &c.*

Concilium Liptinenſe, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo tertio: *In Nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Ego Karlomannus Dux & Princeps Francorum, cum conſilio ſervorum Dei & Optimatum meorum, Epiſcopos qui in Regno meo ſunt, cum Presbyteris ad Concilium & Synodum pro timore Chriſti congregavi.*

Concilium Sueſſionenſe, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-quarto: *In Dei nomine & Trinitatis. In anno ſecundo Childerici Regis Francorum, ego Pippinus Dux & Princeps Francorum. Dum pluribus non habetur incognitum, qualiter nos in Dei nomine, unà cum conſenſu Epiſcoporum, ſive Sacerdotum vel ſervorum Dei Conſilio, ſive Comitum & Optimatum Francorum, colloquio apud Sueſſionis civitatem Synodum vel Concilium facere decrevimus, quod ita in Dei nomine & fecimus.*

Concilium Francofordienſe anno ſeptingenteſimo nonageſimo-quarto: *Conjungentibus Deo favente, Apoſtolica Auctoritate, atque piiſſimi Domini noſtri Caroli Regis juſſione, cunctis Regni Francorum, Italiæ, Aquitaniæ Provinciæ Epiſcopis ac Sacerdotibus Synodali Concilio.* Et in Epiſtola Synodica: *In Nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. . . . Congregatis nobis in unum caritatis conventu, præcipiente & præſidente piiſſimo & glorioſiſſimo Domino noſtro Carolo Rege, ad renovandum cum Concilio pacifica unanimitate Sanctæ Dei Eccleſiæ ſtatum.*

Concilium Arelatenſe ſextum anno octingenteſimo decimo-tertio: *Rerum omnium Domino diffuſis cordibus, ſimulque & vocibus, preces multiplices effundentes, ut Sereniſſimum ac Religioſiſſimum Dominum noſtrum Carolum Imperatorem, cujus juſſu Fraternitatis noſtræ cœtus eſt adunatus, fidei ſuæ conſervatione ſtabiliat, prærogativæ juſtitiæ muniat, &c.*

Concilium

Concilium Moguntiacum eodem anno: *In nomine Patris & Filii & Spiritus-Sancti. Glorioſiſſimo & Chriſtianiſſimo Imperatori Carolo Auguſto, vera Religionis Rectori, & Defenſori Sanctæ Dei Eccleſiæ... Venimus, ſecundum juſſionem veſtram in Civitatem Moguntiam, ibique pariter adunati, primitus cum Litaniis triduanum celebravimus jejunium, divinam ſuppliciter poſtulantes clementiam, quatenus ſanctâ gratiâ ſuâ conventum & actionem ipſius Synodi ſibi acceptabilem facere dignaretur.*

Concilium Remenſe II. *Hic eſt ordo capitulorum, quæ anno Dominicæ Incarnationis octingenteſimo decimo tertio notata ſunt in Conventu Metropolitanæ Sedis Remenſis Eccleſiæ à Domino Carolo piiſſimo Cæſare, more priſcorum Imperatorum congregata.*

Concilium Turonenſe III. eodem anno: *Quod à tanto Principe nobis injunctum eſt, ut ſtatuto loco conveniremus. Siquidem Urbe Turonis congregati Epiſcopi, Abbates, & venerabilis Clerus, pro parvitate noſtra pauca, quæ ad tantum opus pertinere animadvertimus, & quæ ſecundum canonicam regulam emendatione indigent, diſtincta per Capitula adnotavimus Sereniſſimo Imperatori noſtro oſtendenda.*

Concilium Cabilonenſe II. eodem anno. *Auxiliante Domino noſtro Jeſu Chriſto, & Imperante Sereniſſimo atque inclyto Auguſto Carolo, convenimus Epiſcopi & Abbates totius Galliæ Lugdunenſis in urbem Cabilonenſem, & de quibuſdam rebus in quibus nobis emendatio neceſſaria videbatur, quædam capitula, quæ ſubter inſerta ſunt, eidem Domino Imperatori præſentanda, & ad ejus ſacratiſſimum judicium referenda adnotavimus: quatenus ejus prudenti examine ea quæ rationabiliter decrevimus confirmentur, ſicubi minus aliquid egimus, illius ſapientia ſuppleatur.*

Concilium Aquiſgranenſe I. *Cùm in nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Chriſtianiſſimus ac glorioſiſſimus Hludovvicus ſuperna munere victor Auguſtus, anno Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti octingenteſimo-decimo-ſexto Indictione X. anno ſiquidem Imperii, ut tertio, Aquiſgrani Palatio generalem ſanctumque conventum fieri convenit, &c.*

Concilium Pariſienſe ſextum. *Glorioſorum & Orthodoxorum Principum juſſionibus obedientes, immo non ſolùm noſtræ, ſed etiam ejus cuiuſque populi ſibi commiſſi ſaluti, juxta Miniſterium nobis collatum conſulere cupientes, anno Incarnationis Domini octingenteſimo vigeſimo-nono, imperantibus eiſdem præcellentiſſimis ac glorioſiſſimis, Dioque dilectis Auguſtis, Hludovvico videlicet, filióque ejus Hlotario, ſub die VIII. Iduum Juniarum, nos indigni Epiſcopi, ex Diœceſi ſcilicet Durocortorum, necnon & Diœceſi Senonica, & Turonica, atque Rotomagica, apud Pariſiorum Urbem convenimus, & qualiter de præmiſſis cauſis, juxta admonitionem eorumdem Principum, egerimus atque ſtatuerimus, in ſubſequentibus breviter capitula tim adnotare curavimus.*

Concilium Aquiſgranenſe II. *Cùm conveniſſemus Epiſcopi, quorum nomina ſub ter adnectuntur, Synodali evocatione convocante nos glorioſiſſimo & orthodoxo Imperatore Ludovvico, Aquiſgrani Palatii in Secretario Baſilicæ Sanctæ Genitricis Dei Mariæ, quod dicitur Lateranis, anno Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti octingenteſimo trigeſimo-ſexto, & ibi de ſtatu ſanctæ Dei Eccleſiæ, admonente Sereniſſimo atque totius Religionis devotiſſimo Præfato Imperatore, tractare cœpiſſemus pari conſenſu primò viſum eſt, &c.*

Concilium Vernenſe II. anno octingenteſimo quadrageſimo-quarto ſub Carolo Calvo: *Gratias omnipotenti Deo referimus, inclyte Rex Carole, nos Epiſcopi & cæteri Fideles, qui ex diverſis partibus ad Vernum evocati ſumus... Cæterùm quia eodem Deo inſpirante dignata eſtis jubere ut de ſtatu Eccleſiæ, quæ vehementer magnitudine ac multitudine peccatorum noſtrorum confuſus eſt, tractaremus, in nomine & adjutorio ejus, quæ communi deliberatione reperimus, Celſitudini veſtræ ac populi fidelis devotioni humiliter aperimus.*

Concilium Meldenſe anno octingenteſimo quadrageſimo-quinto. *Venerabiles Epiſcopi, Vvenilo videlicet Senonicæ Sedis Archiepiſcopus cum Suffraganeis ſuis... &c. In Meldenſem Eccleſiam de ſuis civitatibus convenerant, ubique ſecundum Synodalis ordinis cenſuram reſidentes, anno Dominicæ Incarnationis 845. pieque Regis Caroli ſucceſcente feliciter 6. cujus conſenſu ſub divina unitu illuc convocatum eſt, &c.*

II. Concilium Sueſſionenſe: *Regnante in ſempiternum Domino Deo univerſorum, anno Incarnationis ejuſdem Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti octingenteſimo quinquageſimo-tertio, anno verò Regni glorioſi Caroli filii Ludovvici religioſiſſimi Auguſti XIII. Indictione I. Epiſcopis juxta inſtituta Canonum Synodum celebrare volentibus annuit idem Rex Carolus, eoſque ad urbem Sueſſionum, in Monaſterio S. Medardi & S. Sebaſtiani X. Kalendas Maias convenire præcepit. Ubi poſthabitis ſæcularibus curis, ipſo quoque Rex adeſſe dignatus eſt: Ut non ſolùm devotionis Eccleſiæ ſe filium eſſe oſtenderet, verùm etiam, ſicubi opus eſſet, protectorem Regia poteſtate monſtraret.*

Concilium Valentinum III. *Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, anno 855. ab Incarnatione ejus, glorioſiſſimo Lothario Imperante XV. apud Urbem Valentinam, in domo Baſilicæ S. Joannis adjacente. Cùm propter cauſam Epiſcopi Civitatis ipſius criminibus diffamati, ex juſſione præfati pii Principis Reverendiſſimi trium provinciarum Epiſcopi in unum collecti reſediſſent, &c.*

His Gallicanorum Conciliorum teſtimoniis evidentiſſimis ac firmiſſimis nititur hæc propoſitio mea: *Statim atque Monarchiam Gallorum Chriſtianis Regibus paruit, Reges jus habuerunt convocandi Concilia Nationalia*, &c. Non ſacri jure Regiminis, ſed protectionis Eccleſiæ.

IN HISTORIAM

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI QUINTI DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO PRIMA.

De Synodo Palæſtina adverſus Pelagium.

QUÆSTIO UNICA.

Vtrum Palæſtina Synodus Pelagii hæreſim damnaverit?

PROPOSITIO.

DIOSPOLITANA Synodus, etſi decepta Pelagium abſolverit, ejus tamen Hæreſim non approbavit, ſed damnavit.

Probatur primò ex S. Auguſtino libro *de Geſtis Palæſtinis*, cap. 21. ubi de Pelagii abſolutione in illa Synodo ſic loquitur. *Salutem quidem ejus in Chriſto cupimus & optamus; de iſta verò ejus purgatione, quæ magis creditur, quàm liquidò demonſtratur, gaudere temerè non debemus. Neque hoc dicens, Judicum arguo vel negligentiam, vel conniventiam, vel quod ab eis longè abhorrere certiſſimum eſt, impiorum dogmatum conſcientiam, ſed eorum judiciô pro merito approbatô, atque laudatô, Pelagius tamen apud eos, quibus ampliùs certiùſque notus eſt, non mihi videtur eſſe purgatus. Illi enim tanquam de ignotô judicantes, his præſertim abſentibus, qui contra eum libellum dederant, hominem quidem diligentiùs examinare minimè potuerunt: Hæreſim tamen ipſam, ſi eorum ſequantur judicium, qui pro ejus perverſitate certabant, penitus peremerunt.*

Et cap. 35. *Deinde poſt aliquot annos, Pelagio, qui Magiſter ejus* (Cæleſtii nimirum) *perhiberetur, cùm iſta hæreſis fuiſſet objecta, ad Epiſcopale Judicium etiam ipſe pervenit: recitatiſque omnibus, quæ in Libello contra eum dato Eros & Lazarus Epiſcopi Galli poſuerant, illis quidem abſentibus, & de ægritudine unius eorum excuſantibus, Pelagium ad omnia reſ-*

A *pondentem, quatuordecim Epiſcopi Provinciæ Palæſtinæ, ſecundùm reſponſiones ejus, alienum à perverſitate hujus hæreſis pronuntiarunt; eam tamen Hæreſim ſine ulla dubitatione damnantes.*

Et in eodem capite, ubi omnia Capitula Pelagio objecta recenſuit, hæc habet. *Hæc omnia, & ſi quæ argumentationes ad ea confirmanda interpoſitæ ſunt, ſua negantem & anathematizantem Pelagium, Judices approbaverunt. Et ideò pronuntiaverunt eum contraria Eccleſiaſticæ fidei, reprobando & anathematizando damnaſſe. Et per hoc quomodolibet ea Cæleſtius poſuerit, an non poſuerit; vel Pelagius ſenſerit, aut non ſenſerit, tanta mala tam nova hujus Hæreſis illo Eccleſiaſticô Judiciô damnata gaudeamus, & Deo*
B *gratias agamus, laudeſque dicamus.*

Et in libro de Peccato Originali contra Cæleſtium, cap. 8. *Pelagius*, inquit, *fefellit Judicium Palæſtinum, propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanam verò Eccleſiam, ubi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere uſquequaque non potuit.*

Et cap. 16. *Tantò Judices fefellit occultiùs, quantò expoſuit iſta verſutiùs. Epiſcopi quippe Catholici, quandò audiebant hominem anathematizantem eos, qui dicunt Adæ peccatum ipſi ſoli obfuiſſe, non generi humano, nihil aliud eum ſapere exiſtimabant, quàm id quod Catholica Eccleſia prædicare conſuevit. Unde veraciter parvulos in peccatorum remiſſionem baptizat, non quæ imitando fecerunt, propter primi peccatoris*
C *exemplum: ſed quæ naſcendo traxerunt, propter originis vitium. Et quando audiebant anathematizantem eos, qui dicunt, Infantes qui naſcuntur, in eo ſtatu eſſe in quo Adam fuit ante prævaricationem, nihil eum aliud dicere credebant, niſi eos qui parvulos putant nullum ex Adam traxiſſe peccatum, & ſecundùm hoc in eo ſtatu eſſe, in quo fuit ille ante peccatum.... Proinde cùm hoc iſte, ſic exponit, ut dicat, Infantes ideò non in eo ſtatu eſſe in quo Adam fuit ante peccatum, quia nondum ſunt in eadem firmitate mentis & corporis, non quòd in eos tranſierit ulla culpæ propaginis, reſpondeatur ei: Quando tibi illa damnanda objiciebantur, non ea Catholici Epiſcopi ſic intelligebant;*

bant : ideò cùm illa damnares , Catholicum te eſſe credebant. Propterea ergo, quod te illi ſapere exiſtimabant , abſolvendum fuit ; quod verò tu ſapiebas, damnandum fuit. Non ergo tu abſolutus es , qui damnanda tenuiſti : ſed illud abſolutum eſt quod tenere debuiſti. Ut autem tu abſolutus putareris, creditus es ſentire laudanda , cùm te Judices non intelligerent occultare damnanda.

Et lib. 1. contra Julianum cap. 5. *Habemus alios Orientales Epiſcopos quatuordecim.... Quos uno loco ſimul modò in iſtum conſeſſum introducere valeamus , illos ipſos qui Pelagio Judices præſederunt , cumque ut homines, nullo ex alterâ parte urgente adverſario , putantes Catholicum, tanquam Catholicum pronuntiarunt. Niſi enim in eorum conſpectu audiſque damnaſſes eos , qui dicunt. Quod peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum ; & quod infantes nuper nati in eo ſtatu ſint in quo Adam fuit ante peccatum : & Infantes , etiamſi non baptizentur , habere vitam æternam , nullo modò inde niſi damnatus exiiſſet. Quid enim vobis prodeſt , quod neſcio quas anſas atque uncos artis neſcio cujus perplexitatis inſeritis, ne ſimplicia pateant, & clara luceant? Quis enim non videat quomodo iſta illi Judices accipere potuerunt , ſcilicet ſecundum Catholicam Fidem, non ſicut exponuntur, vel potiùs componuntur a vobis? Et tamen dicere potuiſtis . Adæ peccatum non propagatione, ſed imitatione læſiſſe genus humanum, &c. His nebulis illud Judicium ſe putat illuſiſſe Pelagius , voſque ad hoc neſcius toto capite annuitis , & tot ab illo Epiſcopos deriſos eſſe ridetis : ſed nunquid infantes, etiamſi non baptizentur , habere vitam æternam ullâ calliditate in aliud detorquere, vel ullis foliis ficulneis operire potuiſtis? Eos enim qui hoc dicunt, non potuit apud Catholicos Judices niſi damnare Pelagius. Et quod ſentiebat , damnavit coram hominibus , damnari metuens ab hominibus , &c.*

Probatur ſecundò ex Innocentio I. in Epiſtola ad 5. Africanos Antiſtites , quam S. Auguſtinus laudat lib. de Peccato Originali cap. 9. *Cùm ſint ,* inquit , *aliqua in ipſis poſita geſtis , quæ objecta , partim ille vitando ſuppreſſit, partim multa in ſe verba retorquendo , totâ obſcuritate confudit , aliqua magis falsâ quam verâ ratione, ut ad tempus poterat videri, purgavit, negando alia, alia falsâ interpretatione vertendo. Sed utinam , quod optandum magis eſt , jam ſe ille ad veram Catholicæ Fidei viam ab illo ſuo errore converteat , & cupiat velitque purgari , conſiderans quotidianam Dei gratiam , adjutoriumque cognoſcens, ut videatur verè & approbetur ab omnibus manifeſtâ ratione correctus , non Geſtorion judicio , ſed ad Catholicam Fidem converſo ! Unde non poſſumus illorum approbare, nec culpare judicium, cùm neſciamus utrum vera ſint geſta : aut ſi vera ſint , conſtet magis ſubterfugiſſe , quàm ſe totâ veritate purgaſſe.* Ex quibus Innocentii I. verbis compertum eſt , Sanctiſſimum Pontificem exiſtimaſſe Pelagium non aliâ ratione in Dioſpolitana Synodo fuiſſe abſolutum , quàm quia Patribus fucum fecit , & impia dogmata vel ſua eſſe negavit , vel interpretatione fallaci mollivit , vel obſcuritate & ambagibus verborum obtexit , vel malis artibus diſſimulavit.

Probatur tertiò ex S. Proſpero *in Carmine de Ingratis , cap. 2.* ubi de Palæſtina Synodo ita canit :

.... Non ſegnior inde Orientis ,
Rectorum cura emicuit , captúmque nefandi
Dogmatis Autorem conſtrinxit lege benignâ
Commentum damnare ſuum , niſi corpore Chriſti
Abjungi , & ſancto mallet grege diſſociari.
Leue quidem hoc, nimiúmque malos toleraſſe videtur
Judicium : ſed ſancta Fides examine in illo
Vicit oborturam diro de ſemine prolem.
Propoſitum namque eſt , divino & munere cautum,
Ut licet inſtantem declinanſ beſtia pœnam ,
Perfidia ſecum ſenſus tenuiſſet eoſdem ;
Ipſa tamen proprium germen damnando necaret ,
Ore malam extingueret ſobolem , quam protulit ore.

Ex his S. Proſperi carminibus conſtat , Fidem Catholicam in Synodo Palæſtinâ triumphum de Hæreſi Pelagianâ egiſſe, cujus impia ſenſa licet mente retineret Pelagius , ore tamen damnare compulſus eſt , ut imminens capiti ſuo anathematis fulmen declinaret.

Objicies , dogmata Pelagii , quæ in libris ſuis aut Epiſtolis defenderat , hæretica eſſe : illa verò fuiſſe approbata judicio Palæſtinæ Synodi , adeòque ejus hæreſim fuiſſe approbatam.

Reſpondeo , nego minorem : illa enim dogmata non approbarunt Palæſtini Patres ſecundùm ſenſum quo in Pelagii Scriptis exprimebantur ac propugnabantur , ſed ſecundùm ſenſum quo illa exponebat in Synodo. Hæc reſponſio eſt S. Auguſtini *lib. de Geſtis Palæſtinis , cap.* 1. *Reſponſiones ejus ,* inquit , *non immeritò approbaverunt , non curantes quomodò ea quæ objiciebantur , in Opuſculis ſuis poſuerit , ſed quid de his in præſenti examinatione reſponderit. Alia eſt enim cauſſa Fidei non ſanæ, alia locutionis incautæ.* Et infrà narrat , quòd cùm objectum eſſet Pelagio , quod in libro ſuo ſcripſerat , *Non poſſe eſſe ſine peccato , niſi qui legis ſcientiam habuerit :* & ille ſe non ita dixiſſe fuiſſet conteſtatus , ſed *Hominem adjuvari per Legis ſcientiam ad non peccandum , ſicut ſcriptum eſt ; Legem in adjutorium dedit illis : hoc audito , Synodus dixit : Non ſunt aliena ab Eccleſia quæ dicta ſunt à Pelagio.* PLANE , inquit S. Auguſtinus , *aliena non ſunt quæ reſpondit ; illud verò quod de Libro ejus prolatum eſt , aliud ſonat. Sed hoc Epiſcopi , Græci homines , & ea verba per Interpretem audientes , diſcutere non curarunt : hoc tantùm intuentes , quid ille qui interrogabatur, ſenſiſſe ſe diceret , non quibus verbis eadem ſententia in ejus Libro ſcripta diceretur.*

Capite verò 35. breviter exponit quo ſenſu Synodus ſingulas Pelagii propoſitiones approbaverit. *Approbaverunt ,* inquit , *ſecundùm quæ ille ad ea quæ objecta ſunt reſpondebat , Adjuvari hominem per Legis ſcientiam ad non peccandum , ſicut ſcriptum eſt : Legem in adjutorium dedit illis Non tamen ex hoc eandem Legis ſcientiam illam Dei gratiam eſſe approbarunt , de quâ ſcriptum eſt ; Quis me liberabit de corpore mortis hujus ? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum. Nec ideò dixiſſe Pelagium omnes voluntate ſuâ regi , ut non eos regeret Deus : Reſpondit enim hæc ſe dixiſſe propter liberum urbitrium , cui Deus adjutor eſt eligenti bona : hominem verò peccantem ipſum eſſe in culpâ. Approbaverunt etiam , iniquis & peccatoribus in die judicii non eſſe parcendum , ſed æternis eos ignibus puniendos , quoniam hoc ſe ille ſecundùm Evangelium dixiſſe reſpondit , ubi ſcriptum eſt , Iſti ibunt in ſupplicium æternum. Non autem dixerat , Omnes peccatores ad æternum pertinere ſupplicium , ut meritò contra Apoſtolum dixiſſe videretur , qui quoſdam ſalvos ait futuros , ſic tamen quaſi per ignem. Regnum cœlorum ideò approbaverunt etiam in Veteri Teſtamento eſſe promiſſum , quoniam teſtimonium dedit de Propheta Daniele , ubi dictum eſt : Et accipiant Sancti regnum Altiſſimi. Hoc loco Vetus Teſtamentum intelligentes ab illo appellatum , non illud ſolùm quod factum eſt in monte Sina , ſed Scripturas omnes Canonicas ante adventum Domini adminiſtratas. Poſſe autem hominem eſſe ſine peccato ſi velit , non ſic approbatum eſſe, quomodo ab illo in libro ſuo poſitum videbatur , tanquam hoc in ſolâ poteſtate eſſet hominis per liberum arbitrium : Hoc quippe arguebatur ſenſiſſe dicendo : Si velit ; ſed quomodo nunc ipſe reſpondit : imò quomodò id breviùs & apertiùs Judices Epiſcopi ſuâ interlocutione commemoraverunt : Hominem cum adjutorio Dei & gratia poſſe eſſe ſine peccato. Nec tamen definitum eſt , quando iſtam perfectionem Sancti aſſecuturi ſint ; utrum*

utrum in corpore mortis hujus, an quando abſorbebitur mors in victoriam.

Objicies ſecundò: Synodus Palæſtina hanc Pelagii propoſitionem approbavit: *Donat Deus omnes gratias ei qui fuerit dignus accipere, ſicut Paulo Apoſtolo donavit.* Hæc autem propoſitio eſt hæretica, Æquivalet enim iſti: Deus confert gratiam pro meritis. Quiſquis enim dignus eſt, debitum eſt ei: ſi autem debitum eſt, gratia non eſt: gratia quippe donatur; debitum redditur. Gratia ergo donatur indignis, ut reddatur debitum dignis. Igitur Dioſpolitana Synodus hæreſim Pelagii approbavit.

Reſpondeo, cùm Pelagius anathemate damnaſſet hanc propoſitionem, *Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari*; Patres Palæſtinos perſuaſum habuiſſe quòd intelligeret, Deum gratias omnes tribuere ei qui fuerit dignus Prædeſtinatione, id eſt, quem elegerit ac deſtinaverit gratiarum ſuarum beneficiis donandum: non autem ei qui meritis liberi arbitrii viribus partis, & ex naturæ penu prodeuntibus dignus eſſet. Aut ad iſtud verbum Patres non attenderunt. Ita reſpondet S. Auguſtinus lib. de Geſtis Palæſtinis cap. 17. *Aut breve dictum*, inquit, *eorum audientiam & intentionem facilè ſubterfugit; aut aliquô modò id rectè accipi poſſe exiſtimantes, cujus de hac re confeſſiones liquidas ſibi habere videbantur, penè de unò verbò nihil ei controverſiam movendam putarunt; quod & nobis forſitan contigiſſet, ſi cum eis in illo Judiciò ſediſſemus. Si enim pro eo quod poſitum eſt: Dignus, poſitum eſſet, Prædeſtinatus, nihil certè ſcrupuli tangeret atque angeret animum. Et tamen ſi dicatur eum, qui per electionem gratia juſtificatur, nullis quidem præcedentibus meritis bonis, ſed deſtinatione dignum vocari, ſicut electus vocatur, utrum vel certè, vel minimâ offenſione intelligentia dici poſſit, difficilè judicatur. Nam quantùm ad me attinet, ab hoc verbo facilè tranſirem, niſi me liber ille cui reſpondi, ubi omnino nullam dicit Dei gratiam niſi naturam noſtram cum liberô arbitriô, de ipſius Pelagii ſenſu ſollicitum redderet, ne fortè hoc verbum non de negligentia locutionis, ſed de diligentiâ dogmatis curaris inſerere.*

Objicies tertiò verba S. Hieronymi Synodum illam, *miſerabilem* vocantis Epiſtola 79. ad Alypium & Auguſtinum. *Quicquid enim*, inquit, *in illâ miſerabili Synodo dixiſſe ſe denegat, in hoc Opere profitetur.*

Reſpondeo, *miſerabilem* à S. Hieronymo vocari Dioſpolitanam Synodum, non quòd Pelagii prava dogmata approbaverit, ſed quòd ipſum errore facti abſolverit.

DISSERTATIO II.

De Appellatione Celeſtii ad Sedem Apoſtolicam.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Celeſtius in Synodo Carthaginenſi anno 412. damnatus, ad Romanum Pontificem appellaverit?

NEgat Joannes Latius *lib. 1. Hiſtoria Pelagiana cap. 4.* cæteri affirmant, quorum ſententia certiſſima eſt. Hujus enim appellationis teſtis eſt Marius Mercator *In Commonitorio cap. 1.* ubi de Synodo Carthaginenſi loquens, & de Capitulis quorum damnationem ab eo exigebant Africani Patres, ait: *De quibus omnibus Capitulis Patres & Epiſcopi regionis illius reſtiterunt Celeſtio, & juſſerunt ut eadem condemnaret, quia eſſent hæretici ſenſus. Sed Celeſtius nullò modò acquieſcens, quin imo reſiſtens Actis eiſdem, Eccleſiaſticâ communione privatus eſt.*

A *A quâ ſententiâ ad Romani Epiſcopi examen credidit appellandum: quâ mox idem ipſe appellatione neglectâ, Epheſum Aſiæ urbem contendit, ibique auſus eſt per obreptionem locum Presbyterii petere.*

II. Teſtis eſt ejuſdem appellationis & Paulinus Diaconus *In Libello ad Zoſimum*, cùm rationem reddit cur Judicio non adfuerit, licet à Baſiliſco Subdiacono vocatus: quia ſcilicet Celeſtius appellationem perſequi neglexerat & Innocentii I. judicium ſubterfugerat, ab eoque fuerat propter hæreſim damnatus. *Apud Sedem Apoſtolicam*, inquit Paulinus, *nihil agere potui, quia is qui ad eam Sedem pro-*
B *vocaverat, defuit, quem oportuerat utique ſuæ appellationis merita proſequi: maximè cùm nihil agente appellatore, ſecundùm etiam humanas leges, ſuperior ſit ſemper ille qui ſemel vicit.*

III. Teſtis eſt ejuſdem appellationis Zoſimus Epiſtola 3. ad Epiſcopos Africanos. *Vobiſcum*, inquit, *volumus habere tractatum de illo, qui apud vos, ſicut ipſi per literas dicitis, fuerit accuſatus, & ad noſtram, quòd ſe aſſereret innocentem, non refugiens judicium, ex appellatione priſtinâ, venerit Sedem.*

IV. Teſtis denique eſt Facundus Hermianenſis *lib. 7. cap. 3.* ubi de Celeſtio loquens, ait: *Quem in Eccleſia Carthaginenſi convictum, atque appellan-*
C *tem Apoſtolicam Sedem, & ipſe* (Zoſimus) *geſtis diſcuſſerat.*

Objicit Joannes Latius: Si Celeſtius à priori Synodo Carthaginenſi ad Sedem Apoſtolicam appellaſſet, Africani Patres ſecundò non judicaſſent, appellatione adhuc pendente: & ad Innocentium I. aliqua ejuſdem appellationis notitia perveniſſet: Atqui Patres Africani de Celeſtio ſecundò judicarunt, & ad Innocentium I. totô quinquennii tempore nulla iſtiuſmodi notitia pervenit: Igitur ad Sedem Apoſtolicam non appellavit Celeſtius.

Reſpondeo, Celeſtium appellationem, quam in-
D terpoſuerat, neglexiſſe, & ejus jure excidiſſe. Unde ab Africanis Patribus meritò ſecunda de ejus cauſa inſtituta cognitio eſt. Quamquam Africani Patres in ſecunda Synodo Carthaginenſi & Milevitana integrum cauſæ judicium Innocentio I. ad quem priùs appellaverat Celeſtius, ſervarunt. Innocentius verò nefariam hæreſim & ejus impios Autores Pelagium & Celeſtium duplici Conſtitutione damnavit. Quô judiciô *Cauſa finita eſt*, inquit S. Auguſtinus, *Sermone 2. de Verbis Apoſtoli.* Falſum autem eſt quòd nulla ad Innocentium appellationis Celeſtii notitia totò quinquennio pervenerit. Nam Paulinus Ce-
E leſtii accuſator, auditâ ejus appellatione, Romam ſe contulit, ut contra eundem coram Innocentio Judicium Carthaginenſe defenderet. A Paulino itaque Celeſtii appellationem, & ejus fugam didicit Pontifex. Id conſtat ex Paulini ipſius libello ad Zoſimum.

Objicies. Si à Celeſtio interpoſita fuiſſet appellatio, ejus meminiſſent Oroſius in Apologia ſuâ, & S. Auguſtinus.

Reſpondeo. Satis eſſe quod meminerint Paulinus Diaconus, Marius Mercator, & Zoſimus Pontifex. Non enim neceſſe eſt ut omnes Autores qui
F in hæreticos ſcripſerunt, omnium meminerint, quæ ab ipſis, aut contra ipſos geſta ſunt.

DISSERTATIO III.

De Zoſimi Iudicio in cauſâ Celeſtii.

QUÆSTIO UNICA.

Vtrum Zoſimus Celeſtii Hæreſim approbaverit?

PROPOSITIO.

Zoſimus benignitate erga Celeſtium uſus eſt, non tamen ejus Hæreſim approbavit.

Probatur 1. ex ſerie geſtorum Zoſimi hoc in negotio. Cùm enim auditâ Innocentii morte, & ejus creatione, Celeſtius ad ipſum confugiſſet, ipſique obtuliſſet fidei Libellum, ac Innocentii Decretis ſe lubenter ſubſcribere fuiſſet profeſſus, Zoſimus ſuſpicatus eſt præceps nimiùm fuiſſe Africanorum de Celeſtio ac Pelagio Judicium, ac nimiæ credulitatis erga accuſatores indignos Erotem ac Lazarum ipſos accuſavit, datis ad ipſos durioribus literis, quibus & Pelagii Celeſtiique fidem abſo- C lutiſſimam commendabat. Sed illos non reſtituit communioni, nec abſolvit à notâ hæreſeos, cauſæ judicium differendum ratus, donec Africanorum Reſcriptis de totius cauſæ ſtatu certior fieret. Id patet ex Epiſtola Zoſimi ad Africanos per Baſiliſcum transmiſſa. *Unde*, inquit, *in præſenti cauſſa nihil præcox immaturumque cenſuimus, ſed innoteſcere Sanctitati veſtræ ſuper abſolutâ Celeſtii fide noſtrum examen, cui etiam prior Libellus ab eo intra Africam teſtimonio apud nos eſſe debuiſſet, ne inexploratis famaque jactantibus tam facilè crederetur. Quare intra ſecundum menſem aut veniant, qui præſentem redarguant aliter ſentire quàm Libellis & Confeſſione* D *contexuit: aut nihil poſt hæc tam aperta & manifeſta, quæ protulit, dubii Sanctitas veſtra reſediſſe cognoſcat.* Reſcripſerunt Africani ad Pontificem ex Synodo anni 417. ipſumque rogarunt, ut nihil de ſententiâ in Pelagium & Celeſtium ab Innocentio Deceſſore ſuo ad Relationem Africanarum Synodorum latâ immutaret, ſed in eodem cuncta relinqueret ſtatu, donec è ſuis aliquem Romam mitterent cum omnibus cauſæ Inſtrumentis, quibus Pelagium & Celeſtium juſtè fuiſſe damnatos probaretur. Ipſorum precibus annuit Zoſimus, ut conſtat ex alterâ ejus Epiſtola. Pro- E lixiores interim literas cum Geſtis præcedentium Synodorum, & totius cauſæ inſtructione ac expoſitione pleniſſimâ, per Marcellinum Subdiaconum, ad Romanum Pontificem miſerunt. Quibus acceptis, Pontifex Celeſtium ad Judicium vocavit. Sed ille fugit, & negavit ſe examini: ideoque à Zoſimo unà cum Pelagio damnatus eſt. Id conſtat ex Mario Mercatore *in Commonitorio*, & ex S. Auguſtino *lib. 2. ad Bonifacium, cap. 3.* & lib. *de Peccato Originali cap. 6.* Legantur quæ diximus in Synopſi, cap. 3. Art. 3. §. 8. 9. 10. & 11.

Probatur 2. ex S. Auguſtino libro 2. *ad Bonifa-* F *cium, cap. 3. Pelagiani*, inquit, *ſpe falsâ putaverant, novum & execrabile dogma Pelagianum vel Celeſtianum perſuaderi quorumdam Romanorum Catholicis mentibus poſſe: quando illa ingenia, quamvis nefando errore perverſa, non tamen contemptibilia, cùm ſtudiosè corrigenda potiùs, quàm facilè damnanda viderentur, aliquando leniùs, quàm ſeverior poſtulabat Eccleſiæ diſciplina tractata ſunt. Tot enim & tantis inter Apoſtolicam Sedem & Afros Epiſcopos currentibus & recurrentibus ſcriptis Eccleſiaſticis, etiam Geſtis de hac causâ apud illam Sedem, Celeſtio præſente & reſpondente confectis; quænam tan-* A *dem Epiſtola venerandæ memoriæ Papæ Zoſimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, ſine ullo vitiô peccati originâlis hominem naſci?* Ex infrà: *Nunc verò, cum primitus beatiſſimi Papæ Innocentii litera Epiſcoporum literis reſpondentes Afrorum, pariter hunc errorem, quem conantur iſti perſuadere, damnaverint; ſucceſſor quoque ejus ſanctus Papa Zoſimus hoc tenendum eſſe, quod iſti de parvulis ſentiunt, nuſquàm dixerit, nunquam ſcripſerit: inſuper etiam Celeſtium ſe purgare molientem, ad conſentiendum ſupradictis Sedis Apoſtolicæ literis crebra interlocutione conſtrinxerit: profectò quicquid an-* B *tereà leniùs actum eſt cum Celeſtio, ſervatâ duntaxat antiquiſſimæ & robuſtiſſimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementiſſima ſuaſio, non approbatio exitioſiſſimæ pravitatis. Et quòd ab eodem Sacerdote poſtea Celeſtius & Pelagius repetitâ autoritate damnati ſunt, paululum intermiſſa, jam neceſſariò proferenda ratio ſeveritatis fuit, non prævaricatio priùs cognita, vel nova cognitio veritatis.*

Probatur 3. ex Mario Mercatore, *Commonitorii cap. 1.* ubi teſtatur, Celeſtium Conſtantinopoli ab Attico ejectum, ad urbem Romam ſub ſanctæ memoriæ Zoſimo Epiſcopo totâ feſtinatione per- C rexiſſe, *Ubi Actis interrogatus, cùm ab illo Cognitore aliquatenus terreretur, crebris reſponſionibus & proſecutionibus ſuis ſpem præſeminavit, condemnare ſe illa Capitula, de quibus fuerat apud Carthaginem accuſatus, promittens. Id enim & inſtantiùs jubebatur, atque ob hoc ipſum nonnullâ illius ſancti Sacerdotis humanitate dignus eſt habitus: & ſic Epiſtolam humanitatis plenam ad Africanos Epiſcopos meruit; quâ ille abuſus eſt, vel adhuc abutitur ad multorum ignorantium deceptionem. Epiſcopis verò ex Africa reſcribentibus, omnemque cauſam, quæ apud eos facta fuerat, exponentibus: miſſis etiam geſtis exinde, quæ fuerant tunc cum illô, vel de illo confe-* D *cta, vocatus ad audientiam pleniorem, ut quæ promiſerat, feſtinaret implere: id eſt, ut damnatis prædictis Capitulis, ſententiâ Afrorum Pontificum, quâ fuerat communione privatus, abſolveretur, non ſolùm non adfuit, ſed etiam ex memoratâ Romana urbe profugit: atque ob hoc à beata memoria prædicto Zoſimo Epiſcopo Scriptis ampliſſimis perdamnatus eſt.*

Probatur 4. ex Facundo Hermianenſi *libro 7. cap. 3.* dicente, *Neque Palæſtinos Epiſcopos, neque Zoſimum hæreticos ab Eccleſiâ credi, quia de Hæreticis benè ſenſerunt, ſed potiùs pro meritò ſuæ Fidei Catholicos judicari, & honorari, quoniam non debet criminî deputari ſimplicium, non intellecta verſutia* E *malignorum.*

Objicies. Ille hæreſim approbavit, qui Libellum, in quo continebatur hæreſis, pronuntiavit Catholicum: Porrò Zoſimus Libellum Celeſtii, quô hæreſis continebatur manifeſta, pronuntiavit Catholicum: Igitur approbavit hæreſim. Quod autem Celeſtii Libellus hæreſim apertè contineret, patet ex ejus verbis à S. Auguſtino deſcriptis lib. de Peccato Originali cap. 6. *In remiſſionem autem peccatorum*, inquiebat, *baptizandos infantes, non idcirco diximus, ut peccatum ex traduce firmare vi-* F *deamur, quod longè à Catholico ſenſu alienum eſt, quia peccatum non cum homine naſcitur, quod exercetur ab homine; quia non naturæ delictum, ſed voluntatis eſſe demonſtratur, &c.* Libellô itaque ſuô Celeſtius peccatum originale apertè negavit. Eôdem gratiam Chriſti malignâ perplexitate diſſimulavit. Et hunc nihilominus Zoſimus pronuntiavit Catholicum.

Reſpondeo, Zoſimum Libellum Cæleſtii pronuntiaſſe Catholicum: non quidem habitâ ratione propoſitionum & dogmatum quæ continebat, ſed habitâ ratione mentis & affectûs quem præ ſe ferebat Celeſtius, quia nimirum ſententiam ſuam

Sedis

Sedis Apoſtolicæ Judicio corrigendam ſubjecerat, & Innocentii I. Decretis aſſentiri ſe fuerat profeſſus. Unde non tam in ipſum Libellum, quàm in ejus Authorem, Catholici nominis cadebat appellatio à Zoſimo data. Hæc reſponſio tum ex Libello ipſo Celeſtii, cùm ex S. Auguſtino deprompta eſt. Suam quidem, ſuorumque dogmatum, Romani Pontificis Judicio ſubjectionem his verbis indicavit Celeſtius: *Non ego quaſi autor alicujus dogmatis definitâ hac authoritate ſtatui; ſed ea quæ de Prophetarum & Apoſtolorum fonte ſuſcepi, veſtri Apoſtolatûs offerimus probanda judicio: ut, ſi fortè ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, veſtrâ ſententiâ corrigatur.* Sanctus verò Auguſtinus lib. 2. *ad Bonifacium*, cap. 3. noſtram reſponſionem diſertè tradit. *Cùm*, inquit, *hoc Celeſtius* (de peccato originali) *in ſuo Libello poſuiſſet, inter illa dumtaxat de quibus ſe adhuc dubitare & inſtrui velle confeſſus eſt; in homine acerrimi ingenii, qui profectò, ſi corrigeretur, plurimis profuiſſet, voluntas emendationis, non falſitas dogmatis approbata eſt. Et propterea Libellus ejus Catholicus dictus eſt, quia & hoc Catholicæ mentis eſt, ſi qua fortè aliter ſapit quàm veritas exigit, non ea certiſſimè definire, ſed detecta ac demonſtrata reſpuere. Non enim Hæreticis, ſed Catholicis Apoſtolus loquebatur, ubi ait: Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus, & ſi quid aliter ſapitis, id quoque Deus vobis revelabit.*

Et lib. *de Peccato Originali*, cap. 6. ubi ex Libello Celeſtii retulit verba quibus originale peccatum negabat, hæc ſubdit: *Hunc ſenſum ſuum vobis aperire Pelagius vel timuit, vel erubuit, quem Diſcipulus ejus palàm ſine ullius obſcuritatis ambagibus apud Sedem Apoſtolicam profiteri nec timuit, nec erubuit, ſed multùm miſericors memoratæ Sedis Antiſtes, ubi eum vidit ferri tantâ præſumptione præcipitem, tanquam furentem, donec ſi poſſet fieri, reſipiſceret, maluit enim ſenſim ſuis interrogationibus & illius reſponſionibus colligare, quàm diſtrictâ feriendo ſententiâ, in illud abruptum, quò jam propendere videbatur, impellere. Ideò autem non dixi, Apertè ceciderat, ſed, Propendere videbatur, quia ſuperiùs in eodem Libello ſuô de hujuſmodi quæſtionibus locuturus, antè prædixerat: Si fortè ut hominibus quiſpiam ignorantiæ error obrepſerit, veſtrâ ſententiâ corrigatur. Hanc ejus prælocutionem Venerabilis Papa Zoſimus tenens, ègit cum homine, quem falſa doctrina ventus inflaverat, ut ea quæ illi à Diacono Paulino fuerant objecta, damnaret: atque ut Sedis Apoſtolicæ literis, quæ à ſanctæ memoriæ ſuo Prædeceſſore manaverant, præberet aſſenſum. At ille noluit quidem Diaconi objecta damnare, ſed beati Papæ Innocentii literis non eſt auſus obſiſtere, imò ſe omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum eſſe promiſit: atque ita velut phreneticus, ut requieſceret tanquam leniter fotus, à vinculis tamen excommunicationis nondum eſt creditus eſſe ſolvendus. Sed interpoſitô duorum menſium tempore, donec reſcriberetur ex Africa, reſipiſcendi ei locus ſub quadam medicinali ſententiæ lenitate conceſſus eſt: Quoniam re verâ, ſi depoſitâ pervicaciâ vanitate, quod promiſerat, vellet attendere, & eaſdem literas, quibus ſe conſenſurum eſſe reſponderat, diligenter legeret, ſanaretur. Sed poſtea quàm ex Africano Epiſcoporum Concilio Reſcripta directa ſunt, quid fuerit conſecutum, ut juſtiſſimè in eum ſententia proferretur, cuncta legite, quia cuncta tranſmiſimus.*

Objicies ſecundò teſtimonium Facundi Hermianenſis, *libro 7. cap. 3.* ſcribentis, Zoſimum fidem Pelagii & Celeſtii approbaſſe, & tanquam Catholicam laudaſſe. *Invenient etiam*, inquit, *Pelagium hæreſiarcham, à quo Pelagiani dicuntur, in Judicio Palæſtinorum Epiſcoporum, quæ contra Chriſti gratiam ſentiebat, operientem, pravaſque ſententias ſuas verſutiâ interpretantem, per eamdem ignorantiam abſolutum. Invenient poſtremò beatum quoque Zoſimum Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, contra S. Innocentii Deceſſoris ſui Sententiam, qui primus Pelagianam hæreſim condemnavit, Fidem ipſius Pelagii, ejuſque complicis Celeſtii, quem in Eccleſia Carthaginenſi convictum, atque appellantem Apoſtolicam Sedem, & ipſe Geſtis diſcuſſerat, tanquam veram & Catholicam laudantem: inſuper etiam Africanos culpantem Epiſcopos, quòd ab illis hæretici crederentur: cùm necdum ipſe Africanus Epiſcopis dolos eorum multò manifeſtiùs detegentibus, memoratos Pelagium & Celeſtium putares Orthodoxos.*

Reſpondeo, Facundum Hermianenſem Zoſimo ſolum facti errorem, non juris tribuere. Ibidem enim aſſerit, ipſum hæreſim non approbaſſe, quamvis Pelagii Celeſtiique Fidem ſpecie tenus Catholicam, non intellectâ eorum verſutiâ, approbaverit. Sicut enim S. Athanaſius errore facti Timotheum Apollinaris diſcipulum Sedi Apoſtolicæ velut Orthodoxum commendavit, illumque ſimili errore ſuſcepit Damaſus: & ſicut Palæſtini Patres Pelagium errore etiam facti abſolverunt; nec propterea hæreticis dogmatibus ſuffragati cenſentur: ita nec Zoſimus: *Quoniam non debet crimini deputari ſimplicium, non intellecta verſutia malignorum* (inquit Facundus) Cui S. Auguſtinus *lib. de Peccato Originali cap. 8.* ſuffragatur, ubi Zoſimum à Pelagio & Celeſtio non uſquequaque deceptum ſcribit. Aliquatenus enim ab iis deceptus eſt, quia eorum fraudem primâ fronte non detexit: ſed non eo uſque deceptus eſt, ut ipſos in communionem receperit, multò minùs ut eorum hæreſim appprobaverit. En S. Auguſtini verba. *Fefellit Judicium Palæſtinum; propterea ibi videtur eſſe purgatus: Romanam verò Eccleſiam, ubi eum eſſe notiſſimum ſcitis, fallere uſquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit utrumque conatus; ſed ut dixi, minimè valuit. Recoluit enim beatiſſimus Papa Zoſimus, quid imitandus Prædeceſſor ejus de ipſis ſenſerit Geſtis. Attendit etiam quid de illô ſentiret prædicanda in Domino Romanorum Fides, quorum adverſùs ejus errorem pro veritate Catholicâ ſtudia conſonantia concorditer flagrare cernebat: inter quos ille diu vixerat, & quos ejus dogmata latere non poterant: qui Celeſtium ejus diſcipulum ſic noverant, ut fideliſſimum & firmiſſimum poſſent de hac re teſtimonium perhibere.*

Numquid, inquies, eô ſaltem nomine culpandus non eſt Zoſimus, quòd Celeſtio audientiam indulſerit, & Pelagii literas Libellumque ſuſceperit, cùm uterque fuiſſet ab Innocentio I. damnatus, & Communione privatus?

Reſpondeo id vitio verti non debere Zoſimo, quia ſententiam ſuam ita temperaverat Deceſſor ejus Innocentius, ut juberet Pelagio & Celeſtio, *Si unquam ſani, depoſitô pravi dogmatis errore, reſipuiſſent, damnaſſentque ea, quorum ſe ipſi prævaricatione damnarant, eis medicina ſolita, id eſt, receptaculum ſuum ab Eccleſiâ non negaretur.* Cùm igitur illi Hæretici errorem ſe depoſuiſſe dicerent, & Innocentii I. literis aſſenſum præbêre, & Prayli Hieroſolymitani Epiſcopi teſtimonium ipſis ſuffragaretur; contra juſtitiæ, prudentiæque leges non peccavit Zoſimus, cùm Celeſtio audientiam indulſit, & Pelagii literas libellumque ſuſcepit.

Dices: Zoſimum violaſſe Canones, quibus jam tum prohibebatur Retractatio cauſæ fidei in Synodo judicatæ.

Reſpondeo, Zoſimum retractare noluiſſe cauſſam fidei, & quæſtionem ipſam juris, quæ Innocentii judicio finita erat: ſed quæſtionem duntaxat facti expendere diligentiùs voluiſſe: utrum ſcilicet Celeſtius & Pelagius hæreſeos rei eſſent. Metuebat enim ne Eros & Lazarus ipſis errores affinxiſſent, quorum puri videbantur, ſecundùm Libellos recèns ab eis Sedi Apoſtolicæ porrectos; & ne Africani cre-

dulitatem nimiam his Antiſtitibus, Pelagii & Celeſtii accuſatoribus præbuiſſent, præcipitemque tuliſſent ſententiam. Adde, non eſſe prohibitam retractationem cauſæ fidei in Synodo Provinciali vel Nationali judicatæ, ſed ſolùm in Synodo Oecumenica finitæ.

Inſtabis, Zoſimum veteris appellationis, quam Celeſtius à primâ Synodo Carthaginenſi ad Sedem Apoſtolicam interpoſuerat, perperam habuiſſe rationem, cùm ejus appellationis jure cecidiſſet, cujus merita non fuerat proſecutus.

Reſpondeo, ſupremum Judicem poſſe peremptam appellationem in integrum reſtituere: proinde potuiſſe Zoſimum rationem habere appellationis, quam neglexerat Pelagius, & Paulinum, qui contra ipſum Actor fuerat Carthagine, Romam vocare, ut vocavit per Baſiliſcum Subdiaconum; & Celeſtii, Pelagiique Fidem rurſus expendere, ut cognoſceret an rectè de Peccato Originali, & de Gratia Chriſti ſentirent; & Communione Eccleſiaſtica digni eſſent, quam tantoperè flagitabant.

Scholion.

In hac Diſſertatione Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa dum tractat de rebus quæ fiunt in aliena Provincia, facilè decipi poteſt.*

R. Hæc propoſitio, tametſi veriſſima, non legitur pag. 228 Edit. primæ quam indicant, nec in tota Diſſertatione, ſed ſolum; *Zoſimum hæreſim non approbaſſe, quamvis Pelagii Celeſtiique Fidem ſpecie tenus Catholicam, non intellectâ eorum verſutiâ approbaverit. Ab iis non uſquequaque deceptum. Aliquatenus enim ab iis deceptus eſt, quia eorum fraudem primâ fronte non detexit; ſed non eò uſque deceptus eſt, ut ipſos in communionem reciperet, multò minùs ut eorum hæreſim approbaverit.* Hæc verba mea nulli reprehenſioni obnoxia, niſi eorum qui contenderent Romanum Pontificem in Judiciis de perſonis & de meri facti Quæſtionibus decipi non poſſe.

DISSERTATIO IV.

De Semipelagianorum Hæreſi.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Semipelagiani admiſerunt gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei?

CONtroverſia nobis eſt cum Janſenio Yprenſi Epiſcopo, *lib. 8. de Hæreſi Pelagiana cap. 6.* dicente: Itaque Maſſilienſium opinionibus, & Auguſtini doctrinâ quàm diligentiſſimè ponderatâ, certum eſſe, & indubitatum eſſe debere ſentio, quòd Maſſilienſes, præter prædicationem atque naturam, veram etiam, & internam, atque actualem gratiam ad ipſam etiam Fidem, quam humanæ voluntatis adſcribunt viribus, neceſſariam eſſe fateantur. Et infrà: In hoc ergo, inquit, propriè Maſſilienſium error ſitus eſt, quòd aliquid primævæ libertatis reliquum putant; quô ſicut Adam, ſi voluiſſet, poterat perſeveranter operari bonum; ita lapſus homo ſaltem credere poſſet, ſi vellet: neuter tamen abſque interioris gratiæ adjutoriô; cujus uſus vel abuſus relictus eſſet in uniuſcujuſque arbitriô ac poteſtate.

Hæc Janſenius. Ut eam porrò opinionem ſuam ſtabiliat, ſupponit *lib. 7. cap. 2.* duas fuiſſe Semipelagianorum claſſes. Quidam enim, inquit, ſolô primô, tenuiſſimoque auſpicandæ vitæ initiô ſibi reſervatô, nihil prorsùs ad ſalutem progredi hominem poſſe ſine verâ Dei gratiâ; conſtanter libenterque fatebantur. Alii per naturam gratuitò in creatione datam, ad bonum ac malum prorsùs indifferentem eſſe, & accedente prædicationis ac doctrinæ adjutorio, perfectam juſtitiam aſſequi poſſe, cum Pelagio delirabant. Hunc Janſenii errorem jam refellemus: ſed relegenda ſunt, quæ diximus in Synopſi, C. 4. Art. 2. de erroribus Semipelagianorum.

Propoſitio.

S*Emipelagiani omnes gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad initium Fidei conſtantiſſimè negarunt.*

Probatur 1. ex Vitalis Carthaginenſis ſententiâ, quam refellit S. Auguſtinus Epiſtola 107. ſic ipſum conveniens: *Quomodo dicis quod te audio dicere, Ut credamus in Deum, & Evangelio conſentiamus, non eſſe donum Dei, ſed hoc nobis eſſe à nobis, id eſt, ex propria voluntate, quam nobis in noſtro corde non operatus eſt ipſe?* Ad illud porrò quod non eſt donum Dei, ſed nobis eſt à nobis, & ex propriâ voluntate, non eſt neceſſaria gratia interiùs præveniens.

Probatur 2. ex ſententia S. Auguſtini, cùm adhuc Semipelagianorum errore detineretur. Is enim *lib. de Prædeſtinatione Sanctorum*, perſpicuè ſatis explicat quid alias ſenſerit. *Errabam,* (inquit cap. 3.) *putans Fidem, quâ in Deum credimus, non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis..... Neque Fidem putabam gratiâ Dei præveniri ... Niſi quia credere non poſſemus, ſi non præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicatò nobis Evangeliò conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis eſſe ex nobis arbitrabar.*

Probatur 3. ex Fauſto Rejenſi Epiſcopo, Semipelagianorum duce, lib. 1. de Libero Arbitrio, cap. 7. *Tempus*, inquit, *gratiæ, quò redempti ſumus, merita hominum non expectavit, opera penitus non quæſivit, ſolâ Deus Fidei noſtræ devotione contentus fuit.* Et cap. 17. *Ita ſe*, inquit, *duo iſta conjungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus; quomodo ſi æger aliquis aſſurgere conetur, & facultas animum non ſequatur, & propterea ſibi porrigi dexteram deprecetur. Clamat voluntas, quia ſola per ſe elevari neſcit infirmitas. Ita Dominus invitat volentem, attrahit deſiderantem, erigit adnitentem.* Et lib. 2. cap. 6. *Vides*, inquit, *bonum credulitatis non novellum eſſe privilegium, ſed vetuſtum, & inter ipſa mundi coaleſcentis exordia, mentem hominis, ſicut intellectu atque ratione, ita etiam Fide à ſummo Auctore dotatam? Itaque jam tum dedit animæ notitiam ſuam, quando ei committere dignatus eſt imaginem ſuam.* Ex quibus liquet, Fauſtum bonum credulitatis ad gratiam Creatoris referre, & ad divinæ Imaginis impreſſa humanæ animæ lineamenta.

Et cap. 9. Hominem viribus ſuis quærere, pulſare, & petere, ut miſericordiam Dei advocet, evidenter innuit. *Hoc ſolum noſtrum eſt*, inquit, *ut qui pro fragilitate idonei non ſumus, ſaltem quærendi & pulſandi importunitate placeamus. Ubi erit ſedulitas miſerentis Dei, ſi cum perſona nihil mereatur indigni, & ad hoc deſideria accedant otioſi?* Et infrà: *Niſi fuerit obedientia præmiſſa devotio, gratia vileſcit oblatio.*

Et cap. 15. lib. 1. aſſerit, *Non ſpecialem eſſe circa credentes Dei magnificentiam:* & ipſos infideles *copiam Fidei accepiſſe.*

De Fauſti errore legenda eſt Joannis Maxentii Reſponſio ad Epiſtolam Hormiſdæ Romani Pontificis, in qua Fauſti ſententiis S. Auguſtini contrarias ſententias opponit. Ex eâ diſcimus, nonnullos tunc Fauſti doctrinam ab hæreſeos ſuſpicione purgare conatos, his fretos illius verbis cap. 6. libri 2. ubi Apoſtoli ſententiam exponens, *Gratia Dei ſum id quod ſum*, ait: *Primas partes ſoli gratiæ piè ſubjectus adſcripſit, medias quoque labori Magiſter obedientiæ deputavit. Utrumque in conſummatione moderatus, gratiam laboremque conjunxit. Non dixit: Ego ſine gratia, vel gratia ſine me, ſed gratia Dei mecum.* Sed reſpondet Joannes Maxentius: *Gratiam cui hoc locò Fauſtus primas partes tribuit,*

tribuit, non tam quâ per Spiritum Sanctum ſit, ut verbo Dei forinſecus intonanti aſſenſum præbeamus, & obedientes efficiamur, ſed prædicationem divinorum aſſerere Eloquiorum; ut videlicet gratia ſit quod nobis divina Eloquia prædicantur: noſtrum autem ſit, ut eidem prædicationi conſentiamus. Quod confirmat ex illis verbis cap. 7. *Ita Dominus invitat volentem, attrahit deſiderantem; erigit adnitentem. Quid eſt autem attrahere, niſi prædicare, niſi Scripturarum conſolationibus excitare, increpationibus deterrere, deſideranda proponere, intentare metuenda, Judicium comminari, præmium polliceri?*

4. Idem probatur ex Joanne Caſſiano Collatione 13. cap. 8. ubi ſub perſona Cheremonis Abbatis, de Deo ſic loquitur: *Qui cùm in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inſpexerit, illuminat eam confeſtim atque confortat, & incitat ad ſalutem, incrementum tribuens ei, quam vel ipſe plantavit, vel noſtrô conatu viderit emerſiſſe.* Et cap. 11. *Si gratiâ Dei ſemper inſpirari bona voluntatis principia dixerimus, quid de Zachæi Fide, quid de illius in Cruce Latronis pietate dicimus, qui deſideriô ſuô vim quamdam regnis cœleſtibus inferentes, ſpecialia vocationis monita prævenerunt?*

Et cap. 12. Liberi arbitrii non eſſe hominem colligit, ſi Deus ei *bonum à ſemetipſo nec velle, nec poſſe conceſſit. Ineſſe omni animæ naturaliter virtutum ſemina beneficiô Creatoris inſerta; ſed niſi hac opitulatione Dei fuerint excitata, ad incrementum non poſſe pervenire. Prævenire Deum hominis voluntatem miſericordiâ ſuâ: ſed & Dominum remorantem atque utiliter quodammodo ſubſiſtentem, ut noſtrum experiatur arbitrium, voluntatem noſtram prævenire.*

Et cap. 14. loquens de Fide Centurionis, quam Chriſtus laudavit his verbis, *Amen dico vobis, non inveni tantam Fidem in Iſrael*; hanc aſſignat rationem cur eam Deus tantoperè laudaverit: *Nullus enim laudis eſſet ac meriti, ſi id in eô Chriſtus, quod ipſe donaverat, prætuliſſet. Alioquin dixiſſet: Non dedi tantam Fidem in Iſraël. Quam explorationem Fidei, etiam in illô magnificentiſſimô Patriarcha divinam legimus diſpenſaſſe juſtitiam, cùm dicitur: Tentavit Deus Abraham. Non enim illam Fidem, quam ei Dominus inſpirabat, ſed illam quam vocatus ſemel atque illuminatus à Domino per arbitrii libertatem poterat exhibere, experiri voluit divina juſtitia.*

Et cap. 15. *Multiformis illa ſapientia Dei ſalutem hominum multiplici atque inſcrutabili pietate diſpenſat, ac ſecundùm capacitatem uniuſcujuſque, gratiam ſuæ largitatis impertit, ut ipſas quoque curationes non ſecundùm uniformem Majeſtatis ſuæ potentiam, ſed ſecundùm menſuram Fidei, in quâ unumquemque reperit, vel ſicut unicuique ipſe partitus eſt, maluerit exercere. Credentem namque quod ad emundationem lepræ ſuæ voluntas Chriſti ſola ſufficeret, ſolô voluntatis ſuæ curavit aſſenſu, dicens: Volo, mundare, &c.* Legatur liber S. Proſperi contra Collatorem ubi Caſſiani errorem refellit.

Nec eſt quòd quis reſpondeat, 1. Caſſianum & Fauſtum fuiſſe ſeveriores Semipelagianos, quibus alii minùs errarent. Secundò, non eſſe eorum errorem ex ipſorum Scriptis, in quibus verborum ambage & circuitu, lectorum oculis caliginem offundere volebant, dignoſcendum. Neque enim alii proferri poſſunt Semipelagiani, qui initium Fidei à gratiâ interiori præveniente petendum aſſeruerint. Et quamvis tot nebulis mentem involvere ſuam ſategerint: duriùs tamen ipſos locutos fuiſſe nemo dixerit, quàm ſenſiſſe. Imò verò ſui ſenſus aſperitatem blandioribus verbis lenire moliti ſunt. Quare ſi ſuis in Operibus gratiam prævenientem ab initiô Fidei repellere non dubitaverint, eam reverà nuſquam admiſerunt ad illud Fidei initium

A neceſſariam. Et unde, quæſo, meliùs ac certiùs, eorum opiniones, quam ex ipſorum Scriptis exploratas habebimus?

V. Id probatur ex S. Proſpero in Epiſtola ad S. Auguſtinum, in quâ refert Semipelagianis hanc opinionem ſtare: *Univerſis hominibus propitiationem, quæ eſt in Sacramento Sanguinis Chriſti, ſine exceptione eſſe propoſitam, ut quicunque ad Fidem, & ad Baptiſmum accedere voluerint, ſalvi eſſe poſſint. Qui autem credituri ſunt, quive in eâ Fide quæ deinceps per Dei gratiam ſit juvanda, manſuri ſunt, præſciſſe ante mundi conſtitutionem Deum, &c. Idcóque*
B *omnem hominem ad credendum & ad operandum divinis Inſtitutionibus admoneri, ut de apprehendendâ vitâ æternâ nemo deſperet, cùm voluntariæ devotioni remuneratio ſit parata.*

Ex his liquet, Semipelagianos omnes initia Fidei liberi arbitrii viribus tribuiſſe, nec gratiâ Fidem præveniri ſenſiſſe, ſed juvari. Id confirmant hæc verba S. Proſperi in eadem Epiſtolâ: *Nec conſiderant ſe gratiam Dei, quam comitem, non præviam humanorum volunt eſſe meritorum, etiam illis voluntatibus ſubdere, quas ab eâ, ſecundùm ſuam phantaſiam, non negant eſſe præventas.* Duo criminatur in Semi-
C pelagianis S. Proſper, nimirum quòd negarent gratiam prævenire humana merita, adeòque & fidem incipientem, quæ certè meritoria eſt: & quòd gratiam voluntatis arbitrio ſubjicerent.

Et infra, ipſos ſenſiſſe refert; *Quantùm ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam; quantùm autem ad arbitrii libertatem, ab his eam apprehendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxilium gratiæ, meritô credulitatis, acceperint.* Et infrà: *Divino adſcribere operi Sanctorum merita formidant.* Non formidabant autem adſcribere divinæ gratiæ fidei profectum, & bonorum operum conſummationem:
D itaque fidei & bonæ voluntatis initium in eam refundere metuebant. Denique id confirmant hæc S. Proſperi verba: *Cùm in his, qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo ſint quæ humanam operentur ſalutem, Dei ſcilicet gratia, & hominis obedientia: priorem volunt obedientiam eſſe quàm gratiam, ut initium ſalutis ex eô qui ſalvatur, non ex eo credendum ſit ſtare qui ſalvat; & voluntas hominis divinæ gratiæ ſibi pariat opem, non gratia ſibi humanam ſubjiciat voluntatem.* Ex quibus patet, non ſolùm gratiæ per ſe efficacis vim & imperium Semipela-
E gianos oppugnaſſe; (quâ in re hæretici non fuerunt, quamvis adverſati ſint veritati & S. Auguſtini doctrinæ;) ſed etiam gratiæ prævenientis, ad initium Fidei, neceſſitatem.

VI. Idem probatur ex Hilario S. Auguſtini diſcipulo in Epiſtola ad Sanctum Doctorem, in quâ de Semipelagianis ſic loquitur: *Id convenientì aſſerunt veritati, vel congruum prædicationi, ut cùm proſtratis, & nunquam ſuis viribus ſurrecturis annuntiatur obtinendæ ſalutis occaſio: eô meritô quò voluerint, & crediderint, à ſuo morbo ſe poſſe ſanari, & ipſius fidei augmentum, & totius ſanitatis ſuæ conſequantur effectum,* &c.

F Et infrà: *Quod dicitur, Crede & ſalvus eris: unum horum exigi aſſerunt, aliud offerri: ut propter id quod exigitur, ſi redditum fuerit, id quod offertur, deinceps tribuatur. Unde conſequens putant, exhibendam ab eo fidem, cujus naturæ id voluntate Conditoris conceſſum eſt.* Quibus verbis, & aliis, quæ in Synopſi relata ſunt, ubi de Semipelagianorum erroribus egimus, conſtat Semipelagianos omnes, (neque enim aliquos Hilarius excipit) ſenſiſſe, Fidei initium, & conſequendæ ſanitatis voluntatem, eſſe penes naturam nobis à Creatore conceſſam, quamvis vitiô jam fractam.

Accedit, quòd Semipelagiani, teſte Hilariô, ut ſuæ ſententiæ auctoritatem conciliarent, quaſdam ſententias

ſententias S. Auguſtini, quondam Semipelagiani, ex quarumdam propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos Expoſitione laudabant, ubi dixerat: *Non Deus elegit opera, quæ ipſe largitur... Sed tamen elegit Fidem: quia niſi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id eſt, Spiritum Sanctum, &c. Dicit Apoſtolus: Idem Deus qui operatur omnia in omnibus. Quod enim credimus, noſtrum eſt: quod autem operamur, illius.* Ex his verbis, quæ laudantes ad ſui confirmationem dogmatis, ſua faciebant, compertum eſt quàm procul à gratiâ interiori præveniente initium Fidei abhorrerent.

B Denique id planè evincunt hæc Hilarii verba: *Nec de hac Fide poſſe dici* contendunt: *Quid habes, quod non accepiſti? Cum in eâdem naturâ remanſerit, licet vitiatâ, quæ priùs ſana ac perfecta donata ſit.*

VII. Id probatur ex S. Auguſtino lib. *de Prædeſtinatione Sanctorum*, cap. 2. ubi Maſſilienſes refellens, demonſtrandum primò ſibi ſumit, Fidem eſſe donum Dei. *Priùs itaque*, inquit, *Fidem quâ Chriſtiani ſumus, donum Dei eſſe debemus oſtendere.* Et poſtea: *Attendant hìc, & verba iſta perpendant, qui putant ex nobis eſſe Fidei cœptum, & ex Deo eſſe fidei ſupplementum.*

C Secundò ait, prolata à ſe in aliis Voluminibus argumenta, quibus fidem eſſe donum Dei probaverat, ſic à Maſſilienſibus detorqueri: *Ut noverimus ex nobis quidem nos habere ipſam Fidem, ſed incrementum ejus ex Deo: tanquam fides non ab ipſo donetur nobis, ſed ab ipſo tantùm augeatur in nobis, eò meritò, quò cœpit à nobis.*

Tertiò colligit, ex eorum doctrinâ reſurgere Pelagii errorem, quem ipſemet in Concilio Dioſpolitano ejuraverat. *Non ergo*, inquit, *receditur ab eâ ſententiâ, quam Pelagius ipſe in Epiſcopali judicio Palæſtino damnare compulſus eſt, Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari; ſi non pertinet ad Dei gratiam, quòd credere cœpimus, ſed illud potiùs, quod propter hoc nobis additur, ut pleniùs perfectiùſque credamus.*

D Quartò, ſic Semipelagianos ſentire docet, ut primas Fidei ſuæ ſibi arrogent partes, quibus reliquum à Deo impetrent ac promereantur. *Ac per hoc*, inquit, *initium Fidei noſtræ priores damus Deo, ut retribuatur nobis & ſupplementum ejus, & ſi quid aliud fideliter poſcimus.* Et infrà: *Quaſi componit homo cum Deo, ut partem fidei ſibi vendicet, atque illi partem relinquat: & quod eſt elatius, primam tollit ipſe, ſequentem dat illi: & in eo quod dicit eſſe amborum, priorem ſe facit, poſteriorem Deum.*

E Denique idem innuit libro *de Dono Perſeverantiæ* cap. 17. ubi Maſſilienſes pariter confutans, ait: *Sed ii qui ſolum initium fidei, & uſque in finem perſeverantiam ſic in noſtrâ conſtituunt poteſtate, ut Dei eſſe dona non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari noſtras cogitationes & voluntates, cætera verò ipſum dare contendunt, cùm ab illo impetrantur credentis fide: cur ad ipſa cætera exhortationem eorum cæterorumque prædicationem non metuunt impediri?*

VIII. Propoſitio probatur ex Concilio Arauſicano II. à quo dogmata Semipelagiana damnantur, & ad hoc unum revocantur, quòd eorum defenſores initium Fidei ad ſolas naturæ vires referrent. Canone 4. diſertis verbis pronuntiat, eum qui, *Ut à peccato purgemur, voluntates noſtras Deum expectare contendit: non autem, ut etiam purgari velimus, per ſancti Spiritûs infuſionem, & operationem in nobis fieri confitetur, reſiſtere Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Voluntas præparatur à Domino: & Apoſtolo ſalubriter prædicanti: Deus eſt qui operatur in nobis velle & perficere pro bonâ voluntate.* Et Canone 5. Apoſtolicis dogmatibus dicitur adverſari, qui *Sicut augmentum, ita etiam initium Fidei, ipſumque credulitatis affectum, non per gratiæ donum, ſed nobis naturaliter ineſſe dicit.* Et Canone 6. reſiſtere pariter Apoſtolo pronuntiant Patres eum, qui dixerit: *Sine gratiâ Dei, credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, &c. nobis miſericordiam conferri divinitus.* Et Canone 7. *Illum hæretico falli ſpiritu, qui per naturæ vigorem, bonum aliquod, quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere, ſive ſalutari, id eſt, evangelicæ prædicationi conſentire poſſe confirmat abſque illuminatione & inſpiratione Spiritus Sancti.* Qui Canones, Semipelagianos ſpectant, eorumque errores percellunt; adeòque evincunt, illos gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad initium Fidei non admiſiſſe.

IX. Quarta propoſitio è quinque Janſenianis, quæ his verbis concepta eſt: *Semipelagiani admittebant gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei: & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare*: hâc cenſurâ inuſta eſt ab Innocentio X. *Hanc propoſitionem falſam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.* Quam Cenſuram Alexander VII. confirmavit.

Janſenii V. propoſitio damnata.

Inanis porrò exceptio eſt, quâ recentiores quidam hanc Cenſuram eludunt: primam ſcilicet iſtius Propoſitionis partem eſſe quæſtionem facti, quæ propriè fidem non ſpectet: quamobrem hæreſeos notam in illam non cadere. Hæc, inquam, inanis eſt exceptio: Ita enim quæſtio hæc, quid de initio fidei ſenſerint Semipelagiani, eſt facti, ut jus involvat in propoſitione damnatâ; cujus duæ partes ſic conjunctæ ſunt, ut alterâ, quæ eſt facti, ſemel poſitâ, ſequatur & altera quæ juris eſt. Si quis enim verò dicat, Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, admiſiſſe; nec in eo conſtituendam ipſorum hæreſim, quòd eam negaverint: Sequitur in eo tantùm illos fuiſſe hæreticos, quòd modum, quô gratia voluntatem ad agendum permovet, non probè caperent, nullam gratiam per ſe efficacem ad credendum neceſſariam eſſe rati, & generalem tantùm illam, verſatilem, & cujus efficacia ex conſenſu voluntatis tota pendeat, (qualem Theologi quidam recentiores propugnant) admitterent. Quòd ſi ita eſt, ſequitur in eo hæreticos fuiſſe Semipelagianos, quòd aſſererent, Gratiam illam, quam admittebant, talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare. Quæ eſt ſecunda pars Propoſitionis damnatæ, in quam cadit nota hæreſeos.

Inanes exceptiones quibus aliqui Cenſuram Pontificiam eludere conantur.

Æquè inanis eſt exceptio altera, quâ Cenſuram illius propoſitionis Janſenianæ quidam explicant: Eam ſcilicet jure meritòque damnatam, quia indefinita eſt, & de Semipelagianis omnibus loquitur, cùm tamen aliqui gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad initium fidei non admiſerint. Hæc, inquam, exceptio nullius eſt momenti. Nam hæc propoſitio in ſenſu Janſenii damnata eſt: qui duos Semipelagianorum Ordines diſtinguit, & de alterô ſolùm aſſerit, ipſos gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei admiſiſſe. Præterea ſenſus Innocentianæ Conſtitutionis, quoad ſecundam partem, eſt, Nullos Semipelagianos in eo hæreticos fuiſſe, quòd gratiam talem eſſe vellent, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: Senſus itaque illius, quoad priorem partem, eſt, Nullos Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad initium Fidei admiſiſſe. Unum enim ſequitur neceſſariò ex alterô, ut mox oſtendimus.

Firmior non eſt aliorum reſponſio, dicentium, Primam illam Janſenianæ Propoſitionis partem fuiſſe meritò damnatam, quamvis Semipelagiani gratiam interiorem ad initium Fidei admiſerint: quia gratiam propriè & verè prævenientem non admittebant. Gratia enim ad nutum ſeſe voluntatis accommodans, & ipſi ſerviens, qualis eſt gratia Semipelagiana, illam reipsà non prævenit. Sed iſtius reſ-

ponſionis

ponſitunis vanitas indè dilucèſcit, quòd Semipelagianos hoc ſenſu negaſſe gratiam prævenientem non pronuntiaverit Innocentius X. quòd gratiam per ſe efficacem negarent: cùm potiùs in eô non fuiſſe hæreticos aſſerat, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare, id eſt, conſenſu ſuô, vel diſſenſu efficacem, vel inefficacem reddere.

Janſenii & Sectatorum ejus Objectionibus reſpondetur.

Objiciunt contrariæ ſententiæ vindices, Semipelagianos idem ſenſiſſe de initio ſalutis in Adamo innocente, & in homine lapsô: at in Adamo inſonte gratiam admiſerunt, quâ ita juvaretur, ut ſtare poſſet in juſtitiâ, aut ab eâ declinare, utpotè æqualis ad utrumque libertatis. Cùm itaque plus virium in homine lapſo non admitterent, ſiquidem naturam originali peccato ſauciatam fatebantur: neque minùs ſubſidii divini hoc in miſero ſtatu, quàm Adamo in fœlici illo cenſerent neceſſarium; conſequens eſt ipſos gratiæ ſimilis neceſſitatem ad initium ſalutis in homine lapſo admiſiſſe.

Quòd autem gratiam hujuſmodi ad initium ſalutis in homine lapſo admiſerint Semipelagiani, probant ex Hilarii ad S. Auguſtinum Epiſtola, in quâ ſic de ipſis loquitur: *Moleſtè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perſeverantiam, non quâ fieret ut perſeveraret, ſed ſine quâ per liberum arbitrium perſeverare non poſſet: Nunc verò Sanctis, in regnum per gratiam prædeſtinatis, non tale adjutorium perſeverantiæ detur: ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur, &c. His verbis Sanctitatis tuæ ita moventur, ut dicant, Quamdam deſperationem hominibus exhiberi. Si enim, aiunt, ita Adam adjutus eſt ut & ſtare poſſet in juſtitiâ, & à juſtitiâ declinare; & nunc ita Sancti juvantur ut declinare non poſſint, &c. Ad illam voluntatem* (primi ſcilicet hominis in ſtatu Innocentiæ conſtituti) *pertinuiſſe dicunt exhortationis, vel comminationis utilitatem, quæ & perſiſtendi & deſiſtendi obtinebat liberam poteſtatem, non ad hanc, cui velle juſtitiam inevitabili neceſſitate conjunctum eſt.*

Reſpondeo, Semipelagianos admiſiſſe quidem in Adamo gratiam quâ permanere poſſet in juſtitia, vel ab ea deficere: ita tamen ut permanendi voluntas prævenientis gratiæ partus non eſſet, imò potiùs gratiam ipſam præveniret: cujus adjutorium Deus piis conatibus ac deſideriis largiretur. Nuſquam verò admiſerunt gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad bonæ voluntatis initium in homine inſonte: neque id probat laudatus ex Epiſtola Hilarii locus: ut verba illa paulò poſt ſequentia demonſtrant. *In hoc ſolo volunt à primo homine omnium diſtare naturam, ut illum integris viribus voluntatis juvaret gratia volentem, ſine quâ perſeverare non poterat: Hos autem amiſſis & perditis viribus credentes tantùm, non ſolùm erigat proſtratos, verùm etiam ſuffulciat ambulantes.* Ex quibus liquet, ipſos gratiam quidem in Adamo inſonte admiſiſſe, quæ ipſum juvaret, ſed volentem; id eſt, quæ priùs ipſum non juvaret, quàm initium bonæ voluntatis ex ſe præbuiſſet.

Reſpondeo ſecundò, voluntatem illam, quam in Adamo admittebant Semipelagiani, quâ in juſtitiâ permaneret, ſi vellet, ad ſolam arbitrii liberi facultatem, nativaſque vires ipſos retuliſſe: quarum reliquias quaſdam cùm in homine lapſo ſuperſtites ſentirent, aſſerebant conſequenter, poteſtatem adhuc in naturâ vitiatâ remanere, quâ poſſit vocationem ad Fidem contemnere, vel eidem proprio motu parere: ut ex eadem Hilarii Epiſtola compertum eſt. *Unde conſequens putant*, inquit, *exhibendam ab eo Fidem, cujus natura id voluntate Conditoris conceſſum eſt: & nullam ita depravatam, vel extinctam putant, ut non debeat, vel poſſit ſe velle ſanari.*

Objiciunt ſecundò, S. Auguſtinum libro *de Prædeſtinatione Sanctorum*, cap. 1. Semipelagianorum Ordines duos non obſcurè inſinuare: ac illos, qui in altero iſtorum Ordinum cenſebantur, etiam ad initium ſalutis, gratiam interiùs prævenientem admiſiſſe velut neceſſariam. Sic enim ipſorum ſententiam refert: *Pervenerunt iſti Fratres noſtri, pro quibus ſollicita eſt pia Charitas veſtra, ut credant cum Eccleſia Chriſti, peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum, nec ab iſtô malô, niſi per juſtitiam ſecundi hominis aliquem liberari. Pervenerunt etiam ut præveniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur, atque ut ad nullum opus bonum, vel incipiendum, vel perficiendum, ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant. Retenta ergo iſta in quæ pervenerunt, plurimùm eos à Pelagianorum errore diſcernunt.*

Id confirmant ex S. Proſpero in Epiſtola ad *S. Auguſtinum*, ſcribente: *Quidam verò horum in tantùm à Semipelagianis ſemitis non declinant, ut cum ad confitendam eam Chriſti gratiam, quæ omnia præveniat merita humana, cogantur, &c. ad conditionem hanc velint uniuſcujuſque hominis pertinere, &c.* Quæ in Synopſi, cap. 14. Artic. 2. de Semipelagianorum erroribus deſcripta ſunt. Itaque cùm ex S. Auguſtino, tùm ex S. Proſpero evidenter colligimus, Semipelagianos gratiam interiorem prævenientem ad ſingulos actus neceſſariam agnoviſſe.

Reſpondeo, remiſſiores illos Semipelagianos, de quibus loquuntur Sancti Auguſtinus & Proſper, etſi gratiam admiſerint interiùs prævenientem, cùm ad conſummationem, tùm ad initium boni operis; nuſquam tamen ad initium Fidei neceſſariam admiſiſſe, quia Fidem eſſe Dei donum negabant. Unde S. Auguſtinus poſt verba in argumento laudata, ait: *Impendamus eis dilectionis affectum, miniſteriumque ſermonis, ſicut donat ille quem rogamus, ut in his literis ea quæ illis eſſent apta & utilia diceremus..... Priùs itaque Fidem, quâ Chriſtiani ſumus, donum Dei eſſe debemus oſtendere, &c.* Quæ in probationibus expendimus. Ex quibus colligitur, Semipelagianos gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad initium Fidei non admiſiſſe, imò quoad iſtud caput conſenſiſſe cum Pelagio: ut demonſtrant illa S. Auguſtini verba ibidem: *Non ergo receditur ab eâ ſententiâ, quam Pelagius ipſe in Epiſcopali Judicio Palæſtino damnare compulſus eſt, Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari; ſi non pertinet ad Dei gratiam quod credere cœpimus*, &c.

Idem ad S. Proſperi teſtimonium dicendum eſt: qui in eadem Epiſtola refert, Maſſilienſes aſſerere, quantùm ad Deum pertinet, omnibus paratam eſſe vitam æternam, quantùm autem ad arbitrii libertatem, *Ab his eam apprehendi, qui Deo ſponte crediderint, & auxilium gratiæ, meritò credulitatis acceperint.* Unde etſi gratiam interiorem ad progreſſum boni operis, imò etiam ad initium admitterent; illam tamen *Comitem, non præviam humanorum volebant eſſe meritorum*, (ut ait S. Proſper) non aliâ planè ratione, niſi quia meritum credulitatis, ut vocabant, præceſſerat.

Reſpondeo ſecundò, Semipelagianos, licet ad quodvis opus bonum, ſive incipiendum, ſive perficiendum, neminem ſibi ſufficere faterentur, gratiam tamen interiorem prævenientem ad bonæ voluntatis initium non admiſiſſe. Quamdam enim remedii cupiditatem, quamdam operis boni faciendi voluntatem, quemdam credulitatis affectum ſeu credendi propoſitum, ex naturæ cenſu conferre unumquemque debere dicebant, ut Dei gratiam conſequeretur: nec inde conſequens eſſe, ut ſibi ad bonum opus etiam inchoandum quiſque ſufficeret: quia illud bonæ voluntatis initium non eſt propriè ſalutis opus. Quemadmodum fiducia illa quam de Medico concipit ægrotus, propter illius

teſtatam in morbis curandis peritiam, ſive ejus acceſſendi deſiderium, ſive quævis recuperandæ ſanitatis voluntas, inter curationis opera non numerantur. Sic fucum facere nitebantur Semipelagiani, teſte Hilario in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Convenient*, inquit, *uſſerunt veritati, ut cùm proſtratis, & nunquam ſuis viribus ſurrecturis annuntiatur obtinendæ ſalutis occaſio; eô meritô quô voluerint & crediderint à ſuô morbo ſe poſſe ſanari, & ipſius fidei augmentum, & totius ſanitatis ſuæ conſequantur effectum. Cæterùm ad nullum opus, vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam ſibi ſufficere poſſe conſentiunt: Neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterritâ & ſupplici voluntate, unumquemque ægrotum velle ſanari. . . . Nec negari gratiam, ſi præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantùm Medicum quærat, non autem quidquam ipſa jam valeat.*

Objiciunt tertiò verba Caſſiani, Collatione tertia dicentis: *Ex Deo quidem eſt quoties inſpiratio quædam immiſſa in cor noſtrum, nonnunquam etiam dormientes nos ad deſiderium æternæ vitæ ac ſalutis exſuſcitat, Deumque ſequi, & ejus inhærere præceptis, compunctione ſaluberrimâ cohortatur:* Atqui inſpiratio immiſſa in cor, & dormientes ad æternæ vitæ deſiderium exſuſcitans, eſt vera gratia interiùs præveniens: Igitur Caſſianus, qui Semipelagianorum Maſſilienſium Princeps fuit, gratiam interiorem prævenientem admiſit.

Reſpondeo primò, Caſſianum inſpirationis nomine ſolam doctrinam externam intellexiſſe, ut conſtat ex exemplis quæ ibidem adducit, & quæ ſuppreſſit Janſenius. Primò enim profert exemplum Abrahæ, quem voce Dominica de genitali ſolo, & totius cognationis affectibus, patriſque domo legitimus evocatum, dicente Domino: *Exi de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & de domo patris tui.* Secundò, exemplum profert S. Antonii. *Quô etiam modô*, inquit, *B. Antonium accitum eſſe cognovimus, qui occaſionem ſuæ converſionis à ſolâ divinitate percepit. Ingreſſus namque Eccleſiam, ibique audiens in Evangelio » Dominum prædicantem:* Qui non odit patrem & ma» trem, & filios, & uxorem, & agros, inſuper & ani» mam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. *Et:* Si » vis perfectus eſſe, vade & vende quæ habes, & da » pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, & ſequere me: *Præceptum Domini velut ſpecialiter ad ſe directum, cum ſummâ cordis compunctione ſuſcepit, confeſtimque renuntians cunctis ſecutus eſt Chriſtum, nulla exhortatione, neque doctrinâ hominum provocatus.* Vides inſpirationem à Caſſiano admiſſam nihil aliud eſſe quàm granam exteriorem legis & doctrinæ, quæ converſionis quidem ſit occaſio, non autem in converſionis ipſius initium verè influat.

Reſpondeò ſecundò, Caſſianum illam quidem inſpirationem aliquando immitti à Deo fateri, non autem ſemper. Quod evidentiſſimum indicium eſt, ipſum inſpirationis nomine granam prævenientem interiorem non intellexiſſe, quam neceſſariam ſemper ad ipſum etiam ſalutis initium Fides orthodoxa profitetur. Unde cap. 19. ait: *In his omnibus & gratia Dei, & libertas noſtri declaratur arbitrii; & quia etiam ſuis interdum motibus homo ad virtutum appetitus poſſit extendi, ſemper verò indigeat adjuvari: nec enim, cùm voluerit, quis ſanitate perfruitur, aut de ægritudinis morbo pro arbitrii ſui deſideriò liberatur. Quid autem prodeſt ſanitatis gratiam concepiſſe, niſi Dominus qui vitæ ipſius uſum tribuit, etiam vigorem incolumitatis impertiat? Ut autem evidentiùs clareat, etiam per naturæ bonum, quod beneficiò Creatoris indultum eſt, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen niſi à Domino dirigantur, ad conſummationem virtutum pervenire non poſſunt, Apoſtolus teſtis eſt dicens: Velle adjacet mihi: perficere autem bonum, non invenio.*

Ex cap. 13. *Et ita ſemper gratia Dei noſtro in bonam partem cooperatur arbitrio, atque in omnibus illud adjuvat, protegit, ac defendit, ut nonnunquam etiam ab eo quoſdam conatus bonæ voluntatis vel exigat, vel expectet; ne penitus dormienti, vel inani otiò diſſoluto ſua dona conferre videatur, occaſiones quodammodo quærens, quibus humanæ ſegnitiei torpore diſcuſſô, non irrationabilis munificentia ſuæ largitas videatur, dum eam ſub colore cujuſdam deſiderii ac laboris impartit; & nihilominus gratia Dei ſemper gratuita perſeveret; dum exiguis quibuſdam parviſque conatibus tanta perennis beatitudinis dona inæſtimabili tribuit largitate. Nec enim quia illius in Cruce Latronis præceſſerat Fides, idcircò pronuntiandum eſt, non ei beatam commorationem Paradiſi gratuitò eſſe promiſſam.*

Id confirmat exemplum Nutricis ab ipſo allatum cap. 14. quæ infantem ambulantem ita dirigit ac ſuſtentat, ut quoſdam interdum ab ipſo exigat conatus, quibus vel repret, ſi non ambulet. *Si Nutrix pia atque ſollicita diu ſinu parvulum geſtat, ut quandoque ingredi doceat. & primùm quidem eum reptare permittit, dehinc erectum ut alternis paſſibus innitatur, dextera ſua virtute ſuſtentat; mox paululum derelictum, ſi titubantem viderit, protinus apprehendit, nutantem ſuſcipit, lapſum erigit, & vel arcet à caſu, vel decidere leniter ſinens elevat poſt ruinam: cùm autem eum ad pueritiam, vel adoleſcentiæ ac juventutis perduxerit robur, quædam etiam ponderu vel labores, quibus non opprimatur, ſed exerceatur, injungit, & cum æmulis decertare permittit: quantò magis cœleſtis ille omnium pater novit, quem ſinu gratiæ ſuæ geſtet, quem liberæ voluntatis arbitriò in conſpectu ſuo exerceat ad virtutem: & tamen adjuvat laborantem, exaudit vocantem, non relinquit quærentem, eripit de periculo interdum etiam neſcientem?*

Objiciunt quartò hæc ejuſdem Caſſiani verba, cap. 3. Collationis decimæ-tertiæ: *Quibus manifeſtè colligitur, non ſolùm actuum, verùm etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principium, qui nobis & initia ſanctæ voluntatis inſpirat, & virtutem atque opportunitatem eorum quæ rectè cupimus, tribuit peragendi. Omne enim datum bonum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum, qui incipit quæ bona ſunt, & exequitur, & conſummat in nobis.* Admiſit itaque Caſſianus gratiam interiorem ad ſingulos actus, etiam ad initia ſanctæ voluntatis neceſſariam.

Reſpondeo, Caſſiani ſententiam ex his verbis non eſſe colligendam, quæ Catholica ſunt, cùm in eadem Collatione ipſa retractaverit, erroremque huic profeſſioni contrarium adſtruxerit. Id animadvertit S. Proſper in lib. *contra Collatorem*, ubi Collationem 13. expendens, de ipſa ſic loquitur: *Quæ tamen inter initia diſputationis, à veritatis pietate non diſſonat, & juſtô honorari præconiò mereretur, niſi præcipiti lævoque progreſſu ab inchoata rectitudine deviaret. Nam poſt comparationem agricolæ, cui formam ſub gratia ac fide viventis aptavit: & cujus infructuoſum eſſe dixit laborem, niſi per omnia Dei auxiliò juvaretur, intulit definitionem Catholiciſſimam dicens: Quibus manifeſtè colligitur, non ſolùm actuum; verùm etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principium*, &c. Sed Caſſianum in hac ſententiâ non fuiſſe conſtantem, oſtendit S. Proſper ex cap. 9. ejuſdem Collationis, ubi ait: *Unde non facilè humanâ ratione diſcernitur, quemadmodum Dominus petentibus tribuat, à quærentibus inveniatur, aperiatque pulſantibus: & rurſus inveniatur à non quærentibus ſe*, &c. Ex quibus ſic contra Caſſianum colligit: *Citò ergo hic Diſputator præmiſſæ definitionis oblitus eſt. Citò à ſententia ſua inſtabilitate & levitate diſceſſit. Dixerat enim regulariter; Non ſolùm actuum, verùm etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principium. Et ne hoc de doctrinâ extrinſecùs adhibita deberet intelligi, vigilanter addiderat: Qui nobis & initium ſanctæ voluntatis inſpirat,*

rat, &c. Ex relatâ Caſſiani ſententiâ, quæ in objectione laudata eſt, ſic ipſum compellat: *Doctor Catholice, cur profeſſionem tuam deſeris? Cur ad fumoſam falſitatis caliginem, relicta ſereniſſimæ veritatis luce devolveris? Quod in quærentibus, petentibus, pulſantibuſque miraris, cur non eidem gratiæ, quæ deſideratur, adſcribis? Vides bonos conatus, pia ſtudia, & dubitas eſſe Dei dona? Latuerit opus gratiæ, donec Fides inſita cogitationis claudebatur arcano; at ubi ſupplex oratio, ubi diligens inquiſitio, ubi apparet crebra pulſatio, quare non ex qualitate operis ſubminiſtrationem intelligis incitantis? Et ſatis te contra Pelagianorum calumnias præcavere exiſtimas, ſi quod in univerſitate vocatorum ſentiendum eſt, id nobis in portione concedas? Sed nec cum Hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia eſt. Illi in omnibus juſtis hominum operibus liberæ voluntatis tuentur exordia: nos bonarum cogitationum ex Deo ſemper credimus prodire principia. Tu informe neſcio quid tertium, & utrique parti inconveniens reperiſti, quo nec inimicorum conſenſum acquireres, nec in noſtrorum intelligentia permaneres. Quomodo autem non advertis, te in illud damnatum incidere, quod, velis nolis, convinceris dicere: Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari; cùm aliquid præcedere boni operis ex ipſis hominibus, propter quod gratiam conſequantur, affirmas? Non enim nullius meriti haberi poteſt petentis Fides, quærentis pietas, pulſantis inſtantia.*

Et infrà: *Docet ergo, non poſſe quidem hominem per ſemetipſum apprehendere ſanitatem, ſed habere eum à ſemetipſo deſiderium ſanitatis. Et ſuâ tantùm ſponte venire ad Medicum: non etiam hoc ipſum Medici eſſe, quod veniat.*

Objiciunt quintò verba Gennadii Maſſilienſis Preſbyteri, fideliſſimi Semipelagianæ ſententiæ Interpretis, ſiquidem Semipelagianus & ipſe fuit. Is autem lib. *de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, c. 19. gratiam interiùs prævenientem ad initium ſalutis admittit. *Manet itaque*, inquit, *ad quærendam ſalutem, arbitrii libertas, id eſt rationalis voluntas, ſed admonente priùs Deo, & invitante ad ſalutem, ut vel eligat, vel ſequatur, vel agat occaſione ſalutis, hoc eſt, inſpiratione.... Initium ergo ſalutis noſtræ Deo miſerante habemus: ut acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt: ut adipiſcamur, quod acquieſcendo admonitioni cupimus, divini eſt muneris: ut non labamur in adepto ſalutis munere, ſolicitudinis noſtræ eſt, & cœleſtis pariter adjutorii: ut labamur, poteſtatis noſtræ & ignaviæ.* Sed inſpirationis nomine gratia interior præveniens ſignificatur. Hanc enim vocem Africani Epiſcopi uſurparunt tanquam indubitatam gratiæ indicem, quando Zoſimum Papam, qui in literis ſuis *Dei inſtinctum* nominaverat, veram internamque gratiam agnoviſſe probaverunt: *Ideò utique*, inquiunt, *quia præparatur voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangit corda Fidelium.* Hanc Synodus Arauſicana contra Semipelagianos ſæpius, hanc Tridentina ad internum Dei tactum exprimendum adhibuit. Cùm itaque Gennadius inſpirationem admittat, quâ invitemur ad ſalutem, gratiam interiorem prævenientem neceſſariam agnoſcit vel ad ipſum initium ſalutis.

Reſpondeo primò, Gennadium nomine inſpirationis gratiam interiorem prævenientem nullatenus agnoviſſe. Eam enim tantùm inſpirationem admiſiſſe videtur, quæ ſalutis occaſio eſt. Ea autem motio quædam eſt duntaxat moralis in ſuaſione & admonitione poſita, qualis ab Angelo immitti poteſt. Illa enim Gennadii verba: (*Admonente priùs Deo & invitante:*) quid aliud quam ſolum adjutorium in lege & doctrinâ poſitum ſignificant? Deinde cùm ait: *Ut acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi, noſtræ poteſtatis eſt: ut adipiſcamur quod cupimus,*

A *divini eſt muneris:* ſignificare videtur poteſtatem hanc acquieſcendi nobis à Deo non tribui, nec divini muneris eſſe; quod prorſus Semipelagianum eſt. Id attendit Eccleſia Lugdunenſis, cùm de iſto Gennadii libro ita cenſuit: *Hominem abſque laboris ſui ſtudio ad Deum pervenire non poſſe, non eſt Catholicum, ſed Pelagianum. Invenitur in Libello cui titulus eſt, Dogmatum Eccleſiaſticorum, quædam talis definitio, ſed omninò, ut alia nonnulla in eodem Libello, Pelagiani erroris eſt.*

Reſpondeo ſecundò, & ut mihi quidem videtur, probabilius, librum illum *de Eccleſiaſticis Dogmatibus*, à Gennadio jam ex hæreſi Semipelagiana reſipiſcente fuiſſe editum. Miſit enim ille librum de Fide ſua ad Gelaſium Romanum Pontificem, ut ipſemet aſſerit, quem illum ipſum eſſe veriſimile eſt, quem de Eccleſiaſticis Dogmatibus inſcripſit. An verò Semipelagianis erroribus malè olentem librum ad Gelaſium miſiſſet, quem noverat Fauſti & Caſſiani libros cenſoriô ſtigmate inuſſiſſe, quòd initium ſalutis humanis viribus tribuiſſent? Ex hoc igitur Gennadii libro colligi non poteſt quænam fuerit Semipelagianorum ſententia, cùm in eo nequaquam Semipelagianus ſit. Quòd enim libertatem arbitrii, laborem, & ſolicitudinem noſtram cœleſti adjutorio conjunxit, Catholicum eſt, & ab Arauſicana Synodo, quæ Semipelagianos damnavit, traditum, Canone 25. *Hoc etiam*, inquit, *ſecundùm Fidem Catholicam credimus, quòd acceptâ per Baptiſmum gratiâ, omnes baptizati, Chriſto auxiliante & cooperante, quæ ad ſalutem pertinent, poſſint & debeant, ſi fideliter voluerint, adimplere.* Quod etiam dixit Gennadius, *Noſtræ poteſtatis eſſe ut acquieſcamus ſalutiferæ inſpirationi*, nullatenus Semipelagianum eſt. Nemo enim credit verbo veritatis, nemo divinæ inſpirationi conſenſum præſtat, niſi volens, quamvis, ut velit, præparetur voluntas à Domino. Denique cùm poſt Arauſicanam Synodum interpolatus fuerit, vel emendatus hic Gennadii liber, ex quâ nec-non ex Carthaginenſi, multa capita inſerta habet à cap. 22. ad 51. iſtius libri Emendator tam diligens Semipelagianos, ſi qui fuiſſent, errores expunxiſſet. Adde librum illum ab Hadriano I. in Epiſtola ad Carolum Magnum cum ipſius Gennadii elogio laudari, quem *Sanctum* appellat.

DISSERTATIO V.

De Prædeſtinatiana Hæreſi.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum revera fuerit Prædeſtinatiana Hæreſis, an merum ſit Semipelagianorum commentum?

NOnnulla ſtatuit doctiſſimus Sirmondus in Prædeſtinatiana Hiſtoria, quæ examine indigeant accuratiori. Primò aſſerit hæreſim Prædeſtinatianam in Africa cœpiſſe, & in Monachis Adrumetinis à Sancto Auguſtino deprehenſam atque confutatam. Secundò aſſerit, eadem hæreſi apud Gallos emergente, Proſperum & Hilarium S. Auguſtini opem per literas adversùs illam imploraſſe. Tertiò, Prædeſtinatianos à Celeſtino I. Romano Pontifice, Proſpero & Hilario ſuggerentibus, repreſſos fuiſſe, per Epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ. His præmiſſis, Prædeſtinatianam hæreſim re ipſa fuiſſe V. Sæculo probat ex Autore Prædeſtinati, ex Proſperi Chronico, ex Fauſto, ex Gennadio, ex Synodis Arelatenſi & Lugdunenſi in quibus proſcripta eſt.

Propoſitio I.

In Adrumetino Monaſterio nulli fuere Prædeſtinatiani.

Probatur, exponendo ſtatum contentionis quæ inter Adrumetinos Monachos de Gratia orta eſt. Acceptâ S. Auguſtini Epiſtola ad Sixtum Romanæ Eccleſiæ Preſbyterum, duas in partes Monaſterium ſciſſum eſt. Quibuſdam imperitis viſum eſt gratiæ illius victricis neceſſitatem, & vocationem ſecundùm propoſitum, quam S. Auguſtinus propugnabat, liberum arbitrium evertere; cùm ipſi contra ſic liberum arbitrium defenderent, ut negarent Dei gratiam. Alii, quos inter Valentinus Abbas & Florus eminebant, ſanam de Chriſti gratiâ doctrinam à S. Auguſtino aſſertam tuebantur. Id conſtat ex S. Auguſtino lib. 2. Retractationum cap. 66. *Propter eos*, inquit, *qui, cùm defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium, ſic ipſi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundùm merita noſtra dari, ſcripſi librum cui titulus eſt:* De gratia et libero arbitrio. *Ad eos autem ſcripſi Monachos Adrumetinos, in quorum Monaſterio de hac re cœperat eſſe contentio.*

Ille itaque liber contra Prædeſtinatianos ſcriptus non fuit, qui libero arbitrio ſublato, omnia gratiæ tribuebant, ſed contra Pelagianorum reliquias, aſſerentes liberum arbitrium pesſumdari, ſi nulla hominis merita divinam gratiam antecedant. Hinc S. Auguſtinus eô in libro totus eſt ut probet gratiam nulla hominum merita ſupponere, & liberum non perimere arbitrium: quòd à Creſconio & Felice Monachis accepiſſet quoſdam ex Adrumetinis Fratribus oppoſitum docentes, ſuam ad Sixtum Epiſtolam, quâ errorem illum confutaverat, impugnare. Nulli itaque in Adrumetino Monaſterio erant Prædeſtinatiani, ſed Semipelagiani quidam, quos S. Auguſtinus libris ſuis correxit & docuit.

Confirmatur. Duo illi Monachi, qui ad S. Auguſtinum profecti, Adrumetini Monaſterii diſſidia eidem ſignificarunt, Floro Monacho eam affinxerant opinionem, quæ non Prædeſtinatianorum, ſed Semipelagianorum fuit; ut ex Epiſtola Valentini Abbatis ad S. Auguſtinum conſtat: *Servi tui Flori hæc Fides eſt, Pater*, (inquit ille) *non ſicut Fratres illi ſunt locuti: impræſentiarum audierunt ab eo dictum, Non juxta merita noſtra dari donum pietatis, ſed per gratiam Redemptoris.* Itaque Prædeſtinatianæ hæreſi initium dediſſe Adrumetinos Monachos falſum eſt.

Confirmatur ſecundò. Iidem fuere Monachorum Adrumetinorum in Africa tumultus, qui Maſſilienſium Semipelagianorum in Galliis; iidem utriſque confutandis utiles S. Auguſtini libri: at Maſſilienſes nemo Prædeſtinatianos dixerit: nec itaque Adrumetini Prædeſtinatiani fuerunt.

Major perſpicua eſt ex Epiſtola S. Proſperi ad S. Auguſtinum, in quâ de Maſſilienſibus ita ſcribit: *Cùm aliquandiu tarditatem ſuam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem ſuper hoc atque apertiorem Beatitudinis tuæ expoſitionem voluerint poſtulare, evenit ex diſpoſitione miſericordiæ Dei, ut cum quoſdam intra Africam ſimilia moviſſent, librum* De Correptione et Gratia *plenum divinæ auctoritatis emitteres.*

Probatur ſecundò, quidam Adrumetini Cœnobii Monachi doctrinam S. Auguſtini de gratiâ reprehenderunt, ut conſtat ex Fragmento Evodii, quod P. Sirmondus deſcripſit: *Legant ergo*, inquit, *Sancti Dei Majorum dicta, ſicut jam dixi, qui habent divini muneris pium affectum, & quando non intelligunt, non citò reprehendant, ſed orent ut intelligant.* Atqui Prædeſtinatiani S. Auguſtini ſententiam non reprehendebant: imò eam ſe ſequi gloriabantur, & dura illa dogmata velut Auguſtiniana propugnabant. Itaque Adrumetini Monachi Prædeſtinatiani non fuere.

Objicies verba S. Auguſtini Epiſtola 46. ad Valentinum Adrumetini Monaſterii Abbatem ſcribentis de Creſconio & Felice Monachis: *Nobis retulerunt, Monaſterium veſtrum nonnulla diſſenſione turbatum, eò quod quidam in vobis ſic gratiam prædicent, ut negent hominis eſſe liberum arbitrium.* Sed qui ſic gratiam prædicabant, ut liberum arbitrium negarent, erant Prædeſtinatiani: itaque Prædeſtinatiana hæreſi infecti fuerunt, imò ipſi initium dederunt Adrumetini Monachi.

Reſpondeo, S. Auguſtinum falſam Creſconii & Felicis relationem ſpectare, cùm hæc ſcribit. Illi namque Monachi præ ſimplicitate & imperitiâ ſtatum contentionis, quæ Adrumetum turbabat, exponere congruè non potuerant: ſed ſpecie rerum inverſâ, gratiam à quibuſdam ſui Monaſterii Fratribus ita prædicari narraverant, ut liberum arbitrium ab iiſdem vi gratiæ victricis perimi diceretur. Accuratam non eſſe relationem illam Creſconii & Felicis S. Auguſtinus ſuſpicatus eſt, ut colligitur ex ipſius libro *de Gratia & Libero Arbitrio*, cap. 1. ubi cùm præmiſiſſet, ſe pluribus impugnaſſe, atque confutaſſe liberi arbitrii adversùs gratiam divinam defenſores, addit: *Sed quoniam ſunt quidam qui ſic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium: aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium: hinc aliquid ſcribere ad veſtram charitatem, Valentine frater, & cæteri qui ſimul Deo ſervitis, compellente mutua charitate curavi.* Disjunctim & ſub dubio loquitur S. Auguſtinus, quia Creſconius & Felix ſatis accuratè & dilucidè ipſi non expoſuerant quinam eſſet Sodalium ſuorum circa gratiam error. Sed ipſis diligentiùs interrogatis, comperit Adrumetinos Fratres in eum non impegiſſe errorem, qui Prædeſtinatianis tribuitur, ut ſcilicet liberum arbitrium negarent propugnando gratiam victricem. Id perſpicuum eſt ex Epiſtola 46. S. Auguſtini ad Valentinum, & ejus Monachos data, in quâ hæc habet: *Proinde librum, vel Epiſtolam meam, quam ſecum ad nos ſuprà dicti attulerunt, ſecundùm hanc Fidem intelligite, ut neque negetis Dei gratiam, neque liberum arbitrium ſic defendatis, ut à Dei gratia ſeparetis, tanquam ſine illa vel cogitare aliquid, vel agere ſecundùm Deum ulla ratione poſſimus, quod omnino non poſſumus.* Non addidit S. Auguſtinus: *Ut neque negetis liberum arbitrium:* Quod neceſſarium tamen fuiſſet, ſi liberum illi arbitrium negaſſent cum gratiâ cohærere, quam pariter cum S. Auguſtino prædicaſſe ipſos ſupponunt Sirmondus & Sirmondi ſectatores.

Denique Valentini literis, Florique præſentis verbis certior factus S. Auguſtinus de ſumma Adrumetini diſſidii, dixit in Retractationibus ſe librum *De Gratia & Libero Arbitrio ſcripſiſſe, propter eos, qui cùm defenditur Dei gratia, putantes negari liberum arbitrium; ſic ipſi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, aſſerentes eam ſecundùm merita noſtra dari.*

Propoſitio II.

Prædeſtinatiana hæreſis Cœleſtino I. Pontifice in Galliis non emerſit, neque adversùs eam S. Auguſtini, aut Cœleſtini opem Proſper & Hilarius implorarunt.

Probatur ex Proſperi ipſius Epiſtola ad S. Auguſtinum, in quâ contra Maſſilienſes Semipelagianos, non contra Prædeſtinatianos, ipſius opem implorare ſe ſignificat. *Multi ergo*, inquit, *ſervorum Chriſti, qui in Maſſilienſi urbe conſiſtunt, in Sanctitatis tua*

tua ſcriptis, quæ adversùs Pelagianos hæreticos condidiſti, contrarium putant Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui, quicquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti. Et infrà: *Hoc autem propoſitum vocationis Dei, quò vel ante mundi initium, vel in ipſâ conditione generis humani, eligendorum & rejiciendorum dicitur facta diſcretio, ut ſecundum quod placuit Creatori, alii vaſa honoris, alii vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre. . . . . Removeri itaque omnem induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc Prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſſitatem.* At Prædeſtinatiani ſententiam S. Auguſtini de vocatione electorum ſecundùm propoſitum, non impugnabant, ſed eamdem totis ingenii viribus tuebantur: non igitur adversùs Prædeſtinatianos, ſed adversùs Pelagianorum reliquias S. Auguſtini opem S. Proſper implorabat.

Confirmatur. Nam S. Proſper ubique in Opuſculis ſuis eos impugnat, qui S. Auguſtino obloquebantur, qui immania errorum portenta ipſi affingebant, qui divina ejus Scripta infamabant, effutientes ipſum ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem, & in Manichæorum errorem impegiſſe. Sed qui ſic S. Auguſtini nomen & doctrinam proſcindebant, non erant Prædeſtinatiani, ſed ea ipſi blaſphemiarum portenta S. Auguſtino & ejus Diſcipulis affingebant, quæ Prædeſtinatianorum dogmata fuerunt. Illi igitur contra quos agebat S. Proſper, non erant Prædeſtinatiani, ſed Pelagianorum reliquiæ.

Major perſpicua eſt ex verbis S. Proſperi *In Epiſtola ad Ruffinum*, in quâ de S. Auguſtino ſic loquitur: *Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Eccleſiæ, & ad gloriam Chriſti, quâ ipſe illuſtratus eſt præfulgenti, quidam noſtrorum occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur, & prout ſibi noxias aliquorum aures, opportunaſque repererint, Scripta ejus, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes, Eum liberum arbitrium penitus ſubmovere, & ſub gratiæ nomine neceſſitatem prædicare fatalem. Adjicientes etiam, Duas illum humani generis maſſas, & duas credi velle naturas, ut ſcilicet tantæ pietatis Viro Paganorum & Manichæorum adſcribatur impietas.* Et in Præfatione Reſponſionis ad Capitula Gallorum, eos ſe refellere monet, quibus doctrinam S. Auguſtini contra Pelagianos *Viſum eſt aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo, reprehendere.*

Denique in Præfatione Reſponſionis ad Vincentianas Objectiones, de iiſdem Auguſtinianæ doctrinæ circa Prædeſtinationem & Gratiam hoſtibus ita ſcribit: *Contexunt enim, & qualibus poſſunt ſententiis comprehendunt ineptiſſimarum quarumdam blaſphemiarum prodigioſa mendacia, eaque oſtendenda & ingerenda multis publicè privatimque circumferunt, aſſerentes talia in noſtro eſſe ſenſu, qualia diabolico continentur Indiculo*, &c.

Reſpondet P. Sirmondus, quòd etſi Maſſilienſes Prædeſtinatiani non fuerint, hi tamen propter oppoſitam Prædeſtinatianorum hæreſim, à quibus vexabantur, ſeſe S. Auguſtini de abſolutâ Dei Prædeſtinatione ſententiæ oppoſuerunt. Sed non ita eſt. Si enim Proſperi & Hilarii Epiſtolæ ad S. Auguſtinum legantur, Maſſilienſes ex unâ librorum ipſius lectione fuiſſe turbatos compertum erit, non ex aliquâ Prædeſtinatianorum diſputatione & importunâ contentione. *Atque ut brevius ac pleniùs, quod opinantur, exponam* (inquit S. Proſper) *quicquid in libro hoc* (de Correptione & Gratia) *ex contradicentium ſenſu Sanctitas tua ſibi oppoſuit: quidquid etiam in libris contra Julianum, ab ipſo ſub hac quæſtione objectum potentiſſimè debellaſti, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioſiſſimè conclamatur. Et cùm contra eos ſcripta Beatitudinis tuæ validiſſimis & innumeris teſtimoniis divinarum Scripturarum inſtructa proferimus, ac ſecundùm formam diſputationum tuarum aliquid etiam ipſi quò concludantur adſtruimus, obſtinationem ſuam vetuſtate defendunt.*

Hilarius verò de iiſdem ita ſcribit: *Moleſtè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data eſt, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perſeverantiam, non quâ fieret ut perſeveraret, ſed ſine quâ per liberum arbitrium perſeverare non poſſet: nunc verò Sanctis in Regnum per gratiam prædeſtinatis non tale adjutorium perſeverantiæ detur, ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur: non ſolum ut ſine iſtò donò perſeverantes eſſe non poſſint; verùm etiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint. His verbis Sanctitatis tuæ ita moventur, ut dicant quandam deſperationem hominibus exhiberi.* Ex quibus liquet, Maſſilienſes S. Auguſtini ſcriptis fuiſſe turbatos, nec ipſius doctrinam impugnaſſe propter Prædeſtinatianorum, qui nondum orti erant, errores, ſed quòd eam non intelligentes, *Contrariam putarent Patrum opinioni, & Eccleſiaſtico ſenſui*; ut ait idem S. Proſper.

Accedit, quòd S. Auguſtinus in libris *de Prædeſtinatione Sanctorum*, & *de Perſeverantia Dono*, ad Proſperum & Hilarium ſcriptis, nullos Prædeſtinatianos refellit, ſed ſolos Maſſilienſes, de quibus ad ipſum retulerant inſignes illi duo ejus Diſcipuli.

Objicies teſtimonium Hincmari *In Epiſtola ad Nicolaum Papam*, dicentis: *Ex veteri hæreſi Prædeſtinatiana, quæ primùm in Africa, & poſtea in Gallia per idem tempus quando & Neſtoriana hæreſis eſt exorta, & tempore Celeſtini Papæ, ipſius auctoritate & inſtinctu eſt revincta.*

Objicies ſecundò teſtimonium Prædeſtinati, qui de Pſeudonymo libro, quem S. Auguſtino Prædeſtinatiani affinxerunt, ſic loquitur: *Tandem aliquando ad manus noſtras pervenit Liber, qui Auguſtinum mentitur titulò, cùm ſe hæreticum oſtendit in textu. Hunc librum aliquando ſibi oblatum S. Pontifex Celeſtinus ita exécrationi habuit, ut eum perpetuo damnari juberet ſilentiò.* Cur porro librum exhorruit Celeſtinus? Cur S. Auguſtino indignum judicavit, niſi ob hæreſim quam continebat?

Reſpondeo, Hincmarum Semipelagianos interdum cum Prædeſtinatianis confudiſſe: quorum primum illud dogma refert *lib. de Prædeſtinatione cap.* 25. quod Proſper Maſſilienſibus tribuit in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Quorum unum eſt*, inquit Hincmarus, *quia ſecundùm præſcientiam Deus homines damnet pro meritis ſuæ vitæ, quæ non habuerunt morte præventi, ſed habituri eſſent, ſi viverent.* S. Proſper verò: *Cumque*, inquit, *inter hæc innumerabilium illis multitudo objicitur parvulorum*, &c. *tales aiunt perdi, taleſque ſalvari, quales futuros illos in annis majoribus, ſi ad activam ſervarentur ætatem, ſcientia divina prævideret.* Sed & ex ipſa Celeſtini Epiſtola refellitur Hincmarus. Eos enim compeſcit Pontifex, *Qui nituntur etiam quieſcentium fratrum memoriam diſſipare*: Et imprimis S. Auguſtini doctrinam impetere calumniis; quem hâc occaſione, meritis laudibus coronat. At tantum abeſt ut Prædeſtinatiani S. Auguſtini ſcripta maledictis inceſſerent, quin imò S. Auguſtinum auctorem & ducem habere ſe gloriabantur, & ejus teſtimoniô dogmata ſua confirmabant. Non Prædeſtinatianos itaque, qui nondum tunc erant exorti, ſed Pelagianorum reliquias Celeſtinus I. auctoritate ſuâ compeſcuit. Quod ex S. Proſpero confirmatur *lib. contra Collatorem*, ſcribente de Celeſtino: *Per hunc Virum intra Gallias, iſtis ipſis, qui Sancti memoriæ Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas, quando conſultantium actione ſuſceptâ, & librorum qui errantibus*

bus diſplicebant, pietate laudatâ, quid oporteret de eorum auctoritate ſentiri, ſanctò manifeſtavit eloquiò, evidenter pronuntians quantum ſibi præſumptionis iſtius novitas diſpliceret, quâ auderent quidam adverſus antiquos Magiſtros inſolenter inſurgere, & indiſciplinatâ calumniâ Prædicatori veritatis obſtrepere.

Alteri objectioni reſpondeo, Autori Prædeſtinati fidem non eſſe in omnibus adhibendam. Enimverò librum hujuſmodi ſub Sancti Auguſtini nomine confictum, & Celeſtino Papæ oblatum, cujus errores totum mundum, ut ait, vulnerarent, & hujus libri nec Celeſtinum ipſum in ſuis Decretalibus, meminiſſe, nec S. Proſperum & reliquos S. Auguſtini Diſcipulos & Fidei Catholicæ vindices illum ſcriptis impugnaſſe, aut illam confutaſſe hæreſim quæ ſub S. Auguſtini nomine ſuppoſitis libris totum mundum vulneraret, prorsùs incredibile eſt. Deinde Autor ille Prædeſtinati puros putos Pelagianorum errores tuetur, & Catholicos etiam ſub Prædeſtinatianorum nomine inſectatur, à quibus inventam infelicem illam, quam vocat, impietatem aſſerit, ut ex Adami prævaricatione dicatur proceſſiſſe hominis concupiſcentia. *O quam infelix*, inquit, *impietas eſt à Prædeſtinatis inventa, ut ex prævaricatione dicatur eveniſſe hominis, quod eſt ex benedictione Creatoris inſertum: hanc vos dicitis eſſe legem peccati, ſed hanc nos legem generis comprobavimus, quam vos criminis accuſatis.* Hoc fuiſſe Pelagianorum dogma demonſtrant libri S. Auguſtini contra Julianum: adeoque perſpicuum eſt doctiſſimi Sirmondi Prædeſtinatum S. Auguſtinum & Catholicos omnes ſub Prædeſtinatianorum nomine, per calumniam, inſcheis impietatis accuſare. In eodem Opere aſſerit hominem baptizatum non videre etiam *Legem in membris ſuis repugnantem legi mentis. Solam enim*, inquit, *legem Chriſti in ſe habet, quæ non repugnat legi mentis ejus, & non eum ducit captivum in lege peccati.* Et rurſus: *Hunc concupiſcentiæ motum, ſicut cætera alia membra à Creatore ſuſcepimus . . . Vultis noſſe bonam hanc eſſe concupiſcentiam? Myſteriis eam comparabo divinis.* Et rurſus: *Unum vobis eligite, Aut bona eſt generatio hominis, & bona eſt concupiſcentia, Aut mala ſunt nuptiæ, & iniqua concupiſcentia.* Quæ dogmata & argumenta penitus Pelagiana ſunt, à Juliano decantata, multis libris à S. Auguſtino confutata. Hunc itaque Autorem Pelagianum fuiſſe certum eſt, & ſub Prædeſtinatianorum nomine S. Auguſtinum Catholicoſque omnes traduxiſſe, librumque confinxiſſe, quem velut S. Auguſtino ſuppoſitum refelleret, quaſi erroribus Prædeſtinatianorum ſcatentem.

Prædeſtinatus Sirmondi Pelagianus.

Objicies verba Photii in Bibliotheca, Cod. 54. *Poſt S. Auguſtini mortem*, inquit, *cœperunt quidam in Clero impium illud dogma aſſerere, malè etiam loqui de Auguſtino, atque adeo conviciis inceſſere, tanquam arbitrii libertatem tollendam docuiſſet. Verùm Celeſtinus Pontifex Romanus de ſancto viro, & contra eos qui hanc hæreſim reſuſcitarent, ejus ora Epiſcopis ſcribens, errorem nuper revocatum cohibuit.* Hæc autem de Pelagianis intelligi non poſſe planum eſt, quorum novus error hoc tempore non erat. Prædeſtinatianorum autem adversùs Auguſtinum propria fuit calumnia: *Liberum in homine arbitrium ab illo penitus ſummoveri.*

Reſpondeo, hunc Photii locum perperam ad Prædeſtinatianos detorqueri. Nam toto capite laudatô de Pelagianorum & Neſtorianorum hæreſi agit Photius, recenſens *Exemplar Actorum ab Occidentis Epiſcopis contra Neſtorianos & Pelagianos*, Pelagianæ hæreſeos ortum & condemnationem vivente S. Auguſtino exponit. Deinde quid poſt ejus obitum geſtum ſit contra iſtius hæreſis inſtauratores, & S. Auguſtini obtrectatores ſub Celeſtino Romano Pontifice. Tum quid poſtea contra eoſdem egerint SS. Leo, & Proſper libellis adversùs eos editis. Tandem hanc eamdem hæreſim damnatam in Concilio Epheſino memorat, & à Joanne Alexandrino Epiſcopo in Apologia ad Gelaſium Romanum Epiſcopum. Hæc totius capitis ſeries: ex quâ patet nihil ex hoc Photii loco exrundi poſſe, quò probetur Prædeſtinatianos à Celeſtino Papa repreſſos. Deinde illos compeſcuit Celeſtinus, Photio teſte, qui S. Auguſtino obloquebantur, & ejus doctrinam inſectabantur, tanquam liberi arbitrii interitum induxiſſet. At Prædeſtinatiani S. Auguſtini doctrinam conviciis eam ob rem non proſcidiſſent, imò laudaſſent impenſiùs, cùm ejus autoritate feralia illa dogmata ſua tuerentur: non itaque cum Prædeſtinatianis ſed cum Pelagianorum reliquiis res fuit Celeſtino. Quorum etſi novus error non eſſet, novæ tamen erant querelæ, nova Pelagianæ hæreſeos lenimenta, novæ latebræ, novæ occultorum luporum inſidiæ, novus explicandi modus, nova ratio proponendi objectiones & calumnias à Juliano contra S. Auguſtini de gratia doctrinam olim vulgatas, ut teſtatur S. Proſper lib. *contra Collatorem*, cap. 41. *Nec enim*, inquit, *alia poſſunt dicere, quàm quæ damnatorum querelis, & procaciſſimis Juliani ſunt vulgata conviciis: paria ſunt unius ſeminis germina, & quod latebat in radicibus, manifeſtatur in fructibus: non ergo cum iſtis nova acie dimicandum eſt, nec quaſi contra ignotos hoſtes ſpecialia ſunt ineunda certamina.*

Propositio III.

Dogmata Prædeſtinatianorum conveniunt cum objectionibus & calumniis quibus Maſſilienſes S. Auguſtini, & Diſcipulorum ejus doctrinam diffamarunt.

Probatur accuratâ collatione eorum dogmatum, ſive prout in Lucidi Preſbyteri Libello damnantur, ſive prout referuntur à Gennadio, ab Authore Prædeſtinati, & ab Hincmaro. Et ut à Lucido incipiamus, omnes ejus propoſitiones, præter primam, apud S. Proſperum inter Objectiones Gallorum, & Vincentianas legimus. Secunda namque ejus propoſitio hæc eſt: *Poſt primi hominis lapſum ex totò arbitrium voluntatis extinctum.* Huic gemina eſt ſexta Gallorum objectio: *Quod liberum arbitrium in homine nihil eſt.* Tertia Lucidi propoſitio eſt: *Quod Chriſtus Dominus Salvator noſter mortem non pro omnium ſalute ſuſceperit.* Huic gemina eſt Objectio prima Vincentiana his concepta verbis: *Quòd Dominus noſter Jeſus Chriſtus non pro omnium hominum ſalute & redemptione ſit paſſus.* Et Capitulum nonum Gallorum: *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator ſit crucifixus.* Quarta Lucidi propoſitio eſt: *Quòd præſcientia Dei hominem violenter compellat ad mortem*: vel, *Quòd Dei pereant voluntate, qui pereunt.* Huic geminum eſt Capitulum I. Gallorum. *Quòd ex prædeſtinatione Dei, velut fatali neceſſitate, homines ad peccata compulſi cogantur in mortem.* Et Capit. IX. *Quod per potentiam Deus homines ad peccata compellat.* Quinta Lucidi propoſitio eſt: *Quòd, poſt acceptum legitimè Baptiſmum, in Adam moriatur quicunque deliquerit.* Cui geminum eſt Capitulum ſecundum Gallorum: *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat percepta Baptiſmi gratia originale peccatum.* Sexta Lucidi propoſitio eſt: *Alii deputati ſunt ad mortem, alii ad vitam prædeſtinati.* Huic gemina eſt Fauſti objectiò lib. 1. cap. 4. *Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut aſſerunt, eſt deputatus, ſicut * quidam Sanctorum dixit, non judicandi naſcimur, ſed judicati.* Id à Maſſilienſibus S. Auguſtino objectum, teſtatur etiam S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 30. *Non autem ignoras*, inquit, *etiam præterito tempore illi luculentiſſimo S. Auguſtini Operi, quod ſcripſit de Prædeſtinatione Sanctorum,*

* *S. Auguſtinum intelligit.*

Ctorum, à quibuſdam Gallis objectum, quòd B. Auguſtinus in aſſertione prædeſtinationis divina peccatores non ad ſolum prædeſtinatos diceret judicium, ſed etiam ad peccatum, cujus dicta, quia ipſe celeri præventus eſt obitu, Proſper vir eruditus & ſanctus recta defendit Fide, & copioſò ſermone.

Jam ad Gennadium veniamus. Primum dogma Prædeſtinatianorum, ſecundùm ipſum, eſt: *Quòd Deus non omnes homines ad hoc creavit, ut omnes ſalventur, ſed ut multitudine hominum ornetur mundus.* Huic geminum eſt Capitulum decimum-tertium Gallorum: *Quòd quidam homines non ad hoc creati ſunt ut vitam adipiſcerentur æternam, ſed ut habitum tantummodo ſæculi præſentis ornarent, & ad militatem naſcerentur aliorum.* Alterum dogma Prædeſtinatianorum, ſecundùm Gennadium, eſt: *Quòd etſi generali prædicatione dicat Chriſtus: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos, non tamen omnes eâ voluntate vocet, ut omnes ſequantur vocantem.* Huic geminum eſt Capitulum quintum Gallorum: *Quòd qui vocati ſunt, non æqualiter ſint vocati: ſed alii ut crederent, alii ut non crederent.* Tertium dogma Prædeſtinatianorum, ſecundùm Gennadium eſt: *Quòd non omnes qui Deo inſpirante obediunt vocationi, dicuntur accipere exequendi in bono opere perſeverantiam, ſed poſt multos labores & juſtitiæ fructus, ſi non ſint de ſalvandorum numero, ſubtrahendas eis vires agendi, ut perdurent in bono.* Huic geminæ ſunt objectio duodecima Gallorum: *Quòd quibuſdam vocatis, & piè juſtéque viventibus, obedientia ſubtrahatur, ut obedire deſiſtant;* Et objectio Vincentiana decimatertia his concepta verbis; *Quòd omnes illi Fideles & Sancti, qui ad æternam mortem prædeſtinati ſunt, quando ad vomitum ſuum relabuntur, viſiò quidem ſuo hoc facere videntur: ſed ipſius vitii cauſa eſt divina Prædeſtinatio, quæ illis latenter ſubtrahit bonas voluntates.* Quartum Prædeſtinatianorum dogma, ſecundùm Gennadium eſt: *Illos qui prædeſtinati ſunt ad vitam æternam, etiamſi in perfidiâ, vel in omni genere peccati longò tempore volutentur, accepturos occaſionem, quâ & credant in Deum, & ſecundùm Dei præceptum vivant, ut poſſideant ſocietatem Juſtorum.* Cui gemina eſt Maſſilienſium querela apud S. Auguſtinum libro *de Dono Perſeverantiæ*, cap. 15. *Si qui eſtis necdum vocati, quos gratiâ ſuâ prædeſtinaverit eligendos, accipietis eamdem gratiam, quâ velitis, & ſitis electi. Et ſi qui obeditis, ſi prædeſtinati eſtis rejiciendi, ſubtrahentur obediendi vires, ut obedire ceſſetis.* Quintum Prædeſtinatianorum dogma, ſecundùm Gennadium eſt, ex doctrinâ gratuitæ prædeſtinationis ſequi: *Quòd Deus perſonas hominum accipiat.* Huic gemina eſt objectio Capituli IV. Gallorum: *Quòd non omnes homines vocentur ad gratiam.* Antiqua etiam hæc erat Pelagianorum calumnia, quam refellit S. Auguſtinus in *Epiſtola ad Sixtum*, his verbis: *Quòd perſonarum acceptorem Deum ſe credere exiſtimant, ſi credant quòd ſine ullis præcedentibus meritis, cujus vult miſeretur, & quem vult religioſum facit, parum attendunt, quòd debita reddatur pœna damnato, indebita gratia liberato.* Sextum dogma Prædeſtinatianorum, ſecundùm Gennadium, eſt: *Quòd alios etiam invitos poſt multa mala opera attrahat ad ſalutem; alios poſt bona opera rejiciat, & compellat in malum, quò pereant in æternum.* Huic gemina eſt Objectio Vincentiana decima quarta: *Quòd pars magna illa Chriſtianorum Catholicorum Fidelium, atque Sanctorum, quæ ad ruinam & perditionem prædeſtinata eſt, etiamſi petat à Deo ſanctitatis perſeverantiam, non impetrabit: eò quod mutari non poteſt divina prædeſtinatio, quæ illos præordinavit, præparavit, præaptavit ut caderent.*

Conferenda modò ſunt Prædeſtinatianorum A dogmata, prout ab Authore Prædeſtinati referuntur. Secundùm hunc, illi Hæretici *Electionem bonorum & malorum Deo decernente definiunt, non homine vel ſtudente, vel negligente: Nolunt Dei jura vel à ſtudentibus cuſtodiri, vel à negligentibus violari.* Ipſæ Gallorum Objectiones ſunt Capitulis primo, ſexto, & decimo quarto. Prædeſtinatiani, ſecundùm eumdem Authorem, dicunt: *Etiamſi voluerit bonum facere qui ad malum prædeſtinatus eſt, ad bonum pervenire non poterit: nam qui ad bonum prædeſtinatus eſt, etiamſi negligat, ad bonum perducetur invitus.* Hoc idem eſt cum Objectione decima quarta Vincentiana, & cum Maſſilienſium querelâ, de qua S. Proſper in Epiſtola ad S. Auguſtinum: *Hoc autem propoſitum*, inquit, *vocationis Dei, quò vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani, eligendorum & rejiciendorum dicitur facta diſcretio, ut, ſecundum quòd placuit Creatori, alii vaſa honoris, alii vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & Sanctis occaſionem teporis afferre, eo quòd in utramque partem ſuperfluus labor ſit, ſi neque rejectus ullâ induſtriâ poſſit intrare, neque electus ullâ negligentiâ poſſit excidere: quoquò enim modò ſe egerint, non poſſe aliud erga eos, quàm quod Deus definivit, accidere. Removeri itaque omnem induſtriam, tollique virtutes ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc Prædeſtinationis nomine fatalem quamdam induci neceſſitatem.*

Tertius error Prædeſtinatianorum, ſecundùm Prædeſtinatum, eſt quòd dicerent: *Baptiſmatis undam non univerſa peccata mundare.* Hæc vetus eſt Pelagianorum in S. Auguſtinum objectio, ut ipſe teſtatur libro 3. ad Bonifacium capite 3. ubi refert hanc Pelagianorum adversùs Catholicos objectionem: *Baptiſma quoque non verè homines novos facere aſſerunt, id eſt, non plenam dare remiſſionem peccatorum; ſed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios ſæculi, id eſt, diaboli remanere contendunt.*

Quartò, Prædeſtinatiani, ſecundùm Authorem laudatum, dicebant; *Ita antecedit gratia liberum arbitrium, ut ante accipiat homo, quàm petat, ante inveniat quàm quærat, ante ei aperiatur quàm pulſet.* Dogma Catholicum velut Caput Prædeſtinatianæ hæreſeos refert: quod Semipelagiani totis viribus impugnarunt, teſte Proſpero in Epiſtola ad S. Auguſtinum. *Ad hanc gratiam*, inquit, *quâ in Chriſto renaſcimur, pervenire, per naturalem ſcilicet facultatem, (ut aſſerunt) petendo, quærendo, pulſando, ut ideo accipiat, ideo inveniat, ideo introëat, quia bonâ naturâ benè uſus, ad iſtam ſalvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire.*

Quintò, Prædeſtinatiani, ſecundùm eumdem Authorem, dicebant, *Nullum ad Chriſti Fidem accedere, niſi fuerit à Patre tractus invitus: illud attendentes: Nemo venit ad me, niſi quem Pater attraxerit.* Sed hæc Juliani Pelagianorumque cæterorum calumnia etiam eſt in gratiæ victricis Defenſores, teſte S. Auguſtino lib. 1. ad Bonifacium, cap. 19. *Quàm multi*, inquit, *inimici Chriſti quotidie ſubitò Dei occultâ gratiâ trahuntur ad Chriſtum!* F *Quod verbum ſi non ex Evangelio poſuiſſem, quanta de me propter hoc iſte dixiſſet? Cùm etiam nunc obluctetur non mihi, ſed illi qui clamat; Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit me, traxerit eum. Non enim ait, Duxerit, ut illic aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur ſi jam volebat? Et tamen nemo venit niſi velit. Trahitur ergo miris modis, ut velit, ab illo, qui novit intus in ipſis hominum cordibus operari, non ut homines, quòd fieri non poteſt, nolentes credant, ſed ut volentes ex nolentibus fiant.*

Sextò, Prædeſtinatiani, ſecundùm hunc Authorem,

rem, aiunt, *Omnia non in re, ſed in ſpe fieri, ut quod dicit Apoſtolus; Spes quæ videtur, non eſt ſpes: etiam hoc myſteriis applicent, & dicant: Ea quæ percipiuntur, videntur quidem eſſe, ſed non ſunt.* Hæc rurſus Pelagianorum objectio fuit, qui concoquere non poterant quod S. Auguſtinus pro cauſſa Fidei Catholicæ ipſis reſpondebat, Baptiſmum omnia quidem peccata delere*, ſed omnem non ſanare infirmitatem, nec perimere concupiſcentiam. Id autem ſpe conſequi homines in Baptiſmo. Id colligitur ex Sancto Auguſtino lib. 3. ad Bonifacium, cap. 3. *Quiſquis igitur*, inquit, *baptiſmati derogat quod modo per illud percipimus, corrumpit Fidem. Quiſquis autem jam nunc ei tribuit, quod quidem per ipſum, ſed tamen poſtea accepturi ſumus, amputat ſpem. Nam ſi à me quiſquam quæſierit, utrum per Baptiſmum ſalvi facti fuerimus, negare non potero, dicente Apoſtolo: Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti. Sed ſi quæſieris, utrum per idem lavacrum omni prorſus modo jam nos fecerit ſalvos: reſpondebo: Non ita eſt. Idem quippe dicit Apoſtolus: Spe enim ſalvi facti ſumus. Spes enim quæ videtur, non eſt ſpes: quod enim videt quis, quid ſperat? Si autem quod non videmus ſperamus, per patientiam expectamus.*

Ultimò, Prædeſtinatiani, ſecundùm hunc Authorem, dicebant, *Plus Adamum generi humano obfuiſſe ad nocendum, quam Chriſtus ad ſubveniendum profuerit: quia quod Adam nocuit, ita manet, ut hoc nec Paſſio Chriſti, nec Baptiſmatis ſanctificatio poſſit auferre.* Sed hoc ipſum à Pelagianis in S. Auguſtinum objectum eſt, velut conſectarium Catholici dogmatis de peccato originali in omnes Adami poſteros transfuſo, & de concupiſcentia poſt Baptiſmum permanente ad agonem, ut ex locis innumeris probari poteſt.

Unus diſcutiendus ſupereſt Hincmarus, qui hæc Prædeſtinatianorum dogmata fuiſſe refert *In Epiſtola ad Nicolaum Papam.* Primum, *Quòd ſicut Deus quoſdam ad vitam æternam, ita quoſdam prædeſtinavit ad mortem.* Coincidit cum Objectionibus Vincentianis 13. 14. 15. & 16. Secundum Prædeſtinatianorum dogma, ſecundùm Hincmarum, eſt, *Quòd non vult Deus omnes homines ſalvos fieri, ſed eos tantùm qui ſalvantur.* Quod cum octava Gallorum objectione coincidit his verbis conceptâ: *Quòd non omnes homines velit Deus ſalvos fieri, ſed certum numerum prædeſtinatorum.* Tertium Prædeſtinatianorum dogma, ſecundùm Hincmarum, eſt: *Quod non pro totius mundi redemptione, id eſt, pro omnium hominum ſalute, Chriſtus ſit crucifixus & mortuus, ſed tantùm pro iis qui ſalvantur.* Quod coincidit cum objectione nona Gallorum his verbis conceptâ: *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator ſit crucifixus.* Itaque ex Articulis etiam Hincmari demonſtratur, Prædeſtinatianorum hæreſim, cum calumniis Maſſilienſium adversùs S. Auguſtini & Eccleſiæ doctrinam, quam hæreſis nomine traducebant, convenire.

Propositio IV.

Lucidus Preſbyter illis adhæſit erroribus, quos ipſi Fauſtus tribuit, & Prædeſtinationis errores vocat. Unde non fuit imaginaria Prædeſtinatianorum hæreſis, quamvis plurimos non habuerit Sectatores.

Probatur ex Epiſtola Fauſti ad Lucidum, in quâ ſex dogmata ipſi damnanda proponit, quæ in Synopſi recenſuimus, quæ niſi ipſe anathemate confixerit, atque ſubſcripſerit Epiſtolæ, ipſum ad Synodum ſe delaturum comminatur. *Hujus autem*, inquit, *Epiſtolæ exemplar mecum retineo in Conventu Sanctorum Antiſtitum, ſi ita neceſſe fuerit, proferendum... Quod ſi eam ſubſcriptam, ut dixi, transmittere nolueris, apertè adhuc te in errore perſiſtere ipſo ſilentio comprobabis, ac proinde jam neceſſitatem mihi facies ad perſonam tuam publicis Conventibus exponendam.*

Probatur ſecundò, ex Libello Emendationis Lucidi ad Epiſcopos Gallicanos, quô prava illa dogmata ejurat, damnatque juxta Concilii Arelatenſis Decretum. *Correctio veſtra*, inquit, *ſalus publica, & ſententia veſtra medicina eſt: unde & ego ſummum remedium duco, ut præteritos errores accuſando excuſem, & ſalutiferâ profeſſione me diluam. Proinde juxta prædicandi recentia ſtatuta Concilii, damno vobiſcum ſenſum illum, qui dicit, Humanæ obedientiæ laborem divinæ gratiæ non eſſe jungendum: qui dicit, Poſt primi hominis lapſum ex totò arbitrium voluntatis extinctum: qui dicit, Quòd Chriſtus Dominus & Salvator noſter mortem non pro omnium ſalute ſuſceperit: qui dicit, Quòd præſcientia Dei hominem violenter compellat ad mortem; vel, Quòd cum Dei pereant voluntate, qui pereunt: qui dicit, Quòd poſt acceptum legitimè Baptiſmum, in Adam moriatur quicumque deliquerit: qui dicit, Alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædeſtinatos: qui dicit, Ab Adam uſque ad Chriſtum, nullos ex Gentibus per primam Dei gratiam, id eſt, per Legem naturæ in adventum Chriſti fuiſſe ſalvatos, & quòd liberum arbitrium in primò parente perdiderint: qui dicit, Patriarchas ac Prophetas, vel ſummos quoſque Sanctorum, etiam ante Redemptionis tempora, intra Paradiſum degiſſe. Hæc omnia quaſi impia & ſacrilegiis repleta condemno.*

Probatur tertiò ex Conciliis duobus Gallicanis, Arelatenſi tertio, & Lugdunenſi, in quibus Lucidi errores damnati ſunt; & Patrum ſuffragiis ac ſubſcriptionibus approbata Fauſti ad ipſum Epiſtola; ipſique Fauſto hos errores confutandi provincia demandata eſt; ut conſtat ex Præfatione Librorum Fauſti ad Leontium Arelatenſem Epiſcopum. *Quòd pro ſolicitudine*, inquit, *Paſtorali, Beate Papa Leonti, in condemnando Prædeſtinationis errore Concilium Summorum Antiſtitum congregaſtis, univerſis Galliarum Eccleſiis præſtitiſtis: quòd verò ad ordinanda quæ collatione publicâ doctiſſimè protuliſtis, operam infirmis humeris curamque mandaſtis, parùm ſanctæ exiſtimationi veſtræ conſuluiſtis, & me judiciô charitatis, vos periculô electionis oneraſtis.* Et infrà: *In quo quidem Opuſculo, poſt Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem, novis erroribus deprehenſis, adjici aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.*

Objiciunt Gilbertus Mauguinus, & Janſenii Apologiſtæ, hæc omnia mera eſſe Fauſti commenta, cui ut Semipelagianorum Antiſtiti nulla ſit adhibenda fides.

Mauguini Præfidis, & Apologiſtæ Janſenii Objectionibus reſpondetur.

Reſpondeo, nos ſolius Fauſti autoritate non niti, ſed Concilii Arelatenſis, quod Fauſti Epiſtolam approbando, ſuam fecit; in veteribus namque Codicibus non ipſius tantùm Fauſti, ſed inſignium aliorum Galliæ Epiſcoporum ſubſcriptionibus munita legitur, nempe, Auxanii, Pauli, Eutropii, Pragmatii, Patientis, Euphronii, Megetii, Claudii, Leucadii, & Juliani. Nitimur etiam Lucidi Libello, qui ſe iis erroribus, quos ejurat, adhæſiſſe teſtatur.

Objiciunt; Inde conſtare Fauſti Epiſtolam approbatam non fuiſſe in Concilio Arelatenſi, quod Henricus Caniſius* aſſerat, in MS. Codice non reperiri ſubſcriptiones illas Epiſcoporum, quæ in vulgatis Editionibus leguntur, ſed unius Fauſti ſubſcriptionem. Nec ipſas in Hincmari Codice legi Sirmondus fatetur.

Tom. 5. Antiq. Lection.

Reſpondeo, aſſerere quidem Caniſium illas ſubſcriptiones deſiderari in MS. Codice quem habuit ex Bibliotheca Monaſterii celeberrimi S. Galli*; ſed inde perperam infertur, nullas in aliis extare Codicibus. Neque enim unus in totô terrarum orbe extitit illius Epiſtolæ MS. Codex, vel ex hoc uno

S. Gal.

uno edita fuit in lucem Fauſti ad Lucidum Epiſtola. Id diſertè ſignificat Caniſius. Nam cùm præmiſiſſet, ſe aliquot Fauſti Epiſtolas nunc primùm ex membranis MSS. celeberrimi Monaſterii S. Galli edere, ubi ad hanc Epiſtolam venit, deſcriptô tantùm illius initiô hæc ſubjungit : *Quia extat hæc Epiſtola, ideo eam non edimus, ſed varias lectiones notamus.* Extabat verò, ut paulò-poſt teſtatur, in vulgata Editione Bibliotecæ Patrum : In quam profectò ex hoc S. Galli Codice non fuerat tranſcripta: cæteræ namque Fauſti Epiſtolæ ſimul editæ fuiſſent. Secundò, conſtat ex ipſo Caniſio perturbatiſſimum eſſe Codicem illum ad cujus fidem Authores laudati provocant : cùm ne Fauſti quidem ſubſcriptionem adtexat, ſed alia quædam inſerat aliena, ac tandem poſt paginas circiter centum & viginti Fauſti ſubſcriptionem alienô prorſus locô recitet. *Hæ ſubſcriptiones*, inquit Caniſius, *non ſunt in MS. Codice, ſed ſequuntur quædam aliena. Primò Fragmentum quoddam breve Authoris incerti. Deinde Fragmentum ex Proœmio S. Hieronymi, &c. Tertiò Fragmentum cujuſdam Epiſtolæ, quæ à viro, an à fœmina ſit conſcripta, neſcitur. Quartò ponitur Epiſtola titulo ſancti Hieronymi, & ſequuntur poſtea Epiſtola Fauſti, Ruricii, Deſiderii, aliorumque, prout hic fideliter damus. In fine autem, poſt Epiſtolam 21. quæ eſt Felicis ad Deſiderium, ſequuntur hæc verba : Item aliâ manu, Fauſtus exemplar Epiſtolæ meæ relegi, & ſubſcripſi.* Sicut ergo ex Codice MS. S. Galli ineptè infertetur, Fauſtum illa omnia, quæ à ſuo aliena protſus erant inſtituto, ſubſcriptioni ſuæ præmiſiſſe : quia in illo Codice hoc modo inſeruntur ; ita ineptum eſt ex eo colligere, laudatos Epiſcopos non ſubſcripſiſſe Epiſtolæ Fauſti, quia illorum ſubſcriptiones non habet MS. S. Galli Codex. Neque refert, quòd Fauſti Epiſtolæ ſubſcriptum non legatur Leontii nomen. Eodem enim fatô, quô ex illô MS. aliorum Epiſcoporum nomina exciderunt, ex aliis excidit Leontii nomen. Quid ſi memoratâ illa undecim Epiſcoporum ſubſcriptio, non in Synodo ipſa Arelatenſi facta eſt, ſed in privato eorumdem pro dedicanda Baſilica, vel alio expediendo negotio ſimul coactorum congreſſu ; ut conjicit doctiſſimus Noriſius ? Qui & Caniſii Codicem cum aliis hac ratione conciliari putat ; quòd initio quidem Fauſtus Epiſtolam, à ſe tantùm ſubſcriptam, ad Lucidum miſit : cui cùm Lucidus ſe eamdem Epiſtolam approbare reſcripſiſſet, quò ejuſdem celebrior evaderet emendatio, curavit ut in illorum Patrum Conventu unà cum illis Epiſtolæ memoratæ ſubſcriberet : hincque factum eſſe, ut in quibuſdam exemplaribus poſt undecim illos Epiſcopos Lucidi nomen ſubſcriptum legatur.

Objiciunt ſecundò, quod ſuprà diximus, Dogmata illa ad quæ anathemate configenda Fauſtus Lucidum compulit, ipſa eſſe, quæ Semipelagiani tanquam à S. Auguſtino tradita carpebant, & ejus doctrinæ Defenſoribus objiciebant : quorum invidiam à S. Doctore S. Proſper amolitur, omneſque ingenii nervos contendit ut evincat, *Talem ſenſum Scriptis Catholici non ineſſe Doctoris, qualem eum, qui fruſtrà calumniantur, oſtentant.*

Reſpondeo, id iterum perlubenter fateor : ſed hinc liquet, propoſitiones illas hæreticas eſſe. Si enim Catholicus fuiſſet illorum Capitulorum ſenſus, non deſudaſſet S. Proſper ut abſtergeret illam à S. Auguſtini Scriptis calumniam. Non inficiandum ergo quin dogmata illa ſint hæretica, quamvis S. Auguſtini doctrinæ, *Non ex veritate, ſed ex livore objicerentur*, ut ait S. Fulgentius, *lib. 1. ad Monimum, cap.* 30. Unde ſi qui fuerint qui illa propugnarent, illi meritò ad ea damnanda compulſi ſunt, niſi vellent ipſi damnari, & meritò illa

A fuerunt anathemate confixa. Cùm itaque certum ſit, Lucidum Preſbyterum hos errores aliquando propugnaſſe, non eſt cur fictitii Prædeſtinatiani aſſerantur. Certè Lucidi propoſitiones bono ac malo ſenſui obnoxias fuiſſe intelliget, qui eas accuratiùs expenderit. Prima enimverò quæ dicit, *Laborem humanum gratiæ non jungendum* : eô intellecta ſenſu, quòd homo naturæ & liberi arbitrii viribus quærere, petere, & pulſare non poſſit, ut gratiam promereatur, vel ad eam ſe diſponat, dogma Catholicum eſt, & oppoſitum eſt Semipe-
B lagianus error in Synodo Arauſicana damnatus. Eô autem ſenſu intellecta, quòd homo acceptâ gratiâ ſanctificante, orare, & rectè agere non debeat, ac gratiæ fideliter cooperari, error eſt, quem & Tridentina Synodus damnavit *Seſſ. 6. cap.* 5. & *Can.* 4. Secunda propoſitio, quâ dicitur, *Poſt primi hominis lapſum ex totò arbitrium voluntatis extinctum* ; eô intellecta ſenſu, quod ad bonum ſupernaturale faciendum ſine gratiâ, penitus extinctum ſit, Catholica eſt : eô verò ſenſu accepta ut liberum arbitrium, nequidem adjuvante gratiâ, ullum bonum opus exercere uſquam poſſit ; quòd non ſit
C aliquâ ex parte vitiatum : vel, quòd merum ſit, nudumque nomen ; vel, quòd in juſtificatione merè paſſivè ſe habeat & velut inanime quoddam, & gratiæ excitanti nihil cooperari, neque poſſe diſſentire ſi velit, error eſt, quem & Tridentina Synodus anathemate multiplici confodit *Seſſ.* 6. Tertia propoſitio, quâ dicitur, *Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus*, eô intellecta ſenſu quòd omnes mortis Chriſti beneficium non recipiant, & à captivitate non omnes ſint eruti, ſcilicet illi qui hoc ſæculum ſine fide Chriſti, & ſine regenerationis Sacramento pertranſeunt, Catholica eſt, à S. Proſpero defenſa in Reſponſione ad Objectionem 9. Gal-
D lorum, & ad 1. Vincentianam, & à Tridentina Synodo, *Seſſ.* 6. Eô verò accepta ſenſu, quòd propter veram humanæ naturæ ſuſceptionem, & propter communem in primo homine omnium perditionem, Salvator non rectè dicatur pro totius mundi redemptione crucifixus, & quòd ſanguis ejus pro omnibus ſufficienter non ſit effuſus, non ſolùm quantùm ad potentiam pretii ; ſed quantum ad ſufficientiam voluntatis, quâ vult omnes ſalvare, hæretica eſt ; à S. Proſpero confutata, & ab Eccleſia damnata. Quarta propoſitio, quâ dicitur, *Præſcientiam Dei homines violenter compellere ad mortem, & cum ejus voluntate perire, qui pereunt* :
E eô intellecta ſenſu, quòd Deus impios propter peccata prædeſtinet ad mortem ſecundam, id eſt, ad æternam damnationem, ita ut meritum malum præcedat juſtum Dei judicium, Catholica eſt, à S. Fulgentio lib. 1. *ad Monimum*, à Synodo 3. Valentina *Canone* 3. & à celeberrima Eccleſia Lugdunenſi libro *de Tribus Epiſtolis*, aſſerta & propugnata. Eô verò accepta ſenſu, quòd homines compellat Deus ad peccatum, hæretica eſt, quam S. Proſper in Reſponſione ad Objectionem 11. Gallorum execratur, quam & Tridentina Synodus *Seſſione* 6. *Canone* 17. damnavit. Quinta pro-
F poſitio, quâ dicitur, *Poſt acceptum legitimè Baptiſmum, in Adam mori quicunque deliquerit*, eô intellecta ſenſu, quòd in renatis maneat concupiſcentia, ejus reatu ſolutô, & hujus illecebris ac pondere homines ad peccatum alliciantur & abſtrahantur, dogma Catholicum eſt. Eô verò ſenſu accepta, quòd in baptizatis aliquid originalis peccati maneat, & quòd in iis concupiſcentia ſit peccatum, proſcriptus error eſt. Sexta demùm propoſitio, quâ dicuntur *Alii deputati ad mortem, alii ad vitam prædeſtinati* : eô intellecta ſenſu, ut alii ad æternam damnationem propter mala merita prædeſtinati ſint ; alii ad vitam ita prædeſti-

tiati, ut in eorum electione miſericordia Dei bona merita præcedat, Catholica eſt, à Concilio Valentino ſecundùm S. Auguſtini, & S. Fulgentii doctrinam aſſerta, & ab Eccleſia Lugdunenſi defenſa. Eò verò accepta ſenſu, quòd Deus reprobos ad peccatum propellat, vel quòd generali Creatoris intentione & bonitate conditi non ſint omnes ut vitam æternam conſequerentur, ſed conditi ſint aliqui ut damnarentur, hæretica eſt. Lucidus porrò Presbyter propoſitiones illas pravô ſenſu, quem in ſingulis indicavimus, propugnabat. Quamobrem meritò ex ſententia Synodi compulſus eſt ad eas anathemate damnandas.

Ut noſtra reſponſio magis illuſtretur, obſervare operæ pretium eſt, triplex fuiſſe hominum genus, quos quæſtiones de Gratia & Prædeſtinatione poſt S. Auguſtini obitum conturbarunt; eoſque diverſis longè modis affectos fuiſſe erga ſanctum Doctorem. Primi fuere Semipelagiani, quos adhuc viventis ſententia commoverat, & in tranſverſum egerat. Hi doctrinam Sancti Præſulis, *Aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo*, reprehenderunt. *Et hoc quaſi compendium cognitionis his, qui judicio eorum ducebantur, tentabant afferre*, inquit S. Proſper, *ut quæ in Libris prædicti Sanctiſſimi Viri damnabilia ſe reperiſſe jactabant, brevium Capitulorum indiculis prædicarent, taliqne commentò & deteſtationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his quia infamaſſent, curam exterriti Lectoris averterent.* Hos refellit S. Proſper in Reſponſionibus ad Capitula Gallorum, & ad Objectiones Vincentianas. Alii fabulibus Semipelagianorum argumentis contra S. Auguſtini doctrinam oppreſſi, quòd eâ ingenii vi ac eruditione præditi non eſſent, quâ ſe ab eorum expedirent Sophiſmatibus, ea potiùs fatebantur paradoxa & abſurda dogmata, quæ illi S. Auguſtini ſententiæ affingebant, quàm ut ab eâ ſe deduci paterentur, in quam erant impensè affecti. Hi pauci admodum fuere, & obſcuri nominis, neque ſectæ condendæ pares: & ſolus fortè Lucidus tempore Conciliorum Arelatenſis 3. & Lugdunenſis in hoc lutô hærebat. Alii denique doctrinæ etiam S. Auguſtini ſtudioſiſſimi, in Libris illius *de Prædeſtinatione Sanctorum* quædam, *vel inſolita, vel minus clara* invenere, quæ ipſos moverunt. Nihil tamen temerè circa tanti viri doctrinam definire volentes, nec* proprio ſenſui fidentes plurimùm, Excerpta quædam ad Sanctum Proſperum miſerunt, ut ab iis omnem dubiorum caliginem abſtergere vellet, ac germanum S. Auguſtini ſenſum aperire. Hi fuere Theodorus & Camillus Presbyteri Genuenſes, quibus fecit ſatis S. Proſper in Reſponſione *Ad Excerpta Genuenſium.*

Objiciunt Viri Eruditi, in Fauſti Epiſtola, & Lucidi Libello Semipelagianos errores adſtrui, adeòque nec ullius eſſe auctoritatis, nec fidem Conciliis adhibendam quæ ipſa probaverunt; cùm nihil aliud fuerint, quàm Semipelagianorum conventicula. Et primò quidem in Epiſtola Fauſti Anathema illud vellicant: *Anathema illi, qui hominem cum fideli confeſſione ſolenniter baptizatum, & aſſerentem Catholicam Fidem, & poſtmodum per diverſa hujus mundi oblectamenta prolapſum, in Adam & originale peccatum periiſſe aſſeruerit.* Scilicet volunt hiſce verbis ſententiam S. Auguſtini de gratuita Prædeſtinatione peti: atque id inde probant, quòd inane eſſet illud Anathema, ſi hoc unum ſtatueret, peccatum originale in Baptiſmo verè remitti, quod Lucidus non inficiabatur.

Reſpondeo, Lucidum aſſeruiſſe, quod modò Calvinianı aſſerunt, & quod Sæculo nono ſenſit Goteſchalchus, teſte Amolone Archiepiſcopo Lugdunenſi in Epiſtola ad ipſum datâ, Sectione 5. *Veriſſima & ſacratiſſima Eccleſiæ Sacramenta, videlicet Baptiſmi, Chriſmatis, Euchariſtiæ, &c. perfunctoriè & fruſtratoriè dari omnibus, qui poſt perceptionem eorum pereunt, quos eos ſanguine Chriſti, ſine quo ipſa Myſteria jam non Myſteria, ſed quædam velut vana & inania ludibria ſunt habenda, redemptos negaret.* Senſus itaque anathematis à Fauſto propoſiti non alius eſt, quàm Tridentini illius, Seſſione 6. Canone 17. *Si quis juſtificationis gratiam nonniſi Prædeſtinatis ad vitam contingere dixerit: reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere . . . Anathema ſit.*

Iterum ex Lucidi Libello hunc articulum criminantur: *Damno ſenſum illum, qui dicit, Ab Adam uſque ad Chriſtum, nullos ex Gentibus per primam Dei gratiam, id eſt, per legem naturæ, in adventum Chriſti fuiſſe ſalvatos, eò quòd liberum arbitrium in primo homine perdiderint.* Hæc Pelagiana eſſe proclamant, quippe qui per primam Dei gratiam intelligi velint naturæ legem præcisè ſumptam, & ab omni Chriſti Salvatoris gratia ſeparatam. Unde poſt has voces, *Per legem naturæ*, virgulam interſerunt.

Sed facilè hanc objectionem diluimus cum aliis Viris Eruditis, qui primam Dei gratiam legem naturæ vocari intelligunt, ſpectatam cum gratia, quæ ex futuro Chriſti adventu in eam redundabat. Unde expunctâ virgulâ, hæc verba jungenda eſſe meritò contendunt: *Per legem naturæ in adventum Chriſti.* Quod omninò conſonum eſt ſenſui Lucidi paulòpoſt affirmantis: *Per rationem & ordinem ſæculorum, alios lege gratiæ, alios lege Moyſis, alios lege naturæ, quam Deus in omnium cordibus ſcripſit, in ſpe adventus Chriſti fuiſſe ſalvatos: tamen ab initio mundi ab originali nexu, niſi interceſſione ſacri Sanguinis non abſolutos.* Quòd verò in Arelatenſis & Lugdunenſis Synodi injuriam effutiunt, ipſas Semipelagianorum Conventicula fuiſſe: calumniæ poſtulamus, quæ celeberrimis Epiſcopis, quorum aliqui ſanctitate etiam inſignes fuerunt, abſque fundamento inuritur.

Objiciunt, Fauſti libros Semipelagianis erroribus ſcatentes, ab Epiſcopis Arelatenſis Concilii fuiſſe probatos: quod argumento eſt ipſos Semipelagianos fuiſſe, aut ſaltem à Fauſto Semipelagiano deceptos. Id autem probare ſe præſumunt ex Epiſtolæ nuncupatoriæ ad Leontium, poſtremis verbis: *In quo quidem Opuſculo, poſt Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem, novis erroribus deprehenſis, adjici aliqua Synodus Lugdunenſis exegit.*

At negamus illam Arelatenſis Concilii ſubſcriptionem, de qua loquitur Fauſtus, ad ejus libros pertinere; ſed ad Epiſtolam tantùm ad Lucidum ſcriptam referri contendimus. Idque ex illâ ipſa Fauſti ad Leontium Epiſtola evidenter colligitur. *Quod pro ſolicitudine Paſtorali*, inquit, *beato Papa Leonti, in condemnando Prædeſtinationis errore Concilium Summorum Antiſtitum congregaſtis, univerſis Galliarum Eccleſiis præſtitiſtis. Quòd verò ad ordinanda ea quæ collatione publicâ doctiſſimè protuliſtis, operam infirmis humeris, curamque mandaſtis, parum, ut reor, tanto negotio, parum ſanctæ exiſtimationi veſtræ conſuluiſtis.* Ex quibus perſpicuum ſit, Fauſtum libros ſuos *De Gratiâ & Libero Arbitrio*, poſt Arelatenſem Synodum elucubraſſe, poſtulante Leontio, adeòque non potuiſſe iſtius Synodi ſubſcriptione libros memoratos comprobari. Cæterùm mandati à Leontio, & à Synodo poſtea Lugdunenſi ſibi impoſiti limites exceſſit Fauſtus, dum non modò Lucidi, & quorumdam fortaſſis aliorum circa Prædeſtinationem errores, ut injunctum fuerat, confutavit; verùm etiam occaſione datâ S. Auguſtini doctrinam de gratuita Prædeſtinatione impugnavit, & Semipelagianum virus totô illô Opere paſſim evomuit. Hâc reſponſione pleraque Viri Clariſſimi Gilberti Mauguini ſubruuntur argumenta, quibus Synodos laudatas Arelatenſem

A tenſem & Lugdunenſem, nihil aliud quam Fauſti Reienſis profundæ calliditatis viri commenta fuiſſe oſtendere conatur. Supponit enim Fauſti libros ab illis Synodis approbatos fuiſſe & ab Epiſcopis ſubſcriptos, quod tam falſum eſt, quàm quod falſiſſimum. Quod addit præterea, Conciliorum illorum nullum Authorem nec Sæculu illo, nec ſequentibus uſque ad Hincmarum ullo modo meminiſſe, fictitias eſſe non probat; ſatis enim eſt quod illarum Fauſtus meminerit ad Leontium ſcribens, quem tam illuſtri tamque ſapienti Metropolitano, & univerſis Galliarum Epiſcopis imponere auſum fuiſſe, & B Synodos in duabus nobiliſſimis urbibus nuper habitas comminiſci, incredibile eſt. Equidem ſi de remotiſſimis Aſiæ vel Africæ rebus ad Leontium Fauſtus ſcripſiſſet, aliqua ab ipſo conficta fuiſſe non adeo repugnarem: ſed quòd Concilia Arelate & Lugduni celebrata ſuppoſuerit ad Leontium Arelatenſem ſcribens, & quidem ab ipſo Leontio nudius-tertius congregata, nemo cordatus ſibi perſuaſerit.

Præterea, certum eſt Leontium Arelatenſem Gallicanas Synodos quotannis congregaſſe ex Hilari Pontificis Romani Decreto, quarum tamen C nulla extat apud Authores Eccleſiaſticos memoria. Verba Hilarii in Epiſtola ad Epiſcopos Provinciarum Viennenſis, Lugdunenſis, utriuſque Narbonenſis, & Alpium Penninarum hæc ſunt: *Per annos itaque ſingulos ex Provinciis, quibus potuerit congregari, habeatur Epiſcopale Concilium, ita ut opportunis locis atque temporibus, ſecundum diſpoſitionem Fratris & Coepiſcopi noſtri Leontii, cui ſolicitudinem in congregandis Fratribus delegavimus, Metropolitanis per literas ejus admonitis celebretur.* Cùm itaque Epiſtola Fauſti ad Lucidum, & Lucidi Libellus, nec-non Arelatenſis III. Synodus & Lugdunenſis, admittendæ ſint ut genuina venerandæ D antiquitatis monumenta, negari non poteſt citra veritatis injuriam, Lucidum Preſbyterum illis erroribus adhæſiſſe, quos ipſi tribuit Fauſtus, & quos Prædeſtinationis errores vocat.

Pauci tamen fuerunt Hæreſeos Prædeſtinatianæ ſectatores, & obſcuri admodum nominis. Id colligitur ex Arauſicana Synodo II. Canone 25. *Aliquos verò*, inquit, *ad malum divinâ poteſtate prædeſtinatos eſſe, non ſolùm non credimus, ſed etiam, ſi qui ſunt qui tantum malum credere velint, cum omni deteſtatione illis Anathema dicimus.* Uſi ſunt Patres hac loquendi formulâ, *Si qui ſunt, qui tantum* E *malum credere velint*, quia paucos & obſcuri admodum nominis, vel ſocios, vel diſcipulos Lucidus habuerat. Ideo etiam Auctores quidam Eccleſiaſtici Hincmaro coævi in illum facti errorem abducti ſunt, ut nullam fuiſſe hæreſim Prædeſtinatianam aſſererent. Ita S. Prudentius Trecenſis Epiſcopus in libro *contra Joannem Erigenam*, cap. 4. *Tertiam verò hæreſim*, inquit, *quam Pelagianis contrariam aſſeris, quâ ita domini gratia prædicetur, ut libertas arbitrii funditus auferatur, nec legimus, nec audivimus... Neſcio quem elogio tertia tua hæreſeos denotare volueris, niſi B. Auguſtini dictorum, quæ* F *præmiſimus, imo Catholicorum omnium fideliter veraciterque ſequaces.*

Ita Florus Magiſter, Eccleſiæ Lugdunenſis nomine ſcribens adversùs eumdem Joannem Scotum Erigenam, cap. 4. *Secunda hæreſis*, inquit, *quam dicit eſſe gratiæ ſolius, quæ ſit, vel fuerit in Eccleſia, quæ ita prædicaverit ſolâ Dei gratiâ hominem ſalvari, ut liberum hominis negaret vel deſtrueret arbitrium, nobis minimè compertum eſt. Nam antiquiſſimi & impiiſſimi illi Hæretici Marcion, & Valentinus, & Manichæus, qui vel duo, vel tria principia introduxerunt.... nihil omnino de gratia Dei dixerunt, ſed ſolam naturam naturaliter vel bonam eſſe, vel malam, ſtultiſſimè defendere conati ſunt.* Et infrà: *Quæ eſt iſta ſecunda hæreſis tam incognita, tam nova & inaudita, quæ libero arbitrio denegato ſolius gratiæ ſit prædicatrix? Niſi quia (ut nobis videtur) Diſputator iſte, vel Beatum Auguſtinum latenter quaſi hæreticum accuſat, eò quòd manifeſtè juxta veritatem Scripturarum ſolâ Dei gratiâ oſtendat & doceat hominem poſſe ſalvari, nec ad ipſam ſalutem æternam aliquid humanum arbitrium poſſe, niſi per eamdem gratiam fuerit reformatum, ſanatum, illuminatum, ac roboratum: Aut certè eos qui ſecundum ejus venerabilem & Catholicam doctrinam nunc de gratia Dei ſentiunt & docent, quaſi minùs illius dicta intelligentes, hæreticos vocat.* Sed illis Auctoribus repugnant Synodi Moguntina & Cariſiaca, quæ redivivam in Goteſcalcho Prædeſtinatianorum hæreſim damnarunt, Rabanus Maurus, Hincmarus, &c. De gyrovago illo, turbulento & Novatore Monacho, qui veterum Prædeſtinatianorum Hæreſim ſuſcitavit, Sæculo 9. agemus.

DISSERTATIO VI.

Diſſertatio de Hæreſi Neſtorii.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Neſtorius purus Hæreſeos aſſeri jure meritò poſſit?

ALbertinus Calviniſta, aliique ex Heterodoxorum caſtris temerarii homines, Neſtorii patrocinium ſuſceperunt, eumque hæreſeos abſolvere ſunt conati; quamvis eum partim ignorantiæ, partim inconſtantiæ accuſent. Ignorantiæ quidem, quia in quibuſdam Fidei conſectariis, ſive ſubtilioribus quæſtionibus, qualis eſt idiomatum communicatio, caligavit; ideòque abhorruit à nonnullis vocibus in Eccleſia receptis, cujuſmodi ſunt, *Deus natus, paſſus, crucifixus, mortuus, Virgo Deipara, &c.* Inconſtantiæ verò, quia in explicandâ mentis ſuæ ſententiâ, alia aliis temporibus verba adhibuit, quæ ancipites haberent ac perplexos ſenſus. Quin etiam ipſum pertinaciæ reum quidam ejus defenſores fatentur, quòd inconſideratè dicta noluerit corrigere. Contra temerarios nefarii iſtius Hæreſiarchæ defenſores, ſit

PROPOSITIO.

NEſtorius & ex propriis ſcriptis atque vocibus, & Veterum teſtimonio, Eccleſiæque judiciô, hæreſeos convincitur.

Probatur prima pars. Qui Deum natum eſſe & paſſum negavit, & viciſſim eum qui in Virginis uterô formatus eſt, per ſe eſſe Deum; ille convincitur hæreſeos: ſed Neſtorius Deum eſſe natum & paſſum negavit, & viciſſim eum qui in Virginis uterô formatus eſt, per ſe eſſe Deum: itaque ex propriis ſcriptis atque vocibus convincitur hæreſeos. Major perſpicua eſt. Qui enim hæc negat dogmata, duas conſequenter in Chriſto perſonas introducit ac propugnat.

Probatur minor ex tertiô ipſius Sermone, in quô de Nicænis Patribus ſic loquitur: *Quoniam verò ſi dixiſſent: Credimus in unum Deum Verbum; futurum erat ut mors divinæ naturæ tribueretur: ideò nomen accipiunt commune, nempe Jeſus Chriſtus, ut & mortuum illum ſignificarent, & illum non mortuum. Itaque perindè ac ſi quis dicat: Ille homo eſt mortuus, quamvis anima ſit immortalis; tamen quia nomen dixit quod ſignificat duas naturas, & corpus quod moritur, & animam immortalem, ideò nihil eſt periculi*

in eâ voce : utrumque enim vocatur homo, & corpus, & anima. Ita igitur etiam magnus ille Chorus de Chriſto dixit.

Et rursùs : *Verbum ergo Deus non eſt natus ex Maria, ſed in illò, qui ex eà natus eſt, manſit. Non ex Virgine initium habuit, ſed illi qui creſcendo per menſes paulatim compoſitus in uterò Virginis eſt, inſeparabiliter omni tempore ſociatus eſt. Aliud eſt autem dicere : Cum illò qui natus eſt, manet ; & aliud : Illum qui cum nato manet, hunc eſſe cui ut naſceretur, menſium opus fuiſſet curriculò.*

Et Sermone 7. *Non per ſeipſum Deus eſt quod in uterò figuratum eſt ; non per ſe Deus eſt, quod creatum eſt à Spiritu Sanctò.*

Ibidem. *Mortalem enim vivificatricem Deitatem appellant, & in theatricas fabulas Deum Verbum audent deducere, tanquam idem ſit pannis involutus & mortuus. Proh nefas ! Ut Dominus Chriſtus in nos benignitatem ſuam extenderet, periclitatur apud eos de deitatis dignitate decidere.* Et infrà : *Quid Dei nomen deputas morti, quod à divinâ Scripturâ nuſquam in mortis commemoratione profertur? Quid Paulo clamante cùm audias: In virò in quò definivit Deus, ſuſcitans eum à mortuis ; natam & mortuam inani imaginatione judicas Deitatem? . . . Si hæreticus tibi ex perſona Eccleſiaſtica mortuum Deum tuum exprobraverit, iratus ad dictum reclama ; Deus eſt qui ſuſcitavit de mortuis Paſtorem ovium magnum ; non ipſe mortificatus eſt & ſublevatus.*

Idem conſtat ex libro Neſtorii prolato Actione 1. Concilii Epheſini in quo hæc habet Quaternione 21. *Divina proinde Scriptura Deum ex Chriſtipara Virgine genitum eſſe nuſquam affirmat, ſed Jeſum Chriſtum, & Filium, & Dominum. . . Angelorum vox eſt : Surge, & accipe Puerum, & Matrem ejus. Atqui certum eſt Archangelos nativitatis myſterium te longè exactiùs cognoviſſe, neque tamen dicunt : Surge & accipe Deum, & Matrem ejus ; ſed, Surge, & accipe Puerum & Matrem ejus.*

Et Quaternione 16. *Hic eſt qui dicebat: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquiſti? Hic eſt qui triduò mortuus fuit. Hunc autem tanquam divinæ Majeſtatis cooperatorem unà cum divinitate adoro. . . Non per ſe & ſecundum ſe Deus eſt, quod in uterò formatum eſt : non per ſe, & ſecundùm ſe Deus eſt, quod Spiritus Sancti operâ effectum eſt : non per ſe & ſecundùm ſe Deus eſt, quod in monumentò conditum eſt : ſic enim hominum mortuorumque manifeſti cultores eſſemus. At verò quia Deus in homine aſſumptò exiſtit, aſſumptus ut aſſumenti conjunctus, propter aſſumentem, Deus appellatur.*

Et Quaternione 27. *Ut rerum omnium opificem Deum appellamus, & Moyſen rurſum Deum: Ait enim: Conſtitui te Deum Pharaonis. Et Iſraël Filium Dei : Nam Filius*, inquit, *meus primogenitus Iſrael eſt. . . Ita quoque Chriſtum Dominum, & Deum, & Filium, & Sanctum, & Chriſtum appellamus.*

Idem conſtat ex impiis ejus vocibus à Theodoto Ancyrano, & Acacio Melitinenſi relatis Actione 1. Epheſinæ Synodi, *Deum bimoſtrem, aut trimeſtrem non adoro.* Idem, ne infinita loca congeram, evidenter oſtenditur ex Epiſtola Neſtorii ad S. Cyrillum, quæ extat 1. p. *Concilii Epheſini cap.* 5 & ex ejuſdem Hereſiarchæ Epiſtolis ad Celeſtinum I. quæ ibidem habentur deſcriptæ *cap.* 16. & 17.

Probatur ſecundò. Qui hominem in utero Virginis formatum, alium eſſe effutiit ab Unigenitô qui ex Dei uterô ante Luciferum natus eſt, & Incarnationem eſſe meram inhabitationem Dei Verbi in homine, velut in ſuò templô, duas disertè perſonas in Chriſto aſſeruit : adeòque non eſt hæreſeos purus. Atqui Neſtorius hominem in utero Virginis formatum, alium eſſe effutiit ab Unigenito Dei ; & Incarnationem eſſe meram inhabitationem Dei Verbi in homine velut in ſuô templô. Non fuit itaque hæreſeos purus Neſtorius.

Probatur minor ex ejus Anathematiſmis, quos S. Cyrilli Capitulis ſive Anathematiſmis oppoſuit. Sic enim ſcribit Anathematiſmo 1. *Si quis eum qui eſt Emmanuel, Deum verum eſſe dixerit, & non potiùs nobiſcum Deum ; hoc eſt, inhabitaſſe eam, quæ ſecundum nos eſt, naturam per id quod unitus eſt noſtræ, quam de Maria Virgine ſuſcepit : Matrem etiam Dei Verbi, & non potius ejus qui Emmanuel eſt, nuncupaverit, &c. Anathema ſit.* Et Anathematiſmo 5. *Si quis unum eſſe poſt aſſumptionem hominis naturaliter Dei Filium audet dicere, cùm ſit Emmanuel, Anathema ſit.* Et Anathematiſmo 7. *Si quis hominem qui in Virgine creatus eſt, hunc eſſe Unigenitum dixerit, qui ex uterò Patris ante Luciferum natus eſt, & non magis, propter unitionem, eum, qui eſt naturaliter Unigenitus, Patris Unigeniti appellatione confitetur participem factum, &c. Anathema ſit.* Denique Anathematiſmo 10. *Si quis illum in principiò Verbum, Pontificem & Apoſtolum confeſſionis noſtræ factum eſſe, ſeque ipſum obtuliſſe pro nobis dicat, & non Emmanuelis eſſe Apoſtolum dixerit, oblationemque ſecundùm eamdem rationem ei tribuat qui univit, &c. Anathema ſit.*

Eodem ſpectant quæ ex ejus libro, Quaternione 16. referuntur Actione 1. Concilii Epheſini, *Propter geſtantem, geſtatum veneror: propter latentem, adoro apparentem. Inſeparabilis à viſibili Deus: atque ideò ejus qui non ſeparatur, honorem non ſeparo. Naturas ſeparo, ſed adorationem conjungo.*

Probatur tertiò. Qui disertè Beatiſſimam Virginem Mariam Deiparam negavit, hæreticus eſt: ſed Neſtorius Beatiſſimam Virginem Mariam disertè negavit Deiparam : Hæreticus itaque cenſendus eſt.

Probatur minor ex Sermone 1. ipſius Neſtorii. *Audiant hæc*, inquit, *qui in diſpenſatione Dominicæ Innovationis cæcati, non intelligunt neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Qui, ſicut modo cognovimus, à nobis invicem frequenter ſciſcitantur, an θεοτόκος dicenda ſit Maria, an autem ἀνθρωποτόκος. Habet matrem Deus? Ergo excuſabilis Gentilitas matres Diis ſubintroducens. Paulus ergo mendax, de Chriſti deitate dicens : Sine patre, ſine matre, ſine generationis narratione. Non, vir optime, Maria peperit Deum. Quod enim de carne natum eſt, caro eſt ; & quod de Spiritu, ſpiritus eſt. Non peperit creatura eum qui eſt increabilis, non recentem de Virgine Deum Verbum genuit Pater : In principio enim erat Verbum, ſicut Joannes ait. Non peperit creatura Creatorem ; ſed peperit hominem deitatis inſtrumentum.*

Et Sermone 5. *Formatur in uterò infans : ſed quoad figuram acceperit, nondum habet animam : at ubi figuratus fuerit, jam animâ informatur à Deo. Ut igitur mulier corpus parit, ſed Deus animam tribuit ; neque ideò mulier dicitur animæ genitrix, quia peperit animatum, ſed potiùs hominis genitrix : ſic quoque Beata Virgo etſi peperit hominem, ſimul cum illo pertranſeunte Dei Verbo, non ideò eſt Dei genitrix. Non enim Verbi divinitas à Beata Virgine initium cepit, ſed erat naturâ Deus. De Beato Joanne Baptiſta prædicatur à ſanctis Angelis, implendum eſſe infantem Spiritu Sanctô, adhuc ex uterò matris ſuæ. atque ita B. Joannes Baptiſta Spiritum Sanctum habens editus eſt. Quid igitur? Appellabiſne ipſam Eliſabeth Spiritûs genitricem? Huc animum referte, at ſi qui in nobis fuerint, qui ad ea quæ dicuntur, tanquam ad inaudita & inſolita moveantur, veniam date illorum imperitiæ.*

Et in Epiſtola ad Celeſtinum, negat Beatam Virginem dicendam eſſe Deiparam, tum quia Nicæni Patres ab hôc vocabulô abſtinuerunt: tum quia Scripturæ ubique Virginem Matrem Chriſti, non Dei Verbi, & per Angelos, & per Apoſtolos prædicarunt : tum etiam quia debet eſſe parienti ὁμοούσιος nativitas,

rivitas, Dei autem Verbi commixtura nulla eſt cum homine. Tum addit: *Si quis autem hoc nomen* θεοτόκος, *propter natam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parientem proponat: dicimus quidem, hoc vocabulum in eam qua peperit, non eſſe conveniens. Oportet enim veram Matrem de eadem eſſe eſſentiâ, quâ eſt ex ſe natum: ferri tamen poſſe propter ipſam conſiderationem, & quod ſolum nominetur de Virgine hoc Verbum, propter inſeparabile templum Dei Verbi ex ipsâ: non quia ipſa ſit Mater Dei Verbi: Nemo enim antiquiorem ſe parit.* Eumdem errorem propugnat in Epiſtola 2. ad S. Cyrillum.

Probatur ſecunda pars ex Epiſtola S. Cyrilli Alexandrini ad S. Celeſtinum Romanum Pontificem, in quâ inter alia teſtatur, Dorotheum quemdam Epiſcopum, Neſtorio perverſi dogmatis communione conjunctum, ipsô in Cathedra Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſedente dum frequens eſſet in Eccleſia populus, ſurrexiſſe, & magnâ voce inclamaſſe: *Si quis Mariam Deiparam dixerit, Anathema ſit.* Idem quoque conſtat ex omnibus ejuſdem Sancti Cyrilli Scriptis adversùs Neſtorium, & maximè ex ipſius Anathematiſmis, & illorum expoſitione. Cùm enim Anathematiſmos illos ad Neſtorii corrigendos errores, & eorum conſectaria penitus evertenda ediderit; & de Neſtorii doctrinâ cùm ex ejus Epiſtolis, tùm ex ipſius Homiliis, tum demque ex fideliſſimis relationibus certior factus fuerit; ſummæ temeritatis eſt aſſerere Neſtorium eorum errorum purum fuiſſe, quos ſuis Anathematiſmis Cyrillus configit. Porrò Anathematiſmo primo ſtatuit S. Cyrillus, Emmanuelem verè Deum eſſe: Matremque Emmanuelis verè Deiparam. Anathematiſmo 2. Naturas eſſe ſecundùm hypoſtaſim unitas, Chriſtumque eſſe unum, eumdemque Deum & hominem. Anathematiſmo 3. Naturas non eſſe conjunctas ſolâ unione morali, quæ eſt ſecundùm dignitatem, vel auctoritatem quamdam, ſed unione naturali. Hinc colligit Anathematiſmo 4. Ea quæ de Chriſto dicuntur, non ita eſſe partienda, ut alia ſoli homini, alia ſoli Deo, & non omnia uni eidemque tribuantur. Anathematiſmo 5. Chriſtum eſſe verum Deum, non autem hominem Deiferum. Anathematiſmo 6. Verbum non eſſe Chriſti Deum aut Dominum, ſed unum eumdemque Deum ſimul & hominem. Anathematiſmo 7. Chriſtum non eſſe hominem Verbi divini vi actum, velut ejus organum ac inſtrumentum. Anathematiſmo 8. rejicit his propoſitiones, *Homo aſſumptus, unà cum ipsô Dei Verbo adorandus eſt, unà cum ipſo glorificandus, unà cum ipſo Deus appellandus:* unâque adoratione Emmanuelem adorandum eſſe ſtatuit, quatenus Verbum factum eſt caro. Anathematiſmo 9 docet Chriſtum vim faciendi miracula non accepiſſe à Spiritu Sanctô, tanquam ab alienâ virtute, ſed eadem virtute operatum miracula, quâ Deus. Anathematiſmo 10. Pontificem confeſſionis noſtræ verè eſſe Verbum, & pro nobis ſacrificium obtuliſſe. Anathematiſmo 11. carnem Domini vivificam eſſe, ipſiuſque Verbi qui ex Patre eſt propriam, non autem alterius cujuſpiam ipſi Verbo ſecundùm dignitatem tantùm conjuncti. Anathematiſmo 12. ſtatuit, Verbum verè paſſum eſſe ſuâ carne, & ſuâ virtute ſurrexiſſe à mortuis. Cùm igitur hi Anathematiſmi ſint oppoſiti Neſtorii dogmatibus, argumento eſt in illis erroribus verſatum fuiſſe Neſtorium, qui hiſce S. Cyrilli Capitulis confodiuntur.

Idem probatur ex S. Leone Magno *Epiſtola* 97. vel 134. novæ Editionis, ad Leonem Auguſtum datâ: *Anathematizetur ergo Neſtorius*, inquit, *qui Beatam Virginem Mariam, non Dei, ſed hominis tantummodo credidit genitricem, ut aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis: nec unum Chriſtum in Verbo Dei, & carne ſentiret, ſed ſeparatim atque ſejunctim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicaret.* Et

A *Epiſtola* 23. in nova Editione P. Queſnellii 46. ad Clerum & plebem Conſtantinopolitanam datâ, cap. 5. *Nec dicimus quòd Beata Virgo Maria hominem ſine deitate conceperit, qui creatus à Spiritu Sancto, poſtea ſit ſuſceptus à Verbo, quod Neſtorium prædicantem meritò juſtèque damnavimus.*

Idem probatur ex Theodoreto lib. 4. *Hæreticarum Fabularum cap.* 12. ubi de Neſtorio ſic loquitur. *Super candelabrum divini Pontificum ſuggeſtûs, non lucernam veritatis, ſed tenebras poſuit impietatis. Primus autem initæ novitatis gradus fuit, non oportere Sanctam Virginem, quæ Dei Verbum peperit, quod ex* B *eâ carnem ſuſcepit, Deiparam confiteri, ſed Chriſtiparam duntaxat: cum tamen antiquiſſimi Orthodoxæ Fidei Prædicatores, juxta Traditionem Apoſtolicam, Deiparam docuerint nominare & credere Domini matrem.* .. *Chriſti appellatio*, inquit, *duas naturas ſignificat, divinitatem Unigeniti, & humanitatem: Dei autem vox abſolutè prolata, ſimplicem & incorpoream Dei Verbi ſubſtantiam repræſentat. Hominis verò, ſolam humanam naturam oſtendit. Propterea Chriſtiparam*, inquit, *& non Deiparam Virginem fateri neceſſe eſſe, ne imprudentes dicamus Deum Verbum initium ex Sanctâ Virgine ſumpſiſſe, atque ita antiquiorem ma-* C *trem eô qui ex eâ natus eſt, ex conſequenti confiteri cogamur. Ne videar autem inanibus conviciis hæc in illum jactare, illum ipſum ſuis verbis teſtem producam. Apoſtolicorum enim documentorum, & Sanctorum quorumcunque memoriam ex cogitatione ſuâ exterminans, in Orthodoxorum Eccleſiâ multas iſtiuſmodi voces edidit: Non peperit, optimi viri, Maria Deum, ſed hominem peperit divinitatis inſtrumentum. Et in aliis rurſùm mugit: Culpâ vacat Gentilis, qui Diis matrem inducit.... Unde quoniam horrenda morte periturum impii, Pontificatu per Sanctos Epheſi congregatos divinô ſuffragiô dejectus eſt, & juſſu Imperatoris Oaſim habitare juſſus, futuri impiorum ſupplicii illinc* D *ſumpſit exordium.*

Idem probatur ex Vincentio Lirinenſi in Commonitorio 1. cap. 17. *Neſtorius*, inquit, *contrario Apollinari morbô, dum ſeſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente perſonas, & inauditô ſcelere duos eſſe vult Filios Dei, duos Chriſtos: unum Deum, alterum hominem: unum qui ex Patre, alterum qui ſit generatus ex Matre. Atque ideò aſſerit Sanctam Mariam non* θεοτόκον, *ſed* χριστοτόκον *eſſe dicendam: quia ſcilicet ex eâ non ille Chriſtus qui Deus, ſed ille qui erat homo natus ſit.*

E Idem probatur ex Caſſiano lib. 5. de Incarnatione Domini contra Neſtorium, cap. 1. ubi ait: *Hæreſim illam Pelagianæ hæreſeos diſcipulam atque imitatricem, id omnibus modis tentaſſe atque pugnaſſe, ut Dei Filius Dominus Jeſus Chriſtus, natus ex Virgine, homo tantùm ſolitarius crederetur; & arreptâ poſtmodum virtutis viâ, id eum piè religioſèque vivendo obtinuiſſe, ut dignus per hanc vitæ ſanctimoniam fieret, cui ſe Majeſtas divina ſociaret: ac ſic excluſâ ab eô penitus ſacræ originis dignitate, ſola ei tantummodò meritorum relinqueretur electio.* Et infrà: *Solitarium quippe hominem natum eſſe aſſerit Dominum Jeſum Chriſtum: & ideò Mariam Chriſtotocon, non Theo-* F *tocon eſſe appellandam, quia Chriſti Mater, non Dei, Addis prætereà ſacrilegæ aſſertioni quàm prava argumenta, tam frivola, dicens: Nemo anteriorem ſe parit*, &c.

Idem probatur ex Evagrio, (lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 2.) *Neſtorius vocem quidem Deiparæ, quæ à multis probatiſſimis Patribus, Sancti Spiritûs afflatu fabricata fuerat, rejecit ac repudiavit: Chriſtiparæ autem vocabulum tanquam adulterinam monetam à ſe cuſum atque efformatum, vice illius ſuppoſuit.* Et infrà: *Anaſtaſius cùm in Eccleſia Conſtantinopolitana Sermonem haberet ad populum Chriſti amantem, auſus eſt palàm ac disertè dicere: Mariam nemo*

Deiparam vocet. Nam Maria homo fuit. Fieri autem non poteſt, ut ex homine naſcatur Deus. Iis auditis, cum populus Dei graviter commotus eſſet, & ſermonem illum, uti par erat, blaſphemiam duceret, Neſtorius auctor illius blaſphemiæ, non modo Anaſtaſium non prohibuit, nec rectæ ſanæque doctrinæ patrocinium ſuſcepit: Verùm iis quæ ab Anaſtaſio dicta erant, apertè robur adjidit, in hujuſmodi diſceptationibus pervicaciter inſiſtens. Interdum etiam propria interſerens atque intexens dogmata, & reconditum mentis ſuæ virus effundens, adhuc pejora & magis impia docere conatus eſt. Adeò ut in ſuam ipſius perniciem hæc diceret, Ego illum qui bimeſtris ac trimeſtris factus eſt, nunquam Deum appellaverim.

Idem probatur ex Liberato in Breviario cauſæ Neſtorianæ & Eutychianæ, cap. 4. *Ordinatò*, inquit, *Neſtorio, die 1. menſis Aprilis, Conſulatu Felicis & Tauri, Anaſtaſius coram Eccleſia docens: Dei, inquit, genitricem Mariam nullus dicere præſumat: quoniam Maria homo fuit, & Deum ab homine generari, nimis eſt impoſſibile. Quod cum pariter audiſſent plurimi Clericorum & Laïcorum, multùm conturbati ſunt. Didicerant enim antiquitus Deum confiteri Chriſtum, & nullatenus per diſpenſationem hominem à Deo ſeparatum credebant. Tumultu ergo factò in Eccleſia, Neſtorius volens firmare Anaſtaſii ſermonem, eo quòd eum honoraret, tanquam blaſphemum noluit urguere; ſed frequenter hoc coram Eccleſia docebat, & agitabat hanc quæſtionem cum contentionibus, abnegans Dei Genitricis confeſſionem. Unde diviſio nata eſt in Eccleſia, & concuſſionem magnam orbi terrarum tepidiſſimi Tractatus Neſtorii concitaverunt. Sed eò non emendante, Conſtantinopolitana Eccleſia erat in ſcandalo.... Quoniam Neſtorius in eâ erat opinione, quòd omninò purum hominem diceret Chriſtum introducens in Eccleſiam Pauli Samoſateni, & Photini doctrinam.* Idem conſtat ex Leontio lib. *de Sectis*, *Actione* 4. dicente, *Duas à Neſtorio hypoſtaſes poſitas eſſe.* Et ex Vigilio lib. 2. contra Eutychem, dicente: *Neſtorius duas inducendo naturas, duas putavit eſſe perſonas. & ob hoc arbitratus eſt eò ut ſacrilego dogmate duos Chriſtos induci....* Et ſubinde: *Neſtorius proprietatem attendendo perſonarum, à perſona excidit unione, & duos putavit Chriſtos, unum paſſibilem, alterum impaſſibilem eſſe.*

Idem probatur ex Facundo Hermianenſi lib. 1. *Quid ergo Neſtoriani*, inquit, *quaſi cautiores & diligentiores ipsò Joanne Apoſtolo, immò ipsò Deo Verbo, qui ſic de ſe in Joanne loquebatur Apoſtolo, refugiunt quæ ſunt humanitatis Deo tribuere, & Beatam Mariam dicere verè & propriè Matrem Dei, quam non refugiunt dicere verè & propriè hominis Matrem, niſi quia non eundem credentes eſſe Deum, quem hominem, duos nobis Filios, licet non verbis, rebus tamen volunt inducere?*

Et lib. 6. *B. Cyrillus contra Neſtorium quamdam nefandam dualitatem conantem inducere, ne quam occaſionem daret errori, ſermonem ſuum magis ad ea quæ unitatis ſunt coarctabat.* Et loquens de Concilio Calchedonenſi, ait: *Si Calchedonenſis Synodus velut Neſtorianam hanc Epiſtolam* (Ibæ) *improbaret, hinc potiùs excuſaſſe Neſtorium videretur. Non autem ita debuit religioſa illa Synodus graviſſimum crimen levigare Neſtorii, quâ benè cognoverat, quod longè alia blaſphemia ſit, quæ hujus hæreſis nomen accepit. Illa myſterium divinæ Incarnationis evacuat, in quâ ſalus noſtra conſiſtit: illa aliam hominis, aliam Dei ſubſiſtentiam dicit, ut humanam naturam alienet à Deo, quæ in ſuis primitiis Verbo aſſumente ſancta eſt.*

Probatur tertia pars ex Eccleſiæ judiciis contra Neſtorium, ſcilicet Romana ſub Celeſtino Pontifice Maximo habitâ Synodo ann. 430. in quâ S. Cyrilli fides approbata eſt, & errori Neſtorii dictum anathema. Ea quoque in Neſtorium ipſum dicta ſententia eſt, ut niſi intra decimum diem à denuntiatione, errorem ejuraret, excommunicationis & exauctorationis ſubiret ſententiam. 2. Ex univerſali Synodo totius Ægypti, in qua Synodica Celeſtini Pontificis & Romanæ Synodi ſuſcepta eſt, miſſique Legati Conſtantinopolim, qui illam Neſtorio ſignificarent. 3. Ex Synodo Romanâ, è qua Legati miſſi ſunt Epheſum, qui executionem Sententiæ in Neſtorium à Celeſtino latæ urgerent in Concilio Oecumenico. 4. Ex Epheſina Synodo Oecumenica, in quâ Neſtorius anathemate confixus eſt & exauctoratus: *Deprehendentes*, (inquiunt Patres Epheſini) *partim ex literis commentariiſque ipſius, partim è Sermonibus, quos nuperrimè in hâc Epheſiorum Metropoli habuit, quique teſtimoniis comperti ſunt, illum impiè ſentire ac prædicare: coacti per ſacros Canones, & Epiſtolam ſanctiſſimi Patris noſtri & comminiſtri Celeſtini Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi, lachrymis ſubinde perfuſi, ad lugubrem hanc contra eum ſententiam neceſſariò venimus. Igitur Dominus noſter Jeſus Chriſtus, quem ſuis ille blaſphemis vocibus impetivit, per ſanctiſſimam hanc Synodum eumdem Neſtorium Epiſcopali dignitate privatum, & ab univerſo Sacerdotum conſortiò alienum eſſe definit.* Epheſini Concilii contra Neſtorium judicium, aliæ Synodi, aliique Patres reveriti ſunt: infandum hunc Hæreſiarcham velut impiæ doctrinæ ducem legibus ſuis inſectati ſunt Chriſtiani Imperatores, ejuſdemque hæreſeos Sectatores coërcuerunt: totus orbis Chriſtianus Chriſti & Deiparæ hoſtem abominatus eſt. Natura cum illi Dei, tum Matris ejus ſanctiſſimæ vindex, volente Deo, linguam ejus depaſcendam vermibus ante mortem dedit. Summæ igitur impudentiæ eſt, & malè feriati ingenii, ipſum hæreſeos abſolvere.

Objicitur primò. Qui aſſeruit Chriſtum non eſſe hominem ſolum; non eſſe duos Filios, aut Dominos, aut Chriſtos: naturas ambas in unam Verbi hypoſtaſim conveniſſe: & Beatam Virginem rectè dici poſſe Deiparam, is purus cenſendus eſt oppoſitorum errorum qui ipſi tribuuntur. Atqui Neſtorius ſingula hæc aſſeruit capita. Igitur purus eſt errorum quorum damnatus eſt.

Probatur minor quoad ſingulas partes. Quoad primam, ex Sermone illius 12. ubi ait: *In ſtupore dentium remaneas Paulus Samoſatenus, qui nobis Dominicam humanitatem nudam à Deitate deliras, quæ ſolam, præter divinitatem, fabulatur hanc, quæ ſemper conjuncta eſt, atque connexa, quæ eadem ac pariter poteſt, quæ Deus. Donavit enim illi Deus nomen quod eſt ſuper omne nomen.*

Quoad ſecundam, probatur ex Sermone 11. *Diviſio non eſt, neque conjunctionis, neque potentiæ, neque filiationis, neque hujus quod eſt Chriſtus. In his diviſio non eſt; in deitate verò & humanitate diviſio eſt. Chriſtus, ſecundum quòd eſt Chriſtus, indiviſus eſt; & Filius, ſecundum quòd eſt Filius, indiviſus eſt. Non enim habemus duos Chriſtos, vel duos Filios, neque eſt apud nos primus Chriſtus & ſecundus, neque alter & alter; neque iterum alter filius, & iterum alter filius: ſed idem ipſe eſt duplex, non dignitate, ſed naturâ.*

Quoad tertiam partem, probatur ex Epiſtola 2. Neſtorii ad Celeſtinum I. quâ invehitur in eos qui peſſimam opinionem Apollinarii & Arii ſecuti, *Quamdam contemperationis imaginem ex deitate & humanitate Unigeniti concipiunt: & corporis paſſiones audent ſuperfundere deitati Unigeniti, & immutabilitatem deitatis ad naturam corporis tranſiiſſe confingunt, & utramque naturam, quæ propter conjunctionem ſummam & inconfuſam in unâ perſonâ Unigeniti adoratur, contemperationis mutabilitate confundunt.*

Quoad poſtremam denique partem, probatur ex ipſius

ipſius Sermone 6. *Dixi jam ſæpiùs*, inquit, *Si quis inter vos ſimplicior, ſive inter quoſcunque alios, voce hâc θεοτόκος gaudet, apud me nulla eſt de voce invidia; tantum ne Virginem faciat Deam*, &c. Et Sermone 12. *Damna eos qui dicunt, ſecundum Apollinaris & Arii ſenſum, Dei genitricem; & ego unà tecum clamo* θεοτόκον. Et poſtea: *Filius Dei natus eſt Deus Verbum & homo: ergo quæ peperit, propter unitatem dicatur Dei genitrix, id eſt,* θεοτόκος. Idem conſtat ex Sermone 13. & ex Epiſtola 3. ad Celeſtinum.

Reſpondeo, diſtinguendo majorem: Qui hæc aſſeruit ſine fuco, & in ſenſu Eccleſiæ, concedo: qui hæc aſſeruit verbis tenus, & quidem ambiguis, hæreticum ſenſum tegentibus, nego. Neſtorius porrò & Chriſtum non eſſe hominem ſolum, & non eſſe duos Filios Dei, & unicam eſſe in Chriſto perſonam, & B. Virginem dici poſſe Deiparam, aſſeruit verbis tenus, & quidem ambiguis, quibus Catholicis inſidiaretur & fucum faceret: non autem ea dogmata propugnavit, vel propoſitiones illas admiſit Catholico ſenſu.

Et quidem quòd primam ſpectat, Chriſtum ſolum hominem eô duntaxat ſenſu negavit, quaſi extitiſſet aliquando ſine Verbo: naturas enim ambas in ipſô Virginis uterô, imò & in ipſo conceptu copulatas eſſe fatebatur. Sed in eo tamen Paulo Samoſateno aſſenſus eſt, quòd has naturas copulatas diceret ſolò nexu morali: quô fiebat ut Deus eſſet quidem hominis, & homo Dei; non tamen Deus homo, & homo Deus; ex quô etiam ſequebatur, Verbum non eſſe factum carnem, ſed carnis tantùm inhabitatorem. Id autem aſſerere, quid erat niſi Chriſtum aſſerere hominem ſolum? Quemadmodum Moyſes, in quo Deus inhabitabat, ita ut Pharaonis Deus etiam diceretur, ſolus homo reipſa erat. Hinc S. Cyrillus in Expoſitione Anathematiſmi 5. de Neſtorio & ejus Sectatoribus, ait: *Simulant ſe Incarnationis vocem admittere: verùm incarnatum eſſe reverà Dei Verbum non putant: hoc eſt, hominem eſſe factum noſtri ſimilem: ita ut quod erat maneret. Verùm aſſerunt ſic tanquam in unò quopiam homine ex Sanctorum numerò, de Maria Virgine natum, habitaſſe unigenitum Verbum.* Id declarat falſum illud Symbolum à Neſtorio, vel Theodoro Mopſueſteno conditum, quòd Chariſius Presbyter Epheſinis Patribus obtulit, in quô legitur: *Verbum divinum hominem aſſumpſiſſe perfectum: quem quidem hominem naturâ noſtri ſimilem, Spiritus Sancti virtute in Virginis uterò formatum, factum ex muliere, factum ſub lege, arcanò quodam modo ſibi conjunxit.* Ac ſubinde hominem illum, quòd cum Deo conjunctus ſit, ejuſdem cum ipſo honoris ait eſſe participem. Denique id perſpicuum eſt ex Conteſtatione publicè propoſitâ à Clericis Conſtantinopolitanis, & promulgatâ in Eccleſia, quâ Neſtorium ejuſdem eſſe ſententiæ cum Paulo Samoſateno oſtenderunt. Extat illa 1. p. Concilii Epheſini cap. 13. Sic autem habet: *Paulus Samoſatenus ait: Maria Verbum non peperit. Neſtorius ab hujus ſenſu non recedens: Heu tu, inquit, bone vir, Maria divinitatem non edidit. Addit Paulus: Neque enim erat ante ſæcula. Neſtorius ait: Divinitati, quæ tempora condidit, matrem temporaneam aſſignant. Rurſum Paulus: Maria Verbum ſuſcepit, neque eſt antiquior Verbo. Neſtorius ait: Quî fieri queat, ut Maria ex ſe genuerit antiquiorem ſe? Paulus ait: Maria edidit hominem nobis aſſimilem. Neſtorius docet: Qui ex Virgine natus eſt, homo eſt. Paulus ait: Atqui per omnia nobis præſtantior eſt. Nam de Spiritu Sancto eſt, divinisque editus promiſſis, & juxta Scripturam gratia illi data eſt. Neſtorius ait: Vide Spiritum deſcendentem quaſi columbam, & manentem ſuper illum, nec-non aſcenſionis vim illi impertientem: quandoquidem præcipiens* A *Apoſtolis quos elegerat, per Spiritum Sanctum aſſumptus eſt. Hic igitur ille eſt, qui hanc tantam gloriam Chriſto impertitus eſt. Paulus ait: Ut neque is qui genere ex David ductô inunctus eſt, à ſapientiâ alienus ſit; neque tantam ſapientiam in alio quopiam, quanta in ipſo, extitiſſe putemus. Sanè fuit illa in Prophetis, ſed amplior in Moyſe; fuit in multis Sanctis; at verò in Chriſto, tanquam in Dei templo ampliſſima extitit. Idem in aliô locò alium docet eſſe Jeſum Chriſtum, alium rurſus Deum Verbum. Neſtorius ait: Fieri nequit, eum qui ante omnia ſæcula natus eſt, denuò naſci, idque ſecundum divinitatem. En manifeſtiùs legis tranſgreſ-* B *ſor deprehenditur Neſtorius, ut qui eum qui ex Patre genitus eſt, natum ex ſacrâ Virgine neget. En Paulo Samoſateno heretico, qui alium aſſerit eſſe Verbum, & alium Jeſum Chriſtum, neque unum eſſe, ut Orthodoxa profitetur Eccleſia, pleniſſimè adſtipulatur.* His gemina ſunt, quæ ſcribit Marius Mercator in Epiſtula de diſcrimine inter hæreſim Neſtorii, & dogmata Pauli Samoſateni.

Quoad ſecundam partem; Neſtorius non minori fraude Chriſtum eſſe unum Filium ac Dominum prædicabat. *Duos namque filios, licet non verbis, rebus tamen volebat inducere*, ut ait Facundus Her- C mianenſis. Et Chriſtum eſſe unum aſſeverabat, non hypoſtaſi, ſed merâ conjunctione, quia Unigenito Dei conjungebatur ut templum inhabitatori. Sic etiam dicebat unam perſonam, unitate morali, non naturali: quòd nimirum Incarnatione Verbi facta eſſet una & eadem Dei & hominis dignitas, auctoritas & poteſtas. Nomen enim perſonæ ſumpſit ut eſt vox juris, quâ ratione conjuges una ſunt perſona: cùm tamen ſumere debuiſſet, ſi bona fide ageret, prout eſt naturæ quiddam, atque ipſa hypoſtaſis, quâ ratione conjugum duæ ſunt reipſa perſonæ, duæque hypoſtaſes. Hinc S. Cyrillus Epiſtolâ 8. ad Clerum D Conſtantinopolitanum ſcopum hunc habere ſcribit Neſtorianos, *Duos prædicare Chriſtos, ac duos Filios; & hominem ſeorſim, ac Deum ſeorſim conſtituere; eoque ſtabilitô, ſolarum perſonarum unitionem aſſerunt, ideò verſutè, agunt, & excuſationes in peccatis fingunt.* Et certè Neſtorius ipſe apud Cyrillum, *lib. 2. contra Neſtorium p. 44.* apertè profitetur quemadmodum unitas in Chriſto, ac diviſio, vel duplicitas ſpectanda ſit. Ait enim: *Nullam eſſe diviſionem copulationis illius, quæ in dignitate conſiſtit, neque filietatis; ſed neque quâ Chriſtus eſt, ullam eſſe diviſionem: verùm divinitatis & humanitatis duntaxat.* Quare nec E *Duos habere nos Chriſtos, nec Filios duos; ſed unum & eundem eſſe dignitate, non naturâ.*

Hinc Synodus Quinta Oecumenica, Anathemate 4. unionem naturarum duarum, ex Neſtorii ſententiâ, *Secundum gratiam, vel ſecundùm operationem, vel ſecundùm dignitatem, vel ſecundùm æqualitatem honoris, vel ſecundùm auctoritatem, aut relationem, aut affectum, aut virtutem* eſſe demonſtrat, *vel ſecundùm bonam voluntatem.* Additque, *Neſtorianos Deum Verbum Filium, & Chriſtum vocantes, & hominem ſeparatim Chriſtum & Filium nominantes, & duas perſonas evidenter dicentes per ſolam nominationem, & honorem, & dignitatem, & adorationem, unam perſonam, & unum Filium, & unum Chriſtum confin-* F *gere.*

Hinc denique Vincentius Lirinenſis *Commonitorio* 1. *cap.* 17. ait: *Neſtorius contrario Apollinari morbo, dum ſeſe duas in Chriſto ſubſtantias diſtinguere ſimulat, duas introducit repente perſonas, & inauditô ſcelere, duos eſſe vult Filios Dei, duos Chriſtos*, &c. *Quòd ſi quis eum putat literis ſuis unum Chriſtum dicere, & unam Chriſti prædicare perſonam, non temerè credas: aut enim iſtud fallendi arte machinatus eſt, ut per bona faciliùs ſuaderet & mala, ſicut ait Apoſtolus: Per bonum mihi operatus eſt mortem. Aut ergo, ut diximus, fraudulentiæ causâ quibuſdam in locis*

Scriptorum ſuorum unum Chriſtum, & unam Chriſti perſonam credere ſe jactitat. Aut certe poſt partum jam Virginis ita in unum Chriſtum duas perhibet conveniſſe perſonas, ut tamen conceptûs, ſeu partûs Virgini tempore, & aliquanto poſt duos Chriſtus fuiſſe contendat. ut eum ſcilicet Chriſtus homo communis primùm & ſolitarius natus ſit, & needum Dei Verbi perſona unitate ſociatus, poſtea in eum aſſumentis Verbi perſona deſcenderit: & licet nunc in Dei gloriâ maneat aſſumptus, aliquandiu tamen inter illum & cæteros homines nihil interfuiſſe videatur. Quamquam non ita ſenſerit Neſtorius, quemadmodum in poſtrema hujus disjunctivæ parte Vincentius Lirinenſis aſſerit. Hinc patet reſponſio ad tertiam partem minoris.

Ad quartam reſpondeo, Neſtorium pariter B. Virginem dici Deiparam permiſiſſe ſubdolò & perfidioſò ſenſu, quòd ſcilicet hominem genuiſſet Deo unitum, & templum Verbi Dei; non Deum ipſum. Suam ipſe mentem expoſuit Hæreſiarcha vaferrimus Epiſt. 1. ad Celeſtinum Pontificem Maximum, his verbis: *Si quis autem hoc nomen θεοτόκος, propter natam humanitatem conjunctam Deo Verbo, non propter parientem proponat, dicimus quidem hoc vocabulum in eam, quæ peperit, non eſſe conveniens: oportet enim veram matrem de eadem eſſe eſſentia, quâ eſt ex ſe natum; ferri tamen poſſe propter ipſam conſiderationem, & quod ſolum nominetur de Virgine hoc verbum, propter inſeparabile templum Dei Verbi ex ipſa; non quia ipſa ſit Mater Dei Verbi: Nemo enim antiquiorem ſe parit.*

Præterea, in primo Sermone hæc effutiit, ut apud Marium Mercatorem legere eſt: *Non, vir optime, Maria peperit Deum, non peperit creatura Creatorem: ſed peperit hominem Deitatis inſtrumentum.* Ibidem Catholicum Dogma quo Beatam Mariam Virginem Deiparam profitemur, Gentilium fabulas ſapere blaſphemat. *Habet*, inquit, *Matrem Deus? Ergo excuſabilis Gentilitas Matres Diis ſubintroducens.* Et Sermone IV. *Aliud eſt dicere*, inquit, *quia nato de Maria conjunctus erat Deus ille qui eſt Verbum Patris, quod eſt liquidiſſimum & firmum atque irreprehenſibile Gentilibus; & aliud, quia Divinitas indiguit nativitate in menſibus decurrente.*

Objicies ſecundò teſtimonium Joannis Antiocheni, cui notiſſima fuit Neſtorii fides, cùm ipſi amicitiâ conjunctiſſimus eſſet. Is enim in Epiſtola ad ipſum Neſtorium, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 25. teſtatur ipſum ſolas voces reſpuere quibus Patres uſi ſunt, eamdem autem ſententiam tenere. *Si enim*, inquit, *mens tua eadem ſapit, & ſentit, quæ Sancti Patres, Eccleſiæque Doctores (nam hoc, Domine mi, & ex multis, & ex communibus amicis de te accepimus) quorſum vereris pium ſenſum convenienti voce publicare?.... Quis quæſo reprehendat, ſi ea quæ ſentis, liberè exponas? Imò verò quis non laudet, ſi nomen cujus ſenſum Pietas tua, ut cognovimus, poſſidet, propter publicam quietem, communemque orbis pacem admittat?* Et rurſus: *Multi, ut intelligo, non infrequenter ex te audierunt, quòd ipſam ſolam vocem, non piam quoque ipſius vocis notionem averſerit: Si qui verò celebrioris ſanæ Eccleſiaſtici auctores ſibi fuerint, ut ipſo quoque nomine admiſſo, ſacram Virginem Mariam Deiparam appelles, te iſtud nequiquam recuſaturum eſſe.*

Confirmatur ex Theodoreto in *Epiſtola ad Alexandrum Hierapolitanum* ſignificante, ſe Joanni Antiocheno vehementer ſuccenſere, quòd initâ pacé cum Cyrillo, Neſtorii abdicationi unà cum Orientalibus ſuis conſenſiſſet, ejuſque ſanam doctrinam indiſcretè damnaſſet. *Idipſum ſentiens*, inquit, *indiſcretè, atque iniquè damnavit eum, qui nihil præter doctrinam ſanam novit aliquid & docuit. Sed Anathematiſmus, licet idoneus ſit ampliùs quàm conſenſus damnationis ejus, turbare lectorem: tamen quia non indiſcretè, ſed ſub quadam conſideratione poſitus eſt, ſolatium præſtitit: nec enim dixit: Anathematizamus doctrinam ejus, ſed, Quæcunque aliter dixit, aut ſenſit, quàm doctrina Apoſtolica continet.* Pergit Theodoretus Alexandrum alloquens: *Jam tuæ Sanctitati prædixi, quia ſi Domini mei venerabilis, & ſanctiſſimi Epiſcopi Neſtorii fuerit dogma damnatum, nec ego cum his, qui hoc faciunt, communicabo.* Et in Epiſtola ad Andream Samoſatenum: *Exigit autem Ariſtolaus ſubſcriptionem facta dudum damnationis, & ut anathematizetur ſancti Epiſcopi dogma Neſtorii. Scit autem veſtra Sanctitas, quod ſi quis indiſcretè doctrinam anathematizet ejuſdem ſanctiſſimi & venerabilis Epiſcopi, idem eſt, ac ſi pietatem anathematizare videatur.*

Confirmatur ſecundò teſtimooio Acacii Beroënſis Epiſcopi in Epiſtola ad S. Cyrillum, quæ extat 1. *p. Concilii Epheſini cap.* 23. in quâ Neſtorio vocem quidem malè elapſam eſſe fatetur, & quæ emendatione indigeat: ipſum tamen excuſat ab errore, ipſique aliquid ſimile conógiſſe ait ei quod accidit Paulino Antiochiæ Epiſcopo: qui etſi tres hypoſtaſes palam dicere recuſaret, re tamen & virtute ab illorum ſententia & fide qui hoc profitebantur, non recedebat. Addit, multos Conſtantinopoli venientes aſſeruiſſe, nihil à Neſtorio dictum, quod in ſenſu contineret aliquid Apoſtolicæ Doctrinæ, aut Nicænæ Fidei contrarium.

Reſpondeo primò, Joannem Antiochenum exprobratione hæreſeos noluiſſe Neſtorii animum jam exacerbatum agere in furias, ſed œconomicâ potiùs velut adulatione delinire, ut eum ad fidem & officium revocaret. Secundò, tunc temporis non fuiſſe adhuc palam omnibuſque cognitos Neſtorii errores, nec unam, conſtantemque fuiſſe omnium de ipſius fide opinionem. Verbis enim ambiguis perverſæ ſententiæ virus tegebat, quæ alii in pravum ſenſum, qui ſub eis, ſecundùm Hæreſiarchæ mentem, latebat, interpretabantur; alii in benigniorem partem flectebant, propenſione ſingularis amicitiæ, quâ ipſi erant conjuncti: quod de Joanne Antiocheno, Acacio Beroënſi, & Theodoreto dicendum eſt: qui Neſtorii ſin minùs errori, perſonæ tamen impensè ſtuduerunt ac faverunt. Et maximè omnium Theodoretus, qui nequidem cùm pax iniretur inter Orientales & S. Cyrillum, æquo animo paſſus eſt ut Joannes Antiochenus damnationi & abdicationi Neſtorii aſſenſum præberet. Sed is in Theodoreto facti merus error fuit, quia ſtudio partium excæcatus, ſibi perſuadere non potuit Neſtorium eſſe dogmatum adeò impiorum auctorem: quamvis eos ipſos fuerit execratus errores, quorum damnatus eſt Neſtorius. Unde in laudatâ ad Andream Samoſatenum Epiſtola, ait: *Oportet ergo, ſi omninò compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Chriſtum, aut qui in duos Filios unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dividunt, & qui ejus abnegant deitatem.* Sed tandem eruditior factus in causâ Neſtorii, & de ejus hæreſi & impietate certior factus, palam dixit anathema Neſtorio in Concilio Calchedonenſi, & lib. 4. Hæreticarum Fabularum ipſum nefariæ hæreſeos authorem eſſe probat. Ex quibus patet reſponſio ad utramque confirmationem.

Objicies tertiò teſtimonium Socratis *lib.* 7. *Hiſtoria Eccleſiaſtica cap.* 32. ita ſcribentis: *Neſtorius apud complures venit in opinionem, quòd Dominum ſimplicem hominem eſſe diceret, quòdque Pauli Samoſateni & Photini dogma in Eccleſiam introduceret; atqui de hac re tanta concertatio, tantaque tempeſtas commota eſt, ut Oecumenicô Conciliô opus fuerit. Ego verò dum ejus libros luſtro, hominem imperitum reperio, &c. Nec tamen mihi videtur imitari Paulum Samoſatenum, aut Photinum, & Dominum omnino ſimplicem hominem dicere; ſed ſolam Deipara vocem tanquam*

larvam

larvam reformidare. Et poſtea: *Videtur Veterum lucubrationes ignorare, adeòque, ut dixi, vocem hanc infeſtari: nec enim Chriſtum ſimplicem hominem dicit, ut Photinus & Paulus Samoſatenus. Et Homilia ab eo edita docent, eum nullo modo divini Verbi perſonam abſtuliſſe, ſed ubique illud fatetur ſubſiſtens & inexiſtens, &c. Sic eum ſentientem reperio, tum ex ejus libris quos legi; tum ex his quæ amatores ipſius dicunt.*

Reſpondeo, quòd etſi Neſtorius à Paulo Samoſateno & Photino in aliquibus diſſenſerit, nimirum in hoc quòd hominem cum Verbo per ſe hypoſtatico, & Patri conſubſtantiali unitum aſſereret, quod illi negabant; quòdque Verbum Deum ante Mariam fuiſſe perſonam ſubſiſtentem aſſereret, quod illi fuerant inficiati: nihilominus in eo cum ipſis conveniebat, quòd & Chriſtum verè Deum eſſe, & Mariam Virginem Deiparam, negaret. Deinde non tanti eſt Socratis, qui aut Scholaſticus de foro, aut de Aula Scriptor fuit, auctoritas, ut Veterum omnium teſtimoniis præponi debeat, ac præſertim Marii Mercatoris locupletiſſimo teſtimonio in Epiſtola de diſcrimine inter hæreſim Neſtorii & Pauli Samoſateni.

Objicitur quartò. Eadem fuit Neſtorii, quæ Diodori Tarſenſis, & Theodori Mopſueſteni de Incarnatione ſententia & fides. Nam Theodorum Neſtorius, Diodorum verò Theodorus Præceptorem habuit. At uterque Chriſtum Dominum Deum æternum, non *hominem purum* eſſe credidit, ut probat Facundus Hermianenſis *lib.* 3. & *lib.* 4. ubi & plurimorum Patrum teſtimoniis utrumque rectæ fidei fuiſſe demonſtrat. Igitur & Neſtorius rectè ſenſit.

Reſpondeo, nego minorem. Nam & S. Cyrillus impia ipſorum dogmata prodidit, & Theodori doctrinam damnavit Eccleſia in Quinta Synodo Oecumenica: & ipſi ſuis ſe verbis ac Scriptis ſatis prodiderunt. Nonne enimverò plane hæretica eſt hæc Diodori ſententia lib. 1. contra Synuſiaſtas? *Ne Filius Mariæ putetur Deus Verbum: mortalis enim mortalem generat ſecundum naturam; & corpus generat conſubſtantiale. & duas generationes Deus Verbum non ſuſtinet, unam ante ſæcula, alteram poſterioribus temporibus.* Et ibidem: *Perfectus ante ſæcula Filius; perfectum, quod ex David aſſumpſit; Filius Dei, Filium David. Dices mihi: Duos igitur filios prædicas? Duos Filios David non dico: Non enim dixi Deum Verbum filium David, ſed neque duos filios Dei ſecundum ſubſtantiam: nec enim dico duos ex ſubſtantiâ Dei, cum dico Deum Verbum ante ſæcula, habitaſſe in genitô ex ſemine David.*

Has Præceptoris ſui erroneas ſententias exſcripſit, probavitque Theodorus in libris ſuis *de Incarnatione*, quibus addidit: *Non ſic in eo, qui eſt ex ſemine David, ſicut in Prophetis habitavit Deus Verbum. Illi enim peculiari, & modicâ quadam quantitate, Sancti Spiritus gratiâ fruebantur, hic autem in his, in quibus interdum erant illi, jugiter permanebat. Gloriâ Verbi ac ſapientiâ replebatur, alter proculdubiò præter Verbum, & ſubſiſtens propriè Filius, ac ſeorſim: non enim Verbum ſemetipſum ſapientiâ replebat & gloriâ; ſed alteri potiùs hæc, quæ ſunt inſignia conferebat.*

Nec refert quòd Diodorus Tarſenſis à pluribus Patribus laudatus ſit, quorum teſtimonia in ipſius gratiam & commendationem refert Facundus, & quòd Sanctorum Athanaſii, Baſilii, & Epiphanii amicitiâ & uſu dignatus ſit. Nam ob integram de Trinitate fidem laudatus eſt à Sanctis Patribus Diodorus, & jure meritò, utpote qui fidem Catholicam adverſus Arianos ſtrenuè tutatus eſt, ob idque à Magno Meletio Antiocheno Epiſcopo Tarſenſium Epiſcopus creatus. At ejus de Incarnatione dogmata non excuſſerunt veteres illi Patres, nec ad ea forſan attenderunt. Aut certè, antequam hæ quæſtiones agitarentur, putarunt hæc ab eo innocenter dicta; qui nec ſententias illas prædicabat, propugnabatve pertinaciùs, nec ab Eccleſiæ communione recedebat, imò ejus fidem ac unitatem tutabatur. Unde & Synodus Oecumenica Secunda in conſtituenda gubernatione Eccleſiaſticarum Diœceſeon, inter Catholicos Epiſcopos, Diodorum Tarſenſem recenſet. Cujus Decretum ſecutus Theodoſius, latâ lege tradi juſſit Eccleſias Catholicis Epiſcopis, & nominatim deſignavit aliquos qui capita communionis eſſent; quos inter adſcripſit Diodorum. Extat in Cod. Theodoſ. Leg. 5. *de Fide Catholica.*

De Theodoro Mopſueſteno dicemus uberiùs in Diſſertationibus ſequentis Sæculi, ubi de Trium Capitulorum damnatione agemus. Satis ſit hìc monere, quòd cùm Neſtorii partiarii, Theodori Mopſueſteni libros, poſt Epheſinam Synodum, in Syriacam, Armeniacam, & Perſicam linguam transferendos curaſſent, Acacius Melitinenſis, & Rabula Edeſſenus, Epiſcopi, ad Armenos ſcripſerint, ipſos à lectione librorum Theodori deterrentes, quòd in iis Neſtorianam hæreſim præformaſſet. Proclus ab Armeniæ Epiſcopis conſultus per Legatos, Tomum ſive Epiſtolam ſcripſit ad Armenos, in quo ſuppreſſo Theodori nomine, impium, quod ei tribuebatur, dogma, contrariâ profeſſione damnavit. Procli tranſmiſſum ad ſe Tomum approbavit Joannes Antiochenus. Deinde S. Cyrillus, inſtigante Baſilio quodam Diacono, tres contra Diodorum & Theodorum libros conſcripſit, & quartum dè Incarnatione. Atque eo ferè ſtatu fuit Theodori Mopſueſteni doctrina ad tempora uſque Quintæ Synodi, in quâ libri ejus damnati ſunt. Non mirum autem quòd non fuerit hæreſeos, quoad vixit, accuſatus: ſiquidem tunc ad examen vocati non ſunt ejus libri, quoad doctrinam de Incarnatione: & quæ ab illo ſcripta ſunt contra cæteras hæreſes, vitaque in communione Eccleſiæ acta, in quâ & diem obiit, magnam ipſi famam peperere Orthodoxiæ: & tandem quæ ab ipſo perperam ſcripta proferebantur, initio ambigua viſa ſunt, & in bonam partem flecti poſſe: ac ſimilia pleraque iſtorum ab antiquis uſurpata eſſe Patribus, ut ſcribebat Joannes Antiochenus ad S. Cyrillum.

DISSERTATIO VII.

De Concilii Epheſini, quod eſt tertium Oecumenicum, Convocatione, & Præſide.

QUÆSTIO PRIMA.

Quis Concilium Epheſinum convocaverit Theodoſius, an Celeſtinus Primus?

PROPOSITIO.

Sacra Synodus Oecumenica Epheſina convocata eſt à Theodoſio Juniore Imperatore, non à Celeſtino I. Pontifice Maximo.

Probamus, ipſius Theodoſii teſtimoniô, qui in Sacris, ſive quas Metropolitis in Provincias miſit, ſive quas ad Synodum direxit, ſuum ubique memorat de Concilii convocatione mandatum; Pontificii verò nuſquam meminit. Unius verba proferre ſufficit quæ ad S. Cyrillum & Metropolitanos miſſa eſt, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 31. *Sæpenumerò*, inquit, *jam ante ob ea quæ acciderunt, religioſam ſanctiſſimorum Epiſcoporum undequaque in unum coactorum Synodum neceſſariam judicavimus. Hactenus tamen ne eorum Pietati moleſtiam exhiberemus, cunctatiores hâc in re fuimus.*

Nunc vero tam Eccleſiaſticarum, quam quæ hiſce cohærent, publicarum re⸗um controverſia eam uſque adeo utilem & neceſſariam declarat, ut refutari nullo modò queat. Quamobrem ne illa quæ ad præſentem rerum tantoperè utilium inquiſitionem ſpectant, ſi negligentiùs curentur, in pejus incrementa ſumant, tua Pietas, Deo benè propitiò, operam dabit, ut Sacroſancto proximo Paſchate elapsò, ſub ſacra Pentecoſtes diem, ad Epheſiorum Aſiæ civitatem accurras; nonnullòſque, quos nimirum idoneos judicabis, ſanctiſſimos Provinciæ ſuæ Epiſcopos ſimul eodem ſecum adducas: ita ut neque neceſſarii ſanctiſſimis ejuſdem Provinciæ Eccleſiis deſint, neque ii rurſum, qui ad eam rem apti cenſebuntur, in ſacra Synodo deſiderentur. De indictâ autem ſanctiſſima Synodo noſtra Serenitas ad omnes omnino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos literas ſcripſit, quò nimirùm hâc tandem ratione turbæ quæ ex multis diſſidiis & concertationibus hinc inde enatæ ſunt, ritè ſecundùm Eccleſiaſticos Canones conſopiantur; & illa præterea, quæ parum decenter admiſſa ſunt hactenus, corrigantur; & pietatis denique quæ in Deum eſt, publicæque utilitatis firmitati conſulatur. Cæterùm ante ſanctiſſimam coactam Synodum, communemque ejuſdem, quæ de omnibus dabitur, ſententiam, nihil quidquam in ullâ prorſus re privatim à quoquam innovetur.

Reſpondent aliqui, priùs indictam à Celeſtino Summo Pontifice Synodum Oecumenicam, literáſque Imperiales fuiſſe Mandati Apoſtolici merè executorias. Sed validè refelluntur ex Epiſtola 3. Neſtorii ad Celeſtinum, ex quâ conſtat, decretam priùs Oecumenici Concilii indictionem à Theodoſio, quàm Pontifici innoteſceret. Nam de indicta Synodo monet Celeſtinum Neſtorius. *Placuit verò*, inquit, *piiſſimis Imperatoribus, Domino adjuvante, etiam Synodum inexcuſabiliter totius orbis terrarum indicere, propter inquiſitionem aliarum rerum Eccleſiaſticarum. Nam dubitationem verborum non æſtimo habituram inquiſitionem difficilem, nec impedimento eſſe futuram ad Tractatum divinitatis Domini Jeſu.* Certè ſi Oecumenicam Synodum indixiſſet Celeſtinus ad cognoſcendam Neſtorii cauſam, provinciam exequendæ ſententiæ in ipſum latæ Cyrillo Alexandrino non impoſuiſſet, ſed negotii totius cognitionem ſervaſſet Synodo à ſe propè diem convocandæ.

Probatur ſecundò ex tota ſerie Actorum Concilii Epheſini, quibus Patres ſe conveniſſe juſſu Imperatoris ſæpius teſtantur, nec mandati Apoſtolici vel ſemel meminerunt. Actione 1. *Synodo*, inquiunt, *congregatâ in Epheſiorum Metropoli ex Decreto Religioſiſſimorum & Chriſtianiſſimorum Imperatorum.* Et in Sententia contra Neſtorium: *Sancta Synodus juxta Religioſiſſimorum & Chriſtianiſſimorum Imperatorum noſtrorum præſcriptum in Epheſiorum Metropoli congregata: Neſtorio Novo Judæ*, &c. Et Actione 3. Legati Apoſtolici dicunt: *Synodo in Epheſiorum Metropoli congregatâ ex Decreto amabiliſſimorum Deo, & Chriſti amantium Imperatorum, Sanctus Papa noſter Celeſtinus Epiſcopus nos ipſius præſentiam ſupplentes ad hanc Synodum miſit, quam quidem Synodum convenire juſſerunt humaniſſimi Chriſtianiſſimique Imperatores.* Et in Synodi Relatione ad Imperatores ſic inſcriptâ: *Piiſſimis, Deoque devotiſſimis Theodoſio & Valentiniano Victoribus, triumphatoribus ſemper Auguſtis, ſancta Synodus, quæ per Dei gratiam, veſtraque Majeſtatis nutum in Epheſiorum Metropoli convenit.* Quin etiam in ipsâ Synodi ad Celeſtinum Relatione, dicunt Epiſcopi ſe conveniſſe: ſecundùm Imperatorum ſanctionem, non ſecundùm Romani Pontificis nutum. *Quia verò neceſſe eſt*, inquiunt, *ut omnia quæ conſecuta ſunt, Sanctitati tuæ ſignificentur, non potuimus non ſcribere, ſecundum omnium noſtrûm Salvatoris Chriſti voluntatem, piiſſimorumque ac Chriſti aman-* A *tium Imperatorum noſtrorum ſanctionem, ex multis variiſque Provinciis Epiſcopos ſupra ducentos in Epheſiorum Metropoli nos conveniſſe.*

Probatur tertiò, Patrum qui Concilio interfuerunt, vel Epheſi præſentes fuerunt, dum celebraretur, teſtimoniis, ſcilicet S. Cyrilli in Apologetico ad Theodoſium: *Etenim*, inquit, *cum ſancta noſtra Synodus, in Epheſiorum Metropoli, juxta Majeſtatis veſtræ Decretum undique conveniſſet, venit eò tum ipſe quoque*, nempe Neſtorius. Et Joannis Antiocheni in Epiſtola ad Sixtum Celeſtini ſucceſſorem: *Anno*, inquit, *proximè lapsò, ſacra Deo dilectiſſimorum Epiſcoporum Synodus, juxta Religioſiſſimorum* B *Imperatorum Decretum in Epheſiorum Metropoli profligandæ Neſtorianæ hæreſeos causâ convenit.*

Probatur quartò ex Celeſtino I. Pontifice Maximo in Epiſtola ad Theodoſium. *Huic celeſti curæ vel gloriæ*, inquit, *unuſquiſque noſtrûm pro Sacerdotali officio, operam noſtram, in quantum valemus, impendimus: & huic Synodo, quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus.*

Probatur denique omnium Hiſtoricorum iſtius ætatis, ſive conſequentium teſtimoniô, qui communiter ſilent de Sedis Apoſtolicæ juſſu; de Imperatorio apertè loquuntur. Sic enim Socrates lib. 7. cap. 34. *Quippe haud multò poſt Imperator, Edicto* C *propoſitò, omnes undique Epiſcopos ad civitatem Epheſiorum convocavit.* Sic Evagrius lib. 1. c. 3. *Meritò Cyrillus petiit à Theodoſio, qui tunc Orientis Imperium adminiſtrabat, ut ejus mandatò prima Synodus Epheſi congregaretur, Imperialibus literis, tum ad Cyrillum ipſum, tum ad omnes ubique ſanctiſſimarum Eccleſiarum Epiſcopos miſſis. Igitur Theodoſius Synodum indixit die Sanctæ Pentecoſtes, quò die vivificus Dei Spiritus in nos deſcendit.*

His ſuffragatur Juſtinianus Imperator in Collatione 1. Quintæ Synodi Oecumenicæ: *Theodoſius Junior*, inquit, *congregavit priorem Epheſinam ſanctam Synodum, cui præſidebant Celeſtinus & Cyrillus* D *Sancti Patres.*

Sic Liberatus cap. 5. Breviarii, ubi de Theodoſio hæc habet: *Et poſt hæc ſcripſit aliam Sacram ad univerſos Epiſcopos, ut Epheſum convenirent, & conferrent de Neſtorii libris, & Cyrilli judiciò.* His adde Nicephorum *lib. 14. Hiſtoriæ cap. 34.*

Objicit Lupus Chriſtianus, Gelaſium Pontificem in prima ſua Synodo Romana teſtari, Synodum Epheſinam fuiſſe de conſenſu Celeſtini Pontificis indictam. Secundò, ipſam Synodum in variis ad varios Relationibus aſſiduè dicere, ſe conveniſſe, E *ſecundùm Canones*: utique Apoſtolicos & divinos, à quibus nulla ſine Pontificis aſſenſu permittitur generalis Synodus. Tertiò, Hincmarum Epiſcopum Remenſem, *Epiſtola 33. cap. 20.* aſſerere: *Generales Synodos, Apoſtolicæ Sedis juſſione, & Imperiali convocatione ſemper olim fieri conſuetas.*

Lupi Chriſtiani argumentis reſpondetur.

Reſpondeo ad primum, Gelaſium I. non aſſerere indictam Synodum Epheſinam à Celeſtino Pontifice, ſed ſolùm, *Damnatum Neſtorium conſenſu Beatiſſimi Celeſtini, mediante Cyrillo Alexandrinæ Sedis Antiſtite.*

Ad ſecundum reſpondeo, conveniſſe Synodum F juxta Canones, quia ſecundùm Eccleſiæ morem convenit, qui in Concilio Epheſino perinde ac in Nicæno atque Conſtantinopolitano ſervatus eſt, Theodoſio Juniore, Conſtantini Synodum Nicænam, & Theodoſii Senioris Conſtantinopolitanam cogentis, exemplum ſequente, & cauſæ Fidei, negotiorumque Eccleſiaſticorum cognitionem ac judicium ſolis Epiſcopis aſſerente, ſibique ſolam Canonum executionem vindicante.

Ad tertium Reſpondeo, Hincmarum, quid ſuâ ætate, viciniſque temporibus, id eſt, nono & octavo Sæculo fieret, ſcriptum reliquiſſe, non verò

quid

quid quinto & quarto Sæculo in more Eccleſiæ poſitum eſſet.

Bellarmini Cardinalis objectiones diluuntur.

Objicit Bellarminus lib. 1. *de Conciliis*, cap. 13. Proſperum in Chronico indicare, Epheſinam Synodum factam eſſe Cyrilli induſtriâ, & Celeſtini auctoritate. 2. Idem conſtare ex Evagrio *lib.* 1. *cap.* 4. Tertiò ex Epiſtola Celeſtini ad Cyrillum, quæ habetur inter Opera Cyrilli. 4. ex Photio in lib. *de ſeptem Synodis* aſſerente, Cyrillum profectum eſſe ad Concilium, tanquam Sedis Apoſtolicæ Legatum: quod argumento eſt eam Synodum abſque Pontificis mandato coactam non fuiſſe.

Reſpondeo ad primum, Proſperum in Chronico ſcribere quidem, *Neſtorii impietati novum errorem Eccleſiis inducere molientis, præcipuam Cyrilli Alexandrini Epiſcopi induſtriam, & Papæ Celeſtini repugnaſſe auctoritatem.* Sed non ſcribit Celeſtinum convocaſſe Synodum Epheſinam. Hic ſcilicet Neſtorianæ hæreſeos refert exordia, Tauro & Felice Coſſ. id eſt, anno Chriſti 428. quô tempore indicta non eſt Epheſina Synodus, quæ Baſſo & Antiocho Coſſ. coacta eſt anno 431. Cùm primum natam eſſe impiam hæreſim accepit Celeſtinus, eam comprimere conatus eſt, datis ad Neſtorium literis, deinde coacta Romæ Synodo, hæreſi damnatâ, lataque ſententia in Auctorem, niſi tempore condicto reſipiſceret, executione denique ſententiæ Cyrillo Alexandrino demandatâ: ſed Epheſinam Synodum non convocavit. Nec Proſper in Chronico indicat à quo fuerit convocata. Sic enim ſolum habet ad annum 431. *Congregatâ apud Epheſum plus ducentorum Synodo Sacerdotum, Neſtorius cum hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum errori ſuo juvabant dogma, damnatur.*

Ad ſecundum reſpondeo, Evagrium diſertè aſſerere Synodum à Theodoſio indictam, ut ex ipſius verbis in probatione ultimâ laudatis compertum eſt. Celeſtini non meminit Evagrius loco quem Bellarminus appellat, ut vel leviter innuat ipſius mandato convocatam eſſe Oecumenicam Synodum, ſed ſolùm ut dicat, *Neſtorium iis, quæ à Celeſtino ſcripta erant, non acquieviſſe.*

Ad tertium reſpondeo, ex Epiſtola Celeſtini ad S. Cyrillum, quam laudat Bellarminus, nihil ampliùs haberi, quam Pontificem vices ſuas Cyrillo demandaſſe ad executionem Sententiæ contra Neſtorium latæ in Romana Synodo: ſed in ea Epiſtola quæ data eſt 3. Idus Auguſti, Theodoſio XIII. & Valentiniano III. Coſſ. id eſt anno Chriſti 430. fruſtrà ſe videre putavit doctiſſimus Cardinalis convocationem Epheſinæ Synodi, quæ anno duntaxat 431. & poſt Conſulatum illum congregata eſt 10. Kal. Julii. Denique Celeſtinus ipſe ad Theodoſium ſcribens, non ait, *Huic Synodo quam eſſe juſſimus*: ſed, *Huic Synodo quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam, in iis quos miſimus, exhibemus.*

Ad quartum reſpondeo, Photium locô laudatô ſolùm aſſerere S. Cyrillum ad Epheſinam Synodum profectum eſſe *tanquam Sedis Apoſtolicæ Legatum*, de quo impræſentiarum controverſiam non movemus: ſed non ſcribit Epheſinum Concilium Celeſtini auctoritate convocatum. Synodum quidem abſque Pontificis ſubſequente conſenſu convocatam non fuiſſe, Bellarmino damus: quia cùm Imperatoris mandatis Religionis bonum, & Eccleſiæ univerſæ quietem ac pacem ſpectantibus repugnare non poſſet, nec deberet, gratiſſimam habuit convocationem Synodi à pientiſſimo Principe factam: ſed negamus eam fuiſſe præcedente Romani Pontificis conſenſu convocatam; aut Theodoſium conſuluiſſe Celeſtinum, ejuſque conſenſum rogaſſe, vel mandatum expectaſſe, ut Concilium Oecumenicum indiceret.

Objici poteſt tertiò Romanæ Eccleſiæ Diurnum in Allocutione Romani Pontificis ad Epiſcopos, Preſbyteros, & univerſam plebem Dei, in qua præmiſſa mentione duorum priorum Conciliorum Oecumenicorum, addit: *Quibus duobus univerſalibus, venerandiſque Conciliis, tertium Generale ducentorum Sanctorum Patrum acceſſit Concilium, quod ſub principalis quidem memoriæ Theodoſio Auguſto factum eſt, ex auctoritate tamen Celeſtini Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, cum beato Cyrillo Alexandrinæ Eccleſiæ Præſule.* Igitur indicta eſt Epheſina Synodus auctoritate Celeſtini Pontificis Maximi.

Reſpondeo primò, ſatis eſſe quòd præfuerit Epheſino Concilio Celeſtinus per Legatos, & quòd maxima ratio habita ſit Literarum ipſius, & Sententiæ ab eô contra Neſtorium latæ, ad eamque Patres Decretum ac Sententiam ſuam exegerint, ut ex illius auctoritate ſacrum illud Concilium factum intelligatur ac dicatur.

Reſpondeo ſecundò, Allocutionem laudatam ex Diurno Romanorum Pontificum, fuiſſe compoſitam poſt Sextam Synodum Oecumenicam, id eſt, poſt annos ab Epheſina Synodo ducentos plus minùs; adeoque minorem ipſi fidem adhibendam eſſe, quàm Authoribus coævis, aut ſupparibus, ipſiſque Actis Concilii Epheſini, quæ illud à Theodoſio Imperatore convocatum tam diſertè teſtantur.

QUÆSTIO SECUNDA.

Quis Epheſino Concilio præfuerit?

PROPOSITIO.

Epheſino Concilio Oecumenico præfuerunt S. Cyrillus Alexandrinus, Arcadius & Projectus, Epiſcopi, & Philippus Preſbyter: Sanctus quidem Cyrillus uſque ad adventum Apoſtolicorum Legatorum, cùm ſuo jure, tum Celeſtini Romani Pontificis nomine: Arcadius verò, Projectus & Philippus, ut Legati Celeſtini, & Synodi Occidentalis.

Probatur prima pars quæ *præſidentiam* S. Cyrillo aſſerit, ex Actione 1. Concilii Epheſini, quæ dicitur habita *Conſidentibus in ſanctiſſima Eccleſia, quæ appellatur Maria, religioſiſſimis & ſanctiſſimis Epiſcopis, Cyrillo Alexandriæ, qui & Celeſtini quoque ſanctiſſimi Romanæ Eccleſiæ Archiepiſcopi locum obtinebat, & Juvenali Hieroſolymorum*, &c. Scilicet cùm Celeſtinus I. vices ſuas Cyrillo commiſiſſet ad executionem ſententiæ in Neſtorium latæ, & Neſtorii cauſa in Epheſino Concilio diſceptanda eſſet, ac ad exitum promovenda, vicariam Cyrillus Romanæ Sedis poteſtatem ſervabat, & exercere jure poterat, donec depoſitus eſſet Neſtorius, & confixa hæreſis, niſi Pontifex aliis vices ſuas demandaret. Quod ipſum feciſſe cùm non innotuerit ante Arcadii, Projecti, & Philippi adventum; eò uſque Synodo Sanctus Cyrillus præfuit Celeſtini nomine & auctoritate, qui his verbis ad illum ſcripſerat, cùm de Neſtorii hæreſi ad ipſum relatum eſſet: *Quamobrem noſtra Sedis auctoritate adſcita, noſtraque vice & loco cum poteſtate uſus, ejuſmodi non abſque exquiſitâ ſeveritate ſententiam exequeris; nempe ut niſi decem dierum intervallò, ab hujus noſtræ admonitionis die numerandorum, nefariam doctrinam ſuam conceptis verbis anathematizet, eamque de Chriſti Domini noſtri generatione fidem in poſterum ſe confeſſurum ſpondeat, quam & Romana, & tua Sanctitatis Eccleſia, & univerſa denique Religio Chriſtiana prædicat, illicò Sanctitas tua illi Eccleſiæ proſpiciat.*

Idem in Epiſtola ad Clerum Conſtantinopolitanum ſcripſerat: *Et quia noſtra in tanto negotio propemodum præſentia neceſſaria videbatur, vicem noſtram, propter marina & terrena ſpatia, ipſi ſancto*

Fratri meo Cyrillo delegavimus, ne morbus iſte longitudinis occaſione graſſetur.

Idem ex Synodo Calchedonenſi in Definitione Fidei, Actione 5. confirmatur, in quâ *Sanctæ Synodi quondam in Epheſo factæ Præſides fuiſſe* dicuntur, *beatiſſimæ memoriæ Celeſtinus Romanorum, & Cyrillus Alexandrinorum Epiſcopus.* Idem aſſerit Marcianus Imperator in Lege quam pro confirmanda Synodo Calchedonenſi tulit, & quæ extat p. 3. iſtius Concilii. Et in Sacra ad Archimandritas miſſa, quæ ibidem cap. 9. inſerta eſt. Et in Edicto ad Palladium P. P. ibidem, cap. 12.

Idem conſtat ex S. Leone Magno, Epiſtola 47. *Prioris autem Epheſinæ Synodi*, inquit, *cui ſanctæ memoriæ Cyrillus Epiſcopus tunc præſedit, contra Neſtorium ſpecialiter ſtatuta permaneant.*

Cyrillum & Celeſtinum Epheſini Concilii pariter Præſides vocant, Pulcheria Auguſta in Sacra Archimandritis miſſa, 3. p. Concilii cap. 14. Julianus Coënſis in Epiſtola ad Leonem Imperatorem, ibidem, cap. 47. Epiſcopi Armeniæ in Epiſtola ad eundem Principem, ibidem, cap. 48. Joannes Neapolitanus Epiſcopus in Relatione ad Hormiſdam; Petrus Diaconus lib. *de Incarnatione & Gratia*, cap. 5. Juſtinianus Imperator in 5. Synodo *Collatione* 1. & in Confeſſione Fidei adversùs tria Capitula. Pelagius II. in *Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ*. Sermo Proſphoneticus ad Imperatorem habitus in Sexta Synodo, Conſtantinus Pogonatus in Edicto, quod pro Sexta Synodo fecit; Diurnum Romanorum Pontificum, in Fidei Profeſſione, quam olim, dum inaugurabantur, emittebant.

Nomine verò Celeſtini S. Cyrillum Epheſino Concilio præfuiſſe, diſertiùs aſſerit Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in Profeſſione Fidei, quæ inſerta eſt Vigilii Papæ Conſtituto. Ibi de Synodo Epheſina ſic loquitur: *In quâ, in Legatis ſuis atque Vicariis, id eſt, beatiſſimo Cyrillo Alexandrinæ urbis Epiſcopo, Arcadio & Projecto Epiſcopis, & Philippo Presbytero, Beatiſſimus Celeſtinus Papa Senioris Romæ noſcitur præſediſſe.*

Idem aſſerit Liberatus cap. 5. Breviarii. *Porrò*, inquit, *Cyrillus cum ſuis habens vices Sedis Apoſtolicæ, evocato Concilio 200. Epiſcoporum, Neſtorium vocaverunt.*

Idem aſſerit Marcellinus Comes in Chronico: *Neſtorius*, inquit, *apud Epheſum 200. Patrum ſententia in Synodo damnatus eſt, Celeſtino Cyrillum Alexandrinæ civitatis Epiſcopum pro tempore Vicarium denuntiante.*

Sic Evagrius *lib.* 1. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 4. Epheſinam Synodum celebratam ait, *Divino Cyrillo, Celeſtini Romanæ Urbis Epiſcopi vices gerente.*

Sic Nicolaus I. Epiſtola 9. ad Michaëlem Imperatorem: *Cyrillus*, inquit, *idcircò in Epheſina Synodo ante omnes ſedis, quia ipſe locum memorati Papæ*, (Celeſtini) *ſicut Geſta ejuſdem Synodi teſtantur, obtinuit.*

Photius in lib. *de Synodis*, Concilii Epheſini Præſidem fuiſſe ſcribit *Cyrillum celeberrimum inter Patres, qui propter virtutum ſapientiæque divitias, magnæ civitatis Alexandriæ Sedem obtinebat, & Celeſtini Romani Pontificis implebat Sedem, atque perſonam gerebat.* Sed Cyrillo Memnonem Epheſiorum, & Juvenalem Hieroſolymorum Epiſcopum addit.

Sic Gregorius VII. Apologetici cap. 3. *Temporibus Theodoſii Junioris Auguſti, S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus & Arcadius Epiſcopus ex Italia, vice beati Papæ Celeſtini, Epheſino Concilio præfuerunt.* Suffragantur Zonaras *Tom.* 4. *Annalium*, Cedrenus *in Compendio Hiſtoriarum*, qui tamen Cyrillo Celeſtini locum tenenti Juvenalem Hieroſolymorum Epiſcopum adjungit: Nilus Metropolita Rhodius in A lib. *de Synodis*, ubi tamen parum accuratè de iſtius Synodi Præſidibus ſcribit, Celeſtinum, Cyrillum, Juvenalem, & Memnonem præfuiſſe dicens.

Ad iſtos accedit Nicephorus Calliſtus *lib.* 14. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* cap. 34. ſcribens: *Celeſtinus autem Romæ Epiſcopus propter navigationis pericula ipſe Synodo adeſſe detrectavit. Ad Cyrillum tamen, ut locum illic ſuum obtineret, ſcripſit; ex quo tempore fama eſt, mitram illum, & Papæ appellationem, atque ut orbis univerſi judex appellaretur, accepiſſe.* Sed etſi verum ſit S. Cyrillum Celeſtini locum in Synodo tenuiſſe, quod Nicephorus aſſerit, falſa tamen ſunt & inepta B cætera quæ ſubjungit.

Falſum eſt, inquam, ex eô tempore Cyrillum & Succeſſores ejus Alexandrinos Epiſcopos, mitram ſumpſiſſe, & Papæ nomen ſibi vindicaſſe, orbiſque totius Judices eſſe appellatos. Diu enim ante S. Cyrillum Alexandrini Epiſcopi Papæ vocabantur. Siquidem Dionyſius Alexandrinus in Epiſtola 3. ad Philemonem, Heraclam beatiſſimum Papam appellat, ut legitur apud Euſebium *lib.* 7. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* & S. Athanaſius *Apologia* 2. refert Epiſtolam Iſchyræ ad ſe ſcriptam hoc titulo: *Beatiſſimo Papæ Athanaſio, Iſchyras in Domino ſalutem.* Denique Celeſtinus Cyrillum Vicarium ſuum conſtituit in Ne- C ſtorii duntaxat cauſa, non in reliquis omnibus: iſque honos Cyrilli perſonæ privatim conceſſus eſt, non autem Sedi Alexandrinæ. Itaque S. Cyrilli Succeſſores eum honorem poſtea ſibi vendicare nunimè potuerunt, qui Cyrillo ad tempus duntaxat indultus fuerat. Tandem Florentina Synodus *Seſſione* 5. noſtræ ſententiæ ſuffragatur. *In hoc*, inquit, (libro Actorum 3. Synodi) *variæ B. Cyrilli habentur Epiſtolæ, qui Princeps erat Synodi illius, locumque obtinebat Celeſtini Papæ.*

Ex his teſtimoniis conficitur, Cyrillum Præſidem fuiſſe Concilii, cùm ſuô, tum Celeſtini nomine, D ante adventum Legatorum. Suô quidem, quia primæ Sedis à Romana Epiſcopus erat, adeóque Romano Pontifice nec per ſe, nec per Legatus præſente, primas obtinere debebat in Synodo: etiamſi nulla ipſi a Summo Pontifice poteſtas commiſſa fuiſſet. Nomine verò Celeſtini, quia adhuc de Neſtorii judicio & depoſitione agebatur: Sententiæ porrò in illum latæ à Celeſtino & Occidentalibus Epiſcopis executor delegatus erat S. Cyrillus, donec delegatio illa novô Mandatô reſciſſa eſt, & ad Arcadium, Philippum, & Projectum tranſlata. His enim præſentibus, non ampliùs Cyrillus, ſed ſolus Celeſti- E nus per ſuos Legatos Synodi Præſes erat. Quorſum enim alios Legatos miſiſſet, ut præſentiam ſupplerent ſuam, quam ſuppleviſſe S. Cyrillus ſupponitur? Quorſum ut executores eſſent ſententiæ, cujus jamdudum S. Cyrillus executor conſtitutus erat; niſi ea fuiſſet Celeſtini mens, ut ipſis præſentibus deſineret Cyrilli auctoritas & Legatio?

Probatur ſecunda pars primò ex Epiſtola Celeſtini Pontificis Maximi ad Epheſinam Synodum: *Direximus*, inquit, *pro noſtra ſolicitudine ſanctos Fratres & Conſacerdotes noſtros unanimes nobis, & probatiſſimos viros, Arcadium & Projectum Epiſco-* F *pos, & Philippum Presbyterum noſtrum, qui iis quæ aguntur, interſint, & quæ à nobis antea ſtatuta ſunt, exequantur, quibus præſtandum à nobis non dubitamus aſſenſum, quando id quod agitur, videatur pro univerſalis Eccleſiæ ſecuritate decretum.* Idem conſtat ex ejuſdem Pontificis Epiſtola ad Theodoſium Imperatorem: *Huic Synodo*, inquit, *quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam in his, quos miſimus, exhibemus.* Idem ex Epiſtola ipſius ad S. Cyrillum compertum eſt, quam ſcripſit jam indictâ Synodo Epheſina, & quæ Actione 2. lecta eſt: in quâ ſe vices ſuas illi committere in ſacro illo conventu, aut antea commiſſas prorogare, ne leviter quidem innuit.

Idem

Idem probatur ex Interlocutionibus, ſive ſententiis Legatorum Apoſtolicorum, Actione 3. *Propterea*, inquit Projectus Epiſcopus, *& ego quoque auctoritate Legationis Apoſtolicæ Sedis, unà cum fratribus ſententiæ executor exiſtens, definio memoratum Neſtorium, veritatis inimicum, fideique corruptorem, tanquam iis, de quibus accuſatus eſt, obnoxium, à gradu Epiſcopalis honoris, & ab omnium præterea Sacerdotum Orthodoxorum communione remotum eſſe.* Ibidem Philippus Preſbyter Sedis Apoſtolicæ Legatus ait: *Sanctus beatiſſimuſque Papa noſter Celeſtinus Epiſcopus nos ipſius præſentiam ſupplentes ad hanc Synodum miſit.*

Probatur inſuper ex Interlocutione S. Cyrilli ibidem: *Quæ Arcadius*, inquit, *& Projectus ſanctiſſimi piiſſimique Epiſcopi, necnon Philippus religioſiſſimus Romanæ Eccleſiæ Preſbyter depoſuerint, perſpicuè ſancta Synodus percepit. Depoſuerunt enim, ſupplentes locum Apoſtolicæ Sedis, totiuſque Synodi ſanctiſſimorum Deoque dilectiſſimorum Occidentalium Epiſcoporum. Quare cum ea quæ à Celeſtino ſanctiſſimo Deoque dilectiſſimo Epiſcopo decreta jam fuerant, executi ſint, conſequens eſt ut eorum, quæ heſterno hodiernoque die acta ſunt, commentarii ſuperioribus Actibus attexantur.* Ibi S. Cyrillus Legatus Celeſtini & Occidentalium Epiſcoporum ſe non connumerat, quibus ſe connumerare oblitus non eſſet, ſi adhuc Celeſtini vices atque Legationem geſſiſſet.

Idem rurſus probatur ex Relatione Concilii ad Imperatorem poſt Actionem 3. in qua Patres de Occidentalibus Epiſcopis ſic loquuntur: *Nam licet maximum itineris ſpatium univerſam illam ſanctiſſimorum Epiſcoporum multitudinem ad nos pervenire prohibuerit: attamen illis in locis ſimul congregati, Celeſtino ſanctiſſimo piiſſimoque Magnæ Romæ Epiſcopo etiam præſente, & nunc noſtram de Fide ſententiam magno conſenſu prædicârunt, eoſque qui diverſa ſentiunt, ab omni prorſus Sacerdotii ſorte graduque alienos eſſe definierunt. Et hæc quidem etiam antequam Sanctiſſima hæc Synodus conveniret, Celeſtinus ſanctiſſimus Magnæ Romæ Epiſcopus per literas ſuas indicaverat, Cyrilloque ſanctiſſimo, Deoque dilectiſſimo magnæ Civitatis Alexandrinæ Epiſcopo, ut ſuas vices ſubiret, commiſerat. Sed & nunc denuò aliis etiam literis ſanctæ Synodo quam veſtra Majeſtas in Epheſiorum Metropoli convenire præcepit, ſignificavit. Miſit autem has literas per Arcadium & Projectum ſanctiſſimos Epiſcopos, & Philippum religioſiſſimum Preſbyterum Magnæ Romæ, qui Celeſtini ſanctiſſimi Deoque dilectiſſimi Epiſcopi præſentiam ſupplent. Quia ergo viri iſti qui venerunt, totius Occidentalis ſanctæ Synodi ſententiam noſtræ huic Synodo per literas expoſuerunt, ſenſumque de fide & pietate nobis conſonum declararunt, & eadem quæ nos decreverunt, neceſſariò, quod officii ratio poſtulabat, de conſenſu illorum nobiſcum ad veſtram Majeſtatem retulimus.* Ex quibus patet, S. Cyrillo ante Synodum Epheſinam commiſſas fuiſſe Celeſtini vices, & ſententiæ in Neſtorium à Celeſtino & Occidentalibus latæ executionem. Quâ auctoritate, uſque ad adventum Legatorum, ſummo jure functus eſt. At verò miſſis aliis Legatis, qui Celeſtini præſentiam ſupplerent, ac locum, & executores eſſent ſententiæ anteà in Neſtorium latæ, Apoſtolicâ auctoritate, quâ fungebantur; nulla ampliùs penes S. Cyrillum manſit auctoritas Apoſtolicæ Sedis. Hæc enim Juris regula eſt, *Poſteriorem Procuratorem dando, priorem prohiberi.* (L. 31. *Si quis.* §. ult. *de Procurat.*)

Id præterea confirmatur ex Relatione Concilii Epheſini ad Celeſtinum Pontificem Maximum quæ extat poſt Actionem 5. *Fuerunt enim*, inquit, *& in conſeſſu noſtro & illi quoque, qui à Sanctitate tuâ miſſi ſunt, piiſſimi Epiſcopi Arcadius & Projectus, & cum ipſis Reverendiſſimus Preſbyter Philippus, qui* A *ſuâ præſentiâ tuam nobis exhibuerunt, Apoſtolicæque Sedis locum ſuppleverunt.*

Reſpondet nonnemo, Celeſtinum, nec ſibi, nec Legatis ſuis Epheſinæ Synodo præſidendi jus vindicare; nec miſiſſe Arcadium, Projectum, & Philippum ad Synodum, ut ei præeſſent, ſed ut intereſſent. Diſcrimen autem ingens eſſe inter præſidere Synodo, & intereſſe. Non enim omnis qui Synodo intereſt, Synodo præſidet: alioquin Epiſcopi omnes, qui Synodo interſunt, Synodo præſiderent; atque ita tot Præſides eſſent, quot Epiſcopi. Addit, Celeſtini locum tenere, non eſſe præſidere nomine B Celeſtini: alioqui S. Cyrillus, qui Africanorum Epiſcoporum locum tenebat, eoſque repræſentabat, (ut conſtat ex Relatione ad Imperatores miſſa per Palladium Magiſtrianum) Africanorum nomine Synodo præfuiſſet.

Verùm inepta eſt iſta reſponſio, & boni ſenſûs expers. Qui enim locum alicujus Epiſcopi in Concilio tenet, ſive ejus nomine præſens eſt, ejus honorem, poteſtatem, juraque omnia ſibi vendicat, muniaque implet in Concilio. At Celeſtinum, ſi adfuiſſet, Epheſinæ Synodo præfuturum nemo negaverit. Præfuerunt itaque & ejus Legati, hoc ipſo quòd C ejus præſentiam ſuppleverunt, ejuſque locum tenuerunt. Nec verò par ratio eſt de Africanis Epiſcopis quos repræſentabat Cyrillus, & de Celeſtino Pontifice, cujus præſentiam ſupplebant Arcadius, Projectus, & Philippus. Africani enim Antiſtites ſolum in Concilio ſuffragandi jus habebant, non præſidendi: unde non ſequitur Cyrillum eorum nomine Synodo præfuiſſe, quia eos repræſentavit. Celeſtinus verò prærogativam habebat ſuffragii, & auctoritatem præſidendi Synodo Oecumenicæ. Unde conſequens eſt miſſos ab eô Legatos, Epheſino Concilio præfuiſſe, hôc ipsô quòd ejus præſentiam ſuppleve- D runt, & locum tenuerunt. Et certè quod in Concilio ſtatim ab eorum adventu actum eſt, illos à Patribus ſacri Conventûs Præſides agnitos fuiſſe probat. Sibi enim rationem reddi eorum, quæ hucuſque in Concilio geſta fuerant, poſtularunt, & Acta in Neſtorium relegi. Quod ubi factum eſt, illi Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Neſtorianæ hæreſeos damnationem, depoſitionemque Neſtorii confirmarunt.

Objicies primò, S. Cyrillum Actione 3 Synodi Epheſinæ, jam præſentibus Arcadio, Projecto, & Philippo, adhuc dici tenere locum Celeſtini, adeòque adhuc fuiſſe Præſidem Concilii poſt adventum E Legatorum. Dicitur enim illa Actio habita *Conſidentibus in ſanctiſſima Eccleſia, quæ appellatur Maria, piiſſimis Deoque dilectiſſimis Epiſcopis, Cyrillo Alexandrino, qui & Celeſtini quoque ſanctiſſimi Romanæ Eccleſiæ Archiepiſcopi locum obtinebat, & Arcadio Epiſcopo, Romanæque Sedis Legato, & Projecto Epiſcopo, qui & ipſe quoque Romanæ Eccleſiæ Legatus erat, & Philippo Presbytero & Legato, & Juvenale Hieroſolymorum, & Memnone Epheſiorum.*

Reſpondeo, locutionem hanc, *Qui & Celeſtini locum obtinebat*, hâc in Actione tempus præſens non importare, quaſi tunc Celeſtini vices adhuc ageret; ſed præteritum etiamſi minùs perfectum, quô res an- F te Synodum, & in ipſa etiam Synodo uſque ad Legatorum adventum peracta, commodè ſignificatur. Probavimus autem S. Cyrillo ante indictionem Synodi, Celeſtinum commiſiſſe vices ſuas in cauſa Neſtorii, eaſque ipſum adhuc egiſſe Actione 1. & 2. Concilii, donec innotuit novorum poteſtas Legatorum. Hæc itaque verba, *Qui & Celeſtini locum obtinebat*, præteritæ ſunt titulus dignitatis, non præſentis. Confirmatur hæc reſponſio ex Relatione Concilii ad Imperatorem poſt Actionem tertiam, cujus verba ſuperiùs deſcripta ſunt.

Objicies ſecundò, S. Cyrillum primô locô ſubſcripſiſſe, ante Arcadium, Projectum & Philip-

pum, cùm in Decreto de Fide, quod habetur Actione ſexta, tum in Synodica de Chariſio Presbytero Sanctione: adeòque ipſum, præſentibus etiam aliis Legatis, Præſidem fuiſſe.

Reſpondeo, licet primò locô ibi legatur ſubſcriptio S. Cyrilli, non ſequi quòd Concilii Præſes etiamnum extiterit. Perturbatum enimverò eſſe ſubſcriptionum ordinem certò certiùs conſtat: ſiquidem Juvenalis Hieroſolymorum Epiſcopus interdum ante Arcadium, Projectum, & Philippum, interdum inter Arcadium & Projectum ſubſcriptus legitur: & Flavianus Philippenſium Epiſcopus legitur ſubſcriptus ante Philippum Presbyterum Sedis Apoſtolicæ Legatum.

Objicies tertiò, Epheſinos Patres in Relatione ad Imperatores miſſâ per ſeptem Legatos, quos inter erant Arcadius & Philippus, à Celeſtino Romano Pontifice miſſi, cùm Imperatores obſecrant pro reſtitutione & libertate S. Cyrilli, ipſum vocare Concilii Caput: *Ne*, inquit, *ſancta noſtra Synodus ſuo deſtituatur Capite.* Et Actione ſexta, Synodi *Præſes*, & *Princeps* appellatur. Igitur S. Cyrillus caput fuit & Præſes Concilii, etiam poſt adventum Legatorum.

Reſpondeo, Patres Epheſinos vocaſſe S. Cyrillum *Caput ſuum*, quia plus omnibus contra Neſtorium laboravit; quia ejus impietatem confutavit luculentiùs; quia ſuis hæreſim Capitulis confixit, quia doctrinæ ſuæ ſplendore Concilio præluxit. Unde in ſupplici Libello quem Clerus Conſtantinopolitanus Imperatori pro Synodo Epheſina obtulit, qui legitur Actione ſexta, vocatur S. Cyrillus *Oecumenicæ Synodi Præceptor.* Sed ipſi *Capitis* nomen non detulerunt, quòd Synodo, etiam poſt adventum Legatorum præeſſet. Nam & Memnonem ex æquo *Præſidem ſuum* cum Cyrillo vocant: *Ne Præſidum noſtrorum*, inquiunt, *cauſa conteramur.* Et rurſus: *Contra ſancta & Oecumenicæ Synodi Præſides depoſitionis ſententiam ſcribere, eamque veluti ab univerſa Synodo profectam, ad veſtram Pietatem deferre auſi ſunt.* Et tamen Memnonem Concilio Epheſino præfuiſſe nemo dixerit. Præſides igitur vocavit Synodus, id eſt, primarios Epiſcopos, & in promovendâ Fidei cauſa ſuô zelô cæteris quodammodo præeuntes.

Cur alios à S. Cyrillo Legatos ad Concilium Epheſinum mitti à Celeſtino I. conveniens fuerit?

Cur autem alios à S. Cyrillo Legatos ad Epheſinum Concilium miſerit Celeſtinus Pontifex, ratio multiplex fuit. Prima, quòd mittendi eſſent qui Occidentalem Eccleſiam repræſentarent, inſuper & ſuam Sanctitatem, ac utriuſque eſſent Legati. Eos autem quibus hæc provincia & Legatio imponebatur, ex Eccleſiæ Occidentalis gremio eſſe conveniens erat. Quæ agendi ratio in Concilio Nicæno ſervata fuerat, & in cæteris deinceps Oecumenicis Synodis religiosè ſervata eſt. Secundò, quia Theodoſio Imperatori, Neſtorianorum dolis & mendaciis decepto, ſuſpectus erat Cyrillus, tanquàm qui invidia & odio adversùs Neſtorium accenſus, & contentionis æſtu abreptus, Eccleſiæ pacem turbaſſet. Ad hæc, & Apollinariſmi ejus Capitula inſimulabantur. Unde neceſſe erat ut coram Synodo ſe purgaret. Opportunè igitur Legatos miſit Celeſtinus, qui nullatenus ſuſpecti eſſent, nulliſque partibus addicti viderentur. Tantùm autem abeſt ut poſt illorum adventum Synodi Præſes fuerit Cyrillus, quin potiùs Libellum ſupplicem cum Memnone Epheſiorum Epiſcopo ſacræ Synodo porrexit contra Joannem Antiochenum & ejus Conciliabulum, à quo fuerant depoſiti. Actorem autem fuiſſe in ſuâ cauſa & Præſidem quis credat?

S c h o l i o n I.

In Diſſertationis hujus quæſtione prima, pag. 218 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Sacra Synodus Oecumenica Epheſina convocata eſt à Theodoſio Juniore Imperatore, non à Celeſtino I. Pontifice Maximo.* Tota Diſſertatio, inquiunt, expungenda.

R. Eadem ratione tota hæc Diſſertatio expungenda quo Acta ipſa Epheſinæ Synodi, Celeſtini I. Epiſtola ad Theodoſium, S. Cyrilli Alexandrini Apologeticus ad eumdem Imperatorem, Joannis Antiocheni Epiſtola ad Sixtum S. Celeſtini in Sede Apoſtolica Succeſſorem, Socratis, Evagrii, Liberati expreſſa teſtimonia, quæ hanc Synodum à Theodoſio Juniore Imperatore convocatam probant, nulla Celeſtini I. facta mentione.

S c h o l i o n II.

In eadem Quæſtione, pag. 225 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Satis eſt Papæ quod Concilio præſideat per Legatos, & quod maxima ratio habeatur Literarum ipſius, & quòd ejus ſententiam Concilium exegerit.*

R. Reſponſionem meam truncatam & interpolatam exhibent Indiculi Cenſorii Authores. Sic ego: *Reſpondeo primò, ſatis eſſe quod præfuerit Epheſino Concilio Celeſtinus per Legatos, & quòd maxima ratio habita ſit Literarum ipſius, & Sententiæ ab eo contra Neſtorium latæ, ad eamque Patres Decretum ac Sententiam ſuam exegerint, ut ex illius Auctoritate factum id ad Concilium factum intelligatur ac probetur.* Hæc conferantur cum propoſitione ab Indiculi Cenſorii Authoribus fabricata.

S c h o l i o n III.

Ad ejuſdem paginæ initium hanc notam apponunt Religioſi Cenſores: *Dubitat an Cyrillus fuerit Legatus Papæ in Epheſino.*

R. Vim horum verborum, non intellexerunt Cenſorii Indiculi Authores, *De quo impræſentiarum controverſiam non movemus:* Quæ non ſunt dubitantis, ſed ea de quæſtione hic non agi ſignificantis. De convocatione ſcilicet, non de Præſide Concilii Epheſini hic agebatur: ſed quæſtione ſequenti hanc difficultatem tractans, aſſero & probo, *S. Cyrillum Epheſino Concilio Celeſtini I. Pontificis Maximi nomine præfuiſſe.*

S c h o l i o n IV.

In eadem Quæſtione, pag. 222 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant. *Secundum Canones Concilia Generalia indicebantur olim ab Imperatoribus.*

Hæc propoſitio non eſt mea, non ita ſcripſi: ſed Objectioni reſpondebam: *Conveniſſe Synodum juxta Canones, quæ ſecundùm Eccleſiæ morem convenit, qui in Epheſino Concilio, perinde ac in Nicæno atque Conſtantinopolitano ſervatus eſt Theodoſio Juniore, Conſtantini Synodum Nicænam, & Theodoſii Senioris Conſtantinopolitanam cogentis, exemplum ſequente, & cauſæ Fidei, Negotiorúmque Eccleſiaſticorum cognitionem ſolis Epiſcopis aſſerente* (prout ſcilicet Canones præſcribunt) *ſibique ſolam Canonum executionem vindicante.* Quid in hoc Cenſoriâ dignum animadverſione?

S c h o l i o n V.

In Diſſertationis ejuſdem Quæſtione ſecunda, pag. 226. & 230. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *S. Cyrillus non ſolum Romani Pontificis nomine, ſed & ſuo Jure Concilio Epheſino præfuit.*

R. S. Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus ſecundum locum in Eccleſia tenebat poſt Romanum Pontificem, quemadmodum ſexto Concilii Nicæni Canone ſancitum eſt. Romano igitur Pontifice nec per ſe nec per Legatos præſente, primas in Synodo obtinere debebat, quamvis Pontifex ipſi vices ſuas non commiſiſſet. Verum Pontificia Legatione adauctus, non ſuo tantum Jure, ante Legatorum aliorum adventum, ſed Pontificio præſertim nomine, ſacro Cœtui præfuit.

DISSERTATIO VIII.

De S. Cyrilli Alexandrini Epiſtolis, & XII. Anathematiſmis adversùs Neſtorium.

QUÆSTIO UNICA.

Vtrum hæc Scripta ſint erroris pura, vel jure ſint erroris ab Orientalibus inſimulata?

PROPOSITIO.

Epiſtola, & Anathematiſmi, cæteráque S. Cyrilli Scripta penitus ſunt ab erroris Apollinaris labe & contagiò aliena & omnino pura. Unde perperam Orientales ipſa hæreſeos inſimularunt & coarguerunt.

Probatur primò ex laudibus quibus Cyrilli fidem Celeſtinus Pontifex univerſim commendavit, iis expoſitam literis quas ad ejus Sanctitatem Poſſidonius detulerat. Sic enim ad S. Cyrillum Celeſtinus ſcripſit: *Quin & nos quoque, dilecte Frater, nos nulla* C *additi eramus, niſi eadem omnia quæ nos ſentimus ac tenemus, te itidem ſentire, ac tenere perſpiceremus. Nam quæcunque Sanctitas tua de hoc negotio præſcripſit, ea omnia Poſſidonius Diaconus ordine nobis expoſuit. Omnes illius ſermonum technas retexiſti, fidemque ad eum modum corroboraſti, ut corda in Deum noſtrum credentia in alteram partem abduci non facilè queant. Magnus ſanè hic Fidei noſtræ triumphus eſt, quòd nimirum & noſtra tam validè probaveris, & his oppoſita, per divinarum Scripturarum teſtimonia, tam fortiter expugnaveris.* (1. p. Concilii Epheſini cap. 15.)

S. Cyrilli doctrina ab Eccleſia approbata.

D Et in Literis ad Neſtorium, quæ extant 1. p. Concilii Epheſini cap. 18. *Alexandrinæ*, inquit, *Eccleſiæ Sacerdotis Fidem & probavimus, & probamus. Et tu admonitus per eum, eadem ſentias nobiſcum, ſi vis eſſe nobiſcum, ô Frater. Si tibi ſenſus datur, damnatis omnibus, quæ huc uſque ſenſiſti, ſtatim hæc volumus prædices, quæ ipſum videas prædicare.*

Idem in Epiſtola ad Joannem Antiochenum, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini cap. 20. vocat S. Cyrillum, *Strenuum Catholicæ Eccleſiæ & Fidei defenſorem.*

Secundò, Alexandrina Synodus in Synodica ad E Neſtorium, tum S. Cyrilli Epiſtolis ſuffragatur, cùm Romanæ Synodi de eorum orthodoxia judicium refert. *Ad Epiſtolas*, inquit, *quod attinet, quas Alexandrina Eccleſia ad te miſit, eas cùm à ſacra Romana Synodo, tum à nobis omnibus quoque, ab omni errore & vitio immunes judicatas eſſe ſciat.*

Tertiò, cùm S. Cyrillus Actione 1. Concilii Epheſini poſtulaſſet à Patribus ut ſuam ad Neſtorium Epiſtolam expenderent, rectè ne & inculpatè, convenienterque Nicænæ Fidei ſcripſiſſet: omnes ad unum Epiſcopi Epiſtolam illam Fidei trecentorum decem & octo Patrum evidenter luculenterque conſentire pronuntiarunt, eique ſe ſubſcribere, & aſſentiri. Id F conſtat ex ſingulorum interlocutionibus, Actione 1. Unam duntaxat ſubjicio quæ ſit exemplar cæterarum. Ea eſt Theodoti Ancyrani Epiſcopi. *Sancta*, inquit, *Fidei expoſitionem à trecentis decem & octo SS. Patribus, qui Nicææ convenerunt, editam, admirabilem, rectámque, & apprimè piam, religioſiſſimi piiſſimique Patris noſtri, & Epiſcopi Cyrilli Epiſtola clariùs & apertiùs oſtendit: quæ in nullo ab ea Fidei expoſitione diſſentit, & ea tractat fuſiùs, quæ illa diſtoruerat anguſtiùs. Quare cognitâ Epiſtolâ, & trecentorum decem & octo Patrum mentis & fidei concordiâ, ut illis annuimus, & per omnia adſtipulamur; ita etiam*

A *Patri noſtro Cyrillo, qui illorum dicta planiùs, per hanc Epiſtolam expoſuit. Hæc, inquam, nos credimus, quæ illi expreſſerunt, & quæ memorati ſanctiſſimi Epiſcopi Cyrilli Epiſtola diſertè explanavit.* Valerianus Iconii Epiſcopus ait, eam S. Cyrilli Epiſtolam, *SS. Patrum fidem, non ſecus atque pretioſum quoddam unguentum, ſuavi fragrantiâ ſpirare.* Fidus Joppe Epiſcopus dixit: *Eam Spiritu Sancto dictante exaratam.*

IV. Concilium Epheſinum in Relatione ad Imperatores de Neſtorii depoſitione, quæ extat poſt Actionem primam, Epiſtolas S. Cyrilli de Fide ſe approbaſſe ſignificat. *Ac principio quidem*, inquit, *Cyrilli re-* B *ligioſiſſimi, ſanctiſſimique Archiepiſcopi Epiſtolas de Fide conſcriptas cum hac expoſitione contulimus, collataſque, dogmatibus ac ſententiis conſentaneas reperimus: nec ullâ in re doctrinam ejus à pia illâ expoſitione diſcrepantem.*

Idem ſignificant Patres in Relatione ad Celeſtinum Pontificem Maximum, poſt Actionem 5. *Lecta deinde ſunt iterum*, inquiunt, *quas ſanctiſſimus, Deoque dilectiſſimus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus Cyrillus ad eum ſcripſerat* (nempe ad Neſtorium) *quas ſancta Synodus approbavit ut rectè inculpatèque exaratas, atque in nullo diſſentaneas divinis Scriptu-* C *ris, traditæ videlicet Fidei, & expoſitæ in magna illâ Synodo à SS. Patribus qui Nicææ Bythiniæ olim convenerunt: ſicut tua quoque Sanctitas id rectè probans teſtificata eſt.*

Quamobrem S. Cyrillus in Apologetico ad Theodoſium Imperatorem Fidem ſuam à Romana Eccleſia, & à ſacra Synodo Epheſina fuiſſe approbatam, in Domino gloriabatur. *Fides namque mea rectitudini teſtimonium perhibuit & Romana Eccleſia, & ſancta quoque Synodus, ex univerſo, ut ita dicam, orbe qui ſub cœlo eſt, congregata. Quod enim nullâ ex parte ab Evangelica & Apoſtolica Traditione aberrarim;* D *imò verò quod rectam, minimèque obliquam ſacrorum dogmatum ſemitam teneam, id, poſtquam Epiſtolas, quas ad Neſtorium perſcripſeram, legiſſent, communi ſententiâ confeſſi ſunt omnes, & quidem ſcriptò in ipſâ Fide monimentorum, rerumque geſtarum.*

V. Euſebius Dorylæi Epiſcopus Actione 2. Concilii Conſtantinopolitani ſub Flaviano adversùs Eutychetem celebrati, relatâ Actione 1. Concilii Calchedonenſis, hæc habet de Epheſina Synodo, & S. Cyrilli Epiſtolis: *Et primo loco poſtulavit B memoriæ Cyrillus relegi ſanctæ & magnæ Synodo Epiſtolam à ſe ad Neſtorium deſtinatam, ut approbaretur ab ea utrum conſonans eſſet expoſitioni SS. Patrum, an ali-* E *ter haberet. Interloquente igitur ſanctâ illâ & magnâ, & univerſali Synodo, lecta eſt ipſa Epiſtola: & omnes qui in illa magna & univerſali Synodo conſederunt, decreverunt eam conſonam eſſe expoſitioni SS. Patrum & SS. Scripturarum, & in nulla ab eis diſſonare: conſentire verò ſe his quæ in eadem continebantur Epiſtola.*

VI. Actione 1. Concilii Calchedonenſis, cùm Euſebius Dorilæi Epiſcopus accuſatorium libellum adversùs Eutychetem porrexiſſet, quô profitebatur *Se omnibus conſentire, quæ ſapuit & expoſuit Beatiſſimus Cyrillus Alexandriæ magnæ Civitatis quondam Epiſcopus*: exclamavit ſancta Synodus: *Semper me-* F *moria Cyrilli. Cyrillo æterna memoria. Si quis retractat, Anathema ſit. Si quis ſuper iſta inquirit, Anathema ſit. Maledictus qui addit, maledictus qui aufert, maledictus qui innovat.* Exclamavit & Julianus Epiſcopus Legatus S. Leonis: *Apoſtolica Sedes ſic ſapit.* Sancta Synodus dixit: *Et hæc univerſalis Synodus ſic ſapit.* In eadem Actione, cùm perlecta eſſet S. Cyrilli Epiſtola, Reverendiſſimi Epiſcopi Illyriciani clamaverunt: *Sic credimus, ſicut & Cyrillus. Cyrilli æterna memoria.* Omnes Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: *Nos ſicut Cyrillus credimus: ſic credidimus, ſic credimus: Anathema ei qui ſic non credit.*

VII. Actione 2. Concilii Calchedonenſis, cùm lectæ eſſent duæ S. Cyrilli Epiſtolæ, una ad Neſtorium, quæ incipit: *Obſequuntur quidem*: altera ad Joannem Antiochenum pro ineunda pace, quæ incipit: *Lætentur cœli*: Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: *Omnes ſic credimus. Papa Leo ſic credit. Leo & Anatolius ita credunt. Omnes ſic credimus. Sicut Cyrillus ita credimus. Æterna memoria Cyrilli.*

VIII. Synodus Calchedonenſis Actione 5. in Definitione Fidei profitetur ſe Epiſtolas S. Cyrilli ſuſcepiſſe, ac probaſſe. *Propter illos autem*, inquit, *qui Diſpenſationis myſterium corrumpere conantur, & purum hominem eſſe genitum ex Sancta Virgine Maria* B *impudenter delirant, Epiſtolas Synodicas beatiſſimi Cyrilli Alexandrinæ Eccleſiæ Præſulis ad Neſtorium & ad Orientales, congruenter habentes ſuſcepit, & ad convincendas Neſtorii vaſanias, & ad interpretationem eorum, qui ſalutaris Symboli pio zelo noſſe deſiderant intellectum.*

Duas tantùm S. Cyrilli Epiſtolas commemoravit Calchedonenſis Synodus, nempe ſecundam ad Neſtorium, & alteram ad Joannem Antiochenum pro concilianda pace. Tertiæ ad Neſtorium ex Alexandrina Synodo ſcriptæ mentionem nullam fecit. Quod prudentis Oeconomiæ tribuunt Catholici Epiſcopi, C in Collatione cum Acephalis Conſtantinopoli celebratâ. *Si omnes formas*, inquit, *& definitiones Fidei in Epheſo adverſus Neſtorium facti Concilii ſuſcepit, & confirmavit Calchedonenſe Concilium, quemadmodum hanc habuit refellere? Sed quia adverſus Neſtorii blaſphemias, quæ duas naturas in duas perſonas, & duas ſubſtantias dividunt, unam perſonam, & unam ſubſiſtentiam volebant definire; illa autem Epiſtola duarum ſubſiſtentiarum intulit mentionem: propterea propriè ea nominare diſtulerunt, ut non invenirentur aut illi, aut ſibi eſſe contrarii, ſed magis illam alteram Epiſtolam ejus propoſuerunt, quæ ſuper conſenſu Symboli Nicæni Concilii laudata eſt: Et eam, quæ ad* D *Orientales ſcripta eſt.*

S. Cyrilli Capitula ab Epheſina Synodo approbata fuiſſe & confirmata, diſertè aſſerit Epiphanius Eccleſiæ Alexandrinæ Archidiaconus, & S. Cyrilli Syncellus, in Epiſtolâ ad Maximianum Conſtantinupolitanum Epiſcopum. *Dum prius*, inquit, *Orientales expeterent, ut Capitula quæ Sanctiſſimus frater noſter Cyrillus expoſuit, hæc ipſa anathematizans, idem extra Eccleſiam Catholicam faceret, in hoc idem Dominus meus Sanctiſſimus Pater Cyrillus decertabat, atque dicebat, quod Sancta & Magna Synodus agnoſcens eorum veritatem ſancivit ea recta* E *& ſana fidei eſſe, & Joannem cum reliquis ſegregationi ſubjecit. Et quomodo*, inquit, *ego cum eis faciam pacem, & evertam Synodale Judicium?*

Idem aſſerit Joannes Sebaſtenſis Epiſcopus, primæ Armeniæ Metropolita, in Synodicis ad Leonem Auguſtum literis: *Celeſtini*, inquit, *& Cyrilli Epiſtola adverſus impium Neſtorium ad Orientales univerſos data, & ab eodem Cyrillo contra Neſtorium Anathemata poſita, ſunt firmata atque roborata.*

Hinc Liberatus in Breviario ſcribit: *Joannes Antiochenus cognoſcens quæ geſta fuerant Epheſi in damnatione Neſtorii, & illa duodecim Capitula Cyrilli in ipſo Concilio ſuſcepta & confirmata, indignabatur val-* F *de contra Synodum.*

IX. Quinta Synodus Theodoreti Scripta quædam, tanquam impia, anathemate damnavit, non aliâ de cauſâ, niſi quòd XII. S. Cyrilli Capitula impugnaſſet. Eademque ſententiâ Ibæ Edeſſeni Epiſtolam ad Marim Perſam comprehendit, quod XII. illa Capitula hæreſeos inſimulaſſet. Sic autem habet Canone 13. *Si quis defendit impia Theodoreti Conſcripta, quæ contra rectam Fidem, & contra primam Epheſinam ſanctam Synodum, & Sanctum Cyrillum, & duodecim ejus Capitula expoſuit... & non anathematizat ea, &* A *eos qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt, inſuper autem & omnes qui ſcripſerunt contra rectam fidem, & S. Cyrillum, & duodecim ejus Capitula, & uſque ad mortem in tali impietate permanſerunt, talis Anathema ſit.*

Canone verò 14. anathemate configit Defenſores Epiſtolæ ab Iba ſcriptæ ad Marim Perſam, propter hanc, inter cæteras, rationem: quòd *S. Cyrillum, qui rectam Fidem Chriſtianorum prædicavit, tanquam hæreticum, & ſimiliter Apollinario impio ſcripſiſſe criminetur, & inculpet primam Epheſinam ſanctam Synodum, tanquam ſine examinatione & quæſtione Neſto-* B *rium condemnantem, & duodecim Capitula S. Cyrilli impia, & contraria rectæ Fidei vocet.*

S. Cyrilli Capitula ab Epheſina & Chalcedonenſi Synodo approbata fuiſſe, teſtatur etiam Vigilius Pontifex Maximus in Decreto quo Ruſticum & Sebaſtianum Romanæ Eccleſiæ Diaconos exauctoravit: *Synodicam*, inquit, *beatæ recordationis Cyrilli Epiſtolam ad Neſtorium, cum duodecim Capitulis, Sancta Synodus Epheſina prima ſuſcepit, & beata Chalcedonenſis Synodus ad convincendas Neſtorii veſanias in Definitione Fidei legitur poſuiſſe.*

Denique Gregorius II. Pontifex Maximus in C Profeſſione Fidei ad S. Germanum Conſtantinopolitanum Epiſcopum miſſâ, de nono S. Cyrilli Anathematiſmo, cæteriſque ita ſcribit: *Hunc S. Cyrilli Anathematiſmum cum reliquis omnibus Anathematiſmis recepit Tertia ſancta ac Oecumenica Synodus, quo ſenſu Sanctus ediderat. Manifeſtum enim eſt ſanctos Patres in dicta ſancta Synodo congregatos totam tertiam Epiſtolam adverſus impium Neſtorium Conſtantinopolitanum ſcriptam abſque ulla retractationis haſitatione ſuſcepiſſe. Scimus autem extremam dictæ Epiſtolæ partem dictos duodecim Anathematiſmos continere.*

Objicies. S. Cyrilli duodecim Capitula Joannes D Antiochenus cum totâ Orientis Diœceſi, velut Apollinaris hæreſi contaminata impugnavit, atque damnavit: impoſuitque Andreæ Samoſateno & Theodoreto illa refellendi provinciam. Theodoretus Doctor cùm primis Catholicus & à Concilio Calchedonenſi ſuſceptus, ea hæretico afflata veneno probavit. Ibas Edeſſenus in Epiſtola ad Marim Perſam, quam à Synodo Calchedonenſi ſuſceptam ac probatam Facundus Hermianenſis initio lib. 5. & cap. 1. lib. 6. & Liberatus cap. 13. Breviarii, teſtantur, duodecim S. Cyrilli Capitulis Apollinariſmi notam inuſſit: tametſi de pace redintegratâ, & mutato Cyrilli animo, E veraque tandem ab eo ſuſceptâ Fide gratularetur. Gennadius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, qui Anatolio ſucceſſit, vir orthodoxus & ſanctus, in duodecim S. Cyrilli Capitula vehementiſſimè invectus eſt, eaque execratus eſt ut hæretica, ut conſtat ex Fragmentis illius à Facundo relatis lib. 2. cap. 4. S. Cyrillum *blaſphemum Ægyptium*, & *parietem dealbatum* vocat: & inter alia hæc de illo ſcribit: *Omnem ſupereminentiam blaſphemiæ jaculatus eſt adverſus Sanctos Patres, adverſus eorum priores Apoſtolos, adverſus ipſum Salvatorem in reſurrectione meditatus eſt. Aſſumptam quidem humanitatem ex nobis, & pro nobis injurias: divinam ejus naturam impaſſibilem paſſio-* F *nibus ſubjacere contendit.* S. Iſidorus Peluſiota Cyrillum teſtatur parum orthodoxè tractaſſe quæ Chriſti erant, & contentionis æſtu, animoque ad privatarum injuriarum ultionem accenſo abreptum, Eccleſiam turbaſſe: & Theophili avunculi ſui turbulentam indolem imitatum, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Antiſtitem Neſtorium ejuſque amicos vexaſſe, ſicut ipſe Theophilus S. Chryſoſtomum vexaverat. Sic autem ſcribit lib. 1. Epiſtola 310. *Multi ex iis qui Epheſi coacti ſunt, te traducunt ut tuas inimicitias perſequentem & ulciſcentem, ac non ea, quæ Jeſu Chriſti ſunt, orthodoxè quærentem. Theophili*, inquiunt,

S. Cyrillus à calumniis & ſiniſtris ſuſpicionibus vindicatur.

quinus, ex ſorore nepos eſt, illiuſque mentem ac ſententiam imitatur. Ut enim ille perſpicuum adverſum divinitus afflatum, ac Deo charum virum Joannem furorem effudit: ſic etiam iſte gloriari ac ſe jactare expetis: etiamſi alioqui latum ſit inter eos qui accuſantur diſcrimen. His verbis ad S. Cyrillum ipſum ſcribebat S. Iſidorus. Et Epiſtola 370. ad eumdem: *Simultates ac diſſidia comprime. Ne privata ac domeſtica contumelia ultionem, quâ tanquam ære quodam alienô à mortalibus obſtrictus es, in vivemem Eccleſiam deriva, atque æternam ipſi diſſenſionem pietatis ſpecie atque obtentu compara.* Quibus teſtimoniis conficitur S. Cyrilli Scripta, & præſertim Anathematiſmos duodecim omni labe erroris non carere.

Reſpondeo, Joannis Antiocheni, & Orientalium teſtimonia adversùs duodecim Capitula S. Cyrilli, nullius eſſe ponderis, cùm ab initio Epheſini Concilii uſque ad initam Eccleſiarum pacem, infenſiſſimi fuerint, & implacabiles Cyrilli inimici, & à ſacra Synodo cùm propter patrocinium præſtitum Neſtorio, tum propter calumnias fidei & doctrinæ S. Cyrilli illatas, damnati fuerant & exauctorati. Præterea, Joannes Antiochenus poſt initam concordiam amanter & honorificè ſcripſit ad S. Cyrillum, & viciſſim ad ipſum S. Cyrillus, & ſincerè invicem ſibi teſtimonium Catholicæ Fidei præbuerunt. Theodoretus Cyrilli quidem Anathematiſmos acriter impugnavit; ſed ſub Concilii Calchedonenſis tempus, imò antequam Eutychetis hæreſis in apertum erupiſſet incendium, & ab Eccleſia Dioſcorus Alexandrinus Patriarcha defeciſſet, iniquam & falſam adversùs illa Capitula depoſuerat opinionem, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 83. ad Dioſcorum data, quâ teſtatur ſe quæ de Incarnatione ſentit, cùm à Scriptura ſacra, tum à Sanctiſſimis Eccleſiæ Magiſtris, Alexandro, ejuſque ſucceſſore Athanaſio, Baſilio, Gregorio, cæteriſque didiciſſe, nec-non à Theophilo, & Cyrillo, quorum Scriptis uſum ſe ait ad convincendos Hæreticos. Tum mutuæ inter ſe & S. Cyrillum, poſt illam acrioris contentionis procellam, benevolentiæ ſigna & officia commemorat. *Quod verò*, inquit, *etiam beatorum Alexandri & Cyrilli Scriptis utamur, atque etiam eorum verbis adverſantium audaciam retundamus, libri teſtantur. Siquidem eos omnes, qui Dominicæ carnis & divinitatis differentiam negant* (id eſt, Apollinariſtas) *ac nonnunquam divinam naturam aſſerunt in carnem eſſe converſam; aliàs verò carnem in divinitatis tranſiiſſe naturam, eximiorum iſtorum Patrum medicamentis curare ſtudemus. Illi enim apertè tum naturarum duarum diſcrimen nos docent, tum divinæ immutabilitatem prædicant, ac Dominicam quidem carnem, divinam nominant, quoniam Dei Verbi caro facta eſt: hanc ipſam verò in divinitatis naturam converſam putare, tanquàm impium reſpuunt. Quod ad beatæ porrò memoriæ Cyrillum attinet, hunc literas ad me ſæpe ſcripſiſſe, credo non ignotum eſſe Sanctitati tuæ. Quin idem libros ſuos adverſùs Julianum mittens Antiochiam, & alteram de Emiſſario lucubrationem, petiit ab Joanne Antiocheno tunc Epiſcopo, ut illa ſua Scripta cum præſtantibus communicaret Orientalis Eccleſiæ Magiſtris. Quibus literis impulſus B. Joannes, libros iſtos ad me miſit. Quos cùm legiſſem, admiratus ſum, atque ad beatæ memoriæ Cyrillum literas ſcripſi, & viciſſim ille reſcripſit, ac diligentiam & affectum in ſe meum commendavit; & apud nos adhuc iſtæ literæ ſervantur.* Denique in ſuis contrà Apollinarium & Eutychem Dialogis Theodoretus eorum Hæreticorum errores Cyrilli etiam Alexandrini teſtimoniis refellit quem inter illuſtres viros laudat, quos *Orbis lumina, & Fidei duces*, ac *Magiſtros* appellat. Non ſentiebat igitur Theodoretus, cùm hæc ſcripſit, Apollinaris dogma in Cyrilli Scriptis latere, eoque veneno ejus Anathematiſmos infectos eſſe. Cùm enim illos non damnaſſet, aut retractaſſet S. Cyrillus, eum ut Eccleſiæ Magiſtrum ac Fidei ducem Theodoretus non laudaſſet, nec ejus auctoritatem ac doctrinam oppoſuiſſet Eutychianis cum Apollinari ſentientibus, niſi fuiſſet ipſi penitus perſuaſum, libros ipſius errorum Apollinaris puros eſſe. Itaque Joannes Antiochenus & Orientales, nec-non Theodoretus, tardè licet agnoverunt, re accuratiùs perſpectâ, & animorum ſedatâ perturbatione, Epiſtolas, Anathematiſmos, Scriptaque omnia S. Cyrilli Alexandrini contra Neſtorium, & de Incarnatione Verbi, eſſe integerrimæ Fidei: ſiquidem ſine ullâ priorum dogmatum retractatione cum ipſo communionem redintegrarunt, vivumque coluere perpetuò, & mortui memoriam ſuis Scriptis celebrarunt, doctrinamque commendarunt.

Ibam quod attinet, negamus ejus Epiſtolam à Concilio Calchedonenſi fuiſſe approbatam; nec in hoc Liberato & Facundo Trium Capitulorum pertinaciſſimis defenſoribus credendum eſt. Sed hac ſepoſita quæſtione, de quâ aliàs, cùm de Tribus Capitulis agemus: dico Ibam à Synodo Calchedonenſi ſuſceptum, ubi dixit Anathema Neſtorio, & ſua adversùs S. Cyrillum ejuſque Capitula, dicta excuſavit. Cùm enim illi objectum fuiſſet Actione 10. quòd beatæ memoriæ Cyrillum hæreticum appellaſſet, reſpondit, non ſe recordari ſic à ſe nominatum. Quod ſi fortè id ſibi excidiſſet, cùm ab Orientalium Concilio velut hæreticus anathemate confixus eſt, Primatem ſe ſuum ſecutum. Sed inſtante Mara accuſatore, hoc ab eo jactatum eſſe; *Niſi Capitulis ſuis Anathema dixiſſet ipſe, non eum recepiſſemus*: negavit ſic ſe locutum; verùm ita potiùs: *Niſi ſe ipſe eſſet interpretatus, & Orientalis eum Synodus recepiſſet, ego cum Primate meo, & Orientali Synodo illum abnegarem.* Itaque Ibas S. Cyrilli duodecim Capitula non damnavit ut hæretica poſt initam pacem, ſed eô ſenſu approbavit, quô ea S. Cyrillus expoſuerat. Unde Cyrillo poſt Capitulorum expoſitionem communicavit, ut rurſus in Actis Concilii Calchedonenſis ait, à Facundo laudatis lib. 5. *Ego*, inquit, *poſtquam ſua Capitula interpretatus eſt, tantùm abſtineo ab anathemate viri: quia & literas ab eo ſuſcepi, & literas ei direxi, & communicavit mihi, & communicavi ei.* Ideò igitur Ibas, & Orientales cæteri S. Cyrilli Capitula ut Apollinaris hæreſi contaminata primò impugnarunt, quia eorum ſenſum non ſunt aſſecuti. Ita reſpondet Facundus Hermianenſis lib. 6. ubi Epiſtolam Ibæ vindicans, ait: *Fatendum eſt hanc Epiſtolam ſatis oſtendere quòd Reverendiſſimus Ibas, cum Orientalibus, aliarumque Provinciarum Epiſcopis, intentionem dictorum B. Cyrilli minùs intelligens, & ſuſpicatus quòd negaret in Chriſto differentiam naturarum, conſequens judicavit, quia in Apollinaris dogma incidiſſet, qui non aſſumptione humanæ naturæ Deum Verbum credebat hominem factum, ſed partem ſubſtantiæ ipſius Dei Verbi putabat in carnem eſſe converſam. Si autem Venerabilis Ibas alia ejuſdem B. Cyrilli dicta legiſſet, aut ſicut oportuit, attendiſſet, inveniſſet proculdubiò, quòd ipſe quoque contra Apollinarem, intentione, quâ diximus, negaverit Deum Verbum hominem factum, & differentiam naturarum docuerit. Sed Neſtorio reſpondens, qui unum Chriſtum in duos filios dividebat, neceſſe non habuit de duabus naturis adverſùs eum evidentiùs atque expreſſiùs diſputare. Quin immò, ne quam daret occaſionem ejus erroris, parciùs de naturarum diſcretione locutus eſt: ne cùm ipſe naturas diſtingueret, ille duas perſonas induceret. Audiebant itaque, vel relegebant verba dicentis Orientales Patres, neque animadvertebant ejus intentionem, ſecundum quam de verbis eſt judicandum: quia non magis quid dicatur attendendum eſt, quàm cur quidque dicatur.*

Et in eodem libro ait, Ibæ Epiſtolam à Synodo Calchedonenſi fuiſſe receptam, vel potiùs Ibam, lectâ ejus Epiſtolâ, fuiſſe Orthodoxum à Patribus pronunciatum, quia ex ea conſtabat *Fidem B. Cyrilli in Confeſſione, quam ei per Paulum Epiſcopum Orientales ſubſcribendam miſerant, ipſum approbare, licet in illis duodecim Capitulis intentionem ejus needum intelligeret. Cognoſcens ergo Magna Synodus, quòd ſive in illis Capitulis, ſive in illâ Confeſſione, cui B. Cyrillus ſubſcripſit, eadem Fides eſſet, nihil differre judicavit, quibus verbis cunctis eam Cyrilli Fidem Ibas approbaſſet, cùm eum quod neceſſarium fuerat approbaſſe conſtaret. Unde nec aliud credidit, nec credere debuit, niſi quia Patres Orientales, inter quos fuit etiam ipſe Ibas, aliarumque Provinciarum Epiſcopi, intentionem Capitulorum B. Cyrilli minùs animadverterant, ut ea etiam à Concilio Epheſino ſuſcepta culparent.*

Ad teſtimonium Gennadii Conſtantinopolitani poſt Anatolium Epiſcopi, reſpondeo librum ejus contra S. Cyrillum & ejus duodecim Capitula non extare: nec admodum fidendum eſſe Facundo, qui in libris illis quos pro tribus Capitulis edidit, in laudandis Auctoribus non ſemel hallucinatus eſt, & alienis nominibus libros quoſdam inſcripſit. *Quod ex mendoſitate Codicum, & ex incuria Tranſlatorum* quibus uſus eſt, de qua ipſe in Præfatione conqueritur, proculdubiò contigit. Veriſimile itaque eſt librum illum, ex quo Fragmenta quædam profert Facundus, Gennadio Conſtantinopolitano Epiſcopo fuiſſe ſuppoſitum. Incredibile enim eſt quòd Orthodoxus & ſanctus Antiſtes poſt Concilium Calchedonenſe tam intemperanti ſtylò in S. Cyrillum & ejus Capitula ſcripſiſſet; & quòd S. Cyrilli memoria & Opera, quæ tantâ in veneratione erant, vindicem nullum ac defenſorem inter Catholicos nacta eſſent, qui librum illum refelleret.

Reſpondeo ſecundò, ſi Gennadius hæc contra S. Cyrillum & ejus Capitula ſcripſit, ipſum deceptum fuiſſe, & ejus mentem non eſſe aſſecutum. Eam reſponſionem inſinuat Facundus lib. 2. *Talia*, inquit, *Gennadius de Cyrillo non ſcriberet, niſi dicentis intentionem minùs intellexiſſet.*

Denique ad teſtimonium S. Iſidori Peluſiotæ reſpondeo, ipſum Capitula S. Cyrilli non damnaſſe, ſed Orientalium clamoribus, & calumniis à Fautoribus Neſtorii in vulgus ſparſis, & longè latéque per Provincias diffuſis conturbatum, S. Cyrillum amicè & paterno affectu monuiſſe. Ipſum enim Cyrillus Patrem appellabat, & ut Patrem reverebatur.

Contrà. S. Cyrillus Capitula ſua retractavit, etſi non diſertis verbis, implicitè ſaltem: ſiquidem ubi pacem iniit cum Joanne Antiocheno, Theodoreto, aliiſque Orientalibus, ipſos non adegit ut ſua adversùs Neſtorium duodecim Capitula probarent, aut calumnias in illa diſſeminatas, conſcriptaſque criminationes recantarent. Igitur non injuriâ Cyrilli duodecim Anathematiſmos Orientales impugnarunt & damnaverunt.

Reſpondeo, nego antecedens. Contrarium namque conſtat ex ipſo S. Cyrillo in Epiſtola ad Acacium Melitenſem Epiſcopum, in quâ de conditionibus pacis ab Orientalibus propoſitis hæc habet: *Volebant omnia aboleri, quæ vel Epiſtolis, vel Tomis, vel Libris evulgaveram, & ſoli Fidei, quæ à SS. Patribus noſtris Nicææ edita fuerat, conſentire. Ego verò ad iſta ita reſcripſi: Expoſitioni Fidei, quam Nicæni Patres ediderunt, adhæremus omnes, nihil eorum quæ in ipsâ continentur, labefactantes. Sunt enim ea omnia rectè inculpatéque tradita: neque tutum eſt poſt illam Fidei editionem quidquam curioſius tractare. Quæ verò rectè contrà Neſtorii blaſphemias ſcripſimus, ea ejuſmodi eſſe, ut nullâ nobis ratione perſuaderi poſſit, ut rectè ſcripta eſſe negemus.*

S. Cyrillus duodecim Capitula ſua non retractavit.

Ideò autem Capitula ſua retractaſſe à nonnullis exiſtimatus eſt S. Cyrillus, quia compulſi non ſunt Orientales illis ſubſcribere: ipſo verò ſubſcripſit Confeſſioni Fidei ab Orientalibus conſcriptæ; & ſua præterea Capitula ante pacem Eccleſiarum expoſuit. Rem acu tetigit Facundus Hermianenſis lib. 6. *Hinc autem*, inquit, *creditus eſt idem B. Cyrillus, non rectam priùs in ſuis Capitulis tenuiſſe ſententiam, ſed admonitione Orientalium poſtea eſſe correptus; quoniam cùm ipſa unitas Eccleſiarum fieret, non Orientales Patres ejus Capitulis ſubſcribere compulſi ſunt, ſed ipſe potiùs expetitus eſt directa ſibi ab eis Confeſſioni ſubſcribere. Ipſamque Capitulorum ſuorum retractationem* (id eſt expoſitionem) *non ideo cum poſt Epheſinam Synodum feciſſe aliqui crediderunt, ut quæ clauſa quibuſdam fuerant panderentur, & quæ videbantur obſcura clareſcerent; ſed potiùs ut priſtinum in eis emendaret errorem, quòd putabatur, ſicut adhuc Eutychiani putant, quòd unam in eis dixerit Chriſti naturam. Hinc ergo contigit, ut converſione B. Cyrilli facta unitas crederetur. Et revera cui non ſurriperet iſta ſuſpicio? (De humanis cordibus loquimur, & humana corda geſtamus) cùm nihil Orientales Patres, qui hæc Capitula judicanda judicaverunt, corrigere cogerentur; B. autem Cyrillus non ſolùm Fidei Confeſſioni, quam ſicut neceſſariam crediderunt, illi dictaverant, expetitus antè ſubſcriberet: ſed etiam ipſa ſua Capitula retractaret*; id eſt, interpretaretur, & exponeret. Hoc enim ſenſu retractationis nomen ibi Facundus uſurpat, qui diſertè aſſerit Ibam in eo erraſſe, quòd crediderit Sanctum Cyrillum Capitula ſua damnaſſe, & errorem priſtinum emendaſſe, cùm ad ſe miſſam à Joanne Antiocheno & Orientalibus Fidei formulam per Paulum Emiſſenum accepit, atque probavit. En Facundi verba: *Putaverat autem Reverendiſſimus Ibas Epiſcopus, quod idem B. Cyrillus, directâ ſibi ab Orientalibus Confeſſione, non communem Fidem in eâ cognoverit; ſed proprium errorem correxit. Quod neque nos, neque ſancta Calchedonenſis Synodus approbavit.* In eodem facti errore verſatus eſt Theodoretus, etiam poſtquam in concordiam cum S. Cyrillo rediit, ut patet ex ipſius Epiſtola 112. ubi ad Domnum Patriarcham Antiochenum, Epheſum, ut Prædatoriæ Synodo adeſſet, cogitantem, hæc ſcribit: *Nihil enim boni ex jactatâ Synodo expectare licet... Neque enim inſitum in duodecim Capitibus venenum norunt, qui aliarum ſunt Diœceſum: ſed ejus, qui illa ſcripſit, claritatem attendentes, nihil ſiniſtrum ſuſpicantur; & qui ejus Sedi ſucceſſit, omnia (opinor) movet, ut alterâ Synodo illa confirmet. Qui enim pro imperio nuper iſta ſcripſit, & iis qui acquieſcere his nollent, anathema dixit, quid Præſidens Concilio non aget? At ſcio, Domine, neminem eorum qui inſitam in his hæreſim norunt, adductum iri ut ea recipiat, quamvis duplo plures decernant. Jam ſiquidem etiam ſi plures temerè iſta ſanxiſſent, reſtitimus apud Epheſum: nec priùs illi, qui hæc ſcripſerat, communicavimus, quàm iis, quæ expoſueramus, aſſentiens, conſonam his doctrinam accommodavit, nullam Capitum illorum faciens mentionem. Quod quidem Sanctitati tuæ facile erit perſpicere, ſi Acta conquiri jubeas: aſſervantur enim prorſus cum Synodi ſubſcriptionibus.*

Porrò S. Cyrillus diſpenſatione quadam & œconomiâ uſus, à Joanne Antiocheno, Theodoreto aliiſque Orientalibus non exegit ut ſua adversùs Neſtorium Capitula probarent, aut calumnias in illa ſparſas, conſcriptaſque criminationes recantarent. Maluit enim Doctor Sanctiſſimus Eccleſiaſticam pacem, ſuæ etiam famæ diſpendiò ſtabilire, quàm extra Eccleſiæ communionem manere Epiſcopos rectè alioqui de Fide ſentientes. Id obſervavit Facundus Hermianenſis lib. 6. p. 249. editionis

S. Cyrillus ſtudio pacis ecclesiaſticæ non exegit ab Orientalibus Epiſcopis ut ſua Capitula probarent, aut conſcriptas adversus illa criminationes retractarent.

nis P. Sirmondi, quam ſequimur. *Sanè*, inquit, *quoniam B. Cyrillus, Orientalium Legatione ſuſceptâ, magis, quod à Conſacerdotibus ſuis expetebatur, feſtinavit implere, quàm dictorum ſuorum in quibus offenſi fuerant, ſufficientem purgationem facere; ideò putatus eſt, veluti priſtinò errore damnatò, Orientalium admonitione converſus: cùm ille recuperandæ unitatis cupidus, in defenſione dictorum ſuorum noluerit immorari; ne cùm probare diu contendit, quod non, ut putabatur, ab eo fuerint dicta, de quibus minùs intelligentes aliter ſentiebant, controverſia hâc diſſenſione terminus non daretur.*

Contrà. Synodus Calchedonenſis Theodoretum ſuſcipiens ipſum tantùm adegit ad Anathema dicendum Neſtorio, non autem ad ea revocanda quæ in duodecim S. Cyrilli Anathematiſmos ſcripſerat: exiſtimarunt igitur Patres Calchedonenſes, illos fuiſſe à Theodoreto jure impugnatos atque damnatos.

Reſpondeo, Nego conſequens. Quod enim Theodoretum ad recantanda quæ in Capitula S. Cyrilli ſcripſerat, non compulerit ſancta Synodus, ex eo profectum non eſt, quòd ea jure ab ipſo reprehenſa fuiſſe cenſeret; ſed ex eadem œconomia, qua Sanctus ipſe Cyrillus tempore concordiæ cum Orientalibus initæ uſus eſt, ut teſtatur Leontius Byzantinus *lib. de Sectis*, *Actione* 6. ubi reſpondens Acephalis objicientibus contra Concilium Calchedonenſe, illud non poſtulaſſe à Theodoreto ut Scripta ſua adversùs S. Cyrilli Capitula anathemate damnaret, hæc habet: *Reſpondemus ob id non tam accuſandam Synodum, quàm Cyrillum hominem ſanctum. Nam is communione cum Orientalibus, & cum ipsò Theodoreto conſtitutâ, non poſtulavit ab eo, ut anathemate Scripta ſua, quæ contra duodecim Capitula facta fuiſſent, execraretur. Quod igitur ipſe Cyrillus vir ſanctus non fecit, ob ejus intermiſſionem an Synodus culpari meretur?*

Objicies ſecundò. Quæ in S. Cyrilli duodecim Capitulis Orientales & Theodoretus criminati ſunt, verè erant reprehenſioni obnoxia: ipſa igitur erroris jure-merito inſimularunt.

Objectiones Orientalium adversùs S. Cyrilli Capitula.

Probatur antecedens, exponendo ſingillatim contradictiones Orientalium & Theodoreti adversùs iſta Capitula. Objiciebant itaque Orientales, adversùs primum S. Cyrilli Capitulum, ipſum non rectè locutum fuiſſe cùm dixit, Beatam Virginem *Carnaliter genuiſſe incarnatum Dei Patris Verbum*: Eamque vocem eſſe Deiparæ contumelioſam. Nam ſi carnaliter genuit, inquiebant, jam non ut Virgo. Ubi igitur illud; *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te?* &c. Præterea hujuſmodi voces hæreſis Apollinariſtarum ſuſpectas faciunt, quæ converſionem divinitatis in carnem adſtruebat. Non ſic autem interpretandas eſſe Evangelicas voces, *Verbum caro factum eſt*, probant ſimili Apoſtoli ſententiâ dicentis: *Chriſtum pro nobis factum eſſe peccatum & maledictum*: ex quo ſequeretur ipſum in peccatum & execrationem tranſiiſſe.

Contra ſecundum Anathematiſmum S. Cyrilli, quô aſſeritur Dei Patris Verbum carni ſecundùm hypoſtaſim unitum, objiciebat Theodoretus vocem iſtam, *Unitionis ſecundùm hypoſtaſim*, peregrinam eſſe, & à Scripturis ſacris alienam, & Patribus, qui eas interpretati ſunt, ignotam. Quòd ſi hic loquendi modus utriuſque naturæ miſtionem & confuſionem ſignificet, blaſphemiam eſſe. Siquidem confuſio utriuſque naturæ proprietatem aufert.

Adversùs tertium S. Cyrilli Anathematiſmum objiciebant Orientales, primò ipſum aliquandò duas in Chriſto hypoſtaſes dixiſſe, adeòque ſibi ipſi repugnare, cùm illis impingit anathema, qui poſt unitionem hypoſtaſes dividunt. Secundò, quòd admirabilem illam unitionem, *naturalem* appellet; quæ vox hæreſim redolet. Si enim naturalis unio, inquiunt, ubi gratia? Eumdem loquendi modum inſectatus eſt Theodoretus.

Adversùs quartum Anathematiſmum objiciebant Orientales, & Theodoretus, quòd uni perſonæ, nempe Dei Verbo tribueret voces, quæ in Scriptura ſacra paſſim occurrunt; quarum aliæ divinæ, aliæ humanæ propriæ ſunt naturæ. Ex quo Arium & Eunomium viciſſe ſequebatur, omnia tanquam uni convenientia naturæ confundentes. Nam quomodò, inquiebant, intelligemus Domini voces, propter naturam carnis, quæ videtur, dicentis; *Non veni voluntatem meam facere: & mandatum accepi quid dicam, & quid loquar*, &c. Indiviſis enim vocibus, ſicut & naturis manentibus, erit, ſecundùm Cyrillum, Filius miniſter & executor paternorum mandatorum, ſecundùm divinitatem. Non diſſentit ab Orientalibus in hujus Anathematiſmi reprehenſione Theodoretus.

Adversùs quintum Anathematiſmum objiciebat Theodoretus, perperam à Cyrillo Chriſtum negari *Deiferum*, eamque vocem ab ipſo temerè damnari: cùm ea plures Veterum uſi ſint, & inter alios S. Baſilius.

Adversùs ſextum Anathematiſmum, quô Verbum Chriſti Dominum & Deum eſſe S. Cyrillus negat, objiciebat Theodoretus, quòd à Verbo aſſumptum eſt, eſſe *formam ſervi*: & propter ejus ſuſceptionem, Chriſtum ab Iſaia Propheta *ſervum* nominari.

Adversùs ſeptimum Anathematiſmum S. Cyrilli objiciebant Orientales, ipſum pugnare cum Apoſtolo ad Epheſios 1. ſcribente: *Secundùm operationem potentiæ virtutis ejus; quam operatus eſt in Chriſto, ſuſcitans eum à mortuis.* Et cum S. Luca *Actuum* 2. dicente: *Dexterâ Dei exaltatus*, &c. Percutiebat ſiquidem Cyrillus anathemate eos qui dicerent, Jeſum tanquam hominem à Dei Verbo operandi vim habuiſſe. Non diſſimili ratione hoc Cyrilli Capitulum aggrediebatur Theodoretus, probans Deum Verbum aliquid in aſſumptâ naturâ hominis operatum fuiſſe. Cùm enim eſſet mortalis ſeipſâ conditioneque ſua, immortalitatem ex conjunctione cum Verbo conſecuta eſt: accepit igitur quod non habebat: itaque Verbum aliquid in ea operatum eſt.

In octavum Anathematiſmum objiciebant Orientales, Cyrillum adversùs ſeipſum pugnare, ut qui alibi ſcripſiſſet, Verbum aſſidere Patri ſuo *cum carne*, & ſic adorari; hìc autem anathema impingeret iis, qui dicerent, *Aſſumptum hominem coadorari cum Deo Verbo oportere, & conglorificari.*

In Anathematiſmum nonum objiciebant, à ſeipſo diſſentire Cyrillum, qui aliàs ſcripſiſſet, non ſolùm Chriſtum ſigna feciſſe in Spiritu, ſed etiam ipſum mortuum, vivificatum eſſe Spiritu: in Anathematiſmis verò ſuis neget Dominum in Spiritu dæmones ejicere, & alia ſigna facere, atque ita Domini vocem explodat dicentis: *Si in Spiritu Dei ejicio dæmonia.*

In decimum Anathematiſmum objiciebant Orientales, & Theodoretus, Dei Verbum Catholicô ſenſu Pontificem & Apoſtolum noſtrum dici non poſſe: idque repugnare S. Paulo dicenti: *Non enim habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris; ſed tentatum per omnia, ſecundùm ſimilitudinem abſque peccato.* Quis igitur tentatus eſt ille, inquiebant, num Deus Verbum, an humana natura? Et iterum: *Nemo ſibi aſſumit honorem, ſed vocatus à Deo, ſicut Aaron, ita & Chriſtus non ſeipſum glorificavit ut fieret Pontifex.* Quis igitur ille, inquiunt, qui comparatur, ſecundùm Sacerdotii dignitatem ipſi Aaron, & ei qui non à ſeipſo honorem aſſumit, ſed vocatur à Deo & ad dignitatem Sacerdotii aſcendit? Num divina natura, quæ eſt Patri coæterna? Et iterum dicit: *Qui in diebus carnis ſuæ preces & ſupplicationes ad eum qui poſſit illum ſalvare à morte, cum cla-*

more validò & lachrymis offerens, exauditus eſt pro ſuâ reverentiâ. Nunquid, inquiunt, Dei Verbum pro ſua reverentiâ exauditum eſt?

In Anathematiſmum undecimum quô S. Cyrillus perſtringit eos, qui negaverint carnem Domini vivificam, ipſius Verbi qui ex Patre eſt, propriam eſſe, objiciebant Orientales hanc locutionem & ſuperfluam eſſe, & ſuſpectam. Superfluam quidem, quia caro cujuſlibet hominis propria ipſius eſt, non alterius: adeòque neceſſe non fuit dicere propriam Domini carnem. Suſpectam verò, quia ſignificare videtur iſta locutio carnem Chriſti non eſſe ſimilem noſtræ, id eſt, ejuſdem cum eâ naturæ; ſed aliunde delibatam, ut puta ex transformatione divinæ ſubſtantiæ: idque ipſum dixiſſe clariùs in primô ſuô Tomô. *Et infans erat* (inquit) *non ſecundùm nos; hoc eſt, non in purâ & ſolâ noſtri ſimilitudine; ſed in humanitate quidem præter carnem; divinus autem tanquam ſupra nos, & de cœlo.*

Theodoretus verò huic Anathematiſmo impingit hæreſim Apollinariſtarum: quòd nec animæ, vel animatæ carnis mentionem in eo faciat S. Cyrillus, ſed unius carnis; quaſi in hac divinitas animæ vices obiret: qui fuit Apollinariſtarum error.

Tandem adversùs duodecimum Anathematiſmum, quô S. Cyrillus ferit eos, qui Verbum Dei carne paſſum & crucifixum eſſe non confitentur, objiciebant Orientales, ab eô divinitatem paſſibilem conſtitui; ipſumque ſibi contradicere, qui alibi ſcripſerat, Divinitatem permiſiſſe carni ut paſſionem ac mortem experiretur. Ut ut eſt, non eſſe paſſum Dei Verbum, ſed ſolam carnem unitam Verbo. Aut enim, inquiunt, ſecundùm naturam habens ut pateretur, eſt paſſum, aut præter naturam. Si ſecundùm naturam paſſum eſt, erit & Pater paſſibilis, cùm ſit conſubſtantialis Filio. Si præter naturam paſſum eſt; & quæ paſſio fortior eſt divinâ naturâ, ut naturâ impaſſibilem, præter naturam paſſioni ſubjiciat?

Reſpondeo, Nego primum antecedens. Inanes enim ſunt, cavillatoriæ, & meris plerumque verborum S. Cyrilli calumniis innixæ Orientalium & Theodoreti adversùs duodecim Sanctiſſimi Doctoris & Patriarchæ Anathematiſmos objectiones, ut ſingulas expendenti exploratum erit. Illas porrò non aliis quàm S. Cyrilli reſponſionibus, ipſiſque penè illius verbis diluemus.

S. Cyrilli Reſponſiones ad Objectiones Orientalium.

Ad primam reſpondet S. Cyrillus, Beatam Virginem peperiſſe Deum Verbum, ſecundùm Scripturas, carnem factum, hoc eſt, hominem; peperiſſe autem illum carnaliter, id eſt, ſecundùm carnem. Quæ loquendi ratio conſentanea eſt S. Joanni aſſerenti in Evangelio, *Verbum carnem factum eſſe*: & Nicæno Concilio docenti, Deum *Incarnatum, & hominem eſſe factum*: quod eſt unitum eſſe carni animâ rationali præditæ, & hominem ſe feciſſe, manſiſſeque nihilominus Deum. Dixit verò S. Cyrillus, Beatam Virginem genuiſſe Deum *carnaliter*, ne exiſtimaretur aſſerere Verbum Patris ſecundùm naturam divinam initium ſubſiſtentiæ habuiſſe ex muliere, & deitatem ex eâ natam: quod ex Catholicorum ſententiâ, aſſerentium B. Virginem Deiparam, ſequi effutiebat Neſtorius. Peperiſſe itaque Deum Verbum carnaliter, eſt ſecundùm carnem ipſum peperiſſe. Nam Deus Pater ſecundùm divinitatem genuit ex ſe Filium quà Deus eſt. Quoniam autem quod natum eſt ex carne, caro eſt; genuit B. Virgo ut caro exiſtens, carnaliter. Carnaliter autem dicere, non eſt tollentis admirabilem nativitatem, neque evertentis Spiritus Sancti operationem, quâ in uterô formavit partum; ſed docentis potiùs quòd ſicut Deus gignit divinè, id eſt, dignè Deo ſecundùm ſuam naturam; ita &

A homo humanè, hoc eſt, caro carnaliter: quod tamen non obeſt quin Verbum caro factum divinè proceſſerit ex Virgine, id eſt, ut decet eum qui naturâ verè Deus eſt. Solus enim habuit matrem nuptias non expertam, & in partu, ac poſt partum Virginem.

Ad ſecundum objectionis caput, reſpondet S. Cyrillus, Inanem eſſe Orientalium metum, qui metuebant, ne divina Verbi natura in carnem converſa intelligeretur, ſi hæc verba, *Verbum caro factum eſt*, ſecundùm propriam ſtrictamque ſignificationem acciperentur. Addit, omnem
B ſuſpicionem converſionis tolli hoc ipſo quòd Evangeliſta, poſt illa verba, *Factum eſt*, ſubjungit, *Et habitavit in nobis.* Abſurdam eſſe Orientalium expoſitionem, aſſerentium, ſic Verbum factum eſſe carnem, ut factum eſſe dicitur maledictum & peccatum. Factum namque ſolùm eſt maledictum ſecundùm hominum opinionem, non ſecundùm rei veritatem, & has appellationes ſubiit, ut aboleret maledictum & peccatum. Igitur ſi ſic factum eſſet caro, etiam carnem aboleviſſet, nec revera factus eſſet homo. Denique aliquot Patrum teſtimoniis expoſitionem ſuam fulcit S. Cyrillus,
C ſcilicet SS. Petri Alexandrini, Athanaſii, & Amphilochii. Poſtremus ille de Verbi Divini Nativitate ex Virgine ſic loquitur: *Niſi enim ille natus eſſet carnaliter, neque tu natus eſſes ſpiritaliter.* Ubi τὸ *carnaliter*, ſignificat ſecundùm carnem, ſicut divinè ſecundùm divinitatem. Quidni igitur, orthodoxè dici poſſit B. Virginem genuiſſe Deum carnaliter?

Ad ſecundam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, ſe cùm unitionem dixit *ſecundùm hypoſtaſim*, nihil aliud ſignificare voluiſſe, niſi Verbi naturam, ſive hypoſtaſim, hoc eſt, Verbum ipſum, humanæ naturæ verè unitum, ſine ullâ converſione atque
D confuſione. Sibi autem neceſſitatem factam eſſe utendi his vocibus, ut repugnaret Neſtorio nativitatem Dei Verbi ſecundùm carnem perimenti, duaſque naturas in Chriſto ſolâ affectione, habitudinéque copulatas, & Chriſtum unum eſſe morali tantùm unitate, & ſecundùm dignitatem aſſerenti, & æquivocè tantùm eſſe Filium Dei. Sicut ergo Nicæni Patres [illegible] ad Arianam hæreſim profligandam conſecrarunt; ita S. Cyrillus [illegible]. Quam locutionem ſancta Synodus Epheſina approbavit, cùm ſecundam ejuſdem S. Cyrilli ad Neſtorium Epiſtolam ſuſcepit, & Orthodoxam judicavit. Quâ in Epiſtola disertè ſcriptum
E eſt, *Deum Verbum univiſſe ſibi, ſecundùm hypoſtaſim, carnem animatam rationali animâ.* Quòd autem primus omnium Patrum S. Cyrillus *unitionem ſecundùm hypoſtaſim* dixerit, teſtatur Euthymius in *Panoplia, Parte* 1. *Tit.* 7. Ignoravit itaque Theodoretus ſenſum Anathematiſmi ſecundi S. Cyrilli, ut & aliorum plerúmque, ſicut Cyrillus ipſe ei exprobrat. *Nam & initio*, inquit, *exiſtimabam ſenſum Capitulorum eum non ignorare, fingere autem ſe ignorare, & in hoc quibuſdam morem gerere. Atqui nunc verò eum illa ignorare comperio.*

F Ad tertiam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, Orientales perperam ea, quæ ab ipsô ſcripta erant, interpretari: nulli tamen reprehenſioni obnoxia fore, etiamſi ita ſcripſiſſet, quia duas ſubſiſtentias, duas naturas intellexit. Alia autem in Chriſto eſt natura Verbi, alia hominis. At impium eſſe meritò contendit, ſejungere naturas in duos filios, ut privatim & ſeorſim exiſtant, habentes ſolùm externam conjunctionem, & conſociationem dignitatis. Damnavit itaque S. Cyrillus anathemate tertio, naturarum, non diſtinctionem, quaſi poſt unitionem nullum inter illas eſſe diſcrimen aſſereret; ſed diviſionem, qualem Neſtorius admittebat;

qui

qui duas hypoſtaſes ſeparatim exiſtentes & disjunctas in Chriſto agnoſcebat, ſolô dignitatis & auctoritatis conſortiô conjunctas; quô modô conjuges duo, vel amici, eorumdem honorum participes, & ſocii, ſolâ hominum æſtimatione, & unitate morali, non naturali & ſubſtantivâ connexione ſunt unum.

Ad ſecundùm objectionis caput reſpondet S. Cyrillus, ſe naturalem unionem cùm dixit, veram & non fictitiam atque imaginariam intellexiſſe. Quô ſenſu vocem illam, *natura*, & *naturalis*, Scriptura ſacra uſurpat. Scribit enim S. Paulus: *Eramus natura filii iræ*, id eſt, *revera*. Cavillari verò ait Theodoretum, qui naturalem unionem, quaſi coactam, & neceſſitate extortam interpretetur. Quæ planè falſa eſt illius vocabuli notio. Nam homo ſecundùm naturam eſt rationalis: nec tamen præter voluntatem & coactè eſt rationalis. Deus ſecundùm naturam eſt Deus, ſanctus, juſtus, bonus; non tamen præter voluntatem & coactè hæc omnia eſt.

Ad quartam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, voces quidem omnes convenire uni Jeſu Chriſto, Deo ſimul & homini; ſed alias ipſi convenire ratione divinitatis, alias ratione diſpenſationis cum carne. Itaque, inquit, prudenter unamquamque vocem, de Chriſto à Sanctis, vel etiam ab ipſo fortè dictam, exponendam eſſe, laudarim etiam ego, & ut optimè, rectè quiſque ſentiens. Nam aliæ quidem ſunt Deo dignæ: aliæ verò diſpenſationi cum carne congruentiores. Quoniam autem eſt unus Deus ſimul & homo, hac ratione rectè aliquandò divinè, aliquandò humanè loquitur. Verumtamen unius Jeſu Chriſti has & illas voces eſſe aſſerimus, nec divinitate ſpoliantes templum, quod ex ſancta Virgine eſt, nec ſine carne putantes Dei Patris Verbum poſt ineffabilem unitionem. Uni igitur & eidem perſonæ voces Chriſto in Scripturis attributas convenire S. Cyrillus contendit, ſed ratione diſtinctarum naturarum. Nec alium ſenſum quarti ipſius Anathematiſmi verba præ ſe ferunt. *Si quis*, inquit, *dividit voces ſecundum hunc modum, ut alias quidem tanquam homini à Deo ſeorſim intellecto adaptet, alias vero ut Deo dignas, ſoli Verbo Dei; Anathema ſit.* Si igitur, inquit S. Cyrillus, qui ſeparant & diminuunt in hominem privatim ac ſeorſim poſitum, & in Deum Verbum privatim ac ſeorſim conſtitutum, non partiuntur unum Chriſtum, neque duos aſſeverant filios, ſuccenſeant nobis homines criminandi cupidi. Si autem qui voces de Chriſto in Scripturis uſurpatas, divulſis atque diſtractis, & ſeorſum exiſtentibus naturis convenire contendunt, ſectionem invehunt, & ſeparationem in Dominicæ Incarnationis Sacramento, inaniter, inquit, noſtros ſermones reprehendere ſtatuerunt: cùm & ipſi indiviſibilem & unum ſecundùm ſummam unitionem confiteantur eſſe Emmanuelem.

Ad quintam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, ſe Chriſtum hominem *Deiferum* rectè negaſſe Neſtorii ſenſu, qui non ſecus ac Prophetas, cæteroſque Homines Sanctos, in quibus Deus reſidebat, Deiferum volebat appellari; ac Deo Verbo ſolâ copulari communione dignitatis. Rejicit itaque S. Cyrillus hanc vocem velut ſuſpectam, quæ ſcilicet Propheticam menſuram Chriſto tribuere, eumque Juſtis omnibus qui Deum in cordibus ſuis per Spiritum Sanctum inhabitantem habent, ſimilem aſſerere videatur. Chriſtum quidem *Hominem Deiferum*, & Deiferam Chriſti carnem Veteres nonnulli ante Neſtorium appellarunt, ut S. Baſilius à Theodoreto laudatus, & Euſtathius Antiochenus laudatus à Gelaſio lib. *De duabus naturis*. Sed ſuam eſſe vocibus temporum viciſſitudinem quamdam, quæ pro temporum & aliarum rerum opportunitatibus cautè ac prudenter eſt moderanda, nemo neſcit. Temporibus Pauli Samo-

A ſateni, vox ὁμοούσιος ſuſpecta erat, quia pravos ipſam detorquebat in ſenſus. At Arii temporibus publicô uſu Eccleſiæ conſecranda viſa eſt Patribus Nicænis, ut opportuna ad illius hæreſim jugulandam. Ita voces iſtæ, *Caro Chriſti Deifera*, aut *Chriſtus homo Deifer*, ante Neſtorii exortam hæreſim nihil in ſe periculi involvebant; poſtquam verò his verbis errorem ſuum tegere cœpit Neſtorius, meritò ſuſpectæ evaſerunt: unde illarum uſum removere S. Cyrillo tutius viſum eſt. Quamquam inter Theodoretum & S. Cyrillum ſolam de voce contentionem hac in parte fuiſſe putem, quia nec ita Chriſtum *Hominem*

B *Deiferum* dici volebat Theodoretus, ut veram propriéque dictam naturarum unitionem abdicaret, & ut caro ſeorſim exiſtens, velut alienum aliquod onus & extraneum, Deum portare ab ipſo intelligeretur: quod anathemate feriebat S. Cyrillus. Denique ſic *Deiferum* volebat dici, *ut non particularem quamdam divinam gratiam ſuſcepiſſe credatur; ſed ut totam ſibi unitam habeat Filii deitatem*: ut ipſemet exponit.

Ad ſextam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, quod etſi Chriſtus quà homo eſt, ſervus appelletur Patris, utpotè ab illo perſonâ diſtinctus, eum tamen

C ſui Dominum aut ſervum dici Catholicô ſenſu non poſſe, quia perſonæ diſcrimen invehit hujuſmodi locutio. *Non igitur*, inquit S. Cyrillus Theodoreti objectionem propulſans, *dicetur ſuimet ipſius Deus ac Dominus Emmanuel: quandoquidem ipſe idem ſimul eſt Deus & homo, poſtquam Dei Verbum homo factum & incarnatum eſt.*

Ad Objectionem ſeptimam reſpondet S. Cyrillus, non inficiari ſe quin Verbum operatum ſit in naturâ aſſumptâ, eique vim exequendi tribuerit admiranda quædam & divina opera: ſed ſolùm quòd operatum ſit tanquam in altero & à ſe ipſo disjuncto, ſive tan-

D quam in natura ſeorſim exiſtente, & in propria perſona ſubſiſtente. Verbum namque divinum unum eſſe ſecundùm hypoſtaſim cum eo quod aſſumpſit. *Sequimur autem ubique ſacras Scripturas*, inquit, *& Theologorum vocibus ſummum jus concedentes, obſiſtimus ſolis iſtis qui recta Eccleſiæ dogmata pervertunt. Quod autem Pater ex mortuis reſuſcitaſſe Dominum Jeſum Chriſtum dicatur, eò opere ſcilicet circa carnem ejus effectô, nemo eſt qui ambigat. Ipſe autem cùm ſit vita, & vivificator, & operatoria virtus Patris, ſuum vivificabat templum, juxta illud: Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Itaque quod vivificabatur, non erat alienum, neque alicujus ex hominibus nobis ſimilibus, ſed proprium ipſius Verbi corpus.*

E Ad octavam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, Orientales ignorare dictorum vim, & rerum naturas non reſpicere. Etenim quando in una perſona & unitate, ſeu hypoſtaſi una, ſermo diligenter examinans ea ex quibus conſtat naturaliter, ſubjungit præpoſitionem σὺν vel μετὰ, ſignificat illud unum eſſe ſecundùm compoſitionem, & non in duo diſtrahit ac dirimit. Quando autem ante diſtinctis ſubſiſtentibus, atque ſeorſim & privatim intellectis, atque expreſſis, præpoſitio σὺν & μετὰ adjungitur, tunc duo, vel etiam plura, & non unum ſecundùm com-

F poſitionem ſignificari dicimus. Exempli gratia: ſi dicamus animam hominis cohonorari cum ſuo corpore, vel animam cum ſuo corpore unum animal eſſe, non propterea in duos homines unum diviſimus. Quando verò dicimus, Petrum & Joannem homines coappellari, vel Joannem cum Petro in templum aſcendere: non jam σὺν vel μετὰ unum quid ſignificant; non enim Joannes compoſitus eſt cum Petro, neque ad unius hominis conſtitutionem uterque aliquid confert. Unde S. Cyrillus colligit rectè à ſe dictum, Filium cum ſuâ carne conſidere ad dexteram Patris; quia hôc loquendi modô unus

Filius eſſe ſimul Deus & homo ſignificatur. Cæterùm dicere, hominem adorari cum Deo, & connominari Deum, omninò eſt confiteri duos adorandos, vel etiam inter ſe coappellandos.

Ad nonam Objectionem reſpondet S. Cyrillus, hanc meram eſſe calumniam. Nuſquam ſiquidem negavit Jeſum ejicere dæmonia per Spiritum Sanctum; imò aſſeruit ipſum divina ſigna per Spiritum Sanctum edidiſſe. Id verò unum ſe negaviſſe ait, quod Emmanuel per Spiritum Sanctum tanquam per alienam vim, & ſibi velut beneficii loco, ut Prophetis, & Apoſtolis olim communicatam, admiranda opera fecerit. Propriam namque Chriſtus habuit conſubſtantialis Spiritûs virtutem. Apoſtoli autem ſigna edentes dicebant: *Viri, quid nobis attenditis, quaſi propriâ virtute hunc fecerimus ambulare?* Et hunc omnino ſenſum præ ſe ferunt verba Cyrilliani Anathematiſmi. *Si quis*, inquit, *unum Dominum Jeſum Chriſtum à Spiritu clarificatum dixerit, propriâ virtute ipſius tanquam alienâ utentem*. &c. *Ac non potiùs ipſum Spiritum, per quem divina ſigna edidit, illius proprium eſſe confeſſus fuerit, Anathema ſit.*

Ad Objectionem decimam reſpondet S. Cyrillus, mirum eſſe quòd Orientales, qui duos filios eſſe negabant, & qui unum & eumdem Dei Filium Chriſtum, inconfuſis manentibus naturis, Deum & hominem confitebantur, unum & eumdem Pontificem & Apoſtolum noſtrum confiteri renuerent. Siquidem haud majus incommodum eſt aſſerere Verbum carnem factum eſſe, quàm factum eſſe ſummum Sacerdotem & Apoſtolum. Cæterùm Sacerdotii ſui munia ipſum impleviſſe ait Cyrillus, ratione humanæ naturæ quam aſſumpſit. *Quando*, inquit, *factus eſt homo, vocatus eſt etiam Pontifex; non quòd unquam majori Deo offerret Sacrificium; ſed quod ſibi ipſi & Patri fidei noſtræ confeſſionem procuraret. Audiens quod dictum eſt Sacerdos propter humanitatem, erubeſcis? Deinde, quomodo non admiratus es, quòd non, ſecundum Sacerdotum morem, alteri detulerit ſacrificii modum, ſed ſibi ipſi potiùs & Patri? Quando dicis, indignum eſſe Deo ut ſacrificet, aſſentior & ego. Sed, ſi ſolum eſſet, & abſque carne Verbum, rectè diceres: At verò quia factum eſt caro, vide & ſacrificantem propter humanitatem, & in dignitatibus ultra creaturam, ſicut Deum. Conſidet enim cum Deo & Patre.*

Ad Objectionem undecimam reſpondet S. Cyrillus, ſe ideo proprium dixiſſe Verbi corpus, ut innueret non eſſe ab eo ſeparatum ac diſtinctum; ita ut hominem unum per ſe ſubſiſtentem, & alterum à Verbo efficiat. Id autem inculcare contra Neſtorium, qui naturam aſſumptam à Verbo, illius eſſe propriam negabat, & unam cum eô perſonam, niſi habitudine quadam, & morali unitate, non autem ſubſtantiâ & propriè dictâ. Volebat autem ipſam revera eſſe alienum quiddam & ſeparatum, quemadmodum domus, ab eo qui habitat, res omninò diviſa eſt, nec ipſi tribui poteſt quod incolenti convenit. Hinc illa templi & inhabitantis tam frequens appellatio in ore & in Scriptis Neſtorii, ut carnem aſſumptam, & Verbum aſſumens ſignificaret. Hinc carnem Chriſti vivificam eſſe negabat, quia caro Verbi non erat, ſecundùm hæreticam ejus ſententiam. Quod autem verè dicatur proprium Verbi corpus, probat S. Cyrillus teſtimoniô S. Athanaſii. Addit denique, ſe à rectâ via minimè aberraſſe, cum dixit Chriſtum ſupra nos. Licet enim Verbum Dei factum ſit homo, ſit tamen eſt non ſolùm ſupra nos homines, verùm & ſupra creaturam omnem. Non enim ſolùm homo intelligitur, & ſicut nos; ſed idem ipſe Deus deſurſum, & de cœlo.

Ad Objectionem verò Theodoreti contra eumdem Anathematiſmum, reſpondet S. Cyrillus apertam eſſe calumniam, eademque ratione Apollinariſtarum hæreſim affingi poſſe S. Joanni à malevolis, quia dixit, *Verbum caro factum eſt*, nullà animæ factâ mentione; imò & ipſi Chriſto dicenti: *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem*, cùm nec animæ meminerit.

Ad Objectionem duodecimam reſpondet S. Cyrillus, Orientales in id præcipuè incumbentes ut probent impaſſibile ſecundùm ſuam naturam eſſe Dei Verbum, aërem verberare, cùm eis Catholicorum nemo in hoc obluctetur, aut contrarium ſentiat. Verùm quia Sacramenti ratio agnoſcit Filium ex Deo Patre ſecundùm naturam Unigenitum, hominem factum diſpenſativè, ipſiuſque proprium ſanctum illud corpus ex B. Virgine ſumptum; eam ob cauſam jure optimo carnis paſſiones ejus eſſe dicimus, ſecundùm diſpenſativam appropriationem, ſervatâ ubique naturâ ejus impaſſibili. Quando igitur carne dicitur pati, non ipſe in propriâ naturâ quâ Deus eſt, intelligitur pati, ſed potiùs ſibi appropriare paſſionem. Ipſius enim factum eſt unitum ſibi corpus. Quapropter S. Paulus ipſum dicit, *Primogenitum ex mortuis, per quem reconciliata ſunt omnia, & qui pacificavit per ſanguinem crucis, ſive quæ in cœlis, ſive quæ in terris ſunt*. Hoc ſentit & S. Petrus dicens: *Chriſto igitur paſſo pro nobis in carne*. Addit hanc fuiſſe SS. Patrum fidem; ac pro ea ſententia laudat SS. Gregorium Nyſſenum, Baſilium Magnum, Athanaſium.

Hæ reſponſiones deſumptæ ſunt ex Apologetico S. Cyrilli pro duodecim Capitulis adversùs Orientales, & ex eorumdem explanatione, quam pronuntiavit Epheſi coram ſanctâ Synodo: nec non ex ipſius Epiſtola ad Evoptium adversùs impugnationem duodecim Capitulorum à Theodoreto editam.

Objicies. Ejus Scripta ſunt Apollinaris hæreſi contaminata, qui ſcripſit, *Unam eſſe naturam Verbi incarnatam*. Atqui S. Cyrillus ſcripſit; *Unam eſſe naturam Verbi incarnatam*, ut conſtat ex Epiſtolis ipſius ad Acacium Melitinenſem, & Valerianum Iconienſem Epiſcopos. Ejus itaque Scripta ſunt Apollinaris hæreſi contaminata.

Reſpondeo, nego majorem. Hac namque phraſi, *Una natura Verbi incarnata*, duæ naturæ in Chriſto inconfuſæ, & una perſona diſertè ſignificantur. Id oſtenditur tum ex ipſo S. Cyrillo, tum ex aliis Patribus qui has ipſius voces ab erroris ſuſpicione vindicarunt. Cyrillus ipſe in Epiſtola 2. ad Succeſſum, calumniam omnem à ſuis illis vocibus amolitur. *Si enim*, inquit, *unam naturam dicentes Dei Verbi, tacuiſſemus, non inferentes incarnatam, ſed velut abjicientes diſpenſationem, erat illis forſitan non improbabilis ſermo, ſimulantibus interrogare, Ubi eſt in humanitate perfectio, aut quo modo ſubſtantia noſtra ſubſiſtit? Quoniam verò & perfectio quæ in humanitate eſt, & eſſentia noſtra manifeſtatio illata eſt per id quod dictum eſt, Incarnati, jam deſinant, arundineam virgam ſibi ſupponentes.*

Gelaſius lib. contra Eutychem, ait, hunc S. Cyrilli loquendi modum valere ad unius in Chriſto naturæ ſuſpicionem amoliendam. *Dum enim dicitur unam divinitatis naturam fuiſſe incarnatam, remotis ambiguitatibus, altera erit quæ incarnata eſt, altera quâ incarnata perhibetur: quoniam non eadem erit natura deitatis, quæ incarnata eſt, quæ eſt natura carnis, quâ incarnata affirmatur: neque ſeipsâ natura deitatis incarnata eſt, ſed naturâ carnis incarnata cognoſcitur. Sicut neque ſeipsâ natura carnis extitit deitate ſublimis: quia & non aliunde divinitas quàm de utero Matris Virginis incarnata proceſſit, & caro non niſi in iiſdem viſceribus, Sancto Spiritu interveniente, & Altiſſimi obumbrante virtute, eſt unita deitati.* Quæ Gelaſii verba laudat S. Fulgentius in Reſponſione ad Quæſtionem ſecundam Ferrandi.

Idem conſtat ex S. Eulogio Patriarcha Alexandrino, in Bibliotheca Photii, *Cod.* 230. hanc S. Cyrilli ſententiam: *Una natura Verbi incarnata*, exponente. Animadvertit enim quòd illa vox, *Incarnata*, trifariam ſumi poteſt. Etenim incarnata, pro carnem induta, & veluti effigie efformatâ, quemadmodum æs ſimulachri formâ, poteſt uſurpari: vel quòd conversâ Verbi naturâ in carnem, & quaſi incarnatâ, una prodit natura: vel quòd una exiſtens Verbi natura, ſecundùm incarnationem non ampliùs una ſola, ſed cum carne ſpectetur, immutabilitatem atque integritatem ſibi & aſſumptæ carni conſervans. *Primæ itaque duæ ſignificationes, Apollinarii & Eutychis: tertia verò ex mente Apoſtolorum eſt: quam & SS. Patrum noſtrorum cœtus inde mutuatus retinuit. Clarum verò eſt, ſi quis piè ſentire velit, dicendo unam Verbi naturam incarnatam, gratiam adepturum, ſentiendo cum iis qui duas naturas inconfuſas, atque impermixtas in uno & eodem Chriſto & eſſe cognoſcunt, & ſtatuunt. Alioqui cum Apollinario & Eutyche ſentis. Etenim unam hic naturam pro perſonâ dictam eſſe; incarnatam verò pro humanâ naturâ: ut nihil interſit dicere, Unam Verbi naturam incarnatam, vel, unam Verbi perſonam, humanam aſſumpſiſſe naturam.*

Ephræmius Patriarcha Antiochenus, in libro quem de iſta S. Cyrilli ſententiâ ſcripſit, cujus meminit Photius *Cod.* 229. φύσιν à S. Cyrillo pro ὑπόστασιν ſumptam eſſe aſſerit: *Unam itaque Dei Verbi naturam incarnatam*, inquit, *unam hypoſtaſim intelligimus.* Quod deinceps fuſiùs ediſſerit, affirmans φύσιν pro ὑπόστασιν, à Patribus, & nominatim à Cyrillo poni, cùm id ſignificat quod ex copulatione naturarum efficitur. Cùm autem de iis accipitur ex quibus effectus & conflatus eſt Chriſtus unus, tum naturam propriè dictam, hoc eſt, οὐσίαν & ſubſtantiam exprimere.

Juſtinianus etiam Imperator, in Profeſſione Fidei contra tria Capitula: S. Cyrillum putat, quoties *Unam Verbi naturam incarnatam* dixit, naturæ nomen pro hypoſtaſi ſumpſiſſe. Quod ex eo probat, quòd iiſdem in locis ferè ſemper nomina Filii, aut Verbi, aut Unigeniti paulò poſt adtexit, quæ ſunt unique perſonæ vocabula.

Sanctus etiam Maximus in Tractatu *De Expoſitione vocum quarumdam, quibus utitur Eccleſia Catholica, cum de Chriſto agitur*, ait, in illo S. Cyrilli dicto, *Una natura Verbi Dei incarnata*, periphraſi quadam naturas deſcribi duas ſimul unitas, tum nomine, tum definitione. Nomine quidem, cùm una natura Verbi dicitur, quæ vox communitatem ſubſtantiæ cum hypoſtaſis proprietate ſignificat. Definitione verò, cùm humanitas exponitur. Quid eſt enim humanitatis natura, niſi caro intelligente animâ prædita? Itaque qui dicit, *Unam Dei naturam incarnatam*, Deum Verbum indicat cum animatâ eſſe carne: tum verò aliud omninò quiddam, ſecundùm ſubſtantiam præter Deum Verbum, carnem eſſe intelligit.

DISSERTATIO IX.

De Fide Ioannis Antiocheni.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Ioannes Antiochenus erroribus Neſtorii patrocinatus fuerit?

PROPOSITIO.

Joannes Antiochenus, & Orientales Epiſcopi, quamvis Neſtorianæ hæreſeos vehementer ſuſpecti fuerint, Neſtorii tamen perſonæ duntaxat, non cauſæ aut errori faverunt.

Probatur prima pars, ſcilicet ipſos hæreſeos Neſtorianæ vehementer ſuſpectos fuiſſe; primò ex S. Cyrillo in Homilia Epheſi habita adversùs Joannem Antiochenum, quæ extat poſt Actionem 5 Epheſini Concilii, in quâ ita ipſum compellat. *Vides nos veluti in bello pulvere aſperſos, è pugna adhuc ſtillare ſudorem, animoſitate ſpiritali, & conſolatione opus habere; imò verò jam victores. Tu verò interim qui in numerum Fratrum relatus es, Chriſtique Domini nomine inſcriberis, cùm arma unà nobiſcum induere deberes, adversùs veritatis dogmata arma moves. O rem inopinabilem! Pugnam non attigiſti, certantibus non adfuiſti, belli tempus tarditate adventûs tui declinaſti: è longinquo viriliter decertantes ſpectaſti; vidiſti hoſtem proſtratum; ſenſiſti linguam blaſphemam repreſſam ac punitam: poſtea indoluiſti. Dic, quæſo, quam ob cauſam? Ob id quod Chriſtus vicit? Quòd adverſarios debellavit? .... Sed ſatius fuerat viriliter agere nobiſcum: illudque Davidis voce prolatum dicere: Nonne qui oderunt te Domine oderam? &c. Verùm tu nullam penitus horum rationem duxiſti, è contrario verò eos qui vicerunt, jaculo petis, & illos invidentiæ telis vulnerare conaris, quos potiùs admirari debueras.*

Idem probatur ex Relatione Concilii Epheſini miſſa per Palladium Magiſtrianum ad Imperatorem. *Quamobrem*, inquiunt Patres, *iterum atque iterum Majeſtatem veſtram rogamus, ne quem eorum dignetur admittere, qui hominis amicitiam* (Neſtorii ſcilicet) *pietate priorem ducunt. In horum enim numero cùm Joannem Reverendiſſimum Epiſcopum Antiochenum exiſtere, hoc eſt, omnino ita comparatum eſſe, odorati eſſemus, ut qui amicitiæ mallet gratificari, quam Fidei utilitatem ſpectare: ex eo conjecturam facientes, quòd neque Majeſtatis veſtræ minas veritus, neque piæ fidei jam inde ab initiô traditæ zelô permotus, ſanctam Synodum, poſt terminum à veſtrâ Majeſtate præſtitutum, ſupra dies viginti & unum ſuſpenſam tenuiſſet; universi qui in ſancta Synodo orthodoxi, ſolinſque Fidei ſtudioſi ſumus, ad eorum inquiſitionem nos conferre coacti ſumus, quæ ad pietatem pertinent; illud Reverendiſſimo Epiſcopo Joanni accidiſſe rati, quod magnificentiſſimus Candidianus Comes paſſus eſſe non obſcurè deprehenditur. Non enim omnium eſt pietati amicitias hominum poſtponere. Erat autem hæc noſtra de Joanne Epiſcopo religioſiſſimo ſuſpicio non iniquis nec vana. Nam cum primùm appuliſſet, Neſtorii ſententiæ ſeſe adhærere apertè ſanctæ Synodo declaravit: ſive hoc inde evenerit quod amicitiæ gratificaretur; ſive inde quòd in dogmatis errore cum eò communicaret.*

Idem probatur ex Relatione Epheſini Concilii ad Imperatores, quâ Sacræ lectæ per Joannem Comitem reſpondetur: quæ Relatio extat 3. p. Concilii inter Epiſtolas Catholicorum, & incipit: *Chriſtianiſſima & Regia veſtra Majeſtas*: In qua Patres ita ſcribunt: *Sunt enim hi de quibus veſtræ Pietati jamdudum manifeſtum fecimus, quomodo à nobis receſſerint, Canoneſque temerario auſu calcantes, & ad contumeliam Præſidum noſtrorum ſe convertentes, ob illam proterviam quâ in nos uſi ſunt, univerſæ Oecumenicæ Synodi communione ſe privaverint; & quomodo ad probationem vocati, nequaquam parere voluerint; eaque de cauſa ab univerſali Synodo prorſus & à communione, & à quavis functione remoti fuerunt, quin & illud quoque Chriſtianiſſimæ Majeſtati veſtræ indicamus, nempe nos propter talem illorum inſolentiam, nec non propter certamina, quæ in hodiernum uſque diem pro Neſtorio decertare non ceſſant, ad communionem illos admittere nullatenus voluiſſe, cùm neque Neſtorii depoſitioni ſubſcribere ſuſtinuerint, & apertè quoque cum illo ſentiant: tum ob id quòd propter immodeſtum adverſus Præſides noſtros conatum, in Canones inciderint: tum etiam ob id quòd piis veſtris auribus mentiri, ac imponere non erubuerint.*

Idem probatur ex Relatione alterâ ad Imperatores data, quæ incipit: *Veſtra quidem Majeſtas non*

eſt paſſa: in qua de Joanne Antiocheno & Epiſcopis Orientalibus ſcribunt Patres: *Neſtorium vindicant, eo quòd ejuſdem cum illo ſententiæ exiſtunt.*

Idem habetur ex Epiſtola Synodica ad Clerum Conſtantinopolitanum: *Certum autem nobis eſt*, inquiunt Patres Epheſini, *illud Schiſmaticorum Conciliabulum ad communionem non admittere: imò verò communibus omnium vocibus Joannem Antiochenum & qui cum illo faciunt, in facie Eccleſiæ anathematizavimus, primò quidem quòd impietatis præconem Neſtorium unà nobiſcum deponere noluerint: ſed & familiariter cum illo verſari, eidemque ſemper patrocinari perrexerint: deinde verò quòd poſt iniquiſſimum & à Canonibus alienum, contumelia & calumnia conatum in prædictos ſanctiſſimos Epiſcopos, piis Chriſti amantium Imperatorum auribus imponere non dubitarunt. Poſtremò autem quòd cum Neſtorio ſentire nequaquam ceſſant.*

Idem conſtat ex Epiſtola S. Cyrilli ad Theopemptum, Potamonem, & Danielem, Conſtantinopoli agentes, quæ extat p. 2. Concilii Epheſini. *Non potuit autem*, inquit, *ſancta Synodus induci ut cum Joanne communicaret, ſed reſiſtit dicens: Ecce corpora, ecce Eccleſias, ecce civitates, poteſtatem habetis. Nos autem ut prius cum Orientalibus communicemus, quàm illa diſſolvantur quæ per illorum calumniam contra Comminiſtros noſtros comparata ſunt, ac rectam fidem confiteantur, id fieri nullò modò poteſt. Dignoſcuntur enim Neſtorii dogmata loqui, ſentire, confiteri.*

Idem conſtat ex Relatione Synodi ad Celeſtinum Pontificem Maximum, in quâ Patres de Joanne Antiocheno ita ſcribunt: *Compertum eſt adverſarium infenſiſſimum tum ſanctæ Synodi, tum rectæ Eccleſiarum fidei.*

Idem confirmatur ex Mandatô quod Epheſina Synodus dedit Epiſcopis, qui ab eâ Conſtantinopolim miſſi ſunt ut cauſam Concilii contra Orientales agerent: in quo hæc habentur: *Ante omnia igitur Sanctitatem veſtram ſcire oportet, nullam omnino ſe cum Joanne Antiocheno, Apoſtaticóque ejuſdem Concilio communionem admittere debere; tum quòd impietatis præconem Neſtorium unà nobiſcum deponere noluerint, ſed uſque ad veſtram quoque ædificationem illi patrocinari perrexerint: tum rurſum quod contra omnes Canones, Sanctiſſimos, Deique amantiſſimos Epiſcopos Cyrillum & Memnonem condemnare auſi ſint: potiſſimùm verò quòd ad præſens uſque tempus in Neſtorii dogmatibus defendendis anxii, & nonnulli inter illos Celeſtiani, ac propterea depoſiti ſint: tum denique quòd totius orbis Synodum ut hæreticam calumniari non dubitaverint.* Extat illud Mandatum 2. p. Concilii Epheſini inter Epiſtolas Catholicorum. Incipit: *Piiſſimorum, Chriſtique amantium Imperatorum permiſſu.*

Ex his omnibus patet, Joannem Antiochenum, & Orientales Epiſcopos, in vehementem Neſtorianæ hæreſeos ſuſpicionem veniſſe: & jure quidem merito: ſiquidem & vocibus ambiguis atque ſuſpectis fidem ſuam exponebant ante initam pacem; & cum Neſtorio potiùs, quàm cum Catholicis loqui videbantur; & S. Cyrilli Anathematiſmos ut hæreſim ſpirantes explodebant; & Neſtorii damnationi recuſabant ſubſcribere; & ejus impugnatores, Cyrillum, Memnonem, Patreſque univerſos Oecumenicæ Synodi inſectabantur.

Probatur ſecunda pars Propoſitionis: ſcilicet Joannem Antiochenum & Orientales, Neſtorii perſonæ tantùm, non cauſæ aut errori faviſſe. Primò ex Epiſtola quam ad Neſtorium dedit ille Patriarcha, acceptis Celeſtini & Cyrilli de ipsô ejuſque errore literis. Has enim literas mittens ad Neſtorium, ipſum rogat ut eas ita legat, ne qua hinc animi conſurgat perturbatio, ex quâ contentiones ſeditioneſque

A admodum noxiæ ſæpe exoriuntur. Neque rem hanc parvi ducendam eſſe; quia diabolus res initiô minùs rectè habentes, per ſuperbiam novit amplificare, in eamque magnitudinem paulatim evehere, ut poſtea omnem curam medicinamque reſpuant. Ipſum proinde ad ſalubrem retractationem erroris hortatur. *Enimverò*, inquit, *licet Dominus meus Celeſtinus Deo devotiſſimus Epiſcopus, decem tantùm dierum intervallum, terminum uſque reſponſioni præfinitum, valde anguſtum, literis ſuis interpoſuerit: tamen res ea hujuſmodi eſt, ut non dico, decem diebus, ſed uno, imò verò paucis horis, tota confici poſſe videatur. Nam*
B *quid facilius eſt, quàm nomine commodô, multiſque SS. Patribus uſitatô, & vero nihilominus ſalutarique ex Virgine ortui percongruô, in Chriſti omnium noſtrûm Regis diſpenſatione uti? Cùm hoc ergo neque grave, neque periculoſum ſit, æquum non eſt ut Sanctitas tua illud refutet. Neque id nunc apud ſe cogitet, turpe eſſe ſibi pugnantia docere. Si enim mens tua eadem ſapit & ſentit quæ SS. Patres & Eccleſiæ Doctores, quorſum vereris pium animi tui ſenſum convenienti voce publicare? Præſertim cùm tot tantique tumultus ac diſceptationes ex te natæ, ob oculos jam verſentur.* Deinde rogat, ut ſacram Virginem Mariam Deiparam ap-
C pellet, & cùm vocem ipſam, tum voci ſubjectam notionem admittat. *Etenim*, inquit, *ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus; reſtat ut in graviſſimum errorem prolabamur: imò verò ut circa inexplicabilem illam unigeniti Filii Dei œconomiam periculoſiſſimè verſemur: quandoquidem nomine hoc ſublatô, vel potiùs hujus nominis notione repudiatâ, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis causâ ſuſcepit: tum Dei Verbum neque ſe exinaniviſſe, neque in ſervi formam ſeſe demittens, ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuiſſe..... Hoc noſtrum, quæſo, conſilium admitte; hæc per nos rogatus exequare; nul-*
D *lum diſſidiis locum, nullum gliſcenti novitati fomentum ſuppedites..... Hæc ego complures religioſiſſimos tuæque pietatis ſtudioſiſſimos Epiſcopos apud me habens, quos tunc adeſſe contigit, cum inſanſta illa literæ afferrentur, ſcribere volui, ratus ingenui amici officium, illudque à promiſſione meâ non alienum me præſtiturum, ſi fraternò quodam conſiliò exiſtimationem tuam graviter hoc tempore laborantem nonnihil ſublevarem.* Ex quibus omnibus patet, Joannem Antiochenum faviſſe quidem Neſtorio, ipſi amiciſſimum extitiſſe, rectè ſenſiſſe de ejus perſona; atque exiſtimaſſe tumultus illos ob ſolam vocem
E *Deipara*, quam admittere nollet, excitatos, quia id à quibuſdam Neſtorii ſtudioſis audierat, non verò puram putamque hæreſim ab ipſo propugnari: ſed errorem ipſum damnavit apertiſſimè, non ſolùm vocem *Deipara*, ſed & notionem vocis admittendam eſſe propugnans, & Chriſtum verum Deum diſertè profeſſus. Hujus Epiſtolæ, quæ extat 1. p. Concilii Epheſini, cap. 25. meminit Liberatus in Breviario cap. 4.

Probatur ſecundò ex iis quæ Paulus Emiſſenus Epiſcopus à Joanne Antiocheno & Orientalibus miſſus Alexandriam ad pacem cum S. Cyrillo con-
F ciliandam, pro concione diſſeruit in magnâ illius civitatis Eccleſia, in die Natali Domini, ipſo Cyrillo præſente. *Parit*, inquit, *Dei genitrix Maria Emmanuelem. Qui ita non dicit, intelligit, ac ſentit, Anathema ſit ab Eccleſia.* Et rurſùs: *Duarum naturarum perfectus concurſus, humanæ ſcilicet ac divinæ, unum nobis conſtituit Filium, unum Chriſtum, unum Dominum. Qui verò dicunt duos eſſe Filios, eos anathematizamus, & è ſacris Eccleſiæ ſeptis explodimus.... Non igitur duos Filios aſſerimus, neque merum hominem Emmanuelem, qui ex Deipara Virgine natus eſt: neque gratiam veluti Prophetam, aut Juſtum aliquem plus aliis conſecutum. In ipsô enim complacuit*

placuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter, hoc eſt, veluti in proprio corpore. Siquidem corpus noſtrum ſibi proprium fecit.

Ex his patet, integerrimam fuiſſe Orientalium Fidem, quorum nomine Paulus perorabat, & Neſtorii erroribus è regione oppoſitam. Unde meritò populus Alexandrinus Paulum iſta prædicantem piis applauſibus proſecutus eſt, acclamans: *Ecce fides hæc eſt, Dei hoc donum eſt, Orthodoxe Cyrille: iſtud audire quærebamus: Qui ita non loquitur, Anathema ſit:* Et rurſus: *Benè veniſti, Orthodoxe Epiſcope: dignus digno conjungitur. Dicunt Chriſtiani, Hoc Dei donum eſt, Orthodoxe Cyrille.* Habetur hæc Pauli Emiſſeni Homilia cum piis populi acclamationibus, 3. p. Concilii Epheſini cap. 31. Legenda eſt & alia, quæ extat cap. 32. pronuntiata die 1. Januarii. Eamdem continet contra Neſtorium doctrinam: ipſamque populus Chriſtianus iiſdem plauſibus proſecutus eſt.

Probatur tertiò ex S. Cyrillo, qui Expoſitionem Fidei ab Orientalibus editam vindicavit à calumniis quibus illam nonnulli impetebant; ac ſuſpectos quidem non immeritò fuiſſe dicit errorum Neſtorii, ſed nuſquam illis conſenſiſſe aſſerit, in Epiſtola ad Acacium Melitenum. *Vehementer*, inquit, *propter Eccleſiarum pacem conſternati* (Neſtoriani) *eos qui eadem cum ipſis ſentire nolunt, malitioſiſſimè lacerant. Sanctorumque Orientalium Epiſcoporum Apologiam non abſque amarulentia proſcindunt, eamdemque ad id quod ſibi gratum amicumque eſt detorquentes, pravéque interpretati, à Neſtorii vocum novitatibus non abhorrere contendunt.* Et infrà: *Quia verò ſanctiſſimi Orientales Epiſcopi, cùm Epheſi eſſent, à nobis diſſentiebant, eaque de cauſa quaſi blaſphemiarum Neſtorii laqueis irretiti tenerentur, ſuſpecti erant; ut eo crimine ſe liberarent, inculpatæque Fidei amatoribus per omnia ſatisfacerent, ac Neſtorianæ impietatis ſe expertes eſſe oſtenderent; Apologiam compoſuerunt, & id quidem admodum prudenter: tantùm abeſt ut hoc ipſorum factum aliquâ omninò notâ aut reprehenſione dignum videatur. Quid igitur temerè conviciis inſectantur ſanctiſſimos Phœniciæ Epiſcopos, eorum conſenſum novum Symbolum appellantes, quem illi utiliter & neceſſario ediderunt, ut nimirum ſe purgarent, eoſque demulcerent, qui ipſos Neſtorianam doctrinam approbare ſibi perſuaſum habebant?* Eorumdem etiam Orientalium Fidem vindicat contra eos qui Neſtorii dogmata ipſis, poſt initam Eccleſiarum pacem affingebant, *In Commonitorio ad Eulogium Presbyterum*, quem Conſtantinopolim miſerat. Extat 3. p. Concilii Epheſini *cap.* 37.

Idem confirmatur ex Epiſtola ejuſdem S. Cyrilli ad Valerianum Iconii Epiſcopum, in qua ita ſcribit: *Religioſiſſimi totius Orientis Epiſcopi, unà cum Domino meo Joanne religioſiſſimo Eccleſiæ Antiochenæ Epiſcopo, ſcriptâ dilucidaque Confeſſione palam fecerunt, ſe profanas Neſtorianarum vocum novitates æquè ac nos condemnaſſe, & anathematizaſſe, ſeque nullo unquam locò eas habuiſſe, verùm Evangelica & Apoſtolica dogmata ſectatas eſſe, ſanctorumque Patrum confeſſioni nullatenus adverſari. Profeſſi adhuc ſunt perinde ac nos, Sanctam Virginem Dei genitricem eſſe, nec adjecerunt quòd Chriſti genitrix ſit, aut hominis genitrix, quemadmodum dicunt qui infelices execrandáſque Neſtorii opiniones tuentur.* Extat hæc S. Cyrilli Epiſtola 3. p. Concilii Epheſini cap. 40. Hæc etiam referuntur à Liberato in Breviario cap. 9.

Probatur quartò ex Epiſtola Joannis Antiocheni ad Theodoſium Imperatorem, de pace Eccleſiæ. *Et depoſitum*, inquit, *ſive damnatum habemus Neſtorium, qui olim fuit apud magni nominis Conſtantinopolim Epiſcopus, Anathematiſmo ſubjicientes quæcumque ab eo alienè ac peregrinè dicta ſunt contra Apoſtolicam doctrinam.*

Probatur quintò auctoritate Sixti III. Pontificis Maximi in Epiſtola ad S. Cyrillum, in quâ evidenter aſſerit Joannem Antiochenum dogmatibus Neſtorii nunquam adhæſiſſe. *Ad nos*, inquit, *reverſi ſunt fratres: ad nos, inquam, qui morbum communi ſtudiò perſequuti, animarum curavimus ſanitatem. Non ſe Exuli veſtro* (Neſtorio ſcilicet) *ſanctus frater noſter Joannes addiderat; non ejus eſt blaſphemâ prædicatione deceptus: nam (quantùm rerum exitus docet) ſuſpendit ſuam ſententiam, non negavit. Nam quid in Inventorem malorum poſſet aliud judicare, niſi quod probatur ipſe per Sacerdotes ſuos, cujus agebatur cauſa, ſentire? Statuerat hoc nimirum de noſtrorum Deſertore caſtrorum, quòd à Ducibus fidei ſua deberet perfidia judicari. Nunquam ſe à noſtro numerò ſeparaſſet, in quem potuit & reverti.* Deinque Leontius *lib. de Sectis, Actione* 4. de Joanne Antiocheno ſcribit; *Cyrillum quidem oppugnabat, invicemque ſe anathemati ſubjiciebant, non tamen Neſtorium admittebat.*

Objicies. Synodus Epheſina paſſim aſſerit Joannem Antiochenum & Orientales cum Neſtorio ſentire: in Relatione enim ad Imperatorem, per Joannem Sacrarum Largitionum Comitem miſſâ, ait, ipſos noluiſſe Neſtorii damnationi ſubſcribere, quod *Apertè quoque cum illo ſentiant.* Et in Relatione ad Imperatores de ſubſcriptione: *Neſtorium vindicant, eo quod ejuſdem cum illò ſententiæ, exiſtans, cum Neſtorio ſentiant.* In Synodica ad Clerum Conſtantinopolitanum: *Cum Neſtorio ſentire nequaquam ceſſant.* S. Cyrillus ad Theopemptum, Potamonem, & Danielem, Conſtantinopoli agentes: *Dignoſcuntur enim Neſtorii dogmata loqui, ſentire, confiteri.* Idem in Epiſtola ad Clerum Conſtantinopolitanum de Orientalibus ita ſcribit: *Sed illud quoque ſciatis, nempe cùm Fidei expoſitionem componerent, inter ſe contendiſſe, & in ea altercatione etiam nunc verſari. Nam alii ex illis Sanctæ Virgini Deiparæ appellationem concedunt; ita tamen ut ſimul quoque genitrix hominis dicatur: alii verò prorſus negant, adduntque paratiores ſe eſſe ut manus ſuas amputandas præbeant, quàm ut hujuſmodi voci ſubſcribant. Ubique autem turpitudine notantur, jam hæretici declarati.* Igitur Joannes Antiochenus & Orientales non ſolùm Neſtorii perſonæ, ſed cauſæ & errori faverunt, & adhæſerunt.

Reſpondeo, Nego conſequens. Quamvis enim graviſſimè ſuſpecti fuerint non patrocinii tantùm Neſtorio impenſi, ſed ipſius etiam hæreſeos, & juſtis ex cauſis orta ſit hujuſmodi ſuſpicio, innotuit tamen poſtea rebus accuratiùs diſcuſſis, ipſos nunquam Neſtorii errores propugnaſſe. Unde Epheſini Patres primùm errarunt in facto, cùm Orientales eadem ſentire dixerunt cum Neſtorio, quamvis temerè non judicarent, quia Joannes Antiochenus & Orientales illi Epiſcopi anſam præbebant credendi ſe Neſtorii prava tueri dogmata, ut ſuperiùs probatum eſt. Et certè gravem duntaxat adversùs illos ſuſpicionem ſancta Synodus interdum expreſſit, dubitare ſe ſignificans, num erroris communione, vel perſonæ ſtudiò, à Neſtorii partibus ſtaret Joannes Antiochenus. Sic enim habetur in Relatione Concilii ad Imperatores per Palladium miſſâ: *Erat autem hæc noſtra de Joanne Religioſiſſimo ſuſpicio non inanis nec vana. Nam cum primùm appuliſſet, Neſtorii ſententiæ ſeſe adhærere apertè antè Synodo declaravit: ſive hoc inde evenerit quod amicitiæ gratificaretur: ſive inde quod in dogmate errore cum eo communicaret.*

Ad teſtimonium S. Cyrilli reſpondeo, vel ipſum Orientales omnes Epiſcopos his verbis non notaſſe, ſed tantùm Neſtorianos quoſdam, ſcilicet Helladium, Himerium, Eutherium, & Dorotheum, hiſque junctos Pelagianos: vel ſi omnibus notam hæreſeos inuſſit, priorem de illis emendavit ſententiam

diſcuſſis contentionum nebulis : Et meritò quidem illos Neſtoriani erroris fuiſſe ſuſpectos, at nequaquam cum Neſtorio ſenſiſſe profeſſus eſt ; ut conſtat ex ejus teſtimoniis inter probationes laudatis.

Objicies ſecundò. Qui S. Cyrilli Capitula Neſtorianis directè contraria dogmatibus impugnarunt, & exploſerunt, imò & ſacram Synodum Epheſinam, verè fuerunt hæretici : Atqui Joannes Antiochenus & Orientales Epiſcopi Sancti Cyrilli Capitula Neſtorianis erroribus è regione oppoſita exploſerunt, & Synodum Oecumenicam Epheſinam impugnarunt. Itaque fuerunt hæretici ; nec perſonæ ſolùm, ſed cauſæ & erroribus Neſtorii patrocinabantur.

Reſpondeo, diſtinguo majorem : Si juris errore, & odio Fidei ipſa impugnaverint, concedo. Si merò errore facti, nego. Porrò non errore juris, aut odio Fidei Catholicæ, Joannes Antiochenus & Orientales Epiſcopi S. Cyrilli Capitula, & S. Synodum Epheſinam impugnarunt, ſed errore facti : quia S. Cyrilli Capitula Neſtorium impugnantia in extremum errorem vergere, & Apollinaris venenum propinare falsò exiſtimabant : Epheſinam verò Synodum non cenſebant Oecumenicam, quæ ab illorum Patriarcha, ipſiſque abſentibus, celebrata eſſet, & quæ Neſtorium non ſatis diſcuſſa cauſa damnaſſe, & ſtudio partium nimiùmque præcipiti judicio omnia egiſſe ipſis videbatur.

Fulcitur hæc reſponſio inſignibus Facundi Hermianenſis teſtimoniis. Hic nempe lib. 6. de Synodo Calchedonenſi ita ſcribit : *Unde nec aliud credidit, nec credere debuit, niſi quia Patres Orientales, inter quos fuit etiam ipſe Ibas, aliarumque Provinciarum Epiſcopi, intentionem Capitulorum beati Cyrilli minùs animadverterant, ut ea etiam à Concilio Epheſino ſuſcepta culparent. Sicut aliquando in divina Trinitate Catholici quidam tres hypoſtaſes accipere noluerant, quamvis tres perſonas acceperint : nec ideò ſunt à viris ſapientibus heretici judicati, quoniam comperti ſunt, non in re quæ illo nomine ſignificabatur, ſed potiùs in ipſo nomine quæ ſignificabatur, offendi.*

Et pag. 263. *Illa namque de beato Cyrillo Conſacerdotum ejus ignorantia, quæ paci Eccleſiarum aliquando contraria fuerat, ſi quis benè conſideret, inſtructioni Eccleſiæ nunc aſſertionique proficit. Evidentius enim documentum eſt veræ Fidei, ſi inter ſe diſſidentium, quaſi pacatorum, inveniatur eadem de illo fuiſſe ſententia. Nam licet Orientales Epiſcopi cum aliis malè de beato Cyrillo ſentirent, & ob hoc etiam vehementer inſectarentur, venerabili tamen Paulo Emeſeno Epiſcopo mediante comperimus, quod utraque pars pro una eademque Fide certabat. Cùm & Orientales nihil aliud à beato Cyrillo confitendum expectarent, quàm quod tenuit ſemper & tenet Eccleſia : & B. Cyrillus, quod expectabatur, cum magnâ exultatione perficeret, confeſſionem eorum de Incarnationis divinæ myſterio deſideranter accipiens, ſuamque eſſe proteſtans. Unde qui benè de Cyrillo ſentit, qui eum verè Apoſtolici credit affectûs, cogitare debet quantùm exultare potuerit, videns adverſùm ſe zelum Patrum, maximè Orientalium, pro Fidei, quam ipſe quoque tenebat, veritate fervere. Non enim tanti penderet Vir Sanctiſſimus, quòd in illo fallebantur ſui Collegæ, quanti pendebat quod pro Fidei Catholicæ veritate certarent : magiſque volebat Conſacerdotes ſuos errorem, in quem illum incidiſſe putaverant, ſine perſonæ acceptione damnare, quàm eos pro ſuâ perſonâ defendere quod erat contrarium veritati.*

Et pag. 246. *Si quis autem non declinans in alterutram partem ſine contentione rem quærat, inveniet quod eam ſanctorum Orientalium Patrum, quamvis de beato Cyrillo malè ſentirent, quàm ipſius B. Cyrilli eadem fuerit ſemper intentio, ut Dominum unum Jeſum Chriſtum docerent in duabus naturis, id eſt, divinitate atque humanitate perfectum : ne aut propterea duæ perſonæ crederentur, quia duæ naturæ ſunt, aut propterea una crederetur eſſe natura, quia una perſona. Contigit tamen nonnunquam inter unius ſententiæ viros, ut cùm de rebus ipſis, quæ in quæſtione ſunt, idem ſapiunt, de ſe tamen invicem aliud ſuſpicentur, cùm vel à dicente minùs aperitur verbis quod corde conceptum eſt ; vel ab audientibus minùs inſpicitur dicentis intentio. Diſcernenda eſt autem impietas, quâ de Deo malè creditur, ab ignorantiâ, quâ quiſque aliter de ſuo proximo, tanquam homo de homine ſuſpicatur. Et ſi fortè videtur hominis de homine culpanda ſuſpicio, approbanda tamen eſt intentio, quâ veritas Fidei quam de Chriſto habemus, aſſeritur.*

Et lib. 7. pag. 300. *Hæc autem*, inquit, *Orientalium, aliorumque Patrum de Synodo Epheſina ſuſpicio, quâ exiſtimantes eam traditiones paternas eſſe tranſgreſſam, pro ipsâ Fide quam communiter tenebant, adversùs eam certabant, mihi videtur ſimilis ei ſuſpicioni, quæ Joſu Nave temporibus orta fuerat in populo Iſrael, * cùm laudabiliter ejuſdem populi pars pro Dei culturâ ſolicita, adversus alteram partem æquè ſolicitam concitaretur, intentionem ejus ignorans.* [Joſue 22.] *Nam cum pergeret idem populus Iſrael ad capiendam omnem terram, quam Deus Abrahæ promiſerat, filii Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, antequam Jordanem fuiſſent ingreſſi, regionem Jaſer, & regionem Galaaditim habitare delegerant : nec voluerunt ultra Jordanem poſſeſſionem capere cum tribubus Iſrael. Porrò autem cum dediſſet Dominus Iſrael univerſam terram, quam juraverat dare Patribus eorum, & hereditate accepiſſent eam, revertentes iidem filii Ruben & Gad, & dimidia tribus Manaſſe in terram Galaad, id eſt, in terram poſſeſſionis ſuæ, quam acceperant in hereditatem, venerunt, ſicut ſcriptum eſt, in Galiloth Jordanis, quæ eſt in Chanaan, & ædificaverunt ibi aram ſuprà Jordanem. In terra Chanaam poſſeſſionem aliæ tribus acceperant, in quâ fuit Tabernaculum & Altare Dei. Ipſi verò citra Jordanem, ne poſteri eorum alieni fierent à Dei culturâ, quaſi ab ejus populo Jordanis limite ſeparati, religiosâ utique intentione, & zelô Dei ferventes, illam erexerant aram, ut teſtimonio eſſet ac monumento poſteris eorum, quod ipſi quoque ad Dei culturam, & ejus populum pertinerent. Cùm verò alias tribus iſta eorum lateret intentio, & putarent eos propterea illam ædificaſſe aram, ut ſemetipſos ſegregantes à Syaagoga totius Iſrael, contra obſervantiam divinæ culturæ ſuper eam offerrent ſacrificium Domino, quod fieri non licebat præter unum altare, quod erat ante tabernaculum ejus : eodem quô & illi zelô Dei ferventes, & pro eadem cultura Dei certantes, convenerunt omnes in Silo ut aſcenderent expugnare eos. Quibus cùm filii Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manaſſe, facti rationem redderent, quò propoſitô atque intentione aram erexerint, illi dixerunt : Hodie cognovimus quia nobiſcum eſt Dominus, quia non deliquiſtis in conſpectu Domini delictum, & quia liberaſtis filios Iſraël de manu Domini. Vides igitur, quod pro eadem religione, quâ rectè colitur Deus, non ſolum diſſentire à ſe invicem, verùm etiam laudabiliter pugnare adversùm ſe religioſi ac rectiſſimi poſſint, dum eos non ratio divini cultûs, ſed alterius alterum latet intentio. Quapropter qui nobis dicunt, Si Epheſinam Synodum recepiſtis, condemnate Provinciæ Orientis & aliarum novem Provinciarum Epiſcopos, meritò audient ut ſi & ipſi filios Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manaſſe recipiunt, condemnent tribum Levi, & alias novem tribus, quas cùm fratrum ſuorum lateret intentio, eos debellare convenerant. Et certè in illo populo erant etiam Prophetæ, nec eis imputet quiſquam quod animorum fratrum ſuorum prudens conſilium non viderint, cùm facilè poſſet orantibus ex acceptâ Prophetiæ gratiâ revelari. Omnes autem Orientales atque aliarum*

rum Provinciarum Antiſtites, quos Capitulorum B. Cyrilli latuit intentio, ut Epheſinam Synodum pro eorum ſuſceptione culparent. Epiſcopos dicimus, non Prophetas. Qui ergo fratribus non imputamus, quòd religioſam intentionem fratrum ſuorum neſcierint, ſed laudamus eos potiùs quod eadem religioſa intentione adverſus eos fuerint concitati: quomodo poſſumus non Prophetis Patribus Orientalibus, atque aliis imputare, quòd religioſa intentione adverſus eorum approbatores fuerint concitati?

DISSERTATIO X.

De Eutychetis errore.

QUÆSTIO UNICA.

In quô poſitus fuerit error Eutychetis?

PROPOSITIO.

Error Eutychetis in eo poſitus erat, quòd duas in Chriſto naturas poſt Incarnationem negaret, unam duntaxat aſſereret ex humana divinaque velut mixtione & confuſione reſultantem, vel unius in alteram naturæ converſione, id eſt, aut divinitatis in carnem, aut carnis potiùs in divinitatem.

Probatur 1. ex Actione 3. Concilii Conſtantinopolitani ſub Flaviano, relectâ in Concilio Calchedonenſi, Actione 1. ubi Joannes Preſbyter & Defenſor, qui ad Eutychen directus fuerat à Synodo, ejus errorem ſic exponit, quòd nempe dixerit, *Se poſt Incarnationem Dei Verbi, hoc eſt, poſt nativitatem Domini noſtri Jeſu Chriſti, unam naturam adorare, & hanc Dei incarnati & inhumanati: & librum aliquem hujuſmodi proferens, perlegebat. Adjiciebat verò contumelias adverſùs ſe ab aliquibus dictas quaſi dixerit, Verbum carnem ſecum è cœlo detuliſſe: ſe innoxium ab ejuſmodi contumeliâ. Ex duabus autem naturis unitis ſecundum ſubſiſtentiam factum fuiſſe Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, neque didiciſſe in expoſitionibus SS. Patrum, neque ſuſcipere, ſi contigerit ei ab aliquo tale quid legi: quia divina Scriptura, (ut dicebat) meliores ſunt Patrum doctrinis. Et hæc dicens, confitebatur perfectum Deum eſſe & perfectum hominem, qui natus eſt de Maria Virgine, non habentem carnem conſubſtantialem nobis.*

Et Actione 6. ibidem relectâ, Theophilus & Mamas Preſbyteri à Synodo miſſi ad Eutychetem tertiâ citatione conveniendum, referunt hæc ipſum dixiſſe, multis coram teſtibus: *In quâ Scripturâ habentur duæ naturæ? Deinde verò quis SS. Patrum expoſuit, Deum Verbum habere duas naturas?* Cui cùm Theophilus reſpondiſſet, ὁμοούσιον *in Scripturis non contineri, & tamen ab Eccleſiaſticis uſurpari Tractatoribus, quia à SS. Patribus expoſitum eſt, ita de duabus naturis dicendum eſſe:* Rurſus cùm Eutyches Theophilo conceſſiſſet, *Chriſtum eſſe perfectum Deum, & perfectum etiam hominem:* repoſuit Theophilus: *Si ergo Deus perfectus, & homo perfectus, duo perfecta unum perficiunt Filium: quid igitur prohibet nos dicere, ex duabus naturis unum Filium?* Tum reſpondit ignarus Archimandrita: *Abſit à me dicere, ex duabus naturis eſſe Chriſtum, aut de naturâ loqui aut diſputare Dei mei.* Ibidem reſpondiſſe dicitur Theophilo: *Si permiſerit Deus me pati aliquid, libenter patior: ego tamen duas naturas non confiteor.*

Et Actione 7. ejuſdem Concilii, Florentio Patritio interroganti, Chriſtumne conſubſtantialem nobis, & ex duabus naturis diceret, poſt incarnationem? Reſpondit Eutyches: *Confiteor ex duabus naturis fuiſſe Dominum noſtrum ante adunationem: poſt adunationem verò unam naturam confiteor.* Ibidem iterum interroganti Florentio: *Duas naturas dicis, & conſubſtantialem Chriſtum nobis eſſe? Dic:* Reſpondit Eutyches: *Ego legi Scripta beati Cyrilli, & SS. Patrum, & S. Athanaſii: quoniam ex duabus quidem naturis dixerunt antè adunationem: poſt adunationem autem & Incarnationem, non jam duas naturas, ſed unam naturam dixerunt.*

Eutychetis id prodit imperitiam, quòd cùm Beatam Virginem conſubſtantialem nobis eſſe ultro fateretur, Filium ejus Chriſtum nobis eſſe conſubſtantialem negaret. Unde Baſilius Seleuciæ Iſauriæ Epiſcopus demonſtrationem iſtam in illum intorſit: *Si Mater nobis eſt conſubſtantialis; & ipſe: quoniam Filius hominis vocatus eſt. Si ergo Mater ejus conſubſtantialis eſt nobis: & ipſe ſecundùm carnem conſubſtantialis eſt nobis.*

Probatur 2. ex Epiſtola S. Flaviani Conſtantinopolitani Archiepiſcopi ad S. Leonem, quæ extat 1. p. Concilii Calchedonenſis cap. 4. *Iſte Eutyches,* inquit, *abſconditum in ſe languorem mala ſecta retinens, inverecunde & impudenter in multos impietatem propriam præſumpſit inferre, dicens: Ante inhumanationem quidem Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti duas naturas eſſe divinitatis & humanitatis: poſt unitionem vero, unam naturam factam: neque ſciens quod dicit, neque de quibus affirmat. Adjicit autem & aliam impietatem, dicens: Corpus Domini, quod ex Maria factum eſt, non eſſe noſtra ſubſtantia, neque humana conſperſionis: ſed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis conſubſtantiale, neque Genitrici ejus, ſecundum carnem.*

Probatur tertiò ex Epheſino Latrocinio; ubi cùm recitata eſſent illa Euſebii Dorylæi verba ad Eutychen: *Confiteris duas naturas, Domine Archimandrita, poſt Incarnationem; & conſubſtantialem nobis eſſe dicis Chriſtum ſecundum carnem, an non?* Dixit Prædatoria Synodus: *Tolle, incende Euſebium: iſte vivus ardeat, iſte in duo fiat: ſicut partitus eſt, partiatur.* Deinde cùm Dioſcorus dixiſſet: *Tolerabilis eſt vobis iſte ſermo, poſt inhumanationem duas naturas dicere?* Synodus Prædatoria dixit: *Anathema ei qui dixerit.* Idem patet ex illis Eutychianorum Epiſcoporum tumultuariis vocibus, Actione 1. Concilii Calchedonenſis relatis: *In duo ſeparate eos, qui dicunt duas naturas. Qui dicunt duas, dividite, interficite, ejicite.*

Probatur 4. ex S. Leone Epiſtola 45.* ad Pulcheriam Auguſtam datâ. *Sicut*, inquit, *Neſtoriana impietas, ita & Eutychiana blaſphemia, ab omnium eſt Catholicorum eliminanda conſortio: quia tam impium eſt, conſubſtantialem & conſempiternam Patri Filii deitatem, etiam ex utero Virginis Matris partu editam negare corporeô, quam unam in Dei Filio, poſt Incarnationis Sacramentum, affirmare naturam: ut ſcilicet aut humanitas ejus refutetur, aut deitas: cùm unitione utriuſque eſſentiæ nec altera ſit in alteram verſa, nec aſſumpta in aſſumente finita.*

(* 4. In Edit. Queſnel.)

Et in Epiſtola ad Flavianum, quæ à Concilio Calchedonenſi approbata eſt, ait: *Chriſtum, poſt Reſurrectionem, Apoſtolis recentiſſima Paſſionis ſigna demonſtraſſe, ut agnoſceretur in eò proprietas divina humanaque natura individua permanere; & ita ſciremus Verbum hoc non eſſe quòd carnem, & unum Dei Filium & Verbum confiteremur, & carnem. Quo Fidei Sacramenta Eutyches iſte nimium æſtimandus eſt vacuus, qui naturam noſtram in Unigenito Dei, nec per humilitatem mortalitatis, nec per gloriam Reſurrectionis agnovit. Nec ſententiam B. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ expavit, dicentis: * Omnis Spiritus qui confitetur Jeſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt: & omnis Spiritus qui ſolvit Jeſum, ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus. Quid autem eſt ſolvere Jeſum, niſi humanam ab eo ſeparare naturam,*

(* 1. Joan. 4.)

& Sacramentum, per quod unum ſalvati ſumus, impudentiſſimis evacuare figmentis?

Et cap. 6. *Cùm autem ad interlocutionem examinis veſtri Eutyches reſponderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuiſſe Dominum noſtrum ante adunationem; poſt adunationem vero unam naturam confiteor, miror tam abſurdam, tamque perverſam ejus profeſſionem, nullâ judicantium increpatione reprehenſam, & ſermonem nimis inſipientem, nimiſque blaſphemum, ita omiſſum, quaſi nihil quod offenderet, eſſet auditum: cùm tam impie duarum naturarum ante Incarnationem Unigenitus Dei Filius fuiſſe dicatur, quàm nefariè, poſtquam Verbum caro factum eſt, natura in eo ſingularis aſſeritur.*

Et in Epiſtola ad Leonem Auguſtum: *Eutyches quoque*, inquit, *eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum Hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, ut negatâ humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unius aſſereret eſſe naturæ, tanquam Verbi deitas ipſa ſe in carnem animamque converterit; & concipi ac naſci, nutriri & creſcere, crucifigi ac mori, ſepeliri ac reſurgere, & aſcendere in cœlum, & ad Patris dexteram conſedere, divinæ tantùm eſſentiæ fuerit, quæ nihil horum in ſe, ſine carnis recipit veritate.... Unde ſi ab Apollinaris perverſitate Eutychianus quiſque deſciſcit, ne convincatur deitatem paſſibilem ſentire atque mortalem, & tamen Verbi Incarnati, id eſt, Verbi & carnis unam audet pronuntiare naturam, manifeſtè in Valentini & Manichæi tranſit inſaniam, & Mediatorem Dei & hominum hominem Jeſum Chriſtum ſimulatoriè credit omnia egiſſe, nec verum in ipſo corpus, ſed phantaſticam corporis ſpeciem oculis apparuiſſe credentium.*

Ex quibus evidenter probatur, Eutychetem non admiſiſſe in Chriſto unam naturam ex duabus in ſuâ integritate manentibus compoſitam, quemadmodum hominis una dicitur natura, licet ex animâ & corpore, quæ diverſæ quodammodo naturæ ſunt, coaleſcat, (quod contendit Vaſquezius.*) Sequeretur enim S. Leonem, & alios Patres, vel Eutychis errorem non intellexiſſe, vel rationibus nugatoriis, & nihil adversùs ipſum concludentibus, Catholicæ veritatis cauſam propugnaſſe. Et ſanè qui Eutychis hæreſim ita explicat, ipſam ad quæſtionem nominis reducit totam, ut ille humanam quidem in Chriſto naturam, poſt Incarnationem, agnoverit; ſed non eſſe nominandam naturam contenderit; quia in illâ ineffabili compoſitione minùs præcipua eſt.

*in 3. P.

Probatur quintò ex Gelaſio lib. de duabus in Chriſto naturis adversùs Eutychetem, & Neſtorium. *Eutychiani*, inquit, *dicunt unam eſſe naturam, id eſt divinam.* Et rurſus: *Contra Eutychen, qui unam, id eſt ſolam divinam conatur aſſerere, humanam competenter addentes, ut duas ex quibus illud ſingulare Sacramentum conſtat, illic permanere monſtremus.* Et infrà: *Sed jam diligentius veſtigemus, ſi Eutychiani, qui ſe Neſtorium refutare prætendunt, & propter hunc, Catholicis ſenſibus unam conantur ſubintroducere naturam: (quamvis hoc jam manifeſtâ ſit ratione deſtructum:) Si non ipſi quodam circuitu, & occultis ambagibus, ad eumdem Neſtorium, volentes nolenteſque rediguntur. Dicunt enim: Ante adunationem duæ naturæ fuerunt: poſt adunationem, una facta eſt.* Et infrà: *Jam verò, ſi (ut ipſi delirant) adunatione una facta natura eſt; aut unius abolitio eſt, aut utriuſque confuſio.* His Gelaſii teſtimoniis refellitur Vaſquezii figmentum, Eutychetis hæreſim novâ planè ratione explicantis.

Probatur 6. ex Vigilio Tapſenſi, * lib. 2. adversùs Neſtorium & Eutychetem. *Nunc videamus*, inquit, *quò fuerint Neſtorius & Eutyches errore decepti. Neſtorius duas inducendo naturas, duas putavit*

*Hunc cum Vigilio Papa Vaſquezius confundit.

A *eſſe perſonas.... Eutyches reſpiciens unam perſonam, unam cenſuit eſſe naturam: & ob hoc humanam auſus eſt denegare. Et quia eſt in Chriſto & naturarum proprietas, & perſonæ unio, Neſtorius proprietatem attendendo naturarum, à perſonæ excidit unione, & duos putavit Chriſtos, unum paſſibilem, alterum impaſſibilem eſſe. Et Eutyches unam intuendo perſonam, à naturarum proprietate deſcivit, & ipſam divinitatem aſſeruit paſſam, &c.*

Probatur 7. ex Theodoreto, *lib. 4. Hæreticarum Fabularum cap.13.* ubi de Eutyche ſic loquitur. *Dicebat Deum Verbum nihil humanum ex Virgine ſumpſiſſe:*
B *ſed ipſum immutabiliter converſum, & carnem factum, per Virginem tantummodo trajeciſſe, crucique affixam fuiſſe incircumſcriptam Unigeniti divinitatem.*

Et in Dialogo *Inconfuſus*, Eraniſtes Eutychianorum cauſam agens, ait: *Ex duabus naturis dico Chriſtum, duas verò non dico.* Et cùm interrogaſſet Orthodoxus: *Nempe tu naturæ utriuſque propria non fateris?* Reſpondet Eraniſtes: *Poſt unionem haudquaquam.*

Et cùm dixiſſet Orthodoxus: *Doce nos quomodo unam poſt unionem dicas naturam: an quod una ex ambabus facta ſit? An quod alterâ deletâ, altera re-*
C *manſerit?* Reſpondet Eraniſtes: *Ego dico manſiſſe divinitatem: ab hac verò abſorptam eſſe humanitatem.* Et ſtatim id explicat exemplo maris: *Ut mare mellis guttam ſi accipiat*, inquit, *ſtatim enim gutta illa evaneſcit, aquæ maris permixta.*

Probatur 8. ex Liberato, in Breviario Cauſæ Neſtorianæ & Eutychianæ, cap. 11. *Eutyches*, inquit, *urgente Satana, prædicabat Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum conſubſtantialem nobis non eſſe ſecundum carnem, ſed de cœlo corpus habuiſſe: rurſuſque varians dicebat, Ante adunationem duas in Chriſto fuiſſe naturas, poſt adunationem verò unam factam eſſe.*

Objicies, Eutychem aſſeruiſſe unam carnis &
D Verbi in Chriſto eſſe naturam, & hanc carnem, non de B. Virgine ſumptam, ſed de cœlo advectam. At non potuiſſet dicere unam carnis Verbique naturam, niſi caro in Chriſto manſiſſet. Agnovit itaque Eutyches in Chriſto naturam carnis.

Probatur major ex Vigilio Tapſenſi lib. 3. *Quoniam*, inquit, *Eutychiana hæreſis in id impietatis prolapſa eſt errore, ut non ſolùm Verbi & carnis unam credat eſſe naturam; verùm etiam hanc eamdem carnem non de ſacro Mariæ Virginis corpore aſſumptam, ſed de cœlo dicat, juxta inſaniam Valentini & Marcionis errorem, fuiſſe deductam: ita pertinaciter aſſe-*
E *rens Verbum carnem factum, ut per Virginem, ac ſi aqua per fiſtulam tranſiiſſe videatur: Non tamen ut de Virgine aliquid quod noſtri ſit generis, aſſumpſiſſe credatur: optimum duxi etiam hanc impietatis partem, veritatis aſſertione deſtruere.*

Reſpondeo, Eutychem unam carnis Verbique naturam dixiſſe, non compoſitione, quaſi, carnis integra ſubſtantia maneret, ſed converſione, vel commixtione. Unde carnis quidem naturam integram agnovit ante unitionem, non verò poſt unitionem. Id habemus ex Vigilio *lib. 2.* ubi ſic Eutychianos alloquitur: *Olim opperiebamur, diutiùs præſtolati ſumus, unde erroris veſtri rivulus originem traheret,*
F *& quò diſcurſum faciat, tandem reperimus Eutychianam amariſſimam hæreſim ex Apollinaris amariſſimo fonte derivatam, uſque ad cœnulentam Arii voraginem turbidis ferri meatibus; quibus in tantùm perfidiæ copulâ jungitur, ut omnia ad divinitatis copulam referat, quæ Chriſtus ſecundùm diſpenſationem carnis aut locutus eſt, aut peregit: dum unam tantummodo divinitatis contendunt eſſe naturam.* Et poſt hæc Vaſquezius Vigilium figmento ſuo favere glorietur.

Objicies ſecundò Gelaſii teſtimonium *lib. de duabus in Chriſto naturis*, ubi Eutychianorum errores referens, hæc habet: *Adhuc autem illud adjiciunt,*

cunt, ut ſicut ex duabus rebus conſtat homo, id eſt ex animâ & corpore, quamvis utriuſque rei ſit diverſa natura: uſus tamen loquendi ſingulariter pronuntiet, ſimul utrumque complectens, ut humanam dicat naturam, non humanas naturas: ſic potentiam in Chriſti myſterio, & unitionem divinitatis atque humanitatis, unam dici vel debere, vel poſſe naturam. At quamvis natura hominis una ſit, tamen ex duabus naturis compoſita dici poteſt, ex naturâ ſcilicet corporis & animæ in ſuâ integritate manentibus. Igitur Eutyches unam agnovit in Chriſto naturam, per compoſitionem ex duabus in propriâ ſubſtantiâ manentibus; non per converſionem unius in alteram.

Confirmatur ex Facundo Hermianenſi *lib. 1. cap. ultimo*, ubi de Eutychianis ſic loquitur: *In hoc autem quòd putantes unam ex duabus factam eſſe naturam, à fundatiſſimâ Patrum auctoritate diſcedunt, videamus ſi, quemadmodum fidunt, vel ſecundum ſapientiam mundi conſtare illis ſua ratio poteſt. Dicunt igitur: Sicut ex duabus naturis, id eſt, ex animâ & carne, una compoſita eſt humana natura: ſic ex deitate & humanitate una compoſita eſt Chriſti natura: & ideò ex duabus quidem, ſed non in duabus naturis Chriſtum confitemur.* Compoſitione igitur, non commixtione, aut confuſione, unam in Chriſto factam eſſe naturam Eutyches aſſeruit.

Reſpondeo, Eutychianos iſtud unionis animæ & corporis in unâ hominis naturâ exemplum attuliſſe, ut ſuum loquendi modum aliquâ ratione tuerentur: ſed illos ultra progreſſos, aſſeruiſſe non ſolùm unam hoc ſenſu dici poſſe naturam, ſed ita unam eſſe ut humana non remaneret. Unde Gelaſius ait: *Aliud eſt, quod uſitatô loquendi compendiô, ſæpe de qualibet rei parte dicimus, & totum quod eſt ſine dubio profitemur. Aliud cùm prorumpit humana temeritatis audacia, quæ ſic aliquam partem nuncupare contendit, ut quod totum eſt, negare moliatur.*

Idem ex Facundo colligitur aſſerente, Eutychianos *Creatricem naturam, creatamque confundere.* Unde cùm ait, ipſos *Affirmaſſe Dei Verbi unitatem incommutabiliter ſimplicem, cum ſuſceptâ humanitate, in unam componi potuiſſe naturam*: ibi compoſitionis nomen uſurpat quatenus mixtioni etiam convenit. Mixta enim ex naturis eorum quæ miſcentur, dicimus compoſita: quamvis miſcibilium naturæ deſtruantur, & ex iis tertia quædam natura reſultet. Duas igitur ante Incarnationem fatebantur naturas Eutyches, ſed poſt Incarnationem nonniſi unam agnoſcebat ex illarum mixtione & confuſione reſultantem; ſicut quoddam ex utraque temperamentum. Hinc Facundus cap. 5. lib. 1. ait: *Jam illud tertium Eutychianis contrarium, rectum eſſe monſtremus, quòd Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum confitemur in duabus naturis, id eſt, in divinitate atque humanitate perfectum.* Hinc etiam lib. 8. cap. 5. hæc verba refert ex Synodica Domni Antiocheni Epiſtola ad Theodoſium: *Apollinaris hæreſiarchæ impietatem Eutyches Preſbyter renovare pertentat, & Apoſtolicas labefactare doctrinas, myſterii Incarnationis dogma corrumpens, & divinitatem Unigeniti, & humanitatem, unam naturam vocant, commixtionemque & confuſionem aſſerent factam, & ſalutarem paſſionem ipſi incontaminabili deitati adnectens.*

Denique quamvis illa Eutychiani commenti explicandi ratio, quâ ex duabus naturis una quædam facta dicebatur, eaque compoſita, ſicut ex anima & corpore hominis natura conflatur, inventa ſit ac uſurpata ab aliquibus ex Eutychiano grege: qui Catholicorum diſputationibus irritati ad iſta ſubtiliùs enucleanda compulſi ſunt: non tamen ab Eutyche ipſo ſtupidi ingenii Sene reperta eſt.

Objicies tertiò: Eutyches Verbum incarnatum confeſſus eſt. Verbum autem incarnatum non fuiſſet, ſi carnis extincta fuiſſet natura commixtione aut con-

A verſione. Igitur Eutyches non aſſeruit carnem mixtione, aut converſione in divinitatem deſiiſſe, ſed integram poſt unitionem manere.

Reſpondeo, Eutychem Incarnationem verbo tenus confeſſum fuiſſe; ſed adorandum illud myſterium reipſa evertiſſe, ut paſſim ipſi exprobrant SS. Patres, ac unus præ omnibus Leo: & duo hæc adeò pugnantia propugnaſſe, Verbum ſcilicet fuiſſe Incarnatum, & in eo carnis non fuiſſe naturam poſt unitionem. Quod mirum Vaſquezio videri non debet, cujus objectio malè ſupponit Hæreſiarcham illum conſequenter locutum, & aliquâ ſaltem rationis ſpe-
B cie commenta ſua obduxiſſe: cùm ejus imperitiam & vecordiam S. Leo paſſim ſugillet. Audire præſtat quæ de ipſo ſcribit in celeberrima ad Flavianum Epiſtola. *Eutyches*, inquit, *qui Preſbyterii nomine honorabilis videbatur, multùm imprudens, & nimis imperitus oſtenditur, ut etiam de ipſo dictum ſit à Propheta: Noluit intelligere ut benè ageret; iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo. Quid autem iniquius, quàm impia ſapere, & ſapientioribus, doctioribuſque non cedere? Sed in hanc inſipientiam cadunt, qui cùm ad cognoſcendam veritatem aliquò impediuntur obſcurô, non ad Propheticas voces, non ad Apoſtolicas literas, nec ad*
C *Evangelicas autoritates, ſed ad ſemetipſos recurrunt: & ideò Magiſtri erroris exiſtunt, quia veritatis diſcipuli non fuere. Quam enim eruditionem de ſacris novi & veteris Teſtamenti paginis acquiſivit, qui ne ipſius quidem Symboli initia comprehendit? Et quod per totum mundum omnium regenerandorum voce depromitur, iſtius adhuc Senis corde non capitur.*

Denique Eutychem humanitatis in Chriſto veritatem negaſſe, adeòque Incarnationis evertiſſe myſterium, conſtat ex Gennadio in appendice ad librum S. Auguſtini de Hæreſibus. *Humanitatis*, inquit, *in Chriſto denegant veritatem, quicquid à Verbo noſtræ*
D *proprietatis receptum eſt, divina tantummodo adſcribit eſſentia, ut Sacramentum ſalutis humanæ, quod nonniſi in utraque ſubſtantia eſt, noſtram in Chriſto naturam negando diſſolveret, ſtultâ impietate non inſpiciens univerſo corpori auferri, quod Capiti defuiſſet.* Hunc locum ut S. Auguſtini inſcitè laudat Vaſquezius, cùm vivente S. Auguſtino ne quidem auditum ſit Eutychianæ hæreſeos nomen: & ipſe Pelagianorum hæreſim ſuo tempore, *Omnium recentiſſimam* vocet: cùm denique ante illam appendicem finitus ſit S. Auguſtini liber de Hæreſibus, ut patet ex his verbis: *Hujus autem ſit jam Voluminis finis.* Quæ vel non legit,
E vel non attendit Vaſquezius.

DISSERTATIO XI.

De Synodi Calchedonenſis convocatione & Præſide.

QUÆSTIO PRIMA.

Quis Synodum Calchedonenſem convocaverit?

F

PROPOSITIO.

MArcianus Imperator Synodum IV. Oecumenicam Nicæam primùm convocavit, deinde Calchedonem tranſtulit, conſentiente S. Leone Romano Pontifice.

Probatur 1. ex Epiſtola Marciani ad S. Leonem, quæ extat 1. p. Concilii Calchedonenſis cap. 34. *Supereſt*, inquit, *ut ſi placuerit tuæ Beatitudini in has partes advenire, & Synodum celebrare, hoc facere religionis affectu dignetur, noſtris utique deſideriis veſtra Sanctitas ſatisfaciet, & ſacra Religioni, quæ utilia ſunt,*

 decernet.

decernet. Si verò hoc onerosum eſt, ut tu ad has partes advenias, hoc ipſum nobis propriis literis tua Sanctitas manifeſtet, quatenus in omnem Orientem, & in ipſam Thraciam & Illyricum ſacra noſtra literæ dirigantur, ut ad quemdam definitum locum, ubi nobis placuerit, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi debeant convenire, & quæ Chriſtianorum Religioni, atque Catholicæ Fidei proſint, ſicut tua Sanctitas, ſecundum Eccleſiaſticas regulas definierit, ſuâ diſpoſitione declarent.

Confirmatur ex Epiſtola Pulcheriæ Auguſtæ ad eumdem Pontificem. *Et propterea,* inquit, *tua Reverentia, quocumque modo proſpexeris, ſignificare dignetur, ut omnes etiam totius Orientis Epiſcopi, Thraciæ, atque Illyrici, ſicut etiam noſtro Domino piiſſimo Imperatori conjugi meo placuit, in unam Civitatem velociter ab Orientalibus partibus valeant convenire, & illic facto Concilio, & de Catholica Religione, & de his Epiſcopis qui ante hoc congregati ſunt, ſicut Fides & Chriſtiana pietas exigit, te auctore, decernant.*

Probatur 2. ex Literis Marciani & Valentiniani Imperatorum ad omnes ubique Epiſcopos, Concilium Nicææ indicentibus. *Quia igitur,* inquiunt, *dubitationes quædam circa Orthodoxam Fidem motæ ſunt, ſicut indicant & Literæ ſanctiſſimi Archiepiſcopi Romæ Leonis, placuit nobis propriè ſanctum Concilium fieri in Nicæa Bithyniæ civitate... Unde tua Sanctitas, cum quantis approbaverit Reverendiſſimis Epiſcopis ſub ſuo Sacerdotio conſtitutis ſanctarum Eccleſiarum expertas habentibus divinas Scripturas, & in ſcientiâ, & in doctrinâ Orthodoxæ Fidei præ cunctis eminentibus, ad memoratam Nicenam civitatem proximis Kalendis Septembris advenire feſtinet.* Extant hæ Literæ 1. p. Concilii Calchedonenſis cap. 46. His gemina ſunt, quæ habentur in Literis eorumdem Imperatorum ad Anatolium.

Probatur 3. ex eorumdem Principum literis ad Synodum jam Nicææ congregatam datis, quibus eam Calchedonem tranſtulerunt. *Unde,* inquiunt, *ſi placet veſtræ Pietati, ad Calchedonenſium civitatem tranſire dignemini. Illuc enim excurremus, licet hîc nos publica cauſa retineant,* &c. Extant hæ literæ 1. p. Concilii Calchedonenſis capp. 41. & 42.

74. In Edit. Queſnelli. Probatur 4. ex S. Leone Epiſtola 43.* ad Marcianum Auguſtum data. *Popoſceram,* inquit, *à glorioſiſſima Clementiâ veſtrâ, ut Synodum, quam ad reparandam Orientalis Eccleſiæ pacem etiam à nobis petitam, neceſſariam judicatis, aliquantiſper differri ad tempus opportunius juberetis: ut liberioribus ab omni perturbatione animis, hi quoque Epiſcopi, quos hoſtilitatis metus detinet, convenirent. Sed quia piò ſtudiò humanis negotiis divina præponitis, & rationabiliter ac religiosè Regni veſtri viribus creditis profuturum, ſi nulla ſit in Sacerdotum ſenſibus diſſonantia, nulla ſit in Evangelii prædicatione diſcordia: ego etiam veſtris diſpoſitionibus non renitor; optans ut in omnium cordibus Catholica Fides, quæ non poteſt niſi una eſſe, firmetur.* Synodum popoſcit à Marciano Auguſto S. Leo, tantùm abeſt ut indixerit.

72. In Edit. Queſnelli. Et Epiſtola 47. * ad Synodum Calchedonenſem. *Amplectendum eſt Clementiſſimi Principis plenum religione conſilium, quò ſanctam Fraternitatem veſtram ad deſtruendas inſidias diaboli, & ad reformandam Eccleſiaſticam pacem voluit convenire, beatiſſimi Petri Apoſtoli jure atque honore ſervatò, adeo ut nos quoque ſuis ad hoc literis invitaret, ut venerabili Synodo noſtram præſentiam præberemus: quod quidem nec neceſſitas temporis, nec ulla conſuetudo poterat permittere.*

74. In Edit. Queſnelli. Et Epiſtola 50. * ad Marcianum Auguſtum. *Sanctum,* inquit, *Clementiæ veſtræ ſtudium, quò ad reparationem pacis Eccleſiaſticæ Synodum haberi voluiſtis, adeo libenter accepi, ut quamvis eam fieri intra Italiam popoſciſſem, & aptius expectari tempus optaſſem, quò ſcilicet plurimi poſſent Epiſcopi etiam de longinquioribus Provinciis evocari; mox tamen ut mihi Pietatis*

A *veſtræ ſcripta ſunt tradita, & Boniſacium de Compreſbyteris meis ab Urbe direxerim, & de Epiſcopis fratrem meum Paſchaſinum de Sicilia fecerim navigare, qui vicem meam ſufficienter implerent, datis per eoſdem Epiſtolis ad eos qui Legationem ante ſuſceperant ut ipſi quoque prædictis ad implendas partes meæ præſentiæ jungerentur.* Poſtulaverat S. Leo ab Imperatore ut Synodus intra Italiam haberetur: quod non obtinuit. Nicæam enim illam convocavit, ac deinde Calchedonem tranſtulit Marcianus. Cujus ſanctum ſtudium S. Leoni probatum eſt. Idem habetur ex ipſius Epiſtola 51.* ad Pulcheriam Auguſtam.

B Et Epiſtola 61.* ad Epiſcopos qui in ſancta Synodo Calchedonenſi congregati fuerant, directâ: ... In Edit. Queſnelli. *Fraterna,* inquit, *univerſitas, & omnium Fidelium corda cognoſcant, me non ſolùm per Fratres qui vicem meam executi ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum Synodalium, propriam vobiſcum uniſſe ſententiam: in ſolâ videlicet causâ Fidei, propter quam Generale Concilium, & ex præcepto Chriſtianorum Principum, & ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari.* 87. In Edit. Queſnelli. Vides præcepto quidem Imperatorum, conſenſu verò Pontificis Romani Synodum convocatam.

Probatur 5. ex Synodo ipſa Calchedonenſi, quæ in ſingulis penè Actionibus, ſe *Ex decreto piiſſimorum & fideliſſimorum Imperatorum Valentiniani &* C *Marciani: ſecundum ſacram Præceptionem: ſecundum ſacram Sanctionem: ſecundum Conſtitutum piiſſimorum & Deo amantiſſimorum Principum* dicit congregatam.

Confirmatur ex Allocutione Marciani Imperatoris ad Synodum. *Sanctam veſtram collegimus Synodum,* inquit, *laboribus quos ex itinere ſuſcepiſtis, eventum maximè fore credentes, ut vera Religio firmaretur.*

Probatur ſextò ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianiſtarum. *Marcianus læſam fidem graviter ferens, indicit Synodum apud Nicæam... quam Synodum poſteà tranſtulit Calchedona.*

D Probatur 7. ex Liberato Diacono in Breviario cap. 13. *Cùm,* inquit, *Marcianus Imperii culmen fuiſſet adeptus, pro illius Papæ & Principum Romanorum petitione univerſale Concilium in Nicæa congregari juſſit, ubi occurrentibus 630. Epiſcopis, & eis ſedentibus, Legati Papæ Leonis Marcianum petierunt, ut ſui præſentiam præſtaret Concilio, alioquin ipsò abſente ad Concilium non occurrerent: & ita juſſit Imperator Synodum transferri Calchedonem, ut de proximo ad Concilium veniens, eorum impleret petitionem.* Idem teſtatur Evagrius lib. 11. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 2.

Probatur 8 ex Juſtiniano Imperatore, Collatione E 1. Concilii 5. Oecumenici. *Marcianus,* inquit, *congregavit Calchedone SS. Patres, & magnâ contentione inter Epiſcopos factâ, non ſolùm per ſuos Judices, ſed etiam per ſe ipſum in Concilium perveniens, & ad concordiam omnes perduxit.*

Idem teſtatur Manſuetus Mediolanenſis Epiſcopus in Synodica ad Conſtantinum IV. Epiſtola. *Tunc,* inquit, *à præſtantiſſimo, & Chriſtianæ Religionis amatore Marciano Imperatore collecta eſt ſancta Synodus in Civitate Calchedone 630. Patrum veneranda cohorte.*

Suffragantur huic ſententiæ Nicephorus lib. 15. F Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 11. & Recentiorum Auctorum plurimi.

Objicies verba Epiſcoporum ſecundæ Mœſiæ ad Leonem Imperatorem ſcribentium: *In Calchedonenſium Civitate multi Epiſcopi convenerunt per juſſionem Leonis Romani Pontificis, qui verè Caput eſt Epiſcoporum.*

Reſpondeo, Synodi Calchedonenſis Patribus, qui ſe Imperatorum Sanctione & Decreto conveniſſe ſcribunt, fidem adhibendam potiùs eſſe, quàm ſecundæ Mœſiæ Epiſcopis.

Objicies ſecundò verba Gelaſii Romani Pontificis in Epiſtolâ ad Epiſcopos Dardaniæ. *Apoſtolica Sedes,*

Sedes, inquit, *pro veritate ut Synodus Calchedonenſis fieret, ſola decrevit.*

Reſpondeo primò, Gelaſium ipſum in Synodo Romana aliter ſtatuere. Ait enim S. Romanam Eccleſiam ſuſcipere *Sanctam Synodum Calchedonenſem, mediante Marciano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo* congregatam, *in quâ Neſtoriana & Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro, ejuſque complicibus damnatæ ſunt.* Ibi nulla eſt S. Leonis mentio.

Reſpondeo ſecundò, aliquo ſenſu Apoſtolicam Sedem ſolam decreviſſe ut Synodus Calchedonenſis fieret, quia judicavit Generali Synodo eſſe opus ut quæ in Epheſino Latrocinio contra Canones geſta fuerant, reformarentur: quam Synodum poſtulavit à Theodoſio Imperatore, intra Italiam quidem congregandam: ſed apud eum nihil promovit. Hanc autem Nicææ primum, deinde Calchedone celebrandam indixit Marcianus, votis S. Leonis annuens quoad celebrationem, licet non quoad locum Synodi. Hoc ſenſu ſcripſit Ado in Chronico; *Leonis Papæ induſtriâ celebratum eſſe Calchedonenſe Concilium.* Et Sigebertus congregatum ait, *Inſtantiâ Leonis Papæ, jubente Marciano Imperatore.*

Objicies tertiò verba Theodori Lectoris lib. 1. Collectaneorum ſcribentis: *Marcianus & Pulcheria Leoni Papæ Romano ſcripſerunt, illique cunctam auctoritatem tribuerunt.*

Reſpondeo: Imperatorem S. Leoni auctoritatem detuliſſe præſidendi Synodo, & decernendi quæ Religioni utilia eſſent, ſive potiùs eum ſuo jure in his frui permiſiſſe: non verò ipſi feciſſe convocandæ Synodi poteſtatem. Marcianus, inquam, S. Leonis auctoritati totam Synodum permiſit, velut *principatum in Epiſcopatu divinæ fidei poſſidentis*, ut habetur in ejus Sacra.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum S. Leo Synodo Calchedonenſi per Legatos præfuerit?

PROPOSITIO.

Sanctus Leo Synodo Calchedonenſi præfuit per Legatos, Paſchaſinum Lylibætanum, & Lucentium Aſculanum, Epiſcopos, & Bonifacium Preſbyterum, quibus Julianum Coenſem, ut conſiliorum participem; potiùs quàm Legationis ſocium adjunxit.

Probatur 1. ex S. Leone Epiſtola 49.* ad Marcianum Auguſtum datâ. *Credebamus*, inquit, *Clementiam veſtram id deſiderio noſtro poſſe præſtare, ut præſenti neceſſitate reſpectâ, differri ad opportunius tempus Sacerdotalem Synodum juberetis: ut evocatis de cunctis Provinciis Sacerdotibus, verè poſſet eſſe univerſale Concilium. Sed quia vos amore Catholicæ Fidei congregationem nunc fieri voluiſtis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem & Coëpiſcopum meum Paſchaſinum, de ea Provincia, quæ videtur eſſe ſecurior, evocatum, qui vicem præſentiæ meæ poſſit implere, direxi: Bonifacio Fratre & Compreſbytero meo ſociato, & his, quos antea miſeramus, adjunctis, conſortem illis fratrem quoque meum Julianum addentes Epiſcopum.* Et infrà: *Quia verò quidam de fratribus; quod ſine dolore non dicimus, contra turbines falſitatis non valuere Catholicam tenere conſtantiam, prædictum fratrem & Coëpiſcopum meum vice meâ Synodo convenit præſidere.*

* 69. In Edit. Queſnelli.

Et Epiſtola 71. ad Julianum Coënſem, quam ex MS. Codice Cardinalis Grimani in lucem edidit P. Queſnellius: *Cum, ſecundum Chriſtianiſſimi Principis voluntatem, in urbe Nicæna Sacerdotalis habenda ſit Synodus, ut omnium ſcandalorum ſtrepitus auferatur, neceſſariè Fraternitati tuæ, quod omni Eccleſiæ proſit, injungimus: ut cum Fratribus & Coëpiſcopis noſtris Paſchaſino & Lucentio, ſed & Fratribus & Compreſbyteris noſtris Bonifacio & Baſilio,* quos vice noſtrâ ad prædictum Conventum ire præcipimus, curam ſuam, actionemque conjungas in omnibus, auctoritate noſtræ præceptionis uſurus: quoniam ſcimus omnium illic Auctorum rerum majorem te, quam noſtros, habere notitiam: ut dum curam tuam illis, conſiliumque ſociaveris, in nullâ parte fallantur. ſed omnia, Deo adjuvante, veniant in effectum, quæ fidei & paci probaveris convenire.*

* Baſilius in Synodo inter Legatos non ſedet, nec uſquam nominatur.

Et Epiſtola 47.* ad Synodum Calchedonenſem: *In his Fratribus Paſchaſino & Lucentio Epiſcopis, Bonifacio & Baſilio Preſbyteris, qui ab Apoſtolica Sede directi ſunt, me Synodo veſtra Fraternitas æſtimet præſidere, non abjunctâ à vobis præſentiâ meâ, qui nunc in Vicariis meis adſum, & jamdudum Fidei Catholicæ prædicatione non deſum: ut qui non poteſtis ignorare quid ex antiquâ traditione credamus, non poſſitis dubitare quid cupiamus.*

* 72. In Edit. Queſnelli.

Et Epiſtola 43.* ad Marcianum Auguſtum. *Nec me quoque, ut voluit veſtra Clementia, ab illo credatis abeſſe Concilio, cùm in his fratribus, quos direxi, id eſt, Paſchaſino & Lucentio Epiſcopis, Bonifacio & Baſilio Preſbyteris, ſed & in fratre meo Juliano, quem eorum volui eſſe participem, etiam mea ſit æſtimanda præſentia.*

* In Edit. Queſnelli 73.

Probatur ſecundò ex Concilio Calchedonenſi in tribus Actionibus primis, quæ ſic incipiunt: *Conveniente ſacro & univerſali Concilio, ſecundum ſacram præceptionem, in Calchedonenſi urbe congregato, id eſt, Paſchaſino & Lucentio Epiſcopis, & Bonifacio Preſbytero, locum tenentibus Archiepiſcopi Leonis, &c.*

Et Actione 3. cùm de exceſſibus Dioſcori cognitio haberetur, Legati Apoſtolici his verbis locuti ſunt: *Noſtram parvitatem huic ſancto Concilio pro ſe præſidere præcepit* (Leo) *ideòque neceſſarium eſt, hæc quæ in medium proferuntur, per noſtram interlocutionem diſceptari.*

Et Actione 6. Paſchaſinus Definitioni Fidei his verbis ſubſcribit, præſente jam Marciano Imperatore: *Paſchaſinus Epiſcopus, Vicarius Domini mei, atque univerſalis Eccleſiæ Epiſcopi urbis Romæ Leonis, Synodo præſidens, ſtatui, conſenſi, & ſubſcripſi.* Eodem penè modo Lucentius & Bonifacius ſubſcribunt.

Probatur tertiò ex ſuffragio Legatorum in Dioſcorum prolato Actione 3. Concilii Calchedonenſis, quod S. Leo Epiſtolæ ſuæ 94.* ad Galliarum Epiſcopos datæ ſubnexuit. *Unde ſanctus ac beatiſſimus Papa, caput univerſalis Eccleſiæ Leo, per nos Vicarios ſuos, ſanctâ Synodo conſentiente, Petri Apoſtoli præditus dignitate, qui Eccleſiæ fundamen, & Petra Fidei, cœleſtis regni janitor nuncupatur, Epiſcopali eum Dignitate nudavit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem.*

* In Edit. Queſnelli 82.

Probatur 4. ex Relatione Synodi Calchedonenſis ad S. Leonem. *Si enim*, inquit, *ubi ſunt duo aut tres congregati in nomine ejus, ibi ſe in medio eorum fore perhibuit: quantam circa quingentos viginti Sacerdotes peculiaritatem potuit demonſtrare, qui & patriæ, & labori, ſuæ confeſſionis notitiam prætulerunt? Quibus tu quidem, ſicut membris caput, præeras in his qui tuum tenebant ordinem, benevolentiam præferens. Imperatores verò fideles ad ordinandum decentiſſimè præſidebant, ſicut Zorobabel & Jeſus, Eccleſiæ tanquam Jeruſalem ædificationem renovare circa dogmata annitentes.*

Probatur 5. ex Epiſtola Vigilii Papæ ad univerſum populum Dei. *Sed & Calchedonenſis*, inquit, *Synodus ſexcentorum triginta Patrum, quæ ſub piæ memoriæ Marciano Imperatore convenit, cuique ſanctæ recordationis Deceſſor noſter Papa Leo per Legatos ſuos Vicarioſque præſedit.* Idem aſſerit Pelagius II. Epiſtola 5. ad Epiſcopos Iſtriæ.

Probatur

Probatur 6. ex Facundo Hermianenſi, lib. 5. cap. 5. ubi S. Leonem Synodi Autorem vocat, id eſt, Præſidem. *Sufficit ad defenſionem ipſius Epiſtola, inquit, quòd eam tanta Synodus, & ipſius Autor Synodi Vir Apoſtolicus, & in doctrinâ veritatis totô orbe notiſſimus, approbavit.* His adde Liberatum Diaconum in Breviario, cap. 13. & Evagrium lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 1.

Objicies 1. Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum Actioni 12. in quâ Baſſiani, Stephanique cauſſa judicata eſt, præfuiſſe. Nam ante Sedis Apoſtolicæ Legatos ſententiam dixit; ut conſtat ex contextu Actionis.

Reſpondeo, etſi uni huic Actioni præfuerit Anatolius, id ipſi deferentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, quia de cauſſa ſingulari, diſciplinam meram ſpectante agebatur; quæ notior erat Anatolio: non ſequi quòd toti Synodo præfuerit.

Objicies 2. Sardianam Synodum in Epiſtola ad Leonem Imperatorem, quæ extat 3. p. Concilii Calchedonenſis, cap. 42. hujus Synodi Præſides duos agnoſcere, ſcilicet S. Leonem, & Anatolium. *De principali, inquit, Capitulo, & quod ad ipſam Chriſtianorum Fidei reſpicit ſummitatem, id eſt, de ſancto & univerſali Concilio Calchedone collecto, cui regulariter præſederunt, & maxime Romæ ſanctiſſimus Archiepiſcopus Leo per venerabiles Epiſcopos directos, & Clericos, nec-non ſanctiſſimus & venerabilis Archiepiſcopus Anatolius.*

Reſpondeo, Sardianam Synodum præſidendi vocabulum in latiori quodam ſignificatu uſurpare, prout de omnibus dicitur, qui in aliquo cœtu dignitate eminent, & primi ſententiam dicunt, quamvis & inter eos aliquis ſit cujus major dignitas eſt, cui primus debetur locus, & ſuffragii prærogativa. Sic Anatolius Synodo Calchedonenſi aliquo ſenſu præfuit, quia ante cæteros Patriarchas ſedit & ſuffragatus eſt, poſt S. Leonis Legatos; at non ita præfuit ut totius Concilii habuerit *προεδρείαν* & prærogativâ ſuffragii præ Legatis Apoſtolicis potitus ſit. Præterea, Sardianam Synodum pro eodem uſurpaſſe *præſidere & judicare*, ex eo liquet, quòd non ſolum Leonem per Legatos, & Anatolium Calchedonenſi præfuiſſe dicat Synodo, ſed *& ſummos Sacerdotes, qui eis concordes fuerunt, & ſimilia decreverunt.*

Objicies 3. Taraſium Conſtantinopolitanum, *Actione 1. Synodi 7.* Anatolium vocaſſe Synodi Calchedonenſis *primum Exarchum.*

Reſpondeo, Taraſii verba primatum Anatolii ſupra cæteros Antiſtites, qui Synodo Calchedonenſi adfuerunt, ſignificare, non ſupra Sedis Apoſtolicæ Legatos. Non enim ignorabat illud Actionum Synodi Calchedonenſis exordium, quod in eadem Synodi 7. Actione 1. recitatum eſt: *Convenienti ſancto & univerſali Concilio, id eſt, Paſchaſino & Lucentio Epiſcopis, & Bonifacio Presbytero, locum tenentibus Archiepiſcopi Leonis, & Anatolio Epiſcopo Conſtantinopolitano.* Ubi Legati Apoſtolici Anatolio diſertè præponuntur.

Objicies 4. Photium libro *de 7. Synodis*, Anatolium inter Calchedonenſis Concilii Præſides primô locô recenſere. Hâc enim de Synodo ſic loquitur: *Præſides declarati ſunt Anatolius, qui ſacræ Regiæ Civitatis habenas moderabatur, & Paſchaſinus ac Lucentius Epiſcopali Dignitate præſtantes, cum Bonifacio Presbytero, qui locum obtinebant Leonis ſanctiſſimi Papæ Romani... & Maximus Antiochiæ Epiſcopus, & Juvenalis Epiſcopus Hieroſolymorum.* Photio ſuffragantur Cedrenus in Compendio Hiſtoriarum, Zonaras Tom. 5. Annalium, Nilus Rhodienſis in libro de Synodis. Hi enim eoſdem recenſent Synodi Calchedonenſis Præſides, quos Photius: à quo in hoc uno diſſentiunt, quòd S. Leonis Legatos cæteris præponant.

Reſpondeo S. Leoni, & ipſius Synodi Calchedonenſis Actis, nec-non Vigilio Pontifici, Facundo Hermianenſi, Liberato Diacono, & Evagrio, majorem adhibendam eſſe fidem, quàm Græcis illis Autoribus à Synodi Calchedonenſis tempore nimiùm remotis; & præſertim Photio Schiſmatico, qui Sedis Conſtantinopolitanæ ſtudio, & æmulatione invidiaque in Romanam impotenti abreptus, Anatolium S. Leonis Legatis, contra monumentorum omnium fidem, anteponit.

Objicies 5. Marcianum Imperatorem, ſive per ſe, ſive per Magiſtratus Synodo præfuiſſe, ut teſtantur Patres in Relatione ad S. Leonem.

Reſpondeo, præfuiſſe Imperatorem ad ſervandum ordinem judiciorum, ad turbas compeſcendas, vimque omnem prohibendam, ne ſcilicet tale quid contingeret, quale in Epheſino Latrocinio, atque ita noviſſimus error pejor eſſet priore: ideò & Magiſtratus miſit, & ipſe Synodo adfuit, non initiò quidem (ut oſcitanter ſcripſit Bellarminus) ſed à ſexta dumtaxat Actione, ut ex Actorum fide conſtat: ſed non præfuit Imperator, aut ejus nomine Illuſtriſſimi Judices, condendis Fidei Decretis, ſanciendæ Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, ſtatuendis Canonibus, &c. Non præfuit denique ut membris caput, quô præfuit modô S. Leo. Diſcrimen iſtud evidens eſt ex Relatione Synodi ad S. Leonem, cujus verba in probationibus deſcripta ſunt. Idem palam facit Allocutio Marciani ad Synodum, Actione 6. *Nos enim*, inquit, *ad Fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam, exemplo Religioſi Principis Conſtantini, Synodo intereſſe voluimus.* Se interfuiſſe ait, non præfuiſſe.

Scholion I.

In Diſſertationis hujus Quæſtione prima, pag. 305. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Marcianus Imperator Synodum quartam Oecumenicam Nicææ convocavit, & Chalcedonem tranſtulit, conſentiente S. Leone Pontifice Maximo.* Tota Diſſertatio, inquiunt, expungenda.

R. Concilii ſcilicet Chalcedonenſis in ſingulis pene actionibus id aſſerentis, S. Leonis, Imperatorum Marciani & Valentiniani, Pulcheriæ Auguſtæ, Liberati Diaconi, Evagrii, Juſtiniani Imperatoris, idem affirmantium conſentientia teſtimonia nullius ſunt ponderis: & eadem ſpongiâ delenda ſunt?

Scholion II.

In eadem Quæſtione, ad pag. 307. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Synodum popoſcit à Marciano Auguſto S. Leo, tantùm abeſt ut indixerit.*

R. Hujus facti teſtis eſt S. Leo Epiſtola LXXIII. aliàs XLIII. ad Marcianum Auguſtum, cujus verba ibi deſcripſi. An teſtem graviorem, certiorem, ac magis incorruptum excitabunt Religioſi Cenſores, qui S. Leonem refellat?

Scholion III.

In eadem Quæſtione, pag. 311. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Imperator dat Papæ auctoritatem præſidendi Synodo, ſeu permittit uti jure ſuo.*

R. Objectioni ex Theodoro Lectore propoſitæ reſpondi, *Theodoſium Imperatorem S. Leoni auctoritatem detuliſſe præſidendi Synodo, & decernendi quæ Religioni utilia eſſent, ſive potius eum jure ſuo in his frui permiſiſſe*, &c. Non dixi datam eſſe Romano Pontifici ab Imperatore auctoritatem præſidendi Concilio, & decernendi de rebus Religionis, quaſi eam divinitus non haberet (ut mihi affingitur) ſed Imperatorem id ipſi detuliſſe, id eſt, agnoviſſe jus eſſe ipſius Pontificis ut Synodo præeſſet ac de rebus Religionis decerneret. Sic Deo miſericordiam, bonitatem, immenſitatem, omnipotentiam perfectiones omnes tribuere ac deferre dicimur, quia ipſum agnoſcimus & confitemur bonum, miſericordem, immenſum, omnipotentem, perfectiſſimum. Sic Romano Pontifici tribuere aut deferre dicimus primatum & auctoritatem regendi univerſam Eccleſiam, quia hanc illi divino Jure competentem agnoſcimus, veneramur & propugnamus. Denique jus eſſe Romani Pontificis præeſſe Synodis Oecumenicis per ſe vel per Legatos, toties repeto in hoc Opere, quoties ea de re loquendi datus occaſio. Quod & hic apertè ſignifico his verbis: *Sive potius eum jure ſuo in his frui permiſiſſe.* Sibi quippe jus dumtaxat protegendi fidem, non præſidendi Concilio, non condendi Decreta Fidei, aut Sacros de Eccleſiaſtica Diſciplina Canones

Canones, Marcianus Imperator arrogavit & Synodo intereſſe voluit, *Ad Fidem confirmandam, non ad potentiam oſtendendam*, ut ipſe ait in Synodo, Actione VI.

DISSERTATIO XII.

De Epiſtola S. Leonis Dogmaticâ ad Flavianum, in Concilio Calchedonenſi approbata.

QUÆSTIO UNICA.

Vtrùm Synodus Calchedonenſis Epiſtolam S. Leonis cum Fidei Regulis collatam receperit?

PROPOSITIO.

Synodus Calchedonenſis Dogmaticam S. Leonis Epiſtolam ex officiò ſuſcepit atque approbavit, cùm prius eam ad Fidei Regulas expendiſſet.

Probatur utraque pars ex ſerie Actorum ſanctæ Synodi.

I. Cùm Actione I. de Fide S. Flaviani quæreretur, Epiſtola S. Leonis Lydius veluti lapis fuit, ad quem probata eſt illius Fidei ſinceritas. Rogantibus enim Judicibus ampliſſimis an Flavianus exponens Fidem ſalvaſſet Religionem Catholicam, erraſſetve in eâ? Lucentius Sedis Apoſtolicæ Legatus dixit: *Quoniam ſancta memoria Flaviani Fidei concordat cum Apoſtolica Sede, & Patrum traditione, ſententiam, quâ illum ab Hæreticis conſtat eſſe damnatum, ipſam in eos retorqueri à ſancta Synodo neceſſe eſt.*

D Non abſimili modò ſuffragatus ante fuerat Paſchaſinus. *Sanctè & integrè*, inquit, *& Catholicè expoſuit beatæ recordationis Flavianus: ſiquidem ejus Fidei expoſitio cum beatiſſimi atque Apoſtolici Viri Papæ Romani Epiſtolâ concordat.* In eamdem iverunt ſententiam Maximus Antiochenus, & alii.

II. Actione ſecundâ, Cecropius Sebaſtopolitanus Epiſcopus dixit: *Emerſerunt quæ ad Eutychem pertinebant, & ſuper iis forma data eſt à Sanctiſſimo Archiepiſcopo Romanæ Urbis; & ſequimur eum, & Epiſtolæ omnes ſubſcripſimus.* Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: *Omnes iſta dicimus.*

E Ibidem, decernente Senatu ut Patriarchæ, cum unô aut alterô ex Epiſcopis Diœceſeos ſuæ, de Fide conferrent; Florentius Epiſcopus Sardium dixit: *Quoniam non eſt poſſibile dictare ſubitò de Fide eos qui docti ſunt ſequi ſanctam Synodum, & quæ in Epheſo rectè & piè roborata eſt, ſecundum Fidem SS. Patrum Cæleſtini, & Cyrilli, & Epiſtolæ Sanctiſſimi Leonis, precamur veſtram Magnificentiam, præſtari nobis inducias, quatenus cum decenti tractatu accedere ad veritatis cauſam poſſimus: quamvis in noſtrâ perſonâ, qui Epiſtolæ Sanctiſſimi Leonis ſubſcripſimus, non indigeamus correctione.*

F III. Perlectis in eadem Actione Symbolis Nicæno & Conſtantinopolitano, iiſdemque omnium ſuffragiô confirmatis: lectis item Epiſtolis S. Cyrilli, ad Neſtorium unâ, ad Joannem Antiochenum alterâ: Glorioſiſſimi Judices, & ampliſſimus Senatus dixerunt: *Recitetur & Epiſtola Deo digniſſimi Archiepiſcopi Regiæ & Senioris Romæ Leonis.* Et protinus ex Codice ſibi porrectô ab Aëtio Archidiacono Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, recitavit Beronicianus ſacri Conſiſtorii Secretarius. Recitavit etiam multa SS. Patrum teſtimonia, quibus duarum in Chriſto naturarum Fides ſtabiliretur. Quibus recenſitis, Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: *Hæc Patrum Fi-*

A *des: hæc Apoſtolorum Fides. Omnes ita credimus. Anathema ei qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus eſt. Apoſtoli ita docuerunt. Piè & verè Leo docuit. Cyrillus ita docuit.*

IV. In eadem Actione, cùm Illyriciani & Palæſtini Epiſcopi de ſenſu trium locorum ejuſdem Epiſtolæ dubitationem moverent, interpretatio adhibita ab Aëtio Archidiacono Conſtantinopolitano, & Theodoreto, quæ Leonem cum Cyrillo, prolatis ejus teſtimoniis convenire docebat, commotam dubietatem ab eorum animis eximere ſtatim non potuit, licet reliqua Synodus nihil dubii ſupereſſe clamaret. Quare dictis Illyrici & Palæſtinæ Epiſcopis

B inducias rogantibus, Judices decreverunt, ut intra dies quinque penes Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum convenirent, ut communiter de Fide tractarent, atque ut dubitantes docerentur. Tunc omnes Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: *Nos ita credimus. Omnes ita credimus. Sicut Leo ita credimus. Noſtrûm nullus dubitat. Nos jam ſubſcripſimus.*

V. In Relatione Synodi Calchedonenſis ad Pulcheriam Auguſtam, de damnatione Dioſcori, poſt Actionem tertiam, hæc habentur: Qui diſpergebat,

C extinctus eſt; ſopitus eſt perſecutor; Princeps tempeſtatis exploſus eſt, ipſique naves ſuas in curſu repetiere Rectores, Chriſto ad intelligentiam proſperè dirigente, *Qui oſtendit in Leone mirabili veritatem: quia ſicut ſapiente Petro, ita & iſtô utitur Aſſertore.*

VI. Actione 4. Concilii Calchedonenſis, cùm Judices decreviſſent, ut Reverendum Concilium, quid ſibi de Fide videretur, ediceret; Paſchaſinus Apoſtolicæ Sedis Legatus, ſuô & aliorum nomine dixit: *Sancta & beatiſſima Synodus Fidei Regulam, quæ apud Nicæam à Patribus eſt conſtituta, ſequitur & tenet. Sed etiam & centum quinquaginta apud Conſtantinopolim ſub ſanctæ recordationis Theodoſio Majore congregata Synodus, ipſam Fidem confirmavit: cujus Symboli expoſitionem à beatæ recordationis viro Cyrillo apud Epheſum, quando Neſtorius eſt pro ſua calliditate damnatus, ſimiliter amplectitur. Tertiò verò Beatiſſimi atque Apoſtolici Viri, univerſalis Eccleſiæ Papæ Leonis, Neſtorii & Eutychetis hæreſim damnantis directa Scripta, quid vera Fides habeat, expoſuerunt. Similiter & ſancta Synodus hanc Fidem tenet, hanc ſequitur, nihil ampliùs nec addere poteſt, nec minuere.* Tunc omnes Epiſcopi clamaverunt: *Omnes ſic credimus, ſic baptizati ſumus, ſic baptizamus.*

Poſthæc interlocuti ſunt Judices, ut S. Leonis Epiſtola ad examen iterum vocaretur: ut palam fieret an eſſet conſona Expoſitioni 318. Patrum Nicænorum, & 150. Conſtantinopolitanorum. Quâ de re Anatolius Regiæ Urbis Archiepiſcopus ita cenſuit: *Epiſtola Sanctiſſimi & Deo amiciſſimi Archiepiſcopi Leonis conſonat Symbolo 318. ſanctorum Patrum, qui apud Nicæam, & 150. qui apud Conſtantinopolim poſteà ſunt collecti, qui eamdem fidem confirmaverunt: ſed & iis quæ in Epheſô ſub beatiſſimo & ſanctiſſimo Cyrillo geſta ſunt ab univerſali & ſancto Concilio, quando maledictum Neſtorium condemnavit. Quapropter conſenſi, & eidem Epiſtolæ libenter ſubſcripſi.*

Paſchaſinus verò, cum aliis Legatis, hanc Imperialium Judicum interlocutionem ægrè tuliſſe viſus eſt. Retulit enim, *Manifeſtum eſſe, nec dubitari poſſe, quin Leonis Epiſtola cum ſuperioribus Symbolis concordaret.* Quod omnes Epiſcopi ſuffragiis quoque ſuis teſtati ſunt, ſeque illi Epiſtolæ ſubſcripſiſſe.

Illyriciani verò, & Palæſtini Epiſcopi, qui dubitationem Actione 2. injecerant, profeſſi ſunt, ambiguitatem omnem, quæ ex linguæ Latinæ vocibus oriri videbatur, ſibi à Legatis ademptam: ideò ſe quoque Epiſtolæ ſubſcripſiſſe. *Summe orthodoxum eſſe ſanctiſſimum Patrem noſtrum Archiepiſcopum Leonem perfectiſſimè novimus* (inquiunt) *factum eſt autem no-*

bis certum de Epiſtola miſſâ ab ipſius Beatitudine, à ſanctiſſimis Epiſcopis Paſchaſino & Lucentio, qui locum tenent Apoſtolicæ Sedis, qui nobis dilucidaverunt, quæ obſcuritas linguæ ſecernere ſubnotabat. Quando enim, ſecundum juſſionem Poteſtatis veſtræ, ad ſanctiſſimum Archiepiſcopum Conſtantinopolis Anatolium, & ad conſidentem ei ſanctam Synodum convenimus, volentes, de quibus ante dubitabamus doceri, invenimus ipſorum Sanctitatem paratiſſimam ad expellendam omnem dubitationem. Omnem enim hominem anathematizabant ſeparantem à divinitate carnem Domini & Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quam ſibi adunavit de Sancta Virgine Maria genitrice Dei, & non dicentem quæ Deum decent, & quæ homini conveniunt, ipſius eſſe inconfuſè, & indiviſè, & ſine converſione. Et per hoc nobis ſatisfactum eſt. Et per omnia conſonare æſtimantes præſcriptis Sanctorum Patrum, huic Epiſtolæ conſenſimus, & ſubſcripſimus.

VII. Cum Ægyptiacæ Diœceſeos Epiſcopi ſubſcribere renuerent Epiſtolæ S. Leonis, donec ordinatus eſſet in Dioſcori locum Alexandrinus Patriarcha, quia Canonibus & conſuetudine Diœceſeos ſuæ cautum eſſe dicebant, ne quidquam fieret ab Ægypti Epiſcopis citra conſenſum Alexandrini Antiſtitis, omnes Epiſcopi clamaverunt: *Qui non conſentit Epiſtolæ Sanctiſſimi Archiepiſcopi Leonis, hæreticus eſt.* Et rurſus: *Subſcribant Epiſtolæ Leonis: qui non ei ſubſcribit, hæreticus eſt.* Acacius Ararathiæ Epiſcopus dixit: *Aut conſentiant Epiſtolæ, aut regularem damnationem ſuſcipiant, & cognoſcant quia excommunicati ſunt.* Photius Epiſcopus Tyri dixit: *Si recta ſapiunt, oſtendant propriam intentionem circa Fidem, & ſuſcipiant Epiſtolam Sanctiſſimi Archiepiſcopi Leonis. Si autem nolunt, excommunicati ſunt.* Epiſcopi clamaverunt: *Hæc omnes dicimus: omnes ſic ſapimus.*

Cùm Formula fidei concinnata fuiſſet Actione 4. ſed iis verbis, quæ Eutychianam perfidiam non penitus profligare viderentur, Romani Legati, & aliquot Orientales eam Actione 5. ubi relecta eſt, repudiarunt velut inſufficientem. Contentio orta eſt ob verba Epiſtolæ Leonis in Formulâ Fidei diſſimulata, quibus aiebat: *Salvam utriuſque naturæ proprietatem in unam coiviſſe perſonam, inconvertibiliter, inſeparabiliter, & inconfuſè.* Quam omiſſionem cùm animadvertiſſent Legati S. Leonis, in has erupêre voces: *Si non conſentiunt Epiſtolæ Apoſtolici & ſanctiſſimi viri Papæ Leonis, jubete nobis Reſcripta dari ut revertamur, & ibi Synodus celebretur.*

Hanc diſcordiam componere tentarunt Illuſtriſſimi Judices, poſtulantes à Synodo, ut aliquot è ſingulis Diœceſibus Epiſcopi, unà cum Anatolio, & Legatis Pontificiis, in Oratorio S. Martyris Euphemiæ, de fide tractarent. Cæteri reclamarunt Epiſcopi, nihil Definitioni addendum pertinaciſſimè contendentes. *Omnibus*, inquiebant, *Definitio placuit. Iſta Definitio Orthodoxorum eſt. Petimus ut Definitio ſubſcribatur coram ſanctis Evangeliis. Spiritus Sanctus Definitionem dictavit. Qui non ſubſcribit, hæreticus eſt.*

Illuſtriſſimi Judices dictos Epiſcopos interrogaverunt, num Epiſtolam S. Leonis ſuſciperent? Reſponderunt: *Etiam, ſuſcipimus, & ſubſcripſimus.* Cùm verò urgerentur ut Definitioni inſeri ſinerent, quæ laudatâ continebantur Epiſtolâ, exclamarunt: *Altera Definitio non fiat, nihil deeſt Definitioni...... Epiſtolam Definitio firmavit. Archiepiſcopus Leo, ut credimus, ſic credit. Definitio ſubſcribatur. Definitio habet omnia. Definitio fidem habet. Leo eadem dixit quæ & Cyrillus.*

Negotiô ad Imperatorem relatô, juſſit ille ut Epiſcopi ſelecti de fide rectè & irreprehenſibiliter conſtituerent, quibus conſentirent cæteri, ſicque dubium omne eximeretur: aut quiſque per ſuum Metropolitam Fidem ſine ullis ambagibus exponeret: alioqui Synodum in Occidente ſcirent celebrandam. His per Beronicianum Sacri Conſiſtorii Secretarium ſignificatis, Epiſcopi ſupradicti clamaverunt: *Aut Definitio perſiſtat, aut diſcedimus. Qui contradicunt, manifeſti ſunt. Qui contradicunt, Neſtoriani ſunt. Qui contradicunt, Romam ambulent.*

Nedum ſopitâ concertatione, Judices Illuſtriſſimi Epiſcopos interrogarunt, an Dioſcorum ſequerentur, an verò S. Leonem? His verò reſpondentibus: *Ut Leo, ſic credimus. Qui contradicunt, Eutychianiſtæ ſunt: Leo rectè expoſuit:* Judices dixerunt: *Ergo addite Definitioni, ſecundum Judicium Sanctiſſimi Patris noſtri Leonis: Duas eſſe in Chriſto naturas unitas inconvertibiliter, inſeparabiliter, & inconfuſè.*

Statim verò collatione factâ cum delectis Epiſcopis in Oratorio Sanctæ Martyris Euphemiæ, præſentibus etiam Illuſtriſſimis Judicibus, Formula Fidei omnium votis ita concepta eſt, ut diſertè S. Leonis Epiſtola recepta ſit, *Ut Magni illius Petri confeſſioni congruens, & communis quædam columna exiſtens adversùs perversè ſentientes, ad confirmationem rectorum dogmatum congruenter aptata.*

Denique inſerta ſunt Definitioni Fidei illa verba ex Epiſtola S. Leonis deprompta: *Chriſtum, Filium, Dominum, Unigenitum, ex duabus naturis, inconfuſè, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter agnoſcendum: nuſquam ſublatâ differentiâ naturarum propter unitionem: magiſque ſalvâ proprietate utriuſque naturæ, & in unam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente.* Malè vertit Latinus Interpres, *In duabus naturis*: legitur ſiquidem in Græco textu, ἐν δύο φύσεσι, quod verti debuit: *Ex duabus naturis.*

Hæc omnia deflorata ſunt ex ipſius Synodi Calchedonenſis monumentis, *Actione* 5. & ex Definitione Fidei: *Ex Evagrio lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 6. & ex Liberato, *cap.* 13. *Breviarii.*

IX. Patres Calchedonenſes in Relatione ad S. Leonem, profitentur ſe, ipsô duce, quæ fidem ſpectabant, decreviſſe, quem vocis beati Petri Interpretem agnoſcebant & venerabantur: *Vocis beati Petri omnibus conſtitutus Interpres.*

Et in Allocutione ad Marcianum Auguſtum, poſtquàm multis probarunt Encyclicas olim Epiſtolas ad confirmationem Fidei à Patribus ſcriptas, hæc addunt de Epiſtola S. Leonis, ob quam iſta præmiſerant. *Non igitur nobis admirandi Romanæ Urbis Præſulis Epiſtolam, velut innovationis offendiculum criminentur: ſed ſi non eſt divinis Scripturis coaptata, redarguant: ſi non præcedentium Patrum ſententiis adunata, ſi non impiorum accuſationem continet: ſi non defenſionem Nicænæ Fidei profert: ſi non eorum, qui novitates appetunt, commenta ſubruit: ſi non vaniloquorum contagia prodigioſa ſubvertit... Conſidere namque oportet veſtram Pietatem, quia nihil præter fidem, quæ olim à SS. Patribus annuntiata eſt, venerabilis Romanus Pontifex innovavit. Atque ut nulla his, qui Apoſtolicum Virum per invidiam lacerare nituntur, relinquatur occaſio, conſonantia Epiſtolæ ejus SS. Patrum teſtimonia, ad certiorem notitiam veſtræ Pietatis, ex multis pauca ſubdidimus.*

X. Pelagius I. Poruifex Maximus Epiſtola 12. ad Childebertum Regem Francorum data, ſcribit ſe anathematizare, & alienos ab æternæ vitæ præmiis judicare, *Quicumque ab illâ Fide, quam beatæ recordationis Papa Leoin ſuis Epiſtolis prædicavit, & quam Calchedonenſe Concilium ſequens eumdem Præſulem, editâ Definitione ſuſcepit, in unâ ſyllaba, aut in unô verbô, vel in ſenſu errat, vel erraverit aliquando.*

XI. S. Martinus I. Papa, in Concilio Lateranenſi, Secretario 2. ait, Epiſtolam S. Leonis ad Flavianum, S. Calchedonenſem Synodum *Columnam orthodoxæ Fidei* definiviſſe; hoc eſt, omnium Sanctorum Chorum magnifico illo nomine ipſam donaſſe: *Quoniam quod una SS. Patrum Synodus judicare videtur, jam*

omnes

omnes Synodi, quàm univerſi omnino Patres confirmare noſcuntur : utpote in uno eodemque verbo Fidei viciſſim ſibi per indiſſolubilem conſonantiam concordantes.

XII. In Synodica Suggeſtione Agathonis & Romanæ Synodi 125. Epiſcoporum, quæ relecta eſt Actione 4. Synodi Sextæ, laudatur Marcianus Imperator, *Quòd ſacrum illum Tomum ſit amplexus Apoſtolici Viri Papæ Leonis ; quem B. Petrus Apoſtolus verbis ejus ediderat.*

XIII. Ferrandus Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconus in Epiſtola ad Anatolium Romanæ Eccleſiæ Diaconum, de S. Leonis Epiſtola, & de Concilio Calchedonenſi ſic loquitur : *Poſt Epiſtolam Beati Leonis Papæ, & ſalubria Calchedonenſis decreta Concilii, ſancte frater Anatoli, non indiget Eutychetis olim damnata perfidia pleniore diſputatione convinci. Sepultus ergo jaceat in cineribus ſuis nefandæ hæreſeos profanus Inventor. Semel illum fulmine anathematis judicantium Sacerdotum percuſſit autoritas: quid opus eſt iterum cadaver exanime gladiò veritatis interfici? Doctrinam ſemel carentem lumine rationis, perpetui ſilentii carcer abſcondat. Interdum peſtifera dogmata, dum quaſi expugnanda proferuntur, venenò peſtiferò ſimplicium corda perturbant. Satius eſt ita neſcire, Fidemque Catholicam, ſupploſis profanis novitatibus, inviolabilem cuſtodire, manentibus in priſtinâ firmitate, quæ ſunt etiam Synodalibus roborata Definitionibus.* Ex his omnibus colligitur, Synodum Calchedonenſem Epiſtolam dogmaticam S. Leonis ad Flavianum, ex officio ſuſcepiſſe, quia Scripturis ſacris, Symbolis Nicæno & Conſtantinopolitano, S. Cyrilli Epiſtolis in Epheſino Concilio approbatis, totique retrò Traditioni conſonam agnovit.

XIV. Porrò cur Epiſtola ſua in Synodo Calchedonenſi examinata fuerit, docet ipſe S. Leo Epiſtola 65. * ad Theodoretum : Ut ſcilicet accedente totius Eccleſiæ in Concilio congregatæ conſenſu, irretractabilis eſſet Fidei Definitio. *Gloriamur in Domino*, inquit, *cum Propheta canentes : Adjutorium noſtrum in nomine Domini, &c. Qui nullum nos in noſtris fratribus detrimentum ſuſtinere permiſit : ſed quæ noſtrò priùs miniſteriò definierat, univerſæ Fraternitatis irretractabili firmavit aſſenſu: ut verè à ſe prodiiſſe oſtenderet, quod priùs à primâ omnium Sede formatum, totius Chriſtiani orbis judicium recepiſſet; ut in hoc quoque Capiti membra concordent: in quò ampliùs nobis accreſcis gaudendi materia, dum & tantò magis ſe perculit inimicus, quantò contra Chriſti Miniſtros ſæviùs inſurrexit. Nam ne aliarum Sedium ad eam, quam cæteris omnium Dominus ſtatuit præſidere, conſenſus aſſentationis videretur, aut alia qualibet ſubreperet adverſa ſuſpicio ; inventi priùs ſunt, qui de Judiciis noſtris ambigerent. Et dum nonnulli à diſſenſionum incitati Autore, ad contradictionis bella proſiliunt, ad majus bonum, malum ejus Autore totius bonitatis diſpenſante, perventum eſt. Dulciùs ſiquidem munera gratiæ divinæ proveniunt, quoties non ſine magnis ſudoribus acquiruntur. Ipſa quoque veritas & clariùs reniteſcit, & fortiùs retinetur, dum quæ Fides priùs docuerat, poſtea examinatio confirmaret. Multum denique Sacerdotalis officii meritum ſplendeſcit, ubi ſic ſummorum ſervatur autoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quantò ad hoc ſe accipit exercendi fiducia, ut vincatur adverſitas, ne quod per ſe probatur reprobum, ſilentii præjudiciò videatur oppreſſum.*

In Edit. Queſnelli 93.

Et infrà: *Cum & in Apoſtolicæ Sedis Epiſtola, univerſalis ſancta Synodi aſſenſu firmatâ, tanta divinæ autoritatis teſtimonia noverimus eſſe congeſta, ut nullus queat ulterius dubitare, niſi qui ſibimetipſi errorum tenebras inferre maluerit.*

XV. Ut non Orientalium tantùm ſed Occidentalium etiam Epiſcoporum conſenſu, ſua ad Flavianum Epiſtola probaretur, miſit ejuſdem exemplaria

A S. Leo ad Epiſcopos Occidentales : quos inter 43. Galliarum Epiſcopi, Ravennio Arelatenſi Præſide, ſimul ubi eam acceperunt, convenientes in Gallia Narbonenſi, Synodicam Epiſtolam ad Sanctiſſimum Pontificem dederunt, quâ ſe ejus Epiſtolam ceu Traditioni conſonam ſuſcepiſſe ſunt teſtati. *Exultavimus*, inquiunt, *Chriſto propitiò lectis Beatitudinis veſtræ literis, & omni inſtructione patefactâ, omnes intra Gallias conſtitutos exultare mox fecimus.... Quæ Apoſtolatûs veſtri Scripta, ita ut Symbolum Fidei, quiſquis Redemptionis ſacramenta non negligit, tabulis cordis adſcribit, & tenaci, quò ad confundendos Hære-*

B *ticorum errores paratior ſit, memoriæ commendavit. Multi itaque in eâ gaudentes pariter & exultantes, recognoverunt Fidei ſuæ ſenſum; & ita ſe ſemper ex Traditione Paternâ tenuiſſe, ut veſter Apoſtolatus expoſuit, jure lætantur. Nonnulli ſolicitiores facti, Beatitudinis veſtræ admonitione perceptâ, modis omnibus ſe gratulantur inſtructos, datamque ſibi occaſionem gaudent, quâ liberè ac fiducialiter, ſuffragante etiam Apoſtolicæ Sedis autoritate, eloquantur, & aſſerat unuſquiſque quod credit. Quis autem Apoſtolatui veſtro pro hoc tantò munere, quò non ſolùm Gallias, ſed totum mundum, velut quibuſdam pretioſiſſimis gemmis*

C *ornævis, dignas æſtimet gratias poſſe perſolvi? Doctrinâ poſt Deum veſtra debet quiſque Fidelis, ut conſtanter teneat, quod credebat : debet etiam Infidelis, ut à perfidiâ ſuâ agnita veritate diſcedat, & Apoſtolicæ inſtitutionis luce perfuſus, erroris ſui tenebras derelinquat, magiſque ſequatur & credat, quod per os veſtrum Dominus noſter Jeſus Chriſtus de Sacramento Incarnationis ſuæ docet, quàm id teneat, quod diabolus humanæ ſalutis & veritatis inimicus inſtillat.* Data eſt hæc Epiſtola anno Chriſti 451.

XVI. Scripſerunt etiam ad S. Leonem Ceretius, Salonius, & Veranus Galliarum Epiſcopi, ex Pro-

D vincia Alpium Maritimarum, ut conjicit Queſnellius. Gratulati ſunt ei ſanctam ſanamque Epiſtolæ Dogmaticæ ad Flavianum fidem, quam exſcriptam ad ipſum remiſerunt, ut ſi quid amanuenſium vitiò erratum eſſet, ſi quid adulteratum, vel ipſi detrahere aut addere aliquid vellet, id faceret : ut integram ſanamque reciperent, legendam non ſolùm Epiſcopis & Clericis, ſed etiam Laïcis præberent, & libris insererent ad poſteritatis memoriam. *Magna*, inquiunt, *& ineffabili quadam nos peculiares tui gratulatione ſuccreſcimus, quòd illa ſpecialis doctrinæ veſtræ pagina ita per omnium Eccleſiarum conventicula celebratur, ut verè conſonâ omnium ſententiâ de-*

E *claretur, meritò illic Principatum Sedis Apoſtolicæ conſtitutum, unde adhuc Apoſtolici Spiritûs oracula referentur. Idcirco deprecamur, ut opus & præſentibus & futuris temporibus profuturum, quod nos aſſervandi ſtudiô foliis mandare curavimus, Sanctitas veſtra percurrere, & ſi quid librarii errore defuerit, emendare dignetur : vel, ſi ſalutarem lecturis omnibus paginam aliquô ſtudii veſtri accumulaſtis augmentò, id ipſum addi libello huic ſolicitâ pietate jubeatis : ut non ſolùm plures ſancti Epiſcopi fratres noſtri per Gallias, verum etiam multi ex Laicis filii veſtri, qui Epiſtolam iſtam magnoperè pro veritatis manifeſtatione deſide-*

F *rant, remiſſam ad nos, & ſanctâ manu veſtrâ emendatam tranſcribere, legere, & tenere mereantur.*

XVII. Peractô Conciliô Calchedonenſi ; Galliarum Epiſcopos de felici illius exitu certiores fecit S. Leo, de Hæreticorum damnatione, deque approbatione Epiſtolæ ſuæ ad Flavianum, totius Synodi ſuffragiis. *Quæ diabolicorum ſenſuum prodigioſa commenta*, inquit, *ſancta nunc Synodus, humilitatis noſtræ Scriptis autoritate Domini mei beatiſſimi Petri Apoſtoli & meritò roboratis, religioſâ unanimitate conſentiens, abominando, hoc ab Eccleſia Dei amputavit opprobrium.* Hiſpaniarum Epiſcopos à Gallis S. Leonis Epiſtolam accepiſſe, ex his ipſius

ad Galliarum Antiſtites literis, & ex Idatii Hiſpani Chronico, ad Olympiadem 307. colligitur.

XVIII. Ceretii curâ ad Euſebium Mediolanenſem Epiſcopum delata eſt Epiſtola S. Leonis. Ille congregata Synodo Italicæ Diœceſeos, hanc cum ſuis Coëpiſcopis ad Traditionem examinavit, illique ſolenni ritu ſubſcripſit. Id ex Epiſtola Synodica Euſebii compertum eſt. *Recitatâ*, inquit, *Epiſtolâ quam Fidei aſſertione plenè digeſtam, ad Orientem dudum Sanctitas veſtra tranſmiſerat, quæ ad nos ex veſtrâ admonitione, ſancto Fratre & Coepiſcopo noſtro Ceretio mittente pervenit; claruit eam plenâ fidei ſimplicitate fulgere, Prophetarum etiam aſſertionibus, Evangelicis autoritatibus, & Apoſtolica doctrina teſtimoniis, nitore quodam lucis ac veritatis ſplendore radiare, omnibuſque ſenſibus convenire, quos Beatus Ambroſius de Incarnationis Dominicæ myſterio, ſuis libris Spiritu Sancto excitatus inſeruit. Et quia omnia majorum fidei nobis antiquitus tradita totâ puritate conveniunt, Domine Sancte & Beatiſſime Pater, placuit omnibus, quorum ſubſcriptio ſubter annexa nomina poterit declarare, ut eos qui impiè de Incarnationis Dominicæ Sacramento ſentiunt, quamvis intellectus ſui pravitate à Catholicæ Fidei veritate recidentes ſeipſos dignos abjectione fecerint, ſuô etiam conſenſu, autoritatis veſtræ præcedente ſententiâ, damnatione congruâ perſequendos.* Ex his colligitur, latam à S. Leone in Eutychetem & ejus hæreſim ſententiam, Epiſcoporum Occidentalium conſenſu fuiſſe roboratam: ſed eos non ante ſubſcripſiſſe dogmaticæ ejus Epiſtolæ, quam eam ad Scripturam ſacram & Traditionem expendiſſent.

Divino jure ſui Primatus & ſuffragii prærogativâ in Concilio Calchedonenſi uſus eſt S. Leo.

XIX. Jure ſui Primatus uſus eſt S. Leo, cum Epiſtolam dogmaticam miſit ad Synodum Calchedonenſem, quæ rerum in cauſa Fidei agendarum, & edendæ quaſi forma eſſet Definitionis. Sed jure etiam ſuô uſa Synodus eſt, cùm Epiſtolam illam ad Fidei regulas expendit. Id duobus verbis ſignificavit Pulcheria Auguſta ad S. Leonem ſcribens, cùm Decreta Concilii *ipſo Autore* condenda ait. *Et illic facto Concilio*, inquit, *& de Catholica Confeſſione, & de his Epiſcopis, qui ante hoc ſegregati ſunt, ſicut Fides & Chriſtiana pietas exigit, te Autore decernant.* Quod egregiè explicat doctiſſimus Archipræſul Petrus de Marca. Quemadmodum, inquit, olim in veteri Republica Imperatores Relationem faciebant Senatui, primò, ſi luberet, locô cenſebant, quod Tertullianus *Prærogativam ſuffragii* vocitavit, atque ita autores erant Senatui talis vel talis Decreti edendi: Unde Senatus autore Principe decernere dicebatur (ut ex Tacito patet variis in locis:) ita Pulcheria agnoſcit in Romano Pontifice jus referendi ad Synodum quid in Fidei & reſtaurandæ Diſciplinæ cauſa agendum eſſet, cum ſuffragii prærogativa: in Synodo verò jus declarandi, confirmandique ſuffragiis ſuis, quæ Pontifex edixiſſet: ut utraque autoritate, Pontificis nimirum & Synodi in unam confluente ſententiam, irretractabilis rerum propoſitarum ederetur Definitio. Verùm ut Relationis, quæ ab Imperatore fiebat ad Senatum, ea debebat eſſe conditio, ut à rectæ rationis præſcripto non aberraret, & utilitati publicæ conſuleret, aut ſaltem non noceret, quâ de re libera erant Senatorum ſuffragia, qui ſententiam Principis temperare poterant: ita Summo Pontifici incumbebat, ut in fide & pace Eccleſiarum conſtituendâ, à ſacris Scripturis, à Canonibus & à Traditione majorum nullo pacto diſcederet. Quod utrum ſe haberet, expendere, Concilii partes erant: ut tandem autoritate illius tenerentur univerſi, & duobus veluti vinculis adſtringerentur, definitione Pontificis, & declaratione Synodi: individuâ (inquam) capitis & corporis auctoritate. Collatum namque Romano Pontifici Primatum non modò honoris, ſed auctoritatis etiam ac Juriſdictionis, Calchedonenſis Synodi Patres, & Imperatores agnoverunt atque venerati ſunt. Pontificem Maximum *Vineæ cuſtodem* à Chriſto conſtitutum: *S. Petrum Petram & crepidinem Eccleſiæ & rectæ fidei fundamentum*, Patres Concilii prædicant. Relatio ipſa Synodi ad S. Leonem ſemel iterumque, *Ut caput membris*, ita Pontificem Synodo præfuiſſe; Leonem *S. Petri interpretem* in omnibus fuiſſe; *Apoſtolico ejus radio* cæteras Eccleſias illuminari aſſerit. Jam verò Valentinianus & Placidia ad Theodoſium ſcribentes, ut Synodum in partibus Italiæ celebrari jubeat, aiunt: *Beatiſſimus Romanæ Sedis Epiſcopus, cui Principatum Sacerdotii ſuper omnes Antiquitas contulit.* Iterum Galla Placidia ſcribit: *Ad Concilium Sedis Apoſtolicæ Judicium tranſmittatur, in qua primus ille qui cæleſtes claves dignus fuit accipere, Principatum Epiſcopatûs ordinavit.*

Scholion I.

In hac Diſſertatione Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant ad pag. 318. Edit. primæ: *Synodus Chalcedonenſis Dogmaticam S. Leonis Epiſtolam ex officio ſuſcepit atque approbavit, cùm priùs eam ad Fidei Regulas expendiſſet.* Tota Diſſertatio, inquiunt, expungenda.

R. Eademne ſpongiâ delenda ſunt Acta Concilii Calchedonenſis hanc propoſitionem perſpicuè probantia? Dicendum contra ipſorum fidem, ſacram Synodum Epiſtolam S. Leonis indiſcuſſam ſuſcepiſſe & approbaſſe? Fidei Regulæ in Conciliis Nicæno & Conſtantinopolitano expoſitæ, Epheſini Concilii Definitioni, S. Cyrilli doctrinæ, Patrum fidei omnino conſonam pronuntiaviſſe, quamvis illam cum Sacris illis Monumentis ac Fidei Regula non contuleris? Sed quo modo exclamaſſe: *Hæc Patrum Fides, Hæc Apoſtolorum Fides. Omnes ita credimus. Anathema ei qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus eſt. Apoſtoli ita docuerunt. Piè & verè Leo docuit. Cyrillus ita docuit.* Cæcum illum agendi modum, ſi Concilio Œcumenico tribuiſſem, reus blaſphemiæ in Spiritum Sanctum mihi viderer.

Scholion II.

Auctor Anonymus libri cui titulus eſt, *Gallia Vindicata*, anno 1688. editi, Diſſertatione IV. quæ inſcribitur, *De Romani Pontificis infallibilitate*, § 1. me in ſcenam vocat, quamvis hanc infallibilitatis quæſtionem, eo quem citat loco, ſcilicet in XII. ad Sæculum V. Diſſertatione, ne leviter quidem attigerim. *Objicitur 11.* (inquit) *Epiſtola Dogmatica S. Leonis a multis impugnata eſt, nec priùs admiſſa quam poſt longum examen. Idenim S. Leo teſtatur in Epiſtola ad Theodoretum. XXV.... Ex his Alexander Natalis concludit, Summi quidem Pontificis partes eſſe Ut cauſſas fidei ad Synodum referat, ut formam edendæ Definitionis in cauſſa fidei concipiat, ut in fide & pace Eccleſiarum conſtituenda à ſacris ſcripturis, à Canonibus, à Traditione Majorum nullo pacto diſcedat: quod utrum ſe habeat, expendere partes Concilii erunt, & ita non priùs Decreta Pontificum rata & certa eſſe, quàm à Concilio confirmentur.*

R. Hæc poſtrema propoſitio mea non eſt: *Non priùs Decreta Pontificum rata & certa eſſe, quàm à Concilio confirmentur.* Mihi per calumniam affingitur ab Anonymo illo Auctore. Utilem eſſe, non tamen ſemper neceſſariam Conciliorum Œcumenicorum celebrationem eſſe novi; proindeque neceſſarium non eſſe ut Decreta Summorum Pontificum à Concilio confirmentur, ut rata & certa ſint. Sed ita ſcripſi: *Quod utrum ita ſe haberet, expendere Concilii partes erant: ut tandem illius auctoritate tenerentur univerſi, & duobus veluti vinculis adſtringerentur, Definitione Pontificis, & Declaratione Synodi.* Epiſtolam Dogmaticam S. Leonis à Synodo Calchedonenſi examinatam fuiſſe non dixi, quia priùs rata & certa eſſe non poterat, quàm à Concilio confirmaretur: ſed *Ut accedente totius Eccleſiæ in Concilio congregatæ conſenſu, irretractabilis eſſet fidei definitio.* Quam rationem non aliunde hauſi, quàm ex ipſa S. Leonis ad Theodoretum Epiſtola: *Sed quæ*, inquit, *noſtro priùs Miniſterio Dominus definierat, univerſæ Fraternitatis irretractabili firmavit aſſenſu, ut verè à ſe prodiiſſe oſtenderet, quod priùs à prima omnium Sede formatum, totius Chriſtiani orbis judicium recepiſſet.* Eodem ſenſu ad Zenonem Imperatorem ſcribit Simplicius Romanus Pontifex: *Quod Apoſtolicis manibus, cum Eccleſiæ univerſalis aſſenſu, acie meruit evangelicæ falcis abſcindi, vigorem ſumere non poteſt renaſcendi.*

SCHOLION III.

In eadem Diſſertatione, pag. 332. & 333. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Epiſtola S. Leonis conſenſu Occidentalium roboratur.*

R. Id certiſſimum eſt, & à me luculenter ac invictè probatum ex Epiſtola *Ceretii, Salonii & Verani*; item ex Epiſtola Synodica *Ravennatis* aliorumque Epiſcoporum Galliorum ad S. Leonem; ex S. Leonis Litteris ad Epiſcopos Galliæ, & ex Epiſtola Synodica Euſebii Mediolanenſis Epiſcopi ad eumdem Sanctiſſimum Pontificem.

SCHOLION IV.

Ibidem Religioſi Cenſores improbant *comparationem Primatus & auctoritatis Concilii ad imperatorem & Senatum.*

R. Comparationem pene omnem in aliquo deficere notum eſt. Hæc verò non à me inventa, ſed ab illuſtri & erudito Archipræſule *Petro de Marca*, Libro v. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, cap. VIII. cujus verba uſurpo eo, ut par eſt, honorificè appellato. *Quemadmodum*, inquit, *olim in veteri Republica imperatores Relationem faciebant Senatui, primo, ſi liberet loco cenſebant, quod Tertullianus* Prærogativam *ſuffragii vocitavit, atque ita auctores erant Senatui talis vel talis Decreti edendi: Unde Senatus Autore Principe decernere dicebatur: ita Pulcheria agnoſcit in Romano Pontifice jus referendi ad Synodum quid in Fidei & reſtauranda Diſciplinæ cauſa agendum eſſet, cum ſuffragii prærogativa. in Synodo verò jus declarandæ confirmandæque ſuffragiis ſuis, quæ Pontifex edixiſſet; ut utraque auctoritate, Pontificis nimirum & Synodi, in unam concurrente ſententiam, irretractabilis rerum propoſitarum edatur definitio, &c.*

DISSERTATIO XIII.

De Dioſcori Damnatione.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Dioſcorus fuerit à Concilio Calchedonenſi ob Hæreſim damnatus.

MUltorum criminum reus ad Sanctam Synodum Calchedonenſem delatus eſt Dioſcorus. Primò læſæ fidei, & aſſertæ hæreſeos Eutychianæ, tum violatorum Canonum, & ſævæ tyrannidis in Epheſino Latrocinio, ut conſtat ex Libello Euſebii Dorylæi, perlectò in Concilio Calchedonenſi. Certum eſt præterea, Dioſcorum Orthodoxi perſonam in Synodo Calchedonenſi aliquandiu induiſſe. Cùm enim lectô Libello fidei, quod Epheſino Latrocinio porrexerat Eutyches, Baſilius Seleucienſis latentes in eô fraudes, occultumque venenum detegeret, Dioſcorus ait: *Si Eutyches præter dogmata Eccleſiæ ſapit, non ſolum pœnâ dignus eſt, ſed igne. Ego verò Fidei Catholicæ & Apoſtolicæ ſolicitudinem gero, & non alicujus hominis. Ad ipſam namque Divinitatem mentem intentam habeo, & ad perſonam non attendo, neque pro quolibet curo, niſi pro mea animâ, & rectâ & ſincerâ fide.* Hanc perſonam agere perrexit inferiùs. Laudatus enim ab Euſtathio Berytenſi de quibuſdam S. Cyrilli locis, quibus non intelligendas eſſe duas naturas, ſed unam naturam Verbi incarnatam aſſerere videbatur, & clamantibus Orientalibus Epiſcopis: *Iſta Eutyches dicit; hæc Dioſcorus dicit:* Dioſcorus in has prorupit voces: *Neque confuſionem dicimus, neque diviſionem, neque converſionem. Anathema dicenti aut confuſionem, aut converſionem, aut commixtionem.*

Verùm non diu ſub aſſumptâ orthodoxiæ larvâ latuit Dioſcorus. Statim ſe prodidit hâc interlocutione: *Manifeſtè ideò damnatus eſt Flavianus, quoniam poſt adunationem duas dixit naturas. Ego autem teſtimonia habeo Sanctorum Patrum, Athanaſii, Gregorii, Cyrilli multis in locis; quia non oportet dicere poſt adunationem duas naturas, ſed unam naturam Dei Verbi incarnatam. Ego cum Patribus ejicior: ego defendo Patrum dogmata.*

A Et infrà, cùm Longini Cherſonenſium Epiſcopi recitatum eſſet ſuffragium in Synodo Conſtantinopolitana ſub Flaviano, quô, poſt inhumanationem, ex duabus naturis adorare ſe Chriſtum profitebatur; dixit Dioſcorus: *Ex duabus ſuſcipio, duas non ſuſcipio.*

Et rurſùs, poſt interlocutionem Meliphtongi Heliopoleos Epiſcopi ex ejuſdem Concilii Actis recitatam, dixit Dioſcorus: *Ecce hoc reprehendo, quia poſt unionem non ſunt duæ naturæ.* Sic palam Eutychis errori ſuffragatus eſt. Hæc habentur Actione 1. Concilii Calchedonenſis. In eadem Actione, cùm recitatum eſſet ex Epheſini Latrocinii monumentis Prædatoriam Synodum dixiſſe: Si *quis dicit duo, ſit anathema*: Orientales Epiſcopi clamaverunt: *Nullus iſta dixit: Dioſcorus hæc dixit. Ægyptii iſta dixerunt.* Neque Dioſcorus, neque Ægyptii Epiſcopi hanc à ſe accuſationem repellere curarunt; imò iſti dixere audaciâ incredibili: *Iſta tunc diximus, & nunc dicimus.*

Nec ſolùm hæreſeos reus probatus eſt Dioſcorus, ſed & contumaciæ erga Sanctam Synodum Calchedonenſem. Tertiò namque vocatus ad judicium, ſiſtere ſe renuit: ut Actionis tertiæ monumenta demonſtrant.

C Variæ in eadem Actione accuſationes adversùs Dioſcorum prolatæ ſunt. Primùm Theodori Diaconi libellus lectus eſt, qui è Militum ſchola, in quâ 22. annis meruerat, à S. Cyrillo in Clericorum ordinem adlectus fuerat. Cyrillo vitâ functo, Dioſcorus ad Alexandrinum Epiſcopatum promotus, ejus nepotes & amicos exagitavit, atque inter hos Theodorum, quem fuerat benevolentiâ ſingulari proſecutus Sanctus Patriarcha. Unde Theodorus ille datâ occaſione ſuas ad Synodum querimonias detulit, quibus Dioſcorum Origenianæ hæreſeos, & prolatarum adversùs Sanctam Trinitatem blaſphemiarum, homicidii, incendiorum, latrocinii & tyrannidis, vitæ demum turpiſſimæ accuſavit, ſeque ad horum omnium probationem, ſub talionis periculo obſtrinxit. Addidit, quod graviſſimum adhuc erat, latam ab eô Nicææ excommunicationem adversùs S. Leonem Pontificem Maximum, auſu planè inſolenti. *Nihil*, inquit, *arbitratus, quod ab ipſo in ſanctæ memoriæ Flavianum commiſſum eſt.... Excommunicationem faciens contra Sanctiſſimum & Beatiſſimum Magnæ Romæ Epiſcopum, ſuaſit ſubſcribere eis, qui cum ipſo de Ægypto exierunt, ſanctiſſimis Epiſcopis, plus minus numero decem, aliquoties comminatus, aliquoties nolentes decipiens: unde illacrymati & gementes, nefandæ illi chartæ ſubſcripſerunt.* Petiit deinde Theodorus ſub cuſtodia detineri teſtes, qui iſtorum facinorum convincere Dioſcorum poterant, ne forte fugerent è Concilio.

Lectus eſt poſtea Libellus Iſchyrionis Diaconi Alexandrini adversùs eumdem Dioſcorum, quô ipſum accuſabat publicæ tyrannidis, incredibilis avaritiæ, ſcortationis & luxuriæ. Quoad primum Caput, objecit primò ipſum coëmiſſe frumentum, quod Imperatorum liberalitate Eccleſiis Lybiæ præſtabatur tum ad incruenti Sacrificii uſum, tum ad pauperum & peregrinorum ſolatium, quod viliſſimò comparatum pretio, graſſante fame, cariſſimò venderet. Objecit ſecundò, quòd cùm Periſteria mulier clariſſima magnum auri pondus Monaſteriis & Xenodochiis ſupremâ voluntate legaſſet, indignè ferens Dioſcorus quòd nullarum pecuniarum ipſum conſcripſiſſet hæredem, juſſit illas nobilis piæque mulieris oblationes ſcortis & hiſtrionibus diſtribui, ita ut nec incenſum quidem ex illis Deo adolerent. Quoad alterum accuſationis caput, ait; Nemini non eſſe notum per Ægyptum univerſum, quam frequenter & in Epiſcopio, & in balneo ejus impudicæ mulieres deliciis immergerentur, præſer-

A tim famoſiſſima quædam Panſophia Alexandrinæ plebi nimis nota. Addidit, quod tertium erat accuſationis caput, multa homicidia ipſius nutu, vel occaſione perpetrata. Conqueſtus eſt denium de crudelitate Dioſcori in ſeipſum ſacræ Synodo Supplicantem: quòd ſcilicet, cùm exoſus ipſi eſſet ob Sancti Cyrilli gratiam & familiaritatem, quâ fuerat uſus, ipſo è vivis ſublato, perditos Monachos, & alios ganeones in prædia illius miſerat, qui ea diruerent, vaſtarent, incenderent. Quin etiam Diaconos, & Preſbyteros qui ipſi necem inferrent.

Poſt hæc, lectus eſt Libellus Athanaſii Preſbyteri **B** Alexandriæ adversùs Dioſcorum. Hic Athanaſius erat S. Cyrilli Alexandrini ex ſorore nepos. Moriturus Cyrillus ampliſſima dona Succeſſori ſuo, quiſquis ille eſſet, ex propriis bonis, condito teſtamento, legaverat; conjurans eum per venerabilia & terribilia Myſteria, ut ſuum foveret genus, & in nullo ſuis moleſtiam crearet. Porrò Dioſcorus in locum Cyrilli creatus Epiſcopus, ejus Nepotes Alexandria fugere compulit; Conſtantinopolim ſecedentes in carcerem detrudi curavit, bonis ſpoliavit omnibus, quæ ipſis à Cyrillo hæreditario jure obtigerant; domos ipſorum in Eccleſias convertit, exegit ab ipſis **C** quadringentas plus minùs auri libras, quibus ſolvendis cùm ſatis non eſſent, graviſſimo ære alieno ſeſe multis fœneratoribus obſtrinxerunt, & ad mendicitatem ſunt redacti. Hæc querelarum Athanaſii ſumma capita. De hac Dioſcori in S. Cyrilli hæredes ſævitia Liberatus Diaconus, *cap. 11. Breviarii*, ſcripſit: Ipſum Alexandrinæ plebis amorem ſibi conciliaſſe, quia *Opprimens Cyrilli hæredes, & per calumnias, multas ab eis auferens pecunias, dedit eas ſine fœnore artopolis, & cauponibus civitatis, ut mundiſſimum panem & pretioſiſſimum vinum, viliori pretio, populis exhiberent.*

Lectus denique eſt Libellus à Sophronio Laïco **D** porrectus contra ipſum etiam Dioſcorum. Infœlix ille Sophronius uxorem ſuam à Macario Alexandriæ Curiali raptam dolebat. De hoc Macarii facinore apud Imperatorem queribundus, Decreta obtinuit à Præfectis, quorum executio Theodoro, ex ampliſſimo Officio demandata eſt. Verùm Dioſcorus omnia auſus, nullâ Regiorum Mandatorum habitâ ratione, æquiſſimi Edicti executionem prohibuit, *Suam magis Provinciam, quàm Imperatorum eſſe*, dicens. Neque verò his limitibus coercitus eſt Dioſcori furor. Iſidorum Diaconum cum ſatellitum agmine in Sophronium immiſit, qui vitam ipſi eriperent, **E** & Executorem Regii Edicti ex ampliſſimo Officio delegatum, in fugam compellerent. Quin etiam Diaconus ille Dioſcori ſatelles, omnes Sophronii facultates diripuit; adeò ut cum ſua prole nudus & inops fugere cogeretur.

His de exceſſibus Dioſcorum coram Synodo accuſavit Sophronius. Ipſum inſuper hæreſeos, blaſphemiarum, & læſæ Majeſtatis poſtulavit. Quippe cùm Sacra Laureata * pro fœlicitate orbis terræ in Alexandrinam civitatem introiſſent, multas diſperſit pecunias per Agoraſtum, Timotheum, & alios, ut ea ex Civitate pelleret. Moleſtè enim ferebat **F** quòd Imperator ſolenniter orbis Dominus proclamaretur. Uſurpare quippe volebat ſæcularem etiam in Ægyptiaca Diœceſi poteſtatem, & ibi Imperatorem agere.

* Sacra Laureata, ſive Laureata, erant ſtatuæ Imperatorum, quæ ſtatim atque Auguſtam Dignitatem adepti erant, mittebantur in Provincias, ut a populis ſolemni pompa exciperentur. Vide Cangeum in Gloſſario.

His quæ inſtructionem cauſæ Dioſcori ſpectant, præmiſſis; exponendum eſt, an ob crimina tantùm graviſſima, an etiam ob hæreſim damnatus fuerit.

PROPOSITIO.

Dioſcorus in Synodo Calchedonenſi damnatus præcipuè eſt, quòd hæreticus fuerit; quòd S. Leonem excommunicare auſus ſit: & quòd morem Concilio non geſſerit.

Probatur 1. ex ſententiâ in ipſum latâ à Legatis Sedis Apoſtolicæ Actione 3. quam probavit ſacra Synodus. Per eam enim Epiſcopali exuitur Dignitate, primò, *Quia Eutychem ſimilia ſibi ſapientem, & regulariter à proprio damnatum Epiſcopo, præſumens ſibi Primatum, irregulariter in Communionem ſuſcepit, priuſquam conſederet in Epheſo cum ſanctiſſimis Epiſcopis.* Secundò, *Quia Beatiſſimi Papæ Leonis Epiſtolam, ſcriptam ad ſanctæ memoriæ Flavianum legi non permiſit.* Tertiò, *Quoniam ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem valdè tranſcendit: præſumpſit enim & excommunicationem dictare adverſus Sanctiſſimum & Beatiſſimum Archiepiſcopum Magnæ Romæ Leonem.* Quartò, *Quia ſemel, ſecundò, & tertiò per Dei amantiſſimos Epiſcopos regulariter vocatus, minimè voluit obedire. Unde*, inquiunt Legati, *Sanctiſſimus & Beatiſſimus Archiepiſcopus Magnæ & ſenioris Romæ Leo, per nos & per præſentem ſanctam Synodum, unà cum ter beatiſſimo & omni laude digno Beato Petro Apoſtolo, qui eſt petra & crepido Catholicæ Eccleſiæ, & rectæ Fidei fundamentum, nudavit eum tam Epiſcopatûs Dignitate, quam etiam & ab omni Sacerdotali alienavit Miniſterio.*

Probatur 2. ex Actione 6. Concilii Calchedonenſis, in quâ poſt feſtivas Patrum ad Imperatorem acclamationes, ab omnibus uno ore inclamatum eſt: *Neſtorio, & Eutychi, & Dioſcoro anathema. Trinitas hos tres damnavit, Trinitas hos tres ejecit.* Quo ex Anathemate palam fit Dioſcorum ob hæreſim etiam eſſe damnatum.

Probatur 3. ex Synodo Calchedonenſi in Relatione ad S. Leonem. *Et erat utique*, inquit, *adverſarius tanquam beſtia extra caulas apud ſemetipſum rugiens, nullum prævalens capere, niſi ſemetipſum ei ad capiendum injeciſſet is, qui Alexandrinorum quondam Pontifex fuit. Qui multa priùs peſſimè operatus, priora ſequentibus ſuperavit. Nam beatum illum inter Sanctos Conſtantinopolis Paſtorem Flavianum, Apoſtolicam proferentem Fidem, & Dei amantiſſimum Epiſcopum Euſebium, præter omnem Canonum conſequentiam depoſuit atque damnavit; & Eutychem pro impietate damnatum, ſua tyrannidis decretis innoxium ſtatuit; & dignitatem, quæ à veſtrâ illi ablata fuerat Sanctitate, ille reſtituit.... Et poſt hæc omnia, inſuper & contra ipſum cui vinea cuſtodia à Salvatore commiſſa eſt, extendit inſaniam, id eſt, contra tuam quoque Apoſtolicam Sanctitatem, & excommunicationem meditatus eſt contra te, qui corpus Eccleſiæ unire feſtinas. Et dum de talibus pœnitere eum potiùs oporteret, tanquam de bonis (malè ſobrius) exultabat, Epiſtolam quidem tuæ reſpuens Sanctitatis, omnibus verò dogmatibus veritatis adverſans..... Eum cum fraterna manſuetudine ad judicium vocabamus.... Sed ille in ſemetipſo inſcriptam convictionem conſcientiâ habens, refutatione judicii accuſationibus ſuis aſſenſit, & legitimas ad ſe factas tres evocationes abjecit. Propterea ergo decretum, quod ipſe contra ſemetipſum peccando protulerat, firmavimus, Lupum Paſtorali pelle nudantes.*

Probatur 4. ex S. Leone Epiſtola 61. * ad Epiſcopos qui in Synodo Calchedonenſi fuerant congregati, ubi ait, non ſolùm per Legatos qui vices ejus in Concilio exequebantur, ſed etiam per approbanonem geſtorum Synodalium, propriam cum ipſis ſe uniſſe ſententiam, *In ſolâ videlicet causâ fidei: ut damnatis hæreticis qui corrigi noluiſſent, nulla penitus reſideret de vera Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti dubitatio. Unde*, inquit, *ſi quis unquam auſus fuerit vel Neſtorii tueri perfidiam, vel Eutychetis ac Dioſcori impium dogma defendere, à Catholicorum communione reſecetur: nec habeat ejus corporis participationem, cujus abnegat veritatem.*

* In Edit. Queſnelli 87.

Idem Sanctiſſimus Pontifex Epiſtola 63. ad Theodoretum data, * Dioſcorum cum multorum aliorum ſcelerum, tum hæreſeos reum fuiſſe, & propterea damnatum,

* In Edit. Queſnelli 13.

damnatum, non minùs diſertè ſignificat. *Qui nos*, inquit, *perſequendo afflixit, cæteros ad conſenſum ſceleris impellendo depravavit. Sed nec nos, licet in ſingulis fratribus, quia membra noſtra ſunt, vulneraſſet: à ſpeciali dolore fecit exceptos, quibus novâ & inauditâ prius atque incredibili audaciâ inferre contra ſuum caput eſt molitus injuriam. Sed utinam vel poſt tot peſſima reſipiſcens, non nos etiam de ſuo æternæ damnationis interitu contriſtaſſet. Quam menſuram ſceleris prætermiſit, cui nec hoc ſufficere potuit, quòd nec vivis parcendo, nec mortuis, etiam in ſanguine innocentis & Catholici Sacerdotis pollutas jampridem, ad dictâ veritate, atque approbatâ falſitate, manus intinxit? ..... B Dignus diabolici prædicator erroris, Ægyptius Vaſtator inventus eſt: qui tanquam ſæviſſimus Tyrannus Eccleſiæ, nefandas blaſphemias per violentam ſeditioſorum turbam, & per cruentas manus Militum venerandis Fratribus imponebat. Et cùm voce Redemptoris noſtri firmatum ſit, unum eumdemque homicidii eſſe & falſitatis Autorem: ille pariter utrumque complevit.... Igitur dum ſanctæ memoriæ Flaviano vitam præſentis ſæculi moliretur auferre, ſe vera vita luce privavit; dum vos ab Ecceſiis veſtris conaretur expellere, ſe à Chriſtianorum collegio ſegregavit. Dum trahit plurimos & impellit ad erroris aſſenſum, multiplici animam ſuam vul- C nere ſauciavit: ſolus ultra omnes, & per omnes, ac pro omnibus reus, qui cauſa reatus omnibus fuit.*

77. In Edit. Queſnelli.

Et Epiſtola 52. * ad Epiſcopos Galliarum, ait in Sanctâ Synodo Calchedonenſi *Dioſcorum quoque Alexandrinum in ſuâ impietate damnatum: ne illa Eccleſia, quæ inter ipſa Evangelii principia Beatum Marcum Beatiſſimi Petri Apoſtoli diſcipulum, in omnibus utique Doctoris ſui magiſterio conſonantem habuit fundatorem, quæque poſtea recentioribus à noſtrâ ætate temporibus Athanaſium, Theophilum, & proximè Cyrillum probatiſſimos Præſules habuit, indignam captivitatem ſub Hæretici dominatione pateretur.*

96. In Edit. Queſnelli.

Et Epiſtola 66. * ad Liciniam Eudoxiam Augu- D ſtam datâ: *Fides*, inquit, *Catholica ſicut damnat Neſtorium, qui in unò Domino noſtro Jeſu Chriſto duas auſus eſt prædicare perſonas, ita damnat etiam Eutychem, cum Dioſcoro, qui ab unigenito Deo Verbo negat in utero Virginis Matris veritatem carnis humanæ ſuſceptam.* Ex quibus omnibus perſpicuum eſt, Dioſcorum à Concilio Calchedonenſi fuiſſe etiam propter hæreſim damnatum, & damnationem ejus à S. Leone confirmatam.

Probatur 5. Propoſitio teſtimoniò Symmachi Pontificis Maximi, Epiſtola 9. ad Orientales datâ. *Ubi terrarum*, inquit, *non prædicatur congregatio ſancti E Calchedonenſis Concilii, quæ Eutychetem & Dioſcorum duo nomina famoſa, & magnæ perfidiæ, unius ſententiæ integritate damnavit, iniquitatis complices, unò Spiritu divinis dogmatibus adverſa ſectantes?* Ex hoc teſtimonio liquet, non minùs propter hæreſim damnatum Dioſcorum, quàm Eutychen.

Objicies Anatolii Conſtantinopolitani Archiepiſcopi interlocutionem Actione 5. Concilii Calchedonenſis: In quâ cùm circa Formulam Fidei aliquod ortum eſſet diſſidium, ob prætermiſſa quædam S. Leonis verba, quæ iſti Formulæ inſeri Legati Sedis Apoſtolicæ poſtulabant: Illuſtriſſimi Judices di- F xerunt: *Dioſcorus dicebat, Propter hoc ſe damnaſſe Flavianum, quia duas naturas dicebat eſſe: Definitio autem, Ex duabus habet naturis.* Statim interlocutus eſt Anatolius dicens: *Propter fidem non eſt damnatus Dioſcorus, ſed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiſcopo Leoni: & tertiò vocatus eſt, & non venit, & ideò damnatus eſt.* Non eſt igitur damnatus Dioſcorus propter hæreſim.

Reſpondeo 1. hæc verba imprudenter excidiſſe Anatolio, quod colligitur ex Actione 5. Concilii Calchedonenſis, in qua Illuſtriſſimi Judices ſic interlocuti ſunt: *Dioſcorus ait: Quod ex duabus natu- A ris eſt, ſuſcipio, duas non ſuſcipio. Sanctiſſimus autem Archiepiſcopus Leo duas naturas dicit eſſe in Chriſto, inconfuſè, inconvertibiliter, & indiviſibiliter unitas in uno unigenito Filio Salvatore noſtro. Quem igitur ſequimini? Sanctiſſimum Leonem, an Dioſcorum?* Ad hæc cùm nihil repoſuerit Anatolius, meritò conjicitur, prioris interlocutionis verba, quibus Dioſcorum propter fidem non fuiſſe damnatum aſſerunt, imprudenter ipſi excidiſſe.

Reſpondeo ſecundò, id Anatolium dixiſſe aliquo ſtudio partium, quia Dioſcoro favebat nonnihil, cujus Archidiaconus & Apocriſiarius fuerat. Ordina- B tus etiam fuerat ab ipſo Conſtantinopolitanus Archiepiſcopus. Quam Ordinationem ſuam ut à variis calumniis defenderet, dixit Dioſcorum propter fidem non fuiſſe damnatum. Porrò unius interlocutionis habenda ratio non eſt in Conciliis, niſi à Patribus probetur. Inde tamen minimè inferendum eſt Anatolium hæreſi faviſſe Eutychis ac Dioſcori, cùm poſt Ordinationem ſuam abſolutiſſimam fidei profeſſionem ad S. Leonem miſerit, & Eutychem, Dioſcorumque in Concilio Calchedonenſi, cum aliis Patribus, damnaverit. Audiendus hac de re Facundus Hermianenſis lib. 5. cap. 3. *De interlocutione quoque* C *S. Anatolii*, inquit, *quam ſuper Dioſcori perſona protulit reſpondemus: Quia non ad hæreſis crimen pertinere dicendum eſt, aliquâ parte cum Dioſcoro benè ſenſiſſe. Non enim ipſam perfidiam Dioſcori S. Anatolius approbavit, ſed eum potiùs ab ipſa perfidia fieri voluit excuſatum. Aliud eſt enim ideo hæreticum excuſare quòd Catholicus putetur, & aliud ipſam hæreſim approbare, atque defendere: Quemadmodum aliud eſt ideo accuſare Catholicum quòd hæreticus putetur, & aliud ipſam improbare ac reprehendere Catholicam Fidem. Nam poteſt caſtitatis approbator atque dilector, non approbatâ fornicatione, fornicatorem, dum in perſona fallitur, approbare, & non improbatâ caſtitate, caſtum,* D *dum in perſona ſimiliter fallitur improbare. Poſtremò ſicut non ideo Eutychiani ſui dogmatis crimine defenduntur, quia putantes antiquos Patres id credidiſſe, quod ipſi peſſimè credunt, approbant eos quorum fidem impugnant: ita non ideò Sancto Anatolio Eutychiani dogmatis crimen impingendum eſt, quòd Dioſcorum vel putavit, vel excuſavit, quaſi à culpâ Eutychiani dogmatis alienum, cùm ipſum dogma Eutychianum confutaverit, atque damnaverit.*

Reſpondeo tertiò, Anatolium id dixiſſe, non quòd obſcurum eſſet Dioſcorum in Eutychis hæreſi fuiſſe, quam apertè defenderat; ſed quia, ut Legati Sedis E Apoſtolicæ, ſententiam in eum proferentes diſſerunt, ignoſci ei poterat, ſicut cæteris Epiſcopis, qui illò duce peccaverant, niſi ſecundis exceſſibus, ac præſertim excommunicatione latâ in S. Leonem, priora crimina cumulaſſet. Sic Anatolii de Dioſcoro interlocutionem explicat Adrianus II. Pontifex Maximus in Epiſtola ad S. Ignatium Patriarcham Conſtantinopolitanum recitatâ Actione tertia Synodi 8. Oecumenicæ. *Univerſalis Calchedone habita Synodus adeo hujuſmodi temeritatem deſſtata eſt:* (excommunicationem ſcilicet Romani Pontificis à Dioſcoro tentatam) *ut in ſententia, quam in Dioſcorum protulit, hoc maximè memorare videatur, cùm de ipſo* F *dicit: Secundis exceſſibus priorem iniquitatem valdè tranſcendit; præſumpſit enim & excommunicationem dictare adverſus Sanctiſſimum ac Beatiſſimum Archiepiſcopum Magnæ Romæ Leonem. Priorem autem iniquitatem, pravitatem utique dicit hæreticam. Unde nota, quòd Dioſcorus ſecundis exceſſibus, quos in excommunicatione Romani Papæ dictatâ perpetravit, etiam hæreſim Eutychianam valde tranſcendiſſe refertur. Hinc & Anatolius ait: Propter Fidem non eſt damnatus Dioſcorus, ſed quia excommunicationem fecit Domino Archiepiſcopo Leoni.*

Anatolii interlocutionem paulò aliter explicat

Leontius

Leontius *libro de Sectis*. *Actione 6.* ubi reſpondet Acephalorum objectioni adverſùs Sanctam Synodum Calchedonenſem, quòd dixiſſe videretur, Dioſcorum non propter fidem eſſe damnatum. *Rectè ergo ſentiebat Dioſcorus, inquiebant, & malè enim Synodus abdicabat. Talem verò Synodum, quo pacto nos approbare poſſimus?* Huic objectioni ut reſpondeat Leontius, exponendum an quâ occaſione id in Synodo prolatum fuerit. *Sciendum ergo*, inquit, *collectis Calchedone ſexcentis & triginta Patribus, poſteaquam Dioſcorum abdicaſſent, eis deinceps viſum fuiſſe, ut Fidei Definitio, Doctrinæque Formula conficeretur. Itaque præcipui ex eis ſeorſum congreſſi, Definitionem pronuntiaverunt, quam Aſclepiades Synodo recitavit. Ea Definitio verbum illud continebat, Ex naturis duabus. Quod ubi recitatum fuiſſet, ingens inter Epiſcopos extitit dubitatio. Proceres verò quos Imperator moderandæ Synodi cauſsâ miſerat, cùm Epiſcopos heſitare viderent, ſic eos allocuti ſunt: Dioſcorus hanc vocem, Ex duabus naturis, uſurpavit. Sanctiſſimus autem Leo Chriſtum in duabus naturis citrà mutationem, confuſionem, diviſionem dixit. Quem ſequimini? Dioſcorum, an Leonem? Ibi conſurgentes univerſi dixerunt: Sicut Leo credimus. Anathema Dioſcoro. His & aliis quibuſdam pronuntiatis, quemadmodum in Actis eſt, Anatolius Patriarcha dixit: Non propter fidem depoſitus eſt Dioſcorus, ſed quia excommunicationem fecit B. Leoni, tertióque vocatus à Synodo, non venit. Quæ cùm ita ſint, duo quædam objiciunt Eccleſiæ dubia qui Hæſitantes vocantur: Primò ſi hæc Synodus non propter fidem Dioſcorum depoſitum dixit, cur nos rejicit? Sic enim credimus ut ille credebat. Reſpondemus autem; Si veritatem quis conſideraverit, non propter fidem abdicatum eſſe Dioſcorum, nec illam fuiſſe depoſitionis ejus cauſſam. Quippe nec adiit propterea Synodum ut hoc nomine de ipſo judicaretur, ſed quoniam reipſa tertiò vocatus, venire recuſavit. Si tamen veniſſet, etiam propter fidem fuiſſet abdicatus. Nihilominus ad iſta reſpiciens Anatolius, dixit: Non propter fidem depoſitum eſſe Dioſcorum.*

Reſpondeo 4. hanc Anatolii interlocutionem veram eſſe aliquo ſenſu, habitâ ſcilicet ratione ſententiæ prout Dioſcoro ſignificata eſt: nulla enim in eâ hæreſeos mentio: non verò prout lata eſt à Legatis. In eâ enim ſatis notatur Dioſcori hæreſis, cùm *Eutychi ſimilia ſapere dicitur*, & *ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem*, id eſt, pravitatem hæreticam *valde tranſcendiſſe*. Quanquàm & in ſententia ad Dioſcorum miſsâ implicitè & hæreſis ipſa, & alia crimina ipſius ſignificantur: ſola autem disertè exprimitur contumacia. Sic enim habet: *Cognoſce teipſum, propterea quòd divinos Canones deflexiſti, & inobediens extitiſti huic ſancto & univerſali Concilio: ſuperque hæc, præter alia ſua commiſſa, quibus inventus es reus, etiam tertiò evocatus ab hac ſanctâ & magnâ Synodo, ſecundùm divinas regulas, ut accuſationibus reſponderes, minimè occurriſti, Octobris menſis præſentis 13. die à ſancto & univerſali Concilio eſſe ab Epiſcopatu depoſitum, & ab Eccleſiaſtica functione ſubmotum.* Sed licet non fiat diſerta mentio hæreſeos à Dioſcoro aſſertæ, in illa ſententia, non ſequitur quòd propter hæreſim non fuerit damnatus. Alioqui ſequeretur quòd propter illatam S. Leoni excommunicationem damnatus non fuiſſet, quia illam cauſſam diſertè non exprimit ſententia, quod tamen pugnat cum ipſius Anatolii intelocutione.

Objicies ſecundò verba Juſtiniani Imperatoris in Confeſſione Fidei adverſùs Tria Capitula, dicentis. *Quis ignorat ea quæ noſtris temporibus in Eccleſia antiquioris Romæ contra Diſcorum acta ſunt? Qui cùm nihil contra fidem peccaſſet, tamen propter ſolum Eccleſiaſticum ordinem, poſt mortem ab eadem ſanctâ Eccleſia anathematizatus eſt.*

Reſpondeo, decipi, quiſquis id objicit, æquivocatione nominis, & Dioſcorum Alexandrinum Patriarcham, qui Sæculo 5. ineunte vivebat, quique à Calchedonenſi Concilio vivens damnatus eſt, incautè confundere cum Dioſcoro Antipapa, qui initio ſexti Sæculi vivebat, & qui poſt mortem, in Concilio Romano ſub Bonifacio II. anno 530. anathemate confoſſus eſt. Id ut intelligatur, operæ pretium eſt animadvertere, illius Dioſcori damnationem eo tantùm conſilio à Juſtiniano proferri, ut mortuos anathemate percelli poſſe demonſtret. Quod ubi probavit teſtimonio S. Auguſtini dicentis: *Si vera eſſent ea quæ Cæciliano inferebantur, & manifeſtatus eſſet contrarium aliquid Eccleſiaſtico ſtatui ſapuiſſe: etiam poſt mortem eum anathemati ſubjiceremus.* Et Canone Synodi Africanæ ſtatuentis, *Epiſcopos, qui ſuas facultates in teſtamento, vel ab inteſtato Hæreticis relinquunt, oportere & poſt mortem anathematizari*: His ſubjicit Juſtinianus exemplum Dioſcori, verbis in objectione laudatis. Tum ita colligit: *Si igitur nihil in fidem peccantes Epiſcopi, propter ſolum Eccleſiaſticum ordinem, & propter cauſam pecuniariam anathemati & poſt mortem ſubjiciuntur: quantò magis Theodorus qui in ipſum Deum peccavit?* Ex quibus compertum eſt, laudatum Juſtiniani locum de Dioſcoro Alexandrino intelligi non poſſe: primò quia non probaſſet, quod pertendebat, ſcilicet mortuos anathemate percelli poſſe, qui viventes damnati non fuerant: ſiquidem Dioſcorus Alexandrinus vivens damnatus fuerat à Coocilio Calchedonenſi. Secundò, quia loquitur Juſtinianus de re quæ recèns Romæ geſta erat: *Noſtris*, inquit, *temporibus, in Eccleſia antiquioris Romæ*. At centum jam anni effluxerant à Dioſcori Alexandrini damnatione in Synodo Calchedonenſi. Tertiò, quia Juſtinianus illo de Dioſcoro loquitur, qui poſt mortem anathemate confoſſus eſt, *Propter cauſſam pecuniariam*; quod Alexandrino Dioſcoro minimè convenit. Dioſcorus porrò ille de quo Juſtinianus loquitur, ille eſt, qui ſub Hormiſdæ Pontificatu cum Germano & Joanne Epiſcopis Conſtantinopolim miſſus Legatus, Orientalium Eccleſiarum cum Romana conciliationem procuravit; qui Pontificem Hormiſdam adverſùs Monachos Scythas commovit, propter hanc propoſitionem; *Unus de Trinitate crucifixus eſt*: qui adverſùs Bonifacium II. Antipapa electus eſt: qui cùm creationi ſuæ paucis diebus ſuperſtes vixiſſet, mortuus à Bonifacio II. anathemate confoſſus eſt. De eo Dioſcoro Juſtinianum loqui, conſtat ex 5. Synodo, Actione 5. *Sed etiam Romanorum Eccleſia*, inquit, *ante paucos annos Dioſcorum, qui fuit Papa ejuſdem Eccleſiæ, & poſt mortem anathematizavit, cùm nec in fidem peccaſſet & hoc ſciunt omnes qui degunt Romæ, maximè qui in Dignitatibus exiſtunt: qui etiam eidem Dioſcoro communicatores permanſerunt uſque ad ejus mortem.*

DISSERTATIO XIV.

De Diſciplina erga Theodoretum obſervatâ Actione 8. Concilii Calchedonenſis.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Theodoretus Neſtorium cum ejus Hæreſi damnare meritò coactus ſit à Calchedonenſi Synodo?

THeodoretus pace inter Orientales & S. Cyrillum poſt Synodum Epheſinam ſancitâ, à primarum Sedium Epiſcopis ad communionem fuerat admiſſus. A Dioſcoro in Prædatoria Synodo Epheſina exinde depoſitus, S. Leonem appellaverat, ut

conſtat

conſtat ex Epiſtolis ipſius 113. & 116. ad Sanctiſſimum Pontificem, & ad Renatum Diaconum datis, in quibus & fidem ſuam disertè expoſuerat, ſeque à Neſtorianiſmi labe purgaverat: cum in ſuam communionem receperat S. Leo, eique reſtituerat Epiſcopatum, à quo fuerat per Dioſcori tyrannidem dejectus. His faventibus præjudiciis, in Synodum Calchedonenſem ſuſceptus eſt, ex Decreto Imperialium Judicum: ſed Ægyptiis, Illyricianis, & Palæſtinis Epiſcopis ipſum conclamantibus hæreticum & Neſtorianum, ejuſque ejectionem è Synodo magno tumultu poſtulantibus, viſum eſt Magiſtratibus, ut, ſuis aliorumque ſalvis juribus, accuſatoris, non verò Judicis locum obtineret, ut ex Concilii Calchedonenſis Actione 1. compertum eſt.

Actione 8. Synodi, ejus cauſa revocata eſt ad examen, & ut ab hæreſeos ſuſpicione, quâ nondum erat apud Ægyptios, alioſque Antiſtites liberatus, ſe purgaret, placuit Patribus, ut palam diceret anathema in Neſtorium. *Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Theodoretus modo anathematizet Neſtorium.* Theodoretus in medio ſe ſiſtens, ad fidei & innocentiæ ſuæ defenſionem ſe paravit, & ut ordine procederet, poſtulavit ut libelli ſupplices, quos Imperatori, & Legatis Apoſtolicis obtulerat, legerentur: ex iis enim Fidei ſuæ probandam integritatem. Sed Patres compendioſiorem incuntes viam, hæc Inſtrumenta relegi noluerunt, cùm dicto in Neſtorium anathemate totum negotium confici poſſet, ejuſque orthodoxia planè probari. *Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Nihil relegi volumus: modò anathematiza Neſtorium.* Theodoretus repoſuit: *Ego per Dei gratiam ab orthodoxis ſum nutritus, & orthodoxè ſum edoctus, & orthodoxè prædicavi: & non ſolum Neſtorium & Eutychem, ſed & omnem hominem qui rectè non ſapit, averſor, & alienum exiſtimo.* Nonnihil ambiguitatis in his verbis adhuc ſubeſſe, Patribus viſum eſt: unde ruſus ab eo poſtularunt ut *Clarè diceret, Anathema Neſtorio, & dogmatibus ejus: Anathema Neſtorio, & amantibus eum.* Repoſuit Theodoretus: *Verè non dico, niſi quò modo novi Deo placere. Priùs ſatisfacio vobis, quia neque de Civitate cogito, neque honore opus habeo, neque ob hoc adveni: ſed quia calumniam paſſus ſum, veni ſatisfacere me eſſe orthodoxum: & omnem hæreticum qui converti noluerit, anathematizo: & quia Neſtorium, & Eutychem, & omnem hominem dicentem vel opinantem duos Filios anathematizo.* Sed hæc formula viſa eſt inſufficiens Patribus, uſque tot verborum ambages adhibitæ viſæ ſunt ad faciendum ſanctæ Synodo fucum. *Et cùm diceret, Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Dic apertè Anathema Neſtorio, & qui ea, quæ ejus ſunt, ſapiunt.* Ille priùs fidem ſuam coram Synodo exponere aggreſſus eſt. *Ego*, inquit, *niſi expoſuero quomodo credo, non dico. Credo autem.* Iſtud Theodoreti conſilium tergiverſationi, & parum ſinceræ fidei tribuentes Patres, ipſum his vocibus interturbarunt: *Iſte hæreticus eſt, iſte Neſtorianus eſt. Hæreticum foras mitte.* Theodoretus diutiùs non paſſus pro hæretico ſe haberi, morem geſſit ſanctiſſimæ Synodo, & hâc formulâ Neſtorium & ejus hæreſim damnavit, quæ nullam ulteriùs de ejus orthodoxia dubitationem relinqueret. *Anathema Neſtorio*, inquit, *& ei qui non dicit Dei genitricem Virginem Mariam, & qui in duos filios partitur unum Filium Unigenitum. Ego autem & fidei Definitioni ſubſcripſi, & Epiſtolæ ſanctiſſimi & Deo amantiſſimi Archiepiſcopi Domini Leonis: & ſic ſapio.* Cùm hæc dixiſſet Theodoretus, Illuſtriſſimi Judices dixerunt: *Omnis jam dubitatio de Theodoreto Reverendiſſimo Epiſcopo eſt ſoluta: quippe & Neſtorium coram nobis anathematizavit, & à ſanctiſſimo & Dei amantiſſimo Archiepiſcopo ſenioris urbis Romæ Leone ſuſceptus eſt; & Definitionem fidei a Religioſi-*

A *tate veſtrâ prolatam libenter ſuſcepit: & inſuper Epiſtolæ memorati ſanctiſſimi Archiepiſcopi Leonis ſubſcripſit. Deeſt igitur ut Sententia proferatur à Reverentia veſtra, ut Eccleſiam ſuam recipiat, ſicut & Sanctiſſimus Leo Archiepiſcopus judicavit.* Ut finem dicendi fecere Judices, univerſa Synodus Theodoretum dignum Sede, utpote orthodoxum pronuntiavit. *Omnes Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Theodoretus dignus eſt Sede; Eccleſia orthodoxum, Eccleſia Paſtorem recipiat. Theodoreto Catholico Doctori reddatur Eccleſia.* Tum Sedis Apoſtolicæ Legati ſententiam pro Theodoreto tulerunt hoc tenore:
B *Sanctiſſimum & Venerabilem Epiſcopum Theodoretum ſanctiſſimus & beatiſſimus univerſæ Eccleſiæ Epiſcopus urbis Romæ Leo dudum in communionem ſuſcepit, ſicut literæ ab eo ad noſtram humilitatem directæ teſtantur. Si igitur Fidem Catholicam, ſicut promittis, & ſecundum prædictum beatum Epiſcopum ſubſcriptionem in proprio Libello direxit, & noſtra inſuper humilitati alio dato Libello monſtravit: quoniam & Neſtorium, & Eutychem, non ſolum ſcriptò, ſed & ſub præſentiâ totius conſeſſus, ore propriò anathematizavit; hôc Judiciò ſanctiſſima & venerandiſſima Synodus, inſuper verò & noſtra humilitas reddi ei Ec-*
C *cleſiam propriam definivit.*

Hæc in causâ Theodoreti geſta ſunt, ut conſtat ex ſerie Actionis 8. Synodi Calchedonenſis. An verò juſtus fuerit hic agendi cum Theodoreto modus, Propoſitio ſequens exponet.

PROPOSITIO.

THeodoretus, etſi à Romano Pontifice ad communionem ut Catholicus fuiſſet admiſſus, ut tamen ab hæreſeos ſuſpicione plenè ſe purgaret, hæreſim, & hæreſis Auctorem, quemadmodum & cæteri, quorum fides erat ſuſpecta, facere conſueverant, in Synodo
D *damnare meritò coactus eſt.*

Probatur primò ex conſenſu Legatorum S. Leonis, & omnium Orientalium Epiſcoporum Theodoreto faventium, qui paſſi non eſſent Epiſcopum, qui communionis Romani Pontificis jam factus erat particeps, ejuſque judicio Sedi ſuæ reſtitutus, cujus fidei integritati Antiochenus Patriarcha ſuffragabatur, quique Epiſtolæ S. Leonis ſemel & iterum ſubſcripſerat, iterum ad fidei ſuæ ſinceritatem probandam compelli dictò anathemate in hæreſim, & hæreſis Auctorem, ſi hic agendi modus & Romani Pontificis auctoritati, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ contrarius fuiſſet.
E
Secundò. Illyricianorum Epiſcoporum, qui unà cum Ægyptiis & Palæſtinis Theodoretum hæreticum & à Synodo pellendum proclamabant, dux erat & caput Theſſalonicenſis Epiſcopus, qui cùm Romani Pontificis vices in Illyrico gereret, totus ex ejus nutu pendebat: nec tamen Sedis Apoſtolicæ judicium, quô Theodoretus in Communionem & Epiſcopatum reſtitutus erat, obſtare credidit, quominus ejus fides à Synodo Calchedonenſi iteratô examine diſcuteretur.

Tertiò. S. Leoni non diſplicuit quòd ita cum
F Theodoreto actum eſſet, imò Theodoreto gratulatus eſt, quòd ab invincibili veritate omnis hæreſeos immunis demonſtratus eſſet, quòd Apoſtolicæ Sedis de ipſo judicium fuiſſet confirmatum; quòd denique illud unum optandum eſſet, ut talem ſe, qualem antea probaverat, pro Eccleſiæ defenſione ſervaret. Id habetur ex Epiſtola 63. ſive 93. S. Leonis ad Theodoretum, cujus hæc ſunt verba: *Benedictus Deus noſter, cujus invincibilis veritas ab omni hæreſeos maculâ mundum te, ſecundum Sedis Apoſtolicæ Judicium demonſtravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, ſi talem te, qualem probavimus, ac probamus, pro univerſalis Eccleſiæ*

defenſione ſervaverit. Nam quòd Deus omnium calumnioſorum fallacias ſolvit, maximam B. Petri curam pro cunctis nobis agnoſcimus: qui poſtquam ſua Sedis judicium in Fidei Definitione firmavit, nec circa cujuſquam veſtrûm, qui nobiſcum pro Catholica Fide laboraſtis, perſonam, quicquam reprobum videri permiſit: quia nec poterat, Spiritu Sancto judicante, quiſquam ex eis non victor exire, quorum jam vicerat fides.

Viri de hæreſi ſuſpecti ſemper coacti ſunt ſubſcribere damnationi non ſolùm hæreſeos, ſed Auctorum, ex veteri Eccleſiæ diſciplina.

Quartò. Secundùm veteres Eccleſiæ mores, qui de hæreſi ſuſpecti erant, ſemper coacti ſunt hæreſeos, & Auctorum ejus damnationi ſubſcribere, ut Catholicâ communione donarentur. Ea diſciplina obſervata eſt erga Arianos, qui non ſolùm Arianæ hæreſeos, ſed & Arii ipſius damnationi ſubſcribere compulſi ſunt in Nicæna Synodo: & qui id recuſarunt, Secundus & Theonas abdicati ſunt, ex Theodoreto lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 6.

Sic actum cum Origeniſtis, ex S. Hieronymo, Epiſtola 65. *Subſcriptionem*, inquit, *tergiverſantur, quærunque ſuffugia. Alius; Non poſſum*, inquit, *damnare, quod nemo damnavit. Alius; Nihil ſuper hoc à Patribus ſtatutum eſt: ut dum totius orbis provocatur auctoritas, ſubſcribendi neceſſitas differatur. Quidam conſtantius: Quomodo*, inquiunt, *damnabimus, quos Nicæna Synodus non tetigit?* Et in Proœmio Dialogi adversùs Pelagianos. *Si quis autem*, inquit, *falsò ſe infamari clamitat, & gloriatur noſtra ſentire, tunc vera fidei probabit aſſenſum, cùm apertè & abſque dolo adverſa damnaverit; ne audiat illud Propheticum: Et in omnibus non eſt converſa ad me prævaricatrix ſoror Juda ex toto corde ſuo, ſed in mendacio.*

Sic actum cum Pelagianis, qui & Eccleſiæ Decreto, & Honorii Imperatoris Sanctione, ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum directâ, compulſi ſunt ad ſubſcribendum & pravorum dogmatum, & Auctorum damnationi. *Religio tua*, inquit Honorius Imperator, *competentibus Scriptis univerſos faciat admoneri, ſcituros definitione teſtimonii tui, hanc ſibi definitionem eſſe præſcriptam, ut quicunque damnationi ſupra memoratorum, quò pateat mens pura, ſubſcribere impiâ obſtinatione neglexerint, Epiſcopatûs amiſſione mulctati, interdictâ in perpetuum, expulſi civitatibus, communione priventur.* De ejuſdem ſubſcriptionis neceſſitate Aurelius ad Provinciæ Byzacenæ Epiſcopos ita ſcribit: *Ob hoc ergo tam neceſſaria Conſtitutio Chriſtianorum Principum Caritatem veſtram latere non debuit, & ad me ab eis delata litera, quarum ſimul exemplaribus lectis, quemadmodum ſubſcribere unuſquiſque veſtrûm debeat, Dilectio veſtra cognoſcet.... Quo cùm in ſupradictorum hæreticorum damnatione omnium veſtrûm fuerit integra ſubſcriptio; nihil omninò ſit unde ullius vel diſſimulationis, vel negligentia, vel occulta forſitan pravitatis, aliqua meritò videatur remanſiſſe ſuſpicio.*

Eâ de re Marius Mercator in Commonitorio Imperatoribus oblatô, ita ſcribit: *Omnia ſupra ſcripta Capitula continet illa beatæ memoriæ Zoſimi Epiſtola, quæ Tractoria dicitur, quâ Cæleſtius, Pelagiuſque damnati ſunt: quæ & Conſtantinopolim, & per totum orbem miſſa, ſubſcriptionibus Sanctorum Patrum eſt roborata: cui Julianus, & reliqui complices ejus ſubſcribere detrectantes, conſentaneoſque ſe nolentes iiſdem Patribus facere, non ſolum Imperialibus legibus, ſed & Sacerdotalibus ſtatutis depoſiti ſunt.*

Eamdem S. Leo diſciplinam ſervavit, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 85. ad Septimium. *Qui ſe correctos videri volunt*, inquit, *errorem ſuum, & ipſos erroris Auctores damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur; ut ſenſibus pravis, & dudum peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, ne ullum membrum Eccleſiæ talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare.* Verùm quia hanc Epiſtolam ſuppoſititiam eſſe Viri Eruditi conjiciunt,

A ex genuina omnium judicio S. Leonis Epiſtola eamdem diſciplinam probamus, quæ eſt 86. ſive 6. in Editione Queſnelli, data ad Aquileienſem Epiſcopum. *Hæc noſtri auctoritate præceptî*, inquit, *induſtriæ tuæ Fraternitatis indicimus, ut congregatâ apud vos Synodo Provincialium Sacerdotum, omnes ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive cujuſcunque Ordinis Clerici, qui de Pelagianorum, Cæleſtianorumque conſortio in communionem Catholicam eâ imprudentiâ ſunt recepti, ut non prius ad damnationem ſui coarctarentur erroris, nunc ſaltem, poſtea quàm hypocryſis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ B & ipſis prodeſſe, & nullis poſſit nocere, cogantur. Damnent apertis profeſſionibus ſuis ſuperbi erroris Auctores, & quicquid in doctrina eorum univerſalis Eccleſia exhorruit, deteſtentur. omniaque Decreta Synodalia, quæ ad exciſionem hujus hæreſeos Apoſtolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti ſe, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu ſubſcriptis proteſtationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obſcurum, nihil inveniatur ambiguum. Quoniam novimus hanc iſtorum eſſe verſutiam, ut in quacunque particula dogmatis execrandi, quam à damnandorum ſoliditate C diſcreverint, nihil ſibi ſenſuum ſuorum æſtiment eſſe non ſalvum.* Et infrà: *Qui correctos ſe videri volunt, ab omni ſuſpicione ſe purgent, & obediendo nobis, probent ſe eſſe noſtros. Quorum ſi quiſquam ſalubribus præceptis ſatisfacere detrectaverit, ſive ille Clericus, ſive ſit Laicus, ab Eccleſiæ ſocietate pellatur, ne perditor animæ ſuæ, ſaluti inſidietur alienæ.*

Ita cum iis actum, qui Neſtorianæ hæreſeos erant ſuſpecti. Synodi enim Epheſinæ Patres Joanni Sacrarum Largitionum Comiti, urgenti ut Joannem Antiochenum & ejus aſſeclas in communionem reciperent, reſponderunt: *Fieri non poteſt ut ad hoc veniamus, niſi quod contra leges ab illis factum eſt, diſſol-* D *vatur, ac Synodo, tanquam qui deliquerunt, ſupplices accidant, & Neſtorium, illiuſque dogmata ſcriptò anathematizent.* Id refert S. Cyrillus in Epiſtola ad Clerum & Populum Conſtantinopolitanum. Nec poſtea pax inter S. Cyrillum & Orientales conſtituta eſt, niſi eâ conditione, ut Neſtorii depoſitioni, & dogmatum ejus damnationi ſubſcriberent, ut conſtat ex Epiſtola S. Cyrilli ad Joannem Antiochenum, quæ incipit, *Lætentur cœli, &c.*

Sic actum cum iis, qui Eutychianæ hæreſeos in ſuſpicionem venerunt. Ita cum Anatolio egit S. Leo, ut conſtat ex ipſius Epiſtola 33. ſive 52. *Sinceram communis Fidei Profeſſionem*, inquit, *abſolutiſſimâ* E *ſubſcriptione, coram omni Clero, & univerſa plebe declares, Apoſtolicæ Sedi, & univerſis Domini Sacerdotibus, atque Eccleſiis publicandam.*

Et Epiſtola 77. ſive 128. ab Attico Presbytero exigit ſubſcriptionem, quâ hæreticos & eorum dogmata perſpicuè damnet. Hæc ſunt ejus verba ad Anatolium ſcribentis: *Neque in aliquo honorem tuum læſi, cui diſcutienda ea quæ ad me erant perlata, commiſi: ut ſcilicet Atticus Presbyter, quem talia audire cognoveram, niſi perfectâ ſe ſatisfactione purgaſſet, & non ſolùm voce hæreticos, ſed etiam propria manus ſubſcriptione damnaſſet, à communionis gratia eſſet alienus. Qui Scripta mittendo dubia fidei, & profeſſionis incerta, confirma-* F *vit magis quàm diluit quicquid ad nos de eo fama pertulerat..... Prædictus autem Atticus, ut ab omni ſuſpicione contrariâ liber appareat, quid in Eutyche anathematizet ac damnet, evidenter oſtendas, & in damnationem erroris expreſſi, remotâ omni dubitatione, ſubſcribat: ita ut Calchedonenſis Synodi definitionem de Fide, cui etiam Dilectio tua ſubſcribendo conſenſit, & quam Apoſtolicæ Sedis firmavit auctoritas, profiteatur ſe per omnia ſervaturum, adjectâ ſubſcriptione propriæ manus, quæ in Eccleſia, Chriſtiano populo præſente, recitetur: ut pro Catholica Fide neque nos negligentes, neque ipſe ultra ſuſpectus habeatur, &c.*

Eamdem

Eamdem obſervavit poſtea diſciplinam Hormiſdas, qui Orientales in communionem non recepit, niſi poſtquàm Eutychem, Dioſcorum, Timotheum Ælurum, Petrum Moggum, Petrum Fullonem, & qui cum duobus poſterioribus communicaverat, Acacium, propriâ ſubſcriptione damnarunt: ut conſtat ex Formula Fidei inſerta ejus Epiſtolæ quinquageſimæ primæ ad Hiſpaniæ Epiſcopos.

Ex his colligitur, non injuriâ compulſum fuiſſe Theodoretum ad Neſtorianæ hæreſeos, & Neſtorii ipſius damnationem: ſiquidem ab iis omnibus, qui hæreſeos erant ſuſpecti, exigi ſolebat, ſecundùm Eccleſiæ diſciplinam, damnatio pravorum dogmatum & Auctorum, ſolenni ſubſcriptione firmata. Suſpectus autem erat Neſtorianæ hæreſeos Theodoretus, ob impugnata S. Cyrilli Capitula duodecim in Neſtorium, quorum impugnationem non retractaverat initâ pace inter Orientales & Cyrillum: & aliunde ægerrimè tulerat anathema dictum à Joanne Antiocheno in Neſtorium, cui ſe addictiſſimum profeſſus fuerat, licet Epheſinæ Synodi & totius Eccleſiæ conſenſu damnato, ut conſtat ex Epiſtola quam ad ipſum ſcripſit, & ex aliis ad Andream Monachum Conſtantinopolitanum, ad Andream Samoſatenum, ad Himerium Nicomedienſem datis, poſt conciliatam pacem inter Orientales & Cyrillum. Ita namque ſcripſerat ad Andream Samoſatenum Theodoretus de Sancto Cyrillo: *Exigit autem ſubſcriptionem factæ dudum damnationis, & ut anathematizetur ſancti Epiſcopi dogma Neſtorii. Scit autem veſtra Sanctitas, quod ſi quis indiſcretè* (id eſt, abſque reſtrictione & diſcretione ulla dogmatis & perſonæ) *doctrinam anathematizet ejuſdem ſanctiſſimi & venerabilis Epiſcopi, idem eſt ac ſi pietatem anathematizare videatur.... Exiſtimo præ omnibus maximè ſatisfactum eſſe Domino meo Sanctiſſimo & venerando Joanni Epiſcopo, quod nullatenus acquieſcam in damnationem Domini mei Sanctiſſimi & venerandi Neſtorii Epiſcopi præbere conſenſum.* Et in Epiſtola ad Himerium Nicomedienſem ſcriptâ, poſtquam reſcivit Joannem Antiochenum anathematizaſſe dogma Neſtorii. *Non*, inquit, *tuam lateat Sanctitatem, quòd poſtquam legi Epiſtolam, quæ Imperatori directa eſt, nimis animô dolui: quia manifeſtè cognoſco, quòd is qui hanc ſcripſit, idipſum ſentiens, indiſcretè, atque iniquè damnavit eum, qui nihil præter doctrinam ſanam novit aliquid & docuit. Sed Anathematiſmus inſertus, licet idoneus ſit ampliùs, quàm conſenſus damnationis ejus turbare lectorem; tamen quia non indiſcretè ſed ſub quadam conſideratione poſitus eſt, ſolatium præſtitit. Nec enim dixit, Anathematizamus doctrinam ejus; ſed, Quæcunque aliter dixit, aut ſenſit, quàm Doctrina Apoſtolica continet.* Denique non injuriâ de hæreſi ſuſpectum fuiſſe Theodoretum, conſtat ex Sententia Quintæ Synodi Oecumenicæ, anathemate confodientis eos qui defenderint impia Theodoreti Scripta, quæ contra rectam Fidem, & contra ſanctam Synodum Epheſinam, & S. Cyrillum, ejuſque Capitula duodecim expoſuit, & omnia quæ pro Theodoro & Neſtorio impiis conſcripſit. Juſtè igitur Calchedonenſes Patres Theodoretum compulerunt ad anathema Neſtorio & pravis ejus dogmatibus dicendum, quo plenè ſe ab hæreſeos ſuſpicione purgaret. Quamvis enim à S. Leone in communionem ſuſceptus eſſet, timere poterant ne fortè obrepſiſſet Sanctiſſimo Pontifici.

Objicies. Subſcriptionum exactionem S. Joannes Chryſoſtomus improbavit, ſuiſque amicis ſuaſit ne ſubſcriberent: *Communicate*, inquit, *ne ſcindatis Eccleſiam: veruntamen nolite ſubſcribere.* Igitur improbanda eſt ſubſcriptionum exactio ab iis qui ſunt hæreſeos ſuſpecti.

Reſpondeo, nego conſequens. Hæc enim S. Chryſoſtomi verba non ſpectant ſpeciem quâ de agimus, ſed aliam omninò. Iniquè depoſitus fuerat S. Chryſoſtomus in Synodo ad Quercum. Injuſtam eſſe ejus exauctorationem perſuaſum erat iis, quos alloquebatur, amicis. Petierant ab ipſo quô modô ſe gerere deberent erga eos qui ipſum depoſuerant, & erga eum qui in Sedem ejus eſſet intruſus. Sanctum penitus conſilium ipſis dedit Sanctiſſimus Antiſtes, ut ſcilicet communionem eorum non vitarent, ne Schiſma fieret; ſuæ tamen damnationi, quæ iniqua erat, nuſquam ſubſcriberent. At ex hoc perperam colligitur non eſſe exigendum ab iis, qui ſunt hæreſeos ſuſpecti, ut hæreſim, & ejus Auctorem anathemate configant, & propriâ ſubſcriptione condemnent, idque injuſtè fuiſſe à Theodoreto poſtulatum.

Objicies ſecundò. Non tenebatur Theodoretus credere Neſtorium Hæreticum eſſe; ſed exiſtimare poterat ipſius mentem non fuiſſe aſſecutos S. Cyrillum & Epheſinos Patres: Neſtorium quippe unam in Chriſto perſonam confeſſum fuiſſe, & Beatam Virginem ſolùm negaſſe Matrem Dei ad ſenſum Pauli Samoſateni, quaſi Dei Filius initium ex Maria accepiſſet. Satis erat itaque ut Catholicus probaretur Theodoretus, ipſum dogmata, quæ Neſtorio tribuebantur, diſertè damnare, & oppoſita Fidei Catholicæ Capita clarè profiteri: nec erat opus ut ipſum feriret anathemate Neſtorium. Quamobrem ad id ipſum præter jus adegiſſe videntur Calchedonenſes Patres.

Probatur major. Nemo tenetur credere Eccleſiam non erraſſe in damnatione alicujus Auctoris, vel libri. Cùm enim in quæſtionibus facti non ſit indeficiens Eccleſiæ judicium: & facti quæſtiones ſint, utrum hic vel ille Auctor, ita, vel ſecus ſenſerit; utrum excerptæ ex ejus libris propoſitiones hôc vel illô ſenſu ab ipſo aſſertæ ſint: Eccleſiaſticos Judices his in rebus falli proclive eſt.

Præterea, cùm hujuſmodi facta nec in Scripturis ſacris, nec in Traditione ſint revelata, quæ ſolæ fidei noſtræ regulæ ſunt, evidens eſt ipſa non eſſe objecta Fidei. Poteſt igitur Catholicus de his opinari prout ſibi perſuaſum fuerit humanis documentis, id eſt, librorum lectione & examine diligenti, vel etiam interrogatione Auctorum, ſi ſint ſuperſtites. Non tenebatur itaque Theodoretus credere Neſtorium eſſe hæreticum. Si autem id non credebat, imò ſi contrarium opinabatur, iniquè ab ipſo exigebatur ſubſcriptio, quâ Neſtorium hæreticum eſſe contra mentem ſuam teſtaretur; & anathemate damnaret, quem exiſtimabat orthodoxum.

Denique non magis tenebatur Theodoretus credere Neſtorium hæreticum, poſtquam ab Epheſina Synodo damnatus eſt, quàm tenerentur Catholici credere Cæcilianum innocentem, & ejus accuſatores calumniatores eſſe, poſt multiplex Eccleſiæ ſolenneque judicium, quô fuerat abſolutus. Atqui neceſſe non erat ut Catholici crederent Cæcilianum ſic abſolutum innocentem eſſe, ſed judicium ſuſpendere ſuum poterant, ut ex S. Auguſtino probavimus in Diſſertationibus 4. Sæculi. Theodoretus itaquè non tenebatur credere Neſtorium eſſe hæreticum, quamvis fuiſſet ab Epheſina Synodo damnatus.

Reſpondeo: Nego majorem, & ejus probationem. Quamvis enim in meri facti quæſtionibus non ſit indeficiens Eccleſiæ judicium, in eis tamen facti quæſtionibus indeficiens eſt, quæ connexionem cum jure habent aliquam. Porrò quæſtiones iſtæ, utrum Neſtorii, vel alterius cujuſpiam Scripta, ab Eccleſiâ notâ hæreſeos inuſta, hæretica ſint; vel Auctores ea pertinaciter propugnantes ſint hæretici, non ſunt meris de factis, ſed cum juris quæſtione aliquo modo connexæ ſunt. Quæſtio enim juris eſt, utrum Eccleſia Propoſitionum Catholicarum & Hæreticarum ſit judex? Eſſe Judicem, dogma eſt Fidei. At libri & Sermones dogmatici, Propoſitionibus

Eccleſiæ Judicium indeficiens eſt etiam in quæſtionibus facti cum jure ſeu dogmate fidei connexi.

nibus Catholicis, vel Hæreticis conſtant. Niſi ergo Eccleſiæ ſit indeficiens judicium, cùm de libris judicat, & ex libris de Fide Auctorum dogmata in illis aſſerta pertinaciter propugnantium, deque eorum ſenſu; nullæ propoſitiones, de quibus oritur controverſia, poterunt ab Eccleſia Catholicæ, vel Hæreticæ judicari, cùm nullæ ſint quæ ex alicujus ore excerptæ non ſint, vel ex Scriptis alicujus Autoris defloratæ, cujus mentem exprimunt, ac ſententiam. Quæſtio juris eſt utrum hæc propoſitio, *Beata Virgo Maria non eſt Deipara*, hæretica ſit: Cum illâ verò connexa eſt hæc facti quæſtio, utrum Neſtorius, cujus Scripta hanc propoſitionem perſpicuè repræſentant, qui & eam ante & poſt Synodum Epheſinam pertinaciter propugnavit, ſit hæreticus. Si enim Catholicus aſſeratur, propoſitionem Catholicam cenſeri neceſſe eſt. Itaque in quæſtionibus facti Hiſtoriam humanam, vel Chronologiam ſpectantis, vel alicujus hominis vitam & mores, errare poteſt Eccleſia; ſed in quæſtionibus facti cum dogmate conjuncti, errare non poteſt. Facta autem ſunt cum dogmate conjuncta, quòd hic aut ille Auctor, qui propoſitiones hæreticas palam editis libris vel ſermonibus propugnavit, hæreticus ſit: quia ſi propoſitiones ſunt hæreticæ, non poteſt, qui illas pertinaciter propugnat, non eſſe hæreticus. Quamobrem ſi Eccleſiæ indeficiens judicium eſt, cùm propoſitiones hæreticas pronuntiat; (quæ juris & dogmatis quæſtio eſt:) non eſt obnoxium errori, cùm judicat aliquem Auctorem vel librum has propoſitiones continentem, hæreticum eſſe: (quæ facti quæſtio eſt, non meri, ſed judicialis, cum dogmate conjuncti.)

Eccleſiæ judicio de quæſtionibus facti cum dogmate conjunctis omnis Catholicus reverentiam, & obedientiam debet.

Ex hoc autem quòd hujuſcemodi facti quæſtiones non ſint in Scripturis ſacris, aut Traditione, revelatæ, rectè quidem colligitur illas non eſſe objectum Fidei divinæ; ſed non ſequitur quod objectum non ſint reverentiæ Chriſtianæ & obedientiæ Catholicæ: quæ in eo poſita eſt, ut privatus quiſque Catholicus Eccleſiæ judicium his de quæſtionibus tantâ cum reverentiâ, & obedientiâ ſuſcipiat, ut ſe Eccleſia Matre, ac Summo Pontifice Chriſtianorum omnium Patre & Doctore minùs perſpicacem exiſtimet, & illius menti ac judicio ſuum accommodet ac penitus ſubjiciat; imò ipſi, qui per Pontifices & Eccleſiam loquitur, Spiritui Sancto, quique hanc & illos dirigit in cognoſcendo quorumvis Auctorum, qui de Fidei dogmatibus ſcripſerunt, proprio ſenſu; ſicut in verò ſenſu Scripturæ ſacræ à falſis & erroneis interpretationibus diſcernendo (proportione ſervatâ.) Unde ſi quis *Nimis amando ſententiam ſuam* (ut loquitur S. Auguſtinus *lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 5.*) in Eccleſiæ judicio de Auctoribus & Libris hæreticis acquieſcere nolit, & anathemate damnare, quos damnat Eccleſia, meritò damnatur ipſe, vel ut Hæreticus, vel ut Hæreticorum fautor, aut ſaltem ut communicator, utque *Vinculum ſacrilegi Schiſmatis communioni præponens unitatis:* ut loquitur S. Auguſtinus. Unde etſi non credidiſſet Theodoretus tempore Calchedonenſis Concilii, Neſtorium hæreticum fuiſſe, & propoſitiones ab Epheſina Synodo damnatas hæretico ſenſu ab eo propugnatas fuiſſe, debuiſſet nihilominus anathema dicere Neſtorio, Eccleſia jubente; eſto, non ut fidem ſuam de quæſtione facti teſtaretur, tamen ut fidem ſuam integram eſſe probaret circa Dogmata Catholica, quæ Neſtorius totius Eccleſiæ judicio, in quo Theodoretus acquieſcere tenebatur, impugnaverat; utque eo anathemate profiteretur, non ſolùm ſe alienum eſſe ab hæreſi quam Eccleſia damnabat ut Neſtorianam, ſed etiam à communione Neſtorii, cui communicare non poterat, quicquid tandem ejus de perſona ſentiret, niſi Neſtorium ipſum Eccleſiæ unitati & communioni præponeret.

Ad id quòd de cauſâ Cæciliani objicitur, diſparem eſſe reſpondeo utriuſque facti rationem. Innocentiæ namque Cæciliani, & accuſatorum ipſius calumniæ, mera facta erant, quorum cognitio ex variis pendebat inſtrumentis. In hujuſmodi autem factis Eccleſiaſticos Judices errare poſſe, & eorum ſententiam emendari, nemo diffitetur: *Cùm aliquò experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat:* ut loquitur S. Auguſtinus, *lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 3.* At judicium de Fide Auctorum ex eorum Scriptis, vel de ſenſu propoſitionum in ipſorum Libris aſſertarum, ex aliis inſtrumentis non pendet, quàm ex Libris ipſis quos expendit Eccleſia: qui cùm iidem ſemper maneant; facto diligenti examine & accuratâ collatione, priùs latens veritas in factorum iſtius generis cognitione aperiri novo experimento non poteſt, quod retractando Eccleſiæ judicio locum præbeat. Quare tenebatur Theodoretus cenſere Neſtorium eſſe ab Eccleſia meritò hæreſeos damnatum: & pariter tenentur Eccleſiæ filii, libros aut propoſitiones ſub quorumvis Auctorum nomine, poſt diligentiſſimum examen & accuratam collationem, prout olim à Synodis & Pontificibus factum eſt, ab Eccleſia damnatas, iis notis meritò inuſtas cenſere, quibus illas inurit Eccleſia, & in eo ſenſu aſſertas ab Autoribus, in quo illas Eccleſia damnat ſub illorum nominibus, quamvis non tenerentur Catholici Cæcilianum innocentem credere, poſt illius à Synodis Romana & Arelatenſi abſolutionem, ſed judicium hâc in cauſâ ſuum ſuſpendere poſſent.

Objicies, Theologos Catholicos & doctiſſimos Origenem, & Theodoretum defendiſſe, eorumque Scripta errorum pura aſſeruiſſe, etiam noſtrâ ætate, quamvis à Pontificibus, & Synodo Oecumenica damnata ſint. Potuit ergo Theodoretus, abſque hæreſeos ſuſpicione, patrocinari Neſtorii perſonæ ac Scriptis, damnatis erroribus qui Neſtorio tribuebantur.

Reſpondeo 1. Diſparem eſſe rationem. Origenes enim & Theodoretus Hæretici non fuerunt, quia *Hæreticum facit, non offenſio, ſed offenſionis pertinax defenſio* (inquit Facundus.) At Neſtorius Hæreticus fuit. Præterea, interceſſerat ſumma familiaritas & communio Theodoretum inter ac Neſtorium, quæ ſuſpicionem ingerebat graviſſimam, ipſum ideo Neſtorio patrocinari, quòd ejus hæreſim approbaret, quamvis eam damnaret in ſpeciem, ut imminentem ſibi ab Eccleſia damnationem averteret. Nullus verò eſt ſimili ſuſpicioni locus de Theologis doctiſſimis, qui Origenis & Theodoreti patrocinium noſtrâ ætate ſuſceperunt. Non me latet, quod rectè animadvertit Facundus lib. 5. *Aliud eſſe ideo Hæreticum excuſare quòd Catholicus putetur, & aliud ipſam hæreſim approbare.* Sed cùm ita perſpicuè ab aliquo aſſerta eſt hæreſis, & adeo pertinaciter propugnata, etiam poſt Eccleſiæ judicium, ut nemo dubitet quin illam propugnaverit: Vel cùm Eccleſia libros, aut propoſitiones ex illis fideliter excerptas, prævio diligenti examine, in ſenſu Auctoris damnavit: ſuſpicionem præbet vehementem quòd hæreſim approbet, qui hæreticum hominem excuſat, vel librum vindicat: ſicut qui parricidam judiciô Senatus damnatum, teſtimoniiſque legitimis, & ipſâ confeſſione ſuâ convictum, inſontem aſſereret, niſi fatuus audiret, parricidium ipſum approbare cenſeretur.

Pro Auctoribus ab Eccleſia damnatis imprudenter Apologiæ ſcribuntur.

Reſpondeo ſecundò: Imprudenter Theologos illos pro Origene & Theodoreto Apologias ſcripſiſſe: & pro quovis Auctore, ſub cujus nomine, & in cujus ſenſu, propoſitiones aliquæ ex ejus libris fideliter excerptæ, damnatæ ſunt, vel à Synodo Oecumenica, vel à ſolo Romano Pontifice, accedente Eccleſiæ conſenſu, temerè Apologias ſcribi: cùm in Eccleſiæ judicio, ſive dogmata, ſive facta ſpectet, ſit humiliter acquieſcendum;

quieſcendum; ex officio Fidei, ſi quæſtio ſit dogmatis; aut ex officio reverentiæ Chriſtianæ & obedientiæ Catholicæ, ſi ſit quæſtio facti. Quod ex S. Gregorio Magno *lib.* I. *Epiſtola* 24. colligitur: in quâ ubi quinque Synodos Oecumenicas ſe recipere ac venerari profeſſus eſt, hæc ſubjungit de perſonis in iis damnatis: *Cunctas verò quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo; quas venerantur, amplector: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliter ſapit, anathema ſit.* Hinc Sophronius Hieroſolymitanus Epiſcopus in Epiſtola Synodica, quæ lecta eſt Actione II. Synodi Sextæ, cùm tria Capitula ſingillatim exſecratus eſſet, ſubdit: *Univerſales ſanctas quatuor amplector Synodos, ſuper his verò & hanc Quintam honoro & veneror, & cuncta earum lubenter recipio, tam in Dogmatibus & diverſis doctrinis, quamque Hæreticorum Anathematibus & Definitionibus. Unde & comprobo atque ſuſcipio quos ſuſceperunt & probaverunt. Et anathematizo atque abjicio, quos anathemati ſubjecerunt, & abjectos à Sancta noſtra Catholica Eccleſia cenſuerunt.* Et in Octava Synodo Actione X. poſt lectos Canones, lecta eſt ejuſdem Synodi Octavæ Definitio, quæ *Symbolum Fidei, profeſſionémque de ſeptem prioribus Synodis, & Anathema eorum, quos illa Synodi damnarunt*, complectitur. Venerabilis Beda lib. IV. Hiſtoriæ cap. XVII. hæc refert ex Synodo ſub Theodoro Cantuarienſium Archiepiſcopo: *Suſcepimus Sanctas & univerſales quinque Synodos, &c. Anathematizamus corde & opere quos anathematizaverunt, & quos ſuſceperunt, ſuſcipimus.* Hincmarus in Concilio Tricaſſino II. reſpondit: *Secundum Sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, quos Apoſtolica Sede per B. & Dominum noſtrum Papam, & Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum Mater damnat, damno: quos anathematizat, anathematizo.* His adde legem illam & conſuetudinem vetuſtiſſimam, ut non errores tantùm, ſed & Autores ipſi configerentur Synodicis Decretis, & configendi ab edentibus Fidei profeſſionem præciperentur; quod inutile prorſus fuiſſet, ſi licuiſſet quoad has quæſtiones ab Eccleſiæ univerſalis Sententia diſcrepare. Unde Celeſtinus I. in Epiſtola ad Synodum Epheſinam, poſt damnationem Neſtorii: *Se*, inquit, *in noſtro Collegio noverint non futuros, niſi ſecundum Eccleſiaſticum & Chriſtianorum Principum Conſtitutum, damnata cum Autoribus ſociiſque damnantes, ſe profiteantur Catholicos Sacerdotes.* Et S. Leo Epiſtola VIII. aliàs II. *Plurimos impietatis Manichææ ſequaces & Doctores in Urbe inveſtigatio noſtra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas & cenſura coërcuit: quos potuimus emendare, correximus, & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & diſciplinis ſuis publica in Eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione, compulimus.* Et Epiſtola XIV. aliàs III. de quibuſlibet Hæreticis reſipiſcentibus ſcribit: *Saluberrimum enim & ſpiritalis medicinæ utilitate pleniſſimum eſt, ut ſive Preſbyteri, ſive Diaconi, ſive Subdiaconi, aut cujuſlibet Ordinis Clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad Catholicam Fidem, quam jam pridem amiſerant, rurſum reverti ambiunt, priùs errores ſuos, & ipſos Autores errorum damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur: Ut ſenſibus pravis etiam peremptis, nulla ſperandi ſuperſit occaſio, nec ullum membrum talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare.*

Unde ab imprudentibus illis damnatorum, poſt Canonicum examen, librorum Apologiſtis poſtulare jure poſſumus, quod Facundus Hermianenſis ab illis poſtulabat qui Synodum Calchedonenſem, vel in quæſtionibus facti, erraſſe contendebant; Ut tam evidentibus documentis probent Eccleſiam

A hæc Scripta, vel has Propoſitiones, ſecundùm Auctoris cujuſpiam ſenſum, damnantem erraſſe, quàm evidens eſt eſſe nos & vivere. Alioqui temeritatis notam non evadent. *Ergo*, inquit Facundus lib. 10. cap. 2. *ſi cupiunt ut cum illis hanc Synodum ego quoque reprehendam, tale aliquid ad eam deſtruendam idoneum requiram ac proferam, quod tam certum mihi ſit, quàm certum mihi eſt eſſe me.*

Objicies ultimò, potuiſſe ſaltem Theodoretum uti diſtinctione juris, & facti, diſcretione perſonæ & dogmatis, & Anathema dicere erroribus à Synodo Epheſina damnatis, illis, inquam, propoſitionibus: *Duæ ſunt in Chriſto perſonæ: Maria Virgo non eſt Deipara:* Non autem Neſtorio, quem propoſitiones illas hæretico ſenſu non aſſeruiſſe & propugnaſſe exiſtimabat. Iniquè ergo actum cum Theodoreto in Synodo Calchedonenſi, cùm, ut apertè Anathema diceret Neſtorio, compulſus eſt.

Theodoretus anathema Neſtorio dicere debuit abſque diſtinctione juris & facti, perſonæ & dogmatis.

Reſpondeo; Nego antecedens. Debuit enim, (ut jam probavi) ſuam Eccleſiæ judicio privatam ſubjicere & immolare ſententiam Theodoretus. Debuit præterea oſtendere ſe ex animô damnare hæreſim quam ſcriptis ſuis foverat ac patrociniô. Cùm autem Neſtorii amicitiam coluiſſet, foviſſetque communionem, etiam poſt initam pacem Orientales inter & S. C Cyrillum, quô tempore illam juris & facti diſtinctionem uſurpabat, ad Andream Samoſatenum ſcribens: *Exigit autem ſubſcriptionem factæ dudum damnationis, & ut anathematizetur ſancti Epiſcopi dogma Neſtorii. Scis autem veſtra Sanctitas, quod ſi quis indiſcretè dogma anathematizet ejuſdem ſanctiſſimi & venerabilis Epiſcopi, idem eſt ac ſi pietatem anathematizare videatur. Oportet ergo, ſi omnino compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Chriſtum, aut qui in duos Filios unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dividunt, &c.* Cùm (inquam) Theodoretus Neſtorio pertinaciter communicans, ſuſpicionem ingeſſiſſet graviſſimam, ſe prava dogmata ab ipſo aſſerta ſincerè non damnare, operæ pretium erat, ut vetere illa & tunc meritò ſuſpectâ dogmatis & perſonæ diſcretione rejecta, non ſolùm hæreſim damnaret, ſed etiam Neſtorium hæreſeos evidentiſſimis probationibus convictum, & Synodi Oecumenicæ judicio damnatum; utque apertè, abſque fuco, & tergiverſatione diceret, *Anathema Neſtorio.*

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione ad pag. 367. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam opponunt: *Innuere videtur Eccleſiam in damnandis propoſitionibus modo non ſervare eam diligentiam quam olim ſervabat.*

R. Id nec dixi, nec innui. Reddantur verba mea, & evaneſcet calumnia. *Et pariter tenentur Eccleſiæ filii, libros aut propoſitiones ſub quorumvis Autorum nomine, poſt diligentiſſimum examen, & accuratam collationem, prout olim à Synodis & Pontificibus factum eſt, ab Eccleſia damnatas, ut meritò injuſtas cenſere, quibus illas innuit Eccleſia, &c.* Hæc verba mea. Cæterùm patiantur Religioſi Cenſores ſe remitti ad Tractatum *Joannis Gerſonis* Cancellarii Eccleſiæ & Academiæ Pariſienſis *De Examinatione Doctrinarum*, parte ſecunda, Conſideratione quinta, ubi pius ille & eruditus Theologus hæc habet: *Providendum eſt ſedulò per Rectores Chriſtianitatis, ne ſtudium Theologicæ Veritatis depereat, ſed alicubi reſideat velut in fonte. Alioquin timendum eſt ne ſuperſeminentur hæreſum zizania, propter varietatem tot capitum, tot ſuper paſſionum diverſarum, unde multiplicatio ſequitur judiciorum; ubi ſi deſit recurſus ad Theologos non depravatos, & in unum collectos, quis, oro, providebit? Si dixeris aliquis, Fiet recurſus ad Sedem & Curiam Summi Pontificis. Non negabimus hoc, ſi Theologia illic habuerit ſuos Doctores non partiales, non ſedulos, non faſtuoſos, non quæſtuoſos aut invidos, non poteſtati ſæculari, non ſpirituali pluſquam veritati faventes. alioquin tolerabilius eſſet nullos habere, quam tales pati.* Librorum & propoſitionum damnandarum examen diligentiſſimum, & accuratam collationem fieri debere, Venerabilis *Gerſonius* docet, ideoque Theologos eruditos, a præjudiciis omnibus, à ſtudio partium, ab omni corruptela prorſus alienos adhiberi debere ad Librorum examen ac cenſuram: Theologos qui intelligant ac penitiſſimè pervadant argumenta téſque de qui-

nibus Catholicis, vel Hæreticis conſtant. Niſi ergo Eccleſiæ ſit indeficiens judicium, cùm de libris judicat, & ex libris de Fide Auctorum dogmata in illis aſſerta pertinaciter propugnantium, deque eorum ſenſu; nullæ propoſitiones, de quibus orietur controverſia, poterunt ab Eccleſia Catholicæ, vel Hæreticæ judicari; cùm nullæ ſint quæ ex alicujus ore exceptæ non ſint, vel ex Scriptis alicujus Auctoris defloratæ, cujus mentem exprimunt, ac ſententiam. Quæſtio juris eſt utrum hæc propoſitio, *Beata Virgo Maria non eſt Deipara*, hæretica ſit: Cum illâ verò connexa eſt hæc facti quæſtio, utrum Neſtorius, cujus Scripta hanc propoſitionem perſpicuè repræſentant, qui & eam ante & poſt Synodum Epheſinam pertinaciter propugnavit, ſit hæreticus. Si enim Catholicus aſſeratur, propoſitionem Catholicam cenſeri neceſſe eſt. Itaque in quæſtionibus facti Hiſtoriam humanam, vel Chronologiam ſpectantis, vel alicujus hominis vitam & mores, errare poteſt Eccleſia; ſed in quæſtionibus facti cum dogmate conjuncti, errare non poteſt. Facta autem ſunt cum dogmate conjuncta, quòd hic aut ille Auctor, qui propoſitiones hæreticas palam editis libris vel ſermonibus propugnavit, hæreticus ſit: quia ſi propoſitiones ſunt hæreticæ, non poteſt, qui illas pertinaciter propugnat, non eſſe hæreticus. Quamobrem ſi Eccleſiæ indeficiens judicium eſt, cùm propoſitiones hæreticas pronuntiat; (quæ juris & dogmatis quæſtio eſt:) non eſt obnoxium errori, cùm judicat aliquem Auctorem vel librum has propoſitiones continentem, hæreticum eſſe: (quæ facti quæſtio eſt, non meri, ſed judicialis, cum dogmate conjuncti.)

Eccleſiæ judicio de quæſtionibus facti cum dogmate conjunctis omnis Catholicus reverentiam & obedientiam debet.

Ex hoc autem quòd hujuſcemodi facti quæſtiones non ſint in Scripturis ſacris, aut Traditione, revelatæ, rectè quidem colligitur illas non eſſe objectum Fidei divinæ; ſed non ſequitur quod objectum non ſint reverentiæ Chriſtianæ & obedientiæ Catholicæ; quæ in eo poſita eſt, ut privatus quiſque Catholicus Eccleſiæ judicium his de quæſtionibus tantâ cum reverentiâ, & obedientiâ ſuſcipiat, ut ſe Eccleſia Matre, ac Summo Pontifice Chriſtianorum omnium Patre & Doctore minùs perſpicacem exiſtimet, & illius menti ac judicio ſuum accommodet ac penitus ſubjiciat; imò ipſi, qui per Pontifices & Eccleſiam loquitur, Spiritui Sancto, quique hanc & illos dirigit in cognoſcendo quorumvis Auctorum, qui de Fidei dogmatibus ſcripſerunt, proprio ſenſu; ſicut in verò ſenſu Scripturæ ſacræ à falſis & erroneis interpretationibus diſcernendo (proportione ſervatâ.) Unde ſi quis *Nimis amando ſententiam ſuam* (ut loquitur S. Auguſtinus *lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 5.*) in Eccleſiæ judicio de Auctoribus & Libris hæreticis acquieſcere nolit, & anathemate damnare, quos damnat Eccleſia, meritò damnatur ipſe, vel ut Hæreticus, vel ut Hæreticorum fautor, aut ſaltem ut communicator, utque *Vinculum ſacrilegi Schiſmatis communioni præponens unitatis*: ut loquitur S. Auguſtinus. Unde etſi non credidiſſet Theodoretus tempore Calchedonenſis Concilii, Neſtorium hæreticum fuiſſe, & propoſitiones ab Epheſina Synodo damnatas hæretico ſenſu ab eo propugnatas fuiſſe, debuiſſet nihilominus anathema dicere Neſtorio, Eccleſia jubente; eſto, non ut fidem ſuam de quæſtione facti teſtaretur, tamen ut fidem ſuam integram eſſe probaret circa Dogmata Catholica, quæ Neſtorius totius Eccleſiæ judicio, in quo Theodoretus acquieſcere tenebatur, impugnaverat; utque eo anathemate profiteretur, non ſolùm ſe alienum eſſe ab hæreſi quam Eccleſia damnabat ut Neſtorianam, ſed etiam à communione Neſtorii, cui communicare non poterat, quicquid tandem ejus de perſona ſentiret, niſi Neſtorium ipſum Eccleſiæ unitati & communioni præponeret.

Ad id quòd de cauſa Cæciliani objicitur, diſparem eſſe reſpondeo utriuſque facti rationem. Innocentiæ namque Cæciliani, & accuſatorum ipſius calumniæ, mera facta erant, quorum cognitio ex variis pendebat inſtrumentis. In hujuſmodi autem factis Eccleſiaſticos Judices errare poſſe, & eorum ſententiam emendari, nemo diffitetur: *Cùm aliquò experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat*: ut loquitur S. Auguſtinus, *lib. 2. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 3.* At judicium de Fide Auctorum ex eorum Scriptis, vel de ſenſu propoſitionum in ipſorum Libris aſſertarum, ex aliis inſtrumentis non pendet, quàm ex Libris ipſis quos expendit Eccleſia: qui cùm iidem ſemper maneant; facto diligenti examine & accuratâ collatione, priùs latens veritas in factorum iſtius generis cognitione aperiri novo experimento non poteſt, quod retractando Eccleſiæ judicio locum præbeat. Quare tenebatur Theodoretus cenſere Neſtorium eſſe ab Eccleſia meritò hæreſeos damnatum: & pariter tenentur Eccleſiæ filii, libros aut propoſitiones ſub quorumvis Auctorum nomine, poſt diligentiſſimum examen & accuratam collationem, prout olim à Synodis & Pontificibus factum eſt, ab Eccleſia damnatas, iis notis meritò inuſtas cenſere, quibus illas inurit Eccleſia, & in eo ſenſu aſſertas ab Autoribus, in quo illas Eccleſia damnat ſub illorum nominibus, quamvis non tenerentur Catholici Cæcilianum innocentem credere, poſt illius à Synodis Romana & Arelatenſi abſolutionem, ſed judicium hâc in cauſâ ſuum ſuſpendere poſſent.

Objicies, Theologos Catholicos & doctiſſimos Origenem, & Theodoretum defendiſſe, eorumque Scripta errorum pura aſſeruiſſe, etiam noſtrâ ætate, quamvis à Pontificibus, & Synodo Oecumenica damnata ſint. Potuit ergo Theodoretus, abſque hæreſeos ſuſpicione, patrocinari Neſtorii perſonæ ac Scriptis, damnatis erroribus qui Neſtorio tribuebantur.

Reſpondeo 1. Diſparem eſſe rationem. Origenes enim & Theodoretus Hæretici non fuerunt, quia *Hæreticum facit, non offenſio, ſed offenſionis pertinax defenſio* (inquit Facundus.) At Neſtorius Hæreticus fuit. Præterea, interceſſerat ſumma familiaritas & communio Theodoretum inter ac Neſtorium, quæ ſuſpicionem ingerebat graviſſimam, ipſum ideo Neſtorio patrocinari, quòd ejus hæreſim approbaret, quamvis eam damnaret in ſpeciem, ut imminentem ſibi ab Eccleſia damnationem averteret. Nullus verò eſt ſimili ſuſpicioni locus de Theologis doctiſſimis, qui Origenis & Theodoreti patrocinium noſtrâ ætate ſuſceperunt. Non me latet, quod rectè animadvertit Facundus lib. 5. *Aliud eſſe ideo Hæreticum excuſare quòd Catholicus putetur, & aliud ipſam hæreſim approbare.* Sed cùm ita perſpicuè ab aliquo aſſerta eſt hæreſis, & adeo pertinaciter propugnata, etiam poſt Eccleſiæ judicium, ut nemo dubitet quin illam propugnaverit: Vel cùm Eccleſia libros, aut propoſitiones ex illis fideliter excerptas, prævio diligenti examine, in ſenſu Auctoris damnavit: ſuſpicionem præbet vehementem quòd hæreſim approbet, qui hæreticum hominem excuſat, vel librum vindicat: ſicut qui parricidam judiciô Senatus damnatum, teſtimoniiſque legitimis, & ipſâ confeſſione ſuâ convictum, inſontem aſſereret, niſi fatuus audiret, parricidium ipſum approbare cenſeretur.

Pro Auctoribus ab Eccleſia damnatis imprudenter Apologiæ ſcribuntur.

Reſpondeo ſecundò: Imprudenter Theologos illos pro Origene & Theodoreto Apologias ſcripſiſſe: & pro quovis Auctore, ſub cujus nomine, & in cujus ſenſu, propoſitiones aliquæ ex ejus libris fideliter excerptæ, damnatæ ſunt, vel à Synodo Oecumenica, vel à ſolo Romano Pontifice, accedente Eccleſiæ conſenſu, temerè Apologias ſcribi: cùm in Eccleſiæ judicio, ſive dogmata, ſive facta ſpectet, ſit humiliter acquieſcendum;

quieſcendum; ex officio Fidei, ſi quæſtio ſit dogmatis; aut ex officio reverentiæ Chriſtianæ & obedientiæ Catholicæ, ſi ſit quæſtio facti. Quod ex S. Gregorio Magno *lib.* 1. *Epiſtola* 24. colligitur: in quâ ubi quinque Synodos Oecumenicas ſe recipere ac venerari profeſſus eſt, hæc ſubjungit de perſonis in iis damnatis: *Cunctas verò quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo; quas venerantur, amplector: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliter ſapit, anathema ſit.* Hinc Sophronius Hieroſolymitanus Epiſcopus in Epiſtola Synodica, quæ lecta eſt Actione II. Synodi Sextæ, cùm tria Capitula ſingillatim exſecratus eſſet, ſubdit: *Univerſales ſanctas quatuor amplector Synodos, ſuper his verò & hanc Quintam honoro & veneror. & cuncta earum lubenter recipio, tam in Dogmatibus & diverſis doctrinis, quamque Hæreticorum Anathematibus & Definitionibus. Unde & comprobo atque ſuſcipio quos ſuſceperunt & probaverunt. Et anathematizo atque abjicio, quos anathemati ſubjecerunt, & abjectos à Sancta noſtra Catholica Eccleſia cenſuerunt.* Et in Octava Synodo Actione X. poſt lectos Canones, lecta eſt ejuſdem Synodi Octavæ Definitio, quæ *Symbolum Fidei, profeſſionémque de ſeptem prioribus Synodis, & Anathema eorum, quos illæ Synodi damnarunt*, complectitur. Venerabilis Beda lib. IV. Hiſtoriæ cap. XVII. hæc refert ex Synodo ſub Theodoro Cantuarienſium Archiepiſcopo: *Suſcepimus Sanctas & univerſales quinque Synodos*, &c. *Anathematizamus corde & opere quos anathematizaverunt, & quos ſuſceperunt, ſuſcipimus.* Hincmarus in Concilio Tricaſſino II. reſpondit: *Secundum Sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, quos Apoſtolica Sede per B. & Dominum noſtrum Papam, & Romana Eccleſia omnium Eccleſiarum Mater damnat, damno: quos anathematizat, anathematizo.* His adde legem illam & conſuetudinem vetuſtiſſimam, ut non errores tantùm, ſed & Autores ipſi configerentur Synodicis Decretis, & configendi ab edentibus Fidei profeſſionem præciperentur; quod inutile prorſus fuiſſet, ſi licuiſſet quoad has quæſtiones ab Eccleſiæ univerſalis Sententia diſcrepare. Unde Celeſtinus I. in Epiſtola ad Synodum Epheſinam, poſt damnationem Neſtorii: *Se*, inquit, *in noſtro Collegio noverint non futuros, niſi ſecundum Eccleſiaſticum & Chriſtianorum Principum Conſtitutum, damnata cum Autoribus ſociiſque damnantes, ſe profiteantur Catholicos Sacerdotes.* Et S. Leo Epiſtola VIII. aliàs II. *Plurimos impietatis Manichææ ſequaces & Doctores in Urbe inveſtigatio noſtra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas & cenſura coërcuit: quos potuimus emendare, correximus, & ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & diſciplinis ſuis publica in Eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione, compulimus.* Et Epiſtola XIV. aliàs III. de quibuſlibet Hæreticis reſipiſcentibus ſcribit: *Saluberrimum enim & ſpiritalis medicinæ utilitate pleniſſimum eſt, ut ſive Presbyteri, ſive Diaconi, ſive Subdiaconi, aut cujuſlibet Ordinis Clerici, qui ſe correctos videri volunt, atque ad Catholicam Fidem, quam jam pridem amiſerant, rurſum reverti ambiunt, priùs errores ſuos, & ipſos Autores errorum damnari à ſe ſine ambiguitate fateantur: Ut ſenſibus pravis etiam peremptis, nulla ſperandi ſuperſit occaſio, nec ullum membrum talium poſſit ſocietate violari, cùm per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare.*

Unde ab imprudentibus illis damnatorum, poſt Canonicum examen, librorum Apologiſtis poſtulare jure poſſumus, quod Facundus Hermianenſis ab illis poſtulabat qui Synodum Calchedonenſem, vel in quæſtionibus facti, erraſſe contendebant; Ut tam evidentibus documentis probent Eccleſiam hæc Scripta, vel has Propoſitiones, ſecundùm Auctoris cujuſpiam ſenſum, damnantem erraſſe, quàm evidens eſt eſſe nos & vivere. Alioqui temeritatis notam non evadent. *Ergo*, inquit Facundus lib. 10. cap. 1. *ſi cupiunt ut cum illis hanc Synodum ego quoque reprehendam, tale aliquid ad eam deſtruendam idoneum requirant ac proferant, quod tam certum mihi ſit, quàm certum mihi eſt eſſe me.*

Objicies ultimò, potuiſſe ſaltem Theodoretum uti diſtinctione juris, & facti, diſcretione perſonæ & dogmatis, & Anathema dicere erroribus à Synodo Epheſina damnatis, illis, inquam, propoſitionibus: *Duæ ſunt in Chriſto perſonæ: Maria Virgo non eſt Deipara:* Non autem Neſtorio, quem propoſitiones illas hæretico ſenſu non aſſeruiſſe & propugnaſſe exiſtimabat. Iniquè ergo actum cum Theodoreto in Synodo Calchedonenſi, cùm, ut apertè Anathema diceret Neſtorio, compulſus eſt.

Theodoretus anathema Neſtorio dicere debuit abſque diſtinctione juris & facti, perſonæ & dogmatis.

Reſpondeo, Nego antecedens. Debuit enim, (ut jam probavi) ſuam Eccleſiæ judicio privatam ſubjicere & immolare ſententiam Theodoretus. Debuit præterea oſtendere ſe ex animô damnare hæreſim quam ſcriptis ſuis foverat ac patrociniô. Cùm autem Neſtorii amicitiam coluiſſet, foviſſetque communionem, etiam poſt initam pacem Orientales inter & S. Cyrillum, quô tempore illam juris & facti diſtinctionem uſurpabat, ad Andream Samoſatenum ſcribens: *Exigit autem ſubſcriptionem facta dudum damnationis, & ut anathematizetur ſancti Epiſcopi dogma Neſtorii. Scit autem veſtra Sanctitas, quod ſi quis indiſcretè dogma anathematizet ejuſdem ſanctiſſimi & venerabilis Epiſcopi, idem eſt ac ſi pietatem anathematizare videatur. Oportet ergo, ſi omnino compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Chriſtum, aut qui in duos Filios unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dividunt, &c.* Cùm (inquam) Theodoretus Neſtorio pertinaciter communicans, ſuſpicionem ingeſſiſſet graviſſimam, ſe prava dogmata ab ipſo aſſerta ſincerè non damnare, operæ pretium erat, ut vetere illa & tunc meritò ſuſpectâ dogmatis & perſonæ diſcretione rejecta, non ſolùm hæreſim damnaret, ſed etiam Neſtorium hæreſeos evidentiſſimis probationibus convictum, & Synodi Oecumenicæ judicio damnatum; utque apertè, abſque fuco, & tergiverſatione diceret, *Anathema Neſtorio.*

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione ad pag. 367. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Innuere videtur Eccleſiam in damnandis propoſitionibus modò non ſervare eam diligentiam quam olim ſervabat.*

R. Id nec dixi, nec innui. Reddantur verba mea, & evaneſcet calumnia. *Et pariter tenentur Eccleſiæ filii, libros aut propoſitiones ſub quorumvis Autorum nomine, poſt diligentiſſimum examen, & accuratam collationem, prout olim à Synodis & Pontificibus factum eſt, ab Eccleſia damnatas, ut meritò merità muſtas cenſere, quibus illas tauvit Eccleſia, &c.* Hæc verba mea. Cæterùm patiantur Religioſi Cenſores ſe remitti ad Tractatum *Joannis Gerſonis* Cancellarii Eccleſiæ & Academiæ Pariſienſis *De Examinatione Doctrinarum*, parte ſecunda, Conſideratione quinta, ubi pius ille & eruditus Theologus hæc habet: *Providendum eſt ſedulò per Rectores Chriſtianitatis, ne ſtudium Theologicæ Veritatis depereat, ſed alicubi reſideat velut in fonte. Alioquin timendum eſt ne ſuperſeminetur hæreſum zizania, propter varietatem tot capitum, tot ſenſuum, per paſſionum diverſarum, unde multiplicatio ſequitur judiciorum; ubi ſi deſit recurſus ad Theologos non depravatos, & in unum collectos, quis, oro, providebit? Si dixerit aliquis, Fiet recurſus ad Sedem & Curiam Summi Pontificis. Non negabimus hoc, ſi Theologia illic habuerit ſuos Doctores non partiales, non ſeductos, non faſtuoſos, non quæſtuoſos aut invidos, non poteſtati ſæculari, non ſpirituali pluſquam veritati faventes aliòquin tolerabilius eſſet nullos habere, quam tales pati.* Librorum & propoſitionum damnandarum examen diligentiſſimum, & accuratam collationem fieri debere, Venerabilis *Gerſonius* docet, ideoque Theologos eruditos, a præjudiciis omnibus, à ſtudio partium, ab omni corruptela prorſus alienos adhiberi debere ad Librorum examen ac cenſuram: Theologos qui intelligant ac penitiſſimè pervadant argumenta téſque de qui-

bus tractavit Auctor, qui de Scriptoris mente non ex plagulis detruncatis, ſed ex textura Scriptionis pronuntiet; qui in alienis dictis non tricentur, nec ea obtorqueant, & ad alienos inauditoſque ſenſus inflectant; ut criminationi ac damnationi juſtæ patere aliqua tandem ratione videantur: Theologos qui non ex ſuo dumtaxat, aut ſuorum guſtu de alienis Sententiis judicent, ſed probabiles agnoſcant eas ipſas opiniones à quibus abhorrent, cùm à Catholicis Theologis, ac præſertim ab Academiis celeberrimis, qualis eſt Sacra Facultas Pariſienſis, propugnantur, nec ab Eccleſia & Sede Apoſtolica ſunt damnatæ: Theologos ac Cenſores, qui in Librorum lectione, examine, cenſura præcipitationem caveant: Qui Catholicos Autores, & obedientiam ac devotionem erga Sedem Apoſtolicam palam profeſſos non damnent inauditos; qui damnationis cauſas non celent, ſed diſtinctè ac determinatè ſignificent quid ſit illud quod in Autoris Opere reprehenſioni pateat, ut illud Autor retractare, emendare vel explicare poſſit. Non dubito quin eam diligentiam in damnandis Lutheri, Janſenii, Michaëlis Baii, & Molinos Quietiſtarum patentis propoſitionibus diligentiam adhibuerit Eccleſia, quam olim in doctrinarum examine & propoſitionum Cenſura ſervabat. Non dubito quin tales adhibuerit Theologos & Cenſores, quos optat Venerabilis Gerſonius. Quamobrem falſò mihi affingitur quòd innuerim, Eccleſiam in damnandis propoſitionibus debitam non ſervare diligentiam.

Scholion II.

In eadem Diſſertatione, ad paginam 369. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Aſſerit quòd à Papa damnata, ſi accedat conſenſus Eccleſiæ, ſunt damnanda, quaſi ſola Papæ damnatio non ſufficiat.*

Revera ſcripſi, pro quovis Autore, ſub cujus nomine, & in cujus ſenſu propoſitiones aliquæ ex ejus libris fideliter excerptæ, damnatæ ſunt, vel à Synodo Oecumenica: *Vel à ſolo Romano Pontifice, accedente Eccleſiæ conſenſu*, temerè Apologias ſcribi. Hæc verba, *Accedente Eccleſiæ conſenſu*, probabilem excuſationem habent ac legitimam in Doctore Sacræ Facultatis Pariſienſis: quia *Non eſt doctrina nec dogma* ejuſdem *Facultatis quòd Summus Pontifex ſit infallibilis nullo accedente Eccleſiæ conſenſu*, ut ipſa declaravit anno milleſimo ſexcenteſimo ſexageſimo-tertio. Cæterum Concilia ſemper neceſſaria non eſſe cenſeo, & Romanum Pontificem, etiam extra Concilia & ſine Conciliis, Summum jure divino Controverſiarum fidei judicem eſſe profiteor & propugno, ejuſque judicio, *ut omnium Chriſtianorum Patris & Doctoris*, Catholicos omnes ſubeſſe & humiliter parere debere.

DISSERTATIO XV.

De Concilii Calchedonenſis Canonibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quid Canone vigeſimo-octavo Concilii Calchedonenſis Conſtantinopolitanæ Sedi collatum fuerit?

Propoſitio.

Canon vigeſimus-octavus Synodi Calchedonenſis, primatum honoris poſt Romanum Epiſcopum, & Ordinationes Diœceſeos Ponticæ, Aſianæ, & Thracicæ, quas & Secunda Synodus Oecumenica Epiſcopo Conſtantinopolitano detulerat, & firmaverat conſuetudo, eidem confirmavit.

Probatur ex ipſius Canonis verbis, quæ ſic habent: *Sanctorum Patrum decreta ubique ſequuti, & Canonem qui nuper lectus eſt 150. Dei amantiſſimorum Epiſcoporum recenſentes, eadem quoque & nos decernimus, ac ſtatuimus de privilegiis ſanctiſſimæ Eccleſiæ Conſtantinopoleos novæ Romæ. Etenim antiquæ Romæ Throno: quòd urbs illa imperaret, jure Patres privilegia tribuerunt. Et eadem conſideratione moti 150. Dei amantiſſimi Epiſcopi, ſanctiſſimo Novæ Romæ Throno æqualia privilegia tribuerunt: rectè judicantes, urbem, quæ & Imperio, & Senatu honorata ſit, & æqualibus cum antiquiſſima Regina Roma privilegiis fruatur, etiam in rebus Eccleſiaſticis non ſecùs ac illam extolli, & magnificari, ſecundam poſt illam exiſtentem: Et ut Ponticæ, & Aſianæ, & Thracicæ Diœceſis Metropolitani ſoli; præterea Epiſcopi Diœceſeon Barbaros inter exiſtentium, à prædicto Throno Conſtantinopolitanæ ſanctiſſimæ Eccleſiæ ordinentur.*

Confirmatur ex Epiſtola Synodica Patrum Calchedonenſium ad S. Leonem. *Eam namque conſuetudinem*, inquiunt, *quæ ex longo jam tempore permanſit, quam habuit Conſtantinopolitana ſancta Dei Eccleſia ad ordinandos Metropolitanos Provinciarum, tam Aſianæ, quam Ponticæ, & Thracicæ, & nunc Synodali Decreto firmavimus, non tam Sedi Conſtantinopolitanæ aliquid præſtantes, quàm Metropolitanis urbibus quietem congruam providentes, eò quòd frequenter Epiſcopis vitam finientibus multa turba naſcuntur, Clericis ac populis, qui per eaſdem ſunt civitates, abſque Rectore remanentibus, & Eccleſiaſticum ordinem confundentibus. Confirmavimus autem & 150. SS. Patrum Regulam, qui Conſtantinopoli congregati ſunt ſub piæ memoriæ Majore Theodoſio, quæ præcepit, poſt veſtram Sanctiſſimam & Apoſtolicam Sedem, honorem habere Conſtantinopolitanam.* Sanè id confirmarunt Calchedonenſes Patres Conſtantinopolitanæ Sedi, Canone 28. quod ipſi collatum fuerat à Secunda Synodo Oecumenica, Canone 3. atqui non ſolius conſeſſus honor, ſed cætera jura Patriarchica, & Ordinationes memoratarum Diœceſeon, collatæ fuerant Epiſcopo Conſtantinopolitano Canone 3. Synodi 2. Oecumenicæ. Itaque eadem jura non tam de novo contulit, quàm confirmavit Synodus Calchedonenſis Canone 28. Legatur Diſſertatio 36. in Hiſtoriam 4. Sæculi, Articulus 4.

ARTICULUS II.

Utrum S. Leo Canonem vigeſimum-octavum Synodi Calchedonenſis approbaverit?

Propoſitio.

Synodus Calchedonenſis vigeſimi-octavi Canonis confirmationem à S. Leone poſtulavit; verùm illum improbavit Sanctiſſimus Pontifex, eâ præcipuè ratione, quòd Nicænæ Synodi Canonibus repugnaret.

Prima pars propoſitionis evidens eſt ex Epiſtola Synodica Patrum Calchedonenſium ad S. Leonem in quâ blandiſſimis verbis ipſum demulcent, temque Imperatori, Senatui, & urbi Conſtantinopolitanæ gratiſſimam ipſum facturum monent; imò verò eam gratiam illi tributum iri ut Patri, ad quem egregia filiorum facinora redundare ſolent. *Qui enim*, inquiunt, *locum veſtræ Sanctitatis obtinent ſanctiſſimi Epiſcopi Paſchaſinus & Lucentius, & qui cum ipſis eſt Reverendiſſimus Presbyter Bonifacius, his ita conſtitutis vehementer reſiſtere tentaverunt, proculdubio à veſtra providentiâ inchoari & hoc bonum volentes, ut ſicut Fidei, ſic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus. Nos enim curantes tam piiſſimos & Chriſti amicos Imperatores, qui ſuper hoc delectantur, quàm clariſſimum Senatum, & totam Imperii civitatem, opportunum credidimus eſſe honoris ejus confirmationem ab univerſali Concilio celebrari, & velut hæc à tua Sanctitate fuerint inchoata, eò quòd favere ſemper ſtudeas roboravimus, præſumentes, dum noverimus, quia quicquid rectitudinis à filiis fit, ad Patres recurrit. Rogamus igitur & tuis Decretis noſtrum honora judicium; & ſicut nos Capiti in bonis adjicimus conſonantiam, ſic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat.* Extat hæc Epiſtola 3. p. Concilii Calchedonenſis, numero 11.

Probatur ſecunda pars ex Epiſtola S. Leonis 53. ſive 80. ſecundùm Editionem P. Quenellii, in quâ Anatolii ambitum his verbis graviter perſtringit: *Poſt illa itaque Ordinationis tuæ non inculpata principia; poſt Conſecrationem Antiocheni Epiſcopi, quam tibimet contra Canonicam Regulam vindicaſti; doleo etiam*

etiam in hoc Dilectionem tuam eſſe prolapſam, ut ſacratiſſimas Nicænorum Canonum Conſtitutiones conareris infringere: tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſecundi honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Eccleſia proprietatem tertiæ dignitatis amiſerit: ut his locis juri tuo ſubditis omnes Metropolitani Epiſcopi proprio honore privarentur. Quibus inauditis, & nunquam ante tentatis prævenis exceſſibus, ut ſanctam Synodum ad extinguendam ſolum hæreſim, & ad confirmationem Fidei Catholicæ ſtudiò Chriſtianiſſimi Principis congregatam, in occaſionem ambitus trahas, & ut conniventiam ſuam tibi det, impellas: tanquam refutari nequeat, quod illicitè voluerit multitudo, & illa Nicænorum Canonum per Spiritum verè Sanctum ordinata conditio in aliqua cuiquam ſit parte ſolubilis. Nulla ſibimet de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo Epiſcopis quantumlibet copioſior numerus Sacerdotum vel comparare ſe audeat, vel præferre: cùm tanto divinitus privilegiò Nicæna ſit Synodus conſecrata, ut ſive per pauciores, ſive per plures Eccleſiaſtica Judicia celebrentur, omni penitus auctoritate ſit vacuum, quicquid ab illorum fuerit Conſtitutione diverſum. Nimis ergo hæc improba, nimis ſunt prava, quæ ſacratiſſimis Canonibus inveniuntur eſſe contraria. In totius Eccleſiæ perturbationem ſuperba hæc tendit elatio, quæ ita abuti voluit Concilio Synodali, ut Fratres in Fidei tantummodo negotio convocatos, & definitione ejus cauſa, quæ erat curanda, perfunctos, ad conſentiendum ſibi, aut depravando traduceres, aut terrendo compelleres. Inde enim Fratres noſtri ab Apoſtolica Sede directi, qui vice meâ Synodo præſidebant, probabiliter atque conſtanter illicitis auſibus obſtiterunt, apertè reclamantes, ne contra inſtituta Nicæni Concilii, præſumptio reproba vanitatis aſſurgeret. Nec poteſt de eorum contradictione dubitari, de quibus in Epiſtola tua etiam ipſe conquereris, quòd conatibus tuis voluerint obviare. In quo quidem multùm illos mihi hæc ſcribendo commendas: ſed temetipſum, quòd eis parere nolueris, dum illicita moliris, accuſas, ſuperfluè non concedenda appetens, & inſalubriter tibi contraria concupiſcens, quæ nullum unquam poterant noſtrum obtinere conſenſum.

Porrò quòd Canonibus Secundæ Synodi Canon 28. Concilii Calchedonenſis innitetur, hæc ſubdit S. Leo: *Perſuaſioni enim tuæ in nullò penitus ſuffragatur quorumdam Epiſcoporum ante ſexaginta, (ut jactas) annos facta conſcriptio, nunquamque à Prædeceſſoribus tuis ad Apoſtolicæ Sedis tranſmiſſa notitiam, cui ab initiò ſui caducæ, dudumque collapſæ, ſera nunc & inutilia præbere fulcimenta voluiſti, eliciendo à Fratribus ſpeciem conſenſionis, quam tibi in ſuam injuriam verecundia fatigata præberet.*

Denique hæc adjicit, *Non convellantur Provincialium jura Primatuum, nec Privilegiis antiquitus inſtitutis Metropolitani fraudentur Antiſtites. Nihil Alexandrina Sedi ejus, quam per S. Marcum Evangeliſtam B. Petri diſcipulum meruit, pereat dignitatis: nec Dioſcoro impietatis ſuæ pertinaciâ corruente, ſplendor tantæ Eccleſiæ tenebris obſcuretur alienis. Antiochena quoque Eccleſia, in quâ primùm prædicante B. Apoſtolo Petro Chriſtianum nomen exortum eſt, in Paternæ Conſtitutionis ordine perſeveret, & in gradu tertio collocata, nunquam ſe fiat inferior. Aliud enim ſunt Sedes, aliud Præſidentes: & magnus unicuique honor eſt integritas ſua. Quæ cùm in quibuſlibet locis propria ornamenta non perdat, quantò magis in Conſtantinopolitanæ urbis magnificentiâ poteſt eſſe glorioſa, ſi per obſervantiam tuam & defenſionem Paterni Canonis, exemplum probitatis multi habeant Sacerdotes?*

Duo diſtincta capita S. Leo in 28. Canone Calchedonenſi impugnat; unum quod primarias illas Sedes Alexandrinam & Antiochenam ſpectabat, quas Conſtantinopolitanus ſecundum uſurpans locum, ſecundo & tertio gradu ſpoliare tentabat; alterum ad Ponticæ, Aſianæ & Thraciciæ Diœceſeon Metropolitas pertinebat, quorum pariter privilegia invadebat Anatolius, dum eorum Ordinationem ſibi vindicabat, cujus poteſtas auctoritate antiquorum Canonum ſemper penes uniuſcujuſque Provinciæ Synodum reſederat. De his Metropolitis intelliguntur hæc verba S. Leonis: *Non convellantur Provincialium jura Primatuum.*

Confirmatur ex Epiſtola 54. ſive 78. in Quenellii Editione, ad Marcianum Auguſtum datâ. *Multùm* inquit, *Anatolius Epiſcopus proprio detrahit merito, ſi illicito creſcere optat augmento. Habeat, ſicut optamus, Conſtantinopolitana civitas gloriam ſuam, ac protegente dexterâ Dei, diuturnò Clementiæ veſtræ fruatur Imperio. Alia tamen ratio eſt rerum ſæcularium, alia divinarum: nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento mirè poſuit, ſtabilis erit ulla conſtructio; ſed propria perdit, qui indebita concupiſcit. Satis ſit prædicto, quòd veſtræ Pietatis auxiliò, & mei favoris aſſenſu, Epiſcopatum tantæ urbis obtinuit. Non dedignetur Regiam Civitatem, quam Apoſtolicam non poteſt facere Sedem; nec ullò ſperet modò, quod per aliorum poſſit offenſiones augeri. Privilegia enim Eccleſiarum, ſanctorum Patrum Canonibus inſtituta, & venerabilis Synodi Nicænæ fixa decretis, nulla poſſunt improbitate convelli, nullâ novitate violari. In quò opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt me perſeverantem exhibere famulatum: quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatum, ſi Paternarum Regulæ Sanctionum, quæ in Synodo Nicæna, ad totius Eccleſiæ regimen, Spiritu Dei inſtruente ſunt condita, me (quod abſit) connivente, violentur; & major ſit apud me unius fratris voluntas, quàm univerſæ domûs Domini communis utilitas.*

Et Epiſtola 55. ſive 79. ad Pulcheriam Auguſtam. *Conſenſiones verè Epiſcoporum*, inquit, *ſanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unitâ nobiſcum Fidei veſtræ Pietate, in irritum mittimus, & per auctoritatem B. Petri Apoſtoli, generali prorſus definitione caſſamus; in omnibus Eccleſiaſticis cauſis his legibus obſequentes, quas ad pacificam obſervantiam omnium Sacerdotum, per trecentos decem & octo Antiſtites Spiritus Sanctus inſtituit: ita ut etiam ſi multò plures aliud, quàm illi ſtatuere, decernant, in nullâ reverentiâ ſit habendum, quicquid fuerit à prædictorum Conſtitutione diverſum.*

In eamdem ſententiam ſcribit ad Epiſcopos qui in Synodo Calchedonenſi fuerant congregati, Epiſtola 61. ſive 8. *De cuſtodiendis quoque ſanctorum Patrum ſtatutis, quæ in Synodo Nicæna inviolabilibus ſunt fixa Decretis, obſervantiam veſtræ Sanctitatis admoneo, ut jura Eccleſiarum, ſicut ab illis 318. Patribus divinitus inſpiratis ſunt ordinata, permaneant. Nihil alienum improbus ambitus concupiſcat, nec per alterius imminutionem ſuum aliquis quærat augmentum. Quantumlibet enim extortis aſſentationibus ſeſe inſtruat vanitatis elatio, & appetitus ſuos Conciliorum æſtimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit, quicquid à prædictorum Patrum Canonibus diſcrepaverit. Quorum Regulis Apoſtolica Sedes quàm reverenter utatur, Scriptorum meorum, quibus Conſtantinopolitani Antiſtitis conatus repuli, poterit Sanctitas veſtra lectione cognoſcere, & me auxiliante Domino, Catholicæ Fidei, & Paternarum Conſtitutionum eſſe cuſtodem.*

In Epiſtola denique ad Maximum Antiochenum Patriarcham 62. ſive 92. *Nunc autem*, inquit, *ad omnia generaliter pronuntiare ſufficiat, quòd ſi quid à quoquam contra Nicænorum Canonum ſtatuta in quacunque Synodo, vel tentatum eſt, vel ad tempus videtur extortum, nihil præjudicii poteſt inviolabilibus inferre Decretis: & faciliùs erit quarumlibet conſenſionum pacta diſſolvi, quàm prædictorum Canonum*

regulas

regulas ex ullâ parte corrumpi. Et infrà: *Hoc tamen proprium defenſionis meæ eſt, ut quantumlibet numerus Sacerdotum amplior aliquid per quorumdam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo Patrum Conſtitutionibus inveniatur adverſum, id juſtitiæ conſideratione caſſetur: quoniam univerſa pacis tranquillitas non aliter poterit cuſtodiri, niſi ſua Canonibus reverentia intemerata ſervetur.*

Ex his collige, S. Leonem non ob aliam rationem repudiaſſe Canonem 28. Synodi Calchedonenſis, quàm quia Nicænis Canonibus repugnabat: atque hac in cauſſa Jure Primatus ſui egiſſe, quod maximè in urgenda ac procuranda per totum orbem Chriſtianum Canonum executione poſitum eſt. Sed hac de re diſſerentem audire præſtat Illuſtriſſimum Petrum de Marca Pariſienſem Archiepiſcopum, in Diſſertatione de Patriarchatus Conſtantinopolitani Inſtitutione. *Non ergo*, inquit, *illo nomine ſtatuta Concilii Calchedonenſis Leo reprobat, quaſi nullas habitura vires eſſent, niſi priùs illi collibuiſſet: ſed nullitatem dicti Canonis ex repugnantia Canonum Nicænorum petitam declarat, magnifico ſanè & illuſtri Primatûs ſui, ſeu Principatus privilegiô, ſed quod ad ſuperiorem in corpus definitioneſque Concilii exercendam auctoritatem extendi & porrigi non debeat. Si enim ritè de quæſtione aliqua Nicænis Regulis nondum deciſâ Synodus Calchedonenſis ſtatuiſſet; tantùm abeſt ut Leo Conſtitutioni illi, deſtitutæ vitiô nullitatis opponendæ refragatus fuiſſet, quin potiùs geſtorum Synodalium approbatione, Concilii ſententiæ ex officio adhæſiſſet. Quod eleganter inſinuat in Epiſtola ad Maximum Antiochenum, hoc de negotio loquens:* QUICQUID *enim præter ſpeciales cauſas Synodalium Conciliorum ad examen Epiſcopale defertur, poteſt aliquam dijudicandi habere rationem: ſi nihil de eo eſt à SS. Patribus apud Nicæam definitum. Nam quod ab illorum Regulis & Conſtitutione diſcordat, Apoſtolicæ Sedis nunquam poterit obtinere conſenſum.*

ARTICULUS III.

Utrum ſemper viguerit in Oriente Canon vigeſimus octavus Concilii Calchedonenſis, & utrum Anatolius Jure ſibi delato ceſſerit?

ANatolius à S. Leone propter ambitum objurgatus, & quòd 28. Canonem à Patribus Synodi Calchedonenſis extorſiſſet, eam culpam à ſe amoliri ſtuduit, eamque in Cleri ſui & Epiſcoporum Orientalium vota refudit ac ſuffragia. His enim verbis ſcripſit ad S. Leonem. *De his autem quæ Conſtantinopolitanæ gratiâ Sedis ſancita ſunt in Calchedonenſi nuper univerſali Synodo, pro certo Beatitudo veſtra hoc habeat, nullam eſſe culpam in me, qui ſemper otium & quietem in humilitate me continens, ab ineunte meâ ætate dilexerim: ſed Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Reverendiſſimus Clerus eſt, qui hoc habuit ſtudium, & iſtarum partium Religioſiſſimi Sacerdotes, qui in hoc fuere concordes, & ſibi pariter adjutores. Cùm & ſic geſtorum vis omnis & confirmatio auctoritati veſtræ Beatitudinis fuerit reſervata. Hoc igitur benè compertum Sanctitas veſtra cognoſcat, nihil ex me iſtius cauſâ factum eſſe negotii; qui ſemper omnem jactantiæ levitatem, & aliena appetendi cupiditatem, mihi vitandam crediderim.* Tanta arte conſcripta eſt hæc Epiſtola, ut in ſpeciem S. Leonis querelis ſatisfaciat, re vera tamen nihil in ea de juribus ſuis remittat Anatolius. Et certè ita fixum apud ſe habebant Orientales Epiſcopi à Decreto ſuo in gratiam Conſtantinopolitanæ Sedis nunquam reſilire, ut cùm Epiſtola S. Leonis, quâ conſenſu ſuo Acta Synodi Calchedonenſis firmabat, lecta eſſet à Juliano Coënſi in Conſtantinopolitano Epiſcoporum Conventu, non auſus ſit ea verba legere, quibus conſenſum ſuum S. Leo renuebat commodare Decreto in gratiam Conſtantinopolitanæ Sedis condito apud Calchedonem. Id ex Epiſtola 67. ſive 100. S. Leonis ad Julianum Coënſem datâ compertum eſt. *Epiſtolam ſanè meam*, inquit, *ad Calchedonenſem Synodum datam præſentibus Epiſcopis & Clericis lectam fuiſſe, tuis Epiſtolis retuliſti: ſed uſque ad illud Capitulum, quò ea quæ de fide acta ſunt, meus videtur firmaſſe conſenſus. Unde miratus ſum, quòd reliqua, quæ ſecuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum, quibus ſunt lecta, prolata ſint: cùm maximè omnibus innoteſcere debuiſſes, improbum à nobis ambitum notatum fuiſſe, & novis uſurpationibus obviatum: ut vetuſtas, quæ eſt Canonibus conſtituta, inviolata, ut ſemper ſcripſimus, ſervaretur.*

Viri quidam Eruditi Anatolium jure ſibi delato ceſſiſſe colligunt ex Epiſtola 71. vel 106. S. Leonis ad ipſum data, in qua ita ſcribit: *Sed cùm in injuriam Canonum, ut agnoſcis, illa tentata ſunt, quæ omnibus Eccleſiis ſcandalum maximum generarent, quid aptius ac modeſtius facerem, quàm ut te primùm, ut ab hac intentione recederes, fraternô animô miſſis literis admonerem?* Et infrà: *Illam autem culpam, quam de augenda poteſtate, alienâ (ut aſſeris) adhortatione contraxeras, efficaciùs atque ſinceriùs tua Charitas diluiſſet, ſi quod tentari ſine tuâ voluntate non potuit, non ad ſola Clericorum conſilia tranſtuliſſes... Sed gratum mihi, Frater chariſſime, eſt, quòd Dilectio tua id profitetur ſibi diſplicere, quòd tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiæ communis regreſſum profeſſio Dilectionis tuæ, & atteſtatio Principis Chriſtiani.*

Verùm ſi ex Anatolii Epiſtola intellexit S. Leo ipſum Jure ſuo ceſſiſſe, ejus mentem non eſt aſſecutus. Hoc enim unum pro certo haberi voluit à S. Leone circa 28. Canonem Synodi Calchedonenſis, abſque ſuâ culpa conditum eſſe, ſeque ſemper ab alienis appetendis longiſſimè abfuiſſe. Id confirmatur ex Anatolii promiſſis, qui cùm correctionem pollicitus eſt per literas Marciani, quem apud Sanctum Leonem interceſſorem adhibuit, ſatisfactionem ſolùm in rebus fidei promiſit, ut Sanctus ipſe Leo teſtatur in laudata ad Julianum Coënſem Epiſtola. *Aliam quoque*, inquit, *ad nos Epiſtolam dedit* (Marcianus) *interveniens pro Anatolio Epiſcopo, ut noſtri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem ejus promiſit, & in omnibus ſe ſatisfacturum eſſe, quæ ad fidei obſervantiam pertinent, pollicetur.*

Denique Liberatus de privilegio Sedis Regiæ urbis confirmato Canone 28. Synodi Calchedonenſis loquens, ait: *Et licet Sedes Apoſtolica nunc uſque contradicat, quod à Synodo firmatum eſt, Imperatoris patrocinio permanet quoque modo.* Jure igitur ſibi delatô non ceſſerunt Conſtantinopolitani Antiſtites.

Expunctus quidem fuit ex Codice Canonum Eccleſiæ Orientalis Canon Calchedonenſis 28. Nam antiqua Collectio Græca, quam Dionyſius Exiguus Latinè reddidit, 27. Canones ſolùm recenſet, omiſſo 28. quemadmodum & Theodorus Anagnoſtes lib. 1. Collectaneorum, & Theodoretus in Collectione Canonum à ſe adornatâ, & in L. Titulos diſtributâ. Quamvis Collectiones recentiores Photii & Zonaræ ipſum exhibeant. Sed expuncto Canone, ut Romano fieret ſatis Pontifici, Anatolius & ejus Succeſſores ſecundæ Sedis dignitatem, & trium Diœceſeon adminiſtrationem nihiloſeciùs retinuerunt.

Denique Avitus Viennenſis Epiſcopus in Epiſtola ad Joannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quâ unitatem & pacem Regiæ Sedis cum Apoſtolica gratulatur, & præſtitam Hormiſdæ Pontifici obedientiam, dignitatem ſecundæ Sedis in Conſtantinopolitana Eccleſia agnoſcit, Summumque Pontificem & Patriarcham illum ut duos Apoſtolorum Principes,

&

& duo Eccleſiæ ſydera veneratur. *Concordiam vos habere*, inquit, *& velut geminos Apoſtolorum Principes mundo vos adſignare convenit... Quis Catholicus de ſalium ac tantarum Eccleſiarum pace non gaudeat, quas velut in cœlo poſitum Religionis ſignum, pro gemino ſydere mundus expectat?*

ARTICULUS IV.

Utrum omnes Canones Concilii Calchedonenſis, à Sancto Leone probati ſint, dempto vigeſimo-octavo?

PROPOSITIO.

O*Mnes Concilii Calchedonenſis Canones, præter vigeſimum octavum, S. Leo conſenſu ſuo probavit ac firmavit.*

Prima ratio ex eo petitur, quòd in veteri Canonum Collectione, non longè poſt Calchedonenſem Synodum cum Occidentalibus communicatâ, cujus meminit Dionyſius Exiguus, cujuſque exemplar antiquiſſimum extat adhuc in Bibliotheca Vaticana, Canones illi continentur. Eos etiam Codici ſuo, quô Romana ſtatim uſa eſt Eccleſia, inſeruit laudatus mox Dionyſius. Eoſdem in Synagoge ſua Theodoretus recenſet.

Secunda ratio ex eo petitur, quòd Gelaſius Pontifex Maximus Canonis 20. Calchedonenſis ſententiam exprimens, eum reverendorum Canonum appellatione cohoneſtat in Epiſtola Decretali ad Lucaniæ Epiſcopos. *Quiſquis*, inquit, *deſertor Eccleſiæ, nullis exiſtentibus cauſis ad aliam putaverit tranſeundum, temerèque ſuſceptus fuerit, & promotus; reverendorum Canonum, vel ipſe, vel receptor ejus atque provector, conſtituta non effugiet, quæ de ejuſmodi præſumptoribus præfixere ſervanda.* Ita etiam S. Gregorius Magnus *Homilia* 17. *in Evangelia*, ſacrorum Canonum nomine Calchedonenſes ſignificat, ut rectè obſervavit Hincmarus Opuſculi cap. 24. *Sacri Canones Simoniacam hæreſim damnant*, (inquit S. Gregorius) ad quæ verba notat Hincmarus, nullam Synodum ea de re tunc temporis ſtatuiſſe præter Calchedonenſem.

Tertia ratio petitur ex Pelagio II. in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ, in quâ teſtatur Canones Calchedonenſes Actione 6. illius Synodi ſancitos eſſe; *Quia in eis edendis, non dies, non Imperium ponitur; non qui reſiderent, deſcribuntur: proculdubio, cùm non conſuetò exordio cœpti ſunt, quia præcedenti Actioni* (ſextæ ſcilicet) *ſubnexi ſunt, demonſtratur.* In 6. autem Actione fidei cauſa perfecta eſt. Unde colligitur Canones omnes, dempto 28. editos fuiſſe conſentientibus S. Leonis Legatis, & ab ipſo S. Leone probatos.

Quarta probatio petitur ex Anaſtaſio Bibliothecario in Præfatione ad 8. Synodum. *In Quarta quoque Synodi quibuſdam Codicibus*, inquit, *quoddam de privilegiis Conſtantinopoleos oſtendunt Capitulum, quod inter Canones ejuſdem Synodi ab univerſa Eccleſia veneratos, nec Latinitas, nec alia lingua ſub ſole recipere comprobatur. Quodque licet ab Anatolio, & Imperatore, vel fautoribus eorum, poſt omnia geſta Synodi, & prolatos Canones, in abſentia Romanorum loci Servatorum clam depromptum fuerit; mox tamen ibi ipſum ab ejuſdem loci Servatoribus eſt repulſum*, &c. Agnoſcit itaque Anaſtaſius alios Synodi Calchedonenſis Canones à 28. editos fuiſſe in frequenti Concilio, præſentibus & conſentientibus S. Leonis Legatis, & ab univerſa Eccleſia in veneratione haberi. Ita porrò de iis non loqueretur vir Pontificiæ Auctoritatis ſtudioſiſſimus, ſi à S. Leone improbatos noviſſet.

Objectionibus Bellarmini & Lupi Chr.

Objicitur ratio quâ motus eſt Bellarminus ut Canones Concilii Calchedonenſis robur non habuiſſe propugnaret, niſi quatenus à Romanis Pontificibus, vel aliis Conciliis renovati eſſent. S. Leo Epiſtola 61. ad Epiſcopos qui Concilio Calchedonenſi adfuerant, ſcribit ſe, non tantùm per Legatos, qui vicem ſuam executi ſunt, ſed etiam *per approbationem geſtorum Synodalium, eamdem* cum Synodo Calchedonenſi *iniviſſe ſententiam, in ſola videlicet fidei cauſſâ, propter quam generale Concilium, & ex præcepto Chriſtianorum Principum, & ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari.* Cùm ergo geſta in ſolâ fidei cauſa S. Leo approbaverit, inde colligit Bellarminus Canones Concilii irritos fuiſſe. Eidem ſubſcribit ſententiæ Chriſtianus Lupus.

Bellarmino reſpondetur.

Reſpondeo, S. Leonem his verbis ſolum Canonem 28. improbaſſe quô Epiſcopo Conſtantinopolitano Patriarchica Dignitas & Juriſdictio adversùs Canones Nicænos deferebatur. Sic mentem S. Leonis explicat Facundus Hermianenſis lib. 5. cap. 4. *Beatiſſimus Leo* (inquit) *ſcribens, non ſententiam ſuper Iba Epiſtolam prolatam, neque Epiſcopatum prædicto Iba redditum, & cætera, quæ in Synodo Calchedonenſi de quibuſdam perſonis decreta ſunt; neque Canones Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſalubriter illic à SS. Patribus conſtitutos attendit, cùm diceret: Ut ſanctam Synodum ad extirpandam ſolùm hæreſim, & ad confirmationem Fidei Catholicæ, ſtudio Chriſtianiſſimi Principis congregatam, in occaſionem ambitûs trahat; & his ſimilia: ſed ſuperbam potius elationem Conſtantinopolitani Epiſcopi, ſicut verba indicant.* Sanctus ipſe Leo mentem ſuam ſatis explicat, tum in Epiſtola ad Epiſcopos qui Synodo Calchedonenſi adfuerant, tum in ea quam ſcripſit ad Maximum Patriarcham Antiochenum. Quibus in Epiſtolis tria præcipuè docet. Primum, quæ de Fide in Synodo Calchedonenſi conſtituta ſunt, à ſe probari. Secundum, quæ contra Nicænos Canones decreta ſunt, ſuo nuſquam conſenſu ac ſuffragio ſe probaturum. Tertium, quæ ab Epiſcopis diſcuſſa fuerint ac decreta ſe non repudiaturum, eâ lege, ne Canonibus Nicænis adverſentur. Ita enim ſcribit ad Maximum Antiochenum: *Si quid ſanè ab his fratribus, quos ad ſanctam Synodum vice meâ miſi, præter id quod ad cauſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantùm ab Apoſtolica Sede ſunt directi, ut excisſis hæreſibus, Catholicæ eſſent Fidei defenſores. Quicquid enim præter ſpeciales cauſas Synodalium Conciliorum ad examen Epiſcopale defertur, poteſt aliquam dijudicandi habere rationem, ſi nihil de eo eſt à SS. Patribus apud Nicæam definitum. Nam quod ab illorum Regulis Conſtitutioneque diſcordat, Apoſtolicæ Sedis nunquam obtinebit conſenſum.* Ex quibus colligitur, S. Leonem conceptis verbis, quæ de fide geſta fuerant in Synodo Calchedonenſi approbaſſe; damnaſſeque ambitum Anatolii, cui favebat Canon 28. cætera omnia tacitò velut conſenſu & decreto admiſiſſe, id eſt, iis non fuiſſe reluctatum, quod ſufficit.

Objicies ſecundò. Illi Canones qui vulnus intulerunt Patriarcharum Alexandrini & Antiocheni auctoritati, à Sancto Leone probati non ſunt, utpote Nicænis Canonibus repugnantes. Atqui Canones 9. & 17. Calchedonenſes vulnus intulerunt memoratorum Patriarcharum auctoritati. Eos itaque improbavit S. Leo.

Reſpondeo, Nego minorem. Conſtantinopolitano enim Epiſcopo jus collatum non eſt cognoſcendi cauſas Eccleſiaſticas totius Orientis poſt appellationem ad Patriarchas interjectam, quod eorum jura imminuiſſet, ſed præveniendo appellationes hujuſmodi. Major igitur auctoritas collata non fuit his Canonibus Epiſcopo Conſtantinopolitano, quàm Diœceſeon Exarchis ſeu Primatibus, à quorum judiciis ad Patriarchica tribunalia poterat appellari.

Reſpondeo ſecundò, horum Canonum ſenſum non eſſe, quòd jure præventionis Conſtantinopolitanus Epiſcopus de cauſſis Eccleſiaſticis totius Orientis judicare poſſet, ſed ſolùm de cauſſis Metropolitanorum, qui intra tres Diœceſes ſeu Exarchatus, ſcilicet Pontum, Aſiam & Thraciam continebantur. Eorum enim cauſas priùs deferri poſſe ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum, quàm ad Exarchum Diœceſeos, laudatis Canonibus ſancitum eſt. Sed totius Orientis cauſſas Eccleſiaſticas hos Canones non ſpectaſſe, colligere poſſumus ex Novellis Juſtiniani Imperatoris 123. & 137. quibus, moribus Eccleſiarum ſe accommodans, ſtatuit ut Epiſcopi à propriis Metropolitanis, & Metropolitani à propriis Exarchis aut Patriarchis judicentur. *Si contra Epiſcopum fiat aditio propter quamlibet cauſam, apud Metropolitam ejus, ſecundùm ſacros Canones, & noſtras Leges, cauſa judicetur. Et ſi quis judicatis contradixerit, ad Archiepiſcopum, ſeu Patriarcham Diœceſeos illius cauſa referatur. Si verò contra Metropolitanum talis fiat aditio ab Epiſcopo, aut Clero, aut aliâ quacunque perſonâ, Diœceſeos illius Patriarcha ſimili modo cauſam judicet.*

S c h o l i o n.

In hujus Diſſertationis Articulo II. pag. 380. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *ſuo Primatus Romanus Pontifices maximè in urgenda Canonum obſervantia poſitum eſt.*

R. Id certiſſimum, addantur modò hæc verba, quæ Cenſorii Indiculi Autores ex propoſitione mea detruncarunt: Per totum orbem Christianum. Primatus certè ſui jura optimè noverat S. Leo, qui ad Marcianum Auguſtum his verbis ſcripſit: *Quoniam diſpenſatio mihi credita eſt, & ad meum tendit reatum, ſi paternarum Regula Sanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Eccleſiæ regimen Spiritu Dei inſtruente ſunt condita, me (quod abſit) connivente violentur*, &c. Cæterum non ſolùm in Canonum urgenda obſervantia Romani Pontificis Primatum poſitum agnoſco & profiteor, ſed etiam in Novarum latione Legum ſi id Eccleſiæ neceſſitas & utilitas poſtulent, in veterum Canonum interpretatione & prudenti diſpenſatione, in Hæreſeon damnatione, in Convocatione, Præſidentia Confirmatione Conciliorum, in Judicio Appellationum, in ſollicitudine & regimine omnium Eccleſiarum, &c. (Neque enim ſingula ad quæ Romani Pontificis Primatus ſe extendit, articulatim enumeranda ſuſceperam) ſed in prima ſummâque poteſtate urgendi Canonum obſervantiam per totum orbem Chriſtianum, & eorum infractores, cujuſcumque ſint Ordinis, puniendi, principatum Sedis Apoſtolicæ elucere magnificentiùs, exiſtimo. Hæc Gelaſii I. Romani Pontificis ſententia eſt ad Epiſcopos Dardaniæ ſcribentis: *Confidimus quòd nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam, quæ & unamquamque Synodum ſua auctoritate confirmat, & continuatâ moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet Principatu*, &c.

DISSERTATIO XVI.

De cauſa Iuvenalis Ieroſolymitani, & Maximi Antiocheni, in Synodo Calchedonenſi compoſitâ.

Magna ſemper in veneratione fuit Jeroſolymorum Eccleſia ab exordio Chriſtiani nominis, quam veriſſimè Juſtinus Imperator ad Hormiſdam Pontificem ſcribens, *Matrem Chriſtiani nominis appellavit.* Quam non minùs verè S. Epiphanius *Hæreſi* 77. Chriſti Domini Thronum vocat. Ibi enim de S. Jacobo primo Jeroſolymorum Epiſcopo loquens, ait: *Primus ille Epiſcopalem Cathedram cepit: cùm ei ante cæteros omnes ſuum in terris Thronum Dominus tradidiſſet.* Patriarchica nihilominus dignitate ab initiò donata non eſt hæc Eccleſia, quia cùm ſingularis Eccleſiæ Chriſtus Epiſcopus non ſit, ſed omnium Eccleſiarum, Patriarchatuum dignitas à S. Petri Primatu, non ab ipſius

A Chriſti Sede repetenda eſt, ut præclarè ait B. Petrus Damiani Opuſculo 35. cap. 4. *Conſtat*, inquit, *Dominum Salvatorem non uni cuilibet Cathedræ ſpeciali jure præeſſe, ſed cunctis unum Paſtorem univerſaliter præſidere. Liquet ergo Eccleſiarum ordinem eſſe diſpoſitum juxta privilegium Petri, non ſecundùm incomparabilem excellentiam Majeſtatis.* Certè cùm Chriſtus everſionem Jeruſalem verbis adeò diſertis prædixerit, primam Eccleſiæ Sedem eum ibi fixiſſe incredibile eſt.

Quibuſdam tamen privilegiis ornata ſemper fuit illius Eccleſiæ Sedes, illiuſque Antiſtites ſpon-
B taneâ cæterorum Epiſcoporum conceſſione, & veneratione erga locum adorandis Chriſti veſtigiis, & Myſteriorum ſalutis noſtræ conſummatione ſanctificatum, primatum quemdam ſaltem honoris habuerunt. Euſebius Cæſarienſis *lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, Sedem illam *Apoſtolicam Cathedram* vocat. Idem Jeroſolymitanorum Epiſcoporum ſeriem diligentiſſimè deſcribit, ſicut & primarum Sedium, ſcilicet Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ. Idem Concilio Palæſtino, quod ob controverſiam de celebratione Paſchatis ſub Victoris Pontificatu celebratum eſt, Cæſareæ & Jeroſolymorum Epiſ-
C copos præfuiſſe teſtatur, *lib. 5. cap.* 23. Idem loquens de Synodo Antiochena contra Paulum Samoſatenum, Jeroſolymitanum Antiſtitem Cæſarienſi præponit, lib. 7. cap. 28. *Hymenæus, qui Eccleſiam Jeroſolymitanam regebat, & Theotecnus, qui Cæſarienſem illi finitimam adminiſtrabat.* Nicæna Synodus laudabilem conſuetudinem, & antiquam Traditionem confirmans, Primatum honoris Epiſcopo Æliæ, id eſt, Jeroſolymitanæ civitatis, quæ ab Ælio Adriano Imperatore juxta veterem Jeruſalem ædificata, Ælia vocata eſt, detulit, ſervatis Epiſcopo Cæſarienſi Metropoliticis juribus. *Quia*
D inquit, *conſuetudo obtinuit, & antiqua Traditio, ut Æliæ Epiſcopus honoretur, habeat honoris conſequentiam, ſalvâ Metropoli propriâ dignitate.* Gravis inter Acacium Cæſarienſem, & Cyrillum Jeroſolymitanum de Primatu orta eſt contentio: Acacius Cyrillum depoſuit, ejuſque ſententia in Concilio Seleucienſi confirmata eſt, teſte Sozomeno lib. 4. cap. 24. *Quòd cùm Epiſcopus Jeroſolymorum conſtitutus eſſet* (Cyrillus) *de Jure Metropolitico altercaretur cum Epiſcopo Cæſareæ, velut Apoſtolicæ Sedis Antiſtes.*

Juvenalis in Concilio Epheſino Palæſtinam Jeroſolymitanæ Sedi ſubjicere tentavit, ſed ejus co-
E natibus obſtitit S. Cyrillus, ut teſtatur S. Leo Epiſtola 62. ſive 92. ad Maximum Antiochenum. *Subrependi occaſiones*, inquit, *non prætermittit ambitio, & quoties ob intercurrentes cauſas generalis Sacerdotum facta fuerit congregatio, difficile eſt ut cupiditas improborum non aliquid ſupra menſuram ſuam moliatur appetere. Sicut etiam in Epheſina Synodo, quæ impium Neſtorium perculit, Juvenalis Epiſcopus ad obtinendum Palæſtinæ Provinciæ Principatum credidit ſe poſſe ſufficere, & inſolentes auſus per commentitia Scripta probare. Quod ſanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus meritò perhorreſcens, Scriptis ſuis quid prædicta cupiditas auſa ſit, indica-*
F *vit, & ſollicitâ prece multùm popoſcit, ut nulla illicitis conatibus præberetur aſſenſio.* Blondellus *lib. de Primatu p.* 546. hunc S. Leonis locum ſubdititium perperam aſſerit, quem ſtyli ſimilitudo, & omnium Codicum excuſorum & MSS. fides per omnia germanum probat. Blondellum luculenter & egregiè refellit Quenellius *in Notis ad Epiſtolas S. Leonis.* Nondum Pontifex tunc erat S. Leo, ſed Eccleſiæ rebus pro Archidiaconi, quod gerebat munere, invigilabat. Unde ad ipſum ſcripſit S. Cyrillus ut caveret ne Juvenalis obreperet Summo Pontifici, & ab eo juriſdictionem in Palæſtinam impetraret. Ambitus & audaciæ Juvenalis teſtis

teſtis eſt hæc ejus conteſtatio in Concilio Epheſino Actione 4. *Oportebat Joannem Antiochiæ Epiſcopum, obedientiam deferre Apoſtolico Throno Jeroſolymorum Eccleſiæ, apud quem maximè mos eſt ex Apoſtolico Ordine & Traditione, ut ipſa Sedes Antiochena dirigatur, & apud eum judicetur.* Quæ verba quo ſenſu intelligenda ſint, obſcurum eſt: niſi forſan Juvenalis pertenderit ſe inter Judices Joannis Antiocheni primo loco poſt Cyrillum Alexandrinum Cœleſtini nomine Concilio Oecumenico præſidentem ſedere debere, cùm Epiſcopus Conſtantinopolitanus hæreſeos damnatus eſſet, cui Joannes Antiochenus favebat: & quia Jeroſolymitana Sedes vicina erat Antiochenæ. Mos autem erat Eccleſiæ ab Apoſtolicis temporibus, ut ad judicium majorum cauſarum illuſtriores è vicinis Epiſcopis aſſumerentur.

Repulſam paſſus à S. Cyrillo & ab Apoſtolica Sede Juvenalis, Reſcriptum à Theodoſio Imperatore impetravit, quò trium Palæſtinarum, duarum Phœniciarum, & Arabiæ ipſi concredita eſt adminiſtratio. Proclus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & Cyrillus Alexandrinus, Reſcripto Theodoſii conſenſum præbuerunt, & Juvenalem in communionem ſuam, ſub Archiepiſcopi nomine, quod ſolis Patriarchis tunc deferebatur, ſuſceperunt. Id graviſſimè tulit Gennadius Preſbyter & Archimandrita ob violatum Canonem 7. Nicænæ Synodi, ideòque à Procli communione abſtinebat. Sed Cyrillus datâ ad Gennadium Epiſtola ſcripſit, aliquandò à Regularum tenore deflectendum diſpenſationis causâ, & ut evenire ſolet periclitantibus in mari, qui jacturam faciunt aliquarum mercium ut reliquæ ſerventur, aliqua diſſimulanda ubi ſummum jus haberi non poteſt, ne omnium rerum diſpendium ſubſequatur... Nullum jus Jeroſolymorum Epiſcopo in Palæſtinas ex Canonibus competere, ſed effreni ejus deſiderio hoc indultum. Quare ejurandam non eſſe Procli communionem, *Quia diſpenſationis modus nulli Sapientum diſplicuit.* Solus Patriarcha Antiochenus, cujus jura hoc Imperatoris Reſcripto imminuebantur, id ægrè tulit. Magna fuit eam ob rem inter Sedem Antiochenam & Jeroſolymitanam diſſenſio, donec Juvenalis concordiam iniit cum Maximo Antiocheno, quam judicio Synodi Calchedonenſis commiſit religioſiſſimus Imperator Marcianus. Convenerunt autem, & mutuo conſenſu à Synodo poſtularunt, ut Antiochenæ Diœceſi duæ Phœniciæ & Arabia adjudicarentur, tres verò Palæſtinæ Jeroſolymorum Epiſcopo ſubditæ eſſent. Hanc ſuam conventionem Concilio cùm propoſuiſſent, Legati Apoſtolici per Paſchaſinum cæterorum nomine ſententiam dicentem, eam approbarunt his verbis: *Hac concordantibus Fratribus noſtris Maximo Reverendiſſimo Antiochiæ Epiſcopo, & Juvenale Reverendiſſimo & Sanctiſſimo Jeroſolymorum Epiſcopo, pro bono pacis dicta noſcuntur, hoc eſt, ut Antiochenſium Eccleſia duas Phœnicias & Arabiam habeat: Jeroſolymorum verò tres Palæſtinas poſſideat. Ad hoc autem & noſtræ humilitatis interlocutione firmentur, ut nulla in poſterum de hac cauſa prædictis Eccleſiis contentio relinquatur.* Legatorum ſententiæ conſenſerunt cæteri Patres. Ac demum Judices Imperiales auctoritate ſibi à Marciano Imperatore demandata, Synodi Decretum confirmarunt, miſſis in irritum Reſcriptis ab utraque parte impetratis, quibus derogare Synodus præ veneratione in Imperatorem ſuâ non poterat. *Ceſſantibus*, inquiunt, *ſecundum Juſſionem diviniſſimi & piiſſimi Principis, omnibus Pragmaticis, & quocunque modo Sacris ab utraque parte Literis impetratis, inſuper & mulctatione, quæ in eis hujus rei cauſa noſcitur contineri.* Hæc habentur ex Concilii Calchedonenſis Actione 7.

Hinc omnia Eccleſiaſticæ Antiquitatis poſt Calchedonenſe Concilium monumenta Jeroſolymitanum Epiſcopum ut trium Palæſtinarum Patriarcham exhibent. In Conciliorum Oecumenicorum ſeſſionibus & ſubſcriptionibus, in Legibus Juſtiniani Imperatoris, in Epiſtolis S. Gregorii Magni, quintus inter Patriarchas locus Jeroſolymitano Epiſcopo tribuitur. Concilio trium Palæſtinarum anno Domini 518. celebrato, Jeroſolymitanus Epiſcopus præfuit, ut conſtat ex Actione 5. Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna. Avitus Viennenſis Epiſcopus ad Jeroſolymitanum Antiſtitem ſcribens Epiſtolam 23. Patriarchicam in eo dignitatem verbis ſanè magnificis veneratur. *Exercet Apoſtolatus veſter*, inquit, *conceſſos à divinitate Primatus, & quòd principem locum in Eccleſia teneat, non privilegiis ſolùm ſtudet monſtrare, ſed meritis.* Falsò itaque Vuillelmus Tyrius *lib.* 14. *cap.* 12. ſcribit Patriarchicam Dignitatem Jeroſolymitano Epiſcopo primùm fuiſſe delatam in Synodo 5. Oecumenica.

SCHOLION.

In hac Diſſertatione, pag. 393 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Diſpenſandum à Canonibus, quando ſummum jus ſervari non poteſt.*

R. Quid hîc Cenſurâ dignum? Non ſic tamen ego, Sed: *Cyrillus ad Gennadium ſcripſit, aliquando à Regularum tenore deflectendum diſpenſationis causâ... aliqua diſſimulanda, ubi ſummum jus haberi non poteſt, ne omnium rerum diſpendium ſubſequatur.* Hæc ſi damnanda Religioſis Cenſoribus videantur, damnent pariter Epiſtolam S. Cyrilli ad Gennadium Preſbyterum & Archimandritam, cujus hic titulus eſt: *Quòd conniuendum ſit in aliquo à ſtricto rigore, majoris emolumenti causâ.* Totam illam Epiſtolam expungi jubeant, in qua S. Cyrillus ſcribit: *Diſpenſationes rerum nonnumquam cogunt parum quid à debito quoſdam foras exire, ut majus aliquid lucrifaciant. Sicut enim hi qui mare navigant, tempeſtate urgente, navique periclitante, anxiati quædam exonerant ut cætera ſalva permaneant: ita & nos cùm non habeamus ſalvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, deſpicimus ex his quædam, ne cunctorum patiamur diſpendia. Et hæc ſcribo cognoſcens quod Pietas tua triſtetur in Sanctiſſimum & Deicultorem Fratrem & Comminiſtrum noſtrum Proclum Epiſcopum, eò quòd admiſerit in Communionem Æilienſium Epiſcopum, quem quidem Eccleſiæ Leges Palæſtinæ præpoſitum non noverant. Suſcitat autem ad effrene negotia deſiderium amor gloriæ, amarum terminum inveniet habens. Igitur ne refugiat Pietas tua Sanctiſſimi & Deo amantiſſimi Procli Epiſcopi Communionem, una enim ſunt ipſa mihi & Sanctitati ejus, & diſpenſationis modus nulli Sapientum diſplicuit.* Hæc S. Cyrillus, quæ ſi aliquibus non placeant, illorum minimè curandum faſtidium eſt.

DISSERTATIO XVII.

De Cauſa Domni Antiocheni.

DOmnus Antiochenus ab Epiſcopis Epheſinæ Synodi Secundæ, Latrocinii nomine ſatis notæ depoſitus eſt, in ejuſque locum ordinatus Maximus ab Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo, Theodoſii Imperatoris juſſu. Miſit in irritum S. Leo omnia Latrocinii Acta, reſtituit Epiſcopos quos Pſeudo-Synodi Proceres è ſuis Sedibus dejecerant: Domnus unus ab eo non eſt reſtitutus; imò confirmatus eſt Epiſcopatus Maximi, qui ipſi ſuperordinatus fuerat. Domno verò annuum ex Eccleſiæ Antiochenæ facultatibus, permittente Synodo Calchedonenſi, conceſſit Maximus. Id quidem certiſſimum eſſet, ſi Actio de Domno Antiocheno, quæ Calchedonenſis Concilii Actis inſerta eſt, genuina eſſet: ſed ejus ſinceritatem à Viris Eruditis in dubium meritò vocari, mihi perſuaſum eſt. Quod ut ſolita Methodo probare poſſim, ſit

PROPOSITIO.

A*Ctio quæ de Domno Antiocheno inſcribitur, & Actis Concilii Calchedonenſis poſt Actionem decimam eſt inſerta, falſa eſt & commentitia.*

Graviſſima ſuppoſitionis argumenta profert P. Quenellius *Diſſertatione 9 in Opera S. Leonis*. Primum eſt, quòd hæc una Actio Latinè tantùm edita ſit, nec in Græcis Synodi Actis uſpiam legatur. Si autem verè in Concilio confecta fuiſſet, cur eam ſicut & cæteras, Græcè non haberemus?

Secundò, quia ex unico, recenti, & infirmæ fidei Codice, ab ignotis Scholaribus duobus Germanis acceptò, prodiit hæc Actio, ut conſtat ex Epigraphe ipſi adjuncta in Crabbiana, Suriana, aliiſque Conciliorum Editionibus.

Tertiò: Incerta Sedes Actionis iſtius, ex quo Actis Calchedonenſibus inſerta eſt, illius probat falſitatem. Poſt ſeptimam enim Actionem collocata eſt in Editionibus Crabbiana, Suriana, & Biniana Latina anni Dom. 1606. in Romana verò Græco-Latina, aliiſque Editionibus, poſt Actionem 10. Rationem ita conſtituti, aut immutati ordinis Editionum iſtarum Procuratores non reddunt: Quod argumento eſt eam inter alias Synodi Calchedonenſis Actiones non fuiſſe numeratam, ſed longè poſt collectis illius Acta ſuperinductam fuiſſe.

Quartò: Juſtinianus Imperator in Confeſſione rectæ Fidei adverſus tria Capitula, & Quinta Synodus Oecumenica, Collatione 6. Domnum poſt mortem à Concilio Calchedonenſi damnatum aſſerunt, quòd duodecim S. Cyrilli Capitula ſilentiò premenda eſſe ſcripſiſſet. Quomodò verò damnatus poſt mortem dici potuit, ſi ei ex Concilii ſententia alimenta de reditibus Eccleſiæ Antiochenæ Maximus ſubminiſtravit? Certè nec Juſtinianus, nec Quintæ Synodi Patres, aliquid eorum ignoraſſe exiſtimandi ſunt, quæ Actis Calchedonenſis Concilii continebantur, cùm illius Synodi gratiâ tanta eſſet de Tribus Capitulis diſſenſio. Adde, quòd ſi inter Acta Synodi Calchedonenſis tunc lecta fuiſſet Actio de Domno, facillimum fuiſſet trium Capitulorum defenſoribus falſi arguere Juſtinianum, & Quintæ Synodi Patres, prolatis Actis Synodi Calchedonenſis.

Quintò: Facundus Hermianenſis, qui tria Capitula acerrimè propugnavit, & omnibus adverſariorum argumentis ſatisfacere conatus eſt, de damnatione Domni poſt mortem ne verbulum quidem habet. At id non omiſiſſet vir ſagaciſſimus, ſi ex Actis Calchedonenſis Concilii compertum habuiſſet Domnum fuiſſe eidem Concilio ſuperſtitem. Eam, inquam, adverſariorum rationem inſolutam non reliquiſſet. Quid quod idem Facundus Domnum magnis Doctoribus & Eccleſiæ luminatibus accenſet, *lib.* 2 *cap.* 1. & *lib.* 8. *cap.* 5. & 7.? Quod certè non commiſiſſet Author qui Synodum Calchedonenſem reverentia ſingulari proſequebatur, & ardentiſſimo ſtudio ejus Decreta propugnabat, ſi Domnus à Synodo Calchedonenſi damnationis excepiſſet ſententiam.

Sextò: Id probat Domni & amicorum ejus in Synodo memorata ſilentium. Si enim tempore Synodi Calchedonenſis ſuperſtes fuiſſet, ad Synodum ſe contuliſſet, ibique de Dioſcori violentia & perfidia fuiſſet conqueſtus: quod alii fecerunt, qui longè deterioris erant conditionis. Veniam poſtulaſſet ob præſtitum damnationi S. Flaviani in Latrocinio Epheſino conſenſum, & Catholicorum Antiſtitum communionem requiſiviſſet, aliorum Epiſcoporum, quorum eadem erat cauſa, exemplum ſecutus. Præterea, incredibile eſt Domnum, qui Joannis Antiocheni, avunculi ac Deceſſoris ſui, amicos omnes ſibi devinctos habebat; qui plurimos Conſecrationis titulo filios pepererat; quem Fidei pietatiſque ſtudium plurimùm commendaverat, ita contemptui habitum ab omnibus fuiſſe atque derelictum, ut nemo patrocinium ejus in Synodo ſuſciperet, ſi adhuc fuiſſet ſuperſtes. Incredibile rurſus eſt ipſum ad eas anguſtias fuiſſe redactum, ut quaſi mendicus ſtipem ex Concilii conſenſu à Maximo Succeſſore ſuo accipere cogeretur.

Septimò: Cùm S. Leo Latrocinii Epheſini Acta reſcidit, Domni depoſitionem non excepit. Imò rogavit Theodoſium: *Ut omnia in eo ſtatu manere juberet, in quo fuerant ante omne judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregaretur*: ut conſtat ex ipſius Epiſtola 40. Nulla itaque ratio eſt cur effectum habuiſſet lata in Domnum ſententia, ſi è vivis non exceſſiſſet antequam Maximus ordinaretur Epiſcopus.

Octavò: Nulla ratio apparet cur cum Domno duriùs actum fuerit, quàm cum cæteris, qui Flavianum ſubſcriptionibus ſuis, coacti, damnaverant. Imò cum ipſo indulgentiùs actum eſſet, qui cæteris erat innocentior. Non ſolùm enim Eutychianam hæreſim naſcentem primus omnium confoderat; ſed poſtquam militum circumſtantium metu concuſſus, damnationi Flaviani ſubſcripſit, primus omnium pœnitentiâ ductus reſipuit: & eam ob cauſam exauctoratus eſt, quòd conſenſionem extortam ſponte retractaſſet, ut refert Nicephorus, ab aliis antiquioribus Hiſtoricis, ut credere par eſt, edoctus, *lib.* 4. *cap.* 47.

Nonò: Cùm Anatolius ſcripſit ad S. Leonem, interrogavitque de nominibus Dioſcori, Juvenalis, & Euſtathii, an ad ſacrum Altare recitari deberent, de Domni nomine non interrogavit. Interrogaſſet autem, & de eo reſpondiſſet S. Leo, quod de aliorum nominibus, niſi jam vita functus eſſet, ac in Eccleſiarum Apoſtolicarum Communione deceſſiſſet.

Decimò: Gelaſius I. Pontifex Maximus in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, de damnatione Acacii, omnia quæcunque poteſt exempla congerit ad Sedis Apoſtolicæ auctoritatem ſupra Synodos extollendam, plures Epiſcopos recenſens, quos à Synodo damnatos Apoſtolica Sedes abſolvit, plures a Synodo abſolutos, quos eadem damnavit: additque, veniam conceſſiſſe plurimis qui in Pſeudo-Synodo Epheſina lapſi fuerant, cùm eam in irritum miſit. Hîc proculdubiò Domnum, & ejus ſucceſſorem Maximum Pontifex nominaſſet, ſi Domni depoſitionem & Maximi Ordinationem ratas manſiſſe noviſſet, reſciſſis aliis Prædatoriæ Synodi Actis, quia S. Leo utramque confirmaverat. Sed ne verbulum quidem de Domno habet Gelaſius, quia Domnum vitâ functum noverat, antequam ei ſubrogaretur Maximus.

Undecimò: Evagrii, & Liberati ſilentium, qui alia in Synodo Calchedonenſi geſta accuratiſſimè recenſent, hanc de Domno Antiocheno Actionem non agnoviſſe ipſos probat. Evagrius quidem *lib.* 2. *Hiſtoriæ cap.* 10. de Epiſcopis in Latrocinio Epheſino depoſitis agens, hæc habet: *Abdicatur etiam Theodoretus Epiſcopus Cyri, & Domnus quoque Eccleſiæ Antiochenæ Antiſtes: de quo quid poſtea factum ſit, non conſtat.* Sed ſi Actio illa de Domno ſincera eſſet, ac inter alias Synodi Calchedonenſis Actiones lecta fuiſſet Evagrii temporibus, perſpectum habuiſſet Evagrius quid factum eſſet de Domno poſt ejus depoſitionem; ſciret ejus damnationem, & Maximi ejus in locum ſubſtitutionem à Romano Pontifice ratas habitas fuiſſe, & Domnum impetratis à Synodo alimentis privatam deinceps vitam egiſſe. Illam itaque de Domno Actionem Evagrius non agnovit, utpote commentitiam. Liberatus verò in Breviario de Cauſa Neſtoriana & Eutychiana, ea, quæ de Epheſina Pſeudo-Synodo & Calchedonenſi narrat, ſe Alexandriæ de Græco in Latinum tranſlata accepiſſe aſſerit, omnes Actiones Synodi Calchedonenſis accuratiſſimè recenſet, earumque Breviarium pro inſtituti ſui ratione ex ordine digerit *cap.* 13. Actionis verò de

Domno

Domno habitæ non meminit. Cap. verò 14. hæc habet : *Expleto ergo magno & venerabili Calchedonenſi Concilio in duodecim Secretariis & ſexdecim Actionibus.* At ſi Actio de Domno genuina eſſet, jam non ſexdecim, ſed ſeptemdecim Concilii Calchedonenſis Actiones eſſent numerandæ.

Duodecimò : Stylus iſtius Actionis aliarum ſtylo diſſimilis, barbariſmi quibus ſcatet, & quædam à more Conciliorum aliena, quæ in ea habentur, ejus falſitatem apertè produnt. Ridiculum eſt etiam, ut pro decernendis Domni alimoniis ſingularem Actionem ac ſolennem inſtituerent Patres Calchedonenſes, cùm Maximus ex opibus Eccleſiæ, quæ ſunt patrimonia pauperum, hoc ipſi ſubſidium abſque venia Synodi impendere poſſet, & ad hoc miſericordiæ opus propenſiſſimus fuiſſe ſupponatur.

Ex his evidens eſt, 1. Actionem de Domno eſſe commentitiam, & ex Synodo Calchedonenſi expungendam. 2. Maximi Antiocheni Ordinationem non ideò confirmatam fuiſſe à Synodo Calchedonenſi, quòd Domni depoſitionem S. Leo approbaſſet, ſed quòd obiiſſet Domnus, vel ſponte ſeceſſiſſet, cùm Maximus ordinatus eſt ab Anatolio. Domni poſt depoſitionem ſeceſſus colligitur ex Vita S. Euthymii Abbatis à Cyrillo Monacho conſcriptâ. Narrat ille, quòd cùm refragante Euthymio ſolitudinem relinquere meditaretur, ut Joannem Antiochenum avunculum ſuum, qui in partes Neſtorii rapiebatur, ad Fidei defenſionem, & Eccleſiæ unitatem revocaret, hæc à Sanctiſſimo Abbate verba futuri prænuntia audiverit : *Si his neglectis, & tolerantia contemptis cogitationibus, tentabis à Laura diſcedere, obtinebis quidem adminiſtrationem quam tuus habet avunculus, ſed eam tibi rurſus auferent mali homines & præſtigiatores, cùm ab illis priùs fueris ſeductus ignorantiâ.* Addit Cyrillus Monachus, Domnum profectum fuiſſe Antiochiam : *Et cùm illic fuiſſet*, inquit, *omnia quæ ei prædicta fuerunt, effectum ſunt ſortita. Illeque poſtea magnâ ductus Pœnitentiâ, quòd non obediſſet, ad ipſum* (Euthymium) *revertitur, gravi dolore viſceribus cruciatus, & acerbè deplorans.*

Eruditi Baluzii Objectioni reſpondetur.

Clariſſimus Baluzius Actionis Calchedonenſis de Domno Antiocheno vindex, in Nova Conciliorum Collectione, Præfatione in Acta Concilii Calchedonenſis, objicit auctoritatem Codicis Patriciæ Juliæ, quo uſus eſt Ruſticus S. R. E. Diaconus, qui Verſionem Latinam Actorum Synodi Calchedonenſis edidit ſub Vigilii Pontificatu. Nec verò ex unico illo Codice Actionem illam produxiſſe, cùm eam habeant Corbeienſis & Divionenſis, & tres Vaticani vetuſtiſſimi, quorum unus eſt mille ſaltem annorum.

Verùm in antiquioribus & melioris fidei Codicibus Actio de Domno Antiocheno non extabat, in illis præſertim quibus Evagrius & Liberatus utebantur ; imò nec in illis quos legit Ruſticus, præterquàm in membranaceo illo novo Patriciæ Juliæ, quem ex antiquiori deſcriptum aſſerit. Sed nec habetur etiamnum in veteri illo Codice quem Baluzius Pariſienſem vocat, neque in eo quod olim fuit Chriſtinæ Suecorum Reginæ. Deinde à reliquarum Græcarum Actionum Synodi Calchedonenſis corpore iſti de Domno Antiocheno diſtracta eſt, & incertam Sedem hactenus nacta. Nam omnes Vaticani Codices illam Actione VII. ponunt ante Juvenalis & Maximi conventionem : Corbeienſis verò, & Editiones Conciliorum Romana antiquiores illam poſtponunt. Videtur ergo ſuppoſita à Ruſtico trium Capitulorum pertinaciſſimo defenſore, ut oſtenderet Domnum non eſſe damnatum poſt mortem.

DISSERTATIO XVIII.

De Zenonis Imperatoris Henotico.

Edictum Zenonis Auguſti, quod Henoticon appellatur, nullam hæreſim continere, Eutychianæ adverſari, oſtendimus in Synopſi : nunc inquirendum ac expendendum eſt, utrum aliis nominibus rejiciendum fuerit, & à piis quibuſque meritò rejectum ſit ?

Propositio.

Quamvis Henoticon Zenonis nullam hæreſim diſertè contineret, meritò tamen à piis quibuſque rejectum eſt.

Probatur. Decretum de Fide, quòd à Laïco homine, quamvis Principe editum eſt ; quod Synodum Oecumenicam indirectè petit ; quod ejuſdem Synodi ab univerſa Eccleſia receptam Definitionem Fidei contra Hæreticos, & Romani Pontificis Epiſtolam, quam velut quoddam Fidei mathema ſuſcepit Oecumenica Synodus, cuique ſubſcripſerunt omnes Epiſcopi, obruit ſilentiò : quod denique Hæreticos ad Communionem recipi jubet, nullâ ipſis errorum ejuratione indictâ, nullâ Pœnitentia actâ ; Illud, inquam, Decretum à piis quibuſque rejiciendum eſt. Sed Henoticon Zenonis de Fide decernit, quamvis id ſit Laïcis hominibus illicitum. 2. Synodum Calchedonenſem indirectè petit, his verbis : *Quicumque verò aliter ſentit, aut ſenſit, vel nunc, vel quandocumque aliàs, ſive Calchedone, ſive in aliâ qualibet Synodo, eum anathematizamus.* Tertiò, Definitionem Synodi Calchedonenſis contra Eutychetem, & Epiſtolam S. Leonis ad Flavianum ſummo totius Synodi conſenſu receptam & approbatam, ſilentiô premit, nefariaque œconomiâ condeſcendit Hæreticis, qui illas execrabantur. Hoc verò cauſam Fidei prodere eſt. Quare ſicut Ecteſim Heraclii, & Typum Conſtantis Imperatorum meritò deteſtata eſt Eccleſia, ob ſuppreſſas *duarum operationum* voces, quibus Monothelitarum Hæreſis profligabatur : ita meritò pii quique execrati ſunt Zenonis Imperatoris Henoticon, ob ſuppreſſam S. Concilii Calchedonenſis, & Epiſtolæ S. Leonis memoriam, obrutaſque ſilentiô voces illas, quibus Hæreſim Eutychianam jugulaverunt, *Ex duabus & in duabus naturis* Chriſtum ſubſiſtere. Quartò, Catholicos Hæreticorum communione pollui procuravit Zeno hôc Edictô, non emendari Hæreticos. Illos enim ejurare errores, Fidei profeſſionem emittere, & agere Pœnitentiam non juſſit, ſed his minimè perfunctos officiis in Communionem ſuſcipi. Itaque Zenonis Henoticon meritò à piis quibuſque rejectum eſt, quamvis nullam Hæreſim contineret.

Certè Laïcos Principes decernere de Fidê non poſſe, ipſoſque Sacerdotum uſurpare officia, cùm id tentant, illuſtribus probatur argumentis. Primum petitur ex Magni Oſii adhortatione ad Conſtantium. *Tibi*, inquit, *Deus Imperium commiſit, nobis ea quæ ſunt Eccleſiæ concredidit. Sicut ergo qui Imperium tuum malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ ; ita & tu cave ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, divinam indignationem incurras. Neque igitur nobis fas eſt Imperium in terris tenere : neque tu thymiamatum & ſacrorum poteſtatem habes, Imperator.*

Secundum petitur ex facto Valentiniani Imperatoris, qui cùm ad Synodum indicendam ſolicitatus eſſet ab Epiſcopis Orientis, anno 364. pro reſtauranda conſubſtantialitatis Fide, quæ à Conſtantio peſſumdata erat, reſpondit, teſte Sozomeno, *lib. 6. cap. 7.* Sibi, qui unus è Laïcorum numero

erat, non licere ſe ejuſmodi negotiis interponere. *Et ideò*, inquit, *Sacerdotes & Epiſcopi, quibus hæc cura ſunt, ſeorſim per ſe, ubicumque ipſis libitum fuerit, in unum conveniant.*

Tertium petitur ex S. Ambroſio Epiſtola 35. lib. 5. quâ recuſat cum Auxentio Ariano Epiſcopo diſputare de Fide in Conſiſtorio Principis: Id enim recuſat fretus Valentiniani Imperatoris non exemplo tantùm, ſed & Lege. *Nec quiſquam*, inquit, *contumacem me judicare debet, hoc cum aſſeram, quod auguſtæ memoriæ Pater tuus non ſolùm ſermone reſpondit, ſed etiam Legibus ſanxit: In cauſa Fidei, vel Eccleſiaſtici alicujus Ordinis, eum judicare debere, qui nec munere ſit impar, nec jure diſſimilis*, &c.

Quartum petitur ex Epiſtola Theodoſii Imperatoris ad Synodum Epheſinam. *Candidianum*, inquit, *ad ſacram veſtram Synodum abire juſſimus; ſed ea lege & conditione, ut cum quæſtionibus & controverſiis, quæ circa Fidei dogmata incidunt, nihil quidquam habeat commune. Nefas eſt enim, qui Sanctiſſimorum Epiſcoporum Catalogo adſcriptus non eſt, illum Eccleſiaſticis negotiis & conſultationibus ſe immiſcere.*

Quintum petitur ex S. Maximo Abbate, cum Proceribus ſeu Magiſtratibus Conſtantinopolitanis conferente, occaſione Typi à Conſtante editi: *Sacerdotum eſt*, inquiebat, *quærere ac definire de ſalutaribus Eccleſiæ Catholicæ dogmatibus; Imperator verò inter ſacras Oblationes, poſt omnem ſacratum Ordinem primus inter Laïcos memoratur.* Ex his omnibus compertum eſt, Laïcos Principes uſurpare officia Sacerdotum, cùm de Fidei cauſis decernunt: eô nomine reprehendi meruiſſe Zenonem Imperatorem, cùm Henoticon edidit; adeoque vel ob eam unam rationem, fuiſſe meritò à piis quibuſque rejectum.

Probatur ſecundò ex Facundo Hermianenſi Edictum illud impugnante, & multa circa illud notatu digniſſima obſervante lib. 12. cap. 4. *Ea verò*, inquit, *quæ poſtea Zenon Imperator, calcata reverentiâ ordinis Dei, pro ſuo arbitrio, ac poteſtate decrevit, quis accipiat, quis attendat? In quibus poteſtas inconſiderata, non quod expediret, ſed ſibi liceret, attendit: nec intellexit quòd non confuſio faciat unitatem. Nam ſi unitas non Hæreticorum converſione, ſed contagio & commixtione facienda eſt, cur Acephali tantum, & non omnes Hæretici, admitterentur in Eccleſiam ſuis erroribus non ante damnatis, neque receptis definitionibus quæ adverſùs errores eorum conſtituta ſunt? Exhortans quippe memoratos Acephalos ad Eccleſiam reverti, priore loco ſic dicit: Flavius Zeno Pius, Victor, Triumphator, Maximus ſemper Auguſtus, orthodoxis Epiſcopis, Archimandritis, & populis, per Alexandriam, & per Ægyptum, & Pentapolim, & Lybiam conſtitutis: & poſtquam eos vocavit Orthodoxos, commonet ut ſocientur Eccleſiæ, dicens: Conjungimini igitur Matri ſpiritali Eccleſiæ, ut unâ divinâ communicatione fruamini. O Virum prudentem, & undique circumſpectum, qui incubare præſumpſit officio Sacerdotum! Orthodoxos vocat Acephalos, ſi nihil aliud, ab Eccleſia ſeparatos. Cur igitur eos hortatur ut conjungantur matri ſpiritali, ſi ex ea disjuncti, permanſerunt Orthodoxi?*

Et infrà: *Sed quid adhuc Poteſtas mundana ſibi & non rationi confidens agat, accipite. Nam volens eiſdem Semieutychianis ſatisfacere, in hoc Edicto Fidem ſuam expoſuit, profitens quòd Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum Concilium ſuſciperet, tacens autem de Calchedonenſi, & duarum Chriſti naturarum profeſſionem refugiens: quaſi non antidoto ſanandi ſint morbidi, ſed ad aliorum contagium colligendi. Cumque ſcriptum ſit: Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar; Rex confundebatur in conſpectu ſubjectorum loqui quod verum eſt. Hoc merebatur de Juſtitiâ divinâ Dei contemptor, ut qui ejus ordini ſubditus eſſe noluit, ſubditos vereretur. Qui etiam aliud deterius addens, ait: Quòd Sancta, quæ ubique eſſent* A *Catholica Eccleſia, & qui eis præeſſent Deo amabiles Sacerdotes, non aliter crederent. Quaſi omnium Fides Eccleſiarum ex ejus voluntate penderet, & nemini liceret aliter credere quàm præciperet Imperator.*

Et infrà, hæc ſubjungit: *Deinde cùm Palatii cauſa transferatur ad Eccleſiam, quomodo Eccleſiæ cauſam ad Palatium transferebat? Poſtremò: Nunquid jam docuerat, vel pacaverat omnes Reipublicæ infenſas nationes? Jam per diverſas Imperii ſui Provincias ſeditiones ac ſeditionum cauſas abſtulerat, jam cunctis criminalium ſive civilium cauſarum querelis convenientem dederat finem? Cùm igitur his non ſufficeret, quibus* B *nemo ſufficere poteſt, quomodo, ſi cogitaret tanta loci ſui pericula, & de omnibus ſe rationem Deo crederet redditurum, etiam periculis ſe alienis immergeret, vel ſi talem præſumptionem divina juſtitia non damnaret? His autem non contentus, hoc quoque ad injuriam Sanctæ Synodi Calchedonenſis adjecit, dicens: Adunate ergo vos in nullo dubitantes. Hæc enim ſcripſimus vobis, non innovantes Fidem, ſed ut vobis ſatisfaceremus. Omnem verò aliter ſapientem, ſive nunc, ſive quandoque, ſive Calchedone, ſive in quacunque Synodo, anathematizamus.*

Denique ſic in memorato dixit Edicto: Coaptentur C *membra membris, quæ inimicus boni ex multò tempore ſeparare feſtinavit: ſcit enim quoniam ſi integrum Eccleſiæ corpus impugnet, facile ſuperatur. Ex hac ergo diviſione contigit per tantas generationes tantorum annorum, ut alii quidem lavacrò regenerationis fraudati de hac vitâ diſcederent, &c. Quod ſi conſentiamus prædicationi potentiæ ſæcularis, quæ poſt tantas generationes fallendo, vel tacendo quod verum eſt, facere ſe poſſe credidit unitatem: dicemus etiam nos, quod niſi aggregati ſimus Eutychianis, integrum non ſit corpus Eccleſiæ. Sed væ nobis eſt, ſi abſque Acephalis truncos nos credimus remanſiſſe. Cùmque Beatiſſimus Leo diceret: Nam nullò modò fieri poteſt, ut qui divinis audent* D *contradicere Sacramentis, aliquâ nobis communione ſocientur; ille contradictores in Eccleſiam miſit, dans ſanctum canibus, & conculcandas ante porcos projiciens margaritas. Denique in ipſos temeratores converſi, diſruperunt eos, & ab Eccleſia diviſerunt. Propter quod etiam grande ac diuturnum ſchiſma factum eſt, donec miſericors Deus per veſtræ Pietatis miniſterium eos redderet unitati.*

Victor denique Tunonenſis in Chronico narrat, quantum malum ex Zenonis Henotico in Eccleſiam redundaverit, quòd ſcilicet eô receptô confuſi ſint Alexandriæ primùm cum Hæreticis Orthodoxi, tum E exinde Conſtantinopoli & Antiochiæ, ac toto demùm Oriente labes eadem ſecuta. *Poſt Conſulatum*, inquit, *Theodorici Viri clariſſimi, Orientales Epiſcopi, præter paucos, per Henoticon Zenonis communione atque conſenſu polluti Petri Alexandrini, & Acacii Conſtantinopolitani Epiſcoporum, Synodo Calchedonenſi renuntiant.*

Dices, Zenonis Henoticon non fuiſſe à Summis Pontificibus, aut ab ullâ Synodo damnatum.

Reſpondeo: Satis damnatum fuiſſe hoc ipsô quòd damnati ſunt qui illi ſubſcripſerant, Petrus Moggus, Petrus Fullo, Acacius: & Zeno ipſe poſt mortem ex ſacris Dyptichis expunctus eſt ſummo totius F Eccleſiæ conſenſu, quando pax inita eſt inter Orientalem Eccleſiam & Romanam ſub Hormiſdæ Pontificatu, & Juſtini Imperio. Oeconomiâ autem quadam uſa eſt Eccleſia erga Zenonem, nec ejus Edictum diſertè damnavit; tum ne ipſius animum exacerbaret, ac graviora inde Schiſmata & mala orirentur, quorum difficilior eſſet ſanatio: tum quia Zeno Synodum Calchedonenſem diſertè non damnaverat, nec Hæreſim ullam adſtruxerat Henotico ſuo; imò damnaverat Eutychianum dogma: & aliunde privatis literis ad Pontifices datis Synodum Calchedonenſem profitebatur. His

enim

A enim verbis ſcripſit ad Felicem III. *Pro certo habere debes, & Pietatem noſtram, & ſupra memoratum Sanctiſſimum Petrum, & univerſas ſacro-ſanctas Eccleſias, Sanctiſſimum Calchedonenſe Concilium amplecti atque venerari, quod cum Fide Concilii Nicæni prorſus conſenſit.*

Adde, Henoticon Zenonis ſatis improbatum videri his Felicis verbis Epiſtola 9. ad Zenonem: *Certum eſt enim hoc rebus veſtris eſſe ſalutare, ut cum de cauſis Dei agitur, & juxta ipſius conſtitutum, Regiam voluntatem Sacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere, non præferre: & ſacro-ſancta per eorum Præſules diſcere* B *potiùs, quàm docere: Eccleſiæ formam ſequi, non huic humanitus ſequenda jura præfigere. Neque ejus ſanctionibus velle dominari, cui Deus voluit Clementiam tuam piæ devotionis colla ſubmittere: ne dum menſuram cæleſtis diſpoſitionis excedi tur, eatur in contumeliam diſponentis.* Denique Zenonis Henoticon à Felice III. rejectum fuiſſe ac improbatum disertè teſtatur Theodorus Lector lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, *Cum omnes alii Patriarchæ*, inquit, *Zenonis Henotico conſenſiſſent, ſolus Romanæ Urbis Epiſcopus Felix communicare ei noluit.*

C DISSERTATIO XIX.

De Cauſa Acacii.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum juſta fuerit Acacii damnatio?

PROPOSITIO.

Acacius alienus à Fide non fuit: juſtis tamen de cauſis damnatus eſt à Romanis Pontificibus.

D Prima pars probatur ex omnibus Summorum Pontificum Epiſtolis, quæ in cauſa Acacii ſcriptæ ſunt, in quibus cùm multorum criminum arguatur, nuſquam tamen accuſatur hæreſeos.

Secundò, ex Geſtis de nomine Acacii, ſeu ex Breviculo Hiſtoriæ Eutychianorum, quod licet *Exceſſus Acacii graviſſimos* memoret, quòd ſcilicet Petrum Moggum, & Petrum Fullonem, quos priùs velut Hæreticos meritò fuerat inſectatus, in Communionem ſuam ſuſceperit, laudaverit, & in Sedes Alexandrinam & Antiochenam reſtitui curaverit à Zenone: quòd Simplicii & Felicis Romanorum Pontificum E ſanctiſſima ſpreverit monita, & ludibrio habuerit, *In everſionem totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ*: quòd denique hoſtili more Sedis Apoſtolicæ Legatos detruſerit in carcerem: nuſquam tamen hæreſim improperat Acacio. Nam quod ibi dicitur de Legatis Pontificiis: *Qui quamvis hoſtili more detruſi in cuſtodiam Chartas amiſerint, tamen perfidis Hæreticis atque damnatis accommodare non debuerant, quæ ſola negari potuit, voluntatem.* Hæc, inquam, verba non ſunt ad Acacium referenda, quaſi perfidus Hæreticus vocetur, ſed ad Petrum Moggum, & ejus fautores Eutychianos, ut patet ex verbis ſequentibus. F *Non ſolùm ergo non egerunt quæ juſſa ſunt, aut quæ expedire poterant, ſed etiam Hæreticis communicaverunt, confirmationem Petri Epiſcopatûs, ad quem pellendum miſſi fuerant, deferentes, atque contumelias in Epiſcopum Joannem, Acacio dirigente, portantes.*

Tertiò, idem probatur ex ſententia latâ à Felice III. in Acacium, quæ connectitur Epiſtolæ 6. ejuſdem Pontificis ad illum datâ: in quâ cùm omnia Capita recenſeantur, ob quæ damnatus eſt, violatæ Fidei reus non dicitur.

Quartò, idipſum probatur ex Facundo Hermianenſi Epiſcopo, *lib. contra Mocianum.* ubi ob eam cauſam damnatum ſcribit Acacium, quòd inimicos Synodi Calchedonenſis in Communionem ſuam ſuſceperit, non quòd ipſius Concilii Fidem impugnaverit, aut illud anathemate damnaverit. *Nam*, inquit, *& cùm Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus aliquid adversùs auctoritatem Synodi Calchedonenſis auderet, non equidem, ſicut nunc factum eſt, Decreto cum anathemate conſtituto, ſed ſolâ ipſius Synodi inimicis Communione permiſſâ: prævidens Apoſtolica Sedes quòd, ſicut exitus docuit, hæc remiſſio ad deſtructionem Concilii memorati prætenderet, (poſtea quippe Zeno Imperator, qui eis communionem præberi mandaverat, à minoribus ad majora proſiliens, ipſum Concilium promulgatô ſprevit Edictô) eumdem Acacium, quamvis prædicto Zenone reſiſtente, damnavit. Qui mortuus quoque per libellos ordinandorum Epiſcoporum nunc uſque damnatus eſt.*

Probatur ſecunda pars. Ille meritò damnatus eſt à Romanis Pontificibus, qui communionem iniit cum Hæreticis; qui à Pontificibus ipſis ſæpe monitus, Hæreticorum communionem non deſeruit; qui Zenoni author fuit conſcribendi & promulgandi Henotici; qui Catholicos Epiſcopos afflixit, & Sedibus expulit, in eorumque Eccleſias damnatos dudum Hæreticos intrudi paſſus eſt, imò curavit; qui Apoſtolicos Legatos, abſtractis Legationis literis, & Pontificiis Mandatis, conjecit in carcerem, eoſque tandem corrupit & ad communionem Hæreticorum, nec-non ad confirmandum Petro Moggo Epiſcopatum pertraxit: Qui denique à Summo Pontifice in judicium vocatus, ut libello Joannis Talaiæ reſponderet, ſiſtere ſe coram Sede Apoſtolica renuit. Atqui horum omnium facinorum reus fuit Acacius: juſtis itaque de cauſis à Romanis Pontificibus damnatus eſt.

Probatur minor ex ſententia à Felice III. lata in Acacium, quam ipſius Epiſtola 6. ad eumdem data exhibet, in qua omnia capita, ob quæ damnatus eſt, ſigillatim enumerantur. *Multarum*, inquit, *tranſgreſſionum reperiris obnoxius, & in venerabilis Concilii Nicæni contumeliâ ſæpe verſatus, alienarum tibi Provinciarum jura temerariè vindicaſti. Hæreticos pervaſores, atque ab Hæreticis ordinatos, & quos ipſe damnaveras, atque ab Apoſtolica inſtitiſti Sede damnari, non modò communioni tuæ recipiendos putaſti; verùm etiam aliis Eccleſiis, quod nec de Catholicis fieri poterat, præſidere feciſti: aut etiam honoribus, quos non merebantur, auxiſti: & quaſi hæc minora tibi viderentur, in ipſam Doctrinæ Apoſtolicæ veritatem auſu ſuperbiæ tuæ tetendiſti, ut Petrus, quem damnatum à ſanctæ memoriæ Deceſſore meo ipſe retuleras, ſicut teſtantur annexa, Beati Evangeliſtæ Marci Sedem, te connivente rurſus invaderet, & fugatis orthodoxis Epiſcopis, & Clericis, ſui procul dubio ſimiles ordinaret, pulſoque eo qui illic fuerat regulariter conſtitutus, captivam teneret Eccleſiam. Cujus tibi adeo grata perſona eſt, ut Epiſcopos & Clericos plurimos orthodoxos, nunc Conſtantinopolim venientes, deteguris affigere, & Apocriſarios ejus confovere: atque anathematizantem eumdem Petrum Calchedonenſis decreta Concilii, & violentem ſanctæ memoriæ Timothei ſepulturam per Miſenum & Vitalem credideris excuſandum: nec eum laudare deſieris, & multis efferre præconiis: ita ut damnationem ipſius, quam ante retuleras, veram non fuiſſe, jactaris. Tantùm autem perſeveras in hominis defenſione perverſi, ut quondam Epiſcopos, nunc verò communione & honore privatos, Vitalem atque Miſenum, quos ad ejus expulſionem ſpecialiter miſeramus, ſublatis chartis, cuſtodiæ paſſus fueris mancipari. Exinde productos, ſicut eorum profeſſione patefactum eſt, ad Hæreticorum, tuamque communionem, contemtâ, quæ vel gentium jure ſervari debuit, legatione, pertraxeris, præmiiſque corruperis, & in læſionem Beati Petri Apoſtoli, à cujus Sede profecti fuerant, non ſolùm inefficaces reddi feceris, ſed etiam impugnatores omnium quæ ferant*

rant

rant mandata, manſtraris. In quorum deceptione tuam nequitiam prodidiſti; & ad Libellum fratris & Coepiſcopi mei Joannis, qui te graviſſimis objectionibus impetivit, in Apoſtolica Sede, ſecundum Canones reſpondere diffidens, objecta firmaſti. Felicem quoque Defenſorem fideliſſimum urbis, neceſſitate faciente ſeriùs ſubſecutum, indignum tuis cenſuiſti oculis. Eos quoque tecum literis tuis communicare teſtatus es, quos conſtat eſſe Hæreticos. Habe ergo cum his, quos libenter amplecteris, portionem ex Sententiâ præſenti, quam per tua tibi direximus Defenſorem Eccleſiæ: Sacerdotali honore, & Communione Catholicâ, nec non etiam à Fidelium numero ſegregatus, ſublatum tibi nomen & munus Miniſterii Sacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritus judicio, & Apoſtolicâ Auctoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis exuendus. Hanc autem Sententiam in Acacium tulit Felix III. in Synodo Romana, anno Domini 484.

Probatur ſecundò ex Evagrio lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 18. *Cùm*, inquit, *Libelli à Joanne Felici porrecti eſſent adversùs Acacium, ut qui illicitè Petro communicaret, & alia quidem gereret contra ſacrorum Canonum præſcriptum, Felix Vitalem ac Miſenum Epiſcopos ad Zenonem miſit, poſcens ut Calchedonenſis Synodus firmaretur, & Petrus tanquam Hæreticus expelleretur; utque Acacius Romam mitteretur, rationem redditurus eorum, quæ Joannes ei objiciebat.* Canonicè accuſatus à Joanne Talaia Acacius, canonicè item vocatus in Judicium à Romano Pontifice, minimè paruit, in Petri Moggi communione nihiloſecius permanſit: meritò itaque damnatus eſt.

Confirmatur ejuſdem Evagrii teſtimoniô, cap. 21. ubi Romanæ Synodi Acta ſub Felice III. in cauſa Vitalis & Miſeni, nec-non ipſius Acacii, ſummatim referens, Vitalem & Miſenum teſtimoniis Simeonis Acæmitenſis Monachi & Sylvani Preſbyteri convictos initæ cum Hæreticis communionis memorat; lectam item Epiſtolam Acacii ad Simplicium Romanum Pontificem, in qua Acacius Petrum Moggum jampridem depoſitum fuiſſe dicebat, eumque noctis filium eſſe: Miſenum ac Vitalem Sacerdotio pulſos, & à myſtica Communione remotos; Petri Moggi damnationem & excommunicationem latam jam olim ſacræ Sedis Decreto ſub Simplicio nimirum Pontifice, confirmatam: *Acacium verò graviſſima reprehenſione dignum* pronuntiatum fuiſſe: *Quippe qui cùm ad Simplicium ſcribens, Petrum hæreticum vocaſſet, id ipſum Zenoni haudquaquam ſignificaverit:* evidenſque eſſe quòd *Zenonem magis amaret, quàm fidem.*

Probatur tertiò ex Liberato, in Breviario cap. 17. referente quomodo Petro Moggo & ejus factioni communicaverit Acacius, authorque fuerit Zenoni Auguſto condendi & promulgandi Henotici, & expellendi Joannis Talaiæ ex Alexandrina Sede, & Petri Moggi in eamdem intrudendi. *Occurrerunt*, inquit, *quidam à Petro, volentes quaſi fieri unitatem, quos jucundiſſimè ſuſcepit Acacius, & Imperatori præſentavit, & perſuaſit ei ut ſcriberet Apollonio Auguſtali, & Duci Pergamio, ut Joannem ab Alexandrina Sede expellerent, quaſi eam contra ſuum juſjurandum, quod in Regia Civitate dedit, arripuiſſet, & cooperarentur Petro Moggo ut remearet ad Sedem,* &c. *Acacius verò, promittente Petro facere unitatem, nec adhuc implente legitimè, nomen ejus in Dyptichis recitari permiſit, tanquam jam Alexandrini Præſulis in Sede poſiti. Joannes Talaia judicatur à Zenone ab Epiſcopatu pelli. Acacius auxiliò patronorum Petri, perſuaſit Zenoni ut fieret Henoticon: ad cujus prolationem ſeu profeſſionem ſuſcepit communicantes ſibi, Clericos Petri hæreticos, & Laicos inventos Conſtantinopoli.*

Et cap. 18. *Acacius ſuſceptis Epiſtolis Simplicii, reſcripſit eis, quia Joannem quidem Alexandriæ ignoraret Epiſcopum, Petrum verò Moggum ſuſcepiſſet in*

A *communionem, in Zenonis Principis Unitivo, & quòd hoc contra ejus geſſiſſet ſententiam, propter unitatem Eccleſiarum, Principis Juſſione. Simplicius verò ſuſcipiens hujuſmodi literas, contriſtatur adversùs Acacium, eique reſcribit, quòd non benè fecerit, contra ſententiam Apoſtolicæ Sedis, ad communionem hæreticum hominem ſuſcipiens: oportebat enim communi decreto damnatum tanquam adulterum, communi conſiliò à damnatione liberari: ad hæc autem, quia non ſufficeret Petro confiteri communicatorem ſe eſſe Eccleſiæ Catholicæ ſecundum Edictum, ſed oportere eum, ſecundùm Terminum Calchedonenſis Concilii, & ſecundùm Epiſtolam Papæ* B *Leonis, Eccleſiæ amplecti communionem. Unum ergo duorum neceſſariò agere deberet, aut ſuadere Petro purè ſuſcipere Terminum* (hoc eſt Definitionem) *Synodi, aut removere ſe ab ejus communione.*

Et infrà: *Cùm per quinque annos ſæpius fuiſſet admonitus Acacius, ut de ſtatu Alexandrinæ Eccleſiæ Sancti Papæ ſolicitudinem relevaret, nihil unquam reſpondere dignatus eſt. Quoniam verò tot Epiſtolæ, quæ vel ad Acacium à Papa, vel ad Imperatorem miſſæ ſunt, nihil penitus profecerunt: ex deliberatione Vitalis & Miſenus Epiſcopi in legatione directi ſunt, ut quæ ſuperiùs dicta ſunt, allegarent, & Petrus, ſicut antea, de* C *Alexandrina Eccleſia pelleretur. Itum eſt Conſtantinopolim, & ſuprà dicti Epiſcopi in cuſtodiam ſunt redacti, chartis ſublatis, ne Catholicis, quibus ſcriptum fuerat, redderentur: quos iterum Acacius poſt hæc de cuſtodia ejiciens, ſecum fecit procedere, ut quaſi confirmatò Petri Sacerdotiò dimitterentur.*

Ubi ergo ad plenum detectus eſt Acacius hæreticus, (communione, non dogmate) *Papa Felix in literis ſuis Synodicis ad Acacium, ſic poſuit: Peccaſti, ne adjicias, & de prioribus ſupplica. Suſceptis his Acacius literis perſeverans, neque recedens à communione Petri, neque ſuadens ei palam ſuſcipere Calchedonenſe Concilium, & Tomum Leonis Papæ. Hæc cognoſ-* D *cens Papa Felix, damnationis Scripturam miſit Acacio per Tutum Defenſorem, cujus eſt principium: Multarum tranſgreſſionum reperiris obnoxius: & datis Acacio hujuſmodi literis, eas non ſuſcepit, patrociniò fultus Imperatoris; ita ut cogerentur, qui eas detulerunt, per quemdam Monachum Acimatenſem ipſam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda Sacra, ſuſpendere in ejus Pallio, & diſcedere; qui tamen uſque ad mortem, patrocinante Imperatore, permanſit ſacrificans. His ergo provenientibus, & Acacio permanente in Petri communione, ſeparavit ſe quidem Sedes Apoſtolica à Conſtantinopolitana.*

E Ex Liberato, multorum criminum reus fuit Acacius. Primò, quòd Joannem Talaia Epiſcopum Alexandrinum, Catholicum, & Synodi Calchedonenſis defenſorem, è ſede ſua expelli à Zenone Imperatore effecerit, privatam injuriam ut ulciſceretur. Secundò, quòd eidem Imperatori author fuerit condendi & promulgandi Henotici. Tertiò, quòd Petro Moggo faverit, eumque & alios hæreticos in ſuam ſuſceperit communionem. Quartò, quòd memoratum Petrum in Sedem Alexandrinam revocari curaverit à Zenone, & ejus nomen ſacris Dypthchis adſcripſerit. Quintò, quòd Simplicio monenti ut à Petri Moggi communione recederet, F niſi Synodo Calchedonenſi & Epiſtolæ S. Leonis ſubſcriberet, ac ſecundùm eas Fidei emitteret Profeſſionem, parere noluerit. Sextò, quòd Legatos Apoſtolicos hoſtili more excepcrit, ac deinde corruperit. Septimò, quòd à Felice III. poſt frequentia monita damnatus, inſuperhabitâ Sedis Apoſtolicæ Sententia, & contempta excommunicatione, ſacra Miniſteria ad mortem uſque obierit. Octavum crimen addit ex Baſilio Cilice Nicephorus Calliſtus; quòd ſcilicet Romanis Pontificis nomen expunxerit ex Dypthchis, atque ita nefarii ſchiſmatis auctor fuerit. Itaque juſtis de cauſis Acacius à Romanis

Romanis Pontificibus damnatus eſt, ejuſque nomen poſt mortem ex Tabulis Eccleſiæ deletum.

Probatur quartò ex Gelaſio I. Pontifice Maximo Epiſtola 1. ad Euphemium Conſtantinopolitanum Epiſcopum: In quâ probat Acacium à Deceſſoribus ſuis juſtè damnatum ob initam cum hæreticis communionem, eoſque Concilii Calchedonenſis executores fuiſſe, cùm ſententiam in eum tulerunt. *Immò,* inquit, *& adhuc quæritis quando fuerit damnatus Acacius: quaſi revera etiamſi nullus eum ante damnaſſes, non habueris Orthodoxæ & Apoſtolicæ communionis, cujus prævaricator extitit & deſertor, participatione ſecludi: ſicut etiam quilibet qui fuerit ante Catholicus, cuicumque hæreſi communicans, meritò judicatur à noſtrâ ſocietate removendus: aut in tali ſorte defunctus, inter Catholicorum nomina nullatenus computari. Miramur tamen quomodo iſta profertis, hoc eſt, ut & Synodum Calchedonenſem vos ſuſcipere pro Fide Catholica profiteamini, & eos, quos damnavit, ſectantium communicatores non particulariter generaliterque putetis fuiſſe damnatos. Oſtendite ergo quæ Synodus in unaquaque hæreſi cum erroribus ſucceſſores eorum, his communicantes, ſimulque omnes non damnet & complices. Itaque ille veſter Acacius, qui Eutychianis hæreſibus deteſtabili communione factus eſt particeps, ab eadem Synodo ſine dubitatione damnatus eſt, quâ & Eutychem, Dioſcorumque, cum ſucceſſoribus eorum, hiſque communicantes Synodico tenore proſtravit.*

Confirmatur ex eodem Pontifice in Commonitorio ad Fauſtum Magiſtrum, legatum à Theodorico Rege Conſtantinopolim. *Euphemium verò mirer,* inquit, *ſi ignorantiam ſuam ipſe non perſpicis, qui dicit Acacium ab uno non potuiſſe damnari. Itane non perſpicit ſecundùm formam Calchedonenſis Concilii Acacium fuiſſe damnatum? Nec novit eam, aut ſe noſſe diſſimulat, in quâ utique per univerſam ſententiam Sacerdotum, erroris hujus Auctores conſtat fuiſſe damnatos: ſicut in unaquaque hæreſi à principio Chriſtianæ Religionis & factum fuiſſe, & fieri, manifeſta ratione monſtratur: Deceſſoremque meum executorem fuiſſe veteris Conſtituti, non novæ conſtitutionis auctorem? Quod non ſolùm Præſuli Apoſtolico facere licet, ſed cuicumque Pontifici, ut quoſlibet, & quemlibet locum, ſecundùm regulam hæreſeos ipſius ante damnatæ, à Catholicâ communione diſcernant. Acacius quippe non fuit novi, aut proprii inventor erroris, ut in eum nova Scita prodirent, ſed alieno facinori ſuâ communione ſe miſcuit. Itaque neceſſe eſt ut in illam recideret juſtâ lance ſententiam, quam cum ſuis ſucceſſoribus per convenientiam Synodalem ſuſceperat Auctor erroris. Nobis opponunt Canones, dum neſciunt quid loquantur. Contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quòd Primæ Sedi ſana rectaque ſuadenti parere fugiunt. Ipſi ſunt Canones qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri. Ab ipſa verò nuſquam prorsùs appellari debere, ſanxerunt, ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium, nec de ejus unquam præceperunt judicio judicari, ſententiamque illius conſtituerunt non oportere diſſolvi, cujus potiùs decreta ſequenda mandarunt. In hac ipſa cauſa Timotheus Alexandrinus, & Petrus Antiochenus, Petrus, Paulus, Joannes, & cæteri, non ſolùm unus, ſed plures utique nomen Sacerdotii præferentes, ſolâ Sedis Apoſtolicæ ſunt auctoritate dejecti, cujus rei teſtis etiam ipſe docetur Acacius, qui præceptionis hujus extitit executor. Quod utique ſicut Apoſtolicam Sedem juxta formam Synodicam feciſſe manifeſtum eſt, ſic neminem reſultare potuiſſe, certiſſimum. Hoc igitur modo recidens in conſortium damnatorum, eſt damnatus Acacius, qui eorum damnationem, antequam prævaricator exiſteret, fuerat executus.* Ex his colligitur, Pontifices Romanos, cùm Acacium damnarunt, Canonum executores fuiſſe, Conciliique Calchedonenſis conſtituta adversùs Eutychem, & Eutychianos, eorumque communicatores ac fautores, executioni mandaſſe. Secundò, ab illorum ſententiâ appellari non potuiſſe ad Synodum, quia non propriâ tantùm auctoritate, ſed Synodi Oecumenicæ, hâc in cauſâ judicabant. Tertiò tam ſolius Sedis Apoſtolicæ auctoritate damnari potuiſſe Acacium, quàm damnati fuerant Timotheus Ælurus, Petrus Moggus, Petrus Fullo, &c. quia utrobique de Synodi Calchedonenſis executione agebatur. Ad Sedem autem Apoſtolicam pertinet vi Primatûs S. Petro & ejus Succeſſoribus à Chriſto conceſſi, ut Canones totò orbe Chriſtiano executioni mandari curet, eorumque infractores coërceat, & Epiſcopos ipſos Primarum Sedium, ſive Patriarchas, ſecundùm eorumdem Canonum diſpoſitionem, deponat: nec Synodorum Oecumenicarum ſalubria conſtituta permittat retractari.

Id luculentiùs confirmat mox laudatus Pontifex Epiſt. 13. ad Epiſcopos Dardaniæ data. *Stultitiam reſicientes inanium querelarum,* inquit, *percurrere vos oportet ab ipſis beatis Apoſtolis, & conſiderare prudenter, quoniam Patres noſtri Catholici doctique Pontifices, in unaquaque hæreſi quolibet tempore ſuſcitata, quicquid pro Fide, pro veritate, pro communione Catholica atque Apoſtolica, ſecundùm Scripturarum tramitem, prædicationemque majorum factâ ſemel congregatione ſanxerunt, inconvulſum voluerunt deinceps firmumque conſtare, nec in eadem cauſa denuo, quæ præfixa fuerant, retractari qualibet recenti præſumptione permiſerunt: ſapientiſſimè prævidentes, quoniam ſi decreta ſalubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra ſingulos quoſque prorſus errores ſtabile perſiſteret Eccleſiæ Conſtitutum, ac ſemper iiſdem furoribus recidivis omnis integra Definitio turbaretur. Nam ſi limitibus etiam præfixis poſitarum ſemel Synodalium Regularum, non ceſſant eliſæ peſtes reſumptis certaminibus contra fundamentum ſeſe veritatis attollere, & ſimplicia quæque corda percutere: quid fieret, ſi ſubinde fas eſſet perfidis inire Concilium? Cum, quamlibet manifeſta ſit veritas, nunquam deſit quod pernicioſa depromat & falſitas, tametſi ratione vel auctoritate deficiens, ſolâ tamen contentione non cedens. Quæ Majores noſtri divinâ inſpiratione cernentes, neceſſariè præcaverunt, ut quæ contra unamquamque hæreſim coacta Synodus pro fide, communione, & veritate Catholica atque Apoſtolica promulgaſſet, non ſinerent poſt hæc novis retractationibus mutilari; ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerant ſtatuta, pulſandi: ſed Auctore cujuſlibet inſaniæ ac pariter errore damnatò, ſufficere judicarunt, ut quiſquis aliquando hujus erroris communicator exiſteret, principali ſententiâ damnationis ejus eſſet obſtrictus. Quoniam manifeſtè quilibet vel profeſſione ſuâ, vel communione poſſet agnoſci..... Sic propter blaſphemias Arii forma Fidei communioniſque Catholicæ Niceno prolata Conventu Arianos omnes, vel quiſquis in hanc peſtem, ſive conſenſu, ſive communione deciderit, ſine retractatione concluſit. Sic Eunomium, Macedonium, Neſtorium Synodus ſemel geſta condemnans, ulteriùs ad nova Concilia venire non ſivit: ſed univerſos quocumque modo in hæc conſortia recidentes, tradito ſibi limite Synodali, refutavit Eccleſia: nec unquam rectè ceſſiſſe manifeſtum eſt, qualibet neceſſitate cogente, novis auſibus, quæ fuerant ſalubriter conſtituta, temeraſſe... Quibus convenienter ex Paterna Traditione perpenſe, confidimus quòd nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret, uniuſcujuſque Synodi Conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm Primam, quæ & unamquamque Synodum ſuâ auctoritate confirmat, & continuatâ moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet Principatu, quem B. Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſiâ nihilominus ſubſequente, & tenuit ſemper & retinet. Hæc dum Acacium certis comperiſſes indiciis à Communione Catholica deviaſſe, diu-*

Sedes Apoſtolica pro ſuo Principatu Synodos confirmat, Canones exequitur.

tius iſta non credens, quippe quæ noveras executorem ſæpe acceſſaria depoſitionis ſuæ contra hæreticos extitiſſe, per triennium ferè literis deſtinatis, eumdem monere non deſtiſit, ſicut per diverſos miſſa frequenter Scripta teſtantur: quibus ille cùm diu reſpondere non proponeret, Epiſcopalis directa legatio eſt, ac nihilominus pagina deſtinata, quæ præmoneret eum ſuorum ante meminiſſe geſtorum, & quæ priùs pro Fide Catholica deſudaſſet, oportere reſpicere: conteſtans acriter & blandiendo, & minando, ne ſe à corpore Catholicæ unitatis abſcinderet. Simulque, quoniam Joannes Secundæ Sedis Antiſtes hunc gravibus pulſaret objectis, ad Primæ Sedis audientiam cohortatus eſt vel venire, vel mittere debere. Licet enim Synodus iteranda non eſſet, tamen congrueret ut cujuſlibet civitatis Epiſcopus Primæ Sedis judicium non vitaret, ad quod convenerat Secundæ Sedis Antiſtes, qui niſi à Prima Sede non poſſet audiri: præcipuè qui præjudicatis animis nulla Synodo à Græcis fuiſſet excluſus.... Sed Acacius non ſolum deſpexit ſatisfacere poſtulatis, verùm etiam ipſam legationem Sedis Apoſtolicæ, blandimentis, præmiis, perjuriiſque deceptam, Petri communione pollutam redire perfecit, intantum Sedis Apoſtolicæ deſpiciens poteſtatem, ut non ſolum ejus auctoritati non cederet, ſed eam potiùs in conſortium communionis externæ, per Legatos ſuos niteretur abducere, fieretque Apoſtolicæ Sedi neceſſitas eos ipſos, quos direxerat, Sacerdotes, honore pariter & communione privare, ne tali contagione videretur infecta. Nihilominus autem literis ſuis Acacius indicarat, & in Alexandrini Petri ſe communionem, quem expetita Sedis Apoſtolicæ auctoritate executor ipſe damnaverat, ſine ejuſdem Apoſtolicæ Sedis conſultatione promptiſſimè rediiſſe, & accuſationem Joannis, laudeſque Petri proprio ſermone deferre: de quibus, ſi utique confidebat, magis vel venire, vel mittere debuiſſet, ut & præſentem de mendaciis, quæ dicebat, poſſet confutare Joannem, & præconia Petri, quæ digeſſerat, rationabiliter allegaret: quod cùm minimè fecerit, ſatis evidenter oſtendit nec Joannem ſe poſſe convincere, nec legitimè receptum Petrum habere fiduciam perdocendi: ſolùmque ſibi monſtravit ineſſe propoſitum lacerandi Catholicos, hæreticoſque laudandi, ſeſeque eorum potiùs, quos laudabat, dicens eſſe participem, quàm Catholicorum, quos nitebatur decolorare, conſortem: taliſque de ſe ipſo judicium, cùm damnati hominis communione pollutus, damnationis ejus factus eſt particeps. Ita & Sedes Apoſtolica, quod ad neceſſariam diligentiam reſpiceret, nihil omiſit, & Acacius ſecundùm formam Synodi Calchedonenſis quâ error cui communicavit, eliſus eſt, ſuo judicio condemnatus apparuit.... Hic ſi examinatio quæritur, jam judicio non erat opus, poſteaquam & literis ſuis ipſe confeſſus eſt, & ad legitimum judicium vocatus, adire pertimuit. Si auctoritatis pondus inquiritur, Calchedonenſis Synodi tenor cum Apoſtolica Sede conſentiens, & illius Definitionis executio reperitur: quoniam idem ipſe error, qui ſemel eſt cum ſuo Auctore damnatus, in participe quolibet pravæ communionis effectus, & execrationem ſui geſtat, & pœnam. Vides ſummam Sedis Apoſtolicæ erga Acacium patientiam & manſuetudinem, in quem ſtatim non animadvertit, ſed variis per triennium commonuit literis, ut ab Hæreticorum communione recederet; deinde miſsâ legatione ad officium revocare ſtuduit. Vides Acacii contumaciam, qui nec Romanum Pontificem ſuis reſponſis dignatus eſt, nec ad Sedis Apoſtolicæ tribunal canonicè vocatus ſiſtere ſe voluit, aut ſaltem per Legatos reſpondere. Vides Acacium communionis initæ cum Hæreticis manifeſtis convictum reum, & violatæ Legationis Apoſtoſtolicæ. Vides Romanos Pontifices Acacium damnantes Synodi Calchedonenſis conſtituta, quibus non Eutyches tantùm & Dioſcorus, ſed & eorum Sectatores, & Sectatorum communicatores fautoreſque damnati ſunt, executioni mandaſſe pro jure & officio Primatus. Æquiſſi-

A mam igitur Pontificum Romanorum in Acacium ſententiam nemo non dixerit.

Probatur ultimò ex aliis Pontificibus, qui non alia conditione Conſtantinopolitanam Eccleſiam communione ſua donare voluerunt, quam ſi nomen Acacii ex ſacris Dypticis expungeretur. Anaſtaſius Papa in Epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem: *Precamur itaque Clementiam veſtram*, inquit, *ut ſpecialiter nomen taceatur Acacii, ut quod multis ex cauſis ſcandalum vel offendiculum Eccleſiæ concitavit, ſpeciali appellatione taceatur.*

Symmachus Epiſtola 9. ad Orientales: *Sicut illos*
B *qui ſe à ſuprà ſcriptorum, hoc eſt, Eutychetis, Dioſcori, Petri, Timothei, & Acacii veneno diſſociant, libenter amplectimur: ita circa ipſorum Sectatores cura & ſolicitudo noſtra, ne ſubrepere poſſint, invigilat.*

Hormiſdas Epiſtola 11. ad Anaſtaſium Imperatorem: *Non in damnandis ſola nomina, ſed in his etiam qui damnatos ſequuntur, ſunt crimina perſequenda. Fruſtra averſari ſe plures aſſeris, qui unum ex his qui deteſtatione digni judicantur, exceperis: non enim numerus errantium hominum, ſed meritum conſideratur errorum. Hoc ideo ne facile putet veſtra Clementia*
C *Acacii prætereundam eſſe perſonam. Nonne ille eſt Acacius, qui Dioſcori, Petri, & Eutychetis, cœnô, dogmate, & Communione immerſus eſt: illius ſuſtinens in condemnatione ſupplicium, cujus elegit in communione conſortium? Qui viritim, propter impietates ſuas, horum ſingulos odit, & in illis Acacium neceſſe eſt oderis, & omnes in Acacio non amabis.*

Idem Pontifex Epiſtola 29. ad Joannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum: *Dilectionis tuæ Confeſſionem gratanter accepimus, per quam ſancta Synodi comprobantur, inter quas inſtauratione Conſtitutorum omnium Calchedonenſe Concilium prædicaſtis, & Catholicorum numero adjungi deſiderans, Sancti Papæ*
D *Leonis in Dypticis nomen aſſeveras ſcriptum. Iſta laudanda ſunt, ſi perfectionis ſubſequatur effectus: quia recipere Calchedonenſe Concilium, & ſequi Sancti Leonis Epiſtolas, & adhuc nomen Acacii defendere, hoc eſt inter ſe diſcrepantia vindicare. Quis Dioſcorum & Eutychem condemnans, innocentem oſtendere poſſit Acacium? Quis Timotheum, & Petrum Alexandrinum, & alium Petrum Antiochenum, & ſequaces eorum declinans, non abominetur Acacium, qui eorum Communionem ſequutus eſt?*

Idem Epiſtola 32. ad Juſtinum Imperatorem, loquens de Conſtantinopolitanis, ait: *Tenent adhuc in complexibus nomen Acacii, quem vident judicio*
E *Sedis Apoſtolicæ meritò pœnam ſubiiſſe damnati. Quis non intelligat ſimulatè dici: Sanctorum Patrum ſequimur dogmata, ſed non diligimus facta: quæ à ſancta Synodo Calchedonenſi conſtituta ſunt, complectimur, ſed Acacio qui damnatorum communionem ſecutus eſt, impendimus vota?*

Confirmantur hæc omnia ex conſenſu Conſtantinopolitanæ & totius Orientalis Eccleſiæ, quæ Sententiæ à Romanis Pontificibus in Acacium latæ tandem ſubſcripſit, & Libello quem Legati Hormiſdæ Pontificis Romani offerebant: cùm pax inter utramque Eccleſiam conciliata eſt. Joanni autem Conſtantinopolitano, & aliis Epiſcopis, qui me-
F morato Libello ſubſcripſere, perſuaſum erat Acacium ea omnia admiſiſſe crimina, propter quæ ſententiam in eum tulerat Apoſtolica Sedes. Id ex Legatorum Relatione ad Hormiſdam perſpicuum eſt. *Sub hac itaque celebritate*, inquiunt, *ſecunda feria hebdomadæ Majoris Conſtantinopolim ſoſpites, hilareſque convenimus, poſteroque die piiſſimo Principi præſentati, tanto ejus relevati ſumus affectu, ut ſi alia minimè præcederent, ſola nobis ad ſolatium piiſſimi Principis gratia ſuffeciſſet; ſed orationibus veſtris majora ſequuta ſunt. Nam eo die, ſub Senatus cuncti præſentia, Epiſcopi quoque quatuor adfuerunt* quos

Epiſcopi Orientales non priùs in Sede Apoſtolicæ [illegible] nem ſuſcepti.

quàm Libello ſubſcriberent, non prava tantùm dogmata, ſed perſonas etiam ab eadem Sede proſcriptas damnanti.

quos Joannes Conſtantinopolitanus Antiſtes pro partis ſuæ defenſione tranſmiſerat : quibus Apoſtolicæ Sedis Libellum oſtendimus, omniaque in eo recta, canonicaque eſſe probavimus. Poſtremo 5. Feria, hoc eſt, in Cœna Domini, ad Palatium in generali conventu venis Epiſcopus, & perlecto Libello conſentiens, cum ſumma devotione ſubſcripſit.

Idem ex Relatione ſingulari Dioſcori Legati ad eumdem Pontificem compertum eſt, in quâ hæc Legatorum verba ad quatuor Epiſcopos nomine Joannis Conſtantinopolitani agentes habita referuntur : *Dominus noſter Beatiſſimus Papa Hormiſdas, qui nos direxit, non nobis præcepit certare ; ſed præ manibus habemus Libellum, quem omnes Epiſcopi, volentes Sedi Apoſtolicæ reconciliari, fecerunt. Si præcipit Pietas veſtra, legatur : & ſi eſt in ipſo quod ignoretur, aut verum eſſe non credatur, dicant. & tunc oſtendemus nihil extra Judicium Eccleſiaſticum in eodem Libello eſſe conſcriptum : aut ſi illi poſſunt docere quia non convenit Religioni Catholicæ, tunc nobis incumbit probare.* Relectus eſt Libellus coram Principe & Senatu : ſtatimque Epiſcopi quatuor memorati, qui Joannis Conſtantinopolitani nomine Collationi intererant, *Reſponderunt omnia vera eſſe.* Repoſuerunt Apoſtolici Legati : *Et nobis grandem laborem Epiſcopi abſtulerunt, & ſibi convenientem rem fecerunt, dicere veritatem.* Tunc Imperator memoratis Epiſcopis dixit : *Et ſi vera ſunt, quare non facitis ?* Illuſtriſſimi etiam Senatores dixere : *Nos Laici ſumus, dicitis hæc vera eſſe : facite, & nos ſequemur.* Joannes Conſtantinopolitanus poſtmodùm libellum ſuſcepit à Legatis. Nonnulla mota eſt circa ſubſcriptionis modum difficultas. Volebat ille Epiſtolam ſcribere potiùs quam Libellum : Legati urgebant ut Libello, prout à Summo Pontifice editus erat, ſubſcriberet. Tandem ſic inter eos convenit, ut modico prœmiô præmiſſo, Libellum ſubjungeret, eique ſubſcriberet. *Sed non poſt multa certamina,* (inquit Dioſcorus Legatus in ſua Relatione ad Hormiſdam) *hoc convenit, prœmium modicum facere, & ſubjungere mox Libellum, quemadmodum veſtra Beatitudo dictavit. Subſcriptio ab eodem facta eſt Libello conveniens. Poſt factum Libellum, nomen Acacii de Dypticis eſt deletum, ſimiliter & Fravitæ, Euphemii, Macedonii, & Timothei. Similiter deleta ſunt de Dypticis Zenonis & Anaſtaſii nomina. Epiſcopi diverſarum civitatum, quanti inventi ſunt, Libellum ſimiliter obtulerunt : & cum grandi cautela ſuggerimus cuſtoditum, ne quis nobiſcum communicaret Epiſcopus, qui Libellum primitus non dediſſet.* Exegerunt etiam ab Archimandritis Libelli ſubſcriptionem Legati Apoſtolici. Reſtiterunt ipſi tantiſper, Archiepiſcopi Conſtantinopolitani ſubſcriptionem ſufficere contendentes : *Sufficit*, inquiebant, *quia Archiepiſcopus noſter fecit : nos ejus formam ſequimur.* Sed tandem *ipſi quoque ratione convicti, Libellos modis omnibus obtulerunt.* Sicque pax inter Eccleſias inita, & redintegrata communio eſt.

Non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Archimandritæ ad ſubſcriptionem compulſi.

Ex his colligitur, Eccleſiam Orientalem agnoviſſe tandem ſententiam à Romanis Pontificibus latam adversùs Acacium æquiſſimam eſſe, ipſumque damnaſſe poſt mortem, ac nomen illius expunxiſſe ex Dypticis. Colligitur ſecundò, hanc in veteri Eccleſia viguiſſe diſciplinam, ut qui vel hæreſeos, vel Schiſmatis, aut initæ cum Hæreticis, Schiſmaticiſve, aut eorum Communicatoribus, vel Patronis, communionis ſuſpecti eſſent, non priùs ad Communionem ſuſciperentur, quam Libello, ſeu Formulæ ſubſcriberent, non prava tantum dogmata, ſed perſonas etiam ab Eccleſia proſcriptas damnanti. Tertiò, paſſim non fuiſſe Eccleſiam, ut Formulam pro ſuo nutu concinnarent, aut cum aliqua reſtrictione, aut certis cum exceptionibus ſubſcriberent, ſed ut ſubſcriberent abſolutè Libello prout a Romano Pontifice, aut ab Epiſcopis dictatus fuerat. Quartò, non

A ſolùm omnes Epiſcopos, verum etiam Monachos, hujuſmodi ſubſcriptionum legi ſubditos fuiſſe ex Eccleſiæ diſciplina.

Objicies in primam partem Propoſitionis hæc Liberati verba cap. 18. Breviarii, *Ubi ergo ad plenum detectus eſt Acacius hæreticus, Papa Felix in literis ſuis Synodicis ad Acacium, ſic poſuit : Peccaſti, ne adjicias, & de prioribus ſupplica.* Alienus igitur à Fide fuit Acacius.

Reſpondeo, Acacium detectum eſſe Hæreticum, non dogmate, quaſi aliquem errorem contra Fidem pertinaciter propugnaverit, ſed Communione, quia B cum Petro Moggo aliiſque Hæreticis communicavit. Id Liberatus ſatis indicat, ſtatim ſubjungens : *Suſceptis his Acacius literis perſeverat, neque recedens à communione Petri, neque ſuadens ei palam ſuſcipere Calchedonenſe Concilium, & Tomum Leonis Papæ.* Ait Acacium perſeveraſſe in crimine. Quodnam autem illud crimen ? Non Hæreſis certè, cujus nuſquam reprehenſus eſt à Simplicio aut à Felice III. ſed communio cum Petro Moggo Hæretico manifeſto, & jam olim ab Eccleſia damnato.

Contra. Hormiſdas Pontifex non ſolùm Communionem iniiſſe cum Hæreticis Acacium, ſed etiam eorum dogmatibus adhæſiſſe teſtatur, Epiſtula 11. C *Nonne ille eſt Acacius*, inquit, *qui cœno Petri, Dioſcori, & Eutychetis, dogmate, & communione pollutus, dum copularetur, immerſus eſt ?*

Reſpondeo, Cœno Eutychiani dogmatis immerſum dici Acacium, non propugnando Eutychetis errores, ſed fovendo Eutychianos, & cum illis communicando. Suô enim patrocinio & communione anſam dederat hæreſeos propugnationi. Ita ſeipſum explicat Hormiſdas Epiſtola mox laudatâ. *Hos mentibus perditis auſus nutrivit Acacii cum perfidis juncta Communio : atque ideò æſtimandus eſt Auctoris locô, cujus graviùs peccatur exemplô. Nihil enim vitia magis* D *quam imitatio fovet.... Jacet ſemen noxium ſub errore, nec deficit : latum pandit delinquentibus aditum, qui jungit cum improbitate conſenſum.* Negligentiâ itaque ſuâ in coërcendis Hæreticis, imò patrociniô illorum perſonis impensô, & inita cum illis Communione, juſtam de ſe ſuſpicionem excitaverat Acacius, quòd eorum etiam erroris cœnô immerſus eſſet. Qua de re ſic ad ipſum ſcribebat Felix III. Epiſtola 1. *Negligere, cum poſſis deturbare perverſos, nihil eſt aliud quàm fovere nec caret ſcrupulò ſocietatis occultæ, qui evidenti facinori deſinit obviare. Unde ſi contra Synodi inſtituta Calchedonenſis tendere hoſtilia corda perſpicis, & quieſ-* E *cis : mihi crede, neſcio quemadmodum te Eccleſiæ totius aſſeris eſſe participem. Ad te oculos prætera non reducit, quia non ſolum in hâc cauſa advertis omnem Catholici dogmatis tendatur unitatem, ſed etiam cunctis hæreſibus reſumendi vires, atque inter uſus priſtinos reſurgendi, latus campus aperitur, ſi ſemel quod a noſtris Majoribus eſt depoſitum, qualibet occaſione pulſetur.*

Contra. Ille fuit Hæreticus, qui ſuſcepit Hæreticos manifeſtos & jam olim ab Eccleſia damnatos, ad Communionem. Vir enim Catholicus cum Hæreticis notis & damnatis Communionem non init. Acacius porrò Communione fuit conjunctiſſimus Petro Moggo & Petro Fulloni Hæreticis manifeſtis. Cum F illis itaque fuit & dogmate conjunctus.

Reſpondeo, diſtinguo minorem. Et eos Catholicos arbitrabatur Acacius, quia Catholicam Fidem ſe profiteri ſimulabant, concedo ; & ipſos Hæreticos, quales revera erant, exiſtimabat, nego. Cùm itaque Petrum Moggum & Petrum Fullonem ad Communionem ſuſcepit Acacius, ipſos Catholicos eſſe credebat ; quia tempori ſervientes, Catholici nominis larvam aſſumebant, & ſe catholicè ſentire ſimulabant, atque ab hæreſi, quam priùs erant profeſſi, reſipuiſſe. Id conſtat, quantùm ad Petrum Moggum, ex Epiſtola Zenonis Imperatoris ad

Felicem III. cujus fragmentum refert Evagrius lib. 3. cap. 20. *Pro certo habere debes*, inquit, *& Pietatem noſtram, & ſupra memoratum Sanctiſſimum Petrum, & univerſas ſacroſanctas Eccleſias, Sanctiſſimum Calchedonenſe Concilium amplecti atque venerari, quod cum Fide Concilii Nicæni prorſus conſentit.* Secundò, id conſtat ex Epiſtola ipſius Petri Moggi ad Acacium, relatâ ab eodem Evagrio cap. 17. lib. 3. *Hic enim Petrus* (Evagrii verba ſunt) *veluti cothurnus quidam ac veterator, & qui temporibus ſeſe accommodaret, in eadem ſententia minimè perſeveravit. Nunc Calchedonenſem Synodum ſub anathemate damnabat; nunc palinodiam canens, eamdem omnibus ſuffragiis amplectebatur. Itaque Epiſtolam ſcripſit ad Acacium Conſtantinopolitanum Antiſtitem, quæ ad verbum ſic habet: Deus altiſſimus Sanctitati tuæ mercedem rependet pro tantis laboribus ac moleſtiis, quas per tot annorum curricula ſuſtinuiſti, SS. Patrum fidem conſervans: quam quidem aſſiduè prædicans confirmaſti. Quâ in fide Symbolum quoque trecentorum & octodecim SS. Patrum rectè atque ordine poſitum invenimus; in quo olim baptizati credimus, & nunc credimus: quod quidem etiam confirmatum eſt à centum & quinquaginta Sanctis Patribus qui Conſtantinopoli convenerunt. Tu ergo ſine intermiſſione viam omnibus monſtrans, ſanctam Dei Eccleſiam adunaſti. Quippe qui certiſſimis argumentis nobis perſuaſeris, nihil contra hac actum eſſe in Sanctiſſima & univerſali Synodo, quæ Calchedone congregata eſt: neque quæ cum Sanctis Patribus olim Nicææ collectis conſentiat, eorumque decreta confirmet. Cum igitur nihil in ea novatum deprehenderimus, ultro ac ſponte conſenſum ac Fidem ei commodavimus.* Et infrà: *Quo enim modo ſanctam Calchedonenſem Synodum anathematizare potuimus, cui credidimus, & quam confirmavimus?* Porrò non adeò curaſſet Petrus Moggus repellere Monachorum accuſationem, qui ad Acacium ipſum detulerant ut anathematis in Sanctam Synodum Calchedonenſem dicti reum, nec tantopere laboraſſet, ut ſe apud Acacium ab eo crimine purgaret, ſi Acacius fuiſſet Eutychianus, & Synodi Calchedonenſis hoſtis; & ſi Petrum ipſum in Communionem ſuſcepiſſet, perſuaſus ipſum in hæreſi Eutychiana, & Synodi Calchedonenſis damnatione pertinacem eſſe. Tertiò, idem conſtat ex Epiſtolis ejuſdem Petri Moggi ad Simplicium Romanum Pontificem, & ad Acacium, quarum Liberatus meminit *cap.* 18. ubi poſtquam ſcripſit, Petrum Moggum anathematizaſſe Synodum Calchedonenſem, & Tomum Papæ Leonis, continuò ſubjungit: *Et hæc fecit, cùm jam ſcripſiſſet Acacio & Simplicio, quia communicator eorum eſſet & ſanctæ Synodi.*

Quod verò ſpectat Petrum Fullonem, eum etiam reſipuiſſe exiſtimavit Acacius: tum quia Zenonis Henotico ſubſcripſit, quod Eutychianam hæreſim jugulabat, & duarum in Chriſtô naturarum confeſſionem continebat, ut videbatur Acacio: tum quia communicabat cum Petro Moggo, quem Catholicum eſſe arbitrabatur Acacius. Quamquam Acacium immediatam cum Petro Fullone Communionem minimè foviſſe, Valeſius probabilius aſſerit, idque colligit ex Epiſtola Gelaſii Romani Pontificis ad Orientales, in quâ frequenter inculcat, gloriari ſolitum Acacium, quòd Petro Antiocheno, id eſt, Fulloni, nunquam Communione ſociatus fuiſſet. Id confirmat ex Epiſtola ejuſdem Pontificis 13. ad Epiſcopos Dardaniæ, in quâ hæc leguntur: *Quâ Synodo Calendionem idem expelli fecit Acacius? Nihilominus eidem Petrum tam manifeſtum Hæreticum, ut eidem palam nec ſe communicare prætenderet, ſuâ paſſus eſt diſpoſitione ſubſtitui.*

Objicies. Qui fuit Author Zenoni condendi & promulgandi Henotici; imò qui Henoticon ipſum conſcripſit, alienus fuit à Fide: atqui Acacius author fuit Zenoni Auguſto condendi & promulgandi Henotici; imò Henoticon ipſe conſcripſit. Alienus igitur à Fide fuit Acacius.

Reſpondeo, nego majorem. Henoticon enim nullam continebat hæreſim, ut oſtendimus in Synopſi. Unde Eccleſia illud non rejecit ut hæreticum, ſed ut inſufficiens ad hæreſim Eutychianam profligandam; ſive quia profeſſionem Fidei modis omnibus abſolutam non complectebatur. Hinc Simplicius ſcripſit ad Acacium, *Non ſufficere Petro* (Moggo) *confiteri communicatorem ſe eſſe Eccleſiæ Catholicæ ſecundùm Edictum* (Zenonis,) *ſed oportere eum, ſecundum Terminum Calchedonenſis Concilii, & ſecundùm Epiſtolam Papæ Leonis, Eccleſiæ amplecti Communionem.* Quamvis itaque Acacius author fuerit Zenoni condendi Henotici, aut illud ipſe conſcripſerit, non propterea fuit alienus à Fide: quamvis graviter peccaverit.

Objicitur in ſecundam partem Propoſitionis. Simplicius & Felix Romani Pontifices Acacium reum peregerunt, quòd Joannem Talaia ex Alexandrina Sede expelli curaviſſet. Atqui nullum in hoc fuit crimen Acacii. A Romanis Pontificibus memoratis potiùs peccatum eſt, qui Joannis patrocinium contra Acacium ſuſceperunt. Nam Joannes promeritus exauctorationem fuerat duplicem ob culpam: Primò, quòd Synodicas de Ordinatione ſuâ literas ad Acacium Conſtantinopolitanum Antiſtitem non ſcripſiſſet. Secundò, quod ſpretâ juriſjurandi religione, quô ſe obſtrinxerat coram Imperatore, Alexandrinum Epiſcopatum accepiſſet (ut Liberatus & Evagrius teſtantur.) Igitur Acacio injuſtè negotium faceſſitum eſt à Romanis Pontificibus.

Reſpondeo, non unicum fuiſſe crimen Acacii: quem etſi juſtè expuliſſe Joannem Talaia ex Epiſcopatu concederemus, non ideò tamen inſons probaretur. Debuiſſet enim efficere ut canonicè deponeretur Joannes: debuiſſet ejus cauſam referre ad Romanum Pontificem, cùm ſecundæ Sedis Epiſcopus eſſet, qui niſi à Primæ Sedis Epiſcopo judicari non poterat: debuiſſet curare ut in ejus locum ſubſtitueretur canonicè Catholicus Antiſtes, non verò vir hæreticus, ab Eccleſia jam olim damnatus, quem ipſe noctis filium vocaverat. Non tamen conceſſerim indignum fuiſſe Epiſcopatu Joannem Talaia ob cauſis memoratas. Quod enim Synodicas literas ad Acacium mittere neglexerit, non fuit tam grande crimen, quod depoſitione plectendum eſſet. Prætereà, dederat Joannes literas de Ordinatione ſuâ cùm ad Imperatorem, tum ad Acacium, quas miſerat ad Ellum Magiſtrum Conſtantinopoli reſidentem, ſibique amicitiâ conjunctum, ut eas redderet cùm Zenoni, tum Acacio. Sed dum Epiſtolæ deferrentur per Magiſtrianum, Ellus Magiſter ab Imperatore Antiochiam miſſus eſt. Pervenit lator Epiſtolarum Conſtantinopolim, ubi Ellum ad quem miſſus erat à Joanne Talaia non inveniens, illas nec Zenoni obtulit, nec Acacio, ſed Antiochiam profectus eſt. Quod igitur Synodicas literas de Joannis Ordinatione non ſuſcepiſſet Acacius, ipſi Joanni vitio verti non debuit, ſed Magiſtriano, qui illas deferebat: & ſi peccaſſet Joannes, ſola inurbanitate peccaſſet, quæ ſanè non merebatur exauctorationem. Quod ſpectat alterum Caput, ſcilicet crimen perjurii, veriſimile eſt illud per calumniam affictum fuiſſe Joanni Talaia ab Eutychianis, quos ipſius juratos hoſtes fuiſſe nemo neſcit. Et certè Evagrius iſtius facti hiſtoriam referens *lib.* 3. *cap.* 12. illam ex Zacharia Rhetore homine Eutychiano, adeóque ſubleſtæ fidei, ſe accepiſſe profitetur. Prætereà Joannes Talaia Catholicorum laudibus ornatus eſt ut integerrimæ Fidei, & vitæ probatiſſimæ Præſul.

Objicies ſecundò. Injuſta ſententia eſt, quæ peccatorem ita vinculis anathematis illigat, ut ab iis nunquam ſolvi poſſit: Cum excommunicatio medicinalis eſſe debeat, & ad emendationem peccatoris

peccatoris ordinata, non ad perniciem. Atqui Acacium ita vinculis anathematis illigavit Felix III. ut ab iis ſolvi ipſum nuſquam poſſe decreverit. Sic enim habet Sententia quam in illum tulit: *Sacerdotali honore, & Communione Catholica, nec non à Fidelium numero ſegregatus, ſublatum tibi nomen & munus Miniſterii Sacerdotalis agnoſce, Sancti Spiritûs judiciô, & Apoſtolicâ autoritate damnatus, nunquamque anathematis vinculis exuendus.* Injuſta itaque fuit Sententia à Felice III. in Acacium lata.

Reſpondeo, hæc verba, *Nunquam anathematis vinculis exuendus*, non ita eſſe intelligenda, quaſi Acacius abſolvi non poſſet actâ Pœnitentiâ, & ejuratâ Petri Moggi, aliorumque Hæreticorum communione; ſed quòd nuſquam eſſet anathemate ſolvendus, niſi reſipiſceret, niſi Sedi Apoſtolicæ & Eccleſiæ faceret ſatis, niſi admiſſorum criminum Pœnitentiam ageret. Neque alia fuit mens Felicis, qui omnibus votis ſemper optavit, ut Acacius abjectô priſtinô errore, & repudiatâ Hæreticorum Communione, ad unitatem Eccleſiæ Catholicæ reverteretur. Ita hunc locum explicat Gelaſius Pontifex in Tomo de Anathematis vinculo, in quo reſpondet Orientalibus, qui in Sententiâ damnationis Acacii hæc Felicis Papæ verba reprehendebant. *Quod etiam in Acacii Sententia rationabiliter intuendum eſt*, inquit, *in quâ etiam ſi ei dictum eſt, Nunquamque ſolvendus: non eſt adjectum tamen: Etiam ſi reſipueris; etiamſi ab errore diſceſſeris; etiamſi prævaricator eſſe deſtiteris. Quapropter in aperto eſt ita dictum: Nunquam ſolvendus: ſed talis ſcilicet, qualis eſt & ligatus: non autem talis effectus, qui ſicut ligandus non erat, ſic abſolutus eſſe dicebatur... Itaque ipſe in ſe inſolubilem fecit eſſe ſententiam, qui talis permanere delegit, qualis veraciter non poſſet abſolvi.*

Objicies tertiò, Sententiam à Felice Papa in Acacium latam ab Orientalibus ſpretam fuiſſe, qui nihilominus in ejus Communione perſeverarunt, eumque ut Epiſcopum habuerunt. Quod argumento eſt eam injuſtam fuiſſe.

Reſpondeo 1. Nego conſequens. Non enim ſententiæ iniquitas ex reorum damnatorumque contemptu & pervicaciâ æſtimanda eſt: alioqui nullæ Conciliorum, aut Pontificum adversùs hæreticos Definitiones juſtæ eſſent, nulla Decreta inconcuſſa, quia nulla ſunt quæ non contempſerint Hæretici.

Reſpondeo 2. Zenone quidem & Anaſtaſio Imperantibus, qui Eccleſiæ conculcatis legibus Acacio patrocinabantur, ſemper ipſum Conſtantinopolitanam Sedem rexiſſe, & in Epiſcoporum numero habitum fuiſſe: ſed hac tempeſtate ſedatâ, ſub Imperio Juſtini, & Hormiſdæ Pontificatu, Sententia Felicis ab Orientalibus Eccleſiis ſuſcepta eſt, ipſique ab omnibus Epiſcopis ſubſcriptum: Acaciique nomen expunctum è Dyptichis. Denique ipſis Zenonis & Anaſtaſii temporibus, Epiſcopi Dardaniæ, & Acæmitenſes Monachi, Sententiam à Felice Papa in Acacium latam probaverunt & cum veneratione ſuſceperunt, Acaciique Communionem ejuravere.

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione, pag. 421. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant: *Papa propria auctoritate non poteſt deponere Epiſcopos, niſi ut merus executor Conciliorum Generalium.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea, mihi affingitur. En verba mea: *Ex his colligitur, Pontifices Romanos, cùm Acacium damnarunt, Canonum executores fuiſſe. Conciliique Calchedonenſis conſtituta adversùs Eutychem & Eutychianos, eorumque Communicatores ac fautores executioni mandaſſe.* Propoſitio mea factum ſolum enuntiat, quæſtionem juris non attingit: Propoſitio quam Cenſores procuderunt, de jure pronuntiat. Propoſitio mea particularis eſt, certam negotii ſpeciem, cauſamque ſingularem ſpectans: Propoſitio Cenſorum univerſalis. Propoſitio mea affirmans: Propoſitio Cenſorum negans. Tandem diverſi ſunt omnino termini Propoſitionis meæ, ab iis quibus conſtat Propoſitio Cenſorum. Doctrina tamen eſt Sacræ Facultatis Pariſienſis: *Summum Pontificem deponere non poſſe Epiſcopos adversus Canones.*

SCHOLION II.

Religioſi Cenſores ibidem hanc Propoſitionem notant: *Ideo Acaciani appellare non potuerunt à Judicio Romanorum Pontificum ad Concilium, quia illi non propria auctoritate, ſed cum Concilio judicaverunt.*

R. Non ita ſcripſi, ſed, *Quia non proprio* TANTUM *auctoritate, ſed Synodi Oecumenicæ hac in cauſa judicabant.* Dictionem *tantum* ſuppreſſerunt Indiculi Cenſorii Authores, ut propoſitio reprehenſioni obnoxia videri poſſet. Non inficior Summos Pontifices auctoritate propria, quam Summam habent & à Chriſto immediatè traditam, & per omnem Eccleſiam, in omnes Fideles, in omnes oves Chriſti, & in ipſos gregis arietes Epiſcopos, de Acacio & de Acacianis judicaſſe: ſed nego propria *tantùm* auctoritate ſententiam in illos tuliſſe. *Juxta formam* enim *Synodicam* id illos *feciſſe manifeſtum eſt & ſic minimum ea ſancire potuiſſe certiſſimum*, ut loquitur Gelaſius I. Pontifex Maximus in Commonitorio ad Fauſtum Magiſtrum, Theodorici Regis Legatum, Integrum Gelaſii locum ibi deſcripſi.

DISSERTATIO XX.

De Cauſa Euphemii & Macedonii.

QUÆSTIO UNICA.

Vtrum Euphemius & Macedonius Hæretici fuerint, aut Schiſmatici.

PROPOSITIO.

Euphemius, & Macedonius Epiſcopi Conſtantinopolitani, nec Hæretici, nec Schiſmatici fuerunt.

Probatur prima pars de Euphemio, ex Evagrio *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 23.* ubi recenſitâ Acacii, & Fravitæ illius Succeſſoris morte, hæc ſcribit: *Mortuô Fravita, Euphemius ejus loco Epiſcopus eſt ordinatus. Hic accepit Synodicas Epiſtolas, quas Petrus* (Moggus) *ad Fravitam ſcripſerat, cumque in illis anathematizari geſta Synodi Calchedonenſis deprehendiſſet, magnopere conturbatus eſt, ſeque à Petri Communione ſejunxit... Cum igitur Euphemius ac Petrus adversùs ſe invicem contendere, & Synodos alter contra alterum convocare jam pararent: Petrus fatali morte præripitur.* Certè qui Synodum Calchedonenſem ſuſcepit ac veneratus eſt, qui Petri Moggi ſacræ Synodo Anathema dicentis Communionem ejuravit, qui Synodum contra illum Hæreticum convocare decrevit, ille non ſolùm Eutychianæ hæreſeos purus fuit, ſed ejus hoſtis acerrimus.

Probatur ſecundò ex Gelaſio Pontifice Maximo, qui Fidei Euphemii inſigne teſtimonium perhibuit; idque unum in ipſo reprehenſione dignum exiſtimavit, quòd Acacii nomen ex ſacris Dyptichis non expungeret. Sic enim ad ipſum ſcribit Epiſtola 1. *Proinde ſi ea quæ in Synodo Calchedonenſi pro Fide & Communione Catholica, lege Apoſtolica definita ſunt, verè certèque ſectamini, ſicut veſtrâ profeſſione multiplici continetur: aut ſucceſſores ab illa Synodo damnatorum, hiſque communicantes abjicite: aut, ſi iſtos admittitis, ea quæ in illa Synodo pro Fide & Communione Catholica & Apoſtolica ſunt peracta, non ſolùm falsò vos retinere perpenditis, ſed inſuper labefactare conamini.* Et infrà: *Nec vobis blandiamini, quia Fidem Catholicam profitemini vos tenere, qui Eutychetis nomen ademiſtis: quia ea veluti prædicare videamini, quæ orthodoxa prædicavit antiquitas: clamat enim vobis illa Evangelica ſententia: Aut facite arborem bonam, & fructus ejus bonos: aut facite arborem malam & fructus ejus malos; à fructibus enim arbor cognoſcitur. Id eſt, ſi voce, ſi fide, ſi profeſſione Catholica & Apoſtolica fideliter veraciterque gloriamini, hujus & Com-* munionem

munionem recipite. Si verò Hæreticorum, ſcilicet damnatorum, aut his, vel Succeſſoribus eorum communicantium, Communio vobis placet, quid circumſpicitis? Simul & eorum apertè manifeſtèque, remotis obſtaculis dogma defendite.

Probatur denique ex Theodoro Lectore lib. 2. Collectaneorum, ubi Euphemii fidem & ſtudium pro Concilio Calchedonenſi abundè teſtatur, cùm de Anaſtaſii Imperatoris inauguratione loquens, hæc ſcribit: *Verum Euphemius Epiſcopus electioni ejus obſtitit, Hæreticum illum vocans, & indignum qui Chriſtianis imperaret. Ariadne tamen & Senatores vim inferentes, Euphemium aſſentiri coegerunt. Ille non aliâ conditione id ſe facturum promiſit, quam ſi Confeſſionem ſcripto comprehenſam ab eo ſuſcepiſſet, quâ profiteretur ſe pro definitione fidei amplecti ea quæ in Synodo Calchedonenſi decreta fuerant. Quod quidem Anaſtaſius præſtitit.* Idem Antiſtes in odium Concilii Calchedonenſis calumniis impetitus, in exilium Euchaita relegatus eſt Anaſtaſii Edicto, cùm priùs ab Epiſcopis ipſi devotis iniquè depoſitus eſſet.

Probatur eadem prima pars propoſitionis de Macedonio Euphemii Succeſſore, primò ex Cyrillo Monacho illorum temporum Scriptore, *In Vita S. Sabæ* cap. 69. apud Surium Tom. 6. *Euphemius quidem*, inquit, *propter rectam de fide ſententiam, ab Imperatore, ò juſtitia! impiè depellitur à Sedis rectione, & in ejus locum evehitur Macedonius. Cùm in his autem eſſet Eccleſia, iis quidem qui Euphemium Sede expulerunt aſſentiri non ſuſtinuit Elias Epiſcopus Jeroſolymitanus, ut qui eum expuliſſent præter Regulam. Macedonio verò non dubitavit communicare, & cum eo convenire, ut qui ipſe quoque rectam fidem amplecteretur. Quod quidem non parum ab initio turbavit Imperatorem.*

Probatur ſecundò ex Theodoro Lectore *lib.* 2. ubi invictam Macedonii in propugnanda Synodo Calchedonenſi conſtantiam commendat. *Heliæ Jeroſolymorum Epiſcopo præcepit Imperator Anaſtaſius, ut Synodum Epiſcoporum, qui ſub ipſo erant, colligeret, & Quartam Synodum condemnaret. Helias verò Synodum quidem Epiſcoporum minimè convocavit. Ipſe verò ſolus Imperatori reſcribens, Neſtorium & Eutychem, Diodorum item ac Theodorum anathematizavit, & Synodum Calchedonenſem. His ita geſtis, Anaſtaſius Macedonium violentius urgere cœpit, ut ipſe quoque idem faceret. Macedonius verò abſque univerſali Synodo, cui Romanus Epiſcopus præſideret, nihil ſe facturum eſſe reſpondit. Hac de cauſa Imperatoris odium adversùs Macedonium excitatum eſt.*

Probatur tertiò ex Anaſtaſio Bibliothecario, in Chronico. *Interea*, inquit, *Monachi quidem heretici ducenti, venientes Conſtantinopolim unà cum Severo impio, contra Macedonium atque Calchedonenſe Concilium decernebant. Hos Anaſtaſius honorificè ſuſcepit, veritatis inimicos, qui conturbaverunt Orientem, & Conſtantinopoli eadem operantes. Joannes verò Alexandrinus Epiſcopus duo millia librarum dare ſpopondit Imperatori, ſi Edicto propoſitò damnaret Concilium Calchedonenſe. Imperator autem Macedonium rogabat communicare Apocriſariis Joannis, Joannemque recipere, Synodum neque recipientem, neque damnantem. Macedonius autem reſtitit dicens, Non ſe illis communicaturum, niſi confiterentur Matrem & Magiſtram Synodum Calchedonenſem.*

Denique Macedonius graviſſimam ab Anaſtaſio Imperatore perſecutionem paſſus eſt ob fidem, & Concilii Calchedonenſis defenſionem. Calumniis appetitus eſt, è Sede expulſus, Euchaita relegatus exul.

Probatur ſecunda pars propoſitionis. Qui Romani Pontificis Primatum venerati ſunt; qui Synodicas ad ipſum Epiſtolas ſcripſerunt, vel ſcribere voluere, ſed vi externâ ſunt prohibiti; qui modis omnibus communionem Sedis Apoſtolicæ quæſierunt; quibus faverunt Summi Pontifices; cum quibus denique Viri Sancti & Sedi Apoſtolicæ communione conjunctiſſimi communicarunt, illi ſchiſmatici non fuere. Sed Euphemius & Macedonius Romani Pontificis Primatum venerati ſunt, Synodicas ad ipſum Epiſtolas ſcripſerunt, aut ſcribere voluere, ſed vi externâ ſunt prohibiti; Sedis Apoſtolicæ communionem modis omnibus quæſierunt; ipſis faverunt Romani Pontifices; cum illis denique Viri Sanctiſſimi, & Sedi Apoſtolicæ communione conjunctiſſimi communicarunt. Igitur Euphemius & Macedonius non fuerunt ſchiſmatici.

Probatur minor ex Liberato cap. 18. Breviarii. *Moritur*, inquit, *Acacius, & ordinatur poſt eum Flavitas Preſbyter, qui fuit à ſancta Thecla, qui non conſenſit ſine Romano Epiſcopo inthronizari, ſed tranſmiſit Synodicam Papæ Romano Felici, qui modico vivens tempore, moritur non accipiens Epiſtolam ipſius: & factus eſt Euphemius Epiſcopus genere Alexandrinus, qui & ſuſcepit a Papa Romano Scripta*, &c.

Confirmatur ex Nicephoro lib. 16. cap. 19. *At Euphemius*, inquit, *ſimul atque Epiſcopatum iniit, nihil moratus, ſuis ipſe manibus in ſacris Tabulis nomen Moggi expunxit, & Felicis appellationem repoſuit: atque in ſacro ſuggeſtu conſidens, Synodales more recepto Epiſtolas Romam ad Felicem dedit. Porrò Papa Scripta quidem illius recepit, & Euphemio veluti orthodoxo favit: ſed illum in Epiſcopalem communionem non admiſit, propterea quod Acacii quoque & Flavitæ nomen de ſacro Libro non deduxiſſet.* Communionem Sedis Apoſtolicæ Euphemium quæſiviſſe, ſcriptis ad Felicem III. Synodicis Epiſtolis, & ipſius nomine in ſacra Dypticha reſtituto compertum eſt; & Romanum Pontificem ejus Epiſtolas ſuſcepiſſe, & ipſi faviſſe ut viro Orthodoxo, & cum ipſo non ſecus ac cum Fidelibus cæteris communicaſſe, quamvis cum ipſo non communicaverit tanquam cum Epiſcopo.

Macedonium quod ſpectat, conſtat ipſum Sedem Apoſtolicam ſanctiſſimè coluiſſe, cjuſque Primatum veneratum fuiſſe: ſiquidem ab Anaſtaſio Imperatore rogatus ut Synodum Calchedonenſem rejiceret, *Reſpondit nihil ſe facturum abſque univerſali Synodo, cui Romanus Epiſcopus præſideret.* (Ex Theodoro Lectore *lib.* 2. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.*)

De eodem ſcribit mox laudatus Author: *Macedonius Synodicas literas ad Anaſtaſium Romanæ urbis Epiſcopum per Feſtum* (Senatorem Romanum) *mittere decreverat. Sed ne id faceret, prohibitus eſt ab Imperatore.*

Præterea, Romani Pontifices Epiſcopos memoratos amantiſſimo *Fratrum* nomine vocaverunt, & ut Fratres complexi ſunt, quod argumento eſt illos à Sedis Apoſtolicæ communione non fuiſſe ſeparatos. Ita Gelaſius ad Euphemium ſcribebat: *Dilectiſſimo Fratri Euphemio Gelaſius.*

Tertiò, nullum unquam anathema Euphemio & Macedonio, ſive dum viverent, ſive poſt mortem, ab Eccleſia inflictum eſt, nullum inflixit Gelaſius, nullum Symmachus, nullum Hormiſdas. Monitis & adhortationibus cum illis egere Pontifices; at illos à communione alienos minimè pronuntiarunt. Unde inter Orientalem Eccleſiam & Occidentalem, Euphemii & Macedonii Epiſcoporum tempore, & ſub Gelaſii, Anaſtaſii, Symmachi, & Hormiſdæ Pontificatu, ſuſpenſa potiùs, quàm abrupta penitus erat Communio.

Quartò, aliam longè rationem eſſe Acacii ſignificarunt laudati Pontifices, ac Euphemii & Macedonii. Illum enim anathemate configi; horum verò nomina ex Dyptichis duntaxat expungi voluere. Quod argumento eſt, Acacium quidem Schiſmaticorum

ticorum pœnâ plexum fuiſſe, Euphemium verò & Macedonium ejus Succeſſores, à communione Catholica non fuiſſe ſegregatos. Diſcrimen iſtud colligitur evidenter ex Indiculo quem dedit Hormiſdas Legatis Conſtantinopolim ad Juſtinum Imperatorem pro conciliandа inter Eccleſias pace directis. *Quòd ſi*, inquit, *de anathemate Acacii conſentiens, Succeſſores ejus dixeris recitandos, ob hoc quòd propter definitionem Calchedonenſis Synodi aliqui eorum exiliò fuerint deportati, inſinuabitis nihil vos de Libelli forma poſſe decerpere, in quâ ſequaces damnatorum pariter continentur. Sed ſi eos ab hâc non poteritis intentione deflectere, ſaltem hoc acquieſcite, ut anathematizatò ſpecialiter per Libellum, quem vobis dedimus, Acacio, de Prædeceſſorum ejus nominibus taceatur, abraſis eorum de Dyptichorum inſcriptione vocabulis. Quo facto, Epiſcopum Conſtantinopolitanum in veſtram communionem accipite.* Idem ex memorato Hormiſdæ Libello, ſeu Formulâ Fidei perſpicuum eſt, quæ damnationem ſolius Acacii, non verò Euphemii & Macedonii continebat. Ter Epiſtolis Hormiſdæ inſerta eſt, nimirum Epiſtolæ 9. ad Joannem Nicopoleos Epiſcopum, veteris Epiri Metropolitanum: ſecundò, Epiſtolæ ad Epiſcopos veteris Epiri, in quâ laudatus Pontifex eorum adſcribit nomina, in quos anathema dicere debent, præter Eutychetem, ſcilicet Dioſcorum, Timotheum Ælurum, Petrum Mogguin, Petrum Fullonem, quibus Acacium ſolum adjungit, ex ejus verò in Sede Conſtantinopolitana Succeſſoribus neminem.

Tertiò, inſertus eſt memoratus Libellus Epiſtolæ 51. Hormiſdæ ad Hiſpaniæ Epiſcopos datæ, qui ab ipſo quæſierant quo modo gerere ſe deberent erga Græcos in Hiſpaniam venientes. In eâ verò ſolius Acacii memoria damnatur. *Propter cauſam ſcilicet Acacii*, inquit, *à Prædeceſſoribus noſtris pro hæreticorum communione damnati, in quâ quiſe ab ejus contagione non dividunt, à noſtrâ communione habeantur excepti.* Ne verò objicias verba Libelli memorati, poſt Dioſcori, Timothei parricidæ, & Petri Alexandrini anathemate confixa nomina: *Etiam anathematizamus Acacium Conſtantinopolitanum quondam Epiſcopum, quondam ab Apoſtolica Sede damnatum, eorum complicem & ſequacem, vel qui in eorum communione aut ſocietate permanſerint: qui Acacius, quorum ſe communioni miſcuit, ipſorum ſimilem habere meruit in damnatione ſententiam.* Hæc namque verba, *In eorum communione*, non extendunt anathema iſto Libello contentum ad Euphemium & Macedonium Acacii ſucceſſores; quia ad hæreticos referuntur, de quibus ante mentio facta eſt, ſcilicet ad Dioſcorum, Timotheum Ælurum, & Petrum Moggum, quorum in communione, vel ſocietate qui manſerint, anathemate confodiuntur, & nominatim Acacius: at iidem non ſubjiciuntur anathemati, qui in ipſius Acacii communione manſerint: alioqui ponendum fuiſſet in Libello: *Vel qui in ejus*, (ſupple Acacii) *communione permanſerint.*

Denique Viri Sanctiſſimi Euphemio & Macedonio communione conjunctiſſimi fuerunt, ſcilicet S. Flavianus Antiochenus Epiſcopus, S. Elias Jeroſolymitanus, S. Sabas, & S. Theodoſius, aliique ſanctitate celebres Monachi, qui his temporibus in Palæſtina florebant. Ipſe etiam Macedonius miraculis poſt obitum clarus fuit, ſi Theodoro Lectori fides. *Mortuus enim crucis ſignô tumulum ſignaſſe dicitur. Theodorus verò unus ex eis qui cum illo familiariter verſabantur, cum jurejurando affirmavit, vidiſſe ſe in ſomnis Macedonium iſta ſibi dicentem: Excipe iſta quæ dico, & abiens lege Anaſtaſio. Ego quidem vado ad Patres meos, quorum fidem ſervavi. Dominum autem interpellare non ceſſabo, donec tu venias, & ambo ad judicium accedamus.*

Nec omittendum, quòd in Concilio Conſtantinopolitano ſub Joanne Patriarcha Orthodoxo, temporibus Hormiſdæ Pontificis, plebs Catholica, Neſtorii, Eutychetis, Severi, aliorumque Hæreticorum conclamatâ damnatione, & ſanctarum 4. Synodorum Oecumenicarum profeſſa Fidem, Euphemii & Macedonii reſtitutionem ſupplicibus vocibus poſtulavit. *Euphemium & Macedonium Eccleſiæ reſtitue* (inquiebat:) *Euphemii & Macedonii nomina modò ordinentur ad perfectam feſtivitatem Eccleſiæ. Quatuor Synodos Diptychis. Leonem Epiſcopum Romanum Diptychis. Diptycha amboni.* Et cùm piæ plebis deſideriis Patriarcha ſatisfaciens, 4. Synodos Oecumenicas, Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, Calchedonenſem, & S. Leonis Romani Pontificis, Euphemiique ac Macedonii Patriarcharum nomina in ſanctâ memoriâ defunctorum, in Diptycha retuliſſet, tunc voce magna populus omnis quaſi unô ore clamavit: *Benedictus Dominus Deus Iſraël, quia viſitavit, & fecit redemptionem populo ſuo.* Poſt lectionem denique Sancti Evangelii, *Tempore Diptychorum, cucurrit omnis multitudo cum magno ſilentiò circumcirca altare, & audiebant: & cùm ſolum lecta fuiſſent à Diacono appellationes prædictarum ſanctarum quatuor Synodorum, & ſanctæ memoriæ Archiepiſcoporum Euphemii, & Macedonii, & Leonis, voce magna univerſi clamaverunt: Gloria tibi Domine.* Hæc referens Synodus Conſtantinopolitana ſub Menna, *Actione* 5. ſua fecit, Euphemiumque & Macedonium Sanctiſſimos Epiſcopos, & Eccleſiæ conjunctiſſimos approbavit. Cui Synodo, non ſolùm Antiochenæ, & Hieroſolymitanæ, ſed etiam Romanæ Sedis Legati, cum ſpectatiſſimis Orientis Metropolitanis aderant: præerat verò Mennas Conſtantinopolitanus Patriarcha, ille ab Agapeto Romano Pontifice tantis laudibus celebratus Mennas, *Qui alicui neque ſcientiâ neque vitâ fuit ignotus; ſed & fidei integritate, & ſacrarum Scripturarum ſtudiô, atque etiam piæ adminiſtrationis officio ſic ejus fama reſplenduit, ut ipſi tardiùs venire videretur, quò dignus habitus erat. Et hoc dignitati ejus additum eſſe credimus,* (inquit Agapetus) *quòd à temporibus Petri Apoſtoli nullum alium unquam Orientalis Eccleſia ſuſcepit Epiſcopum manibus noſtræ Sedis ordinatum. Et forſitan vel ad demonſtrationem laudis ipſius, vel ad repellendos inimicorum inſultus res tanta contigit, ut illis ipſe ſimilis eſſe videatur, quos in his quandoque partibus ipſius Apoſtolorum Primi electio ordinavit.* Certè vir adeò laudatus Macedonii & Euphemii memoriam commendari, & ſanctam appellari non permiſiſſet, ſi Schiſmatici fuiſſent.

Objicies. Orientales ad Symmachum Romanum Pontificem ſcripſerunt, ipſique ſupplicarunt humillimè ut eos anathemate ſolveret, quò, propter Acacium conſtricti tenebantur. Itaque Orientales erant ab Eccleſia ſegregati. Itaque & Euphemius & Macedonius. En verba Orientalium Epiſcoporum in Epiſtola ad Symmachum. *Si propter Alexandrinorum, aut magis Eutychianorum amicitiam, qui averſantur & anathematizant ſanctiſſimum & beatiſſimum Papam Leonem, vel in Calchedone Synodum habitam, anathematizatus eſt Acacius; quare nos à vobis æſtimamur hæretici, & in anathemate ſumus nos, qui amplectimur ſolam illam Epiſtolam, & quæ dicta ſunt in Sancta Synodo? Qui propter prædicationem recti dogmatis veſtri quotidie oppugnamur, & ut hæretici anathematizamur ab iis qui Eutycheti conſentiunt? Noli facere Judicium, per illum qui cunctam judicat terram: Ne perdas juſtum cum impio: nec æqualiter judicentur à te orthodoxi & hæretici, vel qui anathematizant prædictam ſanctam Epiſtolam, ſanctamque Synodum veſtram, & ii qui vobiſcum ab iis anathematizantur, & qui orant mori quotidie pro rectâ fide, quæ à vobis prædicatur.*

Præterea, Euphemii & Macedonii nomina expuncta

puncta ſunt ex Dypticħis, jubente Hormiſda; nec aliâ conditione inter Orientalem & Romanam Eccleſiam pax inita eſt. Igitur habiti ſunt ut Schiſmatici.

Reſpondeo, ad primum, Nego conſequens. Hac enim in Epiſtolâ minùs propriè ſumitur anathema, & in latiori quodam ſignificatu, quatenus in anathemate ſe eſſe conqueruntur Orthodoxi Orientis Antiſtites. Scilicet minoris genus quoddam excommunicationis ſignificat, quâ nec ab Eccleſiæ corpore ſegregari, nec extra ſalutis ſtatum poſiti erant, ſed honoribus nonnullis duntaxat, & appendicibus Eccleſiaſticæ communionis privati, nimirum Epiſtolis Formatis, & Synodicis, miſſione Legatorum, &c. Hôc excommunicationis genere Orientales propter iniquam S. Joannis Chryſoſtomi damnationem punitos fuiſſe diximus: ejuſque veſtigia in Concilio Carthaginenſi 5. conſpici, in quo ſtatutum eſt ut Epiſcopus, qui ad Synodum vocatus non venerit, *Plebis ſua communione contentus ſit.*

Ad ſecundum reſpondeo pariter negando conſequens. Non enim Schiſmatici ſunt, quorum nomina expunguntur ex Dypticħis, imò nec excommunicati, niſi ſententiâ excommunicationis ab Eccleſia latâ nominatim configantur, aut generalibus verbis ſignificentur. Certè S. Auguſtinus agnovit alicujus Sacerdotis nomen ex Dypticħis expungi poſſe, & ad altare ſileri, qui libro viventium forſan adſcriptus erat. *Quid enim obeſt homini* (inquit Epiſtola 157.) *quod ex illâ tabula non vult eum recitari humana ignorantia, ſi de libro viventium non delet eum iniqua conſcientia?*

Præterea, Hormiſdas Pontifex Maximus Epiſcopos & Clericos Ponti, Aſiæ, Palæſtinæ, ac totius præſertim Diœceſeos Orientalis, ſeu Antiocheni Patriarchatus, in communionem Sedis Apoſtolicæ tandem ſuſcepit, quamvis Euphemii & Macedonii nomina ex Dypticħis expungi non paterentur. De his Juſtinianus ad Hormiſdam ſcribebat his verbis anno Dom. 520. *Acacii nomine, quod diſſidium gerebat ſtirpitus amputatô, pro tenore Libellorum quos direxiſtis, in hac Urbe Regia, multiſque civitatibus unitas optata provenit, quam ſummis inventam laboribus venerari convenit, in perpetuumque cuſtodiri neceſſe eſt... Sed quia proſperos curſus frequenter impedire feſtinat humani generis inimicus, pars Orientalium non exiliis, nec ferrô flammiſque compelli poteſt ut Epiſcoporum nomina poſt Acacium defunctorum condemnet; qua difficultas generali concordia moras nectit. Sanctitas itaque veſtra cœlitùs inſpirata, temporum, rerumque qualitatem conſideret, & condemnatis hujus erroris Authoribus, id eſt, Acacio Conſtantinopolitano, Petro, & Timotheo Æluro, & Dioſcoro Alexandrinis, Petróque Antiocheno, finire dignetur inveteratum certamen; de cæterorum nominibus quæſtione ſopitâ: ut redimatis plebem de ſanguine, quam Deus noſter regendam commiſit, ac non perſecutionibus ac cruore, ſed patientiâ Sacerdotali, populum Domino noſtro concilietis: ne, dum volumus animas lucrari, & corpora multorum perdamus & animas. Errores etenim diuturnos lenitate clementiáque convenit emendari: præcipuè quia veſtra Beatitudinis Prædeceſſores ſæpiſſimè voluerunt Reipublicæ noſtra Antiſtites ad ſuam revocare communionem, ſi tantummodo taceretur Acacius, cæteriſque prædicti.*

Ea de re ſcripſit etiam ad Pontificem Juſtinus Imperator, cùm Libellos ſupplices ab Eccleſiarum illarum Epiſcopis accepiſſet, quorum exemplaria per Joannem Epiſcopum alioſque Legatos ad ipſum miſit eodem anno 520. pridie Kalendas Decembris. *Omni*, inquit, *intentione ordinavimus, ut venerabilis Eccleſia Conſtantinopolitana, nec-non complures alia vota ſuſcipiant veſtra, non ſolum in cæteris, ſed in auferendis etiam nominibus ex ſacris Dypticħis, qua removenda maximè poſtulaſtis. Verùm nonnullæ fuerunt urbes & Eccleſia tum Pontica, tum Aſiana, & præcipuè Orientales, quarum Clerici & populi omnibus pertentati minis & perſuaſionibus, tamen nequaquam flexi ſunt ut tollant Amiſtitum & repellant nomina, quorum apud eos opinio floruit: ſed morte vitam duriorem æſtimant, ſi mortuos condemnaverint, quorum gloriabantur vitâ ſuperſtitum. Quid igitur faciamus hujuſmodi pertinaciæ, qua nec dicto audiens exiſtit, & tormenta in tantum deſpicit, ut amplum ſibi ac feſtivum judicet, ſi corpore priùs quàm religioſo deſiſtat conſilio? Nobis quidem opus videtur molliùs agendi & clementiùs..... Veniam itaque nominum poſtulamus, non Acacii, non utriuſque Petri, non Dioſcori, vel Timothei, quorum vocabula ad nos data tua Sanctitatis Epiſtola continebant; ſed quos in aliis celebravit civitatibus Epiſcopalis reverentia: & hoc exceptis urbibus, ubi veſtra Beatitudinis Libellus jam in plenum admiſſus eſt; niſi hanc quoque partem benevolentia ſtatuerit veſtra mitiùs corrigendam. Verùm nec judicio caret Sedis Apoſtolica, ut non magis venia dicenda ſit, quàm deliberata jam ac perſpecta diffinitio. Anaſtaſius quidem religioſiſſima memoria, veſtra culmen Eccleſia, palam apertèque conſtituit, cùm hoc idem ſcriberet negotium Prædeceſſori noſtro, ſatis eſſe pacem affectantibus, ſi nomen tantùm reticeatur Acacii. Ergo priora veſtra Sedis Conſtituta ſequitur, qui non omnes memorias mortuorum judicat contemnendas, ut indignum habeatur & incongruum, ſi non placidior omnibus, non ſolum defunctis, ſed etiam ſuperſtitibus, veſtra divulgetur in omni fine terrarum lenitas.*

Hæc Juſtini Imperatoris Epiſtola Romam non pervenit, nec Hormiſdæ tradita eſt ante 21. Novembris. Nec reſponſum dedit Pontifex ante 26. Martii anni 521. Ejus Epiſtola prolixam pietatis Juſtini commendationem continet. In ea verò nullam aliquid de priſtinis decretis remittendi ſignificat voluntatem. Atque ut Anaſtaſii exemplo, quod objectum ſibi fuerat, & cujus auctoritate urgebatur, tacitè reſpondeat, ait*, mala, quæ ex eo tempore emerſerant, invaluerantque, graviora, vix locum aliquem permittere lenitati & diſpenſationi. *Nec*, inquit, *auſteriorem me quiſquam dicat eſſe prioribus: Diligentiorem me non pertinacia ſtudium, ſed ſcandala ſecuta fecerunt. Fortè inter initia potuit locus eſſe lenitati. Malè, ſicut notum eſt, per acceſſum præcedentium temporum, errorum augmenta creverunt.*

Verùm cùm tot Eccleſiis vim inferre nollet Imperator, id conſilii cepit Hormiſdas Pontifex, ut negotium omne Epiphanii Conſtantinopolitani Epiſcopi prudentiæ permitteret, cui ſuas propterea vices demandavit: eâ tamen lege ut ad Sedem Apoſtolicam referret, quoſnam in ejus communionem ſuſcepiſſet, & quid Libelli ab iis dati, ſeu Fidei Formulæ ac Profeſſiones continerent. *Ita quidem*, inquit, *ut litera veſtra ſignificent eos qui nobis communione conjungentur, tales eſſe, qui per nos Sedi Apoſtolicæ, noſtris literis miſceantur, & ea qua continentur in Libellis quos produxerint.*

Ex his colligitur, Hormiſdam, qui Orientales Epiſcopos compellere primùm volebat ad ſubſcribendum Libello à ſe edito, & à Legatis ſuis offerendo, eorum tandem oppoſitioni ceſſiſſe. Nam ſi huic Libello eos ſubſcribere voluiſſet, minimè fuiſſet opus ut Epiphanius eum certiorem feciſſet de his quæ Libelli, ſeu Profeſſiones Fidei à memoratis Epiſcopis editæ continerent, & quâ verborum formula ſubſcripſiſſent.

Iſtud confirmatur ex iis quæ pro Jeroſolymitanis Eccleſiis ſubjungit, ut ſi communione Sedis Apoſtolicæ donari velint, Profeſſionem Fidei, quam Legatis Apoſtolicis obtulerunt, dum adhuc Conſtantinopoli verſarentur, Romam ad ſe mittant, vel in Epiphanii Conſtantinopolitani Epiſcopi manus

nus

nus reponant. *Et quoniam de Jeroſolymitanorum Profeſſione reſpondimus, & hoc ſubjicimus horum ſalutis gratiâ: Ut ſi Catholica Eccleſia deſiderant unionem, propria Profeſſionis texturam in ſcripturis indicatam, quam noſtris Legatis in Conſtantinopoli degentibus attulerunt, per proprios nuntios ad nos mittant, vel veſtra Fraternitati dent, qua ad nos omnibus modis per veſtram informationem portabitur.* Hæc Hormiſdas in Epiſtola ad Epiphanium Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, quæ extat inter Acta Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna, *Actione* 5. Orientales igitur Epiſcopi in Sedis Apoſtolicæ communionem tandem admiſſi ſunt, quamvis Euphemium, & Macedonium non damnaſſent, nec eorum nomina ex ſacris Dyptichis expunxiſſent.

Objicies. Macedonius Henotico Zenonis ſubſcripſit, ut Theodorus Lector teſtatur, *lib.* 2. Non fuit igitur integerrimæ Fidei.

Reſpondeo 1. Non ſequi quòd Macedonius fuerit hæreticus, quamvis Henotico Zenonis ſubſcripſiſſet, quia Henoticon nullam hæreſim diſertè continebat.

Reſpondeo 2. Falſum eſſe antecedens, ut ex veteribus edoctus Monumentis tradit Nicephorus *lib.* 16. *Hiſtoria Eccleſiaſtica cap.* 26. cujus verba deſcripſimus in Synopſi, cap. *de Schiſmate Acacii*. Id ergo ab Anaſtaſio Imperatore confictum eſt, & in vulgus ſparſum ne quis ex ſuis patientiæ ſuæ cauſam de tolerando in Sede Conſtantinopolitana Macedonio, ignaviæ, vel timori adſcriberet (inquit laudatus Auctor.) Neque id incredibile erit iis, qui alias æquè putidas calumnias in Macedonium ab hoſtibus Fidei & Concilii Calchedonenſis concinnatas in memoriam revocaverit: de quibus diximus in Synopſi, cap. mox indicato, *de Acacii Schiſmate*. Nec verò me movet Theodori Lectoris teſtimonium. Nam & Ipſe aſſerit Eliam Jeroſolymitanum ſanctiſſimum Antiſtitem damnaſſe Calchedonenſem Synodum; quod tamen falſum eſſe, & ab Eutychianis per calumniam in vulgi aures effuſum, certiſſimum eſt ex Epiſtolâ Monachorum Palæſtinæ ad Alciſonem, quam refert Evagrius lib. 3. cap. 31. *Inter hac*, inquit, *poſtulant etiam ab Epiſcopo Jeroſolymorum, ut Formulam Fidei ſua conſcribat. Quam ille cum edidiſſet, per Sectatores Dioſcori miſit ad Imperatorem. Et ea quidem quam ipſi proferunt, anathematiſmum continet eorum qui duas in Chriſto naturas prædicarunt. Ipſe verò Jeroſolymorum Epiſcopus eam ab illis falsò confictam eſſe dicens, aliam profert abſque hujuſmodi anathematiſmo. Neque id mirum. Nam & libros ſanctorum Patrum ſæpe numero corruperunt. Multos quoque Apollinaris libros Athanaſio, & Gregorio Thaumaturgo, & Julio falsò adſcripſerunt.* Sed, quod Macedonium ſpectat, teſtantur iidem Monachi in eadem Epiſtola, ipſum ab Hæreticis compulſum, Fidei Profeſſionem ipſis dediſſe, in quâ, licet ſolam Fidem Nicænam à Conſtantinopolitanæ Synodi Patribus expoſitam profiteretur, nec Synodos Epheſinam & Calchedonenſem diſertè meminiſſet, unitatem tamen perſonæ in Chriſto contra Neſtorium, & duas naturas contra Eutychem diſertè profitebatur. *Sed & à Macedonio*, inquiunt, *Chirographum Fidei ſua poſtularunt. Qui quidem eam expoſuit, affirmans ſe trecentorum & octodecim SS. Patrum, & centum ac quinquaginta Fidem ſolam noſſe, Neſtorium verò & Eutychem anathemati ſubjiciens, eoſque qui duos Filios, & duos Chriſtos aſſerunt, aut qui naturas dividunt: nullâ tamen mentione factâ nec Epheſina Synodi, qua Neſtorium depoſuit, nec Calchedonenſis, in qua depoſitus eſt Eutyches.* Iſtud de Synodo Calchedonenſi ſilentium Monachos urbi Conſtantinopolitanæ vicinos ita commovit, ut à Macedonii communione propterea deſciverint, ut in Epiſtola memorata ad Alciſonem habetur: ſed nimis præceps fuit illorum judicium. Nam Synodum Calchedonenſem ſe venerari, & ſuſcipere ſatis ſignificabat Macedonius, cùm omnia perpeti, & in exilium ejici malebat, quàm Synodum Calchedonenſem damnare: ut Monachi Palæſtinæ in eadem Epiſtola teſtantur his verbis: *Interea Xenaias & Dioſcorus multis Epiſcopis ſibi adjunctis, intolerabiles erant, dum tumultus concitarent adversùs eos, qui Synodum anathemati ſubjicere recuſabant. Ex quibus eos, qui ad finem uſque ipſis non ceſſerant, multis machinationibus in exilium ejici curarunt. Hôc igitur modò Macedonium, & Joannem Epiſcopum Palti, & Flavianum in exilium trudunt.*

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES QUINTI SÆCULI.

DISSERTATIO XXI. DE PECCATO ORIGINALI, CONTRA PELAGIANOS.

PROPOSITIO.

Originale peccatum ab Adamo in omnes ipſius poſteros propagari, contra Pelagianos, in Socinianis redivivos, Scriptura ſacra demonſtrat, Traditio Patrum teſtimoniis ad Pelagii uſque tempora firmata evincit; congruæ rationes perſuadent.

PROBATUR prima pars 1. Ex oraculis veteris Teſtamenti. *Job.* 14. ſecundùm Verſionem LXX. Interpretum: *Nemo*, inquit, *mundus à ſorde, nec infans, cujus eſt unius diei vita, ſuper terram*; ſecundùm Vulgatam verò Verſionem noſtram, ſic Deum alloquitur: *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? Nonne tu qui ſolus es?* Sordis quippe & immunditiæ nomine peccatum hìc intelligi perſpicuum eſt; ſordes namque corporis abſtergere homines poſſunt. Immunditia porrò, à qua nec infans unius diei immunis eſt, ab ipſa conceptione, omnibus hominibus inhæret, & in omnes propagatur. Idem probat Davidicum oraculum (Pſalm. 50.) *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum; & in peccatis concepit me mater mea.* S. Hieronymus vertit, *in iniquitate*, ſecundùm vim Hebraïcæ vocis. Et in Verſione LXX. Interpretum pluralis numerus pro ſingulari uſurpatur, quòd in Adami pec-

Originale peccatum ex Scriptur. ſacr. probatur.

A cato multiplex iniquitas concurrerit, ſuperbia ſcilicet, inobedientiâ, intemperantia; & quòd originale peccatum cæterorum quodammodo ſit origo. Nec verò iniquitatum, in quibus conceptus eſt, nomine, parentum peccata intellexit David: cùm ex ſancto conjugio, non ex adulterio, aut fornicatione fuerit progenitus.

2. Probatur ex Novo Teſtamento, in quo S. Joannes Baptiſta Chriſtum indigitans ait (Joannis 1.) *Ecce Agnus Dei: Ecce qui tollit peccatum mundi.* Certè peccatum ſingulari numero ibi expreſſum, ſecundùm ſignificationem Græci textûs, commune mundo, id eſt, hominibus omnibus peccatum eſt. Sed nullus eſt illuſtrior ac luculentior locus celeberrimô illô Apoſtoli (ad Romanos cap. 5.) *Propterea ſicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in* B *omnes homines mors pertranſiit, in quò omnes peccaverunt,.. Sed non ſicut delictum, ita & donum. Si enim unius delictô multi mortui ſunt: multò magis gratia Dei & donum in gratia unius hominis Jeſu Chriſti in plures abundavit: & non ſicut per unum peccatum, ita & donum. Nam judicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in juſtificationem: ſi enim unius delictô mors regnavit per unum: multò magis abundantiam gratiæ & donationis, & juſtitiæ accipientes, in vita æternâ regnabunt per unum Jeſum Chriſtum. Igitur ſicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem: ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per unius obe-*

ditionem, juſti conſtituentur multi. Peccati nomine, quod in mundum per unum hominem introivit, in quò omnes peccaverunt, verum & propriè dictum peccatum intelligendum eſt, non peccati effectus, puta mors, aut propenſio ad peccandum, alioqui ſenſus iſtius loci eſſet: Per unum hominem mors introivit in mundum, & per mortem mors: qui ſenſus planè ineptus eſt. Aut ſignificaretur, mortem ex propenſione ad peccatum natam eſſe: qui ſenſus omnino falſus: Non enim propenſionis ad peccandum; ſed *peccati ſtipendium* mors eſt. Nec Deus Adamo comminatus mortem eſt ob propenſionem ad peccatum, ſed ob violationem legis quam ipſi poſuerat: *In quacunque die*, inquit, *comederis, morte morieris*: nec mors ob propenſionem ſolam ad peccatum juſtè infligeretur inſonti creaturæ. Quamvis enim Deus ſe parentum peccata in filiis caſtigare teſtetur; id tamen non præſtat, niſi cùm filii patres peccantes imitantur: alioqui falſum eſſet divinum illud oraculum, Ezechielis 18. *Anima quæ peccaverit, ipſa morietur: filius non portabit iniquitatem patris.* Deinde ultra tertiam & quartam generationem ſe patrum crimina in filiis puniturum Deus non comminatur. *Ego ſum Dominus Deus tuus*, (inquis Exodi 20.) *fortis, zelotes, viſitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me.* Cùm itaque non ad tertiam duntaxat, & quartam generationem ſupremus Judex Adami poſteros morte plectat, ſed omnes quotquot ab orbis conditi initio ex eo progeniti ſunt homines, & ad finem uſque mundi naſcentur; colligendum eſt, non propter actuale tantùm & perſonale Adami peccatum mortem omnibus hominibus infligi, ſed propter inſiti omnibus peccati, & ab Adamo propagati meritum. Sanè ſi terrenos Principes contra æternas juſtitiæ ac divinæ legis regulas peccare nemo non cenſeret, qui læſæ Majeſtatis reos non ſolùm pœnæ capitis addicerent, non ſolùm eorum filios nobilitatis privilegiis, omnibuſque privarent honoribus, ſed extremo puniendos ſupplicio decernerent, quotquot ex iis, ſtante Republica, naſcerentur; quis putet ſupremum æquiſſimumque judicem Deum omnes Adami poſteros, ob ejus peccatum, morti addixiſſe, niſi propagatâ in ipſos hujuſmodi peccati labe, peccatores ipſi conſtituerentur.

Pelagianorum & Socinianorum Reſponſiones eliduntur.

Futilis porro eſt Pelagianorum & Socinianorum reſponſio, qui Apoſtoli ſententiam ita exponunt, quaſi voluerit peccatum per unum hominem in mundum introiſſe imitatione, non propagatione. Nam ratione multiplici ex Apoſtoli contextu petitâ, hæc eliditur interpretatio. Prima hæc eſt, quòd Apoſtolus Adami Chriſtique inſtituat antitheſim: ſicque per primum hominem aſſerat invectum peccatum, ſicut per Chriſtum collata juſtitia eſt. Juſtitiam autem à Chriſto, imitatione ſolâ acceptam quis dixerit? Cùm & Veteres Sancti, qui Chriſtum præceſſerunt, ideòque non potuerunt eum imitari, juſtitiam tamen ſuam ipſi acceptam referant: & parvuli, qui Chriſtum ſicut cognoſcere, ita nec imitari poſſunt, per ipſum juſtificentur. Igitur nec per primum hominem peccatum in cœteros aditum habuit, imitatione ſolâ. Sed ſicut Chriſtus occultâ gratiæ ſuæ inſpiratione juſtos nos efficit; ita & Adam occultâ naturæ depravatione, corruptelâ, tabe, nos conſtituit peccatores.

Secunda ratio eſt, quòd homines propriè non imitentur, quod non cognoſcunt. Sunt autem plurimi qui de Adami peccato nihil audierunt unquam, qui proinde ab eo peccandi formam & exemplum non accipiunt.

Tertia ratio eſt, quòd ſicut per unum hominem peccatum intravit, ita & mors. At ingreſſus mortis non eſt per imitationem: igitur nec peccati.

Quarta ratio eſt, quòd ſi de peccato imitationis locutus fuiſſet Apoſtolus, potiùs per Diabolum intraſſe peccatum dixiſſet, qui primus peccavit, quàm per unum hominem. Denique ſi de imitatione hanc ſententiam ſuam intelligi voluiſſet Apoſtolus, non dixiſſet: *Judicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in juſtificationem.* Si enim nullum eſt originale peccatum, non ſolùm ad juſtificationem gratia, ſed etiam judicium ad condemnationem ex multis delictis perducere homines dicendum eſt. Sicut enim gratia multa delicta condonat: ſic judicium multa delicta condemnat. Aut ſi propterea ex uno delicto in condemnationem ducuntur, quia omnia delicta quæ condemnantur, ex illius unius imitatione commiſſa ſunt: eadem cauſa eſt cur ex uno delicto etiam ad juſtificationem duci intelligantur, quia omnia delicta quæ juſtificatis remittuntur, ex illius unius imitatione commiſſa ſunt. Antitheſis igitur ab Apoſtolo hîc inſtituta Chriſtum inter & Adamum, in eo poſita eſt, quòd ab Adam, in quo omnes peccavimus, non omnia noſtra peccata, ſed originale tantùm traduximus: à Chriſto verò in quo omnes juſtificamur, non illius tantùm originalis, ſed etiam cæterorum, quæ ipſi addidimus, peccatorum remiſſionem conſequimur; & ideò *Non ſicut per unum peccatum, ita & donum.* Nam judicium quidem ex uno delicto, ſi non remittitur, id eſt, originali, in condemnationem poteſt ducere: gratia verò ex multis delictis remiſſis, hoc eſt, non ſolùm illo originali, verùm etiam omnibus cæteris, ad juſtificationem perducit.

In eò, quem verſamus, Apoſtoli loco, maximè expendenda ſunt illa verba: *In quò omnes peccaverunt.* Ea enim vel ad hominem, vel ad mortem, vel ad peccatum referenda ſunt, quæ antea S. Paulus nominaverat. At illa ad mortem referri nemo dicat; ſenſus enim abſurdus eſſet: *In quâ morte omnes peccarunt.* In peccato namque moriuntur omnes, non in morte peccant: nam peccato præcedente, mors ſequitur; non morte præcedente peccatum. Aculeus quippe mortis eſt peccatum, id eſt, aculeus cujus punctione fit mors, non aculeus quò pungit mors. Sicut venenum, ſi bibitur, appellatur poculum mortis, quòd eô poculô facta ſit mors, non quòd morte ſit poculum factum, aut à morte ſit datum: nec etiam ad peccatum illa verba Apoſtoli referri poſſunt, cùm in Græco maſculinum ὁ cum fœminino ἁμαρτία non congruat. Ad unum igitur illum hominem referenda ſunt, id eſt, ad Adamum. In Adamo igitur omnes peccaverunt, quia in illo tanquam in principio & radice totius generis continebantur omnes, quandò peccavit. Has rationes & expoſitiones loci Apoſtolici S. Auguſtino debemus variis in locis, ſed præcipuè lib. 1. *De Peccatorum Meritis & Remiſſione* cap. 9. & 10. & lib. 4. *Contra duas Epiſtolas Pelagianorum, ad Bonifacium*, cap. 4.

Idem fidei catholicæ dogma confirmatur ex Epiſtola II. ad Corinthios cap. 5. *Si unus*, inquit, *pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt: & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus: ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.* Quod Apoſtoli ratiocinium ut legitimum ſit, neceſſe eſt homines univerſos, etiam ipſos infantes, mortuos eſſe morte peccati: ſi quidem Chriſtus, qui pro mortuis duntaxat, id eſt, pro peccatoribus mortuus eſt, pro parvulis etiam eſt mortuus. Hoc telum contra Pelagianos intorquet S. Auguſtinus *lib. 6. contra Julianum, cap.* 4.

Denique idem probatur ex Epiſtolæ ad Epheſios cap. 2. *Eramus*, inquit, *natura filii iræ, ſicut & cæteri.* Id eſt, à primô naturæ noſtræ exortu, ſive

ex

ex nativitate, non ex conſuetudine & imitatione, iræ Dei ac vindictæ obnoxii eramus. Iræ porrò ac vindictæ Dei obnoxius nemo eſt niſi ob peccatum: naſcuntur igitur omnes homines cum peccato. Ita hunc intelligendum eſſe locum, ratio multiplex ſuadet. 1. Quòd non habeatur in Græco textu ὑιοὶ, ſed, τέκνα, quæ vox nativitatem ſive partum expreſſiùs ſignificat. Secundò, ordo Græci textûs, *Filii naturâ iræ*, quaſi dicat, filii, quod ad naturam attinet, ſive naturales, iræ, ut hos opponat filiis adoptione. Tertiò, quòd hæc ſcribat Apoſtolus in perſonâ Judæorum, & vocem *natura* tacitè opponat eorum gloriationi de carnali generatione ex Abrahamo; docens ipſos ex nativitatis origine, quâ naturam à parentibus acceperunt, aliquando fuiſſe iræ Dei obnoxios, perinde ut Gentiles, quos ob nativitatem ex parentibus idololatris, tanquam peccatores & immundos aſpernabantur. Quartò, quia Apoſtolus, mali, de quo ante dixerat, ſcilicet vitæ depravatæ cauſam & radicem, hâc locutione indicare voluit. Prima autem hujus mali radix eſt naturæ corruptio, & originaria labes.

Reſpondebat Julianus, ſecundùm vim Græci textûs verti poſſe; *Eramus prorſus filii iræ*. Et revera S. Hieronymus hanc interpretationem non rejicit; quamvis alteram magis probet ac ſequatur. Sed eam in quâ habetur, *naturâ*, eſſe anteponendam probat S. Auguſtinus ex ſummo Latinorum omnium Codicum conſenſu. *Nonne*, inquit, *hinc admoneri debuiſti, antiquam contra vos defendi Catholicam fidem: quia non fere invenitur Latinus Codex, ſi non à vobis nunc incipiat emendari, vel potiùs in mendum mutari, ubi non*, naturâ, *ſit ſcriptum? Quod utique cavere debuit interpretum antiquitas, niſi etiam fidei hac eſſet antiquitas, cui veſtra cœpit reſiſtere novitas.* (Lib. 6. contra Julianum, cap. 10.)

Probatur ſecunda pars Propoſitionis, proferendo teſtimonia Patrum, qui ante ortum Pelagianæ hæreſeos floruerunt. In his Juſtinus Martyr in *Dialogo cum Tryphone Judæo*, de Chriſti baptiſmo in Jordane loquens, hæc habet: *Ad amnem eum non ideò veniſſe, pro comperto habemus, quòd vel Baptiſmi lavatione, vel Spiritus in ſpecie columbæ adventu opus ei fuerit.... ſed humani generis causâ, quod per Adam in mortem & fraudem, ſeductionémque ſerpentis conciderat: ut interim propriam pro ſe malignè agentis cujuſque culpam taceam.* Ex his perſpicuum eſt, Juſtinum Martyrem crediduſſe non ſolùm ab actuali peccato purgari homines per Chriſtum, ſed ab aliô quodam in quod per Adam inciderunt; cujus pœna mors eſt, cui obnoxii ſunt univerſi.

Peccatum originale probatur ex Traditione.

Eccleſiæ Patres ante S. Cyprianum [...]ma Ca[...]orum de peccato originali clarè ac luculenter aſſeruerunt.

II. S. Irenæus *lib. 4. adversùs Hæreſes, cap. 5.* idem dogma confirmat dicens: *Non aliter ſalvari homines ab antiquâ ſerpentis plagâ, niſi credant in eum, qui ſecundùm ſimilitudinem carnis peccati, in ligno martyrii exaltatur à terrâ, & omnia trahit ad ſe, & vivificat mortuos.* Et lib. 5. cap. 19. *Quemadmodum adſtrictum eſt morti genus humanum per Virginem, ſolvatur per Virginem: æquâ lance diſpoſitâ, virginalis inobedientia per virginalem obedientiam. Adhuc enim Protoplaſti peccato per correptionem Primogeniti emendationem accipiente, Serpentis prudentiâ devictâ per ſimplicitatem columbæ, vinculis illis reſoluti ſumus, per quæ alligati eramus morti.* His locis S. Auguſtinus adversùs Julianum Pelagianum pugnat, *lib. 1. cap. 3.*

Non minùs luculenta ſunt, quæ idem S. Epiſcopus & Martyr habet lib. 3. cap. 20. *Filius Dei*, inquit, *ſemper exiſtens apud Patrem, quando incarnatus eſt & homo factus, longam hominum expoſitionem in ſe ipſo recapitulavit, in compendio nobis ſalutem præſtans, ut quod perdideramus in Adam, id eſt, ſecundùm imaginem & ſimilitudinem eſſe Dei, hoc in Chriſto Jeſu reciperemus. Quia enim non erat poſſibile eum hominem, qui ſemel victus fuerat & eliſus, per inobedientiam replaſmare, & obtinere bravium victoriæ: iterum autem impoſſibile erat ut ſalutem perciperet, qui ſub peccato ceciderat: utraque operatus eſt Filius Verbum Dei exiſtens, à Patre deſcendens.* Et infrà: *Quemadmodum per inobedientiam unius hominis, qui primus de terra rudi plaſmatus eſt, peccatores facti ſunt multi, & amiſerunt vitam: ita oportuit & per obedientiam unius hominis, qui primus de Virgine natus eſt, juſtificari multos & percipere ſalutem.*

III. Tertullianus originale peccatum variis in locis agnoſcit, ejuſque labe infectam & contaminatam humanam naturam eſſe docet; Libro *De Teſtimonio Animæ*, Cap. III. *Satanam denique in omni averſatione & aſpernatione & deteſtatione pronuntias, quem nos dicimus malitiæ Angelum, totius erroris artificem, totius ſæculi interpolatorem, per quem homo à primordio circumventus ut præceptum Dei excederet, & propterea in mortem datus, exinde totum genus de ſuo ſemine infectum, ſuæ damnationis traducem fecit.*

Libro *De Carne Chriſti*, Cap. XVI. *Nam & alibi in ſimilitudine*, inquit, *carnis peccati Chriſtum fuiſſe, non quòd ſimilitudinem carnis acceperit, quaſi imaginem corporis & non veritatem: ſed ſimilitudinem carnis peccatricis vult intelligi; quòd ipſa non peccatrix caro Chriſti, ejus fuit par, cujus erat peccatum, genere, non vitio, Adæ: quando hinc etiam confirmamus eam fuiſſe carnem in Chriſto, cujus natura eſt in homine peccatrix; & ſic in illa peccatum evacuatum, quòd in Chriſto ſine peccato habeatur, quæ in homine ſine peccato non habebatur.*

Et Cap. XVII. *Hæc eſt nativitas nova, dum homo naſcitur in Deo, in quo homine Deus natus eſt, carne antiqui hominis ſuſceptâ, ſine antiquo ſemine, ut illam novo ſemine, id eſt, ſpiritualiter reformaret, excluſis antiquitatis ſordibus expiatam. Sed tota novitas iſta ſicut & in omnibus de veteri figurata eſt, rationali per Virginem diſpoſitione Domino naſcente.... Hic ratio defendit quòd Deus imaginem & ſimilitudinem ſuam à Diabolo captam æmula operatione recuperavit. In virginem enim adhuc Evam irrepſerat verbum ædificatorium mortis. In Virginem æquè introducendum erat Dei Verbum extructorium vitæ, ut quod per ejuſmodi ſexum abierat in perditionem, per eumdem ſexum redigeretur in ſalutem. Crediderat Eva ſerpenti, credidit Maria Gabrieli. Quod illa credendo deliquit, hæc credendo delevit.*

Idem Libro V. *Contra Marcionem*, Cap. XVII. *Cùm dicit* (Apoſtolus) *Fuimus naturâ filii iracundiæ; Creatoris autem non naturâ ſunt filii Judæi, ſed adlectione Patrum: Iræ filios ad naturam retulit, non ad Creatorem. Ad ſummam ſubjungens: ſicut & cæteri, qui utique Filii Dei non ſunt, apparet communi naturæ omnium hominum & delicta & concupiſcentias carnis, & incredulitatem & iracundiam reputare; diabolo tamen captante naturam, quam & ipſe jam infecit, delicti ſemine illato.*

Idem Libro *De Reſurrectione Carnis*, Cap. XXXIII. & XXXIV. *Imprimis cùm ad hoc veniſſe ſe dicit, uti quod periit ſalvum faciat, quid dicas periiſſe? Hominem ſine dubio. Totumne an ex parte? Utique totum. Siquidem tranſgreſſio quæ perditionis humanæ cauſa eſt, tam animæ inſtinctu ex concupiſcentia, quàm carnis actu ex deguſtatione commiſſa, totum hominem elogio tranſgreſſionis inſcripſit, atque exinde meritò perditionis implevit. Totus itaque ſalvus fiet, qui totus periit delinquendo.*

IV. Dogma Catholicum de Peccato originali pariter confirmat Origenes Homilia VIII. in Leviticum. *Ille ipſe*, inquit, *qui naſcitur, ſive virilis ſive feminei ſexûs ſit, pronuntiat de eo Scriptura, quia non* « *ſit mundus à ſorde, etiamſi unius ſit diei vita ejus;* « *ut ſcias in hoc eſſe grande neſcio quid & tale quod nulli Sanctorum ex ſententia venerit. Nemo ex omnibus Sanctis invenitur diem feſtum vel convivium magnum egiſ-*

ſe in die natalis ſui: ſoli peccatores ſuper hujuſmodi nativitate lætantur.... Quòd ſi places audire quid etiam alii Sancti de iſta nativitate ſenſerint, audi David dicentem: In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea: Oſtendens quòd quæcumque anima naſcitur, iniquitatis & peccati ſorde polluitur. Et propterea dictum eſt quod jam ſuperiùs memoravimus: Nemo mundus à ſorde, nec ſi unius diei ſit vita ejus. Addi his etiam illud poteſt, ut requiratur quid cauſa ſit; cùm Baptiſma Eccleſiæ in remiſſionem peccatorum detur, ſecundum Eccleſiæ obſervantiam, etiam parvulis Baptiſmum dari: cùm utique ſi nihil eſſet in parvulis, quod ad remiſſionem deberet & indulgentiam pertinere, gratia Baptiſmi ſuperflua videretur. Lege & Homiliam XII. in Leviticum.

Et Homilia III. in Cantica: *Cervus quoque amicitiarum quis alius videbitur, niſi ille qui peremit ſerpentem illum qui ſeduxerat Evam, & eloquiis ſui flatibus peccati in eam venena diffundens, omnem poſteritatis ſobolem contagio prævaricationis infecerat?*

Idem Homilia XIV. in Lucam: *Parvuli baptizantur in remiſſionem peccatorum. Quorum peccatorum? vel quo tempore peccaverunt? Aut quando poteſt ulla Lavacri in parvulis ratio ſubſiſtere, niſi juxta illum ſenſum de quo paulo ante diximus: Nemo mundus à ſorde, nec ſi unius diei quidem fuerit vita ejus ſuper terram? Et quia per Baptiſmi Sacramentum nativitatis ſordes deponuntur, propterea baptizantur & parvuli.*

Et Libro VI. in Epiſtolam ad Romanos: *Omnes nos homines, qui ex ſemine viri cum muliere convenientis concepti ſumus, illâ neceſſariò utimur voce, quam dicit David: Quoniam in iniquitate concepit me mater mea. Verùm qui ex nulla viri contagione, ſed ſolo Spiritu Sancto ſuper Virginem veniente, & virtute Altiſſimi obumbrante venit ad corpus immaculatum, naturam quidem corporis noſtri habuit, pollutionem tamen peccati, quæ ex concupiſcentiæ motu conceptis traditur, omnino non habuit.*

S. Cyprianus & Patres ipſum ſecuti idem dogma conſtanter docuerunt.

V. S. Cyprianus Epiſtola 59. ad Fidum Epiſcopum datâ ſuô & Africani Concilii nomine, infantes à partu recentiſſimos ſtatim baptizandos eſſe docet, nec octavum diem expectandum, ut Fidus optabat, quia baptiſmo ad remiſſionem peccati quod ex Adamo traxerunt, ipſis opus eſt. *Cæterùm*, inquit, *ſi homines impedire aliquid ad conſecutionem gratiæ poſſet; magis adultos & provectos, & majores natu poſſent impedire peccata graviora. Porro autem ſi etiam graviſſimis delictoribus & in Deum multùm antè peccantibus, cùm poſtea crediderint, remiſſa peccatorum datur, & à baptiſmo atque gratiâ nemo prohibetur; quantò magis prohiberi non debet infans, qui recèns natus nihil peccavit, niſi quod ſecundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ primâ nativitate contraxit? Qui ad remiſſam peccatorum accipiendam hoc ipſo facilius accedit, quod illi remittuntur, non propria, ſed aliena peccata. Et idcirco, Frater chariſſime, hæc fuit in Concilio noſtra ſententia, A Baptiſmo atque gratiâ Dei, qui omnibus miſericors, & benignus, & pius eſt, neminem per nos debere prohiberi. Quod cùm circa univerſos obſervandum ſit atque retinendum: magis circa infantes ipſos & recèns natos obſervandum putamus, qui hoc ipsò de ope noſtra, ac de divina miſericordia plus merentur, quod in primo ſtatim nativitatis ſuæ ortu plorantes ac flentes, nihil aliud faciunt quàm deprecantur.* Tam inſigne S. Cypriani & Eccleſiæ totius Africanæ teſtimonium contra Julianum Pelagianum profert S. Auguſtinus loco ſuprà laudato.

VI. Profert ibidem S. Auguſtinus teſtimonium Reticii Auguſtodunenſis, qui Concilio Romano contra Donatiſtas ſub Melchiade Papa celebrato interfuit. Is de Baptiſmo agens ita locutus eſt: *Hanc igitur eſſe principalem in Eccleſia indulgentiam, neminem præterit, in qua antiqui criminis omne pondus exponimus, & ignorantiæ noſtræ facinora priſca delemus, ubi & veterem hominem cum ingenitis ſceleribus exuimus.*

VII. Profert autoritatem Olympii Hiſpani Epiſcopi, in quodam Sermone Eccleſiaſtico dicentis: *Si Fides unquam in terris incorrupta manſiſſet, ac veſtigia defixa tenuiſſet, quæ ſignata deſeruit, nunquam Protoplaſti mortifera tranſgreſſione vitium ſparſiſſet in germine, ut peccatum cum homine naſceretur.*

VIII. S. Hilarius Pictavienſis Epiſcopus, Eccleſiæ Catholicæ adversùs Hæreticos acerrimus defenſor, eamdem Catholicæ Fidei veritatem aſſerit in Expoſitione Pſalmi 118. ad illa verba; *Vivet anima mea & laudabit te.* Sic enim habet: *Vivere ſe in hac vita non reputat, quippe qui dixerat: Ecce in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea. Scit ſub peccati origine, & ſub peccati lege eſſe ſe natum.* Et alibi de Chriſti carne agens, ſic loquitur. *Ergo cùm miſſus eſt in ſimilitudine carnis peccati, non ſicut carnem habuit, ita habuit & peccatum. Sed quia ex peccato omnis caro eſt, à peccato, ſcilicet Adam parente deductus in ſimilitudine peccati carnis eſt miſſus, exiſtente in eo, non peccato, ſed peccati carnis ſimilitudine.* His teſtimoniis Julianum Pelagianum premit S. Auguſtinus locô laudatô.

IX. S. Baſilius Homilia I. *De Jejunio*, peccatum Adami, & ejus pœnam, ad ejus poſteros pertinere agnoſcit. *Jejunium*, inquit, *tam vetus eſt, ut ſimul cum homine condito cœperit: in Paradiſo præſcriptum eſt. Primum illud præceptum accepit Adam, ne de ligno ſcientiæ boni & mali ederet. Hoc autem verbum: Non edetis, jejunii & abſtinentiæ lex eſt. Si à ligno jejunaſſet Eva, nequaquam hôc nunc jejuniò opus haberemus. Neque enim qui valent, egent medico, ſed qui malè habent. In morbum incidimus per peccatum, ſanemur per pœnitentiam. Sed pœnitentia ſine jejunio otioſa & infrugifera eſt. Maledicta terra ſpinas & tribulos progignet tibi. In triſtitia vivere juſſus es, non indulgere deliciis.* Et infrà: *Quoniam non jejunavimus, exulamus è Paradiſo. Jejunemus igitur, ut ad illum poſtliminiò revertamur.* Hoc S. Baſilii teſtimonium adversùs Julianum profert S. Auguſtinus.

X. S. Gregorius Nazianzenus Oratione XXXVIII. quæ eſt I. *in Nativitatem Chriſti*, doctrinam eamdem tradit. *Celebramus*, inquit, *Dei ad homines adventum, ut ad Deum accedamus, aut, ut aptiori verbo utar, revertamur, ac depoſito veteri homine, novum induamus: & quemadmodum in veteri Adamo mortui ſumus, ita in Chriſto vivamus, dum nimirum cum Chriſto, & naſcimur, & Cruci affigimur, & ſepelimur, & reſurgimus. Pulchra enim in contrarium mutatio mihi ſubeunda eſt, ut quemadmodum ex ſecundis rebus moleſta venerunt, ſic etiam ex moleſtis læta & jucunda redeant. Ubi enim abundavit peccatum, ſuperabundavit & gratia: &, ſi guſtus condemnavit, quantò magis Chriſti Paſſio juſtificavit?* Et ad finem Orationis: *Deſcriptionem reverere, propter quam in cœlis ipſe deſcriberis: & Nativitatem, ob quam nativitatis vinculis ſolutus es: & parvam illam Bethleem honora, quæ te in Paradiſum reduxit.*

Et alibi de Baptiſmo loquens; *Perſuadeas tibi*, inquit, *de hoc quoque ſermo Chriſti dicentis, Neminem poſſe introire in regnum cœlorum, niſi renatus fuerit ex aqua & Spiritu. Per hunc primæ nativitatis maculæ purgantur, per quas in iniquitatibus concipimur, & in delictis genuerunt nos matres noſtræ.* Iſtis etiam teſtimoniis Julianum urget Sanctus Auguſtinus.

XI. S. Joannis Chryſoſtomi autoritate, quam in ſui erroris patrocinium Pelagiani trahebant, eoſdem S. Auguſtinus profligat, variaque ipſius contra Julianum teſtimonia profert. I. ex Epiſtola ad Olympiam, in qua ita ſcribit: *Quando Adam peccavit,*

illud

illud gravi peccatum & omne genus hominum in commune damnavit, de mœrore pœnas luebat.

2. Ex Homilia *de Lazaro reſuſcitato*, in qua hæc habet: *Flebat Chriſtus, cur uſque ad hoc mortalitas deliquiſſet, ut excuſſa de perennitatibus, inferos adamaret. Flebat Chriſtus, quòd eos qui immortales eſſe potuerunt, Diabolus fecit eſſe mortales.*

3. Ex Homilia 9. in Geneſim, in quâ ſic loquitur. *Quòd autem nunc terrori nobis ſint beſtiæ, & timeamus, & dominio exciderimus, neque ipſe contradico. Verùm hoc non arguit falſam Dei promiſſionem: nam ab initio res non ita habebant: ſed timebant & tremebant beſtiæ, & venerabantur dominum, ubi autem per inobedientiam fiduciam & gratiam apud Deum amiſimus, etiam principatus noſter mutilatus eſt. Subjecta enim homini animalia omnia fuiſſe, accipe ex Scriptura, quæ dicit: Adduxit Deus beſtias ad Adam, ut videret quid vocaret eas, & cùm videret juxta ſe beſtias, non reſiluit: ſed tanquam dominus aliquis ſervis ſubditis nomina impoſuit.* Et paulò poſt: *Atque hæc quidem ſatis indicant, ab initio feras homini terribiles non fuiſſe, eſt tamen & aliud quiddam manifeſtius, & quodnam hoc? Colloquium ſerpentis cum muliere. Nam ſi terribiles fuiſſent hominibus beſtiæ, mulier ſerpente conſpectò non manſiſſet, neque conſilium accepiſſet, neque enim tantâ ſecuritate illi locuta fuiſſet: ſed ſtatim ad aſpectum illius obſtupefacta, profugiſſet. Verùm colloquitur, nec metuit: Nondum enim erat timor ille: cæterùm ubi peccatum intravit, ablata eſt hæc poteſtas & dignitas.* Et paulò poſt. *Nam ſalvâ manente illius fiduciâ & gratiâ apud Deum, terribilis erat & beſtiis: ubi autem impegit, timere cœpit & conſervorum extremos. Quod ſi quæ dicimus, non fers*, inquit, *demonſtra tu mihi ubi terribiles ante peccatum fuerint homini beſtiæ? Sed non poteris. Quod autem poſtea ſubiit timor, etiam hoc divinæ miſericordiæ maximum argumentum eſt. Nam ſi poſtquam homo mandatum prævaricatus eſt, integer illius manſiſſet honor & immobilis, haud facilè à lapſu reſurrexiſſet.* Quibus demonſtratur, per unum hominem peccatum ingreſſum eſſe, & commune omnibus hominibus factum eſſe peccatum, quandoquidem in omnibus terror communis eſt beſtiarum, quæ utique nec infantibus parcunt, quos profectò, ſecundùm S. Joannis Chryſoſtomi ſententiam, non læderent, niſi eſſent veteris illius peccati obligatione conſtricti.

4. Ex Homilia ad Neophytos, in quâ hæc habet: *Venit ſemel Chriſtus, invenit noſtrum Chirographum paternum, quod ſcripſit Adam. Ille initium induxit debiti, nos fœnus auximus poſterioribus peccatis.* Non ſatis ipſi fuit dicere, *Paternum Chirographum*, niſi adderet, *noſtrum*: ut ſciremus, antequam fœnus peccatis noſtris poſterioribus augeremus, jam illius Chirographi paterni ad nos debitum pertinere.

5. Ex Homilia 10. in Epiſtolam ad Romanos, ubi exponit illam Apoſtoli ſententiam: *Per unum Hominem peccatum intravit in mundum.* Sic autem habet: *Non ipſum peccatum quod à legis tranſgreſſione ortum eſt, ſed illud quod ab Adam inobedientiâ, ipſum illud, inquam, peccatum erat, quod omnia perdebat. Et quænam rei hujus probatio fuerit? Nempe quòd homines ante legem interirent. Regnavit enim mors ab Adam uſque ad Moſem, in eos quoque qui non peccaverant. Quomodo regnavit? Ad ſimilitudinem tranſgreſſionis Adam, qui typum gerit illius futuri: Propterea enim & typus eſt Jeſu Chriſti Adam. Quomodo typus? Quoniam quemadmodum ille omnibus à ſe (etiamſi de ligno non comediſſent) autor mortis extitit, ejus quæ ob cibum illum introducta eſt: ſic & Chriſtus omnibus à ſe quamvis juſtè non agentibus, juſtitiæ tamen conciliator extitit, ejus, quam omnibus nobis per crucem largitus eſt.* Et infra: *Ut cum tibi Judæus dixerit: Quò pactò unò rectè agente Chriſto, univerſus orbis ſalvus factus eſt? Poſſis illi reſpondere: Quò pactò unò non obediente Adam, univerſus orbis condemnatus eſt? Quamquam nihil ſimile inter ſe habent peccatum & gratia; mors & vita, Diabolus & Deus.* Et paulo poſt. *Certè quòd ratione nititur id quod factum eſt, demonſtravit, cùm dixit: At non ut peccatum, ita & donum. Nam ſi unius delictô multi mortui ſunt, multò magis gratia Dei & donum per gratiam, quæ fuit unius hominis Jeſu Chriſti in multos exuberavit. Quod enim ait* (Apoſtolus) *ſenſum hunc habet, Si tantùm valuit peccatum, & hominis unius peccatum, Gratia Dei, & ea Dei gratia, nec Patris ſolùm, ſed & Filii, quomodo non ſuperavit magis? Hoc enim multò rationabilius. Alterum enim alterius peccato puniri, non admodum æquum atque conveniens eſſe videtur: at alterum propter alterum ſervari, & decentius multo & rationi magis conſentaneum. Igitur ſi illud factum fuit, multò magis hoc.*

Et poſt explicans illa verba Apoſtoli: *Judicium quidem ex uno in condemnationem: donum autem ex multis delictis ad juſtificationem;* Quærit quis ſit iſtorum verborum ſenſus. *Quid autem hoc dictum ſibi vult?* inquit, *nempe quòd & mortem & condemnationem unum quidem peccatum afferre potuit: gratia autem non illud modo peccatum ſuſtulit, ſed & quæ poſt illud ſupervenere..... Proinde quòd plura ſint advecta bona, nec ſublatum tantummodò peccatum illud, ſed & cætera omnia, his verbis oſtendit: Donum autem ex multis delictis ad juſtificationem..... Ante enim dixit: Si unius peccatum peremit omnes; multò certè magis unius gratia ſervare poterit. Poſtea oſtendit, non illud modo peccatum per gratiam extinctum, ſed & reliqua omnia: nec ipſa tantùm peccata eſſe extincta, ſed & juſtitiam datam: atque adeo Chriſtum non modò tantùm juviſſe, quantùm læſerat Adam, ſed & multo magis ac multo plenius.*

Et inferiùs. *Quid ea ſibi verba volunt: In mortem ipſius baptizati ſumus? Ad hoc ut & ipſi moriamur, ſicut ille: Crux enim eſt baptiſma. Quod igitur Chriſto crux & ſepulchrum, hoc nobis baptiſma fuit; quamvis non iiſdem in rebus. Ille enim carni & mortuus, & ſepultus eſt: Nos autem peccato utrumque. Quapropter non dixit: Complantati morti: ſed, ſimilitudini mortis. Mors etenim & hoc, & illud: ſed non ejuſdem ſubjecti. Illa enim carnis, Chriſti videlicet: hæc autem peccati, noſtra ſcilicet: ut igitur vera illa, ſic & hæc.* Tam inſignia S. Joannis Chryſoſtomi teſtimonia demonſtrant Pelagianos ejus auctoritate perperam abuſos, ut dogma Catholicum de originalis peccati propagatione impugnarent. Demonſtrant ipſos, eorùmque ſectatores Socinianos, contra Eccleſiæ fidem & antiquam traditionem, locum celebrem Apoſtoli, quo dixit: *Per unum Hominem peccatum intravit in mundum*, &c. ad imitationem detorquere, & ad carnalem nativitatem referendum inficiari. Illò namque peccato contaminata dicit eſſe omnia S. Joannes Chryſoſtomus. Et ſic illud diſtinguit à cæteris poſtea commiſſis, introductiſque peccatis, ut non illa tantùm; ſed & hoc & illa per gratiam Chriſti dicat interfici. Aſſerit præterea, ita cum peccato mori, qui baptizatur in Chriſto, ſicut carne mortuus eſt Chriſtus. Quia in morte Chriſti baptizari, nihil eſt aliud quàm peccato mori. Cui porrò peccato parvulus moritur, ſi originale non traxit? An fortè non in Chriſti morte parvuli baptizantur, cùm Apoſtolus non dixerit, *quidam*, ſed, *Quicumque baptizati ſumus in Chriſto, in morte ipſius baptizati ſumus?* His Sancti Joannis Chryſoſtomi teſtimoniis Pelagianos profligat S. Auguſtinus *lib. 1. contra Julianum, cap. 6.*

XII. S. Ambroſius cauſſæ etiam Catholicæ Fidei adverſùs Pelagianos & Socinianos peccatum originale negantes ſuffragatur. In Commentariis enim

enim ad caput 1. S. Lucæ hæc habet: *Jordanis converſus eſt retrorſum: ſignificavit ſalutaris lavacri futura myſteria, per quæ in primordia naturæ ſuæ, qui baptizati fuerint parvuli, à malitiâ reformantur.*

Et ad caput 2. *Non enim*, inquit, *virilis coitus vulvæ Virginalis ſecreta reſeravit, ſed immaculatum ſemen inviolabili uterò Spiritus Sanctus infudit. Solus enim per omnia ex natis de fœmina Sanctus Dominus Jeſus, qui terrena contagia corruptelæ immaculati partûs novitate non ſenſerit, & cæleſti majeſtate depulerit.* Et ad caput 4. *Omnes in Adam morimur, quia per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt: illius igitur culpa mors omnium eſt.* Et ad caput 10. *Cave ergo*, inquit, *ne ante nuderis, ſicut Adam nudatus eſt, mandati cæleſtis cuſtodiâ deſtitutus, & exutus fidei veſtimentò; & ſic lethale vulnus accepit, in quo omne genus occidiſſet humanum, niſi Samaritanus ille deſcendens, vulnera ejus acerba curaſſet.* Et ad caput 15. *Fuit Adam, & in illo fuimus omnes: periit Adam, & in illo omnes perierunt.* Et in Pſalmum 50. qui à S. Auguſtino laudatur ſub titulo Apologiæ David. *Antequam naſcamur*, inquit, *maculamur contagiò: & ante uſuram lucis, originis ipſius excipimus injuriam, in iniquitate concipimur. Non expreſſit utrum parentum, an noſtrâ. Et in delictis generat unumquemque mater ſua, nec hîc declaravit utrum in delictis ſuis mater pariat, an jam ſint & aliqua delicta naſcentis. Sed vide ne utrumque intelligendum ſit: quoniam & parentes non carent lapſu, nec conceptus iniquitatis exors eſt. Nam ſi nec unius diei infans ſine peccato eſt, multo magis nec illi materni conceptûs dies ſine peccato ſunt... Concipimur ergo in peccatis parentum, & in delictis eorum naſcimur. Sed & ipſe partus habet contagia ſua: nec unum tantummodo habet ipſa natura contagium.* Et infrà, de Chriſto Domino loquens hæc habet: *Dignum erenim fuit, ut qui non erat habiturus corporeæ peccatum prolapſionis, nullum ſentiret generationis naturale contagium. Meritò ergo David flebiliter in ſe deploravit ipſa inquinamenta naturæ, quod priùs inciperet in homine macula, quàm vita.*

Et Enarratione in Pſalmum 48. ad illa verba: *Iniquitas calcanei mei circumdabit me?* ait: *Alia eſt iniquitas noſtra, alia calcanei noſtri, in quo Adam dente ſerpentis eſt vulneratus, & obnoxiam hæreditatem ſucceſſionis humanæ ſuô vulnere dereliquit, ut omnes illo vulnere claudicemus.* Et libro de Tobia, cap. 9. *Quis iſte peccati fœnerator*, inquit, *niſi Diabolus, à quo Eva mutuata peccatum obnoxiæ ſucceſſionis, uſuris defœneravit omne genus humanum? Denique quaſi malus fœnerator, Chirographum tenuit, quod poſtea Dominus ſuo cruore delevit.* Et cap. 22. *Diabolus Evam decepit, ut ſupplantaret virum, obligaret hæreditatem.* Et libro 1. de Pœnitentia, cap. 2. *Omnes homines*, inquit, *ſub peccato naſcimur. Quorum ipſe ortus in vitiò eſt, ſicut habes lectum, dicente David: Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea.* Et in Commentariis in Iſaiam à S. Auguſtino laudatis, *lib. 4. ad Bonifacium cap.* 11. loquens de Apoſtolo Petro: *Ipſe*, inquit, *ſe obtulit, quod ante putabat eſſe peccatum: lavari ſibi non ſolùm pedes, ſed & caput poſcens: quod illicò intellexiſſet, lavacrô pedum, qui in primo lapſi ſunt homine, ſordem obnoxiæ ſucceſſionis aboleri.* Et ibidem. *Servatum eſt igitur, ut ex viro & muliere, id eſt, per illam corporum commixtionem nemo videatur expers eſſe delicti: qui autem expers delicti, expers eſt etiam hujuſmodi conceptionis.*

XIII. Hilarius Sardus in caput 5. Epiſtolæ ad Romanos idem fidei dogma disertè aſſerit. *Manifeſtum eſt*, inquit, *in Adam omnes peccaſſe quaſi in maſſa. Ipſe enim per peccatum corruptus, quos genuit omnes, nati ſunt ſub peccato. Ex eo igitur cuncti peccatores: quia ex eo ſumus omnes.*

XIV. Sanctus Hieronymus ſuô etiam ſuffragiô Catholicam ſententiam confirmat Commentario in cap. 2. Michææ. *Unuſquiſque noſtrûm*, inquit, *cum Adam de paradiſo cecidit, & in hujus mundi captivitate verſatur.* Et in caput 3. Jonæ, ait quòd *Etiam parvuli peccatô offendentis Adam tenentur obnoxii.* Quæ verba S. Auguſtinus laudat, *lib.* 1. *contra Julianum, cap.* 7.

XV. Hinc Pelagianum dogma, ſtatim atque apertam in lucem erupit, Eccleſiaſtici Doctores & Epiſcopi impugnarunt, Eccleſia execrata eſt, anathemate confixit, & Pelagianos ubique damnavit. In Dioſpolitana Synodo coactus eſt Pelagius iſtas propoſitiones anathemate percellere: *Quòd peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, & non genus humanum. Quòd infantes nuper nati, in illô ſtatu ſint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quòd infantes, etſi non baptizentur, habent vitam æternam.*

Peccatum Originale ex Eccleſiæ definitionibus probatur.

Innocentius I. in Reſcriptis ad Synodi Carthaginenſis & Milevitanæ Patres, de Pelagii & Cœleſtii errore ita ſcribit: *Illud verò quod eos veſtra Fraternitas aſſerit prædicare, Parvulos æternæ vitæ præmiis, abſque baptiſmatis gratiâ poſſe donari, perfatuum eſt. Niſi enim manducaverint carnem Filii hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis. Qui autem hanc in eis ſine regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſſare, cùm prædicant hos habere, quod in eos creditur nonniſi baptiſmate conferendum. Si ergo nihil volunt officere, non renaſci: fateantur neceſſe eſt, nec regenerationis ſacra fluenta prodeſſe.* Hujus Pontificis autoritate Julianum S. Auguſtinus premit lib. 1. cap. 4. *Sancto Innocentio*, inquit, *vide quid reſpondeas, qui nihil aliud de hac re ſapit, quàm quod iſti, in quorum te conventum, ſi tamen prodeſt aliquid, introduxi. Cum his etiam ipſe confidet, etſi poſterior tempore, prior locô. De miſeris parvulis ab originali malo, quòd trahitur ex Adam, per Chriſti gratiam liberandis, unam cum eis tenet Chriſtianam veramque ſententiam, qui omne præteritum vitium, primi ſcilicet hominis, qui liberò arbitriò eſt in profunda demerſus, Chriſtum dixit ſui lavacrò purgaſſe baptiſmatis. Qui denique parvulos definivit, Niſi manducaverint carnem Filii hominis, vitam prorſus habere non poſſe. Huic reſponde, imò ipſi Domino, cujus ille Antiſtes uſus eſt teſtimoniò; & dic unde imago Dei tam capitali ſupplicio puniatur, ut vitâ privetur, ſi peccatum à naſcentibus originale non trahitur?*

Ioan. 6.

Concilium Plenarium Africæ Canone 11. qui perperam adſcriptus eſt Milevitano ab Editoribus Conciliorum, Pelagianum errorem de peccato originali confodit. *Item placuit, ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit, In remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari; ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacrò expietur: unde fit conſequens, ut in eis forma baptiſmatis, in remiſſionem peccatorum, non verè, ſed falsò intelligatur, anathema ſit. Quoniam non aliter intelligendum eſt quod ait Apoſtolus: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccaverunt: niſi quemadmodum Eccleſia Catholica ubique diffuſa ſemper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei, etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideò in peccatorum remiſſionem verè baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.*

Zoſimus in Epiſtola contra Pelagianos eamdem Catholicæ Fidei veritatem docet his verbis à S. Auguſtino laudatis Epiſtola 157. ad Optatum: *Fidelis Dominus in verbis ſuis, ejuſque baptiſmus re ac verbis, id eſt, opere, confeſſione, & remiſſione verâ peccatorum, in omni ſexu, ætate, conditione ge-*

neris

A *neris humani tandem plenitudinem tenet. Nullus enim, niſi qui peccati ſervus eſt, liber efficitur; nec redemptus dici poteſt: niſi qui verè per peccatum fuerit antè captivus: ſicut ſcriptum eſt: Si ergo vos Filius liberaverit,*
Ioan. 8. *verè liberi eritis. Per ipſum enim renaſcimur ſpiritaliter, per ipſum crucifigimur mundo. Ipſius morte, mortis ab Adam omnibus nobis introducta atque tranſmiſſa univerſa animæ, illud propagatione contractum Chirographum rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequam per baptiſmum liberetur, non tenetur obnoxius.*

Secundùm hanc Traditionem, & Definitionem
B Eccleſiæ, S. Auguſtinus peccati originalis propagationem contra Pelagianos propugnavit in libris *de Peccatorum Meritis & Remiſſione*; in libro *de Peccato Originali contra Cæleſtium*, in libris *de Nuptiis & Concupiſcentia*; in libris *contra Julianum*; in libris *ad Bonifacium contra duas Epiſtolas Pelagianorum*; & in variis Epiſtolis. Idem fidei caput propugnarunt acerrimè Celeſtinus I. S. Leo, S. Proſper, Gelaſius, Patres Arauſicanæ Synodi, ac decretis ſuis confirmarunt Florentina Synodus *in Decreto Unionis*, & Tridentina, *Seſſione V. Canone* 2. & 4.

C Probatur tertia pars Propoſitionis, rationibus quibus Pelagianos impugnavit S. Auguſtinus. Prima petitur ex Circumciſione: Maſculi enim qui circumciſus non fuiſſet, animam de populo ſuo perituram dixit Deus: Quibus verbis, non temporalis, ſed æterna ſignificatur damnatio, quæ non infligeretur parvulis, niſi alicujus peccati rei eſſent. Hac ratione adversùs Pelagianos pugnat S. Auguſtinus *lib. de Peccato Originali contra Cæleſtium*, cap. 30. & 31. *Quid enim mali*, inquit, *parvulus propriâ voluntate commiſit, ut aliô negligente, & eum non circumcidente, ipſe damnetur damnatione tam ſeverâ, ut pereat*
D *anima illa de populo ſuo? Neque enim temporalis mortis terror incuſſus eſt, cùm de Juſtis, quando moriebantur, tunc potiùs diceretur: Et appoſitus eſt ad populum ſuum: vel, Appoſitus eſt ad patres ſuos: quoniam deinceps homini nulla tentatio formidatur, quæ illum ſeparet à populo ſuo, ſi populus ejus ipſe eſt populus Dei. Quid ergo ſibi vult pro nullo propriæ voluntatis admiſſo tanta damnatio? Unde rectè infans illâ perditione punitur, niſi quia pertinet ad maſſam perditionis, & juſtè intelligitur ex Adam natus, antiqui debiti obligatione damnatus, niſi inde fuerit, non ſecundùm debitum, ſed ſecundùm gratiam liberatus?*

E Ratio altera ſumitur ex formâ baptiſmi; & ſacris ritibus ab Eccleſia in eô jam ab antiquo uſurpatis ante Pelagianorum ortum. Quid enim ſignificat hoc verbum, *Baptizo*, niſi quod ait Scriptura: *Mundo lavacro aquæ in verbo vitæ?* Cur in remiſſionem peccatorum confertur, collatuſque ſemper eſt baptiſmus, etiam infantibus, ſi nullô peccatô ſunt obſtricti? Quorſum exorciſmi & exſufflationes, & abrenuntiatio Satanæ, ſi Diabolus eis non dominatur? Quâ verò ratione ipſis dominatur, ſi à peccato ſint immunes? Hoc argumento contra Pelagianos pugnat S. Auguſtinus lib. *de Peccato Originali* cap. 40. *Ipſa*, inquit, *Eccleſia ſacramenta, quæ*
F *tam priſcæ traditionis auctoritate concelebrat, ut ea iſti quamvis in parvulis exiſtiment ſimulatoriè potiùs quàm veraciter fieri; non tamen audeant apertâ improbatione reſpuere: ipſa, inquam, ſancta Eccleſia ſacramenta ſatis indicant, parvulos etiam à partu recentiſſimos per gratiam Chriſti de diaboli ſervitiô liberari. Exceptô enim quòd in peccatorum remiſſionem, non fallaci, ſed fideli myſteriô baptizantur, etiam priùs exorcizatur in eis, & exſufflatur poteſtas contraria; cui etiam, verbis eorum à quibus portantur, ſeſe renuntiare reſpondent. Quibus omnibus rerum occultarum ſacratis & evidentibus ſignis à captivatore peſſimo, ad optimum Redemptorem tranſire monſtrantur.*

A Et lib. 6. *contra Julianum*, cap. 5. *Sed etſi nullâ ratione indagetur, nullò ſermone explicetur; verum tamen eſt quod antiquitus veraci fide catholica prædicatur & creditur per Eccleſiam totam: quæ filios Fidelium nec exorcizaret, nec exſufflaret, ſi non eos de poteſtate tenebrarum, & à principe mortis erueret; quod in libro meo, cui velut reſpondes, à me poſitum eſt: ſed id tu commemorare timuiſti, tanquam ipſe ab orbe toto exſufflandus eſſes, ſi huic exſufflationi, quâ Princeps mundi & à parvulis ejicitur foras, contradicere voluiſſes.*

Ratio tertia ſumitur ex parentum Chriſtianorum
B ſolicitudine ut Baptiſmum filiis ſuis procurent: & ex Eccleſiæ traditione ab Apoſtolis derivatâ, quæ ipſis, etſi à partu recentibus, conferendum illum ſemper docuit, ne ab æternâ vitâ excluderentur, ſecundùm Salvatoris Decretum dicentis: *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.* Porrò juſtiſſimus optimuſque Deus homines ad imaginem ſuam conditos, & propter æternam beatitudinem, quæ regnum cœlorum eſt, ab eâ non excluderet immeritos & inſontes. Eſſent autem inſontes, etiam cùm è vitâ Baptiſmô non ſuſceptô, nullâ culpâ ſuâ, rapiuntur, ſi pecca-
C tum originis in eis nullum eſſet: ſiquidem propriis adſtricti delictis non tenentur. Hac ratione ſæpius Pelagianos premit S. Auguſtinus, præſertim, *lib. 3. contra Julianum*, cap. 12. *Sed certè vos qui miſeram falsâ defenſione premitis, & pernicioſâ laude oppugnatis infantiam, quare nihil mali merentes tot in parvulis imagines Dei, ſi non baptizentur, non admittitis ad regnum Dei? Nunquid ipſi ſibi defuerunt, ut priventur regnô, ut tam luctuosè puniantur exiliô, cùm id non fecerint, quod facere omnino non poterant?*

Et cap. 13. *Non enim veſtra, ſed illius eſt vera ſen-*
D *tentia, qui dixit: Niſi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu, non poteſt intrare in regnum Dei. Verum vos excellentiſſimi amatores illius vitæ, quæ futura eſt æterna cum Chriſto, nullam pœnam putatis eſſe, imaginem Dei in æternum exulare à regno Dei: cùm, ſi parvam pœnam eſſe diceretis, non eſſet hæc vox beati amatoris illius regni, ſed miſeri contemptoris. Porrò autem ſi, quod huic ſufficit cauſæ, parvam ſaltem pœnam fatemini eſſe, quæ magna eſt, ut imago non ſinatur intrare in regnum Dei: obſecro, aperite qualeſcumque oculos, & videte, quâ juſtitiâ pœna iſta infligenda ſit parvulo, quem clauſis oculis originali obnoxium nega-*
E *tis eſſe peccato?*

Et Sermone XIV. de Verbis Apoſtoli: *Quare enim patrimonium regni cœlorum abripis innocenti? A quo regnum cœlorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ eſt iſta juſtitia? Dic quare? Quid offendit parvulus non baptizatus nullam habens culpam, nec de parente tractam? Qui l offendit, dic mihi, ut non intret in regnum cœlorum, ut ſeparetur à ſorte Sanctorum, ut ſit exul à ſocietate Angelorum? Videris enim tibi miſericors, quia non aufers ei vitam: damnas tamen, quem ſeparas à regno cœlorum. Damnas, non cùm percutis, ſed in exilium mittis. Nam & qui exulant, vivunt: ſi ſani ſunt, in doloribus*
F *corporis non ſunt, non torquentur, non carceris tenebris affliguntur, hæc illis ſola pœna eſt, non eſſe in patria. Si amatur patria, magna pœna: ſi autem non amatur patria, pejor eſt cordis pœna. Parvum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem non quærit Sanctorum, qui non deſiderat regnum cœlorum? Si non deſiderat, pœna eſt de perverſitate: ſi autem deſiderat, pœna eſt de fraudatâ charitate. Sed ſi, quod vis, parva eſt pœna: & ipſa parva magna eſt, ſi nulla culpa eſt.*

Quia verò Pelagiani à Regno quidem Dei exules fore parvulos ſine baptiſmo decedentes fatebantur, non tamen ab æternâ vitâ & fœlicitate:

iſtud commentum S. Auguſtinus funditùs ſubvertit, & ex Evangelio demonſtrat damnandos iri & in ignem æternum mittendos, qui regno Dei donati non fuerint. Sic habet in eodem Sermone, cap. 3. *Primus hic error averſandus ab auribus, extirpandus à mentibus. Hoc novum in Eccleſiâ priùs inaudituм eſt, eſſe vitam æternam præter regnum cælorum, eſſe ſalutem æternam præter regnum Dei..... Venturus eſt Dominus, & judicaturus de vivis & mortuis, ſicut Evangelium loquitur; duas partes facturus eſt, dexteram & ſiniſtram. Siniſtris dicturus: Ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo & Angelis ejus. Dextris dicturus: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Hanc Regnum nominat, hanc cum Diabolo damnationem. Nullus relictus eſt medius locus, ubi ponere queas infantes. De vivis & mortuis judicabitur: alii erunt ad dexteram, alii ad ſiniſtram: non novi aliud. Qui inducis medium, recede de medio, ſed noli in ſiniſtram. Si ergo dextera erit & ſiniſtra, & nullum medium locum in Evangelio novimus, ecce in dextera regnum cælorum eſt: Percipite, inquit, regnum: qui ibi non eſt, in ſiniſtra eſt: Quid erit in ſiniſtra? Ite in ignem æternum. In dexterâ ad regnum utique æternum: in ſiniſtra in ignem æternum: Qui non in dexterâ, procul dubio in ſiniſtrâ. Ergo qui non in regno, proculdubiò in ignem æternum..... Ecce expoſuit tibi quid ſit regnum, & quid ſit ignis æternus: ut quando confiteris parvulum non futurum in regno, fatearis futurum in ignem æternum.*

Quarta ratio petitur ex miſeriis corporis. Grave enim illud jugum, quod eſt ſuper filios Adam à die exitûs de ventre matris eorum, injuſtum prorsùs eſſet, ſi nullius peccati rei eſſent infantes. Injuſtus, inquam, eſſet Deus, ſi tot miſeriis creaturas innocentes addixiſſet. Hâc ratione contra Pelagianos paſſim pugnat Sanctus Auguſtinus, ſed præſertim lib. 6. contra Julianum, cap. 5. ubi de Eccleſia loquens, ſic Julianum compellat: *Contra cujus viſcera ſatis acutis telis tibi videris armatus; de juſtitia Dei contra juſtitiam Dei colligens argumenta. Tunc enim eſt Dei vera juſtitia, ſi grave jugum ſuper filios Adam non eſt injuſtum. Quomodo autem non eſt injuſtum jugum grave, ſi nullum eſt in parvulis malum, propter quod juſtè jugo premantur gravi?*

Et lib. 1. Operis Imperfecti: *Miſeria generis humani, à quâ nullum hominum ab exortu uſque ad obitum videmus alienum, non pertinet ad Omnipotentis juſtum judicium, ſi non eſt originale peccatum.* Et lib. 6. cap. 36. *Omnis autem pœna hominis, quid eſt niſi pœna Dei imaginis? Quæ ſi infertur injuſtè, profectò à quo infertur, injuſtus eſt. Quis porrò dubitet, quòd injuſtè inferatur pœna imagini Dei, niſi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Juſtus eſt Deus, quod aſſiduè contra te dicis, & neſcis: juſtus eſt, inquam, Deus, & ideò naſcentes nec faceret, nec fieri ſineret miſeros, niſi noſſet reos.*

Quinta ratio petitur ex concupiſcentiâ, quæ naturalis homini eſſe non poteſt, nec à Deo inſeri, cùm mala ſit. Adeòque peccati germen eſt & fructus. Cùm itaque omnibus inſita ſit hominibus, conſequens eſt illis peccatum aliquod à nativitate ineſſe, & in illos propagatione transfundi, ſicut & concupiſcentiam. Malam autem eſſe concupiſcentiam demonſtrat S. Auguſtinus ex eô quòd adversùs continentiam pugnet, quæ à Deo eſt. Sic enim *lib. 4. contra Julianum, cap.* 13. ubi protulit illa verba Apoſtoli: *Nolite diligere concupiſcentiam carnis:* ait, *Hæc quam diligere prohibemur, non eſt à Patre. Hæc igitur concupiſcentia, quam laudas, non eſt à Patre. Duo enim bona, quæ à Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt. Pugnant autem inter ſe continentia & concupiſcentia: quid horum à Patre magis velis eſſe, reſponde. Video quas patiaris anguſtias. Faves quidem concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ.*

Et lib. 5. cap. 7. *Rogo te*, inquit, *oculos aperi, & cerne quæ aperta ſunt. Nulla pugna eſt ſine malo: quando enim pugnatur, aut bonum pugnat & malum; aut malum & malum: Aut ſi duo bona inter ſe pugnant, ipſa pugna eſt magnum malum.* Et cap. ultimo. *Quære ſanè qualibus ingenitis ſibi motibus hominem dicatis eſſe idoneum dare leges? Utrum bonis, an malis? Si bonis adversùs bonum: ergo ſpiritus concupiſcit adversùs ſpiritum, & duo bona invicem ſibi adverſantur in homine. Quod ſi ita eſſet, ipſa duorum bonorum inter ſe adverſitas bona eſſe non poſſet. Si autem malis, fatere igitur ingenitos eſſe homini motus malos, contra quos caſtitas dimicat. Et ne dicere cum Manichæis cogaris, alienæ mali naturæ nobis ineſſe commixtionem, noſtrum potiùs originalem confitere languorem.*

Probat ſecundò S. Auguſtinus malam eſſe concupiſcentiam, ex eo quòd ad peccatum impellat. (lib. 6. contra Julianum cap. 15.) *Quis autem*, inquit, *ita ſit imprudens atque impudens, ita procax, pertinax, pervicax, ita poſtremò inſanus & demens, qui cùm peccata mala eſſe fateatur, neget eſſe malam concupiſcentiam peccatorum, etiamſi adversùs eam concupiſcente ſpiritu, peccata concipere ac parere non ſinatur? Tale porro ac tam magnum malum, tantum quia ineſt, quomodò non teneret in morte, & pertraheret in ultimam mortem, niſi ejus vinculum in illâ, quæ fit in baptiſmo, remiſſione peccatorum omnium ſolveretur?*

Tertiò id probat S. Auguſtinus ex pudore illo naturali, qui concupiſcentiam inordinatis motibus æſtuantem ſequitur. Impoſſibile autem eſt ut Deus hominem cum illâ pudoris inſtituat neceſſitate, ſeu cum inhoneſtis illis motibus, ex quibus pudor naſcitur. *Itaque* (inquit lib. 1. ad Bonifacium cap. 16.) *ſuâ culpâ ſibi accidens malum natura humana permittatur agnoſcere, ne cogatur, aut, quod eſt impudentiſſimum, de his ſuis motibus non erubeſcere; aut, quod eſt ingratiſſimum, de ſui Creatoris operibus erubeſcere.* Si enim natura humana non agnoſcit hoc malum ſuâ ſibi culpâ accidiſſe, ſed ex inſtitutione Dei, neceſſariò in alterutrum extremum labitur: namque non erubeſcendo, prodit impudentiam ſuam; erubeſcendo, ingratitudinem; quia non habet de quo erubeſcat, niſi vel de opere, vel de incuriâ Creatoris; quorum utrumque impium eſt creaturæ. Unde cap. 17. de eadem concupiſcentia ſic loquitur: *Qualis quippe nunc ſis, profectò omnium ſenſus mortalium, etſi cum verecundiâ confitetur: quia & caſtos etiam nolentes, eamque per temperantiam caſtigantes, inquietudine inordinatâ importunâque ſolicitat, & plerumque ſeſe volentibus ſubtrahis, nolentibus ingeris: ut nihil aliud inobedientiâ ſuâ, quam illius priſca inobedientiæ pœnam ſe eſſe teſtetur. Unde meritò de illa & tunc primi homines, quando pudenda texerunt, & nunc qui ſe utcumque hominem eſſe conſiderat, omnis pudens, impudenſque confunditur, abſit ut de opere Dei, ſed de pœna primi utteriſque peccati.*

Objiciet quiſpiam, hanc rationem nullius eſſe roboris; ſiquidem Sanctus ipſe Auguſtinus *lib.* 1. *Retractationum, cap.* 9. aſſerit Deum condere potuiſſe hominem, cui ignorantia & concupiſcentia naturales eſſent. *Quamvis*, inquit, *ignorantia & difficultas, etiamſi eſſent hominis primordia naturalia, nec ſic culpandus, ſed laudandus Deus eſſet, ſicut in eodem libro* 3. (de Libero Arbitrio) *diſputavimus.*

Reſpondeo, S. Auguſtinum id non aſſeruiſſe ex propriâ ſententiâ; ſed illud conceſſiſſe Manichæis, ut ex hypotheſi illa nihil ipſos lucrari demonſtraret:

monſtraret : ſed Deum ſemper laudandum, etiamſi homines cum ignorantiæ cæcitate & difficultatis cruciatibus naſcerentur, nec ideò peccata noſtra in Deum eſſe refundenda. Idque probat ſecundùm quatuor modos incarnationis animarum, quos cogitare poſſemus. Ut videlicet anima prolis ex anima parentis propagetur, vel in corpore jam corrupto nova creetur; vel ante creata ad illud mittatur à Deo; vel eò ſponte labatur. In omnibus namque illis quatuor modis ſupponi oſtendit corpus parentis, & conſequenter corpus prolis, quod inde generatione propagatur, & ab animâ prolis quocunque quatuor modorum informandum eſt: quodque primi parentis iniquitate eſt violatum, quâ tam ſibi, quàm proli pœnam ignorantiæ & difficultatis procuraverit. Id ex cap. 19. lib. 3. laudati de Libero Arbitrio perſpicuum erit legentibus. Cæterùm nec illam hypotheſim poſſibilem exiſtimavit S. Auguſtinus; & diſputationem illam ſuam contra Manichæos firmiſſimam, ad tuendam juſtitiam Dei contra Pelagianos non ſatis firmam eſſe profeſſus eſt, cùm in Epiſtola XXVIII. ad S. Hieronymum datâ, tùm lib. I. Retractationum cap. 9. tum denique libro *de Dono Perſeverantiæ* cap. XI. & XII. Epiſtola quidem 28. hæc habet : *Sicut enim paulò ante commemoravi, quæcumque illarum de animâ incarnatione quatuor opinionum vera eſſet, inculpatam ſubſtantiam Creatoris, & à noſtrorum peccatorum ſocietate remotiſſimam nitebar oſtendere. Et ideò quæcumque illarum veritate poſſet convinci & repudiari, ad curam intentionis meæ, quam tunc habebam, non pertinebat: quandoquidem cunctis diligentiore diſputatione diſcuſſis, quæcumque illarum rectè vinceret cæteras, me ſecuriſſimo fieret, quando etiam, ſecundùm omnes, id quod agebam, invictum perſiſtere demonſtrabam. Nunc verò unam volo, ſi poſſim, ratione rectâ eligere ex omnibus. & propterea hujus ipſius, de quâ nunc agimus, defenſionem, in his, quæ commemoravi de illo libro, verbis meis attentiùs intuens, validam firmamque non video.*

Libro verò *de Dono Perſeverantiæ* cap. XI. & XII. hæc habet. *Cur autem cauſam parvulorum ad exemplum majorum, ſicut ſcribitis, non patiuntur afferri homines, qui contra Pelagianos non dubitant eſſe peccatum originale, quod per unum hominem intravit in mundum, & ex uno omnes iſſe in condemnationem? Quod & Manichæi non accipiunt, qui non ſolùm omnes Veteris Inſtrumenti Scripturas in nullâ auctoritate non habent; verùm etiam eas quæ ad Novum pertinent Teſtamentum, ſic accipiunt, ut ſuô quodam privilegiô, imò ſacrilegiô, quod volunt, ſumant; quod nolunt, rejiciant. Contra quos agebam in libris* de Libero Arbitrio, *unde iſti nobis præſcribendum putant. Ideo quæſtiones operoſiſſimas incidentes enucleatè ſolvere nolui, ne nimiùm longum opus eſſet, ubi me adverſus tam perverſos teſtimoniorum divinorum non adjuvabat auctoritas. Et poteram ſicut feci, quodlibet horum verum eſſet, quæ non definitè interponebam, certâ tamen ratione concludere, in omnibus Deum eſſe laudandum, ſine ullâ neceſſitate credendi duas, ſicut illi volunt, coæternas boni & mali permixtas eſſe ſubſtantias. Denique in primo Retractationum libro, cùm ad eoſdem libros retractandos veniſſem, hoc eſt de Libero Arbitrio: ita locutus ſum:* In his, inquam, libris ita multa diſſerta ſunt, ut incidentes nonnullæ quæſtiones, quas vel enodare non poteram, vel longam ſermocinationem in præſenti requirebant; ita differrentur, ut ex utraque parte, vel ex omnibus earumdem quæſtionum partibus, in quibus non apparebat quid potiùs congrueret veritati, ad hoc tamen ratiocinatio noſtra concluderetur, ut quodlibet eorum verum eſſet, laudandus crederetur, vel etiam oſtenderetur Deus. Propter eos quippe diſputatio

A illa ſuſcepta eſt, qui negant ex libero voluntatis arbitrio mali originem duci: & Deum ſi ita eſt, creatorem omnium naturarum culpandum eſſe contendunt; eô modô volentes ſecundùm ſuæ impietatis errorem (Manichæi enim ſunt) immutabilem quamdam & Deo coæternam introducere naturam mali. *Item poſt aliquanta alio loco :* Deinde dictum eſt, inquam, ex quâ miſeriâ peccantibus juſtiſſimè inflictâ liberet Dei gratia; quia homo ſponte, id eſt, libero arbitrio cadere potuit, non ſurgere; ad quam miſeriam juſtæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio nativitatis ſuæ, nec ab iſto malo liberatur quiſquam,
B niſi Dei gratiâ. Quam miſeriam nolunt Pelagiani ex juſta damnatione deſcendere, negantes originale peccatum. Quamvis ignorantia & difficultas etiamſi eſſent hominis primordia naturalia, nec ſic culpandus, ſed laudandus eſſet Deus, ſicut in eodem libro tertio diſputavimus. Quæ diſputatio contra Manichæos habenda eſt, qui non accipiunt Scripturas ſanctas Veteris Inſtrumenti, in quibus peccatum originale narratur. Et quicquid inde in Literis Apoſtolicis legitur, deteſtabili impudentiâ immiſſum fuiſſe contendunt à corruptoribus Scripturarum, tanquam non fuerit ab Apoſtolis dictum. Contra Pelagianos autem hoc defendendum eſt, quod utra-
C que Scriptura commendat, quam ſe accipere profitentur. *Hæc dixi in primo libro Retractationum, cùm retractarem libros de Libero Arbitrio. Quamvis ergo in libro tertio de Libero Arbitrio ita de parvulis diſputaverim, ut etiamſi verum eſſet quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem ſine quibus nullus homo naſcitur, primordia, non ſupplicia eſſe naturæ: vincerentur tamen Manichæi, qui volunt duas, boni ſcilicet & mali coæternas eſſe naturas: numquid ideo fides in dubium vocanda, vel deſerenda eſt, quam contra ipſos Pelagianos Catholica defendit Eccleſia, quæ aſſerit originale eſſe peccatum, cujus*
D *reatus generatione contractus, regeneratione ſolvendus eſt?*

Sicut autem nunc ut oſtenderem gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari, ſecundùm utrumque ſenſum hoc defendere malui: & ſecundùm noſtrum ſcilicet, qui obſtrictos originali peccato parvulos dicimus, & ſecundùm Pelagianorum, qui originale negant eſſe peccatum: nec tamen ideo mihi eſt ambigendum, habere parvulos quod eis dimittat qui ſalvum facit populum ſuum à peccatis eorum: ita & in tertio libro de Libero Arbitrio, ſecundùm utrumque ſenſum reſtiti Manichæis, ſive ſupplicia,
E *ſive primordia naturæ ſint ignorantia & difficultas, ſine quibus nullus hominum naſcitur: & tamen unum horum teneo. Ibi quoque à me ſatis evidenter expreſſum eſt, quòd non ſit iſta natura inſtituti hominis, ſed pœna damnati. Fruſtra itaque mihi de illius libri mei vetuſtate præſcribitur, ne agam cauſam, ſicut debeo agere, parvulorum, & inde gratiam Dei non ſecundùm merita hominum dari, perſpicua veritatis luce convincam. Si enim quando libros de Libero Arbitrio Laicus cœpi, Preſbyter explicavi, adhuc de damnatione infantium non renaſcentium, & de renaſcentium liberatione dubitarem; nemo, ut*
F *opinor, eſſet tam injuſtus atque invidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi eſſe judicaret. Cùm verò rectiùs poſſit intelligi, non me propterea de hac re dubitaſſe credi oportere: quia contra quos mea dirigebatur intentio, ſic mihi viſi ſunt refellendi, ut ſive pœna eſſet peccati originalis in parvulis, quod veritas habet: ſive non eſſet, quod nonnulli errantes opinantur: nullô modò tamen, quam Manichæorum error inducit, duarum naturarum, boni ſcilicet & mali permixtio crederetur: abſit ut cauſam parvulorum ſic relinquamus, ut eſſe nobis dicamus incertum, Utrum in* Chriſto

Chriſto regenerati, ſi moriantur, parvuli, tranſeant in æternam ſalutem, non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam: quoniam quod ſcriptum eſt: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines tranſiit; aliter rectè intelligi non poteſt: nec à morte perpetuâ, quæ juſtiſſimè eſt retributa peccato, liberat quemquam puſillorum atque magnorum, niſi ille qui propter remittenda & originalia & propria noſtra peccata mortuus eſt, ſine ullo ſuo originali propriòve peccato. Ex his perſpicuum eſt, rationem S. Auguſtini ex ingenita omnibus concupiſcentia petitam ad probandum peccatum originale, congruam eſſe: nec ejus vim infringi per ea quæ ſcripſit in libris *de Libero Arbitrio.*

Pelagianorũ objectionibus contra peccatum originale reſpondetur.

Objiciebant 1. Pelagiani, locum illum Ezechielis cap. 18. *Quid eſt quod inter vos parabolam vertitis in proverbium iſtud in terra Iſraël, dicentes: Patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupeſcunt? Vivo ego, dicit Dominus Deus, ſi erit ultra vobis parabola hæc proverbium in Iſraël. Ecce omnes animæ meæ ſunt: Ut anima Patris, ita & anima filii mea eſt: Anima quæ peccaverit, ipſa morietur.... Filius non portabit iniquitatem Patris,* &c. Portat autem filius iniquitatem Patris in hypotheſi originalis peccati.

Reſpondet S. Auguſtinus 1. Filium quidem non portare iniquitatem patris, quæ nullatenus ſua ſit, ſed portare iniquitatem patris, quæ facta ſit ſua, vel imitatione, vel nativitate. *Parentum autem peccata modo quodam dicuntur aliena: & rurſus modo quodam reperiuntur & noſtra. Aliena quippe proprietate ſunt actionis, noſtra ſunt autem contagione propaginis. Quod ſi falſum eſſet, profectò grave jugum ſuper filios Adam, à die exitûs de ventre matris eorum, nullò modò juſtum eſſet.* Ita S. Auguſtinus *lib. 6. contra Julianum cap. 9.*

Reſpondet ſecundò, Filium non portare iniquitatem patris, ſi carnalis in eo generationis vitium gratia regenerationis expunxerit. Verbis igitur Ezechielis contineri *Promiſſionem Teſtamenti Novi, & ſpiritalis hæreditatis ad alterum ſæculum pertinentis. Id enim agit gratia Redemptoris, ut paternum chirographum deleat, & unuſquiſque pro ſe rationem reddat. Cæterùm quàm multa ſunt Divinarum teſtimonia Literarum, quæ parentum peccatis obligant filios, numerare quis poſſit? Cur enim peccavit Cham & in ejus filium Chanaan vindicta prolata eſt? Cur pro peccato Salomonis filius ejus diminutione regni punitus eſt? Cur peccatorum Achab Regis Iſraël in ejus poſteros pœna dilata eſt? Ut quid legitur in ſanctis Libris: Reddens peccata patrum in ſinu filiorum eorum* (Exod. 20.) *poſt eos, & reddens peccata patrum filiis uſque in tertiam & quartam progeniem? Qui numerus etiam pro univerſitate accipi poteſt. Numquid hæc falſa ſunt? Quis hoc dixerit, niſi Divinorum Eloquiorum apertiſſimus inimicus? Sed carnalis generatio etiam populi Dei pertinens ad Teſtamentum vetus, quod in ſervitutem generat, parentum peccatis obligat filios: Spiritalis autem regeneratio ſicut hæreditatem, ita pœnarum atque præmiorum comminationes promiſſionéſque mutavit. Quod Prophetæ in Spiritu prævidentes, iſta dixerunt: ſed apertiùs Jeremias: In diebus illis,* (Jerem. 31.) inquit, *non dicent: Patres manducaverunt uvam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt, ſed unuſquiſque in ſuò peccatò morietur, ut ejus qui manducaverit uvam acerbam, obſtupeſcant dentes ipſius. Nempe manifeſtum ita hoc propheticè prænuntiari, ſicut ipſum Teſtamentum novum, quod priùs occultum fuit, & poſtea per Chriſtum revelatum eſt. Denique ne nos moverent ea quæ commemoravi, & cætera hujuſmodi plurima de reddendis in filios peccatis parentum, quæ utique veraciter ſcripta ſunt, ne huic Prophetiæ contraria putarentur; continuò ſolvit iſtam moleſtiſſimam* A *quæſtionem, conjungendo atque dicendo: Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & conſummabo domui Iſraël & domui Juda Teſtamentum novum, non ſecundum Teſtamentum quod diſpoſui Patribus eorum. In hoc igitur Teſtamento novo per ſanguinem Teſtatoris deletò paternò Chirographò, incipit homo paternis debitis non eſſe obnoxius renaſcendo, quibus naſcendo fuerat obligatus, ipsò Mediatore dicente: Ne vobis Patrem dicatis in terra: ſecundum hoc utique, quod alios natales quibus non Patri ſuccederemus, ſed cum Patre ſemper viveremus, invenimus.* Hæc S. Auguſtinus *libro 6.* B *contra Julianum, cap. 25.*

Objiciebant ſecundò Pelagiani verba illa Apoſtoli ad Romanos 5. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt multi; ita & per unius obeditionem, juſti conſtituentur multi.* Ex quibus colligebant, Adami peccatum omnibus hominibus non imputari, ſed illis tantùm qui ipſum peccantem imitantur. Sicut Chriſti ſanguine parta juſtitia non pertinet ad omnes, ſed ad illos tantùm qui in Chriſtum credunt, & qui juſtificantur.

Reſpondet S. Auguſtinus, vocabulum iſtud, *multos*, eò loci idem ſignificare ac *omnes*, ut ex verſu præcedenti liquet! *Igitur ſicut per unius delictum in om-* C *nes homines in condemnationem: ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ.* Audire præſtat S. Auguſtinum Juliano reſpondentem libro 6. cap. 24. his verbis. *Cùm verò multos, quod dixit poſtea, non vis intelligi omnes, quod priùs dixerat, ideo exiſtimans dictum fuiſſe multos, ne omnes intelligerentur: poteris hoc dicere & de ſemine Abrahæ, cui promiſſæ ſunt omnes gentes, non omnes gentes ei fuiſſe promiſſas, quia dictum eſt alio loco; Patrem multarum gentium poſui te. Eſt autem ſanus intellectus, ideo ſic locutam Scripturam, quia poſſunt eſſe aliqua omnia, quæ non ſunt multa. Sicut omnia dicimus Evangelia,* D *& tamen brevi numero, id eſt quaternario continentur. Et rurſus poſſunt aliqua eſſe multa, non tamen omnia. Sicut multos dicimus credere in Chriſtum, nec tamen omnes credunt. Non enim omnium eſt fides, ait Apoſtolus. Quod autem dictum eſt, In ſemine tuo benedicentur omnes gentes, &, Patrem multarum gentium poſui te: eaſdem omnes, multas, & eaſdem multas, omnes eſſe monſtratum eſt. Ita etiam cùm dictum eſt: Per unum in omnes tranſiiſſe peccatum; & poſtea, Per unius inobedientiam peccatores conſtitutos multos: ipſi ſunt multi, qui & omnes. Similiter cùm dictum eſt: Per unius juſtificationem in omnes homines, ad juſtificationem* E *vitæ. Et rurſus dictum eſt: Per unius obedientiam juſti conſtituuntur multi, non aliquibus exceptis, ſed eoſdem multos, omnes oportet intelligi: Non quia omnes homines juſtificantur in Chriſto, ſed quia omnes qui juſtificantur, non aliter poſſunt juſtificari quàm in Chriſto. Sicut poſſumus dicere, in aliquam domum per unam januam intrare omnes: non quia omnes homines intrant in eamdem domum, ſed quia nemo intrat niſi per illam. Omnes ergo ad mortem per Adam, omnes ad vitam per Chriſtum.*

Dices. Apoſtolus aſſerit, peccatum per unum hominem in mundum tranſiiſſe: non generatione F igitur, ſed imitatione propagatum eſt. Generatio enim non fit per unum, ſed per duos, virum ſcilicet ac mulierem.

Huic Juliani objectioni reſpondet S. Auguſtinus *lib. 2. Operis Imperfecti:* Dicturum potiùs fuiſſe Apoſtolum, per unam mulierem peccatum intraſſe in mundum, quàm per unum hominem, ſi imitatione diffuſum eſſet, non propagatum generatione. *Nunquid enim Evam non imitantur peccantes,* inquit, *aut peccatum generis humani non magis ex ipsâ ſumpſit initium? A muliere initium tu vis eſſe peccati? Et propter illam, ſicut ſcriptum eſt, morimur omnes: Cur ergo non vis attendere, propterea potiùs Apoſtolum unum dixiſſe hominem, per quem peccatum*

intravit

intravit in mundum; quia non imitationem, ſed generationem volebat intelligi? Sicut enim à muliere initium peccati fuit, ſic initium generationis à viro eſt: prior enim vir ſeminat, ut fœmina pariat. Ideo per unum hominem peccatum intravit in mundum, quia per ſemen generationis intravit, quod à viro excipiens concepit fœmina. Quô more naſci noluit, qui ſolus ſine peccato eſt natus ex fœmina. Quamvis etiam poſſit dici; *Ideo non duos, ſed unum hominem dixiſſe Apoſtolum, per quem peccatum intravit in mundum quia ſcriptum eſt: Erunt duo in carne unâ. Unde Dominus ait: Igitur jam non ſunt duo, ſed una caro: maximè quando vir adhæret uxori, & initur concubitus. De concubitu autem proles gignitur trahens originale peccatum, vitiô propagante vitium: Deo creante naturam: quam naturam conjuges etiam bene utentes vitiô, non poſſunt tamen ita generare, ut poſſit eſſe ſine vitiô, quod ille, qui ſine ipſo natus eſt vitiô, evacuat in parvulis, etiam nolente Juliano.*

Objiciebat Julianus hæc verba Apoſtoli: *Uſque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, cùm lex non eſſet.* Ex quibus colligebat, ipſum non loqui de peccato originali, quod ſub lege probari non poteſt imputatum; ſed de peccato quod imitatione trahitur, voluntate committitur, ratione arguitur, lege oſtenditur, æquitate punitur.

Rom. 5. 13.

Reſpondet S. Auguſtinus, hæc Apoſtoli verba, *Uſque ad legem peccatum erat in mundo*, de omni peccato eſſe intelligenda, quod per Chriſtum tollitur. Nam lege non tollitur ſive originale, ſive additum peccatum; ſive quod erat ante Legem, ſive quod etiam Lege ſubintrante abundavit. Peccatum autem originale etiam æquitate punitur. Non enim aliter æquitas Dei grave jugum imponeret ipſis quoque exordiis parvulorum. Hoc peccatum etiam Lege monſtrari præcepta Circumciſionis oſtendunt. Quô enim peccatô propriô, ſi non circumcideretur, interibat anima parvuli de populo ſuo? Verba ſunt S. Auguſtini cap. 74. libri laudati.

Objiciebant tertiò Pelagiani locum illum Apoſtoli 2. ad Corinthios 5. *Omnes enim nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum.* Ex quibus verbis colligebant, neminem à Deo judicari & damnari ob Adami peccatum, ſed ob propria tantùm peccata.

Reſpondeo, Hunc locum Pelagianis non favere, quia pertinet ad adultos: vel, ſi de parvulis etiam intelligatur, propria corporis referunt, id eſt, ea quæ in ſe ipſis mortalem jam vitam agentes habuerunt, ſive bona, ſive mala. Sicut ergo ad ipſos pertinet Chriſti meritum, & ob illud cœleſte regnum conſequuntur, ſtante Apoſtoli ſententiâ in objectione laudatâ: ſic ad ipſos Adæ peccatum pertinet, ac propter illud à regno Dei excludi poſſunt. Audire præſtat S. Auguſtinum lib. 6. contra Julianum, cap. 10. *Quod autem*, inquit, *Apoſtolum dixiſſe commemoras: Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, ut reportet unuſquiſque propria corporis ſui, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum: Quomodo in parvulis accipis? Utrum & ipſi ante Tribunal Chriſti manifeſtabuntur, an non? Si non manifeſtabuntur, quid te adjuvat iſta ſententia, quando ad eos non pertinet, quorum nunc agitur cauſa? Si autem manifeſtabuntur: quomodo reportat eorum quiſque quod geſſit, qui nihil geſſit, niſi quia pertinet ad eos, quòd per corda & ora geſtantium, ſive credunt, ſive non credunt? Propria corporis ſui enim dixit, quod ad unumquemque in ſeipſo jam viventem pertinet. Nam quomodo reportat bonum, ut intret in regnum Dei, ſi hoc reportat quiſque quod geſſit; niſi quia pertinet ad parvulum etiam quod per alterum geſſit, id eſt, credidit? Sicut itaque, quòd credidit, pertinet ad eum ut reportet bonum, hoc eſt,* A *percipiat Dei regnum: ſic ad eum pertinet, etiamſi non credidit, ut reportet condemnationis judicium, quia Evangelica eſt & ipſa ſententia dicendo; Qui non crediderit, condemnabitur; & Apoſtolus dicendo; Omnes nos manifeſtari oportet, ut recipiat unuſquiſque prout geſſit, ſive bonum, ſive malum, nihil voluit intelligi medium. Vide ergo quàm importunè nolis parvulum de alienô peccatô reportare malum; & velis eum de alienô rectô factô reportare bonum, non qualecunque, ſed Dei regnum. Alienum quippe opus eſt cum credidit per alterum, ſicut alienum opus ſuit, cum peccavit in alterô.*

S. Joannes Chryſoſtomus Pelagianis non favet.

Objiciebant Pelagiani autoritatem S. Joannis B Chryſoſtomi in *Homilia ad Neophytos*, dicentis: *Benedictus Deus, qui fecit mirabilia ſolus, qui fecit univerſa, & convertit univerſa. Ecce libertatis ſerenitate perfruuntur, qui tenebantur paulo ante captivi, & cives Eccleſiæ ſunt, qui fuerunt in peregrinationis errore, & juſtitiæ in ſorte verſantur, qui fuerunt in confuſione peccati. Non enim tantùm ſunt liberi, ſed & ſancti: non tantùm ſancti, ſed & juſti: non ſolùm juſti, ſed & filii: non ſolùm filii, ſed & hæredes: non ſolùm hæredes, ſed & fratres Chriſti: non tantùm fratres Chriſti, ſed & cohæredes: non ſolùm cohæredes, ſed & membra: non tantùm membra, ſed & templum:* C *non tantùm templum, ſed & organa Spiritus. Vides quot ſunt Baptiſmatis largitates, & nonnulli deputant cœleſtem gratiam in peccatorum tantùm remiſſione conſiſtere. Nos autem honores computavimus decem. Hac de cauſa etiam infantes baptizamus, cùm non ſint coinquinati peccatô, ut eis detur vel addatur ſanctitas, juſtitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Chriſti, ut ejus membra ſint.* Ex quibus verbis colligebant, S. Joannem Chryſoſtomum originale peccatum negaſſe.

Reſpondet S. Auguſtinus, hujus Homiliæ Interpretem locum illum verſione ſuâ interpolaſſe, nec dixiſſe S. Joannem Chryſoſtomum Infantes non D eſſe coinquinatos peccato, ſed peccatis, ſeu peccata non habere, propria utique & perſonalia. Quod ex Græci textûs fide probat. Auguſtinum Doctorem audiamus. *Abſit ut Conſtantinopolitanus Joannes de baptiſmate parvulorum, eorùmque à Paterni Chirographi liberatione per Chriſtum, tot ac tantis Coëpiſcopis ſuis, maximèque Romano Innocentio, Carthaginenſi Cypriano, Cappadoci Baſilio, Gregorio Nazianzeno, Gallo Hilario, Mediolanenſi reſiſtat Ambroſio. Alia ſunt in quibus inter ſe aliquando etiam doctiſſimi atque optimi Regulæ Catholicæ Defenſores, ſalva fidei compage non conſonant, & alius aliò de unâ re melius aliquid dicit & verius.* E *Hoc autem unde nunc agimus, ad ipſa fidei pertinet fundamenta. Quiſquis in Chriſtiana fide vult labefactare quod ſcriptum eſt: Per hominem mors & per hominem reſurrectio mortuorum: ſicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur: totum quod in Chriſtum credimus, auferre molitur. Omnino & parvulorum Salvator eſt Chriſtus; omnino, niſi ab illo redimantur, peribunt, quoniam ſine carne ejus & ſanguine vitam habere non poſſunt. Hoc ſenſit, hoc credidit, hoc didicit, hoc docuit & Joannes. Sed tu ejus verba in veſtrum dogma convertis. Peccata dixit parvulos non habere, ſed propria. Unde illos innocentes meritò nuncupamus,* F *ſecundum id quod ait Apoſtolus: Nondum natos nihil egiſſe boni, ſive mali, non ſecundùm id quod ait; Per unius inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi.... Comparans ergo eos Joannes majoribus, quorum propria peccata dimittuntur in Baptiſmo*, dixit illos non habere peccata, *non ſicut verba ejus ipſe poſuiſti*, non coinquinatos eſſe peccatô, *dum vis utique intelligi, non eos peccatô primi hominis inquinatos. Verùm hoc non tibi tribuerim, ſed Interpreti, quamquam in aliis Codicibus eamdem interpretationem habentibus, non* peccato, *ſed* peccatis *legatur. Unde miror ſi non aliquis ex numero veſtro ſingularem maluit numerum ſcribere, ut illud acciperetur unum, unde dicis Apo-*

» *ſtolus*; Nam judicium quidem ex uno in condem-
» nationem, gratia autem ex multis delictis in juſti-
» ficationem. *Ibi quippe unum, non niſi unum delictum vult intelligi: quo nolentes credi parvulos inquinatos, non eos peccata non habere, quod ait Joannes, ut intelligerentur propria* » *vel*, peccatis, *ſicut habet in aliis Codicibus eadem interpretatio, ſed peccatô non inquinatos dicere maluiſtis, ut unum primi hominis peccatum veniret in mentem. Sed ſuſpicionibus non agamus, & hic vel ſcriptoris error, vel varietas putetur interpretis. Ego ipſa verba Græca quæ à Joanne dicta ſunt, ponam.* διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδία βαπτίζομεν, καὶ τοι ἁμαρτήματα οὐκ ἔχοντα. *Quod eſt Latinè:* Ideo & infantes baptizamus, quamvis peccata non habentes. *Vides certè non ab eo dictum eſſe*, Parvulos non coinquinatos eſſe peccato, ſive peccatis; *ſed*, Non habere peccata: *Intelligo propria, & nulla contentio eſt. At inquies, cur non ipſe addidit propria? Cur putamus, niſi quia diſputans in Catholica Eccleſia, non ſe aliter intelligi arbitrabatur? vobis nondum litigantibus, ſecuriùs loquebatur.* Tandem S. Joannis Chryſoſtomi conſonam cæteris Patribus de peccato originali ſententiam demonſtrat inſignis locus ex eadem Homilia ad Neophytos, inter probationes Propoſitionis deſcriptus.

Objicies ejuſdem S. Chryſoſtomi verba Homilia x. in Epiſtolam ad Romanos. *Ac videtur quidem*, inquit, *quæſtionem non puſillam habere quod dictum eſt. Sed ſi quis accuratè attenderis, & hoc quoque perfacilè ſolvetur. Quænam igitur quæſtio fuerit? Dicere videlicet, multos ob unius inobedientiam peccatores extitiſſe. Illô enim peccante ac mortali effectô, & qui ex eo orti ſint, eos tales eſſe, nihil abſurdum. At ex illius inobedientiâ alterum peccatorem extitiſſe, id verò quam (obſecro) congruentiam, conſequentiamque habeat? Invenietur enim nec pœnas quidem debere, qui talis fuerit, ſiquidem non ex ſe ipſe peccator extiterit. Quid igitur hoc loco verbum hoc, peccatores, ſignificat? Mihi videtur tantumdem ſignificare, quantum illud ſupplicio obnoxii, ac mortis rei.*

Reſpondeo, Hunc S. Chryſoſtomi locum perperam adduci velut originali peccato contrarium, cùm objectionem Judæorum ab Apoſtolo confutatam contineat potiùs, quàm S. Joannis Chryſoſtomi ſententiam. Scilicet adversùs Judæos S. Paulus probat Chriſti juſtitiam in omnes homines derivari, & per ejus obedientiam multos juſtos conſtitui. Id verò quia capere non poterant, illuſtrat Adami exemplô, cujus delictô multi mortui ſunt, & illius inobedientiâ peccatores conſtituti. Circa hunc Apoſtoli locum quæſtionem moveri poſſe graviſſimam Chryſoſtomus ait, Quâ ratione unius inobedientiâ alii conſtitui poſſint peccatores? Id enim rationi planè repugnans videri. Reſpondet, Apoſtolum cùm per inobedientiam unius hominis multos dixit conſtitutos peccatores, peccatorum nomine intellexiſſe ſupplicio obnoxios ac mortis reos. Evidentius autem erat mortis debitum ex Adami peccatô ab omnibus hominibus contractum. Unde in eo ſtetiſſe Apoſtolum ait S. Chryſoſtomus, nec de causâ iſtius debiti, ſcilicet de peccatô ibi locutum, de quo antea diſertam ſuos mentionem fecerat, quia id non erat neceſſe ad refellendos Judæos. S. Chryſoſtomum audiamus. *Quod autem*, inquit, *in quæſtionem cadit, eſt, Quâ id de causâ factum eſt? Sed nondum hoc addit. Neque enim ipſi ad præſens conducit. Nam adversùm Judæum conſtituta pugna eſt, ambigentem ac deridentem quam per unum juſtitiam factam eſſe vult. Idcirco cùm oſtendit & ſupplicium ex unô in omnes derivatum fuiſſe, quâ id de causâ acciderit, nondum addidit. Neque enim ſupervacaneus eſt, ſed ea tantùm perſequitur, quæ neceſſaria ſunt. Hoc enim jam non ipſum magis quàm Judæum cogebat certaminum lex dicere. Quapropter inſolutum reli-*

A *quit*. Cæterùm quòd verba S. Joannis Chryſoſtomi in argumento laudata objectionem potiùs quàm aſſertionem contineant, eorum ſeries ſatis oſtendit, & iſta Propoſitio: *Invenietur enim ſic nec pœnas quidem debere, qui talis fuerit, ſiquidem non ex ſe ipſe peccator extiterit*. Sanctum porrò Chryſoſtomum agnoviſſe in hominibus univerſis variarum pœnarum, ac mortis debitum, nemo negaverit. Siquidem ait ibidem, hoc verbum, peccatores, idem ſignificare ac ſupplicio obnoxios, mortiſque reos. Perperam itaque Hæretici ſibi fingunt, verba in objectione laudata propriam S. Chryſoſtomi mentem continere. B Perperam colligunt illum originale peccatum ibi negaſſe: quod tam perſpicuis verbis aſſeruit; ut cæcutire eum oporteat, qui id non viderit. Relegantur inſignia ejus teſtimonia ex hac ipsâ Homiliâ X. in Epiſtolam ad Romanos ſuperiùs à nobis deſcripta inter probationes Propoſitionis.

Objicies verba S. Joannis Chryſoſtomi Homilia 39. in Epiſtolam 1. ad Corinthios exponentis illam Apoſtoli ſententiam: *Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* Quam expendens S. Chryſoſtomus ait: *Quid? Omneſne, dic quæſo, mortui ſunt in Adam morte peccati? Quo-* C *modo ergo Noë juſtus in generatione ſua? Quomodo Abraham? Quomodo Job? Quomodo alii omnes? Quid verò, Dic rogo, omneſne vivificabuntur in Chriſto? Et ubi ſunt qui abducuntur in gehennam? Nam ſi hoc quidem dictum eſt, de corpore, ſtat quod dicitur. Sin autem de juſtitia & de peccatò, neququam.* In eâ itaque ſententiâ fuit S. Chryſoſtomus, non omnes in Adam eſſe mortuos morte peccati, ſicut nec omnes vivificantur in Chriſto, cùm multi damnentur.

Reſpondeo, Senſum S. Chryſoſtomi eſſe, quòd omnes mortui non ſint in Adam morte peccati, in quâ æternùm manſuri eſſent, & à qua nuſquam eſſent liberandi: alioqui nemo juſtus fuiſſet. Non au- D tem negat mortuos eſſe in Adamo morte peccati, à qua plures Chriſti beneficio liberati ſint, atque novam in vitam geniti. Quod autem de vitâ duntaxat corporis intelligi vult illam Apoſtoli ſententiam, *In Chriſto omnes vivificabuntur*, probabile eſt; nec aliquid Catholicæ contrarium veritati inde poteſt extundi. Hunc eſſe S. Chryſoſtomi ſenſum, ex ipſius inſtituto exploratum eſt. Refellit namque Manichæos, qui de ſpiritali reſurrectione ſeu liberatione à peccato exponebant, quæcumque Apoſtolus ad Corinthios ſcribens, de reſurrectione edifſerit. Hoc, inquam, Manichæorum commentum refellit S. E Chryſoſtomus ratione multiplici. Prima eſt, quòd Apoſtolus eam reſurrectionem Corinthiis probare ſatagit ac perſuadere, de quâ ipſi dubitabant. At Corinthii non dubitabant de remiſſione peccatorum, ſed de reſurrectione corporum. Secunda, quòd ne Chriſtus quidem ſurrexit, ſi mortui non reſurgunt. Inanis autem & inepta hæc eſſet illatio, ſi de reſurrectione à peccato ageretur. Non enim conſequens eſt Chriſtum obnoxium eſſe peccato, ſi ipſi obnoxii ſint homines. Tertia ratio petitur ex illis verbis: *Si in hac vita tantùm in Chriſto ſperantes ſumus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus.* Quæ evidenter F oſtendunt, Apoſtolum de reſurrectione corporum agere. Cùm enim immortalis ſit anima & perfectâ atque conſummatâ beatitudine donanda non ſit abſque corporis conſortio, nullum in futuro ſæculo præmium homini toô ſpetandum eſſet. Quarta ratio eſt, quia vita & reſurrectio per Chriſtum, ſicut mors per Adam: At non omnes mortui ſunt in Adam morte peccati à quâ per Chriſtum liberandi ſint. Juſti enim quotquot fuerunt, ut Noe, Abraham, Job, cæteríque omnes, & qui ſunt, vel futuri ſunt aliquando, liberati ſunt à morte peccati ex Adamo contracta, cùm juſtificati fuerint per fidem Chriſti, & per Sacramenta legis naturæ, Moſaïcæ, vel Evan-

gelicæ:

gelicæ: & tamen eos reſurrecturos Apoſtolus docet. Igitur de reſurrectione ad vitam perennem intelligendus eſt.

Objicies rurſus verba S. Joannis Chryſoſtomi *Homilia 24. in Epiſtolam ad Epheſios* dicentis: *In corpus quidem noſtrum cadit corruptio, ſed in animam non cadit. Num autem ipſam quoque corrumpimus? Hoc fecit primi peccatum. Quod eſt autem poſt Lavacrum, poteſt etiam animam corrumpere, & efficere ut facilè capi poſſit à verme immortali.* Ex quibus verbis colligitur illud diſcrimen inter primi hominis peccatum, & ea quæ perpetramus, quòd illud ſoli corpori, hæc verò etiam animæ mortem inferant.

Reſpondeo, S. Joannis Chryſoſtomi antitheſim eò in locô hanc eſſe, quòd mors corporis ex primo peccato ortum habet, etiamſi per baptiſmum remiſſum ſit: mors autem animæ in regeneratis, jam ex illo primo peccato non oritur, ſed ex iis quæ propria voluntate & actione admittimus. Unde nihil ex his verbis contra fidem originalis peccati colligi poteſt.

Theodoretus Catholico dogmati de peccato originali minimè contrarius.

Objicies auctoritatem Theodoreti, qui mortis debitum in omnes homines ab Adamo tranſfuſum fuiſſe agnoſcit, non verò peccatum. Exponens enim caput 5. Epiſtolæ ad Romanos hæc habet. *Dicit itaque divinus Apoſtolus, quòd cùm Adam peccaſſet, mortaliſque propter peccatum factus eſſet, utrumque ad genus permanavit. Ad omnes enim homines mors pervaſit, quatenus omnes peccaverunt. Non enim propter primi Parentis peccatum, ſed propter ſuum, unuſquiſque mortis decretum ſuſcipit.*

Et in Pſalmum L. ait, Peccati naturalem vim non eſſe, proindeque nuptias non eſſe accuſandas. Et primos parentes in pœnam peccati mortales factos genuiſſe filios pariter mortales & perturbationibus obnoxios dicit: genuiſſe peccatores non dicit. En Theodoreti verba. *Olim, ait, & à principio peccatum in naturam imperium obtinuit: quia mandati tranſgreſſio Evæ conceptionem præceſſit. Poſt tranſgreſſionem enim, divinamque ſententiam, & paradiſi privationem, cognovit Adam uxorem ſuam Evam, & cùm concepiſſet, peperit Cain. Hoc igitur vult dicere, Quòd cùm peccatum majores noſtros invaſiſſet, viam quamdam & tramitem per progeniem effecit. Hoc & beatus ait Paulus, Quoniam enim per hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, in quo omnes peccaverunt.* Rom. 5. *Hoc etiam univerſorum Deus admirabili Noe dixit: Mentem hominis in malum ab adoleſcentiâ ſuâ omnibus diebus vehementer vergere.* Geneſ. 7. *Cæterum per hæc omnia diſcimus non peccati naturalem vim eſſe: nam ſi ita ſe haberet, à ſupplicio liberi eſſemus: ſed naturam ad peccatum eſſe proclivem, ab affectionibus turbatam; vinci tamen ratione laborum auxiliò ſubnixa. Non igitur, ut quidam ſuſpicati ſunt, nuptias accuſat, & matrimonium iniquitatem vocat, ſicut nonnulli ſtultè putarunt, ſic illud intelligentes:* In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea: *Sed tranſgreſſionem principio à primis parentibus patratam in medium profert, & illam harum undarum fontem fuiſſe dicit. Si enim illi, inquit, non peccaſſent, pœnam peccati mortem non accepiſſent. Si autem mortales non eſſent, corruptione ſuperiores fuiſſent, & cum incorruptione conjuncta omninò perturbationum vacuitas foret. Si autem non eſſent perturbationes, peccatum locum non haberet. Sed quoniam peccaverunt, interitui traditi ſunt: mortales verò facti, tales procrearunt filios: taleſque illos concupiſcentia & timores, & voluptates & mœrores, & ira, & invidia ſecuta ſunt.*

Reſpondeo, prioris loci ſenſum eſſe, homines non propter primi parentis peccatum extrinſecùs duntaxat imputatum: ſed propter ſuum, id eſt, propter peccatum ab Adamo traductum, quod carnali propagatione uniuſcujuſque proprium evadit, mortis decreto ſubjacere. Non enim propter actualia peccata homines omnes mori dixit Theodoretus, cùm infantes nullo propriæ actionis teneri peccato certum ipſi eſſet. Cùm itaque & peccatum, & mortis debitum ab Adamo ad totum genus pervaſiſſe aſſerat, & in omnes homines mortem pertranſiſſe, quatenus omnes peccaverunt, peccatum originale agnovit.

Alterius verò loci ex Interpretatione in Pſalmum L. ſenſus eſt, vim peccati ex naturâ non oriri, id eſt, naturam ad peccatum non impellere, adeò ut neceſſitate peccemus, nec abſtinere poſſimus à peccato. Sed originale peccatum non negat, imò indicat ſatis eò loci, cùm naturam ad peccatum proclivem, & perturbationum morbis obnoxiam aſſerit. Illa enim propenſio ad peccatum, illæ perturbationes naturæ à Deo inſtitutæ convenire non poſſunt, ſed peccato violatæ; itaque ex Protoparentum peccato velut ex fonte derivantur. Nec propterea nuptiæ accuſandæ ſunt, quia nuptiarum uſus peccati in filios tranſmiſſi cauſa non eſt, ſed libido, quâ peccatum Adami cum natura propagatur. Cæterùm quòd Theodoretus de peccato originali idem ſenſerit quod Catholica credit ac docet Eccleſia, conſtat ex lib. 5. Hæreticarum Fabularum, ſeu Divinorum Decretorum Epitome, cap. XI. *Superat, inquit, benignitatis munificentia juſtitiam. Juſtitia namque decretum, cùm unus peccaſſet, univerſum genus morti tradidit: divina autem miſericordia, cùm omnes homines eſſent ſub maledicto, & peccati laqueis eſſent irretiti, per unius juſtitiam dedit omnibus ſalutem.* Et infrà: *Cùm ſic oſtendiſſet unius juſtitiam communis peccati remedium extitiſſe, oſtendit per ipſum mortis quoque peractam deſtructionem.* Et infrà: *Salvamur, non lege, ſed miſericordiâ Dei ſalutem adipiſcentes. Lex enim juſtitiæ omnes ad ſupplicium ducebat. Omnes enim peccatores conſtituti ſumus. Si enim cùm unus peccaſſet, condemnatum eſt genus, multò itaque juſtius erat, eos qui peccato ſubditi erant, ſupplicium ſubire.* Qui agnoſcit primi hominis peccato factum ut omnes homines eſſent ſub maledicto, & peccati laqueis eſſent irretiti, & communi peccato vulnerati, cujus remedium extitit Chriſti juſtitia: is certè peccatum ex Adamo omnes homines trahere profitetur.

Contra. Fateri videtur Theodoretus mortem nonniſi ex peccatis actualibus, aut ex natura Adami per illius peccatum mortali facta prodire, & Adami poſteros non eſſe illius peccati participes. In eo enim Eraniſtes & Orthodoxus conveniunt in Dialogo III. Theodoreti, qui *Impaſſibilis* inſcribitur. Orthodoxus: *Tibi autem quomodo juſtum eſſe videtur (cùm Adamus præceptum violaverit) ſubſequi poſteros progenitorem?* Eraniſtes: *Etiamſi peccati illius progenies particeps non fuit, tamen alia peccata perpetravit, & ob hanc cauſam mortem ſubiit.* Orthodoxus: *At non ſoli peccatores, ſed etiam juſti, & Prophetæ, & Apoſtoli, qui variis virtutum generibus illuſtres fuerunt, in mortis laqueos inciderunt.* Eraniſtes: *Quomodo fieri potuit ut immortales permanerent, qui ex mortalibus parentibus orti fuerant? Nam Adam poſt tranſgreſſionem & divinam ſententiam mortis imperio ſubditus uxorem cognovit, & pater appellatus eſt; mortalis autem cùm eſſet, mortalium pater factus eſt. Jure igitur omnes qui mortalem ſortiti ſunt naturam, progenitorem ſequuntur.* Orthodoxus: *Optimè nobis oſtendiſti cauſam cur mortis ſumus participes.* Eraniſtes ſive Eutychianus Hæreticus poſteros Adami duabus de cauſis naſci mortales ait. Prima eſt, quia licet poſteri Adami non ſint peccati illius participes, alia tamen peccata perpetrant. Secunda, quia generavit Adam mortalis factus, adeoque mortales. Has rationes probat Orthodoxus: alias itaque mortalitatis noſtræ cauſas non agnoſcit, ac proinde nec originale peccatum.

Reſpondeo,

Reſpondeo, Eraniſtem non negare peccatum originale: qua enim ratione omnes homines naſci mortales ait, utpote mortalis Adami filios; eadem ratione omnes naſci peccatores agnoſcit, ceu ex patre peccatore progenitos. Orthodoxus verò cùm in eodem Dialogo adversùs Eutychianos oſtendat Chriſtum impatibilem fuiſſe ſecundùm Divinitatem, patibilem verò ſecundùm humanitatem; Naturam humanam à Verbo aſſumptam nihilominus, immunem ab omni peccato fuiſſe demonſtrat, adeóque morti minimè obnoxiam, ſi mortis cauſa ſpectetur, quæ peccatum eſt; propterea Chriſtum corpus ſuum poſt triduum ſuſcitaſſe, quippe quod à morte injuſtè detineretur. Non eamdem verò eſſe juſtorum ſortem, quibus Chriſtus liberationem in noviſſimo dumtaxat die promiſit. Chriſti ergo ab omni peccato liberi corpus mors iniquè rapuit; hominum verò cæterorum corpora jure ſibi vendicat, quia peccatores naſcuntur. Orthodoxus: *Quibus armis uſus ab initio Diabolus in ſervitutem redegit hominum naturam?* Eraniſtes: *Per peccatum captivam abduxit eum, qui civis paradiſi fuerat conſtitutus.* Orthodoxus: *Præcepti verò tranſgreſſioni quam pœnam conſtituit Deus?* Eraniſtes: *Mortem.* Orthodoxus: *Ergo mortis quidem mater eſt culpa, hujus verò pater Diabolus.* Eraniſtes: *Verum eſt.* Orthodoxus: *A peccato igitur oppugnabatur hominum natura. Hoc enim in ſervitutem redigens obſequentes, & ad peſſimum patrem addacebat, & acerbiſſima proli tranſmittebat.* Eraniſtes: *Patet.* Orthodoxus: *Jure ergo utramque potentiam delere volens Creator, ab his oppugnatam ſuſcepit naturam, quam ab omni peccato conſervans immunem, & à Diaboli tyrannide liberam præſtitit, & per eam Diaboli deſtruxit imperium. Cùm enim eorum qui peccarant pœna mors eſſet, corpus verò dominicum peccati labem non habens contra legem divinam mors rapuiſſet, ſuſcitavit primùm quidem quòd injuſtè detinebatur, deinde aliis etiam juſtè detentis, liberationem promiſit.*

Objicies ejuſdem Theodoreti verba libro 5. Hæreticarum Fabularum cap. 18. *Non enim*, inquit, *ut amentes putant Meſſaliani, novaculam tantùm imitatur Baptiſmas, præcedentia auferens peccata. Hoc enim ex ſuperabundanti largitur. Si enim hoc ſolum opus erat Baptiſmatis, quorſum infantes baptizamus, qui peccatum nondum guſtarunt? Non enim hoc ſolum pollicetur Sacramentum, ſed his majora & perfectiora. Eſt enim arrha futurorum bonorum, & typus futuræ Reſurrectionis, & Dominicæ Paſſionis communicatio, & Dominicæ Reſurrectionis participatio, & pallium ſalutaris, & tunica lætitiæ, & ſtola luminoſa, vel potiùs lux ipſa.* Infantes peccatum non guſtaſſe aſſerit Theodoretus: ob idque inutile ipſis fore baptiſma, ſi novaculæ inſtar præcedentia peccata tantùm auferat. At ſi peccato originali inquinatos infantes Theodoretus agnoviſſet, falſa eſſet hæc ejus illatio: Potuiſſent enim ipſi reſpondere Meſſaliani contra quos agebat, vel alii pro ipſis, Baptiſmum infantibus ad originalis peccati remiſſionem conferri.

Reſpondeo, Theodoretum, cùm ait, *Infantes peccatum nondum guſtaſſe*, de peccato loqui, quod propria voluntate & actione committitur, non de originali. Id & vox ipſa, *guſtare*, ſignificat: propriam enim exerit actionem qui guſtat aliquid. Et Meſſaliani, quos refellit, Baptiſmati vim expungendi peccatum originale non tribuebant: ſed ſolam orationem aſſerebant poſſe dæmonem in unoquoque homine à nativitate inhabitantem, eúmque ad malas actiones incitantem abigere, & peccati radicem funditus evellere, ut Theodoretus ipſe refert *lib. 4. Hæreticarum Fabularum, cap. XI.* Quamobrem Baptiſma id unum adultis conferre effutiebant, ut priùs perpetrata ab ipſis peccata raderentur, *τὰς προγεγενημένας ἀφαιρούμενον ἁμαρτίας.* Cæterùm eorum ſtirpem & radicem baptiſmate non auferri, ſed oratione ſolâ. Rectè igitur contra ipſos argumentatur Theodoretus ex Baptiſmo infantium, qui cùm actualia peccata non admiſerint, ab Eccleſia baptizantur.

Objici poſſunt verba quædam Hilarii Sardi ex Commentario cap. 5. Epiſtolæ ad Romanos. Sed hæc expoſuimus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ IV. Sæculi, cap. 5. Art. 14. ubi de ipſius Operibus egimus.

Objicies locum Optati Milevitani lib. VII. adversùs Parmenianum dicentis: *Quamvis ab ipſis ad vos videatur hereditaria macula tranſmiſſa: tamen in hoc titulo non poteſtis rei eſſe cum Patribus veſtris, ſecundum judicium Dei, qui locutus eſt per Ezechielem Prophetam dicens: Anima Patris mea eſt, & anima filii mea eſt. Anima quæ peccat, ſola punietur. Quæ res jam & antiquis ſæculis in ipſis natalibus mundi comprobata eſt: nam non pertinuit ad Seth filium Adæ Patris admiſſum.*

Optati Milevitani locus explicatur.

Reſpondeo primò: Septimum librum contra Parmenianum eſſe dubium Optati Milevitani fœtum, ut oſtendimus *In Synopſi Sæculi IV.* ubi de ejus Operibus actum eſt.

Reſpondeo ſecundò: Non pertinuiſſe ad Seth peccatum Adami quatenùs perſonale peccatum erat, ſed quatenùs erat peccatum naturæ in Adamo totius generis humani capite corruptæ. Peccato Adami Seth non eſt conſtitutus actu, & proprio opere ac reatu perſonali peccator, ſed origine duntaxat. Alius non eſt Optati ſenſus. Hanc enim propoſitionem aſſumit ad probandum, Donatiſtis non imputari Majorum crimina, quos Traditores ſacrorum Codicum fuiſſe conſtabat. Illa autem ſacrorum librorum Traditio actuale peccatum erat. Cæterùm Optatus originale peccatum credidit cum Eccleſia tota, ut oſtendunt iſta ipſius verba lib. 4. *Neminem fugit quòd omnis homo qui naſcitur, quamvis de parentibus Chriſtianis naſcatur, ſine Spiritu immundo eſſe non poſſit, quem neceſſe ſit ante ſalutare lavacrum ab homine excludi & ſeparari. Hoc exorciſmus operatur, per quem Spiritus immundus depellitur, & in loca deſerta fugatur.* Et libro 2. ait: In baptiſmate *Miſceri cœleſtia & ſpiritalia ſemina, ut ſancto germine nova poſſit renaſcentium indoles procreari: ut dum Trinitas cum fide concordat, qui natus fuerat ſæculo, renaſcatur ſpiritualiter Deo.*

Objicies Arnobii Junioris verba in Pſalmum 50. ubi de Davide hæc habet: *Non enim dixit, Cum iniquitatibus, aut cum peccatis concepit me mater mea, ſed*, In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis genuit me mater mea. *Dicendo enim matrem in ſuis iniquitatibus eum concepiſſe, & in peccatis ſæculi peperiſſe, ſignavit quia omne peccatum corde concipitur, & ore conſummatur. Hic autem qui naſcitur, ſententiam Adæ habet: peccatum verò ſuum non habet.*

Reſpondeo, Arnobium illum Pelagianum hominem fuiſſe, cujus proinde hac in controverſia nulla eſt autoritas. Pelagianum ſanè eſt quod in Pſalmum 90. exponens illum verſum, *Cadent à latere tuo mille*, habet: *Latus hoc ſiniſtrum, quod noluit nominare, liberum arbitrium eſt, contra quod minor pugna laxatur: in dextra autem Dei auxilium eſt: & ideo priùs nominavit latus, quia in arbitrio eſt ut credas priùs, at dum credideris, gratiam conſequaris.* Similem Pelagiani erroris fuliginem animadvertes in Pſalmos 103. 108. 120. & 126. Idem in Pſalmum 91. Prædeſtinationis Myſterium negat. Agens namque de Jacob & Eſaü, ait: *Nunquam probabis Deum per electionem perſonæ unum velle, recuſare alium*, &c. Hunc Arnobium eſſe ſentiunt Viri Eruditi, cujus ſcripta Gelaſius Papa in Syno-

Arnobius Junior, homo Pelagianus.

do

do Romana cenſoriô ſtigmate confixit : *Opuſcula Arnobii Apocrypha.* Hanc enimverò notam celeberrimi Arnobii Præceptoris Lactantii libros VII. contra Gentes non ſpectare probant ex ordine quo recenſetur hic Arnobius in Cenſura Gelaſii. Cum Autoribus enim V. ſæculi nominatur, ſcilicet cum Caſſiano & Fauſto, non autem ante Lactantium, cui præmittendus fuerat, Diſcipulo Magiſter, ſi antiquior ille Arnobius à Gelaſio ſpectatus fuiſſet. Quamquam & Catholico ſenſu intelligi poteſt ſententia in objectione laudata. Peccatum enim ſuum, id eſt, proprium non habet, qui naſcitur; ſed ſententiam Adæ habet, cujus peccato conſtrictus eſt.

Objici poteſt locus quidam Clementis Alexandr. *lib. 3. Stromatum*, quô peccatô originalis propagationem in Adami poſteros negare videtur. Hunc, & ejus expoſitionem lege *Diſſertatione* VIII. *In Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi* II.

Tertulliani locus expoſitus.

Objicies locum Tertulliani, *lib. de Baptiſmo, cap.* 18. probantis differendum eſſe baptiſmum parvulorum, eâ inter alias ratione, quòd innocens ætas remiſſione peccatorum non egeat. *Itaque*, inquit, *pro cujuſque perſonæ conditione ac diſpoſitione, etiam ætate, cunctatio baptiſmi utilior eſt: præcipuè tamen circa parvulos. Quid enim neceſſe eſt Sponſores etiam periculo ingeri? Quia & ipſi per mortalitatem deſtituere promiſſiones ſuas poſſunt: & proventu malæ indolis falli. Ait quidem Dominus; Nolite illos prohibere venire ad me. Veniant ergo dum adoleſcunt; veniant dum diſcunt, dum quò veniant docentur: fiant Chriſtiani, cùm Chriſtum noſſe potuerint. Quid feſtinat innocens ætas ad remiſſionem peccatorum?*

Reſpondeo, Tertullianum innocentem parvulorum ætatem appellaſſe, cui ad remiſſionem peccatorum feſtinare non eſſet opus; quia nullum delictum proprium habent. Convenientius verò exiſtimaſſe, ut ipſorum differretur baptiſmus ad uſum uſque rationis; ſed tamen parvulos à nativitate recentes tunc baptizari ſolitos, conſtat ex hoc ipſo Tertulliani locô. Conſtat ex eodem, baptiſmo expungi delicta, & hominem in vitam æternam liberari. *Felix*, inquit, *Sacramentum aquæ noſtræ: quâ abluti delictis priſtinæ cæcitatis, in vitam æternam liberamur!* (cap. 1.) Et comparans aquam Baptiſmi cum aquis Piſcinæ Bethſaïdæ, ait: *Proficiente itaque hominibus gratiâ Dei, plus aquis & Angelo acceſſit. Qui vitia corporis remediabant, nunc ſpiritum medentur: qui temporalem operabantur ſalutem, nunc æternam reformant: qui unum ſemel annò liberabant, nunc quotidie populos conſervant, deletâ morte per ablutionem delictorum. Exempto ſcilicet reatu, eximitur & pœna. Ita reſtituitur homo Deo ad ſimilitudinem ejus, qui retrò ad imaginem Dei fuerat...... Recipit enim illum Dei Spiritum, quem tunc de adflatu ejus acceperat, ſed poſt amiſerat per delictum.* Præterea, Tertullianus peccatum ab Adamo in poſteros omnes propagari disertè aſſerit libro *de Anima*, cap. XL. *Omnis*, inquit, *anima eouſque in Adam cenſetur, donec in Chriſto recenſeatur: tamdiu immunda, quamdiu recenſeatur. Peccatrix autem quia immunda, recipiens ignominiam ex carnis ſocietate.*

Denique Tertulliani ſententiam de Baptiſmo infantium differendo, Eccleſia Africana in frequenti Concilio, cui præerat S. Cyprianus, improbavit, ut exploratum eſt ex ipſius Epiſtola ad *Fidum*, in quâ ex iſtius Synodi ſententia, ait à Baptiſmo neminem prohibendum, ne infantes quidem, qui recèns nati nihil peccavere, niſi quòd ſecundùm Adam carnaliter nati, contagium mortis antiquæ primâ nativitate contraxerunt. Itaque ad remiſſam peccatorum hoc ipſo faciliùs accedere, quòd illis remittuntur non propria, ſed aliena peccata.

Juliani Pelagiani rationes contra Originale peccatum.

Objiciebat Julianus, Nullum peccatum eſſe, vel eſſe poſſe, niſi eſſet voluntas adipiſcendi vel retinendi id quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere, ex ipſo S. Auguſtino. Voluntas autem eſt motus animi liberi, adeòque ejus eſt, qui jam per ætatem judiciô rationis uti poteſt: qui ſicut habuit voluntatem malam, ita potuit non habere. Qui autem naſcuntur, uſum rationis non habent: igitur nec eligendi facultatem; ac per hoc nec voluntatem: atque his irrefutabiliter conceſſis, nec aliquod omnino peccatum.

Secundò. Quod admoneri non poteſt ut caveatur, imputari non poteſt ut puniatur. Nunquam autem legiſlator ad hanc venit amentiam, ut præceperit cuiquam; Noli ita, vel ita naſci.

Tertiò. Etſi id præciperetur, ut tamen præceptum obliget, debet eſſe poſſibile. Amittet enim autoritatem judicandi, qui modum non tenuit imperandi. A parvulis autem nullum præceptum impleri poteſt.

Quartò. Non poteſt jure imputari, quod non poteſt caveri: nemo autem poteſt cavere naturalia. Igitur nullus prorſus habere poteſt de naturæ neceſſitate peccatum.

Quintò. Fieri non poteſt ut res arbitrii, ſtudiorum, & voluntatis, conditioni hominum miſceatur. Peccatum autem eſt res arbitrii, ſtudii, voluntatis; non poteſt igitur ſeminatione transfundi.

Sextò. Res quæ in ſubjecto eſt, ſine illâ re eſſe non poteſt, in quâ ſubjecta eſt. Malum autem eſt in parente ut in ſubjecto. Igitur alii rei, id eſt proli, ad quam non pervenit, reatum non poteſt tranſmittere.

Septimò. Naturalia per accidens converti non poſſunt: id eſt, quod in parente eſt accidens voluntatis vitium, non poteſt fieri filio naturale. Sed peccatum Adæ fuit ejus ex accidente vitium: non igitur potuit innaſci naturaliter filiis.

Octavò. Tametſi peccatum poſſet generatione propagari, à duobus tamen conjugibus baptizatis non poteſt. Per rerum enim naturam fieri non poteſt ut illud probentur tradere parentes, quô caruiſſe creduntur. In conjugibus autem baptizatis nullum remanet malum ex quô generenotr mali: quia quicquid in eis mali erat, baptiſmo dimiſſum eſt.

Nonò. Si nec parenti poſt converſionem obſunt peccata propria, quantò magis filio ejus obeſſe non poſſunt? Nulla enim ratione conceditur ut Deus qui propria peccata dimittit, imputet aliena.

Decimò. Hæc forma etiam in homine malô obſervari debuit, quæ ſervatur in diabolo: ſed diabolus non damnatur niſi ex vitiis propriæ voluntatis: igitur nec homo.

S. Auguſtini Reſponſiones ad argumenta Juliani.

Reſpondet ad primum S. Auguſtinus *lib. 1. Operis Imperfecti contra Julianum, cap.* 103. illam peccati definitionem, quam Julianus objicit, *Ejus eſſe quod peccatum tantummodo eſt, non quod etiam pœna peccati; quia perit libertas non peccandi. Multùm errare* Julianum, *qui vel neceſſitatem nullam putat eſſe peccandi, vel eam non intelligit illius peccati eſſe pœnam, quod nullâ neceſſitate commiſſum eſt.* Quæ ex ignorantiâ fiunt peccata, eadem fieri ex quadam neceſſitate. *Neceſſe eſt enim ut peccet, qui neſciendo quid facere debeat, quod non debet facere, facit; de quo genere malorum Deus rogatur, ubi dicitur:* Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris. *Quod genus delictorum ſi non imputaret Deus juſtus, non ea ſibi dimitti poſceret homo fidelis.* Julianum ipſum ſcripſiſſe in uno librorum ſuorum; *Ex affectionibus atque paſſionibus animi evenire hominibus affectionalem qualitatem: atque ita inhæreſcere, ut aut magnis molitionibus,*

nibus, aut nullis omnino ſeparetur. Quiſquis ergo, inquit S. Auguſtinus, *eâ timiditate peccaverit, qua ab illo non poteſt ſeparari, quid aliud quàm neceſſitate?* Peccandi conſuetudinem, quâ quis premitur, neceſſitatem quamdam eſſe, quæ tamen peccatum non excuſat. Ex quibus ita colligit S. Auguſtinus: *Cur ergo non creditis tantùm ſaltem valuiſſe illud primi hominis ineffabiliter grande peccatum, ut eò vitiaretur humana univerſa natura, quantùm valet nunc in homine bono ſecunda natura?* Id eſt, conſuetudo.

Secundò reſpondet S. Auguſtinus *lib. 3. contra Julianum, cap. 5.* proprium cujuſque peccatum ſine voluntate eſſe non poſſe, peccatum verò originale ſine propriâ voluntate eſſe poſſe. *Fruſtra itaque putas*, inquit, *ideò in parvulis non eſſe delictum, quia ſine voluntate qua in eis nulla eſt, eſſe non poteſt. (Hoc enim rectè dicitur propter proprium cujuſque peccatum, non propter primi peccati originale contagium.) Quod ſi nullum eſſet, profectò nulli malo parvuli obſtricti, nihil mali vel in corpore, vel in animâ, ſub tantâ juſti Dei poteſtate paterentur. Quod tamen & ipſum à malâ voluntate priorum hominum ſumpſit exordium.* Et lib. 6. cap. x. *Illud quod dicis, ſine opere liberi arbitrii nullum hominis eſſe poſſe peccatum, verum eſſe fatemur. Non enim & hoc eſſet peccatum, quod originale traheretur, ſine opere liberi arbitrii, quò primus homo peccavit, per quem peccatum intravit in mundum, & in omnes homines pertranſiit.* Nam *Fuit Adam, & in illo fuimus omnes: periit Adam, & in illo omnes perierunt*, inquit S. Auguſtinus *lib. 1. Operis Imperfecti contra Julianum cap. 46.* Quæ Sancti Ambroſii verba ſunt, ut ibidem monet. Sicut ergo Iſraël erat in lumbis Abraham patris ſui, quando eſt decimatus, & ideò etiam in illô decimatus fuit, ut ratiocinatur Apoſtolus, *ad Hebræos 7.* ita in lumbis Adam fuerunt omnes qui ex illo fuerant per concupiſcentiam carnis oriundi; adeòque Adamo peccante, & ipſi ejus voluntate peccarunt.

Ad ſecundum reſpondet S. Auguſtinus lib. 2. Operis Imperfecti contra Julianum cap. 77. *Non præcipitur homini quomodo naſcatur; ſed præceptum eſt quomodo ille viveret, præceptumque violavit: à quo parente peccatum originale deducitur. Præcipitur etiam ut infans circumcidatur, damnandus niſi circumcidatur: cui tamen non ſolùm aliquid aliud, ſed nec ſaltem circumciſio ipſa præcipitur, ac per hoc non præcipitur homini quomodo naſcatur: Mundus tamen non eſſet ſorde peccati nec infans cui eſt unius diei vita ſuper terram.*

Ad tertium reſpondet S. Auguſtinus lib. 3. contra Julianum, cap. 18. *Illud primitus in paradiſo datum poſſibile ac facile fuiſſe præceptum, quò contemptô atque violatô, omnes ex unô hominè tanquam in maſſâ originis, commune illud habere peccatum.* Iſaac aliquid imperatum, quod nec poſſibile, nec impoſſibile eſſet, nimirum ut octavo die circumcideretur. Qui tamen periiſſet, ſi circuncifus non fuiſſet. *Nec immeritò periiſſet, quia ex hac vitâ, quò per generationem damnatam damnatus intraverat, ſine ſigno regenerationis exiiſſet. Aut ſi non eſt iſta cauſa*, inquit S. Auguſtinus, *dic alteram. Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus: poteſt aliquos ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt: non poteſt quemquam ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt. Nullum meritum malum octo dierum infans de propriis peccatis habebat: quare damnaretur, niſi circumcideretur, ſi ex origine non trahebat?*

Ad quartum reſpondeo, Peccatum, quod ex Adamo contrahitur, & propterea dicitur naturale, quia carnali propagatione transfuſum eſt, in Adamo caveri potuiſſe: quod ſatis eſt ut ejus poſteris imputetur. *Sicut enim per unius* Protoparentis *voluntatem malam omnes in eo peccaverunt, quando omnes ille unus fuerunt* (ut ait S. Auguſtinus, *lib. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 5.*) Ita peccatum illud in Adamo cavere potuerunt. Plena autem poſſibilitas cavendi quod imputatur, ad rationem quidem iſtius peccati neceſſaria eſt, quod ita peccatum eſt, ut non ſit pœna peccati: non autem ad illud quod ita peccatum eſt, ut ſit etiam pœna peccati. Illud enim habendi neceſſitas pœna eſt illius peccati, quod nullâ neceſſitate commiſſum eſt. Tria itaque accuratè diſcernenda ſunt, peccatum, pœna peccati, & utrumque, id eſt, ita peccatum, ut ipſum ſit etiam pœna peccati. Cùm dicitur peccatum nullum eſſe niſi quod caveri poteſt, ſive, niſi à quo poteſt abſtineri, id de primo genere duntaxat verum eſt, non de ſecundo, non de tertio. Primi generis exemplum occurrit in Adami peccato. Secundi generis, in eo malo eſt, quod quiſque nullâ ex parte agit, ſed tantummodo patitur, velut cùm pro ſcelere pœnas luit. Tertii generis exemplum eſt in peccatis quæ per ignorantiam fiunt, & in cæcitate cordis. Quis enim volens cæcus eſt corde, cùm velit nemo cæcus eſſe vel corpore? Nec ad primum, nec ad ſecundum, ſed ad tertium genus, originale peccatum pertinet. Hujus tamen origo deſcendit à voluntate peccantis. Verba ſunt S. Auguſtini *lib. 1. Operis Imperfecti cap. 45.*

Ad quintum reſpondet S. Auguſtinus: Si fieri non poſſet, ut res arbitrii conditioni ſeminum miſceretur, non eſſet unde parvulos nondum de corpore egreſſos, mortuos diceremus. Quia ſi Chriſtus & pro ipſis mortuus eſt, ergo & ipſi mortui ſunt: Quoniam ſi unus pro omnibus mortuus eſt, omnes mortui ſunt. Quid à me quæris, Quô ſit factum modô? cùm videas factum eſſe quocumque modo, ſi Apoſtolo credis aliquo modo, qui de Chriſto, & de his pro quibus mortuus eſt Chriſtus, mentiri potuit nullo modo? S. Auguſtini verba ſunt *lib. 6. contra Julianum, cap. 9.*

Ad ſextum reſpondet Sanctus Auguſtinus lib. 5. contra Julianum, cap. 14. *Rectè hoc diceres, ſi malum concupiſcentia de parente non perveniret ad prolem. Cùm verò ſicut ſine illo nemo ſeminatur: ita ſine illo nemo naſcatur, quomodo dicis eò non pervenire quò tranſit? Non enim Ariſtoteles cujus Categorias inſipienter ſapis, ſed Apoſtolus dicit: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per omnes homines tranſiit. Nec ſanè ſibi Dialectica illa mentitur, ſed tu non intelligis. Verum enim eſt quod ibi accepiſti, Ea quæ in ſubjecto ſunt, ſicut ſunt qualitates, ſine ſubjecto in quo ſunt eſſe non poſſe, ſicut eſt in ſubjecto corpore color aut forma. ſed afficiendo tranſeunt, non emigrando: quemadmodum Æthiopes, quia nigri ſunt, nigros gignunt, non tamen in filios parentes colorem ſuum velut tunicam transferunt, ſed ſui corporis qualitate, corpus quod de illis propagatur, afficiunt. Mirabilius eſt autem quando rerum corporalium qualitates in res corporales tranſeunt. & tamen fit, quando formas corporum, quas videmus, haurimus quodammodo & in memoria recondimus, & quocumque pergimus, nobiſcum ferimus, nec illa receſſerunt à corporibus ſuis, & tamen ad nos mirabili modo affectis noſtris ſenſibus tranſierunt. Quô modô autem de corpore ad ſpiritum, eô modô tranſeunt de ſpiritu ad corpus. Nam colores virgarum, quas variavit Jacob, afficiendo tranſierunt in animas pecorum matrum, atque inde rurſus eadem affectione tranſeundo apparuerunt in corporibus filiorum. Tale verò aliquid etiam in fœtibus humanis poſſe contingere, Soranus Medicinæ Autor nobiliſſimus ſcribit, & exemplo confirmat Hiſtoria. Nam Dionyſium Tyrannum narrat, eò quod ipſe deformis eſſet, nec tales*

les habere filios vellet, uxori ſua in concubitu formoſam proponere ſolere picturam, cujus pulchritudinem concupiſcendo quodammodo raperet, & in prolem quam concipiebat, afficiendo tranſmitteret. Sic & vitia quamvis ſint in ſubjecto, ex parentibus tamen in filios, non quaſi tranſmigratione de ſuo ſubjecto in ſubjectum alterum, quod fieri non poſſe, Categoria illa quas legiſti, veriſſimum oſtendunt; ſed, quod non intelligis, affectione & contagione pertranſeunt.

Ad ſeptimum reſpondet S. Auguſtinus *lib. 6. contra Julianum, cap. 6.* Falſam eſſe propoſitionem, quia inveniuntur qui vitiati aliquo caſu, cum eodem vitio generant filios, fitque proli naturale, quod parenti accidens fuit. Id exemplo Fundani Carthaginenſis Rhetoris confirmat, qui cùm accidenti vitio luſcus eſſet, luſcum filium procreavit.

Ad octavum negatur major propoſitio. Naſcuntur namque filii integerrimis omnibus membris, ex parentibus qui membris nonnullis ſunt mutilati. Naſcuntur oculati de parentibus cæcis: Falſum igitur eſt quòd parentes in filios ea quæ non habent, ipſi transfundere non poſſint. Certè ſi palea, quæ tantâ diligentiâ ſeparatur à tritico, manet in fructu qui de purgatô triticô naſcitur; ſi de oleâ naſcitur oleaſter: ſi præputium quod per circumciſionem aufertur, manet in eis quos genuerint circumciſi; ſi ex Chriſtianis non Chriſtiani generantur; quid mirum ſi peccatum quod mundatur per baptiſmum, in eos transfundatur, quos gignunt baptizati? Siquidem *Renovati parentes, non ex primitiis novitatis, ſed ex reliquiis vetuſtatis carnaliter gignunt: & filii ex parentum reliquâ vetuſtate toti vetuſti, & in peccati carne propagati, damnationem veteri homini debitam Sacramento ſpiritualis regenerationis & renovationis evadunt* (inquit Sanctus Auguſtinus *lib. 2. de Peccatorum Meritis, & Remiſſione cap. 27.*) Qui & prolatis mox exemplis, traductionem originalis peccati à parentibus, quibus in baptiſmo, remiſſum eſt, explicat *lib. 3. cap. 8.* & *lib. 6. contrà Julianum, cap. 6. & 7.* ubi addit, etſi id nullâ ratione comprehendi poſſit, non tamen negandum: ſiquidem & in ipsâ naturâ multa Deus occultare voluit, quorum rationem aſſequi non poteſt humana mens. Sed nullum exemplum frequentiùs inculcat, quàm oleæ producentis oleaſtrum. Iſtud eleganter urget ac luculentè lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 32. *Hac itaque remiſſio peccatorum*, inquit, *quamdiu non fit in prole, ſic ibi eſt lex iſta peccati, ut etiam in peccatum imputetur, id eſt, ut etiam reatus ejus cum illâ ſit; qui eum teneat aterni ſupplicii debitorem. Hoc enim trajicit parens in prolem carnalem, quod & ipſe carnaliter natus, non quod ſpiritualiter eſt renatus: quia idipſum quod carnaliter natus eſt, quamvis, reatu ſolutô, non impediat fructum ejus; tamen tanquam in ſemine oliva latet, etiamſi propter remiſſionem peccatorum nihil oleo nocet; ei ſcilicet vita, quâ ſecundum Chriſtum, qui eſt appellatus ab oleo, id eſt chriſmate, Juſtus ex fide vivit. Hoc autem quod in parente regenerato tanquam in olea ſemine, ſine ullò reatu, quia remiſſum eſt, tegitur, profectò in prole nondum regeneratâ, velut in oleaſtrô, cum reatu habetur, donec illic etiam eadem gratiâ remittatur. Ex quo enim Adam ex olea tali, in qua nec ſemen erat hujuſmodi, unde amaritudo naſceretur oleaſtri, in oleaſtrum peccando converſus eſt; quia tam magnum peccatum fuit, ubi magna in deterius fieret mutatio natura, totum genus humanum fecit oleaſtrum ita ut (quemadmodum nunc in ipſis videmus arboribus) ſi quid inde in oleam gratia divina convertit, ibi vitium prima nativitatis, quod erat originale peccatum de carnali concupiſcentiâ traductum & attractum, remittatur, tegatur, non imputetur: unde tamen oleaſter naſcatur, niſi & ipſe in oleam eadem gratiâ renaſcatur.*

Et cap. XIX. *Ex hac igitur concupiſcentiâ carnis quod naſcitur, utique mundo, non Deo naſcitur. Deo autem naſcitur, cum ex aquâ & Spiritu Sancto renaſcitur. Hujus concupiſcentia reatum regeneratio ſola dimittit, quem generatio trahit... Ut enim quod dimiſſum eſt in parente, trahatur in prolem, miris quidem modis fit, ſed tamen fit. Hac inviſibilia & infidelibus incredibilia, ſed tamen vera, ut haberent aliquod viſibile exemplum, hoc in quibuſdam arbuſtis divina providentia procuravit. Cur enim non credamus propter hoc inſtitutum, ut ex olivâ naſcatur oleaſter? ...... Mirum eſt ergo quemadmodum à peccati vinculo per gratiam liberati, gignant tamen eodem vinculo obſtrictos, quos eodem modo oporteat liberari. Fatemur, mirum eſt. Sed quòd latent fœtus oleaſtrorum etiam in ſeminibus olearum, quando & hoc crederetur, niſi experientia probaretur? Gignitur autem peccator actu adhuc nullus, & ortu novus, ſed reatu vetus: homo à Creatore, captivus à deceptore, indigens Redemptore.*

Ad nonum reſpondet, S. Auguſtinus, lib. 2. de Peccatorum Meritis & Remiſſione cap. 27. quòd *Sicut parenti, per hoc quòd Spiritu natus eſt, propria peccata non obſunt, ita qui de illo natus eſt, niſi eò modô naſcatur, quæ à parente tracta ſunt, oberunt; quia renovati parentes, non ex primitiis novitatis, ſed ex reliquiis vetuſtatis carnaliter gignunt.* Addit lib. 1. Operis Imperfecti cap. 55. *Sic aliena eſſe originalia peccata propter nullum in eis noſtra voluntatis arbitrium, ut tamen, propter originis contagium, eſſe inveniantur & noſtra.* Nec eorum videri debere, quòd *imputetur generatis parvulis injuſtitia primi hominis ad ſubeundum ſupplicium*: Siquidem *imputatur parvulis regeneratis juſtitia ſecundi Hominis ad obtinendum regnum cælorum: quamvis voluntate atque opere propriô, nec illum in malô, nec iſtum in bonô reperiantur imitati.*

Et *lib. 3. de Peccatorum Meritis & Remiſſione cap. 7.* ait dici non poſſe, *Quòd peccatum Adæ etiam non peccantibus nocuit, cùm Scriptura dicat: In quo omnes peccaverunt. Nec ſic dicuntur iſta aliena peccata, tanquam omnino ad parvulos non pertineant: ſiquidem in Adam omnes tunc peccaverunt, quando in ejus naturâ illâ inſitâ, in quâ eos gignere poterat, adhuc omnes ille unus fuerunt; ſed dicuntur aliena, quia nondum ipſi agebant vitas proprias; ſed quicquid erat in futura propagine, vita unius hominis continebat.* Illa igitur *Deus remittit, ſed Spiritu regeneratis, non carne generatis. Imputat verò non jam aliena, ſed propria: aliena quippe erant, quando hi qui ea propagata portarent, nondum erant: nunc verò carnali generatione jam eorum ſunt, quibus nondum ſpiritali regeneratione dimiſſa ſunt.*

Ad decimum Reſpondeo, Aliena peccata Diabolo non imputari, ſed propria duntaxat, quia non eſt natus ex uno Angelici generis capite, quo peccaverit, & quô peccante omnes Angeli peccaverint; ſed à Deo creatus bonus, & cum amore caſto quo illi adhæreret, relictô eô quod ſummè eſt principiô, ſibi ipſi voluit fieri principium. At Deus ex unô fecit omne genus hominum. Adam caput conſtitutus eſt totius generis, Dei præpotentis decretô: poſuit in ejus voluntate omnium noſtrûm voluntates, quod pro ſummi dominii jure poterat: juſtitiam ipſi originalem contulit, impoſuit præceptum, quod ſi fideliter ac religiosè ſervaret, illius juſtitiæ donum, ejuſque dotes transfunderet in poſteros: Si verò illud violaret, tam eximiam gratiam ſibi poſteriſque amitteret. Adamo itaque peccante, omnes ejus poſteri tam eximii doni privationem incurrerunt, & concupiſcentiam quæ ex

peccato in ipſo ſuccrêvit, contagiô quodam contraxerunt. Cujus in *concupiſcentiæ reatu*, ut cum S. Auguſtino loquar, peccatum originale poſitum eſt. Quæ concupiſcentia in baptizatis quidem *Manet actu, tranſit reatu:* manet, *Non ut non ſit, ſed ut non imputetur.* Sicut è contrario, actualia peccata, quamvis prætereant actu, manent tamen reatu, & in æternum permanent, niſi remittantur. *Hujus concupiſcentiæ reatum regeneratio ſola dimittit, quem generatio trahit.* Doctrina eſt à S. Auguſtino paſſim tradita, ſed præcipuè *lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 19. & 25.*

Quæres, quid reatûs nomine S. Auguſtinus intelligat, cùm originale peccatum reatum concupiſcentiæ eſſe aſſerit?

Quo ſenſu S. Auguſtinus dixerit, peccatum Originis eſſe reatum concupiſcentiæ?

Reſpondeo, Ipſum, nomine reatûs, non intelligere ſolam obligationem ad pœnam, ſed ipſam culpam, ipſam maculam, ipſum peccatum habituale, quô anima vitiata, fœdata, & rea manet, non pœnæ tantùm, ſed peccati. Id conſtat ex *lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 26.* ubi cùm remanentis concupiſcentiæ reatum ablatum eſſe dixiſſet adjicit: *Hoc eſt enim non habere peccatum, reum non eſſe peccati.* Idem patet ex eô quô ibidem utitur exemplo, ut probet concupiſcentiæ reatum auferri. *Nam*, inquit, *ſi quiſpiam verbi gratiâ fecerit adulterium, etiamſi nunquam deinceps faciat, reus eſt adulterii, donec reatus ipſius indulgentiâ remittatur. Habet ergo peccatum, quamvis illud quod amiſit, jam non ſit, quia cum tempore quo factum eſt, præteriit. Nam ſi à peccando deſiſtere, hoc eſſet non habere peccatum, ſufficeret ut hoc nos moneret Scriptura,* &c. Non hîc de reatu pœnæ, ſed culpæ ſermonem eſſe, verba ipſa luculentiùs clamant, quàm ut indigeant expoſitione. Ait enim hujuſmodi reatu homines conſtitui reos, non pœnæ, ſed peccati adulterii; eôque reatu ſublatô, vel manente, nulli, vel manere peccatum.

Idem perſpicuum eſt ex lib. 1. Retractationum cap. 15. *Quaſi verò*, inquit, *peccatum quod eos ex Adam dicimus originaliter trahere, id eſt, reatu ejus implicatos, & ob hoc pœna obnoxios detineri, uſquam eſſe potuerit niſi in voluntate: quâ voluntate commiſſum eſt, quando divini præcepti eſt facta tranſgreſſio.* Quibus verbis reatus culpæ à reatu pœnæ evidentiſſimè diſtinguitur, ita ut prior poſterioris cauſſa ſit: *Reatu peccati implicatos, & ob hoc pœna obnoxios.*

Difficultatem movere poteſt quod ait S. Auguſtinus lib. 6. contra Julianum, cap. 19. *Reatum illum peccati manere, donec remittatur, in occultis legibus Dei, quæ conſcripta ſunt quodammodo in mentibus Angelorum, ut nulla ſit iniquitas impunita, niſi quam ſanguis Mediatoris expiaverit, cujus ſigno crucis conſecratur unda baptiſmatis, ut eâ diluatur reatus tanquam in chirographo ſcriptus in notitia ſpiritalium Poteſtatum, per quas pœna exigitur peccatorum.* Quibus verbis ſolam obligationem ad pœnam reatûs nomine S. Auguſtinus intelligere videtur.

Verùm non operoſa eſt iſtius loci expoſitio. Etſi enim de reatu pœnæ locutus ibi videatur S. Auguſtinus, non ſequitur quòd alium reatum non agnoverit, qui iſtius origo & fundamentum eſt; ſed per reatum pœnæ tanquam vulgò notiorem, magiſque intellectu facilem, rem obſcuram illuſtrare maluit. Perfacilè enim intelligitur, poſt actionem peccati, pœnæ meritum ſupereſſe. Quô verò pactô peccati reatus ipsô perpetratô facinore maneat, non ita cuivis obvium eſt.

Præterea locus ille S. Auguſtini, quô de agimus, de reatu etiam culpæ intelligendus eſt. Nam in laudato capite tam ipſe, quàm Julianus de peccati reatu luculentiſſimè diſſerunt. Julianus enim illa S. Auguſtini verba quibus dixerat, *Concupiſcentiam manere actu, præterire reatu*, reprehendit dicens; contrarium in peccatis habere locum; nempe ut prætereant actu, reatu verò maneant. Hoc autem eum de reatu culpæ, non pœnæ intelligere perſpicuum eſt, ſiquidem ait: *Itaeſt, donec conſequatur veniam, premi impietate commiſſi: & manet reatus actione finitâ.* Quid eſt enim impietas commiſſi, niſi reatus culpæ quæ commiſſa eſt? Unde mox, *Reatum abſcedere*, idem eſſe dicit, ac *liberum à profanitate videri.* Nec id reprehendit, ſed potiùs probat S. Auguſtinus, cùm ait: *Hoc de ſacrificio idolis oblatô veriſſimè dicis. Actus eſt enim qui opere ipſo peragitur, & non erit: & ſi iterum ſit, alterum ſit. Impietas verò ipſa quâ hæc ſiunt, tamdiu manet, donec idolis renuntietur, & credatur in Deum.* Quid eſt porrò impietatem manere, niſi reatum culpæ manere?

Sed quia Julianus dixerat reatum illum, ſeu impietatem, quâ premebatur is qui idolis immolaverat, remanere in illius conſcientiâ qui deliquit, donec dimittatur; obiter ipſum reprehendit S. Auguſtinus, quia inde ſequeretur non ſupereſſe ampliùs illum reatum, ſi quis peccati oblitus, nullâ ampliùs ejus conſcientiâ vexaretur: cùm tamen permanere certum ſit, donec remittatur. Unde concludit, eum non permanere in corpore, quia non eſt eorum accidentium quæ corpus afficiunt: non in animô, ſive in conſcientiâ, quia ejus memoriam delevit oblivio, ſed in legibus Dei quæ ſcriptæ ſunt in mentibus Angelorum. Hæc autem omnia de reatu culpæ rectiſſimè intelliguntur. Nam & ille, non minùs quàm reatus pœnæ, in Angelorum notitia ſcriptus manere debet, ut ſciant de quibus pœna exigenda ſit, nempe de illis qui culpæ rei ſunt.

Alius Pelagianorum Objectionibus reſpondetur.

Objiciebant undecimò Pelagiani. Non peccat iſte qui naſcitur, non peccat ille qui genuit, non peccat iſte qui condidit. Per quas rimas inter tot præſidia innocentiæ peccatum ingreſſum eſt?

Reſpondet S. Auguſtinus lib. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 28. *Quid quæris latentem rimam, cùm habeas apertiſſimam januam? Per unum hominem, ait Apoſtolus: Per unius delictum, ait Apoſtolus: Per inobedientiam unius hominis, ait Apoſtolus. Quid quæris ampliùs? Quid quæris apertius? Quid quæris inculcatius?*

Objiciebant duodecimò Pelagiani. Peccatum non in carne, ſed in anima ſedem habet. Atqui anima non trahitur ex Adamo; aut ſi trahitur, non generatione, ſed imitatione ab eo eſt: igitur neque peccatum.

Quo modo peccatum Originale traducatur in Adami poſteros?

Reſpondet S. Auguſtinus, Undecumque oriatur anima, ſive ex Adamo per generationem traducatur, ſive à Deo recèns creata in corpus infundatur: peccatum ab Adamo generatione trahi, non imitatione. In eam magis propendebat ſententiam S. Auguſtinus, quæ animas ex traduce fieri propugnabat, id eſt, ex Adami anima propagari; quia hâc in hypotheſi faciliùs intelligi poterat originalis peccati transfuſio: alteram verò quæ animas ſingulis novas creari aſſerebat, conciliare ſe non poſſe cum fide originalis peccati, ingenuè fatebatur. Suam tamen circa hanc difficultatem, quæ ex Scriptura ſacrâ aut Traditione dirimi planè non poterat, ſententiam ſuſpendit: Nihil referre dicens quænam illarum opinionum eligeretur, modò peccati originalis crederetur propagatio, nec in Deum refunderetur authorem. Id conſtat ex Epiſtola XXVIII. S. Auguſtini ad S. Hieronymum, quâ de graviſſimâ illâ quæſtione ad ipſo poſtulat edoceri. *Quoniam*, inquit, *neque de Deo poſſumus dicere, quòd vel cogat animas fieri peccatrices, vel puniat innocentes: Neque negare fas nobis eſt, eas quæ*

ſine

ſine Chriſti Sacramento de corporibus exierint, etiam A *parvulorum, non niſi in damnationem trahi: obſecro te, quò modò hæc opinio defenditur, quâ creduntur animæ non ex illâ unâ primi hominis fieri omnes; ſed ſicut illa una uni, ita ſingulis ſingulæ.* Et infrà: *Hujus igitur damnationis in parvulo cauſam quæro; quia neque animarum, ſi novæ fiunt ſingulis ſingulæ, video eſſe ullum in illa ætate peccatum, nec à Deo damnari aliquam credo, quam videt nullum habere omnino peccatum.* Et poſt. *Quæ cùm ita ſint, quærenda cauſa eſt, atque reddenda, quare damnentur animæ, quæ novæ creantur ſingulis quibuſque naſcentibus, ſi præter Chriſti Sacramentum parvuli moriantur. Damnari* B *enim eas & Sancta Scriptura, & Sancta teſtis eſt Eccleſia. Unde illa de animarum novarum creatione ſententia, ſi hanc fidem fundatiſſimam non oppugnat, ſit & mea: ſi oppugnat, non ſit & tua.....* Et rurſus: *Illam verò opinionem, quod ex una fiant omnes animæ, nec diſcutere volo, niſi neceſſe ſit: atque utinam iſta de qua nunc agimus, ſi vera eſt, ſic abs te defendatur, ut hoc neceſſe jam non ſit.* Denique poſtquam ignorantiam rurſus ſuam profeſſus eſt, & multa alia ſimiliter ſe neſcire dixit humilis Doctor, addit: *Et hoc tolerabiliter ignorarem, niſi metuerem ne aliqua iſtarum opinionum contra illud quod firmiſſima re-* C *tinemus fide, incautis obreperet mentibus. Sed antequam ſciam quanam earum potiùs eligenda ſit, hoc me non temerè ſentire profiteor, eam quæ vera eſt, non adverſari robuſtiſſimæ ac fundatiſſimæ fidei, quâ Chriſti Eccleſia nec parvulos homines recentiſſimè natos à damnatione credit, niſi per gratiam nominis Chriſti, quam in ſuis Sacramentis commendavit, poſſe liberari.*

Et Epiſtola 29. de eadem iſta Quæſtione ad eumdem S. Hieronymum ita ſcribit: *Eleganter dictum eſſe narratur, quod huic rei ſatis aptè convenit. Cum quidam ruiſſet in puteum, ubi aqua erat tanta, ut eum magis exciperet ne moreretur, quàm ſuffocaret ne loqueretur, acceſſit alius, & eò viſo admirans ait:* D *Quomodo huc cecidiſti? At ille, Obſecro, inquit, cogita quomodo hinc me liberes, non quomodo huc ceciderim, quæras. Ita quoniam fatemur, & Fide Catholica tenemus, de reatu peccati, tanquam de puteo, etiam parvuli infantis animam Chriſti gratiâ liberandam, ſatis eſt ei quòd modum, quò ſalva fiat, novimus; etiamſi nunquam quomodo in malum illud devenerit, noverimus. Sed ideo putavi eſſe quærendum, ne fortè ex illis opinionibus incarnationis animæ aliquam teneamus incautiùs, quæ liberandam prorſus animam parvuli contradicat, negans eam eſſe in iſtô malô. Hoc igitur firmiſſimè retentô, quòd anima parvuli de reatu peccati* E *liberanda eſt, nec aliô modô liberanda, niſi gratiâ Dei per Jeſum Chriſtum, ſi poſſumus ipſius etiam mali cauſam & originem noſſe, vaniloquis non diſputatoribus, ſed litigatoribus paratiùs inſtructiùſque reſiſtimus. Si autem non poſſumus, non quia latet miſeria principium, ideo pigreſcere miſericordiæ debet officium. Adversùs eos autem qui ſibi videntur ſcire quod neſciunt, hòc tutiores ſumus, quòd hanc ignorantiam noſtram non ignoramus.* Legatur & caput ultimum lib. 3. ad Bonifacium, ubi quicquid de animæ origine diſſeratur, vel affirmetur, verum eſſe non poſſe ſtatuit, ſi repugnet fidei Eccleſiæ de originali peccato. F

Et *lib. 1. de Anima & ejus Origine, cap. 19.* Sententiam de novarum in dies animarum creatione tueri cuivis permittit, modò quatuor errores caveat fidei contrarios, & illam diſertis Scripturæ ſacræ teſtimoniis probet: alioqui ſatius eſſe ait ignorantiam ſuam profiteri. *Quicumque*, inquit, *volunt defendere, quòd dicuntur animæ novæ naſcentibus inſufflari, non de parentibus trahi, aliquid illorum quatuor caveant omni modo, hoc eſt: Ne dicant à Deo fieri animas peccatrices per alienum originale peccatum. Ne dicant, Parvulos, qui ſine baptiſmo exierunt, pervenire poſſe ad vitam æternam, regnumque cælorum, originali peccatô per quodlibet aliud reſolutô. Ne dicant, Animas peccaſſe alicubi ante carnem, & hoc meritò in carnem peccatricem fuiſſe detruſas. Ne dicant, Peccata, quæ in eis inventa non ſunt, quia præſcita ſunt, meritò fuiſſe punita. Nihil ergo iſtorum quatuor dicentes, quoniam quodlibet eorum falſum atque impium eſt: inveniant etiam Scripturarum de hac re certiſſima teſtimonia; & hanc ſententiam ſuam non ſolum me non vetante, verùm etiam favente, & gratias agente, defendant. Si autem non inveniunt certiſſimam de hac re autoritatem Divinorum Eloquiorum, & aliquid illorum quatuor per inopiam dicere compelluntur; cohibeant ſe, ne per ipſam inopiam etiam parvulorum animas non habere originale peccatum, ſecundum Pelagianam hæreſim olim damnabilem, nuperrimèque damnatam, dicere compellantur.*

Denique *lib. 5. contra Julianum Pelagianum cap. 4.* duos modos explicandi corruptionem animæ ex peccato originali, & iſtius peccati propagationem, breviter exponit. *Ut ergo*, inquit, *& anima & caro pariter utrumque puniatur, niſi quod naſcitur, renaſcendo emendetur: profectò aut utrumque vitiatum ex homine trahitur; aut alterum in alterô, tanquam in vitiato vaſo corrumpitur; ubi occulta juſtitia divinæ legis includitur. Quid autem horum ſit verum, libentiùs diſco, quàm dico, ne audeam docere quod neſcio. Hoc tamen ſcio, id horum eſſe verum, quod fides vera, antiqua, Catholica, quâ creditur & aſſeritur originale peccatum, non eſſe convicerit falſum. Iſta fides non negetur, & hoc quod de anima latet, aut ex otio diſcitur; aut ſicut alia multa in hâc vitâ, ſine ſalutis labe neſcitur. Magis enim curandum eſt, ſive in parvulis, ſive in grandibus, quò anima ſanetur auxiliô, quàm quò vitiata ſit meritâ.*

Cùm itaque jam illam opinionem omnes Theologi ſequantur, quæ ſingulas animas in dies creari, & recèns genitis infundi corporibus aſſerit, ſecundùm eam dicendum eſt, animam in corpore tanquam in vitiatô vaſe corrumpi: ſicut ſi flos in locô fœtidô ſeratur, quantumvis naturâ ſuâ ſit pulcher & elegans, vitium quoddam atque labem inde contrahit. Et ſicut anima, ſi corpori vulnerato, vel flammis circumdato & ardenti conjungeretur, mox doleret: ita cùm infundatur corpori, in quo peccati quoddam germen eſt, quia ab Adamo progagatum fuit, & ſit pars hominis ex Adamo progeniti, in quo ut in capite, ut in radice, ut in fonte, vitiata natura eſt, peccato inficitur. Adami enim poſteri, ut ait S. Auguſtinus Sermone 36. de Verbis Apoſtoli, *In ramo adhuc nihil commiſerunt, ſed in radice perierunt.... Nihil mali habent: niſi quod de fonte traxerunt.*

Prima autem cauſa traductionis hujuſce peccati eſt concupiſcentia, ex S. Auguſtino Epiſtola 105. *Quaſi verò*, inquit, *in baptiſmo concupiſcentia carnis infirmitas continuò ſinetur, ſicut continuò reatus ejus aboletur: ſed gratiâ renaſcendi, non conditione naſcendi. Unde quiſquis per hanc concupiſcentiam etiam de renato naſcitur, ſine dubitatione oberit nato, niſi & ipſe ſimiliter renaſcatur.*

Et lib. 5. contra Julianum, cap. 18. *Qualitas*, inquit, *affectionalis mali de ſubſtantiâ ad ſubſtantiam non emigrando tranſit, ſed quodam operante contagiô, id eſt, concupiſcentiæ affectu; ſicut de parentibus morbidis morbida ſoboles procreatur.* Et lib. 2. de Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 34. *Languor*, inquit, *quò benè vivendi virtus periit*, (id eſt concupiſcentia) *non eſt utique natura, ſed vitium: ſicut certè mala in corpore valetudo non eſt ulla ſubſtantia vel natura; ſed vitium: Et licet non ſemper, tamen plerumque malæ valetudines parentum ingenerantur quodammodo & apparent in corporibus filiorum.* Quod explicat, *lib. 2. Operis Imperfecti contra Julianum*, exemplo podagræ, quam ſubinde filii hæreditario jure ex parentibus

trahunt.

trahunt. *Si quis intemperantiâ, ſibi podagram faciat, eamque tranſmittat in filios, quod ſæpe contingit, nonne rectè dicitur in eos illud vitium de parente tranſiiſſe: Ipſos quoque hoc in parente feciſſe? Quoniam quando ipſe fecit, in illo fuerunt: fecerunt ergo non actione hominum, ſed ratione jam ſeminum. Quod ergo aliquoties invenitur in corporis morbis: hoc in illo primi Genitoris antiquo magnoque peccato, quo natura humana univerſa vitiata eſt, factum eſſe noverit.* A

Hinc lib. 1. de *Nuptiis & Concupiſcentia*, cap. 1. ait: *Intentio hujus libri hæc eſt, ut quantùm nos Dominus adjuvare dignatur, carnalis concupiſcentiæ malum, propter quod homo, qui per illam naſcitur, trahit originale peccatum, diſcernamus à bonitate nuptiarum.* B

Ideo Chriſti conceptionem fuiſſe ſine peccato aſſerit hac unâ ratione, quia ſine concupiſcentia conceptus eſt. (lib. 1. de Nuptiis & Concupiſcentia, cap. 24.) *Ex hac concupiſcentiâ carnis*, inquit, *tanquam filiâ peccati, & quando illi ad turpia conſentitur, etiam peccatorum matre multorum, quæcumque naſcitur proles, originali eſt obligata peccato, niſi in illo renaſcatur, quem ſine iſtâ concupiſcentiâ Virgo concepit. Propterea quando naſci eſt in carne dignatus, ſine peccato ſolus eſt natus.*

C Cùm porrò concupiſcentiam cauſſam eſſe traductionis originalis peccati aſſerimus ex S. Auguſtino, actualem non intelligimus libidinem, ſed habitualem, quæ intimis innata eſt medullis, & naturam vitiat. Quod explicat S. Thomas, Quæſtione 4. de Malo Artic. 3. ad 16. *Dicendum*, inquit, *quòd libido nominat inordinatam concupiſcentiam actualem. Dictum eſt autem quòd materiale in originali peccato eſt concupiſcentia habitualis, quæ provenit ex hoc quòd ratio non habet virtutem totaliter vires inferiores refrænandi. Sic ergo libido actualis, quæ eſt in coitu, eſt ſignum concupiſcentiæ habitualis, quæ materialiter ſe habet in originali peccato. Cauſſa autem quòd aliquis tranſ-* D *mittat originale peccatum in prolem, eſt id quod remanet in eo de peccato originali, etiam poſt baptiſmum, ſcilicet concupiſcentia vel fomes.*

Objiciebant XIII. Pelagiani, cauſſam mali eſſe conventionem nuptiarum: adeóque nuptias accuſari poſſe, excuſari non poſſe.

Reſpondet S. Auguſtinus, Falſam eſſe propoſitionem. *Nuptiæ enim inſtitutæ ſunt cauſa generandi, non peccandi: propter quod illa à Domino eſt benedictio nuptiarum: Creſcite, & multiplicamini, & replete terram. Peccatum autem quod inde à naſcentibus trahitur, non ad nuptias pertinet, ſed ad malum quod ac-* E *cidit hominibus, quorum conjunctione ſunt nuptiæ. Nam malum pudenda libidinis, & poteſt eſſe ſine nuptiis, & potuerunt eſſe nuptiæ ſine illo: ad conditionem autem corporis pertinet, non vitæ illius, ſed mortis hujus, ut nunc nuptiæ non poſſint eſſe ſine illo, quamvis ipſum poſſit eſſe ſine illis.... Nuptiarum igitur bonum malo originali, quod inde trahitur, non poteſt accuſari, ſicut adulteriorum malum bono naturali quod inde naſcitur non poteſt excuſari: quoniam natura humana quæ naſcitur vel de conjugio, vel de adulterio, Dei opus eſt. Quæ ſi malum eſſet, non eſſet generanda: ſi malum non haberet, non eſſet regeneranda. Qui ergo dicit eam* F *bonum non eſſe, bonum negat condita Creatorem. Qui verò negat ei malum ineſſe, miſericordem vitiatæ invidet Salvatorem. Quapropter in hominibus naſcentibus neque excuſanda ſunt adulteria per bonum, quod inde à Conditore bono creatum eſt; nec accuſanda conjugia per malum, quod ibi à miſericorde Salvatore ſanandum eſt.* (lib. 2. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 20. & 26.) Lege & lib. 3. contra Julianum, cap. 23. & 24.

Objiciebant XIV. Pelagiani. *Si peccatum ex voluntate eſt, mala eſt voluntas quæ peccatum facit: ſi ex natura, mala natura.*

A Reſpondet S. Auguſtinus, Ex voluntate peccatum eſſe, etiam originale; *Quia & hoc ex voluntate primi hominis ſeminatum eſt, ut & in illo eſſet, & in omnes tranſiret.* Nec ſequitur malam eſſe naturam, ſi malum ex natura eſt. Nam & voluntas mala, quam nullum præceſſit malum, unde orta eſt niſi ex bono? *Nec ideo tamen potuit ex bono oriri voluntas mala, quia bonum factum eſt à Deo bono, ſed quia de nihilo factum eſt, non de Deo. Quid eſt ergo quod dicit* Julianus: *Si natura opus eſt Dei, per opus Dei opus Diaboli tranſire non ſinitur? Nonne opus diaboli, quando primùm in Angelo, qui diabolus factus eſt, ortum eſt,* B *in opere Dei ortum eſt? Quapropter ſi malum quod omnino nuſquam erat, in Dei opere oriri potuit, cur malum quod alicubi jam erat, per opus Dei tranſire non potuit? Præſertim cùm ipſo verbo utatur Apoſtolus dicens: Et ita in omnes homines pertranſiit.*

Objiciunt Novi Pelagiani, S. Auguſtinum in peccati originalis doctrina fuiſſe Novatorem, & Eccleſiam ante ipſum crediddiſſe peccatum Adami in ejus poſteros non fuiſſe tranſmiſſum.

S. Auguſtinus Novator non fuit.

Reſpondeo, Satis exploratum eſſe quàm falſa ſit hæc aſſertio, ex veterum Patrum teſtimoniis, qui ante Pelagianam hæreſim floruerunt & ſcripſerunt, C quorum teſtimonia contra Pelagianos S. Auguſtinus protulit, ut novam & damnandam opinionem ipſos in Eccleſiam invexiſſe demonſtraret. Quorum inſignia teſtimonia ſuperiùs à nobis deſcripta legi poſſunt. His adde Commodianum, qui floruit IV. Sæculo, ſub Silveſtri Pontificatu: S. Paulinum, & S. Cyrillum, qui S. Auguſtino coævi fuerunt. Et Commodianus quidem *Inſtructione* 35. hæc habet.

> *Adam protolapſus ut Dei præcepta vitaret,*
> *Belias tentator fuit de invidia palmæ,*
> *Contulit & nobis ſua bona, ſiu mala quod egit;*
> D *Dux nati nativitatis, morimur indeque per illum.*

Et Inſtructione 46. Catechumenos ſic alloquitur:

> *In Baptiſmo tibi genitale ſolox lavatur.*

Sanctus verò Paulinus Nolanus Epiſcopus *Epiſtola VIII. ad Severum*, hæc habet: *Pauper ego & dolens, qui adhuc terrenæ imaginis ſqualore concretus ſum, & plus de primo, quàm de ſecundo Adam carnis ſenſibus & terrenis actibus refero: quomodo tibi audebo me pingere, cùm cæleſtis imaginis inficiator prober corruptione terrena? Utrinque me concludit pudor. Erubeſco pingere quod ſum, non audeo pingere quod non ſum: odi quod ſum, & non ſum quod amo. Sed* E *quid miſero mihi proderit odiſſe iniquitatem, & amare virtutem, cùm id potiùs agam quod odi, nec elaborem piger id potiùs agere quod amo, ipſe diſcors, & inteſtino bello diſtrahor, dum ſpiritus adverſus carnem, caro adverſus ſpiritum dimicat, & lex corporis lege peccati legem mentis impugnat? Infelix ego, qui in me venenatum inimicæ arboris guſtum nec crucis ligno digeſſi. Durat enim mihi illud per Adam virus paternum, quo univerſitatem generis ſui Pater prævaricatus infecit.* Hæc Paulini verba refert, laudatque, ut par eſt, Sanctus Auguſtinus, Epiſtola CVI. ad ipſum data.

F Denique S. Cyrillus lib. 2. *de Adoratione in Spiritu & Veritate*, hoc fidei dogma diſertè confirmat. *Nonne*, inquit, *verum eſſe ais, morti obnoxiam factam eſſe hominum naturam ex maledicto illo veteri? Dictum namque adverſus nos eſt, quòd eſt ipſi Adam veluti primitiis noſtri generis, & ſupremæ radici dictum. Cùm igitur eveniſſet, ut ipſum generis noſtri initium morti, quæ ex peccato exſtiterat, ſubjectum eſſet, neceſſario in nos ipſos quoque hoc malum pertranſivit, & unà cum radice germina quoque ex illa prodeuntia depaſtum eſt.*

Et libro 3. *Nam ex quo regnavit peccatum ſuper omnes qui in terris verſantur, cùm maximè proni ſint* ad

ad mala ab adoleſcentiâ, ut ſcriptum eſt, & omnium corda diligenter incumbant ad perficiendi voluntatem, neceſſariò mortis pœnam incurrimus.... Sed corruptam hominis naturam Autor ipſe miſertus eſt: itaque ille Unigenitus factus eſt homo, corpúſque naturâ morti obnoxium geſtavit, & caro factus eſt, ut morte tolerata, quæ peccati culpâ nobis jam imminebat, deſtrueret peccatum, &c.

Et libro 15. *Contaminat itaque naturam adventitia corruptio, & mors, quæ invidiâ Diaboli imperium tenuit, ex radice peccati profecta. Alia quoque ratione illud eam contaminat, quod in carnali voluptate ferantur, qui gignuntur. Ejuſmodi quiddam ſignificare videtur etiam beatus David, cùm pſallit ac dicit: Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Impura eſt igitur natura, ut quæ in tranſgreſſione & maledictione, præter id quod Deo placebat, corruptioni ſit obnoxia.* Obmuteſcant igitur novi Pelagiani, & effutire deſinant S. Auguſtinum in doctrina de peccato originali fuiſſe Novatorem. Quàm temerè enim, quam falsò, quam inſcitè id dicant, conſtat ex eo quod ante S. Auguſtinum idem Patres omnes docuerint, & ipſo vivente, SS. Ambroſius & Paulinus in Italia, S. Hieronymus in Palæſtina, S. Cyrillus Alexandriæ, tota Eccleſia Africana, Innocentius & Zoſimus Romani Pontifices, totaque Romana Eccleſia: Imò Eccleſia toto orbe diffuſa, eamdem de originali peccato traderent, propugnarentque fidem, quam S. Auguſtinus contra Pelagianos propugnabat, Pelagiumque, Cæleſtium, & eorum Sectatores ut Hæreticos damnarent: adeóque & prædamnarent Socinianos peſtilentiſſimam Pelagii ſobolem.

Sed etſi tacuerimus, adversùs illas peſtes lapides clamabunt. Leguntur Romæ in Conſtantinianâ Baſilicâ carmina illa à Sixto III. edita, ejuſque juſſu inſculpta lapidi ſuper ſacrum Fontem, ad perennem Pelagianæ hæreſeos execrationem, & confutationem.

Mergere, peccator, ſacrô purgande fluentô:
Quem veterem accipiet, proferet unda novum.
Inſons eſſe volens, iſto mundare lavacrô,
Seu patriô premeris crimine, ſeu propriô.
Nulla renaſcentum eſt diſtantia, quos facit unum
Unus Fons, unus Spiritus, una Fides.

DISSERTATIO XXII.

De neceſſitate gratiæ Chriſti contra Pelagianos & Semipelagianos.

ARTICULUS PRIMUS.

Quô probatur Gratiæ neceſſitas ad fidem, ipſumque fidei initium.

Gratiæ Chriſti neceſſitas ad fidem & ipſius initium, ex Scripturis ſacris demonſtratur.

GRatiæ Chriſti neceſſitatem ad fidem, imò ad ipſum fidei initium, hæc Scripturæ ſacræ oracula in primis demonſtrant. Joannis 6. *Hoc eſt opus Dei, ut credatis in eum quem miſit ille.* Et poſt: *Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet.* Quid eſt, *ad me veniet, niſi credet in me?* (inquit S. Auguſtinus *lib. de Prædeſtinatione Sanctorum, cap. 8.*) Idem confirmant ſequentia Chriſti Servatoris verba: *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.... Omnis qui audivit à Patre, & didicit, venit ad me.* Valde, (inquit S. Auguſtinus ibidem) *remota eſt à ſenſibus carnis hæc ſchola, in qua Deus auditur & docet. Multos venire videmus ad Filium, quia multos credere videmus in Chriſtum: ſed ubi & quomodo à Patre audierint hoc & didicerint, non videmus. Nimiùm gratia iſta ſecreta eſt: gratiam verò eſſe quis ambigat?*

Idem demonſtrant Apoſtoli verba 1. ad Corinthios 3. *Quid habes quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Quô teſtimonio ſe convictum fuiſſe memorat S. Auguſtinus, cùm fidem non eſſe donum Dei aliquando ſentiret. *Quô præcipuè teſtimoniô* (inquit lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 3.) *Ipſe convictus ſum, cùm ſimiliter errarem, putans fidem quâ in Deum credimus, non eſſe donum Dei, ſed à nobis eſſe in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona, quibus temperanter, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo.*

Et 1. ad Corinthios 7. *Miſericordiam conſecutus à Domino, ut ſim fidelis.* Non dixit, *Miſericordiam conſecutus ſum, quia fidelis eram, ſed ut fidelis eſſem: hinc oſtendens etiam ipſam fidem haberi niſi Deo miſerante non poſſe, & eſſe donum Dei*: ut obſervat S. Auguſtinus lib. *de Gratia & Libero Arbitrio c. 7.*

Et ad Epheſios 2. *Gratiâ ſalvati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt.* Quo teſtimonio rurſus contra Pelagianos utitur S. Auguſtinus lib. & cap. mox laudatis: *Poſſent enim dicere,* inquit, *Ideò accepimus gratiam, quia credidimus, tamquam ſibi fidem tribuentes, gratiam Deo. Propter hoc Apoſtolus, cùm dixiſſet, Per fidem: & hoc, inquit, non ex vobis; ſed Dei donum eſt. Rurſus ne dicerent ſe ſuis operibus donum tale meruiſſe, continuò ſubjecit: Non ex operibus, ne fortè quis extollatur: Non quia negavit, aut evacuavit opera bona, cùm dicat, Deum unicuique reddere ſecundum opera ejus: ſed quia opera ſunt ex fide, non ex operibus fides, ac per hoc ab illo ſunt nobis opera juſtitiæ, à quo eſt ipſa fides, de qua dictum eſt: Juſtus ex fide vivit.*

Denique id demonſtrat Apoſtolica illa ſententia 2. ad Corinthios 3. *Non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Quo loco Pelagianos urget S. Auguſtinus lib. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 2. *Attendant hîc,* inquit, *& verba iſta perpendant, qui putant ex nobis eſſe fidei cœptum, & ex Deo eſſe fidei ſupplementum. Quis enim non videat priùs eſſe cogitare, quàm credere? Nullus quippe credit aliquid, niſi priùs cogitaverit eſſe credendum. Quamvis enim raptim, quamvis celerrimè credendi voluntatem quædam cogitationes antevolent, moxque illa ita ſequatur, ut quaſi conjunctiſſima comitetur: neceſſe eſt tamen ut omnia quæ creduntur, præveniente cogitatione credantur: quamquam & ipſum credere, nihil aliud eſt, quàm cum aſſenſione cogitare: non enim omnis qui cogitat, credit; cum ideò cogitent plerique ne credant; ſed cogitat omnis qui credit, credendo cogitat, & cogitando credit. Quod ergo pertinet ad religionem atque pietatem, de qua loquebatur Apoſtolus, ſi non ſumus idonei cogitare aliquid quaſi ex nobis ipſis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt: profectò non ſumus idonei credere aliquid quaſi ex nobis ipſis, quod ſine cogitatione non poſſumus, ſed ſufficientia noſtra, quâ credere incipiamus, ex Deo eſt. Quocirca ſicut nemo ſibi ſufficit ad incipiendum vel perficiendum quodcumque opus bonum: quod jam iſti fratres* (de Semipelagianis loquitur) *ſicut veſtra ſcripta indicant, verum eſſe conſentiunt; unde in omni opere bono, & incipiendo, & perficiendo, ſufficientia noſtra ex Deo eſt: ita nemo ſibi ſufficit vel ad incipiendam, vel ad perficiendam fidem, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt; quoniam fides, ſi non cogitetur, nulla eſt: & non ſumus idonei cogitare aliquid quaſi ex nobiſmetipſis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.*

Probatur ſecundò Catholica veritas teſtimoniis SS. Patrum à B. Auguſtino laudatis lib. *de Dono Perſeverantiæ, cap. 19.* ſcilicet S. Cypriani lib. 3. *ad Quirinum* dicentis: *In nullo gloriandum, quando noſtrum nihil ſit.*

S. Ambroſii lib. *de Fuga ſæculi*, dicentis: *Non eſt in poteſtate noſtra cor noſtrum, & noſtræ cogitationes.* Et in expoſitione Proœmii Evangelii S. Lucæ, ad

Gratiæ Chriſti neceſſitas ad initium fidei, ex Patribus confirmata.

A hæc verba, *Viſum eſt & mihi*, hæc habet: *Poteſt non ſoli viſum eſſe, quod ſibi viſum eſſe declarat; non enim voluntate tantùm humana viſum eſt, ſed ſicut placuit ei, qui in me loquitur, Chriſtus: qui, ut id quod bonum eſt, nobis quoque videri bonum poſſit, operatur: quem enim miſeretur, & vocat. Et ideo qui Chriſtum ſequitur, poteſt interrogatus cur eſſe voluerit Chriſtianus, reſpondere; Viſum eſt & mihi: quod cùm dicit, non negat Deo viſum: A Deo enim præparatur voluntas hominum. Ut enim Deus honorificetur à Sancto, Dei gratia eſt.*

B Et lib. 7. Commentarii in ejuſdem Evangeliſtæ c. 9. loquens de Samaritanis qui Chriſtum Jeroſolyma pergentem recipere noluerunt, hæc habet: *Simul diſce, quia recipi noluit ab iis, quos ſciebat non ſimplici mente converſos. Nam, ſi voluiſſet, ex indevotis feciſſet devotos. Cur autem non receperint eum, Evangeliſta ipſe demonſtrat dicens: Quia facies ejus erat euntis in Jeruſalem: Diſcipuli autem recipi intra Samariam geſtiebant. Sed Deus, quos dignatur, vocat, & quem vult, religioſum facit.*

S. Gregorii Nazianzeni Oratione in Pentecoſtem, *Unius*, inquit, *deitatis, quæſo vos, confitemini Trinitatem. Si verò aliter vultis, dicite unius eſſe naturæ,* C *& Deus vocem dari vobis à Sancto Spiritu deprecabitur: id eſt, rogabitur Deus ut permittat vobis dari vocem, quâ quod creditis, confiteri poſſitis..... Qui dedit quod primum eſt, dabit & ſecundum: qui dedit credere, dabit & confiteri.*

His teſtimoniis Semipelagianorum errorem refellit S. Auguſtinus, & ex iis ſic colligit. *Iſti tales tantique Doctores, dicentes non eſſe aliquid, de quo tanquam de noſtro, quod nobis Deus non dederit, gloriemur: nec ipſum cor noſtrum & cogitationes noſtras eſſe in poteſtate noſtrâ: & totum dantes Deo, atque ab ipſo nos accipere confitentes, ut permanſuri convertamur ad eum: ut id quod bonum eſt, nobis quoque videatur bo-* D *num, & velimus illud; ut honoremus Deum & recipiamus Chriſtum, ut ex indevotis efficiamur devoti & religioſi, ut in ipſam Trinitatem credamus, & confiteamur etiam voce quod credimus: hæc utique gratiæ Dei tribuunt, Dei munera agnoſcunt, ab ipſo nobis, non à nobis eſſe teſtantur.*

S. Auguſtini rationibus probatur gratiæ Chriſti neceſſitas ad Fidē, ipſumque Fidei initium.

Idem catholicæ fidei caput S. Auguſtinus ratione multiplici in Scripturis ſacris fundatâ luculenter probat. Prima petitur ex conditione gratiæ, quæ cùm ſit gratis data, ut vel ipſum nomen ſonat, cum ea pugnat quòd detur ex meritis, quod tamen ſtatuit E quiſquis fidem ſubjicit naturæ viribus. Hanc rationem affert S. Auguſtinus lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 2. *Non ergo*, inquit, *receditur ab eâ ſententiâ, quam Pelagius ipſe in Epiſcopali Judicio Palæſtino, ſicut eadem Geſta teſtantur, damnare compulſus eſt, Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari; ſi non pertinet ad Dei gratiam quòd credere cœpimus; ſed illud potiùs quòd propter hoc nobis additur, ut pleniùs perfectiùſque credamus: ac per hoc initium fidei noſtræ priores damus Deo, ut retribuatur nobis & ſupplementum ejus, & ſi quid aliud fideliter poſcimus. Sed contra hæc cur non potiùs audimus? Quis prior de-* F *dit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipſo & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Et ipſum igitur initium fidei noſtræ, ex quo niſi ex ipſo eſt? Neque enim, hoc excepto, ex ipſo ſunt cætera; ſed ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Quis autem dicat eum qui jam cœpit credere, ab illo in quem credidit, nihil mereri? Unde fit ut jam merenti cætera dicantur addi retributione divina; ac per hoc gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari.* Et infrà: *Videte ſi aliud agitur iſto modo, niſi ut gratia Dei ſecundùm merita noſtra detur quolibet modo, ac ſic gratia jam non ſit gratia. Redditur namque hoc pacto debita, non donatur gratis: debetur enim credenti ut à Domino fides ipſa augeatur, & ſit merces fidei cœpta fides aucta;* A *nec attenditur cùm hoc dicitur, Non ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum, iſtam mercedem credentibus imputari.*

Secunda ratio ducitur ex ipſa fidei naturâ. Cùm enim ſit humanæ ſalutis initium, fundamentum & radix juſtificationis: quemadmodum ſalutem conſequi non poſſumus ſine gratia, ita nec ſine ipſa fidem habere. Hanc rationem S. Auguſtinus etiam profert locô mox laudatô. *Cur autem*, inquit, *non totum tribuatur homini, ut qui ſibi potuit inſtituere quod non habebat, ipſe quod inſtituit, augeat, omnino* B *non video; niſi quia reſiſti non poteſt divinis maniſeſtiſſimis teſtimoniis, quibus & fides, unde pietatis exordium, donum Dei eſſe monſtratur: quale eſt illud, quod Unicuique Deus partitus eſt menſuram fidei. Et* Rom. 12. *illud, Pax fratribus, & charitas cum fide à Deo* Rom. 1. *Patre & Domino noſtro Jeſu Chriſto*, &c. *Nolens ergo his tam claris teſtimoniis repugnare, & tamen volens à ſe ipſo ſibi eſſe quod credit, quaſi componit homo cum Deo, ut partem fidei ſibi vendicet, atque illi partem relinquat, & quod eſt elatius, primam tollit ipſe, ſequentem dat illi: & in eo quod dicit eſſe amborum, priorem ſe facit, poſteriorem Deum.*

Tertia ratio ſumitur ex pollicitationibus illis di- C vinis, quibus in ſacra Scriptura promittitur fides. Quod enim promittit Deus, unus ipſe præſtat, nec eſt penes hominem: alioquin aliena ipſe polliceretur, non ſua; atque ut promiſſis ſtaret, hominis ſubeſſet imperio. Hanc rationem exponit S. Auguſtinus lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. x. *Quando*, inquit, *promiſit Deus Abrahæ in ſemine ejus fidem gentium, dicens; Patrem multarum gentium poſui te: unde dicit Apoſtolus; Ideo ex fide, ut ſecundùm gratiam firma ſit promiſſio omni ſemini: non de noſtræ voluntatis poteſtate, ſed de ſua prædeſtinatione promiſit. Promiſit enim quod ipſe facturus fuerat, non quod* D *homines: quia etſi faciunt homines bona quæ pertinent ad colendum Deum, ipſe facit ut illi faciant quæ præcepit; non illi faciunt ut ipſe faciat quod promiſit: alioquin ut Dei promiſſa compleantur, non in Dei, ſed in hominum eſt poteſtate, & quod à Domino promiſſum eſt, ab ipſis redditur Abrahæ. Non autem ſic credidit Abraham, ſed credidit dans gloriam Deo: quoniam quæ promiſit, potens eſt & facere: Non ait, prædicere, non ait, præſcire; ſed ait, potens eſt & facere; ac per hoc facta non aliena, ſed ſua. An fortè opera bona Gentium Deus promiſit Abrahæ in ſemine ipſius, ut hoc promitteret quod ipſe facit: non autem promiſit fi-* E *dem Gentium, quam ſibi homines faciunt?* &c. *Non quidem loquitur ſic Apoſtolus.... Sed ſi opera Gentium promiſit, non fidem; profectò quoniam non ſunt bona opera niſi ex fide (Juſtus enim ex fide vivit).... Nihilominus ut impleat quod promiſit Deus, in hominum eſt poteſtate. Niſi enim homo faciat quod, Deo non donante, ad hominem pertinet, non faciet ipſe quod donet: hoc eſt, niſi habeat homo fidem ex ſeipſo, non implet Deus quod promiſit, ut opera juſtitiæ dentur ex Deo. Ac per hoc ut promiſſa ſua Deus poſſit implere, non eſt in Dei, ſed in hominis poteſtate. Quod ſi veritas & pietas nos credere vetat, credamus cum Abra-* F *ham, Quoniam quæ promiſit, potens eſt & facere. Promiſit autem filios Abrahæ, quod eſſe non poſſunt, ſi non habeant fidem: ergo ipſe donat & fidem.*

Quarta ratio petitur ex precibus quibus à Deo fidem poſtulat Eccleſia in gratiam Infidelium, pro quâ conceſſâ gratias agit. Cùm itaque non petamus quæ ipſi poſſumus, fides non eſt à nobis, ſed à Deo. Hanc rationem profert S. Auguſtinus Epiſtola CVII. ad Vitalem Carthaginenſem. *Exerce*, inquit, *contra orationes Eccleſiæ diſputationes tuas, & quando audis Sacerdotem Dei ad altare exhortantem populum Dei, orare pro incredulis ut eos Deus convertat ad fidem, & pro Catechumenis, ut eis deſiderium regenerationis inſpiret, & pro Fidelibus, ut in eo quod*

eſſe

eſſe cœperunt, ejus munere perſeverent, ſubſanna pias voces, & dic te non facere quod hortatur, id eſt, Deum pro infidelibus, ut eos fideles faciat, non rogare, eo quòd non ſint iſta divinæ miſerationis beneficia, ſed humana officia voluntatis. Et infrà: *Inaniter igitur & perfunctoriè potiùs quàm veraciter pro eis, ut doctrina cui adverſantur, credendo conſentiant, Deo fundimus preces, ſi ad ejus non pertinet gratiam convertere ad fidem ſuam ipſi fidei contrarias hominum voluntates. Inaniter etiam & perfunctoriè potiùs quàm veraciter magnas cum exultatione agimus Deo gratias, quando aliqui eorum credunt, ſi hoc in eis ipſe non facit.... Prorſus non oramus Deum, ſed orare nos fingimus, ſi nos ipſos, non illum facere credimus, quod oramus. Prorſus non gratias Deo agimus ſed agere nos fingimus, ſi unde illi gratias agimus, ipſum facere non putamus. Abſit ut quod facere Deum rogamus oribus & vocibus noſtris, eum facere negemus cordibus noſtris.... Et dum volumus apud homines defendere liberum arbitrium, apud Deum perdamus orationis auxilium, & gratiarum actionem non habeamus veram, dum veram non agnoſcimus gratiam.* Et ad finem Epiſtolæ: *Ideo Deus per orationes credentium nondum credentes credere facit, ut oſtendat quia ipſe facit.... Hæc & alia teſtimonia divina, quæ commemorare longum eſt, oſtendunt Deum gratiâ ſuâ auferre Infidelibus cor lapideum, & prævenire in hominibus bonarum merita voluntatum: ita ut voluntas per antecedentem gratiam præparetur, non ut gratia merito voluntatis antecedente donetur.... Loquimur autem nunc de ipſis initiis, cùm homines qui erant averſi & adverſi, convertuntur ad Deum, & velle incipiunt quod nolebant, & habere fidem quam non habebant; quod ut fiat in eis, oratur pro eis, quamvis non oretur ab eis. Ipſi enim quomodò invocabunt, in quem non crediderunt? Cùm verò factum fuerit quod oratur, ei qui fecit, aguntur gratiæ, & pro eis, & ab eis.*

Ibidem Catholicum iſtud dogma confirmat S. Auguſtinus hoc Pſalmi 36. verſu: *A Domino greſſus hominis diriguntur, & viam ejus volet:* Quod dictum S. Auguſtinus notat, *Ut intelligeremus ipſam voluntatem bonam, quâ incipimus velle credere, quoniam Dei via quid eſt, niſi fides recta? Illius eſſe donum qui greſſus noſtros propterea dirigit primitus ut velimus. Non enim ait Scriptura: A Domino greſſus hominis diriguntur, quia viam ejus voluit: Sed diriguntur, inquit, & volet. Non igitur quia voluit, diriguntur, ſed quia diriguntur, volet.*

[S. Proſper gratiæ Chriſti ad initium Fidei neceſſariæ defenſor.]

Probatur quartò Dogma Catholicum ex S. Proſpero in Carmine de Ingratis, c. 17. ſic canente:

Uſque adeò donum eſt quod credimus, & data gratis
Gratia, non meritâ ditat mercede vocatos:
Nec juſtorum operum diſcernis facta, ſed omnes
Sola ex immundis mundos facit: utque legentem
Lectus amet, non hoc ſtudio, ſed munere ſumus.
Nam ſi ſpectatrix meritorum eſt gratia, & illis
Se tribuit, quorum eſt animus purgatior, & quos
Per libertatem arbitrii ſibi repperit aptos:
Inſontes tantùm, juſtoſque aſſumere ſolos
Debuit, & veri cupidos ac recta volentes.
Perverſos autem, & ſcelerum aſſuetudine turpes
Deturbare procul, lucemque negare tenebris.

Et cap. 18.

Denique ne quiſquam ex morum ſplendore putetur
Conſeri, aut fidei meritò ad bona ſumma vocari,
Cui non divino ſit munere mentibus ipſa
Inſpirata fides: recole innumerabile vulgus
Retrò ſenum, & juvenum, qui cæca turpiter uſi
Libertate animi, per cultus dæmoniorum,
Per magicas artes, per amorem rapta tenendi,
Per ſtupra, per cædes vitam duxere nefandam:
Et tamen incumbente obitu, jam limite in ipſo
Extremi flatus, miſerantem nocte remota
Cognovere Deum, purgatoriſque lavacri
Munere, nulla mali linquentis ſigna prioris,
Exempti mundo, mutarunt tartara cœlo.
Quæ merita hîc numeras? Si præcedentia cernas,
Impia: ſi quæras poſt habita, nulla fuerunt.

Et cap. 19.

Si verò merito adſcribis, voluiſſe renaſci,
Nempe utero fidei parta eſt tam recta voluntas.
Porrò fidem quis dat niſi gratia? Sic benè velle
Gratia dat tribuendo fidem quæ credita poſcat,
Quæque voluntatis meritum creet, ipſaque ſolo
Naſcatur ſpirante Deo, mentemque reformans,
De cinere algenti ſopitum ſuſcitet ignem.
Ergo voluntatis genitrix operumque creatrix
Non eſt ex merito: quoniam quod non fit ab illâ,
Non benè fit.

Eadem veritas à Concilio Arauſicano definita eſt Canone 5. qui ſic habet: *Si quis, ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipſumque credulitatis affectum, quo in eum credimus qui juſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis pervenimus, non per gratiæ donum, id eſt, per inſpirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed naturaliter nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus adverſarius approbatur, beato Paulo dicente: Confidimus quia qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet uſque in diem Domini noſtri Jeſu Chriſti. Et illud: Vobis datum eſt pro Chriſto, non ſolùm, ut in eum credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini. Et, Gratiâ ſalvi facti eſtis per fidem, non ex vobis: Dei enim donum eſt. Qui enim fidem quâ in Deum credimus, dicunt eſſe naturalem; omnes eos qui ab Eccleſia Chriſti alieni ſunt, quodammodo fideles eſſe definiunt.* [Eccleſiæ definitio.] [Philipp. 1.] [Ibid.] [Epheſ. 2.]

Et Canone 7. *Si quis per naturæ vigorem, bonum aliquod quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ, cogitare ut expedit, aut eligere, ſive ſalutari, id eſt, Evangelicæ Prædicationi conſentire poſſe confirmat abſque illuminatione & inſpiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus ſuavitatem in conſentiendo & credendo veritati, hæretico fallitur ſpiritu: non intelligens vocem Dei in Evangelio dicentis; Sine me nihil poteſtis facere: & illud Apoſtoli, Non quòd idonei ſumus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.*

Concilium denique Tridentinum idem Catholicæ Fidei caput confirmavit Seſſione 6. Canone 3. qui ſic habet: *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritûs Sancti inſpiratione atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.*

Objicies exemplum Cornelii, cujus orationibus & eleemoſynis Deus fidem conceſſit: indeque colliges fidem obtineri meritis. [Semipelagianorum Objectionibus reſpondetur.]

Reſpondet S. Auguſtinus lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 7. quòd Cornelius, *Sine aliqua fide non donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat?* Implicitam itaque (ut Scholaſtici vocant) fidem habebat, non explicitam. *Sed ſi poſſet ſine fide Chriſti eſſe ſalvus, non ad eum ædificandum mitteretur architectus Apoſtolus Petrus: Quamvis, niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt ædificantes eam. Et dicitur nobis, Fides eſt à nobis, cætera à Domino, ad juſtitiæ opera pertinentia: Quaſi ad ædificium non pertineat fides, quaſi ad ædificium non pertineat fundamentum. Quod ſi imprimis & maximè pertinet, in vanum laborat prædicando ædificans fidem, niſi eam Dominus*

miſerando intus ædificet. Quicquid igitur & antequam in Chriſtum crederet, & cùm credidiſſet, bene operatus eſt Cornelius, totum Deo dandum eſt, ne fortè quis extollatur.

Objicies teſtimonium S. Auguſtini in Expoſitione quarumdam Propoſitionum Epiſtolæ ad Romanos, dicentis: *Quod credimus noſtrum eſt: quod autem bonum operamur, illius eſt qui credentibus dat Spiritum Sanctum.*

Reſpondeo, hæc eſſe verba Auguſtini adhuc Semipelagiani, ut ipſemet fatetur lib. de Prædeſtinatione Sanctorum c. 3. *Neque enim*, inquit, *fidem putabam Dei gratiâ præveniri, ut per illam nobis daretur quod poſceremus utiliter: niſi quia credere non poſſemus, niſi præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicato nobis Evangelio conſentiremus, noſtrum eſſe proprium, & nobis ex nobis eſſe arbitrabar. Quem meum errorem nonnulla Opuſcula mea ſatis indicant, ante Epiſcopatum meum ſcripta. In quibus eſt illud quod commemoraſtis in litteris veſtris, ubi eſt expoſitio quarumdam Propoſitionum ex Epiſtola quæ eſt ad Romanos.* Hunc errorem depoſuit Auguſtinus, cùm libros ad Simplicianum jam Epiſcopus elaboraret, hoc Apoſtoli convictus teſtimonio: *Quis enim te diſcernit? Quid autem habes quod non accepiſti?* &c. ut ipſe refert cap. 4. lib. *de Prædeſtinatione Sanctorum.* Denique locum Expoſitionis Epiſtolæ ad Romanos emendavit in Retractationibus, ubi hunc librum recenſuit: *Deinde*, inquit, *ſubjunxi: Quod ergo credimus, noſtrum eſt: quod autem bonum operamur, illius eſt qui credentibus dat Spiritum Sanctum. Profectò non dicerem, ſi jam ſcirem etiam ipſam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem Spiritu. Utrumque ergo noſtrum eſt propter arbitrium voluntatis: & utrumque tamen datum eſt per Spiritum fidei & charitatis. Neque enim ſola charitas, ſed, ſicut ſcriptum eſt: Charitas cum fide à Deo Patre & Domino noſtro Jeſu Chriſto.*

Objicies tertiò: Credere, vel non credere, eſt in arbitrio voluntatis humanæ. Fides itaque ex nobis eſt, non ex Deo.

Reſpondet S. Auguſtinus: *Credere, vel non credere eſt in arbitrio voluntatis humanæ, ſed in electis præparatur voluntas à Domino. Ideo ad ipſam quoque fidem, quæ in voluntate eſt, pertinet: Quis enim te diſcernit? Quid autem habes quod non accepiſti? Multi audiunt verbum veritatis: ſed alii credunt, alii contradicunt. Volunt ergo iſti credere, nolunt autem illi. Quis hoc ignoret? Sed cùm aliis præparetur, aliis non præparetur voluntas à Domino, diſcernendum eſt utique quid veniat de miſericordia ejus, quid de judicio.*

Objicies: Si fides, ipſúmque fidei initium dona Dei ſunt, quare non omnibus tribuuntur, cùm Deus velit omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire?

Reſpondeo, Non omnibus tribui, quia vocationi non conſentiunt omnes, ſicque contra Dei voluntatem faciunt, quamvis eam non vincant. Sic reſpondet S. Auguſtinus lib. de Spiritu & Litera c. 33. *Vult autem Deus*, inquit, *omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: non ſic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quò benè vel malè utentes juſtiſſimè judicentur. Quod cùm ſit, Infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt, cùm ejus Evangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt, verùm ſeipſos fraudant magno & ſummo bono, maliſque pœnalibus implicant, experturi in ſuppliciis poteſtatem ejus, cujus miſericordiam in donis contempſerunt.* Et infra ait, iſtam credendi voluntatem, *Non ideo tantùm divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio eſt, quod nobis naturaliter concreatum eſt; verùm etiam quòd viſorum ſuaſionibus agit Deus ut velimus, & ut credamus: ſive extrinſecùs per Evangelicas exhortationes, ubi & mandata Legis aliquid agunt, ſi ad hoc admonent hominem infirmitatis ſuæ, ut ad gratiam*

A *juſtificantem credendo confugiat: ſive intrinſecùs, ubi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem; ſed conſentire, vel diſſentire, propriæ voluntatis eſt. His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali ut ei credat; neque enim credere poteſt quolibet libero arbitrio, ſi nulla ſit ſuaſio, vel vocatio cui credat: profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine; & in omnibus miſericordia ejus prævenit nos. Conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt. Quæ res non ſolùm non infirmat, verùm etiam confirmat quod dictum eſt: Quid enim habes quod non accepiſti? Accipere quippe &* B *habere anima non poteſt dona, de quibus hoc audit, niſi conſentiendo: ac per hoc, quid habeat, & quid accipiat, Dei eſt: accipere autem & habere, utique accipientis & habentis eſt. Jam ſi ad illam profunditatem ſcrutandam quiſquam nos coarctet: cur illi ita ſuadeatur ut perſuadeatur: illi autem non ita: duo ſola occurrunt interim quæ reſpondere mihi placeat: O altitudo divitiarum! &c. Nunquid iniquitas apud Deum? Cui reſponſio iſta diſplicet, quærat doctiores, ſed caveat ne inveniat præſumptores.*

Objicies: Cùm dicitur, Si credideris, ſalvus eris: unum horum exigitur, ſcilicet fides, alterum offer- C tur, ſcilicet æterna ſalus. Quod exigitur, in hominis; quod offertur, in Dei eſt poteſtate. Fides itaque in noſtrâ poteſtate eſt.

Reſpondet S. Auguſtinus lib. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 11. *Cur non utrumque in Deo eſt, & quod jubetur, & quod offertur? Rogatur enim ut det quod jubet. Rogant credentes ut ſibi augeatur fides: rogant pro non credentibus, ut eis donetur fides, ut & in ſuis incrementis, & in ſuis initiis, donum Dei ſit fides. Sic autem dicitur: Si credideris, ſalvus eris; quemadmodum dicitur: Si ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Ut ergo ſpiritu facta carnis mortificemus, exigitur: ut autem vivamus, offertur. Num igi-* D *tur placet ut facta carnis mortificare, non donum Dei eſſe dicamus, neque id donum Dei eſſe fateamur; quoniam exigi audimus à nobis præmio vitæ, ſi hoc fecerimus, oblato? Abſit ut hoc placeat participibus & defenſoribus gratiæ. Pelagianorum eſt iſte error damnabilis..... Sicut ergo quamvis Dei donum ſit facta carnis mortificare, exigitur tamen à nobis propoſito præmio vitæ: ita donum Dei eſt & fides, quamvis & ipſa, cùm dicitur, Si credideris ſalvus eris, propoſito præmio ſalutis exigatur à nobis. Ideo enim hæc & nobis præcipiuntur, & dona Dei eſſe monſtrantur: ut intelligatur quod & nos ea facimus, & Deus facit ut illa facia-* E *mus, ſicut per Prophetam Ezechielem apertiſſimè dicit, Ego faciam ut faciatis.*

Hinc illa S. Auguſtini ad Deum oratio lib. 10. Confeſſionum c. 19. *Da quod jubes, & jube quod vis.* Quæ verba Pelagius Romæ, cùm à quodam Epiſcopo fuiſſent commemorata, ferre non potuit, & contradicens aliquantò commotiùs, penè cum eo, qui illa commemoraverat, litigavit, ut refert S. ipſe Auguſtinus lib. de Dono Perſeverantiæ, c. 20. *Quid verò primitùs & maximè nobis Deus jubet, niſi ut credamus in eum? Et hoc ergo ipſe dat, ſi benè illi dictum eſt, Da quod jubes.* Verba ſunt S. F Auguſtini ibidem.

Objicies: In Scriptura jubet Deus ut oremus & petamus, noſtræque poſtulationi & deſiderio ſe adfuturum pollicetur. *Petite*, inquit Chriſtus Lucæ 11. *& dabitur vobis: quærite & invenietis, pulſate, & aperietur vobis.* A nobis igitur eſt quod petamus, & quæramus, & pulſemus, atque adeò ſi non fides ipſa tota, ſaltem ejus cupiditas & initium ſine gratia haberi poſſunt. Unde & Apoſtolus ad Romanos c. 7. ait: *Velle adjacet mihi, perficere autem non invenio.*

Reſpondeo, Verba Chriſti apud S. Lucam ſignificare tantùm quædam eſſe gratiæ divinæ beneficia, quæ orationibus noſtris concedenda ſint; ſed per-

peram

peram inde colligitur quòd noſtris ea viribus petere poſſimus. Nam, ut ait Apoſtolus ad Romanos 8. *Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram: nam quid oremus, ſicut oportet, neſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Id diſertè explicat S. Fulgentius lib. de Incarnatione & Gratia, c. 22. *Nec unquam*, ait, *redire poteſt ovis errans, niſi fuerit boni Paſtoris inquiſitione præventa, & humeris reportata. Propterea Paſtor bonus venit quærere & ſalvam facere ovem perditam, quæ Paſtorem ſuum quærere non poteſt, priuſquam ab eo quæratur: ſed à quærente prævenitur ut quærat. Paſtor autem fruſtra eam quæreret, ſi quæſita Paſtorem ipſa quærere non poſſet. Sed hoc ei quærentis Paſtoris bonitas donat, ut etiam ipſa quærendi Paſtoris habeat voluntatem. Quæritur autem ut quærat; quando illuminatur ut credat. Hoc igitur in homine divinitus agitur, cui fidem Deus infundit, ut gratiæ dono virtutem credendi natura recipiat, quam amiſit: & quod non poterat vitiata per culpam, incipiat poſcere formata per gratiam: ac ſic, operante illo Medico, qui non eſt opus ſanis, ſed male habentibus, infirmitas expellatur, natura ſanetur. Quam ſanitatem poſcebat qui dicebat: Ego dixi, Domine, miſerere mei, ſana animam meam quia peccavi.*

Apoſtoli verò locus unum hoc declarat, præter gratiam voluntatis, neceſſariam eſſe gratiam operis, quam luculentiùs commendat ad Philippenſes 2. his verbis: *Deus eſt, qui operatur in vobis & velle, & perficere, pro bona voluntate.*

Contrà. Quâ ratione ex precibus, quas ad Deum fundimus, colligitur fidem quam à Deo poſcimus, ab eo eſſe; eadem ratione ex præceptis & adhortationibus, quibus ad petendum & incipiendum Deus nos provocat, colligere poſſumus quòd noſtrum ſit petere & accipere: Siquidem ut Deum non rogamus ea quæ ſunt à nobis, ſic nec Deus imperare poteſt quæ ſunt ab ipſo.

Reſpondeo, Ex præceptis illis, quibus jubemur orare, colligi duntaxat poſſe, orationes ita eſſe à Deo inſpirante, ut etiam ſint à nobis annuentibus, conſentientibus, & elicientibus. Hoc pacto cum imperio quo Deus mandat nobis ut velimus & agamus, conciliantur tum preces quibus hoc à Deo flagitamus, tum promiſſa quibus Deus ipſe ſua nobis beneficia pollicetur. Cùm enim converſio humani animi ſit à Deo præveniente, & ab homine obſequente, debet eam à Deo petere homo, & ad eam hominem meritò provocat Deus. Hinc in Scriptura ſacra aliquando ſalus hominis tota Deo tribuitur, aliquando tota homini imputatur, aliquando ad Deum ſimul & hominem refertur. Pſalmo 84. *Converte nos Deus ſalutaris noſter*, ait Pſaltes Regius. Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*, ait Deus ad populum ſuum verba faciens. Threnorum 5. *Converte nos Domine ad te & convertemur.* Zachariæ 1. *Convertimini ad me, ait Dominus exercituum, & convertar ad vos.* Ezechielis cap. 18. *Facite vobis cor novum & ſpiritum novum.* cap. 36. *Dabo vobis cor novum & ſpiritum novum ponam in medio veſtri: & auferam cor lapideum de carne veſtra, & dabo vobis cor carneum*, &c. Pſalmo 118. *Inclina cor meum in teſtimonia tua.* Ibidem: *Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas.* Proverbiorum 16. *Hominis eſt animam præparare.* Et cap. 8. ſecundùm Verſionem LXX. Interpretum quam ſequitur S. Auguſtinus: *Præparatur voluntas à Domino.*

Hæc diſertè explicat S. Auguſtinus lib. de Gratia & Libero Arbitrio, c. 15. *Meminerimus*, inquit, *ipſum dicere, Facite vobis cor novum & ſpiritum novum, qui dixit, Dabo vobis cor novum, & ſpiritum novum dabo vobis. Quomodo ergo qui dicit, Facite vobis, hoc dicit, Dabo vobis? Quare jubet, ſi ipſe daturus eſt? Quare dat, ſi homo facturus eſt, niſi quia dat quod jubet, cùm adjuvat ut faciat cui jubet?* & cap. 14. *Nunquid ergo poſſumus niſi abſurdiſſimè dicere, bonum meritum bonæ voluntatis in homine præceſſiſſe, ut avelleretur ab eo cor lapideum; quandoquidem ipſum cor lapideum non ſignificat niſi duriſſimam voluntatem, & adversùs Deum omninò inflexibilem? Ubi enim præcedit bona voluntas, jam non eſt utique cor lapideum.* Et cap. 16. *Certum eſt*, inquit, *nos mandata ſervare ſi volumus: ſed quia præparatur voluntas à Domino, ab illo petendum eſt ut tantùm velimus, quantùm ſufficit ut volendo faciamus. Certum eſt nos velle cum volumus, ſed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum eſt, Præparatur voluntas à Domino: de quo dictum eſt, A Domino greſſus hominis dirigentur, & viam ejus volet; de quo dictum eſt: Deus eſt qui operatur in vobis & velle. Certum eſt nos facere cum facimus, ſed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati, qui dixit: Faciam ut in juſtificationibus meis ambuletis, & judicia mea obſervetis, & faciatis. Cùm dicit, Faciam ut faciatis: quid aliud dicit, niſi, Auferam à vobis cor lapideum unde non faciebatis; & dabo cor carneum unde faciatis? Et hoc quid eſt, niſi, Auferam cor durum unde non faciebatis, & dabo cor obediens unde faciatis?*

Et lib. 2. ad Bonifacium c. 9. *Ideò quippe ſcriptum eſt*, inquit, *Hominis eſt præparare cor, & à Domino reſponſio linguæ; quia homo præparat cor, non tamen ſine adjutorio Dei qui tangit cor.* Et poſteà: *Quamvis niſi adjuvante illo, ſine quo nihil poſſumus facere, os non poſſimus aperire: tamen nos aperimus illius adjumento, & opere noſtro; implet autem illud Dominus ſine opere noſtro. Nam quid eſt præparare cor, & os aperire, niſi voluntatem parare? & tamen in eiſdem literis legitur: Præparatur voluntas à Domino.* Et poſt: *In ſententia ergo illa ubi dicitur: Aperi os, & adimplebo illud; quaſi unum videtur ad hominem pertinere, alterum ad Deum; in hac autem ubi dicitur: Ego aperiam os tuum, & inſtruam te: utrumque ad Dominum. Quare hoc? Niſi quia in uno iſtorum cooperatur homini facienti; alterum ſolus facit. Quapropter multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo: Nulla vero facit homo, quæ non facit Deus ut faciat homo.*

Objicies; Hominem poſſe credere, adeòque initium ſaltem fidei eſſe ab homine.

Reſpondet S. Fulgentius lib. de Incarnatione & Gratia cap. 24. Non eſſe conſequens ut omnia quæ habere nos poſſumus, etiam ex nobis habere poſſimus. Nam & caro noſtra ſic à Deo facta eſt, ut poſſit naturaliter vivere: hoc ipſum tamen non ex ſe, ſed ex anima poteſt habere quod vivit. Sicut igitur caro ex ſeipſa vitam non habet, ſed ab anima accipit, ſic homo non poteſt habere fidem, niſi munere Dei donantis acceperit. Sicut etiam ut caro vivat, ſolius opus eſt animæ, ita quoque ut homo credat, ſolius opus eſt gratiæ. Ipſa S. Fulgentii verba ſunt. Fidei autem non ſolùm perfectionem, ſed initium eſſe à Spiritu Sancto, probat idem Pater ratione petitâ ex Incarnatione Chriſti, quæ noſtræ regenerationis, ac ſpiritalis in Chriſto nativitatis typus eſt. *Ex eodem*, inquit, *Spiritu renati ſumus, ex quo natus eſt Chriſtus. Eodem igitur Spiritu Chriſtus formatur ſecundùm fidem in corde uniuſcujuſque credentis, quo Spiritu ſecundùm carnem formatus eſt in utero Virginis.... Sicut autem non ſolùm priuſquam Virgo Maria Chriſtum conciperet, ſed etiam priuſquam ſe concepturam agnoſceret, gratiâ plena Angeli voce nuncupata eſt, cùm nulla ejus præcederet concipiendi Filii Dei vel cognitio, vel voluntas, ut agnoſceretur ex gratiâ Dei eſſe tam ipſa obediens voluntas Virginis, quàm conceptio Domini Salvatoris: Sic homo priuſquam credere velle inciperet, gratia donantis infunditur cordi, ut incipiat in homine per fidem Chriſtus formari. Cùm autem Chriſtus in unoquoque formatur,*

ipſe ſe format, quia ipſe fidem in corde uniuſcujuſque credentis initiat. Propterea in Epiſtola quæ ad Hebræos ſcripta eſt, admonemur ut aſpiciamus in Autorem fidei & conſummatorem Jeſum: qui proculdubio ſic eſt autor fidei noſtræ, cùm ipſe fidem non habentibus donat, ſicut eſt ejuſdem fidei conſummator, cùm eam in habentibus augendo multiplicat, & ſanctâ operatione conſummat.

Objicies: Si fides ſit ex gratia, excuſare poterunt ignorantiam, vel contumaciam, qui non credunt; quòd eis vel prædicatio, vel gratia interior ad credendum defuerit.

Reſpondeo cum S. Auguſtino Epiſtola CV. *ad Sixtum*, quòd *Inexcuſabilis eſt omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriæ voluntatis, ſive qui novit, ſive qui ignorat, ſive qui judicat, ſive qui non judicat: quia & ipſa ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, ſine dubitatione peccatum eſt: in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in utriſque non eſt juſta excuſatio, ſed juſta damnatio. Ideo autem divina Eloquia eos inexcuſabiles dicunt, qui non ignorantes, ſed ſcientes peccant, ut ſecundùm judicium ſuperbiæ ſuæ quò multùm confidunt de viribus propriæ voluntatis, ſe inexcuſabiles videant, quia de ignorantia jam non habent excuſationem, dum non eſt juſtitia, cui præſumebant ſufficere voluntatem.*

ARTICULUS II.

Quo Gratiæ neceſſitas ad cujuſcumque boni operis initium & conſummationem demonſtratur.

Dogma Catholicum ex Scripturis probatur.

HOc Fidei Catholicæ dogma hæc imprimis Scripturæ ſacræ oracula perſuadent. Pſalmo 76. *Dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelſi.* Iſaiæ 26. *Omnia opera noſtra operatus es in nobis Domine.* Et cap. 42. *Ducam cæcos in viam quam neſciunt; & in ſemitis quas ignoraverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta.* c. 65. *Invenerunt qui non quæſierunt me. Dixi: Ecce ego, ecce ego, ad Gentem, quæ non invocabat nomen meum Expandi manus meas totâ die ad populum incredulum*, &c. Threnorum 5. *Converte nos Domine ad te & convertemur.* Ezechielis 36. *Faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea cuſtodiatis, & operemini.* Joannis 6. *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum.... Nemo poteſt venire ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo.* c. 15. *Sine me nihil poteſtis facere.* 1. ad Corinthios 12. *Deus operatur omnia in omnibus.* Ad Epheſios 2. *Ipſius enim ſumus factura, creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* 2. ad Corinthios 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi à nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Ad Philippenſes 1. *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Jeſu.* c. 2. *Deus eſt qui operatur in vobis & velle, & perficere, pro bona voluntate* 1. Joannis 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos.* Jacobi 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.*

Concilia & Pontifices gratiæ Chriſti neceſſitatem ad boni cujuſlibet operis initium & conſummationem declararunt.

Secundùm hæc Scripturæ ſacræ oracula, Concilia & Romani Pontifices contra Pelagianos pronuntiarunt. Innocentius I. in Reſcripto ad Concilium Carthaginenſe: *Quid*, inquit, *tam iniquum eſſe poteſt, tam barbarum, tam totius religionis ignarum, tam Chriſtianis mentibus inimicum, quàm huic te negare debere quicquid in quotidiana gratia conſequeris, cui te ipſe confiteris debere quod natus es? Ergo erit ſibi in providendo præſtantior, quàm poteſt is eſſe, qui te, ut eſſes, effecit? Et cùm te putas ei debere quod vivis, quomodo te non putas illi debere quod quotidianam ejus conſequendo gratiam, taliter vivis!* Et poſt:

A *Adjutorio quotidiano nos egere, negare non poſſumus. Hoc enim, ſeu bene vivimus, precamur, ut meliùs ſanctiùſque vivamus: ſeu pravè ſentientes à bonis avertimur, ut ad rectam redeamus viam, ejus auxilio plus egemus. Nam quid tam mortiferum, tam præceps videatur ad caſum, tam expoſitum ad omnia pericula, ſi hoc ſolùm nobis putantes ſufficere poſſe, quòd liberum arbitrium, cum naſceremur, accepimus, ultra jam à Domino nihil quæramus: id eſt, Autoris noſtri obliti, ejus potentiam, ut nos oſtendamus liberos abjuremus: quaſi jam amplius quod dare poſſit non habeat, qui te in ortu tuo liberum fecit?*

B Zoſimus in Epiſtola Tractoria ad totius Chriſtiani orbis Epiſcopos contra Pelagianam hæreſim: *Omnia*, inquit, *bona ad Autorem ſuum referenda ſunt unde naſcuntur.* Africanum ſub Zoſimi Pontificatu Concilium decrevit, *Gratiâ Dei per Jeſum Chriſtum, non ſolùm ad cognoſcendam, verùm etiam ad faciendam juſtitiam, nos per actus ſingulos adjuvari: ita ut ſine illâ nihil veræ ſanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus.*

Iſtius Concilii Antiſtites ad Zoſimum reſcribentes, ejuſque laudantes ſententiam, rurſus dogma Catholicum de gratiæ ad ſingulos actus neceſſario C adminiculo confirmarunt. *Illud verò*, inquiunt, *quod in literis tuis, quas ad univerſos curaſti eſſe mittendas, poſuiſti, dicens: Nos tamen inſtinctu Dei (omnia enim bona ad Autorem ſuum referenda ſunt, unde naſcuntur) ad Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum conſcientiam univerſa retulimus: Sic accepimus dictum, ut illos qui contra Dei adjutorium extollunt humani arbitrii libertatem, diſtricto gladio veritatis, velut curſim tranſiens amputares. Quid enim tam libero feciſti arbitrio, quàm quod univerſa in noſtræ humilitatis conſcientiam retuliſti? Et tamen inſtinctu Dei factum eſſe, fideliter, ſapienterque vidiſti, veraciter fidenterque dixiſti. Ideò utique, quoniam præparatur voluntas à Domino, & ut* D *boni aliquid agant, paternis inſpirationibus ſuorum ipſe tangit corda Fidelium. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei, ut nec noſtrum ſentiamus deeſſe arbitrium, & in bonis quibuſque ac voluntatis humanæ ſingulis motibus, magis illius valere non dubitemus auxilium.* Hæc Zoſimi, & Africanæ Synodi teſtimonia vindicavit ab oblivione S. Proſper *lib. Contra Collatorem, cap. 2.*

Inter Auctoritates præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum de gratia & libero arbitrio, quæ Epiſtolæ Cæleſtini I. ad Gallos Epiſcopos adnexæ ſunt, quarum collectionem S. Proſpero Notiſius, Sancto E verò Leoni Romanæ Eccleſiæ tunc Diacono Quenellius vindicant, ſextum Capitulum Catholico, quod propugnamus, dogmati ſuffragatur. En ejus verba: *Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipſo libero operetur arbitrio, ut ſancta cogitatio, pium conſilium, omniſque motus bonæ voluntatis ex Deo ſit: quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Ad hanc enim nos profeſſionem idem Doctor inſtituit* (Zoſimus cujus Epiſtolam cap. præcedenti laudaverat) *qui cùm ad totius orbis Epiſcopos de divina gratia epiſtolatione loqueretur: Quod ergo, ait, tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſſis, cogitationibus, motibus, adjutor &* F *protector orandus eſt. Superbum eſt enim ut quidquam ſibi humana natura præſumat*, &c.

Cap. 6. Idipſum probat ex Eccleſiæ orationibus. *Obſecrationum quoque Sacerdotalium Sacramenta reſpiciamus*, inquit, *quæ ab Apoſtolis tradita in toto mundo, atque in omni Catholica Eccleſia uniformiter celebrantur, ut legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi*, &c.

Cap. 9. Autor ille ſic colligit: *His ergo Eccleſiaſticis regulis, & ex divinâ ſumtis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino confirmati ſumus, ut omnium bonorum affectuum atque operum, & omnium*

nium ſtudiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur, Deum profiteamur autorem, & non dubitemus ab ipſius gratia omnia hominis merita præveniri, per quem fit ut aliquid boni & velle incipiamus, & facere. Quo utique auxilio & munere Dei non aufertur liberum arbitrium, ſed liberatur; ut de tenebroſo lucidum, de pravo rectum, de languido ſanum, de imprudente ſit providum. Tanta eſt enim erga omnes homines bonitas Dei, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona, & pro his quæ largitus eſt, æterna præmia ſit donaturus. Agit quippe in nobis, ut quod vult, & velimus, & agamus, &c.

Has fidei veritates Arauſicana Synodus variis Canonibus ex S. Auguſtini doctrina & verbis plerúmque contextis ſtabilivit. Canone 3. *Si quis invocatione humana gratiam Dei dicit poſſe conferri, non autem ipſam gratiam facere ut invocetur à nobis, contradicit Iſaiæ Prophetæ, vel Apoſtolo idem dicenti: Inventus ſum à non quærentibus me, palam apparui his qui me non interrogabant.*

Canone 4. *Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem noſtram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus infuſionem & operationem in nobis fieri confitetur, reſiſtit ipſi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: Præparatur voluntas à Domino: & Apoſtolo ſalubriter prædicanti: Deus eſt qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

Canone 6. *Si quis ſine gratiâ Dei credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri divinitus: non autem ut credamus, velimus, vel hæc omnia, ſicut oportet, agere valeamus, per infuſionem & inſpirationem Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur; & aut humilitati, aut obedientiæ ſubjungit gratiæ adjutorium; nec ut obedientes & humiles ſimus, ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti: Quid habes quod non accepiſti? Et, Gratia Dei ſum id quod ſum.*

Canone 25. *Hoc etiam ſalubriter profitemur, & credimus, quòd in omni opere bono non nos incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adjuvamur: ſed ipſe nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem ſui priùs inſpirat, ut & Baptiſmi Sacramenta fideliter requiramus, & poſt baptiſmum, cum ipſius adjutorio, ea quæ ſibi ſunt placita, implere poſſimus.*

SS. Hieronymus, Auguſtinus, Proſper, Fulgentius, dogmatis Catholici defenſores.

SS. Hieronymus & Auguſtinus hæc Fidei Catholicæ dogmata contra Pelagianos prædicarunt. Hieronymus in Epiſtola ad Cteſiphontem cap. 3. *Velle*, inquit, *& currere meum eſt; ſed ipſum meum, ſine Dei ſemper auxilio non erit meum.... Deus ſemper largitor, ſemperque donator eſt. Non mihi ſufficit quod ſemel donavit, niſi ſemper donaverit. Peto ut accipiam, & cùm accepero, rurſus peto. Avarus ſum in accipiendo beneficia Dei: nec ille deficit in dando, nec ego in accipiendo. Quantò plus bibero, tantò plus ſitio.*

Sanctus verò Auguſtinus Epiſtola CVII. ad Vitalem: *Non eſt igitur*, inquit, *gratia Dei in naturâ liberi arbitrii, & in lege atque doctrina, ſicut Pelagiana perverſitas deſipit, ſed ad ſingulos actus datur illius voluntate, de quo ſcriptum eſt: Pluviam voluntariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ.* Et infrà: *Scimus gratiam Dei, nec parvulis, nec majoribus, ſecundum merita noſtra dari. Scimus majoribus ad ſingulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari, & quibus datur, non ſolum ſecundum merita operum non dari, ſed nec ſecundum merita voluntatis eorum quibus datur, quod maximè apparet in parvulis. Scimus eis quibus datur, miſericordiâ Dei gratuitâ dari. Scimus eis quibus non datur, juſto Dei judicio non dari.* Quæ omnes S. Auguſtini propoſitiones ad fidem ſpectant, ut ipſe eadem in Epiſtola aſſerit.

Et poſt, inter illa dogmata, quæ credenda & confitenda proponit iis qui Pelagiani ſuſpicionem erroris à ſe amovere, & Catholici audire voluerint, iſtud proponit: *Fateatur gratiam Dei & adjutorium, etiam ad ſingulos actus dari, eamque non dari ſecundum merita noſtra, ut vera ſit gratia, id eſt, gratis data.*

Et in Enchiridio ad Laurentium, cap. 32. *Quomodo*, inquit, *non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, niſi quia & ipſa voluntas, ſicut ſcriptum eſt, à Deo præparatur? Alioquin ſi propterea dictum eſt: Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, quia ex utroque fit, id eſt, ex voluntate hominis & miſericordia Dei, ut ſic dictum accipiamus: Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei: tanquam diceretur; Non ſufficit ſola voluntas hominis, ſi non ſit etiam miſericordia Dei. Non ergo ſufficit miſericordia Dei, ſi non ſit etiam voluntas hominis: ac per hoc ſi rectè dictum eſt: Non volentis hominis, ſed miſerentis eſt Dei, quia id voluntas hominis ſola non implet; cur non & è contrario rectè dicitur: Non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis, quia id miſericordia Dei ſola non implet? Porrò ſi nullus Chriſtianus dicere audebit, Non miſerentis eſt Dei, ſed volentis eſt hominis, ne Apoſtolo apertiſſimè contradicat: reſtat ut propterea rectè dictum intelligatur: Non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam. Præcedit enim bona voluntas hominis multa Dei dona, ſed non omnia. Quæ autem non præcedit ipſa, in eis eſt & ipſa. Nam utrumque legitur in ſanctis Eloquiis: Et miſericordia ejus præveniet me, & miſericordia ejus ſubſequetur me. Nolentem prævenit ut velit: volentem ſubſequitur, ne fruſtra velit.*

Lib. de Gratia Chriſti cap. 23. *Ergo-ne*, inquit, *ut perveniatur ad adjutorium Dei, ad Deum curritur ſine adjutorio Dei?* cap. 25. *Non ſolùm Deus poſſe noſtrum donavit atque adjuvat, ſed etiam velle & operari operatur in nobis: Non quia nos non volumus, aut nos non agimus, ſed quia ſine ipſius adjutorio nec volumus aliquid boni, nec agimus.* Lege Sermonem XIII. ejuſdem ſancti Doctoris de Verbis Apoſtoli cap. X. XI. & XII. *Quotquot*, inquit, *Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei. Non qui ſecundum carnem ſuam vivunt; non qui ſecundum ſpiritum ſuum vivunt, non qui carnis voluptate ducuntur; non qui ſpiritu ſuo aguntur: ſed quotquot Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei. Dicit mihi aliquis: Ergo agimur, non agimus. Reſpondeo: Imò, & agis, & ageris. Et tunc benè agis, ſi à bono agaris. Spiritus enim Dei qui te agit, agentibus adjutor eſt. Ipſum nomen adjutoris præſcribit tibi, quia & tu aliquid agis. Agnoſce quid poſcas, agnoſce quid confitearis, quando dicis: Adjutor meus eſto, ne derelinquas me. Adjutorem utique invocas Deum. Nemo adjuvatur, ſi ab illo nihil agatur... Scimus, inquit, idem Apoſtolus, quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Si non eſſet operator, ille non eſſet cooperator.*

Pſalm. 26.
Roman. 8.

Et infrà: *Neque enim templum ſuum ſic de vobis ædificat Deus, quaſi de lapidibus qui non habent motum ſuum: levantur, ab ſtructore ponuntur. Non ſic ſunt lapides vivi: & vos tanquam lapides vivi, coædificamini in templum Dei. Ducimini, ſed currite vos: ducimini, ſed ſequimini: quia cùm ſecuti fueritis, verum erit illud; Quia ſine illo nihil facere poteſtis. Non enim volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei.*

Sanctus Proſper in Carmine de Ingratis, eandem gratiæ ad ſingulos actus neceſſitatem magnificè prædicat, cap. 37.

Et tamen in ſanctos animum cùm intendimus actus,
Cum deſideriis carnis mens caſta repugnat:
Cùm tentatori non credimus, & per acerbas
Vexati pœnas illæſo corde manemus,
Libertate agimus, ſed libertate redemptâ,
Cui Deus eſt rector, ſummóque ex lumine lumen.
Vita, ſalus, virtus, ſapientia, Gratia Chriſti eſt,

Quâ currit, gaudet, tolerat, cavet, eligit, inſtat,
Credit, ſperat, amat, mundatur, juſtificatur.
Si quid enim rectè gerimus, Domine, auxiliante
Te gerimus; tu corda moves, tu vota petentis:
Quæ dare vis, tribuis, ſervans largita, creanſque
De meritis merita, & cumulant tua dona coronis.

Legendus ejuſdem S. Proſperi totus liber contra Collatorem. Lege & S. Fulgentium lib. *de Incarnatione & Gratia*, cap. 20. Et lib. 1. *ad Monimum*, cap. 14. & paſſim lib. *de Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*. Et S. Gregorium Magnum, *Homilia 9. in Ezechielem.*

Accedit Synodi Tridentinæ Canon 3. Articulo ſuperiore deſcriptus. Idem Concilium cap. 5. divinam hanc doctrinam tradit: *Ipſius juſtificationis exordium in adultis à Dei per Jeſum Chriſtum præveniente gratia, ſumendum eſſe, hoc eſt, ejus vocatione, quâ nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur: ut qui per peccata à Deo averſi erant, per ejus excitantem atque adjuvantem gratiam ad convertendum ſe ad ſuam ipſorum juſtificationem, eidem gratiæ liberè aſſentiendo & cooperando diſponantur: ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omninò agat inſpirationem illam recipiens, quippe qui & ipſam abjicere poteſt: neque tamen ſine gratiâ Dei movere ſe ad juſtitiam coram illo libera ſua voluntate poſſit. Unde in ſacris Literis; cùm dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis noſtræ admonemur. Cùm reſpondemus: Converte nos Domine ad te, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri confitemur.*

Et cap. 16. *Cùm Chriſtus Jeſus tanquam Caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur, & ſine qua nullo pacto Deo grata & meritoria eſſe poſſent, nihil ipſis juſtificatis ampliùs deeſſe credendum eſt, quo minùs plenè illis quidem operibus quæ in Deo ſunt facta, divinæ legi pro hujus vitæ ſtatu ſatis feciſſe, & vitam æternam, ſuo etiam tempore conſequendam promeruiſſe cenſeantur.*

Denique Gratiæ ad actus ſingulos neceſſitatem orationes Eccleſiæ, quæ ipſius auxilium pro nobis implorant, apertè teſtantur. Dominica III. poſt Octavas Paſchæ: *Da populis tuis id amare quod præcipis, id deſiderare quod promittis*, Dominica 4. *Deus à quo bona cuncta procedunt, largire ſupplicibus tuis, ut cogitemus, te inſpirante, quæ recta ſunt, & te gubernante, eadem faciamus.* Dominica infra Octavam Aſcenſionis: *Fac nos tibi ſemper & devotam gerere voluntatem, & Majeſtati tuæ ſincero corde ſervire.* Dominica 1. poſt Octavam Trinitatis: *Protector in te ſperantium Deus, ſine quo nihil eſt validum, nihil ſanctum, multiplica ſuper nos miſericordiam tuam, ut te rectore, te duce, ſic tranſeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna.* Dominica 6. *Largire nobis quæſumus Domine Spiritum cogitandi quæ recta ſunt propitius & agendi, ut qui ſine te eſſe non poſſumus, ſecundùm te vivere valeamus.* Dominica 12. *De cujus munere venit ut tibi à Fidelibus tuis dignè & laudabiliter ſerviatur.* Dominica 14. *Tua nos quæſumus Domine, gratia ſemper & præveniat & ſequatur, ac bonis operibus jugiter præſtet eſſe intentos.* Dominica 15. *Dirigat corda noſtra tua miſerationis operatio, quia tibi ſine te placere non poſſumus.* Item in Oratione quotidiana: *Actiones noſtras quæſumus aſpirando præveni, & adjuvando proſequere.* Certè *Non poſcerentur à Deo quæ præcepit fieri, niſi ab illo donaretur ut fierent:* (inquit S. Auguſtinus *lib. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 14.*)

Objicies, meritis orationum gratiam tribui, adeòque non eſſe ad orandum neceſſariam.

Objectionum ſolutio.

Reſpondeo, Nego conſequens. *Nam impetrando quidem oratio, quicquid impetrat, evidenter donum Dei eſſe oſtendit, ne homo exiſtimet à ſeipſo ſibi eſſe, quod ſi in poteſtate haberetur, non utique poſceretur: verumtamen ne ſaltem orationis putarentur præcedere merita, quibus non gratuita daretur gratia, ſed jam nec gratia eſſet, quia debita redderetur, etiam ipſa oratio inter munera gratiæ reperitur. Quid enim oremus, ait Doctor Gentium, ſicut oportet, neſcimus, ſed ipſe Spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quid eſt autem, interpellat, niſi interpellare nos facit?* (inquit S. Auguſtinus Epiſtola cv. ad Sixtum.)

Oratio inter munera gratiæ.

Objicies, Gratiam iis dari qui ad eam ſe præparant; adeòque boni operis initium, ſcilicet præparationem ipſam eſſe à nobis.

Reſpondeo, *Præparari voluntatem à Domino*; ut ſæpius reſpondet Sanctus Auguſtinus. Et neminem ad gratiam ſe diſponere ſine gratia, ut docet S. Proſper in Carmine de Ingratis, cap. 25.

Hæc ut cujuſquam ſtudio, affectùque petatur,
Ipſa agit, & cunctis dux eſt venientibus ad ſe,
Perque ipſam niſi curratur, non itur ad ipſam.

Quod itaque facienti quod in ſe eſt ex viribus naturæ Deus gratiam conferat, Semipelagianum eſt.

Objicies; Deum fore perſonarum acceptorem, cùm quibuſdam gratiam tribuat, non aliis, niſi quibus eam confert, ob merita, vel bonæ voluntatis initia conferat: aut totum id fato tribuendum.

Reſpondeo, Nego conſecutionem. Quàm enim frivola ſit & inanis hæc objectio, parvulorum exemplum demonſtrat, quorum alii baptiſmi gratiam conſequuntur, quamvis ex impiis nati; alii non conſequuntur, quamvis à juſtis progeniti: nec tamen Deus propterea perſonarum acceptor dici poteſt. Hoc exemplo Pelagianos premit S. Auguſtinus Epiſtola cv. ad Sixtum. *Verùm*, inquit, *iſti qui perſonarum acceptorem fieri exiſtimant Deum, ſi in una eademque cauſa ſuper alios veniat miſericordia ejus, ſuper alios verò maneat ira ejus, nempe totas vires argumentationis humanæ in parvulis perdunt... Quam, quæſo, allaturi ſunt cauſam, quòd alius ſic gubernatur, ut baptizatus hinc exeat, alius infidelium manibus traditus, vel etiam Fidelium, priuſquam ab eis baptizandus offeratur, expiret? An hoc fato vel fortunæ daturi ſunt?... Cur ergo in regnum cœlorum, non accepto regenerationis lavacro, parvulus nullus intrabit? Nunquid nam ipſe ſibi Parentes infideles vel negligentes, de quibus naſceretur, elegit? Quid dicam de inopinatis, & repentinis innumerabilibus mortibus, quibus ſæpe etiam religioſorum Chriſtianorum præveniuntur, & baptiſmo præripiuntur infantes, cùm è contrario ſacrilegorum & inimicorum Chriſti aliquo modo in Chriſtianorum manus venientes, ex hâc vitâ non ſine Sacramento regenerationis emigrent? Quid hîc dicturi ſunt, qui ut gratia dari poſſit, nonnulla præcedere merita humana contendunt, ne ſit perſonarum acceptor Deus? Quæ tandem hîc merita præceſſerunt? Si eorumdem cogitaveris parvulorum, nulla ſunt propria, utriſque eſt illa maſſa communis. Si parentum attenderis, bona ſunt illa, quorum filii repentinis mortibus ſine Chriſti baptiſmate pereunt: Mala verò illa, quorum filii per Chriſtianorum aliquam poteſtatem ad Sacramenta Eccleſiæ pervenerunt. Et cur providentia Dei, quæ nec fato premitur, nec fortuitis caſibus impeditur, nec ulla iniquitate corrumpitur, ut renaſcantur ad hæreditatem cœleſtem, non conſulit omnibus parvulis filiorum ſuorum, & nonnullis etiam conſulit parvulis impiorum? Iſte infans de Fidelibus conjugatis ortus, lætitiâ parentum ſuſceptus, matris, vel nutricis ſomnolentiâ ſuffocatus, fit exſors & expers fidei ſuorum. Ille infans de ſacrilego ſtupro naſcitur, crudeli timore matris exponitur, alienorum miſericordi pietate colligitur, eorum Chriſtiana ſolicitudine baptizatur, fit æterni conſors & particeps regni. Iſta cogitent,*

Deum perſonarum acceptorem non eſſe, infantium exemplum demonſtrat.

cogitent, iſta conſiderent, hic audeant dicere Deum vel acceptorem in ſuâ gratiâ perſonarum, vel remuneratorem præcedentium meritorum... Nimiæ vanitatis & cæcitatis ſunt, ſi etiam his conſideratis, nondum dignantur exclamare nobiſcum: O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam inſcrutabilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus?

Et Epiſtola cvii. ad Vitalem. *Quomodo dicitur omnes homines eam fuiſſe accepturos* (Gratiam) *ſi non illi, quibus non donatur, eam ſuâ voluntate reſpuerent, quoniam Deus vult omnes homines ſalvos fieri, cùm multis non detur parvulis, & ſine illa plerique moriuntur, qui non habent contrariam voluntatem; & aliquando cupientibus feſtinantibuſque parentibus, Miniſtris quoque volentibus, ac paratis, Deo nolente non detur, cùm repentè, antequam detur, expirat, pro quo, ut acciperet, currebatur?*

Et lib. 6. contra Julianum cap. 14. *Deus*, inquit, *aliquando adoptat in filium, quem format in utero impuriſſima fœmina: & aliquando non vult eſſe ſuum filium, quem format in utero filia ſua. Ille quippe ad Baptiſmum neſcio quâ proviſione pervenit; iſte repentina morte non pervenit. Atque ita Deus in cujus poteſtate ſunt omnia, facit eſſe in Chriſti conſortio, quem formavit in Diaboli domicilio: & non vult eſſe in regno ſuo, quem formavit in templo ſuo. Aut ſi vult, cur non facit quod vult? Non enim, quod ſoletis de majoribus dicere, Deus vult, & parvulus non vult. Certè hic ubi fati nulla eſt immobilitas, nulla fortunæ temeritas, nulla perſonæ dignitas, quid reſtat niſi miſericordiæ & veritatis profunditas?* Ex quibus liquet, Deum non fore perſonarum acceptorem, quamvis gratiam quibuſdam tribuat præ aliis, ad quam non ſunt liberi arbitrii viribus diſpoſiti; ſicut non eſt perſonarum acceptor, quamvis quibuſdam parvulis Baptiſmum tribui velit, aliis nolit. Itaque miſericordiam ſuam oſtendit Deus in eos quibus gratiam largitur: juſtitiam ſuam in eos quibus denegat, qui vel originali peccato, vel propriis, debitum carendi gratiâ incurrerunt. Hanc rurſus doctrinam egregiè explicat S. Auguſtinus lib. de Dono Perſeverantiæ, cap. 8. his verbis: *Sed cur*, inquit, *Gratia Dei non ſecundùm merita hominum datur? Reſpondeo, Quoniam Deus miſericors eſt. Cur ergo*, inquit, *non omnibus? Et hic reſpondeo: Quoniam Deus judex juſtus eſt: ac per hoc & gratis ab eo datur gratia: & juſto ejus in aliis judicio demonſtratur, quid eis quibus datur, conferat gratia. Non itaque ſimus ingrati, quòd ſecundùm placitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ ſuæ tam multos liberat miſericors Deus de tam debitâ perditione, ut ſi inde neminem liberaret, non eſſet injuſtus. Ex uno quippe omnes in condemnationem non injuſtam judicati ſunt ire, ſed juſtam. Qui ergo liberatur, gratiam diligat; qui non liberatur, debitum agnoſcat. Si in remittendo debito bonitas, in exigendo æquitas intelligitur, nuſquam apud Deum iniquitas invenitur... Recolamus illos operarios, in vinea qui totâ die laboraverunt, & eos qui hora unâ: nempe cauſa diverſa eſt impenſi laboris: & tamen idem judicium in redditione mercedis. Nunquid & hic audierunt à Patre familias, niſi hoc, Volo? Ita quippe ejus erga alios fuit largitas, ut erga alios nulla eſſet iniquitas. Et iſti quidem utrique in bonis ſunt: veruntamen quantùm ad juſtitiam ſpectat & gratiam, poteſt & de reo qui liberatur rectè dici, Volo: Poteſt & de eo qui damnatur, Tolle quod tuum eſt, & vade: Huic autem volo quod non debetur donare. An non licet mihi facere quod volo? Hic illi ſi dicat, Cur non & mihi? Meritò audiet: O homo, tu quis es qui reſpondeas Deo? Quem certè in uno veſtrûm benigniſſimum largitorem, in te verò exactorem juſtiſſimum, in nullo tamen cernis injuſtum. Cùm enim juſtus eſſet, etiamſi utrumque puniret: qui liberatur, habet unde gratias agat: qui damnatur, non habet quod reprehendat.*

A Et lib. de Peccatorum Meritis cap. 20. *Ab hac quippe irâ quâ omnes ſub peccato ſunt, nulla res liberat, niſi gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Hæc gratia cur ad illum veniat, ad illum non veniat, occulta eſſe cauſa poteſt, injuſta non poteſt. Nunquid enim iniquitas apud Deum? Abſit.*

Objicies. Qui à fide Chriſti alieni ſunt, gratiam non habent. At illi bona interdum eliciunt opera: itaque ad ſingulos actus bonos Gratia Chriſti neceſſaria non eſt.

Primam propoſitionem S. Auguſtinus diſertè docet lib. de Spiritu & Litera cap. 27. & Epiſtola 130.
B ubi continentiam Polemonis laudat, quem Xenocrates de fruge temperantiæ diſputans, non ſolùm ebrioſum, verùm etiam tunc ebrium ad mores alios repente convertit.

Infideles nihil boni faciunt ſine gratia adjuvante.

Reſpondeo primò, Infideles, etſi gratiam non habeant ſanctificantem, habere tamen adjuvantem, cùm bona opera eliciunt. Hæc diſtinctio fulta videtur auctoritate S. Auguſtini Epiſtola cv. *Spiritus*, inquit, *ubi vult ſpirat: ſed quod fatendum eſt, aliter adjuvat nondum inhabitans, aliter inhabitans. Nam nondum inhabitans adjuvat, ut ſint fideles; inhabitans adjuvat jam fideles.* Præterea id evincit præclarum illud
C S. Auguſtini principium lib. 1. ad Bonifacium cap. 3. *Nec poteſt homo boni aliquid velle, niſi adjuvetur ab eo qui malum non poteſt velle, hoc eſt, gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*, & lib. de Correptione & Gratia cap. 11. *Liberum arbitrium ad malum ſufficit, ad bonum autem nihil eſt, niſi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Itaque ſi infideles ipſi boni aliquid agunt, gratiâ Dei adjuvante id faciunt. Quamobrem & Polemonis continentiam Dei donum eſſe affirmat S. Auguſtinus Epiſtola 130. ſecundùm illud Sapientiæ 8. *Nemo poteſt eſſe continens, niſi Deus det.* Hanc doctrinam Eccleſia ſuis precibus confirmat,
D cùm de Spiritu Sancto canit: *Sine tuo Numine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium.*

Licet omnia infidelium opera peccata non ſint, labem tamen aliquam ex principio ſuo contrahunt: unde non ſunt abſolutè bona.

Reſpondeo ſecundò, Infideles bona opera omnibus abſoluta numeris non elicere, quia pravo fine eorum operum honeſtas plerumque infuſcatur; & ſi ad rectum finem dirigantur, labem tamen aliquam ex principio ſuo contrahunt, propter infidelitatem operantis, quâ fit ut ad juſtitiam, & ſalutem æternam illum non promoveant. Cùm autem gratiæ neceſſitatem ad ſingulos actus bonos aſſerimus, de quibuſcumque actibus non loquimur; ſed de illis qui fiunt *ſicut oportet*, ad juſtificationis gratiam conſequendam, vel ad Deum promerendum. Hæc porrò, quam de Infidelium operibus impræſentiarum tradimus, doctrina eſt S. Auguſtini in iis ipſis locis,
E qui in objectione laudati ſunt. Ita quippe habet lib. de Spiritu & Litera: *Impiorum, nec Deum verum veraciter juſtèque colentium, quædam tamen facta vel legimus, vel novimus, vel audimus, quæ ſecundùm juſtitiæ regulam non ſolùm vituperare non poſſumus, verùm etiam meritò rectèque laudamus: quanquam ſi diſcutiatur quo fine fiant, vix inveniuntur quæ juſtitiæ debitam laudem defenſionemve mereantur. Veruntamen quia non uſque adeo in animâ humanâ imago Dei terrenorum affectuum labe detrita eſt, ut nulla in eâ velut lineamenta extrema remanſerint, unde meritò dici poſſit etiam in ipſa impietate vitæ ſuæ facere aliqua legis, vel*
F *ſapere*, &c. Et cap. 28. *Sicut*, inquit, *non impediunt à vita æterna juſtum quædam peccata venialia, ſine quibus hæc vita non ducitur: ſic ad ſalutem æternam nihil proſunt impio aliqua bona opera, ſine quibus difficillimè vita cujuſlibet peſſimi hominis invenitur.*

Epiſtolâ vero cxxx. quid Polemonis continentiæ deeſſet explicat, atque eam ad futuræ vitæ fœlicitatem nihil valuiſſe, quòd cum veri Dei cultu conjuncta non eſſet, & quòd neſciret Polemo cujus erat hoc donum: ex quo ſequitur quòd illud ad verum Deum non referret. Quæ certè non levis eſt continentiæ

nentiæ labes. *Polemo*, inquit, *ſi ex luxurioſo continens factus ita ſciret cujus eſſet hoc donum, ut eum abjectis ſuperſtitionibus gentium piè coleret, non ſolùm continens, ſed etiam veraciter ſapiens & ſalubriter religioſus exiſteret: quod ei non tantùm ad præſentis vitæ honeſtatem, verùm & ad futura immortalitatem valeret*,

Lib. I. de Nuptiis & Concupiſcentia cap. 3. & 4. pudicitiam conjugalem in Ethnicis veri nominis virtutem eſſe negat. *Abſit*, inquit, *pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubii ſervat uxori.* & poſt: *Qui non hac intentione, hâc voluntate, hoc fine generant filios, ut eos ex membris hominis primi in membra transferant Chriſti, ſed infideles parentes de* B *infideli prole glorientur, etiamſi tanta ſit obſervantia, ut ſecundum matrimoniales tabulas nonniſi liberorum procreandorum cauſa concumbant, non eſt in eis vera pudicitia conjugalis. Cùm enim virtus ſit pudicitia, cui vitium contrarium eſt impudicitia, omneſque virtutes, etiam quæ per corpus operantur, in animo habitent, quomodo verâ ratione pudicum corpus aſſeritur, quandò à vero Deo ipſe animus fornicatur? Quam fornicationem ſanctus ille Pſalmus accuſat, ubi dicit: Ecce enim qui longè ſe faciunt à te, peribunt: perdidiſti omnem qui fornicatur abs te. Vera igitur pudicitia, ſive conjugalis, ſive vidualis, ſive virginalis dicenda non eſt, niſi quæ veræ fidei mancipatur. Cùm enim recto judicio præ-* C *feratur nuptiis ſacrata virginitas: quis non ſobria mente Chriſtianus etiam non univiras Chriſtianas Catholicas nuptas, non ſolum Veſtalibus, ſed etiam hæreticis virginibus anteponat? Tantùm valet fides, de quâ dicit Apoſtolus: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, (Rom. 14.) *Et de qua item ſcriptum eſt ad Hebræos* (cap. 11.) *Sine fide impoſſibile eſt placere Deo.*

Hunc locum adversùs Juliani cavillos propugnat S. Auguſtinus *lib.* 4. *Contra Julianum cap.* 3. ubi & huic Pelagiani hominis objectioni, *Si Gentilis nudum operueris, nunquid quia non eſt ex fide, peccatum eſt?* Reſpondet: *Prorſus in quantum non eſt ex fide, pecca-* D *tum eſt; non quia per ſeipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt: ſed de tali opere non in Domino gloriari ſolus impius negaverit eſſe peccatum.* Et poſt: *Porrò ſi vitium eſt malè miſereri, proculdubio vitium eſt infideliter miſereri. Quod ſi & ipſa per ſe ipſam naturali compaſſione opus eſt bonum: etiam iſto bono malè utitur, qui infideliter utitur, & hoc bonum malè facit, qui infideliter facit; qui autem malè facit aliquid, profectò peccat. Ex quo colligitur, etiam ipſa bona opera quæ faciunt infideles, non ipſorum eſſe, ſed illius qui bene utitur malis. Ipſorum autem eſſe peccata, quibus & bona malè faciunt, quia ea non fideli, ſed infideli,* E *hoc eſt ſtultâ & noxiâ faciunt voluntate.*

Et infrà: *Aut ergo intellige quod ait Dominus: Si oculus tuus nequam eſt, totum corpus tuum tenebroſum erit: ſi autem oculus tuus ſimplex eſt, totum corpus tuum lucidum erit: & hunc oculum agnoſce intentionem, quâ facit quiſque quod facit: & per hoc diſce eum qui non facit opera bona intentione fidei bonæ, hoc eſt, ejus quæ per dilectionem operatur, totum quaſi corpus, quod illis, velut membris, operibus conſtat, tenebroſum eſſe, hoc eſt plenum nigredine peccatorum. Aut certè quoniam ſaltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non ta-* F *men eos ad ſalutem ſempiternam regnumque perducere: ſcito, nos illud bonum hominum dicere, illam voluntatem bonam, illud opus bonum, ſine Dei gratia, quæ datur per unum Mediatorem Dei & hominum, nemini poſſe conferri; per quod ſolum homo poteſt ad æternum Dei donum regnumque perduci.* Ex quibus liquet, primò illa infidelium opera, quæ officiô bona ſunt, ut plurimùm fine proximo eſſe mala: ſecundò, quamvis ob finem honeſtum fiant, non eſſe abſque omni labe, quia fidei bonæ intentione non fiunt. Tertiò, non eſſe abſolutè bona opera, quæ ad æternum Dei donum regnumque non perducunt;

A adeòque non eſſe mirum quòd abſque gratiâ fiant.

Contra gratiæ neceſſitatem ad boni operis initium aliqua objici poſſunt S. Joannis Chryſoſtomi teſtimonia, quæ expoſuimus *In Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* IV. *Sæculi*; ubi Sanctiſſimi iſtius Patris Opera & Doctrinam critico examine diſcuſſimus.

Quæ ex S. Juſtino, S. Irenæo, Clemente Alexandrino, proferri poſſunt contra idem fidei dogma, expoſuimus etiam propriis locis *In Hiſtoria Eccleſiaſtica* II. *Sæculi*, in Diſſertationibus de Nævis iſtorum Patrum. Quamobrem ab iis impræſentiarum referendis abſtinemus.

B Origenem Pelagianorum & Semipelagianorum errorem præformaſſe, probavimus Diſſertatione ſingulari in *Hiſtoria Eccleſiaſtica* III. Sæculi. Ideo de illo etiam hîc tacemus.

Duriùs etiam locutus eſt Optatus Milevitanus libro 2. *Eſt enim*, inquit, *Chriſtiani hominis quod bonum eſt velle, & in eo quod bene voluerit currere: ſed homini non eſt datum perficere, ut poſt ſpatia quæ debet homo implere, reſtet aliquid Deo ubi deficienti ſuccurrat, quia ipſe ſolus eſt perfectio & perfectus ſolus Dei Filius Chriſtus. Cæteri omnes ſemiperfecti ſumus, quia noſtrum eſt velle, noſtrum eſt currere, Dei perficere.* His verbis præformatus videtur Semipelagia- C norum error, vixque in bonum ſenſum flecti poſſunt.

Optatus Milevitanus duriùs locutus, nondum exorta Pelagii hæreſi.

Minùs etiam accuratè dictum videtur à S. Hilario, nondum exorta Pelagianorum Hæreſi, Tractatu in Pſalmum CXVIII. Litera XIV. Num. 20. *Ac ne quod à multis dici ſæpe ſolet, rationis aliquam habeas auctoritatem, cùm aſſerunt proprium Dei munus eſſe, ut quis in Dei rebus atque operibus verſetur; excuſantes infidelitatem ſuam, quòd ceſſante erga ſe Dei voluntate maneant infideles: Eſt quidem in fide manendi à Deo munus, ſed incipiendi à nobis origo eſt. Et voluntas noſtra hoc proprium ex ſe habere debet ut velit: Deus incipienti incrementum dabit: Quia conſumma-* D *tionem per ſe infirmitas noſtra non obtinet, Spiritus tamen adipiſcendæ conſummationis eſt ex initio noſtræ voluntatis.* Ex hoc loco liquet, doctrinam hanc tunc communem fuiſſe, quæ omnia bona noſtra Dei dona eſſe aſſereret ac crederet; hincque Infideles plurimos pertinaciæ ſuæ excuſandæ anſam arripuiſſe, quòd à Deo ut fideles eſſent, nondum eſſent conſecuti. Et eorum quidem excuſationem improbam dum refellit S. Hilarius, minùs accuratè loquitur de bonæ voluntatis initio. Verùm duriores illæ locutiones excuſandæ ſunt, nec tam quid ſonent verba, quam quid ſibi velit Sanctus Antiſtes, atten- E dendum eſt. Id ſcilicet vult unum, Gratiam Dei noſtram non evertere nec impedire libertatem: quod & libro VIII. *De Trinitate*, Num. 12. declarat his verbis. *Non utique* (dedit Deus voluntatem) *quia ſi data eſſet, non haberet fides præmium, cùm fidem nobis neceſſitas affixa voluntatis inferret.* Cæterùm eum omnem operum noſtrorum gloriam gratiæ adſcribendam cenſuiſſe, & quicquid boni in nobis eſt, miſericordiæ Dei opus eſſe, conſtat ex Tractatu in eumdem Pſalmum CXVIII. Litera VI. Num. 4. ubi adversùs humanam inſolentiam proponit ac laudat Prophetæ exemplum, qui *Omnia vult à boni-* F *tate Dei in ſe inchoari.* Et Num. 2. ſcribit: *Miſericordiam itaque primùm deprecatus eſt, dehinc ſalutare. Salus enim noſtra ex miſericordia Dei eſt, & bonitatis ſuæ hoc munus in nobis eſt. & inde cœpit oratio, unde & ſalus inchoat deprecantis.*

S. Hilarius minùs accuratè locutus de bonæ voluntatis initio, nondum exortis Pelagianis.

Et Tractatu in Pſalmum CXXII. Num. 2. *Quis enim relictus eſt nobis gloriandi locus, recordantibus omnia ex Deo eſſe?... Si non in omnibus opus eſt Dei miſericordia, etiam omnia nobis tanquam ex noſtro ſint, gloriemur.* Et Num. 3. *Ad hunc habitantem in nobis gaudia noſtra referamus, huic ſi quid in nobis eſt debeamus, à beato Paulo edocti, nihil noſtrum exiſtimandum dicente, Quid enim habes quod non accepiſti?* Et

Tractatu

Tractatu in Pſalmum cxxvi. Num. 5. *Bene autem inania humani operis propheta eſſe opera prophetavit. Scit inutiles eſſe humanarum cuſtodiarum vigilias, ſcit incaſſum eſſe conſurgentium matutinas ſolicitudines.... A Deo ergo domus eſt ædificanda quæ maneat: quia niſi quæ à Domino ædificata ſit, non manebit. A Deo civitas eſt cuſtodienda, ne pereat; quia niſi à Deo cuſtodita ſit civitas, diruetur.*

Celeber Apoſtoli locus de gentibus ea quæ legis ſunt naturaliter facientibus explicatur.

Objiciebant Pelagiani hanc Apoſtoli ſententiam ad Romanos 2. *Cùm Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt, faciunt, ejuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis.* Quô ex locô totam legem ſolis naturæ viribus impleri poſſe colligebant. Quod enim de legis obſervantiâ ſolis naturæ viribus Apoſtolus loquatur, ex eo liquet, quòd dicit, *Gentes naturaliter ea facere quæ legis ſunt*: tum quia loquitur de Gentibus Infidelibus, & necdum ad Chriſtum converſis. Nam de Fidelibus dici non poteſt quòd legem non habeant. Fideles ſiquidem omnes Chriſti legem Baptiſmo & Fidei Chriſtianæ profeſſione recepere. Unde & Apoſtolus 1. *ad Corinthios* 9. ait, ſe non eſſe ſine lege; eo quòd in lege ſit Chriſti.

Suſtentari poteſt hæc objectio auctoritate S. Joannis Chryſoſtomi *Homilia v. in Epiſtolam ad Romanos*, ubi laudatam Apoſtoli ſententiam exponit de Gentibus, quæ Chriſti adventum & gratiæ Evangelicæ tempus anteceſſerunt, ac de obſervatione totius legis naturalis: ait enim eas naturæ legi morem gerentes, ea omnia quæ ad pietatem conferrent obſervaſſe.

Accedit S. Hieronymi autoritas in caput Ezechielis 29. hunc locum Apoſtoli ad infideles manifeſtè referentis.

Reſpondeo, Hanc Apoſtoli ſententiam de Gentibus ad Chriſtum converſis, ejuſque fide ſaltem implicitâ imbutis, eſſe intelligendam. Id probat ejus inſtitutum: vult enim docere, quod cap. 3. colligit, ſine fide Chriſti, omnes tam Judæos, quàm Græcos, *ſub peccato eſſe, omnes declinaviſſe, ſimul inutiles factos eſſe, nec eſſe timorem Dei ante oculos eorum*, &c. Id etiam ex toto Apoſtoli contextu cap. 2. compertum eſt. Eâ enim de legis obſervatione agit, quâ homo juſtificatur, & gloriam conſequitur apud Deum, vitamque promeretur æternam: Quod hæ ſententiæ demonſtrant: *Factores legis juſtificabuntur... Gloria & honor, & pax omni operanti bonum, Judæo primùm & Græco.... Qui reddet unicuique ſecundùm opera ejus: iis quidem, qui ſecundùm patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam.* Certiſſimè autem conſtat ex Apoſtoli Theologiâ, neminem ſolis naturæ viribus & ſine fide Chriſti juſtificari poſſe, gloriam apud Deum conſequi, & vitam æternam promereri: *Si enim Abraham ex operibus juſtificatus eſt, habet gloriam, ſed non apud Deum* (inquit ipſe *cap.* 4.) Hæc expoſitio ex conſequentibus ejuſdem capitis confirmatur. Quem enim dixerat, Naturaliter ea facere quæ legis ſunt, vocat *Judæum in abſcondito*. Et juſtitiam ejus, *Circumciſionem cordis, in Spiritu, non litera: cujus laus non ex hominibus, ſed ex Deo eſt.* Quæ omnia de Gentibus à Chriſto alienis, & de eorum operibus atque juſtitiâ aſſerere, Apoſtoli doctrinæ contrarium eſt. Fatendum itaque S. Paulum loqui de lege implendâ, non ab Ethnicis, ſed à Fidelibus, & per fidem, & proinde non abſque auxiliô gratiæ Chriſti, cujus primus effectus eſt fides. Ita hunc locum interpretatur S. Auguſtinus libro de Spiritu & Litera, cap. 26. *Si Evangelium*, inquit, *virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti, Judæo primùm & Græco... Iſte autem Græcus nomine Gentium ſignificatus eſt naturaliter quæ legis ſunt facientium, & quæ ſcriptum habent opus legis in cordibus ſuis: Proſectò ad Evangelium pertinent Gentes, quibus lex in cordibus ſcripta eſt. Eis quippe credentibus, virtus Dei eſt in ſalutem. Quibus autem Gentibus benè operantibus gloriam & honorem, pacemque promitteret, extra Evangelii gratiam conſtitutis?* &c.

Nec obſtat, quòd Apoſtolus Gentes, de quibus agit, dicat, *naturaliter*, ſeu *naturâ*, ut habet Græcus textus, *ea, quæ legis ſunt, facere*. Nec enim ibi naturam opponit gratiæ, ſed legi ſcriptæ, quæ Judæis data fuerat a Deo. Naturam autem intelligas reparatam per gratiam. Sic interpretatur S. Auguſtinus cap. 27. ejuſdem libri. *Nec moveat*, inquit, *quòd naturaliter eos dixit, quæ legis ſunt, facere, non Spiritu Dei, non fide, non gratiâ. Hoc enim agit Spiritus gratiæ, ut imaginem Dei, in quâ naturaliter facti ſumus, inſtauret in nobis. Vitium quippe contra naturam eſt, quod utique ſanat gratia propter quam Deo dicitur: Miſerere mei, ſana animam meam, quoniam peccavi tibi. Proinde naturaliter homines, quæ legis ſunt, faciunt. Qui enim hoc non faciunt, vitioſè faciunt. Quô vitiô lex Dei eſt deleta de cordibus: ac per hoc, vitiô ſanatô, cùm illic ſcribitur, fiunt, quæ legis ſunt, naturaliter: Non quòd per naturam negata ſit gratia, ſed potius per gratiam reparata natura.*

Nec obſtat ſecundò, quòd Gentes ad Chriſtum converſæ, non ſine lege ſint, cùm legi Chriſti ſint ſubditæ. Legem namque dici poſſunt non habuiſſe; tum quia lex Chriſti non eſt ſcripta in tabulis lapideis, ſicut lex Moyſi, ſed in tabulis cordis: tum quia præter legem naturæ, & myſteriorum fidem, pauca à Chriſto præcepta ſunt; adeò ut lex Chriſti magis poſita ſit in Spiritu ac dono gratiæ, quâ lex impleatur, quàm in præceptis, quæ impleri jubeantur. Ita exponit S. Auguſtinus locô mox laudatô. *Gentes*, inquit, *commemorans naturaliter, quæ legis ſunt, facientes, & ſcriptum habentes opus legis in cordibus, illos intelligi voluit qui credunt in Chriſtum: quia non, ſicut Judæi, præmiſſâ ſibi lege, veniunt ad fidem: Non eſt cur eos conemur diſcernere ab iis, quibus per Prophetam Dominus promittens Teſtamentum Novum, dixit, Leges ſuas ſe ſcripturum in cordibus eorum: Quia & ipſi per inſertionem, quam oleaſtro præſtitam dicit, ad eamdem oleam, hoc eſt, ad eumdem Dei populum pertinent: Potiùſque concordat Prophetico etiam hoc Apoſtolicum teſtimonium: ut hoc ſit pertinere ad Teſtamentum Novum, Legem Dei habere, non in tabulis, ſed in cordibus ſcriptam; hoc eſt, in intimô affectu juſtitiam legis amplecti, ubi fides per dilectionem operatur, quia ex fide juſtificat Gentes Deus... Ac ſic tale erit hoc quod de ejuſmodi gentibus dixit Apoſtolus, quòd opus legis ſcriptum habeant in cordibus ſuis: quale eſt illud ad Corinthios: Non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalibus. Ita enim fiunt de domô Iſrael, cùm præputium eorum in circumciſionem deputatur, eò quòd juſtitiam legis non præciſione carnis oſtendunt, ſed cordis charitate cuſtodiunt: quoniam ſi præputium juſtitias legis cuſtodiat, nonne præputium ejus, inquit, in circumciſionem deputabitur? Et propterea in domô veri Iſraël in quo dolus non eſt, participes ſunt Teſtamenti Novi, quia dat Deus leges in mentem ipſorum, & in cordibus eorum ſcribit eas digitô ſuô, Spiritu Sanctô, quo ibi diffunditur caritas, quæ legis eſt plenitudo.* Eodem ſenſu locum Apoſtoli, quo de agimus, exponit *lib. iv. in Julianum, cap.* 3.

Ad autoritatem S. Chryſoſtomi, reſpondeo, ipſum non exponere laudatam Apoſtoli ſententiam de Gentibus adhuc infidelitate detentis, ſed de iis quæ extra populum Judaïcum fide unius Dei, necnon fide Mediatoris ſaltem implicitâ imbutæ fuerunt; ex qua, divinæ gratiæ adminiculo, impleverunt naturæ legem. En S. Chryſoſtomi verba: *Gentiles hic appellat, non*

eos qui idololatræ eſſent, ſed eos qui Deum colerent, qui natura legi obſecuti, exceptis Judaicis cæremoniis, ea omnia quæ ad pietatem conferrent, obſervarunt: qualis erat Melchiſedech cum ſuis omnibus, qualis erat Job, quales erant Ninivitæ, qualis erat Cornelius. Certum autem eſt, Melchiſedech & Job non caruiſſe fide Mediatoris. Sed neque Ninivitæ ſine implicitâ hujuſmodi fide veram pœnitentiam agere, & miſericordiam à Deo impetrare potuiſſent: ita ut eorum exemplum & Chriſtus in Evangelio Judæis, & Eccleſia in Officio divino Chriſtianis peccatoribus imitandum proponere non dubitarint. Cornelius etiam fidem implicitam habuit, ſine quâ ejus orationes & eleemoſynæ Deo nuſquam acceptæ fuiſſent (ut diximus.)

Porrò ſi qui Patres laudatam Apoſtoli ſententiam de Gentibus à Chriſto alienis interpretati ſunt, non illi ſenſerunt ea omnia quæ legis ſunt, naturaliter ipſos feciſſe, ſed aliqua tantùm, qualia ſunt, honorare parentes, reddere depoſitum, juſtam proferre ſententiam, colere amicitias, & alia id genus faciliora: & hæc quidem quantùm ad ſubſtantiam operis, non quatenùm ad modum, ſcilicet ex caritate. Hoc duntaxat ſenſu locum Apoſtoli S. Hieronymus ad Gentes Chriſto necdum ſubditas extendit, ut ex ipſius contextu liquet: tum quia hypotheticè loquitur: *Si quid*, inquit, *boni egerunt*: Tum quia de Nabuchodonoſore loquitur, quem in multis legem naturæ violaſſe, neminem latet. Hanc poſteriorem interpretationem loci Apoſtolici S. Auguſtinus profert lib. *de Spiritu & Litera* cap. 27. Et *lib. IV. contra Julianum, cap. 3.*

ARTICULUS III.

Quo Gratiæ Chriſti neceſſitas ad perſeverandum demonſtratur.

Gratiæ ſingularis ad perſeverandum neceſſitas ex Scripturis ſacris demonſtrata.

I. ISTud fidei Catholicæ dogma contra Pelagianos & Semipelagianos ex Scriptura ſacra invictè probatur. Pſalmo 79. *Fiat manus tua ſuper virum dexteræ tuæ: & ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi. Et non diſcedimus à te.* Quibus ex verbis ſic colligit S. Auguſtinus lib. de Dono Perſeverantiæ, cap. 7. *Iſte certè non eſt Adam primus, in quo diſceſſimus ab eo: Sed Adam noviſſimus, ſuper quem fit manus ejus, ut non diſcedamus ab eo. Chriſtus enim totus cum membris ſuis eſt propter Eccleſiam; quæ eſt corpus ejus, plenitudo ejus. Cùm ergo fit ſuper eum manus Dei, ut non diſcedamus à Deo, ad nos utique pervenit opus Dei. Hoc eſt enim manus Dei, quoniam opere Dei fit ut ſimus in Chriſto permanentes cum Deo: non ſicut in Adam diſcedentes à Deo... Manus igitur Dei eſt iſta, non noſtra, ut non diſcedamus à Deo.* Jeremiæ 32. *Timorem meum dabo in cor eorum ut non recedant à me.* Id eſt, *Ut mihi perſeveranter adhæreant*: ut explicat S. Auguſtinus *lib. de Dono Perſeverantiæ* cap. 2.

Ad Philippenſes I. *Vobis donatum eſt pro Chriſto, non ſolùm ut in eum credatis, ſed ut etiam pro illo patiamini.* Quæ verba S. Auguſtinus ibidem ſic expendit: *Horum unum pertinet ad initium, alterum ad finem: utrumque tamen eſt Dei donum, quia utrumque dictum eſt eſſe donatum. Quod enim eſt initium verius Chriſtiano, quàm credere in Chriſtum? Quis finis melior eſt, quàm pati pro Chriſto?... Quid autem dici poteſt, cur perſeverantia uſque in finem non donetur in Chriſto, cui donatur mori pro Chriſto?*

In eodem cap. Epiſtolæ ad Philippenſes: *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Jeſu.*

Ad Romanos 14. *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? Domino ſuo ſtat, aut cadit: ſtabit autem: potens eſt enim Deus ſtatuere illum.* 1. Petri 5. *Deus omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam gloriam ſuam, in Chriſto Jeſu modicum paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabitque.* Utitur inſuper S. Auguſtinus ad id probandum his locis: *Quid habes quod non accepiſti? Quis te diſcernit?* Et aliis ſimilibus, quibus totum noſtrum bonum Deo acceptum fertur, atque ita & ipſa perſeverantia, quæ bonorum omnium finis ac complementum eſt. Præterea Chriſtus pro Electis, ſancti viri pro ſeipſis, aut pro aliis Fidelibus Perſeverantiam à Deo poſtularunt ferventiſſimis precibus: quod argumento eſt eam ſingulare Dei donum eſſe. *Pater Sancte* (inquit Chriſtus Joannis 17.) *Serva eos in nomine tuo, quos dediſti mihi...... Non rogo ut tollas eos de mundo, ſed ut ſerves à malo.* David Pſalmo 16. *Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea.* Et 1. Paralipomenon 29. *Domine Deus, cuſtodi in æternum hanc voluntatem cordis eorum, & ſemper in venerationem tui mens iſta permaneat.* Apoſtolus ad Theſſalonicenſes 2. *Dominus noſter Jeſus Chriſtus, & Deus, & Pater noſter... exhortetur corda veſtra, & confirmet in omni opere & ſermone bono.*

Denique tota Oratio Dominica id evidenter demonſtrat, cujus ſingulis petitionibus, eâ exceptâ, quæ eſt de remiſſione peccatorum, perſeverantiam à Deo flagitamus. Dicimus enim: *Sanctificetur nomen tuum*, (inquit S. Cyprianus Tractatu de Oratione Dominica) *Non quod optemus Deo, ut ſanctificetur orationibus noſtris, ſed quòd petamus ab eo ut nomen ejus ſanctificetur in nobis. Cæterùm à quo Deus ſanctificatur, qui ipſe ſanctificat? Sed quia ipſe dixit: Sancti eſtote, quoniam ego Sanctus ſum: id petimus & rogamus ut qui in baptiſmo ſanctificati ſumus, in eo quod eſſe cœpimus, perſeveremus... Hæc ſanctificatio, ut in nobis permaneat, oramus: & quia Dominus & Judex noſter ſanato à ſe & vivificato comminatur non delinquere, ne quid ei deterius fiat: hanc continuis orationibus precem facimus, hoc diebus & noctibus poſtulamus, ut ſanctificatio & vivificatio quæ de Dei gratiâ ſumitur, ipſius protectione ſervetur.*

Cùm dicimus: *Adveniat regnum tuum, num aliud poſcimus, niſi ut veniat & nobis quod eſſe venturum non dubitamus omnibus Sanctis?* (inquit S. Auguſtinus cap. 2. lib. de Dono Perſeverantiæ) *Ergo & hîc qui jam ſancti ſunt, quid orant, niſi ut in eâ ſanctitate, quæ illis data eſt, perſeverent?* His verbis, *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra*; & Juſti qui faciunt voluntatem Dei, perſeverantiam petunt. *Cum enim jam facta ſit in eis, cur ut fiat adhuc petunt, niſi ut perſeverent in eo quod eſſe cœperunt?* (inquit S. Auguſtinus cap. 3. lib. mox laudat.) Quarta petitio eſt: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.* Quibus verbis & perſeverantiam poſtulari docet S. Cyprianus. *Hunc autem panem*, inquit, *dari nobis quotidie poſtulamus, ne qui in Chriſto ſumus, & Euchariſtiam quotidie ad cibum ſalutis accipimus, intercedente aliquò graviore delictò, dum abſtenti, & non communicantes à cœleſti pane prohibemur, à Chriſti corpore ſeparemur.* Hæc verba Sancti Hominis Dei perſeverantiam prorſus à Domino Sanctos indicant poſcere, quando hac intentione dicunt, *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*, Ne à Chriſti corpore ſeparentur, ſed in eâ ſanctitate permaneant, quâ nullum, quô inde ſeparari mereantur, crimen admittant (ut obſervat S. Auguſtinus cap. 4. lib. de Dono Perſeverantiæ.) Denique cùm dicunt Sancti: *Ne nos inducas in tentationem: ſed libera nos à malo: Quid aliud, quàm ut in ſanctitate perſeverent, precantur?* (inquit S. Auguſtinus cap. 5. ejuſdem libri.) *Nam profectò conceſſò ſibi iſtò Dei donò, (quod eſſe Dei donum, cùm ab illo poſcitur, ſatis apertèque monſtratur:) iſtò igitur conceſſò ſibi donò Dei, ne inferantur in tentationem, nemo Sanctorum eſt, qui non teneat uſque in finem perſeverantiam ſanctitatis. Neque enim quiſquam in propoſitò Chriſtianitatis perſeverare deſi-*

ſtit

ſtit, niſi in tentationem primitus inferatur. Si igitur concedatur ei quod orat, ut non inferatur in tentationem, in ſanctificatione utique, quam Deo donante percepit, Deo donante perſiſtit.

Singularis gratia ad perſeverandum neceſſitas dogma fidei eſt, ab Eccleſia definitum.

II. Catholicum iſtud dogma Pontifices & Concilia definiverunt. Innocentius I. in Epiſtola ad Concilium Carthaginenſe, ex quâ Collector Auctoritatum de gratia & libero arbitrio, quæ Epiſtolæ Celeſtini I. ad Epiſcopos Galliæ adnexæ ſunt, probat *Neminem, etiam baptiſmatis gratia renovatum, idoneum eſſe ad ſuperandas diaboli inſidias, & ad evincendas carnis concupiſcentias, niſi per quotidianum adjutorium Dei, perſeverantiam bonæ converſationis acceperit.* Concilium Arauſicanum Canone x. *Adjutorium Dei etiam renatis ac Sanctis ſemper eſt implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono poſſint opere perdurare.*

Concilium Tridentinum Seſſione vi. cap. 13. *De perſeverantiæ munere*, inquit, *de quo ſcriptum eſt: Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit: quod quidem aliunde haberi non poteſt, niſi ab eo, qui potens eſt eum qui ſtat, ſtatuere, ut perſeveranter ſtet, & eum qui cadit, reſtituere: Nemo ſibi certi aliquid abſolutâ certitudine polliceatur: tametſi in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare, & reponere omnes debent.* Et Canone xvi. *Si quis magnum illud uſque in finem perſeverantiæ donum ſe certò habiturum, abſolutâ & infallibili certitudine dixerit, niſi hoc ex ſpeciali revelatione didicerit, anathema ſit.* Ex Canone xxii. *Si quis dixerit, juſtificatum vel ſine ſpeciali auxilio Dei in acceptâ juſtitiâ perſeverare poſſe, vel cum eo non poſſe, anathema ſit.*

Patrum S. Auguſtino anteriorum ſententia de neceſſitate ſpecialis gratiæ ad perſeverandum.

III. Patres S. Auguſtino anteriores hanc veritatem docuerunt. S. Cyprianus jam laudatus. S. Baſilius in *Liturgia* ſic Sacerdotem orantem facit: *Bonos in bonitate conſerva. Omnia enim potes.* S. Hilarius *lib. 12. de Trinitate* ſic precatur: *Conſerva, oro, hanc fidei meæ incontaminatam religionem, & uſque ad exceſſum ſpiritûs mei dona mihi hanc conſcientiæ meæ vocem, ut quod in regenerationis meæ Symbolo profeſſus ſum, ſemper obtineam.* S. Hieronymus in Epiſtola ad Cteſiphontem. *Agamus*, inquit, *ſemper gratias Largitori, ſciamúſque nos nihil eſſe, niſi quod donavit, ipſe ſervaverit, dicente Apoſtolo: Non eſt volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei.* S. Ambroſius: *Non enim*, inquit, *in poteſtate noſtra eſt cor noſtrum, & noſtræ cogitationes.* (Lib. de Fuga Sæculi, c. 1.) Quæ verba S. Auguſtinus laudat cap. 8. libri *de Dono Perſeverantiæ.*

S. Auguſtini doctrina de dono perſeverantiæ.

IV. S. Auguſtinus perſeverantiam gratiæ ſingulari adſcribendam, quæ ſolis Prædeſtinatis conferatur, non uno in loco aſſerit & probat. Lib. de Correptione & Gratia, cap. 6. *Negare quidem non poſſumus*, inquit, *etiam perſeverantiam in bono proficientem uſque in finem, magnum eſſe Dei munus: nec eſſe niſi ab illo de quo ſcriptum eſt: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. Sed non ideo eſt ejus qui non perſeveraverit, negligenda correptio, ne fortè det illi Deus pœnitentiam, & reſipiſcat de diaboli laqueis. . . . Nam ſi dixerimus, iſtam perſeverantiam tam laudabilem, tamque felicem ſic eſſe hominis, ut ei non ſit ex Deo: illud primitus evacuamus, quod ait Dominus Petro: Rogavi pro te, ne deficiat fides tua. Quid enim ei rogavit, niſi perſeverantiam uſque in finem? Quæ profectò ſi ab homine homini eſſet, à Deo poſcenda non eſſet. Deinde, cùm dicit Apoſtolus: Oramus autem ad Deum ne quid faciatis mali: Proculdubio perſeverantiam eis orat ad Deum: neque enim nihil mali facit qui bonum deſerit. Illo etiam loco ubi dicit: Gratias ago Deo meo in omni memoria veſtri . . . confidens hoc ipſum, quoniam qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet uſque in diem Chriſti Jeſu. Quid aliud eis quàm perſeverantiam in bono uſque in finem de Dei miſeratione promittit? Itemque ubi dicit:* (2. Cor. 13; Philipp. 1.)

A *Salutat vos Epaphras. . . Semper certans pro vobis in orationibus, ut ſtetis perfecti & pleni in omni voluntate Dei: Quid eſt ut ſtetis, niſi ut perſeveretis? Unde dictum eſt de diabolo: In veritate non ſtetit, quia fuit ibi, ſed non permanſit. . . Quid eſt etiam quod in Apoſtolorum Actibus legimus: Crediderunt quotquot erant ordinati in vitam æternam? Quis in æternam vitam potuit ordinari, niſi perſeverantiæ dono? Quandoquidem qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit. Quâ ſalute, niſi æternâ?* (Coloſſ. 4.; Actor. 13.)

Cap. 7. ejuſdem libri. *Cùm audimus: Quis te diſcernit? Quid autem habes quod non accepiſti? Si B autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Ab illâ perditionis maſſa, quæ facta eſt per primum Adam, debemus intelligere neminem poſſe diſcerni, niſi quòd hoc donum habet quiſquis habet, quod gratiâ Salvatoris accepit. Hoc autem Apoſtolicum teſtimonium tam magnum eſt, ut B. Cyprianus ad Quirinum ſcribens, ipſum ſubjecerit illi titulo in quo ait: In nullo eſſe gloriandum, quando noſtrum nihil ſit. Quicumque ergo ab illa originali damnatione iſta divinæ gratiæ largitate diſcreti ſunt, non eſt dubium quod & procuratur eis audiendum Evangelium: & cùm audiunt, credunt: & in fide quæ per dilectionem C operatur, uſque in finem perſeverant: & ſi quando exorbitant, correpti emendantur: & quidam eorum, etſi ab hominibus non corripiantur, in viam, quam reliquerant, redeunt: & nonnulli acceptâ gratiâ, in qualibet ætate, periculis hujus vitæ mortis celeritate ſubtrahuntur. Hæc enim omnia operatur in eis, qui vaſa miſericordiæ operatus eſt eos, qui & elegit eos in Filio ſuo ante conſtitutionem mundi, per electionem gratiæ. Si autem gratiâ, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non eſt gratia.*

Ibidem loquens de Prædeſtinatis, ait: *Horum fides, quæ per dilectionem operatur, profectò aut omni- D nò non deficit, aut ſi qui ſunt quorum deficit, reparatur antequam vita iſta finiatur, & deletâ, quæ intercurrerat, iniquitate, uſque in finem perſeverantia deputatur. Qui verò perſeveraturi non ſunt, ac ſic à Fide Chriſtiana & converſatione lapſuri ſunt, ut tales eos vitæ hujus finis inveniat, procul dubio nec illo tempore, quo benè pièque vivunt, in iſto numero computandi ſunt: Non enim ſunt à maſſa illâ perditionis præſcientiâ Dei & Prædeſtinatione diſcreti, & ideò nec ſecundum propoſitum vocati, ac per hoc nec electi; ſed in eis vocati, de quibus dictum eſt: Multi vocati; non in eis de quibus dictum eſt, Pauci verò electi. E Et tamen quis neget eos electos, cùm credunt, & baptizantur, & ſecundùm Deum vivunt? Planè dicuntur electi à neſcientibus quid futuri ſint: non ab illo qui eos novit non habere perſeverantiam, quæ ad beatam vitam perducit electos, ſcitque illos ita ſtare, ut præſciret eſſe caſuros.*

Cap. 8. ejuſdem libri. *Si à me quæratur, cur iis Deus perſeverantiam non dederit, quibus eam, quâ Chriſtianè viverent, dilectionem dedit, me ignorare reſpondeo. Non enim arroganter, ſed agnoſcens modulum meum, audio dicentem Apoſtolum: O homo, tu quis es qui reſpondeas Deo? Et, O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei! Quàm inſcrutabilia ſunt judicia ejus, & inveſtigabiles viæ ejus!* Ibidem. F *Si confiteris donum Dei eſſe, perſeverare in bono uſque in finem, cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat, puto quòd mecum pariter neſcis, & ambo hic inſcrutabilia judicia Dei penetrare non poſſumus. Aut ſi ad liberum arbitrium hominis, quod non ſecundùm Dei gratiam, ſed contra eam defendis, pertinere dicis ut perſeveret in bono quiſque, vel non perſeveret, non Deo donante ſi perſeveret, ſed humanâ voluntate faciente, quid moliturus es contra verba dicentis: Rogavi pro te, Petre, ne deficiat fides tua? An audebis dicere, etiam rogante Chriſto, ne deficeret fides Petri, defecturam fuiſſe, ſi Petrus eam de-* (Lucæ 22.)

ficere voluiſſet; hoc eſt, ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet? Quaſi aliud Petrus ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet ut vellet. Nam quis ignorat tunc fuiſſe perituram fidem Petri, ſi ea, qua fidelis erat, voluntas ipſa deficeret; & permanſuram, ſi eadem voluntas maneret? Sed quia præparatur voluntas à Domino, ideo pro illo Chriſti non poſſet eſſe inanis oratio. Quando rogavit ergo ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, niſi ut haberet in fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem?

Cap. IX. ejuſdem libri. *Nec nos moveat*, inquit, *quod filiis ſuis quibuſdam Deus non dat iſtam perſeverantiam: Abſit enim ut ita eſſet, ſi de illis prædeſtinatis eſſent, & ſecundum propoſitum vocati, qui verè ſunt filii promiſſionis. Nam iſti, cùm piè vivunt, dicuntur filii Dei: ſed quoniam victuri ſunt impiè, & in eadem impietate morituri, non eos dicit filios Dei præſcientia Dei. Sunt enim filii Dei, qui nondum ſunt nobis, & jam ſunt Deo; de quibus ait* Joan. 11. *Evangeliſta: Quia Jeſus moriturus erat pro gente; nec tantùm pro gente, ſed etiam ut filios Dei diſperſos congregaret in unum: quod utique credendo futuri erant per Evangelii prædicationem, & tamen antequam eſſet factum, jam filii Dei erant in memoriali Patris ſui inconcuſſa ſtabilitate conſcripti. Et ſunt rurſus quidam qui filii Dei, propter ſuſceptam vel temporaliter gratiam dicuntur à nobis, nec ſunt tamen Deo. De quibus ait idem: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Quod ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum. Non ait:* Joan. 10. *Ex nobis exierunt; ſed quia non manſerunt nobiſcum, jam non ſunt ex nobis. Verùm ait: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis: hoc eſt, & quando videbantur in nobis, non erant ex nobis.* Quod dictum eſſe rurſus ait S. Auguſtinus de iis qui non perſeveraverunt: qui *Non erant filii, etiam quando erant in profeſſione & nomine filiorum......Igitur filiis ſuis non prædeſtinatis Deus perſeverantiam non dedit: haberent eum eam, ſi in eo filiorum numero eſſent: & quid haberent quod non accepiſſent, ſecundum Apoſtolicam veramque ſententiam? Ac per hoc, tales filii Filio Chriſto dati eſſent: quemadmodum ipſe dicit ad Patrem: Ut omne quod dediſti mihi, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Hi ergo Chriſto intelliguntur dati, qui ordinati ſunt in vitam æternam.*

Diſcrimen gratiæ, quâ primus homo perſeverare potuit, à gratiâ quâ nunc ſancti perſeverant.

Cap. XI. ejuſdem libri, Gratiam, quâ primus homo perſeverare potuit, conferens cum gratiâ quâ nunc Sancti perſeverant, utriuſque exponit diſcrimina his verbis. *Quid ergo? Adam non habuit gratiam? Imò verò habuit magnam, ſed diſparem. Ille in bonis erat, quæ bonitate ſui Conditoris acceperat. Neque enim ea bona & ille ſuis meritis comparaverat, in quibus prorſus nullum patiebatur malum. Sancti verò in hac vitâ, ad quos pertinet liberationis hæc gratia, in malis ſunt, ex quibus clamant ad Deum: Libera nos à malo. Ille in illis bonis Chriſti morte non eguit: iſtos à reatu hæreditario & proprio illius Agni ſanguis abſolvit. Ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant iſti, cùm dicunt, Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati. Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Quoniam in eis caro concupiſcit adversùs ſpiritum, & ſpiritus adversùs carnem, atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari ſibi pugnandi vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt. Ille verò nulla tali rixa à ſeipſo adversùs ſeipſum tentatus atque turbatus, in illo beatitudinis loco ſua ſecum pace fruebatur. Proinde etſi non interim lætiore nunc: veruntamen potentiore gratiâ indigent iſti.*

Ibidem. *Iſtam gratiam non habuit homo primus, qua nunquam vellet eſſe malus: ſed ſanè habuit, in qua ſi permanere vellet, nunquam malus eſſet, & ſine qua, etiam cum libero arbitrio, bonus eſſe non poſſet; ſed eam tamen per liberum arbitrium deſerere poſſet. Nec ipſum ergo Deus eſſe voluit ſine ſua gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio: Quoniam liberum arbitrium ad malum ſufficit: ad bonum autem nihil eſt, niſi adjuvetur ab omnipotenti bono: quod adjutorium ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus: ſed deſeruit, & deſertus eſt. Tale quippe erat adjutorium, quod desereret, cùm vellet, & in quo permaneret, ſi vellet, non quo fieret ut vellet. Hæc prima eſt gratia, quæ data eſt primo Adam, ſed hac potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim qua fit, ut habeat homo juſtitiam ſi velit: Secunda ergo plus poteſt, qua etiam fit ut velit; tantóque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem, voluntate ſpiritûs vincat.*

Ibidem. *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem. In illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adjutorium, ſine quo in ea non poſſet permanere ſi vellet: ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio. Poſſet ergo permanere ſi vellet; quia non deerat adjutorium per quod poſſet; & ſine quo non poſſet perſeveranter bonum tenere quod vellet. Sed quia noluit permanere, profectò ejus culpa eſt, cujus meritum fuiſſet ſi permanere voluiſſet, ſicut fecerunt Angeli ſancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium ſteterunt & ipſi, & hujus manſionis debitam mercedem recipere meruerunt tantam ſcilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certiſſimum ſit ſemper ſe in illâ manſuros. Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, cum primum facti ſunt, defuiſſet: Quoniam non talis erat natura ut ſine divino adjutorio poſſet manere ſi vellet, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent. Adjutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adjutorium, jam pœna peccati eſt: Quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur, non ſecundum debitum: & tanto amplius datur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, quibus id dare Deo placuit, ut non ſolùm adſit ſine quo permanere non poſſumus, etiamſi volimus: verùmetiam tantum ac tale ſit ut velimus. Eſt quippè in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo & perſeveranter tenendo, non ſolùm poſſe quod volumus; verùmetiam velle quod poſſumus. Quod non fuit in homine primo: horum enim unum in illo fuit, alterum non fuit.*

Cap. XII. hoc diſcrimen inter adjutorium perſeverantiæ primo homini in ſtatu innocentiæ, & Sanctis in præſenti ſtatu conceſſum explicare pergit S. Auguſtinus. [Aliud eſt, *inquit*, adjutorium ſine quó aliquid non fit, & aliud eſt adjutorium quô aliquid fit. Nam ſine alimentis non poſſumus vivere; nec tamen cùm adfuerint alimenta, eis fit ut vivat qui mori voluerit. Ergo adjutorium alimentorum eſt, ſine quo non fit, non quô fit ut vivamus. At verò beatitudo quam non habet homo, cùm data fuerit, continuò fit beatus. Adjutorium eſt enim non ſolùm ſine quo non fit; verumetiam quô fit, propter quod datur... Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat poſſe non peccare, poſſe non mori, poſſe ipſum bonum non deſerere; datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quô fieret ut perſeveraret, ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis, non tantùm tale adjutorium perſeverantiæ datur, ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur: Non ſolùm ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint; verumetiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint. Non ſolùm enim dixit: Sine me nihil poteſtis facere; verumetiam dixit; Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos ut eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. Quibus verbis, eis

» non ſolùm juſtitiam ; verumetiam in illâ perſeverantiam ſe dediſſe monſtravit. Chriſto enim ſic eos ponente ut eant, & fructum afferant, & fructus eorum maneat ; quis audeat dicere : Forſitan non manebit ?

» *Ibidem.* Major quippe libertas eſt neceſſaria adverſus tot & tantas tentationes, quæ in paradiſo non fuerunt, dono perſeverantiæ munita atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus ſuis vincatur hic mundus. Hoc Sanctorum martyria docuerunt. Denique ille Adam & terrente nullo, & inſuper contra Dei terrentis imperium libero uſus arbitrio, non ſtetit in tanta felicitate, in tanta non peccandi facilitate. Iſti autem, non dico terrente mundo, ſed ſæviente, ne ſtarent, ſteterunt in fide ; cùm videret ille bona præſentia, quæ fuerat relicturus ; iſti futura, quæ accepturi fuerant, non viderent. Unde hoc, niſi donante illo, à quo miſericordiam conſecuti ſunt ut fideles eſſent ?

» *Ibidem.* Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, id eſt, in bono perſeverantiam primus homo, ſed perſeverare, vel non perſeverare, in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ ſine ullo fuerat inſtituta peccato ; & nihil illi ex ſeipsâ concupiſcentialiter reſiſtebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati, perſeverandi committeretur arbitrium. Nunc verò poſtea quàm eſt illa magna peccati merito amiſſa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas.

» *Ibidem.* Nec de ipſa perſeverantia boni voluit Deus Sanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari : Qui eis non ſolùm dat adjutorium quale primo homini dedit, ſine quo non poſſint perſeverare ſi velint : ſed in eis etiam operatur & velle : ut quoniam non perſeverabunt, niſi & poſſint, & velint, perſeverandi eis poſſibilitas & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur. Tantùm quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideò poſſint, quia ſic volunt, ideò ſic velint, quia Deus operatur ut velint. Nam ſi in tanta infirmitate vitæ hujus, in quâ tamen infirmitate, propter elationem reprimendam, perfici virtutem oportebat, ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent ſi vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent ; inter tot & tantas tentationes infirmitate ſuâ voluntas ipſa ſuccumberet ; & ideò perſeverare non poſſent, quia deficientes infirmitate, nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis ut poſſent. Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur, & ideò, quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur. Ita factum eſt ut voluntas hominis invalida & imbecilla, in bono adhuc parvo perſeveraret per virtutem Dei : cùm & voluntas primi hominis fortis & ſana, in bono ampliore non perſeveraverit, habens virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturò adjutoriô Dei, ſine quo non poſſet perſeverare ſi vellet, non tamen tali, quô in illô Deus operaretur ut vellet. Fortiſſimo quippe dimiſit atque permiſit facere quod vellet : Infirmis ſervavit, ut ipſo donante, invictiſſimè quod bonum eſt vellent ; & hoc deſerere invictiſſimè nollent.]

Ex doctrina S. Auguſtini in libro de Correptione & Gratia, quam oculis ſubjicimus, liquet perſeverantiam ſingulare Dei donum eſſe : eò magis ſingulare, quòd ſolis prædeſtinatis, & ſecundùm propoſitum vocatis ſanctis & filiis Dei in memoriali Patris ſui inconcuſſâ ſtabilitate conſcriptis confepast : Nullam aſſignari poſſe ab omnibus rationem, cur huic, potiùs quàm alteri tribuatur hoc donum ; ſed ad inſcrutabilia Dei judicia confugiendum. Quod ita non eſſet, ſi vel liberi arbitrii viribus in gratiâ ſemel acceptâ perſeverare juſti poſſent, vel perſeverantiam in bono promereri. Conſtat ex eodem Sanctiſſimo Doctore, donum perſeverantiæ, hoc in ſtatu eſſe gratiam ſeipſa efficacem, quæ libero arbitrio commiſſa non eſt, ut ejus virtute ſortiatur effectum ; ſed quæ illius infirmitati ſubveniens, ipſum indeclinabiliter & inſuperabiliter agit, ut invictiſſimè quod bonum eſt, velit, & hoc deſerere invictiſſimè nolit : quæ non ſolùm dat poſſe quod volumus, verùmetiam velle quod poſſumus : in eoque differt à gratiâ Adamo in ſtatu innocentiæ conceſſâ.

Idem ſanctus Doctor libro de Dono Perſeverantiæ totus eſt in eo probando dogmate, *Donum Dei eſſe perſeverantiam, quâ uſque in finem perſeveratur in Chriſto* (ut ipſe cap. 1. exponit.) Plura jam ex eo libro delibavimus. Cætera nunc expendenda ſunt. Cap. 2. hanc veritatem probat argumento ducto ex Orationibus Eccleſiæ. *Cur*, inquit, *perſeverantia iſta poſcitur à Deo, ſi non datur à Deo? An & iſta irriſoria petitio eſt, cùm id ab eo petitur, quod ſcitur ipſum non dare, ſed ipſo non donante, eſſe in hominis poteſtate?*

Et cap. 7. *Si ergo alia documenta non eſſent, hæc Dominica oratio nobis ad cauſam gratiæ, quam defendimus, ſola ſufficeret : Quia nihil nobis reliquit in quo tanquam in noſtro gloriemur. Siquidem & ut non diſcedamus à Deo, non oſtendit dandum eſſe niſi a Deo, cùm poſcendum oſtendit à Deo. Qui enim non infertur in tentationem, non diſcedit à Deo. Non eſt hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc ſunt : fuerat in homine, antequam caderet. Quæ tamen libertas voluntatis in illius primæ conditionis præſtantia quantum valuerit, apparuit in Angelis, qui diabolo cùm ſuis cadente, in veritate ſteterunt, & ad ſecuritatem perpetuam non cadendi, in quâ nunc eos eſſe certiſſimi ſumus, pervenire meruerunt. Poſt caſum autem hominis, nonniſi ad gratiam ſuam voluit Deus pertinere ut homo accedat ad eum. Neque niſi ad gratiam ſuam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo. Hanc gratiam poſuit in illo in quò ſortem conſecuti ſumus, prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus qui univerſa operatur ; ac per hoc ſicut operatur ut accedamus, ſic operatur ne recedamus.*

Et cap. 23. *Utinam*, inquit, *tardi corde, & infirmi, qui non poſſunt, vel nondum poſſunt Scripturas, vel earum expoſitiones intelligere, ſic audirent, vel non audirent in hâc quæſtione diſputationes noſtras, ut magis intuerentur orationes ſuas, quas ſemper habuit & habebit Eccleſia ab exordiis ſuis, donec finiatur hoc ſæculum. De hac enim re, quam nunc adverſus novos Hæreticos, non commemorare tantùm, ſed planè tueri, & defenſare compellimur : nunquam tacuit in precibus ſuis, etſi aliquando in ſermonibus exerendam nullo urgente adverſario non putavit. Quando enim non oratum eſt in Eccleſia pro Infidelibus, atque inimicis ejus, ut crederent?..... Quis autem ſibi unquam non oravit, ut in Domino permaneret? Aut quis Sacerdotem ſuper Fideles Dominum invocantem, ſi quando dixit : Da illis, Domine, in te perſeverare uſque in finem, non ſolùm voce auſus eſt, ſed ſaltem cogitatione reprehendere ; ac non potiùs ſuper ejus talem benedictionem, & corde credente, & ore confitente reſpondit, Amen : cùm aliud in ipſa oratione Dominica non orant Fideles, dicentes maximè illud : Ne nos inferas in tentationem, niſi ut in ſanctâ obedientiâ perſeverent? Sicut ergo in his orationibus : ita & in hac fide nata eſt, & creſcit, & crevit Eccleſia ; quâ fide creditur gratiam Dei non ſecundùm merita accipientium dari. Quandoquidem non oraret Eccleſia ut daretur infidelibus fides, niſi Deum crederet & averſas & adverſas hominum ad ſe convertere voluntates : nec oraret Eccleſia ut perſeveraret in fide Chriſti, non decepta,*

ficere voluiſſet; hoc eſt, ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet? Quaſi aliud Petrus ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet ut vellet. Nam quis ignorat tunc fuiſſe perituram fidem Petri, ſi ea, quæ fidelis erat, voluntas ipſa deficeret; & permanſuram, ſi eadem voluntas maneret? Sed quia præparatur voluntas à Domino, ideò pro illo Chriſti non poſſet eſſe inanis oratio. Quando rogavit ergo ne fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, niſi ut haberet in fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem?

Cap. IX. ejuſdem libri. *Nec nos moveat*, inquit, *quòd filiis ſuis quibuſdam Deus non dat iſtam perſeverantiam: Abſit enim ut ita eſſet, ſi de illis prædeſtinatis eſſent, & ſecundùm propoſitum vocati, qui verè ſunt filii promiſſionis. Nam iſti, cùm piè vivunt, dicuntur filii Dei; ſed quoniam victuri ſunt impiè, & in eadem impietate morituri, non eos dicit filios Dei præſcientia Dei. Sunt enim filii Dei, qui nondum ſunt nobis, & jam ſunt Deo; de quibus ait* Joan. 11. *Evangeliſta: Quia Jeſus moriturus erat pro gente; nec tantùm pro gente, ſed etiam ut filios Dei diſperſos congregaret in unum: quod utique credendo futuri erant per Evangelii prædicationem, & tamen antequam eſſet factum, jam filii Dei erant in memoriali Patris ſui inconcuſſa ſtabilitate conſcripti. Et ſunt rurſus quidam qui filii Dei, propter ſuſceptam vel temporaliter gratiam dicuntur à nobis, nec ſunt tamen Deo. De quibus ait idem: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Quod ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiſcum. Non ait:* Joan. 10. *Ex nobis exierunt; ſed quia non manſerunt nobiſcum, jam non ſunt ex nobis. Verùm ait: Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis: hoc eſt, & quando videbantur in nobis, non erant ex nobis.* Quod dictum eſſe rurſus ait S. Auguſtinus de iis qui non perſeveraverunt: qui *Non erant filii, etiam quando erant in profeſſione & nomine filiorum...... Igitur filiis ſuis non prædeſtinatis Deus perſeverantiam non dedit: haberent enim eam, ſi in eo filiorum numero eſſent: & quid haberent quod non accepiſſent, ſecundùm Apoſtolicam veramque ſententiam? Ac per hoc, tales filii Filio Chriſto dati eſſent; quemadmodum ipſe dicit ad Patrem: Ut omne quod dediſti mihi, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Hi ergo Chriſto intelliguntur dati, qui ordinati ſunt in vitam æternam.*

Diſcrimen gratiæ, quâ primus homo perſeverare potuit, & gratiæ quâ nunc ſancti perſeverant.

Cap. XI. ejuſdem libri, Gratiam, quâ primus homo perſeverare potuit, conferens cum gratiâ quâ nunc Sancti perſeverant, utriuſque exponit diſcrimina his verbis. *Quid ergo? Adam non habuit gratiam? Imò verò habuit magnam, ſed diſparem. Ille in bonis erat, quæ bonitate ſui Conditoris acceperat. Neque enim ea bona & ille ſuis meritis comparaverat, in quibus prorſus nullum patiebatur malum. Sancti verò in hac vitâ, ad quos pertinet liberationis hæc gratia, in malis ſunt, ex quibus clamant ad Deum: Libera nos à malo. Ille in illis bonis Chriſti morte non eguit: iſtos à reatu hæreditario & proprio illius Agni ſanguis abſolvit. Ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant iſti, cùm dicunt, Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati. Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum. Quoniam in eis caro concupiſcit adversùs ſpiritum, & ſpiritus adversùs carnem, atque in tali certamine laborantes ac periclitantes, dari ſibi pugnandi vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt. Ille verò nulla tali rixa à ſeipſo adversùs ſeipſum tentatus atque turbatus, in illo beatitudinis loco ſua ſecum pace fruebatur. Proinde etſi non interim lætiore nunc: verumtamen potentiore gratia indigent iſti.*

Ibidem. *Iſtam gratiam non habuit homo primus, qua nunquam vellet eſſe malus: ſed ſanè habuit, in qua ſi permanere vellet, nunquam malus eſſet, & ſine qua, etiam cum libero arbitrio, bonus eſſe non poſſet: ſed eam tamen per liberum arbitrium deſerere poſſet. Nec ipſum ergo Deus eſſe voluit ſine ſua gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio: Quoniam liberum arbitrium ad malum ſufficit: ad bonum autem nihil eſt, niſi adjuvetur ab omnipotenti bono: quod adjutorium ſi homo ille per liberum non deſeruiſſet arbitrium, ſemper eſſet bonus: ſed deſeruit, & deſertus eſt. Tale quippe erat adjutorium, quod deſereret, cùm vellet, & in quo permaneret, ſi vellet, non quo fieret ut vellet. Hæc prima eſt gratia, quæ data eſt primo Adam, ſed hac potentior eſt in ſecundo Adam. Prima eſt enim qua fit, ut habeat homo juſtitiam ſi velit: Secunda ergo plus poteſt, qua etiam fit ut velit; tantóque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem, voluntate ſpiritûs vincat.*

Ibidem. *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem. In illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adjutorium, ſine quo in ea non poſſet permanere ſi vellet: ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio. Poſſet ergo permanere ſi vellet; quia non deerat adjutorium per quod poſſet; & ſine quo non poſſet perſeveranter bonum tenere quod vellet. Sed quia noluit permanere, profectò ejus culpa eſt, cujus meritum fuiſſet ſi permanere voluiſſet; ſicut fecerunt Angeli ſancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium ſteterunt & ipſi, & hujus manſionis debitam mercedem recipere meruerunt tantam ſcilicet beatitudinis plenitudinem, quâ eis certiſſimum ſit ſemper ſe in illâ manſuros. Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, cùm primum facti ſunt, defuiſſet: Quoniam non talis erat natura ut ſine divino adjutorio poſſet manere ſi vellet, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent. Adjutorium quippe defuiſſet, ſine quo manere non poſſent. Nunc autem quibus deeſt tale adjutorium, jam pœna peccati eſt: Quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur, non ſecundùm debitum: & tanto amplius datur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, quibus id dare Deo placuit: ut non ſolùm adſit ſine quo permanere non poſſumus, etiamſi volumus: verùmetiam tantum ac tale ſit ut velimus. Eſt quippè in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo & perſeveranter tenendo, non ſolùm poſſe quod volumus, verùmetiam velle quod poſſumus. Quod non fuit in homine primo: horum enim unum in illo fuit, alterum non fuit.*

Cap. XII. hoc diſcrimen inter adjutorium perſeverantiæ primo homini in ſtatu innocentiæ, & Sanctis in præſenti ſtatu conceſſum explicare pergit S. Auguſtinus. [Aliud eſt, *inquit*, adjutorium ſine quô aliquid non fit, & aliud eſt adjutorium quò aliquid fit. Nam ſine alimentis non poſſumus vivere; nec tamen cùm adfuerint alimenta, eis fit ut vivat qui mori voluerit. Ergo adjutorium alimentorum eſt, ſine quo non fit, non quo fit ut vivamus. At verò beatitudo quam non habet homo, cùm data fuerit, continuò fit beatus. Adjutorium eſt enim non ſolùm ſine quo non fit; verumetiam quô fit, propter quod datur... Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat poſſe non peccare, poſſe non mori, poſſe ipſum bonum non deſerere; datum eſt adjutorium perſeverantiæ, non quô fieret ut perſeveraret, ſed ſine quo per liberum arbitrium perſeverare non poſſet. Nunc verò Sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædeſtinatis, non tantùm tale adjutorium perſeverantiæ datur, ſed tale ut eis perſeverantia ipſa donetur: Non ſolùm ut ſine iſto dono perſeverantes eſſe non poſſint; verumetiam ut per hoc donum nonniſi perſeverantes ſint. Non ſolùm enim dixit: Sine me nihil poteſtis facere; verumetiam dixit; Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos ut eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. Quibus verbis, eis

» non ſolùm juſtitiam ; verumetiam in illâ perſeverantiam ſe dediſſe monſtravit. Chriſto enim ſic eos ponente ut erant, & fructum afferant, & fructus eorum maneat ; quis audeat dicere : Forſitan non manebit ?

» *Ibidem.* Major quippe libertas eſt neceſſaria adverſus tot & tantas tentationes, quæ in paradiſo non fuerunt, dono perſeverantiæ munita atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus ſuis vincatur hic mundus. Hoc Sanctorum martyria docuerunt. Denique ille Adam & terrente nullo, & inſuper contra Dei terrentis imperium libero uſus arbitrio, non ſtetit in tanta felicitate, in tantâ non peccandi facilitate. Iſti autem, non dico terrente mundo, ſed ſæviente, ne ſtarent, ſteterunt in fide ; cùm videret ille bona præſentia, quæ fuerat relicturus ; iſti futura, quæ acceperant fuerant, non viderent. Unde hoc, niſi donante illo, à quo miſericordiam conſecuti ſunt ut fideles eſſent ?

» *Ibidem.* Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, id eſt, in bono perſeverantiam primus homo, ſed perſeverare, vel non perſeverare, in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ ſine ullo fuerat inſtituta peccato ; & nihil illi ex ſeipsâ concupiſcentialiter reſiſtebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati, perſeverandi committeretur arbitrium. Nunc verò poſtea quàm eſt illa magna peccati merito amiſſa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas.

» *Ibidem.* Nec de ipſa perſeverantia boni voluit Deus Sanctos ſuos in viribus ſuis, ſed in ipſo gloriari. Qui eis non ſolùm dat adjutorium quale primo homini dedit, ſine quo non poſſint perſeverare ſi velint, ſed in eis etiam operatur & velle : ut quoniam non perſeverabunt, niſi & poſſint, & velint, perſeverandi eis poſſibilitas & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur. Tantùm quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideò poſſint, quia ſic volunt, ideò ſic velint, quia Deus operatur ut velint. Nam ſi in tanta infirmitate vitæ hujus, in quâ tamen infirmitate, propter elationem reprimendam, perfici virtutem oportebat, ipſis relinqueretur voluntas ſua, ut in adjutorio Dei, ſine quo perſeverare non poſſent, manerent ſi vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent ; inter tot & tantas tentationes infirmitate ſuâ voluntas ipſa ſuccumberet ; & ideò perſeverare non poſſent, quia deficientes infirmitate, nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis ut poſſent. Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur ; & ideò, quamvis infirma, non tamen deficeret, neque adverſitate aliquâ vinceretur. Ita factum eſt ut voluntas hominis invalida & imbecilla, in bono adhuc parvo perſeveraret per virtutem Dei : cùm & voluntas primi hominis fortis & ſana, in bono ampliore non perſeveraverit, habens virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturô adjutoriô Dei, ſine quo non poſſet perſeverare ſi vellet, non tamen tali, quô in illô Deus operaretur ut vellet. Fortiſſimo quippe dimiſit atque permiſit facere quod vellet : Infirmis ſervavit, ut ipſo donante, invictiſſimè quod bonum eſt vellent ; & hoc deſerere invictiſſimè nollent.]

Ex doctrina S. Auguſtini in libro de Correptione & Gratia, quam oculis ſubjicimus, liquet perſeverantiam ſingulare Dei donum eſſe : eò magis ſingulare, quòd ſolis prædeſtinatis, & ſecundùm propoſitum vocatis ſanctis & filiis Dei in memoriali Patris ſui inconcuſsâ ſtabilitate conſcriptis confeêratur : Nullam aſſignari poſſe ab omnibus rationem, cur huic, potiùs quàm alteri tribuatur hoc donum ; ſed ad inſcrutabilia Dei judicia confugiendum. Quod ita non eſſet, ſi vel liberi arbitrii viribus in gratiâ ſemel acceptâ perſeverare juſti poſſent, vel perſeverantiam in bono promereri. Conſtat ex eodem Sanctiſſimo Doctore, donum perſeverantiæ, hoc in ſtatu eſſe gratiam ſeipſâ efficacem, quæ libero arbitrio commiſſa non eſt, ut ejus virtute ſortiatur effectum ; ſed quæ illius infirmitati ſubveniens, ipſum indeclinabiliter & inſuperabiliter agit, ut invictiſſimè quod bonum eſt, velit, & hoc deſerere invictiſſimè nolit : quæ non ſolùm dat poſſe quod volumus, verùmetiam velle quod poſſumus : in eoque differt à gratiâ Adamo in ſtatu innocentiæ conceſsâ.

Idem ſanctus Doctor libro de Dono Perſeverantiæ totus eſt in eo probando dogmate, *Donum Dei eſſe perſeverantiam, quâ uſque in finem perſeveratur in Chriſto* (ut ipſe cap. 1. exponit.) Plura jam ex eo libro delibavimus. Cætera nunc expendenda ſunt. Cap. 2. hanc veritatem probat argumento ducto ex Orationibus Eccleſiæ. *Cur*, inquit, *perſeverantia iſta poſcitur à Deo, ſi non datur à Deo ? An & iſta irriſoria petitio eſt, cùm id ab eo petitur, quod ſcitur ipſum non dare, ſed ipſo non donante, eſſe in hominis poteſtate ?*

Et cap. 7. *Si ergo alia documenta non eſſent, hæc Dominica oratio nobis ad cauſam gratiæ, quam defendimus, ſola ſufficeret : Quia nihil nobis reliquit in quo tanquam in noſtro glorieinur. Siquidem & ut non diſcedamus à Deo, non oſtendit dandum eſſe niſi à Deo, cùm poſcendum oſtendit à Deo. Qui enim non infertur in tentationem, non diſcedit à Deo. Non eſt hoc omnino in viribus liberi arbitrii, quales nunc ſunt : fuerat in homine, antequam caderet. Quæ tamen libertas voluntatis in illius primæ conditionis præſtantia quantùm valuerit, apparuit in Angelis, qui diabolo cùm ſuis cadente, in veritate ſteterunt, & ad ſecuritatem perpetuam non cadendi, in quâ nunc eos eſſe certiſſimi ſumus, pervenire meruerunt. Poſt caſum autem hominis, nonniſi ad gratiam ſuam voluit Deus pertinere ut homo accedat ad eum : Neque niſi ad gratiam ſuam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo. Hanc gratiam poſuit in illo in quô ſortem conſecuti ſumus, prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus qui univerſa operatur : ac per hoc ſicut operatur ut accedamus, ſic operatur ne recedamus.*

Et cap. 23. *Utinam*, inquit, *tardi corde, & infirmi, qui non poſſunt, vel nondum poſſunt Scripturas, vel earum expoſitiones intelligere, ſic audirent, vel non audirent in hâc quæſtione diſputationes noſtras, ut magis intuerentur orationes ſuas, quas ſemper habuit & habebit Eccleſia ab exordiis ſuis, donec finiatur hoc ſæculum. De hac enim re, quam nunc adverſus novos Hæreticos, non commemorare tantùm, ſed planè tueri, & defenſare compellimur : nunquam tacuit in precibus ſuis, etſi aliquando in ſermonibus exerendam nullô urgente adverſario non putavit. Quando enim non oratum eſt in Eccleſia pro Infidelibus, atque inimicis ejus, ut crederent ?.... Quis autem ſibi unquam non oravit, ut in Domino permaneret ? Aut quis Sacerdotem ſuper Fideles Dominum invocantem, ſi quando dixit : Da illis, Domine, in te perſeverare uſque in finem, non ſolùm voce auſus eſt, ſed ſaltem cogitatione reprehendere ; ac non potiùs ſuper ejus talem benedictionem, & corde credente, & ore confitente reſpondit, Amen : cùm aliud in ipſa oratione Dominica non orant Fideles, dicentes maximè illud : Ne nos inferas in tentationem ; niſi ut in ſanctâ obedientiâ perſeverent ? Sicut ergo in his orationibus : ita & in hac fide nata eſt, & creſcit, & crevit Eccleſia ; quâ fide creditur gratiam Dei non ſecundùm merita accipientium dari. Quandoquidem non oraret Eccleſia ut daretur infidelibus fides, niſi Deum crederet & averſas & adverſas hominum ad ſe convertere voluntates : nec oraret Eccleſia ut perſeveraret in fide Chriſti, non decepta,*

Rr iij vel

vel victa tentationibus mundi, niſi crederet Dominum ſic in poteſtate habere cor noſtrum, ut bonum quod non tenemus niſi propriâ voluntate, non tamen teneamus, niſi ipſe in nobis operetur & velle. Nam ſi hæc ab ipſo quidem poſcit Eccleſia, ſed & à ſe ipſa ſibi dari putat: non veras, ſed perfunctorias orationes habet, quod abſit à nobis.

Iſtud perſeverantiæ donum non omnibus juſtis eſſe commune, adeóque ſingularis gratiæ donum eſſe, & quidem efficaciſſimæ, quæ amitti contumaciter non poſſit: quamvis aſſiduis orationibus impetrari poſſit, aſſerit S. Auguſtinus cap. 6. ejuſdem libri. *De illâ*, inquit, *perſeverantia loquimur, quâ perſeveratur uſque in finem: quæ ſi data eſt, perſeveratum eſt uſque in finem: Si autem non eſt perſeveratum uſque in finem, non eſt data. Non itaque dicant homines, perſeverantiam cuiquam datam uſque in finem, niſi cùm ipſe venerit finis, & perſeveraſſe, cui data eſt, repertus fuerit uſque in finem. Dicimus quippe caſtum, quem novimus caſtum, ſive ſit, ſive non ſit in eadem caſtitate manſurus: & ſi quid aliud divini muneris habeat, quod teneri & amitti poteſt, dicimus eum habere, quandiucumque habet: & , ſi amiſerit, dicimus habuiſſe. Perſeverantiam verò uſque in finem, quoniam non habet quiſquam niſi perſeveraverit uſque in finem: multi eam poſſunt poſſunt habere, nullus amittere..... Hoc ergo Dei donum ſuppliciter emereri poteſt: ſed cùm datum fuerit, amitti contumaciter non poteſt.*

V. Infantibus, qui ſtatim à baptiſmate moriuntur, donum perſeverantiæ à Deo conceſſum eſt: quod licet in iis non ſit auxilium aliquod interius à gratiâ ſanctificante diſtinctum; ſingulare tamen Dei beneficium eſt, protectio ſcilicet exterior ex ipſorum prædeſtinatione ducens originem, quâ Deus eorum ſaluti conſulens mortem eorum vult eſſe celeriorem, ut cum gratiâ conjungatur. Quamobrem & de ipſis intelligitur quod Sapientiæ 4. legimus: *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.* Quod & de infantibus, quibus celerioris mortis beneficium à Deo tribuitur ut *periculum lubricæ ætatis evadant*. S. Cyprianus *lib. de Mortalitate*, intellexit; & S. Auguſtinus libro *de Prædeſtinatione Sanctorum*, c. 14. contra Semipelagianos urget: eorumque reſponſionem evertit, quâ in futura merita, vel peccata, quæ præſcierat Deus, quorumdam mortem poſt ſuſceptum baptiſmum, aliorum ante, refundebant. Illud enim, *Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus*, dictum eſſe ait, *Secundum pericula vitæ hujus, non ſecundum præſcientiam Dei, qui hoc præſcivit quod futurum erat, non quòd futurum non erat: id eſt, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum ſubtraheretur incerto: non quòd peccaturus eſſet, qui manſurus in tentatione non eſſet. De hac quippe vita legitur in libro Job: Numquid non tentatio eſt vita hominis ſuper terram?* (Job. 7. ſecundùm Verſionem LXX.)

Et lib. de Dono Perſeverantiæ, cap. 17. *Videte*, inquit, *à veritate quàm ſit alienum, negare donum Dei eſſe perſeverantiam uſque in finem hujus vitæ: cùm vitæ huic, quando voluerit, ipſe det finem: quem ſi dat ante imminentem lapſum, facit hominem perſeverare uſque in finem. Sed mirabilior & Fidelibus evidentior largitas bonitatis Dei eſt, quòd etiam parvulis, quibus obedientia non eſt illius ætatis ut detur, datur hæc gratia.*

VI. De multis etiam adultis laudatum Sapientiæ locum S. Auguſtinus intelligendum eſſe docet, quibus ſingularis & extraordinaria cura Dei eorum ſaluti invigilans mortem infert ſtatim à gratiâ collatâ. *Sed quare*, (inquit cap. 14. lib. de Prædeſtinatione Sanctorum) *aliis concedatur, ut ex hujus vitæ periculis, dum juſti ſunt, auferantur; alii verò juſti, donec à juſtitiâ cadant, in eiſdem periculis vitâ productiore teneantur: Quis cognovit ſenſum Domini? Et tamen hinc intelligi datur, etiam illis juſtis, qui bonos pióſque mores uſque ad ſenectutis maturitatem, & diem vitæ hujus ultimum ſervant, non in ſuis meritis, ſed in Domino eſſe gloriandum: quoniam qui vitæ brevitate rapuit juſtum, ne malitia mutaret intellectum ejus, ipſe in quantacumque vitæ longitudine cuſtodit juſtum, ne malitia mutet intellectum ejus. Cur autem hîc tenuerit caſurum juſtum, quem priuſquam caderet, hinc poſſet auferre? Juſtiſſima omnino, ſed inſcrutabilia ſunt judicia ejus.*

VII. Perſeverare tamen poteſt juſtus in gratia ſemel acceptâ, ſi velit: unde inanis eſſet eorum excuſatio, qui perſeverantiæ donum ſe non accepiſſe, & ideò, ſe non perſeveraſſe cauſarentur. *Juſtè eos corripimus*, (inquit S. Auguſtinus lib. de Correptione & Gratia, c. 7.) *qui cùm benè viverent, non in eo perſeverarunt. Ex bona quippe in malam vitam ſuâ voluntate mutati ſunt... Nec ſe excuſabunt dicentes.... Quare damnamur, quandoquidem ut ex bono reverteremur ad malum, perſeverantiam non accepimus, quâ permaneremus in bono? Nullo modo hâc excuſatione à juſtâ damnatione ſe liberabunt. Si enim, ſicut Veritas loquitur, nemo liberatur à damnatione quæ facta eſt per Adam, niſi per fidem Jeſu Chriſti: & tamen ab hac damnatione non ſe liberabunt, qui poterunt dicere, Non ſe audiſſe Evangelium Chriſti, cùm fides ex auditu ſit: quanto minus ſe liberabunt, qui dicturi ſunt, Perſeverantiam non accepimus? Juſtior enim videtur excuſatio dicentium, Non accepimus audientiam, quàm dicentium, Non accepimus perſeverantiam. Quoniam poteſt dici: Homo! in eo quod audieras & tenueras, in eo perſeverares ſi velles: nullo modo autem dici poteſt; Id quod non audieras, crederes ſi velles.* At ut velint juſti perſeverare, *Voluntas præparatur à Domino.* Itaque juſtis omnibus præſto eſt gratia ſufficiens ad perſeverandum, id eſt, motiones piæ, & excitationes voluntatis ad orandum & vigilandum, ut Chriſtianâ vigilantiâ peccata vitentur, ut orationibus aſſiduis perſeverantiæ donum impetretur. Unde cui negatur perſeverantiæ donum, ſive gratia efficax ad perſeverandum neceſſaria, id aliquo præcedente peccato, promeritus eſt: quô fit ut ejus ſemper culpa ſit, quòd non perſeveret. *Deus enim, cùm hominem, ad perfectam ſanitatem, hoc eſt, ad perfectam vitam, juſtitiamque perduxerit, non deſerit, ſi non deſeratur, ut piè ſemper juſtéque vivatur. Sicut enim oculus corporis, etiam pleniſſimè ſanus, niſi candore lucis adjutus, non poteſt cernere: ſic homo, etiam perfectiſſimè juſtificatus, niſi æternâ luce juſtitiæ divinitus adjuvetur, rectè non poteſt vivere* (inquit S. Auguſtinus lib. de Natura & Gratia c. 26.) ubi evidens eſt S. Auguſtinum loqui de gratia actuali, tum quia eam ad rectè videndum conceſſam aſſerit, tum quia eam cum luce confert, quæ ſanum oculum juvat ad videndum. Itaque & ad gratiam actualem, quæ ad perſeverandum neceſſaria eſt, pertinet illud Concilii Tridentini Seſſione VI. C. 11. *Deus ſuâ gratiâ ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur.* Quod S. Auguſtini doctrinæ prorſus conſonum eſt, tum loco mox laudato, tùm libro de Dono perſeverantiæ cap. 6. *Voluntate ſuâ*, inquit, *quiſque deſerit Deum, ut meritò deſeratur à Deo. Quis hoc negaverit? Sed ideò petimus ne inferamur in tentationem, ut hoc non fiat. Et ſi exaudimur, utique non fit, quia Deus non permittit ut fiat.* Et lib. de Correptione & Gratia, cap. 13. *Deſerunt*, inquit, *& deſeruntur: dimiſſi enim ſunt libero arbitrio, non accepto perſeverantiæ dono, judicio Dei juſto & occulto.* Quod judicium jam expoſuerat c. 11. his verbis: *Si autem hoc adjutorium* (ſine quo bonum perſeveranter tenere non poſſumus) *vel Angelo, vel primo homini, cùm primùm facti ſunt defuiſſet, non utique ſuâ culpâ cecidiſſent: adjutorium quippe defuiſſet,* ſine

Juſtis omnibus præſto eſt gratia ſufficiens ad perſeverandum. Nemini juſto donum perſeverantiæ à Deo negatur niſi in pœnam præcedentis peccati.

ſint quo manere non poſſent : nunc autem quibus deeſt tale adjutorium, jam pœna peccati eſt. Quibus autem datur, ſecundùm gratiam datur, non ſecundùm debitum.

VIII. Si quæras, quodnam ſit illud peccatum propter quod Deus juſtis non dat perſeverantiam? Non enim eſt mortale, cùm nondum à juſtitia defeciſſe ſupponantur. Reſpondeo, Peccata illa quorum merito perſeverantiæ donum à Deo negatur, plerumque eſſe venialia, ut orandi negligentiam, Chriſtianæ vigilantiæ defectum, negligentiam in frequentandis Sacramentis, teporem in bonis operibus, inanem de ſeipſo confidentiam. Pro peccatorum enim venialium merito poſſe juſtum à Deo derelinqui docet Richardus Victorinus, lib. de Statu Interioris Hominis p. 1. cap. 22. *Gratia*, inquit, *quam homo ſemel accepit, ante peccatum juſtè ſubtrahi non potuit. Quam etſi præter meritum acceperat, ſine culpa tamen amittere non debebat. Nunc autem omni horâ poteſt juſtè ſubtrahi, quia nunquam poteſt homo ſine culpâ inveniri.* Sed præcipua cauſa cur perſeverantiæ donum, aut quævis alia gratia actualis efficax juſtis denegetur, ſuperbia eſt, ut docet S. Auguſtinus lib. 2. de Peccatorum Meritis & Remiſſione cap. 17. *Ut innoteſcat*, inquit, *quod latebat, & ſuave fiat quod non delectabat, gratiæ Dei eſt, quæ hominum adjuvat voluntates: quâ ut non adjuventur, in ipſis cauſa eſt, non in Deo, ſive damnandi prædeſtinati ſint, propter iniquitatem ſuperbiæ, ſive contra ipſam ſuam ſuperbiam judicandi & erudiendi, ſi filii ſint miſericordiæ. Nullius proinde culpa humana in Deum referas cauſam: vitiorum namque omnium humanorum cauſa ſuperbia eſt.*

Cauſa propter quam juſtis plurimis perſeverantiæ donum negatur, eſt originale peccatū.

IX. Omnibus tamen expenſis, eo veniendum eſt, ut cauſam denegationis efficacis gratiæ juſtis ad perſeverandum in juſtitia neceſſariæ, eſſe peccatum originale aſſeramus. Illius enim derelictionis juſtorum à Deo, cauſa non eſt actuale mortale peccatum, quod nullum in illis ſupponitur, quia juſti ſunt: non veniale, quia cauſa pariter quæri poteſt, cur in veniale iſtud cadere ſint permiſſi, cujus meritò poſtea deſeruntur. De primo enim loquimur, quod committunt. Cùm igitur, ex S. Auguſtino, cauſa cur deſerantur homines, & cur non adjuventur à Deo, ſit in ipſis, & quibus deeſt adjutorium ad perſeverantiam neceſſarium, pœna ſit peccati, ad originale tandem peccatum recurrendum eſt, quod & negationis gratiæ ad perſeverandum neceſſariæ, & permiſſionis peccati, in quo quis moritur, & reprobationis cauſa eſt, ſecundùm S. Auguſtini doctrinam. Per originale ſcilicet peccatum maſſam quamdam perditionis factam eſſe docet, à qua non liberantur niſi electi, & in qua relinquuntur illi juſti, quos ipſe *temporales* vocat, qui non ſunt ad vitam æternam prædeſtinati, licet illis per baptiſmum totus originalis peccati reatus remiſſus fuerit. Qua de re lib. *de Correptione & Gratia c.* 7. hæc habet: *Qui verò perſeveraturi non ſunt, ac ſic à fide Chriſtiana & converſatione lapſuri ſunt, ut tales eos finis hujus vitæ inveniat; proculdubio nec illo tempore quò bene juſtique vivunt, in iſto numero computandi ſunt, à maſſâ illâ perditionis præſcientiâ Dei & prædeſtinatione diſcreti, & ideò nec ſecundùm propoſitum vocati.*

Reconditior S. Auguſtini doctrina.

Quia verò duobus juſtis, quorum alteri perſeverantia non datur, peccatum originale ſimiliter remiſſum eſt, quia in illis eadem ſunt merita, quia utrique Deo accepti, & ſecundùm præſentem juſtitiam vitâ æternâ digni: ideò cùm S. Auguſtinus circa cæteros ſeu parvulos, ſeu impios ætate jam grandes, judicia Dei inſcrutabilia eſſe doceat, circa illos duos juſtos inſcrutabiliora eſſe pronuntiat, atque hujus æquitatem judicii ad ſolam diſcretionem è maſſâ perditionis refert. *Ex duobus itaque parvulis*, inquit, *originali peccato pariter adſtrictis, cur iſte aſſumatur, ille relinquatur: & ex duobus ætate jam grandibus impiis, cur iſte ita vocetur ut vocantem ſequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem ſequatur, inſcrutabilia ſunt judicia Dei. Ex duobus autem piis, cur huic donetur perſeverantia uſque in finem, illi autem non donetur, inſcrutabiliora ſunt judicia Dei* (lib. de Dono Perſeverantiæ cap. 8.) Quod & S. Proſper ad XIV. Objectionem Vincentianam docet his verbis: *Cur autem illum retineat, illum non retineat, nec poſſibile eſt comprehendere, nec licitum veſtigare: cùm ſcire ſufficiat & ab illo eſſe quod ſtatur, & non ab illo eſſe quod ruitur.*

Sed quodnam eſt iſtud Dei judicium, & unde juſtum? Reſpondet S. Auguſtinus: Quia hic juſtus non erat à maſsâ per primi parentis peccatum facta diſcretus, hinc fluxit quòd non accepto perſeverantiæ dono, libero ſuo arbitrio à Deo dimiſſus fuerit. *Illud tamen*, inquit, *Fidelibus debet eſſe certiſſimum, hunc eſſe ex Prædeſtinatis, illum non eſſe. Nam ſi fuiſſent ex nobis, ait unus Prædeſtinatorum, qui de pectore Domini biberet hoc ſecretum, manſiſſent utique nobiſcum. Nonne utrique à Deo creati, utrique ex Adam nati, utrique de terrâ facti erant, & ab eo qui dixit, Omnem flatum ego feci, unius ejuſdemque naturæ animas acceperant? Nonne poſtremo utrique vocati fuerant, & vocantem ſecuti, utrique ex impiis juſtificati, & per lavacrum regenerationis utrique renovati? Sed ſi hæc audiret ille, qui ſciebat proculdubiò quòd dicebat, reſpondere poſſet & dicere: Vera ſunt hæc, ſecundùm hæc omnia ex nobis erant: veruntamen ſecundùm aliam quamdam diſcretionem non erant ex nobis. Nam ſi fuiſſent ex nobis, manſiſſent utique nobiſcum. Quænam tandem eſt illa diſcretio? Patent libri Dei, non avertamus aſpectum. Clamat Scriptura divina, adhibeamus auditum: Non erant ex eis, quia non erant ſecundùm propoſitum vocati, non erant in Chriſto electi ante conſtitutionem mundi, non erant in eo ſortem conſecuti, non erant prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus qui univerſa operatur. Nam ſi hoc eſſent, ex illis eſſent, & cum illis ſine dubitatione manſiſſent.*

Idem docet in Enchiridio cap. 99. *Cujus vult*, inquit, *miſeretur Deus, & quem vult, obdurat. Miſeretur ſcilicet magnâ bonitate, obdurat nullâ iniquitate: ut nec liberatus de ſuis meritis glorietur, nec damnatus niſi de ſuis meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptos diſcernit à perditis, quos in unam perditionis concreverat maſſam ab origine ducta cauſa communis.* Quod Apoſtolum ſignificaſſe notat ad Romanos 9. his verbis: *O homo, tu quis es qui reſpondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui ſe finxit: Quid me feciſti ſic? An non habet poteſtatem ſigulus luti ex eadem maſſâ facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?* Ex quibus colligit S. Auguſtinus; *Univerſum genus humanum tam juſtò judiciò divinò in apoſtatica radice damnatum, ut etiamſi nullus inde liberaretur, nemo rectè poſſet Dei vituperare juſtitiam: & qui liberantur ſic oportuiſſe liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione juſtiſſimâ derelictis, oſtenderetur quid meruiſſet univerſa conſperſio; & quò etiam iſtos debitum Dei judicium duceret, niſi ejus indebita miſericordia ſubveniret: ut volentium de ſuis meritis gloriari, omne os obſtruatur, & qui gloriatur, in Domino glorietur.*

Idem lib. de Natura & Gratia, cap. 5. *Univerſa igitur maſſa*, inquit, *pœnas debet, & ſi omnibus debitum damnationis ſupplicium redderetur, non injuſtè proculdubiò redderetur. Qui ergo inde per gratiam liberantur, non vaſa meritorum ſuorum, ſed vaſa miſericordiæ nominantur*, &c.

Idem lib. 1. ad Simplicianum Quæſt. 11. *Sunt*, inquit, *omnes homines; (quandoquidem, ut Apoſtolus ait,*

ait, In Adam omnes moriuntur, à quo in univerſum genus humanum origo ducitur offenſionis Dei;) una quædam maſſa peccati, ſupplicium debent divinæ ſummæque juſtitiæ: quod ſive exigatur, ſive donetur, nulla eſt iniquitas.

Idem Epiſtola CV. *ad Sixtum* contra Pelagianos, eorum objectionem retundit, qui ſe excuſantes dicebant: *Quid nos fecimus, qui malè vivimus, quandoquidem gratiam unde benè viveremus, non accepimus?* Hanc, inquam, excuſationem infringit his verbis: *Non poſſunt veraciter dicere, Nihil ſe mali facere, quia malè vivunt. Si enim nihil mali faciunt, bene vivunt: ſi autem malè vivunt, de ſuo malè vivunt, vel quod originale traxerunt; vel quod inſuper addiderunt. Sed ſi vaſa ſunt iræ, quæ perfecta ſunt ad perditionem, quæ illis debita redditur, ſibi hoc imputent, quia ex ea maſſa facti ſunt, quam propter unius peccatum, in quo omnes peccaverunt, meritò Deus, juſtèque damnavit. Si autem vaſa ſunt miſericordiæ, quibus ex eadem maſſa factis ſupplicium debitum reddere noluit; non ſe inflent, ſed ipſum glorificent, qui eis miſericordiam non debitam præſtitit.... An non habet poteſtatem figulus luti, ex eadem maſſa utique meritò rectèque damnatâ, facere aliud vas in honorem indebitum propter miſericordiæ gratiam, aliud in contumeliam debitam propter iræ juſtitiam; ut notas faciat divitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, ſic oſtendens quid eis largiatur, cùm id ſupplicium recipiunt vaſa iræ, quod pariter omnibus debebatur.... Cur autem illum potiùs quàm illum, liberet, vel non liberet; ſcrutetur, qui poteſt, judiciorum ejus tam magnum profundum; verumtamen caveat præcipitium.*

Ibidem. *Quamvis itaque Deus faciat vaſa iræ in perditionem, ut oſtendat iram, & demonſtret potentiam ſuam, quâ bene etiam utitur malis, & ut notas faciat divitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ facit in honorem, non damnabili maſſæ debitum, ſed ſuæ gratiæ largitate donatum; tamen in eiſdem iræ vaſis propter meritum maſſæ in contumeliam debitam factis; id eſt, hominibus propter naturæ quidem bonum creatis, ſed propter vitia ſupplicio deſtinatis, iniquitatem, quam rectiſſimè veritas improbat, damnare novit ipſe, non facere. Sicut enim voluntati ejus tribuitur humana natura, nullo dubitante laudanda, ſic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recuſante damnanda.*

Ibidem. *Quid enim diligebat in Jacob, antequam natus feciſſet aliquid boni, niſi gratuitum miſericordiæ ſuæ donum? Et quid oderat in Eſau, antequam feciſſet aliquid mali, niſi originale peccatum? Nam neque in illo diligeret juſtitiam, quam nullam ille fecerat, neque in iſto odiſſet naturam, quam bonam ipſe perfecerat.*

Ibidem. *Intentio igitur intuenda eſt Apoſtoli, quomodò propter gratiam commendandam, nolit eum de quo dictum eſt, Jacob dilexi, niſi in Domino gloriari? ut cùm ex eodem patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid egiſſent boni aut mali, alterum Deus diligit, odit alterum, intelligat Jacob ex illâ maſſa originalis iniquitatis, ubi fratrem ſuum, cum quo habet communem cauſam, videt per juſtitiam meruiſſe damnari, nonniſi per gratiam ſe potuiſſe diſcerni.* Idem habet in Epiſtola ad Paulinum.

X. Unum difficultatem movere poteſt, quòd ſcilicet peccatum originale juſtis per baptiſmum remiſſum ſit: ex quo quiſpiam inferet, Gratiam ad perſeverandum neceſſariam, iis ob originale peccatum non negari. Cui reſpondebimus, Peccatum quidem originale, & quantùm ad culpam, & quantùm ad pœnæ æternæ reatum, per baptiſmum penitus ablatum eſſe, nec Deum unquam poſtea illud renatis ad culpam aut pœnam æternam imputare: ut enim ait Apoſtolus ad Romanos 8. *Nihil nunc damnationis eſt iis qui ſunt in Chriſto Jeſu, qui non ſecundùm carnem ambulant.* Et ut definit Concilium Tridentinum Seſſione 5. c. 5. *In renatis nihil odit Deus;* quod ſcilicet, ut ibidem exponit, veram & propriam rationem peccati habeat (cùm totum id per baptiſmum tollatur) quod damnatione dignum ſit, & quod eos ab ingreſſu regni cœleſtis remoretur. Nec etiam in illis concupiſcentia carnis veram peccati rationem ullo modo habet, nec iis nocere poteſt, quamdiu illi propriâ actione non conſentiunt, ſed viriliter per Chriſti Jeſu gratiam repugnant. Hoc eſt Dogma Catholicum Calvinianæ Hæreſi à Tridentino Concilio damnatæ oppoſitum. Sed debitum carendi gratiis actualibus efficaciſſimis, quibus homo etiam juſtus ob corruptionem ex peccato relictam, ad vitandum peccatum, ad bonum operandum, ad perſeverandum in juſtitia ſemper indiget, per baptiſmum penitùs expunctum non eſt: ſicut per baptiſmum non eſt ablata infirmitas, quamquam per illum deleta ſit iniquitas, ut ait S. Auguſtinus *Sermone 2. de Verbis Apoſtoli.* Hanc autem peccati pœnam, hoc debitum, Deus renatis, cùm vult, quantùm vult, & quibus vult, miſericorditer condonat, alios ſuæ infirmitati ad malum impellenti aliquando relinquens, & ut cadant permittens, judicio ſemper juſto, etſi occulto; alios ſecundùm miſericordiam gratuitam & indebitam per gratiam adjuvans, ac retinens, ne ſuæ infirmitatis pondere à juſtitia excidant. Enimverò à corruptionis & perditionis maſſâ per peccatum originale factâ, non baptiſmus, ſed ſola Dei ad vitam æternam eligentis prædeſtinatio liberat ac diſcernit. Dubium autem non eſt, eos omnes qui non ſunt hoc pacto diſcreti, nunquam ad vitam æternam perventuros: itaque ſi regenerati ſint & juſtificati, nunquam ex hac vitâ auferentur, antequam à juſtitiâ excidant. A juſtitiâ verò nunquam excident, niſi Deo permittente, dimittente, & auxilium gratiæ ſuæ non præſtante, ne cadant. Quamobrem in juſtis non ſalvandis, ex hoc quòd non ſunt à maſſa perditionis per prædeſtinationem diſcreti, profluit efficacis gratiæ ad perſeverandum in oratione & juſtitia neceſſariæ negatio; ac proinde ad peccatum originale, etſi per baptiſmum remiſſum, velut in cauſam primam, illorum derelictio à Deo refundenda eſt; ſicut fœtus poſthumus patri ſuo tribuitur. Quemadmodum enim hæc proles ab illo parente eſt mediante ſemine, quod antequam ipſe interiret, ſubminiſtravit: ſic in reprobis regeneratis permiſſio peccati, derelictio à Deo, negatio doni perſeverantiæ, à peccato originali proficiſcuntur, mediante malo quodam ſemine, ſcilicet infirmitate, corruptione, & infectione ſecundùm carnem, quæ in renatis etiam remanet, in quibus originale peccatum extinctum eſt.

XI. Catholica doctrina de neceſſitate gratiæ ſingularis ad perſeverandum, & de neceſſitate gratiæ efficacis ad ſingulos pietatis actus, correptionis neceſſitatem, juſtitiamque, erga eos qui perſeverare noluerint, aut Deo obedire, non deſtruit aut elevat, ut contendebant quidam ex Adrumetinis Monachis. *Cùm & ipſa voluntas præparetur à Domino,* inquiebant, *cur me corripis, quia vides me ejus præcepta facere nolle: & non potiùs ipſum rogas, ut in me operetur & velle?* Quibus reſpondet S. Auguſtinus lib. de Correptione & Gratia, cap. 6. *Si nondum regenerati ſunt, primam eſſe cauſam, cur objurgati quòd ſint inobedientes Deo, ſibi debeant diſplicere, quia fecit Deus hominem rectum ab initio humanæ creaturæ, & non eſt iniquitas apud Deum. Ac per hoc prima pravitas quâ Deo non obeditur, ab homine eſt, quia ex rectitudine in quâ eum Deus primitus fecit, ſuâ malâ voluntate decidens, pravus effectus eſt. An verò,* inquit, *ideò pravitas iſta corripienda non eſt in homine, quia non ejus propria qui corripitur, ſed communis eſt omnibus? Imò verò corripiatur & in ſingulis quod eſt omnium...., Corripiatur origo damnabilis, ut ex dolore correptionis,*

Dogma Catholicum de neceſſitate gratiæ ſingularis ad perſeverandum, correptionis neceſſitatem ac juſtitiam non tollit.

correptionis, voluntas regenerationis oriatur: Si tamen quis corripitur, filius eſt promiſſionis, ut ſtrepitu correptionis forinſecus inſonante atque flagellante, Deus in illo intrinſecùs occultâ inſpiratione operetur & velle.

De regeneratorum verò & juſtificatorum correptione ſtatim ſubdit: *Si autem jam regeneratus & juſtificatus in malam vitam ſuâ voluntate relabitur, certè iſte non poteſt dicere, Non accepi, quia acceptam gratiam Dei ſuô in malum liberò amiſit arbitriò. Qui ſi correptione compunctus, ſalubriter ingemit, & ad ſimilia bona opera, vel etiam meliora revertitur: nempe hîc apertiſſimè utilitas correptionis apparet. Sed per hominem correptio, ſive ex caritate ſit, ſive non ſit, tamen ut correpto proſit, non niſi per Deum fit. An adhuc & iſte nolens corripi, poteſt dicere: Quid ego feci, qui non accepi? Quem conſtat accepiſſe, & ſua culpa, quod acceperat, amiſiſſe.*

Tandem de juſta eorum correptione, qui in juſtitiâ perſeverare nolunt, hæc habet: *Negare non poſſumus etiam perſeverantiam in bono proficientem uſque in finem, magnum eſſe Dei munus, nec eſſe niſi ab illo, de quo ſcriptum eſt: Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. Sed non ideo eſt ejus, qui non perſeveraverit, negligenda correptio, ne fortè det illi Deus pœnitentiam, & reſipiſcat de Diaboli laqueis.* Et poſt: *Juſtè corripimus eos, qui cùm bene viverent, non in eo perſeverarunt. Ex bonâ quippe in malam vitam ſuâ voluntate mutati ſunt, & ideo corripiuntur; & ſi nihil eis correptio profuerit, & in vita perdita uſque ad mortem perſeveraverint, etiam divina in æternum damnatione*

Jacob. 1. c. 11. *ſunt digni.* Et cap. 9. *Nemo ergo dicat, non eſſe corripiendum qui exorbitat de via juſta, ſed ei reditum & perſeverantiam a Domino tantùm eſſe poſcendam; nemo prudens & fidelis hoc dicat. Si enim ſecundum propoſitum vocatus eſt iſte, procul dubio illi etiam quòd corripitur, Deus cooperatur in bonum. Utrum autem ſic ſit vocatus, quoniam qui corripit, neſcit, faciat ipſe cum caritate, quod ſcit eſſe faciendum: ſcit enim talem corripiendum, facturô Deô aut miſericordiam, aut judicium; miſericordiam quidem, ſi à maſſa perditionis ille qui corripitur, gratia largitate diſcretus eſt, & non eſt inter vaſa iræ quæ perfecta ſunt in perditionem, ſed inter vaſa miſericordiæ, quæ præparavit Deus in gloriam. Judicium verò, ſi in illis eſt damnatus, in his non eſt prædeſtinatus.* Cap. 3. ejuſdem libri, oſtendit Doctores Eccleſiarum Apoſtolos, *& præcepiſſe quæ fierent; & corripuiſſe ſi non fierent, & oraſſe ut fierent.* Præcipit Apoſtolus dicens: *Omnia veſtra in caritate fiant.* (1. Cor. 16.) Corripit dicens: *Jam quidem omnino delictum eſt in vobis, quia judicia habetis vobiſcum, quare enim non magis iniquitatem patimini?* &c. (1. Cor. 6.) Orat dicens: *Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat in caritate in invicem, & in omnes.* (Theſſalon. 3.) Apoſtolus ergo, ut colligit S. Auguſtinus ibidem, *Præcipit ut habeatur caritas: corripit, quia non habetur caritas: orat ut abundet caritas. O homo! in præceptione cognoſce, quid debeas habere: in correptione cognoſce, tuo te vitio non habere: in oratione cognoſce, unde accipias quod vis habere.*

XII. Hanc de perſeverantiæ dono doctrinam homines in deſperationem conjicere, Semipelagiani perperam aſſerebant, quos S. Auguſtinus lib. de Dono Perſeverantiæ, cap. 17. ita refellit: *Ego autem nolo exaggerare meis verbis, ſed illis cogitandum potiùs relinquo, ut videant quale ſit quod ſibi perſuaſerunt, prædicatione prædeſtinationis audientibus plus deſperationis, quàm exhortationis afferri: hoc eſt enim dicere, tunc de ſua ſalute hominem deſperare, quando ſpem ſuam non in ſeipſo, ſed in Deo didicerit ponere: cùm Propheta clamet: Maledictus omnis qui ſpem habet in homine.* Et cap. 6. *Tutiores igitur vivimus, ſi totum Deo damus; non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.*

S. Auguſtini doctrinam de perſeverantiæ dono omninò ſequitur S. Proſper in Reſponſione ad objectionem Capituli ſeptimi Gallorum, & in Reſponſione ad objectionem Vincentianam 14. & 16. Eandem ſequitur & Autor librorum de Vocatione omnium Gentium lib. 1. c. 23. & ſequentibus, & S. Fulgentius lib. de *Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*, cap. 17. & 18.

DISSERTATIO XXIII.

Adverſus Hæreſim Neſtorii.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrùm una ſit in Chriſto perſona, ſive unus idemque Dei & hominis Filius?

PROPOSITIO.

Unam eſſe Chriſti perſonam, naturis conſtantem duabus, unumque Dei & hominis Filium, Scriptura ſacra, SS. Patrum, & Conciliorum oraculis, adverſus Neſtorium evincitur.

PRobatur primò ex illis verbis Joannis I. *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis,* &c. ex quibus S. Leo *Sermone 7. de Nativitate* ita diſſerit: *Quod enim Verbum caro factum eſt, non hoc ſignificat quod in carnem ſit Dei natura mutata: ſed quòd a Verbo in unitatem perſonæ ſit caro ſuſcepta: cujus utique nomine homo totus accipitur, cum quô intra Virginis viſcera, Sancto Spiritu fœcundata, & nunquam virginitate caritura, tam inſeparabiliter Dei Filius unitur, ut qui erat intemporaliter de eſſentia Patris genitus, ipſe ſit temporaliter de utero Virginis natus.* Unitas Perſonæ in Chriſto ex Scriptura ſacra probata.

II. Idem probatur ex Epiſtola S. Pauli *ad Philippenſes cap. 2.* ubi de Chriſto ſic loquitur: *Qui cùm in formâ Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus.* Ubi eum qui ſe exinanivit, illum ipſum eſſe ſignificat Apoſtolus, qui antea Deo Patri erat æqualis; & hoc naturâ, non uſurpatione habuit. Ex quô locô ſic diſſerit S. Cyrillus in Epiſtola 1. ad Monachos: *Atqui creata res eſt nulla, quæ ſi propriâ in naturâ ſpectetur, æqualis Patri eſſe poſſit. Quonam igitur pacto exinanitus eſſe dicitur, ſi cum natura ſuâ eſſet homo, itidem ut nos, ex muliere natus eſt? Quanam porrò ex antiquiore præſtantiâ, quâ humanum modum excederet, ad hoc delapſus eſt ut homo fieret? Quomodo denique intelligi poteſt formam accepiſſe ſervi, quaſi antea non habuiſſet, qui naturâ ſuâ inter ſervos cenſebatur, & ſervili jugo erat obnoxius?*

III. Idem probatur ex Epiſtola ad Hebræos, cap. 1. & 2. ubi ſignificat Apoſtolus, unum eſſe, qui & *Splendor ſit gloriæ, & figura ſubſtantiæ Patris,* per quem *Sæcula* ipſa *facta ſunt*: qui Angelis omnibus antecellens, ab iis adoretur: & qui, propterea quòd *pueri*, id eſt homines, *communicaverunt carni & ſanguini, & ipſe ſimiliter participavit eiſdem; ut per mortem deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium, id eſt, diabolum.* Unum enim & eumdem eſſe, in quem cadit utrumque, S. Paulus ibi apertè demonſtrat: Quippe qui hoc ſibi illâ in Epiſtolâ propoſuit, ut Jeſum Chriſtum, quem hominem fuiſſe conſtabat, illis ad quos ſcribebat, eumdem Deum, Deique naturalem Filium credendum eſſe oſtenderet, ac adorandum.

IV. Idem probant omnia Scripturæ teſtimonia, quæ non alium atque alium, ſed unum & eumdem eſſe oſtendunt, in quem divinæ & humanæ naturæ proprietates conveniant. Velut quod de ſe ipſe

Chriſtus profitetur Joannis 3. *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, Filius hominis qui eſt in cælo.* Item illud Apoſtoli ad Galatas 4. *At ubi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege.* Et illud ad Epheſios 4. *Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper cælos, ut impleret omnia.* Ex quibus locis evidens eſt, non duos eſſe, ſed unum planè, qui ambo illa diverſa & contraria ſuſceperit: ut & in cælo eſſet, & in cælum aſcenſurus poſtea foret: & apud Patrem ex æterno manens, ab eodem miſſus, homo factus ſit, & mortem ſuſtinuerit. Lege S. Athanaſium, in *Oratione de uno Chriſto*, & S. Cyrillum Alexandrinum, in Dialogo ejuſdem argumenti.

V. Id probatur ex Symbolo Nicæni Concilii, ubi poſt aſſertam Filii divinitatem, iſta ſubjiciuntur: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, & homo factus eſt, paſſus eſt.* Ex quibus Chriſti in duabus naturis unitas comprobatur. Cujus vim Profeſſionis contra Neſtorium urgent S. Cyrillus *lib. de Symbolo*, & Caſſianus *lib. 6. de Incarnatione* c. 8. Idem probatur ex Synodis Epheſina, Calchedonenſi, Oecumenica v. *&c.*

Unitas Perſonæ in Chriſto probatur ex Traditione.

VI. Id probatur ex S. Ignatio Martyre in Epiſtola ad Epheſios. *Deus noſter Jeſus Chriſtus*, inquit, *in utero geſtatus eſt à Maria, ſecundum diſpenſationem Dei, ex ſemine David.* Et ibidem: *Singuli viri communiter omnes in gratia, ex nomine. Convenite in unâ fide, & in uno Jeſu Chriſto, ſecundum carnem ex genere David, Filio hominis & Filio Dei.* Quæ loca laudantur à Theodoreto, *Dialogo 1.*

VIII. Ex S. Irenæo lib. 3. cap. 18, ubi luculenter è Scripturis adſtruit, *Unum & eumdem eſſe Verbum Dei, & hunc eſſe unigenitum, & hunc incarnatum eſſe pro ſalute noſtra Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum.*

VIII. Ex Tertulliano ad finem libri *De Carne Chriſti*, ubi reſpiciens hæc verba Apoſtoli 1. ad Corinthios 8. *Unus Dominus Jeſus Chriſtus*, ita ſcribit: *Sicut & definiens ipſum quoque Chriſtum unum, multiformiter Chriſti argumentatores quatit, qui alium faciunt Chriſtum, alium Jeſum; alium elapſum de mediis turbis, alium detentum*, &c.

IX. Ex S. Dionyſio Alexandrino in Epiſtola Synodica ad Paulum Samoſatenum, ubi Hæreſiarcham illum redarguit, *Duas hypoſtaſes, & duas perſonas aſſeverantem unius Chriſti: ſive Chriſtos duos, duoſque Filios.* Quod ubetiori diſputatione refellit.

X. Ex S. Athanaſio in libello de Incarnatione: *Sicut*, inquit, *homo perſona eſt una, & animal unum è ſpiritu & carne concretum: ita Chriſtus intelligi debet unus eſſe, & non perſona dua: quod recens impietas violenter invehere conatur.*

XI. S. Gregorius Nazianzenus Oratione 31. *Non duo factus*, inquit, *ſed unum ex duobus fieri ſuſtinens. Deus enim ambo ſunt, id quod aſſumpſit, & quod eſt aſſumptum: Naturæ duæ in unum concurrentes; non duo filii. Nolo contemperationem illam ementitâ ratione quiſpiam explicet.*

XII. Ex S. Hilario libro ix. de Trinitate. *Mediator ipſe*, inquit, *in ſe ad ſalutem Eccleſiæ conſtitutus, & illo ipſo inter Deum & hominem Mediatoris Sacramento utrumque unus exiſtens, dum ipſe ex unitis in idipſum naturis natura utriuſque res eadem eſt, ita tamen ut neutrò careret in utroque, ne fortè Deus eſſe homo naſcendo deſineret, & homo rurſum Deus manendo non eſſet.... Hinc itaque fallendi ſimplices atque ignorantes Hæreticis occaſio eſt, ut quæ ab eo ſecundum hominem dicta ſunt, dicta eſſe ſecundùm naturæ divinæ infirmitatem mentiantur: & quia unus atque idem eſt loquens omnia quæ loquitur, de ſemetipſo omnia eum locutum eſſe contendunt. Nec ſanè negamus, totum illum qui ejus manet, natura ſua eſſe ſermonem. Sed ſi Jeſus Chriſtus & homo & Deus eſt, & neque cùm homo, tum primùm Deus, neque cùm homo, tum non etiam & Deus, neque poſt hominem in Deo non totus homo, totus Deus, unum atque idem neceſſe eſt dictorum ejus ſacramentum eſſe, quod generis.* Quô locô & duarum poſt Incarnationem integritas naturarum, & unitas perſonæ luculenter aſſeritur.

XIII. Ex S. Ambroſio *lib. de Incarnatione*, cap. 5. dicente, adverſus omnes hæreſes generalem hanc eſſe fidem: *Quia Chriſtus eſt Dei Filius, & ſempiternus ex Patre, & natus ex Virgine. Quem quaſi gigantem Sanctus David Propheta deſcribit, eo quod biformis geminæque naturæ unus ſit, conſors divinitatis & corporis; qui tanquam Sponſus procedens de thalamo ſuo, exultavit ut gigas ad currendam viam: Sponſus animæ ſecundum Verbum. Gigas terræ, quia uſus noſtri officia percurrens, cùm Deus ſemper eſſet æternus, Incarnationis Sacramenta ſuſcepit, non diviſus, ſed unus: quia utrumque unus, & unus in utroque, hoc eſt, vel divinitate, vel corpore. Non enim alter ex Patre, alter ex Virgine, Sed idem aliter ex Patre, aliter ex Virgine. Generatio generationi non præjudicat, nec caro Divinitati.*

XIV. Ex S. Hieronymo *In cap. 1. Epiſtolæ ad Epheſios*, ubi ait: *Benedictus Deus ejus qui aſſumptus eſt, hominis, & Pater ejus qui in principio apud Deum fuit Deus Verbum. Non quò alius aſſumptus homo, & alius ſit Sermo, qui aſſumpſerit: ſed quo unus atque idem, pro varietate cauſarum, nunc ſublimis, nunc humilis prædicetur.*

XV. Ex S. Auguſtino in libro *de Correptione & Gratia* cap. 11. *Deus*, inquit, *naturam noſtram, id eſt, animam rationalem, carnemque hominis Chriſtus ſuſcepit, ſuſceptione ſingulariter mirabili, vel mirabiliter ſingulari, ut nullis juſtitiæ ſuæ præcedentibus meritis, Filius Dei ſic eſſet ab initio quò eſſe homo cœpiſſet, ut ipſe & Verbum quod ſine initio eſt, una perſona eſſet.*

XVI. Id probatur ex Theodoto Ancyrano in Homiliis; S. Cyrillo, in Epiſtolis, Anathematiſmis, & Libris; ex Proclo; ex Paulo Emiſſeno in Homiliis duabus Alexandriæ pronuntiatis; ex Orientalium Confeſſione, quæ incipit, *Lætentur cæli*: & ex cæteris Patribus, qui Concilium Epheſinum ſecuti ſunt, quos recenſere longum eſſet.

Objicies. Humanitas Chriſti per ſe ac propriè ſubſiſtit: eſt igitur in Chriſto perſona humana, adeóque duæ perſonæ.

Probatur antecedens. Si propriè ac per ſe non ſubſiſteret Humanitas Chriſti, non eſſet actu ſubſtantia. Id autem aſſerere erroneum eſt.

Præterea. Si humanitas Chriſti propriâ ſubſiſtentiâ deſtituta eſſet, manca foret ac imperfecta, ut quæ ultimò careret complementô.

Reſpondeo ad primum, nego antecedens. Nec ideò ſequitur naturam humanam Chriſti eſſe non ſubſiſtentem, neque actu ſubſtantiam, quia in alio ſubſiſtit, ſcilicet in Verbo, nec ipſi tanquam accidens inhæret. Reipſa enim & actu, propriaque vi ſubſiſtere, non pertinet ad eſſentiam ſubſtantiæ: ſed ſolùm ut ſit per ſe ſubſiſtendi capax, ſi ſibi relinqueretur. Fulcitur hæc reſponſio inſigni locô S. Joannis Damaſceni *lib. 3. de Fide Orthodoxa*, cap. 9. *Quamvis*, inquit, *non ſit natura ulla quæ non ſubſiſtat, neque ſubſtantia, quæ non ſit perſona, ſiquidem in hypoſtaſibus & perſonis ſubſtantia & natura ſpectatur: non tamen neceſſe eſt naturas inter ſe hypoſtaſi copulatas, propriam obtinere ſingulas hypoſtaſim. Poſſunt enim in unam hypoſtaſim concurrentes, neque non ſubſiſtentes eſſe, neque propriam unaquæque hypoſtaſim habere: ſed ambæ unam & eamdem. Eadem quippe Verbi hypoſtaſis, ambarum facta naturarum hypoſtaſis, neque ſubſiſtentia quampiam illarum expertem eſſe ſinit: neque tamen diverſa ad ſe invicem hypoſtaſi*

patitur

pariter ſubſiſtere. Sed nec aliàs iſtius, aliàs illius; ſed ſemper ambarum, citra diviſionem ac ſeparationem, hypoſtaſis eſt, non partita, nec diviſa; neque partem ſuimet huic, partem alteri tribuens: verùm tota hujus, & tota illius, pro indiviſo eſt, & integrè. Non enim proprià vi conſiſtens Dei Verbi caro ſubſiſtit, nec altera facta eſt hypoſtaſis, præter hypoſtaſim Dei Verbi: ſed in ipsâ ſubſiſtens ad hypoſtaſim magis adjuncta, quàm propriò modò conſiſtens hypoſtaſis eſt facta. Ideò non diverſam in Trinitatem hypoſtaſim inducit.

Reſpondeo ad ſecundum, nego conſecutionem. Illud enim cui nulla perfectio ſubſtantiva deeſt, ſed adventitia tantùm, & quæ ex proprietatum complexione, quæ extrà naturam ſunt ejus, petitur, mancum & imperfectum dici non poteſt: præſertim ſi quæ deeſt perfectio, aliundè excellentiùs ſuppleatur. At ſubſiſtentia iſtius generis perfectio eſt, cùm ſit ultimum ſubſtantiæ jam exiſtentis complementum. Hæc reſponſio colligitur ex Leontio Byzantino, in calce libri *Solutionum argumentorum Severi*, dicente: *Sed hoc advertere oportet, quòd hypoſtaſis non ſimpliciter, neque præcipuè perfectum declarat; ſed quod per ſe exiſtat: ſecundò autem locò, perfectum. Natura verò quod per ſe exiſtit nequaquaquam declarat; propriè autem perfectum. Siquidem proprietates, quæ ad rationem hypoſtaſis ſumuntur, faciunt eſſe unumquemque aliquem ab aliquibus: Quæ verò ſumuntur ad rationem naturæ, non faciunt eſſe aliquem, ſed aliquid ab aliquo.* Addit ſubinde: *Hoc etiam non eſt ignorandum, quòd ea quæ naturam ſignant, conſtituunt ſubſtantiam; quæ autem ſignant hypoſtaſim, velut accidentium rationem habent, ſive ſint ſeparabilia, ſive inſeparabilia.* Actualis itaque ſubſiſtentia non pertinet ad perfectionem eſſentialem naturæ: unde humanitas Chriſti non eſt imperfecta, etſi propriâ ſubſiſtentiâ deſtituta ſit: maximè cùm naturalis inferiorque ſubſiſtendi modus, potiore & digniore penſetur, ſcilicet ſubſiſtentiâ Verbi divini. Hinc Theodotus Preſbyter libro de Incarnatione: *Quinam*, inquit, *hæc in Chriſto humanitas, quæ in propriâ hypoſtaſi per ſe ipſam nunquam fuit, ſed in Deo Verbo quod eam aſſumpſit, eſſe & ſubſiſtere ſortita eſt, ſubſiſtentia vocari poſſet unquam, aut perſonam propriè ſubſiſtentem, ac per ſeſe & ſeorſim cognitam haberet?* Hinc & Ferrandus Diaconus in Epiſtola ad Severum ait: *Non utique perſonam aliam ſuſcepit, quia non hominem paratum invenit; ſed naturam potiùs humanam, in quâ ipſe Deus homo naſceretur, invenit. Habuit igitur humana natura, ex quò eſt creata, perſonam; ſed unam cum Deo, qui eam ſuſcipiendo creavit. Tu proinde quiſquis huic fidei contradicis, oſtende mihi in Chriſto ſine divinitate aliquandò humanitatem; & tunc fatebor quòd habuerit propriam etiam ſola humana natura perſonam. Quia verò divinitas quidem Verbi Dei ſine humanitate fuit; humanitas verò ſine divinitate nunquam fuit, ideò habuit divina natura perſonam, quam humana natura, quando eam ſuſcepit, indulſit: ut & natura ſuſceptrix, & natura ſuſcepta, ſine ullâ confuſione ineffabiliter adunata, unius crederetur eſſe perſonæ.*

Objectionibus Neſtorianorum reſpondetur.

Objicies. De eadem perſonâ contraria enuntiari non poſſunt: atqui de Chriſto contraria enuntiantur; dicitur enim creatus & increatus, paſſibilis & impaſſibilis, Deus & homo. Itaque non eſt unica in Chriſto perſona.

Reſpondeo diſtinguo majorem: De eadem perſona contraria enuntiari non poſſunt, ſecundùm eamdem naturam, concedo; ſecundùm diverſas naturas, nego. Itaque ex arctiſſimâ naturarum duarum in unâ Verbi perſonâ conjunctione, communicatio mutua proprietatum oritur, quam idiomatum communicationem Theologi de Schola vocant: quâ fit ut & naturæ inter ſe, quæ cuique peculiaria ſunt, tanquam propria uſurpent: & uni eidemque perſonæ, tum ſigillatim, tum ſimul omnia tribuantur, non diverſa modò, ſed etiam ſibi invicem contraria. Hanc idiomatum communicationem, vimque illius, multis veterum Patrum teſtimoniis probat & exponit Petavius S. J. Theologus, *Lib. 4. Dogmatum Theologicorum de Incarnatione, capp. 15. & 16.*

Objicies. Perſona eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia: atqui natura humana in Chriſto eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia: in Chriſto igitur eſt humana perſona. Probatur Minor. Chriſtus enim humanam naturam communem multis & univerſalem non aſſumpſit, ſed ſingularem.

Reſpondeo, In definitione perſonæ individuam ſubſtantiam intelligi eam quæ ſeorſim exiſtat, & quæ ſit prorſus incommunicabilis alteri; non ſolùm ut univerſalis naturæ inferioribus, ſed & eô modô quô pars toti, aut natura ſuppoſito communicatur. Quamobrem cùm humanitas Chriſti reipſa communicetur Verbo divino, nec in ſe & ſeorſim conſiſtat, ſuique ſit juris; ſed ab aliquo digniore, ſcilicet à perſona Filii Dei aſſumpta fulciatur, non eſt in Chriſto humana perſona; quamvis individua ſit natura humana eô ſenſu, quò una numero natura eſt, & ab reliquis diſtincta certis proprietatibus, quas Philoſophi individuantes vocant. Hinc S. Joannes Damaſcenus *lib. 3. cap. 11.* ait Verbum divinum aſſumpſiſſe naturam hominis, non quâ univerſalis eſt, aut quâ in multis ineſt: *Sed quæ in unò eſt individuò. Non enim hoc modo ſignificare individuum, ſicut hypoſtaſim propriè ac ſolum, neque quod hypoſtaſibus eſt commune; ſed communem naturam in una hypoſtaſeon conſideratam.* Quamvis aliò ſenſu Chriſtum individuum eſſe neget S. Joannes Damaſcenus, quia ſcilicet non eſt communis ſpecies naturæ quæ ſit ex divinitate & humanitate compoſita, in cujus adeò individuis omnibus naturæ duæ inconfuſæ in unum aliquod ſingulare conveniant. *In Jeſu Chriſto* (inquit lib. 3. c. 3.) *non poteſt communis accipi ſpecies. Non enim fuit, aut eſt, aut erit aliquandò Chriſtus alius ex divinitate & humanitate, in divinitate & humanitate Deus perfectus, idem & homo perfectus. Hinc nefas eſt dicere unam naturam in Domino noſtro Jeſu Chriſto, ſicut in individuo aliquo, quod ex anima & corpore componitur: ut eodem modo in Chriſto ex divinitate & humanitate ſit aliqua compoſita natura. Nam illic individuum eſt: Chriſtus autem non eſt individuum. Non enim ſpeciem habet hujuſmodi Chriſteitatis (ut ita loquar) quæ de ſe prædicetur.*

Sanctus etiam Anſelmus negat hunc hominem à Verbo aſſumptum, quia individuum humanæ naturæ cum perſona confundit. Sic enim habet *lib. de Incarnatione*, cap. 5. *Cùm profertur homo, natura tantùm, quæ communis eſt omnibus hominibus, ſignificatur. Cùm verò demonſtrativè dicimus, iſtum, vel illum hominem, vel propriò nomine Jeſum, perſonam deſignamus: quæ cum natura collectionem habet proprietatum, quibus homo communis fit ſingularis, & ab aliis ſingulis diſtinguitur. Nam cùm ita deſignatur, non quilibet homo intelligitur: ſed qui ab Angelo nuntiatus eſt, qui Deus & homo, Filius Dei, Filius Virginis eſt: & quicquid de illo dicitur, aut ſecundùm Deum, aut ſecundùm hominem, verum eſt dicere. Non enim idem eſt homo, & aſſumptus à Verbo homo, id eſt, Jeſus: quoniam in nomine hominis ſola intelligitur natura: in aſſumptò verò homine, vel in nomine Jeſu, intelligitur cum naturâ, id eſt, cum homine, collectio proprietatum, quæ eſt eadem eidem aſſumpto homini & Verbo.* Non tamen dubitavit S. Auguſtinus naturam hominis aſſumptam dicere iſtum hominem, lib. *de Prædeſtinatione Sanctorum*, cap. 15. *Reſpondeatur, quæſo*, inquit, *ille homo, ut à Verbo Patri coæterno in unitatem perſonæ aſſumptus, Filius Dei unigenitus eſſet: unde hoc meruit?* Exortâ nihilominus Hæreſi Neſtorianâ,

Neſtorianâ, major cautio circa hunc loquendi modum adhibita eſt: unde S. Cyrillus Alexandrinus in *Epiſtola ad Valerianum*, refellit quod Neſtoriani effutiebant, *Deum & hominem ſimul convenientes, unum effeciſſe Chriſtum*; His enim verbis *Utriuſque ſalvam hypoſtaſim eſſe* ſignificabant, *minimè confuſam, ſed ratione diviſam*, ut idem Sanctiſſimus Pater notat.

Objicies. Si unica eſſet in Chriſto perſona, Chriſtus rectè dici poſſet *Unus de ſancta Trinitate*, & aſſeri *Unum de Trinitate eſſe paſſum*. Id autem falſum eſt. Nam hujuſmodi locutiones damnatæ ſunt errores in Monachis Scythiæ ab Hormiſda Pontifice Maximo. Igitur non eſt unica in Chriſto perſona.

Reſpondeo. Nego Minorem. Non enim Hormiſdas propoſitiones illas damnavit, ſed Scytharum Monachorum temeritatem ac pertinaciam, qui illas Concilii Calchedonenſis Definitioni eſſe neceſſariò addendas contendebant, quæ acceſſione iſtâ, quaſi manca & minimè abſoluta perfici & compleri opus habuiſſet. Cœterùm hanc loquendi rationem Eccleſia recepit ac approbavit, ut patet ex V. Synodo *Canone* 4. & 5. & Joanne II. Romano Pontifice in Epiſtola ad Juſtinianum, in qua illud profitentem Imperatorem collaudat, & Acoëmetas Monachos contra ſentientes condemnat: tum ex Epiſtola ejuſdem Pontificis ad Senatores. Item ex Epiſtola Pelagii I. ad Childebertum Francorum Regem data. Has ſententias eſſe apprimè Catholicas Sanctorum etiam Patrum teſtimonia probant, quibus Joannes Maxentius illas defendit, ſcilicet S. Procli, S. Auguſtini in *Enchiridio cap.* 36. & *lib.* 2. *de Trinitate, cap.* 10. His adde S. Fulgentium. *Lib. de Fide ad Petrum, cap.* 13. Ferrandum Diaconum in *Epiſtola ad Anatolium*, Facundum Hermianenſem lib. 1. pro defenſione Concilii Calchedonenſis. Cùm autem dixerunt *Unum de Trinitate eſſe paſſum*, nihil intellexerunt aliud, quàm *Filium Dei paſſum eſſe carne*: Hacque enuntiatione caverunt, *Ne putaretur homo purus paſſionis toleraſſe injurias*: ut Ferrandus Diaconus exponit. Singularem de hac controverſia, Diſſertationem Sæculo VI. inſtituemus.

Dices. Si unica ſit in Chriſto perſona, Filius Dei paſſus eſt, adeòque paſſa eſt divinitas.

Reſpondet Vigilius Tapſenſis *libro* 2. Paſſum eſſe Dei Filium *in unione perſonæ, non in proprietate naturæ. Siquidem paſſionis injurias etiam Divinitas pertulit, ſed paſſionem ſola ejus caro perſenſit: Sicuti ſolis radium, vel flammæ corpulentiam rectè dicimus poſſe gladio ſecari, non poſſe tamen dirimi. Ita Verbum Dei jure dicimus paſſionis injurias pertuliſſe, non tamen paſſionem ſenſiſſe. Ita ergo ſuſcipiendo paſſiones, & earum non cedendo affectibus, apparet Deum Verbum impaſſibiliter paſſum. Sed quia caro ejus non ſolùm pertulit, ſed & ſenſit, & ceſſit, meritò ac jure dicimus, Dominum hic omnibus paſſionum conditionibus ſenſibiliter affectum in carne ſuâ, ſine ſenſu vel mutatione Divinitatis ſuæ. Ergo perferre paſſionem, naturæ eſt utriuſque: ſed cedere paſſioni, non eſt utriuſque naturæ, cùm ſit unius denique perſonæ.*

Explicat egregiè idem Author *lib.* 5. quâ ratione aliquid Chriſto proprium eſt, & aliquid commune. *Diverſum eſt*, inquit, *atque alienum, initium non habere, & ex initio ſubſiſtere; mori, & mori non poſſe: & tamen ſicut ipſi Chriſto proprium eſt utrumque, ita non ipſi, ſed in ipſo utrumque eſt commune. Si enim dicamus, quia ipſi eſt commune, neceſſe eſt ut exigatur à nobis dare & oſtendere alium, cum quo ei ſit hoc ipſum commune: Quæ profeſſionis neceſſitas, in Neſtorii vergit impium dogma. Melius igitur & Catholicè dicimus, in ipſo, & non ipſi eſſe commune. Ergo proprium eſt illi mori, propter naturam carnis quæ mortalis eſt: & proprium eſt illi non mori, propter naturam Verbi, quæ mori non poteſt. Item propter ineffabile myſterium unionis, communis in ipſo fuit mortalitas carnis Verbi natura, quæ mori non potuit: & communis in ipſo eſt immortalitas Verbi naturæ carnis, quæ morti ſuccubuit. Ergo ſicut illi, mori, & non mori, ex utriſque naturis, eſt proprium: ita commune eſt in ipſo utriſque naturis, quod illarum eſt proprium. Et ut exempli gratiâ dixerim: Proprium mihi eſt notam livoris cujuſque verberis geſtare in corpore meo, per naturam carnis meæ: & proprium mihi eſt hanc eamdem notam non geſtare in ſpiritu meo, per naturam animæ meæ. Item proprium mihi eſt, plagam verbi, id eſt, ſermonem durum, geſtare in mente meâ per naturam animæ meæ: & proprium mihi eſt eſt eamdem plagam non portare in corpore meo, per naturam carnis meæ. Et cùm ſit mihi utrumque proprium; & corpori, & animæ meæ utrumque alienum: quia nec durum corpus, latumve ſermonem intelligit, nec anima flagelli vulnere liveſcit: utrumque tamen commune eſt in me ipſo & animæ, & corpori meo: quia nec anima extra corpus ſit, & quod ei ſentire proprium fuerat, ſenſit; nec corpus extra animæ conſortium plagarum indicia geſtavit.*

ARTICULUS SECUNDUS.

Utrum Beatiſſima Virgo Maria verè propriéque dicenda ſit Mater Dei?

P r o p o s i t i o.

Mariam Virginem veriſſimè propriéque Matrem Dei eſſe ac dici debere, docet ac tuetur contra Neſtorium Catholica Fides.

Probatur primò ex Apoſtolo ad Romanos 1. ſcribente, *Filium Dei factum eſſe ex ſemine David ſecundum carnem*. Ex ſemine verò Davidis genitus intelligi non aliter poteſt, niſi quatenus ex Virgine Matre natus. Nam ſi nihil ex Virginis ſubſtantiâ Dei Filius ſumpſit, non eſt factus, *ex ſemine*, id eſt, ſtirpe Davidis. Quis enim Evam de Adami ſemine factam dixerit? Nemo ſanè. Eccur? Quia nempe ex ſemine fieri, non merum tranſitum ſignificat, ſed ſubſtantivam veramque generationem.

Idem probant illa ex Epiſtola ad Galatas, cap. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere*. Græcè habetur, γενόμενον, quæ vox generationem ſignificat. Nam γένεσις eſt generatio.

Probatur ſecundò teſtimoniis Veterum Patrum, qui Concilium Epheſinum præceſſerunt. Scilicet S. Ignatii Martyris in Epiſtola ad Epheſios: *Deus noſter*, inquit, *Jeſus Chriſtus à Maria in uterò geſtatus eſt* Ibidem. *Unus eſt Medicus carnalis, & ſpiritalis, factus & non factus, qui in carne fuit Deus, in immortali veraque vitâ, & ex Maria, & ex Deo.* Beatam Virginem eſſe Dei Matrem ſummo conſenſu docuerunt Patres Epheſino Concilio anteriores.

Idem probatur ex S. Juſtino Martyre *in Dialogo cum Tryphone*, ubi ait: *Chriſtum priùs extitiſſe Filium Conditoris omnium, ac Deum, qui genitus eſt homo per Virginem, eidem nobiſcum patiendi legi ſubjectus, & carnem habens.*

Idem habemus ex S. Irenæo, lib. 3. cap. 31. *Verbum*, inquit, *exiſtens ex Maria, quæ adhuc erat Virgo, rectè accipiebat generationem Adæ recapitulationis. Si igitur primus Adam habuit Patrem hominem, & ex ſemine viri natus eſt; meritò dicerent, & ſecundum Adam ex Joſeph eſſe generatum. Si autem ille de terrâ quidem ſumptus eſt, & Verbo Dei plaſmatus eſt, oportebat idipſum Verbum recapitulationem Adæ in ſemetipſum facient, ejuſdem generationis habere ſimilitudinem. Quare igitur non iterum ſumpſit limum Deus, ſed ex Maria operatus eſt plaſmationem? Ut non alia plaſmatio fieret; neque alia eſſet plaſmatio, quæ ſalvaretur, ſed eadem ipſa recapitularetur*

recapitularetur ſervatâ ſimilitudine. Verbum æternum exiit ex Maria Virgine, ſecundùm S. Irenæum; id eſt, de illius ſubſtantiâ formatum eſt, quemadmodum de terræ ſubſtantiâ fictus eſt Adamus. Hâc enim ratione recapitulatur, id eſt, inſtauratur ac reficitur prior illa in vitium prolapſa generatio. Hunc S. Irenæi locum laudat Theodoretus. *Dialogo* 1.

Idem ſuadet S. Hippolytus Martyr ab eodem Theodoreto laudatus. *Dic mihi,* inquit, *ô Beata Maria! quid eras, quod à te in utero conceptum eſt, & quid à te in Virgineâ matrice geſtabatur? Verbum enim erat Dei primogenitum, è cælo in te delapſum, &* B *homo primogenitus in uterô formatus: ut primogenitum Dei Verbum primogenito homini copulatum oſtenderetur.*

Idem S. Dionyſius Alexandrinus in Epiſtola contra Paulum Samoſatenum. *Una,* inquit, *ſola Virgo filia vita, genuit vivens Verbum, & ſubſiſtens.* Ibidem. *Quinam tu dicis hominem eximium Chriſtum, & non Deum verum exiſtentem, & adoratum ab univerſâ creaturâ cum Patre & Spiritu Sancto, incarnatum è Sancta Virgine & Dei genitrice Maria?*

Sic Tertullianus lib. *de Præſcriptionibus*, cap. 13. *Regula autem eſt fidei, ut jam tunc quid credamus profiteamur, illa ſcilicet, qua creditur Unum omninò Deum eſſe,* C *nec alium præter mundi Conditorem, qui univerſa de nihilo produxerit, per Verbum ſuum primò omnium emiſſum. Id Verbum Filium ejus appellatum, in nomine Dei variè viſum Patriarchis, in Prophetis ſemper auditum: Poſtremò delatum ex Spiritu Dei Patris & virtute in Virginem Mariam, carnem factum in utero ejus, & ex ea natum hominem, & eſſe Jeſum Chriſtum.* Et lib. *de Carne Chriſti*, cap. 17. *Ante omnia,* inquit, *commendanda erit ratio quæ præfuit ut Dei Filius de Virgine naſceretur.*

Sic Lactantius *lib.* 4. *Divinarum Inſtitutionum*, cap. 12. *Deſcendens itaque de cælo,* inquit, *Sanctus ille Spiritus Dei, Sanctam Virginem cujus utero ſe inſinuaret,* D *elegit. At illa divinô Spiritu hauſtô repleta concepit, & ſine ullô attactu viri, repentè Virginalis uterus intumuit.*

Sic S. Athanaſius Oratione IV. contra Arianos, *Itaque divina Scriptura ſcopus iſte eſt, & formula propria, ut duplicem agnoſcamus in ea de Salvatore loquendi rationem: Nimirum tum Filium fuiſſe ſemper, & eſſe Deum; qui ſit Verbum & ſplendor ac ſapientia Patris: tum poſtea propter nos eumdem illum aſſumptâ carne, de Virgine Dei genitrice Maria, hominem eſſe factum.*

Sic S. Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi IV. E *Crede hunc unigenitum Dei Filium, propter peccata noſtra è cælo in terram deſcendiſſe, & aſſumpſiſſe iiſdem nobiſcum ſubjectam affectionibus humanitatem, & ex Sancta Virgine ac Spiritu Sancto eſſe genitum.*

Sic S. Baſilius *Homilia* 25. *de humana Chriſti generatione*, B. Virginem θεοτόκον appellat.

Sic S. Gregorius Nazianzenus *Epiſtola* 1. *ad Cledonium*, à Divinitate ſeparat eos, *Qui Dei genitricem Mariam eſſe non exiſtimant.*

Sic S. Hilarius lib. 9. de Trinitate. *Natus igitur Deus ex Virgine homo, & ſecundùm plenitudinem temporum in ſemetipſo provecturus in Deum hominem.*

Sic Julius Firmicus libro *De Errore Profanarum Religionum*, cap. 26. F *Ex genere Abrahæ deſcendens Maria Virgo Deum concipit, ut humanum genus per hominem pariter & Deum æquatâ ſocietatis comparatione conjunctum, ad immortalitatis imperium obedientia meritò perveniret.*

Sic S. Ambroſius *lib. de Incarnatione*, cap. 5. *Non enim alter ex Patre, alter ex Virgine; Generatio generationi non præjudicat.*

Sic S. Joannes Chryſoſtomus Homilia 2. in Matthæum. *Valde,* inquit, *auditu mirum & inuſitatum eſt, Deum inacceſſum, & ineffabilem, & qui mente comprehendi nequit, ac Patri æqualem, per uterum vir-* A *ginis Virgineum, & ex muliere gigni voluiſſe; & habere ſtirpis auctores Davidem & Abrahamum.*

Eumdem titulum θεοτόκον in Beatam Virginem conferunt Amphilochius *Oratione* IV. Antiochus, & Ammon à S. Cyrillo laudati in lib. *De Recta Fide.*

Sic S. Hieronymus lib. contra Helvidium. *Natum,* inquit, *Deum eſſe de Virgine credimus, quia legimus.*

Sic S. Auguſtino adſcriptus Sermo 15. de Tempore. *Creatorem inviſibilem pro nobis viſibilem factum, à quo inviſibili & ipſa creata eſt, viſceribus fœcundis, & genitalibus integris Virgo mater effundit. Concipiens Virgo, pariens Virgo, Virgo gravida, Virgo fœta, Vir-* B *go perpetua. Quid miraris hæc, homo? Deum ſic naſci oportuit, quando eſſe dignatus eſt homo. Talem fecit illam, qui eſt factus ex illâ. Antequam fieret enim, erat; & quia omnipotens erat, fieri potuit manens quod erat. Fecit ſibi matrem, cùm eſſet apud Patrem; & cùm fieres ex matre, manſit in Patre.*

Et infrà: *Quomodo in Regulâ fidei confiteremur credere nos in Filium Dei, qui natus eſt ex Virgine Maria? Quis enim Chriſtianus neget ex illâ fœminâ Filium hominis natum, ſed tamen Deum hominem factum, & ita hominem Deum factum?*

Sic rurſus è Græcis S. Ephrem Syrus in Oratio- C *ne De Margarita pretioſa*, explicans illa verba Gabrielis Angeli ad B. Virginem, *Lucæ* 1. relata: *Ideòque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* NON *dixit, Quod genitum fuerit, iteriem gignetur: neque dixit, Quod naſcetur ex virtute, vel Spiritu Sancto: ſed, Ex te, ut Virginis naturam oſtenderet Deitati miniſtrantem, aſſumptionemque in ipſâ, & ex ipſâ Deo conjunctam. Niſi enim dixiſſet, Quod naſcetur ex te, fortaſſe figuram exiſtimatum fuiſſet Verbum aſſumpſiſſe.*

Sic Proclus Cyzicenus Epiſcopus *Oratione* 1. *In Sanctam Virginem*, quæ initio Epheſinæ Synodi præfixa eſt. *Sacra Deipara Maria in unum nos coëgit.* D *Hæc illibata virginitatis purus ille theſaurus, decuſque & ornamentum: hæc ſpiritalis ſecundi Adami paradiſus: hæc unitionum inter ſe naturarum officina: hæc ſalutaris reconciliationis panegyris: hæc thalamus in quo Verbum humanum carnem ſibi deſponſavit: Hæc animatus naturæ rubus, quem divini partus ignis non combuſſit: hæc verè levis illa nubes, quæ ſuper Cherubim ſedentem in corpore ſuo geſtavit: hæc vellus mundiſſimum cæleſti pluviâ madens, ex quo Paſtor ovem induit: hæc ancilla eſt & Mater, Virgo & cælum: hæc ſola pons eſt per quem Deus ad homines deſcendit: hæc admiranda illius œconomiæ tela, in quâ ineffabili quo-* E *dam modo admirabilis illius unionis tunica confecta eſt, cujus quidem textor extitit Spiritus Sanctus. nutrix, virtus ex alto obumbrans; lana, vetuſta Adami pellis; trama, impolluta Virginis caro; radius textorius, immenſa geſtantis gratia; artifex, Verbum per auditum illapſum. Quis vidit, quis audivit talia? Incircumſcriptus Deus uterum inhabitat: quem cæli non capiunt, venter non coanguſtavit Virginis.*

Sic Theodotus Ancyranus in Expoſitione Symboli Nicæni. *Sancti Patres, poſt Dei cum homine unitionem, non jam ampliùs duas res intelligentes, meritò, Jeſum dicentes, Deum Verbum deſignant, atque juxta Theologum* (id eſt S. Joannem) *loquentes, Jeſum* F *oculis conſpicuum, Verbum interpretantur: Non confundentes naturas, ſed unitionem oſtendentes. Propterea Jeſum Mariæ Filium, ex Deo natum, & non factum, ac Dominum gloriæ crucifixum Sacræ Literæ loquuntur.* Ex verſione v. Combefiſii.

Et infrà: *Neque verò paſſibile aliquâ ratione eſt paſſibile, quàm quòd natura quæ pati poteſt, præditum eſt. Nam neque Virgo ejuſmodi eſt, quæ hominem pariat. Non enim partûs capax eſt, quâ ipſa perſeveret virginitas. Atqui Maria Deum Verbum factum hominem peperit integrâ virginitate.*

Sic S. Cyrillus Alexandrinus lib. *De Recta Fide, ad Reginas.* cap. 6. *Illi autem qui ſacram Virginem Dei-*

param eſſe imperitè negant, huc neceſſariò adigimur, ut duos Dei Filios conſtituam. Nam ſi ſacra Virgo Deum incarnatum ſecundum carnem non peperit, vel inviti concedam oportet, hominem tantùm vulgarem, nobiſque excellentiorem in lucem edidiſſe. Et cap. 9. *Porrò autem vocem hanc,* Deipara, *veteribus Patribus, quorum ſanctimoniam & Fidei integritatem admiramur, nec non omnibus qui eos deinceps huc uſque ſunt ſecuti per univerſum (ut ita dicam) terrarum orbem, familiarem eſſe, oſtendendum exiſtimavi.* Tum ſubjicit teſtimonia Patrum, quibus Catholicum iſtud dogma approbatur, ſcilicet S. Athanaſii, Attici Conſtantinopolitani Epiſcopi, Antiochi, Amphilochii Epiſcopi Iconienſis, Ammonis Epiſcopi Adrianopoleos, Joannis Chryſoſtomi, Severiani Gabalorum, Vitalis Epiſcopi, & Theophili Alexandrini.

Eorumdem Patrum auctoritatem, & totius Eccleſiæ fidem urget contra Neſtorium, in Epiſtola ad Acacium Epiſcopum Berœenſem, additque: *Denique nemo, opinor, ex Orthodoxorum numero illam Deiparam nominare dubitavit; quandoquidem verum eſt, Emmanuelem Deum eſſe. Erunt itaque anathemate conſtricti SS. Patres, qui jamdudum ante ad Deum evolarunt, cæterique omnes, quotquot Chriſtum Deum eſſe confeſſi, recta veritatis dogmata conſectantur.*

Et in Epiſtola 3. ad Neſtorium, cap. 11. *Quia verò ſacra Virgo Deum carni ſecundùm hypoſtaſim unitum corporaliter genuit, ob id illam quoque Deiparam eſſe dicimus; non quòd Dei Verbi natura exiſtendi initium ex carne traxerit, ſed quia humanâ naturâ ſecundùm hypoſtaſim ſibi unitâ, corpoream ex utero nativitatem expertum eſt.* Et Anathematiſmo 1. *Si quis non confitetur, Emmanuelem verum Deum eſſe, & ob id Sanctam Virginem Deiparam, (genuit enim illa incarnatum Dei Verbum ſecundum carnem) anathema ſit.* Idem Fidei dogma tuetur in omnibus ſcriptis contra Neſtorium.

Ipſi ſuffragatur Joannes Antiochenus in Epiſtola ad Neſtorium. *Etenim nomen hoc* θεοτόκον inquit, *nullus unquam Eccleſiaſticorum Doctorum repudiavit. Qui enim illo uſi ſunt, & multi reperiuntur, & apprimè celebres: qui verò illud non uſurparunt, nunquam erroris alicujus eos inſimularunt, qui illo uſi ſunt...* Et infrà: *Etenim ſi id quod nominis ſignificatione offertur, non recipimus, reſtat ut in graviſſimum errorem prolabamur; imò verò ut inexplicabilem illam unigeniti Filii Dei œconomiam abnegemus: quandoquidem nomine hôc ſublatô, vel hujus potiùs nominis notione repudiatâ, ſequitur mox illum non eſſe Deum, qui admirabilem illam diſpenſationem noſtræ ſalutis causâ ſuſcepit; tum Dei Verbum neque ſe exinaniviſſe, neque in ſervi formam ſeſe demittens ineffabilem quamdam benignitatis magnitudinem humano generi exhibuiſſe. Cùm tamen Dei erga nos clementiam divinæ Scripturæ hinc præcipuè confirment, quòd unicum illum ſempiternumque Dei Filium ante omnia ſæcula natum, impatibili modo ex ſacrâ quoque Virgine ortum oſtendunt. Huc namque divinus tendit Apoſtolus, dum ita ait: Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere. Clarè hîc oſtendis, ipſummet Dei Unigenitum admirabili ortu ex Virgine in lucem prodiiſſe. Quòd ſi Virgo à Sanctis Patribus propter hanc generationem Deipara nominatur, ut verè hoc nomine ab illis nominatur; neſcio quorſùm attinuerit ut quæſtionem hanc nequaquam neceſſariam, & contra nos ipſos, & contra Eccleſiaſticam pacem quoque agitandam ſuſceperimus.*

Suffragatur & Theodoretus in reprehenſione Anathematiſmi primi Cyrilliani. *Quamobrem,* inquit, *& Sanctam illam Virginem Dei genitricem appellamus, non quaſi Deum naturâ generaverit, ſed tanquam hominem unitum Deo qui finxit eum.* Et infra, de ſervi forma quam Verbum aſſumpſit, hæc habet: *Quia verò non erat nudata Dei formâ, ſed templum inhabitantis Dei Verbi ſecundum Pauli vocem: In ipſô enim,* **A** *inquit, complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter: non hominis genitricem, ſed Dei genitricem Virginem appellamus: illam quidem figmento & formationi, & conceptui, hanc autem unitioni imponentes appellationem. Propterea & natus infans Emmanuel appellatur, neque Deus ab humanâ naturâ ſeparatus, neque homo divinitate nudatus... Ergo infans Emmanuel dicitur propter aſſumentem Deum: & Dei genitrix Virgo, propter unitionem formæ Dei ad conceptam ſervi formam.*

Suffragantur Orientales Epiſcopi in Confeſſione Fidei, quam ſuæ ad Joannem Antiochenum Epi**B**ſtolæ, quæ incipit, *Lætentur cœli*, inſeruit S. Cyrillus. *Confitemur*, inquiunt, *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei Unigenitum, Deum eſſe perfectum, & hominem perfectum, ex animâ rationali & corpore conſtitutam; ante ſæcula quidem ex Patre natum ſecundùm divinitatem, poſtremis verò temporibus eumdem ipſum, propter nos, & propter noſtram ſalutem, ex Maria Virgine, ſecundum humanitatem: ſiquidem duarum naturarum facta eſt unio: & propterea unum Chriſtum, unum Filium, unum Dominum confitemur. Secundum hunc inconfuſæ unitatis intellectum, Sanctam Virginem Deiparam eſſe confitemur,* **C** *propterea quòd Deus Verbum incarnatum ſit & homo factum, & ex ipſô conceptu templum ex illâ ſumptum ſibi univerit.*

Suffragatur Paulus Emiſſenus Epiſcopus in Homilia Alexandriæ habitâ, cùm pax inter Eccleſias inita eſt. *Parit*, inquit, *Dei Genitrix Maria Emmanuelem... Qui ita non dicit, intelligit, ac ſentit, anathema ſit ab Eccleſia. Peperit proinde nobis Deipara Maria Emmanuelem: hoc eſt, Deum hominem factum. Nam Deus Verbum, qui ante ſæcula arcanô ineffabilique modo ex Patre genitus eſt, noviſſimis temporibus natus eſt ex muliere. Natura namque noſtra perfectè aſſumptâ,* **D** *humanitateque ex primâ conceptione ſibi conjunctâ, ac noſtrô corpore ſibi in templum fabrefactô, ex Deipara Virgine Deus perfectus, & homo itidem perfectus prodiit.* Legatur ejuſdem Homilia ſecunda. Extat utraque tertiâ parte Concilii Epheſini *cap.* 31. & 32.

Beatam Virginem eſſe Dei Matrem confirmant Patres Epheſinum Concilium ſecuti.

Suffragatur S. Leo Epiſtola 24. ad Flavianum. *An fortè*, inquit, *ideò putavit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum non noſtræ eſſe naturæ, quia miſſus ad beatam Mariam ſemper Virginem Angelus ait: Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi: Ideòque & quod naſcetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei: ut quia conceptus Virginis divini fuit* **E** *operis, non de naturâ concipientis caro fuerit concepti? Sed non ita nobis intelligenda eſt illa generatio ſingulariter mirabilis, & mirabiliter ſingularis, ut per novitatem creationis, proprietas remota ſit generis. Fœcunditatem enim Virgini Spiritus Sanctus dedit, veritas autem corporis ſumpta de corpore eſt, & ædificante ſibi Sapientiâ domum, Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis: hoc eſt, in ea carne, quam aſſumpſit ex homine, & quam Spiritu vitæ rationalis animavit.*

Et Epiſtola LXXVII. *Nam ſicut Neſtorius non eſt toleratus, affirmans beatam Mariam hominis tantummodò fuiſſe genitricem, qui poſtmodum ſit à Verbo Deitatis ſuſceptus, duabus ſcilicet perſonis diſtinctis atque* **F** *diviſis, ut non eſſet filius hominis, qui Filius Dei, neque unus Chriſtus in utraque naturâ, ſed alter ſempiternus ex Patre, alter temporalis ex Matre: cùm Evangelica auctoritas ita Verbum carnem prædicet factum, ut non duos Chriſtos, nec duos Filios, ſed in unô Dominô Jeſu Chriſto & Dei, & hominis nobis inſinuet veritatem: ut utriuſque ſubſtantia, id eſt, ſalvantis atque ſalvata, nec proprietas poſſit confundi, nec perſona geminari,* &c.

Suffragatur S. Fulgentius libro *de Incarnatione*, cap. 3. *Si Deus Verbum*, inquit, *ſic in Virgine caro fieret, ut ex ea non fieret, proculdubiò non de carne matris idem Deus haberet ſubſtantiam carnis, eſſetque*

quæ ejus per Virginem tranſitus : atque ita nec Mediatoris Sacramentum nobis proficeret ad ſalutem, nec humana divinaque plenam in ſe Chriſtus Dei Filius inconfuſibiliter uniret ſubſtantiæ veritatem. . . Beata igitur Maria Deum Verbum, ſecundum quòd caro factum eſt, & concepit, & peperit: cujus ùtero Verbum Deus, non carnem, in quâ conciperetur, intulit, nec ex eà materiam concepta ſive formatæ carnis, non ipſe Deus concipiendus, ſed tantùm naſciturus aſſumpſit : Sed ex eà, & in eadem Virgine humanæ carnis naturam, ſecundùm quam temporaliter Deus ſempiternus conciperetur, & naſceretur, aſſumpſit.

Et cap. 6. *Ita Deum Verbum, ſecundùm quòd caro factum eſt, Virgo Sancta concepit, Angelorum hominumque factorem, eumdemque nihilominus Virgo peperit hominum Redemptorem. Neque enim ſancta Virgo Maria Deum ſine carnis aſſumptione, nec carnem ſine unitione concepit; quia ille conceptus Virginis, Deo fuit, carnique communis.*

Suffragatur Petrus Diaconus lib. *de Incarnatione* c. XI. dicens: *Beatam Virginem Mariam, non propter dignitatem hominis illius, qui ex ipsâ natus eſt, (quem gratiâ & non naturâ Deum quidam impiè prædicare non metuunt) ſed propriè & ſecundum veritatem θεοτόκον id eſt, Dei genitricem, eò quod peperit verè & propriè Deum Verbum incarnatum & hominem factum*, &c.

Suffragatur Ferrandus Diaconus in Epiſtola ad Anatolium : *Dicat ergo mihi aliquis*, inquit, *Utrum proprius Filius Dei Patris, ipſe eſt proprius Filius Virginis matris, an forte non habuit Maria proprium Filium, quem Deus habet proprium Filium? Sed & Maria habet proprium filium, quia genuit, non adoptavit; & illum habet proprium Filium, quem habet Deus proprium Filium. quia duos filios nunquam Fides Catholica prædicat. Reſtat ergo, ut ſi Deus Dei proprius Filius, ipſe eſt etiam Matris Virginis proprius filius, propriè eum genuerit. Alioquin ſi illa propriè non genuit, nec ille eſt propriè filius : Proprius eſt autem : ergo illa propriè genuit : verumtamen ſecundùm humanitatem, ſecundum quam potuit Deus naſci.*

Suffragatur Joannes Secundus Romanus Pontifex in Epiſtola ad Avienum Senatorem, & alios. *Glorioſam verò*, inquit, *ſanctam ſemper Virginem Mariam, & propriè & veraciter Dei genitricem, matremque Dei Verbi ex eà incarnati, ab hominibus Catholicis confiteri, rectè eſſe, docemus, propriè & veraciter: & idem ipſe ultimis temporibus incarnatus ex ſancta Virgine matre naſci dignatus eſt. Propterea ergo quia propriè & veraciter Dei Filius ex ea incarnatus eſt : ideò propriè & veraciter Matrem Dei ex ea incarnati & nati eſſe confitemur.*

Suffragatur Quinta Synodus Canone 6. *Si quis abuſivè, & non verè Dei genitricem dicit ſanctam, glorioſam ſemper Virginem Mariam : vel ſecundùm relationem, quaſi homine purò natò, ſed non Deo Verbo incarnatò & natò ex ipsâ, referendà autem, ſicut illi dicunt, hominis nativitate ad Deum Verbum, eò quòd cum homine erat naſcente: & calumniatur ſanctam Calchedonenſem Synodum, tanquam ſecundùm iſtum impium intellectum, quem Theodorus execrandus invenit, Dei genitricem Virginem dicentem : vel qui hominis genitricem vocat, aut Chriſtotocon, id eſt, Chriſti genitricem, tanquam ſi Chriſtus Deus non eſſet : & non propriè & verè Dei genitricem ipſam confitetur, eo quòd ipſe qui ante ſæcula ex Patre natus eſt Deus Verbum, in ultimis diebus ex ipſa incarnatus & natus eſt; & ſic piè & ſanctam Calchedonenſem Synodum Dei genitricem eam eſſe confeſſam, talis anathema ſit.* Secuta eſt V. Synodus Calchedonenſem in Definitione Fidei, & Epheſinam, in quâ propterea damnatus eſt Neſtorius, quòd Beatam Virginem Deiparam negaret.

Suffragatur Facundus Hermianenſis lib. 1. cap. 4. *Quæ cùm ita ſint*, inquit, *quemadmodum nihil ex hoc metuendum eſt, ne cùm dicitur Deus verè, & propriè Pater Filii crucifixi, ſequi videatur, quòd illa humanitas à verbo Dei ſuſcepta, & crucifixa in Deitatem converſa ſit, & natura humana, quæ compoſita eſt, ſimplici naturæ Patris conſubſtantialis effecta : ita non ſequitur, cùm dicimus verè & propriè matrem Dei Mariam, ut deitas Verbi converſa videatur in carnem, & natura divina, quæ ſimplex eſt, compoſitæ naturæ matris conſubſtantialis effecta. Alioqui ſi blaſphemum & abſurdum eſt, quòd beata Maria verè & propriè dicitur Mater Dei, ſine ullà diſceptatione blaſphemum & abſurdum eſt, quòd Deus Verbum verè & propriè dicitur filius hominis. Si autem & hoc blaſphemum & abſurdum videtur, ut Deus Verbum verè & propriè dicatur filius hominis; conſequenter blaſphemum videbitur & abſurdum, ut idem ipſe Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, verè & propriè dicatur Filius Dei. Porro Scriptura divina, quæ nihil blaſphemum loquitur, vel abſurdum, pro unitate perſonæ verum & proprium Dei Filium dicit Mediatorem Dei & hominum, hominem Jeſum Chriſtum, qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus. . . Rectè igitur etiam beata Maria, pro eadem unitate perſonæ, verè & propriè mater dicitur ipſius unigeniti Dei Verbi.*

Suffragatur S. Joannes Damaſcenus *lib. 3. de Fide Orthodoxa*, cap. 12. *Dei genitricem*, inquit, *propriè veréque Sanctam Virginem prædicamus. Ut enim Deus verus eſt, qui ex illâ genitus eſt; ita verè eſt Dei genitrix, quæ verum Deum ex ſeipſa incarnatum genuit. Non enim merum genuit hominem Virgo ſancta; ſed Deum verum; nec ipſum nudum, ſed incarnatum, qui non è cœlo corpus detulit, ac per illam velus per canalem tranſiit : ſed ex ipsâ conſubſtantialem nobis carnem aſſumpſit, & in ſeipſò fecit ſubſiſtere. Nam ſi corpus è cœlo attulit, idque non ex naturâ noſtra ſimili ſumptum eſt, quæ utilitas fuit hominis ſuſcepti? Siquidem inhumanatio Dei Verbi propterea facta eſt, ut eadem quæ peccaverat, & ceciderat, & corrupta erat natura, Tyrannum ſibi occurrentem vinceret, atque hoc modo à corruptelà liberaretur.*

Objiciebat Neſtorius. Quæ divinitatem non genuit, Dei genitrix dici non poteſt : atqui Maria divinitatem non genuit : Dei ergo genitrix dici non poteſt. Neſterianorum objectionibus reſpondetur.

Reſpondeo, Nego majorem. Satis enim eſt quòd Deum genuerit Incarnatum hominemque factum : Non quòd Deo initium dederit exiſtendi abſolutè, ſed tantùm in carne, id eſt, in naturâ hominis, cui eodem quô eſt genita momentô, copulatum eſt & unitum ſecundùm hypoſtaſim Verbum. Sicut enim quævis alia mulier hominis mater eſt, quamvis animam non generet; ſic Virgo ſanctiſſima nihilominus Dei genitrix exiſtimanda eſt, quamvis divinitatem per ſeipſam non genuerit, nec ei initium dederit, cùm hominem Deum genuerit. Ita reſpondet S. Cyrillus in Epiſtola ad Monachos. *Simile eſt*, inquit, *humano partui Incarnati Verbi myſterium. Etenim terrenorum hominum Matres naturæ ad gignendum ſervientes, carnem habent in utero, quæ paulatim compacta, & inexplicabilibus quibuſdam efficientiis progreſſa in humanam ſpeciem abſolvitur. Deus porro ſpiritum animali quibus ſcit modis infundit... Verùm etſi mulieres iſtæ nonniſi terrenorum ſint corporum Matres : nihilominus cùm totum animal pepererint ex animâ & corpore compoſitum, non ſolam ejus partem peperiſſe dicuntur. Nec aliquis dixerit, exempli cauſâ, Eliſabethem matrem Joannis carnis eſſe genitricem, non animæ: peperit enim animatum Baptiſtam, ac ſic tanquam unum aliquid ex ambobus, hominem, animâ videlicet ac corpore. Hujuſmodi quippiam actum eſſe fatebimur & in Emmanuelis generatione. Quippe natum eſt, ut dixi, ex Dei Patris ſubſtantiâ Unigenitum ipſius Verbum.*

Cùm

Cum autem carnem ſuſcepit, eamque propriam ſibi fecit, ut Filius hominis eſſet: ac noſtri ſimilis fieret; tunc minimè eſt abſurdum dictu; immò neceſſario profitendum; illum ex muliere ſecundum carnem eſſe genitum: quemadmodum & hominis anima unà cum proprio corpore gignitur, & unum cum eô reputatur: tametſi natura intelligatur, & ſit ab eo diverſa, ſecundùm propriam rationem.

Contrà. Si Maria Dei genitrix eſſet, ſequeretur ipſam eſſe Deam. Matri enim filius conſubſtantialis eſt.

Reſpondeo, nego conſecutionem. Ut enim ait Ferrandus in Epiſtola ad Anatolium, *Fruſtra expaveſcit quiſquis æſtimat conſubſtantialem divinitati matrem futuram, ſi veraciter & propriè Maria Mater fuerit Dei. Profectò enim quia veraciter & propriè generanti ſemper eſt conſubſtantialis ille qui naſcitur, accepit ab eâ Deus unde ei fieret conſubſtantialis, & ſic ex eâ naſci dignatus eſt. Ita igitur propriè, ſicut veraciter, Maria divinitatem Filii genuit, ſed incarnatam: ſine carne enim divinitatem ſempiternam generare non poſſet homo mortalis.*

Objiciebant rurſùs Neſtoriani. Ex unâ ſubſtantiâ generari nullatenùs poſſunt ſubſtantiæ duæ: atqui Deus & homo ſunt ſubſtantiæ duæ: ergo Maria non eſt hominis Deique genitrix.

Reſpondeo diſtinguo majorem. Si ſeparatim generentur, concedo: Si una per ſe non generetur, ſed ratione alterius, in unamque hypoſtaſim concurrant, nego. Ita reſpondet Ferrandus Diaconus in Epiſtola ad Anatolium. *Nunc verò*, inquit, *in magnô illô & mirabili Sacramentô, quod manifeſtatum eſt in carne, divina ſubſtantia ſecundùm humanam ſubſtantiam propriè nata eſt, quia non ſeparatim nata eſt; nec humanitatem propriè natam ſibi divinitas adunavit, ſed adunando eam ſibi, propriè nata eſt. Dicam adhuc planiùs pro captu infirmitatis meæ. Propriè eſt nata de Patre divinitas pura: propriè eſt nata de matre eadem incarnata divinitas. Et hoc diſtat inter unius Filii Dei duas generationes, quòd in divina generatione nulla fuit humanitas; in humana generatione adunata fuit humanitati propriè naſcenti divinitas. Si enim dixero, vel dicere voluero. Maria ſemper Virgo propriè genuit humanitatem, non propriè genuit divinitatem; videbitur ſub aliquò modò hominem purum genuiſſe, quem nullô modô ita genuit, quia Verbum carnem factum propriè genuit.*

S. Hilarii locus paulò obſcurior explicatur.

Objicies verba S. Hilarii *lib. x. de Trinitate*, dicentis, Mariam Corpori Chriſti originem non dediſſe. *Non enim*, inquit, *ex ſe corpori Maria originem dedit: Licet ad incrementa partumque corporis omne quod ſexûs ſui naturale eſt contulerit. Quod verò hominis filius eſt, ſuſcepta in Virgine carnis eſt partus.*

Reſpondet Hunaldus in Epiſtola ad Joannem Præpoſitum, quæ extat inter Epiſtolas Philippi Abbatis Bonæ Spei, nihil aliud S. Hilarium velle, niſi Chriſti corpus naturaliter & uſitatô modô non fuiſſe conceptum, ac genitum: Quod iis verbis indicat, *Corpus non terrenæ conceptionis elementis ſuſceptum, non terrenis elementis inchoatum.* Quæ Hilarii verba Hunaldus ſic exponit. *Elementa rerum principia vocat, id eſt, cauſas illas, quæ divinâ providentiâ gubernante, conceptionem corporum operantur. Quæ videlicet cauſæ ſive naturæ in procreandis corporibus numeroſillos explicant, quos Deus, cùm omnia crearet, ſimul creavit, & eis attribuit, & in ictu condendi ſeminaliter eas ſparſit: non tamen ſuam eis potentiam alligavit... Cauſæ ergo illæ communes, ut dicere cœperam, in congignendis corporibus operantur, velut cùm ſeges vel arbor ex ſemine ſuo naſcuntur. In conceptione verò Virginali non ſolus naturæ curſus, ſed alia penitùs cauſa primùm operata eſt, licet alia ſint ſubſecuta. Alia cauſa non creata ſupervénit, quæ carnem Verbo Dei perſonaliter uniendam de carne Virginis ſequeſtravit, & eamdem à peccato originali mundavit. De hac, ut arbitror, causâ, ſive initio corporis Chriſti loquebatur Hilarius, cùm diceret, Non habuit Chriſtus initium ex Maria. Illud enim revera ex Maria non habuit, habuit verè aliud. Nam Virgo ex ſe genuit: Hoc, ut mihi videtur, Hilarius fideliter intellexit, à qua fide, qui rectè ſentiat, non diſſentit. De verbis ergo contendere, cùm de rebus conſtet, & diſputare ad nomen, Viris non convenit Eruditis.*

DISSERTATIO XXIV.

Adverſus Hæreſim Eutychianam.

Duas in Chriſto eſſe naturas Scriptura ſacra expreſsè docet.

I. HANC Hæreſim confodiunt Scripturæ ſacræ loca plurima, ſcilicet caput I. Sancti Evangeliſtæ Joannis, in quô duplex Verbi divini Nativitas diſertè exprimitur, æterna ex Patre, his verbis: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*; Temporalis ex Matre, his verbis: *Et Verbum caro factum eſt.* Duplex autem Nativitas naturam probat duplicem. Idem probat ille locus I. Joannis 5. *Quod fuit ab initiô, quod audivimus, quod vidimus oculis noſtris, quod perſpeximus, & manus noſtræ contrectaverunt de Verbo vitæ: Et vita manifeſtata eſt, & vidimus, & teſtamur, & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis.* Certè Verbum niſi in aſſumptâ carne tractari non poteſt. Duplicem pariter Filii Dei naturam Apoſtolus ad *Romanos* I. indicat, ita ſcribens: *De Filio ſuô, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundùm carnem: qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute.* Et *cap.* 9. ubi de populi Judaici prærogativa loquens, ait: *Quorum Patres, & ex quibus eſt Chriſtus, qui eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſæcula.* Et ad Philippenſes II. *Qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, & habitu inventus ut homo.* Ibi formam pro naturâ ſumi, perſpicuum eſt.

Duas in Chriſto eſſe naturas Concilia declarant.

II. Eam Hæreſim Conciliorum Definitiones elidunt. Symbolum Nicænum, quod aſſertâ Filii divinitate, mox de ſuſceptâ hominis naturâ ſubjicit: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, & homo factus eſt, paſſus eſt.* Calchedonenſe Concilium in Definitione Fidei pronuntiat, *Chriſtum Dominum noſtrum, eumdem perfectum in Deitate, & eumdem perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, eumdem ex anima rationali & corpore: conſubſtantialem Patri ſecundùm Deitatem, conſubſtantialem nobis ſecundùm humanitatem: ante ſæcula quidem de Patre genitum ſecundùm deitatem: in noviſſimis autem diebus eumdem propter nos, & propter noſtram ſalutem, ex Maria Virgine Dei genitrice; ſecundùm humanitatem, unum eumdemque Chriſtum, Filium, Dominum, Unigenitum, in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiviſè, inſeparabiliter agnoſcendum. Nuſquam ſublata differentia naturarum propter unitionem, magiſque ſalva proprietate utriuſque naturæ, & in unam perſonam atque ſubſiſtentiam concurrente.*

Synodus v. Oecumenica *cap.* 7. & 8. anathemate confodit eos, qui duas in Chriſto manentes naturas confeſſi non fuerint. Legatur Concilii Hiſpalenſis II. Canon XIII. quo duarum naturarum Fides contra Acephalos diſertè aſſeritur.

III. SS. Patres Concilio Calchedonenſi antiquiores Eutychianam Hæreſim prædamnarunt, & Catholicæ Fidei dogma de duabus in Chriſto manentibus naturis docuerunt.

Patres Concilio Calchedonenſi antiquiores Eu-

S. Ignatius in Epiſtola ad Epheſios: *Unus*, inquit, *Medicus eſt, carnalis, & ſpiritualis, factus, & non factus, in homine Deus, in morte vita æterna, ex Maria,*

&

ychianam Hæreſim prædamnarunt.

& ex Deo: primùm paſſibilis, & tunc impaſſibilis, Dominus noſter Jeſus Chriſtus.

S. Juſtinus Martyr in Apologia 2. *Princeps autem virtus poſt Patrem omnium & Dominum, ac Filius, eſt Verbum: quod quemadmodum incarnatum homo factum ſit, dicemus poſtea.*

S. Irenæus lib. 5. cap. 14. *Si non haberet caro ſalvari, nequaquam Verbum Dei caro factum eſſet: & ſi non haberet ſanguis Juſtorum inquiri, nequaquam ſanguinem habuiſſet Dominus.*

Origenes Homilia 1. in Ezechielem. *Reſpondeant mihi Hæretici, qui nativitatem illius ut phantaſma eludunt, Quare Chriſtus Filius hominis appellatur? Ego affirmo Filium hominis ipſum fuiſſe. Nam qui paſſiones aſſumpſit humanas, neceſſe eſt ut ante paſſionem ſuſceperit nativitatem.*

S. Dionyſius Alexandrinus in Epiſtola Synodica ad Paulum Samoſatenum. *Deus apparuit in carne, factus ex muliere, qui ex Deo Patre natus eſt ex utero ante Luciferum, tanquam ex corde Verbum, editum ex Patre; & ſimplex atque impartibile Verbum caro factum eſt.*

Antiochenæ Synodi contra Paulum Samoſatenum celebratæ Patres in Epiſtola ad eum ſcripta. *Idcircò corpus ex Maria natum, cùm totam divinitatis plenitudinem cepiſſet, corporaliter divinitati, ſine converſione, unitum eſt, & deificatum.*

S. Hippolytus Martyr in Oratione *de diſtributione talentorum*, Hæreticos impugnat, *Qui vel nudum hominem confitentur apparuiſſe Chriſtum in vità, divinitatis ejus talentum negantes: vel Deum confitentes, hominem rurſus negant, docentes eum fallaci ſpecie ſpectantium oculis illuſiſſe velut hominem, cùm hominem non geſtaverit, ſed inane potiùs ſpectrum fuerit, ſicut Marcion, & Valentinus, & Gnoſtici, Verbum à carne divellentes, talentum unum, hoc eſt, Incarnationem objiciunt.* Iſtud & alia plura ejuſdem ſanctiſſimi Epiſcopi & Martyris teſtimonia contra Eutychianos profert Theodoretus *Dialogo* II. *pag.* 88. & 89.

S. Athanaſius in Epiſtola ad Epictetum. *Audiant quòd ſi creatura erat Verbum, non aſſumpſiſſet creaturæ corpus, ut illud vivificaret. Quodnam enim creatoris à creatura auxilium eſſe poteſt, quæ ipſa quoque auxiliò indiget? Sed quia Verbum cùm eſſet creator, ipſe creaturarum conditor fuit, ideò in conſummatione ſæculorum creaturam ipſe ſibi adjunxit, ut eam tanquam conditor renovaret ac recrearet.* Ibidem. *Quomodo autem vel dubitare auſi ſunt, qui dicuntur Chriſtiani, ſi Dominus qui ex Maria proceſſit, Filius quidem de ſubſtantia natura Dei eſt; quod autem ſecundùm carnem, ex ſemine David eſt, & carne Sanctæ Mariæ.* Plura alia S. Athanaſii teſtimonia profert Theodoretus *Dialogo* II. ad dogma de duabus Chriſti naturis confirmandum.

S. Baſilius à S. Leone laudatus in Epiſtola ad Leonem Auguſtum. *Cùm ergo quædam in Chriſto ita videmus humana, ut nihil à communi mortalium fragilitate diſtare videantur; quædam ita divina, quæ nulli alii, niſi illi ineffabili naturæ conveniant deitatis: hæret humani intellectus anguſtia, & quò ſe convertat, ignorat. Si hominem putet, devictò mortis regnò cum ſpoliis redeuntem a mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reverentiâ contemplandum eſt, ut in uno eodemque ita utriuſque naturæ veritas demonſtretur, ut neque aliquid indignum & indecens de divina illa & ineffabili ſubſtantia ſentiatur: neque rurſus, quæ humanitus geſta ſunt, falſis illuſa imaginibus æſtimentur.* Alia S. Baſilii loca laudat Theodoretus *Dialogo* II.

S. Gregorius Nazianzenus in Epiſtola ad Cledonium: *Naturæ quidem duæ Deus & homo, quia & anima & corpus: Filii verò nequaquam duo. Neque enim hîc duo ſunt homines, etiamſi Paulus ſic loquitur, cùm appellat interiorem hominem & exteriorem. Ac ut ſummatim dicam, aliud quidem & aliud ſunt ea ex quibus Salvator: quia non idem eſt viſibile cum inviſibili, & temporis expers cum temporaneo. Non eſt tamen alius & alius, abſit.* Et in Oratione in Theophania: *Cùm ergo proceſſiſſet ex Virgine Deus, in eâ, quam aſſumpſerat, humanâ naturâ, unum è duobus ſibi invicem contrariis exiſtens, carne & ſpiritu, aliud in Deum aſſumitur, aliud deitatis gratiâ... Miſſus eſt quidem, ſed ut homo. Duplex enim erat in eo natura. Inde denique & laboravit ex itinere, inde & eſuriit, & ſitivit, & contriſtatus eſt, & flevit, humani corporis lege.* Alia ejuſdem Patris teſtimonia profert Theodoretus, *Dialogo* II.

S. Gregorius Nyſſenus in *Oratione ad Eunomium*, à Theodoreto laudata ibidem, explicans illa verba Actorum 2. *Dexterâ Dei exaltatus*: ait: *Quis ergo exaltatus eſt, humiliſne, an Altiſſimus? Quid eſt autem humile, niſi humanitas? Quid aliud præter Deum eſt Altiſſimus? Atqui Deus exaltatione non indiget, cùm ſit altiſſimus. Humanam igitur naturam exaltatam fuiſſe dicit Apoſtolus; exaltatam verò, eò quòd Dominus & Chriſtus facta ſit.* Alia ejuſdem teſtimonia Theodoretus ibidem profert. His ſuffragatur Amphilochius Iconii Epiſcopus, cujus inſignia teſtimonia ibidem legere potes.

Theophilus Alexandrinus in Epiſtola Paſchali contra Origenem: *Unus Filius Patris, utriſque Mediator, nec æqualitatem ejus amiſit, nec à noſtro conſortio ſeparatus eſt: inviſibilis Deus, & viſibilis homo; formâ ſervi abſcondens, & Dominus gloria confeſſione credentium comprobatus. Neque enim privavit eum Pater naturæ ſuæ nomine, poſtquam pro nobis homo, & pauper effectus eſt, nec in Jordane fluvio baptizatum altero appellavit vocabulo, ſed Filium unigenitum: Tu es Filius meus dilectus. Nec ſimilitudo noſtra in divinitatis eſt mutata naturam, nec divinitas in noſtræ naturæ verſa eſt ſimilitudinem.* Alia ejuſdem teſtimonia referunt Theodoretus *Dialogo* II. & S. Leo in Epiſtola ad Leonem Auguſtum.

S. Cyrillus Hieroſolymitanus Cathecheſi IV. *Si phantaſia eſſet Incarnatio, ſpectrum quoque eſſet ſalus. Duplicis naturæ fuit Chriſtus: homo quidem, quod videbatur; Deus autem, quod non apparebat: Comedens quidem ut homo verè ſicut nos, habebat enim carnis ſimiles nobis affectiones: quinque autem panibus quinque millia paſcens ut Deus: dormiens in navi ut homo, & ambulans per aquas ut Deus.*

S. Joannes Chryſoſtomus in Homilia de Aſcenſione Domini: *Nam ſicut duobus jurgio ſeparatis, unus in medio poſitus altercantium litem diſcordiamque diſſolvit; ita & Chriſtus nobis fecit. Deus nobis juſtè iraſcebatur, & nos contemnebamus iratum, & clementem Dominum declinabamus: & ſe medium Chriſtus ingeſſit, & ſociavit utramque naturam, & nobis quod imminebat à Patre ſupplicium, ipſe ſuſtinuit.* Alia ejuſdem teſtimonia legi poſſunt apud Theodoretum *Dialogo* 2. & apud S. Leonem in Epiſtola ad Leonem Auguſtum.

S. Cyrillus Alexandrinus in Epiſtola ad Neſtorium. *Non enim dicimus quòd Dei natura converſa vel immutata, facta ſit caro, nec quòd in totum hominem, qui eſt ex anima & corpore, transformata ſit; ſed illud magis, quòd carnem animatam anima rationali ſibi copulaverit Verbum ſubſtantialiter, & ineffabiliter factus ſit homo, & nuncupatus ſit etiam filius hominis, non nudâ tantummodo voluntate, ſed nec aſſumptione ſola perſonæ; ſed quòd diverſæ quidem naturæ in unum convenerint, unus tamen ex ambabus Chriſtus & Filius, non evacuatâ aut ſublatâ diverſitate naturarum per conjunctionem, ſed quia ſimul nobis effecerunt unum Dominum, & Chriſtum & Filium, id eſt, divinitas & humanitas, per arcanam illam ineffabilemque copulationem ad unitatem.* Et

infrà : *Ita Chriſtum unum & Dominum confitemur, non tanquam hominem cum Verbo coadorantes, ne diviſionis quadam ſpecies inducatur : ſed unum jam & eumdem adorantes : quia non eſt alienum à Verbo corpus ſuum, cum quo ipſi etiam aſſides Patri.* Alia ejuſdem Sanctiſſimi Doctoris teſtimonio lege apud S. Leonem & Theodoretum locis laudatis.

S. Hilarius lib. 9. de Trinitate. *Neſcit planè, vitam ſuam neſcit, qui Jeſum Chriſtum ut verum Deum, ita & verum hominem ignorat : & ejuſdem periculi res eſt, Chriſtum Jeſum vel Spiritum Deum, vel carnem noſtri corporis denegare....... Mediator ipſe in ſe ad ſalutem Eccleſiæ conſtitutus, & ipsò illò inter Deum & homines Mediatoris Sacramento utrumque unus exiſtens, dum ipſe ex unitis in idipſum naturis, natura utrinſque res eadem eſt : ita tamen ut neutro careret in utroque, ne fortè Deus eſſe homo naſcendo deſineret, & homo rurſus Deus manendo non eſſet. Hæc itaque humanæ beatitudinis fides vera eſt, Deum & hominem prædicare, Verbum & carnem confiteri. Neque Deum neſcire, quod homo ſit, neque carnem ignorare, quòd Verbum ſit.* Alia ejuſdem Patris inſignia teſtimonia legantur apud Theodoretum & S. Leonem locis laudatis.

Idem dogma fidei aſſerunt S. Hieronymus in Matthæi cap. ultimum, Ruffinus in Symbolum, S. Paulinus Epiſtolis 4. & 24.

S. Ambroſius lib. 2. *de Fide* ad Gratianum. *Sileant igitur inanes de ſermonibus Quæſtiones, quia regnum Dei, ſicut ſcriptum eſt, non in perſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis : ſervemus diſtinctionem divinitatis & carnis. Unus in utroque loquitur Dei Filius, quia in eodem utraque natura eſt. Et ſi idem loquitur, non uno ſemper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis paſſiones. Quaſi Deus loquitur quæ ſunt divina, quia Verbum eſt : quaſi homo dicit quæ ſunt humana, quia in mea ſubſtantia loquitur.*

Et lib. *de Incarnatione Domini* contra Apollinariſtas. *Sed dum hos redarguimus, emergunt alii, qui carnem Domini dicant & divinitatem unius eſſe naturæ. Quæ tantum ſacrilegium inferna vomuerunt? Jam tolerabiliores ſunt Ariani, quorum per iſtos perfidia robur adoleſcit, ut majore contentione aſſerant Patrem & Filium, & Spiritum Sanctum, unius non eſſe ſubſtantiæ, quia iſti divinitatem Domini & carnem ſubſtantiæ unius dicere tentaverunt.* Plura alia non minùs luculenta S. Ambroſii teſtimonia Theodoretus & S. Leo contra Eutychianos proferunt, locis laudatis.

S. Auguſtinus in Epiſtola ad Voluſianum. *Nunc verè ita inter Deum & homines Mediator apparuit, ut in unitate perſonæ copulans utramque naturam, & ſolita ſublimaret inſolitis, & inſolita ſolitis temperaret.*

Leporius in Libello Emendationis, quem ſub nomine S. Auguſtini Theodoretus & S. Leo laudant. *Confitemur Dominum ac Deum noſtrum Jeſum Chriſtum, unicum Filium Dei, qui ante ſæcula natus ex Patre eſt, noviſſimè tempore de Spiritu Sancto, & Maria ſemper Virgine factum, hominem Deum natum : & confitentes utramque ſubſtantiam carnis & Verbi, unum eumdemque Deum atque hominem piâ fidei credulitate ſuſcipimus : & ex tempore ſuſcepta carnis, ſic omnia dicimus, quæ erant Dei, tranſiſſe in hominem, ut omnia quæ erant hominis in Deum venirent : & hâc intelligentiâ Verbum factum ſit caro, non ut converſione, aut mutabilitate aliquâ cœperit eſſe quod non erat ; ſed ut potentiâ divinæ diſpenſationis Verbum Patris, nunquam à Patre diſcedens, homo propriè fieri dignaretur, incarnatuſque ſit Unigenitus ſecretò illò myſteriò, quod Ipſe novit... Novis enim ſine ſui corruptione miſceri. Abſit ita credere, ut conflatili quodam genere duas naturas in unam arbitremur redactas eſſe ſubſtantiam. Hujuſmodi enim commixtio, partis utrinſque corruptio eſt...Noſcitur ergo nobis propriè de Spiritu Sancto, & Maria ſemper Virgine Deus homo Jeſus Chriſtus Filius Dei, ac ſic in alterutrum unum ſit Verbum & caro, ut manente in ſuâ perfectione naturaliter utraque ſubſtantiâ, ſine ſui præjudiciô, & humanitati divina communicent : & divinitati humana participent ; nec alter Deus, alter homo ; ſed idem ipſe Deus, qui & homo, & viciſſim homo, qui & Deus Jeſus Chriſtus, unus Dei Filius & nuncupetur, & verè ſit.*

Ejuſdem Catholici dogmatis de duabus Chriſti naturis in unam perſonam convenientibus, & poſt unitionem ſine ullâ confuſione remanentibus, fidem confirmant Capreolus Carthaginenſis in *Epiſtola ad Vitalem & Conſtantium*, & Caſſianus paſſim in Opere *de Incarnatione*, & præſertim *lib.* 3. cap. 5.

S. Leonem appellaſſe ſatis eſt, qui Calchedonenſe Concilium in cauſſâ fidei confirmavit, & duarum in Chriſto naturarum confeſſionem ſcriptis doctiſſimis expoſuit. Ex variis ejus Epiſtolis & Sermonibus, illam tantùm laudo celeberrimam Epiſtolam ad Flavianum, quæ à Synodo Calchedonenſi ſuſcepta & approbata eſt. Unum ex eâ locum proferre ſit ſatis. *Salvâ igitur proprietate utriuſque naturæ & ſubſtantiæ,* inquit, *& in unam coeunte perſonam, ſuſcepta eſt à Majeſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas : & ad reſolvendum conditionis noſtræ debitum, natura inviolabilis naturæ eſt unita paſſibili : ut quod noſtris remediis congruebat, unus atque idem Mediator Dei & hominum, homo Jeſus Chriſtus, & mori poſſet ex unô, & mori non poſſet ex alterô. In integrâ ergo veri hominis perfectâque naturâ verus natus eſt Deus, totus in ſuis, totus in noſtris. Noſtra autem dicimus, quæ in nobis ab initiò Creator condidit, & quæ reparanda ſuſcepit.*

Et infrà : *Sicut Deus non mutatur miſeratione, ita homo non conſumitur dignitate. Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium eſt ; Verbo ſcilicet operante quod Verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis.*

IV. Multiplici ratione ex Incarnationis Dominicæ veritate petitâ Eutychianos impugnarunt SS. Patres. Primam ex ipſa unitionis voce arceſſiverunt. *Unitio* enim *eſt duarum* naturarum ; *non cujuſlibet alterius abolitio* (inquit Gelaſius *lib. contra Eutychem*) Unitio autem Verbi cum carne ex hoc Scripturæ ſacræ oraculo habetur : *Verbum caro factum eſt.*

Rationes Patrum contra Eutychianos.

Secunda ratio hæc eſt. Si ex duabus naturis unica in Chriſto facta eſſet, nec humana illa eſſet, nec divina : adeóque Chriſtus nec Deus eſſet, nec homo ; nec Patri, nec Matri conſubſtantialis. Sic ratiocinatur Leontius, apud Eutymium, *in Panoplia*, Parte 2. Tit. 15. *Simplex natura compoſitæ naturæ non eſt conſubſtantialis. Quare ſi ſimplex natura Patris eſt, Filii verò compoſita, non erit conſubſtantialis Patris natura naturæ Filii. Atqui conſubſtantialem Patri Chriſtum, & eumdem nobis conſubſtantialem profiteri ſe ſimulant. Dicant igitur an fieri poſſit, ut una & compoſita natura Chriſti ex toto ſit Patri conſubſtantialis, & ſit eadem tota nobis : & an non iſtud ad eamdem nos cum Patre ſubſtantiam evehat.*

Tertia ratio hæc eſt, quòd nec divinitas in carnem mutari potuerit, nec humana in deitatem tranſire natura. Ita ratiocinatur Gelaſius. *Etenim ſi aliquid, quod abſit, vel divinitatis, vel humanitatis inde deceſſerit, ſequitur ineffabilis reſolutio Sacramenti : & quod dictu audituque fugiendum eſt, vel homo Deus eſſe jam deſinat, ſi ſola illic humanitas, non etiam deitas perſeverat : vel Deus homo conſequenter eſſe deſiſtat, ſi ſola illic divinitas, non*

etiam

etiam humanitas unita permaneat. Nec glorificata videatur noſtra conditio unitione deitatis, ſed potiùs eſſe conſumpta, ſi non eadem ſubſiſtit in gloriâ; ſed ſolâ exiſtente deitate, humanitas illic eſſe jam deſtitit. Videbitur autem divinitas in utroque mutabilis, ſi vel in carnem eſt ipſa converſa; vel ſic eſt in deitatem humanitatis transfuſa conditio, ut proprietas ejus eſſe deſierit. Si enim ex ſeipſa ex totô jam non eſt, reſtat ut acceſſerit, accreveritque deitati, ſic in deitatis naturam tranſeundo, ut eſſe deſtiterit prorſus humanitas: ubi modis omnibus divina ſubſtantia mutabilitatem recipere judicetur; quæ cùm nec minui poſſit omnino, nec creſcere, transfuſione humanitatis adjecta velut aucta videatur.

Quarta ratio hæc eſt, quod naturæ uni ſimplici contrariæ proprietates non conveniunt; cujuſmodi inſunt Chriſto Domino. Ita Ephræmius, *in Bibliotheca* Photii, Cod. 229. *Si in contrariis proprietatibus horum utrinſvis natura ſpectatur, carnis, inquam, & divinitatis, quînam duæ ſunt una natura?* Quod ratiocinium laudat ex S. Gregorio Nyſſeno adversùs Apollinarem ſcribente.

Eutychianorum argumento reſpondetur.

Objiciebant Eutychiani effatum illud Evangelicum: *Verbum caro factum eſt*: & ex eô Verbum in carnem converſum, vel carnem ipſam à Verbo fuiſſe conſumptam colligebant.

Reſpondent SS. Patres, Verbum carnem factum eſſe, non converſione in carnem, non commixtione, & confuſione; ſed unitione & aſſumptione: ſicut Chriſtus in Scriptura dicitur factus pro nobis maledictum & peccatum, quia maledictum in ſe ſuſcepit, & peccata noſtra pertulit, non quòd in execrationem & peccatum ſit converſus. Ita locum illum ex S. Athanaſio explicat Theodoretus, *Dialogo* II. Ita S. Gregorius Nazianzenus in Epiſtola ad Cledonium. Ita S. Ambroſius lib. de Incarnatione cap. 6. *Deſinant*, inquit, *dicere naturam Verbi in corporis naturam eſſe mutatam, ne pari interpretatione videatur natura Verbi in contagium mutata peccati.*

Addunt Patres, caviſſe Spiritus Sancti providentiam, ne verba illa S. Joannis mixtionis confuſioniſque falſam quamdam ſpeciem imperitorum animis ingererent, ſubjectis illis vocibus, *Et habitavit in nobis*. Ita S. Chryſoſtomus Homilia XI. in Joannem. *Ut intelligas*, inquit, *ob id unum ſcriptum eſſe, Factum eſt, ne apparentem ſpeciem ſuſpiceris; audi ut in ſequentibus orationem ſuam repurget, ac pravam illam ſuſpicionem evertit. Quid enim ſubjicit? Et habitavit in nobis: tanquam ſic te alloqueretur: Vide ne quid abſurdi ſuſpiceris ex illâ voce, Factum eſt. Non enim mutationem illam immutabilis illius naturæ ſignificavi: ſed habitationem & commorationem. Porrò id quod habitat, non eſt idem cum eo quod habitatur, ſed diverſum. Nam alterum habitat in altero, alioqui non eſſet habitatio. Nihil enim in ſeipſo habitat. Cæterùm alterum dixi ſubſtantiâ. Quippe unitione & copulatione unum eſt Deus Verbum & caro: ita ut non confuſio, vel extinctio ulla ſubſtantiarum acciderit: ſed inexplicabilis quædam, & omnem dicendi facultatem ſuperans unitio.*

Verbum ita carnem factum eſſe ut ne leviſſimâ quidem perſtringeretur mutationis aurâ, eleganti exemplo S. Auguſtinus explicat Sermone 23. de Tempore. *Nemo ergo credat Dei Filium coæternum & coæqualem converſum & commutatum eſſe in hominis Filium: ſed potiùs credamus, & non conſumptâ divinâ, & perfectè aſſumptâ humanâ ſubſtantiâ, manentem Dei Filium, factum hominis Filium. Neque enim quia dictum eſt, Deus erat Verbum, & Verbum caro factum eſt: ſic Verbum caro factum eſt, ut eſſe deſineret Deus, quando in ipſa carne, quod Verbum caro factum eſt, Emmanuel natum eſt, nobiſcum Deus. Sicut Verbum quod corde geſtamus, fit vox, cùm id ore proferimus; non tamen illud in hanc commutatur, ſed illo integro, iſta in qua procedat, aſſumitur, ut & intus maneat quod intelligatur, & foris ſonet quod audiatur: hoc idem tamen profertur in ſono, quod ante ſonuerat in ſilentio: atque ita Verbum cùm fit vox, non mutatur in vocem, ſed manens in mentis luce, & aſſumptâ carnis voce, procedit ad audientem, & non deſerit cogitantem.*

Objiciebant Eutychiani autoritatem Julii Romani Epiſcopi, duarum naturarum profeſſionem convellentis in Epiſtola ad Dionyſium Corinthiorum Epiſcopum, his verbis: *Neceſſe eſt eos, cùm duas naturas dicunt, unam adorare, alteram non adorare; ac in divinam quidem baptizari; in humanam verò non baptizari.*

Epiſtolâ venerando S. Julii I. Romani Epiſcopi nomini ſuppoſitâ Eutychiani abutebantur.

Reſpondet Leontius *lib. de Sectis*, *Actione* 8. Illam Epiſtolam non eſſe Julii Romani Epiſcopi: quod ex multis evincit. Primò, quia *Si quis eam ſubtiliter conſideret, nihil Julii nomine dignum habeat. Deinde quòd in eadem Epiſtola, corporis mentione factâ, nuſquam id mente præditum, vel animatum dixerit. Erat autem in more Patrum illius ſæculi, ut ſicubi corporis mentionem facerent, idipſum mente præditum, animatúmque dicerent. Quod quidem uſque adeo verum eſt, ut reformidantibus eis hoc crimen; ideóque deinceps illas voces, mente præditum, & animatum adjicientibus, nulli poſteriorum libri reperiantur, qui hanc Veterum appendicem non habeant. Præterea inde etiam non B. Julii, ſed Apollinaris eſſe demonſtratur, quòd Nyſſenus ille Gregorius in Opere contra Apollinarem, apertè multa recitet, quæ hâc Epiſtolâ continentur, eáque velut prava refutet. Poteſt & aliunde convinci quòd B. Julii non ſit. Aiunt enim, Actis Synodi Epheſinæ ſub B. Cyrillo inſertam: quod quidem apertè mentiuntur. Nam ibi nihil tale in textu reperitur: ſed alia quædam inſerta eſt Epiſtola velut à Julio ſcripta, nec ipſa Julii, ſed Timothei* (Apollinariſtæ) *quemadmodum de multis exemplaribus intelligi poteſt.*

Et in alio Fragmento adversùs Apollinariſtas Patrum depravatores: *Quidam*, inquit, *ex hæreſi Apollinarii, vel Eutychis, vel Dioſcori, cùm vellent ſuam hæreſim confirmare, quaſdam Orationes Apollinarii Gregorio Thaumaturgo, aut Athanaſio, aut Julio inſcripſerunt, ut ſimpliciores fallerent.... Et apud multos ex rectè credentibus, reperire poteris librum Apollinarii, cui titulus, Fides particularis, inſcriptum Gregorio, & quaſdam ejus Epiſtolas inſcriptas Julio*, &c. Perperam verò Gennadius *in Catalogo Virorum Illuſtrium*, laudatam Epiſtolam Julio tribuit.

Secundò, reſponderunt Patres, Si hæc Epiſtola Julii eſſet, par eſſe credere, ipſum naturæ nomen pro perſona uſurpaſſe, cùm duas in Chriſto negavit eſſe naturas. Ita Eulogius Alexandrinus Patriarcha apud Photium Codice 230. *Si verò quis contendat Julium in Chriſto unam naturam dicere: Primùm quidem nunquam clarum ſi genuinus hic ſermo. Secundum, par eſt cognoſcere, ut poſteriùs Julio apud Romanos, naturæ & hypoſtaſeos ſtudioſè nomen indicavit, & fruſtra hæretica zizania ſemen ibidem ſtudent ſuffocare. In indicatis enim vocibus manentibus non obviam ivit impietas, potiùs valde conſequens pro hypoſtaſeos, voce naturæ uſi.*

Hæc S. Cyrilli locutio, *Una natura Verbi incarnata*, Hæreſi non favet Eutychianæ.

Objiciebant Eutychiani S. Cyrilli Alexandrini autoritatem, dicentis, Poſt adunationem non eſſe duas naturas, ſed *Unam naturam Verbi incarnatam*, vel unam naturam Filii Incarnati, quod & Sanctus Athanaſius ante Cyrillum ſcripſit. Cyrilli ſententia legitur in ejus Epiſtola ad Acacium Melitinenſem. *Quamobrem*, inquit, *dum ea, ex quibus unus eſt, & ſolus Filius ac Dominus Jeſus Chriſtus, cogitatione, intelligentiáque concipimus, naturas duas unitas eſſe dicimus: poſt unitionem verò, tanquam ſublatâ jam in duo partitione, unam eſſe credimus Filii naturam; verùm inhumanati & incarnati.* Et

in Epiſtola 1. ad Succeſſum. *Poſt unitionem*, inquit, *non dividimus naturas à ſe mutuò, neque in duos ſecamus filios illum, qui unus eſt & individuus. Sed unum dicimus Filium, & quemadmodum locuti ſunt Patres, unam naturam Dei Verbi incarnatam.*

Reſpondetur; Hanc loquendi formulam à S. Cyrillo uſurpatam, Eutychianis minimè favere: imò aptiſſimam eſſe ad Eutychetis ac Neſtorii confodiendas hæreſes. Cùm enim *Unam* dicit *naturam Verbi*, perſonæ in Chriſto ſignificatur unitas; *φύσεως* enim vocabulum pro naturâ uſurpat ibi S. Cyrillus, & naturas poſt unitionem diviſas eſſe negat, ſive ſeparatim ſubſiſtentes, ut Neſtorius contendebat: cùm autem addit, *Incarnatam*, ſignificat carnem unitam eſſe hypoſtaticè Verbo, adeòque à Verbo diſtinctam, quô loquendi modo perimitur Eutychianus error confuſionem aſſerens naturarum. Præſtat audire S. Cyrillum, qui in II. ad Succeſſum Epiſtola, calumniam omnem à ſuis illis vocibus amolitur. *Si enim*, inquit, *unam naturam dicentes, Verbi Dei tacuiſſemus, non inferentes incarnatam, ſed velut abjicientes diſpenſationem, erat illis forſitan non improbabilis ſermo ſimulantibus interrogare: Ubi eſt in humanitate perfectio, aut quomodo ſubſtantia noſtra ſubſiſtit? Quoniam verò, & perfectio quæ in humanitate eſt, & eſſentia noſtra manifeſtatio, illata eſt per id quod dictum eſt, Incarnatæ, jam deſinant, arundineam virgam ſibi ſupponentes.*

Hanc quoque S. Cyrilli ſententiam ad Eutychianos refellendos valere plurimùm oſtendunt Gelaſius lib. contra Eutychem, S. Maximus Martyr in Tractatu, *De Expoſitione vocum quarumdam, quibus utitur Eccleſia cùm de Chriſto agitur*; Eulogius Alexandrinus Patriarcha apud Photium Cod. ccxxx. & Ephræmius Antiochenus apud eumdem Codice xxix. quorum teſtimonia deſcripta ſunt ſuperiùs, Diſſertatione viii.

Joannes Maxentius in libro contra Acephalos, eamdem loquendi formulam ab errore vindicat his verbis. *At ſi voluerint dicere, Verbum Incarnatum, ſive unam naturam Dei Verbi Incarnatam, eô ipſò quô hoc dicunt, duas proculdubio dicere convincuntur in Chriſto naturas, duarúmque, non unius nomina naturarum, ejus videlicet qui incarnatus eſt, id eſt, Verbi Dei; & ejus quæ ab ipſo aſſumpta eſt; id eſt, carnis... Quemadmodum ſi dicatur anima incarnata, ſive una natura animæ incarnatæ*, duæ naturæ diverſæ ſignificantur, in quibus homo ſubſiſtit. Et Anathematiſmo I. *Si quis non confitetur in Domino noſtro Jeſu Chriſto duas naturas unitas, hoc eſt, divinitatis & humanitatis; ac ſic unam naturam Dei Verbi incarnatam, ſicut duas unitas in unâ ſubſtantia atque perſona, ſecundùm quòd nobis tradidit veneranda Synodus Calchedonenſis, Anathema ſit.*

His concinit Petrus Diaconus *lib. de Incarnatione*, cap. ſecundo: *Nec illis*, inquit, *acquieſcentes, qui unam Dei Verbi naturam incarnatam prædicantes, venerabilis Calchedonenſis Concilii fidem refugiunt: nec illos admittentes, qui duas naturas doloſè pronuntiantes, unam Dei Verbi naturam Incarnatam minime confitentur, æſtimantes hoc duarum naturarum profeſſioni contrarium: quaſi aliquid aliud quàm duas naturas ineffabiliter unitas, una Dei Verbi natura incarnata ſignificet.*

Objici poſſunt Patrum teſtimonia, qui mixtionis nomen uſui parunt, agendo de Incarnatione. Sic enim Tertullianus Apologetici cap. 21. *Naſcitur*, inquit, *homo Deo mixtus*. S. Auguſtinus in *Epiſtola ad Voluſianum*, ait, perſonam Chriſti *Mixturam eſſe Dei & hominis*, ſicut perſona hominis *Mixtura eſt animæ & corporis*. Leporius Preſbyter in Libello ſuæ emendationis, ab Eccleſia Africana probato, ait, *Filium Dei incarnatum eſſe, & immixtum*. S. Leo Sermone 3. in Natali Domini: *Non ſic*, inquit, *Natura humana in ſocietatem ſui Creatoris eſt aſſumpta, ut illo habitator, & illa habitaculum eſſet; ſed ita ut natura alteri altera miſceretur.* Sicut ergo mixtione liquorum fit unus liquor, ita mixtione naturarum, una natura facta eſt.

Quo ſenſu Patres mixtionis nomen uſurparunt, cùm de duarum in Chriſto naturarum unitione ſermonem facerent.

Reſpondeo cum S. Cyrillo *lib. 1. adversùs Neſtorium, cap. 3.* Mixtionis nomen Patres quoſdam uſurpaſſe, cùm de naturarum duarum unitione in Chriſto ſermonem fecerunt, non eô quô ſumitur ſenſu, cùm liquores dicuntur miſceri, ut ſcilicet corum deſtruatur natura, & unus in alterum, vel ambo in tertium quemdam tranſmittentur: *Sed ea voce ſunt abuſi, cùm ſummam unionem oſtenderent*, (inquit S. Cyrillus.)

Reſpondeo ſecundò, Iiſdem verbis quibus Photius Eulogii teſtimonio reſpondet, eaſdem voces uſurpanti. *Utitur*, inquit, *Verbo mixtionis, piè quidem, ſed non utitur ſecundùm inſanum Apollinarium, quomodo hac voce ſit utendum teſtatus, neque ſecundùm audacem Eutychem, ſed ut lex pietatis permittit: ut qui noſſet unum Filium Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum declarare, duabus naturis indiviſis & inconfuſis conſtare in perfecta humanitate, & perfecta divinitate: ut permixtio, ſecundùm illum, confuſionem non ſignificet, neque inducat diviſionem vocis in duo.*

Tertullianus mixtionis nomen piô etiam ſenſu uſurpat, ut ſummam duorum in ſua integritate manentium unionem ſignificat, non quatenus confuſionem indicat. Præſtat ipſum audire *lib. contra Praxeam cap. 27.* dicentem: *Cæterùm Deum immutabilem & informabilem credi neceſſe eſt, ut æternum. Transfiguratio autem interemptio eſt priſtini: omne enim quod transfiguratur in aliud, deſinit eſſe quod fuerat, & incipit eſſe quod non erat. Deus autem neque deſinit eſſe, neque aliud poteſt eſſe.* Et infrà: *Si enim Sermo ex transfiguratione & demutatione ſubſtantiæ caro factus eſt, una jam ſubſtantia Jeſus ex duabus, ex carne & ſpiritu mixtura quadam, ut electrum ex auro & argento. Et incipit nec aurum eſſe, id eſt Spiritus: nec argentum, id eſt caro, dum alterum altero mutatur, & tertium quid efficitur. Neque ergo Deus homo. Caro enim non propriè eſt, qui Sermo fuit. Ita ex utroque neutrum eſt. Aliud longè tertium eſt quàm utrumque. Sed enim invenimus illum directè & Deum & hominem expoſitum, ipſo hoc Pſalmo ſuggerente: Quoniam Deus homo natus eſt in illa, ædificavit eam voluntate Patris. Certè uſquequaque Filium Dei & Filium hominis, cùm Deum & hominem ſine dubio, ſecundùm utramque ſubſtantiam, in ſua proprietate diſtantem: quia neque Sermo aliud quàm Deus, neque caro aliud quàm homo. Sic & Apoſtolus de utraque ejus ſubſtantia docet: Qui factus eſt, inquit, ex ſemine David, hic erit homo & Filius hominis, qui definitus eſt Filius Dei ſecundùm ſpiritum. Hic erit Deus & ſermo Dei Filius. Videmus duplicem ſtatum, non confuſum ſed conjunctum in una perſona Deum & hominem Jeſum. Et adeò ſalva eſt utriuſque proprietas ſubſtantiæ, ut & ſpiritus res ſuas egerit in illo, id eſt, virtutes, & opera, & ſigna: & caro paſſiones ſuas functa ſit, eſuriens ſub Diabolo, ſitiens ſub Samaritide, flens Lazarum, anxiùſque ad mortem: Denique & mortuus eſt. Quod ſi tertium quid eſſet ex utroque confuſum, ut electrum, non tam diſtincta documenta parerent utriuſque ſubſtantiæ.*

S. Auguſtinus mentem ſatis explicat ſuam locô laudatô. *Sicut*, inquit, *in unitate perſonæ anima unitur corpori, ut homo ſit: ita in unitate perſonæ Deus unitur homini ut Chriſtus ſit. In illa ergo perſona mixtura eſt animæ & corporis: in hac perſona mixtura eſt Dei & hominis: ſi tamen recedat auditor à conſuetudine corporum, quâ ſolent duo liquores ita commiſceri, ut neuter ſervet integritatem ſuam: quamquam &*

& in ipſis corporibus, aëri lux incorrupta miſceatur. Et infrà: *Si tamen*, inquit, *mixtionis vel mixturæ nomen non indignè ad iſta admittitur, propter conſuetudinem corporalium rerum longè aliter ſe habentium, aliterque notarum.*

Seipſum etiam explicat Leporius, poſt verba laudata ſtatim addens: *Non tamen quia Incarnatus dicitur & immixtus, diminutio ejus eſt accipienda ſubſtantiæ. Novit enim ſine ſui corruptione miſceri, & tamen in veritate miſceri. Novit in ſe ita ſuſcipere, ut nihil ei creſcat augmenti: ſicut ſeipſum novit totum infundere, ut nihil accidat detrimenti. Non ergo ad intelligentiam imbecillitatis noſtræ, ſecundùm experimentorum viſibilia documenta, facientes conjecturam de æqualibus ſe invicem ingredientibus creaturis, putemus Deum hominemque commixtum, & tali confuſione carnis & Verbi quaſi aliquod corpus effectum*, &c. Lege inſigne Leporii teſtimonium inter probationes.

Denique Mixtionis nomen intimam unionem ſignificat apud S. Leonem, non confuſionem naturarum, & ad perſonarum duntaxat diverſitatem excludendam uſurpatur, ut integer iſtius loci contextus oſtendit. *Hic enim*, inquit, *mirabilis ſacræ Virginis partus, verè humanam, verè divinam unâ edidit prole naturam: quia non ita proprietates ſuas tenuit utraque ſubſtantia, ut perſonarum in eis poſſit eſſe diſcretio: nec ſic natura in ſocietatem ſui Creatoris eſt aſſumpta, ut ille habitator, & illa habitaculum eſſet: ſed ita ut natura alteri altera miſceretur. Et quamvis alia ſit quæ ſuſcipitur, alia vero quæ ſuſcipit: in tantam tamen unitatem convenit utriuſque diverſitas, ut unus idemque ſit Filius, qui ſe, & ſecundùm quod verus eſt homo, Patre dicit minorem; & ſecundùm quod verus eſt Deus, Patri profitetur æqualem.*

Objiciebant Eutychiani verba S. Cyrilli in ſecundâ ad Succeſſum Epiſtolâ dicentis, Naturarum differentiam poſt unionem, ſola cogitatione dividi.[*]

Reſpondeo, Hæc Eutychianis non favere. Non enim ſignificat his verbis S. Cyrillus ita miſceri & confundi proprietates naturarum, ut nonniſi una quæpiam eſſet in Chriſto, vel compoſita natura: ſed ſeparatas, & à ſe mutuo diſtractas non ſubſiſtere, ut affectione ſolâ, vel habitudine, non ſubſtantivô aliquô, & unum per ſe faciente nexu ac vinculô, ſecum invicem hærerent: quæ fuit Neſtorii hæreſis. Hinc animæ & corporis exemplum profert S. Cyrillus, quæ pariter ſolâ ratione diviſa poſt unionem aſſerit, quia ſeorſim non ſubſiſtunt, quamvis compertum ſit diſtinctam eſſe reipſa corporis, animæque ſubſtantiam: ſed longè aliud eſt diſtinctio, aliud diviſio & ſectio. En S. Cyrilli verba: *Sed ignorant, quæcumque non ſola mentis conſideratione diſtingui ſolent, ea prorſus etiam in diverſitatem diſtinctam omnifariam ac privatim à ſe mutuò ſegregari. Sit rurſus nobis in exemplum homo noſtri ſimilis. Duas namque in eô naturas intelligimus, unam animæ, alteram corporis. Sed cùm ſola diſcreverimus intelligentiâ, & differentiam ſubtili contemplatione, ſeu mentis imaginatione conceperimus, non tamen ſeorſim ponimus naturas, neque illis in totum per diviſionem virtutem immittimus, ſed unius hominis eſſe intelligimus, ita ut illa duæ jam non ſint duo, ſed utraque animal unum abſolvatur. Quamvis igitur in Emmanuel humanitatis naturam ac divinitatis dicant: ipſa tamen humanitas propria facta eſt Verbi, unuſque cum ipſâ Filius intelligitur.*

Et infrà: *Igitur ea ex quibus eſt unus & ſolus Filius & Dominus Jeſus Chriſtus, tanquam intelligentiâ concipientes, duas quidem naturas unitas aſſerimus: poſt unionem verò tanquam ſublatâ jam illâ in duo diviſione, unam eſſe credimus Filii naturam, tanquam unius, ſed hominis facti & incarnati.*

Objiciebant Eutychiani, Duos eſſe Chriſtos, ſeu duas in Chriſto perſonas, ſi duæ ſint naturæ.

Reſpondet Gelaſius: *Grandem eſſe eorum cæcitatem, quâ non vident, non duos Chriſtos per hæc poſſe depromi, ex quibus integer Chriſtus exiſtit, & ſine quarum unaquaque ſubſtantia integer non poſſit oſtendi: ſed ipſi potius*, inquit, *ſe non integrum Chriſtum confitentur adſtruere, cùm in eodem Sacramento, aliquid de iis quibus integer conſtat, conantur abſtrahere...... Nunquidnam cùm homo ex anima conſtet & corpore, quarum duas naturas eſſe non dubium eſt, non adunatione naturali una perſona & unus eſt homo? Amplius dicimus; certè & interiorem hominem, & exteriorem Scriptura divina ſæpè teſtatur autoritas: & tamen non ideo duo homines in unô, ſed una perſona & unus eſt homo. Unde interior & exterior ad ſignificantiam dicitur qualitatum, non ad evidentiam perſonarum duarum. Quantò magis in illa ineffabili adunatione, indiviſibili nunquamque ſolvenda, ſicut ſalva proprietate utriuſque naturæ, ex quibus hoc myſterium conſtare non dubium eſt, & ſine quibus conſtare non poſſe manifeſtum eſt: ſicut una eademque perſona eſt Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſic integer, ſic unus, ſic verus Chriſtus eſt? Et magis unus non eſt, ſi integer non eſt: quia ſublatâ parte ex iis quibus integer approbatur, dimidius videbitur eſſe, non integer. Et ſicut integer non eſt, ſic verus non eſt: ſi verus non eſt, falſus apud eos Chriſtus eſſe convincitur.*

Eidem objectioni ſubtiliter Vigilius Tapſenſis reſpondet lib. 1. exemplô adductô trium Sanctiſſimæ Trinitatis Perſonarum: ſunt enim quædam propria Patris, quæ nec ad Filium, neque ad Spiritum Sanctum pertinent. Et ita de aliis perſonis. Si ergo hæ tres perſonæ habentes ſingulæ proprietates ſuas, quibus diſtinguantur, non quibus ſeparentur, unus eſt Deus: quomodo Filius, ſalvâ naturæ utriuſque proprietate, non unus eſt Chriſtus?

Secundò profert exemplum hominis, in quo proprietatum diſtinctio duplicem perſonam non infert. Exempli gratiâ, conſtat homo quinque ſenſibus, qui ita officii ſui proprietatem naturaliter obtinent, ut nihil ſecum habeant commune, nihil ſibi alterius, valeant vindicare. Viſus ita miniſterii ſui proprium gerit officium, ut nec audire, nec odorari, nec guſtare, nec contrectare poſſit; & ita de aliis. Et cùm ſint hæ omnes membrorum ſpecies tam diverſæ, tam diſcretæ, ita naturalibus proprietatibus ſubſtitutæ, nihil communionis, nihil ſocietatis ad ſe invicem habeant, ſed privatô quodam & ſolitariô jure, propriæ functionis miniſterium impleant: unus tamen idemque eſt homo, qui quomodo quinque corporalibus ſenſibus, varia proprietate à ſe invicem differentibus conſtat; ita quinque, ſecundùm iſtorum deliramenta, perſonas habere debuerat: ut quantæ ſunt proprietates ſenſuum, tanta eſſet numeroſitas perſonarum. Hæc Vigilius.

[*] Naturas in Chriſto duas poſt unionem ſola cogitatione dividi, S. Cyrillus Catholico ſenſu dixit.

DISSERTATIO XXV.

Adverſus Hæreſim Vigilantii: Quâ etiam recentiorum Hagiomachorum errores, Joannis Dallæi *præſertim libris* de Religioſi cultus objectô, *defenſi, refelluntur & evertuntur.*

QUÆSTIO I.

De ſacrarum Reliquiarum veneratione.

ASSERTIO PRIMA.

Reliquias Sanctorum in veneratione habendas contra Vigilantium, Vvicleſiſtas, Lutheranos, & Calvinianos Scriptura ſacra probat, Sanctorum oſſibus & cineribus delatum honorem commemorans & commendans.

I. CUM Moyſes diſcederet ex Ægypto, tranſtulit oſſa Joſephi, ſecundùm quod ab ipſô fuerat filiis Iſraël mandatum. (*Exodi* 13.) de quo dicitur Eccleſiaſtici 49. *Oſſa ipſius viſitata ſunt, & poſt mortem prophetaverunt.* Dicas verò, amabo, nonne veneratione aliquâ religioſâ proſequi licebat oſſa S. Patriarchæ, de quibus tam honorificè Scriptura ſacra loquitur?

IV. Regum 13. refertur quòd *Quidam ſepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in ſepulchrô Eliſæi. Quod cùm tetigiſſet oſſa Eliſæi, revixit homo, & ſtetit ſuper pedes ſuos.* Quis ita amens ut dicat Eliſæi oſſa, per quæ Deus tam magnum patravit miraculum, non eſſe honore digna, maximè cùm Scriptura ſacra, *Eccleſiaſtici* 48. teſtetur *Mortuum corpus ejus prophetaſſe?* Quidni verò ſacer honos Prophetæ corpori tribuatur, cùm Eliæ pallium aquæ ipſæ reveritæ ſint? Cùm enim ejus pallio percuſſiſſet aquas Jordanis Eliſæus, diviſæ ſunt huc atque illuc, & tranſiit. Item *cap.* 23. Cùm idolorum delubra Joſias evertiſſet, aliorumque oſſa mortuorum redegiſſet in cineres, oſſa Sancti Prophetæ præ veneratione intacta eſſe voluit: *Dimittite eum*, inquit, *nemo commoveat oſſa ejus.* His argumentis quarti Sæculi Patres honorem Sanctorum Reliquiis habendum eſſe probaverunt. Quam Scripturæ ſacræ interpretationem à Patribus III. Sæculi dubio procul acceperant, & illi à Majoribus, quibus illam priores Patres, ac prioribus tandem illis Apoſtoli ipſi tradiderant. His pugnant S. Cyrillus Hieroſolymitanus, *Catecheſi* 18. Et S. Hieronymus *Epiſtola* 53. *ad Riparium, de errore Vigilantii*, cujus ad finem ſe Eccleſiæ fidem propugnare diſertè aſſerit. *Non tam*, inquit, *illius infidelitatem quæ omnibus patet, quam noſtram fidem aperuimus.*

II. *Iſaiæ II.* Sepulchrum Chriſti glorioſum prædicatur, nec gloria illa Reſurrectionis ipſius definitur tempore, ſed indefinitè dicitur: *Erit ſepulchrum ejus glorioſum.* Quis igitur Fidelium à primis nominis Chriſtiani ſæculis erga ſepulchrum Domini venerationem ab Eccleſia approbatam ac laudatam, impietatis ac ſuperſtitionis accuſare, niſi impius & hæreticus audeat? Hinc frequentes Chriſtianorum ex totô orbe Hieroſolyma peregrinationes, & ad ſepulchrum Domini, aliaque ſacra loca concurſus, teſte S. Hieronymo Epiſtola 17. *ad Marcellam*: ubi de veneratione locorum Sanctorum & maximè Dominici Monumenti agens: *Martyrum*, inquit, *ubique ſepulchra veneramur, & ſanctam favillam oculis apponentes, ſi liceat, etiam ore contingimus: & monumentum in quo Dominus conditus eſt, quidam exiſtimant negligendum? Si nobis non credimus, credamus ſaltem Diabolo & Angelis ejus; qui ſquotieſcunque ante illud de obſeſſis corporibus expelluntur, quaſi in conſpectu tribunalis Chriſti ſtantes contremiſcunt, rugiunt*, &c.

III. Mulierem Hemorrhoiſſam, quæ fimbriam veſtis Chriſti, propter virtutem ex ſacro ejus corpore vel in ipſa veſtimenta redundantem religioſè coluit, reverenter tetigit, ac ex ejus contactu ſanitatem ſe credidit recepturam, nec fruſtra, nemo abſque impietate, idololatriæ, vel ſuperſtitionis accuſaret, cùm à Chriſto fides illius laudata ſit: impiè igitur & inſanè Romanæ communionis Chriſtianos idololatriæ & ſuperſtitionis accuſant Heterodoxi, quòd Chriſti ſpineam coronam, clavos, ſudarium, &c. religioſè colant.

IV. *Actuum XIX.* dicitur *Virtutes non quaſlibet faciebat Deus per manum Pauli: ita ut etiam ſuper languidos deferrentur à corpore ejus ſudaria & ſemicinctia, & recedebant ab iis languores, & Spiritus nequam egrediebantur.* Certè qui tanta fiducia ſudaria & ſemicinctia S. Pauli ad ſuorum ſanationem infirmorum adhibebant, ea ſingulari aliquâ veneratione proſequebantur, alioque locô & pretiô habebant, quàm ſudaria quæ vulgarium hominum in uſu eſſent.

Denique *Actuum* 5. refertur, Fideles infirmos ſuos in plateas ejeciſſe, & poſuiſſe in lectulis ac grabatis, *Ut veniente Petro ſaltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus ſuis.* Quod ſi tantùm valuit umbra tranſeuntis, quantò magis corpus jam cum Chriſto in cœlis regnantis? Incredibilis enim Dallæi, aliorumque Heterodoxorum ſtupor eſt, qui viventium quidem corpora, & res iis admotas eximia aliquâ virtute ad patranda miracula donata fuiſſe fatentur: Mortuorum verò cadavera, & oſſa, vel quaſcumque res eorum contactu conſecratas, virtute hujuſmodi deſtitui præfractè negant. *Dallæus in libro Adverſus Latinorum Traditionem de religioſo cultus objecto, cap. 1.* Sed eorumdem putidiſſima eſt ſycophantia, qui nos reliquias adorare comminiſcuntur & calumniantur; illique figmento ſuo & calumniæ omnia pene ſuperſtruunt argumenta, quibus Catholicum de Reliquiarum cultu religioſo dogma oppugnant. *Hæreticorum calumniæ refelluntur.* Deum ſolum adorandum eſſe credimus, ipſique ſoli propriè dictam adorationem tribuimus: Sanctos verò colimus ut Chriſti & Dei amicos; eos non adoramus, neque viventes in terris, nec in cœlis regnantes, ſed reveremur, diligimus, invocamus: Reliquias eorum non ſolùm non adoramus, ſed nec eodem cultu proſequimur quô Sanctos ipſos; colimus verò ut pignora ad ipſos pertinentia, decenti eas locô condimus, aut aſſervamus, oſculamur, vel flexis etiam genibus veneramur, aut cum reverentiâ geſtamus, ut noſtram erga Sanctos venerationem & charitatem teſtemur his pietatis officiis. Quæ veneratio & charitas cùm à Religione imperetur, quæ non ſolùm Deum adorandum & ſuper omnia diligendum, ſed Sanctos propter Deum colendos ut ejus amicos, ac poſt eum & propter illum diligendos, & docet, & jubet, pars quædam religioſi cultus jure meritóque dicitur.

VI. Perperam verò Vvicleſiſtæ contra Reliquiarum venerationem torquebant verba illa Chriſti, Matthæi 23. *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia ædificatis ſepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta Juſtorum*, &c. Nam Chriſtus in Judæis non redarguit quòd Prophetis monumenta erigerent, vel jam erecta exornarent: ſed quòd ea hypocriſi agerent rem alioqui bonam ac piam, ac majores interim ſuos imitarentur, qui Prophetas occiderant, non Prophetas ipſos quorum monumenta exornabant.

exornabant. Ita hunc locum explicant S. Ambroſius in cap. XI. S. Lucæ, & S. Hieronymus in cap. 23. S. Matthæi.

VII. Inanis eſt etiam Calvini objectio de ſepulcro Moyſis, quod abſcondit Deus ne à Judæis coleretur. Nam cùm eſſet ad idololatriam propenſiſſimus populus Judaicus, periculum erat ne ſi Moyſis corpus præſto fuiſſet, ipſum ceu numen Iſraëlitæ adoraſſent. At Chriſtianis idem periculum minimè timendum eſt, ſi illorum venerationi Sanctorum Reliquiæ exponantur: cùm nemo eorum neſciat non eſſe colendos Sanctos inſtar numinum, ſed ut domeſticos & amicos Dei. Legatur S. Joannes Chryſoſtomus *Homilia V. in Matthæum.*

ASSERTIO ALTERA.

Sanctorum, præſertimque Martyrum corpora, cineres, oſſa, Reliquias, in honore ac pretio habendas, Traditio & mos Eccleſiæ vetus ac perpetuus evincunt.

Apud Euſeb. lib. 4. Hiſtor. Eccleſ. c. 15.

PRobatur I. ex Epiſtola Encyclica Smyrnenſis Eccleſiæ de Martyrio S. Polycarpi Epiſcopi ſui, qui ſub Imperatoribus Marco Aurelio, & Lucio Vero paſſus eſt circa annum Chriſti CLXVII. *Verùm*, inquit, *invidus ille atque æmulus, & Juſtorum generi ſemper infeſtus nequiſſimus dæmon cùm inſigne illius Martyrium, vitamque ab ineunte adoleſcentiâ ſine ullâ reprehenſionis labe tranſactam intelligeret, atque idcirco immortalitatis coronâ ipſum eſſe redimitum, operam dedit ne corpus illius à noſtris auferretur: tametſi multi inter nos eſſent qui id agere magnopere cupiebant, & ſacro illius cadaveri communicare. Quidam igitur ſuggeſſerunt Nicetæ Herodis Patri, ut Proconſulem adiret, moneretque ne cadaver illius donaret: Ne fortè, ut aiebant, relictô Crucifixô, hunc deinceps Chriſtiani colere inciperent. Et iſti quidem hæc dicebant, ſuggerentibus atque inſtantibus Judæis. Qui etiam noſtros ſollicitè obſervaverant, cùm è rogo corpus auferre tentarent: ſtulti! qui ignorarent nos nec Chriſtum unquam poſſe relinquere, qui pro ſalute omnium quotquot ex genere humano ſalvi futuri ſunt, mortem pertulerit, nec alium * quemquam colere. Illum enim utpote Filium Dei adoramus: Martyres verò tanquam Diſcipulos & Imitatores Domini meritò amore proſequimur, ob eximiam benevolentiam, quam erga Regem & Magiſtrum ſuum declararunt. Quorum nos quoque conſortes ac condiſcipulos fieri modis omnibus optamus. Porrò cùm Centurio pertinaciam Judæorum animadverteret, corpus in mediô collocatum, ut moris eſt ipſis, concremavit. Atque ita nos demum oſſa illius gemmis pretioſiſſimis cariora, & quovis aurô puriora colligentes, ubi decebat, condidimus. Quô etiam in loco nobis, ſi fieri poterit, convenientibus concedet Deus Natalem ejus Martyrii diem cum hilaritate & gaudio celebrare, tum in memoriam eorum qui glorioſè certamine perfuncti ſunt, tum ad poſteros ejuſmodi exemplô erudiendos, & confirmandos.* Quô ex loco multæ Dallæi propoſitiones in infauſtô illô & impiô Opere, quod inſcripſit, *Contra Latinorum Traditionem de Religioſi Cultûs objecto*, confutantur. *Lib.* 4. quô continentur argumenta contra Latinam de Reliquiarum cultu Traditionem, prima propoſitio habetur cap. 1. *Quòd nullum veſtigium hujus Traditionis ex tribus primi Chriſtianiſmi ſæculis argumenta.* Altera cap. 2. *Quòd vetuſtiſſimi Chriſtiani ne ipſos quidem Divos, quorum eſſe dicuntur Reliquiæ, coluerint.* Tertia cap. 8. *Quòd Reliquiarum cultum noſtris Pagani poſt annum quidem trecenteſimum exprobrarint; ante id verò tempus minimè objectarint.* Quarta cap. 16. *Quòd ad unius vel plurium Martyrum ſepulchrum propriè & ſeorſim ab aliorum Fidelium ſepulchris orare, velut aliqua major ſit hujuſmodi loci ſanctitas atque religio, priſcis ante quartum Sæculum Chriſtianis inſuetum & inuſitatum fuerit.*

Traditio Eccleſiæ Smyrnenſis de ſacrarum Reliquiarum veneratione.

** Pari cultu, ſolvet adorandi, quod verba ſequentia oſtendunt.*

Ecce tibi, Dallæe, vel quiſquis es, Heterodoxe, Traditionis de Reliquiarum cultu argumentum ex certiſſimô & illuſtriſſimô Sæculi ſecundi monumentô depromptum. Ecce cultum ſive honorariam venerationem Divis, quorum ſunt Reliquiæ, à Fidelibus impenſam, Polycarpo Epiſcopo & Martyri ab Eccleſia Smyrnenſi: nonne enimverò cultus religioſus eſt, diem Martyrii celebrare, in memoriam ejus qui glorioſo certamine perfunctus eſt? Ecce Reliquiarum cultum ab Infidelibus exprobratum Chriſtianis: ſiquidem prohibent ne auferant corpus Martyris, ne Chriſtiani illud colerent. Quæ ſuſpicio Judæorum & Paganorum animos non occupaſſet adversùs eos quos noſſent nullô in pretiô ac honore Martyrum Reliquias habere. Spondet denique Smyrnenſis Eccleſia ſe ad locum, ubi decenter condita ſunt oſſa Martyris, conventuram, ut Natalem Martyrii ejus diem celebret.

Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Traditio.

Probatur ſecundò, ex reverentiâ, quâ primi Chriſtiani Hieroſolymitanæ Eccleſiæ, Cathedram Sancti Jacobi Apoſtoli venerati ſunt, longè ante quartum Sæculum: De qua Euſebius *lib.* 7. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 19. Valeſianæ Verſionis. *Sanè*, inquit, *& Jacobi illius Cathedram, qui primus Hieroſolymorum Epiſcopus ab ipſo Servatore & ab Apoſtolis eſt conſtitutus, & quem fratrem Domini cognominatum fuiſſe divina teſtantur Volumina, ad noſtra uſque tempora conſervatam, Fratres illius Eccleſiæ, jam inde à majoribus, magnâ proſequuntur reverentiâ: ſatis perſpicuè declarantes, qualiter tum antiquiores, tum noſtri temporis Chriſtiani Viros Sanctos ob ipſorum erga Deum amorem, debitô ſemper honore venerati ſunt, & hactenus venerantur.*

Probatur tertiò ex S. Cyrillo Hieroſolymitano *Catecheſi* XVIII. ubi de Reſurrectione agens, ait bis mortuum ab Eliſæo excitatum eſſe, in vita & poſt mortem: *Vivus enim*, inquit, *Reſurrectionem effecit per animam ſuam: ſed ut non ſolùm animæ Juſtorum honorentur; verumetiam credatur vim quamdam Juſtorum ineſſe corporibus, qui in Eliſæi ſepulchrum abjectus erat mortuus, ubi mortuum Prophetæ corpus attigit, vivificatus eſt.* Quod ibidem ſic probat: Si ſudaria & ſemicinctia Pauli, quæ extra corpus ipſius erant, ægros admota ſanabant, quantò id magis de Sanctorum corporibus credi par eſt, quæ vim trahunt ex animis, quibus diu domicilium præbuerunt? Cyrillus Eccleſiæ fidem Catechumenis exponens, Sanctorum corporibus vim quamdam ineſſe probat ex animis derivatam, nec eorum duntaxat animas honore proſequendas docet, ſed & corpora, propter ſupernam vim illam à Spiritu Sanctô, cujus organa fuerunt, inditam, in veneratione maximâ eſſe debere evidenter innuit. Hæc igitur erat Eccleſiæ Hieroſolymitanæ fides à majoribus accepta.

Traditio Eccleſiæ Cappadociæ.

Probatur IV. ex S. Baſilio *Homilia in Pſalmum* CXV. explicante illum Regii Vatis verſum: *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus. Pro legis*, inquit, *Judaica vita ſi qui moriebantur, horum morticina habebantur abominationi: contra mors ſi cujpiam irrogatur pro Chriſti nomine, pretioſæ cenſentur Reliquiæ Sanctorum ejus. In priori Lege dicebatur Sacerdotibus & Nazaræis illud: Non contaminabitur ſuper ullô mortuô. Et, Si quis tetigerit cadaver, immundus erit: nunc è diverſo Martyris oſſa quiſquis attigerit, ob gratiam corpori inſidentem, fit quadantenus ſanctificationis particeps.*

Idem in Homilia *De* XL. *Martyribus*, ait illorum Reliquias per varia loca diſperſas fuiſſe, quibus & ornamento ſint, & præſidio. Et in Homilia *De Sancta Julitta Martyre*, refert ignem in quem conjecta eſt, ejus animam à corpore disjunxiſſe, ipſi verò corpori pepercisſe: *Quod nunc*, inquit, *in præſtantiſſimô Templi urbis veſtibulô collocatum, locum quidem ſanctificat, ſed & eos præterea, qui ad eum conveniunt.*

Epiſtola 241. Martyrum Reliquias ad ſe mitti rogat. Et Epiſtola 408, Arcadio Epiſcopo gratulatur, quòd Baſilicam conderet, ſpondetque ſe Martyrum Reliquias ad ipſum miſſurum.

Probatur V. ex S. Gregorio Nyſſeno Oratione in Sanctos XL. Martyres, & Oratione in Theodorum Martyrem. *Præſentem Sanctorum ſtatum inſpiciamus*, inquit, *quàm præclarus magnificúſque ſit. Nam anima quidem ex quò ſublimis abiit, in ſuô loco requieſcit, & corpore ſoluta, cum ſuis ſimilibus unà vivit: Corpus verò venerandum & immaculatum illius Inſtrumentum, quod ſuis vitiis & affectibus illius incorruptionem non læſit, cum multo honore & cultu compoſitum atque ornatum, in auguſto ſacroque loco collocatum eſt: quod rei inſtar pretioſiſſimæ, in regenerationis tempus aſſervatur.* Tum ſacrum illud corpus à cæteris cadaveribus longè diſtare ait, quòd ea poſt animæ ſeparationem fœda ſint & abominanda: Corpus verò Martyris in ſplendidiſſimâ & magnificentiſſimè extructâ Baſilicâ poſitum ſit, elegantiſſimiſque decoratâ picturis, quæ Chriſti, & Martyris effigies exhibent, eorumque ſuppliciorum, quæ perpeſſus eſt, ſeriem ac varietatem. *Quiſquis igitur his arte elaboratis operibus oculos ſuos oblectavit, cupit deinceps etiam ipſi conditorio appropinquare, illius contactum ſanctificationem ac benedictionem eſſe credens. Quod ſi quis etiam pulverem quô ſepulchri locus obſitus eſt, auferre permittat, pro munere accipitur, ac tanquam res magni pretii repoſita terra iſta ſervatur. Nam ipſas attingere Reliquias, quando aliqua ejuſmodi proſpera fortuna contigerit, quàm optabile ſit, & ſummis votis expetitum munus, norunt quicumque ſunt experti, & hoc ſuô deſideriô potiti. Hi enim tanquam vivum ipſum corpus & florens videntes oſculantur, & ad oculos, ad os, ad aures, ad omnes ſenſus admovent. Deinde Martyri, quaſi integer eſſet ac præſens, ſupplicant ut pro ipſis intercedat.*

Et in Oratione funebri *de S. Meletio*, ſcribit in ejus funere populum *Sudaria faciei ipſius impoſita diſcerpſiſſe, ac pro philacteriis aſſervaſſe.*

Probatur VI. ex S. Gregorio Nazianzeno, *Oratione III.* quæ prima eſt in Julianum Invectiva, in quâ his verbis Imperatorem Apoſtatam alloquitur: *Non victimas pro Chriſto cæſas reveritus es, nec magnos pugiles extimuiſti, Joannem, Petrum, Paulum, Jacobum, Stephanum, Lucam, Andream, Theclam, eos qui & poſt illos, & ante illos, pro veritate periculis ſe objecerunt: qui cum igne & ferrô, & belluis, & Tyrannis, & præſentibus malis, & denuntiatis, alacri animô velut in alienis corporibus, immo quaſi corporum expertes dimicarunt; cur? Ne pietatem vel verbo tenus proderent. Quibus præclari honores & feſta conſtituta ſunt: à quibus dæmones propelluntur & morbi curantur: quorum apparitiones & prædictiones, quorum vel ſola corpora idem poſſunt quod animæ ſanctæ, ſive tangantur, ſive honorentur: quorum vel ſola ſanguinis gutta, atque exigua paſſionis ſigna, idem poſſunt quod corpora? Hæc non colis, ſed contemnis?*

Et *Oratione* XVIII. *in S. Cyprianum*, teſtatur hujus reliquias ſacroſque cineres dæmones expellere, morbos ſanare, & alia mirabilia patrare. *Quæ omnia*, inquit, *Cypriani vel pulvis ipſe poteſt, ſi fides adſit, ut experti norunt; & qui rem geſtam ad noſtram uſque memoriam propagarunt, & in conſequentia tempora tranſmittent.*

Traditio Eccleſiæ Antiochenæ & Conſtantinopolitanæ.

Probatur VII. ex S. Joanne Chryſoſtomo, in Oratione *de S. Ignatio Martyre*, in quâ honorificam Reliquiarum illius Româ Antiochiam Tranſlationem prædicans, hæc habet: *Illum Sanctum tunc Româ venientem civitates deinceps viciſſim excipientes, & humeris geſtantes ad hanc urbem uſque deducebant, coronatum laudantes Athletam.* Et infrà: *Quemadmodum theſaurus perennis ex quô ſinguli diebus hauriunt, nec tamen ille unquam deficit, omnes ſui participes locupletiores facit: ita beatus ille Ignatius ad ſe venientes benedictionibus, fiducia, ingenuibus animis, & magnâ fortitudine complens, domum remittit. Ne nos igitur hodie duntaxat, ſed etiam quotidie ad ipſum veniamus, ſpirituales ex eo fructus capientes. Licet enim profectò, licet huc advenientem ingentia bona percipere. Neque enim corpora ſolùm, ſed etiam conditoria ipſa Sanctorum, ſpirituali gratiâ ſunt referta. Etenim ſi Eliſæi tempore quiddam accidit ejuſmodi, & ſepulchrum mortuus attingens, mortis vincula dirupit, & ad vitam denuo reverſus: multò nunc magis cùm abundantior eſt gratia, cùm Spiritus operatio copioſior eſt, licet conditorium ipſum cum fide tangentem magnam inde virtutem attrahere. Propterea Sanctorum nobis Reliquias conceſſit Deus, volens ad eumdem, qui in illis fuit, zelum velut manu deducere, ac portum quemdam præbere, tutumque remedium contra mala quæ undequaque nos incurſant.* Legatur ejuſdem Patris Oratio prima *de Babyla Martyre*, ubi narrat quomodo cùm Julianus Apoſtata vetus Apollinis Oraculum, quod apud Daphnem erat in Antiochiæ ſuburbio, conſuleret, reſpondiſſetque dæmon per ſimulachrum loquens, prohiberi ſe à mortuis quidquam eloqui: proinde oſſa illinc effoderet, alióque transferret: Julianum Chriſtianis juſſiſſe ut Babylæ Martyris oſſa, quæ prope illum locum ſepulta erant, efferrent. Quod ubi factum eſt, & loculus in quo ſacra oſſa continebantur, ſolenni pompâ, ſummaque totius populi veneratione ac lætitiâ in urbem exportatus eſt, mox fulmen è cælo ruens Apollinis ſimulachrum templumque concremavit. Quam Hiſtoriam & Ruffinus *lib. 1. cap. 35.* Socrates *lib. 3. cap. 18.* Theodoretus *lib. 3. cap. 10.* memoriæ prodiderunt. Legatur ejuſdem S. Chryſoſtomi Homilia LXV. *de Sanctis Berenice, Proſdoce, & Domnina*: Et Homilia LXVI. *de S. Pelagia Virgine & Martyre.* Et Homilia LXXIII. *De Martyribus Ægyptiis.* Et Homilia LXXVI. *De Sanctis Juventino & Maximino*: in quibus tum ſacratum Reliquiarum vim admirabilem prædicat, tum Fidelium erga eas venerationem ac pietatem commendat.

Traditio Eccleſiæ Ponti.

Probatur VIII. ex S. Aſterio Amaſeæ in Ponto Epiſcopo, in Encomio Martyrum. *Propterea nos*, inquit, *religioſa corpora componentes, quæ ſunt vaſa electionis, beatarum animarum organa, Philoſophorum inhabitantium domicilia, tanquam pretioſas res toti vitæ conſervamus.* Ibidem: *Multa Sancti poſſunt etiam mortui, & poſtquam è vivis exceſſerint, beneficia conferunt hominibus.* Ibidem: *Qui autem humanis caſibus, & calamitatibus premuntur, tanquam ad aliquod aſylum, ad ea loca properant, in quibus ter Beati illi requieſcunt, eoſque Legatos & ſequeſtres adhibent orationum ac poſtulationum ſuarum, propter immenſam apud Deum illorum fiduciam: hinc & inopia ſolvuntur, & ægritudines curantur, & Magiſtratuum minæ placantur: ac demum perturbationum ac tempeſtatum omnium vitæ hujus veluti tranquilli ſunt portus ſacra Martyrum ſepta.*

Et Oratione *In S. Phocam*, multa de ejus Reliquiis, miraculíſque ad eas factis, tam apud Sinopem Ponti civitatem, quàm alibi, quocumque pars illarum aliqua importata fuerat, exponit. *Eſt* inquit, *magnificum illud Templum, quod ſacrum Martyris ſortitum eſt corpus, afflictorum relaxatio, malè affectorum medica quædam officina, eſurientium menſa.* Et paulò ante vocat Martyrem illum *Columnam & Firmamentum divinarum orbis Eccleſiarum.*

Traditio Eccleſiæ Ægypti.

Probatur IX. ex S. Iſidoro Peluſiota lib. 1. Epiſtola LV. ad Hieracem Gentilem. *Si te iſtud offendit*, inquit, *quòd Martyricorum corporum cinerem honore afficimus, propter illorum erga Deum caritatem & conſtantiam: interroga eos qui ab ipſis ſanitatem accipiunt, & quos morbis remedium afferant, intellige. Ita*

fiet

fies ut non modò factum ludibrio non habeas, verùm etiam quod rectè ſit prorſus imiteris.

[Traditio Eccleſiæ Syriæ.] Probatur decimò ex Theodoreto *Sermone* VIII. *contra Græcos*, qui totus eſt de Martyribus. *Ac generoſæ quidem*, inquit, *Triumphatorum animæ cœlum obambulant, & incorporeorum Spirituum choris interſunt; corpora verò ipſa non unum cujuſque monumentum continet: ſed urbes & pagi illa inter ſe partientes, Servatores illos animarum pariter & corporum, ac Medicos appellant; & tanquam urbium Præſides atque cuſtodes venerantur: & horum apud univerſorum Deum utentes interventu, divina per ipſos munera conſequuntur. Porro diviſo corpore, indiviſa gratia perſeverat: ac tenues illæ tantillæque reliquiæ eamdem vim obtinent ac Martyr integer nec in partes diſſectus. Quæ enim inſidet gratia, dona illa diſtribuit, & pro accedentium fide liberalitatem metitur.* Et ubi concurſum Fidelium ad Sanctorum reliquias, & eorum ibidem vota precéſque commemoravit, hæc ſubdit: *Quòd autem compotes illorum fiant, qui cum fide poſtulant, palam teſtantur illorum donaria, curationem indicantia. Nam alii oculorum, alii pedum, alii manuum effigies offerunt: & has nonnulli ex auro; alii ex ære fabricatas. Hæc autem propoſita morborum depulſionem indicant, cui teſtificandæ, ab iis, qui ſanitatem recuperarunt, monimenti loco ſunt appenſa. Ea porro ſepultorum virtutem prædicant: & eorum virtus ipſorum Deum verum eſſe Deum demonſtrat.*

His adjunge S. Ephrem Syrum in Encomio omnium Sanctorum. *Mortui*, inquit, *tanquam vivi operantur, ægros ſanant, dæmones expellunt, omnemque tyrannidis ipſorum nequitiam virtute Chriſti in fugam agunt: ſemper enim ſanctis Reliquiis gratia adeſt Spiritus Sancti, quæ cuncta in eis miracula edit.*

[Traditio Eccleſiæ Romanæ.] Probatur XI. ex S. Hieronymo, qui Vigilantium hæreticum Lutheranis & Calviniſtis errore ſuo tantò ante præludentem, & Catholicos qui eos colebant, Cinerarios & Idololatras appellantem, tùm Epiſtola XIII. *ad Riparium Preſbyterum*, tum Libro ſingulari adversùs ipſum editô egregiè confutavit. *Doles*, inquit, *Martyrum Reliquias pretioſo operiri velamine & non vel pannis, vel cilicio colligari; vel projici in ſterquilinium; ut ſolus Vigilantius ebrius & dormiens adoretur. Ergo ſacrilegi ſumus, quando Apoſtolorum Baſilicas ingredimur? Sacrilegus fuit Conſtantinus Imperator, qui ſanctas Reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei tranſtulit Conſtantinopolim: apud quas dæmones rugiunt, & inhabitatores Vigilantii illorum ſe ſentire præſentiam confitentur? Sacrilegus & nunc dicendus eſt Auguſtus Arcadius, qui oſſa B. Samuelis longo poſt tempore de Judæa tranſtulit in Thraciam? Omnes Epiſcopi non ſolùm ſacrilegi, ſed & fatui judicandi, qui rem viliſſimam & cineres diſſolutos in ſericò & vaſe aureò portaverunt? Stulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis Reliquiis, & tantâ lætitia, quaſi præſentem, viventémque Prophetam cernerent, ſuſceperunt: ut de Palæſtina uſque Calchedonem jungerentur populorum examina, & Chriſti laudem unâ voce reſonarent....* Et infrà: [Altaria erecta & ſacrificium Deo oblatum ſuper Martyrum ſepulcra.] *Malè ergo facit Romanus Epiſcopus, qui ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli ſecundùm nos oſſa veneranda, ſecundùm te vilem pulviſculum, offert Domino Sacrificia, & tumulos eorum Chriſti arbitratur altaria. Et non ſolùm unius Urbis, ſed totius Orbis errant Epiſcopi, qui cauponem Vigilantium contemnentes, ingrediuntur Baſilicas Martyrum, &c.* Tandem ibi elidit argumenta Vigilantii, quæ eadem novò ornata fucò Dallæus obtrudit. *Quis enim*, inquit, *ô inſanum caput, Martyres adoravit? Quis hominem putavit Deum?* Et Epiſtola 53. *Nos autem non dico Martyrum reliquias, ſed ne ſolem quidem & lunam: non Angelos, non Archangelos, non Cherubim & Seraphim, & omne nomen quod nominatur in præſenti ſeculò, & in futurò, colimus & adoramus; ne ſerviamus creaturæ potius quàm Creatori. Honoramus autem Reliquias Martyrum, ut eum cujus ſunt Martyres, adoremus. Honoramus ſervos, ut honor ſervorum redundet ad Dominum, qui ait: Qui vos ſuſcipit, me ſuſcipit.*

[Traditio Eccleſiæ Italicæ.] Probatur XII. ex S. Ambroſio Epiſtola XXII. ad Marcellinam ſororem qua Inventionem corporum SS. Gervaſii & Protaſii illi nuntiat, & miracula in ſacrarum inventione Reliquiarum facta narrat. *Cognoviſtis*, inquit, *imò vidiſtis ipſi multos à dæmoniis purgatos: plurimos etiam ubi veſtem Sanctorum manibus contigerunt, iis quibus laborabant debilitatibus abſolutos: reparata vetuſti temporis miracula, quò ſe per adventum Domini Jeſu gratia terris major infuderat: umbrâ quadam ſanctorum corporum pleroſque ſanatos cernitis. Quanta oraria jactitantur? Quanta indumenta ſuper Reliquias ſacratiſſimas & tactu ipſo medicabilia repoſcuntur? Gaudent omnes extrema linea contingere; & qui contigerit, ſalvus erit.....* *Condamus ergo*, inquit, *Reliquias ſacroſanctas, & dignis ædibus invehamus, totumque diem fidâ devotione celebremus.* Et in *Exhortatione Virginitatis*, cap. 2. de S. Agricolæ Martyris Reliquiis ita ſcribit: *Detuli vobis munera, quæ meis legi manibus, id eſt, crucis trophæa, cujus gratiam in operibus agnoſcitis. Certè & ipſi dæmones confitentur. Condant alii aurum atque argentum, ac de latentibus eruant venis, legant pretioſa monilium ſerta, temporalis ille theſaurus eſt, & ſæpe habentibus pernicioſus: Nos legimus Martyris clavos, & multos quidem, ut plura fuerint vulnera quàm membra. Colligimus ſanguinem triumphalem, & crucis lignum. Munera itaque ſalutis accipite, quæ nunc ſub ſacris Altaribus reconduntur.* [Dallæus lib. 4. de Religioſo Cultus objecto cap. 21.] Quid ad hæc Dallæus? Ambroſium, Auguſtinumque ſanctiſſimos Epiſcopos ac Doctores ſubleſtæ fidei homines eſſe dicet? Ipſos levitatis, mendacii, & ſuperſtitionis inſimulabit Scriptor projectæ audaciæ, temeritatis, & impietatis? Quid enim aliud hæc ipſius verba ſignificant? *Gervaſius & Protaſius primis Chriſtianiſmi temporibus Martyrium Mediolani fecerant..... Sepultura etiam Mediolani ubi ſimul jacebant, erat adhuc ipſo illo tempore incognita: cùm ecce Ambroſius anno Domini 387. Deo ſcilicet cœlitus revelante, ſubitò didicit, ubi utriuſque corpus eſſet ſitum. Utrumque inde ſtatim refoſſum, in Ambroſianam Baſilicam, magnâ pompâ, cui ſe Auguſtinus interfuiſſe ipſe teſtatur, & ingentibus miraculis, quæ hominibus Reliquiariis nunquam in talibus deſunt, tranſtulit. Idem Præſul, quo nemo fuit in odorandis ac cernendis ſub terrâ quantumvis altâ Reliquiis ſagacior, & acutior, circa annum Domini 394. Nazarii & Celſi corpora, in horto quodam extra civitatem Mediolanenſem ſita, divinitus ut antea ſcilicet admonitus, inde eruta, in Baſilicâ Apoſtolorum Mediolani repoſuit.* Hæc hominis pietas! hic pudor!

[Traditio Eccleſiæ Africanæ.] Probatur XIII. ex S. Auguſtino *lib.* 9. *Confeſſionum, cap.* 7. ubi de inventis à S. Ambroſio SS. Gervaſii & Protaſii corporibus, déque miraculis in eorum tranſlatione patratis narrat, quod oculis ipſe ſuis viderat. Idem etiam refert libro XXII. *De Civitate Dei, cap.* VIII. ubi & de S. Stephani Protomartyris reliquiis nuper inventis, & de variis miraculis illarum virtute effectis multa habet. Et *Sermone* XCII. *de Diverſis*, de ejuſdem S. Stephani reliquiis ait: *Exiguus pulvis tantum populum congregavit. Cinis latet, beneficia patent. Cogitate, cariſſimi, quæ nobis Deus ſervet in regione vivorum, qui tanta præſtat de pulvere mortuorum.* Denique *Epiſtola* CIII. de honore Sanctorum Reliquiis deferendo ita ſcribit: *Portant ſanè reliquias beatiſſimi & glorioſiſſimi Martyris Stephani; quas non ignorat Sanctitas veſtra, ſicut & nos fecimus, quàm convenienter honorare debeatis.*

Probatur XIV. ex Concilio Carthaginenſi v. *Canone* XV. quó ſtatutum eſt, Ne altaria abſque Reliquiis Martyrum extruerentur. Quinam autem

major ſacrarum Reliquiarum honos, quàm in altari condi, ubi Domino Sacrificium offertur? *Placuit ut Altaria, quæ paſſim per agros aut vias tanquam memoria Martyrum conſtituuntur, in quibus nullum corpus, aut Reliquiæ Martyrum conditæ probantur, ab Epiſcopis qui eiſdem locis præſunt, evertantur.... Et omnino nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut certæ Reliquiæ ſint, aut ubi origo alicujus habitationis, aut poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſimâ origine traditur. Nam quæ per ſomnia & per inanes quaſi revelationes quorumlibet hominum ubique conſtituuntur altaria, omnimodè reprobentur.*

XV. Religioſum ſacrarum Reliquiarum cultum ex Eccleſiæ fide ac diſciplina pariter adſtruunt ac docent S. Paulinus Nolanus Epiſcopus, in Natali ſexto S. Felicis: & in Natali undecimo, ubi complures Sanctorum enumerat; & qui quibus Provinciis Patroni ac tutelares divinitus attributi ſint, refert: Prudentius in Hymno primo de SS. Hemiterio, & Chelidonio Calaguritanis: in Hymno ſecundo de Sancto Laurentio: in Hymno tertio de Sancta Eulalia: in Hymno quinto de Sancto Vincentio; & in aliis Carminibus. Sanctus Gaudentius Brixianus in Tractatu XVII. de Dedicatione Baſilicæ Sanctorum Quadraginta Martyrum. Sanctus Maximus Taurinenſis in Homilia de Natali Taurinorum Martyrum. S. Leo in Sermone I. de Natali Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli. Auctor Homiliarum, quæ ſub Euſebii Emiſſeni nomine circumferuntur, in Homilia de S. Stephano. Gregorius Turonenſis paſſim cùm in Hiſtoria Francorum, tum in lib. de gloriâ Confeſſorum, tum etiam in lib. de Miraculis. Fortunatus Pictavienſis lib. 6. ad Jovinum. Sanctus Gregorius Magnus in Epiſtola XXX. libri tertii ad Conſtantinam Auguſtam Mauritii Imperatoris conjugem datâ, lib. 5. Epiſtola 50. & lib. 7. Epiſtolis 11. & 88.

Non omittendum verò quod de tranſlatione corporis S. Simeonis Stylitæ memoriæ prodidit Evagrius lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 13. *Hujus*, inquit, *ſacratiſſimum corpus poſt obitum Antiochiam deportatum eſt, Leone imperium tum gerente, & Martyrio Antiochenæ urbis Epiſcopatum adminiſtrante: cùm Ardaburius Magiſter Orientalis Militiæ, unà cum militaribus numeris quos circa ſe habebat, & cum reliquâ multitudine ad Simeonis mandram veniſſet, & Sanctum beatiſſimi viri corpus ſervaſſet, ne à finitimis civitatibus ſubriperetur. Igitur ſacrum ejus corpus, non ſine ingentibus miraculis quæ per totum iter facta ſunt, delatum eſt Antiochiam. Quod & Imperator Leo ab Antiochenſibus ſibi dari popoſcit. Verùm Antiocheni, miſſo ad Principem ſupplice libello, his verbis ſunt uſi: Quoniam civitas noſtra muros non habet: corruerunt enim ob indignationem divini Numinis: Sanctiſſimum corpus huc importavimus, ut nobis pro muro munimentóque eſſet. Quibus permotus Leo, precibus eorum ceſſit, & ſacroſanctum corpus eis reliquit. Hujus complures reliquiæ ad noſtra uſque tempora aſſervatæ ſunt. Et ſanctiſſimum ejus caput ipſe præſentibus multis Sacerdotibus vidi, celeberrimo Gregorio Epiſcopatum Antiochenæ urbis gubernante: cùm Philippicus ad cuſtodiam ac præſidium Orientalis Militiæ, pretioſas Sanctorum reliquias ad ſe mitti poſtulaviſſet. Et quod mirandum eſt, capilli capitis nequaquam diffluxerunt: ſed perinde ac ſi ille adhuc viveret, atque inter homines verſaretur, integri manent. Cutis autem in fronte rugoſa quidem eſt, atque obdurata: manet tamen adhuc incolumis: ſicut & dentium plerique, exceptis his quos pii quidam ac fideles viri per vim abſtulerunt. Adjacet capiti catena ferrea, quam ille collô geſtaverat: cui utpote laborum ſocia glorioſum corpus honores ipſi à Deo conceſſos communicavit.*

S. Simeonis Stylitæ Reliquias Ochi ſuæ pro muro ac munimento expetunt Antiocheni.

XVI. Synodus VII. Oecumenica Actione III. de Sanctorum Reliquiis ita cenſuit: *Servator noſter Chriſtus fontes ſalutares Sanctorum Reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes... Atque id per Chriſtum qui in ipſis habitat.*

Religioſus ſacrarum Reliquiarum cultus à Concilio vindicatus.

Et in Definitione Fidei: *Igitur qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum Eccleſiaſticas Traditiones contaminare; aut novam quamdam vaniloquentiam inducere, aut quidquam de conſecratis in Eccleſia abjicere, Evangelii codicem, figuram Crucis, aut imaginis alicujus picturam, aut Reliquias Martyrum, quas ſciverint eſſe germanas, & veras, aut contra iſta vafre & improbe aliquid excogitare, &c. ſi fuerint Epiſcopi aut Clerici, deponantur: Si Monachi, aut Laici, communione priventur.*

Quid Decreta Concilii Bracharenſis III. *Canone* VI. Pictavienſis II. ſub Paſchali II. Pontificant, *Canone* 12. Lateranenſis ſub Innocentio III. *Canone* 62. commemorem? Quæ cùm pravas conſuetudines quæ in receptum Reliquiarum cultum irrepſerant, emendare ſtuduerint, hoc ipſo Reliquiarum venerationem ab Eccleſiâ approbatam eſſe docuerunt. Quibus coronidis loco adjungendum eſt Synodi Tridentinæ Decretum Seſſione XXV. *Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Chriſto viventium ſancta corpora, quæ viva membra fuerunt Chriſti, & templum Spiritus Sancti, ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda, à Fidelibus veneranda eſſe: per quæ multa beneficia à Deo hominibus præſtantur: affirmantes Sanctorum Reliquiis venerationem atque honorem non deberi: vel eas, aliáque ſacra monumenta à Fidelibus inutiliter honorari: atque eorum opis impetrandæ causâ, Sanctorum memorias fruſtra frequentari: omnino damnandos eſſe, prout jampridem eos damnavit, & etiam nunc Eccleſia.*

XVII. Ex his omnibus colligitur, dogma Catholicum perperam à Dallæo Calviniano Miniſtro *Latinorum Traditionem* appellari ſingularem: ipſúmque non ſolùm adversùs Latinæ Traditionem Eccleſiæ, ſed & Græcæ, id eſt, contra Eccleſiæ univerſæ fidem, Sanctorum impugnandas ſuſcepiſſe Reliquias, & earum venerationem. Siquidem Græci Patres diſertè docent illas in honore habendas eſſe, ac religioſè colendas, ſcilicet Eccleſia Smyrnenſis in Epiſtola Encyclica de Martyrio S. Polycarpi, S. Cyrillus Hieroſolymitanus, SS. Baſilius, Gregorius Nyſſenus & Nazianzenus, Chryſoſtomus Aſterius, Iſidorus Peluſiota, Theodoretus, Septima Synodus Oecumenica. Nec unquam Eccleſiam Græcam & Latinam inter, ob iſtud dogma, diſſenſio ulla fuit, ut ex omnibus Hiſtoriis initæ pacis inter utramque Eccleſiam à tempore Photiani Schiſmatis compertum eſt, & præſertim ex Hiſtoria & Actis Concilii Florentini.

Dallæus dogma Catholicum *Latinorum Traditionem* perperam vocat.

XVIII. Ad tenebras trium priorum ſæculorum confugit Dallæus, & ante annum trecenteſimum nullum fuiſſe Reliquiarum cultum aſſerit, ex eoque colligit Reliquiariam illam, ut vocat, religionem quarto ſæculo incœpiſſe. Verùm ſi Reliquias venerabatur, & in veneratione à Fidelibus habendas credebat Eccleſia quarto ſæculo, quod negare non poteſt, niſi qui ſolem in meridie lucere negare voluerit, neceſſe eſt ut tribus primis Eccleſiæ ſæculis eamdem fuiſſe circa Reliquias earúmque cultum Eccleſiæ fidem fateatur. Namque non diſciplinæ tantùm ea mutatio eſſet, ſed dogmatis. Defectio eſſet ab unius veri Dei cultu ad idololatriam & ſuperſtitionem damnandam, ut Dallæus, & Calviniſtæ cæteri contendunt. Ea ut contigiſſet mutatio, neceſſe eſſet contradictoriò planè ſenſu accepta fuiſſe ab Eccleſia tertii & quarti ſæculi illa Scripturæ ſacræ loca, quæ cultum omnem creaturarum, ut ipſe aſſerit, prohibent. Cùm itaque quarto ſæculo Eccleſia Catholica Sanctorum cultum, & Reliquiarum venerationem religioſam crederet, opereque ipſo approbaret, non in angulis, ſed in tantâ hominum

Non alia Eccleſiæ quarti ſæculi, & trium primorum ſæculorum de Religioſo ſacrarum Reliquiarum cultu fides.

Mutationis impoſſibilitas contra Dallæum demonſtratur.

hominum luce, ut Ethnici, & Manichæi hancce Chriſtianis religionem exprobrarent, quod ex Juliano Apoſtata patet, apud Sanctum Cyrillum Alexandrinum *lib. 6. contra Julianum*; ex Eunapio Sophiſta; *in Vita Ædeſii*: & ex Fauſto Manicheo, apud S. Auguſtinum *lib.* xx. Sequitur ſubitam fidei mutationem initio quarti ſæculi factam fuiſſe, vel ignorantibus, vel patientibus omnibus ad unum Doctoribus, & Chriſtianis. Porro nonniſi ineptè fingi poteſt, Chriſtianos omnes, & ipſos Epiſcopos ac Magiſtros Eccleſiæ, quos ſæculum quartum plurimos, eoſque ſanctiſſimos ac doctiſſimos pepetit, neſciviſſe quænam fuiſſet Eccleſiæ priorum ſæculorum fides; maximè cùm plures quarto ſæculo viverent, qui maximam vitæ partem tertio ſæculo egerant, & ab illius ætatis Doctoribus fuerant inſtituti. Incredibile eſt, quòd Scripturam ſacram aliô ſenſu intellexerint, quàm à Magiſtris accepiſſent. Incredibile eſt quòd ſcientes, volentes, non tantùm à moribus, ſed etiam à fide majorum circa religioſi cultùs objectum, Chriſtiani omnium Eccleſiarum, nullâ inter ſe habita collatione, ſubitò defecerint univerſi. Enimverò ſi Arium, ut primùm hæreſi peſtiferâ fidem antiquam violavit, Eccleſiarum Magiſtri ſermonibus ac ſcriptis impugnarunt, anathemate confixerunt, Synodis frequentiſſimis oppreſſerunt, cum omnibus Sectatoribus: Quis credat tantum fuiſſe Patrum ac Doctorum, omniumque Chriſtianorum ſtuporem quarto ſæculo, ut novum idololatriæ genus, cultumque planè ſuperſtitioſum, ſcilicet Sanctorum cultum, & Reliquiarum venerationem (ſic enim cultum illum religioſum Dallæus, aliique Calviniſtæ & Lutherani vòcant) in Eccleſiam invehi ſinerent, nequidem adversùs Novatores muttiendo? Spiritum certè Sanctum Eccleſiæ tunc defuiſſe, ubi maximè neceſſarius erat, oporteret. Quod Chriſti promiſſis adverſatur.

Dallæi Calviniſtæ argumenta reſponduntur.

Lib. 4. de Relig. Cultus objecto, cap. 5. & 6.

XIX. Futilia ſunt itaque negantia Dallæi argumenta inde petita quòd trium priorum ſæculorum Patres religioſi Reliquiis delati cultùs non meminerint, aut miraculorum per Reliquias effectorum, præſertim ubi de carnis reſurrectione adversùs ejus negatores diſputabant: aut adversùs Gnoſticos Martyriorum refragatores. His namque ſæculis non ſcripta Traditione & doctrinâ ex Scripturis ſacris depromptâ, & ab Apoſtolis ad eorum ſucceſſores propagatâ, fides de ſacrarum Reliquiarum cultu conſtabat: Quam à Patribus trium priorum ſæculorum in libris ab ipſis editis explicari, aut defendi, nec erat neceſſe, neque conveniens: cùm Ethnicis occaſionem datura eſſet ejuſmodi cultûs Reliquiarum religioſi mentio, calumnias in Chriſtianam Religionem evomendi, quaſi mortuos homines & ipſi colerent Chriſtiani, nec omninò reliquiſſe, ſed mutaſſe tantùm religionem erga mortuos homines viderentur. Propagatâ verò & pacatâ Eccleſiâ, quarto ſæculo, & ſequentibus, & idololatriâ cadente, cùm Religioſus Chriſtianorum cultus publicus ac ſolennis eſſet, ac Reliquiarum, quæ iſtius cultûs pars aliqua eſt, publica item & ſolennis veneratio, congruum erat ut Patres & Scriptores Eccleſiaſtici, de illâ loquerentur in libris quos edebant, ſive ad Fidelium pietatem accendendam, ſive ad Infidelium arguendam cæcitatem ac frangendam pervicaciam.

Neque verò vel contra Ethnicos Philoſophos, vel contra Hæreticos reſurrectionem mortuorum negantes, ex cultu Reliquiarum argumentum ducere prudens erat, aut cauſæ fidei commodum: ſiquidem multò magis colendas eſſe Reliquias negaſſent, qui carnis Reſurrectionem impugnabant: cùm nonniſi ſuppoſitâ Reſurrectionis fide cultus Reliquiarum religioſus ſit. Neque etiam contra Gnoſticos ullius fuiſſet roboris iſtud argumentum: qui cùm Martyriis refragarentur, multò magis à Martyrum cultu, aut Reliquiarum ſacrarum veneratione erant alieni. Certè quos Martyrum certantium ac patientium miracula non convincebant, perennantes reliquiæ, aut miracula virtute illarum effecta non moviſſent.

Lib. 4. de Relig. Cultus objecto, cap. 7.

XX. Neque verò validius eſt argumentum Dallæi alterum, inde petitum quòd Veteres Paganis exprobrarint rerum mortualium, & humanis caſibus obnoxiarum cultum; ſepulchrorum & mortuorum religionem; Altarium & Templorum in ſepulchris conſecrationem. Quòd Clemens Alexandrinus *in Protreptico adversùs Gentes*, Paganis objiciat, illorum Divos *circa ſepulchra & monumenta verſari & volutari, & ſolere in iis apparere.* Et in eorum ſtatim impietatem exclamet, *Puriſſimam Dei naturam, quatenus in ipſis erat, defodientium: idque quod ſanctum atque incorruptum eſt, ſepulchris obruentium.* Quòd Tertullianus lib. *de Idololatria* cap. 13. *Mortuos coronari* prohibeat: *Quoniam ipſi idola ſtatim fiunt, & habitu, & cultu conſecrationis; quæ apud nos ſecunda idololatria eſt.* Quòd Minutius Felix *In Octavio*, de Ethnicorum majoribus dicat: *Dum Reges ſuos colunt religioſè, dum defunctos eos deſiderant in imaginibus videre, dum geſtiunt eorum memorias in ſtatuis detinere, ſacra facta ſunt, quæ fuerant aſſumpta ſolatia.* Quòd Clemens Alexandrinus *lib. 6. Stromatum* referat, Paganorum Sapientes in pleriſque templorum ſuorum, cùm ea conſecrarent, loculos, ſive thecas mortuorum poſuiſſe, eorumque animas *Dæmonum*, ſive *geniorum nomine appellare, docereque ab hominibus eſſe colendas, ut quæ propter vitæ puritatem, divina providentia munere poteſtatem acceperint loci illius, qui terram ambit, ad hominum miniſterium incolendi ac luſtrandi.* Quæ omnia cum Reliquiarum cultu conſiſtere non poſſe Dallæus contendit.

Verùm illæ Veterum in Ethnicos invectivæ, nequaquàm cultum religioſum petunt Sanctis & eorum Reliquiis à Chriſtianis exhibitum: cùm non adorentur ut Numina, neque ritu ſolenni velut Idola conſecrentur, nec eorum animæ credantur oberrare circa ſepulchra, aut in dæmones ſive genios transformari, qui rebus humanis præſideant. Coluntur enim duntaxat ut amici Dei, qui ipsô fruuntur, & cum Chriſto Sancto Sanctorum feliciter regnant. Eorum verò corpora in honore ſunt ac veneratione, quia Sanctarum animarum fuerunt domicilia, & organa Sancti Spiritus ad omnium opera virtutum: quæ autem ſuper eorum ſepulchra & thecas eriguntur templa, vel altaria, non ipſis, ut templa & aræ Paganorum falſis Numinibus, conſecratis Heroibus, aut Geniis extruebantur ac dicabantur: ſed uni vero Deo eriguntur in Sanctorum memoriam. Ita Doctrinam Eccleſiæ explicat S. Auguſtinus lib. ultimo *de Civitate Dei* cap. x. *Nos autem*, inquit, *Martyribus noſtris non templa ſicut Diis, ſed memorias ſicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt Spiritus, fabricamus: nec ibi erigimus altaria in quibus ſacrificemus Martyribus: ſed uni Deo & Martyrum, & noſtro ſacrificium immolamus: ad quod ſacrificium ſicut homines Dei, qui mundum in ejus confeſſione vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur: non tamen à Sacerdote qui ſacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipſis ſacrificat, quamvis in memoriam ſacrificet eorum; quia Dei Sacerdos eſt, non illorum. Ipſum verò ſacrificium corpus eſt Chriſti, quod non offertur ipſis, quia hoc ſunt & ipſi.* His gemina habentur Sermone c i. *de Diverſis.* Et lib. x x. *contra Fauſtum*, *cap.* 21. Cujus verba inferiùs proferemus, ubi de Sanctorum cultu & invocatione ſermo erit.

XXI. Longè magis infirma ſunt & inania, quæ deinceps Dallæus contra religioſum Reliquiarum cultum

Dallæus cap. 9. 10. 11. 12. 13. & 15.

cultum objicit. I. Latinum condendarum ſub omni altari Reliquiarum ritum, intra trecentos à natô Chriſtô annos nullum fuiſſe. II. Nec iiſdem temporibus ullas vel in Proceſſionibus, vel ad ullas vitæ neceſſitates, ut in morbis, in peſte, in naufragio, &c. adhibitas fuiſſe Reliquias. Tertiò, Reliquiaria, quæ nunc aſſiduè velut arma ac præſidia, ornamentaque ſua geſtat omne Latinorum genus, vetuſtiſſimis ante trecentesimum Domini annum Chriſtianis ignota fuiſſe. Quartò, nullas Reliquias tribus primis Sæculis reperiri, vel cereis honoratas, vel ex unô locô in alium tranſlatas. Quintò, vetuſtiſſimos Chriſtianos Martyrum & Sanctorum corpora diligentiſſimè ſepeliviſſe, & terræ mandaviſſe; quod non erant facturi, ſi ea putaviſſent adoranda. Sextò, aliquid ex Martyrum corporibus altaribus inferendum, aut in Reliquiariis condendum, carpere, ſervare, ad alios miſſitare, apud priſcam trium primorum Sæculorum Eccleſiam inſuetum & inuſitatum fuiſſe. Ejus moris circa quarti ſæculi initium rudimenta notari; unde poſtea Reliquiarius error exortus eſt.

Dallæus Quæſtionem dogmatis cum Quæſtionibus diſciplinæ mala fide confundit.

Hæc (inquam) Dallæi argumenta planè inania ſunt, & boni ſensûs expertia. Confundit enim Scriptor peſſimæ fidei quæſtionem dogmatis cum quæſtionibus diſciplinæ, quæ tameo diligenter à fideli Theologo diſtinguendæ ſunt. Quæſtio de religioſo reliquiarum cultu, dogmatis eſt. Fides namque docet Sanctorum Reliquias reverenter ac religioſè tractandas. Venerationem ipſarum ob Sanctorum amorem, eſſe licitam ac piam: religioſum eſſe ad eorum ſepulchra, aut thecas Deo ſupplicare, & eos apud Deum Patronos adhibere, non quidem eorum corpora, oſſa, aliaſve reliquias invocando, ſed Sanctos ipſos quorum exuviæ ſunt: at quæſtio de circunſtantiis religioſi Reliquiarum cultûs, meræ diſciplinæ eſt, ſcilicet 1. An corpora, cineres, ſeu oſſa Sanctorum ex ſepulchris eruenda, & in locô editô, puta ſupra altare, vel in alio loco conſpicuò collocanda? an accenſis cereis honoranda? an auro, argento, gemmis, ſerico &c. eorum thecæ exornandæ ſint? 2. An Reliquiæ illæ in Proceſſionibus & publicis Supplicatioonibus ſint circumferendæ, ac populo Chriſtiano ad eas tangendas, exoſculandas, vel ſaltem ſpectandas ſint oſtendendæ & proponendæ? 3. An poſſint, aut debeant in partes dividi, altaribus inſeri, reliquiariis condi, & collo ex devotione appendi? Hanc autem diſciplinam tribus primis nominis Chriſtiani ſæculis non viguiſſe in Eccleſiâ; ob perſecutionum ubique graſſantium in Fideles tempeſtatem, ultro concedimus: Nec erat cur in hoc probando maximam libri ſui partem Dallæus inutiliter & otioſè conſumeret. Sed cùm redditâ Eccleſiæ pace magnificus ille religioſi cultûs apparatus quarto Sæculo in omnibus Eccleſiis receptus fuerit, & ab Eccleſiæ Doctoribus ac Patribus univerſim approbatus; argumento eſt Eccleſiam non ſolùm Reliquiarum venerationem licitam ac piam credidiſſe, & illarum contemptores execratam fuiſſe ut impios; ſed exiſtimaſſe illas omnes, aut ſimiles religioſi cultûs illarum circumſtantias aut appendices, pias eſſe ac laudandas, quas uſurpare poſſet ad Fidelium pietatem excitandam, cùm ipſi id opportunum videretur, & cùm à Tyrannorum infeſtatione liberata, Deum publico cultu colere, ſuamque erga Sanctos venerationem ac dilectionem publicis monumentis teſtari ſineretur. Hæc verò omnia pro ratione temporis, aut locorum, variari, permutti, aut tolli poſſe, Catholicis omoibus Theologis notum eſt: Cùm mutata fuerit in pluribus & mutari etiamnum poſſet Eccleſiæ diſciplina. Amplius dico: Nullum præceptum divinum, aut Eccleſiaſticum eſt, quo Chriſtiani actu & reipſa Reliquias Sanctorum colere teneantur; ut etiam notant illuſtriſſimi ac doctiſſimi Antiſtites Vvalemburgi *Tom. 1. Controverſiarum, Tract. de Unitate Eccleſia, lib. XII. Controverſ. IV. de Reliquiis Sanctorum.* Sed, ut dixi, Reliquiarum cultum ac venerationem licitam eſſe, & illarum contemptum, irreverentiamque omnem erga illas impiam eſſe ac damnandam, Catholicæ fidei dogma eſt, fuitque ſemper in Eccleſia.

Nec religioſo Reliquiarum cultui derogat mos vetus Eccleſiæ in ſepeliendis Martyrum, & ſanctorum quorumvis hominum corporibus. Nam in ipſis monumentis non minùs coluntur, quàm in thecis. Maximus certè honor eſt, quòd altaria ſuper ipſorum ſepulchra eriguntur, in quibus Deo in eorum memoriam ſacrificetur. Maximus honos eſt, quòd ad eorum tumulos Chriſtiani diem feſtum in gratiarum actionem, pro eorum martyrio & gloria celebraturi, ac divina eorum patrocinio impetraturi beneficia conveniant. Quod & primis ſæculis ab Eccleſiâ factitatum eſt, & Sæculo quarto paſſim uſurpatum, cùm nondum tam frequenter in thecis aſpectabiles Reliquiæ proponebantur, ſed ſub Altaribus condebantur. Quô de more S. Hieronymus contra Vigilantium ait: *Malè ergo facit Romanus Epiſcopus, qui ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli, ſecundùm nos oſſa veneranda, ſecundùm te vilem pulviſculum, offert Domino ſacrificia, & tumulos eorum Chriſti arbitratur altaria.*

S. Ambroſius in Epiſtola ad Marcellinam Sororem, de SS. Gervaſii & Protaſii recèns inventis corporibus: *Succedant*, inquit, *victima triumphales in locum ubi Chriſtus hoſtia eſt. Sed ille ſuper altare; qui pro omnibus paſſus eſt: iſti ſub altari, qui illius redempti ſunt paſſione. Hunc ego locum prædeſtinaveram mihi: Dignum eſt enim ut ibi requieſcat Sacerdos, ubi offerre conſuevit. Sed cedo ſacris victimis dexteram portionem: locus iſte Martyribus debebatur. Condamus ergo Reliquias ſacroſanctas, & dignis ædibus invehamus, totumque diem fidâ devotione celebremus.*

S. Auguſtinus Sermone CXI. de Diverſis, dicto in laudem S. Cypriani. *Ibi*, inquit, *hodie venerans multitudo concurrit, qua propter Natalem Cypriani, bibit ſanguinem Chriſti. Et tantò dulcius in illô locô propter Natalem Cypriani ſanguis bibitur Chriſti, quantò devotiùs ibi propter nomen Chriſti, ſanguis fuſus eſt Cypriani. Denique ſicut noſtis, quicumque Carthaginem noſtis, in eodem loco menſa Deo conſtructa eſt: tamen menſa dicitur Cypriani: Non quia ibi eſt unquam Cyprianus epulatus; ſed quia ibi eſt immolatus: & quia ipsâ immolatione ſuâ paravit hanc menſam: non in quâ paſcat, ſive paſcatur: ſed in quâ Sacrificium Deo, cui & ipſe oblatus eſt, offeratur.*

S. Paulinus in Epigrammate ad Severum miſſo, & Baſilicæ ab eo dedicandæ inſcribendo.

Pignora Sanctorum divina gloria Menſa
Velat Apoſtolicis edita corporibus.
Spiritus & Domini medicis virtutibus inſtans
Per documenta ſacros viva probat cineres.
Sic geminata piis adſpirat gratia votis,
Infra Martyribus, deſuper acta Sacris.
Vota Sacerdotis, viventum & commoda, parvô
Pulvere Sanctorum mors pretioſa juvat.

Martyrum itaque, Sanctorumque reliquorum ſepultura, primis Eccleſiæ ſæculis religioſè curata, non probat eorum Reliquias in honore non fuiſſe. Lege S. Chryſoſtomum Homilia 26. in Epiſtolam II. ad Corinthios, ubi Sanctorum Sepulchra longè illuſtriora, celebrioraque eſſe docet Imperatorum ac Principum Palatiis: *Non tam ædificiorum magnitudine, quàm frequentantium ſtudiô. Etenim ille ipſe, qui purpurâ veſtitur, vadit ut monumenta illa complectatur, & faſtu poſitô, ſtat Sanctis ſupplicans, ut ſe*

patrocinio

A *patrocinio ſuo apud Deum adjuvent: Et Scenopegum ac Piſcatorem vel vitâ functos, Patronos adhibet ille diademate redimitus. Audêbiſne igitur mortuum dicere Dominum illorum, cujus ſervi, etiam mortui, totius orbis Regum Patroni ſunt? Atque hoc non Romæ ſolùm fieri videas, ſed etiam Conſtantinopoli. Nam & illic Conſtantinum Magnum magno ſe affecturum honore hujus filius exiſtimavit, ſi in veſtibulo Piſcatoris corpus illius collocaret. Ita quod ſunt Imperatoribus in Palatio Janitores; hoc in ſepulchro Piſcatoribus ſunt Imperatores.*

Dallæus cap. 17. & ſeq.

XXII. Tandem quòd Reliquiæ aliæ citiùs, aliæ B ſeriùs, Deo ita volente, revelatæ ſint, quod pluribus Dallæus probat; nec primis ſæculis Reliquiæ Chriſti plurimæ, B. Mariæ Virginis, * Apoſtolorum, &c. notæ adhuc fuerint, quæ poſtea repertæ ſunt, ac celebres evaſerunt, nihil omnino probat contra fidem religioſi Reliquiarum cultus. Reliquiarum enim actualis veneratio, diſciplinæ res eſt; quod verò licitum ſit ac religioſum illas colere, dogma fidei eſt.

* B. Virginis lac, capilli, indusium, cingulum, velum, &c.

Quod ſi objiciant Heterodoxi, falſas interdum Reliquias in Eccleſia proponi: pleraſque ſibi varias Eccleſias vendicare, quæ tamen ſimplices in ſe ſunt & unicæ: multos in earum cultum abuſus irrepſiſſe: C Reſpondemus, de ſingularium veritate Reliquiarum nobis non eſſe contra Hæreticos quæſtionem, ſed tantùm de illarum cultu, quarum probata veritas eſt. Et ſi qui irrepſerint abuſus in religioſum cultum; ſi ſuperſtitiones quædam rudiorum hominum, aut ſimplicium mulierculatum; ſi quæſtus ſacrilegi; pravos illos mores, degeneris pietatis exceſſus, quæſtuariam religionem, imò potius religionis corruptelam, ſemper deteſtata eſt Eccleſia, & vitia illa emendare ſtuduit: ut ex Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. cap. 62. & ex Concilio Tridentino Seſſione 25. compertum eſt: & in vindicandis Sanctorum Reli- D quiis, id eſt in earum delectu, & verarum à falſis diſcretione, à primis ſæculis diligentiam adhibuit ſingularem. Hujus rei inſigne habetur exemplum in Hiſtoria & origine Donatiſtarum, quorum Schiſmaticam factionem ex reliquiarum occaſione conflatam apud Carthaginem Optatus aſſerit (Lib. 1. adverſùs Parmenianum.) *Per Lucillam fœminam factioſam, quæ ante concuſſam perſecutionis turbinibus pacem, dum adhuc in tranquillo eſſet Eccleſia, cùm correctionem Archidiaconi Cæciliani ferre non poſſet, quæ ante ſpiritualem cibum & potum, os neſcio cujus Martyris, ſi tamen Martyris, libare dicebatur: & cùm præponeret Calici ſalutari os neſcio cujus hominis mor-* E *tui, etſi Martyris, ſed necdum vindicati, correpta, cum confuſione, irata diſceſſit.* Idem patet ex celebri facto S. Martini, qui altare in loco, quem falſa vulgi opinio velut conſepultis ibi Martyribus ſacraverat, à ſuperioribus Epiſcopis conſtitutum, inquiſitione factâ diligenti, diruit, cùm divina revelatione, nullos ibi Martyres, ſed latronem ſepultum, & vulgi errore celebratum cognoviſſet. Nec minùs accuratam nunc quàm priſcis temporibus cautionem in Reliquiarum approbatione adhibet Eccleſia: nec minorem in pravis moribus emendandis, ſi qui adhuc ſuperſint, vigilantiam & ſolicitudinem.

QUÆSTIO II.

De Sanctorum cultu, & Invocatione.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Sanctis religioſum cultum deferre liceat?

PROPOSITIO PRIMA.

B *Sanctos ſacro cultu & honore, civili majore, inferiore divino, proſequi licet: cujus religionem Scriptura ſacra adſtruit auctoritas.*

Religioſus Sanctorum cultus ex Scriptura ſacra probatus.

CATHOLICUM iſtud dogma diſertis primùm Scripturæ ſacræ teſtimoniis probatur. Numeror. 22. *Aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum ſtantem in viâ evaginatô gladio, adoravitque eum pronus in terram.* Dicent-ne Heterodoxi adorationem illam Angeli cultum eſſe duntaxat civilem, ſive meræ urbanitatis officium? Id verò perabſurdum eſt. Fingent-ne eſſe divinum? Nec C id aſſeri poteſt, cùm à Scriptura non reprehendatur. Medius igitur divinum inter, & merè civilem, cultus erat religioſus, propter Deum exhibitus Angelo. Nec id ex Balaami errore ortum dici poteſt, exiſtimantis Dominum eſſe: cùm Scriptura teſtetur aperuiſſe Dominum oculos ejus, ut Angelum videret.

Quod ex Joſue 5. confirmatur. *Cùm eſſet Joſue in agro urbis Jericho, levavit oculos, & vidit virum ſtantem contra ſe, evaginatum tenentem gladium perrexitque ad eum, & ait: Noſter es, an adverſariorum? Qui reſpondit: Nequaquam, ſed ſum Princeps exerci-* D *tus Domini, & nunc venio. Cecidit Joſue pronus in terram, & adorans ait,* &c. Non Deum, ſed Principem militiæ Domini Joſue adoravit, ſumtô nimirum adorationis vocabulô pro cultu quovis & honore, qui cum aliquâ corporis inclinatione eximiæ alicui perſonæ propter ejus excellentiam defertur: quô modô ſæpe etiam in Scripturis uſurpatur. Porrò cùm non vulgaris ſit Angelorum ſanctorum excellentia, qui Deo aſſiſtunt, ejuſque faciem in cælis vident, ejuſque legationes obeunt: nec vulgaris etiam eſt, ac civilis duntaxat, qui ipſis defertur honos, ſed ſacer & religioſus.

Dallæus lib. 3. c. 34.

Fruſtra autem opponunt Heterodoxi, Apocalypſis E celebrem locum, cap. nimirum 19. ubi S. Joannes prohibitum ſe ab Angelo memorat, ne ipſum adoraret: cui certè divino inferiorem honorem deferebat Apoſtolus. *Cecidi*, inquit, *ante pedes ejus, ut adorarem eum. Et dixit mihi: Vide ne feceris: Conſervus tuus ſum, & fratrum tuorum, habentium teſtimonium Jeſu: Deum adora.* Inanis, inquam, objectio eſt ex illô petita locô. Namque Angelus ita S. apparuerat Joanni, ut Deus videri poſſet. Quamobrem erat opus ut ſe Dei legatum ac Miniſtrum eſſe aperiret, ne ipſum velut Deum Apoſtolus adoraret. Ita hunc locum exponit S. Auguſtinus lib. 5. Quæſtionum ſuper Geneſim, Quæſtione 61. *Talis enim apparuerat* F *Angelus*, inquit, *ut pro Deo poſſet adorari: & ideo fuerat corrigendus adorator.*

Reſpondeo ſecundò, S. Joannem religioſè adorare voluiſſe Angelum; quamvis id Angelus prohibuerit. Unde poſt illam prohibitionem, quæ cap. 19. legitur: *Vide ne feceris*, &c. iterum voluit eumdem adorare, ut habetur cap. 22. porrò ita conſtans in propoſitò ipſum adorandi non fuiſſet, ſi hocce adorationis, id eſt, cultus religioſi genus Angelo delatum, illicitum ac impium eſſe intellexiſſet. Permittere autem noluit Angelus, ut ipſum Joannes adoraret, ob naturæ humanæ à Filio

Dei aſſumptæ reverentiam : ut diſertè explicat S. Gregorius Magnus Homilia VIII. in Evangelia. *Quia,* inquit, *cœli Rex terram noſtræ carnis aſſumpſit, infirmitatem noſtram illa jam Angelica Celſitudo non deſpicit : Ad pacem noſtram Angeli redeunt, intentionem prioris diſcordiæ poſtponunt, & quos priùs infirmos abjectoſque deſpexerant, jam ſocios venerantur. Hinc eſt enim quòd Loth & Joſue Angelos adorant, nec tamen adorare prohibentur : Joannes verò in Apocalypſi ſuâ adorare Angelum voluit; ſed tamen idem hunc Angelus, ne ſe debeat adorare, compeſcuit, dicens : Vide ne feceris ; Conſervus enim tuus ſum, & fratrum tuorum. Quid eſt quod ante Redemptoris adventum Angeli ab hominibus adorantur, & tacent; poſtmodum verò adorari refugiunt? Niſi quòd naturam noſtram, quam priùs deſpexerant, poſtquam hanc ſuper ſe aſſumptam conſpiciunt, proſtratam ſibi videre pertimeſcunt? Nec jam ſub ſe velut infirmam contemnere auſi ſunt, quam ſuper ſe videlicet in cœli Rege venerantur. Nec habere dedignantur hominem ſocium, qui ſuper ſe adorant hominem Deum.*

His de cultu Angelorum religioſô conſtitutis, facilè colligitur ſanctos homines, quibus in cœlis à Deo promiſſa eſt Angelorum æqualitas, religioſô pariter cultu nos proſequi par eſſe, qui cùm ſacris honoribus, dum hic mortalem vitam agerent, ob eximiam ſanctitatem, & collatæ à Deo dignitatis, ſive cœleſtium donorum excellentiam ſint affecti, multómagis illos nunc à nobis promerentur cum Chriſto regnantes. III. Regum cap. 18. Abdias diſpenſator domûs Achab, vir timens Deum ab infantiâ ſuâ, cùm Eliæ occurriſſet, cognoviſſetque eum, *Cecidit ſuper faciem ſuam.* Quod civilis tantùm erga Eliam reverentiæ teſtimonium non fuit, cùm civili dignitate Eliæ antecelleret Abdias inter Aulæ Proceres conſpicuus; ſed religioſæ venerationis, quâ gratiam Propheticam, eximiamque Viri Deo acceptiſſimi ſanctimoniam proſequebatur. Refertur etiam IV. Regum 2. cùm filii Prophetarum, qui erant in Jericho, comperiſſent ſpiritum Eliæ ſuper Eliſæum requieviſſe, quòd *Venientes in occurſum ejus, adoraverunt eum proni in terram.* Et cap. 4. memoratur Sunamitidem, poſtquàm filium ſuum ab Eliſeo ſuſcitatum recepit, *corruiſſe ad pedes ejus,* & adoraviſſe ſuper terram. Et Danielis 2. cùm ſomnii ſui interpretationem à Daniele Nabuchodonoſor audiviſſet, *Cecidiſſe* refertur *in faciem ſuam, & Danielem adoraviſſe.* Quæ adoratio, ad Deum quidem Danieli revelantem Myſteria referebatur, ut exponit S. Hieronymus, utque ipſemet Nabuchodonoſor profeſſus eſt, dicens : *Verè Deus veſter Deus Deorum eſt, & Dominus Regum, & revelans myſteria :* ſed nihilominus honore ſingulari, & pluſquam civili Danielem tunc affecit Rex Babylonius, propter divinum lumen quo illuſtratus erat ad myſteriorum interpretationem. Certè ſi Sanctos homines hîc viventes, ob gratiarum, à quibus excidere poterant, munera, cultu non vulgari colere, religio fuit : multómagis licitum eſt ipſos religioſô cultu proſequi ob gratiam æternùm duraturam & conſummatam, & ob amicitiam cum Deo, quô fruuntur, gloriamque immortalem.

Objicies, Mardocheum noluiſſe ſe inclinare coram Aman, rationemque reddidiſſe, (*Eſther* 13.) ubi ſic Deum alloquitur : *Cuncta noſti, & ſcis, quia non pro ſuperbiâ & contumeliâ, & aliqua gloriæ cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem Aman ſuperbiſſimum (libenter enim pro ſalute Iſraël etiam veſtigia pedum ejus deoſculari paratus eſſem) ſed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quemquam adorarem, excepto Deo meo.*

Item cùm S. Petrus ad Cornelium acceſſiſſet, proceſſit ipſi obviam pius Centurio, *Et procidens ad pedes ejus, adoravit. Petrus verò elevavit eum dicens ; Surge, & ego ipſe homo ſum.* Atqui nec Aman divinos honores à Mardocheo poſtulabat : nec Petrum ceu Deum colebat Cornelius vir juſtus & Deum timens. Igitur cùm Mardocheus, tum S. Petrus, cultum omnem religioſum, quanquam inferiorem divinô, nulli deferendum creaturæ intellexerunt.

Ad primum locum reſpondet Bellarminus, Aman voluiſſe ut Deum adorari, idque colligi ex Mardochæi verbis. Sed hanc Illuſtriſſimi Cardinalis reſponſionem falſam exiſtimo. Cùm enim Aſſuerus Aman interrogavit, quo honore dignus eſſet, quem Rex honorare decreviſſet? Non reſpondit, ipſi conſecranda templa, erigenda altaria, mactandas victimas, feſtos dies dicandos, vel alia hujuſmodi in ejus honorem factitanda, quæ numinum religionem ſpectabant; Licet *Reputaret in corde ſuo* (ut ait Scriptura) *quòd nullum alium Rex niſi ſe vellet honorare :* Sed reſpondit : *Homo quem Rex honorare cupit, debet indui veſtibus Regiis, & imponi ſuper equum qui de ſella Regis eſt, & accipere Regium diadema ſuper caput ſuum ; & primus de Regiis Principibus ac Tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens, clamet & dicat : Sic honorabitur, quemcumque Rex voluerit honorare.* Ex quibus ſatis conſtat, Aman divinos honores non ambiiſſe. Meliùs ergo reſpondetur, Mardocheum inani timore trepidaſſe; niſi Hebræorum traditionem audiamus, dicentium, Aman idolum textile in pectore geſtaſſe, quod adorabant alii : atque ita Mardocheum coram ipſo genu flectere prudenter recuſaſſe, ne colere Idolum videretur, aut divinos honores Amano deferre, quales à Gentilibus deferebantur Idolis. At nullum ſubeſt iſtiuſmodi periculum in cultu & honore quô Sanctos proſequimur : illum enim divino inferiorem eſſe Catholicorum nemo neſcit; licet humanô civilique ſuperior ſit : Quia non humanas tantùm & civiles, ſed ſupernaturales virtutes, ac dona cœleſtia in eis veneramur.

Ad alterum locum reſpondeo, & Cornelii ad S. Petri pedes procidentis Religionem pietatemque, & S. Petri honorem illum recuſantis modeſtiam eſſe laude digniſſimas. Quamobrem nihil probat contra religioſum Sanctorum cultum locus iſte : alioqui ſequeretur nec civilem honorem Parentibus, Eccleſiæ Miniſtris, Magiſtratibus &c. deberi, quia ſunt viri pii, qui omnem interdum honorem, etiam debitum, ex humilitate reſpuunt. Quòd autem S. Petrus honorem ſibi non indebitum, & à Cornelio piè delatum, ex humilitate & ſingulari modeſtia recuſaverit, S. Joannes Chryſoſtomus *Homilia XXIII. in Acta* teſtatur : *Hoc faciens,* inquit, *humilitatem ſuam oſtendit, & alios docuit.*

Objicit Dallæus poſt alios Calviniſticæ Sectæ ſcriptores, ſacras literas docere ſolum Deum adorandum eſſe, & religioſè colendum. Matthæum Evangeliſtam ſic à Chriſto Domino ſancitum, & ex veteris Scripturæ tabulis fixum ac conſtitutum narrare, cùm Tentatori omnia regna mundi, ſi ſe cadens adoraſſet, promittenti, reſpondit: *Vade ſatana: ſcriptum eſt enim, Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* (Matth. 4.) Ubi obſervandum, quòd cùm in Hebræo fonte, unde hanc Servator ſententiam hauſit, ſimpliciter habeatur : *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſervies.* LXX. tamen Interpretes, & Latinus eorum veſtigia ſecutus ita locum expreſſerunt, ac ſi ſcriptum eſſet, *Illi ſoli ſervies;* quem eſſe veriſſimum verborum ſenſum, Chriſtus auctoritate ſuâ approbavit. Idem eſt ſenſus horum verborum (1. Regum 7.) *Preparate corda veſtra Domino, & ſervite ei ſoli.* Unde Apoſtolus Paganicæ ignorantiæ deputat, quicquid et rei cultus impenditur, quæ naturâ Deus non eſt, cùm ait, Galatas, quô tempore in Ethniciſmi tenebris verſabantur, *iis qui naturâ non ſunt Dii, ſerviiſſe.* Hanc poſitam ſibi à Deo

Lib. 1. de Relig. cultus objecto, cap. 1. & ſequentibus.

Deuteron. 6.

&

& à Chriſto legem conſtanter tenuiſſe omnes vetuſtiſſimæ memoriæ Chriſtianos, qui ſanctiſſimè conteſtati ſunt, Deum ſolum ſe adorare, nec quemquam alium colere poſſe, ut conſtat ex S. Juſtino *Apologia* 2. ex Epiſtola Smyrnenſis Eccleſiæ de Martyrio S. Polycarpi, ex Theophilo Antiocheno, *lib.* 1. *&* 2. *ad Autolycum*, ex S. Irenæo *lib.* 5. *cap.* 22. ex Clemente Alexandrino, *lib.* 6. *Stromatum*, ex Tertulliano, *Apologetici cap.* 17. & *Scorpiaci cap.* 4. ex Origene *lib.* 1. *contra Celſum*, & paſſim in aliis libris; ex S. Cypriano, *lib. de exhortatione Martyrii*, & *Epiſtola* 16. *ad plebem Thibaritanam*; ex S. Dionyſio Alexandrino apud Euſebium *lib.* 7. *Hiſtoria Eccleſiaſtica cap.* 11. Horum Scripturæ ſacræ teſtimoniorum habita ratione, primi Chriſtianiſmi Scriptores religionem non alterius, quàm Dei unius cultu cenſuiſſe. Quod ex Clemente Romano *in Epiſtola* 1. *ad Corinthios*, ex Juſtino, *lib. de Monarchiâ*, ex Tatiano *Oratione ad Græcos*, ex Clemente Alexandrino *lib.* 2. *Stromatum*, ex Origene *lib.* 4. *&* 8. *contra Celſum*, & ex Lactantio *lib.* 1. *Inſtitutionum cap.* 20. disertè probatur. Itaque religioſum cultum Angelis, vel ſanctis hominibus deferri Deus & Chriſtus ejus vetant; itaque ab ipſis vetitum Patres intellexerunt.

Dallæi Objectionibus ex locis Scripturæ petitis reſpondetur.

Reſpondeo, Sacræ Scripturæ teſtimonia, quæ ſoli Deo ſerviendum, eumque adorandum aſſerunt, de perfectâ ſervitute, ſupremóque honore eſſe intelligenda, quem Deo ut primo rerum omnium Auctori, & ultimo fini exhibemus. Cæterùm & honorem civili majorem aliis à Deo deferre tenemur, ſecundùm illud Apoſtoli ad Romanos 2. *Gloria & honor omni operanti bonum.* Et ſervitutem aliis exhibere poſſumus ac debemus, non perfectam quidem, ſed imperfectam. Unde S. Auguſtinus *lib.* 1. *Quæſtionum in Geneſim*, *Quæſtione* 61. animadvertit, in præcepto laudato non eſſe dictum: *Dominum Deum tuum ſolum adorabis: ſicut dictum eſt, & illi ſoli ſervies: quod eſt Græcè λατρεύσεις. Talis enim ſervitus nonniſi Deo debetur. Unde damnantur idololatræ; id eſt, ejuſmodi ſervitutem exhibentes idolis, quæ debetur Deo.*

Perfecta & abſoluta ſervitus eorum eſt, qui alteri modis omnibus ſubjiciuntur, ac ab aliô moventur, non tantùm ut à cauſa effectrice, ſed ut à fine (quemadmodum Philoſophi loquuntur.) Hæc ſoli Deo debetur ſervitus, à quô creaturæ moventur omnes, & propter ipſum operantur. Imperfecta verò ſervitus eorum eſt, qui modô tantùm aliquô moventur. Quo ſenſu de puero dicitur ad Galatas 4. *Heres quamdiu parvulus eſt, nihil differt à ſervo, cùm ſit dominus omnium.* Utique quia ab alio ut à cauſa efficientice movetur. Contra verò qui aliis præeſt, dicitur etiam illorum ſervus, quia movetur ab alio ut à fine. Unde etiam 2. *ad Corinthios* 4. dicit Apoſtolus: *Nos autem ſervos veſtros per Jeſum.* Sanctorum ergo ſervi ſumus, non perfectâ quidem & ſtrictè acceptâ ſervitute, quia ad illos ut ad finem ultimum non tendit cultus noſter; nec propter eos opera noſtra agimus: ſed imperfectâ quadam & laxiùs acceptâ ſervitute; quia ſuis apud Deum meritis nos juvant, ſuiſque ad bonum agendum nos movent exemplis. Negant autem Patres, ſupremô illô cultu, quem latriam vocamus, alium à Deo coli debere; non inferiori illo, religioſo tamen, quem duliam nuncupamus.

Objicit Dallæus, Ignotam eſſe Veteribus Latriæ & Duliæ diſtinctionem. Divinos Scriptores, quorum ſermonem noſtri & fontem, & normam eſſe decet, eum religionis cultum, tum qui apud Iſraëlem à piis rectè ac legitimè uni Deo; tum qui ab impiis apud Gentes idolis ac creaturis perperam exhibebatur, utrumque nullo diſcrimine tam duliam, quàm latriam vocare: Hunc cultum quem nunc latriam, nunc duliam vocant, negare creaturis deferendum. Quod plurimis Scripturæ ſacræ locis probat toto cap. 5. libri 1.

Latriæ & Duliæ diſtinctio.

Fatemur promiſcuum eſſe in Scripturis utriuſque vocis iſtius uſum, & vim æqualem: Sed Eccleſiæ uſu antiquiſſimo factum eſt, ut latriæ vocabulo ad ſupremi gradûs venerationem, hoc eſt, ſoli debitam Deo ſignificandam ſervato, duliæ vox, & cultûs, ac venerationis, Angelis, vel hominibus Sanctis etiam accommodaretur. Qui uſus non à Papa voces illas pro arbitrio in alienos ſenſus detorquente conſtitutus eſt, ut imprudens & maledicus Dallæus effutit; ſed à priſcis Doctoribus traditus, invaluit in Eccleſia, in quâ longè ante S. Auguſtinum receptus erat. Quæ vocis hujus, *dulia*, ſic uſurpandæ licentia non eſt à Scripturis ſacris aliena, cùm in iis, ad illius quæ hominibus exhibetur, ſervitutis genus ſignificandum, aliquoties accepta legatur. Sed ſtultum eſt de vocabulis tricari, & otioſè litigare, cùm res ipſas tenemus. Communi ſermonis conſuetudini obſequi, viri ſapientis eſt, & iis uti vocabulis quæ loquendi magiſter uſus invexit, quamvis à primæva ſignificatione deducta ſint. Cùm itaque cultum religioſum Angelorum & ſanctorum hominum Scriptura ſacra, & priſci Patres approbent, nihil intereſt quòd eadem ipſum nomenclatura non ſignificaverint.

Latriæ nomen, ad ſignificandum cultum uni Deo debitum Eccleſiæ uſu, conſecratum eſt.

De variô vocum illarum uſu λατρεία & δουλεία in Eccleſia receptô, audiendus eſt S. Auguſtinus lib. X. De Civitate Dei, cap. 1. *Hic eſt*, inquit, *Divinitati, vel ſi expreſſius dicendum eſt, Deitati debitus cultus, propter quem unô verbô ſignificandum, quoniam ſatis idoneum non occurrit Latinum, Græcè ubi neceſſe eſt inſinuo quid velim dicere. Latriam quippe noſtri, ubicumque Scripturarum poſitum eſt, interpretati ſunt ſervitutem. Sed ea ſervitus quæ debetur hominibus, ſecundùm quam præcipit Apoſtolus ſervos dominis ſuis ſubditos eſſe debere, aliò nomine Græcè nuncupari ſolet. Latria verò, ſecundùm conſuetudinem quâ locuti ſunt, qui nobis divina Eloquia condiderunt, aut ſemper, aut tam frequenter ut penè ſemper, ea dicitur ſervitus, quæ pertinet ad colendum Deum. Proinde ſi tantummodo cultus ipſe dicatur, non ſoli Deo deberi videtur. Dicimur enim etiam colere homines, quos honorificâ vel recordatione vel præſentiâ frequentamus.*

Coluntur Martyres cultu dilectionis & ſocietatis quo & in hac vita coluntur ſancti homines.

Ex lib. xx. *contra Fauſtum*, *cap. xxj.* cultum illum, qui Græcè latria dicitur, ſoli Deo exhibendum: & Martyres nihilominus religioſo quodam cultu colendos docet. *Colimus ergo Martyres*, inquit, *eô cultu dilectionis & ſocietatis, quô & in hâc vitâ coluntur ſancti homines Dei: quorum cor ad talem pro Evangelica veritate paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tanto devotiùs, quantò ſecuriùs poſt certamina ſuperata; quantò etiam fidentiore laude prædicamus jam in vitâ feliciore victores, quàm in iſta adhuc uſque pugnantes. At verò illô cultu, qui Græcè Latria dicitur, Latinè unô verbô dici non poteſt, cùm ſit quædam propriè divinitati debita ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus niſi unum Deum. Cùm autem ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii (unde idololatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent) nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam ſanctæ Animæ, vel cuiquam Angelo: & quiſquis in hunc errorem delabitur, corripitur per ſanam doctrinam, ſive ut corrigatur, ſive ut condemnetur, ſive ut caveatur.* Duliæ nomine intelligi ſervitutem communem, id eſt, ſive Deo, ſive creaturis exhibitam: Latriæ verò ſoli Deo debitam ſervitutem, confirmat Venerabilis Beda in cap. iv. Evangelii S. Lucæ.

Ideo autem ad ſignificandum cultum ſoli debitum Deo *Latria* potius quàm *Dulia* nomen aſſumptum eſt ab Auctoribus Eccleſiaſticis; quia non qualemcunque ſervitutem, ſicut eſt Dulia, ſed mercenariam maximè, imo mancipialem ſignificat: qualis

eorum

eorum erat qui bello capti eſſent ac ſubhaſtati, vel ſub haſtâ venditi, aut quolibet aliô modô in ſervitutem empti, ac omnino uſui dominorom & obſequio deſtinati, nec ſui juris, ſed eorum deinceps toti. Quò etiam ſpectat ipſa nominis etymologia. Derivatur enim λατρεία, à verbo, τρεῖν, id eſt, *tremere*, & particula λα, quæ ſignificationem auget apud Græcos; quaſi vehemens tremor *Latria* nomine ſignificetur: Tremoris autem illius vehementiſſimi ſolus Deus objectum eſt. Hinc *Deuteronomii 6.* dicitur: *Dominum tuum timebis.* Hinc forſan ipſum Dei nomen à Græco δέος (quod eſt timor) ductum eſt. Eoque non obſcurè alluſit Poëta celebris, dum ſic cecinit: *Deus & timor ille Deorum eſt.* Hinc *Geneſis 31.* dicitur *Juraſſe Jacob per timorem Patris ſui Iſaac. Timorem Iſaac* Moyſes *Deum Iſaac* nominavit. Latriæ itaque nomen meritò aſſumptum eſt ad ſupremum illum cultum ſignificandum, quô Deum ſolum venerari debemus, velut illum timentes ut Judicem; velut ab illo empti ut Redemptore; velut illius obſequio ac dominio penitus mancipati, & ab ejuſdem nutu modis omnibus pendentes: Duliæ verò nomen etiam ad religioſam venerationem ſignificandam, quâ Sanctos proſequimur, velut honorariâ quadam ſervitute ipſos colentes propter Deum. Unde idolorum cultus, quo ſoli Deo debitus honor ad opera manuum hominum translatus eſt, ab Eccleſiaſticis Auctoribus, jam inde ab ipſis Eccleſiæ naſcentis exordiis, *Idololatria*, non verò *Idolodulia* nuncupari conſuevit.

Ad id quod objicit Dallæus, Veteres Chriſtianiſmi Scriptores religionem non alterius, quàm unius Dei cultu cenſuiſſe: Reſpondeo, Veteres meritò aſſeruiſſe Deum ſolum eſſe religionis objectum, quia Deum unum propter ſe colit, & ad eum congruô honore proſequendum per ſeſe ac primariò propriéque refertur: ad aliorum autem venerationem nonniſi ſecundò locô, & principalis illius gratiâ; ut quidquid Angelis, vel Sanctis hominibus, religioſæ obſervantiæ exhibetur, id Deo potiùs, cujus unius causâ & voluntate tribuitur, quàm illis qui coli videntur, ſit imputandum. Addendum, quòd cultus, qui Sanctis impenditur, non eo ſenſu religioſus dicitur à Theologis Catholicis, quòd immediate à virtute religionis eliciatur: Namque religionis immediatum objectum eſt Dei cultus, & obſequium, non Deus ipſe in ſe ſpectatus, in quo illius à virtutibus Theologicis, quæ circa Deum immediatè verſantur, poſitum eſt diſcrimen; ſed religioſa vocatur illa Chriſtianæ obſervantiæ erga Sanctos teſtificatio, quia fit intuitu religionis, propter illius objectum, & à virtute religionis imperatur. Quâ in re doctiores ex Proteſtantibus nobiſcum habemus conſentientes. Nam Ameſius *Tom. 2. Bellarmini enervati lib. 6. cap. 5. §. 33.* ait: *Honoranda ſunt creaturæ Dei ex religione erga Deum, non ex religione erga ipſas: religio (ut Scholaſtici loquuntur) imperat, non elicit iſtum honorem.* Et Grotius *In Animadverſionibus contra Rivetum*, pag. 43. obſervat, *Religioſi* cultûs appellationem eſſe ambiguam: *Nam*, inquit, *& religioſus eſt honos qui ſoli Deo defertur: & religioſus eſt qui ob Deum defertur Angelis & Apoſtolis. Neque enim is honor ad communem civilemque vitam pertinet.* Ipſe verò Rivetus *in Examine Animadverſionum Grotii, ad Articulum 21.* de ſolo nomine tricari videtur, cum Grotio autem reipſa ſentire. *Quamvis*, inquit, *honor quem Angelis & Sanctis deferimus, non ad communem civilemque vitam pertineat; pertinet tamen ad dilectionis & ſocietatis honorem, ut Auguſtinus rectè diſtinguit.* Certe religioſi cultûs nomine, quem Sanctis exhibemus, nihil aliud intelligimus, quàm honorem ſocietatis & dilectionis, qui non ad communem civilemque vitam pertineat, ſed ſit honore civili, & ordine & gradu ſuperior. Quem ſi religioſum vocare nolint

Notio Religioſi cultus explicatur.

Proteſtantes, de verbis non litigabimus, ſalvo Catholico dogmate. Quamquam cur vocabulis *Religioſi cultus* offendantur, nulla ratio eſt. Omne enim officium, quo intuitu Chriſtianæ religionis perfungimur, actus religioſus, ſive religioſum opus jure meritóque vocatur; quia ut illud impleamus, religio lexque Chriſtiana jubent. Hoc ſenſu Jacobus Apoſtolus *Epiſtolæ cap. 1.* ait: *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc eſt: viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hôc ſæculô.* Porrò ſi officium pupillis & viduis intuitu Dei impenſum Religio ab Apoſtolo vocatur, quid prohibet quominùs cultus Cælitum religioſus appelletur à nobis? Et ut Proteſtantium exemplô morem loquendi Eccleſiaſticum vindicemus: Confeſſio Helvetica poſterior *Art. 18.* Miniſtrorum Eccleſiæ electionem *Religioſè* fieri jubet. Et *Art. 24.* memoriam Dominicæ Nativitatis, Circumciſionis, &c. *Religioſè celebrari* approbat. Confeſſio Argentinenſis *cap. 7.* agnoſcit *Religioſa jejunia.* Confeſſio Auguſtana inter Articulos *de Abuſibus*, Tit. *de Poteſtate Eccleſiæ* docet utramquem poteſtatem, Eccleſiaſticam & civilem, propter mandatum Dei *Religioſè venerandam.* Lutherus ipſe *in cap. 2. Epiſtolæ ad Galatas* Imperatorem, Regem, Principem, Magiſtratum, Doctorem, Concionatorem, &c. perſonas ait eſſe quas Deus pro ſuis creaturis agnoſci *& religioſè coli vult.* Nec tamen Lutherum, qui religioſi cultûs officia tam latè extendit, idololatriæ reum Dallæus, & alii Lutheranis confœderati Calviniſtæ vocaverint. Iniquè igitur & temerè, nobiſcum de idololatria expoſtulant, quòd cultum quo Sanctos proſequimur, Religioſum appellemus.

Objicit Dallæus celebrem locum Apoſtoli *ad Coloſſenſes 2.* ubi ait: *Nemo vos ſeducat volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuæ, & non tenens caput ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones ſubminiſtratum, & conſtructum, creſcit in augmentum Dei.* Ex quibus hoc argumentum Calvinianus Miniſter informat. Primis temporibus, cùm impoſtores jam neſcio quid religioſi in Angelos cultûs apud Chriſtianos inducere molirentur, eaque peſte Coloſſenſium Eccleſia eſſet afflata, res ad Paulum delata eſt. Certè ſi hæc ejus, ſi cæterorum Apoſtolorum traditio fuit, beatos illos Spiritus à nobis religioſo aliquo honore proſequendos eſſe, debuit tali in loco Apoſtolus legitimum inprimis & Eccleſiaſticum Angelorum cultum à nimiis & immodicis honoribus diſtinguere, quos illi quiqui eſſent Novatores inſtituebant; non totum rei genus ſimpliciter repudiando, frumentum (quod eſt in parabolâ Evangelicâ) unà cum zizaniis evelleret. At ſimpliciter & abſolutè Angelorum cultum Paulus damnavit ac repudiavit. Eum ſeductoribus tribuit, à verô religionis ſcopo falsâ humilitatis ſpecie homines abducentibus. Eumdem temeritati deputavit, incognita & ſe altiora ex tumore & ſuperbiâ invadenti. Ergo Pauli, & vetuſtiſſimæ, quæ Paulum audivit, Eccleſiæ, non modò nulla traditio fuit ut Angeli colantur, ſed etiam exſerta traditio fuit ne colantur.

Lib. 3. de Relig. cultus objecto, cap. 31.

Dallæus Apoſtoli teſtimonio abutitur.

Confirmatur ex interpretatione Theodoreti, in ſuo ad illum Apoſtoli contextum Commentario. *Qui legem defendebant*, inquit, *eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes, Legem fuiſſe per eos datam. Manſit autem perdiu hoc vitium in Phrygia & Piſidia. Proinde Synodus quæ convenit apud Laodiceam Phrygiæ, lege prohibuit ne precarentur Angelos. Et in hodiernum uſque diem Oratoria Sancti Michaelis apud illos, illorúmque finitimos videre eſt. Illi ergo, humilitate nimirum ducti, hoc fieri ſuadebant, dicentes univerſorum Deum nec cerni, nec attingi, nec comprehendi poſſe; & oportere per Angelos divinam ſibi benevolentiam conciliare. Hoc*

eſt

eſt quod dicit : In humilitate & cultu Angelorum.

Apoſtolus religioſum Sanctorum Angelorum cultum non prohibet.

Reſpondeo, Hujus expoſitionem loci à Veteribus potiùs accipiendam, & à maximis illis Viris qui Scripturas ſacras quarto interpretati ſunt Eccleſiæ ſæculo, ſicut à Majoribus didicerant, & quorum doctrina ab Eccleſia approbata fuit, quàm à Carentonico Sectæ Calvinianæ Miniſtello Joanne Dallæo, qui decimo ſeptimo ſæculo ex ſuô ſenſu hunc locum Apoſtoli, & alia idem argumentum ſpectantia temerè interpretatur. Nemo autem Veterum eo ſenſu Apoſtoli ſententiam intellexit, quem ipſi affingit Dallæus, ut ſcilicet nullum omnino religioſum cultum Angelis tribuendum eſſe voluerit. Sanctùs enim Hieronymus malorum duntaxat Angelorum cultum ab Apoſtolo prohiberi ſenſit, de quibus paulò ante dixerat : *Expolians Principatus & Poteſtates, confidenter palam traduxit illos, triumphans in ſemetipſo.* Atque ita Apoſtolum religionem Angelorum nuncupaſſe religionem Judaicam, quæ poſt Chriſti mortem & Evangelii promulgationem Dei cultus eſſe deſiit, & dæmonum potiùs cultura facta eſt. *Loquitur univerſa*, inquit, *contra eos qui credentes ex Judæis in Dominum Salvatorem ceremonias Legis obſervare cupiebant.* Judæos porro, poſtquam *omnis Judaicarum obſervationum cultura destructa eſt, quaſcunque offerunt victimas, non Deo offerre, ſed Angelis refugis & ſpiritibus immundis.* Quod etiam illos olim in deſerto feciſſe ex Amos cap. quinto & ex Actuum ſeptimo demonſtrat, ubi *Militia cæli* ſerviſſe dicuntur : *Quæ nunc*, inquit, *ab Apoſtolo dicitur religio Angelorum.* Quòd verò hic ſit Apoſtoli ſenſus, antecedentia perſuadere poſſunt. Illo enim in capite totus eſt in Legalium cæremoniarum obſervantia Coloſſenſibus diſſuadenda. *Nemo*, inquit, *vos judicet in cibo & potu*, quaſi alia munda ſint, alia immunda : *Aut in parte diei feſti*, ut alios dies feſtos putetis, alios non feſtos : nobis enim qui in Chriſtum credimus reſurgentem, jugis & æterna feſtivitas eſt : *Aut in parte Neomeniæ*, hoc eſt, Kalendarum, & menſis novi, quando decreſcens luna finitur, & noctis umbris tegitur : Chriſtianorum enim lumen æternum eſt : Aut in parte *Sabbathorum*, ut non faciant ſervile opus, & onera non portent : quia nos ſumus Chriſti libertate donati, & onera peccatorum portare deſivimus. Hæc, inquit, omnia *Umbra ſunt futurorum*, & imagines venturæ fœlicitatis : ut in quibus Judæi hæſitant juxta literam, & tenentur in terrâ, nos juxta ſpiritum tranſeamus ad Chriſtum : qui ad diſtinctionem umbrarum, nunc corpus appellatur ; *Corpus autem Chriſti.* Et ſtatim ſubdit : *Nemo vos ſeducat volens in humilitate, & religione Angelorum :* Id eſt, nemo vos ſuperet, aut devincat, volens humilitatem literæ ſequi, & Angelorum religionem atque culturam, ut non ſerviatis ſpirituali intelligentiæ, ſed exemplaribus futurorum, quæ nec ipſe vidit, qui vos ſuperare, aut ſeducere deſiderat ; fruſtra autem inflatur, & tumet ſenſu carnis ſuæ, carnaliter cuncta intelligens, & traditionum Judaicarum deliramenta perquirens ; & non tenens caput omnium Scripturarum, illud de quo ſcriptum eſt : *Caput viri Chriſtus eſt.* Legatur S. Hieronymus *Epiſtola* CLI. *ad Algaſiam*, *Quæſtione* x. ubi datâ operâ hunc locum Apoſtoli exponit. Cui S. Hieronymi interpretationi, cùm ſit conſentanea doctiſſimi Cardinalis Perronii expoſitio, quamvis aliis verbis, & magis Scholaſticis propoſita *lib.* 5. *Replicæ cap.* 6. temerè eruditiſſimum Antiſtitem Dallæus inſectatur his verbis : *Unus ex noviſſimis Perronius, cùm ei cæterorum ſtrophæ minùs, credo, ſatisfacerent, dignum ſuô cerebrô, quô nullum fuit Chimærarum feracius, dignam ſuis artibus gloſſam commentus eſt. . . In hac interpretatione Perronius ſibi valde placet, & hanc ſibi literalem ac veram Paulinorum verborum expoſitionem videri ait. Neque mirum : homini enim ſua ſomnia impenſiſſimè amanti hæc ex ſuô unius cerebrô nata Pallas non potuit non bella videri.* Non ignorabat opinor, Dallæus, hanc expoſitionem S. Hieronymo acceptam referri : ſed id ſolitâ fraude diſſimulavit, ut doctiſſimum Cardinalem ſugillaret liberiùs, cui nonnullus adhuc pudor erat S. Hieronymum palàm apertéque impugnare.

Etſi verò nequaquam hæc ſit pœnitenda reſponſio : Reſpondeo ſecundò, Apoſtolum *cap.* 2. *Epiſtolæ ad Coloſſenſes* ſuperſtitioſum duntaxat cultum Angelis delatum damnare, qualem ipſis impendebant Philoſophi, maximè Platonici, qui Angelos vel Deos minores, vel Mediatores unicos & primarios apud Deum aſſerebant, eóque ipſos nomine venerabantur : quô ex fonte ſua de Angelorum in mundi creatione operâ, deque eorum cultu deliria, primi Hæretici, nempe Simon Magus, Menander, Cerinthus, Valentinus hauſerunt : ut notavimus *in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ primi ſæculi.* De Platone refert S. Auguſtinus ex Apuleio, ipſum genios, ſive dæmones *In aere medios inter æthereum cælum ; terramque conſtituiſſe : ut quoniam nullus Deus miſcetur homini, quod Platonem dixiſſe perhibent, iſti ad Deos perferant preces hominum, & inde ad homines impetrata quæ poſcunt. Indignum enim putaverunt qui iſta crediderunt, miſceri homines Diis, & Deos hominibus : dignum autem miſceri dæmones & Diis, & hominibus : hinc petita qui allegent, inde conceſſa qui apportent.* Hæc Sanctus Auguſtinus *lib.* 8. *de Civitate Dei*, *cap.* 18.

Hujuſmodi cultum Angelorum ab Apoſtolo impugnatum loco laudato Epiſtolæ ad Coloſſenſes, S. Chryſoſtomus Homilia ſeptimâ in illam Epiſtolam teſtatur. *Sunt quidam*, inquit, *qui dicunt non oportere per Chriſtum adduci, ſed per Angelos. Illud enim eſt majus, quàm ut id poſſimus aſſequi. Propterea ſuſque deque verſat* (Apoſtolus) ſive vehementer inculcat *quæ facta ſunt à Chriſto per ſanguinem crucis ejus. Propterea dicit eum pro nobis eſſe perpeſſum, & dilexiſſe nos : & rurſus nos in eô ipſo eſſe confixos.* Huic expoſitioni Oecumenius, & Theophilactus ſubſcribunt. Neque ab ea Theodoretus abludit, ut patet ex illius verbis in objectione laudatis. *Qui legem defendebant*, inquit, *eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes legem fuiſſe per eos datam. . . . . . . Illi ergo humilitate nimirum ducti hoc fieri ſuadebant, dicentes : Univerſorum Deum nec cerni, nec attingi, nec comprehendi poſſe : & oportere per Angelos divinam ſibi benevolentiâm conciliare. Hoc eſt quod dicit : In humilitate & cultu Angelorum.* Cenſet itaque Theodoretus, Apoſtoli ſententiam illos petere, qui Angelos invocabant relictô Chriſtô, qui ipſos adorabant, qui ipſos ut unicos & primarios mediatores adibant. Cui ſuperſtitioni impensè olim addictam Phrygum gentem probat, cùm ex Laodicena Synodo, tum ex Oratoriis S. Michaëlis, quæ in illâ regione crebra erant, à ſuperſtitioſo illo cultu ad Chriſtianæ Religioni congruentem tranſlata ; nec ampliùs Angelis ut primariis Mediatoribus (quod in Chriſti cedebat injuriam) ſed Deo, in nomine Chriſti, ſub titulo S. Michaëlis, & in ejus memoriam conſecrata. Hæc expoſitio ſuſtentatur altero ejuſdem Theodoreti loco, in cap. 3. ejuſdem Epiſtolæ ad Coloſſenſes, ubi explicat hanc Apoſtoli ſententiam : *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Jeſu facite : gratias agentes Deo & Patri per ipſum.* Quæ verba ſic interpretatur, *Quoniam illi Angelos jubebant adorare, ipſe contrarium præcipit, ut & dicta, & facta exornent recordatione Chriſti Domini : Et Deo*, inquit, *& Patri gratiarum actionem offerte per ipſum, non per Angelos. Hanc etiam*

legem ſequens Laodicena Synodus, & volens veteri illi morbo mederi, lego ſaaxit, Non orandos eſſe Aagelos, nec relinquendum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.

Porro quam ſit conſona expoſitio Theodoreti Laodicenæ Synodo, patet ex Canone 35. cujus hæc ſunt verba ſecundùm verſionem Dionyſii Exigui: *Quòd non oporteat Eccleſiam Dei relinquere, & abire, atque Angelos nominare, & congregationes facere, qua interdicta noſcuntur. Si quis igitur inventus fuerit huic occultæ idololatriæ ſerviens, ſit anathema, quia dereliquit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei, & ſe idololatriæ tradidit.*

Verùm ut Dallæum, & ſimiles tenebriones, qui nec S. Hieronymi, nec S. Chryſoſtomi, nec Theodoreti, aliorumve Patrum interpretationes reverentur, & ſe meliùs aſſequi Scripturarum ſenſum præſumunt, quàm aſſecuti unquam fuerint veteres illi Chriſtianorum Magiſtri, clariſſimâ eadem Scripturarum luce præſtringamus: Chryſoſtomi & Theodoreti expoſitionem legitimam eſſe demonſtramus ex ipſo Apoſtoli contextu. *Nemo*, inquit, *vos ſeducat, volens, in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans, fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuæ, & non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus & conjunctiones ſubminiſtratum & conſtructum, creſcit in augmentum Dei.* Ex quibus liquet, Apoſtolum eam duntaxat Angelorum culturam damnare, cui aliquis ita addictus eſt, ut Eccleſiæ caput, id eſt, Chriſtum non teneat. Sed illos ut Dei legatos & Miniſtros, ut noſtros Curatores & cuſtodes à Deo conſtitutos, ut Patronos apud Deum potentiſſimos revereri non prohibet.

Propositio Secunda.

Sanctorum cultum religioſum Eccleſiæ veteris auctoritas, uſuſque à primis Chriſtianiſmi ſeculis approbant.

Religioſus Sanctorum cultus ex Traditione probatus.

ID variis priſcorum Patrum teſtimoniis demonſtrari poteſt. I. S. Juſtini Martyris Apologia II. *Nec diffitemur*, inquit, *talium nos Deorum, qui eſſe putantur, expertes & atheos eſſe: at non veriſſimi illius, qui Pater eſt juſtitiæ, ac temperantiæ, cæterarumque virtutum, & ab omni vitioſitatis communione prorſus abhorrentis Dei. Hunc ipſum verè, & ab eo profectum Filium, à quo iſta perdocti ſumus: necnon aliorum ipſum ſequentium, & ad ejus conformatorum ſimilitudinem, bonorum ſcilicet Angelorum exercitum: Spiritum quoque Propheticum colimus, & adoramus, ſermone ac veritate honorem deferentes.*

Traditio Eccleſiæ Smyrnenſis.

II. Smyrnenſis Eccleſiæ in Epiſtola Encyclica de Martyrio S. Polycarpi. *Martyres*, inquit, *tanquam diſcipulos & imitatores Domini meritò amore proſequimur.* Et ad locum ubi paſſus eſt S. Polycarpus ſe conventuros illius Eccleſiæ alumni pollicentur, *Ut Natalem ejus Martyrii diem cum hilaritate & gaudiò celebrent; tum in memoriam eorum qui glorioſò certamine perfuncti ſunt; tum ad poſteros hujuſmodi exemplo erudiendos & confirmandos.*

Traditio Eccleſiæ Africanæ.

III. S. Cypriani *Epiſtola* 37. ubi dies exceſsûs Martyrum diligenter adnotari jubet, ut cum honore celebrentur. *Denique*, inquit, *& dies eorum quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare poſſimus. Quanquam Tertullus fideliſſimus & devotiſſimus frater noſter, pro cæterâ ſolicitudine & curâ ſuâ, quam fratribus in omni obſequiò operationis impertit, qui nec illic circa curam corporum deeſt, ſcripſerit, ac ſcribat, ac ſignificet mihi dies quibus in carne beati Fratres noſtri ad immortalitatem glorioſa mortis exitu tranſeunt: & celebrantur hîc à nobis oblationes, & ſacrificia, ob commemorationes eorum: quæ citò vobiſcum, Domino protegente, celebrabimus.*

Oblationes & Sacrificia ob commemorationes Martyrum celebrata.

IV. Concilii Gangrenſis Canone ultimo, cujus hæc ſunt verba: *Si quis ſuperbo affectu utens, & abhorrens conventus Martyrum, & ſacra quæ in eis celebrantur, & eorum memorias, anathema ſit.*

Traditio Eccleſiæ Paleſtinæ, & Conſtantinopolitanæ.

V. Euſebii Cæſarienſis, qui Conſtantini Magni pietatem laudat *lib.* IV. *de ejus Vita, cap.* 58. quòd Martyrium, ſive Baſilicam in memoriam Apoſtolorum Conſtantinopoli ædificaverit: ibique condi corpus ſuum poſt obitum juſſerit: *Quò ſcilicet precationum quæ in honorem Apoſtolorum ibi celebrandæ erant, etiam mortuus particeps fieret. Cùm igitur duodecim illic capſas, quaſi ſacras quaſdam columnas in honorem ac memoriam Apoſtolici Collegii erexiſſet, ſuam ipſius arcam in medio conſtituit, quæ ſenas utrinque Apoſtolorum capſas diſpoſitas habebat. . . . . His ille diu antea ſagaci mente diſpoſitis, ædem Apoſtolis conſecravit; pro certo ſibi perſuadens, horum memoriam non parum utilitatis animæ ſuæ eſſe allaturam. Nec verò Deus eum votò atque expectatione ſuâ fruſtratus eſt.*

Precationes in honorem Apoſtolorum.

Traditio Eccleſiæ Cappadociæ.

VI. S. Baſilii Epiſtolâ 291. ad Ponticæ Diœceſis Epiſcopos. *Martyrum honores*, inquit, *cum ſummò ſtudiò procurantur ab iis qui in Domino ſperant: tum imprimis à vobis qui virtuti operam datis... Cùm igitur inter Martyres excellant Eutychius & Damas, eorumque ſocii, quorum memoriam civitas noſtra, & circumjecta undequaque regio celebrat; hoc vobis tanquam proprio ſuo ornamento in memoriam revocat Eccleſia, meâ voce vos exhortans, ut veterem conſuetudinem inviſendi nos reſumatis.* Legatur ejuſdem Oratio in XL. Martyres, Orationes in Mamantem Martyrem, in Gordium, in Barlaam, in Julittam Martyres: quæ totidem ſunt monumenta, quibus religioſum Sanctorum cultum in Eccleſia S. Baſilii tempore celebrem fuiſſe, & hanc fuiſſe Eccleſiæ fidem, quòd Sancti colendi eſſent; quodque Natales eorum celebrare, eorum memorias frequentare, implorare patrocinia pium eſſet, evidenter probatur.

VII. S. Gregorii Nyſſeni in Oratione de S. Theodoro Martyre. *Conſiderate*, inquit, *qui hujus puri cultûs miniſtri, ac Martyrum ſtudioſi eſtis, quanta res ſit Juſtus, quamque multas conſequatur remunerationes: & cognitò pietatis fructu, imitamini conſilium & aſpirate ad animum & voluntatem eorum, qui ita præ cæteris honorantur. Cui Regum talis honor habetur? Quis ex iis qui ſupra modum inter homines excellere viſi ſunt, tali memoriâ celebratur? Quis Imperatorum qui urbes munitas cœperunt, nationes innumeras ſubegerunt, adeò decantatus & famâ celebratus eſt, ut hic miles pauper modò conſcriptus & tyro, quem Paulus armavit, quem Angeli ad certamen unxerunt, quem victorem Chriſtus coronavit?*

Et infrà his verbis Martyrem compellat: *Ac nos quidem, ô Beate! anniverſariam circuli viciſſitudinem aſſequuti benignitate Creatoris, tibi publicum conventum coegimus, ſacrum, inquam, Martyribus addictum, & communem Dominum adorantes, & tuorum certaminum victoriæ commemorationem peragentes.*

Sacri conventus & feſta dies in honorem Martyrum.

VIII. S. Gregorii Nazianzeni Oratione III. quæ prima in Julianum Apoſtatam Invectiva eſt: ubi ait, Martyres Juliani munera, & templum quod in eorum honorem volebat erigere, cùm Chriſtianam adhuc religionem profiteretur, reſpuiſſe, & terram excuſſiſſe fundamenta ædificii ſacri, quod extruere conabatur. *O inſignem*, inquit, *Martyrum inter ſe charitatem, honorem illius qui multos Martyres ignominiâ & dedecore affecturus erat, recuſarunt*, &c.

Et Oratione VI. quam in ſolenni Martyrum Feſto habuit. *Purificemus noſmetipſos Martyribus, Fratres, vel ei potiùs, cui ipſi quoque cruoris veritatiſque confeſſione purificati & expiati ſunt...... Hoc illorum certaminibus demus, ut ipſi quoque palmam aſſequamur,*

aſſequamur, atque ejuſdem gloriæ hæredes ſimus, eam illius quam à nobis accipiunt, quàm illius quæ in cœlis recondita eſt: cujus monimenta quædam & exigua ſigna ſunt quæ oculis cernuntur........ Si ad hunc modum coimus aut confluimus, revera feſtum hunc diem, ut Chriſto gratum eſt, celebramus; revera Martyres honore affecimus. Legatur ejuſdem Oratio XVIII. in Cyprianum Martyrem. *Martyrum*, inquit, *honoribus oblector, pugilum cruoribus exulto, atque aliorum quidem certamina & victoria ſunt, corona autem mea... Atque omnium quidem Martyrum memoria celebranda eſt*, &c.

Traditio Eccleſiæ Antiochenæ & Cõſtantinopolitanæ.

IX. S. Joannis Chryſoſtomi Homilia in SS. Martyres Juventinum & Maximinum, in qua populum Antiochenum ſic alloquitur: *Non aliter priſcos, aliter recentiores colitis Sanctos, ſed eadem alacritate, eodem amore, eodem affectu, colitis omnes & commendatis. Non enim exploratis tempus, ſed exquiritis animi fortitudinem, pietatem, fidem invictam, zelum fervidum, & eas virtutes quas præ ſe ferunt Sancti, ob quorum honorem hodie convenimus.*

Et in Homilia de S. Pelagia Virgine & Martyre. *Etenim non temerè cum Græcis diſſerentes, hujus diei feſti celebritate gloriamur, eamque objicientes, erubeſcere illos facimus, cùm dicimus quemadmodum urbem integram ac totam, tantùmque populum puella una mortua ſingulis annis ad ſe attrahit, neque tempus ullum honoris hujus ſeriem interrupit.* Legantur ejuſdem Homiliæ de S. Ignatio Martyre, de S. Romano, de S. Juliano, de S. Babyla, de S. Barlaam, de S. Luciano, Martyribus; de S. Meletio Antiocheno Epiſcopo; de SS. Virginibus & Martyribus Bernice, & Proſdoce, & Domnina earum matre, in quibus locupletiſſima ſunt teſtimonia cultûs religioſi Sanctis exhibiti.

X. S. Epiphanii Hæreſi LXXIX. *Maria*, inquit, *in honore ſit: Dominus adoretur.* Et ibidem: *Quamvis Maria vel optima fuerit, ac Sancta, & honore digniſſima: non idcirco tamen adoratione proſequenda.*

Traditio Eccleſiæ Alexandrinæ.

XI. S. Cyrilli Alexandrini lib. 6. in Julianum. *Sanctos porro Martyres*, inquit, *neque Deos eſſe dicimus, neque divinò cultu illos adorare ſolemus, ſed affectus & honoris. Quin potius ſummis honoribus illos ornamus, puta quòd pro veritate ſtrenuè certaverint, ſinceritatemque fidei euſque ſervaverint, ut animam ipſam contempſerint, repudiatiſque mortis terroribus, periculum omne vicerint. Quare nihil eſt abſurdi: imò verò neceſſe erat eos, qui tam claris facinoribus excelluerunt, ornari perpetuis honoribus.*

Traditio Eccleſiæ Italiæ & Romanæ.

XII. S. Maximi, ſeu Antiqui Auctoris Sermonum ſub S. Ambroſii nomine editorum, ex quibus conſtat ſacros honores Apoſtolis & Martyribus impenſos fuiſſe, & feſtivitates in eorum honorem celebratas. Sic habet in Sermone de SS. Petro & Paulo: *Quotieſcumque Martyrum memorias celebramus, prætermiſſis omnibus ſæculi actibus, ſine aliquâ dilatione concurrere debemus ad domum Dei, reddere honorificentiam illis, qui nobis ſalutem effuſione ſui ſanguinis pepererunt: qui tam ſacratam hoſtiam pro noſtrâ propitiatione Domino ſe obtulerunt: præſertim cùm dicat ad Sanctos ſuos Chriſtus Dominus, Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Quiſquis ergo honorat Martyres, honorat & Chriſtum: & qui ſpernit Sanctos, ſpernit & Chriſtum.*

Et in Sermone de SS. Nazario & Celſo Martyribus. *Honoremus*, inquit, *Beatos Martyres Principes fidei, interceſſores mundi, præcones regni, cohæredes Dei...... Honorare debemus ſervos Dei: quantò magis amicos Dei?*

XIII. S. Hieronymi cùm in libro *contra Vigilantium*, tum in Epiſtola *ad Riparium Preſbyterum.*

Traditio Eccleſiæ Africanæ.

XIV. S. Auguſtini lib. XX. contra Fauſtum, cap. XXI. *Nam quòd etiam*, inquit, *hinc nobis calumniatur Fauſtus, quòd Martyrum memorias honoramus, in hoc dicens, Nos idola convertiſſe, non tam me movet ut huic calumniæ reſpondeam, quam ut ipſum Fauſtum oſtendam ſtudio calumniandi, etiam ab ipſius Manichæi vanitatibus exorbitare voluiſſe..... Populus autem Chriſtianus memorias Martyrum religioſâ ſolemnitate concelebrat & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum conſocietur, atque orationibus eorum adjuvetur: ita tamen ut nulli Martyrum, ſed ipſi Deo Martyrum, quamvis in memorias Martyrum, conſtituamus altaria. Quis enim Antiſtitum in locis Sanctorum corporum aſſiſtens altari, aliquando dixit: Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane: ſed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit, apud memorias eorum quos coronavit: ut ex ipſorum locorum admonitione major affectus exurgat ad acuendam charitatem, & in illos quos imitari poſſumus, & in illum quo adjuvante poſſumus. Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei*, &c.

Nulli martyrum, ſed Deo martyrum, in memorias martyrum conſtituuntur altaria, & ſacrificia offeruntur.

Traditio Eccleſiæ Syriæ.

XV. Theodoreti *Sermone* VIII. *de Martyribus*, ubi Gentiles ſic alloquitur: *Suos mortuos Dominus Deus noſter in templa pro Diis veſtris induxit: ac illos quidem caſſos vanoſque reddidit, his autem honorem illorum attribuit. Pro Pandiis enim, Diaſiiſque, ac Dionyſiis, & aliis feſtis veſtris, Petri, & Pauli, & Thomæ, & Sergii, & Marcelli, & Leontii, & Panteleemonis, & Antonini & Mauritii, aliorumque Martyrum ſolemnitates peraguntur: & pro illâ veteri pompa, rerumque ac verborum obſcœnitate, modeſtæ celebrantur feſtivitates, non ebrietatem & jocos, riſuſque exhibentes, ſed divina Cantica, ſacrorumque Sermonum auditionem, & preces laudabilibus lachrymis ornatas.*

Idem in *Hiſtoria Religioſa cap.* 21. narrat Jacobum Monachum ſanctiſſimum, cum ipſi ſepulchrum paratum eſſet in monte, & ædiculâ circumdatum, dixiſſe: *Non patiar ut Jacobi ſepulchrum hoc appelletur: ſed triumphantium Martyrum templum hoc fieri volo, & me velut inquilinum quempiam illorum cohabitatione dignatum, aliâ in arcâ poni. Neque hæc dixit modò, ſed reipſa præſtitit. Collectis enim undique multis Prophetis, multiſque Apoſtolis & Martyribus omnes unâ in arcâ repoſuit, cum Sanctorum populo habitare cupiens, & cum eis reſurgere, divinòque conſpectu potiri.* Immenſus eſſem, ſi aliorum Patrum deſcriberem teſtimonia, quibus religioſus Sanctorum cultus approbatur, & in Eccleſia ſolennis fuiſſe omnium ad noſtram uſque ætatem ſæculorum tractu oſtenditur, ſcilicet, SS. Paulini, Gaudentii, Leonis, Maximi Taurinenſis, Petri Chryſologi, S. Gregorii Magni, Gregorii Turonenſis, Synodi Septimæ, &c. quibus omnibus ſacra Synodus Tridentina concinit, *Seſſione* XXV.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Sanctorum invocatione.

CONtra Vigilantium in hoc etiam Articulo pugnamus, cujus errorem circa Sanctorum invocationem ſuſcitarunt Petrobuſiani, Vualdenſes, & horum genimina Lutherani & Calviniſtæ.

Hos inter & Catholicam Eccleſiam quæſtio non verſatur de Sanctorum hîc viventium invocatione. Fatentur namque Proteſtantes, licitum eſſe viventium preces implorare, abſque injuriâ Chriſti Mediatoris: quod ex multis Scripturæ ſacræ locis approbatur, & maximè ex Apoſtolo ad Romanos 15. *Obſecro vos ut adjuvetis me in orationibus veſtris pro me ad Deum.*

Non eſt etiam quæſtio utrum mandatô divinô Fideles ad Sanctorum cum Chriſto regnantium invocationem teneantur. Horum enim interpellatio-

nem non eſſe ad ſalutem neceſſariam, Theologi Catholici fatentur. Quò ſpectant illa S. Joannis Chryſoſtomi verba: *Non opus eſt tibi Patronis ad Deum... Sed licèt ſolus ſis, patronoque careas, omnino tamen voti compos eris.* Imò nec ullum Eccleſiæ præceptum eſt ſingulos Chriſtianos ad invocationem Sanctorum adſtringens. In hoc igitur duntaxat verſatur controverſiæ cardo inter Orthodoxos & Proteſtantes cum Vigilantio delirantes, utrum Angelorum & Sanctorum hominum cum Chriſto regnantium invocatio licita ſit ac utilis.

Propositio I.

Angelorum & Sanctorum cum Chriſto regnantium invocationem Chriſtiana Religio permittit, approbatque ceu maximè utilem, verbò Dei ſuffragante.

Sanctorum invocatio ex Scriptura ſacra colligitur. Probatur I. ex verbis Jacob Patriarchæ filiis ſuis benedicentis, Geneſis 48. *Angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis: & invocetur ſuper eos nomen meum; Nomina quoque Patrum meorum Abraham & Iſaac.* Eo invocationem diſertam Angeli, & Sanctorum Patriarcharum defunctorum: ut Tremellius & Junius fatentur, utque Ameſius agnoſcit *Tom. 2. Bellarmini Enervati lib. 6. cap. 3. §. 6.*

Confirmatur ex Apocalypſis 1. ubi S. Joannes pacem Fidelibus adprecatur ab Angelis thronum Dei cingentibus: *Gratia vobis & pax*, inquit, *ab eo qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt, & à ſeptem Spiritibus, qui in conſpectu throni ejus ſunt.* Sic autem pacem ab Angelis adprecari, quid aliud eſt quam ipſorum patrocinium invocare, ut gratiam & pacem à Deo pro Chriſtianis poſtulent?

Probatur 2. ex cap. 32. Exodi, ubi Moyſes Deo his verbis ſupplicat: *Recordare Domine Abraham, Iſaac, & Iſraël ſervorum tuorum, quibus juraſti per temetipſum*, &c. Et II. Paralipomenon 6. Salomon Deum orans, miſericordiam David allegat: *Memento*, inquit, *miſericordiarum David ſervi tui.* Sed & Sancti illi Juvenes Edictò Nabuchodonoſoris in fornacem conjecti, miſericordiam Dei propter Sanctorum Patriarcharum merita efflagitant: *Neque auferas*, inquiunt, *miſericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum, & Iſraël Sanctum tuum.* Et certè cùm Deus propter merita Sanctorum beneficia conferat hominibus, ut conſtat ex his verbis IV. Regum 19. *Protegam urbem hanc, & ſalvabo eam propter me, & propter David ſervum meum:* Licitum ac pium eſt eadem merita coram Deo allegare, ut illius beneficia obtineamus.

Probatur III. Sanctos pro nobis orare colligitur ex Scriptura ſacra: Itaque ex eadem certum eſt Sanctorum orationes à nobis optari poſſe, ac poſtulari. Id autem nihil aliud eſt quam Sanctos invocare. Quòd autem Sancti pro nobis Deum orent, Deus ipſe Jeremiæ 15. docet his verbis: *Si ſteterint Moyſes & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum.* Porro ſi non conſueviſſent Sancti, qui hinc migrarunt, pro viventibus orare, nec poſſent nobis apud Deum patrocinari, ineptus ille ſermonis divini ſenſus videretur; ſicut ineptè dicerem ei qui me læſit, Si equus Regis pro te veniam exoret, tibi non parcam: vel homini maximi momenti negotium ad Senatum deferenti, diceret Senatus Princeps, Si pro te peroraverit Cicero, cauſam vinces; irriſorius ſermo eſſet, quia nec perorare ex inferis redux Cicero ſolet, nec equus veniam rogare poteſt. Quis autem non videat ex Calvini cerebro natam periphraſim illam, Scripturam ſacram ibi figuratè loqui, quaſi diceret Deus: Si ſteterint coram me duo viri Moyſi & Samueli virtute pares, A illos pro populo ſupplicantes non audiam? Certè de vero Moyſe & Samuele Deum loqui, S. Hieronymus *in Commentario*, S. Chryſoſtomus *Homilia 1. in Epiſtolam ad Theſſalonicenſes*, & S. Gregorius *lib. 9. Moralium cap. 9.* intellexerunt: fugitque perſpicaciſſimos & eruditiſſimos Patres ſubtile illud Calvini gloſſema. Nec fœliciùs reſpondent alii Heterodoxi, hæc per Proſopopeiam dici; id eſt, Si viverent Moyſes & Samuel, & pro populo iſto ſequeſtres accederent, eos non audirem. Nam Ezechielis 14. Sanctis in ſinum Abrahæ jam ex hac vita mortali tranſlatis, Noë, & Job, adjungitur Da- B niel adhuc ſuperſtes. *Si fuerint tres viri iſti in medio ejus, Noë, Daniel, & Job; ipſi juſtitiâ ſuâ liberabunt animas ſuas...... Tres viri iſti, ſi fuerint in eâ, nec filios, nec filias liberabunt, ſed ipſi ſoli liberabuntur.* Unde ſicut Daniel adhuc ſuperſtes Deum orare poterat pro populo: ita Noë, & Job, Deum orare pariter pro ipſius liberatione potuiſſe Scriptura ſupponit. Denique nulla ratio eſt cur Proſopopeia his in locis potiùs fingatur, quàm II. *Machabæorum* 15. ubi Jeremias mortuus, pro populo orare dicitur: *Hic eſt fratrum amator, & populi Iſraël: hic eſt qui multùm orat pro populo, & univerſâ ſan-* C *ctâ civitate, Jeremias Propheta Dei.* Quem locum citat Euſebius Cæſarienſis *lib. 12. de Præparatione Evangelica, cap. 2.* ubi oſtendere vult Platonis dogmata cum noſtris, id eſt, cum Hebræorum antiquorum placitis, quæ perinde ac Veteris eorum Teſtamenti libros Chriſtiani complectuntur, apprimè eſſe conſentanea: velut eſt illud de quo nunc agimus, *Mortuorum animas*, nimirum juſtorum, *vim quamdam habere ſolutas corporibus, & humanarum rerum curam gerere:* Quod à Platone ſcriptum *lib. 11. de Legibus*, comparat Euſebius cum ſimili Eccleſiæ veteris, ſive Synagogæ Judaicæ ſententiâ, quam ex lib. II. Machabæorum aſtruit; D ubi Jeremias Propheta, licet defunctus, orare pro populo viſus à Juda Machabæo dicitur. Neque nullius hac in cauſâ momenti eſt, quod Judæi exiſtimantes Chriſtum cruci ſuffixum invocare Eliam, *Matthæi*, 27. ipſum blaſphemiæ, & violatæ Legis non accuſarunt: quod argumento eſt Synagogæ perſuaſum fuiſſe, licitam eſſe Sanctorum invocationem.

Confirmatur ex Apocalypſis 5. ubi dicitur quòd *Viginti quatuor ſeniores ceciderunt coram Agno, habentes ſinguli citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes Sanctorum.*

Nec omittendum eſt quòd S. Petrus orationes E ſuas ac patrocinium apud Deum Fidelibus poſt obitum ſuum pollicetur in Epiſtola 2. cap. 1. *Dabo autem operam & frequenter habere vos poſt obitum meum, ut horum memoriam faciatis.* Et quis credat Sanctos cum Chriſto regnantes minùs ſolicitos eſſe de ſalute Fidelium, quam divitem epulonem in mediis tartari flammis de ſalute fratrum? (*Lucæ* 16.) Quis non ſibi facilè perſuadeat Martyrum animas ardentioribus votis à Deo veniam orare pro fratribus, quàm vindictam de perſecutoribus? Si Sancti pro Eccleſia in genere Deum interpellant, ut Kemnitius, Saxonica, & Vvittenbergen- F ſis Confeſſio tradunt; nec propterea fit injuria Chriſto: quid eos pro ſingulis orare vetat? **Kemnitius in Examine Concilii Trident. parte 3.**

Probatur IV. Licita eſt ac utilis Sanctorum hîc mortalem vitam agentium invocatio, ut Scriptura docet, ac Proteſtantes fatentur: igitur non minùs licita eſt ac utilis invocatio Sanctorum cum Chriſto regnantium. Enimverò ſi ipſos invocare illicitum aut inutile eſſet, id non aliunde oriretur quàm vel ex defectu poteſtatis, aut voluntatis, aut cognitionis: vel quòd eorum invocatione Chriſto Mediatori irrogaretur injuria. Sed nec illos deficit poteſtas nos adjuvandi, quia potentiores

res

res ſunt poſt coronas, poſt triumphos: Deo ſunt magis grati, & magis conjuncti. Non deficit etiam illos voluntas, quia majori charitate præditi ſunt. Unde, ut ait S. Cyprianus lib. de Mortalitate: *De ſua ſorte ſecuri, ſunt de noſtrâ ſalute ſoliciti.* Nec deficit illos precum noſtrarum, aut miſeriarum cognitio. Si enim norunt Angeli converſionem peccatoris, de quâ gaudent in cœlis: (*Luca* 15.) Quidni etiam preces noſtras noverint? Porrò ſi notæ illæ ſunt Angelis, quia vident faciem Patris: cæteros Sanctos eadem beatitudine donatos non latent. Ineptè verò cauſantur Heterodoxi Sanctorum invocatione Chriſto Mediatori fieri injuriam. Si enim nulla ipſi irrogatur injuria, cùm Sanctorum hîc viventium precibus nos commendamus: cur ejus dignitati & gloriæ injurioſa fingatur Sanctorum cum ipsô regnantium invocatio: quos deterioris exiſtimare conditionis ineptum eſt, cùm immortali vitâ vivunt? Deus enim Abraham, Iſaac, & Jacob, *Non eſt Deus mortuorum, ſed viventium:* (Matth. 22.) adeóque nulla ratio eſt cur Sanctos cum Chriſto regnantes appellare, & eorum in interceſſione cenſeatur illicitum; & Chriſto fieri exiſtimetur injuria, ſi eorum patrocinium imploretur: vivos autem apud Deum ſuffragatores & interceſſores interponere liceat, abſque injuriâ Chriſti Mediatoris.

Hæreticorum argumentis contra Sanctorum Invocationem reſpondetur.

Objiciunt Heterodoxi primò illud Apoſtoli teſtimonium ad Romanos x. *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt?* Ex quo colligunt, Sanctos non eſſe invocandos, ſiquidem in eos non credimus.

Reſpondent Catholici Theologi, Loqui Apoſtolum de invocatione quæ divini cultûs pars eſt, quam abſolutam vocant, quâ nimirum aliquis ut bonorum omnium auctor imploratur: Præmiſerat enim Apoſtolus: *Idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.* At hoc modô non invocamus Sanctos, ſed relativâ, ut vocant, invocatione ipſos convenimus & Patronos apud Deum adhibemus, ut ejus Miniſtros & amicos. Nomen porrò invocationis iſtô etiam ſenſu congruè uſurpari conſtat ex Scriptura ſacra *Geneſis* 48. ubi Jacob filiis Joſeph benedicens ait: *Invocetur ſuper eos nomen meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham, & Iſaac.* Non oportet autem ut qui ſic invocatur, ſit fidei noſtræ objectum: alioqui vivorum implorare orationes non poſſemus, in quos non credimus. Hic igitur unus Apoſtolicæ ſenſus eſt ſententiæ: *Quomodo Deum invocabunt, in quem non crediderunt?* Invocari quippe Deus ab eo non poteſt, qui in illum non credit. Perperam autem & fallaciter omninò inde infertur Sanctos invocari non poſſe, in quos non credimus. Simile prorſus eſt iſtius argumentationis vitium illi ſophiſmati, quô ita colligerem. *Deum amare nemo poteſt qui in eum non credit: igitur nec proximum poteſt diligere, niſi qui credit in proximum.* Quanquam & in Sanctos quodammodo nos credere Sanctus Hieronymus aſſerit explicans locum illum Apoſtoli in Epiſtola ad Philemonem: *Gratias ago Deo meo, audiens caritatem tuam & fidem, quam habes in Domino Jeſu, & in omnes Sanctos.* Qui enim credit in Deum, credit conſequenter omnia quæ de Sanctis, Deo auctore, tradita ſunt: quorum unum eſt dogma Catholicum quod propugnamus, Sanctorum invocationem licitam, utilemque eſſe.

Objiciunt ſecundò Heterodoxi locum Apoſtoli celeberrimum 1. ad Timotheum 2. *Unus enim Deus: unus & Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus.* Ex quo inferunt, injuriam fieri Chriſto, ſi Sanctos velut Mediatores noſtros apud Deum interpellemus.

Hunc locum S. Auguſtini auctoritate confirmant, lib. 2. contra Parmenianum, cap. 8. *Si Joannes*, inquit, *ita diceret: Hæc ſcripſi vobis ut non peccetis; & ſi quis peccaverit, mediatorem me habetis apud Patrem; ego exoro pro peccatis veſtris: ſicut Parmenianus quodam locô mediatorem poſuit Epiſcopum inter populum & Deum; quis eum ferret bonorum atque fidelium Chriſtianorum? Quis ſicut Apoſtolum Chriſti, & non non ſicut Antichriſtum intueretur?* Et infrà: *Si eſſet mediator Paulus, eſſent utique & cæteri Coapoſtoli ejus, ac ſic multi mediatores eſſent: nec ipſius Pauli conſtaret ratio, quâ dixerat: Unus Deus, unus mediator Dei & hominum.*

Solus Chriſtus perfectè Mediator eſt, & redemtionis officio; Sancti verò interceſſionis ſuffragio.

Reſpondent Catholici Theologi, Unum revera eſſe mediatorem Dei & hominum, hominem Jeſum Chriſtum, perfectâ mediatione: Ille enim perfectè mediator eſt, qui immediatè ad Deum accedens, per ſuum ipſius meritum, quod ab alieno meritô non pendeat, nec vi ac virtute alterius ſit ſubnixum, Deum hominibus placatum reddit, omniaque ſalutis dona à Deo hominibus obtinet. Quod quidem officium Chriſto homini Deo competit: de quo ſubdit ibidem Apoſtolus: *Qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus nobis.* Quibus verbis Chriſtum redemptionis officiô ſolum eſſe hominum mediatorem ſignificat. Sed Sancti ſuô etiam quodam modô ſunt mediatores, interceſſionis ſuffragiô. Chriſtus mediator eſt naturâ ſimul & officiô: quia ſolus Deum inter & homines eſt propriè medius. Quod egregiè S. Auguſtinus explicat *lib. 9. de Civitate Dei, cap.* 15. ubi de Bono beatifico loquens, à cujus conſecutione avertere nos conantur Angeli mali, hæc habet: *Ad quod ut perduceremur, non multis, ſed unô mediatore opus erat: & hoc ipsô eô, cujus participatione ſimus beati, hoc eſt, Verbo Dei non factô, ſed per quod facta ſunt omnia. Nec tamen ob hoc Mediator eſt, quia Verbum: maximè quippe immortale, & maxime beatum Verbum longè eſt à mortalibus miſeris: ſed mediator per quod homo: eô ipsô oſtendens utique, ad illud non ſolùm beatum, verumetiam beatificum bonum non oportere quæri alios mediatores, per quos arbitremur nobis perventionis gradus eſſe moliendos: quia beatus & beatificus Deus factus particeps humanitatis noſtræ, compendium præbuit participandæ divinitatis ſuæ.* Ex quibus patet, ſolùm Chriſtum mediatorem eſſe naturâ ſimul & officiô.

Sanctorum Mediatio non eſt injurioſa Chriſto.

Verùm id non prohibet quin Sancti Mediatores etiam dici poſſint, ſecundi, & ei tanquam primario ſubjuncti, & ab illo ſuſpenſi, opem ſuam ac patrocinium commodando nobis apud Deum. Tantùm enim abeſt ut illud mediationis genus in injuriam ac dedecus Chriſti cedere Apoſtolus exiſtimaverit: quin potiùs hôc ipsô in capite jubet ut pro nobis mutuò Deum interpellemus. Verùm quia Sancti pro nobis orant, non propriô meritô, ſed meritis Chriſti Servatoris ſubnixi, ſunt imperfectâ ratione mediatores. Porrò quod hoc ſenſu mediator juſtus quiſque dici poſſit, diſertè Scriptura docet, in quâ Moyſes ipſe refertur dicens: *Ego ſequeſter & medius fui inter Deum & vos in tempore illô.* Unde etiam Apoſtolus *ad Galatas* 3. ait *Legem ordinatam fuiſſe per Angelos in manu mediatoris*, hoc eſt, in manu Moyſis. Utramque mediationis rationem hac complexus videtur ſententiâ S. Auguſtinus *lib. 11. contra Parmenianum*, cap. 8. *Homines omnes invicem ſe commendant orationibus ſuis. Pro quô autem nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus, hic unus veruſque Mediator eſt.* Qui ſcilicet *Per ſemetipſum ad Deum accedit, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis*, ut ait Apoſtolus. Unde quicquid à Deo adhibitâ Sanctorum interceſſione petit Eccleſia, totum illud Chriſti meritis ſe impetraturam profitetur & confidit, Orationes ſuas his verbis abſolvens: *Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*: hac de veritate perſuaſa, quam Sanctus Auguſtinus *in Pſalmum* CVIII.

literis prodidit: *Oratio quæ non fit per Chriſtum, non ſolùm non poteſt delere peccatum, ſed etiam ipſa fit in peccatum.*

Duplicem illam mediationem rurſus exponit S. Auguſtinus *Tractatu* 1. *in Epiſtolam* 1. *S. Joannis*, his verbis: *Joannes autem quid dixit? Et ſi quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Jeſum Chriſtum. Sed dicit aliquis: Ergo Sancti non petunt pro nobis: Ergo Epiſcopi vel Præpoſiti non petunt pro populo? Sed attendite Scripturas, & videte quia & Præpoſiti commendant ſe populo. Nam Apoſtolus dicit plebi: Orantes ſimul & pro nobis. Orat Apoſtolus pro plebe. Orat plebs pro Apoſtolo. Oramus pro vobis, fratres, ſed & vos orate pro nobis: invicem pro ſe omnia membra orent, Caput pro omnibus interpellet.*

Coloſſ. 4.

Abſque ratione autem offenduntur Fratres noſtri ſegreges, quòd Mediatoris nomen modô ſic explicatô Sanctis tribuatur: cùm & alia nomina quæ Deo, vel Chriſto propria ſunt, non ſolùm communis Fidelium uſus, verùmetiam Scriptura ſacra cum hominibus communicet, quatenus Dei vel Chriſti perfectiones participant. Sic *Solus Deus habere immortalitatem* dicitur in ſacris literis, & *Solus Deus verax*: & *Nemo bonus niſi ſolus Deus*: & *Unus eſt Pater noſter qui eſt in cælis*: & prohibet Chriſtus ne *Magiſtri* vocemur, quia *Unus eſt Magiſter noſter.* Et Chriſtus *Lucis* nomen ſibi proprium ſignificavit. Et tamen homines bonos, veraces, Patres, Magiſtros, abſque Dei & Chriſti injuria appellamus: & Chriſtus ipſe Apoſtolos Lumen mundi nuncupavit. Quin & ipſum Salvatoris nomen cum Sanctis interdum communicatur abſque Chriſti unici Salvatoris injuriâ: unde Apoſtolus 1. *ad Corinthios* 9. ſcripſit: *Omnibus omnia factus ſum, ut omnes facerem ſalvos.* Quidni ergo & Mediatoris nomen, ſenſu explicatô, Sanctis, abſque Chriſti Mediatoris injuriâ tribuatur?

Denique; ut Proteſtantes eorum premamus teſtimoniis, quibus communionis & fraternitatis conteſſeratione juncti ſunt: Confeſſio Wittembergenſis, *Tit. de Ordine*, duplex illud mediationis genus mox explicatum admittit. *Si loquendum eſt*, inquit, *de mediatore precationis, unuſquiſque pius factus eſt alterius mediator per Jeſum Chriſtum: Propterea quòd officium exigit ut alter alterius ſalutem precibus ſuis Deo commendet.*

A doctrinâ in reſponſione traditâ & illuſtratâ non alienus eſt S. Auguſtinus *libro* II. *contra Parmenianum cap.* VIII. agit enim ibi contra Donatiſtas, qui Epiſcopos & Sacerdotes ita mediatores eſſe volebant inter populum & Deum, ut exaudiri populi orationes non poſſent, ſi Sacerdos malus eſſet: quia publicarum orationum efficaciam, ut & Sacramentorum, à Miniſtri ſanctitate pendere pertinaciter propugnabant. Contra iſtos igitur ait S. Auguſtinus, eos de unô Mediatore in omnibus orationibus ſuis ſecuros eſſe debere: quaſi ſignificans, ſolum Chriſtum primarium eſſe perfectumque mediatorem. Unde ſubdit: *Homines enim omnes Chriſtiani invicem ſe commendant orationibus ſuis. Pro quô autem nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus, hic unus veruſque Mediator eſt: cujus typus quoniam præfigurabatur in Sacerdote veteris Teſtamenti, nullus illic invenitur oraſſe pro Sacerdote. Paulus autem Apoſtolus, quoniam ſub capite præcipuum membrum; ſed tamen quia membrum eſt corporis Chriſti, & noverat non per figuram in interiora veli ad Sancta Sanctorum, ſed per expreſſam & firmam veritatem in interiora cæli, ad ſanctitatem non imaginariam, ſed æternam, pro nobis intraſſe maximum & veriſſimum Sacerdotem Eccleſiæ, ſe orationibus Fidelium & ipſe commendat. Nec mediatorem ſe facit inter populum & Deum: quoniam pro invicem ſollicita ſunt membra, etſi patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, etſi glorificetur unum membrum, congaudent omnia membra: ac ſic oratio pro invicem membrorum omnium adhuc in terrâ laborantium aſcendat ad Caput quod præceſſit in cælum, in quô eſt propitiatio pro peccatis noſtris.* Quibus verbis non excludit mediationem *interceſſionis*, ſiquidem Sanctos mutuò pro invicem orare ait: ſed mediationem duntaxat *redemptionis*.

Objiciunt tertiò Heterodoxi, Cælites non cognoſcere preces viventium. Hinc Job 14. dici: *Sive nobiles fuerint filii ejus, ſive ignobiles, non intelliget.* Et Eccleſiaſtici 9. *Mortui nihil noverunt ampliùs.* Et IV. Regum 22. Joſiæ dicit Deus: *Colligam te ad Patres tuos, ut non videant oculi tui omnia mala quæ introducturus ſum in locum iſtum.* Et Iſaiæ 63. *Abraham neſcivit nos, & Iſrael ignoravit nos.* Id Patres confirmare, ſcilicet Origenem lib. II. in Epiſtolam ad Romanos: *Si extra corpus poſiti*, inquit, *vel Sancti qui in Chriſto ſunt, agunt aliquid, & laborant pro nobis, ad ſimilitudinem Angelorum, qui ſalutis noſtræ miniſteria procurant*, &c. *habeatur hoc quoque inter occulta Dei, neque chartulæ committenda myſteria.* S. Gregorium Nazianzenum in laude funebri Gorgoniæ ſororis dicentem: *Si tibi aliqua noſtri ſermonis eſt ratio, & hoc ſanctis animis à Deo munus, ut talia ſentiant, ſuſcipe hanc noſtram orationem multorum epitaphiorum loco.* Et S. Auguſtinum lib. *de Cura pro Mortuis*. cap. 13. *Si parentes non interſunt*, inquit, *qui ſunt alii mortuorum qui noverunt quid agamus, quidve patiamur? Iſaias Propheta dicit: Abraham nos neſcivit, & Iſrael ignoravit nos.* Ex quibus colligunt Heterodoxi, Sanctos non audire preces noſtras, adeoque ſupervacaneum eſſe illorum opem implorare.

Sancti cum Chriſto regnantes Fidelium preces ad ſe directas cognoſcunt.

Reſpondeo, Omnia illa Scripturæ ſacræ teſtimonia ad unum evincere, mortuos res vivorum non cognoſcere, ſi natura, vitâque corporea, & ſenſibus affixa ſpectetur: ſed divinâ vi ac poteſtate, quæ ad alienum ſtatum ſpectant, cognoſcere poſſunt, maximè verò Sancti, qui Fidelium conſequenter orationes ad ſe directas ignorare non ſunt cenſendi. Quâ de re audiendus eſt S. Gregorius Magnus *lib.* XII. *Moralium*, cap. XIV. *Sicut enim*, inquit, *hi qui adhuc viventes ſunt, mortuorum animæ quô locô habentur ignorant: ita mortui vitam in carne viventium poſt eos, qualiter diſponatur neſciunt: quia vita ſpiritus longè eſt à vitâ carnis: & ſicut corporea & incorporea diverſa ſunt genere; ita etiam diſtincta cognitione. Quod tamen de animabus Sanctis ſentiendum non eſt: quia quæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullô modô credendum eſt quia foris ſit aliquid quod ignorent. Sed carnales quique qui amorem præcipuum filiis impendunt, hoc eos beatus Job neſcire poſtmodum aſſerit, quod hîc vehementer amaverunt: ut ſive nobiles, ſive ignobiles ſint filii neſciant, quorum eos ſemper cura fatigabat.*

Audiendus & S. Auguſtinus libro *de Cura pro Mortuis*, ubi ad Sanctorum notitiam pervenire aſſerit quæ hîc aguntur; quamvis pro compertô non habeat quemadmodum id fiat: Neque id ſcrupuloſiùs perveſtigare, aut liquidò explicare curet. *Proinde*, inquit, *fatendum eſt neſcire quidem mortuos quid hîc agatur, ſed dum hîc agitur: poſtea verò audire ab eis qui hinc ad eos moriendo pergunt: Non quidem omnia, ſed quæ ſinuntur indicare, qui ſinuntur etiam iſta meminiſſe; & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Poſſunt & ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hîc, præſto ſunt, audire aliquid mortui, quod unumquemque illorum audire debere judicat, cui cuncta ſubjecta ſunt. Poſſunt etiam Spiritus mortuorum aliqua quæ hîc aguntur, quæ neceſſarium eſt eos noſſe, & quæ neceſſarium non eſt eos non noſſe, non ſolùm præterita, vel præſentia, verùmetiam futura, Spiritu Dei revelante cognoſcere: ſicut non omnes homines,*

ſed

ſed Propheta, dum hic viverent, cognoſcebant: nec ipſi omnia, ſed quæ illis eſſe revelanda Dei providentia cognoſcebat.

Hinc & illa ſolvitur quæſtio, quonam modo Martyres ipſis beneficiis quæ dantur viventibus indicant ſe intereſſe rebus humanis, ſi neſciant mortui quid agant vivi? Et reſpondet, *Alios eſſe humanarum limites rerum, alia divinarum ſigna virtutum: alia quæ naturaliter, alia quæ mirabiliter fiunt: quamvis & naturæ Deus adſit, ut ſit, & miraculis natura non deſit. Non igitur*, inquit, *ideo putandum eſt vivorum rebus quoslibet intereſſe poſſe defunctos, quoniam quibuſdam ſanandis vel adjuvandis Martyres adſunt: ſed ideo potiùs intelligendum eſt quòd per divinam potentiam Martyres vivorum rebus interſunt, quoniam defuncti per naturam propriam vivorum rebus intereſſe non poſſunt.*

Porro licet revocet in dubium Sanctus Auguſtinus utrùm Martyrum animæ per ſe adſint locis omnibus in quibus ſua profundunt beneficia, an verò per Angelos, nuſquam tamen ambigit an pro viventibus preces fundant, eorumque preces ad ſe directas cognoſcant. *Quamquam*, inquit, *iſta quæſtio vires intelligentiæ meæ vincat, quemadmodum opitulentur Martyres iis, quos certum eſt per eos adjuvari: utrum ipſi per ſeipſos adſint unô tempore diverſis locis, & tantâ inter ſe longinquitate diſcretis, ſive ubi ſunt eorum memoriæ, ſive præter ſuas memorias, ubicumque adeſſe ſentiuntur. An ipſi in locô ſuis meritis congruo ab omni mortalium converſatione remotis, & tamen generaliter orantibus pro indigentiâ ſupplicantium, ſicut nos oramus pro mortuis, quibus utique non præſentamur, nec ubi ſint, nec quid agant, ſcimus: Deus omnipotens qui eſt ubique præſens, nec concretus nobis, nec remotus à nobis, exaudiens Martyrum preces, per Angelica miniſteria usquequaque diffuſa, præbeat hominibus iſta ſolatia, quibus in hujus vitæ miſeriâ judicat eſſe præbenda: & ſuorum merita Martyrum, ubi vult, quando vult, maximèque per eorum memorias, quoniam hoc novit expedire nobis ad ædificandam fidem Chriſti, pro cujus illi confeſſione ſunt paſſi, mirabili atque ineffabili poteſtate ac bonitate commendet: res hæc altior eſt, quàm ut à me poſſit attingi, & abſtruſior, quàm ut à me valeat perſcrutari. Et ideò quid horum duorum ſit: an verò fortaſſis utrumque ſit, ut aliquando iſta fiant per ipſam præſentiam Martyrum; aliquando per Angelos ſuſcipientes perſonam Martyrum, definire non audeo: mallem à ſcientibus iſta perquirere.* Hæc Sanctus Auguſtinus. Qui ſi aliquando negare videatur Sanctorum animas rebus humanis intereſſe, negat ſolùm intereſſe illas humanô modô, colloquendo ſcilicet nobiſcum, & familiariter congrediendo. Quô ſenſu ſunt intelligenda quæ habet cap. 13. libri laudati. *Si rebus viventium*, inquit, *intereſſent animæ mortuorum, & ipſæ nos, quando eas videmus, alloquerentur in ſomnis, ut de aliis taceam, me ipſum pia Mater nullâ nocte deſereret, quæ terrâ marique ſecuta eſt ut mecum viveret. Abſit enim ut facta ſit vitâ fœliciore crudelis; uſque adeo ut quando aliquid angit cor meum, nec triſtem filium conſoletur, quem dilexit unicè, quem nunquam voluit mœſtum videre. Sed profectò, quod ſacer Pſalmus perſonat, verum eſt: Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem aſſumſit me. Si ergo dereliquerunt nos patres noſtri, quomodo noſtris curis & rebus interſunt? Si autem parentes non interſunt, qui ſunt alii mortuorum qui noverunt quid agamus, quidve patiamur?*

Ad auctoritatem S. Gregorii Nazianzeni Reſpondeo, particulam *ſi*, plerumque non eſſe dubitantis, ſed confirmantis potiùs & aſſeverantis, ut obſervat etiam S. Joannes Chryſoſtomus *Homilia* II. *in Epiſtolam* II. *ad Theſſalonicenſes*, explicans illa verba Apoſtoli: *Si tamen juſtum eſt apud Deum, retribuere tribulationem iis qui vos tribulant; & vobis qui tribulamini, requiem nobiſcum in revelatione Domini Jeſu de cœlo, cum Angelis virtutis ejus.* S. Chryſoſtomo Oecumenius & Theophylactus ſuffragantur. Hinc & Deus in Scripturis ait: *Si ego Dominus.* Ineptum igitur eſt fingere quòd S. Gregorius Nazianzenus dubitaverit an Sancti rerum humanarum & rerum noſtrarum notitiam aliquam habeant, quia dixit: *Si tibi aliqua noſtri ſermonis eſt ratio*, &c. Sororem appellans Gorgoniam; maximè cum *Oratione* XXIV. de S. Athanaſio dicat: *Ab alto, rectè novi, res inſpicis noſtras.*

Ad auctoritatem Origenis, reſpondeo, Ipſum non dubitaſſe utrum Sancti pro nobis intercedant; ſed an pro nobis laborent Angelorum inſtar: hoc eſt, utrum nos adjuvent degendo nobiſcum in terris, nobiſque adhærendo, ut Angeli, quibus noſtri cuſtodia à Deo demandata eſt. Spectare namque videtur Origenes illorum Philoſophorum errorem, qui hominum animas poſt mortem corporis, vel in bonos Angelos, vel in Dæmones converti, pro meritorum diſparitate, ſomniabant.

Communis eſt Theologorum ſententia, Sanctos preces noſtras in Verbo cognoſcere: verùm tamen non eſt dogma fidei quòd hoc modo cognoſcant.

Quamquam verò ſit recepta in Scholis Theologorum ſententia, Sanctos in Verbo, ut loquuntur, omnia quæ ad eorum ſtatum ſpectant, adeóque & preces ad ſe directas cognoſcere: quæ ſententia S. Gregorii auctoritate, lib. 12. Moralium cap. 14. nititur, dicentis: *Quia intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum eſt, quia foris ſit aliquid quod ignorant*: Non eſſe tamen dogma fidei quòd preces noſtras hoc modo cognoſcant, Viri Eruditi fatentur. Quâ de re extat Judicium Duacenſis Academiæ, datum XII. die Maii 1635. Quæ ſententiam rogata de hacce quæſtione: *Utrum ſit credendum Fide Catholica, Sanctis innoteſcere omnes preces noſtras ad eos directas: aut utrum hoc ipſum ſit abſolutè neceſſarium ad fidem & praxim invocationis Sanctorum, ut ſit ſalutaris?* Secundùm partem negantem ſententiam dixit. Et doctiſſimi Antiſtites Domini *de Walemburch*, Tomo II. Controverſiarum lib. XII. Tract. 4. *de Invocatione Sanctorum*, *cap.* XVII. hac de quæſtione ita ſcribunt: Quamvis verò non dubitemus, an Sancti cum Chriſto regnantes intelligant preces noſtras: dicimus tamen non fore ſtultum, ad Sanctos dirigere noſtras preces, etiamſi nobis non conſtaret de eorum cognitione. Rationem proferimus ex S. Auguſtino petente: *Quemadmodum opitulentur Martyres iis, quos certum eſt per eos adjuvari?* Reſpondet enim poſt alia, poſſe id fieri, *iis generaliter orantibus pro indigentia ſupplicantium, ſicut nos oramus pro mortuis; quibus utique non præſentamur, nec ubi ſint, vel quid agant ſcimus.*

Et infrà ſic colligunt: Ex dictis conſtat, ſcientiam Sanctorum non eſſe neceſſariam ad fidem & praxim invocationis Sanctorum. Si enim nobis certum eſt ex fide Catholica, Sanctos licitè invocari, & aliunde indubitatum eſt Sanctos indigentibus ſupplicantibuſque opitulari: etiamſi neſciremus an Sancti cognoſcant preces noſtras in particulari; ſufficeret id nobis perſuaſum eſſe, Sanctos generaliter orare pro indigentiâ ſupplicantium: Hæc illi.

PROPOSITIO SECUNDA.

Sanctorum cum Chriſto regnantium invocationem licitam, piam, & utilem eſſe, Traditio, & perpetuus Eccleſiæ uſus approbant.

Sanctorum invocationem piam & utilem eſſe probat Traditio Eccleſiæ Africanæ.

I. Utriuſque teſtes ſunt SS. Patres: Cyprianus Epiſtola LVII. *Memores noſtri*, inquit, *invicem ſimus, concordes atque unanimes, utrobique pro nobis ſemper oremus, preſſuras & anguſtias mutuâ charitate relevemus. Et qui iſtinc noſtrûm prior divinæ dignationis*

dignationis celeritatis præceſſerit, perſeveret apud Do- A
minum noſtra dilectio, pro fratribus & ſororibus noſtris apud miſericordiam Patris non ceſſet oratio.

Et libro de Diſciplina & Habitu Virginum ſic ipſas alloquitur: *Durate fortiter, ſpiritaliter pergite, pervenite fœliciter: tantùm memento te tunc noſtri, cùm incipiet in vobis virginitas honorari.*

Traditio Eccleſiæ Alexandrinæ. II. Origenes libro VIII. *contra Celſum*, Sanctos orare pro nobis, Deumque placare aſſerit, ex quô ſequitur piè à nobis invocari poſſe. *Cui autem,* inquit, *Primitias offerimus, ad eumdem etiam vota preceſque noſtras dirigimus,* (ſcilicet Deum) *habentes Pontificem magnum, qui cœlos penetravit, Jeſum ipſius* B
Dei Filium.... Quod ſi multorum etiam favor captandus eſt, diſcimus in noſtris literis, quod millia millium Danielis 7. *aſſiſtebant ei, & myriades myriadum miniſtrabant ei. Quæ multitudo cùm videt homines ſuam erga Deum pietatem imitantes, adjuvat eos contendentes ad ſalutem, & Deum invocantes, interdum apparendo precantibus, non indignam rem cenſens, ſi eis miniſtret, magnaque alacritate ac conſenſu prompta ad gratificandum cœleſtis Numinis invocatoribus, cui & ipſa preces offerre non deſinit.*

Et infrà. *Unus eſt nobis placandus Deus univerſorum Dominus per pietatem virtuteſque cæteras. Si vult* (Celſus) *propter hunc placari etiam alios, cogitet* C
quòd ſicut motô corpore, umbra quoque ipſius movetur; ita cùm aliquis Deum habet propitium, ſequitur ut amicos habeat omnes ejus Angelos, animas & ſpiritus. Sentiunt enim qui ſint digni favore cœleſtis Numinis; quibus non ſolùm ipſi bene volunt; verùm etiam dant operam ut Deum ei ſervire volentibus concilient; & unà nobiſcum precantur: ut quotquot eum colimus, audeamus dicere hominibus bonæ voluntatis precantibus ultro ſe adjungere innumera Sanctorum Angelorum millia, & intercedere pro mortali noſtro genere.

Et Homilia I. *In Ezechielem*, Angelum ſupplex invocat. *Omnia*, inquit, *Angelis plena ſunt. Veni* D
Angele, ſuſcipe ſermone converſum ab errore priſtinô, à doctrinâ dæmoniorum, ab iniquitate in altum loquente: ſuſcipiens eum quaſi medicus bonus, confove atque inſtitue: parvulus eſt, hodie naſcitur ſenex repueraſcens: & ſuſcipe tribuens ei baptiſmum ſecundæ regenerationis: & advoca tibi alios ſocios miniſterii tui, ut cuncti pariter eos qui aliquando decepti ſunt, erudiatis
Futilis Dallæi Reſponſio. *ad fidem.* Hanc ad Angelos apoſtrophen ab aliâ manu aſſutam, Dallæus ineptè reſpondet, vel apoſtrophen eſſe Rhetoricam; nam S. Hieronymus has in Ezechielem Homilias Latinitate donavit, cujus in vertendo fides citra calumniam revocari in dubium non E
poteſt. Hanc verò invocationem eſſe Rhetoricam duntaxat apoſtrophen, ut & ſimiles alias, quæ in Patrum ſcriptis occurrunt, tam futilis reſponſio eſt, quam inanis eſſet exceptio Ariani, aut Macedoniani cujuſpiam, qui in Patrum locis clariſſimis, quibus vel Filii vel Spiritus Sancti ceu veri Dei continetur invocatio, Rhetoricam Apoſtrophen ſomniarent.

III. Euſebius *libro XIII. Præparationis Evangelicæ cap. XI.* cùm præmiſiſſet, Platonem Hebræorum Philoſophiâ imbutum, conſona fidei Chriſtianæ
Traditio Eccleſiæ Palæſtinæ. ſcripſiſſe, cùm libro de Legibus docuit, Heroas, poſt F
mortem, Semi-Deorum ritu conſecrandos ac colendos, eorumque ſepulchra ſingulari veneratione proſequenda: poſt verba Platonis, hæc ſubdit: *Quæ quidem in hominum Deo cariſſimorum obitus egregiè conveniunt, quos veræ pietatis milites jure appellaris. Nam & eorum ſepulchra celebrare, & preces ibi, votaque nuncupare, & beatas illorum animas venerari conſuevimus; idque à nobis meritò fieri ſtatuimus.*

Et libro VI. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, cap.* V. Sanctæ Potamiænæ, quæ tertio ineunte ſæculo paſſa eſt, Martyrium commemorans, de Baſilide qui eam ad ſupplicium abduxit, hæc habet: *Cùmque vulgus eam vexaret, & obſcœnis verbis illudere ei conaretur, Baſilides quidem eos qui contumeliam Virgini faciebant, abſterrens propellebat, multáque miſericordiæ & humanitatis erga illam præbebat indicia. Illa verò benignitatem hominis erga ſe libenter amplectens, bonô animô eum eſſe juſſit: ſe namque poſt obitum ipſius ſalutem à Domino impetraturam, & collata in ſe beneficia brevî remuneraturum eſſe.* Et poſtquam Baſilidis converſionem & generoſam confeſſionem retulit, ob quam in vincula conjectus, & capite truncatus eſt, hæc ſubdit: *Cùmque quidam in Domino fratres eum adiiſſent, & cauſam ſubitæ illius atque inſperatæ converſionis interrogarent, dixiſſe fertur: Potamiænam tertiò poſt Martyrium die, noctu ſibi aſſiſtentem, coronam capiti ſuo impoſuiſſe, dixiſſeque ſe ipſius causâ Dominum oraſſe, atque id quod petierat, impetraſſe: nec diu poſtea ipſum ad ſuperos migraturum.*

IV. Sanctus Baſilius Oratione in XL. Martyres. *Sæpe*, inquit, *operam dediſtis ut unum pro vobis orantem inveniretis: quadraginta ſunt hi, unam orationis emittentes vocem.... Qui aliquâ premitur anguſtiâ, ad hos confugit: qui rurſus lætatur, ad hos recurrit: hic ut à malis liberetur; ille ut duret in rebus lætis. Hic mulier orans pro filiis auditur, peregrinanti viro reditum incolumem, ægrotanti verò ſalutem implorat.... O Sanctum chorum! Sacrum ordinem! O cuneum inexpugnabilem! O communes generis humani cuſtodes! Optimi curarum ſocii, precum adjutores, Legati apud Deum potentiſſimi, Aſtra mundi, Flores Eccleſiarum! Vos non terra contexit, ſed cælum excepit.* Traditio Eccleſiæ Cappadociæ.

V. Sanctus Hilarius illa verba Chriſti à Sancto Matthæo, cap. 18. relata: *Videte ne contemnatis unum de puſillis iſtis qui credunt in me: quia Angeli eorum in cælis ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt:* ſic enarrat: *Angeli puſillorum præſunt Fidelium orationibus. Præeſſe Angelos abſoluta auctoritas eſt. Salvandorum igitur per Chriſtum orationes Angeli quotidie Deo offerunt. Ergo periculosè ille contemnitur, cujus deſideria ac poſtulationes ad æternum & inviſibilem Deum ambitioſò Angelorum famulatu ac miniſteriò pervehuntur.* Traditio Eccleſiæ Gallicanæ.

VI. Sanctus Gregorius Nazianzenus *Oratione* XX. *de Laudibus S. Baſilii*, ipſum religioſâ prece veneratur. *Tu verò*, inquit, *Sacrum & divinum Caput è cælo nos, quæſo, inſpice, carniſque ſtimulum à Deo nobis ad diſciplinam datum aut precibus tuis ſiſte, aut certè ut forti animo perferamus, perſuade; atque omnem noſtram vitam ad id quod maximè conducibile eſt, dirige. Poſtquam autem ex hac vitâ migraverimus, illinc etiam nos in tabernacula tua ſuſcipe, ut ſimul viventes, & Sanctam Trinitatem plenius puriùſque cernentes, deſideriis noſtris finem ſtatuamus.* Traditio Eccleſiæ Cappadociæ.

Et Oratione XVIII. in S. Cyprianum, narrat quòd Juſtina Virgo, cùm Cyprianus adhuc Paganus pudicitiam ejus magicis artibus per Dæmonem tentaret, *Virginem Mariam ſupplex obſecravit, ut periclitanti Virgini ſuppetias ferret.* Quod cùm tertiô Sæculô, non multum provectô contigerit, Virginem Deiparam jam tum à Fidelibus invocari ſolitam, fatendum eſt. Unde abſurdiſſima eſt Dallæi reſponſio, dicentis hæc ſcripſiſſe Gregorium, *Cùm jam cœpiſſet, ac in dies gliſceret cæca illa in Divos ſuperſtitio, quam & hic ipſe Gregorius non parum promoviſſe ſuis & verbis, & exemplis videtur.* Et infrà: *Qui Judæam illam mulierem Martyrum ſuorum reliquias adoraſſe ex ſui ſæculi uſu fabulatur: & non video cur difficilius fuerit ex temporis quoque ſui conſuetudine fingere Juſtinam in tantô periculô conſtitutam, Mariam invocaſſe. Par utriuſque rei fingendæ ratio erat; Reliquiarum illic venerandarum, hinc invocandæ Mariæ ſtudium; quô utrôque Gregorium ex ſui*

B. Mariæ Virginis invocatio 3. ſæculo.

Lib. 1. de religionum obj. cap. 8.

Dallæi abſurda Reſponſio.

ſui ævi morbo laboraſſe non negamus. Et poſt alia ſic colligit: *Unde promptum eſt concludere, hoc unum Juſtinæ ab uno Gregorio proditum factum, ab Oratoriâ & Poeticâ, ejus officinâ, non à veritatis actis, ac tabulis totum eſſe.*

Hîc lugenda eſt Dallæi & Symmiſtarum ejus mala fides & pertinacia, qui Gregorium ſanctiſſimum ac doctiſſimum Antiſtitem, fabulatorem, mendacem, cæcæ ſuperſtitionis promotorem inverecundè effutiunt. Si figmenta vocare liceat quæcumque in Veterum ſcriptis memorantur facta, prout poſteriorum ſæculorum hominibus viſum fuerit, quia eorum errores jugulant, de omnibus Chriſtianæ Antiquitatis monumentis actum eſt. Imò Ethnicorum, & Judæorum legitima erit exceptio, cùm fortè dixerint, omnia quæ de Chriſto & Eccleſiâ in Veterum Commentariis referuntur: immò quæ in Evangelio, & Apoſtolicis Literis exarata ſunt, ab Apoſtolis & Evangeliſtis ſcripta eſſe, cùm Chriſtiana ſuperſtitio gliſcere cœpiſſet, quam & verbis, & exemplis promoverunt.

Sed figmentum ſit factum illud, quia Dallæo & ejus ſymmiſtis incommodum eſt. Meliùs noverint illi decimo-ſeptimo ſæculo præcipiti quid egerit vel non egerit Juſtina Virgo, quàm qui proximô poſt Juſtinam & Cyprianum ſæculo floruit Gregorius Nazianzenus, qui proculdubio Martyrii Juſtinæ, & Vitæ Cypriani Acta aliqua habebat, quæ ad nos tranſmiſſa non ſunt: quamvis Cyprianum Magum cum Cæcilio Cypriano, qui Carthaginenſis Epiſcopus fuit, confudiſſe videatur: Negare tamen non poſſunt, quin Gregorii tempore non mos tantùm invocandi Sanctos, & Virginem imprimis Deiparam, ſed & doctrina de illorum invocatione per ſeſe licitâ & piâ, in Eccleſia recepta eſſet. *Cæcam ſuperſtitionem* vocant: Sed nec à Gregorio, nec ab aliis ejuſdem ſæculi, & ſequentium Patribus, ſuperſtitionis locô habita eſt, immò licitæ & religioſæ obſervantiæ & conſuetudinis inſtar uſurpata vel commendata: quam à Doctoribus & Chriſtianis tertii ſæculi acceperant. Nam cæcam ſuperſtitionem ſubitò Eccleſiam univerſam invaſiſſe, & mutatam eſſe fidem à Chriſto Apoſtolis traditam adeò ſubitâ doctrinæ converſione, & perverſione ingeniorum, ut id vel nemo perſenſerit, vel cæcæ ſuperſtitionis exordiis aut incrementis nemo poſuerit obicem, nemo antiquam fidem, nemo doctrinam quam à Magiſtris acceperat, propugnaverit: ſed omnes totius orbis Eccleſiæ in eumdem errorem conſpiraverint, planè incredibile eſt.

Mirum quòd Rhetoricam apoſtrophen in his etiam Gregorii Nazianzeni verbis pro ſumma ingenii ſui perſpicacia Dallæus non viderit, quibus S. Cyprianum in eadem compellat Oratione: *At tu nos è cœlo benignus aſpicias, ſermonsſque noſtros & vitam gubernes, ſacrumque hunc gregem Paſcentem adjuves*, &c.

VII. Sanctus Gregorius Nyſſenus *Oratione de Sancto Theodoro Martyre*, his illum verbis pariter invocat: *Intercede ac deprecare pro patria apud communem Regem ac Dominum. Nam patria Martyris eſt etiam locus paſſionis*, &c. *Etiamſi ſuperaſti ſæculum, at noſti affectus & uſus, neceſſitatesque humanæ conditionis. Pete pacem, ut hi publici conventus non deſinant.... Nos enim etiam quòd incolumes ſervati ſumus, tibi acceptum referimus. Petimus autem etiam futuri temporis præſidium atque ſecuritatem. Quod ſi majori etiam opus fuerit advocatione ac interceſſione, fratrum tuorum Martyrum coge chorum, & cum omnibus unà deprecare. Multorum Juſtorum preces populorum peccata diſſolvant. Admone Petrum, excita Paulum, necnon Joannem Theologum ac dilectum Diſcipulum, ut pro Eccleſiis quas conſtituerunt, ſolliciti ſint.*

VIII. S. Joannes Chryſoſtomus Homilia XLV. de S. Meletio. *Oremus*, inquit, *omnes ſimul, tam Magiſtratus, quàm privati, tam mulieres quàm viri, tam ſenes quàm juvenes, tam ſervi quàm liberi, beatum ipſum Meletium harum precum ſocium accipientes. (Eſt enim ei nunc major fiducia & amor in vos ferventior:) ut hæc nobis augeatur charitas: & nos omnes obtineamus, quomodo hic ſumus prope arcam iſtam, ita illic quoque poſſe eſſe prope beatum & æternum ejus tabernaculum.*

Traditio Eccleſiæ Antiochenæ & Conſtantinopolitanæ.

Et in Homilia de Sanctis Bernice, Proſdoce, & Domnina. *Neque die tantùm hujus feſtivitatis*, inquit, *ſed aliis etiam diebus, iis aſſideamus, eas obſecremus, obteſtemur, ut Patronæ ſint noſtræ. Multam enim fiduciam obtinent non viventes modo, ſed & mortuæ, multòque magis cùm ſint mortuæ. Jam enim ſtigmata ferunt Chriſti. Cùm autem ſtigmata hæc oſtenderint, omnia Regi poſſunt perſuadere*, &c.

IX. S. Aſterius Amaſenus Epiſcopus in Encomio Martyrum, ubi varias ærumnas & pericula commemoravit, pro quibus adiri Martyres ſolent, & ſupplices ſuos adjuvant, matrem inducit pro filii valetudine Martyris auxilium implorantem. *Ad unum*, inquit, *Martyrum accedens, per illum poſtulationem ſuam offert Domino; hujuſmodi mediatorem vocibus interpellans: Tu qui propter Chriſtum paſſus es, intercede pro paſſione ac morbo*, &c. *Tu ipſe quoque Martyres aliquando rogaſti, antequam fieres Martyr.*

Et infrà: *Nam quia minimè idonea eſt oratio noſtra ad flectendum Dominum in tempore neceſſitatis, & calamitatis: ſiquidem oratio noſtra non tam deprecatio eſt, quàm peccatorum in memoriam revocatio: idcirco nos ad conſervos Domino dilectos confugimus.*

X. S. Ambroſius lib. X. *in Evangelium S. Lucæ* cap. XXI. *Mortuis Regibus*, inquit, *in perpetuum Martyres Regnum, cæleſtis gratiæ honore, ſuccedunt: & illi ſunt ſupplices, hi Patroni.*

Traditio Eccleſiæ Italiæ.

Et in libro de Viduis cap. IX. *Obſecrandi ſunt*, inquit, *Angeli pro nobis, qui nobis ad præſidium dati ſunt: Martyres obſecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vindicare. Poſſunt pro peccatis rogare noſtris, qui proprio ſanguine, etiamſi qua habuerunt peccata, laverunt: iſti enim ſunt Dei Martyres, noſtri Præſules, ſpeculatores vitæ actuumque noſtrorum. Non erubeſcamus eos interceſſores noſtræ infirmitatis adhibere: qui & ipſi infirmitatem corporis, etiam cùm viverent, cognoſcebant.*

Et Epiſtola XXII. ad Marcellinam ſororem, de Inventione corporum Sanctorum Gervaſii & Protaſii: *Gratias tibi, Domine Jeſu, quòd hoc tempore tales nobis Sanctorum ſpiritus excitaſti, quo Eccleſia tua præſidia majora deſiderat: cognoſcant omnes quales ego propugnatores requiram. Hos ego acquiſivi tibi, plebs ſancta, qui proſint omnibus, nemini noceant. Tales ego ambio defenſores.*

XI. S. Hieronymus *Epiſtola XXVII.* quæ eſt Epitaphium Paulæ, his verbis ſanctam illam fœminam appellat: *Vale, ô Paula; & Cultoris tui ultimam ſenectutem orationibus juva. Fides & opera tua Chriſto te ſociant. Præſens, quod poſtulas, faciliùs impetrabis.*

Traditio Eccleſiæ Romanæ.

Et in libro *contra Vigilantium*, ſic illum Hagiomachorum noſtrorum impurum ducem impugnat: *Dicis in libello tuo, quòd, dum vivimus, mutuò pro nobis orare poſſumus: poſtquam autem mortui fuerimus, nullius ſit pro alio exaudienda oratio: Præſertim cùm Martyres ultionem ſui ſanguinis obſecrantes, impetrare non quiverint. Si Apoſtoli & Martyres adhuc in corpore conſtituti poſſunt orare pro cæteris, quando pro ſe adhuc debent eſſe ſolliciti: quantomagis poſt coronas, victorias & triumphos? Unus homo Moyſes ſexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam: & Stephanus imitator Domini ſui, &*

primus Martyr in Chriſto, pro perſecutoribus veniam deprecatur : & poſtquam cum Chriſto eſſe cœperint, minùs valebunt?.... Denique Sancti non appellantur mortui, ſed viventes.

Et Africanæ

XII. S. Auguſtinus lib. VII. *de Baptiſmo*, contra Donatiſtas, ubi S. Cyprianum Martyrem his verbis invocat : *Adjuvet itaque nos in orationibus ſuis in iſtius carnis mortalitate, tanquam in caliginosâ nube, laborantes, ut donante Domino, quantùm poſſumus, bona ejus imitemur.* Similes invocationes in ejus Sermonibus de Sanctis paſſim leguntur.

XIII. His ſuffragantur S. Paulinus Epiſcopus Nolanus in variis Carminibus; ſed præcipuè in Natalibus Panegyricis S. Felicis, in Panegyrico de obitu Celſi pueri, & in Epiſtola XII. *ad Severum*, cui versùs aliquot in S. Clari memoriam elucubratos adjunxit. Prudentius in Hymno primo *Peri-Stephanon*, in Hymno ſecundo de S. Laurentio, in quinto de Sancto Vincentio, & aliis. S. Gaudentius Brixianus in Tractatu XVII. *de Dedicatione Baſilicæ Sanctorum quadraginta Martyrum.*

Concilii Calchedonenſis Patres Flavianum Martyrē invocant,

XIV. Sancta Synodus Oecumenica Calchedonenſis invocationem Sanctorum exemplô ſuô confirmavit utilem eſſe ac religioſam. Actione namque XI. Patres conclamarunt : *Flavianus poſt mortem vivit : Martyr pro nobis oret.*

Et Epiſcopi Europæ in Epiſtola ad Leonem Auguſtum, quæ habetur III. P. Concilii Calchedonenſis Num. 27. de S. Proterio ita ſcribunt: *Sanctiſſimum quidem Proterium in ordine & choro SS. Martyrum ponimus, & ejus interceſſionibus miſericordem & propitium Deum nobis fieri poſtulamus.*

XV. S. Leo in Sermone I. de Natali SS. Apoſtolorum Petri & Pauli. *Sicut autem*, inquit, *& nos experti ſumus, & noſtri probavere majores, credimus atque confidimus, inter omnes labores iſtius vitæ, ad obtinendam miſericordiam Dei ſemper nos ſpecialium Patronorum orationibus adjuvandos : ut quantùm propriis peccatis deprimimur, tantùm Apoſtolicis meritis erigamur.* Huic Sanctus Maximus Taurinenſis Epiſcopus in Homilia *de Natali ſanctæ Agnetis*, & in Homilia *de Natali Sanctorum Tauricorum Martyrum*, ſuffragatur.

Traditio Eccleſiæ Syriæ.

XVI. Theodoretus libro *de curandis Græcorum affectionibus*, Sermone VIII. qui *de Martyribus* inſcribitur. *Victorum Martyrum templa*, inquit, *clara & conſpicua cernuntur, magnitudineque præſtantia, & omni ornatûs genere illuſtria. Neque ad hæc nos ſemel, biſve, aut quinquies, quotannis accedimus, ſed frequentes conventus celebramus, ſæpe etiam diebus ſingulis horum Domino laudes decantamus; & qui integrâ ſunt valetudine, hanc ſibi conſervari : qui autem morbo quopiam conflictantur, hunc depelli petunt. Petunt & liberos, qui his carent, & quæ ſteriles ſunt, rogant ut matres fiant : qui donum adepti ſunt, ſalvum id ſibi ſervari poſtulant. Qui peregrinationem aliquam auſpicantur, ab his petunt ut viæ ſibi comites ſint, ducêſque itineris : qui ſoſpites redierint, gratias referunt. Non illos adeuntes ut Deos, ſed tanquam divinos homines eos orantes, interceſſoreſque ſibi ut eſſe velint poſtulantes. Quòd verò votorum compotes fiant qui fideliter petunt, palam teſtantur illorum donaria, curationem indicantia. Alii enim oculorum, alii pedum, alii manuum ſimulachra ſuſpendunt, ex argento, aurove confecta.* Idem Author in omnibus penè Hiſtoriæ Religioſæ Capitibus, Sanctos Aſcetas invocat, quorum præclara facinora celebravit.

XVII. His concinunt alii Patres, & Scriptores Eccleſiaſtici, Victor Vitenſis lib. III. *de Perſecutione Vvandalicâ*. S. Gregorius Magnus *Homilia* XXXII. *de Sanctis Proceſſo & Martiniano*. S. Gregorius Turonenſis *lib. I. de gloria Martyrum, cap.* 94. Septima Synodus. Venerabilis Beda *Homilia in Dominicam* II. *Quadrageſimæ*. S. Bernardus *Sermone* LXII. *in*

A *Cantica*, in Sermone *de Vigilia Sanctorum Petri & Pauli*, & alibi paſſim.

Ex quibus omnibus compertum eſt, Synodum Tridentinam verè pronuntiaſſe, Seſſione XXV. *Illos qui negant Sanctos æternâ fœlicitate in cœlo fruentes invocandos eſſe; aut qui aſſerunt, vel illos pro hominibus non orare; vel eorum ut pro nobis etiam ſingulis orent, invocationem eſſe idololatriam; vel pugnare cum verbo Dei, adverſarique honori unius Mediatoris Dei & hominum Jeſu Chriſti; vel ſtultum eſſe in cœlo regnantibus voce vel mente ſupplicare : impiè ſentire.*

Dallæus lib. 5. de Religiosâ Cultus objecto cap. 16.

B Objicit Dallæus Origenis teſtimonia *lib.* 5. *contra Celſum*, ubi de Angelis ita ſcribit : *Hos Angelos ab officio ſeu opere ſuo vocare edocti, invenimus in ſacra Scriptura etiam interdum Deos nominari, propterea quòd divini ſint; ſed non ſic tamen ut jubeamur miniſtrantes & ferentes nobis ea quæ Dei ſunt, pro Deo colere & adorare.* Tum ſubjungit : *Omnem enim precationem, atque orationem, omnem obſecrationem, ſive rogationem, & gratiarum actionem, Deo ſummo rerum omnium Domino per vivum Verbum, Deumque Pontificem, qui ſupra omnes Angelos eſt, emittere ſeu deferre decet. Ipſum autem etiam Verbum, orabimus,*

Dallæus Origenis teſtimonia alienum in ſenſum detorquet.

C *& interpellabimus, & gratias ei agemus, ſi modo intelligere poſſimus & propriam & catachreſticè dictam precandi rationem. Angelos enim à nobis, qui eorum ſcientiam ſive notitiam, rem ſcilicet ſupra homines conſtitutam, minimè accepimus, invocari, à ratione alienum eſt. Et ut demus eorum notitiam, quæ mirabilis & arcana eſt, comprehendi : hæc ipſa notitia eorum naturam, & quibus, vel ad quæ ſinguli præfecti, atque ordinati ſint demonſtrans, prohibet ne audeamus ullum alium precari, quàm Dominum, qui eſt ſupra omnia, quique abundè ad omnia ſufficit, per Servatorem noſtrum Dei Filium, qui Verbum eſt, & Sa-*

D *pientia, & Veritas, &c.* Ipſe hujus orationis cum ſuperiore nexus oſtendit, Origenem preces ſacras in cultu divino, id eſt uni & ſoli Deo debitô cenſere: ejus enim quod dixerat, *Non licere Angelos colere & adorare pro Deo*, hanc affert rationem : *Omnis enim oratio Deo deferenda eſt.* Ineptè, ut omnes vident, ſi oratio etiam ei deferri poteſt & debet, qui tamen Deus non eſt. Deinde, Angelos invocari vetat; negans id eſſe *rationi conſentaneum*. Tertiò, hujus ſui pronuntiati rationem affert hanc, quòd eorum naturam atque officia neſciamus. Quartò, etſi ſciremus, invocandos eſſe negat. Tum hæc ſubnectit : *Ad hoc*

E *verò ut Angeli Dei nobis propitii ſint, & pro nobis omnia faciant, ſufficit & noſter primò in Deum affectus, noſtraque diſpoſitio, quantùm quidem humana natura valet, imitans ipſorum Angelorum Deum imitantium judicium : & ſecundò Filii Dei Verbique pro noſtrâ virili apprehenſio, Angelorum de eo notitiæ atque apprehenſioni adeò non adverſans aut repugnans, ut ad ejus tum perſpicuitatem, tum diſtinctam articulatamque perfectionem, quotidie magis magiſque contendat atque feſtinet.* Cenſet ergo Origenes, non eſſe opus orare Angelos, ut ſua nobis miniſteria alacriùs & jucundiùs exhibeant, precibus noſtris deliniti; ſatiſque eſſe docet ad eorum officia demerenda, ut

F in Deum, & in ejus Filium, piô atque religioſô animô ſimus.

Huc etiam pertinent quæ octavô ejuſdem Operis librô Celſo reſpondet, viribus omnibus contendenti, Spiritus illos Miniſtros, quos ipſe, ex ſolenni Platonicorum more, dæmones vocat, eſſe à nobis colendos. *Apage*, inquit, *hoc Celſi conſilium jubentis orari dæmonas, qui ne tantillum quidem audiendus eſt. Soli enim Deo optimo maximo preces offerendæ ſunt, & verò Unigenito Dei Verbo, primogenito creaturæ totius offerendæ, qui ut Pontifex rogandus eſt, ut noſtram quæ ad Deum pervenit, orationem perferat ad Deum ſuum & Deum noſtrum,*

Patrem

Patrem ſuum, & Patrem eorum qui juxta Dei verbum vivunt.

Denique in eodem libro, cùm ea quibus veſcimur, non à dæmonibus (quod pertendebat Celſus) ſed ab Angelis, qui earum rerum curæ præfecti ſunt, pendere docuiſſet, & cum iis, non autem cum dæmonibus convivari pios rebus hujuſmodi fruentes; exindeque impudens Celſi poſtulatum confutaſſet, eorum quibus veſcimur primitias dæmonibus conſecrari volentis, ipſe è contrario, Deo Creatori univerſorum ac Domino eas cùm gratiarum actione offerendas conſtituens; hæc, inquam, exſecutus; *Cui autem*, inquit, *primitias offerimus, ad eumdem etiam orationes dirigimus.* Ut Celſi dæmonibus Angelos Dei; illorum imaginariæ poteſtati, horum in res naturæ miniſteria & præfecturas oppoſuit: ita & Paganorum inſano in dæmonas cultui, noſtrorum ad Angelos religioſas preces opponi conſentaneum erat. At Origenes de his quidem nullum verbum fecit, & omni Paganorum in dæmonas idolomaniæ non alias quàm ad Deum Chriſtianorum preces & gratiarum actiones opponit. Cenſebat igitur Angelos religioſis precibus proſequendos non eſſe.

Reſpondeo, Origenem honores ac preces Angelis offerendas negare; quæ uti Deo conveniunt, vel quæ ad ipſos ut ad minores quoſdam Deos dirigantur: at certos quoſdam eis exhiberi cultus, certaſque fundi precationes permittit, naturæ eorum creatæ convenientes, & diverſi generis ab illis, quibus Deo optimo maximo per Filium ejus ſupplicatur, & ſacrificatur. Non ergo precationem Angelis oblatam, ſed precationis modum damnat. Ipſe mentem ſuam explicat Origenes lib. 8. contra Celſum. *Celſus, inquit, vult nos eſſe gratos erga terreſtres dæmonas, & votiva illis ſacrificia reddere. Nos verò negamus nos ingratos dicendos, quia dæmonibus non ſolùm non beneficis, ſed & adverſariis, nec ſacrificamus, nec honorem ullum deferimus. Hoc tantùm cavemus, ne ingrati erga Deum habeamur, cujus beneficiis ſummus refertì, cùm ſimus ejus creaturæ, & hoc ipſum quòd qualeſcunque ſumus, debeamus ejus providentiæ, poſt hanc quoque vitam meliora ſperantes ab eo. Nec habent dæmones ullam adminiſtrationem rerum ad noſtros uſus creatarum: proinde nihil iniquum facimus, dum non ſacrificamus dæmonibus, ad quos hæc nihil attinent. Immò etiamſi ſciamus non Dæmonas, ſed Angelos præeſſe frugum proventibus & fœturis animalium, prædicamus eos ut beatos, quibus à Deo commiſſa ſunt utilitates hominum, non tamen honorem ſoli Deo debitum his reddimus. Nam nec Deus hoc vult, nec ipſi quibus hæc commiſſa ſunt: & amant nos, quia non ſacrificamus eis.*

Et in eodem libro, eidem Celſo reſpondens, qui quòd Dei Filium Chriſtiani colerent, colendos iis quoque miniſtros ejus, nimirum dæmonas contendebat, hæc habet: *Qui quidem ſi intellexiſſet veros Miniſtros Dei poſt ipſius Unigenitum, Gabrielem, Michaëlem, reliquoſque Angelos, & Archangelos, eoſque colendos contenderet: fortaſſe colendi ſignificatum repurgantes, & actiones colentium, dixiſſemus aliquid de hoc loco pro tanta rei dignitate, proque captu noſtra intelligentia.* Conceſſit igitur Origenes quoddam cultûs, adeóque & precationis quæ cultu cenſetur, genus Angelis, eô cultûs & precationis genere inferius, quæ Deo ſoli exhibentur. At enim fruſtra Dallæus, aliique Heterodoxi contendunt, Origenem de religioſâ obſervantia & cultu non eſſe intelligendum, cùm aliquem indicat Sanctis Angelis exhiberi poſſe. Hîc namque de religioſo cultu quæſtio eſt, quem Celſus dæmonibus, non ſecùs ac Deo præſtandum eſſe aſſerebat. Reſpondet Origenes, quoddam religioſi cultûs à Celſo ſignificati genus Angelis quidem deberi, modò rectè & legitimè exhibeatur, & cultus ille

A ab eô qui ſoli Deo præſtari ſolitus eſt, cautè diſtinguatur. Sic etiam cùm Lib. 5. diſtingueret orationes Deo Patri offerendas, à precibus quas offerri concedebat Filio, ut Mediatori; nominis hujus, *Oratio*, proprium uſum intelligi vult, & ab ejus abuſu diſcerni. *Gratias*, inquit, *agemus etiam ipſi Verbo, interpellabimus, vota & preces ei offeremus; modò intelligamus quomodo hæc accipiantur, vel abuſivè, vel propriè.* Eadem cautione cultum & preces Deo Patri offerendas, à precibus Filio offerendis diſcerni jubet Origenes, & à cultu Angelis exhibendo. Porro Filium orari concedit, modò tanB quam mediator, & inferiori precationis genere invocetur ac Pater. Is enim fuit ipſius error: idem igitur de precibus & cultu Angelis exhibendo ipſum ſenſiſſe, colligendum eſt. Quod confirmat alter locus ex lib. VIII. contra Celſum: *Chriſtianus*, inquit, *uni dicatus Deo, Verboque ipſius, non poteſt lædi à dæmonibus, utpote illis præſtantior. Non læditur autem quia circumvallabit Angelus Domini circumquaque timentes eum, & eripiet eos. & Angelus ejus perpetuò faciem cæleſtis Patris aſpiciens, ſemper preces ejus in cælum offert per unicum Pontificem ſummo Deo, ipſe quoque pro ſibi commiſſo deprecans.* Qui preces C noſtras ſummo Deo per Chriſtum offerunt, ii certè poſſunt rogari ut hoc nobis impendant miniſterium, adeóque invocari modô inferiori illi quô Deus, & Chriſtus invocatur: quia Deus quidem ut omnium bonorum noſtrorum author, ut noſtræ beatitudinis finis, ut ſupremum religionis noſtræ objectum invocatur & colitur: Chriſtus ut Mediator primarius, per quem patet nobis aditus ad Patrem: Angeli verò ut ſecundi mediatores & inferioris ordinis, qui preces noſtras ſummo Deo per unicum Pontificem Jeſum Chriſtum offerunt, ipſumque pro hominibus curæ ſuæ commiſſis deprecantur.

Neque conſequens eſt Origenem omnem cultum, D & invocationem omnem Angelorum negaſſe, quia eorum naturam atque officia, utpote res ſupra humanum captum ſitas neſcimus. Hæc enim ratio Adamantii nimis probat. Si enim aliqua illius vis eſſet, ſequeretur Deum, cujus natura multo-magis humanum captum ſuperat, invocandum non eſſe, nec preces ipſi offerendas. Non eſt autem inſolitum ut Patres in Operibus Polemicis, rationibus interdum non ſatis accuratis utantur: nec illud elevat dogmatum veritatem. Nec mirum eſt quòd etiam ibi non explicet Origenes quo cultu proſequi liceat Angelos, aut quô modô preces ad eos dirigere perE mittat approbetque religio, aut de illarum utilitate non diſſerat. Nam in Operibus adversùs Paganos editis Patres eorum deliria ſubvertere, potiùs quàm noſtræ Religionis dogmata enucleatiùs exponere ſatagebant: Quod Origeni in libris contra Celſum etiam contigiſſe notat S. Hieronymus. *Epiſtola* I. quæ eſt apologetica pro libris contra Jovinianum. *Didicimus*, inquit, *plura eſſe genera dicendi, & inter cætera aliud eſſe* γυμναστικῶς *ſcribere, aliud* δογματικῶς. *In priori vagam eſſe diſputationem, & adverſario reſpondentem, nunc hæc, nunc illa proponere; argumentari ut libet, aliud loqui, aliud agere; panem ut dicitur oſtendere, lapidem tenere. In ſequenti autem aperta* F *frons, & (ut ita dicam) ingenuitas neceſſaria eſt. Aliud eſt quærere, aliud definire: in alterò pugnandum, in alterò docendum eſt. Origenes, Methodius, Euſebius, Apollinarius, multis verſuum millibus ſcribunt adverſùs Celſum & Porphyrium. Conſiderate quibus argumentis, aut quam lubricis problematibus, diaboli ſpiritu contexta ſubvertant. Et quia interdum coguntur loqui, non quod ſentiunt, ſed quòd neceſſe eſt, dicunt adverſùs ea, quæ dicunt Gentiles.*

Objiciunt Heterodoxi locum ex Commentario in Epiſtolam ad Romanos, qui extat inter S. Ambroſii Opera, jamque ab eruditis agnoſcitur ut

Hilarii Sardi. Is nimirum in cap. 1. iſtius Epiſtolæ, hæc habet: *Ad Deum, quem utique nihil latet (omnia enim merita novit) promerendum, ſuffragatore non opus eſt, ſed mente devotâ.* Quibus verbis omnis Sanctorum invocatio præciditur.

Reſpondeo 1. Sanctorum ſuffragia, & invocationem à Catholicis non admitti ut omnino neceſſariam, quaſi ſalutem conſequi abſque illâ invocatione non poſſimus, ſed ut comprimis utilem.

Reſpondeo 2. His verbis non rejici ſuffragia & interceſſiones quaſvis apud Deum: alioqui non Sanctorum duntaxat, ſed Chriſti ipſius, quem Advocatum habemus apud Patrem, interceſſio ſupervacanea eſſet. Id vult unum laudatus Author, Deo non eſſe opus monitoribus, qui ipſum noſtris de rebus certiorem faciant: Suffragatoris enim vocabulum à ſuffragiô derivatum eſt, quod in Magiſtratuum electione ferebat populus, florente Republica. Unde poſtquam ſumma rerum penes unum eſſe cœpit, illi ſuffragatores dicti ſunt, qui Imperatores de meritis candidatorum certos faciebant, ſuffragiiſque ſuis & conſiliis illorum ſuadebant electionem: quia Princeps uniuſcujuſque merita, & egregias pro muneribus Imperii gerendis animi dotes, noſſe per ſeſe ſemper non poterat. Hòc itaque ſenſu laudatus Author negat ad Deum promerendum opus eſſe ſuffragatore, id eſt, monitore. Unde hanc aſſertionis ſuæ rationem profert, quòd nihil Deum latet, omniumque merita novit. Enimverò Ethnici, quos impugnat, ſummum Deum res humanas, actuſque noſtros ignorare contendebant, quòd à rerum inferiorum ſocietate remotior eſſet: Hæc verò per Genios ſideribus elementiſque præſidentes ediſcere: quibus propterea divinos honores deferebant. Negat igitur Hilarius Sardus, opus eſſe ſuffragatore apud Deum, hoc eſt, ipſum internuntiis egere, qui merita noſtra vel demerita ipſi exponant: Sed non inficiatur quin rebus noſtris ac ſaluti ſint admodum utiles ſuffragatores, qui nos apud Deum patrociniô ſuô ac precibus juvent. Hunc eſſe Authoris laudati ſenſum fatebitur, qui locum integrum expenderit. *Nebula*, inquit, *erroris texit cor illorum, quia cùm Creatorem ex iis quæ fecit pulchra, ampliùs honorificare debuerint, obtuſi ſunt relictô illô; hæc ſola dicentes ſibi ſufficere ad culturam, quæ videntur. Dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. . . . Solent tamen pudorem paſſi neglecti Dei, miſerâ uti excuſatione, dicentes per iſtos poſſe ire ad Deum, ſicut per Comites pervenitur ad Regem. Age, numquid tam demens eſt aliquis, aut ſalutis ſuæ immemor, ut honorificentiam Regis vendicet Comiti; cùm de hac re ſi qui etiam tractare fuerint inventi, jure ut rei Majeſtatis damnentur? Et iſti ſe non putant reos, qui honorem nominis Dei deferunt creaturæ, & relictô Dominô, conſervos adorant, quaſi ſit aliquid plus quod reſervetur Deo. Nam & ideo ad Regem per Tribunos, aut Comites itur, quia homo utique eſt Rex, & neſcit quibus debeat Rempublicam credere. Ad Deum autem, quem nihil latet (omnium enim merita novit) promerendum, ſuffragatore non eſt opus, ſed mente devotâ. Ubicumque enim talis locutus fuerit ei, reſpondebit illi.*

Veteres Liturgiæ Dallæi cauſam non juvant.

Objicit Dallæus, Veteres Chriſtianos pro omnibus omnino mortuis, etiam pro ſanctiſſimis, pro Martyribus, pro Apoſtolis, etiam pro Deipara ipſa Virgine, preces ac ſupplicationes Deo obtuliſſe: quod probat ex priſcis Eccleſiarum Liturgiis, ſcilicet eâ quæ Jacobi dicitur, ex Liturgia S. Marci, item ex Liturgia Syrorum, denique ex ea quæ dicitur Chryſoſtomi. Cùm igitur communis omnium hominum ſenſus atque ratio clamet, omnino ſtultum atque præpoſterum eſſe, ut ad quorum opem, interceſſionem atque ſuffragia, humillimis precibus confugimus, eos nos illi ipſi Deo, apud quem gratiâ plurimùm valent, quem-que pro nobis rogant, precibus tamen noſtris commendemus, veluti opis noſtræ indigentes: Cùm hæc, inquam, omnia ita ſe habeant, planè confitendum eſt, vetuſtiſſimos illos Theologos, Sanctos, pro quibus preces ad Deum illi faciebant, minimè gentium invocaſſe, aut invocandos putaviſſe.

Reſponderunt pridem Catholici Theologi, Illas Veterum pro Sanctis orationes, non deprecationes eſſe, ſed gratiarum actiones; ſed has Bellarmini, & Nicolai Cabaſilæ ſtrophas (ut vocat) ipſis Liturgiarum verbis confutari Dallæus ait, quibus Deum Fideles ſuperſtites diſertè rogant ut eos pro quibus orant (id eſt etiam mortuorum ſanctiſſimos) *Requieſcere faciat in regione viventium, & largiatur iis promiſſionum ſuarum bona, & præſtet requiem, bonamque memoriam.*

In veteribus Liturgiis aliter fit mentio Sanctorum cum Chriſto regnantium, & cæterorum Fidelium defunctorum.

Sed inſignis eſt fraus Dallæi, qui diſſimulat in Veteribus illis Liturgiis aliâ ratione mentionem fieri Sanctorum cum Chriſto regnantium, & cæterorum Fidelium defunctorum: Sanctorum quidem, ut eorum precibus adjuventur noſtræ ac ſuſtententur: cæterorum verò, ut ipſimet orationibus noſtris & ſacrificiis ſubleventur, utque Deus in regione viventium requieſcere eos faciat. Diſcrimen illud à Nicolao Cabaſila & Bellarmino non eſt excogitatum, ſed à Patribus traditum, prout illud in Eccleſia didicerant: ſcilicet à S. Cyrillo Hieroſolymitano in Catecheſi Myſtagogica quinta: *Poſt confectum*, inquit, *ſpiritale ſacrificium, & incruentum cultum in illo propitiationis ſacrificio, oramus Deum pro communi Eccleſiæ pace, &c. Rogamus te omnes, & hoc tibi ſacrificium offerimus, ut meminerimus eorum qui dormierunt: Primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum; ut Deus illorum precibus & Interceſſionibus preces noſtras ſuſcipiat. Deinde pro iis qui jam defuncti ſunt, ſanctis Patribus, & Epiſcopis & omnibus omnino qui jam inter nos obdormierunt, rati magnam utilitatem percepturas eſſe animas pro quibus offertur oratio, dum ſanctum illud maximèque tremendum ſacrificium proponitur.*

Idem diſcrimen tradit S. Auguſtinus *Tractatu* 84. *in Joannem*, ubi cùm iſta S. Petri *in Epiſtola* 1. *cap.* 2. verba retuliſſet: *Chriſtus pro nobis paſſus eſt, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus;* ait: *Hoc beati Martyres ardenti dilectione fecerunt: quorum ſi non inaniter memorias celebramus, atque in convivio quò & ipſi ſaturati ſunt, ad Menſam Domini accedimus; oportet ut quemadmodum ipſi, & nos talia preparemus. Ideo quippe ad ipſam Menſam non ſic eos commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requieſcunt, ut etiam pro eis oremus: ſed magis ut orent ipſi pro nobis, ut eorum veſtigiis adhæreamus: quia impleverunt ipſi caritatem, quâ Dominus dixit non poſſe eſſe majorem.*

Et in Sermone 17. *de Verbis Apoſtoli*, cap. 1. *Ideoque habet Eccleſiaſtica diſciplina, quod Fideles noverunt, cùm Martyres recitantur ad altare Dei; ubi non pro ipſis oretur, pro cæteris verò commemoratis defunctis oratur: Injuria eſt enim pro Martyre orare: cujus nos debemus orationibus commendari.* His gemina ſunt quæ habet *Sermone* CVII. *de Diverſis*. Idem diſcrimen exponunt Jonas Aurelianenſis Epiſcopus lib. 1. *de cultu imaginum*, Albinus Flaccus lib. *de Divinis Officiis*, Walafridus Strabo *lib. de rebus Eccleſiaſticis*, Florus Magiſter, *In Expoſitione Miſſæ*.

Vel alius Author ſub Albini nomine.

Reſpondet Dallæus, Veteres, *qui ante hanc latam ab Auguſtino legem vixerant*, Pro Martyribus ipſis oraſſe. *Nondum enim*, inquit, *illa miraculorum ad Martyrum reliquias factorum, & exinde conſecuta ipſorum invocationis luce donatos, quâ affulgente, didicit poſtea Auguſtinus ſuum illud Myſterium*; « Injuriam eſſe pro Martyre orare, cujus nos debemus « orationibus commendari. Latam ab Auguſtino legem ait inverecundus Calviniſta, morem quem Auguſtinus antiquiſſimum

antiquiſſimum ſignificat, & cujus initia in Eccleſia nulla videmus, ut nonniſi ab Apoſtolis tradita illa diſciplina jure meritóque cenſeatur, ſecundùm ejuſdem Sanctiſſimi Doctoris regulam: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolicâ traditum rectiſſime creditur.* Ante S. Auguſtinum Cyrillus Hieroſolymitanus veritatem illam didicerat, moremque illum in Eccleſia invenerat, quem exponit in Catecheſibus quas habuit adoleſcens, ante medium ſæculum IV. quo tempore plures adhuc ſupererant è Nicænis Patribus, qui aliquam ætatis partem egerant Sæculo III. & Sæculi III. Patribus familiariter uſi fuerant.

Denique Liturgiæ S. Auguſtini ætate antiquiores, ab ipſo Dallæo laudatæ, dogma illud diſertis verbis confirmant, quod Myſterium Auguſtino primùm cognitum inſigni fraude aſſerit. In ea quæ Jacobi dicitur, quàm ad vetuſtiſſima Chriſtianiſmi tempora Dallæus refert, hæc habentur: *Sanctiſſimæ, inviolatæ, glorioſiſſimæ, Benedictæ Dominæ noſtræ, Dei Genitricis, & ſemper Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum ac Juſtorum memoriam faciamus, ut precibus & interceſſionibus ipſorum omnes miſericordiam conſequamur.*

In Liturgia verò S. Joannis Chryſoſtomi hæc leguntur: *In honorem & memoriam ſuperbenedictæ glorioſæ Dominæ noſtræ Dei genitricis & ſemper Virginis Mariæ: cujus interceſſionibus ſuſcipe Domine ſacrificium hoc in ſupercæleſte tuum altare.* Mox Sanctos omnes Confeſſores & Martyres commemorat: *Quorum precibus viſitari ſe à Deo*, rogat.

Lib. 3. de Relig. cultus objecto, cap. 22.

Objicit Dallæus, plurimos ex vetuſtiſſimis Chriſtianis piorum, ſanctorumque omnium animas extra cælum uſque ad Carnis reſurrectionem degere putaviſſe. Id verò dogma cum Sanctorum cultu & invocatione conſiſtere non poteſt. Planè enim eſt incredibile quemquam tam hebetem futurum, qui quos religiosè coleret, quorum ſuffragia & interceſſionem apud Deum, & Dominum Chriſtum in cælis ſedentem poſceret, eos ipſos vel apud inferos in gehennæ confinio, vel in paradiſo ultra Zonam torridam ſitô habitare putaret; vel in terræ aut aëris ſcholis proficere, diſcendis hujus mundi mirabilibus operam dantes: Cùm ergo viri non modò plebeii, ſed illius antiquitatis præſtantiſſimi ac facilè principes, Juſtinus, Irenæus, Tertullianus, Origenes, Victorinus, Lactantius, aliique, de Sanctorum omnium mortuorum ad reſurrectionem uſque, conditione ac ſede ita ſenſerint: concludendum eſt, neque ipſos Sanctis duliæ & invocationis honores detuliſſe; neque ullam Apoſtolorum ea de re traditionem apud Eccleſiam univerſalem ævo ſuo receptam compeiſſe.

Inane Dallæi argumentum, ex Veterum quorumdam ſententia de dilatione beatitudinis Sanctorum ad ultimum judicii diem, petitum.

Reſpondeo primò, Pleroſque Veterum, qui Sanctorum animas extra cælum degere, ad reſurrectionem uſque, & nondum ſupremæ fœlicitatis compotes eſſe ſenſerunt, Martyrum animas excepiſſe, ut ex Tertulliano hujus Sententiæ aſſertore perſpicuum eſt, Libro *de Anima*, cap. 56. *Et quomodo*, inquit, *Joanni in ſpiritu Paradiſi regio revelata, quæ ſubjicitur altari, nullas alias animas apud ſe præter Martyrum oſtendit? Quomodo Perpetua fortiſſima Martyr ſub die paſſionis in revelatione Paradiſi ſolos illic commartyres ſuos vidit, niſi quia nullis romphæa paradiſi janitrix cedit, niſi qui in Chriſto deceſſerint, non in Adam? Nova mors pro Deo, & extraordinaria pro Chriſto, aliò & privatò excipitur hoſpitiò... Si pro Deo occumbas, ut Paracletus monet, non in mollibus febribus, & in lectulis, ſed in Martyriis; ſi crucem tuam tollas, & ſequaris Dominum, ut ipſe præcepit, tota Paradiſi clavis ſanguis tuus eſt.* Et lib. *de Reſurrectione Carnis*, cap. 43. *Nemo*, inquit, *peregrinatus à corpore, ſtatim immoratur penes Dominum, niſi ex Martyrii prærogativa: Paradiſo ſcilicet, non inferis deverſurus.* Ubi Paradiſi nomine, non cælum intelligi, ſed ſubcæleſtem regionem, ſinu quidem Abrahæ lætiorem & amœniorem, non tamen cæleſtis gloriæ capacem, Dallæus ineptè reſpondet, contra Tertulliani mentem apertam, qui hoſpitium privatum & longè ſublimius atque præſtantius Martyrum animabus, quàm Juſtorum cæterorum aſſignat, quò *Patriarchæ & Prophetæ appendices Dominicæ Reſurrectionis migraverunt.* Et cùm generatim præmiſiſſet, *Nulli patere cælum, terrâ adhuc ſalvâ, cum tranſactione enim mundi reſeranda Regna cælorum*: ab eâ lege Martyres excipit. Proinde nomine Paradiſi, cujus ipſis aditum patere cenſet ex ſingulari Martyrii prærogativâ, Regnum cælorum intelligit. Hinc *In Scorpiaco*, *cap.* 12. Martyres *reſidere cum Domino in throno ejus, & candidam claritatis uſurpare* aſſerit, *donec & alii conſortium illorum gloriæ impleant*: quamvis *interim ſub altari placidùm quieſcant.* Nihil igitur obeſt, etiam ſecundùm Dallæi Logicam, quin Veteres illi priorum ſæculorum Theologi, Martyres ſaltem religiosè coluerint, & invocaverint.

Reſpondeo ſecundò, Dogma illud de Sanctorum ſupremâ fœlicitate & gloriâ ad reſurrectionem uſque dilatâ, cum Sanctorum cultu & invocatione optimè conſiſtere. Siquidem multi Patres, quos de Sanctorum beatitudine ita ſenſiſſe Dallæus poſt Calvinum ſuum contendit, (quamvis immeritò) ut SS. Chryſoſtomus, Auguſtinus, Bernardus, &c. Sanctos religiosè coli, & utiliter invocari, non doctrinâ tantùm ſuâ, ſed & exemplo approbaverunt, ut Dallæus ipſe fatetur. *Jam quod*, inquit, *verſuum Sibyllinorum Opus vetuſtiſſimi noſtrorum verum & ſincerum eſſe putantes, magni facerent, ac penè divinum cenſerent, ut ex Juſtino, Tertulliano, Theophilo, Athenagora, Clemente Alexandrino, Origene, Lactantio, & multis aliis patet; ex eâ de hoc ſcriptore opinione, ille de ſtatu animarum poſt mortem error primò hauſtus, videtur ad plures longè latèque dimanaſſe, atque ita propagatus ac confirmatus eſſe, ut ne inferioribus quidem ſæculis, ex plurimorum, etiam præſtantiſſimorum virorum mentibus revelli potuerit, etiam eorum, qui poſt natum & ſuſceptum alterum de Sanctorum invocatione, tametſi contrarium errorem, vixerunt. Indeque exortæ ſunt in cunctiorum animis multæ illæ dubitationes de ratione quâ preces mortalium ad Divos pervenirent; ut apud Auguſtinum, & alios etiam eò multò recentiores videre eſt.*

Reſpondeo tertiò, Communem hanc non fuiſſe Eccleſiæ ſententiam, quòd Sanctorum fœlicitas ad reſurrectionem uſque differretur. Erraſſe eos qui ita ſenſerunt, quamvis publico tunc Eccleſiæ judicio damnatum non fuerit erroris iſtud dogma: proindéque ſicut alii Patres ſenſerunt Sanctos ſtatim poſt obitum cælô recipi, & Dei viſione beatificâ frui; ſic etiam ſentire potuerunt, ſecundùm principia Dallæi, ipſos religiosè coli & invocari. Id ex Dallæi ipſius principiis colligitur. *Ex his autem abſit*, inquit, *ut ego vel exiſtimem, vel contendam communem hanc fuiſſe totius Chriſtianæ Eccleſiæ ſententiam. Perronio fuiſſe neganti, libens aſſentior, & facilè ſi hic eſſet locus, ex Clementis in Epiſtola ad Corinthios, & Lugdunenſium in Actis ſuorum Martyrum, & Cypriani in libro de Mortalitate, & aliorum teſtimoniis probare poſſem, non omnes Orthodoxos putaſſe piorum corpore ſolutos animos, extra cælum, ubique Dei viſione, uſque ad reſurrectionem detineri; ſed quoſdam, imò fortaſſe multos, veriora prævuntibus Scripturis ſequentes, credidiſſe calô ſtatim recipi quotquot in Domino moriuntur.* Ex quibus patet quàm infeliciter ſua Dallæum in ratiocinando Logica, imò communis ſenſus ac ratio deſtituerit.

Reſpondeo quartò, Cùm Sancti hîc viventes invocari, ſeu patroni apud Deum adhiberi poſſint,

poſſe etiam jam corpore ſolutos invocari, quamvis ſupremæ fœlicitatis nondum compotes eſſent. Enim verò ſi Jeremias mortuus, *multum oraſſe pro populo & pro univerſa ſancta civitate Jeruſalem*, in Hiſtoria Machabæorum legitur, qui cælô nondum per Chriſtum reſeratô, divina viſione non fruebatur, ſed in ſinu Abrahæ quieſcebat; poterat à populo Judaico ejus patrocinium implorari: adeóque nihil intereſt ad Catholicum dogma de Sanctorum invocatione, utrùm ſuprema fœlicitate jam donati credantur, vel non credantur: quamvis Eccleſia ſemper utrumque crediderit, hoc eſt, & Sanctos ſtatim poſt obitum in cælum recipi, Deique viſione beatifica frui; & piè atque utiliter invocari. Certè S. Eliam Prophetam, quem nondum obiiſſe credit Eccleſia, adeóque nec Dei viſione frui, ſed ſervari ut Chriſti ad judicium generale venturi ſit præcurſor, & Antichriſtum ſanguine ſuô extinguat, ſacris tamen honoribus proſequitur, ipſumque invocat: Feſto in ejus memoriam ac venerationem inſtitutô, & Officiô approbato, quod in totô Carmelitarum Ordine quotannis ſtatâ die 21. Julii ſolenni ritu canitur.

Lib. 3. de Relig. cultus objecto, cap. 36.

Objicit Dallæus teſtimonium S. Irenæi lib. 2. cap. 57. in quo adversùs hæreticorum pravos ritus diſſerens, iiſque Eccleſiæ mores opponens, ait: *Quemadmodum gratis accepit à Domino, gratis & miniſtrat* (Dona ſcilicet ſanationum) *Nec invocationibus Angelicis faciat aliquid, nec aliquâ pravâ curioſitate, ſed mundè & purè & manifeſtè orationes dirigentes ad Dominum, qui omnia fecit, & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti in virtute, ſecundùm utilitates hominum, ſed non ad ſeductionem omnia perfecit.* Ubi Irenæus, Angelicis illis, quas in genere dicit, invocationibus, orationes ad Dominum directas, & Jeſu Chriſti nomen ſolummodò opponit, clariſſimè ſignificans Angelos quidem, ſive malos, ſive etiam bonos, non apud alios invocari, quàm apud Hæreticos; apud Eccleſiam, non Angelos, ſed unum Dominum, cum Jeſu Chriſti nomine, invocari, & orationibus compellari.

S. Irenæi teſtimonio Dallæus abutitur.

Reſpondeo, Miram eſſe fraudem Dallæi, qui hunc locum contra religioſam Sanctorum Angelorum invocationem objectet, quô S. Irenæus Simonianos, Menandrianos, Marcoſios, Baſilidianos, Valentinianos, ſimileſque peſtes exagitat, qui falſos Angelos & Æonas invocabant, atque incantationibus operam dabant: quod abhorrere ait ab Eccleſiæ Catholicæ doctrinâ & moribus, quæ orationes dirigit ad Deum, & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti invocat. Porrò Sanctos Angelos vel homines invocare, quis niſi inſanus idem eſſe dixerit atque incantationibus operam dare? Aut quis niſi vecors ſomniet Sanctorum invocationem prohibere quin orationes dirigantur ad Deum, & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti invocetur?

Lib. 3. de Relig. cultus objecto, cap. 9. & 10.

Objicit Dallæus, Veteres Chriſtianorum Magiſtros in expoſitione Dominicæ Orationis, nihil de orationibus quæ ad Divos fiunt, dixiſſe: quod ut probet, Tertulliani librum *de Oratione*, & S. Cypriani Tractatum *de Oratione Dominica* appellat. Præterea Tertullianus eo in libro *cap. 12.* aſſerit *Vanitatem iis exprobrandam, quæcumque ſine ullius aut Dominici, aut Apoſtolici præcepti auctoritate fiunt: hujuſmodi enim non religioni; ſed ſuperſtitioni deputari, affectata, & coacta, & curioſi potiùs quàm rationalis officii.* At invocatio Sanctorum nullô Dominicô, aut Apoſtolicô præceptô nititur: ergo ex Tertulliani mente, vana eſt; ergo non religioni, ſed ſuperſtitioni deputanda.

Inſcitè colligit Dallæus invocationem Sanctorum in Eccleſia tribus primis ſæculis receptam non fuiſſe, quòd illius non meminerint Patres de Oratione tractantes.

Sanctus verò Cyprianus de Dominicæ Orationis præſtantia paucis præfatus, colligit, *Aliter orare quàm nos Filius hic docuit, non ignorantiam ſolam eſſe: ſed & culpam.* Atqui Dominus in hac ſuâ Oratione docuit, *Patrem qui eſt in cælis*, orandum eſſe. Aliter orant quàm Dominus docuit, qui Matrem Virginem, qui Divos, & Angelos orant. Latinos ergo qui ſic orant, eos Cyprianus non ignorantiæ modò, ſed & culpæ damnat. Præterea præcipit noſtrum inter orandum *pectus ſoli Deo patere* debere. Atqui & hoc Divis patere interdum neceſſe eſt, ſi & Divos oramus. Paſſim hîc ac fere ubique illa occurrunt, *Dominum orare, cùm Dominum deprecaris, quando oras Deum, precibus ad Deum venire*, &c. De Divis, aut Virgine, planè nihil uſpiam ſonat. Poſtea & de horis diſſerit, quibus potiſſimùm orandum eſt. *Hora*, inquit, *nulla à Chriſtianis excipitur, quominus frequenter ac ſemper Deus debeat adorari.* Adorari dicit pro orari, ex Tertulliani ſui ſtylô. Nullam ergo ſcivit, quæ ad Divos fiat, orationem.

Hæc omnia confirmat Dallæus auctoritate Clementis Alexandrini, qui *libro 7. Stromatum* Orationem in genere definit, *Collationem & converſationem cum Deo.* Abſurdè & ineruditè, ſi qua eſt religioſa, eadémque legitima oratio, quæ cum Angelis & cum animabus mortuorum colloquatur, non autem cum Deo. Prodici mox amentiam refellens, orandum eſſe negantis, ait inter cætera, orationem eſſe *Occaſionem quamdam colloquendi cum Deo.* Non omnis certè, ſi etiam ſanctiſſimi cujuſque plurimæ ſunt ad Divos. Et paulò ante Gnoſticum ſuum (id eſt virum emendatiſſimæ atque abſolutiſſimæ pietatis) dixerat *Per totam vitam orare, ſtudentem eſſe cum Deo per orationem.* Non erat ille Clementis Gnoſticus Latinorum noſtrorum conſectaneus, qui cum Divis non rariùs ſunt quàm cum Deo, ſi oratio quidem efficit ut cum eo ſimus quem oramus. Tandem initio libri liquidò teſtatus fuerat, omnem Orationem ad Deum eſſe. *Cùm ſit unus bonus Deus*, inquit, *meritò & nos & Angeli ab eô ſolô precamur bona, ea quidem dari, quibus caremus, ea verò permanere, quæ jam habemus.* Idem paulò ante, ſacris quibus Pagani colendum Numen putabant, preces opponit. *Nos Deum oratione meritò honoramus.* Et hoc vocat *Optimum atque ſanctiſſimum Sacrificium.*

Reſpondeo, Non eſſe neceſſe ut quiſquis de Oratione vel in genere, vel Dominica nominatim ſcribit, meminerit Orationis factæ ad Sanctos: ſatis eſſe ut de Orationis objecto primario, ſupremo & propriè dicto, de ipſius Orationis Dominicæ dignitate & præſtantia, de ſummis rerum, quæ à Deo in Oratione poſtulandæ ſunt, Capitibus agat: & quô animô, quâ fiducia, quô ſtatu & habitu corporis orandum eſt, explicet. Quæ omnia diligenter & diſertè executi ſunt Tertullianus & S. Cyprianus. Unde perperam Dallæus colligit, invocationem Sanctorum non fuiſſe in Eccleſia ſolennem, quia illius non meminerunt his in libellis; alioqui ſequeretur nec preces pro defunctis in Eccleſia fuiſſe factitatas, quia earum non meminerunt illi in Tractatibus *de Oratione* (quas tamen alibi commemorant) aut Chriſti, ut homo Deus eſt, vel Spiritus Sancti, perſonalem invocationem ab Eccleſia non fuiſſe frequentatam, quia orationum ad Chriſtum hominem Deum, vel ad Spiritum Sanctum nominatim directarum non meminere. Quæ inſana eſſet argutatio. Præterea non tam docuit Chriſtus, Orationem Dominicam Apoſtolis tradendo, quis orandus eſſet: (Non enim ignorabant illi Deum optimum maximum ut omnium donorum auctorem oratione propriè dicta invocandum eſſe:) Quàm quô modò ſit orandum, quæque ſint à Deo per orationem petenda. Quod Tertullianus eleganter exprimit his verbis: *Compendiis paucorum verborum, quot attinguntur edicta Prophetarum, Evangeliorum, Apoſtolorum, ſermones Domini, parabolæ, exempla, præcepta? Quot ſimul expunguntur officia? Dei honor in Patre, fidei teſtimonium in nomine, oblatio obſequii in voluntate, commemoratio ſpei in regno, petitio vitæ in pane, exomologeſis debitorum in deprecatione*

deprecatione, ſolicitudo tentationum in poſtulatione tutela? Quid mirum? Deus ſolus docere potuit ut ſe vellet orari. Ab ipſo igitur ordinata religio orationis, & de Spiritu ipſius, jam tunc cùm ex ore divinô ferretur, animata, ſuô privilegiô aſcendit in cælum, commendans Patri, quæ Filius docuit. Idem S. Cyprianus ſignificat his verbis: *Quæ vera magis apud Patrem precatio, quàm quæ à Filio qui eſt veritas, de ejus ore prolata eſt? Ut aliter orare quàm docuit, non ignorantia ſola ſit, ſed & culpa; quando ipſe poſuerit & dixerit: Rejicitis mandatum Dei, ut traditionem veſtram ſtatuatis.* Certè & alia poſſe à Deo poſtulari, quàm quæ Chriſtus præſcripſit, modò ſint ejus præceptis conſentanea, Tertullianus agnovit. *Præmiſſâ*, inquit, *legitimâ & ordinariâ oratione, quaſi fundamentô, accidentium jus eſt deſideriorum, jus eſt ſuperſtruendi extrinſecùs petitiones, cùm memoria tamen præceptorum, ne quantùm à præceptis, tantùm ab auribus Dei longè ſimus.* Si alias petitiones præcipuis illis & primariis ſuperſtruere poſſumus, & alia verba poſſumus adhibere, quibus illas ſignificemus.

Quod autem Tertullianus ait, *cap.* 12. libri *de Oratione*, vanitatem meritò exprobrari iis obſervantiis, quæ ſine ullius Dominici, vel Apoſtolici præcepti auctoritate fiunt, & hujuſmodi non religioni, ſed ſuperſtitioni deputari, Dallæus imperitè objectat contra Sanctorum invocationem; cùm Tertullianus de ſuperſtitioſis quibuſdam obſervantiis loquatur, qualis erat, ante omnem orationem corpus lavare in memoriam proditionis Domini, vel poſitâ pænulâ, ſeu indumentô itinerariô, Deum orare. *Hujuſmodi*, inquit, *non religioni, ſed ſuperſtitioni deputantur affectata & coacta... Certè vel eo coercenda, quòd Gentilibus adæquent: ut eſt quorumdam, expoſitis pænulis orationem facere. Sic enim adeunt ad Idola Nationes.* At invocatio Sanctorum, quamvis nullô præceptô Dominicô, vel Apoſtolicô ſit conſtituta, ſuperſtitioſa tamen obſervantia non eſt, quæ Gentilibus nos adæquet. Adde quod licet præceptò Domini vel Apoſtolorum ſancita non ſit Sanctorum invocatio, verbo tamen Dei cùm ſcripto, tum tradito, approbata eſt, ut demonſtravimus: adeóque temerè & impiè ponitur in earum obſervantiarum cenſu, quæ ſuperſtitioni, non religioni deputandæ ſunt. Tandem plurima ſunt, quæ nec à Domino, nec ab Apoſtolis ſunt præcepta; ſed conſilia ſunt ab illis tradita, ut virginitatem ſervare, non manducare carnem, non bibere vinum, vendere omnia ſua & dare pauperibus, percutienti unam maxillam, alteram præbere, ad ſecundas nuptias non convolare, &c. quæ tamen religioni, non ſuperſtitioni deputantur. Unde inanis eſt argutatio Dallæi ex Tertullianeâ illâ regulâ colligentis, Sanctorum invocationem, quia fit abſque Dominico vel Apoſtolico præcepto, eſſe ſuperſtitioni deputandam.

Quòd autem Tertullianus, S. Cyprianus, Clemens Alexandrinus, Deum orari, & adorari dicant, & orationem eſſe collocutionem & converſationem cum Deo, Sanctorum invocationem non evertit. Etſi enim Deus ſolus propriè dictâ oratione ſit rogandus, ut ſupremus auctor bonorum omnium quibus indigemus, & quæ poſtulamus, expectamuſque: poſſunt tamen Sancti oratione inferioris generis & gradus, ac impropriè dictâ interpellari, quæ per illos, & eorum interventu ac patrocinio ad Deum tendat. Nec minùs collocutio eſt, & converſatio cum Deo, etſi dirigatur ad Sanctos; Nam quiſquis per interventorem & ſequeſtrem aliquem Regi ſupplicat, aut Judici, eô ipsô ad Regem, aut Judicem preces ſuas dirigit, & cum eo mediatè colloquitur. Denique à ſolo Deo precari debemus bona, tanquam à ſupremo donorum quæ poſtulamus, domino. Sed id non impedit quin à Sanctis velut ab interceſſoribus ea poſtulemus. Cùm enim hæc à Deo per illos petimus, non ab alio quàm à Deo petere cenſemur: ut qui à rivo, vel canali aquam haurit, non aliunde quàm ab ipſo fonte accipit. Quod autem eâ de oratione loquatur Clemens Alexandrinus, quâ bonorum poſtulatorum ſupremus auctor & dandi arbiter invocatur, conſtat ex eo quòd Gentiles ibi reprehendit, qui ab illis qui non ſunt Dii, tanquam à Diis aliquid petunt & ſperant. *Extrema eſt inſcitia*, inquit, *ab iis qui non ſunt Dii, tanquam à Diis petere: vel ea petere quæ non conducunt, dum per bonorum ſpeciem nobis mala poſtulamus. Unde meritò cùm unus ſit bonus Deus, ab ipſo ſolo bonorum alia dari, alia conſervari, orantes petimus, tam nos, quàm Angeli.*

Objicit Dallæus, Latinos à Sanctis non ſimpliciter petere ut pro ſe Deum precentur, ſed ab iis fere omnia, & præſentis & futuræ vitæ bona poſcere, quod ex orationum apud nos ad Virginem Matrem ſolemnium formulis patere ait.

Reſpondeo, Hanc Dallæi, & Symmiſtarum ejus objectionem eſſe putidiſſimam calumniam: quæ publicis Eccleſiæ precibus facilè refellitur. Quid enim aliud in Litaniis Beatiſſimæ Virginis ab ipſa poſtulatur, niſi ut pro nobis oret? Quid aliud in Hymno celebri, *Ave maris ſtella*? Hoc enim ſenſu ab Eccleſia intelligi hæc verba ad ipſam directa: *Solve vincla reis, profer lumen cæcis, Nos culpis ſolutos, mites fac & caſtos: Vitam præſta puram, iter para tutum, ut videntes Jeſum ſemper collætemur*: ut ſua interceſſione nobis à Chriſto hæc obtinere beneficia credatur, conſtat ex his ejuſdem Hymni verbis: *Bona cuncta poſce. Sumat per te preces, qui pro nobis Natus tulit eſſe tuus.* Demonſtrant ſolennes aliæ publicarum precum formulæ, quæ in Eccleſiaſticorum Officiorum libris leguntur. Sed etſi quandoque iiſdem verbis à Sanctis rogemus beneficia, quibus ea à Deo poſtulamus, non ideo eos agnoſcimus iſtorum beneficiorum auctores, ſed Patronos duntaxat apud Deum. Quemadmodum enim cliens ille quandoque iiſdem verbis petit à patrono & interceſſore, à Miniſtro Principis, vel amico Judicis, quæ novit à ſolo Principe vel Judice poſſe concedi, ut hoc ſupplicandi modò oſtendat quantùm tribuat patrocinio & interceſſioni eorum, quos ſcit apud Principem aut Judicem multùm poſſe: ita Catholici dona cœleſtia interdum à Sanctis petunt, quæ à ſolô Deô noverunt obtineri poſſe, ut ſe multùm interventioni Sanctorum tribuere, hoc ſupplicandi ritu conteſtentur.

Dallæi calumnia refellitur.

Objicit Dallæus, Priorum ſæculorum Epiſcopos aut Presbyteros, *Ave Maria*, aut orationes ad Divos alias, ſuis de ſuggeſtu auditoribus mandare ac præcipere non ſolitos, quod ex Cypriani Operibus & Origenis Homiliis probat. Secundò, in Homiliarum ad plebem ſacrarum limine Concionatores Latinos Divam Virginem paſſim ac fere ſemper invocare: Primi verò ad quartum ſæculum Chriſtianiſmi Doctores Deum ſanè & Chriſtum, & Spiritum Sanctum, in principio, & in medio, & in calce ſuorum apud populum Tractatuum, crebrò; Virginem, cum Divis, nullâ in parte invocaſſe: quod ex Origenis Homiliis probat. Tertiò, quòd Litaniæ, ſive ſupplicationes ad Divos, quæ in Miniſtrorum Eccleſiaſticorum Ordinationibus, Regum Coronationibus, in Eccleſiarum & Altarium Conſecrationibus, Reliquiarum depoſitionibus, Pœnitentiæ actibus, Quadrageſima, in ſiccitatibus, mortalitate, bello, energumenorum curationibus, quæ nunc à Latinis diligenter uſurpantur; vetuſtiſſimis Chriſtianis in hujuſmodi locis atque temporibus planè inuſitatæ ac incognitæ fuerint. Quartò, quòd vetuſtiſſimi ante quartum ſæculum Chriſtiani Scriptores, tum in iis quæ de Martyrum vitâ Encomiaſtica ediderunt, tum in aliis ſuis Operibus, Deum quidem ſæpe invocant ad opus conficiendum, vel ei pro confectô gratias agunt; Divos neutrò unquam in loco, quod nunc Eccleſiaſtici

Lib 3. de Relig. Cultus objecto, cap. 14. 15. 18.

Eccleſiaſtici Latinorum Scriptores pene omnes faciunt, appellaſſe reperiuntur.

Dallæus diſciplinam cum dogmate confundit.

Reſpondeo, Modum invocandi Sanctos, ut ſcilicet, hoc vel illo ritu, his & illis temporibus, aut locis invocentur, meræ diſciplinæ rem eſſe, quæ mutationi obnoxia eſt. Quæſtionem verò de invocatione ipſa per ſeſe ſpectata, utrum licita ſit, religioſa, & utilis, rem eſſe dogmatis, & fidei quæ adeo *immobilis eſt, & irretractabilis*, ut Tertulliani verbis utar. Quamobrem etſi Virginem Deiparam, vel Sanctos è ſuggeſtu, & in Homiliis ſuis, aut Tractatibus ad populum, aut in ſuis Libris, non invocaverint trium priorum ſæculorum Patres; quamvis nullæ B tunc fuerint Litaniæ; quamvis Orationes illæ ad Sanctos tam frequentes, quales in Breviariis noſtris habemus, nondum editæ eſſent; non ſequitur quòd nulla eſſet apud Veteres Sanctorum invocatio. Enimverò ſicut gentibus omnibus perſuaſum ſemper fuit, honorem ſingularem & eximium Regibus eſſe deferendum, nec tamen idem fuit ſemper hujus honoris exhibendi ritus, aut etiamnum idem eſt ubique gentium: Ita etſi primis Chriſtianiſmi ſæculis vel non ita frequens, vel non eodem ritu factitata legatur Sanctorum invocatio, certiſſimum tamen fuit Chriſtianis omnibus, invocationem Deiparæ Virginis, & Sanctorum, eſſe religioſam, & utilem. Quô poſitô dogmate, liberum Eccleſiæ fuit novas preces ad implorandа Sanctorum patrocinia edere, novóque illas ritu ordinare; ac certum ſupplicandi modum certis etiam temporibus, & pro certis rebus decernere.

Lib. 3. de Relig. Cultus objecto, cap. 11. 12. 15. 16.

Objicit Dallæus, B. Virginis cultum religioſum nullum apud Chriſtianos ante quartum ſæculum fuiſſe. Carpit pium Fidelium morem, Jeſum & Mariam inſimul invocantium, & ita voces illas identidem erumpentium, cùm aliquid ſubitum & inexpectatum occurrit: *Jeſu, Maria*. Salutationem Angelicam aggreditur, quam lepido ſuo loquendi more vocat *Quin-* D *tum Latini Chriſtianiſmi elementum*. Litanias, & Officium ejuſdem ſacratiſſimæ Virginis arrodit. Proſam ſingularem perſtringit, cujus nonnulla verba deſcribit ex Miſſali edito Pariſiis anno 1634. & illa præſertim criminatur: *O felix puerpera, noſtra pians ſcelera, jure matris impera Redemptori.* Poſt hæc ad Marianum Pſalterium ſe convertit, quod S. Bonaventuræ adſcriptum eſt. Quô in librô, inquit, omnes Davidis hymni ad Divam Virginem craſsô quodam pinguique artificiô detorquentur, & quæcumque Hebræus Vates de Deo cecinerat, in hanc ferè tranſcribuntur. Quæritur deinde Dallæus à Latinis, quod Epiphanius à Collyridianis, nimia & ipſis in eamdem E Virginem devotione peccantibus: *Quænam Scriptura de hoc cultu enarravit? Quis Prophetarum unquam vel mulierem adorari, nedum hominem permiſit?* Atqui Scriptura de illo Latinorum in Beatam Mariam cultu, non magis quàm de Epiphanianorum Collyridianorum placentis ac ſacris quidquam uſpiam dicit. In Actibus Apoſtolorum, in Pauli Epiſtolis, & aliis quæcumque ſanctô Canone cenſentur, nullum de Virginis Matris *hyperdulia* verbum reperies. Addit Dallæus, Veteres Beatam Virginem *Dominam ſuam*, aut *Cæli Reginam* imò nec *Beatam* plerumque nominaſſe, ſed *Mariam Virginem* ſimpliciter appellaſſe. F Ad hæc, de ſeptem Mariæ feſtivitatibus anniverſariis altum eſſe apud Veteres ſilentium. Nullam fuiſſe apud eos Sabbathi obſervationem ad Divæ Virginis honorem, ſive cantu, ſive jejunio conſtantem Neque Salutationis Angelicæ ullum apud vetuſtiſſimos trium priorum ſæculorum, ſed ne apud quarti quidem ſæculi Auctores uſum deprehendi. Signum quod æris campani ſonitu ter quotidie Chriſtianos ad Virginem eâ Salutatione adorandam vocat, fruſtra apud Majores quæri.

Beatæ Virginis Deiparæ Mariæ cultus

Reſpondeo, Deiparæ Virginis cultum, qui quarto & quinto ſæculo in Eccleſia ſolennis fuit, à trium A priorum ſæculorum Patribus traditum fuiſſe & propagatum, qui illum ab Apoſtolis dubio procul acceperant, ſecundùm celebrem illam S. Auguſtini regulam: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi autoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur.* Cùm enim ſubitò mutatam fuiſſe Eccleſiæ fidem, nullô reclamante, incredibile ſit, & quartô quintóque ſæculo celebris eſſet in Eccleſia Mariæ Virginis ſanctiſſimæ & Deiparæ cultus, rectè colligitur Chriſtianos trium priorum ſæculorum credidiſſe B. Mariam Virginem religioſô cultu proſequendam eſſe, & ſacrâ prece B venerandam. Certè cùm tempore ſanctæ Synodi Oecumenicæ Epheſinæ, univerſa Eccleſia beatiſſimam Virginem religioſè coleret, cùm ſub ipſius nomine templa Deo conſecrata eſſent, Synoduſque ipſa congregata fuerit in Majori Epheſinæ urbis Eccleſia, *Quæ appellabatur Maria*, (ut ex Actis patet) cùm dies feſti, & ſolennes conventus in ejus laudem celebrarentur, ut probat Homilia Procli Cyziceni Epiſcopi habita Conſtantinopoli in Magna Eccleſia, ſedente Neſtorio, quæ ſic habet: *Virginea Panegyris, frequenſque ac celebris hic conventus, feſtâ hac luce linguam ad laudem provocat... Ecce enim & terra, &* C *mare Virginem honorant... Sacra Deipara Maria in unum nos cogit*, &c. Neceſſe eſt aut Eccleſiam univerſam Idololatriæ & ſuperſtitioni fuiſſe addictam, & priſcam fidem deſeruiſſe, quod vel cogitare impium eſt: vel eamdem fuiſſe vetuſtiſſimorum Chriſtianorum, qui tribus primis ſæculis vixerunt, de cultu B. Virginis Mariæ, déque illius invocatione fidem, ac eorum qui quartô & quintô ſæculo Chriſti nomen confitebantur & adorabant, Eccleſiæque gremio fovebantur. Ut autem iiſdem nobis, obſervantiis, precibuſque cultus ille conſtaret, nihil neceſſe eſt, cùm hæc diſciplinæ ſint, & conſtitutâ fide ipſius cultûs & invocationis Deiparæ ſecundùm ſubſtantiam, & ut D per ſeſe ſpectatur, modum eorum multiplicem & varium ſtatuere, vel recipere potuerit Eccleſia, diverſóſque ſacræ erga Dei Matrem obſervantiæ ritus approbare, quos ad Chriſtianam pietatem promovendam, & fovendam judicavit idoneos. Quamvis itaque nec B. Virginis Officium, nec Litaniæ, nec Roſarium, nec Angelica Salutatio, cum illâ, quæ Eccleſiæ auctoritate, & publicô uſu contexta ipſi eſt poſtremis ſæculis coronide; nec Sabbatarium in honorem ejuſdem beatiſſimæ Virginis jejunium, ac devotio; nec æris campani ſonitus ad Angelicam Salutationem; nec ſeptem B. Virginis ſacræ Feſtivitates E annuæ, in Veteri Eccleſia inſtitutæ eſſent; (Quarum tamen nonnullæ antiquiſſimæ ſunt) Quamvis, inquam, hæc omnia Chriſtianæ pietatis & obſervantiæ erga Sanctiſſimam Dei Matrem officia, quorum in origines impræſentiarum inquirere, nec opus eſt, nec per tempus licet, apud Veteres ſolennia non fuerint; non ſequitur (quod ineptè Dallæus colligit) Beatæ Virginis cultum religioſum apud priſcos Chriſtianos, ante quartum ſæculum, nullum fuiſſe.

religioſus & invocatio contra Dallæi & aliorum Hæreticorum inſultus defenditur.

Priùs verò debebat oſtendere Dallæus, hæc pietatis Chriſtianæ officia erga Sanctiſſimam Virginem mala eſſe, & Verbo Dei, legique divinæ repugnantia, quàm illa contemptim traducere; quod cùm præ- F ſtare non potuerit, evidens eſt ipſum odio mero & pluſquam hoſtili in gloriam Deiparæ Virginis illa impugnare. Dicant enim qui his Dallæi næniis delectantur Calviniſtæ, ubinam verbum Dei, aut divina lex prohibet Angelicam Salutationem recitari, Officium, aut Litanias in honorem Dei Genitricis perſolvi, quibus ejus advocatio imploretur; feſtos dies ad ea commemoranda beneficia, quæ Deus ipſi, aut per ipſam hominibus contulit, dicari; &c. Si nulla Dei lege hujuſmodi preces, aut obſervantiæ prohibentur, iniquè adverſùs Catholicos oblatrant, quaſi violatæ legis

Dei

Dei reos: *Ubi enim lex non eſt, nec prævaricatio* (inquit Apoſtolus.)

Æqualis honos & adoratio Jeſu Chriſto & B. Mariæ Virgini non defertur, quamvis ſimul honorentur & invocentur.

Sacra illa ſaluriferaque nomina, *Jeſus, Maria*, ex ſingulari erga Filium & Matrem Virginem veneratione & amore proferre, quis niſi inſanus, vel impius vitio vertat? Eorum nomina cum reverentiâ proferre, quos colimus, & diligimus, bene inſtituti animi eſt. An igitur Jeſu nomen *In quo omne genu flectitur, & in quo nos oportet ſalvos fieri*, venerari, & invocare nefas erit? An Mariæ Virginis dulce nomen, quæ Jeſum Dei Filium nobis peperit, ſubjungere, & ob Filium colere piaculum erit? Sed (inquiunt Heterodoxi) eodem cultu Latini Jeſu & Mariæ nomina proſequuntur. Hæc verò inſignis calumnia eſt: *Dominum Jeſum adoramus, Mariam Deiparam Virginem honoramus.* Nec æqualis honos Filio & Matri impenditur eò quòd amborum nomina connectantur: ſicut nec ſeptem Spiritibus, id eſt Angelis, idem honor ac Deo deferebatur à S. Joanne, licet eos cum Deo appellaret, *Pacem* adprecatus, *& gratiam ab eo qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt, & à ſeptem Spiritibus, qui in conſpectu throni ejus ſunt.* (*Apoc.* 1. 4.) S. Elizabetha Mariæ, & Filio, quem in utero geſtabat, unâ ſerie unoque ritu benedixit, dicens: *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.* Nec tamen Filio Matrem coæquavit: Cur igitur nos Mariam Chriſto coæquare occinunt Calviniani Miniſtri, quia Jeſum & Mariam ſimul colimus & invocamus, ac utriuſque nomina venerabundi proferimus?

Angelica verò Salutatio, *Ave Maria*, an aliquid ſonat à pietate alienum? Voces Angelicas repetere, verba quæ Eliſabetha Spiritu Sancto repleta protulit, uſurpare; Evangelicis vocibus Virgini Matri gratiæ plenitudinem, Domini inhabitationem ac divinam Maternitatem, benedictionem præ mulieribus univerſis eximiam in virginitate fœcundâ gratulari, fructum ventris ipſius Jeſum collaudare; eam denique patronam & advocatam adhibere, ſive ejus interventionem, nunc & in horâ mortis poſtulare; quis pium eſſe neget, niſi Chriſtianæ pietatis profeſſus hoſtis?

Proſa, quam Dallæus allegat, ut invidiam faciat Catholicis, quaſi B. Virginem Filio imperare putemus ad Patris dexteram ſedenti, non eſt ab Eccleſia probata, & quibuſdam tantùm Miſſalibus olim inſerta eſt; ejus Auctor ignotus; nec diu in uſu fuit: quamquam innoxius eſſet iſte loquendi modus; *Jure Matris impera Redemptori.* Quemadmodum enim Scriptura ait *Deum obediſſe voci hominis*, quando orante Joſue Sol ſtetit: ita Filium Matri obedire, Chriſtum Virgini, aliquo ſenſu dici poteſt, ipſamque jure Matris Filio imperare. Non enim ibi ſumitur propriè imperii nomen, quale eſt Domini jubentis, ſed ut ſignificat orationem ac poſtulationem efficacem, & certam, ex ingenti ac ſingulari fiduciâ; quæ omnino quodcumque vult obtinet.

Mariæ Virginis interceſſio apud Deũ potentiſſima.

Hoc ſenſu B. Petrus Damiani *Sermone* XLIV. qui eſt primus de Nativitate B. Virginis, dixit, ipſam Deiparam compellans: *Nil tibi impoſſibile, cui poſſibile eſt deſperatos in ſpem beatitudinis relevare. Quomodo enim illa poteſtas tuæ potentiæ poterit obviare, quæ de carne tuâ carnis ſuſcepit originem? Accedis enim ante illud aureum reconciliationis humanæ altare, non ſolùm rogans, ſed imperans; Domina, non ancilla.*

Hoc ſenſu & S. Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus longè ante Petrum Damiani ſcripſerat in Oratione de Dormitione Deiparæ: *Tu verò*, inquit, *maternam vim apud Deum obtinens, iis qui ſupra modum peccant, ſupra modum veniam conficis. Nec enim fieri poteſt ut non exaudiaris: quoniam tibi ad omnia, & per omnia, & in omnibus Deus, tanquam veræ & immaculatæ matri ſuæ obedit.*

Pſalterium beatæ Virginis, quod ſub Sancti Bonaventuræ nomine circumfertur, in uſu publicò Eccleſiæ nec eſt, nec fuit unquam: nec ejus auctoritate vel editum, vel ſolemniter probatum eſt. Privatus eſt vel S. Bonaventuræ, vel alterius viri pii fœtus, ingenii, pietatiſque exercendæ causâ ſubceſivis horis editus. Quem tamen Dallæus iniquè ſugillat, cùm Deum laudet in Virgine Matre, nec verba omnia & verſus ſingulorum Pſalmorum Deiparæ accommodet, ſed quæ ipſi ſalvâ Filii gloriâ & majeſtate tribui poſſunt ad eximiam ejus dignitatem prædicandam, & ad ejus interventionem apud Deum poſtulandam. Hunc enim in ſcopum totum illud Marianum Pſalterium collineare, legentibus patet. Certè præter vulgatos quatuor Scripturæ ſacræ ſenſus, literalem, allegoricum, moralem, & anagogicum, Theologi omnes accomodatitium noverunt, cujus non in dogmatibus quidem confirmandis, ſed in concionibus ad populum, præcipuè in Panegyricis orationibus frequens eſt uſus, ut ex Veterum etiam Sermonibus, & Orationibus liquidò conſtat. Quidni ergo & in precibus ad B. Virginem vel Sanctos directis, Pſalmorum verba, vel alii Scripturæ verſus uſurpari poſſint, quod & in publicis Officiis Eccleſia præſtat? Non enim ideò transſcribuntur in Virginem Dei Matrem, vel in Sanctos, quæ de ſolo Deo dicta ſunt: ſed communicata cum B. Virgine, vel cum Sanctis, gratiæ beneficiô, ſignificantur dona quædam, quæ Deus cum amicis ſuis communicat, & quæ in Deiparam Virginem liberaliſſimè profudit: cui non *Per partes*, ut *ſingulis* Sanctis, ſed *ſe totam dedit gratiæ plenitudo*; ut ait S. Petrus Chryſologus *Sermone* CXLIII.

Sed ſtupenda eſt Dallæi cæcitas, & execranda ipſius & conſectaneorum Miniſtrorum malitia, qui Fidelium, non Latinorum duntaxat, (ut falsò ſupponit Scriptor ad vulganda mendacia audaciſſimus) ſed & Græcorum devotionem & obſervantiam erga beatiſſimam Virginem, quam Doctorum, Patrumque ex illâ Eccleſia penè omnium, Conciliorum Acta, & Euchologia ac Menæa teſtantur, cum Collyridianorum ſuperſtitione invidiosè comparant. Contra quos quidem pugnant laudata S. Epiphanii verba, ut qui Mariam Virginem inſtar numinis cujuſdam adorarent, eique placentas per mulieres ad id ſacrificii genus deſtinatas offerrent: ſed cultum ejuſdem beatiſſimæ Virginis divinô inferiorem, eô verò, qui cæteris Sanctis defertur, præſtantiorem, non impugnat: quem Scriptura ſacra ſatis adſtruit, hôc ipſo quòd eam *Matrem Jeſu Filii Dei* eſſe docet. Ampliſſima enim illa & prope infinita Matris Dei dignitas, cultûs illius eximii fundamentum eſt, quem Deiparæ Virgini exhibet Eccleſia ob ſingularem illius ſupra Sanctos omnes excellentiam. Quem cultum *hyperduliam*, quaſi ſupremi gradus venerationem & obſervantiam, infra eam quæ ſoli Deo debita eſt, & exhibetur, Theologi non abſurdè appellant.

Deiparæ Virginis ſingularis excellentia & eximia dignitas, quæ ſingularis illius & eximii cultus fundamentum eſt, quem hyperduliâ vocamus, à Patribus ſummo conſenſu prædicatur.

Illam verò Deiparæ Virginis ſingularem excellentiam & eximiam dignitatem, quæ ſingularis etiam & eximii cultûs fundamentum eſt, Veteres Patres exquiſitô præconiô commendarunt. S. Irenæus *libro* 5. *cap.* 19. per Beatæ Virginis obedientiam ſalutem nos adeptos eſſe aſſerit, eamque Evæ, ſive humano generi in ipsâ, advocatam eſſe factam.

Virgo Maria Evæ advocata.

Quemadmodum enim illa per Angelicum ſermonem ſeducta eſt, ut effugeret Deum, prævaricata verbum ejus: ita & hæc per Angelicum ſermonem evangelizata eſt, ut portaret Deum, obediens ejus verbo. Et ſicut illa ſeducta eſt ut effugeret Deum; ſic hæc ſuaſa eſt obedire Deo, uti Virginis Evæ Virgo Maria fieret advocata. Et quemadmodum adſtrictum eſt morti genus humanum per Virginem, ſolvatur per Virginem: æquâ lance diſpoſitâ, virginalis inobedientia per virginalem obedien-

tiam. Adhuc enim Protoplaſti peccatum per correptionem Primogeniti emendationem accipiens, & Serpentis prudentiâ devictâ in columba ſimplicitate, vinculis autem illis reſolutis, per quæ alligati eramus morti. Quem locum magna ex parte deſcribens S. Auguſtinus *lib.* 1. *contra Julianum*, ſuum fecit.

Maria univerſo generi humano cauſa ſalutis.

Idem S. Irenæus *lib.* 3. *cap.* 33. Mariam generi humano cauſam ſalutis factam eſſe, abſque ambagibus aſſerit. *Sicut*, inquit, *Eva inobediens facta, & ſibi, & univerſo generi humano cauſa facta eſt mortis: ſic & Maria habens prædeſtinatum virum, tamen Virgo obaudiens, & ſibi, & univerſo generi humano cauſa facta eſt ſalutis.* Et infrà: *Sic autem Evæ inobedientiæ nodus ſolutionem accepit per obedientiam Mariæ. Quod enim alligavit Virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria ſolvit per fidem.*

Ejuſdem ſanctiſſimæ Virginis eximiam excellentiam Tertullianus commendat libro *de Carne Chriſti*, cap. 17. *Deus*, inquit, *imaginem & ſimilitudinem ſuam, à diabolo captam, æmula operatione recuperavit. In virginem enim adhuc Evam irrepſerat verbum ædificatorium mortis. In Virginem æquè introducendum erat Dei Verbum extructorium vitæ: ut quod per ejuſmodi ſexum abierat in perditionem, per eumdem ſexum redigeretur in ſalutem. Crediderat Eva ſerpenti, credidit Maria Gabrieli. Quod illa credendo deliquit, hæc credendo delevit. Sed Eva nihil tunc concepit in uterô ex diaboli verbo: Immò concepit. Nam exinde ut abjecta pareret, & in doloribus pareret, verbum diaboli illi ſemen fuit. Enixa eſt denique diabolum fratricidam: contra Maria eum edidit, qui carnalem fratrem Iſrael interemptorem ſuum, ſalvum quandoque præſtaret. In vulvam ergo Deus Verbum ſuum detulit, bonum fratrem, ut memoriam mali fratris eraderet.*

Quod Eva credendo deliquit, Maria credendo delevit.

Origenes eamdem commendat Homilia 6. *in Lucam*, ubi Salutationem Angelicam exponens, ſive verba quibus Gabriel Archangelus myſterium Incarnationis Beatæ Virgini annuntians, eamdem compellavit: *Ave gratia plena*, ait ſe hujuſmodi ſermonem alibi in Scripturis non legiſſe. *Soli* enim *Mariæ hæc Salutatio ſervabatur. Si enim ſciſſet Maria & ad alium quempiam ſimilem factum eſſe ſermonem (habebat quippe Legis ſcientiam, & erat ſancta, & Prophetarum vaticinia quotidianâ meditatione cognoverat) numquam quaſi peregrina eam ſalutatio terruiſſet.*

Hæc ſalutatio, Ave gratia plena, ſoli Mariæ ſervabatur.

S. Gregorius Neocæſarienſis, Homilia 1. *de Annuntiatione B. Virginis*, vel alius iſtius Homiliæ antiquiſſimus Auctor, Deiparæ gloriam piis illis exclamationibus celebrat: *Ave gratia plena, Dominus tecum. Tuum enim verè eſt ut aveas, gaudeaſque; quòd tecum divina gratia, uti novit, habitaculum elegit: cum ancilla, Rex gloriæ; cum ſpecioſâ, ſpecioſus formâ præ filiis hominum: cum impollutâ, qui ſanctificat univerſa. Tecum, ac ex te Deus, homoque perfectus: Ave gratia plena, fons lucis, quæ illuminas omnes in ipſam credentes. Ave gratia plena, ſpiritalis Solis Oriens, & flos vitæ immaculatus*, &c.

Maria Virgo vas omnium miraculorum.

Homilia verò III. Beatiſſimam Virginem *Omnium Vas miraculorum* vocat, quam & his appellat verbis: *Tua ſanè laus, ô ſanctiſſima Virgo! omnem prorſus laudem excedit, ob eum ſcilicet qui ex te Deus carnem induit, ac homo natus eſt. Tibi omnis cæleſtium, terreſtrium, ac infernorum natura, convenientem cultum ac venerationem adhibet. Tu enim verè Thronus Cherubicus facta es. Tu in ſummis ſpiritalis Regiæ axibus, lucis ſplendore coruſcas; ubi æternus clarificatur Pater, cujus nacta es obumbrantem virtutem; adoratur Filius, quem carne peperiſti, laudum canticis celebratur Spiritus Sanctus, qui Magni Regis ortum tuô in uterô operatus eſt. Tuâ operâ, ô gratiâ plena! Trinitas Sancta ac conſubſtantialis in mundo cognoſcitur. Dignare ut nos quoque perfectâ gratiâ tuâ unà tecum ſimus participes.*

Tua operâ Trinitas Sancta in Mundo cognoſcitur.

A Sanctus Ephrem Syrus Sermone de Sanctiſſimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ laudibus, multis præclariſque honorum titulis illam exornat, atque hunc in modum invocat: *Sub tuum præſidium confugimus, ô ſancta Dei Genitrix: Sub alis pietatis atque miſericordiæ tuæ protege & cuſtodi nos. Miſerere noſtri, qui ſordibus peccatorum conſpurcati ſumus, qui ſceleribus atque delictis quamplurimis Creatorem Deum noſtrum & judicem univerſorum offendimus: Ne advertas nos inſoleſcas ac glorietur Satanas. . . Non nobis eſt alia quàm in te fiducia. Ex ulnis ſiquidem maternis tibi dediti ſumus, Domina noſtra, tuique clientes appellati.*

Deipara Virgo noſter portus & pia auxiliatrix.

B *Ne igitur à maligno Satana ad inferni portas abduci nos ſinas. Tu enim noſter es portus, ô Virgo intemerata, & pia auxiliatrix. Sub tua tutela & protectione tuti ſumus: Quare ad te unicam confugimus, ſuppliciter clamantes ac deprecantes, ne dulcis Filius tuus Salvator noſter & vitæ omnium dator, ob plurima quæ commiſimus ſcelera è medio tollat nos, miſerabileſque animas noſtras inſtar leonis diripiat, aut ſicut ficum ſterilem nos excidat. Obſecramus ut ad Chriſtum ſecuri pervenire poſſimus, aulaſque illas Beatorum ſubire, ubi non ſunt lacrymæ neque luctus, non vexatio, non moleſtia, non calamitas, non mors, non cruciatus, non locorum anguſtia, ſed lætitia inexhauſta, voluptas juſtorum maxima, deliciæ infinitæ, gloria & ſplendor.*

C Et in alia ad Sanctiſſimam Dei Genitricem Oratione: *Adeſto mihi nunc & ſemper ô Virgo Dei Genitrix, mater miſericordiæ, benigna & clemens, in præſenti quidem vitæ curſu fervens protectrix atque auxiliatrix, hoſtiles quoſcumque impetus à me avertens, & in via ſalutis me conſtituens; ac in extremo vitæ articulo miſeram meam animam conſervans, & tenebroſos atque horrendos peſſimorum dæmonum aſpectus ab ea procul repellens; in tremendo autem die judicii ab æterna me damnatione liberans: & poſtremò in numerum juſtorum me referens, atque inacceſſæ Filii tui & Dei gloriæ me heredem efficiens.*

B. Virginis invocatio nunc & in hora mortis.

D *Quod utinam per piam interceſſionem tuam atque patrocinium, Domina mea, ſanctiſſima Dei Mater, mihi & omnibus humiliter ad te recurrentibus, & ſpem totam in te figentibus, poſt hoc exilium concedatur, gratia, miſeratione, & benignitate Unigeniti tui Filii, Domini Dei ac Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.*

Sanctus Epiphanius *Hæreſi* LXXIX. agens contra Collyridianos, æqualis eſſe flagitii ait beatæ Virginis dignitatem deprimere: aut pluſquàm par ſit, attollere; nullos ipſi, aut nimios honores deferre: proinde & Antidico-Marianitas, qui ipſi perpetuæ

Æqualis eſt flagitii, Deiparæ Virginis dignitatem deprimere aut pluſquam par ſit extollere.

E virginitatis gloriam inviderunt, & Collyridianos, qui ipſam pro Deo obtruſerunt, eſſe pariter exſecrandos: ſicut pariter damnati ſunt Hæretici, qui Filio Dei contumeliam irrogarunt, ipſum à Patris divinitate abalienare conati: & illi qui, quò vehementiùs ipſum honorarent, eumdem eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum commenti ſunt. Certè ſi nullum cultum religioſum Deiparæ Virgini deferendum Sanctus Epiphanius exiſtimaſſet, eaque fuiſſet Eccleſiæ fides, id ſtatuiſſet imprimis contra Collyridianos. At contra, ipſam *Selectum quoddam vas atque eximium*, vocat, & *am-*

F *pliſſimis honoribus affectam* aſſerit, *perinde ac reliquorum Sanctorum corpora, & ſi quid ad gloriam illuſtrius afferri poteſt: Quemadmodum Elias, Joannes, Thecla, cui tamen longè eſt anteponenda Maria, ob cæleſte illud Myſterium, quod in ejus uterô perfectum eſt.* B. Mariam ut Sanctos, ſed tamen præ Sanctis, honore dignam Sanctus Epiphanius agnoſcit. Quem cultûs religioſi gradum Theologi *hyperduliam* vocant. Tandem ubi Sanctiſſimam Virginem non eſſe adorandam confirmavit, legitimos ipſi honores vindicat. *Honoretur ſanè Maria*, inquit, *Pater verò, Filius, & Spiritus Sanctus adorentur. Mariam adorare nemo velit.* Et infrà, in ſummam colligens

Maria Virgo ſanctis omnibus anteponenda.

Maria honoranda, Dominus adorandus.

ligens quæ hoc de argumento dixerat : *Maria*, inquit, *in honore ſit Dominus adoretur.*

A Maria Virgine vita in Mundum introducta.

Et *Hæreſi* LXXVIII. Beatiſſimam Virginem cum Evâ conferens, ipſam humano generi cauſam vitæ ſalutiſque fuiſſe aſſerit. *Hæc eſt*, inquit, *quam adumbravit Eva, quæ viventium mater quodam ænigmatis involucro nuncupatur. Siquidem Eva tum viventium appellata eſt mater, cùm jam illud audiiſſet : Terra es, & in terram reverteris, poſt admiſſum videlicet peccatum. Quod quidem admiratione dignum eſt, poſt illam offenſionem tam præclarum ei cognomen attributum. At ſi exteriora duntaxat, & ſenſibus obvia conſideres, ab eadem hac Eva totius eſt in terris humani generis origo deducta. Revera tamen à Maria Virgine vita ipſa eſt in mundum introducta, ut & viventem pariat, & viventium Maria ſit mater.... Eva Adamo, quem nudaverat, aſpectabilia quædam veſtimenta contexuit.... At Maria divinitus illud obtigit, ut Agnum nobis atque Ovem pareret : cujus ex ſplendore ac gloriâ, tanquam è vellere, per ejuſdem virtutem immortalitatis nobis veſtis ſapienter eſt confecta... Eva generi hominum cauſam mortis attulit, per quam mors eſt in orbem terrarum invecta : Maria vitæ cauſam præbuit, per quam Vita eſt nobis ipſa producta.*

Sed nihil dici poteſt ad gloriam Virginis Deiparæ illuſtrius iis quæ idem S. Epiphanius ſcripſit in Oratione de laudibus ipſius, ubi ipſam vocat, *Thronum Cherubicum, cælum, & templum*, variaſque profert dulciſſimi nominis Mariæ interpretationes.

Mariæ nomen explicatur.

Mariam, inquit, *interpretari ſolemus, Dominam, atque etiam ſpem. Peperit enim Dominum, qui eſt ſpes totius mundi. Rurſus nomen illud, Maria, interpreteris, Myrrham maris. Myrrham verò aliquis dicet de immortalitate : eoquòd paritura eſſet gemmam immortalem, in mari, hoc eſt, in mundo.*

Maria cunctos credentes illuminat.

Cui Virgo ſerenitatem & tranquillitatem contulit, dum portum peperit Chriſtum. Rurſum itaque Mariæ beatum nomen interpreteris, Illuſtratam; utpote quæ illuſtrata ſit à Filio Dei, & cunctos uſque ad terminos terræ credentes Trinitati illuminaverit.

Maria Virgo ſponſa Trinitatis.

Sancta enim Virgo Maria eſt ſponſa Trinitatis, ac planè arcanus diſpenſationis theſaurus, cui Gabriel ait : Ave gratiâ plena, Dominus tecum. Suggeſſit Gabriel, Pater de cælo Spiritum Sanctum arrhabonem miſit. Præparavit, deſponditque Virginem unigenito Filio, quam Pater dilexit, Filius inhabitavit, Spiritus Sanctus percupivit. Tum addit, Prophetas cæleſtium illarum nuptiarum ſeriem prædicaſſe, *Nimirum quomodo Virgo cæleſtis Sponſa & Mater ſimul invenitur, quæ donorum antenuptialium nomine, Spiritum Sanctum accepit, dotis verò gratiâ, cælum unà cum Paradiſo... Gratia Sanctæ Virginis eſt immenſa.*

Gratia Deiparæ Virginis immenſa.

Verba ſalutationis Angelicæ exponuntur.

Angelicæ deinde Salutationis verba ſic commentatur. *Ave gratia plena : immenſa gratia ſanctæ Virginis. Ave gratia plena, virtutibus multis exornata, inextinguibilem lucem velut accensâ face, luce ſplendidiorem prætendens. Ave gratia plena, hamus eſca ſpiritalis : in te ſiquidem hamus divinitas. Ave gratia plena, arca gloriæ ſpiritalis. Ave gratia plena, urna aurea, continens Manna cæleſte. Ave gratia plena, quæ ſitientes perennis fontis dulcedine ſatias. Ave gratia plena, mare ſpiritale, gemmam cæleſtem Chriſtum habens. Ave gratia plena, ſplendidum cælum, quæ incomprehenſum in cælis contines Deum.... Ave gratiâ plena, porta cælorum, de qua Propheta vociferatus eſt his verbis : Ecce porta clauſa, & nullus ingredietur per eam, &c... Quo pacto beatam illam prædicabo, quæ tota ac radicitus fundata gloria eſt ? Solò enim Deo exceptò, cunctis ſuperior eſt.... Lætabantur Angeli, tanquam ipſi duntaxat Deum haberent : quibus Sanctiſſima Virgo ſuperior facta, habitantem in cælis Deum, in terrâ concepit, ut hâc ratione Angelorum exercitus hominibus conſertos in terram traheret. Ipſa enim cæli & terræ Mediatrix, utriuſque unionem commiſit... O Virginem, ſtupendum monile Eccleſiæ ! Magnum myſterium ! Sacerdotem pariter ac Altare indigitat Virginem, quæ cæleſtem panem Chriſtum menſæ inſtar ferens, tribuit in remiſſionem peccatorum noſtrorum.*

Ezechiel. cap. 44.

Maria Virgo, ſolo Deo excepto, cunctis ſuperior eſt.

Cæli & terræ Mediatrix, Sacerdos & Altare.

Et infrà : *Dico illam eſſe cælum, thronum, ſimul & crucem : extendens enim ſanctas ulnas Dominum portavit, Thronus Cherubicus, cruciformis & cæleſtis, de qua per Scripturas in cælos incumbo, & conſpicio illam ab Angelis adorari. Hinc Gabriel inprimis ſalutat Virginem :* AVE *gratiâ plena... Angeli accuſabant Evam, nunc verò Mariam gloriâ proſequuntur, quæ mulierum infirmitatem verè glorioſam reddidit, quæ lapſam Evam erexit, & Adamum è paradiſo dejectum in cælos miſit : quæ paradiſum clauſum aperuit, & per Latronem rurſum Adamum complantavit. Per te enim, ô Sancta Virgo, medius obſtructionis paries inimicitias diſſolvit : Per te pax cæleſtis donata eſt mundo, per te homines facti ſunt Angeli, per te homines appellati ſunt amici, ſervi & filii Dei. Per te homines fiduciam habent in cælo erga Altiſſimum ? Per te crux reſplenduit per univerſam terram : Per te mors conculcatur, & ſpoliatur infernus. Per te ceciderunt idola, & excitata eſt notitia cæleſtis : Per te cognovimus unigenitum Filium Dei, quem Sanctiſſima Virgo peperiſti.*

Deipara Virgo eximio & ſingulari honore ab Angelis colitur.

S. Ambroſius *libro* 2. *de Virginibus*, eximias ſanctiſſimæ Virginis virtutes prædicat, eamque velut omnium virtutum abſolutiſſimum exemplar proponit : nihilque in terris eſſe profitetur, quod ipſi dignitate non cedat. *Quid nobilius*, inquit, *Dei Matre ? Quid ſplendidius eâ quam ſplendor elegit ?*

Nihil ea ſplendidius.

S. Auguſtinus *libro de Sancta Virginitate, cap.* 6. Beatiſſimam Virginem Mariam non ſolùm Chriſti, ſed & Chriſtianorum omnium matrem eſſe aſſerit : quô utroque nomine, ſingularem præ Sanctis reliquis honorem, obſervantiam, & amorem promerita eſt eorum omnium qui Chriſtiana cenſentur appellatione. *Maria*, inquit, *faciens voluntatem Dei, corporaliter Chriſti tantummodo mater eſt, ſpiritaliter autem & ſoror, & mater. Ac per hoc una illa fœmina, non ſolùm Spiritu, verùmetiam corpore & mater eſt & Virgo. Et mater quidem ſpiritu, non Capitis noſtri, quod eſt ipſe Salvator, ex quo illa magis ſpiritaliter nata eſt : quia omnes qui in eum crediderint, in quibus & ipſa eſt, rectè filii Sponſi appellantur. Sed planè mater membrorum ejus, quod nos ſumus, quia cooperata eſt charitate ut Fideles in Eccleſia naſcerentur, qui illius corporis membra ſunt : corpore verò mater ipſius Capitis.*

Maria Virgo Mater Capitis noſtri, & membrorum ejus.

Antiquus Auctor libri tertii *de Symbolo ad Catechumenos*, S. Auguſtino adſcripti, cap. 4. Evam & Mariam comparans : *Per fœminam mors*, inquit, *per fœminam vita : per Evam interitus ; per Mariam ſalus. Illa corrupta ſecuta eſt ſeductorem : hæc integra peperit Salvatorem.*

Auctor Sermonis olim XVIII. De Sanctis inter Auguſtinianos, nunc in Appendice CXCIV. *Mater generis noſtri*, inquit, *pœnam intulit Mundo ; Genitrix Domini noſtri ſalutem attulit Mundo. Auctrix peccati Eva : auctrix meriti Maria. Eva occidendo obfuit ; Maria vivificando profuit. Illa percuſſit, iſta ſanavit.* Et infrà : *Admitte preces noſtras intra ſacrarium exauditionis, reporta nobis antidotum reconciliationis... Quia tu es ſpes unica peccatorum, per te ſperamus veniam delictorum, & in te, Beatiſſima, noſtrorum eſt exſpectatio præmiorum. Sancta Maria ſuccurre miſeris, juva puſillanimes, refove flebiles, ora pro populo, interveni pro Clero, intercede pro devoto fœmineo ſexu, ſentiant omnes tuum juvamen, quicumque celebrant tuam commemorationem.*

S. Cyrillus Alexandrinus qui Deiparæ dignitatem Beatiſſimæ Virgini adversùs impium Neſto-

rium vindicavit, elegantiſſimam in ejus laudem Orationem habuit Epheſi, in quâ ipſam frequenter ſalutat repetitò Deiparæ nomine, ipſamque vocat *Pretioſiſſimum totius orbis monile, columbam incorruptam, lampadem inextinguibilem, ex quâ natus eſt Sol juſtitiæ; locum ejus qui locò non capitur, per quam ſalvatur omnis ſpiritus fidelis.*

Per Virginem Deiparam ſalvatur omnis ſpiritus fidelis.

S. Proclus Epiſcopus Cyzicenus, in Homilia habita Conſtantinopoli ante Concilium Epheſinum, hoc præconio beatiſſimam Virginem exornat. *Sacra Deipara Maria in unum nos cogit. Hæc illibata virginitatis purus ille theſaurus, decuſque. Hæc ſpiritalis ſecundi Adami paradiſus: hæc unitarum inter ſe naturarum officina: hæc ſalutaris reconciliationis panegyris: hæc thalamus in quo Verbum humanam ſibi carnem deſponſavit; animatus naturæ rubus, quem divini partûs ignis non combuſſit: verè levis illa nubes, quæ ſuper Cherubim ſedentem in corpore ſuo geſtavit: vellus mundiſſimum cæleſti pluviâ madens, ex quo Paſtor ovem induit. Maria, inquam, Ancilla & mater; Virgo, ac cælum; unicus pons per quem Deus ad homines deſcendit. Hæc admiranda illius œconomiæ tela, ex quâ ineffabili quadam ratione unionis illius tunica confecta eſt. Cujus quidem textor extitit Spiritus Sanctus, nutrix virtus ex alto obumbrans; lana, vetuſta Adami pellis; trama, impolluta Virginis caro; radius textorius, immenſa geſtantis gratia; artifex, verbum per auditum illapſum.*

Maria ſpiritalis ſecundi Adami paradiſus.

Idem Oratione V. (Tom. I. Auctarii Bibliothecæ Patrum Græco-Lat.) ADORATUR ET MARIA, *tamquam quæ Mater, ancillàque & nubes, thalamuſque ac arca Domini effecta ſit. Mater; Eum namque peperit qui voluit naſci. Ancilla, quippe naturam confiteor, & prædico gratiam. Nubes; concepit enim de Spiritu Sancto, quem illæſa integritate peperit. Thalamus; in ea etenim ut nuptiali thalamo Deus Verbum habitavit. Arca; non quæ Legem portaverit, ſed quæ Legiſlatorem pepererit. Quapropter dicamus ei:* Benedicta tu in mulieribus, *quæ ſola Evæ mœrori medelam attuliſti: ſola ingemiſcentis abſterſeris lacrymas; ſola redemptionis Mundi pretium portaveris: ſola creditum margariti theſaurum acceperis: ſola ſine voluptate gravida effecta ſit, ac ſine dolore pepereris: ſola Emmanuelem, quâ ipſe voluit ratione, partu ediderit.*

Mariam eximio præ Sanctis omnibus honore coli S. Proclus docet.

Et Oratione VI. *Hæc oliva fructifera plantata in domo Domini, ex qua Spiritus Sanctus Dominici corporis ramum accipiens, tempeſtate jactato humano generi, detulit, fauſtè de cœlo annuncians pacem. Ipſa floridus ac immarceſcibilis hortus, in qua lignum vitæ plantatum, univerſis liberè fructum immortalitatis præbet. Ipſa nova creatura cæleſtis globus, in qua ſol juſtitiæ numquam occidens, omnem ab anima omni peccatorum noctem fugavit. Ipſa Virginum gloriatio; Matrum exultatio, fidelium ſuſtentatio; Eccleſiæ diadema; rectæ fidei expreſſa forma; pietatis ſignaculum, veritatis norma; indumentum temperantiæ; veſtis virtutis; juſtitiæ munitio, Sanctæ Trinitatis domicilium.*

S. Petrus Chryſologus *Sermone* LXIV. quanta bona per beatiſſimam Virginem, ceu per Mediatricem, hominibus obvenerint, ita explicat. *Una*, inquit, *Puella ſic Deum in ſui pectoris capit, recipit, oblectat hoſpitio, ut pacem terris, cælis gloriam, ſalutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cæleſtibus parentelam, ipſius Dei cum carne commercium, pro ipſâ domûs exigat penſione, pro ipſius uteri mercede conquirat.* Ibidem. *Sine Maria nec fugari mors poterat, nec vita poterat reparari.* Et Sermone CXLII. hæc ſalutantis Angeli verba, *Inveniſti gratiam*, ſic enarrat: *Quantam? Quantam ſuperiùs dixerat: Plenam. Et verè plenam, quæ larga imbre tota funderet & infunderet creaturam. Inveniſti enim gratiam apud Deum. Hæc cùm dicit, & ipſe Angelus miratur, aut fœminam tantùm, aut omnes homines vitam meruiſſe per fœminam.*

Maria Virgo largo imbre gratiæ totam creaturam infundit.

S. Baſilius Seleucienſis, *Oratione in Annuntiationem*, beatiſſimæ Virginis dignitatem, potentiam, mediationem diſertè commendat. *Ave gratiâ plena*, inquit, *caſtitatis florentiſſime paradiſe, in quo lignum vitæ plantatum, fructus ſalutis univerſis producet: Ex quô Evangeliorum quaternô initiô fons, miſerationum flumina credentibus deducet. Ave gratia plena, Dei ac hominum mediatrix, quô medio pariete inimicitiarum ſublatô, cæleſtibus terrena coëant, ac uniantur. Quis ergo ingentem Dei Genitricis potentiam non miretur? Quamque illa univerſis Sanctis, ſi quibus honorem habemus, emineat? Siquidem enim Deus tantam ſervis impertitus eſt gratiam, ut non ſolùm tactu ægros ſanarent, ſed & umbra ipſius projectu idem præſtarent: quantam putandus Matri conceſſiſſe virtutem? An non multò præ ſubditis majorem? Planè liquet. Quid autem mirum Sanctos hactenus in humanis agentes, ac ambulantes, efficaces fuiſſe, quando neque iis demortuis, eorum terra pariter potentiam valuit occultare? Quamquam enim ſaxa eorum contegunt corpora, poſitis tamen in neceſſitatibus ſaluti eſſe poſſunt, modò illi dignè ad eos acceſſerint. Quòd ſi his miranda adeo patrare conceſſit, quale Matri nutricationis pretium dederit; ac quantis eam donis perornavit?* Denique his verbis Sanctiſſimam Virginem appellat: *O Virgo Sanctiſſima, ut quis honeſta quæque ac glorioſa de te loquatur, haud quidem ille aberrabit à veritate, ſed pro merito haud fecerit ſatis: Nos de ſupernis intuens, eſto propitia, ut modò quidem regas in pace: in judicio autem, ac pro tribunali illô, ſine pudore, ac fiduciâ plenos adducens, ejus nos ſtationis, quæ à dextris eſt, participes faciat.*

Interprete F. Combefiſ.

Maria Virgo Dei & hominum mediatrix.

Ingens Dei Genitricis potentia.

S. Anaſtaſius Archiepiſcopus Antiochenus Sermone I. in Annuntiationem intemeratæ Deique Genitricis Mariæ: *Dei noſtri Matrem*, inquit, *in hæc verba cum Gabriele ſalutemus: Ave gratioſa, Dominus tecum: quòd facta ſit nobis ſalutis via: aſcenſuſque ad ſuperos, ac locus requietionis, refrigeriique tabernaculum, in quo Dominus habitavit... Salve ſis, Mater pariter ac Virgo, Vitæque cibus, ac fons immortalitatis: ex te enim Is prodiit, qui interemit corruptionem, ac mortem deſtruxit.*

Maria Virgo nobis facta eſt ſalutis via.

Heſychius Hieroſolymitanus Preſbyter in Sermone II. de Annuntiatione, illa verba Davidis: *Surge Domine in requiem tuam, tu & Arca ſanctificationis tuæ*: ſic enarrat: *Tu & Arca ſanctificationis tuæ: quæ haud dubiè Virgo eſt Deipara. Si enim tu margarita, illa meritò arca ac capſula. Tu cum Sol exiſtas, cælum neceſſariò Virgo vocanda ſit. Cùm ſis flos immarceſſibilis, erit planè Virgo planta incorruptionis, paradiſus immortalitatis. In quam Iſaias hæc conſpiciens, nuper vaticinio acclamabat, dicens: Ecce Virgo in utero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel. Ecce Virgo: Quænam? Inter mulieres præcipua, inter Virgines eximia ac ſingularis; præclarum humani generis ornamentum ac decus, luti noſtri gloria; quæ Evam probrò, Adamum pœna liberavit; draconis libertatem abſcidit: quam concupiſcentiæ fumus non attigit, nec libidinis vermis violavit.*

Pſal. 131.

Mariam Virginem concupiſcentiæ fumus non attigit.

Chryſippus Preſbyter Hieroſolymitanus, in Sermone de laudibus B. Virginis, plurimorum vaticiniorum figuris ipſam ab antiquo adumbrantibus, illam celebrat, ac ſalutat. *Ave gratia plena:* Ave, inquit, *quæ vulvam conſecuta es ipſis quoque cælis capaciorem. quippe quæ illum, quem nec cæli capiunt, eà comprehendiſti. Ave fons lucis, omnem hominem illuminantis. Ave Solis ortus, qui nullum unquam poteſt ferre occaſum. Ave vitæ theſaurus. Ave hortus Patris. Ave pratum totius fragrantiæ Spiritus. Ave radix omnium bonorum. Ave margarita pera, omni pretio majoris. Ave vitis, præclarè onuſta botrô. Ave nubes pluviæ Sanctorum irrigantis*

Maria fons lucis omnem hominem illuminantis.

gantis animos. Ave puteus aquæ ſemper vivæ. Ave rubus igne ſpiritali ardens, quæ tamen nuſquam comburaris. Ave porta clauſa, ſoli autem Regi aperta. Ave mons, ex quo angularis lapis ſine manibus abſciſſus. His enim, atque aliis multis hujuſmodi, cuncti Deo afflati in Mariam ſigillatim acclamant. Et infrà, beatiſſimam Virginem Evæ opponens: *Quanam, inquit, veriſimile eſt humani generis hoſtem ipſum ſecum loqui, qui nos modò per mulierem ad priſtinam videat inſtauratos adoptionem? Nonne talia nunc dicit & lamentatur? Unde fit ut inſtrumentum illud quod mihi ab initio opitulatum eſt, nunc mihi adverſetur? Opem tulit mulier ut humanum genus tyrannis addicerem, ac mulier tyrannide depulit. Exaltavit me antiqua Eva, ac Nova evertit.*

Per Beatam Virginem ad priſtinā adoptionem instaurati ſumus.

S. Andreas Hieroſolymitanus in Sermone de Salutatione gaudii Angelica, ſic beatam Virginem compellat: *Ave organum, per quod ſoluta eſt dirarum condemnatio, ejuſque locò inducta gaudii juſtificatio. Ave verò benedicta. Ave magnificum divinæ gloriæ templum. Ave ſacrâ molitione extructum Regis Palatium. Ave thalame, in quo Chriſtus humanam ſibi naturam deſponſavit. Ave Deo electa antequam naſcereris. Ave divina cum hominibus reconciliatio. Ave theſaure vitæ immortalis. Ave cœlum cœlo altius, Regis gloriæ domicilium. Ave Dei, qui nuſquam capi poſſit, ac poſſit in te ſolâ, benè capax locus. Ave ſancta virginalis terra, ex quâ novus Adam, ineffabili à divinâ fictione, veteri recuperando, ſuſceptus eſt. Ave fermentum ſacrum divinæ initiationis, quò tota humani generis maſſa conſperſa, & ex uno Chriſti corpore in panes formata, in unam coivit novam concretionem. Ave indefectibilis gaudii parens. Ave nova gloriæ arca, in quâ Dei Spiritus deſcendens requievit. Ave aurea urna, eum ferens, qui Manna dulce fecit. Ave Seraphica forceps carbonis myſtici. Ave perſpicacis acutioriſque præſcientiæ ſpeculum, quò inclyti Spiritus Interpretes, Dei ad nos infinitæ virtutis demiſſionem myſticè perceperunt. Ave dioptra perſpectiva, quâ ii, qui in triſti peccatorum umbra tenebris obſiti eſſent, venientem de cœlo cum gloriâ exortum ſuſcipientes juſtitiæ Solem, mirabiliter illuſtrati ſunt. Ave Prophetarum omnium, Patriarcharumque gloriatio.*

Maria Virgo [illegible] Deo reconciliatrix.

Maria Virgo fermentum divinæ initiationis.

Per Mariam Spiritus Sancti Interpretes Chriſti Myſteria perceperunt.

Leontius Epiſcopus Neapoleos Cypri Sermone v. pro Chriſtianorum Apologia contra Judæos, laudato Actione quarta Septimæ Synodi Oecumenicæ: *Qui honorat Martyrem, Deum honorat: & qui Matrem ejus adorat, ipſi honorificentiam exhibet.*

Deipara Virgo religioſo cultu, eo qui [illegible] excellentiore, honoratur.

S. Germanus Patriarcha Conſtantinopolitanus in Oratione *de Dormitione Deiparæ Virginis*, de ipſius mediatione & interceſſione multa habet, eaque egregia. Ita Chriſtum ipſam alloquentem inducit: *Neque eos qui in mundo ſunt, tua deſtitutos ope dimiſſura es: Sed ſicut ego, cùm de mundo non ſim, eos qui in mundo ſunt, propitiis intueor oculis ac providentiâ gubernò: ſic nec tua a Mundo uſque ad conſummationem auferenda protectio eſt. Ego te Virginem Matrem effeci. Ego te quoque lætantem ſuper Filio matrem conſtituam. Mundum tibi debitorem præſtabo, & emigrantis nomen tuum majori gloriâ colluſtrabo. Ego te mundi murum exædificabo: eorum pontem qui fluminibus jactantur; eorum, qui manu ducuntur, baculum; peccatorum Advocatam: ſcalam denique quâ provehere in cœlum mortales ſufficiat.*

Deiparæ Virginis protectio à mundo uſque ad conſummationem non auferenda.

Maria Virgo peccatorum Advocata.

Sic denique Deiparam Virginem invocat. *Memento ſervorum tuorum Chriſtianorum. Cunctorum commenda preces; univerſorum ſtatue ſpes, fidem confirma, Eccleſias ad unitatem coge, Imperium trophæis auge, exercitui auxiliare, mundum pace compone, cunctoſque à periculis & tentationibus liberans, unicuique a damnationis reatu ſolutam præſtari exora retributionis diem. Ad quem enim alium ibimus? Verba vitæ æternæ habes, tua nimirum ad Deum pro nobis commendationis vota. Tu enim et quæ feceris ſemper,*

A *nec unquam ceſſes facere nobiſcum magnalia. Et ſanctum eſt nomen tuum, quod ab Angelis & Hominibus, in omnes generationes generationum beatum prædicatur.*

S. Joannes Damaſcenus Oratione 1. *de B. Mariæ Dormitione*, ſic Deiparam appellat: *Uſque ad regium Filii tui thronum perveniſti, perſpicuè eum ac latè conſpiciens, & cum magna atque inenarrabili quadam libertate adſtans, Angelis arcana quadam, atque omni dicendi facultate ſuperior lætitia, Patriarchis ſempiterna oblectatio, perennis Prophetis exultatio, mundo benedictio, rebus omnibus ſanctificatio, laborantibus requies, mœſtis conſolatio, ægrotantibus medicina, tem-* B *peſtate jactatis portus, peccantibus venia, omnibus poſcentibus promptum ſubſidium.* Ab eodem Patre beatiſſima Virgo *Juſtitiæ fons, ſanctitatis theſaurus, vera Domini Dei arca, ſpiritalis Novi Adami paradiſus, vivum cœlum, vitæ theſaurus, gratiæ abyſſus, animata menſa, Novus liber, in quo, inenarrabili modo, Deus Verbum citra omnem manus operam inſcriptus eſt, porta Dei, Spiritus thalamus, gratiarum Pelagus, Dei Genitrix, orbis univerſi ſalutis adminiſtra: Concha, quæ cœlitus ex divinitatis fulgetrô in utero concepit, & Chriſtum ingentis pretii unionem peperit; divinum, ac vivum ſimulachrum, ad quod opifex Deus inventus eſt:* C *Chriſtianorum ſpes, firma ſalutis arrha, Mediatrix, Angelorum Domina, & rerum omnium conditarum hera* nuncupatur: *Ut quæ ſimul & ancilla & mater ſummi illius Opificis extiterit.*

Maria Virgo gratiarum abyſſus, Chriſtianorū ſpes, mediatrix, Angelorum Domina.

In Orat. de Nativit. & de Dormit. Deiparæ, & lib. 4. de Fid. Orthod. cap. 15.

Idem Pater Oratione II. de Aſſumptione Dei Genitricis: *Oportebat*, inquit, *Dei Matrem ea quæ Filii erant poſſidere, atque ab omnibus rebus conditis ut Dei Matrem & ancillam adorari. Quamquam enim ſemper ita comparatum eſt, ut hæreditas à parentibus ad filios devolvatur: nunc tamen ſurſum ſacrorum fluminum fontes fluunt. Etenim Filius Matri res omnes conditas in ſervitutem addixit.* Et Oratione III. de D ſacris Imaginibus, honorem cultumque eximium Deiparæ Virgini vindicat, medium inter Latriam quæ uni Deo debetur, & venerationem quæ Sanctis exhibetur; iſto quidem ſuperiorem & longè præſtantiorem, illo verò inferiorem, alteriúſque generis. *Neminem*, inquit, *oportet ut Deum adorare, niſi eum qui natura Deus eſt: omnibus autem honorem debitum habere propter Dominum..... Solum rerum omnium Procreatorem & Opificem adoremus, & latriæ cultu veneremur, ut Deum naturâ adorandum. Adoremus & Sanctam Dei Genitricem, non tanquam Deum, ſed ut Dei Matrem, quantùm pertinet ad* E *humanitatem. Adoremus etiam Sanctos, ut electos amicos Dei, & liberè loquendi cum ipſo facultatem aſſecutos.* Eos qui devotionem erga Deiparam Virginem contemnunt, & muliercularum ſuperſtitioſularum otioſum negotium impiè vocant, qui ejus Imaginibus cultum religioſum abrogant; elogia quibus à Patribus & ab Eccleſia ornatur & laudatur impatienter ferunt; Eam eximio, ſingulari, proprioque cultu, ſecundùm Deum, præ Sanctis omnibus negant honorandam; illos (inquam) Diaboli partes agere, ejus miniſtros eſſe, S. Joannes Damaſcenus oſtendit, referens Hiſtoriam ab Abbate Theodoro Æliota narratam, in Prato ſpirituali deſcriptam; quo etiam F ex Libro Fides Catholica in Septima Synodo Oecumenica adversùs Iconomachos confirmata eſt. Narrat fuiſſe in Monte Olivarum ſtrenuum quemdam Senem incluſum, quem libidinis dæmon oppugnabat. Hic cùm die quodam acriùs urgeretur, conqueri cœpit, & alloqui dæmonem in hunc modum: Et quando tandem me deſines inſectari? Recede jam à me, quem ad ſenectutem uſque perſecutus es. Cui dæmon ſeſe oculis ejus perſpicuum exhibens, Jura (inquit) nemini narraturum id quod dicturus ſum tibi. Quòd ſi feceris, te ampliùs non oppugnabo. Senex autem per eum qui in excelſis habitat, juravit: Nulli patefaciam, inquiens, quod mihi dixeris. Tunc dæ-

Maria Virgo non adoratur ut Deus, ſed ut Dei mater, præ Sanctis omnibus ſingulari & eximio cultûs genere honoratur.

S. Joannes Damaſcenus, Orat. 3. de Imaginibus.

mon: *Hanc*, inquit, *Imaginem ne adoraveris, & ego poſthac tecum bellum non geram. Imago autem illa Domina noſtra Sancta Maria Dei Genitricis, Dominum noſtrum Jeſum Christum geſtantis effigiem continebat. Vide* (ait S. Joannes Damaſcenus) *quem imitentur, & cujus Miniſtri ſint iſti, qui prohibent imagines adorari. Certè libidinis Dæmon maluit ne Senex Dominæ imaginem adoraret, quam ut in libidinis immundum crimen incideret, illud eſſe peccatum gravius ſciens:* (utpote impietatis & hæreſis, ſi Deiparam Virginem ſeu in ſe, ſeu in ſua Imagine religioſo cultu proſequendam non eſſe profiteretur, & Diabolo ſuadente contemneret Imaginem, & Sanctiſſimam Dei Matrem cujus erat imago: remque inutilem eſſe credens Beatæ Mariæ Virginis venerationem & cultum, ceſſaret potentiſſimæ Mediatricis & Advocatæ patrocinium coram ſacra Imagine implorare, quo gratiam obtinuerat à Chriſto in hanc diem ad tentationem vincendam, ac deinceps erat impetraturus.)

Quid referam laudes, quibus eamdem Sanctiſſimam Virginem cumulat S. Hildephonſus Toletanus Archiepiſcopus in Sermonibus de illius Aſſumptione? Quid ea commemorem præconia, quibus ipſam celebrat B. Petrus Damiani? Qui Homilia XLVI. in ejuſdem Nativitate, ipſam vocat *Reginam mundi, feneſtram cœli, januam paradiſi, tabernaculum Dei, ſtellam maris, ſcalam cæleſtem, per quam ſupernus Rex humiliatus ad ima deſcendit; & homo qui proſtratus jacebat, ad ſuperna exaltatus aſcendit.* Qui & in altera de Annuntiatione, ipſam ad noſtri generis redemptionem Dei adjutricem quodam ſenſu, quatenus Redemptorem peperit, fuiſſe confirmat. *Statim,* inquit, *de theſauro divinitatis Mariæ nomen evolvitur; & per ipſam, & in ipſa, & de ipſa, & cum ipſa, totum hoc faciendum decernitur: ut ſicut ſine illo nihil factum, ita ſine illâ nihil refectum ſit.*

Maria Virgo Regina mundi, janua paradiſi.

Sicut ſine Dei Filio nihil factum, ita ſine Maria Virgine nihil refectum.

Idem beatiſſimæ Virginis Officium apud ſuos ſolenne fuiſſe teſtatur. *Exultate,* inquit, *in Domino, quia de Domina illâ ſermo ſuccedit, quæ ſingularem in cordibus noſtris ſibi vendicat principatum. Hæc eſt ad cujus nomen corpus humiliter inclinatis, cujus horis reverenter aſſiſtitis, cujus memoriam jugiter frequentatis.* Et in fine Sermonis: *Dulcis Dominus: dulcis Domina: quia ille Deus miſericordia mea; hæc Domina mea, miſericordiæ porta.*

Maria Virgo ſingularem in cordibus noſtris ſibi vindicat principatum.

Quid S. Anſelmi loca inſignia deſcribam, cujus totus liber *de Excellentia B. Virginis Mariæ*, exſcribendus eſſet, ubi ipſam vocat *Orbis perditi reparatricem, Dominam ſummam, & unicam dominatricem cœli & terræ, Reginam Angelorum?*

Maria orbis perditi Reparatrix.

Prætereire non poſſum Mellifluum Patrem S. Bernardum, qui in Homilia II. ſuper Evangelium *Miſſus eſt*, B. Virginis excellentiam, & beneficentiam in humanum genus diſertè prædicat, eique Mediatricis apud Deum noſtræ munus aſſerit. *Curre,* inquit, *Eva ad Mariam, curre mater ad filiam: filia pro matre reſpondeat: ipſa matris opprobrium auferat: ipſa Patri pro matre ſatisfaciat: quia ecce ſi vir cecidit per fœminam, jam non erigitur niſi per fœminam.... O admirandam, & omni honore digniſſimam Virginem! ô fœminam ſingulariter venerandam! ſuper omnes fœminas admirabilem, parentum reparatricem, poſterorum vivificatricem!* Et poſtquam *Mariæ* nomen *Stellam maris* ſignificare dixit, hæc ſubjungit: *O quiſquis te intelligis in hujus ſæculi profluvio magis inter procellas & tempeſtates fluctuare, quam per terram ambulare: ne avertas oculos à fulgore hujus ſyderis, ſi non vis obrui procellis. Si inſurgant venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum; reſpice ſtellam, voca Mariam. Si jactaris ſuperbiæ undis, ſi ambitionis, ſi detractionis, ſi æmulationis: reſpice ſtellam, voca Mariam. Si avaritia, aut iracundia, aut carnis illecebra, naviculam concuſſerit mentis, reſpice ad Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conſcientiæ fœditate confuſus, judicii horrore perterritus, barathro incipias abſorberi triſtitiæ, deſperationis abyſſo, cogita Mariam. In periculis, in anguſtiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, Mariam invoca. Non recedat à corde: & ut impetres ejus orationis ſuffragium, non deſeras converſationis exemplum.*

Maria parentum reparatrix, poſterorum vivificatrix.

Maria in periculis, in anguſtiis invocanda.

Idem Epiſtolâ CLXXIV. *Valde honoranda eſt Mater Domini. Bene admones: ſed honor Reginæ judicium diligit. Virgo Regia falſo non eget honore, veris cumulata honorum titulis, infulis dignitatum. Honora ſanè integritatem carnis, vitæ ſanctitatem. Mirare fœcunditatem in Virgine: Prolem venerare divinam. Extolle neſcientem vel in concipiendo concupiſcentiam, vel in pariendo dolorem. Prædica reverendam Angelis, deſideratam gentibus, Patriarchis Prophetiſque præcognitam, electam ex omnibus, prælatam omnibus. Magnifica gratiæ inventricem, Mediatricem ſalutis, reſtauratricem ſæculorum. Exalta denique exaltatam ſuper choros Angelorum ad cæleſtia Regna. Hæc mihi de illa cantat Eccleſia, & me eadem docuit decantare. Ego verò quod ab illa accepi, ſecurus & teneo, & trado.*

Maria Mediatrix ſalutis.

Idem Sermone de duodecim prærogativis Beatæ Mariæ habito Dominica infra Octavas Aſſumptionis. *Jure,* inquit, *Maria Sole perhibetur amicta, quæ profundiſſimam divinæ ſapientiæ ultra quàm credi valeat, penetravit abyſſum: ut quantum ſine perſonali unione creatura conditio patitur, luci illi inacceſſibili videatur immerſa. Illo nimirum igne Prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur. Longè verò aliter Maria meruit non velut ſummatim tangi, ſed operiri magis undique & circumfundi, & tanquam ipſo igne concludi. Candidiſſimus ſanè & calidiſſimus hujus mulieris amictus: cujus omnia tam excellenter irradiata noſcuntur, ut nihil in ea non dico tenebroſum, ſed ne ſubobſcurum ſaltem vel minùs lucidum, ſed ne tepidum quidem aliquid, aut non ferventiſſimum liceat ſuſpicari.... Quis ſtellas numeret, quibus Mariæ regium diadema compactum eſt? Non incongruè forſitan duodecim ſtellas iſtas, duodecim prærogativas gratiarum intelligere videamur, quibus Maria ſingulariter adornatur. Siquidem invenire eſt in Maria prærogativas cœli, prærogativas carnis, prærogativas cordis; & ſi fuerit ternarius iſte per quaternarium multiplicatus, habemus fortè ſtellas duodecim quibus Reginæ noſtræ diadema præfulgeat univerſis. Mihi ſanè ſingularis rutilat fulgor, primò quidem in Mariæ generatione, ſecundò in Angelica Salutatione, tertiò in Spiritus ſupervenitione, quartò in Filii Dei inenarrabili Conceptione. Sic in his quoque planè ſidereum irradiat decus quòd Virginitatis primiceria, quòd ſine corruptione fœcunda, quòd ſine gravamine gravida, quòd ſine dolore puerpera. Nihilominus etiam ſpeciali quodam ſplendore in Maria coruſcant manſuetudo pudoris, devotio humilitatis, magnanimitas credulitatis, Martyrium cordis... Jam te, Mater Miſericordiæ, per ipſum ſinceriſſimum tuæ mentis affectum, tuis jacens provoluta pedibus Luna* Mediatricem ſibi apud Solem Juſtitiæ conſtitutam devotis ſupplicationibus interpellat, ut in lumine tuo videat lumen, & Solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam verè amavit præ omnibus & ornavit.*

Maria Deo uncta & immerſa, quantum ſine perſonali [illegible] tura poteſt.

Duodecim gratiarum prærogativæ in B. Virgine Maria.

* Id eſt, Eccleſia.

Idem Mellifluus Doctor Sermone in Nativitate Beatæ Virginis Mariæ. *Totis ergo medullis cordium, totis præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam veneremur, quia ſic eſt voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam..... Ad Patrem verebaris accedere, ſolo auditu territus, ad folia fugiebas: Jeſum tibi dedit Mediatorem.... An verò trepidas & ad ipſum? Frater tuus eſt & caro tua, tentatus per omnia abſque peccato, ut miſericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forſitan & in ipſo Majeſtatem vereare divinam, quòd licet factus ſit homo, manſerit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipſum? Ad*

Deus totum nos habere voluit per Mariam.

Mariam recurre. Pura ſiquidem humanitas in Maria, non modo pura ab omni contaminatione, ſed & pura ſingularitate naturæ. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipſa pro reverentia ſua. Exaudiet utique Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater. Filioli, hæc peccatorum ſcala, hæc mea maxima fiducia eſt, hæc tota ratio ſpei meæ.

Quidam Pro Deiparæ S. Mariâ Virginê adorandam dixerunt, latè ſumpto adorationis nomine.

His ſubjungo Nicetam Choniaten libro XX. Theſauri Orthodoxæ Fidei, cujus Fragmentum in Bibliotheca Patrum Editionis Lugdunenſis Tomo XXV. editum eſt, Ordinem exponens quo Saraceni ad Fidem Chriſtianam converſi catechizantur & ad Baptiſmum præparantur. In Profeſſione Fidei, poſt confeſſionem Sanctiſſimæ Trinitatis, Incarnationis, Paſſionis, Reſurrectionis & Aſcenſionis Chriſti, ſubdit Catechumenus: *Sanctam præterea Virginem, quæ illum in carne peperit, Dei propriè verèque Matrem eſſe credo & confiteor, eamdemque ut revera Dei qui homo factus eſt Matrem, atque idcirco Dominam & Reginam omnis creaturæ divinâ gratiâ effectam, adoro & veneror.* Hunc loquendi modum Græcis Patribus familiarem, non eſt cur rejiciant ac ſugillent delicatioris faſtidii, aut ſeverioris criterii viri, Dei honorem imminutum iri, aut Mariam Virginem Deo coæquari exiſtimantes, ſi adorationis & venerationis Chriſtianorum objectum aſſeratur. Non una enim adorationis notio eſt. Non ſupremum dumtaxat Religionis cultum & honorem uni Deo debitum ſignificat, quem Latriam vocamus; ſed & religioſum cultum inferioris Ordinis, qui Sanctis hominibus vel Angelis exhibetur, & inprimis præſtantiorem illum qui Virgini Dei Matri propter ſingularem excellentiam & incomparabilem dignitatem præ Sanctis omnibus tribuitur. In Eccleſia & pro Eccleſia ſcribebant vel loquebantur, qui adorandi verbum reſpectu Deiparæ Virginis uſurparunt; non alio quam Eccleſiæ ſenſu. A Fidelibus intelligebantur, latè patens adorationis nomen pro ratione objecti determinari ſcientibus, ut vel latriæ cultum ſignificet, cùm de Deo; vel inferioris ordinis cultum & reverentiam, cujus varii ſunt gradus, cum de creaturis excellentiam aliquam à Deo conſecutis dicitur. Quod egregiè S. Thomas explicat Secunda Secundæ, Quæſtione LXXXIV. Articulo 1. in Reſponſione ad primum: *Deo*, inquit, *debetur reverentia propter ejus excellentiam, quæ aliquibus creaturis communicatur: non ſecundùm æqualitatem, ſed ſecundùm quamdam participationem. Et ideo alia veneratione veneramur Deum, quod pertinet ad latriam: & alia veneratione quaſdam excellentes creaturas, quod pertinet ad duliam. Et quia ea quæ exterius aguntur, ſigna ſunt interioris reverentiæ, quædam exteriora ad reverentiam pertinentia exhibentur excellentibus creaturis, inter quæ maximum eſt adoratio. Sed aliquid eſt quod ſoli Deo exhibetur, ſcilicet ſacrificium.* Unde S. Auguſtinus dicit lib. X. De *Civitate Dei*, cap. IV. MULTA *de cultu divino uſurpata ſunt, quæ honoribus deferrentur humanis, ſive humilitate nimia, ſive adulatione peſtifera; ita tamen ut quibus ea deferrentur, homines haberentur, qui dicuntur colendi & venerandi; ſi autem eis multum additur, & adorandi: Quis verò ſacrificandum cenſuit, niſi ei quem Deum aut ſcivit, aut putavit, aut finxit?* SECUNDUM *reverentiam ergo quæ creaturæ excellenti debetur*, (inquit S. Thomas) *Nathan adoravit David. Secundum autem reverentiam quæ debetur Deo, Mardochæus noluit adorare Aman, timens ne honorem Dei transferret ad hominem. Et ſimiliter ſecundùm reverentiam debitam creaturæ excellenti, Abraham adoravit Angelos: ſecundùm autem reverentiam quæ debetur Deo, prohibitus eſt Joannes Angelum adorare.* Cæterùm hyperduliam, id eſt, potiſſimam duliæ communiter ſumptæ ſpeciem Beatæ Virgini deberi S. Thomas docet. *Maxima enim reverentia debetur homini ex affinitate quam habet ad Deum.* Nulla porro major cum Deo affinitas, quàm Deiparæ Virginis, cui ſingulari & incomparabili ratione Dominus ineſt, videlicet *identitate, quia idem eſt quod illa* (ut loquitur B. Petrus Damiani, Sermone XLIV.) *Honor igitur Matris refertur ad Filium* (inquit S. Thomas) *quia ipſa Mater eſt propter Filium adoranda.* Nomine adorationis cultum latriæ non intelligit Doctor Angelicus, quem diſertis verbis ipſi exhibendum negat, cùm ſit pura creatura; ſed ſolam venerationem duliæ, eminentiorem tamen quàm cæteris creaturis, quæ propterea *hyperdulia* vocatur.

Heſther. 13.

Apoc. 22.

Secunda Secundæ, Quæſtio. 103. Artic. 4. ad Secundum.

III. P. Q. 25. A. 5. Reſp. ad 1. & in corpore Articuli.

Vides conſpirantes non Latinos tantùm, ſed & Græcos, omnium ætatum Patres, ad Sanctiſſimæ Virginis excellentiam dignitatemque ſingularem & eximiam commendandam, quæ ſingularis etiam & eximii cultus fundamentum eſt, quem Theologi de Schola *hyperduliam* vocant? Vides plurimos, non mediæ tantùm ætatis, ſed priorum ſæculorum, cultum Beatiſſimæ Virginis, ejus pro humano genere mediationem & interventionem, diſertè aſſerere? Vides pleroſque Deiparam & *Dominam*, & *Reginam Angelorum* vocare, & *rerum omnium conditarum heram*? Incredibilis igitur eſt Dallæi cæcitas, qui Catholicos eô inſectatur nomine, quòd Beatam Virginem *Dominam ſuam*, & *Reginam cæli* appellent: quod trium primorum ſæculorum Patribus inſolitum fuiſſe comminiſcitur, quia paucis in locis, ubi obiter B. Virginis meminerunt, his eam non exornarunt nominibus. Quaſi verò omnes honorum titulos, quos B. Virgini jure meritóque tribuendos cenſebant, congerere debuerint, ubicumque de ipſa ſermo eſſet. Quamquam omnes complectitur *Mariæ nomen*, & *Matris Dei* appellatio. Nam *Mariæ* nomen (ut Epiphanius obſervavit) *Dominam* ſignificat: & Domini, Regiſque cælorum Matrem, *Dominam noſtram*, & *Reginam cæli* ſalutare ſuadent honor & pietas quam Filio debemus. Si enim Regis terreni matrem, & conjugem, Reginas, & Dominas vocamus, ſtolidiſſimus eſt qui beatæ Virgini Dei Matri & Sponſæ, nomen honorificum *Dominæ, & Reginæ cælorum* invidet. Præ Dallæo, & ſimilibus poſtremi hujus ſæculi fæcibus, audiendus eſt S. Petrus Epiſcopus Ravennas, cognomento Chryſologus, *Sermone* 11. *in Annuntiatione B. Virginis*, in quô ait: *Dignitas Virginis annuntiatur ex nomine: Nam Maria Hebræo ſermone, Latinè Domina nuncupatur. Vocat ergo Angelus Dominam, ut Dominatoris genitricem trepidatio deſerat ſervitutis: quam naſci & vocari Dominam, ipſa ſui germinis fecit & impetravit auctoritas.*

Maria Virgo ſpes noſtra poſt Chriſtum.

Audiendus S. Joannes Damaſcenus, *Oratione* 1. *de Dormitione Deiparæ*, in quâ ſic ipſam compellat. *Tibi nos quoque hodiernâ die aſſidemus, ô Domina, Domina, atque iterum dicam, Domina, Dei Genitrix & Virgo, animas noſtras ad ſpem tuam, non ſecùs atque ad firmiſſimam ancboram alligantes, mentem, animam, corpus, totos denique nos tibi dicantes ac conſecrantes, Pſalmis & Hymnis ſpiritualibus, quantum poſſumus, honorantes. Etenim, ſi, ut ſacroſanctus ſermo nos edocuit, honor is qui conſervis habetur, benevolentiam erga communem Dominum declarat, quo tandem modo ſtudium te honorandi, quæ Dominum peperiſti, negligendum erit? Annon illud vel neceſſario ſpiritui præferemus, ac vel etiam ipſi vitæ anteponemus? Hâc enim ratione noſtram erga Dominum benevolentiam luculentiùs oſtendemus.*

Mariam honorando, noſtrum erga Dominum amorem oſtendimus.

Audiendus Leo Auguſtus, *Oratiône in Annuntiationem*; in quâ Beatam Virginem ita compellat: *Rex tuam animi pulchritudinem admiratus, Te ſibi in ſponſam delegit. Eâ de causâ nunc Tibi tanquam Reginæ miniſtramus, tuóque vultui ſupplicamus, tuæ gloriæ divitias abundè conſecuti.... Jam ipſi quoque Angelorum populi dulce habent ut Tibi offerant laudem, atque ut Regis matrem, beatam prædicant; nec quidquam*

Obſequium Mariæ impenſum, ad Filium tranſit.

pluris

pluris ducunt, quàm ut Tibi inſerviant, cui impenſum obſequium ad Filium tranſire compertum habeant.

Audiendus Theophanes Cerameus, Homilia LXII. *Aſſumamus*, inquit, *apud Deum mediatores Sanctos, cùm reliquos, tum præcipuè caſtiſſimam Dominam, velox, & inexpugnabile præſidium.*

Audiendus S. Andreas Archiepiſcopus Cretenſis, *Oratione* II. *&* III. *in Dormitionem Deiparæ*, ubi eam non ſemel *Dominam*; & *Reginam naturæ* vocat, & *commune mundi Propitiatorium.*

Maria Virgo Mediatrix apud Mediatorem.

Audiendus S. Bernardus 10 Sermonibus *de Aſſumptione* & alibi, eam vocans, *Reginam cælorum, Reginam noſtram, Dominam, Matrem miſericordiæ, Mediatricem apud Mediatorem.* Prætermittere non poſſum præclarum ejuſdem Melliflui Doctoris locum ex Sermone II. in Feſto Pentecoſtes. *Chriſtus*, inquit, *jam operabatur ſalutem noſtram in medio terræ, in utero videlicet Virginis Mariæ, quæ mirabili proprietate terræ medium appellatur. Ad illam enim ſicut ad medium, ſicut ad Arcam Dei, ſicut ad rerum cauſam, ſicut ad Negotium ſæculorum reſpiciunt, & qui in cælo habitant, & qui in inferno, & qui nos præceſſerunt, & nos qui ſumus, & qui ſequentur, & nati natorum, & qui naſcentur ab illis. Illi qui ſunt in cælo, ut reſarciantur; & qui in inferno, ut eripiantur; qui præceſſerunt, ut Prophetæ fideles inveniantur; qui ſequuntur, ut glorificentur. Eò beatam te dicunt omnes generationes, Genitrix Dei, Domina Mundi, Regina cæli..... Ex hoc beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam genuiſti. In te enim Angeli lætitiam, juſti gratiam, peccatores veniam invenient in æternum. Meritò in te reſpiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te benigna manus Omnipotentis quicquid creaverat, recreavit.*

Maria Virgo Negotium ſæculorum.

Domina mundi, Regina cæli.

In ipſa, per ipſam, & de ipſa Deus recreavit quicquid creaverat.

Audiendæ totius Eccleſiæ Græcæ pariter & Latinæ voces, in ſacris Officiis beatam Virginem, *Dominam noſtram, Reginamque cælorum* ſalutantis.

In ſerie veterum, qui Deiparæ Virginis mediationem & invocationem confirmarunt, omiſi Photium Conſtannopolitanum, quòd inter Patres numerari non debeat vir nequiorâ non minùs quàm eruditione celebris. Ejus tamen non eſt prætermittendus inſignis locus ex Oratione in Sanctiſſimæ Dei Genitricis Natalem. Quippe non eſt exiſtimandus vir à Latina maximè alienus Eccleſia, & qui Latinis plurimos errores perperam & malevolè objectavit, ſingularem Latinorum traditionem de cultu religioſo, & invocatione Deiparæ Virginis promoviſſe: Sed hanc ipſam in Eccleſia ſua traditionem inveniſſe cenſendus eſt, in eaque fide ſummum agnoviſſe Latinorum cum Græcis, tum ſuæ ætatis, cùm veteribus conſenſum. Sic autem Beatam Virginem invocat. *Sed tu, ô Virgo, ac Verbi parens, propitiatio nva ac refugium; quæ mirabili ratione ab ſterili edita es, mirabiliorique, ſpicam vitæ nobis edidiſti; apud Filium tuum ac Deum noſtrum intercedens, ac Mediatrix accedens, laudatores tuos ab omni ſorde, omnique maculâ depurgatos, cæleſti thalamo dignos effice.*

Maria Virgo mirabili ratione à ſterili edita. Noſtra apud Deum mediatrix.

Lib. 3. de Relig. cultus objecto, cap. 4.

Objicit Dallæus unum & alterum argumentum contra Beatæ Virginis cultum. Primum inde ſumit, quod à Celſo, cæteriſque Paganis ejus ævi, nuſquam noſtris objecta fuerit Divæ Virginis hyperdulia, quam objeciſſet Celſus, ſi qua tum apud eos fuiſſet: maximè quò locò Judæum inducit beatiſſimæ Virgini maledicentem, ac Domino Jeſu exprobrantem, *Quòd è vico Judaico ſit ortus, è muliere indigena, paupercula, victum parante operis manuariis, quam ait ejectam à marito fabro materiariò, quaſi deprehenſam in adulterio*; deinde narrat *à viro ſic expulſam, & ignominioſè vagabundam, ediddiſſe Jeſum partu clanculariò.* Sed & fictitii adulteri nomen & artem addebat, *Militem* quemdam fuiſſe, *nomine Pantheram.* Quæ ergo hæc de Sanctiſſima Virgine credebat & ſpargebat Celſus, non modò vilia & ſordida, ſed etiam turpia atque inhoneſtiſſima; ejuſmodi mulieris cultum noſtris erat exprobraturus, ſi Maria apud eos adorata fuiſſet. Atqui Celſus ne unum quidem totâ in noſtros diſputatione verbum facit de ullô Mariæ cultu. Omnino ergò confitendum eſt, nullam adhuc, ejus temporibus Chriſtianorum fuiſſe in Divam Virginem hyperduliam.

Apud Origen. lib. 1. contra Celſum.

Dallæi objectionibus contra cultum Deiparæ Virginis reſpondetur.

Secundò Origenes, dum ad illam Celſi de Mariæ ſtatu objectionem reſpondet, infandam quidem de ſtupro calumniam, ut decebat, refellit, & cæcæ adverſariorum improbitati imputat, qui quòd Jeſum Virgo peperiſſe dicatur, inde occaſionem ſumpſerunt ejus ortum velut alieni & non legitimi ſeminis opus infamandi. Cæterùm paupertatem & humilitatem Mariæ, alteram criminationis partem, intactam prætermittit; neque ullis honoribus mitigat & conſolatur, aut orbis Reginam, omniúmque bonorum largitricem aſſerit.

Tertiò. Cultum B. Virginis vetuſtiſſimis Chriſtianis incognitum fuiſſe colligit Dallæus ex diſputationibus S. Irenæi, & Tertulliani contra Valentinianos, qui Jeſum per Mariam quidem natum eſſe, & per ejus uterum tranſiiſſe concedebant, ſed negabant eum quidquam è Virgine accepiſſe. At ſi Mariam tota jam Eccleſia hyperduliâ colebat, nihil eò cultu ad hanc cauſam clarius ac validius afferri poterat. Cùm unica hyperduliæ ratio atque origo ſit Mariæ dignitas, quæ ſcilicet Jeſu Domini ac Dei noſtri eò verè propriéque loquendo mater eſt, quòd non modò in ejus utero, ſed etiam ex ipſius carne, Chriſti Jeſu caro formata ſit. Cùm igitur neque Irenæus, neque Tertullianus ullum de Mariæ hyperdulia in tota hac cauſa verbum fecerint, illam neuter ſcivit.

Denique & illud ejuſdem eſt ordinis, quòd Origenes quemdam confutans in tantam inſaniam progreſſum, *Ut aſſereret negatam fuiſſe Mariam à Salvatore, eo quòd poſt illius nativitatem juncta fuiſſet Joſepho*; Divæ hyperduliam nullam illi objicit, objecturus utique, ſi aliquam noviſſet.

Reſpondeo, Celſum omnia Chriſtianorum dogmata non noviſſe, ut mirum non ſit, ſi ea ipſis non objecerit omnia, quæ objecturus fuiſſe videtur, ſi noviſſet. Neque enim contra baptiſmum objicit aliquid, neque contra Eucharistiam, objecturus utique ſi noviſſet. Chriſtianos criminatur, quòd clancularios conventus habeant, nec commemorat, aut conjicit quid iſtis in conventibus ageretur. Libri ejus putidiſſimis in Chriſtianos calumniis referti erant, qualis illa erat de Ophitarum erroribus, quos Chriſtianis tribuebat, quòd ſcilicet Deum Creatorem execrarentur, quia maledixerat Serpenti, qui primis hominibus boni malique ſcientiam indiderat. Non mirum itaque quòd de B. Virginis Deiparæ eximio cultu, quem Scholaſtici *hyperduliam* vocarunt, nihil objecerit Celſus, præſertim cùm dogma de B. Virginis religioſo cultu & invocatione, ut & alia plura Chriſtianæ Fidei, vel Diſciplinæ capita, Ethnicis ignota eſſent, eaque illis abſcondere operæ pretium eſſet. Peſſimè ergo Dallæus ratiocinatur, cùm nullum fuiſſe B. Virginis religioſum apud Chriſtianos cultum colligit, quia nullum ipſis exprobrat Celſus. Si enim ipſam coluerunt, id in conventibus ſuis, aut domeſticis precibus præſtitere: in quibus quid ageretur, cùm neſciret Celſus, imò nec quid à noſtris crederetur: unde doctrinam Chriſtianorum *clanculariam* vocabat, non poterat dogma, & diſciplinam de cultu & invocatione Deiparæ ipſis objectare. Certè nec Sanctiſſimæ Trinitatis, nec Incarnationis myſteria, & Chriſtianorum de hiſce fidem, Celſum noviſſe, conſtat ex ipſius objectionibus apud Origenem, quarum nulla Trinitatis myſterium petit: quæ verò Incarnationem pulſant, oſtendunt ipſum ignoraſſe in quô poſitum eſſet adorandum illud myſterium.

rium. Quamobrem longè veriſimilius eſt, ipſum omnem religioſi cultus apud Chriſtianos diſciplinam perſpectam & exploratam non habuiſſe; nec eorum fidem de cultu & invocatione B. Virginis & Sanctorum noviſſe. Quòd autem omnia Chriſtianæ religionis dogmata non vulgarentur Paganis, ſed multa arcana eſſent, ac ſolis Fidelibus tradita, ne ludibrio eſſent Ethnicis, aut eorum in noſtros calumniis locum darent, colligitur ex Origene libro ipſo primo contra Celſum. *Quoniam*, inquit, *ſæpius nominas doctrinam clanculariam: coarguendum eſt hoc quoque, quando per totum orbem notior eſt Chriſtianorum prædicatio, quàm Philoſophorum placita. Quis enim Jeſum è Virgine natum & crucifixum ignorat? Quis Reſurrectionem ejus multis creditam, & denunciationem judicii, reddituri pro dignitate pœnas peccatoribus, & Juſtis præmia? Quin & Reſurrectionis futura myſterium vulgatum eſt, tametſi rideatur ab infidelibus. Quæ cùm ita ſe habeant, perabſurdum eſt doctrinam hanc vocare clanculariam. Quod verò quædam inſunt, quæ non communicantur quibuſvis: id non ſolùm doctrinæ Chriſtianæ proprium eſt, verùmetiam Philoſophicæ. Nam & illi exteriorem, & penitiorem doctrinam habebant: & alii Pythagoram audiebant, contenti ipſius auctoritate: alii ſecretè diſcebant rationes non evulgandas in profanos, nondumque purgatos. Cætera quoque myſteria, quæ ubivis fiunt per Græciam atque Barbariam, nemo calumniatur eo nomine, quòd occultè fiant. Igitur & inconſideratè calumniatur Chriſtianorum ſacra clancularia.*

Quòd verò nec Celſo, nec alteri Sycophantæ, qui B. Mariam à Chriſto negatam eſſe effutiebat, ejuſdem Sanctiſſimæ Virginis cultum objecerit Origenes; nec Valentinianos Irenæus & Tertullianus eò impugnaverint argumenti genere, non probat cultum illum veteribus Chriſtianis ignotum fuiſſe: ſed nullam fuiſſe apud Ethnicos, aut Hæreticos illos iſtius argumenti vim; nec emunctæ naris accuratique ratiocinii viros eo uti potuiſſe ad Paganorum calumnias & blaſphemias, vel Hæreticorum errores confutandos: cùm non magis Mariæ cultum approbaturi eſſent, quàm præcipua Religionis noſtræ myſteria credituri. Sicut enim ſi adverſùs Calvinianos realem Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia præſentiam negantes, pugnaremus argumentô ex adoratione Euchariſtiæ petito, quæ fit in Eccleſia univerſâ, nihil conficeremus; quia qui præſentiam realem Corporis & Sanguinis Chriſti ſub Sacramento negant, conſequenter negant adorandam Euchariſtiam: ita qui adverſùs Valentinianos diſputans, argumentum ex cultu ſingulari & eximio B. Virginis deſumptum intorſiſſet, non confodiſſet hujuſmodi telo veritatis hoſtes; quia æquè negare potuiſſent illam eximiis hiſce honoribus proſequendam eſſe. Vel dixiſſent, cultum excellentem illi deferri, quòd per eam Jeſus natus eſſet, ac per ejus uterum tranſiiſſet: ſicut Chriſti ſepulchrum veneratione ſingulari dignum cenſetur, quamvis ex ſepulchri ſubſtantiâ Chriſtus ad vitam immortalem reſurgens nihil ſumpſerit. Tandem ſi uſi non ſunt Patres eô argumentô adverſùs Neſtorium, qui Deiparæ dignitatem B. Virgini negabat; nec tamen inde colligi poteſt Epheſini tempore Concilii publicum ac ſolennem ejuſdem Sacratiſſimæ Virginis cultum in Eccleſia nullum fuiſſe: colligi etiam non poteſt ignotam fuiſſe S. Irenæo & Tertulliano Fidelium venerationem & obſervantiam religioſam erga Beatam Virginem, quia totâ adverſùs Valentinianos diſputatione illius non meminerunt.

Hæc paulò uberiùs tractavi, ne tam præclarâ datâ occaſione, officio venerationis, pietatis, amoriſque erga Sanctiſſimam Virginem Deiparam mei deeſſem. Cùm enim ejus patrocinio tanta debeam, quanta vix ullus Chriſtianorum debet: ſiquidem me à teneris patre & matre orbatum, ſuæ ſinu caritatis excepit, à periculis innumeris eripuit, in portum religioſæ vitæ, & in Ordinem ipſi ſingulari ratione addictum deduxit, ac multiplicium ingentiumque, interventione ſuâ, mihi fuit auctrix gratiarum: cúmque ejus interceſſione alias in dies à Chriſto ſperem & precer, æquitas & grati animi ratio poſtulabat ut Matri Dei, Dominæ, Reginæ, Mediatricique meæ potentiſſimæ, hoc ſervitutis obſequiique mei tenue penſum perſolverem, ut cultum ipſius contra Hæreticos ipſius hoſtes pro viribus vindicarem. Suſcipe Virgo Beatiſſima! hos pro tuâ gloria & honore aſſerendo devotiſſimi clientis tui conatus: mihique cùm in hoc abſolvendo Opere, tum in omnibus Vitæ meæ actibus, tum maximè in mortis horâ, apud Jeſum Chriſtum Filium tuum Dominum meum, Redemptorem, ac Judicem, tuô, quod oro ſupplex, favere digneris patrociniô.

Laus Deo, Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, In Maria Virgine, Filia Patris, Matre Filii, Sponſa Spiritus Sancti, Templo Sanctiſſimæ Trinitatis.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SEXTI SÆCULI SYNOPSIS.

CAPUT PRIMUM.

De Piorum Perſecutionibus, VI. Sæculo.

QUOD Hæreticis ſolemne eſt, ferro in Catholicos graſſari, cùm viribus ſuperiores ſunt, ſub Anaſtaſii Imperio manifeſtum fuit. Nam Synodi Calchedonenſis defenſores gravem paſſi ſunt perſecutionem, cùm ab ipſo Imperatore, tum à Severianis, quorum Dux Severus, Judæorum conductâ manu, trecentos & ampliùs Monachos ſecundæ Syriæ interfecit, eorúmque cadavera avibus dilanianda projecit, multos in vincu-
B la conjecit, plurimos, dilapidatis ipſorum facultatibus, ex ædibus & civitatibus expulit, anno 517. Id conſtat ex Libello Clericorum & Monachorum Antiochiæ, & Syriæ, lectô in Synodo Conſtantinopolitana ſub Menna.

Imperante Juſtino, Cabades Rex Perſarum Chriſtianos afflixit, quorum plurimi linguis ipſius juſſu præciſis locuti ſunt. Brevis ea fuit perſecutio: Nam poſtmodùm noſtræ Religionis hominibus impensè favit. (Ex Nicephoro, *Lib.* 16. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 36.)

Anno 522. Dunaam Tyrannus, Homeritarum finitimus regioni, religione Judæus, Negra Arabiæ civitate occupatâ, cives à Chriſti confeſſione
C abducere fruſtra conatus, penè omnes dirâ perſecutione mactavit. In glorioſo tot Martyrum agmine celeberrimus fuit, duxque cæterorum Arethas. Adversùs Tyrannum Juſtinus opem Eleſbaam, Æthiopum Regis Chriſtiani, imploravit. Qui ipſo cæſo, copiiſque illius profligatis, ac receptâ urbe, regionéque totâ, victoriam Cruci Chriſti acceptam ferens, relictô Regno, Monaſticam Vitam amplexus, ſeipſum perennem victimam Deo in gratiarum actionem immolavit. (Ex Nicephoro, *Lib.* 17. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 6.)

Vexatum eſt in quibuſdam etiam Occidentis regionibus, ſæculo ſexto, Catholicum nomen. Traſamundus Rex Wandalorum, clauſis per totam Africam Catholicorum Templis, ſexaginta & am-

A pliùs Epiſcopos in Sardiniam exules deportari juſſit, ut habet Auctor Vitæ S. Fulgentii. Ducentos viginti Paulus Diaconus, ſeu alius Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ, lib. 15. numerat. Byzacenæ duntaxat Provinciæ Antiſtites, quorum unus erat Fulgentius, Vitæ illius Scriptor videtur numeraſſe.

Sed & in Hiſpaniis à Leuvigildo Rege Ariano dira perſecutio in Catholicos excitata eſt, quorum plurimos exilio, carcere, verberibus afflixit, variiſque ſuppliciis trucidavit: Catholicos vi rebaptizabat, non Laïcos tantùm, ſed & Sacerdotes. Eâ perſecutione à Fide defecit Vincentius Cæſarauguſtanus Epiſcopus. Hermenegildus Regis filius, & Vincentius Legionenſis Abbas Fidem ſanguine
B confirmarunt. Hæc ſæviit perſecutio annis 583. & 584.° de quâ Gregorius Turonenſis, *Lib.* 5. *Hiſtoriæ Francorum cap.* 38. & S. Iſidorus in *Chronico*. De Martyrio verò S. Hermenegildi, legendus Gregorius Magnus *Lib.* 3. *Dialogorum*, *cap.* 31.

CAPUT II.

De Summis Pontificibus, qui Eccleſiam rexerunt Sæculo VI.

ARTICULUS I.

De Symmacho.

ANnus Chriſti quingenteſimus volvebatur, cùm Symmachum in Cathedra Sancti Petri jam ab anno & ampliùs ſedentem, Schiſmaticorum factio magis ac magis vexabat. Affictis ipſi criminibus, Viſitatorem, qui de iis cognoſceret, à Theodorico Rege petierant, obtinuerantque, Petrum Altinenſem Epiſcopum. Is Romam profectus, nullâ Symmachum reverentiâ proſecutus eſt: Quod tamen Rex ipſi imprimis præceperat; nullam Eccleſiaſticæ pacis curam geſſit, ſed à Schiſmaticis in partes tractus, turbavit omnia; ut teſtatur Ennodius Ticinenſis, in *Apologetico pro Symmacho*.

Synodus in cauſâ Symmachi legitima non fuiſſet: niſi ejus convocationi ipſe præbuiſſet aſſenſum.

Tumultus ut ſedaret Theodoricus, non Eccleſiæ tantùm, ſed Urbis pacem perturbantes, anno ſequente congregavit Synodum, quæ Palmaris dicta eſt, conſentiente Symmacho. Quod omnino occeſſarium fuiſſe, ut canonica Synodus eſſet, Patres, ut primùm congregati fuere, conteſtati ſunt. Id ex Actis perſpicuum eſt. *Memorati Pontifices*, inquiunt, *quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt, ipſum qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare; Scientes quia ejus Sedi primùm Petri Apoſtoli meritum, vel principatus; Deinde ſecuta juſſionem Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, ei ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem: Nec antedicta Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio, in propoſitione ſimili forma aliqua teſtaretur. Sed potentiſſimus Princeps, ipſum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificavit. Unde à Manſuetudine ejus pagina poſtulata ſunt, quas ab eo directas conſtabat: Haſque dari Sacerdotibus ſine tarditate conſtituit.*

Ingreſſus in Conventum Symmachus, Regi de Synodi convocatione gratias habuit, idque ſecundùm vota ſua ceſſiſſe palàm teſtatus eſt: Et Synodo ordinis corrigendi auctoritatem dedit, ſperans fore ut Viſitator, qui contra religionem, contra ſtatuta Veterum, à parte Cleri, vel ab aliquibus Laïcis fuerat poſtulatus, ex ordinatione Antiſtitum ſtatim cederet, ſibique jura priùs reſtituerentur omnia, quàm cauſa ſua diſceptaretur. Æqua Pontificis poſtulatio Patribus viſa, ſed abſque Regis aſſenſu & auctoritate ad executioni mandare impoſſibile. Cauſam ante cognoſci ac judicari Theodoricus edixit, quàm patrimonium vel Eccleſias reciperet. Prima ſeſſio habita eſt, & compertum fuit Schiſmaticos ad dicendum contra Pontificem teſtimonium, ſervos adduxiſſe, quos Canones, & Leges ipſæ ſæculi non admittunt: Ipſumque irruentibus æmulorum ſuorum turmis malè fuiſſe exceptum, & vulneratos, qui ipſum comitabantur, Sacerdotes: Viſum eſt his de rebus ad Regem referre. Qui reſpondit: *In Synodali eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe, præter reverentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere; committens etiam poteſtati Pontificum, ut ſive propoſitum vellent audire negotium, ſive nollent: quod magis putarent utile, deliberarent; dummodo venerandi proviſione Concilii pax in civitate Romana Chriſtianis omnibus redderetur.* Favente Principe, Synodus decrevit, ut Symmachi cauſa divino judicio ſervaretur, & ab æmulorum ſuorum accuſationibus liber, puruſque criminis declaratus, ſacra miniſteria obiret, omnibuſque Pontificatûs Maximi juribus in Urbe, & extra frueretur: Clerici verò Schiſmatici, ſi Pontifici facerent ſatis, officiis ſuis ex miſericordia reſtituerentur. Quiſquis verò abſque ejus mandatis & aſſenſu rem ſacram faceret, Canonum ſubjaceret ultioni. Iſta certa ſunt ex Actis. Ex quibus pariter certum eſt, primò, hanc Synodum, quæ Avieno Seniore Conſule conſignatur, verè eſſe Palmarem, non eam quæ Avieno Juniore Conſulatum gerente celebrata eſt, anno 502. & quæ vulgò Romana IV. ſub Symmacho à Conciliorum Collectoribus inſcribitur. Secundò, ficticiam eſſe Synodum alteram, quam iidem Collectores ſecundam inſcribunt, anno 500. quam ex Anaſtaſio Bibliothecario, in Vita Symmachi, eruere ſe putant: In quâ Symmachus ab afflictis criminibus purgatus ſit, & Laurentius Antipapa, necnon Petrus Altinas, Viſitator à Theodorico datus, damnati fuerint. Si enim anno præcedenti Viſitator ille fuiſſet in Synodo centum & quindecim Epiſcoporum damnatus, Pontifex in Synodo iſta Palmari non dixiſſet, *Sperare ſe ut Viſitator, ex ordinatione Antiſtitum, ſicut decebat ſanctum propoſitum, primâ fronte cederet.*

Rex Arianus cauſæ Eccleſiaſticæ cognitionem Synodo totam permittens, imitandum Catholicis Regibus præbet exemplum.

A In Actis Palmaris Synodi, examine dignum eſt quod dicitur, *Romanæ ſedis Antiſtitem minorum non ſubjacere judicio.* Joannes Launoius parte 1. Epiſtolarum in Epiſtola ad Claudium Santeulium contendit, *Minorum* nomine non Epiſcopos, non Synodum intelligi, ſed Romanos plures Clericos, Senatum, & populum, qui ſeſe in Symmachi cauſâ, ferventiori, quàm par fuit, ſtudio interpoſuerant: quo in argumento immaniter à vero aberraſſe virum doctiſſimum, in Diſſertatione ſingulari de poteſtate Romanæ Synodi in cauſſa Symmachi Papæ, demonſtrabo.

Anno 502. Avieno Juniore & Probo Coſſ. Romæ
B Synodum alteram Symmachus habuit, cujus Decreto Lex Odoacris Regis, quâ edixerat, ne abſque Regum Italiæ aſſenſu Romani Pontificis electio fieret: nec ulla Eccleſiæ prædia, vel quævis alia bona, etiam mobilia, poſſent à Pontificibus alienari, ſub pœna anathematis, miſſa in irritum eſt, ne tam pravo exemplo freti *quilibet Laici, quamvis religioſi, vel potentes, in quacumque civitate, quolibet modo, aliquid præſumerent de Eccleſiaſticis facultatibus decernere, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſè à Deo cura commiſſa docetur.* Suâ tamen & Synodi auctoritate ſtatuit Symmachus, ut nulli Romanorum Pootificum, vel Preſbyterorum qui Titulis
C erant præpoſiti, Eccleſiæ prædia quæcumque alienare, vel commutare liceret; nec etiam eorum uſumfructum concedere, oiſi Clericis, captivis, & peregrinis. Exceptæ ſunt domus in urbibus conſtitutæ, quarum ſtatus non modicis expenſis ſuſtentatur. Has namque, acceptis juſtâ æſtimatione redditibus, commutari, Synodus permiſit. Alienantibus, accipientibus, niſi reſtituerint, & ſubſcribentibus, inflictum anathema. Hàc in Synodo inter Antiſtites eminebant, Laurentius Mediolanenſis, Petrus Ravennas, & Eulalius Syracuſanus, vitæ ſanctimoniâ, & Sacerdotali conſtantiâ conſpicui.

Bonorum Eccleſiaſticorum alienatio ſub pœna anathematis prohibita. Solis Sacerdotibus illorum adminiſtratio commiſſa.

D Occaſione criminis impacti Symmacho à Schiſmaticis, promulgata eſt, ſive à Laurentio Mediolanenſi (ut putat Cardinalis Baronius) ſive à Rege Theodorico, ut alii exiſtimant, egregia illa Conſtitutio, quæ Epiſcopos, Preſbyteros, & Diaconos, Concellaneos, omnium actuum ſuorum teſtes habere jubet. Sed à quocunque promulgata ſit, Symmachi ipſius auctoritate lata eſt, ut hæc verba indicant: *Apoſtolicæ Sedis B. Petri, vel Præſulis ejus auctoritate Papa ſubnixi.* Conſtitutionis edendæ occaſio ſignificatur his verbis: *Cùm Apoſtolicæ Sedis Præſulem, & omnium penè Eccleſiarum gubernacula tractantem,*
E *per proximi tumultûs incendium, inimicorum rabies tali ore momordiſſet.* Decreti verò hæc ſeries eſt. *Nullum ergo Sacerdotum antiquis & modernis legibus obſequentem, nullumque Levitarum; ſine bene probatâ volumus in quocumque loco manere perſonâ. Vel quem ſubſtantiæ exilitas non permiſerit habere conſortem, ipſe Concellaneus fiat alterius. Publicum ſit apud Religioſos omne quod geritur.... Multos habeat actuum conſcios, qui Deo debet innocentiam. Videant æmuli, quia qui teſtes habet, vult probari.... Certè vel ſi mens ſit recti conſcia, vindicta dignus eſt, qui aliis exiſtit cauſa periculi. Confeſſor Ambroſius: Quanti, inquit, non dederunt errori locum, & dederunt ſuſpi-*
F *cioni? Suſpicio iſta eſt interitus ſuſpicantis; atque non caret peccato, qui dederit.* Iſta Conſtitutio legitur apud Ennodium.

Epiſcopos, Preſbyteros, & Diaconos Symmachus Papa Concellaneos habere ſtatuit, omnium actuum ſuorum teſtes.

Cùm verò Schiſmatici Romæ adhuc tumultuarentur, & adverſùs Palmarem Synodum, quæ Symmachum ab impactis criminibus abſolverat, ſcripſiſſent, titulúmque Operi ſuo indidiſſent; *Adverſùs Synodum Abſolutionis incongruæ*: Quinta Synodus ab eodem Pontifice Romæ congregata, anno 503. Libello Apologetico, quem Ennodius Ticinenſis Diaconus pro palmari Synodo Romana, & Symmacho ipſo ſcripſerat, quo Schiſmaticorum objectiones

objectiones refellebantur, Synodicam contulit auctoritatem, illúmque inter Quartam & Quintam Synodos Symmachianas collocari juſſit. Illâ in Synodo Sacerdotalis & Pontificiæ manſuetudinis inſigne dedit exemplum Symmachus, cùm Patres damnationis Sententiam, in accuſatores ſuos, obtrectatoréſque Synodi, à qua abſolutus fuerat, mox laturos, pro iiſdem rogavit. *Et licet*, inquit, *juſti damnentur, propter miſericordiam tamen conſerventur, ut in nobis illa Domini declaretur ſententia, quâ præcipitur ita fratribus dimitti, ſicut ſibi à Domino cupiunt dimitti.*

Symmachi manſuetudo & clementia.

Denique ut Pontificum honori conſuleretur in poſterum, Canones antiqui ab hoſtibus Symmachi, in ejus accuſatione conculcati, reſtituti ſunt, & confirmati, quibus cavetur, ne plebs adversùs Epiſcopum, adversùs Paſtorem oves, accuſando inſurgant, niſi à recta fide exorbitaverit: & ne inimici, aut inimicorum domeſtici, vel ſuſpectæ quævis perſonæ, ad accuſationem Epiſcoporum admittantur: ſancitúmque eſt, ut expoliatis Epiſcopis, quæ ablata fuerunt, reſtituantur priùs, quàm ipſorum cauſæ inſtituatur cognitio.

Judiciorum ordo reſtitutus.

Symmachus Anaſtaſium Imperatorem, Acacii memoriæ, & hæreticis Calchedonenſis Concilii hoſtibus communicantem, & faventem excommunicavit. Quamobrem furore percitus Princeps, Libellum famoſum adversùs Pontificem vulgavit, quô ipſum, inter alia convitia, Manichæum vocabat. Cui Libello reſpondit, Apologeticâ ad impium Imperatorem Epiſtolâ; in quâ de excommunicatione ipſius hæc habet: *Dicis, quòd mecum conſpirante Senatu, excommunicaverim te. Iſta quidem ego, ſed rationabiliter factum à Deceſſoribus meis ſine dubio ſubſequor. Nos non te excommunicavimus, Imperator, ſed Acacium: Tu recede ab Acacio, & ab illius excommunicatione recedis: Tu te noli miſcere excommunicationi ejus, & non es excommunicatus à nobis: ſi te miſces, non à nobis, ſed à te ipſo excommunicatus es.*

Symmachus Anaſtaſium Imperatorem Hæreticis communicantem & faventem excommunicat.

In eadem Epiſtolâ, Pontificiam cum Imperatoria dignitatem conferens, Pontifices Regibus ſuperiores eſſe oſtendit, illiſque reverendos. *Conferamus autem*, inquit, *honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantùm diſtat, quantum ille rerum humanarum curam gerit, iſte divinarum. Tu, Imperator, à Pontifice Baptiſmum accipis, Sacramenta ſumis, orationem poſcis, benedictionem ſperas, Pœnitentiam rogas: poſtremò tu humana adminiſtras, ille tibi divina diſpenſat. Itaque ut non dicam ſuperior, certè æqualis honor eſt.*

Pontifices Regibus ſuperiores, illiſque reverendi.

Denique Principibus parendum non eſſe docet, cùm aliquid adversùs Dei legem jubent. *Fortaſſis dicturus es*, Omni Poteſtati nos ſubditos eſſe debere. *Nos quidem Poteſtates humanas ſuo loco ſuſcipimus, donec contra Deum ſuas erigunt voluntates. Cæterùm ſi omnis Poteſtas à Deo eſt, magis ergo quæ rebus eſt præſtituta divinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Cæterùm ſi tu Deo non deferas, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis.*

Poteſtatibus humanis non parendum, cùm aliquid contra Dei legem jubent.

Reſciſſis quæ Anaſtaſius Pontifex, ipſius Deceſſor in diviſione Provinciarum Arelatenſis & Viennenſis, & in utriúſque juribus Eccleſiæ innovaverat, vel potiùs confuderat, antiqua Sedis Apoſtolicæ Decreta, præſertim Sancti Leonis, circa illarum ſtatum, juráque Eccleſiarum obſervari juſſit; ac Pontificibus nefas eſſe aſſerit, Deceſſorum ſuorum ſtatuta violare, in Epiſtola ad Æonium Arelatenſem Epiſcopum datâ. *Nam dum*, inquit, *ad Trinitatis inſtar, cujus una eſt atque individua poteſtas, unum ſit per diverſos Antiſtites Sacerdotium; quemadmodum priorum ſtatuta à ſequentibus convenit violari? Huc accedit, quòd ne ſit ſententiarum varietas, ad ipſam ſacroſanctam Catholicam Religionem credimus pertinere: cujus omnis poteſtas infringitur, niſi univerſa, quæ à Domini Sacerdotibus ſemel ſtatuuntur, perpetua ſint.*

Unum in omnibus Epiſcopis Sacerdotium.

Idem conſtat ex Epiſtola IX. ipſius ad Epiſcopos Galliæ, & ex Epiſtola ad Avitum Viennenſem Epiſcopum, conquerentem de reſciſſione eorum, quæ in gratiam Eccleſiæ ſuæ conſtituerat Anaſtaſius Papa. Reſpondet ejus querimoniæ Symmachus, ſe non retractaturum ea, quæ à Deceſſore ſuo hâc in cauſſa ſtatuta ſunt, ſi probaverit ipſum rationibus optimis ad hujuſmodi innovationem impulſum: *Quia quod fit præter regulam, modò ſit ex juſtâ cauſſa, non infringit regulam, quam ſola pervicacia & antiquitatis contemptus lædit. Nam quamvis à Patribus ſtatuta diligenti obſervatione, & obſervanti diligentiâ ſint cuſtodienda, nihilominus propter aliquod bonum, de rigore legis aliquid relaxatur, quod & ipſa lex caviſſet, ſi prævidiſſet. Et ſæpe crudele eſſet inſiſtere Legi, cùm obſervantia ejus eſſe præjudicialis Eccleſiæ videtur: quoniam Leges eâ intentione latæ ſunt, ut proficiant, non ut noceant.*

Quod fit præter Regulam, modò ſit ex juſta cauſa, illam non infringit.

Cæſario Arelatenſi Epiſcopo poſtulante, varia ſancivit Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capita Symmachus. Primò rerum Eccleſiaſticarum alienationem prohibuit, quas tamen titulô Beneficii ad vitam concedi permiſit Clericis de Eccleſia bene-meritis, vel Monaſteriis, vel peregrinis egentibus. *Niſi forſitan*, inquit, *aut Clericis, honorum meritis; aut Monaſteriis, Religionis intuitu, aut certè peregrinis, neceſſitas largiri ſuaſerit: ſic tamen ut hæc ipſa non perpetuò, ſed temporaliter, donec vixerint, perfruantur.* Secundò vetuit ne quis præmiis ſacrum honorem mercaretur. Tertiò juſſit ut Laici per gradus, & ſervatis temporum interſtitiis, proveherentur ad Sacerdotium. Quartò raptores virginum aut viduarum, à Communione ſuſpendit. Quintò ſacras Virgines aut Viduas, continentiam profeſſas nubere vetat. Sextò prohibet ne quis ambitione ad Epiſcopalem dignitatem aſcendat, aut pecuniâ, vel Potentum ſuffragiô. Iſta conſtant ex Epiſtolâ V. Symmachi ad Cæſarium; in quâ Beneficiorum Eccleſiaſticorum originem videmus in conceſſione poſſeſſionum Eccleſiæ bene meritis Clericis, quoad viverent.

Decreta Symmachi.

Beneficiorum Eccleſiaſticorum origo.

Manichæos Apoſtolico zelo inſectatus eſt Symmachus, quorum codices ante fores Conſtantinianæ Baſilicæ comburi juſſit, eoſque Româ expulit, vel potiùs expelli obtinuit auctoritate Principis, Præfecti miniſterio. Statuit ut die Dominicâ, & in Solennitatibus Martyrum, Hymnus *Gloria in excelſis* caneretur: qui antea in Miſſa tantùm nocturnâ Dominicæ Nativitatis cantari ſolebat, ex Teleſphori Decreto, ſi vera ſunt quæ tradunt Sigebertus in *Chronico*, & Innocentius III. *Libro 2. de Myſteriis Miſſæ, cap.* 20. Hunc tamen Hymnum perperam Symmacho quidam adſcribunt. Nam tempore S. Athanaſii jam editus erat; ſiquidem ejus recitationem ſuadet Virgini, quam inſtituit, Lib. *de ſanctâ Virginitate.*

Eximia fuit Symmachi Pontificis charitas. Captivos per Liguriam, Mediolanum, & per diverſas Provincias, pecuniis redemit. Epiſcopis Africanis in Sardinia exulibus pecunias & veſtes ſingulis annis ſubminiſtravit. Baſilicas Sanctorum complures Romæ à fundamentis erexit, inſtauravit, amplificavit, exornavit: De quibus legendus Anaſtaſius Bibliothecarius, in ejus Vita. Obiit anno Chriſti quingenteſimo decimoquarto, cùm Eccleſiam annis quindecim & menſibus octo ſanctiſſimè rexiſſet: cujus nomen ſacris Eccleſiæ Faſtis XIV. Kalendas Auguſti adſcriptum eſt.

ARTICULUS II.

De Hormiſda.

SYmmacho Papæ ſuffectus eſt Hormiſdas. Is in Orientalem Eccleſiam, propter damnationem Acacii, à Romana & Occidentali univerſa diſſidentem, ad communionem & unitatem revocandam totus incubuit, variis Epiſtolis datis, variiſque miſſis Legationibus ad Imperatores Anaſtaſium & Juſtinum. Votorum ſuorum ſummam conſecutus eſt anno 519. quo pax utriuſque Eccleſiæ redintegrata eſt, cùm Formulæ Fidei ab Hormiſda miſſæ, & à Legatis ipſius oblatæ, Orientales ſubſcripſiſſent. Quæ Formula, non dogmatum duntaxat, ſed factorum profeſſionem complectebatur, id eſt, non hæreſeon duntaxat, ſed Hæreticorum, & omnium qui ipſis communicaverant, aut communicabant, maximè verò Acacii anathema. Inſerta eſt Epiſtolæ LI. Hormiſdæ, quam ad Epiſcopos Hiſpaniæ dedit. De geſtis Hormiſdæ hac in cauſſa egimus, in *Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi V.* ubi de Acacii Schiſmate. Scythas Monachos novam propoſitionem, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, ad ſeditionem uſque Conſtantinopoli & Romæ propugnantes, repulit. Joanni Taraconenſi Epiſcopo vices ſuas ad cuſtodiam Canonum in Hiſpaniarum Provinciis (Bœtica & Luſitania exceptis) commiſit, ſervatis privilegiis Metropolitanorum, *Epiſtola* 24. Salluſtio verò Hiſpalenſi Epiſcopo eaſdem per Bœticam & Luſitaniam demandavit, ſalvis etiam *privilegiis, quæ Metropolitanis Epiſcopis decrevit antiquitas* (Epiſtola XXVI.)

Præclara Hormiſdæ Pontificis Martini Decreta.

Collapſam in Hiſpaniis diſciplinam, ſcriptâ ad illius Eccleſiæ Epiſcopos Epiſtolâ, reformavit. Tria ſunt illius Decretalis capita. Primum ſpectat Ordinationes Sacerdotum, quos è Laicis aſſumi vetat, & diuturna in Clero converſatione probari jubet. *Diſcere* enim *priùs quiſque debet, antequam doceat. Emendatiorem eſſe convenit populo, quem neceſſe eſt orare pro populo.* Iſtud inter veteris & novæ Legis Sacerdotes diſcrimen eſt, quòd in veteri Lege, nonniſi Levitici generis viri ad ſancta admittebantur altaria: at *Nunc eſt doctrina pro genere: quod illis fuit naſci, hoc nobis imbui: illos tabernaculo dabat natura, nos altaribus parturit diſciplina.* Pœnitentiæ etiam publicæ aliquando addictos, conſecrari prohibet. Obſervatione digna eſt hæc illius ſententia: *Æſtimet quis pretium Dominici gregis, ut ſciat quod meritum conſtituendi deceat eſſe Paſtoris.*

Secundum caput Metropolitanos invigilare præcipit, *Ut nec electio Præſulis empta detur pretiis, nec obſequentis ſit quæſita operibus.*

Tertium caput, Concilia bis per annos ſingulos, ſecundùm Canones, aut ſaltem ſemel, celebrari decernit: quod medium eſt ad conſervationem diſciplinæ efficaciſſimum. *Difficile eſt enim ut cujuſquam cor pravis ſic cogitationibus induretur, ut à ſe patiatur culpanda fieri, cùm noverit ſibi judicium ſubeundum eſſe Conciliis.* Hæc habet *Epiſtola XXV.* datâ IV. Nonas April. anno Domini 517.

Non eſt Hormiſdæ, quæ illius nomen præfert, Epiſtola ad S. Remigium Remenſem Archiepiſcopum; quâ Sedis Apoſtolicæ vices *per omne Regnum Clodovei, quem cum Gente integra converterat, & baptizaverat*, ei conferuntur. Cùm enim anno Chriſti quingenteſimo undecimo obierit Clodoveus, Symmachus verò anno tantùm quingenteſimo decimo quarto; evidens eſt à Symmacho, non ab Hormiſda illius ſucceſſore, S. Remigium ſuper omnes Eccleſias regni Clodovei recèns ad fidem converſi Primatem fuiſſe conſtitutum. Quamobrem Symmacho reſtituenda eſt hæc Epiſtola.

Deceſſoris ſui perfectum adversùs Hæreticos odium imitatus, Manichæos virgis emendatos, in exilium deportari curavit, codicibus eorum igni traditis. Anno Pontificatus Hormiſdæ nono, Africani Epiſcopi, quos Traſamundus Rex Wandalorum in Sardaniam relegaverat, poſt annos exilii 27. ab Hilderico revocati ſunt, & reſtitutus ab ipſis Africanæ Eccleſiæ ſtatus, ut conſtat ex Vita S. Fulgentii, ex S. Iſidori Chronico, & Anaſtaſio Bibliothecario in Vita Hormiſdæ, quem ſanctis Anilbubus, & toti Eccleſiæ Africanæ reſtituta libertas, gaudio incredibili affecit. Cùm in Cathedra S. Petri novennio ſolido & decem diebus ſediſſet, omniaque expleviſſet optimi Pontificis officia, ad vitam migravit immortalem, VIII. Idus Auguſti, anno 523.

Africani Epiſcopi in Sardinia exules revocantur.

ARTICULUS III.

De Joanne I.

POſt ſeptem dierum interpontificium, Hormiſdæ ſucceſſit Joannes, Etruſcus, ex Presbytero Tituli Pammachii. A Theodorico Rege Gothorum Ariano Legationem obire coactus ad Juſtinum, ut eum à vexandis in Oriente Arianis deterreret, cæco in itinere lumen reſtituit, aliaque patravit miracula, ut refert S. Gregorius, *Lib. 3. Dialogorum cap.* 2. Summo cum honore à Juſtino Imperatore exceptus eſt, qui & ab ipſo voluit coronari. *Occurrerunt B. Joanni Papæ à milliario 12. omnis Civitas cum Cereis & Crucibus in honorem BB. Apoſtolorum Petri & Pauli... Tunc Juſtinus Auguſtus dans honorem Deo, humiliavit ſe pronus in terram, & adoravit B. Joannem Papam, gaudio repletus, quia meruit temporibus ſuis Vicarium B. Petri Apoſtoli videre in Regno ſuo, de cujus manibus cum gloria coronatus eſt Auguſtus*; ut ſcribit Anaſtaſius. Ejus precibus adductum Juſtinum ab Arianis inſequendis deſtitiſſe, illiſque ablatas Eccleſias reſtituiſſe, Hiſtoriæ Miſcellæ Auctor, & Anaſtaſius Bibliothecarius tradunt, quos rectè emendat Annalium Eccleſiaſticorum Parens, tum ex Joannis ipſius Epiſtola II. ad Epiſcopos Italiæ datâ, in quâ teſtatur ſe Arianorum Eccleſias, quotquot in Oriente invenit, ritu ſacro conſecraſſe, & Catholicis vendicaſſe, utque idem ſuis in Provinciis præſtent, hortatur: tum quòd in Italiam redux, non aliam ob cauſam in vincula conjectus eſt à Theodorico, ibique ærumnis confectus, Martyr obiit, quàm quòd Juſtinum ad favendum Arianis, reſtituendáſque ipſis Eccleſias, flectere noluiſſet, ut colligitur ex Gregorio Turonenſi, *Lib. de gloria Martyrum, cap.* 40. Obiit die Maii 27. anno 526. Pontificatus tertio.

Joannis I. miracula.

Coronam illo ſe humilias Juſtinus Imperator, & ab eo coronatur.

Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ refellitur.

ARTICULUS IV.

De Felice III.

ELapſis diebus à morte Joannis Sanctiſſimi Pontificis quinquaginta & octo, Felix natione Samnita, tyrannicè à ſuperbo & impio Rege Theodorico electus, à Clero tandem & Senatu, vitandi cauſâ Schiſmatis, ſuſceptus eſt, ut conſtat ex Athalarici ſucceſſoris ipſius Epiſtola ad Senatum, apud Caſſiodorum, *Lib. 8. Epiſtola* 15. Probatiſſimus fuit Pontifex, pietate in ornandis Martyrum Baſilicis, ſimplicitate, humilitate, & beneficentia in pauperes ſpectatiſſimus, ut teſtatur Epitaphium ejus tumulo inſcriptum. Sanctis Martyribus Romanis Coſmæ & Damiano Baſilicam à fundamentis extruxit, teſte Anaſtaſio & veteribus Inſcriptionibus. Dixi, Martyribus Romanis, Tria enim fuere paria Sanctorum ejuſdem nominis Coſmæ & Damiani: unum Martyrum in Arabia, alterum Confeſſorum in Aſia, tertium Martyrum, qui Romæ certarunt & coronati

SS. Martyres Coſmas & Damianus. Tria paria Sanctorum ejuſdem nominis diſtinguenda.

nati ſunt. His Eccleſiam ædificavit, in eorúmque memoriam Deo dicavit Felix III. Hi nominantur in Canone Miſſæ eorúmque Natalitia, tum in veteri Kalendario, tum in Sacramentario S. Gregorii, quinto Kalendas Octobris inſcripti fuerunt, ut notat Florentinius in ſuo Martyrologio ad diem xxvii. Septembris. Arabum memoria in Menæis legitur die xvii. Octobris; Romanorum 1. Julii; Confeſſorum 1. Novembris. Extat de his, ex MSS. Græcis, Syntagma Hiſtoricum, Viennæ in Auſtria editum, interprete Simone Wangnereckio. Quomodo autem factum ſit, ut ſoli Arabes à Latinis colantur die 27. Septembris, quâ Romano Martyrologio inſcripti ſunt, quomodò confuſa ſint horum omnium Acta, & quid in Notis peccaverit Baronius, eruditè pertractat Reinoldus Dehnius in Præfatione Apologetica illi Syntagmati præfixa. Veriſimile eſt amiſſa fuiſſe Acta Romanorum, & vel negligentiâ, vel incuriâ ſubſtitutos Arabes, quorum Paſſio illuſtrior fuit. Omnes profeſſione Medici fuerunt & dicti *Anargyri*, quia ſine pretio ægrotos curabant; ex quâ profeſſionis & nominum ſimilitudine facilè æquivocatio & confuſio oriri potuit, ut obſervat etiam doctiſſimus Cardinalis Bona, *Rerum Liturgicarum Lib. 2. cap. xii.*

Epiſtolæ Felicis III. ſuppoſitæ.

Quæ Felicis III. nomine circumferuntur priores Epiſtolæ duæ, apud eruditos ſuſpectæ ſunt falſitatis, ob phraſes poſteriorum ſæculorum, & corraſas ex Epiſtulis S. Gregorii Magni ſententias. Has Epiſtolas ſi quis cum tertiâ contulerit, ad Cæſarium Arelatenſem data, *De Laicis ad Sacerdotium ante probationem non promovendis*, compertum habebit ex diſſimilitudine ſtyli duas illas priores venerando ipſius nomini ſuppoſitas fuiſſe. Obiit iv. Idus Octobris anno 529. cùm annum quartum Pontificatus inchoaſſet.

ARTICULUS V.

De Bonifacio II.

Dioſcorus Antipapa.

FElici III. in Sede Apoſtolica ſubſtitutus eſt Bonifacius II. adverſùs quem facto Schiſmate, eſt ordinatus Dioſcorus Antipapa. Hic ille putatur Diaconus, qui Legatione Hormiſdæ Pontificis, ad Juſtinianum Imperatorem functus eſt: quem poſt mortem, ob cauſam pecuniariam, anathematizatum, id eſt, ob Simoniæ crimen, Juſtinianus ſcripſit in Edicto adverſùs tria Capitula. Anathematis à Bonifacio in Dioſcorum lati meminit Anaſtaſius in ejus Vita, illudque æmulationi & dolo tribuit. Id verò ceu injuſtum ſuſtulit Agapetus, ut tradit idem Bibliothecarius in ejus Vita. Quæ fuerit Schiſmatis occaſio, incertum. Paucis diebus ſuperſtes fuit Dioſcorus, cum quo Schiſma fœliciter extinctum. Quam ob cauſam injuſta viſa ſit Agapeto excommunicatio in Dioſcorum Antipapam, à Bonifacio lata, neſcimus. An quod obſcurum noverat, nec adhuc plenè diſcuſſum, quando Dioſcorus obiit, jus electionis Bonifacii? An quod ambitus & Simoniæ purum Dioſcorum ſciebat, & bonâ fide Pontificem creatum? Ex veteribus monumentis minimè compertum eſt. Coactâ Romæ Synodo, anno 531. Succeſſorem ſibi, peſſimo exemplo, deſignavit Vigilium Diaconum, Clero conſenſum ſuum chirographis & jurejurando præbente & firmante. Sed poſtmodùm alterâ Synodo congregatâ, pœnitendum, & Canonibus contrarium Decretum reſcidit, & ante Confeſſionem S. Petri, præſentibus Clero & Senatu, flammis tradidit: ut teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius in ejus Vita. Ambitione Vigilii & conſilio, ad tam inſolitum facinus impulſum Bonifacium, ex Silverio Papa colligeretur, in Decreto anathematis adverſùs Vigilium, ſi genuinum eſſet.

Bonifacius II. Succeſſorem ſibi deſignat: ſed contrarium ſacris Canonibus decretum poſtea reſcindit & flammis tradit.

Synodum Arauſicanam II. contra Semipelagianos celebratam confirmavit Bonifacius, datâ eâ de re ad S. Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum Epiſtolâ, viii. Kalendas Februarias, Lampadio & Oreſte Coſſ. id eſt, anno 530. Undè perperam Baronius & alii, Felicis III. Pontificatum ad iv. Idus Octobris ejuſdem anni protraxerunt.

Romana Synodus in cauſſa Stephani Lariſſenſis Epiſcopi.

Anno poſt Conſulatum Lampadii & Oreſtis, id eſt anno Chriſti 531. die 7. Decembris, Tertiam Romæ Synodum celebravit Bonifacius II. in quâ cauſſæ Stephani Lariſſenſis Epiſcopi, Metropolitani Theſſaliæ, cognitionem ſuſcepit. Is canonicè electus & ordinatus, mox Probiani unius è Suffraganeis ſuis, aliorúmque improborum factione, ab Epiphanio Conſtantinopolitano Patriarcha irregulariter exauctoratus, Apoſtolicam Sedem appellaverat, miſſis per Theodoſium Echinienſem in Theſſalia Epiſcopum querimoniarum & appellationis Libellis; nec non certiſſimis documentis, quibus probatum eſt Romanum Pontificem Illyrici Eccleſias jure Patriarchico rexiſſe ſemper, præter jus Primatus, quò Eccleſiæ præeſt univerſæ. Duplicem illam poteſtatem optimè diſtinxit Theodoſius Echinienſis Epiſcopus, Stephani Lariſſæi Procurator, Seſſione II. *Nam conſtat*, inquit, *venerandos Sedis veſtræ Pontifices, quamvis in toto mundo Sedes Apoſtolica Eccleſiarum ſibi jure vindicet Principatum, & ſolam Eccleſiaſticis cauſſis undique appellare neceſſe ſit, ſpecialiter tamen gubernationi ſuæ Illyrici Eccleſias vindicaſſe.* Concilium iſtud primus dedit doctiſſimus Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus Lucas Holſtenius.

Epiſtola Bonifacii II. ſuppoſita.

Epiſtola Bonifacii II. nomine inſcripta ad Eulalium Alexandrinum, *De reconciliatione Carthaginenſis Eccleſiæ*, ſuppoſititia eſt. Falſiſſimum enim eſt, quòd Aurelius Carthaginenſis Epiſcopus, & cæteri Antiſtites Africani, adeóque & S. Auguſtinus ipſe, Bonifacii I. & Celeſtini I. temporibus, inſtigante Diabolo, contra Eccleſiam Romanam inſurrexerint; & ex tunc Africana Eccleſia à Romanæ Communione fuerit ſegregata uſque ad Pontificatum Bonifacii II. quod ſcribit ineptiſſimus ejus Epiſtolæ artifex. Præterea, ex verbis Romanorum Pontificum, S. Leonis, Hormiſdæ, & S. Gregorii Magni contexta eſt. Denique à Bellarmino, Baronio, omníque Eruditorum gente, ut ſpuria rejicitur. Obiit die 16. aut 17. Decembris anno 1. poſt Conſulatum Lampadii & Oreſtis, hoc eſt, anno Chriſti 532. cùm annos duos & dies 26. ſediſſet.

ARTICULUS VI.

De Joanne II.

Joannes II. Edictum contra Simoniacos ab Athalarico Rege impetrat.

CUm Sedes Apoſtolica diebus circiter 36. vacaſſet, Joannes cognomento Mercurius, die 20. aut 22. Januarii, anni 532. electus eſt Pontifex. Ut primùm creatus eſt, adverſùs Simoniæ vitium, quod in Epiſcoporum, & ipſorum Pontificum Romanorum electionibus graſſabatur, Edictum ab Athalarico Italiæ Rege impetravit, quo Senatuſconſultum jam antea contra Simoniacos latum confirmabat. * Neceſſe quippe fuit ad exſcindendas mali radices, Magiſtratuum, & Regis ipſius auctoritate Eccleſiaſticam adjuvari.

* Extat apud Caſſiodorum lib. 9 Epiſt 15.

Synodi Gallicanæ judicium in cauſſa Contumelioſi Reienſis Epiſcopi confirmat.

Acœmetas Monachos, pertinaciter negantes Unum de Trinitate paſſum eſſe carne, habitâ Romæ Synodo damnavit; ac de eorum damnatione literas dedit ad Juſtinianum Imperatorem, & ad Senatores. Cùm Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus Contumelioſum Reienſem, adulterii accuſatum, & propria etiam confeſſione convictum, plena in Synodo ex Epiſcopatu dejeciſſet, ac Relationem iſtâ de cauſſa ad Joannem II. miſiſſet, confirmavit ille Synodi judicium, illumque Officio exutum, in Monaſte-

rium

rium detrudi juſſit ad agendam Pœnitentiam, & ejus Eccleſiæ Viſitatorem dari, donec novus eligeretur Antiſtes. Id conſtat ex Epiſtolis Joannis II. cùm ad Cæſarium, tùm ad Gallicanos Epiſcopos datis anno 534. Epiſtolæ ad Cæſarium titulos Canonum adjunxit, ſecundùm quos Clerici criminis convicti à ſacris in perpetuum Miniſteriis arceri debebant.

Caſſiodori Præfecti Prætorio Epiſtola ad Joannem II. reverentiæ plena.

Sub Joannis II. Pontificatu, Caſſiodorus Senator, vir maximus, religioſiſſimus, & doctiſſimus, Præfectus Prætorio ab Athalarico Rege creatus eſt. Qui ſtatim atque ea auctus eſt dignitate, datis ad Summum Pontificem & ad Epiſcopos literis, venerationem erga illos propenſiſſimam ſignificavit, preceſque eorum apud Deum flagitavit, ut quâ par erat integritate Magiſtratum ampliſſimum gereret. *Monere me quæ ſunt gerenda ſolicitè* (inquit ad Joannem Pontificem Maximum ſcribens:) *Benè agere vel correptus exopto: Quia difficiliùs errat ovis, quæ voces deſiderat audire Paſtoris: Nec facilè efficitur vitioſus, cui admonitor inſiſtit aſſiduus. Sum quidem Judex Palatinus, ſed veſter non deſinam eſſe diſcipulus: Nam tunc iſta rectè gerimus, ſi à veſtris Regulis minimè diſcedamus.*

Imitandum Chriſtianis Judicibus exemplum.

Ad Epiſcopos verò ſcribens, oſtendit quomodo Magiſtratus adjuvare debeant, vitia ex hominum animis averruncando. *Epiſcopus doceat*, inquit, *ne Judex poſſit invenire quod puniat. Adminiſtratio vobis innocentia data eſt. Nam ſi prædicatio veſtra non deſinat, neceſſe eſt ut pœnalis actio conquieſcat.*

Epiſtola Joannis II. ſuppoſita.

Epiſtolam Joannis II. ad *Valerium Epiſcopum*, adulterinam eſſe probant Ithacii & Leonis ſententiæ in illam intruſæ, ſtylus ab aliis ejuſdem Epiſtolis diverſus, Conſulum nota mendax, & ſummus virorum eruditorum conſenſus. Obiit anno 535. tertium numerans Pontificatûs annum.

ARTICULUS VII.

De Agapeto.

Laïcis Principibus nulla convenit auctoritas docendi, & de Fide ſtatuendi.

JOANNE II. ſucceſſit Agapetus, civis Romanus, filius Gordiani Preſbyteri Tituli SS. Joannis & Pauli. Miſſam ad ſe à Juſtiniano Imperatore, cum debitæ ſalutationis officiis, Fidei Confeſſionem, ſeu Conſtitutionem de Fide, eamdem quam Joannes II. approbaverat, ſuſcepit, atque ut paternis Regulis conſentaneam confirmavit: Significans nihilominus, Laïcis, quamvis Principibus, auctoritatem docendi, aut ſtatuendi de Fide nullam convenire. *Firmamus*, inquit, *laudamus, amplectimur: Non quia Laïcis auctoritatem prædicationis admittimus, ſed quia ſtudium Fidei veſtræ Patrum noſtrorum Regulis conveniens confirmamus, atque roboramus.*

Agapeti Reſponſio ad conſultationem Epiſcoporum Africæ.

Epiſtolam Synodi Carthaginenſis ad Joannem Deceſſorem ſuum datam accepit, quâ Sedem Apoſtolicam conſulebant Africani Patres de Arianis ad Eccleſiam redeuntibus, utrùm in ſuis honoribus ſuſcipiendi eſſent? Et de parvulis in eorum ſecta baptizatis, utrùm adultâ ætate poſſent in Clerum admitti? Rogabant denique Pontificem, ne Clericos relictis plebibus ſuis ad tranſmarinas regiones, ſine cauſſa, navigantes, ad Communionem ſuſciperet, niſi ſuorum Epiſcoporum Formatis Epiſtolis ſe pro utilitate Eccleſiarum miſſos probarent. Reſpondit Africanis Pontifex, Arianos ad Eccleſiam redeuntes, ſingulari caritate, non tamen in ſuis Officiis & honoribus ſuſcipiendos: Nec eorum filios, qui ab hæreticis eſſent baptizati, promovendos ad Clerum. *Maximè*, inquit, *cùm priorum noſtrorum ſententia, redeuntes ad nos ex Arianis, quolibet modo, in quâlibet ætate, illius peſtilentiæ labe pollutos, tantâ caritate in Fide complexa eſt, ejuſmodi juſtitiâ, & dilectione redarguit, tantâ ratiocinatione de ambitu honoris excluſit, ut erubeſcerent aliud magis quærere, quàm redire.* (Epiſtola 2. ad Africanos Epiſcopos)

A Juſtiniano Imperatori diſpenſationem & veniam Canonum in redeuntium ad Eccleſiam Arianorum gratiam poſtulanti, negavit Canonum obſervantiſſimus Pontifex; ſibi nefas eſſe ſcribens Synodalia Sedis Apoſtolicæ Conſtituta infringere, cùm ſententia clamet Apoſtoli: *Si tamen quæ deſtruxi, ea iterum reædifico, prævaricatorem me ipſe conſtituo.* (Epiſtola 4. ad Juſtinianum.)

Appellationem Contumelioſi Reienſis Epiſcopi ſuſcipit Agapetus.

Appellationem Contumelioſi Reienſis Epiſcopi, in Synodo Provinciæ depoſiti, ad Sedem Apoſtolicam, ſuſcepit, quamvis à Joanne II. Deceſſore ſuo confirmata fuiſſet Synodi ſententia: Contumelioſum B interim, ab Eccleſiaſtici Patrimonii adminiſtratione ſuſpenſum manere jubens, & ſolâ illi Miſſarum celebratione, quàm præſumpſerat, permiſsâ, donec delegarentur Judices, qui negotii examen in Provincia inſtaurarent. Arguit verò Cæſarium, quòd poſt appellationem interpoſitam, ſententiam contra Contumelioſum latam executioni mandari permiſiſſet. (*Epiſtola VII. ad Cæſarium datâ.*)

Canonum ſeverus obſervator Agapetus.

Eidem Cæſario ſupplicanti, ut aliqua Eccleſiæ prædia in gratiam pauperum alienare liceret, annuere noluit, Canonibus id vetitum reſpondens, quos violare ſibi integrum non erat. *Nec*, inquit, *tenacitaC tis ſtudiò, aut ſecularis utilitatis cauſſâ hoc facere nos credatis: ſed, divini conſideratione judicii, neceſſe nobis eſt, quidquid ſancta Synodalis decrevit auctoritas, inviolabiliter cuſtodire.* (Epiſtola 6. ad Cæſarium.)

A Theodato Rege Gothorum ad Juſtinianum miſſus eſt, acturus apud ipſum, ut exercitum ſuum, qui duce Beliſario Siciliam inſulam ceperat, eratque in Italiam poſt hyemem deportandus, revocaret. Iter aggredi ſubitò coactus anno 536. ad expenſas in via faciendas ſacra vaſa Regiis Arcariis oppigneravit: Quæ poſtea ut Eccleſiæ S. Petri reſtituerentur, effecit Caſſiodorus Præfectus Prætorio. Epiſtola Caſſio-D dori hac de re data ad Arcarios legitur *Lib. 12. Variarum Epiſtola* 20. Spe pacis obtinendæ fruſtratus Agapetus, quam Juſtinianus Barbaro Principi concedere noluit, Chriſti legationem cœpit obire. Conſtantinopolitanæ Sedi incubabat Anthimus, poſt Epiphanii Patriarchæ obitum ex Trapezuntino Epiſcopatu ad illam Eccleſiam tranſlatus, agente Theodorâ Imperatrice, Eutychianis partibus addictâ, quarum Princeps erat Anthimus.

Agapetus Papa Anthimum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deponit in Urbe ipſa Regia. Mennam eidem Eccleſiæ præficit.

Hunc Agapetus Sacerdotio, & Chriſtianâ Communione privavit, ejuſque loco Mennam, Præpoſitum Xenodochii Majoris, conſtituit, & conſecravit. Rem geſtam narrat E Liberatus in Breviario, cap. 21. *Petentibus*, inquit, *Principibus, ut Anthimum Papa in ſalutatione & communione ſuſciperet, ille fieri inquit poſſe, ſi ſe libello probaret orthodoxum, & ad Cathedram ſuam reverteretur. Impoſſibile eſſe aiebat tranſlatitium hominem in illâ Sede permanere: Auguſtâ verò clam promittente munera multa, & rurſus Papa minas intentante, in hoc Papa perſtitit ne ejus audiret petitionem. Anthimus verò videns ſe Sede pulſum, Pallium quod habuit, Imperatoribus reddidit, & diſceſſit, ubi eum Auguſta ſuo patrocinio tuebatur. Tunc Papa, Principis favore, Mennam pro eo ordinavit Antiſtitem, conſecrans eum manu ſua in Baſilica Sanctæ Mariæ.* Lege Nicephorum F *Lib. 17. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 9. & Encyclicam Agapeti Papæ ad Petrum Hieroſolymitanum, Actione I. Concilii Conſtantinopolitani ſub Menna. Primarum glorioſiùs exercere non potuit Romanus Pontifex, quàm Conſtantinopolitanum Patriarcham hæreticum exauctorando, & in ejus locum alium ordinando, idque nullâ Synodo convocatâ. Eidem Pontifici Orientales Epiſcopi, & Monachi, Libellos contra hæreticos Acephalos porrexere, qui Actis laudatæ Synodi ſub Menna ſunt inſerti. Cùm ad reditum in Italiam ſe accingeret, Conſtantinopoli obiit anno 536. XII. Kalendas Octobris, quo ejus memoria in Eccleſia celebratur, cùm annum Pontificatûs

alterum

Synodus Conſtantinopolitana ſub Menna.

alterum inchoaſſet. Poſt ejus obitum, ipſius Legatis unà cum Menna agentibus: Synodus Conſtantinopoli celebrata eſt, VI. Nonas Maias; in qua conſtitutum eſt, ut quæ à Romano Pontifice contra Anthimum & Acephalos decreta fuerant, inconcuſſa manerent, ac executioni mandarentur: Damnatique iterum fuerunt Anthimus, Severus, Petrus Apameenſis, & Zoaras. Decretorum Agapeti, & Synodi eo defuncto celebratæ executionem Juſtinianus imperavit, *Novella* 42. memoratoſque Hæreticos relegavit, incendio addictis eorum libris. Agapeti ad Anthimum Epiſtolam ſuppoſititiam eſſe, ſtylus, falſa Conſulatûs nota, & ingentes ex Epiſtola 97. S. Leonis laciniæ, probant.

Epiſtola Agapeto ſuppoſita.

ARTICULUS VIII.

De Silverio.

Agapeti auditâ morte, Silverius, Hormiſdæ quondam Pontificis filius, in Sedem Apoſtolicam evectus eſt. Ope Theodati Gothorum Regis, aut etiam vi ordinatum ſcribit Anaſtaſius Bibliothecarius; unde ſpecies addita poſtmodùm calumniæ, quaſi Gothis faveret. Simoniacam labem ipſi perperam inurit idem Anaſtaſius. Conſtantinopoli degebat adhuc Vigilius, Agapeti recèns defuncti Diaconus & Apocriſiarius. Irrepſerat ille in gratiam Auguſtæ, cui Pontificatûs ambitione, & auri cupiditate, promiſerat, Synodum Calchedonenſem ſe abrogaturum, & Anthimum, Severum, alióſque ipſis confœderatos Acephalos communione donaturum, eorumque Fidem approbaturum, ſi Romanus Epiſcopus crearetur. Cujus ſpe facinoris, ipſum in Sedem Apoſtolicam intrudere Theodora molita eſt, dans Beliſario Patritio mandatis, ut ipſi faveret. Romam profectus Vigilius, Silverium ordinatum invenit, nec propterea ambitionis effrænatæ depoſuit conſilia. Beliſarium adiit Ravennæ ſedentem, literiſque Auguſtæ ipſi traditis, adjectâque duorum auri centenariorum promiſſione, ſe redacto in ordinem Silverio crearetur ipſe Pontifex, ſuis illum ſtudiis addixit. Romam reverſus Beliſarius, ut Imperatrici pareret, fauereque Vigilio, calumniam Silverio ſtruxit, operâ Marci Scholaſtici, & Juliani Prætoriani, fictis literis, quaſi ab eo ſcriptis ad Regem Gothorum, quibus cum ipſo de tradenda Urbe ageret. Hanc donec ederent calumniam, Silverii fidem ſolicitabant Beliſarius & Antonina ejus uxor, peſſimi ingenii fœmina, ipſique perſuadere nitebantur, ut Imperatrici morem gereret, Calchedonenſem tollendo Synodum, & Acephalis communicando. Vim timens Pontifex, in Baſilicam S. Sabinæ ſe recepit. Unde fraude eductus, & accepto à filio Antoninæ juramento, ingreſſus Palatium, Beliſarii juſſu, Monaſticâ veſte, à Subdiacono, quem perverterat, indutus eſt; eodemque agente Beliſario, in ejus Sedem intruſus Vigilius: Silverius verò miſſus in exilium Pataram civitatem Lyciæ. Quò cùm deportatus fuiſſet, Patarenſis Epiſcopus adiit Imperatorem, *Et judicium Dei conteſtatus eſt de tanta Sedis Epiſcopi expulſione: multos eſſe dicens in hoc mundo Reges, & non eſſe unum ſicut ille Papa eſt ſuper Eccleſiam mundi totius, à Sede ſua expulſus. Quem audiens Imperator, revocari Romam Silverium juſſit, & de litteris illis* (quas ad Regem Gothorum ſcripſiſſe dicebatur) *judicium fieri, ut ſi probaretur ab ipſo fuiſſe ſcriptas, in quacumque civitate Epiſcopus degeret: Si autem falſa fuiſſent probata, reſtitueretur Sedi ſuæ.* (Ex Liberato.) Imperatoris itaque juſſione Romam rediit Silverius, fruſtra obnitente Pelagio Diacono, qui jam Vigilii res agebat, & Apocriſiarii munere fungebatur. Sed Beliſarius Sanctum Pontificem Antipapæ Vigilio, ad nefaria promiſſa implenda paratiſſimo, tradidit, à quo in Palmariam inſulam * deportatus, inediâ confectus eſt. Anno 540. Martyrii coronam percepturus in cœlum migravit. Ejus nomen ſacris Eccleſiæ Faſtis adſcriptum eſt, die xx. Junii.

Silverius per calumniam oppreſſus, per fraudem captus, relegatur, & in exilio moritur.

Vigilius in Sedem Romanam intruſus vivente Silverio.

* In Inſulam Pontiam à Beliſario pulſum, in Martyrologio Romano legimus.

Epiſtolam Silverii ad Vigilium Antipapam, ſuppoſititiam multa probant contra Baronium. 1. Styli barbaries. 2. Falſa nota Conſulatus. 3. Emendicatæ ex Epiſtola Felicis II. ad Acacium ſententiæ. 4. Quæ de Vigilio narrat, nullo Hiſtoricorum teſtimonio confirmata: Ipſum ſcilicet cruentis ſanguine manibus Levincum munus affectaſſe; Deceſſoribus ſuis ſubrepſiſſe, Senatûs juſtitiâ repreſſum fuiſſe. 5. Quia incredibile eſt Silverium, quem ſtatim à dejectione ſub inimicorum cuſtodiâ detentum, ac in exilium deportatum Liberatus teſtatur, indicto Epiſcoporum Conventu, anathematis ſententiam in ſuæ Sedis Invaſorem tuliſſe. Neque enim id eô tempore contingere potuit, quô Pataræ degebat exul: cùm huic Anathematis Decreto, non Aſiani, ſed Itali ſubſcripſiſſe fingantur Epiſcopi: Neque cùm Romam redux, ſtatim enim Vigilio æmulo ſuo traditus eſt, & in Palmariam, vel Pontiam Inſulam deportatus, & carceri mancipatus, ubi vigiles cuſtodum oculos fallere, Conventum Epiſcoporum indicere, anathema in æmulum torquere non potuit.

Emendatur Baronius.

Epiſtola Silverii ad Vigilium Antipapam ſuppoſititia.

Suppoſititiam pariter ejuſdem Silverii ad Amatorem Auguſtodunenſem Epiſcopum Epiſtolam, probant Conſulatûs nota mendax, ſtyli barbaries, phraſes & ſententiæ ex Legibus Arcadii & Honorii Imperatorum, ex SS. Leone & Gregorio Romanis Epiſcopis, & Boniſacio Moguntino Archiepiſcopo defloratæ.

Epiſtola ad Amatorem eidem ſuppoſita.

Amatoris etiam Epiſtolam ad Silverium, Pſeudo-Iſidori fœtum eſſe probant, phraſis ſolæciſmis & barbariſmis fœda, verba Ennodii, Silverii calamitatum hiſtoria, qui ſtatim atque Pataram exilii ſui locum deportatus eſt, ab Imperatore Patareni Epiſcopi precibus exorato Romam revocatus fuit. Itaque Pataræ Amatoris munera non recepit; qui tam exiguo temporis intervallo vix de Pontificis calamitate certior fieri potuit. Romam verò redux, *Traditus eſt duobus Vigilii Defenſoribus, & ſervis ejus*; & *in Palmariam inſulam adductus, ſub eorum cuſtodiâ defecit inediâ.* Ibi igitur Amatoris Epiſcopi eleemoſynis ſuſtentatum Silverium, veriſimile non eſt.

Amatoris Epiſtola ad Silverium pſeudepigrapha.

ARTICULUS IX.

De Vigilio.

Mortuô Silverio, Vigilius legitimis comitiis Pontifex renuntiatus eſt. Ipſum ſe abdicaſſe, & electum poſtea fuiſſe, Baronius Cardinalis gratis ſcribit. Conſenſit quidem Clerus Pontificatui Vigilii, & quem antea ceu Antipapam execrabatur, ſuffragiis ſuis legitimum totius Eccleſiæ Paſtorem creavit, tùm Beliſarii potentiâ coactus, tum Eccleſiaſticæ pacis & unitatis ſtudiô. Quòd verò ſe Vigilius abdicaverit, ex nullo monumento habetur. Nec verò id probant Anaſtaſii Bibliothecarii verba, ſcribentis, *Epiſcopatum vacaſſe dies ſex.* Vacabat Sedes Apoſtolica legitimô defunctô Pontifice, quamvis à Vigilio occupata, donec ipſe, ſuffragante Clero, verus Pontifex eſſe cœpit. Qui ſubitò in virum mutatus alterum, Sanctô Spiritu, qui Eccleſiam regit, operante, quæ olim in Synodi Calchedonenſis fidem ſacrilegè ſcripſerat ad Theodoram Auguſtam, ſolenni Fidei Profeſſione delevit, ipſius ad Juſtinianum Imperatorem literis insertæ, quâ Sanctiſſimas quatuor Synodos Oecumenicas, &

Refellitur Baronius.

Vigilius legitimus Pontifex factus, Fidei Catholicæ Confeſſor & vindex.

Epiſtolas Sancti Leonis, aliorumque Deceſſorum ſuorum, ſe recipere, & ſecundùm eas credere profeſſus eſt, confirmavitque Agapeti Papæ in Anthimum, aliòſque Acephalos Conſtitutum. Sedis Apoſtolicæ vices per Gallias Auxanio, & Aureliano Arelatenſibus Epiſcopis, rogante Chriſtianiſſimo Rege Childeberto, demandavit. Sub ejus Pontificatu Quinta Synodus Oecumenica pro Trium Capitulorum damnatione celebrata eſt. Quô in negotio ſibi non conſtitit Vigilius. Horum namque damnationi primùm obſtitit: Illa poſtmodùm *Judicatô* damnavit: quô deinde receptô, ac veluti ſuppreſſô, ſilentium indixit uſque ad Synodi celebrationem. Dum autem celebraretur Synodus, edidit *Conſtitutum*, quô Theodori Mopſueſteni damnatis ſententiis, nomini ipſius, ſicut & Theodoreti ſcriptis, & Epiſtolæ Ibæ parcebat, ſub eorum nominibus aliqua damnari ſcripta nefas eſſe cenſens, quos Synodus Calchedonenſis ut orthodoxos ſuſcepiſſet. Synodi tandem amplexus eſt Definitionem, ut probat ejus *ad Eutychium & prajacentem Synodum Epiſtola*, quam Illuſtriſſimus Pariſiorum Archiepiſcopus *Petrus de Marca* in lucem è Regia Bibliotheca edidit. Data eſt ante VI. Idus Decembres, Imperii Juſtiniani anno 27. poſt Conſulatum Baſilii XII. id eſt die 8. Decembris, anni 553. Exſcripta eſt ex Volumine, quod calamo exaratum ſervabatur in veteri Bibliotheca Romanæ Eccleſiæ, jam inde ab anno ſeptingenteſimo quinquageſimo tertio. Exſcripta eſt, inquam, à viro eruditione nobili Leone Cinnomo, homine Græco, anno Chriſti milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, & ab eodem repoſita in Bibliotheca Imperatoria Græcorum, cum aliis pluribus, & præſertim Actis 5. Synodi, cui ſubjuncta fuit. Hanc Epiſtolam in dubium revocant nonnulli, quòd falſum ſit *univerſum orbem & Eccleſiam ad pacem revocatam fuiſſe*, quô tempore Decretalis iſta conſignatur, id eſt, ſexto poſt Synodum menſe: Quod tamen in eâ legimus. Sed falſum id eſſe nullô probant monumento. At veriſimillimum eſt Illyrici & Africæ Epiſcopos prioris ſententiæ pœnituiſſe, & communicatis cum Vigilio conſiliis, Orientalium communionem amplexos. Unde factum, ut deinceps inter ſchiſmaticos non recenſeantur. In reliquo Occidente, Franci & Hiſpani, & cum Orientali Eccleſia, & cum Sede Apoſtolica communionem retinuerant. Pars tantùm Epiſcoporum Italiæ ab Orientalibus, & à Vigilio diſſidebat. Nec portio tam exigua impedire poterat quin *univerſus orbis & Eccleſia ad pacem revocata* diceretur, quô tempore Decretalem ad Eutychium Epiſtolam ſcribebat Vigilius. Quædam in hujus Pontificis Vita ab Anaſtaſio falsò ſcripta, præſertim de illius violenta deportatione Conſtantinopolim, de injuriis ipſi à Romana plebe irrogatis, cùm eò profectus eſt, de illius per Urbem Regiam tractione, fune ad collum injectò, monet Annalium Eccleſiaſticorum Parens ad annum 546. Primam Juſtinianam, quæ antea Acrida vocabatur, Juſtiniani Imperatoris patriam, cujus Epiſcopus Theſſalonicenſi Archiepiſcopo ſubditus erat, Metropolitica dignitate auxit Vigilius, Palliùmque & vices conceſſit Apoſtolicæ Sedis ipſius Epiſcopo, ut teſtatur Juſtinianus *Novella* 131. *cap.* 3.

Vigilii in cauſa Trium Capitulorum variatio.

Epiſtola Vigilii pro Quintæ Synodi confirmatione, germana.

Cùm Romam rediret Vigilius, impetratam à Juſtiniano Sanctionem deferens, quâ Italis plurima concedebat privilegia, quaſi fructus pacis, confectô Bello Gothico, quo diu erant fatigati, deguſtandos, calculi dolore oppreſſus, obiit in Sicilia, V. Kalendas Januarias, anno quingenteſimo quinquageſimo quarto, ut colligitur ex Auctario Marcellini, ejus mortem conſignante anno poſt Conſulatum Baſilii decimotertio. Quæ numerandi ratio verior eſt Victoris Tunonenſis Chronologiâ, Vigilii obitum conſignantis anno poſt Baſilii Conſulatum decimo ſeptimo, Chriſti ſcilicet quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Sedit annis tredecim & ſex menſibus legitimus Pontifex.

ARTICULUS X.

De Pelagio I.

VIGILIUM excepit Pelagius, qui cùm necis illatæ Vigilio ſuſpicionem incurriſſet, tres Epiſcopos, à quibus conſecraretur, invenire non potuit. Unde à duobus tantùm, & Oſtienſi Presbytero eſt ordinatus. Statim verò parricidii ſuſpicionem publico ſuper Evangelia & Cruce jurejurando diſcuſſit. Iſtriæ ſchiſma extinguere fruſtra tentavit, imploratô Narſetis Comitis contra Schiſmaticos auxiliô. Nondum ſuſceptâ in Galliis Quintâ Synodo, nondum approbatâ Trium Capitulorum damnatione, acerrimum Pelagii pro illâ Synodo ſtudium, nec non calumniæ, quas Iſtriæ Schiſmatici per Occidentem univerſum ſpargebant adversùs illius fidem, ſuſpicioni de Synodo Calchedonenſi ab illo violatâ locum dederunt: quam literis & Fidei Profeſſione miſſis ad Childebertum Regem Chriſtianiſſimum diſpulit. Sapaudo Arelatenſi Epiſcopo vices ſuas per univerſam Galliam conceſſit, Rege poſtulante. Privilegiorum verò Sedis Arelatenſis & totius Ordinis Eccleſiaſtici protectorem, Canonumque vindicem agnovit Regem Chriſtianiſſimum, Epiſtola XIV. ad ipſum datâ, contra cujuſdam Epiſcopi temeritatem, qui Sapaudum ad alterius Epiſcopi tribunal vocaverat. *Pro quibus*, inquit, *Chriſtianitatis veſtra confidentiâ freti, paternô ſtudiô poſtulamus, ut ſi quid tale factum eſt, congruâ ſatisfactione celeriter amputetur, nec ullum ſui exemplum in perturbatione Eccleſiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et hujuſmodi cauſis ſolicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Eccleſiaſticas Regulas petentibus concedatis: Quia, quod bene cognitum eſt religioſa menti veſtra, non aliter Deo noſtro rectè poteſt Regalis devotio famulari, niſi providentiâ ejus Eccleſiaſticorum Ordinum ſervetur integritas.*

Pelagius I. Fidei ſuæ integritatem probat, miſſa ad Childebertum Regem Chriſtianiſſimum Fidei profeſſione.

Rex Chriſtianiſſimus, Canonum protector à Summo Pontifice agnitus ac declaratus.

Et initio Epiſtolæ, Regni Gallici præ multis aliis claritatem Regum noſtrorum amori & obſequiis erga Eccleſiam refert acceptam. *Cùm*, inquit, *Celſitudini veſtra multa dona miſericordia divina contulerit, pro amore tamen quem Eccleſia ejus ſinceriter exhibetis, fecit vos multis Regnantibus clariores: Quoniam, inter alias Regni veſtri curas, pro tranquillitate Sancta Eccleſia pracipuam ſolicitudinem vos certum eſt exhibere.*

Regni Francorum gloria, magnitudo, & poteſtas, ex Regum Chriſtianiſſimorum amore & obſequiis erga Eccleſiam derivatæ.

Obiit Pelagius I. die 2. Martii, anno 559. cùm annos quatuor, menſes decem, dies decem & octo Eccleſiæ præfuiſſet, ut ex MS. Anaſtaſii Commentario Vaticanæ Bibliothecæ & ex ejus Epitaphio probat Baronius, quod & Paulus Aringhius lib. 2. *Roma ſubterranea*, cap. 8. refert. Unde Liber Pontificalis emendandus eſt, qui annos undecim, menſes decem, dies octodecim ipſius adminiſtrationis numerat. Epiſtolam ipſius *Ad Vigilium Epiſcopum*, quæ & falsâ Conſulatûs notâ conſignata eſt, & ex Ithacii, Sanctique Leonis verbis variè depravatis contexta, viri omnes eruditi ut adulterinam rejiciunt.

Epiſtola ſuppoſita Pelagio I.

ARTICULUS

ARTICULUS XI.

De Ioanne III. & Benedicto I.

I. PELAGIO I. ſucceſſit Joannes Tertius. Is Sagittarii Ebredunenſium, & Salonii Vappicenſium Epiſcopi, in ſecunda Synodo Lugdunenſi ob ſcelera depoſitorum, appellationem ſuſcepit, eóſque ſedibus reſtitui juſſit, datis ad Regem Gunthramnum Epiſtolis, ut teſtatur Gregorius Turonenſis, *Lib.* 5. *Hiſtoriæ Francorum cap.* 20. Cætera ejus geſta penè ignota ſunt. Obiit anno 572. III. Idus Julii, anno Pontificatûs decimo-tertio, ut teſtatur Anaſtaſius in ejus Vita. Ejus Epiſtola *Ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ*, ab omnibus eruditis ut ſuppoſititia rejicitur.

Epiſtola Benedicto I. ſuppoſita.

II. Pelagio ad meliorem vitam tranſlato, Benedictus, quem Græci *Bonoſum*, cognomine, vocant, creatus eſt Pontifex. Afflictâ ex Longobardorum incurſionibus Italiâ, rexit Eccleſiam annos quatuor & duos menſes, obiitque nullâ re geſtâ celebris, ultimâ die Julii anni 577. Ipſi ſuppoſita eſt Epiſtola *Ad Davidem Epiſcopum*, quam deſcriptio capitis 1. Operis adversùs Varimadum Arianum Ithacii adſcripti, malè conſuta Scripturæ ſacræ loca, ſecundùm Verſionem à veteri Italica, & ab Hieronymiana diſtinctam, & nota Conſulatus, quæ in ſubdoli Mercatoris mantiſſa delitiut, pſeudepigrapham probant.

ARTICULUS XII.

De Pelagio II.

SEDIT in S. Petri Cathedra poſt Benedictum I. Pelagius II. Is Gregorium, qui poſt ipſum Pontifex fuit, Diaconum ordinatum, Conſtantinopolim Apocriſiarium miſit, ubi Eutychium Patriarcham de reſurrectione carnis pravè ſentientem confutavit, emendavítque, ut ipſe refert *Lib.* 14. *Moralium*, *cap* 29. In extinguendo Iſtriæ ſchiſmate diligentem navavit operam, ſcriptis ad Eliam Aquileienſem, Schiſmaticorum caput, & ad Iſtriæ Epiſcopos graviſſimis doctiſſimíſque literis; quibus juſtè damnata Tria Capitula, & illæsâ Concilii Calchedonenſis auctoritate, probavit. Synodum à Joanne Conſtantinopolitano Patriarcha habitam, in quâ *Univerſalis Patriarchæ* nomen ſibi arrogaverat, miſit in irritum, exceptâ ſententiâ pro Gregorio Antiocheno Epiſcopo latâ, qui calumniis fuerat impetitus. Quâ de re legendus Evagrius *Lib.* 6. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap.* 7. Hanc autem Synodum à Pelagio II. reſciſſam, ipſúmque Apocriſiario ſuo prohibuiſſe, ne cum Joanne Sacris intereſſet, S. Gregorius teſtatur *Lib.* 4. *Epiſtola* 36. *ad Eulogium*, Indict. 13. & *Epiſtola* 38. *ad ipſum Joannem*, & *Lib.* 7. *Epiſtola* 69. *ad Euſebium Theſſalonicenſem Epiſcopum* datâ. *Cognoſcat*, inquit, *Fraternitas veſtra, Joannem quondam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Antiſtitem, contrà Deum, contra pacem Eccleſiæ, in omnium deſpectum & injuriam Sacerdotum immodeſtiâ & manſuetudinis terminos exceſſiſſe, & illicitè in Synodo ſuperbum ac peſtiferum Oecumenici, id eſt univerſalis, ſibi vocabulum uſurpaſſe. Quod beatæ recordationis Pelagius Deceſſor noſter agnoſcens, omnia Geſta ejuſdem Synodi, præter ea quæ illic de cauſâ venerandæ memoriæ Gregorii Epiſcopi Antiocheni ſunt habita, validâ omnino diſtrictione caſſavit, diſtrictiſſimè illum corripiens, ut ſe à novo & temerario ſuperſtitionis nomine cohiberet: adeò ut ſuum illi Diaconum (niſi tantum nefas emendaret) procedere prohiberet.* Quam refert Baronius, Pelagii *ad Joannem Conſtantinopolitanum* Epiſtola, & quæ à Collectoribus Conciliorum excuſa eſt, ſuppoſititia cenſetur à doctoribus: tum quia ejus ſtylus à reliquis Pelagii ſcriptis plurimùm abhorret: tum quia ſententias, è Procli, Celeſtini, Leonis, Innocentii,

Pelagio II. ad Iſtriæ ſchiſmaticos literæ.

Synodum Joannis Epiſcopi Conſtantinopolitani irritam declarat.

Epiſtola Pelagio II. ſuppoſita.

A Gregorii, & Martini I. ſcriptis emendicat: & Pſeudo-Iſidori omnia lineamenta refert. Idem eſto judicium de Epiſtola *ad Epiſcopos Campaniæ, & Italiæ*: Quam nihil aliud eſſe quàm centonem ex variis ſententiis Proſperi, Hilari, Acacii, Ennodii, Conciliorúmque Romani V. ſub Symmacho, Toletani VIII. & Lateranenſis ſub Martino I. perſpicuum eſt. Eſt pariter ex Pſeudo-Iſidori mercibus *Epiſtola ad Benignum Archiepiſcopum, de Epiſcoporum tranſlatione.* Reipublicæ paci, non minùs quàm Eccleſiæ commodis, invigilavit prudentiſſimus Pontifex. Gregorio Apocriſiario ſuo dedit in mandatis B ut Urbi contra Longobardos imminentes auxilium ab Imperatore impetraret.* Aunacharium etiam Epiſcopum Autiſiodorenſem, datâ ad eum Epiſtolâ, hortatus eſt, ut Reges Francorum à fœdere cum Longobardis deterreret, ſuaderetque ut Italiæ, & Urbi ſuccurrerent. Ex hâc Epiſtolâ patet, Reges Chriſtianiſſimos Epiſcoporum conſiliis plurimùm detuliſſe, non ſolùm in iis quæ fidem & Eccleſiaſticas cauſas ſpectabant, verùm etiam in Regni adminiſtratione. Liquet etiam Epiſcopos, qui gratiâ apud Reges valent, ſuadere ipſis debere quicquid æquitatis & charitatis eſt, maximè verò ut Chriſtianis ſub infideC lium tyrannide gementibus opem ferant. *Nec enim credimus otioſum*, inquit Pelagius, *nec ſine magnâ divinæ Providentiæ adminiſtratione diſpoſitum, quòd veſtri Reges Romano Imperio in confeſſione orthodoxæ fidei ſunt ſimiles: Niſi ut huic Urbi ex quâ fuerat oriunda, vel univerſæ Italiæ, finitimos adjutoréſque præſtaret. Cavete igitur, chariſſime Frater, ne dum Regibus veſtris juvandi nos virtus ſit data divinitus, caritatis veſtræ circa nos levitas arguatur: Qui illis, & in fide, & in conſiliis, veſtro Sacerdotio ſic devotis, ſuadere talia aut negligitis, aut differtis.*

** Reges Chriſtianiſſimi Epiſcoporum conſiliis plurimùm uſi.*

Epiſcopi qui gratiâ apud Reges valent, ſuadere ipſis debent ut Chriſtianis ſub infidelium tyrannide gementibus opem ferant.

Novem Præfationes inter Miſſarum ſolennia deD cantandas, ſecundùm Romanæ Eccleſiæ ritum, Germanicis & Gallicanis Eccleſiis Pelagium II. præſcripſiſſe, Cardinalis Baronius cenſet, laudans & referens ejus Epiſtolam *ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ*, qui ipſum rogaverant, ut Ordinem Præfationum eis mitteret, quem S. Romana Eccleſia tunc habebat. Quam Epiſtolam & Conciliorum Collectores repræſentant: ſed hanc Epiſtolam non eſſe Pelagii, probat ſtyli barbaries, & S. Gregorii Sacramentarium, in quo Præfationes propriæ pro ſingulis Miſſis habentur. At ſi ætate Pelagii II. novem tantùm Præfationibus tanquam dudum receptis & approE batis Romana uſa fuiſſet Eccleſia, S. Gregorius, qui ipſi proximè ſucceſſit, quique ſacrorum rituum tenaciſſimus cuſtos, & venerandæ antiquitatis obſervantiſſimus fuit, novas alias non inſtituiſſet. Accedit quòd Sanctus ipſe Gregorius in Epiſtola ad Joannem Syracuſanum, in quâ de iis rationem reddit, quæ in ritibus Sacrificii addiderat, vel immutaverat, ob quæ fuerat reprehenſus, de Præfationibus ſilet. Nullas igitur addiderat: Ac proinde fictitium eſt Pelagii II. de novem Præfationibus Decretum. Denique ante Pipini & Caroli Magni ætatem Romanæ Miſſæ ritum & ordinem Gallicana Eccleſia non ſuſcepit, ſed propriis Officiis, propriáque Miſſa utebatur, ut colligitur ex Carolo Magno, F *Lib.* 1. *de Imaginibus*, contra Synodum Græcorum, *cap.* 6. ex Hilduino in *Epiſtola ad Ludovicum Pium*, quam ſuis Areopagiticis præfixit, ex Carolo Calvo, in *Epiſtola ad Clerum Ravennatem*; ex Bernone Augienſi Abbate, & aliis momentis, quæ expendit doctiſſimus Cardinalis Bona, *Lib.* 1. *Rerum Liturgicarum cap.* 12. Beneficentiſſimus in pauperes, præſertim ſenes, fuit Pelagius II. quos propriâ domo in Xenodochium converſâ excipiebat. Super corpus S. Laurentii Baſilicam à fundamentis erexit. Cujus monumentum cùm fortè fuiſſet apertum effodiendo, Monachi, & Manſionarii, qui Sancti Martyris corpus

Pelagii II. Decretum de novem Præfationibus, ſuppoſititium.

Pelagius II. propriam domum in Xenodochium convertit.

viderunt, intra decem dies obiere, ut teſtatur S. Gregorius Magnus, *Lib. 3. Epiſtola xxx.*

Obiit Pelagius ſecundus anno 590. die octava Februarii, cùm annos decem, menſes duos, dies decem, Eccleſiam gubernaſſet.

ARTICULUS XIII.

De S. Gregorio Magno.

Cujus Inſtituti Monachus fuerit S. Gregorius?

I. GREGORIUS, Senatorii generis, Gordiano patre, Silvia matre, fœmina ſanctiſſima progenitus, Atavo Felice II. Pontifice Maximo: priùs Urbis Præfecturam geſſit. Angelicam deinde Monachorum vitam, quibus ſex in Sicilia Monaſteria ædificaverat, & ſeptimum Romæ, ſæcularium ſplendori dignitatum antepoſuit. Sancti Equitii, non verò S. Benedicti Regulam profeſſum eſſe, cenſet Cardinalis Baronius, idque ex ipſomet Gregorio colligere ſibi videtur. Sibi enim, ſuoque Monaſterio Valentionem Abbatem, S. Equitii Diſcipulum præfuiſſe teſtatur. Lib. 4. Dialogorum cap. 21. *Vita namque venera ilis Valentio, qui poſt in hâc Romana Urbe, mihi, ſicut noſti, meóque Monaſterio præfuit, priùs in Valeria Provincia ſuum Monaſterium rexit.* Provinciæ autem Valeriæ Monaſteria, ſub S. Equitii Diſciplina inſtituta fuiſſe, teſtatur Lib. 1. cap. 4. *Qui nimirum* (Equitius) inquit, *pro ſua magnitudine ſanctitatis, multorum in eadem Provincia Valeria Monaſteriorum pater extitit.* Præterea, cùm Vitam S. Benedicti ſtylo ſatis prolixo ſcripſerit in Dialogis Gregorius; cùm ejus Diſcipulos nominet, à quibus acceperat quæ de illo ſcripſit; cùm Regulam ejus laudet, ceu *Diſcretione præcipuam, ſermone luculentam*; numquam ſe eam Regulam ſectatum fuiſſe, aut Monachis ſuis tradidiſſe, vel leviter innuit. Quamobrem (inquiunt) Joanni Diacono, & aliis falsò perſuaſum fuit S. Gregorium ſub S. Benedicti Regula militaſſe. Denique ſi S. Gregorius S. Benedicti Regulam profeſſus fuiſſet, non eſt veriſimile fuiſſe prohibiturum, ne quis ante annum ætatis decimumoctavum Monachus fieret, cùm S. Benedictus aliter feciſſet, ſtatuiſſetque, ut ex ejus Vita & Regula compertum eſt.

Ordini S. Equitii illum adſcribit Baronius.

His tamen momentis noo obſtantibus, S. Gregorium Ordini Benedictino vindicat Dom. *Joannes Mabillonius* in Præfatione Sæculi I. Benedictini, & in Diſſertatiooe ſingulari *De Monaſtica Vita S. Gregorii Magni*, Tomo II. *Veterum Analectorum.* Teſtem imprimis profert Joannem Diaconum in Vita S. Gregorii. Probat autem Joannes Diaconus Sanctum Gregorium Ordinis Benedictini fuiſſe profeſſorem, ex propagatione Benedictinæ Regulæ apud Britannos per Auguſtinum, ejuſque Sodales, S. Gregorii diſcipulos factâ. Auguſtinum enim in eodem quo Gregorius Monaſterio vixiſſe Monachum, ipſiuſque diſcipulum fuiſſe conſtat, tum ex eodem Gregorio libro VII. Epiſtola xxx. Indict. I. ad Eulogium, & Epiſtola cxiv. ad Syagrium, tum ex Epiſtola Bonifacii Quarti ad Ethelbertum Regem Cantuariorum, & ex Concilii Cloveshovienſis cap. XVII. Auguſtini Sodales ejuſdem Inſtituti fuiſſe, patet ex eo quòd Abbatem eis conſtituit Auguſtinum S. Gregorius, ex Epiſtola à Beda relata lib. 1. Hiſtoriæ, cap. XXVII. Auguſtinus in Britanniam miſſus anno Chriſti 596. inſtauratâ Cantuariæ S. Salvatoris Eccleſia, *fecit Monaſterium non longè ab ipſa Civitate ad Orientem*, ibique Eccleſiam conſtruxit in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli, teſte Beda, libro 1. Hiſtoriæ cap. XXIII. Primus autem ejuſdem Monaſterii Abbas Petrus Preſbyter fuit. Mellitus Succeſſor Auguſtini in Monaſterio Dorobernenſi conſtituit Monachos concedente Bonifacio Quarto Pontifice Maximo, qui Epiſtolam ea de re ſcripſit ad Ethelbertum Regem. Propagata exinde eſt in Anglia Vita Monaſtica per Auguſtini diſcipulos Sæculo VII. & ſequentibus. In illis Benedictinæ Regulæ obſervantiam viguiſſe teſtis eſt S. Adhelmus Maildunenſis Abbas & poſtea Schireburnenſis Epiſcopus, libro *De Virginitate*, quem metro conſcripſit. Hinc Joannes Diaconus in Vita S. Gregorii ſcribit: *Quòd verò Monachi qui à Gregorio in Saxoniam* (tranſmarinam Saxoniam ſeu Angliam intellige) *miſſi ſunt, S. Benedicti Regula fuerint mancipati, inter alia etiam illud oſtendit, quia ex illius diſcipulis vix poteſt in illis partibus Monachus aliquis inveniri, à quo non obſervetur tam in propoſito quam in habitu Regula Benedicti.*

Ordini Benedictino Dom. Mabillonius vindicat.

Joannis Diaconi teſtimonium confirmat Aimoinus Floriacenſis Monachus in Vita S. Abonis Floriacenſis Abbatis, ubi rationem reddens cur Angli Monachos ex Cœnobio Floriacenſi petierint ad inſtaurandam in Inſula ſua Vitæ Religioſæ diſciplinam, primam hanc refert: *Quia Beatus Papa Gregorius miſſis ad eam Gentem convertendam Fidei Chriſti Prædicatoribus, ejuſdem dilecti Benedicti Regulam obſervandam ſpecialiùs inculcavit.*

Idem confirmat *Ethelredus* Anglorum Rex in Privilegio Eccleſiæ Cantuarienſi conceſſo anno Chriſti ſexto ſupra milleſimum, cauſam exponens cur in eam Eccleſiam Benedictinos Monachos reſtituerit. *Hoc ideo*, inquit, *feci, & Monachos ejuſdem Ordinis, quem huc attulit S. Auguſtinus, in Eccleſia poſui, Ordinis ſcilicet quem ille ex præcepto Gregorii, & ex magni Regis Ethelberti conſtitutione & auxilio in Terram hanc induxit.*

Teſtis alter pro Benedictino *S. Gregorii* Monachatu à *Mabillonio* prolatus eſt *Bonifacius Quartus* Pontifex Maximus, qui in Concilio Romæ anno Chriſti decimo ſupra ſexcenteſimum celebrato nonnullos arguit Monachorum æmulos, qui effutiebant, *Monachos, quia Mundo mortui ſunt, & Deo vivunt, Sacerdotali Officio indignos, neque Chriſtianitatem largiri, neque abſolvere poſſe per Sacerdotalis Officii injunctam gratiam. Sed omnino falluntur*, inquit; *nam ſi ex hac cauſa veteres æmuli vera prædicarent, Apoſtolicæ Sedis compar Beatus Gregorius Monachico habitu pollens ad ſummum Apicem nullatenus conſcenderet, cui ſolvendi ligandique poteſtas conceſſa eſt. Auguſtinus quoque ejuſdem ſanctiſſimi Gregorii diſcipulus, Anglorum Prædicator egregius, & Pannonienſis Martinus* (Dumienſis Epiſcopus) *aliique plurimi viri ſanctiſſimi pretioſorum Monachorum habitu fulgentes, nequaquam annulo ſubarrharentur. Neque enim Benedictus, Monachorum Præceptor, hujus rei aliquo modo fuit interdictor.* Sanè ſi licuit B. Gregorio & Auguſtino Monachis ad Pontificatum conſcendere, quia *S. Benedictus* Monachorum Præceptor id ſuis non prohibuit: conſequens videtur, utrumque ejus Regulam profeſſum eſſe, ex cujus præſcripto quid ipſis licuerit expenditur.

Tertium teſtem *Mabillonius* laudat *Amalarium*, qui *Gregorium Papam excellentiſſimum S. Benedicti Regularem*, ſeu Regulæ obſervatorem, & ejus *ſancti Ordinis ſectatorem* vocat.

Quartum teſtem appellat *Ambroſium Autpertum*, Abbatem Monaſterii *S. Vincentii, ad Vulturnum*, in Italia, *Ordinis S. Benedicti*, qui abſolutè *Gregorium noſtrum*, id eſt, Benedictini Ordinis Profeſſorem vocat in fine libri x. in Apocalypſim.

Aliud *Joannis Diaconi* pro Benedictino *S. Gregorii* Monachatu argumentum affert Vir Eruditus, ſumptum à forma Baltei ſive cinguli quod in detectione corporis *S. Gregorii* ſub Gregorii Quarti Pontificatu facta conſpectum eſt à Romanis, ante annos fere quadraginta quàm *Joannes* Vitam *S. Gregorii* ſcriberet. Sic autem explicat iſtud argumentum *Joannes Diaconus* libro IV. cap. LXXX. *Porrò in exilitate Baltei,*

qua

qua unius pollicis menſuram nunquam excedit, ſpeciem Propoſiti Regularis olim à Sancto Benedicto ſtatuti, cujus ipſe Vitam deſcribens in Dialogo, Regulamque quoque laudaverat, eum ſervaſſe luce clariùs manifeſtat. Non hæsitantis aut dubitantis, ſed fidentis ſcientiſque hæc verba ſunt, ac proinde ea Baltei ſeu cinguli forma tam certò Benedictinis competere his temporibus cenſebatur, ut ex illa Benedictinum *S. Gregorii* inſtitutum luce clariùs colligi aſſerat *Joannes Diaconus* rei teſtis oculatus.

Præcipuis deinde Baronianæ Sententiæ argumentis *Mabillonius* reſpondet. Ad illud quod ex Valeriæ Provinciæ Monaſteriis petebatur, quorum uni præfuerat *Valentio* ſeu *Valentius*, quem *S. Andreæ* Monaſterio à ſe condito *S. Gregorius* præfecit, reſpondet: Incertum eſſe primò an *Valentio* Gregoriani Monaſterii primus Abbas fuerit. Etſi enim *S. Gregorius* Libro I. Dialogorum, cap. XXXI. ipſum ſibi ac Monaſterio ſuo præfuiſſe dicat, nuſquam tamen eum Abbatem primum fuiſſe affirmat. Deinde incertum eſſe, imò falſum, quòd *Valentio* ex primario *S. Equitii* Monaſterio accerſitus fuerit à *S. Gregorio*. Nam *S. Gregorius* Libro I. *Dialogorum*, cap. IV. ſcribit, Cœnobii Equitiani Monachos omnes ad ipſius *S. Equitii* tumulum ereptos fuiſſe de manibus Longobardorum: contra verò in *Valentionis* Monaſterio duos Monachos à Longobardis necatos tradit libro IV. cap. XXI. Tertiò, incertum eſſe an Valeria Provincia, in qua erat *Valentionis* Monaſterium, *S. Gregorio* diverſa fuerit ab Æquicolis, in quibus Sublacus & duodecim Monaſteria ſita erant à *S. Benedicto* inſtituta. Etenim *Paulus Diaconus* Libro I. *De Geſtis Longobardorum* ubi Provincias Italiæ pro ſui temporis uſu deſcribit, nullam rationem habuit Æquicolorum, quos Valeriæ attribuiſſe videtur; ſiquidem Carſeolos ſeu Carſalim oppidum Æquicolorum, ex *Ptolomæo*, Valeriæ adſcribit cap. XXI. Et certè Æquicolorum tractus exiguus Valeriam contingit, ut facilè cum ea confundi poſſit. Quartò, incertum eſſe ait *Mabillonius*, an omnia Valeriæ Monaſteria, etiam illud quod condidit & rexit *Valentio*, Equitiani eſſent inſtituti. *Equitius* quidem in illa Provincia multorum Monaſteriorum pater extitit, teſte *S. Gregorio*: Sed quædam alia Benedictini etiam Ordinis in ea Provincia fuiſſe, probabile eſt, cùm ab Eremo Sublacenſi in Valeriam Provinciam finitimam & contiguam Regularis *S. Benedicti* Diſciplina ab ejus Diſcipulis diffundi facilè potuerit. Denique etſi concedatur omnia Valeriæ cœnobia, etiam illud cui præfuerat *Valentio*, Equitiani inſtituti fuiſſe, quid dicere vetat, aut ea omnia, aut ſaltem reliqua, *Equitio* mortuo, in *S. Benedicti* Leges conceſſiſſe. *Equitius* enim *S. Benedicto*, ut contendit *Baronius*, ætate ſuperior, ante annum quingenteſimum quadrageſimum exceſſerat è vivis. Ab eo tempore uſque dum *S. Gregorius* condendo *S. Andreæ* Monaſterio manum admoveret, anni ampliùs triginta elapſi fuerant. Nullam *Equitius* Regulam ſcriptam reliquerat, viventis vox & exemplum pro lege erant. Eo mortuo defecit lex, non Monaſteria, quæ pro nutu Abbatis ſucceſſoris facilè Regulam *S. Benedicti* amplecti potuerunt. Et re quidem ipſa id factum eſſe intelligitur ex Fundani Abbatis Epiſtola ad *Simplicium* Caſini tertium Abbatem ſcribentis, jam tum apud omnes ſtatutum eſſe, *Ut omnia Monaſteria Campaniæ, Samniæ, Valeriæ, Tuſciæ, Liguriæ, & aliarum Provinciarum Italiæ, certam & rectam Regulam vivendi, quam Sanctiſſimus & Deo acceptus Benedictus inſtituit, ſervarent*; Seque ejus rei gratia *Hugonem & Paulum fratres ſuos juxta prædictam Sanctam Regulam in Caſinenſi Congregatione inſtituendos* ad *Simplicium* mittere. Hanc Epiſtolam refert *Angelus de Nuce* in Notis ad Chronicon Caſinenſe. Ergo *Simplicio* Caſini Abbate, anno circiter

A quingenteſimo ſexageſimo ante adventum Longobardorum, ac proinde ante cladem Caſinenſem, & acceſſum *Valentionis* Abbatis in *S. Gregorii* Monaſterium, Valeriæ & aliarum Italiæ Provinciarum Monaſteria Ordini *S. Benedicti* acceſſerant: ac proinde aut omnia, aut ſaltem aliqua ex iis quæ *S. Equitius* in Valeria conſtruxerat.

Alteri *Baronii* argumento petito ex biennio probationis Novitiorum, quod ante Profeſſionem Monaſticam S. Gregorius exigit libro VIII. Epiſtola XXIII. Indict. III. ad *Fortunatum* Epiſcopum Neapolitanum datâ, cùm tamen *S. Benedictus* unum B dumtaxat annum præſcribat ad probandos Novitios; *Mabillonius* reſpondet: Varium fuiſſe in Oriente & Occidente probandorum Novitiorum Ritum: *S. Pachomium* Novitios nonniſi poſt triennii probationem admiſiſſe; Occidentales Regulas omnes unum dumtaxat annum poſtulaſſe ad Vitæ Monaſticæ tyrocinium, ut patet ex *Caſſiano*, *Cæſario*, *Ferreolo*, Regula Tarnatenſi, & aliis, quæ *S. Benedicti* ævo conditæ ſunt. Eamdem normam præſcripſit *S. Benedictus*, quo vivente *Juſtinianus Auguſtus* Novella V. edidit, quâ Novitium per triennium totum, ſive liber, ſive ſervus ſit, probari decernit. Hoc C Decretum Imperatoris *Normam Regularem* vocat *S. Gregorius* Lib. VII. Epiſtola I. Indict. I. ubi *Mauritio* Imperatori ægrè ferenti quòd contra ipſius interdictum Milites in Monaſteria reciperentur, *S. Gregorius* hoc pacto condeſcendit, ut nonniſi poſt triennium admitterentur. Huic Novellæ tantiſper derogavit *Juſtinianus* Novellâ CXXIII. cùm homines ignotos nonniſi poſt triennium admitti vetat; notos verò abſque morâ & veſte Monaſtica indui, & ad Profeſſionem admitti permittit. In Occidente licebat Abbatibus probationis tempus, quod uno anno definitum erat, pro judicio ac prudentia ſua contrahere, ut patet ex Regulis *S. Cæſarii* & *S. Ferreoli*. D Hinc factum ut quidam Abbates Occidentales, homines ex vita ſæculari ad Monaſterium accedentes abſque legitima probatione admitterent; cui malo ut remedium adhiberetur, *S. Gregorius* Normam Orientalem ſive Juſtinianeam temperando, ſimul & Occidentalem, prudentiſſimè ſtatuit ut nonniſi poſt biennium tyrocinii Novitii ad Profeſſionem Monaſticam reciperentur. Quod biennii tempus nullius Occidentalis Regulæ Conſtitutione præceptum eſt, ſed uno *S. Gregorii* Decreto inductum. Præterea, non conſtat an Decretum illud univerſale fuerit pro toto Occidente, an particulare pro ſola Provincia E Neapolitana. Imò ex Cap. *Gonſaldus*, Cauſa XVII. Quæſtione II. liquet *S. Gregorium* probationem Novitiorum unius anni ſpatio definiviſſe. Sic enim *Alexander II.* eo Capite loquitur: *Quapropter quia & Beati Benedicti, & præcipuè Patris & Prædeceſſoris noſtri S. Gregorii Papæ canonica inſtitutio interdicit, Monachum ante unius anni probationem effici, judicamus, & Auctoritate Apoſtolica proponimus, &c.* S. Gregorii hic de re Decretum proculdubio legerat *Alexander II.* quamvis in Gregoriano Regeſto deſideretur. Et quidem in *S. Andreæ* Monaſterio, ubi *Gregorius* ipſe Monaſticam Vitam profeſſus eſt, hæc biennii probatio non ſervabatur, aut certè non F ſemper, ut conſtat exemplo *Probi*, qui ex ſæculari repente Monachus atque Abbas factus, teſte *S. Gregorio*, Libro IX. Epiſtola XX. Indict. IV. Et *Gregorius* ipſe in Monachorum cœtum admiſſus eſt, tametſi non integro biennio, ſecundùm *Baronium*, in Monaſterio ſuo verſatus ſit ante impoſitam ſibi Legationem. Denique unius anni probatio non eſt ita propria Regulæ *S. Benedicti*, ut eo ſpatio vel contracto vel ampliato judicari poſſet an ea in aliquo Monaſterio ſervata ſit. Nam ſi hæc ratiocinandi forma probaretur, concludendum eſſet Regulam *S. Benedicti* non viguiſſe apud Cluniacenſes tempore *Petri*

Venerabilis, quo ante anni ſolidi probationem Novitii paſſim recipiebantur. Quam conſuetudinem adversùs Ciſtercienſium querelas idem Venerabilis Abbas propugnat Libro 1. Epiſtola XXVIII. Ex quibus colligit *Mabillonius*, biennii probationem Benedictinæ Regulæ obſervationi, & Benedictino *S. Gregorii Magni* Monachatui non præjudicare.

S. Gregorius Pontificiam Dignitatem declinare conatur.

II. E Monaſterio ad Eccleſiæ miniſterium, à Pelagio II. vocatus, & Diaconus creatus Gregorius, Conſtantinopolim Apocriſiarius miſſus eſt, ubi cum Eutychin Patriarcha, de Reſurrectione carnis peſſimè ſentiente, congreſſum ſuperiùs diximus. Poſt obitum Pelagii creatus Pontifex, apud Mauritium Imperatorem agere conatus eſt, ne electioni conſenſum præberet, eàmque confirmaret. Quod quidem jus Gothi primùm Reges uſurpaverant, Juſtinianus verò retinuerat: ita ut nonniſi perſolutâ certâ pecuniæ ſummâ, ab Imperatore confirmati ſedere Pontifices poſſent. Incaſsùm laboravit Gregorius; gratiſſimam namque electionem Mauritius Imperator, cujus filium ex ſacro Lavacro ſuſceperat, feſtinus ac lætus confirmavit, ipſúmque Sacrâ Juſſione datâ, præcepit ordinari.

S. Gregorii humilitas. Pontificiam Dignitatem ægrè ſuſcipit.

Nec tamen victa eſt Gregorii humilitas, donec ipſum in latebris, quas ſummi honoris apicem fugiens, petierat, divina indicia prodiderunt. Quàm ægrè curæ Paſtoralis onus ſuſceperit, & à vitæ contemplativæ cæleſtibus ſe paſſus ſit abduci deliciis, teſtatur ipſe, *Epiſtola 5. Lib. 1. ad Theoctiſtam*, Imperatoris Mauritii ſororem, in quâ & de ſuæ confirmatione electionis ſic loquitur: *Ecce Sereniſſimus Dominus Imperator fieri ſimiam leonem juſſit: & quidem pro juſſione illius vocari leo poteſt, fieri autem leo non poteſt. Unde neceſſe eſt, ut omnes culpas ac negligentias meas, non mihi, ſed ſuæ Pietati deputet, qui virtutis miniſterium infirmo commiſit.*

Profeſſionem fidei mittit ad Patriarchas.

III. Initio ſui Pontificatûs, Synodicam ad omnes Orientis Patriarchas Epiſtolam ſcripſit, cui Fidei ſuæ inſeruit Profeſſionem, quâ ſe quatuor Concilia Oecumenica, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Calchedonenſe, ut ſancti Evangelii quatuor Libros ſuſcipere, conteſtatur, & Quintum pariter Concilium, in quo Tria damnata ſunt Capitula, venerari.

Schiſmaticos revocare nititur ad unitatem.

Omnem adhibuit curam, ut Schiſmaticos Trium Capitulorum defenſores ad Eccleſiæ unitatem revocaret; eos Romam ad Synodum vocans, in quâ ipſorum dubiis diſſolutis, faciliùs pax Eccleſiæ ſanciretur. Sed Severus Aquileienſis Epiſcopus, Schiſmaticorum Caput, & Iſtriæ Epiſcopi, Libellô ſupplici Imperatori Mauritio oblatô, inducias impetrarunt, Synodúmque declinavere. Scripſit quippe eâ de re ad Gregorium Mauritius, prohibens ne moleſtus ipſis eſſet, idque rerum Italiæ ſtatum poſtulare, quæ ob frequentes Longobardorum incurſiones ſummo in diſcrimine verſabantur. Theodelindam Reginam Longobardorum, quam Schiſmatici in partes trahere nitebantur, datis ad eam litteris, miſſiſque Legatis, in Conſtantii Mediolanenſis obedientiâ, & Eccleſiæ Communione retinuit, *Lib. 4. Epiſtola 4. Indict. 12.*

Donatiſtas in Africa comprimi curat.

Contra Donatiſtas cervicem adhuc in Africa erigentes, Numidas Epiſcopos, & Gennadium Exarchum, datis ad eos litteris, excitavit. *(Lib. 1. Epiſtola 72. & 75.)*

Varia ejus decreta.

Vetuit ne Judæi ad fidem amplectendam, & ad Baptiſmum ſuſcipiendum cogerentur, *Lib. 1. Epiſtola 45. ad Virgilium Arelatenſem, & Theodorum Maſſilienſem Epiſcopos datâ*, & *Lib. 7. Epiſtola 5. ad Januarium Calaguritanum, Indict. 2.* Cùm in Hiſpania de trinâ in Baptiſmo immerſione controverſia orta eſſet, à Leandro Hiſpalenſi conſultus, unam vel trinam immerſionem probavit, *(Epiſtola 41. Lib. 1.)* Sardiniæ Presbyteris conceſſit, ut cùm Epiſcopi deeſſent, Confirmationis adminiſtrare poſſent Sacramentum, *(Lib. 5. Epiſtola 9. Indict. 12.)* Subdiaconis Siculis, qui uxorem duxerant, & matrimonio utebantur, ad ſuperiorem Ordinem præcluſit aditum: ordinari verò in poſterùm prohibuit, niſi qui continentiam voverent. *(Lib. 1. Epiſtola 42.)*

Auguſtino viro ſanctiſſimo, aliiſque Monachis miſſis in Angliam, Gentis converſionem ad Chriſtum procurat.

IV. De Fide apud Anglos propagandâ initô conſiliô, Auguſtinum virum ſanctiſſimum, alióſque cum illo Religioſos Viros illùc ad prædicandum Evangelium miſit. Ipſos autem Romanæ Eccleſiæ moribus non ita voluit adſtrictos, ut ſi quos in aliis Eccleſiis ſanctiores, aut fovendæ pietati atque charitati convenientiores animadvertiſſent, eos in novellam Anglorum Eccleſiam potiùs non importarent. Quâ de re ita ad Auguſtinum reſcripſit, Lib. 12. Epiſtola 31. *Novit Fraternitas tua Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem, in quâ ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, ut ſive in ſancta Romana, ſive in Galliarum, ſive in qualibet Eccleſia, aliquid inveniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſolicitè eligas, & in Anglorum Eccleſia, quæ adhuc in Fide nova eſt, inſtitutione præcipuâ, quæ de multis Eccleſiis colligere potuiſti, infundas. Non enim pro locis res, ſed pro bonis rebus loca nobis amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque Eccleſiis, quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige, & hæc quaſi in faſciculum collecta, apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone.* Barbaricinorum Gentilium Sardiniam incolentium converſionem, miſſis eò Felice Epiſcopo, & Cyriaco Abbate, procuravit *(Lib. 3. Epiſtola 25. 26. & 27.)*

Joannis Conſtantinop. Epiſcopi ſe Univerſalem Patriarcham inſcribentis faſtum coërcet.

V. Joannis Jejunatoris Conſtantinopolitani Epiſcopi, ſeſe Patriarcham Oecumenicum inſcribentis, fregit audaciam. Quâ de re legenda eſt ejus Epiſtola 16. Libri 4. ad Eulogium & Anaſtaſium Epiſcopos, 58. ad ipſum Joannem, & 39. ad Sabianum Diaconum. Ad Joannem ita ſcripſit. *Occulta Dei judicia pertimeſco, quòd ille vir ſanctiſſimus Domnus Joannes, tanta abſtinentia atque humilitatis, ſuorum familiarium ſeductione linguarum ad tantam ſuperbiam erupit, ut in appetitu perverſi nominis illi conetur eſſe ſimilis, qui dum ſuperbè eſſe ſimilis Deo voluit, etiam donatæ ſimilitudinis gratiam amiſit. Certè Petrus Apoſtolus primum membrum ſanctæ univerſalis Eccleſiæ eſt: Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud quàm ſingularium ſunt plebium capita? Et tamen ſub uno capite omnes membra ſunt Eccleſiæ.... Veſtra autem Sanctitas agnoſcat, quantùm apud ſe tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quô vocari nullus præſumpſit, qui veraciter ſanctus fuit. Nunquid non, ſicut veſtra Fraternitas novit, per venerandum Calchedonenſe Concilium hujus Apoſtolicæ Sedis Antiſtites, Univerſales, oblatô honore, vocati ſunt? Sed tamen nullus unquam tali vocabulo appellari voluit, nullus ſibi hoc temerarium nomen arripuit: ut ſi ſibi in Pontificatus gradu gloriam ſingularitatis arriperet, hanc omnibus Fratribus denegaſſe videretur.*

S. Petrus primum membrum univerſalis Eccleſiæ.

Univerſalis Epiſcopi nomen uni Romano Pontifici à Concilio Calchedonenſi oblatum.

Ad Eulogium verò & Anaſtaſium: *Uni*, inquit, *per ſanctam Calchedonenſem Synodum, Pontifici Sedis Apoſtolicæ hoc Univerſitatis nomen oblatum eſt. Sed nullus unquam Deceſſorum meorum hoc tam profano vocabulo uti conſenſit: quia videlicet, ſi unus Patriarcha univerſalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.* Et infrà: *Quia juxta eſt ille de quo ſcriptum eſt: Ipſe eſt Rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ. Quod non ſine gravi dolore dicere compellor, Frater & Coëpiſcopus noſter Joannes, mandata Dominica, Apoſtolica præcepta, Regulas Patrum deſpiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine.*

S. Gregorius non vult Univerſalis Epiſcopus appellari.

Nec doctrinâ ſolùm, ſed etiam exemplô humilitatis, Conſtantinopolitani Epiſcopi ſanare ſuperbiam ſategit Sanctiſſimus Pontifex, Eulogium Alexandrinum leniter increpans, qui ipſum *Univerſalem Papam*, in Epiſtola vocaverat. *Quod peto*, inquit, *dulciſſima mihi Sanctitas veſtra ultra non faciat; quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquam ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro proſperari, ſed moribus.*

moribus. Nec honorem eſſe deputo, in quo Fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor, eſt honor Univerſalis Eccleſiæ: Meus honor eſt, Fratrum meorum ſolidus vigor. Tunc ergo verè honoratus ſum, cùm ſingulis quibuſque honor debitus non negatur. Si enim Univerſalem me Papam veſtra Sanctitas dicit, negat ſe hoc eſſe, quod me ſatetur univerſum. Sed abſit hoc: Recedant verba quæ vanitatem inflant, & caritatem vulnerant. Hujus humilitatis hæreditarium Succeſſoribus ſuis documentum reliquit, ſe in principio Epiſtolarum ſuarum *Servum ſervorum Dei*, primus omnium inſcribens, teſte Joanne Diacono, *Lib. 4. cap. 58.* Quâ ſe humilitate & caritate erga Coëpiſcopos gereret S. Gregorius, conſtat ex Epiſtola mox laudata ad Eulogium, in quâ juſſionis vocabulum uſurpare ſe nolle ſignificat. *Indicare*, inquit, *veſtra Beatitudo ſtuduit, jam ſe quibuſdam non ſcribere ſuperba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur, dicens: Sicut juſſiſtis. Quod verbum juſſionis, peto, à meo auditu removete: quia quis ſum? Qui eſtis? Loco enim mihi fratres eſtis, moribus patres. Non ergo juſſi, ſed quæ utilia viſa ſunt, indicare curavi.*

Reſpuenda nomina quæ vanitatem inflant, & caritatem vulnerant.

S. Gregorii humilitas & caritas erga Coëpiſcopos

Curat ut digniores ad Epiſcopatum eligantur.

VI. Maximè curabat S. Gregorius, ut in electionibus Epiſcoporum, & in promotione ad ſacra quævis miniſteria, digni indignis, & minùs dignis digniores anteponerentur, teſte Joanne Diacono, Lib. 3. cap. 7. *Ordinationes*, inquit, *ſummo cultu ſervaſſe docetur, in eo quòd ab ipſo ſuæ Conſecrationis exordio, per omnem Diœceſim ſuam, Epiſcopos undequaque meliores invenire potuit, ſtudioſiſſimè ordinavit, &c. Ut Eccleſiam illis regendam committeret, qui exemplis & verbis pariter illam ædificare meliùs potuiſſent.* Hanc ob cauſam Sanctiſſimus Pontifex *prudenter cognoſcens totum Corpus Eccleſiæ, tam per bonos Epiſcopos feliciter ſtare, quàm per malos infeliciter cadere; non ſolùm diverſarum Gentium diverſi ordinis Clericos, verùm etiam vacantes Epiſcopos, in ſua Diœceſios Epiſcopatus inviſabat;* ut teſtatur idem Diaconus, *Lib. 3. c. 3.*

Clero & Optimatibus Urbis Neapolitanæ in Epiſcopi electione varia in ſtudia diviſis, graviſſimum ſibi eſſe ſignificavit, quòd *in hujuſmodi cauſſis, non ex judicio, ſed de ſolo favore veniret electio.* Joannem Diaconum ab eo repulit Epiſcopatu, quòd filiam haberet infantem, quæ ſatis teſtabatur non longum eſſe tempus ex quo continentiam ſervabat: *Nam quâ præſumptione*, inquit, *ad Epiſcopatum audet accedere, qui adhuc longam corporis ſui continentiam filiolâ teſte convincitur non habere?* Petrum Diaconum, quòd de illius in rebus agendis peritiâ & induſtriâ dubitaret, electum ſtatim non confirmavit: Sed Neapolitanos monuit, ut in alium conjicerent oculos, quem eligere poſſent, ſi hunc ipſe idoneum non probaret. *Petrus Diaconus, quem à vobis electum aſſeritis, omnino, quantùm dicitur, ſimplex eſt: & noſtis quia talis hoc tempore in regiminis debeat arce conſtitui, qui non ſolùm de ſalute animarum, verùm etiam de extrinſecà ſubjectorum utilitate & cautelâ ſciat eſſe ſolicitus.... Studii veſtri ſit etiam alium, qui aptus ſit, providere, ut ſi fortè huic Ordini hic non videatur idoneus, ſit in quem ſe veſtra declinare poſſit electio.* (Lib. 8. Epiſtola 40.)

Vacante Eccleſiâ Anconitanâ, cùm tres proponerentur ordinandi, in ſingulorum dotes, ac mores diligenter inquiri juſſit, ut cujuſque diſcuſſis meritis, dignior conſectaretur. Nam Florentinus ejuſdem Eccleſiæ Archidiaconus, *Scriptura quidem ſcientiam habebat*, ſed *jam ſenio confectus*, regiminis incapax videbatur. Nimis etiam tenax dicebatur, ut ejus domum amicus nunquam ad caritatem introiret. De Ruſtico Diacono ejuſdem Eccleſiæ ſcribit S. Pontifex: *Vigilans quidem homo dicitur, ſed quantùm aſſeritur, Pſalmos ignorat.* De Florentio Eccleſiæ Ravennatis Diacono: *Solicitum eſſe novimus, ſed qualis ſit interiùs, omnino non ſcimus.* Ideò Joannem & Armenium Epiſcopos inquirere jubet de vita & moribus ſingulorum, an nullius criminis rei ſint, quod ipſos ſacra Præfecturâ reddat indignos? An ille ita ſit ſenex, ut ad regendum non poſſit aſſurgere? An ex avaritia, vel ex neceſſitate, amicos numquam excipiat? Quot Pſalmos alter minùs teneat? Si verò Florentio Ravennati Diacono nullum crimen obſiſtat, agendum eſſe ſcribit apud ejus Epiſcopum, ut eum cedat. *Non tamen*, inquit, *ex noſtro mandato vel edicto, ne contra ſuam voluntatem eum cedere videatur.* De ſingulis autem jubet ad ſe referri: *Ut renuntiatione tuâ*, inquit, *redditi certiores, quid poſt hæc, Deo auctore, fieri debeat, diſponamus.*

VII. Simoniam, quæ in Germania præſertim & in Galliis ſacras electiones infamabat, extirpare ſtuduit datis ad Epiſcopos, ad Reges & Reginas Galliarum graviſſimis Epiſtolis. Ad Brunichildem ita ſcripſit, Epiſtola 5. Lib. 7. *Chriſtianitatis veſtræ ſolicitudo diligenter invigilet, & nullum qui ſub Regno veſtro eſt, ad ſacrum Ordinem ex donatione pecuniæ, vel quarumlibet patrocinio perſonarum, ſeu proximitatis jure patiatur accedere: ſed ille ad Epiſcopatûs, vel alterius ſacri Ordinis officium eligatur, quem dignum & vita & mores oſtenderint; ne ſi honor venalis fuerit Sacerdotii, ſimoniaca in illis partibus Hæreſis, quæ prima in Eccleſia, prodiit, & Petri ſententiâ eſt damnata, conſurgat, & Regni veſtri, quod abſit, vires imminuat. Nam grave omnino & ultra quàm dici poteſt facinus eſt, Spiritum Sanctum qui omnia redemit, venundari.* Legenda eſt Epiſtola 104. ejuſdem Libri, & 105. ad Theodoricum & Theodebertum Reges Francorum data; in quâ nonnullis in Simoniacam hæreſim præmiſſis, hæc habet: *Hinc fit etiam ut inſontes, & pauperes à Sacris Ordinibus prohibiti deſpectique reſiliant. Et dum innocentia pauperis diſplicet, dubium non eſt quòd præmium illic delicta commendet; quia ubi aurum placet, ibi & vitium.* Quod malum ut eradicetur, ſuadet Chriſtianiſſimis Regibus ut Synodum in Galliis congregari jubeant, in quâ præſente Sedis Apoſtolicæ Legato, & Simoniacæ Ordinationes, & Laicorum promotiones ad Sacerdotium repentinæ, ſub anathemate prohibeantur. Quâ de re legendæ ſunt etiam Epiſtolæ L. LIII. LIV. & LV. Libri ix. Legenda eſt & Epiſtola CXI. Libri vii. ad quatuor Galliarum Epiſcopos data, in quâ *Simoniacam hæreſim*, (ſic eam paſſim vocat) totis viribus inſectatur. Nec exigi poſſe ab ordinandis pecuniam probat, etiam ut in pauperes erogetur, vel ad Monaſteriorum, aut Xenodochiorum ædificationem: *Quia eleemoſyna Redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non de illicitis & iniquitate congeritur, ſed quæ rebus conceſſis & bene acquiſitis impenditur. Et dum perverſus emptor honoris in locum ſanctum tranſmittitur, & alios ad ſuam ſimilitudinem ſub commodi datione conſtituit, plura malè ordinando deſtruit, quam ille poteſt ædificare, qui ab eo pecuniam ordinationis accepit.*

Simoniam extirpare ſtudet.

Nec ſolùm pro Ordinationibus, ſed etiam pro Pallio, pro literis, pro convivio die Ordinationis præbendo, pecuniam recipi vetuit S. Gregorius in Synodo Romana, ut conſtat ex Epiſtola 44. Libri 4. *Antiquam*, inquit, *Patrum Regulam ſequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum eſſe conſtituo, neque ex datione Pallii, neque ex traditione chartarum; neque ex eâ, quam nova per ambitionem ſimulatio invenit, appellatione Paſtelli. Quia enim ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, Evangelicam verò lectionem Miniſter legit, Confirmationis autem ejus Epiſtolam Notarius ſcribit; ſicut Pontificem non decet manum, quam imponit, vendere; ita Miniſter, vel Notarius non debet in Ordinatione ejus vocem ſuam, vel calamum venundare. Pro Ordinatione verò, vel Pallio,*

Pallia, ſeu Chartis atque Paſtello, eumdem qui ordinandus, vel ordinatus eſt, omnino aliquid dare prohibeo.

Pro Sepulturis aliquid exigi vetat.

Morem peſſimum, qui in Eccleſiis invaluerat, ſuſtulit, ut pro Sepulturis aliquid exigeretur. Quâ de re legenda eſt ejus Epiſtola ɪv. Libri ɪ. ad Meſſanenſem Epiſcopum data, & L V I. ad Januarium Calaritanum Epiſcopum, qui ceotum ſolidos à Nereida clariſſima fœmina pro filiæ ipſius ſepultura exigebat. *Quia grave nimis eſt*, inquit, *& procul nimis à Sacerdotis officio, pretium de terrâ conceſsâ putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium; ab hac ſe petitione Fraternitas veſtra contineat.... Hoc vitium & nos poſtquam ad Epiſcopatûs honorem acceſſimus, de Eccleſia noſtrâ omnino vetuimus, & pravam denuo conſuetudinem nequaquam uſurpari permiſimus; memores quia dum Abraham à filiis Hemor, hoc eſt Ephron filio Seor, ſepulchrum pretio ad humandum corpus conjugis poſtularet, pretium accipere renuit, ne commodum videretur de cadavere conſecutus.... Sed ſi quando aliquem in Eccleſia veſtrâ ſepeliri conceditis, ſiquidem parentes ipſius, proximi, vel hæredes, pro luminaribus ſponte quid offerre voluerint, accipere non vetamus: Peti verò, aut aliquid exigi, omnino prohibemus: ne, quod valde irreligioſum eſt, aut venalis fortaſſe, quod abſit, dicatur Eccleſia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, ſi ex eorum cadaveribus ſtudeamus quærere quolibet modo compendium.*

Viduas, pupillos & quoſlibet oppreſſos tuetur.

VIII. Viduarum, pupillorum, omniúmque oppreſſorum ac pauperum pater fuit atque protectos S. Gregorius, ſuiſque Apocriſiariis, & Coëpiſcopis, eorum patrocinium, quâvis data occaſione, impenſè commendavit. Sic Luminoſam viduam Dominico Centumcellenſi Epiſcopo commendavit Epiſtola XIII. Libri ɪ. *Officii quidem Sacerdotalis eſt*, inquit, *ut viduis ac maritali regimine deſolatis, impertiri ſolatia debeatis: ut unde in hoc mundo humanâ conditione privantur, Sacerdotali tuitione poſſint remedia reperire.* Sic Catellam & Pompeianam Januario Calaritano Epiſcopo, *Epiſtola* 60. 61. & 62. *Lib.* ɪ. Sic Alexandram Anthemio Subdiacono, *Lib.* 5. *Epiſtola* 37. Sic Theodoram eidem Anthemio, ſuo in Campania Apocriſiario. Sic Adeodatam Sanctimonialem, cui Mater congiarium, aut quidpiam neceſſarium & juſtum negabat, Venantio Lunenſi Epiſcopo commendavit (Epiſtola XXVIII. Libri 7.) *Et quoniam*, inquit, *æquitatis cenſura admonet, ut maximum converſis, ſalvâ ratione, Epiſcopale debeat adeſſe ſolatium; idcirco his Fraternitatem veſtram Epiſtolis adhortamur, ut prædictam matrem ipſius ad ſe faciat evocare, & tranquillâ ei adhortatione ſuadeat, ut facere ſponte non deſinat, ad quod Legali poteſt ratione compelli. Quæ ſi admonitionem veſtram differre voluerit, prædicta Adeodata Religioſa contra eam tuitionem impendite, atque veſtris eam ſolatiis apud Judicem, vel quocumque uſus exegerit, inſtantiùs adjuvate.*

Suadet Imperatori ut tributa temperet.

Sardiniæ Inſulæ Clericis & Provincialibus ſub Theodori Ducis tyrannide gementibus, apud Imperatorem per Apocriſiarium ſuum patrocinatus eſt, & apud Exarchum Africæ, cui Sardiniæ Ducatus ſuberat (*Lib.* ɪ. *Epiſtola* 47. *&* 59.) Conſtantinæ etiam Auguſtæ auctoritatem & mediationem apud Imperatorem adhibuit, ut Præfectorum, Judicum, Publicanorum exactiones crudeliſſimas temperaret, quæ illarum Inſularum provinciales, vel ad Longobardos confugere, vel filios ſuos vendere compulerant, ut fiſco ſolverent quod ab ipſis exigebatur. (Lib. 4. Epiſtola 33.) *Quæ piiſſimo Domino apto ſunt tempore ſuggerenda*, inquit, *ut ab animâ ſuâ, ab Imperio, atque à filiis ſuis, tale hoc tantumque facinus, peccatique pondus amoveat. Qui ſcio, quoniam dicturus es: Quia nobis in Italia expenſis tranſmittitur quidquid de prædictis Inſulis aggregatur.... Et ſi minùs expenſæ in Italia tribuantur, à ſuo tamen Imperio oppreſſorum lachrymas compeſcat. Nam & idcirco fortaſſe tantæ expenſæ in hâc terrâ minùs ad utilitatem proficiunt, quia cum peccati aliquâ admixtione colliguntur. Præcipiant ergo Sereniſſimi Domini, nihil cum peccato colligi.... Quod etſi fortaſſe contingat expenſis minoribus minùs adjuvari, melius eſt tamen temporaliter nos non vivere, quàm vos ad æternam vitam obſtaculum aliquod invenire.* Et Epiſtola 35. ejuſdem libri ad Sebaſtianum Rhizinienſem Epiſcopum datâ, caritatis ſuæ curas, labores, ac dolores in defenſione pauperum à Judicum tyrannide exponit. *Romani*, inquit, *in nos malitia gladios Longobardorum vicit, ita ut benigniores videantur hoſtes, qui nos interimunt, quàm Reipublicæ Judices, qui nos malitiâ ſuâ, rapinis atque fallaciis in cogitatione conſumunt. Et uno tempore curam Epiſcoporum atque Clericorum, Monaſteriorum quoque & populi gerere, contra hoſtium inſidias ſolicitum vigilare, contra Ducum fallacias atque malitias ſuſpectam ſemper exiſtere, cujus laboris, cujus doloris ſit, veſtra Fraternitas tantò veriùs penſet, quantò me, qui hæc patior, puriùs amat.*

Ad executionem Canonũ Arelatenſi Epiſcopo vices ſuas; Pallium Auguſtodunenſi concedit.

IX. Gallicanæ Eccleſiæ bono proſpiciens Sanctus Gregorius, Sedis Apoſtolicæ vices Virgilio Arelatenſi Epiſcopo commiſit, Childeberto Rege Chriſtianiſſimo poſtulante, (Epiſtola L. LII. & LIII. Libri ɪv.) Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo Pallium conceſſit, Brunichilde Regina poſtulante, & annuente Imperatore. Diſtulit tamen tantiſper hanc gratiam, donec Syagrius ipſe illam poſtularet: *Quia*, inquit, *priſca conſuetudo obtinuit, ut honor Pallii, niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulanti, dari non debeat.* Conceſſit etiam Auguſtodunenſi Epiſcopo primum in Provincia Prima Lugdunenſi locum poſt Metropolitanum Lugdunenſem. Id honoris promeritus eſt Syagrius ob navatam Auguſtino Anglorum Apoſtolo operam. (*Epiſtola* cxɪɪɪ. *Lib.* vɪɪ.) Serenum Maſſilienſem Epiſcopum, ob confractas Sanctorum Imagines, graviter, coarguit, (*Epiſtola* ɪx. *Lib.* xɪ.) Seguſienſes Parochias Taurinenſi Eccleſiæ à Gunthramno Rege ſubtractas, & Maurienenſi addictas, reſtitui juſſit Epiſcopo Taurinenſi, datis ad Syagrium Auguſtodunenſem, & ad Reges Francorum literis, ut ille precibus & interceſſione, iſti auctoritate & imperio id efficerent. (*Epiſtola* cxx. *&* cxxɪ. *Libri* vɪɪ.) Præclarâ hâc ſententiâ incipit Epiſtola ad Syagrium: *Si in rebus ſæcularibus ſuum cuique jus & proprius ordo ſervandus eſt, quantò magis in Eccleſiaſticis diſpoſitionibus nulla debet induci confuſio, ne ibi diſcordia locum inveniat, unde pacis debent bona procedere? Quod hâc ratione ſervabitur, ſi nihil poteſtati, ſed totum æquitati tribuatur.*

Cyriaci Conſtantinopolit. ambitionem coërcet.

Cùm Cyriacus Conſtantinopolitanus Patriarcha Deceſſoris ſui veſtigiis inſiſtens, *Oecumenici* nomen pergeret affectare: indixiſſetque Conſtantinopoli Concilium, S. Gregorius ab ejus ambitione omnia metuens, ſcripſit ad Euſebium Theſſalonicenſem, & ad Epiſcopos Orientis, ne aliquid contra Canones ab eo uſurpari ſinerent; (*Epiſtola* ʟxx. *Libri* vɪɪ.)

Epiſcoporum jura illæſa eſſe jubet.

Defenſores à ſe varias in regiones miſſos, Epiſcoporum jura ſarta tecta ſemper ſervare juſſit. Quamobrem Romanum, Defenſorem Siciliæ graviter increpuit, quòd Clericorum cauſſas, deſpectis eorum Epiſcopis, ſuum ad tribunal traheret. *Sed ſi quis*, inquit, *contra quemlibet Clericum cauſſam habuerit, Epiſcopum ipſius adeat, ut aut ipſe cognoſcat, aut certè ab eo Judices deputentur: Aut ſi fortè ad arbitros eundum eſt, partes ad eligendum Judicem ab ipſo exſecutio deputata compellas. Si quis vero vel Clericus, vel Laicus, contra Epiſcopum cauſam habuerit, tunc te interponere debes, ut inter eos aut ipſe cognoſcas, aut certè te admonente ſibi Judices eligant. Nam ſi ſua*

unicuique

unicuique Epiſcopo Juriſdictio non ſervatur, quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur?

S. Gregorii erga Monachos providentia.

Monachorum & Monaſteriorum curam geſſit ſingularem S. Gregorius. Monachos vagos & ſancti propoſiti deſertores revocare ſtuduit ad officium, & ad Monaſteria, & inter eos Venantium virum illuſtrem, Italiæ Cancellarium (*Lib. 1. Epiſtola 33. & Lib. 9. Epiſtola 25. & 31.*) Regularem diſciplinam in plurimis reſtituit. Nonnulla privilegiis donavit, quæ in eo non erant poſita, ut Epiſcopis non ſubeſſent, ſed ut Abbatem, vel Abbatiſſam, ex propriâ Congregatione poſſent eligere, nec invito Abbate Monachi ad Eccleſiaſticos Ordines & Officia promoverentur: Nec in rebus temporalibus Monaſteriorum diſponendis, vel Epiſcopus, vel Clerici poteſtatem ullam haberent. (*Lib. 7. Epiſtola 18. ad Marinianum Epiſcopum datâ, & Epiſtola 116. ad Virgilium Arelatenſem*, qua confirmat privilegium Arelatenſi Monaſterio à Vigilio Papa conceſſum: *Lib. 11. Epiſtolis 8. 9. & 10.* quibus Auguſtodunenſi Monaſterio & Xenodochio, Theodorico Rege & Brunichilde Regina rogantibus privilegium concedit: *Lib. 6. Epiſtola 11. ad Reſpectam Abbatiſſam*, quâ Monaſterium S. Caſſiani privilegio etiam donat.) In Auguſtodunenſibus Privilegiis illud ſingulare eſt, quòd Abbatem juſſione Regis, Monachorum conſenſu inſtitui decernat; deponi autem vetet, niſi criminis convictum, Epiſcopi Auguſtodunenſis, & ſex adjunctorum Epiſcoporum ſententiâ. Quòd etiam probibeat Abbatem Monaſterii, aut Preſbyterum Xenodochii, ad Epiſcopatum aſſumi; ne res Xenodochii, aut Monaſterii iniquâ erogatione conſumat. Monaſterii Maſſilienſis Privilegio ſtatuit, ut Abbatiſſa electa à Monialibus, ſi digna hoc miniſterio judicata fuerit, ab Epiſcopo ordinetur. Ut in ſolo Dedicationis Eccleſiæ feſto Epiſcopus Miſſarum ſolennia illic celebret, ejúſque Cathedra ibi collocetur: Cæteris autem diebus Preſbyter, ab eodem Epiſcopo deputatus. *Ut erga vitam, actúſque Ancillarum Dei, ſive Abbatiſſa, Epiſcopus ſolicitudinem adhibeat, ut ſi aliquam, exigente culpâ, oportuerit ultioni ſubmitti, ipſe, juxta ſacrorum Canonum vigorem, modis omnibus debeat vindicare.* Privilegio Claſſitani Monaſterii ſtatuit, ut *Epiſcopus viſitandi, exhortandique gratiâ, quoties placuerit, ad Monaſterium accedat. Sed ſic caritatis officium illic impleat, ut gravamen aliquod Monaſterium non incurrat.* Et ut exauctorare poſſit Abbatem, *extantibus criminibus, quæ ſacri Canones punire monſtrantur.* Caſtorium Epiſcopum Ariminenſem, qui Luminoſi Abbatis Monaſterio plura gravamina intulerat, coërcuit, ſolâ ipſi, ejúſque Succeſſoribus, Abbatis Ordinatione permiſſâ, (Epiſtola XLIII. Lib. IV.) *Fraternitatem tuam hortamur*, inquit, *ut obeunte Abbate Monaſterii ipſius, Eccleſia tua in deſcribendis, providendíſque acquiſitis, acquirendíſve ejuſdem Monaſterii rebus, nullâ ſe occaſione permiſceat. Abbatem verò eidem Monaſterio non alium, ſed quem dignum moribus atque actibus Monaſticæ Diſciplinæ, communi conſenſu, Congregatio tota popoſcerit, te volumus ordinare. Miſſas autem illic publicas per Epiſcopum fieri omnimodo prohibemus, ne in ſervorum Dei ſeceſſibus, popularibus occaſio præbeatur conventibus.* Monachorum immunitates in Synodo Romanâ confirmavit, anno ſexcenteſimo primo ampliſſimas quidem, ſed quæ Abbates & Monachos Epiſcoporum juriſdictioni penitus non ſubducerent. Ravennatem Epiſcopum Clericorum ſuorum inſolentiam refrænare juſſit, qui Monaſteria ſuo velut dominio addixerant, (Epiſtola 40. Libri 6.) *Monaſteria Clericorum veſtrorum dominio prægravari, ita ut occaſione quaſi regiminis, ea velut in proprietate poſſideant.... Nullam deinceps in*

Privilegia Monaſteriis conceſſit, quibus Epiſcoporum curæ ac regimini non ſubtrahebantur.

eis Clerici, ob aliud habeant, niſi orandi tantummodo cauſſâ, accedendi licentiam, aut ſi fortè ad peragenda ſacra Miſſarum fuerint invitati myſteria. Et ut, ſi quiſpiam Abbatum, aut Monachorum ad ſacros Ordines, aut Eccleſiaſticas Dignitates promoveatur, nullam habeat ulteriùs in Monaſteriis poteſtatem. Si autem Epiſcopus in his emendandis eſſet negligens, minatus eſt Sanctus Gregorius ſe aliter Monaſteriorum quieti proſpecturum. Squillitanum Epiſcopum Caſtellienſe Monaſterium opprimentem, & qui, xenii ſpecie, aliquid è Monaſterio abſtulerat, reſtituere juſſit rem indecenter acceptam: *Ne*, inquit, *avaritiæ te graviter culpa redarguat, quem largum erga Monaſteria Sacerdotalis magis debuerat munificentia demonſtrare.* Vetuit ea uſurpare, quæ Deceſſoribus ſuis non licuerant; cæterùm diſciplinæ regularis curam gerere præcepit. *Nam ſicut ab iis, quæ incongruè uſurpantur, Fraternitatem veſtram volumus abſtinere; ita in his, quæ ad diſciplinæ rectitudinem, vel animarum cuſtodiam pertinent, eſſe ſolicitam, modis omnibus admonemus.* Monaſterium in fundo Marciano, provinciæ Campaniæ, ſitum, Agapiti Abbatis Monaſterio uniendum decrevit, illæſis Epiſcopi, cujus in Diœceſi conſtructum erat, juribus; (Epiſtola 67. Lib. 9.) *Ipſum autem Monaſterium*, inquit, *ſic tuæ nos ordinationi commiſiſſe cognoſcas, ut tamen juriſdictionem illic non Epiſcopus Surrentinus, in cujus civitate Monaſterium tuum eſt, ſed Nucerinus, cujus eſt Diœceſis, habeat. Nam ſic hujus loci ordinationem diſponimus, ut tamen jura ſua ſingulis Epiſcopis inviolata ſervemus.*

IX. Monaſteriis Clericos præfici prohibuit, niſi Eccleſiaſticis Beneficiis & miniſteriis cederent & Monaſticam Regulam amplecterentur. Quâ de re ad Joannem Epiſcopum Ravennatem ita ſcripſit Lib. 4. Epiſtola 4. *Pervenit ad me, quòd in Eccleſia Fraternitatis tuæ aliqua loca dudum Monaſteriis conſecrata, nunc habitacula Clericorum, aut etiam Laïcorum, facta ſunt: Dumque hi, qui ſunt in Eccleſiis, fingunt ſe religiosè vivere, Monaſteriis præponi appetunt, & per eorum vitam Monaſteria deſtruuntur. Nemo enim poteſt & Eccleſiaſticis Miniſteriis deſervire, & in Monachica Regula ordinatè perſiſtere: ut ipſe Monaſterii diſtrictionem teneat, qui quotidie in Miniſterio Eccleſiaſtico cogitur permanere. Proinde Fraternitas tua hoc, quolibet in loco factum ſit, emendare feſtinet: Quia ego nullo modo patior, ut loca ſacra per Clericorum ambitum deſtruantur.*

Clericos Monaſteriis præfici vetat.

Ad Epiſcopum verò Syracuſanum de eadem diſciplina ita ſcripſit Epiſtola 11. Lib. 3. *Preſbyteros, Diaconos, cæteroſque cujuſlibet ordinis Clericos, qui in Eccleſiis quoquo modo militant, Abbates per Monaſteria eſſe non permittas; ſed aut admiſsâ Clericatûs militiâ, Monaſticis non provehantur ordinibus: Aut, ſi in Abbatis loco permanere decreverint, Clericatûs nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum eſt, ſi cum unum ex his pro ſui magnitudine diligenter quis explere non poſſit, ad utrumque judicetur idoneus: ſicque invicem & Eccleſiaſticus Ordo vitâ Monachicâ, & Eccleſiaſticis utilitatibus Regula Monachatûs impediatur.*

Eccleſiam S. Pancratii Martyris, quæ antea Preſbyteris erat commiſſa, ſed ab iiſdem neglecta, vicino Monaſterio univit, cum patrimonio & reditibus omnibus, eâ lege ut Abbas peregrinum Preſbyterum, ad ſacra Miſſarum celebranda ſolennia, illic conſtitueret, cui & hoſpitium, & vitæ ſubſidia in Monaſterio præberet.

XII. Exteriorem Monaſteriorum curam, ſeu rerum temporalium apud Judices tuendarum, ſæcularibus commendari magis optavit, quàm Monachis, ne litium ſolicitudo ipſos ab opere dominico avocaret. Quâ de re ita ſcripſit ad Petrum Subdiaconum.

Monachos rerum temporalium procurandarum & litium persequendarum onere levat.

num, Apocriſiarium in Sicilia ſuum, Epiſtola 67. Libri 1. *Sicut ſtudii noſtri eſſe condecet à litigiis foralibus Monachos ſubmovere, ut divinis miniſteriis piè ac ſolerter invigilent; ita neceſſe eſt noſtra proviſione quemadmodum negotia eorum diſponi debeant, ordinare, ne diſtentamens per varias cauſarum curas defluat, & ad celebrandum opus conſuetum enervata torpeſcat, &c. Expedit enim parvò incommodò à ſtrepitu cauſſarum ſervos Dei quietos exiſtere, ut & utilitates cellæ per negligentiam non pereant, & ſervorum Dei mentes ad opus Dominicum liberiores exiſtant.*

Uni plura beneficia committere nefas exiſtimabat.

XIII. Plura beneficia uni & eidem conferri, rem exiſtimabat in Eccleſia monſtri ſimilem, teſte Joanne Diacono Lib. 2. cap. 54. *Singula*, inquit, *Eccleſiaſtici juris Officia ſingulis quibuſque perſonis ſingulatim committi debere jubebat; aſſerens quia ſicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent, ita in Eccleſiæ corpore, ſecundùm veridicam Pauli Sententiam, in uno eodemque ſpiritu, alii conferendum eſt hoc officium, alii committendum eſt illud: neque uni, quantumlibet exercitata perſona, uno tempore, duarum rerum officia committenda ſunt: Quia ſi totum corpus oculus, ubi auditus? Sicut enim varietas membrorum per diverſa officia & robur corporis ſervat, & pulchritudinem repræſentat; ita varietas perſonarum per diverſa nihilominus officia diſtributa, & fortitudinem & venuſtatem ſancta Dei Eccleſia manifeſtat. Et ſicut indecorum eſt ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio, ita nimirum noxium, ſimúlque turpiſſimum, ſi ſingula rerum miniſteria perſonis totidem non fuerint diſtributa.* Defunctorum tamen Epiſcoporum Eccleſias, ad tempus, aliis Epiſcopis commendabat, quos earum inſtituebat Viſitatores; cùm ad res Eccleſiæ curandas, ne fortè diſtraherentur; tùm ad electionem Epiſcopi dirigendam; ut conſtat ex variis ipſius Epiſtolis, & ex Joanne Diacono.

Caritas ſancti Gregorii in pauperes.

XIV. Beneficentiſſima fuit ac profuſiſſima Sancti Gregorii erga pauperes charitas; de quâ hæc refert Joannes Diaconus: *Cunctorum patrimoniorum prædiorúmque reditus adæravit, eorúmque penſionibus in auro argentóque collatis, omnibus Ordinibus Eccleſiaſticis, vel Palatinis, Monaſteriis, Eccleſiis, Cœmeteriis, Diaconiis, Xenodochiis urbanis, vel ſuburbanis, quot ſolidi ſingulis quater in anno diſtribuerentur, Paſcha ſcilicet, Natali Apoſtolorum, Natali S. Andreæ, Natalitióque ſuo, per Polypticum, quò hactenus erogatur, indixit.* (Lib. 2. c. 24.) *Natalitio Apoſtolorum, vel ſuo, mixtos ſolidos offerens, peregrinis nihilominus veſtimenta donabat.* (cap. 25.) *Omnibus omnino Kalendis, pauperibus generaliter eaſdem ſpecies, quæ congerebantur ex reditibus, erogabat, & ſuo tempore frumentum, ſuo vinum, ſuo caſeum, ſuo legumen, &c. Paterfamilias Domini diſcretiſſimè dividebat. Pigmenta* * *verò aliaque delicatiora commercia Primoribus honorabiliter offerebat, ita ut nihil aliud quàm communia quædam horrea, communis putaretur Eccleſia* (cap. 26.) *Sanctimonialibus ter millo quindecim libras auri pro lectiſterniis dedit, eiſque pro quotidianis ſtipendiis octogiata libras annualiter concedebat.* De quibus ad Theoctiſtam Patriciam ſcribit: *Harum talis vita eſt, atque in tantùm lachrymis & abſtinentiâ diſtricta, ut credamus, quia ſi ipſæ non eſſent, nullus noſtrûm jam per tot annos in loco hoc ſubſiſtere inter Longobardorum gladios potuiſſet.* (cap. 27.)

** Sive bellaria.*

Singulis diebus *per omnium regionum vicos, vel compita, infirmis ſeu qualibet corporis parte debilibus, certa ſtipendia, per conſtitutos veredarios mittebat. Verecundioribus verò, antequam ipſe cibum caperet, à menſâ ſuâ benedictionis Apoſtolicæ, oſtiatim dirigere curabat ſcutellam, ita ut neminem prorſus exciperet miſericordiſſimi benevolentia Providi foris, quem ad fidem traxerat omnipotentis cognitio Creatoris.* (cap. 28.)

Cùm pauperem quemdam in anguſtis vicorum receſſibus inveniri mortuum contigiſſet, *æſtimans eum ſtipis inopiâ periiſſe, ita per aliquot dies à Miſſarum celebratione vacando triſtatus eſt, tanquam ſi eum propriis manibus peremiſſet.* (Cap. 29.) *Per Procuratores Eccleſiaſticorum patrimoniorum, velut Argus quidam luminoſiſſimus, per totius mundi latitudinem, ſuæ Paſtoralis ſolicitudinis oculos circumferebat. Ait enim in Epiſtola Anthemio Subdiacono: Diſcedenti tibi mandavimus, & poſtmodùm præceptis diſcurrentibus injunxiſſe me memini, ut curam pauperum gereres: Et ſi quos illic egere cognoſceres, ſcriptis recurrentibus indicares, & vix de paucis hæc facere curaſti.* Ibidem *(Cap. 31.)* refert Joannes Diaconus plurima Epiſtolarum ejus fragmenta, quibus Patrimoniorum Eccleſiæ Romanæ Procuratoribus, variis in Provinciis conſtitutis, in mandatis dedit, ut certam pecuniæ ſummam, vel fructuum quantitatem, omnis generis pauperibus diſtribuerent. Hoſpitalitatis in præmium, Angelos, & Chriſtum ipſum ſub peregrini ſpecie excepit.

Vacuum tenere Epiſcopi nomen tenet Epiſcopus, qui eleemoſynas obentes non erogat.

Cùm à pauperibus mendicantibus accepiſſet Marinianum Ravennatem Epiſcopum ſtipem non erogaſſe, & petentibus reſpondiſſe, *Non habeo*: Secundino juſſit ut ejus caritatem ſuo nomine excitaret. *Et miror*, inquit, *ſi is qui veſtes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non ſibi credat ſolam lectionem & orationem ſufficere, ut remotus ſtudeat ſedere, & de manu minimè fructificare: Sed largam manum habeat, neceſſitatem patientibus concurrat, alienam inopiam ſuam credat; Quia ſi hæc non habet, vacuum Epiſcopi nomen tenet.* (Epiſtola 29. Libri 5.)

Epiſcopos ſedibus pulſos ab hoſtibus, S. Gregorius ab aliis Epiſcopis ali jubet.

Epiſcopos ſuis è ſedibus ab hoſtibus pulſos, ab Illyricis Epiſcopis ſuſcipi & ali juſſit, ſecundùm Imperatoris, imò Dei mandatum: quâ de re ita ſcripſit Epiſtola 43. Libri 1. ad ipſos datâ. *Dignoſcitur ſacris apicibus deſtinatis juſſum fuiſſe, Epiſcopos, quos à propriis locis hoſtilitatis furor expulerat, ad eos Epiſcopos, qui nunc uſque in locis propriis degunt, pro ſuſtentatione & ſtipendiis præſentis vitæ eſſe jungendos. Et licet ad hoc Fraternitatem veſtram Juſſio Principalis admoneat, habemus tamen majus hic mandatum æterni Principis, quò ad hæc terribiliùs peragenda compellimur, ut non dico Fratres & Coëpiſcopos noſtros, ſed ipſos etiam, quos nobis contrarios patimur, cùm opportunitas poſtulat, in conferendis ſubſidiis neceſſitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & cæleſti primitus Principi obedientes exiſtere, & Imperialibus etiam juſſionibus conſentire; Quatenus Fratres Coëpiſcopóſque noſtros, quos & captivitatis diverſarúmque neceſſitatum anguſtia comprimunt, debeatis conſolandos convicturóſque vobiſcum in Eccleſiaſticis ſuſtentationibus libenter ſuſcipere: Non quidem ut per communionem Epiſcopalis Throni dignitas dividatur, ſed ut ab Eccleſia, juxta poſſibilitatem ſufficientiæ, debeant alimenta percipere.*

Xenia quævis à Coëpiſcopis accipere recuſabat, ut teſtatur Joannes Diaconus *Lib. 3. cap.* 24. utque probant ejus Epiſtolæ ibidem à Diacono laudatæ. Quin etiam in eos erat munificus. Nam ad Eccleſium Cluſinum Epiſcopum veſtem hyemalem, & equum, quo poſt infirmitatem veheretur, liberaliter tranſmiſit. (*Ex Joanne Diacono, & Epiſtola 27. Libri III.*) Aliaque aliis Coëpiſcopis contulit beneficia & munera. Bona Eccleſiæ in conviviis impendi non ferebat Sanctiſſimus Pontifex. Unde Natalem Salonitanum Epiſcopum, conviviis indulgentem, graviter increpuit, & factum exemplo Abraham & Iſaac excuſantem, docuit quæ licita ſint Epiſcopis convivia. (Epiſtola 14. Libri 11.) *Convivia autem, quæ ex intentione impendendæ caritatis fiunt,*

Qualia eſſe debeant Epiſcoporum convivia.

ſunt, rectè veſtra Sanctitas in ſuis Epiſtolis laudat: Sed tamen ſciendum eſt, quia tunc veraciter ex caritate prodeunt, cùm in eis nulla abſentium vita mordetur, nullus ex irriſione reprehenditur: Et non in eis inanes ſæcularium negotiorum fabulæ, ſed verba ſacræ lectionis audiuntur; Cùm non plus quàm neceſſe eſt, ſervitur corpori, ſed ſola ejus infirmitas reficitur, ut ad uſum exercendæ virtutis habeatur.

Perfectio Monaſticæ Vitæ in Aula Pontificia Gregorii.

XV. Sanctis, & eruditis Monachis familiariter uſus, *Nihil Monaſticæ perfectionis in Palatio, nihil Pontificalis inſtitutionis in Eccleſia dereliquit. Videbantur paſſim cum eruditiſſimis Clericis adhærere Pontifici Religioſiſſimi Monachi: Et in diverſis profeſſionibus habebatur vita communis: Ita ut talis eſſet tunc ſub Gregorio penes urbem Romanam Eccleſia, qualem hanc ſub Apoſtolis Lucas, & ſub Marco Evangeliſta penes Alexandriam Philo commemorat* (inquit Joannes Diaconus, *Lib. II. cap. 12.*)

Officia Eccleſiaſtica, & Miſſæ Ordinem in meliorem formam redegit S. Gregorius.

XVI. Eccleſiaſticorum Officiorum ordinem in meliorem formam redegit. Miſſarum Codicem Gelaſianum, nonnullis immutatis, & adjectis, in uno volumine contraxit. Addidit Canoni hæc verba; *Dieſque noſtros in tua pace diſponas, atque ab æterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari.* Orationem Dominicam, poſt Canonem, recitari juſſit. *Kyrie eleiſon* cantari; *Alleluia* dici extra tempus Paſchale, Subdiaconos Albis tantùm amictos in Sacrificio Altaris miniſtrare. Cùm verò nonnulli adversùs illos ritus, ceu novos, & ab Eccleſia Conſtantinopolitana in Romanam traductos, obmurmurarent, facti rationem reddidit ſapientiſſimus Pontifex, oſtenditque, ſe ritus illos à Græcis non accepiſſe, ſed in Romana Eccleſia antiquitùs inſtitutos inſtauraſſe, aut certè, quos utiles judicavit inſtituiſſe. (Epiſtola 64. Libri VII.) *In nullo eorum*, inquit, *aliam Eccleſiam ſecuti ſumus. Nam ut Alleluia hîc diceretur, de Hieroſolymorum Eccleſia, ex B. Hieronymi traditione tempore B. Damaſi Papæ, traditur tractum: & ideo magis in hâc Sede illam conſuetudinem amputavimus, quæ hîc à Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut ſpoliatos procedere facerem, antiqua conſuetudo Eccleſiæ fuit.... Kyrie eleiſon autem nos neque diximus, neque dicimus, ſicut à Græcis dicitur: Quia Græci ſimul omnes dicunt; apud nos autem à Clericis dicitur, & à populo reſpondetur: Et totidem vicibus etiam, Chriſte eleiſon, dicitur, quod apud Græcos nullo modo dicitur.... Orationem verò Dominicam, idcirco mox poſt Precem dicimus, quia mos Apoſtolorum fuit, ut ad ipſam ſolummodo Orationem, Oblationis Hoſtiam conſecrarent. Et valde mihi inconveniens viſum eſt, ut Precem quam Scholaſticus compoſuerat, ſuper Oblationem diceremus, & ipſam Traditionem quam Dominus noſter compoſuit, ſuper ejus Corpus & Sanguinem taceremus. Sed & Dominica Oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos verò à ſolo Sacerdote. In quo ergo Græcorum conſuetudines ſecuti ſumus, qui aut veteres noſtras reparavimus, aut novas & utiles conſtituimus, in quibus tamen alios comprobamur imitari?*

Cantus Gregorianus.

Cantum Eccleſiaſticum in meliorem formam inſtauravit: & Scholam Cantorum, nonnullis prædiis, & duabus domibus ipſis aſſignans, inſtituit. Porro cantus ab eo inſtitutus ille eſt planus & uniſonus, quem ab ipſo Gregorianum nuncupamus, progrediens per certos limites & terminos tonorum, quos modos ſeu tropos vocant Muſici, & octonario numero definiunt, ſecundùm naturalem generis diatonici diſpoſitionem. Diaconos Cantores eligi prohibuit, in Romana Synodo, Subdiaconis, & inferioribus Clericis id munus demandari decernens. Quâ de re *Lib. IV. Ep.* [illegible] 44. ita ſcribit: *In Romana Eccleſia dudum eſt conſuetudo valde reprehenſibilis exorta, ut quidam ſacri altaris Miniſtri Cantores eligantur, & in Diaconatûs Ordine conſtituti, modulationi vocis inſerviant, quos ad prædicationis officium, eleemoſynarùmque ſtudium, vacare congruebat. Unde fit plerumque, ut ad ſacrum miniſterium dum blanda vox quæritur, quæ congrua vita negligatur; & Cantor Miniſter Deum moribus ſtimulet, cùm populum vocibus delectat.... Quâ in re præſenti Decreto conſtituo, ut in hac Sede ſacri altaris Miniſtri cantare non debeant, ſolùmque Evangelicæ Lectionis officium inter Miſſarum ſolemnia exſolvant. Pſalmos verò ac reliquas Lectiones, cenſeo per Subdiaconos; vel, ſi neceſſitas fuerit, per minores Ordines, exhiberi.*

Stationes à S. Gregorio diſpoſitæ.

XVII. Stationes per Baſilicas & Cœmeteria Martyrum ſolicitus ordinavit, per quas & ipſe diſcurrens, dum adhuc eloqui valeret, viginti Homilias ſuper Evangelia, coram Eccleſia diverſo tempore, declamavit; totidem verò dictavit, ſed laſſeſcente ſtomacho, languore continuo, aliis pronuntiandas commiſit. Verba ſunt Joannis Diaconi, *Lib. 2. cap. 17.*

S. Gregorii humilitas ejus Opera in Eccleſia legi non patitur.

Opera ſua in Vigiliis, ſive nocturnis Officiis, legi paſſa non eſt ipſius humilitas; quâ de re lib. X. Epiſtola 22. ita ſcribit: *Quia frater & Coepiſcopus meus Marinianus legi Commenta B. Job publicè ad Vigilias faciat, non gratè ſuſcepi, quia non eſt illud Opus populare, & rudibus auditoribus impedimentum magis quam provectum generat. Sed dic ei, ut Commenta Pſalmorum legi ad Vigilias faciat, quæ mentes ſæcularium præcipuè ad mores informant. Neque enim volo, dum in hac carne ſum, ſi qua dixiſſe me contigit, ea facilè hominibus innoteſci. Nam quia dilectiſſimæ memoriæ Anatolius Diaconus quærenti ac jubenti Domino Imperatori Librum Regulæ Paſtoralis dedit, ægrè ſuſcepi: quem ſanctiſſimus frater & Coepiſcopus meus Anaſtaſius Antiochenus in Græcam Linguam tranſtulit; & ſicut mihi ſcriptum eſt, ei valdè placuit: ſed mihi valdè diſplicuit, ut qui meliora habent, in minimis occupentur.*

Imò nec ad menſam Coëpiſcorum Scripta ſua legi paſſus eſt humillimus Pontifex, ut conſtat ex Epiſtola 9. Libri VI. ad Syracuſanum Epiſcopum datâ. *Audio*, inquit, *quod aliqua de his quæ ſcripſiſſe me memini, Fraternitas veſtra ad menſam ſuam coram extraneis legi faciat; quod mihi non videtur eſſe faciendum, quia hoc quod vos pro caritate facitis, poſſunt quidam, quantum ad me eſt, vanæ gloriæ deputare. Ideoque coram extraneis Antiquorum dicta legite, ex quorum auctoritate valeant, qui audierint, informari.*

S. Gregorius apud Imperatorem Mauritium expoſtulat de Legum Eccleſiæ incommodarum durit̄â, rogatque ut eas temperet.

XVIII. Cùm Mauritius Imperator Lege latâ prohibuiſſet, ne Curiales, ſive publicis rationibus obnoxii, in Clerum, vel in Monaſteria reciperentur, & ne milites ad Monaſticam admitterentur profeſſionem, S. Gregorius primum caput Imperatoriæ Legis laudavit, ſed ita poſſe temperari cenſuit, ut in Monaſteriis ſuſcipi non poſſent, qui publicis rationibus erant obnoxii, niſi Monaſterium eorum rationes redderet, ac debita ſolveret. Eandem verò Legem, quoad alterum caput, improbavit, quô militum converſioni & ſaluti impedimentum apponebat, ac de illius rigore apud Principem expoſtulavit, rogavitque, ut ipſam temperaret. De primo capite ita ſcribit, Epiſtola LXII. Libri 2. ad Mauritium Imperatorem datâ: *Legem ſuſcepi, in quâ Dominorum pietas ſanxit, ut quiſquis publicis adminiſtrationibus fuerit implicatus, ei ad Eccleſiaſticum Officium venire non liceat, quod valdè laudavi, evidentiſſimè ſciens, quia qui ſæcularem habitum deſerens ad Eccleſiaſtica Officia venire feſtinat, mutare vult ſæculum, non relinquere. Quod verò in eadem Lege dicitur, ut ei in Monaſterio converti non liceat, omnino miratus ſum: dum & rationes ejus poſſint per Monaſterium fieri, & agi poteſt ut ab eo loco in quo ſuſcipitur, ejus quoque debita ſolvantur.*

De ſecundo verò ejuſdem Legis capite, quod

S. Gregorii Apoſtolica libertas in commonendis de officio Principibus, cum ſummâ humilitate conjuncta.

militum converſionem ſpectat, ita ſcribit: *Quam Conſtitutionem, ego fateor Dominis meis, vehementer expavi: quia per eam Cœlorum via multis clauditur, & quod nunc uſque licuit, ne liceat prohibetur. Multi enim ſunt, qui poſſunt Religioſam vitam, etiam cum ſeculari habitu, ducere. Et plerique ſunt qui, niſi omnia reliquerint, ſalvari apud Deum nullatenus poſſunt. Ego verò hæc Dominis meis loquens, quid ſum niſi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra Auctorem omnium Deum hanc intendere Conſtitutionem ſentio, Dominis tacere non poſſum. Ad hoc enim poteſtas Dominorum meorum pietati cœlitus data eſt ſuper omnes homines, ut qui bona appetunt adjuventur, ut cœlorum via largiùs pateat, ut terreſtre regnum cœleſti Regno famuletur. Et ecce apertâ voce dicitur, Ut ei, qui ſemel de terrenâ militiâ ſignatus fuerit, niſi aut expletâ militiâ, aut pro debilitate corporis repulſus, Domino noſtro Jeſu Chriſto militare non liceat. Ad hæc ecce per me ſervum ultimum ſuum & veſtrum reſpondebit Chriſtus dicens: Ego te de Notario Comitem Excubitorum, de Comite Excubitorum Cæſarem, de Cæſare Imperatorem, nec ſolùm hoc, ſed etiam Patrem Imperatorum feci: Ego Sacerdotes meos tuæ manui commiſi, & tu à meo ſervitio milites tuos ſubtrahis?... Unde per eumdem tremendum Judicem deprecor, ne illæ tantæ lachrymæ, tantæ orationes, tanta jejunia, tantæque eleemoſynæ Domini mei ex qualibet occaſione apud omnipotentis Dei oculos fuſcentur; ſed aut temperando Pietas veſtra, aut immutando, rigorem ejuſdem Legis inflectat: Quia tunc magis Dominorum exercitus contra hoſtes creſcit, quandò Dei exercitus ad orationem creverit.*

Imperatoris tamen Legem in Provincias miſit S. Gregorius, obediendum eſſe ratus mandatis Principis. *Ego quidem*, inquit, *juſſioni ſubjectus, eamdem Legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci; & quia Lex ipſa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam Sereniſſimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo, quæ debui, exſolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod ſenſi, minimè tacui.*

Legem Imperatoris mittendo, temperavit S. Gregorius.

Eam tamen Legem promulgando, nonnihil temperavit S. Gregorius, exiſtimans temperamentum illud gratum omnino Imperatori futurum. Hortatus eſt ſcilicet Metropolitanos, ne in Clero, aut in Monaſteriis ſuſciperent eos, qui publicis actionibus erant implicati, donec rationes reddidiſſent. Milites verò ad Monaſticam Profeſſionem non eſſe temerè ſuſcipiendos, ſed cum delectu, & poſtquam triennio integro in habitu ſæculari probati eſſent. Legenda eſt Epiſtola illius XI. Libri VII. ad Metropolitanos data, in qua hæc habet: *Legem quam Piiſſimus Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militia, vel rationibus publicis obligati, dum cauſarum ſuarum periculum fugiunt, ad Eccleſiaſticum habitum veniant, vel in Monaſteriis convertantur, veſtræ ſtudui Fraternitati tranſmittere; hoc maximè exhortans, quòd hi qui ſæculi actionibus implicati ſunt, in Clero Eccleſiæ præproperè ſuſcipiendi non ſunt: Quia dum in Eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter quàm vixerant, vivunt, nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare. Quòd ſi etiam tales quoque Monaſterium petunt, ſuſcipiendi nullo modo ſunt, niſi priùs à rationibus publicis abſoluti fuerint. Si qui verò ex militaribus viris in Monaſteriis converti feſtinant, non ſunt temerè ſuſcipiendi, niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et, juxta Normam Regularem, debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc Monachicum habitum Deo auctore ſuſcipere. Quâ de re etiam Sereniſſimus & Chriſtianiſſimus Imperator, mihi credite, omnino placatur, & libenter eorum converſionem ſuſcipit, quos in rationibus publicis implicatos non eſſe cognoſcit.*

Exiſtimarunt tamen Viri Eruditi, & inter alios illuſtriſſimus Pariſienſium Archipræſul *Petrus de Marca*, S. Gregorium Legem Imperatoriam auctoritate Pontificia non temperaſſe, ſed id præſtitiſſe Imperatoris delegatione uſum. Ea ſcilicet à Juſtiniano Imperatore collata fuerat poteſtas Præfectis Prætorio, ut Leges ad ſe miſſas in aliquo capite temperare, aut ab earum executione abſtinere poſſent, donec ſuis Relationibus ſuggeſſiſſent Imperatori, quæ pro utilitate publicâ videbantur (ut colligitur ex Novella CLII.) Unde cùm Edicta de rebus Eccleſiaſticis ad Patriarchas eô exemplô mitterentur, poterant & ipſi eodem jure uti, ut Legem Imperatoris in aliquo temperarent, vel illius executioni ſuperſederent, ſi rebus Eccleſiaſticis detrimentum aliquod inferre videretur.

S. Gregorius Reipublicæ difficillimis temporibus, curam gerit.

Exemplo ſuo docuit, S. Gregorius, Epiſcopos Reipublicæ curam gerere debere, cùm in diſcrimine conſtituta eſt, & ipſam contra hoſtes tueri. Leontium ad Nepeſinos miſit, ut civitatem regeret, ut conſtat ex Epiſtola 2. Libri VIII. *Leontio*, inquit, *curam ſollicitudinèmque Civitatis injunximus; ut in cunctis invigilans, quæ ad utilitatem veſtram, vel Reipublicæ pertinere dignoſcet, ipſe diſponat*, &c. *Quiſquis congrua ejus ordinationi reſtiterit, noſtræ reſultare diſpoſitioni cognoſcetur.*

Conſtantium Tribunum Neapolim miſit, ut civitatem tueretur, ut conſtat ex Epiſtola 24. Libri XII. ad Neapolitanos milites datâ. *Summa*, inquit, *militiæ laus, inter alia bona merita hæc eſt, obedientiam ſanctæ Reipublicæ utilitatibus exhibere, ſicut & nunc Devotionem veſtram feciſſe didicimus, quæ Epiſtolis noſtris, quibus magnificum virum Conſtantium Tribunum cuſtodiæ Civitatis deputavimus præeſſe, paruit, & congruam militaris devotionis obedientiam demonſtravit.* Ne quis tamen inde colligat jam tunc Romanum Pontificem fuiſſe Neapolitanæ urbis, aut aliarum civitatum Dominum: illis enim, non ſuo, ſed Imperatoris nomine conſulebat, Duces præficiebat, mandata dabat, ut ex verbis ſequentibus ejuſdem Epiſtolæ perſpicuum eſt. *Unde*, inquit, *Scriptis vos præſentibus curavimus admonendos, uti prædicto viro magnifico Tribuno, ſicut & feciſtis, omnem debeatis pro Sereniſſimorum Dominorum utilitate, vel conſervandâ civitate obedientiam exhibere.* Ad Tarracinenſem Epiſcopum ſcripſit, ut neminem ab excubiis & cuſtodia murorum, prætextu privilegiorum Eccleſiæ, ſe ſubtrahere pateretur, ſed omnes ad civitatis defenſionem & cuſtodiam compelleret. (Epiſtola XX. Libri 7.) *Quia verò*, inquit, *comperimus, multos ſe à murorum vigiliis excuſare, ſit Fraternitas veſtra ſolicita, ut nullum, neque per noſtrum, vel Eccleſiæ nomen, aut qualibet alio modo, defendi à vigiliis patiatur, ſed omnes generaliter compellantur, quatenus, omnibus vigilantibus, meliùs, auxiliante Domino, civitatis valeat cuſtodia procurari.* Eamdem Archiepiſcopo Calaritano curam demandavit, Epiſtola 2. Libri 7. Indict. 2. *Murorum vigilias, & ſolicitudinem in locis facite omnibus adhiberi.* Et Epiſtola 5. eidem juſſit, ut urbem muniri curaret, in eamque neceſſaria inferri omnia, ut Longobardorum obſidionem ſuſtinere poſſet. *Longobardorum Rex pacem non facit. Ideo neceſſe eſt ut Fraternitas veſtra, dum licet, civitatem ſuam, vel alia loca fortiùs muniri provideat, atque immineat, ut abundanter in iis condita procurentur; quatenus hoſtis non inveniat quod lædat, ſed confuſus abſcedat.*

Imperator Pontificem, & cunctos Sacerdotes revereri debet.

Pacem cum Longobardis faciendam Imperatori Mauritio cùm S. Gregorius ſuggeſſiſſet, ipſius conſilium, ceu viri ſimplicis contempſit Princeps, literáſque parum modeſtas ad ipſum dedit, de quibus graviter conqueſtus eſt Sanctiſſimus Pontifex *Epiſtola* 31. *Libri* IV. ad Mauritium ipſum datâ, Imperatorémque docuit Sacerdotes debitâ reverentiâ proſequi debere, non Scripturæ Sacræ duntaxat auctoritate, non Conſtantini Magni tantùm exemplo, ſed Principum etiam ethnicorum.

Ego

Ego igitur, inquit, *qui in Sereniſſimorum Dominorum juſſionibus ab Arnulphi aſtutiâ deceptus, non adjunctâ prudentiâ ſimplex denuntior, conſtat procùldubio quia fatuus appellor: Quod ita eſſe ego quoque ipſe confiteor. Ego enim ſi fatuus non fuiſſem, ad iſta toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minimè veniſſem. In ea autem re quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam paratus fuit, dum mihi non creditur, etiam mentitus eſſe reprehendor. Sed etſi Sacerdos non ſum, ſcio gravem eſſe hanc injuriam Sacerdoti, ut veritati ſerviens, fallax credatur. . . . Et quidem ſi terra mea captivitas per quotidiana momenta non excreſceret, de deſpectione meâ atque irriſione lætus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit, quia ego unde crimen falſitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur ſub Longobardorum jugo captiva. Dumque meis ſuggeſtionibus in nullo creditur, vires hoſtium immaniter excreſcunt. Sacerdotibus autem non ex terrenâ poteſtate Dominus noſter citiùs indignetur, ſed propter eum cujus ſervi ſunt, ita eis dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. . . Quid mirum ſi illos veſtra Pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipſe etiam appellat Deus?* Conſtantini deinde Imperatoris reverentiam erga Sacerdotes Mauritio ponit ob oculos. Tum ethnicorum etiam Principum exemplo eum coarguit. *Quid ergo mirum ſi Chriſtianus Imperator veri Dei Sacerdotes dignetur honorare, dum Pagani Principes honorem impendere Sacerdotibus noverunt, qui Diis ligneis & lapideis ſerviebant? Hæc ergo Pietati Dominorum, non pro me, ſed pro cunctis Sacerdotibus ſuggero. Ego enim homo peccator ſum.*

Pacem antea cum Longobardis fecerat Sanctiſſimus Pontifex, ſed negligentiâ & imprudentiâ Mauritii fracta eſt. Irrupit in Romanos Agilulphus Rex Longobardorum, Urbem obſedit, Romanorum ingentem multitudinem captivam fecit. Obſidionis diuturniſſimæ tempore S. Gregorius cum Gregorio Præfecto & Caſtorio Magiſtro militum, communibus curis & laboribus pro defenſione & ſalute Urbis invigilavit. Quas ob curas, & eximiam fidem, cùm ipſis gratulari Mauritius Imperator debuiſſet, ipſos malè excepit, & Sancto Pontifici exprobravit, frumentum ejus culpâ Romæ defuiſſe. Hæc ſua & Reipublicæ mala enarrantem audiamus S. Gregorium Epiſtola mox laudatâ. *Multas jam plagas acceperam*, inquit, *& ſupervenientibus Dominorum Juſſionibus inveni conſolationes quas non ſperabam. Si enim poſſum, has celeriter plagas enumero. Primùm quid mihi pax ſubducta eſt, quam cum Longobardis in Tuſcia poſitis, ſine ullo Reipublicæ diſpendio, feceram, deinde corruptâ pace, de Romanâ civitate milites ablati ſunt. Et quidem alii ab hoſtibus occiſi, alii verò Narniæ & Peruſii poſiti, & ut Peruſium teneretur, Roma relicta eſt. Poſt hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, ita ut oculis meis cernerem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos qui intra civitatem fuimus, Deo protegente, manus ejus evaſimus: quæſitum eſt unde culpabiles eſſe videremur, videlicet cur frumenta defuerint, quæ in hac Urbe diu multa ſervari nullatenus poſſunt. Et quidem de memetipſo in nullo turbatus ſum, quia teſte conſcientiâ fateor, adverſa qualibet pati paratus ſum, dummodo hæc omnia cum ſalute duntaxat animæ meæ evadam. Sed de glorioſis viris Gregorio Præfecto, & Caſtorio Magiſtro Militum non mediocriter ſum afflictus, qui & omnia, quæ potuerunt fieri, nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum & cuſtodiæ civitatis in eadem obſeſſione vehementiſſimos pertulerunt, & poſt hæc omnia gravi Dominorum indignatione percuſſi ſunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non ſua acta, ſed mea perſona gravat.*

Ex Eccleſiæ bonis ſumptus neceſſarios ſubminiſtrabat ſanctus Pontifex ad Urbis defenſionem, ut ipſe teſtatur Lib. 4. *Epiſtola* 34. & contributiones ſolvebat Longobardis, quibus Romanos ab eorum ſævitiâ redimeret. *Viginti autem jam & ſeptem annos ducimus*, inquit, *quòd in hac Urbe inter Longobardorum gladios vivimus. Quibus quàm multa hâc ab Eccleſia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere poſſimus, ſuggerenda non ſunt. Sed breviter indico, quia ſicut in Ravennæ partibus Dominorum Pietas apud primum exercitum Italiæ Sacellarium habet, qui cauſis ſupervenientibus quotidianas expenſas faciat, ita & in hac Urbe in cauſis talibus eorum Sacellarius ego ſum.*

Pacem tandem ab Agilulpho Longobardorum Rege S. Gregorius obtinuit, cui gratias egit pro tanto beneficio (*Lib. 7. Epiſtola 41. Indict. 2.*) Necnon Theodolindæ illius conjugi, (*Epiſtola 42.*)

Scribit ſanctus Gregorius ad Phocam Imperatorem ipſúmque admonet officii.

XX. Occiſô cum filiis Mauritio cùm Phocas ad Imperium perveniſſet, Sanctus Gregorius literas ad ipſum dedit venerationis & fidei ſuæ atque obedientiæ teſtes, ſimúlque hortatorias ut Imperium Chriſtianè & modeſtè gereret. *Quieſcat feliciſſimis temporibus veſtris univerſa Reſpublica, ceſſent teſtamentorum inſidiæ, redeat cunctis in rebus propriis ſecura poſſeſſio. Hoc namque inter Reges gentium & Reipublicæ Imperatores diſtat, quòd Reges gentium Domini ſervorum ſunt, Imperatores verò Reipublicæ Domini liberorum.*

Obitus Sancti Gregorii.

XXI. Malâ valetudine diu afflictus, gravi diuturnáque vexatus podagra, immenſis prò Eccleſia perfunctus confectúſque laboribus, libris ad Chriſtianorum inſtitutionem & ædificationem perpetuam editis, de quibus inferiùs agemus, ad vitam immortalem migravit, anno 604. cùm annos tredecim, menſes ſex, & dies decem Eccleſiam rexiſſet. Ejus memoria feſtivis honoribus celebratur, quarto Idus Martii, quo è vitâ exceſſit. Epitaphium ipſi poſitum Venerabilis Beda exhibet Lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum cap. 1. ubi & ejus Vitam compendio deſcribit.

SCHOLION I.

In iſtius Capitis Articulo primo, pag. 10. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papæ Auctoritas ſaltem æqualis eſt Imperatoriæ.*

R. Non mea, ſed Symmachi Pontificis Maximi Propoſitio eſt, de quo ſcripſi: *Pontificiam cum Imperatoria Dignitatem conferens, Pontifices Regibus ſuperiores eſſe oſtendit, illíſque verendos.* Ejus verba refero ex Epiſtola Apologetica ad Anaſtaſium Imperatorem, in qua hæc inter alia leguntur: ITAQUE UT NON DICAM SUPERIOR, CERTE ÆQUALIS HONOR EST. Extra fragmentum Epiſtolæ Symmachi non legitur in libris meis hæc propoſitio: *Papæ auctoritas ſaltem æqualis eſt Imperatoriæ.* Hanc mihi cur affingunt Indiculi Cenſorii Auctores? Cur hanc à Symmachi teſtimonio avellunt, & ipſius eſſe diſſimulant? Symmacho injuriam faciunt graviorem quàm mihi, cùm ejus Propoſitionem & verba reprehendere & notare non verentur.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 11. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Anaſtaſius Papa in diviſione Provinciarum Galliæ multa innovavit, vel potiùs confudit.*

R. Facti quæſtio eſt, cujus teſtis legitimus Symmachus Anaſtaſii in Sede Apoſtolica Succeſſor in Epiſtola I. ad Æonium Arelatenſem Epiſcopum, cujus verba ibi deſcripſi. Idem confirmat Epiſtola II. & quæ ab Anaſtaſio innovata fuerant reſcidit, confirmans diviſionem Provinciæ inter Viennenſem & Arelatenſem Eccleſias à S. Leone conſtitutam, ut conſtat ex Epiſtola III. ipſius Symmachi ad Epiſcopos Galliæ. Indiculus ergo Cenſorius Symmachum Papam ferit potiùs quàm F. Natalem Alexandrum; ſi verbum illud, *vel potiùs confudit*, Religioſis Cenſoribus fortè diſpliceat, Symmacho Pontifici ſuccenſeant, qui ita locutus eſt.

SCHOLION III.

Articulo ſexto ejuſdem Capitis, pag. 23. Edit. primæ, Religioſi

S. Gregorii Apoſtolica libertas in commonendis de officio Principibus, cum ſummâ humilitate conjuncta.

militum converſionem ſpectat, ita ſcribit: *Quam Conſtitutionem, ego fateor Dominis meis, vehementer expavi: quia per eam Cœlorum via multis clauditur, & quod nunc uſque licuit, ne liceat prohibetur. Multi enim ſunt, qui poſſunt Religioſam vitam, etiam cum ſeculari habitu, ducere. Et plerique ſunt qui, niſi omnia reliquerint, ſalvari apud Deum nullatenus poſſunt. Ego verò hæc Dominis meis loquens, quid ſum niſi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra Auctorem omnium Deum hanc intendere Conſtitutionem ſentio, Dominis tacere non poſſum. Ad hoc enim poteſtas Dominorum meorum pietati cœlitus data eſt ſuper omnes homines, ut qui bona appetunt adjuventur, ut cœlorum via largiùs pateat, ut terreſtre regnum cœleſti Regno famuletur. Et ecce apertâ voce dicitur, Ut ei, qui ſemel de terrenâ militiâ ſignatus fuerit, niſi aut expletâ militiâ, aut pro debilitate corporis repulſus, Domino noſtro Jeſu Chriſto militare non liceat. Ad hæc ecce per me ſervum ultimum ſuum & veſtrum reſpondebit Chriſtus dicens: Ego te de Notario Comitem Excubitorum, de Comite Excubitorum Cæſarem, de Cæſare Imperatorem, nec ſolùm hoc, ſed etiam Patrem Imperatorum feci: Ego Sacerdotes meos tua manui commiſi, & tu à meo ſervitio milites tuos ſubtrahis?... Unde per eumdem tremendum Judicem deprecor, ut illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta jejunia, tantæque eleemoſynæ Domini mei ex qualibet occaſione apud omnipotentis Dei oculos fuſcentur; ſed aut temperando Pietas veſtra, aut immutando, rigorem ejuſdem Legis inflectat: Quia tunc magis Dominorum exercitus contra hoſtes creſcit, quanto Dei exercitus ad orationem creverit.*

Imperatoris tamen Legem in Provincias miſit S. Gregorius, obediendum eſſe ratus mandatis Principis. *Ego quidem*, inquit, *juſſioni ſubjectus, eamdem Legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci; & quia Lex ipſa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam Sereniſſimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo, quæ debui, exſolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod ſenſi, minimè tacui.*

Legem Imperatoris mittendo, temperavit S. Gregorius.

Eam tamen Legem promulgando, nonnihil temperavit S. Gregorius, exiſtimans temperamentum illud gratum omnino Imperatori futurum. Hortatus eſt ſcilicet Metropolitanos, ne in Clero, aut in Monaſteriis ſuſciperent eos, qui publicis actionibus erant implicati, donec rationes reddidiſſent. Milites verò ad Monaſticam Profeſſionem non eſſe temerè ſuſcipiendos, ſed cum delectu, & poſtquam triennio integro in habitu ſæculari probati eſſent. Legenda eſt Epiſtola illius XI. Libri VII. ad Metropolitanos data, in qua hæc habet: *Legem quam Piiſſimus Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militiæ, vel rationibus publicis obligati, dum cauſarum ſuarum periculum fugiunt, ad Eccleſiaſticum habitum veniant, vel in Monaſteriis convertantur, veſtræ ſtudui Fraternitati tranſmittere; hoc maximè exhortans, quòd hi qui ſæculi actionibus implicati ſunt, in Clero Eccleſiæ præproperè ſuſcipiendi non ſunt: Quia dum in Eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter quàm vixerant, vivunt, nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare. Quòd ſi etiam tales quoque Monaſterium petunt, ſuſcipiendi nullo modo ſunt, niſi priùs à rationibus publicis abſoluti fuerint. Si qui verò ex militaribus viris in Monaſteriis converti feſtinant, non ſunt temerè ſuſcipiendi, niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et, juxta Normam Regularem, debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc Monachicum habitum Deo auctore ſuſcipere. Quâ de re etiam Sereniſſimus & Chriſtianiſſimus Imperator, mihi credite, omnino placatur, & libenter eorum converſionem ſuſcipit, quos in rationibus publicis implicatos non eſſe cognoſcit.*

Exiſtimarunt tamen Viri Eruditi, & inter alios illuſtriſſimus Pariſienſium Archipræſul *Petrus de Marca*, S. Gregorium Legem Imperatoriam'auctoritate Pontificia non temperaſſe, ſed id præſtitiſſe Imperatoris delegatione uſum. Ea ſcilicet à Juſtiniano Imperatore collata fuerat poteſtas Præfectis Prætorio, ut Leges ad ſe miſſas in aliquo capite temperare, aut ab earum executione abſtinere poſſent, donec ſuis Relationibus ſuggeſſiſſent Imperatori, quæ pro utilitate publicâ videbantur (ut colligitur ex Novella CLII.) Unde cùm Edicta de rebus Eccleſiaſticis ad Patriarchas eô exemplô mitterentur, poterant & ipſi eodem jure uti, ut Legem Imperatoris in aliquo temperarent, vel illius executioni ſuperſederent, ſi rebus Eccleſiaſticis detrimentum aliquod inferre videretur.

S. Gregorius Reipublicæ difficillimis temporibus, curam geſſit.

Exemplo ſuo docuit, S. Gregorius, Epiſcopos Reipublicæ curam gerere debere, cùm in diſcrimine conſtituta eſt, & ipſam contra hoſtes tueri. Leontium ad Nepeſinos miſit, ut civitatem regeret, ut conſtat ex Epiſtola 2. Libri VIII. *Leontio*, inquit, *curam ſollicitudinémque Civitatis injunximus; ut in cunctis invigilans, quæ ad utilitatem veſtram, vel Reipublicæ pertinere dignoſcet, ipſe diſponat*, &c. *Quiſquis congruæ ejus ordinationi reſtiterit, noſtræ reſultare diſpoſitioni cognoſcetur.*

Conſtantium Tribunum Neapolim miſit, ut civitatem tueretur, ut conſtat ex Epiſtola 24. Libri XII. ad Neapolitanos milites datâ. *Summa*, inquit, *militiæ laus, inter alia bona merita hæc eſt, obedientiam ſanctæ Reipublicæ utilitatibus exhibere, ſicut & nunc Devotionem veſtram feciſſe didicimus, quæ Epiſtolis noſtris, quibus magnificum virum Conſtantium Tribunum cuſtodiæ Civitatis deputavimus præeſſe, paruit, & congruam militaris devotionis obedientiam demonſtravit.* Ne quis tamen inde colligat jam tunc Romanum Pontificem fuiſſe Neapolitanæ urbis, aut aliarum civitatum Dominum: illis enim, non ſuo, ſed Imperatoris nomine conſulebat, Duces præficiebat, mandata dabat, ut ex verbis ſequentibus ejuſdem Epiſtolæ perſpicuum eſt. *Unde*, inquit, *Scriptis vos præſentibus curavimus admonendos, uti prædicto viro magnifico Tribuno, ſicut & feciſtis, omnem debeatis pro Sereniſſimorum Dominorum utilitate, vel conſervandâ civitate obedientiam exhibere.* Ad Tarracinenſem Epiſcopum ſcripſit, ut neminem ab excubiis & cuſtodia murorum, prætextu privilegiorum Eccleſiæ, ſe ſubtrahere pateretur, ſed omnes ad civitatis defenſionem & cuſtodiam compelleret. (Epiſtola XX. Libri 7.) *Quia verò*, inquit, *comperimus, multos ſe à murorum vigiliis excuſare, ſit Fraternitas veſtra ſolicita, ut nullum, neque per noſtrum, vel Eccleſiæ nomen, aut quolibet alio modo, defendi à vigiliis patiatur, ſed omnes generaliter compellantur, quatenus, omnibus vigilantibus, meliùs, auxiliante Domino, civitatis valeat cuſtodia procurari.* Eamdem Archiepiſcopo Calaritano curam demandavit, Epiſtola 2. Libri 7. Indict. 2. *Murorum vigilias, & ſolicitudinem in locis facite omnibus adhiberi.* Et Epiſtola 5. eidem juſſit, ut urbem muniri curaret, in eamque neceſſaria inferri omnia, ut Longobardorum obſidionem ſuſtinere poſſet. *Longobardorum Rex pacem non facit. Ideo neceſſe eſt ut Fraternitas veſtra, dum licet, civitatem ſuam, vel alia loca fortiùs muniri provideat, atque immineat, ut abundanter in iis condita procurentur; quatenus hoſtis non inveniat quod lædat, ſed confuſus abſcedat.*

Pacem cum Longobardis faciendam Imperatori Mauritio cùm S. Gregorius ſuggeſſiſſet, ipſius conſilium, ceu viri ſimplicis contempſit Princeps, literáſque parum modeſtas ad ipſum dedit, de quibus graviter conqueſtus eſt Sanctiſſimus Pontifex *Epiſtola* 31. *Libri* IV. ad Mauritium ipſum datâ, Imperatorémque docuit Sacerdotes debitâ reverentiâ proſequi debere, non Scripturæ Sacræ duntaxat auctoritate, non Conſtantini Magni tantùm exemplo, ſed Principum etiam ethnicorum. *Ego*

Imperator Pontificem, & cunctos Sacerdotes revereri debet.

Ego igitur, inquit, *qui in Sereniſſimorum Dominorum juſſionibus ab Arnulphi aſtutiâ deceptus, non adjunctâ prudentiâ ſimplex denuntior, conſtat proculdubio quia fatuus appellor: Quod ita eſſe ego quoque ipſe confiteor. Ego enim ſi fatuus non fuiſſem, ad iſta toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minimè veniſſem. In ea autem re quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad Rempublicam paratus fuit, dum mihi non creditur, etiam mentitus eſſe reprehendor. Sed etſi Sacerdos non ſum, ſcio gravem eſſe hanc injuriam Sacerdoti, ut veritati ſerviens, fallax credatur. . . . Et quidem ſi terra mea captivitas per quotidiana momenta non excreſceret, de deſpectione meâ atque irriſione lætus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit, quia ego unde crimen falſitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur ſub Longobardorum jugo captiva. Dumque meis ſuggeſtionibus in nullo creditur, vires hoſtium immaniter excreſcunt. Sacerdotibus autem non ex terrenâ poteſtate Dominus noſter citius indignetur, ſed propter eum cujus ſervi ſunt, ita eis dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. . . . Quid mirum ſi illos veſtra Pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipſe etiam appellat Deus?* Conſtantini deinde Imperatoris reverentiam erga Sacerdotes Mauritio ponit ob oculos. Tum ethnicorum etiam Principum exemplo eum coarguit. *Quid ergo mirum ſi Chriſtianus Imperator veri Dei Sacerdotes dignetur honorare, dum Pagani Principes honorem impendere Sacerdotibus noverunt, qui Diis ligneis & lapideis ſerviebant? Hæc ergo Pietati Dominorum, non pro me, ſed pro cunctis Sacerdotibus ſuggero. Ego enim homo peccator ſum.*

Pacem antea cum Longobardis fecerat Sanctiſſimus Pontifex, ſed negligentiâ & imprudentiâ Mauritii fracta eſt. Irrupit in Romanos Agilulphus Rex Longobardorum, Urbem obſedit, Romanorum ingentem multitudinem captivam fecit. Obſidionis durissimæ tempore S. Gregorius cum Gregorio Præfecto & Caſtorio Magiſtro militum, communibus curis & laboribus pro defenſione & ſalute Urbis invigilavit. Quas ob curas, & eximiam fidem, cùm ipſis gratulari Mauritius Imperator debuiſſet, ipſos malè excepit, & Sancto Pontifici exprobravit, frumentum ejus culpâ Romæ defuiſſe. Hæc ſua & Reipublicæ mala enarrantem audiamus S. Gregorium Epiſtola mox laudatâ. *Multas jam plagas acceperam*, inquit, *& ſupervenientibus Dominorum Juſſionibus inveni conſolationes quas non ſperabam. Si enim poſſum, has celeriter plagas enumero. Primùm quid mihi pax ſubducta eſt, quam cum Longobardis in Tuſcia poſitis, ſine ullô Reipublicæ diſpendio, feceram, deinde corruptâ pace, de Romanâ civitate milites ablati ſunt. Et quidem alii ab hoſtibus occiſi, alii verò Narniæ & Peruſii poſiti, & ut Peruſium teneretur, Roma relicta eſt. Poſt hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, ita ut oculis meis cernerem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur venales. Et quia nos qui intra civitatem fuimus, Deo protegente, manus ejus evaſimus, quæſitum eſt unde culpabiles eſſe videremur, videlicet cur frumenta defuerint, quæ in hac Urbe diu multa ſervari nullatenus poſſunt. Et quidem de memetipſo in nullô turbatus ſum, quia teſte conſcientiâ fateor, adverſa quælibet pati paratus ſum, dummodo hæc omnia cum ſalute duntaxat animæ meæ evadam. Sed de glorioſis viris Gregorio Præfecto, & Caſtorio Magiſtro Militum non mediocriter ſum afflictus, qui & omnia, quæ potuerunt fieri, nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum & cuſtodiæ civitatis in eadem obſeſſione vehementiſſimos pertulerunt, & poſt hæc omnia gravi Dominorum indignatione percuſſi ſunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non ſua acta, ſed mea perſona gravat.*

Ex Eccleſiæ bonis ſumptus neceſſarios ſubminiſtrabat ſanctus Pontifex ad Urbis defenſionem, ut ipſe teſtatur Lib. 4. *Epiſtola* 34. & contributiones ſolvebat Longobardis, quibus Romanos ab eorum ſævitiâ redimeret. *Viginti autem jam & ſeptem annos ducimus*, inquit, *quòd in hac Urbe inter Longobardorum gladios vivimus. Quibus quàm multa hâc ab Eccleſia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere poſſimus, ſuggerenda non ſunt. Sed breviter indico, quia ſicut in Ravennæ partibus Dominorum Pietas apud primum exercitum Italiæ Sacellarium habet, qui cauſis ſupervenientibus quotidianas expenſas faciat, ita & in hac Urbe in cauſis talibus eorum Sacellarius ego ſum.*

Pacem tandem ab Agilulpho Longobardorum Rege S. Gregorius obtinuit, cui gratias egit pro tanto beneficio (*Lib. 7. Epiſtola* 41. *Indict.* 2.) Necnon Theodolindæ illius conjugi, (*Epiſtola* 42.)

XX. Occiſô cum filiis Mauritio cùm Phocas ad Imperium perveniſſet, Sanctus Gregorius literas ad ipſum dedit venerationis & fidei ſuæ atque obedientiæ teſtes, ſimúlque hortatorias ut Imperium Chriſtianè & modeſtè gereret. *Quieſcat feliciſſimis temporibus veſtris univerſa Reſpublica, ceſſent teſtamentorum inſidiæ, redeat cunctis in rebus propriis ſecura poſſeſſio. Hoc namque inter Reges gentium & Reipublicæ Imperatores diſtat, quòd Reges gentium Domini ſervorum ſunt, Imperatores verò Reipublicæ Domini liberorum.* Scribit ſanctus Gregorius ad Phocam Imperatorem ipſúmque admonet officii.

XXI. Malâ valetudine diu afflictus, gravi diuturnâque vexatus podagra, immenſis pro Eccleſia perfunctus confectúſque laboribus, libris ad Chriſtianorum inſtitutionem & ædificationem perpetuam editis, de quibus inferiùs agemus, ad vitam immortalem migravit, anno 604. cùm annos tredecim, menſes ſex, & dies decem Eccleſiam rexiſſet. Ejus memoria feſtivis honoribus celebratur, quarto Idus Martii, quo è vitâ exceſſit. Epitaphium ipſi poſitum Venerabilis Beda exhibet Lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum cap. 1. ubi & ejus Vitam compendio deſcribit. Obitus Sancti Gregorii.

SCHOLION I.

In iſtius Capitis Articulo primo, pag. 10. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papæ Auctoritas ſaltem æqualis eſt Imperatoriæ.*

R. Non mea, ſed Symmachi Pontificis Maximi Propoſitio eſt, de quo ſcripſi: *Pontificiam cum Imperatoria Dignitatem conferens, Pontifices Regibus ſuperiores eſſe aſſeverat, illiſque vero œquales.* Ejus verba refero ex Epiſtola Apologetica ad Anaſtaſium Imperatorem, in qua hæc inter alia leguntur: ITAQUE UT NON DICAM SUPERIOR, CERTE ÆQUALIS HONOR EST. Extra fragmentum Epiſtolæ Symmachi non legitur in libris meis hæc propoſitio: *Papæ auctoritas ſaltem æqualis eſt Imperatoriæ.* Hanc mihi cur affingunt Indiculi Cenſorii Auctores? Cur hanc à Symmachi teſtimonio avellant, & ipſius eſſe diſſimulant? Symmacho injuriam faciunt graviorem quàm mihi, cùm ejus Propoſitionem & verba reprehendere & notare non verentur.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 11. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Anaſtaſius Papa in diviſione Provinciarum Galliæ multa innovavit, vel potiùs confudit.*

R. Facti quæſtio eſt, cujus teſtis legitimus Symmachus Anaſtaſii in Sede Apoſtolica Succeſſor in Epiſtola I. ad Æonium Arelatenſem Epiſcopum, cujus verba ibi deſcripſi. Idem confirmat Epiſtola II. & quæ ab Anaſtaſio innovata fuerant reſcidit, confirmans diviſionem Provinciæ inter Viennenſem & Arelatenſem Eccleſias à S. Leone conſtitutam, ut conſtat ex Epiſtola 12. ipſius Symmachi ad Epiſcopos Galliæ. Indiculus ergo Cenſorius Symmachum Papam ferit potiùs quàm F. Natalem Alexandrum; ſi verbum illud, *vel potiùs confudit*, Religioſis Cenſoribus fortè diſplicebat, Symmacho Pontifici ſuccenſeant, qui ita locutus eſt.

SCHOLION III.

Articulo ſexto ejuſdem Capitis, pag. 23. Edit. primæ,

Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Pontifex Simoniam eliminat auxilio Poteſtatis ſæcularis.*

R. Quid hîc reprehenſione dignum? An quòd Pontifex Simoniam eliminaverit? An quòd Edictum ab Athalarico Italiæ Rege impetraverit, quo Senatus-Conſultum jam antea contra Simoniacos latum confirmabat? Utrumque præſtitit *Joannes Secundus*, & quidem laudabiliter. *Neceſſe quippe fuit* (ut dixi) *ad excidendas mali radices, Magiſtratuum & Regis ipſius auctoritate Eccleſiaſticam adjuvari.* Teſtis hujus facti Epiſtola Athalarici Regis ad Joannem Secundum, quæ apud Caſſiodorum habetur libro IX. *Variarum* decima quinta. Illam indicare ſatis habui, nunc ejus verba profero ut Religioſis Cenſoribus ſatisfaciam. *Nuper* (inquit) *ad nos Defenſor Eccleſiæ Romanæ flebili allegatione pervenit, cùm Apoſtolicæ Sedi peteretur Antiſtes, quoſdam nefaria machinatione neceſſitatem temporis aucupatos ita facultates pauperum extortis promiſſionibus ingravaſſe, ut, quod dictu nefas eſt, etiam ſacra vaſa emptioni publicæ viderentur expoſita. Hoc quantò ſuit crudele committi, tantò glorioſum eſt adhibita pietate reſecari. Atque ideo Sanctitas veſtra ſtatuiſſe nos præſenti definitione cognoſcat, quod etiam ad univerſos Patriarchas atque Metropolitanas Eccleſias volumus pertinere: ut à tempore Sanctiſſimi Papæ Bonifacii, cùm de talibus prohibendis ſuffragiis Patres conſcripti Senatus-Conſulta nobilitatis ſuæ memores condiderunt: Quicumque in Epiſcopatu obtinendo ſive per ſe, ſive per aliam quamcumque perſonam aliquid promiſiſſe declaratur, ut execrabilis contractus cunctis viribus evacuetur. Si quis autem in hoc ſcelere deprehenditur fuiſſe verſatus, nullam relinquimus vocem; verùm etiam ſi aut repetendum, aut quod acceptum eſt non reddendum eſſe crediderit, ſacrilegii reus procul dubio habeatur: accepta reſtituens compulſione Judicis competentis. Juſtiſſima ſiquidem Leges, ut bonis aperiunt, ita claudunt malis moribus aditum. Præterea quidquid in illo Senatûs eſt decretum Conſulto, præcipimus in eos modis omnibus cuſtodiri, qui ſe quoquo modo per interpoſitas quaſcumque perſonas ſceleſtis contractibus immiſcuerunt. Vos autem, qui Patriarcharum honore reliquis præſidetis Eccleſiis, quoniam Conſtitutio noſtra ab illicita promiſſione liberavit, reſtat ut bona imitantes exempla, ſine aliquo Eccleſiarum diſpendio dignos Majeſtati Pontifices offeratis. Iniquum eſt enim ut locum apud vos habeat ambitus, quem nos Laicis divina conſideratione præcluſimus. Quapropter ſi quis Apoſtolicæ Præſulem Eccleſiæ, vel Patriarcharum Epiſcopum, ſive per ſe, ſive per parentes, aut ſervientium quaſcumque perſonas aliquo ſuffragii crediderit ambitione promovendum, & ipſum reddere accepta deſinemus, & quod eſt Canonibus ſtatutum, eum modis omnibus eſſe paſſurum.*

Scholion IV.

Articulo X. ejuſdem Capitis, pag. 36. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Reges Galliæ jure protectionis vindices Canonum.*

R. Id agnovit Pelagius I. Pontifex Maximus in Epiſtola ad Childebertum Regem Chriſtianiſſimum, cujus verba ibidem deſcripſi. Hanccine Chriſtianiſſimis Regibus gloriam? Hanc Eccleſiæ felicitatem invident, quòd tam potentes, tam pios nacta ſit Protectores?

Scholion V.

Articulo XIII. ejuſdem Capitis, Num. v. pag. 48. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Epiſcopi reſpectu Papæ vocantur Coepiſcopi.*

R. Gravis reus ſum erroris, Cenſorum Religioſorum judicio, quòd ſcripſerim loco ab ipſis notato *Qua ſe humilitate & caritate erga* COEPISCOPOS *gereret S. Gregorius, conſtat ex Epiſtola ejus ad Eulogium*, &c. Scilicet ægrè ferunt Epiſcopos reſpectu Papæ *Coëpiſcopos* vocari. Erravit igitur S. Cyprianus, cùm ſcripſit lib. De Unitate Eccleſiæ: *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur.* Erravit, cùm Romanos Pontifices Stephanum, Cornelium, Fabianum, Lucium, ſuos & aliorum Epiſcoporum *Fratres & Collegas* appellavit. Erravit Stephanus I. cùm ad S. Cyprianum ſcribens, illum alioſque Præſules Eccleſiæ Africanæ ceu *Coepiſcopos* ſalutavit? Erravit Innocentius I. ſcribens ad Epiſcopos Milevitanæ Synodi: *Præſertim quoties Fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres & Coepiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris auctorem referre debere.* Erraverunt Pontifices omnes, qui Epiſcopos alios vocaverunt *Fratres & Coepiſcopos*: Scilicet, Siricius Epiſtola quarta, Innocentius I. Epiſtola ſeptima ad Rufum, Gerontium, & alios Macedoniæ Epiſcopos, Epiſtola undecima ad Aurelium Carthaginenſem, Epiſtola decima quarta ad Atticum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Celeſtinus I. in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, Sixtus III. in Epiſtolis ad S. Cyrillum Alexandrinum, ad Joannem Antiochenum, ad Proclum, ad Epiſcopos per Illyricum conſtitutos; S. Leo in Epiſtolis ad Viennenſis Provinciæ Epiſcopos, ad Turribium Aſturicenſem, ad Anatolium, & Gennadium Conſtantinopolitanos, ad Epiſcopos Mauritaniæ, ad omnes Galliarum Epiſcopos, &c. Hilarus Epiſtola ad Aſcanium & univerſos Epiſcopos Tarraconenſis Provinciæ, Simplicius in Epiſtola ad Joannem Ravennatem Epiſcopum, Felix III. in Romana Synodo cui præfuit, Gelaſius I. in Epiſtolis ad Epiſcopos omnes per Picenum conſtitutos, ad Epiſcopos Lucaniæ, ad Æonium Arelatenſem Epiſcopum; Anaſtaſius II. in Epiſtola ad Anaſtaſium Imperatorem, Symmachus Epiſtola X. ad univerſos Epiſcopos Galliæ, & in Epiſtola ad Æonium Arelatenſem; Hormiſdas in Epiſtolis X. ad Avitum Viennenſem, XXII. ad Dorotheum Theſſalonicenſem, LI. ad univerſos Hiſpaniæ Epiſcopos, LII. ad Joannem & Dioſcorum Legatos, &c. Agapetus I. Epiſtola II. ad Africanos Epiſcopos; Vigilius Epiſtola VII. ad Auxanium Arelatenſem, & IX. ad Epiſcopos Galliæ; Pelagius I. in Epiſtolis III. XI. & XII. ad Childebertum Regem; Pelagius II. Epiſtola III. ad Gregorium Diaconum, S. Gregorius M. Libri II. Indict. XI. Epiſtola IX. *Convocato Epiſcoporum Concilio, ſi hæc in quibus actum ſatis eſt, fuerint approbata, profatis Natalis fratris & Coepiſcopi noſtri volumus in ſuum proprium robur obtinere ſententiam.* Libri VI. Epiſtola XIX. ad Cyprianum Diaconum: *Non ſit dilectioni tuæ hanc olim conſuetudinem tenuiſſe, ut Fratres & Coepiſcopi noſtri Romam ſemel in triennio convenirent.* Idem vocabulum in aliis paſſim Epiſtolis uſurpat Martinus I. in Epiſtola V. ad Joannem Epiſcopum Philadelphiæ, Gregorius II. Epiſtola IV. & XIV. Gregorius III. Epiſtola II. ad Bonifacium Zacharias Epiſtola IX. ad eumdem, Gregorius IV. Epiſtola I. Leo Quartus in Romano Concilio, quod in cauſa Anaſtaſii Presbyteri Cardinalis habuit, Nicolaus I. Epiſtola X. ad Metropolitas & Epiſcopos Conſtantinopolitanæ Sedi ſubjacentes, Ignatium Conſtantinopolitanum Epiſcopum (*comminiſtrum* ſuum vocat & *Conſacerdotem*. Hadrianus II Epiſtola VI. ad Synodum Tricaſſinam, Epiſtola VII. & XXI. Joannes VIII. Epiſtola LVII. ad Archiepiſcopum Ravennæ, & Epiſtola CIV. ad Bituricenſem Epiſcopum; Leo Nonus Epiſtola III. ad Thomam Africanum; Gregorius VII. Libri III. Epiſtola XII. Libri IV. Epiſtola III. Libri ſexti Epiſtola XXXV. & alibi paſſim in toto Regeſto; Victor III. in Beneventano Concilio cui præfuit, Urbanus II. in Sermone quem habuit in Claromontano Concilio; Paſchalis II. Epiſtola XXX ad Epiſcopos Angliæ. Alexander III Epiſtola LIII. Innocentius III. Lib. I. Epiſtola ad Abbatem & Monachos Burgulienſes: *Ea*, inquit, *quæ à* FRATRIBUS *&* COEPISCOPIS *noſtris, qui in partem ſollicitudinis noſtræ ſunt vocati, auctoritate Apoſtolicæ Sedis ratione prævia ſtatuuntur, ne per alicujus inſolentiam ſeu temeritatem immutentur, vel infringantur, aut in dubium revocentur, Apoſtolico debent munimine roborari.* An tot Pontifices erraſſe dicent Cenſores Religioſi, cùm Epiſcopos vocarunt *Fratres* ſuos, *Comminiſtros*, *Conſacerdotes*, *Coepiſcopos*? Quid igitur peccavi, referens S. Gregorium alios Epiſcopos iis nominibus appellaſſe? Stupendum autem eſt quòd ea voce *Coëpiſcopus*, omnimodam æqualitatem Romani Pontificis cum aliis Epiſcopis, non ſolùm in Ordine Epiſcopali (quod nemo Catholicus negat) ſed etiam in auctoritate & Juriſdictione (quod ſoli Hæretici aſſerere poſſunt) ſignificari exiſtimaverint; nec attenderint Epiſcopos cùm ad Presbyteros & Diaconos olim ſcriberent, eos *Compresbyteros* & *Condiaconos* appellaſſe, ut ex S. Auguſtini Epiſtolis patet: Nec tamen ſimplices Presbyteri, multò minùs Diaconi Epiſcopis pares ab ullo umquam Catholico dicti ſunt.

Scholion VI.

Ad eumdem Articulum, eamdemque paginam, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Papa Epiſcopis non debet jubere, ſed monſtrare, quæ pares.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea; neque hîc, nec uſpiam in libris meis ſimile quid legitur. Sic tantùm ſcripſi loco à Religioſis Cenſoribus notato: *Qua ſe humilitate & caritate erga Coepiſcopos gereret S. Gregorius, conſtat ex Epiſtola mox laudata ad Eulogium, in qua juſſionis vocabulum uſurpare ſe nolle ſignificat.* Sancti Pontificis verba deinde ſubjicio. Pontificem Romanum Epiſcopis non debere aut non poſſe jubere, ipſos Romano Pontifici pares eſſe, nuſquam ſcripſi, nuſquam dixi, nuſquam cogitavi. *Romanum Pontificem divino jure cæteris Epiſcopis ſuperiorem, omneſque Epiſcopos canonicam obedientiam illi exhibere debere*, credidi ſemper, Dei gratiâ, docui, ſcripſique quavis occaſione data, & pro Catholici iſtius Dogmatis defenſione ſanguinem totum, adjuvante Deo, profundere ſum paratus. Calumniam igitur patior, cùm hæc mihi propoſitio ab Indiculi Cenſorii Auctoribus affingitur: *Papa Epiſcopis non debet jubere, ſed indicare, quia pares.*

Scholion VII.

In eodem Articulo Num. XVIII. pag. 71. Edit. primæ, Cenſorius Indiculus hanc velut meam Propoſitionem notat: *Papa Leges Imperatoris ſervare tenetur, etiam contra Immunitatem & Legem Divinam.*

R. Hæc

R. Hæc non minùs atrox præcedenti Calumnia. De Mauritii Imperatoris Lege ibi loquor, quâ prohibuit, ne Curiales, ſive publicis rationibus obnoxii, in Clerum vel in Monaſteria reciperentur, & ne Milites ad Monaſticam admitterentur Profeſſionem. Quo modo in hujus promulgatione vel moderatione Legis ſe geſſerit S. Gregorius, expono ex ipſius ad Mauritium Imperatorem Epiſtola, cujus verbis magna ex parte deſcriptis, ſubdo: *Imperatoris tamen Legem in Provinciam miſit S. Gregorius, obediendum ratus mandatis Principis;* EGO QUIDEM, inquit, JUSSIONI SUBJECTUS, EANDEM LEGEM PER DIVERSAS TERRARUM PARTES TRANSMITTI FECI; ET QUIA LEX IPSA OMNIPOTENTI DEO MINIME CONCORDAT, ECCE PER SUGGESTIONIS MEÆ PAGINAM SERENISSIMIS DOMINIS NUNTIAVI, &c. Neque hîc, nec alibi in Operibus meis legitur illa Propoſitio: *Papa Leges Imperatoris ſervare tenetur contra Immunitatem & Legem Divinam.*

SCHOLION VIII.

Ibidem pag. 72. & 73. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa Imperatoris delegatione utitur temperando Leges iniquas.*

R. Affirmatè non loquor, neque ex propria Sententiâ, ſed hiſtoricè referendo aliorum opinionem his verbis meis: *Exiſtimarunt Viri Eruditi, & inter alios Petrus De Marca, S. Gregorium Legem Imperatoriam Auctoritate Pontificia non temperaſſe, ſed id præſtitiſſe Imperatoris delegatione uſum.* Quam opinionem ipſis pene doctiſſimi Archipræſulis verbis lib. II. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. XI. §. 12. expono. Eam porrò opinionem vindicat idem Auctor Illuſtriſſimus in ſecunda ſui Operis Præfatione, §. V. *Attamen*, inquit, *quia Præfectis Prætorio, ad quos Leges dabantur, liberum erat, ex Novella Juſtiniani, ſi quid utilitati publicæ adverſaretur, ad Principem referre, atque interim executionem ſuſpendere, eadem auctoritate uſum fuiſſe Gregorium dixi in temperanda Mauritii Lege: cujus primum caput obſervari juſſit, ſecundum verò quod Milites à Monaſtica Vita amplectenda arcebat, Epiſtolâ ſuâ ad Metropolitanos datâ ſuſpendit. Quod Imperatori gratiſſimum eſſe ſignificat. Ex ſeriè ſeriè conſtat, eadem Epiſtolâ, proindéque eadem auctoritate, Legis partem unam publicatam, alteram verò ſuſpenſam fuiſſe. Atqui Gregorius ipſe Mauritio reſcripſit, ſe juſſioni ſubjectum eſſe, Imperatori obedientiam præbuiſſe, miſſâ Conſtitutione per diverſas terrarum partes. Sanè Apoſtolicæ Sedis Principatus ad eam ſervitutem demitti non poteſt, ut juſſioni Principis ſubjectus dicatur, eique obedientiam exhibere. Quare vel hinc patet, alio titulo quàm Summi Pontificatûs, publicandæ Legis curam ſuſcepiſſe Gregorium. Nullis enim præceptis, iterum dico, vel delegationibus ſubmitti poteſt ſumma illius Auctoritatis & Dignitatis apex... Qui jure Primatûs egiſſe volunt Gregorium Epiſtolâ illâ ad Mauritium ſcriptâ, quâ ſecundum Legis caput ſuſpendit, incauti Sectariis latus aperiunt, qui ex eodem facto colligunt ratione Primatûs Gregorium ſubjectum fuiſſe præceptis Mauritii Deinde non advertunt ſuſpenſum tantùm fuiſſe Legis executionem, ſed ultimum Legis temperamentum aut immutationem à Principe Gregorium expectaſſe.* Aut temperando, *inquit*, Pietas veſtra, aut immutando vigorem ejuſdem Legis inflectat. *Satius ergo mihi videtur totum iſtud negotium ad mores ejus ſæculi accommodare, aſſerendo publicandam Legem Gregorio ut Patriarchæ demandatam, qui delegationis auctoritate uſus, executionem ſuſpenderit, & quid ſibi videretur, ad Mauritium retulerit, ut deinde Princeps Legem mutaret vel temperaret.* Hæc eruditus Archipræſul. Ex quibus conſtat, eum non ſenſiſſe S. Gregorium Imperatoris delegatione uſum quatenus Summus Pontifex erat, & ratione Primatûs; ſed quatenus erat Patriarcha Occidentis, cujus aliquæ Provinciæ Imperatori Orientis parebant. Et tamen eam Petri de Marca Sententiam refero duntaxat hiſtorico more. Quamobrem nihil cauſæ eſt cur hæc mihi Propoſitio à Religioſis Cenſoribus affingatur, quæ mea non eſt: *Papa Imperatoris delegatione utitur temperando Leges iniquas.* Sanè S. Gregorium Auctoritate Apoſtolicâ hac in causâ nullatenus uſum conſtat ex his ipſius verbis in Epiſtola ad Imperatorem: *Ego indignus Pietatis veſtræ famulus, in hac ſuggeſtione neque ut Epiſcopus, neque ut ſervus jure Reipublicæ, ſed jure privato loquor.*

SCHOLION IX.

In eodem Articulo Num. 22. pag. 78. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Venerationem, fidem, & obedientiam Imperatori Papa profitetur.*

R. Non ita ſcripſi: ſed, *Cùm Phocas ad Imperium perveniſſet, S. Gregorius litteras ad ipſum dedit venerationis & fideî ſuæ atque obedientiæ teſtes.* Quid mirum? Siquidem iis temporibus Pontifices Romani in rebus civilibus & temporalibus Imperatori ſubditi erant, cùm Eccleſia Romana nondum temporalem ditionem & Principatum haberet. In iis igitur quæ Imperii erant, non in iis quæ Regimen Eccleſiæ ſpectabant, Fidem & obedientiam Imperatori ſe debere S. Gregorius agnovit. *Ego*, inquiebat, *juſſioni ſubjectus*, &c. Hinc laureatas Phocæ & Uxoris ejus Auguſtæ ſtatuas Romæ ſolemni pompa ſuſcepit, ut moris erat poſt novorum Imperatorum Inaugurationem.

CAPUT III.

De Controverſiis, & Hæreſibus VI. Sæculi.

ARTICULUS I.

De Cauſa Trium Capitulorum.

§.

Quid ante Synodum V. hac in causâ geſtum fuerit?

CUM Nonnus profeſſus Origeniſta, unàque cum eo Theodorus Cæſareenſis, & Domitianus Ancyranus Epiſcopi, Origenis etiam pertinaciſſimi defenſores, magnos in S. Sabæ Laura tumultûs excitaſſent, plurimóſque Eccleſiaſtici ac Monaſtici Ordinis viros adjunxiſſent Sectæ, ſtudiis ſuis redivivæ, Palæſtini quidam Monachi libellos contra Origenem ac ejus Sectatores ad Juſtinianum Imperatorem detulerunt; quibus Pelagius Romanæ Eccleſiæ Diaconus & Apocriſiarius, & Mennas Conſtantinopolitanus Patriarcha, operam ſuam apud Principem commodarunt. Juſtinianus, quem delectabat cauſarum hujuſmodi cognitio, Decretum de Origenis errorúmque illius damnatione ſcribi juſſit, cui Mennas, Pelagius, & quotquot in Regia Urbe tunc degebant Antiſtites: tum Vigilius ipſe Romanus Pontifex, ac cæteri Patriarchæ, ad quos eâ de re encyclicam Epiſtolam Juſtinianus dedit, anno 544. ſubſcripſerunt. Sicque per totum orbem Chriſtianum conclamata eſt Origenis damnatio. Hæc refert Liberatus in *Breviario*, *cap.* 23. Epiſtolam verò encyclicam Juſtiniani exhibet Eminentiſſimus Annalium Eccleſiaſticorum Parens ad annum Chriſti 538.

Origenis damnatio.

Origenis damnatione vehementer offenſus Theodorus, ut damnatis ipſius manibus parentaret, ac de Pelagio damnationis ejus Auctore ultionem repeteret, quem noverat Calchedonenſis Concilii cum Romana Eccleſia & Occidentalibus omnibus acerrimum defenſorem; Juſtiniano perſuaſit facilè conciliari poſſe cum Catholicis Acephalos, & ad Synodi Calchedonenſis adduci ſubſcriptionem, ſi tria duntaxat, quæ ipſis erant offenſioni, corrigeret: nempe ſi Theodorus Mopſueſtenus Epiſcopus, Neſtorii Magiſter, in Ibæ Edeſſeni Epiſcopi Epiſtola ad Marim Perſam laudatus, damnaretur. Deinde ſi prohiberentur & configerentur Libri Theodoreti contra XII. S. Cyrilli Capitula. Tandem ſi rejiceretur memorata Ibæ Epiſtola, in quâ laudat Theodorum Mopſueſtenum, S. Cyrillum accuſat, & Epheſinæ Synodi contra Neſtorium Sententiam, velut præcipitem, & citra examen latam, ſugillat.

Quâ re ulciſcatur Theodorus Cæſarienſis, procurat damnationem Trium Capitulorum.

Juſtiniano, redintegrandæ ſpe concordiæ, Theodori propoſitio valdè placuit: interceſſere verò Catholici complures, rati Tribus illis Capitulis condemnatis labefactari Concilii Calchedonenſis auctoritatem, in quâ & Ibas cum Epiſtola ſua, Theodorique Mopſueſteni commendatione, receptus fuerat, & Theodoretus Sedi ſuæ reſtitutus, intactis Scriptis, quæ contra Cyrilli Anathematiſmos ediderat, dictóque duntaxat in Neſtorium anathemate. Pervicit tamen Imperator, & anno 545. Edictum adversùs Tria Capitula promulgavit, quod ad Patriarchas miſit ſubſcribendum. Porrò in damnati Origenis ultionem, Trium Capitulorum proſcriptionem ab Origeniſtis fuiſſe procuratam, Domitianus Ancyranus in Libello

Edictum Juſtiniani.

Libello ad Vigilium faſſus eſt, Facundo teſte, *Lib.* 1. *cap.* 2. cui Liberatus *cap.* 14. *Breviarii* ſuffragatur. Quod confirmat Vigilius Pontifex in Sententiâ adversùs Theodorum Cæſareenſem latâ.

Cur Epiſcopi Orientales ſubſcribunt, Epiſcopi Occidentis repugnantibus.

Edicto Juſtiniani adversùs tris Capitula, quidam Epiſcoporum inviti pene ſubſcripſerunt; alii refragati ſunt generoſiùs. Fruſtra Stephani Diaconi, Romanæ Sedis Apocriſiarii, & Dacii Mediolanenſis Epiſcopi, qui tum Conſtantinopoli degebat, conſtantiam ſolicitavit Imperator. Negatâ namque ſubſcriptione, Vigilium Pontificem Maximum his de turbis fecere certiorem. Orientales Patriarchæ, ſcilicet Zoilus Alexandrinus, Euphremius Antiochenus, & Petrus Hieroſolymitanus, exauctorationis metu ſubſcripſerunt: Mennas Conſtantinopolitanus, eâ conditione, ut ſuum reciperet chirographum, ſi hæc Romanus Epiſcopus non probaret... Plures Epiſcopi, Libellis apud Stephanum Romanæ Sedis Apocriſiarium depoſitis, & ad Vigilium tranſmiſſis, conteſtati, quòd à Conſtantinopolitano Epiſcopo coacti ſubſcriberent, ut Facundus Hermianenſis refert *Lib.* 4. *cap.* 4.

Occidentales verò Epiſcopi, & præcipuè Africani, quos inter Carthaginenſis Reparatus, Numidiæ Firmus, Boëthius Byzacii, Primates, Victor Tunonenſis, Facundus Hermianenſis, & Pontianus eminebant, omnibus ſtudiis & conatibus Edicto Juſtiniani ſunt adverſati. Graviſſimam eâ de re ad Imperatorem Epiſtolam ſcripſit Pontianus, in quâ hæc leguntur: *In extremo itaque Epiſtola veſtra* * *cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & Scripta Theodoreti, & Epiſtolam Iba damnare. Eorum dicta ad nos uſque nunc minimè pervenerunt. Quod ſi pervenerint, & aliqua ibi apocrypha, qua contra fidei regulam dicta ſunt, legerimus; dicta poſſumus reſpicere, non Auctores dictorum pracipiti condemnatione damnare. Quòd ſi adhuc viverent, & errorem ſuum non emendarent, juſtiſſimè damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur ſententia condemnationis noſtra? Quod in eis recorrigatur, non eſt. Sed timeo, piiſſime Imperator, ne ſub obtentu damnationis iſtorum, Eutychiana hereſis erigatur: Et dum minima Judicia non ſpernimus, ad majorem hareſim colliſionemque veniamus. Et quid nobis cum mortuis inire bellum, ubi nulla invenitur in congreſſione victoria? Apud Judicem verum jam tenentur, à quo nullus appellat. Per ipſum, in quo nos honoratis & diligitis, ſupplicamus Clementiam tuam, ut pax permaneat temporibus tuis, ne dum quaris damnare jam mortuos, multos inobedientes interficias vivos, & ei rationem exinde reddere compellaris, qui judicaturus eſt vivos & mortuos.*

* Tria Edictum Juſtiniani vocat.

Synodum indicit Juſtinianus.

Hæc ſpectans Imperator, & Vigilii Romani Pontificis in Edicti ſui adversùs Tria Capitula negandâ ſubſcriptione conſtantiam, Synodum in Regia Urbe celebrandam indixit, ad quam Patriarchas, & Vigilium imprimis vocavit, reducendorum ad Eccleſiæ fidem & unitatem Acephalorum ſpecie; ſed reverâ, ut Trium Capitulorum, quam decreverat, damnationem, omnium ſuffragio, & Romanæ Sedis auctoritate confirmari curaret.

Vigilius Conſtantinopolim proficiſcitur.

Anno 545. egreſſus Româ Vigilius, Conſtantinopolim rectà non perrexit, ſed in Sicilia per annum ferè moratus eſt, tum ut Synodi celebrationem in ea Inſula ab Imperatore impetraret, quò ex Oriente, Occidente, atque Africa, Epiſcopi facilè navigatione ſe conferrent: tum ne Romam à Gothis obſeſſam, periculoſis temporibus penitus dеſereret. Interim Africæ ac Sardiniæ Epiſcopi Pontificem per Legatos rogarunt, ne Juſtiniani adversùs Tria Capitula Edictum auctoritate ſuâ roboraret, in Synodi Calchedonenſis injuriam, ut teſtatur Facundus *Lib.* 4. *cap.* 3.

Conſtantinopolim pervenit Vigilius 25. Januarii,
A anno poſt Conſulatum Baſilii 6. Chriſti 547. ut colligitur ex *Auctario Marcellini*, ſummóque honore à Juſtiniano exceptus eſt. Ibi inſignia Pontificiæ auctoritatis dedit argumenta. Decretum enim contra Acephalos promulgavit, quamvis ipſis favere Theodoram Auguſtam non ignoraret; ut teſtatur S. Gregorius Magnus *Lib.* 2. *Epiſtola* 36. *ad Epiſcopos Hyberniæ*, vel (ut Viri quidam Eruditi legendum putant) *Hiſtriæ*. Mennam etiam Conſtantinopolitanum Antiſtitem, quòd plurimos Epiſcopos ad ſubſcribendum Juſtiniani Edicto compuliſſet, à Communione ſuſpendit, quam tamen illi poſt quinque
B menſes reſtituit, rogante Imperatrice; ut colligitur ex Theophane, in Chronico.

Vigilii Judicatum, quô tria Capitula damnavit.

Anno Chriſti 548. obtinuit à Vigilio Juſtinianus, ut in Conventu ſeptuaginta Epiſcoporum Conſtantinopoli cauſam Trium Capitulorum diſcuteret. Quorum diſſenſionem animadvertens Pontifex, ſtatuit per ſeipſum, ſeorſim à Synodo ſententiam dicere, ſingulorumque ſuffragiis ad ſe ſcripto delatis, *Judicatum* dedit ad Mennam, quò Tria Capitula huc uſque à ſe cum Occidentalibus Epiſcopis vindicata damnabat, *Salvâ in omnibus reverentiâ Synodi Calchedonenſis*, ut ipſe conteſtatus eſt. Quâ quidem
C conteſtatione, Latinorum ſcrupulo mederi voluit, qui Trium Capitulorum damnationi ideo refragabantur, quòd eâ grave vulnus inferri Calchedonenſi Concilio exiſtimarent.

Impugnatur ab Epiſcopis Occidentalibus.

Ubi primùm Occidentalibus Eccleſiis innotuit Vigilii Judicatum, ſacrâ Principis juſſione commendatum promulgatúmque, plurimos habuit adverſarios, qui Pontificem ut proditæ fidei reum, & Concilii Calchedonenſis conculcatorem ſugillarunt.

Ab Africanis damnatur.

Africani, & Illyrici Epiſcopi, non ſolùm improbarunt *Judicatum*, ſed ejus approbatores Eccleſiaſticâ privarunt communione. Imò Vigilium ipſum, factâ Synodo anno 550. anathemate confixerunt
D Africani Antiſtites, reſervatò ei Pœnitentiæ loco, datiſque ad Juſtinianum literis per Olympium Magiſtrianum, Trium Capitulorum defenſionem ſuſcepere, ut teſtatur Victor Tunonenſis in Chronico. Facundus Hermianenſis acriori & petulantiori ſtylo Vigilii *Judicatum* proſcidit, *Libro contra Mocianum*.

Africani Schiſma faciunt.

* Ruſticus & Sebaſtianus Diaconi, deficiunt à Vigilio.

Jam anno præcedenti à Vigilio defecerant Ruſticus * & Sebaſtianus Diaconi Romanæ Eccleſiæ doctiſſimi, *Judicatum* impugnantes factâ conſpiratione cum Felice, Gallitani in Africa Monaſterii Hegumeno, diſſeminatiſque per Provincias literis Vigilium tanquam Synodi Calchedonenſis prævaricato-
E rem infamaverant. Quamombrem famæ ſuæ conſulens Pontifex, datis ad nobiles Epiſcopos literis, ſcilicet ad Valentianum Tomitanum in Ponto Metropolitam, & ad Aurelianum Arelatenſem, anno 550. docuit in Judicato ſuo ſe nihil contra Synodi Calchedonenſis reverentiam admiſiſſe. Ruſtico interim & Sebaſtiano falſi rumoris auctoribus, gradus ſui honorem & miniſterium abrogavit. Sententia damnationis in eos lata, inſerta eſt Actis Quintæ Synodi, *Collatione* 7.

Vigilius ſe purgat.

Cùm verò tot turbas ob quæſtionem de Tribus Capitulis in Eccleſia exortas, nonniſi Oecumenici Concilii auctoritate ſedari poſſe, cùm Vigilius, tùm
F Juſtinianus intelligerent, utrique indicendum viſum eſt. De loco inter eos non convenit. Illud in Italia cogi vehementer optabat Pontifex, aut in Sicilia, ut ipſe teſtatur in *Conſtituto* ad Juſtinianum. In Urbe verò Regia illud celebrari voluit Imperator, qui ſingularum Imperii Provinciarum Epiſcopos ſacris juſſionibus evocavit. Judicatum interim ſuum ex Mennæ manibus recepit Vigilius, omnem deinceps, uſque ad Concilium, de Tribus Capitulis quæſtionem ſub anathematis pœnâ interdicens, ut Clerus Italiæ teſtatur in Libello Francorum Legatis tradito: Ipſéque Vigilius in Sententia contra Theodorum latâ.

Vigilius quæſtionem de tribus Capitulis haberi vetat uſque ad Synodum.

Evocand

Evocanti ad Synodum Imperatori cùm ægrè ac ne vix quidem Occidentales Epiſcopi parerent, neque Vigilius quidquam ſine illis decerni vellet, ipſi perſuadere conatus eſt Princeps, ut ſi nollent Occidentales, ipſe ſolus cum Græcis Tria Capitula damnaret. Renuente Vigilio, Theodorus Cæſarienſis apud Imperatorem effecit, ut Edictum adversùs Tria Capitula publicè proponeret, palámque, tùm in Eccleſia Conſtantinopolitanâ, cùm alibi ſuſpendi juberet; quod anno 551. factum eſt. Id graviſſimè tulit Vigilius, accitiſque in Placidianam domum Græcis pariter ac Latinis Epiſcopis, communionis ſuæ ſuſpenſionem comminatus eſt, ſi Edicto præberent aſſenſum. Idemque conteſtatus eſt Datius Mediolanenſis Epiſcopus. Sed Pontificis minis inſuperhabitis, Theodorus cum Græcorum Antiſtitum catervâ, ad Eccleſiam, in quâ ſuſpenſum erat Edictum, ſe contulit, ibique ſacra celebravit Myſteria. Quin etiam Zoilum Alexandrinum Epiſcopum, Trium Capitulorum damnationi repugnantem, è ſacris Dypticis expunxerunt, & exauctorarunt. Iſta conſtant ex Epiſtola Encyclica Vigilii ad univerſam Eccleſiam, ex Sententia ab eodem latâ in Theodorum, & ex Libello Clericorum Italiæ ad Legatos Francorum.

Juſtinianus Imperator moræ impatiens, Edicto adversùs tria Capitula ſolenniter promulgat.

Vigilius vexatur.

Incenſus ità Juſtinianus, quòd Vigilium non tantùm Edicto ſuo adverſari, ſed etiam illud recipientes ab Eccleſiaſtica Communione removere videret, ipſum cuſtodiæ tradi juſſit. Quâ de re clam monitus, in Baſilicam Sancti Petri in Hormiſda confugit. Miſſus Prætor, qui illum inde per vim abduceret, populi tumultu repulſus eſt, favente etiam militum ad commiſerationem inflexorum negligentiâ. Acceptô per Imperatoris Legatos, Beliſarium, Cethegum, & Petrum Exconſules, Marcellinum Quæſtorem, & Juſtinum ipſius Auguſti nepotem, ſacramento, in Placidianas ædes rediit. Sed cùm præter fidem datam novis in dies afficeretur injuriis, & miſſos clam à Juſtiniano milites intellexiſſet, qui domum cuſtodirent, biduò ante Natale Chriſti, Calchedonem fugit, ad Sanctæ Euphemiæ Baſilicam. Citò perlatâ in Italiam perſecutionis Vigilio illatæ famâ, doluere plurimi Pontificis vices. Legatis Childeberti Francorum Regis per Italiam tranſeuntibus, & Conſtantinopolim ad Juſtinianum pergentibus, Italiæ Clerus Libellum ſupplicem porrexit, quô Vigilium ipſis impensè commendabat, necnon Datium Mediolanenſem, ipſoſque rogabat enixè, ut Gallicanos Epiſcopos in Vigilii communione, ſcriptis in Gallias literis continerent, ſeque oppreſſi Pontificis, & adhærentium ipſi Antiſtitum Patronos præſtarent ac defenſores. Jam enim tum perſuaſus erat florentiſſimus Italiæ Clerus de Gallorum pietate, & reverentia in Sedis Apoſtolicæ Præſules.

Childeberti Regis Chriſtianiſſimi Legatis, Clerus Italiæ Romani Pontificis & Eccleſiæ cauſam commendat, dato Libello ſupplici.

Anno 552. miſſi ab Imperatore ad Vigilium Legati, v. Kalendas Februarii, qui ipſum, datâ iterum publicâ fide, Conſtantinopolim revocarent. Re infectâ redierunt. Miſſus etiam ſeorſim, ſemel atque iterum, Petrus Referendarius, primò cum Charta contumeliis in ipſum refertâ, pridie Kalendas: deinde ut ipſum, datâ Principis fide, ad reditum excitaret, pridie Nonas: ſed nihil promovit. Imò die ſequenti Vigilius Eocyclicam de calamitatibus ſuis Epiſtolam ſcripſit, latam verò in Theodorum depoſitionis Sententiam & communionis ſuſpenſionem adversùs Mennam Patriarcham Conſtantinopolitanum promulgare noluit, ne Juſtiniani animum magis exaſperaret, ut ipſemet teſtatur in Epiſtola Encyclica. *Nunc quoque ſuggerimus*, inquit, *& rogamus pro pace, quam per Pietatem tuam pridem Deus donavit Eccleſiæ, ut eam nullorum hominum turbari ampliùs inſinuatione permittas: Nec auctorem totius ſcandali Theodorum ultra vexare Fidem Catholicam patiaris: Quoniam ante ſex menſes à nobis inter alios Communione ſacrâ privatus eſt, & ab Epiſcopatu, pro ſuâ pravitate, depoſitus: Per eam videlicet paginam, quam adhuc pro Manſuetudinis veſtræ intuitu, & ſpe converſionis, ejus, ſicut dictum eſt, publicè proferre diſtulimus.* Ad quem locum non attenderunt viri doctiſſimi *Sirmondus*, & D. *de Marca*, cùm ſcripſerunt, * Vigilium Encyclicam de calamitatibus ſuis ſcripſiſſe, depoſitioniſque Sententiam in Theodorum, quam ante ſex menſes condiderat, protuliſſe in lucem.

** Sirmondus in Synopſi Chronica adjunctâ Notis ad Facundũ. D. de Marca l. Diſſert. de Epiſtola Vigilii.*

Vigilii conſtantiâ victus Juſtinianus, Edictum ſuſtulit, ac integram futuræ Synodo reliquit Trium Capitulorum cognitionem. Tunc Mennas, Theodorus, & alii factionis ejuſdem Epiſcopi, Fidei & Pœnitentiæ libellos Vigilio obtulerunt; ac de injuriis *ipſius Beatitudini, vel Sedi factis*, veniam ſunt deprecati. Quibus peractis, Calchedone relictâ, rediit Conſtantinopolim Vigilius. Obiit paulò poſt Mennas, cui ſucceſſit in Regiæ Urbis Epiſcopatu Eutychius Monachus, qui ut primùm electus eſt, Fidei Libellum Vigilio obtulit, rogavitque ut communi tractatu mota de Tribus Capitulis controverſia finiretur in Synodo. Annuit ejus votis Vigilius, eâ lege, ut exæquatô Latinorum Epiſcoporum numerô Græcis Antiſtitibus, qui Conſtantinopolim convenerant, de Tribus Capitulis tractaretur. Id teſtatur Vigilius ipſe in Conſtituto.

§. II.

De V. Synodo Oecumenica.

Synopſis Actorum Quintæ Synodi.

JUSTINIANUS Imperator moræ impatiens, adversùs pacta conventa Synodum coëgit IV. Nonas Maii. Adfuere Eutychius Conſtantinopolitanus, Apollinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, Patriarchæ; Hieroſolymitanus per Vicarios: Patres univerſim centum ſexaginta quinque. Octo Collationibus abſoluta Synodus eſt. In prima lecta eſt Juſtiniani Sacra Juſſio per Theodorum Silentiarium ad Synodum perlata; quâ Patres ad Trium Capitulorum examen, & ad judicium de illis ferendum hortabatur, quæ Romani Pontifices Judicato jam confixa eſſent. Lectæ ſunt deinde Eutychii recèns inaugurati literæ ad Vigilium datæ, Fidei profeſſionem ipſius continentes, & preces humillimas, *ut præſidente ejus Beatitudine*, controverſia de Tribus Capitulis finiretur. Lectæ ſunt & Vigilii literæ ad Eutychium & ſubditos ipſi Epiſcopos, quibus annuit, ut de Tribus Capitulis, *factô regulari conventu, ſervatâ æquitate, mediis ſacro-ſanctis Evangeliis, collationem cum unitis Fratribus haberent*; & quæſtioni finis imponeretur *conveniens his, quæ à Sanctis quatuor erant definita Conciliis*. Cùm verò probè noſſent Orientales, Oecumenicam non fore Synodum, niſi per ſe, vel per Legatos, Romanus Pontifex adeſſet, honorificam ad Vigilium legationem decreverunt, quam impoſuere Eutychio Conſtantinopolitano, & aliis Patriarchis, ac Metropolitanis ſexdecim. Hi nomine Concilii Pontificem adierunt, rogantes ejus Beatitudinem, ut ad Synodum convenire, & cauſam Trium Capitulorum cum cæteris Epiſcopis diſceptare vellet, quemadmodum datis ad Eutychium literis pollicitus fuerat. Ille valetudinem cauſatus, reſponſionem diſtulit in craſtinum, quâ pollicitus eſt ſe ſignificaturum *quod ei de tali Conventu placeret*: id eſt, an illam Synodum legitimæ & canonicæ loco haberet.

Collatio prima.

Vigilius PP. rogatus ut Concilio pro ſuo jure præſideret.

[illegible] Legatio ad ipſum decreta.

Collatio ſecunda.

In ſecunda Collatione, Patriarchæ & Metropolitani qui Vigilium ſecundò convenerant pridie Nonas Maias, ipſum rogaturi ut ad Synodum accederet, Legationis exitum ſuæ ad Patres retulerunt. Reſponderat autem ſe cum illis convenire non poſſe, quòd

quòd Occidentales Epiſcopi ſibi adhærentes, numero ab Orientalibus vincerentur: Quamobrem ſe, circa Trium Capitulorum quæſtionem, ſeorſim dicturum in ſcriptis ſententiam, eámque miſſurum ad Imperatorem, à quo propterea poſtulaverat inducias. Repoſuerant Legati, ipſum promiſſis teneri ad controverſiam cum unitis Fratribus diſceptandam ac judicandam: ſe autem cum illo communione conjungi; nec decere ut conventus propter Occidentalium abſentiam differretur: cùm in IV. Synodis Oecumenicis vix duo aut tres Occidentis Epiſcopi interfuiſſent: nunc verò adeſſet ipſe Pontifex, & aliquot Italiæ, Africæ, & Illyrici Epiſcopi. Retulere pariter illuſtriſſimi Patritii, quos Imperator cum Epiſcopis Legationem Synodi obeuntibus ad Vigilium delegaverat, quid cum illo egiſſent. Illum ſcilicet ſpopondiſſe, ut priùs, intra dierum aliquot ſpatium per ſe reſponſurum in ſcriptis, quid ſibi de controverſiâ videretur. Tum glorioſiſſimi Judices Imperatoris nomine juſſerunt Epiſcopis, ut Vigilio etiam abſente, Synodum haberent. Quamobrem Patres Epiſcopos Occidentis, qui Vigilio adhærebant, ad Conventum invitandos duxere, ſcilicet Primaſium Adrumetinum Epiſcopum Provinciæ Byzacenæ in Africa, Sabinianum Zapparenum, Projectum Naiſitanum, & Paulum Juſtinianæ Secundæ, ſive Ulpianæ * Epiſcopos, Illyricianæ Diœceſeos. Reſpondit Primaſius, abſente Papa ſe ad Synodum cum Orientalibus non conventurum. Reſponderunt alii, ſe cum Benenato Primæ Juſtinianæ Metropolita, eâ de re acturos. Quod Synodo minimè diſplicuit, quia Benenatus adversùs Tria Capitula cum Orientalibus ſentiebat. Non ideò tamen viſa eſt diutius differenda de Tribus Capitulis cognitio.

Ulpianam Dardaniæ urbem de ſuo nomine Juſtinianam ſecundam appellari juſſerat Imperator.

Collatio Tertia.

Hanc aggreſſi ſunt Patres Collatione IV. duntaxat. Nam Collatione III. quæ Septimo Idus Maias habita eſt, Patres Fidem ab Apoſtolis traditam, & à Sanctis quatuor Synodis expoſitam, necnon à SS. Patribus & Doctoribus Eccleſiæ, profeſſi ſunt; omnes Hæreticos à laudatis quatuor Conciliis damnatos, & ipſi pariter anathemate damnantes.

Collatio Quarta.

Collatione IV. Trium Capitulorum cœptum eſt examen. Multæ ex Theodori Mopſueſteni libris excerptæ blaſphemiæ, in Patrum conſeſſu perlectæ. Recenſitum eſt & impium ejus Symbolum: quô audítô Synodus exclamavit univerſa: *Hoc Symbolum Satanas compoſuit. Anathema ei, qui hoc Symbolum compoſuit. Hoc Symbolum Epheſina prima Synodus, unà cum Auctore ejus anathematizavit. Anathema Theodoro Mopſueſteno. Iſte Evangelia reprobavit: Iſte diſpenſationem injuriavit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defenſores ejus Judæi ſunt: ſequaces ejus Pagani ſunt.*

Collatio Quinta.

In V. Collatione, quæ habita eſt octavo Idus Maias, recitata ſunt quæ à SS. Patribus contra Theodorum Mopſueſtenum ſcripta erant, & quæ contra eumdem legibus Imperatorum erant ſancita. Recenſita ſunt primò teſtimonia Sancti Cyrilli, quibus Theodori errores perſtringit. Secundò Libellus Sancto Proclo Patriarchæ Conſtantinopolitano ab Epiſcopis, Clericis & Monachis majoris Armeniæ, Perſidis, & vicinarum Gentium contra Theodorum Mopſueſtenum oblatus: & Fragmentum Tomi à Sancto Proclo ſcripti ad Armenos. Tertiò variæ S. Cyrilli Alexandrini Epiſtolæ, ſcilicet ad Clericos & *Lamponem* Preſbyterum: Ad *Acacium Melitenum*: Ad *Rabbulam* Epiſcopum *Edeſſenum*: Ad Monachos. Ex quibus probatum eſt, Neſtorium hæreſim ſuam & blaſphemias ex Theodori Mopſueſteni fonte hauſiſſe. Quartò lecta eſt Epiſtola *Rabbulæ* Edeſſeni Epiſcopi contra Theodorum. Quintò Fragmentum ex Hiſtoria Eccleſiaſtica Heſychii Preſbyteri Hieroſolymitani, ex quo ejuſdem Theodori probata eſt impietas. Sextò, Leges Theodoſii, & Valentiniani contra Theodori & Neſtorii nomen ac doctrinam. Septimò, Fragmenta Epiſtolarum Theophili Alexandrini Epiſcopi ad Porphyrium Antiochenum; & Sancti Gregorii Nyſſeni ad Theophilum. Octavò, teſtimonia Theodoreti, qui Theodorum Mopſueſtenum adverſus Sanctum Cyrillum vindicans, fidem facit errores, quos Theodoro tribuit Cyrillus, verè ipſius eſſe.

Theodori Mopſueſteni ſcripta expenduntur.

Poſt hæc diſceptatum eſt, Utrùm liceret defunctos anathemate damnare: quod licitum eſſe, & quandoque neceſſarium, gravibus momentis probatum eſt. Poſt hæc, recitari juſſa eſt Mopſueſtena Synodus, ex cujus Actis probatum eſt, Theodori nomen ex Eccleſiæ Dyptichis jam olim expunctum fuiſſe, & in locum ejus Sancti Cyrilli nomen ſubſtitutum.

His peractis, ad examen alterius Capituli, Scriptorum ſcilicet Theodoreti, tranſitum eſt. Multa ex ejus Operibus contra Sanctum Cyrillum deflorata: Recenſitæ ejuſdem Epiſtolæ ad *Andream Samoſatenum*, Ad *Neſtorium*, poſt initam pacem Orientales inter & Sanctum Cyrillum; Ad *Joannem Antiochenum* (ſeu potiùs ad *Domnum* ejus ſucceſſorem) poſt mortem Cyrilli, quâ ſuam de ejus obitu ſignificabat lætitiam, innumeriſque ipſum onerabat maledictis. Diſcuſſis Theodoreti Dogmatibus, Sancta Synodus dixit: *Ex his quæ Theodoretus impiè conſcripſit, miranda eſt ſubtilitas S. Calchedonenſis Concilii. Sciens enim ejus blaſphemias, priùs quidem multis ſæpius uſa eſt contra eum exclamationibus: poſtea verò non aliter eum ſuſcepiſſet, niſi priùs anathematizaſſet Neſtorium, & ejus blaſphemias, pro quibus antea ſcripſit, defendens eas.*

Item Scripta Theodoreti.

Collatione ſexta, die 19. Maii habitâ, tertium Capitulum diſcuſſum eſt, ſcilicet Epiſtola *Ibæ* ad *Marim Perſam*. Recenſita eſt etiam Epiſtola *Procli* Epiſcopi Conſtantinopolitani ad *Joannem Epiſcopum Antiochenum*, in quâ ſcripſit, Apud ſe accuſatum eſſe Ibam, quòd Neſtorii dogmata diligeret, ac nonnulla ex impiis Theodori Mopſueſteni Capitulis in Syrorum linguam tranſtuliſſet, & quàcumque tranſmiſiſſet. Propterea ſæpius accuſatum, & in Synodo Berytenſi ægrè purgatum. Relecta ſunt pleraque Acta Epheſinæ Synodi, Epiſtolæ Sancti Cyrilli ad *Neſtorium*, & Neſtorii ad *Cyrillum*; Celeſtini I. Pontificis Maximi *ad Neſtorium*. XII. Sancti Cyrilli Anathematiſmi; Sancti Leonis Epiſtola ad *Flavianum*, & PP. Calchedonenſium, ipſam approbantium ſuffragia; Symbolum Nicænum, & Conſtantinopolitanum; & Synodi Calchedonenſis Definitio fidei. Cum quibus Inſtrumentis collata Ibæ Epiſtola, convicta eſt erroris, & à Definitione illa prorſus aliena pronuntiata eſt: obſervarüntque Patres, Calchedonenſem Synodum ideo Ibam adegiſſe ad Neſtorium, cum impiis ejus dogmatibus anathemate damnandum, ut ea convelleret, quæ in Epiſtola effutierat. Deinde omnes Epiſcopi exclamaverunt: *Epiſtola Hæretica eſt. Epiſtolam quæ dicitur Ibæ, omnes condemnamus. Iſtam omnes anathematizamus. Epiſtola aliena Synodo eſt. Epiſtola contraria Definitioni eſt; tota Epiſtola hæretica eſt. Tota Epiſtola blaſphema eſt. Qui hanc non anathematizat, Hæreticus eſt. Qui eam ſuſcipit, non confitetur Deum Verbum hominem factum eſſe. Qui eam ſuſcipit, Cyrillum non ſuſcipit. Anathema Theodoro, & Neſtorio & Epiſtolæ quæ dicitur Ibæ.*

Collatio Sexta.

Epiſtola Ibæ diſcuſſa.

Collatione ſeptimâ, quæ die 26. Maii habita eſt, Conſtantinus Quæſtor ſacri Palatii miſſus ad Synodum eſt ab Imperatore, cum Inſtrumentis probantibus *Vigilium* Romanum Pontificem Tria Capitula ſemper execratum fuiſſe, ac damnaſſe. Ea erant, Sententia prolata in Ruſticum & Sebaſtianum Romanæ Eccleſiæ Diaconos, Capitulorum pervicaciſſimos defenſores, & Judicati adversùs

Collatio Septima.

ipſa

ipſa prolati ab eodem Pontifice contemptores petulantiſſimos. Item Epiſtolæ ab eodem ſcriptæ hâc de controverſia ad *Valentianum* Epiſcopum Tomitanum in Provincia Scythiæ, & ad *Aurelianum* Arelatenſem Epiſcopum: quibus in conſeſſu Patrum perlectis, ultimum de Tribus Capitulis Judicium in alteram diem dilatum eſt.

Conſtituti à Vigilio ſcripti die 14. Maii, cùm pridie habita fuiſſet quinta Collatio Synodi, & ab ipſo miſſi ad Juſtinianum, mentio nulla facta eſt: ſive quòd illud nondum accepiſſet Imperator, ſive quòd ſe accepiſſe diſſimularet, nec ipſum cum Synodo communicaſſet, quia metuebat ne Trium Capitulorum retardaret damnationem. Hæc autem eſt *Vigiliani Conſtituti* ſumma. In eo queritur Pontifex, contra pactas conditiones habitam Synodum. Aggreditur deinde diſputationem de Tribus Capitulis. LX. ſententias quæ *Theodori Mopſueſteni* eſſe dicebantur, ab Imperatore per *Benignum* Epiſcopum ad ſe tranſmiſſas damnat. *Theodori* verò perſonam ac nomen negat poſſe damnari. Quod multis probat momentis. Primò, quia Sanctus Cyrillus Alexandrinus de illo ad Joannem Antiochenum, vel Orientalem Synodum reſcribens, ita tradidit: *Quæ prolata eſt à Sancta Synodo Epheſina Definitio, veluti à Theodoro diſpoſita, ſicut offerentes dicebant, nihil habens ſanum, evacuavit quidem eam Sancta Synodus veluti perverſarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui ſic ſapiunt. Diſpenſatim verò mentionem Viri non fecit, neque eum nominatim anathemati ſubdidit, neque alios.* Secundò, quia revera in Synodo Epheſina, de Theodori Mopſueſteni perſona legitur nihil. Tertiò, quia cùm delatum fuiſſet ad Epheſinos Patres Theodori nomen ab iis qui Symbolum ejus nomine vulgatum proferebant, Sanctus Cyrillus Eccleſiaſticam moderationem circa mortuum, ſapientiâ Sacerdotali ſervans, noluit nomen ejus, ne monumentis quidem Synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in Sacerdotio ſervanda eſt, contineri. *Grave eſt enim*, inquit Vigilius, *inſultare Defunctis, vel ſi Laici fuerint, nedum illis qui in Epiſcopatu vitam depoſuerunt.* Quartò, quia nec Synodus Calchedonenſis aliquid ſtatuit adversùs *Theodorum Mopſueſtenum*; imò eadem Synodus, in Relatione ad Marcianum Imperatorem, Literas Joannis Antiocheni, & Orientalis Synodi memorat, quibus Theodori Mopſueſteni perſonam poſt mortem non eſſe damnandam ſuadet. Quintò, quia Deceſſores ſui, eos qui viventes damnati ab Eccleſia non eſſent, poſt obitum damnandos non eſſe aſſeruerunt: Quod ex Sancto Leone probat in Epiſtola ad *Theodorum Forojulienſem Epiſcopum*; & ex Gelaſio, in Epiſtola quam ad Epiſcopos Dardaniæ de cauſa Acacii ſcripſit. Addit, Hanc regulam in SS. Joannis Chryſoſtomi, atque Flaviani memoriâ ſervatam; qui licet exauctorati ſint, non tamen pro damnatis ſunt habiti, eò quòd ſemper inviolatam eorum communionem Romani Pontifices ſervaverunt: nec abſcindi ab Eccleſia dici potuerunt, vel poterunt, quos ſibi inconvulsè unitos Apoſtolica judicavit Auctoritas. Sextò, Dionyſii Alexandrini profert exemplum, qui *Nepotem* Ægypti Epiſcopum, Millenarium, in pace Eccleſiæ defunctum, nullâ aggreſſus eſt injuriâ, ſed libros duntaxat ipſius confutavit, ac Scriptis ſuis evertit: (ex Euſebio, *Lib.* 7. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*) Ex quibus de Theodoro Mopſueſteno ſic colligit: *Eum noſtrâ non audemus damnare ſententiâ: ſed nec ab alio quopiam condemnari concedimus.* Subdit tamen, Se omnia Capita & Scripta Evangelicis, & Apoſtolicis, ac Sanctarum quatuor Synodorum, & Apoſtolicæ Sedis non congruentia Doctrinis, non ſolùm ſenſu, ſed vel etiam auſe, admittere nuſquam velle.

Summa Vigiliani Conſtituti in gratiam trium Capitulorum.

Quod Theodoretum ſpectat, decernit ejus Scripta ſpeciatim non debere damnari: cùm in Synodo Calchedonenſi Neſtorio anathema dixerit, Conciliique Decretis ſine cunctatione ſubſcripſerit, ac B. Papæ Leonis Epiſtolæ pronâ devotione conſenſerit: neque aliud ab eo poſtulaverint Patres, quàm ut Neſtorium anathematizaret. Quamobrem indignum eſſe ait Vigilius, ut ſub ejus Viri nomine aliqua Neſtoriana dogmata damnentur, qui cum Patribus ipſum Neſtorium, ejúſque dogmata damnavit: idque in injuriam cedere Calchedonenſis Concilii. Undè ita colligit: *Hâc ergo rerum veritate perpenſâ, ſtatuimus atque decernimus, Nihil in injuriam atque obtrectationem probatiſſimi in Calchedonenſi Synodo viri, Theodoreti Epiſcopi Cyri, ſub taxatione nominis ejus à quoquam fieri vel proferri; ſed cuſtoditâ in omnibus perſonæ ejus reverentiâ, quæcumque ſcripta, vel dogmata ejus, cujuſlibet nomine prolata, ſceleratorum Neſtorii atque Eutychetis manifeſtantur erroribus conſonare, anathematizamus, atque damnamus.* Ne verò Theodoretum defendendo, in Neſtorianæ ſuſpicionem Hæreſeos ullatenùs veniat, ipſam quinque Anathematiſmis diſertè percellit.

Tandem nec Epiſtolam Ibæ ſub ejus nomine damnandam cenſet: Tum quia relectâ hujuſmodi Epiſtolâ in Synodo Calchedonenſi, Orthoxus Ibas judicatus eſt: tum quia ſubſcripſit Decretis ejuſdem ſanctiſſimæ Synodi, & Epiſtolæ S. Leonis: unde in Sedem ſuam, conſentientibus Patrum ſuffragiis, reſtitutus eſt. Nefas autem eſſe retractare, quæ à Concilio Calchedonenſi erant judicata. Quod S. Leonis & Simplicii Deceſſorum ſuorum locupletiſſimis teſtimoniis confirmat. Séque ſemper ita affectum fuiſſe, ut inconcuſſa eſſe vellet Synodi Calchedonenſis Decreta, probat ex Epiſtola ſua, ſive *Judicato* de Tribus Capitulis *ad Mennam*.

His demum verbis claudit Conſtitutum: *Statuimus & decernimus nulli ad Ordines & Dignitates Eccleſiaſticas pertinenti licere quidquam contrarium his, quæ præſenti aſſeruimus, vel ſtatuimus Conſtituto, de ſæpe dictis Capitulis, aut conſcribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam poſt præſentem Definitionem, movere ulteriùs quæſtionem. Si quid verò de iiſdem Tribus Capitulis, contra hæc quæ hîc aſſeruimus, vel ſtatuimus, nomine cujuſcumque ad Ordines & Dignitates Eccleſiaſticas pertinentis, factum, dictum, atque conſcriptum eſt, vel fuerit, & à quolibet ubicumque repertum; hoc modis omnibus, ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui per Dei gratiam præſidemus, refutamus.* Sexdecim Epiſcopi hunc Vigilii *Conſtituto ſubſcripſerunt.*

Collatio octava.

Collatione octavâ, quæ celebrata eſt quarto Nonas Junias, omnibus quæ antea geſta erant, compendiô recenſitis, definitivam adversùs Tria Capitula Synodus protulit Sententiam: in quâ hæc inter alia leguntur: *Condemnamus autem & anathematizamus unà cum omnibus aliis Hæreticis, qui condemnati & anathematizati ſunt à prædictis quatuor Conciliis, & à Sancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia, & Theodorum, qui Mopſueſtiæ Epiſcopus fuit, & impia ejus Conſcripta: & quæ impiè Theodoretus conſcripſit contra rectam Fidem, & contra XII. Capitula Sancti Cyrilli, & contra Epheſinam I. Synodum, & quæ ad defenſionem Theodori & Neſtorii ab eo ſcripta ſunt. Super hæc anathematizamus & impiam Epiſtolam, quam dicitur Ibas ad Marim Perſam ſcripſiſſe; quæ denegat Deum Verbum de Sancta Dei Genitrice & ſemper Virgine Maria incarnatum, hominem factum eſſe, & Sanctæ memoriæ Cyrillum, qui rectè docuit, tanquam Hæreticum, & ſimiliter Apollinario ſcribentem, calumniatur: & inculpat quidem Epheſinam I. Synodum, tanquam ſine examinatione & quæſtione Neſtoriô ab eâ depoſitô: & XII. S. Cyrilli Capitula impia & contraria rectæ Fidei vocat: de-*

Judicium Synodi & Definitio adverſùs Tria Capitula.

fendit autem Theodorum, & Neſtorium, & impia eorum dogmata & conſcripta. Prædicta igitur Tria Capitula anathematizamus, id eſt, Theodorum impium Mopſueſtenum, cum nefandis ejus conſcriptis: & quæ impiè Theodoretus conſcripſit: & impiam Epiſtolam quæ dicitur Ibæ, & defenſores eorum. Subjiciuntur XIV. Anathematiſmi, quorum tres poſtremi feriunt Tria Capitula. Duodecimus non ſolùm impia Theodori Scripta, ſed ejus etiam nomen ac perſonam, defenſoreſque configit. Decimus tertius verò & decimus quartus percellunt quidem Theodoreti Scripta, & Ibæ Epiſtolam, eorúmque defenſores; Theodoretum autem ipſum & Ibam Orthodoxos Antiſtites, & in pace Eccleſiæ defunctos non perſtringunt.

Denique Sententiæ in Tria Capitula prolatæ ſubſcripſere Eutychius Conſtantinopolitanus Patriarcha Concilii Præſes, Apollinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, & alii ſuo ordine.

Origenes in V. Synodo damnatus.

Porrò non Tria duntaxat Capitula in V. Synodo damnata ſunt, verùm etiam proſcriptus Origenes, ut Diſſertatione XVI. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi III. probavi, §. cui titulus eſt: *Origenis Doctrinam erroris puram aſſerere vetat Eccleſia Judicium*: Ubi *Halloixium* confutavi, perperam negantem, Origenem in Quinta Synodo fuiſſe damnatum. His quæ ibi dicta ſunt, addenda *Libri Diurni* Romanorum Pontificum auctoritas, in ſecunda Fidei Profeſſione. *Hæc igitur ſancta atque univerſalia quatuor Concilia, etiam Sanctum Quintum Concilium venerandum aſſecutum eſt, & ſub piæ memoriæ Juſtiniano Principe, apud Conſtantinopolitanam Urbem eſt congregatum, cujus ſalutari conſultu, unus eſſe de Sancta Trinitate Dominus noſter Jeſus Chriſtus veraciter prædicatus eſt: & confundentes ac dividentes ſacra ejus Incarnationis arcanum, iſtius vocis ſpirituali mucrone proſtrati ſunt. In hoc Origenes cum impiis Diſcipulis & ſequacibus, Didymo & Evagrio, & qui Creatorem omnium Deum, & omnem rationalem ejus creaturam Gentilibus fabulis proſecuti ſunt, æternæ ſunt condemnationi ſubmiſſi. In eo Theodorus Mopſueſtenus auctor Neſtorii, parisórque Diodorus, & omnes execrandæ diviſionis Diſcipuli, qui & Semineſtoriani vocati ſunt, ſub anathemate in æterna cenſura ab Eccleſia Dei projecti ſunt. Cum his & Epiſtola, quæ Ibæ dicitur ad Marim Perſam, & Scripta Theodoreti adverſus Beatiſſimum Cyrillum, cum condemnatione projecta ſunt. In hoc Severus Acephalus cum Petro, & Zoara, ceteriſque eorum impiæ confuſionis conſortibus atque ſequacibus, perpetuâ condemnatione proſtrati ſunt, &c.* Utrùm verò prior fuerit cognitio de Origene, cognitione Trium Capitulorum, controverſia eſt inter eruditos. Illuſtriſſimus Archipræſul *Petrus de Marca* aſſerit cognitionem de Origene ſucceſſiſſe cognitioni de Tribus Capitulis. Præceſſiſſe contendit Doctiſſimus Cardinalis *Noriſius*. Nullam habitam fuiſſe de Origene cognitionem in ea quæ nunc dicitur Quinta Synodus, ſed in Synodo ante quinquennium habitâ ſub Menna, quæ à Veteribus Quintæ Synodi nomine etiam appellata eſt, *P. Garnerius* S. J. vir eruditus probare conatur in Diſſertatione de V. Synodo, quam Liberati Breviario à ſe edito, & elegantibus Notis illuſtrato ſubjunxit. Quæ Sententia iis argumentis validè concutitur, quibus *Halloixii* opinio everſa eſt. Cæterùm iſta haud magni momenti quæſtio.

§. III.

De iis quæ poſt Synodum V. in cauſa Trium Capitulorum geſta ſunt

Vigilius Pontifex Maximus Quintam Synodum eodem anno, quò celebrata eſt, approbavit, ut in Diſſertatione oſtendo; nec in exilium ob pertinaciam in eâ rejicienda ſuam deportatus eſt, quod Scriptores Latini plerique omnes, Anaſtaſium Bibliothecarium ſecuti, memoriæ prodiderunt. Eamdem Synodum approbavit, ac Tria damnavit Capitula, ut primùm creatus eſt Pontifex, Pelagius I. cujus exemplo Africani, & Illyriciani Epiſcopi pene omnes ab eorum pertinaci defenſione ceſſarunt, ut teſtatur Victor Tunonenſis in Chronico, ad annos poſt Conſulatum Baſilii, XIV. XV. & XIX. At Venetiarum, & Iſtriæ Epiſcopi, non ſolùm Synodum V. impugnarunt, ſed Schiſma fecere: *Narſetem* Comitem, qui repugnantes vi cogere volebat ad eam recipiendam, ab Eccleſiæ Communione ſuſpenderunt, teſte Pelagio, Epiſtola 4. ad ipſum data: Synodum, incentore Paulino Aquileienſi Metropolita, habuere; in quâ Tria Capitula damnari poſſe negarunt citra Concilii Calchedonenſis injuriam. Habita eſt circa annum 557. De hoc Epiſcoporum Iſtriæ Conciliabulo ita ſcribit ad Narſetem Pelagius: *Cùm ſi quid eos de Judicio Univerſalis Synodi, quod Conſtantinopoli per primam nuper elapſam Indictionem actum eſt, fortè movebat ad Sedem Apoſtolicam, quomodo ſemper factum eſt, electis aliquibus de ſuis, qui dare & accipere rationem poſſent, dirigere debuerant, & non clauſis oculis, corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt Sanctam Eccleſiam lacerare.* Egit etiam cum Narſete, ut *Paulinus* Aquileienſis, & *Vitalis* Mediolanenſis Antiſtes Conſtantinopolim captivi ad Juſtinianum mitterentur, Schiſmatis pœnas luituri: (ut patet ex Epiſtola 5. ipſius ad *Narſetem*) Quod tamen factum non eſt, cùm meliora de ipſis ſperarentur.

Schiſma Iſtriæ.

Joannes III. Benedictus I. Pelagius II. Quintam Synodum pariter approbarunt, ac Trium Capitulorum damnationem rite factam propugnavere. Pelagius anno 586. Schiſmaticis ad Eccleſiam reducendis manum admovit, miſſis ad eos Legatis *Redempto* Epiſcopo, & *Quodvultdeo* Abbate, cum literis quibus eos ad pacem hortabatur, ac unitatem. Tunc Sedi Aquileienſi *Gradum*, captâ à Longobardis *Aquileia*, tranſlatæ, præerat *Elias*. Hunc & Collegas Pelagius urget ut ad ſinum Sanctæ matris Catholicæ, atque Apoſtolicæ Eccleſiæ redeant. Ipſis aditum aperit, mediáque offert, quibus in iis Schiſmatis vulnus ſanetur. *Si quid fortè cauſa eſt*, inquit, *unde veſtri ſcandalizati animi videantur, manentes in unitatis caritate, eligite de fratribus, ac filiis noſtris, quos ad nos inquirendo, de quibus movemini, tranſmittere debeatis; & parati ſumus, ſecundùm præceptionem Apoſtolicam, & cum caritate eos ſuſcipere, & cum humilitate ad placita ſatisfactionis reddere rationem, & ſine impedimento aliquo, cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntate ſinceriſſimâ relegare.* His Literis, hácque Legatione nihil promovit Pelagius. Nam Schiſmatici ſuos quidem cum literis Nuntios ad ipſum miſerunt: ſed nullam inire voluerunt de cauſa diſſidii collationem, ut teſtatur idem Pontifex in Epiſtolâ II. ad ipſos datâ, quâ, ubi expoſuit quàm grave malum ſit Schiſma, ipſos iterùm hortatur, ut quoſdam è ſuis Romam mittant, vel ſaltem Ravennam, ubi factâ Congregatione Sacerdotum, à Legatis Pontificiis ſatisfactionem pleniſſimam percipiant: ne ampliùs animæ ſimplices diviſæ à Sancta Eccleſiâ, pro ſuperfluis quæſtionibus, tam longâ obſtinatione permaneant: Nec per eos, quos Dominici Gregis decet eſſe Paſtores, oves à ſeptis Eccleſiaſticis evagantes, rapacis Lupi dentibus conſumantur. Nihil à Schiſmaticis obtinuerunt hæ Literæ caritatem Apoſtolicam ſpirantes. Sed illi prolixiori Epiſtolâ cauſam ſuam defendere ſunt aggreſſi. Quare Summus Pontifex prolixiorem etiam Epiſtolam ad eos dedit, quam à S. Gregorio tunc Diacono Pelagii ſcriptam, teſtatur Paulus Warnefridus *Lib. 3. de Geſtis Longobardorum cap. 20.*

Pelagius II. pro extinctione Schiſmatis laborat.

Hac

Hac in Epiſtola, probat Synodum Calchedonenſem nullatenus læſam fuiſſe Quintæ Synodi Decretis, & Trium Capitulorum damnatione. Theodorum Mopſueſtenum Hæreticum fuiſſe, cùm ex ipſius Libris, tum ex Sanctorum Patrum teſtimoniis oſtendit. Theodoreti jure proſcriptos Libros contra S. Cyrillum, & Epiſtolam Ibæ meritò damnatam demonſtrat. Schiſmaticorum objectiones diluit. Unitatis bonum commendat, & S. Cypriani exemplum revocat in memoriam, quem S. Auguſtinus eo nomine prædicat, quòd, licèt de iterando Hæreticorum Baptiſmate pravè ſenſerit, nunquam tamen ſe à totius Eccleſiæ Communione ſuſpendit. Epiſtolam denique his verbis concludit: *Unum tamen quod jam ſuperiùs diximus, non tadet ſi etiam crebrò replicemus: Quia fidem ſancta Calchedonenſis Synodi illibatam per omnia, Deo auctore ſervamus, ejuſque Definitiones, ſicut Epheſina I. Conſtantinopolitana, ac Nicana Synodi, irretractabiles nunc uſque tenuimus, vel mortè propoſitâ, irretractabiles cuſtodimus. Veſtra igitur Dilectio Communionem Fidelium Orthodoxorum Fratrum non fugiat, ne praſentis vocis noſtra adjutorium ſi audire neglexerit, contra ſe in teſtimonium vertat. Nos autem ad Dominum poſt verba recurrimus, eumque, quantùm poſſumus, fletibus exoramus ut hoc quod vobis ad ſequendam concordiam à nobis dicitur, ipſe in veſtris mentibus manu intima inſpirationis operetur.* Tam gravibus, tam eruditis, tam piis Epiſtolis fracta non eſt Schiſmaticorum pervicacia: quare Pontifex vi & imperio potius quàm conſilio agendum cum illis ratus, Smaragdum Exarchum impulit, eos ut poteſtate coërceret, atque ad parendum Sedi Apoſtolicæ cogeret perduelles. At illi miſſis ad Mauritium Oratoribus, impetrarunt ne quid ſibi moleſtiæ ab Exarcho inferretur. Id conſtat ex Libello quem iidem Schiſmatici ad illum Imperatorem miſerunt ſub S. Gregorii Pontificatu.

Paulò poſt mortuo Eliâ Aquileienſi Epiſcopo ſucceſſit *Severus*, Trium Capitulorum æquè pertinax defenſor. Hunc Smaragdus Exarchus in Gradenſi Eccleſia captum, vi Romam deduxit, & coram Joanne Archiepiſcopo Tria Capitula damnare coëgit: Sed poſt annum in Eccleſiam ſuam redux, non ante à ſuis Collegis receptus in Communionem eſt, quàm in Synodo X. Epiſcoporum *Marani* congregatâ rurſus Trium Capitulorum defenſionem juraſſet.

S. Gregorii pro extinctione Schiſmatis labores.

Qui Pelagio II. ſucceſſit, S. Gregorius Magnus, Quintam Synodum etiam confirmavit, ac extinguendo penitus Iſtriæ Schiſmati ſedulam navavit operam. Severum Aquileienſem Epiſcopum cum cæteris Epiſcopis ſchiſmaticis, Romam ad Synodum vocavit, impetrato ab Imperatore Edicto; ut conſtat ex Epiſtola ipſius 16. Lib. I. ad *Severum* datâ. Schiſmatici facta Synodo ſtatuerunt ſe Romam non ituros; datis interim ad Imperatorem literis, quibus facti rationem reddebant: Et ſe Pontificem Romanum agnoſcere judicem non poſſe conteſtabantur, cum quo ipſis cauſa erat, & cujus Communionem vitabant. *Quod etiam*, inquiunt, *ſacratiſſimis legibus veſtris ſtatutum eſt, nullum poſſe Judicem eſſe in cauſâ quâ adverſarius comprobatur.* Legitur ſupplex ille Schiſmaticorum Libellus in Appendice Tomi IX. Annalium *Cardinalis Baronii*. Mauritius Imperator metuens defectionem Provinciæ illius ad Longobardos, cujus periculum Schiſmatici Epiſcopi nuntiaverant, Sancto Gregorio prohibuit ne ullam ipſis ob ſchiſma inferret moleſtiam. Literis tamen eorum vincere pertinaciam conatus eſt Pontifex Sanctiſſimus. Legenda illius Epiſtola 36. Lib. 2. Indict. X. *Ad Epiſcopos Iſtria* data, non ad Epiſcopos *Hibernia*, ut habet inſcriptio. Nulli enim tunc erant in Hibernia de tribus Capitulis tumultus: Nec ad Epiſcopos Iberiæ, ut malè quidam augurantur: Tunc

A enim Iberi ſeu Hiſpani à Sede Apoſtolica nullo erant ſchiſmate divulſi.

S. Gregorius Theodelindam Reginam à Schiſmaticorum partibus revocat.

Scripſit etiam ad Theodelindam Longobardorum Reginam Sanctus Gregorius, quæ à Schiſmaticis ſeducta, ſe à Conſtantii Mediolanenſis Epiſcopi Communione ſegregaverat; quòd ille Tria Capitula damnaſſet. Hanc ad Reginam data eſt Epiſtola quarta Libri III. quâ Synodum V. defendit & commendat. Cùm autem à Conſtantio intellexiſſet Sanctus Pontifex, Synodi V. mentione & commendatione Reginam tunc temporis offendi poſſe, alias ad ipſam literas dedit, in quibus prudenter ſiluit de B Quinta Synodo: Quatuor autem Synodos Oecumenicas recipere ſe ac prædicare profeſſus eſt; dicto illi anathemate, *Qui earumdem quatuor Synodorum, maximè autem Calchedonenſis, de quâ quibuſdam imperitis hominibus nata eſt ſuperſtitionis occaſio, Fidei addere, vel demere praſumit.* Datæ ſunt hæ literæ anno 594. Depoſuit tandem errorem Theodelinda, cùm intellexiſſet Synodum Quintam Calchedonenſis fidem Concilii nullatenus convellere. Sed & Secundini Abbatis adverſùs illam objectiones miſit ad Sanctum Gregorium, illas ut dilueret. Qui podagræ doloribus afflictus, prolixiorem, ſecundùm ipſius votum, Epiſtolam reſcribere tunc non valuit, ſed C Quintæ Synodi Acta ad illam miſit, cum Secundino communicanda: ut ex ipſorum lectione cognoſceret falſitatem eorum, quæ contra Synodum illam & Sedem Apoſtolicam effutiebant Schiſmatici. Id conſtat ex Epiſtola VII. Lib. XII. datâ anno 603. Non irriti fuerunt omnino Sancti Gregorii pro extinguendo ſchiſmate labores. *Prudentius* enim & *Petrus*, Iſtriæ Epiſcopi, & *Firminus* Tergeſtinus, ad Eccleſiæ unitatem & Sedis Apoſtolicæ communionem redierunt. Redeuntibus verò præſcripta eſt à Sancto Gregorio Formula profeſſionis fidei, quam Eminentiſſimus Annalium Parens in Additionibus ad D Tomum IX. ſcripſit deſiderari in Operibus Sancti Gregorii: & eam ſe accepiſſe à Nicolao Fabro Viro Clariſſimo, quam ibidem inſerit. Sed mirum eſt quòd fugerit doctiſſimum Cardinalem, illam iiſdem omnino verbis inſertam eſſe Epiſtolæ vigeſimæ quartæ libri primi, ad Patriarchas datæ.

Oſcitantia Baronii.

Severus Aquileienſis Epiſcopus obiit in ſchiſmate, anno 650. Poſt ejus mortem Aquileienſis Diœceſis in duos diſtracta eſt. Gradenſibus enim *Candianus* Ariminenſis, Catholicus Antiſtes ordinatus eſt, Aquileienſibus verò *Joannes* ſchiſmaticus: ut conſtat ex literis Schiſmaticorum, quas ex veteri MS. laudat E Baronius, ad annum 605.

Quamdiu duraverit ſchiſma Iſtriæ.

Schiſma Aquileienſe ad tempora uſque Sergii I. Pontificis duraſſe, qui anno 678. Summum Pontificatum adeptus eſt, omnes penè Scriptores aſſerunt, Bedæ Chronicon ſecuti, in quo circa tempora *Tiberii Abſimari* hæc leguntur: *Synodus Aquileia facta, ob imperitiam fidei, V. univerſale Concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus B. Papa Sergii monitis, & ipſa huic cum caeteris Eccleſiis annuere conſentit.* Venerabilis Bedæ verba exſcripſit Paulus Diaconus, *Lib. 6. Hiſtoria Longobardorum, cap. 14.* At Aquileienſes Epiſcopos, eorumque F Suffraganeos ante Sergii Pontificatum Synodum Quintam ſuſcepiſſe, & ad Eccleſiæ unitatem rediſſe, antiquiora & certiora monumenta teſtantur: Scilicet verba *Maximi* Aquileienſis Archiepiſcopi in Synodo Lateranenſi ſub Sancto Martino Papa, anno 649. celebratâ, Secretario I. *Contra Theodorum autem & Origenem*, inquit, *in Sanctâ Quinta Synodo accuſator quidem nullus, ſed tantummodo eorum conſcripta ad accuſationem ipſorum & reprehenſionem ſuffeciſſe noſcuntur.* Idem conſtat ex Synodo Romana ſub Agathone, in literis ad Imperatores, quæ recitatæ ſunt in Synodo VI. Actione IV. in quibus hæc habentur: *Hoc idem etiam & Sancta Synodus, qua*

ſub auguſtæ memoriæ Juſtiniano Principe in Conſtantinopoli congregata eſt, in ſeptimo Definitionum Capitulo prædicat. Huic verò Epiſtolæ Agatho Archiepiſcopus Aquileienſis, & Iſtriæ Epiſcopi ſubſcripſerunt. Redierant igitur ad Eccleſiæ unitatem longè ante Sergii Pontificatum.

ARTICULUS II.

De tumultu Monachorum Scythiæ.

ANNO quingenteſimo decimo octavo, Juſtino Imperante, Scythæ Monachi tumultum Conſtantinopoli non mediocrem excitarunt. Horum Duces erant Leontius Vitaliani Ducis affinis, & Joannes Maxentius, vir eruditione conſpicuus. Illi hanc propoſitionem, *Unus è Trinitate crucifixus eſt in carne*, non ſolùm propugnabant, ſed ab omnibus recipiendam & credendam contendebant ad ſeditionem uſque. Victor Diaconus, & plerique alii, novitate propoſitionis offenſi, quam zelo tam præpoſtero tamque pertinaci inculcantes, innuere videbantur Synodi Calchedonenſis Decreta adversùs hæreſes recentes non ſufficere, ipſis acerrimè reſtiterunt. Interim cùm Hormiſdæ Pontificis Legati Conſtantinopolim ad componenda Eccleſiæ Orientalis negotia anno 519. appuliſſent, Monachi Scythæ Libellum Fidei ipſis obtulerunt, ut hæreſeos notam, quam illis inurebant adverſarii, à ſe amolirentur. Hoc Libello ſuam de Chriſto fidem pluribus exponebant.

Libellum fidei Legatis Romani Pontificis Scythæ Monachi offerunt.

Eò tamen dicti collineabant omnia, ut hæc propoſitio reciperetur: *Unus de Trinitate crucifixus eſt in carne*: Quatuor Synodos Oecumenicas ſe recipere profitebantur, & imprimis venerandam Synodum Calchedonenſem, & omnia ſcripta Sanctorum Patrum, qui unum & idem ſecundùm horum Conciliorum definitiones ſenſerunt. Anathema dicebant omnibus qui ſacra illa Decreta retractarent, aut imperfecta judicarent. *Anathematizamus autem omnes* inquiunt, *ſi quis dubitat, aut retractat, aut imperfecta judicat, aut qui ea à fide SS. Patrum æſtimat aliena.* Anathemate pariter configebant omnia Scripta Theodori Mopſueſteni, & Neſtorii ejus diſcipuli, & omnes qui ſimiliter illis ſapiunt; Eutychen, Dioſcorum, Timotheum Ælurum, Petrum Moggum, Petrum Cnaphæum, & Acacium, cum omnibus ſectatoribus eorum & ſucceſſoribus: Communicatores eorum, & complices; aut qui, quacumque ſorte, eorum maculantur contagione, aut memorias eorum celebrant qui in ipsâ damnatione defuncti ſunt, aut innocentes defendunt. Suam poſtea de Gratia Chriſti Fidem exponebant contra Pelagianorum hæreſim, & contra Fauſti errorem. Extat hic Libellus *Tomo IV. Bibliotheca Patrum Editionis Pariſienſis*, inter *Joannis Maxentii Opera*. Legati Sedis Apoſtolicæ Monachos audire nolebant, quia in mandatis acceperant à Summo Pontifice, ne ſe aliis cauſis immiſcerent ab illa, propter quam ad Urbem Regiam miſſi erant: Sed ab Imperatore, & à *Vitaliano* Magiſtro militum faciles ipſis aures præbere ſunt coacti. Hoc tandem cum reſponſo importunos Monachos dimiſerunt, Imperatore coram & Senatu:

Reſponſio Legatorum.

Extra Synodos quatuor, extra Epiſtolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus quicquid non continetur in prædictis Synodis: aut quod non eſt ſcriptum à Papa Leone, non ſuſcipimus. Iſta conſtant ex Suggeſtione Legatorum ad Hormiſdam.

Monachi Scythæ mittunt Oratores ad Hormiſdã.

Scythæ Monachi, repulſam, quam à Legatis Sedis Apoſtolicæ paſſi erant, ægrè ferentes, ſelectos ſocios ad *Hormiſdam* Pontificem Romam miſerunt, Achillem, Joannem, Leontium, & Mauritium. Id ubi Legatis Pontificiis innotuit, Relationem omnium quæ illâ in Quæſtione cum inquietis Monachis geſta erant, ad *Hormiſdam* miſerunt, ipſum rogantes, ut à nova & periculi plena propoſitione caveret, ejuſque temerarios aſſertores expelleret.

Relatio Legatorum ad Pontificem.

Dioſcorus Diaconus, Legatorum unus, hæc ſcripſit: *Inſidiator antiquus ſuſcitavit Monachos de Scythia, qui de domo Magiſtri Militum Vitaliani ſunt, omnium Chriſtianorum votis adverſarii, quorum inquietudo non parvas moras generavit unitati Eccleſiarum. Iſti Monachi Romam feſtinant, ſperantes aliqua Capitula à Beatitudine veſtra confirmari. Eſt in ipſis inter cætera ubi volunt dicere, Unum de Trinitate crucifixum: Quod nec eſt in Sanctis Synodis dictum, nec in Epiſtolis S. Papæ Leonis, nec in conſuetudine Eccleſiaſtica. Quod ſi permittitur fieri, mihi videtur diſſenſiones & ſcandala non mediocria naſci inter Eccleſias. Iſtud Anaſtaſius Imperator magnopere Catholicis imponere feſtinavit: Iſtud & Eutychetis diſcipuli in Synodo Calchedonenſi propoſuerunt. Quia quotieſcunque Patres de Dei Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto diſputaverunt, Filium Dei Verbum Homouſion Patri dixerunt. Iſte autem ſermo ideò nunquam eſt à Patribus introductus, quia procul dubio Catholicæ Fidei minimè poterat convenire.... Unde ſanum mihi videtur & utile, & ad pacem Eccleſiarum conveniens, nihil aliud reſponſum dari, niſi, Sufficit Sanctum Calchedonenſe Concilium, in quo & aliæ Synodi continentur: Sufficiunt Epiſtolæ Papæ Leonis, quas Synodus confirmavit. Novitatem in Eccleſia introducere nec volumus, nec debemus. Eſt in propoſitione eorum callida & hæc dicere: Nos Synodum Calchedonenſem ſuſcepimus: Hoc ſperamus, ut jubeatis nobis eam exponere, quia non ſufficit ſic quomodo eſt expoſita contra Hæreſim Neſtorianam: Non quaſi non intelligentes, niſi conantes per ſubtilitatem ad hoc nos adducere, ut diſputetur de Synodo Calchedonenſi. Quod ſi factum fuerit, dubia & infirma oſtenditur, & hæreticorum omnium patuit errori. Inter alia, ſi poſt Synodum Calchedonenſem, ſi poſt Epiſtolas Papæ Leonis, ſi poſt Libellos quos dederunt & dant Epiſcopi, & per ipſos ſatisfecerunt Sedi Apoſtolicæ, iterum aliquid novum addatur; ſic mihi videtur quia quicquid factum eſt deſtruitur.* Legati verò conjunctim ita ſcripſerunt: *Si voluerit Dominus noſter qualemvis novitatem ſcribere, pejus erit iſtud vitium, quàm illud quod factum eſt per Eutychetem. Sufficere debet Eccleſiæ, quod per ſexaginta annos ab Eutychete uſque modò ſuſtinuit.*

Scripſit etiam ad Pontificem *Juſtinianus* Magiſter Militum & Comes, qui poſt Juſtinum imperavit, adversùs Monachos Scythas, his verbis: *Quoniam comperimus quoſdam nomine Monachos, quibus magis diſcordia in ſtudio eſt, quàm caritas & pax Dei, cupientes quadam perturbare, ad Angelum veſtrum hinc diſcedentes iter arripuiſſe: Quos Beatitudo veſtra, præſentibus ſcriptis cauſam livoris eorum cognoſcens, ita ut meremur, ſuſcipere, & à ſe longè pellere dignetur: Quoniam vaniloquia ipſorum feſtinantium novitates introducere in Eccleſia quod neque quatuor Synodi venerabiles, neque S. Leonis Papæ Epiſtolæ continere noſcuntur, in omni loco turbas excitare videntur.*

Hormiſdas cauſæ cognitionem vult delegare Præſuli Conſtantinopolitano.

Hormiſdas Pontifex decrevit Monachos remittere Conſtantinopolim, cauſæque ipſorum cognoſcendæ delegare Joannem Conſtantinopolitanum Archipræſulem, ut diſcimus ex literis Dioſcori, unius ex Legatis, ad *Hormiſdam* ſcriptis Idibus Octobris. Id verò Legatis Pontificiis fuit minimè gratum, quibus Joannes in Monachos propenſior videbatur, in partes tractus à Vitaliano Magiſtro Militum.

Pro Monachis ſentiunt Vitalianus & Juſtinianus.

Interim *Juſtinianus* ab eodem *Vitaliano* Scythis Monachis conciliatus, ipſorum ex accuſatore patronus evaſit, atque in illorum gratiam unà cum ipſo ſcripſit ad *Hormiſdam*. Pontifex obſcuræ & ambiguæ cauſæ cognitionem ad reditum uſque Legatorum ſuſpendit. At Monachorum Oratores diuturnioris in Urbe moræ impatientes, clam ſe

Roma

Roma ſubducere tentarunt: fugiſſentque, niſi monitus Pontifex eos cuſtodiri juſſiſſet. Id conſtat ex Epiſtola 63. *Hormiſdæ* ad Legatos datâ. Anno 520. Juſtinianus cauſæ Scytharum Monachorum jam addictiſſimus, in gratiam ipſorum iterum reſcripſit ad *Hormiſdam*, rogans ut Sedis Apoſtolicæ auctoritate & Oraculo hancce controverſiam finiret, decerneretque an iſta ſuſcipienda eſſet propoſitio, *Unus de Trinitate carne crucifixus eſt*: ſive, *Chriſtus Filius Dei, pro noſtrâ ſalute carne crucifixus, unus eſt de Trinitate*. Totam hac in quæſtione diſſenſionem in verbis eſſe: *Nam ſenſus*, inquit, *inter Catholicos omnes unus eſſe probatur*. Scythas Monachos pro traditione Patrum ad Sedem Apoſtolicam acceſſiſſe ſcribit: Quibus ut faveat, precatur. *Quia verò dictum eſt*, inquit, *Scythicos* Monachos *hac ratione ad Sedem veſtram acceſſiſſe pro traditione Patrum, & ordine Regularum, prabito eis reſponſo, nihil formidante, ad nos cum veſtris literis jubete remittere.*

Rogant Hormiſdam ut ſententiam dicat de propoſitione, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, quam Monachi tuebantur.

His literis *Hormiſdas* reſpondit *Epiſtola 67*. Scythas Monachos allegaſſe plurima, quæ indiſcuſſâ relinquere non poterat: Quam ob rem ſe eos in Urbe detinere ad reditum uſque Legatorum. Juſtinianum etiam hâc Epiſtolâ rogavit, ut *Victorem* Diaconum, cujus fidem hi Monachi vehementer accuſabant, vel alios qui perverſas fortaſſe objiciebant quæſtiones, Juſſione Imperatoris ad Urbem dirigi curaret, ut cauſa plenè poſſet cognoſci.

Monachi in partes trahunt Africanos Epiſcopos pro Fide in Sardinia exules.

Dum coram Apoſtolica Sede pendebat Monachorum Scytharum controverſia, nobiles illi cauſæ ſuæ Patronos & ſuffragatores quæſierunt, Africanos Epiſcopos ſanctitatis & doctrinæ famâ celebres, qui à *Traſamundo* Wandalorum Rege, Ariano, in Sardiniam exules fuerant deportati. Ad eos itaque Fidei ſuæ profeſſionem Libro *de Incarnatione & Gratia* expoſitam, per *Joannem Diaconum* tranſmiſerunt. Librum ſcripſit *Petrus Diaconus*, eorum, quos miſerant Romam, doctiſſimus: cui & primo loco ſubſcripſit.

Librum de Incarnatione & Gratia ſcribunt ad Sanctiſſimos Epiſcopos.

In præfatione Libelli ita ſcribunt: *Utile & pernecessarium, ſanctiſque Dei Eccleſiis ſpecialiter credimus profuturum, ea qua de Incarnatione & diſpenſatione divina nobiſcum univerſa Sancta Eccleſia Orientalium contra Hareticos defendunt, Sanctitati veſtra ſuggerere, atque de his conſenſum veſtra Beatitudinis ſuppliciter promereri.* Et infrà: *Unde ſuppliciter petimus & obſecramus Beatitudinem veſtram, quatenus diligenti examinatione, ea qua inferiùs continentur, diſcutientes (ut decet veriſſimos & intrepidos Chriſti Pradicatores) ſcriptis ſententiam veſtram* **E** *nobis patefacere jubeatis: Ut ſi, Deo praſtante, Catholica fidei conveniens, & Apoſtolicis traditionibus, noſtra apud vos (ſicut non diffidimus) fuerit expoſitio comprobata, & facilè tantorum virorum, probatiſſimorùmque Sacerdotum auctoritate muniti, iniqua loquentium ora obſtruere valebimus: & in fide Sanctorum Patrum perſeverantes, Deo qui nos ſanctimonii ſui confeſſione glorificavit, gratias referamus, Domini Sanctiſſimi, & Deo digniſſimi.*

Eô in Libro uſque ad Caput ſextum, ſuam de perſona Domini noſtri Jeſu Chriſti Fidem exponunt. *Capite 4.* propoſitionem controverſam explicant & propugnant. A capite ſexto uſque ad finem Libri, ſuam de Gratia & libero Arbitrio fidem ac ſententiam aperiunt contra Pelagianos & Semipelagianos, eorumque præſertim ducem *Fauſtum Reienſem*.

Ut primùm Scytharum Monachorum Libellum accepere Africani Epiſcopi, qui in Sardinia propter Chriſti confeſſionem exules degebant, numero quindecim, eorum Fidem commendarunt, Libellùmque approbarunt velut Synodo factâ, alterùmque ad ipſos Librum ſcripſerunt ejuſdem argumenti, *De Incarnatione & Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti*; **A** Quem omnium nomine lucubravit *Sanctus Fulgentius*, initio Libri Monachorum Scytharum Fidem commendans, his verbis: *Beatus Frater noſter Joannes Diaconus à veſtra Societate directus literas nobis, quas miſiſtis, exhibuit, quibus recenſitis, veſtram ſimul alacres & Fidem cognovimus & ſalutem; imò in agnitione Fidei veſtra nobis ſalus innotuit.*

Epiſcopi Africani Monachorum Scytharum Fidem, librúmque approbant.

Interea cùm Scythæ Monachi Romæ uſque ad Legatorum ex Oriente reditum ab Hormiſda detenti, Dioſcorum Legatorum unum, quem ſemper infenſiſſimum cauſæ ſuæ fuerant experti, Romæ propè diem adfuturum accepiſſent, ſeque illius auctoritate apud *Hormiſdam* intelligerent opprimendos, ex Urbe evaſerunt, appenſis ad Principum ſtatuas Libellis, quibus eorum de perſona Chriſti, & de Gratia fides continebatur. Quin etiam ad eaſdem ſtatuas ipſos exclamaſſe querulis vocibus, ut populum Romanum flecterent ad commiſerationem, teſtatur *Hormiſdas* in Epiſtola ad *Poſſeſſorem* Epiſcopum Africanum: In quâ eorum ſuperbiam, in novis quæſtionibus movendis pertinaciam, & proclivem ad turbas indolem deſcribit. *Quorumdam*, inquit, *Scytharum, qui Monachos praferebant ſpecie, non veritate, profeſſione, non opere, ſubtili ſectas calliditate verſutias, & ſub religionis obtentu famulantia odiis ſuis venena pertulimus, ſtudentes eos ab interna vulnere medicabilis patientia moderamine ſanare, Beati Pauli monita non tacentes*: Noli verbis contendere: ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium. *Sed quando virus, quod viſcera penetravit, evellitur? Quando corda malè ſibi credula veritatis obtemperant inſtitutis? Quando induit obedientia humilitatem opinionibus ſuis vallata ſuperbia? Quando acquieſcunt paci, contentionum ſtudiis aſſueti, ſola certamina amantes de Religione captare, & mandata negligere? Nunquam apud eos caritas novo commendata pracepto; nunquam pax Dominico relicta diſceſſu; una pertinatis cura propoſiti, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum Veterum, novarum cupidi quaſtionum, ſolam putantes ſcientia rectam viam, qualibet conceptam facilitate Sententiam: Eouſque tumoris elati, ut ad arbitrium ſuum utriuſque orbis putent inclinandum eſſe judicium: Nec in numero Fidelium deputantes ſequaces traditionis paterna, ſi ſua viderint cedere nolle ſententia: Doctis crimina ſerere; obtrectationum venena componere, integrum Eccleſia corpus odiſſe, ſeditiones inſtruere, invidiam concitare, & pro obedientia, qua in Cœnobiis principatum Regularis obtinet Diſciplina, obſtinationem pertinacis amare ſuperbia. Non illos potuimus monitis, non manſuetudine, non auctoritate comprimere. In publicum uſque prodiere conventum, circa Regum etiam ſtatuas inclamantes: Et niſi Fidelis populi conſtantia reſtitiſſet, per diabolica ſemina nefanda zizania apud illos diſſenſionem & diſcordiam commoviſſent, per quos, adjutorio Dei, de Religione eorum eſt pulſa diſſenſio. De eis ſorè probavimus prophetica Apoſtolum voce dixiſſe: In noviſſimis diebus inſtare tempora periculoſa, & fore homines ſui tantùm amatores, habentes formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes: itaque eſſe vitandos.*

Scythæ Monachi clam ex Urbe fugiunt.

Scythæ Monachi pertinaces, & ad ſeditionem proclives.

1. Timoth. 3.

Hormiſda Epiſtolam, ubi primùm vulgata eſt, **F** ſcripto laceſſivit *Joannes Maxentius*, & quæ in ea contra Scythas Monachos exarata erant, refutare aggreſſus eſt ſtylo petulanti: negans eam eſſe Romani Pontificis, ſed ab Hæreticis venerando ipſius nomini ſuppoſitam fingens, ut liberiùs in Epiſtolæ Auctorem inveheretur. *Ambigo*, inquit, *quomodo illa Sacerdotales litera approbanda ſint, qua nullâ luce radiant veritatis, nec aliquam in ſe doctrina continent rationem. Nam qui quemlibet quaſi errantem abjurgat, nec inſtruit quid ſequatur, non benevolus Doctor oſtenditur, ſed criminator invidus denotatur. Unde non eſt facilè credendum, hanc eſſe Epiſtolam*

Hormiſdæ Epiſtolam ſcripto laceſſit Joannes Maxentius.

cujus

cujus fertur nomine titulata.... Auctorem hujus Epiſtolæ Hæreticum eſſe, quiſquis ille eſt, & inimicum Catholicæ veritatis, non eſt dubium.... Nam & ipſi Hæretici ad hoc ubique hanc ipſam, cui reſpondemus, Epiſtolam proferunt, quatenus & ſæpè dictis Monachis invidiam concitent, & omnes, quaſi ex auctoritate ejuſdem Romani Epiſcopi, prohibeantur Chriſtum Filium Dei unum confiteri ex Trinitate. Sed quis hanc ſententiam Catholicam non eſſe auſus eſt profiteri, quam univerſa veneratur & amplectitur Dei Eccleſia? Confidenter etenim dicere audeo, non quòd ſi per Epiſtolam, ſed quòd ſi vivâ voce hîc in præſenti poſitus idem Romanus prohiberet Epiſcopus Chriſtum Filium Dei unum confiteri ex Sancta & individua Trinitate, nunquam eidem Dei Eccleſia acquieſceret: Nunquam ut Epiſcopum Catholicum veneraretur, ſed omnino ut hæreticum penitus execraretur. Quia quiſquis hoc non confitetur, non eſt dubium quod Neſtoriana perfidiæ tenebris excæcatus, quartum & extraneum à Sancta & ineffabili Trinitate Eum, qui pro nobis crucem ſuſtinuit, prædicare contendat. Verumtamen ſive ab hoc, ſive a quolibet alio, hac ſit ſcripta Epiſtola, non eſt dubium Auctorem ejus eſſe hæreticum, qui contentionem verborum, & ſubverſionem audientium judicat, Chriſtum Filium Dei vivi unum fateri ex Trinitate. Sic integram Hormiſdæ Epiſtolam, ad minimum uſque apicem, refellit. *Poſſeſſorem*, ad quem ſcripta eſt, & *Dioſcorum*, unum è Legatis Pontificis, ut Hæreticos palam traducit. *Hormiſdam* ipſum, tacito ejus nomine, Pelagiani erroris inſimulat, hæc Epiſtolæ ipſius verba malignè interpretatus: *Proficimus inter adverſantes propriis bonis, ſi non involvamur erroribus alienis.* Quorum occaſione verborum, ſic in Epiſtolæ Auctorem declamat Joannes Maxentius: *Callide tuam niteris occultare perfidiam: ſed te ſplendore ſuo detegit Catholica Veritas, & juxta cætera mala, etiam ſuperbiſſima Pelagiana perfidia involutum erroribus cunctorum oculis antepoſuit: Qui inter adverſantes, non Dei munere, ſed propriis bonis proficere poſſe, tumidâ elatione confidis.* Sed invidioſa eſt hæc verborum Hormiſdæ interpretatio, & putida calumnia ipſi à *Maxentio* illata. Propria namque bona, non Dei dona, quod Pelagianum eſſet, ſed erroribus alienis opponit Hormiſdas: Unde bona illa ita noſtra vocavit, ut etiam à Deo donata eſſe crederet. Quæſtio eſt inter Eruditos utrum Joannes Maxentius, & alii Monachi Scythæ, Eutychiani fuerint. Hanc ipſis notam inurit *Cardinalis Baronius* Tomo VII. Annalium ad annum Chriſti 519. & 520. Sed Eminentiſſimo Scriptori non poſſum aſſentiri: Nam firmiſſimis argumentis mihi perſuaſum eſt, ipſos integerrimæ Fidei fuiſſe, quæ in Diſſertatione ſingulari *de Fide Scytharum Monachorum*, proferam.

Joannes Maxentius Hormiſdam Pelagiani erroris malignè inſimulat.

ARTICULUS III.

De Corrupticolis, Phantaſiaſtis, Agnoëtis, & Tritheitis.

Corrupticolarum & Phantaſiaſtarum origo, Auctores, errores.

I. CUm Dioſcoro Juniore defuncto, *Timotheus Aſterius*, Hæreticus Acephalus, Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopatum ſuſcepiſſet, & *Severum* ac *Julianum Halicarnaſſeum* profugos lubenti ac benevolo ſuſcepiſſet animo, anno circiter 519. *Corrupticolarum* & *Incorrupticolarum* ſeu *Phantaſiaſtarum* Sectæ emerſerunt. Cùm enim à Severo ſciſcitatus eſſet Monachus quidam, An Chriſti Domini corpus corruptibile fuiſſet, an corruptionis expers; ille corruptibile à SS. Patribus aſſeri reſpondit. Hoc audito, quidam Alexandrinorum Julianum Halicarnaſſenſem interrogarunt quid ea de quæſtione ſentiret. Hic SS. Patres è contrario corpus Chriſti incorruptibile aſſerere dixit. Uterque ſuam opinionem ſtatuere, & adverſarium ſcriptis laceſſere cœpit. Hinc duæ natæ Sectæ, quarum altera Corrupticolarum dicta eſt: altera Incorrupticolarum ſeu Phantaſiaſtarum. Hæc autem quæſtio de Corruptibili & Incorruptibili, non ad mortalitatem vel immortalitatem, neque ad reſolutionem in elementa, vel contrariam conſtantiam pertinebat: Nam & ipſi Eutychiani ſemper profeſſi ſunt Chriſti corpus hujuſmodi corruptioni non fuiſſe obnoxium. Id unum in controverſiam vocabatur, An Chriſti corpus perinde ac noſtrum detrimenta pateretur, propter quæ reparanda eſuriret, ſitiret, fatigaretur, opiſque haberet cibo, potu, requie, ad reficiendas vires: an verò ſpecie tenus affectiones iſtas pateretur, ſoláque œconomiâ, quemadmodum poſt Reſurrectionem. Ita ſtatum controverſiæ explicat Nicephorus *Lib. 17. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 29.* Corrupticolarum, & Phantaſiaſtarum novum Schiſma *Theodoſius* & *Gaianus* foverunt: ille Theodoræ Auguſtæ, hic Monachorum populique ſtudiis Alexandrinam in Sedem poſt Timotheum Aſterium evectus. Corrupticolarum factio, Theodoſio; Phantaſiaſtarum, Gaiano adhærebat. Fax uterque fuit popularis ſeditionis quæ ad cædes uſque & domorum incendia exarſit. Lege Liberatum in *Breviario, cap. 20.* & Leontium Libro *De Sectis, Actione V.*

Origo, Auctor, & error Agnoëtarum.

Ipſorum errorem Bellarminus non rectè refert.

II. Dum hæc Alexandriæ ferveret de Corruptibili & Incorruptibili contentio, Timotheum Alexandrinum Epiſcopum Themiſtius Diaconus interrogavit, An Chriſtus ignoraſſet aliqua, ſiquidem fuit corruptioni obnoxius. Id Timotheus negavit. A cujus communione deficiens Themiſtius, & ignorantiam Chriſto adſcribere perſeverans, Agnoëtarum Sectam condidit, qui etiam Themiſtiani ab Auctore dicti ſunt. De his lege Liberatum, *cap. 20. Breviarii*, Sophronium Patriarcham Hieroſolymitanum in Epiſtola ad *Sergium* Conſtantinopolitanum lectâ in Sexta Synodo, *Actione XI.* Leontium Lib. *De Sectis, Actione V.* Nicephorum Libro 18. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. L.* Agnoëtarum errorem confutavit Eulogius Alexandrinus Patriarcha, de cujus Operibus lege Photium, *in Bibliotheca, Cod. CCXXX.* Eulogii Scripta adversùs Agnoetas approbavit S. Gregorius Magnus *Epiſtola 42. Libri 8.* ad ipſum datâ. In eo tamen poſita non erat eorum Hæreſis, quòd ignorantiam Chriſto, ut homo eſt, tribuerent, ſed quòd Chriſtum penitus ignoraſſe dicerent, quæ ejus neſciebat humanitas: quia unam tantùm in Chriſto naturam compoſitam agnoſcebant. Bellarminus Agnoëtarum errorem malè refert, *Lib. 4. de Chriſto, cap. 1.* aſſerens hanc fuiſſe illorum Hæreſim, quòd diei Judicii ignorantiam, non Divinitati Chriſti, ſed ejus animæ tribuebant. Refellitur autem ex Leontio, *Lib. de Sectis, Actione X.* ex S. Iſidoro, *Lib. 8. Originum cap. 5.* & ex S. Joanne Damaſceno Lib. *de Hæreſibus.*

Bellarminus emendatus.

Tritheitarum Auctor & error.

III. *Tritheïtarum* Secta orta eſt, quo tempore Theodoſius Alexandrinus Epiſcopus, Sede ſuâ pulſus, Conſtantinopoli morabatur. Hujus Auctor fuit *Joannes Grammaticus* cognomento *Philoponus*, ex Eutychianorum caſtris. Qui cùm adversùs Catholicos contenderet, eò tandem vi & conſequentiâ diſputationis abreptus eſt, ut tres in Divinitate naturas, ſicut tres hypoſtaſes ineſſe aſſereret. Nam cùm ita ratiocinaretur: Si naturæ duæ ſunt in Chriſto, ſequitur duas eſſe in eodem hypoſtaſes. Reſponderunt Catholici, Id non eſſe conſequens, cùm non idem ſint omnino natura & hypoſtaſis: alioqui tres fore in Divinitate naturas, quemadmodum tres hypoſtaſes. Hanc legitimam eſſe conſecutionem Philoponus admiſit, & profitendum contendit, eſſe tres in Sacroſancta Trinitate naturas. Hunc autem errorem ex Ariſtotelis hauſit Philoſophiâ. Docet enim Ariſtoteles, individuorum & particulares

eſſe

eſſe ſubſtantias, & unam communem. Sic igitur & Philoponus aiebat eſſe tres particulares in Sancta Trinitate ſubſtantias, & unam communem. Iſta conſtant ex Leontio Lib. *de Sectis*, *Actione V*. De ejuſdem Philoponi ſubtilibus nugis lege Nicephorum, *Lib. XVIII. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. XLVII:* Idem Philoponus Reſurrectionem corporum negavit; & adverſùs eam ſcripſit, quem Theodoſius, Conon, Eugenius, & Themiſtius, Eutychianæ pariter Sectæ homines, acerrimis invectivis confutarunt. (ex Photio *in Bibliotheca, Cod. XXI. XXII. & XXIII.*)

ARTICULUS IV.

De Monachis Acœmetis.

Acœmetæ Scythis Monachis fervidius impugnantes, in Hæreſim labuntur.

ACœmetæ *Monachi*, id eſt, *inſomnes*, ita nuncupati, quòd in tres turmas diſtributi, ac per vices ſibi ſuccedentes, diu noctùque divinas laudes in Eccleſia, ſine intermiſſione canerent; cùm Scythis Monachis acerrimè reſtitiſſent, ac paulatim refrigeratâ, quæ in iſtos concitata fuerat, invidiâ, eorum cauſſam ſuperiorem evadere, & Epiſcopis, necnon Imperatori Juſtiniano, propoſitionem ab ipſis tantâ contentione aſſertam: *Unus de Trinitate paſſus eſt carne*, jam probari cernerent, æmulatione quadam accenſi, Legatos ad Joannem II. Romanum Pontificem miſerunt *Cyrum & Eulogium*, qui opinionem, ſeu potiùs errorem, in quem æſtu pugnæ abrepti erant, apud Sedem Apoſtolicam defenderent, ejúſque approbationem à Summo Pontifice impetrarent. In eo autem error ipſorum verſabatur, quòd negarent *Unum de Trinitate incarnatum & carne paſſum*, & *Beatam Mariam verè & propriè eſſe Dei Genitricem.* Adversùs illos Monachos miſit Juſtinianus Romam *Hypatium* Epheſiorum Epiſcopum, *& Demetrium à Philippis*, qui Sedem Apoſtolicam conſulerent his de quæſtionibus, & Fidem Imperatoris, imò totius Orientalis Eccleſiæ, in ipſius ad Romanum Pontificem Epiſtola expoſitam, approbari obtinerent. Data eſt hæc Epiſtola anno Chriſti 533.

Joannes II. R. P. profeſſionem & edictum fidei ab Imperatore miſſum approbat; & Monachos Acœmetas à communione removet.

Acceptis Imperatoris Literis, & auditâ legatione, Summus Pontifex controverſiæ iſtius cognitionem ſuſcepit: & Fidei Profeſſionem Literis Imperatoris inſertam approbavit, commendavitque, necnon Edictum fidei quod ante miſſam legationem promulgaverat, ne Acœmetarum Legati aliquam ipſi calumniam ſtruerent. *Proinde*, inquit, *Serenitatis veſtra apices per Hypatium atque Demetrium ſanctiſſimos viros, Fratres & Coepiſcopos meos, reverentiâ conſuetâ ſuſcepimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis propoſuiſtis Edictum amore fidei, pro ſubmovenda hæreticorum intentione, ſecundùm Apoſtolicam Doctrinam, fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum interveniente conſenſu: quod quia Apoſtolicæ Doctrinæ convenit, noſtrâ auctoritate confirmamus.* Acœmetas verò Monachos obſtinato animo perſeverantes in errore, communione privavit, niſi ad ſaniorem mentem redirent. Id conſtat ex Epiſtola Joannis II. ad Juſtinianum datâ VIII. Kalendas Aprilis, anno 534. *In quibus*, inquit, *obſervantes ea quæ ab ipſorum ſunt ſtatuta Pontifice, eos minimè in noſtrâ communione ſuſcepimus, & ab omni Eccleſia Catholica eſſe juſſimus alienos: niſi errore damnato, doctrinam noſtram quantocius ſequi, habitâ regulari profeſſione, ſignaverint.*

Epiſtola Joannis II. ad Juſtinianum.

Altera ad Senatores.

Alteram eodem anno hac ipſâ de causâ Epiſtolam Summus Pontifex ad Senatores, Avienum, Liberium, aliósque dedit: in quâ tres ſibi ab Imperatore propoſitas quæſtiones teſtatur, de quibus orta erant certamina. Prima erat: *Utrum unus ex Trinitate Chriſtus & Deus noſter dici poſſit: Hoc eſt, una de tribus perſonis Sanctæ Trinitatis perſona?* Secunda: *An Deus Chriſtus carne pertulerit, impaſſibili deitate?* Tertia: *An propriè & veraciter Mater Domini Dei noſtri Chriſti Maria ſemper Virgo debeat appellari?* Quas propoſitiones tanquam Catholicæ Fidei conſentaneas ſe probaſſe ſcribit, eaſdémque ſubjectis Scripturæ Sacræ & SS. Patrum teſtimoniis confirmat. Ipſos denique de Acœmetarum damnatione certiores facit. *Acœmetas verò*, inquit, *qui ſe Monachos dicunt, qui Neſtoriani evidenter apparuerunt, Romana etiam damnat Eccleſia: à quibus vos, propter Canonem qui cum excommunicatis Chriſtianum nec loqui, nec communicare permittit, diligentiâ Paſtorali admonere non deſino, ut eorum etiam ſimplicem collocutionem vitetis, nihilque vobis cum eis æſtimetis eſſe commune.*

Acœmetas damnat ut Neſtorianos.

Facundus diſcrimen aliquod innuit inter eorum & Neſtorianorum errorem.

Acœmetas à Neſtorianis aliquo intervallo diſtare Facundus exiſtimavit, quòd iſti has propoſitiones: *Unus de Trinitate incarnatus eſt, & crucifixus*: Et, *Beata Virgo eſt Deipara*, penitus falſas eſſe contenderent: illi autem veras eſſe faterentur, & Neſtorium eas negantem jure merito fuiſſe damnatum, ſed propriè veras eſſe negarent. *Inſinuandum verò eſt*, (inquit Facundus lib. 1. cap 4.) *quòd hanc quoque confeſſionem, quâ Beatam Mariam verè & propriè dicimus Matrem Dei, quidam etiam communicantes Eccleſiæ putent non debere ſuſcipi, cùm Neſtorium fateantur, propter quod eam Matrem negabat, debuiſſe damnari. Quibus, antequam Neſtorianis reſpondeamus, reſpondendum puto: Quod omnino ſtultum ac turpe ſit, & condemnationem probare Neſtorii, & Beatam Mariam negare, quod verè & propriè ſit Mater Dei. Nam ſi qua hinc eſſe potuit quæſtio, cum ipſo Neſtorio ſimul excluſa eſt, qui eam Matrem Dei eſſe negabat, &c.* Quamobrem pertinaces in illis propoſitionibus negandis Acœmetas Joannes II. pro Neſtorianis hæreticis jure damnavit.

CAPUT IV.

De Auctoribus Eccleſiaſticis VI. Sæculi.

ARTICULUS I.

De Ruricio, Paſchaſio, Procopio Gazæo, & Avito.

I. SÆCULO VI. Doctrinâ claruerunt RURICIUS SENIOR, *Lemovicenſis Epiſcopus*, ad quem Sanctus Cæſarius Arelatenſis, Apollinaris Sidonius, Fauſtus Reienſis, aliique celebres Epiſcopi Epiſtolas dederunt, cujus cum laude meminit & Venantius Fortunatus. Ruricii Epiſtolarum ad varios ſcriptorum libros duos edidit Henricus Caniſius *Tom. V. Antiquæ Lectionis*, qui etiam inſerti ſunt Tomo VIII. Bibliothecæ Maximæ Patrum Lugdunenſis.

II. PASCHASIUS Romanæ Eccleſiæ *Diaconus* ſanctiſſimus; cujus animam S. Germanus Capuanus Epiſcopus Purgatoriis pœnis addictam vidit, quòd Laurentio Antipapæ in Schiſmate, ex ignorantiâ faviſſet, Libros edidit duos *de Spiritu Sancto*, ſanam & luculentam doctrinam continentes, qui Bibliothecis Patrum inſerti ſunt. Laudatur à S. Gregorio Magno, *lib. 4. Dialogorum, cap. 5.*

III. PROCOPIUS GAZÆUS de quo Photius Codice 160. 206. & 207. in plurimos Scripturæ Sacræ libros Commentarios edidit. Ab iſto longè diverſus eſt Procopius Hiſtoricus.

IV. AVITUS, Iſicii Senatoris, ac poſtea Vienenſis Archiepiſcopi filius, Aviti Imperatoris Romani nepos, Apollinaris Valentini Epiſcopi frater, Vienenſis poſt Patrem Archipræſul Sanctiſſimus,

cujus fide, induſtriâ, atque admirabili doctrinâ ab A infeſtatione Arianæ hæreſis Galliæ defenſæ ſunt, (inquit Martyrologium Romanum die V. Februarii) non minus doctrinâ & facundiâ, quàm ſanctitate floruit. Hunc laudibus meritis exornarunt Ennodius Ticinenſis in Vita B. Epiphanii Ticinenſis Epiſcopi, Gregorius Turonenſis *lib.* 11. *Hiſtoria Francorum cap.* 34. S. Iſidorus Hiſpalenſis *lib. de illuſtribus Eccleſia Scriptoribus*, *cap.* 23. Agobardus Lugdunenſis Epiſcopus, *Adverſus Legem Gundobadi*, Florus ejuſdem Eccleſiæ Diaconus, Ado Viennenſis, in Chronico, Ætate VI. Ejus Epiſtolas, Homiliarum, & Opuſculorum Fragmenta, Poëmata, edi- B tionis honore donavit, & eruditis Notis illuſtravit P. *Sirmondus*. Inſerta ſunt Tomo IX. Bibliothecæ Patrum Lugdunenſis.

ARTICULUS II.

De Ennodio, Boëtio, Joanne Maxentio, Gilda Sapiente, & Dionyſio Exiguo.

I. Ennodius Ticinenſis Diaconus, ac deinde Epiſcopus, ſub Symmacho, & Hormiſda Pontificibus Maximis floruit. Symmachi Synodi- C que cauſſam contra Schiſmaticos calumniatores egregiè defendit, quam ob rem à Synodo V. Romana honorificentiſſimô elogiô ornatus eſt, ejuſque *Apologeticus* Synodali auctoritate donatus. Hormiſdæ verò Papæ geminâ Legatione ad Anaſtaſium Imperatorem functus, Fidei Orthodoxæ causâ, ſpectatæ virtutis & conſtantiæ ſpecimen dedit, multas pro Eccleſiâ paſſus moleſtias. Hunc ut Sanctum Confeſſorem laudant Nicolaus I. in Epiſtola ad Michaëlem Auguſtum, Joannes VII. *Epiſtola VIII. ad Bercarium Abbatem*, Gregorius VII. in Dictatu, ſi tamen iſtius *Dictatûs* Auctor eſt. Inter Sanctos Chriſti D Confeſſores anniverſariis honoribus colitur 16. Kal. Auguſtas, quô die receptus in cœlum eſt, anno Dom. 521. Ennodii Epiſtolarum libros novem, & varia Opuſcula edidit doctiſſimus *Sirmondus*. Inſerta ſunt Tomo IX. Bibliothecæ Patrum Lugdunenſis Editionis.

II. Boetius vir nobiliſſimus, religioſiſſimus, doctiſſimus, ſub Theodorico Italiæ Rege Conſul, cujus juſſu occubuit anno 524. die 23. Octobris, ut *Marius Aventicenſis* Epiſcopus *in Chronico* teſtatur. Ennodio Ticinenſi & Caſſiodoro neceſſitudine conjunctum, ipſorum Epiſtolæ teſtantur, De ipſo Honorius Auguſtodunenſis *Libello* 3. *de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap.* 32. & Sigebertus *cap.* 37. Indicem E ejus Operum Poſſevinus in Apparatu Sacro, Bellarminus, & Labbeus in Diſſertatione de Scriptor. Eccleſiaſticis exhibent. Librum ipſius *de Trinitate* dignum judicavit S. Thomas quem Commentariis illuſtraret. Ejus laudes prædicat Rex Theodoricus in Epiſtola ad ipſum datâ, apud Caſſiodorum, Lib. 1. Variarum 45. *Sic Athenienſium Scholas longè poſitus introiſti: Sic palliatorum choris miſcuiſti togam, ut Græcorum dogmata doctrinam feceris eſſe Romanam. Didiciſti enim qua profunditate cum ſuis partibus Speculativa cogitetur; quâ ratione Activa cum ſua diviſione diſcatur: Deducens ad Romuleos Senatores, quicquid* F *Cecropida mundo fecerant ſingulare. Tranſlationibus enim tuis Pythagoras Muſicus, Ptolemaus Aſtronomus, leguntur Itali. Nicomachus Arithmeticus, Geometricus Euclides audiuntur Auſoniis. Plato Theologus, Ariſtoteles Logicus Quirinali voce diſceptant. Mechanicum etiam Archimedem Latialem Siculis reddidiſti.*

III. Joannes Maxentius, natione Scytha, eruditus, ſed procax Monachus, turbas ſub Hormiſdæ Pontificatu cum ſociis excitavit, cujus etiam Epiſtolam *Ad Poſſeſſorem*, petulanti ſtylo inſectatus eſt. Ejus *Dialogi contra Neſtorianos*, & *contra Acephalos Libellus*, habentur in Bibliotheca Patrum.

IV. Gildas Sapiens, ab altero Gilda antiquiore, qui *Albanicus* dictus eſt, diſtinguendus. Ille anno 425. natus, propè *Glaſtoniam*, ſolitarius obiit ad *Axi* fluminis ripam. Iſte verò anno 520. natus eſt, & *Badonicus* dictus, quòd anno ejus natali *Arturus* Britonum Rex ad *Badonis* montem Saxonas ingenti prælio profligaverit. Ilturi Morganenſis Abbatis ſe tradidit diſciplinæ, Cœnobii *Bannacorenſis* in majori Britanniâ Abbas, edidit anno 564. *de Britanniæ excidio*, & *Ordinis Eccleſiaſtici objurgatione* Libellum celebris, annô 570. obiit in Hibernia. Ejus meminit Venerabilis Beda *Lib.* 5. *Hiſtoria Cap.* 22. Vitæ ejus fragmenta edidit P. *Joannes Boſco Celeſtinus, Parte II. Bibliotheca Floriacenſis.* Extant Gildæ Opera *Tomo VIII. Bibliotheca Patrum* Editionis Lugdunenſis.

V. Dionysius Exiguus, natione Scytha, Romani Monaſterii *Abbas*, Græcè & Latinè peritus, ab ineunte VI. ſæculo ad annum circiter 540. floruit. Collectionem Canonum adornavit, quam nuncupavit Stephano Salonitano Epiſcopo. Vide quæ de illâ diximus in Appendice ad Diſſertationem XX. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam I. Sæculi, *De variis Juris Canonici Collectionibus.* Et ejus elogium lege apud Caſſiodorum, Libro *de Inſtitutione Divinarum Literarum, Cap. XXIII.*

ARTICULUS III.

De Eugippio, & S. Remigio.

I. Eugippios Africanus Abbas, ad quem Ferrandus Carthaginenſis Diaconus Epiſtolam ſcripſit, ab Eugippio Lucullanenſi in agro Neapolitano Abbate, Gelaſii I. Pontificis Maximi Diſcipulo, qui Vitam S. Severini Abbatis & Noricorum Apoſtoli ſcripſit, teſte Sancto Iſidoro, *Lib. de Viris Illuſtribus cap.* 53. diſtinguendus: Caſſiodoro notus, qui ipſius cum laude meminit *Cap.* 23. *Divinarum Lectionum*, Theſaurum Sententiarum ex S. Auguſtini defloratarum Operibus collectum, & in Libros duos diſtinctum, *Proba* Virgini Sacræ nuncupavit.

II. S. Remigius Remenſis Epiſcopus, Apoſtolus Francorum, nonnullas Epiſtolas ſcripſit. Obiit anno Chriſti 533. conditô Teſtamentô, quod poſt P. *Labbe*, S. J. edidit P. *le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, *Tomo I.* Extabat priùs in Hiſtoria Flodoardi *Lib.* 1. *cap.* 18. ſed tot auctum interpolationibus, quæ nec tempora, nec genium Remigii ſapiunt, ut pleriſque ſuppoſititium videretur. Sincerum illud S. Remigii Teſtamentum, quòd Brevius vocat, deſcribit *Dom. Guillelmus Marlotus, Hiſtoria Metropolis Remenſis Tomo* 1. *Lib.* 2. *cap.* 21. ex MSS. Codicibus Abbatiarum SS. Remigii, Nicaſii, & Theodorici prope Remos. Prolixius illud vocat, quod à Flodoardo refertur, vel à recentioribus ejus Hiſtoriæ aſſutum eſt & pro Breviori ſuppoſitum. Prolixius illud Pſeudepigraphum eſſe, viri ut plurimum eruditi aſſerunt, his adducti rationibus. 1. Quòd Hincmarus, qui S. Remigii Vitam ex Eccleſiæ ſuæ monumentis, & aliis, ſi quæ habuit, certiſſimis documentis conſcripſit, illud ignoraverit, ſolùmque Brevius Operi ſuo ſubjecerit, ut ex MSS. evidens eſt: nec unquam prolixioris Teſtamenti auctoritate uſus ſit, cùm ſe dedit occaſio. Secundò, quòd in eo vocabula quædam ſint S. Remigii ætate minimè uſitata, imò prorſus incognita, ut *Auſtria* & *Neuſtria* nomina ad illas ſignificandas regiones, quæ his deinde vocabulis ſunt appellatæ. Item vox *Archiepiſcopi*. Tertiò quòd in Regem ordinatus à S. Remigio dicatur Clodoveus per ſacri Chriſmatis Unctionem, cùm tamen unctus non ſit ut Rex fieret (quippe qui tum decimum-quintum annum Regni agebat, ſed ut Chriſtianus fieret.)

Et

Et ſi unctus in Regem eſſet, non fuiſſet neglectus ab ejus poſteris tam ſacræ Inaugurationis ritus. Neminem tamen ex Regibus primæ ſtirpis unctum legimus. Quartò, quòd in prolixiori illo Teſtamento, multa ſuggerat Remigius de increpando Rege ab Eccleſia Remenſi, ſi à Religione deflexerit, aut Eccleſiæ bona pervaſerit; de convocandis Galliarum Archiepiſcopis, & de Elogio ſegregationis à Corpore Chriſti, quæ ab horum temporum diſciplina & moribus abhorrent, quibus Metropolitæ æquales inter ſe, nec ulli jus erat alios convocandi, niſi Sedis Apoſtolicæ Vicarius, & Primas illorum eſſet conſtitutus. Quod licet S. Remigio collatum ſit ab Apoſtolica Sede privilegium, non tamen ad ejus Succeſſores tranſmiſſum eſt, ut inferiùs probabimus. Prolixius tamen Teſtamentum à Flodoardo deſcriptum, vel ipſius Hiſtoriæ, ut probabilius eſt, aſſutum, laudatus ſupra *Marlotus* tueri ſatagit, & hiſce graviſſimis rationibus utcumque reſpondet. Legant quibus per otium licet, deque ejus ſententia judicium ferant. Falsò ipſi adſcribuntur *Commentarii in Sancti Pauli Epiſtolas*, quos *Villalpandus* ſub ejus nomine primus edidit, quamvis exemplar, quod in Monaſterio S. Cæciliæ trans Tyberim Romæ repertum eſt, hanc inſcriptionem præ ſe ferat: *Anno Dominicæ Incarnationis M. LX. VII. Indictione V. ſcriptus eſt liber iſte. Deo gratias. Remigius Epiſcopus Remis expoſuit Epiſtolas S. Pauli Apoſtoli luculento ſermone.* Laudat namque hic Commentator S. Benedictum, S. Gregorium Papam, *ad Cap.* 15. 1. *ad Corinthios*, Bedam *ad Cap.* 15. 2. *ad Corinthios & ad Cap.* 3. *Epiſtolæ ad Philippenſes.* Bis meminit Saracenorum, ſcilicet *ad Cap.* 2. *Epiſtolæ ad Romanos*, & *ad Cap.* 4. *Primæ ad Theſſalonicenſes.* Utrobique Mahumetani ſunt intelligendi, quorum Auctor Mahumetes errores ſuos unô ferme ſæculô poſt obitum S. Remigii promulgare cœpit. Nam de Saracenis incolentibus Arabiam tempore S. Remigii uterque hic locus minùs commodè intelligitur. Tunc enim minoris erant nominis, quàm ut præ cæteris Gentibus in exemplum ad confirmandam Evangelii veritatem proponerentur; ideóque Auctor Commentarii de quo agimus, videtur ad Mahumetanos reſpexiſſe, cùm ex Arabia effuſi, per ampliſſimas Aſiæ Provincias, & per Africam latiſſimè jam dominarentur, ut rectè obſervat *P. le Cointe.* Præterea Commentator Vitam S. Cæſarii Arelatenſis Epiſcopi, *ad Cap.* 14. *Epiſtola* 1. *ad Corinthios* allegat. Superſtes autem S. Remigio vixit S. Cæſarius, unde S. Remigius S. Cæſarii Vitam ab ejus Diſcipulis ſcriptam nunquam legit. Hos autem Commentarios nonnulli viri eruditi Remigio Lugdunenſi tribuunt, * alii Remigio Autiſſiodorenſi Monacho, quem ideo Remenſem in MSS. quibuſdam Codicibus vocatum conjiciunt, quòd à Fulcone Archiepiſcopo Remos ad Scholas inſtaurandas evocatus fuerit, teſte Flodoardo, *Lib.* 4. *Hiſtoriæ Remenſis Cap.* 9. Alii Haymoni, ut P. *Labbeus* in Diſſertatione Hiſtorica *de Scriptoribus Eccleſiaſticis.* Francum ex multis loquendi formulis ſuſpicatur hunc fuiſſe Commentatorem *P. le Cointe*, eóque potiſſimùm quòd *ad Cap.* 4. *Epiſtolæ ad Galatas* dicat, *Tutores eligendos eſſe cum conſiliô Scabinorum, in generali mallo.* De Vita S. Remigii lege Hincmarum, & Flodoardum *Lib.* 1. Ejus eloquentiam commendat Sidonius Apollinaris *Lib.* 1x. *Epiſtola* vii.

* Theophilus in Indiculo SS. Lugdunenſium. Uſſerius in Hiſtoria Gotteſchalci.

ARTICULUS IV.

De Sancto Fulgentio.

I. SANCTUS FULGENTIUS, natione Afer, in Telepenſi urbe Provinciæ Byzacenæ, anno circiter 467. natus, Senatoriâ familiâ, Græcis, Latiniſque literis à teneris imbutus, Monaſticam Vitam amplexus eſt. Romam venit Anno 500. ubi Theodoricum Regem in loco, qui *Palma Aurea* dicebatur, concionem facientem, Senatum, & Romanæ nobilitatis decus, aſtantemque & auſcultantem populum conſpiciens, ſic Fratres compellavit: *Quàm ſpecioſa poteſt eſſe Jeruſalem cœleſtis, ſi ſic fulget Roma terreſtris! Et ſi in hoc ſæculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem; qualis honor & gloria & pax præſtabitur Sanctis contemplantibus veritatem!* Fuit primùm Abbas Monaſterii ſui, deinde Ruſpenſis Epiſcopus in Provinciâ Byzacenâ factus, anno 508. in exilium cum aliis Africæ Epiſcopis deportatus eſt in Sardiniam, juſſu *Traſamundi* Regis Wandalorum; unde poſtea Decreto *Hilderici* revocatus, vixit uſque ad Kalendas Januarias anni 533. ut probat eruditus P. *Chiffletius S. I.*

II. In Scriptura Sacrâ, & in doctrina SS. Patrum, & præſertim Sancti Auguſtini verſatiſſimus S. Fulgentius, verbo & ſcriptis Hæreſes debellavit, ædificavit Eccleſiam, Fidelium mores informavit. Tres libros ſcripſit *Ad Monimum* Laïcum, virum ſibi amiciſſimum, quibus quatuor Quæſtiones ſolvit ab ipſo propoſitas. Primæ quæ eſt *De Prædeſtinatione*, reſpondet *Lib.* 1. quô oſtendit, duplicem eſſe Prædeſtinationem: Unam bonorum ad gloriam, alteram malorum ad pœnam. Sed quos Deus prædeſtinavit ad gloriam, prædeſtinaſſe ad juſtitiam; quos autem prædeſtinavit ad pœnam, non prædeſtinaſſe ad culpam. Quia initium malæ voluntatis ſuperbia eſt, quæ ex Deo non eſt: non eſſe ex Deo hominibus interitum malæ operationis, ſed à juſto Judice retribui malis interitum ultionis. Deum itaque aliter bonos, aliter malos prædeſtinaſſe. Quod enim Deus daturum ſe præſcivit, in æternâ bonitatis diſpoſitione prædeſtinavit. Ipſa eſt enim prædeſtinatio Dei, ſempiterna ſcilicet diſpoſitio futuri operis Dei. Porro in iniquis puniturus eſt quod, ut eſſent mali, non dedit, nec eos ad iniquitatem aliquam prædeſtinavit, quia ut iniquè vellent, hoc eis daturus ipſe non fuit. Et quia malæ voluntatis perſeverans iniquitas inulta remanere non debuit, tales ad interitum prædeſtinavit, quia talibus juſtæ punitionis ſupplicium præparavit. Hanc doctrinam ex Sancto Auguſtino & Sancto Proſpero confirmat. Secunda Quæſtio eſt *De Sacrificio Corporis & Sanguinis Chriſti: Utrum ſoli Patri æterno immoletur?* Huic Quæſtioni reſpondet quinque prioribus Capitibus Libri 2. & ex Patriarcharum & Prophetarum fide oſtendit, offerri toti Sanctiſſimæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui Sancto. Tertia Quæſtio eſt, *Cur in Sacrificiô ſolius Spiritus Sancti miſſio poſtuletur?* Hanc ſolvit ſex Capitibus ſequentibus, & oſtendit nomine Spiritus Sancti frequenter gratiæ dona ſignificari. Dum itaque, inquit, Eccleſia Spiritum Sanctum ſibi cœlitus poſtulas mitti, donum ſibi charitatis & unanimitatis poſtulat à Deo conferri. Quando autem congruentiùs quàm ad conſecrandum Sacrificium Corporis Chriſti, Sancta Eccleſia Spiritus Sancti depoſcat adventum, quæ ipſum Caput ſuum de Spiritu Sancto, ſecundùm carnem, noveris natum? Quartæ Quæſtioni, *De ſupererogatione Sancti Pauli*, reſpondet tribus poſtremis Capitibus. Et ait, ſupererogationem illam, vel eſſe conſilium de virginitate ſervanda his verbis datum: *De Virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* (Quæ expoſitio eſt Sancti Optati Milevitani, *Lib.* 6. *contra Parmenianum.*) Vel intelligi poſſe de victu ex manuum labore comparatô, cùm de Evangelio vivere poſſet; unde 1. ad Theſſalonicenſes cap. 2. ſcribit: *Memores enim eſtis, fratres, laboris noſtri & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem veſtrûm gravaremus.* (Quæ eſt explicatio Sancti Auguſtini)

Libri S. Fulgentii ad Monimum. Eorum Synopſis.

Vel Sancti Pauli ſupererogationem intelligi poſſe A de ſermonibus ejus atque Epiſtolis, & de nimio labore mentis & corporis. (Quæ eſt interpretatio Sancti Ambroſii.) Ex iſtis expoſitionibus qui unam ſelegerit, à veritate non diſſenſurum. Nec mirum quòd idem locus Apoſtoli ſit à pluribus Patribus diverſo ſenſu expoſitus, cùm idem Pater eumdem locum vario modo interdum exponat. Quod probat exemplo Sancti Auguſtini, qui in libris *adversùs Fauſtum Manichæum*, & in libris *de Civitate Dei*, inferiora Arcæ bicamerata & tricamerata diverſo modo interpretatur. Libro tertio impugnat Arianos negantes Verbum in Deo eſſe, & contendentes B non eſſe idem, eſſe apud Deum, & eſſe in Deo: Verum ſenſum illius Sententiæ explicat: *Et Verbum erat apud Deum.* Oſtendit idem eſſe *apud Deum* & *in Deo*, quia Deus mutationi non eſt obnoxius. Sic Pſalmo 35. *Apud te eſt fons vitæ*, non aliud intelligi, quàm, *In te eſt fons vitæ.* Et cùm Sanctus Joannes dicit Epiſtola 1. *Annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis*, idem eſſe, *Apud Patrem*, &, *In Patre.*

Liber contra X Objectiones Arianorum.

III. Edidit prætereà librum unum *contra decem Objectiones Arianorum*, quas ad ipſum Traſamundus Rex miſerat, illúmque eidem Regi C tradi curavit, ut teſtatur Ferrandus Diaconus in ejus Vita, *cap.* 22. *Tres Libros* ad eumdem *Traſamundum* ſcripſit, compulſus reſpondere aliis quæſtionibus & objectionibus ab ipſo propoſitis, ſibique ſemel tantùm perlectis. Eorum meminit Ferrandus *cap.* 23. In primo libro probat Filium Dei animam cum vera carne aſſumpſiſſe. In altero probat immenſitatem Filii Dei, nec ipſum ad locum de loco motu locali tranſiviſſe: adventum ad nos Patris & Filii & Spiritus Sancti, non mobilitatem, ſed pietatem Dei venientem oſtendere. Rectè dici Filium Dei fuiſſe in mundo, & in mundum ve- D niſſe: Illud potentiæ, illud gratiæ deputandum. Verbi Dei immenſitatem Sancti Cypriani teſtimoniis inſignibus confirmat. Chriſti humanitatem localem eſſe probat, ſicut ejus Divinitas immenſa eſt. Denique Sanctiſſimæ Trinitatis immenſitatem ex formâ Baptiſmi demonſtrat. Cùm enim ubique unô tempore per totum orbem Baptiſma celebratur in nomine Trinitatis, ſi tota Trinitas adeſt ad ſanctificandum, ubique mirabiliter exhibet præſentiam majeſtatis immenſæ: quoniam ſolius eſt Dei ſimul univerſa complere. Si autem non tota Trinitas ubique pariter adeſt, ſi Filius aut Spiritus Sanctus putatur deeſſe, nominandus utique in E baptiſmate non eſt, qui ad ſanctificandum adeſſe non poteſt. In tertio libro agit de Sacramento Dominicæ Paſſionis, duarum naturarum diſtinctionem accuratè explicat, oſtenditque, Chriſto in carne paſsô, divinitatem non fuiſſe compaſſam carni.

Libri tres ad Traſamundum.

De Fide ad Petrum.

IV. Sequitur *Liber ad Donatum, de Fide Orthodoxa, & diverſis Hæreticorum erroribus.* Tum liber *De Fide ad Petrum Diaconum*, qui Hieroſolyma pergens, regulam veræ fidei à Sancto Fulgentio poſtulaverat, ut nullius hæreticæ falſitatis ſenſus poſſet ipſi obrepere. Eô in libro *cap.* 27. F pueros ſine baptiſmo decedentes pœnam ſenſus in inferno pati, quaſi Fidei dogma videtur proponere his verbis: *Firmiſſimè tene, & nullatenus dubites, non ſolum homines jam ratione utentes, verùm etiam parvulos, qui ſive in uteris matrum vivere incipiunt, & ibi moriuntur; ſive cùm de matribus nati, ſine Sacramento Sancti Baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, de hoc ſæculo tranſeunt, ignis æterni ſempiternô ſupplició puniendos: Quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione & nativitate traxerunt.*

Lege quæ de hoc S. Fulgentii loco diximus Diſſertat. 16. in Hiſtor. Eccleſ. Sæc. II. §. 21. pagina 1103. & 1104. 1. Edit. vel pag. 571. & 574. Edit. ſecundæ Tom. 6.

Hoc unum eſt è quadraginta Capitulis, de quibus cap. 44. hæc habet: *Hæc interim quadraginta Capitula ad Regulam veræ Fidei firmiſſimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter patienterque defende. Et ſi quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquam peſtem fuge, & tanquam Hæreticum abjice.*

Epiſtolæ.

V. Varias Epiſtolas ſcripſit, Morales quaſdam, alias dogmaticas. In prima reſpondet interrogationi cujuſdam, *de Continentiâ uxoris.* Docet uſum conjugii non eſſe malum. Juſtitiam ejus hanc eſſe, ut non explendæ libidinis, ſed ſubſtituendæ prolis B obtentu, ſibi conjuges congruô tempore miſceantur. Votum continentiæ à conjugatis emiſſum obligare, ſi mutuô conſenſu Deo ſit oblatum. Sicut enim priuſquam Deo ſimul voverent, reprehenſibilis fuit unius oblatio, quia legitimi conſortis deerat aſſenſus: Ita cùm pari obtulerit uterque conſenſu, quod eſt inſeparabiliter utriuſque commune, non erit impunitus, ſi quis munus Deo voluntariâ devotione oblatum, illicitô crediderit opere temerandum. Tandem vitæ ſanctè inſtituendæ præcepta tradit conjugatis.

Epiſtola II. *ad Gallam*, de mariti morte ipſam C conſolatur, & Viduam Chriſtianam ad continentiam cæteraſque virtutes illius ſtatui convenientes hortatur. Epiſtola III. *ad Probam*, virginitatis meritum commendat, ſacram Virginem inſtruit, & ad ſtudium virtutum accendit, quæ virginitatis cuſtodes ſunt, aut ornamenta, præcipuè ad humilitatem cordis. IV. Ad eamdem, de *Oratione, & compunctione cordis.* Quinta ad Eugipium Abbatem, *de Charitate.* VI. *Ad Theodorum Senatorem, de converſione à ſæculo.* VII. *Ad Venantiam, de rectâ Pœnitentiâ, & futurâ tribulatione.* Epiſtolam prætereà dedit. *Ad Reginum Comitem*, de carne Chriſti corruptibili. Item Epiſtolam *Ad Ferrandum, de Baptiſmo Æthiopis moribundi.* Æthiops D ille inter Catechumenos Fidei Chriſtianæ Myſteriis imbutus, inter Competentes adſcriptus, & ad baptiſmum paratus, gravi correptus ægritudine, amiſsô vocis, & ſenſûs uſu, baptizatus eſt, mente abſentiſſimus, & pro eô quaſi pro infante reſponſum fuit Sacerdoti. Quæſivit à Sancto Fulgentio Ferrandus, utrùm nihil ipſi ad æternam Beatitudinem conſequendam vox ablata nocuerit. Quid de adultis hoc modo baptizatis ſentiendum? Quid de illis, qui ſanâ mente legitimè baptizati, præveniente velociùs morte, carnem Domini manducare, & ſanguinem ejus bibere non ſinuntur? E Cùm Dominus dixerit: *Niſi manducaveritis carnem Filii Hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Reſpondet Sanctus Fulgentius, Baptiſmum eſſe mercedem fidei & confeſſionis: Dignum eſſe operarium mercede ſuâ: Non ergo baptiſmatis mercede fraudari debuiſſe, qui opus credulitatis & confeſſionis, divinitùs datâ cordis & oris devotione perſolvit. Nihil itaque illi ad æternam Beatitudinem conſequendam, vocem ablatam nocuiſſe, qui quamdiu potuit, in ipsâ fidei Confeſſione permanſit. Proinde firmiſſimè tenendam eſſe illam Canonum ſententiam Paternorum, quæ infirmos jubet, ſi pro ſe reſ- F pondere non valeant, ſed eorum voluntati teſtimonium ſui periculô propriô dixerint, baptizari. Hoc ſtatuentes Patres, & quid Eccleſia facere debeat, & quid ille percipiat, indicaſſe. Neque enim hoc Eccleſia faceret, ſi ille nullum in hoc facto beneficium percepiſſet. Ultimo tandem Ferrandi ſcrupulo reſpondit, non eſſe dubitandum quin ſalventur illi, qui præveniente velociùs morte, carnem Domini manducare, & ſanguinem bibere non ſinuntur. Nec obeſſe illam ſententiam Salvatoris: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vi-*

Epiſtola de Baptiſmo Æthiopis, ad Ferrandum.

tam in vobis. Id namque in baptiſmo fieri. *Quid enim agitur Sacramento ſancti Baptiſmatis, niſi ut credentes membra Domini noſtri Jeſu Chriſti fiant, & ad compagem corporis ejus Eccleſiaſticâ unitate pertineant? Ipſis enim dicit Apoſtolus: Vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro... Quocirca quoniam unus panis & unum corpus multi ſumus, tunc incipit unuſquiſque particeps eſſe illius unius Panis, quando cœperit membrum eſſe illius unius corporis, quod in ſingulis membris, quando in Baptiſmo capiti Chriſto ſubjungitur, tunc jam Deo viva hoſtia veraciter immolatur. Illâ enim nativitatis munere fit ſis Sacrificium, ſicut ſit & templum. Quod B. Apoſtolus docens, ait: Neſcitis quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Qui ergo membrum corporis Chriſti fit, quomodo non accipit quod ipſe fit? Quando utique illius fit verum corporis membrum, cujus corporis eſt in Sacrificio Sacramentum? Hoc ergo fit ille regeneratione ſancti Baptiſmatis, quod eſt de Sacrificio ſumpturus Altaris.* Hanc doctrinam confirmat ex Sermone Sancti Auguſtini *Ad Infantes, de Sacramento*, quem Epiſtolæ ſubjungit.

Sermones.

Plures *Sermones* habuit, dictavitque Sanctus Fulgentius, ut conſtat ex ejus Vita cap. 29. quos Sirmondus & Theophilus Rainaudus, S. J. Sacerdotes in lucem ediderunt.

Libri contra hæreſim Arianam.

Arianam hæreſim confutavit, non ſolùm in Reſponſione ad X. objectiones Arianorum, cujus ſupra meminimus, ſed etiam in libro *Contra Faſtidioſi Sermonem*, in libro *de Trinitate ad Felicem Notarium*, in libro *Adversùs Pintam Epiſcopum Arianum*, qui non extat, & in libris X. *Contra Fabianum*, in quibus & Spiritûs Sancti divinitatem adversùs Macedonianos egregiè propugnavit.

Libri II. de Remiſſione peccatorum.

VII. Duos *de Remiſſione Peccatorum* libros ſcripſit ad Euthymium, in quibus docet, quibus, quando, & ubi Deus remittat peccata. Probat 1. Non remitti niſi illis qui verè & ſincerè convertuntur. 2. Non remitti extra Eccleſiam. 3. Non remitti niſi in hâc vitâ.

De Incarnatione & Gratiâ.

VIII. *De Gratia & Prædeſtinatione* luculenter ſcripſit ac eleganter. A Petro Diacono & aliis Monachorum Scytharum Oratoribus, qui ad ipſum, cæteroſque Africanos Epiſcopos in Sardinia exules Libellum *de Incarnatione & Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti*, miſerant examinandum, & eorum ſuffragiis approbandum, rogatus, librum ejuſdem argumenti ſcripſit, ſuo & cæterorum Confeſſorum nomine. De quo Ferrandus in ejus Vita, Cap. XX. *Huic etiam quandocumque transmarinis literis de fide, vel de diverſis quæſtionibus interrogabantur Epiſcopi, reſpondere pro omnibus, ab omnibus imponebatur. Ita ſicut ſancta memoria Aurelius Carthaginenſis Antiſtes, inter ſua privilegia meruit, ut literas ex Africano Concilio dandas ſolus ipſe ſcriberet; ſic iſte meruerat ut literas ex illo Conciliô dirigendas ſolus ipſe dictaret. Sexaginta quippe & eò ampliùs Epiſcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua & ingenium B. Fulgentius Epiſcopus fuit. Propterea quandocumque reſcribebant conſulentibus, Epiſcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo; ſed ſolius B. Fulgentii ſermo tenebatur in ſtylo.*

De Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ.

IX. Tres libros *De veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*, ad Joannem Preſbyterum & Archimandritam, & Venerium Diaconum ſcripſit. Horum librorum meminerunt Ferrandus in ejus Vita, *Cap.* 29. S. Iſidorus *Lib. de Viris Illuſtribus, Cap.* 14. Concilia, Pariſienſe anno 829. Aquiſgranenſe anno 836. Additio II. ad Capitularia Caroli Magni & Ludovici Pii, Goteſcalcus in Confeſſione ſuâ, &c. Sed ipſos præ cæteris commendarunt Africani Epiſcopi in Sardinia exules, ſicut & *ſeptem libros contra Fauſtum* Semipelagianum ab eodem S. Fulgentio editos, qui vel perierunt, vel in alicujus Bibliothecæ angulo deliteſcunt. *Cæterùm*, inquiunt, *unus ex nobis, in quantùm Dominus ſervis ſuis recti gratiam dignatur donare ſermonis, illis omnibus quæ memoratos Fratres adversùs Gratiam & Prædeſtinationem intimaſtis vel ſentire, vel dicere, tribus Libris veſtro nomini dedicatis ſufficienti diſputatione reſpondit: quique adversùs duos libros Fauſti Galli ſeptem libros edidit: quos cùm recenſueritis, agnoſcetis pretium quemadmodum memorati Fauſti commenta veritati contraria, Catholicæ fidei penitus inimica, diſenſſio prodidit, ratio manifeſta convicit, auctoritas divina compreſſit, & præcedentium Patrum conſona prorſus atteſtatio confutavit.*

Libri VII. Contra Fauſtum Rejenſem. Epiſcopum.

In primo libro *de veritate Prædeſtinationis & Gratiæ* oſtendit, nullis præcedentium aut ſubſequentium exigentibus operum meritis, Jacob priuſquam naſceretur, electum, ſed ſola divini propoſiti benignitate diſcretum. Subjungit generalem de parvulis ſine baptiſmo morientibus inquiſitionem, docetque negationem gratiæ & baptiſmatis non eſſe refundendam in præſcientiam futurorum peccatorum, quæ perpetraſſent parvuli ſi ad majorem ætatem perveniſſent. *Quiſquis enim Dominum præſcium putat futurorum, quæ tamen futura non fuerant, reſtat ut præſcientia Dei, quam utique non negat veracem, aliquam inesſe æſtimet falſitatem. Falſum eſt enim futurum eſſe aliquid, quod præſens non erit. Dei autem ſcientia nihil in ſe poteſt habere falſi, quia falſitas ineſſe veritati non poteſt.* Ad judiciorum itaque Dei occultam profunditatem referendum probat S. Fulgentius, quòd parvuli, ſive parentum negligentiâ, ſive aliô caſu, abſque Baptiſmo decedant: Et ad munus Gratiæ pertinere piam voluntatem ac diligentiam parentum, qui ſuis parvulis baptiſmatis Sacramentum procurant. Probat poſtremò Gratiam Dei non omnibus hominibus univerſaliter dari, & quibus datur, non æqualiter dari. *Hærendum SS. Patrum definitionibus, qui Apoſtolicæ prædicationis tenentes per omnia veritatem, certiſſimè cognoverunt, cognoſcendùmque libris & Epiſtolis reliquerunt, Gratiam Dei non omnibus hominibus generaliter dari.*

Summa Librorum De veritate Prædeſtinationis & Gratiæ.

In ſecundo Libro, Gratiam Dei cum libero arbitrio componit: Iſtud non tolli oſtendit, quamvis hæc ei ſit neceſſaria & ad benè volendum, & ad benè operandum, & ad orandum, & ad perſeverandum, quod Scripturæ Sacræ oraculis invictè probat. Traditioni & SS. Patrum doctrinæ inhærendum neceſſariò ait iis qui ſalvi eſſe velint. *Oportet*, inquit, *SS. Patrum divinitus inſpiratis informari & adhærere ſententiis, qui gratiâ divinâ ſic illuminati ſunt dono, ut indubitanter aſſererent, in hominis voluntate nihil bonæ cogitationis oboriri, niſi quod beneficiô gratiæ prævenientis infunditur: Nihil in melius augeri, niſi quod ſubſequentis juvamine roboratur: Nihil benè conſummari, niſi quod eâdem operante, atque opitulante perficitur. Hæc itaque*, inquit, *Catholicorum Patrum Apoſtolicis inſtitutionibus tradita permanet in Eccleſiis, ſine aliquâ dubitatione, doctrina: quam Græci, Latinique Pontifices, Sancti Spiritûs infuſione formati, unô atque indiſſonabili ſemper tenuere conſenſu. In quâ B. Auguſtinus indutus virtute ex alto, abundantiùs illis omnibus laboravit, &c.* Subjungit eximiam S. Auguſtini & doctrinæ ipſius de Gratia commendationem. Notandæ ſunt hæ Capitis XXII. ſententiæ: *Quantùm ergo pertinet ad hujus temporis vitam, conſtat, quia in Eccleſia nemo Pontifice potior, & in ſæculo nemo Chriſtiano Imperatore celſior invenitur... Clementiſſimus quoque Imperator non ideo eſt vas miſericordiæ præparatum in gloriam, quia apicem terreni Principatus accepit: Sed ſi in Imperiali culmine rectâ fide vivas, & cordis humilitate præditus, culmen Regiæ Dignitatis ſanctæ Religioni ſubjiciat: Si magis timore ſerviat Deo, quàm in tumore dominari populo delectetur: Si in eo lenitas iracundiam mitiget: ornet benignitas poteſtatem: Si ſe magis diligen-*

Chriſtiani Imperatoris officia.

 dum

dum quàm metuendum cunctis exhibeat: Si ſubjectis ſalubriter conſulas: Si juſtitiam ſic teneat, ut miſericordiam non relinquat: Si præ omnibus ſe Sanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ meminerit filium, ut ejus paci atque tranquillitati per univerſum mundum prodeſſe faciat ſuum Principatum. Magis enim Chriſtianum regitur ac propagatur Imperium, dum Eccleſiaſtico Statui per univerſam terram conſulitur, quàm cùm in parte quacumque terrarum pro temporali ſecuritate pugnatur.

In tertio libro de Prædeſtinatione diſſerit, quam gratuitam probat, *non ſolum ad præmium glorificationis, ſed etiam ad gratiam juſtificationis.* Septem poſtremis Capitibus tractat quæſtionem de origine animæ, de quâ ipſum interrogaverant Joannes & Venerius. Recenſitis ſententiis oppoſitis, illorum qui novas animas aſſerunt ſingulis fieri, & illorum qui aſſerunt animas cum corporibus propagari; & utriuſque ſententiæ incommodis: Laudatâ S. Auguſtini prudentia, qui ſuum hâc in quæſtione ſuſpendit judicium, ducit & ipſe abſtinendum ab hujus definitione controverſiæ. *Quantò ergo meliùs*, inquit, *ab hujus quæſtionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoſcimus? Præſertim quia quod à Sanctis Viris majoribus noſtris videmus minimè definitum, oportet nos tantò cautiùs atque temperantiùs quærere, quantò ad ejus finem illos Præclaros Viros cernimus minimè perveniſſe.*

Liber de Prædeſtinatione & Gratia Dei, non eſt Fulgentii.

X. *De Prædeſtinatione & Gratia* S. Fulgentium teſtimonia quædam collegiſſe & expoſuiſſe, quibus utriuſque differentiæ explicarentur, conſtat ex ejus Vita, *cap.* 8. ſed libro *de Prædeſtinatione & Gratia Dei*, quem cum S. Auguſtini Operibus editum Tomo VII. viri eruditi *Sirmondus*, & *Theophilus Rainaudus*, in *Cenſura inofficioſa cenſura*, Fulgentio aſſeruerunt, neque titulus convenit libri cujus meminit Ferrandus, neque ſtylus Fulgentium ſapit. Non enim ita modulata eſt ac tinnula oratio, non periodi ſimiliter cadentes & deſinentes, ut in libris de Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ. De Gratiâ Dei jejunè loquitur, nec ejus ad benè volendum & operandum neceſſitatem ita prædicat, ut ſolet S. Fulgentius: Plus tribuit libero arbitrio, ipsúmque & Deum inter ſalutis œconomiam partitur. *Ita inter ſe, atque hominem Deus tempora officiaque diſtribuens ordinavit, ut vocatione ipſius, bonorum principia ſumeremus, vocati autem atque illuminati, vias mandatorum ejus boni ingenii intelligentiâ noſceremus, & eas liberò vel eligeremus, vel relinqueremus arbitrio.* (cap. IX.) Et infrà: *Eos vero qui vocationis munus congruâ pietate ſuſceperint... Et in agone hujus vitæ certantes adjuvat, & coronas vincentibus largitur æternas.*

Et cap. XI. *Poſt hanc vocationem illud ſequitur, quod & vult ad conatus hominum pertinere, & oſtendit ſine hoc non poſſe compleri, hoc eſt enim quod dicit Apoſtolus: Quoniam ab ipſo habemus velle & perficere, pro bonâ voluntate. Ab ipſo enim habemus velle, quia vocat & illuminat. Ab ipſo perficere, quoniam ad nos pertinet coronari bona, quæ & velle donavit... Illum ordinem quô miſeretur Deus vocando, miſeretur deinceps in cœptis conatibus adjuvando.*

Et cap. 15. Nabuchodonoſorem cum Pharaone componens, illum præ iſto converſum aſſerit, nullâ intrinſecùs vocatione pulſante, ſolis flagellis admonitum, quorum pondus ſentiens, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit. *Exiſtere nihilominus fortaſſe aliquem reor*, inquit, *quis dicat, minùs idoneam ad ſalutem viam, ſi nullâ intrinſecùs vocatione pulſatus, tamen quiſpiam flagelletur. Unde Nabuchodonoſor pœnitentiam meruit fructuoſam? Nonne poſt innumeras impietates flagellatus pœnituit, & regnum quod perdiderat, rurſus accepit? Pharao autem ipſis flagellis eſt durior effectus, & periit? ... Quantùm ad naturam ambo homines erant: Quantùm ad dignitatem, ambo Reges: Quantùm ad cauſam, ambo captivum populum Dei poſſidentes: Quantùm ad pœnam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit eſſe diverſos, niſi quod unus manum Dei ſentiens, in recordatione propria iniquitatis ingemuit. Alter libero contra Dei miſericordiſſimam voluntatem pugnavit arbitrio?* Quæ ſententiæ Semipelagianum hominem potius olent, quàm S. Auguſtini Diſcipulum, & Fauſti impugnatorem, qualis fuit S. Fulgentius: Cujus cum doctrinâ in libris *De Veritate Prædeſtinationis & Gratiæ*, & *De Incarnatione & Gratia*, è regione pugnant.

Præterea, pugnat cum Sancti Auguſtini & ipſius Sancti Fulgentii doctrinâ, ſententia illa cap. 16. *Si humanum genus, quod creatum primitus conſtat ex nihilo, non cum debito mortis, & peccati origine naſceretur, & tamen ex eis Creator omnipotens in æternum nonnullos damnare vellet interitum: Quis omnipotenti Creatori diceret, Quare feciſti ſic?* Contra Sanctus Auguſtinus Epiſtolâ 106. *Quemquam immeritum, & nulli obnoxium peccato, ſi Deus damnare creditur, alienus ab iniquitate non creditur.* Et Sanctus ipſe Fulgentius lib. 1. *De veritate Prædeſtinationis & Gratiæ, cap.* 11. ait: *Ea eſt bonitas ejus* (ſcilicet Dei) *atque juſtitia, ut gratuitâ miſeratione redimi poſſit, quemcumque voluerit. Voluntati enim ejus quis reſiſtit? Injuſtè autem damnare quempiam, nec velit aliquando, nec poſſit, quia Rectus eſt Dominus Deus noſter, & non eſt iniquitas in eô.*

De quinque Quæſtionibus

XI. Præter has lucubrationes, Sanctus Fulgentius librum ſcripſit ad Ferrandum Diaconum *De quinque Quæſtionibus*, de quibus ipſum per literas interrogaverat. Prima eſt, Utrum Sanctiſſima Trinitas cùm in naturâ, tum in perſonis, ſit omnino inſeparabilis prædicanda? Probat prorſus inſeparabiles eſſe perſonas S. Fulgentius. II. Utrum ſicut Dei Filius dicitur natus, paſſus, mortuus, crucifixus; ita ejus divinitas nata, paſſa, mortua dici poſſit, intelligendo ſemper, *ſecundum carnem?* Reſpondet S. Fulgentius, Quicquid horum dicatur, nihil præjudicare Fidei, quâ veraciter Eccleſiâ Catholica credit & prædicat, divinitatem Filii Dei impaſſibilem atque incommutabilem naturaliter permanere. Id probat ex Apoſtolo qui *Chriſtum crucifixum* cùm prædicat, dicit *Dei virtutem & Dei Sapientiam.* Et alibi ſimul virtutem divinitatemque conjungens, ait, *Sempiterna quoque ejus virtus & divinitas.* Si ergo virtus Chriſti ſecundùm carnem crucifixa dicitur, cur eodem modo etiam crucifixa ſecundùm carnem divinitas non dicatur? (inquit Sanctus Fulgentius.) Id confirmat diſertis Sancti Auguſtini teſtimoniis in libris *de Trinitate*, quorum hæc ſumma eſt; Unamquamque perſonam, in his duntaxat nominibus, quibus ad ſe, non tranſlatè, ſed propriè dicitur, ipſam ſibi eſſe, quod habere naturaliter prædicatur. Sic Deum eſſe, ut ipſa ſit divitiæ ſua, ſic magnum, ut ipſa ſit magnitudo ſua, &c. Ex quibus colligit Sanctus Fulgentius, ſalvâ incommutabilitate, æternitate, atque impaſſibilitate divinitatis Filii Dei, quicquid de ejus Majeſtate, æternitate, ac virtute, ſecundùm ſuſceptionem carnis dicitur; incongruum non eſſe ſi eodem modo, ſecundùm carnem, de ejus divinitate dicatur. Quod ergo à Dei Filio ſuſceptum eſt, ab ejus divinitate, ab ejus majeſtate, ab ejus virtute, ab ejus æternitate probari ſuſceptum. Quod rurſùs confirmat ex S. Leone dicente: *Salvâ igitur utriuſque proprietate naturæ, & in unam coeunte perſonam, ſuſcepta eſt à Majeſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas.* Et ex Gelaſio lib. *De duabus Naturis* dicente: *Dum dicitur unam Divinitatis naturam fuiſſe incarnatam: Remotis ambagibus, altera erit quæ incarnata eſt, altera quâ incarnata perhibetur... Non aliunde Divinitas quam de utero Virginis Matris incarnata proceſſit, &c.*

Tertia Quæſtio Ferrandi erat, Utrum anima Chriſti.

Chriſti, ſuſceptricis Deitatis plenam habeat omnino notitiam: Et quemadmodum ſe invicem norunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, ita idem Filius ſeipſum per id quod homo eſt, in eo quòd Deus, noverit; ex utraque, atque in utrâque ſubſtantiâ totum capiens Patrem? Id eſt, utrum anima Chriſti Deum comprehendat? Reſpondet Sanctus Fulgentius, Animam Chriſti habere plenam divinitatis ſuæ notitiam, cum quâ naturaliter unam creditur habere perſonam. Cùm animæ Chriſti non ad menſuram Deus dederit Spiritum, neceſſe eſſe ut nihil minùs habeat ſapientiæ, nihil ſcientiæ: Et ad ejus quoque animam pertinere illam perfectionis prærogativam, quam ipſi Chriſto Apoſtolus aſſignat, dicens: *In quô ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ reconditi.* Nec tamen Divinitatem ab anima Chriſti comprehendi vult Sanctus Fulgentius; ait enim: *Poſſumus planè dicere, Animam Chriſti plenam habere notitiam Deitatis ſuæ. Neſcio tamen utrum debeamus dicere, quòd anima Chriſti ſic ſuam Deitatem noverit, quemadmodum ſe ipſa Divinitas novit? An hoc potiùs dicendum eſt, quia novit quantùm illa, ſed non ſicut illa? Ipſa enim Deitas ſic ſe novit, ut hoc ſe naturaliter inveniat eſſe quod novit; Anima autem illa ſic totam Deitatem ſuam novit, ut ipſa tamen Deitas non ſit. Deitas ergo illa ipſa eſt naturaliter notitia ſua: Anima verò illa ab ipsâ Deitate quam plenè novit, accepit ut noverit. Naturaliter ergo Deitas Chriſti hoc eſt quod novit: Anima verò illa in eo quod ſcit Divinitatem ſuam, non hoc ſe invenit eſſe, quod novit. Non ergo quemadmodum ſe noverunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, ſic anima ſua ſecundùm divinitatem notus eſt Chriſtus: Quoniam quidem habet anima illa plenam Trinitatis notitiam: Non tamen habet unam cum Trinitate naturam. Aliud eſt autem unicuique rei noſſe quod naturaliter eſt, aliud noſſe quod naturaliter non eſt.*

Quarta Quæſtio Ferrandi erat, Quare Eccleſia dicat in Orationibus Sacerdotum, *Per Jeſum Chriſtum Filium tuum Dominum noſtrum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti*; cùm unum regnum Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti credamus? Reſpondet Sanctus Fulgentius, his verbis, *In unitate Spiritus Sancti*, unitatem naturæ contra Hæreticos ſignificari. Ubi enim regni naturalis eſt unitas, una regnandi permanet & poteſtas: In illo autem regno illi diverſitatem poteſtatis habere poſſunt, quibus ipſa poteſtas tribuitur ex gratiâ, ſed non ſuppetit ex naturâ.

Poſtrema quæſtio Ferrandi erat, Quomodo ſit intelligendum, quod S. Lucas Evangeliſta Cœnam Domini narraturus * priùs dicit, Eum Calicem accepiſſe, & Diſcipulis dividendum inter ſe continuò tradidiſſe; & tum deinde acceptô pane dixiſſe, *Hoc eſt Corpus meum*, & ſimiliter acceptô Calice dixiſſe: *Hic Calix Novum Teſtamentum eſt in meô Sanguine?* Difficultatem in eo eſſe, an ſit unus Calix priùs & poſtea datus? Reſpondet Sanctus Fulgentius, Quoſdam unum Calicem interpretari, illudque, *Accipite & dividite inter vos*, à S. Luca per anticipationem dictum. Alios ſecundò datum Calicem aſſerere. Quam expoſitionem ipſe amplectitur; & utroque Calice utrumque Teſtamentum ſignificatum probat.

* Lucæ 22.

ARTICULUS V.

De Ferrando, Marcellino Comite, Juſto Orgellitano, Nonno, Cæſario Arelatenſi, & Vigilio Tapſenſi.

I. FERRANDUS Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus, S. Fulgentii Diſcipulus, ab anno 520. ad 548. floruit, Vitam ejus ſcripſit, nonnullas Epiſtolas, cùm ad ipſum Fulgentium, tum ad alios, &

A Parænericum ad Reginum Comitem; *Qualis eſſe debeat Dux Religioſus in actionibus militaribus*, ſeu *De ſeptem regulis innocentiæ.* Canones in compendium redegit, non quidem omnes ante ſua tempora conditos, ſed eos duntaxat qui pro tempore ad Cleri Africani diſciplinam ſufficerent. In Epiſtolis ad *Severum Scholaſticum*, & ad *Anatolium* R. E. Diaconum, hanc propoſitionem tuetur: *Unus de Trinitate natus & paſſus eſt carne.* Trium Capitulorum in unitate Eccleſiæ propugnator fuit acerrimus, ut eadem ad Anatolium Epiſtola probat: quô nomine ipſum Facundus Hermianenſis laudat *Lib.* 4. *Cap.* 3. B Breviarium Canonum ab ipſo editum, in ſui Præfatione commendat *Creſconius.* Ejus quoque Victor Tunonenſis, Sigebertus, & Trithemius, honorificè meminerunt.

Obſervatione digna eſt Ferrandi ſententia in Epiſtola ad Severum Scholaſticum ſeu Advocatum Conſtantinopolitanum, de ſumma Sedis Apoſtolicæ in finiendis fidei controverſiis auctoritate. *Interroga igitur*, inquis, *Vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principaliter Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem, cujus ſana doctrina conſtat judicio veritatis, & fulcitur munimine veritatis.*

Romani Pontificis & Conciliorum Generalium auctoritas.

C Obſervatione etiam digna ſunt, quæ in Epiſtola ad Pelagium & Anatolium Romanæ Eccleſiæ Diaconos ſcribit de Conciliorum & Romani Pontificis in illis confirmandis auctoritate. cap. 7. *Univerſalia Concilia, præcipuè illa quibus Eccleſia Romana conſenſus acceſſit, ſecundæ auctoritatis locum poſt Libros Canonicos tenent.* Et cap. 9. loquens de Decretis conditis à Synodis univerſalibus: *Sufficere*, inquit, *judicatur ad plenam confirmationem, ſi perducta in notitiam totius Eccleſiæ, nullum offendiculum moveant vel ſcandalum Fratribus, ſed Apoſtolicæ Fidei convenire firmentur, Apoſtolicæ Sedis roborata conſenſu.* Et cap. D 6. A Synodo Calchedonenſi neminem jure appellare potuiſſe aſſerit, quia Sedis Apoſtolicæ conſenſu, quæ per ſuos Legatos Synodalibus Decretis conſenſerat, acceperat robur invictum. *Appellationi forſitan ſecundùm conſuetudinem locus pateret: ſed quò iret? aut ubi majores reperiret in Eccleſia Judices? Ante ſe habens in Legatis ſuis Apoſtolicam Sedem, quâ conſentiente, quicquid illa definivit Synodus, accepit robur invictum.*

II. MARCELLINUS COMES floruit primis Juſtiniani Imperatoris temporibus, circa annum Chriſti 535. Ejus cum laude meminit Caſſiodorus *Lib. de* E *Inſtitutionibus Divinæ Scripturæ, Cap.* 17. & 25. Scripſit *Chronicon* ab initio Imperii Theodoſii, ad Magni Conſulatum, annorum CXL. ſeriem continens, tum deinde alios XVI. annos adjecit, à primo Juſtini, ad quartum uſque Juſtiniani Auguſti Conſulatum hoc eſt, ad annum Chriſti DXXXIV. Quæ deinceps ad finem uſque Imperii Juſtiniani ſequuntur, non ſunt *Marcellini*, nec in Editione *Antonii Schonhovii*, qui Chronicon iſtud primus in lucem dedit, habentur.

III. SANCTUS JUSTUS ORGELLITANUS, ſive *Urgellenſis* in Catalonia Epiſcopus, qui Concilio Toletano II. interfuit anno 527. obiitque 28. Maii, F anno circiter 540. *In Cantica Canticorum* Expoſitionem myſticam ſcripſit, cujus meminit S. Iſidorus Hiſpalenſis *Lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis.* Extat Tomo IX. Bibliothecæ Patrum Editionis Lugdunenſis. Hoc Opus miſit ad Sergam Epiſcopum, ad quem extat ipſius Epiſtola edita *Tomo III. Spicilegii.*

IV. ARATOR, Patria Ligur, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconus, ex Comite Privatorum, & ex Comite Domeſticorum; Actus Apoſtolorum Heroico Carmine edidit, & Vigilio Papæ obtulit. Paulò ante hæc tempora floruit *Nonnus*, Panopoli in Ægypto natus, teſte Suida, qui Evangelium S. Joannis Carmine Heroico interpretatus eſt.

V. SANCTUS

V. Sanctus Cæsarius *Arelatenſis Epiſcopus*, obiit die 27. Auguſti, anno 543. cùm annis 44. hanc Eccleſiam rexiſſet. Ejus extant variæ Homiliæ in Bibliothecis Patrum, & à Baluzio editæ: Sed quædam ſunt ejus nomini ſuppoſitæ, præſertim ea quâ S. Gregorius Papa, & S. Iſidorus Hiſpalenſis laudantur. Regulam etiam ſcripſit Sanctimonialibus, in gratiam S. Cæſariæ ſororis ſuæ. Cæſarii Arelatenſis Vitam ſcripſit Cyprianus ejus Diſcipulus.

VI. Vigilius Tapsensis in Byzacena Africæ Provincia Epiſcopus, floruit imperante Juſtiniano, circa annum 550. A Theodulpho Aurelianenſi Epiſcopo ſub nomine Vigilii Africani laudatus, in *Tractatu de Baptiſmo*, Libros quinque *contra Neſtorianam & Eutychianam* hæreſim edidit, *Diſputationem cum Sabellio, Photino, & Ario*, ſub nomine S. Athanaſii, & XI. Libros *de Trinitate*, eidem S. Athanaſio olim adſcriptos. Eidem à Viris Eruditis tribuitur Symbolum, *Quicumque vult ſalvus eſſe*.

ARTICULUS VI.

De Victore Capuano, Ruſtico, Primaſio, Junilio Africano, & Liberato.

I. Victor Capuanus *Epiſcopus*, anno circiter 545. *de Cyclo Paſchali* ſcripſit adverſùs Victorium Aquitanum.

II. Rusticus Romanæ Eccleſiæ *Diaconus* ſub Juſtiniano Imperatore & Vigilio Papa vixit, à quo propter ſchiſma exauctoratus eſt. *Dialogum* ſcripſit *Adverſùs Acephalos*.

III. Primasius, non Uticenſis in Proconſulari Provincia, quod neſcio unde hauſerit Trithemius, ſed Adrumetinæ in Byzacena Eccleſiæ Epiſcopus, ut Oecumenicæ V. Synodi Acta docent, Trium Capitulorum defenſor primùm, tum impugnator, quinque libros Expoſitionum in Apocalypſim ſcripſit, & librum unum, *Quid faciat Hæreticum?* Hujus nomine circumferuntur *Commentarii breves in Epiſtolas Pauli*, à nullo Veterum, imò ne à Trithemio quidem memorati: de quibus propterea viri eruditi dubitant, maximè de Explanatione Epiſtolæ ad Hebræos, quæ Haymoni reſtituenda ſit. Hos Commentarios primus edidit *Joannes Gagneus* anno 1543. Ipſius, Operúmque, Caſſiodorus meminit *lib. Divinarum Lectionum, cap.* 9.

IV. Junilius Africanus Epiſcopus Primaſio coævus, librum *de Partibus Divinæ Legis* ad ipſum ſcripſit. Ipſi falsò adſcriptus eſt Commentariolus in tria priora Capita Geneſeos, cui fragmenta ex S. Gregorii Moralibus in Job inſerta ſunt. Venerabili Bedæ à viris eruditis tribuitur.

V. Liberatus Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconus, unus de Africanis Trium Capitulorum Defenſoribus, Libellum ſcripſit de Hæreſi Neſtoriana & Eutychiana, cui *Breviarii* nomen indidit, poſt annum 564. Lege Præfationem viri eruditi P. *Garnerii* S.J. Profeſſoris in Liberati Breviarium, quod emendatiſſimum edidit, ac Notis elegantibus illuſtravit.

ARTICULUS VII.

De Facundo Hermianenſi.

§. I.

I. Facundus Hermianensis in Africa Epiſcopus, in Provincia Byzacena, floruit poſt Conſulatum Baſilii anno x. Duodecim libros ſcripſit pro defenſione Trium Capitulorum, quæ non poſſe abſque injuriâ fidei, Synodique Calchedonenſis everſione condemnari, falsò perſuaſum habebat. Horum meminerunt Victor Tunnonenſis *in Chronico*, & S. Iſidorus Lib. *de Viris Illuſtribus*, *cap.* 18. Duos Libellos *de duabus Naturis Chriſti*, ipſi tribuit Caſſiodorus, ſed exiſtimo duo Libri I. Capita his verbis ipſum ſignificaſſe: *Facundus venerabilis Epiſcopus, Hæreticorum penetrabili ſubtilitate deſtructor, nuper ad Juſtinianum Principem ſcribens de duabus naturis Domini Chriſti duos libellos, cautè nimis luculenterque tractavit. Quos vobis tranſcriptos reliqui, ut nec antiquis egeatis Tractatoribus, nec modernis.* (In Pſalmum CXXXVIII.) Librum etiam ſcripſit *adverſùs Mocianum ſeu Mutianum Scholaſticum*, qui Africanos Antiſtites, propterea quòd ſe à Vigilio Papa & ab Eccleſia, Trium Capitulorum causâ, poſt illius *Judicatum* ſegregaverant, meritò redarguebat.

II. Epiſtolam Facundi, quæ inſcribitur, *Epiſtola Fidei Catholicæ, in defenſione Trium Capitulorum*, in lucem primus edidit Domnus Lucas Dacherius, vir eruditus, *Tomo III. Spicilegii*. Ex quâ probatur Facundum Schiſmaticum fuiſſe, & in Schiſmate occubuiſſe. Sic nempe Romanos Pontifices, & alios qui damnationi Trium Capitulorum factæ in V. Synodo aſſenſum præbuerant, ſugillat: *Sentiant ſe ab eâ præciſos, cujus decreta, quantum in ipſis eſt, convellentes, Hæreticorum ſe catervis, favendo eorum votis, pertinaciter aggregarunt. Siquidem ab Acephalis Hæreticis, id eſt, Semi-Eutychianis, exquiſita & illicita Capitulorum damnatio; & Vigilii atque Pelagii Romanorum prævaricatorum, & Primaſii Byzaceni præcipui Doctoris Acephalorum, edita contra Eccleſiam Scripta proteſtantur. Quæ cùm ita ſint, quomodo jam & illud eis poterit conſtare, quod dicunt, Unam ſe cum damnantibus fidem tenere? Cùm nos in uno Domino Jeſu Chriſto Dei & hominis Filio, duarum naturarum proprietatem in unitate perſonæ confiteamur, quod Catholica ſemper cuſtodit & docet Eccleſia. Iſti autem parendo Acephalis, & in ſcripto dicentes: Anathematizamus impiam Epiſtolam Ibæ, quam ad Marim Perſam ſcripſit: cum his qui vindicant eam, & rectam eſſe dicunt, vel partem ejus; omnem proculdubio anathematizaſſe probantur Eccleſiam, quæ eam vindicavit, & vendicat, rectamque eſſe dixit, & dicit.* Aſſerit etiam eos qui Tria Capitula damnarunt, *violaſſe pactum initum cum Deo, & fidem perdidiſſe.* Addit adverſatos fuiſſe Symboli articulo; Inde venturus eſt judicare vivos & mortuos. *En certè*, inquit, *in hoc nunc omnis conſiſtit quæſtio, de vivorum, mortuorúmque Judicio, quod contra nullam aliquando hæreſim, ut illud de æqualitate Patris & Filii contra Arium, vel de omnipotentia Spiritus Sancti in Conſtantinopolitano contra Macedonium Symbolo eſt additum, à nulla unquam hæreſi, niſi ab hac noviſſimis temporibus, velut ex compacta omnium Hæreticorum fæce exortâ, violatum eſt, per damnationem videlicet vivorum, mortuorúmque.* Deinde ait eos *Patrem Diabolum* habere. Poſtea condemnationem Trium Capitulorum *Sacrilegium* appellat; ac multis interjectis ſubjicit: *Quæ dementia corda eorum invaſit, oculóſque eorum fumoſa vanitas, velut denſarum, palpabiliumque tenebrarum opaca nox obcæcavit, ut non viderent, nec perſeveranter tenerent, quod in Symbolo, quando baptizati ſunt, acceperunt? Sed pro libitu ſuo, modò muneribus corrupti, modo honoribus & ambitionibus illecti, modò etiam peregrina, ſive potiùs ſerpentina verſutia doctrinâ circumducti, ventóque ſuperbiæ afflati & inflati, contra Deum ſuperbiæ criſtas erexerunt, præripiendo judicium ejus, &c.* Criminantúrque eos tanquam *Superbiores & excellentiores audaciâ Diabolo, Antichriſto quoque deteriores, neque proinde Chriſtiano nomine cenſendos, immò appellandos Antichriſti Miniſtros, modiſque omnibus fugiendos.* Ac tandem: *Quomodo ergo qui Hæreticis communicant, hæreſis crimine teneri negabuntur? Aut quâ fronte Catholicæ communicare ſibi videntur? &c. Damnate errorem quem induxiſtis, auferte damnationis malum*

Facundus Schiſmaticus,

quod

quod intuliſtis, per quod & Hæretici facti, & Hæreticorum fautores extitiſtis.

§. II.

Facundi auctoritatem contra Fidem realis præſentiæ Corporis Chriſti in Euchariſtia perperam objiciunt Hæretici.

OBjiciunt noſtræ ætatis Sacramentarii adverſùs realis præſentiæ Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtiâ fidem, celebrem locum Facundi Hermianenſis *Lib. IX. Cap. ultimo*, ubi exponens modum loquendi quorumdam Veterum, qui Chriſtum adoptionem filiorum ſuſcepiſſe dixerunt, ait Sacramentum adoptionis adoptionem nuncupari, ſicut Sacramentum Corporis & Sanguinis ejus dicitur Corpus ejus & Sanguis, non quòd propriè panis & vinum conſecrata, ſint ejus Corpus & Sanguis ſed quòd Myſterium Corporis & Sanguinis ejus in ſe contineant. En ejus verba. *Adoptionem quoque filiorum ſuſcepiſſe Chriſtum, ſi antiqui Doctores Eccleſiæ dixiſſe monſtrarentur nec ipſi, nec omnis Eccleſia, quæ tales Doctores habuit, judicari deberent hæretici. Nam Sacramentum adoptionis ſuſcipere dignatus eſt Chriſtus, & quando circumciſus eſt, & quando baptizatus eſt; & poteſt Sacramentum adoptionis adoptio nuncupari: ſicut Sacramentum Corporis & Sanguinis ejus, quod eſt in pane & poculo conſecratô, Corpus ejus & Sanguinem dicimus: Non quod propriè Corpus ejus ſit panis, & poculum Sanguis: Sed quòd in ſe Myſterium Corporis ejus, Sanguiniſque contineant. Hinc & ipſe Dominus benedictum Panem & Calicem quem Diſcipulis tradidit, Corpus, & Sanguinem ſuum vocavit. Quocirca ſicut Chriſti Fideles Sacramentum Corporis & Sanguinis ejus accipientes, Corpus & Sanguinem Chriſti rectè dicuntur accipere: Sic & ipſe Chriſtus Sacramentum adoptionis filiorum cùm ſuſcepiſſet, potuit rectè dici adoptionem filiorum ſuſcepiſſe.*

Sed hoc loco abutuntur Heterodoxi. Loquitur enim Facundus de ſpeciebus viſibilibus panis & vini, quæ ſi per ſe ſpectentur, non ſunt propriè Corpus & Sanguis Chriſti, ſed ejus ſigna: Illud tamen verè & reipſa continentia. Cùm enim oſtendere vellet hic Auctor Sacramenta rei ſignificatæ nomine appellari, ut probaret Sacramentum adoptionis potuiſſe à Veteribus vocari adoptionem, exemplum ab Euchariſtia petit, in quâ ſpecies viſibiles, ſive externum objectum, quod immediatè ſenſus afficit, cum Corpore & Sanguine Chriſti, quod perceptionis mediatum duntaxat objectum eſt, quia mediis ſpeciebus recipitur, comparatum, Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti eſt, non propriè Corpus & Sanguis Chriſti: Et nihilominus Corpus & Sanguis ejus vocatur. Sic loquuntur Auctores omnes, qui poſt Berengarii damnatum errorem & contra illum ſcripſerunt. Unum profero S. Anſelmi locum *in Tractatu de Sacramento Altaris*, Cap. 1. *Similitudo illa panis*, inquit, *quæ in altari carnis ſe oculis ingerit, per ſe inſpecta non eſt Corpus Domini.* Ideò autem Facundus hunc ſenſum cæteris Patribus minùs ſolemnem, qui Corpus ipſum & Sanguinem Chriſti à Fidelibus in Euchariſtia recipi, & Euchariſtiam eſſe verum Chriſti Corpus & Sanguinem diſertè aſſerunt, potiùs arripuit loco laudatô, quam alterum, quem & ipſe proculdubio admittebat, quia ejus inſtituto erat accommodatior, conducebátque ad demonſtrandum quod propugnabat, ſcilicet Sacramentum rei ſignificatæ nomine interdum appellari, adeóque mirum non eſſe quòd Sacramentum adoptionis quidam è Veteribus adoptionem vocaverint. Quòd autem Facundus à vulgari loquendi modo, & à ſolemni vocum ſenſu recedat, in iis exemplis, quibus propoſitionem confirmat ſuam, ſequens, quod ex noſtra in

A Dei filios adoptione petit, oſtendet evidentiùs. *Alioquin*, inquit, *neque de nobis dicendum eſt, quoniam adoptionem ſuſcepimus filiorum, aut quia redempti ſumus, atque ſalvati, quoniam Apoſtolus dicit, Nos ipſi primitias Spiritûs habentes, & ipſi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis noſtri. Spe enim ſalvi facti ſumus: Spes autem quæ videtur, non eſt ſpes. Sicut ergo, quamvis ſecundum Apoſtolum, adhuc expectemus adoptionem, & redemptionem, & ſalutem; tamen quia jam Sacramentum adoptionis, & redemptionis, & ſalutis accepimus, & filii Dei, & redempti, & ſalvati rectè vo-* B *camur: Ita Chriſtus quoque Sacramentum adoptionis non ad utilitatem ſuam, ſed ad ipſius Sacramenti confirmationem, in Circumciſione & baptiſmo ſuſcipiens, potuit ab antiquis Eccleſiæ Doctoribus rectè dici, quòd adoptionem ſuſceperit filiorum.* His innuere verbis videtur Facundus, nos adoptionem filiorum non magis ſuſcepiſſe quàm Chriſtum; adeoque nos reipſa filios Dei adoptivos non eſſe, ſicut Chriſtus non eſt filius Dei adoptivus, ſed ſolùm filios Dei adoptivos eſſe, quia futuræ adoptionis & redemptionis ſuſcepimus Sacramentum. Incredibile tamen eſt, quòd errorem evidentiſſimis Scripturæ Sacræ teſti- C monis convictum Facundus propugnaverit, ignoraveritque quod ait Apoſtolus, ad Romanos 8. *Non enim accepiſtis Spiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quò clamamus, Abba, (Pater.) Ipſe enim Spiritus reddit teſtimonium ſpiritui noſtro, quòd ſumus filii Dei. Si autem filii, & hæredes.* Et, *Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt Filii Dei.* Et ad Hebræos 12. *Tanquam filiis vobis offert ſe Deus.* Et 1. Joannis 3. *Videte qualem Charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & ſimus. Chariſſimi, nunc filii Dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus.* Dicendum ergo, quod res eſt, duplici ſenſu nos adoptivos Dei D filios appellari, primò vulgari & ordinariô, quia ſcilicet adoptionem illam divinam reipſa conſequimur in hac vitâ per Juſtitiam fidei, & per Charitatem, quæ diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis: Aliô verò ſenſu minùs vulgari, & penè inſolitô, quia adoptionis perfectæ & redemptionis conſummatæ, quam in Cœlis futuram expectamus, Sacramentum ſuſcipimus. Hunc tamen ſenſum minùs obvium, alterô neglectô, Facundus ſpectavit in eoque inſtitit, quia ipſi magis accommodatus viſus eſt, ad id quod probandum ſibi ſumpſerat, demonſtrandum. Ita cùm duplici ſenſu dici poſſit, nos Corpus & Sanguinem Chriſti ſuſci- E pere; primò quia eorum ſubſtantia in os noſtrum infunditur, & trajicitur in ſtomachum; ſecundò, quia objectum externum recipimus, quod Corporis & Sanguinis Chriſti figura eſt, ideóque Corpus & Sanguis Chriſti vocatur: Facundus ſecundum hunc ſenſum, licet apud Patres minùs frequentem & ſolemni more loquendi Eccleſiæ minùs receptum ſecutus eſt, quia ipſius ſerviebat inſtituto. Sed ſicut in Facundum iniquus eſſet, qui colligeret ipſum negaſſe nos in hâc vitâ eſſe revera filios Dei, aut Charitatem & Juſtitiam per Spiritum Sanctum qui nobis datur ſuſcipere, in quibus ea adoptio poſita eſt, quia ſele- F git alterum ſenſum quô filiorum adoptio poteſt intelligi: Ita iniquus in ipſum eſſet, qui colligeret ipſum negaſſe, quòd ipſam Corporis & Sanguinis Chriſti ſubſtantiam intra nos recipiamus, quia uni tantùm ſenſuum adhæſit, quibus hæc verba, *Suſcipere Corpus Chriſti*, intelligi & uſurpari poſſunt.

Aliô modô Viri quidam Eruditi Facundum explicant, quòd nempe dixerit, Sacramentum Corporis Chriſti non eſſe propriè Corpus ejus ad mentem Eutychianorum, quamvis cenſeret illud eſſe propriè Corpus Chriſti ſecundùm fidem Eccleſiæ Catholicæ. Scilicet Facundus non Catholicos tan-

tùm Tria Capitula damnantes impugnabat, ſed maximè Eutychianos, qui Synodum Calchedonenſem occaſione Trium Capitulorum impugnabant, ut conſtat ex Cap. 2. Libri 1. In eô autem poſita erat hæc hæreſis, quòd ante Incarnationem Chriſtum fuiſſe ex duabus naturis, poſt Incarnationem verò ex duabus unam factam aſſererent, converſione humanæ in divinam. Quô ex errore conſequens erat, in Chriſto poſt adunationem non fuiſſe veram carnem, ſed apparentem duntaxat. Senſum itaque Facundi hunc eſſe volunt: Potuit Sacramentum adoptionis à Theodoro Mopſueſteno nuncupari adoptio, ſicut Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti Corpus ejus & Sanguinem dicimus: Non quòd propriè, ſecundùm vôs, ô Eutychiani, Corpus ejus ſit panis: (nam, ſecundùm vos, poſt adunationem quædam tantùm naturæ noſtræ imago, non veritas in Chriſto fuit, quædam corporis ſpecies, non ipſum Corpus:) Sed quòd ejus Corpus & Sanguinem contineat. Ut ut eſt, Eccleſiæ Catholicæ fides circa Euchariſtiam, potiùs eſt ex cæterorum Patrum clariſſimis teſtimoniis æſtimanda, qui Euchariſtiam eſſe proprium & verum Corpus Chriſti frequenter & ſummo conſenſu aſſeruerunt, quam ex uno Facundi loco. Ut enim ait ipſe Facundus Libro 9. *Quemadmodum calumniantium Hereticorum eſt ex dubiis & obſcuris quæ certa & manifeſta ſunt malè interpretari: ita ſolitum prudentiæ ac veritatis Catholicæ, ex indubitatis atque evidentibus ambigua & latentia declarare.*

Denique cùm Schiſmaticus fuerit Facundus, & in ſchiſmate ſcripſerit, atque obierit, nulla eſt ipſius in Eccleſia auctoritas: Et de ipſo dici poteſt, quod de Tertulliano dixit S. Hilarius: *Conſequens error hominis detraxit ſcriptis probabilibus auctoritatem.* Et quod de eodem S. Hieronymus: *Hominem Eccleſiæ non fuiſſe.* Nam ubi de fidei dirimendis controverſiis agitur, *Eorum duntaxat Patrum ſententiæ conferendæ ſunt, qui in fide & communione Catholica ſanctè, ſapienter, & conſtanter viventes, docentes, & permanentes, vel mori in Chriſto fideliter, vel occidi pro Chriſto feliciter meruerunt. Quibus tamen hâc lege credendum eſt, ut quicquid vel omnes, vel plures, unô eodemque ſenſu, manifeſtè, frequenter, perſeveranter, velut quodam conſentiente ſibi Magiſtrorum Concilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo ratôque habeatur, &c.* (inquit Vincentius Lirinenſis.)

Can. 5. in Matth.

ARTICULUS VIII.

De Victore Tonnonenſi, Areta, Zacharia Mytilenenſi, & Agapeto.

I. VICTOR TONNONENSIS, vel, ut alii ſcribunt, *Tunonenſis*, ob pertinaciſſimam Trium Capitulorum defenſionem, Juſtiniani Imperatoris mandatô deportatus in exilium, *Chronicon ab initio Mundi uſque ad primum Juſtini Junioris annum*, ſcripſit, cujus meminerunt S. Iſidorus Hiſpalenſis Lib. *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* cap. 25. Ado Viennenſis initiô ſui Chronici, Honorius Auguſtodunenſis *Lib. 3. de Luminaribus Eccleſiæ, cap. 29.* Extat tantùm Victoris Tonnonenſis *Chronicon* ab anno 444. ad annum 565.

II. ARETAS *Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus*, floruit circa annum 540. (ut quibuſdam placet.) Scripſit *Explanationem in Apocalypſim*, ex Commentariis *Andreæ* ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopi concinnatam.

III. ZACHARIAS *Mytilenenſis Epiſcopus*, tempore Juſtiniani Imperatoris floruit. Scripſit *Diſputationem contra ea quæ de duobus principiis à Manichæo quodam ſcripta & projecta in viam publicam reperérat:* Et *Dialogum de univerſitatis procreatione, contra mundi & materiæ æternitatem* à Philoſophis conſtitutam.

IV. AGAPETUS *Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Diaconus* ad Juſtinianum Imperatorem habuit *Orationem Paræneticam*, quâ ipſum admonuit *Quomodo in adminiſtrando Imperio gerere ſe deberet.* Monita ſeu Regulas LXXII. continet, Principem Chriſtianum ad vitam & regimen ſanctiſſimum inſtituentes. Extat Tomo IX. Bibliothecæ Patrum Lugdunenſis Editionis.

ARTICULUS IX.

De Caſſiodoro.

I. CASSIODORUS *Senator*, clariſſimis Parentibus, *Scyllacii*, quæ urbs *Brutiorum* tum erat primaria, natus eſt, anno Domini 469. aut 470. ſub *Odoacre* Rege *Erulorum*, qui tunc Italiæ dominabatur. Comitivæ Rerum Privatarum dignitate auctus, deinde Sacrarum Largitionum Comes inſtitutus eſt. A Theodorico Rege *Brutiis* & *Lucanis* Præfectus, Quæſtor, Magiſter Officiorum, Præfectus Prætorio, Conſul creatus eſt. Sub Athalarico iterum Quæſturam, & Præfecturam Prætorii geſſit integerrimè. Sub Theodaharo eadem dignitate tertiò ornatus eſt: Quam & ſub Vitige Theodahati ſucceſſore quartò conſecutus, & Quæſturæ inſuper munere functus eſt. Dignitates ampliſſimas ſanctiſſimè adminiſtravit, magnoque Eccleſiæ & Reipublicæ bono. Anno ætatis 69. vel 70. fluxas opes, & dignitates deſpiciens, Religioſam Vitam amplexus eſt, conditô, fundatôque *Vivarienſi* Monaſterio prope *Scyllacium*, cujus Abbas fuit. Vixit ad annum 575. obiiſſeque creditur propè centenarius. Ipſi Alcuinus *lib. 5. contra Felicem Urgelitanum*, Sancti appellationem tribuit: Et nomen ipſius *Vuisfordi* Martyrologio, necnon Menologio Benedictino adſcriptum eſt. Quam Regulam profeſſus fuerit Caſſiodorus Monaſticam vitam amplexus, lis eſt apud Eruditos. Ordinis Benedictini cauſam, qui ſibi Magnum Senatorem vindicat, luculentâ Diſſertatione propugnavit Pater *Garetius*, alumnus Congregationis S. Mauri, quam Vitæ Caſſiodori ſubjunxit.

Lege Theodori Regis Epiſtolam, quæ laudes Caſſiodori commemorat apud ipſum Caſſiodorum lib. 1. Variarum Epiſt. 4. & Epiſtolas Athalarici 24. & 25. Lib. 9.

Caſſiodorus Benedictinus.

Doctrinæ laude clariſſimus Caſſiodorus, hæc ingenii & eruditionis ſuæ monumenta tranſmiſit ad poſteros: Libros XII. Epiſtolarum, quos titulo *Variarum* inſcripſit, propter diverſa quæ in eis continentur, rerum argumenta. Quinque prioribus libris Literas & Edicta complexus eſt, quæ ſub Theodorico; octavo, nono, & decimo, ea quæ ſub Athalarico, Theodahato, & Vitige, Regum illorum nomine & mandato, ſcripſit. Sextus & ſeptimus, dignitatum continent Formulas, quæ ſub Gothorum Imperio vigebant. Undecimus denique & duodecimus, collectas habent Epiſtolas, & Decreta, quæ ipſe, cùm Prætorio præeſſet, ad plures deſtinavit.

Caſſiodori Opera.

II. *Chronicon* ſcripſit Regis Theodorici juſſu, à prima mortalium origine, ad Conſulatum *Juſtini* Imperatoris, & *Eutarici Cilicæ*, id eſt ad annum Æræ Chriſtianæ 519. in quo nonnulli ſunt Parachroniſmi, non Caſſiodôro, ſed Librariorum oſcitantiæ imputandi.

III. *Gothorum Hiſtoriam* in Libros duodecim diſtributam, ſub Theodorico Rege edidit, ut in priori Præfatione *Variarum* ipſe monet. Excidit iſtud Opus, ſed illius Epitomen à *Jornande*, ſive *Jordano* Ravennæ Præſule ſcriptam habemus.

IV. *Librum de Anima* ſcripſit poſtulantibus amicis, qui Auctoris ſui pietatem ſpirat, & inter maximas Reipublicæ curas defixum penitus illius in rebus divinis animum teſtatur. In extremo capite nævus eſt. Opinatur ſcilicet Juſtorum animas Dei viſione non frui ante ultimum Judicium.

V. *Commentarium*

V. *Commentarium in Pſalmos* edidit, in quo Sanctorum Patrum, ac præcipuè S. Auguſtini ſententias ſuis verbis paſſim expreſſit. Donatas ab Epiphanio Scholaſtico linguâ Latinâ, Græcas Socratis, Sozomeni, ac Theodoreti Hiſtorias in unum Opus, veluti continuatam Hiſtoriæ ſeriem in Libros XII. diviſam collegit, in gratiam Vivarienſium ſuorum Monachorum. Libros *de Inſtitutione Divinarum Literarum*, & de Literis humanioribus, ſcilicet Grammatica, Rhetorica, Dialecticâ, Arithmetica, Muſica, Geometria, Aſtronomia, edidit, ut eoſdem Monachos ad Sacrarum Literarum ſtudia manuduceret, eoſque ſic ad omne genus eruditionis informaret, ut Eccleſiæ ſuis ſtudiis prodeſſe poſſent. His addendi ſunt *Commentarii in Donatum*, *Liber de Ortographia*, Liber *De Schematibus & Tropis* ex Sacerdote collectus. Exciderunt Libri *De Diviſionibus*, *De Titulis*, *Memoriale Sacrarum Scripturarum*, *Breves Commentarii in Epiſtolas Apoſtolorum*, *eorum Acta*, *& Sancti Joannis Apocalypſim*, Tractatus *De Etymologiis*. In Libro *De Inſtitutione Divinarum Literarum*, in id potiſſimùm incumbit, ut doceat qui Interpretes legendi ſint in ſingulos Scripturæ Sacræ Libros. Oſtendit Liberalium Artium utilitatem ad Sacræ Scripturæ intelligentiam conſequendam. Librum *De Computo Paſchali*, poſtremum edidit, ad Indictionem, Epactas, & ea omnia quæ Paſchalis computi rationem ſpectant, faciliùs indicanda perutilem.

Commentarius in Cantica non eſt Caſſiodori.

VI. Non eſt Caſſiodori *Commentarius in Cantica Canticorum*, nam à Caſſiodori ſtylo & ſcribendi charactere plurimùm abhorret. 2. Ejus non meminit Caſſiodorus ipſe in Præfatione Libri *de Ortographia*: Ubi libros omnes recenſet, quos Monachus ediderat. 3. Sacræ Scripturæ Textum non profert Commentarii hujus Auctor juxta Verſionem LXX. Interpretum, quam ſequi ſolet Caſſiodorus. 4. Citat S. Gregorium Magnum in Homiliis ſuper Evangelia, quas non ſcripſit aut dictavit ante Pontificatum, quem auſpicatus eſt anno Chriſti 592. quô jam ſeptemdecim ad minùs anni à morte Caſſiodori effluxerant. Hic nempe annô 575. obierat. Lege Dom. *Joannis Garetii* Aſcetæ Benedictini Congregationis Sancti Mauri Præfationem in Caſſiodorum, cujus Opera omnia in duos Tomos diſtributa edidit emendatiſſimè ex antiquis & probatæ Fidei MSS.

ARTICULUS X.

De Martino Dumienſi, Joanne Climaco, Dorotheo, Leontio Byzantino.

I. MARTINUS gente *Pannonius*, *Dumienſis* in Gallæcia Cœnobii Abbas, deinde Bracarenſis Epiſcopus, ſub Theodomiro Suevorum in illis Hiſpaniæ partibus Rege floruit. Præfuit Concilio Toletano II. anno Chriſti 572. Collectionem Canonum Orientalium ex Græcis Synodis edidit. Ipſi etiam adſcribitur liber inſcriptus, *Formula honeſtæ vitæ*, ſive, *De Differentiis quatuor Virtutum Cardinalium*. Ejus honorificè meminit Concilium Toletanum X. Obiit anno 580. Childeberti Regis Francorum 5. ut teſtatur Gregorius Turonenſis coævus Scriptor *lib.* 5. *Hiſtoriæ Francorum*, *cap.* 37. Defunctum ob eximiam ſanctitatem Gallæcia & Luſitaniæ pars in Divorum numero habent, ad 13. Kalendas Aprilis dicatô Feſtô.

II. S. JOANNES CLIMACUS, Abbas in Monte Sina, floruit circa annum 580. Librum egregium ſcripſit de Gradibus triginta, quibus ad Perfectionis Religioſæ culmen aſcenditur, quem inſcripſit *Scalam Paradiſi*: Quo ab Opere *Climaci* nomen obtinuit. Hanc Joannes Abbas *Raithu* Commentariis illuſtravit. Scripſit etiam *Librum ad Paſtorem*.

III. DOROTHEUS *Abbas* floruit cadente ſæculo VI. Extant in Bibliothecis Patrum Sermones ſeu Doctrinæ XXIV. *De vita rectè & piè inſtituendâ* ab ipſo editæ.

IV. LEONTIUS BYZANTINUS, ex Advocato, Monachus in Laura S. Sabæ prope Hyeroſolyma, floruit extremis Juſtini Junioris & Tiberii Imperatorum temporibus. Scripſit librum *De Sectis Hæreticorum, ac Synodo Calchedonenſi*, in X. Actiones diſtinctum: tres libros *Adversùs Eutychianos & Neſtorianos*; duos *Adversùs fraudes Apollinariſtarum*: item *Solutiones argumentorum Severi*, &c.

ARTICULUS XI.

De Venantio Fortunato.

VENANTIUS FORTUNATUS, Duplavenis vico, ſive Caſtello, prope Cenetam & Tarviſium in Italia oriundus, Ravennæ liberalium Artium ſtudiis inſtitutus, S. Martini Turonenſis Epiſcopi virtute, ab oculorum, quos oleô lampadis ad imaginem ejus ardentis inunxerat, dolore liberatus, in Gallias venit Deo gratias acturus ad ejus ſepulchrum. Inde ad Pictavos profectus, primò Preſbyter, deinde ejuſdem Urbis Epiſcopus creatus eſt. Vixit ad annum uſque circiter DC. Scripſit *Poëmatum* libros XI. quos S. Gregorio Turonenſi dicavit. *De Vita Sancti Martini* libros IV. *Vitam Sancti Hilarii Pictavenſis Epiſcopi*, &c. Ejus cum laude meminerunt S. Gregorius Turonenſis *Lib.* 5. *Hiſtoriæ Francorum*, Paulus Diaconus *Lib.* 11. *Hiſtoriæ Longobardorum*, Hilduinus Abbas *in Epiſtola ad Ludovicum Pium*, Hincmarus *in Præfatione ad Vitam S. Remigii*, Aimoinus Monachus *Lib.* 3. *Hiſtoriæ Francorum cap.* 13. Flodoardus *Lib.* 11. *Hiſtoriæ Eccleſiæ Remenſis*, *cap.* 11. Trithemius, &c. Legi poteſt ejus Vita à P. Brouvero S. J. Preſbytero ſcripta, & illius Operibus præfixa.

ARTICULUS XII.

De S. Gregorio Turonenſi.

I. SANCTUS GREGORIUS TURONENSIS *Epiſcopus*, patriâ Arvernus, Florentio Sancti Galli Arvernorum Epiſcopi fratre genitus, à S. Gallo patruo ſuo educatus, anno 573. Turonenſis Epiſcopus factus eſt. Cum Agilane Ariano, & cum Chilperico Rege in Sabellianiſmum lapſo, anno 580. cum Oppila etiam Ariano, anno 584. diſputavit. Obiit anno Chriſti 595. 15. Kalendas Decembris, cùm per annos duos ac viginti cum duobus menſibus, diebuſque viginti quinque Eccleſiam ſuam rexiſſet. Ob multas virtutes, maximè ob humilitatem commendatur: Infirmos ſanitati ſæpe reſtituit, ſed ne miraculorum patrator exiſtimaretur, quocumque ibat, geſtabat reliquias S. Martini, aliorúmque Sanctorum, quibus virtutem curationum acceptam referebat. Colitur in Tabulis Eccleſiaſticis 15. Kalendas Decembris. Inſcribitur etiam Martyrologio Benedictino: Eumque Ordinis Benedictini Monachum fuiſſe ſcribit Trithemius *Lib. de Viris Illuſtribus Ordinis Benedictini*.

II. Scripſit decem libros *Hiſtoriarum*, ſeptem *Miraculorum*, unum *de Vitis Patrum*, unum in *Tractatum Pſalterii*, unum *De Curſibus Eccleſiaſticis*, ut ipſe teſtatur in Hiſtoriæ ſuæ & omnium Operum Epilogo. Duo poſtremi perierunt, extant cæteri. Hiſtoriam ab initio Mundi ad conditam uſque Francorum Monarchiam breviſſimè; deinde copiosè ad annum Childeberti Regis decimumſextum, Gunthramni trigeſimum, ſeu Chriſti quingenteſimum nonageſimum primum perduxit. Per

ſeptem Libros *Miraculorum* intellige duos *de Gloria Martyrum*, quatuor, *de Miraculis S. Martini*, & unum *de Gloria Confeſſorum*, quos ipſemet Gregorius nominavit in Præfatione quam Libro *de Gloria Confeſſorum* præfixit. Vir Eruditus *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, ad anoum 417. & ad annum 595. interpolationes innumeras in Hiſtoria Gregorii Turonenſis eſſe contendit, & ſolis ſex prioribus libris inſerta eſſe quinquaginta novem capita, quæ in Codicibus MSS. probatæ fidei, Corbeienſi maximè, & Regio, non reperiuntur, & quæ reliquit intacta Fredegarius in ſua Epitome. Habentur autem in Editione Ducheſniana: & in prima Gregorii Turonenſis Editione, quam curavit *Guillelmus Parvi* Ordinis FF. Prædicatorum, Conventûs Rotomagenſis alumnus, Regibus Chriſtianiſſimis Ludovico Duodecimo & Franciſco Primo à Confeſſionibus, primus in executionem Concordatorum à Rege nominatus Epiſcopus, Trecenſis primùm, deinde Sylvanectenſis. Quin autem ex MSS. probæ notæ qualia nanciſci potuit vir doctus, Gregorium Turonenſem ediderit, non dubito: Nec aliis adeo tribuendum exiſtimo Codicibus, in quibus ut deſunt quatuor libri, ita ſex alios, quos complectuntur, pluribus Capitibus mutilos eſſe mirum non eſt.

Gregorii Turonenſis Hiſtoria integra.

Qui circumfertur in quibuſdam Editionibus Operum Gregorii Turonenſis liber *De Septem Dormientibus* in Majori Monaſterio * prope Turonos quieſcentibus, non eſt genuinus ipſius fœtus, cùm illius non meminerit in Epilogo Hiſtoriæ ſuæ, ubi omnes lucubrationes ſuas recenſet.

** Marmoutier.*

Minùs Latinè quandoque loquitur hic Auctor; qui & ſuam ipſe in dicendo tenuitatem ac ruſticitatem exponit in Præfatione Libri de Gloria Confeſſorum. *Timeo*, inquit, *ne cùm ſcribere cœpero, quia ſum ſine literis Rhetoricis, & arte Grammatica, dicat mihi aliquis: Auſo ruſtico & idiota, ut quid nomen tuum inter Scriptores indi æſtimas? Aut opus hoc à peritis accipi putas, cui ingenium artis non ſuppeditat, nec ulla literarum ſcientia ſubminiſtrat? Qui nullum argumentum utile in literis habes, qui nomina diſcernere neſcis, ſæpius pro maſculinis fœminea, pro fœmineis neutra, & pro neutris maſculina commutas. Qui ipſas quoque præpoſitiones, quas nobilium Dictatorum obſervari ſanxit auctoritas, loco debitò plerumque non locas. Nam pro ablativis accuſativa, & rurſum accuſativis ablativa præponis. Putaſne videbitur ut bos piger paleſtræ ludum exerceat? Aut aſinus ſegnis inter ſphæriſtarum ordinem celeri volatu diſcurrat?* &c. *Sed tamen reſpondebo illis, & dicam. Quia Opus veſtrum facio, & per meam ruſticitatem veſtram prudentiam exercebo. Nam, ut opinor, unum beneficium vobis hæc Scripta præbebunt, ſcilicet ut quod nos occultè & breviter ſtylo nigrante deſcribimus, vos poteritis lucidè ac ſplendidè ſtante verſu in paginis prolixioribus dilatare.*

Gregorii Turonenſis ſtylus.

ARTICULUS XIII.

De Anaſtaſiis Sinaitis.

§. I.

I. SANCTUS ANASTASIUS, SINAITA dictus, quòd Vitam Monaſticam in Monte Sinaï excoluiſſet, Antiochenus Patriarcha creatus eſt anno circiter quingenteſimo ſexageſimo primo, extremis Juſtiniani Imperatoris temporibus, cui abſurdum & hæreticum dogma de Chriſti Domini Corpore incorruptibili ante Reſurrectionem propugnanti, & Edicto roboranti, conſtanter obſtitit, miſsâ ad ipſum Relatione quâ errorem ſubruebat. Quâ de re ſcripſit etiam ad Monachos Primæ ac Secundæ Syriæ, qui ipſum conſuluerant; cunctorum animas confirmans, & ad ſubeundum certamen præparans, & quotidie in Eccleſia palam inculcans verba illa Apoſtoli: *Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepiſtis, Anathema ſit.* Scripſit *Orationem ad Antiochenos*, quâ illis vale dicebat, cùm accepiſſet Juſtinianum velle ipſum in exilium mittere. Tunc tamen non exulavit, quia Juſtinianus divinô judicio ſublatus eſt, cùm in illum aliôſque Sacerdotes deportationis Sententiam dictaret. Poſtmodùm verò ſub Juſtino Juniore calumniis oppreſſus, ab ipſo in exilium actus eſt, & Sede deturbatus, quam, defuncto Gregorio, qui eam interim occupaverat, poſt tres & viginti demum annos recuperavit, Mauritio Imperante, anno ſcilicet quingenteſimo nonageſimo quinto, & uſque ad annum quingenteſimum nonageſimum nonum, quô abiit ad Superos, die viceſima prima Aprilis, Antiochenam rexit Eccleſiam. De ipſo legendus Evagrius, *lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 40. lib. 5. cap. 5. & lib. 6. cap. ultimo.* Ipſi tribuuntur variæ Orationes, quarum nonnullas vertit Combefiſius noſter in Auctario Bibliothecæ Patrum: ὁδηγὸς, ſeu *Via Dux adverſus Acephalos*; *Anagogicarum Contemplationum in Hexaëmeron libri undecim*; *Compendiaria fidei inſtitutio.* ὁδηγὸς ſeu *Via Dux*, quanquàm ipſi à Nicephoro Calliſto, *lib. decimo-octavo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 44.* tribuatur, poſterioris tamen videtur Anaſtaſii. Nam in Codice MS. Bibliothecæ Regiæ citatur Anaſtaſius Epiſcopus Antiochenus in *Epiſtola ad Sergium Grammaticum.* Meminit præterea Eulogii Epiſcopi Alexandrini tanquàm dudum defuncti (*cap. decimo*) Obiiſſe autem Eulogium anno ſexcenteſimo-octavo, Annales Eccleſiaſtici tradunt. Nec etiam Anaſtaſii Martyris, antiquioris Anaſtaſii Sinaïtæ in Sede Antiochena Succeſſoris fœtus eſt liber ille. Hic enim interfectus eſt anno ſexcenteſimo-octavo, viceſima prima Decembris. Meminiſſe igitur non potuit Eulogii Alexandrini quaſi dudum defuncti, qui eodem anno obierat, die decima-tertia Septembris. Accedit, quòd Auctor *Ducis via* ſe *Monachum* tantùm inſcribat. Anaſtaſius autem Antiochenus prioris Succeſſor, jam per octennium Epiſcopatu fungebatur, cùm Eulogius Alexandrinus obiit. Ad annum circiter ſexcenteſimum triceſimum quintum illius Operis Auctorem, qui ſe *Anaſtaſium Monachum Sancti Montis Sina* inſcribit, floruiſſe, & hunc Tractatum edidiſſe, conjiciunt Viri Eruditi. Narratum enim ſibi teſtatur à Catholicis Alexandrinis, poſt tempora Beati Eulogii Alexandrini Patriarchæ fuiſſe Alexandriæ Præfectum quemdam Auguſtalem, Severianorum fautorem, qui quatuordecim Librarios haberet, quibus id negotii dabat ut Patrum Libros depravarent. Refert etiam, cùm ibidem verſaretur, & agitaretur quæſtio de verbis quibuſdam S. Cyrilli ſic adulteratis, Iſidorum quemdam Bibliothecæ Patriarchalis Præfectum, ac verè Orthodoxum, Cyrilli Codicem ſincerum protuliſſe. Quod argumento eſt, Orthodoxum adhuc Patriarcham Alexandriæ ſediſſe. Haud enim veriſimile eſt Patriarcham Theodoſianum & Eutychianum Bibliothecæ ſuæ Virum Catholicum præficere voluiſſe. Quamobrem paulò ante annum ſexcenteſimum triceſimum, ſub Georgio ultimo hujus ſæculi Orthodoxo Alexandriæ Patriarcha contigiſſe neceſſe eſt. At ſe paulò poſt ſcripſiſſe teſtatur Anaſtaſius Auctor *Ducis viæ.* Scripſit autem cùm adhuc eſſent Alexandriæ *Præfecti Auguſtales.* Itaque ſcripſit ante annum ſexcenteſimum triceſimum nonum, quô Saraceni Ægyptum oppugnarunt & occuparunt; vel certè ante annum ſexcenteſimum quadrageſimum primum, quo Alexandriâ ſunt potiti, Præfectis Auguſtalibus inde in perpetuum expulſis. In Actis Septimæ Synodi, poſt *Ephræmium* Patriarcham Antiochenum,

chenum, inter SS. Patres laudatus eſt Anaſtaſius Antiochenus. *Paſtoralem* Sancti Gregorii *Librum* in Græcam linguam tranſtuliſſe priorem Anaſtaſium Antiochenum Epiſcopum, Sanctus ipſe Pontifex teſtatur *Epiſtola XXII. Lib. X.* Ipſi non videtur tribuenda Expoſitio in Pſalmum ſextum, in qua Mauritii Imperatoris tempora velut retroacta memorantur. Eſt potiùs Anaſtaſii Martyris, iſtius in Antiochena Sede Succeſſoris,

II. *Quæſtiones & Reſponſiones de variis argumentis, in Scripturam Sacram*, numero centum quinquaginta-quatuor, non ſunt prioris Anaſtaſii Sinaïtæ genuinum Opus: cùm in illis Auctorum longè poſteriorum teſtimonia proferantur. Citantur nimirùm in illis Canones Synodi Quini-ſextæ, ſive Trullanæ, Sanctus Maximus Martyr, S. Joannes Climacus, Joannes Moſchus, Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui anno octingenteſimo viceſimo-octavo defunctus eſt, & Olympiodorus, qui poſt annum nongenteſimum floruit. Et in Quæſtione centeſima decima-ſeptima, anni ſeptingenti numerantur ex quo Sancta Palæſtinæ loca in poteſtate Chriſtianorum fuerunt.

§. II.

De Sententia Anaſtaſii Monachi Sinaïtæ circa præſentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia.

ANaſtaſius Sinaita *Monachus, qui* ὁδηγὸν, ſeu *Viæ Ducem*, edidit, realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam credidit cum totâ ſui ſæculi Eccleſia, quamvis, errore ſibi proprio, in explicandis hujus Myſterii circunſtantiis lapſus, opinatus ſit Corpus Chriſti in Euchariſtia eſſe corruptibile, & affectiones quæ conveniunt accidentibus, ſcilicet frangi, dividi, dentibus conteri, ſtomacho digeri, alterari, corrumpi, Corpori Domini convenire.

Anaſtaſius Sinaita realē præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia credidit & docuit.

Hæc Eccleſiæ totius illo ſæculo fides.

Id probatur ex Capite XIII. *Impius igitur eſt Timotheus, cùm ait: Natura Chriſti poſt Incarnationem eſt ſola divinitas, ſi enim Chriſtus eſt ſola divinitas, divinitas verò ſub viſum & tactum non cadit, neque ſacrificari poteſt, membrorum ſimul & esûs expers, liquido conficitur, Timotheum Judæorum inſtar inficiari Sacrificium & Communionem ſacratiſſimorum Myſteriorum Corporis & Sanguinis Chriſti, viſibile, creatum, & terreſtre eſſe, quod offerens tradit his verbis populo:* Corpus & Sanguis Domini & Dei & Salvatoris Jeſu Chriſti. *Si enim ſolam divinitatem naturam Chriſti eſſe aſſeris, teneri autem, & frangi, & dividi, & in partes diſtribui & effundi, & exhauriri, & tranſmutari, & dentibus conteri, à divinitate prorſùs abhorret, in alterutram foveam Timotheus incidat oportet: aut divinitatem paſſibilem & mutabilem ſtatuat; aut neget Corpus & Sanguinem Chriſti, quæ offert & manducat in Myſtica Menſa, traditque his verbis populo:* Corpus & Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti. *Debebat enim potiùs ſumentem ita alloqui: Sola Divinitas Domini noſtri Jeſu Chriſti.* Hæc Anaſtaſius. Porrò qui probat Corpus & Sanguinem Chriſti in Euchariſtia, non eſſe divinitatem Chriſti, ſed aliam naturam, quia divinitas frangi & dentibus conteri non poteſt, cenſet Corpus & Sanguinem Chriſti revera eſſe in Euchariſtia præſentia; non enim ita loqueretur, qui Euchariſtiam meram eſſe Corporis & Sanguinis Chriſti figuram crederet, ſive vacuam, ſive eorum virtute plenam (ut Calviniſtæ comminiſcuntur.) Licèt enim Divinitati repugnet, teneri, dividi, comedi; non tamen figuris Divinitatis eæ repugnant affectiones. Illas tamen Corpus ipſum Chriſti prout in Euchariſtia præſens recipere opinatus eſt: Alioqui nulla ejus fuiſſet contra Gaianitas ratiocinatio. Idem conſtat ex Capite decimo-tertio, ubi ſic Eutychianos alloquitur: *Dicant nobis illi qui Chriſti carnem inaſpectabili Divinitatis pelago commixtam & aſſimilatam contendunt: unde adverſariis divinitatem Chriſti perſuadere velint, niſi ſolâ fide, curioſè inquirere non conſuetâ? At verò naturam, quâ Corpus conſtat, non modo novimus fide, ſed ipſâ experientiâ rerum quas vidimus & contrectavimus; illudque Corpus quotidie in naturâ ſuâ & veritate communicantes manducamus.* Luculentiùs aſſeri non poteſt realis præſentia Corporis Chriſti in Euchariſtia. Manducari namque *in naturâ ſuâ & veritate*, non eſt in figurâ duntaxat ſive vacua, ſive plenâ efficaciæ & virtutis manducari. Et *ſolâ Fide* noſceretur, non experientiâ, niſi revera præſens eſſet. Verùm Anaſtaſium Sinaïtam exiſtimaſſe has affectiones, tactum ſcilicet, diviſionem, manducationem, ipſi Corpori Chriſti convenire, & ad ipſum quoque immediatè terminari, patet ex ratiocinio quo urget Gaianitas, ſicut ſupra, abſurdiſſimum eſſe aſſerere, *Corpus quod ſub aſpectum cadit, quod certô ſpatio comprehenditur, quod augmentum capit, quod faſciis involvitur, circumciditur, tangitur, ligatur, colaphis cæditur, occiditur, transfigitur, portatur, & ſepelitur; quod immolatur, frangitur, dividitur, manducatur, conteritur, diſtribuitur, & participatur, non eſſe naturam ſeu veritatem.*

Error Anaſtaſii Sinaitæ proprius.

Tertiò idem probatur adhuc luculentiùs ex cap. viceſimo-tertio, quô diſputatio Gaianitæ & Orthodoxi continetur. Sic enim Orthodoxus: *Sed, dic mihi, obſecro, ſi ut divinitas, ita & Corpus Chriſti & ab ipſo unionis exordio immortalitatem habet, num Communio ſacratiſſimi Corporis & Sanguinis Chriſti, quam offers & participas verè eſt verum Corpus & Sanguis Chriſti Filii Dei, vel nudus Panis, qualis oſtiatim venditur; vel vicem dumtaxat & figuram gerit Corporis Chriſti, ut Sacrificium hirci, quod Judæi offerunt?* Reſpondet Gaianita: *Abſit, ut dicamus, Sacram Communionem eſſe tantum figuram Corporis Chriſti, aut nudum Panem: Sed ipſum Corpus & Sanguinem Chriſti Filii Dei Incarnati, & ex Sanctiſſima Deipara & ſemper Virgine Maria nati, verè accipimus.* Orthodoxus: *Sic credimus, & ſic confitemur, juxta dictum Chriſti ad Diſcipulos in Cœna myſtica dantis illis vivificum Panem:* Accipite, comedite; Hoc eſt Corpus meum. *Similiter & Calicem dedit illis dicens:* Hic eſt Sanguis meus. *Non dixit: Hoc eſt figura, ſeu quid vices gerens corporis & ſanguinis mei. Et pluribus aliis locis ait Chriſtus:* Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam. *Cùm igitur ipſe Chriſtus fateatur, verè eſſe Corpus ſuum & Sanguinem, quem nos Fideles ſumimus: Agedum affer nobis aliquid ex communione veſtra Eccleſia, tanquam ſupra omnes alias Eccleſias Orthodoxa, & in vaſe cum omni honore & reverentia reponemus hoc Sanctum Corpus Chriſti & Sanguinem. Et ſi intra paucos dies non corrumpatur, aut immutetur, aut alteretur, planum fiet vos rectè aſſerere Corpus Chriſti penitus ab ipſo Incarnationis exordio corruptionis expers eſſe. Si verò corrumpatur aut immutetur, neceſſarium erit ut unum è duobus fateamini: aut id quod ſumitis, non eſſe verum Corpus Chriſti, ſed ſolam figuram, & quaſi vicarium quiddam: Aut propter perverſam fidem veſtram, Spiritum Sanctum in illud non deſcendiſſe: Aut Corpus Chriſti, ante Reſurrectionem, corruptioni ſubjectum eſſe; utpote immolatum, morti traditum, vulneratum, diviſum, & manducatum. Nam immortalis natura neque ſcinditur, neque latere & manibus vulneratur, neque in partes dividitur, nec morti datur, neque manducatur, neque teneri poteſt, neque tangi, ut patet exemplo incorruptibilium naturarum, Angeli, & Animæ.* Anaſtaſius in Tractatu dogmatico, ſtylo ſimplici minimèque ornato ſuam de Euchariſtia fidem

A exponens, ait, *Verè eſſe Corpus & Sanguinem Chriſti, quem nos Fideles ſumimus: Non ſolam figuram.* Idque non ſemel, ſed iterum & tertiò aſſerit, interrogando; reſpondendo, ex ſua, & adverſariorum ſuorum ſententiâ. Igitur communis erat tum Catholicorum, cùm Eutychianorum fides; Chriſti Corpus verè, & ſecundùm ſubſtantiam in Euchariſtia præſens eſſe. Perperam itaque Albertinus & alii Calviniſtæ, Anaſtaſium Sinaitam, & ſexti vel ſeptimi ſæculi Eccleſiam credidiſſe propugnant, Euchariſtiam eſſe meram figuram Corporis Chriſti, virtutis ejus & efficaciæ plenam. Opinatus eſt tamen Anaſtaſius Sinaita, non accidentia tantùm, ſed Cor-
B pus Chriſti verum dividi, conteri dentibus, corrumpi, quatenus in Euchariſtia eſt, ut ejus contra Gaianitas ratiocinatio palam facit, nullam alioqui vim habitura. Sed proprius hic illius error fuit, & privata opiniuncula, circa circunſtantiam quamdam Myſterii, non circa ſubſtantiam ipſius. De his lege Epiſtolam doctiſſimi Archipræſulis *Petri de Marca* ad Domnum Lucam Dacherium O. B. Congregationis S. Mauri virum doctiſſimum: & librum ſeptimum Tomi primi de Perpetua Fide Catholicæ Eccleſiæ circa Euchariſtiam cap. ſecundo; ubi Vir Erudi-
C tiſſimus Anaſtaſii Sinaitæ mentem egregiè explicat.

Mens ejuſdem Patris adhuc eluceſcit ex Oratione *de Sacra Synaxi*, quam ipſi tribuit Blondellus. *Quid*, inquit, *more illo nefarium magis; ut cùm rapinis, improbitate, omnique ſcelerum genere oppleti ſimus, aquâ modicâ abluentes manus, ſic ſacrum illud Corpus divinúmque Sanguinem pro mundi ſalute effuſum, immundi ac ſordidati percipiamus? Nonne vides quomodo Judas indignè ac dolo Dominicum Corpus ſumens, ſtatim reus effectus eſt, ac locum ampliorem maligno dedit?* Et infrà: *Quid agis, ô homo! Dum Angeli miniſterio defunguntur: ſenis illi alis præditi myſticam Menſam obvelant.... Dum Agnus Dei ſacrificatur,*
D *Spiritus Sanctus deſuper advenit, &c.* Et infra, Euchariſtiam ceu rem aliquam ſubſiſtentem orationibus interpellari docet, quod figuræ inanimæ non convenit. *Omne à te malitiæ cœnum abjice, tuncque veniens, emundatorium accipe carbonem. Dic ad illum: Scio Domine, multorum me peccatorum ac debitorum reum eſſe; at propter mandatum tuum ignovi fratribus meis, ut & ego à te, Domine, veniam conſequar.* Anaſtaſium verò Sinaitam ſecundùm totius Eccleſiæ Græcæ fidem de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento docuiſſe, confirmatur ex Concilio Quini-Sexto, quod eodem ſæculo celebratum eſt, Ca-
E none centeſimo primo. *Chriſtum*, inquit, *bibens, vel comedens, æterna vita adaptatur, animam & corpus divina gratia participatione ſanctificans. Quare ſi quis immaculati Corporis in Synaxis tempore eſſe particeps voluerit, & offerre ſe ad Communionem, manus in crucis formam figurans, ſic accedat, & gratia Communionem accipiat.* Eadem Synodus Canone viceſimo-ſexto prohibet ne Preſbyter illicitis nuptiis per ignorantiam implicitus, *Chriſti Corpus aliis diſtribuat.* Et Canone III. Clericos ordinari jubet puros & à culpa ac reprehenſione alienos, & *quod intelligentiâ percipitur, Magni Dei, qui eſt Sacrifi-*
F *cium & Pontifex, Sacrificio dignos.* Ex quibus perſpicuum eſt, eô quô ὁδηγὸν ſeu *Viæ Ducem* conſcripſit Anaſtaſius Monachus Sinaita ſæculo, univerſam Eccleſiam Græcam credidiſſe Chriſtum in Sacrificio incruento Altaris à Sacerdotibus verè offerri, Sacerdotem ſimul ipſum eſſe & victimam hoc in Sacrificio: Fideles ad Sacram Communionem accedentes, immaculati Corporis participes eſſe, non ſolùm quia virtutem ejus & efficaciam percipiunt, ut explicant Miniſtri Calviniani, * ſed quia Chriſtum ipſum comedunt & bibunt, ut Synodus Trullana loquitur.

** Albertinus Claudius &c*

Eodem ſæculo, ſed multò ante Synodum Quini-ſextam, regnante Phocâ Imperatore, S. Theodorus Siceotes Georgium Cappadocem, qui vinctus ad Imperatorem ducebatur, Euchariſtiæ participem facere volens, milites qui eum cuſtodiebant rogavit ut ejus vincula ſolverent, donec Sacra Myſteria percepiſſet. Eóſque his verbis adhortatus eſt, quæ Chriſtum ipſum verè ac ſecundùm ſubſtantiam in Euchariſtia præſentem eſſe ſignificant, idque à Catholicis omnibus creditum. *Veneramini* (inquit,) *filii, Myſterium Domini, & ſolvite hunc dum illud accipit. Neque enim æquum eſt, ut quiſquam vinculis obſtrictus Chriſtum ſuſcipiat, qui pro nobis paſſus eſt, ut nos ab inferni vinculis liberaret.* Perſpicuum igitur eſt Anaſtaſium Sinaitam de reali præſentia Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia ſenſiſſe, credidiſſe, docuiſſe, quod ſentiebat, credebat, docebátque tunc temporis Eccleſia; quamvis circa circumſtantiam aliquam hujus Myſterii, nondum penitus diſcuſſam & explicatam, erraverit.

ARTICULUS XIV.

De Evagrio Scholaſtico, & Joanne Jejunatore.

I. EVAGRIUS SCHOLASTICUS, ortus ex urbe Epiphania in ſecunda Syria, anno Domini 536. vel 537. Antiochiæ cauſas egit, magnámque eo in munere famam conſecutus eſt. Nomine Gregorii Antiocheni Epiſcopi ſcriptas Orationes, Relationes, Epiſtolas, Diſputationes, in unum volumen congeſſit, & emiſit in lucem Tiberio Conſtantino Imperante, à quo propterea Quæſturæ dignitate donatus eſt. Nec multò poſt cùm Orationem de laudibus Mauricii Auguſti, ob Natalem Theodoſii Principis compoſuiſſet, Codicillos Præfecturæ ab eodem Mauritio accepit, ut ipſe in Epilogo Hiſtoriæ ſuæ teſtatur. Edidit poſtea *ſex Libros Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*, exorſus ab iis temporibus, in quibus Theodoretus ac Socrates deſierant, id eſt, ab Epheſina Synodo; ab anno ſcilicet Chriſti 431. eamque ad duodecimum Mauritii Imperatoris annum perduxit, qui fuit annus Chriſti 594. De quâ ita cenſuit Photius in Bibliotheca, Cod. 29. *Stylus huic non ingratus, tametſi interdum redundare quodammodo videatur. Verùm in dogmatum veritate cæteris Hiſtoricis accuratior eſt. Habet autem & de imaginibus quædam teſtimonia.*

Evagrius.

II. JOANNES JEJUNATOR, gente Cappadox, Profeſſione Monachus, vir eximiæ Sanctitatis & abſtinentiæ, ob quam *Jejunatoris* nomen conſecutus eſt, ab anno 585. ad annum 596. Conſtantinopolitanam rexit Eccleſiam. Labem aliquam ipſius aſperſit Sanctitati, uſurpatum *Oecumenici Patriarchæ* nomen, cujus ob ſuperbiam appellationis, à S. Gregorio Pontifice Maximo juſtè reprehenſus eſt. Romanam tamen Sedem colebat, Romanique Pontificis Primatum venerabatur, ut conſtat ex S. Gregorio *Epiſtolis* 52. & 64. *Libri* 2. Profuſiſſimæ fuit in Pauperes beneficentiæ, adeo ut bonis omnibus, & reditibus Eccleſiaſticis erogans, non modicam vim pecuniæ ab Imperatore Mauritio mutuò acceperit, ipſíque data ſyngrapha res omnes ſuas oppignèraverit. Sed ubi migravit è vita, cùm lectum duntaxat ligneum, & veſtem detritam ac deformem in ædibus Patriarchæ Mauritius inveniſſet, diſcerpſit ſyngrapham, & pauperem ſupellectilem ceu pretioſiſſimas reliquias aſportari juſſit in Palatium, quâ ſolemnium jejuniorum diebus uſus eſt, ut refert Nicephorus *Libro* 10. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap.* 34. Ipſum *Virtutis domicilium* vocat Sophronius Hieroſolymitanus Patriarcha, apud Photium, Cod. 231. *Sanctæ memoriæ Epiſcopum* appellat S. Iſidorus *Lib. de Viris Illuſtribus.* Ut Sanctum colit Eccleſia Græca. De trina in Sacramento Baptiſmatis merſione ſcripſit ad S. Leandrum

Joannes Jejunator.

drum Hiſpalenſem Epiſcopum, teſte S. Iſidoro. Eidem tribuitur *Homilia de Pœnitentia*, quæ ad finem Tomi 5. Operum S. Joannis Chryſoſtomi habetur. Edidit denique *Pœnitentialem Canonem*, quem *Joannes Morinus* vir doctiſſimus cum aliis Pœnitentialibus libellis adjunxit Commentario ſuo Hiſtorico *De Adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ.* Ejus nimiam indulgentiam Græci ad ſeveriorem diſciplinam protores improbarunt. De illo ita ſcribebat *Nicephorus Chartophylax* ad *Theodoſium Monachum* Corinthi Incluſum, circa annum Chriſti octingenteſimum. *Quòd autem ad editos Canones, à Joanne* Jejunatore, *conſuetudinem recipimus, juxta uniuſcujuſque vires correctionum moderandarum: Eò exceptò quod dicimus, quæ ſecundùm Canonum diſciplinam viſa ſunt à Joanne Jejunatore dicta eſſe, ſi quis cordatus conſideraverit, ex Patrum ſententiâ dependere.*

Græci nimiam indulgentiam Joannis Jejunatoris erga pœnitentes arguunt.

Multò acriùs ipſum carpit Conſtantinopolitana Synodus, Alexio Comneno Imperante, poſt annum Chriſti milleſimum octogeſimum primum celebrata, quorundam Monachorum Interrogationibus reſpondens. *Hoc Jus Canonicum Jejunatoris* (inquiunt Patres) *nimiâ indulgentiâ uſum, multos perdidit. Qui itaque in boni cognitione exiſtunt, & ab eo excidant, corrigantur.*

Ejus indulgentia in definiendis Pœnitentiæ operibus & tempore, prudentiæ tribuenda.

Non eſſe tamen obnoxiam reprehenſioni indulgentiam Joannis Jejunatoris in definiendis Pœnitentiæ operibus & tempore, ſed eximiæ ipſius prudentiæ tribuendam, & laude digniſſimam, perſuaſum habebit, qui legerit hæc ipſius verba. *Pœnæ imponuntur ſecundùm vires & voluntatem eas ſuſcipientis, & non ſecundùm peccatorum proportionem. Contingit enim eum qui pauca peccavit, cùm animo eſt bono, & prompto, pœnas, ſive Epitimia magna libenter accipere, ut non modo peccatorum remiſſionem referat, ſed etiam coronam: Iſtum verò qui multa peccavit, cùm animô eſt remiſſò & ſegni, caſtigatione affici parum ſevera, ne pœna gravitate abſorbeatur, & animo languens, omnia deſerat. Non enim jubemur gravia reddere levia, & gravia imponere. Suave eſt enim Chriſti jugum, & onus leve. Dijudicare enim debet amanter & clementer differentiam & perſonarum, & locorum, & ſcientiæ & ignorantiæ, & in omnibus Sanctorum Patrum ſcopum & mentem proſſè ſectari. Sic enim ait S. Chryſoſtomus: Pœnitentia tempore non judicatur, ſed animi diſpoſitione. Magnus Baſilius conformiter: Iſta tempore non judicamus, ſed in modum formámque Pœnitentiæ mentem intendimus. Præterea, humaniſſimus Chryſoſtomus Ninivitas multis non habuiſſe opus diebus aſſerit ut pœnitentiam agerent, ſed tribus ſolis: Latronem verò ne quidem tot horarum, ſed ſatis illi fuit ad pœnitentiam temporis ſpatium quò verbum pronuntiavit, ita ut in momento paradiſum intraverit. Hæc igitur cognoſcens, ne accuratè ſecundùm Canones Epitimia definias, ſed ſecundùm perſonæ qualitatem.*

ARTICULUS XV.

De Joanne Biclarenſi, Eulogio Alexandrino, & Leandro Hiſpalenſi.

I. JOANNES BICLARENSIS, Gothus origine, Scalabitanus ex Provincia Luſitaniæ, Conſtantinopoli Græcis & Latinis literis imbutus adoleſcens, reverſus in Hiſpanias, ſub Leuvigildo Ariano Gothorum Rege Barcinonem amandatus exul, ad radices Pyrenæorum montium condidit Monaſterium, quod *Biclaro* dicitur, ubi congregatâ Monachorum ſocietate, ſcripſit Regulam ipſi Monaſterio profuturam. Inde Gerundenſis Epiſcopus factus eſt. *Chronicon* ſcripſit ab anno 2. Juſtini Junioris Imperatoris, Chriſti 566. ad annum 8. Mauritii Auguſti, Chriſti 590. quaſi Appendicem ad Chronicon Victoris Tunnonenſis. Ejus cum laude meminit S. Iſidorus *Lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. XXXI.*

II. EULOGIUS *Alexandrinus Patriarcha* S. Gregorio coævus & amiciſſimus, *Libros quinque contra Novatianos* compoſuit, quos Photius in Bibliotheca Cod. 182. commemorat, eorumque argumenta recenſet. Excerpta deſcribit Codice ducenteſimo ac octogeſimo. Scripſit etiam duos Libros *contra Severum & Timotheum Hæreticos*, in defenſionem Epiſtolæ S. Leonis ad Flavianum, & Synodi Calchedonenſis, quorum Excerpta leguntur apud Photium, Cod. ducenteſimo vigeſimo-quinto. Item Librum *contra Theodoſium & Severum*, de quo idem Photius, Cod. 226. Item *Invectivam Orationem contra unitatem ſubitò exortam inter Theodoſianos & Gaianitas Acephalos*, de quâ idem Photius, Cod. 227. Præterea *Orationes undecim*, quarum argumenta & Breviarium legi poſſunt apud eumdem Photium, Cod. CCXXX.

III. S. LEANDER, ex Carthaginenſi Hiſpaniæ Provinciâ oriundus, ex Monacho Hiſpalenſis Epiſcopus, S. Gregorio Magno amiciſſimus qui *Libros Moralium in Job* ipſi nuncupavit, adversùs Arianam hæreſim plura ſcripſit Opuſcula, Librum *De Inſtitutione Virginum, ad Florentinam Sororem*, plures Epiſtolas, multaque ad Officii Eccleſiaſtici augmentum & decorem ſpectantia. De ipſo, ejuſque Operibus lege Sanctum Iſidorum *Lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. XXVIII.*

ARTICULUS XVI.

De Scriptis Sancti Gregorii Magni.

I. SANCTUS GREGORIUS MAGNUS, Scriptis ſanctitatem ac eruditionem ubique ſpirantibus ſingularem, Eccleſiæ Catholicæ multùm profuit, æternúmque proderit. *Moralia in Job* rogante *S. Leandro*, Viriſque Religioſis, quibuſcum Conſtantinopoli convivebat, dum Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarium apud Tiberium Imperatorem ageret, concepit, perfectumque Opus eidem Leandro Hiſpalenſi Epiſcopo nuncupavit. Opus iſtud Moralis Evangelicæ promptuarium eſt, Concionatoribus, & animarum Curatoribus ac Directoribus diligenter & aſſiduè legendum.

Moralia in Job.

II. *Librum Paſtoralem* edidit à Joanne Archiepiſco Ravennate reprehenſus quòd Epiſcopatum declinaſſet. Hoc Libro docet quantum ſit Officii Paſtoralis pondus, quàm ægrè ſuſcipiendum, quâ exequendum curâ. Quatuor in partes hunc Librum diſtribuit. Explicat in primâ qualis ad Epiſcopatûs culmen venire quis debeat. Imperitos ad regimen Eccleſiæ venire non debere docet. *Nulla ars*, inquit, *doceri præſumitur, niſi intentâ priùs meditatione diſcatur. Ab imperitis ergo Paſtorale Magiſterium quâ temeritate ſuſcipitur, quando ars eſt artium regimen animarum?* Locum regiminis ſubire non debere, qui moribus impugnant, quod verbis prædicant. *Unde fit ut cùm Paſtor per abrupta graditur, ad præcipitium grex ſequatur.* Res adverſas utiliores eſſe saluti, quàm ſecundas. *Nam plerumque adverſitatis magiſteriò ſub diſciplinâ cor premitur: Quod ſi ad regiminis culmen eruperit, in elationem protinus uſu gloriæ permutatur.* Suſcepti curam regiminis mentem per diverſa diſtrahere, ita ut *In exteriorum diſpoſitione ſollicita, ſui tantummodo ignara, ſciat multa cogitare, ſe neſciens.* Reprehendit illos, qui magnis virtutum muneribus ditati, dum ſolius contemplationis ſtudiis inardeſcunt, parere utilitati proximorum & gregem Dei paſcere renuunt. *Quâ enim mente*, inquit, *is qui proximis profuturus enitеſceret, utilitati cæterorum ſecretum præponit ſuum, quando ipſe ſummi Patris Unigenitus, ut multis prodeſſet, de ſinu Patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum?* Eum qui verè humilis eſt, in recuſando regiminis culmine, cùm ſibi imperatur,

Paſtoralis Libri S. Gregorii Synopſis.

pertinacem eſſe non debere, ſi jam donis præventus eſt, quibus & aliis proſit: Sed *ex corde fugere, & invitum obedire.* Quoſdam laudabiliter prædicationis officium appetere, alios pari laude declinare: *Iſaia* ſeſe ultrò offerentis, & *Jeremia* reluctantis exemplis id probari; ſed in iis id obſervandum, quòd *Is qui recuſavit, plenè non reſtitit, & is qui mitti voluit, ante per altaris calculam ſe purgatum vidit: Ne aut non purgatus adire quiſque ſacra Miniſteria audeat, aut quem ſuperna gratia elegit, ſuperbè contradicat.* Quia verò difficile eſt purgatum ſe quemlibet poſſe agnoſcere, *Prædicationis officium tutius declinari.* Obſervat eos qui præeſſe concupiſcunt, ad uſum ſuæ libidinis Apoſtoli Sententiam arripere: *Si quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat:* Non advertentes illô tempore hoc dictum, quo quiſquis plebibus præerat, primus ad martyrii tormenta ducebatur. *Tunc ergo*, inquit, *laudabile fuit Epiſcopatum quærere, quando per hunc quemque dubium non erat ad ſupplicia graviora pervenire.* Falli eos oſtendit, qui bona opera animo proponunt, & ſe magna operaturos ſpondent, ſi ad Epiſcopatum perveniant: Quia *Sæpe ſibi de ſe mens ipſa mentitur, & fingit ſe de bono opere amare quod non amat, de mundi autem gloriâ non amare quod amat: quæ principari appetens, fit ad hoc pavida cùm quærit, audax cùm pervenerit.* Tum docet qualis quiſque ad regimen venire debeat: *Qui ſcilicet cunctis carnis paſſionibus moriens, jam ſpiritualiter vivit, qui proſpera mundi poſtpoſuit, qui nulla adverſa pertimeſcit, qui ſola interna deſiderat, &c.* Docet denique qualis quiſque ad regimen venire non debeat, locum *Levitici* 21. quò Deus indicat *Moyſi* qui ad Miniſterium Templi & Sacrificiorum admitti non debent, moraliter exponens, & corporis vitiis ibi deſcriptis, vitia animorum adumbrata eſſe demonſtrans, quibus indigni fiunt Clerici ſacro regimine.

Secunda Parte docet qualem ſe in ipſo regimine Paſtor debeat exhibere. Neceſſe eſſe ut ſit *cogitatione mundus, operatione præcipuus, diſcretus in ſilentio, utilis in verbo, ſingulis compaſſione proximus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus, bene agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia per zelum juſtitiæ erectus, interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens, exteriorum providentiam in interiorum occupatione non relinquens.* Solerter invigilare debere, *Ne hunc cupido placendi hominibus pulſet: ne cùm ſtudioſè interiora penetrat, cùm providè exteriora ſubminiſtrat, ſe magis à ſubditis diligi quàm veritatem quærat: ne cum bonis actibus fultus, à mundo videtur alienus, hunc Auctori extraneum reddat amor ſuus.* Oportere tamen ut Rectores boni placere hominibus appetant: *Ut dilectionem ſuam quaſi quamdam viam faciant, per quam corda audientium ad amorem Conditoris introducant. Subditorum vitia aliquando prudenter eſſe diſſimulanda*, ſed indicandum quòd diſſimulentur: *aliquandò & apertè cognita, maturè toleranda, cùm videlicet rerum minimè oportunitas congruit ut apertè corrigantur. Aliquandò verò ſubtiliter & occulta perſcrutanda, ut quibuſdam ſignis erumpentibus, Rector in ſubditorum mente, omne quod clauſum latet inveniat, & interveniente correptionis articulô, ex minimis majora cognoſcat. Aliquandò leniter arguenda: cùm ſcilicet non malitiâ, ſed ſolâ ignorantiâ, vel infirmitate delinquitur. Aliquandò vehementer increpanda, ut cùm culpa ab auctore non cognoſcitur, quanti ſit ponderis ab increpantis ore ſentiatur.* Hæc porro omnia rite à Rectore præſtari, *Si ſuperna formidinis & dilectionis Spiritu afflatus, ſtudioſè quotidiè ſacri Eloquii præcepta meditetur.*

In III. Parte explicat quô modò Paſtor docere debeat. Non unam eamdemque cunctis exhortationem adhibendam, quia non iidem cunctorum mores: ſicut nec ægris omnibus eadem adhibenda medicina eſt: aliter admonendos viros, aliter fœminas: aliter juvenes, aliter ſenes; aliter inopes, aliter locupletes: aliter lætos, aliter triſtes: aliter ſubditos, aliter Prælatos: aliter hujus mundi ſapientes, aliter hebetes: aliter incolumes, aliter ægros: aliter pigros, aliter præcipites: aliter manſuetos, aliter iracundos; aliter humiles, aliter elatos: aliter pertinaces, aliter inconſtantes, &c.

In IV. Parte docet Paſtorem qui ſuo tam ſancto munere fungitur, ad ſemetipſum redire debere, *Nec recta reſpicere quæ egit, ſed quæ agere neglexit: ut dum cor ex memoria infirmitatis atteritur, apud humilitatis Auctorem robuſtiùs in virtute ſolidetur.* Sic denique librum concludit Pontifex humilitate maximus. *Ecce bone vir, reprehenſionis meæ neceſſitate compulſus, dum monſtrare qualis debeat eſſe Paſtor invigilo, pulchrum depinxi hominem pictor fœdus: aliosque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus verſor. Sed in hujus quæſo vitæ naufragio orationis tuæ me tabulâ ſuſtine, ut quia pondus proprium deprimit, tui meriti me manus levet.*

Paſtoralem S. Gregorii Librum pleraque Galliæ Concilia legere Epiſcopis jubent, ejus monitis inſiſtere, præcepta exequi. Concilium Moguntiacum ſub Carolo Magno, hunc maximè commendavit: Turonenſe anno 813. Canone 3. ita decernit. *Nulli Epiſcopo liceat Canones, aut librum Paſtoralis à S. Gregorio Papa editum, ſi fieri poteſt, ignorare, in quibus ſe debet unuſquiſque quaſi in quodam ſpeculo aſſiduè conſiderare.* Concilium Cabilonenſe II. eodem anno, Canone 4. *Epiſcopi Canones intelligant, & librum S. Gregorii de Cura Paſtorali, & ſecundum formam ibidem conſtitutam & vivant, & prædicent.* Concilium Aquiſgranenſe anno 836. Canone 4. *Convenit Sacerdotali Miniſterio ſcire formam Evangelicam, documenta Apoſtolica, Canonum inſtituta, normam Regulæ Paſtoralis à Sanctiſſimo Pontifice Gregorio editæ; ne juxta eumdem Sanctiſſimum Virum, ab imperitis, quod abſit, Paſtorale Magiſterium aliquâ temeritate uſurpetur, aut viloſcat.* Denique *Hincmarus* Remenſis Archiepiſcopus in Præfatione Opuſculi 55. teſtatur ſuâ ætate in more poſitum fuiſſe ut Paſtorale S. Gregorii Magni unà cum libro ſacrorum Canonum in manus Epiſcopi qui ordinabatur traderetur in ipſâ Ordinatione à Metropolitano, obteſtante illum ut ita ſervaret in vivendo, docendo, & judicando, ſicut ibi erat ſcriptum; quod & Epiſcopus ipſe ſpondebat.

Homilias in Ezechielem Prophetam à Notariis, dum eas coram populo diceret, exceptas, poſt annos octo emendavit, & ad *Marinianum* Epiſcopum miſit. Quanti faceret SS. Patres, quantùm ſe intra illos deprimeret, conſtat ex Præfatione. *Tua*, inquit, *Dilectio has ſibi ad legendum mitti popoſcerat: ſed valde incongruum credidi ut aquam deſpicabilem hauriret quem conſtat de beatorum Patrum Ambroſii atque Auguſtini torrentibus profunda ac perſpicua fluenta aſſiduè bibere. Sed rurſum dum cogito quod ſæpe ater quotidianas delicias etiam viliores cibi ſuaviter ſapiunt, tranſmiſi minima, legenti potiora: ut dum cibus groſſior velut pro faſtidio ſumitur, ad ſubtiliores epulas avidiùs redeatur.*

III. *Homilias XL. in Evangelia*, quarum nonnullas à ſe dictatas, aſſiſtenti plebi per Notarium recitari juſſerat, quaſdam verò ipſe pronuntiaverat, emendatas miſit ad *Secundinum Tauromenitanum Epiſcopum*.

IV. Nonnulli Auctores, non ſolùm Heterodoxi, ſed etiam Catholici, *Libros Dialogorum* S. Gregorii Magni eſſe negarunt, Gregorio II. qui propterea *Dialogus* à Græcis appellatus ſit, hoc Opus tribuentes. Verùm hi refelluntur ipſius Gregorii Magni teſtimonio, *Epiſtola* 50. *lib.* 2. *Indict.* 11. *ad Maximianum* datâ. Secundò, in Homiliis, & in Dialogis

[Margin notes: Paſt[illegible] S. Gre[illegible] — Homiliæ in Ezechielem. — In Evangelia. — Dialogi S. Gregorio Magno vindicantur.]

logis eaſdem hiſtorias, iiſdem ferè verbis expreſſas, & tanquam ab eodem relatas, legere eſt. Ut in *lib.* 3. *Dialogorum c.* 6. *& lib.* 4. *c.* 56. ubi de *Caſſio* Narnienſi Epiſcopo verba facit, de quo etiam *Homilia* 37. *in Evangelia. Lib.*4. *cap.* 14. de *Servulo* ait ſe in Homiliis locutum, quod videre eſt *Homilia* 15. *in Evangelia.* In eodem *lib.* 4. *cap.* 55. loquitur de *Romula*, de quâ ſe in Homiliis verba feciſſe teſtatur, ſcilicet *Homilia* 30. *in Evangelia.* Plura alia exempla proferri poſſunt. 3. *Pelagium* Papam *prædeceſſorem ſuum* vocat, quo narrante ſe multa noviſſe ait de *Martino* Monacho (*lib.* 3. *cap.* 16.) *Cap.* 19. ejuſdem libri, de *Autharibi* Longobardorum Rege mentionem habet, de quo *lib.* 1. *Epiſtola* 17. & alibi. 4. Hiſtoria *S. Hermenegildi* S. Gregorii Magni temporibus contigit: quam fusè narrat *Cap.* 31. *lib.* 3. eamque à *S. Leandro* Hiſpalenſi Epiſcopo, amico ſuo, qui eidem interfuerat, ſe didiciſſe teſtatur. Et *Cap.* 31. 36. *&* 37. de ſua ad Urbem Conſtantinopolitanam Legatione cùm eſſet Pelagii II. Apocriſiarius, refert. Denique ſcripturus Vitam *S. Benedicti*, initio *lib.*2. *Dialogorum*, ait ſe, quæ de eo dicturus eſt, accepiſſe à quatuor ejuſdem Sancti diſcipulis, quorum adhuc duo in vivis erant. Ex quibus colligitur, Dialogos iſtos Gregorio Magno tribuendos eſſe, non Gregorio II. centum quinquaginta annis juniori.

Accedunt Auctorum, qui poſt S. Gregorium vixerunt teſtimonia, qui ſummo conſenſu Dialogos illi tribuerunt, & ſub ipſius nomine laudarunt: Scilicet *S. Paterius* ipſius diſcipulus in teſtimoniorum libro ex omnibus S. Gregorii Operibus collecto: *Taius* Cæſarauguſtanus Epiſcopus, qui florebat anno 630. in Collectaneo ex Operibus S. Gregorii, quinque in libros diviſo. S. Ildefonſus Toletanus Epiſcopus lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 5. Julianus ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus, in Prognoſtico futuri ſæculi; Venerabilis Beda lib.2. Hiſtoriæ c. 1. Paulus Diaconus, & Joannes Diaconus, in Vita S. Gregorii, Hadrianus I. in Epiſtola ad Carolum Magnum pro VII. Synodo, Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita Zachariæ Papæ, Hincmarus paſſim in ſuis Operibus, Paſchaſius Ratbertus in lib. de Corpore & Sanguine Domini, Prudentius Trecenſis Epiſcopus lib. de Prædeſtinatione Cap. 17. Photius in ſua Bibliotheca Cod. 252. ubi & Dialogos Sancti Gregorii à Zacharia Papa in Græcam linguam verſos teſtatur, Regino Prumienſis Abbas, lib. 2. de Eccleſiaſticis Diſciplinis c. 198. Concilium Triburienſe ſub Formoſo, cap. 17. Berno Augienſis in Libello de rebus ad Miſſam ſpectantibus, cap. 12. Burchardus Wormatienſis Epiſcopus paſſim in ſuâ Decretorum Collectione, Algerus lib. 2. de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini, cap. 31. Lanfrancus in lib. de Corpore & Sanguine Domini cap. 14. & 20. Durandus Troarnenſis & Guitmundus Averſanus Epiſcopus, Anſelmus Lucenſis Epiſcopus, in Collectione Canonum, Sigebertus, Ivo Carnotenſis, Honorius Auguſtodunenſis, Rupertus, S. Bernardus, Gratianus, Petrus Lombardus, S. Thomas. Tandem MSS. Codicum ſummus conſenſus oſtendit Dialogos genuinum Opus eſſe S. Gregorii Magni.

Objiciunt, qui hoc Opus abjudicant S. Gregorio, Stylum in Dialogis & in aliis ejus libris omnino diverſum, inæqualem, inelegantem, barbaris & corruptis vocibus ſquallidum.

Styli diverſitas in prolixo Opere non inſolita.

Reſpondeo, ſtyli diverſitatem aliquam eſſe, non omnimodam. Et quis neſcit varium eſſe ſtylum pro varietate Tractatuum, ac materiarum? Certè Sanctus ipſe Gregorius fatetur ſe eodem ſtylo Moralium libros non ſcripſiſſe. Sic enim loquitur lib. 25. c. 1. *Quamvis in prolixo Opere eſſe culpabilis ſtyli mutabilitas non debeat, &c.* Et paulò poſt: *Immutationem ſtyli, Lector meus, æquanimiter accipe, quia & ſæpe eoſdem cibos edentibus diverſitas placet coctionis.* Phra-

S. Gregorii Stylus.

A ſes verò & dictiones barbaras non in hoc ſolùm, ſed & in aliis S. Gregorii Operibus legimus. Nec mirum: has enim Longobardorum, & aliorum populorum barbaries in Italiam invexeras, & jam Latina lingua defecerat à priſcâ puritate. Secundò, verba illa paulò ruſticiora, non ſua eſſe, ſed aliorum S. Gregorius in Prologo Dialogorum profitetur. Tandem ſtylum & cultum ſermonis neglexit S. Gregorius, veritatis & ſimplicitatis amantior quàm elegantiæ, ut conſtat ex ejus Epiſtola *ad Leandrum* libris Moralium præfixâ, ubi de his ita loquitur: *Ipſam artem loquendi, quam magiſteria diſciplinæ exterioris inſinuant, ſervare deſpexi. Nam ſicut hujus quoque Epiſtolæ tenor* B *enuntiat, non metaciſmi colliſionem fugio, non barbariſmi confuſionem devito, ſitus motúſque præpoſitionum, caſúſque ſervare contemno. Quia indignum vehementer exiſtimo, ut verba cœleſtis oraculi reſtringam ſub regulis Donati. Neque enim hæc ab ullis Interpretibus in Scriptura Sacra auctoritate ſervata ſunt.*

Objiciunt ſecundò, in Dialogis quædam S. Gregorii doctrinæ adverſari, ut *lib.* 4. *c.* 29. ubi gehennæ ignem eſſe corporeum dicitur, cùm aſſerat Sanctus Gregorius *lib.* 15. *Moralium cap.* 17. hujuſmodi ignem eſſe incorporeum, exponens illa verba Job 20. *Devorabit eum ignis, qui non ſuccenditur.* Miro C valde modo, inquit, *paucis verbis expreſſus eſt gehennæ ignis: ignis namque corporeus, ut eſſe ignis valeat, corporeis indiget fomentis.... At contra gehennæ ignis, cùm ſit incorporeus, & in ſe miſſos reprobos corporaliter exurat, nec ſtudio humano ſuccenditur, nec lignis nutritur.*

Reſpondeo, etſi in quibuſdam editionibus & in nonnullis Codicibus MSS. ita legatur, *cùm ſit incorporeus*, in antiquiſſimis & melioris notæ Codicibus MSS. Romanis, Gallicanis, Anglicanis, legi, *cùm ſit corporeus.* Plurima laudat *Gunſavillans*, ſicut & antiquiores emendatioréſque Editiones, quorum Auctores ita legerunt. Unde prior lectio error eſt ex D oſcitantia Exſcriptorum & Librariorum profectus. Id confirmat 1. ex Codice MS. Corbeienſi tempore *Adhalardi* Abbatis circa annum 750. in quo habetur liber cui titulus eſt, *Ecloga, de Moralibus Job quas Gregorius fecit.* ubi l. 15. legitur: *Gehennæ ignis cùm ſit corporeus, &c.* ut apud S. Gregorium. 2. Id confirmat ex *Odone Cluniacenſi*, in *Epitome Moralium S. Gregorii, cap.* 20. *num.* 26. & ex *Garnero* Canonico Regulari S. Victoris Pariſienſis ſub Hilduino Abbate, in Opere, quod *Gregorianum* nominavit, *lib.* 51. *c.* 5. eodem modo legentibus, & ex MS. Codice qui aſſervatus in Bibliotheca Celeſtinorum E Pariſienſium, qui inſcribitur, *Remediarium Converſorum*, qui collectus eſt ex dictis S. Gregorii in Moralibus: in quo eodem modo legitur laudatus Sancti Gregorii locus (*III. P. lib.* 6. *cap.* 7.) Eadem lectio confirmatur ex *Prudentio* Trecenſi, & *Floro* Eccleſiæ Lugdunenſis Diacono, contra *Joannem Scotum Erigenam* ſcribentibus. Denique eo modo hunc locum laudavit *S. Thomas, in* IV. *Sententiarum Diſt.* 44. *Quæſt.* 2. & Codices ſive MSS. ſive editos, qui legunt: *Ignis gehennæ cùm ſit incorporeus*, corruptos eſſe obſervavit *Sixtus* noſter *Senenſis lib.* 5. *Bibliothecæ Sacræ, Annotatione* 143.

Objiciunt tertiò, multas in Dialogis hiſtorias F referri penitus incredibiles.

Miraculis quæ S. Gregorius narrat, non temerè deroganda fides.

Reſpondeo, Hiſtorias, quas refert in Dialogis S. Gregorius, vel ipſum vidiſſe, vel ab aliis fide dignis teſtibus auditas narraſſe. Miracula autem quæ narrat, incredibilia quidem videri, ſi ad rationis humanæ trutinam expendantur: non verò ſi ſpectetur Dei potentia & fidei virtus, quæ quantæ ſint, eò meliùs quiſque intelligit, quò ſanctior eſt. Hinc S. Gregorius Nazianzenus aſſerit generoſa pectora de miraculis minùs dubitare. S. Auguſtinus fabularum, ſi quis alius oſor, ſimilia multa commemorat,

nec de veritate diffidit. Et Theodoretus in *Hiſtoria Religioſa* quædam narrat non minùs incredibilia, ſi humano illa judiciô metiamur. De quibus in Præfatione ita ſcribit: *Rogo autem, qui in hanc Religioſam inciderint Hiſtoriam, ne iis quæ dicuntur minùs credant, ſi quid audient quod eorum vires ſuperat, nec ex ſe illorum virtutem metiantur; ſed apertè ſciant quod piorum animis Deus deſuper metitur dona Sanctiſſimi Spiritus, & majora largitur perfectioribus. Hæc autem à me dicta ſunt ad eos qui in rerum divinarum myſteriis non ſunt accuratè admodum initiati. Myſtæ enim eorum Spiritûs ſciunt gloriam Spiritûs, & quænam per homines in hominibus faciat miracula, attrahens incredulos ad Dei cognitionem. Qui autem non eſt crediturus iis quæ è me dicenda ſunt, clarum eſt eum ne iis quidem credere tanquam veris quæ per Moſen & Jeſum & Eliam, & Eliſæum facta ſunt, habere autem etiam pro fabulis miracula quæ facta ſunt à SS. Apoſtolis. Sin autem illa eſſe vera teſtatur, hæc quoque credat eſſe à falſo aliena. Quæ enim in illis operata eſt gratia, ea per illos quoque fecit quæ fecit. Ex iis autem quæ ſunt dicenda, ipſe quidem vidi nonnulla: quæ autem non vidi, audivi ab illis qui viderunt, viris virtutis amantibus, & qui digni ſunt habiti ut & eos viderent, & eorum doctrinâ fruerentur. Evangelicæ autem doctrinæ Scriptores fide digni non ſolùm ſunt Matthæus & Joannes, magni & primi in Evangeliſtis, qui Domini videre miracula: Sed etiam Lucas & Marcus, quos qui ab initio viderunt, & fuerunt verbi Miniſtri, non ſolùm quæ paſſus eſt, & quæ fecit Dominus, ſed ea etiam quæ perpetuò docuit, accuratè docuerunt.* Eadem S. Gregorius de iis quæ in Dialogis ſuis narrat, dicere potuiſſet.

Denique ſi miracula quædam publico tantùm rumore jactata commemoraverit in Dialogis ſuis Sanctus Gregorius, & in aliquibus fortè erraverit, pietatis error eſt, quàm non decet in iſtiuſmodi factis tam eſſe anxiam. Nec verò S. Gregorii credulitas, etſi paulò major fuiſſet, ratio eſt cur ipſo indigni Dialogi cenſeantur. Ut enim obſervat *Melchior Cano* vir doctiſſimus, lib. xi. de Locis Theologicis cap. 6. *Theologum admoneri operæpretium eſt, ne id ſtatim illi perſuaſum ſit, omnia quæ magni Auctores ſcripſerint, undique eſſe perfecta. Nam & labuntur aliquando, & oneri cedunt, & indulgent ingeniorum ſuorum voluptati; vulgóque (ut dixi) interdum etiam indulgent: Nec ſemper intendunt animum, & nonnunquam fatigantur, adeò ut Ciceroni Demoſthenes dormitare, Horatio verò Homerus quandoque ipſe videatur. Summi enim ſunt, homines tamen. Quæ ego eadem de Beda atque Gregorio jure fortaſſe ac verè dicere poſſum. Quorum ille in Hiſtoria Anglorum, hic in Dialogis, quædam miracula ſcribunt vulgò jactata & credita, quæ hujus præſertim ſæculi Ariſtarchi incerta eſſe cenſebunt. Equidem Hiſtorias illas probarem magis, ſi earum Auctores, juxta præſinitam normam ſeveritati judicii, curam in eligendo majorem adjunxiſſent. Sed quoniam modeſtè & circumſpectô judiciô de tantis viris pronuntiandum eſt, ne in his quidem dubiis rejicienda ſunt plurima. Pauca enim in eis poſſis arguere, quamvis Hiſtoriam Eccleſiaſticam revocare ad ſeveriora judicia contendas. Ac ſi neceſſe eſt in alteram peccari partem, omnia eorum probari legentibus, quàm multa reprobari malo.*

Omnia quæ ſummi viri ſcripſerunt, non ſunt undique perfecta.

Et paulò antè regulas tradens quibus veraces Hiſtoricos à fallacibus diſtinguere atque internoſcere valeamus, ait: *Prime lex ox hominum probitate integritatéque ſumetur. Quæ omnino ret locum habet, cùm quæ narrant Hiſtorici, ea vel ipſi ſe vidiſſe teſtantur, vel ab his qui viderunt, accepiſſe: Qualia ſunt pleráque in Epiſtolis Ambroſii, Cypriani, Hieronymi, Auguſtini, in libris quoque hujus de Civitate Dei, in Dialogis Gregorii, breviter in omnibus ferè Doctorum Eccleſiæ probatiſſimorum Scriptis; In quibus mendacium ſuſpicari, quod ad memoriam ſempiternam transferre illi ſcribendo voluerint, piaculum eſt. Magnis quippe præclariſque virtutibus viri ſanctiſſimi atque optimi id conſequi meruerunt; ut in rebus ejuſmodi, quas vel ſpectaſſe ſe, vel ab aliis fide dignis, qui ſpectârint, ſe audiſſe teſtati ſunt, fides omnino illis habeatur. Quâ in re Eraſmus Roterodamus, aliique Juniores quidam ſæpè ac licenter errarunt.*

V. Inter *Epiſtolas Sancti Gregorii*, quinquageſima quarta libri ſeptimi, *Ad Secundinum Incluſum* data, variis aſſumentis interpolata eſt. Diſciplinam circa Lapſos Sancti Gregorii placitis ex adverſo repugnantem exhibet. Clericos nimirum criminibus canonicis fœdatos, poſt Pœnitentiam ad ſacrum revocandos Miniſterium, & priſtino reſtituendos aſſerit honori. Contrarium verò Sancto Gregorio ſemper viſum eſt, ut conſtat ex *lib.1. Epiſtola 18. lib. 3. Epiſtola 26. lib. 4. Epiſtolis 15. 16. 17. lib. 6. Epiſtola 39. Lib. 7. Indict. 10. Epiſtola 27. &c.* Præterea fragmentum de Lapſis, quod incipit: *Et quia tua Sanctitas*, uſque ad illa verba: *De Ordinationibus verò, &c.* in maximâ parte MSS. Codicum non reperitur: Et intruſum eſſe oſtendit orationis inconſequentia. Adde hanc vocem, *Sanctitas*, S. Gregorio eſſe inuſitatam, quam vix Epiſcopis tribuit, nunquam verò Monachis, erga quos ſolummodo utitur voce *caritatis* aut *dilectionis*. Aliud fragmentum de Imaginibus pauci Codices habent. Antiqua eſt Epiſtolæ iſtius interpolatio. Conſtat enim ex Pauli Diaconi, qui anno 801. obiiſſe dicitur, Epiſtolâ datâ *Ad Adhalardum Abbatem Corbeſenſem*, hanc Epiſtolam unam fuiſſe ex quinquaginta quatuor Sancti Gregorii, quas colligere potuerat Paulus. In ejus autem Collectione legimus fragmentum de Clericis Lapſis, quod etiam *S. Anſelmus lib. 1. Epiſtola 56.* recipit. *Iſidorum Mercatorem* hujus interpolationis auctorem eſſe, Eruditi ſuſpicantur.

Epiſtola ad Secundinum, interpolata.

Epiſtolam LXIV. Libri vij. Indict. 2. ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum datam, *Rivetus* temerè abjudicat Sancto Gregorio, propter hæc verba Romani Pontificis Primatum in universâ Eccleſiâ, & in ipſas Sedes Patriarchicas magnificè commendantia: *Nam de Conſtantinopolitanâ Eccleſia quod dicunt, quis eam dubitet Sedi Apoſtolicæ eſſe ſubjectam? Quod & piiſſimus Dominus Imperator, & frater noſter Euſebius ejuſdem civitatis Epiſcopus, aſſiduè profitentur.* Nullus autem Gregorii tempore fuit *Euſebius* Conſtantinopolitanus Epiſcopus. At Pſeudocriticum hæreſis in tranſverſum egit, qui quam ſuo incommodam errori vidit Epiſtolam, & Miſſam, & Primatum Romani Pontificis aſſerentem, ſpuriam inverecundè aſſeruit. Hunc verò Codices omnes MSS. & editi, etiam Anglicani à *Jameſio* collati, refellunt, in quibus hæc habetur clauſula, exceptô *Euſebii* nomine, quod Librariorum oſcitantiâ additum eſt. Legendum itaque: *Et frater noſter ejuſdem civitatis Epiſcopus*, expunctâ voce *Euſebius*, quæ in melioris notæ Codicibus MSS. Vaticanis, Anglicanis, Gallicanis, quos *Gunſavillans in Notis* laudat, non reperitur.

Epiſtolam ad Joannem Syracuſanum, S. Gregorio temerè abjudicat Rivetus.

Epiſtola X. libri xj. ad Senatorem Preſbyterum data, Privilegium Xenodochii Auguſtodunenſis continens, à quibuſdam ſpuria, vel interpolata aſſeritur, ob hanc clauſulam: *Si quis verò Regum, Sacerdotum, Judicum, perſonarúmque ſæcularium, hanc Conſtitutionis noſtræ paginam agnoſcens, contra eam venire tentaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, &c.* Injuſta, inquiunt, Privilegii pœna eſt, quæ ultra meritum irrogatur: Quæ pacem, quæ ſalutem populi turbat, ut privatorum utilitatem procuret, eſt iniqua, inofficioſa, inhumana: Quæ Reges gratis aut temerè abdicat, eſt intoleranda. Secundò, hæc clauſula in aliis Sancti Gregorii Privilegiis indubitatis non legitur. Tertiò, cùm hæc

Epiſtola ad Senatorem, non eſt ſuppoſita S. Gregorio: interpolata tamen eſſe eruditis videtur.

hæc clauſula, *Si quis verò, &c.* poſt S. Gregorium Magnum Romæ obtinere cœpit, in eâ Regum nulla facta eſt mentio, ut conſtat ex Nicolai Primi Epiſtola *ad Traſulfum Abbatem*, & ex Epiſtola CXI. Joannis Octavi *Ad omnes Chriſti Fideles.* IV. Adeodatus Papa in Privilegio quodam relato à *Sirmondo*, anno 670. illud largiri vix audet, ſcribens his verbis: *Parumper autem ambigimus, idcirco quòd mos atque traditio Sancta noſtra Eccleſia plus non ſuppetat, à regimine Epiſcopalis providentia Religioſa loca ſecernere.*

At MSS. omnium Codicum hanc Epiſtolam habentium ſummus conſenſus, ipſam legitimam probat. Nec obſtat clauſula, *Si quis verò Regum, &c.* quæ Reges non abdicat, ut quidam putant, in quos major fuit Sancti Gregorii obſervantia, quàm ut eos regno privare vellet, aut ſe poſſe exiſtimaret. Legatur Epiſtola LXII. lib. 2. ad *Mauritium* Imperatorem data. Illa itaque verba, *Si quis Regum*, &c. imprecantis verba ſunt, non imperantis, aut decernentis; ſicut illa: *In æternô examine diſtricta ultioni ſubjaceat.* Certè non abſimiles imprecationes leguntur in Conciliis Toletanis IV. *Canone* 75. VI. *Canone* 3. VII. *Canone* 1. etiam in Reges, Canonum, Legum, aut præſtiti juramenti violatores. Et in Teſtamento *S. Radegundis*, apud Gregorium Turonenſem *lib.* 9. *cap.* 42. Et nunc omnia Pontificum Diplomata imprecatoriis clauſulis deſinunt; quarum ea vis eſt ut pœnam à Deo infligendam tranſgreſſoribus Pontificii Decreti comminentur. Vel reſpectivè intelligenda eſt hæc clauſula: Ut Sacerdotibus quidem ſub pœna exauctorationis prohibeat, ne quid contra memoratum Privilegium moliantur: Regibus verò, Judicibus, & aliis ſæcularibus perſonis, ſub pœnâ excommunicationis. Etſi verò in aliis S. Gregorii Privilegiis non repetiatur hæc clauſula, non eſt conſequens quòd Gregoriana non ſit. Huic enim, quod à Brunichilde Regina, & Theodorico Rege Francorum poſtulatum eſſet, majoris auctoritatis pondus clauſulâ hâc execratoriâ addere Sanctus Gregorius voluit. Hæc autem verba velut Sancti Gregorii laudat Gregorius VII. *lib.* 8. *Regeſti*, *Epiſtola* 21. In Vita S. Hugonis Monachi Auguſtodunenſis apud Andream Duchesne, Tom. III. Scriptorum Hiſtoriæ Francorum refertur eadem clauſula ex Epiſtola *ad Lupponem.* Flodoardus *lib.* 3. *Hiſtoria Remenſis cap.* 27. meminit alterius Privilegii adinſtar iſtius de quo agimus, & in aliis quam plurimis Privilegiis eadem clauſula reperitur. Hincmarus *Opuſculo* 46. eam deſcribit ex Privilegio, quod recenter Eccleſiæ Bellovacenſi conceſſum fuerat. In eodem Opuſculo ultimam periodum literarum, quas Sanctus Gregorius *Sabino Subdiacono* direxit, hoc modo citavit. *Et Sanctus Gregorius in Epiſtola ad Sabinum Subdiaconum* * *Sacrilegum*, inquit, *& contra leges eſt, ſi quis quod venerabilibus locis relinquitur, prava voluntatis ſtudiis, ſuis tentaverit compendiis retintre.* Sed hinc argumentum ducunt viri eruditi, quo hancce clauſulam addititiam eſſe probant. Hincmarus enim qui hæc monumenta citat, allegaſſet proculdubio & Gregorii literas *ad Senatorem*, ſi poſtremas habuiſſent periodos, in quibus hodie clauſula ſuprà recitata legitur. Corruptas etiam exiſtimant has literas eô locô, ubi Auguſtodunenſi Epiſcopo præcipitur, ut ſi propter crimen Abbas Xenodochii deponendus ſit, *adhibitis ſex aliis Epiſcopis ſuis ſubtili hoc inveſtigatione perquirat.* Quomodo enim, inquiunt, ſex Epiſcopos ſuos adhibere poſſet Auguſtodunenſis Epiſcopos, qui nec eſt Metropolitanus, nec ſi Metropolitanus eſſet, tot Epiſcopos adhibere poſſet, quia Provincia Lugdunenſis I. cui contribuitur, præter Lugdunenſem Metropolitanum, quatuor tantùm Epiſcopos habet, Auguſtodunenſem, Lingonenſem, Cabilonenſem, & Matiſconenſem? Expungendam itaque prædictam periodum volunt, aut ita corrigi: *Non ſolus Epiſcopus civitatis Auguſtodunenſis cauſam examinet, ſed adhibitis aliis Epiſcopis, ſubtili hoc inveſtigatione perquirat.* Sed eſto, quædam clauſulæ huic Epiſtolæ additæ fuerint, illa præcipuè *Si quis verò Regum*, ante Gregorii VII. ætatem: Non eſt conſequens totam Epiſtolam ſuppoſititiam eſſe, confictúmque Privilegium. Nec Adeodati Papæ verba id evincunt. Nam apprimè cum S. Gregorio conciliantur, à quo conceſſa Privilegia Xenodochiis, & Monaſteriis, ipſa à Diœceſanâ lege & juriſdictione Epiſcopi non eximunt, ſed bonis oblatis conſulunt duntaxat, ut ea Monaſteriis intemerata ſerventur, & facultatum liberam adminiſtrationem, & Abbatis electionem indulgent, non verò immunitatem omnimodam ab Epiſcopi regimine.

* Lib. 8. Epiſt. 4. Indict. 3.

Privilegium S. Medardi expenditur.

De Privilegio *Sancti Medardi Sueſſionenſis* major eſt difficultas, cùm in nullis MSS. Codd. Regeſti Sancti Gregorii habeatur, unico exceptô *Sancti Victoris Pariſienſis*, 400. ad ſummum annorum: Nec in ſcriniis Romanæ Eccleſiæ, unde repetendum erat, unquam extiterit, teſte doctiſſimo Cardinali *Bona* in Literis ad eruditum virum *P. Gunſavillæum* datis Romæ die 14. Octobris 1670. quarum ipſe refert verba in Notis ad hoc Privilegium. Gregorius VII. Papa, ut Henricum Germaniæ Regem auctoritate Sedis Apoſtolicæ meritò & excommunicatum & regno privatum oſtenderet, Epiſtolam allegavit Gregorii Magni, *ad Senatorem*, Privilegio quod idem Gregorius Magnus Monaſterio Sancti Medardi conceſſiſſe fertur, penitus omiſſo, ut *Cardinalis Perronius* in Oratione ad Tertium Francici Regni Ordinem obſervavit. Ex quo Viri Eruditi colligunt, Privilegium Sueſſionenſe Sancti Medardi Gregorio VII. recentius eſſe. Præterea Privilegium iſtud inſcribitur *Omnibus Epiſcopis*, cùm alia Privilegia à Sancto Gregorio conceſſa minimè ſic inſcribantur: Et illud ſolum Epiſcopum Sueſſionenſem attineret, in cujus Diœceſi Monaſterium ſitum erat. Tertiò, duo Portuenſes Epiſcopi, *Gregorius* & *Felix* privilegio ſubſcribunt, cùm eodem tempore duos in eadem Sede Epiſcopos paſſus non ſit S. Gregorius. Quarò, fictitia eſt civitas *Anania*, cujus Epiſcopus nomine *Petrus* Privilegio ſubſcripſit. Lege *Joannis Launoii* Pariſienſis Theologi Epiſtolas duas *ad Michaelem Girardum Vertolienſem Abbatem, contra Sammedardenſe Privilegium.* Lege & Religioſi viri *Roberti Quatrimarii* Aſceræ Benedictini lucubrationem quâ idem Privilegium tuetur. Lege etiam *Alteſſerra* Tuloſani Juriſconſulti & Anteceſſoris Obſervationes in Epiſtolas Sancti Gregorii, quæ Joanni Launoio ſcribendi argumentum ſuppeditarunt: & quorum potior ſit cauſa facilè judicabis.

In Epiſt. ad Hermannum Metenſem Epiſcopum 21. Lib. VIII.

Epiſtola ad Felicem Meſſanæ Epiſcopum eſt S. Gregorii, ſed interpolata.

Epiſtolam XXXII. Libri XII. datam ad *Felicem* Meſſanæ Epiſcopum *Blondellus* perperam abjudicavit Sancto Gregorio: Quam ab eo ſcriptam evincit teſtimonium Joannis Diaconi, qui ejus partem retulit *lib.* 2. *cap.* 37. Ejus etiam meminerunt *Hincmarus*, in Tractatu *De divortio Lotharii & Tetberga Quæſtione* 7. *Epiſtola* 33. *cap.* 4. & *Epiſtola* 59. *Regino* Abbas Prumienſis, qui florebat anno 900. in prima Appendice ad Libros *De Eccleſiaſticis Diſciplinis*, *cap.* 30. Tandem reperitur in multis Codicibus MSS. pluribus licèt interpolationibus deformata. Ante hanc Epiſtolam habetur in quibuſdam MSS. Epiſtola *Felicis*, ad quam hic reſpondet Sanctus Gregorius. Sed hanc genuinam non eſſe, multa probant: Et maximè quòd in ea fiat mentio *Benedicti Syracuſani* Epiſcopi, qui nuſquam fuit: Immò his temporibus fuiſſe *Joannem* Epiſcopum liquet ex pluribus Epiſtolis, & præſertim ex *Epiſtola* 22. *Libri XI.*

Epiſtola ad Auguſtinum, S. Gregorio vindicatur.

Epiſtolam XXXI. Libri XII. ad Auguſtinum datam *Rivetus*, & alii Pſeudocritici male Sancto Gregorio abjudicant. Nam etſi non reperiatur in multis Codicibus MSS. Regeſti Sancti Gregorii, neque in MSS. Vaticanis primitus haberetur, ut conſtat ex Epiſtola 15. Bonifacii Moguntini Archiepiſcopi *ad Notelmum* Cantuarienſem Epiſcopum, anno 745. certum tamen eſt eam extitiſſe in Anglia, quam ſcilicet *Venerabilis Beda* inſeruit *lib.* 1. *Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum.* Hanc etiam Epiſtolam ſub Sancti Gregorii Magni nomine laudant *Paterius* in lib. Teſtimoniorum, *Zacharias* in Concilio Romano anno 743. c. 15. *Ecbertus Eboracenſis Epiſcopus*, qui vivebat anno 747. *cap.*130. *Excerptorum*, *Halitgarus Cameracenſis*, qui floruit anno 626. *lib.* 5. *cap.* 17. *Regino*, *Anſelmus*, *Ivo*, *Gratianus*. Habetur demùm in pluribus MSS. Codicibus & in Collectione antiquiſſima Auctoris Anonymi, quæ habetur MS. in Collegio *Corporis Chriſti*, Oxoniæ.

Epiſtolæ Synopſis.

Hâc Epiſtolâ reſpondet Sanctus Gregorius interrogationibus Auguſtini. Ad primam de bonorum Eccleſiaſticorum diſtributione, reſpondet, in quatuor portiones dividenda ſecundùm Canones. Cæterùm Auguſtinum in Vitâ Monaſticâ inſtitutum communem cum Clericis ſuis vitam ducere debere. Ad ſecundam de Clericorum Matrimoniis, reſpondet, inferioribus Clericis, qui continere non poſſunt, permittendum ut uxores ducant; ipſis cùm nupſerint, viritim aſſignanda ſtipendia, & invigilandum ut ſub Regula Eccleſiaſtica vivant, à qua eos matrimonium non ſolvit. Ad tertiam, reſpondet, ipſum ex variis Eccleſiarum ritibus eos inducere poſſe in novellam Anglorum Eccleſiam, quos prudenter elegerit. Ad quartam, de Pœnitentiâ furum, & reſtitutione rerum Eccleſiaſticarum, reſpondet, quoſdam fures verberibus, pauperes ſcilicet, quoſdam damnis puniendos: Damnis ſcilicet divites, verberibus pauperes, alios graviùs, alios leviùs. Eccleſiam ſibi ablata cum augmento non recipere, & lucra de damnis non quærere. Proinde ſimplici reſtitutione contentam eſſe. Ad quintam reſpondet, duos fratres contrahere poſſe cum duabus ſororibus. Ad ſextam de gradibus conſanguinitatis impedientibus matrimonium, indulget Anglis ut in tertia generatione copulentur. Ad ſeptimam reſpondet, Eos qui ante converſionem ſuam in gradu prohibito contraxerunt, non eſſe ſeparandos, nec privandos communione, ſed monendos ut abſtineant ab uſu matrimonii. Ad octavam reſpondet, Ordinationes Epiſcoporum fieri non debere ſine tribus Epiſcopis, quorum unus ordinet, alii teſtes Ordinationis aſſiſtant; Sed Auguſtinum, qui ſolus tunc erat in Anglia Epiſcopus, ſine Epiſcopis ordinare poſſe Epiſcopum. Ad nonam reſpondet, in Galliarum Eccleſiis nullam auctoritatem habere Auguſtinum, Britannorum verò omnium Epiſcoporum curam ipſi committit. Obſecratio Auguſtini ut Sanctus Gregorius S. Sixti Martyris Reliquias ad ipſum mittat, & Gregorii reſponſio, quâ ejus precibus annuere ſe teſtatur, ſunt aſſutæ huic Epiſtolæ, abſunt ab omnibus exemplaribus Bedæ, unde illam habemus, necnon à MSS. Telleriano & Carnotenſi, & ab Editionibus 1504. & 1508. Præterea mittere reliquias à Sancti Gregorii more alienum eſt; ut conſtat ex *Epiſtola* 30. *lib.* 4. Ad decimam reſpondet, mulierem prægnantem baptizari poſſe; nihil obeſſe quin ſtatim poſt partum ad Eccleſiam accedat. Cum eâ miſceri virum non debere, donec ablactetur infans. Quod ſuadet tantummodo S. Pontifex, non præcipit. *Prava autem*, inquit, *in conjugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, ut mulieres filios quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant. Quod videlicet ex ſolâ causâ incontinentia videtur inventum: Quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare quos gignunt. Ha itaque qua filios ſuos ex pravâ conſuetudine aliis ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri.*

Ne mulier poſt partum viro miſceatur, donec ablactetur infans, S. Gregorius ſuadet, non præcipit.

Viros uxoribus miſceri non debere docet, cum ſuo ſexui conſueta patiuntur. Quod ſolius non eſſe conſilii, ſed præcepti, Theologi doctiſſimi, exiſtimant, & Clementis Alexandrini, in *Pædagogo*, Sancti Chryſoſtomi *Homilia* 5. *in Epiſtolam ad Titum*, Sancti Auguſtini *Quæſtione* 64. *in Leviticum*, teſtimoniis nituntur. Legatur Eſtius *in IV. Sententiarum* Diſtinct. XXXII. §. v.... Oportere docet Sanctus Gregorius, *Ut legitima copula causâ prolis ſit, non voluptatis. Si quis ſuâ conjuge, non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, iſtum de ingreſſu Eccleſia, ſeu de ſumendo Corporis Dominici Sanguiniſque Myſterio, ſuo eſſe relinquendum judicio.*

Aliæ de uſu conjugii Regulæ.

Ad undecimam denique interrogationem reſpondet, Nocturnas illuſiones, quæ ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate contingunt, à Sacris faciendis, aut percipiendâ Euchariſtiâ non prohibere, *Quia has animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt, quam feciſſe.* Illuſiones ex nonnullâ crapulâ, ſive intemperantiâ in cibo & potu (intellige ſi tanta non ſit ut ad lethalis peccati malitiam pertingat) ream aliquatenus animam facere, *Non tamen uſque ad prohibitionem percipiendi ſacri Myſterii, vel Miſſarum ſolennia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhiberi Myſterium, pro eo quod Sacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit.* Aliam eſſe rationem, *Si ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis. Tunc enim patere animo ſuum reatum:* Ipſumque *videre à quâ radice inquinatio illa proceſſerit, qui quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens.* Hæc reſponſionum Sancti Gregorii ad Auguſtini interrogationes ſumma: Quas optandum fuiſſet ut nonnulli qui de Caſibus conſcientiæ ſcripſerunt, ſubjeciſſent loco infinitarum Quæſtionum, de uſu matrimonii, quas animò utinam virginali! Stylo certè minùs caſto pertractarunt, à quibus conſultiùs abſtinuiſſent.

Nocturnæ illuſiones, qua[illegible] ab Euchariſtiæ communione prohibeant?

VI. *Antiphonarium* Sancto Gregorio tribuit Joannes Diaconus in ejus Vita *lib.* 2. *cap.* 6. quod non ita intelligendum quaſi *Antiphona* compoſuerit omnia quæ in eo leguntur, ſed quòd ea recenſuerit, diſtinxerit, ordinaverit, novaque veteribus addiderit.

S. Gregorii Antiphonarium.

VII. *Sacramentarium*, ſeu *Liber Sacramentorum*, ex Codice Gelaſii Papæ à Sancto Gregorio collectus, novis Orationibus & Præfationibus adjectis, ejus nomen retinuit, quamvis novis acceſſionibus creverit. Ipſas Imperante Ludovico Pio reſecaſſe dicitur *Grimoldus Abbas*: an omnes? incertum. Sacramentarium Sancti Gregorii ediderunt *Pamelius*, *Tomo* 2. *Liturgicon*, *Angelus Rocca* ex MSS. Vaticanis, *Hugo Menardus* Aſceta Benedictinus, ex venerandæ antiquitatis Codice MS. nomine *Sancti Eligii* inſignito. Editiones illæ non omnino conſonæ ſunt. Unde apparet, auctum ſucceſſione temporis Sancti Gregorii Sacramentarium. Quod etiam teſtatur *Vualafridus Strabo*, *lib.* 2. *de Rebus Eccleſiaſticis*, *cap.* 22.

S. Gregorii Sacramentarium.

VIII. *Commentarius in Libros Regum* videtur ſuppoſitus Sancto Gregorio. 1. Quia Paterio Romanæ Eccleſiæ Notario & Secundicerio, Sanctique Gregorii diſcipulo, Sancto Iſidoro Hiſpalenſi, Tajo Cæſarauguſtano Epiſcopo, Sancto Ildephonſo, Venerabili Bedæ, qui vel teſtimonia ex omnibus Sancti Gregorii Operibus collegerunt, vel ejus Opera commemorarunt, vel Sancti Gregorii teſtimonia laudare ſolent, fuit incognitus. 2. Quia S. Gregorius *Epiſtola* 22. *lib.* 10. dum ſe locutum ait de libris Regum, libros illos abſolutè & generatim pronuntiat,

Commentarius in libros Regum, S. Gregorio ſuppoſitus.

pronuntiat, non præciſè & ſpeciatim hos aut illos. At Auctor hujuſce Commentarii nonniſi ſexdecim priora libri primi Regum Capita ſibi proponit exponenda. 3. Auctor hujuſce Commentarii vulgatâ Sacræ Scripturæ Verſione utitur: Sanctus autem Gregorius Italicâ & Hieronymianâ: Et multa loca non eo modo effert, quô ſolet S. Gregorius, ut oſtendit eruditus Operum ipſius Editor Petrus Gunſavillæus in *Præfatione Tomi III.* 4. Stylus à Gregoriano diſcrepat. 5. Hunc Auctorem fuiſſe Monachum apparet, qui frequenter de Monachis, Monaſteriorumque regimine ac diſciplina ſermonem habet, *lib. 1. cap. 1. lib. 2. cap. 3. lib. 4. cap. 4. lib. 5. cap. 3. lib. 6. cap. 2.* Denique Sanctus Gregorius de libris quidem Regum Sermones habuit ad populum, ſed illos ſcripto tradere præ infirmitate non potuit. Excepti autem ſunt à quodam Abbate *Claudio*, ſed non juxta mentem S. Doctoris, ut ipſe queritur *Epiſtola* 22. *libri X.*

Commentarius in Pſalmos Pœnitentiales, non eſt S. Gregorii.

IX. *Commentarius in Pſalmos Pœnitentiales*, incognitus pariter fuit Auctoribus coævis aut ſupparibus S. Gregorio. Nullus extat in Gallia, in Anglia, imò nec Romæ in Vaticana, aut aliis Bibliothecis MS. hujus Commentarii Codex, ſicut nec Commentariorum in libros Regum, aut in Cantica, teſte doctiſſimo Cardinali *Bona* in Literis ad *Gunſavillæum* Gregorianorum Operum Editorem, dans die 28. Aprilis anno 1671. Tandem quæ de Regis tyrannide & perſecutione in Eccleſiam habet ad verſum 9. & 26. Pſalmi 5. & in Proœmio Pſalmi 7. cum Hiſtoria horum temporum non conveniunt: Cùm nec Mauritium, nec Phocam attingant, quorum pietatem & benignitatem Sanctus Gregorius laudavit. Sunt qui Gregorio VII. Commentarium iſtum adjudicent, quòd hæc loca Henricum IV. Imperatorem Gregorio VII. æqualem, & ipſi infenſiſſimum ſpectare videantur.

Commentarius in Cantica non eſt S. Gregorii.

X. *Commentarius in Cantica Canticorum*, non eſt S. Gregorii. Non extat in MSS. Codicibus melioris Notæ. Et *S. Paterio* ignotus fuit, cujus ſilentium eloquentius eſt ut perſuadeat hunc non eſſe S. Gregorii genuinum fœtum, quam S. Ildefonſi teſtimonium, ut illi tribuendum probetur hoc Opus.

S. Gregorius Linguæ Græcæ neſcius.

Græcè neſcivit S. Gregorius, ut ipſemet teſtatur lib. 6. Epiſtola 29. & lib. 9. Epiſtola 69. *Nos*, inquit, *nec Græcum novimus, nec aliquod Opus aliquando Græcè conſcripſimus.*

Leviora ſunt ſphalmata quæ S. Gregorio Dallæus improperat.

Fatendum eſt S. Gregorium in interpretatione *Cornu ſtibii*, quod unius è Jobi filiabus nomen eſt apud Latinum Interpretem, lapſum eſſe. Id enim ſic accepit, ac ſi eſſet ex cornu & tibia compoſitum. *Quin*, inquit, *per cornu & tibiam unum verbum ex utróque compoſuit* (Interpres Latinus) *utrumque verbum per unam orationis partem, in Latinâ Linguâ transfuſum, quò volui genere licitè vocavit.* (Lib. 35. in Job, cap. 21.) Movebat ſcilicet Sanctum Gregorium, quòd Interpres non *cornutibiam*, ſed *cornuſtibium* dixiſſet, tunc non attendens quid eſſet Latinè *ſtibium*, nec advertens quod duæ voces eſſent, *cornu ſtibii*. Sed hic error levis eſt, & Grammaticæ, non dogmatis: Ob quem illiberaliter doctiſſimo Pontifici inſultat petulans Calviniſta Dallæus, *Lib. de vero Patrum uſu.* Æquè levis eſt nævus alter quem

Dallæus caſtigatur.

Dallæus in S. Gregorio notat, quòd ſcilicet exponens illud è Canticis Canticorum: *Botrus Cypri dilectus meus mihi*, de Inſula Cypro accipiat, in quâ, inquit, uberiores vineæ quàm alibi naſcuntur: Nec attendit id hîc plantæ odoratiſſimæ nomen eſſe. Verùm imprudens Dallæus non attendit ipſe, Commentarium in Cantica Canticorum, in quô id habetur, non eſſe S. Gregorii Magni.

ARTICULUS XVII.

De Mario Aventicenſi, & Theophilacto Simocatta.

I. MARIUS *Aventicenſis*, ſive *Lauſannenſis* Epiſcopus, Concilio Secundo Matiſconenſi ſubſcripſit. Nomen ejus ſacris Faſtis pridie Kalendas Januarias adſcriptum eſt. Scripſit *Chronicon* à tempore quo Proſper deſinit, ſive à Conſulibus Valentiniano VIII. & Anthemio, hoc eſt, à Chriſti æra vulgari 455. uſque ad annum quingenteſimum octogeſimum primum. Quod ab *Andrea Ducheſne Tom. I. Scriptorum Hiſtoriæ Francorum* inſertum eſt.

II. THEOPHILACTUS SIMOCATTA, ex Ægypto oriundus, ſexto cadente ſæculo, & ſub initium ſeptimi floruit. De rebus à Mauritio Imperatore geſtis libros octo Hiſtoriæ perſcripſit, quos *Jacobus Pontanus S. J.* Latinitate donavit. Extant *Tomo I. Hiſtoriæ Byzantinæ.*

CAPUT V.

De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus præcipuis, quibus Eccleſiaſtica Diſciplina ſancita, & inſtaurata eſt VI. Sæculo.

ARTICULUS I.

De Concilio Agathenſi.

Agathe, Agde ſur l'Ayraut, en Languedoc, ſedes Epiſcopalis ſub Archiepiſcop. Narbonenſi.

AGATHÆ,* quæ Galliæ Narbonenſis urbs eſt ad *Araurarim* fluvium, celebrata eſt Synodus anno Chriſti DVI. ad quam Epiſcopi triginta quinque ex variis Galliarum Provinciis convenerunt, *Alarico* Wiſigothorum Rege, cui parebant, permittente, ut ex Præfatione patet. Huic præfuit *Cæſarius Arelatenſis.* Canones quadraginta ſeptem ad Eccleſiaſticæ Diſciplinæ in Galliis collapſæ reſtaurationem editi ſunt. Qui enim ſupra hunc numerum excurrunt, aliunde poſtea, ſed ex Epaonenſi potiſſimùm Synodo depromptos, atque in hanc Synodi cujuſpiam alterius auctoritate inſertos, nec in antiquis optimæ notæ MSS. Exemplaribus extare, doctiſſimus *Sirmondus* monuit.

Summa Canonum.

Primus Canon Bigamos, aut internuptarum maritos hucuſque ordinatos, nudum Preſbyterorum, vel Diaconorum nomen retinere ſtatuit, à Sacris verò Miniſteriis in perpetuum removeri. *Secundus*, contumaces Clericos ab Epiſcopis corrigi jubet: ac ſi qui prioris gradûs communionem fortè contempſerint, aut Eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, ad peregrinam Communionem, donec emendati fuerint, detrudendos: id eſt, Eccleſiæ quidem ſumptibus ali, ſed à ſuo gradu & dignitate ſuſpenſos; ex matricula expungi, non ab Euchariſtia arceri. *Tertius Canon* decernit illis non negandam eſſe communionem, uſque ad tempus Synodi, quos proprii Epiſcopi, vel inſontes, vel levibus de cauſſis excommunicaverint, & à vicinis Epiſcopis moniti, ad gratiam recipere noluerint: ne fortè ad excommunicatoris peccatum, excommunicati longô tempore morte præveniantur. *Quartus Canon*, eos qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamentis relictas Eccleſiis, vel Monaſteriis, retinuerint, aut abſtulerint, anathemate percellit, velut *Necatores pauperum*, donec reddiderint. *Quintus*, Clericos Eccleſiæ fures ad peregrinam Communionem ablegat. *Sextus* decernit de teſtamentis, quæ à Fidelibus in gratiam Epiſcopi ſolius, vel Eccleſiæ ſimul & Epiſ-

Peregrina Communio.

Excommunicatio.

Donationes Eccleſiis factæ.

copi conduntur. Decernit, inquam, ut quicquid Epiſcopo relictum fuerit, non quaſi proprium, ſed quaſi dimiſſum Eccleſiæ, inter illius facultates cenſeatur: quia teſtator *pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo Sacerdotis* illud *obtulit: & juſtum eſt, ut ſicut Sacerdos habet quod Eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & Eccleſia habeat quod relinquitur Sacerdoti.* Excipit ea quæ per fideicommiſſum, Epiſcopo, vel Eccleſiæ, in gratiam alterius relicta fuerint. Ea enim Eccleſia retinere non poteſt.

Canon ſeptimus, caſellas, vel mancipiola Eccleſiæ, aut vaſa Miniſterii, ab Epiſcopis concedit poſſideri, *quaſi commendata, integro Eccleſiæ jure*, ita ut res Eccleſiæ nec vendere, nec alienare poſſint. Venditionem autem, aut quamlibet earum alienationem, etiamſi Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas poſtulent, abſque examine & conſenſu duorum vel trium è Comprovincialibus, aut vicinis Epiſcopis fieri vetat.

Canon octavus, Clericum, *qui relicto officio ſuo, propter diſtrictionem*, id eſt, ut pœnas canonicas vitet, *ad ſæcularem Judicem confugerit*, ab Eccleſiæ communione removet, unà cum ipſo Judice, *ſi ſolatium ipſi defenſionis impenderit.*

Clericorum continentia.

Canon nonus, Siricii & Innocentii I. Summorum Pontificum Decreta circa Diaconos, aut Preſbyteros conjugatos, qui ad torum uxorum ſuarum redierint, obſervari jubet. *Decimus Canon*, extraneis cum mulieribus commorari Clericos, aut ad eas accedere prohibet. *Undecimus*, ancillas, vel libertas, à cellâ, vel à ſecreto miniſterio, & ab ædibus Clericorum penitus removet.

Quadrageſimale Jejunium.

Canon duodecimus, ſolos dies Dominicos, non Sabbatha, ſtatuit à jejunio Quadrageſimali excipienda. *Decimus-tertius*, Symbolum Competentibus unâ & eadem die, id eſt, octo diebus ante Paſcha, in omnibus Eccleſiis tradi mandat. *Decimus-quartus*, Altaria non ſolâ Chriſmatis unctione, ſed etiam Epiſcopi benedictione conſecrari præcipit.

Publicæ Pœnitentiæ Ritus.

Decimus-quintus, Pœnitentiæ imponendæ ritum præſcribit; deponendam ſcilicet comam, veſtimenta mutanda, cilicium ſuper caput, & impoſitionem manuum à Sacerdote ſuſcipiendam iis, qui Pœnitentiam petunt. Juvenibus Pœnitentiam non facilè committendam, propter ætatis fragilitatem. Viaticum nulli in morte negandum.

Ordinandorum ætas.

Decimus-ſextus, Diaconos ante annum ætatis vigeſimum-quintum vetat ordinari, conjugatos verò abſque uxorum conſenſu, & converſione, ſeu profeſſione continentiæ. *Decimus-ſeptimus*, Preſbyteros, vel Epiſcopos ante trigeſimum ætatis annum conſecrari prohibet. *Decimus-octavus*, ſæcularibus in Natali Domini, Paſchate, & Pentecoſte, Communionem imperat. *Decimus-nonus*, Sanctimoniales ante annum ætatis quadrageſimum velari vetat, licet vitâ & moribus probatas. *Vigeſimus*, Clericos nutrientes comam, ab Archidiacono vel invitos detonderi jubet, & veſtimentis, atque calceamentis uti religioni congruis. Ex quo perſpicuum eſt tunc veſtes civiles Clericorum à ſæcularium veſtibus diſtinctas fuiſſe.

Clericorum habitus.

Oratoria ſeu Capellæ domeſticæ.

Canon vigeſimus-primus, Nobilibus, qui Oratoria in agris habent, extra Parochias in quibus eſt ordinarius legitimuſque conventus, permittit ut in illis Miſſas celebrari curent, *propter fatigationem familiæ*, exceptis Paſchate, Natali Domini, Epiphania, Aſcenſione Domini, Pentecoſte, & Natali S. Joannis Baptiſtæ, vel aliis præcipuis Feſtivitatibus, in quibus ſi Clerici Miſſas in Oratoriis facere voluerint, niſi ex ſingulari mandato aut licentiâ Epiſcopi, à Communione pelluntur. His enim diebus in Civitates, aut in Parochias ad Miſſam, & Officia ſacra convenire Fideles omnes debent.

Bonorum Eccleſiæ uſus fructus Clericis ab Epiſcopo conceſſus.

Canon vigeſimus-ſecundus, Preſbyteros, vel Clericos, res Eccleſiæ tenere poſſe decernit, ſicut permiſerint Epiſcopi, non vendere, aut donare. Venditionem alioqui reſcindendam, reſarciendum Eccleſiæ damnum ex propriis ipſorum facultatibus, ſi quas habeant, & Communione privandos. Jam tunc Epiſcopos uſum-fructum bonorum Eccleſiaſticorum Clericis conceſſiſſe vides: qui nihil aliud eſt quam Eccleſiaſticum Beneficium. *Canon vigeſimus-tertius*, prohibet Epiſcopis, ne Juniores Clericos Senioribus præponant, ſive qui priùs ordinati ſunt: niſi mandata Epiſcopi pro Eccleſiæ utilitate impoſita implere contempſerint.

Canon vigeſimus-quartus, Canonem Concilii *Vaſenſis*, de infantibus expoſitis, decernit obſervandum.

Divortii cauſſæ ab Epiſcopis judicandæ.

Vigeſimus-quintus, à Communione removet eos, qui dimittunt uxores, antequam diſſidii cauſſas apud Epiſcopos Comprovinciales dixerint, & judiciô damnatæ fuerint. *Vigeſimus-ſextus* anathemate ferit, ac reſtitutionis onere adſtringit Clericos, qui ſuppreſſerint, negaverint, aut adverſariis tradiderint documenta, quibus Eccleſiæ poſſeſſio firmatur.

De Religioſis domibus.

Canon vigeſimus-ſeptimus Monaſterium novum, niſi Epiſcopo permittente, aut probante, inchoari, vel fundari: Monachos abſque Abbatis ſui teſtimonio & conſenſu ordinari vetat. *Vigeſimus-octavus*, Monaſteria puellarum procul à Monachorum Cœnobiis conſtitui jubet, cùm propter inſidias diaboli, tum propter oblocutiones hominum. *Vigeſimus-nonus* libertis à dominis ſuis legitimè factis Eccleſiæ tuitionem pollicetur. *Trigeſimus* divini Officii ordinem præſcribit, diebus omnibus decantandi.

Officium divinum.

Pertinaces in inimicitiæ excommunicatione puniti.

Canon trigeſimus primus pertinaces in odio inimicorum, excommunicatione plectit. Canonem integrum tenere memoriâ operæ pretium eſt. *Placuit etiam, ut ſicut plerúmque fit, quicumque odio, aut longinquâ inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari diutinâ intentione nequiverint, à civitatis primitus Sacerdotibus arguantur. Qui ſi inimicitias deponere perniciosâ intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur.*

Clericorum lites ad quod Tribunal deferendæ.

Trigeſimus-ſecundus prohibet Clericis ne ad ſæcularis tribunal Judicis quemquam vocent, aut in criminali negotio ſint actores. Sæculares verò qui Eccleſiam, vel Clericum *fatigare per calumniam tentaverint, & victi fuerint*, excommunicatione percutit. Mendoſa eſt iſtius Canonis lectio apud *Gratianum* xi. *Quæſt.* 1. Canone *Clericum*: & Concilii Agathenſis evertit ſententiam. Sic enim habet: *Clericum nullus præſumat apud ſæcularem Judicem Epiſcopo non permittente pulſare, ſed ſi pulſatus fuerit, non reſpondeat.* Sed legendum eſſe, *Clericus ne quemquam*, &c. &, *Si vocatus fuerit, reſpondeat*, antiqui & melioris notæ Codices MSS. docent, ut monuit doctiſſimus *Sirmondus*; & Concilium *Epaonenſe* anno 517. celebratum, quod Canonum iſtum Agathenſem renovat Canone xi. his verbis: *Clerici ſine ordinatione Epiſcopi ſui adire, vel interpellare publicum non præſumant: ſed ſi pulſati fuerint, ſequi ad ſæculare Judicium non morentur.* Adde, Canonem Concilii Agathenſis in Laicos duntaxat animadvertere, qui Clericum per calumniam ad forum ſæculare trahunt. Significat ergo licitum fuiſſe Laïcis cauſſas Clericorum ad ſæcularia tribunalia trahere, modò id ſinè calumniâ fieret. Denique hæc diſciplina jamdudum abrogata eſt: Clericus enim actor ſequitur forum rei, & in Laïcum agens, coram laïco Judice cauſſam ſuam diſceptat. (Cap. *Si Clericus*, §. *De foro competenti.*)

Canon trigeſimus-tertius Epiſcopum perſtringit, qui filios aut nepotes non habens, alium quàm Eccleſiam reliquerit hæredem. Cunctas ejus donationes ex Eccleſiæ rebus, non pro Eccleſiæ negotiis & commodis factas, irritas decernit: &, ſi filios habet, cogendos hæredes ut ex bonis ejus, indemnitati Eccleſiæ conſulant. *Trigeſimus-quartus*, Judæos qui convertuntur,

convertuntur, octo menſibus inter Catechumenos inſtitui jubet. *Trigeſimus-quintus*, Epiſcopos à Metropolitano ad Synodum, vel ad Ordinationem alterius Epiſcopi invitatos, ad conſtitutam diem adeſſe jubet, niſi gravi corporis infirmitate, *aut Præceptione Regiâ prohibeantur.* Si defuerint, uſque ad proximam Synodum, caritate Fratrum, & Eccleſiæ communione privantur. *Trigeſimus-ſextus*, ſtipendia Clericis, *ſecundùm ſervitii ſui meritum, vel ordinationem Canonum*, à Sacerdotibus conferri ſtatuit. *Trigeſimus-ſeptimus*, homicidas & falſos teſtes à communione removet. *Trigeſimus-octavus*, Clericos ſine commendatitiis Epiſtolis Epiſcopi evagari vetat, necnon & Monachos. Quibus inſuper prohibet, ne ad ſolitarias cellas à Congregatione diſcedant, *Niſi fortè probatis poſt emeritos labores, aut propter infirmitatis neceſſitatem, aſperior ab Abbate Regula remittatur:* Ita tamen ut intra eadem Monaſterii ſepta, ſub Abbatis poteſtate ſeparatas cellulas habeant. Abbatibus etiam *plura Monaſteria* habere, ſecundùm hunc Canonem, illicitum eſt, ſed ſolùm *receptacula* ſeu hoſpitia *intra muros*, propter incurſum hoſtium.

Concilia Provincialia.

Monaſtica diſciplina.

Quàm caſti Clericorum mores!

Canon trigeſimus nonus ſacros Miniſtros nuptiarum convivius adeſſe vetat, aut cœtibus ubi amatoria cantantur, aut obſcœni motus corporum choreis & ſaltationibus efferuntur; *Ne audiens & obtutus ſacris Myſteriis deputati, turpium ſpectaculorum atque verborum contagione polluantur.* Quadrageſimus prohibet Chriſtianis ne cum Judæis manducent, aut ipſos convivio excipiant. *Quadrageſimus-primus* Clericos ebrietatis reos, triginta dierum ſpatio à communione removet, aut verberibus ſubjicit. *Quadrageſimus ſecundus*, augures, & qui eos conſulunt, arcet à communione. *Quadrageſimus-tertius* antiquos Canones renovat circa Pœnitentium irregularitatem, quos ordinari vetat, ordinatos à ſacris Miniſteriis ſuſpendit. *Quadrageſimus-quartus*, benedictionem in Eccleſia ſuper plebem fundi prohibet à Preſbytero. *Quadrageſimus-quintus*; terrulas, aut vineolas, Eccleſiæ minùs utiles, aut longè poſitas, abſque conſilio Coëpiſcoporum, diſtrahendi facultatem Epiſcopo concedit. *Quadrageſimus-ſextus*, eidem permittit ut ſervos Eccleſiæ fugitivos vendat. *Quadrageſimus-ſeptimus*, Miſſas die Dominico à ſæcularibus integras audiri præcipit: *Ita ut ante Benedictionem Sacerdotis egredi* non præſumant. Quod ſi fecerint, *ab Epiſcopo publicè confundantur.*

Integræ Miſſæ auditio Dominico die.

ARTICULUS II.

De Concilio Aurelianenſi I.

Aurelianum, vulgò Orleans, ad Ligerim, Sedes Epiſcop. olim ſub Archiepiſcop. Senonenſi, nunc ſub Pariſienſi.

Synodus à Rege convocata, qui & ejus Decreta publicæ Legis robur tribuit.

SYnodus Aurelianenſis Prima anno Chriſti quingenteſimo undecimo celebrata eſt ab Epiſcopis regni *Clodovei*, eodem Rege Chriſtianiſſimo convocante, ut conſtat ex Epiſtola Synodi ad ipſum datâ, quæ ſic inſcribitur: *Domino ſuo Catholicæ Eccleſiæ filio, Chlotovecho glorioſiſſimo Regi, omnes Sacerdotes quos ad Concilium convenire juſſiſtis.* Et ex Præfatione Concilii: *Cùm auctore Deo, ex evocatione glorioſiſſimi Regis Chlotovecho, in Aurelianenſi urbe fuiſſet Concilium Summorum Antiſtitum congregatum.* Triginta & unum Canones edidit, quorum confirmationem poſtulavit à Rege, ut executioni faciliùs mandarentur illius auctoritate. Quâ de re his verbis ad ipſum ſcripſerunt: *Quia tanta ad Religionis Catholicæ cultum glorioſa fidei cura vos excitat, ut Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus neceſſariis tractaturos in unum colligi juſſeritis, ſecundùm voluntatis veſtræ conſultationem, & titulos quos dediſtis, ea quæ nobis viſum eſt definitione reſpondimus; ita ut ſi ea, quæ nos ſtatuimus, etiam veſtrô rectâ eſſe judiciô comprobantur, tanti conſenſus Regis ac Domini majori auctoritate ſervandam tantorum firmet ſententiam Sacerdotum.*

Summa Canonum.

Canones, primus, ſecundus, & tertius, tectum qui ad Eccleſiam confugiunt, ſecuritati conſulunt. Statuunt ſcilicet ſecundùm Leges & Canones eos non debere petentibus reſtitui, niſi datô ſacramentô de indemnitate perſonæ, cujus infractor anathematizatur. *Secundus* aliquid ſingulare decernit de raptoribus. Nam ſi puella rapta patrem non habet, nec raptori conſenſit, ſtatim illam reddi jubet conſanguineis: raptori verò, propter favorem & privilegium Eccleſiæ, pœnas corporales condonandas, eâ lege ut puellæ ſerviat, vel ab eâ ſe redimat. Si autem puella patrem habet, raptorique conſenſit, apud patrem excuſandam eſſe, eique reſtituendam: raptorem verò patri puellæ teneri ſatisfactione ſimili. *Tertius*, confugia ſervorum ſpectat ad Eccleſiam, cujus immunitatem ita tuetur, ut jus dominorum non lædat. Nam ſervus receptô ſacramentô de impunitate, reddi domino debet. Si redire nolit, invitus à Domino occupari poteſt.

Sacri ſus aſyli.

Canon quartus Clericos ex Laïcis ordinari vetat, *ſine juſſione Regis, aut voluntate Judicis* vices Regias obeuntis. Clericorum verò filios in Epiſcopi vult eſſe poteſtate. *Quintus* docet quomodo facultates Eccleſiæ diſpenſandæ ſint: Scilicet *in reparationibus Eccleſiarum, alimoniis Sacerdotum & pauperum, vel redemptionibus captivorum* eſſe expendendas. *Sextus* vetat, eum qui ab Epiſcopo aliquid repetit, ſi nihil convicii, aut criminationis objiciat, pro ſolâ contentione excommunicari. *Septimus* prohibet Clericis, vel Monachis, ne ad Principem, beneficia quævis petituri, ſine commendatitiis Epiſcopi ſui literis accedant. *Octavus*, in locum ſervi, abſente, aut neſciente domino in Clerum adſcripti & ad Diaconatum aut Preſbyteratum promoti, duos alios ſervos dari domino ſtatuit, vel ab Epiſcopo, ſi ſervum eſſe noverit ante Ordinationem, vel ab iis qui pro ejus Ordinatione ſupplicarunt, ſi neſcierit Epiſcopus. *Nonus* Diaconos & Preſbyteros, capitalis criminis reos, officio ſimul & communione pellit. *Decimus*, Clericos ab hæreſi converſos, ad Officium quô eos Epiſcopus dignos cenſuerit, cum impoſitæ manûs benedictione ſuſcipi permittit: Eccleſias verò à Gothis Arianis occupatas, ſimili ritu quô noſtræ innovari ſolent, conſecrari jubet.

Bonorum Eccleſiæ diſpenſatio.

Canon undecimus, eos qui Religionem profeſſi *ad ſæcularia* relabuntur, id eſt, habitum moreſque ſæculi induunt, quos ſuſceptâ pœnitentiâ exuerant; & à communione ſuſpendit, & ab omnium Catholicorum convivius ſeparat. *Duodecimus*, Diacono aut Preſbytero, qui pro reatu ſuo ſe ab altaris Communione ſub Pœnitentis profeſſione ſubmovit, baptiſmum conferre permittit, urgente neceſſitate, ſi alii defuerint. De Baptiſmo cum ſolemnitate intelligendus eſt Canon: & de Pœnitentiam voluntariam agentibus propter crimina, quorum nec convictio eſt, nec publica confeſſio. *Canon decimus-tertius*, relictas Clericorum, ſi aliis nupſerint, ſeparari jubet: in crimine contumaces excommunicatione plectit cum novis maritis, vel potiùs adulteris.

Pœna Religioſorum ad ſæculi mores relapſorum.

Canon decimus-quartus, & decimus-quintus, prædia omnia, mancipia, & peculia Eccleſiis donata, in Epiſcopi ceu ſupremi adminiſtratoris poteſtate eſſe decernit. Oblationum verò medietatem alteram Clero, virorum, ſecundùm gradus diſpenſandam ſive diſtribuendam. Quod de Clero Matricis Eccleſiæ intelligitur. Nam in Parochianis Eccleſiis tertiam duntaxat partem oblationum obventitiarum Epiſcopo vendicat Canon decimus-quintus. *Decimus-ſextus* Epiſcopum pauperibus, vel infirmis, qui præ debilitate laborare non poſſint, victum & veſtitum, ſecundùm facultatem ſuam, largiri debere docet.

Epiſcopales eleemoſynæ.

Decimus-ſeptimus, novas Eccleſias ei ſubjicit Epiſcopo, in cujus territorio ſitæ ſunt. *Decimus octavus* connubium fratris cum uxore fratris defuncti, aut cum

Eccleſiæ poteſtas in ſtatuendis Matrimonii impedimentis.

ſum ſorore propriæ uxoris prohibet ſub pœna animadverſionis Eccleſiaſticæ. Affinitatem in primo gradu ſtatuunt impedimentum prohibens matrimonium contrahendum Gallicani Patres, non dirimens contractum. Nam ſeparationem ſic contrahentium non præcipiunt, ſed ſolùm eos decernunt *Eccleſiaſticâ diſtrictione feriendos*.

Monaſtica Diſciplina.

Canon decimus-nonus ſtatuit ut *Abbates pro humilitate Religionis in Epiſcoporum poteſtate conſiſtant, & ſi quid extra Regulam fecerint, ab Epiſcopis corrigantur*. Ut ſemel quotannis in locum ab Epiſcopo deſignandum conveniant: Ut Monachis, qui peculiare aliquid habere præſumpſerint, *omnia quæ acquiſierint, ab Abbatibus auferantur, ſecundum Regulam Monaſterio profutura*. Ut Monachi vagi, cum auxilio Epiſcopi, tanquam fugaces, ſub cuſtodia revocentur. Ut Monachi alieni non ſuſcipiantur. *Canon vigeſimus* prohibet Monachis uti *orario* in Monaſterio, vel *tzangas* habere. Hîc propriè orarium ſignificat linteum quo facies tergitur, cujus uſum Monachis prohibuit Synodus Aurelianenſis, & poſt ipſam S. Iſidorus in *Regula Monachorum*, Cap. 12. Vocabulum iſtud eo ſenſu ipſum uſurpaſſe, patet ex eo quod non multò poſt ſubdit, non debere Monachum vultûs curam gerere, ne laſciviæ & petulantiæ crimen incurrat. *Tzanga* ſeu *Zancha*, calceamenta ſunt, ἀπὸ τοῦ ἄγχω, quod eſt *conſtringo*, à conſtringendo pede. *Trebellius Pollio*, in *Claudio*, meminit Zancharum Parthicarum, ſeu calceamentorum è pelle Parthica. Monachis itaque ſæcularia calceamenta quæ pedem adſtringunt, ornántque, prohibet Canon Aurelianenſis, calceos tantùm modeſtos & follicantes concedit. *Canon vigeſimus-primus*, Monachos qui apoſtatant, & nubunt, ab Eccleſiaſtici gradûs Officio in perpetuum arcet. *Vigeſimus-ſecundus* vetat Monachis, ne congregatione Monaſterii derelictâ, cellulam conſtruere ſine Epiſcopi permiſſione, & Abbatis voluntate præſumant.

Canon *vigeſimus-tertius*, præſcriptionem Eccleſiæ opponi non poſſe decernit, cùm longa annorum ſpatia tranſierunt, ex quibus Epiſcopus, *Humanitatis intuitu, vineolas, vel terrulas Clericis, vel Monachis præſtitit excolendas, vel pro tempore tenendas*.

Quadrageſima.

Vigeſimus quartus ſtatuit *Ut ante Paſcha Solemnitatem, non Quinquageſima, ſed Quadrageſima teneatur*. Quod contra eos conſtitutum eſt, qui Sabbatho jejunium intermittebant, & ideo jejunare incipiebant à Quinquageſima. Volunt autem Gallicani Patres, ut unus ſit in Galliarum Eccleſiis Jejunii Quadrageſimalis ritus, utque ſoli dies Dominici à jejunio excipiantur, *Canon vigeſimus-quintus*, Cives ſolemnitatem Natalis Domini, Paſchæ, & Quinquageſimæ, id eſt, Pentecoſtes, in villâ celebrare vetat, niſi fuerint infirmitate detenti. *Vigeſimus-ſextus* populum ante completa Miſſæ ſolemnia, & acceptam Epiſcopi benedictionem, ſi adfuerit, ex Eccleſia egredi prohibet.

Integræ Miſſæ auditio.

Rogationes.

Canones vigeſimus-ſeptimus, & vigeſimus octavus, Rogationes, id eſt, Litanias, & triduanum jejunium, ante Aſcenſionem Domini decernit celebrari; & ſervos ac ancillas per hoc triduum ab omni opere relaxari, quò magis plebs univerſa conveniat: emendandos verò Clericos, qui ad hoc opus ſanctum adeſſe contempſerint. *Vigeſimus-nonus* præcedentium Conciliorum Canones circa familiaritatem extranearum mulierum Clericis prohibitam confirmat. *Trigeſimus* eos qui divinationem profitentur, vel qui eis credunt, pellit à communione. *Trigeſimus primus* Epiſcopum die Dominico adeſſe jubet Eccleſiæ, cui proximus eſt.

Ex iis qui Synodo Aurelianenſi adfuerunt, Epiſcopis, Eccleſiæ Faſtis ſunt adſcripti, & ſacris honoribus coluntur, *Melanius* Redonenſis; *Gildaredus*, ſeu *Gildardus* Rotomagenſis, *Quintianus* Rutenenſis, *Theodoſius* Autiſiodorenſis, *Aventinus* Carnotenſis, *Principius* Cenomanenſis, *Camillianus* Trecenſis, & *Livanius* Sylvanectenſis. Cùm Lithardum Oxomenſem Epiſcopum in ſubſcriptionibus legis, Sagienſem Epiſcopum ſub Metropoli Rotomagenſi intellige. *Oximi** enim, quod Oximenſis pagi ſub Sagienſi Epiſcopatu hodie caput eſt, olim Epiſcopalis Cathedra fuit, poſtea *Sagium** tranſlata.

* Hieſmes

* Séez.

S c h o l i o n.

In hoc Articulo, pag. 226. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc propoſitionem velut meam notant: *Clerici Beneficia procurantes apud Papam ſine commendatitiis Epiſcopi ſui literis excommunicantur.*

R Hæc propoſitio (de qua nihil aliud impræſentiarum dixerim) non eſt mea, qui Papam eo loci ne quidem nomino. Concilii Aurelianenſis I Canones ſummatim refero. De ſeptimo ſic loquor: *Septimus prohibet Clericis vel Monachis, ne ad Principem Beneficia quærant petituri, ſine commendatitiis Epiſcopi ſui Literis accedant.* Galliæ Concilium eſt. An Principis nomine in Galliis, vel in aliis Chriſtiani nominis Regnis, Rebuſpublicis, aut Statibus, Romanus Pontifex intelligitur, qui Status Eccleſiaſtici finibus circumſcriptum habet, (quem eo ſæculo nullum habebat) temporalem principatum? Excommunicationis, non magis quàm Papæ vocabulum, aut æquivalentia nomina eo loci apud me leguntur. Nemo tamen de Romano Pontifice piè ſentiens ſibi perſuaſerit Chriſti Vicarium Clericis vagis & ignotis beneficia collaturum.

ARTICULUS III.

De Concilio Tarracorenſi.

Tarraco, vulgò Taragona, ad Mare, Sedes Archiepiſcop.

T*Arracona*,* quæ Cataloniæ Metropolitana Civitas eſt, anno Chriſti quingenteſimo decimo-ſexto, ſub *Hormiſda* Pontificatu, *Theodorico* Rege Hiſpanis dominante, Synodus Provincialis celebrata eſt, cui decem Epiſcopi interfuerunt, & in qua tredecim editi ſunt Canones ad Eccleſiaſticam Diſciplinam reſtaurandam.

Summa Canonum.

Primus Clericis, & Monachis prohibet ne conſanguineas, abſque teſte fide & ætate probato, inviſant, aut apud eas maneant. Qui huic decreto non paruerit Clericus, in ordinem redigitur; Monachus in cellâ Monaſterii reclusus, jejunio in pane & aqua caſtigatur. *Secundus Canon* rejicit à Clero eos *qui emendi viliùs, vel vendendi cariùs ſtudio nituntur*: id eſt, negotium omne prohibet Clericis, niſi à gradu ſuo excidere velint. *Tertius* Clericum, qui pecuniam præſtiterit ut vinum vel frumentum ſtatuto tempore accipiat, ſi his ſpeciebus non indigeat, quam dedit pecuniam, ſine uſurâ recipere jubet.

De moribus & honeſtate Clericorum.

Quartus Canon Epiſcopos, Preſbyteros, vel Clericos, diebus Dominicis, cauſſis quibuſcunque judicandis prohibet vacare; cæteris diebus permittit, ſi partes illorum arbitrio & æquitati jura ſua commiſerint. Criminalium autem negotiorum cognitione illis interdicit. *Quintus* jubet Epiſcopum, qui à Metropolitano ſuo non fuerit ordinatus, ſed ipſo tantùm per literas conſentiente, coram eo ſe ſiſtere poſt duos ab Ordinatione ſuâ menſes, ut ab illo quæ ſunt Officii ſui edoceatur. *Sextus* Epiſcopum ad Synodum à Metropolitano invitatum, & venire contemnentem, cæterorum communione ad proximam uſque Synodum privat. *Septimus* ſtatuit ut in Diœceſanis Eccleſiis Preſbyteri, vel Diaconi ibidem conſtituti, ſuâ quiſque hebdomadâ, cùm Clericis, Officium divinum alternis celebrent: ita tamen ut Sabbatho Clerus omnis ad Veſperam conveniat, ut Dominicam diem ſimul omnes celebrent: eâ etiam lege ut ſingulis diebus Veſpertinum & Matutinum Officium celebretur.

Officii divini Celebratio.

Octavus Canon decernit ut Epiſcopus Diœceſanas Eccleſias ſingulis annis viſitet, earúmque reparationem curet. Proptéreà enim tertiam oblationum partem ex omnibus Eccleſiis ipſum percipere, ſecundùm

Epiſcoporum Viſitatio.

ſecundùm antiquam conſuetudinem, quia reparationum curandarum onus ipſi incumbit.

Nonus Canon Clericos dejicit, qui mulieribus adulteris miſcentur. *Decimus* Clericos, velut exactores fœnoris, gradu ſuo movendos decernit, qui more ſæcularium Judicum, munera pro impenſo patrocinio accipere auſi fuerint, niſi fortè in Eccleſia gratuitò, & impulſu devotionis offerantur. *Undecimus*, Monachos aliquod Miniſterium Eccleſiaſticum extra Monaſterium agere prohibet, abſque imperio Abbatis, & negotia forenſia procurare, niſi pro Monaſterii commodo id illis præcipiat Abbas. Jubet tandem circa illos diſciplinam ſervari Gallicanis Canonibus conſtitutam. *Canon duodecimus* ſtatuit, ut cùm Epiſcopus mortuus eſt inteſtatus, Presbyteri & Diaconi Breve accuratum, ſive inventarium ſupellectilis illius, & rerum omnium, conficiant. *Canon decimus-tertius* ſtatuit, ut Metropolitanus Presbyteros aliquos non ſolùm è Cathedralibus Eccleſiis, ſed etiam ex Diœceſanis, & aliquos etiam è ſæcularibus ſelectos ab Epiſcopis, ad Synodum adduci curet. Quibus tamen nullum jus tribuitur in Synodo, ſed ſolùm ut ſpectatores & teſtes, ſive ut comites & adjutores Epiſcoporum admittuntur.

ARTICULUS IV.

De Concilio Gerundenſi.

** Gerunda. Gironne. Sedes Epiſcop ſub Archiepiſcop. Tarraconenſi.*

GErunda,* quæ Cataloniæ urbs eſt, Tarraconenſi Metropoli ſubdita, congregata eſt Synodus anno Chriſti quingenteſimo decimo-ſeptimo, *Theodorico* Rege Gothorum Hiſpanis dominante: in quâ ſeptem conſidentibus Epiſcopis, decem Canones editi ſunt.

Summa Canonum.

Primus Canon eundem Miſſæ, & Pſalmodiæ ordinem in totâ Provincia Tarraconenſi ſervari ſtatuit, qui in Metropolitana Eccleſia ſervatur. *Secundus & tertius* duas Litanias, ſive Rogationes, aut publicas ſupplicationes quotannis ſtatuunt celebrandas: Priores hebdomadâ poſt Pentecoſtem, à quinta feriâ uſque ad Sabbathum: Secundas, Kalendis Novembris, niſi dies Dominica fuerit: tunc enim in ſequentem hebdomadam transferebantur, & eodem ritu celebrabantur quô priores. In utriſque indicta eſt triduana à carnibus & vino abſtinentia. *Canones quartus & quintus* de tempore Baptiſmi conferendi decernunt: ſcilicet, ſolennem Baptiſmum diebus tantùm Paſchatis & Pentecoſtes Catechumenis adminiſtrandum: infirmis, quocumque tempore: infantibus, etiam eadem die quâ nati ſunt, ſi in periculo verſentur. *Canon ſextus* Clericos conjugatos, ab Epiſcopo uſque ad Subdiaconum, vel ſeorſim ab uxoribus habitare, vel concellaneum Clericum vitæ ſuæ & converſationis aſſiduum teſtem habere jubet. *Septimus Canon* extraneas fœminas rei domeſticæ gubernandæ cauſâ in Clericorum domos induci vetat: Matrem, aut ſororem ſolas admittit. *Octavus* laïcis Bigamis, ſeu qui aliam, poſt uxorem, cujuſcumque conditionis mulierem cognoverint, aditum ad Clerum præcludit. *Nonus Canon* decernit, ut qui infirmitate oppreſſus, Pœnitentiæ benedictionem, quæ Viaticum cenſebatur, per communionem acceperit: id eſt, qui cum ſimplici reconciliatione & abſolutione Sacerdotis, Pœnitentiam ſuſceperit, & reſtitutâ ſanitate, caput Pœnitentiæ luctuoſæ in Eccleſia publicè non ſubdiderit, admittatur in Clerum, ſi vitiis prohibitis non detinetur obnoxius. *Decimus Canon* Orationem Dominicam, poſt Matutinum & Veſpertinum Officium, ſingulis diebus à Sacerdote proferri ſtatuit.

Rogationes dum. — *Baptiſmi tempus.* — *Sacrorum Miniſtrorum continentia.*

ARTICULUS V.

De Concilio Epaonenſi.

EPiscopi viginti quinque, qui *Sigiſmundo* Burgundionum Regi parebant, anno Chriſti quingenteſimo decimo ſeptimo, XVII. Kalendas Octobris *Epaonem* ſive *Eponam*,* qui locus eſt non longè Agauno* diſtans, ut vult *P. Labbeus*, ad Synodum convenerunt. Provinciæ Viennenſis Antiſtites ad illam convocavit Sanctus Avitus, Epiſtolâ quæ Canonibus præponitur, quibus condendis & ipſe præfuit, & primo loco ſubſcripſit. Sunt autem Canones quadraginta.

** Epau, ſeu Epone.* ** S. Maurice.*

Summa Canonum.

Primus Epiſcopos ad Concilium, aut Ordinationem, à Metropolitano vocatos, adeſſe jubet. *Secundus* Bigamos & renuptarum maritos: *Tertius* Pœnitentes, à Sacris arcent Ordinibus, & ab omni Clericali Miniſterio. *Quartus*, Canes ad venandum vel accipitres, Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis habere vetat: Statuitque ut Epiſcopus hujus Canonis tranſgreſſor tribus menſibus à Communione ſe ſuſpendat; duobus Presbyter abſtineatur; unô Diaconus ab omni Officio & Communione ceſſet. *Quintus* Presbyterum, abſque ſui licentiâ Epiſcopi, in alieni territorii Eccleſiis, aut Oratoriis, Sacra facere prohibet. *Sextus* Clericis, ſine Epiſcopi ſui Epiſtolis ambulantibus, Communionem vetat impendi. *Septimus* alienationes rerum Eccleſiaſticarum à Presbyteris factas, irritas declarat, & comparantis actionem in venditorem vertendam. *Octavus* præcipit ut Presbyter, dum Diœceſim tenet, id eſt Curatus, dum Parochiam regit, de his quæ emit, ſcribi curet inſtrumenta, ſive contractus, Eccleſiæ nomine; aut excidat ejus Eccleſiæ adminiſtratione. Venditiones ab Abbatibus factas, inconſultis Epiſcopis, reſcindit. Mancipia Monachis donata, ab Abbate manumitti non vult: *Quia injuſtum eſt ut Monachis quotidianum Opus rurale facientibus, ſervi eorum libertatis otio potiantur.* Ex quo patet, Monachos labore manuum ſe exercuiſſe, & agriculturæ vacaſſe. *Nonus* prohibet Abbates duobus Monaſteriis præſidere. Beneficiorum hujuſmodi pluralitas exitioſa Patribus viſa eſt. *Decimus* Cellas novas, aut Congregatiunculas Monachorum, vetat inſtitui abſque notitia Epiſcopi.

Venatio Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis vetita. — *Monachi opus rurale facientes.*

Canon undecimus Clericos ſæcularia judicia, abſque licentiâ Epiſcopi, adire vetat, pulſatos reſpondere jubet. Secundùm *duodecimum*, Epiſcopus res Eccleſiæ ſuæ, non conſcio Metropolitano, vendere non poteſt, commutare utiliter poteſt. Ex *decimo tertio*, Clericus falſi teſtimonii convictus, capitalis criminis reus cenſetur. Ex *decimo quarto*, Clericus ad Summum Sacerdotium alterius Eccleſiæ provectus, reſtituere debet Eccleſiæ, cui miniſtravit, & ex quâ aſſumitur, quicquid ab ipsâ dono accepit. Hæreticorum conviviis Clericos, Judæorum menſæ Laïcos etiam Fideles aſſidere vetat *Canon decimus-quintus*. Pœnæ autem inæquales in Clericos majores & juniores decernuntur. Primis namque anni ſpatio pax Eccleſiæ ſive communio ſubtrahitur: Alii verberibus excipiuntur. *Canon decimus ſextus* Presbyteris permittit ut hæreticos, quorum deſperata valetudo eſt, ſi ſubitò convertantur ad fidem, Chriſmate conſignent, quò ritu in Eccleſiam ſuſcipiebantur. *Canon decimus-ſeptimus* teſtamenta Epiſcoporum, qui de bonis Eccleſiæ aliquid legaverint, mittit in irritum, niſi damnum illius ex propriis bonis reſarciverint. *Decimus-octavus* decernit Clericos ut proprias ſibi vendicare non poſſe res Eccleſiæ, qualibet præſcriptione temporis, etſi *abſque precatoriis* eas poſſederint *ex remuneratione Eccleſiæ, cum auctoritate Principis.*

Decimus nonus Abbatem reum, qui ab Epiſcopo A ſuo noluerit accipere Succeſſorem, ad Metropolitani tribunal deduci jubet. *Vigeſimus* fœmmnarum viſitationes, ſine teſtibus, horis præſertim meridianis & veſpertinis, Clericis omnibus prohibet. *Vigeſimus-primus* Diaconiſſarum conſecrationem abrogat, quibus ſolam Pœnitentiæ benedictionem decernit imponendam. Antea ſcilicet in Occidentali Eccleſia, ſicut in Orientali ordinabantur; ſed mos ille in Galliis abrogari cœpit Concilii Epaonenſis Decreto. Hic autem Pœnitentiæ benedictio, non eſt intelligenda manuum impoſitio quæ fiebat publicis Pœnitentibus, ſed propoſitum continentiæ, quod ratum B habebat, & precibus ſuis Deo commendabat Eccleſia. Quæ interpretatio colligitur ex Canone vigeſimo Concilii II. *Turonenſis*, hunc Canonem laudante.

Fœminarum viſitationes ſine teſtibus Clericis prohibitæ.

Diaconiſſarum Ordinatio abrogatur.

Vigeſimus, Preſbyterum, aut Diaconum capitalis criminis reum degradatione plectendum ſtatuit, & in Monaſterium detrudendum ad agendam toto vitæ decurſu Pœnitentiam, ſola communione conceſſâ. *Vigeſimus-tertius*, profeſſæ Pœnitentiæ deſertores excommunicat, niſi ad illam redeant. *Vigeſimus-quartus* permittit Laïcis ut cujuſcumque gradûs Clericos accuſent, modò vera ſuggerant. *Vigeſimus-quintus* Sanctorum reliquias in vil- C larum Oratoriis deponi vetat, niſi Clerici vicinæ Parochiæ *Sacris Cineribus pſallendi frequentiâ famulentur*. Qui ſi defuerint, proprios ſive titulares ante ordinari vetat, quam eis competens victûs & veſtitûs ſubſtantia deputetur. *Vigeſimus-ſextus* Altaria, niſi lapidea, Chriſmatis unctione prohibet conſecrari. *Vigeſimus ſeptimus* eundem ordinem & ritum in divinorum Officiorum celebratione ſtatuit obſervari in omnibus Provinciæ Eccleſiis, ac in Metropoli. *Vigeſimus-octavus* licere declarat Epiſcopo damnatos à ſuo Deceſſore abſolvere, ſi pœnitentes ſint. Quâ in re nimium ſcrupuloſa erat quorumdam Antiſti- D tum religio, ne ſui Deceſſoris acta reſcindere viderentur. *Vigeſimus-nonus* lapſos qui ab Eccleſia Catholica ad hæreſim defecerunt, poſt biennii Pœnitentiam, eô modô actam, quô præſcribit, admittit ad Euchariſtiam, veterum Canonum, qui grandem redeundi difficultatem apoſtatis ſanxerunt, ſeveritate temperatâ.

Sacrarum Reliquiarum cultus.

Canon trigeſimus inceſtis conjunctionibus *nihil veniæ reſervandum ſtatuit, niſi cùm adulterium ſeparatione ſanaverint*. Inceſtos verò, *nec ullo conjugii nomine prævelandos* declarat: *Qui relictam fratris, quæ penè priùs ſoror extiterat, carnali conjunctione violaverit: Si quis frater germanam uxoris ſuæ accipiat: Si quis novercam duxerit; ſi relictam avunculi, vel pa-* E *trui; ſi privignam ſive filiaſtram: ſi conſobrinam, vel ſobrinam*: Hæc impedimenta dirimentia matrimonium. Unde qui ſic conjuncti ſunt, *habent ineundi melioris conjugii libertatem*: Conſobrinorum tamen matrimonia jam contracta non dirimunt Epaonenſes Patres, ſed in futurum contrahenda. *Si quis conſobrina, ſobrinave ſe ſociet: Quod ut à præſenti tempore prohibemus, ita ea quæ ſunt anteriùs inſtituta, non ſolvimus*. Impedimenta matrimonium dirimentia conſtituit Synodus auctoritate propriâ, non precariâ, & à Principibus emendicatâ: Quibus iſtud juris nunquam convenit ut matrimonio quatenus Sacra- F mentum eſt, impedimenta apponerent: Quod infeliciter omninò ipſis vendicare conatus eſt *Joannes Launoius* in Libro *De Jure Principum in Chriſtianorum matrimonia*.

Eccleſia propria auctoritate conſtituit Impedimenta Matrimonii.

Canon *trigeſimus-primus* Canones Ancyranos circa Pœnitentiam homicidarum, qui ſæculi leges evaſerunt, obſervari decernit. *Trigeſimus-ſecundus* relictam Preſbyteri, vel Diaconi, ad ſecundas nuptias convolantem, pellit à Communione, donec à conjunctione illicitâ ſeparetur. Profeſſa namque continentia, cùm ordinati fuerant ipſarum mariti, eas ad A aliud matrimonium contrahendum fecerat inhabiles. *Trigeſimus-tertius* Eccleſias Catholicorum ab hæreticis occupatas, ad Sanctos uſus revocari poſſe ſtatuit: Quæ verò ſolis hæreticorum conventibus inſervierunt, deſpiciendas eſſe.

Trigeſimus quartus, biennii excommunicatione plectit eum, qui ſervum proprium occiderit ſine Sententia Judicis. *Trigeſimus-quintus*, cives honoratos in Paſchate ac Natali Domini, ad civitatem, in qua reſidet Epiſcopus, accedere jubet, ut benedictionem accipiant. *Trigeſimus ſextus*, Pœnitentibus in mortis diſcrimine poſitis conſtituta Pœnitentiæ tempo- B ra relaxat: Si convaleſcant, ſtatutum per Canones tempus vult obſervare. *Trigeſimus-ſeptimus*, Laïcos, niſi præmiſsâ converſione, & diu probatos, vetat Clericos ordinari. *Trigeſimus-octavus* Clericos, qui Monaſteria Virginum ad rem Sacram faciendam ingrediuntur, ſtatim egredi præcipit exactô Miniſteriô. Aliàs Clericum, aut Monachum juvenem ad Puellarum Congregationem accedere prohibet. *Trigeſimus-nonus* ſervum atrocioris criminis reum, ſi ad Eccleſiam confugerit, à corporalibus tantùm ſuppliciis ſtatuit abſolvendum. *Quadrageſimus*, Epiſcopos qui his Canonibus ſubſcripſerunt, & eorum Succeſ- C ſores, reos divinitatis pariter & fraternitatis judiciô futuros declarat, ſi ipſos violaverint.

Ex Epiſcopis qui Synodo Epaonenſi ſubſcripſerunt, Sanctorum Catalogo ſunt adſcripti, *Avitus Viennenſis*, *Apollinarius Valentinus*, *Claudius Veſontienſis*, *Gregorius Lingonenſis*, *Pragmatius Auguſtodunenſis*, *Viventiolus Lugdunenſis*.

Ex *Aviti* Viennenſis Epiſtolâ Canonibus præmiſsâ diſcimus, Romanos Pontifices urſiſſe Metropolitanos frequentibus Epiſtolis ut Synodos convocarent, quarum celebrationem ad reſtaurandam, aut fovendam diſciplinam maximè conducere noverant. D *Conventus*, inquit Avitus, *quos bis per annum à Sacerdotibus fieri, Seniorum cura decreverat, utinam vel ſingula poſt biennia faceremus! Nam & Venerabilis Papa Urbis, nobis hanc negligentiam ſuccenſentis, mandacia mihi nonnunquam Scripta perlata ſunt.*

Romani Pontifices Epiſcopos urgebant ut Concilia Provincialia celebrarent.

ARTICULUS VI.

De Concilio Lugdunenſi I.

NOn multò poſt *Epaonenſe* Concilium, *Lugdunenſe* * à *Viventiolo* Epiſcopo Lugdunenſi congregatum eſt: In quo decem Epiſcopis aſſidentibus, ſex Canones conditi ſunt. *Primus* ſpectat cauſam E *Stephani* cujuſdam inceſtuoſi, quem cum *Placidia* cognatâ, cui ſe nefariè conjunxerat, Synodus ab Eccleſiæ liminibus expulit. Quam tamen Sententiam, rogante Rege *Sigiſmundo* ſic temperarunt Patres, *Canone 6.* ut ipſis in Eccleſia orare permitterent, uſque ad orationem plebis, quæ poſt Evangelia legitur.

* Lugdunum, vulgò Lyon, urbs Archiepiſcop.

Summa Canonum.

Secundo & tertio Canone, ſanctam quamdam conſpirationem caritatis ineunt Antiſtites, ut unô ipſorum tribulationem quamcumque à Poteſtatibus patiente, compatiantur cæteri, & illum juvent. Quòd ſi ſe Rex ab Eccleſia, vel Sacerdotum Communione ſuſpenderit, Antiſtites ſe in Monaſteria recipiant, F donec pacem integram reſtituere pro ſuâ potentiâ, vel pietate dignatus ſit. Ita ut eorum nemo ex Monaſteriô, in quod ſeceſſerit, priùs diſcedat, quàm cunctis generatim Fratribus pax fuerit promiſſa, vel reddita. *Quartus Canon*, Epiſcopos alienas Parochias, aut Ordinationum jura uſurpantes, à Communione Fratrum ſuſpendit. Quintus perpetuo ferit anathemate Sedis alienæ invaſores, & qui eorum Ordinationi interſunt.

ARTICULUS VII.

ARTICULUS VII.

De Concilio Ilerdenſi.

**Ilerda, vulgò Lerida, urbs Cataloniæ, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſc. Tarraconenſi.*

Summa Canonum.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo-quarto, *Theodorico* Rege Vviſigothorum Hiſpanis dominante, Synodus *Ilerda** celebrata eſt, quæ Hiſpaniæ civitas eſt, Tarraconenſis Provinciæ. Adfuere novem Epiſcopi: Canones ſexdecim editi ſunt. *Primus*, Clericos qui in obſidionis anguſtiis hoſtilem ſanguinem effuderint, duobus annis, non ſolùm ab Officio, ſed etiam à Communione ſuſpendit, & vigiliis, jejuniis, orationibus, eleemoſynis expiari jubet. *Secundus*, utriuſque ſexûs adulteros, poſt ſeptem tantùm annorum pœnitentiam, ad Communionem recipiendos decernit. Si Clerici fuerint, eos à Miniſterio removet in perpetuum: Id unum indulgens, ut in Chorum Pſallentium, poſt receptam Communionem admittantur. Iis verò qui malè conceptos fœtus enecare, vel in uteris matrum potionibus quibuſdam extinguere ſtuduerint, in exitu dumtaxat Communionem decernit tribuendam, ſi facinora ſua omni tempore vitæ defleverint. *Canon tertius*, Synodorum *Agathenſis*, & *Aurelianenſis* Decreta circa Monachos obſervari præcipit. Monaſteriorum facultates à Diœceſana lege eximit, & ab Epiſcopis contingi vetat. Prohibet Laïcis, qui Eccleſias ſuis impenſis extruxerunt, ne eas *ſub Monaſterii ſpecie, ubi Congregatio non colligitur*, id eſt, ubi non ſit Chriſtianæ plebis conventus, *vel regula ab Epiſcopo non conſtituitur, à Diœceſana lege*, id eſt, ab adminiſtratione Epiſcopi ſegregent. *Canon Quartus*, inceſtûs reos, quamdiu in illicitâ conjunctione perſeverant, uſque ad Miſſam tantùm Catechumenorum in Eccleſiam admitti ſtatuit. *Quintus*, Miniſtros altaris, ſubitò carnis fragilitate lapſos, ſi veram Pœnitentiam agant, citiùs ab Epiſcopis in ſua Officia reſtitui poſſe decernit, non tamen ad altiora promoveri: Si relapſi fuerint, non ſolùm Officio, ſed Communione, ad exitum uſque privandos. *Sextus* eos qui Viduis continentibus, aut religioſis Virginibus vim ſtupri inferunt, à Communione ſegregat. *Septimus*, eum qui cum aliquo litigans, ſacramento ſe adſtrinxit ad pacem cum adverſario ſuo nunquam ineundam, pro perjurio ſegregat à Communione Corporis & Sanguinis Chriſti anno integro, quo reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & jejuniis abluet: Ad caritatem verò quæ operit multitudinem peccatorum, celeriter venire feſtinabit. *Octavus*, Clericos qui ſervos, aut Diſcipulos ſuos ad Eccleſiam confugientes inde extraxerint, vel flagellaverint, expellit è loco ſacro cui honorem non detulerunt, donec dignam Pœnitentiam egerint. *Nonus* eos qui ſe rebaptizari conſenſerunt, Pœnitentiam Canone X. Nicænæ Synodi lapſis præſcriptam agere decernit. *Decimus*, eos qui ex Eccleſia ob aliquam culpam à Sacerdote exire juſſi, non parent ejus mandatis, tardiùs ad veniam recipi ſtatuit in pœnam contumaciæ.

Abortum procurantium pœna Canonica.

Diſciplina erga Miniſtros altaris in carnalia peccata lapſos obſervanda.

Litigatores pertinaces.

Undecimus, Clericos in mutuam cædem prorumpentes, pro dignitate Officiorum, quibus illata eſt contumelia, diſtrictiùs ab Epiſcopo puniri ſtatuit. *Duodecimus*, veniam concedit Canonum huc uſque in Ordinationibus Sacris violatorum: Suſpendendos verò decernit inpoſterum ab Ordinationibus, qui contra Canones aliquem ordinaverint, & deponendos, qui ſic fuerint ordinati. *Decimus-tertius*, Oblationem illorum nullatenus in Eccleſia recipiendam ſancit: qui filios ſuos hæreticis obtulerint baptizandos. *Decimus-quartus*, Fideles cum rebaptizatis etiam manducare prohibet. *Decimus-quintus*, Clericos de mulierum extraneatum familiaritate ſemel & iterum reprehenſos, donec ſe emendaverint, Officio privat. *Decimus-ſextus* eos qui ſpolia defunctorum Epiſcoporum diripiunt, velut ſacrilegii reos, diuturno anathemate damnandos, & vix peregrina donandos Communione decernit. Anathema hic ſumitur in laxiori ſignificatione, pro quacumque pœnâ Eccleſiaſticâ. Qui enim ad peregrinam Communionem redacti erant, propriè non erant excommunicati, ſed ad ſtatum dumtaxat detruſi peregrinorum Clericorum, qui ſine Literis Formatis iter agebant. Omni namque humanitatis officio excipiebantur, nullis tamen ſui Ordinis fungi ſinebantur muneribus, & nemo cum illis tanquam cum Clericis communicabat. A Communione tamen Euchariſtiæ non prohibebantur, quæ nec peregrinis quidem & ignotis negabatur unquam, ſi ſe verè Orthodoxos probarent. Putat doctiſſimus *Albaſpinæus* deſumptam hanc pœnam ex legibus Romanorum, quibus ſancitum erat, ut deportati & extorres jus civitatis, & ea quæ juris erant civilis amitterent, ea tantùm retinentes, quæ ſunt Juris gentium, ut docent *Ulpianus lib. 2. §. 2. & 4. §. de Legatis III.* Et *Marcianus* ibidem *de pœnis l. 17.* Teſtatur etiam *Suetonius, in Claudio, cap. 6.* redactos quandoque Romæ Viros Illuſtres ad peregrinitatem. *Splendidum virum*, inquit, *Græciæque Provinciæ Principem, verùm Latini ſermonis ignarum, non modò albo Judicum eraſit, ſed etiam in peregrinitatem redegit.* Ita Clerici ad peregrinam Communionem redacti amittebant propria Cleri jura, non autem jura communia Chriſtianorum omnium. Ita *Communionem peregrinam* exponunt *Albaſpinæus* & *Sirmondus*: ille *in Obſervationibus*, hic *in Hiſtoria publicæ Pœnitentiæ, cap. ultimo.* Quorum conjectura doctiſſimo Cardinali *Bona* probabilis quidem viſa eſt, ſed ſolidis atque perſpicuis ex Antiquitate argumentis non ſatis fulta. *Quid igitur verè ſit peregrina communio*, inquit laudatiſſimus Cardinalis, *libenter diſcam à peritioribus, mihi enim non liquet.*

Quid peregrina Communio?

ARTICULUS VIII.

De Concilio Valentino in Hiſpania.

**Valence.*

Summa Canonum.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo quarto, *Theoderici* Regis Vviſigothorum in Hiſpaniæ regnantis decimoquinto, *Valentiæ*,* quæ celeberrima Hiſpaniæ civitas eſt in ora Maris Mediterranei, Regni Valentini caput & Sedes Archiepiſcopalis, ſex Epiſcopi Synodum celebrarunt, in quâ ſex Canones condidere.

Primus ſtatuit ut Evangelium, ante munerum illationem, in Miſſa Catechumenorum legeretur, poſt Apoſtolum, ut non ſolùm Fideles, ſed etiam Catechumeni ac Pœnitentes, imò & Ethnici, præcepta Chriſti, & Sermonem Epiſcopi, qui proximè poſt Evangelium habebatur, audire poſſent. Antea autem legebatur tantùm Evangelium excluſis Catechumenis, in Miſſa Fidelium. *Canon ſecundus* cavet ne Clerici defunctorum Epiſcoporum ſpolia diripiant: jubétque, ſecundùm Synodi *Reïenſis* ſtatuta, ut ad moribundum Epiſcopum vicinior Antiſtes accedat, qui celebratis exequiis, fideliſſimam rerum omnium quæ in Epiſcopali domo reperiuntur, faciat deſcriptionem, & ad Metropolitanum mittat: Qui Eccleſiaſticæ domûs procurationem alicui commendet, quouſque fuerit ordinatus novus Epiſcopus. *Canon tertius* conſanguineis Epiſcopi defuncti, ſi inteſtatus obierit, denuntiari jubet, ut ſine Metropolitani, vel Comprovincialium Sacerdotum conſcien-

tia, nihil de rebus defuncti auferant, ne fortè cum hæreditariis rebus, aliquas etiam ad Eccleſiam pertinentes, vel permixtas uſurpent. Horum Canonum tranſgreſſores, ſive Clerici, ſive Laïci, & Communione, & conſortio privantur Eccleſiæ. *Canon quartus*, providet exequiis Epiſcopi defuncti. Decernit ut Epiſcopus Commendator, qui eas curare debet, non expectet ejus obitum, ſed ad infirmum accedat, ut ipſum admoneat de ordinatione domûs, & poſtremam ejus voluntatem exequatur, eúmque defunctum, *poſt oblatum in ejus commendatione Sacrificium Deo*, mox ſepulturæ tradat, eáque impleat, quæ ſuperiori Canone conſtituta ſunt. Si autem Epiſcopus repentinâ morte ſublatus fuerit, unô tantum die cum nocte ſervandum eſſe decernit defuncti corpus, non ſine Fratrum ac Religioſorum frequentiâ, & pſallentium excubatione; deinde conditum ſeorſim in loculo non ſtatim humari, ſed honorificè commendari, donec invitato viciniori Epiſcopo, ſolemni ritu in tumulum inferatur. *Canon quintus*, vagos & inſtabiles Clericos, quin etiam Diaconos & Preſbyteros, ſi Epiſcopo monenti ut Eccleſiæ, cui ſunt deputati, aſſiduum Officium impendant, non paruerint, communione & honore privat, donec reſipiſcant. *Canon ſextus* antiqua Decreta renovat, prohibentia ne ullus alienum Clericum ordinet. Vetat inſuper, ne quiſpiam ordinetur, *qui localem ſe futurum primitus non ſpoponderit*. Stabilitatis quippe & reſidentiæ lege tunc quivis Clerici tenebantur.

ARTICULUS IX.

De Concilio Arelatenſi IV.

ANNO Chriſti quingenteſimo vigeſimo quarto, *Theodorici* Regis Gothorum in Italia Imperantis trigeſimo ſecundo, *Arelatem* * quæ tunc Gothis parebat, Concilium à Sancto Cæſario congregatum eſt, in quo ſexdecim aſſidentibus Epiſcopis, Cannnes quatuor conditi ſunt. *Primus*, Diaconos ante annum ætatis vigeſimum quintum; Presbyteros, vel Epiſcopos ante trigeſimum ordinari vetat: Laïcos, niſi præmiſſâ converſione probatos. Quam probationem ad annum contrahit. *Canon ſecundus*, ut Laïci ad Epiſcopatum promoveri poſſint, indulget: in hoc autem temperat antiquæ diſciplinæ ſeveritatem, *ſine præjudicio Canonum*, quia creſcente Eccleſiarum numero, plures ordinare Clericos neceſſe erat, & nonnullos ex Laïcis aſſumere ad regendam Eccleſiam, etſi diu in Clero non militaſſent. *Canon tertius*, Pœnitentes, digamos, vel internuptarum maritos, ordinari vetat, ſecundùm antiquos Canones; quorum trangreſſores Epiſcopos anno integro à Sacris ſuſpendit. *Canon quartus*, eos à Communione removet, qui Clericos vagos & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ regulam ſubterfugientes ſuſceperint, aut ipſis patrocinium impenderint.

** Arles.*

Summa Canonum.

ARTICULUS X.

De Synodo Carthaginenſi, ſub Bonifacio.

CUM poſt mortem *Traſamundi* Vvandalorum Regis, libertas Africanæ Eccleſiæ ab *Hilderico* reſtituta eſſet, *Bonifacius* Carthaginenſis Epiſcopus Synodum ex diverſis Africæ Provinciis congregavit, anno Chriſti quingenteſimo vigeſimo quinto. In ea Nicænæ Fidei Profeſſione præmiſſâ, variiſque Conciliorum Africanorum Canonibus recenſitis; antiqua Eccleſiæ Africanæ politia confirmata eſt, ſecundùm quam ſingulæ Provinciæ habebant Primæ Sedis Epiſcopos, & omnium Primas erat Epiſcopus Carthaginenſis.

Secundò *Petrus* Abbas cum Senioribus Monaſterii ſui, libellum ſupplicem porrexit Bonifacin Carthaginenſi, & Synodo, pro Monaſterii ſui libertate. Scilicet *Liberatus* Epiſcopus Primæ Sedis Provinciæ Byzacenæ Monaſterium illud Sedi ſuæ ſubjicere volebat, utpotè in ſuâ Provincia conſtitutum, & Monachos ſibi parere renuentes excommunicaverat. Conteſtati ſunt illi ſe ſubditos eſſe Carthaginenſi Epiſcopo totius Africæ Primati, cui ſe tradiderunt, cùm eorum Monaſterium fundatum eſt. Liberum ſibi fuiſſe, cui vellent, Epiſcopo Cœnobium ſubjicere ſuum, quod ſuis, parentúmque ſuòrum ſumptibus fundatum erat: Et in quod ex diverſis locis Africæ, vel tranſmarinis, congregari fuerant. Se quidem, vacante Sede Carthaginenſi, ab Epiſcopo primæ Sedis Provinciæ Byzacenæ Preſbyteros poſtulaſſe: Ita tamen ut ex hoc nullum jus illius Succeſſori quæſitum eſſet: Sed neque vicinis Epiſcopis ipſos unquam fuiſſe ſubditos, ſed expectaſſe Carthaginenſis Eccleſiæ libertatem, & Epiſcopi illius Ordinationem, ut ei Monaſterium ſuum, ſeque ipſos ſubjicerent. Plurima eſſe Monaſteria in Africa, quæ illi non ſuberant Epiſcopo, in cujus Diœceſi conſtructa erant, ſed alteri, cujus Sedi ſe primùm addixerant. *Adrumetinum* ipſum Monaſterium, prætermiſſo ejuſdem civitatis Epiſcopo, ex regionibus tranſmarinis Presbyteros ſemper habere. Protulerunt iidem Monachi vetera quædam ad probandam Monaſteriorum libertatem monumenta: Scilicet fragmentum ex libris Sancti Auguſtini *de Moribus Clericorum*, ſeu ex Sermone L. *de Diverſis*. Secundò Decretum Synodi Arelatenſis, quo controverſia inter *Theodorum* Forojulienſem Epiſcopum, & *Fauſtum* Linnenſem Abbatem orta, compoſita eſt. Tertiò vetus Privilegium à *Bonifacio* Provinciæ Byzacenæ Seniore conceſſum *Bavagalianenſi* Parthenoni, his verbis: *Infinnè ſemper Servorum Dei, vel Ancillarum Monaſteria liberum habere arbitrium à conditione omnium Clericorum, quorum priſcorum Patrum ſequentes ritum, etiam veſtrum Monaſterium hoc habere, & in nobis manere uſque in ævum. Unde per hanc vos auctoritatem duximus commonendas, ut licentiam habeatis, unde volueritis, ſpiritualem ſumere cibum, liberam in omnibus facultatem habentes, &c. Ut quem velitis vobis corrogetis Preſbyterum, qui vobis in Monaſterio peragat Sacroſancta.*

Monaſteriorum Privilegia non reſcindenda veterum Canonum ſervandorum ſpecie.

Liberatus Provinciæ Byzacenæ primæ Sedis Epiſcopus cum ſuâ Synodo, datis ad *Bonifacium* Carthaginenſem literis, rogaverat ut Canones convelli non permitteret, ſecundùm quos Monaſteria ſubdita erant Epiſcopo, cujus in Diœceſi conſtructa erant. Reſpondit *Bonifacius*, Privilegia tot Epiſcoporum auctoritate firmata reſcindi non debere veterum Canonum ſervandorum ſpecie: *Neque enim*, inquit, *poterimus ſtatuta mutare, quæ per tot Sacerdotes inſtinctu divino ſervata noſcuntur. Si enim admiſerimus ea, quæ ante conſtituta ſunt, in retractationem vocari, nihil in divinis humaniſque actibus, nihil in ſacris publiciſque rebus obtinere ullam poterit firmitatem: Dum poſt annorum ſpatia, tanquam in emendationem Patrum velut inſtructior noſtra videatur mutare poſteritas.* Iſtud tandem à Synodo editum eſt Decretum: *Erunt igitur omnia omnino Monaſteria, ſicut ſemper fuerunt, à conditione Clericorum modis omnibus libera, ſibi tantùm & Deo placentia.* Hujus Acta Concilii edidit *D. Lucas Dacherius, Tomo VI. Spicilegii*, ex Codice MS. Bibliothecæ Vaticanæ ab *Holſtenio* deſcripta. Edidit & *P. Labbeus Tomo IV. Conciliorum.*

ARTICULUS XI.

ARTICULUS XI.

De Concilio Vaſenſi.

ANno Chriſti 529. *Athalarici* Regis IV. *Sanctus Cæſarius* Arelatenſis Epiſcopus Concilium *Vaſione* celebravit, in quo decem conſidentibus cum ipſo Epiſcopis, paucos Canones edidit. Quinque exhibent Editiones Conciliorum; quorum *primus* ſtatuit, ut Preſbyteri qui ſunt in Parochiis conſtituti, juniores Lectores in domum ſuam recipiant, ac in lege Domini, & divinâ Pſalmodia erudiant, ut ſibi dignos provideant ſucceſſores. Sic ædes Curatorum erant Eccleſiaſtica Seminaria: eamque ex Italia ſaluberrimam diſciplinam acceperant Provinciæ Epiſcopi. *Secundus Canon* permiſit, non ſolùm civitatum, ſed etiam Parochiarum, id eſt, ruris Preſbyteris, ut in Eccleſiis ſuis verbum divinum prædicarent: ſi verò Preſbyter infirmitate præpeditus, per ſeipſum prædicare non poſſet, Sanctorum Patrum Homiliæ à Diaconis recitarentur. *Tertius Canon* ſtatuit ut *Kyrie eleiſon* & ad Matutinum, & ad Miſſas, & ad Veſperam dicatur; & *Sanctus*, in omnibus Miſſis, ſive Matutinis, ſive Quadrageſimalibus, ſive *pro defunctorum commemoratione*, dicatur eo ordine, quò in Miſſis publicis, & ſolemnibus dicebatur. *Quartus Canon* nomen *Domini Papæ*, quicumque Sedi Apoſtolicæ præfuerit, in Eccleſiis recitari jubet. Quintus, *Sicut erat in principio* poſt *Gloria Patri*, dicendum ſtatuit. Lege quæ diximus de Concilio Vaſenſi I. *Sæculo* IV.

[* Vaiſon.] [Ædes Curatorum, Eccleſiaſtica Seminaria.]

Ex Præfatione iſtius Synodi diſcimus, in Conciliis Provincialibus ante omnia diſcuſſam olim fuiſſe vitam Epiſcoporum, quæſitum an contra Canones peccaſſent, & auditas, ſi quæ proferrentur, contra ipſos querimonias. Sic enim habet Concilii Vaſenſis Præfatio: *Juxta conſuetudinem, antiquorum Patrum Regulas relegentes, propitiante Domino, nullum de præſentibus Domini Sacerdotibus aliquid contra Decreta ſpiritalia aut præteriſſe, aut præſumpſiſſe cognovimus, &c.*

ARTICULUS XII.

De Concilio Toletano II.

[* Tolede.]

TOleti * à *Montano* Metropolitano Synodus Provincialis celebrata eſt, Anno Chriſti quingenteſimo trigeſimo tertio *Theude* Wiſigothorum Rege in Hiſpaniis regnante, ut teſtatur Sanctus Iſidorus in Chronico; ex quo emendandus Canon poſtremus *Amalarici* nomen habens. Quinque in eâ ſunt editi Canones.

[Summa Canonum.]

Primus, pueros quos à primis infantiæ annis parentes Clero mancipaverint, in domo Eccleſiæ, ſub oculis Epiſcopi, decernit inſtituendos; ubi verò decimum octavum annum attigerint, optionem illis dandam vel matrimonii, vel continentiæ: quam ſi profiteantur, ordinari Subdiaconi poterunt anno ætatis vigeſimo, Diaconi vigeſimo-quinto. Sin minùs, concedendum ipſis eſt ut nubant; & in inferioribus gradibus maneant, donec fortè perfectam ætatem aſſecuti, cum uxoris conſenſu, continentiam pariter promittentes, ad Sacros Ordines promoveantur. Quo ex Canone patet, pueros à parentibus Clero conſecratos, jugum Domini excutere non potuiſſe, ubi ad ætatem adultam perveniſſent, ſed voto parentum obſtrictos fuiſſe Clericali Militiæ toto vitæ ſuæ decurſu. *Canon ſecundus*, eos qui ſic inſtituti fuerint, ad aliam Eccleſiam, relictâ propriâ migrare vetat, aut ab alio Epiſcopo ſuſcipi abſque conſcientiâ proprii Sacerdotis. *Canon tertius* extraneis cum mulieribus, ſive ingenuis, ſive libertis, ſive ancillis, commorari Clericos prohibet: inobedientes à Clero & communione rejicit. *Canon quartus* agellos, aut vineolas, quas ſibi Clerici, ſuſtentandæ vitæ causâ in terris Eccleſiæ fecerint, ad Eccleſiam, non ad eorum hæredes, ipſis morientibus tranſituros ſtatuit. *Canon poſtremus* matrimonia conſanguineorum vetat ſub excommunicationis pœna, tantò diuturniori, quantò propinquior erit cognationis gradus. Tandem Patres ſeipſos, & Comprovinciales Epiſcopos ad horum Canonum obſervantiam obſtrinxerunt ſub pœna *totius fraternæ caritatis*, id eſt, communionis omnium Coëpiſcoporum amittendæ. Futuram verò Synodum indixerunt, *juxta priorum Canonum decreta*, Toleti celebrandam, & à *Montano* Metropolitano convocandam.

ARTICULUS XIII.

De Concilio Aurelianenſi II.

ANno Chriſti quingenteſimo trigeſimo tertio, celebratum fuit Concilium Aurelianenſe * ſecundum, convocatis Epiſcopis ex ditionibus trium Regum, *Theodorici*, *Childeberti*, *& Clotarii*, non tamen ex omnibus Franciæ Provinciis, ſed tantùm ex quatuor Lugdunenſibus, & tribus Aquitanicis, ut ſubſcriptiones probant. Regum Chriſtianiſſimorum præcepto convocata eſt hæc Synodus, ut ex Præfatione patet. *Cùm ex præceptione glorioſiſſimorum Regum*, inquiunt Patres, *in Aurelianenſem urbem, de obſervatione Legis Catholicæ tractaturi, Deo auxiliante conveniſſemus, &c.* Interfuerunt Epiſcopi viginti ſex, & quinque Preſbyteri à totidem Epiſcopis miſſi. Canones editi ſunt viginti & unus.

[* Orleans.]

[Summa Canonum.]

Primus, Epiſcopos ad Synodum, vel Ordinationem à Metropolitano vocatos, adeſſe jubet. *Secundus*, Concilia Provincialia ſingulis annis celebrari. *Tertius*, Epiſcopos, non ſolùm pro Ordinationibus ſed etiam pro quibuſlibet cauſis aliquid accipere vetat. *Quartus*, per pecuniam ordinari quærentes, ut reprobos abjicit. *Quintus*, Epiſcopum, quem ad ſepeliendum Coëpiſcopum defunctum, ſine morâ venire jubet, aliquid præter ſumptus neceſſarios prohibet exigere; ut verò, evocatis Preſbyteris, domum Eccleſiæ deſcriptam, cum univerſâ ſupellectili, cuſtodiendam idoneis viris tradat, *Canon ſextus*, præcipit. Antiquas Regulas in Ordinationibus Metropolitanorum per incuriam neglectas obſervari ſtatuit *Canon ſeptimus*: ut ſcilicet *A Comprovincialibus Epiſcopis, Clericis, vel populis electus, congregatis in unum omnibus Comprovincialibus Epiſcopis, ordinetur. Octavus* Diaconos in captivitate uxoribus copulatos, à miniſterio removet. *Nonus*, Preſbyteros *cum ſæcularibus habitare* vetat *ſine permiſſione Epiſcopi ſui*: alioqui *ab officii ſui communione* pellendos, id eſt, ad laicam detrudendos communionem. *Decimus* ſub anathemate prohibet, ne quis novercæ ſuæ nubat. *Undecimus* fert excommunicationem in conjuges, qui propter alterutrius infirmitatem, matrimonium ſolverint. *Duodecimus* monet Fideles ne vota ſua cantando, bibendo, vel laſciviendo exſolvant, quod votis ſic redditis provocetur potiùs ira Dei, quàm placetur.

[Presbyteros non habitare ...]

Canon Decimus-tertius, Abbates, Martyrarios, id eſt, Clericos qui Martyrum Oratoriis præficiebantur, Recluſos, vel Preſbyteros, *apoſtolia*, id eſt dimiſſorias literas, dare vetat. *Decimus-quartus*, dignitate & gradu privat Clericos, qui Officium ſuum implere, aut vice ſuâ venire ad Eccleſiam renuunt. *Decimus-quintus* ſtatuit ſuſcipiendas oblationes defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, iis exceptis, qui ſibi ipſi mortem intulerint. Crimen intellige, de quo ipſos ante obitum pœnituiſſe probabile ſit. *Decimus ſextus*, illiteratum ho-

Diaconiſſarum Ordinatio prohibita.

minem vel qui baptizandi ritum neſcit, Preſbyterum, aut Diaconum prohibet ordinari. *Decimus-ſeptimus*, fœminas quæ benedictionem Diaconalem contra Canones acceperant, à communione removet, ſi nupſerint. Cæterùm nulli deinceps fœminæ Diaconalem benedictionem credendam *Canon decimus-octavus* decernit.

Canon decimus nonus, matrimonia Chriſtianorum cum Judæis irrita declarat. *Vigeſimus*, eos à Communione removet, qui cibis immolatitiis, aut animalium ſuffocatorum carnibus veſcuntur. *Vigeſimus-primus* Abbates qui Epiſcoporum præcepta deſpiciunt, à communione excludit, niſi contumaciam ſuſceptâ humilitate deponant. Tunc ſcilicet Abbates & Monachi ſubditi erant Epiſcopis, nec immunitates ullæ ipſos eorum juriſdictioni penitus ſubducebant.

Inter Epiſcopos qui huic Synodo ſubſcripſerunt, inſignes ſanctitate fuere *Leo Senonenſis*, *Eleutherius Autiſſiodorenſis*, *Gallus Arvernorum*, ſive *Claromontanus*, *Innocentius Cenomanenſis*, *Lanto Conſtantienſis*, *Julianus Viennenſis*, *Agrippinus Auguſtodunenſis*, & *Flavius* * *Rotomagenſis*, qui Monaſterium Sanctorum Petri & Pauli, quod hodie *S. Audoeni* * vocatur, ædificavit eodem anno quô Synodus Aurelianenſis habita eſt, aut potiùs ædificari curavit à Clotario Rege. Cùm *Aſclepii* Preſbyteri ſubſcriptionem, pro *Adelphio* Epiſcopo *Rauracenſi* hac in Synodo legis, fruſtra hanc in Notitiis Epiſcopatuum Galliæ Sedem quæres, niſi pro *Rauracenſi* quod mendosè poſitum eſt, *Ratiatenſem* ſubſtituas, ut ſubſtituendum rectè monuit *Sirmondus*; id eſt, *Pictavenſem*. Nam Pictavenſes Epiſcopi dicti ſunt aliquando *Ratiatenſis*. *

* Vulgò, S. Fillenl.

* S. Oüen.

* De Raz.

ARTICULUS XIV.

De Concilio Arvernenſi. *

* Arverna civitas, Clermont en Auvergne, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſc. Bituricenſi.

Anno Chriſti quingenteſimo trigeſimo-quinto, quindecim Epiſcopi ex *Theodeberti* Regis ditionibus ad Concilium *Arvernenſe* convenerunt. Conſentiente Rege convocatum fuit, ut teſtantur Patres in Præfatione quæ Canonibus præfigitur. *Cùm in nomine Domini*, inquiunt, *congregante Sancto Spiritu*, *conſentiente Domino noſtro glorioſiſſimo piiſſimóque Rege Theodeberto*, *in Arverna urbe ſancta Synodus conveniſſet*, *ibique flexis in terram genibus pro regno ejus*, *pro longævitate*, *pro populo Dominum deprecaremur*, *ut qui nobis congregationis tribuerat poteſtatem*, *Regnum ejus Dominus noſter fœlicitate attolleret*, *imperio regeret*, *juſtitiâ gubernaret*, *in Eccleſia ex more conſedimus*, &c. Sexdecim ea in Synodo editi ſunt Canones.

Summa Canonum.

Primus ſtatuit in Conciliis ante alias cauſas tractanda eſſe quæ *ad emendationem vitæ*, *ad ſeveritatem regulæ*, *ad animæ remedia pertinent*. Secundus, Communione privat eum qui *patrocinia Potentum* ad obtinendum Epiſcopatum adhibuerit, ſtatuitque ordinandum Epiſcopum *electione Clericorum vel civium*, *conſenſu Metropolitani*: qui ſacrum honorem *non votis quæras*, *ſed meritis*. Tertius, palliis, vel *miniſteriis divinis*, id eſt altarium ornamentis, defunctorum corpora obvolvi vetat. *Quartus*, prohibet Magnatibus ne Clericis contra Epiſcopos patrocinium impendant. *Quintus*, à Communione excludit eos, *qui res Eccleſiæ petunt à Regibus*, ceu qui *egentium ſubſtantiam rapiunt*: & conceſſiones Regum irritas declarat. *Irrita habeantur*, *quæ obtinent*. Sextus, à communione Eccleſiæ ſegregat Chriſtianos matrimonium cum Judæis contrahentes. *Septimus*, vetat Corpus Sacerdotis, cùm ad tumulum effertur, *Opertorio Dominici Corporis obvolvi*, ne dum *honorantur corpora*, *altaria polluantur*. Octavus, *Miniſteria divina*, id eſt, ornamenta altaris prohibet ad nuptiarum ornatum & pompam commodari. *Nonus*, cavet ne Chriſtianis Judæi præponantur Judices. *Decimus*, ne Epiſcopus alienus Parochias invadat. *Undecimus*, ne alienum Clericum abſque proprii Epiſcopi conſenſu ſuſcipiat, aut ad Sacerdotium promoveat. *Duodecimus*, inceſtas conjunctiones, quæ *auctoritatem divinæ legis*, *ac naturæ jura perrumpunt*, anathemate plectit.

Qui ordinandi Epiſcopi.

Preſbyterorum & Diaconorum continentia.

Decimus-tertius, Clericos ad Diaconatum, aut Preſbyteratum promotos, ſi conjugati ſint, *fratres uxorum ſuarum ex conjugibus fieri* jubet: continentiam non ſervantes, dignitate in perpetuum dejicit. *Decimus-quartus*, munera Eccleſiæ collata fraudantes à communione removet. *Decimus-quintus* Natale Domini, Paſcha, Pentecoſten, & alias Feſtivitates præcipuas, cum Epiſcopo celebrare jubet, tum Preſbyteros & Diaconos qui in villulis habitant, & in Oratoriis divina Myſteria celebrant; tum *cives natu majores*, id eſt capita familiarum. *Decimus-ſeptimus*, extraneas mulieres è domo Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi eliminat: tantùm aviam, matrem, ſororem, vel neptem patitur, ſi poſcat neceſſitas. Canonum hac in re tranſgreſſores Communione privat: Et Epiſcopum hanc culpam in Preſbytero, aut Diacono punire negligentem Sententiæ ſeveritati ſubjicit.

Epiſcopi Regem filium vocant.

Hæc Synodus ad Theodebertum Regem Epiſtolam dedit, quâ rogabat ut Clerici, aliique, qui Regum aliorum dominio ſubjacebant, poſſeſſionibus quas in ejus Regno jure obtinebant, non fraudarentur. Regem *Dominum & filium* vocabant olim Epiſcopi, ut ex Epiſtolæ iſtius inſcriptione patet. *Domino inluſtri atque præcellentiſſimo Domino & filio Theodeberto Regi*. Inter iſtius Synodi Epiſcopos, ſanctitate illuſtres fuerunt *Gallus Arvernenſis*, *Gregorius Lingonenſis*, *Hilarius Gabalitanus*, * *Nicetius Trevirenſis*, *Dalmatius Rutenenſis*, *Domitianus Trajectenſis*, * *Venantius Vivarienſis*, & *Heſperius Metenſis*.

* De Javouls.

* De Maſtricht.

ARTICULUS XV.

De Concilio Aurelianenſi III.

Anno Chriſti quingenteſimo trigeſimo octavo, Regis *Childeberti* vigeſimo-ſeptimo, Concilium Aurelianenſe Tertium celebratum eſt. Interfuerunt novemdecim Epiſcopi cum ſeptem Preſbyteris, ex diverſis partibus Franciæ, cui tres Reges, *Childebertus*, *Clotarius* & *Theodebertus* tunc dominabantur. Triginta tres Canones editi ſunt. *Primus*, Synodum ſingulis annis celebrari ſtatuit à Metropolitano: quem ſuſpendit à ſacris, ſi intra biennium non convocaverit: & Epiſcopos qui, infirmitate non detenti, defuerint, eidem ſententiæ ſubjicit. Nec eorum abſentiam *diviſione ſortis* cenſet excuſandam, id eſt, ex eo quòd non eidem Regi ſubjecti ſint, cui Metropolitanus. *Canon ſecundus* Clericos conjugatos, à Subdiacono & ſupra, qui continentiam non ſervant, ab Officio deponit, & ad *laicam Communionem* detrudit. Epiſcopum verò qui ipſos ad Miniſterium poſtea admiſerit, ſuſpendit ab Officio ad tres menſes. *Tertius* de Ordinationibus Epiſcoporum, ſtatuit Metropolitanos à Metropolitanis omnibus, ſi fieri poteſt, præſentibus Comprovincialibus ordinari, cum conſenſu Cleri, & civium; Comprovinciales verò cùm eodem, necnon & Metropolitani conſenſu, *ſecundùm Decreta Sedis Apoſtolicæ*, * & *priorum Canonum ſtatuta*. Canon *quartus* familiaritatem extranearum mulierum cum Clericis prohibet: Epiſcopos, vel Clericos, hac in re Canonum tranſgreſſores triennii excommunicatione mulctat. *Quintus* oblationes collatas Baſilicis in civitatibus

Summa Canonum.

Concilia Provincialia.

Majorum Clericorum continentia.

* S. Leo in Epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem.

Epiſcopi auctoritas bonorum

Eccleſiaſticorum adminiſtratione.

conſtitutis ad poteſtatem Epiſcopi redigit, qui pro ſuâ prudentiâ ſtatuat quid in Baſilicæ reparationem, quid in alimoniam Clericorum in ea miniſtrantium cedere debeat. Oblationes verò Eccleſiis pagorum collatas, ſecundùm locorum conſuetudinem adminiſtrari permittit. *Canon ſextus* renovat Canones antiquos, prohibentes ne Neophyti, ætate juniores, digami, Pœnitentiam profeſſi, ſemi-corpore, id eſt, deformiter parvi, vel gibboſi, vel claudi, vel manci, & arreptitii, promoveantur ad Ordines. Epiſcopos autem, qui hujuſmodi homines ordinaverint, per annum integrum à Sacris ſuſpendit. Imò & pœnas extendit ad teſtes talium Ordinationum, quos anno integro à Communione pelli jubet.

Irregularitas.

Canon ſeptimus, Clericos, qui cùm uxores non haberent, ordinati ſunt in legitimâ ætate, abſque ullâ reclamatione, & poſtea uxores duxerunt, cum uxoribus à communione pellit: ſi inviti, vel reclamantes ordinati fuerint, Officio, non communione privat. Ad minores tantùm Clericos pertinet pars illa Canonis. Poſterior verò pars honoratos Clericos ſpectat, id eſt majores, à Subdiacono & ſupra, quos ob admiſſum adulterium deponit ab Officio, laicâ damnat communione, & reliquam vitam in Monaſterio agere præcipit. *Canon octavus* Clericos fures, & falſarios deponit: perjuros in cauſis ſub juramento finiendis, biennii inſuper excommunicatione plectit. *Nonus*, Clericos qui ante ordinationem ex concubina filios ſuſceperunt, quâ mortuâ duxerunt uxorem; aut vice versâ, primùm uxorem duxere, deinde concubinam, ab Officio non removet, ſi per ignorantiam ſunt ordinati; ſed ulteriùs ordinari vetat. Concubinarum nomine hic non ſunt intelligendæ fœminæ aſſumptæ ad tempus, libidinis tantùm explendæ causâ, quæ in Conciliis paſſim anathemate feriuntur, & dimitti jubentur: ſed fœminæ conjugatæ ſine dotalibus inſtrumentis.

Jus apponendi impedimenta dirimentia Matrimonio, ut Sacramentum eſt, Eccleſiæ ſoli, non Principibus convenit.

Canon decimus, eos qui nuptias inceſtas contraxerunt, ante baptiſmum, vel antequam Patrum ſtatuta noſſent, excuſat, nec eorum conjugia ſolvit. In poſterum autem obſervari ſtatuit, quod in anterioribus Canonibus de inceſtis matrimoniis interdictum eſt, ne quis relictam patris, filiam uxoris, relictam fratris, ſororem uxoris, conſobrinam aut ſobrinam, relictam avunculi, vel patrui, ducat uxorem. Quòd ſi qui in hoc *inceſti adulterio potius quàm conjugio fuerint ſociati, quamdiu ſe non ſequeſtraverint, à Communione Eccleſiaſtica repellendos.* Matrimonia contra Canones contracta, Eccleſia diſpenſatione ſuâ rata facit: contrahenda contra Canones irrita declarat. Unde probatur evidenter jus apponendi impedimenta dirimentia Matrimonio ut Sacramentum eſt, Eccleſiæ ſoli convenire, non Principibus, ut *Launoius* contendit in Opere *De Jure Principum in Matrimoniis Chriſtianorum.*

Undecimus, *Clericos Canonicos*, id eſt, in Canone ſeu matricula Eccleſiæ conſcriptos, ſi Officium ſuum non impleant, ullâ ex rebus Eccleſiaſticis percipere ſtipendia vetat, aut munera. *Duodecimus*, cavet ne facultates Eccleſiæ alienentur: alienatas, aut in diſpendium Eccleſiæ obligatas, per publicum, aut electorum judicium revocari jubet. *Decimus-tertius*, mancipiis Chriſtianis in Judæorum ſervitio detentis proſpicit: Chriſtianos matrimonium cum Judæis contrahentes communione privat, donec ſeparati fuerint: conviviis Judæorum inquinatos, per annum excommunicat. *Decimus-quartus* Miſſarum celebrationem, in præcipuis ſolemnitatibus horâ tertiâ inchoari ſtatuit, ut Sacerdotes ad Veſpertina Officia convenire poſſint. *Decimus-quintus*, Epiſcopum in Diœceſes alienas, ad alienos Clericos ordinandos, vel altaria conſecranda irruentem, per annum à Miſſarum celebratione ſuſpendit, his, quos ordinavit, depoſitis. Clericis verò abſque

A Epiſcopi ſui literis peregrinantibus, communionem impendi vetat, ſecundùm priores Canones. *Decimus-ſextus*, raptores Virginum ſacrarum, aut Viduarum, communione privat ad exitum uſque, Viatico in infirmitate dumtaxat concesſô. Virginem aut viduam raptori conſentientem pari pœna damnat. His communicantem Sacerdotem, anno integro à Communione ſuſpendit.

Præbendarum initia.

Canon decimus-ſeptimus, quod à Clericis ex Epiſcoporum decedentium munificentiâ poſſidetur, à ſucceſſoribus auferri vetat: ut qui beneficiis hujuſmodi gaudent, *officia Eccleſiæ, obedientiam & affe- B ctum Sacerdotibus præbeant.* Permittit tamen Epiſcopo rerum ita conceſſarum commutationem, abſque Clericorum diſpendio. Quæ verò ipſe benè meritis contulit, contumacibus auferre poteſt. Hoc ex Canone perſpicuum eſt, Epiſcopos Clericis conceſſiſſe agros, & prædia Eccleſiæ ad uſumfructum, quoad viverent: quæ auferre ipſis Succeſſor non poſſet: imò nec ipſe qui conceſſerat, niſi contumaciæ rei eſſent. Quæ Præbendarum Canonicis Cathedralis Eccleſiæ conceſſarum quædam fuerunt initia. *Canon decimus-octavus* permittit Epiſcopo ut Clericos ab

Clerici Abbatiæ adminiſtratores.

C Eccleſia Cathedrali ad Abbatiam, Diœceſim ſive Parochiam, aut ad Baſilicam Martyris tranſlatos, aliquâ parte fructuum prioris Beneficii frui ſinat, ſi fructus ad honeſtam ſuſtentationem ſufficientes ex novis illis Beneficiis non percipiant. Si enim fructus poſterioris Beneficii ſufficiant, æquum eſſe cenſent Patres, ut nihil percipiat de eo quod ante ex Eccleſiaſtico munere habebat: *Quia facultas ſuſcepti Monaſterii, Diœceſis, vel Baſilicæ, debet plenâ ratione ſufficere.* Notandum Clericos non ita fuiſſe ad Abbatiam tranſlatos, ut Abbates eſſent, & Monachis præeſſent, ſed ut Abbatiæ adminiſtratores eſſent. Quæ adminiſtratio Clericis commiſſa, quæ- D dam erat Commendæ ſpecies.

Communio laïca.

Canon decimus-nonus, contumaces Clericos, juxta priores Canones, laïca communione mulctat, additâ certâ fiduciâ recipiendi gradum, ſi dignâ pœnitentiâ & ſupplicatione Epiſcopo ſatisfaciant: ita tamen ut conſuetis ſtipendiis interim non priventur. *Communio laïca* hic ſaniori modo uſurpatur pro communione peregrina. Communio namque laïca propriè dicta in ordinem laïcorum omnino redigebat Clericos, redeundi in Clerum ſpe ſublatâ. *Canon vigeſimus* permittit Clericis, qui ſe ab Epiſcopo ſuo injuſtè damnatos, aut duriùs exceptos putant, ut querimonias ad Synodum ſuas deferant. E *Vigeſimus-primus*, Clericorum conjurationes in Synodis vindicandas decernit. *Vigeſimus-ſecundus*, eos qui retinent rem Eccleſiæ, vel Epiſcopi, à Communione ſuſpendit, donec factâ reſtitutione, tam Eccleſiam, quàm Sacerdotem reddant indemnem. A communione etiam excludit eos qui oblationes defunctorum retinent, vel ſuas revocant. *Vigeſimus-tertius*, Abbates, Preſbyteros, cæteroſque Miniſtros, res Eccleſiæ alienare, vel obligare vetat ſine permiſſu & ſubſcriptione Epiſcopi, ſub pœna depoſitionis. *Vigeſimus-quartus*, benedictionem pœnitentiæ, id eſt, pœnitentiæ publicæ impoſitionem, juvenibus perſonis, aut conjugatis, niſi ex conſenſu partium, F & ætate jam plenâ, non eſſe credendam ſtatuit. Ratio eſt, quia Pœnitentiæ tempore continentia imperabatur. *Vigeſimus-quintus*, Pœnitentes ad ſæcularem habitum & militiam redeuntes, Viatico concesſô, uſque ad exitum excommunicatione plectit.

Canon vigeſimus-ſextus ſervos ordinari vetat: qui ipſos ordinaverint, Epiſcopos, anni ſpatio à Miſſarum celebratione ſuſpendit. *Vigeſimus-ſeptimus* deponit Clericos majores, uſuram, aut negotiationem, proprio nomine, vel alieno, exercentes. *Vigeſimus-octavus* ruralia opera diebus Dominicis illicita declarat, non quæ *ad nitorem domûs, vel hominis, vel præparationem*

Quæ opera Dominicis diebus prohibita?

præparationem victûs pertinent, nec iis diebus iter agere cum equis, aut vehiculis prohibitum eſſe: & ad Judaïcam magis quàm ad Chriſtianam obſervantiam ſcrupuloſiorem illam ab opere quovis ceſſationem pertinere. *Vigeſimus-nonus*, è Miſſa diſcedere prohibet, antequam Dominica dicatur oratio, & detur benedictio ab Epiſcopo, ſi fuerit præſens. Miſſam inſuper audire Laïcos cum armis vetat. *Trigeſimus* prohibet Judæos à die *Cœnæ Domini*, uſque ad *Paſcha* incluſivè, procedere inter Chriſtianos, & eis miſceri. *Trigeſimus-primus*, Hæreticos qui Catholicum aliquem rebaptizaverint, à Judicibus apprehendi jubet, ac ad Regis fidem atque Juſtitiam diſtringendos adduci. Judices qui defuerint Officio, annali excommunicatione plectit. *Trigeſimo ſecundo* mutua prohibitio fit Clerico & Laïco, ne alter alterum ad ſæculare Judicium vocet inconſultô Epiſcopo. Non ita ſevera fuerat præcedentium Conciliorum diſciplina, quæ Clerico permiſerant, ut pulſatus, apud ſæcularem Judicem reſponderet. (*Agathenſe Canone XXXII. & Epaonenſe Canone XI.*) De litibus quæ ſive à Clericis in laïcos, ſive à laïcis in Clericos movendæ erant, moneri & edoceri volebant Epiſcopi, ut eas in ipſis exordiis præfocare, aut componere conarentur. *Canon trigeſimus-tertius* Antiſtites viventes, & eorum Succeſſores, qui in iſtos Canones peccaverint, reos divinitatis pariter & fraternitatis Judiciô futuros declarat: *Quia Canones ſuos nec ignorare quemquam, nec diſſimulare, id eſt, præterire permittitur.* Ex Epiſcopis qui Concilio Aurelianenſi Tertio, vel ipſi propriâ manu, vel per Nuncios ſuos ſubſcripſerunt, ſanctitate fuere conſpicui, *Lupus Lugdunenſis*, *Pantagathus Viennenſis*, *Leo Senonenſis*, *Lauto Conſtantienſis*, *Eleutherius Autiſſiodorenſis*, *Albinus Andegavenſis*, *Agricola Cabilonenſis*, *Gregorius Lingonenſis*, *Gallus Arvernorum*, *Arcadius Bituricenſis*, *Agrippinus Auguſtodunenſis*, *Flavius Rotomagenſis*.

Miſſæ auditio.

ARTICULUS XVI.

De Concilio Barcinonenſi.

ANno Chriſti quingenteſimo quadrageſimo, Provinciale Concilium *Barcinone* * celebratum eſt, in quo decem Canones editi ſunt, qui publicè Pœnitentes ſpectant: Quos epulis non intereſſe, nec operam dare negotiis, ſed in ſuis domibus vitam frugalem agere debere, ſtatuit *Canon ſeptimus*. *Octavus* obligat eos, qui in infirmitate poſcunt Pœnitentiam, & à Sacerdote accipiunt, ad eam peragendam, ſi poſtea convaluerint: Ita ut à Communione abſtineant, quamdiu integram & ſceleris puram eorum vitam Sacerdos probaverit: Quos tamen ſubjacere manûs impoſitioni non vult; id eſt, ad gradum ſubſtrationis dejici: Quia non ob crimina canonica, ſed Religionis cauſâ Pœnitentiam petierant, ac voverant. His autem *Viaticam benedictionem* in infirmitate conferri jubet, id eſt, abſolutionem à peccatis.

* *Barcino*, vulgò *Barcellone*, Cataloniæ caput, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſ. Tarraconenſi.

ARTICULUS XVII.

De Synodo Aurelianenſi IV.

ANno Chriſti quingenteſimo quadrageſimo primo, ad Synodum Aurelianenſem Quartam ex tripartito Franciæ Regno, *Childeberti* ſcilicet, *Clotarii*, & *Theodeberti*, convenerunt Epiſcopi triginta octo, cum Preſbyteris undecim, & uno Abbate, qui totidem Epiſcoporum nomine interfuerunt. Conditi ſunt Canones triginta & octo, quibus præcedentium Synodorum Decreta, paucis additis, confirmata ſunt. Ex his quæ addita ſunt, hæc præcipua.

De celebratione Paſchæ *Canon primus* decernit: Ut ſcilicet ſecundùm Laterculum, ſeu Canonem Paſchalem *Victorii*, ab omnibus uno tempore celebretur, & die Epiphaniæ ſingulis annis ab Epiſcopo denuntietur. *Victorii Aquitani*, non *Victoris Capuani*, Canonem intellige. In quo lapſum *Baronium* jam aliàs monuimus in Diſſertatione de Celebratione Paſchatis, Sæculo II. *Canon quintus* ſtatuit Epiſcopum ordinandum eſſe in Eccleſia cui præeſſe debet: Quod ſi tempus non patiatur, præſente Metropolitano, aut cum ejus auctoritate, à Comprovincialibus in Provinciâ ordinandus eſt. *Canon ſeptimus* vetat ne Domini prædiorum peregrinos Clericos ad Sacra facienda in Oratoriis intromittant, niſi ab Epiſcopo, cujus in Diœceſi ſunt conſtituta, probatos. *Canon duodecimus*, de litibus Epiſcoporum id ſingulare ſtatuit, ut ſi inter ipſos de rebus terrenis aut poſſeſſionibus orta fuerit contentio, intra anni ſpatium, *pro ſtudio caritatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri*, per Epiſtolas Coëpiſcoporum affectuosè commoniti, litem componere, vel inter ſe, vel per Judices electos feſtinent: Qui diſtulerit, extraneus habendus à caritate Fratrum judicatur: *Quia injuſtum eſt ut qui cunctis præſunt, inter ſe quacumque cauſatione diſſentiant.*

Summa Canonum.

Canon decimus-tertius, Judicibus prohibet ſub excommunicationis pœna, ne Clericos publicis actionibus, aut turelis gerendis applicent: *Quia quod Lex ſæculi etiam Paganis Sacerdotibus & Miniſtris ante præſtiterat, juſtum eſt ut erga Chriſtianos ſpecialiter conſervetur.*

Decimus ſeptimus à Communione pellit Chriſtianos, qui ad caput cujuſcunque feræ, vel pecudis, invocatis inſuper nominibus Paganorum, juraverint, ut eſt conſuetudo Gentilium, ſi commoniti à Sacerdotibus, ab hac ſuperſtitione ſe non emendaverint. *Canon vigeſimus*, de cauſis Clericorum ſtatuit: Primò ne civitatis Magiſtratus earum cognitionem inconſulto Epiſcopo ſuſcipiant. Secundò, ut ad eorum tribunal ſe ſiſtant Clerici, ſi juſſerit Epiſcopus. Tertiò, ſæculares Judices cauſas hujuſmodi audire non debere ac judicare abſque Preſbytero, vel Archidiacono. Quartò, poſſe ipſos cauſas ſuas ad civiles deferre Magiſtratus, cum licentia Epiſcopi. Canonem integrum repræſento. *Ut nullus ſæcularium perſonarum, prætermiſſo Pontifice, ſeu Præpoſito Eccleſiæ, quemquam Clericorum pro ſuâ poteſtate, conſtringere, diſcutere audeat, vel damnare. Sed & Clericus, ſi pro cauſâ, ad petitionem cujuſcumque, fuerit ab Eccleſiaſtico Ordinatore commonitus, ſe ad audientiam ſpondeat adfuturum, & reſpondere nullâ calliditate diſſimulet. Sed quæcumque cauſatio quoties inter Clericum & Secularem vertitur, abſque Preſbytero, aut Archidiacono, vel ſi quis eſſe Præpoſitus Eccleſiæ dinoſcitur, Judex publicus audire negotium non præſumat. Sanè ſi cauſam habentibus placuit ire ad Judicium fori ex voluntate communi, permittente Præpoſito Eccleſiæ, Clerico licentia tribuatur.* Canon vigeſimus-primus decernit ut nullus puellam in matrimonium ducere audeat *per imperium Poteſtatis*, invitis parentibus; *Ne conjugium, quod contra parentum voluntatem impiè copulatur, velut captivitas judicetur.* In eos qui id perpetraverint, excommunicationem decernit. *Vigeſimus quartus*, ſervorum ad Eccleſiæ ſepta, ſub ſpecie conjugii, confugientium, permittenda non eſſe matrimonia ſtatuit, ſed parentibus, aut dominis, prout ratio poſcit, excuſatos, acceptâ fide, ſub ſeparationis promiſſione reddendos: Qui poſtmodum eos, ſi voluerint, propriâ voluntate conjungant. *Canon vigeſimus-ſextus*, decernit ut *Clerici in Parochiis, quæ in Potentum domibus conſtitutæ ſunt, Obſervantes*, id eſt, Officia divina celebrantes, Archidiaconi juriſdictioni ſubſint, ſolvántque quod Eccleſiæ debent. Quod ſi neglexerint,

Ordo in Clericorum cauſis judicandis conſtitutus.

Matrimonia ſine parentum conſenſu illicita.

Potentum

Potentum freti patrocioio, ſecundùm Eccleſiaſticam Diſciplinam emendentur: Agentes verò Potentum, vel ipſi Domini, qui Clericos ab officio implendo prohibuerint, arceantur à Communione. *Canon trigeſimus-nonus*, mulieres impudicas cum Clericis deprehenſas in adulterio, ex mandato Epiſcopi à civitatibus expelli jubet, Clericos ſecundùm Canones puniri. Ex Principum ſanè conceſſione & gratiâ, non propriâ auctoritate, exilio mulctare meretrices illas Epiſcopi poterant. *Canon trigeſimus-tertius* ſtatuit, ut ſi quis in agro ſuo habet, aut poſtulat habere *Diœceſim*, id eſt, Parochiam, ad quam plebs ruſtica conveniat, *primùm terras ei deputet ſufficienter, & Clericos qui ibidem ſua Officia impleant, ut ſacratis locis reverentia condigna tribuatur.* Parochiatum etiam in agris fundatarum, dotem ſufficere volunt Patres, non ſolùm ad Preſbyterum, ſed etiam ad Clericos alendos, qui ſacra ibi perſolvant Officia. *Canon trigeſimus-octavus*, antiquos Canones confirmans ſtatuit, ut Synodi Provinciales annis ſingulis à Metropolitanis convocentur: *Ut dum in unum ſe Fraternitas jungit, ſemper & cenſura*, id eſt, diſciplinæ ſeveritas, *teneatur, & caritas.*

Parochialium Eccleſiarum fundatio.

Concilio Aurelianenſi Quarto ſubſcripſerunt hi ſanctitate celebres Epiſcopi; *Gallus Arvernorum, Agricola Cabilonenſis, Eleutherius Autiſiodorenſis, Lauto Conſtantienſis, Firminus Uceticenſis,* * *Arcadius Bituricenſis*, per *Probianum* Preſbyterum; *Leontius* Senior *Burdigalenſis*, *Innocentius* Cœnomanenſis, *Dalmatius Rutenenſis*, * Gallicanus Ebredunenſis, * *Cyprianus* Tolonenſis, & *Flavius Rotomagenſis.*

* D'Uzés.

* De Rodez.

* D'Ambrun.

ARTICULUS XVIII.

De Synodo Aurelianenſi V.

ANno Chriſti quingenteſimo quadrageſimo-nono, Synodus Aurelianenſis Quinta ex tripartito Franciæ Regno convocata eſt à *Childeberto* Rege, cujus in ditione ſita erat civitas Aurelianenſis; ut ex Præfatione compertum eſt. *Ad divinam gratiam referendum eſt* (inquiunt Patres) *quando vota Principum concordant animis Sacerdotum, &c. Igitur cum clementiſſimus Princeps, triumphorum titulis invictiſſimus, Domnus Childebertus Rex, pro amore, ſacra fidei, & ſtatu Religionis, in Aurelianenſi urbe congregaſſet in unum Domini Sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod ſacrum eſt, &c.* Conditi ſunt Canones viginti-quatuor, quorum magna pars repetitio & confirmatio eſt præcedentium Canonum ac Decretorum: Alii quædam addunt, àut explicant. Hi præ cæteris notandi videntur.

Synodus à Rege convocata.

Summa Canonum.

Primus, quo Neſtorii & Eutychetis ſecta cum earum Auctoribus & Sectatoribus anathematizatur, ſecundùm Sedis Apoſtolicæ judicium: *Quas etiam ſectas*, inquit, *Sedes Apoſtolica ſancta condemnat.* Hæreſes illas in Synodis Epheſina & Calchedonenſi damnatas non ignorabant Eccleſiæ Gallicanæ Patres; tamen Apoſtolicæ tantùm Sedis in ſuo Decreto meminerunt, rati ſatis eſſe, cùm de fidei dogmatibus agebatur, ſi ſanciretur Conſtitutio, quæ Romanæ Sedis niteretur auctoritate, cui refragari nullus deberet.

Summa Sedis Apoſtolicæ in fidei dogmatibus judicandis auctoritas.

Secundus Canon ſtatuit, ut nullus Epiſcoporum quemquam Fidelium pro parvis & levibus cauſis à Communione ſuſpendat; ſed ſolùm propter crimina, quorum reos ab Eccleſia arceri Patres juſſerunt.

Tertius, non ſolùm extranearum mulierum familiaritatem vitandam ſancit Clericis, ſed & conſanguinearum, *Horis indecentibus, ne ſub conceſſâ ſibi licentiâ parentali, ab earum ſequipedis ipſorum vita vel opinio polluatur.* Epiſcopum contra Canones hâc in re peccantem, à Metropolitano, vel à Comprovincialibus ſuis ab Officio ſuſpendi jubet: Clericos à propriis Epiſcopis emendari.

Mulierum familiaritas interdicta Clericis.

Canon ſeptimus, vetat ne tempore interpontificii ullus Epiſcopus in Eccleſia vacante, aut in tota Diœceſi, Clericos ordinet, altaria conſecret, aliaſve obeat Epiſcopalis muneris partes, ſub pœna ſuſpenſionis à celebratione Miſſarum per annum.

Canones nonus & decimus de Electione & Ordinatione Epiſcoporum decernunt, ut *cum voluntate Regis, juxta electionem Cleri ac plebis, ſicut in antiquis Canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano, vel quem in vice ſuâ præmiſerit, cum Comprovincialibus, Pontifex conſecretur. Et ut nullus invitis detur Epiſcopus, nec per oppreſſionem Potentium perſonarum ad conſenſum faciendum cives aut Clerici inclinentur. Quod ſi factum fuerit, Epiſcopus magis per violentiam, quam per Decretum legitimum ordinatus, ab indeptô Pontificatûs honore in perpetuum deponitur.* Primum iſtud Decretum eſt, quô Regum Chriſtianiſſimorum aſſenſus ad electionem Epiſcopi requiritur. Cujus aſſenſus inducta neceſſitas ab antiquis Canonibus non abhorrebat. Magnum namque diſcrimen eſt inter *Poteſtatem* & *Præſidium*. Canone 31. eorum qui Apoſtolici dicuntur, vetitum erat ne quis *per ſæculi Poteſtates* Eccleſiam obtineat: quod & Concilii Aurelianenſis Quinti Canon decimus prohibuit. Per *Poteſtates* obtinebant Eccleſiæ regimen Clerici, cùm è Palatio mittebantur ſtipati militibus ad cives invitos, & abſque Comprovincialium Epiſcoporum aſſenſu conſecrabantur. Sed præſidium Principis vim non inferebat Clero & Plebi, aut Comprovincialibus Epiſcopis, imò electionem fovebat Regius conſenſus, & rebellium ac ſeditioſorum conatus compeſcebat. His autem rationibus adducti ſunt Gallicanæ Eccleſiæ Patres ut jus illud Chriſtianiſſimis Regibus tribuerent. Primò quia cùm ſecundùm Canones, populi conſenſus, Ordinis, & honoratorum, neceſſarius eſſet ut Epiſcoporum electio legitima eſſet ac rata, æquum eſſe cenſuerunt, ut Regi ſimile jus concederetur in univerſis Antiſtitum electionibus, quæ in Regno fierent: Cùm Rex ſit caput populi. Secundò, illud Epiſcoporum libertati in adminiſtratione Eccleſiæ profuturum putarunt: Cùm Regis conſenſu promotus Antiſtes faciliorem & procliviorem tuitionem Regiam expectare deberet. Tertiò Regum munificentia in dandis Eccleſiæ agris & prædiis, ut factum à Clodoveo teſtatur Synodus Aurelianenſis Prima, & in concedendis immunitatibus perſonis, & rebus Eccleſiaſticis, hanc ab Epiſcopis poſtulare viſa eſt grati animi ſignificationem. Quartò, cùm in Regum conſilia & Regni adminiſtrationem cum reliquis Proceribus admitterentur Epiſcopi, juxta monitum Sancti Remigii ad *Clodoveum* Regum Chriſtianiſſimorum primum; *Sacerdotibus tuis honorem debebis deferre, & ad eorum conſilia ſemper recurrere*: Æquum erat ut invito Principe ad eam non aſſumerentur dignitatem, neque incogniti aut ſuſpecti, ſed potiùs qui eſſent illi & vitæ meritis & prudentiâ ac fide undequaque probati.

Epiſcoporum electio & conſecratio.

Regii aſſenſus neceſſitatem in Eccleſia Gallicana ſynodus ſtatuit.

Canon decimus-quintus Xenodochium Lugdunenſe à Childeberto Rege, & ejus uxore fundatum, ejuſque inſtitutionis ordinem, & expenſæ rationem confirmat. *Canon decimus ſeptimus*, ſtatuit quomodo finienda ſint negotia, quæ adversùs Epiſcopum, vel Actores ſive Officiarios Eccleſiæ, quævis aliæ perſonæ habuerint: Prius ſcilicet Epiſcopum ipſum conveniendum eſſe *caritatis ſtudio, ut familiari aditione commonitus, ſanare ea debeat, quæ in querimoniam deducuntur.* Tantam ſcilicet Epiſcopi integritatem eſſe debere cenſebant Patres, ut Judex in propria causâ poſſet appellari. Si autem partibus non faceret ſatis, negotii cognitionem ad Metropolitanum

Cauſæ quarumlibet perſonarum adversùs Epiſcopum vel Actores Eccleſiæ, qua ratione finiendæ?

Metropolitanum deferendam decreverunt. Si autem à Metropolitano monitus per literas Epiſcopus cauſam quâcumque tranſactione amicis mediis non finiviſſet; & ſecundò admonitus litem terminare & componere, vel mittere, aut venire ad Metropolitanum distuliſſet, ab ipſius Communione ſuſpendebatur. Si verò pateret Epiſcopum contra juſtitiam fatigatum, is qui eum injuſtâ interpellatione pulſaverat, per annum à communione erat alienus. Denique ſi Metropolitanus à Comprovinciali Epiſcopo in cauſâ propriâ appellatus bis fuiſſet, ac distuliſſet audientiam, cauſæ cognitio devolvebatur ad proximam Synodum.

Canon decimus-nonus, puellas quæ ſive *propriâ voluntate Monaſterium expetunt*, *ſive à parentibus offeruntur*, anno integro in veſte ſæculari manere decernit in Monaſteriis, antequam veſtimenta Religionis accipiant; vel triennio, ſi clauſura perpetua in iis non ſit conſtituta. Sancti propoſiti prævaricatrices, cum his quibus conjugio copulantur, Communione privat. Quod Decretum extenditur ad puellas, & viduas, quæ in domibus propriis, commutatis veſtibus converſæ fuerint. Nec ad Communionem admittuntur, niſi culpam ſequeſtratione ſanaverint. *Canones vigeſimus & vigeſimus primus*, incarceratos ab Archidiacono ſeu à Præpoſito Eccleſiæ, ſingulis diebus Dominicis viſitandos & cùm ipſis, tum leproſis, *victum de Domo Eccleſiæ* ſubminiſtrandum decernunt. *Canon vigeſimus-tertius* Synodum Provincialem ſingulis annis celebrandam ſtatuit, *Quod præcipuè in omnibus Patrum Conciliis habetur ſcriptum*. Huic Concilio ſubſcripſerunt Epiſcopi quinquaginta, aliorúmque viginti & unius loco Preſbyteri decem, Archidiaconi ſex, Diaconi tres, Abbates duo. Hos inter Antiſtites in Sanctorum numerum adſcripti ſunt, *Albinus Andegavenſis*, *Agricola Cabilonenſis*, *Aurelianus Arelatenſis*, *Gallus Arvernenſis*, *Eleutherius Autiſiodorenſis*, *Sacerdos Lugdunenſis*, *Leobinus Carnotenſis*, *Lanta Conſtantienſis*, *Firminus Ucetienſis*, *Nicetius Trevirenſis*. Coluntur etiam in ſuis Eccleſiis *Tetricus Lingonenſis*, *Domitianus Trajectenſis*, * *Deſideratus Bituricenſis*, *Leontius Burdigalenſis*, *Nectarius Æduenſis*, * *Euſychius Vienenſis*, *Aregius Nivernenſis*, *Gallicanus Ebredunenſis*, & *Genebandus Laudunenſis*. * Concilium *Arvernenſe* ſecundum paulo poſt Aurelianenſe Quintum celebratum, ſexdecim ejuſdem Canones iterum approbavit, promulgavitque.

Synodus Provincialis quotannis celebranda.

* De Maſtrich.

* D'Autun.

* De Laon.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum, pag. 270. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam appingunt: *Sib. contradicit Alexander, dum ait, Papæ ſolius Decretum ſufficere ad Hæreſis damnationem.*

R. Pugnantia non loquor. Solius Romani Pontificis Decretum ad Hæreſis damnationem ſufficere, nullibi negavi. Neque id negant Sacra Facultas Pariſienſis & Eccleſia Gallicana, quamvis Concilium Oecumenicum ſuperius eſſe cenſeant Romano Pontifice, nec Pontificis indeficiens eſſe judicium nullo accedente Eccleſiæ conſenſu. His autem Quæſtionibus intactis, nullaque earum opinionum mentione impræſentiarum factâ, obſervo eo loci, primum Concilii Aurelianenſis V. Canonem anathemate damnare Neſtorii & Eutychetis ſectas cum earum Auctoribus & Sectatoribus, ſecundùm Sedis Apoſtolicæ judicium. *Quas etiam Sectas*, inquit Synodus, *Sedes Apoſtolica Sancta condemnat*. Hæreſes illas, inquiebam, in Synodis Epheſina & Calchedonenſi damnatas non ignorabant Eccleſiæ Gallicanæ Patres: Tamen Apoſtolicæ tantum Sedis in ſuo Decreto meminerunt, *Ratis ſatis eſſe etiam de Fidei Dogmatibus agebatur, ſi ſancirentur Conſtitutio, quæ Romana Sedes nititur Authoritate, cui refragari nullus debere.* Conſtans hæc & perpetua Sententia mea, qui & Janſenianam, & noviſſimè Quietiſtarum Hæreſim à ſolis Romanis Pontificibus, non ab aliqua Synodo, legitimè damnatas agnoſco atque profiteor, & Innocentii X. Alexandri VII. Innocentii XI. contra illas Hæreſes Conſtitutionibus neminem refragari debere vel poſſe, ſecundùm præclaram illam Ivonis Carnotenſis Epiſcopi Sententiam: *Sanis* APOSTOLICÆ JUDICIIS ET CONSTITUTIONIBUS OBVIARE, PLANE EST HÆRETICÆ PRAVITATIS NOTAM INCURRERE.

ARTICULUS XIX.

De Synodo Arelatenſi V.

ANno Chriſti quingenteſimo quinquageſimo quarto, *Sapaudus* Arelatenſis Epiſcopus Synodum convocavit ex Provincia Viennenſi ſecunda, & ex duabus Provinciis finitimis, ſcilicet Narbonenſi ſecunda, & Alpium Maritimarum. Adfuerunt undecim Epiſcopi, quatuor Preſbyteri, Archidiaconi duo, totidémque Diaconi ab aliis Epiſcopis directi. Septem Canones conditi ſunt. *Primus*, dona quæ offeruntur altari, ab Epiſcopis Provinciæ, ad formam Arelatenſis Eccleſiæ offerri jubet. *Secundus* decernit, ut *Monaſteria*, vel *Monachorum diſciplina* et ſubſint Epiſcopo, in cujus territorio ſunt conſtituta. *Tertius*, Abbates longiùs à Monaſterio ſine Epiſcopi ſui permiſſione vagantes, juxta antiquos Canones ab eo regulariter corrigi ſtatuit. *Quartus*, Preſbytero prohibet, ne Diaconum, vel Subdiaconum deponat inconſultô Epiſcopo; ſub pœna excluſionis à Communione annô integrô. *Quintus*, Puellarum Monaſteria curæ Epiſcopi committit & commendat. *Sextus* Clericos facultates Eccleſiæ, quarum uſum ab Epiſcopo accipiunt, deteriorantes, *Diſciplinâ corrigi ſtatuit*, ſi juniores ſint: Si verò ſeniores, *ut necatores pauperum* puniri. *Septimus*, Epiſcopis vetat ne alienum Clericum ordinent abſque dimiſſoriâ ſui Epiſcopi Epiſtolâ. Quod ſi fecerint, tribus menſibus Communione privantur, iis, quos ordinaverint, depoſitis.

Summa Canonum.

Monaſteria Epiſcopis ſubdita.

Abbatum vagorum correctio.

Alieni Clerici ſine dimiſſoriis literis non ordinandi.

ARTICULUS XX.

De Synodis Pariſienſibus Secunda, & Tertia.

COncilium *Pariſienſe* Secundum, anno circiter quingenteſimo quinquageſimo-primo celebratum eſt, non 555. ut noviſſimi Conciliorum Collectores notant. Nam Firminus Epiſcopus Eccleſiæ *Ucetica*, qui huic Synodo ſubſcripſit, obiit anno 553. ut obſervat *Carolus le Cointe* Vir doctiſſimus *in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*. Hæc Synodus à Rege *Childeberto* convocata eſt in cauſa *Saffaraci* Pariſienſis Epiſcopi: qui graviſſimi criminis accuſatus, propriaque confeſſione convictus, ſecundùm ſacros Canones Epiſcopatu dejectus fuerat, & in Monaſterium detruſus. Diſcuſsâ iterum ejus cauſâ, ſive Sententiæ in ipſum latæ æquitate, Patres ejus exauctorationem confirmarunt. Ipſi ſubrogatus eſt *Euſebius*. Viginti ſeptem ſubſcripſerunt Epiſcopi.

Concilium Pariſienſe Tertium anno quingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo celebratum eſt. Statuti ſunt in eo Canones decem. *Primus* eos qui res Eccleſiæ pervadunt, aut retinent, etiam ſpecie largitatis Regiæ, quouſque reſtituerint, à Communione excludit ut *necatores pauperum*. Secundus ſimili pœnâ mulctat pervaſores facultatum Epiſcopi: *Quia res Epiſcoporum propriæ res Eccleſiarum eſſe noſcuntur*. Tertius cavet ne Epiſcopi res alienas competant aut retineant. *Quartus* illicita conjugia contra præceptum Domini contrahi vetat à Fidelibus, ſcilicet cum noverca, relictâ fratris, relictâ patrui, ſorore uxoris, relictâ avunculi, nuru, matertera, amita, privigna, & filia privignæ. *Quintus* à Communione removet raptores, aut competentes matrimonia tam viduarum, quam puellarum, quæ mutatione veſtium Pœnitentiam, Religionem, aut Virginitatem ſunt profeſſæ. *Sextus*, Sacerdotibus, Principi, populo cavendum ſtatuit, ne ullus res alienas competere à Regis audeat poteſtate: Et ne viduam,

Lutetia Pariſiorum, vulgo Paris, Regni Gallorum caput, Sedes olim Epiſcop. ſub Archiepiſcop. Senonenſi, nunc Archiepiſcopalis.

Saffaraci Pariſienſis Epiſcopi exauctoratio.

Summa Canonum Concilii Pariſienſis tertii.

Illicita conjugia.

viduam, aut filiam alterius contra voluntatem parentum, aut rapiat, aut Regis beneficio poſtulet ducatque uxorem. Quod ſi fecerit, à Communione removetur. Poſteriorem hujus Canonis partem Regio Præcepto roboraverunt *Childebertus*, deinde *Clotarius*, ac poſtea *Charibertus*, Reges Chriſtianiſſimi.

Sacrorum electionum libertas.

Canon ſeptimus, ab uno excommunicatos Epiſcopo, ab aliis recipi vetat. *Octavus* ſtatuit ut libera ſit Epiſcoporum electio, nec *Principis Imperio* violetur. *Quod ſi per ordinationem Regiam honoris iſtius culmen pervadere aliquis præſumpſerit, à Comprovincialibus*, utpotè *indebitè ordinatus, non recipiatur*. Si quis receperit, ſit ab omnium Fratrum Communione ſegregatus. Regis aſſenſum, cujus neceſſitatem induxit Eccleſia Gallicana in Synodo Quinta Aurelianenſi, non ſuſtulit Synodus Tertia Pariſienſis, ſed cavit tantum ne aſſenſum ſuum in merum imperium verterent Principes, Reſcriptis ſuis deſignantes Epiſcopos Clero & populo invitis, & quandoque repugnantibus. *Nonus Canon* decernit ut ſervi in eâ maneant conditione ſub quâ fuerunt à defunctis dimiſſi, ſive hæredibus, ſive Eccleſiæ. Decimus jubet ut Epiſcopi qui Concilio adeſſe non potuerunt, ejus Decreta ſuis ſubſcriptionibus roborent.

Huic interfuere Concilio quindecim Epiſcopi, ex quibus in Sanctorum albo conſcripti ſunt *Prætextatus Rotomagenſis*, *Eufronius Turonenſis*, *Germanus Pariſienſis*, *Paternus Abrincenſis*, * *Samſon Dolenſis*, *Leontius Burdigalenſis*, *Felix Namnetenſis*, *Chaletricus Carnotenſis*.

* *D'Avranches.*

ARTICULUS XXI.

De Concilio Bracarenſi I. *

* Bracara; vulgò Braga, in Luſitania, Sedes Archiepiſcop.

ANno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo-tertio, *Bracaræ*, quæ Gallæciæ civitas eſt Metropolis, celebrata eſt Synodus à *Lucretio* Metropolitano, & Comprovincialibus Epiſcopis, *Theodomiro*, * Suevorum Rege in Hiſpaniis regnante: à quo etiam convocata eſt, ut ex Actis patet: *Cùm Gallicia Provinciæ Epiſcopi ex præcepto glorioſiſſimi Theodomiri Regis in Metropolitana ejuſdem Provinciæ Bracarenſis Eccleſiâ conveniſſent, &c. Lucretius Epiſcopus dixit: Diu eſt, Sanctiſſimi Fratres, quòd ſecundùm inſtituta venerabilium Canonum, & decreta Catholica & Apoſtolica Diſciplina, deſiderabamus Sacerdotalem inter nos fieri debere Conventum, &c. Nunc igitur, quoniam optatum nobis hujus congregationis diem glorioſiſſimus atque piiſſimus filius noſter, aſpirante ſibi Domino, Regali præcepta conceſſit, &c.*

* Mendosè Ariamiri nomen in editis legitur.

Synodus à Rege convocata.

In hâc Synodo recenſita ſunt primùm quæ in Priſcillianum hæreſiarcham ejuſque hæreſim olim conſtituta fuerant in Concilio Tarraconenſis, Carthaginenſis, Luſitanæ, & Bæticæ Provinciarum, ex ſuggeſtione S. Leonis coacto. Deinde relecti ſunt Canones tam generalium Synodorum, quàm localium. Tertiò Eccleſiaſtica Diſciplina viginti duobus Canonibus ſancita eſt.

Summa Canonum.

Primus ſtatuit ut unus & idem pſallendi ordo in Matutinis & Veſpertinis Officiis ſervetur, non permixtis Monaſteriorum conſuetudinibus. *Secundus*, eaſdem Lectiones in Vigiliis & Miſſis ubique legi jubet. *Tertius* uno modo ab Epiſcopis & Preſbyteris populum ſalutari mandat, dicendo: *Dominus ſit vobiſcum*; & ut reſpondeat populus: *Et cum ſpiritu tuo*, ſicut *ab Apoſtolis traditum* omnis retinet Occidens, & non ſicut permutaverant Priſcillianiſtæ. Scilicet Priſcillianus non ſemel tantùm, ut moris eſt, ſed ſemper Epiſcopos ſalutare debere populum contendebat his verbis, *Pax vobis*, nuſquam illis, *Dominus vobiſcum*: ut conjicit *Garſias Loaiſa* in Notis ad hoc Concilium. Apud Græcos nullum eſſe hujus ſalutationis uſum, nec reperiri in eorum Liturgiis; ſed hac formulâ cùm Epiſcopos, tum Preſbyteros populum ſalutare, *Pax omnibus*, conſtat ex Liturgiis S. Baſilii, & S. Chryſoſtomi, ex eodem Sancto Chryſoſtomo *Homilia* 3. *in Epiſtolam ad Coloſſenſes* & ex *Sancto Cyrillo Alexandrino lib. XII. in Joannem*. Adeòque mendum eſt in Canone tertio *Bracarenſis* Concilii, prout refertur à Conciliorum Collectoribus: *Sicut omnis retinet Oriens*; & pro Oriente ſubſtituendus eſt *Occidens*.

Canones quartus & quintus Miſſarum celebrandarum & Baptiſmi ordinem, quem *Profuturus* Bracarenſis Metropolitanus à Sede Apoſtolicâ accepit, ſtatuunt obſervari. *Sextus*, ut ſervatò Metropolitani primatu, cæteri Epiſcopi ſecundùm Ordinationis ſuæ tempus ſedeant. *Septimus*, ut res Eccleſiaſticæ in tres æquas portiones dividantur, quarum una cedat in uſum Epiſcopi, altera in Clericorum ſuſtentationem, tertiam adminiſtrans Archidiaconus Epiſcopo rationes reddat. *Octavus* vetat ne alienum Clericum Epiſcopus ad Ordines promoveat, abſque dimiſſoriis proprii Antiſtitis literis. *Nonus* decernit ut Diaconi ſuppoſito ſcapulæ, non abſconſo infrà Tunicam utantur Orario, ſive Stolâ. *Decimus*, ut ſoli Subdiaconi, non Lectores, ſacra altaris vaſa portent. *Undecimus* ut Lectores in habitu ſæculari non pſallant in Eccleſiâ, neque granos Gentili ritu demittant. Errant *Garſias* & *Binius*, cùm in Notis ad hunc Canonem *granos* genus laïcæ veſtis oblongæ interpretantur. Nam prolixos capillos hoc nomine ſignificari conſtat ex S. Iſidoro Hiſpalenſi (Lib. 19. Originum:) *Nonnullæ gentes*, inquit, *non ſolùm in veſtibus, ſed & in corpore, aliqua propria ſibi quaſi inſignia vendicant, ut videmus cirrhos Germanorum, granos & cinnabar Gothorum*. Et ex Epiſtola Arnulfi Roffenſis Epiſcopi ad Lambertum * *Nos*, inquit, *Carnem Domini intingimus in ſanguine, &c. Evenit enim frequenter ut barbati, & prolixos habentes granos, dum poculum inter epulas ſumunt, priùs liquore pilos inficiant, quam ori liquorem infundant*.

Epiſcopi ſecundum Ordinationis ſuæ tempus ſedere debent.

Alieni Clerici ſine dimiſſoriis non ordinandi.

Clericorum in habitu & capillitio modeſtia.

Garſias & Binius emendantur.

* Tomo 2. Spicil. pag. 435.

Canon duodecimus ſtatuit, ut præter Pſalmos, & Scripturas Veteris & Novi Teſtamenti, nihil Poëticè compoſitum in Eccleſiâ pſallatur, ſicut præcipiunt Canones. *Decimus-tertius* ſtatuit ut ſoli Clerici intra Sanctuarium Sacram Communionem percipiant. *Decimus-quartus*, ut Clerici carnes non comedentes, olera cocta cùm carnibus deguſtent; ad Priſcillianæ hæreſeos ſuſpicionem amovendam. *Decimus-quintus*, vetat ne ullus cùm excommunicatis communicet: contemnentem hâc in re Canones, à Communione declarat alienum. *Decimus-ſextus*, Commemorationem in Oblatione fieri prohibet pro iis qui ſibi mortem conſciverunt, & eorum corpora cum Pſalmis ad ſepulturam deduci: Idémque decernit de iis qui capitalem ſententiam pro ſuis ſceleribus ſubeunt. Idem ſtatuit de Catechumenis ſine Baptiſmo defunctis *Canon decimus-ſeptimus*.

Decimus-octavus prohibet ne corpora defunctorum in Sanctorum Baſilicis ſepeliantur, ſed deforis circa murum Eccleſiæ: *Nam ſi firmiſſimum hoc Privilegium uſque nunc manet civitatis, ut nullo modo intra ambitus murorum cujuſlibet defuncti corpus humetur; quantò magis hoc venerabilium Martyrum reverentia debet obtinere?* (inquit Synodus.) *Decimus-nonus*, Preſbyteris prohibet Chriſmatis benedictionem, & Eccleſiæ, vel altaris conſecrationem, ſub pœnâ depoſitionis. Vigeſimus, laicos ad Sacerdotium antè promoveri vetat, quàm anno integro Diſciplinam in Officiò Lectoratûs, vel Subdiaconatûs didicerint. *Vigeſimus-primus*, quod ex Fidelium collatione, aut ad defunctorum commemorationem offertur; apud unum Clericorum colligi, &

Sepultura in Sanctorum Baſilicis olim prohibita.

& ſemel aut bis in anno inter omnes Clericos dividi ſtatuit, ne ex inæqualitate oriatur diſcordia, ſi unuſquiſque ſibi vendicet, quod in ſuâ hebdomada oblatum eſt. *Vigeſimus-ſecundus*, anniquos Canones in Concilio relectos jubet obſervari, ſub pœna depoſitionis tranſgreſſoribus contumacibus infligendâ.

ARTICULUS XXII.

De Concilio Lugdunenſi II.

Summa Canonum.

Clericorum teſtamenta in commodum Eccleſiæ.

COncilium Lugdunenſe ſecundum, anno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo celebratum eſt ſub *Nicetio* Epiſcopo, ex ſolis ditionibus *Gunthramni** Regis: in quo ſex Canones conditi ſunt. *Primus* controverſias Epiſcoporum Comprovincialium à Metropolitano dirimi: eorum verò qui ſunt ex diverſis Provinciis, ab ipſorum Metropolitanis conjunctim judicari ſtatuit. *Secundus* decernit, ut rata ſint teſtamenta Epiſcoporum, Presbyterorum, & Clericorum inferioris ordinis, in gratiam & commodum Eccleſiæ facta, etiamſi ſtricti juris apices obſervati in iis non fuerint. *Id ſpecialiter ſtatuentes, ut etiamſi quorumcumque Religioſorum voluntas, aut neceſſitate, aut ſimplicitate, aliquid à legum ſecularium ordine viſa fuerit diſcrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconcuſſa manere, & in omnibus, Deo propitio, cuſtodiri.* Tertius, Communione privat eos, qui captivos per vim & nefas adduxerunt, ac retinent, niſi eos juxta Regis præceptum reſtituant. *Quartus* renovat Canones prohibentes, ne excommunicati ab uno Epiſcopo recipiantur ab aliis, donec ab eo fuerint abſoluti. *Quintus*, quod præcedentium Epiſcoporum munificentiâ, Clericis, aut ſervientibus, ſive de rebus Eccleſiæ ad uſum: ſive de propriis in proprietatem datum eſt, ab eorum ſucceſſoribus revocari vetat. *Sextus*, Litanias ſive Rogationes, hebdomadâ primâ Novembris, ab omnibus Eccleſiis fieri jubet, ſicut ante Aſcenſionem Domini. In eadem Synodo *Salonius* Epiſcopus *Ebredunenſis*, & *Sagittarius Vappincenſis** ob diverſa ſcelera damnati ſunt, *Ex Gregorio Turonenſi lib. 5. cap. 25.* Huic Synodo ſuâ, vel Vicariorum manu ſubſcripſerunt quatuordecim Epiſcopi: è quibus in Tabulas Eccleſiaſticas relati ſunt *Nicetius Lugdunenſis*, *Agricola Cabilonenſis*, *Syagrius Auguſtodunenſis.* Coluntur & *Æoladius* à ſuis Nivernenſibus.

Epiſcoporum duorum depoſitio.

* D'Ambrun de Gap.

ARTICULUS XXIII.

De Concilio Turonenſi II.

Cæſarodunum Turonum, vulgò Tours, ad Ligerim Sedes Archiepiſcop.

*COncilium ſecundum Turonenſe** ad annum Chriſti quingenteſimum ſexageſimum ſeptimum refert *Sirmondus*, P. verò *le Cointe* ad annum quingenteſimum ſexageſimum ſextum. Ex ſolis ditionibus *Chariberti* Regis coactum eſt, anno Regni ejus ſexto, & ejuſdem Chriſtianiſſimi Principis convocatione, ut Patres in Præfatione teſtantur. *Chriſto auſpice, in Turonica civitate, juxta conniventiam glorioſiſſimi Domini Chariberti Regis annuentis, coadunati, &c.* In eo Canones conditi ſunt viginti ſeptem.

Summa Canonum.

Primus Provincialem Synodum bis in anno, aut ſaltem annis ſingulis celebrari ſtatuit, à quâ nemo Epiſcoporum niſi infirmitate præpeditus, abeſſe poſſit; *Neque per impedimentum ordinationis Regiæ, neque ſub occaſione utilitatis, aut cauſa propria.* Qui venire diſtulerit, à Communione Coëpiſcoporum ſuſpenditur ad proximam uſque Synodum. Ratio eſt: *Quia non debet ſpirituali operi etiam Regalis præceptio præferri: cùm primum in Eccleſia ſit mandatum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. Unde non debet præcepto Domini perſona cujuſlibet hominis anteponi: neque debet terrenæ conditionis actio vel perſona terrere, quos Chriſtus ſpe crucis armavit.*

Conciliorum Provincialium celebratio.

Notanda ſententia.

Canon ſecundus ſtatuit, ut ſi diſſidium aliquod & diſcordia inter Epiſcopos emerſerit, *electis ab utraque parte Presbyteris, litis jacula finiant, & vota pacis acquirant.* Si autem reconciliari neglexerint, congruæ Pœnitentiæ à Synodo ſunt addicendi. *Canon tertius* prohibet ne Corpus Domini inter ſacras imagines ſuper altari ponatur, ſed in loco digniori collocetur, ſub ipsâ Cruce, quæ in meditullio altaris poni conſuevit. *Canon quartus* Laïcos juxta altare in quo Sancta Myſteria celebrantur, inter Clericos, tam ad Vigilias, quàm ad Miſſas ſtare vetat. *Quintus* decernit ut unaquæque civitas pauperes & egenos incolas paſcat, ne per civitates alias vagentur. *Sextus*, Epiſtolia, id eſt, literas dimiſſorias à ſolis dandas Epiſcopis, non à Clericis, aut laïcis. *Septimus*, cavet ne Epiſcopi Archipresbyterum, aut Abbatem ad ouium amuveant, abſque omnium Compresbyterorum & Abbatum conſiliô. *Octavus* à Communione ſuſpendit Epiſcopum, qui excommunicatum ab alio ſciens ad Communionem ſuſceperit. *Nonus* Romanorum, aut Britannorum in Aremorica Epiſcopum ordinari vetat ſine Metropolitani, id eſt, Turonenſis Epiſcopi, & Comprovincialium voluntate, vel literis. *Decimus*, *undecimus*, *duodecimus*, & *decimus-tertius*, Clericorum caſtitati & famæ conſulunt: extraneas ſcilicet mulieres ejiciunt è domibus ſacrorum Miniſtrorum, excommunicant Canonum hac in re tranſgreſſores. Jubent ut Epiſcopus conjugem ut ſororem habeat; & ut ad pravam ſuſpicionem amovendam, tum in cella quam ubicunque fuerit, Presbyteri, vel Diaconi, aut Clerici juniores ipſum comitentur, ſimulque cum ipſo habitent.

Laïci non ſtent inter Clericos in Eccleſia.

Canon decimus quartus, Sacerdotes, ac Monachos in eodem lecto ſimul quieſcere prohibet; aut Monachos binos in eadem cellâ, aut ſingulos in ſingulis, ſed omnes *in communi Schola*, id eſt, conclavi, jacere decernit, ut duobus vel tribus viciſſim legentibus & excubantibus, non ſolùm cuſtodia corporum, ſed & animarum profectus aſſiduâ lectione procuretur. *Canon decimus-quintus* Monachos vagos & apoſtatas coercet. Uxorem ducentes à communione pellendos, & ab illegitimo conſortio ſeparandos, etiam Judicis ſæcularis auxilio decernit. Quod ſi recuſet, ipſe excommunicatur. *Decimus-ſextus* ab ingreſſu intra ſepta Monaſterii mulieres arcet: Abbates, vel Præpoſitos, in iis, ſtatim atque viderint, ejiciendis negligentes excommunicat. *Decimus-ſeptimus* ſtatuit de Jejuniis Monachorum, vel potiùs antiqua de illis ſtatuta renovat: ut ſcilicet jejunent triduo Rogationum, totâ hebdomada poſt Pentecoſtem: deinde, uſque ad Kalendas Decembris ter in hebdomada, excepto menſe Auguſto, quo prandium ipſis conceditur propter quotidianas Miſſas Sanctorum: à Kalendis Decembris, uſque ad Natale Domini: triduo in Kalendis Januarii, quô publicæ in Eccleſia ſupplicationes fiebant ad Gentilium ſuperſtitionem abolendam ac deteſtandam: poſt Epiphaniam ter in hebdomada, uſque ad Quadrageſimam.

Monaſtica diſciplina.

Canon decimus-octavus Ordinem pſallendi, cùm in Eccleſia S. Martini, tum in cæteris Provinciæ Turonicæ præſcribit: ita ut, quò longiores ſunt noctes, plures Pſalmi ad Matutinum recitari debeant, duodecim æſtivo tempore; quatuordecim menſe Septembri; viginti quatuor menſe Octobri; viginti ſeptem menſe Novembri; à menſe Decembri uſque ad Paſcha, triginta. Quicumque verò minùs quam duodecim Pſalmos ad Matutinum dixerit, jejunio uſque ad veſperam in pane & aquâ emendatur. Quam Pœnitentiam ſubire ſi contempſerit, æquè arcto jejunio hebdomadâ integrâ macerandus eſt. Hinc patet obligatos fuiſſe majores Clericos ad Officium divinum

Ordo divinæ Pſalmodiæ.

Obligatio majorum Clericorum ad Officii divini recitationem, etiam privatam.

vinum, etiam privatim perſolvendum. Rectè monet doctiſſimus P. *le Cointe*, pro his verbis, *in diebus feſtis*, quæ in editis hujus Canonis exemplaribus leguntur, eſſe reſtituendum, *in diebus æſtivis*: quia de diebus feſtis quæſtio non eſt, ſed de totius anni curſu, qui non integer ordinaretur, ſi hoc loco de feſtis diebus ageretur, cùm nihil ſtatueretur de tempore æſtivo.

Majorum Clericorum cælibatus.

Canon decimus-nonus Preſbyteros, Diaconos, & Subdiaconos, qui cum uxoribus ante Ordinationem ductis continentiam non ſervant, à communione per annum ſuſpendit, à Clero in perpetuum removet, ſolùm ipſis inter Lectores in Pſallentium Choro locum concedit. Archipresbyterum circa tam ſanctæ diſciplinæ obſervantiam non invigilantem ab Epiſcopo in carcere recludi jubet, & menſe integro in pane & aqua jejunare. Ne verò Archipresbyter vicanus, qui & ipſe conjugatus eſt, pravæ de ſe præbeat ſuſpicionis anſam, jubet ut aliquis Clericorum cum illo ſemper ambulet, & in eadem cella, in quâ ille jacet, lectum habeat pro teſtimonio.

Canon vigeſimus, eos qui ſacras Virgines, aut Viduas continentiam profeſſas rapiunt, aut cum iis nubunt, coërcet. Innititur hic Canon Decretis *Innocentii I.* Conciliorum *Milevitani*, *Arelatenſis ſecundi*, & *Epaonenſis*, & Legibus Imperatorum, quas laudat. *Canon vigeſimus-primus* adversùs inceſtas conjunctiones multa profert ex veteri Teſtamento, & ex Legibus Romanis; & confirmat quicquid in Conciliis *Epaonenſi*, & *Aurelianenſi* I. ſuper eâ re ſtatutum eſt. *Vigeſimus ſecundus* animadvertit in eos qui Gentilium more *Kalendas Januarii* colebant; qui in feſtivitate *Cathedræ S. Petri* feralia ſacra faciebant cum Ethnicis; & epulas ad defunctorum ſepulchra deferebant, exiſtimantes hujuſmodi cibos ab animabus circa tumulos errantibus abſumi: in eos denique, qui ad neſcio quas petras, aut arbores, aut ad fontes, deſignata loca Gentilium, res Eccleſiæ rationi minimè convenientes agebant: Quos à Communione removet. *Vigeſimus tertius*, non ſolùm *Ambroſianos*, ſed & aliorum Auctorum probatos hymnos cani permittit. *Vigeſimus-quartus*, & *vigeſimus-quintus*, rerum Eccleſiaſticarum pervaſores ac retentores feriunt: & ſacrilegæ pervaſionis reum, poſt tertiam de reſtitutione faciendâ commonitionem, excommunicatione & ſolemni maledictione percuti decernunt: ita ut universô Clero congregato, in illum *pauperum necatorem* Pſalmus centeſimus octavus dicatur, *ut veniat ſuper eum maledictio quæ ſuper Judam venit, & non ſolum excommunicatus, ſed etiam anathematizatus moriatur, & cæleſti gladio feriatur.*

Superſtitiones damnatæ.

Bonorum Eccleſiæ pervaſores.

Canon vigeſimus-ſeptimus Judices, aut Potentes, qui pauperes opprimunt, nec ab Epiſcopo admoniti, ſe emendant, à Communione excludit. *Vigeſimus-ſeptimus*, præmia pro Clericorum Ordinationibus ab Epiſcopis exigi vetat, quia id *non ſolùm ſacrilegum, ſed & hæreticum eſt.* Simoniacè autem Ordinantes, & Ordinatos, ab Eccleſia ſegregat uſque ad Synodum.

Huic Concilio ſubcripſerunt Epiſcopi novem, ex Provinciis Lugdunenſibus ſecundâ, tertiâ & quartâ: quos inter *Eufronius Turonenſis*, *Prætextatus Rotomagenſis*, *Germanus Pariſienſis*, *Domnulus Cenomanenſis*, *Felix Nametenſis*, & *Chaletricus Carnotenſis* in Sanctorum numero coluntur.

ARTICULUS XXIV.

De Concilio Lucenſi. *

* *Lucum*, vulgo *Lugo*, nunc Epiſcopalis Sedes ſub Archiepiſcop. Compoſtellano.

ANNO Chriſti quingenteſimo ſexageſimo nono, Rex Suevorum *Theodomirus* Lucenſe Concilium ex Epiſcopis Gallæciæ Provinciæ in civitatem A Lucenſem congregavit, in quo, ipſô poſtulante, Sedes Lucenſis Metropolitica dignitate ornata eſt, ita ut duæ in Gallæcia Metropoles eſſent, *Bracara* & *Lucum*; auctuſque eſt Epiſcopatuum illâ in Provinciâ numerus. Rationem ob quam id neceſſarium videbatur, ſuggeſſit Rex Epiſtolâ ad Patres datâ. *Quia in totâ Gallætia regione ſpatioſæ ſatis Diœceſes à paucis Epiſcopis tenentur, ita ut aliquantæ Eccleſiæ per ſingulos annos vix poſſint à ſuo Epiſcopo viſitari: inſuper tanta Provincia unus tantùm Metropolitanus eſt; & de extremis quibuſque Parochiis longum eſt ſingulis annis ad Concilium convenire.* Martinus Dumienſis, B jam Bracarenſis Præſul, Capita quædam ex Græcis Synodis compilata, Lucenſis Concilii Patribus miſit expendenda, & approbanda.

Auctus à Synodo Epiſcopatuum numerus in Gallæcia.

ARTICULUS XXV.

De Concilio Bracarenſi II.

De Braga.

CONCILIUM *Bracarenſe ſecundum*, anno Chriſti quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, ex utraque Gallæciæ Metropoli, Bracarenſi nimirum & Lucenſi anno ſecundo Mironis Regis convocatum C eſt, ejuſdem Suevorum Regis præcepto, ut patet ex Interlocutione *Martini* Bracarenſis Metropolitani, qui Concilio præerat. Sic enim ait: *Inſpiratione Dei credimus proveniſſe, ut per ordinationem Domini glorioſiſſimi filii noſtri Regis, ex utroque Concilio conveniremus in unum, &c.* Præmiſſâ quatuor Synodorum Oecumenicarum mentione, tacito Quintæ Synodi nomine, in Hiſpaniis nondum receptæ, Canones decem editi ſunt. *Primus & ſecundus*, de ſacra Epiſcoporum Viſitatione ſtatuunt, ut primùm incumbant examini Clericorum, deinde inſtructioni Chriſtianæ plebis, tum ut *præter honorem Cathedræ ſuæ*, D *id eſt, duos ſolidos*, * à ſingulis *Eccleſiis* nihil exigant: neque tertiam oblationum partem ſibi vendicent, quæ pro luminariis & reparatione Eccleſiarum ſervanda eſt. Munera pro ordinationibus ſacris, pro Chriſmate, pro conſecratione Eccleſiarum, pro Baptiſmo, exigi vetant *Canones tertius, quartus, quintus, & ſeptimus.* Addit *quintus*, non eſſe dedicandam Eccleſiam abſque dote ſufficiente, per ordinationem Chartulæ confirmatâ. *Canon ſextus* quorumdam fundatorum cupiditatem devotionis larvâ obductam inſectatur, qui Eccleſias in agris ſuis & prædiis ædificabant eâ lege, ut mediam oblationum E partem perciperent. Statuit Synodus ut nullus Epiſcopus tam abominabili voto conſentiat. *Canon octavus* eos qui Clericum fornicationis accuſant, nec duobus aut tribus teſtimoniis probant crimen, excommunicatione plectit. *Nonus* diem proximi Paſchatis à Metropolitano promulgari jubet, ſub finem Synodi Provincialis, ut ab Epiſcopis & reliquo Clero in breviculo ſubnotata, adveniente Nativitatis Dominicæ die, poſt lectionem Evangelicam nuntietur, ut initium Quadrageſimæ nullus ignoret: quâ ineunte, vicinæ Eccleſiæ in unum convenientes, per triduum ad Sanctorum Baſilicas ritu ſolemni ſupplicantes & pſallentes procedant: Tertiâ autem die, F celebratis horâ nonâ ſive decimâ Miſſis, præceptum de Quadrageſimalis obſervantiâ Jejunii promulgetur. *Decimus Canon* Preſbyteros quoſdam coërcet, qui in Miſſis pro defunctis, non jejuni, Oblationem conſecrabant: Eóſque depoſitione plectendos decernit, qui in hanc erroris amentiam ex Priſcillianæ hæreſeos antiquo fœtore afflatam lapſi fuerint.

Synodus Regis Mandato congregata.

Summa Canonum.

* Duos nummos argenteos Monetæ Gallicæ.

Dies proximi Paſchatis die ſolemni promulgatus.

ARTICULUS XXVI.

De Concilio Matiſconenſi I.

* Matiſco, vulgò Maſcon in Burgundia, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſcop. Lugdunenſi.

PRima Synodus Matiſconenſis * anno Guntchramni Regis vigeſimo ſecundo celebrata eſt, ut ex MS. Codice Bellovacenſi probat doctiſſimus *P. le Cointe, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*: qui Guntchramni Regis annus incidit in annum Chriſti quingenteſimum octogeſimum tertium. Convocata eſt è ditionibus ejuſdem Chriſtianiſſimi Regis, ac

Synodus à Rege convocata.

illius auctoritate, ut ex Præfatione conſtat: *Cùm* B *ex evocatione glorioſiſſimi Domini Guntchramni Regis, tam pro cauſis publicis, quàm pro neceſſitatibus pauperum, in urbe Matiſconenſi noſtra mediocritas convenisset*, &c. Canones undeviginti editi ſunt, quibus priorum Conciliorum decreta renovantur & confirmantur: de continentia & modeſtiâ Clericorum, & de eorum cauſis. De coërcitione Judæorum, qui tum inter Chriſtianos plurimi degebant, ne illis dominari aut inſultare ſinantur, &c.

Præcipuorum Canonum ſumma.

Clericorum civilis habitus.

Ex his Canonibus quidam præ aliis ſunt notandi. *Canon quintus* ſtatuit *Ut nullus Clericus ſagum, aut veſtimenta, aut calceamenta ſæcularia induere præſumat*, ſed quæ *religionem deceant*. Qui verò *cum indecenti veſte, aut cum armis* inventi fuerint, à ſeniore C ita coërcendos, *ut triginta dierum incluſione detenti, aquâ tantum & modico pane diebus ſingulis ſuſtententur*. Ex quibus conſtat, Clericorum civilem habitum à ſæcularium veſtibus tunc ex Eccleſiæ diſciplinâ diſtinctum fuiſſe.

Canon interpolatus.

Canon ſextus vetat ne *Archiepiſcopus ſine Pallio Miſſas dicere præſumat*. Canonem illum in primum Concilium Matiſconenſe ex quopiam recentiore Concilio tranſlatum, non leviter conjicit *P. le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*: tum quia vox, *Archiepiſcopus*, nondum ſexto ſæculo uſurpa- D batur in Galliis ad Metropolitanæ Sedis Epiſcopum deſignandum, quod ex ipſius Concilii Matiſconenſis I. ſubſcriptionibus perſpicuum eſt. Huic enim ſubſcripſerunt ſex Epiſcopi Metropolitani, *Lugdunenſis, Viennenſis, Senonenſis, Bituricenſis, Veſontienſis, & Tarentaſienſis*, quorum nullus *Archiepiſcopum*, omnes Epiſcopos ſe ſcripſerunt. Nec in ullâ Gallicanarum Synodorum quæ ſexto ſæculo celebratæ ſunt, ullus reperitur Antiſtes qui ſe *Archiepiſcopum* dixerit. Nec in Gallicanis Auctoribus illius ætatis, nec in publicis Inſtrumentis probatæ fidei, vox iſta legitur. Denique uſus Pallii ſolis Arelatenſibus E Epiſcopis illâ ætate conceſſus erat, ut conſtat ex Epiſtolis Romanorum Pontificum ad eoſdem Epiſcopos

Pallii Romani & Gallicani diſtinctio ſine fundamento excogitata.

Arelatenſes, puta *Vigilii* ad *Auxanium*, atque *Aurelianum*, & *Pelagii* ad *Sapaudum*. Doctiſſimus Archipræſul Pariſienſis *Petrus de Marca, lib. 6. de Concordia Sacerdotii & Imperii*, duplex Pallium diſtinxit, Romanum unum quô ſolus Arelatenſis Epiſcopus in Galliis; alterum Gallicanum, quô Metropolitani omnes Galliarum utebantur. Hac ſubtiliter excogitatâ diſtinctione, ait ſtatutum eſſe Canone Matiſconenſi, ut Archiepiſcopi Sacrum facientes Gallicano Pallio uterentur, id eſt, Pallio quod ab F antiquis temporibus Metropolitæ Gallicani geſtare conſueverant, nec à Romanis Pontificibus poſtulabant, accipiebantve. Sed hanc diſtinctionem ceu nullo fultam fundamento alii jure rejiciunt. *Canon ſeptimus* Clericos, ob quaſcumque cauſas, à Judicibus ſæcularibus plecti, aut cuſtodiæ mandari vetat, abſque *diſcuſſione Epiſcopi*, niſi ſit *cauſa criminalis*, id eſt, *homicidium, furtum, maleficium*. Alioquin Judicem à Communione removendum, quamdiu Epiſcopo viſum fuerit. Si Clerici capitalium criminum rei eſſent, & quæ leges ſæculi morte plectunt, poterant ſæculares Magiſtratus ipſos, inconſultis Epiſ-

Clericorum cauſæ criminales, à quibus judicatæ.

A copis apprehendere, in carcerem detrudere, & ſecundùm leges in illos animadvertere.

Pœna Clericorum Clericos ad ſæcularia tribunalia trahentium.

Canon octavus ſtatuit *Ut nullus Clericus ad Judicem ſæcularem quemcunque alium Fratrem de Clericis accuſare, aut ad cauſam dicendam trahere quocumque modo præſumat, ſed omne negotium Clericorum, aut in Epiſcopi ſui, aut in Preſbyterorum, vel Archidiaconi præſentiâ finiatur. Quod ſi quicumque Clericus hoc implere diſtulerit, ſi junior fuerit, uno minùs de quadraginta ictus accipiat.* (Id eſt legitimam diſciplinam quam excedere non licebat) *ſin certè honoratior* (id eſt, à Subdiaconatu & ſuprà) triginta dierum conB cluſione mulctetur.

Specialia Clericorum jejunia.

Canon nonus ſtatuit ut à feſto Sancti Martini, uſque ad Natale Domini, *ſecundâ, quartâ & ſextâ Sabbathi*, id eſt, diebus Lunæ, Mercurii, & Veneris, *jejunetur*: utque *Quadrageſimali ordine* celebrentur Sacrificia, id eſt, horâ Veſpertinâ. Demum, ut his diebus legantur Canones, ne quis ſe per ignorantiam deliquiſſe cauſetur. De ſolis Clericis intelligendus eſt hic Canon, quorum plura fuiſſe jejunia quàm Laïcorum, ex Eccleſiæ Gallicanæ diſciplinâ, compertum eſt.

Canon decimus, Epiſcopis adhærere Clericos jubet, & cum illis dies feſtos celebrare; contumaces C aut per cujuſcumque patrocinium ſe ab illorum obedientiâ ſubducentes, deponendos edicit.

Duodecimus, Moniales, & ſacras Virgines, *conjugia* (ſive potiùs *ſtupra*) ineuntes, cum procis, ad exitum uſque Communione privat, ſeu *voluntariè*, ſeu *parentibus ſuis rogantibus*, *Religionem profeſſa*, *aut benedictionem fuerint conſecuta*.

Decimus ſeptimus à Communione removet uſque ad exitum, qui ad falſum teſtimonium, aut perjurium alios induxerint; falſos teſtes & perjuros ipſos ultra hanc pœnam ab omni teſtimonio prohibendos declarat, & infamiâ notandos. Intelligendus eſt D hic Canon de iis qui in publico judicio falſi teſtimonii aut perjurii convicti fuerint. *Decimus octavus*, accuſatores innocentium, calumniæ convictos deponit, ſi honoratiores Clerici ſint: excommunicat donec publicâ pœnitentiâ ſatisfecerint, ſi Laïci. Clericos inferiores Subdiaconis, eidem obnoxios fuiſſe cenſuræ, ac Laïcos, ſi criminis iſtius rei eſſent, patet, cùm illorum pœnam à Clericorum pœnâ non diſtinguat, ſed honoratiores tantùm Clericos à Laïcorum ſorte hac in cauſâ excipiat.

Monialium donationes irritæ.

Canon poſtremus, Agnetem Monacham coërcet, quæ cùm è Monaſterii ſeptis ante annos aliquot fugiſſet, ac in illud eſſet revocata, *agellos, vel quaſcum*E*que res ad ſe pertinentes*, viris potentibus donare velle dicebatur, ut eorum patrocinio, è clauſtro ſe ſubtraheret, *& ſæculi voluptatibus clandeſtinâ vel ſingulari habitatione vacaret*. Statuunt autem Patres, ut *Agnes* ipſa, vel quæcumque alia Monialis, ſi facinus hujuſmodi commiſerint, à communione removeantur: Ex pari anathemate feriantur illi quibus res ſuas dederint ad fugam ipſarum ex Monaſterio juvandam, donec pœnitentiam egerint, & res ipſas reſtituerint iis à quibus illas acceperant.

Huic Synodo ſubſcripſerunt Epiſcopi ex variis F Provinciis viginti unus, quorum ſeptem ſanctitate conſpicui fuere, ſcilicet *Syagrius Auguſtodunenſis, Annacharius Altiſiodorenſis, Priſcus Lugdunenſis, Evantius Viennenſis, Agricola Nivernenſis, Artemius Senonenſis, & Flavius Cabilonenſis.*

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 291. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam propoſitionem notant: *Magiſtratus ſæcularis propter aliqua delicta inconſulto Epiſcopo Clericos comprehendere poteſt.*

R. Quamvis hi ſint Gallicanæ Juriſprudentiæ Mores, hæc tamen propoſitio non eſt mea, nec expono quid in cauſis criminalibus Clericorum poſſit hodie vel non poſſit ſæcularis Magiſtratus, quid in communibus delictis, quid in criminibus

minibus privilegiatis, ſed quid decreverit Concilium Matiſconenſe I. cujus ibi Canones ſummatim recenſeo. *Canon ſeptimus* (aiebam) *Clerici ſub quaſcumque cauſas à Judicibus ſæcularibus p̄ecti, aut cuſtodiæ mandari vetat*, ABSQUE DISCUSSIONE EPISCOPI, *niſi ſit* CAUSA CRIMINALIS, *id eſt*, HOMICIDIUM, FURTUM, MALEFICIUM. *Alioquin Judicem à Communione removendum, quamdiu Epiſcopo viſum fuerit. Si Clerici capitalium criminum rei eſſent, & quæ Leges ſæculi morte plectunt, poterant ſæculares Magiſtratus ipſos inconſultis Epiſcopis apprehendere, & in carcerem detrudere, ſecundùm Leges in illos animadvertere*. DIXI, *poterant ſæculares Magiſtratus*, &c. Indiculi Cenſorii Autores, interpolatâ propoſitione mea affingunt mihi quòd ſcripſerim, *poteſt ſæcularis Magiſtratus*, &c. Cæterùm an Canonis Matiſconenſis ſenſum aſſecutus ſim & expreſſerim, verborum meorum collatio cum ipſius Canonis verbis oſtendet. En Canonis verba. *Ut nullus Clericus de qualibet cauſa extra diſcuſſionem Epiſcopi ſui à Sæculari Judicio injuriam patiatur, aut cuſtodiæ deputetur. Quòd ſi quicumque Judex cujuſcumque Clericum, abſque cauſa criminali, id eſt, Homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere fortè ſi præſumſerit, quamdiu Epiſcopo loci illius viſum fuerit, ab Eccleſiæ liminibus arceatur.*

ARTICULUS XXVII.

De Concilio Lugdunenſi II.

EODEM anno *Lugdunenſe Concilium* celebratum eſt, ſed ante Matiſconenſe I. Si quidem illud Kalendis Novembris, hoc verò menſe Maio celebratum notatur. In eo ſex Canones conditi ſunt, quibus ea renovantur quæ de mulieribus extraneis à Clericorum ſocietate repellendis; de puellis Deo devotis quæ à Monaſterio recedunt; & de inceſtis conjunctionibus, priſca ſtatuta Canonum ſanxere. Canones etiam decernentes ne Epiſcopus *Natale Domini, aut Paſcha*, extra Eccleſiam ſuam celebret, renovantur. Excipiuntur infirmitate, aut Regiis mandatis præpediti. Denique decernitur ut Epiſcopus ſuæ civitatis leproſis alimenta ſufficientia, & veſtimenta neceſſaria ſubminiſtret, ut illis per alias civitates vagandi licentia denegetur. His Decretis octo ſubſcripſerunt Epiſcopi, & Epiſcoporum Miſſi duodecim.

ARTICULUS XXVIII.

De Concilio Matiſconenſi II.

ANNO Chriſti quingenteſimo, octogeſimo quinto, Synodus *Matiſconem* congregata eſt, juſſu Gunthramni Regis, ut teſtatur *Gregorius Turonenſis, libro 8. capite vigeſimo*. Eâ in Synodo Fauſtianus, qui ex juſſu *Gundobaldi* Comitis, hoſtis *Gunthramni*, Aquenſis Epiſcopus ordinatus fuerat, eâ conditione exauctoratus eſt, ut eum *Bertchramnus* & *Oreſtes*, ſive *Palladius*, qui eum conſecraverant, vicibus paſcerent, centenoſque ipſi aureos annis ſingulis largirentur. *Nicetius* in ejus locum ordinatus eſt Epiſcopus. In eadem Synodo excommunicatus eſt *Urſicinus* Cadurcenſis Antiſtes, propriâ confeſſione convictus quòd *Gundobaldum* hoſtem Regis & Patriæ excepiſſet. Quæ tamen excommunicatio minùs propriè ſumenda eſt, ſiquidem ipſi jus communicandi ac ſedendi cum Epiſcopis, necnon adminiſtrandi res Eccleſiæ ſuæ relictum eſt: ſola Miſſarum celebratio, Clericorum Ordinatio, Chriſmatis & Eccleſiarum conſecratio, Eulogiarum diſtributio vetita fuit ad triennium, quò Pœnitentiam agens, neque capillum, neque barbam tonderet, vinoque & carnibus abſtineret. In eadem Synodo quidam Epiſcopus, qui mulierem non poſſe hominem vocari contendebat, à Patribus edoctus eſt. Hæc refert *Gregorius Turonenſis*. Viginti Canones edidere Concilii Matiſconenſis Secundi Patres.

Error Epiſcopi, qui mulierem non poſſe hominem vocari contendebat, emendatus.

Summa Canonum.

Primus diei Dominicæ cultum reſtituit his verbis; *Cuſtodite diem Dominicam, quæ nos denuo peperit,* A *& à peccatis omnibus liberavit. Nullus veſtrûm litium fomitibus vacet, nullus cauſarum actiones exerceat, nemo ſibi talem neceſſitatem exhibeat, quæ jugum cervicibus juvencorum imponere cogat. Eſtote omnes in Hymnis & laudibus Dei animo corporéque intenti. Si quis proximam habet Eccleſiam, properet ad eamdem, & ibi Dominico die ſemetipſum precibus lacbrymiſque conficiat. Sint oculi manuſque veſtræ toto illô die ad Deum expanſæ*, &c. Violantes autem Dominicam diem his pœnis emendandos decernit: *Si Cauſidicus fuerit, irreparabiliter cauſam amittet; ſi ruſticus aut ſervus, gravioribus fuſtium ictibus verberabitur*; B *ſi Clericus aut Monachus, menſibus ſex à conſortio ſuſpendetur fratrum.* Noctem denique ipſam ſacris vigiliis ſtatuit tranſigendam. *Canon ſecundus* Paſcha per ſex dies feſtos celebrari ſtatuit, quibus ab omni opere ſervili ceſſent Fideles, quotidianis ſacrificiis interſint, Deum veſpere, mane, & meridie laudent. *Canon tertius* legitimum ſolemnis Baptiſmi diem ſolum Paſcha ſtatuit, nec infantes ipſos in aliis ſolemnitatibus ad Baptiſmum offerri ſinit, niſi infirmitas nimia, aut dies extremus ipſos quavis aliâ die baptizare compellat. Hoc Canone abrogata eſt in Francia conſuetudo baptizandi C in die Natali Chriſti & S. Joannis Baptiſtæ, necnon in feſtis Martyrum, atque etiam in die Pentecoſtes: ſed poſt breve tempus rurſus in Eccleſia Gallicana antiquiſſimus uſus invaluit, ut non tantùm Paſcha ſed etiam Pentecoſte, legitimum Baptiſmi ſolemnis tempus eſſet. Ex hoc Canone colligitur, non admiſſos fuiſſe ad Clerum, qui Baptiſmum extra diem legitimam ſuſceperant, quamcunque excuſationem prætenderent. Jubet enim infantes baptizari legitima die, *Quò poſſint & honoribus, ſi vita comes fuerit, Sacerdotalibus fungi, & ſingularis celebrationis ſolemnitate frui.*

Religioſa Dominicæ diei obſervantia.

Solemnis Baptiſmi tempus.

D *Canon quartus* Oblationes omnibus Dominicis diebus ab omnibus viris & mulieribus fieri præcipit, *Ut per has immolationes & peccatorum ſuorum faſcibus careant, & cum Abel, vel cæteris juſtè offerentibus promereantur eſſe conſortes.* Inobedientes verò anathemate percelli. *Quintus* Laïcos decimas Eccleſiæ non ſolventes à communione removet. *Sextus* Miſſam nonniſi à jejunis celebrari ſtatuit, & Euchariſtiæ reliquias infantibus jejunis, intinctas vino, diſtribui. *Septimus*, libertorum cauſas, qui in Eccleſia manumiſſi fuerant, ab Epiſcopo judicari decernit, aut ab eo cui illarum commiſerit judicium. *Octavus* eſt de reis ab Eccleſia, in quam confugerint, E non extrahendis. *Nonus* anathemate ferit Judices ſæculares, qui Epiſcopos de Eccleſia violenter abſtractos, ergaſtulis publicis addixerint: & omnes illorum cauſas ad Metropolitanum, vel ad Synodum deferri jubet. *Decimus* Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos ex Eccleſia trahi, aut vim ipſis inferri pariter vetat; eorum cauſas à proprio Epiſcopo diſcuti & judicari jubens. *Undecimus* hoſpitalitatem omnibus Fidelibus commendat, cujus exemplum dare tenentur Epiſcopi. *Duodecimus* Viduarum & pupillorum cauſas à ſæcularibus Magiſtratibus judicari vetat, niſi ſedente cum ipſis Epiſcopo, vel Archidiacono, aut Presbytero ab ipſo deſtina- F to: quia Epiſcopus hujuſmodi perſonarum protector eſt. Judicem verò, aut actorem eis injuriam aliquam inferentes, aut Concilii Decreto non obtemperantes, à communione ſuſpendit. Vides quàm ampla eſſet Epiſcoporum juriſdictio, quanta Tribunalis Eccleſiaſtici reverentia, quot cauſæ ad illud deferrentur, ex Regum utique Chriſtianiſſimorum conceſſione; cauſæ Clericorum, viduarum, pupillorum, & libertorum.

Oblationes diebus Dominicis ab omnibus faciendæ.

Euchariſtiæ reliquiæ infantibus diſtributæ.

Clericorum immunitas.

Epiſcopalis Juriſdictionis amplitudo.

Canon decimus-tertius à domo Epiſcopali canes quoſlibet procul arcet, cujus aditus omnibus patere debet hoſpitibus & miſeris; & quæ Hymnis, non

Ædes Epiſcopales omnibus patere debent hoſpitibus.

non latratibus, operibus bonis, non morſibus venenoſis cuſtodienda eſt. *Decimus-quartus* anathemate ferir Potentes, qui res alienas invadunt. *Decimus-quintus* de honore Clericis exhibendo ſtatuit, ut ſi ſæcularis, Clericum obvium habuerit, & ambo equitent, illum honorificè ſalutet: Si verò Clericus pedes iter agat, & ſæcularis vehatur equo, ad terram hic proſiliat, honorem Clerico exhibiturus. *Qui verò hæc, quæ Spiritu Sancto dictante ſancita ſunt, tranſgredi voluerit, ab Eccleſia, quam in ſuis Miniſtris dehonorat, quamdiu Epiſcopus voluerit, ſuſpendatur.*

Honor Clericis à Laicis exhibendus.

Decimus-ſextus Matrimonium à Clericorum viduis contractum, irritum declarat. *Decimus-ſeptimus* prohibet cadaveribus nondum conſumptis alia ſuper-imponi: Aut aliena ſepulturæ jura uſurpare, ſive mortuorum corpora inferri in religioſa loca aliis ad ſuam aut ſuorum ſepulturam ab Eccleſia conceſſa, ſine voluntate Domini ſepulchrorum. Quod ſi factum fuerit, corpora ſuperimpoſita, ſecundùm leges exhumari ſtatuit.

Canon decimus-octavus inceſtas conjunctiones execratur. *Decimus-nonus*, Clericos examinationis, aut ſupplicii reorum ſpectatores eſſe vetat, ſub pœnâ depoſitionis. *Vigeſimus* Concilium Nationale tertio quoque anno decernit celebrandum, à quo ſi quis Epiſcoporum abfuerit abſque legitimâ causâ, à Communione fraternâ ſuſpenditur uſque ad Concilium univerſale, id eſt, ex universâ Francia convocandum. Congregandi autem Concilii Nationalis ex ditionibus *Gunthramni* Regis, id eſt, ex Burgundiæ Regno, cujus Sedes erat Aurelianum, ſolicitudinem Epiſcopo Lugdunenſi Patres impoſuerunt: Locum verò Synodi à Rege deſignandum agnovere. *Et hoc adimplere ſolicitudinis ſit Metropolitani Lugdunenſis Epiſcopi, unà cùm diſpoſitione magnifici Principis noſtri, priùs definientis locum Mediterraneum* ad quem omnes Epiſcopi ſine labore alacres congregentur.*

Clericos reorum ſupplicii ſpectaculi causâ adeſſe vetat.

** Id eſt, in ditionum ſuarum meditullio.*

Synodo Matiſconenſi Secundæ ſubſcripſerunt Epiſcopi quadraginta tres, item Miſſi Epiſcoporum viginti, & tres inſuper Epiſcopi qui Sedes non habebant. Ex Epiſcopis qui interfuerunt, quindecim in numero Sanctorum habentur, ſcilicet *Priſcus Lugdunenſis, Evantius Viennenſis, Prætextatus Rotomagenſis, Artemius Senonenſis, Syagrius Auguſtodunenſis, Aunacharius Altiſiodorenſis, Palladius Santonenſis, Agricola Nivernenſis, Flavius Cabilonenſis, Aredius Vappicenſis, Sulpitius Bituricenſis, Veranus Cabellicenſis,* Theodorus Maſſilienſis, Ferreolus Lemovicenſis, & Marius Aventicenſis.**

** De Cavaillon.*
** D'Avanches.*

ARTICULUS XXIX.

*De Concilio Autiſiodorenſi **

** Autiſiodorum, vulgò Auxerre, urbs Burgundiæ, Sedes Epiſc. ſub Archiepiſcop. Senonenſi.*

PAulò poſt Concilia Matiſconenſia, ut videtur *Patri le Cointe*, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, *Aunacharius* Autiſiodorenſis Epiſcopus Synodum cum Abbatibus & Preſbyteris ſuæ Diœceſeos celebravit, in quâ editi ſunt Canones quadraginta quinque. Horum plerique Decreta Synodorum præcedentium, præcipuè Matiſconenſium renovant. Nonnulli rituum ethnicorum, ac ſuperſtitionum paganarum obſervantiam Chriſtianis vetant, ſcilicet Kalendis Januariis *vetulâ* aut cervolo* facere, id eſt aſſumptis ferarum ac pecudum formis huc & illuc petulantiùs diſcurſitare. (*Canone* 1.) Item vigilias in Feſtivitatibus Sanctorum in domibus propriis facere, cum quadam ſuperſtitione proculdubio admixtas: *Inter ſentes, aut ad arbores ſacrivos*, vel ad fontes, vota exſolvere. Per ſentes intellige lapides terminales, qui non rarò in ſentibus deliteſcunt, & ab Ethnicis olim ſub Dei *Termini* nomine colebantur: *Sacrivos*, id eſt, conſecratos, vel Diis dedicatos. Prohibent etiam *ne ſculptilia* aut pede, aut homine ligneo fiant. Id eſt, ne Chriſtiani ſtatuas in biviis more Paganorum erigant. (*Canone* 3.)

Canones contra varia ſuperſtitionum genera.

** Vetula, priſco more ſumptum pro vetula.*

Legit Sirmondus, homine ligneo: P. le Cointe homine ligneo.

Cavent præterea ne ſortilegos, augures, caragios* Chriſtiani conſulant, nec reſpiciant ad ſortes quas Sanctorum vocant, vel de ligno, aut de pane factas. (*Canone* 4.) De his ſuperſtitionum ſpeciebus S. Eligius ita loquitur apud Audoënum, in ejus Vita: *Fontes vel arbores, quas ſacrivos vocant, ſuccidite. Pedum ſimilitudines, quas per bivia ponunt, fieri vetate, & ubi inveneritis, igni cremate.... Non caragios, non divinos, non ſortilegos, non præcantores, nec pro ullâ causâ vel infirmitate eos conſulere vel interrogare præſumatis.* Prohibet etiam Autiſiodorenſis Synodus vigilias quæ in honorem S. Martini obſervabantur. Non loquitur de Vigiliis ritu Chriſtiano in Eccleſia factis, ſed de vigiliis quæ in privatis domibus fiebant, non abſque admixtâ ſuperſtitione. (*Canone* 5.)

** Caragii, id eſt, magi promittentes explere quæ non poſſunt.*

De Synodo Diœceſana ſtatuit *Canon ſeptimus*, ut medio Maio omnes Preſbyteri ad Synodum in civitatem veniant; & Kalendis Novembris omnes Abbates. *Canon decimus* de celebratione Miſſarum edicit, ne in uno altari duæ Miſſæ unâ die dicantur; aut Preſbyter Sacrum faciat in altari ubi celebraverit Epiſcopus. *Canon decimus-nonus* non ſolùm à Preſbyteris jejunis Miſſas celebrari jubet, quod ſanxerat Synodus Matiſconenſis Secunda, ſed etiam Diaconos & Subdiaconos jejunos miniſtrare, nec in Eccleſia ſtare, dum Miſſæ celebrantur. Diacono & Subdiacono id præceptum ob reverentiam Sacrificii cui miniſtrabant, & ob Communionem quam prætermittere Miniſtros Sacrificii nefas erat. *Canon vigeſimus-tertius* viduas Preſbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum, poſt eorum obitum nubere vetat: quarum matrimonia irrita declaraverat Synodus Matiſconenſis Secunda, *Canone* 16. quo vix ullum eſt illuſtrius argumentum, quô probetur Eccleſiam proprio jure & auctoritate impedimenta dirimentia matrimonio appoſuiſſe.

Diœceſanæ Synodi celebrandæ.

Diaconum & Subdiaconum jejunos Altari miniſtrare decet.

Eccleſia proprio jure impedimenta Matrimonii conſtituit.

In eodem Concilio quædam ſtatuuntur de Abbatibus & Monachis. Abbas qui Monachos adulterii, furti, aut proprietatis reos vel per ſe non emendaverit, vel ad Epiſcopum aut Archidiaconum non detulerit, ad Pœnitentiam agendam in aliud Monaſterium retrudendus eſt. Liberum erat Abbati Monachum in crimen lapſum vel per ſe emendare, ſecundùm Canones & Monaſticam diſciplinam, vel ejus crimen Epiſcopo aut Archidiacono denuntiare, qui pœnas in illum Canonicas decernebant. Si utrumque neglexiſſet Abbas, pœnis ipſe obnoxius fiebat, ad quas ſubeundas in alio Monaſterio recludebatur. Abbatibus etiam & Monachis prohibetur, ne nuptiis interſint, aut filios de Baptiſmo ſuſcipiant. (*Canone* 23. 24. & 25.)

Pœna Abbatum Monachos proprietatis aut aliorum criminum reos non emendantium, vel non denuntiantium Epiſcopo.

De fœminis ad Euchariſtiam accedentibus ſtatuit hæc Synodus, ut *nudâ manu* Euchariſtiam non accipiant, nec Pallam Dominicam contrectent, ſed *Dominicale* ſuum habeant, quando communicare volunt. (*Canonibus* 36. 37. & 42.) *Dominicalis* nomine vulgò intelligunt Auctores mundiſſimum linteolum, quô mulieres Euchariſtiam excipiebant. Scilicet viri nudâ manu: mulieres ſubjecto linteolo Chriſti corpus accipiebant, ac deinde ori admovebant. Favet huic interpretationi Auctor antiquus *Sermonis* 252. *de Tempore* inter Auguſtinianos, dicens: *Omnes viri, quando communicare deſiderant, lavent manus, & omnes mulieres nitida exhibeant linteamina, ubi Chriſti Corpus accipiant.... Mulieres quomodo nitidum exhibent linteolum, ubi Corpus Chriſti accipiant, ſic corpus caſtum, & cor mundum exhibeant.* Ita *Baronius*, *Binius*, doctiſſimus Cardinalis *Bona*

Dominicalis nomine quid intelligendum?

lib.

lib. 3. Rerum Liturgicarum cap. 17. P. *le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, *Dominicale* interpretantur. At *Stephanus Baluzius in Notis ad Gratianum, Cauſa* 33. *Quæſt.* 5. *C. Mulier.* cenſet Dominicale genus quoddam fuiſſe velaminis, ſine quo non licebat fœminis ad Sacram Communionem accedere. Canonem enim Autiſiodorenſem in veteri Codice ſic legi obſervat: *Si mulier communicans Dominicale ſuum ſuper caput non habuerit, uſque ad alium diem Dominicum non communicet.*

Canon quadrageſimus primus Preſbyteris & Diaconis vetat ne quemquam inſcribant ſive accuſent: ſed ſi cauſam habuerint, aut fratrem, aut quemcunque ſæcularem rogent ut vice ipſorum agat. *Canon quadrageſimus-quartus* ſæculares qui Archipreſbyteri ſui inſtitutionem aut admonitionem humiliter non audierint, & ipſi non paruerint, à Communione removet; mulctâque damnat, quam Rex *Gunthrannus* decreverat. Munus erat Archipreſbyteri Canonum obſervantiam curare in pagis, invigilare vice Epiſcopi tam ſuper Clerum, quam ſuper plebem Chriſtianam; tranſgreſſores Canonum ad Antiſtitem deferre; viduas, pupillos, pauperes à Potentum oppreſſionibus tueri; peccatores admonere, docere, corripere. C Quandoque Laïci contumaces Archipreſbyterorum monita ſpernebant. Unde opus fuit ut Eccleſia in illos animadverteret excommunicatione, & Rex Chriſtianiſſimus eos indictâ mulctâ ad parendum Archipreſbyteris compelleret. Concilio Autiſiodorenſi, præter *Aunacharium* Epiſcopum, ſubſcripſerunt Abbates ſeptem, Preſbyteri triginta tres; Diaconi Preſbyterorum vice, quatuor.

Archipreſbyteri munus.

SCHOLION.

Ad hunc Articulum pag. 301. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam appingunt: *Pag.* 237. 260. 301. *ſibi contradicit Alexander, aiendo, Reges non poſſe ponere impedimenta Matrimonio.*

R. De hac quæſtione non ago pag. 237. Epaonenſis Concilii Canones recenſeo. Canone trigeſimo conſanguinitatem & affinitatem certis in gradibus Matrimonium dirimere declaratur. Nulla ibi Regum mentio. Immo hinc probatur Eccleſiæ auctoritas ad ſtatuendum impedimenta dirimentia Matrimonium: quod fidei dogma eſt a me propugnatum. Pag. 260. recenſeo Canones Concilii Aurelianenſis III. Ad Canonem decimum obſervo, Eccleſiam diſpenſatione ſua Matrimonia contra Canones contracta rata feciſſe, contrahenda verò contra Canones irrita declaraſſe. *Unde probatur evidenter* (inquiebam) *jus apponendi impedimenta dirimentia Matrimonio ut Sacramentum eſt*, ECCLESIÆ SOLI *convenire*, NON PRINCIPIBUS, *ut Launoius contendit.* Pugnantia non loquor, ſiquidem nullibi ſcripſi, neque unquam ſenſi Reges apponere poſſe impedimenta Matrimonio ut Sacramentum eſt, aut contractus ad Sacramenti dignitatem evectus. Immò cenſui ſemper illam propoſitionem erroneam eſſe & damnandam. Pag. denique 301. Concilii Autiſiodorenſis Canones recenſeo. *Canon vigeſimus-tertius* (inquiebam) *Viduas Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum, poſt eorum obitum nubere vetat. Quo vix ullum eſt illuſtrius argumentum quo probetur Eccleſiam* PROPRIO JURE ET AUCTORITATE *impedimenta dirimentia Matrimonio appoſuiſſe.* Dogma Catholicum iſtud eſt quod credidi ſemper & docui.

ARTICULUS XXX.

De Concilio Toletano III.

CUM *Reccaredus* Rex Gothorum, & Hiſpaniæ ad Fidem Catholicam cum ſuis Gothis ejuratâ hæreſi Arianâ converſus eſſet, Nationalem Synodum ex Epiſcopis Hiſpaniæ, & Galliæ Narbonenſis, quæ ejus regno continebatur, ſaltem *Septimania*, congregavit *Toletum*, anno quingenteſimo octogeſimo nono, octavo Iduum Maiarum, cùm ad fidei ſolemnem Profeſſionem coram Patribus edendam, tum ad Eccleſiaſticæ reparationem diſciplinæ. Convocatam eſſe à Rege hanc Synodum, Acta teſtantur. *Cùm,* inquiunt, *pro fidei ſuæ ſinceritate idem glorioſiſſimus Princeps omnes regiminis ſui Pontifices in unum con-* A *venire mandaſſet*, &c. Et ex verbis Regis ibidem: *Non incognitum eſſe reor vobis, Reverendiſſimi Sacerdotes, quòd propter inſtaurandam diſciplinæ Eccleſiaſticæ formam ad noſtra vos Serenitatis præſentiam devocaverim.* Et ex Edicto ejuſdem, quô Synodum confirmavit: *Univerſorum*, inquit, *ſub Regni noſtri poteſtate conſiſtentium amatores nos ſuos divina faciens Veritas, noſtris principaliter ſenſibus inſpiravit, ut causâ inſtaurandæ fidei, ac diſciplinæ Eccleſiaſticæ; Epiſcopos omnes Hiſpaniæ noſtro præſentandos Culmini juberemus.*

Synodus à Rege convocata.

Primò ſuſcepit Synodus Profeſſionem Fidei, quam B *Reccaredus* Rex obtulit: cui Symbola Nicænum & Conſtantinopolitanum ſubjuncta erant, necnon Definitio Concilii Calchedonenſis, quibus Rex cum Badda Regina uxore ſuâ ſubſcripſit. Deinde à Gothorum Epiſcopis, Preſbyteris, & Proceribus Profeſſio fidei edita eſt, poſtulante Synodo, Anathematiſmis comprehenſa viginti tribus. In his tertius obſervatione ſingulari dignus eſt, in quo Proceſſio Spiritus Sancti à Patre & Filio ut fidei dogma aſſeritur his verbis: *Quicumque Spiritum Sanctum non credit, aut non crediderit à Patre & Filio procedere, eúmque non dixerit coæternum eſſe Patri & Filio; &* C *coæqualem, anathema ſit.* Obſervatione dignus eſt & decimus ſextus, quô famoſus quidam in Romanam Eccleſiam Libellus à Gothis editus, ab iiſdem damnatus eſt: & reprobata etiam eſt Glorificationis formula ab iiſdem hæreticô ingeniô inſtituta. *Quicumque*, inquiunt, *Libellum deteſtabilem duodecimò annô Leovigildi Regis à nobis editum, in quô continetur Romanorum ad Arianam hæreſim traductio, & in quo Gloria Patri per Filium, & in Spiritu Sancto, malè à nobis inſtituta continetur; hunc Libellum ſi quis pro vero habuerit, anathema ſit in æternum.* In aliis anathematiſmis expreſſa habetur D Arianæ hæreſeos damnatio, & omnium Conciliorum eam foventium, nominatim Concilii Ariminenſis: & Confeſſio fidei quatuor Synodorum Oecumenicarum, Nicænæ, Conſtantinopolitanæ Primæ, Epheſinæ, & Calchedonenſis.

Proceſſio Spiritus Sancti à Patre & Filio ut fidei dogma aſſeritur.

Famoſus in Romanam Eccleſiam libellus damnatur.

Poſt hæc, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ reſtaurationi conſuluerunt Patres editis Canonibus viginti tribus. *Primus.* Conciliorum omnium ſtatuta, & Synodicas Sanctorum Præſulum Romanorum Epiſtolas obſervari jubet, & ab honoribus Eccleſiaſticis arcet indignos: & omnes quos Canones rejiciunt. *Secundus*, Poſtulante piiſſimo Rege Recca- E redo ſtatuit, *Ut per omnes Eccleſias Hiſpaniæ, vel Galliæ* (Narbonenſis, cujus pars Gothis Regibus parebat) *ſecundùm formam Orientalium Eccleſiarum, Concilii Conſtantinopolitani Symbolum fidei recitetur: ut priuſquam Dominica dicatur Oratio, voce clarâ à populo decantetur: quò & fides vera manifeſtum teſtimonium habeat, & ad Chriſti Corpus & Sanguinem prælibandum pectora populorum fide purificata accedant.* Timotheus Patriarcha Conſtantinopolitanus anno 510. inſtituerat ut Symbolum fidei per ſingulas Synaxes diceretur, cùm antea ſemel tantùm in anno diceretur in magno die Paraſceves: cùm Epiſcopus Catechumenos inſtruebat: ut teſtatur *Theo-* F *dorus Lector libro* 2. *Collectaneorum.* Hunc morem Hiſpani primi inter Latinos receperunt: in Synodo Toletana III. Illud autem cantabant poſt Conſecrationem, & ante Orationem Dominicam: qui ritus adhuc permanet in Miſſali Mozarabico. Hinc morem illum in Hiſpania derivatum putat Mariana, qui ad noſtram ætatem retentus eſt, ne ad Sacram Communionem quiſquam admittatur, priuſquam Chriſtiani Symboli partes omnes, præeunte Sacerdote, pronunciaverit.

Summa Canonum.

Symboli in Miſſa cantandi Ritus ab Eccleſia Hiſpanenſi in Occidente primùm receptus.

Canon tertius res Eccleſiæ alienare Epiſcopis vetat: Si quid Monaſteriis, vel Eccleſiis in ſuâ Diœceſi poſitis dederint, abſque gravi Eccleſiæ Matricis incommodo;

incommodo, ratum habet. *Canon quartus* permittit Epiſcopis, ut aliquam è ſuis Eccleſiis Parochialibus Monaſterium faciant, de conſenſu Concilii ſui, ut in eâ Monachorum Congregatio regulariter vivat, & ut de rebus Eccleſiæ aliquid ad eorum ſuſtentationem donet. *Rei enim bona ſtatuenda*, inquiunt Patres, *Sanctum Concilium das aſſenſum.*

Sacrorum Miniſtrorum cœlibatus.

Quintus Canon ſtatuit, ut Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ex hæreſi venientes, ab uxoribus ſe contineant, nec ſub uno conclavi cum eis maneant. Qui verò ſemper in Clero Catholicæ Eccleſiæ militarunt, ſi in ſuas cellulas mulieres, quarum familiaritas infamem gignere ſuſpicionem poteſt, introduxerint, ſecundùm Canones plectantur: mulieres verò ipſæ venundentur ab Epiſcopis, & pretium ipſarum pauperibus erogetur. *Canon ſextus* libertos ab Epiſcopis, vel ab aliis factos, & Eccleſiæ commendatos, libertate frui, & Epiſcopali patrocinio regi decernit: idque poſtulandum à Principe. *Septimus* ſtatuit ut in omni Sacerdotali convivio lectio Scripturarum divinarum miſceatur. *Octavus* prohibet ne Clericos *ex familiâ fiſci*, id eſt, qui ex familiis fiſco Principis addictis orti ſunt, & qui Eccleſiæ donati ſunt à Principe, aliquis repetat, ſed Eccleſiæ miniſterio ſemper alligati maneant. Editus eſt hic Canon innuente & conſentiente *Reccaredo* Rege. *Nonus* Eccleſias quondam ab Arianis occupatas, nunc Religioni Catholicæ addictas, Epiſcopis vendicat, in quorum Diœceſibus conſtructæ ſunt. Decimus libertati viduarum continentiam ſecundis nuptiis anteponentium, & virginum reſpuentium nuptias, vult conſultum, cavétque ne ab ullo cogantur ad matrimonium ineundum, *citra voluntatem parentum, vel ſuam. Qui verò propoſitum caſtitatis vidua vel virginis impedierit*, à Communione rejicitur.

Scripturarum lectio in menſa ſacerdotum.

Pœnitentiæ diſciplina.

Canon undecimus peccatores coërcet, qui quotieſcunque peccare libuerit, toties à Presbytero ſe reconciliari expoſtulant; & *ſecundùm formam Canonum antiquorum* dari pœnitentias decernit. *Duodecimus* viro Pœnitentiam poſtulanti non eſſe dandam, niſi priùs tonſo; mulieri verò, niſi mutaverit habitum: ut ſolemnis Pœnitentiæ profeſſio eos à relapſu prohibeat.

Pœna Clericorum Conclericos ad publica judicia pertrahentium.

Decimus-tertius animadvertit in Clericos, qui neglecto Epiſcopo ſuo Conclericos ad publica Judicia pertrahunt, ſtatuitque, ut *qui hoc facere præſumpſerit, & cauſam perdat, & à Communione efficiatur extraneus.* Quibus quidem verbis, *Et cauſam perdat*, reſcinditur Sententia in Clericorum cauſis, etiam civilibus & profanis, à Judicibus lata; ſed reſcinditur non tam auctoritate Concilii, quàm Reccaredi Regis, qui Concilii Decreta rata eſſe juſſit, datô eam ob rem Edicto. Nam ubi Eccleſia, Civiliſque Poteſtas conſentiunt, adeò alternâ ſive mutuâ auctoritate niti ſolent, ut videatur Eccleſia verbis tenus in Civilem juriſdictionem excurrere; & Politica poteſtas ſancire ejuſmodi leges quæ ſint Eccleſiaſticæ Juriſdictionis: neutra quidem auctoritate propriâ, ſed certa de voluntate & ratihabitione ſociæ Poteſtatis. Ita *Reccaredus* Rex in confirmatione Concilii Toletani III. ſancit ut *Si quis Concilii obſervator eſſe noluerit, ſuperbâ fronte Majorum ſtatutis repugnans, ſi Epiſcopus, Presbyter, Diaconus, aut Clericus fuerit, ab omni Concilio excommunicationi ſubjaceat.* Neque tamen inde colligi poteſt excommunicationis ferendæ auctoritatem penes Regem fuiſſe. Id namque edixit Catholicus Princeps de voluntate Patrum certus, nec tam ipſe conſtituens, quàm promulgans quid edici vellet Eccleſia. Ita cùm Toletani Patres decernunt Clericos, qui ſæcularium Judicum tribunalia adierint, causâ caſuros, id decernunt conſentiente & annuente Rege, qui Concilio aderat, non propriâ tantùm auctoritate.

Juriſdictionis Eccleſiaſticæ & Civilis fines Utriuſque poteſtatis in Diſciplinæ bonum conſenſus.

Canon decimus-quartus Judæis prohibet habere uxores, concubinas, vel mancipia Chriſtiana, aut Officia publica gerere. *Decimus quintus* ſtatuit ut ſi qui ex ſervis fiſcalibus, id eſt, qui Regio fiſco procurando ſunt addicti, Eccleſias conſtruxerint, eaſque dotaverint, Epiſcopus id auctoritate Regia confirmari curet. *Decimus-ſextus* decernit cum conſenſu Regis, ut per Hiſpaniam & Galliam Narbonenſem Sacerdotes locorum unà cum Judicibus in Idololatriæ ſacrilegia, quæ per illas regiones inoleverunt, ſtudioſè inquirant, & exterminare ſatagant, coërceantque hujus criminis reos. Quod ſi neglexerint, excommunicationem ipſis comminantur. Dominos verò qui hoc malum à poſſeſſione ſuâ, vel familiâ extirpare neglexerint, ab Epiſcopo excommunicari jubet. *Canon decimus-ſeptimus* Regis pariter auctoritate decernit, ut Sacerdotes Hiſpaniarum, cum Judicibus, inquirant in parentes, qui filios proprios necant, vel conceptos fœtus excutiunt, ne numerum augeant filiorum: qui non parricidii tantùm, ſed & fornicationis quodammodo rei ſunt, quia explendæ libidinis, non ſuſcipiendæ prolis causâ ſe conjunctos fuiſſe probant. Jubet, inquam, Synodus ut Sacerdotes locorum cum Judicibus in hujus ſceleris reos inquirant, & ſine capitali vindictâ, acriori diſciplinâ prohibeant.

Eccleſiaſtica & civilis poteſtas mutuâ ſibi præſtant operam ad extirpanda crimina.

Canon decimus-octavus Concilia Provincialia ſemel quotannis celebrari jubet, diſpenſans de priorum Canonum ſtatutis, quæ bis in anno illa congregari præcipiunt. Ratio diſpenſationis eſt paupertas Eccleſiarum Hiſpaniæ, & itineris longitudo, propter earum diſtantiam. Conciliis autem hujuſmodi adeſſe jubet, ex Decreto Regis, Judices locorum, & Actores fiſcalium patrimoniorum; *Ut diſcant quàm piè & juſtè cum populis agere debeant*, ne ipſos angariis, aut immodicis exactionibus gravent. Invigilare etiam & proſpicere præcipit Epiſcopos, *ſecundùm Regiam admonitionem, qualiter Judices cum populis agant, ita ut ipſos præmonitos corrigant, aut de inſolentiis eorum* ad Principem referant. *Quòd ſi correptos emendare nequiverint, & ab Eccleſiâ, & à Communione ſuſpendant.*

Sæculares judices ab Epiſcopis diſcant ... Munere ſuo ſe gerere debeant.

Epiſcopi in Hiſpania invigilant ſuper Laicos Magiſtratus, ex Regis Mandato.

Canon decimus-nonus decernit ut dos Eccleſiæ ad Epiſcopi ordinationem pertineat. *Canon vigeſimus* vetat ne Epiſcopi inſolitis exactionibus Presbyteros, aut Diaconos ſuos fangent: Clericos tam locales, quam Diœceſanos, id eſt, tam urbis, quam pagorum, ab Epiſcopo gravatos, querelas ſuas ad Metropolitanum deferre jubet. *Canon vigeſimus-primus* Eccleſiarum, Epiſcoporum, Clericorum ſervos à Judicibus vel Actoribus publicis diverſis angariis fatigari, vel publicis, aut privatis negotiis applicari vetat: Judices & Actores, qui hanc immunitatem violaverint, quam omne Concilium à Rege popoſcit, excludit ab Eccleſiæ Communione. *Canon vigeſimus ſecundus* ſtatuit ut Fidelium defunctorum corpora cum Pſalmis tantummodo ad ſepulchrum deferantur, nec funebre Carmen decantetur defunctis, nec proximi defunctorum pectora ſua cædant. *Vigeſimus-tertius* vetat ne in Sanctorum ſolemnitatibus populi qui divinis Officiis intereſſe debent, ſaltationibus & turpibus canticis indulgeant. Cujus vitii depulſionem Sacerdotum & Judicum curæ Sanctum Concilium committit. Huic ſubſcripſere Concilio ſex Metropolitani, quos inter celeberrimus erat ſanctitate & doctrina S. *Leander Hiſpalenſis. Plantardus* Metropolitanus *Bracarenſis*, tam ſuo quam *Nitigeſii Lucenſis* Metropolitani nomine ſubſcripſit. Epiſcopi quinquaginta novem per ſeipſos, ſeptem per Vicarios ſubſcripſerunt. *Reccaredus* Rex pientiſſimus Edicto Synodum confirmavit, ut ejus Canones vim publicæ Legis haberent. Eorúmque tranſgreſſores Clericos excommunicationi ab Eccleſiâ infligendæ ſubjacere decrevit: Laïcos verò honeſtioris loci medietate facultatum ſuarum mulctari,

Saltationes feſtis diebus prohibitæ.

fiſci

fiſci juribus profuturâ. Inferioris autem loci perſonas, & bonorum proſcriptione, & exilio damnari.

ARTICULUS XXXI.

De Conventu duplici Epiſcoporum, in cauſa Monialium perduellium Monaſterii Pictavenſis. *

** Pictavum, vulgò Poitiers, Pictonũ caput, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſcop. Burdegalenſi.*

IN Monaſterio Pictavenſi Beatæ *Radegundis*, anno quingenteſimo octogeſimo-nono grave ſcandalum exortum eſt, cujus cauſa fuit *Chrodieldis*, *Chariberti* quondam Regis filia. Hæc enim *Leubovera* Abbatiſſæ ſuæ, cujus locum affectabat, imperium non ferens, cum *Baſina* conſobrina, *Chilperici* filia, & aliis ampliùs quadraginta puellis, quas in partes ſuas traxerat, Monaſterio egreſſa, Turonos ad *Gregorium* Epiſcopum, inde ad *Guntramnum* Regem in Burgundiam profecta eſt, multis ubique Abbatiſſam conviciis falſiſque criminibus inſectata. Poſt hæc cum Sodalibus, quas Turonis reliquerat, Pictavos reverſa, Sancti Hilarii Baſilicam inſedit, collectâque perditorum hominum manu, ibi ſe communivit, negans ſe ad Monaſterium, niſi ejectâ *Leubovera* redituram. Acceſſit ad ſedandum tumultum *Gundegiſilus* Metropolitanus Burdigalenſis cum *Nicaſio* Engoliſmenſi, & *Saffario* Petracorico, qui unà cum *Maroveo* Pictavenſi, ipſas adhortati ſunt ut ad Monaſterium redirent: ſed cùm obſtinatiùs reluctarentur Moniales, *Gundegiſilus* & Coëpiſcopi, illas à Communione ſubmoverunt. Vibratô excommunicationis fulmine, ſic in Antiſtites turba ſicariorum *Chrodieldi* addicta graſſata eſt, ut Clericis ſanguine reſperſis, Epiſcopi vix evaſerint. Tunc apud *Guntramnum* congregati erant decem Epiſcopi, ad quos *Gundegiſilus*, ſuo & Coëpiſcoporum laudatorum nomine, ſcripſit de Monialium excommunicatione, illorum hac de causâ ſententiam rogans. Reſcripſerunt illi, juſtam eſſe excommunicationem in eas latam, eámque ſuis confirmare ſe ſuffragiis, donec in Synodo Kalendis Novembris unà congregati, de ipſarum coërcenda temeritate pleniùs decernerent. Interim cum *Chrodieldis* Monaſterii villas pervaſiſſet, eiſque præfeciſſet Procuratores, ac Monaſterii ſervos, quoſcumque arripere poterat, verberibus affectos ſibi manciparet, novaſque in Abbatiſſam inſidias quotidie moliretur, novas turbas excitaret; de his monitus Rex *Childebertus*, *Macconi* Comiti dedit in mandatis, ut curas omnes ad ſedandos tumultus, & ad Moniales comprimendas adhiberet: Miſit etiam *Theutarium* Presbyterum, qui negotium illud componeret: Sed iſte nihil promovit. Hæc prolixo ſtylo refert *Gregorius* Turonenſis *lib. 9. Hiſtoria Francorum cap.* 39. 40. 41. 42. 43.

Anno ſequente, quingenteſimo nonageſimo, gravius factum eſt Parthenonis Pictavenſis ſcandalum. Eò enim prorupit audaciæ *Chrodieldis*, ut occupato per conductos ſatellites Monaſterio, vi Abbatiſſam inde abduceret, ac in carcerem detruderet: Ex quo dira mox ſecuta ſeditio, urbem cædibus fœdavit, ne loca quidem ſacra reverita. Re ad Principes delatâ, convenit inter eos, ut delecti ex utroque Regno Antiſtites mitterentur, qui cauſam Abbatiſſæ & Monialium cognoſcerent ac judicarent ſecundùm Canones. Tres è Regno *Childeberti* electi ſunt Judices, ſcilicet *Ebregiſilus Agrippinenſis*, *Gregorius Turonenſis*, & *Maroveus Pictavenſis*: è Regno verò *Guntramni*, *Gundegiſilus Burdigalenſis* cum ſuis Provincialibus, iiſdem (ut credere par eſt) qui de hâc causâ proximô ante annô jam cognoverant, ſcilicet *Nicaſio Engoliſmenſi*, & *Saffario Petracorico*. Illis autem *Pictavum* adire nolentibus donec ſæva ſeditio, quæ per *Chrodieldem* excitata erat, ſedata eſſet, *Childebertus* Macconi Comiti mandavit, ut ſeditionem, ſi qui reſiſterent, vi comprimeret. Quod ubi Comes effecit, Epiſcopi in Baſilica Sancti Hilarii ſedentes *Chrodieldem* & *Baſinam* ad tribunal ſuum vocarunt: necnon & *Leuboveram* Abbatiſſam. Illæ conviciis & falſis criminibus in Abbatiſſam jactatis, facinora ſua excuſare, & illam è dignitate dejicere nitebantur. Hæc verò calumnias diluit, ſeque criminis puram coram Epiſcopis probavit. Nonnulla ſe admiſiſſe faſſa eſt, ſed erant illa leviora. Ipſam ſcilicet accuſaverant quòd ad tabulas luſiſſet. Reſpondit illa: *Etſi luſiſſet vivente Domna Radegunde, ſe minùs culpa reſpiceret, tamen nec in Regula per Scripturam prohiberi, nec in Canonibus, retulit. Sed ad juſſionem Epiſcoporum repromiſit, cervice inflexâ, ſe per Pœnitentiam, quicquid juberetur implere.* Cunctis accuſationum diſcuſſis capitibus, nullius rea criminis inventa Abbatiſſa eſt, quod depoſitionem mereretur. De levioribus cauſis paternâ pietate admonita eſt ab Epiſcopis, ne ullius in poſterum querimoniæ anſam daret. Diſcuſſerunt deinde cauſam *Chrodieldis*, *Baſinæ*, & conjuratarum Monialium. Legitimis probationibus convictæ ſunt contumaciæ, ſeditionis in Monaſterio & in urbe excitatæ, violatæ Monaſticæ Diſciplinæ & clauſuræ, perduellionis in Epiſcopos, direptionis rerum & chartarum Monaſterii, conjurationis in perniciem ac necem Abbatiſſæ. A quâ cùm nec veniam petere vellent, nec emendationem pollicerentur, Epiſcoporum judiciô communione privatæ ſunt, donec Pœnitentiam agerent. Abbatiſſa verò Monaſterio reſtituta eſt, ei confirmatâ dignitate. De cauſæ demum à ſe facto examine, & latâ abſque perſonarum acceptione Sententiâ, Epiſcopi ad *Gunthramnum* & *Childebertum* Reges Epiſtolam ſcripſerunt, quam refert *Gregorius Turonenſis lib. X. Hiſtoria Francorum cap.* 16. qui & prolixè deſcribit ſcandali iſtius Hiſtoriam à capite 14. ad 17.

Abbatiſſa; quod ad tabulas luſiſſet accuſata.

Seditioſæ Moniales excommunicatæ, donec Pœnitentiam agant.

Eodem anno exeunte, *Baſina*, quæ jam alieno erat à *Chrodielde* animo, quòd ab ipsâ ſe deſpici exiſtimaret, coram Epiſcopis in Synodo Metenſi, in causâ *Ægidii* Remenſis *Antiſtitis*, Majeſtatis rei, congregatâ, ſedentibus, ſolo proſtrata veniam petiit, regreſſum in Monaſterium, obedientiam Abbatiſſæ, Regulæ obſervantiam pollicita. *Chrodieldis* verò conteſtata eſt, nuſquam ſe in Monaſterio ſub *Leubovera* diſciplinâ manſuram. Sed *Childeberto* Rege veniam utriſque à Synodo precante, in Communionem receptæ ſunt; & Pictavum regredi juſſæ: ſcilicet ut *Baſina* Monaſterio reſtituta religioſè & pacificè cum Abbatiſſa ſua & Sororibus viveret; *Chrodieldis* autem in villâ ſibi à Rege conceſsâ reſideret. Hæc habemus ex *Gregorio Turonenſi*, *libro X. capite* 20.

Communioni reſtitutæ rogante Rege, Quibus conditionibus?

ARTICULUS XXXII.

De Concilio Narbonenſi.

** Narbo, vulgò Narbone, Galliæ Narbonenſis caput, ſedes Archiepiſcop.*

ANno quingenteſimo octogeſimo nono, quarto regni Reccaredi Gothorum in Hiſpania Regis, cui tunc Provinciæ Narbonenſis ora maritima parebat, *Migetius* ejuſdem Provinciæ Metropolitanus juxtà Canonem Toletanæ Synodi decimum octavum, Concilium Provinciale *Narbonam* congregavit Kalendis Novembris: In quo quindecim Canones editi ſunt.

Primus vetat ne Clerici veſtimenta purpurea induant, *quæ ad jactantiam pertinent mundialem, non ad religioſam dignitatem: Quia purpura maximè laïcis poteſtate præditis debetur, non Religioſis.* Canon ſecundus, ſtatuit ut in fine cujuſcumque Pſalmi, & per pauſationes ſive intervalla prolixiorum, qui

Summa Canonum.

ſecantur in duos, *Gloria* dicatur. *Tertius* prohibet A ne Clerici ſtent in plateis, ac variis confabulationibus ſe immiſceant. Tranſgreſſores Canonis repellit ab Officio; imò & à Communione, niſi ſe emendaverint. *Canon quartus*, omne opus die Dominica prohibet. Sacram diem violantem, ſi ſit ingenuus, damnat mulctâ ſex ſolidorum, Comiti civitatis ſolvendorum; Si ſervus, centum flagellis ipſum plecti decernit. *Canon quintus* conjurationes Clericorum ſub laïcorum patrocinio fieri ſolitas, aut injurias illatas ſenioribus ab iis qui in gradu inferiore ſunt poſiti, pœnitentiâ per annum in Monaſterio agendâ caſtigat. *Sextus* ſtatuit ut cum Clericis, vel ho- B noratis civitatis, qui ad expianda peccata in Monaſterium detruduntur, ſic agat Abbas ſicut ab Epiſcopo fuerit conſtitutum, ad eorum emendationem. *Septimus* Clericum adversùs utilitatem Eccleſiæ aliquid agentem, aut meditantem, è gradu dejicit. *Octavus* Clericos Eccleſiæ bona diripientes, & fraudem facientes, ad reſtitutionem compulſos, biennii Pœnitentiæ addicit. *Nonus* vetat ne Judæi ſuorum corpora defunctorum ad ſepulchrum pſallendo deducant. Quod ſi facere præſumpſerint, ſex uncias Comiti civitatis inferant in pœnam. *Decimus* Clericum C Epiſcopo ſuo non obedientem privat ſtipendio, & Communione per annum. *Undecimus* vetat Epiſcopis ne Presbyteros, aut Diaconos literas ignorantes ordinent. Si qui verò fuerint literis ineruditi, nec ad legendum exercitati, eos ſtipendio privat, donec didicerint: Niſi proficiant, detrudit illos in Monaſterium, ut qui populum ædificare non poſſunt. *Canon duodecimus* vetat ne Clerici, dum Miſſa celebratur, de altari ante finem egredi audeant, niſi ſubitâ infirmitate correpti: Nec Diaconi, Subdiaconi, vel Lectores, albâ ſe exuant antequam abſoluta ſit Miſſa. Hujus ſtatuti tranſgreſſores, Presbyteros increpandos, Diaconos privandos ſtipendio, D reliquos ſeveriùs puniendos ſtatuit. *Canon decimus-tertius* decernit ut Subdiaconi & inferiores Clerici conſueta obeant officia, *& Senioribus vela ad oſtia ſublevent*; qui id adimplere contempſerint, Subdiaconos verbis corripiendos, & ſi non emendaverint, ſtipendio privandos; cæteros flagris coërcendos. Vela ante portas templorum, & Sanctuarii ſuſpenſa erant, quæ attollere, cùm Epiſcopus, Presbyteri, & Diaconi ingrediebantur, Subdiaconorum, aut inferiorum Clericorum officium erat. *Canon decimus-quartus* decernit ut qui Magos, divinatores, ſortilegos conſulunt, aut eos non denuntiant, ab Eccleſiæ Communione rejiciantur, & ſex auri un- E cias Comiti civitatis pendere compellantur, ipſos autem ſortilegos, & divinatores, ſeu viros, ſeu mulieres, ſeu liberos, ſive ſervos aut ancillas, publicè fuſtibus graviſſimè caſtigatos venundari jubet, ac pretia ipſorum pauperibus erogari. *Canon decimus-quintus* eorum ſuperſtitionem emendat, qui diem Jovis feſtivum habebant, eoque die feriabantur. Qui eâ die ab opere vacaverint, nullâ feſtivitate occurrente, ab Eccleſia repellit, & Pœnitentiæ ſubjicit per annum, ſi ingenui ſint: Si verò ſervi, decernit flagellis corrigendos, & conſignandos dominis, qui eos ab iſta ſuperſtitione cohibeant. Syno- F do Narbonenſi Epiſcopi octo adfuere, ſcilicet *Migetius Narbonenſis Metropolitanus* Concilii Præſes, *Sedatius Biterrenſis*, *Benenatus Elnenſis*, *Boëtius Magalonenſis*, *Pelagius Nemauſenſis*, *Tigridius Agathenſis*, *Sergius Carcaſſonenſis*, *Agrippinus Lutevenſis*.

Synodus mulctam pecuniariam & flagella decernit, in Dominicæ diei violatores.

Clerici in Monaſteria ad Pœnitentiam agendam detruſi.

Pœnæ in Magos, divinatores, & ſortilegos, & eos qui peſtes illas non denuntiant, à Synodo conſtitutæ.

ARTICULUS XXXIII.

De Concilio Hiſpalenſi I.*

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo nono *Sanctus Leander* Hiſpalenſis Epiſcopus cùm Comprovincialibus Antiſtitibus Synodum in Metropoli ſua celebravit, cujus tres habemus Canones. Duobus primis condendis occaſionem dedit expoſtulatio Diaconorum *Aſtigitanæ* Eccleſiæ adversùs teſtamentum *Gaudentii* Epiſcopi ſui nuper vitâ functi, quô aliquos Eccleſiæ ſervos libertate donaverat, alios proximis ſuis reliquerat. Synodus inſpectis Canonibus declaravit, ſervos hujuſmodi non eſſe legitimè abſolutos, niſi res ipſius in compenſationem Eccleſiæ ceſſiſſent. Canonum tamen ſeveritatem in gratiam iſtorum libertorum Concilium temperavit, decernens ut libertate, quâ eos donaverat Epiſcopus, fruerentur; eâ tamen lege ut in jure Eccleſiæ manerent ut idonei, & peculium ſuum non aliis perſonis, ſed filiis tantùm ſuis relinquerent: ipſis quoque filiis & nepotibus, cum peculio ipſorum, in jure Eccleſiæ permanentibus. *In extraneam eis perſonam non liceat quidpiam tranſmittere: ſed qui eorum ſine hærede diſceſſerunt, peculium eorum veſtra proficiat Eccleſia*: (inquiunt Patres *Canone I.* cum aliis ad *Pegaſium* Aſtigitanum *Gaudentii* ſucceſſorem directo.) Donationem verò mancipiorum Eccleſiæ ab Epiſcopo conſanguineis ſuis factam reſcidit Synodus, niſi Eccleſiam ipſam ex propriis bonis compenſaſſet. *Quia durum eſt & irreligioſum ut Epiſcopus, qui Eccleſiaſticis ſtipendiis vivit, & proprietatem ſuam lucris Eccleſiæ minimè confert, aliorum oblationes à Jure Eccleſiaſtico privet.* Canone tertio ſtatutum eſt, ut extraneas mulieres vel ancillas, quas Clerici ab Epiſcopo ſuo commoniti ſuis è domibus non ejecerint, aut à ſuâ non removerint familiaritate, Judices comprehendant, & in ſuis lucris uſurpare poſſint, id eſt, eas vendere, aut ſibi ſervas mancipare; dato tamen ſacramento ut eas Clericis nullâ arte reſtituant: quod ſi fecerint, excommunicentur; mulieres verò à Sacerdotibus diſtractæ, Monaſteriis puellarum tradantur ſervituræ.

* Hiſpalis, vulgò *Sevelle*, ad Bætim fluvium, Hiſpaniæ Bæticæ caput, ſedes Archiepiſcop.

Summa Canonum.

ARTICULUS XXXIV.

De Concilio Cæſarauguſtano II.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo ſecundo, *ex permiſſu Reccaredi Regis*, anno ſeptimo regni ejus, *Cæſarauguſtæ* * Synodus Provinciæ Tarraconenſis celebrata eſt, Præſide *Artemio* Metropolitano. Tres in ea ſunt editi *Canones*. *Primus* ſtatuit ut Preſbyteri ex hæreſi Ariana ad Eccleſiam Catholicam converſi, ſi probatæ fidei & caſtimoniæ fuerint, *acceptâ denuo Benedictione Preſbyterii*, ad ſacrum Miniſterium admittantur: ſi verò continentes non fuerint, ab Officio depoſiti, in Clero maneant. *Presbyterii denuo accepta Benedictio*, non eſt reordinatio, ſed exterior quædam ceremonia, quâ in Clerum & Officia Sacra reſtituebantur: qui ritus vocabatur *Benedictio Presbyterii*, ſicut ſupplementum Ceremoniarum Baptiſmi in Eccleſia, in iis qui domi baptizati fuerunt, vulgò Baptiſmus appellatur. Sic Nicænum Concilium decrevit Epiſcopos à *Meletio* ordinatos recipiendos eſſe, *Simul atque ſanctiore manus impoſitione confirmati fuerint*. Quem Canonem explicans *Taraſius* Actione 1 Synodi Septimæ Oecumenicæ, ait: *Fortè in benedictione tantùm hic manûs impoſitionem dicis, & non conſecrationem.* Sed nihil evidentiùs probat ritum illum non fuiſſe reordinationem,

Summa Canonum.

Presbyterii Benedictio denuo accipienda ab Arianis Presbyteris ad Eccleſiam redeuntibus, non eſt Reordinatio.

nem, quàm Hiſpanienſis ipſius Eccleſiæ diſciplina, quæ illum in reſtitutione Clericorum injuſtè depoſitorum adhibebat, ut patet ex Concilio *Toletano* IV. Canone XVIII. *Epiſcopus, Preſbyter, aut Diaconus, ſi à gradu ſuo injuſtè dejectus, in ſecundâ Synodo innocens reperiatur, non poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altario de manu Epiſcoporum; ſi Epiſcopus eſt, orarium, annulum, & baculum, &c.* Qui ritus & in Gallicanâ Eccleſia ſolemnis erat nndecimo ſæculo, ut diſcimus ex Epiſtola 25. *Fulberti* Carnotenſis Epiſcopi. *Rebaptizationes*, inquit, *& reordinationes fieri Canones vetant. Propterea depoſitum non reordinabitis, ſed reddetis ei ſuos gradus per inſtrumenta & per veſtimenta quæ ad ipſos gradus pertinent, ita dicendo: Reddo tibi gradum Oſtiarii.... In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Noviſſimè autem benedictione lætificabis eum ſic concludendo: Benedictio Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti ſuper te deſcendat, ut ſis reſtitutus in Ordine Sacerdotali, & offeras placabiles hoſtias.*

Reliquiæ probandæ.

Canon ſecundus Cæſarauguſtanæ Synodi ſtatuit, ut reliquiæ de Ariana hæreſi in quibuſcunque locis inventæ, delatæ ad Epiſcopos, igne probentur. In Catholicos verò qui eas occultaverint, excommunicationem decernit. Mos ille probandi reliquias per ignem, ſi in eô poſitus eſſet, ut veræ Sanctorum haberentur reliquiæ, quibus ignis parceret; falſæ, quas in cineres redigeret, ſingularis fuit illius Provinciæ, nec à cæteris Eccleſiis, & maximè à Romana, quæ omnium Caput eſt, Mater, & Magiſtra, comprobatus. Miraculum enim à Deo poſtulando, tentare ipſum videtur, qui ſic rei alicujus periculum facit. Sed forſan verba illa: *Igne probentur*; idem ſignificant in iſto Canone ac, *In ignem conſumenda conjiciantur*. Minori enim periculo obnoxiam rem eſſe putarunt Hiſpani Antiſtites, dubias reliquias comburere, quàm falſas venetatiooi populorum exponere, & permittere ut Arianorum forſan oſſa velut Sanctorum pignora colerentur. *Canon tertius* ſtatuit ut Eccleſiæ, quas Epiſcopi ab Arianâ hæreſi converſi, nondum acceptâ benedictione quâ ſuis reſtituerentur Ordinibus, vel Ordinum potiùs miniſteriis, conſecraſſent, à Catholico Epiſcopo iterum conſecrarentur.

ARTICULUS XXXV.

De Concilio Toletano ſub Pontificatu Sancti Gregorii.

* Toledo.

ANno quingenteſimo nonageſimo ſeptimo, Reccaredi Regis duodecimo, Concilium *Toleti* * celebratum eſt, cui tredecim Epiſcopi, & inter illos tres Metropolitani interfuerunt, ſcilicet *Emeritenſis*, *Narbonenſis* & *Toletanus*. Duos Canones edidit. *Primus* Preſbyteros & Diaconos incontinentes, è gradu ſuo dejectos, in cuſtodiam, aut Monaſterium, detrudendos ab Epiſcopo decernit. *Secundus* ſtatuit ut Epiſcopus reditus Eccleſiarum, quas viri pii ſuis in prædiis ædificaverint & dotaverint, non recipiat, ſed reditus illi à Preſbytero colligantur, ad eumque pertineant qui ibi Sacris operatur. Si verò Preſbytero Patrimonium illud non ſufficiat, ibi inſtituatur Diaconus. Si autem adeò tenue ſit, ut nec Diacono ſufficiat, huic loco deputetur ab Epiſcopo Oſtiarius, qui Eccleſiæ nitorem curet, ac luminaria coram Sanctis Reliquiis ſingulis noctibus accendat. Quô ex Canone patet, ſimplicia quædam

Simplicia Beneficia.

Beneficia Clericis inferioris gradus in Eccleſiis Hiſpaniæ ſexto ſæculo fuiſſe collata, cum obligatione tamen reſidendi, & Ordinum ſuorum Officia in ſacris hujuſmodi locis implendi.

ARTICULUS XXXVI.

De Concilio Oſcenſi.

* Oſca, urbs Aragoniæ, vulgò *Hueſca*, Sedes Epiſc. ſub Archiepiſcop. Cæſarauguſtano.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo octavo, Reccaredi Regis decimo-tertio, *Oſca* * quæ urbs eſt Epiſcopalis in Aragonia, ſub Cæſarauguſtana Metropoli, Concilium Provinciale celebratum eſt, in quo duo Canones conditi ſunt. *Primus* ſtatuit ut ſingulis annis quilibet Epiſcopus Abbates Monaſteriorum, Preſbyteros, & Diaconos in Synodum Diœceſanam congreget, ut eos Eccleſiaſticæ Diſciplinæ regulas, & normam vitæ ad omnem ſanctimoniam, ſecundùm illorum ſtatum, inſtituendæ edoceat; in eorúmque mores inquirat, an virorum honeſtorum teſtimonio probati ſint & commendati. *Secundus Canon* eſt de pudicitiâ Clericorum. Hujus Decreta Synodi confirmata ſunt in Concilio *Egarenſi*, anno Chriſti 614. *Siſebuti* Regis anno tertio. *Egara* in ea Proviociæ Tarraconenſis parte olim ſita erat, ubi eſt Terracinenſe oppidum, vulgò *Terraſſa*, in Catalonia.

ARTICULUS XXXVII.

De Concilio Barcinonenſi.

* Barcelona.

ANno Chriſti quingenteſimo nonageſimo nono, Reccaredi Regis decimo-quarto, Provinciæ Tarraconenſis Epiſcopi *Barcinonem*, * ad Synodum convenerunt, in quâ Canones quatuor condidere. *Primus & ſecundus* aliquid pro ſacris Ordinationibus, & pro Chriſmate exigi vetant. *Tertius* Laïcos non ſervatis Canonicis interſtitiis ad Eccleſiaſticos Ordines, & maximè ad ſummum Sacerdotium ſive Epiſcopatum promoveri prohibet,

Canonica interſtitia in ſacris Ordinationibus ſervanda.

Aut per Sacra Regalia; aut per conſenſionem Cleri, vel plebis; vel per electionem aſſenſionémque Pontificum. Sed cùm per Canonum conſcripta tempora, Eccleſiaſticos per ordinem, ſpeciali opere deſudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conſcenderit gradus, ad ſummum Sacerdotium, ſi dignitati vita reſponderit, auctore Domino provehatur. Ita tamen ut duobus, aut tribus, quos ante conſenſus Cleri & plebis elegerit, Metropolitani judicio ejuſque Coepiſcopis præſentatis, quem ſors, præeunte Epiſcoporum jejunio, Chriſto Domino terminante, monſtraverit, benedictio conſecrationis accumulet. Puellas abjectâ ſæculari veſte caſtitatem profeſſas, & quoſcunque utriuſque ſexûs, Pœnitentiæ benedictione à Sacerdote perceptâ, ad terrena connubia tranſeuntes, ab omnium Fidelium Communione & colloquio removet *Canon quartus*.

CAPUT VI.

De Politia Eccleſiaſtica Sæculi ſexti & ſeptimi.

ARTICULUS I.

De Romano Pontifice.

Romani Pontificis electio.

SEXTO, ſeptimôque ſæculo, in Ordinatione Summi Pontificis hæc obſervabantur. 1. Statim atque Summus Pontifex obierat, nuntius mittebatur ad Exarchum Ravennatem ab iis, qui Sedis Apoſtolicæ vicem ſervabant, id eſt, ab Archipreſbytero, Archidiacono, & Primicerio Notariorum. 2. Poſt juſta defuncto perſoluta, indictúmque tridui jejunium & ſupplicationes publicas, eligebatur Pontifex,

tifex, convenientibus Cleri, Optimatum, & po- A
puli votis, Decretúmque condebatur, quod ab
eligentibus ſubſcriberetur. 3. De electione mox re-
ferebatur etiam ad Imperatorem à quo poſtulaba-
tur electionis approbatio. Referebatur etiam ad
Exarchum Ravennæ, cum precibus, ut electio-
nem vel nomine Principis confirmaret, vel con-
firmandam curaret. 4. Acceptâ confirmatione, ele-
ctus ſolenni ritu deducebatur ad *Confeſſionem Sancti
Petri*; ubi ad Sacrum Corpus ipſius fidem profi-
tebatur, ante Ordinationem. Mox ordinatus, ite-
rum fidem exponebat. Denique de fide concionem
habebat, ac è Cathedra S. Petri Profeſſionem fidei B
mittebat ad omnem Eccleſiam, Fideles univerſos
docturus. Iſta conſtant ex libro Diurno Romano-
rum Pontificum, edito & Notis illuſtrato à *P. Gar-*
Professio fidei. *nerio S. J. Cap.* 2. varias his de rebus formulas con-
tinente. Ante Ordinationem, *Electum* ſe dicebat,
*futurúmque per Dei gratiam Apoſtolicæ Sedis An-
tiſtitem:* Eligebatur enim ex Diaconorum, aut Pres-
byterorum, non ex Epiſcoporum ordine, quod ante
Formoſum factum non legimus. Non aliis Epiſcopis
fidem profitebatur Epiſcoporum Princeps electus,
ſed ipſi *S. Petro*, è cujus altari Pallium ordinatus
accipiebat. Profitebatur autem omnia Fidei Catholi- C
cæ dogmata, *ſicut in univerſalibus Conciliis, & Con-
ſtitutis Apoſtolicorum Pontificum probatiſſimorum,*
Promiſſio de conſervanda Eccleſiaſticæ Diſciplinæ integritate. *atque Doctorum Eccleſiæ Scriptis ſunt commendata*,
& fidei integritatem ſe uſque ad ſanguinis effuſio-
nem conſervaturum. Sancta quoque ſex univerſalia
Concilia ſe uſque ad unum apicem immutilata cuſto-
diturum. Et *omnia Decreta Apoſtolicorum Pontificum,
quæque Synodaliter ſtatuerunt, & probata ſunt, con-
firmare, & indiminutè ſervare, & ſicut ab eis ſtatuta
ſunt, in ſui vigoris ſtabilitate cuſtodire, quæque vel
quoſque ſimili autoritatis ſententia condemnaverunt,
vel abdicaverunt, ſimili autoritatis ſententia condem-* D
nare promittebat. *Diſciplinam* etiam *& ritum Eccle-
ſiæ, ſicut invenerat, & à Sanctis Prædeceſſoribus tra-
ditam repererat, illibatam cuſtodire, Et indiminutas
res Eccleſiæ conſervare, & ut indiminutæ cuſtodiantur,
operam dare. Nihil de Traditione, quod à probatiſſi-
mis Prædeceſſoribus ſervatum repeririſſet, diminuere, vel
mutare, aut aliquam novitatem admittere; ſed fer-
venter, ut eorum diſcipulum & ſequipedam, totis vi-
ribus conatibúſque tradita conſervare ac venerari. Si
qua verò emergerent contra Diſciplinam Canonicam,
emendare; ſacróſque Canones & Conſtituta Pontificum
noſtrorum, ut divina & cæleſtia mandata, cuſtodire, ut-* E
pote diſtrictam in divino judicio rationem redditurum.

Autoritas in univerſo orbe Chriſtiano, & in ipſos Patriarchas. Synodi Oecumenicæ Romanum Pontificem ut
Patrem venerabantur. Ita Sexta Synodus Agatho-
nem vocat Actione 18. *Sanctiſſimi Patris noſtri &
Summi Papæ.* Summam autoritatem ubique Chri-
ſtiani orbis exercebat Romanus Pontifex: ut pro-
bat Anthimi Conſtantinopolitani Patriarchæ depoſi-
tio, & Mennæ Ordinatio ab Agapeto facta abſque
Synodo: de qua Liberatus *in Breviario, cap.* 21. Men-
nas in Synodo Conſtantinopolitana *Actione* 4. teſtis
accedit: *Nos enim*, inquit, *Apoſtolicam Sedem ſequi-
mur & obedimus, & ipſius communicatores, communi-
catores habemus; & condemnatos ab ipsâ & nos con-* F
demnamus. Idem Mennas Trium Capitulorum dam-
nationi eâ conditione ſubſcripſit, *ut Chirographum
ſuum reciperet, ſi hæc Romanus Epiſcopus non proba-
ret.* Pelagius II. & S. Gregorius, Joannis Conſtan-
tinopolitani ſuperbiam repreſſerunt, qui ſe novo auſu
Epiſcopum Oecumenicum inſcribebat. Cyriaci faſtum
idem ſibi tribuentis, Bonifacius III. invocato Phocæ
Imperatoris auxilio coërcuit. (*Ex Paulo Diacono,
lib. 4. de geſtis Longobardorum & ex Anaſtaſio Biblio-
thecario*) Lege quæ in hac Synopſi diximus, *Cap.* 11.
De Romanis Pontificibus, & quæ in Synopſi ſæculi
ſeptimi dicemus, *cap.* 1. In his enim Eccleſiaſtica
Politia in Summorum Pontificum regimine ſatis
delineata eſt.

Scholion.

In hoc Articulo, pag. 326. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant: *Papa tenetur obſervare Canones Conciliorum Generalium, & ſuorum Deceſſorum.*

R. De ipſa Propoſitione ut nihil aliud dicam impræſentiarum, hæc propoſitio non eſt mea. Tantùm ibi refero capita Profeſſionis Fidei, quam electi Pontifices Sexto ſeptimóque Sæculo emittebant. Verba (inquam) ipſa deſcribo Profeſſionis iſtius in *Libro Diurno Romanorum Pontificum* editæ, ab Ivone Carnotenſi laudatæ parte IV. Decreti cap. CXXXII. & Lib. II. Pannimiæ cap. CXII. necnon à Gratiano Diſt. XVI. & ab Antonio Auguſtino in Epitome Juris Pontificii veteris, libro V. tit. X. cap. LIV. integram ex ejuſdem Antonii Auguſtini chartis exhibet Cardinalis Baronius ad annum 869. ex Manuſcripto nongentorum circiter annorum integerrimo edidit Joannes Garnerius Societatis Jeſu vir eruditus. Hæc ſi religioſis Cenſoribus diſpliceant, cenſuram ſuam diſtringant adversùs Pontifices qui ſexto ſeptimóque Sæculo in Sancti Petri Cathedra ſederunt, & hanc Fidei Profeſſionem emiſerunt.

ARTICULUS II.

De Minoribus Patriarchis, & de Primatibus.

§. I.

De Patriarchis Aquileienſi & Gradenſi.

I. CUM dirutâ *Sirmio*, *Aquileia* Illyrici Occidentalis caput evaſiſſe videretur, & Aquileienſis Epiſcopus ampliſſimæ Diœceſi præeſſet, quâ *Iſtria*, *Venetia*, *Noricum* utrumque, ac *Rhætia ſecunda* continebantur: Patriarchæ nomen obtinuit. Hujus Patriarchatus origo præcipua, fuit Schiſma *Iſtriæ*. Schiſmatici enim illius Provinciæ Epiſcopi, abrupta cum quatuor Sedibus Patriarchicis Communione, jus Patriarchicum in ſuum Metropolitanum tranſtulere. Qui non ſecus ac Patriarchæ cæteri, à Synodo Provinciæ, nullius poſtulata licentiâ, eligebatur, & conſecrabatur, & nullius alterius Juriſdictioni, etiam Romani Pontificis, parere volebat. Extincto Schiſmate, Patriarchæ nomen retinuit Aquileienſis Epiſcopus: ſed nomen nudum; nullis enim Metropolitanis præerat. Patriarchatûs tamen honorem quemdam, & conſeſſum ſupra cæteros Italiæ Metropolitanos, Aquileienſibus Epiſcopis conceſſerunt *Leo Octavus* anno 980. & *Joannes XX.* anno MXXIII. Sed *Clemens II.* ortâ lite de primatu honoris & conſeſsûs inter Metropolitanos Ravennatem, Aquileienſem, & Mediolanenſem, primum Ravennati locum dedit in Synodo Romana, anno MXLVII. Tandem *Geſobaldus* Aquileienſis Antiſtes, honore Patriarchico ab *Alexandro II.* adauctus eſt, & Forojulii atque Iſtriæ dominio ornatus, ac inter Imperii Romani Principes conſcriptus, anno MXLIX. & primus locus tum ipſi tum ejus Succeſſoribus, ſupra omnes Metropolitanos, & poſt majores quinque Patriarchas collatus eſt. *Forojulii* * aliquando ſedit. Unde & *Forojulienſis* Patriarcha dictus eſt, nunc *Utini* * ſedet, ac *Utinenſis* etiam appellatur.

* Frioul.

* Udine.

II. Cùm Imperatores Orientis maritimam Provinciæ Venetæ & Iſtriæ oram Longobardis ereptam recepiſſent, fervente Aquileienſi Schiſmate, Catholicum in *Gradu Inſula* Epiſcopum ordinari, à Romanis Pontificibus obtinuerunt: qui & Patriarcha eſt appellatus, teſte Paulo Diacono. Extinctô Schiſmate, ampliſſimum nomen Gradenſi Archiepiſcopo, non minùs quàm Aquileienſi ſervatum eſt. Poſtremis ſæculis *Gradenſis* Patriarchatus *Venetias* tranſlatus eſt à *Nicolao V.* Pontifice Maximo, anno MCDLI.

§. I.

§. II.

De Primate Primæ Juſtinianæ.

PRimam *Juſtinianam* patriam ſuam, quæ antea *Acrida* vocabatur, ampliſſimis auctam Privilegiis, *Juſtinianus* Imperator Archiepiſcopali Sede ornari à *Vigilio* obtinuit, ejúſque Antiſtitibus Sedis Apoſtolicæ vices in ſubditas Provincias demandari, quas Archiepiſcopo Theſſalonicenſi ſubtraxit. Id conſtat ex Novella 131. *Ipſum*, inquit, *à proprio ordinari Concilio, & in ſubjectis ſibi Provinciis locum obtinere Sedis Apoſtolicæ Romæ, ſecundum ea quæ definita ſunt à Sanctiſſimo Papa* Vigilio. *Joanni* Primæ Juſtinianæ Archiepiſcopo eundem Apoſtolici Vicariatûs honorem confirmavit *Sanctus Gregorius*, ut conſtat ex Epiſtola 8. libri 4. *Pallium*, inquit, *ex more tranſmiſimus, & vices vos Apoſtolicæ Sedis agere, iteratâ innovatione decernimus.*

§. III.

De Toletano Primate in Hiſpaniis.

CArthaginenſis totius Provinciæ Metropolitanus fuit ab antiquo Toletanus Epiſcopus, quam ipſi dignitatem confirmavit Synodus Toletana anno DC. Sed Toletano Primatui initium dedit Synodus Toletana XII. habita anno DCLXXXI. quæ jus illi tribuit probandi & ordinandi omnes Hiſpaniarum Epiſcopos, quos Reges Gothorum elegiſſent. Jus tamen appellationum à Metropolitanorum judiciis illi collatum non eſt, unde nec Primatus fuit ei conceſſus eâ ſignificatione, quâ poſterioribus ſæculis uſurpatus eſt. Privilegium iſtud à Romano Pontifice collatum fuiſſe, aut certè confirmatum Toletanæ Sedi, rogante *Cindaſuimbe* Rege, ſcribit *Rodericus*, *lib.* 2. *cap.* 2. Conſeſsûs prærogativâ deinceps potiti ſunt Toletani Antiſtites, ut patet ex quatuor reliquis Conciliis Toletanis. Hiſpaniis poſt hæc à Saracenorum exercitu occupatis, *Toletum* ſub eorum jugo per trecentos ſexaginta & octo annos ingemuit, donec à Barbaris illis urbem *Ildefonſus VI.* Rex Caſtellæ poſt diuturnam obſidionem eripuit, & Eccleſiam ubertimis latifundiis eò bellô partis locupletavit. Tunc, id eſt, anno MLXXXXVIII. *Urbanus II.* rogante *Ildefonſo* Rege, Pallium *Bernardo* Archiepiſcopo Toletano, ſimul & Primatum per Hiſpanias contulit; his verbis ad illum ſcribens: *Teque, ſecundùm quòd ejuſdem urbis conſtat extitiſſe Pontifices, in totis Hiſpaniarum Regnis Primatem Privilegii noſtri ſanctione ſtatuimus: & Primatem te univerſi Præſules Hiſpaniarum reſpicient, & ad te, ſi quid inter eos quæſtione dignum exortum fuerit, referent.* Tarraconenſis Epiſcopus, qui non *Caſtellæ*, ſed *Aragonis* Regibus parebat, novæ Toletani Antiſtitis auctoritati ſubjacere noluit, eâ potiſſimùm ratione ductus, quòd nullam olim Juriſdictionem in cæteris Provinciis exercuiſſet, quæ tamen illi per ſubreptionem hoc Reſcripto, ut debita ex antiquo more, concedebatur. Quare ne *Tarraconenſi*, aut reliquis Metropolitanis fieret injuria, Pontifex vices ſuas *Bernardo* Toletano Epiſcopo per univerſam Hiſpaniam, & Narbonenſem Provinciam demandavit altero Diplomate, quod refert *Garſias Loaiſa*: Sed Privilegium iſtud perſonale fuit, nec Toletanis Epiſcopis perpetuam in omnes Provincias Hiſpaniæ tribuit Juriſdictionem, à quâ exercendâ ſemper abſtinuerunt, ut teſtatur *Mariana lib. IX. Hiſtoriæ cap.* 19. Novum Toletanorum Præſulum dignitati ſplendorem addidit *Martinus V.* anno MCCCCXXII. jus anteferendæ Crucis per Hiſpanias illis concedens. Quo quidem jure uſi ſunt aliquando, ſed nuſquam pacificè; pleríque enim Metropolitani reclamarunt, ut conſtat ex Veteribus Actis, quæ in lucem edidit doctiſſimus *Baluzius* in Appendice Diſſertationis Illuſtriſſimi & eruditiſſimi Archipræſulis *Petri de Marca*, *De Primatibus*. Quô ex fonte & has de Toletano Primatu derivavimus obſervationes.

§. IV.

De Primatu Remenſis Epiſcopi in Galliis.

SAncto Remigio vices ſuas per omne Regnum Clodovei Regis commiſit *Symmachus* Romanus Pontifex, ut conſtat ex ejus Epiſtola ad ipſum *Remigium*, quæ Hormiſdæ perperam tribuitur. *Vices noſtras*, inquit, *per omne Regnum dilecti & ſpiritualis filii noſtri Ludovici*, * *quem nuper adminiculante ſupernâ gratiâ, plurimis & Apoſtolorum temporibus æquiparandis ſignorum, miraculis, cum gente integrâ convertiſti, & ſacri dono Baptiſmatis conſecraſti, ſalvis Privilegiis, quæ Metropolitanis decrevit Antiquitas, præſenti auctoritate committimus.... Quoties univerſale poſcit Religionis cauſa Concilium, te cuncti Fratres evocante conveniant: Et ſi quos eorum ſpecialis negotii pulſat intentio, jurgia inter eos oborta compeſce, diſcuſſa Sacrâ Lege determinando certamina.* Ejuſdem Privilegii *Flodoardus*, *in Hiſtoria Remenſi*, *lib.* 1. *cap.* 19. & *Hincmarus Epiſtola* 6. *cap.* 18. meminerunt. Ex illius tenore Privilegii conſtat, nec Provincias quæ *Alarico* Regi Wiſigothorum parebant, ſcilicet tres Aquitanias & Primam Narbonenſem, nec eas quæ Regni Burgundici, quod moderabatur *Gundobadus*, colebant Majeſtatem, ſcilicet Lugdunenſem Primam, Narbonenſem Secundam, & omnes ferè Viennenſes, Remenſi Primati ſubjectas fuiſſe. Ipſi ergò ſolùm clientelares erant Belgicæ duæ, Germanica Secunda, Lugdunenſis Secunda, Quarta, & Quinta, * id eſt, Metropolitani, *Trevirenſis*, *Colonienſis*, *Rotomagenſis*, *Senonenſis*, & *Veſontionenſis*.

* Clodovei

* Maximæ Sequanorum etiam dicta Lugdunenſis V.

An Primatus *Sancto Remigio* collatus Privilegium perſonale fuerit, an tranſierit ad ejus Succeſſores, quæſtio eſt inter Eruditos controverſa. Qui Primatum illum penes Epiſcopos Remenſes permanſiſſe volunt, nituntur vulgato *S. Remigii* Teſtamento, quô Succeſſoribus ſuis Epiſcopos Trevirenſis Eccleſiæ, necnon tres aut quatuor Archiepiſcopos Galliarum, ad Synodum aliquando convocare conſulit. Hæc tamen Remigiano Teſtamento à recentiori Interpolatore addita contendit merito *P. le Cointe*, *in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*. Nituntur præterea teſtimoniô *Flodoardi*, *lib.* 2. *cap.* 5. ubi teſtatur, *Sonnatium*, Remenſem Epiſcopum, qui ſub regno *Clotarii* vixit, quadraginta Epiſcoporum Synodum celebraſſe: Quod facere non potuit ut merus Metropolitanus, ſed ut Primas. Tertiò nituntur *Sancti Gregorii* verbis, qui Virgilio Arelatenſi Primatum non confirmavit niſi in regno *Childeberti*; cùm ejus Deceſſores vices ſuas Arelatenſi Epiſcopo in Gallias univerſas demandare ſolerent. *Clotarii* autem ditiones, qui reliquæ Galliarum parti imperabat, eas omnes Provincias complectebantur, quæ *Clodoveo* parebant, cùm per illius regnum Primatum Sancto Remigio detulit *Symmachus* Pontifex. Nulla autem eſſe ratio videtur, cur Arelatenſem Primatum ditionibus *Childeberti* Regis circumſcripſiſſet Sanctus Gregorius, niſi Primatus Remenſis fines inviolatos conſervare conſtituiſſet. Sed alia ratio proferri poteſt cur in ſolas *Childeberti* ditiones *Virgilio* Primatum detulerit *Sanctus Gregorius*: Quia ſcilicet *Childebertus* ſolus id poſtulaverat, non verò *Clotarius*. Non ſolebant autem Pontifices

vices

vices ſuas Epiſcopis committere in aliquo Regno, niſi Rege poſtulante.

Qui Primatum ſoli Remigio datum propugnant, his rationibus moventur. Primò, quòd anno poſt Sancti Remigii mortem duodecimo *Vigilius* Pontifex Primatum *Auxanio* Epiſcopo Arelatenſi contulit per ditiones *Childeberti* Regis, qui Clodovcani regni, quò *S. Remigii* Primatus continebatur, partem non mediocrem obtinebat. Secundò: quòd ſi Primatus Sancti Remigii ad ejus Succeſſores tranſmiſſus fuiſſet, hanc Sedis ſuæ prærogativam *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis non omiſiſſet, vir dignitatis Eccleſiæ ſuæ propugnator tenaciſſimus. At in Opuſculo LV. Capitulorum cap. 17. ut ſibi aſſerat Primatûs dignitatem, duo Primatum genera diſtinguit, quorum alii variis Provinciis præſunt; alii ſuæ tantùm Provinciæ *αὐθεντίαν*, & ſupremam ſub Pontifice Maximo auctoritatem conſervant: & in poſteriorum numero ſe locat. Tertiam rationem proferunt, quòd quæcumque manumiſſionis Remenſium Metropolitanorum è poteſtate Primatum chartæ & tabulæ citantur, *Sancto Remigio* ſunt longè poſteriores. Statim igitur à *Sancti Remigii* morte in Primatûs Arelatenſis poteſtatem relapſi ſunt Remenſes Archiepiſcopi. Poſtea tamen Primates ſecundi generis Romanæ Sedis auctoritate facti ſunt, & Provinciæ ſuæ Capita creati, ſolique Romano Pontifici ſubjecti, ut conſtat ex Epiſtolis *Nicolai I. ad Hincmarum*, & *Adriani I. ad Tilpinum*,* quibus Remenſibus Archiepiſcopis hanc *αὐτοκεφαλίας* dignitatem confirmant.

* *Apud Flodoardum l. 2. cap. 17.*

ARTICULUS III.

De Epiſcopis.

Quomodo novi Epiſcopatus inſtituti?

I. Epiſcopatus Romanorum Pontificum auctoritate in regionibus ad fidem recèns converſis inſtituebantur. Sic *S. Gregorius Magnus* miſſô ad *S. Auguſtinum* Anglorum Apoſtolum Pallio, dedit ei in mandatis ut Metropoles duas inſtitueret, *Londini* unam, alteram *Eboraci*; & ſub unaquaque duodecim Epiſcopos conſecraret. *Uſum tibi Pallii concedimus*, inquit Epiſtola 15. L. 7. *ita ut per loca ſingula duodecim Epiſcopos ordines, qui tuæ ditioni ſubjaceant, quatenus Londonienſis* * *Epiſcopus civitatis ſemper in poſterum à Synodo propriâ debeat conſecrari, atque honoris Pallium ab hâc Apoſtolicâ Sede percipiat. Ad Eboracum* * *verò civitatem te volumus Epiſcopum mittere, ut ipſe quoque duodecim Epiſcopos ordinet, ut Metropolitani honore perfruatur; Quia ei quoque Pallium tribuere proponimus, quem tamen tuæ Fraternitatis volumus diſpoſitioni ſubjacere. Poſt obitum verò tuum, ita Epiſcopis, quos ordinaveris, præſit, ut Londinenſis Epiſcopi nullo modo ditioni ſubjaceat. Sit verò inter Londoniæ, & Eboracæ civitatis Epiſcopos in poſterum honoris iſta diſtinctio, ut ipſe prior habeatur, qui prior fuerit ordinatus.*

* *Londres.*

* *Yorck.*

Novi Epiſcopatus abſque Metropolitani conſenſu in Regnis Chriſtianis non erecti.

In Regnis Chriſtianis novi non inſtituebantur Epiſcopatus abſque Metropolitanorum conſenſu. Quamobrem Rex *Childebertus* Epiſcopatum *Meloduni* inſtituere volens, *Leonis* Metropolitani Senonenſis rogavit aſſenſum. Urbs *Senonum* Metropolitani Epiſcopi Sede nobilis, in poteſtate *Theodeberti* Regis erat, *Melodunum* verò patruo *Childeberto* parebat. Eâ de causâ *Childebertus* Sedem Epiſcopalem erigi volebat Meloduni. Sed *Leo* Metropolitanus noluit aſſentiri, ut ex ejus ad Regem Epiſtolâ conſtat. *Quam rem*, inquit, *valde admirates nos Gloria veſtra cognoſcat, quod primùm ſine juſſu glorioſiſſimi Domini Principis noſtri, Filii veſtri Theudeberti Regis, cujus ſumus Regni ordinatione ſubjecti, injungitis ut ea quæ anteacto tempore facta non ſunt, nunc præſentiâ noſtrâ aut conſenſu debeant inchoari. Præcipuè unquam nec ſuſpicari, nec credere potuimus, quòd hanc aut Ordini noſtro, aut etiam temporibus veſtris velletis injuriam generari, ut Diœceſim noſtram à Deo nobis commiſſam, & uſque nunc Pontificali ordine, Deo propitio, cuſtoditam, tanquam negligentes ac deſides, ad alterius permittamus poteſtatem tranſire, aut ſolicitudinem in rationabili deliberatione transferri*, &c. *Nam Gloria veſtra optimè debet & credere & ſcire, quia ſi contra ſtatuta Canonum quicumque ſine conſenſu noſtro Mecledone* * *Epiſcopum voluerit ordinare, uſque ad Papæ notitiam, vel Synodalem audientiam, tam hi qui ordinaverint, quàm qui ordinatus fuerit, à noſtrâ erunt Communione disjuncti.* Data eſt hæc Epiſtola anno 541.

* *Melun.*

Anno 573. cùm Presbyterum quemdam Carnotenſis Eccleſiæ nomine *Promotum*, *Ægidius* Epiſcopus Remenſis *Dunenſis Caſtri* * conſecraſſet Epiſcopum, quo in loco nulla fuerat unquam Sedes Epiſcopalis, inconſultis Carnotenſi Epiſcopo cujus Diœceſi continebatur Dunenſe Caſtrum, & Senonenſi Metropolitano, cui ſubdita erat Sedes Carnotenſis, *Pappolus* Carnotenſis Epiſcopus querelas ad Synodum Pariſienſem ſuas detulit. Synodus facinus *Ægidii* Remenſis execrata, ipſi præcepit ut Presbyterum, quem temerè conſecraverat, deponeret, ad ſe evocaret, ac in civitate Remenſi retineret. *Si verò*, inquiunt, *memoratus Presbyter, aut propriâ contumaciâ, aut cujuſcumque Poteſtatis aſſentatione, in prædictâ Dunenſi Eccleſia præſumpſerit ſub hujus ſuſcepti honoris argumentatione ulterius reſidere, vel res ipſius Eccleſiæ ampliùs uſurpare, aut altaria benedicere, infantes confirmare, vel Ordinationes per quaſcumque Parochias facere, aut Epiſcopo ſuo fratri noſtro Domno Pappolo reſiſtere pravâ intentione præſumpſerit, ab omni cœtu Epiſcoporum, vel à Communionis conſortiò, perpetuò anathemate feriatur*, &c. Iidem Epiſcopi literas ad *Sigibertum* Regem direxerunt, ut *Promoti* cauſam non defenderet, cui illum favere ſuſpicio non levis erat; adeò ut *Gregorius Turonenſis lib.* 7. *cap.* 17. ſcripſerit *Promotum* in Dunenſi Caſtro Epiſcopum inſtitutum *ordinante Sigiberto Rege*. His autem verbis Sigibertum compellarunt Synodi Pariſienſis Patres: *Quam rem licet vix credere poſſumus cum conſenſu Gloria veſtra fieri potuiſſe, tamen ſi cujuſcumque pravâ ſuggeſtione præventi, in hac tam obſcœna & Eccleſiæ univerſali contraria conſenſiſtis, ab hujuſmodi ſcandali defenſione Sinceritatis veſtræ conſcientiam expietis.*

* *Chaſteaudun.*

Quomodo electi Epiſcopi?

II. Epiſcoporum electiones fiebant à Coëpiſcopis, à Clero, & populo, non tamen eodem jure, nec eodem ſemper modo: Summa autem eligendi poteſtas erat penes Clerum, Epiſcopos & Metropolitanum. In Synodo Romanâ ſub *Bonifacio II.* Pontifice Maximo, *Stephanus Lariſſæus Epiſcopus* de electione ſuâ ita loquitur: *Decretum factum eſt communiter tam Cleri, quàm populi, Metropolitani, atque eorum quorum aſſenſus erat actui neceſſarius; & ſecundùm priſcam conſuetudinem tribus electis, Alexandro Presbytero, N. Presbytero, ac me exiguo, meliori teſtimonio ſortito, electionis palmam promerui*, &c. Idem conſtat ex variis *S. Gregorii Magni* Epiſtolis. Idem ex Conciliis Aurelianenſi II. *Canone* 1. & 7. Arvernenſi, *Canone* 2. Aurelianenſi III. *Canone* 3. Aurelianenſi V. *Canone* 10. & 11. Pariſienſi III. *Canone* 8. Pariſienſi V. *Canone* 1. Remenſi ſub *Dagoberto* Rege, *Canone* 25. Cabilonenſi ſub *Clodoveo II. Canone* 10. ex Gregorio Turonenſi paſſim in Hiſtoria Francorum, ex Concilio Barcinonenſi *Canone* 3. & Toletano IV. *Canone* 18.

Maxima erat Principum in hujuſmodi electionibus auctoritas. Imperatorum conſenſus ad firmandam ipſius Romani Pontificis electionem poſtulabatur.

Imperatoribus quid tributum in electionibus.

[illegible] Epiſcoporum.

batur. Quam conſuetudinem vis potius invexerat, quàm legitima diſciplina. Hanc tamen patiebatur Eccleſia, parebátque Principibus, vitandi cauſa ſchiſmatis, & ut ipſorum tuitionem promereretur, ad comprimendos hæreticos, ad executionem Canonum, ad Eccleſiæ bona ſarta tecta ſervanda, maximè neceſſariam. In electionibus Epiſcoporum Orientis multùm Imperatoribus tribuebat Eccleſia: Epiphanius Conſtantinopolitanus Patriarcha de ſuâ electione ita ſcripſit ad *Hormiſdam* Romanum Pontificem: *Deus qui Sedem Sacerdotalem urbis Regiæ mihi conferre dignatus eſt ſententiâ & electione Chriſtianiſſimi Principis Juſtini, & piiſſimæ Reginæ, quæ ei ad omne ſtudium communicat divinum, ſequentibuſque eorum, his quibus eſt bona converſatio, & qui Regiis honoribus ſunt ſublimiores, ſimul & Sacerdotum, & Monachorum, & fideliſſimæ plebis conſenſus acceſſit.* Mennas ejuſdem Regiæ urbis Epiſcopus à *Juſtiniano* deſignatus eſt, teſte *Agapeto* in Epiſtolâ quæ lecta eſt in Synodo Conſtantinopolitana ſub *Menna*, de cujus electione ita ſcripſit: *Cui licet præter cæteros Sereniſſimorum Imperatorum electio arriſerit, ſimiliter tamen & totius Cleri ac populi conſenſus acceſſit, ut & à ſingulis eligi crederetur.* Mortuo Menna, *Eutychius* vir ſanctiſſimus à Juſtiniano eſt nominatus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, ut refert coævus Author Vitæ ipſius apud *Surium*, die 6. Aprilis. *Sancto Clero, ſacróque Senatui, liberè conſilium ſuum expoſuit Chriſti ſtudioſiſſimus Imperator, &c. Omnes conclamaverunt; Dignus eſt, dignus eſt.* Cyriacum ad eamdem Sedem *Mauritii* Imperatoris voluntate fuiſſe evectum, diſcimus ex S. Gregorio *Epiſtola 6. Lib. 6.* ad eumdem Principem datâ. *Non enim*, inquit, *parva potuit eſſe mercedis, quòd Joanne ſanctæ memoriæ de hac luce ſubtracto, ad ordinandum Sacerdotem Pietas veſtra diu hæſitavit, tempus paulò longiùs diſtulit, cum metu omnipotentis Domini conſilium quæſivit, ut videlicet cauſa Dei cum magno debuiſſet timore diſponi. Unde & aptum valde in Paſtorali regimine fratrem & Conſacerdotem meum Cyriacum æſtimo, quem ad eumdem Ordinem Pietatis veſtræ conſilia longa genuerunt.* Idem ſanctiſſimus Pontifex ad *Joannem* Primæ Juſtinianæ Epiſcopum de ejus electione ita ſcribit, lib. 4. Epiſtola 8. *Quia ſuſcepta fratrum & Coëpiſcoporum noſtrorum Relatio; adlectum vos Sacerdotii, totius Concilii unito conſenſu, & ſereniſſimi Principis declarat voluntate accerſiri, gratias Deo retulimus.* Idem ad *Maximum* Salonitanum Metropolitanum, de ejus Ordinatione his verbis ſcribit lib. 3. Epiſtola 20. *Cognovimus, quòd vel ſurreptâ, vel ſimulatâ piiſſimorum Principum Juſſione, dum vitâ dignus non fueris, te Sacerdotii ordinem cunctis venerabilem prœripuiſſe, &c. Præcipimus ut uſque dum Dominicis, vel Reſponſalis noſtri apicibus cognoverimus, quod non ſurreptitiâ, ſed verâ fueris Juſſione ordinatus, nullatenus tu, Ordinatoréſque tui attrectare quidquam præſumatis Sacerdotalis Officii.* In Sexta Synodo, *Actione* IX. cùm *Macarius* Antiochenus Patriarcha, unus è Monothelitarum principibus, depoſitus fuiſſet, Clerici Antiochenæ Eccleſiæglorioſiſſimis Judicibus his verbis ſupplicarunt: *Petimus veſtram Gloriam ſuggerere piiſſimo Imperatori, alterum pro Macario ad Pontificalem Sedem Antiochiæ pervenire, ut non ſit vidua hujuſmodi Sedes.* In eodem Concilio lecta eſt Scriptura quædam Cyri Alexandrini Patriarchæ, etiam Monothelitæ, cujus hæc erat inſcriptio: *Satisfactio facta à Cyro, miſericordiâ Dei Epiſcopo, per divinam ſanctionem benigniſſimorum & triumphatorum Dominorum noſtrorum, obtinente locum Apoſtolicæ Sedis Alexandrinæ.* Ex quibus omnibus perſpicuum eſt, Eccleſiam Imperatoribus multùm tribuiſſe in electionibus Epiſcoporum. Inde tamen Eccleſiæ erga Principes indulgentiam & munificentiam, non jus Principibus per ſe conveniens colligas.

Regum Chriſtianiſſim. jus in Epiſcoporum electionibus poteſtas, ex conceſſione Eccleſiæ.

Multùm quoque Regibus Chriſtianiſſimis tribuit in electione Epiſcoporum Eccleſia Gallicana. Synodus Aurelianenſis V. neceſſitatem Regii aſſenſus induxit Canone X. *Nulli Epiſcopatum præmiis aut comparatione liceat adipiſci, ſed cum voluntate Regis, juxta electionem Cleri ac plebis.* Confirmatum hoc Canone jus iſtud dici poteſt potiùs quàm inſtitutum, ſiquidem Reges Francorum hâc poteſtate uſi ſunt ante annum 549. Fortunatus enim Pictavenſis, in Vita S. Medardi, loquens de ejus electione, quæ contigit anno 520. ſcribit: *Peractis non ſine multo fletu Epiſcopi ſui exequiis, Regis & Optimatum aſſenſu, ſanctiſſimum Sacerdotem Medardum Plebs omnis illa Veromadenſis, & omnes ejuſdem Provinciæ adjacentes, Epiſcopum ſibi unanimiter acclamabant conſecrari.* Eodem anno, *Theodorus & Proculus jubente Beata Chrodielde Regina*, Turonenſes *Epiſcopi* ordinati ſunt in locum *Licinii* defuncti (ex Gregorio Turonenſi, *lib.* X. *cap.* 10.) Anno 523. *Ommatius* ejuſdem urbis Epiſcopus *ex juſſu Clodomiri Regis ordinatus eſt.* (Ex eodem Authore, *lib.* 3. *cap.* 17.) Anno 526. *Nicetius* à Rege *Theodorico* Epiſcopus Trevenſis deſignatus eſt, populo conſentiente, ut ſcribit Gregorius Turonenſis, Vitæ Patrum Cap. 17. *Dato autem conſenſu populi*, inquit, *& Decreto Regis, ad ordinandum adducebatur.* Undecim antea annis, ſcilicet anno 515. poſt *Eufraſii* Arvernorum Epiſcopi obitum, cùm populus Sanctum *Quintianum* elegiſſet, *Alchima* & *Placidina* uxor & ſoror *Apollinaris* apud *Quintianum* effecere ut jure ſuo cederet; ac *Apollinarem ad Regem direxerunt. Qui abiens, oblatis multis muneribus* in Epiſcopatu ſucceſſit: *Quo quatuor abutens menſibus, migravit à ſæculo. Cum autem hoc Theodorico nuntiatum fuiſſet, juſſit ibi Sanctum Quintianum conſtitui, & omnem ei poteſtatem tradi Eccleſiæ.... Et ſtatim directi nuncii, convocatis Pontificibus & populo, eum in Cathedra Arvernæ Eccleſiæ levaverunt.* Ita refert Gregorius Turonenſis, *lib.* 3. *cap.* 2. Anno 527. defuncto *S. Quintiano*, cùm Cives Arverni de electione Epiſcopi cogitarent, *S. Gallus* adhuc Diaconus vocavit unum è Clericis, & *irruente in ſe Spiritu Sancto, ait: Quid muſſitant? Quid curſitant? Quid tractant? Vacuum eſt*, inquit, *opus eorum. Ego ero Epiſcopus. Mihi Dominus hunc honorem largiri dignabitur. Tu verò cùm me redire de præſentiâ Regis audieris, accipe equum Deceſſoris mei ſtratum, & egrediens in obviam exhibe mihi.... Ait Impetratus Preſbyter ad S. Gallum: Audi, fili, conſilium meum, noli penitus retardare, ſed vade ad Regem, & unntia ei quæ hîc contigerint, & ſi ei inſpirat Dominus ut tibi hoc Sacerdotium largiatur, magnas Deo referemus gratias*, &c. *Tunc etiam & Aprunculus Trevirorum Epiſcopus tranſiit. Congregatíque Clerici civitatis illius ad Theodoricum Regem, Sanctum Gallum petebant Epiſcopum. Quibus ille ait: Abſcedite, & alium requirite, Gallum enim Diaconum alibi habeo deſtinatum. Arverni verò Clerici conſenſu inſipientium facto, multa munera ad Regem ferentes venerunt. Jam tunc germen illud iniquum cœperat fructificare, ut Sacerdotium aut venderetur à Regibus, aut compararetur à Clericis. Tunc ii audiunt à Rege, quòd Sanctum Gallum habituri eſſent Epiſcopum* &c. Anno Chriſti 554. cùm *Cato* ſuperbus Preſbyter ad Arvernenſem Epiſcopatum, defunctô *Sancto Gallo*, electus, *Cantino* Archidiacono moleſtiam inferret, *Cantinus* ejus ſibi conciliare ſtudens benevolentiam, ait: *Sine ullo labore tuo, & abſque ullo dolo, ego ad Regem pergam, & Epiſcopatum tibi obtinebo*, &c. Sprevit *Cato* Archidiaconi amicitiam & promiſſa. Quare indignatus *Cantinus*, *Theodobaldum* Regem adiit, eique *Sancti Galli*, obitum nuntiavit. *Quod ille audiens, vel qui cum eo erant,*

convocatis Sacerdotibus apud Metenſem civitatem, Cautinus Archidiaconus Epiſcopus ordinatur. Cum autem veniſſent nuncii Catonis Preſbyteri, hic jam Epiſcopus erat. Tunc ex juſſu Regis traditis ei Clericis, & omnibus quæ hi de rebus Eccleſiæ exhibuerant, ordinatiſque qui cum eo pergerent Epiſcopis & Camerariis, Arvernos eum direxerunt. (Ex Gregorio Turonenſi *lib. 4. cap. 6.*) Turonenſi Epiſcopo defuncto, cùm Turonicæ urbis cives ad Catonem acceſſiſſent ad poſcendum ejus conſenſum pro Turonenſi Epiſcopatu, ille tumidô animô hanc gratiam reſpuit: cui cives dixerunt: * *Non enim te noſtri voluntate expetivimus, ſed Regis præceptione.* Quare cùm poſtea à Turonicis poſtularetur *Euphronius*, Rex reſpondit: *Præceperam ut Cato Preſbyter illic ordinaretur, & cur eſt ſpreta Juſſio noſtra?* Reſponderunt, *Petivimus eum, ſed noluit venire.* Clotarius Emerium Eccleſiæ Santonenſi præfecit, cavitque Decretô ſuô, ut abſque Metropolitani conſiliô benediceretur, qui non erat præſens, in Comitatu nimitum, teſte Gregorio Turonenſi, *lib. 4. cap. 26.* Mortuo *Clotario*, *Leontius* Burdigalenſis Metropolitanus, congregatis Provinciæ ſuæ Epiſcopis, *Emerium* ab Epiſcopatu depulit, aſſerens non fuiſſe canonicè hoc honore donatum. Cæterùm Epiſcopi *Heraclium* Preſbyterum Burdigalenſem elegerunt, conſensúmque ſuum ad Regem direxere, ut ejus judiciô electio probaretur. Sed Rex *Charibertus* injuriam Regiæ Majeſtati fieri cauſatus, quòd ſe inconſultô Epiſcopum à *Clotario* delectum & admiſſum expuliſſent, *Heraclium* electum plauſtro ſpinis pleno imponi & in exilium deportari juſſit, *Emerium* reſtituit, à *Leontio* Epiſcopo mille aureorum mulctam, ab aliis Epiſcopis minorem exegit. Hæc geſta ſunt anno 562. Mortuo *Sancto Innocentio* Cenomanorum Epiſcopo, *Domnolus* à Rege *Clotario* illius Eccleſiæ Epiſcopus deſignatus fuit. (Ex Gregorio Turonenſi *lib. 6. c. 9.*) Jam ante Rex præſtolabatur locum, in quo Pontificatus honorem acciperet, ut refert idem Auctor, & Avenionenſi Epiſcopo defuncto, illum iſtius civitatis Antiſtitem renuntiaverat; ſed Regem adiit ille, ipsúmque rogavit ne velut captivus ab ejus amandaretur aſpectu, inter ſophiſticos …atores victurus, qui ſimplicitatem ipſius deſpicerent, aſſerens hunc locum ſibi potiùs eſſe humilitatis quàm honoris. Cùm Cenomanenſem Eccleſiam annis 22. rexiſſet Sanctus Domnolus, Theodulfum Abbatem ſibi Succeſſorem elegit, conſentiente Rege, ut teſtatur idem Gregorius. Anno 583. mortuo Sancto Felice Nametenſi Epiſcopo, ipſi Nonnichius, *Rege ordinante* ſucceſſit. (Ex Gregorio Turonenſi lib. 6. cap. 36.) Anno 584. *Sulpitius*, poſt *Remigii* Bituricenſis Epiſcopi obitum, ejuſdem urbis Epiſcopus electus eſt, *Guntramno Rege favente.* Nam cùm multi munera offerrent, Rex Epiſcopatum quærentibus reſpondiſſe fertur: *Non eſt Principatûs noſtri conſuetudo Sacerdotium venumdare ſub pretio; ſed nec veſtrum eum præmiis comparare, ne & nos turpis lucri infamiâ notemur, & vos Mago Simoni comparemini. Sed, juxta Dei præſcientiam, Sulpitius vobis erit Epiſcopus.* Anno 615. Concilium Pariſienſe V. ſub Clotario II. Canone 1. libertati electionum conſuluit, juſſitque eum ordinari Epiſcopum, *Quem Metropolitanus cum Provincialibus ſuis, Clerus vel Populus civitatis, abſque ullô commodo, vel datione pecuniæ elegiſſent: quòd ſi aliter irrepſiſſet, Ordinatio ipſius, ſecundùm ſtatuta Patrum, irrita haberetur.* Concilii iſtius Conſtitutionem Rex *Clotarius* modificavit Edicto dato ex Epiſcoporum & Optimatum aſſenſu in ipſomet Concilio Pariſienſi, cujus hæc ſunt verba: *Ideóque Definitionis noſtræ eſt, ut Canonum ſtatuta in omnibus conſerventur. … Ita ut Epiſcopo decedente, in loco ipſius, qui à Metropolitano ordinari debet, cum Provincialibus à Clero & populo eligatur: Et ſi perſona condigna fuerit, per Ordinationem Principis ordinetur: vel certè ſi de Palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur.* Poſtremæ clauſulæ ſenſus eſt, ab electione Cleri & plebis excipi viros eximios, qui in Palatinis obſequiis lateri Principis adhærentes, hanc gratiam promeriti eſſent. Anno 630. Concilium Remenſe ſub Dagoberto Rege electionum jura Epiſcoporum ſuffragiis, & populi votis vindicavit *Canone* 25. Decrevit tamen ut Edictum Regis *Clotarii* in Concilio Pariſienſi datum obſervaretur. *Judices*, inquit, *qui ſuper auctoritate & Edicto Dominico Canonum ſtatuta contemnunt, vel Edictum illud Dominicum quod Pariſiis factum eſt, violaverint, aut contempſerint, placuit eas Communione privari.* Sanctus Amandus *Juſſu Dagoberti Regis* Epiſcopus Trajectenſis ordinatus eſt, ut teſtatur Auctor Vitæ Pipini Sanctiſſimi Ducis apud Ducheſnium Tomo I. Sanctus Leodegarius à Bathilde Regina, quæ Clotarii III. filii ſui regnum moderabatur, Æduenſium Epiſcopus nominatus eſt, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur, apud Ducheſnium Tomo I. Sanctus Præjectus Arvernorum Epiſcopus electus eſt Clodoveo II. regnante, *Decreto etiam Regis petitionibus populi annuente*, ut refert Vitæ ipſius Auctor apud Ducheſnium Tomo I. Ex Formulis Marculfi perſpicuum eſt, Epiſcopos ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia fuiſſe à Rege deſignatos, Cleri tamen & populi electione ut-plurimùm præviâ, quam Principis auctoritate confirmari humiliter ſupplicabant. Hujuſmodi Formularum una hanc præ ſe fert inſcriptionem: *Præceptum de Epiſcopatu*, in eaque Rex ita ſcribit: *Cognovimus Antiſtitem illum ab hac luce migraſſe, de cujus Succeſſore ſolicitudinem congruam unà cum Pontificibus vel Proceribus noſtris plenius tractantes; decrevimus inluſtri Viro illi Pontificalem in ipſa urbe committere Dignitatem.* Cleri civiúmque ſupplicatio his verbis concepta eſt: *Suppliciter poſtulamus, ut inſtruere dignemini inluſtrem Virum illum, aut venerabilem virum illum, Cathedræ illius Succeſſorem.*

Poteſtas Regum Hiſpaniæ in electionibus Epiſcoporum.

Multùm etiam tribuit Regibus Hiſpanienſis Eccleſia, ut conſtat ex Concilio Toletano XII. *Canone* 6. aſſerente Metropolitano Toletano jus probandi & inſtituendi Epiſcopos, *quoſcumque Regalis poteſtas elegerit.*

Epiſcopi ſuburbicarii Ordinatio à Romano Pontifice facta. Quomodo ſe gereret eo in negotio Summus Pontifex?

Ubi è vita exceſſerat Epiſcopus aliquis eorum, quos ordinare ſolebat Romanus Pontifex, qui Ordinationum jure per totum Occidentem ſibi competenti, in Suburbicariis duntaxat Eccleſiis utebatur, ſtatim ipſum de obitu monebant Clerus & plebs Eccleſiæ viduæ. Monitus Pontifex ſcribebat Clericis & plebi de electione Epiſcopi. Vicino interim Epiſcopo commendabat vacantis Eccleſiæ curam: fiebat electio, concurrentibus Cleri, Ordiniſque, & plebis votis, Decretúmque omnium ſubſcriptione firmabatur. Electionis Decretum ad Pontificem mittebatur, cum precibus ut electionem probaret, ac electum ordinaret. Hunc Romam vocabat Summus Pontifex ad Conſecrationem, ut conſtat ex *Diurno Romanorum Pontificum cap. 3. Tit. II.* In Epiſtola *Vocatoria* notanda ſunt hæc verba Pontificis: *Jam fatum virum religiosâ violentiâ tenete, & ad Sanctam noſtram Sedem perducere feſtinate, qui forte dignior eo erit, ſi ſe occultare voluerit.* Electum Archidiaconus Eccleſiæ viduæ, aliique Honorati, Romam comitabantur, & alias Cleri plebiſque literas ad Pontificem deferebant, quibus Ordinatio inſtantiùs urgebatur. Tum ſolenni ritu Ordinatio Romæ peragebatur, prævio examine de fide & moribus: Monitáque ſanctiſſima Electo inter ordinandum dabantur, quibus ad regendam ſuam Eccleſiam juvaretur. In Ordinatione autem

Epiſcopus

** Gregor. Turon. cap. 11. & 13.*

Epiſcoporum Profeſſio.

Epiſcopus Profeſſionem fidei emittebat, quâ fidem ab Apoſtolis traditam, & à Synodis Oecumenicis confirmatam, ſe ſervaturum, prædicaturum, defenſurum pollicebatur: Nec non *cuncta Decreta Pontificum Apoſtolicæ Sedis edita adversùs novas quæſtiones: & quæcumque damnaverant, ſe ſub anathemate damnare; quæque ſuſceperant, ſuſcipere, & totâ fidei integritate venerari*, ſanctiſſimè conteſtabatur. Profitebatur etiam nunquam ſe aliquid novi contra Catholicam Fidem & Orthodoxam Religionem eſſe ſuſcepturum. Nuſquam ſe Parochiam, aut jura alterius uſurpaturum.

Dabat etiam electus Epiſcopus cautionem, quâ Diſciplinam Eccleſiaſticam obſervaturum ſe pollicebatur, ſecundùm admonitionem ab ordinante Pontifice ſibi factam. Spondebat autem, nullum ſe præmium pro Ordinationibus, aliorúmve Sacramentorum adminiſtratione accepturum. Se bona & ornamenta Eccleſiæ diligenter & fideliter ſervaturum: Si quæ in pignus oblata eſſent, ſtudio, labore, & ſumptu proprio, ut temporis neceſſitas largiretur, revocaturum, nec ullo umquam alienaturum titulo. Eccleſiæ jura efficaciter ac fideliter ſe defenſurum, ſervatâ in omnibus juſtitiâ, quæ univerſis commodis præponenda eſt. Canonicam redituum Eccleſiaſticorum portionem Clericis, & fabricæ, ſingulis annis, ſe abſque imminutione præſtiturum; nec gratiæ, amicitiæ, commendationis, rationem habiturum ſe prorſus ullam in promotionibus ad gradus & Officia Eccleſiaſtica. Se ſarta tecta per omnes ſuæ Diœceſeos Eccleſias, ſingulis annis procuraturum. (Tunc ſcilicet portio bonorum Eccleſiaſticorum fabricis addicta per totam Diœceſim penes Epiſcopos erat.) Se ſine Sedis Apoſtolicæ Juſſione, Comitatum, id eſt, Aulam Principis non aditurum, nec per alias civitates aut Provincias diſcurſurum, Eccleſiámve ſuam deſerturum abſque gravi causâ. Se ad Natalem Apoſtolorum Petri & Pauli, ſi nulla neceſſitas prohiberet, annis ſingulis conventurum. Quicquid ſibi legato, vel donatione obveniret, Eccleſiæ, cui præerat, ſe collaturum. Omni tempore, ſingulis diebus, à primo galli cantu uſque ad ortum ſolis, cum omni ordine Clericorum ſuorum, Vigilias & Officia divina in Eccleſia celebraturum. Iſta conſtant ex *Libro Diurno Romanorum Pontificum, cap. 3. Tit. VI. & VII.*

Addebat denique novus Pontifex *Indicalam* de obedientia erga Summum Pontificem, & fidelitate erga Principem ſervandâ, cujus exemplar ibidem deſcribitur, *Tit. VIII.*

Tranſlationes Epiſcoporum.

III. Tranſlationes Epiſcoporum, niſi poſtulante Eccleſiæ bono non permittebantur. Quare *Agapetus* Pontifex *Anthimum* execratus eſt, non ſolùm ob hæreſim de quâ ſuſpectus erat, ſed quòd ab Epiſcopatu Trapezuntino ad Sedem Regiæ Urbis contra divinos Canones migraſſet: unde Communionem ipſi polliceri noluit, niſi iis conditionibus, ut *ſe libello probaret Orthodoxum, & ad Cathedram ſuam reverteretur. Impoſſibile eſſe aiebat, tranſlatitium hominem in illâ Sede permanere.* (Ex *Liberato, cap. 21. Breviarii.*) Sanctus Gregorius *Tomiſanum* Epiſcopum, cujus urbs Epiſcopalis ab hoſtibus occupata fuerat, ac diruta, in Eccleſiam *Aleriensem* jamdiu vacantem tranſtulit; (ut conſtat ex ipſius Epiſtolis 77. & 79. libri I.) *Paulum Nepeſinum* Epiſcopum Neapolim transferre decreverat idem Sanctiſſimus Pontifex, Clero, Nobilibus, & plebe poſtulantibus: ſed ipſum rogavit Paulus ne à Sponſæ ſuæ, pauperculæ quidem, ſed caſtæ ſinu abſtraheretur. (*Lib. 2. Epiſtola 35.*) De Sancto Gregorio ſcribit *Joannes Diaconus* lib. 3. cap. 18. *Licet vacantes Epiſcopos vacantibus civitatibus incardinare ſtuduerit; nunquam tamen Epiſcopum ab integritate ſua Eccleſiæ vel ipſe in aliam commutavit, vel ſub quacunque occaſione migrare conſenſit.* Concilium Toletanum X. exauctoratò *Potamio* Bracarenſi Metropolitano, in illam Sedem tranſtulit *Fructuoſum* Dumienſem Epiſcopum. Concilium Toletanum XVI. exauctorato *Siſberto* Metropolita Toletano, *Felicem* Epiſcopum Hiſpalenſem, *cum conſenſu Cleri ac populi* Toletani, *ſecundùm prælectionem atque auctoritatem Regiæ*, qui jam ipſi illius Eccleſiæ Metropolitanæ regimen crediderat, ſed nominationem ſuam Synodo reſervaverat confirmandam, in Toletanam Sedem tranſtulit. Iis ſæculis tranſlationes Epiſcoporum Sedes Apoſtolica nondum ſibi reſervaverat.

Coadjutorum & ſucceſſorum deſignatio.

IV. Coadjutores cum futurâ ſucceſſione ſibi deſignabant Epiſcopi, ſi id neceſſitas, aut Eccleſiæ commodum poſtularent. Sic *S. Auguſtinus* Anglorum Apoſtolus ſibi Succeſſorem ordinavit Laurentium, *Ne ſe defunctò ſtatus Eccleſiæ tam rudis, vel ad horam Paſtore deſtitutus, vacillare inciperet*, ut ſcribit *Beda, lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum. S. Sacerdos* Lugdunenſis Epiſcopus *S. Nicetium* nepotem ſuum Coadjutorem à Childeberto obtinuit, teſte Gregorio Turonenſi, *Vita Patrum* cap. 8. *S. Avitus* Claromontanus Epiſcopus *Sanctum Bonitum* Succeſſorem ſuum deſignavit, miſsáque ad Regem Theodoricum legatione, ejus conſenſum impetravit, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur apud Ducheſnium, Tom. I. Hiſtoriæ Francorum. S. Bonitus, Nordobertum, Populo & Rege conſentientibus, ſibi Succeſſorem aſſumpſit. *S. Remaclus* Trajectenſis Epiſcopus *Theodardum* à Rege & Optimatibus Succeſſorem obtinuit, ut habet ejus Vita apud *Surium* die 3. Septembris. Nuſquam autem invitis dari poterat Succeſſor, quantumvis infirmi eſſent, ac muneris obeundi per ægritudinem incapaces, ut docet S. Gregorius, lib. 9. Epiſtola 41. ad Anatolium Diaconum Conſtantinopolitanum, de Joanne Primæ Juſtinianæ Archiepiſcopo, cui Succeſſorem dari volebat Imperator, quòd ipſum ægritudo continua capitis & ab Eccleſiæ regimine, & à curâ conſervandæ & cuſtodiendæ civitatis impediret. Idem docet *lib. XI. Epiſtola VII. ad Ætherium* Lugdunenſem Epiſcopum, de quodam Galliarum Antiſtite, qui tam vehementem capitis in morbum inciderat, ut mente alienatâ, regendæ Eccleſiæ eſſet incapax. In Anglia tamen aliquando aliter actum eſt, quia id recentis Eccleſiæ neceſſitas poſtulabat. Eaſtanglorum enim ſive Orientalium Anglorum Epiſcopo adhuc ſuperſtite, ſed graviſſimâ infirmitate ab adminiſtrando Epiſcopatu prohibito, duo ſunt pro illo electi & conſecrati Epiſcopi. *Ex quo*, inquit Beda lib. 4. cap. 5. *uſque hodie Provincia illa duos habere ſolet Epiſcopos.*

Ceſſiones Epiſcopatûs.

V. Ceſſiones Epiſcopatuum, niſi graviſſimas ob cauſas, non admittebantur. Paulus Antiochenus Patriarcha, ob odium quò ipſum Clerus & populus inſectabatur, annuente *Juſtino* Imperatore, ceſſit Epiſcopatu. Quâ de re *Hormiſdam* Romanum Pontificem Imperator certiorem fecit, datâ ad ipſum Epiſtolâ.* *S. Amandum*, Trajectenſem Epiſcopum de Epiſcopatu dimittendo, ob Cleri plebiſque ſuæ crimina & inobedientiam, cogitantem, ab eo conſilio deterruit *Martinus I.* Sanctiſſimus Pontifex, ipſumque ad patientiam & perſeverantiam in Paſtoralis Officii laboribus adhortatus eſt, datâ ad ipſum Epiſtolâ. Epiſcopos ob continuam ægritudinem obeundo muneri impares, cedere poſſe Epiſcopatu, & ad ceſſionem conſiliis inducendos, quamvis non compellendos, S. Gregorius exiſtimabat, ut docent Epiſtolæ ſuprà laudatæ, necnon Epiſtolæ 50. 51. & 52. *Lib.* 7. de Ariminenſi Epiſcopo, qui dolore capitis quadrienniò vexatus, ob idque nec officium implere, nec in ſuâ etiam Eccleſiâ reſidere valens, S. Gregorio ſupplicavit, ut ipſum ab Eccleſiæ regimine abſolveret. Viri ſanctiſſimi quandoque ſolitudinis

* Extat post Epiſtolam 80. Hormiſdæ.

dinis amore onus Epiſcopatus excuſſerunt. Sic SS. *Sulpitius* Bituricenſem, *Bonitus* Arvernenſem, *Leodegarius* Auguſtodunenſem Eccleſias dimiſere. In Oriente *Joannes Silentiarius* vir ſanctiſſimus *Coloniæ* Epiſcopatum, quem ordinante Metropolitano Sebaſteno penè invitus ſuſceperat, poſt decennium reliquit, Metropolitano, Patriarcha, Imperatore inconſultis, cùm Armeniæ Præfectus Eccleſiæ Miniſtros vexaret, ut teſtatur Auctor Vitæ illius apud Surium, die 13. Maii. *Theodorus Siceotes* à Clero & Populo Anaſtaſiopolitano ad illius urbis Epiſcopatum raptus, poſt aliquot annos dolens quòd in reformandis populi ſui moribus tot curas ac labores penè inutiliter collocaret, à Metropolitano ſuo, necnon à Patriarcha, & Imperatore, ſecedendi in Monaſterium, à quo per vim abſtractus fuerat, licentiam impetravit, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur apud Surium die 22. Aprilis.

Fugiendus ex humilitate Epiſcopatus; ex obedientia ſuſcipiendus.

VI. Epiſcopatus honorem totis viribus fugiendum, & ſolo charitatis & obedientiæ motu ſuſcipiendum, exemplo & ſcriptis docuerunt ſexti ſæculi Patres. *SS. Cæſarium, Fulgentium, Gregorium Magnum*, coactos ſacram dignitatem ſuſcepiſſe, teſtantur qui Vitas illorum ſcripſerunt, *Cyprianus, Joannes Diaconus, Ferrandus Diaconus*. Ad Joannem Conſtantinopolitanum Patriarcham lib. 1. Epiſtola 4. de onere Pontificatûs à ſe ſuſcepto ita ſeribit S. Gregorius: *Quô enim ardore, quô ſtudio, Epiſcopatûs pondera fugere volueris Beatitudo veſtra, ſcio: & tamen hac eadem Epiſcopatûs pondera, ne mihi deberent imponi, non reſtitit. Conſtat ergo quia non me ſicut vos diligitis, quia illa me voluiſtis onera ſuſcipere, quæ vobis noluiſtis imponi.* Lib. 6. Epiſtola 4. ad *Cyriacum* Patriarcham Conſtantinopolitanum datâ docet quomodo fugiendus, & quando ſuſcipiendus ſit Epiſcopatus. *In ſcriptis veſtris*, inquit, *vos magnoperè requiem quæſiiſſe narratis. Sed per hoc ad Paſtoralem ſolicitudinem vos congruè veniſſe oſtenditis, quia ſicut locus regiminis deſiderantibus negandus eſt, ita fugientibus offerendus eſt.*

Fortunatus Pictavenſis Epiſcopus, *lib. 1. Poëmatum cap. 16.* de ambitu ſacrarum dignitatum fugiendo præclarè ſcribit: *Gravat Sacerdos Ordinem, qui Epiſcopatum ſic petit. Præcepta qui complectitur, Fugit honoris ambitum. Hoc ſi cui ſit debitum, Coactus aſcendat gradum; Non ſe petente callidè, Sed dante Chriſti munere. Ineptus eſt, qui Sancta ſe Præferre vult Eccleſiæ; Nam rem ſacratam ſumere, Electio divina ſit. Clarus Sacerdos Ordinem Hilarius non ambiit; Martinus illud effugit, Gregorius vix ſuſtulit. Leges refutant ambitum, Invaſor omnis pellitur: Quod reſpuunt Prætoria, Vitat nefas Eccleſia.*

Epiſcoporum Reſidentia.

VII. Reſidendi in Eccleſiis ſuis ſacratiſſimâ lege teneri Epiſcopos, & Leges Imperatorum, & Eccleſiæ ſtatuta, ſexto ſæculo promulgata oſtendunt. *S. Gregorius* de *Baſilio* Epiſcopo non reſidente ad *Romanum* Siciliæ Defenſorem ita ſcribit, lib. VIII. Epiſtola XI. *Perlatum eſt ad nos Baſilium Epiſcopum, velut unum de Laicis, in cauſis ſæcularibus occupari, & Prætoriis inutiliter deſervire. Quæ res quoniam & ipſum vilem reddit, & reverentiam Sacerdotalem annihilat, ſtatim ut Experientia tua hoc præceptum ſuſceperit, eum ita ad revertendum diſtrictâ executione compellat, quatenus ei illic, te inſiſtente, quinque diebus ſub qualibet excuſatione commorari non liceat.* Et lib. V. Epiſtola 25. ad *Anthemium* Subdiaconum Apocriſiarium ſuum, de *Pimenio* Amalphitano Epiſcopo pariter non reſidente ita ſcribit: *Hac tibi auctoritate præcipimus, ut ſupradicto Epiſcopo interminari non deſinas, quatenus hoc de cætero facere non præſumat, ſed in Eccleſiâ ſuâ Sacerdotali more reſideat, quem ſi fortè non emendari poſt tuam interminationem cognoveris, in Monaſterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, ut quid facere debeas, noſtrâ iterum præceptione cognoſcas.* Et lib. VII. Epiſtola 8. Sardiniæ Epiſcopis vetat, ne pro Eccleſiæ ſuæ emergentibus cauſis tranſmarina petant, ſine Metropolitani ſui cognitione, vel Epiſtolis, *ſicut Canonum ordo conſtituit*: Exceptò ſi contra eumdem Metropolitanum aliquid cauſæ contingat, ob quod Sedis Apoſtolicæ judicium requirant. Abſque Arelatenſis Epiſcopi auctoritate, qui Sedis Apoſtolicæ vices gerebat, Gallicani Antiſtites è Diœceſibus ſuis egredi non poterant, ut conſtat ex Sancto Gregorio, *lib. 4. Epiſtola* 50. & 52. Trullana Synodus Sententiam depoſitionis tulit in Epiſcopos & Clericos, qui abſque graviſſimis cauſis, tribus hebdomadibus continuis à ſuis Eccleſiis abeſſent. (*Canone* 80.)

Juſtinianus Imperator *Novella 6. cap. 2.* de reſidentiâ Epiſcoporum ita ſtatuit: *Er illud etiam definimus, ut nemo Deo amabilium Epiſcoporum foris à ſua Eccleſia pluſquam per totum annum deeſſe audeat, niſi hoc per Imperialem fiat Juſſionem. Tunc enim ſolùm erit inculpabile. Sacratiſſimis Patriarchis uniuſcujuſque Diœceſeos compellentibus Epiſcopos, neque in peregrinis demorari, neque annum excedere, quem & ipſum propter miſericordiam conſtituimus, &c. Si verò maneat per omnia inobediens, expellatur à ſacro Epiſcoporum choro, & alium introducat. Si non Metropolita, ſed aliorum Epiſcoporum aliquis ſit, qui erraverit, hæc omnia à Metropolita fiant... Hoc enim non habet decentem rationem, ut cum multitudine quam neceſſe eſt habere Epiſcoporum miniſteria, luſtrent peregrè, &c. Cùm liceat, ſi quædam ſunt lites ſanctiſſimis Eccleſiis, hoc per Clericos, aut Apocriſarios, aut Oeconomos movere, & petitiones ad Imperium dirigere, impetrare autem ſperata.* Si autem neceſſe ſit eos ad Regiam urbem & ad Aulam venire, hanc legem imponit: *Siquidem Epiſcopus ſit, literas accipiat proprii Metropolitæ ad Imperium: Si verò Metropolita ſit, literas ſumat ejuſdem Diœceſis Patriarchæ, ejus præſentiam neceſſariam eſſe dicentes.* Et *Novella 67. cap. 3.* hanc pœnam adjecit: *Si defuerit Epiſcopus Eccleſia ſua amplius tempus, nullam ei mitti expenſam de Provinciâ, ſed illam quidem circa actus pios, & ſanctiſſimam Eccleſiam expendi.*

A Reſidentiæ lege cenſebantur legitimè diſpenſati Epiſcopi, qui à ſuis Eccleſiis ideò aberant, ut Synodis intereſſent, vel ut maximi momenti legationes obirent nomine Principum, vel à Regibus ad Regni Miniſterium aſſumebantur, aut ipſis erant ab intimis Conſiliis, vel ab iis vocabantur ad Aulam. *Sanctus Leander* Hiſpalenſis Epiſcopus Regum Wiſigothorum Hiſpaniæ legationem obiit Conſtantinopoli, ubi cum eo ſuaviſſimam iniit amicitiam *Sanctus Gregorius*, ejuſque hortatu Commentarios libri *Job* ſuſcepit, teſte Joanne Diacono, in ejus Vita. *Joannes* & *Agapetus* Sanctiſſimi Pontifices antea Regum Gothorum in Italia regnantium legatione ad Imperatorem functi erant. *Gregorius* Antiochenus Patriarcha, ſuſceptâ pro *Mauritio* Imperatore legatione, exercitum qui à ſuis Ducibus defecerat, ad concordiam & obedientiam reduxit, habita facundiſſimâ ad Milites Oratione, quam refert *Evagrius, Lib. 6. Hiſtoriæ cap.* 12. eoſque abſolvit à Sacramento, quo *Philippico* Duci nunquam ſe parituros juraverant. *Mauritius* Imperator duos Epiſcopos miſit obviam *Coſroi Juniori* Regi Perſarum, qui ad ipſum confugiebat, teſte Evagrio cap. 17. lib. 7. *Denique majoris honoris causâ, Domitianum Melitinenſem Epiſcopum cognatum ſuum, ad eum direxit: Virum ſingulari prudentiâ ac ſolertiâ, & tam opere, quàm ſermone eximium, & ad maxima negotia perficienda aptiſſimum. Miſſus eſt etiam Gregorius: Qui quidem Coſroem cunctis in rebus admiratione perculit, tum in muneribus, tum in colloquiis, tum in conſiliis*

qua

quæ pro temporis opportunitate prudentiſſimè ſuggerebat. Elaſius Catalaunenſis in Galliis Epiſcopus *propter cauſas Brunichildis Reginæ* Legatus in Hiſpanias miſſus eſt, ut refert Gregorius Turonenſis, lib. 5. cap. 41. *Childebertus* & *Chilpericus* Reges Chriſtianiſſimi pacem mutuis legationibus ſanciverunt. *Ægidius* Remenſis Epiſcopus legationem obiit ad *Chilpericum Childeberti* nomine. *Chilpericus Leudovaldum* Epiſcopum cum primis regni ſui direxit, qui datô ſuſceptôque de pace Sacramentô, pactionibúſque firmatis, munerati, regreſſi ſunt. (Ex Gregorio Turonenſi, *Lib. 6. cap. 3.*) Cùm Britones in *Guntramni* Regis ditiones graſſati fuiſſent, & hic adversùs ipſos deſtinaſſet exercitum, illique ut Regem placarent, ſe omnia, quæ malè geſſerant, emendaturos fuiſſent polliciti, *Rex direxit illuc Legationem, id eſt, Namatium Aurelianenſem, & Bertramnum Cenomanenſem Epiſcopum, cum Comitibus & aliis viris magnificis.* (Ex Gregorio Turonenſi, lib. 9. cap. 18.) *Childeberto* & *Guntramno* Chriſtianiſſimis Regibus occaſione pactionum antea initarum, quas violare *Childebertus* videbatur, contendentibus, cùm periculum eſſet ne contentio illa in apertum diſſidium ac bellum erumperet, *Childebertus* Epiſcopos Legatos ad *Guntramnum* miſit, quorum unus erat *Gregorius Turonenſis*. Horum autem Antiſtitum induſtriâ pax inter ambos Reges firmata eſt. (Ex Gregorio Turonenſi, lib. 9. cap. 20.) *S. Cunibertum* Colonienſem & *Arnulphum* Metenſem Epiſcopos, *Dagoberto* & *Sigeberto* Regibus à Conſiliis & à Miniſterio fuiſſe, nemo neſcit, qui Francorum Hiſtorias legit. Sanctum *Leodegarium* Auguſtodunenſem Epiſcopum Majorem Domus *Chilperici II.* & Regni Adminiſtrum fuiſſe, eædem Hiſtoriæ teſtantur. Chriſtianiſſimos primæ Dynaſtiæ Reges ſubditis ſuis in Palatio jus dixiſſe, adhibito Epiſcoporum & Optimatum conſiliô, ex Formulis *Marculfi* certum eſt, ubi eorum Edicta his concepta verbis referuntur : *Ergo Nos in Dei nomine, in Palatio noſtro, ad univerſorum cauſas rectè judiciô terminandas, unà cum Dominis & Patribus noſtris Epiſcopis, vel cum plurimis Optimatibus noſtris, Patribus, Referendariis, Domeſticis, Seniſcalcis, Cubiculariis, Comite Palatii, & reliquis quàm plurimis noſtris Fidelibus reſideremus.* Dubium igitur non erat ſexto & ſeptimo ſæculo, quin à lege Reſidentiæ legitimè diſpenſarentur Epiſcopi, qui à Regibus vocabantur, & retinebantur in Aula, ut ipſis conſilia & Miniſterium in Reipublicæ Regimine præſtarent, vel eorum legationibus fungerentur. Abſentibus ob publicas cauſas, ſive Eccleſiæ, ſive Civitatum, Provinciarum, aut Regni bonum ſpectantes, Epiſcopis, moleſtiam à creditoribus aliquam inferri, aut eos in jus vocari, donec ad Eccleſias ſuas rediiſſent, prohibuit Juſtinianus Imperator Novella 123. cap. 26. *Si verò Epiſcopi, vel Clerici, pro civitate, aut pro ſuis Eccleſiis, propter ſuam Legationem, aut Ordinationem Epiſcopi, ad Regiam civitatem, vel ad alium quempiam locum proficiſcantur : jubemus eos nullam moleſtiam, aut importunitatem à qualibet perſonâ ſuſtinere; licentiâ exiſtente eis qui obligatos eos putant ſe habere, poſtquam ad Provinciam revertuntur, convenire eos, &c.*

Epiſcoporum officium in commonendis Regibus de iis quæ ſalutem ſpectant.

VIII. Epiſcopi qui Principum familiaritate utebantur, & Aulam frequentabant, Principibus debebant ſuggerere ea quæ ipſorum ſalutem ſpectabant, & eos emendare, peccatorum quæ admitterent futuri alioquin conſcii. Quâ de re audiendus Facundus Hermianenſis lib. 4. cap. 4. *Quaſi verò propter hoc tantùm ordinati ſimus Epiſcopi, ut ditemur Principum donis, & cum eis inter maximas Poteſtates conſideremus, tanquam divini Sacerdotii Privilegiis fulti : ſicubi autem fallaciis malignorum, quæ nullis temporibus defuerunt, aliquid eis inter tantas Reipublicæ ſuæ curas ſubreptum fuerit, quod Eccleſiæ Dei præjudicet, vel Eccleſiæ pacem turbet : non eis debeamus pro ipſorum ſalute quæ ſunt vera ſuggerere, & ſi neceſſe fuerit, religionis autoritate reſiſtere, ac patienter offenſionem quoque illorum, ſi acciderit, ſuſtinere. Et ubi erit illud Propheticum, Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar? Niſi fortè Paſtores quidem ad lac & vellera, ad avertendas verò luporum inſidias, & tuenda ovilia deſertores.* Et lib. 12. cap. 5. *Si Principes non alieni ſunt à populo Dei, & pro ipſis quoque offertur Sacrificium, Sacerdotes etiam ipſorum peccata portent, neceſſe eſt. Et ideo nec temeritati, nec arrogantiæ deputetur, ſi Sacerdos etiam Principem peccare prohibeat. Humanus enim ſermo eſt, & omni acceptione dignus, dicimus : Non aggraves onus meum, quod ſuſcepi pro tua ſalute portandum. Non enim eſt aliud, cùm dicit cuiquam Sacerdos, Noli peccare; quàm ſi dicat : Sarcinam, quam pro te ſuſtineo, noli gravare. Ac per hoc ſi Princeps quoque pro ſuis peccatis interceſſorem vult habere Sacerdotem, etiam in ſuis peccatis caſtigatorem ferre non dedignetur, ut pro illo intercedens poſſit audiri.*

Et ibidem. *Quamquam ſæpe de Barbarorum prœliis triumphaverit Theodoſius, non tamen ex hujuſmodi victoriarum frequentiâ, in quibus Trajano ſilio gehennæ comparari non poteſt, veram meruit gloriam, ſed de ſupplici & publicâ peccati ſui Pœnitentiâ, quam expugnatâ Regali faſtigiô, placidè atque humiliter Antiſtite Ambroſio caſtigante ſuſcepit, & indictum ſibi debitæ ſatisfactionis tempus, ab Eccleſiæ Communione remotus implevit : Piè admodum credens, & ſapienter intelligens, quòd non temporali poteſtate, quâ fuerat etiam Sacerdotibus Dei præpoſitus, ſed ex eo pervenire poſſet ad vitam, quòd illis erat ipſe ſubjectus. Unde credendum eſt, quia ſi nunc Deus aliquem Ambroſium ſuſcitaret, etiam Theodoſius non deeſſet. Sed cùm minor eſt exigendi fiducia, minor & reddendi devotio.*

Audiendus & S. Gregorius Turonenſis in cauſa Prætextati Rothomagenſis Archiepiſcopi, qui à Chilperico Rege opprimebatur, Epiſcopos Concilii Pariſienſis his verbis compellans : *Attenti eſtote, ô Sacerdotes Dei, & præſertim vos qui familiariores eſſe Regi videmini; adhibete ei conſilium ſanctum atque Sacerdotale, ne exardeſcens in Miniſtrum Dei, pereat ab ira ejus, & Regnum perdat, & gloriam... Nolite ſilere, ſed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata ejus, ne fortè ei mali aliquid contingat, & vos rei ſitis pro anima ejus.* Id ipſe Gregorius refert, *lib. 5. Hiſtoriæ Francorum cap. 18.*

Epiſcoporum Juriſdictio ampliſſima.

IX. Epiſcoporum Juriſdictio ſexto ſeptimóque ſæculo erat ampliſſima. Ipſos de omnibus Monachorum & Sanctimonialium cauſis judicare voluit *Juſtinianus* Imperator, earum cognitione Judicibus civilibus interdictâ. (Novella 79. cap. 1. & 2.) *Sancimus, ſi quis quamcunque habuerit cauſam cum aliquibus venerabilibus Aſcetis, aut Sacris Virginibus, aut mulieribus omnino in Monaſteriis conſiſtentibus; Deo amabilem civitatis illius Epiſcopum interpellet, ille verò mittat, & cum omni honeſtate, quæ ſunt de perſonarum præſentia diſponat : ſive oportet per Abbates, ſive per Reſponſales, ſive per alios quoſlibet hoc fieri. Ipſe verò cum omni veneratione Sacerdotali cauſam examinet, & judicet : & civiles non ſint eis penitus Judices, neque confundant eorum honeſtatem, cùm idonei ſint ſingularum civitatum Epiſcopi, & quæ de lite ſunt, & de cautela Judiciorum diſponere atque judicare honeſtè atque Sacerdotaliter, ſecundùm Leges noſtras, & divinos Canones. Sed etiam accelerari lites ſancimus Monachis illatas, ut non mens eorum occupetur circa litis ſolicitudinem, ſed velociter liberati, ſacris operibus obſecundent.*

Si cui litigantium in foro ſæculari ſuſpectus Judex eſſet, Epiſcopum adiri, & unà cum ipſo judicari ſanxit Juſtinianus, Novella 86. *Si contigerit quemdam noſtrorum ſubjectorum in dubitationem habere Judicem : jubemus Sanctiſſimum Epiſcopum adire cum*

clariſſimo Judice, ut ambo per amicabilem conventum diſſolvant quæ dubia ſunt. Si quis jus ſuum à Judice violatum quereretur, Epiſcopus interpellari poterat, ſecundùm eamdem Legem. *Si contigerit quempiam à Judice Provinciæ lædi, jubemus eum adire civitatis Epiſcopum, & ipſum judicare Judicem, & eum qui putatur læſi ab eo.* Idem confirmavit Leges Arcadii & Honorii Imperatorum, quibus licitum eſt partibus communi conſenſu cauſas ſuas ad tribunal Epiſcopi deferre, à cujus ſententia provocari non poſſit. (*Cod. Juſtin. Tit. de Epiſcopali Audientia L. 7. & 8.*) Confirmavit etiam Legem Valentiniani & Valentis Imperatorum, quâ ſtatutum eſt, ut Epiſcopi invigilent, ne annonæ aut quibuſvis mercibus, pretium immodicum à negotiatoribus imponatur, quò graventur pauperes. (*Cod. Juſtiniani Tit. de Epiſcopali Audientia L. 1.*) Idem Imperator Epiſcopis permiſit ut de aleatoribus quæſtionem haberent, & eos ſecundùm leges coërcerent. *Quæ de alea, ſive (ut vocant) tottis, ac de eorum prohibitione à nobis ſancita ſunt, ea liceat*

Ibid. L. 25. *Epiſcopis & perſcrutari, & cohibere, ſi fiant.* Gubernatorum Provinciæ, ſive Præſidum electionem Epiſcopis & incolis honoratioribus permiſit Novella 149. *Hortamur cujuſque Provinciæ ſanctiſſimos Epiſcopos, eóſque qui ex indigenis & incolis primas tenent, ut per communem libellum ſupplicem, de iis ad noſtram Potentiam referant, quos idoneos eſſe ad Provinciæ ſuæ gubernationem exiſtiment. His enim Magiſtratûs inſignia gratis tradituri ſumus, &c.* In foro Eccleſiaſtico non mulctæ tantùm pecuniariæ, ſed pœnæ carceris, exilii, verberum, ſervitutis adversùs reos decernebantur. Id ex Epiſtolis S. Gregorii Magni compertum eſt. *Lib. 7. Epiſtola 67. lib. 8. Epiſtola 5. lib. 9. Epiſtola 47. & 66. lib. 11. Epiſtola 51. lib. 12. Epiſtola 31.* Et ex Conciliis Galliæ, Agathenſi, *Canone* 38. & 41. Aurelianenſi Quarto, *Canone* 21. Matiſconenſi Primo, *Canone* 8. Narbonenſi, *Canone* 4. 13. 14. Et ex Conciliis Hiſpanicoſibus, Emeritenſi, *Canone* 17. *Toletano* XI. *Canone* 5. 7. 11. Toletano XVI. *Canone* 3.

Judicia & depoſitiones Epiſcoporum

X. Epiſcoporum Judicia Comprovincialium Synodis ſexti & ſeptimi ſæculi Diſciplina permittebat. Id evincitur ex Epiſtola *Pelagii II.* ad *Joannem* Conſtantinopolitanum Patriarcham ſcribentis: *Scitote certam Provinciam eſſe, quæ habet decem vel undecim civitates, & unum Regem, & totidem minores Poteſtates ſub ſe, & unum Epiſcopum, aliósque Suffragatores decem vel undecim Epiſcopos Judices, ad quorum Judicium omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac civitatum cauſæ referantur, ut ab his omnibus, juſtè, conſonâ voce diſcernantur, niſi ad majorem auctoritatem fuerit ab his qui judicandi ſunt, appellatum.*

Idem evincitur ex S. Gregorio Magno *lib. 4. Epiſtola L.* ad *Virgilium* Epiſcopum Arelatenſem, cui ſuas in Galliis vices demandaverat. *Si qua verò*, inquit, *inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficiliùs poſſit, collectis duodecim Epiſcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, diſcuſſâ veritate, ad noſtrum Judicium referatur.*

Idem probarunt multis exemplis ex Diſciplinæ Eccleſiaſticæ uſu, in Eccleſia præſertim Gallicanâ petitis. Primum eſt *Contumelioſi* Reienſis Epiſcopi, quem S. *Cæſarius* Arelatenſis damnatum in Synodo ab Epiſcopatu dejecit. Miſſa deinde Relatio eſt ad *Joannem II.* Pontificem Maximum, qui Judicium illud confirmavit, literis datis tum ad *Cæſarium* ipſum, cùm ad Epiſcopos Galliæ, anno 534. Verùm quia *Contumelioſus* ad Sedem Apoſtolicam provocaverat, *Agapetus* Papa anno 536. præcepit cauſæ ejus examen inſtaurari à Judicibus delegandis in Provincia, ſecundùm Canones Sardicenſes. Legatur Epiſtola II. Agapeti ad Cæſarium. *Delegaturi*, inquit, *ſumus examen, ut ſecundùm Canonum venerabilium conſtituta, ſub conſideratione juſtitiæ, omnia quæ apud Fraternitatem tuam de hujuſmodi negotio acta ſunt, diligentiſſimâ veſtigatione flagitentur, &c. Meliùs autem fecerat Fraternitas tua, ſi poſtea quàm Sedis Apoſtolicæ, appellatione interpoſitâ deſideravit examen, circa perſonam ejus à tempore Sententiæ nihil permiſiſſet immutari... Nam ſi in executionem mittitur prima Sententia, ſecunda non habet cognitio quod requirat, &c.* Quâ ex causâ colligitur primò, Judicia Epiſcoporum ad Concilium Provinciæ ſpectaſſe. Secundò, ſupremam Concilii Provincialis non fuiſſe auctoritatem, à quâ Summus Pontifex appellari poterat. Tertiò, Summum Pontificem delegaſſe Judices, qui negotii examen in Provincia inſtaurarent. Quartò, illo ævo mandatam interim fuiſſe executioni depoſitionis Sententiam in Epiſcopos latam, etiamſi Romam appellaſſent. Poſtremò, uſum illum Summo Pontifici omnibus probatum fuiſſe, non abſque ratione.

Alterum exemplum petitur ex depoſitione *Salonii* Ebredunenſium, & *Sagittarii* Vappicenſium Epiſcopi, qui pervaſionum, cædium, homicidiorum, adulteriorum accuſabantur, ac immanis inſuper facinoris adversùs *Victorem* Trecenſem Epiſcopum perpetrati, propter quod congregatô Lugduni Conciliô exauctorati ſunt, ut ſcribit Gregorius Turonenſis. A Synodi verò ſententiâ ad Sedem Apoſtolicam appellantes, & cum Regis *Guntramni* licentiâ Romam profecti, à *Joanne III.* Sedibus ſuis reſtituti ſunt. Sententiam autem Pontificis executioni mandavit Rex Chriſtianiſſimus, cùm priùs illos verbis caſtigaſſet. Cùm verò ad ingenium & ſcelera priſtina *Salonius* & *Sagittarius* rediiſſent, & Majeſtatis præterea crimine inſimularentur, in Cabilonenſi Concilio iterum Epiſcopatu dejecti ſunt, anno 579. Rem geſtam refert *Gregorius Turonenſis, libro V. Hiſtoriæ capite XXVIII.*

Tertium exemplum eſt *Saffaraci* Pariſienſis Epiſcopi, qui criminum capitalium reus, ac de iis propriâ confeſſione convictus, exauctoratus eſt in Concilio Pariſienſi, ex præcipuis Regni Epiſcopis convocatô à *Childeberto* Rege, anno 551. & in Monaſterium ad agendam Pœnitentiam detruſus. Extat Sententia in ipſum lata *Tomo 1. Conciliorum Galliæ.*

Quartum exemplum eſt *Emerii* Santonenſis Epiſcopi, quem anno 562. *Leontius* Burdigalenſis Metropolitanus in Provinciæ ſuæ Synodo depoſuit, quòd abſque illius conſenſu ordinatus eſſet, ut refert *Gregorius Turonenſis, lib. 4. Hiſtoriæ cap. 26.*

Quintum exemplum eſt *Prætextati* Rothomagenſis Epiſcopi, qui læſæ Majeſtatis inſimulatus, quòd *Meroveum Regis Chilperici* filium cum amita conjunxiſſet, ac in Regem ipſum conſpiraſſet; ac furti inſuper accuſatus, oppreſſúſque malis artibus *Fredegundis* Reginæ, convocatô Pariſios Conciliô, anno 577. depoſitione dignus judicatus eſt, & Regis juſſu, exilio, carcere, & verberibus afflictus. Cùm enim intrepidô animô innocentiam ſuam tueretur, ab aulicis quibuſdam & adulatoribus Epiſcopis ſeductus, reum ſe faſſus eſt criminum de quibus perpetrandis ne quidem cogitaverat. Spoponderant nempe illi veniam ſe à Rege impetraturos, atque ita ſopituros iri periculoſum negotium. Quibus credens incautus Antiſtes, ſolo proſtratus ait: *Peccavi in cœlum & coram te, ô Rex miſericordiſſime: ego ſum homicida nefandus; ego te interficere volui, & filium tuum in ſolio tuo erigere.* Tunc prolatus eſt à Rege liber Canonum, in quo erat quaternio novus annexus, habens Canones quaſi Apoſtolicos, continentes hæc: *Epiſcopus in homicidio, adulterio, & perjurio deprehenſus, à Sacerdotio divellatur.* His lectis, cùm *Prætextatus* ſtaret ſtupens, *Bertrammus* Epiſcopus ait: *Audi, ô frater Coepiſcope, quia Regis gratiam non habes, ideòque nec noſtrâ caritate uti poteris, priuſquam Regis indulgentiam merearis.* His ita geſtis, petiit Rex ut aut tunica

ejus

ejus ſcinderetur, aut centeſimus octavus Pſalmus, qui maledictiones Iſcarioticas continet, ſuper caput ejus recitaretur, aut certè Judicium contra eum ſcriberetur, ne in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus reſtitit *Gregorius Turonenſis*, juxta promiſſum Regis, ut nihil contra Canones gereretur. Tunc *Prætextatus* in carcerem conjectus eſt, ex quo noctu fugere tentans, graviſſimè cæſus, & in exilium detruſus eſt: ut teſtatur *Gregorius Turonenſis*, *lib.* 5. *Hiſtoriæ Francorum*, *cap.* 19. Ex quibus colligo, Judicia Epiſcoporum illâ ætate penes Concilia Provincialia fuiſſe, vel Nationalia, quæ Reges convocabant, maximè ubi de crimine læſæ Majeſtatis agebatur.

Sextum exemplum eſt *Ægidii* Remenſis Epiſcopi, qui læſæ Majeſtatis à Rege *Guntbramno* accuſatus eſt, ejúſque juſſu in Metenſem urbem raptus, & in carcerem conjectus, convocatíque ad iſtius cauſæ cognitionem Virdunum Epiſcopi. *Tunc ab aliis Sacerdotibus increpitus* (Rex) *cur hominem abſque audientiâ ab urbe rapi, & in cuſtodiam retrudi præcepiſſet, permiſit eum ad urbem ſuam redire, dirigens Epiſtolas ad omnes Regni ſui Pontifices, ut medio menſe nono ad diſcutiendum in urbe ſupradicta adeſſe deberent. Erant autem pluviæ validæ, aqua immenſa, rigor intolerabilis, diſſoluta luto via, amnes litora excedentes. Sed Præceptioni Regiæ obſiſtere nequiverunt. Denique convenientes, pertracti ſunt uſque Metenſem urbem.* Adfuit etiam Ægidius. Curam perſequendæ accuſationis Princeps delegavit *Ennodio*, qui Dux olim fuerat. Convictus eſt Epiſcopus defectionis ad *Chilpericum*, & conjurationis in Patriam, & in *Guntbramnum* Regem. Crimen ipſe faſſus eſt, dicens: *Ad Sententiam dandam ſuper culpabilem me moremini. Nam ego novi me ob crimen Majeſtatis reum eſſe mortis.* Cùm autem Epiſcopi vitæ gratiam illi fieri obtinuiſſent à Rege, lectis Canonum ſanctionibus, ipſum ab Ordine Sacerdotali removerunt. Qui ſtatim ad Argentoratenſem* urbem deductus, exiliò damnatus eſt. In cujus locum *Romulfus* ordinatus eſt Epiſcopus. Sic teſtatur *Gregorius Turonenſis*, *lib.* 5. *Hiſtoria cap.* 39. Hæc verò geſta ſunt anno 590. Ex quibus rurſus colligo, depoſitiones Epiſcoporum illô ſæculô decretas fuiſſe in Provincialibus, aut certè Nationalibus Conciliis. Secundò, id Juris quæſitum fuiſſe Chriſtianiſſimis Regibus, ut adversùs Epiſcopos Majeſtatis reos Concilia convocarent.

* Straßburg.

Septimum exemplum eſt *Deſiderii* Metropolitani Viennenſis, qui *Brunichildi* Reginæ pridem inviſus, in Concilio Cabilonenſi depoſitus eſt, inſtigante *Aridio* Lugdunenſi Epiſcopo, *Brunichildis* adulatore, & in quamdam Inſulam amandatus. *Domnolus* verò in ejus locum ſubſtitutus eſt, anno 603. ut teſtatur *Fredegarius*, *cap.* 54.

Octavum exemplum petitur ex Eccleſia Hiſpaniensi, quæ *Potamium*, Bracarenſem Epiſcopum, impudicitiæ convictum, ſcelúſque confeſſum, in Synodo Toletana X. exauctoravit, & perpetuæ Pœnitentiæ addixit.

ARTICULUS V.

De Clericis.

Ordinandorum ætas.

I. PUeri, ſexto & ſeptimo ſæculo, à parentibus Deo offerebantur, & Clero devovebantur. *Sanctus Cæſarius inter ipſa infantiæ rudimenta*, Clericus factus eſt, teſte *Cypriano* in ejus Vita. In V. Synodo Generali, Collatione 5. relecta ſunt Acta Synodi Mopſueſtenæ, in quibus inter eos qui contra *Theodorum Mopſueſtenum* olim teſtimonium dixerant, *Thomas* Preſbyter ait: *Sexaginta annorum ſum, habeo vero in Clero, licet peccator ſim, quinquaginta quinque annos.* In Clero igitur conſcriptus fuerat annos A tantùm quinque natus. Concilium Toletanum II. Canone I. ſtatuit *de his quos voluntas parentum à Primis infantiæ annis in Clericatûs Officio, vel Monachali poſuit.* Epiſcopi & Preſbyteri, ante annum ætatis trigeſimum, Diaconi ante vigeſimum quintum non ordinabantur, ex illius ævi diſciplinâ, ut colligitur ex Concilio Agathenſi *Canone* 16. & 17. ex Arelatenſi IV. *Canone* 1. ex Aurelianenſi III. *Canone* 6. *Sanctus Cæſarius* Diaconos ante trigeſimum ætatis annum non ordinabat, nec qui libros omnes Veteris Novique Teſtamenti non legiſſent, ut Vitæ ipſius Auctor teſtatur. *Juſtinianus* Imperator Epiſcopos & B Preſbyteros ante annum trigeſimum-quintum inaugurari prohibuit, Diaconos & Subdiaconos ante vigeſimum-quintum, Lectores ante decimum-octavum ordinari. (*Cod. de Epiſcopis & Clericis L.* 9. & *Novella* 123.) *Theodoſius* Anaſtaſiapolitanus Epiſcopus *Theodorum Siceotem* annos tantùm duodeviginti natum, eodem die Subdiaconum, Diaconum, & Preſbyterum ordinavit, ob eximiam adoleſcentis ſanctimoniam de Canonibus diſpenſans. *Quapropter multi Epiſcopum incuſabant, quòd eum ante legitimam ætatem ad Preſbyterii dignitatem provexiſſet. Sed religioſiſſimus Epiſcopus Theodoſius reſpondebat, ſe non ignorare, Canones non permittere ut quiſquam ante legiti-* C *mum ætatis tempus, & ſine teſtimonio Preſbyter inſtituatur... Sed quemadmodum ipſe Paulus Timotheum ætate juvenem Epiſcopum conſtituit: Sic & ego* (aiebat) *in nomine Domini hunc, propter ejus probitatem, Preſbyterum inſtitui. Significavit enim mihi Deus, eum eſſe dignum hoc munere... His verbis Epiſcopi omnes aſſenſerunt.* Hæc à *Georgio* Preſbytero ejus diſcipulo referuntur in illius Vita, apud *Surium* die 22. Aprilis.

Clericorum inſtitutio in Seminariis.

II. In Seminariis inſtituebantur juniores Clerici: Majores etiam pleriſque in Eccleſiis in unâ domo ſub Epiſcopi diſciplinâ degebant, & communibus ſtipendiis alebantur. Viguit in Hiſpaniis ſanctiſſima D illa diſciplina, ut conſtat ex Concilio Toletano II. Canone 1. *De his*, inquit, *quos voluntas parentum à primis infantiæ annis, in Clericatûs officio, vel in Monachali poſuit, pariter ſtatuimus obſervandum, ut mox cùm detonſi, vel Miniſterio Lectorum contraditi fuerint, in domo Eccleſiæ, ſub Epiſcopali præſentia, à Præpoſito ſibi debeant erudiri. At ubi decimum-octavum ætatis ſuæ annum compleverint, ſi gratia eis caſtitatis Deo inſpirante placuerit, hi tamquam appetitores arctiſſimæ vitæ, leviſſimo Domini jugo ſubdantur, ac primò Subdiaconatûs Miniſterium, probatione habitâ profeſſionis ſuæ, à vigeſimo anno ſuſcipiant.* Et ex Concilio Toletano IV. *Canone* 23. cujus hæc ſunt verba: E *Prona eſt omnis ætas ab adoleſcentiâ in malum. Ob hoc conſtituendum oportuit, ut ſi qui in Clero puberes, aut adoleſcentes exiſtunt, omnes in uno Conclavi atrii commorentur, ut lubricæ ætatis annos non in luxuria, ſed in Diſciplinis Eccleſiaſticis agant, deputati probatiſſimo Seniori, quem & Magiſtrum diſciplinæ, & teſtem vitæ habeant. Quòd ſi qui ex his pupilli exiſtunt, Sacerdotali tutelâ foveantur, ut & vita eorum à criminibus intacta ſit, & res ab injuria improborum.* Ex Canone verò 25. ejuſdem Concilii colligitur, majores Clericos in Epiſcopali Seminario etiam vixiſſe, niſi ſe- F nectus, aut infirmitas Epiſcopum moverent ut in propriâ domo manere ipſis permitteret. *Similiter placuit, ut quemadmodum Antiſtites, ita Preſbyteri, atque Levitæ, quos fortè infirmitas, aut ætatis gravitas, in Conclavi Epiſcopi manere non ſinit, ut & iidem in cellulis ſuis vitæ teſtes habeant.*

Eamdem in Eccleſia Gallicana viguiſſe diſciplinam, colligitur ex Concilio Turonenſi II. *Canone* 12. dicente quòd *Epiſcopum, ubicumque fuerit, Preſbyteri, & Diaconi, vel deinceps Clericorum turba juniorum, Deo auctore conſervant*, cum ipſo habitantes. Gregorius Turonenſis de *Baudino* Deceſſorum ſuorum uno ſcribit lib. X. Hiſtoriæ: *Hic inſtituit Menſam Canonicorum*:

nicorum: Id eſt, communem vitam inter Clericos ſuos inſtituit. Canonicorum enim nomine tunc omnes Clerici ſignificabantur, quòd in Canone, ſeu in matricula Eccleſiæ conſcripti eſſent. Idem *cap.* 9. Vitæ Patrum, de *Patroclo* Abbate ſanctiſſimo, poſtquam ab *Arcadio* Epiſcopo Bituricenſi Diaconus ordinatus eſt, ſcribit, eum ita vacaſſe Jejuniis, *Ut nec ad convivium menſa Canonica cum reliquis accederet Clericis. Quod audiens Archidiaconus, frendens contra eum, ait: Aut cum reliquis fratribus cibum ſume, aut certè diſcede à nobis. Non enim rectum videtur, ut diſſimiles cum his habere victum, cum quibus Eccleſiaſticum implere putarès Officium.* Communem Clericorum vitam in Anglicana Eccleſia inſtituit *S. Auguſtinus* Anglorum Apoſtolus, prout ipſi S. Gregorius præſcripſerat his verbis, referente *Beda*, *lib.* 1. *Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum*, cap. 27. *Mos Sedis Apoſtolica eſt, ordinatis Epiſcopis pracepta tradere, ut in omni ſtipendio quod accedit, quatuor debeant fieri portiones, &c. Sed quia Fraternitas tua Monaſterii Regulis erudita, ſeorſum fieri non debet à Clericis ſuis, in Eccleſia Anglorum hanc debet converſationem inſtituere, qua initiò naſcentis Eccleſia fuit Patribus noſtris, in quibus nullus eorum, ex his qua poſſidebant, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. Si qui verò ſunt Clerici extra ſacros Ordines conſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri uxores debent, & ſtipendia ſua exteriùs accipere... Communi autem vitâ viventibus, jam de faciendis portionibus, vel exhibendâ hoſpitalitate, & adimplendâ miſericordiâ, nobis quid erit loquendum? Cum omne quod ſupereſt, in cauſis piis ac religioſis erogandum eſt.*

Clericorum Veſtes à Laïcorum veſtibus diſtinctæ.

III. Clerici veſtibus à Laïcorum habitu diſtinctis utebantur, ut colligitur ex Concilio Agathenſi, *Canone* 20. Matiſconenſi I. *Canone* 5. Narbonenſi *Canone* I. Ex Vita S. Cæſarii, quem in Clerum cooptatum memorat, *mutatò habitu*. Ex Gregorio Turonenſi, *lib.* 5. *cap.* 14. ſcribente: *Merovens tonſuratus eſt, mutatàque veſte, quâ Clericis uti mos eſt, Presbyter ordinatur.* Ex S. Gregorio Magno lib. 3. Epiſtola 24. *Paulum Clericum*, inquit, *qui deſpectò habitu ſuò, ad laïcam reverſus vitam, ad Africam fugerat, prævidimus in Pœnitentiam dari.* Et lib. 7. Epiſtola XI. *Dum in Eccleſiaſtico habitu, non diſſimiliter quàm vixerant, vivunt, nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare.* Et ex Concilio Trullano, Canone 27. *Nullus eorum*, inquit, *qui in Cleri Catalogum relati ſunt, veſtem ſibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque iter ingrediens: Sed utatur veſtibus, qua iis qui in Clerum relati ſunt, attributa fuere. Si quis autem tale quid fecerit, unâ ſeptimanâ ſegregetur.* Civilis Clericorum habitus eodem interdum nomine vocatus eſt, quo ſacer, ſcilicet Caſula, vel Planeta, forſan ob ſimilem formam, licet iſte alio nitidior ac pretioſior eſſet. De S. Cæſario ſcribit Cyprianus in ejus Vita: *Ambulans per plateam civitatis, vidit contra in foro hominem, qui à dæmonio agebatur. In quem cùm attendiſſet, habens manum ſub caſula, ut à ſuis non videretur, crucem contra eum fecit.* Imò ſæculo etiam octavo caſula commune erat & quotidianum Clericorum indumentum, ut conſtat ex Concilio Liptinenſi Canone 7. quo decretum fuit, ut Presbyteri & Diaconi, *non ſagis, laïcorum more, ſed caſulis uterentur, ritu ſervorum Dei.* Quin & pro vulgari Monachorum indumento olim caſulæ nomen uſurpabatur, ut probant Acta S. Fulgentii, apud *Bollandum* die I. Januarii cap. 188. *Caſulam pretioſam*, inquiunt, *vel ſuperbi coloris ipſe non habuit, non Monachos ſuos habere voluit. Subtus caſulam nigello vel lactineo pallio circumdatus inceſſit.* Et Regula S. Macarii, cap. 27. inducit Monachum contumacem, dicentem: *Hic ego durare non poſſum, ſed accipiam caſulam meam*, (id eſt cucullam) *& ibo ubi voluerit Dominus.*

Tonſura & Corona Clericorum.

IV. Non ſolùm ſingulare indumenti genus, ſed etiam Tonſura & Corona, Clericos à Laïcis diſtinguebant. S. Gregorius *lib.* 7. *Epiſtola III.* de Neophytorum Ordinatione in Galliis frequenti loquens: *Defunctis*, inquit, *Epiſcopis tonſurantur, & fiunt repente ex Laïcis Sacerdotes.* Concilium Trullanum Lectorem conſtitui prohibet, *Niſi Sacerdotali Tonſurâ uſus fuerit: & benedictionem à ſuo Paſtore canonicè ſuſceperit.* S. Germanus Conſtantinopolitanus Patriarcha, *In Theoria*, ſic de Tonſura & Corona Clericali ſcripſit: *Tonſura capitis Sacerdotis, & rotunda ejus capillorum media ſectio, vice corona eſt ſpinea, quam Chriſtus geſtavit. Duplex corona circumpoſita capiti Sacerdotis, ex capillorum ſignificatione, imaginem refert venerandi capitis Apoſtoli Petri. Quod, cùm miſſus eſſet ad prædicationem Domini & Magiſtri, ei tonſum eſt ab iis qui ejus ſermoni non credebant, ut illuderetur ab ipſis: eique Magiſter Chriſtus benedixit, & infamiam in honorem, illuſionem in gloriam convertit, & poſuit ſuper caput ejus coronam Petra fidei effulgeſcentem, &c.* Clericalis Tonſuræ apud Gregorium Turonenſem mentio frequens, ſed & Coronæ in Eccleſia Gallicana communis meminit, *Vita Patrum* cap. 17. *S. Nicetius Epiſcopus, ab ipsò ortûs ſui tempore Clericus deſignatus eſt. Nam cùm partu fuiſſet effuſus, omne caput ejus, ut eſt conſuetudo naſcentium infantium, à capillis nudum cernebatur; in circuitu verò modicorum pilorum ordo apparuit, ut putares ab eiſdem Coronam Clerici fuiſſe deſignatam.*

Clericalis Tonſuræ & Coronæ uſum, formámque in Hiſpaniis deſcribit Canon quadrageſimus-primus Concilii Toletani IV. *Omnes Clerici, vel Lectores* (inquit) *ſicut Levita & Sacerdotes, detonſò ſuperiùs totò capite, inferiùs ſolam circuli coronam relinquant: Non ſicut huc uſque in Gallicia partibus facere Lectores videntur, qui prolixis, ut laïci, comis, in ſola capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iſte in Hiſpania huc uſque Hæreticorum fuit. Unde oportet, ut pro amputando Eccleſia ſcandalo, hoc ſignum dedecoris auferatur; & una ſit Tonſura, vel habitus, ſicut totius Hiſpania eſt uſus.* De Tonſura & Corona diſſerit *S. Iſidorus Hiſpalenſis*, *lib.* 2. *de Officiis Eccleſiaſticis cap.* 4. atque Tonſuram eſſe *Signum quoddam, quod in corpore figuratur, ſed in animo geritur, ſcilicet ut hoc ſignò in religione vitia reſecentur, & criminibus carnis noſtra, quaſi crinibus exuamur.* Coronam verò *Sacerdotium, Regnúmque Eccleſia figurare.*

In Anglicana quoque Eccleſia ſimilis Diſciplina viguit. De *Theodoro*, qui à *Vitaliano* Papa in Angliam miſſus eſt, ut Cantuarienſi Eccleſiæ præeſſet, ita ſcribit *Venerabilis Beda lib.* IV. *Hiſtoria Anglorum* cap. I. *Subdiaconus ordinatus, quatuor expectavit menſes, donec illi coma creſceret, quò in coronam tonderi poſſet. Habuerat enim Tonſuram more Orientalium, S. Pauli Apoſtoli.* Orientalium Tonſura vocabatur ab illis *S. Pauli*, quòd Apoſtolus Nazaræorum more caput totonderit, abraſis undequaque capillis. Quæ verò apud Romanæ Eccleſiæ Clericos in uſu erat, dicebatur Tonſura *S. Petri*, quam & Anglicanus Clerus imitatus eſt, teſte *Ceolfrido* Abbate in Epiſtola quam refert *Beda lib.* 4. *Hiſtoria cap.* 24. Ubi enim præmiſit, Apoſtolos omnes non uno eodemque modo fuiſſe attonſos, neque inter Patres aliquam fuiſſe de Tonſuræ differentiâ controverſiam; nec Tonſuræ diſcrimen iis nocere, quibus pura in Deum fides, & caritas in proximum ſincera eſt; adeóque mirum eſſe non debere, quòd non una ſit per totum orbem Chriſtianum Tonſuræ forma, ſubjungit: *Nullam magis ſequendam jure dixerim eâ, quam in capite ſuo geſtabat Petrus... Neque ob id tantùm in coronam attondemur; quia Petrus ita attonſus eſt, ſed quia Petrus in memoriam Dominica Paſſionis ita attonſus eſt... Oportet eos, qui vel Monachi votum, vel gradum Clericatus habent, formam quoque corona, quam Dominus*

in Paſſione ſua ſpineam portavit in capite ſuo, quemque in capite per tonſuram præferre: ut ſe etiam irriſiones & opprobria pro illo libenter ac prompto animo ſufferre ipſo etiam frontiſpicio doceant. Atque etiam *Ut coronam vitæ æternæ ſe ſemper expectare, proque hujus perceptione, & adverſa ſe mundi, & proſpera contemnere deſignent.* Coronam in formam ſemicirculi aptatam ſupra frontem, *Simonis Magi* Tonſuram Angli vocabant, quòd à forma Romanæ Coronæ, quam tribuebant S. Petro abhorreret. *Tonſuram Simonis*, inquit Ceolfridus, *quis non cum ipſâ magiâ deteſtetur? Quæ aſpectu in frontis quidem ſuperficie coronæ videtur ſpeciem præferre; ſed ubi ad cervicem conſiderando perveneris, decurtatam eam, quam te videre putabas, invenies coronam; ut meritò Simoniacis, & non Chriſtianis talem habitum convenire cognoſcas, qui in præſenti quidem vitâ à deceptis hominibus putabantur digni perpetuâ gloriâ coronæ; ſed in eâ quæ hanc ſequitur vitâ, non ſolùm omni ſpe coronæ privati, ſed æternâ inſuper ſunt pœna damnati. . . . Qui ad coronam te vitæ, quæ terminum neſciat, tendere credit, quid contrario fidei tuæ habitu terminatam in capite coronæ imaginem portas?*

Clerici Epiſcopis, à quibus ordinati fuerant, addicti.

V. Epiſcopis Clericos addicebat Ordinatio. Hinc toties prohibuere Concilia, ne Epiſcopus alienum Clericum ordinaret. Arvernenſe, *Canone* 11. Arelatenſe V. *Canone* 7. Cabilonenſe, *Canone* 13. Aurelianenſe III. *Canone* 15. Valentinum in Hiſpania *Canone* 6. Bracarenſe *Canone* 8. Hinc S. Gregorius Epiſcopo Syracuſano præcipit, ut Clericos *Bacandæ* Epiſcopi per Siciliam diſperſos, & in aliis Diœceſibus ordinatos, ad ejus Eccleſiam reverti cogat. *Indicavit nobis Bacanda frater* (inquit lib. 3. Epiſtola 42.) *quoſdam de Clero ſuo in Sicilia partibus ad Sacros Ordines perveniſſe. Qui quoniam neque Presbyterum, neque Diaconos ſe habere commemorat, eos ad ſe petiit debere tranſmitti. Proinde Fraternitas tua, ubicumque illos repereris, huc eos ſine dilatione tranſmittas, quatenus & illi ad Eccleſiam in quâ olim militaverunt, revocentur, & antedictus Epiſcopus optatum de eis poſſit habere ſolatium.* Hinc tot Conciliorum Decreta contra *vagos & inſtabiles Clericos*, & *non obedientes Epiſcopo à quo ſunt ordinati.* Quos Communione & honore privat Valentina Hiſpaniæ Synodus *Canone* 5. & quemquam ordinare vetat, *qui ſe localem futurum primitus non ſpoponderit*, Canone 6. Et Concilium Hiſpalenſe I. *Canone* 3. Clericum, *qui cultum Eccleſiæ ſuæ deſerit, in qua dicatus ab exordiis infantiæ fuerat, proprio reformandum*, id eſt, reſtituendum ſtatuit *Epiſcopo*: &, deſertionis culpam in Monaſterio aliquandiu expiare, ab ordine & honore ſuſpenſum, ſicque ad Eccleſiaſticum Miniſterium revocari. Honeſtiſſimæ iſtius ſervitutis hanc rationem profert Synodus: *Scribitur enim in lege mundiali*, id eſt, in Lege civili, *de colonis agrorum, ut ubi eſſe jam quiſque cœpit, ibi perduret. Non aliter & de Clericis, qui in agro Eccleſiæ operantur, Canonum decreto præcipitur ut ibi permaneant, ubi eſſe cœperunt.* S. Iſidorus Hiſpalenſis lib. 2. de Eccleſiaſticis Officiis cap. 3. *Duo ſunt igitur genera Clericorum: Unum Eccleſiaſticorum ſub regimine Epiſcopali degentium: Alterum Acephalorum, id eſt, ſine capite, quem ſequantur ignorantium. Hos neque inter laicos ſæcularium officiorum ſtudia, neque inter Clericos religio retentat divina; ſed ſolutos atque oberrantes, ſola vaga vita complectitur, &c. Hippocentauris ſimiles, neque equi, neque homines, mixtumque genus, proléſque biformis, ut ait Poëta. Quorum quidem ſordidâ atque infami numeroſitate, ſatis ſuperque noſtra pars Occidua polluitur.*

Clerici deſertores & inſtabiles damnati.

Contra Clericos ex ambitione inſtabiles tulerat Legem Juſtinianus Imperator Novella 3. cap. 2. *Quod hactenus indecenter fiebat, nequaquam in Republica geratur, id eſt, multos Reverendiſſimorum Clericorum dedignari quidem in iis, in quibus ordinati ſunt ſanctiſſimis Eccleſiis, aut hic, aut in Provinciis deſervire, ad ſanctiſſimam verò Majorem Eccleſiam, & venerabilem Clerum ejus per patrocinium quodlibet accedere. Quod de cætero fieri omnimodo prohibemus. Nam ſi prohibemus ex uno Monaſterio in aliud tranſmigrare, multò magis neque Clericis hoc permittimus; lucri & negotiationis habere demonſtrationem hujuſmodi horum deſiderium judicantes.*

Idem Imperator, *Cod. L.* 1. *de Epiſcopis & Clericis, Leg.* 51. ubi Clericis & Monachis immunitatem à tutelis conceſſit, eos excipit qui vagi fuerint ac deſides. *Eos tamen Clericos & Monachos hujuſmodi habere beneficium ſancimus, qui apud Sacroſanctas Eccleſias, vel Monaſteria permanent, non divagantes, neque circa divina Miniſteria deſides. Cùm propter hoc ipſum beneficium eis indulgeamus, ut aliis omnibus derelictis, Dei omnipotentis Miniſteriis inhæreant.*

Epiſcopi ordinarii Beneficiorum collatores.

VI. Ordinaria Beneficiorum collatio ad Epiſcopos, ex Eccleſiæ diſciplinâ, pertinebat. Archidiaconi inſtituendi jus penes Epiſcopum fuiſſe, colligitur ex Concilio Agathenſi, *Canone* 23. decernente ut ſi Archidiaconus *Officium propter ſimpliciorem naturam implere, aut expedire nequiverit*, id eſt, ſi rebus gerendis non fuerit idoneus, *ille loci ſui nomen teneat, & ordinationi Eccleſiæ, quem elegerit Epiſcopus, præponatur.* Idem colligitur ex Concilio Toletano IV. *Canone* 51. declarante, *Conditores Baſilicarum, in rebus quas eiſdem Eccleſiis conferunt, nullam poteſtatem habere: Sed juxta Canonum inſtituta, ſicut Eccleſiam, ita & dotem ejus, ad ordinationem Epiſcopi pertinere.* Idem ex Concilio Toletano X. compertum eſt, Canone 3. *Agnovimus*, inquit, *quoſdam Pontifices præcepti Principis Apoſtolorum ita eſſe immemores, ut quibuſdam Monaſteriis Parochialibuſque Eccleſiis, aut ſuæ conſanguinitatis perſonas, aut ſui favoris participes, iniquum ſæpe ſtatuant in Prælatum*, &c.

Concilium Emeritenſe* *Canone* 12. Canonicatuum in Eccleſia Cathedrali collationem Epiſcopis aſſerit: *Ut omnibus Epiſcopis Provinciæ noſtræ, ſi voluerint de Parochianis Preſbyteris & Diaconibus Cathedralem ſibi in Principali Eccleſia facere, maneat per omnia licentia.* In locum verò Parochiani Presbyteri, qui tranſlatus ad Cathedralem fuerit, alium inſtitui jubet *Pontificali electione*, id eſt, electione Epiſcopi.

* De Merida.

Romanus Pontifex jure præventionis utebatur.

VII. Jure tamen quodam præventionis tunc Romanus Pontifex utebatur in collatione Beneficiorum, in Provinciis & Inſulis Romæ vicinis. Sic Meſſanenſi Monaſterio *Paulinum* Epiſcopum, cujus civitas & Eccleſia Barbarorum incurſionibus devaſtata fuerat, præfecit Abbatem S. Gregorius, eaque de re ſcripſit ad *Felicem* Meſſanenſem Epiſcopum. (*Lib.* 1. *Epiſtola* 38.) Scripſit & ad *Petrum* Diaconum Patrimonii Romanæ Eccleſiæ in Sicilia Curatorem ut *Paulinum* in Monaſterii poſſeſſionem mitteret, ac ejus Monachos per Siciliam diſperſos in idem Monaſterium cum cæteris congregaret. *Quam rem*, inquit, *venerabili Felici ejuſdem civitatis Epiſcopo nos ſignificaſſe cognoſce: Ne præter ſuam notitiam in Diœceſi ſibi conceſſâ, ordinatum quidpiam contriſtetur.* (Epiſtola 39.) Idem Pontifex Parochialem Eccleſiam Rectore deſtitutam, *Dominico* Presbytero contulit, ac ea de re ſcripſit ad *Importunum* Epiſcopum, in cujus erat Diœceſi conſtituta. *Ea quæ providè diſponuntur, Fraternitatem tuam credimus libenter amplecti, & quia Eccleſiam Sanctæ Mariæ quondam Campiſonis in tuâ Parochiâ poſitam Presbytero vacare cognovimus, præſentium portitorem Dominicum Presbyterum in eadem Eccleſia ut præeſſe debeat, nos ſcito deputaſſe. Ideóque Fraternitas tua ei emolumenta ejuſdem Eccleſiæ, faciat ſine cunctatione præſtari, & decima fructus Indictionis, qui jam percepti ſunt, prædicto viro fac ſine mora reſtitui: Quatenus ejuſdem Eccleſiæ utilitates, cujus emolumenta conſequitur, Deo adjutore, feliciter valeat procurare.* (Lib. 2. P. 1. Epiſtola X.)

Abbatem etiam Neapolitano Monaſterio præfecit Sanctus Gregorius, quem tamen priùs ordinandum & in poſſeſſionem mittendum non eſſe ſtatuit, quàm ejus mores ab Epiſcopo Neapolitano probati eſſent, ad quem hac de re ſcripſit Epiſtolam 92. Lib. VII. *Quia ſervorum Dei Pater, quem in Neapolitana civitate tranſmiſeram, defunctus eſt, viſum eſt mihi latorem præſentium Barbatianum Monachum, pro eorumdem Monachorum gubernatione tranſmittere. Quem ad præſens Præpoſitum eſſe decernimus, ut ſi ejus vita tuæ Fraternitati placuerit, hunc poſt aliquantum temporis eorum Patrem debeas ordinare: Sunt enim bona quæ in eo placent. Sed hoc eſt in illo vehemens vitium, quia valde ſibi ſapiens eſſe videtur... Tua itaque Sanctitas circa eum inſtanter invigilet, & ſi hunc & cautum in regimine, & humilem in ſuo ſenſu fieri cognoverit, tunc eum ad Abbatis honorem, Deo auctore perducat. Si verò minùs in humilitate proficit, ejus Ordinationem differat mihique renuntiet.*

Romanus Pontifex omnia Beneficia in Patrimonio Romanæ Eccleſiæ ipſe conferebat.

Beneficia verò in Patrimonio Eccleſiæ Romanæ ubique terrarum conſtituta, ſummo jure conferebat Romanus Pontifex, ut colligitur ex S. Gregorio *Lib. 9. Epiſtola* 56. ad *Candidum* Presbyterum, Patrimonii S. Petri in Galliis Curatorem, quâ ipſi commendat *Aurelium* Presbyterum Gallicanum, ut eum alicui Eccleſiæ, Oratorio, vel Monaſterio, Presbyterum, aut Abbatem præficiat. *Ut ſicubi*, inquit, *in poſſeſſionibus B. Petri Apoſtolorum Principis Oratorium, aut locus, qui Presbytero indiget, inveniri potuerit, ei debeat committi; quatenus & ipſe ſubſidium vitæ præſentis inveniat, & nos inveniamur petitioni illius paruiſſe.*

Jure etiam devoluto, in Eccleſia univerſali.

Jure etiam devoluto Romanum Pontificem eâ ætate Beneficia contuliſſe, credere par eſt. Nam Epiſcopatus ipſos eô jure contulit aliquando Sanctus Gregorius. Sic vacante *Alerienſi* Eccleſia in Corſica Inſula, cùm Clerus & cives Epiſcopi electionem diu neglexiſſent, *Martinum* illis Epiſcopum dedit, ut conſtat ex *Epiſtola* 79. ad Clerum & Nobiles Corſicæ. *Et ſi vos*, inquit, *multò jam tempore ſine Pontifice eſſe Dei Eccleſiam non doletis, nos tamen de ejus regimine cogitare, & ſuſcepti cura compellit Officii, &c. Nam ſi gregi Paſtoris cura defuerit, facilè laqueos inſidiatoris incurrit. Ea de re, quoniam Eccleſia Alerienſis Sacerdotis diu eſt auxilio deſtituta, neceſſarium duximus Martinum Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum ibidem Cardinalem conſtituere Sacerdotem.* Cardinalis Epiſcopus, aut Presbyter, idem eſt ac proprius ſive titularis, Gregorii, & Auctorum ſexti ſæculi phraſi: unde & *Incardinare* Epiſcopum, Presbyterum, aut Diaconum, idem eſt Sancto Gregorio, ac alicui Eccleſiæ titulo Beneficii deputare, à quâ deinceps amoveri ad nutum non poſſit. Jure pariter devoluto *Aprutinæ* Eccleſiæ Epiſcopum nominavit *Opportunum*, quâ de re ad *Paſſivum* Fermanum * Epiſcopum ſcripſit Epiſtola 13. lib. X. *Benè novit Fraternitas veſtra*, inquit, *quam longo ſit tempore Aprutium* * *Paſtorali ſolicitudine deſtitutum. Ubi diu quæſivimus quis ordinari debuiſſet, & nequaquam potuimus invenire. Sed quia Opportunus nobis in moribus ſuis, in Pſalmodia ſtudio, in amore orationis valde laudatur, & religioſam vitam omnimodo agere dicitur, hunc volumus ut Fraternitas veſtra ad ſe faciat venire. Et ſi nulla ei crimina, quæ per Legis Sacræ regulam morte mulctanda ſunt*, (id eſt depoſitione digna) *obviant, tunc hortandus eſt, ut vel Monachus, vel à vobis Subdiaconus fiat. Et poſt aliquantulum temporis, ſi Deo placuerit, ipſe ad Paſtoralem curam debeat promoveri.* Cùm Saraceni regiones Orientis plurimas, & inter cæteras Antiochiam & Hieroſolyma tyrannidi ſuæ ſubjeciſſent, & in utraque Sede Patriarchica, & ſubditis Eccleſiis, legitimæ electiones fuiſſent interruptæ: Sedeſque illas vel ambitioſi homines invaſiſſent, vel Monothelitæ in eas à Conſtantinopolitano Patriarcha fuiſſent intruſi,

* De Fermo

* Abruzzo.

Martinus I. Pontifex Sanctiſſimus primùm *Stephano* Dorylæi Epiſcopo, deinde *Joanni* Archiepiſcopo Philadelphiæ, Sedis Apoſtolicæ vices demandavit, ut Epiſcopos, Presbyteros; & Diaconos in Eccleſiis illis inſtituerent. Ita ſcripſit ad Philadelphienſem Antiſtitem: *Ea quæ deſunt, corrigas, & conſtituas, per omnium civitatum Eccleſias, quæ Sedi tam Hieroſolymitanæ, quàm Antiochenæ ſubſunt, Epiſcopos, & Presbyteros, & Diaconos. Hoc tibi omni modo facere præcipientibus nobis, ex autoritate Apoſtolicâ, quæ data eſt nobis à Domino per Petrum Sanctiſſimum & Principem Apoſtolorum.* Ex quibus colligitur, Summos Pontifices, ſexto & ſeptimo ſæculis, Eccleſiis vacantibus Epiſcopos & Presbyteros, Jure devoluto, præfeciſſe.

Jus Patronatus in Beneficiorum collatione.

VIII. Juris Patronatûs in Beneficiorum collatione, vix ulla reperies veſtigia in Eccleſiis Italiæ ſexto & ſeptimo ſæculo. Subdiaconus quidam Meſſanenſis, nomine *Januarius*, Baſilicam in Martyrum memoriam fundaverat, pro cujus conſecratione ſupplicaverat Sancto Gregorio Pontifici Maximo. Scripſit S. Pontifex ad *Felicem* Epiſcopum Meſſanenſem, ut fundationem examinaret, expenderetque an ejus donatio ſartis tectis, luminaribus, & Clericorum ſuſtentationi ſufficiens eſſet; quod ſi ita ſe habere cooperiret, ſuſceptâ fundatione, dedicaret Eccleſiam: *Enuntiaturus ex more, nihil illic Conditoris juri ulterius jam deberi, niſi proceſſionis gratiâ* (id eſt, jus adeundi ad Sacrificium & Orationem) *quæ Chriſtianis omnibus in commune debetur.* Certè ſi jus Patronatûs Fundatoribus Eccleſiarum quæſitum fuiſſet, illud excepiſſet Sanctus Gregorius.

Monachis tamen Siciliæ Presbyterorum nominationem & inveſtituram, qui in Eccleſiis Epiſcoporum munificentiâ ipſis conceſſis Sacra facerent, aſſeruit Joannes IV. *Divinæ enim Leges habent, & ſæculares* (inquit ille in ſuo Decreto) *ut cujus eſt poſſeſſio, ejus fiat inſtitutio.*

Abbatiarum Fundatoribus jus nominandi Abbates, vel Abbatiſſas, qui eas regerent, ab Eccleſia conceſſum, cùm in Italia, tum in Galliis, nonnulla ſuadent exempla. Neapolitanæ Abbatiæ Fundatrix *Ruſtica* Patricii generis fœmina, *Gratioſam* Abbatiſſam ei præeſſe voluit, teſte Sancto Gregorio *Epiſtola* 59. *Lib.* 11. ad *Fortunatum* Neapolitanum Epiſcopum datâ. Sancta *Radegundis* Pictavenſi Monaſterio, quod extruxerat dotaveratque, *Agnetem* præfecit Abbatiſſam, teſte Gregorio Turonenſi, *lib.* 9. *Hiſtoriæ cap.* 40. & 42. Nominationem tamen ſuam electione firmari voluit, ut Abbatiſſæ, quam elegiſſent, Moniales parerent lubentiùs ac lætiùs. Id conſtat ex Epiſtola *S. Radegundis* ad Epiſcopos. *Electione etiam noſtræ Congregationis* inquit, *Dominam & Sororem meam Agnetem, quam ab ineunte ætate, loco filiæ colui, & eduxi, Abbatiſſam inſtitui, ac me poſt Deum ejus ordinationi regulariter obedituram commiſi.* Sanctus Audoënus adhuc laicus, Rasbacenſi Monaſterio, quod in Patrimonio ſuo fundaverat, Abbatem præfecit unum ex *S. Columbani* diſcipulis, ut teſtatur vetus Auctor Vitæ ipſius, apud *Surium*, die 24. Auguſti. *S. Eligius* in *Solemniacenſi* Monaſterio; quod Regia Dagoberti munificentia ædificaverat, Abbatem conſtituit, eique ad Epiſcopatum poſtea aſſumpto, dedit Succeſſorem. Pariſiis etiam ædificato in ædibus ſibi à Rege donatis Parthenoni Abbatiſſam nomine *Auream* præfecit: ut refert *Sanctus Audoënus* Rothomagenſis Epiſcopus in ejus Vita, *Tomo* 5. *Spicilegii*. In Hiſpaniæ Eccleſiis, jus nominationis ad Beneficia Fundatoribus collatum eſt, *Canone* 2. Concilii Toletani IX. celebrati anno 655. cujus hæc ſunt verba: *Quia fieri plerùmque cognoſcitur, ut Eccleſiæ Parochiales, vel ſacra Monaſteria, ita quorumdam Epiſcoporum vel inſolentiâ, vel incuriâ, horrendam decidant in ruinam, ut gravior ex hoc*

oriatur

oriatur ædificantibus mœror, quàm in ſtruendo gaudii extiterat labor; ideò piâ compaſſione decernimus, ut quamdiu earumdem Fundatores Eccleſiarum in hâc vitâ ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre præcipuam; atque Rectores idoneos in eiſdem Baſilicis iidem ipſi offerant Epiſcopis ordinandos. Quòd ſi tales forſitan non inveniantur ab eis, tunc quos Epiſcopus loci probaverit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat, cum eorum conniventiâ ſervituros. Quòd ſi ſpretis eiſdem Fundatoribus, Rectores ibidem præſumpſerit Epiſcopus ordinare, & Ordinationem ſuam irritam noverit eſſe, & ad verecundiam ſui alios in eorum loco, quos iidem ipſi Fundatores condignos elegerint, ordinet. Fundatoribus Eccleſiarum, quamdiu in hâc vita ſuperſtites extiterint, non eorum hæredibus, jus illud tribuit Hiſpanienſis Eccleſia. Hæc Diſciplina citiùs in Oriente inſtituta eſt, ubi non ſolùm Fundatoribus Eccleſiarum, ſed illorum etiam hæredibus, jus nominationis ad earumdem Beneficia, Juſtiniano imperante conceſſum eſt; modò & ipſi hæredes ſumptus neceſſarios ad Clericorum illis in Eccleſiis Sacra facientium ſuſtentationem præberent, & dignos Epiſcopo præſentarent. Si enim nominarent indignos, jus ad Epiſcopum devolutum erat. Id ſtatuit Novella LVII. cap. 2. *Si quis ædificans Eccleſiam, aut etiam aliter expendens in eâ miniſtrantibus alimenta, voluerit aliquos Clericos inſtituere, non eſſe ei fiduciam ullam, quos vult, per poteſtatem deducere tuæ Reverentiæ ad ordinandos eos, ſed examinari à tuâ Sanctitate, & hos ſuſcipere Ordinationem, qui Dei miniſterio digni videbuntur exiſtere.*

Et Novella CXXIII. cap. 18. *Si quis domum Oratorii fabricaverit, & voluerit in eâ Clericos ordinare, aut ipſe, aut ejus hæredes, ſi expenſas ipſis Clericis miniſtrant & dignos nominant, nominatos ordinari: Si verò qui ab eis eliguntur, tanquam indignos prohibent ſacræ Regulæ ordinari; tunc Epiſcopus quoſcumque putaverit meliores, ordinare procuret.*

Clerici à ſuis Beneficiis ad nutum amovere non poterant Epiſcopi.

IX. Clerici à ſuis Beneficiis amoveri ad nutum Epiſcoporum non poterant, ſexto & ſeptimo ſæculis. Id ex Epiſtolis *Sancti Gregorii* colligitur, qui *Natalis Salonitani* factum vehementer improbavit, quô Archidiaconum Eccleſiæ ſuæ, ſpecie ipſius ad Preſbyteratus gradum promovendi, exauctoraverat. Quâ de re ſic ad illum Epiſcopum ſcripſit Sanctiſſimus Pontifex, lib. 1. Epiſtola 19. *Geſta quæ nobis in Concilii veſtri confecta ſecretario direxiſtis, in quibus Archidiaconus Honoratus addicitur, plena eſſe cognovimus ſemine jurgiorum, cùm uno eodémque tempore una perſona nolens ad Sacerdotii Ordinem provehitur, quæ tanquam immerita, à Diaconatûs Officio removetur. Et ſicut juſtum eſt ne nemo creſcere compellatur invitus, ita cenſendum puto ne quiſquam inſons ab Ordinis ſui miniſterio dejiciatur injuſtè... Locum & adminiſtrationem ſuam Honorato Archidiacono reſtituas, admonemus.* Et lib. 2. Epiſtola 24. *Cùm Sanctæ Memoriæ Deceſſoris mei fueris ſcriptis prohibitus, ne contra Honoratum Archidiaconum dolorem tam longæ ingratitudinis in corde retineres, cùmque à me ſæpè correptus fueris, mandata Dei negligens, ſed & ſcripta noſtra contemnens, præfatum Honoratum Archidiaconum tuum, quaſi ad fortiorem honorem provehens, conatus es callidâ arte degradare. Unde actum eſt, ut eo de Archidiaconatûs loco ſummotò, alium accerſeris, qui tuis moribus obtemperare potuiſſet: Cùm præfatus vir pro nullâ tibi re, ut arbitror, diſplicuit, niſi quòd vaſa ſacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat. Quam cauſam ſubtili voluimus, & nunc ego, & tunc ſanctæ memoriæ Deceſſor meus diſcutere: Sed tu tuorum tibi actuum conſcius, perſonam ad Judicium inſtructam tranſmittere diſtuliſti. Proinde Fraternitas tua, vel poſt frequentatam toties admonitionem, à culpa ſua errore reſipiſcat, & præfatum Honoratum in ſuum, mox ut meæ ſcripta ſuſceperis, locum ſuſcipiat. Quod ſi fortè facere diſtuleris, uſum tibi Pallii, qui ab hac Sede conceſſus eſt, noveris eſſe ſublatum. Si verò, etiam amiſſo Pallio, in eadem pertinaciâ adhuc perſtiteris, Dominici Corporis ac Sanguinis te ſcias participatione eſſe privatum.* Legendæ ſunt & Epiſtolæ XV. XVI. XVII. & XXXVII. de eadem cauſa ſcriptæ.

Idem Sanctiſſimus Pontifex Abbatem ſolâ voluntate Epiſcopi, abſque cauſâ, depoſitum, reſtitui juſſit, Epiſtola 1. Lib. XII. ad *Marinianum* Epiſcopum Ravennatem datâ. *Quia incongruum valde eſt à ſuſceptò Officio ſolâ quemquam voluntate ſuſpendi, quem culpa non removet... Si nulla manifeſta depoſitionis cauſa extitit, quâ Fortunatum Abbatis Officio removet, eum in ſuo loco reformare feſtinet, atque ejus Epiſcopum dignâ reprehenſione increpare non deſinat, cur Deceſſoris ſui, nullis provocatus exceſſibus, deſtruere Ordinationem molitus ſit.* In Galliis, Concilium Turonenſe II. ſanxit, *Canone* 7. Abbatem, aut Archipreſbyterum ab Epiſcopo deponi non poſſe, niſi congregatis & ſuffragantibus cæteris Abbatibus, aut Preſbyteris.

In Hiſpania Concilium Hiſpalenſe I. *Canone* 6. antiquos Africanæ Eccleſiæ Canones renovavit, quibus cautum erat, ne Preſbyteri, aut Diaconi à ſolo Epiſcopo deponi poſſent, ſed ut eorum cauſæ in Concilio diſcuterentur. *Ut juxta priſcorum Patrum Synodalem Sententiam, nullus noſtrùm ſine Concilii examine dejiciendum quemlibet Preſbyterum, vel Diaconum audeat. Nam multi ſunt, qui indiſcuſſos poteſtate tyrannicâ, non auctoritate canonicâ damnant. Et ſicut nonnullos gratiâ favore ſublimant, ita quoſdam odio invidiáque permoti humiliant. Epiſcopus enim Sacerdotibus ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, ſolus auferre non poteſt.*

ARTICULUS V.

De Monachis, & Monialibus.

Variis Monachorum inſtituta, & Regulæ.

I. SExto & ſeptimo ſæculo, Vitam Monaſticam in Occidente propagarunt viri ſanctiſſimi, *Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus, Aurelianus, Columbanus, Ferreolus Uceticenſis, Benedictus, Iſidorus, Sanctus Fructuoſus.* Sanctus Cæſarius duplicem Regulam ſcripſit: Unam Sanctimonialibus, in gratiam *Cæſariæ* ſororis ſuæ, & Monialium, quibus præerat in Monaſterio Arelatenſi, ejus ſumptibus extructô & fundatô, anno circiter 536. Legi poteſt in Codice Regularum *Holſtenii*, & apud alios qui veteres Monachorum & Monialium Regulas in lucem emiſerunt. Ipſam deſcribit, & prolixè, ſed eruditè explicat *P. le Cointe, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum.* Neophytas, ſive Novitias, per annum, in veſte ſæculari, ſub ſenioris alicujus Monialis diſciplinâ inſtitui jubet, antequam in Monaſterium recipiantur. Sibi proprium nihil reſervare. Ancillam ſuis privatim obſequiis deputatam non habere. Nobilium, ſive ignobilium filias, ſive nutriendas, ſive docendas, in Monaſterium non recipi. Opus vel artificium ſibi non eligere, ſed injunctum à ſeniore perficere. Nulli licitum ſemotam eligere manſionem, nec cubiculum, vel armariolum, quod peculiariùs claudi poſſit. Tardè non venire *ad Opus Dei*, id eſt ad Officium divinum; & ad opera quotidiana. Deſides increpandas: contumaces ab orationis communione, vel à participatione menſæ communis ſegregandas. Statuit ut miniſterio, etiam coquinæ, per ordinem vacent, exceptis Matre & Præpoſita. Illis quæ coquunt, ſingulos meros addi indulget, ad levandum laborem, id eſt, ſingula vini vaſcula. In Vigiliis, privatis diebus, ea opera facere permittit, quæ mentem à lectionis auditu non retrahant; ſi quæ verò

Regula Sancti Cæſarii pro Monialibus.

ſomno gravantur, vult eas, reliquis ſedentibus, in pedes ſtare. Decernit ut taceant ad menſam. Ut quovis die duabus horis legant: Reliquis, in unum, penſum operis ſui perficiant. Primâ laboris horâ lectio fiat: nuſquam meditatio verbi Dei, & oratio de corde ceſſet. Adduntur plura capita ex Sancti Auguſtini Regula iiſdem pene deſcripta verbis. Vetat inſuper ne Moniales convivium præbeant Epiſcopis, Abbatibus, Monachis, Clericis, ſæcularibus viris aut mulieribus, etiam parentibus Abbatiſſæ, vel alterius Sanctimonialis; imò nec ipſi Epiſcopo civitatis, aut Monaſterii Proviſori. Veſtes Monialium, ſimplicis coloris eſſe jubet, non nigras, non lucidas, ſed lactinas, ſive lactei coloris. Argentum ab ipſarum uſu removet, niſi in Oratorii miniſterio. Acus picturam, vel texturam phrygionum in Monaſterio fieri prohibet, ipſa etiam ornamenta holoſerica eſſe vetat. Picturas in parietibus, vel cameris, non permittit; Quia in Monaſterio, quod non humanis, ſed ſpiritualibus tantùm oculis placet, eſſe debet. Tonſæ non erant Sancti Cæſarii Moniales: Siquidem in Recapitulatione Regulæ jubet eas religare caput & crines ad certam menſuram, quæ incauſto, id eſt, atramento præſcripta erat, ne ſæcularium inſtar fœminarum, tortito capite & comâ vanam gloriam aucupari viderentur. Abbatiſſam carnali affectu, aut natalium, vel conſanguinitatis intuitu, eligi prohibet ſed ſanctiorem, ſapientiorem, & ad Monaſticam diſciplinam ſervandam aptiorem, eligi præcipit. Hanc Sancti Cæſarii Regulam profeſſa eſt, & Monialibus Abbatiæ ſuæ Pictavenſis dedit obſervandam Sancta Radegundis, ut ipſa teſtatur in Epiſtola ad Epiſcopos, apud Gregorium Turonenſem lib. 9. cap. 42.

Regula Sancti Cæſarii pro Monachis.

Monachis quoque Regulam ſcripſit *Sanctus Cæſarius*, quæ in pleriſque Monaſteriis vigebat, in Gallia præſertim Narbonenſi. Hanc & *Stellartius*, inter Regulas Ordinum Monaſticorum ac Militarium, & *Holſtenius*, in Codice Regularum, ediderunt; illamque deſcribit in Annalibus Francorum *P. le Cointe*, ad annum 536. cum Regula Monialium confert, & eruditis Commentariis illuſtrat. Carnium eſu Monachis interdicit Regula Sancti Cæſarii, niſi ſint infirmi. Diebus jejuniorum, tria fercula vult ipſis porrigi ad refectionem; cæteris diebus, duo ad prandium, totidem ad cœnam: Biberes, ſeu potiones æquat numero ferculorum. Jejunia præſcribit à Paſchate ad Kalendas Septembres, feriis quarta & ſexta: à Kalendis Septembris, ad Natale Domini, quotidie, præter dies Dominicos: à Natali Domini, uſque ad Sexageſimam, feriis ſecunda, quarta & ſexta: à Sexageſima uſque ad Paſcha, quotidie, ſolis pariter Dominicis exceptis. Divini Ordinem Officii præſcribit variis anni temporibus accommodatum. In Vigiliis dierum Dominicarum, ſex Miſſas, id eſt, ſex Lectiones fieri jubet, & primam Miſſam, ſive primam Lectionem eſſe de Chriſti Reſurrectione, quam ſtantes audiant Monachi. A menſe Octobri ad Paſcha, duos ſingulis diebus Nocturnos, & tres Miſſas indicit, id eſt, tres Lectiones, & modum quo fieri debent: *Ab una Miſſa*, inquit, id eſt ad unam *Miſſam, legat Frater folia tria, & oret; Legat alia tria, & levet ſe.* Quâ ſanctione tria præcipiuntur; ut Lector ſedens legat; ut pro ſingulis Lectionibus tria folia legantur; ut in fine uniuſcujuſque Lectionis orent Monachi, id eſt, meditationi aliquantiſper vacent, donec is qui Synaxi præeſt, jubeat Lectionem iterum fieri.

Regula Sancti Aureliani.

S. Aurelianus Arelatenſis Epiſcopus Monachis, conſtitutis in Monaſterio, quod Regis Childeberti munificentiâ Arelate conſtruxerat, Regulam dedit, quam cum aliis edidit *Lucas Holſtenius*, in Codice Regularum. Publicavit & alteram ejuſdem *S. Aureliani*, Virginibus inſcriptam. Utramque deſcribit *P. le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*, ad annum 548. & Notis illuſtrat quædam Capitula, quæ vel diſcrepant à Sancto Cæſario, vel ab eo penitus omittuntur. Probationem Novitiorum per annum non poſtulat, ſed venientibus ad converſionem, Regulam in ſalutatorio legi, & ſi profeſſi fuerint ſe omnia impleturos, recipi jubet: Receptos verò nuſquam de Monaſterio egredi, ſed in eo ad mortem uſque manere. Veſtimenta verò Religioſa non accipere, niſi de omni facultate ſuâ chartas donationis, aut venditionis, cui voluerint, faciant; & quod ſecum exhibuerint, totum in poteſtatem tradant Abbatis. Capillos etiam in teſtimonium ſuſcepti Monachatûs tonderi, & partem in Confeſſionem mitti, id eſt, in thecam, ſeu tabernaculum, in quo Sancti alicujus reliquiæ collocatæ ſunt, ut Deo Sanctiſque conſecretur. Laïcos cujuſcumque conditionis, in Baſilicam, vel Monaſterium ingredi vetat; ſed in ſalutatorio colloqui jubet: ad quod nullas mulieres, vel ſæculares, vel Religioſas; etiam matrem Monachi, vel Abbatis, vult admitti. In ipſô verò ſalutatorio cum externis colloqui vetat, niſi præſente Abbate, vel Præpoſito, vel quocumque aliô Seniore, cui juſſerit Abbas, & nunquam altiori voce loqui permittit. Claves cellarii, canavæ, poſtici, Oratorii, probatis perſonis credi ſtatuit, quæ ex altari, vel libro Evangeliorum eas accipiant, ſcientes ſe Deo reddituras rationem de Miniſterio ſibi credito. Veſtimenta alterius coloris non induenda, niſi lactini aut nigri nativi. Nec lectualia ſæcularia & varii coloris in uſu habenda. Nec pallas altarium ſive ornamenta holoſerica, & auro, vel gemmis ornata, comparanda eſſe; oblata autem à Fidelibus, ut viſum fuerit Abbati, vendenda, & pretium in eos uſus convertendum, quos neceſſitas exegerit. Secretiora colloquia prohibet, veſpertinis præcipuè & nocturnis horis. In correctione culparum, legitimam diſciplinam non eſſe excedendam decernit; id eſt, triginta novem ictus: Cui diſciplinæ, ut nimis ſeveræ, Moniales non ſubjicit. Quod ſupereſt pecuniæ, veſtium, frumenti, &c. Pauperibus, peregrinis, aut captivis, diſpenſandum per manus Proviſoris, aut cujuſlibet fidelis perſonæ. Divini Officii Ordinem, pro diverſitate temporis, præſcribit prolixè & accuratè.

Hanc verò victûs rationem inſtituit. Carnes nuſquam comedendas, niſi ab infirmis. Imò nec piſces, niſi in certis feſtivitatibus, aut quando Abbas Congregationi indulgere voluerit. Numquam extra menſam communem aliquid cibi, potuſve guſtandum, exceptis infirmis, ſenibus, & pueris. Ferculorum numerum eumdem ſtatuit, quem Sanctus Cæſarius; quem tamen nonnunquam augeri concedit in feſtivitatibus, & cùm voluerit Abbas, & aliqua etiam dulciamina ſubminiſtrari. Circa numerum potionum, à Sancto Cæſario non diſcrepat, niſi quòd diebus æſtivis, quibus propinari vult Monachis, cùm jejunant, vaſculum vini, cum tribus caldellis, id eſt, cum tribus vaſculis cerviſiæ, aut zithi: diebus quibus non jejunant, tres caldellos concedit, cùm in prandio, tum in cœna; vinum verò ſubtrahit. Jejunia menſibus Septembri & Octobri, indicit feriis ſecundâ, quartâ, & ſextâ. A Kalendis Novembris, uſque ad Nativitatem Domini, quotidie, exceptis diebus Dominicis, & Sabbathis. Ab Epiphania uſque ad Quadrageſimam, quotidie, Sabbatho, Dominica, & majoribus feſtivitatibus exceptis. Poſt Pentecoſtem verò uſque ad Kalendas Septembris, totam jejuniorum rationem arbitrio Abbatis permittit.

Regula S. Ferreoli.

S. Ferreolus Uceciensis Epiſcopus Monaſterium inſtituit, quod ſuo de nomine *Ferriolacenſe* nuncupavit; cujus Monachis Regulam ſcripſit, quam *Lucretii* Dienſis Epiſcopi, qui magna in exiſtimatione erat in Eccleſia Gallicana, permiſit cenſuræ, anno circiter 558. Eam edidit *Holſtenius*, in Codice

Regularum

Regularum. Pleraque illius Capitula conſona ſunt ſtatutis *S. Cæſarii*; hæc verò ſingularia.

Fratres ſuſcipiendos, in vicinâ Monaſterio cellulâ, per annum probari ſtatuit, aut ſaltem per ſex menſes integros. Vetat Monachos alterius Monaſterii ſuſcipi, ne inter Abbates & Monaſteria lites indeorientur. Proprietatem imprimis cavendam ſancit, utque Monachus id tantùm judicet proprium, quod cum Fratribus poſſederit indiviſum. Nullum vult ad Monaſterium admitti, qui literas ignoret, & qui totum Pſalterium memoriter non teneat. Ne quidem eos qui de Congregatione ad paſcenda pecora mittuntur, immunes eſſe vult à recitatione Pſalmorum. Ex quo colligitur Monachos jam tunc ad Officium, etiam privâtim perſolvendum, adſtrictos fuiſſe. Jubet autem ſingulis hebdomadis Pſalterium integrum ordine recitari. Divinum Officium, ſeu nocturnum, ſeu diurnum, diebus privatis ſecretiùs, in Oratorio ſcilicet interiori; diebus feſtivis, publicè in Eccleſia celebrari. Frequentem lectionem Sacrarum Scripturarum præcipit, quam ne unâ quidem die Monachus prætermittat, ſive intra Monaſterium, ſive foris aliquid operis faciat: ut cùm ceſſaverit manus ab opere, colatur animus lectione. Tempus autem lectionis deſignat quovis die, uſque ad horam tertiam, niſi ægri fuerint, aut fructuum colligendorum tempore jubeantur Matutinis horis aliquid operis ac laboris exercere. Lineis ad carnem uti prohibet Monachos, quantumvis delicatos; & veſtimentis fragrantibus, & nimiùm nitidis, coloris albi, aut nimis rufi, quibus ſpecies corporis commendatur; & calceamentis cultioribus, & multis corrigiis conſtrictis, nec follicantibus. Injungit ut quotidie aliquid operis faciant, niſi morbo detineantur, utque ii, qui, propter imbecillitatem virium, agriculturam, aut aliud opus difficile nequeunt exercere, legant, ſcribant, texant tetia, aut quid ſimile faciant, quod tenui conatu ſuſcipi adimplerique poſſit: alioqui fame caſtigentur. Excipitur Abbas, qui lectioni magis vacare debet, ut alios doceat. Ante horam tertiam comedere Monachos prohibet, diebus quibus non jejunant: aut fructus hærentes arbori, ſive in terram collapſos attingere: alioqui vitium gulæ jejunio caſtigare cogantur, nec ad menſam communem admittantur; donec omnium fratrum remiſſione veniam conſecuti fuerint.

* Luxovil.

Regula S. Columbani.

S. Columbanus, *Luxovienſe* * Monaſterium condidit anno 590. cùm hactenus in loco, cui nomen *Anagrates*, in Voſago monte cum ſociis degiſſet. Regulam ſingularem Diſcipulis ſuis dedit, quæ extat apud *Holſtenium*, in Codice Regularum. Quò longiores ſunt noctes, Vigilias, & numerum Pſalmorum auget. Per hyemem in noctibus Dominicæ & Sabbathi ad Vigilias, & Laudes Matutinas, *ſub uno curſu*, id eſt, nullô interjectô temporis interſtitiô, Pſalmos ſeptuaginta quinque recitari decernit: cæteris diebus, mediâ nocte duodecim Pſalmos, deinde viginti quatuor ad Matutinum, ſive ad Laudes. Paupertatem imprimis præcipit, quæ prima eſt Monachorum perfectio, atque quòd *Monachos habere ſuperflua non ſolùm damnabile eſt, ſed etiam velle*. Cibum vilem & veſpertinum eſſe jubet, olera, legumina, farinam aquæ mixtam, cum parvo paximatio, ne venter oneretur, & mens ſuffocetur. Vocatur autem cibus Veſpertinus, qui non ſolùm veſpere ſumitur, ſed etiam horâ nona, cùm ſol incipit vergere ad Veſperum. Etenim Monachi *S. Columbani* feriâ quartâ & ſexta jejunium ſolvebant horâ nona, ut conſtat ex ejus Pœnitentiali, quod Regulæ adjunctum eſt, & ſeveriſſimam fuiſſe ipſius diſciplinam oſtendit. De mortificatione præclara tradit præcepta, in eóque poſitam eſſe docet, ut Monachus non faciat quod vult, comedat quod jubetur, operis ſui penſum perſolvat, ſubjiciatur cui non vult, laſſus ad ſtratum veniat, ambulans dormitet, necdum expletô ſomnô ſurgere compellatur, paſſus injuriam taceat, &c. Regulam & *Pœnitentiale* Sancti Columbani inſeruit ſuis Annalibus Eccleſiaſticis Francorum *P. le Cointe*, ad annum 590. & in locis obſcuris, quæ ſanè multa ſunt, explicandis multùm laboravit.

* Solemniaci

Non ſolùm *Luxovienſe* & *Solemniacenſe* * ſed plurima alia Galliæ Monaſteria, utriuſque ſexûs, ſub *Sancti Columbani* Regula militabant, ut teſtantur *Jonas, in Vita S. Euſtaſii Luxovienſis Abbatis, cap. 6. & S. Audoënus, in Vita S. Eligii, Tom. V. Spicilegii.* Unà cum S. Benedicti Regula paſſim ſervabatur. S. Nivardus Archiepiſcopus Remenſis Altivillarenſe Monaſterium Berchario Abbati & Monachis ipſius fundavit, ſub Regula Patrum S. Benedicti & S. Columbani, teſte *Flodoardo lib. 2. Hiſtoriæ* cap. 7. *Bertheëndus* Catalaunenſis Epiſcopus Privilegium conceſſit *Dervenſi* Monaſterio, itemque Monaſterio Puellarum in villa *Pellemonſtier*, duabus circiter à *Dervenſi* leucis diſtante; ex quo conſtat in illis utramque Regulam, S. Columbani, & S. Benedicti viguiſſe. *Secundum Regulam*, inquit, *S. Benedicti, vel Domni Columbani, ab eorum Abbate, vel Abbatiſſa corrigantur.* D. Lucas Dacherius Monachus Benedictinus, plurima fundationum & Privilegiorum exempla protulit, *In Notis ad Lanfrancum* pag. 366. ex quibus compertum eſt, duas illas Regulas ſæpe conjunctim obſervatas fuiſſe.

Adversùs S. Columbani Regulam *Agreſtinus* Luxovienſis Monachus, *Theodorici* quondam Regis Notarius, cùm obtrectaret, eámque carperet velut ſuperſtitioſam, favente *Apellino* Genavenſi Epiſcopo, conſanguineo ſuo, Synodus Clotarii Junioris juſſu *Matiſcone* celebrata eſt anno 623. *Agreſtinus* ſuperbus Monachus tria objecit adversùs ſanctam Regulam, quæ in ea ſuperflua & Canonicæ inſtitutioni contraria viderentur. Primum quòd toties cochlear cruce ſignarent, quoties ori admovebant. Secundum, quòd in ingreſſu & egreſſu cujuſlibet domûs benedictionem poſtularent. Tertium, quòd S. Columbanus à cæterorum Eccleſiaſticorum more deſciviſſet, in ſacris Miſſarum ſolenniis Collectas ſive Orationes multiplicans. Ineptas illas objectiones cùm *Euſtaſius* Luxovienſis Abbas confutaſſet, confudiſſetque *Agreſtinum*, S. Columbani Regula à Synodo approbata eſt. Hæc refert *Jonas* Monachus, in Vita ejuſdem *S. Euſtaſii*.

S. Donatus Veſontionenſis Epiſcopus, cùm ex ordine Monachorum S. Columbani ad Epiſcopatum aſſumptus eſſet, Monaſterium ſub ejus Regula conſtruxit, quod *Palatium* vocabatur. Idem Monaſterio Puellarum quod Mater ejus fundaverat, Regulam ſcripſit ex SS. Auguſtini, Cæſarii, Columbani, & Benedicti Regulis maximam partem defloratam. Ipſam edidit *Holſtenius*, in Codice Regularum, p. 111.

Regula S. Benedicti.

* l. 2. Dial. c. 16.

S. Benedicti Regula primùm in Italia Vitam Monaſticam informavit ac propagavit, deinde in Galliam à S. Mauro ejus Diſcipulo illata eſt, quam S. Gregorius Magnus *diſcretione præcipuam* * vocat. Inſtrumenta bonorum operum ſeptuaginta duo recenſet ex utroque Teſtamento collecta; duodecim verò gradus humilitatis, quorum priores ſeptem ad interiorem hominem; quinque poſteriores ad exteriorem pertinent. A Kalendis Novembris uſque ad Paſcha, Monachos ad Vigilias ſurgere horâ noctis octavâ jubet, poſtquam per ſex horas & aliquantò ampliùs quieverint. Interſtitium autem, quod à fine Vigiliarum uſque ad Matutinos, id eſt, uſque ad Laudes intercedit, à Fratribus, qui Pſalterii & Lectionum ignari ſunt, in earumdem rerum meditatione ſeu lectione inſumi præcipit, ut Pſalmos expeditè legere, atque etiam interpretari diſcant. Æſtatis verò tempore Vigilias & Laudes dici vult, parvo tantùm

interjectô intervallô, ob noctium brevitatem. Pſalterium integrum ſingulis hebdomadis in Officiis divinis cani ſancit. A Monachis, qui longè ab Oratorio laborant, aut in via ſunt, opus Dei agi jubet, id eſt, Horas Canonicas perſolvi, *horis conſtitutis.* Orationem brevem & puram eſſe ſtatuit: Privatam ex affectu inſpirationis divinæ gratiæ aliquandò protrahi permittens, nuſquam verò publicam. Factô namque ſigno à Priore, Monachum quemlibet vult cum Sodalibus ſurgere, ne Congregationem ac Synaxim inteturbet. Proprietatis vitium radicitus amputat, neque codices, neque tabulas, neque graphium, nec ullam omnino rem illis propriam eſſe debere aſſerens, quibus nec corpora ſua, nec voluntates licet habere in propriâ poteſtate. Carnium eſum ſolis permittit infirmis. Senibus, & adoleſcentioribus indulget, ac erga eos diſtrictionem Regulæ in alimentis non eſſe ſervandam decernit; ſed concedit ipſis ut præveniant horas canonicas prandii, id eſt, Sextam, aut Nonam, cibúmque citiùs & frequentiùs accipiant. Ciborum quovis die menſuram ſtatuit, libram panis propenſam, id eſt, quæ inclinata præponderet, ex quâ, ſi dies jejunii non ſit, tertia pars à Cellerario ſervetur, reddenda cœnaturis. De libræ pondere, difficultas verſatur inter PP. Benedictinos, & quoſdam alios Viros Eruditos. *Domnus Jacobus du Breul*, Benedictinus, triplicem libram diſtinguit, Romanam, Mercatoriam, & Benedictinam. Primam, dicit eſſe duodecim unciarum, alteram ſexdecim: tertiam triginta-trium & ſemis, quia textum Regulæ ſic in ſuo Declaratorio interpretati ſunt Monachi Caſſinenſes. *Cùm pondus libræ, ut habuimus à Monaſterio Caſſinenſi, ſit unciarum triginta trium & ſemis, ut vix tantùm panis die unâ manducare poſſit unus frater, voluimus conſuetudinem noſtram ſervari, ut ſcilicet apponatur panis quantùm ſatis eſt.* Præterea *Burdigalæ* in Monaſterio *Sanctæ Crucis O. B.* ſervatur libra ex ære Cyprio, cum hâc inſcriptione, *Menſura panis S. Crucis Burdegalenſis,* cujus pondus eſt unciarum octo & viginti. Alii probabiliùs aſſerunt S. Benedictum, cùm Italus eſſet, eam libram intellexiſſe, cujus tunc uſus in Italia erat, & unciis duodecim conſtabat. Hujus ſententiæ validum munimentum occurrere aiunt apud *Caſſianum*, Collatione ſecunda, Cap. 19. ubi *Moyſes Abbas* à *Germano* de continentiæ refectioniſque menſurâ interrogatus, optimum cibi quotidiani modum dicit eſſe duo paximatia, ſeu duos parvulos panes, qui pondus unius libræ vix habeant. Panes autem hujuſmodi, qui Paxamates à Palladio vocantur, à Caſſiano, quem in multis ducem ſecutus eſt S. Benedictus, Paximatia, ſinguli ſunt unciarum ſex, in *Hiſtoria Lauſiaca*, cap. 28. quod *De vita Sancti Pauli* inſcribitur. Addit Sanctus Benedictus, menſuram panis augeri poſſe ad arbitrium Abbatis, ſi Monacho gravior labor incubuerit: & præter quotidianam illam panis menſuram, duo concedit pulmentaria cocta. Menſuram verò potûs ſtatuit *Heminam:* de quâ non levis eſt apud Eruditos controverſia. Quidam ex Sancto Iſidoro, *lib. 6. Originum capp. 24. & 25.* colligere ſibi videntur Heminam adæquare libram unciis conſtantem duodecim. Domnus *Petrus du Mas* Congregationis *Caſalis-Benedicti* * religioſiſſimus Reformator, Heminam addito quadrante majorem conſtituit, & quaſi tertiam partem eſſe vult Quartæ vini Pariſienſis. *Domnus du Breul* heminam vini fecit unciarum viginti quinque, & duabus Cheopinis Pariſienſibus conſtantem. Ejus ſententiæ favent Statuta Congregationis *Sanctæ Juſtinæ,* quæ ad cap. 40. Regulæ Benedictinæ ſic habent: *Hemina vini eſt multò plus quàm neceſſitati unius Monachi ſufficiat. Ideò de vino damus unicuique quantùm ſufficiat: Ita tamen ut juxta Regulam, ebrietas & ſatietas non ſubrepat.* Domnus *Hugo Medardus* Heminam ſeptem duntaxat unciis & dimidia conſtare colligit ex *S. Iſidoro*, loco citato, quia Hemina ſex habet Cyathos, & Cyathus decem Dragmis conſtat: Hemina itaque ſexaginta Dragmis componitur: Dragma autem pars octava eſt Unciæ: in Hemina igitur ſunt Unciæ duntaxat ſeptem cum dimidia. Alii duodecim Uncias menſuræ continere Heminam volunt, quæ octo tantùm unciis ponderis æquivalent: Quod ex *Galeno*, *Agricola*, & aliis Auctoribus, qui recentes menſuras cum veteribus compararunt, evidentiſſimè probant. Igitur Hemina ſecundùm illos eſt dimidium Sextarii Pariſienſis. Certè veriſimilius eſt Heminam S. Benedictum intellexiſſe minimam menſuram: Siquidem præmittit vinum non eſſe omnino Monachorum, ſi veterum Patrum exempla ſequi velint: unde uſum vini ex indulgentia tantùm concedit. Præterea annuit, ut ſi loci neceſſitas, aut labor, aut ardor æſtatis expoſtulet, Abbas vini menſuram augeat.

Libra panis Benedictina.

Hemina Benedictina.

* Chezal Benoiſt.

Tempus refectionis hoc modo ſtatuit S. Benedictus; ut à Paſchate ad Pentecoſtem, ad Sextam reficiant Fratres, & ſerò cœnent. A Pentecoſte, totâ æſtate, quartâ & ſextâ feriâ jejunent uſque ad Nonam; niſi labores agrorum, aut æſtatis intemperies prohibeant: cujus rei judicium vult eſſe penes Abbatem. Ab Idibus Septembris uſque ad Caput Quadrageſimæ ad Nonam refectionem differendam decernit. Toto verò Quadrageſimæ tempore jejunium ſolvi prohibet ante Veſperam; quod tamen ita jubet obſervari, ut lumine lucernæ non indigeant reficientes. Silentium, nocturnis præſertim horis, maximè commendat, quocumque tempore: Utque poſt Veſperam congregatis Fratribus, legat unus Collationes, vel Vitas Patrum, aut aliud quod ædificet audientes, non Heptateuchum, quod ſeptem libros, nempè Geneſeos, Exodi, Levitici, Numerorum, Deuteronomii, Joſue, & Judicum complectitur; Nec etiam Libros Regum; in quibus quædam deſcribuntur Hiſtoriæ, quæ Cœnobitis imperfectis obſcœnas imaginationes ſecundùm quietem offerre poſſint, maximè ſi ſerò legantur. Opus manuum quotidianum injungit S. Benedictus, & quotidianam item lectionem: Utque in Capite Quadrageſimæ accipiant omnes ſingulos Codices de Bibliotheca, quos per ordinem ex integro legant. Indumenta ſecundùm regionum temperiem, & qualia in Provinciis inveniri poſſunt, Monachis dari decernit, de colore aut groſſitie vel tenuitate panni non admodum curans.

Neophytum per duos menſes vult priùs probari in cellâ Novitiorum: Tum legi ipſi Regulam, & ejus perſeverantiam tentari. Poſtea probari per ſex alios menſes, & iterum ipſi legi Regulam, cujus obſervantiam ſi promiſerit, ſuſcipiendum in Congregationem. Suſcipiendum autem in Oratorio coram omnibus, promittere ſtabilitatem & converſionem morum, déque iſta promiſſione facere petitionem, id eſt, Scripturam obligatoriam, ad nomen Sanctorum quorum reliquiæ ibi ſunt, & Abbatis præſentis; eíque ſubſcribere, & reponere ſuper altare. Res autem, ſi quas habet, aut eroget priùs pauperibus, aut ſolenni donatione conferat Monaſterio, nihil ſibi reſervans. Poſthæc Religioſis veſtibus induatur, & Congregationi ſocietur. Abbatem cum conſtitui præcipit, quem ſibi omnis concors Congregatio, ſive etiam pars quamvis parva Congregationis, ſaniori conſiliô elegerit. Vitæ autem merito & ſapientiæ doctrinâ eligi, qui ordinandus eſt, etiamſi ultimus fuerit in ordine Congregationis. Quòd ſi omnis Congregatio vitiis ſuis conſentientem perſonam elegerit, & vitia ipſa in notitiam Epiſcopi pervenerint, vel Abbatum, aut Chriſtianorum vicinorum, operam ut pravorum conſenſum vires obtinere prohibeant, &

domui

domui Dei dignum conſtituant Diſpenſatorem.

Monaſtica Diſciplina in Hiſpaniis.

Monaſticam diſciplinam in Hiſpanias intulit *Donatus* Monachus, Gregorio Turonenſi æqualis, qui adjunctis LXX. ſociis, ex Africa venit in Hiſpaniam. Hic Religioſam vivendi rationem certis legibus inſtitutiſque temperatam invexit primus in Hiſpaniam, ut *Sanctus Hildephonſus* ſcribit. Monachi enim, quorum in Actis Conciliorum Hiſpaniæ ante hæc tempora mentio extat, aut nullâ votorum Religione conſtricti erant, aut per ſilvas diſſipati, vitam degebant ſolitariam, (inquit *Mariana, lib. 5. Hiſtoria Hiſpaniæ cap. XI.*) Deinde *S. Iſidorus Hiſpalenſis* Regulam Hiſpanienſibus Monaſteriis tradidit, ex Regulis priorum Patrum defloratam. In eâ ſtatuit Monaſteria procul ab urbibus eſſe debere, ne ex earum vicinia labem aliquam contraharu Monachi. Eligendum Abbatem, qui juventute ſuâ ſenectutem tetigerit. Monachos nihil ſibi proprium vendicare. Neophytos in cella hoſpitum tribus menſibus probandos, nec recipiendos priùs quàm omnia ſua aut indigentibus dividant, aut Monaſterio conferant. Monachos inter orationem, lectionem, & laborem manuum omne tempus ſuum partiri debere. Sic autem operari, ut non ſolùm vitæ ſuæ neceſſaria propriis manibus exhibeant, ſed etiam indigentiam aliorum propriis laboribus reficiant. Statuit ut operantes meditentur, aut pſallant: ſi enim ſæculares opifices inter ipſos labores amatoria turpia cantare non deſinunt; quantò magis ſervi Chriſti Pſalmis & Hymnis Deum laudare debent, etiam cùm manibus operantur? Sacrarum Vigiliarum, diurnorúmque Officiorum præſcribit ordinem, quibus ſi ſanus defuerit Monachus, Communione privatur. Collationes, ſive Capitula, tribus in hebdomada vicibus indicit, in quibus Abbas ſubditos doceat. Habendas autem Collationes hujuſmodi, vel pro corrigendis vitiis, inſtruendiſque moribus, vel pro reliquis cauſis ad utilitatem Cœnobii pertinentibus. Si autem deſint hujuſmodi cauſæ, pro conſuetudine diſciplinæ eſſe faciendas; in iiſque Regularia præcepta Patrum eſſe recenſenda. Gentilium, vel Hæreticorum libros legere Monachos vetat; quia melius eſt eorum perniciosa dogmata ignorare, quàm per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere. In uno Refectorio veſci, in menſa ſilere, & ſacram lectionem audire jubet. Eum qui tardiùs ad menſam venerit, jejunum ad ſuum opus, vel cubile redire ſtatuit. Æqualia vult eſſe omnium fercula: Viles per omnem hebdomadam olerum cibos, & pallentia legumina apponi: Diebus Feſtis addi aliqua leviſſimarum carnium alimenta. Qui à carnibus, aut vino abſtinere volunt, non eſſe prohibendos. Furtivam comeſtionem, & extraordinariam menſam, prohibet ſub pœna excommunicationis. Laïcos menſis Monachorum intereſſe vetat. Tria pulmenta concedit, olerum, & leguminum, ac pomorum. Terna etiam pocula, ſeu ternas ſorbitiones. Per Quadrageſimam totam ab oleo & vino Fratres abſtinere jubet. A Pentecoſte uſque ad Autumnale Æquinoctium jejunia tribus in hebdomada diebus definit, propter calores æſtivos. Ab octavo Kalendas Octobris ad Natale Domini; & à craſtino Circumciſionis uſque ad Paſcha, jejunium ſtatuit quotidianum. Senes, & adoleſcentiores à quotidianis jejuniis diſpenſat. Dominicos dies, & ferias intercurrentes à Paſchate uſque ad Pentecoſtem, diem Epiphaniæ, & dies quibus Neophyti ad Monaſticam Profeſſionem recipiuntur, necnon dies quibus Fratres ex aliis Monaſteriis viſitandi gratiâ occurrunt, vacare jejunio declarat. Quibus tamen diebus prohibendos non eſſe monet qui jejunare voluerint, exceptis diebus Dominicis. Cultum veſtium, id eſt, molles pretioſáſque veſtes, Monachis prohibet Sanctus Iſidorus; quas tamen nec viles nimis eſſe vult, ne vilitas aut mœrorem, aut vanam gloriam pariat. Lineis ipſos uti etiam prohibet, comam nutrire, ſpecioſam, vel variam ſuppellectilem habere, duos in uno lecto ſimul jacere, noctu colloqui, ſeparatam à Congregatione cellulam habere: A quâ tamen lege ſenes, & infirmi excipiuntur, quibus id Monaſterii Pater conceſſerit. Qui nocturnâ illuſione aliquid humani paſſus fuerit, eum id indicare jubet Patri Monaſterii, & ſecretò Pœnitentiam agere, & illâ die ſtare in Sacrario tempore divini Officii, nec Eccleſiam ingredi, donec ſit lotus, & aquis, & lacrymis. Pro culparum leviorum, graviorúmque differentiâ, varios correctionis modos decernit: Statuitque, quamvis graviorum vitiorum voragine ſit quiſquam immerſus, non eſſe tamen à Monaſterio projiciendum, ſed juxta qualitatem culpæ coërcendum, ne fortè qui poterat per diuturnam Pœnitentiam emendari, dum projicitur, ore diaboli devoretur. Juniores non eſſe excommunicatione plectendos, ſed congruis affligendos plagis, ut quos ætatis infirmitas à culpa non revocat, flagelli diſciplina compeſcat.

Regula Sancti Iſidori.

Jubet omnes Fratres die Pentecoſtes palam coram Deo profiteri, ſe nihil peculiare habere, aut habituros eſſe. Omnem pecuniam, quæ in Monaſterium infertur, tres in partes dividi præcipit: Quarum una pro infirmis & ſenibus ſublevandis ſervetur, & ad aliquid coëmendum ad victum Fratrum, unde feſtivis diebus paulò cultiùs vivant: Alia ſeponatur pro egenis: Tertia pro veſtimentis Fratrum, & puerorum, vel aliis rebus Monaſterio neceſſariis comparandis. Balnea Monachis ſolo nitoris, aut voluptatis ſtudio non permittit, ſed ſolùm propter infirmitatem, & nocturnam immunditiam. Infirmorum curam, & hoſpitalitatem maximè commendat. Monachum, dum ad aliquod Monaſterium viſitandum mittitur, quandiu cum eis fuerit, ad quos deſtinatus eſt, ita vult ibi vivere, ſicut reliquum cœtum Fratrum videt, propter ſcandalum & perturbationem infirmorum vitandam.

Poſtremum caput Iſidorianæ Regulæ eſt de ſepultura & commendatione defunctorum. Statuit porrò ut tranſeuntibus ex hac luce Fratribus, antequam ſepeliantur, pro dimittendis eorum peccatis Sacrificium Domino offeratur. Corpora Fratrum uno ſepelienda eſſe loco. Pro ſpiritibus defunctorum alterâ die poſt Pentecoſtem Sacrificium Domino offerri; ut beatæ vitæ participes facti, purgatiores corpora ſua in die Reſurrectionis accipiant.

S. Leander frater Iſidori, *de Inſtitutione Virginum ad Florentinam* ſororem librum ſcripſit, qui ſacrarum Virginum Regula meritò nuncupatur. Editus eſt ab *Holſtenio*, in Codice Regularum, p. 111.

Regula Sancti Fructuoſi.

S. Fructuoſus Complutenſis Abbas, Dumienſis poſtea Epiſcopus, ad Bracarenſem Epiſcopatum Decreto Concilii Toletani X. tranſlatus anno ſexcenteſimo quinquageſimo-ſexto, Monaſticum Inſtitutum in Hiſpaniis propagavit. Ejus duplex extat Regula. Prior XXIII. altera XX. duntaxat conſtans capitibus. Utraque edita eſt ab *Holſtenio*, in Codice Regularum. Regulam S. Fructuoſi laudant *Egbertus* Eboracenſis Epiſcopus, *in Excerptis Canonum*, *S. Benedictus Anianenſis Abbas*, *in Concordia Regularum*, & *Smaragdus*. Circa divinum Officium, ſtatuit ut Monachi ante mediam noctem ſurgentes, Pſalmos duodecim per choros recitent. Poſt paululum pauſantes, mediæ noctis perſolvant Officium: in quo Reſponſoria quatuor ternorum Pſalmorum diviſione concinantur. Poſt mediam noctem, ſi hyemis tempus eſt, ſedentibus cunctis, unum in medio legere decernit, & ab Abbate, vel Præpoſito diſſerente, quod legitur, ſimplicioribus explicandum. Sacram lectionem eodem ritu æſtivo tempore poſt Veſperas faciendam. Duodecim rurſus Pſalmis cantatis, adeunda cubilia; ut poſt modicam quietem,

quietem, gallicinio jam ſonante, recitatis tribus Pſalmis cum laude & benedictione ſua, Matutinum celebrent Sacrificium. Matutinis Laudibus perſolutis, ad conſuetæ meditationis locum pergendum, ubi Pſalmis tribus recitatis, & oratione ex integro finitâ, meditentur uſque ad ortum Solis. Meditatio ſumitur pro exercitatione in recitatione & cantu Pſalmorum, non pro mentali oratione, cujus ſtatæ non erant priſcis Monachis horæ: quia Monachos in divinarum rerum contemplatione ſemper eſſe defixos debere, Patres cenſebant. Sabbathorum, & Dominicarum Nocturnis Officiis ſex Miſſas, id eſt, ſex Lectiones adjici jubet, tondémque Miſſis cum ſex etiam Reſponſoriis Vigilias celebrari, id eſt, intervallum illud temporis tranſigi, quod ad Matutinas Laudes intercedit; ut Reſurrectionis Dominicæ Solemnitas ampliori Officiorum Pſalmodia magis honoretur. Idem in præcipuis Feſtivitatibus ſervandum. Ad Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperam, privatas Orationes præmittendas, tres nimirum Pſalmos à Monachis recitandos. Primam noctis horam ſex orationibus celebrandam; ac deinde decem Pſalmorum concentu conſummandam in Eccleſia. Tum Fratres mutuò ſibi vale dicere, ac mutuò condonare debita, iiſque indulgeri, qui à cœtu fraterno fuerant ob negligentiam ſegregati. Deinde pergentes ad cubilia, atque in unum coëuntes ob perfectionem pacis, & reorum abſolutionem, cantatis tribus Pſalmis cum laude & benedictione, Symbolum Chriſtianæ Fidei recitare, ut ſi quis noctu migret à corpore, commendatam jam fidem ſuam, & expiatam ab omni ſcandalo conſcientiam proferat ante Deum. Præpoſitum ſingulorum lecta circuire, cùm decubuerint, ne muſſitationibus aut fabulis vacent, aut ridiculis ſtudeant. Decanum, aut probatum Fratrem in ſeceſſu communi ſtare, donec dormiant ſinguli, eorum actibus invigilaturum. Præpoſitum noctu cæteris priùs ſurgere, ut cum ejus benedictione ſignum moveatur, & cunctorum lectula, priuſquam conſurgant, ſtrenuè viſitentur. Opus manuum ſtatis horis præcipit, in ſilentio peragendum: ita tamen ut nemo peculiare opus exerceat, quaſi ſibi propriè vindicandum; aut cuilibet, cùm voluerit, ſuâ præſumptione diſtribuendum.

Circa cibos; carnium eſum vetat, ſervato tamen moderamine pietatis erga ægrotos, & longiori itineri deſtinatos. *Si à Principe, vel Epiſcopo ſperantur*, id eſt, invitantur, *pro benedictione & obedientia deguſtare carnes non metuant, ſervantes apud ſe de reliquo continentiam conſuetam. Si quis Monachus contra ſanctionem Regulæ, uſúmque veternum, veſci carnibus præſumpſerit, ſex menſium ſpatio retruſioni & pœnitentiæ addicitur.* Solis oleribus & leguminibus, rarò piſciculis veſci Monachos permittit. Vini potionem indulget, juxta providentiam Abbatis vel Præpoſiti ſic temperandam, ut inter quatuor Fratres ſextarius dividatur. In præcipuis Solemnitatibus tria pulmenta & totidem potiones concedit. Anticipari vetat communis refectionis horam. Silentium, & lectionem ſacram ad menſam indicit, furtivas comeſtiones prohibet. Ad menſam tardè veniens, cibo privatur.

SS. Fratrum Juſti & Paſtoris Martyrum feſtivitas Compluti celebris die 6. Auguſti.

De jejuniis ita ſtatuit. A Pentecoſte uſque ad decimum-octavum Kalendas Octobris interdiana jejunia præcipit, præter unam Quadrageſimam, quæ feſtivitatem SS. Juſti & Paſtoris præcedit: in quâ uſque ad Nonam quotidie jejunandum eſt, & à vino penitus abſtinendum. Abhinc uſque ad Paſcha, quotidianum jejunium præcipitur: Per Quadrageſimam, abſtinentia etiam ab oleo & vino.

Veſtimenta Monachorum nec multa, nec ſuperflua, eſſe jubet: ac in una cella, ſub manu unius Fratris ſervanda, qui petentibus congrua ſtaturæ mutatoria tribuat. Nitorem cultúmque veſtium

A prohibet. Quicquid in veſtimentis, calceamentis, vel lectariis Monachorum vetuſtum fuerit, dum nova percipiunt, totum pauperibus erogandum. Peculiaritatem aut in veſtimentis, aut in utenſilibus, aut quibuſlibet rebus, etiam viliſſimis, omni modo vitari mandat. Munus quodlibet, ſive Epiſtolas, Monachum recipere vetat, abſque licentiâ ſui Senioris; aut quidquam ſuum aſſerere, dicendo; Codex meus, tabulæ meæ, &c. Hoſpitum, peregrinorum, infirmorum, curam vult geri ſingularem: hoſpitum lavandos pedes, & ſi ex itinere ſint confecti, oleo perungendos. Infirmos in una domo fovendos tam

B ſedulo miniſterio, ut nec propinquorum affectus, nec urbium delicias requirant. Duos in eodem lecto Monachos dormire prohibet: vel alterius manum tenere. Tantam eſſe vult obedientiam, ut in rebus etiam impoſſibilibus affectu demonſtretur; tantam patientiam, ut nec odio violetur uſquam, nec injuriâ, nec contumeliis amittatur: modeſtiam tantam, ut nec altum reſpicere, nec appellare quis audeat abſque licentia ſui Senioris.

Diſciplinam erga delinquentes obſervandam præſcribit. Mendaces, fures, percuſſores, perjuros, ebrioſos: & eos qui citra licentiam Abbatis, vel Præpoſi-

C ti literas ſcripſerint, vel receperint, poſt correptionem verbis tenus à Senioribus factam ſe non emendantes, acerrimè flagellari ſtatuit, trium menſium ſpatio à communione excludi, in cella recludi ſub pœnitentiæ diſtrictione, & ſingulis diebus hordeacei panis ſex unciis, & aquæ menſurâ parvula ſuſtentari. Quamlibet cauſam in conventu communi fratrum ventilari, ne fortè dolo vel malitia Senioris innocens Junior opprimatur. Fratres ab Abbate, Præpoſito, & Decanis * regi ſancit. Ter ſingulis hebdomadibus Collectam faciendam, ſive Capitulum, in quo Regulæ Patrum legantur, Sermo ædificationis

* Decanus Senior qui decem Monachis præeſt.

D vel caſtigationis proferatur ad fratres, negligentiæ emendentur, excommunicati pœnitentes abſolvantur, procacibus iterum irrogetur cenſura.

Converſum de ſæculo in Monaſterium non ſuſcipiendum decernit, niſi qui decem dierum ſpatio ad januam Cœnobii perſiſtens, orationibus, jejuniis, patientiæ & humilitati operam dederit. Anno integro probandum, & in ſpiritalis Senioris tradendum diſciplinam. In interiores Fratrum ædes non eſſe recipiendum, donec probationis tempus expleverit; ſed in exteriori corte Monaſterii cellulam ipſi deſignandam, ubi omnem exerceat obedientiam.

E Poteſtatem tamen facit Abbati contrahendi tempus probationis pro merito converſorum. Familiæ integræ, ſcilicet viri cum uxoribus, & filiis parvulis, in Monaſteria recipiebantur quæ ſub S. Fructuoſi Regula militabant, ſe omnium facultatum dominio abdicantes: ita tamen ut fœminæ ſeorſim à viris in propriis Monaſteriis degerent. Vel unum nummum de Poſtulantium facultatibus in Monaſterium inferri prohibet; ſed jubet ut ipſi manu ſua cuncta pauperibus erogent. Abbatem pro rebus temporalibus litigare vetat; ſed *Si aliquis inſecutor Monaſterii acceſſerit, & aliquid auferre conatus fuerit, & per vim tollere voluerit, uni de Laïcis cauſam injungat, &*

F *ipſi fideliſſimo Chriſtiano, quem vita bona commendat, & fama mala non reprobat: qui & res Monaſterii abſque peccato judicet, & quærat: & ſi uſus jurandi eſt, hoc faciat ſine juramento & pœna: & non tantùm pro rerum lucro, ſed ut perſecutorem humilem & manſuetum ad veniam poſtulandam reducat. Quòd ſi perſecutor in ſua perſeveraverit contumacia, & plus lucra dilexerit, quàm animam, ſtatim cauſator cum eo contendere dimittat.*

Priorem Regulam Complutenſi duntaxat Monaſterio, quod propriis ſumptibus ædificavit, ac dotavit, ſcripſiſſe videtur *S. Fructuoſus*: alteram inſtar ſupplementi adjeciſſe, pro Monaſteriis præſertim

deinceps

deinceps conſtruendis in Villis. Id patet ex Cap. ix. *Qui greges Monaſterii accipiunt alendos, tantam ſollicitudinem ſuper eos gerere debent, ut nulli damnum in frugibus inferant, & tanta vigilantia aſtuſiâque ſollicitentur, ne à beſtiis devorentur: ut fragoſa & abrupta montium, & inacceſſibilia vallium prohibeantur, ne ad præcipitium defluant, &c.*

Regula Magiſtri.

Ad ſeptimum ſæculum refertur Regula *Magiſtri*; ſic vocata, quòd Dominus per Vitæ Religioſæ Magiſtrum Diſcipulum interrogantem inſtituat in Monaſtica Diſciplinâ. Hanc laudant *Sanctus Benedictus* Anianenſis Abbas, in *Concordia Regularum*, & *Smaragdus* in Commentariis ad Regulam Sancti Benedicti. Conſtat 95. Capitibus. Edita eſt ab *Holſtenio* in Codice Regularum. Secundùm Regulam *Magiſtri*, debet Vitæ Monaſticæ candidatus, antequam in Monaſterium ſuſcipiatur, res omnes ſuas vendere, & pauperibus erogare, niſi aliquid ex iis Monaſterio tradere voluerit. Quod tamen ipſi liberum relinquere debet Abbas, ne introeuntium res deſiderare potiùs judicetur, quàm animas. Qui verò ſe cum rebus ſuis Monaſterio tradere voluerit, promittens ſtabilitatem, ſimul breve rerum ſuarum Deo & Oratorio Monaſterii per donationem offerat, ſubſcribentibus Religioſis teſtibus; Epiſcopo, Preſbytero, Diacono, vel ipſius territorii Clero: Id in ipſa cautione exprimens; quòd ſi aliquando è Monaſterio diſcedere voluerit, ſine rebus ſuis de Monaſterio, vel ſine indulgentia peccatorum à Deo diſcedat. Si nihil ſe habere aſſeruerit, dato perſeverantiæ fidejuſſore, ſub cautione pœnæ interpoſitâ, recipitur. Si ignotus fuerit, ſola poſcitur ab eo ſacramenti fides. Dantur induciæ duorum menſium ſuſcipiendis, ut mores Monaſterii probent, & à Monaſterio ipſi probentur: Quo tempore degent ſub curâ Fratrum, qui peregrinos cuſtodiunt. Non eſſe tondendos, nec Religioſis induendos veſtibus, niſi poſt annum Probationis, Regula ſtatuit. Monachum, apud quem aliquid peculiare inventum fuerit, grandi & diuturna excommunicatione plectendum. Etiam ab itinerantibus *Opus Dei perfici*, id eſt, Officium divinum perſolvi debere. Officium Nocturnum, pro noctium brevitate, aut prolixitate, brevius aut prolixius eſt. Hyeme, ante gallicinium Nocturni complentur: æſtate poſt gallicinium inchoantur; & cum Matutinis Laudibus conjunguntur. Opus manuum injungit Monachis Magiſtri Regula. Prædia tamen Monaſterii locari mavult ac annuas penſiones ex iis ſuſcipi, quàm à Fratribus coli, ut de ſola anima cogitent, & ne propter gravem laborem, jejunandi conſuetudinem amittant. Ad laborem itaque in Monaſterio, artes ſolas cum horto ſufficere ſtatuit. Refectionis horam, quovis tempore, Nonam aſſignat, exceptis Dominica & Quinta feria: Rationem reddens, quòd antiqua conſuetudo prandia ignoraret: Hinc alimenta quæ operariis & militibus erogabantur, annonam fuiſſe nuncupata obſervat. Ideò Refectionem reliquo anni tempore ad Nonam differri, ut ſit quod addatur in Quadrageſima, differendo uſque ad Veſperam, id eſt, poſt *Lucernarium*. A Sexageſima protrahi jubet jejunium uſque ad Veſperam, quarta & ſexta feria, & ſabbatho; ut quod Dominicæ Quadrageſimæ de quadraginta jejuniis ſubtrahunt, horum dierum jejunio reſtituatur. Infirmis jejunia remittuntur ex parte; Ita ut ad Sextam comedant, cùm cæteri Fratres ad Nonam, & ad Tertiam, cùm reliqui ad Sextam: excipiuntur gravi morbo laborantes, quibus nulla ſtatuitur hora. Infantibus etiam infra duodecimum annum conſtitutis citiùs parari cibos decernit. Ubi annum duodecimum attigerint, teneri ad formam Majorum. Itinerantes, à Paſchate ad VIII. Kalendas Octobris à jejunio diſpenſantur quarta & ſexta feria & Sabbatho; deinceps uſque ad Paſcha, ipſos jejunium ſolvere bis diebus vetat ante Veſperam. Cæteris diebus, ſexta hora prandere; & ſerò cœnare permittit, propter viæ laborem. Ad refectionem quotidianam tam Sextæ, quàm Nonæ, cocta duo pulmenta concedit, & tertium quodcunque fuerit crudum, cum pomis: medium panem penſantem libram, viritim ſingulis diebus tribuit: ſingulos meros cunctis propinari jubet ſtatim atque ad menſam ſederint; & caldos præterea quaternos æſtivo tempore. Ad cœnam verò tres potiones, cùm non jejunatur. In Quadrageſima, unum duntaxat pulmentum coctum concedit, & panis hordeacei quadras * duas. Ab ipſo die Quadrageſimæ ad trigeſimum, duas potiones, ſcilicet unum merum, & unum caldum: à trigeſima uſque ad vigeſimam, ſingulos meros: à viceſima uſque ad Paſcha, vinum omnibus ſubtrahit. Ita ſenſim auget Quadrageſimalem abſtinentiam. Die tantùm Dominica per Quadrageſimam jejunium ſolvi permittit; ita tamen ut nec ipſis diebus Dominicis cœnent Monachi, ſed unicâ refectione ſint contenti. Quadrageſimale jejunium in gratiam hoſpitum ſolvi prohibet: quod extra Quadrageſimam permittit. Sacerdotes, ſi propter diſciplinæ Regularis amorem in Monaſteriis degere voluerint, ſolo nomine Patres Monaſterii cenſeri ſtatuit; & nihil aliud eis licere, quàm Orationes colligere, complere, & ſignare; non verò ſibi aliquid ordinationis, dominationis, aut diſpenſationis vindicare; aut obtentu honoris, Abbates, utpote laïcos, ab adminiſtratione Monaſterii excludere. Ex quo perſpicuum eſt, ſexto & ſeptimo ſæculo Abbates omnes Preſbyteros non fuiſſe; & Preſbyteros vix in Monaſteria nonnulla ſuſceptos fuiſſe. Vetat ne Abbas Coadjutorem ſibi aſſumat; permittit ut morti proximus deſignet Succeſſorem, quem meliorem noverit: qui ab Epiſcopo confirmetur, & inauguretur. Si verò Abbas è vita ſubitò migraverit, ſeligendum Abbatem Sanctiſſimum ab Epiſcopo & Clero, cui Monaſterium per dies triginta commendetur; quibus in Monaſterio degens, conſideret diligenter quis obſervantia Regulari cæteris præſtet. Triceſimo verò die, coram Epiſcopo vel Clero ſuper Evangelia juret, ſe nullis promiſſionibus aut adulationibus redemptum fuiſſe: tum adſtante omni Congregatione, ſubitò ejus manum apprehendat, quem invenit omnibus meliorem in omni obſervantia mandatorum Dei, vel Regulæ conſtitutæ: & Epiſcopo ſiſtat ordinandum. Cujas fuerit hujus Auctor Regulæ, non eſt omnino certum. Gallum fuiſſe, Viri Eruditi conjiciunt. Quibus in Monaſteriis ſervata fuerit, & quamdiu, haud exploratum eſt.

Caldus eſt vaſculum potorium cerviſiæ aut zythi, unde à mero ſeu potione vini diſtinguitur.

* *Quadra* eſt quarta pars panis.

Monaſticæ Profeſſionis ætas.

II. Circa Monaſticæ Profeſſionis ætatem varia fuit Eccleſiarum diſciplina ſexto & ſeptimo ſæculo. Trullana Synodus anno decimo ætatis pueros & puellas Vitam Religioſam vovere ac profiteri poſſe ſtatuit, Canone 40. *Qui Monachicum jugum eſt ſubiturus*, inquit, *ne ſit minor quàm decem annorum natus: ejus quoque rei examinatione in Præſulis arbitrio ſitâ, an augeri tempus conducibilius exiſtimet, ad introductionem & conſtitutionem in Vita Monaſtica.* Quæ diſciplina in Oriente viguit. *Sanctus Gregorius Magnus* pueros in Monaſteriis Sancti Benedicti ad Profeſſionem Monaſticam ſuſceptos teſtatur, *lib. 2. Dialogorum cap. 3. 31. 24. & 33.* Idem Pontifex, *Epiſtola 48. libri 1.* Pueros in Monaſteriis Inſularum ante octodecim annorum ætatem recipi vetuit, ob duritiem ſoli, & auſteriorem diſciplinam; apertè ſignificans eos Romæ, & in aliis civitatibus ante illam ætatem Monachos fieri conſueviſſe, anno videlicet decimo-quarto. *Quia autem*, inquit, *dura eſt in Inſulis Congregatio Monachorum, etiam pueros in eiſdem Monaſteriis ante*

decem & octo annorum tempora ſuſcipi prohibemus. Vel ſi qui nunc ſunt, tua eos experientia auferat, & in Romanam urbem tranſmittat. Hoc & in Palmaria, aliiſque Inſulis, te per omnia volumus cuſtodire. Sanctus Aurelianus pueros decimo, aut duodecimo ætatis anno ad Monaſticam Profeſſionem admiſit, cap. 17. Regulæ ſuæ. *Minori ætate in Monaſterio non excipiantur, niſi ab annis decem, aut duodecim, qui & nutriri non egeant, & cavere noverint culpas.* Inter Capitula Selecta Canonum Hibernenſium, *Tom. IX. Spicilegii*, Caput XI. libri 43. ita ſtatuit; *Sanctimoniales, quamlibet vita earum & mores probati ſint, ante annum ætatis ſuæ duodecimum non velentur.* Ibidem inter Selecta Capitula Theodori Cantuarienſis Archiepiſcopi, *C XVIII.* ſic habet: *Puer quindecim annorum poteſt ſe Monachum facere; Puella ſexdecim, vel ſeptemdecim, quæ in poteſtate parentum eſt.* Ex Concilio Toletano X. *Canone 6.* perſpicuum eſt eam in Hiſpanienſi Eccleſia viguiſſe diſciplinam, ut pueri decimo ætatis ſuæ anno devovere ſe Monaſterio poſſent, Vitámque Religioſam profiteri. *Parentibus ſanè*, inquit, *filios ſuos Religioni contradere, non ampliùs quàm uſque ad decimum ætatis eorum annum, licentia poterit eſſe. Poſtea verò an cum voluntate parentum, an ſuæ devotionis ſit ſolitarium votum, erit filiis licitum, Religionis aſſumere cultum.*

Pueri à parentibus Monaſterio oblati, Vitæ Monaſticæ jugum excutere non poterant.

III. Pueri ante pubertatis annos Vitæ Monaſticæ poterant à parentibus devoveri, quorum votum exſolvere tenebantur, nec Religioſæ Profeſſionis jugum excutere poterant, ubi adultam ætatem attigiſſent. De hujuſmodi puerorum oblatione à parentibus, deque ejus ritu, Sanctus Benedictus in ſua Regula, *cap. 59.* ſic decernit: *Si quis fortè de Nobilibus offert filium ſuum Deo in Monaſterio, ſi ipſe puer minori ætate eſt, parentes ejus faciant petitionem quam ſuprà diximus: Et cum oblatione ipſam petitionem, & manum pueri involvant in palla altaris, & ſic eum offerant.* Synodus Aurelianenſis V. *Canone 29.* puellas, quæ propriâ voluntate Monaſterium expetebant, ab aliis, quæ Deo à parentibus offerebantur, ita diſtinxit: *Quæcumque etiam puella, ſeu propriâ voluntate Monaſterium expetunt, ſeu à parentibus offeruntur, annum in ipsâ, quâ intraverint, veſte permaneant.* Eamdem adhibuit diſtinctionem Concilium Matiſconenſe I. Canone 12. *Si qua puella*, inquit, *voluntariè, aut parentibus ſuis rogantibus Religionem profeſſa, vel Benedictionem fuerit conſecuta, & poſtea ad conjugium, aut illecebras ſæculi tranſgredi præſumpſerit, uſque ad exitum cum ipſo qui ſe hujuſmodi conſortio miſcuerit, Communione privetur.* Concilium Toletanum IV. *Canone 48.* Monachos in duplici ponit differentia, quorum alios paterna devotio faceret, alios propria profeſſio. *Monachum*, inquit, *aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum tenebis: proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad ſæculum interdicimus regreſſus.* Et Canone 55. *Non aliter & hi qui detonſi à parentibus fuerunt, aut ſponte ſuâ amiſſis parentibus ſeipſos Religioni devoverunt, & poſtea habitum ſæcularem ſumpſerunt, hi à Sacerdote comprehenſi, ad cultum Religionis, actâ priùs Pœnitentiâ revocentur.* Ex Concilium Toletanum X. Canone 6. *Si in qualibet minori ætate*, inquit, *vel Religionis Tonſuram, vel Religioni debitam veſtem, in utroque ſexu, filiis unus, aut ambo parentes dederint; certè aut nolentibus, aut neſcientibus ſeſe ſuſceptam, non mox viſam in filiis abdicaverint, ſed vel coram ſe, vel coram Eccleſia palàmque in Conventu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſæcularem reverti habitum ipſis filiis quandoque non licebit: ſed convicti quòd Tonſuram, vel Religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad Religionis cultum habitúmque revocentur, & ſub ſtrenuâ diſtrictione hujuſmodi obſervantiæ inſervire cogantur.* Tandem apud Bedam, *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum, cap.* 24. legimus, Regem Oſuvi filiam ſuam quæ vix primum ætatis annum exceſſerat, perpetuæ virginitatis, & Monaſticæ Vitæ profeſſioni devoviſſe. *Vovit, ſi victor exiſteret, filiam ſuam Domino ſacrâ virginitate dicandam offerre, ſimúlque duodecim poſſeſſiones prædiorum ad conſtruenda Monaſteria donare, &c. Pro collatâ victoriâ gratias referens, dedit filiam ſuam Elfledam, quæ vixdum unius anni ætatem impleverat, perpetuâ ei virginitate conſecrandam.... Intravit filia Deo dicanda Monaſterium.*

Monachi bonis omnibus abdicare ſe tenebantur. An paternam hæreditatem adire poſſent?

IV. Monachi & Sanctimoniales patrimonio ſe abdicare tenebantur, donatione pauperibus aut Monaſteriis factâ; quidam cùm vitam Religioſam profitebantur, alii poſtea, cùm paternam hæreditatem colligebant. Sanctus *Cæſarius* in Regula ſua ſtatuit, ut viduæ quæ poſt maritorum mortem Monachæ fiunt; vel nuptæ, quæ ex licentiâ maritorum ſeſe recipiunt in Monaſteria, chartas donationis, aut venditionis de facultatibus ſuis faciant, priuſquam in Monaſterium admittantur: Virgines verò admittantur quidem cum veſte laïcali, quamvis hujuſmodi chartas nondum confecerint; ſed Monaſticâ non priùs induantur, quàm ſe bonis omnibus per donationem aut venditionem exuerint, ſi jam aliquibus fruuntur. Quæ enim paternam hæreditatem liberè nondum poſſident, eas Monaſticam Vitam profiteri poſſe decernit, eâ conditione, ut ſtatim ac paternam hæreditatem aut adierint, aut per legitimam ætatem adire potuerint, eam cui voluerint, vel donent, vel vendant. *Quæ vidua*, inquit, *aut maritis relictis, aut mutatis veſtibus, ad Monaſterium venerint, non excipiantur, niſi antea de omnibus facultatulis ſuis, cui voluerint, chartas aut donationis, aut venditionis faciant; ita ut nihil ſuæ poteſtati, quod peculiariter aut ordinare, aut poſſidere videantur, reſervent. Quam rem etiam & illæ, quæ Virgines convertuntur, ſi implere noluerint, non excipiantur; aut certè veſtimenta Religioſa non permittantur accipere, donec ſe ab omnibus impedimentis mundi liberas fecerint. Illæ verò quæ adhuc vivis parentibus ſubſtantiam ſuam in poteſtate habere non poſſunt, aut adhuc minoris ætatis ſunt, chartas tunc facere compellantur, quando res parentum in propriâ poteſtate habere potuerint.* Idem ſtatuit in Regula Monachorum. Sanctus Donatus Veſontionenſis Epiſcopus idem præſcribit in Regula Virginum, cap. VII. Sanctus *Aurelianus* eamdem Religioſis Vitis legem impoſuit, *cap. 47.* Regulæ ſuæ. *Qui minoris ætatis ſunt, aut vivis parentibus in Monaſterium ingrediuntur, chartas tunc facere compellantur, quando ætate probati fuerint, aut res parentum in poteſtate habuerint.* Pueris, quos parentes Vitæ Monaſticæ ſub Sancti Benedicti Regula offerebant, hæreditatis poſſidendæ ſpes omnis præſcindebatur. Parentes enim aut promittere tenebantur ſub jurejurando, ſe nullum unquam auxilium puero daturos ad hæreditatem, ejuſve portionem occupandam, aut ſi nollent id juramento polliceri, Monaſterio donationem ipſius hæreditatis faciebant, uſufructuario ſibi reſervato. Bona enim quæ poſt eorum obitum ad ipſum puerum hæreditario jure perventura erant, ad alium quempiam non poterant pro arbitrio ſuo transferre; puerque non cadebat ſuo jure in hæreditatem obventuram, ſed amittebat tantùm liberam facultatem eâ, poſtquam eveniſſet, utendi in proprium commodum. En verba Regulæ Benedictinæ, cap. 59. *De rebus autem ſuis, aut in præſenti petitione promittant ſub jurejurando, quia nunquam per ſe, nunquam per ſuffectam perſonam, nec quolibet modo ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occaſionem habendi. Vel certè ſi hoc facere noluerint,*

luerint, & aliquid offerre voluerint in eleemoſynam Monaſterio pro mercede ſua, faciant ex rebus quas dare volunt Monaſterio, donationem, reſervato ſibi, ſi ita voluerint, uſufructuario. Atque ita omnia obſerventur, ut nulla ſuſpicio remaneat puero, per quam deceptus perire poſſit. Regula *Magiſtri, cap. 91.* jubet ut parentes, filiorum, qui Vitæ Monaſticæ devoventur, hæreditatem, aut pauperibus totam erogent; aut in tres portiones dividant, quarum una pauperibus cedat, altera in Monaſterium inferatur, tertia eorum fratribus, vel parentibus ipſis relinquatur; vel tandem ipſos penitus exhæredent. *Quia portio ejus,* inquit, *adhuc in veſtrâ eſt poteſtate, vos tangit de ea Dominicam vocem audire; ut pro filio veſtro apud vos nihil remaneat in ſæculo niſi Deus. Quod ſi gravis vobis hæc divina præceptio eſt, de portione ejus tres fiant partes æqualiter; una Abbatis manibus pauperibus erogetur, aliam vobis, vel Fratribus derelinquat, tertiam verò partem viatici ſui utilitate deferat ſecum, Monaſterii Sanctorum uſibus profuturam. Quòd ſi utraque vobis graves ſunt voces, ut nec Deum audiatis, pauperibus erogando, & filii animam redimendo; nec noſtrum conſilium, partibus dividendo, & auferendo ab eo ſæcularem ſubſtantiam, vel nudum & ſolum filium Deo largite: Ita ut jurejurando per ſancta Evangelia promittatis ei, ulterius eam de veſtrâ patrimonii ſubſtantiâ nihil habere.*

In Oriente Monachi paternam hæreditatem adibant, ex Decreto Juſtiniani, *Cod. l. 1. de Epiſcopis & Clericis, L. 54. & 55.* quarum hæc ſunt verba: *Ut non liceat parentibus impedire, quo minùs liberi eorum volentes, Monachi, aut Clerici fiant, aut eam ob ſolam cauſam exhæredare. Sed ſi ipſi teſtamentum condant, neceſſe habento, quadrantem illis relinquere*, id eſt, quartam partem bonorum. *Sin autem hoc non fecerint, locus ſit ab inteſtato.... Quòd ſi illi Monaſteria, aut Eccleſias relinquant, atque mundani fiant, omne ipſorum jus ad Monaſterium aut Eccleſiam pertinet.* Ab hoc jure excidebant Monachi Apoſtatæ, ſecundùm Juſtiniani Leges. Sic enim Cod. L. 55. *Hujus Legis Beneficia eos volumus obtinere qui in Monaſterio perſeveraverint. Nam ſi ad ſæcularem converſationem remeaverint, jubemus omnes eorum res ad jura ejuſdem Monaſterii, à quo receſſerint, pertinere.* In Regno etiam Burgundionum non multùm abſimiles mores vigebant: ut ex eorum Legibus compertum eſt, *Tit. XVI.* quarum hæc ſunt verba: *De his verò puellis, quæ ſe Deo devoverint, & in caſtitate permanſerint, ſi una duos fratres habuerit, tertiam jubemus ut portionem de hæreditate patris accipiat.... Similiter & ſi quatuor aut quinque fratres habuerit, portio ei debita reſervetur. Si autem illa unum tantùm habuerit fratrem, non medietatem, ſed tertiam conſequatur, ea ſcilicet conditione, ut poſt obitum illius quæ fœmina & Sanctimonialis eſt, quicquid in uſufructu de paternis rebus perceperit, ad proximiores parentes pertineat, nihil illâ exinde poteſtatem alienandi habiturâ, niſi forſitan quod ex matris bonis, id eſt, in recellulis,* ſeu reculis, *aut bonis mobilibus & ſupellectili, vel ornamentis, aut ex ſuo pronſerit labore coaquirere.*

Bona quæ hæreditario jure ſibi poſt Monaſticam Profeſſionem obtingebant, poterant Monachi condito teſtamento propinquis, amicis, pauperibus, vel Eccleſiis donare, ut colligitur ex S. Gregorii Epiſtolis, 42. *lib.* 1. 22. *lib.* 9. 5. *lib.* 11. Sed eis qui rerum ſuarum erant domini, antequam ingrederentur Monaſterium, Juſtinianus condendi poſt Monaſticam Profeſſionem teſtamenti poteſtatem ademit *Novella* 76. eo quòd emiſſo voto horum domini ampliùs non exiſtunt.

Monachi ad Clerum, & ad Regimen Eccleſiarum aſſumpti.

V. Monachi ſexto & ſeptimo ſæculo Preſbyteros ex Congregatione ſuâ habuerunt, & ad Sacerdotium, regimenque Eccleſiarum aſſumebantur. Id ex Sancto Gregorio Magno conſtat, *lib. 5. Epiſtola 27. & 41. lib. 9. Epiſtola 13. & lib. 10. Epiſtola 39.* & ex Joanne Diacono, lib. 3. de ejus Vita, *cap. 7.* ſcribente: *Si quando neceſſitas ordinandi Sacerdotes obrepſit, neque Cardinales Eccleſiæ ſuæ, neque Monachos Monaſterii ſui penitus excuſavit, quo minùs illis Eccleſiam regendam committeret, qui exemplis & verbis pariter illam ædificare meliùs potuiſſent.... Ex Monachis Monaſterii ſui Marinianum Ravennæ, Maximianum Syracuſis, Sabinum Callipoli Præſules ordinavit. Sed & Auguſtinum penes Anglos a Galliarum Epiſcopis ordinari præcepit: per quem ad Epiſcopatum in eadem Gente Monachi ejuſdem Patris diverſo tempore provecti ſunt, Mellitus, Juſtus, Laurentius, & Paulinus.* Apud Bedam, *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſtica Gentis Anglorum cap. 4.* de Monaſterio Sancti Columbani in quadam Inſula Britanniæ majoris conſtituto legimus, quòd *Habere ſolet ipſa Inſula Rectorem ſemper Abbatem Preſbyterum, cujus juri & omnis Provincia, & ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubjecti; juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Preſbyter extitit & Monachus.* Denique ex Concilio Agathenſi *Canone 27.* conſtat Monachos in Galliis interdum ad Sacros Ordines promotos fuiſſe. Quod & multis aliis monumentis probari poteſt. Paucos tamen in ipſis Monaſteriis inaugurari ſolitos Sacerdotes, colligitur ex Regula Sancti Benedicti, *cap. ſexageſimo*; quo ſtatuit ne Monaſterium Sacerdotibus facilè pateat. *Si quis*, inquit, *de ordine Sacerdotum in Monaſterio ſe ſuſcipi rogaverit, non quidem citiùs ei aſſentiatur. Tamen ſi omnino perſtiterit in hac ſupplicatione, ſciat ſe omnem Regulæ diſciplinam ſervaturum, nec aliquid ei relaxabitur. Concedatur tamen ei poſt Abbatem ſtare, & benedicere, & Miſſas tenere, ſi tamen juſſerit ei Abbas; ſin aliàs, nullatenus aliqua præſumat, ſciens ſe diſciplinæ regulari ſubditum, & magis humilitatis exempla omnibus det. Et ſi fortè Ordinationis aut alicujus rei cauſa fuerit in Monaſterio, illum locum attendat, quando ingreſſus eſt Monaſterium, non illum qui ei pro reverentia Sacerdotii conceſſus eſt.* Ex cap. 62. *Si quis Abbas ſibi*, id eſt, Eccleſiæ ſuæ, *Preſbyterum, vel Diaconum ordinare petierit, de ſuo eligat, qui dignus ſit Sacerdotio fungi. Ordinatus autem caveat elationem aut ſuperbiam, nec quidquam præſumat, niſi quod ei ab Abbate præcipitur, ſciens ſe multò magis diſciplinæ regulari ſubditum, nec occaſione Sacerdotii obliviſcatur Regulæ obedientiam & diſciplinam, ſed magis in Deum proficiat.*

Immunitates Monaſteriis conceſſæ.

VI. Romani Pontifices Privilegia & immunitates Monaſteriis conceſſerunt VI. & VII. ſæculo, S. Gregorius Monaſterio Maſſilienſi S. Caſſiani privilegium conceſſit ampliſſimum, *Lib. 6. Epiſtola 12.* Arelatenſi Monaſterio conceſſam à Vigilio immunitatem confirmavit, *Lib. 7. Epiſtola 115.* Auguſtodunenſi Monaſterio & Xenodochio, Theodorico Rege, & Brunichilde Regina rogantibus, Privilegium etiam contulit, *Lib. XI. Epiſtolis 8. 9. & 10.* quibus Privilegiis Abbatis electio Monachis permittebatur, bonorumque Monaſterii adminiſtratio ac diſpenſatio; non tamen ab Epiſcoporum Juriſdictione eximebantur, ut jam ſuprà notavimus. Adeodatus Papa rogatus ab *Ægirico* Abbate S. Martini Turonenſis, anno 670. illi Monaſterio Privilegium immunitatis conceſſit, ſervato duntaxat Epiſcopo jure ordinandi Monachos, atque conficiendi Chriſmatis. Sed præfatus eſt Pontifex, hoc eſſe alienum à more Romanæ Eccleſiæ, ut Monaſteria ab Epiſcopi juriſdictione penitus eximantur. Neque hujuſmodi conceſſit immunitatem, niſi Turonenſi Epiſcopo, cæteriſque Præſulibus Gallicanis conſentientibus.

Immunitas Monaſterio Turonenſi S. Martini à Romano Pontifice conceſſa.

Parumper ambigimus, inquit, *idcirco quòd mos atque traditio ſancta noſtra Eccleſia plus non ſuppetat à regimine Epiſcopalis providentia Religioſa loca ſecernere.*

decem & octo annorum tempora ſuſcipi prohibemus. Vel ſi qui nunc ſunt, tua eos experientia auferat, & in Romanam urbem tranſmittat. Hoc & in Palmaria, aliiſque Inſulis, te per omnia volumus cuſtodire. Sanctus Aurelianus pueros decimo, aut duodecimo ætatis anno ad Monaſticam Profeſſionem admiſit, cap. 17. Regulæ ſuæ. *Minori ætate in Monaſterio non excipiantur, niſi ab annis decem, aut duodecim, qui & nutriri non egeant, & cavere noverint culpas.* Inter Capitula Selecta Canonum Hibernenſium, *Tom. IX. Spicilegii*, Caput XI. libri 43. ita ſtatuit; *Sanctimoniales, quamlibet vita earum & mores probati ſint, ante annum ætatis ſuæ duodecimum non velentur.* Ibidem inter Selecta Capitula Theodori Cantuarienſis Archiepiſcopi, *CXVIII.* ſic habet: *Puer quindecim annorum poteſt ſe Monachum facere; Puella ſexdecim, vel ſeptemdecim, quæ in poteſtate parentum eſt.* Ex Concilio Toletano X. *Canone 6.* perſpicuum eſt eam in Hiſpanienſi Eccleſia viguiſſe diſciplinam, ut pueri decimo ætatis ſuæ anno devovere ſe Monaſterio poſſent, Vitámque Religioſam profiteri. *Parentibus ſanè*, inquit, *filios ſuos Religioni contradere, non ampliùs quàm uſque ad decimum ætatis eorum annum, licentia poterit eſſe. Poſtea verò an cum voluntate parentum, an ſuæ devotionis ſit ſolitarium votum, erit filiis licitum, Religionis aſſumere cultum.*

Pueri à parentibus Monaſteriis oblati, Vitæ Monaſticæ jugum excutere non poterant.

III. Pueri ante pubertatis annos Vitæ Monaſticæ poterant à parentibus devoveri, quorum votum exſolvere tenebantur, nec Religioſæ Profeſſionis jugum excutere poterant, ubi adultam ætatem attigiſſent. De hujuſmodi puerorum oblatione à parentibus, deque ejus ritu, Sanctus Benedictus in ſua Regula, *cap. 59.* ſic decernit: *Si quis fortè de Nobilibus offert filium ſuum Deo in Monaſterio, ſi ipſe puer minori ætate eſt, parentes ejus faciant petitionem quam ſuprà diximus: Et cum oblatione ipſam petitionem, & manum pueri involvant in palla altaris, & ſic eum offerant.* Synodus Aurelianenſis V. *Canone* 29. puellas, quæ propriâ voluntate Monaſterium expetebant, ab aliis, quæ Deo à parentibus offerebantur, ita diſtinxit: *Quæcumque etiam puella, ſeu propriâ voluntate Monaſterium expetunt, ſeu à parentibus offeruntur, annum in ipſâ, quâ intraverint, veſte permaneant.* Eamdem adhibuit diſtinctionem Concilium Matiſconenſe I. Canone 12. *Si qua puella*, inquit, *voluntariè, aut parentibus ſuis rogantibus Religionem profeſſa, vel Benedictionem fuerit conſecuta, & poſtea ad conjugium, aut illecebras ſæculi tranſgredi præſumpſerit, uſque ad exitum cum ipſo qui ſe hujuſmodi conſortio miſcuerit, Communione privetur.* Concilium Toletanum IV. *Canone* 48. Monachos in duplici ponit differentia, quorum alios paterna devotio faceret, alios propria profeſſio. *Monachum*, inquit, *aut paterna devotio, aut propria profeſſio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum tenebit: proinde his ad mundum revertendi intercludimus aditum, & omnes ad ſæculum interdicimus regreſſus.* Et Canone 55. *Non aliter & hi qui detonſi à parentibus fuerunt, aut ſponte ſuâ amiſſis parentibus ſeipſos Religioni devoverunt, & poſtea habitum ſæcularem ſumpſerunt, hi à Sacerdote comprehenſi, ad cultum Religionis, actâ priùs Pœnitentiâ revocentur.* Et Concilium Toletanum X. Canone 6. *Si in qualibet minori ætate*, inquit, *vel Religionis Tonſuram, vel Religioni debitam veſtem, in utroque ſexu, filiis unus, aut ambo parentes dederint; certè aut volentibus, aut neſcientibus ſeſe ſuſceptam, non mox viſam in filiis abdicaverint, ſed vel coram ſe, vel coram Eccleſia palámque in Conventu eoſdem filios talia habere permiſerint, ad ſæcularem reverti habitum ipſis filiis quandóque non licebit; ſed convicti quòd Tonſuram, vel Religioſam veſtem aliquando habuerint, mox ad Religionis cultum habitúmque revocentur, & ſub ſtrenuâ diſtrictione hujuſmodi obſervantiæ inſervire cogantur.* Tandem apud Bedam, *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum, cap.* 24. legimus, Regem Oſuvi filiam ſuam quæ vix primum ætatis annum exceſſerat, perpetuæ virginitatis, & Monaſticæ Vitæ profeſſioni devoviſſe. *Vovit, ſi victor exiſteret, filiam ſuam Domino ſacrâ virginitate dicandam offerre, ſimúlque duodecim poſſeſſiones prædiorum ad conſtruenda Monaſteria donare, &c. Pro collatâ victoriâ gratias referens, dedit filiam ſuam Elfledam, quæ vixdum unius anni ætatem impleverat, perpetuâ ei virginitate conſecrandam.... Intravit filia Deo dicanda Monaſterium.*

Monachi bonis omnibus abdicare ſe tenebantur. An paternam hæreditatem adire poſſent.

IV. Monachi & Sanctimoniales patrimonio ſe abdicare tenebantur, donatione pauperibus aut Monaſteriis factâ; quidam cùm vitam Religioſam profitebantur, alii poſtea, cùm paternam hæreditatem colligebant. Sanctus *Cæſarius* in Regula ſua ſtatuit, ut viduæ quæ poſt maritorum mortem Monachæ fiunt; vel nuptæ, quæ ex licentiâ maritorum ſeſe recipiunt in Monaſteria, chartas donationis, aut venditionis de facultatibus ſuis faciant, priuſquam in Monaſterium admittantur: Virgines verò admittantur quidem cum veſte laïcali, quamvis hujuſmodi chartas nondum confecerint; ſed Monaſticâ non priùs induantur, quàm ſe bonis omnibus per donationem aut venditionem exuerint, ſi jam aliquibus fruuntur. Quæ enim paternam hæreditatem liberè nondum poſſident, eas Monaſticam Vitam profiteri poſſe decernit, eâ conditione, ut ſtatim ac paternam hæreditatem aut adierint, aut per legitimam ætatem adire potuerint, eam cui voluerint, vel donent, vel vendant. *Quæ vidua*, inquit, *aut maritis relictis, aut mutatis veſtibus, ad Monaſterium venerint, non excipiantur, niſi antea de omnibus facultatulis ſuis, cui voluerint, chartas aut donationis, aut venditionis faciant; ita ut nihil ſuæ poteſtati, quod peculiariter aut ordinare, aut poſſidere videantur, reſervent. Quam rem etiam & illæ, quæ Virgines convertuntur, ſi implere noluerint, non excipiantur; aut certè veſtimenta Religioſa non permittantur accipere, donec ſe ab omnibus impedimentis mundi liberas fecerint. Illæ verò quæ adhuc vivis parentibus ſubſtantiam ſuam in poteſtate habere non poſſunt, aut adhuc minoris ætatis ſunt, chartas tunc facere compellantur, quando res parentum in propria poteſtate habere potuerint.* Idem ſtatuit in Regula Monachorum. Sanctus Donatus Veſontionenſis Epiſcopus idem præſcribit in Regula Virginum, cap. VII. Sanctus *Aurelianus* eamdem Religioſis Viris legem impoſuit, *cap. 47.* Regulæ ſuæ. *Qui minoris ætatis ſunt, aut vivis parentibus in Monaſterium ingrediuntur, chartas tunc facere compellantur, quando ætate probati fuerint, aut res parentum in poteſtate habuerint.* Pueris, quos parentes Vitæ Monaſticæ ſub Sancti Benedicti Regula offerebant, hæreditatis poſſidendæ ſpes omnis præſcindebatur. Parentes enim aut promittere tenebantur ſub jurejurando, ſe nullum unquam auxilium puero daturos ad hæreditatem, ejuſve portionem occupandam, aut ſi nollent id juramento polliceri, Monaſterio donationem ipſius hæreditatis faciebant, uſufructuario ſibi reſervato. Bona enim quæ poſt eorum obitum ad ipſum puerum hæreditario jure perventura erant, ad alium quempiam non poterant pro arbitrio ſuo transferre; puerque non cadebat ſuo jure in hæreditatem obventuram, ſed amittebat tantùm liberam facultatem eâ, poſtquam eveniſſet, utendi in proprium commodum. En verba Regulæ Benedictinæ, cap. 59. *De rebus autem ſuis, aut in præſenti petitione promittant ſub jurejurando, quia nunquam per ſe, nunquam per ſuffectam perſonam, nec quolibet modo ei aliquando aliquid dent, aut tribuant occaſionem habendi. Vel certè ſi hoc facere noluerint,*

luerint, & aliquid offerre voluerint in eleemoſynam Monaſterio pro mercede ſua, faciant ex rebus quas dare volunt Monaſterio, donationem, reſervato ſibi, ſi ita voluerint, uſufructuario. Atque ita omnia obſerventur, ut nulla ſuſpicio remaneat puero, per quam deceptus perire poſſit. Regula *Magiſtri, cap.* 91. jubet ut parentes, filiorum, qui Vitæ Monaſticæ devoventur, hæreditatem, aut pauperibus totam erogent; aut in tres portiones dividant, quarum una pauperibus cedat, altera in Monaſterium inferatur, tertia eorum fratribus, vel parentibus ipſis relinquatur; vel tandem ipſos penitus exhæredent. *Quia portio ejus*, inquit, *adhuc in veſtrâ eſt poteſtate, vos tangit de ea Dominicam vocem audire; ut pro filio veſtro apud vos nihil remaneat in ſæculo niſi Deus. Quod ſi gravis vobis hæc divina præceptio eſt, de portione ejus tres fiant partes æqualiter; una Abbatis manibus pauperibus erogetur, aliam vobis, vel Fratribus derelinquat, tertiam verò partem viatici ſui utilitate deferat ſecum, Monaſterii Sanctorum uſibus profuturam. Quòd ſi utraque vobis graves ſunt voces, ut nec Deum audiatis, pauperibus erogando, & filii animam redimendo; nec noſtrum conſilium, partibus dividendo, & auferendo ab eo ſæcularem ſubſtantiam, vel nudum & ſolum filium Deo largite: Ita ut jurejurando per ſancta Evangelia promittatis ei, ulterius eum de veſtrâ patrimonii ſubſtantiâ nihil habere.*

In Oriente Monachi paternam hæreditatem adibant, ex Decreto Juſtiniani, *Cod. l.* 1. *de Epiſcopis & Clericis, L.* 54. *&* 55. quarum hæc ſunt verba: *Ut non liceat parentibus impedire, quo minùs liberi eorum volentes, Monachi, aut Clerici fiant, aut eam ob ſolam cauſam exhæredare. Sed ſi ipſi teſtamentum condant, neceſſe habento, quadrantem illis relinquere*, id eſt, quartam partem bonorum. *Sin autem hoc non fecerint, locus ſit ab inteſtato.... Quòd ſi illi Monaſteria, aut Eccleſias relinquant, atque mundani fiant, omne ipſorum jus ad Monaſterium aut Eccleſiam pertinet.* Ab hoc jure excidebant Monachi Apoſtatæ, ſecundùm Juſtiniani Leges. Sic enim Cod. L. 55. *Hujus Legis Beneficia eos volumus obtinere qui in Monaſterio perſeveraverint. Nam ſi ad ſæcularem converſationem remeaverint, jubemus omnes eorum res ad jura ejuſdem Monaſterii, à quo receſſerint, pertinere.* In Regno etiam Burgundionum non multùm abſimiles mores vigebant: ut ex eorum Legibus compertum eſt, *Tit. XVI.* quarum hæc ſunt verba: *De his verò puellis, quæ ſe Deo devoverint, & in caſtitate permanſerint, ſi una duos fratres habuerit, tertiam jubemus ut portionem de hæreditate patris accipiat.... Similiter & ſi quatuor aut quinque fratres habuerit, portio ei debita reſervetur. Si autem illa unum tantùm habuerit fratrem, non medietatem, ſed tertiam conſequatur, eâ ſcilicet conditione, ut poſt obitum illius quæ fœmina & Sanctimonialis eſt, quicquid in uſufructu de paternis rebus perceperit, ad proximiores parentes pertineat, nihil illâ exinde poteſtatem alienandi habiturâ, niſi forſitan quod ex matris bonis, id eſt*, in reſcellulis, ſeu reculis, *aut bonis mobilibus & ſupellectili, vel ornamentis, aut ex ſuo potuerit labore conquirere.*

Bona quæ hæreditario jure ſibi poſt Monaſticam Profeſſionem obtingebant, poterant Monachi condito teſtamento, propinquis, amicis, pauperibus, vel Eccleſiis donare, ut colligitur ex S. Gregorii Epiſtolis, 42. *lib.* 1. 22. *lib.* 9. 5. *lib.* 11. Sed eis qui rerum ſuarum erant domini, antequam ingrederentur Monaſterium, Juſtinianus condendi poſt Monaſticam Profeſſionem teſtamenti poteſtatem ademit *Novella* 76. eo quòd emiſſo voto horum domini amplius non exiſtunt.

Monachi ad Clerum, & ad Regimen Eccleſiarum aſſumpti.

V. Monachi ſexto & ſeptimo ſæculo Presbyteros ex Congregatione ſuâ habuerunt, & ad Sacerdotium, regimenque Eccleſiarum aſſumebantur. Id ex Sancto Gregorio Magno conſtat, *lib.* 5. *Epiſtola* 27. & 41. *lib.* 9. *Epiſtola* 13. *& lib.* 10. *Epiſtola* 39. & ex Joanne Diacono, lib. 3. de ejus Vita, *cap.* 7. ſcribente: *Si quando neceſſitas ordinandi Sacerdotes obrepſit, neque Cardinales Eccleſiæ ſuæ, neque Monachos Monaſterii ſui penitus excuſavit, quo minùs illos Eccleſiam regendam committeret, qui exemplis & verbis pariter illam ædificare meliùs potuiſſent.... Ex Monachis Monaſterii ſui Marinianum Ravennæ, Maximianum Syracuſis, Sabinum Callipoli Præſules ordinavit. Sed & Auguſtinum penes Anglos à Galliarum Epiſcopis ordinari præcepit, per quem ad Epiſcopatum in eadem Gente Monachi ejuſdem Patris diverſo tempore provecti ſunt, Mellitus, Juſtus, Laurentius, & Paulinus.* Apud Bedam, *lib.* 3. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum cap.* 4. de Monaſterio Sancti Columbani in quadam Inſula Britanniæ majoris conſtituto legimus, quòd *Habere ſolet ipſa Inſula Rectorem ſemper Abbatem Presbyterum, cujus juri & omnis Provincia, & ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubjecti; juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Presbyter extitit & Monachus.* Denique ex Concilio Agathenſi *Canone* 27. conſtat Monachos in Galliis interdum ad Sacros Ordines promotos fuiſſe. Quod & multis aliis monumentis probari poteſt. Paucos tamen in ipſis Monaſteriis inaugurari ſolitos Sacerdotes, colligitur ex Regula Sancti Benedicti, *cap. ſexageſimo*, quo ſtatuitur ne Monaſterium Sacerdotibus facilè pateat. *Si quis*, inquit, *de ordine Sacerdotum in Monaſterio ſe ſuſcipi rogaverit, non quidem citius ei aſſentiatur. Tamen ſi omnino perſtiterit in hac ſupplicatione, ſciat ſe omnem Regulæ diſciplinam ſervaturum, nec aliquid ei relaxabitur. Concedatur tamen ei poſt Abbatem ſtare, & benedicere, & Miſſas tenere, ſi tamen juſſerit ei Abbas; ſin alias, nullatenus aliqua præſumat, ſciens ſe diſciplinæ regulari ſubditum, & magis humilitatis exempla omnibus det. Et ſi fortè Ordinationis aut alicujus rei cauſa fuerit in Monaſterio, illum locum attendat, quando ingreſſus eſt Monaſterium, non illum qui ei pro reverentiâ Sacerdotii conceſſus eſt.* Et cap. 62. *Si quis Abbas ſibi*, id eſt, Eccleſiæ ſuæ, *Presbyterum, vel Diaconum ordinare petierit, de ſuo eligat, qui dignus ſit Sacerdotio fungi. Ordinatus autem caveat elationem aut ſuperbiam, nec quidquam præſumat, niſi quod ei ab Abbate præcipitur, ſciens ſe multò magis diſciplinæ regulari ſubditum, nec occaſione Sacerdotii obliviſcatur Regulæ obedientiam & diſciplinam, ſed magis in Deum proficiat.*

Immunitates Monaſteriis conceſſæ.

VI. Romani Pontifices Privilegia & immunitates Monaſteriis conceſſerunt VI. & VII. ſæculo, S. Gregorius Monaſterio Maſſilienſi S. Caſſiani privilegium conceſſit ampliſſimum, *Lib.* 6. *Epiſtola* 12. Arelatenſi Monaſterio conceſſam à Vigilio immunitatem confirmavit, *Lib.* 7. *Epiſtola* 115. Auguſtodunenſi Monaſterio & Xenodochio, Theodorico Rege, & Brunichilde Regina rogantibus, Privilegium etiam contulit, *Lib.* XI. *Epiſtolis* 8. 9. *&* 10. quibus Privilegiis Abbatis electio Monachis permittebatur, bonorúmque Monaſterii adminiſtratio ac diſpenſatio; non tamen ab Epiſcoporum Juriſdictione eximebantur, ut jam ſuprà notavimus. Adeodatus Papa rogatus ab *Ægirico* Abbate S. Martini Turonenſis, anno 670. illi Monaſterio Privilegium immunitatis conceſſit, ſervato dumtaxat Epiſcopo jure ordinandi Monachos, atque conficiendi Chriſmatis. Sed præfatus eſt Pontifex, hoc eſſe alienum à more Romanæ Eccleſiæ, ut Monaſteria ab Epiſcopi juriſdictione penitus eximantur. Neque hujuſmodi conceſſit immunitatem, niſi Turonenſi Epiſcopo, cæteriſque Præſulibus Gallicanis conſentientibus. *Parumper ambigimus*, inquit, *idcirco quòd mos atque traditio ſancta noſtra Eccleſia plus non ſuppetat à regimine Epiſcopalis providentia Religioſa loca ſecernere,*

Immunitas Monaſterio Turonenſi S. Martini à Romano Pontifice conceſſa.

nere. Verùm ubi & fratris noſtri Crotberti Turonenſis Præſulis Monachicam libertatem, id eſt, liberam diſpenſandi licentiam ſcripto conceſſam, Religioſitate ejus exemplaria proferente, comperimus: in cujus Volumine & aliorum per Gallicanam videlicet Provinciam conſtitutorum Antiſtitum ad id conſenſum præbentium ſubſcriptiones ſubter annexas inſpeximus; nullatenus jam exortem rationis ac Canonicæ Regulæ tantorum Epiſcoporum conſonam ſententiam fore perpendimus. Propterea & nos, quod iidem Fratres noſtri præſentes conferre providerunt, firmari conceſſimus. Sed Epiſcopi & Concilia ante Adeodatum Papam, immunitates abſolutiſſimas Monaſteriis quibuſdam conceſſerunt.

Immunitas Monaſteriis Africanis à Concilio Carthaginenſi conceſſa.

Africana Monaſteria immunitatem conſecuta ſunt ampliſſimam ex Decreto Synodi Carthaginenſis ſub Archiepiſcopo *Reparato*, anno Chriſti 535. Sola poteſtas ordinandorum Clericorum, & Oratorii dedicandi, Epiſcopis Diœceſanis ſervata eſt, omnis adminiſtratio Monaſteriorum Abbatibus permiſſa. *De Monaſterio Abbatis Petri*, inquiunt Africani Patres, *quæ temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacii, in univerſali Concilio, nobis etiam præſentibus, acta ſunt, inconvulſa permaneant. Cætera verò Monaſteria etiam ipſa libertate pleniſſimâ fruantur, ſervatis limitibus Conciliorum ſuorum in hæc duntaxat, ut quandocumque voluerint ſibi Clericos ordinare, vel Oratoria Monaſteriis dedicare. Epiſcopus in cujus plebe vel civitate locus Monaſterii conſiſtit, ipſe hujus muneris gratiam compleat, ſalvâ libertate Monachorum, nihil ſibi in eis præter hanc Ordinationem vindicans, neque Eccleſiaſticis eos conditionibus aut angariis ſubdens. Oportet enim in nullo Monaſterio quemlibet Epiſcopum Cathedram collocare, aut qui fortè habuerint, habere: nec aliquando Ordinationem quamvis leviſſimam facere, niſi Clericorum, ſi voluerint habere. Eſſe enim debent Monachi in Abbatum ſuorum poteſtate, & quando ipſi Abbates de corpore exierint, qui in loco eorum ordinandi ſunt, judicio Congregationis eligantur: nec officium ſibi hujus electionis vindicet aut præſumat Epiſcopus. Si qua verò contentio exorta fuerit, ut iſta Abbatum aliorum conſiliò, ſive judicio finiatur.* Extat Fragmentum iſtud Synodi Carthaginenſis *Tomo VI. Spicilegii.*

Immunitates Monaſteriis quibuſdam Gallicanis ab Epiſcopis conceſſæ, rogantibus Regibus.

Epiſcopi etiam Gallicani, petentibus Regibus Chriſtianiſſimis, Immunitates & Privilegia Monaſteriis nonnullis conceſſerunt. Anno 658. *Landericus* Pariſienſis Epiſcopus Privilegium Libertatis Monaſterio *S. Dionyſii* contulit, *Clodoveo II.* poſtulante, ad normam Privilegii conceſſi Monachis à Synodo Carthaginenſi ſub Bonifacio. *Quamquam*, inquit, *Sancta Carthaginenſis Synodus facta à beatæ memoriæ Domno Bonifacio, ejúſque Coëpiſcopis, non prohibeat Monachos ſub Privilegio proprio reſidere, vel Sancti Auguſtini libri de Eccleſiaſticis gradibus doceant, Monachos ſub quiete regulariter viventes, ſuâ ſingulari lege debere quieſcere, & ab omni infeſtatione Clericorum intrepidos permanere, ne ſæcularis ſtrepitus eos lædat, quos diſtricta Regula ſervientis Domini moderatur. Quod nos conſiderantes, dum & Canonica Inſtitutio nos hâc de re non præjudicat, vel ideò quia ſupra dicti Domini Cludovici Regis petitio quaſi nobis juſſio eſt, cui difficillimum eſt reſiſti, &c. Ut ipſis Monachis ſecundum ſanctum Ordinem vivere liceat, ipſum Privilegium plenâ voluntate, unà cum conſenſu fratrum meorum, ipſis conceſſiſſe viſus ſum: Per quod decerno, atque ob teſtificationem divini nominis interdico, ut nec ego deinceps, nec ullus Succeſſorum meorum hoc audeat infringere, vel temerario uſu aliquatenus violare.* Hoc porro Privilegio Clericos in Eccleſiis Abbatiæ San-Dionyſianæ adjacentibus, & ſubditis, Miniſterio divino deputatos, abſolvit *ab omni debito, & redditione Circadarum, & Synodorum.* Transfert in Abbatem jus omne animadvertendi in eos qui memoratis Clericis aliquam injuriam irrogaverint. Preſbyteris tandem qui has Eccleſias regunt, Chriſma & oleum liberaliter ſubminiſtrari ſtatuit à Pariſienſi Epiſcopo. Graviſſimam pœnam adjicit in eos qui Privilegium violaverint, ut ſcilicet tribus annis Pœnitentiam agant, à communione fratrum ſequeſtrati: & nihilominus hoc Privilegium Chriſto protegente, qui & adjuvet illud conſervantes, & diſſipet illud deſtruere cupientes, perpetuò maneat incorruptum. Huic Privilegio viginti quatuor Epiſcopi cum *Landerico* Pariſienſi Epiſcopo ſubſcripſerunt; quos inter *SS. Eligius*, & *Andoenus*. Iſtud Privilegium Edicto ſuo confirmavit *Clodoveus*, ſtatuens *Ne ullus Epiſcoporum aliquam poteſtatem ſibi in ipſo Monaſterio uſurpare præſumeret.* De bonis etiam huic Monaſterio collans eodem Edicto cavit; adeò ut Religioſæ Congregationi, & in ſpiritualibus conſenſu ſuo, & in temporalibus pleno jure Regio proſpexerit.

Bertefridus Ambianenſis Epiſcopus, de conſenſu Coëpiſcoporum ſuorum Privilegium Libertatis Monaſterio *Corbeienſi* à *Clotario* Rege, & *Bathilde* Regina condito conceſſit, anno 664. eodem Rege poſtulante, quô nihil juris in Monaſterium Epiſcopo Ambianenſi relinquitur, præter conſecrationem altarium, confectionem Chriſmatis, ordinationem Abbatis, quem Congregatio Monaſterii ex ſuo ſinu dignum & bonum, *datâ auctoritate à Principe* elegerit, Clericorum denique majorum & minorum, quos Abbas elegerit, ſive intra, ſive extra Monaſterium, conſecrationem. *Neque ullâ aliâ poteſtate in ipſo Monaſterio utatur*, inquit, ſeu *in rebus*, ſeu *in perſonis*; *dum tanti glorioſiſſimi Principis petitio interceſſit.* Viſitatio Monaſterii, & correctio Monachorum, hoc Privilegio ablata eſt Epiſcopo Ambianenſi, non minùs quàm auctoritas in bona temporalia Abbatiæ. *Nec ad præfatum Monaſterium accedere præſumat.... Et ſi aliquis de ipſis Monachis contumax fuerit, ab Abbate prædicti Monaſterii ſecundùm canonicam inſtitutionem emendetur.* Addit, Monaſteriorum Libertate ſive exemptione vulnus Canonibus non inferri: *Quia nihil de Canonicâ Auctoritate convellitur, quicquid domeſticis fidei pro tranquillitate pacis, vel pro reverentiâ Sanctorum tribuitur.*

Anno 694, *Clodoveo III.* Rege Chriſtianiſſimo rogante, *Bertoëndus* Catalaunenſis Epiſcopus *Dervenſi* * Monaſterio, & vicino *Puellarum* * Monaſterio privilegium immunitatis conceſſit, quo ab Epiſcoporum Juriſdictione omnimodâ exemta ſunt: ſolâ Chriſmatis conſecratione, Ordinatione Clericorum, & benedictione Abbatis, Epiſcopo reſervatâ. *Et ſi eis opportunum fuerit Abbatem benedicendi, aut Chriſma conſecrandi, vel ſacros Ordines percipiendi, hoc tantummodo nobis propter Canonicam Inſtitutionem, & præjudicium Eccleſiæ noſtræ, abſque ullo mora reſervamus.* Extat Privilegium iſtud *Tomo X. Spicilegii.* Et ex eo diſcimus, alia multò antea Monaſteria ſimilibus Immunitatibus donata fuiſſe. *Et ne*, inquit, *ſuccidua fraternitas Sacerdotum hæc nos in regionibus propriæ deliberationis inſtinctu, aut novâ inventione æſtimet decreta feciſſe; cùm ſub hujus Conſtitutionis norma Sanctorum Agaunenſium locus, immóque & Monaſterium Lirinenſe, ſeu Monaſterium Luxovienſe, multâque alia Monaſteria, necnon & Baſilica Domni Marcelli, & innumera in Orientis partibus Monaſteria, propriis ex Decreto Pontificum ſervantur Privilegiis.* Extant apud *Marculphum* ſolemnes Privilegiorum Formulæ, quarum uſus erat, cùm Epiſcopus & Princeps Immunitates illas concederent. Ac in prima quidem, quæ concepta eſt ſub nomine Epiſcopi, Decretum Regium cum Epiſcopali conjungitur, ut rectè conſtitutas fuiſſe Immunitates Monaſteriorum doceatur.

* Monaſterium Der.
* Pellemonſtier.

Dum

Dum ab antiquitus, juxta Conſtitutiones Pontificum, per Regalem Sanctionem, innumerabilia per omne Regnum Francorum ſub libertatis Privilegium videntur conſiſtere Monaſteria. Altera Formula continet Privilegii Epiſcopalis confirmationem; quæ ideo à Rege decernitur, ut ſecuriùs tranquillitas Monaſteriorum procuretur adversùs futuros Epiſcopos, qui Deceſſorum ſuorum Privilegia convellere tentarent. In ea Formula, omnia jura quæ Diœceſanus Epiſcopus remiſit, & recenſentur, & Decreto Regio muniuntur.

ARTICULUS VI.

De Bonis Eccleſiæ.

Bonorum Eccl. ſit adminiſtratio ſuprema penes Epiſcopos.

I. BONORUM Eccleſiaſticorum adminiſtratio, ſexto & ſeptimo ſæculo, ſummo jure penes Epiſcopos erat. Id ex multis S. Gregorii Magni Epiſtolis compertum eſt, ſcilicet 13. *Lib.* 2. 24. *Lib.* 5. 28. *Lib.* 9. 34. *Lib.* 10. ſed maximè ex 51. lib. undecimi. *De reditibus Eccleſiæ*, inquit, *quartam in integro portionem Eccleſiæ tuæ Clericis ſecundùm meritum, vel officium, ſive laborem ſuum, ut ipſe unicuique dandum proſpexeris, ſine aliquâ præbere debeas tarditate, &c. Reliqua autem omnia mobilia in tua retineas poteſtate. Immobilia enim Eccleſiaſticis reditibus aggregentur, ut multiplicatâ quantitate, Clericorum tuorum uſibus, Deo largiente, proficiant. Tabularium unà cum conſenſu Seniorum & Cleri memineris ordinandum, qui annis ſingulis, ad amputandam fraudis ſuſpicionem, ſolenniter ſuas debeat rationes exponere.* Idem ex variis Canonibus Synodorum patet, quorum nonnullos jam ſuis locis notavimus, alios pariter ſuo tempore notaturi ſumus: quibus prohibetur Epiſcopis rerum Eccleſiaſticarum alienatio, aut venditio, non tamen utilis commutatio: ipſis verò permittitur ut uſumfructum aliquorum prædiorum Clericis ſuis concedant; vel ad Monaſterii dotem conferant aliquid ex Eccleſiæ facultatibus; vel ut terrulas, aut vineolas exiguas, & Eccleſiæ minùs utiles diſtrahendi habeant poteſtatem, ſine Comprovincialium Concilio.

Epiſcopi nihilominus Œconomos inſtituebant, qui bona Eccleſiæ curarent, & adminiſtrarent, rationes ſuas Epiſcopis ipſis reddituri. Id conſtat ex Sancto Gregorio, *lib.* 2. *Epiſtola* 22. & *lib.* 11. *Epiſtolâ* 59. Ex Concilio Hiſpalenſi, *Canone* 9. Ex Concilio Toletano IV. *Canone* 48. & ex *S. Iſidoro*. Illud ipſum ex variis *Juſtiniani* Imperatoris Legibus compertum eſt.

Bonorum Eccleſiæ partitio.

II. Eccleſiæ Bona quatuor in partes diſtribuebantur, quarum una Epiſcopo, altera Clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ erat deputata. Id conſtat ex Epiſtolis S. Gregorii, præſertim ex 64. *lib.* 1. 5. *lib.* 2. 11. *lib.* 3. 26. *lib.* 4. 8. *lib.* 7. 51. *lib.* 11. Idem colligitur ex Concilio Agathenſi, *Canone* 36. & ex Aurelianenſi I. *Canone* 5. 14. & 15. In Hiſpania verò tres tantùm in partes reditus Eccleſiæ dividebantur: Prima Epiſcopo, Clericis altera, tertia reſtaurationi Eccleſiarum deputata erat (Ex Concilio Bracarenſi I. *Canone* 23. & ex Concilio Emeritenſi, *Canone* 14.) Portio itaque pauperum in Hiſpaniis, cum Epiſcopi, & Clericorum portionibus permixta erat, qui pauperum curam ſingularem gerere debebant. Pars autem Clericorum ſingulis diſtribuebatur ſecundùm uniuſcujuſque meritum, Officium, vel laborem, ut ſtatuit Sanctus Gregorius, *lib. XI. Epiſtola* 51. ad Panormitanum Epiſcopum datâ.

Quæ Bona Epiſcopi & Clerici ad hæredes tráſmittere poſſent.

III. Epiſcopi Bona poſt conſecrationem ſuam acquiſita tranſmittere non poterant ad hæredes, ſed ſolùm quæ ante Epiſcopatum poſſederant, vel quæ ipſis poſtea ex conſanguineorum uſque ad quartum gradum obvenerant hæreditate. Id ex Legibus Conſtantini Imperatoris certum eſt, Cod. lib. 1. de Epiſcopis

A & Clericis Leg. 33. *Licentiam habeat Epiſcopus, quacumque ante Epiſcopatum probatus fuerit habuiſſe, & quæcumque poſt Epiſcopatum, jure cognationis uſque ad quartum gradum, ad eum pervenerunt, ad quos voluerit, ultimâ voluntate tranſmittere. Cæteris rebus alio modo acquiſitis ab eo, dominio Eccleſiæ reſervatis, niſi in utilitatem Eccleſiæ, vel opera pietatis conſumptæ ſint. Eadem diſtinctione habitâ in adminiſtrationibus cujuſcumque loci Religioſi. Item ſi quis Epiſcopus, aut Miniſter Eccleſiæ moriatur ſine teſtamento, & ſucceſſore legitimo, vel legitima, ſucceſſio competit Eccleſiæ in quâ conſtituti ſunt.* Et *L.* 47. *Convenit igitur* B *hujuſmodi eligi & ordinari Sacerdotes, quibus nec liberi ſint, nec nepotes. Etenim fieri vix poteſt, ut vacans hujus quotidianæ vitæ curis, quas liberi creant parentibus maximas, omne ſtudium, omnémque cogitationem circa divinam Liturgiam, & res Eccleſiaſticas conſumat. Nam cùm quidam ſumma in Deum ſpe, & ut animæ eorum ſalvæ fiant, ad Sanctiſſimas accurrant Eccleſias, & eis omnes ſuas facultates afferant & derelinquant, ut in pauperes & egentes, & alios pios uſus conſumantur, indecens eſt Epiſcopos in ſuum illas auferre lucrum; aut in propriam ſobolem, & cognatos impendere. Oportet enim Epiſcopum minimè impeditum affectionibus carnalium liberorum, omnium Fidelium ſpiritualem eſſe* C *Patrem. De his verò Epiſcopis, qui nunc ſunt, vel futuri ſunt, ſancimus, nullo modo habere eos facultatem teſtandi, vel donandi, vel per aliam quamcunque excogitationem alienandi quid de rebus ſuis, quas poſtquam facti fuerint Epiſcopi, poſſederint, & acquiſierint, vel ex teſtamentis, vel donationibus, vel ex aliâ quacumque causâ, exceptis duntaxat his quas ante Epiſcopatum habuerunt, vel quæ poſt Epiſcopatum à parentibus & theiis, hoc eſt, patruis, vel avunculis, & à fratribus, ad ipſos pervenerunt, perventuraque ſunt. Quæcumque enim poſt Ordinationem, ex quacumque causâ, extra præfatas perſonas, ad ipſos pervenerunt, ea* D *jubemus ad Sanctiſſimam Eccleſiam, cujus Epiſcopatum tenuerint, pertinere. Quis enim dubitaverit, eos qui ipſis proprias res relinquunt, aut reliquerint, non potiùs ipſum Sacerdotium contemplantes, quàm ejus perſonam, & cogitantes, quia non ſolùm ab ipſis relicta piè inſument, ſed & ſuas ipſorum res adjicient, id feciſſe?* Eamdem Legem ad Xenodochiorum, & Noſocomiorum, aliorúmque piorum locorum Curatores & Adminiſtratores Juſtinianus extendit.

Poterant tamen Epiſcopi & Clerici, bonorum, quæ propriâ comparaverant induſtriâ, non verò ex oblationibus, aut reditibus Eccleſiaſticis congregaverant, E quem vellent ſcribere hæredem, modò filios ſuos, aut parentes, legitimâ ſuâ non fraudarent: Sicut milites ex peculio caſtrenſi teſtari poterant. Id patet ex eodem Juſtiniano, Cod. lib. 1. de Epiſcopis & Clericis Leg. 33. *Presbyteros, & Diaconos, & Subdiaconos, Cantores, & Lectores, quos omnes Clericos appellamus, res quolibet modo ad dominium eorum venientes, habere in ſuâ poteſtate præcipimus, ad ſimilitudinem caſtrenſium peculiorum, & donare cui volunt, ſecundùm Leges, & in his teſtari, licet ſub parentum poteſtate ſint: Sic tamen ut horum filii, aut his non extantibus, parentes eorum, legitimam ferant partem.* Et Leg. 39. *Sancimus viris Reverendiſſimis Epiſcopis &* F *Presbyteris, & Diaconis, qui tale peculium quaſi caſtrenſe poſſident, ſuper his tantummodo rebus, quæ quaſi caſtrenſis peculii ſunt, non ſolum ultima condere ſecundùm Leges elogia licere, ſed etiam ultimas eorum voluntates ſuper his tantummodo habitas de inofficioſæ querelæ minimè ſubjacere.*

Secundùm has Leges judicabat Sanctus Gregorius, ut conſtat ex Epiſtola ipſius 1. *Lib. V.* ad *Marinianum* Epiſcopum Ravennatem datâ, in quâ de teſtamento à Joanne ejus Deceſſore condito ita ſcribit: *Ut ea quæ de Eccleſia ſua, vel de acquiſitis in Epiſcopatu rebus, contra Legum fieri ſtatuta diſpoſuit,*

Fraternitas veſtra nec auctoritatem præbeat, nec aliquâ in his ratione conſentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante Epiſcopatum habuit, quod quidem priùs Eccleſiæ ſuæ non contulit, fieri voluit, vel decrevit, firmum per omnia robur obtinere neceſſe eſt.

Et *lib.* 7. *Epiſtola* 55. de teſtamento *Importuni* Atellanæ civitatis Epiſcopi, ad *Anthemium* Campaniæ Subdiaconum datâ: *Quicquid*, inquit, *Eccleſiæ ipſius eſſe potuerit, à qualibet perſona detineri nullatenus patiaris, niſi hoc ſolum, quod eum ante Epiſcopatus Ordinem proprium habuiſſe conſtiterit. Quicquid verò vel ante Eccleſiæ ipſius eſſe cognoveris, vel in Epiſcopatûs Ordine prædictum Epiſcopum acquiſiſſe, in ejuſdem Eccleſiæ conſervetur dominio.* Et lib. 9. Epiſtola 54. *Scholaſticum* Defenſorem, qui patris ſui Epiſcopi defuncti ſupellectilem ſibi vendicabat, eam reſtituere jubet *Calumnioſo* ipſius Succeſſori. *Queſtus nobis eſt, quod & Epiſcopium Eccleſiæ ipſius hactenus detineas, & occaſione blandiaris, ut Epiſcopi patris tui veſtes tibi, vel alia quæ in Epiſcopio inventa ſunt, applices. Et ideo, ſi ita eſt, & ab Epiſcopio te præcipimus ſine mora recedere, & quicquid prædictus pater tuus, Epiſcopatûs ſui tempore de proprio Eccleſiæ conſtiterit conquiſiſſe, ne tollas: Quia & ſacris Canonum legibus eſſe noſcitur definitum, ut in his quæ Antiſtes Epiſcopatûs tempore acquiſiverit, non alius, niſi ſola ſuccedat Eccleſia.* Quæ huc ſpectant ex Conciliis, notavimus, aut notaturi ſumus ſuo loco.

ARTICULUS VII.

De Clericorum Immunitatibus.

Bonorum Eccleſiaſticorum immunitates.

JUſtinianus Imperator Eccleſiæ prædia, vel domos ab ordinariis tributis immunes nequaquam eſſe voluit. Africanis enim Eccleſiis ablata olim ab Arianis prædia reſtitui jubens, hanc adjecit conditionem: Ut publicas pro illis penſiones conferrent. *(Novella* 37. *)* Idem Princeps mille & centum officinarum, quarum reditus, ad gratuitam defunctorum ſepulturam, Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ deputati erant, immunitatem confirmavit. Cæteras verò officinas, vel ejuſdem, vel aliarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut Xenodochiorum proprias, ordinaria præſtare vectigalia decrevit. *(Novella* 45. *)* Idem Imperator Eccleſiarum prædia & latifundia à ſordidis functionibus, & extraordinariis oneribus libera fecit, exceptis publicarum viarum, pontium, aliorúmque publicorum operum reſtaurationibus, aut ædificationibus. *(Novella* 131. *)* Idem poſſeſſiones, quas Curiales Eccleſiis liberaliter contulerant, aut Monaſteriis, Noſocomiis, Xenodochiis, aliíſve hujuſmodi locis piis, à *Lucrativorum inſcriptionibus*, ſive ab obligatione quartæ partis redituum in Curiam inferendæ, immunes fecit. *Cur enim*, inquit, *non faciamus diſcrimen inter res divinas & humanas? Et quare non competens prærogativa cæleſti favori conſervetur?* Sanctus Gregorius æquum exiſtimavit, ut Eccleſiæ poſſeſſiones tributa Principi præſtarent, ut conſtat ex Epiſtola ipſius 66. Lib. VII. ad *Vitalem* Sardiniæ Defenſorem. *Ruſtici*, inquit, *poſſeſſionis Calaritanæ Eccleſiæ, rura propria deſerentes, in privatorum poſſeſſionibus culturam laboris exhibent. Ex qua re agitur, ut poſſeſſiones Eccleſiæ proprio in alias occupato cultore, depereant, atque ad tributa ſua perſolvenda idonea non exiſtant.* Difficultatem faceſſunt hæc verba ex *Epiſtola* 115. *Lib. VII.* ad *Theodoricum* & *Theodebertum* Reges Francorum datâ: *Audivimus autem, quòd Eccleſiarum prædia, tributa nunc præbeant, & magnâ ſuper hoc admiratione ſuſpendimur, ſi ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur.* Sed non mirabatur Sanctus Gregorius Eccleſiarum prædia tributis eſſe obnoxia, quaſi id per ſe & abſolutè iniquum eſſet, verùm privilegiorum Gallicanis Eccleſiis à Chriſtianiſſimis Regibus conceſſorum nullam haberi rationem, prudentiſſimus Pontifex mirabatur. Clodoveus namque Clericis, & agris Eccleſiæ immunitatem conceſſerat, ut ex Concilio Aurelianenſi I. *Canone* 5. compertum eſt. Hanc Clotarius anno 563. confirmaverat, vel etiam ampliaverat, ut conſtat ex ipſius Conſtitutione, quæ refertur Tomo I. Conciliorum Galliæ. *Agraria*, inquit, *paſcuaria, vel Decimas porcorum, Eccleſiæ, pro fidei devotione, concedimus. Ita ut Actor aut Decimator in rebus Eccleſiæ nullus accedat. Eccleſiæ, vel Clericis, nullam requirant Agentes publici functionem, qui avi, aut genitoris, aut germani noſtri immunitatem meruerunt.* Childebertus omne tributum Eccleſiis, & Monaſteriis, apud Arvernos, remiſit, teſte Gregorio Turonenſi, lib. 10. Hiſtoriæ Francorum cap. 7. Dagobertus II. rogante Sancto Rigoberto Remenſium Archiepiſcopo, immunitatem *ab omni functionum publicarum jugo*, Eccleſiæ Remenſi conceſſit, *ad Prædeceſſorum formam Regum*, ut *Flodoardus*, *lib.* 2. *Hiſtoriæ Remenſis*, *cap.* 11. refert. In Hiſpaniis, Concilium Toletanum IV Canone 47. *Præcipiente Siſenando Rege, conſtituit, ut omnes ingenui Clerici, pro officio Religionis, ab omni publicâ indictione atque labore haberentur immunes, ut liberi Deo ſervirent, nullâque præpediti neceſſitate, ab Eccleſiaſticis Officiis retraherentur.*

Clericorum Immunitas à fori ſæcularis judicio.

Epiſcopos, pro qualibet causâ pecuniaria, vel criminali, ad Judicem civilem, vel militarem invitos produci, abſque Imperatoris mandato, prohibuit Juſtinianus, *Novella* 86. *cap.* 8. & 10. Omnes cauſas Epiſcoporum, Clericorum, Monachorum à Metropolitanis, in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, judicari ſanxit, *(Ibidem.)* Legatur *Novella centeſima viceſima-tertia*. Non ſolùm autem in anniverſariis Synodis, ſed etiam quoties quidam Sacerdotum, vel Clericorum, vel Abbatum, vel Monachorum, accuſabuntur, vel de fide, vel turpi vita, aut ob aliud crimen contra ſacros Canones admiſſum. *(Novella* 137. *cap.* 4. & 5. *)* Gregorius Antiochenus Patriarcha inceſtûs propriâ cum ſorore admiſſi per calumniam accuſatus, vocatúſque ad tribunal Aſterii Præfecti Prætorio Orientis, ad Imperatorem & Synodum appellavit. Ac cùm Patriarchæ omnes partim per ſe, partim per Vicarios, quæſtioni de *Gregorio* habitæ intereſſent, & cauſa eſſet coram ſacro Senatu, & multis Metropolitis cognita, poſt multas & graves contentiones, ſecundùm ipſum Sententia pronuntiata eſt. (Ex *Evagrio, lib.* 6. *cap* 7.)

Immunitatem Clericorum ſtrenuè tuitus eſt Sanctus Gregorius Magnus, Januarium Calaritanum Epiſcopum monens, ne Sacerdotes à laïcis Judicibus in Sardinia opprimi pateretur. *(Lib.* 3. *Epiſtola* 24. *)* Clericos & Monachos Diœceſeos Neapolitanæ ad aliud quàm Epiſcopi tribunal conveniri prohibuit. Permiſit tamen ut, ſi aliqua ipſis orta eſſet de Antiſtite ſuſpicio, & arbitrorum judicium mallent, eos coram ipſo eligerent, ut hoc modo nec Epiſcopus amiſiſſe juriſdictionem, nec Actor apud ſuſpectum litigando, præjudicium ſuſtinere videretur. *(Lib.* 5. *Epiſtola* 11. *)* Præcipit ut *Si quis contra quemlibet Clericum cauſam habuerit, Epiſcopum ipſius adeat, ut aut ipſe cognoſcat, aut certè ab eo Judices deputentur*; aut ſi fortè ad arbitros eundum eſt, partes ad eligendum Judicem compellat. *(Lib.* 9. *Epiſtola* 32. *)* Si quis verò Clericus, vel Laïcus, contra Epiſcopum cauſam habuerit, Apocriſiarium ſuum cauſæ cognitionem ſuſcipere jubet, aut partes compellere ut Judices eligant. *Nam ſi ſua unicuique Epiſcopo Juriſdictio non ſervetur*, inquit, *quid aliud agitur, niſi ut per nos, per quos Eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo, confundatur?*

Concilia Gallicana eandem immunitatem propugnarunt, prohibentia ne Clerici quemquam apud

ſæculares

ſæculares Judices, Epiſcopo non permittente pulſarent; & ne laïci, inconſultô Epiſcopô, Clericum ad ſæculare tribunal vocarent. Ita Concilium Agathenſe, *Canone* 32. Epaonenſe *Canone* 2. Pariſienſe V. *Canone* 4. Aurelianenſe IV. ſtatuit ut quoties lis inter Clericum & Laïcum verteretur, abſque Presbytero, vel Archidiacono, vel alio Eccleſiæ Præpoſito, Judex publicus audire negotium non præſumeret. (*Canone* 20.) Synodus Autiſiodorenſis ferit anathemate Judicem, qui Presbyterum, Diaconum, aut quemvis Clericum, abſque voluntate Epiſcopi, aut Archidiaconi, aut Archipresbyteri, ad ſuum tribunal adeſſe cogeret, ac ipſis vim inferret. (*Canone* 43.) B Propter capitalia tamen crimina Clerici quodammodo ab immunitatis privilegio excidebant, & à Judicibus ſæcularibus poterant in carcerem detrudi. Hanc exceptionem habemus ex Concilio Matiſconenſi I. Canone 7. *Ut nullus Clericus de qualibet cauſa extra diſcuſſionem Epiſcopi ſui, à ſæculari judicio injuriam patiatur, aut cuſtodiæ deputetur. Quod ſi quicumque Judex cujuſcumque Clericum abſque cauſa criminali, id eſt, homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere fortaſſe præſumpſerit, quamdiu Epiſcopo loci illius viſum fuerit, ab Eccleſiæ liminibus arceatur.* Si tamen crimi- C nalium hujuſmodi cauſarum cognitio ab Epiſcopo fuiſſet occupata, Judex ſæcularis Clericos ab Eccleſiæ carceribus & Juriſdictione per vim abſtrahere non poterat. (Ex Concilio Matiſconenſi II. Canone 9. & 10. & ex Conſtitutione Clotarii Secundi Regis Chriſtianiſſimi poſt Concilium Pariſienſe V. edita.) Epiſcopum tamen judicio Clericorum qui criminis capitalis convicti fuerint, adeſſe jubet, nec aliam ipſis pœnam irrogari, quàm canonicam. *Qui verò convicti fuerint de crimine capitali*, inquit Clotarius, *juxta Canones diſtringantur, & cum Pontificibus examinentur. Quòd ſi cauſa inter perſonam publicam & homines Eccleſiæ ſteterit, pariter ab utraque parte Præpoſiti* D *Eccleſiarum, & Judex publicus, in audientia publica poſiti, eam debeant judicare*, Concilium Matiſconenſe II. immunitatem Clericorum & juriſdictionem Epiſcoporum in cauſis civilibus atque criminalibus, ex antiquis Canonibus & Legibus Principum pene ab ipſo Chriſtiani nominis exordio derivatas aſſerit. *Licet reverendiſſimi Canones, atque ſacratiſſimæ Leges de Epiſcopali audientia in ipſo pene Chriſtianitatis principio ſententiam protulerint.*

Concilia quoque Hiſpanienſia Clericorum immunitatem & forum externum Epiſcoporum confirmant. Omnium inſtar ſit Canon decimus-tertius Synodi III. Toletanæ: *Ut Clerici Conclericos, ſuo negle-* E *cto Pontifice, ad Judicia publica pertrahant, ſtatuimus de cætero non præſumi: Sed & ſi quis hoc facere præſumpſerit, & cauſam perdat, & à Communione efficiatur extraneus.*

Sub Gothis Italiæ Regibus immunitate fruebantur Clerici in cauſis perſonalibus, non in realibus.

Theodoricus Rex Italiæ, Arianus licet, Clericos criminis capitalis convictos ad Epiſcoporum judicium remiſit. Id conſtat ex ipſius Epiſtola ad *Euſtorgium* Mediolanenſem Epiſcopum, apud Caſſiodorum lib. 1. Variarum 9. *Quod Beatitudini veſtræ gratiſſimum eſſe confidimus, præſenti tenore declaramus, Auguſtanæ civitatis Epiſcopum, proditionis patriæ falſis criminibus accuſatum; qui à nobis honori priſtino reſtitutus, jus habeat Epiſcopatus omne quod habuit. Nihil enim in tali honore temeraria cogitatione præſumendum eſt... Manifeſta crimina in talibus vix capiunt fidem. Quicquid autem ex invidia dicitur, veritas non putatur. Volumus enim impugnatores ejus legitimâ pœna percellere. Sed quoniam & ipſi Clericatus nomine fungebantur, ad Sanctitatis veſtræ judicium cuncta tranſmiſimus ordinanda, cujus eſt æquitatem moribus talibus imponere, quam novimus Traditionem Eccleſiaſticam cuſtodire.*

Idem conſtat ex Epiſtola 18. libri quarti, ad *Annam* Comitem datâ; quâ ipſi dat in mandatis, ut A quæſtionem habeat de *Laurentio* Presbytero, qui ſepulchrum effoderat ſcrutandi theſauri causâ. Ab ipſo aurum inventum auferri jubet; ſed criminis vindictam Deo & Eccleſiæ relinquit. *Scelus enim*, inquit, *quod nos pro Sacerdotali honore relinquimus impunitum, majori pondere credimus vindicandum.* Et ex Epiſtola viceſima-quarta lib. quarti. *Conſiderantes Apoſtolicæ Sedis honorem, & conſulentes deſideriis ſupplicantium, præſenti auctoritate, moderato ordine definimus, ut ſi quiſpiam ad Romanum Clerum aliquem pertinentem in qualibet cauſa probabili crediderit actione pulſandum, ad Beatiſſimi Papæ judicium prius conveniat audien-* B *dus; ut aut ipſe utroſque more ſuæ Sanctitatis agnoſcat, aut cauſam deleget æquitatis ſtudio terminandam, & ſi fortè, quod credi nefas eſt, competens deſiderium fuerit petitoris eluſum, tunc ad ſæcularia fora jurgaturus occurrat, quando ſuas petitiones probaverit à ſupradictæ Sedis Præſule fuiſſe contemptas. Quod ſi quis extiterit tam improbus litigator, atque omnium fuerit judicio ſacrilega mente damnatus, qui reverentiam tantæ Sedis exhibere contemnat, & aliquid de noſtris affatibus crediderit promerendum: ante alicujus contentionis effectum, decem librarum auri diſpendio feriatur, quæ à Palatinis Sacrarum Largitionum protinus exacta, per* C *manus ſæpe memorati Antiſtitis pauperibus erogentur: carenſque impetratis, negotii quoque ſui amiſſione mulctetur.*

Theodorici Regis erga Romanum Pontificem reverentia.

Quamquam verò Clerici, ſub Regibus Gothorum, in cauſis perſonalibus, pleniſſimâ immunitate, in Italia, fruerentur; non tamen in cauſis realibus. Illæ enim ad Curiam Principis deferebantur. Optabat nihilominus Rex *Theodoricus*, ut Epiſcopi jus ſibi ipſis dicerent, nec dubias lites tuerentur, ne cauſa caderent cum Ordinis ſui dedecore. Id conſtat ex Epiſtola Theodorici ad *Gudilam* Epiſcopum, apud Caſſiodorum lib. 2. Variarum 18. *Prudentia veſtra*, inquit, *pro integritatis ſuæ propoſito, examinatâ ve-* D *ritate diſcutiat quæ veniunt in querelam; & ſi deſideria petitorum veritate ſubſiſtunt, pro implendis monitis eos ad Curiam ſuam remeare permittat. Si verò Clero veſtro creditis in eis aliquid rationabiliter ſuffragari, ad noſtrum Comitatum inſtructam perſonam modis omnibus deſtinate, quæ adverſariorum debeat intentionibus obviare. Quòd ſi de negotii qualitate dubitatis, convenit Sacerdotalibus Inſtitutis, ut ante controverſiam, juſtitiam magis ipſe cognoſcas, quàm de judicio victus abſcedas. Talem ſiquidem non oportet publicè ſuperari, quem amatorem æquitatis convenit inveniri.* Et Epiſtola ad *Petrum* Epiſcopum, apud Caſſiodorum lib. 3. E Variarum 37. *Si in alienis cauſis Beatitudinem veſtram convenit adhiberi, ut per vos jurgantium ſtrepitus conquiſcat; quantò magis ad vos remitti debet, quod vos ſpectat actores?* &c. *Quoniam cauſarum veſtrarum qualitas vobis debet Judicibus terminari, à quo eſt expectanda magis quàm imponenda juſtitia. Quòd ſi hanc cauſam ſub æquitate veſtrum minimè definit arbitrium, noveritis ſupplicis querelam ad noſtram audientiam perducendam. Vos enim docetis voces pauperum non debere negligi, quas poſſit Juſtitia comitari.* Denique in Epiſtola ad *Antonium* Polenſem Epiſcopum, apud Caſſiodorum lib. 4. Variarum 44. *Decet enim à vobis corrigi, quod à veſtris familiaribus non debuiſſet ad-* F *mitti. Verumtamen ſi partibus veſtris in cauſa poſſeſſionis momentaria vel principali juſtitiam adeſſe cognoſcitis, tractatô priùs diligenter inſpectôque negotio, (quia Sacerdotem non decet protendere improbam litem) inſtructam legibus ad Comitatum noſtrum deſtinate perſonam; ubi qualitas negotii agnoſci debeat, & finiri.*

Improbat ſuſ dubias lites defendere, indignum eſt Epiſcopo.

CAPUT.

CAPUT VII.

De Rebus Imperii.

ARTICULUS I.

De Juſtino Seniore.

CUm *Anaſtaſius* Imperator Catholicæ Fidei & Concilii Calchedonenſis hoſtis, Imperium ad annum uſque ſæculi VI. decimum-octavum adminiſtraſſet, ipſi demortuo *Juſtinus* Illyricus genere, Comes Excubitorum, Militum quibus præerat ſuffragiis Imperator creatus anno 518. ſucceſſit, præter omnium expectationem, cùm multi eſſent ex Anaſtaſii propinquis Viri Nobiles, quibus Imperium deberi jure potiori videretur. *Amantius* Eunuchus, ſacri Præpoſitus Cubiculi, *Theocritum* ſibi amiciſſimum ad ſupremi faſtigium Principatus promovere meditabatur: *Juſtino* eam ob rem maximam pecuniæ vim tradiderat, ejus ut conſilia juvaret: ſed hanc ille in proprium commodum inſumpſit, eâque redemit Excubitorum benevolentiam ac populi ſuffragia, à quibus Imperator renuntiatus eſt. Quam ſibi dignitatem *Theocrito* & *Amantio* è medio ſublatis firmavit. *(Ex Evagrio lib. 4. capp. 1. & 2.)* Sub Catholico Imperatore Eccleſia reſpirare cœpit, fides triumphare, Concilii Calchedonenſis approbatio, & damnatio *Severi* conclamata eſt, revocati Epiſcopi quos in exilium deportari juſſerat Anaſtaſius, redintegrata Orientalis Eccleſiæ cum Romana communio, quæ propter Acacii damnationem tamdiu fuerat ſuſpenſa: exagitati, compreſſique ſacris Edictis Manichæi, Ariani, Neſtoriani, omnéſque Hæretici. Summa fuit *Juſtini* erga Sedem Apoſtolicam obſervantia quam ejus ad *Hormiſdam* Epiſtolæ & Legationes teſtantur, necnon ad *Joannem* ejus Succeſſorem, quem etiam Conſtantinopolim miſſum à *Theodorico*, perhonorificè ſuſcepit, ab eoque Imperatorum primus Imperii accepit inſignia. *Tzathum* Lazorum Regem, qui Perſicæ dominationis jugum excuſſerat, Conſtantinopolim profectum, & Chriſtianam Religionem amplecti cupientem, è ſacro fonte ſuſcepit, eique adverſus Perſas auxilio fuit. *(ex Cedreno.)* Iberos adversùs Perſas, qui ipſos vexabant & ad Fidem Chriſtianam deſerendam compellebant, immiſſo Hunnorum exercitu contra *Cabadem* Regem Perſarum, defendit. *(Ex Procopio lib. 1. de Bello Perſico, cap. 12.)* Triſtia fuere ob publicas calamitates *Juſtini* tempora. Incendiis & terræ motibus ſuccuſſa & pene abſumpta eſt Antiochia, multa hominum millia periere. *Euphraſius* Epiſcopus eadem ruinâ oppreſſus interiit. Urbs quoque *Dyrrachium*, *Corinthus* Achaiæ civitas, & *Anazarbus* ſecundæ Ciliciæ Metropolis terræ motibus everſæ: *Edeſſa* inundatione *Scirti* torrentis ſubmerſa, quas Urbes Imperator magnis ſumptibus inſtauravit; Edeſſamque & Anazarbum, mutatis nominibus, *Juſtinopolim* juſſit appellari. *(Ex Evagrio, lib. 4. cap. 5. & 8.)* Florebant iis temporibus *Zoſimas*, & *Joannes Chuzibita*, Monachi ſanctiſſimi, & miraculis clari, de quibus idem Hiſtoricus, *cap.* 7. Eximiæ fuit munificentiæ *Juſtinus*: quem cùm *Eulalius* quidam ex divite pauper factus, hæredem teſtamentô nominaſſet; juſſiſſetque ut tribus parvulis filiabus ſuis educationem ac dotem præberet, ſuáque omnia debita creditoribus perſolveret, hæc *Juſtinus* Regiâ munificentiâ perfecit. *(Ex Cedreno.)* Vitalianum, cujus reformidabat potentiam, & adipiſcendi Imperii cupiditatem, ſpecie honoris ex Thracia Conſtantinopolim evocavit, Magiſtrum unius ex exercitibus præſentis militiæ, & Conſulem A poſtmodum creavit: Sicque deceptum, fraudulenter cædi juſſit ad interiorem quamdam Palatii januam *(Ex Evagrio lib. 4. cap. 3.)* Juſtiniano agente, qui metuebat, ne ſibi ad capeſſendum poſt *Juſtini* mortem Imperium impedimento foret *Vitalianus*, hæc patrata cædes. Ipſi fidem, fraternitatemque juraverat *Juſtinianus*, hauſto ad ſacram Menſam, unà cum ipſo, Chriſti Domini Sanguine. Sed Imperii cupiditas ipſum ad violandam fidem tam formidandam impulit. *(Ex Procopio, in Arcana Hiſtoria.)* Id contigit anno 579. Bis nupſit *Juſtinus*: *Lupicina* primùm, quam coronatam, *Euphemiam* appellari voluit: poſt B ejus verò mortem *Theodora*. Anno Chriſti 527. morbo & ſenio gravatus, *Juſtinianum* ſororis ſuæ filium, Auguſtum nuncupavit. Quôcum menſes quatuor, in univerſum verò tam ſolus, quàm cum Collega, per annos novem ac dies tres imperavit. *(Ex Evagrio cap. 9. libri IV.)*

Tum in Italia regnabat *Athalaricus* adhuc puer, *Amalaſuntha* ejus matre, ingentis animi fœmina, Regnum adminiſtrante. De illius educatione lege *Procopium lib. 1. de Bello Gothico cap.* 2. Gothos contra *Amalaſuntham* tumultuatos refert, ipſamque coëgiſſe, ut Pædagogos, qui Regem inſtituebant, di- C mitteret. Falsò quippe perſuaſum habebant, ſtudio literarum effeminari Principem, illudque *Theodorici* effatum allegabant: *Gothorum liberos nunquam haſtam aut gladium deſpecturos mente intrepidâ, ſi ferulam timuiſſent.* Amotis a ſuo latere ſapientiſſimis Præceptoribus, Juvenis Princeps, in temulentiam & fœminarum concubitus præceps ruit, evaſitque inſigniter nequam, & in matrem contumax. In *Amalaſuntham* Gothi conſpirarunt. Illa conſpirationem incredibili prudentiâ difflavit. De qua *Procopius* loco citato. In Romani Cleri gratiam Lege latâ ſanxit *Athalaricus*, ne Clerici ad ſæcularia tribunalia ſiſterentur. *(Apud* D *Caſſiodorum lib. VIII. Variarum Epiſtola XXIV.)*

ARTICULUS II.

De Juſtiniano.

Juſtiniani Bella. Perſicum.

MUlta magnáque, Imperante *Juſtiniano*, geſta ſunt bella. Imprimis Perſicum, quod per *Beliſarium* Magiſtrum Militum in Oriente, tam fortiter quàm feliciter confectum eſt, necnon per *Sittam* Magiſtrum Militum in Armenia, qui *Cabadis* Regis Perſarum exercitum illam in regionem immiſſum E profligavit. *Narſes* Dux Perſicarum copiarum, cum fratribus ad Romanos deficiens, benignè à *Juſtiniano* exceptus eſt, & Quæſtoris dignitate auctus. Perſis cum auxiliaribus *Alamundari* Saracenorum Regis copiis in Euphrateſiam irruentibus, nonnihil detrimenti paſſæ ſunt res Romanorum, cùm exercitus contumax, invito *Beliſario* Duce, pugnam inire cum hoſtibus Sacro Paſchatis die voluiſſet. Æthiopes & Homeritas, legatione miſsâ, in Belli Perſici ſocietatem, *Juſtinianus* adduxit. Revocato interim ex Oriente ad expeditionem Wandalicam *Beliſario*, *Sittas* ſucceſſit. Perſæ Martyropolim obſederunt. Romani pacem cum *Coſrhoë* Rege Perſarum inire ſunt coacti. Rebus F cum Perſis compoſitis, Conſtantinopoli civilis tranquillitas populari ſeditione turbata eſt anno 531. *Hypatius Anaſtaſii* Auguſti ex ſorore nepos, per vim Imperator à ſeditioſis factus eſt, & in Circum ductus, collocatuſque in ſolio. De fuga cogitabat Juſtinianus ut ſibi Imperioque conſuleret. Hunc *Theodora* Auguſta, ſciſsô in partes conſiliô, generosâ oratione diſſuaſit, quam his concluſit verbis: *Mihi vetus illud verbum placet, quò fertur, Præclarum eſſe linteum ſepulchrale Regnum.* Beliſarius & Mundus, in quibus tota Juſtiniani ſpes erat repoſita, in Circum factâ irruptione cæſiſque è populo XXXM. & ampliùs, *Hypatium* ſoliô deturbatum ad *Juſtinianum* adduxerunt,

tunt. Cujus juſſu cum *Pompeio* fratre poſtridie confoſſus eſt à militibus.

Annum Imperii 15. agebat *Juſtinianus*, cùm Perſæ, violatô fœdere, in Romanorum fines inſiluerunt. *Coſrhoës* Bœræam, & Antiochiam obſedit, occupavit. Quô tempore Antiochenæ duæ mulieres nobiliſſimæ vim pudicitiæ ſuæ metuentes ab hoſtibus inferendam, ad fluvium *Orontem* feruntur cucurriſſe, vultus obnupſiſſe flammeolis, & in profluentem præcipites periiſſe. Pax iterum cum Perſis compoſita, indecoris Romano Imperio conditionibus. *Apameam* nihilominus cum omnibus copiis ſe contulit *Coſrhoës*, Urbémque diripuit. Singulare narrat *Procopius* per ſegmentum Dominicæ Crucis, quod Apameæ ſervabatur, patratum miraculum, cùm illud exhiberi ſibi ab Epiſcopo rogaſſent Apameenſes, quô ultimùm adoratô, æquiori animô morerentur. Arma deponere noluit *Coſrhoës*, Daram oppugnavit, quapropter pacta conventa rata noluit habere *Juſtinianus*. *Beliſarium* ex Italia revocatum iterum Bello Perſico præfecit. Ancipiti marte in hac ſecundâ expeditione geſta res eſt. Revocato Byzantium *Beliſario*, *Martinus* per Orientem Militum Magiſter, tertiam adversùs Perſas expeditionem ſuſcepit, infelici exitu. Felicior fuit in iis repellendis ab Edeſſena civitate, quam non multò poſt oppugnavit *Coſrhoës*, haud abſque diſpendio. Unde obſidionem ſolvere, & cum Romanis paciſci compulſus eſt. Hæc ex *Procopio* diſcimus in libris duobus *de Bello Perſico*.

Bellum Vandalicum.

Wandalicum Bellum anno 533. inchoavit in Africa *Juſtinianus Beliſario* Duce, ut illatam *Hilderico* injuriam ulciſceretur, quem *Gelimer* è ſolio deturbaverat, eôque cum ejus fratre *Hoamere* in carcerem conjectô, regnum invaſerat, quod ſibi poſtmodum cæde *Hilderici* confirmare tentavit. *Beliſarius* cum inſtructiſſima claſſe Carthaginem appulit, Regni tunc Wandalici caput, eámque expugnavit, Deo exercituum favente. Anno ſequenti, Sardiniam, Corſicam, Cæſaream Mauritaniæ, Septum, Ebuſum, Majoricam & Minoricam recepit, & *Gelimerem* in poteſtatem acceptum, captivum adduxit Conſtantinopolim ad Juſtinianum. Quô factô ſparſam à ſe affectatæ tyrannidis calumniam abſterſit. Triumphum egit Conſtantinopoli, cujus gloriam omnem ad Imperatorem retulit, pedes ambulans, captivis ante ſe præmiſſis, & *Gelimere* ipsô, qui ſedentem in circo *Juſtinianum*, exutâ purpurâ, adorare coactus eſt, illud identidem repetens: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Fundis non contemnendis in Galatia donatus eſt *Gelimer* à Juſtiniano, ubi cum ſuis habitaret: Sed quòd Arianam ejurare nollet hæreſim, Patritiorum ordini non fuit adſcriptus. Hæc ex *Procopio* libris duobus *de Bello Vvandalico*, cui ipſe cum *Beliſario* adfuit, ipſius fortitudinis, & moderationis eximiæ, necnon vigilantiæ circa militarem diſciplinam, teſtis oculatus.

Bellum Gothicum.

Gotthicum bellum nono Juſtiniani anno cœptum eſt, quod ad ulciſcendam *Amalaſuntha* Reginæ imperatam à *Theodato* necem, ſuſcepit. Summum belli Imperium delatum eſt *Beliſario* Duci; Qui annô ipsô 535. Siciliam integram Romano recuperavit Imperio. *Theodatus* Gotthorum in Italia Rex *Beliſarii* victoriis, & imminente exercitu territus, *Petro* Juſtiniani Imperatoris Legato, viro facundo & ſtrenuo, ipſi bellum diſſuadenti, quòd Philoſophum, præſertim Platonicum, qualis erat *Theodatus*, puram ab omni cæde vitam agere deceret: Nihil verò vetare *Juſtinianum* ſibi armis vendicare Provincias jure veteri ad ipſius Imperium pertinentes: Pacis conditiones obtulit, quæ licet honorificentiſſimæ, & utiliſſimæ eſſent Imperio, ne tamen gratæ *Juſtiniano* non eſſent, ignavus Princeps metuebat. *Agapetum* Pontificem Legationem hac de causâ Conſtantinopolim obire

A etiam coëgit (ut diximus.) Adeò ipſum terrebat vel ſolum belli nomen, ut Gotthorum & Italorum Imperium ceſſurum ſe *Juſtiniano* ſpoponderit, potiùs quàm belli diſcrimen ſubiturum. Promiſit id arcanis literis, quas Legato credidit, tum demum Imperatori reddendas, ſi pacis conditiones reſpueret. Anno ſequenti, *Beliſarius* Neapolim recepit, poſt difficillimam obſidionem. Quò acceptô nuntiô, Gotthi à *Theodato* defecerunt, Regemque ſibi creatunt *Vitigin*, qui occisô *Theodato*, Romanis fortiter reſtitit. *Vitiges* cum Francorum Regibus *Childeberto*, *Theodeberto*, & *Clotario* pepigit ſocietatem, qui au-
B xiliares copias clàm ſe miſſuros promiſerunt. Palam enim ſocietatem inire cum Gotthis non poterant, Imperatori in hoc bello opem paulò ante polliciti. Romam interea petiit cum exercitu *Beliſarius*. Cui ſe Romani, ſuadente *Silverio* Pontifice Maximo dediderunt, calamitatem Neapolitanæ ſimilem veriti. Samnii & Tuſciæ partem maximam exinde recepit *Beliſarius*: Cui jam ante ſe ſponte dediderant Calabri, Apulique. Non deſperans propterea *Vitiges*, Romam diuturnâ obſidione fatigavit. Quam unum annum & dies novem à Gotthico exercitu oppugnatam, liberavit *Beliſarius* anno 538. Non
C ita proſperæ fuerunt in Liguria res Imperii. Gotthi enim captô Mediolano, magnâque ibi editâ ſtrage, trecentis ſcilicet millibus hominum mactatis, ſoliſque ſervatis fœminis, quas Burgundionibus donarunt, univerſam ſubegere Provinciam. Ex diſſidio Ducum, *Narſetis* ſcilicet Comitis, quem cum novis copiis Imperator miſerat, & *Beliſarii*, hæc Romanæ rei orta diſpendia. Quamobrem *Juſtinianus Narſetem* ex Italia revocavit, ſupremum belli Imperium uni deferens *Beliſario*. Hic Fæſulis, & Auximo Piceni Metropoli expugnatis, pacis conditionibus, quas Gotthis per Le-
D gatos offerebat Imperator, ſubſcribere renuit. Gotthi fame preſſi, fracti ærumnis, ac dominationis *Vitigis* pertæſi, Regnum Beliſario detulerunt: Quos ille ſimulata fallens ambitione, Ravennam cum copiis ingreſſus, detentóque in liberali cuſtodia *Vitige*, Regiam dignitatem repudiavit. Tum à Juſtiniano revocatus ad bellum Perſicum, *Vitigim*, Gotthorum Proceres, Regiáſque opes omnes Byzantium deportavit, obtuliſque Juſtiniano. Gotthi *Ildibaldum*, & poſt eum *Erarícum*, Regem crearunt. Quô demum peremptô, *Totilam* Regem ſalutarunt. Hic collapſam in Italia
E rem Gotthicam non minùs æquitate ac moderatione, quam bellicâ fortitudine reſtituit, fuſis ſæpius Romanis, Veronam, & Romam ipſam recepit, diripuit, civibus vacuavit. Quam paulò poſt occupatam munivit *Beliſarius*, *Totilam* cum copiis omnibus irruentem repulit, magnâ Gotthorum editâ ſtrage. Cùm verò Byzantium *Beliſarius* rediiſſet, precibus conjugis ab Imperatore revocatus, *Totilas* Romam iterum occupavit, anno Chriſti 550. belli Gotthici 15. Poſt duos annos, *Narſes* Dux egregius à *Juſtiniano* miſſus in Italiam cum exercitu, Gotthorum copias ad Appenninum profligavit. Ex acie fugiens *Totilas* cæſus eſt, annô Re-
F gni ſui XI. Tum *Narſes* Narniam, Spoletum, Peruſiam muniſſimas civitates, Romámque ipſam facilè recepit. Gotthi *Tejam* Regem creatunt, quô in acie cæsô, pacem à *Narſete* poſtularunt, impetrarúntque, eâ conditione, ut omni Italia cum rebus ſuis confeſtim excederent. Sic finis impoſitus eſt bello Gotthico, anno Chriſti 553. cùm annis octodecim exarſiſſet. *Narſetis* victorias non minùs ejus in Virginem Deiparam pietati, quam bellicæ fortitudini tribuit *Evagrius*, *lib. 4. cap.* 23. Illi ſcilicet B. Virgo tempus opportunum indicabat, quô pugna committenda eſſet, nec priùs unquam prælium inibat, quàm ab illâ ſignum accepiſſet. Legendus

Narſetis Comitis pietas in Virginem Deiparam remunerata.

gendus *Procopius* in libris 4. *de Bello Gothico*, ex quibus pauca hæc excerpſimus. In iis libris *Beliſarium* paſſim commendat, maximum reverà Ducem; cujus tamen par virtuti fortuna non fuit, ſi nonnullos Auctores audiamus. Hunc nempe in ſuſpicionem conjurationis contra *Juſtinianum* factæ adductum, ab eo redactum in ordinem ſcribunt, excæcatum, & ſtipem mendicare coactum. Sed hæc eloquens *Procopii* ſilentium refellit, qui cùm omnia *Beliſarii* & Juſtiniani geſta, vitia, infortunia, libertate incredibili narret in *Arcana Hiſtoria*, poſtremæ illius exauctorationis & calamitatis non meminit: Sed illius tantùm, quam *Theodora* Auguſta obtinuit ab Imperatore, ut *Antonina Beliſarii* uxori gratificaretur. Poſt quam ejuſdem Imperatricis precibus in gratiam reſtitutus eſt eâ conditione ut *Antonina* ſalutem ſe debere ſuam intelligeret. Quod ante ſecundam *Beliſarii* in Italiam expeditionem contigit. Quod mirum non eſt obſervatum non fuiſſe à Cardinali *Baronio*, * qui Arcanam Procopii Hiſtotiam non legerat. Legatur *Procopius cap.* 4. *Arcana Hiſtoria.* Virtutum ſuarum decus obſcuravit *Beliſarius* inſanô in uxorem amore, ſtrenuam quidem, ſed moribus perditiſſimis fœminam, cui tamen inſtar mancipii ſerviebat.

Fabula de Beliſarii caſu refellitur.

** Baronius ad ann. 561.*

Extremis *Juſtiniani* temporibus fœda fuit Imperii etiam Orientalis facies, Hunnis frequenter incurſantibus, contra quos *Beliſarius*, fractâ licet ſenectute, miſſus, illos profligavit, & pacem precari compulit, *Agathia* teſte, in libris *De Rebus Juſtiniani.*

Nimium Juſtiniani ſtudium circa dogmata.

Nimium *Juſtiniani* ſtudium circa dogmata & quæſtiones Eccleſiaſticas, penè neglectis Imperii rebus meritò Procopius reprehendit, *lib.* 3. *de bello Gothico.* Quintam Synodum ob trium Capitulorum damnationem convocavit, ut diximus. Eo imperante, Eruli, Abaſgi, & incolæ Tanais, Chriſtianam fidem amplexi ſunt. (Ex *Evagrio, lib.* 4. *capp.* 20. 22. & 23.) Concilium Calchedonenſe ſanctiſſimè coluit, & ejus hoſtes Acephalos inſectatus eſt, cùm *Theodora* conjux ipſis impensè faveret. (*Ex Evagrio, lib.* 4. *cap. x.*) Collationem imperavit Catholicorum Epiſcoporum cum *Severianis*, anno 532. Conſtantinopoli habitam. *Acæmetas* Monachos coercuit, Neſtorianam hæreſim propugnantes: Contra quos Edictum de Fide Catholica promulgavit, ex conſiliô Epiſcoporum. Sub finem vitæ à Catholicâ fide defecit infelix Princeps, in hæreſim *Aphthartodocetarum* lapſus, qui Corpus Chriſti ante Reſurrectionem incorruptibile aſſerebant: & in Sanctos Patriarchas *Eutychium* Conſtantinopolitanum, & *Anaſtaſium* Antiochenum, ejus repugnantes impietati, perſecutionem movit: (*Ex Euſtathio in Vita Eutychii,* * & *ex Evagrio lib.* 4. *cap.* 40.) qui & in hæreſi illum obiiſſe teſtatur. Unus *Richardus Crakanthorpius* ex Proteſtantium grege, in ſuo *Vigilio dormitante, cap.* 20. fictitium eſſe cenſet Juſtiniani lapſum in hæreſim *Aphthartodocetarum.*

Juſtinianus in hæreſim lapſus.

** Apud Surium & Bollandum, ad diem V. April.*

Jus Romanum à Juſtiniano meliorem in formam redactum.

Reſtaurando Juri, & meliorem in ordinem redigendo, viros peritiſſimos & conſultiſſimos præfecit *Juſtinianus*, quibus hoc in opere *Tribonianus* præerat. Horum curis Jus Civile Romanorum in unum Corpus collectum eſt; quod libris Iſagogicis, Principalibus, & Acceſſoriis conſtat. Iſagogici ſunt quatuor libri *Inſtitutionum*, qui ad primam ſtudentium informationem pertinent. Principales, ſunt libri *Pandectarum*, ſeu *Digeſtorum*, & *Codicis*, quibus tota ars boni & æqui ex veterum Juriſconſultorum monumentis, & Conſtitutionibus Principum, plenè perfectèque deſcribitur. Libri acceſſorii ſunt, in quibus vetera Jura emendantur, explanantur, ſupplentur: Suntque, *Authentica*, ſeu *Novella Conſtitutiones Juſtiniani*, & ejuſdem Edicta. *Inſtitutiones* agunt de Juſtitia & Jure, de diviſione juris, & de ſubjectis juris, ſcilicet de perſonis, rebus, & actionibus, quæ inter perſonas de rebus exercentur. *Digeſta* dividuntur in tres partes, ſcilicet *Digeſtum Vetus, Infortiatum, & Novum.* Prima pars continet libros XXIV. Altera XIV. Tertia XII. Summa eorum diviſio eſt in τὰ πρῶτα ſive priora Juris & Judiciorum; in Jura ipſa & Judicia, & in poſteriora Juris & Judiciorum. τὰ πρῶτα Juris & Judiciorum, ſunt principia Juris, ſubjectorum Juris, quæ ſcilicet perſonas & res ſpectant; & principia Judiciorum, quæ ſunt tum in Judicibus, tum in Juriſdictione, tum in vocatione in jus & in editione; tum denique in iis quæ pendente lite, intervenire ſolent, ut ſunt conventiones, poſtulationes, in integrum reſtitutiones, & arbitria. Judicia vel civilia ſunt, vel Prætoria, vel criminalia. Judicia civilia complectuntur actiones civiles, quarum capita ſumma ſunt quatuor. I. Vendicationes, id eſt, dominia rerum, ſive actiones in rem. II. Actiones, ſeu Judicia in perſonam, ſive commercia, è quibus ſunt contractus. III. Conjugum Societas, liberorumque procreatio, & educatio. IV. Succeſſio poſt mortem. Judicia Prætoria cernuntur in Bonorum poſſeſſionibus, fartis tectis & Donationibus; Manumiſſionibus, poſſeſſione, Re judicata, Interdictis, Exceptionibus, Stipulationibus. Judicia criminalia verſantur circa delicta privata, & extraordinaria, itemque publica. Agunt denique Digeſta de poſterioribus tum Judiciorum & rerum Juri ſubjectarum; tum Juris; quæ ſunt verborum ſignificatio, & Juris Regulæ.

Juris Civilis diviſio.

Inſtitutiones.

Digeſta.

Codex Juſtiniani.

Codex Juſtinianeus duodecim libros complectitur, in quibus eadem penè methodo, quæ in Digeſtis obſervatur, Conſtitutiones Principum ſpectantes priora Juris & Judiciorum, ipſa Judicia & Jura, & poſteriora Juris, deſcribuntur & ordinantur. Priora Juris & Judiciorum ſunt partim in iis qui Juri ac Judiciis præſunt: hi ſunt Epiſcopi & Clerici, vel ſæculares, de quibus *lib.* 1. partim in iis quæ in principio & ſerie Judiciorum interveniunt: quæ ſunt, in jus vocatio, editio, conventio, poſtulatio, in integrum reſtitutio, arbitrium, ſatiſdatio, formula, & juſjurandum: de quibus *lib.* 2. Judicia ſpectantur in genere, & in ſpecie. In genere *lib.* 3. à Tit. 1. ad 27. In ſpecie, ſunt Judicia civilia, Prætoria, criminalia. Judicia civilia pertinent ad res vindicandas, de quibus *lib.* 3. à Tit. 28. ad finem: Ad conditiones & contractus, de quibus *lib.* 4. Ad ſocietatem conjugalem, educationem liberorum, & tutelam, de quibus *lib.* 5. Ad ſucceſſionem poſt mortem, de quâ *lib.* 6. Judicia Prætoria decem capita ſpectant, è quibus manumiſſio, uſucapio, longi temporis præſcriptio, & res judicatæ, *lib.* 7. expenduntur: Interdicta, farta tecta, pignora, exceptiones, ſtipulationes & donationes, *lib.* 8. De Judiciis criminalibus agitur *lib.* 9. Poſteriora Juris & Judiciorum ſunt res fiſcales, patrimoniales, Palatinæ. Ad res fiſcales pertinent bona quæ fiſco obveniunt, de quibus *lib.* 10. Tit. 1. ad 31. Perſonæ, eæque vel municipales, quæ rei fiſcali ſunt obnoxiæ, de quibus agitur à Tit. 31. ad 69. vel miniſteriales, quæ rei fiſcali ſerviunt, de quibus à Tit. 69. ad finem libri. Res patrimoniales, vel in perſonis vel in bonis patrimonialibus ſpectantur. Perſonæ ſunt, aulicæ, urbicæ, vel ruſticæ: Bona, ſunt agri, domus, greges. De perſonis agitur *lib.* 11. à Tit. 1. ad 58. de bonis deinceps ad finem uſque libri. Res Palatinæ pertinent vel ad Dignitates Palatinas, vel ad Officia, Scholas, & ſcrinia Palatina, vel ad Militiam Palatinam, vel ad varios Miniſtros Palatinos, de quibus *liber duodecimus.*

Novellæ Juſtiniani.

Novella Juſtiniani Conſtitutiones CLXVII. numerantur, in quibus nonnullæ ſunt de perſonis & rebus Eccleſiaſticis. *Novella V.* ſpectat Monachos & Sanctimoniales. Prohibet ne Monaſteria ædificentur abſque licentiâ Epiſcopi, qui per orationem locum Deo conſecret, in eoque crucem figat. Ne veſte Religioſâ induantur Poſtulantes, niſi

Quæ in iis ſpectant Clericos & Monachos.

niſi ſolidô trienniô probari. Ut Monachi commune dormitorium, & refectorium habeant. Ut Abbas eligatur, non ordine ætatis aut profeſſionis ſervatô, ſed optimus, &c. *Novella VI.* de Ordinationibus Epiſcoporum, & conditionibus Ordinandorum ſtatuit, quæ Regulis Eccleſiaſticis ſunt conſentanea. Item de Ordinatione Clericorum, de Diaconiſſarum ætate, quas anno circiter quinquageſimo ætatis ordinari ſancit. Clericos etiam minores Clerum deſerentes, Curialibus Officiis mancipat. Clericorum numerum in ſingulis Eccleſiis definitum eſſe jubet.

Novella CXXIII. Epiſcopos, Clericos, & Monachos ſpectat. Vetat Epiſcopos ordinari ex Curialibus, & Officialibus, niſi Monaſticam Vitam quindecim annis profeſſi fuerint. Annos 35. natum eligi jubet, ac *meliorem ordinari, electione & periculô Ordinantis.* Ordinationem differendam eſſe, ſi electus accuſatus fuerit in cauſa, quæ poſſit ſecundùm Leges, aut Canones, ejus Ordinationem impedire. Simoniacas Ordinationes prohibet, ac Simoniacos, ſive dantes, ſive accipientes munera, ſive mediatores, ab honore Sacerdotii & Cleri, ſecundùm Canones, vult removeri. Solitas tamen pro Inthroniſtico diſtributiones fieri permittit Epiſcopis Ordinantibus, & eorum miniſtris, eaſque moderatur. Simoniæ labe carebat illa pecuniæ collatio, quia nullô pactô interveniente, ſed ſolâ conſuetudine ſuffragante, honorarii cujuſdam inſtar conferebatur, non exigebatur. Cùm enim ex diverſis Provinciæ locis congregandi eſſent Epiſcopi ut electum conſecrarent, & mora facienda eſſet pro examine electionis, & Ordinatione, quædam eis pecuniæ ſumma ſolvi poterat congiarii ſubſidiique nomine, ad levandos ſumptus, cùm in itinere, tum in morâ faciendos. Ne verò ad immodicam pecuniæ vim porrigerentur illa Inthroniſticorum jura, modum illis lege latâ præſcripſit Juſtinianus: *Ne*, inquit, *ex talibus occaſionibus Eccleſia debitis prægraventur, & Sacerdotia venalia fiant.* Eadem Novella Epiſcopos & Clericos à tutelarum & curarum onere liberat: quas tamen ipſos permittit ſuſcipere jure & gradu cognationis. Eoſdem à muneribus perſonalibus & ſæcularibus negotiis immunes eſſe jubet. Pro qualibet cauſa, pecuniaria, vel criminali, ad ſæcularia tribunalia Epiſcopos vocari prohibet. Reſidentiam in Eccleſiis ipſis imperat, quas relinquere non poſſint, & ad alias regiones venire, abſque licentiâ Patriarchæ, vel Metropolitani, aut Imperiali juſſione. Bis, aut ſemel ſaltem, Concilia ſingulis annis à Patriarchis & Metropolitanis convocari præcipit, in quibus cauſæ judicentur, quas Epiſcopi, Clerici, vel Monachi ad invicem habent. Vetat Epiſcopis & Clericis, ne ad tabulas ludant, aut cum ludentibus ineant ſocietatem, aut ludentes aſpiciant; aut ad quævis conveniant ſpectacula. Delinquentes, à ſacrô Miniſteriô ſuſpenſos, in Monaſterium amandari jubet ad triennium. Presbyteros ante 35. annum, Diaconos & Subdiaconos ante 25. Lectores ante 18. Diaconiſſas ante 40. fieri prohibet. De Clericorum Cœlibatu decernit. Item de Clericorum, & Monachorum Judiciis, quos in causâ pecuniariâ vult conveniri coram Epiſcopo: In cauſâ verò criminali, coram Epiſcopo, vel ſæculari Magiſtratu, ad arbitrium Actoris. Si priùs ad Epiſcopum cauſa deferatur, hanc formam præſcribit Novella, ut ipſe convictum criminis ab honore, aut gradu, ſecundùm Canones, dejiciat: & ſubinde competens Judex ipſum comprehendat, & ſecundùm leges causâ cognitâ, finem liti imponat. Si verò priùs ad ſæcularem cauſa deferatur Magiſtratum, probatô crimine, Geſta cognitionis, ſive Inquiſitionum Inſtrumenta, cum Epiſcopo communicentur, qui reum ab honore, ſive gradu dejiciat: Judex autem pœnam decernat Legibus congruentem. Eadem Novella plura ſtatuit de Monachis: ſcilicet ut Abbatem eligant, propoſitis ſacro-ſanctis Evangeliis non amicitiæ intuitu, ſed meritorum, quem Epiſcopus electum ordinabit. Filios, qui Vitam Monaſticam ampleҫtuntur, à parentibus ex Monaſterio abſtrahi, aut hæreditate privari vetat.

Novella CXXXIII. Monaſticam reſtaurat Diſciplinam. Monachos in uno conclavi degere, & communia omnia habere jubet. Abſque Abbatis voluntate è Monaſterio exire vetat, etiam adeundæ Eccleſiæ prætextu, ad quam ſacri duntaxat Miniſterii tempore ſe conferent, cùm Abbate, Prioribus, & Senioribus ſuis, & completô Sacrificiô ad Monaſterium revertentur. In Eccleſia autem, quam Monaſterii propriam, ſed ab eo tamen pauliſper diſſitam aliquando ſupponit, quatuor vel quinque Seniores ex Monaſterio, Presbyteratûs, vel Diaconatûs dignitate adauctos, manere ſtatuit, qui ſacram domum cuſtodiant, de divinis eloquiis diſputent, advenientes alloquantur, Juvenes in officiô contineant. Monachos Sacrarum Scripturarum lectioni jubet incumbere & labori. A Cœnobiorum ingreſſu arcet mulieres; ab ingreſſu Parthenonum viros, etiam occaſione exequiarum, aut inviſendi fratris, vel ſororis, aut alicujus è propinquis: *Quia cognatio Monachis in terrâ non eſt, cæleſtem zelantibus vitam.* Viros in Monaſteriis Virginum, & mulieres in Cœnobiis virorum ſepeliri vetat. Monaſteriorum Exarchos, eorúmque Reſponſarios, necnon Epiſcopos locorum, diſciplinæ regularis obſervantiæ invigilare mandat, & contra Regulam peccantes corrigere. Monaſteriorum reformationem curis Imperatoris dignam eſſe ait. *Si enim illi*, inquit, *puris manibus, & mundis animabus pro Republica ſupplicent Deo, manifeſtum quòd & exercitus habebunt benè, & civitates benè diſponentur. Sed & terra nobis feret fructus, & mare quæ ſua ſunt dabit, illorum oratione propitiationem Dei ad omnem Rempublicam deducente. Sed & ipſum commune ſchema hominum reverentius erit, & vivet meliùs, illorum erubeſcens puritatem.* Mortuorum ſepulturas Conſtantinopoli gratis fieri decrevit, & Conſtantini Magni Conſtitutiones, & aſſignata eam ob rem Magnæ Eccleſiæ prædia, conceſſáque Privilegia confirmavit, *Novella 43. & 59.*

Licet verò de rebus & perſonis Eccleſiaſticis Leges tulerit *Juſtinianus*, in ipſum eſſet iniquior, qui aſſereret ipſum Eccleſiæ auctoritatem uſurpaſſe. Veteres enim Canones renovavit duntaxat, aut Legibus ſuis, velut quibuſdam ſupplementis interpretatus eſt; novas Eccleſiæ Regulas non præſcripſit. Id unum quippe fuit ejus conſilium, ut vetuſtatis vindicem, atque Eccleſiaſticæ Diſciplinæ aſſertorem ſe præſtaret, ut ipſe profitetur in Reſcripto ad *Dacianum* Africanum Epiſcopum, Concilii Byzaceni caput: *Semper* (inquit) *noſtra Serenitati cura fuit ſervandæ vetuſtatis, maximè diſciplinæ, quam nunquam contempſimus, niſi & in melius augeremus; præſertim quoties de Eccleſiaſticis negotiis contingit quæſtio, quæ Patrum conſtat regulis definita, imò adventu ſuperni Numinis inſpirata: Quia conſtat eſſe cœlitus conſtitutum, quidquid Apoſtolica decernit Auctoritas.* Et infra. *Nos tutores ſumus vetuſtatis, ac vindices.* Quæ itaque de cauſis Eccleſiaſticis conſtituit Juſtinianus, vel è Canonibus, vel è moribus in Eccleſia receptis hauſta ſunt, ut teſtatur ipſe pluribus in locis. Notanda ſunt verba, Novellæ LXXXIII. *Si verò*, inquit, *Eccleſiaſticum ſit delictum, egens caſtigatione Eccleſiaſticâ & mulctâ, Deo amabilis Epiſcopus hoc diſcernat, nihil communicantibus clariſſimis Provinciæ Judicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino ſcire civiles Judices, ſecundùm ſacras & divinas Regulas, quas etiam noſtræ ſequi non dedignantur Leges.*

Eccleſiaſticam auctoritatem non uſurpavit Juſtinianus, de rebus & perſonis Eccleſiaſticis leges ferens.

Confirmatur teſtimoniô locupletiſſimô *Joannis*

Scholaſtici, Patriarchæ Conſtantinopolitani, in Collatione Canonum cum Legibus, ac præcipuè cum Novellis Conſtitutionibus Juſtiniani, cui ſic præfatur: *Ad gloriam Magni Dei, & Servatoris noſtri Jeſu Christi, quæ nunc collata ſunt cum ſacris Canonibus SS. Apoſtolorum, & qui eorum veſtigia ſecuti ſunt per unamquamque Synodum SS. Patrum, tranſcripſi è Novellis Conſtitutionibus à D. Juſtiniano fælicis memoriæ poſt Codicem ſparſim editis. Quæ quidem non ſolùm ſequuntur Orthodoxorum Patrum noſtrorum Canones, ſed etiam ex Principis imperiò auctoritatem illis largiuntur, unà cum adjectionibus legitimis & Deo gratis, quæ commodis hominum, ad exemplum Dei, conſulunt.* Ex quibus perſpicuum eſt, Juſtinianum Canonibus publicatum legum robur addidiſſe, & nonnulla ad eos ſuis Conſtitutionibus adjeciſſe, quæ eorum obſervantiam & executionem promoverent.

Id rurſus confirmatur ex depoſitione *Anthimi* Patriarchæ Conſtantinopolitani, *Agapeti* Pontificis, & Synodi Conſtantinopolitanæ judicio decretâ, cui ſuffragium auctoritatis ſuæ adjungens *Juſtinianus* ſic loquitur, Novella XLII. *Rem non inſolitam Imperio & nos facientes, ad præſentem venimus Legem. Quoties enim Sacerdotum Sententia quoſdam indignos Sacerdotio de Sacris Sedibus depoſuit... toties imperium ejuſdem ſententiæ cum Sacerdotum auctoritate fuit. Sicque divina pariter & humana concurrentia, unam conſonantiam rectis ſententiis fecere.* Unde Sententiam adversùs Anthimum latam corroborat Imperiali Lege, ac ſi ab Imperio ipſo proveniſſet. Deinde *Mennæ* Patriarchæ dat in mandatis, ut ad Metropolitas ſuæ Diœceſeos mittat, quæ Sacerdotio viſa ſunt, & ab Imperio confirmata.

Novellas Juſtiniani approbavit Eccleſia.

Si quas verò novas Leges tulit de Eccleſiaſticâ Diſciplinâ Juſtinianus, vim illæ non habuerunt ullam, niſi quia ſunt ab Eccleſiâ receptæ & approbatæ. Sicut enim Leges de rebus merè civilibus in Conciliis promulgatæ, nullius ſunt roboris, niſi quia ratæ habentur à Principibus Laicis: Ita nec Leges de rebus Eccleſiaſticis à ſæcularibus Principibus conditæ ullius ſunt momenti, niſi ab Eccleſia ratæ habeantur. Porro Eccleſia cum Orientalis, tum Occidentalis, Novellas Conſtitutiones Juſtiniani amplexa eſt. De Orientali, nullum eſt dubium. De Occidentali verò id conſtat ex *Sancto Gregorio Magno*, qui *Joannem Defenſorem* abeuntem in Hiſpanias monet, quid ſequi debeat in judicio quod illi delegaverat. Et initiò Commonitorii profert *Novellam CXXIII.* quæ penè totius antiqui Juris ſynopſim complectitur, ipſumque interpretatur. (Lib. XI. Epiſtola 54.) *De perſona Presbyteri*, inquit, *hoc attendendum eſt, quia ſi quam cauſam habuit, non ab aliò teneri, ſed Epiſcopus ipſius adiri debuit: ſicut Novella Conſtitutio manifeſtat, quæ loquitur de Sanctiſſimis, & Deo amabilibus ac Reverendiſſimis Epiſcopis, Clericis, & Monachis. Imperator Juſtinianus Auguſtus, Petro glorioſiſſimo Præfecto Prætorio. Si quis contra aliquem Clericum, &c.*

Idem conſtat ex *Joanne VIII.* Pontifice Maximo, qui Novellam Conſtitutionem laudat adversùs quoſdam Epiſcopos, qui *Bibertinum* laicum, ſine cauſæ cognitione, à Communione removere tentabant. (Epiſtola 163.) *Inſuper noſtro Apoſtolatui intimavit, ut eum ſine ratione diſcuſſâ, excommunicare vultis. Quapropter Apoſtolicâ Auctoritate jubemus, ut nemo veſtrûm eum excommunicet, antequam ad Legis examen perveniat. Scitote quemadmodum in centeſimo Capitulo Concilii Africani legitur; Similiter in ſecundo Novellarum Juſtiniani libro, Ut nemo Epiſcopus, aut Presbyter aliquem excommunicet, antequam cauſa probetur.*

Tertiò id conſtat ex *Hincmaro* in Opuſculo cap. 17. *Sed & Leges Romanæ*, inquit, *ab Imperatore Juſtiniano promulgatæ, quas probat Eccleſia, decernunt de Epiſcoporum; ſine Metropolitani ſui auctoritate à profectione.*

Denique *Ivo Carnotenſis* Epiſtola 280. idem teſtatur. *Dicunt Inſtituta Legum Novellarum, quas commendat & ſervat Romana Eccleſia*, &c.

In condendis Legibus *Triboniano* Quæſtore, ut diximus, adminiſtro uſus eſt. Vir quidem erat ille ingenio & eruditione celeberrimus, ſed inexplebili avaritia, unicè lucro ſerviens, erantque apud illum jura venalia. Jamdiu Legum nundinationi deditus; quotidie pretio refigebat alias, alias figebat, prout è re erat atque uſu poſcentium (*Ex Procopio, lib. 1. de bello Perſico.*)

Juſtinianus non fuit Analphabetus.

Illiteratum adeò fuiſſe Juſtinianum, ut *Analphabetus* dictus ſit, non ſemel ſcripſit Annalium Eccleſiaſticorum Parens, mendoſâ *Suidæ* editione deceptus. Sed M S. Codex Bibliothecæ Vaticanæ pro *Juſtiniano* habet *Juſtinum*. Atque ita legendum confirmat *Procopius*, in *Hiſtoria Arcana*, cap. 6. ubi de *Juſtino Seniore* ſcribit: *Eâ fretus Juſtinus Præfecturâ, capeſſivit Imperium, ſenex jam licet capularis, &, quod Romanis antehac non evenit, adeo literarum expers, & quod dicitur Analphabetus, ut cùm ſui ſoleat nominis apices libellis indere Princeps, cùm quid imperat faciendum; ipſe neque imperare, neque compos eſſe poſſet rerum gerendarum; ſed Proclus, qui officio Quæſtoris fungebatur, eique aſſidebat, omnia faceret pro arbitrio. Verùm ut aliquod Imperatoris manûs extaret argumentum, [illegible] Magiſtratu, qui id muneris habet, excogitatum hoc eſt. Tabella lignea perpolita formam quatuor literarum, quæ legi Latinè poſſent, incidendam curans, eâque Libellô impoſita, calamus colore imbutus, quò ſcribere mos eſt Imperatoribus, huic Principi tradebatur in manum, quam alii prehenſantes ducebant, circumagebantque per quatuor illas literarum formas, &c.* Cæterùm Juſtinianum non fuiſſe rudem & illiteratum, ſtudium ejus in dogmatum divinorum inveſtigatione, diſceptationes de tribus Capitulis cum Epiſcopis habitæ, tranſactæ frequentiùs cum illis noctes in evolvendis libris ſacris, teſtantur. Quarum rerum fidem faciunt *Euſtatius in Vita Eutychii*, apud *Surium* die 6. Aprilis, *Victor Tunonenſis, in Chronico*, & *Procopius lib. 3. de bello Gothico.* Suffragatur *Agapetus* Diaconus Conſtantinopolitanus in Parænetico ad Juſtinianum. *Noſtris temporibus oſtenſum eſt*, inquit, *proſperæ vitæ tempus, quod prædixit quidam ex Veteribus futurum, cùm vel Philoſophi regnarent, vel Reges philoſopharentur. Nam philoſophando, digni habiti Regno eſtis, & regnando à Philoſophiâ non deſciviſtis.* Plures denique libros adversùs Tria Capitula ſe ſcripſiſſe Juſtinianus ipſe teſtatur in Edicto adversùs illa editò. Et hunc *Analphabetum* aliquis dixerit?

Juſtiniani mores.

Nihil non mutavit in Republica *Juſtinianus*, ut nomen ſuum propagaret. Nam ſtatus Magiſtratuum formis, legúmque ac militarium ordinum, abrogatis, alias invexit, non jure, non publicô commodô adductus, ſed ut omnia nova, & de ſuo nomine dicerentur. Rei cujus ſtatim abolendæ copia non fuiſſet, ſaltem ſuum indidit vocabulum. Sanguinis & auri nunquam ſitum explevit, ſed ex opulentiſſimis pecunioſorum hominum domibus factis ſibi manubiis, alios imperebat. Quas fortunarum rapinas illicò vel prodegit Barbaris, vel in inſana ædificia inſumpſit. *De Juſtiniani Ædificiis* ſex libros ſcripſit *Procopius*, quibus accuratè & eleganter ſingula deſcripſit. Nullâ in re ſtabilis fuit *Juſtinianus*, præterquam crudelitate, ſtudióque pecuniæ. Pretio fixit, refixitque Leges, neque ad eas, quas ſcripſit, Conſtitutiones exegit Judicia, ſed ad quas trahebatur pecunias, ſeu luculentiores viſas, ſeu promiſſas munificentiùs. Senatus fuit inane quoddam ſimulachrum, penes quem neque ſententiæ dicendæ, neque tuendi honeſti arbitrium eſſet:

eſſet ; ſed conſeſſum impleret ad ſpeciem quamdam, & ex priſca lege. Inſuper habitâ Conſtitutione, quam ſcripſerat de Præfecturis gratis dandis, non ſolùm venales, ſed conductitios inſtituit Magiſtratus avarus Princeps, qui omnes ad eum locorum proventus converherent. *Conſtantinus* Præfectus Prætorio, præter publicum cenſum, ampliùs ter mille auri pondo quotannis pendebat *Juſtiniano*, qui eum proventum, nec lege, nec more majorum receptum, ſed quaſi fortuitò aliunde ſibi ex aëre adventitium, *Aerium* vocavit. Sceleratiſſimos quoſque publicis muneribus & gerendis Magiſtratibus præficiebat. Plurima inſtituit Monopolia ; iis divenditâ ſubditorum libertate, B qui impium hoc negotium inirent : Atque his impoſito vectigali, rem à pactis conventis pro animi ſententiâ adminiſtrandam permiſit. Annonæ, Impoſitionum, Deſcriptionumque decretis quoſque prædiorum poſſeſſores vexabat. Milites, inſtitores, nummularios afflixit. Cauſidicis, Medicis, ac liberalium diſciplinarum Magiſtris ademit honorarium & ſportulam, quam priores Principes ipſis ab ærario decreverant. Ex pane, quem ſibi artifices, & pauperes coëmere cogebantur, durum atque perpetuum ſibi cenſum conflavit, ſcilicet in annos ſingulos ad tercentum auri pondo, ut panis ſordidus ille C foret, atque pulverulentus. Aquæductus effracti reſtaurationem, ſumptibus parcens, prætermiſit. Igitur pauperes extremâ laborantes indigentiâ, quibus veſcendo panis, potando aqua duntaxat reliqua eſſet, vexavit Juſtinianus, hujus difficultate, illius caritate invectâ. Pauperibus qui ad Petri Apoſtoli templum ſedes habebant, tritici è publico tria millia medimnûm quotannis attribuerat *Theodoricus*. Quam ipſis annonam ſuſtulit *Alexander Forficula, Juſtiniano* probante. Frumentum putridum, quod in Byzantinis horreis abundabat, pro ratâ parte atque portione Civitatibus Orientis emendum imperavit longè D majore pretiô, quàm optimum quodque eſſet. Si quæ meretrix conſuetudinem ac ſtuprum alicui falsò objeciſſet, bonis ejus inhians, ſtatim leges omnes ac jura violabantur, & modò Juſtinianum turpis lucri participem feciſſet, univerſas opes ejus quem calumniâ appetiverat, impunè prædabatur. Eccleſias, Monaſteria, Noſocomia, & alia id genus ædificia ex privatorum exuviis excitavit. Venetorum * ita fovit factionem, ut Praſinos impunè contrucidandos iis permitteret, eorúmque licentia cædibus, rapinis, incendiis omnia compleret : Magiſtratus verò qui in Venetos ex lege egiſſent, capite damnaret.

* Duæ Circi factiones, Veneta, *La faction bleue* : Et Praſina, *La faction verte*.

E Juſtinianus *Theodoram* uxorem habuit, mulierem ſcenicam, & celebrem meretricem, cujus ut conjugiô frui poſſet, Conſtitutionem à *Juſtino* Seniore edi obtinuit, quâ mulierum ſcenicarum connubia Principibus viris permittebantur, quæ lege latâ *Conſtantinus Magnus* prohibuerat : cujus infamem educationem, luxum, impudicitiam, crudelitatem *Procopius in Arcana Hiſtoria* deſcribit. Hæc *Silverio* Romano Pontifici, & *Amalaſunthæ* Reginæ Gotthorum necem intulit. Calchedonenſe Concilium, quoad vixit, tollendum ſummô ſtudiô curavit. Ad hujus imperium atque libidinem omnia temperabat *Juſtinianus*. Ut erat maxima utriuſque ſimi- F litudo cupiditatum, ſic etiam morum & improbitatis, licet palam diſcordiam ſimularent, ut ſubditos impellerent in exitium. Cibi, ſomnique parciſſimus erat Juſtinianus, non veneris ; manſuetiſſimus in ſpeciem, re vera inhumanus. Factarum ſæpenumero ſponſionum, & ſacramento vel tabulis confirmatarum, ſtatim oblivionem ſimulavit, non apud ſuos tantùm, ſed etiam apud hoſtes. Aſſentatoribus faciliſimas aures præbebat, imprimis *Triboniano*, aſſerenti ſe timere vehementer, ne ob ſingularem pietatem in cœlum ſubitò raperetur. Inconſtans amicis fuit, inimicis inexorabilis : Occultandæ animi ſen- A tentiæ abſolutiſſimus artifex : æquè malignus, & deceptu facilis. Formâ corporis *Domitianum* referebat. Tam erat exoſus ſubditis, ut dæmon humanâ indutus formâ, & funeſta peſtis Reipublicæ paſſim diceretur. Hæc ex *Procopio* delibata ſunt, *in Arcana Hiſtoria*, & ex *Evagrio* nonnulla, *Lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 30. & 32.* Obiit *Juſtinianus* anno Chriſti 566. Imperii ſui 40. ut colligitur ex Chronicis *Victoris Tunonenſis*, & *Joannis Biclarienſis*. Sapientiores certè & feliciores *Juſtiniano* ſanctiſſimi Monachi *Simeon* & *Thomas*, qui ſtultitiam pro Chriſto ſimularunt. De quibus *Evagrius lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 34. & 35.*

SCHOLION.

In hoc Articulo pag. 461. & 462. Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant : *Principes ſæculares quandoque ſtatuunt quædam pertinentia ad Forum Eccleſiaſticum.*

R. Hæc Propoſitio ibi non legitur. Scripſi tantùm pag. 461. Juſtinianum Imperatorem *Canonibus publicarum Legum robur addidiſſe, & nonnulla ad eos ſuis Conſtitutionibus adjeciſſe, quæ eorum obſervantiam & executionem promoverent.* Et pag. 462. Si quas verò *novas Leges tulit de Eccleſiaſtica Diſciplina Juſtinianus, vim illæ non habuerunt ullam, niſi quæ ſunt ab Eccleſia recepta & approbata.* Quibus verbis C nulla tribuitur ſæcularibus Principibus poteſtas in cauſis Eccleſiaſticis, ſed ſola Legum Eccleſiaſticarum executio & protectio.

ARTICULUS III.

De Juſtino Juniore.

JUſtinus, *Vigilantia Juſtiniani* ſorore, & *Dulciſſimo* Patre natus, ex Curopalate Imperator coronatus eſt, unà cum *Sophia* conjuge, *Theodoræ* uxoris *Juſtiniani* nepte, ſtatim atque *Juſtinianus* exceſſit. Catholicæ Fidei conſultum voluit, ut primùm D iniit Imperium, promulgatô Edictô, quod deſcripſit *Evagrius lib. 5. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 4.* Pacem cum *Coſrhoe* Perſarum Rege ſolvit, magnô Reipublicæ damnô. Apameam, & Daras *Adaarmanes* Perſici Dux exercitûs expugnavit, & immenſam civium multitudinem mactavit. Cujus cladis acceptô nuntiô *Juſtinus* in phrenitidem ac dementiam incidit : Quâ commotus *Coſrhoes*, petenti *Sophia* triennales conceſſit inducias. (*Ex Evagrio, lib. 5. cap. 12.*) Lucidis interim intervallis, ex *Sophiæ* conſilio, *Tiberium* Imperii collegam aſcivit. *Juſtini* Ducis cognati ſui, hominis de Republica meritiſſimi cædem ſummâ perfidiâ & crudelitate imperavit E *Juſtinus*. (*Evagrio teſte, lib. 5. cap. 2.*) Mollis fuit ac diſſolutus, & deliciis, fœdiſque voluptatibus addictus. Tantâ pecuniæ cupiditate flagrabat, ut omnia venderet, etiam Sacerdotia : (*Ex Evagrio, lib. 5. cap. 1.*) *Sophia* pientiſſima Imperatrix, accitis omnibus qui ære alienô obſtricti erant, debita eorum creditoribus perſolvit, anno Imperii 3. (*Ex Cedreno*) *Juſtino* regnante, Miraculum celeberrimum factum eſt, in puero Judæi filio, qui cùm Euchariſtiæ reliquias cum pueris Chriſtianorum in Eccleſia Magna Conſtantinopoli ſumpſiſſet, à patre in F fornacem, in quâ vitrum conflabat, conjectus, illæſus ſervatus eſt Deiparæ Virginis beneficiô, quam, ſub eleganti ſupra humanam ſpecie fœminæ purpurâ amictæ, ignem extinguentis, & ipſum ſecurô animô eſſe jubentis, vidit puer : qui cum matre à Patriarcha baptizatus eſt. Pater verò perfidiæ & crudelitatis impœnitens, actus in crucem eſt. (*Ex Cedreno.*) Obiit *Juſtinus* anno Chriſti 578. cùm ſolus annis octo & menſibus novem cum dimidio rexiſſet Imperium ; ſimul autem cum *Tiberio* Cæſare annis 4. ac uno ferè menſe. De annis Imperii ipſius Veteres non conſentiunt. Varias eorum ſententias refert *Valeſius, in Notis ad cap. 23. lib. 5. Hiſtoriæ*

Celebre Miraculum.

Eccleſiaſtica Evagrii. Peſſimam Legem à ſe latam reſcidiſſe non legimus *Juſtinum*; quâ ſcilicet, Legem *Bona gratia* inſtaurans, matrimonia diſſolvi mutuô conjugum conſenſu permiſerat.

ARTICULUS IV.

De Tiberio.

Tiberius, genere Thrax, collectô centum quinquaginta millium Militum exercitu, *Juſtiniano* Duce, Perſas cecidit, & ex Romani Imperii finibus expulit. Suorum clade afflictus *Coſrhoes*, interiit præ mœrore, cum lege latâ ſanxiſſet, ne poſthac Rex Perſarum contra Romanos exercitum duceret. *(Ex Evagrio, lib. 5. cap. 14. & 15.) Juſtiniano* deinde, cujus minùs fœlicia adversùs Barbaros arma videbantur, poteſtatem abrogavit *Tiberius*, ejuſque locô *Mauritium* Orientalis Militiæ Magiſtrum conſtituit; quô Duce, Perſas fudit, ac civitates recepit, quas imperante *Juſtiniano* occupaverant. *(Ex Evagrio lib. 5. cap. 19. & 20. & Theophane, in Chronico.)* Corpore fuit maximè procerô *Tiberius*, & formâ Imperiô dignâ, lenitate verò & munificentiâ ſingulari. Summas eſſe divitias exiſtimabat; largiri omnibus, & erogare non ad neceſſitatem ſolùm ſublevandam, verùm uſque ad affluentiam. Non enim ſpectabat quid accipere deberent rogantes, ſed quid Imperatorem Romanum dare deceret. *Aurum porro illud adulterinum cenſebat, quod cum lachrymis Provincialium collectum fuerat.* Quamobrem unius anni tributum Collatoribus remiſit. A Magiſtratibus etiam illegitimas munerum oblationes nullas exegit, quibus antea Imperatores ſubditos ſuos illis vendere conſueverant. *(Ex Evagrio lib. 5. cap. 13.)*

Tiberii Munificentia.

Tiberio uxor fuit *Anaſtaſia*, quam Auguſtam coronavit: Ex quâ duas habuit filias, *Conſtantinam*, & *Charitonem*; hanc *Germano* Duci; illam collocavit *Mauritio*, utroque deſignatô Cæſare. Templa, & Xenodochia multa extruxit, inſtauravítque pientiſſimus Imperator. Anno 582. ex ſerotinâ cucurbitarum comeſtione in tabem incidit, obiítque, cùm genero *Mauritio* Imperium tradidiſſet. Eô Imperante, Antiochia terræ motu vehementi concuſſa. Populus Conſtantinopolitanus adversùs *Anatolium* quemdam, qui ex infimâ plebe ad Magiſtratus irrepſerat, idololatriæ, præſtigiarum, aliorúmque flagitiorum convictum, zelo pietatis commotus, in illum, criminúmque ſocios, tulit atque executus eſt Sententiam, cùm Judices pecuniâ corrupti officio ſuo defuiſſent. Cùm ad imaginem Deiparæ, quæ fune appenſa erat in carcere, currens *Anatolius* ſupplicis atque orantis ſpeciem exhibuiſſet, illa faciem ab homine ſcelerato Deique hoſte penitus retrò avertit. Cujus miraculi cuſtodum carceris, & captivorum omnium teſtimonio comprobati, fama longè latéque percrebuit. *(Ex Evagrio lib. 5. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 18.)*

Celebre Miraculum.

ARTICULUS V.

De Mauritio Auguſto.

Mauritius, poſt *Tiberium* imperavit, religione ac rei Militaris ſcientiâ conſpicuus Princeps. Bellum Perſicum per *Philippicum* Ducem, ſororium ſuum, & alios feliciter geſſit. Inſignem de Perſis victoriam reportavit *Philippicus* ad radices *Izala* montis, cùm ſacrâ Salvatoris effigie, quæ divinitùs efformata ferebatur, circumlatâ per caſtra, militibus animos addidiſſet. Anno *Mauritii* Imperatoris 8. celeberrima *Romano* Duce de Perſis parta eſt victoria. Ob quam iratus *Hormiſda* Rex Perſarum, *Varamo* ſui exercitûs Duci muliebrem ſtolam per ludibrium miſit. *(Ex Theophilacto Simocatta, lib. 3. Hiſtoria cap. 8.)* Dedecoris impatiens *Varamus* ab *Hormiſda* cum exercitu defecit. Interum *Bindoes* Princeps privatas ulturus injurias, factô in Regiam impetu, comprehenſum *Hormiſdam* regno exuit. Ille *Coſrhoen* filium Regno excludendum ſtatuit, ipſique præponi jubet fratrem natu minorem: *Varamo* imprecatur ac perduellibus. *Bindoës* ex conjuratorum conſiliô ejus ob oculos uxorem, junioremque filium mactari, miſerum verò Regem excæcari juſſit. *Coſrhoes* in ſolio collocatus, Patrem captivum regiô victu ſuſtentare volebat, ſed ſimulatam ejus pietatem contemnens *Hormiſda*, ipſique imprecari non deſinens, illius juſſu fuſtibus in ilia impactis, & collô ictibus clavarum confractô, miſerrimè periit. *Coſrhoes* datis ad *Varamum* literis, miſſiſque muneribus, ipſum ad arma deponenda fruſtra hortatus eſt: ejus namque munera ſuperbè recuſavit *Varamus*, copias in illum duxit, cæcidit maximam partem exercitûs *Coſrhois*, reliquam ad ſuas partes traxit. Vix evaſit *Coſrhoes* ex ſummo diſcrimine, Chriſtianorum Deo ſe commendans, ipſúmque precatus ut equum ſuum, quò vellet, deduceret. *Circeſium* pervenit, indéque Legatos miſit ad *Mauritium* Imperatorem, auxilium rogaturos. Ipſius precibus annuit *Mauritius*, eúmque adoptavit in filium, regia munera, regaléque ſacellinum, & univerſum Romanorum exercitum cum *Narſete* Duce ad ipſum miſit; Nec non *Domitianum* Melitinenſem Epiſcopum cognatum ſuum, & *Gregorium* Antiochenum Patriarcham, majoris honoris causâ ad ipſum direxit. *Narſete* Duce victus Varamus, *Coſrhoes* in regnum reſtitutus eſt. Inde in grati animi ſignificationem ob beneficia quæ invocatô *S. Sergii* Martyris nomine, à Deo acceperat, pretioſiſſima donaria in ejus Baſilica conſecranda miſit ad *Gregorium* Antiochenum. De his *Evagrius lib. 6. à cap. 16. ad 22.* & *Theophilactus Simocatta libris 4. & 5. Hiſtoria.*

Bellum contra Avares *Comentiolo* Duce infeliciter geſtum initio, deinde fœliciùs, cæſis multiplici prælio barbaris. Seditioſorum aliquot millia leviùs armata, juſſu Mauritii, hoſtibus objecit *Comentiolus*. Quibus partim cæſis, partim captis, *Chaganus* perexiguâ in captivorum pretium taxatâ pecuniâ, nummi ſcilicet aurei, imò dimidii in caput, quod eos redimere nollet Imperator, XII. millia interfecit Anno Chriſti ſexcenteſimo. Mauritium pœnituit avaritiæ, quæ cædis tot captivorum cauſa fuerat; miſsiſque per Monaſteria, ſacráque loca omnia literis, Deum orari juſſit ut illius delicti in hâc vitâ potiùs quàm in alterâ pœnas daret. Exauditus à Deo eſt. *Phocas* enim Centurio ab exercitu ſalutatus Imperator anno 602. Menſe Novembri, in portu *Eutropii* ad Calchedonem, *Mauritium*, trucidatis in conſpectu ejus filiis, capite mulctavit. Chriſtianâ conſtantiâ caſum acerbiſſimum tulit pius Princeps, divina Judicia reveritus his verbis: *Juſtus es Domine, & rectum Judicium tuum.* Quin etiam unum ex ejus filiis infantem adhuc occultante nutrice, & ſuum pro eo ad cædem objiciente, fraudem ultrò detexit, nec alienum occidi paſſus eſt. De his *Theophanes in Chronico*, *Theophilactus Simocatta lib. 8. Hiſtoria*, *Cedrenus*, *Nicephorus Calliſtus.* Annos viginti regnavit *Mauritius.*

Mauritii caſus, & Chriſtiana conſtantia.

CAPUT

CAPUT VIII.

De Regibus Francorum, eorúmque Geſtis.

ARTICULUS I.

De Filiis Clodovei.

Bellum Burgundicum.

I. POST Clodovei mortem, quatuor ejus Filii regnum Francorum, æquâ lance inter ſe partiti ſunt. *Theodoricus* Metis, *Chlodomeres* Aurelianis, *Childebertus* Pariſiis, & *Clotharius* Sueſſionibus imperarunt. *Clotildis* Reginæ matris hortatu bellum adversùs Burgundiones *Clodomeres* indixit, & *Sigiſmundum* prælio victum, cum uxore ac liberis captivum adduxit, anno 523. *Clodomerem* eô in bello fratres adjuverunt, exceptô *Theodorico*, qui filiam *Sigiſmundi* Regis uxorem duxerat. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 3. Hiſtoriæ* cap. 6.) *Godemarus Sigiſmundi* frâter occupatum à Francorum Regibus Burgundionum Regnum recepit. Quam ob rem in furorem actus *Chlodomeres*, *Sigiſmundum* cum uxore & filiis in puteum projici juſſit, fruſtra diſſuadente ſcelus *Avito* Abbate ſanctiſſimo. Tum novâ in Burgundos irruptione factâ, commiſsô prælio apud *Veſorontiam* in agro Viennenſi, * occiſus eſt. *Gumbeugam* uxorem duxerat, quam *Clotarius*, *Aregundo* dimiſſa, ſibi copulavit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 9. cap.* 14.) Duplicis inceſti reus *Clotarius*, qui *Ingunde* legitima uxore ſuperſtite, *Aregundem* ejus ſororem antea duxerat.

* *La Plaine de Veſeronce.*

Anno 525. Bellum Arvernum.

II. *Theodoricus* Rex Francorum adversùs Arvernos perduelles bellum ſuſcepit, totámque devaſtavit regionem. Militum nonnulli cùm *S. Iuliani* Martyris Baſilicam, reſque pauperum in eâ conditas diripuiſſent, ab immmundo correpti ſpiritu, ſeipſos infeſtis morſibus lacerabant, clamantes: *Cur nos Martyr Sancte ſic crucias?* Auctores ſacrilegii plurimos extremo addixit ſupplicio Rex Chriſtianiſſimus, & quæ ablata fuerant, reſtituit omnia. *S. Quintiani* Arvernorum Epiſcopi precibus, ab evertendis muris abſtinuit, & vaſtanda Civitate, quam fortiſſimis propugnaculis munitam, id eſt, Sanctis quorum Baſilicæ ibi extructæ erant, & magno apud Deum Antiſtite, Dux *Hilpingus* Regi dixerat. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 3. cap.* 12. & *De Vitis Patrum cap.* 4.) Ex Prologo Legum à Dagoberto Rege promulgatarum conſtat, *Theodoricum* Francorum Regem Leges *Boiis* condidiſſe. Extant in *Codice Legum Antiquarum.*

Anno 526.

III. *Clotarius* initô cum *Childeberto* fratre conſiliô, *Teodobaldum* & *Guntharium Clodomeris* quondam Regis filios, decennem unum, ſeptennem alterum occidit, miſsô priùs ad *Clothildem* Reginam *Arcadio*, cum forcipe, & enſe, & optione permiſsâ, unum pueros Principes inciſis crinibus vivere, aut mucrone confodi mallet. Quod de Monachatu recentiores Hiſtorici perperam interpretantur. Ipſos namque ad plebeiorum ordinem redigere duntaxat volebant, ne *Clodomeris* Patris Regnum capeſſerent, non verò Monachos facere. Intonſi autem manebant Reges Francorum à pueris, idque velut inſigne quoddam eximiáque honoris prærogativa Regio generi apud eos tribuebatur. Subditi enim orbiculatim tondebantur, neque eis prolixiorem comam alere facilè permittebatur (ut ſcribit *Agathias lib.* 1. *Hiſtoriæ*) Quamobrem capillos tondere nepotibus ſuis volebant *Childebertus* & *Clotarius*, ut in plebis ordinem redigerentur. Id ex verbis *Childeberti* conſtat deliberantis cum Clotario quid de parvulis illis Principibus fieri debeat: * *Utrum inciſâ caſarie ut reliqua plebs habeamur, an certè his interfectis, Regnum germani ſui* (ſcilicet *Chlodomeris*) *inter ipſos æqualiter dividatur.* Clodoaldus tertius Chlodomeris filius, patruorum furori fugâ ereptus, à ſancto *Severino* Monacho inſtitutus eſt, & poſtmodum in ordinem Preſbyterorum adſcriptus, ſanctiſſimè vixit. Sacris honoribus colitur ſeptimo Idus Septembres. *Clotarii* & *Childeberti* ſævitiam in nepotes, eorúmque cædem fusè deſcribit *Gregorius Turonenſis lib.* 3. *cap.* 18. His temporibus florebat *S. Eleutherius* Tornacenſis Epiſcopus, qui anno 527. Synodum convocavit, & inſignem habuit *de Trinitate* Sermonem, quo Arianos egregiè confutavit. (Ex ejus Vita apud *Bollandum*, die 20. Februarii.)

Cædes filiorum Chlodomeris.

* *Apud Gregorium Turonenſem.*

Bellum Thuringicum.

IV. Adversùs Thoringos bellum ſuſcepit *Theodoricus* cum *Clotario* fratre, & *Theodeberto* filio, antiquas ulturus injurias ab ipſis illatas Francorum obſidibus, & violatam recèns ab *Hermenefrido* fidem. Thoringiam ſubegit, & *Hermenefridum* ad ſe venire juſſit, datâ fide, quem & ampliſſimis ditavit muneribus. Hic ex muro *Tulbiacenſis* * civitatis præceps actus interiit: cujus cædis ſuſpicionem incurrit *Theodoricus*, maximè quia liberos *Hermenefridi* necari juſſit. *Clotarius* in prædæ partem, captivos inter, *Radegundem* accepit, *Berthari* Hermenefridi fratris, ab eóque cæſi filiam, quam *Chunſena* mortuâ, cui poſt obitum *Ingundis* in Regiam ihorúmque revocatæ, nupſerat, uxorem duxit, eamque poſtea Diaconam fieri & Sanctimonialem permiſit. De bello Thuringico legendi *Gregorius Turonenſis lib.* 3. *cap.* 7. & 8. Auctor *De Geſtis Regum Francorum*, *cap.* 22. & *Aimoinus lib.* 2. *cap.* 9.

Anno 530.

* *Zulpig*

Anno 531. Bellum Wiſigothicum.

V. Vix è Thuringia redierat victor *Theodoricus*, cùm bellum intulit *Amalarico* Wiſigothorum in Hiſpania Regi, junctis cum *Childeberto* fratre viribus, ut *Chrotildis* ſororis, quam ob Fidem Catholicam Arianus Princeps dirè vexabat, injuriam ulciſcerentur. Profligatus eſt eô in bello *Amalaricus*, in Septimania, occiſúſque, non à *Childeberto*, ut recentiores Hiſtorici ſcribunt, ſed à ſuis, ut ex *Gregorio Turonenſi, lib.* 3. *cap.* 10. & *S. Iſidoro*, in Chronico Gotthorum, colligitur. Victoria potitus *Childebertus*, quam ipſi *Euſychius* Eremita ſanctiſſimus prædixerat, Eccleſiam conſtruxit ſuper *S. Aviti* ſepulchro, ut voto faceret ſatis, quod emiſerat ante bellum. Solitariam vitam ad Rhodanum in Septimania tunc agebat *S. Ægidius*. Eodem tempore famâ ſanctitatis apud Aremoricos florebat *Tugalus* è Cœnobio Trecorenſi, * ubi Monaſticam Vitam profitebatur, ad Epiſcopatum Lexobienſem * vocatus anno 532. Falluntur Britones, qui illum, cùm Romam profectus eſſet, univerſalis Eccleſiæ Pontificem creatum, vocatúmque *Leonem V*. arbitrantur, eámque Breviariis ſuis inſeruere fabulam, inde ſatis confutatam, quòd totô ſextô ſæculo nullus *Leo* legatur in Cathedra S. Petri ſediſſe, & Leo Quintus decimô ſæculo Pontificatum geſſerit. Errorem inde exortum veriſimile eſt, quòd Epiſcopi tunc temporis *Papa* & *Venerabiles* dicerentur: unde cùm in veteribus Chartis *Britones* legiſſent: *Tugalus Papa V*. id eſt, *Papa Venerabilis*, *Papam Quintum* legendum, ineptè ſibi perſuaſerunt.

* *Treguiers*

* *De Lexobes ſub Metropoli Turonenſi.*

Britonum error emendatur.

Mors Theodorici. Cui ſucceſſit Theodebertus filius.

VI. Obiit *Theodoricus* anno 534. cui ſucceſſit in Regnum *Theodebertus* ejus filius. Hic initô cum patruis Regibus *Childeberto* & *Clotario* fœdere, unà cum iis expeditionem ſuſcepit in Burgundiam. Fugatô *Gundemaro*, Burgundicum Regnum obtinuerunt, & inter ſe diviſerunt Reges noſtri. *Theodebertus* ſtatim atque Regnum Patris obtinuit, *Deuteriam*, qua cum luxurioſè jam vixerat, ſibi matrimonio ſociavit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib* 3. *cap.* 23.) Sed cùm *Deuteria* maritus apud Biterras adhuc viveret, illa legitimas cum *Theodeberto* nuptias contrahere non potuit.

VII. Ad Reges Francorum *Childebertum*, *Clotarium*,

* Imperator, & Oſtrogothi,

Francorum ambiunt amicitiam.

rium, & *Theodebertum* Legatos miſit *Juſtinianus* Imperator, ut Chriſtianiſſimos Principes in auxilium contra Gotthos Arianos vocaret. Aliunde *Theodatus* Rex Oſtrogothorum ipſos ad ſuas partes allicere conatus eſt. (*Ex Procopio lib. 1. de Bello Gotthico, capp. 5. & 13.*) Fœdus inierunt cum *Vitigo*, *Theodati* Succeſſore, cui promiſerunt ſe auxilia miſſuros clam, non Francorum, ſed Nationum quibus imperarent. Societatem enim adversùs Romanos palam inire non poterant, Imperatori opem paulò antè polliciti, ut ait *Procopius*. Ceſſit hâc pactione *Vitiges* Regibus noſtris omnem Oſtrogothorum ditionem cis Alpes ſitam, quæ quatuor Provincias Galliarum integras comprehendebat, Narbonenſem ſecundam, Alpinas duas, & Viennenſem ſecundam, exceptis Dienſium, & Vivatienſium civitatibus.

Bellum civile miraculo ſedatum.

VIII. Ortum inter Reges Francorum anno 536. civile bellum, *Childeberto* & *Theodeberto* in *Clotarii* perniciem conjurantibus, inſigni miraculô, *Clotildis* ſanctiſſimæ Reginæ precibus ad *S. Martini* ſepulchrum impetratô, ſedatum eſt. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 3. cap. 28.*)

Regum Francorum expeditio in Hiſpaniam.

IX. Anno 542. *Childebertus* & *Chlotarius* irruptione in Hiſpaniam factâ, in quâ tunc regnabat *Teudis* Arianus, maximam ejus Regni partem ſubegerunt. Cæſarauguſtani Civitatis ſuæ muros cum tunicâ *S. Vincentii* Martyris pſallendo circumambulantes, Pœnitentium habitu, illam liberarunt.

S. Vincentii Martyris tunica Pariſios allata.

Pietatis enim ſenſu moti Reges noſtri ſolverunt obſidionem, obtentâ ab Incolis Stolâ *S. Vincentii*, cujus in honorem *Childebertus* Pariſios redux Eccleſiam extruxit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 3. cap. 29.* & Auctore qui *Geſta Regum Francorum* ſcripſit, *cap. 26.*)

In Italia agri Veneti pars potiuntur.

Anno Chriſti 548. Belli Gotthici 14. Franci maximam agri Veneti partem occuparunt nullô negotiô, cùm nec Romani illos arcere, nec Gotthi utriſque arma inferre poſſent. (*Ex Procopio, lib. 3. de Bello Gotthico, cap. 30.*)

Theodeberti mors & virtutes.

X. *Theodebertus* eodem obiit annô, cùm de bello in Thraciam & Conſtantinopolim inferendo cogitaret, miſsâ etiam ad Gipedas & Longobardos, aliáſque gentes finitimas legatione, ut eas contra *Juſtinianum* Imperatorem fœderatas haberet, qui ſe *Francicum*, *Alemanicum*, *Gipedicum*, *Longobardicum*, *&c.* inſcribebat, quaſi omnes baſce gentes ſubegiſſet. (*Ex Agathia, lib. 1.*) Ab adulterio reſipuit *Theodebertus* duodecim ante obitum annis, & *Deuteriam* pellicem ejecit, aſſumptâ *Vviſigarde* uxore. Juſtitiâ, veneratione erga Sacerdotes; in Eccleſias, & pauperes beneficentiâ & charitate, laudem ſibi peperit maximam. Omne tributum, quod fiſco ſuo ab Eccleſiis Arvernenſibus reddebatur, iiſdem remiſit, teſte *Gregorio Turonenſi, lib. 3. cap. 25. & 27.* Septem millia aureorum civibus Viredunenſibus erogavit, ut eorum paupertatem ſublevaret, orante *Deſiderato*, qui illius Urbis Sacris præerat. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 3. cap. 33.*) A *Fortunato* egregiè commendatur his verſibus:

Eccleſiæ fultor, laus Regni, Paſtor egentum,
Cura Sacerdotum, promptus ad omne bonum.
Cujus dulce jugum nullus gemuiſſe fatetur,
Vivis adhuc meritis, Rex, in amore tuis.

Conſulitur à Theodeberto Vigilius de Pœnitentia inceſto imponenda.

Baronius emendatur.

Ex Vigilii Romani Pontificis Literis ad *Cæſarium* Arelatenſem datis, diſcimus *Theodebertum* Regem hunc Pontificem conſuluiſſe de Pœnitentia inceſto imponenda. Circa iſtud Hiſtoriæ caput lapſus eſt *Cardinalis Baronius*, cùm ſcripſit, Pontificem conſultum fuiſſe de Pœnitentiâ, quæ *Theodeberto* Regi propter inceſtuoſas nuptias eſſet imponenda. Nunquam enim inceſtuoſus fuit Theodebertus, nec fratris uxorem accipere potuit, cum fratrem non haberet. Vixit quidem per triennium cum adulterâ; ſed ab illo ſcelere jam reſipuerat, cùm *Vigilium* conſuluit. Hac ex Epiſtolâ Chriſtianiſſimi Regis pietas elucet, qui in corrigendis ſubditorum ſuorum moribus ſanctiſſimos Epiſcopos æmulatus eſt.

Theodeberti liberi.

Ex Agathia Lib. 2.

XI. Tres reliquit liberos, *Theodobaldum*, qui ipſi in Regno ſucceſſit, & duas filias. *Theodobaldus Vvldetradam* duxit uxorem, *Vvaconis* Longobardorum Regis filiam. Obiit anno Regni ſui ſeptimo, nullâ relictâ prole. Interim *Leutharis*, & *Butilinus* Francici Duces exercitus, Italiam infeſtabant & deprædabantur; ſed miſerè uterque periit.

Anno 558

XII. *Clotarius Theodobaldi* Regnum cum ejus theſauris accepit, necnon & ipſius uxorem, quam tamen reliquit, increpitus à Sacerdotibus, teſte *Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap. 4.* Poſt *Theodobaldi* mortem, *Chramnum* filium ſuum ſtatim in Arverniam direxit *Clotarius*, qui multa ibi nefariè geſſit: Indeque digreſſus Pictavium, contra Patrem rebellavit, initô cum *Childeberto* patruo fœdere. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap. 66.*)

Mors Childeberti.

XIII. Obiit *Childebertus* anno Chriſti 558. Regni ſui 47. & in Baſilica *S. Vincentii*, quam extruxerat, ſepultus eſt. A Fortunato, Carmine 4. libri 6. prædicatur *mitis, ſapiens, bonus, omnibus æquus*, & in Vita Sancti Germani, qui eô regnante Pariſienſi Eccleſiæ præerat, ob largas eleemoſynas commendatur. Conſtitutionem de abolendis reliquiis Idololatriæ, & de ſacrorum dierum Feſtivitatibus caſtè & religiosè celebrandis edidit ac promulgavit, ex quâ ferventiſſimum Chriſtianiſſimi Regis erga Religionem zelum agnoſcas. Ex *Vltrogotha* Regina duas filias reliquit. Succeſſit in ejus ditiones *Clotarius*, & univerſam Francorum Monarchiam ſolus obtinuit, legibus Regni, quæ fœminas à Sceptro procul arcebant, ut innuit *Aimoinus*. Quam Legem *Agathias* Græcus Hiſtoricus agnovit, cum de Jure ſuccedendi in Regnum apud Francos recepto, ita ſcripſit Lib. 1. *Filii patribus in Regnum ſuccedunt*: Et lib. 2. ubi Childeberti obitum memorat: *Univerſum vero Francorum Imperium*, inquit, *ad ſolum Clotarium eſt devolutum.* Secundùm iſtam Legem, *Ragintrude* & *Bertoara* ſororibus Regis *Theodobaldi* à Regni hæreditate excluſis, ipſi ſucceſſerat *Clotarius*.

Lex Salica.

Chramni filii rebellio, & mors.

XIV. Annum agebat Regni ſui 49. *Clotarius*, cùm *Chramnus* ejus filius, regnandi impatiens, iterum in ipſum rebellavit, *ad Chonobrum* Comitem Britannorum confugiens: Cui propterea bellum intulit *Clotarius*, eúmque, cùm terga verteret, occidit: *Chramnum* verò tugurio cujuſdam pauperculæ incluſum, injectô in caſam igne, cum uxore & filiabus combuſſit * Annos tres ac viginti *Chramnus* tum natus erat.

* Anno 560

Mors Clotarii. Pia ejus ante obitum Constitutio.

XV. Obiit anno ſequenti *Clotarius*, anno Regni ſui quinquageſimo, ſæpè ante mortem hæc verba proferens Rege pœnitente digna: *Vah, vah, quàm magnus eſt Rex ille cæleſtis, qui ſic humiliat ſublimes terræ Reges!* (Ex Aimoino, lib. 2. cap. 37.) Sueſſione ſepultus eſt, in Eccleſia *Sancti Medardi*, quam ædificare cœperat. Vivendi finem fecit anno Chriſti 561. Paucis annis ante obitum, Conſtitutionem edidit Rege Chriſtianiſſimo digniſſimam; cujus hæc præcipua capita, & Divinæ Legis executionem, vel Eccleſiæ cumprimis ſpectantia commodum: *Si Judex aliquem contra Legem injuſtè damnaverit, in noſtrâ abſentiâ ab Epiſcopis caſtigetur, ut quod perperè judicavit, verſatim meliùs diſcuſſione habitâ emendare procuret... Nullus per auctoritatem noſtram matrimonium viduæ, vel puellæ, ſine ipſarum voluntate præſumat expetere, neque per ſuggeſtiones ſubreptitias rapiantur injuſtè. Sanctimoniales nullus ſibi in conjugium audeat ſociare. Ut oblationes defunctorum Eccleſiis deputatæ nullorum competitionibus auferantur, præſenti Conſtitutione præſtamus. Agraria, paſcuaria, vel*

decimas

A *decimas porcorum, Eccleſia pro fidei noſtra devotione concedimus, ita ut actor, aut decimator in rebus Eccleſia nullus accedat; Eccleſia, vel Clericis nullam inquirant Agentes publici functionem, qui avi, vel genitoris, aut germani noſtri immunitatem meruerunt. Quicquid Eccleſia, Clerici, vel Provinciales noſtri, intercedente tamen juſtô poſſeſſionis initiô, per XXX. annos inconcuſſò jure poſſediſſe probantur, in eorum ditione res poſſeſſa permaneat, nec actio tantis avi ſpatiis ſepulta ulteriùs contra Legum ordinem ſub aliquâ repetitione conſurgat.*

B Non eadem ſemper fuerat Clotarii in Eccleſiæ commoda propenſio: Indixerat enim aliquando ut omnes Eccleſiæ Regni ſui tertiam partem fructuum fiſco ſolverent: Cujus indictioni tributi jam omnes Epiſcopi conſenſerant. Unus Epiſcopus Turonenſis

Injurioſi Turonenſis Epiſcopi Apoſtolica libertas.

Injurioſus Apoſtolicâ libertate Regi reſtitit, dicens: *Si volueris res Dei tollere, Dominus Regnum tuum velociter auferet: quia iniquum eſt ut pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea repleantur. Et iratus contra Regem, nec vale dicens, abſceſſit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem B. Martini, miſit poſt eum cum muneribus, veniam precans, & hoc, quod fecerat, damnans ſimúlque rogans, ut pro ſe virtutem B. Martini Antiſtitis exoraret.* C (Ex Gregorio Turonenſi, *lib.* 4. *cap.* 2.)

Fabula de homicidio à Clotario perpetrato die Paraſceves & erectione Toparchiæ Tvetorii, vulgò Yvetot, in Regnum.

XVI. Meritò rejicitur ut fabula, narratio homicidii à *Clotario* die ſancto Paraſceves in Eccleſia perpetrati in perſonâ *Galterii* viri nobilis, Toparchæ *Tvetorii* in Neuſtria; cujus ob expiationem, Toparchiam illam in Regnum erexerit, in gratiam hæredum illuſtris Defuncti, hanc imperante ſatisfactionem *Agapeto* Pontifice Maximo. Hujus enim facinoris, & campeſtris Regni, Veterum nullus meminit, qui Pontificum, aut Regum Franciæ geſta ſcripſerunt: non *Anaſtaſius Bibliothecarius*, non Hiſtoriæ Francorum Parens *Gregorius Turonenſis*, non D priſcus Auctor *Geſtorum Regum Francorum*, non *Aimoinus*, aut alius quiſpiam ante *Robertum Gaguinum* Ordinis Maturinenſium Generalem Miniſtrum, qui annis ferè nongentis poſt *Clotarii* obitum ſcripſit, regnante ſcilicet Ludovico XII. obiitque anno 1501. Nullum verò huc-uſque prolatum eſt antiquum monumentum, quod eorum quæ à *Gaguino* referuntur, fidem faciat: Et multa in ejus narratione obſervant accurati Hiſtoriæ Francorum Scriptores, quæ Clotarii temporibus non conveniunt, ut bellum Chriſtianorum cum Saracenis, *Agapeti* cum Collegio Cardinalium, de Pœnitentiâ Clotario imponenda deliberationem, &c. E

Filiorum Clodovei pura ſinceraque Religio.

Procopius refellitur.

XVII. Chriſtianiſſimos fuiſſe *Clodovei* filios ex Annalibus noſtris certum eſt. In ipſos proinde parum æquus fuit Procopius, & in gentem univerſam, cùm Francos omnium hominum maximè infidos ſcripſit, atque ita Chriſtianos, *Ut multos priſca ſuperſtitionis ritus obſervarent, humanas hoſtias, aliaque impia ſacrificia divinationibus adhiberent.* (Lib. 2. *de bello Gotthico, cap.* 25.) Huic verò repugnat *Agathias* pariter Græcus, & ejuſdem ævi Scriptor *lib.* 1.

Francorum elogium.

Francos plurimùm commendans. *Sunt Franci* (inquit) *non campeſtres, ut ferè plerique Barbarorum, ſed & politiâ ut plurimùm utuntur Romana, & Legibus iiſdem; eamdem etiam contractuum & nuptiarum* F *rationem, & divini Numinis cultum tenent. Chriſtiani enim omnes ſunt, rectiſſiméque de Deo ſentiunt. Habent & Magiſtratus in urbibus, & Sacerdotes, feſta etiam perinde atque nos celebrant, & pro barbarà natione, valde mihi videntur civiles & urbani: nihilóque à nobis differre, quàm ſolummodo barbarico veſtitu, & lingua proprietate. Ego certè eos, cùm ob alia quibus præditi ſunt bona, tum verò ob mutuam inter ſe concordiam & juſtitiam ſummoperè miror.*

ARTICULUS II.

De Filiis Clotarii I.

CLotario ſuperſtites vixerunt quatuor filii, *Charibertus, Guntchramnus, Chilpericus, Sigibertus*, filiáque *Chlotſinda*. Filiæ nullum jus ceſſit in paternam hæreditatem, ſecundùm Regni Leges. *Chilpericus* poſt funus Patris, theſauros ejus diripuit, & *Childeberti* Regnum, cujus ſedes Pariſii, occupavit: inde brevì pulſus eſt à fratribus, qui ipſum iis ditionibus contentum eſſe juſſere, quæ ipſi ſorte obtigiſſent. Regnum itaque ſunt inter ſe partiti. *Chariberto* ſors dedit *Childeberti* ditiones, quarum caput Pariſii: *Guntchramno* Regnum *Chlodomerit*, cujus Sedes Aurelianenſis Civitas; *Chilperico* Regnum *Clotarii*, cujus Sedes Sueſſionibus, *Sigiberto* Regnum *Theodorici*, cujus Remis. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap.* 21.)

Charibertus.

I. *Charibertus Ultrogotham Childeberti* patrui viduam, ejuſque filias ab exiliò revocavit, in quod à *Clotario* deportatæ fuerant, ut teſtatur *Fortunatus, lib.* 3. *Carmine* 3. ubi & ipſum ob juſtitiam, & linguæ Latinæ peritiam plurimùm commendat. Laudat ipſum *Gregorius Turonenſis*, quòd ob reverentiam quâ *S. Martinum* proſequebatur, tributum populo Turonenſi remiſerit. (*lib.* 9. *cap.* 30.) Cùm Leontius Epiſcopus Burdigalenſis, Aquitaniæ ſecundæ Metropolitanus, congregatâ Synodo, *Emerium, Clotarii* Regis imperiô ordinatum, ab Epiſcopatu Santonenſi removiſſet, electùmque *Heraclium* Presbyterum miſiſſet cum Decreto electionis ad *Charibertum*, ut eo conſentiente, poſſet conſecrari, Rex indignatus, *Heraclium* exiliò, *Leontium* mille aureorum mulctâ, cæteros Epiſcopos mulctis pariter pecuniariis caſtigavit, reſtitutô in Sedem *Emerio*; Sicque Clotarii Patris ultus eſt injuriam. (Ex *Gregorio Turonenſi, lib.* 4. *cap.* 26.) *Charibertus* vivô patre uxorem duxerat *Ingobergam*, ex quâ filiam tantùm ſuſcepit, quæ nupſit *Ethelberto* Cantiæ * Regi. In *Meroſledem* artificis lanarii, & *Theodegildem* opilionis filiam, amore impudico exarſit, & *Meroſledem*, legitimâ repudiatâ conjuge *Ingobergâ*, duxit uxorem, & deinde *Marcovefam* ſororem *Meroſledis*. Quam ob cauſam à *S. Germano* Pariſiorum Epiſcopo excommunicatus eſt, (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 4. *cap.* 26.)

* De Kent.

Obiit *Charibertus* anno Chriſti 567. Regni ſui 6. anno circiter 46. natus. Vituperatur à Gregorio Turonenſi, non ſolùm ob inceſtas nuptias, ſed ob rerum etiam Eccleſiaſticarum pervaſionem. Nullam reliquit prolem maſculam, ſed tres duntaxat filias, ſcilicet *Adilbergam, Ethelberto* Cantuariorum Regi matrimonio junctam, *Bertheſledim* Turonis, & *Chrodildem* Pictavii, Monaſticam Vitam profeſſas. *Theodegildem* unam ex uxoribus Chariberti, imò potiùs concubinam, quæ ipſum tentaverat, in Monaſterium detruſit Rex Guntchramnus. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 4. *cap.* 26.) *Chariberti* Regnum ceſſit fratribus *Guntchramno, Chilperico, & Sigiberto*, inter quos Pactiones ita factas obſervat *Gregorius Turonenſis*, ut quiſquis ſine fratris aſſenſu Pariſios ingrederetur, amitteret partem ſuam, eſſetque *Polioctus* Martyr cum *Hilario* atque *Martino* Confeſſoribus, Judex ac retributor ejus.

Sigibertus.

II. *Sigibertus* initiû Regni ſui Hunnos in Franciam irrumpentes conſertô prælio profligavit, anno 562. cum quibus pacem iniit anno 568. *A Chilperico* fratre bello civili ter laceſſitus eſt. *Brunichildim Athanagildi* Wiſigothorum in Hiſpaniâ Regis filiam duxit, degeneres *Chariberti* & *Chilperici* nuptias exemplo ſuô reprehendens. Laudatur quòd *S. Nicetium* Trevirenſem Epiſcopum revocaverit ab exiliô, &

Baſilicam *S. Medardi* Sueſſione à *Clotario* patre inchoatam perfecerit. In ultimo bello civili, quod adversùs ipſum movit *Chilpericus*, civitates omnes, quæ circa Pariſios ſitæ ſunt, uſque Rothomagum occupavit, & à Francis ritu ſolenni clypeo impoſitus, *Victoriaci* * Rex in Chilperici locum acclamatus eſt. Hinc ad Tornacum obſidendum miſſis copiis, quò ſe *Chilpericus* receperat, à ſicariis duobus, quos uxor Chilperici *Fredegundis* ad illud facinus impulerat, cultris venenô infectis percuſſus interiit, anno Chriſti 573. Regni ſui 14. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap. 46.*) Apud Lambros * primùm ſepultus, Sueſſionas poſtea in Baſilicam *S. Medardi* tranſlatus eſt, & juxta *Clotarium* Patrem conditus. Ex *Brunichilde*, quam ab Ariana hæreſi cum ſuis adhortationibus, tum Sacerdotum prædicatione converſam lætus vidit, tres reliquit liberos, *Childebertum*, qui ſucceſſit in Regnum, *Ingundem*, & *Clodoſindem* filias.

* Vitry.

* Lambres.

Regnante *Sigiberto* maximâ floruit æquitatis pietatiſque laude Dux *Crodindus*, qui dignitatem Majoris-Domus ſibi à Rege ob eximia merita collatam modeſtè recuſavit, quòd omnibus penè Franciæ Optimatibus affinitate junctus eſſet, quorum ſi diſſimularet crimina, iniquus foret; ſi emendaret, crudelis in ſuos haberetur, (*Ex Aimoino lib. 3. cap. 4.*) *Crodindi* pietatem ac beneficentiam in pauperes & in Eccleſias *Gregorius Turonenſis, lib. 6. cap. 20.* & *Fortunatus lib. IX. Carmine 16.* plurimùm commendant.

Crodindi Ducis modeſtia ſingularis.

Chilpericus.

III. *Chilpericus*, antequam regnaret, tres filios, *Theodebertum*, *Meroveum* & *Clodoveum*, ex *Audovera* conjuge ſuſceperat, quâ poſt *Clotarii* patris obitum retentâ, ſuperduxit *Fredegundem*. Poſtea dimiſit utramque, ut *Galſuenda* alteri *Atanagildi* Wiſigothorum Regis filiæ, *Brunichildis* ſorori natu majori nuberet, quam cum ingentibus theſauris obtinuit. Repudiatam à *Chilperico Audoveram*, ductámque *Fredegundem* pellicem, quòd filiam ſuam *Baſinam* ex ſacro fonte *Audovera* imprudens, Fredegunde ſuadente ſuſcepiſſet, referunt Anonymus qui *Geſta Regum Francorum* ſcripſit, & *Aimoinus*: ſed hæc mera fabula eſt. *Chilpericus* enim *Audoveram* non priùs dimiſit, quàm *Atanagildi* filiam in uxorem expoſceret (ut conſtat ex *Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap. 28.*) Neque propriorum filiorum è ſacro fonte ſuſceptio his temporibus prohibebat conjuges à reddendo debito. Parentes liberos ſuos è baptiſmo ſuſcipere ſolitos quinto ſæculo, diſcimus ex Epiſtola 23. S. Auguſtini *ad Bonifacium* Epiſcopum datâ, cui conſuetudini ante Concilium Moguntinum ſub Carolo Magno derogatum non eſt. *Galſuendam* ſtrangulari juſſit *Chilpericus* anno 568. ut *Fredegundis* amoribus liberiùs frueretur, quam poſt ejus necem, in Aulam, thorúmque revocavit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 4. cap. 28.*)

Merovei adverſùs Patrem Chilpericum rebellio.

IV. Cum *Brunichildis* filium ſuum *Childebertum* in Regnum *Sigiberti* patris levaſſet, eam *Chilpericus* Rothomagum relegavit, & *Meroveum* cum copiis Pictavium miſit. Ille *Chilperici* patris juſſione contemptâ, Rothomagum contendit, *Brunichildem* Sigiberti patrui viduam in conjugem accepturus. *Chilpericus* Rothomagum profectus, *Meroveum* ſecum adduxit, & deinde ſibi ac *Fredegundi* ſuſpectum, in cuſtodiâ detinuit. Tum Presbyter ordinatus eſt, ac veſtem indutus Clericalem, caputque tonſus, ad *Aniſolenſe* * Monaſterium Diœceſeos Cœnomanicæ miſſus eſt. Sed favente *Guntchramno Boſone*, reſumptâ veſte ſæculari, in Baſilicam Sancti Martini Turonenſis cum eo ſe recepit. Ibi cùm patri & novercæ *Fredegundi* detraheret, licet ex parte vera eſſent, quæ de illis vulgabat crimina, ſibi tamen diſplicere ſignificavit Deus, quod hæc à filio revelarentur. Cùm enim *Gregorium Turonenſem* menſæ aſſidentem ſuæ rogaſſet ut legeret aliquid ex Scripturis Sacris, ille acceptô Salomonis libro, hunc primùm occurrentem legit verſiculum: *Oculum, qui averſus exaſperat patrem, effodiant eum corvi de vallibus.*) Guntchramnus Boſo Pythoniſſam per famulos conſuluit, eique mortem *Chilperici* proximè futuram, *Merovei* in Regnum exaltationem, & ipſi Gunthramno inſignem Epiſcopatum prænuntianti, credidit imprudens. Superſtitioſam hominis levitatem riſit *Gregorius Turonenſis*, cui Deus *Chilperici*, & quatuor filiorum quos tunc habebat, ſcilicet *Merovei, Samſonis, Clodovei* & *Clodoberti* exitium, in ſomnis revelavit. *Guntchramnum Boſonem* ſibi charum ob *Theodebertum* Chilperici ex *Audovera* filium in prælio occiſum, ad *Meroveum* è Baſilica S. Martini educendum impulit *Fredegundis*, ut ſicariorum quos præſto eſſe putabat, inſidiis pateret. *Chilpericus* Guntchramnum Boſonem ex azilo Sanctæ Baſilicæ abſtrahere non auſus, Deum tentavit, ſcriptâ ad tumulum *S. Martini* Epiſtola, quâ rogabat Sanctum Confeſſorem ut ad ipſum reſcriberet, num liceret *Guntchramnum* ex azilo vi abducere. Cùm reſponſum nullum retuliſſet ſtolidus ac ſuperſtitioſus Princeps, juramentum extorſit à *Guntchramno*, ut ſine ejus mandatis è Sancta Baſilica non egrederetur; qui ſacramenti pallam altaris fidejuſſorem dedit.

* D'Anille.

Chilperici ſuperſtitio.

Meroveus interim quid ſibi futurum eſſet, non à dæmone ut *Guntchramnus Boſo*, ſed à Deo per S. Martinum reſcire cupiens, tres Scripturæ Sacræ Libros, Pſalterii nempe, Regum & Evangeliorum ſuper Sancti Confeſſoris tumulum poſitos, præmiſſis vigiliis, jejuniis, & orationibus aperuit. In pagina quam reſeravit ex libris Regum, hunc primum verſum legit: *Pro eo quòd dereliquiſtis Dominum Deum veſtrum, & ambulaſtis poſt Deos alienos, nec feciſtis rectum ante conſpectum ejus, ideo tradet vos Dominus Deus veſter in manibus inimicorum veſtrorum.* Ex Pſalterio hic verſus occurrit: *Verumtamen propter dolos poſuiſti eis: dejeciſti eos dum allevarentur. Quomodo facti ſunt in deſolationem? Subitò defecerunt, perierunt propter iniquitatem ſuam.* Ex Evangeliis verò iſte: *Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, & Filius Hominis tradetur ut crucifigatur.* Divinis illis Oraculis turbatus *Meroveus*, fuſis ad *Sancti Martini* ſepulchrum ubertimis lachrymis, ad *Brunichildem* Reginam fugit, quæ filii *Childeberti* Regnum adminiſtrabat: Sed ab Auſtraſiis non ſuſceptus, à Tarabannenſibus circumventus & in villâ circumſeptus, imminente cum exercitu *Chilperico*, Gailenum familiarem ſuum rogavit ut eum gladio confoderet, ne paternas & hoſtiles incideret in manus. Deſperabundo Principi obſecutus eſt *Gailenus*. Meroveum a Gaileno cruentum officium non rogaſſe fama fuit, ſed fictum id fuiſſe & in vulgus ſparſum à *Fredegunde*, quæ *Merovei* cædem imperaverat. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 5.*)

Meroveus Deum conſulit ſuperſtitioſè.

Anno 578.

Fredegundis odio in æmulam *Audoveram*, & privignos impotenti incitata, perniciem eorum juraverat, ſuos ut filios in Regnum eveheret. Sed Deus ambitioſæ crudeliſque Reginæ ſpem deludens, proprios ejus filios *Chlodobertum*, & *Dagobertum*, dyſenterico morbo extinxit. Correptis morbo lethali pueris, manum Dei perſentiſcens *Fredegundis* ingemuit, & ſerò pœnitens his verbis Regem allocuta eſt Chilpericum: *Diu nos malè agentes pietas divina ſuſtentat.... Jam perdimus filios. Ecce jam eos lachrymæ pauperum, lamenta viduarum, ſuſpiria orphanorum interimunt, nec ſpes remanet cui aliquid congregemus. Theſaurizamus, neſcientes cui congregamus ea.... Incendamus omnes deſcriptiones iniquas, ſufficiátque fiſco noſtro, quod ſuffecit Patri Regique Clotario.* Tum pectus tundens, omnes deſcriptionum libros, per *Marcum Referendarium* è civitatibus miſſos igni tradidit, ſuóque exemplô, & adhortatione

Fredegundis odium & crudelitas in privignos.

vehementiſſimâ

vehementiſſimâ *Chilpericum* impulit ut idem faceret, & futuras deſcriptiones, ſeu novas exactiones à ſe imperatas prohiberet. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 5.)

Unus ſuperſtes erat *Chilperico* ex priori conjuge *Audovera* filius *Clodoveus*, quem ille, inſtigante *Fredegunde*, Brennacum tranſmiſit, ubi morbus dyſentericus graſſabatur, ut & ipſe poſt fratres periret. Hic poſtquam morbi periculum evaſit, multa dixit injurioſè de noverca, quæ ejus in illum odium auxerunt. Confinxit calumniam ſuis de perdendo *Clodoveo* conſiliis opportunam: Quòd, per *Fredegundis* ancillam, puellæ matrem quam amabat Clodoveus, *Clodobertum* ac *Dagobertum* extingui maleficus curaſſet, ut patris regno ſolus potiretur. Puellam ante *Clodovei* Hoſpitium palo infigi præcepit Regina, matrem verberibus laceratam fateri coëgit vera eſſe quæ per calumniam jactabantur, ultionem petiit à Rege, qui ipſi tradidit *Clodoveum*. Hunc in carcerem conjectum furens noverca cultro confodi juſſit, rumorémque ſpargi, quòd ipſe ſibi violentas manus intuliſſet. Reginam quoque *Audoveram* crudeli morte ſuſtulit *Fredegundis*, & *Baſinam* ejus filiam, ſuorum puerorum inſolentiæ permiſſam, ab iiſque deluſam, in Monaſterio Pictavienſi recluſit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 5. *cap.* 40.)

Anno 580.

Ejuſdem *Fredegundis* Reginæ malis artibus, *Prætextatus* Rothomagenſis Epiſcopus, in Synodo Pariſiis habitâ accuſatus à Rege *Chilperico*, quòd *Meroveo* rebelli faviſſet, eúmque cum amita *Brunichilde* conjunxiſſet, & commendatas *Brunichildis* pecunias diſtraxiſſet, iiſque ad fovendam uſus eſſet conjurationem, depoſitus eſt, cuſtodiæ traditus, graviſſimè cæſus, in Inſulam prope Conſtantiam relegatus. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 7. *cap.* 19.) De *Prætextati* depoſitione egimus *Cap.* 5. *Articulo* 2. *Num.* 8. Eumdem Antiſtitem ab exilio reducem, die Dominica in Eccleſia ſua Metropolitana Sacris operantem, à ſicario percuti juſſit nequiſſima *Fredegundis*. Quæ ut parricidium ſe execrari ſimularet, Sanctum Epiſcopum animam agentem inviſit, & in parricidam indignabundâ in ſpeciem voce declamavit. Cujus fraudem apprimè noſcens *Prætextatus*, ait: *Et quis hæc fecit, niſi qui Reges interemit, qui ſæpius ſanguinem innocentem effudit, qui diverſa in hoc Regno mala commiſit?* Ipſam indicans *Fredegundem*. Cui Medicos offerenti, reſpondit: *Jam me Deus præcipit de hoc mundo vocari. Nam tu quæ his ſceleribus Princeps inventa es, eris maledicta in ſæculo, & erit Deus ultor ſanguinis mei de capite tuo.* (Ex Gregorio Turonenſi, *lib.* 8. *cap.* 41.)

Anno 577.
Fredegundis in Prætextatum Rothomagenſem Epiſcopum ſævit.
Anno 586.

V. *Chilpericus* mulieroſus Princeps *Fredegundi* in omnibus obſequebatur. Bellis civilibus adversùs Fratres non ſemel ſuſceptis ſummum ſibi dedecus, illatis in Aremoricam armis adversùs *Varochum* illius Provinciæ Comitem, nonnullam gloriam peperit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 5. *cap.* 27.) Britanniæ minoris Comites Regum tunc noſtrorum erant feudatarii. Ut enim obſervat *Gregorius Turonenſis*, lib. 4. cap. 4. *Semper Britanni ſub Francorum poteſtate poſt obitum Regis Clodovei fuerunt, & Comites, non Reges appellati ſunt.*

Chilperici bella.

VI. In Sabellianiſmum lapſus *Chilpericus*, magnâ contentione defendit errorem, ſed *Gregorio Turonenſi*, & *Salvio Albigenſi* Epiſcopis ipſum intrepidè arguentibus, reſipuit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib.* 5. *cap.* 45.)

Chilpericus in Sabellianiſmum lapſus.

VII. Judæorum converſioni ſtuduit *Chilpericus*, multóſque baptizari præcepit, multos excepit è Sancto Lavacro. *Priſcum* in perfidiâ ſuâ pertinacem in carcerem conjecit, *Ut quem credere voluntariè non poterat, audire & credere faceret vel invitum.* (inquit *Gregorius Turonenſis*) Improbandus ſanè *Chilperici* zelus, vim Judæis, Religionem Chriſtianam ut amplecterentur, inferentis: Qui nec in Eccleſiæ gloriam, nec in ipſorum ſalutem ceſſit. *Nonnulli enim eorum corpore abluti tantùm, non corde, Deo mentiti, ad perfidiam regreſſi ſunt, Sabbathum, & diem Dominicum obſervantes.* (Ex Gregorio Turonenſi, *lib.* 6. *cap.* 17.)

Judæos cogit ad baptiſmũ ſuſcipiendum.
Anno 582.

VIII. *Chilperici* pravos mores *Gregorius Turonenſis* deſcribit *lib.* 6. *cap.* 46. his verbis: *Chilpericus, Nero noſtri temporis & Herodes.... Regiones plurimas ſæpius devaſtavit, atque ſuccendit. De quibus nihil doloris, ſed lætitiam magis habebat, ſicut quondam Nero, cùm inter incendia Palatii Tragedias decantaret. Perſæpe homines pro facultatibus eorum injuſtè punivit. Cujus tempore pauci quodammodo Epiſcopatum Clerici meruerunt. Erat gulæ deditus. Nullum ſe aſſerebat eſſe prudentiorem. Confecit duos libros, quaſi Sedulium imitatus, quorum verſiculi debiles nullis pedibus ſubſiſtere poterant. Et alia Opuſcula Hymnos, Miſſas*, quæ nullâ ratione ferri potuiſſe idem Auctor teſtatur. *Cauſas pauperum exoſas habebat.* Sacerdotibus detrahebat. *Nullam rem plus odio habebat quàm Eccleſias, plerùmque dicere ſolitus: Ecce pauper remanſit fiſcus noſter: Ecce divitiæ noſtræ ad Eccleſias ſunt tranſlatæ. Nulli penitus niſi ſoli Epiſcopi regnant. Periit honor noſter, & tranſlatus eſt ad Epiſcopos civitatum.* Teſtamenta in gratiam Eccleſiarum conſcripta reſcindebat, ipſaſque Patris ſui Conſtitutiones calcabat. In omnem libidinem atque luxuriam erat effuſus, *nova ſemper ad lædendum populum ingenia perquirebat.* Crudelitatis perenne monumentum legere eſt in his verbis quæ ſuis Edictis inſerebat: *Si quis Præcepta noſtra contempſerit, oculorum evulſione mulctetur.*

Chilperici mores.

IX. A Sicario in villa Calenſi * cultro percuſſus, miſerè interiit, anno Chriſti 584. Regni ſui 23. ab omnibus ſuis relictus, qui diligebatur à nemine, ut ſincerè dilexerat neminem. Sepultus eſt Pariſiis in Baſilica *Sancti Vincentii*. Ejus erga Tornacenſem Eccleſiam munificentiam, illius Eccleſiæ Chartularia teſtantur. *Fredegarius in Hiſtoriæ Epitome cap.* 93. Chilpericum à *Falcone*, quem *Brunichildis* ad id ſceleris impuliſſet, interfectum ſcribit. *Geſta Regum Francorum cap.* 35. *Aimoinus, lib.* 3. *cap.* 57. inſtigatricem facinoris faciunt *Fredegundem*, quòd à Rege baculô per jocum percuſſa, *Landericum* procum ſuum, imprudenter appellaſſet. Utramque Reginam purgat P. le Cointe, *in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*, I. Ex *Gregorii Turonenſis* ſilentio, qui cùm alias cædes quas patrari curavit *Fredegundis* narraverit, hoc unum ſcelus minimè tacuiſſet. II. Quia poſt ſex annos *Sunnegeſilus* necis illatæ *Chilperico* ſe reum confeſſus eſt, teſte *Gregorio Turonenſi, lib.* 10. *cap.* 19. Nec in *Fredegundem* crimen rejecit, rem facturus pergratam *Childeberto* ac *Brunichildi*, quorum juſſu torquebatur, ſi ipſam accuſaſſet: ſiquidem *Childebertus* hâc accuſatione uſus fuiſſet apud *Guntchramnum*, cui jam perſuadere volueat ſcelus fraude *Fredegundis* peractum, ut refert *Gregorius Turonenſis, lib.* 7. *cap.* 7. Inde quoque *Brunichildis* inſons probatur, quòd ſi conſciam ſe noſſet necis illatæ *Chilperico*, Sunnegeſilum tormentis non addixiſſet. Præterea ubi Rex *Guntchramnus* in auctores & conſcios necis *Chilperici* inquiſivit, *Fredegundis* Eberulfum Cubicularium reum nominavit, Brunichildem nequidem in ſuſpicionem vocavit ſceleris, quamvis eam odiô infenſiſſimô proſequeretur.

* Chellæ.
Mors Chilperici.
Ab ejus ſuſpicione purgantur Fredegundis, & Brunichildis.

X. Unicum filium Clotarium Chilpericus reliquit, & duas filias, Baſinam, & Rigunthem. *Clotarius* patri ſucceſſit. Baſina in Monaſterio Pictavenſi velata eſt. Rigunthis Reccaredo, Leuvigildi Regis Gothorum in Hiſpania filio deſponſata, ad eum iter faciens, auditâ patris nece, Toloſæ ſubſtitit, & innupta conſenuit.

XI. Burgundiæ Regnum tenuit *Guntchramnus*. Antequam Patri *Clotario* ſuccederet, filium *Gundobadum*

Guntchramnus.

Ejus conjuges & liberi.

badum habuit ex *Veneranda* concubina. Poſt mortem *Clotarii*, Mercatrudem uxorem duxit, Magnarii Comitis filiam. Quæ cùm filium ex Rege ſponſo ſuſcepiſſet, *Gundobadum* privignum, quem *Guntchramnus* Aureliæ nutriri præceperat, veneno necavit, & filium ſuum paulò poſt amiſit, juſtò Dei judiciô: dimiſsáque à Rege, non multò poſt mortua eſt. Poſtea duxit *Auſtrigildem*, ex eáque duos ſuſcepit filios, *Clotarium*, & *Clodomerem*, quos anno Chriſti 577. ſubitus morbus oppreſſit, filiiſque mater triennio vix ſuperſtes vixit. Abhinc in cœlibatu manſit *Guntchramnus*, ad obitum uſque. Præter memoratos à Gregorio Turonenſi quatuor filios, habuit & duas filias, *Clodebergem*, & *Clotildem*, puellas Deo ſacratas, laudatáſque in Conſtitutione Synodi Valentinæ anno 585.

Guntchramni bella. Adversùs Gundobadum Impoſtorem.

XII. Orbatus filiis *Guntchramnus*, nepotibus patrem ſe præſtitit ac defenſorem. Impoſtor quidam nomine *Gundobaldus*, qui ſe *Clotarii* Magni filium mentiebatur, partem regni velut ſibi debitam, faventibus *Mummolo* Patritio, *Deſiderio* Septimaniæ Prorege, *Bladaſte* Duce, *Vvadone* Majore domus *Rigunthis*, & *Sagittario* Epiſcopo quondam Vappicenſium, repetere auſus eſt, miſſis ad *Guntchramnum* Legatis. Quibus ad trocleas extenſis, & agnito ſtatu rerum *Gundobaldi*, nepotem *Childebertum* accerſiri juſſit, haſtámque ſuam ejus manui inſeruit, in ſignum quòd univerſum Regnum ſuum ei traderet. Deinde clam indicavit ei quos in conſilio habere, quos à colloquio rejicere, quibus ſe credere, quos fugere, quibus munera conferre, quos ab honoribus repellere deberet. *Ægidium* Remenſem Epiſcopum imprimis vitandum ut perfidum monuit. Deinde juſſit exercitui ut *Childeberto* tanquam legitimo Regi pareret. Mox *Guntchramnus* numeroſum exercitum in Septimaniam tranſmiſit; à quo expugnatis *Convenis*, * quâ in urbe ſe *Gundobaldus* ſepſerat, ipſe à *Mummolo*, *Vvaddone*, & *Sagittario* traditus Ducibus Regiis, lapide obrutus eſt à *Boſone*, ejuſque cadaver fune per caſtra tractum, & cæſarie barbáque avulſis, inſepultum relictum fuit. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 7.*)

* Comminges.

Adversùs Gothos bellum gerit Guntchramnus.

Bellum in Septimania geſſit adversùs *Leuvigildum* Wiſigothorum Regem Arianum, Hermenegildi Martyris mortem ulturus. Æquiſſima belli cauſa, infelix exitus: Francorum nempe copiæ, quacumque iter habuerunt, ſacra profanáque omnia hoſtili more populatæ, iratô Deô, à Wiſigotthis profligatæ ſunt. Quamobrem *Guntchramnus* Duces graviſſimis verbis objurgavit. *Qualiter*, inquit, *nos victoriam obtinere poſſumus, qui ea quæ Patres noſtri ſecuti ſunt, non cuſtodimus? Illi Eccleſias ædificantes, in Deum ſpem omnem ponentes, Martyres honorantes, Sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt. Nos verò non ſolum Deum non metuimus, verum etiam ſacra ejus vaſtamus.... Non poteſt obtineri victoria, ubi talia perpetrantur.*

Geſta Guntchramni cum Childeberto nepote.

XIII. *Guntchramno Boſone*, qui Regi Auſtraſiæ *Childeberto*, & *Brunichildi* matri infeſtus erat, morte damnatô, pax inter *Guntchramnum* & *Childebertum* Reges, ad *Andelaum* * firmata eſt, anno 587. Conditiones pacis deſcribuntur à *Gregorio Turonenſi, lib. 9. cap. 20.* Anno ſequenti, *Gregorius Turonenſis* à *Childeberto* Cabillonem * miſſus eſt Legatus ad *Guntchramnum* Regem cum *Felice*. Illo in conventu, quinque maximè de cauſis actum eſt, de pace ſuperiore anno initâ, quam Juramentô firmavit *Guntchramnus*. 2. De Legationibus *Fredegundis* à *Guntchramno* ſuſceptis, quæ ſuſpicionem adversùs eum movebant Childeberto & matri *Brunichildi*: has ita ſe ſuſcipere dixit, ut cum *Fredegunde* non iniret amicitiam, quam ſæpe ſicarios ad necem ſuam conduxiſſe noverat. 3. De conjugio *Chlodeſvindæ*, quam *Recharedus* Rex Gothorum in Hiſpania, miſſa Le-

* Andelot. In agro Lingonico.

* Chaalons ſur Saone.

A gatione poſtulaverat uxorem. Huic matrimonio ægrè conſenſit *Guntchramnus*, quòd *Ingundis Clodeſvindæ* ſoror, uxor *S. Hermenegildi*, mactatô conjuge ſanctiſſimô, interfecta quoque in Africa *Leuvigildi* juſſu diceretur. 4. De bello adversùs Longobardos, quod *Childebertus* ſuſceperat; quod ut feliciter conficeret, auxiliares copias rogabat à *Guntchramno*. Quas negavit ille, ne lue per Italiam graſſante, extingueretur exercitus. 5. De futurâ Synodo actum eſt, quam Nationalem optabat eſſe *Guntchramnus*, Childebertus verò ſatius eſſe ducebat in ſingulis Provinciis Concilia celebrari; quod nullâ exortâ hæreſi,
B nulla generalis Conventûs neceſſitas videretur. (*Ex Gregorio Turonenſi, lib. 9. cap. 20.*) Cùm lues illa, de quâ mox dicebamus, per Gallias etiam ſerperet, *Guntchramnus* Rex pientiſſimus publicas Supplicationes, vigilias, & jejunia indixit, eleemoſynas largiores & ipſe profundens, atque in his pietatis officiis exemplar factus ſubditorum; *Ut jam tunc non Rex tantùm, ſed etiam Sacerdos Domini putaretur*, (inquit Gregorius Turonenſis.)

Guntchramni obitus, ſanctitas, beneficia in Eccleſiam.

XIV. Obiit *Guntchramnus* anno Chriſti 593. Regni ſui 32. ætatis 71. pœnitentiâ & virtutibus clarus. Ejus nomen Eccleſiaſticis Tabulis inter Sanctos
C adſcriptum eſt, V. Kalendas Aprilis. Sepultus eſt in Monaſterio *S. Marcelli*, quod condiderat in ſuburbio Cabilonenſi. Divionenſe *S. Benigni* Monaſterium Regiâ munificentiâ dotavit, ut teſtatur *San-Benignianum Chronicon*, Tomo V. *Spicilegii*. Edictum promulgavit Chriſtianiſſimus Princeps de die Dominico, & cæteris Solemnitatibus religioſè obſervandis, quod Concilio II. Matiſconenſi ſubnexum eſt. Ad Chriſtiani Regis officium pertinere aſſerit, ut Dei cultum promoveat, ſubditorúmque ſalutem procuret. Omne opus, præter victûs præparationem, diebus Dominicis & feſtivis prohibet, ac
D præcipuè cauſarum diſceptationem ac judicia. Sacerdotes hortatur ad emendandos mores Fidelium aſſiduâ prædicatione; Judices, ut Legum ſeveritatem in eos diſtringant, quos Canonica non corrigit Diſciplina. *Et licet*, inquit, *abſque noſtrâ admonitione ad vos ſpecialiter prædicandi cauſa pertineat; attamen reliquorum peccatis vos omninò credimus eſſe participes, ſi filiorum veſtrorum culpas non aſſiduâ objurgatione corrigitis, ſed ſilentiò prateritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnandi ſuperni Regis commiſit auctoritas, iram ejus evadere poſſumus, ſi de ſubjecto populo ſollicitudinem non habemus. Idcirco hujus Decreti, ac*
E *Definitionis generalis vigore decernimus, ut in omnibus diebus Dominicis, in quibus ſancta Reſurrectionis Myſterium veneramur, vel in quibuſcumque reliquis Solemnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula univerſa plebis conjunctio devotionis congregatur ſtudiô, præter victum, quem comparari convenit, ab omni corporali opere ſuſpendantur, nec ulla cauſarum præcipuè jurgia moveantur.... Convenit ergo ut juſtitiæ & æquitatis in omnibus vigore ſervatô, diſtringat Legalis ultio Judicum, quos non corrigit Canonica prædicatio Sacerdotum.*

Guntchramni Regis Edicta de Dominicis diebus & feſtorum religioſa obſervantia.

Scholion.

F In hoc Articulo Religioſi Cenſores, hanc Propoſitionem notant: *Matrimonium in Gallia facile diſſolvebatur.*

R. Quamquam mera ſit quæſtio facti & Hiſtoriæ, hæc tamen Propoſitio non legitur pag. 489. quam Cenſores indicant. De Chilperico Francorum Rege Clotarii I. filio ibi tantùm ſcripſi, illum *Audovera conjuge vetentâ ſuperduxiſſe Fredegundem, poſtea dein ſiſſe utramque, ut Galſuenda nuberet.* Factum refero. De jure ſentio, credo, & profiteor cum ſacra Synodo Tridentina Seſſione xxiv. de Matrimonio Canonibus quarto & ſeptimo, qui Matrimonii indiſſolubilitatem ſpectant.

ARTICULUS

ARTICULUS III.

De Childeberto II. ejúſque filiis & de Clotario II.

I. CHildebertus II. Auſtraſiæ Rex, *Guntchramno* Patruo in Burgundiæ Regno ſucceſſit. *Clotarius II.* novennis puer Neuſtriæ Regnum, quod fuerat *Chilperici* patris, tenebat, *Gunchramni* tutelâ hucuſque ſecurus. Poſt cujus obitum ſtatim ipſi bellum *Childebertus* intulit. Idem *Childebertus* Regnum Vvarnorum penitus delevit. Obiit anno Chriſti 596. Regni ſui 21. Boiorum Leges à *Theodorico* latas recenſuit, ut ſcribit *Brunnerus lib. 4. cap. 10.* Proprium promulgavit Decretum anno Regni ſui 20. quod ad calcem Legis Salicæ reperitur. Quatuordecim conſtat Articulis, quorum alii civile regimen, alii Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectant. Sanciebantur hujuſmodi Leges in generalibus Regni Comitiis, quæ quolibet anno Kalendis Martiis celebrari conſueverant. Iſtis Comitiis cùm Epiſcopi, & Primores laïci intereſſent, in iis non tantùm de civilibus, ſed etiam Eccleſiaſticis de cauſis agebatur. Singulos Articulos eruditè admodum explicat P. *le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum* ad annum 595. Articulus ſecundus inceſtas conjunctiones prohibet, & tam nefarii criminis reis interdicit Palatio, & omnes facultates adimit. Articulus quartus pœnam capitis decernit in raptores, & in mulieres ipſas, ſi raptoribus conſenſerint, & extra Eccleſiam uterque captus fuerit: ſi verò confugerint ad Eccleſiam, pœnam mortis commutat exiliô: & ipſorum facultates parentibus legitimis tranſcribit, ſalvis fiſci juribus. Articulus quintus homicidium ſine causâ perpetratum morte plecti decernit, redimi vetat, aut componi. Tunc homicidia & pleraque alia crimina pecuniis luebantur. Pecunia ad illorum redemptionem collata dicebatur *Vvergildus*. Mos ille veterum Francorum à Germanis acceptus erat, de quibus *Tacitus, lib. de Moribus Germanorum* ſcribit: *Suſcipere tam inimicitias ſeu patris, ſeu propinqui, quàm amicitias, neceſſe eſt. Nec implacabiles durant. Luitur enim etiam homicidium certô armentorum ac pecorum numerô, recipitque ſatisfactionem univerſa domus.* Sex Articuli ſequentes pœnam capitis ſtatuunt in fures, jubentque ut Judex & incolæ pagi in quo furtum commiſſum eſt, illis, quibus res ablata fuit, valorem ſtatim reſtituant, ſi nec fur inveniri, nec res ablata reſtitui poteſt. Permittitur autem illis incolis ut alium pagum adeant, quò furem confugiſſe ſciverint, ac deinceps pagus qui furem recepit, cum ſuo Judice tenetur ad reſtitutionem faciendam. Articulus XIV. de diei Dominicæ obſervantiâ ſtatuit his verbis: *Diem Dominicum similiter placuit obſervare, ut quicumque ingenuus, exceptô quod ad coquendum, vel ad manducandum pertinet, opera alia præſumpſerit, ſi Salicus fuerit, ſol. XV. componat, ſi Romanus, VII. Si ſervus verò, aut tres ſolidos reddat, aut dorſum ſuum componat.* Salicum vocat, qui Salicis; Romanum, qui Romanis legibus utitur.

Childeberti Leges.

II. *Childebertum* ob fidei Catholicæ pietatem egregiè commendavit *S. Gregorius Magnus* lib. 5. Epiſtola 6. *Quantò*, inquit, *cæteros homines Regia dignitas antecedis, tantò cæterarum gentium regna Regni veſtri profectò culmen excellit. Eſſe autem Regem, quia ſunt & alii, non mirum eſt, ſed eſſe Catholicum, quod alii non merentur, hoc ſatis eſt. Sicut enim magni luminis ſplendor in tetra noctis obſcuritate, luminis ſui claritate fulgeſcit; ita fidei veſtræ claritas inter aliarum gentium obſcuram perfidiam rutilat ac coruſcat. Quicquid autem Reges & cæteri gloriantur habere, habetis. Sed ipſi in hac re vehementiùs*

Childeberti Pietas.

A *ſuperantur, quoniam hoc principale bonum non habent, quod habetis.*

Childeberti in imponendis moderandiſque tributis æquitatem & pietatem probant, quæ à *Gregorio Turonenſi*, lib. 9. Cap. triceſimo referuntur. *Childebertus Rex Deſcriptores in Pictavos, invitante Maroveo Epiſcopo, juſſit abire, id eſt, Florentianum Majorem-Domus Regiæ & Romulſum Palatii ſui Comitem: ut ſcilicet populus cenſum, quem tempore patris reddiderat, factâ ratione innovatâ, reddere deberet. Multi enim ex his defuncti fuerant, & ob hoc viduis orphaniſque ac debilibus tributi pondus*

B *inſederat. Quod hi diſcutientes, per ordinem relaxantes, pauperes ac infirmos, illos quos juſtitiæ conditio tributarios dabat, cenſu publico ſubdiderunt: & ſic Turonis ſunt delati. Sed cùm populis tributariam functionem infligere vellent, dicentes, quia librum præ manibus haberent, qualiter ſub anteriorum Regum tempore diſſolviſſent, reſpondimus nos dicentes: Deſcriptam urbem Turonicam Clotarii Regis tempore, manifeſtum eſt, librique illi ad Regis præſentiam abierunt. Sed compuncto per timorem S. Martini Antiſtitis Rege, incenſi ſunt. Poſt mortem verò Clotarii Regis, Chariberto Re-*

C *gi populus hic ſacramentum dedit. Similiter etiam & ille cum juramento promiſit, ut leges conſuetudineſque novas populo non infligeret... Gaiſo verò Comes ejuſdem temporis, acceptô capitulario, tributa cœpit exigere, ſed ab Eufronio Epiſcopo prohibitus, cum exacta parvitate ad Regis direxit præſentiam, oſtendens capitularium in quo tributa continebantur. Sed Rex ingemiſcens ac metuens virtutem S. Martini, incendio tradidit. Aureos exactos Baſilicæ S. Martini remiſit: Obteſtans ut nullus de populo Turonico ullum tributum publico redderet. Poſt cujus obitum Sigibertus Rex hanc urbem tenuit, nec ullius tributi pondus invexit. Sic & nunc decimo-quarto anno Childebertus Rex poſt patris*

D *obitum regnans, nihil exegit, nec ullo tributi onere hæc urbs aggravata congemuit. Nunc autem poteſtatis veſtræ eſt, utrùm cenſeatis tributum, an non. Sed videte ne aliquid noceatis, ſi contra ejus ſacramentum ambulare diſponitis. Hæc me dicente, reſponderunt: Ecce librum præ manibus habemus, in quo cenſus huic populo eſt inflictus. Et ego aio: Liber hic à Regis theſauro delatus non eſt, nec umquam per tot convaluit annos... Dum autem hæc agerentur, Audini filius, qui librum ipſum protulerat, ipſa die à febre correptus, die tertia expiravit. Poſt hæc nos tranſmiſimus nuntios ad Regem, ut quid de hac cauſa juberet, mandata remitteret. Sed protinus Epiſtolam cum auctoritate mi-*

E *ſerunt, ne populus Turonicus, pro reverentia S. Martini, deſcriberetur.*

Childeberti in tributis imponendis moderatio.

Populus Turonicus ob S. Martini reverentiam à tributis immunis.

III. *Childebertus Secundus* duos filios reliquit, *Theodebertum*, & *Theodoricum*, quorum ille in Auſtria, hic in Burgundia regnavit; contra quos ſtatim movit exercitum *Clotarius*, agente Regina matre *Fredegunde*, & Lutetia, aliiſque civitatibus finitimis occupatis, conſobrinorum Regum fudit exercitum. (*Ex Fredegario, cap. 17.*) Mortua eſt *Fredegundis* anno ſequenti, qui erat Chriſti 597. Regni *Clotarii* 14. prudens callidáque fœmina, dominandi non minùs capax, quàm [illegible]da, cui nec ingenium ad conſultandum, nec ad conſilia exequenda vis &

F animus deeſſet. Quæ ab Auctore libri *De Geſtis Regum Francorum*, & poſt eum à recentioribus Hiſtoricis de adulterio *Fredegundis* cum *Landerico* Majore domus *Chilperici* narrantur, fabulam olent. *Gregorii Turonenſis*, qui alia iſtius Reginæ crimina commemorat, hac de re ſilentium, probat ipſam ſuſpicioni de adulterio nec minimum locum præbuiſſe. Ipſam inſigni ornat encomio *Venantius Fortunatus*, lib. 14. Carminum ad Chilpericum Regem, ipſamque ab ingenio, prudentiâ, ſolertiâ, beneficentiâ, plurimùm laudat.

Childeberti filii.

Fredegundis Reginæ obitus.

Adulterium cum Landerico fictitium.

IV. *Theodericus* & *Theodebertus*, inſtigante

Bella civilia Theoderici.

 aviâ

& Theodeberti, [illegible] Clotario [illegible] cum fratre [illegible].

aviâ *Brunichilde*, Clotarium Fredegundis conſiliô deſtitutum oppugnaverunt, & acie victum, Regni parte maximâ cedere coëgerunt: Ita ut duodecim tantùm pagi inter Iſaram & Sequanam ad Oceani uſque litora, ſub ejus ditione remanſerint (*Ex Fredegario, capp. 19. & 20.*) Contigit ea clades *Clotario*, anno ſexcenteſimo. Exinde *Theodoricus* Brunichilde ſuadente bellum intulit *Theodeberto* fratri, ſed cæsô *Protadio* belli incentore, pax inter utrumque coaluit. Simultatis inter eos exortæ cauſa fuit, quòd *Theodebertus*, ubi *Clotarii* exercitum à *Theodorico* profligatum, captámque Lutetiam reſcivit, nimiam fratris potentiam veritus, ſtatim pacem cum *Clotario* pepigit. Quam ob rem à fratre ſe deluſum queſtus *Theodoricus*, mox arma in ipſum convertit. Quod contigit anno 605. Magis exarſit bellum iſtud civile anno 611. quo *Theodoricus* injurias & contumelias à fratre illatas armis ultus eſt. (*Ex Aimoino, lib. 3. cap. 98.*) Falſum eſt quod referunt *Fredegarius cap. 37.* & *Anonymus* qui *Geſta Regum Francorum* ſcripſit, *capp. 37. & 38* ideo bellum à *Theodorico*, inſtigante

Theodeberti Natales à calumnia vindicantur.

avia *Brunichilde*, contra *Theodebertum* ſuſceptum, quòd *Theodebertus* ex concubina, & ex adulterio natus eſſet, adeóque Regno indignus videretur. *S. Gregorii Turonenſis* teſtimoniô refelluntur, qui ad annum Childeberti Regis decimum, *De Theodeberti* ortu magnificè loquitur. *Childeberto Regi Filius natus eſt, qui à Magnerico Treverorum Epiſcopo de ſacro fonte ſuſceptus, Theodebertus eſt vocitatus, de quo tantum gaudium Guntchramnus Rex habuit, ut ſtatim Legatos dirigens, multa ei munera tranſmitteret, dicens: Per hunc enim Deus erigere Francorum Regnum propriâ Majeſtatis ſuæ pietate dignabitur, ſi huic pater, aut ipſe vixerit patri.* At *Guntchramnus* Princeps ſapientiſſimus & religioſiſſimus, de puero ex concubina & ex adulterio natô hæc non dixiſſet; neque gaudium de nativitate Regi *Childeberto* indecora, & Regno inutili, imò potius noxiâ concepiſſet. Neque *Magnericus* infantem adeò pudendis ortum natalibus de ſacro fonte ſuſcipere voluiſſet. Tandem anno Chriſti 612. bis in acie fuſus à *Theodorico*, *Theodebertus*, primò prope *Tullum*, deinde prope *Tulbiacum*, captus eſt à *Berthario* Theodorici Regis Cubiculario, cùm trans Rhenum fugeret; deinde *Cabilonem* miſſus eſt ad aviam *Brunichildem*, quâ rogante, attonſus eſt in Clericum, ac paucis poſt diebus necatus. (*Ex Fredegario, cap. 38.* & ex *Jona*, in Vita Sancti Columbani.) Vixit *Theodebertus* annos viginti ſex, obiit anno Regni decimo ſeptimo. Duas duxit uxores, *Belichildem*, & *Theudechildem*. Ex Belichilde natus eſt ei *Clotarius*, & filia quæ *Adovaldo* Agilulphi Longobardorum Regis filio deſponſata eſt: Ex Theudechilde *Meroveus*. Utrumque *Theodoricus* necari juſſit, Burgundiæ Regnum, fratris, nepotumque crudeli cæde conſecutus. Quô tamen haud diu potitus eſt; anno enim ſequenti obiit, cùm bellum adversùs *Clotarium* pararet. (*Ex Fredegario, capp. 38. & 39.*) Vixit annos viginti ſex, regnavit annos ſeptemdecim. Reliquit quatuor filios, *Sigibertum*, *Childebertum*, *Corbum*, & *Meroveum*. Sanctum *Deſiderium* Viennenſem Epiſcopum *Theodoricus* Martyrio ſuſtulit, anno Chriſti 607. cujus criminis conſcia fuit, vel etiam inſtigatrix *Brunichildis*. (*Ex Jona* in Vita Sancti Columbani, & *Fredegario, capp. 32. & 36.*) *Ado Viennenſis* totum crimen in *Brunichildem* rejicit. Falsò ſcripſit Fredegarius *Aridii* Lugdunenſis Epiſcopi conſilio atque inſtigatione *Deſiderium* pulſum in exilium & necatum. Quominus ipſi fides adhibeatur, obſtat *Aridii* vindicata ſanctitas, cujus memoria in Lugdunenſi Diœceſi Officio Eccleſiaſtico recolitur IV. Idus Auguſti. *Ado Viennenſis*, in Epiſtola ad Eccleſiam ſuam, *S. Deſiderium* Brunichildis mandatis primò relegatum, poſtea necatum ſcribit, quòd eam ob libidines reprehenderet. Id minus veriſimile, cùm ſexagenaria tunc eſſet *Brunichildis*: Nec eam *Gregorius Turonenſis* impudicitiæ inſimulaverit: & *S. Gregorius Magnus* ſummis eam laudibus ſæpiùs affecerit, id minimè facturus, ſi malâ famâ laboraſſet. *Deſiderium* à Simoniacis & Neophytis, qui ad Sacerdotium irrepſerant, quos ipſe acerrimè inſectabatur, perduellionis accuſatum, malis eorum artibus pulſum à ſuâ Sede, exiliô damnatum, & necatum, non conſentiente *Brunichilde*, conjicit *P. le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*, ſed cum Jonas & Fredegarius, *Brunichildem* necis *S. Deſiderii* ream ſtatuant, fruſtra videtur excuſari. Sævit etiam in *S. Columbanum Theodoricus*, cúmque in exilium deportari juſſit, teſte *Jona* in ejus Vita.

Mors Theodeberti, & filiorum.

Mors Theodorici.

Ejus & Brunichildis Reginæ flagitia.

Ado Viennenſis emendatur.

Sigibertus filius Theodorici patri ſuccedit. Necatur.

Sigibertum in ſolio *Theodorici* patris collocavit *Brunichildis*: quem *Clotarius* peremit, ac *Brunichildem* ipſam in camelo circumductam, & equi indomiti tergo alligatam diſcerpi juſſit, cujus cadaver à populo crematum eſt. (*Ex Anonymo, in Appendice ad Marium Lauſanenſem*, decimo poſt mortem Brunichildis anno ſcribente, ex Jona in Vita S. Columbani, & *Fredegario*.) (Hunc exitum habuit infelix Regina, hanc inceſtarum cum Meroveo nepote nuptiarum; belli civilis inter *Theodobertum*, *Theodoricum*, & *Clotarium* accenſi; armatorum mutuam in perniciem nepotum, Galliæ tot annos turbatæ, necis illatæ *Sancto Deſiderio* pœnam referens. (Anno 613.) In *Sancti Martini* Monaſterio Auguſtodunenſi oſtenditur ſepulcbrum, quod ſibi, florente fortunâ, paraverat. Multas de *Brunichilde* Regina fabulas à *Fredegario* vulgatas, ab *Aimoino* exſcriptas, refellit *P. le Cointe in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum*, falſúmque eſſe oſtendit, quòd ei *Clotarium* objeciſſe commemorat *Fredegarius in Chronico*, decem Reges, ſeu Regum filios ipſam interemiſſe. Quam calumniam & *Paſquierius* refellit in *Diſquiſitionibus Rerum Francicarum*. Eccleſiam *Sancti Martini*, & Xenodochium Auguſtodunenſe condidit, necnon Baſilicam *S. Vincentii* in ſuburbio Laudunenſi, & innumeras alias ſub nomine *Sancti Martini* fundavit Eccleſias. (*Ex Aimoino, lib. 4. cap. 1.*) Ipſam non ſemel laudavit *Sanctus Gregorius Magnus*, Epiſtola ſcilicet 5. libri ſexti ad ipſam datâ: *Excellentia veſtra*, inquit, *prædicandam ac Deo placitam bonitatem & gubernacula Regni teſtantur, & educatio filii manifeſtat.* Et Epiſtola 8. Libri XI. *Inter alia bona hoc apud vos præ cæteris tenet principatum, quòd in mediis hujus mundi fluctibus, qui Regentis animos turbulentâ ſolent vexatione confundere, ita cor ad divini cultûs amorem, & venerabilium locorum diſponendam quietem reducitis, ac ſi nulla vos alia cura ſollicitet. Unde quia hujuſmodi Præpoſitorum actio, ſubjectorum magna ſolet eſſe munitio, præ aliis gentibus gentem Francorum aſſerimus felicem, quæ ſic bonis omnibus præditam meruit habere Reginam.* Fruſtra verò ex his laudibus colligunt quidam, *Brunichildem* nullis maculatam flagitiis. Nam Sanctorum Virorum mos ſemper fuit, Principes ob nonnulla bona opera laudare, ut eos ad majora pro Dei gloria & Eccleſiæ commodis incitarent, & quæ de ipſis vulgabantur flagitia, non facilè credere; cùm ſcirent eos invidiæ & inimicitiis patere plurimorum, qui eorum famæ detraherent: & in vitam Regum, ac Reginarum, eorúmque conſilia & arcana, non inquirere. Unde cædes ab ipſis imperatas, crudelitati, injuſtitiæ, ultionis, aut dominationis libidini non tribuebant, niſi manifeſta res eſſet, adeóque ita eſſent famæ ſuæ prodigi, ut ſcelera ſua nulla juſtitiæ ſpecie velarent. Ad annum uſque decimum tertium ſequentis ſæculi progreſſi ſumus in iſto Capite, ut filiorum *Childeberti* Hiſtoriam continuam oculis Lectorum ſubjiceremus. Cætera quæ *Clotarii* Regnum ſpectant, ſequenti ſæculo perſequemur.

Brunichildis encomia.

Brunichildis à S. Gregorio Magno laudata.

CAPUT

CAPUT ULTIMUM.

De Hiſpaniæ Regibus, V. & VI. Sæculo.

Hermenericus.

I. SÆCULO Quinto diviſæ erant Gotthos inter, Suevos, & Romanos Hiſpaniæ. Suevis imperabat *Hermenericus*, quô ex diuturnô morbo ſublatô, anno 440. ſucceſſit *Rechila* filius, qui *Bætica* * ſubactâ, redactâque in Poteſtatem *Hiſpali*, converſis deinde in *Luſitaniam* armis, *Emeritam* * expugnavit, deletis Alanorum reliquiis. Demum *Carpetaniam* & *Carthaginenſem* Provinciam occupavit. Obiit *Rechila* anno 448. *Recciario* filio Regni ſucceſſore relicto, qui primus Suevorum Regum Chriſto nomen dedit.

L'Andalouſie. Merida.

Theodoredus.

II. *Theodoredus* Gotthorum Regnum in Hiſpania moderabatur, exiguo tractu Provinciæ, ubi nunc *Catalauni* ſunt, circumſcriptum. Periit in bello quod ad propulſandum Attilæ impetum, Gotthi, Franci, Romaniſque fœderati ſuſceperunt, prælio ad *Aurelianum* * commiſſo. *Theodoredo Thuriſmundus* filius ſucceſſit, qui Regni opibus firmatis, *Attilam* inſecutus, prælio ſuperavit ad *Ligerim* fluvium. Hunc ſuperbiùs atque crudeliùs imperantem, *Theodoricus* & *Fridericus* fratres opprimendum curarunt, annô exactô, ex quô Gotthis jura dabat. *Avito Auguſto* ſuadente *Recciarium* Suevorum Regem bello aggreſſus eſt, & ad Urbicum flumen Hiberiam præterfluens, atque Aſturicam, in Gallæciæ finibus, commiſsô prælio, *Recciarium* interfecit, ingentémque Suevorum edidit cladem. Bracaram diripuit, arma vertit in Luſitaniam: In Bæticam, cum copiarum parte *Ceurilam* miſit: cujus incolæ Provinciæ ſe Gotthorum poteſtati permiſerunt. In Gallæcia majori contentione bellum geſtum eſt, ac tandem ad urbem *Lucum* * commiſsâ pugnâ, *Aclulphus* qui Regium nomen apud Suevos uſurpaverat, cùm in Gotthorum poteſtatem veniſſet, capite mulctatus eſt. Sanctorum virorum precibus, quos Suevi ad *Theodoricum* miſerunt, pax Provinciæ conceſſa, & libertas creandi Regem. Factâ voluntatum diſſenſione pars *Frantam*, pars *Maſdram* elegit. *Maſdra* intra biennium à ſuis occisô, *Remiſmundus* ejus filius fœdere cum *Franta* ictô, Luſitaniam ad Romanorum ditionem revocatam, igne ferróque depopulatus, ſubigere prorſus non valuit. Anno 461. *Severo* imperante, *Theodoricus* Rex Gotthorum Narbonem priſtinæ ditioni adjecit, tradente urbem *Ravennio*, quem magnis promiſſis ad defectionem à *Severo Auguſto* ſolicitaverat.

Orleans.

Lugo.

Theodoricus Rex Gotthorum.

III. Apud Suevos in *Franta* Regis defuncti locum, factionis ſuffragiis ſubſtitutus eſt *Frumarius*. Æmulus *Remiſmundus* univerſam ditionem gentémque Suevorum armis invaſit, obtinuítque, *Frumario* interim ex morbo defunctô. Mox Luſitaniam ſubegit, & initô cum *Theodorico* Rege Gotthorum fœdere, acceptâque in conjugem ejus filiâ, Regnum firmavit. Arianæ uxoris blanditus, & *Ajacis* hominis Ariani, quem filiæ comitem *Theodoricus* dederat, calliditate, *Remiſmundus*, & per eum Suevorum gens univerſa, lethali hæreſeos veneno contaminata eſt.

IV. Anno Chriſti quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo, *Eurici* fraude *Theodoricus* occubuit. Ille Gotthorum Regnum hôc obtinuit parricidiô. Romanis in Hiſpania universâ ditione Imperióque ſpolians, præter Gallæciam, quæ Suevis parebat, reliquâ Hiſpaniâ potitus eſt. In Galliam ſubinde irrupit: Maſſilia, aliiſque urbibus, & omni, uſque ad Rhodanum, Provinciâ occupatâ, Regni Sedem Arelate collocavit. Arianæ Sectæ addictiſſimus Princeps Catholicos Sacerdotes vexavit, templa, ſacraque omnia violavit. Obiit Arelate, anno Chriſti 483. Gotthorum Regno ſeptemdecim annis administrato. Ipſi ſucceſſit *Alaricus* filius. Is à *Clodoveo Magno* Francorum Rege in campis *Vogladenſibus* fuſus atque confoſſus eſt, anno Chriſti quingenteſimo ſeptimo.

Alaricus.

Amalaricus.

V. Gotthorum Proceres, *Amalarici* tum quinquennis, quem ex *Theudicodâ* uxore *Alaricus* ſuſceperat, ætate contemptâ, *Geſaleicum* ejus ex concubina filium rebus præfecerunt. *Theodoricus* Rex Oſtrogotthorum, immiſſo in Galliam Narbonenſem ingenti exercitu, nepotis injuriam ultus, *Geſaleicum* profligavit, & Barcinonem primùm ſe recipere, deinde in Africam fugere coegit. *Geſaleico* profligato, Vviſigotthicum Hiſpaniæ Regnum; ſive ſuô, ſive *Amalarici* nepotis nomine, gubernavit *Theodoricus*, cujus nomen Epiſcoporum Conciliæ per hæc tempora in Hiſpania habita præferunt. Mortuo *Theodorico*, *Amalaricus* Vviſigotthorum in Hiſpania Regnum liberè cœpit gubernare. Is pacem cum Francis Regibus pepigit, *Crotilde* Magni Clodovei filia in uxorem ductâ: Quam cum ob Catholicæ Religionis profeſſionem indignè & crudeliter exciperet Arianus Princeps, Regum Francorum arma in ſe excitavit, qui ſororis calamitatem miſerati, conjunctis viribus in Hiſpaniam duxerunt. Fugere compulſus *Amalaricus*, militis haſtâ trajectus periit, anno 531.

Theudes.

VI. Nullam prolem cùm reliquiſſet, Vviſigotthorum Proceres, *Theudi* Oſtrogottho, qui Regnum procuraverat, cùm *Amalaricus* ætate minor eſſet, ſummam rerum detulerunt. Is ut Vvandalos de Imperio Africæ jamdudum periclitantes juvaret, ſuperatô fretô, *Septam* urbem Hiſpaniæ objectam ad freti anguſtias obſidens, cùm diei Dominicæ religione obſtrictus, quieſceret, obſeſſorum eruptione repente factâ, inſignem cladem accepit. Deleta maxima pars exercitus, quæ in caſtris erat, cùm reliquâ ſervatus Rex claſſis beneficio, & in Hiſpaniam rejectus. Anno Chriſti 548. Regni ſui 18. per quinque menſes inchoato, à ſicario quodam enſe confoſſus eſt, extremo ſpiritu Dei vindictam agnoſcens, ob Ducem, cui nomen junior dederat, manu ſuâ cæſum. Quam ob rem parricidam ab iis qui aderant, violari vetuit, eique juſſit condonari facinus.

A. C. 548.

Theudiſelus.

VII. *Theude* ſublatô, Procerum ſuffragiis in ſolium Vviſigotthorum levatus eſt *Theudiſelus*, ob ſpectatam bellô Francorum virtutem, & generis nobilitatem. Natus enim erat ex ſorore *Totila* Oſtrogotthorum Regis. Virtutem militarem effusâ libidine brevi obſcuravit. Multi ſubditorum, eô agente, per inſidias, aut judiciô afflictis criminibus, ſublati, in eorum uxoribus ad libidinem exſaturandam abuteretur. Quæ res populi, Procerúmque invidiam in illum tantam excitavit, ut eum conjuratione initâ perimere deſtinarent. Hiſpali, impetu in Regiam factô, inter prandendum à ſuis obtruncatus eſt. Regnavit anno uno, menſibus ſex, & diebus tredecim.

Agila.

VIII. *Theudiſeli*, Procerum electione ſubrogatus eſt *Agila*, cui Regnum fuit ſemper infauſtum. Cordubam parere recuſantem obſidens, ſubitâ civium eruptione ſuperatus eſt, filióque in acie cæſo, Emeritam ex fugâ ſe recipere compulſus. *Athanagildus* ab eô defecit, & auxiliaribus copiis à *Juſtiniano* Imperatore impetratis, quarum Dux fuit *Liberius Patritius* ex Gallia miſſus, illum ad Hiſpalim vicit, fugavítque. Periit *Agila* Emeritæ, Procerum, qui ejus partes ſequebantur, ferrô confoſſus.

Athanagildus.

IX. *Athanagildus*, æmulô ſublatô, Gotthorum

Regno

Regno potims, Romanos, quos in Hiſpaniam evocaverat, quique partem regionis illius non exiguam occupaverant, pellere conatus eſt. Quam ob cauſam graviſſimo per totam vitam bello eſt implicatus. Ex uxore *Goſvinda* filias duas ſuſcepit, *Galſvindam* quæ *Chilperico*, & *Brunechildim*, quæ *Sigeberto*, Francorum Regibus, nupſerunt. Regnavit annis quindecim, menſibus ſex. Toleti ex morbo obiit, anno Chriſti 567.

Suevorum converſio ſub Theodomiro Rege.

X. Circa hæc tempora, Suevi hactenus Gallæciæ imperantes, ab Ariana ſecta, ad quam ab annis fermè centum defecerant, ad Catholicam Religionem traducti ſunt, *Theodomiro* genti imperante; Qui filium ex morbo gravi decumbentem *S. Martino Turonenſi* commendans, miſſis ad ejus ſepulcbrum Legatis, ipſoque ſanitati interea reddito, Catholicam Fidem amplexus eſt cum univerſa Gente; quâ in converſione diligentiam non vulgarem adhibuit *Martinus Dumienſis*.

Liuva.

XI. Defuncto *Athanagildo*, *Liuva* Galliæ Gothicæ Præfectus, Rex renuntiatus eſt, anno Chriſti 567. Anno Regni ſecundo, *Leuvigildum* fratrem aſſumpſit in Regni conſortium; ipſeque Galliæ Gothicæ ditione contentus, reliquas Provincias Gothico nomini ſubjectas fratri demandavit.

Leuvigildus.

Duxerat Leuvigildus *Theodoſiam* uxorem, *Severiani* Carthaginenſis Provinciæ Ducis ac Præfecti filiam, *Leandri*, *Fulgentii*, *Iſidori*, & *Florentinæ* ſororem: Ex quâ duos filios, *Ermenigildum*, & *Recaredum* ſuſceperat. *Theodoſiâ* defunctâ, *Goſvindam* Athanagildi viduam duxit. Romanos multiplici prælio laceſſitos & profligatos totâ Bæticæ Provinciâ expulit. Obiit interim *Liuva* frater anno Chriſti 572. cùm annos quinque regnaſſet. Per hæc tempora Suevis imperabat *Miro* ſeu *Ariamirus* Theodomiri filius. Quô egrediente templum ſub invocatione S. Martini Turonenſis à patre ædificatum, ſcurræ, generoſæ vitis pro foribus templi è pergula pendentes uvas, contra Regis præceptum decerpere aggreſſi, repente manus exaruit; Sed *S. Martini* invocatione ſanitati reddita eſt. Anno 573. cùm Hiſpani Paſchatis feſtum XII. Kalendas Apriles celebraſſent, Galli XIV. Kalendas Maii ſacrum idem Feſtum peragerent, eô die *Offeti* oppidi fons ſacer, quotannis ſponte aquis impleri ſolitus Sabbatho Sancto, de more ſcaturiit. Eô miraculo ſæpe per hæc tempora legitimum Paſcha indicatum, *Gregorius Turonenſis* teſtatur.

Leuvigildus de Regni ſucceſſione in domo ſuâ ſtabilienda cogitans, *Ermenigildum*, & *Reccaredum* Regni conſortes dixit, ditione tripartita. *Leuvigildus* Regni ſedem Toleti fixit. *Ermenigildus* Hiſpali. *Reccaredi* nomine ad *Tagi* & *Guadiela* confluentes, prope *Paternianam*, ſive *Paſtranam*, urbs *Reccopolis* fundata eſt. *Ingundis* Sigiberti Francorum Regis ex Brunichilde filia, *Ermenigildo* connubio juncta eſt; quæ à *Goſvinda* avia blandimentis primùm, deinde convitiis, contumeliis, & verberibus tentata, ut Catholicâ desertâ Religione, Arianam hæreſim, inſtauratô baptiſmatis lavacrô, profiteretur, non ſolùm de fidei integritate & animi conſtantiâ nihil remiſit; verùmetiam *Ermenigildum* conjugem ad Catholicam fidem traduxit, *Leandro* Hiſpalenſi Epiſcopo Principis animum ad omnem veræ pietatis partem ſanctiſſimis præceptis informante. Ex hac Religionis mutatione grave diuturnúmque bellum patrem inter & filium ortum eſt. Regni ſtudia diviſa; Catholici, *Ermenigildi*; Ariani, *Leuvigildi* partes ſequebantur. Numiſmata aurea percuſſa, quæ eſſent pro teſſera militari, *Ermenigildi* nomen & faciem exprimentia ex alterâ parte, in alterâ victoriæ ſignum, his adjunctis verbis; *Homo, Regem devita*. Quibus ad Apoſtoli ſententiam fit alluſio, Hæreticum hominem, poſt unam

A & alteram monitionem devitari præcipientis. Romani, qui *Ermenigildo*, fœdere inito, ejúſque uxore & filio acceptis obſidibus, ſe obſtrinxerant, magnô auri pondere *Leuvigildo* ſunt conciliati. Hic ut Catholicos in *Ermenigildi* partes ob ſtudium Religionis abſtractos revocaret, Arianorum Præſulum Conventum *Toleti* haberi juſſit, ad quamdam concordiæ ſpeciem. In eo rebaptizandi mos Gotthis Arianis familiaris ſublatus eſt. Patri Filium æqualem eſſe, verbo tenùs ſancitum; cùm errorem animis retinerent. His artibus multi Catholicorum circumventi, & ab *Ermenigildo* diſtracti. *Mironem* Sue-

B vorum Regem cum ſuorum manu *Leuvigildo* junctum, obiiſſe in Hiſpalis obſidione, tradunt Hiſpani Scriptores. *Gregorius Turonenſis* ipſum *Ermenigildi* partes ſecutum ait, & confectô bellô, fœdus feciſſe cum *Leuvigildo*, ac in patria paulò poſt defunctum. *Ermenigildus* deſperatâ Hiſpalenſis urbis defenſione, ad *Offetum* oppidum ſe contulit cum trecentis delectis Militibus (teſte Gregorio Turonenſi) aut Cordubam, ut alii ſcribunt. Ut ut eſt, in caſtra Patris deductus, Regiis inſignibus detractis, Hiſpalim in cuſtodiam miſſus eſt. *Biclarenſis Abbas* Valentiam relegatum, Taracone occiſum

S. Ermenigildi Martyrium.

C ſcribit. Hiſpali monſtrari turrim *Sancti Ermenigildi* cuſtodiâ nobilem, *Mariana* teſtatur *lib. 5. cap. 12.* Arianum Epiſcopum ad ſe miſſum à Patre die Paſchatis, ut Sacram Communionem de ipſius manu ſuſciperet, verbis caſtigatum cùm repuliſſet, juſſu Patris eô facto exacerbati, ſecuri percuſſus eſt; Martyrii palmam fidei puritate & conſtantiâ promeritus. Filio trucidato, *Leuvigildus* Catholicos Epiſcopos, qui ipſi faverant, vexavit. *Leandrum* Hiſpalenſem Præſulem, *Fulgentium* Aſtigitanum, *Mauſonam* Emeritenſem, in exilium expulit; plures alios Epiſcopos relegavit, Arianis in eorum locum ſubſtitutis. Ecclesiarum bona fiſco ſuo addi-

D xit, Clericorum antiquavit privilegia, multos Procerum ſuſtulit, affictis criminibus. His malis pleríque fracti aut territi, ad Arianam hæreſim defecerunt. *Vincentius* Cæſarauguſtanus Epiſcopus perfidiæ exemplô multos in præcipitium traxit.

His temporibus *Eboricus* Rex Suevorum, *Mironis* filius, ab *Andeca*, viro, cùm ſuis copiis, tum *Sigegunda* Eborici novercæ nuptiis potentiſſimô, Regnô ſpoliatus, compulſus eſt Regia inſignia cum veſte Monaſtica commutare. *Leuvigildus* ut fœderati Regis ulciſceretur injuriam, victum, & detonſum *Andecam*, Pacem Juliam relegavit. *Malarico* tan-

E dem, qui favore gentis Regium nomen occupaverat, in ordinem redacto, universâ Gallæcia in Provinciam redactâ, Suevorum Regnum, quod centum ſeptuaginta quatuor annis Hiſpaniæ partem tenuerat, penitus extinctum eſt, anno Chriſti quingenteſimo octogeſimo ſexto.

Eodem anno, *Leuvigildus* Toleti deceſſit, anno Regni 18. Ipſum ſub vitæ finem, cùm ſalute corporis deſperatâ, ex morbo decumberet, Arianam impietatem repudiaſſe, nonnulli Auctores teſtantur. Ipſum veritatem quidem agnoviſſe fatentur alii, ſed temporibus ſervientem, atque factionis metu animum debilitante, palam Arianam ſectam abdicaſſe

F negant. His favet *Sanctus Gregorius Magnus*, qui etiam teſtatur ipſum *Leandro* ſanctiſſimo Hiſpalenſium Epiſcopo *Reccaredum* filium enixè commendaſſe, optaréque ſe vehementer ſignificaſſe, ut ejus præceptis *Ermenigildo* fratri perſimilis evaderet. *Leuvigildus* Gotthorum Leges temporum injuriâ depravatas, quibuſdam additis, aliis detractis, caſtigavit. Primus Gotthorum Regum veſte à populo diſcretâ uſus eſt, primuſque Regia inſignia geſtavit, ut ſcribit *Mariana*.

Reccaredus. Gotthorum Arianorum

XII. *Flavius Reccaredus*, Leuvigildo patri ſucceſſit. Ejus exemplô & auctoritate Gothi univerſi popularites

ad Catholicam Fidem converſio.

populariter in Eccleſiæ Catholicæ caſtra commigrarunt. Suſceptæ Religionis ſtatus in Concilio Toletano III. publico totius Gentis conſenſu, & ſolemni Eccleſiæ Judicio firmatus eſt. Quam Synodum Rex convocavit. Multiplicem in Regis Catholici caput conjurationem excitavit converſio recens. Primæ auctor fuit *Sunna* Epiſcopus Arianus, qui *Mauſona* Orthodoxo Antiſtite in Sedem Emeritenſem reſtituto, ſe ex illa Sede, in quam à *Leuvigildo* fuerat intruſus, deturbatum dolebat. Conjurationis conſcius fuit *Vvittericus*, quam tamen indicavit, pœnitentiâ conceptâ. *Claudius* Dux, cujus fidei Luſitania univerſa concredita erat, quique urbem Emeritam præſidio militari obtinebat, conjuratorum plurimos in poteſtatem redegit, cæſis reliquis. Exilio & bonorum illatione in fiſcum Proceres puniti. *Sunna*, cùm aut Hiſpaniæ deſerendæ, aut ſuperſtitionis abdicandæ optio ei data eſſet, in *Africam* navigavit. Alterius conjurationis *Goſvinda* Reccaredi noverca, mulier animô tam deformi, quam corpore (unô enim capta erat oculô) fuit incentrix. Religionem illa ſimulabat Catholicam, & in Catholica Eccleſia ſolita erat Euchariſtiam de manu Sacerdotis ſumptam occultè ſpuere, ſe violatæ religionis ream arbitrata fore, ſi eam in ſtomachum trajiceret. In eadem ſimulatione verſabatur *Uldida* Epiſcopus, quô cum obtruncandi Regis nefarium conſilium communicavit. Favente Deo, conjuratio detecta eſt. *Uldida* mulctatus exiliô: *Goſvinda* fato conceſſit. Tertia exstitit in Regem conjuratio, ex quâ non minori Dei ope evaſit. Ejus auctor fuit *Argimundus* Regio cubiculo Præfectus. Conjuratione detectâ, de ſociis habita quæſtio eſt, ſumptúmque continuò ſupplicium. Dux decalvatus, & præciſâ manu, aſino impoſitus, per Toleti plateas ad ludibrium traductus eſt, & capite plexus. A *Gunthramno* Rege Francorum bello laceſſitus *Recaredus*, ſuperior ſemper fuit. Ad *Sanctum Gregorium Magnum*, ubi creatus Pontifex fuit, ſalutandum, obſequiúmque deferendum, miſit Legatos cum literis, *Probinum* Presbyterum, & ſelectos Abbates. Addidit ex auro munera, & trecentas veſtes in uſum pauperum Eccleſiæ *S. Petri*. Eâ enim ætate Collegia pauperum Eccleſiæ reditibus ſuſtentabantur. Regem, datis ad eum literis, in ſuſceptâ religione confirmavit Sanctiſſimus Pontifex, ipſique gratulatus eſt, quòd grandi pecuniâ à Judæis tentatus, ut legem quamdam in eos promulgatam abrogaret, adduci non potuerit. *Bada* Regina defunctâ, *Clodoſindam* alteram *Childeberti* Francorum Regis ſororem, conciliandæ ſtudio pacis, uxorem duxit. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo primo, cùm annos quindecim, menſem unum, dies decem regnaſſet. Tres filios reliquit, *Liuvam* natu maximum, *Suinthilam*, & *Geilam*.

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI SEXTI DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO PRIMA.

De Synodi Romanæ Palmaris Judicio in causâ Symmachi Pontificis Maximi.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum iſta Synodus cauſam Symmachi Papæ judicare ſummo jure potuerit?

PROPOSITIO.

Romana Synodus cauſam Symmachi Pontificis Maximi judicare ſummo jure non potuiſſet, niſi ſe illius judicio ſubjeciſſet Symmachus.

Probatur primò ex Actis Synodi. *Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt, ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes quia ejus Sedi primùm Petri Apoſtoli meritum vel Principatus, deinde ſecuta Juſſione Domini Conciliorum venerandorum auctoritas, ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem: nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe Judicio, in propoſitione ſimili facilè forma aliqua teſtaretur.*

Romanus Pontifex nunquam minorum ſubjacuit judicio.

Launoius refellitur.

Joannes Launoius Epiſtolarum P. I. in Epiſtola ad *Claudium Santeulium*, reſpondet, *Minores* appellari non poſſe Antiſtites, quos & Symmachus, & Symmachi Deceſſores, collegas, fratres, comminiſtros, conſacerdotes, & coëpiſcopos appellant. Repugnare Symmachum ne *minorum* nomine intelligantur Epiſcopi, ſiquidem ad *Æonium Arelatenſem* ſcribit: *Ad Trinitatis inſtar, cujus una eſt atque individua poteſtas, unum eſt per diverſos Antiſtites Sacerdotium.* Romanæ Synodi Epiſcopos Symmacho non dixiſſe: Judices tui non ſumus, te ipſum judica, tu poſt Prophetam Deo dicere potes: *Tibi ſoli peccavi*, tibi ſoli meam debeo innocentiam; ſed de Symmacho ſecundùm allegata & probata judicaſſe; Hinc removendum eſſe Viſitatorem; inde reſtituendum eſſe Sedi ſuæ Symmachum decreviſſe. Reſtitutum Sedi ſuæ Symmachum ad objecta crimina coràm Synodo reſpondiſſe. Synodum verò, auditis reſponſionibus, Symmachum abſolviſſe quidem, ſed non abſolviſſe ſimpliciter, etiamſi purus & innocens apud homines appareret. Sed quia occulta poterant eſſe crimina, totum divino tranſcripſiſſe judicio. Ad Epiſcoporum itaque Concilium verba illa non pertinere, *Romanæ Sedis Antiſtes minorum non ſubjacet judicio*: ſed ad Romanos plures Clericos, ad Senatum, & populum, qui ſeſe in Symmachi cauſa, ferventiori, quàm par fuit, ſtudio interpoſuerant.

Verùm Synodi Romanæ Patres *minorum* nomine ſolos Clericos, Senatores, aut plebem, non intellexiſſe, ſed Epiſcopos ipſos, ex eo probatur, quòd palam conteſtati ſunt *ipſum* Symmachum *qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes quia ejus Sedi Petri Apoſtoli meritum vel Principatus, deinde ſecuta Juſſione Domini, Conciliorum venerandorum auctoritas, ei ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem.* Poteſtatem autem à Domino traditam *Petro* & ſacrum Principatum ad Succeſſores *Petri* transfuſum, atque à venerandis Conciliis aſſertum, non in Clericos tantùm, & Plebem Chriſtianam, ſed in Epiſcopos etiam ipſos extendi, ſoli Hæretici diffitentur. Proinde & ipſi *minorum* nomine intelligendi veniunt, *quorum judicio Romanæ Sedis Antiſtes non ſubjaceat.* Alioqui nec Dominus *ſingularem Petro* præ cæteris Apoſtolis, nec *Sedi* Romanæ *Petri meritum vel Principatus, ſingularem in Eccleſiis tradidiſſet poteſtatem*, ſed communem cum cæteris Epiſcopis, eorùmque poteſtati æqualem.

Minorum nomine Epiſcopos intellexit Romana Synodus.

Neque verò contrarium probant verba Symmachi in Epiſtola ad Æonium Arelatenſem, *Ad Trinitatis inſtar unum eſſe per diverſos Antiſtites Sacerdotium*: ſive (ut ſcripſerat S. Cyprianus) *Unum eſſe Epiſcopatum, cujus à ſingulis pars in ſolidum tenetur.* Nam etſi ſit unum Sacerdotium, non tamen unus eſt ex inſtitutione Chriſti Sacerdotii gradus, ſed Petro & ejus Succeſſoribus illius Sacerdotii ſupremus apex collatus eſt. Certè niſi Symmachus alios Epiſcopos *minores* ſeipſo exiſtimaſſet, Arelatenſem & Viennenſem Antiſtites ad tribunal ſuum non vocaſſet, rationes ſuas dicturos in controverſia quæ inter utramque Eccleſiam, de illarum privilegiis movebatur: neque cauſam illam judicaſſet, nec adegiſſet Epiſcopos illos ad ſervanda

A Sancti Leonis Decreta: quod tamen præſtitit (ut conſtat ex Epiſtola ipſius II. & IX.) Niſi major fuiſſet cæteris Epiſcopis Symmachus, non ſcripſiſſet ad ipſum Cæſarius Arelatenſis: *Sicut à perſona Beati Petri Apoſtoli Epiſcopatus ſumit initium, ita neceſſe eſt ut diſciplinis competentibus Sanctitas veſtra ſingulis Eccleſiis, quid obſervare debeant, evidenter oſtendat.* Niſi major cæteris Epiſcopis fuiſſet Symmachus, vices ſuas in Galliis non contuliſſet *Cæſario*, & poteſtatem convocandarum Synodorum Nationalium, & dandi Formatas Epiſtolas tam Gallicanis, quàm Hiſpanis Epiſcopis Romam ituris. *(Epiſtola X.)* Niſi major fuiſſet cæteris Epiſcopis Symmachus, ipſi non ſupplicaſſent B Orientis Antiſtites velut ei *cujus Beatitudini Cathedram Petri credidit Chriſtus optimus Paſtor*, ut eos propter *Acacii* prævaricationem anathemate confixos, & ab Eccleſiæ unitate ſegregatos, in Communionem ſuſciperet: *Quia* (inquiunt) *non in ligando tantùm poteſtas eſt tibi data, ſed in ſolvendo quoque diu vinctos ad imitationem Magiſtri: neque in tradendo tantùm Satanæ in interitum carnis, ſed & in charitate formando longâ averſione dejectos, &c. Non enim ignoras ejus ingenium, qui quotidie à ſacro Doctore tuo Petro doceris oves Chriſti per totum mundum creditas tibi paſcere, non vi, ſed ſponte coactas.... Quare* C *deprecamur diſrumpi novum Chirographum noſtrum, ſicut Salvator & dux noſter Chriſtus vetus illud in Cruce diſrupit.*

Epiſcopi ſedere in Synodo ad cauſam Symmachi diſcutiendam noluerunt, antequàm illis conſtaret ab illo fuiſſe convocatam.

Nec ſequitur Synodi Romanæ Epiſcopos minores Symmacho non fuiſſe, quia ejus de cauſſa judicarunt: Perſpicuum enim eſt ex Actis Synodi, eos non judicaſſe, niſi conſentiente Pontifice, imò & judicandi auctoritatem ipſis deferente: qui nequidem ſedere in Synodo priùs voluerunt, quàm ipſis conſtaret, eam fuiſſe à Symmacho ipſo convocatam. *Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt, ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, &c. Sed potentiſſimus Princeps, ipſum quoque Papam* D *in colligendâ Synodo voluntatem ſuam literis demonſtraſſe ſignificavit: unde à Manſuetudine ejus pagina poſtulata ſunt, quas ab eo directas conſtabat, &c. Et dum in venerabili Collectione ſermo de incipiendo haberetur negotio, Sanctus Papa Symmachus Baſilicam Julii in quâ Pontificum erat Congregatio, ingreſſus eſt, & de evocatione Synodali Clementiſſimo Regi gratias retulit, & rem deſideris ſui eveniſſe teſtatus eſt. Cauſa ergo de Sacerdotum animis (quæ de Concilio nondum firmato triſtitiam miniſtrabat) abſciſſa eſt: auctoritatem Ordinis corrigendi, ſicut poſcebant Eccleſiaſtica Statuta, in omnium, qui ibidem convenerant, Epiſcoporum præſentia, ſe dare profeſſus eſt, &c.* E

Tandem Synodus liberum & immunem ab illatis criminibus *Symmachum* pronuntiavit, *quantùm ad homines reſpicit*: ſed *totam cauſam Dei Judicio reſervavit*, ut Acta teſtantur.

Probatur ſecundò ex *Apologetico Ennodii Ticinenſis*, cui à Synodo V. Romana canonica auctoritas delata eſt. *Dico tamen*, inquit, *latorem juris, definitionis ſuæ, niſi velit, terminis non includi: & niſi Principes faſtigii ſumma moderetur, fruſtra ad illud, quod dederit, jus vocatur. Lex probitatis & mentis eſt, quæ hominem viventem ſine lege caſtigat. Propriò moribus impendit, qui neceſſitati non debet diſciplinam. Aliorum fortè homi-* F *num cauſas Deus voluerit per homines terminare: Sedis iſtius Præſulem ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio... Voluit Beati Petri Apoſtoli Succeſſores cœlo tantùm debere innocentiam, & ſubtiliſſimi Diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam.* Hujus autem Privilegii rationem inde petit *Ennodius* quòd Romanus Pontifex omnium Epiſcoporum ſit Caput. *Uni dictum: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: & ; Quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Et rurſus Sanctorum voce Pontificum dignitatem Sedis ejus factam toto orbe venerabilem, dum illi* A *quicquid Fidelium eſt, ubique ſubmittitur, dum totius corporis Caput eſſe deſignatur: de quâ mihi videtur dictum per Prophetam: Si hæc humiliatur, ad cujus fugietis auxilium? Et ubi relinquetis gloriam veſtram?*

S. Petri Succeſſores cœlo tantùm debent innocentiam.

Launoii Reſponſio rejicitur.

Reſpondet *Launoius*, *Ennodium* Sedis Apoſtolicæ traditionem ignoraſſe, & quòd ignoraverit, excuſari propter ætatem, quia annos tantùm triginta natus erat, cùm ſcripſit *Apologeticum*. Sed miſerabilem illam reſponſionem elidit Quintæ Synodi Romanæ auctoritas, quæ *Ennodii Apologeticum* probando, ſuum fecit. Hanccine Synodum Romanæ Sedis traditionem ignoraſſe dixiſſet *Launoius*? En Patrum verba: B *Libellus qui Synodali auctoritate, contra eos, qui adverſùs Quartam noſtram Synodum, quæ habita eſt Romæ, palam mutire præſumpſerint, ab Ennodio conſcriptus eſt, coràm omnibus deferatur, & in præſentia omnium legatur atque roboretur. Quô recitato, & ab omnibus conſonâ voce roboratô, Sancta Synodus dixit: Hæc futuris temporibus conſerventur, atque ab omnibus teneantur, & in omnibus ſerventur. Hic Libellus integerrimè Synodaliter ab omnibus teneatur, atque inter Quartæ & Quintæ Synodorum noſtrarum Actiones interponatur, & ita ſicut harum Synodorum Decreta habeatur: Quia Synodali auctoritate conſcriptus eſt & roboratus. Ad quæ ter* C *Beatiſſimus Papa reſpondit: Juxta veſtram omnium fiat voluntatem, & ut judicatis, Apoſtolicâ habeatur auctoritate, & inter Apoſtolica, quod dicitis, interponatur Decreta, & ſicut cætera Apoſtolica, ab omnibus teneatur, Decreta.*

Inſtat *Launoius*, *Ennodium* neſciviſſe, vel, quod eſt acerbius, diſſimulaſſe, quæ de *Silveſtro* traduntur in Romani Concilii Epiſtola ad Imperatores Gratianum & Valentinianum: *Accipite aliud quoque, quod Vir Sanctus* (Damaſus) *veſtræ magis conferre Pietati, quàm ſibi præſtare deſiderat, nec derogare cuiquam, ſed Principibus adrogare. Quoniam non novum aliquid petit, ſed ſequitur exempla Majorum, ut Epiſcopus Romanus, ſi* D *Concilio ejus cauſa non creditur, apud Concilium ſe Imperiale defendat. Nam & Silveſter Papa à ſacrilegis accuſatus, apud Parentem veſtrum Conſtantinum cauſam ſuam perſecutus eſt.* Tunc à *Silveſtro* Pontifice non dicebatur, quod annis poſt illum centum & octoginta plus minùs ab *Ennodio* dictum eſt. Impoſitum *Silveſtro* ſacrilegii crimen divino ſine quæſtione reſervatum non eſt Judicio; *Silveſtri* innocentia, quæ cœlo tantùm deberetur, non obtenditur. Concilia duo proponuntur, Eccleſiaſticum unum, Imperiale alterum, in quibus quod crimen *Silveſtro* impingitur, diſcuti poſſit. Hæc eſt Apoſtolicæ Sedis traditio, cujus cognitione caruit *Ennodius*.

E Verùm *Ennodii* ſententia cùm laudatæ Epiſtolæ verbis non pugnat. *Silveſter* namque ad *Conſtantini* tribunal cauſam detulit ſuam, ut contra vim & inſidias ſacrilegorum accuſatorum ſe dignitatémque ſuam tueretur; quod Canonicum eſſe non negamus. Principes enim, qui non ſine causâ gladium portant, & Dei Miniſtri ſunt ad vindictam malefactorum, laudem autem bonorum; & qui Eccleſiæ, ac Pontificum Protectores ac Defenſores conſtituti ſunt, jure poſſunt adiri, ut Eccleſiæ & Capiti ipſius viſibili opem ferant, cùm vexatur & opprimitur. Sic apud Imperiale Concilium ſe defendere Epiſcopus Roma- F nus poteſt, ſi Concilio Oecumenico ejus cauſa non creditur, vel ſi ipſe Concilii Nationalis aut Provincialis examini ac judicio cauſam ſuam non permittit. Sic *Damaſus* cauſæ ſuæ cognitionem permiſit Synodo Italiæ, ut conſtat ex Epiſtola Synodica quæ in Objectione laudata eſt: *Quod verò ad prædicandam Epiſcopi conſcientiam ſeverioribus ſe dedit ipſe Judiciis Sacerdotum, à quibus non nominis, ſed etiam morum ratio penſatur, &c.* Sic idem Pontifex Imperatores contra vim, ſeditiones, & calumnias Schiſmaticorum appellavit, non *Silveſtri* tantùm exemplum ſecutus, ſed Apoſtoli, ut habetur in eadem Epiſtola: *Et de*

Scripturis

Scripturis ſimilia exempla ſuppeditant, quòd cùm à Præſide Sanctus Apoſtolus vim pateretur, Cæſarem appellavit, & ad Cæſarem miſſus eſt. Hæc tamen non prohibent quin rectè ſcripſerit Ennodius: *Beati Petri Apoſtoli Succeſſores cælo tantùm debere innocentiam: & Deum Romanæ Sedis Præſules ſuo ſine quæſtione reſervaſſe arbitrio:* Quia in eorum vitam inquirere, eos in jus vocare, damnare, aut punire, nulli Epiſcopi, nullæ Synodi, niſi in cauſa hæreſeos, aut ſchiſmatis, poſſunt; idque non Provinciales, Nationales, aut Patriarchales, ſed Oecumenicæ. Unde *Hadrianus II.* in Synodo Romana contra *Photium*, Cap. III. ait: *Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicaſſe legimus, de eo verò quemquam judicaſſe non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum; ſciendum tamen eſt quia fuerat ſuper hæreſi accuſatus, propter quam ſolam licitum eſt minoribus majorum ſuorum motibus reſiſtere, vel pravos ſenſus reſpuere. Quamvis & ibi, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiam, quamlibet de eo fas fuerit proferendi Sententiam, niſi ejuſdem Primæ Sedis præceſſiſſet auctoritas.*

Probatur tertiò, ex Epiſtola *S. Aviti* Viennenſis Epiſcopi ad *Fauſtum* & *Symmachum* Senatores, quam ſcripſit ſuo & Gallicanorum omnium Antiſtitum nomine, de Synodo Romana & judicio in eâ de cauſa Symmachi Papæ, *Theodorici* Regis auctoritate conſtituto expoſtulans, Italiæque Epiſcopos perſtringens, quòd de eminentiore judicium inferiores receperint. *Dum de cauſa Romanæ Eccleſiæ*, inquit, *anxii nimis ac trepidi eſſemus, utpote nutare ſtatum noſtrum in laceſſito Vertice ſentientes... perlata eſt ſollicitudini noſtræ ab Italia in exemplaribus Sacerdotalis formula Decreti, quam de Papa Symmacho apud Urbem collecti Italiæ Antiſtites ediderunt. Quam Conſtitutionem licet obſervabilem numeroſi reverendique Concilii reddat aſſenſus, intelligimus tamen Sanctum Symmachum Papam, ſi ſæculo primùm fuerat accuſatus, Conſacerdotum ſuorum ſolatium potiùs, quàm recipere debuiſſe judicium: quia ſicut ſubditos nos eſſe terrenis Poteſtatibus jubet Arbiter Cœli, ſtaturos nos ante Reges & Principes in quacumque accuſatione prædicens, ita non facilè datur intelligi, quâ vel ratione; vel lege ab inferioribus eminentior judicetur. Nam cùm celebri præcepto Apoſtolus clamet,* Accuſationem vel in Presbyterum recipi non debere, quid in Principatum generalis Eccleſiæ criminationibus licere cenſendum eſt? Quod Synodus ipſa venerabilis laudabili Conſtitutione proſpiciens, cauſam, quam* (*quod ſalvâ ejus reverentiâ dictum ſit*) *penè temerè ſuſceperat inquirendam, divino potiùs ſervavit examini: Perſtringens tamen, prout breviter potuit, nihil vel ſibi, vel glorioſiſſimo viro Theoderico Regi, de his quæ Papæ dicebantur objecta, patuiſſe. Quibus cognitis, quaſi Senator ipſe Romanus, quaſi Chriſtianus Epiſcopus obteſtor, ut in conſpectu veſtro non ſit Eccleſia minor quàm Reipublicæ ſtatus; quodque vobis Deus poſſe præſtitit, proſis & nobis; nec minùs diligatis in Eccleſia veſtra Sedem Petri, quàm in Civitate apicem mundi... In Sacerdotibus cæteris poteſt, ſi quid fortè nutaverit, reformari. At ſi Papa Urbis vocatur in dubium, Epiſcopatus jam videbitur, non Epiſcopus vacillare... Reddet rationem qui Ovili Dominico præeſt, quâ commiſſam ſibi agnorum curam adminiſtratione diſpenſet. Cæterùm non eſt gregis Paſtorem proprium terrere, ſed Judicis.*

S. Aviti Viennenſis & Gallicanorum Epiſcoporum pro Symmacho Papa ſtudium ac ſollicitudo.

* 2. ad Timoth. 5.

Si Papa vocatur in dubium, non ſolùm Epiſcopus; ſed Epiſcopatus vacillare videtur.

Reſpondet *Launoius*, de modo judicandi, non de re, id eſt, de judicio non diſputare Avitum; judicandi modum improbare, non judicium, quod Symmachus à ſuis Conſacerdotibus recepit: & non loqui de Italiæ Antiſtitibus, ſed de Regibus & Principibus, cùm ait: *Non datur facilè intelligi, quâ vel ratione, vel lege, ab inferioribus eminentior judicetur.*

Sed quàm ſit inanis iſta reſponſio, hæc *Aviti*

A verba oſtendunt: *Synodus cauſam, quam penè temerè ſuſceperat inquirendam, divino potiùs ſervavit examini.* Qui Epiſcopos coarguit, quòd cauſæ cognitionem ſuſceperint, non ſolum judicii modum, ſed judicium ipſum improbat. Præterea, per judicium inferiorum, quod ſubire non debebat Symmachus, *Avitum* non intellexiſſe judicium Principum ſæcularium, ſed Epiſcoporum, hæc verba demonſtrant: *Intelligimus Sanctum Symmachum Papam, ſi ſæculo primùm fuerat accuſatus, Conſacerdotum ſuorum ſolatium potiùs, quàm accipere debuiſſe Judicium: quia ſicut ſubditos nos eſſe terrenis Poteſtati-*
B *bus jubet Arbiter Cœli, ſtaturos nos ante Reges & Principes in quacumque accuſatione prædicens; ita non facilè datur intelligi, quâ vel ratione, vel lege, ab inferioribus eminentior judicetur.* Inferiores illos in judicando nominat *Avitus*, quorum *ſolatium potiùs quàm Judicium recipere debuit Symmachus:* Hi autem ſunt Symmachi *Conſacerdotes.*

Tertiò, diſcrimen ſtatuit *Avitus* inter cæteros Sacerdotes, & Papam Urbis, quòd in iis, *ſi quid fortè nutaverit, reformari poteſt*, id eſt, poſſunt à Synodis Provincialibus, vel Nationalibus emendari, depoſitu, excommunicari; Non ſic Romanus Pontifex. Qui ſi in dubium vocetur, ſi judicio inferiorum Synodo-
C rum ſubjiciatur, ſi ſententiam excipere ab ipſis cogatur, *Epiſcopatus jam videbitur, non Epiſcopus vacillare*, id eſt, in ultimum diſcrimen adducetur.

Launoii Objectionibus reſpondetur.

Objicit *Launoius, Symmachum* ſe Provinciæ Conciliorum legibus obligatum agnoviſſe, primùm in Romana Synodo, quam de bonis Eccleſiæ non alienandis celebravit, cap. IV. *His ergo perpenſis, manſuro cum Dei noſtri conſideratione Decreto ſancimus, ut nulli Apoſtolicæ Sedis Præſuli, à præſenti die, donec, diſponente Domino, Catholicæ Fidei manſerit doctrina ſalutaris, liceat prædium ruſticum, quantæcumque fuerit vel magnitudinis, vel exiguitatis, ſub perpetuâ alie-*
D *natione ad cujuſlibet jura transferre.* Deinde cap. VI. *Pari etiam Eccleſiarum per omnes Romanæ civitatis Titulos, qui ſunt Presbyteri, vel quicumque fuerint, adſtringi volumus lege cuſtodes, quia nefas eſt obligatione, quâ ſe per charitatem Chriſti connectit Summus Pontifex, eâ hominem ſecundi in Eccleſia Ordinis non teneri.* Atque inde colligit Launoius, *Symmachum* à Concilio Provinciali potuiſſe judicari.

Secundò in Epiſtola VII. Apologetica, quam ſcripſit adversùs famoſum *Anaſtaſii* Imperatoris Libellum: *Dicis me eſſe Manichæum*, inquit, *numquid ego Eutychianus ſum, vel Eutychianos defendo, quorum fu-*
E *ror maximè Manichæorum ſuffragatur errori? Roma mihi teſtis eſt, & ſcrinia teſtimonium perhibent, utrum à Fide Catholica, quam in Sede B. Petri Apoſtoli veniens ex paganitate ſuſcepi, aliquâ ex parte deviaverim. Procedat aliquis, & qualibet ratione convincat, alioqui convitia ſunt iſta, non criminum probamenta.* Hæc cùm ita diſſerit, in hæreſim labi ſe poſſe innuit, ac proinde, quod neceſſariò conſequitur, ab Epiſcoporum Concilio judicari.

Reſpondeo ad primum, *Symmachum* obligatum non fuiſſe Concilii Provincialis legibus, quà Provincialis Concilii leges erant, ſed quà Sedis Apo-
F ſtolicæ Decreta erant ex ſacris Canonibus promulgata in Synodo: quas leges ſibi ſuiſque Succeſſoribus impoſuerat; vel potiùs à Deo poſitas, decreverat integerrimè obſervandas. Cùm enim Pontifices ipſi bonorum Eccleſiæ diſpenſatores ſint, non domini; ſolus autem ille bona aliqua poſſit alienare, qui dominus illorum eſt, non qui diſpenſator ſupra familiam Domini conſtitutus, ut filiis ejus ac ſervis congruo tempore det cibum: Jure ipſo naturæ prohibita eſt Sacerdotibus, Epiſcopis, & ipſi Papæ, bonorum Eccleſiaſticorum alienatio, abſque conſenſu Eccleſiæ ad quam ſpectant, vel Eccleſiæ univerſalis, eam ob majus bonum decernentis aut

 permittentis,

permittentis. Sed etſi lex illa, de bonis Eccleſiæ non alienandis, Eccleſiaſtica tantùm eſſet, eâ tamen fuiſſet adſtrictus Pontifex, poſtquam ſibi illam impoſuit; ſicut Princeps ſuis ipſe legibus obligatur, quæ cum ejus dignitate non pugnant, maximè ſi earum executionem juraverit. Non tamen ſequitur quòd Princeps ſupremus, & hereditario jure Sceptrum tenens, ab Ordinibus Regni, & multò minùs ab Ordinibus alicujus Provinciæ judicari poſſit, ſi leges violaverit, quas in Conventu illorum Ordinum condidit, promulgavit, ſibique ipſi impoſuit. Ita non ſequitur, ut perperam colligit *Launoius*, Symmachum Romanum Pontificem à Synodo Provinciæ potuiſſe judicari, licet legibus, quas ipſe condidit in illâ Synodo, ſe adſtrinxerit.

Ad ſecundum reſpondeo, quòd etſi Pontifex ut privata perſona eſt, in hæreſim labi poſſit, idque agnoverit Symmachus; non ſequitur ipſum à Synodo Provinciali judicari poſſe, ſed à Synodo tantùm Oecumenica, quæ *Repræſentatio eſt totius nominis Chriſtiani*. Quamquam alia longè ratio ſit hæreſeos, cujus convictus Pontifex ipſô factô depoſitus eſſet, atque à Fidelium Communione ſegregatus, niſi monitus errorem exueret ac pertinaciam; & aliorum criminum, propter quæ non exciderent auctoritate ſuâ Pontifices: cujus generis flagitium illud erat de quo accuſatus eſt Symmachus.

Scholion I.

In hac Diſſertatione ad pag. 524. & 525. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam appingunt: *Epiſcopi quo ſenſu ſint Papa inferiores.*

R. Eo loci Romanum Pontificem ratione Primatûs à Chriſto S. Petro collati, & ad ejus Succeſſores divino pariter jure tranſmiſſi, ſuperiorem eſſe Epiſcopis aſſero & doceo: *Joannem Launoium* Theologum Pariſienſem refello, contendentem in Epiſtola ad *Claudium Sarravium*, Epiſcopos non intelligi *Minorum* nomine in Actis Romanæ Synodi Palmaris habitæ in cauſa Symmachi, ubi declaratur, *Sedis Apoſtolicæ Antiſtitem Minorum non ſubjacere judicio*. Quid igitur reprehendant, aut quid ſibi velint Religioſi Cenſores, non capio.

Scholion II.

In eadem Diſſertatione, pag. 530 Edit. primæ Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant: *Papa in Conciliis Provincialibus judicatur.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea, nec ibi legitur vel alibi in Operibus meis. Hîc Damaſum & Symmachum *cauſa ſua cognitionem Synodo Italiæ permiſiſſe* dixi. Ibidem addidi: *In Summorum Pontificum vitam inquirere, eos in jus vocare, damnare, aut punire, nulli Epiſcopi, nullæ Synodi, niſi in cauſa hæreſeos aut ſchiſmatis poſſunt; idque* NON PROVINCIALES, *Nationales, aut Patriarchales, ſed Oecumenicæ*. Ennodium rectè ſcripſiſſe: BEATI PETRI *Apoſtoli ſucceſſores cœlo tenùs debere innocentiam & Deum Romanæ Sedis Præſules ſuo ſine quæſtione reſervaſſe arbitrio.*

DISSERTATIO II.

De Fide Monachorum Scythiæ.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Scythæ Monachi Eutychiani fuerint?

Propoſitio I.

Contra Baronium.

SCythæ Monachi ab Eutychiana hæreſi prorſus alieni fuerunt; quam ipſis perperam affinxit Annalium Eccleſiaſticorum Parens.

Probatur. Qui duas in Chriſto naturas inconfuſas poſt unionem profeſſi ſunt; qui Eutychi, Dioſcoro, *Timotheo, Petro, Acacio*, & aliis, qui cum iſtis communicarunt, dixerunt anathema; qui Concilium A Calchedonenſe venerabundi amplexi ſunt; quorum fidem approbarunt & commendarunt Catholici & Sanctiſſimi atque doctiſſimi Epiſcopi; illi ab Eutychiana hæreſi prorſus alieni fuere. Porro Scythæ Monachi duas in Chriſto naturas inconfuſas poſt unionem profeſſi ſunt; *Eutychi, Dioſcoro, &c.* dixerunt anathema; Concilium Calchedonenſe maximâ cum veneratione ſuſceperunt; eorum fides à ſanctiſſimis & doctiſſimis Epiſcopis approbata fuit & laudata. Itaque ab Eutychiana hæreſi penitùs alieni fuere.

Probatur minor, primò ex Libello fidei, quem B Legatis *Hormiſda* Romani Pontificis, Conſtantinopoli, ſuo & Sociorum nomine, obtulit Joannes Maxentius. *Sequentes*, inquit, *in omnibus fidem Sanctorum Patrum, confitemur Unum eumdemque Filium Dei Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, perfectum eumdem in divinitate, perfectum eumdem in humanitate, Deum verum & hominem verum, eumdem ex anima rationali & corpore, Homouſion Patri ſecundùm divinitatem, Homouſion nobis eumdem ſecundùm humanitatem, per omnia ſimilem abſque peccato. Ante ſæcula quidem de Patre natum ſecundùm divinitatem, in noviſſimis autem diebus eumdem propter nos &* C *noſtram ſalutem, ex Maria Virgine Dei genitrice, ſecundùm humanitatem. Unum eumdèmque Chriſtum Filium Dei unigenitum, in duas naturas inconfusè, incommutabiliter, indivisè, inſeparabiliter cognoſcendum. In nullo naturarum diverſitatem propter unitatem, perimendam, ſalvâ potiùs proprietate utriuſque naturæ, in unâ perſonâ, unâque ſubſiſtentia concurrente.* Addit, ſe cum ſuis Monachis non alio ſenſu aſſerere *Unum de Trinitate Crucifixum*, niſi referendo paſſiones ad carnem, non ad divinitatem, qui ſenſus ab Eutychiana hæreſi procul eſt. *Quid enim eſt quod nos ſapimus? In hac ipsâ eſſentiâ, quâ conſtat & unitus eſt Filius Patri & Spiritui, non dicimus eum paſſum, ſed carne,* D *quâ ex nobis, & pro nobis eſt factus. Non autem alius eſt factus, niſi unus de Trinitate, & crucifixus eſt carne, quâ factus eſt, & non eſt paſſus divinitate, &c.*

Idem probatur ex aliâ Fidei Profeſſione Joannis Maxentii. *Nemo*, inquit, *poteſt eſſe Catholicus, niſi qui in Verbo Dei Filio unigenito duas fuerit profeſſus poſt adunationem ſemper indiſſolubiliter manere naturas, id eſt, Verbi & carnis, Dei & hominis, divinitatis & humanitatis. Quia ſicut unus de Trinitate eſt, & in principio Verbum Deus eſt, ita etiam idem ipſe ex nobis eſt homo perfectus & verus.*

Probatur ſecundò ex Confeſſione Fidei à *Petro* E *Diacono* & aliis Monachorum Scytharum Oratoribus ad Africanos Epiſcopos in Sardinia exules, quorum unus erat *S. Fulgentius*, miſsâ, ſive ex Libro De Incarnatione & Gratia. *Igitur* (inquiunt) *juxta Sanctorum Patrum traditionem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in duabus naturis unitis & inconfuſis, id eſt, divinitatis & humanitatis, in unâ perſonâ ſive ſubſiſtentiâ confitemur. Nec illis acquieſcentes, qui unam Dei Verbi naturam Incarnatam prædicantes, venerabilis Calchedonenſis Concilii fidem refugiunt; nec illos admittentes, qui duas naturas doloſè pronuntiantes, unam Verbi Dei naturam incarnatam* F *minimè confitentur, æſtimantes hoc duarum naturarum profeſſioni contrarium. Quaſi aliquid aliud quàm duas naturas ineffabiliter unitas, una Dei Verbi natura incarnata ſignificet, B. Cyrillo Alexandrinæ civitatis Antiſtite ad Succeſſum ita ſcribente, &c.* Ex quibus colligitur, quàm levi fundamento aſſerat Baronius, Joannem Maxentium & Monachos Scythas Eutychianâ hæreſi pollutos fuiſſe, quia unam Dei Verbi naturam Incarnatam dixerunt. Licet enim Eutychiani aliquando illum dicendi modum à S. Cyrillo uſurpaverint, tamen nuſquam ſunt confeſſi duas naturas ineffabiliter unitas, & inconfuſas, quod

cum

cum ſuis Monachis diſertè & dilucidè profeſſus eſt *Joannes Maxentius*. Nemo igitur illos Eutychianos jure dixerit.

Quòd autem *Eutychem*, *Dioſcorum*, & eorum Sectatores, atque fautores damnaverint, & Synodum Calchedonenſem cum veneratione maximâ ſuſceperint, probatur ex eorum Fidei Confeſſione, quæ primò laudata eſt, & extat Tomo IV. Bibliothecæ Patrum Editionis Pariſienſis: ubi recenſitis variis SS. Patrum teſtimoniis, hæc habent: *Secundum horum igitur omnium Catholicorum Sanctorum Patrum Catholicum ſenſum, ſuſcipimus quatuor Synodos, id eſt, Nicænam trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta qui in hac Regia Urbe convenerunt, & eam quæ in Epheſo congregata eſt, cui præfuerunt Celeſtinus & Cyrillus Beatiſſimi Patriarchæ, cum omnibus quæ ibi contra Neſtorium, ſive contra quamlibet hæreſim acta ſunt; necnon etiam, quam ſequimur & amplectimur, venerandam Synodum Calchedonenſem, omniaque Scripta Patrum Sanctorum qui unum & idem, ſecundum horum Conciliorum definitiones ſenſerunt. Anathematizamus autem omnes; ſi quis dubitat, aut retractat, aut imperfecta judicat, aut qui ea à fide Sanctorum Patrum æſtimat aliena. Similiter igitur anathematizamus omnia ſcripta Theodori Mopſueſteni, & Neſtorii diſcipuli ejus, & omnes qui ſimiliter illis ſapiunt: his adjicientes Eutychem, Dioſcorum, Timotheum, cum omnibus Sectatoribus eorum & ſucceſſoribus, communicatores & complices, aut qui quacumque ſorte, eorum maculantur contagione, aut memorias eorum celebrant, qui in ipſâ damnatione defuncti ſunt, aut innocentes defendunt.*

Probatur tertiò ex *Joanne Maxentio* in Libello contra Acephalos, in quo diſertè oſtendit duas in Chriſto poſt adunationem eſſe naturas, ex quibus, & in quibus ſubſiſtit ſingularis Chriſti perſona. Sic incipit iſte Libellus: *Catholica Fidei profeſſione breviter expoſitâ, pergimus nunc illorum reſpondere definitionibus, qui lapſu miſerabili corruentes, novis & exquiſitis argumentationibus nefarium dogma Chriſti Eccleſiis moliuntur inferre, & Deum & hominem, Verbum & Carnem confitentes, unam poſt adunationem in Chriſto naturam, ſtultè nimis impudentèrque conantur adſtruere*, &c. Et infrà: *Et ideo conſtat duas, id eſt, divinitatis & humanitatis, in Filio Dei, poſt adunationem, eſſe naturas, ex quibus & in quibus ſubſiſtit una & ſingularis Chriſti perſona.*

Cardinalis Baronii Reſponſio refellitur.

Reſpondet *Baronius*, Scythas Monachos, ut perſuaderent Catholicis ſe eſſe Catholicos, pro ratione temporis & perſonarum, Fidei Formulas diverſas habuiſſe. In Profeſſione Fidei ad Africanos miſsâ, nomen Verbi poſuiſſe, quod in illâ Legatis Conſtantinopoli datâ, non fecerant, ne quovis modo hæreſeos convinci poſſent.

Sed inanem eſſe hanc *Baronii* reſponſionem, patet ex collatione utriuſque Profeſſionis Fidei, quæ à Monachis illis edita eſt, cùm illius quam Legatis Hormiſdæ porrexerunt; tum illius quam ad Africanos Epiſcopos miſere, & omnium, quæ habemus, Operum *Joannis Maxentii*. Ubique enim Eutychianam hæreſim expugnant, duas in Chriſto, poſt adunationem, naturas confitentur. Verbum ubique nominant *Unum de Trinitate, qui pro nobis paſſus eſt carne*. In Libello Legatis tradito hæc habent: *Deum Verbum unigenitum Filium Patris Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui pro nobis paſſus eſt carne, unum de tribus ſubſiſtentiis unius divinitatis eſſe credimus.* Et *Joannes Maxentius* Dialogos contra *Neſtorium* his verbis concludit: *Nec ego te umquam aliud quàm hæreticum judicabo, qui Deum Verbum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui pro nobis paſſus eſt carne, unum eſſe ex Sancta & individua Trinitate non approbas.* Quæ verba & Neſtorianum, & Eutychianum errorem æquè confodiunt.

Probatur quartò ex *Hormiſda* Pontifice, in Epiſtolis ad *Poſſeſſorem*, & ad *Juſtinianum*, ubi Scythas Monachos *novarum cupidos quæſtionum* vocat, & *procacem verborum novitatem* eis objicit, hæreſim verò nuſquam.

Probatur quintò ex *S. Fulgentio*, qui *Petri Diaconi* Libellum, Profeſſionem Fidei ipſius, ſociorumque Monachorum Scytharum continentem, cum Africanis Epiſcopis probavit ceu rectæ fidei conſonum. Ita enim ſcribit cap. 1. libri ſui *de Incarnatione & Gratia*, quem ad eos pro reſponſo miſit: *Beatus frater noſter Joannes Diaconus à veſtra Societate directus, literas nobis, quas miſiſtis, exhibuit, quibus recenſitis, veſtram ſimul alacres & fidem cognovimus, & ſalutem: imò in agnitione fidei veſtræ ſimul ſalus innotuit.* Et cap. 2. *Dicitis itaque vos, juxta SS. Patrum traditionem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in duabus naturis unitis & inconfuſis, id eſt, divinitatis & humanitatis, in unâ perſonâ ſive ſubſiſtentiâ confiteri*, &c. Itaque teſte *S. Fulgentio*, aliiſque Patribus Africanis, recta erat *Joannis Maxentii*, & Scytharum Monachorum fides. Denique iidem Africani Epiſcopi in Sardinia exules Scythis Monachis de fidei integritate gratulantur, eóſque ad perſeverantiam adhortantur, in Epiſtola Synodica. *Vos itaque, dilectiſſimi Fratres, per gratiam Dei eſtote ſtabiles & immobiles: ac tenentes veram fidem, exhibete fratribus aliter ſentientibus Charitatem.*

PROPOSITIO II.

Propoſitiones iſtæ: Chriſtus unus eſt è Sancta Trinitate: &, Unus de Trinitate crucifixus eſt carne, quas ardore tanto Scythæ Monachi propugnabant, ſunt Catholicæ. Unde iſtis Monachis perperam affingitur hæreſis.

Probatur primò ex *Joanne II.* Pontifice Maximo, qui Acœmetas Monachos velut Neſtorianos damnavit in Synodo Romana, quòd Propoſitiones illas negarent: & Propheticis, Apoſtolicis, & Patrum teſtimoniis probat iſtarum Propoſitionum veritatem. Primò ex *Geneſis* 2. ubi Trinitas ipſa ait: *Ecce Adam factus eſt tanquam unus ex nobis.* Secundò ex Apoſtolo 1. *ad Corinthios* 8. dicente: *Unus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipſo; & unus Dominus noſter Jeſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum.* Tertiò ex Symbolo Nicæno, quo ſic profitemur: *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unigenitum.* Quartò ex *S. Auguſtino*, *cujus doctrinam Romana ſequitur & ſervat Eccleſia*, Lib. XI. *De Civitate Dei*, dicente: *Credimus, & tenemus, & fideliter prædicamus, quòd Pater genuerit Verbum, hoc eſt, ſapientiam, per quam facta ſunt omnia, unus unum, æternus coæternum, ſummè bonus æqualiter bonum*, &c. Et lib. 2. contra Maximinum Arianum: *Et Pater Deus eſt*, inquit, *& Filius Deus eſt, & Spiritus Sanctus Deus eſt, & hi ſimul tres unus Deus eſt, nec hujus Trinitatis tertia pars eſt unus, nec major pars duo, quam unus eſt.* Quintò ex *S. Gregorio Nazianzeno* in Sermone de Epiphania Domini, ubi ait: *Nos uno lumine illuſtrari ſimul & tribus; tribus quidem, ſecundùm uniuſcujuſque proprietates, uno ſecundum ſubſtantiam, vel Deitatis ratione. Dividitur ergo (ut ita dicam) indiviſibiliter, conjungitur diviſibiliter, una eſt in tribus Deitas.* Sextò ex *Sancto Gregorio Nyſſeno*, in Epiſtola ad Ablavium: *Æſtimes*, inquit, *hæc opera, utrum uni aſſignentur perſonæ earum quæ in Sancta Trinitate creduntur, an per tres eat virtutis effectus.* Septimò ex Epiſtola S. Procli ad Occidentales: * *Super hæc autem*, inquit, *confitemur unum ex Trinitate increatâ atque ineffabili, Deum Verbum factum hominem.* Et rurſus. *Quid enim nos ſapimus atque ſentimus, quia in ipſâ divinâ naturâ quâ conjunctus eſt Filius Patri, Sanctóque Spiritui, non dicimus eum deitate paſſum fuiſſe*,

** Ita citat S. Proclū Joannes II. ſed ex Tomo ipſius ad Armenos verba illa deſumpta ſunt.*

fuiſſe, ſed carne, quam pro nobis aſſumpſit ex nobis. Unus igitur ex Trinitate crucifixus eſt carne. Quæ teſtimonia liquidò probant *Chriſtum eſſe unum è Sancta Trinitate.*

Poſt hæc multis etiam probat *Joannes II.* Deum paſſum eſſe carne: Et glorioſam ſemper Virginem Mariam eſſe propriè & veraciter Dei Genitricem; ac deinum ita colligit: *His igitur evidenter oſtenſum eſt, illuſtres & magnifici Filii.... Chriſtum Dominum unum eſſe Sanctæ Trinitatis, ex duabus naturis cognoſcendum, hoc eſt in deitate, & humanitate perfectum, &c.* Hæc ille, *Epiſtola III. ad Senatores.*

Confirmatur ex Dionyſio Exiguo, qui à Feliciano Paſtore rogatus ut Epiſtolam Sancti Procli ad Armenos Latinitate donaret, præmiſit Præfationem quâ Monachorum Scytharum Propoſitionem propugnavit. Demonſtrat Neſtorianos Theodori Mopſuesteni diſcipulos Symbolum depravaſſe, *Beatam Trinitatem ſic unius eſſentiæ prædicantes, ut Chriſtum Dominum noſtrum conditorem univerſitatis, unum ex Trinitate nullatenus fateremur*: Unde ſequebatur duas fuiſſe juxta ipſos perſonas in Chriſto, quam impiam hæreſim Synodus Epheſina confixerat. Addit, Proclum eamdem confutantem docuiſſe; Chriſtum *Deum Verbum unum de Trinitate eſſe, &c. & pro ſalute noſtra eumdem verum hominem factum, unum manſiſſe Filium, nec quartam in Trinitate creviſſe perſonam. Et quia nunc ob aliquibus injectum ſcrupulum, de vera fide trepidatur, unum quemlibet ex Beata Trinitate pronuntiare diffugiunt.* Ubi eamdem Propoſitionem S. Auguſtini teſtimonio confirmat ex Libro XI. De Civitate Dei, cap. 24.

Probatur ſecundò ex *S. Fulgentio, lib. de Incarnatione & Gratia Jeſu Chriſti*, Cap. X. *Igitur*, inquit, *non Trinitas, id eſt, non ſimul Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, nec ſolus Pater, aut ſolus Spiritus Sanctus, ſed ſolus Filius.... id eſt, una ex Trinitate perſona Chriſtus Dei Filius unicus, ut nos ſalvos faceret, carne conceptus & natus eſt de ventre Virginis Matris.... Non Trinitas, ſed ſplendor paternæ gloriæ Chriſtus, eſt pro nobis paſſus carne, qui de Patre Deo ſolus natus eſt impaſſibilis Deus.*

Probatur tertiò ex *Facundo Hermianenſi, lib. 1. Cap. 3.* ubi multis ad illam propoſitionem vindicandam præmiſſis, *Unus de Trinitate pro nobis crucifixus eſt*; ſubdit: *Quo[illegible] rectè dicitur & Unus ex Trinitate crucifixus, & una ex Trinitate perſona. Sed unam dicere perſonam, Neſtorianorum nova ſubterfugia minùs excludit: qui convicti innumeris teſtimoniis Patrum, quòd Deus Verbum, & aſſumptus homo, una perſona ſit, pro auctoritatis dignitate ab eis hoc vel exiſtimant dictum, vel exiſtimare ſe fingunt. Ut ſic homo Jeſus Chriſtus dicatur Verbi geſſiſſe perſonam, ſicut etiam geſſit Apoſtolus, qui ſcribens ad Corinthios dicit: Nam & ego quod donavi propter vos in perſona Chriſti, &c. Non ut unus idemque eſſet Deus & homo. Cùm verò & unus ex Trinitate, & una ex Trinitate perſona pro nobis crucifixa rectè dicatur, hanc utilitatem, quâ fraus Neſtorianorum à Sancta & Magna Synodo ſufficienter excluſa eſt, intelligere & approbare jam debent, qui dici nolebant, Unum de Trinitate pro nobis incarnatum, vel paſſum, vel crucifixum. Qui, etiamſi nulla invitaret utilitas, neque hoc eſſet tanta Synodi auctoritate firmatum, modeſtiùs facerent acquieſcere Sapienti Gregorio, qui de vocabulorum diverſitate diſſidendum non eſſe decrevit.*

Probatur quartò ex *Ferrando* Carthaginenſis Eccleſiæ Diacono, *in Epiſtola ad Anatolium* R. E. Diaconum. *Duos Filios*, inquit, *ignorat Fides Catholica. Quaternitatis aſſertores omnino deteſtatur: & idcirco nunc, quantùm arbitror, quibuſdam rectæ fidei cuſtodientibus regulam placuit, Unum de Trinitate paſſum fateri. Nihil quippe aliud ſententia hæc inſinuare cognoſcitur, niſi ipſum eſſe paſſum carne, qui*

A *de Patre Deo natus eſt, id eſt, Chriſtum; ne putetur homo purus toleraſſe paſſionis injurias. Hoc ergo dicit, quicumque de Trinitate paſſum dicit. Non eſt quarta perſona, qui paſſus eſt, ſed ad numerum pertinet Trinitatis. Manens enim Dei Filius impaſſibilis ſecundùm divinitatem, per ſuſceptionem naturæ paſſibilis, paſſioni ſubjacuit.* Et infrà: *Unuſquiſque eorum, id eſt, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, dum de Trinitate eſſe dicitur, à creaturis ſequeſtratur. Omnis enim res aut Deus eſt, aut creatura. Si Deus eſt, creatura non eſt. Si creatura eſt, Deus non eſt. Deus autem Trinitas eſt unius ſubſtantiæ, vel eſſentiæ. Creatura per*
B *multimoda diverſarum ſubſtantiarum diſtribuuntur genera. Qui ergo Deus eſt, & propriè idem veraciter Deus eſt, aut Pater, aut Filius, aut Spiritus Sanctus eſt. Et quia neque Pater ſolus, neque Filius ſolus, neque Spiritus Sanctus ſolus Trinitas eſt, ſed ſimul Pater, Filius, & Spiritus Sanctus: & Pater unus eſt de Trinitate, & Filius unus eſt de Trinitate, & Spiritus Sanctus unus eſt de Trinitate. Quid ergo dicit, quicumque dicit, Unus de Trinitate Filius, niſi, nolle eum quærere inter creaturas? Filius ergo ſecundùm divinitatem, quia non eſt creatura, ſed Creator, unus eſt de Trinitate. Et quia, ſecundùm humanitatem dignatus eſt pati, propter hoc unus de Trinitate dicitur paſſus.*
C *Tale eſt itaque, quantùm conjicio, imò potius quantùm credo, Unus eſt de Trinitate paſſus, quale eſt dicere, Deus eſt paſſus. Sicut autem quiſquis Deum prædicat paſſum, non ſubſtantiam divinitatis facit paſſibilem, ſed divinitatis impaſſibilis, & humanitatis quæ ſubjacuit paſſioni, unam monſtrat eſſe perſonam: Sic Unum de Trinitate paſſum prædicans, unitatem perſonæ commendat in utriſque naturis, excludens Neſtorianæ hæreſeos nefariam perfidiam, quæ doctrinam duos filios inducentis neget.*

Et inferiùs, egregiè oſtendit, nullatenus favere Eutychianis illam propoſitionem, imò ipſam Euty-
D chetis errores pariter perimere, ac Neſtorii. *Nihil planè diutiùs cogitans reperire valui*, inquit, *unde poſſit hæc ſententia (quod à quibuſdam jactatur) Eutychianis favorem præbere. Primum enim mendacium delirantis Eutychetis hoc fuit, Unigenitum Deum, quando fieri homo dignatus eſt, non ſibi aſſumpſiſſe carnem de utero Virginali. Secundum verò, non eſſe nunc in Chriſto ſubſtantias duas, divinitatis & humanitatis, ſed ex duabus his unam factam ſubſtantiam. Retractemus igitur diligenter utraſque ſententias, & ſi vel uni earum coaptari poſſit iſta ſententia, quæ Unum de Trinitate paſſum fatetur, ſollicitiùs inquira-*
E *mus. Quid, rogo, proficit ad negandum Filio Dei materni corporis veritatem, quando Unus de Trinitate paſſus aſſeritur? Nonne ſi unus de Trinitate eſt, verè Filius Dei eſt: & ſi paſſus eſt, verè habet materni corporis veritatem? Alioquin tolle corpus ex Matre ſumptum, & quomodo pati potuit pura Divinitas? Perpende qualis eſt caro Mariæ: ſine dubio paſſibilis & mortalis. Ut ergo eſſet caro Verbi paſſibilis & mortalis, ex illâ carne habet originem, quæ fuit paſſibilis & mortalis. In Prole igitur cognoſce ſimilitudinem generis per teſtimonium paſſionis, & expugnari magis Eutychianos, quàm foveri, quando Unus de Trinitate*
F *paſſus aſſeritur, velis, nolis adverte.... Sine dubio enim ſub his verbis etiam prædicatur unius in Chriſto ſubſtantiæ confutatur. Ut ſit enim Chriſtus unus de Trinitate, ad divinitatem pertinet, ut credatur paſſus, ad humanitatem. Non eſſet, qui paſſus eſt, unus de Trinitate, niſi unam haberet cum Patre & Spiritu Sancto divinitatem. Non eſſet paſſus, qui unus eſt de Trinitate, niſi conſubſtantialem Matri haberet humanitatem. Sileat ergo unius naturæ in Chriſto prædicator: Duas enim naturas commemoras qui unum de Trinitate paſſum fateris. Unum de Trinitate paſſum, Neſtorianis non immeritò diſplicet: Introducere enim quartam perſonam volunt, cui accidiſſe æſtimant paſſiones. Euty-*

chiano

chianis autem, *Vnum de Trinitate paſſum non rectè placet, ſi tamen placet: Ipſi enim duas Chriſti permanere naturas evidenter contendunt negare, quibus per hoc Capitulum manifeſtà re contradicitur.*

Addit Ferrandus, quòd *Quia forſan nimiùm ſuſpicioſus, aut omnino tardus auditor vult, ut cùm dicimus, Unum de Trinitate paſſum, inferamus, Secundùm carnem, ne aut tota Trinitas paſſionem ſuſcepiſſe; aut ipſe Filius in ſubſtantiâ divinitatis, quæ eſt illi cum Patre communis, paſſus putetur: in hac parte mos gerendus eſt talibus; & ſi ſic audire deſiderant, ſic nos etiam loqui convenit: Unus de Trinitate, id eſt, Filius, una perſona de tribus perſonis, paſſus eſt ſecundùm carnem quam ſuſcepit ex nobis, ut dignaretur paſſionem tolerare pro nobis. Addamus verba manifeſta, nec occaſionem demus interpretationi malitioſæ, putemùrque aliud credere, quàm ſentimus. Omnis ergo Catholicus nus unum de Trinitate paſſum ſimpliciter audiat, ſimpliciter dicat; aut loquens cautè, non tamen infideliter, unam perſonam de tribus paſſam fateatur. Nec ideo quempiam judicet hereticum, qui unum de Trinitate paſſum illo ſenſu dicit, quô etiam ipſe unam perſonam de tribus paſſam veraciter dicit: Simúlque ambulare viam Domini properemus, pacem tenentes. Hoc eſt quippe, Vnum de Trinitate, quod eſt, unam perſonam de tribus perſonis: quoniam ſi dicas, Vna eſt perſona Chriſtus, nihil aliud dicis, quàm Vnus eſt Chriſtus.*

Probatur quintò ex firmiori momento, & quod cæteris præmitti debuit, ſcilicet ex Canone X. Concilii V. Oecumenici: *Si quis*, inquit, *non confitetur Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui crucifixus eſt carne, Deum eſſe verum, & Dominum gloriæ, & unum de Sanctâ Trinitate, talis anathema ſit.* Igitur tantùm abeſt ut Scythæ Monachi, ſupra memoratas propoſitiones propugnantes, hæretici fuerint, ut potiùs hâc inuſti ſint notâ, poſt Quintam Synodum, qui eas oppugnarunt. Eamdem propoſitionem ſub anathemate propoſuit credendam Concilium Lateranenſe ſub Martino I. Canone 2. *Si quis*, inquit, *ſecundùm Sanctos Patres non confitetur propriè & ſecundùm veritatem ipſum unum Sanctæ & conſubſtantialis & venerandæ Trinitatis Deum Verbum è cœlo deſcendiſſe, & Incarnatum ex Spiritu Sancto & Maria ſemper Virgine, & hominem factum, crucifixum carne, &c. condemnatus ſit.*

Cardinalis Baronii Objectionibus reſpondetur.

Objicies primò cum *Baronio* Cardinali, Scythas Monachos in errorem *Petri Fullonis* impegiſſe, qui Triſagio addidit hæc verba: *Qui crucifixus eſt pro nobis.* Cum quibus iſta propoſitio, *Vnus de Trinitate crucifixus eſt*, ſenſu convenire videtur.

Reſpondeo, Hanc Scytharum Monachorum propoſitionem à blaſphemia *Petri Fullonis* longè abeſſe. Hic enim Crucem Triſagio addebat, id eſt Hymno ſacro, quô Deus *ter Sanctus* proclamatur, quô innueret, Filium Dei, in ſubſtantiâ Deitatis, vel Trinitatem totam paſſam eſſe; duas enim in Chriſto naturas negabat. Scythæ verò Monachi, naturas in Chriſto duas inconfuſas, conceptis verbis fatebantur, & *Vnum de Trinitate*, ſcilicet Filium Dei, non, in ſubſtantiâ deitatis, ſed *carne paſſum* propugnabant. Suam, Sociorumque ſuorum ſententiam dilucidè aperit *Joannes Maxentius*, in *Profeſſione fidei de Chriſto*, eámque *S. Procli* Conſtantinopolitani Archiepiſcopi, cujus doctrinam recepit Synodus Calchedonenſis, auctoritate confirmat, in Tomo ad Armenos dicentis: *Si proferas mihi dicens: Quia qui confitetur crucifixum Deum Filium, & Patrem, Spiritum Sanctum confitetur, ſuper aquam ſcribis, & ſuper arenam ædificas. Attende igitur Catholicæ Fidei nervos, & ablue imprudentiam tuam. Quid enim eſt quod nos ſapimus? In hac ipſâ eſſentiâ, quâ conſtat & unitus eſt Filius Patri & Spiritui, non dicimus eum paſſum, ſed carne, quâ ex nobis, & pro nobis eſt factus.*

A *Non autem alius eſt factus, niſi unus de Trinitate, & crucifixus eſt carne, quâ factus eſt, & non eſt paſſus divinitate, quâ unitus eſt Patri & Spiritui, ut & ipſos crucifixos dicamus. Si autem diceremus, eum divinitate crucifixum, revera in Trinitate paſſionem induceremus. Si autem dicimus quòd in carne ſuâ paſſiones Verbum ſuſcepit, confitemur, quia & unus eſt de Trinitate qui paſſus eſt, de Trinitatis naturâ impaſſibilis manſit.*

Et iterum: *Si autem incarnatus* (inquit) *non eſſet paſſus, haberet fortaſſis rationem verſutiſſima objectio. Si autem incarnatus paſſus eſt evidenter, quoniam cauſa Incarnationis eſt Crux, hoc crucifixum eſt, quod*
B *incarnatum eſt. Si autem quod incarnatum eſt, crucifixum eſt. Pater autem & Spiritus Sanctus non eſt crucifixus: Vnus ergo de Trinitate eſt crucifixus. Divinitatem, verò quâ communicat Patri & Spiritui, ſervavit impaſſibilem. Carne autem, quâ ipſe ſolus eſt factus, ipſa & ſolus idem eſt paſſus.* Quibus *S. Procli* verbis recenſitis, ita *Joannes Maxentius* colligit: *Quapropter ſi quis hanc hujus Beatiſſimi Patris, ſuper ſplendorem ſolis lucentem ſententiam reprehendere audet, unam totius Trinitatis ſubſiſtentiam, id eſt, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, manifeſtè, cum Sabellio credere reprehenditur.*

C Objicies ſecundò, *Dioſcorum* unum è Legatis *Hormiſdæ*, hanc propoſitionem, *Vnus de Trinitate crucifixus eſt*, ut alienam à Catholica Fide, & à doctrina Synodorum & Patrum, ut propoſitam ab Eutychianis in Synodo Calchedonenſi & ab *Anaſtaſio* Imperatore, ejuſdem Sanctæ Synodi hoſte, defenſam, excogitaſſe, & ad *Hormiſdam* Pontificem detuliſſe. Hæc enim ſunt ejus verba in Relatione ad Hormiſdam: *Vnum de Trinitate crucifixum, nec in Sanctis Synodis dictum eſt, nec in Epiſtolis S. Papæ Leonis, nec in conſuetudine Eccleſiaſtica. Quod ſi permittitur fieri, mihi videtur diſſenſiones & ſcandala*
D *la non mediocria naſci inter Eccleſias. Iſtud Anaſtaſius Imperator magnoperè Catholicis imponere feſtinavit. Iſtud & Eutychetis diſcipuli in Synodo Calchedonenſi propoſuerunt.... Iſte ſermo ideo nunquam eſt in Synodis à Patribus introductus, quia procul dubio Catholicæ Fidei minimè poterat convenire. Cujus ſermonis ſi ſubtiliter attendatur intentio, ad quantas hereſes pateat, quoniam longum eſt, præſentes poterimus inſinuare. Vnde mihi ſanum videtur & utile, & ad pacem Eccleſiarum conveniens, nihil aliud reſponſum dari, niſi: Sufficit ſanctum Calchedonenſe Concilium, in quo & aliæ Synodi continentur. Sufficiunt Epiſtolæ Papæ*
E *Leonis, quas Synodus confirmavit. Novitatem in Eccleſiam inducere, nec volumus, nec debemus.*

Reſpondeo, *Dioſcorum* ſententiam Scytharum Monachorum fideliter non retuliſſe. Non enim illi ſimpliciter aſſerebant, *Vnum de Trinitate crucifixum*, ſed, *crucifixum carne*: quæ vox æquivocationem omnem excludebat, & Eutychianam confodiebat hæreſim. Ignoravit præterea *Dioſcorus*, vel diſſimulavit, Monachorum Scytharum propoſitionem à *S. Proclo* aſſertam antea ac defenſam, & conſequenter à Synodo Calchedonenſi, quæ *S. Procli* doctrinam recepit, approbatam. Et quamvis *Caroſus* & *Dorotheus* hæretici Monachi, in Synodo Calchedonenſi, *Actione* IV.
F Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum unum ex Trinitate, paſſum eſſe profeſſi ſint, nemo Patrum eos propter hanc aſſertionem reprehendit: quæ tamen pravo ſenſui obnoxia erat, cùm *paſſum carne* non dicerent. Quæ vox ita ſenſum hujus propoſitionis determinat, ut Eutychianam hæreſim, non minùs quàm Neſtorianam expugnet. A qua determinatione recipiendâ *Anaſtaſius Imperator* Acephalorum patronus & Concilii Calchedonenſis hoſtis multùm abfuit. Certè quàm fuerit à veritate alienum *Dioſcori* de Monachorum Scytharum propoſitione judicium, patet ex Synodo Calchedonenſi, quæ laudatam *Procli* Epiſtolam approbavit; ex Synodo

Quinta Oecumenica, quæ negantes *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui crucifixus eſt carne, unum eſſe de Sancta Trinitate*, anathemate confixit: ex *Joanne II.* qui Monachos Acœmetas *Negantes eſſe confitendum Unum de Trinitate incarnatum & carne paſſum*, damnavit, teſte *Liberato, cap. 20. Breviarii*: ex *Agapeto* Pontifice *Joannis II.* Succeſſore, qui Profeſſionem Fidei à *Juſtiniano* Imperatore ad *Joannem II.* miſſam, ab eóque approbatam, auctoritate etiam ſuâ confirmavit, *Prædicans hujuſmodi fidem omnibus Patrum noſtrorum regulis convenire, & Apoſtolicæ Sedis concordare dogmatibus.* Quô in libello Fidei *Juſtinianus* profeſſus eſt, *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum unigenitum Filium Dei, unum eſſe Sanctæ & conſubſtantialis Trinitatis, paſſibilem carne, eundémque impaſſibilem deitate.* Item ex *Facundo Hermianenſi*, ex *S. Fulgentio* & Africanis Patribus, ex *Ferrando* tandem Carthaginenſi. Horum ſanè Conciliorum, Pontificum, Patrum teſtimonia locupletiſſima, *Dioſcori* Legati auctoritati præponderare, æqui rerum æſtimatores judicabunt. Mirum autem aut incredibile videri non debet, *Dioſcorum* illum fuiſſe in Scythas Monachos iniquiorem, qui conflato contra Bonifacium II. Schiſmate, poſtea Sedem Pontificiam invaſit.

Reſpondetur ſecundò, Dioſcorum cæteróſque Legatos, Propoſitionem Scytharum Monachorum non damnaſſe ut hæreticam, ſed tamquam Catholicæ Fidei dogma in Libellum Fidei, uti Monachi contendebant, referre conſtanter recuſaſſe; ipſamque rejeciſſe, ut novam, ut æquivocam, & quæ pravo ſenſui obnoxia videri poſſet. Scripſerunt enim Legati communi nomine ad Hormiſdam, ſe coram Imperatore ac Senatu dixiſſe: *Extra Synodos quatuor: Extra Epiſtolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus. Quicquid non continetur in prædictis Synodis, aut quod non eſt ſcriptum à Papa Leone, non ſuſcipimus.* Scripſit ſingulariter Dioſcorus: *Unde ſanum mihi videtur & utile, & ad pacem Eccleſiarum conveniens, nihil aliud reſponſum dari, niſi, Sufficit Sanctum Calchedonenſe Concilium, in quo & aliæ Synodi continentur: Sufficiunt Epiſtolæ Papæ Leonis, quas Synodus confirmavit. Novitatem in Eccleſia introducere nec volumus; nec debemus.* Ea ergo Scytharum Monachorum Propoſitio per Legatos damnata non fuerat: unde in communi ad Hormiſdam Epiſtola addiderunt: *Nobis quod viſum eſt ſcripſimus: in veſtra poteſtate eſt deliberare, quod vobis Deus imperaverit*: quòd eſſet adhuc integra cauſa ad Sedem Apoſtolicam delata. In hac verò Epiſtolæ hæc leguntur: *Et quæ ſolet Dominus noſter vigilantiâ cogitetis, & quomodo ſuſpendendi ſunt, qui à nobis taliter receſſerunt, & à noſtra communione fuerunt ſejuncti*, &c. *quia eos omnes Conſtantinopolitana exhorret Eccleſia.* In Vaticano Codice legi, *Quomodo ſuſcipiendi ſunt*, Vir Doctiſſimus * obſervat. Illis verò verbis: *Et à noſtra Communione fuerunt ſejuncti*, non ſignificari Monachos à Legatis Catholica Communione privatos fuiſſe, ſed ipſoſmet Monachos à Communione cum Legatis abſtinuiſſe, eiſdem petulanter iratos quòd ſuas Propoſitiones tanquam fidei Canones approbare recuſaſſent. Eamque ſimplicem communionis diſſociationem fuiſſe oſtendit, cujuſmodi plura exempla in vetuſtis Eccleſiæ monumentis occurrunt.

* Cardinalis Noriſius.

Objicies tertiò cum *Baronio*, Scythas Monachos, cùm abhorrerent dicere, unam Trinitatis perſonam eſſe paſſam in carne, doloſè conatos fuiſſe explodere receptum in Eccleſia perſonæ nomen.

Reſpondeo, Injuſtam eſſe, & nullo fultam fundamento, illam doctiſſimi Cardinalis adversùs Monachos Scythas criminationem. In Libello enim Fidei Legatis oblato, unam in Chriſto perſonam diſertis verbis profeſſi ſunt. *Unam verò*, inquiunt, *duarum*

A *naturarum ſubſiſtentiam, ſive perſonam, quam nobis veneranda Calchedonenſis Synodus tradidit, nullius alterius niſi Dei Verbi, incarnati & hominis facti confitemur. Propter quod nec illam ſententiam, quam quaſi contrariam quidam Synodo æſtimant, id eſt, Unam naturam Dei Verbi Incarnatam, avertimus, quia nihil aliud niſi unam ſubſiſtentiam, ſive perſonam in duabus naturis docet unitis.* Et infra: *Quapropter impiè quidam perſonam quidem homini, ſubſiſtentiam, verò Deo Verbo credunt à Synodo deputatam. Non quòd neſciant, apud Synodum idipſum eſſe ſubſiſtentiam, quod & perſonam, ſed ne apertè videantur duas*
B *ſubſiſtentias, aut duas perſonas introducere, hoc peſſimo abutuntur argumento. Nos autem unum & idem ſentientes ſubſiſtentiam eſſe quod perſonam, non dicimus Trinitatem in Chriſto inhabitare, ſicut conſueverunt Theodori Mopſueſtienſis, & Neſtorii ſectatores, quaſi quid extra Trinitatem ſit Chriſtus: ſed Deum Verbum unigenitum Filium Patris, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui pro nobis paſſus eſt carne, Unum de tribus ſubſiſtentiis unius divinitatis eſſe credimus.*

Non itaque rejiciebant Scythæ Monachi hanc propoſitionem: *Una Trinitatis perſona paſſa eſt carne*, ſed eos inconſequenter contendebant ratiocinari, qui hanc admittentes cum Orthodoxis omnibus,
C explodebant iſtam cujus idem eſt omnino ſenſus: *Unus è Trinitate crucifixus eſt carne.* Id conſtat ex Reſponſione *Joannis Maxentii* ad Epiſtolam Hormiſdæ. *An fortè illos*, inquit, *rationi cedere, non imperare judicas, qui Chriſtum unam perſonam quidem ex Trinitate, non autem unum ex Trinitate eſſe fatentur? Sed qui hoc dicunt, potiùs rationi velle imperare, non cedere, penitus convincuntur. Quis enim tam ſtultus & vecors ſit, qui dicere audeat, Paulum ex Apoſtolis unam eſſe perſonam, non autem unum eſſe ex Apoſtolis Paulum?* Addit, Hæreticos, à quibus *Dioſcorum* Legatum Apoſtolicum ſtare iniquè ſcribit, Chriſtum
D unam perſonam ex Sanctiſſima Trinitate prædicantes, unum ex Trinitate Chriſtum renuere confiteri; ſed eo ſenſu aſſerere Chriſtum unam perſonam eſſe ex Trinitate, quòd Dei Verbi in ſe habitantis perſonam habeat, quæ eſt una ex Trinitate, ut vicarius quodammodo, ſive miniſter ſit Dei Verbi Chriſtus, non autem ipſe Deus Verbum ſit Chriſtus. *Qui autem*, inquit, *non Dei Verbi perſonam Chriſtum habere fatentur, ſed ipſum Deum Verbum Chriſtum credunt & confitentur, ſicut unam perſonam ex Trinitate, ita & unum ex Trinitate prædicant Chriſtum. Quia ſi Deus Verbum eſt Chriſtus & Chriſtus Deus Verbum,*
E *ſicut Catholica credit ſanitas, quomodo non eſt Chriſtus unus ex Trinitate, ſi una perſona eſt Deus Verbum ex Trinitate? Niſi fortè Deum Verbum, ſive Chriſtum aliquid aliud præter naturalis perſonæ aſſerunt vocabulum. Si autem Deum Verbum, ſive Chriſtum, non aliud aliquid, ſed naturalis perſonæ vocabulum eſſe intelligunt; quomodo non eſt Chriſtus unus ex Trinitate, ſi una naturalis perſona eſt idem Chriſtus ex Trinitate?* Lege & Caput 21. *Dialogi II. contra Neſtorianos*, ab eodem *Joanne Maxentio* editi, ubi eadem inculcat.

Objicies quartò, cum *Baronio*, rationes quibus permoti Legati Apoſtolici, ſententiam de Uno ex
F Trinitate paſſo, minimè recipiendam putarunt. Prima eſt, quia ſequeretur aliam eſſe Trinitatem, & alium qui *Unus è Trinitate* diceretur; ſicut rectè colligitur alium eſſe Patrem à Filio, cùm de Patre Filius eſſe dicitur; & alia civitas, aliúſque homo, qui de civitate eſſe narratur. Secunda ratio eſt, quia cùm dicitur, *Unus de Trinitate paſſus*, ſequi videtur divinitatis ſubſtantiam eſſe paſſibilem. Tertia ratio eſt, quia dicentibus: *Unus de Trinitate paſſus eſt*, inquiſitor acerrimus dicet, *Quid unus?* Et reſpondentibus, *Filius*; iterum dicet: *Ergo ſi unus eſt Filius de Trinitate, vel unus eſt Trinitatis, Filiorum eſt Trinitas;*

auo

unt Trinitatis eſt Filius. Reſpondennbus, *Deus*, A
dicet: *Quomodo eſt quiſpiam unus Deus de Trinitate, cùm non ſit unus Deus niſi Trinitas?*

Reſpondeo ad hæc tria momenta cum *Ferrando* Carthaginenſi Diacono, in Epiſtola ad Anatolium. Ad primum, nego conſecutionem & paritatem. *Nam Pater, quamvis habendo Filium Pater ſit, ipſe tamen Patris nomine non ſe eſſe Filium monſtrat, & ideo dum de Patre eſſe Filius dicitur, alter eſſe Pater, alter Filius intimatur, & civitas hominum eſt multitudo, non homo. Et ideo, dum de civitate quiſpiam dicitur, alter ipſe eſſe, altera civitas invenitur. Trinitas autem Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus eſt,* B
ideo ſecurus dicis: Filius unus eſt de Trinitate. Nec poteſt eſſe alius Filius, & alia Trinitas, quia ſine Filio nulla eſt Trinitas.

Ad ſecundum reſpondeo, *Impoſſibilem Catholicis mentibus ſemper apparere* conſecutionem illam, *ut ſuſpicari hoc, malitia potiùs quàm cautela ſit: maximè quoniam dum Unus de Trinitate dicitur paſſus, & Trinitas perſonarum habeat diſtinctionem; cuivis facilè apparet, propter unam perſonam Verbi impaſſibilis, carniſque paſſibilis, Unum de Trinitate paſſum pronuntiari.*

Ad tertium reſpondet Ferrandus, *Huic dubitationi facilè occurri, ſiquid ſit Trinitas conſideremus.* G
Trinitas enim perſonarum eſt Trinitas. Quid ergo Trinitas, niſi tres perſonæ? Quæ ſunt tres perſonæ, niſi Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus? In hac ergo Trinitate, neque Patres tres invenis, neque Filios tres, neque Spiritus Sanctos tres. Et propterea ſecurus dicis, Unum de Trinitate Filium, quia non eſt in Trinitate Filius, niſi unus. Cujus perſonam ſignificantes, dicamus, Unum de Trinitate paſſum, quia ipſe tantùm rectè creditur paſſus, qui cùm eſſet verè & propriè Deus, verè & propriè factus eſt homo.

Objicies quintò. Si rectè dicitur *Unus de Trinitate paſſus Jeſus Chriſtus*, rectè etiam dicitur *Unus* D
de humanitate paſſus; ſicut dicimus Deum, & rurſus dicimus hominem. Porro ſecundus iſte modus loquendi alienus eſt ab Eccleſiæ ſenſu; igitur & prior.

Reſpondeo cum *Ferrando*, nego conſecutionem & paritatem. *Deum quippe cùm dicimus, rectè etiam hominem dicimus; quia & Deus, & homo, nomina ſubſtantiarum ſunt. Unus autem, quia propriè perſonam ſignificat, unus, & unus, nequaquam cogimur dicere, ne duas videamur aſſeverare perſonas. Ideo planè Unum de Trinitate confiteamur, & non Unum de humanitate, quia Deus venit ad uterum Virginis, &* E
adventu ſuo munus ei largiens fœcunditatis, ſine ſorde libidinis, humanam ſibi naturam potenter atque ineffabiliter adunavit, tantò vinculò unitatis, ut perſona Verbi fieret perſona carnis, & deinceps una Verbi perſona eſſet & carnis. Ideo dicere nullatenus poſſumus, Unum de Trinitate, & Unum de humanitate, vel Unum Trinitatis, & Unum humanitatis: quia in Chriſto Jeſu Perſonam propriam non habet ſeparatim humanitas, ſed perſona Verbi Dei, à quo ſuſcepta eſt, ipſa illi facta eſt propria. Diſtinguimus ergo naturas duas Chriſti in vocabulis, in officiis, non in perſonis.

Objicies ſextò, Eum qui dicit *Unum ex Trinitate*, diviſionem facere Trinitatis. F

Reſpondeo, nego conſecutionem. *Si enim quicumque dixerit unum ex Trinitate Chriſtum, qui pro nobis eſt carne paſſus, diviſionem facere deprehenditur Trinitatis: ergo & quicumque Deum ex Deo dixerit, diviſionem efficit Deitatis: quòd ſi Deum ex Deo dicere, diviſionem non facit divinitatis, præſertim cùm una ſit divinitas Trinitatis, multò magis unum ex Trinitate dicere, diviſionem non facit Trinitatis. Quia non ſecundùm id quod unus eſt Deus, & una divinitas Trinitatis, ſed ſecundùm id quod tres ſunt, id eſt, Pater, & Chriſtus, & Spiritus Sanctus unus Deus:*

A *Chriſtus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis paſſus eſt carne.* Hæc *Ferrandus.*

Objicies ſeptimò *Trifolii* Preſbyteri luculentiſſimam contra Scythas Monachos Epiſtolam ad *Fauſtum Senatorem.* In quâ expendens hanc propoſitionem: *Unus de Trinitate crucifixus eſt*, quam illi Monachi propugnabant, ait: *Iſta doctrina de fonte Arii prodivit, & eſt conveniens omnibus hæreſibus..... Qui unum de Trinitate dicunt paſſum, ſi Ariani non ſunt, dicant de quibus tribus unus paſſus eſt. De tribus Patribus, aut de tribus Filiis, aut de tribus Spiritibus Sanctis, aut certè de tribus Diis, ſicut dicit Arius?.....*
B *Qui unum de Trinitate Filium dicunt paſſum, duos aut tres Filios colunt, ex quibus unus paſſus eſt, duo manent impaſſibiles. Si verò de Trinitate eſt Filius, non eſt de Patre ſecundùm Divinitatem, neque de matre ſecundùm carnem, ſed de Trinitate. Trinitas, & unus de Trinitate quatuor ſiunt, ſicut dicit Neſtorius, Filius Mariæ aſſociatus eſt Filio Dei, & factus eſt communis Trinitati, & paſſus eſt unus de Trinitate..... Eutyches duas naturas unici Filii Dei commiſcet; & jam nec Deus, nec homo, nec Pater, nec Filius, nec Spiritus Sanctus eſt, ſed eſt ille Unus de Trinitate.* Addit, *Caroſum & Dorotheum Archimandritas, in Concilio*
G *Calchedonenſi, confitentes Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, qui deſcendit, & incarnatus eſt à Sancta Virgine Maria, & hominem indutus eſt, & crucifixus, unum de Trinitate eſſe paſſum*, accepiſſe damnationem cum Eutychete. Epiſtolam denique Procli, quâ nitebantur Scythæ Monachi, ab iis in pravum ſenſum eſſe detortam aſſerit. *Semper quippe Hæretici malè interpretando dicta Patrum, hæreſes ſuas confirmare conantur.*

Reſpondeo, *Trifolium Preſbyterum* Profeſſiones Fidei, & libros Monachorum Scytharum non legiſſe, ex quibus cognoviſſet ipſos Orthodoxo planè ſenſu hanc Propoſitionem propugnare, *Unus de*
D *Trinitate crucifixus eſt carne*, id eſt, Filius, qui eſt una Sanctiſſimæ Trinitatis perſona, carne pro nobis aſſumptâ crucifixus eſt. Quamobrem licet Hæretici pravos in ſenſus hanc propoſitionem detorquere poſſent, iniquum erat Catholicos, qui illam ſecundùm proprium & nativum (ut ita loquar) ſenſum propugnabant, hæreſes Arii, Apollinaris, Neſtorii, Eutychetis, conceptis & perſpicuis verbis damnantes, & contraria his Hæreſibus dogmata, ſecundùm Sanctarum Synodorum definitionem, & SS. Patrum doctrinam profeſſi, velut cum omnibus Hæreticis conſentientes traducere. Sed *Trifolio* Preſbyte-
E ro condonandus eſt error, qui à *Fauſto Senatore* de hac propoſitione interrogatus per Epiſtolam, nec certior factus de fide & doctrina Scytharum Monachorum, ſed de turbis duntaxat ab ipſis Conſtantinopoli & Romæ excitatis, faciliùs ſibi perſuaſit ipſos celebrem illam propoſitionem hæretico ſenſu aſſerere; maximè cum & Legatos *Hormiſdæ* Romani Pontificis adverſarios haberent, & Pontificem ipſum. Præterea nec ipſa Propoſitio Scytharum fideliter ad *Trifolium* relata eſt; quæſivit namque ab ipſo *Fauſtus Senator*, quid de illa propoſitione ſentiret: *Unus de Trinitate crucifixus eſt.* Hæc non erat propoſitio Monachorum Scytharum, ſed iſta: *Unus de Trinitate*
F *crucifixus eſt carne.* Ita rem ſe habuiſſe probat initium Epiſtolæ Trifolii. *Mandare mihi dignatus es, Monachos Scythas à Conſtantinopoli adveniſſe, qui unum de Trinitate prædicant crucifixum, ſperans à Parvitate mea, ſi tale aliquid in doctrina Patrum reperirim.*

Tertiò, faciliùs demonſtratur hanc Monachorum Scytharum propoſitionem Hæreſes omnes refellere, quàm probaſſet *Trifolius Preſbyter* ipſam omnibus hæreſibus convenire. Ut enim ait Ferrandus Diaconus Carthaginenſis Eccleſiæ doctiſſimus in Epiſtola ad Anatolium, hæc propoſitio

expugnat magis Eutychianos, quàm foveat. *Sine dubio enim ſub his verbis etiam prædicator unius in Chriſto ſubſtantia confutatur. Ut ſit enim Chriſtus unus de Trinitate, ad divinitatem pertinet, ut credatur paſſus, ad humanitatem. Non eſſet, qui paſſus eſt, unus de Trinitate, niſi unam haberet cum Patre & Spiritu Sancto divinitatem. Non eſſet paſſus, qui unus eſt de Trinitate, niſi conſubſtantialem Matri haberet humanitatem. Sileat ergo unius naturæ in Chriſto prædicator. Duas enim naturas commemorat, qui Unum de Trinitate paſſum fatetur. Suſpiciones ſuas inaniter prodet, quiſquis bene dicta, dum malè conatur intelligere, calumniari potiùs, quàm doceri ſtudeat. Unum de Trinitate paſſum, Neſtorianis non immeritò diſplicet. Introducere enim quartam perſonam volunt, cui accidiſſe æſtimant paſſiones. Eutychianis autem Unum de Trinitate paſſum, non rectè placet, ſi tamen placet. Ipſi enim duas Chriſti permanere naturas evidenter negare contendunt, quibus per hoc Capitulum manifeſtâ re contradicitur: inſinuatâ unâ ſubſtantiâ per hoc, quòd paſſus infertur. Paſſio enim commemorata, teſtimonium eſt naturæ paſſibilis: natura paſſibilis intellecta, maximè in illo qui Unus eſt de Trinitate, duarum ſubſtantiarum clariſſimam reddit diſtinctionem.*

Quòd verò ſcribit *Trifolius*, *Caroſum* & *Dorotheum* Eutychianos Archimandritas, in Concilio Calchedonenſi efflagitantes, *Unum de Trinitate paſſum*, exploſos fuiſſe, jam à nobis dilutum eſt: ſed *Ferrandi* verbis *Trifolio* rurſus reſpondemus. *Nec movere quempiam debet, ſi verè hanc ſententiam, ſicut à quibuſdam dicitur, Eutychetis protulit Apocriſarius in Chalchedonenſi Concilio. Sæpe enim per ignorantes loquitur veritas. Patres autem noſtri in Concilio poſiti, ſenſum loquentis, non verba conſiderantes, nec illum propter hanc ſententiam pronuntiarunt Catholicum, nec ipſam ſententiam Catholicis tunc inſerere Definitionibus voluerunt, ne viderentur intellectum loquentis potiùs approbaſſe, quàm verba. Mirabiliter tamen Spiritus Sanctus poſtea Fideles admonuit, etiam per hanc ſententiam revinci Eutychianiſtas, in quâ duarum plena eſt prædicatio naturarum.*

Denique *Trifolio* obſcuri nominis Presbytero, Synodos, Pontifices, Patres Sanctiſſimos & eruditiſſimos opponimus, à quibus hæc propoſitio, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, aſſerta eſt, vindicata, & inter dogmata Fidei repoſita.

Objicies octavò cum *Baronio Cardinali*, Scythas Monachos Propoſitionem iſtam obtrudentes, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, adverſatos fuiſſe Synodo Calchedonenſi, quam eo additamento ſupplendam contendebant, quaſi carentem ipſâ eſſe dicerent imperfectam, cui proinde haud tutò credi poſſet.

Reſpondeo, Id eſſe falſiſſimum: illam enim verò propoſitionem Synodi Calchedonenſis Definitioni adjiciendam non contendebant Scythæ Monachi, aut ſacram Synodum abſque ipſa eſſe imperfectam: Sed iſtam propoſitionem adversùs Hæreticos, & maximè adversùs Neſtorianos & Eutychianos propugnare ſe conteſtabantur: Atque ab omnibus Orthodoxis pariter propugnandam aïebant. Id conſtat ex Confeſſione Fidei, quam *Hormiſdæ Papæ* Legatis tradiderunt. *Catholicam Fidem augmentum aliquod poſſe recipere*, inquiunt, *improbum eſt credere, quia cùm ſit perfecta, & plena in omnibus, augmentum recipere non poteſt: Hoc enim ſine dubio augmentum recipit, quod eſt imperfectum. Si autem non de intelligentiâ Fidei, ſed de verbis agitur, hoc non eſt ſemper contrarium, quia aliquando explanationem Fidei verborum facit adjectio, aliquando corruptionem... Quòd ſi omnis adjectio verborum Catholicæ Fidei noxia creditur, cur B. Cyrillus ad deſtruendam Neſtorii impiam interpretationem Sancti Symboli, in Concilio Epheſino, tam multas Sanctorum Patrum ſententias proferens, nullum reprehenſionis dignum recipere augmentum creditur? Quòd ſi ideo augmentum recipere non creditur, quia non in ipſo Sancti Symboli mathemate ipſas Sanctorum Patrum ſententias inſeruit, ſed eas extrinſecùs proferens, ſinceriſſimum ſenſum ejuſdem Sancti Symboli reddidit manifeſtum: Æquè ergo & de noſtrâ parvitate convenit judicare, qui non in ipſo Termino venerabilis Calchedonenſis Concilii inſerimus Patrum ſententias, ſed eas extrinſecùs contra inimicos pro ipſius defenſione proferimus... Nemo rectè reprehenditur retractare Synodum, niſi qui de ipſius ſtatutis judicans, non pro ipſa, ſed contra ipſam, Patrum proferre tentat ſententias, ſicut Hæretici faciunt. Qui autem non contra ipſam, ſed pro ipsâ Patrum ſententias proferunt, defenſores ſunt, non retractatores Concilii. Fruſtra ergo omnino nos Synodum retractare arguunt, quos vident, non contra ipſam, ſed pro ipſa, Patrum proferre ſententias. Quia Synodus alteram fidem, aut mathemata, præter Sanctorum Patrum, tradere his, qui ad Catholicam Fidem confugiunt, prohibuit; Non autem Hæreticorum pravitati, aut eis, qui ſenſum ejus moliuntur corrumpere, rationabilibus documentis veteris obviare. Unde ſuperfluum eſt etiam illud quod nobis objicitur; Quod Synodus non dicit, nullatenus dici debere. Quia multa ſunt quæ non dicuntur à Synodo, nec in ullâ Scriptura Canonica, & tamen cùm ratio poſtulaverit, ea nullatenus proferre ambigimus: Sicut eſt Trinitas, aut cùm de Patre dicimus, Quia ingenitus eſt: & alia plura.* Ita præfati ſunt Scythæ Monachi ad Profeſſionem Fidei, quam Legatis Hormiſdæ tradiderunt. In ipſâ verò Profeſſione, eos anathemate confodiunt, qui Synodum Calchedonenſem retractaverint, aut imperfectam judicaverint. *Sequimur*, inquiunt, *& amplectimur venerandam Synodum Calchedonenſem, omniáque Scripta Sanctorum Patrum, qui unum & idem ſecundum horum Conciliorum Definitiones ſenſerunt. Anathematizamus autem omnes, ſi quis dubitat, aut retractat, aut imperfecta judicat, aut qui ea à fide Sanctorum Patrum æſtimat aliena.*

Objicies nonò. *Hormiſdas* Pontifex Monachorum Scytharum Propoſitionem rejecit, illoſque ut Hæreticos inſectatus eſt. Illa itaque Propoſitio habita eſt ut hæretica, ipſique Hæretici audierunt.

Reſpondeo, Nego Antecedens, quoad ſecundam partem. Illos quidem ut contentioſos, ſuperbos, pertinaces, laudatus Pontifex coarguit, * ſed Hæreſeos dicam ipſis non ſcripſit. Illos inſectatus meritò eſt ut *contemptores auctoritatum Veterum*, ut *novarum cupides Quæſtionum, eòuſque tumoris elatos, ut ad arbitrium ſuum utriuſque Orbis putarent inclinandum eſſe judicium, nec in numero Fidelium deputarent ſequaces Traditionis Paternæ, ſi ſuæ viderent cedere nolle ſententiæ.* Ut ad ſeditionem proclives exhorruit, *Qui in publicum uſque prodiere conventum, ad concuſſionem quietis circa Regum etiam ſtatuas inclamantes.* Sed nuſquam ipſos ut Hæreticos traduxit.

* In Epiſtola ad Poſſeſſorem.

Primam verò partem Antecedentis diſtinguo: *Hormiſdas* Pontifex Scytharum Propoſitionem rejecit, ceu novam, inutilem, & quæ multis ſcandalo eſſe poſſet, concedo; ut hæreticam, nego. Quanquam verbis tenus nova videri poſſet, ubi accuratè fuiſſet expenſa & diſcuſſa.

Objicies decimò, Propoſitionem iſtam, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, aſſeri atque propugnari non poſſe, niſi prius aſſeratur, omnipotentis Dei unam ſubſtantiam, & tres eſſe perſonas: Ex quibus una perſona, id eſt, Filius, Deus permanens, homo factus, paſſus ſit, neque Patre, neque Spiritu Sancto pariter incarnatis; quamvis opus noſtræ redemptionis tota fuerit Trinitas operata. Sic paſſum eſſe Filium ut non potuerit pati in ipſâ ſubſtantiâ, quâ cum Patre & Spiritu Sancto unus Deus eſt, ſed in illâ, quam ſine Patre & Spiritu Sancto ſuſcepit ex Matre. Et ideo paſſum dici, quia ipſius eſt caro quæ paſſa eſt, & ad ejus perſonam pertinet. Unius Filii Dei Domini

mini noſtri Jeſu Chriſti duas eſſe naturas: Per Incarnationem Filii Dei non creviſſe Trinitatem, nec quartam acceſſiſſe perſonam. Quibus præmiſſis, Fidelis Catholici lingua dicere poteſt, *Vnum de Trinitate paſſum*, quem tamen ſignificet ſecundùm divinitatem eſſe unum de Trinitate, ſecundùm humanitatem verò paſſum. Hanc poſtulat cautionem *Ferrandus, in Epiſtola ad Anatolium*, ut Unus de Trinitate paſſus dicatur. Hæc itaque propoſitio per ſe Catholica non eſt: & Scythæ Monachi hanc propugnantes, in ſuſpicionem hæreſeos meritò venerunt.

Reſpondeo, Nego conſequens. Primò enim Scythæ Monachi omnem hujuſmodi cautionem adhibuerunt, quam poſtulat *Ferrandus*, ut conſtat ex eorum Profeſſionibus Fidei, & Libris. Secundò, cùm non dicerent duntaxat, *Vnum de Trinitate paſſum*, ſed *Vnum de Trinitate paſſum carne*, neceſſaria hujuſmodi cautio non erat. Sic enim & *Sanctus Proclus* locutus fuerat in Tomo ad Armenos, & Sanctus Cyrillus Anathematiſmo XII. cujus hæc ſunt verba: *Si quis non confitetur Dei Verbum ſecundùm carnem paſſum, ſecundùm carnem crucifixum, mortémque ſecundùm carnem guſtaſſe, & Primogenitum tandem ex mortuis factum eſſe, quatenùs videlicet vita eſt, & vivificum ut Deus, anathema ſit.*

Tertiò, nec tantam cautionem *Ferrandus* poſtulat propter iſtius Propoſitionis pravum ſenſum, ſed propter contradicentes, aut malè ſuſpicioſos auditores, quibus obſcura videtur & ambigua. *Dicturus ergo Vnum de Trinitate Chriſtum*, inquit, *priùs iſta, quæ diximus, dicat: maximè quando contradicentibus, aut malè ſuſpicantibus loquitur, & alium non ædificat, qui eum malo ſenſu talia putat inſtruere. Nolo Prædicatorem verbi Dei teſtimonio tantùm conſcientiæ ſuæ eſſe contentum: Perducere conetur ad cor aliorum, quid rectè ac fideliter ſentiat: nec pigritiâ aut ſuperbiâ revocetur tamquam inculcaret rem dubiam, donec omni careat ambiguitate. Sit multiloquus, quantùm neceſſitas coëgerit, dum tamen obſcurâ brevitate neminem ſcandalizet.*

Quartò, *Ferrandus* parem cautionem vult adhiberi ab eo qui hanc propoſitionem profert: *Maria Deum propriè genuit*, quæ tamen Propoſitio dogma Fidei eſt. *Similiter*, inquit, *dicturus Beatam Mariam verè & propriè Deum genuiſſe, priùs illa omnia conſiteat, divinitatem Filii Dei jam de Patre natam, nec naſci, nec propriè naſci afferat potuiſſe, niſi carnem noſtri generis, & animæ rationalis ſubſtantiam, id eſt plenum hominem ſuſcepiſſet: neque initium Divinitati per nativitatem temporalem datum fuiſſe, ſed carni. Priùs enim confiteatur, nec ea quæ ſunt Divinitatis, poſſe ab humanitate, nec ea quæ ſunt humanitatis, poſſe à Divinitate Chriſti ſeparari; ſed ſive illud quod ſecundùm Divinitatem, ſive illud quod ſecundùm humanitatem, dictum, geſtum, toleratúmve eſt, utrique ſubſtantiæ ejus eſſe commune, propter unam perſonam, quam prædicat recta Fidei prædicator; quamvis noverit, ſecundùm humanitatem, de viſceribus Matris propriè natam fuiſſe Divinitatem. Securus tamen dicit: Maria Deum propriè genuit: illum genuit, qui ſic homo creditur, ut Deus non negetur. Ille autem qui has dubitat proferre ſententias, ſi cuncta quæ ſolent ſub hæretico latere ſenſu, manifeſtis abſolutiſque ſermonibus audierit refutari, careat ſuſpicionibus, omittat contentiones, & de cætero Unum de Trinitate paſſum, vel Mariam propriè Matrem Dei eſſe ſic accipiens, quomodo dicitur à Catholicis, etiamſi aliter hoc affirmare nitantur Hæretici, Doctoribus Orthodoxis aures ſimplices præbeat.*

Objicies, Eutychianos fuiſſe Scythas Monachos, probare luculentiſſimè primum & tertium eorum Anathematiſmum. Primum, quia in eo prædicant: *Vnam naturam Verbi Incarnatam*: Tertium verò, quia damnat eum qui non confitetur *Subſtantialem ſive naturalem unitatem, ſed ſubſiſtentialem, ſive perſonalem.*

Reſpondeo, Nego Antecedens. Hæc enim propoſitio, *Vna Verbi Natura Incarnata*, Catholica eſt, ut probavimus in Diſſertatione adversùs hæreſim Eutychetis, in Panoplia adversùs Hæreſes Quinti Sæculi. Hancque propoſitionem non alio ſenſu Monachi Scythæ uſurparunt, quàm quo à *Sancto Cyrillo* uſurpata, & à Synodo Calchedonenſi intellecta fuerat, ut ipſius Anathematiſmi verba demonſtrant: *Si quis*, inquiunt, *non confitetur in Domino noſtro Jeſu Chriſto duas naturas unitas, hoc eſt, divinitatis & humanitatis, ac ſic unam naturam Dei Verbi Incarnatam, ſicut duas unitas in unâ ſubſtantiâ atque perſonâ, ſecundùm quod nobis tradidit veneranda Synodus Calchedonenſis.* Unde *Petrus Diaconus, Joannes Leontius*, cæterique Scythæ Sodales, in lib. *De Incarnatione & Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti* ad Sanctum Fulgentium & alios Epiſcopos Afros, *Cap. 2.* ſcribunt, *Igitur juxta Sanctorum Patrum traditionem, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in duabus naturis unitis & inconfuſis, id eſt, divinitatis & humanitatis, in unâ perſona ſive ſubſiſtentiâ confitemur. Nec illis acquieſcentes, qui unam Dei Verbi naturam incarnatam prædicantes, venerabilis Concilii Calchedonenſis fidem refugiunt, nec illos admittentes, qui duas naturas dolosè pronuntiantes, unam Dei Verbi naturam incarnatam minimè confitentur, æſtimantes hoc duarum naturarum profeſſioni contrarium: Quaſi aliquid aliud quàm duas naturas ineffabiliter unitas, una Dei Verbi natura incarnata ſignificet.*

Catholicum etiam eſt aſſerere ſubſtantialem ſive naturalem unitatem, ſubſiſtentialem verò, ſive perſonalem negare, qualem Neſtoriani perversè & fraudulenter admittebant, qui unum confitebantur Filium Dei & Filium Virginis Mariæ, unitione duarum perſonarum, nempe divinæ & humanæ: Et hanc vocabant unitatem ſeu unitionem ſubſiſtentialem ſive perſonalem; item ſocialem, per inhabitationem Verbi in aſſumpto homine, Verbóque unito ſecundùm affectum & gratiam, & dignitatem, & conjunctionem, & ſocietatem. At negabant Deum Verbum de Virgine natum eſſe, & naſcendo univiſſe ſibi humanitatem ſecundùm quam de Virgine naturaliter natus eſt, ſine aſſumptione novæ hypoſtaſeos; quam unitionem naſcendo factam, Orthodoxi Patres, non ſolùm ſecundùm hypoſtaſim, ſeu perſonalem, diverſo à Neſtorianis ſenſu, ſed etiam phyſicam ſeu naturalem vocabant, quia non priùs erat homo ille quàm ei Deus Verbum uniretur; neque aſſumpta eſt in ſocietatem perſona humana, ſed ipſe Deus Verbum, ſine amiſſione aut converſione, aut diminutione, aut commiſtione ſuæ Deitatis factus eſt caro, ipſe conceptus & natus eſt homo, ideóque anathema denuntiarunt Sancti Patres negantibus unionem naturalem, ut patet ex Anathematiſmo tertio Sancti Cyrilli à Synodo Epheſina approbato, cui ſecundùm ſenſum geminus eſt Anathematiſmus tertius Maxentii his verbis conceptus: *Si quis non confitetur ſubſtantialem ſive naturalem unitatem; ſecundùm id quod manens naturâ Deus Verbum naturæ eſt unitus humanæ; ſed ſubſiſtentialem ſive perſonalem dicit unitatem, aut ſecundùm illuſtrationem, ſive ſecundùm dilectionem, aut ſecundùm affectionem, Anathema ſit.* Mentem ſuam prolixiùs explicat in ſuâ Profeſſione de Chriſto. *Has igitur*, inquit, *duas naturas Dei Verbi Domini noſtri Jeſu Chriſti, hoc eſt, divinitatis & humanitatis, naturaliter ſive ſubſtantialiter, ſecundùm traditionem Sanctorum Patrum, credimus & confitemur unitas, eò quòd natura inviolabilis Dei Verbi naturæ eſt unita paſſibili: Beatiſſimo ſimul atque doctiſſimo Athanaſio dicente: Verbum caro, non caro Verbum factum eſt. Verbum autem caro factum dicitur, quia Verbi facta eſt caro, & non alicujus hominis; hoc eſt: Deus homo factus eſt, & dicitur caro, ut prætereatis carnis nomen. Cur ergo non ſufficit nobis naturalis unitio Verbi ad propriam*

carnem, & quia Deus homo factus eſt? Huic congruè Sanctiſſimus Theologus Cyrillus ad Neſtorium: Non enim, inquit, *dicimus quòd Dei natura converſa aut immutata, facta ſit caro, vel quòd in totum hominem, qui eſt ex animâ & corpore, transformata ſit; ſed illud magis, quòd carnem animatam, & animam rationalem ſibi copulaverit Verbum, & Filius Dei ſubſiſtentialiter, ineffabiliter, incomprehenſibiliter factus ſit homo, & nuncupatus ſit Filius hominis, nec nudâ tantùm voluntate, nec aſſumptione perſonæ; ſed quòd diverſæ quidem naturæ in unam convenerint, unus tamen ex utraque Chriſtus & Filius, non evacuatâ aut ſublatâ naturarum diverſitate propter unionem. Horum igitur Sanctorum Patrum doctrinam ſequentes, abominamur omnia eorum deliramenta, qui Filium Filio copulatum, aut alterum inhabitantem in altero, alterum autem alteri confitentur unitum ſecundùm affectum, aut gratiam, aut dignitatem, aut æqualem honorem, ſive auctoritatem; aut connuncupationem, ſive ſecundùm inoperationem, aut perſonalem factam credunt unitionem: Beato Cyrillo in Capitulo tertio contra Neſtorium dicente: Si quis in uno Chriſto dividit ſubſtantias poſt unitatem, ſolâ eas ſocietate connectens ſecundùm dignitatem, aut auctoritatem, aut potentiam, & non magis conventu ad unitatem naturalem, Anathema ſit. Similiter B. Gregorius in Epiſtola ad Cledonium: Si quis*, inquit, *ſicut in Propheta, ſecundùm gratiam dicit inoperaſſe Deum Verbum, & non ſubſtantialiter factam confitetur unitionem, ſit vacuus melioris inoperationis, magis autem & plenus deterioris. Unam verò duarum naturarum ſubſiſtentiam ſive perſonam, quam nobis veneranda Synodus Calchedonenſis tradidit, nullius alterius niſi Dei Verbi Incarnati & hominis facti confitemur.* Hæc Maxentius. Ex quibus patet, præcipitem eſſe *Margarini Bignæi* Cenſuram, Eutychianos fuiſſe Monachos Scythas, ex primo & tertio eorum Anathematiſmo colligentis, *Tomo iv. Bibliothecæ Patrum Edit. Pariſienſis.*

Objicies, *Hormiſdam* in Epiſtola ad *Poſſeſſorem* Epiſcopum Afrum, locutionem illam Monachorum Scytharum, *Unus è Trinitate crucifixus*, vocare diabolicæ ſemina nefanda zizaniæ. *Et niſi*, inquit, *Fidelis populi conſtantia reſtitiſſet, per diabolica ſemina nefanda zizania apud eos diffuſionem & diſcordiam commoviſſent.* Igitur Hormiſdas Scythas Monachos hæreticos judicavit.

Reſpondeo, *Hormiſdam* non Propoſitionem ipſam ſecundùm ſe ſpectatam, ſed pertinax Monachorum ſtudium, novam Eccleſiæ Quæſtionem inferentium, quæ minimè neceſſaria eſſet, ac pacem ſeditioſis contentionibus turbantium, vocaſſe *Diabolica ſemina nefanda zizania.* Lege quæ in Reſponſione ad nonum argumentum diximus.

Joannis II. & Hormiſdæ Romanorum Pontificum Decreta non pugnant.

Ex his collige, *Joannis II.* Decreta *Hormiſdæ* non eſſe contraria, cùm *Hormiſdas* propoſitionem non damnaverit, quam approbavit *Joannes*, nec oppoſitam propoſuerit Fidelibus credendam, quam anathemate *Joannes* confixit. Unde perperam *Forbeſius lib. 3. Inſtructionum Hiſtorico-Theologicarum*, Cap. xxi. Num. 30. ſcripſit: *Hîc habent, in quo ingenia ſua exerceant, infallibilitatis Pontificiæ aſſertores. Nam ſententiam hanc, quâ unus ex Trinitate dicitur paſſus carne, neque ab Orthodoxis Patribus uſurpatam eſſe, neque poſſe fidei Catholicæ convenire, ſed eſſe procacem verborum novitatem, & nefandum ſemen diabolicæ zizaniæ, pronunciavit ex Cathedra Pontificali, pro univerſitatis informatione, Hormiſdas Pontifex Romanus, & loquutionis hujus defenſores expulit & damnavit: & tamdem ſententiam Joannes Pontifex Romanus, ex Cathedra Pontificali, tum ab Orthodoxis Patribus uſurpatam eſſe, tum Catholicæ Fidei optimè convenire, pronunciavit; & contradicentes ab Eccleſiæ communione ejecit, certè non mediocri ſolertiâ, & haud vulgari opus eſſe videtur artificio, ut quiſquam iſta conciliet, & Lectori*

Calumnia arguitur Forbeſius.

cordato veraciter ac ſeriò perſuadeat, & perſpicuè oſtendat, non pugnare inter ſe adverſis frontibus iſta duorum Pontificum Cathedralia Reſponſa. Mera verò calumnia eſt, *Hormiſdam* hanc Propoſitionem, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, ex Cathedra damnaſſe, quam ne quidem examinare tunc voluit, hanc diſceptationem intempeſtivam judicans, & turbandæ potiùs Eccleſiæ, quàm ædificandæ opportunam. Unde ſatis habuit coërcere tumultuantes Monachos, intactâ & indiſcuſsâ Propoſitione, cujus prædicationem tunc nocituram potiùs prævidebat, quòd nonnullam ſpecie tenus affinitatem cum *Petri Fullonis* recèns proſcriptò dogmate habere videri poſſet iis, qui rem ſubtiliùs non diſcuterent: & quòd abſque ejus ope Synodus Calchedonenſis *Eutychetis* & *Neſtorii* hæreſim confixiſſet.

SCHOLION.

In hanc Diſſertationem, ad pag. 569. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Papa ex Cathedra num damnaverit aliquam propoſitionem quam alter approbavit?*

R. Neſcio quid ſibi velint, aut quid reprehendant. Hujuſmodi quæſtionem non inſtituo nec propono. Eo loci dumtaxat oſtendo Joannis Secundi & Hormiſdæ Romanorum Pontificum Decreta non pugnare. *Ex his collige* (inquam) *Joannis Secundi Decreta Hormiſdæ non eſſe contraria, cùm Hormiſdas propoſitionem non damnaverit, quam approbavit Joannes, nec oppoſitam propoſuerit Fidelibus credendam, quam Anathemate confixit. Unde perperam Forbeſius*, &c. Calumniam Forbeſii Heterodoxi Scriptoris adverſùs Hormiſdam refello, Pontifices duos hîc ab errore vindico; quid cauſæ eſt cur animadverſione cenſoria percellas?

DISSERTATIO III.

De V. Synodi Oecumenicæ convocatione, Præſide, Auctoritate.

ARTICULUS I.

Quis Synodum V. Oecumenicam convocaverit?

PROPOSITIO.

Synodum Quintam Oecumenicam Juſtinianus Imperator convocavit, non repugnante Vigilio Romano Pontifice.

Probatur primò ex Sacra ipſius Juſtiniani ad Synodum, quæ Collatione primâ lecta eſt. *Semper*, inquit, *ſtudium fuit Orthodoxis & piis Imperatoribus Patribus noſtris, pro tempore exortas hæreſes, per Congregationem Religioſiſſimorum Epiſcoporum amputare, & rectâ fide ſincerè prædicatâ, in pace ſanctam Dei Eccleſiam cuſtodire. Quapropter & Conſtantinus congregavit Nicææ ex diverſis Diœceſibus trecentos decem & octo Sanctos Patres... Sed & Theodoſius Senior... congregatis in Regia Urbe centum quinquaginta Sanctis Patribus... fecit rectam prædicare fidem... Theodoſius Junior congregavit priorem Epheſinam Sanctam Synodum... Piæ recordationis Marcianus congregavit Calchedone Sanctos Patres... Nos igitur ſequentes Sanctos Patres, & volentes rectam fidem ſine maculâ in Dei Eccleſiis prædicari, & impiorum conatum reſecare, primùm quidem & in veſtris vos degentes Eccleſiis interrogavimus de prædictis impiis tribus Capitulis, & veſtram nobis voluntatem manifeſtam feciſtis, pro qua & comprobavimus vos, quòd indubitanter & cum omni alacritate rectam fidem confeſſi eſtis, & impiam condemnaſtis. Quoniam verò & poſt condemnationem à vobis factam, in eiſdem ipſis permanent quidam, eadem impia Tria Capitula vindicantes, ideo vocavimus vos ad Regiam Urbem, hortantes communiter convenientes, quam habetis pro his voluntatem, iterum manifeſtare.* Juſtinianus Imperator teſtatur ſe Quintam Synodum

dum convocaſſe. Quis hac in re fide dignior?

Probatur ſecundò ex Evagrio *lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* cap. 37. *Jam verò*, inquit, *cùm Vigilius Antiqua Roma, & Mennas Nova primùm; deinde Eutychius, Alexandriæ autem Apollinarius, & Domnus Antiochiæ Epiſcopatum geſſit, Juſtinianus Quintum Concilium convocavit.*

Probatur tertiò ex *Manſueto* Mediolanenſi Epiſcopo, in Synodica ad Conſtantinum IV. Imperatorem Epiſtola. *Tunc*, inquit, *à Juſtiniano Imperatore in urbe Regia Conſtantinopoli, Concilio congregati ſunt centum ſexaginta venerandi Patres.*

Probatur quartò ex Nicephoro, *lib. 17. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ* cap. 27. *Imperator*, inquit, *Juſtinianus Sanctam Occumenicam Synodum, Epiſcopis Eccleſiarum omnium convocatis, coëgit.* Ex his omnibus conſtat Quintam Synodum Occumenicam fuiſſe à Juſtiniano Imperatore convocatam.

Probatur ſecunda pars, quòd ſcilicet Concilii convocationi Vigilius noo repugnaverit, immò conſenſerit, ex ipſius Epiſtola ad *Eutychium* & Epiſcopos ſub ipſo conſtitutos. *Veſtrum*, inquit, *deſiderium cognoſcentes, annuimus ut de Tribus Capitulis, ex quibus quæſtio nata eſt, facto regulari Conventu, ſervatâ æquitate, mediis Sacroſanctis Evangeliis, collationem cum unitis Fratribus habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens his quæ à Sanctis quatuor ſunt definita Conciliis.* Data eſt hæc Epiſtola VIII. Idus Januarias, Imperii Juſtiniani anno XXVII. poſt Conſulatum Baſilii anno XII. quatuor ante Synodum Quintam menſibus, quæ eodem annó celebrata eſt IV. Nonas Maias.

Probatur ſecundò ex Quinta Synodo, Collatione VIII. ubi de Vigilio aiunt Patres: *Poſtea tamen & conſenſit in ſcriptis in Concilio convenire, & diſceptare unà nobiſcum de his Tribus Capitulis, ut Definitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei recta conveniens.*

Probatur III. ex Synodo VI. Oecumenica, in Sermone Acclamatorio ad Imperatorem. *Sicut*, inquit, *& Vigilius poſt hæc Juſtiniano piiſſimo conſonuit, & V. Concilium conſtitutum eſt, ut eorum Opuſcula, quæ latenter reperta ſunt plena abominatione, anathematizarentur.*

ARTICULUS II.

Quis præfuerit Synodo V. Oecumenicæ?

PROPOSITIO.

Concilio Quinto Oecumenico præfuit Eutychius Conſtantinopolitanus Patriarcha. Præeſſe tamen jure ſuo poterat Vigilius Romanus Pontifex.

Probatur prima pars ex Actis Concilii, in quibus Eutychius primo loco ſediſſe, & omnia egiſſe memoratur, quæ Præſides Conciliorum agere ſolent. Prima Collatio dicitur habita *Conſidentibus in Secretario venerabilibus Epiſcopis, Eutychio Sanctiſſimo Patriarcha Regiæ Conſtantinopolis novæ Romæ, Apollinario Sanctiſſimo Archiepiſcopo Alexandrinæ Civitatis, Domno Sanctiſſimo Patriarcha Theopolitanæ Civitatis.*

Probatur ſecunda pars ex Epiſtola *Eutychii* Conſtantinopolitani Patriarchæ ad Vigilium. *Neceſſarium eſt*, inquit, *conferri de Tribus Capitulis, unde quibuſdam quæſtio nata eſt. Et ideo petimus, Præſidente nobis veſtrâ Beatitudine, ſub tranquillitate & Sacerdotali manſuetudine, propoſitis Sanctis Evangeliis, communi tractatu eadem Capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem Quæſtioni imponi Deo placitum, & convenientem his quæ à Sanctis quatuor Conciliis definita ſunt.* Præeſſe igitur jure ſuo poterat Concilio V. Generali Vigilius Romanus Pontifex.

Probatur ſecundò. Is de jure Quintæ Synodi Oecumenicæ Præſes erat, ad quem majora Eccleſiæ negotia, ratione Primatûs eſſe referenda, ipſi Quintæ Synodi Patres agnoverunt. Atqui majora Eccleſiæ negotia ad Vigilium Romanum Pontificem, ratione Primatûs, eſſe referenda, ipſi Quintæ Synodi Patres agnoverunt. Igitur Vigilius de jure Quintæ Synodi Oecumenicæ Præſes erat; quamvis revera non præfuerit, quia Concilio adeſſe noluit.

Probatur minor ex Relatione Mopſueſtenæ Synodi contra *Theodorum Mopſueſtenum* celebratæ, ad *Vigilium*, quæ in Quinta Synodo, *Collatione V.* lecta & approbata eſt. *Decebat verò*, inquit, *cùm primam inter Sacerdotes Dignitatem ſortiti eſtis, Sanctiſſimi, ea quæ ad Sanctarum Eccleſiarum ſtatum reſpiciunt, manifeſta veſtræ divinitus honoratæ Beatitudini fieri. Hoc benè & Chriſtianiſſimus noſter Imperator conſiderans, & ad veſtram ſcientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopſueſtenæ Eccleſiæ Epiſcopo mota ſunt, juſſit referri.* Igitur Mopſueſtena Synodus, & Quinta Occumenica, agnoverunt majora Eccleſiæ negotia, ad Vigilium Pontificem Maximum, ratione Primatûs eſſe referenda, adeóque & Trium Capitulorum cauſam: Proindéque illum Synodi ad eorum examen convocatæ, de jure Præſidem eſſe, ſi adeſſe voluiſſet.

Probatur tertiò ex *Photio* in libro *de ſeptem Synodis* ita ſcribente: *Sanctum & Oecumenicum Concilium Quintum centum quinquaginta Epiſcoporum præſentiâ & concurſu celebratum eſt. Præfuerunt Mennas primùm, deinde Eutychius ipſius Regiæ Civitatis Antiſtites, & Vigilius Romæ Epiſcopus, qui in civitate quidem aderat, ſed Concilio non aderat: Et quamvis ad ſacri cœtus conventum promptus non eſſet, communem tamen Patrum fidem Libello comprobavit: Apollinarius Alexandriæ, Domnuſque Antiochiæ Epiſcopi, & Didymus & Evagrius, Euſtochii Hieroſolymorum Epiſcopi vicem gerentes.* Vigilius Romæ Epiſcopus Concilio, cui nec per ſe, nec per Legatos aderat, non præfuit. Non aliâ itaque ratione à Photio inter Oecumenici Concilii Quinti Præſides recenſetur, niſi quia jus præſidendi penès ipſum erat, quo jure non eſt uſus, quia Concilio adeſſe noluit. Secum ipſe pugnavit Photius, niſi ſic intelligatur. Quamquam in eo errat, quòd huic Synodo Mennam primùm, deinde Eutychium ſcribit præfuiſſe. Duo namque Concilia diverſis temporibus Conſtantinopoli habita in unum confundit. Primum celebratum eſt anno quingenteſimo trigeſimo ſexto, quo Agapetus Romanus Pontifex exceſſit è vita: Alterum coactum eſt anno quingenteſimo quinquageſimo tertio, quo Vigilius Romanam regebat Eccleſiam. In primo nulla de Tribus Capitulis mota quæſtio eſt. Secundum ad iſtius Controverſiæ examen ac Judicium convocatum fuit. Primo præfuit Mennas: alteri Eutychius Mennæ Succeſſor, ut ex utriuſque Concilii Actis compertum eſt. Cùm autem Patriarchas omnes Concilii Præſides facit *Photius*, impropriè loquitur, ſicut & *Cedrenus* in Compendio Hiſtoriarum, *Zonaras* Tomo III. Annalium, *Nilus* in libro *de Synodis*, & Author *Libelli Synodici*, qui cum Photio Patriarchas omnes Concilio Quinto Oecumenico præfuiſſe ſcribunt. Ille enim verò propriè præeſt, qui dignitate Sedis cæteris antecellit. At *Eutychius* Conſtantinopolitanus Patriarcha, *Vigilio* Romano Pontifice abſente, dignitate Sedis cæteris antecellebat, utpote Secundæ Sedis Antiſtes, ſecundùm jus Orientalium Eccleſiarum. Solus itaque propriè loquendo præerat, quamvis alii Patriarchæ, qui poſt ipſum, ſuo quiſque ordine, ante omnes Metropolitanos & Epiſcopos ſedebant; ſuo quodam modo, & impropriè præfuiſſe dici poſſint.

Photii error emendatur.

Objicies teſtimonium *Zonaræ*, Tomo III. Annalium ſcribentis: *Sub hoc Eutychio Concilium V. eſt coactum CLXV. Sanctorum Patrum, quorum primus*

ac

ac præcipuus fuit Vigilius. Item *Nili* Rhodienſis Epiſcopi teſtimonium in lib. *de Synodis*, ubi de Quinta Synodo ita ſcribit: *Præerant Synodo Vigilius Papa Romæ, Eutychius Conſtantinopolis, &c.* Vigilius itaque præfuit Concilio.

Reſpondeo, Erraſſe illos Authores, niſi fortè cum *Photio* intellexerint Vigilium de jure Præſidem fuiſſe Concilii, quamvis revera non præfuerit, quia adeſſe noluit: & vetuerit ne Tria Capitula, quæ damnavit Concilium, damnarentur.

Objicies ſecundò: Una ex præcipuis Synodi Oecumenicæ conditionibus eſt ut illi præſit Romanus Pontifex per ſe, vel per Legatos. Itaque vel Conſtantinopolitana Secunda Synodus non eſt Oecumenica, vel ipſi præfuit Vigilius Pontifex Maximus.

Reſpondeo, diſtinguo Antecedens: Et hanc conditionem ſupplet Sedis Apoſtolicæ approbatio, & totius Eccleſiæ conſenſus, concedo; Et hæc conditio ita neceſſaria eſt ut ſuppleri non poſſit, nego. Hæc reſponſio nititur auctoritate *Gelaſii Primi* Romani Pontificis *Epiſtola XIII. ad Epiſcopos Dardaniæ*, in quâ malè, & benè geſtam Synodum ſic deſcribit: *Ubi etiam conſequenter oſtenditur, quia malè geſta Synodus, id eſt, contra Scripturas ſanctas, contra doctrinam Patrum, contra Eccleſiaſticas Regulas, quam tota meritò Eccleſia non recepit, & præcipuè Sedes Apoſtolica non probavit; per benè geſtam Synodum, id eſt, ſecundum Scripturas, ſecundum Traditionem Patrum, ſecundum Eccleſiaſticas Regulas, pro Fide Catholica & Communione prolatam, quam cuncta recepit Eccleſia, quam maximè Sedes Apoſtolica comprobavit, & debuerit & potuerit immutari.* Vides Gelaſium Papam inter conditiones benè geſtæ Synodi non recenſere, quòd ſit à Romano Pontifice convocata, aut quòd ipſi Romanus Pontifex per ſe, aut per Legatos præfuerit: & quòd hanc ſecundam conditionem Sedis Apoſtolicæ approbatio & Eccleſiæ conſenſus ſupplere poſſunt. Cùm itaque Vigilius & ejus Succeſſores Quintam Synodum confirmaverint, eámque tota receperit Eccleſia ut Oecumenicam; nihilo minus Oecumenica eſt, etſi Romanus Pontifex ipſi non præfuerit.

ARTICULUS III.

Utrum Quinta Synodus approbata ſit ab Eccleſia?

PROPOSITIO.

Quinta Synodus à Vigilio Romano Pontifice, & ejus Succeſſoribus approbata eſt, & totius demum Eccleſiæ conſenſu recepta. Unde inter Oecumenicas meritò numeratur.

Probatur ex Epiſtola *Vigilii* ad *Eutychium Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, & ad omnem præjacentem Sanctam Synodum*, cujus authentiam ſatis probavimus in Synopſi, *Cap.* 2. §. IX. Quâ Epiſtolâ *Conſtitutum*, & alia quæ pro Trium Capitulorum defenſione ſcripſerat, vel geſſerat, reſcidit. *Si in omni negotio*, inquit, *ſapientia ratio poſtulat, ut id de quo quæritur, retractetur, neque pudori eſſe debet, cùm ea quæ ab initio omiſſa, ſtudio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quantò magis Eccleſiaſticis diſceptationibus convenit, eamdem rationem in illis quoque obſervari; præcipuè cùm manifeſtum ſit, Patres noſtros, & maximè Beatiſſimum Auguſtinum, qui in Divinis Scripturis claruit, Romana eloquentia Magiſtrum, propria ſcripta retractaſſe, dictáque ſua correxiſſe, atque illa quæ omiſerat, ac deinde invenerat, addidiſſe. Nos quoque ſimiliter illis exemplis invitati, in controverſia Trium Capitulorum ſupra memoratorum numquam deſtitimus, quin inveſtigaremus quid de prædictis Tribus Capitulis in Patrum noſtrorum Literis verius inveniri poſſit.* Deinde *Theodori Mopſueſteni*, *Theodoreti* in Scriptis contra *S. Cyrillum*, & *Ibæ* in Epiſtola ad *Marim Perſam* recenſitis erroribus, ita pronuntiat: *Prædicta itaque Tria impia Capitula anathematizamus, & condemnamus: ſcilicet impium Theodorum Mopſueſtiæ unà cùm impiis ejus Scriptis, & quæcumque impie Theodoretus ſcripſit, atque etiam Epiſtolam, quæ dicitur ab Iba ſcripta fuiſſe, quâ ſuperiùs dicta profana blaſphemiæ comprehenduntur. Quin etiam quemcumque, qui crediderit, aliquo ullo tempore ea Capitula debere ſuſcipi, aut defendi, vel conatus fuerit hanc præſentem condemnationem ſubvertere, ſimili anathemati ſubjicimus. Quoſcumque verò, qui rectam fidem ſervantes à dictis Synodis prædicatam, memorata Tria Capitula condemnaverunt, vel etiam condemnant, Fratres & Conſacerdotes eſſe definimus. Quæ verò aut à me, aut ab aliis, ad defenſionem prædictorum Trium Capitulorum facta ſunt, præſentis hujus Scripti noſtri definitione evacuamus.* Data eſt Epiſtola ante VI. Idus Decembres, Imperii Juſtiniani anno XXVII. Poſt Conſulatum Baſilii anno XII. Ultima Collatio Quintæ Synodi habita fuerat IV. Nonas Junias ejuſdem anni. Sex itaque duntaxat menſibus à Synodi celebratione & fine elapſis, ipſam *Vigilius* Romanus Pontifex confirmavit.

Idem probatur ex *Euſtathio* Preſbytero Conſtantinopolitano in Vita Eutychii Patriarchæ, *Cap.* 23. ubi cùm quatuor Patriarchas, *Vigilium Romanum, Eutychium Conſtantinopolitanum, Domnum Antiochenum*, & *Apollinarem Alexandrinum*, tempore Quintæ Synodi in Regia Urbe fuiſſe præmiſiſſet, addit: *Cùm igitur ex quatuor Paſtorum concordiâ rectóque ſenſu factum eſſet unum Ovile, atque unus Paſtor, & omnis diſciplinæ moderatio per Sacerdotes & Sacerdotum Præſules conquieviſſet, diſceſſerunt ad ſuas ſinguli civitates & populos magno cum gaudio.* Concordes autem non fuiſſent quatuor Patriarchæ, ſi *Vigilius* à cæteris diſſenſiſſet, nec Synodum Conſtantinopolitanam, & factam in ea Trium Capitulorum damnationem approbaſſet. Major autem *Eutychio* coævo Authori, & oculato teſti fides eſt adhibenda, quàm *Anaſtaſio Bibliothecario*, qui *Vigilium* in exilium à *Juſtiniano* pulſum ſcribit, quòd Synodi Quintæ Decreta recipere noluiſſet.

Id confirmat *Cyrillus Scythopolitanus*, in Vita *S. Sabæ*, laudatâ Actione 1. Septimæ Synodi. *Itaque*, inquit, *cùm Sancta univerſalis Quinta Synodus Conſtantinopoli eſſet congregata, communi & generali anathemate rejecti ſunt Origenes, Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, & quæcumque ab Evagrio & Didymo dicta ſunt de præexiſtentia: Probarunt autem id quatuor Patriarchæ præſentes.* Itaque Vigilius Quintam Synodum approbavit, antequam Conſtantinopoli diſcederet. Non eſt igitur in exilium ob pertinacem ejus improbationem deportatus.

Idem ſignificant hæc *Liberati* Capitulorum Trium defenſoris acerrimi verba Cap. XXII. Breviarii: *Ab ipſa hæreſi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitæ terminum habuerit, notum eſt omnibus.* Juſtiniani ſtudia adversùs Tria Capitula, & eorum Defenſores, necnon contra Quintæ Synodi, quæ illa proſcripſit, Impugnatores, hæreſim vocat; ab eâ afflictum ait Vigilium, quia multis affectus eſt injuriis ut ab eo Trium Capitulorum damnatio extorqueretur: ſed coronatum non fuiſſe ſcribit, quia non fuit in ſententiâ conſtans, & ipſorum damnationem in Synodo factam approbavit. Si autem à ſententia quam ſuo firmaverat Conſtituto, non receſſiſſet Vigilius, & propterea deportatus fuiſſet in exilium, quantis putas præconiis ipſum *Liberatus* Trium Capitulorum acerrimus propugnator celebraſſet?

Idem colligitur ex *Victore Tunonenſi*, qui cùm poſt Baſilii Conſulatum anno XIII. coactam Synodum V. ſcripſiſſet, præſentibus Conſtantinopoli

Primarum

Primatum Sedium Epiſcopis, Vigilio Romano, Eutychio Conſtantinopolitano, Apollinari Alexandrino, & Domno Antiocheno, ſubdit: *Ibi Tria Capitula cum defendentibus ea, damnationi ſubjiciunt, ſibique ipſis pœnitentiæ regreſſum pœnaliter intercludunt, tali ſe perpetuò anathemate obſtringentes, &c. Quorum Decretis Ruſticus Romanæ Eccleſiæ Diaconus, & Felix Guillenſis Monaſterii Provinciæ Africanæ Hegumenus contradicentes ſcripto, Thebaida in exilium cum ſociis tranſmittuntur.* Certè qui horum exilium ob Trium Capitulorum defenſionem memoriæ commendavit, earumdem partium Author, Vigilii exilium hic minimè ſiluiſſet, cujus commemoratio maximi fuiſſet ponderis ad æquitatem ſententiæ illius comprobandam, quæ Tria Capitula nolebat damnari. Non enim nullius erat momenti Romani Pontificis in illorum defenſione uſque ad exilium conſtantia, ut prætermitteretur. Quamobrem in Victoris Tunonenſis Chronicon mendum irrepſit, ubi anno poſt Conſulatum Baſilii XVII. conceſſam ſcribit Vigilio Papæ facultatem Romam redeundi, cùmque in itinere obiiſſe. Nam plures Pelagii I. qui Vigilio ſucceſſit, Epiſtolas legimus, ad *Childebertum* Regem Francorum, ad *Sapaudum Arelatenſem*, ad *Epiſcopos Tuſciæ* datas anno poſt Conſulatum Baſilii XV. Chriſti DLVI. Ante illum igitur annum obierat *Vigilius*. Qua ratione igitur dici poteſt ipſum anno poſt Conſulatum Baſilii XVII. Chriſti DLVIII. à Juſtiniano, Romam remiſſum, quod viri eruditi,* *Sirmondus, Halloïxius, & Lupus Chriſtianus*, mendoſo *Victoris Tunonenſis* loco decepti, ſcripſerunt? Equidem *in Auctario Marcellini Comitis* legimus, anno poſt Conſulatum Baſilii XIII. *Vigilium* ab Imperatoribus Romanis exilio, ſolutum, cùm Romam redire cœpiſſet, in Sicilia morbo calculi obiiſſe. Sed videtur illius Auctarii Scriptor abſentiam ab Urbe, & longiorem Conſtantinopoli moram exilii nomine ſignificaſſe. Ut ut eſt de illius Scriptoris mente, certum eſt *Vigilium* in gratiam *Juſtiniani* receptum fuiſſe menſe Auguſto anni XIII. poſt Baſilii Conſulatum Chriſti DLIV. ut probat ejuſdem Imperatoris Conſtitutio in bonum Romanorum à *Vigilio* Conſtantinopoli tunc temporis præſente impetrata, quâ ipſis conceſſit ut his menſuris & ponderibus uterentur, quæ *Vigilio* mox in Urbem redituro perferenda tradiderat. Satis itaque fecerat Juſtiniano Vigilius, damnando Tria Capitula, & Quintam Synodum approbando. Diuturnum itaque illius exilium à Viris Eruditis aſſertum, merum & inane commentum eſt, ut egregiè probavit *Noriſius*, in Diſſertatione Hiſtorica de Synodo V. Id confirmatur ex *Photio, in Epiſtola Encyclica*, ubi de Vigilio & V. Synodo ita ſcribit: *Vigilius aderat apud Urbem quidem, Synodo tamen non interfuit, eò quòd nolebat ſponte ſe ad illum aggregare Conventum. Ille autem nihilominus fidem communi Patrum ſuffragio editam Libello ſuo confirmavit.*

* Sirmond in Synopſi Chronol. ad lib. Facundi, Lupus in Notis ad V. Synodum.

Pelagium Primum Vigilii Succeſſorem, qui ob pertinacem Trium Capitulorum defenſionem à Juſtiniano Imperatore miſſus in exilium fuerat, cùm Vigilii Apocriſiarium ageret, ea damnaſſe, & Synodum Quintam recepiſſe, antequam eligeretur Pontifex, teſtis eſt Victor Tunonenſis, in Chronico. Idque ejus Epiſtolæ ad *Narſem*, & ad Epiſcopos Tuſciæ Schiſmaticos, liquidò probant. Epiſtola V. ad *Narſem* contra *Paulinum Aquileienſem*, Schiſmaticæ factionis caput, qui Provinciali coacta Synodo, Quintum Concilium damnaverat, ita ſcribit: *Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem Synodum congregare: ſed quoties aliqua de univerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut ſponte ii qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant, ad Apoſtolicam Sedem pro recipiendâ ratione conveniant; aut ſi fortè ita obſtinati & contumaces exſtiterint, ut doceri non velint, eos ab iiſdem Apoſtolicis Sedibus aut utrubi ad ſalutem quoquo modo neceſſe eſt; aut (ne aliorum perditio eſſe poſſint) ſecundùm Canones, per ſeculares comprimi Poteſtates.* Ubi & Synodum Conſtantinopolitanam adversùs Tria Capitula celebratam *Univerſalem Synodum* vocat, & Schiſmaticos illius Impugnatores, invocato etiam ſæcularium Poteſtatum auxilio coërcet. Et Epiſtola III. ad eumdem: *De Liguribus atque Veneticis, & Iſtriis Epiſcopis quid dicam? Quos idonea eſt Excellentia veſtra, & ratione, & poteſtate reprimere, & dimittitis eos in contemptum Apoſtolicarum Sedium, de ſua ruſticitate gloriari: Cùm, ſi quid eos de Judicio Univerſalis Synodi, quod Conſtantinopoli per primam nuper elapſam Indictionem actum eſt, fortè movebat, ad Sedem Apoſtolicam, electis aliquibus de ſuis, qui dare & accipere rationem poſſent, dirigere debuerant; & non clauſis oculis Corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt, Sanctam Eccleſiam lacerare. Nolite ergo dubitare hujuſmodi homines Principali vel Judiciali Auctoritate comprimere.*

III. *Pelagius Secundus* Synodum Quintam confirmavit, ut conſtat ex ipſius Epiſtola ad *Eliam Aquileienſem*, & Iſtriæ Epiſcopos, ab Eccleſia Romana ob Trium Capitulorum defenſionem divulſos, in quâ hæc habet: *Per ea quæ piæ memoriæ Juſtiniani Principis temporibus acta ſunt, Fraternitas veſtra ſuſpicatur Sanctam Calchedonenſem Synodum fuiſſe convulſam: Sed abſit hoc à Chriſtiano opere, à Chriſtiana cogitatione. In ipſa quippe, Nicæna, Conſtantinopolitana, ac prima Synodus Epheſina firmata eſt: & quiſquis illam parte aliquâ convellere nititur, illas nimirum funditus, quæ per hanc firmatæ ſunt, deſtruere conatur.* Teſtatur in eadem Epiſtolâ, Deceſſores ſuos, qui Tria Capitula primùm propugnaverant, *Vigilium* ſcilicet ac *Pelagium I.* eorum tandem conſenſiſſe damnationi, & Quintam Synodum approbaſſe. *Quid enim*, inquit, *divini conſilii fuiſſe credimus, Fratres, quòd diu Saulum omnipotens Deus repugnatorem ſuæ fidei eſſe permiſit, & ſic eum ſuæ fidei Prædicatorem fecit; niſi ut cunctis, quibus per illum fuerat prædicaturus, oſtenderet quia valdè verum eſt Dei Evangelium, quod & tantâ duritia inclinata prædicaret... Debet ergo perpendere veſtra Dilectio; quia Prædeceſſorum noſtrorum conſenſus in hâc causâ tantò poſt inanis non fuit, quantò priùs duris contradictionum laboribus inſudavit.*

IV. *S. Gregorius Magnus* eamdem Synodum confirmavit, ut conſtat ex ipſius Epiſtola ad *Joannem* Epiſcopum Conſtantinopolitanum, 24. lib. 1. *Sicut Evangelii quatuor libros*, inquit, *ſic quatuor Concilia ſuſcipere & venerari me fateor, Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii dogma deſtruitur: Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur: Epheſinum etiam Primum, in quo Neſtorii impietas judicatur: Calchedonenſe verò, in quo Eutychetis Dioſcorique pravitas reprobatur, totâ devotione complector, integerrimâ approbatione cuſtodio: Quia in his velut in quadrato lapide, Sanctæ Fidei ſtructura conſurgit, & cujuſlibet vitæ atque actionis norma conſiſtit... Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo Epiſtola quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: Et Theodorus, perſonam Mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſiſtentiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur: Scripta quoque Theodoreti, per quæ B. Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector: Quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliter ſapit, anathema ſit.*

Et Epiſtola 36. Libri II. Epiſcopos Iſtriæ Schiſ-

maticos ad Eccleſiæ unitatem invitans, Quintæ Synodi Judicium in cauſa Trium Capitulorum æquiſſimum fuiſſe probat. *Nam in Synodo*, inquit, *in quâ de Tribus Capitulis actum eſt, apertè liquet nihil de fide convulſum eſſe, vel aliquatenus immutatum; ſed, ſicut ſcitis, de quibuſdam illic ſolummodo perſonis eſt actitatum: Quarum una cujus Scripta evidenter à rectitudine Catholicæ Fidei deviabant, non injuſtè damnata eſt.* Et infrà. *Ut igitur de Tribus Capitulis, animis veſtris, ablatâ dubietate, poſſit ſatisfactio abundanter infundi, Librum, quem ex hac re ſanctæ memoriæ Deceſſor meus Pelagius ſcripſerat, vobis utile judicavi tranſmittere. Quem ſi, depoſitô voluntariæ defenſionis ſtudio, puro vigilantique corde, ſæpius volueritis relegere, eum vos per omnia ſecuturos, & ad unitatem noſtram nihilominus reverſuros eſſe confido. Porro autem ſi poſt hujus Libri lectionem, in eâ, qua eſtis, volueritis deliberatione perſiſtere, ſine dubio non rationi operam, ſed obſtinationi vos dare monſtratis. Unde iterum Caritatem veſtram admoneo, ut quoniam, Deo ſuffragante, fidei noſtræ integritas in cauſa Trium Capitulorum inviolata permanſit, mentis tumore depoſito, tantò citiùs ad Matrem veſtram, quæ filios ſuos expectat & invitat, Eccleſiam redeatis, quantò vos ab eâ quotidie expectari cognoſcitis.* Et in Epiſtola ad *Secundinum Monachum*, 57. Libri VII. *Synodus*, inquit, *quæ poſt Calchedonenſem generaliter facta eſt, ideirco à nobis recipitur, quia ejuſdem Synodi in omnibus ſequax, honorem illius auctoritatemque cuſtodit.* Et in Epiſtola ad *Conſtantium Mediolanenſem*, 37. Libri III. *De illa*, inquit, *Synodo quæ in Conſtantinopoli poſtmodùm facta eſt, quæ à multis Quinta nominatur, ſcire vos volo, quia nihil contra quatuor ſanctiſſimas Synodos conſtituerit, vel ſenſerit: Quippe quia in eâ de perſonis tantummodo, non autem de fide aliquid geſtum eſt, & de his perſonis, de quibus in Calchedonenſi Concilio nihil continetur: Sed poſt expreſſos Canones facta contentio, & extrema Actio de perſonis ventilata eſt.*

V. *Sanctus Maximus Martyr*, in Diſputatione cum *Pyrrho* Monothelita, Quintæ Synodi auctoritate illum urget. *Quinta verò Synodus*, inquit, *ut omnia prætermittam, cùm decrevit ipſis verbis, ut amplecteremur omnia Scripta Sanctorum Athanaſii, & Baſilii, & Gregorii, & aliorum, cum adjunctione egregiorum Doctorum, in quorum Scriptis ſunt duæ voluntates, & duas voluntates tradiderunt.*

VI. *Martinus I.* Pontifex Maximus in Concilio Lateranenſi adversùs Monothelitas, *Secretario IV.* legi juſſit V. Concilii Definitionem cum hac Epigraphe: *Definitio Sancta Quintæ Synodi.*

VII. *Sophronius* Patriarcha Hieroſolymitanus, in Synodica, quæ relecta eſt Actione XI. Concilii VI. Oecumenici, Quintam Synodum ſe ſuſcipere & venerari profitetur. *Super his autem magnis & univerſalibus venerandis quoque ac Sacratiſſimis Sanctorum Patrum honore coæquandis quatuor Conventibus, etiam Sanctum Quintum præter iſtos, & poſt iſtos, aliud Concilium univerſaliter conſtitutum ſuſcipio, omnéſque ejus præclaras Definitiones; Quod ad confirmationem quidem nominatiſſimi Calchedonenſis Concilii congregatum eſt, &c.*

VIII. Synodus Sexta, in Definitione Fidei, *Actione XVIII.* Quintæ Synodo ſe adhærere profitetur. *Super has*, inquit, *& ultima harum Quinta Sancta Synodo* (adhæremus) quæ *hîc congregata eſt adversùs Theodorum Mopſueſtenum, Origenem, Dydimum, Evagrium, & ſcripta Theodoreti adversùs XII. Capitula laudabilis Cyrilli, & Epiſtolam quæ dicitur Ibæ ad Marim Perſam, &c.* Hanc pariter inter Synodos Oecumenicas commemorat *Leo II.* in Epiſtola confirmatoria VI. Synodi ad Conſtantinum Imperatorem.

IX. *Diurnus Romanorum Pontificum*, in Indiculo Pontificis, ſive in Profeſſione fidei, quam recens electus Pontifex emittebat, Quintam Synodum cum aliis Oecumenicis connumeratam & receptam oſtendit. *Sancta quoque univerſalia Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum I. Calchedonenſe, & ſecundum Conſtantinopolitanum, quod Juſtiniani piæ memoriæ Principis temporibus celebratum eſt, uſque ad unum apicem immutilata ſervare.*

X. Conſtantienſis etiam Synodus in Formula Profeſſionis Fidei à Romano Pontifice mox eligendo faciendæ, quam *Seſſione XXXIX.* edidit, Conſtantinopolitanam adversùs Tria Capitula Synodum inter Oecumenicas recenſet. *Ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cujus Eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & Beato Petro Apoſtolorum Principi, corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere ſanctam Fidem Catholicam, ſecundum traditionem Apoſtolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum Sanctorum Patrum: maximè autem octo Conciliorum Univerſalium, videlicet Primi Nicæni, Secundi Conſtantinopolitani, Tertii Epheſini, Quarti Calchedonenſis, Quinti, & Sexti, Conſtantinopolitanorum. Septimi item Nicæni, Octavi quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, & Viennenſis, Generalium etiam Conciliorum.* Ex quibus patet, Quintam Synodum à *Vigilio* & ejus Succeſſoribus approbatam fuiſſe, & univerſalis Eccleſiæ conſenſu receptam. Quamobrem *Halloixii* temeritatem qui excuſaverit, temerarium ipſe ſe prodet. Is in *Origene defenſo*, Quintam Synodum *magis ab Eccleſia toleratam eſſe ac permiſſam, quàm grato & volenti animo admiſſam ac receptam*, ſcripſit: Et has adversùs illam evomuit, omnium Catholicorum execratione deteſtandas voces: *Quomodo Juſtiniani Conciliabulum inſtigante diabolo conciatum & confectum, poteſt ulla veneratione eſſe dignum?* Et hæc Virum Religioſum, & Sacerdotem ſcribere! Proh pudor!

Refellitur Halloixius.

Objicies, Eccleſiam Hiſpanienſem Quintam Synodum non recepiſſe, quæ tamen communione conjuncta ſemper fuit cum Romanis Pontificibus, aliiſque Epiſcopis & Eccleſiis hanc Synodum recipientibus. Igitur varias in ſententias circa illius auctoritatem diſtracti fuerunt Catholicæ Communionis Antiſtites; & liberum cuilibet fuit illam rejicere, vel admittere, modò Eccleſiæ non violaret unitatem. Concilium autem Oecumenicum ſic pro ſuo arbitrio rejicere non licet aliquibus Eccleſiis.

Probatur Antecedens ex Fidei Profeſſione, quam *Reccaredus* Hiſpaniæ Rex Toletanæ Synodo III. obtulit; & Synodus probavit, in quâ primas quatuor duntaxat Synodos œcumenicas ſe recipere profitetur, Quintam Synodum nequidem memorat. *Reccaredi* & Tertiæ Synodi Toletanæ veſtigia ſecuti ſunt Rex *Reccesſuinthus*, & VIII. Synodi Toletanæ Patres. Et Synodus Toletana XIV. Acta Sextæ Synodi Oecumenicæ Conſtantinopoli contra Monothelitas celebratæ approbans *Canonibus 6. & 7.* ipſam poſt Calchedonenſe Concilium continenter memorat, & poſt ipſam ordine ſuo recipiendam decernit, nullâ prorsùs facta Quintæ Synodi adversùs Tria Capitula celebratæ mentione. En ejus verba: *Habebunt ergo* (illius Concilii Acta & Decreta) *ſui ordinis locum, quæ ſublimationis habent & meritum. Unde his Conciliis ea ipſa ſubnectenda decernimus, quorum & auctoritate fulta probamus. Poſt Calchedonenſe igitur Concilium, hæc debito honore, loco & ordine collocanda ſunt, ut cujus glorioſo themate fulgent, ei & loci & ordinis coaptentur honore.* Denique Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis, in Catalogo Virorum Illuſtrium, tam longè abeſt à Quinta Synodo recipiendâ, ut *Theodorum Mopſueſtenum* ab eâ in injuriam Calchedonenſis Concilii damnatum aſſerat, eúmque Clariſſimum

Ecclesiæ

Eccleſiæ Doctorem vocet. *Hunc*, inquit, *Acephalorum Epiſcopi, in præjudicio Calchedonenſis Concilii, Juſtiniano Principe compellente, damnâre poſt mortem, cum Ibâ & Theodoreto Epiſcopis cenſuerunt: dum conſtet eum, laudabilium Virorum teſtimoniis, Clariſſimum Eccleſiæ Doctorem fuiſſe.* Idem *Facundi Hermianenſis* libros pro defenſione Trium Capitulorum commendat, *Quorum ſtylo elicuit præfata Tria Capitula in proſcriptione Apoſtolicæ Fidei, & Synodi Calchedonenſis impugnatione fuiſſe damnata.*

Reſpondeo, Totius Eccleſiæ Orientalis, & reliquarum Occidentis Eccleſiarum, præter paucos Schiſmaticos; & maximè Romanæ Eccleſiæ Judi- B cium & conſenſum, quo Synodus Quinta inter Oecumenicas recepta eſt, invictiſſimè probare ſacram illius auctoritatem, & Decreta illius adversùs Tria Capitula totius Mundi reverentiâ conſecrata eſſe. Nec ullius momenti eſt Hiſpanorum diuturnus diſſenſus. *Nam civitatis unius, aut etiam Provinciæ alicujus vel Regni errori, univerſalis Concilii Decreta præponi debent. Et ſi quando paucorum errantium diſſenſio contra omnium, vel certè multò plurium Catholicorum conſenſionem rebellaverit, præferenda eſt portionis corruptioni, univerſitatis integritas* (inquit Vincentius Lirinenſis, Commonitorii 1. Cap. 4.)

Prætereà, Romani Pontifices diſſenſum illum Hiſpanorum, qui ſervatâ Eccleſiæ pace & unitatis vinculo, Synodum Quintam adversùs Tria Capitula non recipiebant, non approbarunt, ſed œconomiâ, quadam diſſimularunt & tolerarunt, donec errorem facti dedocerentur, quô perſuaſum ipſis erat, Quintam Synodum Calchedonenſi eſſe contrariam. Quod progreſſu temporis factum eſt. Hac autem œconomiâ tantò lubentiùs uſi ſunt Summi Pontifices, quòd Hiſpani Epiſcopi Synodum Quintam palam & procaciter non impugnarent, ſed modeſto ſilentio ipſam prætermitterent duntaxat, & *Anathema* dicerent illi, *qui Concilia omnia Epiſcoporum Orthodoxorum, conſona Conciliis Niceno, Conſtantinopolitano, Epheſino Primo, & Calchedonenſi non recipit*, ut conſtat ex Concilio Toletano III. Ideò autem erga Catholicos & pacificos Antiſtites hâc diſpenſatione aliquamdiu utendum exiſtimarunt Pontifices Romani, quia *Non de Fide, ſed de perſonis tantummodo*, in Quinta Synodo, quam nondum recipiebant Antiſtites illi Hiſpani, actum erat. Et ipſorum in diſſentiendo à cæteris Eccleſiis modeſtia, reverentia erga Sedem Apoſtolicam, erga cæteros Coëpiſcopos caritas, & ad pacem comparatus animus, ſpem faciebant maximam, quòd, errore facti brevi depoſitô, ad ſententiam Eccleſiæ accederent univerſæ. Quamobrem Summi Pontifices in ipſos ſummo jure agere noluerunt.

SCHOLION I.

In Diſſertationis hujus Articulo I. & II. pag. 572. & 574. Edit. primæ, Religioſi Cenſores Propoſitiones duas notant, in iſtam complexam ab ipſis redactos: *Synodus ab Imperatore convocatur, cui præſidet Patriarcha Conſtantinopolitanus.*

R. De Quinta Synodo Oecumenica agitur. Hanc à Juſtiniano Imperatore convocatam, eique præfuiſſe Eutychium Conſtantinopolitanum Patriarcham invictis momentis ibi probo, ſed ab Imperatore convocatam aſſero & oſtendo, *Non repugnante Vigilio Romano Pontifice, qui jure ſuo præeſſe poterat.* Hæc diſſimularunt & ſuppreſſerunt Indiculi Cenſorii Autores.

SCHOLION II.

Articulo III. Diſſertationis ejuſdem pag. 579. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa retractat quod antea docuerat.*

R. Vigilium Papam *Conſtitutum*, & alia quæ pro trium Capitulorum defenſione ſcripſerat vel geſſerat, reſcidiſſe, ac tandem Quintam Synodum approbaſſe & confirmaviſſe, probat ejus *Epiſtola ad Eutychium Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum & ad omnem præjacentem Sanctam Synodum* Quod & aliis momentis ibi confirmo. Hæc virorum eruditorum

A Sententia, Petri De Marca Pariſienſis Archiepiſcopi, in ſingulari Diſſertatione *De Quinta Synodo*, & *Henrici Noriſii* S. R. E. Cardinalis in Diſſertatione Hiſtorica de eadem, cap. VIII. Retractandi verbo ipſe Vigilius utitur, & S. Auguſtini ſcripta ſua retractantis, & dicta corrigentis exemplum ſe ſequi profitetur.

DISSERTATIO IV.

De Trium Capitulorum damnatione.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Quinta Synodus Tria Capitula juſtè damnaverit?

PROPOSITIO.

QUINTA *Synodus Theodorum Mopſueſtenum & ejus Libros, Theodoreti Scripta contra Sanctum Cyrillum, & Epiſtolam Ibæ ad Marim Perſam meritò damnavit.*

Probatur prima pars. Ille meritò damnatus eſt à Quinta Synodo, ejuſque ſcripta anathemate confi- *Theodorus Mopſueſtenus, tum ſuis ſcriptis, juſtè damnatus.*
C xa, qui hæretica dogmata propugnavit, Libriſque editis aſſeruit, & cujus nomen ex Eccleſiæ Diptychis multò ante Synodi Quintæ tempora expunctum propterea fuerat. Atqui Theodorus Mopſueſtenus hæretica dogmata propugnavit, libriſque editis aſſeruit ac propagavit, & ejus nomen ex Eccleſiæ Diptychis propterea fuerat expunctum longè ante Quintæ Synodi tempora. Itaque cùm ipſe Theodorus, tum ejus Scripta, meritò à Quinta Synodo damnata ſunt.

Probatur prima pars Minoris, ex ipſis Theodori Mopſueſteni ſcriptis, quæ ſuperſunt: Et primò ex
D ipſius Symbolo, quod Latinitate donatum ad poſteros tranſmiſit *Marius Mercator*, illudque confutavit. Eo in Symbolo Chriſtum purum hominem facit, eùmque Filium Dei eſſe ait, non naturâ, ſed adoptione & gratiâ. Duas etiam in Chriſto perſonas adſtruit, non verbis quidem, ſed reipſa. Nam Deum & hominem aſſumptum, unum tantùm eſſe moraliter aſſerebat, eâ ſcilicet unitate, quæ foret ſecundùm dignitatem & honorem, adeòque ſecundùm relationem, non ſecundùm hypoſtaſim. *Deus Verbum*, inquit, *hominem ſuſcepit naturâ perfectum, virtute & potentiâ Spiritûs Sancti*
E *in Virginis utero figuratum; inenarrabiliter copulavit ſibi atque conjunxit... Propter quod ab omni creatura adorabilis ſuſcepit venerationem, tanquam inſeparabilem cum divinâ naturâ habens conjunctionem... Et neque duos dicimus Filios, nec duos Dominos, quoniam unus Filius ſecundùm eſſentiam Verbum Deus, unigenitus Filius Patris, cui iſte conjunctus, particeps deitatis, communem habet Filii nuncupationem & honorem. nihilominus Dominus ſecundùm eſſentiam Deus Verbum eſt, cui conjunctus iſte & ſociatus, communionem habet honoris cum illo, & propterea neque duos dicimus Filios, neque Dominos duos, quoniam in manifeſto exiſtente, qui ſecundùm eſſentiam*
F *Dominus & Filius eſt, inſeparabilem habens ad eum conjunctionem & ſocietatem, is qui pro noſtrâ ſalute aſſumptus eſt, confertur, tam nuncupatione, quàm honore, & Filii, & Domini: Non ſicut unuſquiſque noſtrûm ex ſe exiſtens, appellatur Filius Dei.... Unum igitur Deum dicimus, & Dominum Jeſum Chriſtum, per quem omnia facta ſunt, principaliter quidem Deum Verbum intelligentes, qui ſecundùm eſſentiam Filius Dei eſt & Dominus. Pariter etiam cogitantes eum, qui ſuſceptus eſt, Jeſum à Nazareth, quem unxit Deus Spiritu Sancto & virtute, tanquam ad Deum Verbum habentem conjunctionem, & participantem Filii & Domini dignitati.* Quibus verbis, Jeſum

alterum eſſe ſignificat à Deo Verbo, & vocabulô tantùm, non naturâ appellandum eſſe Filium Dei; & cætera habere privilegia, non genuina, ſed per gratiam præſtita, diſſimulans quod ſcriptum eſt: *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis.* Quod cùm ipſi objicerent Catholici, calumniabatur quòd Deum in carnem verſum eſſe ſentirent. Fallebat autem imperitos verborum fuco, negans ſe duos dicere Filios. Quomodo enim duos dicere & ſentire non convincitur, dividens unum ab altero, unum temporalem, alterum verò ab æterno, ſecundùm eſſentiam & naturam; & illum temporalem participatione & ſolo vocabulo aſſerens honorandum, non autem ex naturâ eſſe Filium Dei & Deum? Sic ratiocinatur *Marius Mercator* in Confutatione Theodoriani Symboli: & tandem colligit: *Hunc non novella, ſed vetera, partim Pauli Samoſateni, partim Ebionis, partim Marcelli Galatæ, & Photini, eſſe cum impietate locutum.* Et cùm *Theodorus* his verbis Symbolum ſuum abſolviſſet: *Hæc Eccleſiaſticorum Dogmatum doctrina; atque adeo omnis, qui contra hæc ſentit, anathema ſit:* Marius Mercator ejus Confutationem his verbis exorſus eſt: *Imo nos tibi Catholici dicimus, qui talia ore impuriſſimo & linguâ ſceleſtiſſimâ protuliſti, inceſſabiliter, anathema, & omnibus conſentaneis tuis.*

Hoc Symbolum à *Chariſio* Presbytero oblatum damnavit Epheſina Synodus, *Actione VI.* Hoc *S. Cyrillus* in Epiſtola ad Proclum, *nihil ſanum habere* ſcribit, & *Neſtorianæ impietatis quaſi ſcaturiginem* vocat. Id cùm in Quinta Synodo perlectum eſt, exclamarunt Patres: *Hoc Symbolum Satanas compoſuit. Anathema ei qui hoc Symbolum compoſuit. Hoc Symbolum Epheſina prima Synodus unà cum Auctore ejus anathematizavit.*

Eaſdem blaſphemias libris *De Incarnatione Domini* inſeruit, quorum Fragmenta Latinè vertit *Marius Mercator.* Ait enim, Hominem à Verbo aſſumptum & Verbum aſſumens unum eſſe, ſicut vir & uxor ſunt una caro, eſſe *Unum conjunctione, quia indiviſam venerationem, quod ſuſceptum eſt, cum ſuſcipiente ſortitur, velut templum ejus individuum perſeverans.* Ibidem, ex hoc Dialectices principio, quo ſtatuitur non coaleſcere in numerum, niſi quæ ſunt ejuſdem denominationis, nec ejuſdem eſſe denominationis, niſi quæ eodem modo eamdem formam habeant, colligit *Theodorus Mopſueſtenus*, quòd licet Verbum & homo non uniantur hypoſtaticè, ſed habitudine ſolâ & relatione, duo tamen filii, duóque domini dici non poſſunt; quia etſi filietatis ac dominationis eamdem formam habeant, non tamen eodem modo: Verbum ſiquidem *ſecundum ſubſtantiam filius exiſtit & dominus, homo vero conjunctione. Itaque*, inquit, *ſicubi filium hunc qui ſumptus eſt, divina Scriptura commemorat, relatione ſuſcipientis, juxta unitatem, dicimus eum filium nuncupari. Cùm enim dicit, De filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem: nondum Verbum dicit, ſed formam ſervi ſuſceptam: non enim Deus eſt ſecundùm carnem, nec Deus ex ſemine David factus eſt, quem filium B. Paulus evidenter appellat, intelligimus autem eum filium, non quòd per ſe dicatur filius, ſed quòd illâ conjunctione, quam habet cum eo qui verè eſt filius, taliter nuncupetur.* Et explicans hæc verba (Lucæ 2.) *Jeſus proficiebat ſapientiâ & ætate*, ait: *Non enim ei mox formato vel edito omnem propriam ſapientiam Deitas contulit; ſed hanc particulatim corpori tribuebat.*

Et rurſus. *Homo ungitur Jeſus Dominus noſter, Verbum non ungitur: Verbum namque majus eſt Chriſto, quia Chriſtus per ſapientiam magnus effectus eſt. Verbum enim deſurſum eſt, Jeſus autem Chriſtus homo hinc eſt. Maria non peperit Verbum, nec enim Maria erat Deus; ſed hominem nobis ſimilem genuit, meliorem verò per omnia, quia de Spiritu Sancto,*

Et in alio loco eorumdem librorum. *Perfectus ante ſæcula Filius, perfectum eum, qui ex David probatur, aſſumpſit, Filius Dei, filium David. Dices ergo mihi: Duos filios prædicas. Non dico duos filios David: Numquid Deum Verbum filium David aſſerui? Sed nec duos Filios Dei ſecundùm ſubſtantiam dico: numquid enim duos filios aſſero de Dei ſubſtantiâ genitos ante ſæcula? Dico autem Dei Verbum habitaſſe in eo quod ex David ſemine comprobatur.*

Et alibi. *Non ſic*, inquit, *in eo, quod eſt ex ſemine David, ſicut in Prophetis habitavit Deus Verbum. Illi enim particulari quadam & modica quantitate Sancti Spiritûs gratia fruebantur; Hic autem in his, in quibus interdum erant illi, jugiter permanebat, & gloriâ Verbi ac ſapientiâ replebatur. Alter intelligendus proculdubio præter eum, & ſubſiſtens propriè Filius ac ſeorſum: Non enim Verbum ſemetipſum ſapientiâ replebat & gloriâ; ſed alteri potiùs hæc, quæ ſunt inſignia, conferebat.*

Et alibi. *Adoramus purpuram propter indutum, & templum propter habitatorem; formam ſervi propter formam Dei; Agnum propter Pontificem; aſſumptum propter aſſumentem; formatum in utero Virginali, propter omnium Conditorem. His confeſſis rebus, unam offer venerationem; non nocebit adoratio una, ſi res fueris ante confeſſus.*

Et alibi. *Non invideo*, inquit, *Chriſto, cùm factus eſt Deus; quod enim ipſe factus eſt, ego factus ſum, quia mea natura eſt.*

Hæc *Theodori Mopſueſteni* Fragmenta leguntur apud *Marium Mercatorem.* Apud eumdem Auctorem legere eſt *Excerpta* ex ejuſdem *Theodori* libris *adversùs S. Auguſtinum*, quibus & peccati originalis extantiam & traductionem impugnat, & Adam peccando mortalem negat factum eſſe. *Theodorus* igitur & Neſtorianam præformavit hæreſim, & Pelagianam ſectatus eſt ac propugnavit. Quam ob rem & ipſe, & Scripta ejus à Quinta Synodo juſtè damnata ſunt.

Theodori Mopſueſteni blaſphemias & hæreſes ex multis librorum ipſius Excerptis Quinta Synodus recitari juſſit *Actione IV.* Lectum eſt Fragmentum ex lib. 3. *contra Apollinarium*, ubi ait: *Non exiſtimandum nobis eſt Deum de Virgine natum eſſe: niſi fortè idem exiſtimandum nobis eſt, & quod natum eſt, & quod eſt in nato templo, & qui in templo eſt Deus Verbum.... Natus eſt ex Virgine, qui ex ſubſtantiâ Virginis conſtat. Non Deus Verbum ex Maria natum eſt. Natus autem eſt ex Maria, qui ex ſemine eſt David... Mox autem in ipſo plaſmato Deus Verbum factus eſt... Erat fortè in ipſo & naſcente, & cùm in materno utero eſſet à primâ ſtatim plaſmatione: diſpenſationi enim quæ circa eum erat, ordinem imponebat, utpote & particulatim ipſum ad perfectionem perducens.*

Lectum eſt Fragmentum ex libro ſexto Commentariorum ejuſdem *in Joannem*, ubi explicans illa Chriſti verba: *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, &c.* ait: *Nemo ſic demens eſt, ut alii cuidam convenire diceret, niſi templo Dei Verbi, aſſumpto pro noſtra ſalute homini, qui & mortuus eſt, & reſurrexit, & aſcenſurus in cælos, Patrem ſibi adſcripſit cum Diſcipulis ſuis Deum, & ipſe gratiâ adoptionem meritus; & Deum ſuum appellat, quia cum cæteris hominibus ſimiliter ut eſſet, accepit. Unde propter communitatem quidem naturæ,* Patrem meum & Patrem veſtrum *dicit, &* Deum meum & Deum veſtrum. *Diviſit autem iterum ſuam perſonam ab ipſis; præcipuum gratiæ ſignificans, propter quam ad Deum Verbum conjunctionem in loco veri filii ab omnibus honoratur hominibus.*

Lectum eſt & Fragmentum ex ejuſdem Theodori Commentariis in Actus Apoſtolorum, in quo, *Baptizari in nomine Jeſu Chriſti*, ſimile eſſe dicebat illi quod de veteribus Judæis ſcriptum eſt, *Baptizati ſunt in Moyſe:* & vocari Chriſtianos, ſicut

vocantur

vocantur *Platonici*, & *Epicurei*, & *Manichæi*, & *Marcioniſtæ*, ab Inventoribus dogmatum.

Lectum eſt & Fragmentum ex *Theodori* Commentariis *in Evangelium S. Lucæ*, ubi ait hæc verba Patris æterni, HIC EST FILIUS MEUS DILECTUS, IN QUO MIHI COMPLACUIT, *in baptiſmate adoptionem demonſtrare, ſecundum comparationem Judaicæ adoptionis. quia & ad illos dictum erat; Ego dixi Dii eſtis, & Filii Excelſi omnes: Ejus adoptionis præcipuum, eo quod dixit, Dilectus, & In quo mihi complacuit, oſtendens. propter hoc & vox Patris fiebat adoptionem confirmans, & Filii nominatione, per adoptionem ſecundum gratiam, eum qui verè Filius eſt, demonſtrabat.*

Lecta ſunt & Fragmenta plurima ex libris Theodori *de Incarnatione*, in quibus unitatem Dei Verbi & inhabitationem, nec ſecundùm ſubſtantiam, nec ſecundùm operationem, factam eſſe ait, ſed ſecundùm bonam voluntatem. Et, honorem omnem attribui Chriſto tanquam Imagini Imperiali, cùm quaſi in ipſo ſit divina natura, & in ipſo ſpectetur, & in eo non ſolus Filius, ſed etiam Pater & Spiritus Sanctus inhabitent. Non ſequi Jeſum eſſe Deum, ex eo quòd nomen Jeſu Salvatorem ſignificet; quia & Filius Nave Jeſus appellatus eſt, & quidem fortuitò. Chriſtum animi paſſionibus magis obnoxium fuiſſe, & gravius ab illis certamen ſubiiſſe, quàm à cupiditatibus corporis, & meliore animo libidines viciſſe, mediante deïtate ad perfectionem.

Lecta ſunt & alia ex aliis *Theodori Mopſueſteni* Operibus Fragmenta, ex quibus probatum eſt ipſum negaſſe Prophetias, & Pſalmos ad Chriſtum referri, & librum Job velut Ethnicam fabulam ex Canone rejeciſſe, & *Canticum Canticorum*, ut carmen amatorium.

Præterea, Patres *Theodorum Mopſueſtenum* ut hæreticum inſectati ſunt, quòd ex libris *S. Cyrilli* adversùs prava ipſius *de Incarnatione Domini* dogmata ſcriptis, in Quinta Synodo probatum eſt, *Collatione V.* ubi multa ex ipſis Excerpta recitata ſunt.

II. Ex Libellis ab Epiſcopis, Clericis, & Monachis Armeniæ & Perſidis ad *Proclum* Conſtantinopolitanum Patriarcham contra *Theodorum Mopſueſtenum* tranſmiſſis, in quibus dicitur, *Verè quidem & principaliter à Paulo Samoſateno deſcendens, licet Photino & cæteris Hæreſiarchis in libro de Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, in toto ſuo propoſito, ipſis verbis inveniatur uſus. & ſi quid pejus.* Ibidem recenſentur nonnullæ *Theodori Mopſueſteni* blaſphemiæ, ex ipſius libris excerptæ; & quomodo *Perſuaſit multis, & Neſtorio, quod Chriſtus Filius Dei vivi, qui de Sanctâ Virgine Maria natus eſt, non eſt qui ex Patre natus Deus Verbum, conſubſtantialis Genitori, ſed homo, pro quantitate ſuæ voluntatis, ex Deo Verbo cooperationem ſuſcipiens.* Et ne *Theodoro* affingere videantur, hoc blaſphemiaturo ipſius dant ſpecimen: *Quomodo*, inquit, *homo & Deus unum per unitatem eſſe poteſt? Qui ſalvat, & qui ſalvatur? Qui ante ſæcula, & qui ex Maria apparuit? Dominus & ſervus, Factor & factura?* Denique poſtulant, ut ſicut nominatim ab univerſali Synodo Epheſina ſacrilegus *Neſtorius* damnatus eſt, *ſic antea condemnatus ſine nomine, ſacrilegior in varia impietate Theodorus, nominatim condemnetur.* Prolati ſunt hi Libelli in V. Synodo, *Collatione V.*

III. Idem probatum eſt ex Tomo *S. Procli*, ad Armenos, quo Excerpta ex libris *Theodori Mopſueſteni*, velut hæretica dogmata confutavit, & *Judæorum blaſphemiam ſuperare ſcripſit.*

IV. Ex Epiſtola *S. Cyrilli* ad Clericos, & *Lamponem* Preſbyterum, ſcribentis: *In Codicibus Theodori de Incarnatione multò pejores Neſtorii blaſphemiis poſitas eſſe. Pater enim fuit Neſtorii perfidiæ, & illius mala locutus.* Quibus gemina ſunt, quæ de eodem *Theodoro* ſcripſit S. Cyrillus in Epiſtolis ad *Acacium Melitinenſem*, ad *Rabbulam Edeſſenum*, & *ad Monachos.*

In V. Synodo Collat. V.

V. Ex Epiſtola Rabbulæ Edeſſeni Epiſcopi ad S. Cyrillum, in quâ de *Theodoro Mopſueſteno* ſcripſit: *Primùm expoſuit, non eſſe verè Dei Genitricem Sanctam Virginem, tamquam Deo Verbo non ſuſcipiente ſecundùm nos nativitatem.* Et infra: *Nec enim dicunt, ſecundùm ſubſtantiam, vel ſecundùm ſubſiſtentiam, unitum eſſe Deo Verbo hominem; ſed bona voluntate quadam.... Iſte & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dixit non oportere adorare ſicut Dominum, ſed relatione Dei honorari, ſicut imaginem quamdam.... Iſte & carnem Domini promuntiat ei nihil omnino prodeſſe, diſſipans Domini vocem, quæ eſt: Caro nihil prodeſt. Iſte & Apoſtolum dicit non cognoviſſe Chriſtum quòd Deus erat, ſed ſupra fidem quæ eſt in homine, ædificatam eſſe Eccleſiam.*

In V. Synodo Collat. V.

VI. Ex *Heſychio* Hieroſolymorum Preſbytero, in *Hiſtoria Eccleſiaſtica* ſcribente, *Theodorum* à primâ ætate Clero adſcriptum, ad libidines ſæculi deinde reverſum, à *S. Chryſoſtomo* revocatum ad pœnitentiam; poſt hæc, ordinatum Epiſcopum Mopſueſtiæ, prima elementa doctrinæ ſuæ ex Judaïco vaniloquio incipientem, Commentarium in Pſalmos conſcripſiſſe, in quo negavit ullas in Pſalmis extare de Chriſto Prophetias. Hinc cùm omnium querimonias adversùs ſe concitaſſet, ſimulaſſe Commentarios igni ſe tradere, ſed latenter conſervaſſe Judaicæ impietatis viaticum. Senem edidiſſe libros adversùs Incarnationem Domini, in quibus aſſerit, *Chriſtum Jeſum, non incarnatum Verbum, ſicut Evangelicis vocibus edocti ſumus, ſed hominem per vitæ provectionem & paſſionum perfectionem conjunctum Deo Verbo.*

VII. *Theodorum Mopſueſtenum* pro hæretico habitum, probatum eſt in V. Synodo, *Collatione V.* ex Legibus Imperatorum *Theodoſii*, & *Valentiniani*, quæ in *Theodorum* pariter & *Neſtorium* latæ ſunt: quibus, *Impiiſſimo & inſtabili Neſtorii & Theodori propoſito conſentientes, Simonianos vocari*; & *Sacrilegos Codices Theodori & Neſtorii comburi*; &, *Si quis Theodoro & Neſtorio aſſenſerit*, in ipſum *gladii ultione* animadverti, & *omnem ejus ſubſtantiam fiſco addici*, Religioſiſſimi Principes decrevere.

VIII. Recenſitas ſuperiùs blaſphemias *Theodori Mopſueſteni*, quas *S. Cyrillus* confutavit, verè ipſius eſſe, probatum eſt ex his quæ *Theodoretus* illius defenſionem ſuſcipiens, contra *S. Cyrillum* ſcripſit.

Hæc omnia momenta quibus Theodori damnatio fulta erat, cùm *Pelagius II.* in Epiſtola ad *Eliam Aquileienſem & Epiſcopos Iſtriæ*, recenſuiſſet, ita concludebat: *Deductas itaque tot teſtibus blaſphemias has ejus eſſe quis dubitat? Et tantis blaſphemiis illius cognitis, eum damnatum jure quis neget?*

IX. Quòd autem *Theodori Mopſueſteni*, velut hæretici, nomen ex ſacris Diptychis, jam olim ante Quintæ Synodi tempora, expunctum fuerit, quæ ſecunda pars erat prioris argumentationis, probatur ex Actis Mopſueſtenæ Synodi, juſſu *Juſtiniani Imperatoris* congregatæ, ut hoc in factum inquireret. In ea verò ſeniorum Clericorum, & Civium teſtimoniis, probatum eſt, *Theodori Mopſueſteni* nomen in ſacris Diptychis non fuiſſe recitatum, ex quo vivebant; neſciri verò tempus, quò ex iis expunctum erat. Id unum certum eſſe, *S. Cyrilli Alexandrini* nomen ipſi ſubſtitutum fuiſſe, quòd ſe à Majoribus accepiſſe juraverunt: & quod ex Diptychorum inſpectione ita ſe habere compertum fuit. Quâ de re Synodicæ Relationes cùm ad *Vigilium* Papam, tum ad *Juſtinianum* Imperatorem miſſæ ſunt. Ex quibus colligere eſt, *Theodorum Mopſueſtenum*, poſt mortem, habitum fuiſſe ut hæreticum longè ante Synodi V. tempora. Enimverò ſi *S. Athanaſius*, in Apologia quam pro S. Dionyſio Alexandrino ſcripſit, ipſum rectæ fidei fuiſſe probat, neque ab aliis Epiſcopis de impietate convictum, nec hæreſim propugnando ab ea ſeceſſiſſe; quia *Ejus memoria hactenus cum Patribus*

 celebrata

celebrata eſt, & in Catalogum relata: rectè probatur à contrario, *Theodorum Mopſueſtenum* pro Hæretico habitum fuiſſe longè ante V. Synodi tempora, quia ejus nomen ex Eccleſiæ Tabulis, in quibus nomina Epiſcoporum Orthodoxorum conſcripta erant, & ex quibus in ſacris Miſſarum Solemniis, poſt lectionem Evangelii, recitabantur, expunctum erat; ipſique *S. Cyrilli*, à quo fuerat reprehenſa & confutata ejus impietas, nomen ſubſtitutum.

X. *Vigilius* etiam Papa, LX. *Theodori Mopſueſteni* Capitula, in Conſtituto, damnavit anathemate, ceu *plena execrabilibus blaſphemiis, & Orthodoxæ Fidei valdè inimica, & procul à Chriſtianis ſenſibus repellenda, atque à Sanctis Patribus olim ſine dubitatione damnata.* Quamvis ipſum *Theodorum* anathemate damnare noluerit.

Ex his omnibus compertum eſt I. *Theodori Mopſueſteni* libros blaſphemiis & hæreſibus ſcatere. II. *Theodorum* prava illa dogmata, non ex incogitantia, ſed meditatum protuliſſe, docuiſſe, ſcripſiſſe, atque in iis docendis fuiſſe pertinaciſſimum; ſiquidem non uno in loco, aut uno in libro, ſed paſſim in omnibus penè libris, illa tradidit & propugnavit. Quin etiam libros *de Incarnatione Domini*, non aliô edidit conſiliô, quàm ut monſtra illa blaſphemiarum in lucem emitteret, & hæreſim informaret ipſe, ſpecie contra Hæreticos pugnandi. Unde *Leontius*, lib. *De Neſtorianorum impietate ſecretò traditâ principio, &c.* hos *Theodori Mopſueſteni* libros vocat *Bella ficta & ſimulata contra Hæreticos adverſarios, verè autem contra veritatem ſuſcepta: quam cùm oppugnare propoſitum illi eſſet, & ſuſceptum perfici non poſſe cognoſceret, inſcriptionem belli contra veritatem, inſcriptione belli contra Hæreticos commutavit.* III. Compertum eſt, *Theodorum* à Patribus impugnatum fuiſſe velut Hæreticum. IV. Nomen ejus poſt mortem damnatum in ipſa Eccleſia *Mopſueſtena*. Quæ cùm ita ſint, æquiſſima fuit *Theodori Mopſueſteni*, & Scriptorum ejus à Synodo V. damnatio. Meritò exclamavit Synodus (Collatione IV.) *Anathema Theodoro Mopſueſteno. Anathema Theodoro & conſcriptis ejus. Hæc aliena Eccleſiæ ſunt: Hæc aliena Orthodoxis ſunt: Hæc aliena Patribus ſunt: Hæc impietate plena ſunt: Hæc aliena Synodis ſunt: Hæc divinas Scripturas impugnant. Unus Theodorus, Unus Judas.* Et rurſus: *Anathema Theodoro Mopſueſteno. Iſte Evangelia reprobavit, iſte Diſpenſationem injuriavit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defenſores ejus Judæi ſunt, ſequaces ejus Pagani ſunt.* Meritò denique, *Canone XII.* contractis in epitomen *Theodori Mopſueſteni* blaſphemiis, hoc intorquet Anathema; *Si quis igitur defendit prædictum impium Theodorum, & impia ejus conſcripta, in quibus tam prædictas, quàm innumerabiles alias blaſphemias effudit contra magnum Deum & Salvatorem Jeſum Chriſtum, & non anathematizat eum, & impia ejus conſcripta, & omnes qui ſuſcipiunt, vel defendunt eum, & dicunt orthodoxè eum expoſuiſſe, & qui ſcripſerunt pro eo, & eadem illi ſapuerunt, vel ſcribunt pro eo, vel impiis ejus conſcriptis, &c. talis Anathema ſit.*

XI. *Theodorum Mopſueſtenum* juſtè à Synodo V. damnatum fuiſſe confirmant, quæ de ipſius erroribus ſcripſit *Leontius* Auctor accuratiſſimus in libro *De Neſtorianorum impietate ſecretò traditâ principio, &c.* quo ipſius errores recenſet ac refellit. Refert ipſum Nicænô Symbolô ſublatô, alterum tradidiſſe; necnon aliam Miſſam, præter illam quæ à Patribus tradita eſt, in quâ blaſphemiis, non precationibus, Myſterium Euchariſtiæ conficere docuit. Hunc metum judicii inferorúmque ſuſtuliſſe, malè ſenſiſſe de gratia & libero arbitrio, de peccati origine, de Angelorum conditione, & maximè de Chriſto, quem non Deum hominem factum, ſed hominem Dei appellatione honoratum, & paulò excellentio-

A rem Prophetis aſſeruit, ignorantem, nec purum peccatorum cogitationis, paulatim purgatum & perfectum factum, & invitum in Crucem actum. *Theodorum* præterea Sanctorum Doctorum in interpretandâ Scripturâ Sacrâ labores irriſiſſe, *Leontius* refert, & plures in ſacram utriuſque Teſtamenti Scripturam perverſas expoſitiones compoſuiſſe, ſed magis virulentas in Epiſtolas Sancti Pauli, & Evangelia tria Sanctorum Matthæi, Joannis, & Lucæ; Apologiam inſuper pro *Sancto Baſilio* contra *Eunomium*, ſed quæ *Sancti Baſilii* accuſatio videri poſſit, *Eunomii* defenſio. Subjungit tandem *Excerpta ex libris Theodori de Incarnatione*, quæ ipſum B in 5. Propoſitionibus erroris convincunt. I. Quòd Verbum non ſit reipſa factum homo, ſed viſum duntaxat fieri. II. Quòd Chriſtus ſit ſolus homo in quo Verbum inhabitaverit, jam inde à primâ formatione. III. Quòd homo iſte ſit adoptione tantùm Dei Filius. IV. Quòd Mater Chriſti non ſit Deipara. V. Quòd duæ in ipſo perſonæ exiſtant: quamvis perſonæ unitatem verbis tenùs aſſerat, ſed qualis virum inter & uxorem reperitur, de quibus ſcriptum eſt: *Erunt duo in carne una*

XII. Probatur Propoſitio de *Theodoreti* Scriptis C contra S. Synodum Epheſinam, & *S. Cyrillum*. Quæ enim Scripta doctrinam à Synodo Oecumenica approbatam impugnant, & Hæreticis ab eâ damnatis patrocinantur, Propoſitionéſque per ſe hæreticas continent, juſtè meritóque damnantur ab Eccleſia. *Theodoreti* autem Scripta contra Synodum Epheſinam & *Sanctum Cyrillum*, doctrinam impugnant à Synodo Oecumenica approbatam, & Hæretico ab eâ damnato, ſcilicet Neſtorio patrocinantur, & propoſitiones per ſe hæreticas & Neſtorianas continent. Juſtè igitur *Theodoreti* Scripta adversùs Epheſinam Synodum & Sanctum Cyrillum damnata ſunt à V. Synodo.

Scripta Theodoreti jure damnata.

D Quòd *S. Cyrilli* doctrina de Incarnatione, illius præſertim Epiſtolis ad *Neſtorium* duabus, & XII. Anathematiſmis comprehenſa, fuerit approbata ab Epheſina Synodo, probavimus Diſſertatione VIII. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi V. *Theodoretum* verò illam impugnaſſe, compertum eſt ex Reprehenſione XII. Anathematiſmorum S. Cyrilli, quam edidit, & ex *Pentalogio*, cujus vel ſola Præfatio ejus odium in *S. Cyrilli* doctrinam & Epheſinam Synodum, cùm hæc ſcriberet, prodit. *Priuſquam*, inquit, *Conventus apud Epheſum celebraretur, duodecim Capitulis ſtrictim apertéque reſtitimus.... Quia verò ſe* E *manifeſtum, qui iſta protulit, in Concilio declaravit, & plures ex his qui convenerunt, imperiti potiùs, nec ullâ dogmatis imbuti notitiâ, pia hæc arbitrati ſunt; opera pretium viſum eſt, iterum contra niti, ſermonémque diſtendere, & ſuccisam blaſphemiam multipliciter confutare, ut ignorantibus evidentiùs approbemus, quemadmodum Evangeliis declarentur adverſa, quæ nunc ab iſtis maximè proferuntur.*

XIII. Idem probat Epiſtola *Theodoreti* ad *Andream Samoſatenum* Epiſcopum Epheſo ſcripta, in quâ *S. Cyrillum*, & Epheſinæ Synodi Partes his verbis perſtringit: *Inſanit iterum Ægyptius adversùs Deum & bellat cum Moſe, & Aaron, & famulis ejus, &* F *plurima pars Iſraël adverſariis conſenſit: nimis verò pauci ſunt ſani, qui & pro pietate labores ſponte ſuſtinent. Deculcata ſunt pietatis venerabilia. Illi qui depoſiti ſunt, Sacerdotalia Miniſteria peragunt, & qui depoſuerunt.* * *domi ſedent gementes. Talem ludunt Synodum Ægyptii, & Palæſtini, & Pontici, & Aſiani, & cum his Occaſus. Plurima enim pars orbis terrarum morbum ſuſcepit. Quales mimi ridiculorum in tempore impietatis, ſic pietatem in comœdia deluſerunt?*

* Joannes ſcilicet Antiochenus, & Orientales Epiſcopi, quorum unus ipſe erat, qui S. Cyrillum Alexandrinum & Memnonem Epheſinum, ſchiſmatica Synodo depoſuerant.

Idem probat Epiſtola *Theodoreti* ad *Domnum* Antiochenum Patriarcham, in quâ licet paci inter Orientales & *S. Cyrillum* initæ conſenſiſſet, XII.

ejus

ejus Capitula ceu *temerè ſancita* perſtringit, hortatúrque, ne in Synodo Epheſina II. ſub *Dioſcoro* mox cogenda, illa approbet. *Infelix anima mea ſuſpirat*, inquit, *lugétque, nihil expectans boni. Neque enim Inſitum in XII. Capitibus venenum norunt, qui aliarum ſunt Diœceſium; ſed ejus, qui illa ſcripſit claritatem attendentes, nihil ſiniſtrum ſuſpicantur: & qui ejus Sedi ſucceſſit, omnia opinor movet, ut alterâ Synodo illa confirmet.... At ſcito, Domine, neminem eorum, qui inſitam in his hæreſim norunt, adductum iri ut ea recipiat, quamvis duplo plures decernant; jam ſiquidem, etiamſi plures temerè iſta ſanxiſſent, reſtitimus apud Epheſum: nec priùs illi, qui hæc ſcripſerat, communicavimus, quàm iis, quæ expoſueramus, aſſentiens, conſonam his doctrinam accommodavit, nullam Capitum illorum faciens mentionem.*

XIV. Idem probatur ex Epiſtola *Theodoreti*, poſt *S. Cyrilli* mortem ſcriptâ, non quidem ad *Joannem Antiochenum* jam vitâ functum, ſed ad *Domnum*, *Joannis* ſucceſſorem, ut emendandum monent Viri Eruditi: quâ in Epiſtolâ ſanctiſſimi Patriarchæ Alexandrini Manibus inſultabat his verbis: *Serò tandem & vix malus homo defunctus eſt. Boni enim & benigni ante tempus inde demigrant; mali verò in multo tempore vitam producunt.... Illum verò miſerum; nec ad ſimilitudinem aliorum dimiſit noſtrarum animarum Gubernator diutius eorum potiri quæ videntur eſſe delectabilia: ſed creſcentem quotidie Viri malignitatem ſciens, & corpori Eccleſiæ nocentem, quaſi quamdam peſtem amputavit, & abſtulit opprobrium à filiis Iſraël. Lætificavit quidem ſuperſtites illius diſceſſio: contriſtavit verò forſitan mortuos, & timor eſt ne prægravati ejus converſatione, iterum ad nos remittant.... Oportet tuam Sanctitatem jubere collegio mortuos aſportantium, lapidem aliquem maximum & graviſſimum ſepulchro imponere, ne iterum huc perveniret, & inſtabilem voluntatem iterum demonſtraret. Inferis nova dogmata afferat; ibi die noctúque, ſicut vult, ſermocinetur, &c.* Exiſtimavi diu Epiſtolam illam Theodoreti non eſſe; mihi enim perſuadere non poteram ipſum poſt initam pacem Orientales inter & S. Cyrillum, tam diuturnas tamque obſtinatas in ipſum geſſiſſe inimicitias, maximè cùm ab eo frequentes Epiſtolas accepiſſet, ac mutuas dediſſet, ut teſtatur ipſe *in Epiſtola ad Dioſcorum*. Exiſtimabam pariter Fragmentum Sermonis Antiochiæ habiti à *Theodoreto*, poſt obitum S. Cyrilli, quod legitur in V. Synodo, *Collatione V.* ſuppoſititium eſſe. Sed *Marii Mercatoris* coævi Scriptoris teſtimonium, illud inter Excerpta ex *Theodoreto*, Latinè à ſe reddita, deſcribentis, fecit ut Sermonem illum *Theodoreti* eſſe ſentiam, ejuſdemque eſſe putem Epiſtolam illam, ſiquidem æquè infenſum S. Cyrillo animum, æquè ſanctis ejus Manibus inſultantem, Sermo & Epiſtola demonſtrant. En verba Sermonis: *Nemo jam neminem blaſphemare compellit. Ubi ſunt qui dicunt, quia Deus eſt qui crucifixus eſt? Non eſt crucifixus Deus, ſed homo crucifixus eſt Jeſus Chriſtus. Deus autem templum ſuum ex David ſuſcitavit, ſicut idem David antè prædixit: Homo generat hominem. Naturâ autem Dei Filius eſt Deus Verbum; Chriſtus autem filius eſt David: ſed Dei Filius templum non eſt. Contentio ultra jam non eſt, ſub uno jugo Ægyptus & Oriens convenerunt, mortua eſt invidia, & conſepulta illi eſt hæreſis. Jam quieſcunt qui paſſum prædicant Deum.*

XV. Idem probatur ex lib. 5. *Pentalogii*, in quo *Theodoretus* Sanctam Synodum Epheſinam, velut hæreſeos *Apollinaris* inſtauratricem inſectatur. Exceptum ex hoc libro apud *Marium Mercatorem*, cum aliis legimus, cui hæc præmittit Mercator: *Idem hanc calumniam Sanctæ Synodo, quæ Neſtorium jure percuſſit, execrandus iſte* (Theodoretus) *ſtruere nititur, ut audens dicere, Beatos Patres qui apud Epheſum convenerunt, non recti dogmatis intentione, ſed timore potiùs, illam protuliſſe ſententiam; quatenùs Apollinaris olim ſepulta perfidia, per eos renovata eſſe videatur. Hanc autem contumeliam in Sanctos Dei Pontifices his perfidus verbis exaggerat, &c.*

Verba Theodoreti.

Tantùm valuit invidia, cui vos mancipaſtis, ut quæ olim per unum aut duos, & hos latentes, Apollinaris loquebatur; hæc nunc per multos Eccleſiæ Præſules Congregationibus Eccleſiarum ſacris exhibeat, & tales herbæ per Paſtores gregibus offerantur, luporúmque morſus, Rectorum miniſteriô, rationalibus ovibus infligantur; & quæ in duabus, aut tribus civitatibus, extra murorum ſepta, paucos alloquebatur, quos etiam variis canticis ſeducebas, nunc iſte per vos in mediis tripudiat urbibus: ejus enim prædicatis errores, & vocum novitatibus decoramini, reparantes ejus blaſphemiam, quæ jam fuerat conſumpta temporibus.

XVI. Quòd verò Neſtorio à Sancta Synodo Epheſina damnato patrocinatus fuerit *Theodoretus*, probatur 1. ex illius Epiſtola ad *Neſtorium* ipſum datâ, poſt initam pacem inter Orientales & *S. Cyrillum*, quam in Latinum ſermonem vertit *Marius Mercator*, & quæ refertur in V. Synodo, Collatione VI. *Nullus*, inquit, *tuæ perſuadeat Sanctitati, quòd ego Præſul eſſe deſiderans, clauſis oculis, velut recta dogmata, Ægyptia Scripta* * *ſuſceperim: nam per ipſam fateor veritatem, ſæpius ea revolvens, & diligenter examinans, ab hæretica pravitate libera deprehendi, & aliquam illis imponere maculam formidavi, non tamen velut is approbetur,* * *qui toti Mundo cauſa perturbationis extiterit.... His autem quæ contra tuam Venerationem injuſtè atque iniquè patrata ſunt, nec ſi mihi utramque manum quis abſcinderet, potero præbere conſenſum.*

* Literas S. Cyrilli Alexandrini ſic vocat.

Cyrillum lacerat.

Idem probatur ex Epiſtola *Theodoreti* ad *Andream Monachum* Conſtantinopolitanum, cujus Fragmentum refert *Marius Mercator*, in quâ de *S. Cyrillo*, & Epiſcopis Ægypti, ſic loquitur: *Ecce enim qui Salvatoris Chriſti naturas impiâ ratiocinatione confuderant, & unam naturam auſi fuerant prædicare, ne deitati paſſiones adjungere: propterea etiam Sanctiſſimo & venerando ſummi Dei Pontifici Neſtorio inſultarant, velut quodam chamo & fræno, ſecundum Prophetam, maxillis omnino confractis, & à pravis ad recta perductis, veritatem iterum addidicerunt, utentes ejus aſſertione qui pro veritate bella ſuſtinuit. Pro una namque naturæ duas impræſentiarum confitentur, & deitatem Chriſti impaſſibilem venerantur, &c. Talia namque nunc ab Ægypto ſcripta delata ſunt.*

Idem probatur ex Epiſtola *Theodoreti* ad *Andream Samoſatenum* Epiſcopum, cujus hæc ſunt verba: *Magnificus vir Ariſtolaus ab Ægypto Magiſtrianum cum Literis Cyrilli deſtinavit, quibus anathematizat Arium, Eunomium, Apollinarem, eoſque qui deitatem Chriſti paſſibilem dicunt, & qui confuſionem atque permixtionem duarum aſſerunt naturarum; & ſuper hoc quidem gaviſi ſumus, quamvis propoſitionem noſtram ille diffugeret. Exigis autem ſubſcriptionem factæ dudum damnationis, & ut anathematizetur Sancti Epiſcopi dogma Neſtorii. Scit autem veſtra Sanctitas, quod ſi quis indiſcretè* * *doctrinam anathematizet ejuſdem Sanctiſſimi & venerabilis Epiſcopi, idem eſt ac ſi pietatem anathematizare videatur. Oportet ergo, ſi omnino compellimur, eos anathematizare, qui purum dicunt hominem Chriſtum, aut qui in duos filios unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dividunt.... Exiſtimo præ omnibus maximè ſatisfactum eſſe domino meo Sanctiſſimo & venerando Joanni Epiſcopo, quòd nullatenus acquieſcam in damnationem domini mei ſanctiſſimi & venerandi Neſtorii Epiſcopi præbere conſenſum, nec violare communem promiſſionem, quæ in Tarſo, & Calchedone, & Epheſo facta eſt.*

* Indiſcretè, id eſt, nulla reſtrictione factâ, & ſine ulla dogmatis & perſonæ diſcretione.

Idem probatur ex Epiſtola *Theodoreti* ad *Himerium* Epiſcopum Nicomedienſem. *Si domini mei,*

inquit,

Theodoretus pius S. Cyrilli Alexandrini Manibus inſultavit.

inquis, *venerabilis & ſanctiſſimi Epiſcopi Neſtorii fuerit dogma damnatum, nec ego his, qui hoc faciunt, communicabo.*

Et in alia ad eumdem Antiſtitem Epiſtolâ, poſtquam reſcivit *Joannem Antiochenum* anathematizaſſe dogma Neſtorii. *Non* (inquit) *tuam lateat Sanctitatem, quòd poſtquàm legi Epiſtolam, quæ Imperatori directa eſt, nimis animo dolui; quia manifeſtè cognoſco, quod is, qui hanc ſcripſit, idipſum ſentiens, indiſcretè atque iniquè damnavit eum,* * *qui nihil præter doctrinam ſanam, novit aliquid & docuit. Sed anathematiſmus inſertus, licet idoneus ſit ampliùs, quàm conſenſus damnationis ejus, turbare lectorem. tamen quia non indiſcretè, ſed ſub quâdam conſideratione poſitus eſt, ſolatium præſtitis. Nec enim dixit: Anathematizamus doctrinam ejus; ſed, Quæcumque aliter dixit, aut ſenſit, quàm doctrina Apoſtolica continet.*

* Neſtorium intelligit.

XVII. Denique quòd Propoſitiones per ſe Neſtorianas & hæreticas *Theodoreti* Scripta contineant, probatur primò ex *Reprehenſione XII. Capitulorum S. Cyrilli*, in quâ iſtæ Propoſitiones leguntur: *Deus Verbum, cùm ſibi templum in Virginali utero complaſmavit, cum illo erat qui complaſmatus & conceptus, & formatus, & natus eſt. Quapropter & Sanctam illam Virginem Dei Genitricem appellamus, non quòd Deum naturâ genuit, ſed quòd hominem Deo unitum, qui eum complaſmavit.* (In Anathemat. 1.)

Unum quidem Chriſtum confitemur, divinis doctrinis Apoſtolorum obedientes, & eumdem per unitatem Deum & hominem nominamus: unitatem verò quæ eſt ſecundùm ſubſiſtentiam, omnino ignoramus tamquam novam & alienigenam divinarum Scripturarum, & Patrum qui eas interpretati ſunt. (In Anathem. 11.)

Quis eſt qui laboribus virtutis perfectus eſt, & non naturâ perfectus exiſtens? Quis eſt qui experimento cognovit obedientiam, & iſtam ignorans ante experimentum? &c. Non Deus Verbum. (In Anathem. 10.)

Probatur ſecundò ex *Pentalogio*, in quo ſimiles Propoſitiones, & loquendi formulas Neſtorianas legere eſt. *Emmanuel, & ejus qui ſumpſit, & ejus, qui aſſumptus eſt, naturas inſinuat: Nobiſcum enim Deus interpretatur, Deus in templo humano, Deus propter unitatem ejus quem ex nobis accepit,* (lib. 1.)

Angeli ad Beatiſſimam Virginem voces ſic interpretatur. *Conſiderate, quòd hîc etiam cuncta dicantur humaniùs.* Eris (*inquit*) magnus, *non dixit*, eſt; Et Filius Altiſſimi vocabitur; *non dixit*, vocatur, *aut* eſt: *Non dixit*, Habet Sedem David patris ſui, *ſed* Dabit ei; & regnabit: *non* dixit, Regnat. *Super quos?* Super domum Jacob; *non dixit*, Super Angelos & Archangelos. *Et iterum:* Sanctum vocabitur Filius Dei, *non dixit*, vocatus. (lib. 2.) Quod Fragmentum & *Pelagius II.* exſcribit, *in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ.*

Cùm inveneris: * *Dominus autem plenus Spiritu Sancto regreſſus à Jordane; & iterum: Egreſſus eſt Jeſus in virtute Spiritus in Galilæam. Non Dei Verbum cooperatione vel auxilio egiſſe Spiritus arbitreris; ſed viſibile templum, quod variis Spiritûs Sancti donationibus fruebatur.* (lib. 2.) Quem pariter locum exſcribit *Pelagius II.*

* Luc. 4.

Jeſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula. Quomodo ipſe idem heri, & hodie, & in ſæcula, & temporalis, & æternus, & in tempore, & ſuper tempora? Nam ſi æternus eſt, temporalis non eſt: & ſi in tempore eſt, ſuper tempus non eſt. (Lib. 2.) quem locum etiam exſcribit *Pelagius II.*

Quod Dominus de viro & uxore ait, Ut jam non ſint duo, ſed una caro, naturis proculdubio conſtantibus, ſed diſcretionem habentibus: & ſicut ibi nihil obeſt duorum numerus, quominus una caro dicatur; certum eſt enim qualiter una dicatur; ita & hîc perſonæ unitate nihil obeſt differentia naturarum. Denique cùm naturas diſcernimus, Dei Verbi naturam integram dicimus, & perſonam ſine dubitatione perfectam: nec enim ſine perſona fas eſt aſſeverare ſubſtantiam; perfectam quoque naturam humanam cum ſua perſonâ ſimiliter confitemur. Cùm verò ad conjunctionem reſpicimus, tunc demum unam perſonam meritò nuncupamus. (Lib. 5.) Quibus verbis unam in Chriſto perſonam agnoſcere videtur, qualis viri eſt ac uxoris poſt conjugium; unam, inquam, moraliter & jure tenus, non phyſicè & ſubſtantialiter, (ut Theologi de Schola loquuntur.) Quem locum & *Pelagius II.* exſcripſit, *in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ.* Hæc ex *Theodoreti* Pentalogio Excerpta, Latino ſermone à ſe donata, *Marius Mercator* ad poſteros tranſmiſit. Ex quibus compertum eſt, Scripta *Theodoreti* propoſitiones per ſe hæreticas & Neſtorianas continere.

Quamobrem à Quinta Synodo jure damnata ſunt his verbis, Canone XIII. *Si quis defendit impia Theodoreti Conſcripta, quæ contra rectam fidem, & contra Primam Epheſinam Sanctam Synodum, & Sanctum Cyrillum, & XII. ejus Capitula expoſuit, & omnia quæ conſcripſit pro Theodoro & Neſtorio impiis, & pro aliis qui eadem prædictis Theodoro & Neſtorio ſapuerunt, defendens eos & eorum impietatem, & propter hoc impios vocans Doctores Eccleſiæ, qui unitatem ſecundùm ſubſiſtentiam Dei Verbi ad carnem confitentur; & non anathematizat ea, & eos qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt, inſuper autem & omnes qui ſcripſerunt contra rectam fidem, & Sanctum Cyrillum, & XII. ejus Capitula, & uſque ad mortem in tali impietate permanſerunt; talis anathema ſit.*

XVIII. Probatur tertia pars Propoſitionis, quæ ſpectat Epiſtolam *Ibæ* Edeſſeni Epiſcopi ad *Marim Perſam*. Epiſtola quæ Synodum Epheſinam, & S. Cyrillum calumniatur, illam præcipitis judicii in *Neſtorii* cauſa, iſtum hæreſeos Apollinariſtarum in XII. Capitulis aſſertæ, quam & Synodi Epheſinæ Patres approbaverint: Quæ inſuper *Theodorum Mopſueſtenum* laudat ut Prædicatorem veritatis, & Eccleſiæ Doctorem: Quæ tandem propoſitionem per ſe Neſtorianam continet; jure à Quinta Synodo damnata eſt. Atqui *Ibæ* Epiſtola ad *Marim Perſam*, Synodum Epheſinam accuſat præcipitis judicii in cauſa *Neſtorii*, *Cyrillum* æquè ac *Neſtorium* vituperat, & doctrinam XII. Capitulorum ipſius ab Epheſina Synodo approbatam, ut hæreticam explodit; laudat etiam *Theodorum Mopſueſtenum* ut Prædicatorem veritatis & Doctorem Eccleſiæ, propoſitionem denique continet per ſe Neſtorianam. Itaque *Ibæ* Epiſtola ad *Marim Perſam* juſtè à V. Synodo damnata eſt.

Epiſtola Ibæ ad Marim Perſam, jure damnata.

Probatur Minor quoad ſingulas partes. Primò quòd Epiſtola illa Synodum Epheſinam accuſet præcipitis judicii in *Neſtorii* cauſa, conſtat ex his verbis: *De Epiſcopatu Neſtorium dejecerunt, judicio & quæſtione non factâ.*

Quòd Sanctum Cyrillum æquè ac Neſtorium vituperet, hæc verba oſtendunt: *Factum eſt certamen duobus hominibus iſtis, Neſtorio, & Cyrillo, & conſcripſerunt contra ſe verba nocibilia, quæ ſcandala erant audientibus. Neſtorius enim dixit in ſuis libris, Quòd Beata Maria Dei genitrix non eſt, ut putaretur pluribus de Secta Pauli Samoſateni eſſe, dicentis, hominem purum eſſe Chriſtum. Cyrillus verò volens verba Neſtorii refutare, lubricavit, & inventus eſt cecidiſſe in dogma Apollinarii,* &c. *Neſtorium* verò propter hæreſim exilio damnatum diſſimulat. *Neſtorius verò,* inquit, *quoniam odio habebatur ſuæ civitati, & majoribus in eâ conſtitutis, illuc reverti non potuit.* De Sancti Cyrilli Capitulis hæc habet: *Duodecim Capitula conſcripta à Cyrillo contra Conſtituta Fidei veræ propoſuerunt & confirmaverunt, & eis conſenſerunt ut vera fidei conſonantibus.*

Quòd

Quòd *Theodorum Mopſueſtenum* ut Eccleſiæ Doctorem laudet *Ibæ* Epiſtola, hæc verba probant: *Qui unus ex ipſis eſt Beatus Theodorus Prædicator veritatis, & Doctor Eccleſiæ, non ſolum in vitâ ſuâ hæreticos percuſſit in veram ſuam fidem, ſed etiam poſt mortem arma ſpiritalia in ſuis libris filiis Eccleſiæ dereliquit. Illum auſus eſt, qui omnia audet, in Eccleſia manifeſtè anathematizare, qui propter zelum Dei non ſolùm ſuam civitatem ab errore in veritatem convertit, ſed etiam longè ægrotantes Eccleſias erudivit ſuâ doctrinâ.*

Denique propoſitionem per ſe Neſtorianam Ibæ continet Epiſtola. *Quomodo*, inquit, *poſſibile eſt accipi Verbum, quod ab initio eſt, pro templo quod ex Maria natum eſt?* Et: *Non præſumis aliquis dicere, quòd una eſt natura deitatis & humanitatis; ſed confitentur in templum & inhabitantem in eo, qui eſt unus Filius Jeſus Chriſtus.* Diſtinctio illa templi ab inhabitante, templi quod ex Maria natum eſt, à Verbo quod ab initio eſt, *Neſtorio* familiaris fuit, hiſque verbis ſuam expreſſit hæreſim. Nec minùs ſuſpecta eſſe debuit in Epiſtola *Ibæ* hæc loquendi formula, quia *Unum Filium Jeſum Chriſtum*, & unam perſonam profitetur: *Duæ naturæ*, inquit, *una virtus, una perſona, quod eſt unus Filius Dominus Jeſus Chriſtus.* Nam & *Neſtorius* unum Filium, & unam perſonam dixit & ſcripſit; ſed unam auctoritate dignitatis, unam χέσει, non φύσει, unam moraliter & jure tenus, non phyſicè & ſubſtantialiter. Unde *Facundus Hermianenſis*, acerrimus Epiſtolæ *Ibæ* & aliorum Capitulorum defenſor, hanc propoſitionem, Una eſt in Chriſto perſona, dolos Neſtorianorum prorſus non excludere fatetur, lib. 1. cap. 3. *Unam dicere perſonam*, inquit, *Neſtorianorum nova ſubterfugia minùs excludit: Qui convicti innumeris teſtimoniis Patrum, quòd Deus Verbum, & aſſumptus homo, una perſona ſit, pro auctoritatis dignitate ab eis hoc vel exiſtimant dictum, vel exiſtimare ſe fingunt. Ut ſic homo Jeſus Chriſtus dicatur Verbi geſſiſſe perſonam, ſicut etiam geſſit Apoſtolus, qui ſcribens ad Corinthios dicit: Nam & ego quod donavi, propter vos, in perſona Chriſti:* [2. Cor. 2.] *non ut unus idémque eſſet Deus & homo.*

Suſpicionem verò de Neſtorianâ hæreſi adversùs Epiſtolam *Ibæ* conceptam confirmat hominis ingenium, qui Neſtoriana Capitula quædam in linguam Syriacam vertit, & per Orientem latè ſparſit. Quam ob cauſam à pluribus Clericis, Monachis, & civibus Edeſſenis apud *Sanctum Proclum* accuſatus eſt: Qui graviſſimam ad *Joannem Antiochenum* Patriarcham Epiſtolam dedit, ipſius vigilantiam adversùs *Ibam* excitans, ut illum compelleret, Judaïcam illorum Capitulorum impietatem vivâ voce & ſubſcriptione anathematizare, & ſubſcribere *Tomo*, quem ipſe *Proclus* ſcripſerat ad Armenos. Extat hæc Epiſtola in V. Synodo, *Collatione VI.*

Eamdem ſuſpitionem confirmat repetita *Ibæ* accuſatio apud *Domnum*, Joannis in Antiochena Sede ſucceſſorem, apud Flavianum ſucceſſorem Procli in Conſtantinopolitana, & apud *Theodoſium* Imperatorem, Judiciúmque de eo habitum in Synodo Beritenſi, ubi cùm accuſationum capita ex Epiſtola ipſius ad Marim Perſam adversùs illum peterentur, accuſationem effugiens, dixit ſe, ante initam inter *Sanctum Cyrillum* & Orientales pacem, hæc ſcripſiſſe, quæ in Epiſtola habentur. Quæ ipſius reſponſio falſitatis convinci facilè potuit ex Epiſtolâ ipsâ, quæ pacis initæ meminit. At negatione Ibæ contenti Judices, ipſum nihilominus compulerunt palam in Eccleſia anathematizare *Neſtorium*, & impia ejus dogmata, & Epheſinam Primam Synodum ſuſcipere tamquam à Sancto Spiritu congregatam; ut notant quatuor Epiſcopi, *Collatione VI. Synodi V.*

Juſtè itaque *Ibæ* Epiſtolam hoc anathemate confixit V. Synodus, Canone XIV. *Si quis defendit Epiſtolam, quam dicitur Ibas ad Marim Perſam hæreticum ſcripſiſſe, quæ abnegat quidem Deum Verbum de Sancta Dei Genitrice ſemper Virgine Maria incarnatum, hominem factum eſſe; dicit autem purum hominem ex ipsâ natum eſſe, quem templum vocat, ut alius ſit Deus Verbum, & alius homo; & Sanctum Cyrillum, qui rectam fidem Chriſtianorum prædicavit, tamquam hæreticum, & ſimiliter Apollinario impio ſcripſiſſe criminatur, & inculpat Primam Epheſinam Sanctam Synodum, tamquam ſine examinatione & quæſtione Neſtorium condemnantem, & duodecim Capitula Sancti Cyrilli impia & contraria rectæ fidei vocat eadem impia Epiſtola; & defendit Theodorum & Neſtorium, & impia eorum dogmata & conſcripta. Si quis igitur memoratam impiam Epiſtolam defendit, & non anathematizat eam, & defenſores ejus, & eos qui dicunt eam rectam eſſe, vel partem ejus, & eos qui ſcripſerunt vel ſcribunt pro eâ, vel pro impietate quæ in eâ continetur, & præſumunt eam defendere, vel inſertam ei impietatem, nomine Sanctorum Patrum, vel Sancti Calchedonenſis Concilii, & in his uſque ad mortem permanens; talis anathema ſit.*

Objicies, *Theodorum Mopſueſtenum* à Patribus ante Synodum Calchedonenſem fuiſſe laudatum. Viventem laudarunt *Sanctus Gregorius Nazianzenus*, & *Sanctus Joannes Chryſoſtomus*, cujus Epiſtolam Theodori laudibus plenam ejus Defenſores protulerunt. Mortuum laudavit *Joannes Antiochenus*, in Epiſtola ad *Proclum* Conſtantinopolitanum, quâ Tomum ejus ad Armenos approbavit. *Non ſolum*, inquit, *nos viventes tales calumnias ab his qui conturbare volunt Eccleſias, continuè ſuſtinemus: Sed & qui bene de vita profectus eſt B. Theodorus, & quinque & quadraginta annis clarè in doctrinâ præfulſit, & omnem hæreſim expugnavit, nullam alicubi detractionem ab Orthodoxis in vita ſuſcipiens; poſt longi temporis hinc diſceſſum, & poſt multa certamina, & poſt decem millia libros adversùs hæreſes conſcriptos, & poſteaquam in conſpectu Sacerdotum, & Imperatorum, & populorum probatus eſt, periclitatur quæ hæreticorum ſunt ſuſtinere, & illis proximus prædicari.*

[Objectionibus Facundi Hermianenſis & aliorum quitria Capitula defenderunt, reſpondetur.]

Et in Epiſtola ad *Theodoſium* Imperatorem: *Theodorus enim, quem quando dicimus, virum dicimus in Epiſcopatu clarum finem habentem, & quinquaginta pene annis fortiter repugnantem cunctis hæreſibus, & in expoſitionibus quas in omnibus Eccleſiis Orientalibus faciebat, & quibus in Regia civitate valde eſſe comprobatus apparet, a nullo quoquam neque majorum, neque ſimilium, judicatus eſt hæreticus: è contrario autem ab omnibus Sacerdotibus, propter eam, quæ illi aderat, doctrinæ gratiam, in admiratione ſemper eſt habitus.... Iſte ille eſt Flaviani Magni Antiochenſium Sanctæ Dei Eccleſiæ Pontificis amantiſſimus diſcipulus, & B. Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi condiſcipulus, cujus memoriam redivivam feciſtis, maximam hinc gloriam Pietatis veſtræ Imperio facientes.* Joannis Antiocheni Epiſtolam ad *Proclum* Synodus Calchedonenſis, in Allocutione ad *Marcianum* Imperatorem approbavit: & Laudatores *Theodori Mopſueſteni* ſuſcepit ut Patres: quamobrem abſque injuriâ Patrum & Synodi Calchedonenſis, damnari non potuit *Theodorus*.

Sed & *Sanctus Cyrillus*, apud *Facundum*, *Libro VII. cap. 6.* pro Theodoro Mopſueſteno ſuffragium dicit his verbis: *Scripti ſunt à magno Theodoro adversùs Arianorum & Eunomianorum hæreſes, XX. fortè & adhuc ampliùs libri; & alia præter hæc Evangelica & Apoſtolica Scripta interpretatus eſt. Et hos quidem labores nullus auſus eſt increpare, ſed dextrò decreto honorare ſtudium rectorum dogmatum, quod in eis eſt.* Ex quibus verbis ita colligit Facundus: *Quomodo Neſtorium culpares, velut Neſtoriana, vel*

cujuſlibet hæreſis inventorem, cùm neque XX. & ampliùs libros irreprehenſibiliter ſcribere contra hæreticos poſſes, neque Evangelica & Apoſtolica Scripta rectè interpretari, ſi malè quidquam de Chriſtianâ Fide ſentires: Si quidem omnes hæreticos non aliunde magis quàm de Scripturis Evangelicis atque Apoſtolicis refutamus. Et eſt omnino ſibi contrarium, ut ſimul dicatur quiſquam Evangelica & Apoſtolica Scripta rectè interpretatus fuiſſe, & non rectè de Chriſtiana Fide ſenſiſſe.

Theodorum Mopſueſtenum non abſolvunt laudes quibus à Patribus ornatus eſt.

Reſpondeo, Etſi Patres aliqui Theodorum Mopſueſtenum laudaverint, non ſequi quòd Scripta ejus hæreſeos pura ſint; quòd rectè de Incarnatione Filii Dei, de peccato originali, & multis aliis Fidei Capitibus ſenſerit; quòd tandem injuſtè fuerit à Quinta Synodo damnatus. Nam, ut ait *Benignus* Heracleæ in Paphlagonia Epiſcopus, vices agens Theſſalonicenſis Archiepiſcopi, *Collatione V.* Synodi Quintæ, *Nihil prodeſt impiè agentibus, ſi contigerit quoſdam, vel ignorantiâ, vel præſumptione, vel etiam diſpenſatione quadam, ſcripſiſſe aliquid pro eis. Nam Baſilius Sanctus * quædam ſcripſit de Apollinario, ſed non propter hoc eum condemnatione liberavit. Et Athanaſius diverſas Epiſtolas ad Apollinarium ſcribit, tamquam eadem in fide ſapientem: Et tamen poſtea libros integros, etiam poſt mortem Apollinarii, ſcripſit adverſùs eum, cognitis illius in ſcripto blaſphemiis. Et nihil Apollinario profuerunt, quæ ante ad illum, tamquam eadem in fide ſapientem ſcripta ſunt. Sed etiam Leo Sanctæ memoriæ Papa antiquioris Romæ, & ſuſcepit Eutychem, & reſcripſit, comprobans eum, & tamen poſtea condemnavit & anathematizavit eum tamquam hæreticum. Et multos quidem etiam alios invenimus poſt mortem anathematizatos. Necnon etiam Origenem, ſi ad tempora Theophili ſanctæ memoriæ, vel ſuperiùs aliquis recurrerit, poſt mortem inveniet anathematizatum: Quod etiam nunc in ipſo fecit & veſtra Sanctitas, & Vigilius Religioſiſſimus Papa antiquioris Romæ.* Sanctus Gregorius Nazianzenus, Theodoſium Tyanenſem, non Theodorum Mopſueſtenum laudat. Quod ſpectat Epiſtolam *Sancti Joannis Chryſoſtomi*, laudes *Theodori* continentem, quam ejus Defenſores citabant, reſpondit idem *Benignus*, falſam eſſe Epiſtolam, nec ullam legi à *Sancto Chryſoſtomo* ad ipſum datam, niſi quâ illum graviter increpat ob deſertam Vitæ Monaſticæ Profeſſionem, quod probat ex Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumentis. Quamquam verò hujuſmodi Epiſtolam *Sanctus Joannes Chryſoſtomus* ſcripſiſſet, id feciſſe *Theodori* blaſphemias ignorantem. *Joannes Antiochenus* Patriarcha non eò uſque *Theodoro Mopſueſteno* patrocinatus eſt, ut eum erroris purum aſſereret, ſed ut negaret eum hæreticis damnandum, propter egregiam Eccleſiæ navatam operam, & quòd in Eccleſiæ pace defunctus videretur. De eo namque iſta ſcribit *Joannes Antiochenus*, ut refertur in Libello Clericorum Armeniæ ad *Proclum*, & in Epiſtola *Pelagii II.* ad Epiſcopos Iſtriæ: *Multò tempore perſeverans Theodorus, perſuaſit multis, & Neſtorio, quòd Chriſtus Filius Dei vivi, qui de Sanctâ Virgine Maria natus eſt, non eſt qui ex Patre natus eſt Deus Verbum, conſubſtantialis Genitori, ſed homo pro qualitate ſua voluntatis ex Deo Verbo cooperationem ſuſcipiens.*

* S. Baſilius Epiſt. 81. ad Patrophilum.

Mirum verò eſt quòd *S. Cyrillum* inter *Theodori* Patronos *Facundus* numeraverit: qui etſi libros ipſius *adverſùs Arium & Eunomium*, propter Catholicam de Trinitate fidem commendaverit, non tamen ejus libros *de Incarnatione Unigeniti*, libros *contra Apollinarium*, & alios, in quibus blaſphemias evomuit. Certè *Theodori Mopſueſteni* de Incarnatione doctrinam à *Sancto Cyrillo* impugnatam fuiſſe ut hæreticam, oſtendunt libri illius *adverſùs Theodorum*, Epiſtola ad *Lamponem*, & Epiſtola ad

A *Acacium Melitinenſem*, in quâ teſtatur *Sanctum Proclum* Tomo ſuo ad Armenos, quem ad *Joannem Antiochenum* & Orientales Epiſcopos miſit, adjunxiſſe *Capitula quædam collecta è Theodori Codicibus, quæ conſonantem Neſtorii perfidiæ intellectum habent, & adhortatus eſt eos etiam illa anathematizare.* Præterea, Facundus S. Cyrilli teſtimonium fideliter non refert. Non enim ſic habet: *Et hos labores nullus auſus eſt increpare, ſed dextro decreto honorare ſtudium rectorum dogmatum, quod in eis eſt*: ſed ſic: *Quos quidem labores nollet aliquis increpare, magis autem decreto ſtudium honorares, ſi ineſſet eis dogmatum rectitudo....*
B *Ergo quoniam in his libris inventa ſunt quædam ultima impietatis plena, quomodo erat conſequens velle tacere? Dividit enim individuum Chriſtum, & pro uno Filio, dualitatem colit à veritate excidentem*, &c. Hunc locum integrum V. Synodus exhibet *Collatione V.* ex lib. 2. *Cyrilli De eo, Quod unus eſt Chriſtus*, contra Theodorum. Ex quo Facundus malæ fidei convincitur, & oſtenditur S. Cyrillum doctrinam Theodori non laudaſſe.

Pelagius II. objectionem ex laudibus, quibus Patres aliqui *Theodorum Mopſueſtenum* ornarunt, petitam, non alio modo diſſolvit in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ. *Dixerunt*, inquit, *Reſponſales veſtri,*
C *Theodorum à Joanne Antiochena urbis Epiſcopo mirâ per Epiſtolam atteſtatione laudatum: quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid fortaſſe reperitur, plus fidei Prima Epheſina Synodo, plus Cyrilli libris, plus Heſychii, quam aliis, quæ innoteſcere nunc uſque nequiverunt, Epiſtolis commodamus.* Tum dato quòd ita ſe res habeat, ſic reſpondet: *Scitis quòd res quæ dubitati ſubjacet, in partem ſemper eſt interpretanda meliorem. Quid itaque obſtat, ſi dum de ejus errore occultum adhuc & dubium fuit, ab uno Patre laudatus eſt; & innoteſcente poſt perfidiâ, penè omnium magnorum Patrum ſententiis, vel-*
D *lut immanis beſtia, quaſi crebreſcentibus jaculis eſt confoſſus? An non & malos à bonis aliquando laudatos novimus, nec tamen eiſdem laudibus defenſos? Quid namque in Hæreſiarchis Origene deterius, & quid in Hiſtoriographis inveniri Euſebio honorabilius poteſt? Et quis neſciat in libris ſuis quanti, Origenem præconiis Euſebius attollat? Sed quia Sancta Eccleſia ſuorum Fidelium corda benigniùs, quàm verba diſtrictiùs penſat, & plus in Hæreticis ſenſum proprium; nec Origenem teſtatio Euſebii abſolvere potuit nec rurſum Euſebium laudati Origenis culpa damnavit. An non & Gregorius Nyſſæ urbis Epiſcopus, dum Canticum Canticorum exponit, magnis Origenem*
E *laudibus præfert? An non & Hieronymus noſtra Eccleſiæ Presbyter, & ſingularis Hebræi ſermonis Interpres, tanto erga Origenem favore intenditur, ut penè Diſcipulus ejus eſſe videatur? Sed quia plus cauſæ quàm verba penſanda ſunt, nec iſtis ſua benignitas nocuit, nec illum à reatu proprio favor alienæ aſſertionis excuſavit.*

Objicies ſecundò, *Proclum, Joannem Antiochenum* & *S. Cyrillum*, æquum non exiſtimaſſe, ut *Theodorus* poſt mortem anathemate configeretur, quia in pace Eccleſiæ obierat. Proclus, in Epiſtola
F ad Joannem Antiochenum: *Quando*, inquit, *ego ſcripſi tuæ Sanctitati, oportere Theodorum anathemati ſubdi?* Joannes Antiochenus in Epiſtola ad *Sanctum Cyrillum* de *Theodori* ſcriptis ita cenſet: *Ut autem anathema eis imponatur, arbitramur audax, & aſperum apparere, ubi perſona cum dictis non anathematizarentur.* Sanctus Cyrillus in Epiſtola ad Proclum: *Si adhuc in vivis eſſet* (Theodorus Mopſueſtenus) *& Neſtorii blaſphemiarum fautor, aut ſuffragari vellet iis quæ ſcripſit, ipſe anathema etiam in propriâ perſonâ ſubiiſſet: Quoniam verò ad Deum abiit, ſufficit, ut ego puto, & quæ abſurde ab ipſo ſcripta ſunt, rejici ab iis qui rectè ſentiunt.* Et in Epiſtola

Epiſtola ad Joannem Antiochenum, *Theodoro* defuncto inſultari vetat, quòd Epheſina Synodus ipſi nominatim anathema non dixerit: *Cedo*, inquit, *exiſtimantibus grave eſſe inſultare defunctis licet ſæculares ſint, quantò magis eis qui in Epiſcopatu è vitâ deceſſerunt?* Iniquè igitur Synodus V. anathemate confodit non ſolùm *Theodori Mopſueſteni* ſcripta, ſed ipſum etiam Auctorem.

Reſpondeo, omiſsâ poſtulatione falſi, quam adversùs Epiſtolam *Sancti Cyrilli* ad *Joannem Antiochenum* ingeſſit *Benignus*, in V. Synodo, *Collatione V.* ſingularem fuiſſe *Joannis Antiocheni*, & quorumdam fortaſſis aliorum ſententiam, quòd anathemate percelli non deberet poſt mortem *Theodorus Mopſueſtenus*: ſed Eccleſiæ in Synodo V. congregatæ judicium illi eſſe anteponendum. Sancti verò *Proclus*, & *Cyrillus*, Theodorum anathema meritum fuiſſe agnoverunt ob hæretica dogmata, eòque quamvis defunctum percelli poſſe, ſi ſummo jure adversùs ipſum ageretur: at diſpenſatione potiùs tunc utendum & remiſſo jure agendum exiſtimaſſe, ut à Neſtoriano errore perfectè illos abducerent, qui *Theodori* perſonæ & memoriæ favebant. Pleríque enim Orientalium adeo erant *Theodori* ſtudioſi, ut palam in Eccleſiis exclamarent: *Creſcat fides Theodori: ſic credimus, ſicut Theodorus*, ut teſtatur *Sanctus Cyrillus* in Epiſtola ad *Acacium Militenum*. Et qui nefarias hæreſes libris ipſius contineri plerique omnes rectè ſapientes non dubitabant, ægrè tamen ferebant virum cujus tantum erat in Oriente nomen, ſcriptis ſuis adeo celebrem, & in Communione Eccleſiarum defunctum, anathematizari, ut teſtatur idem *Sanctus Cyrillus* in Epiſtola ad *Proclum*. Quam ob rem *Sanctus Cyrillus* ab anathemate *Theodori Mopſueſteni* tunc temporis cenſuit abſtinendum, ne grave diſſidium in Oriente excitaretur, ut ſcribit etiam *Leontius* lib. *de Sectis*, Actione VI. *Proclus* itaque acceptis à *Sancto Cyrillo* ſcriptis, acceptis etiam ab Orientalibus plurimis deprecationibus, ne anathema *Theodoro* & ejus ſcriptis diceretur, adhortatus eſt eos ut ſaltem prava ipſius dogmata anathematizarent, ſicque omni ſuſpicione ſe eximerent. Quoniam verò ejuſmodi œconomiæ non acquieverunt, ſed *Theodori Mopſueſteni* doctrinam, ceu Patrum ſcriptis conſonam, propugnare non deſtiterunt plurimi, videns *Sanctus Cyrillus* creſcentem impietatem, & inde ſimpliciorum fidei timens, libros *Adversùs Theodorum* ſcribere coactus eſt, & adversùs ejus blaſphemias, & poſt mortem ejuſdem *Theodori*, & hæreticum, & impium, & ſuper Paganos, & ſuper Judæos blaſphemum eum oſtendere, inquit *Benignus* Heracleenſis Epiſcopus in V. Synodo, *Collatione V.* quod adductis Sancti Cyrilli teſtimoniis confirmat. Addit, diſpenſationis, quam *Sanctus Cyrillus* prudenter adhibuit, tempus præteriiſſe, nunc præſtandum quod perfectionis eſt: Sicut *Paulus*, cùm ad tempus Circumciſionem Hebræis conceſſiſſet, nec non ipſe circumcidiſſet *Timotheum*, propter diſpenſationem, poſtea, quod eſt perfectum, docens ad *Galatas* 5. ait: *Ecce ego Paulus dico vobis, quòd ſi circumcidamini, Chriſtus nihil vobis prodeſt.* Majoris autem perfectionis eſſe, ut anathema dicatur *Theodoro* tot blaſphemiarum Auctori. *Apoſtolus*, inquit, *Legalem diſpoſitionem, & quaſi corporalia Legis recuſans, docet, quòd interdum diſpenſatio per congruum tempus prodeſt, & interdum efficit læſionem ad temporis qualitatem. Cùm enim opus eſt ignorantes, vel errantes docere, tunc maxima diſpenſationis utilitas eſt. Quando verò in doctrina perfectionis tempus eſt, tunc relinquentes patientiam, ad perfectionem dogmatum pervenimus.*

An percelli poſſint anathemate, qui in Communione & pace Eccleſiæ obierunt?

Objicies tertiò: Eos qui in Communione & pace Eccleſiæ defuncti ſunt, anathemate percellere non licet: Atqui *Theodorus Mopſueſtenus* in pace Eccleſiæ defunctus erat: iniquè igitur ipſum anathematizavit V. Synodus.

Probatur major 1. exemplo *S. Dionyſii Alexandrini*, qui *Nepotis* Epiſcopi Ægyptii libros, quibus fabula de millenario in terris Chriſti regno aſſerebatur, damnavit; *Nepotem* verò ipſum, quia in pace Eccleſiæ obierat, nulla injuriâ aggreſſus eſt, ut refert *Euſebius*, *lib. 7. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ*. Secundò, ex *S. Leone*, in Epiſtola ad Theodorum Forojulienſem ſcribente: *Nec neceſſe eſt nos eorum, qui ſic obierunt, merita actúſque diſcutere: cùm Dominus Deus noſter, cujus judicia nequeunt comprehendi, quòd Sacerdotale Miniſterium implere non potuit, ſuæ juſtitiæ reſervaverit.* Tertiò, ex *Gelaſio* Pontifice Maximo in Epiſtola quam ad Epiſcopos Dardaniæ, de cauſa *Acacii* ſcripſit: *Qui poſtquam*, inquit, *in Collegium recidens pravitatis, jure meruit ab Apoſtolicâ Communione ſecludi, in hâc autem perſiſtens damnatione defunctus eſt, abſolutionem, quam ſuperſtes nec quæſivit omnino, nec meruit, mortuus jam non poteſt impetrare. Siquidem ipſis Apoſtolis Chriſti voce delegatum eſt: Quæ ligaveritis ſuper terram, & quæ ſolveritis ſuper terram. Cæterùm jam de eo, qui in divino eſt judicio conſtitutus, nobis fas aliud decernere non eſt, præter id in quo eum dies ſupremus invenit.* Et in Geſtis Synodalibus de *Miſeni* abſolutione: *Totum*, inquit, *quod ſupra facultatis eſt modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur prævaricationis offenſam viventibus remittamus; quòd Eccleſia, Deo largiente, poſſibile eſt; nec nos jam mortuis veniam præſtare depoſcant: quod nobis non eſſe poſſibile manifeſtum eſt; quia cùm dictum ſit: Quæ ligaveritis & ſolveritis ſuper terram, hos quos ſuper terram jam non eſſe conſtat, non humano, ſed ſuo Deus Judicio reſervavit: Nec audet Eccleſia ſibimet vendicare, quod ipſis Apoſtolis conſpicit non fuiſſe conceſſum: Quia alia eſt cauſa ſuperſtitum, alia defunctorum.* His momentis *Vigilius*, in *Conſtituto*, probat defunctos in Eccleſiæ pace non eſſe anathematizandos. Quartò, addit hanc Regulam in Sanctorum *Joannis Chryſoſtomi*, & *Flaviani* Conſtantinopolitani venerandâ memoriâ eſſe ſervatam, qui licet violenter excluſi ſint, non tamen pro damnatis ſunt habiti, eo quòd ſemper inviolatam eorum Communionem Romani Pontifices ſervaverunt; nec abſcindi ab Eccleſia dici potuerunt, vel poterunt, quos ſibi inconvulsè unitos, Apoſtolica judicavit Auctoritas.

Quintò de *Theodoro Mopſueſteno* addit, ipſum à Synodo Epheſina damnatum nominatim non fuiſſe, quamvis ejus Symbolum proſcriptum ſit, & Synodum *Eccleſiaſticam moderationem circa mortuum ſapientiâ ſacerdotali ſervantem, noluiſſe nomen ejus, ne Monumentis quidem Synodalibus, propter regulam, quæ de mortuis in Sacerdotio ſervanda eſt, contineri*; ut ſcribit *Sanctus Cyrillus*, in Epiſtola ad *Joannem Antiochenum*.

Sextò, *Facundus* probat illos qui mortuorum judicium uſurpant, in ipſius Symboli Apoſtolici Fidem peccare, quo Chriſtum ſolum vivorum & mortuorum judicem profitemur. *Ubi eſt ergo*, inquit, *quòd Chriſtiani videri volunt, aut dici, Symbolique ſe cuſtodire Fidem inani multiloquio jactitant, qui judicium ſibi, quod ſoli Filio Pater dedit, ſuperbâ ſatis, nimiúmque dolendâ temeritatis audaciâ uſurpaverunt, cùm per hujuſmodi præſumptionem etiam diaboli ſupergredi probentur inſaniam? Siquidem ille ſuperbiſſimo cordis appetitu dixit: Ero ſimilis Altiſſimo. Hi autem præveniendo judicium Dei, & opere mortifero damnationem mortuorum vivorumque non ſibi conſentientium perpetrando, non jam æquales aut ſimiles, ſicut ille adhuc de futuro dixit, Ero, ſed ſuperiores eſſe ſuo Domino, quantùm ad eorum attinet intentionem, conſtituerunt.*

 Reſpondeo,

Reſpondeo, diſtinguo Majorem: Eos qui in pace Eccleſiæ defuncti ſunt, & ab Eccleſiâ non meruerunt ſegregari, dum viverent, concedo: Si meruerint ab Eccleſiâ ſegregari dum vixerunt, propter hæreſim, ſchiſma, aut atrociſſima crimina, in quibus certum ſit eos obiiſſe, nego. Tunc enim ſpecie tenus in pace Eccleſiæ defuncti probantur, animo verò à Chriſti corpore divulſi. *Theodorus* autem *Mopſueſtenus*, propter hæreſes, & pertinaciſſimam in iis docendis & ſcribendis voluntatem, ab Eccleſiâ abſcindi vivens meruerat, & anathemate confodi. Justè itaque poterat & mortuus anathematizari. Unde *Benignus* Epiſcopus mendacii & calumniæ reos agit *Theodori* Defenſores, qui illum in pace Eccleſiæ defunctum eſſe conclamabant. *Ille enim*, inquit, *in communione & pace Eccleſiarum defunctus eſt, qui uſque ad mortem recta Eccleſiæ dogmata & ſervavit, & prædicavit. Quòd verò Theodorus non ſervavit, nec prædicavit recta Eccleſiæ dogmata, certum eſt ex ejus blaſphemiis.*

Sancti Dionyſii Alexandrini erga *Nepotem* œconomia *Theodoro Mopſueſteno* non favet. Longè alia enim eſt utriuſque ratio. *Nepos* errorem quidem in ſuis libris propugnaverat, ſed nondum ab Eccleſia damnatum, imò aſſertum à Sanctiſſimis Patribus, & in obſcuriſſimâ quæſtione, quæ præcipua fidei Myſteria & Symboli Apoſtolici capita non ſpectaret. Unde poſtulabat æquitas ut eadem erga ipſum, quæ erga priores Patres, quos errantes ſecutus erat, moderatio ſervaretur. At *Theodorus Mopſueſtenus* errores jam proſcriptos in *Paulo Samoſateno* aſſeruit, libriſque editis tuitus eſt, impugnavit capitalia Fidei dogmata, ſcilicet Chriſti divinitatem, & Deiparæ nomen ac dignitatem in Beata Virgine: Quæ dogmata nemo Sanctorum Patrum ante ipſum non propugnaverat: meritò igitur fuit anathemate percuſſus poſt mortem, etſi vivens tutus fuiſſet ab Eccleſiæ fulminibus, quia *Neceſſitas impugnandi Sectas majores ejus dogmata tegebat*; ut ait *Leontius*, libro *de Sectis*. Et quamquam nominatim in Synodo Epheſina non fuerit anathemate confoſſus, œconomiâ quadam, in *Neſtorio* tamen ſatis damnatus eſt, & in Decreto adversùs impium Symbolum ſuum editô. Hinc & ex Eccleſiæ Mopſueſtenæ Diptychis expunctum fuerat poſt Epheſinam Synodum ejus nomen. Hinc *Rabbulas* Edeſſenus Epiſcopus ipſum anathematizavit. Quamobrem rectè *Pelagius II.* in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ ait: *Theodorum mortuum Sancta Synodus Prima Epheſina damnavit. Nam cùm ab ejus diſcipulis dictatum ab illo Symbolum in eadem Synodo fuiſſet prolatum, illico illic à Sanctis Patribus cum Auctore damnatum eſt. Et quidem ipſi Sancti Patres in eadem Synodo reſidentes ad Dominum jam recepti ſunt, poſtquam Theodorum damnavere: & ſi damnari mortuum non debuiſſe dicimus, procul dubio mortuos accuſamus, & incipimus committere, quod nitimur prohibere.*

Sanctorum *Leonis* & *Gelaſii* Pontificum teſtimonia probant ſolùm defunctos abſolvi non poſſe à peccatis, aut ligari; nec eorum ſtatum immutari poſſe quovis Eccleſiæ judicio; imò nec ipſos in judicium vocari poſſe ab Eccleſia, aut litem adversùs illos inſtrui ex partium interrogationibus & reſponſis: Sed non negant quin de eorum doctrinâ judicium ex ipſorum libris ferri poſſit, & conſequenter de ipſorum perſonis, ut eorum nomen invidioſum ſit & exſecrandum, ſi hæretici, vel ſchiſmatici fuiſſe ex ſcriptis probentur, nec inter Eccleſiæ Auctores nominentur, imò rejiciantur & impugnentur ut hoſtes. Ea vis eſt anathematis quod mortuis impingitur. Poſſe autem defunctos anathemate percelli, agnovit *Vigilius*, & qui priùs diſpenſatione uſus, ſola *Theodori* Scripta damnare voluit, non nomen, tandem è re Eccleſiæ eſſe judicavit ut nominatim anathematizaretur. Et Synodum V. confirmans: *Condemnamus*, inquit, *& anathematizamus unà cum aliis omnibus Hæreticis, qui damnati & anathematizati ſunt à prædictis Sanctis quatuor Synodis, & ab Eccleſia Catholica, Theodorum olim Mopſueſtiæ Epiſcopum, & impia ejus Scripta.* Facundi Hermianenſis, quem in Schiſmate permanſiſſe occubuiſſéque, citata probat Epiſtola, nulla eſt hac in controverſiâ auctoritas. Lege quæ in Synopſi dicta ſunt de Scriptis *Facundi Hermianenſis*.

Anathemate conſigi poſſunt mortui, qui hanc pœnam & ignominiam vivi meruerunt.

Sanè verò poſſe mortuos anathematizari, ſi hanc pœnam & ignominiam vivi meruerint, validiſſimis argumentis in V. Synodo, Collatione V. probatum eſt. Primò ex Canone Africanæ Eccleſiæ, quo ſancitum eſt ut Epiſcopi qui Hæreticis facultates ſuas relinquunt, aut extraneis, etiam poſt mortem anathematizentur. *Canon LXXXVI.* eſt in Codice Eccleſiæ Africanæ, his verbis conceptus: Si *quis Epiſcopus heredes extraneos à conſanguinitate ſuâ, vel Hæreticos etiam conſanguineos, aut Paganos, Eccleſiæ prætulerit, ſaltem poſt mortem ei anathema dicatur, atque ejus nomen inter Dei Sacerdotes nullo modo recitetur.*

Secundò idem probatum eſt diſertiſſimis S. Auguſtini teſtimoniis, ſcilicet ex Epiſtola ad *Bonifacium Comitem*, ubi ait: *Quamvis ergo vera eſſent quæ ab eis* (Donatiſtis) *objecta ſunt Cæciliano, & nobis poſſent aliquando monſtrari, ipſum jam mortuum anathematizaremus: ſed tamen Eccleſiam Chriſti, quæ non litigioſis opinionibus fingitur, ſed divinis atteſtationibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus.* Et in Collatione Carthaginenſi, ait: *Non in hominibus ſpes ponenda eſt Eccleſiæ, ſi boni ſunt: neque ſi mali ſunt, judicanda eſt Eccleſia Dei periiſſe. Sed tamen etiam ipſorum cauſam tamquam fratrum noſtrorum ſuſcipimus, & ſi nobis oſtendi potuerunt criminoſi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos Eccleſiam à Deo promiſſam & exhibitam deſerimus aut relinquimus.* Et lib. 3. adversùs *Creſconium Grammaticum*, cap. 39. *Sed dicis, licere mihi etiam hodie de mortuis judicare, quia judicium non tantùm de vivis, ſed etiam de mortuis fieri poteſt. Ecce volo judicare, ſed vos cauſam ipſam non vultis agere.*

Tertiò idem probatum eſt ex *S. Cyrillo*, lib. 1. *De eo quod unus eſt Chriſtus*, contra *Theodorum Mopſueſtenum*, dicente: *Hæreticos nobis recuſandos eſſe, ſive in vivis ſint, ſive non:* Et in Epiſtola ad *Martinianum* & alios Monachos, ubi Epheſinam Synodum, non ſolum Neſtorium, ſed & eos qui ante ipſum eoſdem errores docuerant, vel poſt ipſum erant docturi, cum eo damnaſſe obſervat. *Jam quidem*, inquit, *& Sancta Synodus Epheſi collecta Dei voluntate, contra Neſtorii perfidiam juſtam & ſubtilem ſententiam proferens, & aliorum vaniloquia, qui poſt ipſum erunt, aut ante ipſum fuerunt, æqualia ſapientes ei, & dicere, aut ſcribere præſumpſerunt, cum illo condemnavit, ſimilem eis condemnationem imponens. Conſequens enim erat eum ſemel propter tam profana vaniloquia inculpato, non contra unum magis pervenire, ſed contra omnem eorum Sectam, ſive calumniam quam fecerunt adversùs pia Eccleſiæ dogmata, duos colentes Filios, & dividentes individuum.*

Quartò, addidit *Benignus* Heracleenſis Epiſcopus, *Valentinum*, *Marcionem*, & *Baſilidem* à nulla Synodo anathematizatos, tamen eò quòd alienum pietatis erat dogma quod tuebantur, etiam poſt mortem ab Eccleſia anathematizari.

Quintò, quoſdam ex iis, qui cum *Euſebio Nicomedienſi*, & *Theognide Nicæno*, Ario faverant, ejúſque adhæſerant erroribus, poſt mortem anathemate confoſſos, & ex Eccleſia expulſos, ut *S. Athanaſius* ſcriptis prodidit. Nec *Origenis* mentio omiſſa eſt, qui poſt mortem damnatus fuit etiam à *Vigilio*.

Sextò,

* Vel potiùs Antipapa contra Bonifacium II.

Sextò, Romanam Eccleſiam, ante paucos annos, *Dioſcorum*, qui fuit Papa ejuſdem Eccleſiæ, * & poſt mortem anathematizaſſe, cùm nec in fidem peccaſſet: & hoc ſcire omnes qui Romæ degunt, & maximè qui in dignitatibus exſtunt, qui etiam eidem *Dioſcoro* communicatores permanſerunt uſque ad mortem.

Ex his omnibus manifeſtum eſt, poſſe mortuos anathematizari, ſi hanc pœnam & ignominiam vivi meruerint, hæreſim maximè profitendo: *Cùm culpa in fide perpetrata, nec morte interveniente laxetur*, (ut ait *Pelagius II.*) Ad exemplum ſcilicet perduellionis reorum, quorum memoria poſt mortem damnatur, & bona addicuntur fiſco, licet cætera omnia crimina mortalitate extinguantur, ut ex Papiniano obſervat doctiſſimus Præſul *Petrus de Marca* in Diſſertatione de Vigilii Decreto pro Quintæ Synodi confirmatione.

Objicies quartò: *Theodoretus* à Synodo Calchedonenſi inter Patres ſuſceptus eſt, ejúſque fides laudata: damnari itaque illius Scripta non potuerunt abſque injuria Synodi Calchedonenſis.

Reſpondeo, diſtinguo antecedens: Suſceptus eſt, poſtquam dixit Anathema *Neſtorio* & ejus erroribus concedo: antequam diceret Anathema *Neſtorio* & ejus pravis dogmatibus, nego. Illo autem anathemate ſua pro *Neſtorio* & contra *S. Cyrillum* Scripta conſequenter damnavit *Theodoretus*. Quamobrem Quinta Synodus ejus Scripta, non omnia, ſed contra S. Synodum Epheſinam, & *S. Cyrillum* edita condemnans, nihil molita eſt in Synodi Calchedonenſis injuriam. Ita reſpondet *Pelagius II.* in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ, ubi quibuſdam Fragmentis ex Scriptis *Theodoreti* recenſitis, ait: *Quis hæc plena omni impietate non videat? A quibus tamen conſtat quòd ſe poſtmodum ipſe correxit, qui in Sancta Calchedonenſi Synodo Neſtorium anathematizare conſenſit. Quis non videat quantâ temeritate plenum ſit, Theodoreti Scripta ſuperbiendo defendere, quæ eumdem ipſum conſtat, recta poſt profitendo, damnaſſe? Dum vero ejus & perſonam recipimus, & ea quæ dudum latuerant, prava Scripta reprobamus, in nullo à Sancta Synodi actione deviamus: quia ſola ejus hæretica Scripta reſpuentes, & cum Synodo adhuc Neſtorium inſequimur, & cum Synodo Theodoretum profitentem recta veneramur. Alia verò Scripta illius non ſolùm recipimus, ſed eis etiam contra adverſarios utimur.*

Quinta Synodus Theodoreti ſcripta contra S. Cyrillum damnans, injuriam Synodo Calchedonenſi non fecit.

Objicies quintò: Non ſolùm Ibas in Concilio Calchedonenſi ſuſceptus eſt, verùmetiam Legati Sedis Apoſtolicæ dixerunt, ſe *relectâ ejus Epiſtolâ, agnoviſſe eum Orthodoxum*. Atqui non fuiſſet agnitus Orthodoxus relectâ Epiſtola, ſi illa hæretica foret. Itaque Ibæ Epiſtola Catholica viſa eſt Calchedonenſibus Patribus. Quinta igitur Synodus Epiſtolam Ibæ iniquè damnavit, eámque damnando, Synodo Calchedonenſi vulnus non leve intulit. *Hinc Ferrandus* Carthaginenſis Diaconus, in Epiſtola ad Pelagium & Anatolium R. E. Diaconos, Epiſtolam *Ibæ* damnari non poſſe aſſerit, abſque Synodi Calchedonenſis injuriâ. *Quid ſi procedentes è tumulis ſuis*, inquit, *coram Deo cui vivunt, apud quem fideliter requieſcunt, in noviſſimâ reſurrectione dicant Viri Religioſi*: (ſcilicet Calchedonenſes Patres) *Cur Epiſtolam reprobaſtis, cujus Catholicam eſſe dictionem ſenſimus, diximus, judicavimus, & judicium noſtrum ſubſcribendo firmavimus? An quia venerabilis Ibas Alexandrinæ Eccleſiæ Pontificem S. Cyrillum vituperavit? Sed idem S. Cyrillo poſtea ſe communicaſſe ſignificavit. Si merebatur pro B. Cyrilli vituperatione culpam, merebatur pro reſtauratâ communione non minimam gratiam. Ut S. Cyrilli Capitula, propter ambiguitatem & locutionis obſcuritatem, cum Orientalibus Epiſcopis parum intelligendo culparet, humana fuit infirmitatis: ut dicta ſua benè interpretanti facilius crederet ac libentiſſimè conſentiret, omnino Sacerdotalis fuerat charitatis, ſine ullô diſpendiô veritatis... Ipſe S. Cyrillus non uni Ibæ, ſed pluribus Orientalibus Epiſcopis auferre ſcandalum malæ intelligentiæ properavit benè interpretando Capitula ſua: & nos pro injuriis ejus, Hiſtoriæ modo quid contigerat exponentem reprobaremus Epiſtolam? Si contraria veræ fidei Regulis in illâ Epiſtola Venerabilis Ibas Epiſcopus locutus fuiſſe firmatur, propter aliquanta vel ambigua, vel obſcura, quæ faciunt hoc videri: noſtra debet eſſe ſententia melior, quia nos ex ore ejus qui dictavit Epiſtolam, ſenſum valuimus inveſtigare verborum. Poſtremò quare putaremus Epiſtolam favere Neſtorio, cujus Auctor nobis præſentibus, jubentibus, audientibus, voce vivâ minimè dubitavit anathematizare Neſtorium, ſuſcipiens Tomum Papæ Leonis, & Confeſſionem veræ Fidei nobiſcum ſubſcribendo confirmans? Hæc audientes quale reſponſum daturi ſumus tot inclytis Rectoribus & Magiſtris Eccleſiarum?* Hæc Ferrandus contra Acephalos.

Epiſtola Ibæ à Concilio Calchedonenſi approbata non fuit.

Reſpondeo, diſtinguo majorem: Relectâ ejus Epiſtolâ, agnoverunt eum Orthodoxum, propter conteſtationem in eâ factam quòd paci inter Orientales & S. Cyrillum initæ conſenſiſſet, concedo: propter dogmata, nego: Certè cum Synodus Calchedonenſis Berytenſis de Ibâ Synodi judicium approbaverit, quo ad Sacram Synodum Epheſinam ſuſcipiendam, & anathema dicendum *Neſtorio* compulſus eſt, non potuit Epiſtolam *Ibæ*, quâ Synodus Epheſina perſtringebatur, & *Neſtorius*, inquiſitione non factâ, damnatus dicebatur, approbare. Non potuit, inquam, Epiſtolam approbare ſuæ menti ac doctrinæ penitus contrariam. At Synodo Calchedonenſi omnino adverſatur *Ibæ* ad *Marim Perſam* Epiſtola. *In Geſtis namque ejuſdem Synodi & Scriptis Leonis, Cyrillus prædicatur* (inquit Pelagius II.) *in Epiſtola vero illa Ibæ, Cyrillus in Apollinaris dogma corruens, reprobatur: In Geſtis, Neſtorius ut Redemptoris noſtri adverſarius jure damnatus oſtenditur: verbis verò Epiſtolæ damnatus injuſtè memoratur. In Geſtis Synodi, in Dei & Domini noſtri unâ perſonâ duas naturas Cyrillus confeſſus oſtenditur: in verbis Epiſtolæ unam naturam tradere dicitur, atque ab hoc ſenſu correptus, vix reſipuiſſe narratur. In Geſtis Synodi, anathematizatus Neſtorius etiam poſt mortem dicitur: in verbis verò Epiſtolæ, etiam poſt depoſitionem ſuam, pro ſolo civium ſuorum odio, ad civitatem ſuam non rediiſſe perhibetur. In Geſtis ac Definitionibus Synodi, unus Filius Jeſus Chriſtus dicitur: at juxta doctrinam Theodori atque Neſtorii, Deus tacetur: & in Geſtis Synodi nuſquam Theodorus veritatis Doctor dicitur; in verbis verò Epiſtolæ, idem, cujus blaſphemias ſupra protulimus, veritatis Doctor clamatur: qui ſi vera dixit, falſa erunt quæ de veritate Synodus protulit. Quiſquis igitur Epiſtolam quæ Ibæ dicitur, oſtendere quod ſit de Synodo nititur, quid aliud quàm Geſta ejuſdem Synodi deſtruere conatur? Si enim ſibimetipſis diverſa ſunt, nullâ proculdubio auctoritate ſubſiſtent: quia quæ ſe impugnando deſtruunt, alios ædificare non poſſunt. Sed cur tantummodo Sanctam Calchedonenſem Synodum convelli dicimus, ſi auctoritatem huic Epiſtolæ reprobemus? Quæ nimirum ſi vera creditur, etiam tota ſancta Epheſina Synodi fides ac reverentia diſſipatur? Hæc quippe ait, quòd in ea Cyrillus præmiorum medicamine Sapientum oculos excæcavit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur, ubi ipſa veritas Sacerdotibus vendita eſſe perhibetur? Reprobetur ergo una Epiſtola mentiens, ne utraque Sancta Synodus tantæ falſitatis crimen ſuſtineat.* Synodus itaque Calchedonenſis Epiſtolam Ibæ non approbavit ut Catholicam, ſed relectâ ejus Epiſtolâ, judicavit eum eſſe Catholicum: quia conteſtando ſe poſt initam pacem *S. Cyrillum* non oppugnaſſe, Epiſtolam, quantùm in ipſo erat, abnegabat. Nec tamen propterea ſuſpicionem omnem eluit Neſtorianæ hæreſeos, donec à Sancta

Synodo coactus, diceret anathema Neſtorio. *Exclamaverunt: Omnes eadem dicimus: Neſtorium modò anathematizet: & Eutychetem & ejus dogma modò anathematizet. Ibas Reverendiſſimus Epiſcopus dixit: Et jam ſcripto anathematizavi Neſtorium, & nunc anathematizo cum decies millies. Quod enim ſemel cum ſatisfactione fit, ſi fiat decies millies, non contriſtat. Anathema Neſtorio, & Eutycheti, & unam dicenti naturam: & omnem eum qui non ſapit ſicut hæc ſancta Synodus, anathematizo.*

Quod autem *Ferrandus* Epiſtolam *Ibæ* damnandam non eſſe, nec abſque Synodi Calchedonenſis injuria damnari poſſe ſenſerit, ipſi condonandum eſt, cùm ante Synodum Quintam ſcripſerit, cujus auctoritas privati cujuſvis Doctoris auctoritati eſt anteponenda.

Reſpondeo ſecundò, Ab uno tantùm Epiſcopo Epiſtolam Ibæ, in Concilio Calchedonenſi judicatam eſſe Catholicam, ſcilicet à *Maximo* Antiocheno, qui ſic in ejus gratiam ſuffragatus eſt: *Orthodoxa eſt ejus declarata dictatio.* At in Conciliis, non unius, aut alterius interlocutionem attendere oportet, ſed quæ ab omnibus, vel à majori parte definiuntur, ut quatuor Archiepiſcopi obſervarunt Collatione VI. Synodi Quintæ. Alii autem Synodi Calchedonenſis Patres non ſolùm ejus Epiſtolam non ſuſcepere; ſed nec ipſum, niſi poſtquam certiſſima orthodoxiæ, & pœnitentiæ argumenta dedit, dicendo Anathema Neſtorio, & ſubſcribendo Epiſtolæ S. Leonis. Id conſtat ex ſuffragio *Anatolii* Conſtantinopolitani Patriarchæ: *Omnem in præſenti ſuſpicionem de eo objicio*, inquit, *quoniam conſenſit & ſubſcribit ei, quæ nunc de fide ſententia data eſt à ſancto Concilio & Epiſtola ſanctiſſimi Archiepiſcopi Romæ Leonis.* Juvenalis Hieroſolymorum Epiſcopus ita ſenſit: *Qui convertuntur, hos Scriptura divina ſuſcipi jubet. Quapropter & eos qui ab hæreticis revertuntur, ſuſcipimus. Unde pervideo Reverendiſſimum Ibam impetraſſe clementiam, quia & ſenex eſt, & ut habeat Epiſcopatus gradum, Orthodoxus exiſtens.* Eunomius Metropolita Nicomedienſis ita ſuffragatus eſt: *Dudum ex relectis innoxius demonſtratus eſt Reverendiſſimus Ibas: In quibus etiam viſus eſt culpare malè loquens Beatiſſimum Cyrillum; in poſterioribus rectè confeſſus reſpuit illa, quibus culpaverat.* Denique Patres omnes ante reſtituendum Sedi ſuæ non eſſe cenſuere, quàm anathema *Neſtorio* dixiſſet, unâ enim voce exclamaverunt: *Omnes eadem dicimus, Neſtorium modo anathematizet.* Id ubi præſtitit *Ibas*, viſus eſt denegare Epiſtolam eſſe ſuam, vel eam omnino improbare: unde nequicquam ſequitur Epiſtolam approbatam fuiſſe ut Orthodoxam, quia ipſe ut Orthodoxus ſuſceptus eſt. Fulcitur hæc poſtrema reſponſio teſtimonio S. Gregorii Magni, *Lib. VII. Epiſtola 54. ad Secundinum*, cap. 3. *Epiſtolam verò*, inquit, *quam in ea Reverendiſſimus Ibas denegat ſuam, quòd in extremâ parte Synodi jaceat, agnoſcis. Qua videlicet Epiſtola Neſtorium innocentem, & inquiſitione non factâ, damnatum aſſerit, Cyrillum verò in Apollinaris dogma cecidiſſe ſuſpicatur. Et ſi totus ſuperior textus prædictæ Synodi legitur, quantum hæc Epiſtola eidem Synodo adverſetur, invenitur: quia ſcilicet Sancta Synodus & Neſtorium ſicut eſt, hæreticum denunciat, & Beatum Cyrillum Patrem Catholicum veneratur. Epiſtola ergo, quæ illum defendit, qui à Synodo damnatus eſt, & eum accuſat, qui à Synodo veneratus eſt, proculdubio Definitioni Sanctæ Synodi probatur adverſa. Sed quia ejus Defenſores ſolent dicere quòd hanc Ibas eo tempore ſcripſit, quò adhuc Cyrillus, propter XII. Capitula, quæ nondum expoſuerat, dubius habebatur, in ipſa hac Epiſtola perpende; quia legitur quod inter Orientales Epiſcopos & B. Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo poſt concordiam pacis, poſt ſatisfactionem amotæ dubitationis, hæc eadem Epiſtola ſcripta*

A *eſt, conſtat quia non eſt Catholica, quæ Patrem Catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum, Hæreticum appellat.*

Reſpondeo tertiò, Etſi à Concilio Calchedonenſi approbata demonſtrari poſſet, omnéſque Epiſcopi ipſi ſubſcripſiſſent, meritò tamen revocatam fuiſſe ad examen & damnatam à V. Synodo: quia Definitione Fidei conſcriptâ in Synodo Calchedonenſi, *Actione 6.* & conditis Canonibus eidem Actioni ſubnexis, de ſingularibus & privatis Epiſcoporum cauſis actum eſt; quarum judicium retractari potuit. Inter illas autem cognita fuit *Ibæ* cauſa. Illarum porro

Cauſa Ibæ à Quinta Synodo retractari jure potuit.

B cauſarum judicium à *S. Leone* confirmatum non fuit, qui auctoritatem Synodi Calchedonenſis in ſolâ Fidei Definitione conſtrinxit. Quâ de re ad *Maximum* Antiochenum ita ſcripſit: *Si quid ſanè ab his Fratribus, quos ad Sanctam Synodum vice meâ miſi, præter id quod ad cauſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantùm ab Apoſtolica Sede ſunt directi, ut excisis hæreſibus, Catholicæ eſſent Fidei defenſores. Quicquid enim præter ſpeciales cauſas Synodalium Conciliorum ad examen Epiſcopale defertur, poteſt aliquam diſjudicandi habere rationem.* Quibus verbis, ut obſervat *Pelagius*

C *II. in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ*, apertè licentia tribuitur, ut quicquid illic, extra fidei cauſas, de perſonis geſtum eſt, retractetur. *Specialis quippe Synodalium Conciliorum cauſa eſt fides. Quidquid ergo præter fidem agitur, Leone docente, oſtenditur, quia nihil obſtat, ſi ad judicium revocetur.* Addit *Pelagius II.* Epiſcopos ipſos, qui Synodo Calchedonenſi interfuerunt, ipſam ceu Oecumenicam veneratos non fuiſſe in privatarum judicio cauſarum. Id probat 1. ex pleriſque Græcis antiquioribus Codicibus, qui ſex duntaxat Actiones laudatæ Synodi cum adjunctis Canonibus continent. 2. Ex Epiſtola *Alypii* Epiſcopi Cæſareæ Capadociæ ad *Leonem Auguſtum*, quâ

D teſtatur ſe ea non legiſſe quæ in Synodo Calchedonenſi particulariter examinata ſunt, & geſta, quia *Thalaſſius* tunc Epiſcopus nihil aliud in ſuam Eccleſiam detulerat quàm Acta in cauſa fidei, quibus adjuncti erant Canones. Ex quibus *Pelagius II.* ita colligit: *Atteſtante ergo Alypio perdocemur, quia præter cauſam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalaſſius tenuit, qui illic & præter cauſam fidei Epiſcoporum negotiis privatis interfuit. Si igitur in Actione VI. Profeſſio Fidei conſummatur, móxque Canonum regula figitur; ſi Beatus Leo negotiis, quæ illic privatè mota ſunt, contradicit: Si hoc quod ultra fidem geſtum eſt, nec is qui*

E *fecit Thalaſſius tenuit: cur nos Hæreticam Epiſtolam retractaſſe reprehendimur, qui hac in re cunctorum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamvis ob eadem Epiſtola alienum ſe Ibas reſpondeat; quamvis quia approbata ſit, aut difficulter, aut nullatenus demonſtretur, licenter tamen unuſquiſque eam reprehenderet, etiamſi Epiſcopi in eodem Concilio reſidentes ſuis illam ſubſcriptionibus approbaſſent: quia poſtquam Beato Leone ſcribente, Jus retractandi, & diſjudicandi conceditur, etiam ſi quæ eſſe poterat eorum, qui interfuerant, in privatis negotiis auctoritas, vacuatur.* Sanè hujuſmodi negotiorum judicia poſſe à Conciliis poſterioribus retractari, & emendari, probat luculentum *S.*

F *Auguſtini* teſtimonium, *lib. 3. de Baptiſmo*, cap. 3. *Ipſa Plenaria Concilia*, inquit, *ſæpe priora à poſterioribus emendantur, cùm aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat, ſine ullo typho ſacrilegæ ſuperbiæ, ſine ullâ inflatâ cervice arrogantiæ, ſine ullâ contentione lividæ invidiæ, cum ſanctâ humilitate, cum pace Catholica, cum caritate Chriſtianâ.*

Objicies ſextò, *Vigilium* & Occidentales Epiſcopos, trium Capitulorum damnationi diu reſtitiſſe; proculdubio quia illorum damnationem iniquam eſſe intelligebant.

Reſpondeo

Mutatio ſententiæ in cauſa Trium Capitulorum vitio verti non debet Vigilio Summo Pontifici.

Reſpondet *Pelagius II.* in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ : *Latinos homines, & Græcitatis ignaros, errorem tardè cognoviſſe. Unde tantò eis celeriùs credi debuit, quantò eorum conſtantia, quouſque verum cognoſcerent, à certamine non quievit : quorum conſenſum certè Fraternitas veſtra deſpiceret, ſi uſu præcipiti, priuſquam verum cognoſcerent, conſenſiſſent. At poſtquam diu ab iis laboratum eſt, & longo tempore ad injurias uſque certatum, hinc veſtra Fraternitas penſet, quia tot labores repente non relinquerent, niſi quæ vera ſunt, agnoviſſent.* Probat autem duobus exemplis eum eſſe divini conſilii ordinem, ut ſæpe veritatem commendet eorum operâ, qui diu contra ipſam luctati ſunt. *Paulum* contumacem adversùs Evangelium ſic ſuæ fidei Prædicatorem feciſſe, ut cunctis, quibus per illum fuerat prædicaturus, oſtenderet veritatem Evangelii, quod tanta duritia inclinata prædicabat. Addit alterum *S. Petri* exemplum, qui reprehenſus à S. Paulo, quòd Gentes ad fidem converſas, ad Judaïſmi ceremonias impelleret, conſilium mutavit. *Si igitur* (inquit Pelagius II.) *in trium Capitulorum negotio aliud cùm veritas quæreretur, aliud inventâ veritate dictum eſt ; cur mutatio ſententiæ huic Sedi in crimine objicitur, quæ à cunctâ Eccleſia in ejus Auctore veneratur? Non enim mutatio ſententiæ, ſed inconſtantia ſenſûs in culpa eſt. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obſtat, ſi ignorantiam ſuam deſerens, verba permutet?* Porro Vigilium ſententiam mutaſſe, & tandem Trium Capitulorum damnationi ſubſcripſiſſe, ex ejus Epiſtola *ad Eutychium & præſentem Sanctam Synodum*, probavimus, cùm *in Synopſi*, tum ſuperioris Diſſertationis *Quæſtione III.*

SCHOLION.

In hac Diſſertatione, pag. 645. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant : *Papa ſententiam mutat.*

R. Vigilium Papam ſententiam mutaſſe, & tandem trium Capitulorum damnationi ſubſcripſiſſe repeto, & confirmo Pelagii ſecundi verbis in Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ mox deſcriptis. Addo & Doctiſſimi viri *Henrici De Noris*, S. R. E. Cardinalis verba in Diſſertatione Hiſtorica *De Synodo Quinta*, Cap. VIII. *Fuit Vigilius Pontificiæ Auctoritatis uſque ad Principis contemptum tenaciſſimus aſſertor, ut in rebus ab eo geſtis inclaruit. Animi inconſtantia, mutandæque Sententiæ facilitas vitio eidem vertitur; nam in Cauſa Trium Capitulorum varius, atque à ſe ipſo diverſus non ſemel apparuit Initio quidem, cùm adhuc in Sicilia eſſet, Tria Capitula defendebat; ut illa ſe damnaturum dudum Theodoræ Auguſtæ promiſerat, ſi Victori fides eſt. Cùm Byzantium advenisset, ob damnata tria Capitula Mennam Sacris interdixit; at paulò poſt Mennæ conciliatus eadem & ipſe in Judicato damnavit. Deinde poſt triennium à Sententia Judicati diſcedens, iniſſo novo Conſtituto eadem damnari poſſe negavit. Sed paucis menſibus in hac Sententia ſtetit; nam datâ ad Eutychium Epiſtolâ vim Conſtituti infregit, atque ad Synodum accedens tria Capitula proſcripſit. Vir doctiſſimus Petrus de Marca Libro III. De Concordia Sacerdotii & Imperii, Cap. XIII hanc Vigilii inconſtantiam à doctis prudentiam appellari teſtatur, quam ipſe diſpenſationem vocat, quæ nunc juris & Canonum rigore agebat, nunc illorum remiſſione, fidei ac publicæ quietis ſtudio.* Hæc Cardinalis Noriſius.

DISSERTATIO V.

De ſenſu Anathematiſmorum V. Synodi.

QUÆSTIO UNICA.

Utrùm Anathema latum à V. Synodo ſolos Neſtorianos feriat? An etiam Catholicos Trium Capitulorum Defenſores?

PROPOSITIO.

Anathema latum in Quinta Synodo præcipuè ferit Neſtorianos, qui Trium Capitulorum doctrinam propugnabant, quòd illam ſuæ conſonam hæreſi, ut revera erat, agnoſcerent. Sed nihilominus Catholicos etiam Trium Capitulorum Defenſores petere videtur, qui Capitula illa erroris pura, poſt Synodi Oecumenicæ Judicium, aſſererent, & ideo iniquè damnata. Unde temeritatis notam incurrerent, & periculum ſubirent anathematis, qui pro Tribus Capitulis, aut aliquo ex illis Apologias ſcriberent.

Probatur prima pars, ex ipſis Anathematiſmis Quintæ Synodi, qui ſingula illa Capitula ut Neſtorianam continentia hæreſim perſtringunt. Duodecimus in *Theodorum Mopſueſtenum* editus ſic habet : *Si quis defendit impium Theodorum Mopſueſtenum qui dixit, Alium eſſe Deum Verbum, & alium Christum,* &c. *Si quis igitur defendit prædictum impium Theodorum, & impia ejus conſcripta in quibus tum prædictas, quàm alias innumerabiles blaſphemias effudit contra magnum Deum & Salvatorem Jeſum Chriſtum, & non anathematizat eum, & impia ejus conſcripta, &c. talis anathema ſit.* Eos certè, qui non ſolùm *Theodorum* ipſum, ſed ejus etiam errores propugnarent, petit iſtud Anathema Collatione IV. Synodi V. *Anathema Theodoro Mopſueſteno: Ille Evangelia reprobavit, iſte diſpenſationem injuriavit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defenſores ejus Pagani ſunt: Sequaces ejus Judæi ſunt.*

XIII. Anathematiſmus, *Theodoreti* Defenſores perſtringens, his verbis conceptus eſt : *Si quis defendit impia Theodoreti conſcripta, quæ contra rectam fidem, & contra primam Epheſinam Sanctam Synodum, & contra S. Cyrillum & duodecim ejus Capitula expoſuit, & omnia quæ conſcripſit pro Theodoro & Neſtorio impiis, &c. talis anathema ſit.*

XIV. Anathematiſmus contra Defenſores Epiſtolæ *Ibæ ad Marim Perſam* ita decernit : *Si quis defendit Epiſtolam, quam dicitur Ibas ad Marim Perſam hæreticum ſcripſiſſe, quæ abnegat quidem Deum Verbum de Sancta Dei Genitrice ſemper Virgine Maria incarnatum hominem factum eſſe, &c. Si quis igitur memoratam impiam Epiſtolam defendit, & non anathematizat eam & Defenſores ejus, & eos qui dicunt eam rectam eſſe, vel partem ejus, & eos qui ſcripſerunt, vel ſcribunt pro ea, vel pro impietate quæ in eâ continetur, & præſumunt eam defendere, vel inſertam ei impietatem nomine ſanctorum Patrum, vel ſancti Calchedonenſis Concilii, & in iis uſque ad mortem permanent, talis anathema ſit.*

Ex his colligere eſt, Anathema latum in V. Synodo contra Trium Capitulorum Defenſores, præcipuè ferire Neſtorianos, qui illa ideo propugnabant, quòd Neſtorianum dogma in iis agnoſcerent. Quod luculentiùs confirmat Sententia Synodi, *Collatione VIII.* his verbis : *Quoniam igitur videbamus, quòd Neſtorii ſequaces conati ſunt per Theodorum impium, qui Mopſueſtiæ fuit Epiſcopus, & impia ejus conſcripta, & inſuper per ea quæ impiè Theodoretus conſcripſit, & per Epiſtolam ſceleratam, quæ ab Iba dicitur ad Marim Perſam ſcripta eſſe, ſuam impietatem

tem Dei Eccleſiæ applicare, ideo ad eorum, quæ movebantur, correctionem ſurreximus, & pro Dei voluntate, & juſſione piiſſimi Imperatoris, vocati ad hanc Regiam Urbem, convenimus.

Probatur ſecunda pars, ex iiſdem Anathematiſmis, quibus perſtringuntur ii, *Qui Theodorum defendunt, & non anathematizant eum, & omnes qui ſuſcipiunt, vel defendunt eum, & dicunt, Orthodoxè eum expoſuiſſe, & qui ſcripſerunt pro eo.* Item damnant eos *Qui defendunt Theodoreti ſcripta contra Sanctum Cyrillum. Tandem qui defendunt Epiſtolam Ibæ, & non anathematizant eam & defenſores ejus, & eos qui dicunt eam rectam eſſe, vel partem ejus, & eos qui ſcripſerunt, vel ſcribunt pro eâ, &c.* Atqui Tria Capitula, & tres illos Auctores ſoli non defendebant Neſtoriani, qui ſuos in ſcriptis *Theodori Mopſueſteni*, *Theodoreti*, & Epiſtola *Ibæ*, errores agnoſcebant, ſed etiam Catholici, qui recto ſenſu hæc *Scripta* exponebant, contendebántque illa Neſtorianos errores non continere; vel *Theodorum* anathemate percelli non poſſe, quòd in pace Eccleſiæ defunctus eſſet. Cùm itaque Synodus Quinta non ſolùm anathemate percellat eos, qui impia *Theodori Mopſueſteni*, *Theodoreti*, & *Ibæ* ſcripta, ſive contentam in iis impietatem defendunt; ſed etiam qui ea defendunt abſolutè, *& dicunt recta eſſe*; & *qui Theodorum defendunt*, & dicunt eum *rectè expoſuiſſe*, colligere eſt anathema latum in Canonibus V. Synodi non ſolos ferire Neſtorianos, ſed etiam Catholicos, qui Tria Capitula pertinaciter defendebant. Unde Synodus diſertè diſtinguit condemnationem Hæreticorum à ſe factam, & eorum qui Tria Capitula defenderunt, vel defendunt. *Factâ autem à nobis*, inquit, *& condemnatione contra Hæreticos, & eorum impietatem; necnon etiam contra eos qui defenderunt, vel defendunt prædicta impia Tria Capitula, & permanſerunt in ſuo errore, vel qui permanent: Si quis conatus fuerit contra hæc quæ piè diſpoſuimus, vel tradere, vel docere, vel ſcribere; ſi quidem Epiſcopus vel Clericus ſit, iſte tanquam aliena à Sacerdotibus & Statu Eccleſiaſtico faciens, denudabitur Epiſcopatu vel Clericatu: Si autem Monachus, vel Laicus ſit, anathematizabitur.*

Probatur ſecundò, teſtimonio *Facundi Hermianenſis*, qui non ſolùm in Neſtorianos, ſed in Catholicos, qui Tria Capitula pertinaciter defendebant, quorum ille unus erat, latum à Quinta Synodo anathema intellexit, (lib. 2. cap. 3.) *Ubi*, inquit, *omittimus dicere, quoniam ſi communicemus eis, qui nobis jam dixerunt anathema, non ſolum condemnationi Synodi Calchedonenſis communicabimus, verùm & ſententias in nos eorum, ipsâ eorum communicatione firmabimus. Sed hoc potiùs dicimus: Quoniam ſi nullus apud eos eſſet divinæ religionis, vel rationis humanæ reſpectus, ipſis quoque profanum & nimis turpe videri debuit, communicando nobis, anathema, quod in nos decreverunt, in ſemetipſos ultro convertere. Proinde beneficio magis quàm injuriæ deputent, quòd eis non communicamus, donec de medio tollant iſtud anathema, quod velut magnum chaos interjacens, dividit à populo ſpiritu paupere, in ſenſu paternæ fidei & ſententiæ quieſcente, inquietos ac ſuperbiſſimos præſumptores, qui ſibi tantùm videntur abundare ſapientiâ, ut ablactati ſuper Matrem ſuam, Eccleſiæ inſtituta contemnant.*

Probatur tertiò ex *Sancto Gregorio Magno*, qui ad *Conſtantium* Mediolanenſem Epiſcopum ſcribens, de *Laurentio* ejus Deceſſore, ait quòd ab unitate Eccleſiæ præciſus fuiſſet, ſi Tria Capitula ſe minimè damnaſſe juraſſet. *Cives Brixiæ*, inquit, *vobis mandant, ut eis Epiſtolam tranſmittatis, in quâ jurare debeatis vos Tria Capitula minimè damnaſſe: quod ſi Deceſſor Fraternitatis veſtræ Laurentius non fecit, à vobis quæri non debet: Si autem fecit, aut cum univerſali Eccleſia non fuit, aut cautionis ſuæ juramenta tranſcendit. Sed quia eumdem virum ſuæ credimus ſacramenta ſervaſſe, atque in unitate Catholica Eccleſiæ permanſiſſe, dubium non eſt, quod nulli Epiſcoporum ſuorum juraverit ſe Tria Capitula minimè damnaſſe.* Anathemati itaque obnoxii erant, qui Tria Capitula ſe minimè damnaſſe, aut damnare nolle profitebantur, quamvis impia dogmata non propugnarent, ſed illa in dictis Capitulis negarent contineri: & qui illa damnare recuſabant, quòd eâ damnatione vulnus infligi Concilio Calchedonenſi arbitrarentur. Ita erant animo comparati Epiſcopus & cives Brixienſes, qui juramentum à *Conſtantio* Mediolanenſi exigebant. Unde Sanctus Gregorius ipſi non jubet ut ad illos ſcribat, ſe non poſſe Neſtoriana dogmata non damnare; ſed ut eorum offenſioni medeatur, conteſtando ſe nihil de fide Synodi Calchedonenſis, aut de reverentiâ ipſi debitâ imminuere. *Sed ne ii, qui nobis iſta ſcripſerunt, ſcandalizari videantur*, inquit, *tranſmittite eis Epiſtolam, in quâ ſub anathematis interpoſitione fateamini, neque vos aliquid de Fide Calchedonenſis Synodi imminuere, neque eos qui imminuunt, recipere: & quoſcunque damnavit, damnare, & quoſcumque abſolvit, abſolvere. Unde credo eis poſſe celerrimè ſatisfieri.*

Probatur quartò, ex *Diurno Romanorum Pontificum*, Tit. VI. ubi Epiſcopus in Promiſſione ſeu Profeſſione Fidei coram Summo Pontifice factâ, poſtquam fidem quatuor Synodorum Oecumenicarum ſe integram ſervaturum promiſit, hæc addit: *Eos autem, quicumque ab eiſdem Sanctis Patribus in memoratis quatuor Synodis, vel Quinta ſub pia memoria Juſtiniano confectâ, diverſis vicibus damnati leguntur, ego, meâque Eccleſia, eorumdem venerandam Patrum auctoritatem ſequentes, inſolubili damnatione percellimus.* Iſtam Fidei Profeſſionem ad annum Chriſti ſexcenteſimum octogeſimum quintum referendam probat *P. Garnerius*. Hinc perſpicuum eſt, Eccleſiam eo tempore exegiſſe ab Epiſcopis damnationem Trium Capitulorum. Igitur Anathematiſmi Quintæ Synodi ferire videntur & Catholicos Trium Capitulorum Defenſores.

Probatur tertia pars. Temerarii eſſent, qui Eccleſiæ Judicio in Synodo Oecumenica lato, à Romanis Pontificibus confirmato, & omnium deinde Eccleſiarum conſenſu recepto refragarentur: Periculum verò incurrerent anathematis, qui Scripta ab Eccleſia damnata, vel notatos Auctores, quorum Defenſoribus pœna anathematis inflicta eſt ab Eccleſia, defenderent: Sed qui pro Tribus Capitulis, aut aliquo illorum Apologias ſcriberent, Synodi Oecumenicæ Judicio, à Romanis Pontificibus confirmato, & totius Eccleſiæ conſenſu recepto, refragarentur; & defenderent Scripta, vel Auctores, quorum Defenſoribus irrogata eſt anathematis pœna. Temeritatis igitur notam incurrerent, & anathematis periculum ſubirent.

Præterea, *Sanctus Gregorius Magnus* anathemati obnoxios agnoſcit, qui præſumunt abſolvere, id eſt, excuſare perſonas, quas Oecumenica quinque Concilia damnarunt: & Quintam Synodum, quoad Judicium de Tribus Capitulis latum, ſe recipere, poſt quatuor priores Synodos Generales, pari veneratione, profitetur. *Quintum quoque Concilium pariter veneror*, inquit, *in quo Epiſtola quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: In quo Theodorus perſonam Mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſtantiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur: & in quo Scripta quoque Theodoreti, per quæ Beati Cyrilli Fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector: Quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, Anathema ſit.* Quæ Profeſſio exigebatur dubio procul à

Schiſmaticis

Schiſmaticis omnibus qui ad Eccleſiæ unitatem redibant. Quam etiam omnes Patriarchæ & Epiſcopi recens creati emittebant. Habetur *lib. 1. Epiſtolâ 24. ad Joannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Eulogium Alexandrinum, & alios Patriarchas data.*

Tertiò, non aliter recipi ſolitos à *Sancto Gregorio*, quorum fides ſuſpecta erat, quam ubi Quintæ Synodi Judicium de Tribus Capitulis ſe recipere profeſſi eſſent, conſtat ex illius Epiſtola ad *Anaſtaſium Presbyterum*, quem poſt Fidei Profeſſionem, à ſuſpicione hæreſeos abſolvit. *Fidem tuam exponens*, inquit, *omnes generaliter hæreſes, vel quicquid adversùs Catholicæ Fidei, vel profeſſionis integritatem eſt, apertiſſimè condemnaſti; & cuncta quæ Sancta quatuor univerſales Synodi recipiunt, te ſemper recepiſſe, ac recipere; & quæ condemnant, condemnaſſe, condemnarique profeſſus es. Eamque quoque Synodum, quæ Juſtiniani Imperatoris temporibus de Tribus Capitulis facta eſt, & ſuſcipere, & cuſtodire promiſiſti.*

Objicies in ſecundam partem Propoſitionis: Epiſcopi, qui Synodo Quintæ interfuerant, & Tria Capitula damnaverant, aut Quintæ Synodi adversùs illa receperant Judicium, invitabant illorum Defenſores ad Communionem ſecum ſervandam, & cum illis, quantùm in ipſis erat, communicabant, etſi prædicta Capitula damnare nollent. Igitur anathema latum in V. Synodo non ferit Catholicos Trium Capitulorum Defenſores.

Probatur Antecedens teſtimonio *Facundi Hermianenſis*, lib. 2. cap. 3. *Conſidera, quæſo*, inquit, *cujus levitatis, cujus confuſionis eſt atque dedecoris, ut nos ſibi communicare compellant, permanentes in eâ ſententiâ, quâ non ſolùm ei* (Epiſtolæ Ibæ) *anathema non dicimus, ſed etiam negamus eſſe dicendum.*

Præterea, Hiſpani & Gallicani plerique Epiſcopi, Sedis Apoſtolicæ, & omnium Eccleſiarum communione fruebantur, quamvis Tria Capitula non damnarent. Itaque Catholici Trium Capitulorum Defenſores non erant obnoxii anathemati lato in V. Synodo.

Tertiò. *Sanctus Gregorius Magnus*, cùm à *Conſtantio* Mediolanenſi Epiſcopo intellexiſſet *Theodelindam* Longobardorum Reginam Literis ſuis, in quibus Quintæ Synodi honorificè meminerat, offendi poſſe, & propterea *Conſtantium* has literas ejus non reddidiſſe Majeſtati, laudavit Epiſcopi prudentiam, & alias ad eamdem Reginam Literas dedit, in quibus nullâ Quintæ Synodi factâ mentione, Quatuor Synodos Oecumenicas ſe recipere profeſſus eſt; anathema dicens illi, qui illatum, & maximè Calchedonenſis, Fidei addere, vel demere præſumeret. His autem verbis laudavit prudens *Conſtantii* conſilium: *Quod autem ſcripſiſtis*, inquit, *quia Epiſtolam meam Reginæ Theodelindæ tranſmittere minimè voluiſtis, pro eo quòd in ea Quinta Synodus nominabatur; ſi eam exinde ſcandalizari poſſe credidiſtis, rectè factum eſt ut minimè tranſmitteretis. Unde nunc ita facimus, ſicut vobis placuit, ut quatuor Synodos ſolummodò laudaremus.* Itaque *Sanctus Gregorius* non putavit Catholicos Trium Capitulorum Defenſores obnoxios eſſe anathemati lato in V. Synodo.

Reſpondeo ad primam objectionem, diſtinguo Antecedens: Eos invitabant ad Communionem ſervandam, & ad deponendum errorem quo Tria Capitula defendebant, concedo: & illis permittebant Trium Capitulorum defenſionem, & impugnationem Quintæ Synodi, nego. Et cum illis, quantùm in ſe erat, communicabant, œconomiâ & diſpenſatione uſi, concedo: Summo jure ſervato, nego. Itaque cùm Romani Pontifices, cæterique cùm Orientis, tum Occidentis Epiſcopi, Schiſma jam factum viderent à pertinaciſſimis Trium Capitulorum Defenſoribus; eos ut ad Eccleſiæ unitatem revocarent, diſpenſatione uſi ſunt, & de Canonum rigore ac diſciplinæ ſeveritate aliquid remiſerunt, anathema latum à Quinta Synodo, ad tempus ſuſpendentes, ut bonum Eccleſiaſticæ pacis curaretur. Sicut ergo Vigilius Papa Tria Capitula damnaverat in Judicato ad Mennam κατ' οἰκονομίαν, ſive ſecundùm diſpenſationem canonicam, (ut ipſe teſtatur in Encyclica adversùs *Theodorum Cæſarienſem*) ad pacem cum Orientalibus retinendum: *Pro ſcandalo refrænando*, inquit, *condeſcendentes quorumdam animis, quos aliquâ diſpenſatione credidimus temperandos, quædam pro tempore medicinaliter æſtimavimus ordinanda, &c.* Sicut, inquam, Tria Capitula Papa *Vigilius* damnavit primùm, ſecundùm diſpenſationem, ne Schiſma in Orientali Eccleſia oriretur; deinde priorem ſententiam retractavit in Conſtituto, ut præſentius Schiſmatis periculum ab Eccleſia Occidentali averteret, ac tandem ſummo jure agens, Tria Capitula peremptorio Judicio damnavit, & Quintam Synodum confirmavit: Ita cùm ipſe, tum ejus Succeſſores, cæterique ad eorum exemplum Epiſcopi, diſpenſatione uſi ſunt in executione Sententiæ latæ à Quinta Synodo in Trium Capitulorum Defenſores. Eos enim qui illa damnare recuſabant, modò non vituperarent Eccleſiam, quæ illa damnaverat, nec eam erraſſe dicerent, aut turbas excitarent, Communione frui ſinebant, ſperantes eos ad Eccleſiæ ſententiam citò acceſſuros, cùm illis oſtenſum fuiſſet, Synodo Calchedonenſi nullum vulnus à Quinta Synodo illatum fuiſſe. Sed diſpenſationis elapſo tempore, cùm pauci ſupereſſent dictorum Capitulorum Defenſores, ſummo jure cum ipſis egere, nec priùs ipſos receperunt ad Communionem, quàm profeſſi fuiſſent ſe Quintam Synodum pari cum aliis quatuor Oecumenicis veneratione ſuſcipere, ut *Sancti Gregorii* luculentiſſimo teſtimonio probavimus. Scilicet prudentiſſimi Pontifices regulam *Sancti Auguſtini*, de non infligendo anathemate *ubi Schiſmatis periculum eſt*, obſervandam judicabant. Unde ſtatim poſt Quintam Synodum hortabantur Trium Capitulorum Defenſores, ne à Communione diſcederent, & eos diſpenſatoriè tolerabant, qui ſervatâ unitate, Quintam Synodum nondum recipiebant. Id tamen non probat quòd Anathema latum à Quinta Synodo eos Catholicos non feriret, qui invictâ pertinaciâ Quintam Synodum, & Judicium illius de Tribus Capitulis impugnabant. Quod apprimè vidit *Facundus*, qui poſt verba in Objectione laudata, ſubdit: *Si communicemus eis, qui nobis jam dixerunt anathema, non ſolùm condemnationi Synodi Calchedonenſis communicabimus, verùm & Sententias in nos eorum, ipſâ eorum communicatione firmabimus.*

Ad ſecundam Objectionem reſpondeo, Sedem Apoſtolicam eadem diſpenſatione uſam eſſe erga Hiſpanos, & Gallicanos plerôſque Epiſcopos, tantò æquiùs, quòd nullas ipſi turbas excitabant, nec Synodum Quintam, & Eccleſias ipſam recipientes, & Tria proſcribentes Capitula damnabant, ſed modeſtè diſſentiebant, foventes Communionem cum aliis Eccleſiis.

Ad tertiam Objectionem reſpondeo, S. Gregorium eamdem erga *Theodelindam* adhibuiſſe diſpenſationem, quò faciliùs ipſam doceret, adduceretque ad Trium Capitulorum damnationem, & ad ſuſceptionem Quintæ Synodi. Quod tandem fœliciter effecit, ut colligitur ex Epiſtola 7. libri XII. quâ teſtatur *Theodelindam* ad ſe tranſmiſiſſe Objectiones *Secundini Abbatis* contra laudatam Synodum, & contra Judicium latum in Tria Capitula, ut illas dilueret. Quod ob graviſſimos podagræ dolores præſtare tam citò non potuit Sanctiſſimus Pontifex, ſed Acta Quintæ Synodi tranſmiſit, cum *Secundino* communicanda, qui ex eorum lectione diſceret, hanc Synodum Calchedonenſi non eſſe contrariam, & Tria Capitula juſtè damnaſſe. *Eam tamen Synodum*, inquit,

quæ pia memoria Juſtiniani tempore facta eſt, per latores præſentium tranſmiſi, ut prædictus filius meus dilectiſſimus ipſam legem agnoſcat, quia falſa ſunt omnia, quæ contra Sedem Apoſtolicam, vel Catholicam Eccleſiam audierat. Abſit enim me cujuſlibet ſenſum Hæretici recipere, vel à Tomo Sanctæ memoriæ Leonis Prædeceſſoris noſtri in aliquo deviare; ſed quæcumque à Sanctis quatuor Synodis ſunt definita, recipimus; & quæcumque reprobata ſunt, condemnamus.

Objicies in tertiam partem, Eccleſiæ Judicium non eſſe indeficiens, cùm propoſitiones & doctrinam alicujus Auctoris, poſt illius mortem, ſub ejus nomine & in ejus ſenſu condemnat, niſi Propoſitiones tales ſint, quæ rectum ſenſum nullatenus admittant. Nam certò aſſequi mentem Auctoris, cujus Scripta recto & pravo ſenſui obnoxia ſunt, difficillimum eſt, ne dicam impoſſibile, ſecundùm regulam à Sancto Auguſtino traditam in libro *De Utilitate credendi*, cap. 5. *Quibus argumentis mortui hominis voluntatem ita intelligam, ut de illâ jurare poſſim?* Non eſſent igitur temerarii, neque periculum anathematis incurrerent, qui pro Tribus Capitulis, aut aliquo ex illis Apologias ſcriberent.

Indeficiens eſt Eccleſiæ Judicium in factis doctrinalibus, in quibus cognitio cauſæ ex Auctorum ſcriptis inſtruitur.

Reſpondeo, diſtinguo antecedens: Si nulla iſtius Auctoris Scripta ſuperſint, concedo; Si ſuperſint aliqua, in quibus hujuſmodi propoſitiones aſſeruerit ac propugnaverit, nego. Tunc enim Eccleſia Spiritu veritatis illuſtrata, ſenſum illarum Propoſitionum, facto diligenti examine ex antecedentibus & conſequentibus, & ex totius Operis ingenio, certò aſſequitur, deque eo judicat. In hujuſmodi autem Judicio Eccleſiam errare non poſſe, perſuaſum habuere Veteres. *Maximus* Aquileienſis Epiſcopus, in Synodo Lateranenſi ſub *Martino I.* adversùs Monothelitarum Principes ſic interloquitur, Secretario I. *Si placet veſtræ Beatitudini, convenienter de his quæ proponuntur, cognoſcamus per conſcripta eorum adversùs fidem expoſita, & quæ ſine accuſantis perſona redarguere apertiſſimè demonſtrantur. Propterea enim accuſatio extranea ſuperflua eſſe dignoſcitur, quoniam à ſuis temerariis conſcriptis apertiùs accuſantur, quibus omnem Mundum conturbaſſe noſcuntur. Ita namque Dominus ait: Ex ore tuo judicabo te. Et, Ex verbis tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Contra Theodorum, & Origenem in Sancta Quinta Synodo accuſator quidem nullus, ſed tantummodo eorum conſcripta ad accuſationem ipſorum & reprehenſionem ſufficiſſe noſcuntur.*

Ejuſdem verò Synodi Canon XVIII. damnat eos, qui non reſpuunt & anathematizant animo & ore omnes Hæreticos, quos reſpuit & anathematizat Eccleſia, & nominatim Sanctæ Synodi univerſales quinque, cum omnibus eorum impiis ſcriptis, uſque ad unum apicem. Septemdecim priores Canones de fide Synodus illa celeberrima & ad Oecumenicas proximè accedens, edidit; decimum octavum iſtum ſtatuit de perſonis & libris ab Eccleſia damnatis. *Si quis*, inquit, *ſecundum Sanctos Patres, conſonanter nobis pariterque fide non reſpuit & anathematizat animo & ore omnes, quos reſpuit & anathematizat nefandiſſimos Hæreticos, cum omnibus impiis eorum conſcriptis, uſque ad unum apicem. Sancta Dei Eccleſia Catholica & Apoſtolica, hoc eſt, Sancta & univerſales quinque Synodi, & conſonanter omnes probabiles Eccleſiæ Patres, id eſt, Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioſcorum, Timotheum Ælurum, Severum, Theodoſium, Colluthum, Themiſtium, Paulum Samoſatenum, Diodorum, Theodorum, Neſtorium, Theodulum Perſam, Origenem, Didymum, Evagrium, & compendiosè omnes reliquos Hæreticos, qui à Catholicâ Eccleſiâ reprobati atque abjecti ſunt, &c. Talis condemnatus ſit.* Ex ſcriptis itaque judicium de perſonis ferri poſſe, & ſic inſtitutum Eccleſiæ Judicium indeficiens eſſe, *Martinus I.* & centum quinque Lateranenſis Concilii Patres exiſtimarunt & ſtatuerunt.

Et duobus antè ſæculis, *Theodoretus* ſententiam in ſe latam in Latrocinio Epheſino, velut in hominem Neſtorianum, reſcindi à *S. Leone* poſtulans, Judicium de fide ſuâ ex libris & Commentariis à ſe ſcriptis inſtitui rogat. *Sunt mihi* (inquit, Epiſtola 113. ad S. Leonem) *quæ partim ante annos viginti, partim ante octodecim, partim ante quindecim, partim ante duodecim ſcripſi, quædam contra Arianos & Eunomianos, quædam contra Judæos & Gentiles, quædam contra Magos, alia de univerſali Providentiâ, & alia rurſus de Theologiâ, deque divinâ Incarnatione. Expoſita etiam ſunt à me, per divinam gratiam, tum Apoſtolica Scripta, tum Prophetica Oracula. Et facile eſt ex his cognoſcere, an ſtabilem Fidei Regulam ſervarim, an ab ejus rectitudine deflexerim?* Et Epiſtola 116. *Et rogamus*, inquit, *ut Judicium ex ſcriptis conſtituatur. Libros enim ſcripſi ampliùs triginta adversùs Arium & Eunomium, adversùs Macedonium, adversùs Gentiles, adversùs Judæos: interpretatus ſum quoque divinam Scripturam, & facile eſt, ſi quis velit deprehendere me per Apoſtolica veſtigia inceſſiſſe, unum prædicando Filium, &c.*

Objicies. Eccleſiæ Judicium in meri facti quæſtionibus non eſt indeficiens. At quæſtio de Tribus Capitulis erat meri facti, & nullatenus cum dogmate connexi. In illius ergo Judicio errare poterat Eccleſia. Itaque periculum anathematis non incurreret, qui pro Tribus Capitulis, aut aliquo ex illis ſcriberet Apologiam.

Probatur Minor, ex *Pelagio I.* in Epiſtola ad *Childebertum* Regem Francorum ſcribente, tunc Capitula quædam in Oriente *extra Fidem* agitata fuiſſe: ex *Sancto Gregorio, lib. 2. Epiſtola 26. ad Iſtriæ Epiſcopos*, aſſerente, in eâ Synodo *De quibuſdam ſolummodo perſonis actitatum*, vel, ut *Pelagii II.* verbis utar, *Nihil aliud niſi de perſonis* actum: & ex ipſo *Vigilio*, in Epiſtola confirmatoria Quintæ Synodi, dicente: Humani generis hoſtem effeciſſe, ut divideretur à Fratribus Tria damnantibus Capitula, cum quibus ejuſdem erat Fidei. *Ita ut noſmetipſi*, inquit, *qui ejuſdem cum illis eramus & ſumus de Fide ſententiâ, inſuperhabitâ dilectione fraternâ, in diſcordiam abierimus.* Libera fuit igitur, eſtque etiamnum in hac quæſtione cenſendi facultas, abſque ullâ Chriſtianæ Religionis injuriâ.

Reſpondeo, diſtinguo Majorem: Si cauſæ cognitio inſtruatur ex hominum teſtimoniis, & Inſtrumentis, criminis vel innocentiæ probationem continentibus, concedo: Tunc enim teſtes fallere poſſunt, & nova poſtea proferri inſtrumenta, quibus probetur crimen antea non plenè probatum, aut innocentia vindicetur. In privatis hujuſmodi negotiis facta perſonalia & criminalia ſpectantibus, ipſa Plenaria Concilia priora poſſunt à poſterioribus emendari, *cùm aliquò experimentò rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat:* ut ait *Sanctus Auguſtinus, lib. 2. de Baptiſmo, cap. 3.* Si de facto doctrinali quæſtio ſit, & cognitio cauſæ inſtruatur ex libris Auctoris, qui erroris accuſatur, nego. Eccleſiæ enimverò cùm ſanam doctrinam ab hæreticâ Judicio ſuô diſcernere datum ſit à Chriſto, & quælibet doctrina libris aliquibus contineatur, operæ pretium erat ut Eccleſia in Judicio, quod de libris, in quibus de Fidei & Moralis Chriſtianæ quæſtionibus agitur, tulerit, deficere non poſſet. Ut enim Paſtorem, qui noxia paſcua diſcernere certò non queat ſemper à ſalubribus, ſed in eorum delectu errare poſſit, nemo dixerit idoneum eſſe qui oves paſcat: Ut Medicum, qui venena diſtinguere certò ſemper non poſſit ab antidotis, ſed in eorum cognitione fallatur, nemo dixerit curandis ægrotis adhibendum eſſe, nemo prudens elegerit: Ut Ducem, cui interdum ca-

caligent

caligent oculi, ut Reipublicæ milites ab hoſtibus diſtinguere non valeat, nemo ad regendum exercitum aptum judicaverit: Ita ſi Eccleſia Chriſti ovibus paſcendis, ſanæ fidei conſervandæ, Chriſtiano populo regendo præfecta, in Cenſurâ & damnatione librorum falli poſſet, nec Spiritus Sancti lumine ad eorum pravum ſenſum erroreſque cognoſcendos illuſtraretur, à Chriſto Sponſo iis omnibus inſtructa dotibus & aucta privilegiis non videretur, quæ ad paſcendos, ſanandos, regendóſque Fideles neceſſariæ ſunt.

Etſi verò meram facti quæſtionem fuiſſe demus, quæ de Tribus Capitulis diſceptata eſt, non ſequitur liberam fuiſſe & etiamnum eſſe cuivis de illis cenſendi facultatem, abſque Eccleſiæ injuria: Quia violatæ reverentiæ & obedientiæ, quam debet Eccleſiæ Matri, reus eſt, qui in ejus Judicio non acquieſcit, illámque ſe perſpicaciorem in hujuſmodi factorum cognitione non arbitratur. Proinde periculum anathematis incurrit, quod non in hæreticos tantùm, ſed etiam in procaces & contumaces filios, & reverentiam atque obſervantiam Matri debitam non exhibentes, ab Eccleſia latum eſt.

Objicies, *Theodorum* Africanum Epiſcopum, Trium Capitulorum acerrimum defenſorem, qui propterea diu à *Juſtiniano* Imperatore in exilio detentus eſt, cùm Conſtantinopoli anno quingenteſimo ſexageſimo quinto obiiſſet, annis poſt Synodum Quintam duodecim, honorificè ſepultum fuiſſe in Eccleſia juxta Sanctos Confeſſores, quibus linguæ abſciſſæ fuerant *Hunnerici* Wandalorum Regis mandato, ob confeſſam & propugnatam Filii Dei divinitatem, teſte Victore Tunonenſi *in Chronico*. Igitur anathemate confixi non erant Trium Capitulorum Defenſores.

Reſpondeo, nego conſequens. Sed Eccleſia ſummâ œconomiâ his temporibus utebatur, quibus nondum omnium Eccleſiarum Occidentis Antiſtites Quintam Synodum pro Oecumenica habebant, & piâ diſpenſatione, communionis ſuæ ſinu fovebat eos, qui citra Schiſma, Tria Capitula propugnabant, patientiâ ſuâ ſperans hoc malum ſanatum iri. Veriſimile autem eſt *Theodorum* Africanum Epiſcopum, Schiſmaticis non adhæſiſſe; ſed quamvis in defenſione Trium Capitulorum pertinacem, vixiſſe & obiiſſe in Communione Eccleſiæ, licet id ſileat Victor Tunonenſis. At poſtquam Synodus Quinta ab Eccleſiis omnibus ſummo conſenſu ut Oecumenica ſuſcepta eſt, anathematis periculum incurrerent, qui Tria Capitula, aut aliquod ex illis, ab errore vindicarent, & pro iis Apologias ſcriberent.

Objicies ultimò, Viros doctrinâ & pietate inſignes edidiſſe Apologias pro *Origene*, pro *Theodoreto*, pro *Abbathe Joachimo*, *&c.* & libros eorum, quamvis ab Eccleſia in Conciliis Oecumenicis damnatos, ab erroribus, quos in ipſis damnavit, immunes probaſſe. Iſtóſne verò temerarios vocabimus, & anathematis periculum ſubiiſſe dicemus?

Reſpondeo, Temerarios eſſe hujuſmodi Apologiſtas, quicumque ſint, cùm Eccleſiæ Judicium, ut par eſt, non revereantur, ſéque Synodis, Pontificibus, & Patribus perſpicaciores putent. Ægrè hanc notam Viris Eruditis inuro; ſed cogit amor veritatis & Eccleſiæ, quibus nullum hominum uſquam anteponam. Sanè ſi hâc defendendi Auctores, quorum damnata doctrina eſt, libertate impunè fruantur Literati; & Neſtorium, & Eutychetem defendere licebit: Quod auſus eſt *Lutherus*, teſte *Janſenio*, in *Spongia*. Quod etiam tam infelici, quàm impio conatu tentavit quidam Calvini catulus noſtrâ ætate. Quidni & *Lutherus*, & *Calvinus*, audaces æquè patronos, ſi id liceat, obtinebunt? Quos Auctores non licuit olim defendere, cur liceat modò, cùm nihil præſcribere poſſit veritati, non ſpatia temporum, non intervalla regionum, non patrocinia perſonarum? Poſt Quintam Synodum compellebantur Epiſcopi ad ſubſcribendum Trium Capitulorum damnationi (licet erga Hiſpanos, & Gallos plerόſque, œconomiâ uterentur Summi Pontifices, nec ipſos adeo urgerent.) *Datâ Formulâ ſubſcribendi, quam non liceret excedere, paſſim & ubicumque reperti, ad augendum numerum, alieno Decreto ſubſcribere compelluntur Epiſcopi, quod per diverſas circumlatum Provincias, omnium Sacerdotum videretur ſubſcriptione firmari* (inquit *Facundus Hermianenſis, lib.* 2. *cap.* 3.) Et modò impunè pro illis Capitulis, vel aliquô illorum, Apologiæ ſcribentur? Quaſi antiquitas, quæ majorem Synodis Oecumenicis & Pontificum Decretis conciliare venerationem debet, efficiat ut non ſolùm negligi, ſed impugnari jure poſſint. De ſimilibus Quæſtionibus quæ circa facta verſantur, idem eſto judicium. Relegatur Diſſertatio noſtra XIV. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi Quinti.

Temeritatis notam incurrunt Apologiſtæ Auctorum, quorum errores damnavit Eccleſia.

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES SEXTI SÆCULI.

DISSERTATIO VI.

Adverſus Aphthartodocetas ; quâ probatur Chriſti Corpus ante Reſurrectionem corruptibile fuiſſe.

HANC hæreſim refellunt omnia Scripturæ Sacræ teſtimonia, quæ Chriſtum eſuriiſſe, defatigatum, paſſum, & mortuum probant. Ipſam refellunt & SS. Patres. *Juſtinus Martyr*, Oratione contra Gentes. *Cùm formaſſet Deus hominem à principio*, inquit, *fecit, ut quæ natura erant, ex* B *voluntate ejus penderent, fecitque unô mandatô experimentum. Fecit enim ut ſi hoc ſervaſſet, vitam immortalem ſortiretur ; ſi non ſervaſſet, contrariam. Sic factus homo, cùm ad violationem mandati ſtatim reſpiceret, corruptionem naturaliter admiſit : corruptione autem ad naturam accedente, neceſſe erat ut qui ſalvare volebat, ipſam ſubſtantiam corrumpentem deleret. Hoc autem aliter fieri non poterat, niſi quæ erat ſecundum naturam vita, copularetur cum eô quod corruptionem cepiſſet, & corruptionem deleret, immortale verò in poſterum ſervaret, quod corruptum fuerat. Idcirco* C *opus fuit ut Verbum in corpore eſſet, ut à morte naturalis corruptionis nos liberaret. Si ergo, ut dicitis, ſolô nutu mortem à nobis avertit, & non acceſſit quidem ad eum propter voluntatem mors, nihilominus rurſus corruptibiles ſumus, naturalem in nobis ipſis corruptionem circumferentes.*

Sanctus Athanaſius, lib. de Incarnatione : *Corpus Chriſti communem habens cum cæteris ſubſtantiam : quippe corpus erat humanum, tametſi novô & inuſitatô miraculô ex ſolâ Virgine conflatum : nihilominus mortale cùm eſſet, itidem ut alia ſimilia mortem obiit.* Ibidem : *Patiens quidem corpus propter naturam corporum, mortuum eſt. habebat autem fidem incorrupti-* D *bilitatis ex Verbo habitante in eo. Non enim mortuô corpore immoriebatur Verbum, ſed erat ipſum incorruptibile. Imò quia erat in corpore, prohibebat illud à corruptione :* Prout ſcilicet corruptio ultima eſt, in ea, ex quibus conſtat, reſolutio corporis ac diſſipatio.

S. Baſilius Oratione De gratiarum actione. *Sicut igitur ſuſcepit Dominus famem ſolidô cibô exhalatô, & ſitim admiſit, humore corporis conſumptô, & defatigatus eſt, muſculis & nervis ex itinere nimiùm extenſis, non divinitate labore domitâ, ſed corpore, quæ* A *ex naturâ ſequuntur, recipiente : ſic & lachrymas admiſit, permittens ut fieret, quod naturâ accidit carni.*

Et in Epiſtola ad Sozopolitanos. *Proprium quidem carnis eſt ſecari, & extenuari, & diſſolvi, rurſus carnis animatæ defatigari, & dolere, & fame, ſiti, ac ſomno vinci : animæ verò corpore utentis, triſtitia, & angores, & curæ, &c. Horum alia quidem ſunt naturalia & neceſſaria animali ; alia vero ex pravâ voluntate, propter difficilem vitæ inſtitutionem, & animum ad virtutem inexercitatum, introducta. Unde apparet quòd Dominus naturales quidem paſſiones ſuſcepit, ad confirmationem veræ Incarnationis, & non falsò apparentis, paſſiones verò vitioſas, quæcumque* B *quod purum eſt vitæ noſtræ inquinant, tamquam purâ divinitate indignas rejecit.*

S. Gregorius Nyſſenus, lib. contra Eunomium. *Sic vera vita, quæ in carne poſita erat, cùm poſt paſſionem ad ſe rediiſſet caro, quæ circum ipſam erat, ſimul ab immortalitate divina elevata eſt, à corruptione ad incorruptibile erecta.*

S. Joannes Chryſoſtomus, Homilia 86 in Joannem. *Sicut igitur cùm contemplamur ambulantem ſuper undas ante crucem, non dicimus ex alia natura fuiſſe corpus illud, quàm noſtra eſt : Sic poſt Reſurrectionem, cùm* C *videmus habere eum ſigna clavorum, non dicemus eſſe jam corruptibile : Propter Diſcipulum enim hæc oſtendit.*

S. Gregorius Nazianzenus, Oratione in Sancta Lumina. *Quia ferre divinitatem ejus puram, non erat naturæ ortum & interitum capientis, idcirco quæ à mixtione aliena erant, miſcentur ; non ſolùm cum ortu Deus, cum carne mens divina : cum tempore quod ſine tempore eſt, cum manſione, quod à circumſcriptione vacat ; ſed etiam cum virginitate, procreatio : cum paſſione, impaſſibile : cum corruptibili, immortale.*

S. Ambroſius, in lib. De Fide, ad Gratianum. *Alia eſt carnis infirmitas, & aliud quod eſt divinitatis proprium : ac carnis quidem mors, potentia verò immorta-* D *litas. Si autem hoc fecit divinitas, ut caro non videret corruptionem, ſubjecta ſcilicet corruptioni ſecundum naturam. quomodo poterat ipſa divinitas mori ?*

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, in Epiſtola ad Succeſſum : *Poſt Reſurrectionem verò erat quidem ipſum illud corpus, quod paſſum erat, ſed non jam humanas infirmitates in ſe habebat. Non enim jam ampliùs famem, aut laſſitudinem, aut aliquid hujuſmodi ſentire poterat. quin potiùs incorruptibile deinceps erat, neque ſolum hoc, ſed vivificum : Corpus enim Vitæ eſt, id eſt, Unigeniti.*

His Patrum teſtimoniis Aphthartodocetas refellit *Leontius Byzantinus, lib. 2. contra Neſtorium & Eutychem.* His addendi ſunt, *S. Auguſtinus*, qui *lib. 2. de Peccatorum Meritis, c. 29* docet, Chriſtum ad mortem ſeneſcendo venturum fuiſſe, niſi mori antè voluiſſet. *Sed quia in eo erat ſimilitudo carnis peccati,* inquit, *mutationes ætatum perpeti voluit, ab ipſâ exorſus infantiâ: ut ad mortem videatur etiam ſeneſcendo illa caro pervenire potuiſſe, niſi juvenis fuiſſet occiſus. Quæ tamen mors in carne peccati inobedientiæ debita redditur; in ſimilitudine autem carnis peccati, obedientiæ voluntate ſuſcepta eſt.*

S. Leo, Sermone 1. de Nativitate Domini. *Salvâ igitur proprietate utriuſque ſubſtantiæ, & in unam coeunte perſonam, ſuſcipitur à Majeſtate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad rependendum noſtræ conditionis debitum, natura inviolabilis naturæ eſt unita paſſibili.*

S. Anaſtaſius Sinaita, qui *Juſtiniano* Imperatori errorem de Corporis Chriſti, ante Reſurrectionem, incorruptibilitate propugnanti, miſſâ ad ipſum Relatione, palam contradixit, & manifeſtiſſimè ſimul ac diſertiſſimè in eadem Relatione ei demonſtravit, *Corpus Domini in perpeſſionibus naturalibus & quæ in reprehenſionem non cadunt, corruptioni obnoxium fuiſſe, atque ita divinos Apoſtolos & SS. Patres ſenſiſſe, & poſteris tradidiſſe.* Ita refert *Evagrius lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica c. 40.* Legatur alterius *Anaſtaſii* ὁ Ὁδηγὸς, ſeu *Via Dux*, Cap. *De Corruptibili.*

S. Fulgentius, in Epiſtola ad *Regium*, qui ſuper hac quæſtione ipſum interrogaverat, *Utrum caro Chriſti corruptibilis, an incorruptibilis fuerit?* Ubi diſtinxit duplicem corruptionem, unam quæ in ſolâ culpâ, alteram quæ in pœnâ conſiſtit: & hanc rurſus poſteriorem partitus eſt in eam quæ pœna peccati ſimul eſt & peccatum, vel ad peccatum augendum pertinet: & eam quæ nec animam, nec corpus fidelis hominis polluit, ſed affligit; quia nec ad inquinandum hominem, ſed ad humiliandum militat peccatorem: Ubi, inquam, hanc diviſionem præmiſit, ita Quæſtionem ſolvit. *Facillimè invenimus quam partem corruptionis ſuſcepit Chriſtus in corpore. Nam quamvis carnem pro nobis ſuſceperit, tamen accepit immunem ab omni peccato originali & actuali. Ipſam tamen carnem non ſolùm infirmam, ſed etiam veraciter cognoſcitur accepiſſe mortalem. Proculdubio in quantum corpori ejus inerat ſuſcepta mortalitas, in tantùm ei potuit ineſſe corruptionis infirmitas. Ad talem corruptionem pertinet fames & ſitis: facilè ſiquidem eſuriendo & ſitiendo corpus mortale corrumpitur, quando per hæc etiam ad ipſius mortis exitum pervenitur. Per quam mortem venitur ad corruptionem, dum deſerente animâ, in tantum corpus corrumpitur, ut in putredinem ac pulverem redigatur. Hanc corruptionem caro Chriſti non vidit, quæ die tertiâ reſurrexit: Famem tamen, ſitim, fatigationem corporis ac dolorem veraciter ſenſit.* Id ubi probavit ex Scripturâ Sacrâ, ſic colligit:

Reſtat itaque, ut & Chriſtum fuiſſe in aliquâ corruptione ad quam non rediit, & non fuiſſe in eâ quam non vidit, per Sacram Scripturam diſcamus. Ad corruptionem pertinet corporis animalis, & mors quæ præcedit putredinem, & putredo quæ ſequitur mortem. Proinde Chriſti corpus, quod eſt verè mortuum, & die tertio ſine aliquâ putredine ſuſcitatum, unam partem corruptionis vidiſſe, aliam non vidiſſe dicendum eſt. Fuit quippe in corruptione mortis, ſed non in corruptione putredinis.... Hoc autem non ejuſdem carnis incorruptibilitas, ſed reſurrectionis celeritas fecit his omnibus, in quibus noſtræ ſeminationis ac reſurrectionis certiſſimam qualitatem verbis Apoſtolicis S. Auguſtinus » *oſtendit*, dicens: * *Conſtat itaque, neque ullo modo* » *dubitandum eſt, Corpus Chriſti, quod licet corruptio-* » *nem putredinis in ſepulchro non ſenſerit, quia ſcriptum* » *eſt: Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem:*

* *Epiſt. 146 ad Conſentium.*

A *clavis tamen & lanceâ corrumpi potuit, nunc omnino* » *in incorruptione perſiſtere; & quod in contumeliâ paſ-* » *ſionis mortiſque ſeminatum eſt, nunc eſſe in gloriâ vitæ* » *æternæ: Et quod ex infirmitate potuit crucifigi, nunc* » *in virtute regnare: & quod erat corpus animale, quo-* » *niam ex Adam ſumptum eſt, nunc ſpirituale eſſe, quo-* » *niam ſpiritui nunc inſeparabiliter copulatum eſt.* » *His verbis Auguſtinus oſtendit, quale corpus Chriſti poſt reſurrectionem ſit, & quale ante paſſionem fuerit. Evidenter confirmat corpus Chriſti omnino nunc in incorruptione perſiſtere..... Sed corpus non eſt omnino incorruptibile, quod dolorem poteſt per vulnera ſentire. Quo-* B *circa apparet Chriſtum ante paſſionem, imo uſque ad paſſionem & mortem, mortale atque animale corpus habuiſſe, & pro nobis in eodem corpore veram famem, veram ſitim, fatigationémque ſenſiſſe, vera clavorum ac lanceæ percepiſſe vulnera, & ex hoc verum dolorem, non neceſſitate, ſed voluntate ſenſiſſe, veraque mortis acceptatione, pro nobis animam ſuam propriâ poteſtate poſuiſſe.*

Objiciebant Hæretici: Aliud eſſe corruptibile eſſe corpus, aliud patibile. *Patiuntur enim in cruciatu* (apud inferos) *corpora peccatorum cum ipſis animis, non tamen patiendo mortem vel interitum capient.* C Adeóque malè colligi aiebant, Chriſti corpus naturâ ſuâ corruptibile fuiſſe, quia pati potuit.

Reſpondet *Leontius*, libro ſupra laudato, Multùm differre perpeſſiones illas, quibus in hâc vitâ corpus afficitur, ab illis damnatorum cruciatibus. *Horum enim non eſt proprium naturam ſubjectam corrumpere. Si enim audacter dicendum eſt, conferunt etiam aliquid tortis & cruciatis ad permanendum, &c. Humanæ verò & naturales paſſiones carnis, quas Dominus ſuſcepit, quodammodo erant naturâ aptæ ad debilitandam carnem, & defatigandum, ac dolore afficiendum, & denique ad diſſolvendum; quod quidem in cruce* D *factum eſſe cognovimus. Diſſolutionem verò, quantùm in naturâ eſt, corruptio ſequitur.*

Objiciebant præterea: Chriſti corpus ei ſimile fuiſſe quod Adamus habuit ante peccatum; eò quòd novus Adam appellatus eſt. Incorruptibilis autem erat Protoplaſtus, antequam peccaret. Incorruptibile igitur etiam fuit corpus Domini: Siquidem ſine peccato perſeveravit ſemper.

Reſpondet *Leontius*, primò, negando quòd corpus Adami fuerit incorruptibile, aut immortale: alioqui ligno vitæ illi non fuiſſet opus. Secundò, negat Filium Dei ejuſmodi carnem aſſumpſiſſe, qua- E lem habuit Adam ante peccatum; ſed talem ſibi copulaviſſe contendit, qualem habuit Adam poſt peccatum damnatus, & qualem nos habemus ex eadem maſſâ procreati, exceptâ tamen concupiſcentiæ labe. *Non enim propter illum tantum venit, ſed propter nos etiam. Cùm enim communis eſſet morbus valde abſurdum & à ratione alienum erat, unius quidem eſſe ſimilem, cæterorum verò omnium diſſimilem: qui quidem ad rationem medicinæ faciendæ eadem ſimilitudine indigebant.*

Objiciebant illud Pſalmiſtæ oraculum * de Chriſto: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.*

* *Pſalm. 15.*

Reſpondet *S. Joannes Damaſcenus*, ab *Euthymio* laudatus in *Panoplia*, Tit. XVI. *Corruptionis nomen* F *duplicem habere ſignificationem. Significat enim humanas affectiones, famem, ſitim, laborem, clavorum ictus, mortem, ſeu animæ à corpore ſejunctionem, & alia ejuſdem generis. Quâ quidem ſignificatione corpus Domini dicimus corruptibile. Hæc enim omnia ſponte ſuſcepit. Significat etiam corruptio perfectam corporis in elementa, ex quibus compoſitum eſt, diſſolutionem & interitum. Hanc Domini corpus non eſt expertum, ut ait Propheta David: Quoniam non relinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Hæc etiam diſtinctio apud Leontium legitur, lib. de Sectis, Actione X.

DISSERTATIO VII.

Contra Agnoetas.

HÆRESIS iſta refellitur ex Evangelio *S. Joannis*, cap. 1. *Vidimus gloriam ejus*, inquit, *quaſi Unigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis.* Et ex Apoſtolo, *ad Coloſſenſes* 2. ubi de Chriſto loquens, ait: *In quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi.*

II. Refellitur hæc hæreſis teſtimoniis Patrum, ſcilicet *Origenis*, in Commentario ad cap. XIII. *S. Matthei*, ad illa verba Chriſti: *Intellexiſtis hæc omnia?* Ad quæ iſtud adnotat. *Qui novit quæ ſunt in cordibus hominum Chriſtus Jeſus, ſicuti de hoc docuit in Evangelio Joannis, non ignarus interrogat: ſed quoniam ſemel aſſumpſerat hominem, utitur omnibus quæ ſunt hominis: quorum unum illud eſt, interrogare. Nec mirandum ſi id facit Servator, cùm ipſe etiam omnium Deus moribus hominum ſeſe accommodat, perinde ac ſi quis homo morem gerat ſi ïo ſue, percontetur: velut in hoc, Adam ubi es? Et, Ubi eſt Abel frater tuus?*

S. Auguſtini, lib. 2. *De Peccatorum Meritis, cap.* 29. dicentis: *Quam planè ignorantiam nullò modò crediderim fuiſſe in Infante illo, in quo Verbum caro factum eſt, ut habitaret in nobis: nec illam ipſius animi infirmitatem in Chriſto parvulo fuerim ſuſpicatus, quam videmus in parvulis.*

Leporii, in Libello Emendationis, qui Africanorum Antiſtitum, & inter eos *S. Auguſtini* ſubſcriptione approbatus eſt. *Ut autem*, inquit, *& hinc nihil cuiquam in ſuſpicione derelinquam, tunc dixi, immò ad objecta reſpondi, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſecundùm hominem ignorare. Sed nunc non ſolùm dicere non præſumo, verùm etiam priorem anathematizo prolatam in hâc parte ſententiam: quia dici non licet, etiam ſecundùm hominem ignoraſſe Dominum Prophetarum.*

Auctoris *Quæſtionum ad Orthodoxos*, adſcriptarum *Sancto Juſtino*, in Reſponſione ad *Quæſtionem LVIII.*

Eulogii Alexandrini Patriarchæ, in libro adversùs *Agnoëtas*, apud *Photium*, in Bibliotheca *Cod.* 230. ubi ait: *Chriſtum Jeſum Dominum noſtrum, neque ſecundùm humanitatem quidem, multò minùs ſecundùm divinitatem, ignoraſſe ſepulchrum Lazari, neque etiam illum ultimum diem. Neque enim humanitas Chriſti in unam inacceſſibilis & ſubſtantialis ſapientiæ hypoſtaſim admiſſa, quidquam velut rerum præſentium, ita futurarum poterit ignorare. Neque falſum eſſe poteſt quod dicit. Omnia quæcumque habet Pater, mea ſunt. An ergo & Patri nihil non audacter ignorantiam adſcribent?*

Eulogii Alexandrini librum contra *Agnoëtas* laudat *S. Gregorius Magnus*, Epiſtola 42. libri VIII. ad eum datâ: *Quia*, inquit, *de doctrinâ veſtrâ contra Hæreticos qui dicuntur Agnoëtæ, fuit valde quod miraremur; quod autem diſpliceret, non fuit.*

Refelluntur denique hi Hæretici à *S. Joanne Damaſceno* lib. 3. *De Fide Orthodoxa cap.* 22. ubi plenitudinem ſcientiæ in Chriſto ex unione hypoſtaticâ repetit. Nam de profectu illius in gratiâ & ſapientiâ agens, ſcribit illos: *Qui in eâ progreſſum habuiſſe dicunt ipſum, tamquam ad illas aliqua facta ſit acceſſio, non à primo exiſtendi initiò unitionem carnis eſſe factam arbitrari; nec eamdem unitionem hypoſtaticam ſtatuere. Sed vaniſſimo Neſtorio potiùs auſcultantes, hanc ipſam copulationem, ſolius habitudinis, ac meræ inhabitationis falsò eſſe fingere..... Nam ſi verè caro eſt conjuncta Deo Verbo, ab ipſo extandi primordio: vel potiùs in ipſo extitit, & hypoſtaticam cum illo identitatem habuit; quî fieri potuit ut non perfectè omni*

A *ſapientiâ & gratiâ locupletata ſit? Non ut ipſa gratiam participaret, neque ut ex gratiâ in communionem admitteretur eorum quæ ad Verbum pertinent: ſed eâ potiùs ratione, quòd propter unitionem hypoſtaticam, humanis ac divinis omnibus unius Chriſti propriis factis (quandoquidem Deus & homo ſimul erat) illa ipſa caro gratiam & ſapientiam, plenámque bonorum omnium copiam, in mundum, fontis inſtar, exundaverit.*

Objiciebant Agnoëtæ, Chriſtum ignoraſſe ſepulchrum Lazari, de quo Sanctas Sorores interrogavit his verbis: *Ubi poſuiſtis eum?* Ignoraſſe etiam ex- *Joan. 11. 34.*
B tremi Judicii diem, de quô Diſcipulis ait: *De die* *Matth. 13. 32.* *illâ nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque Filius, niſi ſolus Pater.* Itaque Chriſtus ut homo aliquid ignoravit.

Id etiam agnoverunt SS. Patres, *Athanaſius*, ad finem libri ad Serapionem; *Baſilius*, Epiſtola 391. ad Amphilochium; *Gregorius Nazianzenus* Oratione 36. *Cyrillus Alexandrinus, lib.* 22. *Theſauri*, & in Refutatione *Theodoreti*, ad Anathematiſmum IV.

Reſpondet *Eulogius* Alexandrinus, Chriſtum interrogaſſe de ſepulchro Lazari, non quòd ignoraret, ſed ut præſentes Judæi ſcirent, eorúmque memoriam firmaret. Addit, quædam de Chriſto dicta κατὰ
C ἀνέφοραν, *ſecundùm figuram*; alia κατὰ ἀλήθειαν, *ſecundùm veritatem.* Figuratè dicitur *Illum pro nobis peccatum & maledictum factum eſſe. Neque enim fuit quidquam horum. Sed veluti ſibi caput vendicat ea quæ ſunt reliqui corporis, ita Chriſtus ea quæ corporis ſunt ſibi aſſignat. Secundùm rei veritatem autem dicitur homo factus, & eſuriiſſe, & ſitiviſſe, & hoc genus ſimilia. Quod ſi verò quis velit dicere eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quòd corpus non ſit extra ignorantiam; aut humana vox, cujus ipſe caput eſt, is non abſurdè loquetur.*

Quod autem de extremo judicii die dixit Chriſtus,
D Illum noſſe neminem, *Neque Angelos, neque Filium, niſi ſolum Patrem*: quidam ob eam rationem dictum exiſtimant, ut Diſcipuli arbitrati quotidie ultimum diem imminere, ſemper vigilarent. *Sed nihil obſtat*, inquit Eulogius; *quominus & hoc figuratè dictum interpretemur, quemadmodum & illud: Tu ſcis inſipientiam meam. Sunt qui ſentiant, illum dixiſſe quòd ignoraret ultimum diem, ut humanæ naturæ ſignum proprium, quod illi ineſt, declararet, & oſtenderet, non quòd ipſe ignoraret. Sed cùm, ut B. Cyrillus docet, ſubtili mentis conceptu, & animi imaginibus, per contemplationem, rem à re dividimus, tum videmus pro-*
E *prias naturæ utriuſque, ut in ſe eſt, notas & proprietates. Aut, ut Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione diſtinguuntur, etiam nomina naturarum ſimul dividuntur. Sed nudæ puræque humanitatis ſignum proprium eſt ignorantia. Hac ratione ergo Chriſti humanitati, ut ſimplici & puræ humanitatis naturæ, conſideratæ præcisè ſecundùm ea quæ à ſeipſâ habet, adſcribi poterit ignorantia. Et hoc eſt quod Theologus explicavit, quando dixit: Scit quidem ut Deus, neſcit verò ut homo.*

Addit *Eulogius*, Si qui ex Patribus ignorantiam in Salvatore ex parte humanitatis admiſerunt, id ut
F dogma non tradidiſſe, ſed quadam veluti conceſſione, ut Arianorum inſaniam reprimerent, qui omnia, quæ in Chriſto erant, humana, ad Unigeniti divinitatem tranſtulere, ut increatum Dei Verbum creaturam oſtenderent. Dici etiam poteſt SS. Patres figuratè locutos eſſe, cùm ignorantiam Chriſto ut homini tribuerunt. Lege quæ diximus in Panoplia adversùs Hæreſes Sæculi quarti, Diſſertatione 39. in Reſponſione ad objectionem tertiam, quorum importunam repetitionem hìc vitamus.

Dices, Agnoëtis favere verba illa *S. Lucæ*, cap. 2. Evangelii: *Jeſus proficiebat ſapientiâ, & ætate, & gratiâ, apud Deum, & apud homines.*

Reſpondeo

Reſpondeo primò, Profectum illum non eſſe intelligendum propriè, & ſecundùm rei veritatem, ſed ſecundùm externam ſpeciem, & oſtenſionem; quia pedetentim majoribus ac perfectioribus indiciis latentem in ſe gratiam, ac ſapientiam prodebat. Ita explicat *S. Gregorius Nazianzenus*, *Oratione XX.* ubi de Chriſto loquens, ait: *Ille proficiebat, ut ætate; ita & ſapientiâ & gratiâ, non quòd incrementum iſta caperent: quid enim eò, quod ab initio perfectum exſtitit, poteſt eſſe perfectius? ſed quòd hæc paulatim aperirentur, ac ſeſe proderent.*

Ita *S. Hieronymus* in hæc verba Jeremiæ 31. *Fœmina circumdabit virum:* quæ interpretatur de Chriſto, *Qui juxta incrementa quidem ætatis, per vagitus & infantiam proficere videbitur ſapientiâ & ætate: ſed perfectus vir in ventre fœmineo ſolitis menſibus continebitur.*

Ita *S. Cyrillus Alexandrinus*, lib. 3. adversùs Neſtorium: *Credimus*, inquit, *ex ipſo ventre uteróque Virginis Emmanuelem ipſum, qui Deus erat, hominem prodiiſſe, plenum omnino ſapientiâ, & gratiâ, quæ illi naturaliter inerat. Quodnam igitur incrementum caperet ille, in quò ſunt omnes theſauri ſapientiæ, qui cœleſtis gratiæ unà cum Deo Patre largitor eſt? Quomodo igitur profeciſſe dictus eſt? Nimirum, ut ego arbitror, quòd Deus Verbum cum incremento, & ætate corporis ſui, divinorum bonorum ſignificationem commenſus fuerit.* Eodem modo hunc in Chriſto ſapientiæ & ſcientiæ progreſſum explicat *Venerabilis Beda*, Homilia in Dominicam 1. poſt Epiphaniam, cujus locus in Gloſſa Ordinariâ, & à Magiſtro Sententiarum in III. Diſt. 13. *Gregorii Papæ* nomine laudatus eſt.

Ita *S. Bernardus*, Homilia 2. in illa verba Evangelii. *Miſſus eſt:* QUOD, inquit, *de ſapientiâ & gratiâ hìc dictum eſt, non ſecundùm quod erat, ſed ſecundùm quod apparebat, intelligendum eſt; non quia videlicet aliquid novum ei accideret, quod ante non haberet; ſed quòd accidere videretur, quando volebat, ipſe ut videretur. Tu, homo, cùm proficis, non quando, nec quantumvis proficis: ſed te neſciente, tuus moderatur profectus, tua vita diſponitur. At verò puer Jeſus, qui diſponit tuam, ipſe diſponebat & ſuam, & quando volebat, & quibus volebat, ſapiens apparebat: quando & quibus volebat, ſapientior: quando & quibus volebat, ſapientiſſimus, quamquam in ſe numquam eſſet niſi ſapientiſſimus.*

Si qui verò Patres Chriſtum reipſa profeciſſe ſapientiâ, videntur affirmare, ut *S. Ambroſius*, libro *De Incarnatione*; & *S. Fulgentius*, libro ad *Traſamundum*, *cap.* 7. de ſcientiâ acquiſitâ commodè explicari poſſunt, in quâ non minùs quàm in ætate profecit, non autem in ſcientiâ beatâ, vel infuſâ. Legatur *S. Thomas*, *III. P. Quæſt. XII. Art. II.* Verba *S. Ambroſii* hæc ſunt: *Quomodo proficiebat Sapientia Dei? Doceat te ordo verborum. Profectus eſt ætatis, & profectus ſapientiæ, ſed humanæ eſt. Ideo ætatem ante præmiſit, ut ſecundùm hominem crederes dictum. Ætas enim non divinitatis, ſed corporis eſt. Ergo ſi proficiebat ætate hominis, proficiebat ſapientiâ hominis, Sapientia autem ſenſu proficit, quia à ſenſu ſapientia. Jeſus autem proficiebat ætate & ſapientiâ. Quis ſenſus proficiebat? Si humanus, ergo & ipſe ſuſceptus eſt. Si divinus, ergo mutabilis per profectum. Quod enim proficit, utique mutatur in melius. Sed quod divinum eſt, non mutatur. Quod ergo mutatur, non utique divinum. Senſus igitur proficiebat humanus. Senſum ergo ſuſcepit humanum.*

Ita verò S. Fulgentius. *Anima igitur humana, quæ rationis capax naturaliter facta eſt, bonum, malúmque in infante Chriſto neſciiſſe dicitur, quæ ſecundùm Evangelicam veritatem in puero Jeſu ſapientiâ & gratiâ profeciſſe narratur. Nam ſicut carnis eſt ætate proficere: ſic eſt animæ ſapientiâ & gratiâ profeciſſe. Quæ tamen in ſapientiâ nullatenus proficeret, ſi naturalem intelligentiam, quæ hominibus rationis causâ conceſſa eſt, non haberet.*

A Quæres, an Agnoëtis accenſendus eſſet, qui Chriſtum ut hominem aliquid ignoraſſe aſſereret eorum, quorum ſcientiam quovis modo habere homo poteſt?

Reſpondeo, Hunc non fore Agnoëtam; quia Hæretici illi ignorantiam Chriſto, non ſolùm ſecundum naturam humanam, ſed abſolutè ſecundùm naturam omnem affingebant: Unam enim duntaxat in Chriſto naturam poſt Incarnationem agnoſcentes, nullam in eo agnoſcebant naturam, per quam ſciret illa, quæ antiqui Patres dicunt illum ſecundùm humanam naturam neſciviſſe; at ſecundùm deitatem perfectiſſimè cognita ſemper habuiſſe. Quando igitur Themiſtiani B Monophyſitæ dicebant, Chriſtum ut hominem ignorare diem Judicii, intelligebant eum penitus ignorare diem illum, adeò ut ſecundùm nullam naturam ipſum cognoverit. Quod perinde erat ac ſi cum Arianis disertè aſſererent, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum non ſcire ſecundùm deitatem omnia quæ ſcit Pater: Neſcire enim illum diem Judicii. Id colligitur ex *Leontio*, lib. *De Sectis*, Actione X. *Agnoetæ*, inquit, *confitentes omnia, ſicut Theodoſiani, diſcrepant in hoc quod Chriſti humanitatem* (quam in unam coaluiſſe naturam cum divinitate propugnabant) *ignorare Theodoſiani negant, illis ignorare* C *affirmantibus. Aiunt enim, Per omnia Chriſtum nobis aſſimilari. Quod ſi nos ignoramus, & ipſum ignoraſſe: & in Evangeliis ipſummet ita loqui, ut neminem dicat illum diem & horam noſſe, ne Filium quidem, niſi ſolum Patrem: & rurſus: Ubi Lazarum poſuiſtis? Hæc enim omnia verba, inquiunt, ignorationem ſignificant. Verùm alii reſpondent, Iſta dixiſſe Chriſtum ſecundùm diſpenſationem, ut Diſcipulos averteret à ſpe diſcendi ex ipſo horam conſummationis. Nempe dicunt, poſt Reſurrectionem rurſus ab eis interrogatus, non amplius dicebat, Ne Filius quidem, ſed, Nemo veſtrùm. Nos autem dicimus, Non adeo de his ſubtiliter inquirendum:* D *Quippe nec Synodus curioſiùs de hoc dogmate ſolicita fuit. Sciendum tamen complures ex Patribus ac propemodum univerſos videri dicere, quòd ignoret. Nam cùm per omnia nobiſcum unius eſſe ſubſtantiæ dicatur, & nos ignoremus, nimirum ignorabat & ipſe. Quin & ipſa Scriptura dicit, Eum profeciſſe ſtaturâ & ſapientiâ: nempe diſcentem id quod neſciebat.* Si autem in eo poſita fuiſſet propriè Agnoëtarum hæreſis, ut Chriſtum ſecundùm humanam naturam aliquid ignoraſſe dicerent, in hanc ſententiam *Leontius* non propenderet, compluribus Patribus conſectaneam exiſtimans. In hoc ergo delirabant Agnoëtæ, quòd dicerent, non E quidem Chriſtum, ut homo eſt, aliquid ignoraſſe, ſed humanitatem Chriſti, non ſolùm ſecundùm ſe ſumptam, & ſecundùm conditionem creatæ naturæ ſpectatam, ſed prout in Verbo ſubſiſtentem: in quo cum Deitate tertiam (ut fingebant) naturam componebat: ex quo erat omnino conſequens, ipſi Verbo ignorantiam tribui. Id magis eluceſcit ex *Sancto Gregorio Magno*, *Epiſtola* 42. *libri VIII.* Agnoëtarum errorem refellente. Ait enim: *Incarnatum Unigenitum, factúmque pro nobis hominem perfectum, in naturâ quidem humanitatis noviſſe diem & horam judicii, ſed tamen hunc non ex naturâ humanitatis noviſſe. Quod ergo in ipſâ novit, non ex ipſâ noviſſe; quia Deus &* F *homo factus, diem & horam judicii nonniſi per deitatis ſuæ potentiam novit. Sicut eum & in nuptiis Mater Virgo diceret vinum deeſſe, reſpondit: Quid mihi & tibi mulier? Nondum venit hora mea. Ac ſi apertè diceret: Unde facere miraculum poſſum, hoc mihi ex Patre, non ex Matre eſt. Ex Matre enim mori poterat, qui ex naturâ Patris miracula faciebat. Unde & in cruce poſitus, eamdem Matrem moriens recognovit, quam Diſcipulo commendavit, dicens: Ecce Mater tua. Ait ergo: Quid mihi & tibi eſt Mulier? Nondum venit hora mea. Quod eſt dicere: In miraculo, quod ex tuâ naturâ non habeo, te minimè recognoſco. Sed cùm hora mortis venerit, cognoſco te Matrem: quia unde mori poſſum* hoc

Agnoëtis Hæreticis annumerandus non eſſe, qui Chriſto ut homini rerum aliquarum ignorantiam tribuunt.

hoc ex ſe habeo. Itaque ſcientiam, quam ex humanitatis naturâ non habuit, ex quâ cum Angelis creatura fuit, hanc ſe cum Angelis, qui creatura ſunt, habere denegavit. Diem ergo & horam judicii ſcit Deus & homo. Res autem valdè manifeſta eſt: quia quiſquis Neſtorianus non eſt, Agnoëta eſſe nullatenus poteſt. Nam qui ipſam Dei ſapientiam fatetur incarnatam, quâ mente vales dicere, Eſſe aliquid quod Dei Sapientia ignoret?

Hunc *Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis, lib. VIII. Originum, cap.* 5. ſic hæreſim Agnoëtarum deſcribit: *Agnoetæ, & Tritheitæ à Theodoſianis exorti ſunt: Ex quibus Agnoetæ ab ignorantia dicti; qui perverſitati, à quâ exorti ſunt, id adjiciunt, Quod Chriſti divinitas ignoret futura quæ ſunt ſcripta de die & hora noviſſima: Non recordantes Chriſti perſonam in* * Iſaia 63. *Iſaia loquentis:* * *Dies judicii in corde meo.* S. Iſidori judicium ſecutus eſt, & verba tranſcripſit *Rabanus Maurus*, lib. 2. *De Inſtitutione Clericorum, cap.* 58.

Idem colligitur ex Sancto Joanne Damaſceno, lib. de Hæreſibus, in quo Agnoëtas ſic deſcribit: *Agnoëtæ, qui iidem Themiſtiani vocantur, impiè & improbè Chriſtum ignorare diem Judicii palam docent, eúmque ignaviæ timiditatiſque arguunt. Hi ſunt quadam ſecta Theodoſianorum. Themiſtius enim qui eorum ſectæ & diſciplinæ Princeps fuit, unam in Chriſto naturam compoſitam fuiſſe tradidit.* Quocirca *Maldonatus*, Commentariis *in Matthæum* cap. 24. aſſerit Agnoëtas ſimpliciter & ſine ullâ diſtinctione ignorantiam Chriſto tribuiſſe: *Habiti, ſunt*, inquit, *Themiſtiani cognomento Agnoëtæ pro Hæreticis, quòd docuerint Chriſtum diem Judicii ignoraſſe: ut Damaſcenus lib. de Hæreſibus auctor eſt. Verùm illi, ut ex eodem Damaſceno colligitur, ſimpliciter & ſine ullâ diſtinctione divinæ humanæque naturæ, ignorantiam Chriſto tribuebant: quia credebant divinitatem in humanitatem fuiſſe converſam.*

* Lib. 18. Hiſtor. Eccleſ. cap. 50. Nicephorus Agnoëtarum hæreſim aliter refert, * ſed antiquis Patribus poſtponendus eſt, maximè cùm ibi multa alia habeat à veritate penitus aliena. Nam 1. ait, *Themiſtium Philoſophum ſub Valente Imperatore Principem hujus Sectæ extitiſſe*: Themiſtium Philoſophum Ethnicum cum *Themiſtio* Diacono, Monophyſita confundens, & putidum committens anachroniſmum. 2. Ait, *Agnoëtas dixiſſe, Deum quidem Verbum omnia noſſe, humanitatem verò, ſecundùm ſubſiſtentiam ei unitam, permulta ignorare. Neſcire ſanè horam & diem Mundi totius conſummationis, utpotè Patre minorem, propterea quòd in Evangelio dicat: De die autem illâ & horâ nemo novit, &c. Et hujuſmodi vocibus Arium, & Aetium, & Eunomium hæreſiarchas impiè uſos eſſe, ut inde inferrent, alterius eſſe naturæ Patrem....* Ideo hæreſim Agnoëtarum *rivum quemdam Ariani dogmatis* appellat *Nicephorus*; ſed nullus antiquiorum teſtatur Agnoëtas Chriſto ſcientiam diei ultimi, poſt Incarnationem, ſecundùm ullam naturam conceſſiſſe. Præterea, ſecum ipſe pugnat *Nicephorus*: Nam Ariani non conceſſerunt Verbum omnia noſſe, imò Patris & Filii inæqualitatem ex ipſius Dei Verbi, ſecundùm ejus Deitatem, ignorantiâ adſtruere ſatagebant. Si igitur Arianorum error ab Agnoëtis ſuſcitatus eſt, ignorantiam ſoli humanitati Chriſti Agnoëtæ non tribuerunt.

Quæres ſecundò, an poſſit abſque errore aſſeri, Chriſtum, ut hominem diem Judicii, & alia, quorum ſcientiam à Deo conſequi mens creata poteſt, ignoraſſe?

Reſpondeo, Id abſque errore dici non poſſe, ut conſtat ex locis Scripturæ Sacræ ſupra laudatis, & ex *Sancto Auguſtino*, Eccleſiâque Africana, quæ *Leporium* propoſitionem illam retractare, & anathemate configere coëgit, quâ dixerat, *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſecundùm hominem ignorare.* Et *Eulogius Alexandrinus*, Agnoëtarum errorem refellens, utitur argumento à minore ad majus, nempe Chriſtum non ignorare ſepulchrum Lazari, diem Judicii, &c. ne ſecundùm humanam quidem naturam: Ideoque multò magis eum non ignorare iſta ſecundùm divinitatem. Quamobrem immaniter errat *Forbeſius, lib.* III. *Inſtructionum Hiſtorico-Theologicarum, Cap. xxj.* aſſerens Chriſtum, ſecundùm humanitatem, diem Judicii verè neſciviſſe, & quidem neſcientiâ propriè dictâ, quamvis non ignorantiâ privativâ, ſed tantùm negativâ. Sed nihil mirum quod à vera Theologia aberrent, qui Fidei lumini clauſerunt oculos, quo affulgente, in Theologiæ Oceano errorum ſcopuli devitantur, & ad Deum, Chriſto duce pervenitur, qui *Via* eſt, *Veritas, & Vita.*

Abſque errore dici non poteſt, Chriſtum ut hominem diem Judicii, & alia quorum ſcientiam à Deo conſequi mens humana poteſt, ignoraſſe.

TRIBUE, Servator optime! ut ſequar te, per te, ad te. Tu via ſanctæ converſationis, veritas doctrinæ divinæ, vita beatitudinis ſempiternæ! Hanc viam alacriter ingredi, hanc tenere conſtanter veritatem, hanc vitam fœliciter aſſequi concede. Sequor te, Domine Jeſu! ſed ut ſequar, accerſe, quia ſine te nullus aſcendit. Suſcipe me quaſi via, confirma quaſi veritas, vivifica quaſi vita. Fac ne ſeducar ab hoſte, qui via es: ne illudar per falſa, qui veritas es; ne in morte permaneam, qui vita es. Deus meus, via mea, per te tendam; veritas mea, te ſemper quæram, & ad te perveniam; vita mea, in te permaneam. Adjuves incredulitatem meam, ut quæram te; ſpem augeas, ut tendam ad te; des ſervéſque caritatem, ut perveniam ad te, ac æternùm te diligam & laudem, cui honor, & gloria in ſæcula. Amen.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ SÆCULI SEPTIMI SYNOPSIS.

CAPUT I.

De Pontificibus, qui Romanam & univerſalem Eccleſiam rexerunt Sæculo VII.

ARTICULUS I.

De Sabiniano, Bonifacio III. & Bonifacio IV.

Sabinianus.

I. SANCTO GREGORIO MAGNO ad Superos evocatò, anno 604. Romanæ Pontifex Eccleſiæ creatus eſt *Sabinianus*, quem olim Conſtantinopolim Apocriſiarium miſerat, imperante *Mauritio*. Sedit menſibus duntaxat quinque, & diebus novemdecim. Nihil egit memorandum. Graſſante fame, modium frumenti triginta ſolidis venalem expoſuit, Sanctiſſimi Deceſſoris ſui beneficentiam non imitatus. Narrant *Sigebertus*, & *Baronius*, ipſum à *Sancto Gregorio* per viſum ter increpitum ob avaritiam & duritiam in pauperes, quartâ vice in capite percuſſum, dolore ex illo ictu relicto obiiſſe. Sed hæc apocrypha, cùm nullò antiquitatis monumentò nitantur.

Bonifacius III.

II. *Sabiniano*, poſt undecim menſium & viginti ſex dierum Interpontificium *Bonifacius III.* patriâ Romanus ſucceſſit, XV. Kalendas Martias creatus Pontifex. A *Phoca* Imperatore Edictum obtinuit, quô Oecumenici Epiſcopi titulus uni Pontifici Romano ſervatus, Conſtantinopolitano Antiſtiti illud uſurpare pergenti ademptus eſt. Habitâ Romæ Synodo, ſub anathematis pœnâ prohibuit, ne Romano Pontifice, aut quovis Epiſcopo vitam agente de Succeſſoris ipſius electione ageretur, aut partes fierent: ſed tertiò tantùm ab ejus obitu die hoc de negotiô tractaretur. Sedit menſibus octo, diebus viginti tribus. (*Ex Anaſtaſio Bibliothecario.*)

Bonifacius IV.

III. Decimô poſt menſe, electus eſt *Bonifacius IV.* oriundus ex Valeria civitate Marſorum, qui ſtatim domum ſuam in Monaſterium erexit. Is Pantheon, concedente *Phoca* Imperatore, expurgatum à veteris idololatriæ ſordibus, in honorem Deiparæ Virginis & omnium Sanctorum Martyrum Deo conſecravit. Congregata Romæ Synodo, anno ſexcenteſimo decimo, III. Kalendas Martias Monachorum hoſtes coërcuit, qui ipſos etſi auctos Sacerdotiô, ab adminiſtratione Sacramentorum arceri volebant. Extat ejus hac de re Decretum in Collectionibus Conciliorum, & refertur à *Gratiano*, Cauſa XVI. Quæſt. I. Obiit VIII. Idus Maii, anno 614. cùm annos ſex, menſes octo, dies duodecim ſediſſet. Laudatur in Epitaphio, quòd *Sancti Gregorii monita & exempla, vitâ, opere, ac dignis moribus ſecutus ſit.*

ARTICULUS II.

De Papa Deuſdedit, & Bonifacio V.

I. CUM poſt obitum *Bonifacii Quarti* Sedes Pontificia menſibus quinque & diebus duodecim vacaſſet, *Deuſdedit*, gente Romanus, vir eximiæ ſanctitatis, quem, cùm inviſeret ægrotos, Leproſum oſculô ſanaſſe, memoriæ proditum eſt, ejus in locum ſucceſſit. Ejus in Clerum amorem ac beneficentiam Auctor Pontificalis commendat. Sedit annis duobus, menſibus undecim, diebus viginti ſex: obiitque anno Chriſti ſexcenteſimo decimo ſeptimo, die octava Novembris, quô ipſius memoria in Eccleſia ritu ſolemni celebratur. Epiſtolam, quam ſub ejus venerando nomine refert *Baronius*, ſuppoſititiam eſſe multa probant. Primùm quòd inſcribatur *Gordiano* Hiſpalenſi Epiſcopo. At nullus in Eccleſia Hiſpalenſi *Gordianus* ſedit ſub *Deuſdedis* Pontificatu. Nam *Sanctus Iſidorus* eam rexit Eccleſiam ab anno Chriſti ſexcenteſimo ad ſexcenteſimum trigeſimum ſextum, ut ex *Sancto Ildefonſo* colligitur. Subſcripſit Conciliis Hiſpalenſi II. anno Domini ſexcenteſimo vigeſimo, & Toletano IV. anno Dom. ſexcenteſimo trigeſimo tertio: Adeóque ſuperſtes fuit non ſolùm *Deuſdedit*, ſed etiam *Bonifacio V.* Secundò hæc Epiſtola Iſauriam Orientis Provinciam, cujus olim Metropolis fuit Seleucia, civitatem abſurdiſſimè vocat. Tertiò, *Julii*, *Innocentii*, & *Celeſtini* Decreta comminiſcitur, quibus conjuges, qui proprios filios ex baptiſmo ſuſcepiſſent, ſeparandos edixerant, eorúmque ſolutum pronuntiaverant matrimonium. At nihil fuiſſe hujuſmodi à laudatis Pontificibus ſtatutum; imò nec ſpiritalem cognationem impedimentum fuiſſe

Epiſtola Deuſdedit nomine Pontificis ſuppoſita.

matrimonii circa medium octavi ſæculi, colligitur ex Epiſtolis *Bonifacii* Moguntini Archiepiſcopi XI. XV. & XXII. Quartò Chriſti legi adverſatur, conjuges, quos Deus conjunxit, ſeparare prohibentis, ſive matrimonii vinculum dirimere; ſiquidem uxoribus, quæ filios ex baptiſmo ſuſceperint, permittit ut expletô annô dotales tabulas recipiant, novúmque matrimonium contrahant. *Sancti Gregorii Magni* ſententiam *Deuſdedit* non ignoraſſet, Epiſtola 39. libri ix. dicentis: *Si dicunt religionis cauſâ conjugia debere diſſolvi; ſciendum eſt, quia etſi hoc Lex humana conceſſit, Lex divina tamen prohibuit: per ſe enim Veritas dicit: Quæ Deus conjunxit, homo non ſeparet. Quæ etiam ait: Non licet dimittere uxorem, niſi cauſâ fornicationis. Quis ergo huic cæleſti Legiſlatori contradicat?*

Bonifacius V. Decreta, & Epiſtolæ.

II. *Deuſdedit* poſt Interpontificium unius menſis & aliquot dierum, ſucceſſit *Bonifacius V.* patriâ Neapolitanus, manſuetudinis laude inſignis. Ejus hæc Decreta refert Pontificalis Auctor: Quòd Teſtamenta rata eſſe juſſerit ſecundùm Leges Principum. Quòd jus azylorum ſacrorum vindicaverit, aliquem ab Eccleſiis abſtrahi prohibens, qui ad eas confugiſſet. Quòd Acolythis prohibuerit ne reliquias Martyrum levarent, ſoliſque id permiſerit Preſbyteris. Scripſit ad *Juſtum* Roffenſem priùs in Anglia Epiſcopum, tunc Archiepiſcopum Cantuarienſem, et de *Edbaldi* Regis converſione gratulatus eſt, cùmque Pallio donavit. *Edvinum* Northumbrorum Regem ad Fidem Chriſti ſuſcipiendam, datâ ad eum Epiſtolâ hortatus eſt: Et *Edelburgæ* Reginæ ejus conjugi per literas teſtatus eſt quantam de ipſius converſione lætitiam concepiſſet, eique vehementer ſuaſit, ut in Regis converſionem ſtudiis omnibus incumberet. Has Epiſtolas deſcripſit Venerabilis Beda, in *Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum*, *lib.* 2. Sedit *Bonifacius V.* annos ſeptem, menſes decem, & diem unum.

ARTICULUS III.

De Honorio I. Severino, Joanne IV. & Theodoro.

Honorius.

I. BOnifacio *V.* ſuffectus eſt *Honorius I.* natione Campanus. Novellæ Anglorum Eccleſiæ curam geſſit maximam. *Edvinum* Regem, qui recèns Chriſto nomen dederat, ad perſeverandum in Chriſtiana Religione ſuis literis hortatus eſt: cujus etiam precibus ad *Honorium* & *Paulinum* Archiepiſcopos Cantuarienſem & Eboracenſem duo Pallia miſit, ut alterô defunctô, alter in locum ejus Succeſſorem ordinaret. *Honorii* quoque ſolertiam & zelum in verbi divini prædicatione laudavit & excitavit. Has Epiſtolas deſcripſit Venerabilis Beda, in *Hiſtoriâ Eccleſiaſtica Gentis Anglorum* lib. 2. *Fortunato* Gradenſi Patriarcha, Reipublicæ proditore dejectô, *Primogenium* Subdiaconum Regionarium Eccleſiæ Romanæ in ejus locum ſubſtituit, & conſecravit, ut conſtat ex illius Epiſtola ad Epiſcopos Venetiæ, & Iſtriæ. Plures Romæ Baſilicas extruxit, reſtauravit, ornavit *Honorius*, laudatiſſimus Pontifex, niſi gloriam ſuam *Sergio* Monothelitarum Duci nimis connivendo maculaſſet, literas duarum operationum voces obrui ſilentiô jubens, neque naſcentem hæreſim pro Officii ſui ratione extinguens, & Hæreticos comprimens. Quâ conniventiâ meruit ut ipſi Anathema in Sexta Synodo Oecumenica decerneretur, ut ex Actis ejuſdem Synodi compertum eſt. Quâ de re infra agemus, in Hiſtoria Hæreſeos Monothelitarum, & in Diſſertatione ſingulari contra *Baronium*, & alios, qui ipſum vel damnatum non fuiſſe contendunt, ſed interpolata VI. Synodi Acta in his quæ ipſum ſpectant; vel injuriâ damnatum. Sedit annos duodecim, menſibus quatuor, diebus viginti ſeptem: Ejus Epitaphium, & Vetus alia inſcriptio à *Caniſio*, Tomo 6. Antiquæ Lectionis relata, Schiſma Iſtriæ ipſum extinxiſſe teſtantur, quæ laus eſt non minima.

Severinus.

II. *Honorio* ſucceſſit *Severinus*, cùm anno integro & ampliùs Sedes vacaſſet: cujus Interregni tempore Lateranenſis Eccleſia ab *Iſaacio* Italiæ Exarcho devaſtata eſt, ſacrúmque expilatum ærarium. Miſit interim *Heraclius* Imperator perfidam *Ecthesim* ad Exarchum, cui ſubſcribere cogeretur *Severinus* electus Pontifex, ut confirmationem à Principe pro more acciperet. Sed Monothelicæ hæreſi favens Edictum *Severinus* conſtantiſſimè rejecit, ut conſtat ex Concilio Lateranenſi ſub *Martino I.* Secretario III. Sanctimoniâ, benignitate, beneficentiâ in pauperes commendatiſſimus Pontifex, paucis menſibus ſedit.

Joannes Quartus.

III. *Severino* ſubrogatus eſt Joannes Quartus, natione Dalmata, anno Domini ſexcenteſimo trigeſimo nonô. Coactâ Romæ Synodo Monothelitarum hæreſim anathemate confixit, illique faventem *Heraclii* damnavit Ecthesim. Cujus Synodi *Theophanes* & *Cedrenus* meminerunt. Apologeticam pro *Honorio* Deceſſore ſuo, cujus Epiſtolis errorem ſuum protegebant Monothelitæ, Epiſtolam ad *Conſtantinum* Imperatorem *Heraclii* filium ſcripſit, quâ ipſum abſolvit ab errore dogmatis: & Principem rogavit ut Ecthesim reſcinderet. Extat hæc Epiſtola inter Collectanea *Anaſtaſii Bibliothecarii*, & in Editionibus Conciliorum. Cùm ab Epiſcopis & Preſbyteris Scotiæ ſcriptam ad *Severinum* Deceſſorem ſuum, ſibique redditam Epiſtolam reſeraſſet, quorumdam ex illâ Gente pervicaciam Luna XIV. Paſcha celebrantium, damnavit, ac reviviſcentem in illa regione Pelagianam hæreſim, datâ ad eos Epiſtolâ, quam refert Venerabilis Beda, *lib.* 2. *Hiſtoria Eccleſiaſtica Anglorum cap.* 19. Diſſidium Clericos inter & Monachos exortum ſedavit. Eccleſias Monachis ab Epiſcopis conceſſas, per Preſbyteros ab ipſis Monachis inſtitutos & præpoſitos regi Clerici ægrè patiebantur. Secundùm Monachos judicavit Pontifex, datâ ad *Iſaac* Syracuſanum Epiſcopum Epiſtolâ, cujus hæc verba notanda ſunt: *Conſilio multorum fratrum diligentiſſimè exquiſitô decernimus, ut amodo Eccleſia Monachis tradita per ſuos Sacerdotes inſtituantur. Divinæ enim Leges habent & ſæculares, ut cujus eſt poſſeſſio, ejus fiat inſtitutio. Et ſi in dando quod majus eſt facilis fuit caritas, ſit facilior in concedendo quod minus eſt ſancta largitas. Majus enim fuit poſſeſſionem dare, quam ſit veſtituram concedere. Quomodo autem poſſeſſoris jura cognoſcentur, & ſuorum ſibi tributa reddentur, ubi quod ſuum eſt per alterum datur, & cùm voluerit aufertur?* Sedit *Joannes IV.* anno uno, menſibus novem, & diebus tredecim. Ejus effuſam in redimendis captivis, quos Sclavi per Dalmatiam graſſati abduxerant, largitatem commendat liber Pontificalis: necnon piam curam de transferendis Romam è Dalmatia Sanctorum Martyrum *Venantii*, *Anaſtaſii*, *Mauri* & aliorum reliquiis, quas in Oratorio juxta Baptiſterium, quod *Conſtantini* vocatur, in Lateranenſi Baſilica conſtructo, variiſque ornatô donatus, honorificè condidit.

Eccleſias Monachis ab Epiſcopis conceſſas per Pre[...] a[b] ipſis Monachis inſtitutos regi decrevit Joannes Q[...]

Theodorus.

IV. *Joanni IV.* ſucceſſit *Theodorus*, anno Chriſti 641. 25. Novembris, ſecundùm Annales Eccleſiaſticos. Hic *Pyrrhum* Monothelitam, Conſtantinopolitanum Patriarcham, hæreſim fictè ejurantem, in communionem recepit; eumdemque ad vomitum reverſum damnavit, intinctô in Chriſti ſanguinem calamo ejus damnationi ſubſcribens, ut refert Theophanes. *Paulum* etiam Conſtantinopolitanum Patriarcham, qui Catholici aſſumptâ larvâ, Synodicas ad ipſum literas direxerat, & quem

ſuis

ſuis etiam fuerat dignatus, hæreſeos Monothelitic æ convictum, damnavit. *Stephano* Dorenſi Epiſcopo vices ſuas in Paleſtina commiſit, ut Hieroſolymitanam Eccleſiam ab Hæreticis Monothelitis ipſi incubantibus liberaret. Id conſtat ex Libello ejuſdem *Stephani* oblato *Martino* Papæ in Concilio Lateranenſi. Sedit *Theodorus* annos ſeptem, menſes quinque, dies viginti, ſecundùm *Baronium*: at ſex duntaxat annos, menſes quinque, dies octodecim ipſi tribuit Auctor Pontificalis.

ARTICULUS IV.

De Martino I.

Martinus I. Monothelitarum damnat hæreſim.

ANno Domini 649. Sedem Apoſtolicam conſcendit *Martinus*, patriâ Tudertinus, quæ Tuſciæ civitas eſt, vir ſanctiſſimus. Qui ſtatim atque creatus eſt, congregatâ Romæ Synodo, Monothelitarum hæreſim, ejuſque Auctores, necnon Ecthesim *Heraclii* & Typum *Conſtantis* damnavit, miſitque Encyclicam ad univerſos Fideles de eorum damnatione Epiſtolam. Scripſit etiam ad *Conſtantem* Imperatorem, transmiſſiſque ad ipſum Synodi Actis, eum ad hæreſim ſuâ quoque auctoritate damnandam hortatus eſt, licet fruſtrà. *Joannem* Philadelphiæ Epiſcopum, ſuum in Oriente Vicarium conſtituit, cum poteſtate ordinandi Epiſcopos & Preſbyteros in omnibus Eccleſiis, & Lapſos ad Fidem redeuntes in priſtinos gradus reſtituendi. *Macedonii* & *Petri* Pſeudoepiſcoporum factam ab hæreticis electionem in irritum miſit. Temperare permiſit ſeveritatem Canonum erga eos, qui ex ignorantiâ peccaſſent, non erga eos qui merâ malitiâ, Canonùmque contemptu. *Defenſores enim divinorum Canonum & cuſtodes ſumus*, inquit, *non prævaricatores*. Et veniam infracti Canonis concedit, *nullatenus inde Canoni præjudicio facto. Novit enim Canon afflictorum temporum perſecutionibus veniam tribuere, in quibus contemptus non præceſſit, prævaricationem redarguens: Sed anguſtiâ magis & penuriâ, quæ propter neceſſitatem, ex miſericordiâ cogit multam diligentiam prætermittere.* Paulum Theſſalonicenſem Epiſcopum in hæreſim lapſum, qui & Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarios in eamdem erroris foveam præcipites traxerat, anathemate confodit, & exauctoravit, ut conſtat ex Epiſtolis ipſius 11. & 13. Acta Romanæ Synodi contra Monothelitas miſit in Gallias, cùm ad *Sigebertum* Regem, *Dagoberti* filium, qui in Auſtraſia regnabat, tum ad *Clodoveum*, *Sigeberti* fratrem, qui in Neuſtria & Burgundia imperabat. Viros Fidei integritate, & doctrinâ præſtantes à Chriſtianiſſimis Regibus poſtulavit, qui Eccleſiæ adversùs Monothelitarum hæreſim ſuppetias laturi, Romam ſe conferrent, ut conſtat ex illius ad *Amandum* Trajectenſem Epiſcopum Epiſtola, & ex Vita *S. Eligii*, lib. 1. cap. 33. ex quâ diſcimus *S. Eligium*, & *S. Audoenum* iſtius Vitæ Scriptorem ad id munus ſummo Gallicanorum Antiſtitum conſenſu electos, quodam intercedente impedimento, Romam profectos non fuiſſe. Gallicanis Epiſcopis ſelectis Legationem ad Imperatorem committere decreverat Sanctiſſimus Pontifex, ut fidei cauſam in Oriente tuerentur, & *Conſtantem* ad hæreſim damnandam, coërcendoſque Hæreticos adducerent. Tantùm de noſtrorum Antiſtitum zelo, ſcientiâ, prudentiâ, & magnanimitate in gerendis Eccleſiæ rebus ſperabat: *Sanctum Amandum* abſolutionem ab Epiſcopatu rogantem, ob Clericorum vitia, in ſtatione ſuâ manere juſſit, & ſecundùm Canones in Clericos impudicos agere. *Nullatenus*, inquit, *in hujuſmodi peccato delinquentibus ad deſtructionem Canonum compaſſionem exhibeas. Nam qui ſemel poſt ſuam Ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps jam depoſitus erit, nullùmque gradum Sacerdotii poterit adipiſci: Sed ſufficiat ei dementationibus fletibúſque aſſiduis, quoúſque vixerit, in eadem pœnitentiâ perdurare, ut commiſſum delictum divinâ gratiâ extinguere valeat. Si enim tales quærimus ad ſacros Ordines promovendos, quibus nulla ruga, nullúmque vitæ contagium menſes & corpora præpediat: quantò magis ſi poſt Ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, & prævaricationis peccato deprehendatur obnoxius, omnino prohibendus eſt cum manibus lutulentis atque pollutis Myſterium noſtræ ſalutis tractare?* Viris Apoſtolicis *S. Landolino* Cameracenſis Eccleſiæ Preſbytero, *S. Amando* Trajectenſi Epiſcopo, & *S. Falliano* Hiberno, prædicandi Gentibus munus demandavit *Martinus I.* de propaganda, ac de tuenda adversùs hæreſes Eccleſia æquè ſolicitus.

Macedonius Antiochiæ, Petrus Alexandriæ.

Romanus Pontifex Canonum defenſor & cuſtos, de iiſdem diſpenſat.

S. Martinus I. viros pios & eruditos à Chriſtianiſſimis Regibus poſtulat, quorum operâ adverſùs Monothelitas utatur.

Clericos impudicos in perpetuum à Sacris Miniſteriis prohibendos Martinus I. decernit.

Monothelitarum damnatio, & anathema dictum Typo *Conſtantis* in Synodo Romana, maximam apud illum Sanctiſſimo Pontifici conflavit invidiam. Id enim cùm accepiſſet Hæreticus Imperator, ipſum à Conſtantinianâ Baſilicâ vi abductum, in exilium relegavit, anno Chriſti, ſecundùm *Baronium* 650. vel 653. ſecundùm Sirmondum. Verùm ne Tyrannus in toto orbe Chriſtiano *Conſtans* audiret, alias in eum damnationis cauſas confinxit, quibus ejus exilio & neci ſpecioſum colorem inderet. Tria igitur, conductis teſtibus, ipſi objecit crimina: 1. Quòd mutaſſet traditam à majoribus fidem. 2. Quòd adversùs Romanum Imperium aliquid molitus eſſet cum Saracenis. 3. Quòd contra Deiparæ Virginis cultum neſcio quid effutiiſſet; denique quòd contra Canones in Sedem Pontificiam fuiſſet intruſus. His adversùs eum criminibus confictis, *Calliopas* Italiæ Exarchus, cum *Theodoro* Cubiculario Romam veniens, cum militari manu Lateranenſem Baſilicam ac Palatium ingreſſus eſt, indeque Sanctum Pontificem à Clericis abſtraxit, clamantibus: *Anathema habeat quiſquis dixerit, vel crediderit, quia Martinus uſque ad unum apicem fidem mutavit, aut mutaturus eſt: & anathema habeant, qui in Orthodoxâ Fide ſuâ uſque ad mortem non permanſerint.* Navi noctu & clanculùm impoſitus Sanctiſſimus Confeſſor, in Inſulam Naxam deportatus eſt. Ibi annô ſolidô egit exul, continuâ ægritudine afflictus, & laboribus plurimis oppreſſus, ut narrat ipſe ad *Theodorum* ſcribens *Epiſtolis* 14. & 15.

Martinus I. in odium fidei exilio damnatur à Conſtante.

Anno ſequenti Conſtantinopolim appulit; è navi conjectus eſt in carcerem, in quo diebus 93. abſque omni ſuorum ſolatio vel alloquio recluſus manſit. Quibus elapſis, judicio ſiſti juſſus eſt, ipsâ die Paraſceves. Multis illum calumniis falſi teſtes oppreſſere, agente Imperatore, & Proceribus, ut Majeſtatis reus conſtitueretur, atque ita in diſcrimen capitis, nullô reclamante, veniret. Ipſum accuſarunt initæ cum *Olympio*, Ravennæ nuper Exarcha contra Imperatorem conſpirationis. *Dorotheus* Siciliæ Patritius, inter falſos teſtes inſignis, dixit: *Quinquaginta capita ſi haberet, non oporteret eum vivere, eò quòd ſolus ſubvertit & perdidit univerſum Occidentem, & delevit: & revera unius conſilii fuit cum Olympio, & inimicus homicida Imperatoris, & Romanæ urbanitatis.* Eductus è loco Judicii, magis autem ex aula Caiphæ vir Apoſtolicus, Pontificiis inſignibus exutus eſt, ferreis vinculis innexus, per mediam civitatem ſummo cum dedecore à carnificibus tractus, & conculcatus. Adductus in Prætorium, conjectus eſt in ima carcerum cum homicidis; in *Diomedis* cuſtodiam mox tranſlatus, tantâ vi, ut crura ejus dilaniarentur, & ſanguis efflueret.

Martinus I. calumniis opprimitur.

De Sancto Pontifice jam tunc actum erat, niſi *Paulus* Conſtantinopolitanus Patriarcha hæreticus gladium ab ejus cervicibus, conſcientiâ ſtimulante, depuliſſet. Ita ſe res habuit. Imperator *Paulum* lethali morbo detentum inviſit, eique aperuit omnia quæ in *Martinum* acta erant & decreta. His auditis, in-

gemiſcens *Paulus*, has in voces erupit: *Hei mihi! & hoc ad abundantiam judiciorum meorum actum eſt. Nunquid Domine, non eſt miſerabile talia pati tantum Pontificem?* Sic Imperatorem adduxit ut ejus ſanguini parceret. Verùm morti ereptus eſt Sanctiſſimus Confeſſor, ut mortem diuturniorem in exilio pateretur. Cherſonam enim relegatus, omnium rerum inopiâ & morbis attritus eſt. Iſta conſtant ex Epiſtola *Anaſtaſii* ad Occidentales, quæ poſt Epiſtolam 15. *Martini I.* legitur, & ex ipſiuſmet Sancti Pontificis Epiſtolis 17. & 18. Ærumnis & inediâ confectus, Martyrum coronas percepturus migravit in cœlum, 12. Novembris anno Domini 654. cùm annos quinque, B menſes quatuor & dies duodecim in *S. Petri* Cathedra ſediſſet. Ejus Martyrium celebrat *S. Audoenus* Rothomagenſis Epiſcopus, in Vita *S. Eligii*, nec minorem ejus gloriam eſſe ſcribit, quàm eorum qui Paganorum perſecutione ſublati ſunt.

ARTICULUS V.

De Eugenio I. Vitaliano, Adeodato, & Dono.

Eugenius I.

I. SAncto *Martino* adhuc ſuperſtite, *Calliopas* Exarchus Romanum Clerum compulit ad ele- C ctionem Pontificis. Electus eſt *Eugenius*, Clero ab incunabulis adſcriptus. Hic Vicariâ ſolùm poteſtate gregem gubernavit ad obitum uſque *S. Martini*, quem eo defunctô, ut canonicus Paſtor exemplô pavit ac doctrinâ. *Petri* Conſtantinopolitani Patriarchæ, Monothelitæ, Synodicas literas, ambagibus involutas, rejecit. Obiit 2. Junii anno 655. cùm ſeptem circiter menſibus ab obitu *S. Martini* ſediſſet.

Vitalianus.

Ejus erga Conſtantem Imperatorem Œconomia.

II. *Eugenio* ſuffectus eſt *Vitalianus*, patriâ Signienſis, qui ſtatim Apocriſiarios miſit Conſtantinopolim, & *Petrum* Patriarcham ad Fidei Catholicæ profeſſionem hortatus eſt. *Conſtantem* Impera- D torem Romam venientem, quamvis hæreſim non ejuraſſet, nec perſecutionis ſanctiſſimis fidei Defenſoribus illatæ egiſſet pœnitentiam, honorificè & amanter ſuſcepit, œconomiâ prudenti, quâ Eccleſiam erga Reges uti convenit. A Rege Northumbrorum Anglorum *Oſvvi* acceptâ legatione, ipſi fidem gratulatus eſt, eúmque ad curandam in Inſula Paſchatis celebrationem legitimô tempore, ſecundùm Apoſtolicam Traditionem, hortatus eſt. *Theodorum* Monachum Græcum, probum moribus, ætate venerandum, ſæculari & divina literaturâ Græcè & Latinè inſtructum, Archiepiſcopum Anglis ordinavit, E anno Chriſti 668. ut teſtatur Venerabilis Beda, *lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 1. Joannem* Lappenſem in Inſula Cretenſi Epiſcopum, contra Canones à *Paulo* Cretenſi Metropolitano depoſitum in Synodo Provinciæ, Romam appellantem, cognitâ causâ, reſtituit in Sedem, & Metropolitanum increpuit ob violatos Canones, & quòd Epiſcopo Romam appellanti facultatem illuc ſe conferendi non dediſſet. Leguntur Epiſtolæ *Vitaliani* 1. 2. 3. & 4. Suppoſititia eſt, quæ ſub ejus nomine fertur Epiſtola ad Monachos Siculos, doctiſſimo Cardinali Baronio judice. Monachos enim Benedictinos civitates & caſtra plurima tunc in Sicilia poſſediſſe, quod illa teſtatur Epi- F ſtola, veriſimile non eſt, quando nec ipſa Romana Eccleſia vel unius oppiduli domina eſſet. Obiit *S. Vitalianus* VI. Kalendas Februarii, cùm ſediſſet annos tredecim, & menſes quinque.

Epiſcopi in Synodo Provinciæ depoſiti cauſam judicat.

Epiſtola Vitaliano ſuppoſita.

Adeodatus.

III. In locum ejus *Adeodatus* Romanus, ex Monacho creatus eſt Pontifex, cujus affabilitatem ſingularem, & beneficentiam erga peregrinos, *Anaſtaſius Bibliothecarius* commendat. Monaſterio *S. Martini* Turonenſis Privilegium immunitatis à juriſdictione Epiſcoporum conceſſiſſe fertur, *Crotberto* Archiepiſcopo Turonenſi, aliiſque Gallorum Epiſcopis conſentientibus; quorum ſubſcriptiones Ægirieus Ab-

Primum Privilegium immunitatis Monachis S. Martini Turonenſis ab Apoſtolica

A bas protulit. Primum iſtud Immunitatis Privilegium fuiſſe dicitur ab Apoſtolicâ Sede Monachis conceſſum, quod maturô judiciô contulerit *Adeodatus*, rationi & Canonibus contrariam non eſſe judicans Gallicanorum Antiſtitum eâ de re ſententiam: quorum de conſenſu niſi certior factus eſſet, Privilegium non conceſſiſſet Monaſterio contra Romanæ Eccleſiæ Traditionem. *Parumper autem ambigimus*, inquit, *idcirco quod mos atque Traditio Sancta noſtra Eccleſiæ plus non ſuppetat à regimine Epiſcopalis providentiæ Religioſa loca ſecernere.* Minimè tamen diſſimulandum eſt, Privilegium iſtud apud ſeveriores quoſdam B Criticos in ſuſpicionem ſuppoſitionis venire, tum ob aliâs rationes, tum ob varietatem lectionum, quam in Privilegii exemplari Tomo I. Conciliorum Galliæ edito, & in altero ex Tabulario inſignis Capituli Sancti Martini deſcripto obſervarunt. In primo Exemplari legitur: *Æquitatis nos commonet norma, quam apprimè cuſtodire præcipimur.* In altero: *præcipimus.* In primo: *Canonica Sanctorum Patrum Conſulta.* In altero: *Canonica Sanctorum Patrum conſtituta.* In primo: *Utpote functi Apoſtolorum Principis auctoritate.* In altero: *Utpote functi Apoſtolicâ primatiâ.* Quæ locutio Romanis eſt inuſitata Pontificibus. C In primo: *Privilegium Auctoritate Apoſtolica ſubnixum.* In altero: *Privilegia Auctoritate Apoſtolica ſubnixa.* Verùm quamvis Privilegium illud ut legitimum admittatur, perſpicuum & exploratum erit omnibus qui illud conſideratiſſima ratione expenderint, eo Privilegio Monaſticam dumtaxat libertatem Religioſis Viris concedi, in eo poſitam, I. Ut Abbas in iis quæ Diſciplinæ Regularis obſervantiam ſpectant Monaſterium ordinario jure moderetur, independenter ab Epiſcopo. *Salvâ profectò Monachicarum Regularum cuſtodiâ, Religioſo Abbate, quicumque pro tempore præerit præfato venerabili Monaſterio, id* D *procurante: ut erga quod priſca traditionis ejus articulus contineat, & ipſe conſervare nitatur, & quicumque ſub ejus reguntur diſpenſatione, ſolerter cuſtodire commoneat, diſtrictéque compellat.* Quod tamen non prohibebat quin Epiſcopus in caſibus extraordinariis, ubi ejus auctoritate opus erat ad Regularem Diſciplinam reſtaurandam, auctoritate ſuâ & Juriſdictione præſto eſſet; ut conſtat ex Formulis Marculfi Lib. 1. Formula 1. quæ inſcribitur *De Privilegio*, quâ Epiſcopus Immunitatem ac Libertatem Monaſterio concedens ad inſtar immunitatis & libertatis ab Epiſcopis conceſſæ per Regalem Sanctionem Monaſteriis E Lirinenſi, Agaunenſi, Luxovienſi, &c. hæc habet: *Et ſi aliquid ipſi Monachi de eorum Religione tepidi aut ſecus egerint, ſecundùm eorum Regulam ab Abbate, ſi prævalet, corrigantur. Sin autem, Pontifex de ipſa civitate coërcere debeat: quia nihil de Canonica Auctoritate convellitur, quicquid domeſticis fidei pro quietis tranquillitate tribuitur.* Tertiò in eo poſita erat Monaſtica illa Libertas Adeodati Privilegio conceſſa, ut temporalia Monaſterii bona Abbates ac Monachi per ſe adminiſtrarent. *Verùm*, inquit, *ubi & prædicti fratris noſtri Crotberti Turonenſis Eccleſiæ Præſulis, Monachicam Libertatem, hoc eſt, liberam diſpenſandi licentiam ſcripto conceſſam, Religioſitate ejus exem-* F *plaria conferente comperimus... Nullatenus jam exſortem rationis ac Canonica Regula tantorum Epiſcoporum conſonam ſententiam fore perpendimus.* Quartò in eo poſita erat Monaſtica illa Libertas, ut Monaſteria nullis oneribus gravarentur ſub prætextu diſcuſſionis & Viſitationis, neque ullis injuriis perturbaretur illorum quies, *Ut Apoſtolica fulti Auctoritate, per privilegii ſeriem nullas gravedines à quolibet Epiſcoporum, ſub prætextu diſcuſſionis, Religioſus Abbas vel Monachi ibidem degentes ſuſtineant, neque & rurſus hoſpitandi ſibi apud eos licentiam vindicantes, diſpendia hic atque inſolentias angariarum imponant, neque per occaſionem Regularis Diſciplina rimanda*

Sede conceſſum.

Privilegium iſtud expenditur.

manda atque ſervanda quaſlibet eis imporeent injurias. Cæterùm Sancti Martini Turonenſis Monachos à Diœceſana Lege & ab Epiſcopi Turonenſis Juriſdictione in iis quæ Pontificalia ſpectabant, Adeodatum Papam immunes non feciſſe, conſtat ex his Privilegii verbis: *Reverendiſſimo verò Epiſcopo, in cujus Parœcia memoratum venerabile Monaſterium, vel res ejus ac poſſeſſiones conſtitutæ, facienda tantùm Ordinationis ac promotionis Sacerdotum atque Levitarum vel conficiendi Chriſmatis ſit tantùm conceſſa licentia: Diſpoſitionem verò venerabilis loci gerere ac converſationem Monachicam exquirere, Religioſo Abbati, ejuſque Præpoſito, vel qui probatiſſimi fuerint in eodem Monaſterio, quod etiam præfati Præſules conſonâ ſententiâ definierunt, decrevimus.* Proprium igitur Epiſcopum Clauſtralem ut haberent Monachi Sancti Martini, aliumve benevolum vocarent vel adirent, à quo Sacras Ordinationes ſuſciperent, & qui Chriſma Sacrum ipſis conficeret, non conceſſit Adeodatus Pontifex Maximus. Denique totum iſtud Privilegium perſonale eſt, non locale; id eſt perſonis, non locis; Monachis, non Eccleſiæ collatum; aut certè Eccleſiæ quatenus Monaſterium erat. Quamobrem ut Privilegium Loco Sacro conceſſum ceſſat mutatione loci, ex eo ſcilicet quòd profanus evadat: ita Privilegium conceſſum Monaſterio & Monachis ceſſat mutatione Statûs, cùm ſcilicet Monachi togam ſæcularem induti Profeſſionis Monaſticæ jugum excutiunt. Sedit Adeodatus annos 7. menſes duos, dies 17. Obiit VI. Kalendas Julias anno Domini 676.

Donus.

IV. Adeodato *Donus*, Romanus, ſubſtitutus eſt, ad quem *Conſtantinus Pogonatus* Imperator Epiſtolam de pace Eccleſiarum, & de Synodi Generalis proximè futurâ celebratione dedit, quam non recepit, morte præventus, cùm anno uno & quinque menſibus Eccleſiam rexiſſet. Obiit 3. Idus Aprilis anno Domini 678.

ARTICULUS VI.

De Agathone, Leone II. & Benedicto II.

Agatho Monothelitas damnat.

I. POſt *Adeodatum*, electus eſt Romanus Pontifex *Agatho*, natione Siculus, profeſſione Monachus. Is Synodo Romæ habitâ, Monothelitas damnavit, & VI. Synodo Occumenicæ præfuit per Legatos, ejúſque Synodica Epiſtola, ceu ex ore S. Petri prolata, ſuſcepta eſt à Patribus. Sub ejus Pontificatu, Auſtrales Saxones *S. Vuilfridi* Eboracenſis Archiepiſcopi prædicatione ad Chriſti fidem converſi ſunt, ut narrat Venerabilis Beda, *lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum, cap. 13. & 14.* Ortâ in Britannica Eccleſiâ diſſenſione, cùm ob alias cauſas, tum ob Wilfridi Eboracenſis Archiepiſcopi factam contra Canones depoſitionem, *Joannem* Abbatem S. Martini miſit in Britanniam, ex Synodi ſententiâ, ut Eccleſiæ illius negotia componeret, & *Vuilfridum* ab eadem Romana Synodo Sedi ſuæ reſtitutum juvaret. Lege Willelmum Malmeſburienſem, *lib. 3. de Geſtis Pontificum.* Obiit *S. Agatho* IV. Idus Januarii, quô memoria ipſius in Romano Martyrologio celebratur, anno Domini 682. cùm annis duobus & ſex menſibus ſediſſet.

Leo II. Synodum ſextam Oecumenicam confirmat.

II. Agathoni, poſt anni unius & ſeptem menſium Interregnum, ſucceſſit *Leo II.* ex Sicilia oriundus, ſcientiæ & eloquentiæ laude celebris, paupertatis amator, & in pauperes beneficentiſſimus, ut *Anaſtaſius* teſtatur. Synodum VI. Oecumenicam confirmavit. Obiit IV. Kalendas Julii, anno Domini 684. cùm ſediſſet menſes octo, & dies decem. Ejus nomen ſacris Eccleſiæ Faſtis adſcriptum eſt.

Benedictus II.

III. Menſis Auguſti ejuſdem anni die vigeſima, *Benedictus Secundus* creatus eſt Pontifex, ſplendore virtutum & divinarum Scripturarum ſcientiâ par maximæ dignitati. Quæ ejus nondum inaugurati Pontificis nomine inſcribuntur Epiſtolæ I. ad *Petrum* Notarium Regionarium, II. ad *Ervigium* Regem, à Doctiſſimo Cardinali *Baronio* ut ſpuriæ meritò rejiciuntur. Hiſpanorum Epiſcoporum literas cùm accepiſſet è Synodo Toletana XIV. datas, quibus Sextæ Synodi adversùs Monothelitas Decreta ſe recepiſſe, & confirmaſſe ſignificabant, quaſdam in iis Propoſitiones expoſitione indigere monuit, quarum hæc una erat: In Deo, *Voluntas genuit voluntatem*: Altera: *Tres ſunt in Chriſto ſubſtantiæ.* Id conſtat ex Concilio Toletano XV. celebrato anno 688. *Juliano* Toletano Archiepiſcopo Præſide, in quô has propoſitiones exponunt & tuentur. Sedit *Benedictus II.* menſes octo cum diebus ſeptemdecim. Ejus nomen Tabulis Eccleſiaſticis adſcriptum eſt, 7. die Maii.

Quaſdam Epiſcoporum Hiſpaniæ Propoſitiones explicatione indigere judicat.

ARTICULUS VII.

De Joanne V. & Conone.

Joannes V.

I. B*Enedicto Secundo* ſubrogatus eſt *Joannes* hujus nominis Quintus, natione Syrus, *Agathonis* Romani Pontificis olim ad Sextam Synodum Legatus. Sedit annum unum, & dies undecim.

Conon.

II. Poſt *Joannis Quinti* obitum, diſſenſione factâ in Succeſſoris electione, quòd Clerus *Petro* Archipreſbytero ſuffragaretur, Exercitus verò *Theodoro* Preſbytero faveret, Reverendiſſimus Clerus communi conſiliô in electionem tertii conſpiravit, ſcilicet *Cononis*, quem veneranda canicies, ſimplex animus, quieti mores, religioſa vita, ſacra eruditio, hoc præſtabant loco digniſſimum. Ejus electionem Senatus, exercitus, Exarchus, gratiſſimam habuerunt. *Kilianum* Sanctiſſimum Hiberniæ Monachum, Apoſtolicâ donatum miſſione, & Epiſcopali Dignitate auctum, ad Franconiorum converſionem deſtinavit, ut teſtantur Acta ejuſdem S. Martyris, apud *Surium*, die 8. Julii. Cùm *Theophanis* Patriarchæ obitu Eccleſia vacaret Antiochena, *Conſtantinum* Eccleſiæ Syracuſanæ Diaconum ordinavit *Conon*, inconſultô Clero, eique Pallium ex more conceſſit, infelici exitu; nam factioſum hominem, & ad conflandas diſcordias natum, Imperatorii Magiſtratus, qui Siciliam adminiſtrabant, carceri addixerunt: quod alicujus imprudentiæ notam *Cononi* Pontifici inuſſit, qui hujuſmodi hominem Antiochenæ Sedis Epiſcopum deſignaſſet. Tanti periculi eſt Pontifices, & Epiſcopos abſque conſiliô homines haud ſatis probatos ad Eccleſiaſticas Dignitates & Miniſteria promovere. Obiit *Conon* die 13. Octobris anno Domini 687. cùm Eccleſiam undecim duntaxat menſibus & diebus viginti tribus rexiſſet.

ARTICULUS VIII.

De Sergio I.

POſt ſeptem dies à *Cononis* obitu, de Succeſſoris electione agi cœptum. Populo duas in factiones diviſo, Schiſma factum eſt. Pars una *Theodoro* Archipreſbytero, *Paſchali* Archidiacono favebat altera. Schiſma naſcens ut ſopirent Clerici, Magiſtratus, & exercitus Duces, ſummo conſenſu tertium elegerunt, *Sergium* ſcilicet, natione Syrum, Panormi in Sicilia educatum, quem *Adeodatus* Pontifex in Romanum Clerum cooptaverat, & *Leo II.* ordinaverat Preſbyterum. Legitimo Pontifici ſponte ceſſit Theodorus: *Paſchalis* in Schiſmate pertinax, coactus ipſum ſalutavit. Sed ſuæ factionis hominibus Ravennam miſſis Exarchum Romam advocavit ſpe pecuniæ, qui ipſi Pontificium nomen ac dignitatem aſſereret. Exarchus, cùm *Sergium* legitimis ſuffragiis, & communi conſenſu

conſenſu vidiſſet in Sede *S. Petri* collocatum, *Paſchali* ſuffragari non valuit: Sed à *Sergio* exegit centum auri libras, quas ipſi promiſerat *Paſchalis*. Quas cùm ſe nec promiſiſſe conteſtaretur *Sergius*, nec illis ſolvendis Eccleſiam ſatis eſſe, & ad flectendum Exarchum canthatos & coronas, quæ ante ſacrum altare & confeſſionem *B. Petri* ex antiquo pendebant, deponi juſſiſſet, & in pignus tradi, nihilominùs commotus eſt homo pecuniæ avidus, nec Eccleſiæ moleſtus eſſe deſiit, donec centum auri libras accepiſſet. Non multò poſt magiæ convictus *Paſchalis*, Pontificis ſententiâ ab Archidiaconatus Officio dejectus eſt, & in Monaſterium detruſus, ubi poſt quinquennium impœnitens obiit.

Sergius Legatos *Juliani* Toletani Archiepiſcopi ſuſcepit, qui Hiſpanorum Antiſtitum ſententiam circa Capitula à *Benedicto II.* reprehenſa, eorúmque factam in Synodo Toletana XV. expoſitionem obtulerunt: quam Summus Pontifex probavit, ut à *Roderico* Toletano Archiepiſcopo memoriæ proditum eſt. *Ceaduallam* Britannorum & Occidentalium Saxonum Regem, qui relictô propter Dominum Regno, Romam ſuſcipiendi gratiâ baptiſmatis venerat, *Sergius* ſacro fonte tinxit, eique *Petri* nomen impoſuit: quem adhuc in albis poſitum Chriſtus ad Regnum evocavit cœleſte. (Ex Venerabili Beda *lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum cap. 7.*) *S. Willebrordo* & aliis Viris Apoſtolicis ejus ſociis, quos *S. Egbertus* ad id opus excitaverat, prædicandi munus Evangelii & propagandæ apud Germanos, Friſones, Danos, finitimáſque Gentes Eccleſiæ, munus impoſuit, (teſte Beda, *lib. 5. cap. 12.*) Synodi Conſtantinopolitanæ in Trullo celebratæ, quæ dicitur Quiniſexta, Canones rejecit, *Juſtiniani* Junioris precibus & minis haudquaquam fractus. Miſerat Imperator *Zachariam* Protoſpatharium ſuum, qui Pontificem Conſtantinopolim deportaret, ſed ille à Militia Italiæ repulſus eſt, & Pontifex periculô liberatus, qui & *Zachariam* à militum furore incolumem ſervavit. (ex Beda, *lib. de ſex Ætatibus*, ex Anaſtaſio Bibliothecario in Vita *Sergii I.* & ex Paulo Diacono, *lib. 6. de Geſtis Longobardorum cap. 11.*) *S. Willebrordum* Romam redeuntem, poſtulantibus Friſonibus, quos ad Chriſti fidem converterat, Epiſcopum ordinavit, & *Clementem* cognominavit. (ex Beda, *lib. 5. cap. 12.*) Sanctum etiam *Hubertum* Leodienſem Epiſcopum conſecravit, dignum *S. Lamberti* Martyris Succeſſorem. Qui quò ſuos Leodienſes in Romanæ Eccleſiæ fide, communione, & obſervantiâ firmiùs contineret, & poſteros eodem vinculo obligaret, publicum ſigillum Urbi tradidiſſe memoratur, in quo *S. Lamberti* Martyris ſculpta erat imago cum hac inſcriptione; *Sancta Legia Romanæ Eccleſiæ Filia.* (Ex Molano, in Indice SS. Belgicorum.) Produnt Acta *S. Adhelmi*, apud *Surium*, die 25. Maii, *Sergium* calumniam paſſum, quaſi ſtupri reus eſſet, infantis novem tantùm dies nati illum patrem ſuum eſſe negantis, ullóque cum fœmineo ſexu commercio inquinatum, teſtimonio abſolutum fuiſſe: cui nempe ut loqueretur in nomine Jeſu præceperat *Adhelmus*, ut Pontificem ab infamiâ liberaret. Litanias in die Purificationis Beatæ Virginis inſtituit *Sergius*, teſte *Alcuino*, vel alio potiùs Auctore libri de *Divinis Officiis*. Decrevit etiam ut in Miſſa, tempore confractionis Hoſtiæ, *Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, miſerere nobis*, à Clero & populo decantaretur, teſte *Anaſtaſio*. Et *Sergius* quidem inſtituit ter dici, *Miſerere nobis*; ſed multis poſtea ingruentibus Eccleſiæ adverſitatibus, ut ait *Innocentius III. lib. 6. de Myſteriis Miſſæ, cap. 6.* ſive ad tollendum ſchiſma, ut alii ſcribunt, ſtatutum fuit ut in tertio diceretur: *Dona nobis pacem*: qui ritus ubique receptus eſt, exceptâ Baſilicâ Lateranenſi, in quâ adhuc ſervatur mos antiquus dicendi ter, *Miſerere nobis*. In antiquis Miſſalibus MSS.

Ritus canendi in Miſſa, *Agnus Dei*, &c à Sergio I. inſtitutus.

ante annum Milleſimum hanc orationem tertiò repeti cum clauſula, *Miſerere nobis*, Doctiſſimus Cardinalis *Bona* teſtatur, *lib. 2. Rerum Liturgicarum, cap. 16.* A quo verò Pontifice mutata fuerit, nuſquam ſe legiſſe.

Scripſit *Sergius I.* Epiſtolam ad *Ceolfridum* Abbatem Anglicani Monaſterii, in quo Beda Domino ſerviebat, jubens ut Venerabilem Preſbyterum Romam mitteret. Obiit laudatiſſimus Pontifex anno Chriſti ſeptingenteſimo primo Pontificatus ſui 14. V. Idus Septembris, quo die ejus memoria in Romano Martyrologio celebratur.

Scholion I.

Capitis iſtius Articulo ſecundo pag. 4. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant tanquam meam: *Matrimonium poteſt diſſolvi ex eo quod quis ſuſcepiſſet è Fonte proprios filios.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea. Quinimo contradictoriam hujc erroris Propoſitionem ibi doceo. Loquens ſcilicet de Epiſtola Decretali venerando *Deuſdedit* Romani Pontificis nomini ſuppoſitâ, inter ſuppoſitionis rationes has affero: *Tertiò, Julii, Innocentii, & Cæleſtini Decreta comminiſcitur, quibus conjuges, qui proprios filios ex Baptiſmo ſuſcepiſſent, ſeparandos edixerunt, eorúmque ſolutum pronuntiaverant Matrimonium. At nihil fuiſſe hujuſmodi à laudatis Pontificibus ſtatutum; imò nec ſpiritualem cognationem impedimentum fuiſſe Matrimonii circa medium octavi ſæculi, colligitur ex Epiſtolis Bonifacii Moguntini Archiepiſcopi XI. XV. & XXIII. Quartò, Chriſti Legi adverſatur, conjuges, quos Deus conjunxit, ſeparare prohibentis, ſive Matrimonii vinculum dirimere: Siquidem uxoribus, quæ filios ex Baptiſmo ſuſceperint, permittit ut expleto anno dotales tabulas recipiant, nec ùmquam Matrimonium contrahant.* Errorem quem diſertis verbis refello ceu Chriſti Legi contrarium, mihi tribuere non verentur Indiculi Cenſorii Autores.

Scholion II.

Articulo III. ejuſdem Capitis; pag. 6. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Honorius fuit optimus Pontifex, niſi ſuam maculaſſet famam connivendo Monothelitis.*

R. Hæc tam reprehendenda & damnanda ſunt, quàm Epiſtola Leonis Secundi Synodi Sextæ Oecumenicæ confirmatrix in quâ hæc leguntur: *Pariterque anathematizamus novi erroris inventores... Necnon Honorium, qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ Traditionis doctrinâ luſtravit, ſed profana proditione immaculatam maculari permiſit.*

Scholion III.

Articulo quarto, pag. 9. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam opponunt: *Diſpenſatio quanta moderatione facienda, quia Papa eſt cuſtos & non destructor Canonum.*

R. De S. Martino I. Romano Pontifice ibi ſcripſi. *Temperare permiſit ſeveritatem Canonum erga eos qui ex ignorantia peccaſſent, non erga eos qui merâ malitiâ, Canonúmque contemptu.* DEFENSORES ENIM DIVINORUM CANONUM ET CUSTODES SUMUS (*inquit*) NON PRÆVARICATORES. Hæcne Sanctiſſimi Pontificis ſententia damnatione digna videtur Religioſis Cenſoribus?

Scholion IV.

Articulo quinto, pag. 15. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Romana Eccleſia nec unius oppiduli domina ſeptimo ſæculo.*

R. Sub Vitaliani Pontificatu Romanam Eccleſiam nec unius oppiduli fuiſſe dominam verè ſcripſi: Siquidem ante Pippini & Caroli Magni Regum Chriſtianiſſimorum Donationes magnificas temporalem in Urbes & Provincias non habuit Principatum, ut jam agnoſcunt Viri omnes Eruditi. Mera facti quæſtio eſt.

Scholion V.

Eidem Articulo pag. 14. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Papa quantâ œconomiâ procedere debent cum Regibus etiam Hæreticis.*

R. Narro eo loci quo modo ſe geſſerit Vitalianus Pontifex erga Conſtantem Imperatorem Monothelitam, his verbis: *Conſtantem Romam venientem honorificè & humaniter ſuſcepit, œconomia prudenti, qua Eccleſiam erga Reges uti convenit:* Manſuetudinem erga Reges, etiam hæreticos, à Summis Pontificibus exercendam, ut eorum converſio procuretur, vel certè ne ſeveritate nimia exaſperati magis noceant Eccleſiæ, nemo prudens negaverit.

CAPUT II.

CAPUT II.

De Hæreſibus Sæculi VII.

ARTICULUS I.

De Monothelitarum Hæreſi.

§. I.

De palmari Monothelitarum errore.

PALMARIS Monothelitarum error in eo poſitus fuit, quòd unicam in Chriſto operationem, adeóque unicam voluntatem propugnarent. Contendebant namque naturam humanam ita eſſe unitam Verbo, ut licet mente, aliiſque facultatibus, quæ naturæ ſunt appendices, prædita eſſet, ipſa tamen propriam non exereret actionem; ſed unica eſſet actio, profecta quidem à Verbo ut à cauſa principe, ab humanitate verò ut à cauſa inſtrumentaria. Id patet ex Epiſtola *Cyri* Alexandrini Monothelitarum Patriarchæ ad *Sergium* Conſtantinopolitanum Patriarcham, Monothelitarum Principem, quâ in Epiſtolâ eam à *Sergio* ſe accepiſſe ſententiam profitetur, ampliorémque ejus explicationem ab eo poſtulat. *Ad veſtram*, inquit, *à Deo eruditam doctrinam confugere didici, venerabiles ejus ſyllabas poſtulans promereri, liquidiùs declarantes, qualiter duas operationes poſt unitionem dicere recuſames, in unâ, id eſt, ſingulari operatione, in omnibus divinis eloquiis poſſumus concludere, tam quod paſſibile, quàm quod impaſſibile eſt ipſius ineffabilis diſpenſationis Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.*

Idem conſtat ex Epiſtola *Cyri* ad *Sergium*, quæ refertur in Concilio Lateranenſi ſub *Martino I.* Secretatio III. in quâ diſertè docet, *Eumdem Chriſtum operari Deo decibilia & humana, unâ operatione, quia omnis divina & humana operatio ex uno eodemque Incarnato Deo Verbo procedebat.*

Idem ex *Theodori Pharanitani* Fragmentis ibidem inſertis perſpicuum eſt: *Oportet*, inquit, *ita ſapere, & dicere nos omnia quæ in Incarnatione Chriſti dicuntur, unam operationem eſſe: hujus autem opificem & creatorem Deum Verbum, organum verò humanitatem.*

Et in Sermone ad Sergium Arſenoïtam: *Siquidem*, inquit, *primordialiter propter divinam quamdam ſapientiſſimámque diſpenſationem, ſomnum, fatigationem, injuriámque & ſitim admiſit, utique quando voluit: jure etiam optimo horum omnium motum quietemque omnipotenti illi ac ſapientiſſimæ applicamus operationi Verbi, & ex hoc unam unius ejuſdemque Chriſti operationem appellemus.*

Macarius Antiochenus Patriarcha, Monothelita inſignis, dixit in VI. Synodo: *Si membratim incidar, & jacter in mare, neque duas voluntates, neque duas operationes dico in Domino noſtro Jeſu Chriſto, uno Sanctæ Trinitatis.*

Et Actione VIII. *Confitemur*, inquit, *unam voluntatem ſubſiſtentialem in uno Domino noſtro Jeſu Chriſto, & Deivirilem ejus operationem. Neque enim quæ divina ſunt ſecundùm Deum; neque quæ humana ſunt, ſecundùm hominem operatus eſt; ſed humanati Dei Verbi Deivirilem operationem in converſatione demonſtratam confitemur, ſecundùm B. Dionyſium.* Et in eadem Sexta Synodo interrogatus à *Theophane* Abbate, *Utrùm Chriſtus habuerit humanam voluntatem?* Reſpondit: *Nos voluntatem humanam in Chriſto non dicimus, divinam verò etiam; abſque carnalibus voluntatibus, vel cogitationibus humanis, ſicut prolatum teſtimonium Sancti Athanaſii continet: Voluntas enim Deitatis tantùm.*

Idem *Macarius*, in libro ad *Lucam* Preſbyterum, cujus aliqua Fragmenta recitata ſunt Actione XI. Sextæ Synodi, ait: *Sanctam Chriſti carnem ad ſingula quæ fiebant, cooperariam, & Divinitatis adjutricem fuiſſe*, ſicut nempe inſtrumentum ſuo quodam modo cooperatur cauſæ principi; quæ operatio cùm propria non eſſet humanæ naturæ, ſed Verbi Dei, ideò humanitatem Chriſti non operari, ſed tantummodò pati aſſerebant. Sic *Pyrrhus* in Dialogo cum Sancto Maximo: *Non dicimus unam operationem, ad tollendam humanam operationem; ſed quia cùm diſtinguendo opponatur divinæ operationi, paſſio hâc ratione dicitur.* Sic & *Sergius*, in Epiſtola ad Honorium: *Operatur quidem verè Deïtas per corpus quod circa ipſum eſt, omnium ſalutem, ut ſit carnis quidem paſſio, Dei autem operatio.*

Hinc illa Monothelitarum phraſis: *Nunquam intellectualiter animata Domini caro ſeparatim & ex appetitu proprio contra nutum ſibi ſubſiſtentialiter uniti Dei Verbi naturalem motum ſuum efficit, ſed quando, & qualem, & quantum Deus Verbum volebat.*

Sergius in Epiſtola ad *Honorium*, & *Macarius* in VI. Synodo, Actione VIII. dogma illud ſuum hoc exemplo illuſtrabant: *Quemadmodum corpus noſtrum regitur, & ornatur, & diſponitur ab intellectuali, & rationali anima noſtra; ita & in Domino Chriſto tota humana ejus conſperſio ab ipſius Verbi Deitate ſemper in omnibus mota, Deimobilis erat, ſecundùm Nyſſenum Gregorium.*

Cæterùm quanta fuerit Monothelitarum in exponendo vel propugnando errore ſuo, quamque inconſtans levitas, patet ex teſtimonio *S. Maximi*, in Diſputatione cum *Pyrrho*, quem ſic alloquitur: *Rem ipſam loquor: nihil me ita à tuo Anteceſſore* (Sergio ſcilicet) *alienavit, ut mutabilitas ejus & inconſtantia, id eſt, in alias alio tempore tranſire ſententias, & in nullo ſenſu permanere. Aliquando enim eos, qui hanc unam voluntatem divinam appellabant, approbans, eum qui erat incarnatus, docebat tantùm Deum. Aliquando his aſſentiens, qui dicebant eſſe conſultatricem voluntatem, hominem ſolum eum adſtruebat more noſtro conſultantem, nihil à Pyrrho & Maximo differentem. Quandoque verò vocans hanc voluntatem hypoſtaticam, cum differentia perſonarum ſimul inducebat differentiam voluntatum in perſonis ejuſdem ſubſtantiæ.*

§. II.

De Auctoribus & Fautoribus Hæreſeos Monothelitarum.

I. ANno Imperii *Heraclii* decimo-tertio, Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo-ſecundo, Monothelitarum hæreſis ex inferis erupit. Ipſi obſtetricatus eſt Imperator imprudens, in duplici quem habuit cum hæreticis hominibus congreſſu, primo in Armenia, cum *Paulo* Severiano hæretico, cujus meminit *Sergius* in Epiſtola ad *Honorium*, quæ habetur Actione XIII. Sextæ Synodi: altero cum *Athanaſio* Jacobitarum Catholico, anno vigeſimo Imperii ſui, Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo nono, quem *Theophanes* in Chronico commemorat. In utroque congreſſu, dogma de una in Chriſto voluntate & operatione propinavit, novum pro antidoto venenum.

Heraclius Imperator hæreſi obſtetricatus.

II. Verùm dogma illud perverſum ipſe non eſt fabricatus *Heraclius*. Illud accepit à *Sergio*, quo cum tanta ipſi neceſſitudo interceſſerat, ut etiam adversùs Perſas profecturus, filios ſuos ejus curæ ac fidei commiſiſſet. Ipſum præterea in partes novæ hæreſeos traxit æmulatio & odium *Coſrhoes* Regis Perſarum, qui Neſtorianis adversùs Catholicos impensè favebat, ut teſtatur *Theophanes* in Chronico. Unde

Sergius Hæreſeos parens.

in Eutychianorum factionem Neſtorianis infenſiſſimam propenſior fuit, non quidem ut unam in Chriſto naturam aſſereret, quo ab errore in Concilio Calchedonenſi damnato maximè abhorrebat; ſed ut unius aſſertiore voluntatis atque operationis, cujus par non animadvertebat periculum, ipſos demereretur, eorumque unionem cum Catholicis (ut ipſi videbatur) procuraret.

Monothelitarum igitur parens fuit *Sergius*, Syrus genere, parentibus Jacobitis natus, ut teſtatur *Theophanes*, ad Sedem Conſtantinopolitanam poſt obitum *Thomæ* Patriarchæ evectus, nec minimam ſpem de ſe faciens ſacræ adminiſtrationis initio, ut refert *Eleuſius* in Vita *Sancti Theodori Siceotæ*, apud *Surium*, ad diem 22. Aprilis. Fautor verò Monothelismi fuit *Heraclius* Imperator, qui habito cum *Paulo* Severiano congreſſu, Juſſionem adversùs ipſum promulgavit, quâ, inter alia duplicem in Chriſto dici operationem prohibebat. Hanc ad illuſtriores Epiſcopos miſit, ad *Sergium* in primis & *Cyrum* Alexandrinum, ad *Arcadium* Archiepiſcopum Cypri, &c. Hæſitavit primùm *Cyrus*, his verbis *S. Leonis* ad ſuſpendendum inductus aſſenſum: *Operatur utraque forma, cum alterius communione, quod ſuum eſt.* Sed *Sergii* ſuggeſtione in errore confirmatus, ſcrupulum omnem excuſſit, ut diſcimus ex Epiſtola ipſius ad *Sergium*: qui pravum dogma, quod *Heraclium* Imperatorem docuerat, ejus Juſſione ſtabiliri vehementer gavisus eſt, illamque Juſſionem approbavit. Hanc verò *Arcadius*, & *Sergius* ipſius in Cypri Archiepiſcopatu Succeſſor, improbarunt & rejecerunt, ut diſcimus ex Concilio Lateranenſi, *Secretario II.*

Cyrus Alexandrinus, alter Hæreſeos Aſſertor ac Defenſor.

III. Tenues hæ videri poterant ſcintillæ erroris, quæ in magnum eruperunt incendium, cùm *Cyrus* Alexandrinus Epiſcopus, in Conciliabulo quodam, ſuam in Urbem congregato, ſpecie unionis Acephalorum cum Eccleſia, anno Chriſti 633. novem edidit Capitula, quorum ſeptimo aſſeruit: *Eumdem unum Chriſtum & Filium operari Deo decibilia & humana, unâ Deivirili operatione, ſecundùm S. Dionyſium.* S. Dionyſii textum interpolavit perfidus, & pro *nova Deivirili operatione*, ſubſtituit, *unam*, quam fraudem alii Monothelitæ ſecuti ſunt. Celebratâ Synodo, ſcripſit ad *Sergium* Conſtantinopolitanum, Epiſtolæque ſuæ novem illa Capitula Alexandriæ fabricata & promulgata adnexuit. Gratulatoriam reſcripſit ad *Cyrum* Epiſtolam *Sergius*, inſertam Synodo Lateranenſi, Secretario III. quâ ejus Capitula palam approbavit, immenſiſque laudibus proſecutus eſt, aſſeruitque, *Eumdem unum Chriſtum operari Deo decibilia & humana, unâ operatione: quia omnis divina & humana operatio ex uno eodémque incarnato Deo Verbo procedebat.*

Fraudulenta Sergii & Honorii ab Honorio R. P. probata.

Cyrum & Sergium fruſtra hortatus eſt ad errorem malè conceptum in ortu præfocandum *Sophronius* Monachus, & mox Hieroſolymorum Patriarcha Sanctiſſimus. Fruſtra ſeptimi Capituli in Conciliabulo Alexandrino fabricati abrogationem flagitavit. Fruſtra Encyclicam ad *Honorium* Pontificem, & *Sergium* Conſtantinopolitanum Epiſtolam dedit, cùm Hieroſolymorum Antiſtes inauguratus eſt, qua duas operationes in Chriſto diſertè profeſſus, Monothelitas anathemate confixit. Non enim propterea depoſuit errorem *Sergius*, ſed texit. Acceptâ namque *Sophronii* Synodicâ, Literas dedit ad *Honorium* Romanum Pontificem, inſertas Actioni duodecimæ Sextæ Synodi. In his œconomiæ ſive diſpenſationi pernicioſæ viam aperuit, ut ſcilicet neque una, neque duæ in Chriſto operationes deinceps dicerentur, ob emergens ex illarum vocum uſu ſcandalum: Sed unus idémque Filius unigenitus verus Deus Dominus noſter Jeſus Chriſtus diceretur operatus tam divinam quàm humanam, & omnem Deo decibilem & homine dignam operationem.

Literas viciſſim ad *Sergium* dedit *Honorius*, quibus laudavit ipſum vocabuli novitatem auferentem, quod ſcandalum ſimplicibus parere poſſet, ſicque prolixam Epiſtolam concluſit: *Hæc nobiſcum Fraternitas veſtra prædicet, ſicut & ea nos vobiſcum unanimiter prædicamus, hortantes vos ut unius, vel geminæ novæ vocis, inductum operationis vocabulum aufugientes, unum nobiſcum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei vivi, Deum veriſſimum, in duabus naturis operatum divinitùs atque humanitùs, Fide Orthodoxâ, & unitate Catholicâ prædicetis.* Dedit & alteram ad eumdem Sergium Epiſtolam, quâ decrevit, ut *Unius vel geminæ operationis vocabulum noviter introductum à prædicatione eximeretur, quia unius operationis, vel duarum eſſe, vel fuiſſe Mediatorem Dei & hominum Dominum Jeſum Chriſtum, ſentire & promere, ſatis ineptum eſt.* Quæ *Honorii* Epiſtolæ uberem inſigni controverſiæ præbent materiam, de illibatâ fide, vel Monothelismo *Honorii*: Quidam enim illum in dogmate erraſſe contendunt; alii in ſolâ, quam præſcripſit, ſilendi œconomia. Qua de re in Diſſertationibus agemus.

Heraclius Imperator promulgat Ecteſin, Sergii conſilio pravo, verbiſque addidit hæreſi.

IV. Vulgatâ *Sophronii* Synodicâ, puduit *Heraclium* aſſertæ palam hæreſeos: nolens verò propria convellere, nec alioqui probrum ferens, Edictum promulgavit, quô caveretur, ne quis unam aut duas in Chriſto confiteretur operationes (inquit Cedrenus) ſed & unicam in Chriſto voluntatem diſertè aſſeruit, & Sanctos Patres in hoc ſequi ſe effutiit imperitus Princeps. Extat *Heraclii* Ecteſis Secretario III. Lateranenſis Concilii: Cujus hæc ſunt verba præſentem controverſiam ſpectantia: *Nullo modo concedentes alicui ex omnibus unam vel duas dicere ſive docere operationes in divinâ Domini Incarnatione, ſed magis, ſicut ſancta & univerſales tradiderunt Synodi, unum eumdemque Filium unigenitum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, verum Deum confiteri, operari divina & humana, & omnem Deo congruam & homini operationem ex uno eodémque incarnato Deo Verbo indiviſe & inconfuſè procedere: eò quòd unius quidem operationis vox; licet ab aliquibus Patribus dicta eſt; tamen turbat extraneas quorumdam aures, arbitrantium in interitum eamdem prolatam eſſe duarum naturarum, quæ in una ſubſiſtentiâ unita ſunt in Chriſto Deo noſtro. Similiter autem & duarum operationum vocem multos ſcandalizare, utpote à nemine dictam Sanctorum & præcipuorum Patrum: Sed & ſequi in eo, ut duas confiteamur voluntates contrariè ad invicem venientes... Unde Sanctos Patres in omnibus & in hoc ſequentes, unam voluntatem Domini noſtri Jeſu Chriſti veriſſimi Dei confitemur, utpote in nullo tempore animati intellectualiter ejus corporis ſeparatim & ex proprio impetu naturalem ejus producere motionem, ſed quando, & qualem, & quantam ipſe Deus Verbum voluerat.*

Hujus Ecteſeos Auctor fuit *Sergius*, qui eam *Heraclii* nomine inſcripſit ac vulgavit, majorem ut ipſi conciliaret apud Palatinos Clericos, & apud populos auctoritatem. Id teſtatur *Martinus* Papa in Synodo Lateranenſi, Secretario III. *Novæ*, inquit, *Ecteſeos audiamus commentum memorati Sergii, quam Ecteſim ſuaſit in tempore, ſuo nomine, Heraclium quondam Imperatorem titulare.* Edita eſt Ecteſis anno Chriſti ſexenteſimo trigeſimo nono, quam *Sergius* in Conciliabulo Conſtantinopolitano Symmiſtarum Epiſcoporum confirmavit, & ſub anathemate ſuſcipiendam ſanxit. Hujus Conciliabuli Fragmentum habetur in Concilio Lateranenſi, Secretario III. Ecteſim hæreſeos infamiâ inuſtam, ſuam eſſe poſtmodùm negavit *Heraclius*, datâ ad *Joannem IV.* Romanum Pontificem Epiſtolâ, cujus verba refert *Sanctus Maximus*, in

Collatione

* Inter Collectanea Anaſtaſii.

Pyrrhus & Paulus duo ſectæ Monothelicicæ columina.

Collatione cum Principibus, in Secretario. *

V. Poſt *Sergii* Conſtantinopolitani Patriarchæ obitum, qui contigit anno ſexcenteſimo trigeſimo nono, evectus eſt in ejus Sedem *Pyrrhus* Chryſopolitanus Monachus & Preſbyter, ejuſdem aſſertor & defenſor hæreſeos. Is coacto Conciliabulo, Ecteſim approbavit & confirmavit. Hujus Conciliabuli Fragmentum habetur in Concilio Lateranenſi, Secretario III. Mortuo *Heraclio*, & *Conſtantino* filio ejus poſt quatuor Imperii menſes ſublato Martinæ novercæ inſidiis, quarum particeps exiſtimatus eſt *Pyrrhus*, teſte *Zonara*: cùm Imperium *Conſtanti* alteri Heraclii filio delatum eſſet, populus in Patriarcham gravi ſuſpicione conſpirationis in *Conſtantinum* cum *Martina* Auguſta initæ laborantem commotus, in Sacrarium irrupit. Quo tumultu perterritus *Pyrrhus*, pejoráque metuens, ſequenti nocte Templum ingreſſus eſt: Ubi ſacra omnia exoſculatus, detractóque Pallio & in ſacrâ Menſâ depoſito, *Non Sacerdotio*, inquit, *me abdico, ſed contumaci populo abrenuntio*. Id teſtatur *Sanctus Nicephorus*, in *Chronographia*. Inde opportunitatem nactus, navigavit Calchedonem: Inde trajecit in Africam, anno Christo 642. In *Pyrrhi* locum à *Conſtanto* Imperatore intruſus eſt *Paulus*, & ipſe Monothelita. Is ſtatim poſt inaugurationem ſuam direxit Synodicam ad *Theodorum* Pontificem Romanum, quâ ſe Catholicum ita ſimulavit, ut fidem ejus laudaverit Pontifex his verbis: *Et quoniam lecti apices Dilectionis veſtræ limpida fidei fluenta vos de fontibus Salvatoris hauſiſſe, & ſicut prædicamus, prædicare manifeſtarunt*, &c. Ægrè tulit *Theodorus* Papa *Paulum* ſubſtitutum *Pyrrho* canonicè non depoſito, & cui ſeditio popularis jus ſedis non abſtulerat: quâ de re graviter conqueſtus eſt, cùm Epiſtolâ ad *Paulum* ipſum, tum alterâ ad ejus Ordinatores datâ, quarum meminit Synodus Lateranenſis ſub *Martino I.* Quamquam verò ſe Orthodoxum *Paulus* ſimularet, ut ſedem ſibi firmaret, quam canonicè non fuerat adeptus, connivere tamen hæreſi videbatur, quòd Ecteſim *Heraclii* Monotheliſmi confirmatricem non reſcinderet: Quâ de re gravem ad ipſum Epiſtolam ſcripſerunt Africani Epiſcopi, quæ refertur in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. Secretario II.

Tandem cùm à *Theodori* Papæ Apocriſiariis *Paulus* urgeretur ut Fidei Profeſſionem ad illum dirigeret, ſuamque de Chriſti voluntate aperiret ſententiam, ſcriptâ ad Summum Pontificem alterâ Epiſtola, quam diu diſſimulaverat, prodidit hæreſim, unam Chriſti voluntatem diſertè aſſerens, ſpecie excludendæ in Chriſto voluntatum contrarietatis. *Unde*, inquit, *& unam voluntatem Domini noſtri Jeſu Chriſti intelligimus, ne contrarietatem aut differentiam voluntatum uni eidémque perſonæ Domini noſtri Jeſu Chriſti applicemus, aut ipſum ſe expugnantem dogmatizemus, aut duos volentes introducamus.* Et laudatis inferiùs Sanctis Gregorio Theologo, Athanaſio & Cyrillo, ait: *Sed & omnes pietatis Doctores & Prædicatores, hujuſmodi unius voluntatis mento detinentur. Quorum ſi opus eſt, requiſitione proveniente, & competenter relegimus teſtimonia. Quibus concordes & conſonantes facti ſunt piæ memoriæ Sergius & Honorius, unus quidem Novæ, alter antiquæ Romæ, Summi Sacerdotii Sedem decorantes. Igitur de his ita nos habemus, ſic intelligimus, ſic prædicamus. In his Orthodoxiæ manifeſtatio, in his Eccleſiæ laus, in his ſalutis noſtræ ſpes.* Data eſt hæc *Pauli* Epiſtola anno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſexto: legitur Secretario III. Concilii Lateranenſis ſub *Martino I.*

Anno præcedenti, ſcilicet 645. *Pyrrhus* in Africa extorris, regionem illam hæreſeos Monotheliticæ contagio inficere conabatur; ſed ipſi obſtitit Sanctiſſimus Abbas re & nomine *Maximus*. Is præſentibus Epiſcopis Africanis, & *Gregorio* Patritio Præfecto Prætorio Africæ, Diſputationem habuit cum *Pyrrho*: Quâ ſe victum faſſus eſt Hæreticus Patriarcha, & ex ignorantiâ ſe, & Deceſſorem ſuum, lapſos eſſe, prava dogmata ſe anathemate damnaturum ſpopondit, tacitis Auctorum nominibus; idque ut præſtaret, Romam ſe contulit cum *Sancto Maximo*, & *Theodori* Papæ pedibus advolutus, abjuravit errorem, ut ex Actis celeberrimæ iſtius Diſputationis à *Sancto Maximo* conſcriptis conſtat, necnon ex *Theophane*, & *Anaſtaſio Bibliothecario*. Sed fictam fuiſſe Pyrrhi converſionem, ut Orthodoxæ fidei ſimulatione Romanum Pontificem & Occidentales Epiſcopos ſibi conciliaret, eorúmque opera & auctoritate poſſet Sedi reſtitui, probavit eventus: Siquidem ipſi patefactâ viâ per Exarchum Italiæ ad unionem cum Orientalibus, ut canis ad vomitum reverſus eſt.

Monotheliſmus Typo Conſtantis Imperatoris dolosè aſſertus.

VI. Interea *Paulus* Monothelita Conſtantinopolitanæ Sedi incubans, ab Africanis Epiſcopis, & à *Theodoro* Papa admonitus ut ejuraret errorem, alioqui ſe anathemate feriendum ac exauctorandum certò ſciret, dolum excogitavit; quô hæreſim ſtabiliret famæque nihilominus conſuleret ſuæ. Auctor enim fuit *Conſtanti*, ut Edictum proponeret, quô ſilentium indiceretur unius vel duarum in Chriſto voluntatum, & chartas Monotheliſmo faventes, præ foribus Eccleſiæ Majoris affixas, dilacerari præciperet. Has artes adhibuit vaferrimus Hæreticus, ut ſilentio ſaltem damnari videretur Catholica de duabus Chriſti voluntatibus ſententia. Hanc ejus mentem aperiunt Patres Lateranenſis Concilii ſub Martino I. *Quoniam*, inquiunt, *& ipſum Typum in everſionem paternorum dogmatum fieri ſine dubio perſuaſit... Qui relinquentes Catholicæ Eccleſiæ Paternas, Synodaléſque definitiones ac ſermones, ad ſæculares Typos callidè properaverunt, pariter quidem tam ſuam occultantes perfidiam, quàm aliis iniquè irrogantes querelas.*

Promulgatus eſt Typus à *Conſtanto*, anno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo octavo. Habetur in Concilio Lateranenſi, *Secretario IV.* Exponit primò controverſiæ recentis ſtatum, & diſſenſionum, quas immaculatæ fidei zelo compeſcere ſe velle ſimulat, originem. *Cognovimus*, inquit, *in multâ perturbatione eſſe noſtrum Orthodoxum populum, utpote dicentibus quibuſdam unam voluntatem in Diſpenſatione magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & eamdem ipſam operari divina & humana: Aliis autem dogmatizantibus duas voluntates, & duas operationes in eadem diſpenſatione Incarnati Verbi: & illis quidem in ſatisfactione, propter unam perſonam eſſe Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in duabus naturis inconfuſè & indiviſè volentem & operantem divina & humana: aliis autem propter convenientes naturas indiviſè in ipſâ unâ perſonâ, & ut ſalvetur & maneat earum differentia, eumdem ipſum unum Chriſtum naturaliter operari divina & humana: & ex hoc in multam diſſenſionem, & contentionem Chriſtianiſſimam noſtram Rempublicam perduci.* Poſt hæc medium proponit extinguendæ veteris diſſenſionis, ſilentium utrique parti indicens. *Quapropter*, inquit, *ſancimus nobis ſubjectos, qui conſiſtunt in Orthodoxâ & immaculatâ noſtrâ Chriſtianorum Fide, qui ſunt Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, non habere licentiam invicem à præſenti de una voluntate, aut unâ operatione, aut duarum voluntatum, aut duarum operationum, qualemcumque proferre altercationem, aut contentionem, aut rixam.* Sufficere addit Scripturas & Traditiones univerſalium V. Conciliorum, & voces Patrum uſu conſecratas, quorum dogmata Regularum inſtar Eccleſiæ ſunt: Proinde idem ſilentium imperat, quod ante ortam controverſiam ſervabatur.

Vaſqueſii error in Hiſtoria Eccleſiaſtica.

Mirum eſt *Vaſqueſium*, eruditum alioqui Theologum, ignoraſſe quid ſit Typus, & ex Edicto *Conſtantis* hominem hæreticum, *Pauli* Conſtantinopolitani Diſcipulum feciſſe. En præclarum illius Commentarium in III. P. S. Thomæ Diſputatione LXXIII. Cap. 1. *Hujus hæreſis* (Monothelitarum) *Auctores fuerunt, Macarius Antiochenus Patriarcha, Cyrus, Sergius: Pyrrhus, Paulus, quos commemorat S. Thomas, & Typus, ut conſtat ex Concilio Lateranenſi ſub Martino I. Conſultat. V. Canon 18. Martinus I. Typum inquit fuiſſe Diſcipulum illius Pauli, quem immeritò aliqui confundunt cum Cypro vel Cypo, quorum error multis confutari poteſt.*

Petrus Monothelita, Pyrrhi in ſede Conſtantinopol. Succeſſor.

VII. Mortuo *Paulo* Monothelita, *Pyrrhus* Conſtantinopolitanam ſedem iterum conſcendit: Cujus poſt obitum, Petrus ejuſdem Sectæ homo, Patriarcha creatus, Monotheliſmum ſuſtentavit. Ad *Eugenium* Romanum Pontificem Synodicam obſcuriſſimam, & ambagibus involutam direxit, quam *Eugenius* cum Romano Clero rejecit, ut teſtatur *S. Nicephorus*, in *Chronographia*.

Macarius Antiochenus, Stephanus, & Polychronius.

VIII. Tempore Sextæ Synodi Oecumenicæ, *Macarius* Antiochenus Patriarcha, Sectæ Monotheliticæ caput erat: cujus etiam Diſcipuli, *Stephanus* Preſbyter, & *Polychronius* præſtigiator, hæreſim ſummâ pertinaciâ propugnarunt; ut conſtat ex Actis Sextæ Synodi.

Poſt Synodum VI. viget Monotheliſmus apud Chaldæos, Armenos, & Maronitas.

IX. Tandem hæreſis Monothelitarum, etiam poſt Sextam Synodum, viguit apud Chaldæos, qui illam ſub *Pauli V.* Pontificatu ejurarunt: & apud Armenos, ut conſtat ex Invectiva ſecunda *Iſaaci* Armeniæ Catholici, qui floruit Sæculo XI. & apud Maronitas, ut teſtatur *Timotheus* Preſbyter Conſtantinopolitanus, in Opuſculo de his qui accedunt ad Sanctam Eccleſiam.

§. III.

A quibus impugnati ſint, & damnati Monothelitæ?

Monothelitas impugnarunt Sanctus Joannes Eleemoſynarius.

I. PRimus in Monothelitas inſurrexit *S. Joannes Eleemoſynarius*, Alexandrinus Patriarcha, qui cùm intellexiſſet, quòd *Sergius* ad *Georgium* cognomento *Arſam*, Paulianiſtam ſcripſiſſet, rogans ut mitteret ſibi auctoritates de unâ operatione, hanc Epiſtolam ab *Arſa* manu abſtulit. Unde cùm vellet etiam eum ob ipſam deponere, impeditus fuit ab incurſu tunc à Perſis in Ægyptum facto. Verba ſunt Sancti *Maximi*, in Dialogo cum Pyrrho.

Sophronius Hieroſolymitanus.

II. Acriùs hanc hæreſim impugnavit *Sophronius* Hieroſolymitanus Patriarcha, de quo *Stephanus* Dorenſis in Concilio Lateranenſi, Secretario II. *Non tantùm*, inquit, *in Oriente validiſſimè contradixit, conteſtans eos & admonens ut à propriâ hæreſi quieſcerent, & ad rectam Patrum fidem remearent: verùm etiam in duobus libris ſexcenta dedit teſtimonia Patrum, ad evictionem impietatis eorum, & veritatis oſtenſionem.* Idem ubi Hieroſolymorum inauguratus eſt Antiſtes, Concilium Epiſcoporum Paleſtinæ congregavit, ex quo Encyclicam miſit ad Patriarchas, quâ diſertiſſimis Sanctorum Patrum teſtimoniis duplicem in Chriſto voluntatem & operationem prædicavit. Recitata eſt hæc *Sophronii* Epiſtola in VI. Synodo, Actione XIII. Miſit etiam *Stephanum* Dorenſem Epiſcopum Legatum ad *Honorium*, ut eum ad novorum dogmatum damnationem incitaret, ut ipſe *Stephanus* teſtatur in Concilio Lateranenſi, *Secretario II.*

Epiſcopi Cypri.

III. *Arcadius* Archiepiſcopus Cypri, naſcenti etiam fortiter obſtitit Monotheliſmo. Is enim, ut ſuperiùs innuimus, *Heraclii* adversùs *Paulum* Severianum tranſmiſſam ad ſe Juſſionem, quâ una operatio adſtruebatur, reprobavit ceu Catholicæ fidei adverſam. Ejus etiam in Metropolitana Cypriorum Eccleſia Succeſſor *Sergius*, & alii Cypri Antiſtites idem *Heraclii* Edictum exploſerunt, ob illam de unâ Chriſti operatione hæreſim, ut iidem teſtantur in Epiſtola ad *Theodorum* Papam datâ, quæ lecta eſt in Synodo Lateranenſi, *Secretario II.* Quamquam anathemate non confoderunt novi dogmatis Aſſertores, non quòd ferendum illud arbitrarentur, ſed quòd illos indulgentiâ quam diſtrictione faciliùs emendandos, & ad ſanam doctrinam revocandos confiderent. *Uſque ad hanc igitur diem*, inquiunt, *diſpenſationem aliquam quærentes, tacuimus, arbitrati ad meliora immutare eos proprias doctrinas.*

Baronius emendatus.

Ex his liquet, quàm falsò *Baronius* ad Annum 633. ſcripſerit: *Cæterùm qui rem bonâ fide agi putarunt, hoc ipſo exordio emergentis hæreſis Monothelitarum utcumque toleranda hæc exiſtimarunt, ex eâ parte quâ unam operationem referre ipſi viderentur ad unam perſonam operantem, &c.* Et infra: *Hæc tolerata ſunt, donec latere in herbis anguem Catholici intellexerunt.* Tantùm enim abeſt ut id Catholicis tolerandum viſum ſit, quin potiùs novo dogmati palàm refragati ſint & obſtiterint *Joannes Eleemoſynarius, Sophronius Arcadius* & *Sergius* Cypri Metropolitæ, cæterique ejuſdem Inſulæ Epiſcopi.

Nec *Baronium* juvat, quòd *Sophronius* & alii Orthodoxi vocem Deivirilis operationis identidem uſurpaverint. Ex hoc enim perperam colligitur, tolerandam Catholicis viſam fuiſſe unius in Chriſto operationis aſſertionem: longè enim differunt, *Deivirilis operatio*, & *Una Deivirilis operatio. Deivirilem operationem* ex ſententia Patrum dixerunt Orthodoxi: *Unam Deivirilem operationem* dixerunt Hæretici. Quamobrem Synodus Lateranenſis ſub *Martino I.* hanc loquendi formulam damnavit anathemate, Secretario V. *Si quis*, inquit, *ſecundùm ſceleroſos Hæreticos, Deivirilem, operationem, quod Græci dicunt θεανδρικὴν, unam operationem inſipienter; non autem duplicem eſſe confitetur, ſecundùm Sanctos Patres, hoc eſt, divinam & humanam: aut ipſam Deivirilis, quæ poſita eſt, novam vocabuli dictionem, unius eſſe deſignativam, ſed non utriuſque mirificæ & glorioſæ unitionis demonſtrativam, condemnatus ſit.*

Severinus Papa Heraclii Ecthesim reprobavit.

IV. Heraclius Imperator impiam Ecteſim ad *Severinum* Romanum Pontificem electum, per *Iſaacium* Italiæ Exarchum tranſmiſit, futurum ſperans ut ab eo comprobaretur, quò ſuæ confirmationem electionis, pro illorum temporum more, à Principe obtineret. Verùm ſpe ſuâ cecidit *Heraclius*. Ecteſim namque Pontifex optimus reprobavit, & anathemate damnavit, ut colligitur ex teſtimonio *Martini I.* in Concilio Lateranenſi, *Secretario III.*

Joannes IV. Monothelitarum hæreſim, & Ecteſim Heraclianam damnavit in Synodo.

Defuncto poſt breve Pontificium *Severino* ſucceſſit *Joannes Quartus*, qui utprimùm Pontificiâ auctus eſt dignitate, coactâ Romæ Synodo, Monothelitarum hæreſim, & impiam Ecteſim *Heraclii* proſcripſit, ut refert *Theophanes*: qui addit, & in Africa, 10 Provinciis Byzacena, Numidia, & Mauritaniis, diverſos Epiſcopos conveniſſe, & Monothelitarum hæreſim anathemate confodiſſe. Eſt verò notandum, *Joannem Quartum* damnaſſe tantùm dogma, non perſonas. Id colligitur ex ipſius Epiſtola ad *Conſtantinum* imperatorem, quâ ipſum rogavit, ut *Heraclii* Ecteſim reſcinderet. In eâ enim *Sergium* appellat *Reverendæ memoriæ Epiſcopum*, quod non commiſiſſet, ſi nomen ejus confixiſſet anathemate. Id etiam colligitur ex *Dialogo S. Maximi cum Pyrrho*, ubi Sanctiſſimus Abbas Hæretico Patriarchæ medium quærenti quo poſſet emendare errorem, & Anteceſſorum famæ conſulere, reſpondit: *Alius non eſt modus, quàm taceri perſonas, & anathemate affici talia dogmata.* Quod non dixiſſet, ſi *Joannes IV.* perſonis anathema dixiſſet.

V. Claruit

S. Maximi certamina adverſùs Monothelitas.

V. Claruit maximè in ſacro adverſùs Monothelitas bello *S. Maximus*, pluréſque in eo palmas tulit. *Pyrrhum* confutavit in celebri Diſputatione cum ipſo habitâ, dum in Africa verſaretur, cumque ad ejurandum errorem compulit. Hujus Diſputationis immortale reliquit monumentum, *Dialogum cum Pyrrho*, quo Monothelitarum dogmata funditus evertuntur. Ejuſdem adverſùs impiam hæreſim glorioſa certamina teſtantur Collatio habita cum *Theodoſio* Cæſareæ Epiſcopo, & duobus Patritiis *Theodoſio* & *Paulo*, quos ad ipſum miſerat *Conſtans* Imperator, cum in oppido Byziæ exul ageret: & altera Collatio habita Conſtantinopoli cum Principibus, in Secretario: Quarum monumenta tranſmiſit ad poſteros. Scripſit præterea plura Opuſcula, quibus Monothelismum planè confutavit. Nec doctrinâ ſolùm, ſed paſſionibus fidem Catholicam defendit, contumeliis, triplici exilio, verberibus, linguæ & dexteræ manûs abſciſſione vexatus. In exilio tandem obiit anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Iſta certa ſunt ex *Actis S. Maximi*, ex ejus Operibus, ex Hypomneſtico *Theodoſii* ac *Theodori* Monachorum, aliiſque monumentis.

Pyrrhus à Theodoro Papa damnatus.

VI. Cùm *Pyrrhus* ad publicam hæreſeos, quam fictè ejuraverat, profeſſionem ac defenſionem rediiſſet, *Theodorus* Romanus Pontifex, convocatis Epiſcopis & Clero ad ſepulchrum Principis Apoſtolorum, ſententiam anathematis & depoſitionis in *Pyrrhum*, & eos qui cum ipſo communicarent, tulit, ipſique ſubſcripſit calamo in Calice tincto, Sanguine Domini loco atramenti uſus, novo ſed terribili exemplo, ut Hæreſeos, Hæreticorúmque damnatio celebrior eſſet, ac firmior videretur, majorque terror incuteretur Monothelitis & eorum Fautoribus. Id teſtatur *Theophanes*.

Theodorum Papam Paulum non depoſuiſſe Combefiſius noſter contendit contra Baronium.

VII. Idem *Theodorus Paulum* Conſtantinopolitanum, cùm per literas, tum per Apocriſiarios ſuos canonicè admonuit, ut hæreſim ejuraret, anathematis & depoſitionis ſententiam, ſi pertinax maneret, intentans. *Paulum* ab Apoſtolica Sede exauctoratum ſcribit *Anaſtaſius Bibliothecarius*. Quòd Eminentiſſimus Annalium Eccleſiaſticorum Parens ad *Theodorum* Papam refert, quem etiam Typum *Conſtantis* damnaſſe putat convocatâ Synodo. *Combefiſius* noſter in Hiſtoria Monothelitarum *Baronium* refellit his conjecturis. Prima eſt, quòd *Martinus I.* perſecutionem Apocriſiariis *Theodori* à *Conſtante* Imperatore & *Paulo* Patriarcha Conſtantinopolitano illatam in ſolam refundit Apocriſiariorum admonitionem, auctoritate Apoſtolicæ Sedis dicto *Paulo* factam, ut ab hæreſi recederet. At ſi damnaſſet ipſum *Theodorus*, hæc potiùs allata fuiſſet à *Martino I.* perſecutionis Apocriſiariis illatæ cauſa (in Concilio Lateranenſi Secretario I V.) Secunda conjectura eſt, quòd *Benedictus* Epiſcopus Ajacenſis, aliique Epiſcopi in Concilio Lateranenſi *Pauli* damnationem urgentes, ſatis indicant nullum hucuſque anathema *Paulo* inflictum. Nam ſi quæ lata fuiſſet à *Theodoro* in *Paulum* ſententia, & quidem in Synodo, laudata fuiſſet in Concilio Lateranenſi, ut graviſſimum adverſùs ipſum præjudicium.

Potior Baronii cauſa.

Sed conjecturas doctiſſimi P. *Combefiſii*, negantis tantùm argumenti vim habentes, evertit poſitivum ac diſertum teſtimonium Abbatum & Monachorum Græcorum, in Libello oblato Synodo Lateranenſi ſub Martino I. & lecto Secretario II. *Cum quibus*, inquiunt, *& Typum, qui nunc contra Orthodoxam Fidem factus eſt ex ſubreptione, non ex ſtudio aut mente piiſſimi noſtri Imperatoris, ſed ſuaſione importuna, & falſiloquio Pauli depoſiti à Prædeceſſore veſtræ Sanctitatis Theodoro, ſanctiſſimæ recordationis Papa veſtræ Apoſtolicæ Sedis, eidem anathemati ſubmiſimus.*

Monothelis à Martino I.

VIII. Anno Chriſti 649. cùm è vitâ migraſſet A *Theodorus* Pontifex, *Martinus* in ejus locum creatus eſt. Ejus electioni cùm Imperator pro more illius temporis, conſenſiſſet, conatus eſt Typi confirmationem ab ipſo extorquere, qui execratus facinus, tantùm abfuit ut *Conſtanti* præberet aſſenſum, quin potiùs convocavit Synodum Romam, cui centum & quinque Epiſcopi interfuerunt, in quâ Monothelitarum hæreſim damnavit, ejuſque Auctores ac Sectatores anathemate confixit. Damnavit etiam *Heraclii* Ecteſim, Typumque *Conſtantis*. Quinque Secretariis ſeu Conſultationibus hæc Synodus abſoluta eſt. Tanta autem ſemper fuit ejus auctoritas, ut B poſt quinque Synodos Generales Profeſſionibus Fidei olim insereretur, ut obſervat *Baronius* ex Synodo Anglicana ſub *Theodoro* Archiepiſcopo, cujus meminit *Beda*, lib. IV. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum*, *cap.* 17.

& Synodo Romana damnati.

Baronius ad annum 644.

Typus Conſtantis juſtè damnatus, & cur?

Typus vel eo ſolo nomine rejici poterat, quòd à Laïco Principe editus eſſet, cujus non erat de fidei controverſiis decernere: aliâ tamen ex causâ damnatus eſt, quòd ſcilicet prohibens unam deinceps aut duas in Chriſto dici operationes, aut voluntates, ſimili ſorte Catholicum dogma cum hæretico involveret. *Quoniam* (inquit Synodus, Secretario IV.) *omnino* C *eſt inconveniens Catholicæ Eccleſiæ Regulæ, in quâ utique adverſa tantummodo jubentur meritò ſepeliri ſilentio: non autem Orthodoxa cum contrariis confiteri, aut quoquo modo denegare. Aſſerit enim ita, Quoniam alienum eſt Chriſtianorum, cum rectâ fide impietatem ſuſcipere, & non diſcernere recta à malis. Qualis namque participatio juſtitiæ cum iniquitate? Aut qualis communio luminis cum tenebris?*

Hæreticorum autem damnationem, necnon Heraclianæ Ecteſeos, & Typi *Conſtantis*, Sancta Synodus his verbis decrevit, *Canone XVIII.* poſt veterum Hæreticorum execrationem: *Cum quibus meritò, utpote ſimiles eis, parique errore præditos, ex quibus* D *dogmatizare noſcuntur, hoc eſt, Theodorum quondam Epiſcopum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium Conſtantinopolitanum, vel ejus Succeſſores Pyrrhum & Paulum, in ſuâ perfidiâ permanentes, & omnia impia illorum conſcripta, & eos qui ſimilia cum illis uſque in finem obſtinatè ſapuerunt, aut ſapiunt, vel ſapere ſperantur, hoc eſt, unam voluntatem & unam operationem deitatis & humanitatis Chriſti: & ſuper hæc impiiſſimam Ecthesim, quæ perſuaſione ejuſdem Sergii facta eſt ab Heraclio quondam Imperatore adverſùs orthodoxam fidem, unam Chriſti Dei voluntatem, & unam ex concinnatione definientem operationem venerari; ſed & omnia quæ pro ea impiè ab eis* E *ſcripta, vel acta ſunt, & illos qui eam ſuſcipiunt.... Et cum illis denuo ſceleroſum Typum, qui ex ſuaſione prædicti Pauli nuper factus eſt à Sereniſſimo Principe Conſtantino Imperatore contra Catholicam Eccleſiam, utpote duas naturales voluntates & operationes, divinam, & humanam, quæ à SS. Patribus in ipſo Chriſto Deo vero & Salvatore noſtro, piè prædicantur, cum unâ voluntate & operatione, quæ ab Hæreticis impiè in eo veneratur, pariter denegare, & taciturnitate conſtringi promulgantem, & propterea cum SS. Patribus & ſceleroſos Hæreticos ab omni reprehenſione & condemnatione liberari injuſtè definientem.... Si quis* F *igitur conſonanter nobis omnia hæc impiiſſima hæreſeos illorum dogmata, & ea quæ pro illis à quolibet impiè conſcripta ſunt: & denominatos Hæreticos, Theodorum dicimus, Cyrum, & Sergium, Pyrrhum, & Paulum, non reſpuit & anathematizat.... hujuſmodi condemnatus ſit.* Prudenti œconomia erga *Conſtantem* Imperatorem ſe geſſit *Martinus I.* & Synodus Lateranenſis: Typum namque ſub ejus nomine damnare noluit, nec anathemate ferire Principem, ne Schiſma faceret, ne Hæreſim promoveret audaciùs, ne perſecutionem inferret Eccleſiæ, ne denique ſpes omnis alienationis ipſius ab

Oeconomia Pontificis & Synodi erga Principem.

 Hæreticis

Hæreticis eo ſuccideretur anathemare, quò fuiſſet ab Eccleſia præciſus.

Monothelitarum hæreſis damnata in VI. Synodo.

IX. Denique Monothelitarum hæreſis ultimo ictu confixa eſt in Sexta Synodo Oecumenica, cujus brevem Hiſtoriam ſubjicimus.

§. IV.

De Sexta Synodo Oecumenica.

Conſtantinus Pogonatus co vocat VI. Synodum.

ANNO Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo octavo, *Conſtantinus Pogonatus*, *Conſtantis* filius, debellatis Saracenis & Imperii pace firmatâ, de Eccleſiarum pace cogitavit. Sedebat tunc temporis Conſtantinopoli *Theodorus*. Is cùm ordinatus eſſet Regiæ Urbis Patriarcha, admonitus ab Imperatore ut Synodicam ad Romanum Pontificem ſcriberet, parere renuit. Poſt hæc Pius Princeps quæſivit à *Theodoro* & *Macario* Antiocheno, quænam controverſia inter Apoſtolicam Sedem & Conſtantinopolitanam de fide verteretur. Qui reſponderunt, Verba quædam novitatis introducta fuiſſe à nonnullis ex imperitia, ab aliis ex temeritate; & ex hoc tempore convenire non potuiſſe utramque Eccleſiam.

His permotus Imperator, Concilium convocavit Conſtantinopolim, ac eâ de re ſcripſit ad *Donum* Pontificem Maximum, ad quem etiam miſit *Epiphanium* Virum Illuſtrem, qui erat ipſi à Secretis, acturum cum illo, ut Legatos tum Sedis Apoſtolicæ, tùm Occidentalis Synodi, ad Concilium Oecumenicum mitteret, cum libris, ex quibus dirimi poſſet controverſia. Id conſtat ex Sacra Juſſione *Conſtantini* Imperatoris, quæ legitur in limine Sextæ Synodi.

Agatho Pontifex mittit Legatos.

Dono Pontifice defuncto, *Agatho*, qui ipſi ſucceſſerat, acceptis Imperatoris literis, Legatos miſit Conſtantinopolim, ad Concilium Oecumenicum celebrandum, anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo. Sedis Apoſtolicæ legationem *Theodoro* & *Georgio* Presbyteris, & *Joanni* Diacono impoſuit. Legationem verò Synodi Occidentalis *Joanni* Portuenſi, *Joanni* Regii, & *Abundantio* Paternenſi, Epiſcopis. Id conſtat ex Epiſtola *Conſtantini* Imperatoris datâ ad *Georgium*, qui ejecto *Theodoro*, ob pertinaciam in hæreſi, & eraſum ex ſacris Diptychis *Vitaliani* Pontificis nomen, inauguratus recèns erat Regiæ Civitatis Antiſtes. Legatorum electio facta eſt in Concilio Romano centum & viginti quinque Epiſcoporum, collecto ab *Agathone*, cujus Synodica ad Imperatorem recitata eſt in VI. Synodo, *Actione IV*.

Quando cœpta Synodus?

Cœpta eſt Oecumenica Synodus Sexta, die 7. Novembris, anno ſexcenteſimo octogeſimo, *Agathonis* Papæ tertio, *Conſtantini Pogonati* Imperatoris decimo-tertio. Celebrata eſt Conſtantinopoli, unde Tertia Synodus Conſtantinopolitana vocatur.

Numerus Epiſcoporum.

Non conveniunt Auctores de numero Epiſcoporum. Ducentos octoginta novem *Theophanes* & *Cedrenus* numerant. Actio poſtrema Synodalis ſubſcriptos habet centum ſexaginta ſex. Non longè recedit ab hoc numero *Photius*, in Libello de Synodis recenſens centum & ſeptuaginta.

Adfuerunt Imperator, & Magiſtratus.

Interfuit Concilio *Conſtantinus* Imperator cum ſelectis Judicibus. Quin etiam celebratum illud dicitur, *Præſidente piiſſimo, & Chriſto amabili magno Imperatore Conſtantino*. Quô ſenſu id intelligendum, exponam in Diſſertationibus. Dicere hic ſufficiat, præfuiſſe quodam ſenſu Religioſiſſimum Principem ut Defenſorem fidei, & ordinis Judiciorum cuſtodem, non ut Judicem controverſiarum fidei. Porrò cum Glorioſiſſimos Judices paſſim in Synodo nominari audis, ne exiſtimes Laïcos Magiſtratus ab Imperatore aſſumptos eſſe, qui de fidei rebus decernerent, ſed qui Conſervatores eſſent Synodi ac libertatis partium. Unde in Græco habetur, ἄρχοντες, id eſt, *Proceres*, non δικασταὶ id eſt, *Judices*. Sedebant à ſiniſtris Imperatoris Romani Pontificis Legati, à dextris *Macarius* Antiochenus, & *Georgius* Conſtantinopolitanus. In quo ſeſſionis ordine nihil præter morem Eccleſiaſticum commiſſum eſt: nam & in Concilio Nicæno *Euſtathius* Antiochenus Epiſcopus primus ad dexteram ſedebat, *Oſio*, aliiſque *S. Silveſtri* Legatis ſedentibus ad ſiniſtram. Et in Concilio Calchedonenſi Legati *S. Leonis* ad lævam ſedebant, *Dioſcorus* verò Alexandrinus Patriarcha ad dexteram, propoſitis in medio Evangeliis. Nec mirum, cùm ſiniſtra in Eccleſia ſit honoratior dexterâ, ut alibi obſervavimus.

Alberti Pighii temeritas arguitur.

Ex his patet, quàm temerè *Albertus Pighius* Acta Sextæ Synodi ſuppoſititia effutiat, aut legitimam & Eccleſiaſticam Synodum non fuiſſe, cujus hæc Acta ſint, cui præfuerit Imperator, interfuerint ſæculares Judices, Apoſtolici Legati à ſiniſtris ſederint. *Pighii* errores & temeritatem pro meritis caſtigat doctiſſimus *P. Combefiſius*, in Diſſertatione Apologetica pro Actis Sextæ Synodi.

Lecta eſt in Synodo Epiſtola Agathonis, in qua multa obſervatione digna.

Actione IV. lectæ ſunt Epiſtolæ duæ dogmaticæ, una *Agathonis*, altera Synodi Occidentalis, ad Conſtantinum Imperatorem, quibus geminæ in Chriſto voluntatis & operationis Catholicum dogma luculentiſſimè ex fidei regulis demonſtratur. In Agathonis Epiſtolâ nonnulla notanda ſunt. Primò, non fuiſſe admodum eruditos Legatos, quos ad Concilium miſit. Scribit enim ſe eos non miſiſſe pro confidentia de eorum ſcientia, ſed pro obedientiâ quam Imperatori debebat. Doctorum virorum penuriam in mala Italiæ tempora refundit. *Nam apud homines in medio Gentium poſitos*, inquit, *& de labore corporis quotidianum victum ſummâ hæſitatione quærentes, quomodo ad plenum poterit inveniri Scripturarum ſcientia? Niſi quod quæ regulariter à ſanctis atque Apoſtolicis Prædeceſſoribus & venerabilibus quinque Conciliis definita ſunt, cum ſimplicitate cordis, & ſine ambiguitate à Patribus tradita fidei conſervamus: Unum ac præcipuum bonum habere ſemper operantes atque ſtudentes, ut nihil de iis quæ regulariter definita ſunt, minuatur, nihil mutetur, vel augeatur, ſed eadem & verbis, & ſenſibus, illibata cuſtodiantur.*

Cauſa fidei ad SS. Patrum doctrinam expenditur.

Secundò, obſervatione dignum eſt, quanti fecerit ſemper Eccleſia SS. Patrum doctrinam, ex his verbis Agathonis: *Quibus* (Legatis) *& teſtimonia aliquorum SS. Patrum, quos hæc Apoſtolica Chriſti Eccleſia ſuſcipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem ſuggerendi à benigniſſimo veſtræ Chriſtianitatis Imperio conſecuti, ex his dumtaxat ſatisfacere ſtudeant, dum Imperialis Manſuetudo præceperit quid hæc ſpiritalis Mater veſtrum ac à Deo propagati Imperii, Apoſtolica Chriſti Eccleſia credat & prædicet.* Hæc ab Hæreticorum hujus ævi ingenio longè aliena ſunt, qui ſpretâ Sanctorum Patrum auctoritate, ad ſolas Scripturas provocant.

Romana Eccleſia nunquam à via veritatis deflexit.

Tertiò obſervandum, quod ait: *Apoſtolicam Romanam Eccleſiam nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexiſſe.*

Actionibus V. & VI. Macarius Antiochenus Patriarcha, Monothelita pervicaciſſimus, urgente Imperatore, protulit teſtimonia SS. Patrum, quibus una Chriſti voluntas aſſeri videbatur. Hæc verò teſtimonia truncata eſſe à *Macario*, & ejus Symmiſtis exceperunt Sedis Apoſtolicæ Legati, & quæ Patres de voluntate divinâ manifeſtè dixerunt, ab iis ad voluntatem Chriſti poſt Incarnationem fraudulenter fuiſſe tranſlata.

Actione VII. Legati recitarunt teſtimonia SS. Patrum, qui duas voluntates & operationes prædicabant. Interrogati verò ab Imperatore *Georgius* Patriarcha Conſtantinopolitanus, & *Macarius* Antiochenus, an Definitioni Agathonis conſentirent, petierunt exemplar Definitionis, & inducias, ut laudata

data Sanctorum Patrum loca cum Codicibus Eccleſiæ Conſtantinop. conferre poſſent.

Georgius Conſtantinop Patriarcha fidem Orthodoxam in Synodo profitetur.

Actione VIII. Georgius ab Imperatore interrogatus reſpondit, ſe diligenti Codicum collatione factâ cum authenticis exemplaribus, cognoviſſe, recenſita in Relationibus *Agathonis* teſtimonia SS. Patribus conſona eſſe. Ideòque ſe Relationes *Agathonis* & Occidentalis Synodi amplecti profeſſus eſt, eamdemque fidem ſectari. Egregium Orthodoxiæ ſpecimen dedit *Georgius* in eadem Seſſione, cùm *Vitaliani* Pontificis nomen ſacris Diptychis reſtitui poſtulavit, quod malis artibus Macarii fuerat expunctum. Id obtinuit ab Imperatore. Ejus fidem feſtivâ acclamatione commendavit Synodus: *Georgio Orthodoxo Patriarcha multos annos.* Omnes Epiſcopi Sedi Conſtantinopolitanæ ſubditi cum *Georgio* ſe ſeonre, *Agathonis* Epiſtolam ſuſcipere, fidem profiteri, hæreſim anathematizare, conteſtati ſunt.

Theodorus Epiſcopus rudis & ruſticus à Monothelitis deceptus.

Theodorus Epiſcopus Melitinæ, vir in dicendâ ſententiâ rudis, & ex propriâ confeſſione ruſticus, ſcripto ſuffragium tulit. Porrexit Chartulam Synodo, quâ nihil de fide tradendum aut prædicandum aſſerebat, præter id quod à Sanctis quinque Synodis definitum eſſet. Satis eſſe Orthodoxis, ſi duas naturas in Incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti inconvertibiliter, ac inconfusè & indiviſè in unâ ſubſiſtentiâ profiterentur. Proinde nullum prædefunctorum accuſationi aut reprehenſioni obnoxium eſſe debere, *ſive unam operationem & unam voluntatem, ſive duas operationes & duas voluntates docuiſſet. Se confiteri unum eumdémque Chriſtum in duabus naturis, & unâ perſona, indiviſè & inſeparabiliter operantem divina & humana.* Tradita fuerat *Theodoro* hæc ſuffragii formula à *Stephano* Abbate Monothelita, *Macarii* Antiocheni ſocio, ut ipſe faſſus eſt.

De fide Macarii & Stephani quæſtio habetur.

Poſt hæc, in *Macarii* fidem inquiſitum. Palam ille cùm interrogaretur, an duas in Chriſto voluntates & duas operationes naturales, inconfusè & indiviſibiliter, confiteretur, & Epiſtolam *Agathonis* ſuſciperet, urgenti Imperatori reſpondit: *Non dico duas voluntates, aut duas operationes in Incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſed unam voluntatem & Deivirilem operationem.* Juſſi deinde *Macarius*, & *Stephanus* fidem ſuam exponere, ed.tâ Fidei profeſſione confeſſi ſunt ſe conſeonre tam Sanctis quinque Synodis, quàm *Honorio*, *Sergio*, *Paulo*, *Petro*, & reliquis quorum in Codicibus à ſe porrectis meminerant, & credere *Unam voluntatem ſubſiſtentialem in uno Domino noſtro Jeſu Chriſto, & Deivirilem ejus operationem.*

Macarii pertinacia.

Recitata ſubinde eſt uberior Fidei profeſſio à *Macario* ante oblata, continens teſtimonia Sanctorum Patrum, quibus unicam in Chriſto aſſeri propugnabat voluntatem. Quâ recenſitâ, interrogatus iterum *Macarius* ab Imperatore & Synodo, utrum duas naturales voluntates, & duas naturales operationes confiteretur in Chriſto, reſpondit: *Non dico duas naturales voluntates, aut duas operationes naturales in Incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, nec ſi membratim incidar, & mittar in mare.*

Patrum teſtimonia truncata protulit Macarius: quod Hæreticis ſolenne eſſe Synodus obſervat.

Collatis denique Patrum teſtimoniis, quæ protulerat *Macarius*, ad authenticos Codices, convictus eſt falſi, quòd nempe Sanctorum Patrum teſtimonia detruncaſſet, ac interciſis verbis, eorum ſenſum depravaſſet. Unde Sancta Synodus dixit: *Non congruis Orthodoxis ita circumtruncatas Sanctorum Patrum voces deflorare: Hæreticorum potiùs hoc proprium eſt.* Faſſus eſt inverecundus *Macarius*, ſe illas auctoritates ita defloraſſe, ut opinionem ſuam ſtabiliret. Tunc demum has in voces erupit Sancta Synodus: *Hæreticum ſeipſum manifeſtè demonſtravit. Novo Dioſcoro anathema. Hujuſmodi deponatur. Novum Dioſcorum foras mitte. Novo Apollinario malos an-* A *nos. Meritò ab Epiſcopatu alienetur. Nudetur circumpoſito ei Pallio.*

Macarius & Stephanus damnati.

Actione IX. Sententia depoſitionis in *Macarium* & *Stephanum* prolata eſt. Epiſcopis & Clericis, qui errorem ejuraverant, ſervata eſt dignitas, eâ lege ut Fidei libellos cum jurejurando Synodo offerrent.

Actione X. Facta eſt coram Synodo collatio teſtimoniorum quæ ex SS. Patribus laudaverat Agatho in Codicillo per Legatos ad Synodum tranſmiſſo, ad duas in Chriſto voluntates comprobandas, cum authenticis Codicibus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. Collata ſunt etiam Hæreticorum teſtimonia, qui B unam voluntatem, & unam operationem prædicabant. Lectus eſt & fidei libellus ab Epiſcopis & Clericis dato coram Sanctis Evangeliis Sacramento oblatus, quô ſinceram fidem profeſſi, à Synodo recepti ſunt.

Actione XI. lecta eſt Synodica *Sophronii* Hieroſolymitani Patriarchæ ad *Sergium*: Tum poſtulantibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, & jubente Imperatore, excerpta ſunt ex libris *Macarii* & *Stephani* loca quædam, & cum veterum Hæreticorum ſententiis collata, ut cum illis iſtos convenire, omnibus perſuaſum eſſet.

C *Actione XII.* lectæ ſunt Epiſtolæ *Sergii* Monothelitarum principis ad *Cyrum*, & ad *Honorium*, necnon *Honorii* Pontificis Romani Epiſtola I. ad *Sergium*. Quærentibus verò Proceribus, an *Macarius* in Sedem reſtituendus eſſet, ſi fortè revocaret errorem, ſancta Synodus dixit: Nullatenus divinam regulam pati ut in Sede Doctoris ulteriùs reſideret.

Actione XIII. lata eſt ſententia in Monothelitas, cum quibus damnatus eſt & *Honorius*, non quidem ut Hæreticus; ſed ut Hæreticorum fautor: quâ de re in Diſſertationibus dicemus. Lectæ ſunt D Epiſtolæ duæ *Cyri* Alexandrini ad *Sergium* Conſtantinopolitanum, novem ejuſdem *Cyri* Capitula, Fragmenta ex libris *Theodori Pharanitani* ad *Sergium* ſcriptis; Epiſtola *Pauli* Conſtantinopolitani quondam Patriarchæ Monothelitæ ad *Theodorum* Pontificem Romanum; Epiſtola *Petri* Conſtantinopolitani Patriarchæ Monothelitæ ad *Vitalianum* Papam, quibus relectis, innotuit ipſos unam voluntatem, & unam operationem in Chriſto impiè prædicaſſe, ob idque ab *Agathone*, & à Concilio Romano anathemate meritò percuſſos.

Thomas, Joannes, & Conſtantinus Regiæ Urbis Patriarchæ Orthodoxi.

Juſſu deinde Magiſtratuum, qui ordinem Concilii, abſente Imperatore diſponebant, relectæ ſunt E Synodales Epiſtolæ *Thomæ*, *Joannis* & *Conſtantini* Patriarcharum Conſtantinopolitanorum, qui *Petro* Monothelitæ ſucceſſerant, in quibus nihil inventum eſt Orthodoxæ Fidei contrarium. Tunc poſtulatum eſt ſacramentum à *Georgio* Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Diacono & Cartophylace, quô aſſereret, ſe modis omnibus perſcrutatum, nuſquam reperiſſe Libellos ſcriptos fuiſſe à quibuſdam, atque oblatos prædictis tribus Patriarchis, *Thomæ*, *Joanni*, & *Conſtantino*, unam voluntatem, & unam operationem in Chriſto adſtruentes. Cùm *Georgius* Patribus morem geſſiſſet, Sancta Synodus edixit, *Hos* F *ſanctæ memoriæ tres Viros, id eſt, Thomam, Joannem, & Conſtantinum, in unitate manere, atque in ſacris Diptychis Sanctarum Eccleſiarum recitari, utpote qui in omnibus immaculati atque irreprehenſibiles inventi eſſent circa rectam noſtram Chriſtianorum fidem.*

Emendatur Baronius, ad annum 656.

Ex quibus patet, quàm falsò *Baronius* Thomam Conſtantinopolitanum Patriarcham Orthodoxum fuiſſe neget, quem Sexta Synodus causâ cognitâ, Orthodoxum pronuntiavit: quem præterea *Taraſius* Actione ſecunda Synodi VII. aſſerit non fuiſſe reprobatum à Sexta Synodo, ſicut nec *Joannem*, & *Conſtantinum* ejuſdem Sedis Patriarchas, licet ab Hæreticis ordinati eſſent. *Quin potiùs* (inquit) *&*

plures

plures eorum qui in VI. Synodo conſederunt à Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro, Præceptoribus videlicet hæreſeos, unam voluntatem in Chriſto prædicantibus ordinati erant: cùm hi viciſſim Conſtantinopolitanam Sedem ſortiti eſſent, ac à Petro, qui ex his noviſſimus eidem Sedi præſedit, uſque ad Sextam Synodum, non plures anni tranſierant, quàm quindecim: quique intermedio eo tempore Pontifices fuerunt, Thomas, & Joannes, & Conſtantinus, à prædictis Hæreticis fuerant ordinati, nec propterea reprobati ſunt. Ad quinquaginta enim annos tunc hæreſis duravit. Verùm Sexta Synodi Patres illos quatuor anathematizaverunt, quanquam eorum Ordinatio eſſent.

Baronius refellitur.

Reſpondet *Baronius*, corrupta eſſe VI. Concilii Acta. Sed quæ fides dicenti, non probanti? Depravationem ſuſpicatur ex eo quòd *Georgius* Cartophylax protuliſſe dicatur Synodica, quæ facta ſunt à *Thoma* Conſtantinopolitano Patriarcha ad *Vitalianum* Romanum Pontificem; quæ mittere non potuit propter obſidionem Regiæ Civitatis à Saracenis, quæ biennio duravit. Fictam porro ait illam obſidionem doctiſſimus Cardinalis, cujus nec *Theophanes*, nec Græci alii Hiſtorici meminerint. At ſatis habet ponderis *Georgii* Chartophylacis aſſertio coram plenâ Synodo ad id evincendum: ipſique rem adhuc recentem narranti major fides adhibenda eſt, quàm *Baronio* poſt octingentos annos contrarium ſine teſtibus aſſerenti. Negans enim argumentum Hiſtoriæ poſitivo ſupparis Auctoris teſtimonio aſſertæ veritatem evertere non poteſt.

Objicit *Baronius*, Sanctum Maximum cum Thoma Patriarcha, utpote Hæretico, communicare noluiſſe, ut Acta *Sancti Maximi* teſtantur. At in Actis à Doctiſſimo Cardinali laudatis nihil hujuſmodi legitur. Nullum enim Patriarcham Conſtantinopolitanum nominant præter *Petrum*; quô ſedente, & ante *Thomæ* inaugurationem, conſummatus eſt *Sanctus Maximus*. Nam à Petro, qui Monothelitarum poſtremus Conſtantinopoli ſedit, ad Sextam uſque Synodum, plures anni non effluxerunt, quàm quindecim, quô temporis intervallô *Thomas, Joannes*, & *Conſtantinus*, huic Eccleſiæ præfuerunt. Porrò Petrus ſedit annis duodecim, ut conſtat tum ex *Nicephori Chronico*, tum ex *Zonara*. Evectus eſt in Sedem Patriarchicam anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo tertio, cùm *Pyrrhus* poſt obitum *Pauli* in Epiſcopatum reſtitutus, quatuor duntaxat menſes vixiſſet (ut fatetur *Baronius*:) Sedit ergò ad annum uſque ſexcenteſimum ſexageſimum quintum, quô in defuncti locum ſuffectus eſt *Thomas*. Sanctus verò *Maximus* conſummavit Martyrium anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo ſeptimo (ut obſervat *Baronius*) Falsò igitur ſcripſit Illuſtriſſimus Auctor, *S. Maximum* cum *Thoma* jam Patriarchâ Conſtantinopolitano communicare noluiſſe. Nec majori fide ſeſſionem *Petri* contrahit ad biennium, *Nicephoro* & *Zonara*, qui duodecim annos illum ſediſſe tradunt, nullum æqualis fidei Auctorem opponens.

Pyrrhi, & Honorii Epiſtolæ combuſtæ ex Synodi ſententia.

Antequam finis imponeretur Actioni decimætertiæ, lecta eſt Epiſtola altera *Honorii* Romani Pontificis ad *Sergium*. Lecta pariter Epiſtola *Pyrrhi* Conſtantinopolitani ad *Joannem IV.* Pontificem Maximum, quæ viſæ ſunt in eamdem impietatem concurrere, & ideo igni coram Synodo traditæ ſunt.

Actione XIV. lecti ſunt libelli *Mennæ* ad *Vigilium*, & *Vigilii* ad *Juſtinianum* Imperatorem, & *Theodoram* Auguſtam: Quos Patres univerſi confictos & ſuppoſitos fuiſſe pronuntiarunt, ipſaque Acta V. Concilii, dolis Stephani Hæretici, qui Macarii Antiocheni conſors erat, interpolata. Unde exclamarunt: *Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt, ſive ſcripſerunt: Anathema Libellis qui dicuntur facti fuiſſe à Vigilio ad Juſtinianum, & Theodoram divæ memoriæ, qui & ſunt falſi demonſtrati. Anathema ſimul omnibus, qui falſaverunt Acta Sancti & univerſalis Quinti Concilii.*

Baronius, & Binius emendantur.

Malè conjectant *Baronius*, & *Binius*, Epiſtolam *Vigilii*, quæ refertur à *Liberato* in Breviario de cauſa Neſtoriana & Eutychiana, ſuppoſitam eſſe, ex his Sextæ Synodi verbis. Iſtud enim Synodi Sextæ Judicium illos ſolùm ſpectat Libellos, quibus anathematizabat Vigilius *Theodorum Mopſueſtenum*, & Epiſtolam *Ibæ*, & ſcripta *Theodoreti* contra XII. Capitula *S. Cyrilli*, his verbis: *Anathematizamus autem & Theodorum quondam Epiſcopum Mopſueſtenum, utpote qui alienus ſemper ab Eccleſiis extitit, & Sanctiſſimis Patribus adverſarius, qui non confitetur incarnatum eſſe Dei Verbum, id eſt, Chriſtum eſſe unam ſubſiſtentiam, & unam perſonam, & unam operationem.* At in Epiſtola *Vigilii*, quam refert Liberatus, nihil hujuſmodi legitur: Illi itaque Libelli *Vigilio* ſuppoſiti, non ſunt iidem cum *Epiſtola Vigilii*, quam refert Liberatus: Lege quæ de illa Epiſtola obſervavimus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ V. Sæculi, cap. III. Artic. XV. ubi de Concilii Calchedonenſis hoſtibus & Impugnatoribus actum eſt, §. VIII.

Polychronius impoſtor damnatur.

Actione XV. ſuggerente *Donato* Epiſcopo Pruſiados, *Polychronius* Presbyter & Monachus *Macarii* & *Stephani* diſcipulus, in conſeſſum vocatus, & interrogatus de Fide, non ſolùm ſe Monothelitam, ſed & præſtigiatorem prodidit, & publicum Impoſtorem. Is enim Carthulam, in quâ ſcripta erat hæc propoſitio: *Qui non confitetur unam voluntatem, & unam Deivirilem operationem, non eſt Chriſtianus:* ſuper mortuum poni poſtulavit, ſpondens illum ſe ſuſcitaturum, ut fidei ſuæ veritatem comprobaret, quam cæleſtibus viſionibus jam confirmatam mentiebatur. Indignam licet conditionem ſubire coacta eſt ſancta Synodus, ne fidei Sacramentum in diſcrimen adduceretur, & plebeculæ falſorum promiſſione miraculorum, & revelationum figmentis deceptæ, ipſi adhærerent. Factum eſt itaque miraculi periculum. Appoſitum eſt coram *Polychronio* defuncti recèns hominis cadaver, extra locum Synodi, populo ad ſpectaculum inſolens certatim confluente. Pluribus horis apertâ ſcenâ perſonam egit perfidi impoſtoris *Polychronius*, defuncto in aures inſuſurrans; ſuamque tandem impotentiam profeſſus eſt. Tunc populus ludi ſpectator exclamavit: *Novo Simoni anathema. Polychronio ſeductori populi anathema.* Poſt hæc rurſus in Concilio à Patribus interrogatus, Duaſne voluntates, & duas operationes naturales in Chriſto crederet? In errore pertinax, tanquam ſeductor populi, & manifeſtus hæreticus, omni Sacerdotali Ordine & Officio denudatus eſt.

Actione XVI. Conſtantinus quidam Eccleſiæ Apameenſis Presbyter ad Concilium acceſſit, rogavitque Patres, ut liceret ſibi proponere novum quoddam Henoticon, ſeu modum conciliandi eos qui de unâ, vel duabus voluntatibus & operationibus inter ſe diſſentirent. Is porro ineundæ concordiæ modus erat, Ut Chriſtus habuiſſe quidem voluntatem humanam diceretur, ſed quam exuiſſet in morte, cum carne & ſanguine; adeóque divinam tantùm in eo manſiſſe voluntatem poſt reſurrectionem. Sed exploſa atque damnata eſt hæc Aſſertio, Patribus exclamantibus: *Hæc Secta Manichæorum eſt: Hæc eſt fides Apollinarii. Anathema illi cum dogmatibus ſuis: Novo Manichæo anathema, foras mittatur Manichæus, omnibuſque Hæreticis anathema.*

Expulſo iſto Hæretico, *Georgius* Conſtantinopolitanus Patriarcha, unà cum Epiſcopis Sedi ſuæ ſubjectis, Patres rogavit, ut ſi poſſibile eſſet, non anathematizarentur nominatim Deceſſorum ſuorum perſonæ, id eſt, *Sergius, Pyrrhus, Paulus*, & *Petrus*.

Synodus

Synodus reſpondit nominatim anathemate confodiendos eſſe. *Georgius* Synodo conſenſit. Secutæ ſunt acclamationes: *Conſtantino Imperatori Orthodoxo, pacifico, novo Theodoſio, novo Marciano, novo Juſtiniano, Conſervatori rectæ fidei, multos annos. Agathoni Papæ Romano multos annos*, &c. Adjuncta ſunt anathemata in ſingulos nominatim Hæreticos, & eorum fautores: In *Theodorum* nempe Pharanitanum, *Sergium*, *Cyrum*, *Honorium*, *Pyrrhum*, *Paulum*, *Petrum*, *Macarium*, *Stephanum*, *Polychronium*, *Aſpergium* Pergenſem Pamphiliorum Metropolitam; omnes denique Hæreticos & qui Hæreticis ſuffragantur.

Actionibus XVII. & *XVIII.* edita eſt & promulgata Fidei Definitio, quæ omnium Patrum ſubſcriptionibus munita eſt. Poſt hæc Imperator ſciſcitatus eſt, an cum omnium Epiſcoporum ſubſcriptione promulgata eſſet? Qui ad unum exclamarunt: *Omnes ita credimus. Una fides. Omnes idipſum ſentimus. Omnes conſentientes & amplectentes ſubſcripſimus. Orthodoxè omnes credimus. Hæc eſt fides Apoſtolorum, hæc eſt fides Patrum, hæc eſt fides Orthodoxorum.* Tunc iteratæ ſunt acclamationes, & ingeminatum anathema in *Theodorum Pharanitam*, *Sergium* & *Honorium*, *Pyrrhum* & *Paulum*, *Cyrum* & *Petrum*, *Macarium*, *Stephanum*, & *Polychronium*, & omnes qui prædicaverunt, vel prædicant & docent, ac docturi ſunt unam voluntatem, & unam operationem in diſpenſatione Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei noſtri. Gratias deinde cùm egiſſet Imperator Sanctæ Synodo ob extinctam hæreſim, Sermo Acclamatorius ipſius Majeſtati compoſitus palam recitatus eſt, quò ipſum etiam rogabant Patres ut Edicto Concilium firmaret, quatenus his quæ geſta erant, nullus contradiceret, aut novam quæſtionem moliretur. Iſtud Edictum ſpectabat *Leo Secundus* in Epiſtola ad ipſum *Conſtantinum* Imperatorem, ita ſcribens: *Synodali igitur Sententiâ, & Imperialis Edicti cenſurâ, tanquam ancipiti Spiritûs gladio, cum priſcis hæreſibus etiam nova pravitatis error expunctus eſt.*

Patres poſtulant Synodi confirmationem ab Agathone.

Scripſerunt etiam Patres Synodicam Relationem ad *Agathonem* Pontificem Maximum, quam cum Actis Synodi tranſmiſerunt per Legatos, confirmationem Concilii ab ipſo poſtulantes his verbis: *Orthodoxæ autem fidei ſplendidam lucem vobiſcum clarè prædicavimus: Quam ut iterum per honorabilia veſtra Reſcripta confirmetis, veſtram oramus Paternam Sanctitatem.*

Cùm denique mors *Agathonis* vulgata eſſet, ac Legati Apoſtolici in Aula interim morarentur ob negotia Eccleſiæ, donec electionem futuri Pontificis Imperator pro more confirmaſſet; *Leonis II.* inauguratione cognitâ, ad ipſum ſcripſit *Conſtantinus* pro confirmatione Concilii, per Legatos Romam redeuntes. Reſcripſit Pontifex ad Imperatorem, ad ipſúmque direxit Epiſtolam Synodi Sextæ confirmatricem. Synodum autem confirmavit his verbis: *Sancta igitur univerſalis & magna Sexta Synodus, quam nutu Dei veſtra Clementia & ſedulò convocavit, & cui pro Dei miniſterio præfuit, Apoſtolicam in omnibus Regulam, & probabilium Patrum doctrinam ſecuta eſt. Et quia Definitionem rectæ fidei prædicavit, quam & Apoſtolica Sedes Beati Petri Apoſtoli (cujus, licet impares, miniſterio fungimur) veneranter ſuſcepit: idcirco & nos, & per noſtrum officium hæc veneranda Sedes Apoſtolica, concorditer ac unanimiter his quæ definita ſunt ab ea, conſentit, & Beati Petri auctoritate confirmat, ſicut ſupra ſolidam Petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptis firmitatem. Propterea ſicut ſuſcepimus atque firmiter prædicamus ſancta quinque univerſalia Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum I. Calchedonenſe, & Conſtantinopolitanum, quæ & omnis Chriſti Eccleſia approbat & ſequitur: Ita & quod nuper in Regia Urbe pio veſtræ Serenitatis annisu celebratum eſt, Sanctum Sextum Concilium, ut eorum pediſſequum, & ea interpretans, pari veneratione atque cenſurâ ſuſcipimus, & hoc cum eis dignè connumerari, tanquam unâ & æquali Dei gratiâ congregatum decernimus: & qui in eo fideliter convenerunt, Chriſti Eccleſiæ Sacerdotes, inter Sanctos Eccleſiæ Patres atque Doctores adſcribendos æquè cenſemus.*

Leo Secundus Romanus Pontifex confirmat VI. Synodum.

Philippicus Bardanes impugnat VI. Synodum.

Attriti Synodi Oecumenicæ anathemate jacebant Monothelitæ, cùm ſpem illis fecit reſurgendi *Philippicus Bardanes*, qui anno Chriſti ſeptingenteſimo undecimo invaſit Imperium. Illi fauſta omnia, & Imperium ipſum auguratus fuerat Incluſus quidam Monothelita, modò Sextam Synodum ſe ſublaturum è medio juraret, cùm ſummâ rerum poteretur. Facilè fidem commodavit Incluſo Hæretico, qui Judiciariam Aſtrologiam profitebatur. Et ut ipſe Diſcipulus fuerat *Stephani* Abbatis Monothelitæ, non ægrè juravit ſe deleturum Synodum, in quâ damnata fuerat hæreſis, quam à puero imbiberat, & anathemate cum aliis Hæreticis confoſſus *Stephanus*. Impium juramentum ſummâ implevit diligentiâ. Ut primùm enim Regno potitus eſt, convocato Epiſcoporum ſuæ nequitiæ devotorum Conciliabulo, Sextam Synodum Oecumenicam anathemate damnari juſſit, ejuſdem Sanctæ Synodi imaginem ſuſtulit, ejus loco ſeipſum, cum *Sergio* Monothelitarum principe, pingi curavit; Acta ejuſdem Sanctæ Synodi igni tradidit, *Conſtantinum* Romanum Pontificem, datâ ad eum Epiſtolâ, trahere conatus eſt in partes, ſed fruſtra: perſecutionem intulit Orthodoxis abrogationi Sextæ Synodi ſubſcribere renuentibus; *Cyro* Conſtantinopolitano Patriarcha per vim exturbato, *Joannem* ejus in locum præfecit Sedi Regiæ Urbis. Favebat ille Monothelitis, non quidem apertâ hæreſeos profeſſione, ſed duplicis voluntatis & operationis ſilentiô. Sed *Philippico* redacto in ordinem, & *Anaſtaſio* Catholico Principe & Sextæ Synodi Profeſſore evectô ad Imperii faſtigium, Sextam quoque Synodum Patriarcha profeſſus eſt, quæ ignavè ſub tyrannide Philippici geſſerat, excuſans datâ ab *Conſtantinum* Papam Epiſtola. Hæc diſcimus ex *Theophane*, ex *Agathone* Diacono, Sextæ Synodi Notario, in *Peroratione*, & ex laudatâ *Joannis* Patriarchæ Conſtantinopolitani ad *Conſtantinum* Papam Epiſtola.

Scholion I.

In hoc Articulo, pag. 48 & 49. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *In Romana Eccleſia non erant viri docti.*

R. De Agathonis Pontificis Epiſtola Dogmatica, Actione quarta Synodi Sextæ Oecumenicæ lectâ, ibi loquor. In ea nonnulla obſervo: Primò, non fuiſſe admodum eruditos Legatos quos ad Concilium miſit. Scribit enim ſe eos non miſiſſe pro confidentia de eorum Scientia, ſed pro obedientia quam Imperatori debebat. Agathonem Doctorum virorum penuriam in mala Italiæ tempora refundere. Meliuſne, quæſo, noverunt Religioſi Cenſores quis eſſet Italiæ & Romanæ Eccleſiæ ſtatus temporibus Agathonis, quàm ipſe Agatho? In hac facti quæſtione ſi deceptum me putant, Agathoni ſuccenſeant, cujus verbis ſum deceptus.

Scholion II.

In eodem Articulo, pag. 53. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Damnatus eſt Honorius tanquam fautor Hæreticorum in Sexta Synodo.*

R. Id didici à Leone Secundo Pontifice Maximo ad Epiſcopos Hiſpaniæ ſcribente: *Qui verò adverſus Apoſtolicæ doctrinæ puritatem perduelles extiterant, abeuntes quidem æternâ condemnatione mulctati ſunt, id eſt, Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus Conſtantinopolitani*, Cum Honorio, qui flammam hæretici dogmatis, non ut decuit Apoſtolicam auctoritatem, incipientem extinxit, ſed negligendo confovit.

ARTICULUS II.

De falsâ Mahometanorum Religione.

SECTÆ Auctor *Muhammedes*, ſeu *Moamedus*, aut *Mahometus*, Cyrenæus, puer à prædonibus Saracenis raptus, & in Arabiam deportatus, Iſmaëlitæ cuidam mercatori diviti venditus eſt, cui nomen erat *Abdemonaplis*. Ipſi venuſtas & induſtria heri conciliavit amorem, qui ipſum negotiationi camelorum, quam exercebat, præfecit. Mortuô *Abdemonaple*, in Viduæ ipſius amorem ſe inſinuavit, eamque duxit uxorem. His nuptiis locupletatus, mercaturam dedignatus eſt, militiâmque profeſſus, Principatum ambire cœpit. Calliditate ingenii, facundiâ, largitionibus, prædonum Saracenorum, ac Militum omnium ſibi devinxit animos, eorúmque ingentem numerum aggregavit. Tum adjutore *Sergio* Monacho Neſtoriano, cujus beneficio Judaïcarum & Chriſtianarum Literarum nonnullam acceperat notitiam, novam excogitavit Religionem, Legémque nefariam meditatus eſt, conſcripſit, promulgavit, quam *Alcoran* Arabicè nuncupavit, id eſt, *Volumen præceptorum*: quam paulatim per tomos ab Archangelo Gabriele ad ſe delatam mentitus eſt. Colloquii cum Archangelo confingendi occaſionem dedit morbus comitialis, quô interdum vexatus, domi corruebat. Mœrenti ob id uxori perſuaſit, ſe Prophetam inauguratum, & *Gabrielis* alloquiô donatum, ejus ſplendore ſic affici & conſternari. Vulgavit fabulam muliercula, *Sergius* ſciens volens impoſturam teſtimoniô ſuo roboravit, ac inter Arabes propalavit; cui tandem arma fidem & auctoritatem conciliarunt. Sectam, quam decem annorum ſpatiô parturiverat, novemdecim aliis vi ferrôque propagavit *Mahometus*, imperante *Heraclio*, ut *Theophanes* teſtatur. Arabiam omnem cùm armorum terrore, tum ineptæ ad verum diſcernendum plebis ſuffragiô, quæ ipſum ut Dei Internuntium & Prophetam colebat, verebaturque, in ſuam poteſtatem redegit. Obiit anno 631. rerum ſummâ *Abubachari* cognato ſuo delatâ, quô, & *Omaro* illius ſucceſſore, Ducibus, Arabes Palæſtinam, Syriam, Ægyptum, Perſidem invaſerunt. Sepultus eſt in oppido cui nomen *Mecha*. Sepulchrum ejus ſublime pendet in mediô templô, vi magneticâ elatum, lapidibus ornatum pretioſis. Ad illud, Mahometani religionis ergô frequentes conveniunt. Lege *Laonicum*, *lib.* 3. *de Rebus Turcicis*.

Legis Mahometanæ ſumma.

Hæc autem Legis Mahometanæ ſumma. I. Deum unum prædicat cum Chriſtianis & Judæis, eumque univerſi conditorem profitetur, pium, miſericordem, ſolum colendum, ſolum invocandum, bonorum remuneratorem, malorum judicem.

II. Deum Filium habere negat, idque eo probat argumentô, quòd nullius rei ſit indigus. Proinde Chriſtum Filium Dei, Deúmque eſſe inficiatur, eóſque incredulos vocat, qui ipſum Deo conſimilem & æqualem ſtatuunt. Jeſum à Deo increpitum, quòd ſe, matremque ſuam velut duos Deos ab hominibus coli juſſiſſet, ſe excuſaſſe ac purgaſſe fabulatur, his verbis: *Tu ſcis me nihil hominibus niſi mandata tua dixiſſe. ſcilicet quod te Deum meum atque ſuum invocent & adorent*. (Azoara XIII. & XIV.)

III. Cæterùm de Jeſu magnificè loquitur. Ipſum à Spiritu divino auxilium atque teſtimonium habuiſſe ait, (Azoara 2.) *Chriſtum* paſſim vocat, Prophetarum excellentiſſimum, cui Deus animam ſuam, vim atque virtutem præ cæteris tribuerit. (Azoara 4.) *Verbum Dei* ipſum appellat, & *Faciem omnium gentium in hoc futuróque ſæculo*. Quod ex *Geneſi* 49. hauſiſſe videtur, ubi *Jacob* de Meſſia venturo vaticinatur: *Et ipſe erit expectatio Gentium*: Et ex A *Iſaia* 11. ubi dicitur de eodem Meſſia: *Ipſum Gentes deprecabuntur.* Ipſum vocat *Dei Nuntium, Spiritum, & Verbum Mariæ cælitus miſſum* (Azoara XI.) Ejus Evangelium *Lumen & confirmationem Teſtamenti Veteris* appellat. (*Azoara* 12.) Agnoſcit ipſum, leproſum & cæcum natum curaviſſe, mortuos ſuſcitaſſe: Et fingit ipſum volatilia ex luto condidiſſe, eiſque inſufflando vitam præbuiſſe ac volatum. (*Azoara* 13.) Divinâ virtute conceptum, & natum de Virgine fatetur: Sed Mariam Virginem ſororem Moyſi vocat, putidô anachroniſmo, & de divino ejus partu multa fabulatur. Ait ipſam juxta palmam Chriſtum B peperiſſe, & propter dolores partûs animô defeciſſe, Chriſtúmque ex uterô ejus locutum, juſſiſſe palmæ ut fructus excuteret, quorum eſu recrearetur. Ipſum prænuntiaſſe mortem ſuam & reſurrectionem. (*Azoara* 29.) Ipſum filiis Iſraël Doctorem præpoſitum: & ſuppliciis graviſſimis in noviſſimo Judiciô ſubdendos, qui ipſi non crediderunt. (*Azoara* 53.)

IV. Chriſtum Mariæ filium à Judæis peremptum negat Alcoranum, ſed alium ei ſimilem ipſos crucifixiſſe aſſerit: Quia Deus eum ad ſe tranſmigrare fecit. Judæos porro in ipſum quandoque credituros. C (*Azoara* 11.)

V. De Maria Virgine Jeſu Matre tradit, ipſam Deo devotam à matre ſuâ ſtatim à conceptu, omnibus viris & mulieribus ſplendidiorem atque mundiorem, ſoli Deo perſeveranter ſtuduiſſe. Ab Angelis ipſi annuntiatum fuiſſe conceptum & partum Jeſu, quem virgo pareret. (*Azoara* 29.) Ipſam unà cum Filio hominibus miraculum facientem, locum bonum & aquis amœnum incolendum à Deo in præmium accepiſſe. (*Azoara* 33.)

VI. Tradit Joannis Zachariæ filii nativitatem Patri ſeni fuiſſe à Deo promiſſam, & inſigni miraculô ex matre ſterili natum. D Hunc virum bonum, virginem, magnúmque Prophetam fuiſſe, qui verbum Dei confirmaverit; cúmque rerum diſcretionem habuiſſe à puero. (*Azoara* 5. & 29.)

VII. Teſtamenti utriuſque hiſtoriam interpolat paſſim & fabulis admiſcet. Scientiam Salomoni miniſterio dæmonum datam ſcribit, augurandi præcipuè artem, & magiam. (*Azoara* 1.) Deum Abraham Legem ſuam docuiſſe. Ipſum templum Mechæ condidiſſe; & Dei cultum propagaſſe. (*Azoara* 2.) Deum per Moyſem Legem dediſſe filiis Iſrael, quam ſequuti, penitus Deo conjungerentur. (*Azoara* 42.) Iſmaëlem inter Prophetas collocat. E (*Azoara* 11.)

VIII. Mortuorum reſurrectionem aſſerit, probatque ex rerum creatione, & ex hominis formatione: necnon ex Hiſtoria Septem Dormientium, quam in fabulam ridiculam vertit. (*Azoara* 28.)

IX. Paradiſum voluptatibus corporis affluentem deſcribit atque pollicetur, aquis limpidiſſimis, cibo indeficienti, umbra dulciſſimâ amœnam: In quâ credentes & benè facientes, annulos, & torques aureos, & ornatus ſericos virides & deauratos poſſidebunt, & in lectis aulæatis accumbent: In quâ fluunt rivi lactis ſuaviſſimi, vini generoſiſſimi, mellis defœcatiſſimi, & puellæ formoſiſſimæ & nunquam ab F hominibus vel diabolis devirginatæ ducentur. (*Azoaris* 23. 28. 54. 57. 62. & 65.) Malos verò & incredulos igni perpetuo addicendos. (*Azoara* 66.)

X. Purgatorium quoddam admittit, ignem ſcilicet quem omnes experiantur: & ex quo ſoli impii nuſquam ſint liberandi. (*Azoara* 29.) Hinc orationes pro mortuis fundendas agnoſcit: *Nec ego*, inquit, *ſuper veſtri quemquam orationes fundam, nec ad ipſius mortui foveam accedam, tum ob hoc quod Deo, Legatóque ſuo contradixerunt, tum quoniam increduli mortui ſunt*: (inquit Azoara 29.) & *Azoara* 46. ſic Deum inducit loquentem: *Si vellemus, oculos*

veſtros

veſtros clauderemus, ut Purgatorium ignem tranſeundum videretis.

XI. Omnium viventium originem ex unâ eſſe animâ ſtatuit. (*Azoara* 15.) Homines ex umbrâ, diabolos ex igne creatos ait. (*Azoara* 65.) Sed ſibi non conſtat: nam alibi dæmones ait ex nihilo conditos, & hominem ex lutô fictum, eique Deum animæ ſuæ portionem inſpiraſſe: illum ab Angelis Dei juſſu adoratum fingit: Solum Beelzebud humiliare ſe noluiſſe: Ideò in inferos amandatum. (*Azoara* 48.) Angelos cuſtodes hominibus à Deo datos agnoſcit, qui ipſis, ſi fideles & probi fuerint, Paradiſum & gaudium promiſſum in die judicii nuntiabunt. (*Azoara* 51.)

XII. Fato agi homines docet. (*Azoara* 50. & 67.) quod tamen aliunde quàm ex Decretis Dei ineluctabilibus non repetit. *Nullum*, inquit, *animabus veſtris nocumentum in terrâ perpetrabitis, niſi quod ante veſtri creationem in libro prænotatum fuit à Deo cuncta complectente.*

XIII. Deum ſeductionis humanæ auctorem facit, cujus hæc verba refert Azoara 16. *Incredulis quidem & in tenebris manentibus modum ſua ſecta ſibi formoſum apparere fecimus.*

XIV. Lapſus Adæ meminit non ſemel: cujus peccatô & mortem, & pudendam concupiſcentiam invectam fatetur. (*Azoara* 30.)

XV. Alcoranum ſuum, & ſeipſum ubique commendat. Se Dei Legatum jactat & Prophetam à Chriſto prænuntiatum, ſuumque Alcoran illius præcepta confirmare. Sibi vult credi abſque miraculis. Quamquam nonnulla commiteſcitur Impoſtor nequiſſimus. Se videlicet ex Mecha Hieroſolyma, inde in cœlum raptum ait, ut divinas virtutes & mirabilia doceretur. (*Azoara* 27. & 73.) Se in cœlum aſcendere ſolitum diſcendi causâ, ſed poſtea iter præcluſum inveniſſe, & excubitoribus pervigilibus munitum. (*Azoara* 82. Eam eſſe vim Alcoran aſſerit, ut montes liquefacere, & diabolos convertere poſſit. (*Azoara* 69. & 56.)

XVI. Prohibet Sectatoribus ſuis Mahometus, ne probationem inquirant eorum quæ ab ipsô tradita ſunt; diſputationes de divinis præceptis mentem impiam arguere ait. Diſputare volentes de Alcoranô, Azoara 32 ad ultimum diem eſſe remittendos. *Tecum diſputare volentibus*, inquit, *dic, Deum ſolum omnes actus tuos cognoſcere, qui die poſtremâ lites omnes & contrarietates diſcutiet.* Cæterùm qui nullas eorum, quæ in Alcoranô ſtatuit, proferre vult aut poteſt rationes, demonſtrationem ipſe petit ab iis, qui illius Religionem impugnant. *Aſſerunt*, inquit, *neminem præter Judæum & Chriſtianum ingreſſurum Paradiſum. Quod ſi verum eſt, demonſtratione probent.* (Azoara 2.) In dubiis ad Deum & Prophetam ejus *Mahomet* confugiendum. (*Azoara* 9.)

XVII. Diſcrimen mortalis & venialis peccati agnoſcit; illud à Deo numquam remitti affirmat, Azoara 10. *Deus*, inquit, *nequaquam criminalia, ſed illis minora, quibus vult, condonat; cum criminale gerens, in longiſſimum errorem abjicit.*

XVIII. Suos Sectatores paſſim ad bellum hortatur, utque ipsô mortuo Religionem armis defendant. Paradiſum non patere aſſerit, niſi fortibus & magnanimis in bello. Non eſſe audiendos à bello deterrentes & à præda; cum Deus veniam tribuat iis qui in expeditione moriuntur, illique nequaquam mortui dicendi ſint, quia de bono Dei dilectionéque gaudentes, apud Deum vivunt (*Azoara* 6.) Contra Incredulos, id eſt, contra Chriſtianos maximè arma vertenda ſtatuit. Fugientibus in bellô adversùs ipſos gerendo ignem perpetuum comminatur. Quintam prædæ partem Deo ac Prophetæ illius *Mahometo*, & propinquis, ac orphanis, mendicis ac pauperibus deberi docet. Bellum A committendum, *non populi favore, ſed deitatis amore.* In bello captos, vel perimi, vel ſervituti ſubdi præcipit. Victores ne ſecuti ſint, admonet. Vult ut qui ſponte ſe dedunt, in fidem recipiantur. Si fidem fallant illi, Deum adfuturum vindicem, cujus abſque nutu pax firmari non poteſt. (*Azoara* 18.) Incredulis, id eſt, Chriſtianis præcipuè, ſi à ſuâ Religione ad Mahometanam Legem deficiant, parci jubet, aliis inſidias viis omnibus ſtrui, & ipſos occidi. (*Azoara* 19.) Ex duodecim menſibus, quatuor impugnandis hoſtibus vult eſſe conſecratos. (*Azoara* 19.) Secum pugnat, nam alibi non cogendos ait B incredulos ad fidem, ſed ipſis duntaxat explicandum eſſe Alcoranum; cui ſi credere noluerint, eos Dei Judicio relinquendos.

XIX. Eos qui vi & coactione à fide deficiunt, ſi fidem legémque corde retineant, non damnandos aſſerit. (*Azoara* 26.)

XX. Prædeſtinationis & gratiæ aliquam umbram attingit *Mahometus* Azoara 38. *Qui pœnituerit*, inquit, *& credens benefecerit, Deo propitiante, bonis aſſociabitur. Deus enim incredulorum dicta minimè curans, ore prolata cordéque retenta perſpiciens, cui ſoli gratia debetur omnis in hoc ſæculóque futurô, omnéque judicium, & ad quem omnium fiet reditus, quem vult,* C *eligit, omnéque velle ad effectum ſuum perducit.... Tu nullos, niſi Deo faciente, in viam rectam diriges.*

XXI. Omnes Deum adorantes & benè viventes, ſalvandos aſſerit. (*Azoara* 11.)

XXII. Circumciſionem ex Judaïca Religione acceperunt Mahometani: non octavâ die ipſam celebrant, Legis Moſaicæ ritu, ſed anno decimo-tertiô, quòd ea ætate circumciſus fuerit *Iſmaël*, quô patente gloriantur.

XXIII. Uxores plures ſimul ducere permittit Lex Mahometana, modò quis pacem inter eas ſervare D ſe poſſe confidat: earúmque numerum pro facultatibus temperandum. Viris dimittere licet, aequitare, quas non dilexerint. Caſtas, & fidei conſortes duci jubet. Cum ſororibus, amitis, neptibus, matergeris, nutricibus, nurubus, & duabus germanis ſimul prohibet matrimonia. (*Azoara* 8. & 9.) Adulteras ad mortem uſque in domo detineri edicit: procaces, & maritis morem non gerentes, verberibus emendari. (*Ibidem.*) Dimiſſas, aliis nubere permittit poſt quatuor menſes à repudiô, ac deinde maritis renubere prioribus. (*Azoara* 3.)

XXIV. Commercium cùm infidelibus, quô no- E mine Chriſtianos potiſſimùm intelligit, & fidem illis adhibere, vetat. (*Azoara* 6.) Et nitum erit Chriſtianis cum Mahometanis fœdus pangere?

XXV. Porci, morticini, ſanguiniſque eſum prohibet. (*Azoara* 12.) Vino interdicit, non uvis. (*Azoara* 3. & 16.) Ludum etiam illiberalem vetat. *Sciſcitantibus de vino, ſcachis, talis, & aleis, & hujuſmodi, dic peccatum maximum eſſe hujuſmodi potum & ludum,* (inquit *Azoara* 3.) Ratio prohibendi vini fuit gentis in ebrietatem propenſio, adeò ut multi ad interitum uſque biberent, ut Arabes Auctores teſtantur.

F XXVI. Jejunii diebus, protractâ ciborum ad veſperam uſque abſtinentiâ, totam noctem in crapulâ & libidine tranſigere concedit. Eſt autem Mahometanis lege ſtatutum, ſolenne jejunium menſe *Romedan*, quô Alcoranum cœlitus datum fingunt. Ab eô infirmi duntaxat & viatores diſpenſantur. Conſuetudinem damnat apud Divites inolitam, redimendi jejunium eleemoſynis. Utrúmque conjungendum officium eſſe docet. (*Azoara* 2.) Edere ſine invocatione nominis Dei ſuper cibos, ſive benedictione, peccatum eſſe tradit. (*Azoara* 17.)

XXVII. Frequentem commendat orationem, vultu ad Mecham conversô, præmiſſâ lotione corporis, niſi aqua defuerit: Quô caſu terræ mundæ pulverem

pulverem ad purificationem jubet adhiberi planè ridiculo ritu. (*Azoara* 3. & 9.) Diem Veneris feſtivum ſtatuit, eóque die convenire ſuos ad orationem, & à foro, atque negotiis feriari præcipit. (*Azoara* 72.)

XXVIII. Eleemoſynarum ſtudium pariter commendat. Fœnerari Domino aſſerit, qui miſeretur pauperis; idque grani ſimilitudine exponit. *Sua pro Deo diſtribuens*, inquit, *grano ſeptem ſpicas, quarum ſingulæ centum obtinent grana, emittenti ſimilis exiſtit.* Occultè faciendam eleemoſynam docet, hancque remittere peccata. *Veſtras*, loquit, *eleemoſynas oſtendendo, ne perdatis. Sua namque diſtribuens ut ſciant homines, nec Deum die Judicii poſtulans adjutorem, terra lapidoſa pulvere paucô cooperta ſuperne comparatur, cui pluviâ ſuperveniente, nil niſi lapis remanet. Subſtantiam verò ſuam propter Deum diſſipantes, & in bonô perſeverantes, grano locô ſterili ſeminato, unde ſuperveniens imber immenſus quadruplum, imber verò partus minùs educit, conferuntur.... Eleemoſynam palàm facere bonum cenjetur, clàm verò melius. Et hæc peccata tollit.* De bonis injuſtè partis erogandas eleemoſynas non eſſe, quòd rapinam Deus oderit etiam in holocauſto. Verecundis maximè pauperibus & occultis benefaciendum. Eleemoſynarios & beneficos omnes, quales ſunt credentes, & orationibus inſiſtentes, Deum *ſuâ dilectione, ſummóque bonô ditare.* Morientes vult hæredibus ſuis erogandas eleemoſynas teſtamentô commendare, quod illis immutare aut negligere ſit nefas. (*Azoara* 3. & 4.) Ante mortem facultates diſpenſandas, ne cogente neceſſitate, id fiat.

XXIX. Uſuras prohibet ac damnat. *De fœnore viventes*, inquit, *novissi quaſi dæmoniaci reſurgent, cùm ipſi fœnerare, quod Deus nefas & illicitum ſtatuit, licitis annectant: dicentes fœnus eſſe, qualis eſt mercatura.... A fœnore digrediens, capitale ſolum accipiat: nihil quidem ex alieno, nec alii de ſuô: debitore perſolvere nequeunte, ſuam poſſibilitatem expectet, ac eleemoſynas agat.* Sanior hâc in parte Alcorani, quàm Auctorum quorumdam Chriſtianorum Moralis. Proh pudor! (*Azoara* 4.)

XXX. Solum Juramentum ex animô factum reos coram Deo efficere docet qui illud violaverint. Expiari facinus iſtud paſcendo vel induendo decem pauperes, aut captivum redimendo: vel, ſi facultates ad id præſtandum non ſuppetant, trium dierum jejuniô. (*Azoara* 13.)

XXXI. Cædis vindictam æqualem eſſe ſanxit, ut liber ſcilicet pro liberô, captivus pro ſui ſimili, fœmináque pro fœmina mortem ſubeat: niſi quis pro pecuniâ condonare volens, ſecundùm Dei præceptum leviùs homicidæ pacificetur. (*Azoara* 2.)

XXXII. Terrenarum opum contemptum prædicat Evangelii ſimia. *Mundana pecunia, dives*, inquit, *in ſæculô futurô perdetur.* (Azoara 38.) Et Azoara 51. ſic loquentem Deum inducit: *Volens bonum aliùs ſeculi, ſuſcipiet illud manu noſtrâ. Studioſo quoque bonorum hujus ſæculi, dabimus illa: ſed nullam in aliô portionem habebit.* (Azoara 51.) *Apud Deum ſummarum divitiarum eſt ſumma copia, qui muneribus omnibus abundans, timentibus ſe peccatorum veniam atque ſalutem præbebit.* (Azoara 18.) *Diſſimulatores & avari non efficaciter intelligunt, bona ſua ſibi ſæpius malum graviſſimum generare, Deo totius hæreditatis cœli terræque Domino facta ſua ſciente.*

XXXIII. Raptum, & fucum mulieribus factum, necnon fornicationem execratur & damnat. (*Azoara* 8.) Velari mulieres jubet. (*Azoara* 43.)

XXXIV. Cuilibet ſalutanti ſalutationem reddi jubet, vel amicis ipſum verbis proſequi. (*Azoara* 9.) Sic urbanitas apud Mahometanos ipſos religionis officium habetur. Ad id Chriſtiani attendant, nec ſe à Turcis humanitatis officiis ſuperari patiantur. Noverint urbanitatem à charitate imperari, & mutuis urbanitatis officiis charitatem foveri.

XXXV. Peregrinationes ad Mechæ Templum frequentes commendat, quod ab *Abrahamo* conditum fabulatur. Strenuos tamen milites peregrinantibus ad Mecham præferri. (*Azoara* 19.) Cùm illùc peregrinantur, nemini licet propriam uxorem cognoſcere, ſed aliam ſibi pacto quodam conducere oportet, & ſuam alterius locare libidini. Hinc libidinoſorum utriuſque ſexûs infinita eò confluit turba ad effrænatam explendam in honorem *Mahometi* cupiditatem, quod ſæpiſſimè ex condicto faciunt, cùm domi agentes, maritorum & Magiſtratûs metu præſtare non audeant. Ita refert *Abrahamus Echellenſis*, in Hiſtoria Arabum, cap. 5. Addunt alii, ipſos Mechæ templum inconſutilibus tegumentis indutos circuire, & lapides per media femora jacere, ad lapidandum, ut ineptè fingunt, Diabolum. Tribuit ipſis *Cedrenus*, quòd lapidem *Bachtan* oſculentur & adorent, cujus adorationis rationem quidam afferunt, quòd ſuper eô *Abraham* ancillam *Agar* cognoverit; alii quòd camelum illic alligaverit, cùm ad *Iſaaci* immolationem ſe compararet. Addit quaſdam eſſe apud ipſos cultûs *Veneris*, cui olim addicti erant, reliquias. In quadam enim profanarum precum ſuarum hæc habent: *Alla, Alla, Va, Kubar, Alla:* id eſt, *Deus, Deus, Major Venus, Deus.*

XXXVI. Maxima duo divinæ Legis mandata evertit Mahometana Lex, de Dei dilectione, & proximi. Deum ſcilicet ſolum diligi jubet æqualiter, aut plus quàm patrem, non ex totô corde, ex totâ animâ, ex totis viribus. (*Azoara* 62.) Dilectionem verò inimicorum prohibet. (*Azoara* 60.) Et immane illud principium ſtatuit: *Vindicans ſe poſt injuriam illatam, nequaquam reus exiſtit.* (Azoara 52.)

Iſta conſtant non ſolùm ex Alcorano locis citatis, ſed ex *Sancto Joanne Damaſceno*, in lib. *de Hæreſibus*, ex *Evodio* Monacho apud *Euthymium*, in *Panoplia*, *Tit.* 24. ex *Cedreno*, in Compendio Hiſtoriæ; ex *Petro Venerabili* Abbate Cluniacenſi, in *Summula contra Hereſes & Sectam diabolicæ fraudis Saracenorum*, & ex *Dialogo Petri Alphonſi* ex Judæo Chriſtiani. Porro Alcoranum in Azoaras ſeu Capita CXXIV. diſtributum, ex linguâ Arabicâ quâ à Mahomete ſcriptum eſt, in Latinam vertit *Robertus Retenenſis*, Anglus, rogante & ſumptus ſubminiſtrante *Petro Cluniacenſi*: cujus etiam verſioni navavit operam *Hermanus* Dalmata, quorum laborem *Poerus Cluniacenſis* commendat in Epiſtola ad *S. Bernardum*.

Rectè autem animadvertit Venerabilis Abbas, egiſſe Diabolum pro verſutiâ ſuâ, ut Chriſtum in Lege ſuâ commendaret *Mahometus*; quia noverat ſibi nullatenus fidem adhibendam, ſi omnem ipſi dignitatem derogaret. Parum verò curat Chriſti & membrorum ipſius hoſtis quicquid de Chriſto credatur, modò Deus non credatur. Sic illum egiſſe in ipſis Chriſtianæ Religionis exordiis per *Porphyrium* obſervat, vel potiùs à *S. Auguſtino* in libris de *Civitate Dei*, obſervatum refert. *Porphyrius* ſcilicet ſcripſit in libris adversùs Chriſtianos editis, Oracula de Chriſto ſe interrogaſſe: illa autem reſpondiſſe, Chriſtum fuiſſe virum optimum, ſed ejus Diſcipulos graviter peccaſſe, qui divinitatem ipſi adſcribentes, quod de ſe ipſe non dixerat, confinxiſſent. Quod iiſdem penè verbis à Pſeudo-Propheta *Mahomete* in Alcorann ſcriptum legitur.

Contra *Mahometanam* Sectam ſcribere decreverat *Petrus Venerabilis* Abbas Cluniacenſis. Idem *S. Bernardum*, ut illorum errores confutaret, adhortatus eſt. Neutri per graviſſimas occupationes id licuit. Sunt qui *Petrum Cluniacenſem* V. libros eô de argumento edidiſſe aſſerunt: ſed nullibi inveniuntur:

Qui contra Maho[…] ſcripſerunt?

tiuntur : Scripſerunt verò contra hanc Hæreſim A Anonymus eruditus, cujus Diſputationem *Vincentius Bellovacenſis* libro XXIV. *Speculi Hiſtorialis* inſeruit: *Pius II.* Pontifex Maximus in Epiſtola ad *Morbiſanum* Turcarum Principem doctiſſimâ & elegantiſſimâ: Cardinalis *de Cuſa*, libris tribus, quos *Alcorani Cribrationem* inſcripſit, Pio II. dicatis; *Dionyſius Carthuſianus*: *Joannes Cantacuzenus* Græcorum Imperator, quatuor Apologiis pro Chriſtianâ Religione, & totidem Orationibus contra Mahumetanam Sectam editis: *Richardus Florentinus*, Ordinis FF. Prædicatorum, cujus Opus inſcriptum, *Confutatio Legis à Mahometo Saracenis lata*, B Demetrius Cydonius verſionis è Latina in Græcam linguam honore donavit. Venerabilis Pater *Hieronymus Savanarola*, ejuſdem Ordinis, in Commentatiuncula quâ probat, *Mahumetanorum Sectam omni ratione carere*.

ARTICULUS III.

De Paulicianorum Hæreſi.

ANno Chriſti circiter 653. *Conſtantis* Imperatoris 13. Paulicianorum Secta orta eſt, ſeu potiùs Manichæorum Hæreſis novam appellationem habuit, C ac reformationem à *Paulo* quodam Samoſatis in Armenia errores ſpargente. Caput Manichææ hæreſeos ſervarunt, ſcilicet errorem de duobus principiis. Sanctiſſimæ Deiparæ Virgini obtrectabant, divinam ejus negantes maternitatem: quam tamen verbis tenus confiteri videbantur, ut ſimplicibus illuderent, dicentes: *Credo in Sanctiſſimam Deiparam, in quam intravit, & ex quâ exivit Dominus.* Quibus verbis Jeruſalem cœleſtem ex condictô Sectæ ſignificabant, in quam præcurſor pro nobis ingreſſus eſt Chriſtus. Impiè quoque de divinis Myſteriis ſanctæ D Communionis pretioſi Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti garriebant, dicentes, Chriſtum verba ſua Apoſtolis dediſſe, eaque juſſiſſe accipere, edere, atque bibere, non panem & vinum; quorum etiam oblationem, conſecrationem, & converſionem in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti negabant. Chriſtum Crucem eſſe effutiebant, omnemque Ligno vivifico adimebant venerationem. Prophetas, & Sanctos cæteros explodebant, præcipuè verò infamabant *S. Petrum* Apoſtolorum Principem, à ſalute prorſus alienum prædicantes. Pro Baptiſmo habebant verba Evangelii, quòd Chriſtus aquam vivam ſe dixerit. Mendacium, & ſimulatio- E nem Religionis licitam exiſtimabant. Evangelium & Apoſtolicas Literas integras ſervabant, ſed earum ſententias ſuis accommodabant erroribus. Noſtrum, occaſione datâ, Evangelium adorabant, quòd Chriſti verba contineat. Morbis afflicti, Crucem interdum ſibi imponebant, quam, recuperatâ ſanitate, frangebant, conculcabant, aut in ignem mittebant. Quidam ex illis infantes ſuos ab Eccleſiæ Catholicæ Presbyteris curabant baptizari; nonnulli in Catholicorum templis ad ſacram Communionem accedebant, ut hæreſim occultarent. In omne libidinis & F ſpurcitiæ genus erant effuſi. Hæc habemus ex *Cedreno*, in *Compendio Hiſtoriarum*, & ex *Euthymio*, in *Panoplia*, ubi eorum errores refellit, *Titulo XX.*

CAPUT III.

De Conciliis Nationalibus, & Provincialibus, quibus ſancita eſt & reſtaurata Diſciplina Sæculo VII.

ARTICULUS I.

De Concilio Pariſienſi V.

B ANNO Chriſti ſexcenteſimo decimo-quarto, Synodus totius Eccleſiæ Gallicanæ à Clotario II. Rege Chriſtianiſſimo Pariſios evocata eſt. Septuaginta novem Epiſcopos adfuiſſe proditum eſt in vetere quadam Collectione, quot in nullô antea Francorum Concilio fuiſſe memorantur. Synodus Generalis vocatur in Concilio Remenſi ſub *Sonnatio*. Quindecim ſuperſunt illius Canones. Plures edidiſſe maniſeſtiſſimè patet ex Clotarii Regis Edicto, quod ipſis ſubnectitur. *Primus* irritas decernit, ſecundùm Statuta Patrum, Epiſcoporum Ordinationes, quæ abſque Metropolitano & Comprovincialibus, & C Cleri, ac civium electione & conſenſu, aut ſimoniacè factæ fuerint. Rejicit Epiſcopos *qui Poteſtate ſubrepſerunt*, id eſt, *Principis imperiô*, quod antea non ſemel contigerat. *Secundus Canon* ſancit, ut nullus Epiſcoporum Succeſſorem eligat: vetat ne Epiſcopo ſuperſtite, ullus ipſi ſubrogetur, niſi gregem ſuum regere non poſſit. Tunc enim ipſi Succeſſor dandus eſt, ſi Epiſcopatu cedat, vel Coadjutor cum futurâ ſucceſſione, quod S. Gregorius Magnus expreſſiùs declarat lib. 11. Epiſtolis 7. & 8. ad *Ætherium* Lugdunenſem Epiſcopum, & *Brunichildem* Reginam Francorum datis.

Summa Canonum.

D *Canon tertius* perſtringit Clericos, qui adversùs proprium Epiſcopum, Principis, aut Magnatum patrocinia quærunt. Eos non recipiendos eſſe ſtatuit, niſi veniam ſupplices rogaverint; & eorum fautores ab Epiſcopis admonitos priorum Canonum ſeveritati ſubjacere: id eſt, communione privari cum perduellibus Clericis, prout Agathenſe Concilium *Canone* 8. ſanxerat.

Canon quartus Judicem ſæcularem, qui Presbyterum, Diaconum, vel Clericum aliquem, aut etiam Juniores Eccleſiæ, abſque conſenſu Epiſcopi diſtrinxerit, ab Eccleſia tandiu ſequeſtrat, quandiu reatum E ſuum corrigat & emendet. Juniores Eccleſiæ vocat ſervitores, cum relatione ad dominos, qui *Seniores* illa ætate nuncupabantur.

Canon quintus, libertorum, qui Eccleſiæ commendati ſunt, defenſionem Epiſcopis injungit. *Sextus*, à Communione removet eos, qui de rebus Eccleſiæ legatis aliquid diſtraxerint. *Septimus*, res Epiſcopi, Presbyteri, aut cujuſvis Clerici defuncti, ante cognitum teſtamentum à quoquam contingi vetat, etiamſi Sententiâ Judicis, aut Præcepto, id eſt, Regio Diplomate muniatur; ſed eas ab Archidiacono & Clero ſervari jubet. Eos verò qui huncce Cano- F nem violaverint, ut *Necatores pauperum*, Communione privat. *Canon octavus*, bona relicta ab Abbatibus, & Presbyteris morientibus, ab Epiſcopo, vel Archidiacono diripi vetat, ſed ea in locis ubi à moriente relicta fuerint, perpetuò manere præcipit. *Canon nonus*, prohibet ne quis Epiſcoporum, in alterius Epiſcopi Diœceſi, res Eccleſiæ, vel Clericorum pervadat, ſub quocumque prætextu, etiam defenſionis Regnorum, & ſequeſtrationis Provinciarum; ſi nempe contingeret Franciam iterum in plura Regna ſeparari, & unam Diœceſim ad ſortes duorum Regum pertinere, quod antea ſæpe viſum erat; aut ſi, ſectô in varias ditiones Franciæ Regno, Regum unus

aliquas Provincias debellatus amitteret. Qui his, aut aliis occaſionibus emergentibus, res alterius Epiſcopi, vel Eccleſiæ pervaſerint, à communionis gratiâ ſequeſtrantur, quouſque res ablatas cum fructibus reſtituerint.

Canon decimus, Epiſcoporum & Clericorum teſtamenta & donationes rata eſſe jubet, etiamſi aut neceſſitate, aut ſimplicitate Teſtatorum ſeu Donatorum, à Juris ſolennibus aberratum fuerit. Qui de rebus legatis aliquid diſtraxerit, ab Eccleſiæ communione & Chriſtianorum convivio, donec reſtituat, pronuntiatur alienus.

Canon undecimus, de litibus Epiſcoporum decernit, ut à Metropolitano finiantur. Si ſpreto Metropolitano, publicum Judicem adierint, ab ejus communione ſuſpenduntur, donec in proxima Synodo facti hujus reddiderint rationem. De cauſis profanis Canon ille intelligendus eſt. Conſtitutionem eâ de re anteriorem laudat, ſcilicet Canonem primum Synodi Secundæ Lugdunenſis.

Canon duodecimus, de Monachis & Monialibus vagis ſtatuit ut à Communione removeantur, donec in Monaſterii ſepta ſe receperint. *Canon decimus-tertius*, Viduas & Puellas quæ abjecto Religionis habitu, quem propriâ voluntate, aut voluntate parentum, in domibus propriis aſſumpſerunt, nuptias inierint, à Communione Eccleſiaſtica, & Chriſtianorum convivio, cum maritis, tamdiu ſequeſtrat, quamdiu non emendaverint quod illicitè perpetrarunt. Statutis Patrum & præceptis Canonum ſe niti profitentur Gallicani Præſules in eô condendo Decretô. *Canon decimus-quartus*, inceſtas conjunctiones diſſolvi jubet, ſive contracta matrimonia cum relictâ fratris, cum ſorore uxoris, cum privigna, conſobrina, ſobrina, relictâ patrui, vel avunculi, & puellâ quæ Religionis habitum aſſumpſerit. Ejuſmodi conjunctiones prohibitæ quoque ſunt in Synodo Arvernenſi Prima anno Chriſti 535, in Aurelianenſi Tertia, anno 538. in Aurelianenſi Quarta, anno 557. in Pariſienſi III. anno 566. in Turonenſi II. anno 566. in Autiſiodorenſi, anno 586. Ex quibus perſpicuum eſt jus Eccleſiæ in ſtatuendis impedimentis dirimentibus Matrimonium, quod *Joannes Launoius* in libro *de Regia in Matrimonium poteſtate*, labefactare fruſtra tentavit.

Jus Eccleſiæ in ſtatuendis impedimentis Matrimonii.

Canon decimus-quintus, ſtatuit ut nullus Judæus publicam actionem ullam ſuper Chriſtianos exerceat: & præcipit ut Judæus, qui prædictam ſanctionem violaverit, ab Epiſcopo, cum omni familiâ ſuâ, baptizetur. Ex quo patet, hanc olim in Galliis viguiſſe conſuetudinem, ut Judæi ad baptiſmum ſuſcipiendum compellerentur, quæ convenienter abrogata eſt meliori diſciplinâ.

Judæi ad baptiſmum ſuſcipiendum aliquando compulſi.

Clotarius II. Rex Chriſtianiſſimus Edicto ſuo Synodum confirmavit, & Canones aliquos temperavit. Circa electiones Epiſcoporum, adjecit Regii conſenſus, & Præcepti, ſive Diplomatis Regii neceſſitatem, ut fieret Ordinatio. Aurelianenſis Concilii Quinti Canone, & priſco uſu jus illud habebant Chriſtianiſſimi Reges. Huic non derogavit Synodus Pariſienſis V. ſed quòd illius non meminiſſet, *Clotarius* illud Conſtitutione ſuâ tueri voluit. *Epiſcopo decedente*, inquit, *qui à Metropolitano ordinari debet cum Provincialibus, à Clero & populo eligatur, & ſi perſona condigna fuerit, per Ordinationem Principis ordinetur; vel certè ſi de Palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur.* Canonem tertium adversùs Clericos, Principis, aut Magnatum patrocinia contra Epiſcopum ſuum quærentes ita moderatur: *Et ſi pro qualibet cauſa Principem expetierit, & cum ipſius Principis Epiſtola ad Epiſcopum ſuum fuerit reverſus, excuſatus recipiatur.* Canonem quartum de litibus ad ſæculares Judices non deferendis, ad cauſas civiles reſtringit. Criminalia verò negotia Magi-

Edictum Clotarii II quo Synodi Canones temperavit.

A ſtratuum ſæcularium cognitioni permittit; qui tamen cum Epiſcopis Clerici capitali crimine accuſati cauſam examinent, & juxta Canones puniant. *Ut nullus Judicum*, inquit, *de quolibet ordine Clericos de civilibus cauſis, præter criminalia negotia, per ſe diſtringere, aut damnare præſumat, niſi convincitur manifeſtus, exceptô Presbytero, aut Diacono. Qui vero convicti fuerint de crimine capitali, juxta Canones diſtringantur, & cum Pontificibus examinentur. Quòd ſi cauſa inter perſonam publicam, & homines Eccleſiæ ſteterit, pariter ab utraque parte Præpoſiti Eccleſiarum, & Judex publicus in audientiâ publicâ poſiti, ea debeant judicare.* Huic Edicto Clotarii II. accepta fertur origo B Inſtituti, quô Clericos capitalium criminum reos, quæ nunc Privilegiata dicuntur, à Judice Eccleſiaſtico & ſæculari conjunctim judicari, mos in Galliis invaluit. Canoni 13. addidit Rex Chriſtianiſſimus pœnam capitis in raptores Viduarum, & Religioſarum puellarum: pœnam verò exilii in virum & mulierem, ſi hæc præſtitiſſet conſenſum, & in Eccleſia nupſiſſent; & eorum bona propinquis hæredibus addixit. Rogantibus Epiſcopis, novas exactiones & tributa relaxavit idem Chriſtianiſſimus Princeps. *Ubicumque*, inquit, *cenſus novus impiè additus eſt, & à populo reclamatur, juſtâ inquiſitione miſeri-* C *corditer emendetur. De teloneo, ut per ea loca debeat exigi, vel de ſpeciebus ipſis, de quibus præcedentium Principum tempore, id eſt, uſque ad tranſitum bonæ memoriæ Domnorum Parentum noſtrorum, Guntramni, Chilperici, Sigeberti Regum eſt exactum.* Hoc Edictum in Synodo ipsâ dedit Clotarius, quæ Generalis veluti Regni Conventus cenſeri debet, cùm non ſoli Epiſcopi, ſed etiam Optimates adeſſent, quorum conſiliô & ſuffragiis Rex hanc ſuam Conſtitutionem edidit, ut ipſe teſtatur. *Quicumque verò hanc deliberationem, quam cum Pontificibus, vel tam magnis viris Optimatibus, aut fidelibus noſtris, in Synodali Conci-* D *lio inſtituimus, temerare præſumpſerit, in ipſum capitali ſententiâ judicetur, &c.*

Novæ exactiones & tributa [illegible] Clotarius II.

Scholion.

In hoc Articulo, pag. 83. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Magiſtratus ſæcularis quaſdam cauſas Privilegiatas Clericorum cum Epiſcopo cognoſcere poteſt.*

R. De Galliarum moribus & Juriſprudentia Gallicana loquor, non de aliis Eccleſiis & Regionibus. Poſtquam ſcilicet circa Concilii Pariſienſis Quinti Canones, & Edictum Clotarii II. Regis Chriſtianiſſimi quædam obſervavi, addo *Huic Edicto Clotarii accepta fertur origo inſtituti, quo Clericos capitalium criminum reos, quæ nunc Privilegiata dicuntur, à* E *Judice Eccleſiaſtico & ſæculari conjunctim judicari*, Mos in Galliis invaluit. Gallicanos Mores & Juriſprudentiam novimus & oculis ipſis uſurpamus. Propoſitio mea non eſt indefinita, ut illa quam notat Indiculus Cenſorius.

ARTICULUS II.

De Concilio Hiſpalenſi II.

Anno ſalutis ſexcenteſimo decimo nono, *Siſebuti* Regis Hiſpaniarum ſeptimo, Synodus Hiſpali habita eſt, octo Epiſcoporum, *S. Iſidoro* præſide. In ea, Secta Acephalorum damnata eſt, quæ pridem F in Oriente compreſſa, in Hiſpania reſurgere cœperat, Syri cujuſdam Epiſcopi operâ & fraudibus, quô à Patribus convicto, & Sectam palàm abdicare coactô, fides de duabus in Chriſto naturis expoſita eſt & confirmata. (*Can.* 13. & 14.) Quorumdam Epiſcoporum Diœceſes, de quibus erat diſceptatio, certis finibus ſunt circumſcriptæ, ſtatutumque, Parochias, quæ bellorum tempeſtate avulſæ fuerant, iis reſtituendas, quibus fuerant antea contributæ: *Quia non eſt objicienda præſcriptio temporis, ubi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.* (Canone I.) Aliàs triginta annorum præſcriptione firmari jus poſſidentis ſtatuit, ſecundùm

Hiſpalenſis [illegible] urbe clariſſimi Archiepiſcop.

Series Canonum.

cundùm Edicta Principum, & Præſulum Romanorum Decreta. *(Canone 2.)* In Clericos Eccleſiarum pro quibus ordinao ſunt, deſertores animadvertit; quòd, ſicut Legibus Principum cautum eſt ut agrorum coloni maneant in locia obi commorari cœperunt; ità Canonibus ſancitum ſit, ut Clerici qui in agro Eccleſiæ operantur, in iis locis permaneant, pro quibus ſunt ordinati. Quamobrem Clericum ad aliam Eccleſiam migrantem, reſtitui jubet à Sacerdote illi Eccleſiæ quam deſerit, ſub amittendæ communionis periculô. Deſertorem verò cingulo honoris atque Ordinis ſui exutum, in Monaſterium aliquandiu detrudi jubet. *(Canone 3.)* Viduarum maritos ad Diaconarum promotos dejicit, ceu Irregulares, & hujuſmodi viros contra Divina & Eccleſiaſtica Jura in poſterum ordinari prohibet. *(Canone 4.)* Unius Presbyteri, duorúmque Diaconorum Ordinationes irritas declarat, quibus Epiſcopus manum quidem impoſuerat: ſed quoniam dolore captus erat oculorum, benedictionis dandæ, ſeu proferendorum verborum quibus Ordinationis forma concepta eſt, munus demandaverat Presbytero. *(Canone 5.)* *Fragitanum* Cordubenſem Presbyterum ab Epiſcopo ſuo injuſtè depoſitum, in gradum ac miniſterium priſtinum reſtituit: & auctoritati Epiſcoporum, ſive potiùs auctoritatis exercitio modum ponit, qui Presbyteros & Cleſicos indiſcuſſos, id eſt, nullâ habitâ quæſtione, damnabant, & à gradu ac beneficio amovebant, *poteſtate tyrannicâ, non canonicâ auctoritate*. Nullum Presbyterum aut Miniſtrum damnari poſſe declarat, niſi Synodi judiciô: Quia *Epiſcopus Sacerdotibus ac Miniſtris ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt*. Et indignum eſt ut ad nutum Epiſcoporum honore Eccleſiaſtico priventur, qui ſacris altaribus ſunt mancipati: cùm in ſæculo ſervi, qui à dominis ſuis honorem libertatis adepti ſunt, in ſervitutem non revocentur, niſi publicè apud Prætores aut Præſides fuerint accuſati. *(Canone 6.)* *Agapii* Cordubenſis quondam Epiſcopi carpit ignorantiam, qui Presbyteris frequenter munus demandaverat erigendi altaria, Eccleſiaſque conſecrandi. Utque ſimili abuſui eat obviàm, declarat illicitam eſſe Presbyteris, vel Chorepiſcopis, Presbyterorum & Diaconorum Ordinationem, Virginum, Eccleſiæ, vel altarium conſecrationem, Chriſmatis confectionem, Confirmationem, ſolennem reconciliationem Pœnitentium, Formatarum Epiſtolarum miſſionem: hæc, inquam, omnia ipſis illicita declarat, *Quia Pontificatûs apicem non habent*. Quin etiam communibus Sacerdotii muniis, ut baptizandi, ſacrum faciendi, prædicandi, benedicendi officio illos fungi vetat Epiſcopo coram, ſine ejus mandatis. *(Canone 7.)* Libertum ſuperbum, & qui vitæ Epiſcopi, à quo fuerat libertate donatus, veneficis artibus inſidiatus fuerat, revocat ad ſervitutem. *(Canone 8.)* Oeconomos rerum Eccleſiaſticarum ab Epiſcopis aſſumi vetat ex Laïcis; ſed munus iſtud alicui ex propriô Clero ipſos committere jubet, ſecundùm Calchedonenſem Canonem. Qui autem ſine teſtimonio Oeconomi Eccleſiæ bona diſpenſaverint, vel ipſorum procurationem Laïcis commiſerint, eos non ſolùm ut contemptores Canonum, & fraudatores rerum Eccleſiaſticarum, *à Chriſto de rebus pauperum judicandos* reos, ſed etiam Concilii judicio obnoxios fore comminatur. *(Canone IX.)* Monaſteriorum, quæ in Provincia Bætica nuper condita fuerant, ſecuritati conſulit, & diris omnibus devovet Epiſcopos, qui cupiditate, vel fraude, quodlibet Monaſterium diſſolvere, aut convellere tentaverint. *Anathema effectus* (ait Canone X.) *maneat à regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei vel operis ad ſalutem, qui tanta & tam ſalutaris vitæ deſtruxerit tramitem*. Ad hæc addit, *Ut univerſi Bæticæ Provinciæ Epiſcopi congregati, eumdem ſacri Cœtus everſorem à Communione ſuſpendant; convulſum Monaſterium, cum rebus ſuis, reſtaurent, & quod impiè unus ſubverterit, omnes piè reforment*. Tantùm ſcelus exiſtimaverunt Patres, tantâque dignum execratione, vexare Monachos, & Monaſteria ſubvertere, vel diſſolvere. Denique ſtatuit hæc Synodus, Canone XI. ut Monaſteria Virginum, præſidio & adminiſtratione Monachorum regerentur in Provincia Bætica. Monachis verò colloquio Virginum interdictum, ipſique Abbati, & ei cui illarum cura demandata eſt, veritum loqui vel cum ipſâ Parthenonis Præfectâ ſolâ; ſed duabus aut tribus Sororibus præſentibus; *Ita ut rara ſit acceſſio, & brevis omnino locutio*. Mutuam verò operam ſibi præſtare jubet Monachorum Cœnobia, & Monaſteria Virginum; ut ſcilicet Monachi Chriſti ancillis unum è ſuo cœtu probatiſſimum commodent, qui prædia ipſarum, ædificia, reſque cæteras procuret ac tueatur: illæ verò Fratribus in grati animi ſignificationem veſtes ex operibus ſuis ſubminiſtrent.

Clericorum Manſio in Eccleſiis pro quibus ſunt ordinati.

Clericos ab Eccleſiaſticis Beneficiis ad nutum amovere Epiſcopus non poteſt.

Functiones Chorepiſcopis prohibitæ.

Anathemati devoventur Epiſcopi qui Monaſteria ſubvertunt.

Monaſteria Virginum, præſidio & adminiſtratione Monachorum in Provincia Bætica reguntur.

Interfuerunt, cum Epiſcopis, Concilii Actionibus, Rector rerum publicarum Siſiſelus, & rerum Fiſcalium Rector Suanilanes, ut teſtes rerum gerendarum, vel Eccleſiaſticæ Libertatis Conſervatores.

ARTICULUS III.

De Concilio Remenſi.

ANno ſexcenteſimo vigeſimo-quinto, Synodus Remenſis celebrata eſt, Præſide *Sonnatio* illius Eccleſiæ Epiſcopo. Viginti quinque ſunt editi Canones, quos recenſet, *Flodoardus* lib. 2. cap. 5. *Primus* ſtatuit de bonis Eccleſiæ per precariam impetratis, ne diuturnitate temporis ab aliquibus uſurpentur. *Secundus*, Clericos in Epiſcopum conjurantes è gradibus ſuis dejicit. *Tertius*, Synodi Quioræ Pariſienſis Decreta confirmat. *Quartus*, Epiſcopos hortatur ad Hæreticorum converſionem, ſi qui ſint adhuc in Galliis. *Quintus* temerè quemquam excommunicari vetat. Injuſtè excommunicatis querimonias ad Synodum deferre permittit. *Sextus*, Judices qui Clericos publicis actionibus implicare, aut pro quibuſlibet cauſis, diſtringere, abſque conſenſu Epiſcopi auſi fuerint, arcet à Communione. Eos, quos publicus cenſus ſpectat, ſive qui in publicis rationibus inſcripti ſunt, Clericos aut Monachos fieri prohibet, abſque licentiâ Principis, vel Judicis. *Septimus*, eos qui reum ad azylum Eccleſiarum confugientem inde abſtraxerint, ſacramento de illius ſecuritate non dato, à Communione removet. *Octavus*, inceſtarum conjunctionum reos, niſi Pœnitentiam ſequeſtratione teſtentur, non ſolùm à Communione, ſed à militiâ, & à cauſarum advocatione repellit; ideóque eos ad Regem, vel ad Judices deferri jubet. Ipſorum verò bona propriis parentibus addicit; eâ lege, ut neque ea redimere, nec parentum ceſſione, nec Regis auctoritate, nec quibuſvis artibus ea recipere poſſint, niſi ſeparati Pœnitentiam agant. *Nonus*, Homicidis, ad obitum uſque, communione interdicit. Eos excipit, qui vim non facientes, ſed repellentes, aliquem occiderint. *Decimus* ab Eccleſiis, ut *Necatores pauperum* excludi jubet eos, qui oblationes parentum Eccleſiis relictas retinuerint, aut proprias abſtulerint. Hic Canon exſcriptus eſt ex Synodo Agathenſi, quam his verbis laudat: *Sicut antè Synodus Sancta conſtituit.*

Summa Canonum.

Inceſtarum conjunctionum pœnæ.

Canon undecimus, Chriſtiana mancipia Judæis venundari prohibet: aut Judæos ipſos ad actiones publicas admitti. *Duodecimus* Clericos, abſque ſui Epiſcopi Epiſtolis, in alias urbes & Provincias profectos, recipi vetat. *Decimus tertius* prohibet ne Epiſcopus mancipia, vel res Eccleſiæ, vendat, aut quovis modo alienet. *Decimus-quartus* publicæ Pœnitentiæ addicit eos, qui auguria obſervant, vel quoſvis ethnicæ

ethoicæ ſuperſtitionis ritus imitantur, niſi admoniti, errorem emendent. *Decimus-quintus* ſervis jus accuſandi negat; & accuſatores, qui in unius criminis probatione defecerint, ad aliorum accuſationem ſtatuit non recipiendos. *Decimus-ſextus* à Communione Chriſtianorum penitus abdicat eos, qui morientis Epiſcopi, vel Eccleſiæ res & ſupellectilem contigerint, ante reſerationem teſtamenti, vel audientiam. *XVII.* In eos qui ingenuum quempiam ſervituti addicere voluerint, excommunicationem decernit. *XVIII.* Clericos pro cauſis Eccleſiaſticis, aut propriis agendis forum adire vetat, abſque licentiâ Epiſcopi.

Canon XIX. Archipresbyteros ex Laïcis repentè ordinatos præponi vetat. *XX.* Quod Epiſcopo donatione aut teſtamento relinquitur, ſive cum Eccleſia, ſive ſeorſim, nullâ factâ Eccleſiæ mentione, in cenſum Eccleſiæ referri jubet: *Quia juſtum eſt, ut ſicut Sacerdos habet quod Eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & Eccleſia habeat quod relinquitur Sacerdoti.* *XXI.* Epiſcopum, qui res alienas uſurpat, ut pauperum necatorem deponit. *XXII.* Epiſcopum ſacra vaſa frangentem ab Officio dejicit, niſi arcta neceſſitas pro redemptione captivorum ea frangere compulerit. *XXIII.* Raptores Viduarum, aut Puellarum Deo conſecratarum perſtringit: & raptoribus aut procis conſentientes Communione privat. *XXIV.* Judices qui Clotarii II. Edictum Pariſiis datum violaverint, aut contempſerint, excommunicatione ferit. *XXV.* In locum defuncti Epiſcopi, totius populi votis, & Comprovincialium Epiſcoporum ſuffragiis, loci indigenam eligi jubet.

Ex Epiſcopis qui Remenſi Concilio ex omnibus penè Galliarum Provinciis adfuerunt, multi fuere ſanctitate conſpicui, ſcilicet *Sulpitius* Bituricenſis, *Modoaldus* Treverenſis, *Arnulphus* Metenſis, & *Chunebertus* Colonienſis, qui Tabulis Eccleſiaſticis inſcripti ſunt. Item *Syndulphus* Viennenſis, *Donatus* Biſuntinus, *Chainoaldus* Laudunenſis, *Anſericus* Sueſſionenſis, *Caſarius* Arvernenſis, *Hadoindus* Cænomanenſis, *Palladius* Autiſiodorenſis, *Agomarus* Silvanectenſis, *Magnebodus* Andegavenſis.

ARTICULUS IV.

De Concilio Toletano IV.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo quarto, *Siſenandi* Regis anno tertio, ſeptuaginta circiter Præſules ab eo Toletum convocati, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, quæ vitiô temporum collapſa erat, novis legibus adſtringendæ cauſâ, ad diem quintum Decembris, in *S. Leocadiæ* templo Synodum habuerunt, *S. Iſidoro* Hiſpalenſi Præſide, præſente *Siſenando* Rege, qui genibus nixus coram Patribus, preces pro ſe, ut divinum Numen propitiaretur, fundi petiit, Patréſque hortatus eſt, ut ſuis Decretis Eccleſiaſticam ſancirent Diſciplinam. Præmiſſâ Fidei Profeſſione, LXXIV. Canones ediderunt. I. Unum pſallendi & Miſſas celebrandi ritum per omnem Hiſpaniam, & Galliam Gothicam ſervari jubet. II. Synodos quotannis celebrari ſtatuit, vel Generalem totius Hiſpaniæ, & Galliæ Gothicæ, ſi id fidei cauſa, vel communis Eccleſiarum utilitas poſtulet, vel in ſingulis Provinciis proprias, ſi hujuſmodi cauſa nulla ſubſit: congregandas XV. Kalendas Junii: & Regium Virum poſtulandum à Principe, qui ſæculares Judices, Potentes, aut cujuſlibet ordinis homines, contra quos fortè defertur ad Synodum querimonia, ſiſtere ſe cogat coram Patribus, & Decreta Synodi mandet executioni. III. Celebrandi Concilii forma ratióque præſcribitur: ut ſcilicet Epiſcopi ſedendo & ſententias dicendo, Conſecrationis antiquitatem ſequantur. Ut Presbyteri, quos intereſſe neceſſum erit; à tergo Epiſcoporum reſideant, in eorum verò conſpectu ſtent Diaconi: Ut Proceres, quos intereſſe viſum erit, ad Conventum admittantur. Ut ſummo mane, templi ubi Conventus eſt habendus, januæ claudantur, unâ exceptâ Patribus admittendis, adhibitâ præterea Janitorum cuſtodiâ. Ut proponendi ea de quibus à Patribus diſceptandum vel ſtatuendum eſt, jus ſit Metropolitani. Ut Concilium nullus ſolvere audeat, niſi cuncta ſtatuta fuerint, ac finita, quorum cauſâ conventum eſt.

S. Iſidorus Hiſpalenſis Concilii Præſes.

Summa Canonum.

Epiſcopi in Synodo ſedere & ſententiam dicere ſecundum antiquitatem.

IV. Canon decernit, ut tribus ante Epiphaniam menſibus, quoto die Paſcha ſit celebrandum, Metropolitani inter ſe communicent, & Comprovincialibus Epiſcopis idem literis ſignificent.

V. De trina vel ſimplici merſione in baptiſmo probat Reſponſum *S. Gregorii Magni* ad *Leandrum* ſcribentis, * utrumque morem, ſemel, vel tertiò mergendi, rectum eſſe ac legitimum. Cæterùm, propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis uſum, unicam in Eccleſiis Hiſpaniæ retinendam eſſe merſionem.

* Lib. 1, Epiſtola 41.

VI. Pravum morem emendat, quô in quibuſdam Provinciis, die ſancta Paraſceves, occluſis templorum januis, nec celebrabatur Officium, nec Paſſio Salvatoris noſtri populo prædicabatur.

VII. A Paſchali Communione repellit eos, qui ſolidâ Paraſceves die non jejunaverint, ſed jejunium ad horam nonam ſolverint, præter parvulos, ſenes, & languidos. VIII Statuit ut Gallæciæ Eccleſiæ reliquæ Hiſpaniæ inſtitutum ſequantur in Cerei Paſchalis benedictione. IX. Corrigit abuſum quem Sacerdotum quorumdam invexerat ignorantia, qui ſolô die Dominico Orationem Dominicam recitabant. Jubet ut quotidie cùm in publico, tum in privato recitetur Officio.

X. Prohibet *Alleluia* per Quadrageſimam decantari. XI. Jubet ut in Miſſa, poſt Epiſtolam ſtatim legatur Evangelium, Laudes verò Evangelio ſubjungantur. Laudum nomine perperam intelligit *Garſias Loayſa* Hymnum trium Puerorum; ſed Verſiculus intelligendus eſt cum *Alleluia*, ei prorſus ſimilis, qui ritu Romano poſt Reſponſorium cantatur. Ad ritum autem Mozarabicum, quô tunc utebatur Hiſpania, pertinet hic Canon, quem cùm quidam Sacerdotes perverterent, in eos Patres Hiſpani animadverterunt, excommunicationis pœnam in eos decernentes, qui hunc ordinem violarent. Tanti momenti eſt ritum ordinemque Eccleſiæ ſuæ religioſè ſequi. XII. Hymnos in laudem Dei compoſitos, & ab Eccleſia receptos, qui rejiciebant, reprehendit. XIII. Hymnum Trium Puerorum Dominicis diebus, & in Solemnitatibus Martyrum, in Miſſa ſolemni, è pulpito cani præcipit. XIV. In fine Pſalmorum dici jubet, *Gloria & honor Patri*, non ſimpliciter, *Gloria Patri*. Qui hanc formulam præterierint, communione privantur. XV. Ad finem Reſponſoriorum ſubjiciendum eſſe *Gloria*, in lætis; in triſtioribus, repetendum principium.

Miſſæ & Officii divini Ritus Mozarabicus.

XVI. Librum Apocalypſis S. Joannis Evangeliſtæ inter Divinos Libros recipiendum, & à Paſcha uſque ad Pentecoſtem, Miſſarum tempore, Dei verbum ex eo prædicandum, ſub excommunicationis periculô.

XVII. Communionem Sacerdotis in Miſſa ſtatim poſt Orationem Dominicam fieri vetat: Sed poſt Orationem Domini, & Hoſtiæ Caliciſque conjunctionem, ſive commixtionem, dandam eſſe populo Benedictionem; & tunc demum ſacram Euchariſtiam ſumendam; eo ordine, ut Sacerdos & Diaconus ante Altare communicent, in Choro Clerus, extra Chorum populus.

XVIII. Repellit ab Ordinibus criminis alicujus reos, publicæ quondam Pœnitentiæ ob ſcelus addictos, lapſos in hæreſim, & ab hæreticis baptizatos

Irregularitates.

zatos, vel rebaptizatos; qui ſe abſciderunt, aut aliquô membro mutilatos, bigamos & viduarum maritos, ſervos, ignotos, illiteratos, Curiales. Ab Epiſcopatu arcet Neophytos, triginta minores annis, Simoniacos, & qui à Deceſſoribus ſunt electi. Epiſcopos electione Cleri & populi, Metropolitani auctoritate, Comprovincialium aſſenſu, conſtituendos edicit, die Dominica, ſaltem à tribus Epiſcopis conſecrandos, ubi Metropolitanus voluerit, Metropolitanum verò in Metropoli, convenientibus omnibus ipſi contributarum Eccleſiarum Epiſcopis. XIX. Preſbyteros ante trigeſimum ætatis annum; Diaconos ante vigeſimum quintum deinceps ordinari vetat. XX. Caſtos & irreprehenſibiles eſſe debere docet Sacerdotes, ut mundi corpore, purgati mente, poſſint ad Sacrificium Chriſti digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari. XXI. Epiſcoporum famæ conſulit, ſtatuitque ut in Conclavi ſuo probabiles vitæ & converſationis ſuæ teſtes habeant; ut & Deo placeant per conſcientiam puram, & Eccleſiæ per optimam famam. XXII. Idem ſtatuit de Preſbyteris, & Diaconis, quos infirmitas, aut ætatis gravitas, in Conclavi Epiſcopi manere non ſinit.

XXIII. Juniores Clericos in uno Conclavi, ſive Seminario inſtitui jubet à probatiſſimo Seniore, pupillos tutelâ Sacerdotali foveri: petulantes Monaſteriis deputari, ut ſeveriori regulâ diſtringantur. XXIV. Ignorantiam, cunctorum errorum matrem, à Sacerdotibus maximè vitandam docet; illos Scripturas Sanctas & Canones ſcire debere, ut omne opus eorum in prædicatione & doctrinâ conſiſtat; & ædificent cunctos, tam fidei ſcientiâ, quam operum diſciplinâ. XXV. Statuit Preſbyteris, qui Parochiis præficiuntur, Libellum Officialem, ſeu Rituale tradendum, ne per ignorantiam in Sacramentorum adminiſtratione offendant. XXVI. Ut iidem coram Epiſcopo ſe caſtè & purè victuros profiteantur.

Sacerdotes Scripturam ſacram & Canones ſcire debent.

XXVII. Decernit ut Epiſcopi, Preſbyteri, & Diaconi injuſtè depoſiti, vindicatâ in ſecunda Synodo illorum innocentiâ, gradus amiſſos coram altari, cum Ordinum ſuorum inſignibus recipiant.

XXVIII. Clericos artem aliquam ſuperſtitioſam exercentes, vel qui artium illarum Profeſſores adierint, depoſitos, in Monaſterium ad perpetuam Pœnitentiam detrudit.

XXIX. Regni ſecuritati providet, cavens ne Sacerdotes hoſtium ditionibus finitimi, ab extraneâ Gente mandatum aliquod clàm accipiant, vel dirigant: Criminis iſtius convictus Regi denuntiator, & à Synodo condignâ animadverſione multator.

XXX. Edicit ne Sacerdotes de reis Majeſtatis quæſtionem habeant Sacrâ Juſſione Principis, niſi Princeps jurejurando ſupplicii promittat indulgentiam: alioqui proprii gradûs periculum ſubeunto.

XXXI. Epiſcopis impoſitam docet à Deo protegendi populi curam: ideóque ipſis incumbere ut Judices, & Magnates, qui pauperes opprimunt, priùs admoneant, ac redarguant; ſi non emendentur, de eorum inſolentiâ & tyrannide Regem certiorem faciant, ut quos Sacerdotalis Admonitio non flectit ad juſtitiam, Regia Poteſtas ab improbitate coërceat.

Protegendi populi cura Epiſcopis à Deo impoſita.

XXXII. Avaritiam Sacerdotum damnat, qui oblationes Baſilicis factas in uſus ſuos convertunt: & tertiam duntaxat partem oblationum, frugum, tributorum, ad ipſos pertinere declarat, ſecundùm Canones. Fundatoribus Eccleſiarum nullum jus in earum dotem ſupereſſe, ſed ejus adminiſtrationem Epiſcopo concreditam.

XXXIII. & XXXIV. Litium ſemina præfocant, quæ de Parochiarum poſſeſſione inter Epiſcopos oriri poſſent: triginta annorum præſcriptionem jus poſſeſſionis firmare docet, ſecundùm Leges: quæ tamen nulla erit, ſi Parochia ſit extra Provinciam. Si tamen novæ Baſilicæ in territorio conſtruantur, ei contributæ erunt Epiſcopo, cujus erit conventus, quem poſſeſſio quantumvis diuturna non adimit. Nomine conventûs, populum intellige. Triginta itaque annorum poſſeſſio territorium præſcribit, non Juriſdictionem Epiſcopalem.

XXXV. Epiſcopum omnes Diœceſeos ſuæ Parochias ſingulis annis luſtrare jubet. Quod ſi per ſe explere ob infirmitatem, aut alia negotia non potuerit, Presbyteros, aut probatiſſimos Diaconos mittat, qui in reditus Baſilicarum, & Miniſtrantium vitam inquirant, ac reparationes curent.

Diœceſis ab Epiſcopo ſingulis annis luſtranda.

XXXVI. Quibus aliquid ab Epiſcopo promiſſum eſt, ob commodum Eccleſiæ procuratum, ab eo ſolvi mandat ex rebus Eccleſiæ. Fidelibus, qui aliquid Eccleſiæ ex propriis facultatibus contulerunt, vel eorum filiis, ad inopiam redactis, ab Eccleſia ſubveniri ſtatuit. XXXVII. Diaconorum ſuperbiam reprimit, qui in primo Choro ſtabant, Presbyteris in ſecundo conſtitutis. XXXVIII. Diaconis unô tantùm Orario, eóque purô, nec ullis coloribus, aut aurô ornatô, uti concedit. XXXIX. De Tonſura Clericorum decernit. XL. A domibus Clericorum fœminas quaſvis arcet, præter matrem, ſororem, filiam, vel amitam. XLI. Clericos, qui mulieribus extraneis, vel ancillis ſuis ad libidinem abutuntur, Pœnitentiæ addicit: Mulieres ab Epiſcopo in pœnam venundari ſtatuit.

XLII. Vetat Clericis inferioribus, quibus nubere licet, ne viduas, repudiatas, aut malæ famæ fœminas ducant. XLIII. Clericos, qui in quacumque ſeditione arma ſumpſerint, in Monaſterium amandat ad Pœnitentiam. XLIV. Clericos ſepulchrorum violatores, quod facinus ſanguine expiandum Leges ſanciunt, Clericatu exuit, & triennii Pœnitentiâ multat. XLV. Clericis immunitatem ab omni publicâ indictione atque labore concedit, *Præcipiente Siſenando Rege.* XLVI. Res Eccleſiaſticas per Oeconomos ex proprio Clero ſelectos ab Epiſcopis adminiſtrari jubet, ſecundùm Canonem Synodi Calchedonenſis.

Clericorum Immunitas.

XLVII. Monachis aditum ad ſæculum intercludit, ſive parentum oblatione, ſive propriâ profeſſione Vitam Religioſam amplexi ſint. XLVIII. Clericis Monachorum propoſitum amplecti cupientibus licentiam ab Epiſcopo dari ſtatuit, *Quia meliorem vitam ſequi cupiunt.* XLIX. Epiſcoporum jura in Monachos explicat, ipſorumque partes eſſe declarat, illos ad converſationem ſanctam promovere, Abbates, aliáque Officia inſtituere; ſi quid in Regulam peccent, corrigere. Cæterùm prohibet ne aliquid ex Monaſterii rebus uſurpent, & (quod nonnulli faciebant) Monachos ſervili operi mancipent: Quia indignum eſt ut *Illuſtris portio gregis Chriſti ad ignominiam ſervitutémque perveniat.* L. Statuit de Monachis Apoſtatis, & falſi nominis conjugium ineuntibus, ut ad Monaſterium revocati, Pœnitentiæ ſubdantur. LI. Religioſorum genus quoddam percellit, *Qui nec inter Clericos, nec inter Monachos habebantur*: Eóſque vel in Clero conſcribi, vel Monaſteriis deputari decernit.

Monachi, illuſtris portio gregis Chriſti.

LII. Publicè Pœnitentes, qui mortale aliquod peccatum publicè confeſſi fuerint, ad Clerum, vel ad Honores Eccleſiaſticos admitti prohibet: à quibus eos non repellit, qui letaliter ægrotantes, Pœnitentiam ſponte ſuſceperint, nulla manifeſta ſcelera confeſſi.

LIII. & LIV. Apoſtatas à Vitâ Monaſticâ, vel à Pœnitentiâ ritu ſolenni profeſſâ, necnon Virgines, & Viduas, virginitatis, aut continentiæ votum violantes percellit anathemate, ſi ad Pœnitentiam revocari non poſſint.

Decem Canones ſequentes de Judæis ſtatuunt,

Judæi ad ſuſcipiendum

Baptiſmum non cogendi.

1. Ut ampliùs ad Religionis Chriſtianæ profeſſionem non adigantur: qui autem à Religioſiſſimo Principe *Siſebuto* compulſi, Chriſto nomen dederunt, in datâ fide perſtare cogantur. 2. Ne Judæis contra fidem Chriſtianam patrocinentur Sacerdotes, ſub pœna anathematis. 3. Ut Judæi dudum converſi, qui ad Judaïcos ritus defecerunt, & filios aut ſervos circumciderunt, coërceantur, & ad Eccleſiam revocentur; filii verò ab ipſis circunciſi, ab eorum ſeparentur conſortio, ſervi libertate donentur. 4. Ut Judæorum filii ab ipſis ſeparentur, & Monaſteriis, vel viris aut mulieribus Deum timentibus, in Chriſtiana Fide & moribus inſtituendi tradantur. Si Judæi olim baptizati, à Chriſto deficiant, & ſecundùm Leges damnentur, bonis eorum fideles filii ne fraudantor. 5. Ut Judæi ad fidem Chriſti converſi, eorum vitent conſortium, qui Ritum Veterem pertinaciter retinent. 6. Ut Judæi, qui Chriſtianas uxores habent, ab ipſis ſeparentur, niſi & ipſi dare nomen Chriſto velint. Filii autem ex illis nati, vel ex patre Chriſtiano, & matre infideli, Chriſtiani parentis conditionem ſequuntor. 7. Judæi à Chriſtianâ Religione Apoſtatæ ad teſtimonium dicendum ne admittuntor. *Non poteſt enim erga homines eſſe fidelis, qui Deo extiterit infidelis.* 8. Judæis Officia publica ne committuntor. 9. Judæi Chriſtianos ſervos non habento.

Canon LXVI. Servos, quos Epiſcopus ille libertate donavit, qui nihil ex rebus ſuis contulit Eccleſiæ, à Succeſſore ipſius ad jus Eccleſiæ revocari poſſe ſtatuit. *LXVII.* Præſcribit modum quo ſervi Eccleſiæ ab Epiſcopo manumitti poſſunt: quibus accuſandi, vel teſtificandi licentiam adversùs Eccleſiam ademptam declarat, etiam cùm fuerint libertate donati. Libertos quoſcumque Eccleſiæ patrocinio commendatos, à Sacerdotibus Canon *LXVIII.* defendi jubet, ſive eorum libertas petatur, ſive peculium: *LXIX.* Plenâ & abſolutiſſimâ libertate donatos ad Clerum promoveri permittit *LXX.* Decernit ut liberti Eccleſiæ, etſi Presbyteri vel Diaconi per Parochias conſtituti ſint, bona ſua ad extraneas perſonas tranſmittere non poſſint; ſed Eccleſiæ ſint poſt eorum obitum.

Qui fidelitatis Sacramentum Regi præſtitum violaverint, anathemate feriuntur.

Canone ultimo, cavet Synodus, ne ſacramentum fidelitatis Regi præſtitum violetur: utque nullus ad Regnum accedat, niſi Procerum & Antiſtitum liberis ſuffragiis. *Quicumque igitur*, inquiunt, *à nobis, vel totius Hiſpaniæ populis qualibet conjuratione, vel ſtudio, ſacramentum fidei ſuæ, quod pro patriæ gentiſque Gotthorum ſtatu, vel conſervatione Regiæ ſalutis pollicitus eſt, temeraverit, aut Regem nece attrectaverit, aut poteſtate Regni exuerit, aut præſumptione tyrannica Regni faſtigium uſurpaverit, Anathema ſit in conſpectu Dei Patris, & Angelorum, atque ab Eccleſia Catholica, quam profanaverit perjurio, efficiatur extraneus: & ab omni conſortio Chriſtianorum alienus, cum omnibus impietatis ſuæ ſociis: quia oportet ut una pœna teneat obnoxios, quos ſimilis error invenerit implicatos.* Iterum & tertiò idem Anathema conclamatum à Patribus: & à Clero populóque reſponſum, *Anathema, Maranatha.*

Poſt hæc, Regem ejuſque Succeſſores admonet Synodus, ne conceſsâ ad tuitionem & ſalutem ſubditorum poteſtate ad tyrannidem abutantur: Ut regnent cum humilitate cordis, cum ſtudio bonæ actionis: Ne in cauſa capitis, aut civili, ſoli Sententiam ferant, ſed conſenſu publicô, ſervatâ ſibi gratiæ faciendæ poteſtate. Ut demum ita ſe gerant, *Ut & Reges in populis, & populi in Regibus, & Deus in utriſque lætetur.* Qui contra reverentiam Legum ſuperbâ dominatione & faſtu Regio, poteſtate abuſi fuerint, anathemate feriuntor. Tandem *Suinthila*, ejus uxor, filii, & frater, diris devoventur Chriſtiano ritu, ob ea quæ impiè & crudeliter geſſerant, Regia abuſi Poteſtate. Quo Decreto Patres Regnum *Siſenando* confirmarunt. Sex Metropolitani Concilii Decretis hoc ordine ſubſcripſere. Primus *Iſidorus* Hiſpalenſis, deinde *Selva* Narbonenſis, tertiò *Stephanus* Emeritenſis, quartò *Juſtus* Toletanus, qui omnibus ſermonibus ſolitus *Helladii* Prædeceſſoris mores actionéſque carpere, ob morum aſperitatem à ſuis Clericis in lecto, conſtrictis faucibus ſuffocatus periit, paulò poſt ſolutum hocce Concilium. Quinto loco ſubſcripſit *Julianus* Bracarenſis. Poſtremò *Audax* Taraconenſis. Leges Gotthicas, inquit *Mariana, lib. 6. cap. 5.* Viri eruditionis laude & eruendæ antiquitatis diligentia præſtantes, non exiguô numerô, perſuadere conantur, *Iſidori* potiſſimum operâ, Regis *Siſenandi* auctoritate; (quod & pervetuſti earum Legum Codices adſcriptum initiô habent) in Concilio IV. Toletano eſſe in unum corpus collatas. Alii malunt eam diligentiam & laudem ad *Egicam* referre, quòd conſequentium Regum nomine plures in eô Volumine Leges extent. Ab exiguo principio, in juſtum Volumen temporis progreſſu creviſſe, veriſimilius putat laudatus Auctor.

ARTICULUS V.

De Concilio Toletano V.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo ſexto, *Cinthila* Rex poſt *Siſenandi* obitum, recèns electus, ſuam electionem inaugurationemque Patribus probari volens, duo & viginti Epiſcopos Toletum congregavit, adfuitque ipſe cum Optimatibus & Senioribus ſui Palatii, ſupplex ſe omnium orationibus commendans. Conventui præfuit *Eugenius* Toletanus Epiſcopus. In eo octo Canones conditi ſunt. Primo ſancitum, ut quotannis novæ Litaniæ, ſive publicæ Supplicationes, Idibus Decembris, triduo celebrarentur. Cæteri in *Cinthila* Regis electione confirmandâ verſantur, filiorúmque ejus patrocinio, quos ab omni injuriâ, defunctô etiam patre, tutos fore mandat *Canon* II. Vetitum eſt *Canone* III. ſub pœna anathematis, ad Regnum accedere, niſi liberâ electione, atque ſuffragiis, iis maximè qui ex antiquâ Gotthorum nobilitate nati non eſſent. *Canon* IV. Ante Regis mortem de Succeſſoris electione tractare, quoniam tumultuum & proditionum ſeminarium erat, nefas haberi mandat, & in eos qui tractaverint, excommunicationem decernit. *V.* Eadem Cenſurâ ferit eos, qui maledicta in Principem evomuerint. *VI.* Cavet ne Regum Miniſtri rebus ipſorum munificentiâ conceſtis à Succeſſoribus priventur. *VII.* In omnibus Hiſpaniæ Conciliis legi jubet univerſalis Concilii, id eſt, Toletani IV. Decretum, quô Principum ſaluti conſultum eſt. *VIII.* Poteſtatem indulgentiæ his, qui in Leges iſtas peccaverint; concedendæ, Principi reſervat. Tandem Patres gloriam & laudem Deo, Regi gratias agunt, eique fauſta omnia adprecantur.

ARTICULUS VI.

De Concilio Toletano VI.

ANno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo ſeptimo, ante diem quintum Januarii, quinquaginta ampliùs Epiſcopi, ex totâ ditione Gotthorum à Rege convocati Toletum convenerunt, celebraturi Synodum. In quâ præmiſsâ Fidei Profeſſione, pro more Conciliorum, ſeptemdecim Canones promulgati ſunt.

Summa Canonum.

1. 14. 15. 16. 17. & 18. præcedentis Concilii Decreta de novis Litaniis, & de reverentiâ ac ſalute Principum renovata ſunt & confirmata.

Item

Sacramentum à Rege Hiſpaniæ præſtandum; ut neminem in Regno ſuo degere permittat, qui non ſit Catholicus.

Item rata habita ſunt quæcumque in Synodo Toletana IV. de Judæis ſancita erant, additúmque, ut Rex legionis ſuffragiis electus, non ante ſolium conſcenderet, quàm inter reliquas conditiones ſacramento pollicitus fuiſſet, non paſſurum ſe Catholicam Fidem violari, nec degere in Regno ſuo aliquem qui non ſit Catholicus. Quod à *Cinthila* Religioſiſſimo Principe Lege ſancitum gratulati ſunt Patres, utque bonum ab eo cœptum perſeveraret, Succeſſores ad ejuſdem Legis obſervantiam ſacramento adſtringi voluerunt, latô in prævaricatores anathemate. Canon ille, quoniam ſacramentum ſpectat à Regibus præſtandum, accedente Regis auctoritate, & Procerum conſenſu conditus eſt; ut ibidem legitur. *Canon IV.* Simoniacos ab Ordinibus, & ſacris Miniſteriis amovet. *V.* Jubet, ut qui res Eccleſiæ ſub precariæ nómine, ab Epiſcopis obtinent, eâ de re profeſſionem ſcriptô tradant, ne damnum Eccleſiæ inferatur. Decreti condendi ratio fuit, *Quòd proprietati originis obſiſtat longinquitas temporis. VI.* Monachos & Sanctimoniales à religioſo propoſito deficientes, inflictô anathemate compelli mandat ad officium, & in Monaſteria revocari. *VII.* Deſertores Pœnitentiæ, ab Epiſcopis comprehenſos, rurſus ejus Legibus in Monaſteriis vel invitos ſubdi mandat. *VIII.* Pœnitentibus, quorum junior eſt ætas, ob incontinentiæ periculum, indulget ut connubio antea initô utantur. *IX.* & *X.* De libertis Eccleſiæ ſtatuta in prioribus Conciliis confirmant. *XI.* Ante damnari vetat quolibet crimine accuſatum, quàm quæſitum fuerit an ſit ab accuſatore legitimô delatus. Excipitur crimen Majeſtatis. *XII.* Confugium ad hoſtes in damnum Patriæ, excommunicatione & diuturnâ Pœnitentiâ plectendum ſtatuit. Quòd ſi criminis hujuſmodi reus ad ſacrum aſylum confugerit, ad interceſſionem Sacerdotum, & ob loci reverentiam, Regis juſtitia pietate temperetur. Proceribus honorem à Junioribus, ſive inferioribus exhibendum; his à Senioribus dilectionem & patrocinium impendi jubet Canon XIII. *Selva* Narbonenſis Metropolitanus, *Julianus* Bracarenſis, *Eugenius* Toletanus, *Honoratus* Hiſpalenſis, *Sancti Iſidori* Succeſſor, *Protaſius* Valentinus, *Braulius* Cæſarauguſtanus, qui propter ingenii eruditioniſque laudem, Concilii Actiones rexiſſe fertur, & Decreta ſcripſiſſe, inter hujus Synodi Patres eminebant.

ARTICULUS VII.

De Concilio Toletano VII.

ANno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo ſeptimo, *Chindaſuinthus* Regni ſui ſextum jam annum agens, Epiſcopos ex totâ ditione Toletum convocavit, de iis quæ ad Religionem & Rempublicam pertinebant, maturô conſiliô deliberaturos. Adfuerunt ſtatâ die vigeſimâ octavâ Octobris triginta Epiſcopi. Sex Canones editi ſunt. *Primus* conjurantes in Regis aut patriæ perniciem anathemate perpetuo damnat, quô niſi in extremo vitæ ſpiritu ſolvi non poſſint; quam tamen pœnam ad Regis arbitrium edicit temperandam, ſive contrahendam. II. Statuit ut Sacerdote infirmitate correptô dum Sacrum celebrat, alter cœptum compleat Sacrificium. III. Ex Valentini Concilii inſtituto, Epiſcopo cuivis animam agenti mandat è vicinis Epiſcopis aliquem ad id vocatum adeſſe, defunctíque funus præſentem curare: qui vocatus venire neglexerit, anathematis ignominiâ notatus anni ſpatiô è gradu atque dignitate dejicitor. IV. Exactionibus Epiſcoporum Provinciæ Galliciæ modum ponit, ne ampliùs quàm duos ſolidos, id eſt,

Summa Canonum.

duos nummos argenteos monetæ Gallicæ, à ſingulis Diœceſeos ſuæ Parochiis annuatim exigant, ſecundùm Synodi Bracarenſis Decretum. In Viſitationibus verò numerum quinque equorum ne excedunto, ne cuiquam ſint oneri. V. Monachos vagos, vel etiam recluſos, quos ad Vitam Monaſticam ſola ignavia compulit, quique & ignorantiâ, & pravis moribus, ſunt Eccleſiæ dedecori ac ſcandalo, Monaſteriis deputari jubet, ubi Sancti Ordinis meditantes doctrinam, primùm poſſint diſcere quæ ſunt à Patribus inſtituta, ut poſt valeant docere, quæ ſunt ſanctâ meditatione percepta. VI. Statuit, ut pro reverentiâ Principis, ac Regiæ Civitatis honore, necnon pro Metropolitani ſolatio, vicini Toleto Epiſcopi, cùm ab Archiepiſcopo Toletano moniti fuerint, ad eam Urbem accedant, & ſingulis quique menſibus ibi commorentur. Excipiuntur meſſis & vindemiarum tempora. Tandem Patres *Cindaſuintho* Regi benè precati, Conventum ſolverunt. Decretis ſubſcripſere *Orontius* Emeritenſis Metropolitanus, *Antonius* Hiſpalenſis, *Eugenius* Toletanus, *Protaſius* Tarraconenſis: & poſt hos Epiſcopi alii antiquitatis ordine. Tum abſentium Epiſcoporum Vicarii, qui & ipſi non conſentientes tantùm, ſed & *definientes* ſubſcripſerunt, novô exemplo, neque à Tridentini Concilii Patribus noſtrâ ætate uſurpato, ut notat *Mariana*.

Vicini Toleto Epiſcopi, ab Archiepiſcopo Regiæ tunc Urbis moniti, ad eam accedere debebant, & per menſem ibi morari.

ARTICULUS VIII.

De Concilio Cabilonenſi. *

* Cabilo; Chalon ſur Saone, Urbs Galliæ Celticæ, Epiſcop. ſub Archiepiſcopatu Lugdunenſi.

ANno circiter ſexcenteſimo quinquageſimo, Synodus à Clodoveo II. ex illius ditionibus Cabilonum convocata, *Canderico* Lugdunenſi Archiepiſcopo Præſide celebrata eſt, in Baſilica *S. Vincentii*, VIII. Kalendas Novembres. Quod de Canonibus fuerat prætermiſſum, vel per negligentiam, aut ignorantiam vitiatum, XX. Canonibus emendatum eſt.

Primus Canon ſtatuit ut Fides Nicæna, prout à SS. Patribus expoſita eſt, & in Concilio Calchedonenſi firmata, ab omnibus, & in omnibus conſervetur. *Secundus*, ut ab omnibus intemerata ſerventur Canonum ſtatuta. *Tertius*, Clericos extraneis fœminis familiares è gradu dejicit. *Quartus* duos in unâ civitate Epiſcopos eſſe vetat. *Quintus* ſæculares viros à regimine Parochiarum, & rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratione omnino removet. *Sextus*, Necatorem pauperum haberi decernit, qui res Eccleſiaſticas ante audientiam invaſerit. *Septimus*, bona defuncti Presbyteri, vel Abbatis, ab Epiſcopo, vel Archidiacono intacta manere jubet. *Octavus*, Pœnitentiam à Sacerdotibus, iis qui peccata apud ipſos confeſſi fuerint, indici approbat. *Nonus*, prohibet ne mancipia Chriſtiana extra Regni fines vendantur, ne vel captiva fiant, vel Judæis mancipentur. *Decimus*, Epiſcopos à Comprovincialibus, Clero, & civibus eligi mandat: alioqui electio irrita eſto. *Undecimus*, Judices publicos per Parochias & Monaſteria, Epiſcoporum more diſcurrentes, & Monachis, vel Clericis moleſtos coërcet, & niſi ab Archipresbytero, vel Abbate invitatos, aliquid præſumere vetat; alioqui ab omnium communione Sacerdotum ſequeſtrantor. *Duodecimus* prohibet duo Abbates eidem Monaſterio ne præficiantur; ſi autem Abbas Succeſſorem elegerit, Succeſſor deſignatus de Monaſterii facultatibus adminiſtrandis ne ſe immiſceat. *Decimus-tertius* cavet ne quis alienum Clericum, abſque proprii Epiſcopi licentiâ retineat, vel ordinet. *Decimus quartus* Clericos in Oratoriis, quæ Magnates in villis ſuis fundaverant, Sacra facientes, vel miniſtrantes, Epiſcopo in omnibus ſubeſſe jubet, ac ab Archidiacono coërceri.

Summa Canonum.

Capellani Magnatum in omnibus Epiſcopo ſubditi.

coërceri. *Decimus-quintus*, prohibet ne Abbates, Monachi, vel Agentes Monaſteriorum, ſæculari penitus utantur patrocinio, & Principem ſine ſui licentiâ Epiſcopi adeant: qui ſecùs fecerint, excommunicantor. *Decimus-ſextus* ſimoniacè ordinatos exauctorari mandat. *Decimus-ſeptimus* ſæculares, qui in Eccleſia, vel in ipſius atrio ſimultates excitare, arma trahere, ad aliquem interficiendum, aut vulnerandum inſurgere, aut ſcandalum quodvis perpetrare auſi fuerint, decernit excommunicatione plectendos. *Decimus-octavus* veteres Canones renovans, ruralia opera diebus Dominicis prohibet. *Decimus-nonus* B fœmineos choros, turpia interdum & obſcœna cantantes in Baſilicarum Dedicatione; aut feſtivitatibus Martyrum, arceri mandat ab Eccleſiarum ſeptis, porticibus, & atriis: ſi ſe emendare noluerint, excommunicatione feriuntor. *Agapium* & *Bobonem* Dinienſes Epiſcopos, qui contra Canones in multis peccaverant, deponit. An alter alterius creatus fuerit Coadjutor; an paribus uterque ſuffragiis factus Epiſcopus, & quia nec unus priorem, nec alius parem vellet, tumultus excitaverint; an aliâ ratione deliquerint, incertum.

Epiſcopi in Synodo depoſiti, vel ſuſpenſi.

Theodoſium tandem Arelatenſem Epiſcopum ſuſpenderunt Patres ad proximam uſque Synodum. C Publicam ille profeſſus fuerat Pœnitentiam; quam ob cauſam irregularis factus erat, ſecundùm Canones. Miſſa ad eum Suſpenſionis ſententia, ſolutô jam Conventu, ut probat inſcriptio: *Domino ſemper peculiari ſuo Theodoſio, Cœtus Epiſcoporum, qui nuper eſt Cabilono urbe, cum Chriſti gratia, adunatus.*

Ex Epiſcopis qui concilio ſubſcripſerunt, inſignes ſanctitate fuere *Audoënus* Rothomagenſis Archiepiſcopus, *Donatus* Veſontienſis, *Gratus* Cabilonenſis, *Eligius* Noviomenſis, qui ſacris honoribus coluntur.

ARTICULUS IX.

De Concilio Toletano VIII.

D ANno ſalutis ſexcenteſimo quinquageſimo-tertio, Concilium à *Receſuintho* Rege Toletum convocatum eſt, inter ejus urbis Concilia octavum. Epiſcopi duo & quinquaginta adfuere, ſtatâ die 16. Decembris. Eô die Rex ad Patres ingreſſus, Codicillum obtulit, in quo Fidei Catholicæ de ſcripto concepta Profeſſio continebatur. Edita pariter eſt Profeſſio fidei à Patribus. Undecim editi Canones.

Summa Canonum.

Primò juramenta & vota illicita, irrita fore ſancitum eſt. E 2. Simoniam in ſacris Ordinationibus damnat, hujuſque reos criminis deponendos, & communione privandos edicit. 3. 4. & 5. De Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum continentiâ ſtatuunt.

Majorum Clericorum continentia.

6. Eos, qui ſe invitos ordinatos fuiſſe cauſabantur, & ideo ad priſtina conjugia redire volebant, ut apoſtatas communione privandos, & in Monaſteria detrudendos ad Pœnitentiam perpetuam decernit, ſi id tentaverint: ipſorumque inanem eſſe excuſationem docet exemplo ductô à Baptiſmate, quod licet non ſolùm nolentibus, verùmetiam neſcientibus parvulis conferatur, à nullô penitus profanari permittitur. 7. Ordinari vetat, niſi quem morum innocentia, & litte- F rarum ſplendor reddunt illuſtrem. 8. Illos qui Quadrageſimalem abſtinentiam violaverint, à Paſchali Communione removeri jubet, & anno ſolidô ab eſu carnium in pœnam abſtinere. Illos verò, quos aut ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non ante cibis prohibitis uti, quàm à Sacerdote licentiam accipiant.

Pœna violantiũ Quadrageſimalem abſtinentiam.

9. De Regis electione ſtatuit, vel in urbe Regia, vel in loco ubi Princeps obierit, faciendam, à Pontificibus & Majoribus Palatii, non conſpiratione paucorum, aut ruſticarum plebium ſeditioſo tumultu. Electos jurare A Catholicæ Fidei defenſionem ab omni Judæorum & Hæreticorum injuriâ: Exactiones aut vectigalia nova non impoſituros ſubditis. Hujus Decreti violatores, ſive Clerici, ſive Laici, non ſolùm Communione, verùmetiam ſui Ordinis dignitate privantor. *Decimus* Synodorum Decreta executioni mandari jubet; qui ea violaverit, communionis & honoris ſui amiſſione multator. In Synodis verò, ſi pauciores per neſcientiam vel contentionem fortè diſſentiant, aut commoniti plurimorum ſententiæ cedunto: aut annuæ excommunicationis ſententiâ feriuntor. *Undecimus*, Concilii Toletani IV. Decreta B circa Judæos obſervari mandat. Denique Patres Deo gratias agunt, Regi gratulantur, & Legem ab eo latam pro coërcenda Principum cupiditate approbant: ut ſcilicet bona ab ipſis parta, ex quo ad Regnum pervenere, *Maneant in ipſorum poteſtate, non habenda parentali ſucceſſione, ſed poſſidenda Regali congreſſione; ita ut juſte ſibi debita quiſque percipiat: & de reliquis ad remedia ſubjectorum, quæcumque elegeris, Principis voluntas, exerceat.*] Oronnus Emeritenſis, Antonius Hiſpalenſis, Eugenius Toletanus, Potamius Bracarenſis, Metropolitani, primas in eo Conventu partes occuparunt: Secundùm hos Præſules alii, atque C etiam Abbates, novô exemplô, in quibus Ildefonſus numeratur: Præterea Proceres, tum Duces, tum Comites, quorum certè curæ Reipublicæ pars aliqua permiſſa erat. Nec mirum: hæc enim Toletana Concilia veluti Regni Comitia erant, ubi non tantùm de Religione, ſed etiam de Republica, communi omnium conſenſu diſceptabatur.

ARTICULUS X.

De Concilio Toletano IX.

D ANno ſexcenteſimo quinquageſimo quinto, Nonum Concilium Toletanum *Receſuinthi* Regis diligentiâ habitum eſt, Kalendis Novembris. Sexdecim adfuerunt Epiſcopi. In his *Eugenius* Toletanus, cùm alii abeſſent Metropolitani, principem locum obtinuit. Septemdecim Canones editi ſunt.

Summa Canonum.

Primus cavet ne Sacerdotes & Miniſtri, aliquid ex rebus Eccleſiæ ſibi vendicent, aut ex bonis Parochialium Eccleſiarum decerpant aliquid Eccleſiæ Principali uniendum. Ne id fiat invigilare permittit Fundatorum filios, nepotes, & propinquos, & ad Epiſcopum, vel Judicem publicum querimonias eâ de E re ſuas deferre; vel ad Metropolitanum, ſi fraudis hujus fortè reus ſit Epiſcopus; aut ad Regem, ſi reus ſit Metropolitanus. Qui contra hoc Decretum deliquerint, & malè rapta reſtituunto, & excommunicationis annuæ Sententiam ſubeunto.

Jus Patronatus.

Secundus Canon ſtatuit ut fundatores Eccleſiarum, quandiu vixerint, Rectores idoneos earum nominent, ac offerant Epiſcopis ordinandos. Si quos invitis Fundatoribus, Epiſcopus inſtituerit, inſtitutio irrita eſto. *Tertius* jubet, ut cùm Sacerdos, vel Miniſter, de rebus Eccleſiæ ſuæ alicui ſub præſtationis obtentu aliquid conceſſerit, cauſam præſtiti confectô Inſtrumentô exponat. F *Quartus* Sacerdotes, vel rerum Eccleſiaſticarum Adminiſtratores quoſcumque, quibus nullus, vel exiguus erat rei familiaris cenſus, ſi quid adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, Eccleſiæ aſſeri jubet confectis Inſtrumentis. Qui verò fuerint patrimoniô divites, eorum bona poſt Ordinationem quæſita, inter Eccleſiam & conſanguineos, etiamſi inteſtati obeant, dividuntur. *Canon V.* permittit Epiſcopo, qui in Diœceſi ſuâ Monaſterium extruere voluerit, ut illi ad dotem conferat quinquageſimam partem bonorum Eccleſiæ cui præſidet, ut hâc temperamenti æquitate ſervatâ, & cui tribuit, competens ſubſidium conferat; & cui tollit, gra-

via

via damna non infligat. *Sextus* permittit Epiſcopo, ut tertiam rerum Eccleſiaſticarum partem ſibi debitam, aut ipſi Eccleſiæ a quâ illam accipit, aut alteri, cui voluerit, Eccleſiæ conferat. *Septimus*, Epiſcopi morientis hæredes adire vetat hæreditatem, inconſultô ejus Succeſſore, vel Metropolitano: & Presbyteri, vel Diaconi hæredes, rem ejus adire inconſultô Epiſcopo. *Octavus*, In Scripturis à Sacerdotibus vel Miniſtris de rebus Eccleſiæ factis contra Patrum ſanctiones, annorum numerum, niſi ab eorum obitu non cenſeri decernit: ita ut ad tricennium, quô elapſo, præſcriptionis jus obtendi poteſt, non pertineat ejus vitæ tempus, qui contractum iniquum iniit. *Nonus* vetat, ne Epiſcopus, qui ad Coëpiſcopum ſepulturæ mandandum acceſſerit, factâ deſcriptione theſauri Eccleſiæ, & bonorum quæ in Epiſcopali domo relicta ſunt, ampliùs accipiat pro honorario vel expenſis itineris, quàm libram auri, ſi Eccleſia ſit dives; vel dimidiam, ſi modici fuerit censûs. *Decimus* Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos incontinentes, canonicis pœnis ſubdit: filios verò ab iis genitos arcet ab hæreditate parentum, & perpetuæ Eccleſiæ addicit ſervituti. *Undecimus* & ſequentes uſque ad decimum-ſextum, leges ſunt Eccleſiæ libertatis poſitæ. *Poſtremus*, Judæos baptiſmo initiatos, præcipua Eccleſiæ Feſta in civitatibus publicíſque conventibus celebrare jubet, ut eorum fides & converſatio Epiſcopo innoteſcant.

ARTICULUS XI.

De Concilio Toletano X.

ANno ſequenti, Præſules viginti*, *Receſuintho* Rege pariter vocante, Toletum convenerunt, alteram Synodum celebraturi. Septem in eâ conditi Canones. *Primo* Feſtum Annunnationis B. Virginis, quotannis ad octavum Kal. Aprilis celebrari ſolitum: quoniam is dies Quadrageſimæ celebritate, & Chriſti mortis commemoranda occupatus erat, in diem decimum octavum Decembris transferri ſancitum eſt. *Secundo* cautum ut Clerici, vel Monachi, qui generale Sacramentum pro ſalute Regis præſtitum violaſſent, gradu & honore exuerentur, ſervatâ Regi poteſtate pœnam Canonicam moderandi. *Tertio* prohibitum, ne Epiſcopi propinquis ſuis, aut aliquo ſibi favore devinctis, Parochiarum, vel Monaſteriorum Præfecturas committant, (quod de Laïcis intelligendum.) Alioqui collatio irrita eſto, & Collator annuâ excommunicatione feritor. *Quartô & quintô* Viduis, & Virginibus Religionem profeſſis, jubet pallio, ſeu velamine purpurei vel nigri coloris capita contegere, & Profeſſionem ſuam ſubſcriptione propriâ roborare. Voti prævaricatrices excommunicatione & ærumnoſa arduæ Pœnitentiæ plectuntor. *Sextô* ſtatutum, ut pueri à parentibus Religioſæ Vitæ per Tonſuram aut veſtem Monaſticam devoti, jugo ſanctæ obſervantiæ ſemper addicti manere cogantur. Parentes ad decimum uſque duntaxat ætatis annum filios Religioſæ Vitæ devovendi licentiam habento. *Septimô* vetitum ne Chriſtiani Judæis vendantur. In hâc prætereà Synodo, *Potamius* Bracarenſis Epiſcopus, quòd libidinis lapſu ſe contaminaſſet, gradu motus eſt, Epiſcopi tantùm nomine ſervatô. Id temperamenti adhibitum pœnæ Canonicæ, quòd ipſe libello ſupplici Patribus oblatô, culpam ultrò confeſſus eſſet, ſeque novem menſium ſpatiô cultûs victûſque aſperitate maceraſſet, divinæ miſericordiæ impetrandæ ſtudiô. Ejus in locum ſuffectus eſt *Fructuoſus*, ex Complutenſi Abbate Dumienſis Epiſcopus pridem factus: qui & Concilii Actis, poſt *Eugenium* Toletanum, & *Fugitivum* Hiſpalenſem, tertius ipſe, atque inter Metropolitanos poſtremus ſubſcripſit.

Summa Canonum.

Annuntiatio Deiparæ Virginis olim menſe Decembri celebrata in Hiſpania.

Pueri Monaſticæ Vitæ à parentibus devoti, ſacrum jugum excutere non poterant.

Potamii Epiſcopi depoſitio.

Aliud à Concilio Decretum editum eſt, cujus occaſio fuit exorta de *Martini* Dumienſis olim Epiſcopi teſtamento controverſia. Hujus executio teſtamenti Suevorum Regibus à *Martino* ipſo commendata erat: in quorum jura Gothorum Reges ſucceſſerant. *Wamba* Palatinus, Regis permiſſu, quid ſtatuendum in eâ re foret, Patres conſuluit. Illi totius controverſiæ arbitrium penès *Fructuoſum*, quem novô honore auxerant, eſſe voluerunt. Sacris honoribus apud Bracarenſes, Eborenſes, Compoſtellanos, ob eximiam ſanctitatem *Fructuoſus* colitur, feſto dicato ad diem decimam ſextam Kal. Maii.

ARTICULUS XII.

De Concilio Emeritenſi. *

ANno ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto, duodecim Luſitaniæ Epiſcopi Emeritam * convenientes, viginti duobus Decretis Diſciplinam Eccleſiaſticam ſanxerunt, præmiſſa Fidei Profeſſione. *Primum* ſpectat Officii Veſpertini ordinem. *Alterum* preces pro Regis & exercitus ſalute, belli tempore ſtatuit offerendas. *Tertium*, decernit ut Metropolitanus coram Comprovincialibus Epiſcopis, & quilibet eorum coram Metropolitano placitum faciant ſive juſjurandum emittant, de vitâ caſtè, ſobriè, rectéque inſtituendâ.

* Emerita; vulgò *Merida*, ad Anam fluvium, in Extremadura.

Summa Canonum.

Canon quartus Epiſcopos ad Synodum voluntate Metropolitani, & Regia juſſione congregatam, convenire mandat: qui infirmitate, vel mandatis Principis detenti, adeſſe non potuerint, abſentiam ſuam apud Metropolitanum excuſare; & mittere Archipresbyterum, vel Presbyterum, qui præſentiam ſuppleat ſuam, non verò Diaconum. *Quintus* Epiſcopum qui à Metropolitano ſuo vocatus ad feſta Nativitatis Domini, vel Paſchatis, cum eô celebranda, venire noluerit, excommunicatione decernit feriendum, niſi eum infirmitas, aut nimia aëris intemperies excuſent. *Sextus*, Concilia quotannis celebrari ſtatuit in locis à Rege deſignandis. Epiſcopum, qui Synodo non adfuerit, ſuſpendit ad proximam uſque Synodum, & in loco quem Metropolitanus, aliique Epiſcopi deſignaverint, Pœnitentiam agere jubet, ejúſque Eccleſiam, & bona ad eam pertinentia, alteri interim adminiſtranda committi. *Septimo* compoſita eſt controverſia inter quoſdam Epiſcopos mota ob certas Parochias: & decretum, ut in his etiam tricennalis poſſeſſio præſcriberet. *Octavo* prohibitum, ne pro Chriſmate, aut Baptiſmatis adminiſtratione aliquid exigatur. *Nono* ſancitum, ut quilibet Epiſcopus in Cathedrali ſuâ habeat Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium. Qui ſi obſervantiæ Epiſcopo debitæ defuerint, excommunicantor. *Decimo* emendati Presbyteri & Abbates, qui à decedente Epiſcopo Eccleſiarum ſuarum obtinentes immunitatem, ejus Succeſſori reverentiam & juſtam obedientiam negabant: eum Eccleſias ſuas, juxtà præſcripta Canonum, viſitantem ſuſcipere juſſi, & neceſſaria illi præparare. Presbyteris & Diaconis vetitum, ſine Epiſcopi ſui licentiâ, ſæculares cauſis agere. Qui ſecùs fecerint, excommunicatione plectuntor. *Undecimus* permittit Epiſcopis, ut Clericos ex Parochiis ad Cathedralem ſuam transferant. Sic verò tranſlati, quamvis aliquo ſtipendio ab Antiſtite donentur; ab Eccleſiis in quibus antea miniſtrabant, & à rebus earum extranei ne ſunto; ſed Presbyterum nominent ab Epiſcopo in iis Parochiis eorum locô inſtituendum, cui victum & veſtitum procurent. Hæc Primitivorum videtur Curatorum origo. *Duodecimus*, quòd Epiſcopi proficientibus in ſacro Miniſterio Clericis aliquid dè rebus Eccleſiæ largiantur, approbat. *Decimus-tertius* Oblationes ita dividi ſtatuit, ut pars una cedat

Concilia Provincialia quotannis celebranda

Curatorum primitivorum origo.

Epiſcopo; altera Preſbyteris & Diaconis diſtribuatur; tertia inter Subdiaconos & inferiores Clericos à Primiclero dividatur. *Decimus-quartus* vetat ne Epiſcopi, vel Preſbyteri, ſervos reos criminum, quæ publicæ Leges puniunt, mutilatione membrorum multent; ſed ſi in aliquâ hujuſmodi culpâ deprebenduntur, Judici ſæculari traduntor. Epiſcopus verò pœnam moderandi poteſtatem habeto. *Decimus-quintus*, tertiam oblationum partem, quam ſecundùm antiquum morem ex ſingulis Parochiis Epiſcopus percipiebat, in reſtaurationem templorum jubet impendi. *Decimus ſextus*, eos qui defunctis Epiſcopis detrahunt, cujuſcunque ſint Ordinis, vel pœnitentiâ, vel excommunicatione ſtatuit caſtigari. *Decimus-ſeptimus*, Curatis, ſecundùm facultates Parochiarum ſuarum, Clericos adlegere jubet, quos inſtituant, & quibus cùm ad Officium ſanctum dignè peragendum, tum ad obſequia domeſtica utantur. *Decimus-octavus* ſtatuit ut Preſbyter, cui plures Parochiæ regendæ commiſſæ ſunt, quòd ſingulæ uni alendo Preſbytero non ſufficiant, ſingulis Dominicis Miſſas celebret, & eorum qui Eccleſias illas fundarunt, vel dotarunt, nomina recitet ad Altare. *Decimus-nonus* de libertis eſt ab Epiſcopo factis, & quid circa eos obſervandum ſit, præſcribit. *Vigeſimus* donationes ab Epiſcopo factas amicis ſuis, ſervis, aut libertis, ratas eſſe jubet, ſi multò plura ex rebus propriis contulerit Eccleſiæ. *Vigeſimus-primus* horum Canonum violatores & contemptores ſancit excommunicatione plectendos. Poſt hæc Patres laudibus Deo peractis, & *Receſuintho* Regi proſpera omnia precari, ſubſcriptis Canonibus, Conventum ſolverunt.

ARTICULUS XIV.

De Concilio Auguſtodunenſi.

* *Auguſtodunum, vulgò Autun, in Burgundia, Sedes Epiſcop. ſub Archiepiſcop. Lugdunenſi.*

Monaſtica Diſciplina ſancitur.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo, Synodus Auguſtoduni * habita eſt, agente *S. Leodegario* hujus urbis Epiſcopo. In eâ nonnulli editi Canones, quibus Monaſtica Diſciplina ſancita eſt, vetitùmque ne Monachi peculium habeant, ne compatres fiant; ne in civitatibus vagentur; ne cum extraneis mulieribus familiares ſint; ne in Monaſteria fœminas ingredi patiantur; ne quis Monachum alienum abſque licentiâ Abbatis retineat. Juſſum præterea, ut Monachi vagi ad cellam revocentur, juxta merita coërcendi. Ut quicquid Canonicus ordo, & S. Benedicti Regula docet, obſervari curent Abbates; *Quia ſi regularis vigeat obſervantia, & numerus Monachorum, Deo propitio, augebitur, & Mundus omnis per eorum orationes omnibus carebit contagiis.* Ut Monachi in commune laborent: ut denique hoſpitalitatem exerceant. Qui hos Canones violaverint, Abbates anno uno, Præpoſiti annos duos à Communione ſuſpenduntor; Monachi annos tres à communione arcentor, aut fuſtibus verberantor.

ARTICULUS XV.

In Anglia.

De Concilio Herudfordiæ.

Summa Canonum.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo tertio, Lotharii Cantii Regis anno 1. Concilium Herudfordiæ celebratum eſt, præſide *Theodoro* Cantuarienſi, quò decem præcipuè Capita ſancita ſunt. *Primum* de Paſchate eadem die ab omnibus celebrando, ſcilicet Dominica proximè ſequente Lunam XIV. Primi Menſis. *Secundum* de Diœceſeon finibus, vetitùmque eſt ne Epiſcopus alterius Parochiam invadat. *Tertium* de Monaſteriis, ne ipſis moleſti ſint Epiſcopi, & res eorum uſurpent. *Quartum* de Monachorum ſtabilitate, quibus prohibitum, ne à Monaſterio in quo converſi ſunt, in aliud migrent ſine licentiâ Abbatis. *Quintum* de reſidentia Clericorum, quibus extra Diœceſim, abſque licentiâ Epiſcopi, migrare vetitum. *Sextum* Epiſcopos & Clericos peregrinos Officio Sacerdotali fungi prohibet abſque licentia Epiſcopi, cujus in Diœceſi verſantur. *Septimum* bis quotannis Synodos congregari jubet. *Octavum* Epiſcopos ordinem inter ſe ſervare ſecundùm tempus conſecrationis ſtatuit. *Nonum* plures in Anglia Epiſcopos conſecrari mandat creſcente numero Fidelium. *Decimum* eſt de conjugio, quod legitimum eſſe jubet, inceſtáſque nuptias damnat: Uxorem dimitti niſi causâ fornicationis; & eâ dimiſsâ, alteram ducere, ſecundùm Evangelium, prohibet. De hoc Concilio legatur Venerabilis Beda *Lib. IV. Hiſtoria Eccleſiaſtica Anglorum, cap. V.*

Epiſcopi ordinem inter ſe ſervare debent ſecundùm tempus conſecrationis.

ARTICULUS XVI.

De Concilio Toletano XI.

ANno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo quinto, *Wamba* Regis anno quarto, ad ſeptimum Idus Novembris, ſeptemdecim Epiſcopi, ex Carthaginenſi ferme Provincia, & ſeptem præterea Abbates, Toletum convenerunt, Synodum celebraturi. In eo Conventu, ſecundùm Deo & Regi gratias actas ob inſtauratum morem veterem Concilia celebrandi, qui decem & octo annorum ſpatiô intermiſſus erat, Canones quindecim ſunt editi. *Primò* Epiſcopi, qui Concilium tumultu, contumeliis, aut riſu immodeſto perturbaverint, cum ignominia è ſacro Cœtu ejiciuntur, & tridui excommunicatione plectuntur. *Secundus* Epiſcopos lectioni & prædicationi incumbere jubet, ac invigilare ut Clerici, & Chriſtianæ plebes divinæ legis traditionibus imbuantur. *Tertius* ſingulas Eccleſias in Ordine & ritu divini Officii Metropolitanam Sedem ſequi mandat, ut quæ unicuique Sacerdotalis mater eſt dignitatis, ſit & Eccleſiaſticæ magiſtra rationis. Ab hac regula ne Monaſteria quidem excepta, quoad Officia publica. *Quartus* de Sacerdotum diſcordiis odiiſque ſanandis agit. Horum oblationes, juxta Canonem Concilii Carthaginenſis IV. nullo modo recipiendas edicit. Eos ad altare accedere vetat, & ſanctæ Communionis gratiam recipere, donec reconcilientur; & geminatô tempore per pœnitentiam compenſare jubet, quod diſcordiæ ſervierunt. Si unus, aliô contemnente, ad caritatem redierit, ac ſatisfecerit, ut pacificus intra Eccleſiam recipitor. *Quintus* inſolentiam & furorem Sacerdotum compeſcit, qui ante judicium, res alienas pervadebant, aut vim alicui inferebant; congruis pœnis caſtigandos edicit, atque ex bonis propriis, ſi quæ habeant, illata damna reſarcire. Juſtum eſſe negat, pro pravis actibus Sacerdotum, ſatisfactionem ab Eccleſiis exigi: cùm Eccleſia Rectores ſuos ad honeſtatem, non ad litem informet. Nullis vitam Præſulum perturbari debere motibus docet, cùm *Throni Dei* vocentur, & *Arca Juſtitiæ* eſſe debeant. *Sextus* capitalem ferre Sententiam, aut membrorum mutilationes decernere, Sacerdotibus vetat. Qui hanc legem tranſgreſſi fuerint, gradu & honore dejiciuntur in perpetuum, & in morte duntaxat Communione donantur. *Canon ſeptimus* cavet ne Epiſcopi clandeſtinis Judiciis pœnas in ſubditos decernant. Hancque à *S. Leone* olim traditam regulam commendat: *Plus erga corrigendos agere debet benevolentia, quam ſeveritas, plus cohortatio, quàm commotio: plus caritas, quam poteſtas.*

Summa Canonum.

In odio & diſſidiis pertinaces, à com. excluduntur.

Præſulum vita nullis motibus perturbari debet.

Epiſcopalis manſuetudo.

Octavus excommunicatione plectit Sacerdotes exigentes pecuniam pro Baptiſmo, Chriſmatione, aut Ordinationibus. Epiſcopus qui crimen iſtud in ſubditis non emendaverit, duobus menſibus abſtinetor;

Simonia ...

abſtinetor: Preſbyter qui illud commiſerit, tribus menſibus; Diaconus quatuor; Subdiaconus & inferiores Clerici tam indigno commercio ſervientes, & verberibus, & excommunicatione plectuntor. *Nonus*. Epiſcopos ante Ordinationem jurejurando aſſerere jubet, ſe pro ſacri honoris conſecutione præmium cuiquam nullum dediſſe, daturoſve fore. Simoniacè Ordinatos biennii excommunicatione, Pœnitentiâ, & exiliò multat: Si congruâ Pœnitentiâ ſatisfecerint, communionis, gradus, & miniſterii recuperandi ſpem facit. *Decimus*, Clericos omnes, qui ad ſacros Ordines promoventur, datô ſacramentô polliceri mandat Fidei Catholicæ cuſtodiam, Canonum obſervantiam, & reverentiam erga Præpoſitos. *Undecimus*, Canonem Toletani Concilii Primi confirmat & explicat, quo ſacrilegii damnatur, qui Euchariſtiam à Sacerdote porrectam expuerit. Pœnâ Canonis infirmos non teneri declarat, qui nauſeante ſtomacho inviti Sacramentum evomunt. Excipiuntur & infantes, quibus adhuc in Hiſpaniæ Eccleſiis dabatur Euchariſtia poſt Baptiſmum; & adulti, qui ſui compotes non ſunt. Fidelis, hujus ſacrilegii reus, Communione in perpetuum privator: Infidelis, verberibus, & exiliò plectitor. *Duodecimus*, reconciliationem, ſive abſolutionem, moribundis Pœnitentibus diu non differendam ſtatuit: eorum verò, qui acceptâ Pœnitentiâ, non reconciliati, ſive abſoluti, obeunt, memoriam in Eccleſiis commendandam, & Oblationem pro eorum ſpiritibus ſuſcipiendam. *Decimus-tertius*, energumenos à Sacris Miniſteriis removet. *Decimus-quartus*, decernit Sacerdotibus Sacra facientibus Adjutorem ſemper adeſſe, qui in eorum locum ſuccedat, ſi ſubitâ fuerint ægritudine correpti. *Decimus-quintus*, Concilia Provincialia quotannis in Eccleſia Metropolitana celebrari jubet, tempore quô Metropolitano & Regi viſum fuerit. In hac Synodo Sedium Epiſcopalium diviſionem factam, habet ejus inſcriptio in vulgaris Conciliorum Editionibus; ſed veriſimile non eſt cauſam communem, & quæ ad omnes pertinebat, paucorum judiciô atque ſententiis fuiſſe diſceptatam, & finitam.

ARTICULUS XVII.

De Concilio Bracarenſi IV.

Summa Canonum.

EOdem anno, Bracaræ in Luſitania Concilium celebratum eſt. Novem edita Canones. Plures Sacerdotum abuſus emendati. Vetitum ne abſque Orariis Miſſam celebrarent: Ne Euchariſtiam vinô madidam populis porrigerent: Ne Martyrum reliquias, ut moris erat, è collo ſuſpenſas, in ſellis ipſi ſublimes, ſuccolantibus Diaconis: ſed Diaconi in thecis geſtarent. Ne lac, aut uvas non expreſſas, in divinis Sacrificiis offerrent, ſed Panem tantùm & Calicem vinô & aquâ permixtum. Ne in profanos uſus vaſa ſacra converterent, ſub exauctorationis periculo. Prohibitum item Epiſcopis, ne honorabilia Eccleſiæ membra, ſcilicet Preſbyteros, Abbates, Diaconos, verberibus caſtigarent, niſi graviorum criminum convictos: Qui ſecus fecerint, excommunicatione & exiliô plectuntor. Simoniacos juxta ſententiam Calchedonenſis Concilii puniendos, ſtatutum. In eos tandem animadverſum, qui de propriis commodis ſolliciti, res Eccleſiæ negligebant. Interfuit iſti Synodo *Iſidorus* Aſturicenſis Epiſcopus, humanarum rerum contemptu, & eruditionis opinione eâ ætate cumprimis clarus, ut ejus ingenii Monimenta teſtantur.

ARTICULUS XVIII.

De Concilio Toletano XII.

ANno ſalutis ſexcenteſimo octogeſimo primo, *Ervigio* Regnum malis artibus quæſitum ſtabilire cupienti optimum viſum eſt religionis ſpeciem obtendere. Quamobrem Toletum ex universâ ditione Præſules ad Synodum convocavit. Ad quintum Idus Januarii menſis triginta quinque convenerunt. Duodecim edita Decreta. *Primo* Ervigio Regnum quod arripuerat, Patrum ſententiâ firmatum eſt, qui Gothorum Proceres plebémque, ſacramenti religione, quô *Wamba* adſtricti erant, ſolutos, ipſius *Wamba* abdicatione, declararunt. Cæterùm *Wambam* ab eâ Synodo fuiſſe depoſitum, quod nonnulli affirmarunt, falſiſſimum eſt, ut in Diſſertationibus oſtendo.

Summa Canonum

Secundò ſtatutum eſt ut qui in extremis poſiti, Pœnitentiæ habitum & benedictionem, amiſſo etiam ſenſuum uſu, neſcientes ſuſcepiſſent; quamvis eam non poſtulaſſent, dum erant compotes ſui, ipſam implere cogerentur, nec militare cingulum reſumere ipſis fas eſſet. Ratio quâ hoc nitebatur Decretum, hæc erat, quòd ſicut Baptiſmus à neſcientibus parvulis acceptus, in fide parentum, ipſos nihilominus ad Fidem & Legis Evangelicæ perpetuam obſervantiam adſtringit: Sic æquum eſſet ut qui Pœnitentiam ritu ſolenni, etſi neſcientes, ſuſceperant, eam implere compellerentur, & ſecundùm ejus Leges vivere. An hæc ratio accurata ſit, non expendimus. Satis ſit noſſe, hanc fuiſſe Hiſpanienſium Eccleſiarum diſciplinam. Nihilominus Sacerdotes qui Pœnitentiam non petentibus & ſenſu deſtitutis dederint, excommunicatione per annum plectuntor.

Pœnitentiam pi fieri, & pœnitentium more vivere debebant, quibus ritu ſolemni fuerat impoſita in extremis, etſi neſcientibus.

Singularis hæc Hiſpanienſis Eccleſiæ diſciplina.

Tertius Canon, excommunicatos ob crimen contra Regem, aut Patriam, in Eccleſiaſticam Communionem ſuſcipiendos edicit, cùm in gratiam Regis recepti fuerint. *Canon quartus*, Epiſcopatus à Concilio Toletano XI. cùm in oppido *S. Pimenii*, tum in aliis pagis & vicis, necnon in Æde Prætorienſi *Petri & Pauli*, quæ in Toleti ſuburbiis erat, *Wamba* Regis pio ſanè, ſed imprudenti conſilio inſtitutos, & adversùs Canones, ſuſtulit, Rege etiam levitatis accuſatô. *Quintò* ſancitum eſt, ut cùm plures unâ die Miſſas Sacerdos celebrat, in ſingulis Communionem ſumat. Qui in poſtremô tantùm Sacrificiô Corpus & Sanguinem Chriſti ſumpſerit, anno unô à communione ſuſpenditor. *Canone ſextô*, ordinandi & confirmandi, totâ ditione, Epiſcopos, quos Rex nominaſſet, Archiepiſcopo Toletano jus datum. Eâ prærogativâ, Toletani Primatus in cæteras Eccleſias Hiſpaniæ fundamenta poſita ſunt. *Septimò* durior quædam Lex *Wamba* Regis, *Ervigio* volente, temperatur. *Octavô*, uxorem, exceptâ causâ fornicationis, dimittere vetitum, ſub excommunicationis, & amittendæ etiam Palatinæ Dignitatis periculô. *Nonò*, Leges ab *Ervigio* Rege in Judæos latæ confirmantur. *Decimô*, ſacrorum azylorum ſecuritati conſultum, ſancitúmque, conſentiente & jubente Rege, ut qui ad Eccleſias confugiſſent, iis ad triginta paſſus in toto Eccleſiæ circuitu impunè progredi liceret. Qui ipſis moleſti fuerint, excommunicationis, & ſeveritatis Regiæ Sententiâ feriuntor.

Toletani Primatus poſita fundamenta.

Canon undecimus Idololatriæ reliquias, & ſacrilegas ſuperſtitiones, ab Epiſcopis, & Judicibus, omni ſtudiô eradicari jubet: Ingenuos homines horum criminum reos, perpetuâ excommunicatione & exiliô plecti: Servos verberibus coërceri, & vinctos dominorum cuſtodiæ tradi. *Duodecimus* antiqua Decreta renovat & executioni mandari jubet, quibus ſancitum, Synodos Provinciales quotannis, Kalendis Novembris celebrandas: quibus

Concilia Provincialia quotannis celebranda.

bus ſi quis Antiſtitum defuerit, excommunicationi ſubjacebit.

His Canonibus ſubſcripſerunt *Julianus* Hiſpalenſis, *Julianus* Toletanus, *Liuva* Bracarenſis, *Stephanus* Emeritenſis, Metropolitani. Secundùm hos alii Præſules, Abbates, Epiſcoporum Vicarii; Proceres denique Gothicæ Gentis. Hæc Decreta lege latâ confirmavit *Ervigius*, quæ extat ad calcem Concilii Toletani XII. Legum Regni emendandarum poteſtatem Synodo feceram Religioſus Princeps his verbis: *Nam & hoc generaliter obſecro, ut quicquid in noſtra Gloria Legibus abſurdum, quicquid juſtitiæ videtur eſſe contrarium, unanimitatis veſtra Judicio corrigatur.*

Rex Ervigius Synodo poteſtatem dedit emendandi Leges à ſua Majeſtate conditas.

ARTICULUS XIX.

De Concilio Toletano XIII.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo tertio, *Ervigii* Regis juſſu, Epiſcopi triginta octo, Vicarii Epiſcoporum viginti ſex, Abbates novem, Proceres præterea non pauci, in urbem Regiam convocati, in Æde *Petri* & *Pauli* Prætorienſi Concilium Toletanum XIII. celebrarunt, pridie Idus Novembris. Duodecim eo in Conventu editi Canones. Primò, *Pauli* conjurationis adversùs *Wambam* Regem & Patriarcham conſciis, Regis benignitate, Patrúmque Decreto, venia conceſſa. *Secundò*, Leges quædam latæ & promulgatæ, Regis & Synodi auctoritate, in Palatinorum & Sacerdotum judicio ſervandæ. *Tertiò*, vectigalia Regia, quorum gravitate Provinciales feſſi erant, imminuta, & quæ fiſco debebantur, condonata liberalitate Principis: lata à Patribus excommunicatione in eos qui Sacra Mandata violarent. *Quartò* in Regis gratiam Canon conditus eſt, quô Reginæ *Liubigotona*, atque filiorum, ſi quid humanitus Regi accidiſſet, præſidium continebatur; ne popularis invidiæ flammâ, quod non immeritò metuebatur, *Ervigii* poſteri deflagrarent. Qui vim ipſis intulerint, anathemate feriuntur. *Quintò* Reginas viduas conjuges ducere, vel adulterinâ pollutione contaminare, etiam Regibus Succeſſoribus vetitum. Qui id tentaverint, diris omnibus Chriſtiano ritu devoventur. *Sextò*, quoniam ad Officia Palatina & Magiſtratus homines ignobiles, & liberti, malis artibus irrepebant; & Gothorum nobilitas confuſô cum plebe ſanguine, magnâ ex parte extincta contaminatáque eſſe videbatur, ei malo remedium afferri mandatum eſt. *Septimò* coërciti, qui privatorum jurgiorum moleſtiâ afflicti, altaria nudabant, luminaria extinguebant, ſacra Officia, & ipſam incruenti Sacrificii oblationem intermittebant, vindictæ animô. In illos exauctorationis pœna decreta eſt. *Octavô*, mandatum Epiſcopis, ut à Rege, vel Metropolitano vocati, ſive ad præcipua feſta, Paſchatis ſcilicet, Pentecoſtes, & Nativitatis Dominicæ, unà cum illis celebranda, ſive ad Conſecrationes Antiſtitum, ſive ad neceſſariam Collationem, ſive alias ob cauſas, venirent: qui defuiſſent abſque ratione legitimâ, excommunicatione percuſſi. *Nonò*, confirmata Concilii Toletani Duodecimi Decreta. *Decimò*, Gaudentio Valerienſi Epiſcopo, qui in infirmitate poſitus, Pœnitentiam ſolenni ritu ſuſceperat, crimen mortale nullum confeſſus, permiſſum, ſecundùm Canones, ut Sacra Miniſteria obiret. *Undecimò*, ſuſceptores alienorum Clericorum, & Monachorum fugitivorum, excommunicatione, vel annuâ Pœnitentiâ puniri juſſi. *Duodecimò*, Epiſcopis prohibitum ne Clericos, vel Monachos ad Metropolitanum cauſam contra eos deferentes, excommunicatione feriant, donec judicatum ſit, illane pœnâ digni ſint: alioqui illis, quos li-

Summa Canonum.

Reginis Viduis Gothorum in Hiſpania imperata continentia.

gaverint, abſolutis, in ſe illam noverint retorqueri Sententiam. Secundùm hæc, datis Deo laudibus, & gratiis *Ervigio* Regi peractis, omniumque ſubſcriptione munitis Canonibus, Conventus ſolutus eſt, Decreta Concilii lege latâ confirmavit *Ervigius*. Aliâ Lege, fiſco debita ad primum uſque Regni ſui annum remiſerat, ac tributa temperaverat, ut diximus. Utraque ad calcem iſtius Synodi legitur. Prioris Edicti notanda illa ſententia: *Illud ſemper ante Dei oculos perfecta miſerationis Sacrificium approbatur, quò fit relevatio miſerorum: Ex hoc ſalvatio inducitur terræ, per quod preſſuræ ſubvenitur humana. Judicium eſt quippe ſalutare in populis, quando ſic commiſſa reguntur, ut nec incauta exactio populos gravet, nec indiſcreta remiſſio ſtatum gentis faciat deperire.*

Temperare tributa Rege docet.

ARTICULUS XX.

De Conciliis Toletanis XIV. & XV.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo quarto, Toletanum Concilium decimum quartum habitum eſt, decimo octavo Kalendas Decembris, *Ervigii* Regis curâ, *Leonis II.* Romani Pontificis juſſu & auctoritate: ut Sexti Concilii Generalis, quod nuper Conſtantinopoli habitum erat, Acta, Epiſcoporum Hiſpaniæ aſſenſu rata eſſent. Cùm totius ditionis Antiſtites convenire inſtantis hyemis rigor non permitteret, ſeptemdecim, ac fermè omnes ex Carthaginenſi Provincia congregati; & Vicarii Epiſcoporum decem, in quibus Tarraconenſis, Narbonenſis, Emeritenſis, Bracarenſis, atque Hiſpalenſis, Procuratores erant; Conſtantinopolitani Concilii Acta & Definitionem probarunt, illudque proximè poſt Calchedonenſe ponendum judicarunt. Nondum ſcilicet Quintam Synodum *Juſtiniano* Imperatore habitam ut Oecumenicam admittebant. Monothelitæ igitur in hac Synodo damnati, ſecundùm Synodi Sextæ Judicium, & adversùs Hæreticos ad Romanum Pontificem Apologia miſſa eſt, in quâ Catholicæ Religionis ſumma capita continebantur; *Juliani Toletani* doctiſſimi Præſulis opus. Quod cùm *Benedictus*, Leonis Succeſſor, accepiſſet, nonnulla in eo improbavit; atque in his quod de Sanctiſſima Trinitate diſſerens dixiſſet: *Sapientiam ex Sapientia, voluntatem ex voluntate procedere*: & quòd *Chriſtum Dominum ex tribus ſubſtantiis conſtatum affirmaſſet.*

Sexta Synodus generalis ſuſcepta.

Pro his propoſitionibus Apologeticum edidit *Julianus* in Concilio Toletano XV. Quod ab Epiſcopis ſex & ſexaginta anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo-octavo, Idibus Maii celebratum eſt. Patrum auctoritate probatus *Juliani* Apologeticus, ſancitúmque, Nihil eum videri adversùs Chriſtianam pietatem committere, qui in Deo voluntatem ex voluntate procedere affirmarit: Chriſtúmque Deum ex tribus ſubſtantiis conſtari. Qua de re Rodericus Toletanus Archiepiſcopus lib. III. *De Rebus Hiſpaniæ*, Cap. XIV. ſcribit: *Librum de tribus ſubſtantiis quem dudum Romam miſerat Primas Sanctiſſimus Julianus, & minùs cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixerat reprobandum, ob id quòd Voluntas genuit voluntatem, Sanctus Julianus veridicis teſtimoniis in hoc Concilio ad exactionem præfati Principis per oracula eorum quæ Romam tranſmiſerat, verum eſſe firmavit, & Apologeticum fecit, & Romam miſit per ſuos Legatos Presbyterum, Diaconum & Subdiaconum viros eruditiſſimos, & in omnibus Dei ſervos, & in divinis Scripturis imbutos, cum verſibus etiam acclamatoriis, ſecundùm quòd & olim tranſmiſerat de laude Romani Imperatoris. Quòd Roma dignè & piè recipiens, cunctis legendum indixit, atque Papa acclamando, Laus tua Deus in fines terræ, lectum ſæpius*

Julianus Toletanus Archiepiſcopus Apologeticum edit [illegible] propoſitiones à Romano Pon[illegible] impro[illegible] quæ à [illegible] Toleta[illegible] approbantur.

ſæpius notum fecit, qui & Reſcriptum Domino Juliano per ſupra ſatos Legatos cum gratiarum actione, & cum honore remiſit, & omnia quæcumque ſcripſit, juſta & pia eſſe depromſit. In editis Roderici Libris legitur, *Imperator acclamando, &c.* At in MSS. haberi, *Ac Papa acclamando*, teſtatur Ambroſius Morales lib. XII. Cap. LVIII. Garſias Loaiſa in Notis ad Concilium Toletanum XV. ita hunc locum Roderici legit & profert: *Quod Romanus Pontifex Benedictus dignè & piè recipiens, cunctis legendum indixit, atque acclamando, Laus tua Deus in fines terræ, lectum ſæpius notum fecit, &c.* Verùm loco Benedicti reponendum, *Papa*, ſecundùm Moralis MS. Tunc enim ſedebat Sergius I. cæterùm *Benedictum II. incurioſâ lectione* libri S. Juliani *deceptum* Toletana Synodus XV. ait.

In iſtô præterea Conciliô, rogante Rege *Egica*, qui illud convocaverat, de Sacramenti formâ atque vi diſceptatum eſt, quô *Ervigius*, ejus Deceſſor ante annos aliquot ipſum & Regni Proceres implicarat, adegeratque viduæ Reginæ, & filiorum ejus præſidium incolumitatémque jurare. In quoniam plurima per injuriam Provincialium occupabant, tanquam certò jure poſſeſſa; quærebatur an jurisjurandi religione prohiberentur tum ii qui injuriam pertuliſſent, res ſuas judicio repetere, tum Rex ſecundùm eorum jura & merita pronuntiare: Maximè cùm Regnum adeundo juraſſet, ſe jus populi ſervaturum. Patrum Sententiâ ſtatutum eſt, jurisjurandi ſanctitatem haudquaquàm ſceleri patrocinari, exolvíque potiùs religionem calamitatibus hominum ſublevandis, æquitate ſanciendâ. Proinde jusjurandum non prohibere privatos, quorum bona ab *Ervigii* filiis occupata erant, ipſi repetere, aut Regem *Egicam* conquerentibus jus dicere, tandem *pari affectu populos & cognatos tractare debere, quaſi unius Patris germinisque filios.* Toletano Concilio Decimo-quinto ſubſcripſerunt *Julianus* Toletanus, *Suniefredus* Narbonenſis, *Floreſindus* Hiſpalenſis, *Fauſtinus* Bracarenſis, *Maximus* Emeritenſis, Metropolitani. Secundùm hos alii Epiſcopi, deinde Abbates, Epiſcoporum Vicarii, & Proceres. Concilii Decreta ab *Egica* Rege lege latâ confirmata.

ARTICULUS XXI.

De Concilio Cæſarauguſtano III.

Summa Canonum.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo primo, Synodalis Conventus, *Egica* Regis juſſu, Cæſarauguſtæ habitus eſt. In eo quinque editæ Leges. *Prima*, ut Epiſcopi ſolis diebus Dominicis Eccleſiarum conſecrationes peragerent. *Secunda*, ut Epiſcopi omnes à Metropolitano ſuo tempus inquirerent Paſchalis feſtivitatis. *Tertia*, ne ſæculares in Monaſteriis commorari ſinerentur, vel ut hoſpites intra clauſtra reciperentur, iis exceptis, quos vitâ probabiles & egenos Abbas cognoverit. *Quarta* de libertis Eccleſiæ. *Quinta*, de Reginis viduis, ut defunctô Rege, in Virginum Deo ſacratarum Collegium, veſte mutatâ cooptarentur, ne cujuſquam libidini atque contumeliæ, vel calumniis paterent.

ARTICULUS XXII.

De Concilio Toletano XVI.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo tertio, Concilium Toletanum Sextum decimum celebratum eſt, ſexto Nonas Maii, *Egica* Rege convocante. Epiſcopi unus & ſexaginta adfuere. In eo Conventu, præmiſsâ Fidei Formulâ, decem Canonibus diſciplina ſancita eſt. *Primò*, Lex contra Judæos à Rege edita confirmatur. Qui ſincerô

Summa Canonum.

animô Chriſtianam Religionem profeſſi fuerint, nobilitate, atque vectigalium immunitate, Regis gratiâ, probantibus Patribus, donantur. *Secundò*, Idololatriæ reliquiæ, & ſacrilegæ ſuperſtitiones exſtirpari juſſæ: Magiſtratibus hâc in re operam Eccleſiæ commodare negligentibus, ſuſpenſio ab Officio, & annua Pœnitentia indicta. Qui Judicibus & Sacerdotibus hoc in negotio reſtiterint, Nobiles, tribus auri libris in fiſcum inferendis mulctantor: Plebeii ad ignominiæ notam decalvantor, centenis verberibus flagellantor, medietate bonorum fiſco applicandâ privantor. *Tertiò*, in Sodomitici criminis reos, ſi Clerici majores eſſent, exauctorationis & exilii perpetui pœna decreta eſt: In cæteros Clericos & Laicos, excommunicatio perpetua, cujus vinculis, niſi in morte, ſolvi non poſſent; centum verberum inflictio, decalvatio ignominioſa, & perpetuum exilium. *Quartò*, qui ſibi ipſis violentas manus deſperabundi inferre tentaſſent, bimeſtri excommunicatione emendari. *Quintò*, vetitum, ne plures Eccleſiæ uni Presbytero committerentur: & ne Epiſcopi ampliùs quàm tertiam Oblationum partem à Parochianis Eccleſiis exigerent: quam percipientes, reſtaurandarum ſubirent onus Baſilicarum. *Sextò*, correcti Sacerdotes, qui non panes mundos, & ſtudiô præparatos in Sacrificio offerebant, ſed cruſtulam ex pane uſitato in orbem decerptam. Sancitum itaque ut *Panis integer, nitidus, & ſtudio præparatus, nec grandis, ſed modica tantùm Oblata*, in altari à Sacerdote conſecranda proponeretur. Ex eo Canone conſtat, pane fermentato his temporibus uſam fuiſſe Hiſpanienſem Eccleſiam. Si enim debuiſſent illi Sacerdotes azymum panem conſecrare, ipſos ante omnia redarguiſſet Synodus, quòd non azymum, ſecundùm morem in Hiſpania receptum, ſed panem uſitatum & communem, adeóque fermentatum conſecrarent. At hac de re ne verbum quidem Synodus habet; ſed eos tantùm increpat, quòd nitidos panes, & peculiari ſtudiô, ut par erat, ad Sacrificium præparatos non offerrent, ſed fortuitò & indecenter de communi menſâ acceptos, fruſtulô ex pane communi decerptô. De hujus Canonis ſenſu lege doctiſſimum Cardinalem *Bona*, lib. 1. *Rerum Liturgicarum*, *Capite* 23. *Num.* *XIV*.

Eccleſia Hiſpaniæ azymis in S. Sacrificio haud utebatur.

Septimò ſancitum eſt, Provincialium Synodorum Decreta, intra ſex menſes ab earum celebratione, Clero populóque promulganda. *Octavo Canone*, filiorum, filiarum, generorum, nepotúmque Regis, ipsô defunctô, præſidium continetur: jubeturque præterea, ut ad omnia templa, diebus ſingulis, pro Rege, ejus filiis, totâque ſtirpe Regia, preces in Sacrificio Miſſæ fundantur.

Nono, *Siſbertus* Toletanus Epiſcopus, qui rerum novarum ſtudio elatus, in Regis caput conſpiraverat, anathemate, depoſitione, mulctâ bonorum omnium, & exiliô perpetuò damnatus eſt. *Decimô*, conſpirantibus in Regis aut patriæ perniciem, dira omnia ter imprecati ſunt Patres, ſanxerúntque ut Conjuratorum filii omni Palatina Dignitate, & nobilitatis inſignibus exuti, fiſco ad perpetuam ſervitutem manciparentur. Severiorem ſententiam ideò ſe tuliſſe Patres teſtantur, ut liberorum caritas parentes cum Republica fortiùs devinciret, & ab omni cogitatione ſcelerum retardaret: *Ut qui ſuum*, inquiunt, *non formidat exitium, ſaltem filiorum, cunctaque ſuæ poſteritatis pertimeſcat interitum.* Poſt hæc, Deo gratias egêre, & *Egicæ* Regi fauſta precati ſunt omnia. Tum in *Siſberti* locum *Felicem* Hiſpalenſem Antiſtitem, cum Cleri populique conſenſu, in Toletanam Sedem tranſtulere: *Fauſtinum* verò à Bracarenſi in Hiſpalenſem. Eâ nimirum ætate nondum ſibi transferendorum jus Epiſcoporum reſervaverat Apoſtolica Sedes, ſed tranſlationum hujuſmodi poteſtatem

Epiſcopus conjurationis reus depoſitus.

Tranſlationes Epiſcoporum olim à Synodis factæ, ob ſolum Eccleſiæ bonum.

bus ſi quis Antiſtitum defuerit, excommunicationi ſubjacebit.

His Canonibus ſubſcripſerunt *Julianus* Hiſpalenſis, *Julianus* Toletanus, *Lieuva* Bracarenſis, *Stephanus* Emeritenſis, Metropolitani. Secundùm hos alii Præſules, Abbates, Epiſcoporum Vicarii; Proceres denique Gothicæ Gentis. Hæc Decreta lege latâ confirmavit *Ervigius*, quæ extat ad calcem Concilii Toletani XII. Legum Regni emendandarum poteſtatem Synodo fecerat Religioſus Princeps his verbis: *Nam & hoc generaliter obſecro, ut quicquid in noſtra Gloria Legibus abſurdum, quicquid juſtitiæ videtur eſſe contrarium, unanimitatis veſtra Judicio corrigatur.*

Rex Ervigius Synodo poteſtatem dedit emendandi Leges à ſua Majeſtate conditas.

ARTICULUS XIX.

De Concilio Toletano XIII.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo tertio, *Ervigii* Regis juſſu, Epiſcopi triginta octo, Vicarii Epiſcoporum viginti ſex, Abbates novem, Proceres præterea non pauci, in urbem Regiam convocati, in Æde *Petri & Pauli* Prætorienſi Concilium Toletanum XIII. celebrarunt, pridie Idus Novembris. Duodecim cô m Conventu editi Canones. Primò, *Pauli* conjurationis adversùs *Wambam* Regem & Patriarcham conſciis, Regis benignitate, Patrúmque Decreto, venia conceſſa. *Secundò*, Leges quædam latæ & promulgatæ, Regis & Synodi auctoritate, in Palatinorum & Sacerdotum judicio ſervandæ. *Tertiò*, vectigalia Regia, quorum gravitate Provinciales feſſi erant, imminuta, & quæ fiſco debebantur, condonata liberalitate Principis: lata à Patribus excommunicatione in eos qui Sacra Mandata violarent. *Quartò* in Regis gratiam Canon conditus eſt, quô Reginæ *Liubigotona*, atque filiorum, ſi quid humanitus Regi accidiſſet, præſidium continebatur; ne popularis invidiæ flammâ, quod non immeritò metuebatur, *Ervigii* poſteri deflagrarent. Qui vim ipſis intulerint, anathemate feriuntur. *Quintò* Reginas viduas conjuges ducere, vel adulterinâ pollutione contaminare, etiam Regibus Succeſſoribus vetitum. Qui id tentaverint, diris omnibus Chriſtiano ritu devoventur. *Sextò*, quoniam ad Officia Palatina & Magiſtratus homines ignobiles, & liberti, malis artibus irrepebant; & Gothorum nobilitas confusô cum plebe ſanguine, magnâ ex parte extincta contaminatáque eſſe videbatur, ei malo remedium afferri mandatum eſt. *Septimò* coërciti, qui privatorum jurgiorum moleſtiâ afflicti, altaria nudabant, luminaria extinguebant, ſacra Officia, & ipſam incruentò Sacrificii oblationem intermittebant, vindictæ animô. In illos exauctorationis pœna decreta eſt. *Octavò*, mandatum Epiſcopis, ut à Rege, vel Metropolitano vocati, ſive ad præcipua feſta, Paſchatis ſcilicet, Pentecoſtes, & Nativitatis Dominicæ, unà cum illis celebranda, ſive ad Conſecrationes Antiſtitum, ſive ad neceſſariam Collationem, ſive alias ob cauſas, venirent: qui defuiſſent abſque ratione legitimâ, excommunicatione percuſſi. *Nonò*, confirmata Concilii Toletani Duodecimi Decreta. *Decimò*, Gaudentio Valerienſi Epiſcopo, qui in infirmitate poſitus, Pœnitentiam ſolenni ritu ſuſceperat, crimen mortale nullum confeſſus, permiſſum, ſecundùm Canones, ut Sacra Miniſteria obiret. *Undecimò*, ſuſceptores alienorum Clericorum, & Monachorum fugitivorum, excommunicatione, vel annuâ Pœnitentiâ puniri juſſi. *Duodecimò*, Epiſcopis prohibitum ne Clericos, vel Monachos ad Metropolitanum cauſam contra eos deferentes, excommunicatione feriant, donec judicatum ſit, illane pœnâ digni ſint: alioqui illis, quos li-

Synodus Canonum.

Reginis Viduis Gothorum in Hiſpania imperare continentia.

A gaverint, abſolutis, in ſe illam noverint retorqueri Sententiam. Secundùm hæc, datis Deo laudibus, & gratiis *Ervigio* Regi peractis, omniumque ſubſcriptione munitis Canonibus, Conventus ſolutus eſt, Decreta Concilii lege latâ confirmavit *Ervigius*. Aliâ Lege, fiſco debita ad primum uſque Regni ſui annum remiſerat, ac tributa temperaverat, ut diximus. Utraque ad calcem iſtius Synodi legitur. Prioris Edicti notanda illa ſententia: *Illud ſemper ante Dei oculos perfecta miſerationis Sacrificium approbatur, quô fit relevatio miſerorum: Ex hoc ſalvatio inducitur terra, per quod preſſuræ ſubvenitur humanæ.*
B *Judicium eſt quippe ſalutare in populis, quando ſic commiſſa reguntur, ut nec incauta exactio populos gravet, nec indiſcreta remiſſio ſtatum gentis faciat deperire.*

Temperare tributa Regis docet.

ARTICULUS XX.

De Conciliis Toletanis XIV. & XV.

ANno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo quarto, Toletanum Concilium decimum quartum habitum eſt, decimo octavo Kalendas Decem-
C bris, *Ervigii* Regis curâ, *Leonis II.* Romani Pontificis juſſu & auctoritate: ut Sexti Concilii Generalis, quod nuper Conſtantinopoli habitum erat, Acta, Epiſcoporum Hiſpaniæ aſſenſu rata eſſent. Cùm totius ditionis Antiſtites convenire inſtantis hyemis rigor non permitteret, ſeptemdecim, ac fermè omnes ex Carthaginenſi Provincia congregati; & Vicarii Epiſcoporum decem, in quibus Taraconenſis, Narbonenſis, Emeritenſis, Bracarenſis, atque Hiſpalenſis, Procuratores erant; Conſtantinopolitani Concilii Acta & Definitionem probarunt, illudque proximè poſt Calchedonenſe ponendum
D judicarunt. Nondum ſcilicet Quintam Synodum *Juſtiniano* Imperatore habitam ut Oecumenicam admittebant. Monothelitæ igitur in hac Synodo damnati, ſecundùm Synodi Sextæ Judicium, & adversùs Hæreticos ad Romanum Pontificem Apologia miſſa eſt, in quâ Catholicæ Religionis ſumma capita continebantur; *Juliani Toletani* doctiſſimi Præſulis opus. Quod cùm *Benedictus*, Leonis Succeſſor, accepiſſet, nonnulla in eo improbavit; atque in his quod de Sanctiſſima Trinitate diſſerens dixiſſet: *Sapientiam ex Sapientia, voluntatem ex voluntate procedere*: & quòd *Chriſtum Dominum ex tribus*
E *ſubſtantiis conflatum affirmaſſet.*

Sexta Synodus generalis ſuſcepta.

Pro his propoſitionibus Apologeticum edidit *Julianus* in Concilio Toletano XV. Quod ab Epiſcopis ſex & ſexaginta anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo octavo, Idibus Maii celebratum eſt. Patrum auctoritate probatus *Juliani* Apologeticus, ſancitúmque, Nihil eum videri adversùs Chriſtianam pietatem committere, qui in Deo voluntatem ex voluntate procedere affirmarit: Chriſtúmque Deum ex tribus ſubſtantiis conflari. Qua de rg Rodericus Toletanus Archiepiſcopus lib. III. *De Rebus Hiſpaniæ*, Cap. XIV. ſcribit: *Librum de tribus ſubſtantiis quem dudum Romam miſerat Primas Sanctiſſimus Ju-*
F *lianus, & minùs cautè tractando Benedictus Papa Romanus indixerat reprobandum, ob id quòd Voluntas genuit voluntatem, Sanctus Julianus veridicis teſtimoniis in hoc Concilio ad exactionem præfati Principis per oracula eorum quæ Romam tranſmiſerat, verum eſſe firmavit, & Apologeticum fecit, & Romam miſit per ſuos Legatos Presbyterum, Diaconum & Subdiaconum viros erudiſiſſimos, & in omnibus Dei ſervos, & in divinis Scripturis imbutos, cum verſibus etiam acclamatoriis, ſecundùm quod & olim tranſmiſerat de laude Romani Imperatoris. Quod Roma dignè & piè recipiens, cunctis legendum indixit, atque Papa acclamando, Laus tua Deus in fines terræ, lectum*

Julianus Toletanus Archiepiſcopus Apologeticum edit pro propoſitionibus à Romano Pontifice improbatis quæ à Synodo Toletana XV approbantur.

ſæpius

ſapius notum fecit, qui & Reſcriptum Domino Juliano per ſupra ſatos Legatos cum gratiarum actione, & cum honore remiſit, & omnia quæcumque ſcripſit, juſta & pia eſſe deprompſit. In editis Roderici Libris legitur, *Imperator acclamando, &c.* At in MSS. habetur, *At Papa acclamando*, teſtatur Ambroſius Morales lib. XII. Cap. LVIII. Garſias Loaiſa in Notis ad Concilium Toletanum XV. ita hunc locum Roderici legit & profert: *Quod Romanus Pontifex Benedictus dignè & piè recipiens, cunctis legendum indixit, atque acclamando, Laus tua Deus in fines terræ, lectum ſapius notum fecit, &c.* Verùm loco Benedicti reponendum, *Papa*, ſecundùm Moralis MS. Tunc enim ſedebat Sergius I. cæterùm *Benedictum II. incurioſâ lectione* libri S. Juliani *deceptum* Toletana Synodus XV. ait.

In iſtô præterea Conciliô, rogante Rege *Egica*, qui illud convocaverat, de Sacramenti formâ atque vi diſceptatum eſt, quô *Ervigius* ejus Deceſſor ante annos aliquot ipſum & Regni Proceres implicarat, adegerátque viduæ Reginæ, & filiorum ejus præſidium incolumitatémque jurare. Et quoniam plurima per injuriam Provinciali im occupabant, tanquam certô jure poſſeſſa; quærebatur an juriſjurandi religione prohiberentur tum ii qui injuriam pertuliſſent, res ſuas judicio repetere, tum Rex ſecundùm eorum jura & merita pronuntiare: Maximè cùm Regnum adeundo juraſſet, ſe jus populi ſervaturum. Patrum Sententiâ ſtatutum eſt, juriſjurandi ſanctitatem haudquaquàm ſceleri patrocinari, exolvíque potiùs religionem calamitatibus hominum ſublevandis, æquitate ſanciendâ. Proinde juſjurandum non prohibere privatos, quorum bona ab *Ervigii* filiis occupata erant, ipſa repetere, aut Regem *Egicam* conquerentibus jus dicere, tandem *pari affectu populos & cognatos tractare debere, quaſi unius Patris germiniſque filios.* Toletano Concilio Decimo-quinto ſubſcripſerunt *Julianus* Toletanus, *Sunieſredus* Narbonenſis, *Floreſindus* Hiſpalenſi., *Fauſtinus* Bracarenſis, *Maximus* Emeritenſis, Metropolitani. Secundùm hos alii Epiſcopi, deinde Abbates, Epiſcoporum Vicarii, & Proceres. Concilii Decreta ab *Egica* Rege lege latâ confirmata.

ARTICULUS XXI.

De Concilio Caſarauguſtano III.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo primo, Synodalis Conventus, *Egica* Regis juſſu, Cæſarauguſtæ habitus eſt. In eo quinque editæ Leges. *Prima*, ut Epiſcopi ſolis diebus Dominicis Eccleſiarum conſecrationes peragerent. *Secunda*, ut Epiſcopi omnes à Metropolitano ſuo tempus inquirerent Paſchalis feſtivitatis. *Tertia*, ne ſæculares in Monaſteriis commorari ſinerentur, vel ut hoſpites intra clauſtra reciperentur, iis exceptis, quos vitâ probabiles & egenos Abbas cognoverit. *Quarta* de libertis Eccleſiæ. *Quinta*, de Reginis viduis, ut defunctô Rege, in Virginum Deo ſacratarum Collegium, veſte mutatâ cooptarentur, ne cujuſquam libidini atque contumeliæ, vel calumniis paterent. *(Summa Canonum.)*

ARTICULUS XXII.

De Concilio Toletano XVI.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo tertio, Concilium Toletanum Sextum decimum celebratum eſt, ſexto Nonas Maii, *Egica* Rege convocante. Epiſcopi unus & ſexaginta adfuere. In eo Conventu, præmiſſâ Fidei Formulâ, decem Canonibus diſciplina ſancita eſt. *(Summa Canonum.)* *Primò*, Lex contra Judæos à Rege edita confirmatur. Qui ſincerô animô Chriſtianam Religionem profeſſi fuerint, nobilitate, atque vectigalium immunitate, Regis gratiâ, probantibus Patribus, donantur. *Secundò*, Idololatriæ reliquiæ, & ſacrilegæ ſuperſtitiones extirpari juſſæ: Magiſtratibus hâc in re operam Eccleſiæ commodare negligentibus, ſuſpenſio ab Officio, & annua Pœnitentia indicta. Qui Judicibus & Sacerdotibus hoc in negotio reſtiterint, Nobiles, tribus auri libris in fiſcum inferendis mulctantor: Plebeii ad ignominiæ notam decalvantor, centenis verberibus flagellantor, medietate bonorum fiſco applicandâ privantor. *Tertiò*, in Sodomitici criminis reos, ſi Clerici majores eſſent, exauctorationis & exilii perpetui pœna decreta eſt: In cæteros Clericos & Laicos, excommunicatio perpetua, cujus vinculis, niſi in morte, ſolvi non poſſent; centum verberum inflictio, decalvatio ignominioſa, & perpetuum exilium. *Quartò*, qui ſibi ipſis violentas manus deſperabundi inferre tentaſſent, bimeſtri excommunicatione emendari. *Quintò*, vetitum, ne plures Eccleſiæ uni Presbytero committerentur: & ne Epiſcopi ampliùs quàm tertiam Oblationum partem à Parochianis Eccleſiis exigerent: quam percipientes, reſtaurandarum ſubirent onus Baſilicarum. *Sextò*, correcti Sacerdotes, qui non panes mundos, & ſtudiô præparatos in Sacrificio offerebant, ſed cruſtulam ex pane uſitato in orbem decerptam. Sancitum itaque ut *Panis integer, nitidus, & ſtudio præparatus, nec grandis, ſed modica tantùm Oblata*, in altari à Sacerdote conſecranda proponeretur. Ex eo Canone conſtat, pane fermentato his temporibus uſam fuiſſe Hiſpanienſium Eccleſiam. Si enim debuiſſent illi Sacerdotes azymum panem conſecrare, ipſos ante omnia redarguiſſet Synodus, quòd non azymum, ſecundùm morem in Hiſpania receptum, ſed panem uſitatum & communem, adeóque fermentatum conſecrarent. At hac de re ne verbum quidem Synodus habet; ſed eos tantùm increpat, quòd nitidos panes, & peculiari ſtudiô, ut par erat, ad Sacrificium præparatos non offerrent, ſed fortuitò & indecenter de communi menſâ acceptos, fruſtulô ex pane communi decerptô. De hujus Canonis ſenſu lege doctiſſimum Cardinalem *Bona*, lib. I. *Rerum Liturgicarum, Capite 23. Num. XIV.* *(Eccleſia Hiſpana azymo in S. Sacrificio non utebatur.)*

Septimò ſancitum eſt, Provincialium Synodorum Decreta, intra ſex menſes ab earum celebratione, Clero populóque promulganda. *Octavo Canone*, filiorum, filiarum, generorum, nepotúmque Regis, ipsô defunctô, præſidium continetur: jubeturque præterea, ut ad omnia templa, diebus ſingulis, pro Rege, ejus filiis, totâque ſtirpe Regia, preces in Sacrificio Miſſæ fundantur.

Nono, *Siſbertus* Toletanus Epiſcopus, qui rerum novarum ſtudio elatus, in Regis caput conſpiraverat, anathemate, depoſitione, mulctâ bonorum omnium, & exiliô perpetuò damnatus eſt. *(Epiſcopus conjurationis reus deponitur.)* *Decimò*, conſpirantibus in Regis aut patriæ perniciem, dira omnia ter imprecati ſunt Patres, ſanxerúntque ut Conjuratorum filii omni Palatina Dignitate, & nobilitatis inſignibus exuti, fiſco ad perpetuam ſervitutem manciparentur. Severiorem ſententiam ideò ſe tuliſſe Patres teſtantur, ut liberorum caritas parentes cum Republica fortiùs devinciret, & ab omni cogitatione ſcelerum retardaret: *Ut qui ſuum, inquiunt, non formidat exitium, ſaltem filiorum, cunctaque ſuæ poſteritatis pertimeſcat interitum.* Poſt hæc, Deo gratias egêre, & *Egicæ* Regi fauſta precati ſunt omnia. Tum in *Siſberti* locum *Felicem* Hiſpalenſem Antiſtitem, cum Cleri populique conſenſu, in Toletanam Sedem tranſtulere: *Fauſtinum* verò à Bracarenſi in Hiſpalenſem. Eâ nimirum ætate nondum ſibi transferendorum jus Epiſcoporum reſervaverat Apoſtolica Sedes, ſed tranſlationum hujuſmodi poteſtatem *(Tranſlationes Epiſcoporum olim à Synodis factæ, ob ſolum Eccleſiæ bonum.)*

Nationalibus, & Provincialibus Conciliis permittebat, quæ inquirerent an eſſent ex Eccleſiæ bono, quod in his unum ab Eccleſiâ ſemper ſpectatum eſt, & ſpectari debet; non verò privatorum commoda. Eorum enim ambitioni aut cupiditati favere ſemper nefas arbitrata eſt, qui *Virginis paupercula ſocietate contemptâ, ditioris adultera quærunt amplexus*; id eſt, è minori ad majorem, nobiliorem, & ditiorem Eccleſiam migrare conantur. Rex *Egica* Decreta Concilii lege latâ confirmavit, juſſitque ut Narbonenſis Provinciæ Præſules, qui inguinali peſte graſſante convenire Toletum non potuerant, cum ſuo Metropolitano congregati, illa ſubſcriptione ſua probarent.

ARTICULUS XXIII.

De Concilio Toletano XVII.

Summa Canonum.

ANno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo quarto, Toletana Synodus Decima-ſeptima, in *Sanctæ Leocadiæ* templo ſuburbano, ſeptimâ Novembris die celebrata eſt, *Egica* Regis mandatô. Octo ſancita diſciplinæ Capita. *Primò*, ut in Conciliis trium priorum dierum ſpatio, quos jejunio conſecrari mos erat, de fide tantùm, & moribus Sacerdotum corrigendis, nullo præſente Laïco ageretur. *Secundò*, ut initio Quadrageſimæ Baptiſteria ſolenni ritu clauderentur, & Epiſcoporum annulo obſignarentur, die Cœnæ Domini ritu quoque ſolenni reſeranda. *Tertiò*, ut die Cœnæ pedum ablutionem exemplô Chriſti Antiſtites celebrarent. *Quartò* ſacrilegi damnantur & à communione in perpetuum removentur, qui vaſa ſacra confregerint, profanaverint, dilapidaverint. *Quintò*, ſuperſtitioſam & impiam conſuetudinem emendarunt Patres, quâ nonnulli Sacerdotes Miſſam pro defunctis inſtitutam ac præſcriptam, pro vivis, aut potiùs contra vivos homines celebrabant, hoc Sacrificio mortem illorum accelerandam arbitrati: *Et quod cunctis datum eſt in ſalutis remedium, quibuſdam eſſe expetentes in interitum.*] Sextò, ſancitum ut ſingulis menſibus Exomologeſes & Litaniæ celebrarentur pro ſtatu Eccleſiæ, pro incolumitate Principis, pro ſalute populi, pro veniâ peccatorum obtinendâ. *Septimò* ſuſceptum *Cixilonis* Reginæ, & filiorum, Rege defunctô, patrocinium. *Octavò* Judæi in Chriſtum perduelles, & in Regem conjurati, æternæ ſervituti, Patrum ſententiâ mancipari: bona eorum publicata: ſancitúmque in poſterum ut filii eorum ſeptennes à parentibus abſtracti, Chriſtianis hominibus educandi inſtruendique traderentur. Demum gratiæ Deo actæ, precéſque pro Rege fuſæ: qui hæc Decreta Lege latâ confirmavit.

Miſſam defunctorū pro vivis celebrare, damnata ſuperſtitio.

ARTICULUS XXIV.

De Concilio Nannetenſi.

Nannetæ ſive Namnetæ urbs Armoricæ, Sedes Epiſc. ſub Archiepiſcop. Turonenſi.

COncilium iſtud ſeptimo ſæculo celebratum Viri cenſent Eruditi. Quô anno, incertum: Quamvis illud ad annum Chriſti ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum Doctiſſimus *P. le Cointe* referat. Viginti in eo ſunt editi Canones. *Duo priores*, alienos Parochianos ad Miſſam recipi vetant à Curatis, niſi in itinere fuerint, vel Placitum ibi habuerint. Eos etiam qui inter ſe litem implacabilem habuerint, & reconciliari noluerint, ab Eccleſia ejici mandat, donec ad caritatem redeant. *Tertius*, mulierum familiaritate Preſbyteris interdicit, & ſimul cum illis in eadem domo commorari vetat etiam eas quas Canones concedunt, ſcilicet matrem, amitam, ſororem: quia inſtigante diabolo, etiam in illis, aut in pediſſequis illarum, ſcelus frequenter perpetratum reperitur. Idem Canon prohibet ne fœminæ ad altare accedant, Preſbytero miniſtrent, aut intra cancellos ſtent vel ſedeant. *Quartus* præſcribit modum quô Preſbyter infirmos viſitare, & eos alloqui debet. *Quintus* eſt de infirmis qui confitentur peccata ſua, ſeque reconciliari expoſcunt; quos ſub eâ conditione reconciliari jubet, ut ſi ſanitatem recuperaverint, ſecundùm modum delicti pœnitentiam agant. *Sextus Canon* ſtatuit ut pro ſepulturâ nihil exigatur; & nullus ſepeliatur in Eccleſia, ſed in atrio, vel porticu; aut extra Eccleſiam, id eſt, in loco contiguo vel adjacente. *Canon ſeptimus* Clericos Diœceſeos alienæ latenter aut furtivè, quocunque munere aut favore, ordinari vetat, ſub pœnis à Synodo Calchedonenſi latis. *Octavus* decernit ut nullus Preſbyter plures habere præſumat Eccleſias, niſi alios Preſbyteros ſub ſe in unaquaque habeat, qui nocturnum atque diurnum Officium ſolemniter adimpleant, & Miſſarum celebrationes quotidianis expleant ceremoniis. Primitivos, ut poſtea vocati ſunt, Curatos ſpectat ſecunda pars Canonis, quibus permittitur, ut plures Eccleſias Parochiales regant, non immediatè per ſeipſos, *Quia ſicut Epiſcopus non plus poteſt habere quàm unam civitatem, & vir unam uxorem, ita Preſbyter unam tantum Eccleſiam* (inquit idem Canon) ſed per alios Preſbyteros ad id inſtitutos, quaſi Vicarios Perpetuos. *Nonus Canon* eſt de Eulogiis, ſeu Pane Benedicto, jubétque ut ex panibus quos Fideles offerebant ad conficiendam Euchariſtiam, & conſecrationi ſupererant, vel de iis qui in uſum Eulogiarum offerebantur, vel ex propriis, Preſbyter partes inciſas in vaſe nitido convenienter habeat, eáſque præſcriptâ ſacrâ prece luſtret, ut qui participes Euchariſtiæ facti non fuerint diebus Dominicis & feſtis, poſt ſolemnia Miſſarum accipiant Eulogias in ſymbolum communionis in unâ eadémque fide cum ſuô Preſbytero. *Decimus Canon* eſt de Decimis, & oblationibus, quas *pauperum, & peregrinorum, & hoſpitum ſtipendia eſſe docet*, iiſque Preſbyteros *non quaſi ſuis*, ſed *quaſi commendatis* uti debere; eáſque in quatuor partes diviſas, ſecundùm Canones, diſpenſare.

Synodus prohibet Preſbyteris manſionem cum mulieribus, etiam conſanguineis, quam ab Canones concedunt.

Sepulturas in Eccleſia Synodus prohibet.

Plures Eccleſias Parochiales unus Preſbyter habere non poteſt.

Panis Benedictus, Communionis ſymbolum.

Decimæ & oblationes.

Canon undecimus præſcribit quomodo per tres dies continuos ſint examinandi, qui ad ſacros Ordines, promovendi ſunt. *Duodecimus* eſt de pœnitentia adulterii, ſtatuítque uxorem adulteram à viro dimitti poſſe; hunc tamen, illâ ſuperſtite, aliam ducere non poſſe. Adulteram verò publicâ ſeptem annorum pœnitentiâ jubet expiare ſcelus. Viro cum illâ reconciliari permittit, eâ conditione ut ſeptem annorum pœnitentiam cum illâ pariter agat. Eadem lex eſto mulieris cujus vir adulter fuerit. *Decimus-tertius Canon* crimen ſimplicis fornicationis publicâ trium annorum pœnitentiâ jubet expiari. *Decimus-quartus* fœdam ſoluti cum conjugatâ, aut ſolutæ cum conjuge commixtionem quinque duntaxat annorum pœnitentiâ decernit caſtigandam: quia æqualis pœnitentia danda non eſt his, quibus ſufficere poterat, ad explendam libidinem ſuam, conjugum amplexus; & illis qui conjuge carentes, ardore libidinis impellente, in fornicationem ceciderint. *Decimus-quintus* eſt de Confraternitatibus, quarum officia omnia obſequio religionis, videlicet oblatione, luminarium ſubminiſtratione, orationibus mutuis, exequiis defunctorum, eleemoſynis, & cæteris pietatis officiis deſcribit. Convivia & indebitas eam ob rem exactiones vetat. Qui hoc Decretum violaverit Preſbyter vel Clericus, gradu privator: Laïcus, aut fœmina, ab Eccleſia, uſque ad ſatisfactionem, ſegregantor. Si autem neceſſe fuerit convenire Confratres, poſt peracta illa quæ Dei ſunt, & Chriſtianæ Religioni conveniunt, permittit ut charitatis & fraternæ conſolationis ergô ad refectionem conveniant, eâ lege ut Eulogias à Preſbytero accipiant, & panem tantùm frangentes, ſingulos accipiant biberes, id eſt, unum ſcyphum

Publica pœnitentia adulteris & fornicatoribus præſcripta.

Pia confraternitatum officia.

Abuſus emendantur.

ſcyphum vini ſinguli, aut unam cujuſlibet alterius liquoris ſorbitionem, & nihil ampliùs contingere præſumant; & ſic unuſquiſque ad ſua cum Benedictione Domini redeat.

Jus patronatus Laïcum.

Parochialis Eccleſia per ambitionem non petenda.

Canon decimus ſextus vetat ne quis vacantem Eccleſiam per ambitionem petat. *Si quilibet*, inquit, *Presbyterorum defunctus fuerit* (eorum ſcilicet qui Parochias regunt, ſive Curatorum) *vicinus Presbyter apud ſæcularem Seniorem* (id eſt, loci Dominum, unde Gallica vox, *Seigneur*,) *nullâ precatione, vel aliquo xenio Eccleſiam illam obtineat, ſed neque Capellam, ſine conſultu Epiſcopi.* Jus Patronatûs tunc fuiſſe penès Dominorum ſæcularium aliquos inde colligitur. Pœnam addit Concilium in Statuti tam ſancti violatores, eamdem ſcilicet quam Canonica decrevit Auctoritas in Epiſcopum, qui per ambitionem majorem civitatem appetierit, ut illam perdat quam tenuit, & illam nequaquam obtineat, quam uſurpare tentavit.

Homicidii voluntarii & fortuiti pœnitentia.

Canones decimus-ſeptimus & decimus octavus ſunt de Pœnitentiâ homicidii voluntarii & caſualis. Voluntarii homicidii & manifeſti reus, ſi laïcus eſt, ſolidô quinquenniô à communione orationum removetor. Poſt quinquennium ſolâ communione orationum fruitor; in eòque Pœnitentiæ gradu, quem Antiqui *Conſiſtentiam* vocarunt, quatuordecim annos tranſigito: ac tandem ad plenam Communionem cum oblationibus, id eſt, ad Euchariſtiam, recipitor. Fortuiti verò homicidii reus, quadraginta diebus in pane & aquâ pœnitentiam agito; tum biennio, non ſolùm à Communione & oblatione, verùmetiam ab oratione Fidelium ſegregator. Elapsô bienniô, ad communionem orationis, non ad Euchariſtiam recipitor. Poſt quinquennium, ad plenam Communionem. Abſtinentia ciborum eſto in arbitrio Sacerdotis.

Canon-decimus nonus vetat ne fœminæ publicis conventibus & placitis ſe immiſceant, quarum eſt in gynecæis de lanificiis & textilibus, aliiſque muliebribus operibus diſputare, non in conventibus publicis quaſi Senatoriam uſurpare Auctoritatem; quod & Canonibus, & Theodoſianis Legibus, & Scripturæ Sacræ, & Juri gentium adverſatur. Nulla itaque Sanctimonialis Virgo vel Vidua conventus generales adito, niſi à Principe fuerit evocata, aut ab Epiſcopo ſuo: niſi propriorum negotiorum ad id impellat neceſſitas, & hoc ipſum cum Epiſcopi licentiâ. *Canon vigeſimus* cultum ſuperſtitioſum ad arbores & ad lapides abolendum ſtatuit.

CAPUT IV.

De Auctoribus Eccleſiaſticis Sæculi VII.

ARTICULUS I.

De S. Columbano, & Cumeano.

INITIO ſæculi ſeptimi, magnâ ſanctitatis & doctrinæ laude florebat S. COLUMBANUS, Hibernus patriâ, Monaſteriorum Luxovienſis * in Gallia, & Bobienſis * in Italia fundator & primus Abbas, Regum pravorum terror & vindex, ut *Baronius* appoſitè vocat: Regulæ Monaſticæ, Variarum Inſtructionum ſive Sermonum, Libelli de modo ſeu menſura Pœnitentiarum, aliquot Epiſtolarum & Poëmatum Auctor: obiit anno ſexcenteſimo decimo-quinto, ut habet Annalium Eccleſiaſticorum Parens. Ejus memoria in Romano Martyrologio celebris eſt, ad diem vigeſimam primam Novembris. Ab altero *Columbano* Seniore, qui in Britannia vixit, & Evangelium prædicavit anno Chriſti quingenteſimo ſexageſimo quinto: cujus meminit Beda lib. 3. cap. 4. diſtinguendus eſt.

* *De Luxovio.* * *De Bobio.*

II. Secundùm hunc floruit CUMEANUS, Scoto-Hibernus, Hienſis, ut putatur, Abbas, *Sapiens* nuncupatus, libelli *De Menſura Pœnitentiarum* Auctor. Extat Tomo XII. Bibliothecæ Maximæ Patrum, Edit. Lugdunenſis.

ARTICULUS II.

De Auctore Chronici Alexandrini.

CHRONICON ALEXANDRINUM, ab Auctore Anonymo ſcriptum, & ab orbe condito ad annum vigeſimum *Heraclii* productum, hujus etiam ſæculi fœtus eſt. Quòd Præfatiuncula nomen *Petri Alexandrini* habeat adſcriptum, ejus fortè qui anno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo Patriarcha fuiſſe legitur in Chronologia Juris Græco-Romani, *Chronicon Alexandrinum* vocatum eſt. Faſti Conſulares inde deprompti, *Faſti Siculi* nuncupati ſunt ab *Onuphrio Panuino*, & aliis, quia hic liber in Sicilia primùm repertus in antiquâ Bibliotheca ab *Hieronymo Surita*, Operâ *Antonii Auguſtini* Rotæ Auditoris Romam advectus eſt.

ARTICULUS III.

De Joanne Moſcho, & aliis.

JOANNES MOSCHUS, aliàs dictus *Eviratus*, Auctor *Prati Spiritalis*, initio ſæculi ſeptimi floruit. Hic liber à Synodo VII. *Actione IV.* & à S. Joanne Damaſceno *Oratione* 1. *de Imaginibus* laudatur ſub *Sophronii* Hieroſolymorum Archiepiſcopi nomine. Laudatur & à Joanne Diacono, lib. 4. de Vita S. Gregorii Magni, *cap.* 63. tacito Auctoris nomine. Quod *Sophronio* aliquando hoc Opus tributum ſit, inde factum eſt quòd illi nuncupatus ſit à *Joanne Moſcho*, cujus diſcipulus fuit in Vita Aſceticâ, & peregrinationum ejus comes, ac rerum, quæ in eo narrantur, plurimarum teſtis. Cæterùm *Joannem Moſchum* verum ejus parentem eſſe, conſtat ex Epiſtola illius ad *Sophronium* libro præfixa, ex libro ipſo, & ex *Photio* in *Bibliotheca*, *Cod. centeſimo nonageſimo nono*, ubi ſic de illo cenſet: *Lectus eſt liber quatuor & trecentis conſtans narrationibus. Hic quoque Monaſtica potiſſimùm Vita conducit.... Vitas narrat eorum qui jam inde uſque ad Heraclii Imperium, & deinceps, virtute magis claruerunt.* Pratum *autem titulum libro indidit Auctor; quem &* Hortulum novum *quidam appellant. Auctor ejus Joannes quidam* Moſchi *cognomento qui in B. Theodoſii primùm Monaſterio ſæculum valere jubens, cum iis deinde Monachis convixit, qui in deſerto ad Jordanem exercebantur, quique nova in Laura magni Saba certabant. Unde rurſum ad Antiochia oras & Alexandri Urbem, proximámque eremum, ad Oaſim uſque delatus, multorum magnorúmque virorum res præclarè geſtas aggregavit, quas partim oculis ipſe ſpectavit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadem porro de cauſa cùm etiam Inſulas Romam verſus navigans luſtraſſet, hiſce ſimilibus ibi quoque conquiſitis & cognitis, hoc Opus conſcripſit, quod dedicat Sophronio, ſeu Sophrona diſcipulo ſuo..... Operis autem hujus dictio ad humiliorem ac rudiorem vergit ſtylum. Narrationum ad hæc non eumdem ſervatum numerum in omnibus libris deprehendas, cùm in quibuſdam ad duo & quadraginta ſupra trecentas ſe extendant, idque vel ex capitum quorumdam diviſione, vel certè aliorum interjectione, adaucto numero. Cæterùm ex his omnibus induſtrius quiſque & Dei amans, fructum capiens, nunquàm hujus ſcripti nimiam prolixitatem accuſarit.* Nunc ducentis & undeviginti capitibus conſtat, quorum aliqua Latinè duntaxat habentur, maxima pars etiam Græcè, Tomo II. Bibliothecæ

Joannis Moſchi ſtylus.

Patrum Græco-Latinæ. Et Tomo II. *Monumentorum Eccleſiæ Græcæ* à Joanne Baptiſta Cotelerio editorum.

Eo in Libro Sanctorum Monachorum geſta, apothegmata, miracula inſignia narrantur. Senis cujuſdam in Monaſterio Turrium Jordanis commendatur humilitas, qui cùm Abbas a Fratribus electus eſſet, rogaretque ut ſibi permitterent flere peccata, cùm animarum gerendæ curæ impar eſſet; his magis atque magis urgentibus ut ſacram ſuſciperet Præfecturam, trium dierum poſtulavit inducias, facturum ſe ſpondens quicquid Deus juberet. Dies tum erat Paraſceves: Ille verò Dominica die raptus in cœlum eſt ad humilitatis coronam. (*Cap. VII.*) Commendatur alterius Senis ejuſdem Monaſterii patientia, cui nomen *Myrogenes*. Qui cùm ob auſteriorem vitam in hydropiſim incidiſſet, Senibus eum inviſentibus dicebat: *Orate pro me, Patres, ne interior homo hydropicus fiat. Ego enim ut in hac infirmitate diutius durem, Deum oro.* (Cap. VIII.) Laudatur Abbatis *Olympii* præclarè dictum ad Fratrem quemdam ab ipſo verbum ſalutare audire cupientem: *Ne ſedeas cum Hæreticis, & contine linguam ac ventrem, ac ubicumque ſederis, dic aſſiduè; Peregrinus ſum* (Cap. XII.) Laudatur Abbas *Marcus*, qui per annos ſexaginta tres hebdomadas integras jejunabat, manibus die noctûque operabatur, pauperibus omnia diſtribuens, à nemine quicquam accipiens. (*Cap. XIII.*) Narratur de *Joanne* Abbate Monaſterii *Cnziba* ipſum videre ſolitum Spiritus Sancti viſibiliter advenientis indicia, cùm rem ſacram ad altare faceret: ea non vidiſſe die quadam, quòd ſimplex Frater conſecrationis verba ſuper panes offerendos in via protuliſſet. Eam ob rem ſtatuiſſe, *Ut nullus deinceps ſancta Oblationis verba addiſceret, niſi qui Ordinatus ad hoc eſſet, neque paſſim ea quiſpiam diceret, quocunque tempore, abſque loco conſecrato.* (Cap. XXV.) *Alexandri* Antiocheni Patriarchæ clementiam commendat, cui cùm unus ex ejus Notariis aurum furatus eſſet, ac deinde fugiens in captivitatem incidiſſet, illum octoginta quinque numiſmatibus redemit, eùmque ad ſe reverſum tanta charitate excepit, fovitque, ut lepidè quidam ex civibus Antiochenis ejus occaſione dixerit: *Nihil eſſe utilius, quàm in Alexandrum peccare.* (Cap. XXXIV.) *S. Ephremii* Antiocheni Patriarchæ fides prædicatur, qui Stylitem quemdàm Severianum hæreticum, ipſum provocantem ut ſimul in ignem juxta accenſum ingrederentur, veræ fidei periculum facturi, atque conditionem ſubire deinde recuſantem, ad fidem convertit, cùm Stolam ſuam in ignem conjectam, poſt tres horas integram recepiſſet. (Cap. XXXVI.) Sanctus quidam Epiſcopus, qui Epiſcopatu ceſſerat humilitatis ſtudio, & Antiochiam veniens vili ſordidóque habitu miniſtrabat architectis, panem quantùm ad victum neceſſum erat multo labore ſudoréque comparans & carnem affligens, *Ephremio* Patriarchicam Dignitatem prædixerat. (Cap. XXXVII.) Studium Abbatis *Coſmæ* erga Sanctos Patres commemorat, qui ipſi *Moſcho* aliquando de Sancti Athanaſii Scriptis dixerit: *Cùm inveneris aliquid ex Opuſculis S. Athanaſii, nec habueris chartas ad ſcribendum, in veſtimentis tuis ſcribe illud.* Idem Abbas de ſe ipſo narravit, quòd *Nocte ſancta Dominica à veſpere uſque mane ſtaret pſallens & lugens, & in cella ſuà, & in Eccleſia, neque omnino ſedens. Orto autem Sole, cum impleſſet Canonem*, id eſt, cùm Officium divinum perſolviſſet, *ſedebat legens in ſanctis Evangeliis uſque ad Collectam.* (Cap. XL.) Narrat de *Cyriaco* Lauræ *Calamonis* Abbate, ipſum aliquando Beatæ Virginis, & SS. Joannis Baptiſtæ & Joannis Evangeliſtæ viſione recreatum, cùm Deiparam oraret ut cellam ipſius præſentiâ ſuâ ſanctificaret, repulſam paſſum, ſeveriúſque reſpondiſſe S. Virginem: *Habet intra cellam ſuam Inimicum meum, & vis ut ingrediar?* Neſtorium deſignabat, cujus libri duo inſerti erant volumini, quod ab *Iſychio* Hieroſolymorum Presbytero mutuo acceperat, de his libris nihil omnino ſciens. Quem eventum cùm ad ipſum *Iſychium* retuliſſet, duos ille *Neſtorii* libros ex volumine reſciſſos protinus in ignem conjecit, dicens: *Non manebit in cella mea Dominæ noſtræ Sanctæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ Inimicus.* (Cap. XLVII.) Monumentum Salvatoris noſtri honorariâ adoratione coli ſolitum à Fidelibus, conſtat ex Capp. XLVIII. & XLIX. Ibidem Euchariſtia vocatur *Sacrum Corpus & pretioſus Sanguis magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti.* Abbatem Stephanum narrat, cùm tres Senes, qui ad eum venerant, de rebus ſpiritualibus coràm eo colloquerentur, & aliquid ad animæ profectum ab ipſo audire cuperent, ſilentium, ſervaſſe, illiſque mirantibus, reſpondiſſe: *Ignoſcite mihi, uſque modo non animadverti quid locuti ſitis. Verumtamen quod habeo, hoc dico vobis: Ego die noctûque nihil aliud aſpicio, niſi Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in ligno pendentem.* (Cap. 64.) Idem Abbas ſanctiſſimus *Stephanus*, cùm gravi infirmitate laboraret, carnibus veſci coactus eſt Medicorum conſilio. Quam ob rem frater ejus vir ſæcularis, ſed pius, ſcandalum paſſus eſt: ſed monente Angelo, quòd perperam offenderetur, Stephanúmque neceſſitate & obedientia compulſum abſtinentiam ſolviſſe, *converſus vidit illum cruci fixum cum Domino.* Hinc patet Orientales Monachos à carnibus abſtinuiſſe, niſi gravis infirmitas diſpenſationem indiceret. (Cap. LXV.)

Excerpta ex Prato Spirituali.

Patientia in morbis.

Sacro-Sanctum Miſſæ Sacrificium.

Clementia mirabilis.

Officium divinum a Monachis privatim recitatû.

Pietas erga Deiparam Virginem.

Euchariſtia.

Paſſionis Chriſti meditatio.

Monachi à carnibus abſtinebant extra infirmitatem.

A *Palladio* Abbate ſe accepiſſe refert, homicidam quemdam, cùm in Arſenoïte civitate Thebaïdis capite plectendus ad ſupplicii locum duceretur, ſequenti Monacho dixiſſe: *Numquid, Abba, non habes cellulam & opus manuum? Quare ergo non reſides in cella & defles peccata tua?* Reſpondiſſe verò Monachum: *Verè frater mi, valde me ipſum negligo, compunctionémque animâ meâ non habeo: idcirco venio ut aſpiciam te, dum morieris, ut vel ſic in compunctionem veniam.* Ad quem reus: *Vade frater, ſede in cella tua, & gratias age Salvatori noſtro Jeſu Chriſto. Ex quo enim ille homo factus eſt, & pro nobis peccatoribus mortuus eſt, homo jam non moritur æterna morte.* (Cap. 71.) Orientales itaque Monachi in cella reſidebant, oratione, abſtinentiâ, opere manuum exercebantur. Inſigne illud Palladii Abbatis apothegma refert: *Nihil ſchiſmata & hæreſes introduxit in Eccleſiam, niſi quod non Deum, & nos invicem diligimus.* (Cap. 74.) Miraculum in Euchariſtia factum Seleuciæ commemorat, ſub Dionyſio Epiſcopo. Servus Catholicus Heretici cujuſdam Severiani, die Cœnæ Dominicæ ſacram Communionem in domum detulerat, juxta Provinciæ morem, & in armario repoſuerat. Interim Conſtantinopolim profectus eſt, clavi domino ſuo relictâ. Is anno ſequente, ſervum non rediiſſe videns, ſacras particulas, comburere voluit, ſed inſigni miraculo eas culmos & ſpicas germinaſſe reperit: eáſque ad *Dionyſium* Antiſtitem detulit, cum ſuis publicè ſupplicans, & clamans, *Kyrie eleiſon.* (Cap. 79.) In Monaſterio *S. Theodoſii* totum triticum in horreis germinaſſe memorat, ob conſuetæ eleemoſynæ ceſſationem tempore famis. (Cap. 85.) Sanctæ Crucis adorationem apud Fideles uſurpatam indicat (Cap. 105.) Narrabat *Joanni Moſcho* Abbas *Euſebius* Presbyter Monaſterii *Rayshu*, Dæmonem in habitu Monachi profectum ad cellam cujuſdam Senis: quem Vir Sanctus cùm orare compelleret, ſemel & iterum dixit: *Et nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.* Sene verò urgente ut diceret, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, Dæmonem evanuiſſe. (Cap. 119.)

Manſio in cella, oratio, opus manuum, priſcorum Monachorum characteres.

Cauſa Schiſmatum.

Miraculum in Euchariſtia factum.

Eleemoſynas

Marcelli Scitiotæ Abbatis vita & præclarè dicta deſcribuntur

deſcribuntur Cap. centeſimo quinquageſimo ſecundo. Is in *Sceti* annos triginta quinque manſit, omneſque de reditu in urbem tentationes, recordatione cujuſdam aurigæ, nomine *Phileremi* repulit: qui cùm in equorum agitatione Apameæ ſuperatus eſſet, qui ab ejus partibus ſtabant, inclamavere: *Phileremus coronam in civitate non accipit*. Quod identidem apud ſe repetebat *Marcellus*, cùm urgebat tentatio de eremo dimittenda. Idem aiebat, nihil ita commovere dæmones ut *perpetuam Pſalmorum meditationem*: quòd iis non ſolùm Deum laudemus, ſed dæmonibus inſultemus. *Naturam excitare concupiſcentias* [quoque] *abſtinentiam illas extinguere. Nihil ita Deo Monachos familiares efficere, ut caſtitatem, quæ honeſtatem & perſeverantiam jugiter Domino vacandi ſine diſtractione præſtat*. Cap. CLVI. Abbatis cujuſdam ſilentium commendatur, qui Philoſophis duobus, qui ad eum venerant ædificationis verbum audituri, cùm nihil reſponderet, illis ut loqueretur rogantibus, dixit: *Vos pecunias veſtras expendiſtis, ut loqui diſceretis, ego verò mundum deſerui ut tacere diſcerem*. Cap. CLIX. Abbas *Sophronius* commendatur qui circa Mare Mortuum ſolitarius per annos ferm ſeptuaginta quinque manſit, ſolas herbas in cibum ſumens. Abbatis *Menæ* Præfecti Cœnobii Severiani memoratur ſententia cumprimis Aſcetis obſervanda: *Fugiamus, filii! ſecularium colloquia: ſolent enim nocere junioribus Monachis*. De quorumdam Anachoretarum admirabili paupertate & nuditate id refert ſe à *Stephano* Cappadoce Abbate in monte Sioa audiviſſe, quòd ante paucos annos in *Raythu*, feria quinta in Cœna Domini, cùm eſſet in Eccleſia, Patreſque omnes aſſiſterent, videret duos Anachoretas Eccleſiam ingredi, qui nudi erant; neminem verò Patrum præter ipſum animadvertiſſe quòd nudi eſſent. Qui cùm communicaſſent Dominico Corpori & Sanguini, Mare Rubrum pedibus ingreſſi, in eremum rediere. *(Cap. CXXII.)* Abbatis *Alexandri* præclarè dicta, *Cap.* 168. celebrantur, qui Fratribus dicebat, *Patres noſtri deſerta & tribulationes perſequebantur: nos autem civitates & requiem ſequimur. Sub Patribus noſtris virtutes iſtæ vigebant, nuditas & humilitas: in nobis autem avaritia & ſuperbia regnant. Patres noſtri nunquam facies ſuas lavabant: Nos lavacra publica balneaque frequentamus. Heu mihi, filii! quia converſationem verè Angelicam deſtruximus! Væ tibi Alexander, væ tibi, quanta erit confuſio tua, quando cæteri coronabuntur?*

Solitudo.

Pſalmodia.

Caſtitas.

Silentium.

Sæcularium colloquia Monachis fugienda.

Admirabilis quorumdam Anachoretarum paupertas.

Vita noſtra cum vita SS. Patrum comparanda.

Cap. 171. Abbatis *Theodori* Philoſophi, & *Zoili* Lectoris Aſcetarum Alexandrinorum virtutes commendantur, quorum tanta paupertas erat, ut præter penulam & paucos libros, nihil omnino poſſiderent. *Theodorus* ſemper diſcalceatus, infirmis licet oculis, Vetus omne ac Novum Teſtamentum didicit. Cap. 176. Abbatis *Andreæ* narratio refertur de Judæo quodam, qui baptiſmum ab illo & ſociis petiit, letali ægritudine in eremo correptus, ubi non erat aqua: quem unus ex ſociis *Andreæ*, tertiò effuſâ ſuper caput ejus arenâ, prolatâque baptiſmi formâ his verbis: *Baptizatur Theodorus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, de baptiſmi defectu cóſolatus eſt. Statim convaluit Judæus inſigni miraculo, & ad *Dionyſium* Epiſcopum perductus, ab illo miſſus eſt ad Jordanem, ut ibi baptizaretur. Cap. 194. refertur Senis cujuſdam admonitio juniori Monacho facta, qui Alexandriam profectus, ut opus manuum ſuarum venderet, tabernam ingreſſus erat. *An neſcis*, inquiebat, *quia habitum Angelicum fers? Neſcis quia & per oculos, & per aures, & per figuras varias & habitus Monachi in civitatibus læduntur? Tu autem in cauponas intrepidè ingrederis, & quæ non vis audis, & quæ ſunt noxia, vides, inhoneſtiſque & viris & mulieribus conjungeris. Noli, fili, ſic agere, ſed fuge in eremum.* Reſpondit Juvenis: *Perge, Senior, Deus non quærit niſi cor mundum*. Tum Senex, expanſis ad cœlum manibus, ait: *Gloria tibi, Deus! ecce enim ego habeo in Sceti annos quinquaginta quinque, & mundum cor non habeo: hic autem in tabernis converſatus, cordis munditiam poſſidet*. Mox ad juvenem Fratrem converſus ait: *Deus te ſervet, & me non confundat à ſpe mea*. Capp. 184. & 195. inſignibus duobus miraculis, quorum unum *Evagrio* Philoſopho & *Syneſio* Cyrenenſi Epiſcopo contigit, probatur illum qui tribuit pauperi, Deo fœnerari.

Studium Monachorum cum paupertate conjunctum.

Verum Baptiſmi.

Baptiſmus

Veſtis Monaſtica Habitus Angelicus, tuenda converſatione & cordis munditia ornanda.

Cap. 199. refertur Senis cujuſdam hiſtoria, ſimplicis quidem & innocentis, qui cum Sacroſanctum Sacrificium offerret, Angelos videre ſolitus erat, quamvis conſecrationis ritui quædam Fidei Catholicæ contraria, ex ignorantia, admiſceret, quæ ab Hæreticis acceperat. Is emendatus à Diacono divinorum dogmatum perito, ipſius admonitionem inſuperhabuit, eóque monere pergente, conſuluit Angelos; qui Diacono ut auſcultaret juſſerunt. A quibus cùm quæreret, cur eum ipſi non emendaſſent, hoc retulit reſponſum: *Deus ita diſpoſuit, ut homo per homines corrigatur*. Hi Prati Spiritalis flores pulcherrimi, ex quibus ſertum iſtud concinnare volui, cujus odore Lectores Religioſi recreentur.

Homo per homines, non per Angelos corrigitur.

Rem Chriſtianam Scriptis illuſtrarunt iiſdem temporibus ac *Joannes Moſchus* Prati Spiritalis Auctor, *Antiochus* Monachus Palæſtinus in Laura *S. Sabæ* Abbatis, cujus extat *Pandectes Divinæ Scripturæ*, in Homilias CXXX. diſtinctus. *Georgius Piſides* Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diaconus & Carthophilax, Auctor *Coſmographiæ*, ſeu Poëmatis *De Opere ſex dierum*: cujus *Suidas*, & *Nicephorus*, *lib.* 18. *cap.* 48. meminere: *Leontius* Neapoleos in Cypro Epiſcopus, Vitæ *S. Joannis Eleemoſynarii*, & quarumdam Homiliarum Auctor. Florebat initio ſæculi VII. *Heſychius* Hieroſolymorum Patriarcha ſed hic inter Auctores Eccleſiaſticos numerandus non videtur: neque ipſius ſunt Commentarii in *Leviticum*, ſed *Heſychii* ejuſdem Eccleſiæ Preſbyteri. Lege quæ de *Heſychiis* ſcripſimus in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi V. *Cap. IV. Art. X.*

ARTICULUS IV.

De S. Iſidoro Hiſpalenſi.

SANCTUS ISIDORUS Hiſpalenſis Epiſcopus, *Leandri*, *Fulgentii*, *Florentinæ* Virginis germanus frater fuit, ætate minimus, animi & virtutum indole Patri *Severiano*, quem nonnulli Carthaginenſis Provinciæ Ducem faciunt, ſuiſque fratribus æqualis; eloquentiæ, doctrinæ, atque ingenii laude multò major: Eccleſiam ſibi, poſt obitum *Leandri* fratris, demandatam quadraginta circiter annos rexit. Obiit anno circiter ſexcenteſimo trigeſimo ſexto, pridie Nonas Aprilis: quò die quotannis ejus memoria in Hiſpania dicatò feſto celebratur. Corpus ejus Hiſpali Legionem translatum, ibi ſumma cum veneratione aſſervatur. De beato ejus obitu legenda *Redempti* Diaconi Narratio. Quòd ipsâ Natalis Chriſti nocte Romam iverit, redierit; quòd geminæ candelæ ex arte ab ipſo confectæ, in ejus ſepulchro, Ferdinando Primo Rege repertæ ſint, inextinctô lumine: quòd *Mahometem* Cordubâ pepulerit, fabulæ ſunt ab accuratis Scriptoribus exploſæ, & inter cæteros à *Mariana*, *lib.* 6. *Rerum Hiſpanicarum*, *Cap.* 7. Operum *S. Iſidori* Hiſpalenſis Catalogum *Braulius* Cæſaraugustanus Epiſcopus, & *S. Ildefonſus* texuerunt. Liber *De Vita & Morte* Sanctorum, quem habemus, ſuppoſititius fœtus eſt *S. Iſidori*, ut cenſet Doctiſſimus Cardinalis *Baronius*, ad annum octingenteſimum decimum-ſextum, & in Notis ad Martyrologium Romanum, ad diem 1. Maii, 25. Julii, & 25. Auguſti. Dixi, quem habemus: quia

Liber De Vita & Morte Sanctorum, non eſt S. Iſidori.

Sanctum Iſidorum ſcripſiſſe librum *De ortu & obitu Patrum, in quo geſta eorum, dignitatem quoque, & mortem eorum, atque ſepulturam, ſententiali brevitate ſubnotavit:* teſtis eſt *Braulius* Cæſarauguſtanus Epiſcopus.

Etymologiarum Codicem, ab eô, titulis, non libris diſtinctum, & imperfectum relictum, *Braulius* Cæſarauguſtanus, quô rogante illud Opus ſcripſerat, recenſuit, & in viginti libros diviſit. *Sententiarum* libros tres, quos floribus ex Moralibus *Sancti Gregorii Magni* collectis paſſim ornavit, laudati ſunt à Conciliis Toletano VIII. *Cap.* 2. Aquiſgranenſi ſub Ludovico Pio, & Pariſienſi VI. Harum Synodorum prima hoc ipſum exornat encomio: *Noſtri ſæculi Doctor egregius, Eccleſiæ Catholicæ noviſſimum decus, præcedentibus ætate poſtremus, doctrina comparatione non infimus: atque quod majus eſt, jam ſæculorum finitorum doctiſſimus, cum reverentiâ nominandus Iſidorus.* Hunc à Deo noviſſimis temporibus ſuſcitatum ad reſtauranda Antiquorum Monumenta, *Braulius* Cæſarauguſtanus ſcribit, cui non immeritò illud Philoſophi accommodetur: *Nos in noſtrâ urbe peregrinantes errantesque tanquam hoſpites, tui libri quaſi domum reduxerunt: ut poſſimus aliquando qui & ubi eſſemus agnoſcere. Tu ætatem patriæ, tu deſcriptiones temporum, tu Sacrorum jura, tu Sacerdotum, tu domeſticam publicámque diſciplinam, tu ſedium, regionum, locorum, tu omnium divinarum humanarúmque rerum nomina, genera, officia, cauſas aperuiſti.*

S. Iſidori elogium.

Epiſtola ad Maſſanum, S. Iſidoro ſuppoſita.

Epiſtola ad Maſſanum, ſive *Maſſonem*, *De lapſu Sacerdotis & reparatione*, S. Iſidoro falsò adſcribitur, & citatur ſub ejus nomine à *Gratiano*, *Diſt.* 50. *C. Domino Sancto.* Quæ enim ibi traditur doctrina de reſtitutione Clericorum in priſtinos honores & Ordinum Officia, poſtquam Pœnitentiam criminum egerint, Eccleſiæ Hiſpanicæ diſciplinæ, & doctrinæ *S. Iſidori* manifeſtè repugnat. Id patet ex illius Epiſtola ad *Helladium* & cæteros Epiſcopos cum eo congregatos, de Cordubenſi Epiſcopo in vitium carnis lapsô, quem è gradu in perpetuum dejiciendum ſcribit, nec ipſi ſpem aliam ſupereſſe, quàm remiſſionis peccatorum. *Cum effuſione*, inquit, *lachrymarum veſtram Sanctitatem depoſcimus, ut idem Lapſus Sancto Cœtui veſtro præſentatus, cognitô à vobis confeſſionis eloquio, Synodali Sententiâ à gradu Sacerdotii deponatur. Melius eſt illi ut temporaliter judicetur à vobis, quàm æterno damnetur judiciô. Levior eſt illi præſentis temporis ignominia, quàm futura gehennæ tormenta. Sciat enim ſe amiſiſſe nomen & Officium Sacerdotis, qui meritum perdidit ſanctitatis. Quapropter Judicii veſtri Decretô Pœnitentia perpetim ſit, quia perpetrata lamentatione deploret: Plangat Sacerdotii cultum, quem malè vivendo perdidit: Lugeat animæ ſuæ ſtatum, quam tantô putredinis cœnô coinquinavit: Forſan porriget illi manum quandoque Spiritus Sanctus, ut per dignam ſatisfactionem mereatur peccatorum remiſſionem.*

Sacerdotes in peccatum carnis lapſi, degradatione plexi.

Et lib. 2. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 5. *Quod autem*, inquit, *quis poſt Baptiſmum aliquô mortali peccatô corruptus, ad Sacerdotium non promoveatur, Lex ipſa teſtatur. Moyſes enim in Lege præcepit Sacerdotibus, ne aliquod pecus vitiatum ad aram Deo offerant... Si enim is qui in Epiſcopatu mortale aliquod peccatum admiſerit, non debet offerre panes Domino: quantò magis ante Ordinationem peccator inventus, repudiari debet ut non ordinetur? Quapropter quia Lex peccatores à Sacerdotio removet, conſideret ſe unuſquiſque ſciens quia potentes potenter patiuntur tormenta: retrahat ſe ab hoc non tam honore, quam onere, & aliorum locum qui digni ſunt, non ambiat occupare. Qui enim in erudiendis atque inſtituendis ad virtutem populis præerit, neceſſe eſt ut in omnibus Sanctus ſit, & in nullô reprehenſibilis habeatur. Qui enim alium de*

Sacerdos à peccato debet eſſe alienus.

A *peccatis arguit, ipſe à peccato debet eſſe alienus.*

Epiſtola ad Redemptum S. Iſidori nomen falsò præfert.

Epiſtola ad Redemptum pariter ſuppoſita eſt *Sancto Iſidoro*; nam in ea probat Sacrificium non in pane fermentato, ſed azymo eſſe conficiendum. At eâ ætate Hiſpanicæ Eccleſiæ fermentatum conſecrabant. Scripta eſt hæc Epiſtola poſt exortas Græcos inter & Latinos de azymo contentiones, adeóque poſt Photianum ſchiſma, ut patet ex iſtis verbis: *Quia verò Orientales, Romanorum ſive noſtras conſuetudines impudenter obtrectando, reprehenſionis abolitione impugnare nituntur; ad arma divini Oraculi concurrentes, nos quantùm potuerimus, eaſdem defendere præviâ veritate inſurgemus.*

Primatum Romani Pontificis jure divino, S. Iſidorus aſſerit cum Dogma Fidei.

B Romani Primatum Pontificis jure divino, egregiè aſſerit *Sanctus Iſidorus* in Epiſtola *ad Claudium Ducem* Cap. 1. *Sicut nos ſcimus*, inquit, *præeſſe Eccleſiæ Chriſti, quatenus Romano Pontifici reverenter, humiliter, & devotè, tanquam Dei Vicario, præ cæteris Eccleſiæ Prælatis, ſpecialius nos fateamur debitam in omnibus obedientiam exhibere. Contra quod quemquam procaciter venientem, tanquam hæreticum, à conſortio Fidelium omnino decernimus alienum. Hoc verò non ex electione proprii arbitrii, ſed potius auctoritate Spiritûs Sancti habemus firmum, ratúmque credimus, & tenemus.*

Qui debitam Romano Pontifici obedientiam non exhibet, ſchiſmaticus eſt & ſalvus eſſe non poteſt.

C Et in Epiſtola *ad Eugenium Toletanum Epiſcopum*, ait: *Quòd vero de paritate agitur Apoſtolorum, Petrus præeminet cæteris, qui à Domino audire meruit: Tu vocaberis Cephas: Tu es Petrus, &c. Et non ab alio aliquô, ſed ab ipsô Dei & Virginis Filio, honorem Pontificatûs in Chriſti Eccleſiâ primus ſuſcepit. Cui etiam poſt Reſurrectionem Filii Dei ab eodem dictum eſt: Paſce agnos meos; Agnorum nomine Eccleſiarum Prælatos notans. Cujus dignitas poteſtatis etſi ad omnes Catholicarum Epiſcopos eſt transfuſa, ſpecialius tamen Romano Antiſtiti, ſingulari privilegio, velut Capiti, cæteris membris celſior permanet in æternum.* D *Qui igitur debitam ei non exhibet reverenter obedientiam, à capite ſejunctus, Acephalorum ſchiſmati ſe reddit obnexium: Quod, ſicut illud Sancti Athanaſii de Fide Sanctæ Trinitatis, Sancta Eccleſia approbat & cuſtodit, quaſi ſit Fidei Catholicæ articulus: Quod niſi quiſque fideliter firmitérque crediderit, ſalvus eſſe non poterit.*

Liber De Ordine Creaturarum in Spicilegio editus, non eſt S. Iſidori.

Liber *De Ordine Creaturarum*, ſub nomine Sancti Iſidori Hiſpalenſis à doctiſſimo P. Luca Dacherio editus eſt *Tomo I. Spicilegii.* Alius non videtur eſſe Iſidori, cùm illius *Braulio* non meminerit. Licet enim eos ſolùm libros enumerare ſe *Braulio* profiteatur, qui ad notitiam ſuam pervenere, quo ſatis E intelligitur & alios ſcripſiſſe, quorum ille non meminit: Non potuit tamen non pervenire hic, ipſo proponente, per modum reſponſionis ſcriptus, ad ipſúmque ſub hoc epilogo directus: *Ecce, Venerabilis Pater! De Ordine Creaturarum tibi propoſuiſti, juxta ingenioli mei modulum, compendioſo ſermone ſummatim reſpondi, &c.* Præterea tanta animi demiſſione ad *Braulium* amicum ſuum, nec in gradu Epiſcopali ſibi æqualem, ſcribere non ſolet Sanctus Iſidorus, quantam præ ſe fert hujus Libelli Auctor. Inſcriptus eſt hic liber in Codice S. Remigii Remenſis, ex quo in Spicilegio editus eſt, *Braulio Epiſcopo Urbis Romæ.* F Addidit eruditus Editor, *Hoc eſt, Cæſarauguſtæ*: Etſi Cæſarauguſtam apud Scriptores ullos Romam nuncupari, ſe non legiſſe fateatur. Bollandi Continuatores ſuſpicantur ſcriptum Epiſcopo Urbis Romæ, non *Braulioni*, ſed *Bonifacio V.* Cujus nomen per ſolam initialem literam B. ſcriptum, occaſionem errori dederit; ſed conjecturam hancce ſuam nulla probatione fulciunt.

Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis ab eo diſtinguendus eſt, cujus corpus Bononiæ colitur. Bononienſes nominis identitate deceptos, ſuum Iſidori Epiſcopi Siculi vice Hiſpalenſem credidiſſe & vocaſſe,

Conſtantinus

Conſtantinus Abbas, *Caietanus* in ſuo de *S. Iſidoro* Tractatu arbitratur.

ARTICULUS V.

De Sophronio, Aponio, S. Maximo, Theodoro Raythuenſi, Joanne Carpathiorum, & aliis.

S. Sophronius.

I. SANCTUS SOPHRONIUS, Philoſophus, *Joannis Moſchi* diſcipulus in Monaſtica Vita, Hieroſolymitanus Epiſcopus, & Fidei Catholicæ defenſor acerrimus adversùs Monothelitas, Synodicæ ad *Honorium* Epiſtolæ, Orationum aliquarum, & Vitæ *Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ* Pœnitentis Auctor, obiit anno ſexcenteſimo ſexto, die Martii undecimâ; quâ ejus memoria in Menologio Græcorum, & in Romano Martyrologio celebratur. Ejus cum laude meminerunt *S. Joannes Damaſcenus* Oratione III. *de Imaginibus*, Septima Synodus Generalis, Actione IV. *Photius*, *Cod.* 231. *Nicephorus lib. VII. cap.* 3. Hunc *Sophronium* cum altero malè confundit *Poſſevinus*, Auctore libri *Pro Baſilio contra Eunomium*, de quo *Photius*, *Cod. V*.

Andreas Cretenſis.

II. Coævus fuit Sophronio ANDRÆAS, Hieroſolymitanus cognominatus, patriâ Damaſcenus, Cretenſis Archiepiſcopus, vir Sanctiſſimus, variorum Canonum, & Orationum Auctor, præcipuè in Salutationem Angelicam, in Exaltationem S. Crucis, in Mariam Ægyptiacam. Hieroſolymitanus dictus eſt, quòd Monaſticam Vitam Hieroſolymis coluerit.

Aponius.

III. APONIUS, Auctor Expoſitionis in Cantica Canticorum, in ſex libros diſtinctæ, à *Beda*, *lib.* 4: *Commentariorum in Cantica*, *Cap.* 25. & ab Angelomo Luxovienſi Monacho, in *Stromatis*, ſive explicatione eorumdem Canticorum non ſemel laudatus, vixit circa annum ſexcenteſimum ſexageſimum.

S. Deſiderius

IV. SANCTUS DESIDERIUS, Caducenſis in Aquitania I. Epiſcopus, Variarum Epiſtolarum Auctor, quas in Bibliothecis Patrum legere eſt, obiit die decima-tertia Kalendas Decembris anni ſexcenteſimi ſexageſimi, cùm annis viginti tribus Eccleſiam rexiſſet.

S. Maximus.

V. SANCTUS MAXIMUS Abbas & Martyr, doctiſſimus Theologus, glorioſus Monothelitarum debellator, cujus cum laude meminerunt, *Photius*, *Codicibus* 192. 193. 194. & 195. ejus, quæ legerat, recenſens Opera, *Anaſtaſius Bibliothecarius in Collectaneis*, *Theophanes in Chronico*, & alii; obiit in exilio die 13. Auguſti, anno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo ſecundo. Ejus Opera Cleri Gallicani mandato doctiſſimus Pater *Conbefiſius* Ordinis Prædicatorum *ὁ μακαρίτης*, collegit, vertit, aut recenſuit, illuſtravit, edidit.

Theodorus Raythuenſis.

VI. THEODORUS Raythuenſis Monaſterii Presbyter, ad quem ſcripſit SANCTUS MAXIMUS Epiſtolam & varia Capitula, de voluntatibus & operationibus in Chriſto, de eſſentiâ, naturâ, hypoſtaſi, & perſonis, iiſdem temporibus librum *De Incarnatione Chriſti* ſcripſit, quem Bibliothecæ Patrum exhibent.

Alii Auctores Eccleſiaſtici ſeculi VII.

VII. PETRUS LAODICENSIS, Auctor Expoſitionis in Orationem Dominicam, & THALASSIUS MONACHUS, qui ſcripſit ad *Paulum* Presbyterum, de ſincera caritate, verâ continentiâ, necnon de regimine mentis, Hecatontades quatuor, & ESAIAS Abbas, qui viginti novem Homilias ad Monachos ſuos ſcripſit, non procul ab his temporibus floruerunt. His addendi, BERENGOSUS Abbas ad *S. Maximinum* extra muros urbis Trevirenſis, qui ſcripſit *De Laude & Inventione Crucis Dominicæ*, libros tres; *De Myſterio Ligni Dominici*, librum unum, & *Sermones varios*: JOANNES Carpathiorum Epiſcopus, Documentorum ſpiritualium nonaginta ſeptem ad Indos Monachos Auctor: GEORGIUS Metropolita Nicomedienſis, Orationum, ſive Sermonum aliquorum Auctor, in laudem præſertim Virginis Deiparæ; Et JACOBUS Monachus Græcus, Auctor Orationis in Nativitatem ejuſdem Sanctiſſimæ Dei Genitricis. Horum extant Opera Tomo XII. Bibliothecæ Maximæ Patrum, Edit. Lugdunenſis.

ARTICULUS VI.

De S. Eligio, S. Audoeno, & Jona.

I. SANCTUS ELIGIUS Noviomenſis Epiſcopus; cujus Vitam *Sanctus Audoënus* Rothomagenſis Archiepiſcopus ſcripſit, ſex decim Homiliarum Auctor, quæ in Bibliothecis Patrum leguntur, & *Sermonis ad plebem*, qui extat in appendice Tomi IX. Operum *Sancti Auguſtini*; à die Maii decima-quarta anni ſexcenteſimi quadrageſimi ſexti, ad diem ſecundam Decembris, anni ſexcenteſimi ſexageſimi quinti, quâ ad vitam immortalem tranſlatus eſt, ſuam rexit Eccleſiam, ſub *Clodoveo II.* & *Clotario II.* Francorum Regibus. Vita S. Eligii extat *Tomo V. Spicilegii*.

II. JONAS, Italus, *Seguſio*, vulgò *Suze*, oriundus, Bobienſis Monachus, ac incerti Cœnobii Abbas, cujus *Beda*, *lib.* 5. *Hiſtoriæ Anglorum Cap.* 17. *Sigebertus*, & *Trithemius* meminere, Vitas *S. Columbani*, & *S. Joannis* Reomaënſis Monaſterii Fundatoris primique Abbatis ſcripſit, necnon *S. Attalæ* Bobienſis Abbatis, *S. Euſtaſii* Abbatis Luxovienſis, & *S. Bertulfi* Abbatis Bobienſis.

ARTICULUS VII.

De Sancto Ildefonſo.

SANCTUS ILDEFONSUS, Toleti, nobili genere natus, in S. Iſidori Hiſpalenſi Collegio liberalibus diſciplinis & pietatis præceptis inſtitutus, in Cœnobio Agalienſi Monaſticam Vitam profeſſus eſt, cujus deinde Abbas fuit. *Eugenio* Toletano Archiepiſcopo defunctô, in ejus locum cooptatus & conſecratus, ab anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo octavo ad ſexcenteſimum ſexageſimum ſeptimum, quô obiit, die Januarii vigeſima-tertia, hanc rexit Eccleſiam. Contra *Pelagium* quemdam & *Helladium*, qui veteris *Helvidii* inſaniæ ſcintillas in Hiſpania exſuſcitare cœperant, Mariam Virginem Deiparam negantes perpetuò virginitatem retinuiſſe, editô librô, illibatæ virginitatis B. Mariæ patrocinium ſuſcepit. Operæ Dei Matri navatæ merces veſtis ab eadem Deipara de cœlo allata fuit: Quod memoriæ prodidit *Cixila* Ildefonſi Succeſſor. Lapis ubi B. Virgo veſtigiô conſtitit, in ipſo templi Toletani aditu monſtratur. Eodem, vel proximo anno, die nono Decembris, qui *Leocadiæ Virginis* memoriæ ſacer eſt, dum ſacris operaretur *Ildefonſus*, præſente Rege, fertur, ſepulchri lapide ſponte ſublatô, tumulô egreſſam *Leocadiam* Ildefonſi manum tetigiſſe, atque in hæc verba prorupiſſe, *Ildefonſe, per te vivit Domina mea.* Abſciſſa pars veli quô Virginis caput tegebatur, antequam ſe in ſepulchrum reciperet, in ſacro Toletani templi ærario conſervatur, & viſitur. In prædio Debienſi Collegium Virginum ſuis impenſis fundavit atque conſtituit, nondum Epiſcopus. Mos triginta pauperes quotidie alendi, quod fit Toleti in ædium Archiepiſcopalium eâ parte, quæ templo conjuncta eſt, *Sancti Ildefonſi* inſtitutum eſſe creditur. Præter librum *De Perpetuâ Virginitate B. Mariæ*, quem ſcripſit hortatu *Quiricii* Barcinonenſis Epiſcopi, ut teſtantur mutuæ utriuſque Epiſtolæ Tom. I. Spicilegii Acheriani editæ, alia ejus Opera memorat *Julianus Toletanus* in Appendice ad librum *De Viris Illuſtribus*, quem *Ildefonſus*

S. Ildefonſus perpetuæ virginitatis Sanctæ Mariæ Matris Dei vindex.

poſt

poſt *Sanctum Iſidorum* continuavit. Ejus corpus in Eccleſia *S. Leocadiæ* tumulatum ad *Eugenii* Deceſſoris viri quoque ſancti & Auctoris Eccleſiaſtici pedes, in vaſtatione Hiſpaniæ funeſtâ atque generali *Semicam* ſive *Zamoram* tranſlatum eſt, ubi in Sancti Petri Apoſtoli templo magnâ religione colitur. Veſtis de cœlo allata *Oveti* ſervatur. Vitam ejus à Cixila ſeu Zixila aut Zixilane, & S. Juliano II. Toletanis Epiſcopis ſcriptam & à Don. *Thoma Tamaio de Vargalo*, Regis Catholici Hiſtoriographo e veteribus MSS. erutam edidit *Bollandus* inter Acta Sanctorum Menſis Januarii, ad diem XXIII. Edidit & Dom. *Mabillonius* Sæculo II. Benedictino. Franciſcus Fevardentius Theologus Pariſienſis in Bibliotheca Patrum nonnulla S. Ildefonſi Opuſcula vulgavit; inter alia Librum *De Virginitate S. Mariæ contra tres infideles*, cujus hic prologus: *Deus lumen verum*, &c. & initium, *O Domina mea atque dominatrix mea*, *&c.* cui librum alium S. Ildefonſo adſcriptum ſubjecit. *De perpetua Virginitate S. Mariæ, & de ejus parturitione*, cum hoc exordio: *Quamvis omnium Eccleſiarum virginitas beata & glorioſa Genitricis Dei Maria ſit decus, &c.* Primum Librum eſſe *S. Ildefonſi*, alterum *Radberti* Corbeienſis Abbatis, Viri Eruditi jam conſentiunt.

ARTICULUS VIII.

De Juliano Toletano.

JULIANUS TOLETANUS, Eugenii II. Toletani Archipræſulis diſcipulus, cum *Gudila* Archidiacono ejuſdem Eccleſiæ arctâ conjunctus amicitiâ; *Quirico* in Sede Toletana ſucceſſit: Præfuit Conciliis Toletanis XII. XIII. XIV. & XV. Eamque rexit Eccleſiam ab anno ſexcenteſimo octogeſimo ad diem octavum Martii, anni ſexcenteſimi nonageſimi, quô vitam immortalitate mutavit, *Egicæ* Regis anno tertio. Ejus corpus in Eccleſia *S. Leocadiæ* tumulatum: vitæ ſanctitas cœleſtium numero inſeruit, faſtiſque, ut Martyrologia teſtantur. Ingenio fuit facili, copioſo, ſuavi; eruditione eximiâ, quam relicta monumenta teſtantur, ac præſertim Opus quod *Prognoſticon futuri ſæculi* inſcripſit, in tres libros diſtinctum, in quibus *SS. Cypriani & Auguſtini* verbis frequentiùs loquitur quàm ſuis. Extant ejuſdem libri tres *De Demonſtratione Sextæ Ætatis adversùs Judæos*, juſſu *Ervigii* Regis, cui & illos nuncupavit, ſcripti; quibus Meſſiam veniſſe, & fruſtra jam à Judæis expectari probat, huncque eſſe Jeſum. Scripſit etiam Commentarios in *Nahum* Prophetam, qui ab *Henrico Caniſio*, ex MS. Cod. Bavaricæ Bibliothecæ editi, in Bibliothecas Patrum tranſcripti ſunt. Libros ejuſdem habemus duos ἀντικειμένων, hoc eſt, *Contrapoſitorum*, ſive pugnantium in ſpeciem utriuſque Teſtamenti locorum. Cætera ejus Opera à *Felice* Toletano, in Appendice ad *S. Ildefonſi Catalogum Virorum Illuſtrium*, laudata, injuriâ temporum deſiderantur, præter *Hiſtoriam Geſtorum Regis Wambæ in Galliis*, quam ex naufragio literarum eripuit *Ducheſnius*.* Multis Orationibus & Miſſis *Officium Gothicum* ſive *Mozarabicum* auxit, ut idem *Felix* ipſius Succeſſor teſtatur. Gothicum & Mozarabicum dictum eſt, quia originem habuit eô tempore quo Reges Gothorum Hiſpaniæ dominabantur: & quia cùm Arabes Hiſpaniam penè omnem occupâſſent, Chriſtiani *Muzarabes*, & corruptô vocabulô *Mozarabes*, id eſt, mixti cum Arabibus dicti ſunt.

Tom. I. Hiſt. Francor.

Officium Mozarabicum, à quo editum?

A quibus & quo tempore hoc Officium inſtitutum fuerit, incertum eſt. Cardinalis *Baronius*, ad annum ſexcenteſimum trigeſimum tertium, ejus Auctorem fuiſſe putat *S. Iſidorum Hiſpalenſem*, cui à Concilii IV. Toletani Patribus id fit demandatum munus. Favet librorum inſcriptio, quibus hæc Officia continentur: *Officium Gothicum, ſive mixtum, ſecundum regulam S. Iſidori, dictum Mozarabes.* Hanc *Baronii* opinionem refellit doctiſſimus Cardinalis *Bona*, lib. 1. *Rerum Liturgicarum Cap. IX Num.* 1. Ex ſilentio *Braulionis* Cæſaraugustani, & *S. Ildefonſi* qui inter *S. Iſidori* Opera hoc Officium non memorant. 2. Quòd Concilium IV. Toletanum aliquot hujus Officii ritus *Canone undecimo* & ſequentibus, tanquam jam antea frequentatos recenſeat: & Concilium III. Toletanum, quod Quarti celebrationem annis quadraginta quatuor præceſſit, *Canone* 2. ſtatuerit, in ſingulis Eccleſiis Symbolum recitari priuſquam Oratio Dominica dicatur, qui ritus eſt Miſſæ Mozarabicæ ſingularis. 3. Quòd *S. Iſidorus* lib. *De Scriptoribus Eccleſiaſticis*, S. Leandri fratris ſui ac Deceſſoris Scripta recenſens, teſtetur ipſum in Eccleſiaſticis Officiis non parvô ſtudiô laboraſſe, & in Sacrificii laudibus atque Pſalmis multa dulciſonè compoſuiſſe. 4. Quòd in Miſſâ *S. Martini*, in Oratione *poſt nomina*, hæc verba leguntur: *Hunc Virum, quem ætatis noſtræ tempora protulerunt, jubeas auxilium noſtris ferre temporibus.* Sanctus autem *Martinus* obiit anno Domini quadringenteſimo ſecundo, & primus ex Confeſſoribus paulò poſt obitum dicato feſto, & ſacris Officiis coli cœpit. Itaque ante *SS. Iſidorum* & *Leandrum*, ſæculo quinto jam iſtud Officium in uſu erat, quod deinde à *SS. Leandro, Iſidoro, Ildefonſo, Juliano*, auctum & illuſtratum eſt. Hoc Officium in Hiſpanica Eccleſia diu viguit, donec *Gregorii VII.* Pontificis Maximi auctoritate in Romanum mutatus eſt: quâ de re legenda eſt ejus Epiſtola ſexageſima quarta libri 1. ad *Alfonſum* Caſtellæ, & *Sancium* Aragoniæ Reges, & ad Epiſcopos in eorum ditionibus conſtitutos directa.

ARTICULUS IX.

De Marculfo, & Formulis ab eo editis.

MARCULFUS *Monachus*, ſub *Landerico* Pariſienſi Epiſcopo vixit, cui *Formularum* libros duos nuncupavit. Sedebat autem *Landericus* Clodoveo II. Dagoberti filio regnante, circa annum Chriſti ſexcenteſimum ſexageſimum. Ex his Formulis, quas vir illuſtris & eruditus Hieronymus *Bignonius* primus in lucem edidit, ac Notis illuſtravit, multa diſcimus Capita priſci Juris, aut morum veterum, qui in Galliis ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia vigebant. Diſcimus primò Epiſcopos conſecratos non fuiſſe, niſi illorum electioni Rex præbuiſſet aſſenſum, eámque Mandatis ſuis confirmaſſet. Id patet ex Formula quæ inſcribitur, *Conceſſio civium pro Epiſcopatu*, quæ habetur Cap. 7. libri primi. *Quoniam ſanctæ memoriæ Vir Apoſtolicus ille, illius urbis Epiſcopus, fine appropinquante, ab hac luce migravit, ne deſtituta ſint oves, decedente Paſtore, in loco ejuſdem ſuppliciter poſtulamus, ut inſtituere dignemini Illuſtrem Virum illum, Cathedræ illius Succeſſorem, in quo eſt perſpicuitas ſublimis, ingenuitas nationis elegantia refulgens, diligentia caſtitatis, charitatis locuples voluntas.* Et ex Formula quæ inſcribitur: *Præceptum de Epiſcopatu*, Cap. 5. ejuſdem libri. *Ille Rex, Viro Apoſtolico illi Epiſcopo... Et quia cognovimus ſanctæ recordationis Domnum illum, urbis illius Antiſtitem evocatione divinâ ab hâc luce migraſſe: de cujus Succeſſore ſolicitudinem congruam, una cum Pontificibus vel Proceribus noſtris pleniùs tractantes, decrevimus Illuſtri Viro, aut Venerabili illi, in ipſâ urbe Pontificalem in Dei nomine committere Dignitatem. Quem plerùmque apud animos noſtros & actio probata commendat, & nobilitatis ordo ſublimat, ac morum probitas, vel manſuetudinis & prudentiæ honeſtas exornat. Quâ de re ſtatuta præſentibus ordinamus, ut cum*

Epiſcopi olim in Galliis non conſecrabantur, niſi Rex eorum electioni præbuiſſet aſſenſum.

adunatorum catervâ Pontificum, ad quot tamen noſtra Serenitatis devotio &c ipſa pervenit, ipſum, ut ordo poſtulat, benedici veſtra Induſtria ſtudeat, &c. Idem conſtat ex Formula ſequenti, quæ inſcribitur: *Indiculus Regis ad Epiſcopum, ut alium benedicas.*

Nullus olim abſque Regis licentiâ ordinatus Gallus Clericus.

II. Ex iiſdem Formulis diſcimus, abſque Regis licentiâ nullum ordinatum Clericum. Id conſtat ex Formula quæ inſcribitur: *Præceptum de Clericatu*: Cap. 9. lib. 1. *Si eis qui ſe ad onus Clericatûs transferre deliberant, licentiam non negamus, retributorem Dominum exinde habere confidimus... Ille ad noſtram veniens præſentiam, petiit Serenitati noſtræ, ut ei licentiam tribuere deberemus, qualiter comam capitis ſui ad onus Clericatûs deponere deberet, & ad Baſilicam illam, aut Monaſterium deſervire deberet. Quod nos propter nomen Domini hoc eidem gratanti animo præſtitiſſe cognoſcite. Præcipientes ergo jubemus, ut ſi memoratus ille de capite ſuo bene ingenuus eſſe videtur, & Polyptico publico cenſitus non eſt, licentiam habeat comam capitis ſui tonſurare, & ad ſupraſcriptam Baſilicam, vel Monaſterium deſervire.* Ea diſciplina viguit à Clodovei temporibus, quô regnante, Concilium Aurelianenſe I. *Canone* 4. decreverat, ut nullus ſæcularium ad Clericatus Officium promoveretur, *Niſi aut cum Regis Juſſione, aut cum Judicis voluntate.* Hanc tamen Regii conſenſûs neceſſitatem Concilium Remenſe, regnante *Dagoberto* habitum, ad eos reſtrinxit, qui in publicis rationibus cenſiti & inſcripti eſſent. *Hi verò* (inquit Canone 8.) *quos publicus cenſus ſpectat, ſine permiſſu Principis vel Judicis ſe ad Religionem ſociare non audeant.*

Hanc Regii conſenſus neceſſitatem ad eos quos publicus Cenſus ſpectabat, Concilium Remenſe reſtrinxit.

Immunitates Eccleſiis & earum bonis à Regibus conceſſæ.

III. Ex iiſdem Formulis diſcimus, Reges ab Epiſcopis rogatos Immunitates & Privilegia Eccleſiis & earum bonis conceſſiſſe. Id patet ex Formula cui titulus eſt: *Emunitas Regia*. Cap. 3. libri 1. *Statuentes ergo ut neque vos, neque Juniores, neque Succeſſores veſtri, nec ulla publica Judiciaria Poteſtas, quocumque tempore in villis ubicumque in Regno noſtro, ipſi Eccleſiæ, aut Regiâ, aut privatorum largitate collatis, aut qui in antea fuerint, collaturis, aut ad audiendas altercationes ingredi, aut freda de quibuſlibet cauſis exigere, nec manſiones, aut paratas, vel fidejuſſores tollere non præſumatis; ſed quicquid exinde, aut de ingenuis, aut de ſervientibus, cæteriſque nationibus quæ ſunt infra agros, vel fines, ſeu ſupra terras prædictæ Eccleſiæ commanentes, fiſcus aut de fredis, aut undecumque poterat ſperare, ex noſtrâ indulgentiâ pro futurâ ſalute, in luminaribus ipſius Eccleſiæ, per manum Agentium eorum, proficiat in perpetuum.* Freda, ſunt compoſitiones fiſco debitæ. Manſiones, ſunt hoſpitia Magiſtratibus, aut Regiis Miſſis vulgò debita. Parata, eſt rerum ad eos excipiendos neceſſariarum præparatio, ſive domorum, ſupellectilis, aut etiam evectionum apparatus. Ab his oneribus Eccleſias, & earum villas, & loca Reges Chriſtianiſſimi frequenter abſolvebant.

Immunitatis beneficium ab Epiſcopis, & Regibus Chriſtianiſſimis, Monaſteriis conceſſum.

IV. Immunitatis quoque beneficium concedebant Monaſteriis Reges, & Epiſcopi, ut patet ex Formula quæ inſcribitur *De Privilegio*, Cap. 1. Libri 2. *Dum ab antiquitus, juxta Conſtitutionem Pontificum, per Regalem Sanctionem, Monaſteria SS. Lirinenſis, Agaunenſis, Luxovienſis, vel modo innumerabilia per omne Regnum Francorum, ſub libertatis Privilegium videntur conſiſtere &c. Quid verò vos, vel Succeſſores veſtri, Sancto ſuadente Spiritu deinceps cuſtodiatis, imò Sanctæ illius Eccleſiæ Epiſcopus debeat adimplere, huic paginæ credidimus inſerendum. Hoc eſt, ut de veſtrâ Congregatione qui in veſtrò Monaſteriò ſancta debeant bajulare Officia* (id eſt, ad Ordines promoveri) *cùm Abbas, cum omni Congregatione popoſcerit à nobis, vel à Succeſſoribus noſtris ſacros percipiat gradus. Nullum pro ipſorum honore præmium percepturus, altare in ipſo Monaſterio prædictus Epiſcopus benedicat, & Sanctum Chriſma annis ſingulis, ſi voluerint poſtulare, pro reverentiâ loci, ſine pretio concedat. Et juxta diſpenſationem divinam, cum Abbas de ipſo Monaſterio à Domino migraverit, quem unanimiter omnis Congregatio illa Monachorum ex ſemetipſis, optimo Regula comparatum, & vita meritis congruentem, ſimiliter ſine præmio memoratæ urbis Epiſcopus ipſe promoveat Abbatem. Nullam penitus aliam poteſtatem in Monaſterio, neque in rebus, neque in ordinandis perſonis, neque in villabus ibidem jam collatis, aut deinceps Regio munere, aut privatorum collaturis, vel in reliquâ ſubſtantiâ Monaſterii, Nos, Succeſſoreſque noſtri Epiſcopi, aut Archidiaconi, ſeu cæteri Ordinatores, aut qualibet alia perſona prædictæ civitatis habere præſumat: aut quodcumque de eodem Monaſterio, ſicut de Parochiis, aut cæteris Monaſteriis, muneris causâ audeat ſperare, aut ferre. Nec de hoc quod à Dominum timentibus tranſmiſſum, aut in altario offertum fuerit, aut in ſacris Voluminibus, vel quibuſcumque ſpeciebus, ad ornatum divini cultûs pertinet, aut præſens collata vel collatura fuerint, auferre præſumat. Et niſi rogatus à Congregatione illâ, vel Abbate, pro Oratione lucrandâ, nulli noſtrûm liceat Monaſteriis adire ſecreta... Et ſi aliquid ipſi Monachi, de eorum Religione tepidi, aut ſecus egerint, ſecundùm eorum Regulam ab Abbate, ſi prævalet, corrigantur. Sin autem, Pontifex de ipsâ civitate coercere debet; quia nihil de Canonica Auctoritate convellitur, quicquid domeſticis fidei pro quietis tranquillitate tribuitur.* Hæc Privilegii ab Epiſcopo conceſſi Formula: cui gemina eſt Formula ſequens Privilegii à Rege conceſſi Monaſterio, Epiſcopo rogante. Ex quibus patet 1. nondum generales fuiſſe Monaſteriorum immunitates. 2. Pontifices Maximos nondum ſibi ſolis jus illas concedendi reſervaſſe. 3. Epiſcopum quemlibet potuiſſe Privilegium immunitatis tribuere Monaſterio, quod ipſe, vel alius in Diœceſi ſuâ fundaverat; quanquam de Coëpiſcoporum conſiliô & aſſenſu id facerent. 4. Quò firmior eſſet illa immunitas, à Rege fuiſſe roboratam. 5. Epiſcopos in Monaſteriis eâ immunitate donatis jure Viſitationis ceſſiſſe, & niſi rogatos ab Abbate & Monachis, vel orationis causâ, Cœnobia non adiiſſe. 6. Ipſos jus tantùm habuiſſe inaugurandi Abbatis, quem Congregatio elegiſſet, non inſtituendi citra electionem. 7. Ipſis non licuiſſe Monachos immunitate donatos corrigere, ſi fortè contra Regulam publicè peccarent, niſi Abbas officio ſuo deeſſet. 8. Ipſos ab hujuſmodi Monaſteriis exigere non potuiſſe jura, munera, ſive penſitationes, quas à Parochiis, aut Monaſteriis nullô Privilegiô donatis exigebant.

Circa immunitates Monaſteriorum ſæculo VII. multa obſervantur.

Eccleſias & Monaſteria ſub ſua tuitione Reges Chriſtianiſſimi ſuſcipiebant.

V. Sæpe ſæpius Reges ſub ſuâ tuitione Eccleſias & Monaſteria ſuſcipiebant, vel ea credebant tuitioni Majorum Domus Regiæ, ut ipſa, eorùmque res, vel homines, aut Gaſindi, id eſt, homines familiaribus obſequiis adhibiti, vel amici, ab externis injuriis protegerentur: & eorum cauſæ evocarentur ad Palatium, ſi in pagis abſque illorum diſpendio finitæ non fuiſſent. Id conſtat ex Formula quæ inſcribitur: *Charta de Mundeburde Regis & Principis*, Cap. 24. lib. 1.

Subditorum cauſas cum Epiſcopis & Optimatibus judicabant.

VI. Diſcimus ex his Formulis, Reges Chriſtianiſſimos ſubditorum cauſas graviores in Palatio ſuo, cum Epiſcopis, & Optimatibus, judicaſſe. Id patet ex Formula XXV. *Ergo nos in Dei nomine, in Palatio noſtro, ad univerſorum cauſas rectô judiciô terminandas, unâ cum Domnis & Patribus noſtris Epiſcopis, vel cum pluribus Optimatibus noſtris illis, Patribus illis, Referendariis illis, vel Seniſcalcis, Cubiculariis, & illo Comite Palatii, vel reliquis quampluribus fidelibus noſtris reſideremus: ibique veniens ille illum interpellavit, &c.*

Mos peſſimus & Evangelio

VII. Diſcimus ſub primâ Regum noſtrorum Dy-

Contrarius. Matrimonia diſſolvendi mutuo conſenſu conjugum, viguit olim in Galliis.

naſtia morem illum peſſimum & Evangelio repugnantem in Galliis viguiſſe, ut matrimonia bonâ gratiâ, ſeu mutuo conjugum conſenſu, ob ſolam diſcordiam & rixas continuas diſſolverentur: & utrique licitum eſſet vel Monaſticam Vitam amplecti, vel alias nuptias contrahere: indictâ etiam mulctâ illi, qui, poſt repudium, conjugi propterea negotium faceſſeret. Id conſtat ex Formula cui titulus eſt: *Libellus repudii.* Cap. 30. libri 2. *Dum & inter illum, & conjugem ſuam illam, non caritas ſecundum Deum, ſed diſcordia regnat, & ob hoc pariter converſare minimè poſſunt: placuit utriuſque voluntate, ut ſe à conſortio ſeparare deberent, quod ita & fecerunt. Propterea has Epiſtolas inter ſe uno tenore conſcriptas fieri, & adfirmare decreverunt: ut unuſquiſque ex ipſis, ſive ad ſervitium Dei in Monaſterio, aut copulæ matrimonii ſociare ſe voluerit, licentiam habeat, & nullam requiſitionem ex hoc de parte proximi ſui habere non debeat. Si quis verò, aut aliqua pars ex ipſis hoc emutare, aut contra parem ſuum repetere voluerit, inferat pari ſuo auri libram 1. & ut decreverunt, à proprio conſortio ſequeſtrati, in eâ, quam elegerint, parte permaneant: Facta Epiſtola ſub die illô, anno illo, regnante illo Rege.* Id quidem in Galliis Legibus Principum, ſicut olim Romæ Legibus Imperatorum, licitum fuiſſe videtur. Sed *Aliæ ſunt Leges Cæſarum, aliæ Chriſti: aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcepit* (inquit S. Hieronymus Epiſtola XXX. ad Oceanum) *Præcepit Dominus uxorem non debere dimitti, exceptâ cauſâ fornicationis, & ſi dimiſſa fuerit, manere innuptam. Quicquid viris jubetur, hoc conſequenter redundat in fœminas,* &c. Nec Eccleſia Gallicana Leges hujuſmodi, aut morem peſſimum approbavit.

Sorores cum fratribus paternam hæreditatem in Galliis olim non dividebant.

VIII. Diſcimus hanc in Galliis tunc fuiſſe conſuetudinem, vel lege firmatam, vel ipſam vim legis habentem, ut filiæ cum fratribus paternam hæreditatem non dividerent. Potuiſſe tamen patres filias ex aſſe hæredes ſcribere & jubere ut paterna bona æquâ lance cum fratribus partirentur. Id conſtat ex Formula cui titulus eſt: *Ut filia cum fratribus in paterna ſuccedat alode.* Cujus hic eſt tenor: *Dulciſſima filiæ meæ illi, ille. Diuturna, ſed impia inter nos conſuetudo tenetur, ut de terrâ paternâ ſorores cum fratribus portionem non habeant. Sed ego perpendens hanc impietatem, ſicut mihi à Domino æqualiter donati eſtis filii, ita & à me ſitis æqualiter diligendi, & de rebus meis, poſt meum diſceſſum, æqualiter gratulemini: ideóque per hanc Epiſtolam, te, dulciſſima filia mea, contra germanos tuos, filios meos illos, in omni hæreditate mea, æqualem & legitimam eſſe conſtituo heredem,* &c.

Homicidia olim in Galliis pecuniâ redimebantur.

IX. Homicidia ſæpiùs pecuniâ redimebantur, defuncti filiis, fratribus, nepotibus, aut cognatis ſolutâ. Sacerdotes, aut Illuſtres Piique Viri, auctoritate ſuâ obtinebant ab interfecti familia & cognatione, ut hujuſmodi ſatisfactione acceptâ, Legum ultionem, pœnamque capitis adversùs interfectorem non repoſceret. Quâ de re Inſtrumentum ſcribebatur, & Libellus ſecuritatis dabatur, cum homicidæ, tum ejus domui univerſæ, ut docet Formula cui titulus eſt: *Securitas pro homicidio facto.* (Lib. 2. Cap. XVIII.)

Scholion.

In iſto Articulo pag. 171 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Matrimonia mutuo conſenſu diſſolvi poterant in Gallia, etiam abſque cauſa fornicationis, & contrahi cum altera.*

S. Hieronymus Epiſt. 30. ad Oceanum.

R. Hæc Propoſitio non eſt mea. Non ſcripſi Matrimonia dirimi potuiſſe, ſed mutuo conjugum conſenſu, ob ſolam diſcordiam & rixas continuas, dirimi ſolita. Factum probo ex Formulis Marculſi. De Quæſtione juris ita pronuntio: *Morem illum peſſimum, & Evangelio repugnantem fuiſſe. Id quidem in Galliis Legibus Principum, ſicut olim Romæ Legibus Imperatorum licitum fuiſſe videtur. Sed* ALIÆ SUNT LEGES CÆSARUM, ALIÆ CHRISTI, &c. *Nec Eccleſia Gallicana Leges hujuſmodi aut morem peſſimum approbavit.* Quid in his reprehenſione dignum? An quòd facti veritatem ſecundùm Leges Hiſtoriæ retulerim? An quòd errorem pravumque morem ſecundùm Theologiæ & Chriſtianæ Diſciplinæ Principia refellam? Factum, id eſt, pravum illum & contrarium Evangelio morem olim in Galliis viguiſſe ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia, confirmant veteres Formulæ Andegavenſes, Childeberto I. regnante conſcriptæ, adeóque Marculſianis antiquiores, quas publici Juris fecit Dom. Joannes Mabillonius Tom. IV Veterum Analectorum. LVI. ſic inſcribitur *Formula diſſolvendi Matrimonii*, quæ his concepta verbis eſt: *Domino non dulciſſimo, ſed amariſſimo & inſufflantiſſimo jugali meo illo, illa. Dum non eſt incognitum qualiter faſtidio tuo & interdicente Deo ut ſimul eſſe non poteramus; Proinde convenit nobis ante bonis hominibus, ut ad invicem nos relaxare debremus. Quod ita & fecimus. Ubicumque Jugalis meus mulierem ducere voluerit, licentiam habeat poteſtatem faciendi. Similiter & illa convenit ut ubicumque ipſa fœmina ſuperius nominata ſibi marito accipere voluerit, licentiam habeat poteſtatem faciendi. Et ſi fuerit poſt hunc diem unus ex nos ipſis qui contra hanc Epiſtola eſſa agere aut repetere præſumpſerit, ſolidus tantus ad pare ſuo componat unà cum judice intercedentem, & quod repetit nihil valeat vendicare, & hæc Epiſtola firma permaneat.*

ARTICULUS X.

De Theodoro Cantuarienſi, & Adamanno.

I. THEODORUS, natione Græcus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, ex Monacho, à *Vitaliano* Romano Pontifice miſſus in Angliam, vir ſanctus, & eruditus, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ acerrimus vindex, quem Venerabilis *Beda*, *lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Cap.* 8. & alibi paſſim, *Simeon Dunelmenſis*, in Hiſtoria de geſtis Regum Anglorum, *Joannes Brompton*, in Chronico de Regno Cantiæ, *Gervaſius*, de Actibus Pontificum Cantuarienſium, *Radulfus Cantuarienſis*, in Epiſtola ad *Callixtum Papam* contra *Thurſtinum* Archiepiſcopum Eboracenſem, commendant: *Pœnitentiale* ſcripſit, quod cum variis ejuſdem Capitulis edidit ac Notis illuſtravit *Jacobus Petit*. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo, ætatis ſuæ octogeſimo octavo, ut *Beda* teſtatur.

In Pœnitentiali Theodori Cantuarienſis quædam duriora & errores.

In ejus Pœnitentiali nonnulla ſunt duriora: & à Traditione & Evangelio aliena, ut illud, quod tradit Cap. 2. *Presbyter fornicans, ſi, poſtquam compertum fuerit, baptizaverit, iterum baptizentur illi quos baptizavit. Si quis Presbyter ordinatus, deprehendit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes quos priùs baptizavit.* Et illud Capitis XI. *Si cujus uxor fornicata fuerit, licet dimittere eam, & aliam accipere; hoc eſt, ſi vir dimiſerit uxorem ſuam propter fornicationem, ſi prima fuit uxor, licitum eſt ut aliam accipiat uxorem: illa verò ſi voluerit pœnitere ſua peccata, poſt duos annos alium accipiat virum.* Et infra: *Si mulier diſceſſerit à viro ſuo, deſpiciens eum, & nolens reverti, & reconciliari viro, poſt quinque annos cum conſenſu Epiſcopi aliam accipere liceat uxorem.*

II. ADAMANNUS, Scotus, Huienſis Monaſterii à *S. Columbano* conſtructi Abbas, libros tres *De ſitu & locis Terræ Sanctæ*, ex *Arculphi* Gallicani Epiſcopi, ex Syria reducis relatione compoſuit, ſeptimo inclinante ſæculo. Ejus cum laude meminerunt Venerabilis *Beda*, *lib.* 5. *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum*, & *Sigebertus* lib. *De Scriptoribus Eccleſiaſticis Cap.* 64. Hos libros *Serarius*, anno 1619. Ingolſtadii edidit, cum Epitome eorumdem à Venerabili *Beda* adornatâ, Capp. decimo-ſeptimo & decimo-octavo *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum.*

CAPUT

CAPUT V.

De Rebus Imperii.

ARTICULUS I.

De Phoca.

OCciſô Mauritio, *Phocas* regere cœpit Imperium anno Chriſti ſexcenteſimo ſecundo, Indictione ſexta, Novembris die 23. feria 6. quâ illum *Cyriacus* Patriarcha coronavit. *Narſes* Romani Dux exercitus adverſus Perſas, contra Tyrannum rebellis, Edeſſam occupavit, & *Coſrhoem* Regem Perſarum ad Romanos laceſſendos, datis impulit literis. *Phocas Germano* Duci juſſit Edeſſam ut obſideret. Inteſtinis Romanorum diſſidiis in ſpem victoriæ elati Perſæ, in Romanos duxere. Victi Romani: *Germanus* obiit ex vulnere: ejus loco exercitui Præfectus *Leontius* Eunuchus, virile geſſit nihil. *Coſrhoes* copias fudit Romanorum, plurimóſque captos mactavit. Ob infelicem ſucceſſum iræ impotens *Phocas*, vinctum *Leontium* Conſtantinopolim adduci juſſit, *Domentziolum* nepotem ſuum, ut ait Theophanes, vel fratrem, ut ſcribit Cedrenus, Ducem exercitus creavit, ac deinde Curopalatem. Is verborum & juriſjurandi fide *Narſeti* datâ, cùmque injuria ab Imperatore nullâ affectum iri pollicitus, ipſi perſuaſit ut ad illum rediret, glorioſiùs pro Republica pugnaturus. *Phocas* violatâ fide & ſanctitate ſacramenti, quod ejus nomine *Domentziolus* præſtiterat, vivum comburi juſſit *Narſetem*. Cujus exitium publicus mœror ſecutus eſt; quòd Perſis adeo formidandum *Narſetis* nomen fuiſſet, ut eô prolatô, pueros quoque ſuos terrerent. Leve iſtud immanitatis *Phocæ* ſpecimen. Principum enim virorum mortibus delectabatur, nec ſatiabatur cruore. Amicorum Imperatoris *Mauritii* pepercit nemini. *Conſtantinam* Auguſtam, cum filiabus tribus, in portu Europii, ubi *Mauritius* fuerat occiſus, capite truncari juſſit. Domi degebat rerum omnium ſecurus, & in omnem effuſus libidinem, dum interim Perſæ Meſopotamiam, Syriam, Palæſtinam, atque Phœniciam; Galatiam, & Paphlagoniam longè latéque popularentur, Calchedonem uſque cotoire victoriâ progreſſi. Intus à Tyranno, foris ab hoſte Rempublicam infeſtari dolens *Priſcus* Patricius, *Heraclio* Patricio Africæ Duci jam ad defectionem prono perſuaſit, ut *Heraclium* filium, & *Nicetam* filium *Gregoræ* Patritii, cum copiis adversùs *Phocam* mitteret. Alienabantur magis ac magis à *Phoca* plebis animi; ita ut palàm in circo ipſi inſultarent contumelioſis vocibus Praſini: *Exorere Phoca!* inquiebant: *Rurſus vinum bibiſti, rurſus mentem amiſiſti.* Sed & in ejus caput à *Theodoro* Prætoriorum Præfecto, & *Elpidio* Armamentarii Præpoſito, conjuratum eſt: ab *Anaſtaſio* Largitionum Comite arcani conſcio facinus revelatum. Habita de reis quæſtio. *Theodorus*, *Elpidius*, *Anaſtaſius* ipſe conjurationis particeps, capite truncati. Interim *Heraclius* cum navibus turritis, in quarum malis arculæ, & Deiparæ imagines appenſæ, ingenti exercitu ex Africa & Mauritania advecto, Servatoris quoque non manu mortalium factam imaginem ad præſidium ſecum ferens, Conſtantinopolim ad Sophiæ portum applicuit, commiſſóque certamine *Phocam* Tyrannum, favente Deo, vicit. Profligatus, in Regiam ſe recepit. *Photinus*, cujus uxori ſtuprum intulerat, cominùs ſecutus, in Regiam cum militum manu irrupit, comprehenſúmque & Imperatoris inſignibus exutum, ad *Heraclium* deduxit. Tyrannum conſpi-

Phocæ crudelitas.

Phocas ab Heraclio victus ac trucidatus.

A ciens Heraclius: *Miſer*, inquit, *itane Rempublicam gubernaſti?* Cui Phocas lugubri voce: *Tuum eſt rectiùs eam gerere.* Tum Victoris juſſu manibus, pedibus, pudendis, ac demum capite truncatus. Trunci reliquum à militibus in foro Bovis combuſtum. Adjuvit *Heraclii* conatum *Priſcus** Phocæ gener, quem *Heraclius*, potitus Imperio, Cappadociæ præfecit: Sed non multò poſt ſeditionem conſtantem in Senatum produxit, exprobratáque proditione his verbis: *Miſer qui ne Socero quidem fidem ſervaveris, quid faceres amico?* Ipſum Clero nomen dare coëgit, ac **B** ſolum vertere. Occiſus eſt *Phocas* anno Chriſti ſexcenteſimo decimo, tyrannidis octavo. Iſta conſtant ex *Nicephoro* Patriarcha Conſtantinopolitano in *Chronico*, ex *Theophane*, & *Paulo Diacono* ſeu alio Auctore Hiſtoriæ Miſcellæ lib. XVIII. & *Cedreno*.

* *Criſum vocat Cedrenus Priſcum, Theophanes. Huic filiam ſuam Domentiolam locaverat.*

ARTICULUS II.

De Heraclio.

TYranno ſublatô, *Heraclius* levatus eſt Imperator, & à *Sergio* Patriarcha coronatus. *Eudocia* Auguſta ejus ſponſa eodem die nuptiali imperialique coronâ ornata eſt. **C** Aſſumptô Imperiô, rem omnem Romanam labefactatam & penè peſſumdatam reperit. Europam Barbari, Aſiam Perſæ fuerant populati, urbes integras abduxerant in captivitatem, Romanúmque exercitum bellis conſumpſerant continuis. Eorum ſiſtere non poterat victorias. Factâ enim in Syriam irruptione, cùm vix imperare cœpiſſet, Apameam, Edeſſámque occupavere, & Antiochiam uſque pervenere, Romanô funditus deletô exercitu. Subinde Cæſarea Cappadociæ potiti; alteráque in Syriam factâ expeditione, Damaſcum cepere. Per totam denique Palæſtinam **D** graſſati, captis Hieroſolymis, & ingenti Clericorum, Monachorum, Chriſtianorum utriuſque ſexus editâ ſtrage, tùm propriis, cùm Judæorum, qui emptos mactabant, manibus, *Zacharia* etiam Patriarcha captivô factô, vivificam Chriſti Servatoris Crucem in Perſidem aſportarunt, anno ſexcenteſimo decimo-quarto. Anno ſequenti, Perſæ Ægyptum, Alexandriam, & Lybiam, uſque ad fines Æthiopiæ, ſubegere: & Calchedone obſeſsâ, captâque, receſſerunt. Carthaginem Calchedonis loco perperam ſubſtituit *Paulus Diaconus*, cujus errorem *Baronius* retinuit, Theophane repugnante.

Bellum Perſicum.

E His perculſus calamitatibus *Heraclius*, pacem ſupplex à *Coſrhoe* petit. At ille conditionem nullam fore pacis ſuperbè reſpondit, niſi crucifixum Deum, Solem adoraturi, abnegarent. Tunc temporis, ad malorum cumulum, Thraciæ imminebant Avares, cujus Provinciæ multa deprædati ſunt oppida, ſpe pacis delusô *Heraclio*. Qui tandem cum eorum Duce *Chagano* pactâ pace, collectis omnibus Imperii viribus, in Aſiam duxit, conflatis ad belli ſumptus vaſis ſacris, cùm pecuniam vel cum fœnore invenire non poſſet: Relictoque in Urbe filio, qui *Sergii* Patriarchæ, & *Bonoſi* Patritii conſilio Rem**F**publicam regeret. Sexenniô bellum acriter geſtum. Sæpius cum *Coſrhois* Ducibus acie dimicavit *Heraclius*, de Deo benè confiſus, & pietate non minùs quam armis hoſtes ſuperans, imparibus ſæpe numerô copiis. Anno tandem ſexcenteſimo vigeſimo ſeptimo in Perſidem irrupit. *Coſrhoes*, deſperatis rebus, *Merdaſen* juniorem filium, ex *Sirem* conjuge ſuſceptum, in fuga Regni Succeſſorem dixit. Quod ægrè ferens *Siroës* major natu, cum Perſarum Primoribus in Patrem conſpirans, cum in Tenebrarum æde, quam juvenis conſtruxerat, recondendiſque theſauris muniverat, incluſit, pane & aquâ parcè ſubminiſtratis, hæc verba proferens ad contumeliam: *Aurum quod fruſtra collegit, propter*

Pax cum Perſis inita. Crux Chriſti ablata Heraclio reſtituta.

quod etiam plurimos fame necavit, & orbem ipſum effecit deſertum, manducet. Eum denique ludibrio priùs habitum, & jugulatos coram filios omnes, ipſúmque imprimis *Merdaſen*, quem Regno deſtinaverat, coactum cernere, ſagittis confodi juſſit. Regnum parricidio adeptus, pacem cum *Heraclio* pepigit, Captivis liberatis, & *Zacharia* Patriarcha, necnon Sacroſancta Chriſti Cruce reſtitutâ, anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo octavo, quam inſequenti Vere *Heraclius* Hieroſolyma ſummâ veneratione tranſtulit, Judæóſque ultra tertium ab Urbe lapidem amandavit. Inde profectus Edeſſam,

Heraclius Monothelitis favet. Ecthesi promulgata.

Eccleſiam *Coſrhois* temporibus à Neſtorianis occupatam, Orthodoxis reſtituit. Tot merita, Monothelitarum ſuſceptô patrocinio, quorum hæreſi propoſitô publicè Edictô, ſive (ut appellant) *Ectheſi*, vires addidit non minimas, obſcuravit fœdavitque. Hinc provocatâ Numinis irâ, Imperium Syria, Palæſtina, Ægypto, vidit à Saracenis imminutum, Obiit ex aqua intercute, undecimâ die Martii, anno ætatis ſuæ ſexageſimo-ſexto, Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo primò, cùm annos triginta, menſes quatuor, & dies ſex imperaſſet. Tres reliquit filios, *Conſtantinum* ex Eudocia, & *Heracleonam* ex *Martina* Auguſta nepte ſuâ, quâ cum inceſtas nuptias mortuâ *Eudocia*, contraxerat. Hæc habentur ex Theophane, Cedreno, & Paulo Diacono ſive alio Auctore Hiſtoriæ Miſcellæ lib. XVIII.

ARTICULUS III.

De Conſtantino, Heracleona, & Conſtante.

C*Onſtantinus*, poſt *Heraclium* patrem quatuor menſes imperavit, & à noverca *Martina* venenô peremptus eſt: poſt quem *Heracleonas*, cum *Martina* matre, ſex menſibus Imperium tenuit. Quibus exactis, nares illi Senatuſconſulto, Martinæ lingua præciſa, ambo in exilium deportati; *Conſtans* Conſtantini filius levatus Imperator. Hic Monothelitarum hæreſim fovit promulgatô Typo, *S. Martinum* Papam, & *S. Maximum* fidei Defenſores egregios vexavit: quorum in ultionem ſcelerum, ab Arabibus & Saracenis, volente Deo laceſſitus, à *Mavia* illorum Duce navali prælio victus eſt, horrenda cum ſuorum ſtrage, ad Phœnicem, Lyciæ locum, anno ſexcenteſimo quinquageſimo quarto. Anno ſuperiori, *Mavias* occupatâ Rhodo, Coloſſum Rhodium, mille trecentis & ſexaginta annis poſtquam poſitus fuerat, disjecit, unum ex ſeptem Orbis miraculis. Quem Judæus quidam Edeſſenus cùm emiſſet, nongentos ex ære quò conflatus erat, camelos oneravit. Statua erat ærea, quam Rhodii maris Domini Soli erexerant, alta cubitos octoginta, cui ob magnitudinem, Coloſſi nomen inditum.

Conſtans Monothelitis favet Typo, promulgato.

Coloſſus Rhodius.

Anno Chriſti ſexcenteſimo quinquageſimo nono, Imperii ſui 18. *Conſtans* fratrem ſuum *Theodoſium* interfecit, quem antea, ex invidiâ, inaugurari Diaconum à *Paulo* Patriarcha curaverat, eóque propinante Chriſti ſanguinem biberat. Parricidæ pœna fuit animus, quamdiu vixit, inquies, & quæ ſemper obverſabatur ante oculos ſceleris imago. Scilicet crebrò in ſomnis ipſi ſe ingerebat importuna *Theodoſii* fratris umbra, habitu Diaconi, qui poculum ſanguine plenum porrigens, diceret: *Bibe, frater!* Ejus viſi horrore ſedes mutare decrevit infœlix, & in Siciliam transfretavit; ſed conſcientia ſceleris ubique comitatur ac premit ſceleratum. Sex annis hæſit in Sicilia, uxorem ac filios Conſtantinopolitani retinuere. Tandem Syracuſis in balneo, ab *Andrea* quodam *Troili* filio interfectus eſt, anno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo octavo, poſtquam annos viginti ſeptem imperaſſet. Hæc memoriæ prodidere Theophanes, Cedrenus, & Paulus Diaconus ſive alius Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ lib. XVIII. & XIX.

Conſtans fratrem ſuum Theodoſium Diaconum interfecit.

Pœna ſceleris.

ARTICULUS IV.

De Conſtantino Pogonato. *

Pogonatus dictus ob barbam, quòd ſcilicet Conſtantinopoli tenerâ adhuc lanugine ſolviſſet, promiſſámque barbam à Sicilia retuliſſet.

EXtinctô Conſtante, Syracuſani perduelles *Mizizium* quemdam Armenum, cujus facies Imperio digna videbatur, ſceptra capeſſere compulerunt. Id ubi accepit *Conſtantinus*, Conſtantis filius, cum ingenti claſſe transfretans, ad Syracuſas applicuit, Tyrannúmque comprehenſum cum Patris interfectoribus internecioni dedit. Rebus in Occidente compoſitis, Conſtantinopolim redux, ambos fratres *Tiberium* & *Heraclium* Imperii Collegas adſcivit; quos anno Imperii ſui decimo-quarto redegit in ordinem, naribus mutilatos, & cum *Juſtiniano* filio ſolus Rempublicam geſſit. Saracenorum arma infeſta habuit, atque Bulgarorum. Bellum Saracenicum ſeptem annos exarſit, quô tempore Conſtantinopolis diu obſeſſa, Deiparæ Virginis ope liberata eſt. Receſſere tandem Barbari multis cladibus fracti, & aliunde à Mardaitis Libani incolis laceſſiti, pacémque in annos triginta cum Imperatore pepigerunt, his conditionibus, ut quotannis librarum auri tria millia Romanis penderent, virorum ſelectorum capita quinquaginta, equos nobiles quinquaginta. Per id tempus ignis ille qui Græcus dicitur, à *Callinico* quodam excogitatus eſt Helìopolenſi homine, cujus vi Arabum claſſis incenſa. Avares quoque & alii Barbari pacem rogarunt ac impetrarunt. Non ita felix fuit Bulgarici belli ſucceſſus. Cùm enim Bulgari torrentis inſtar Thraciam exundaſſent, & dirutis quaquaversùm urbibus, oppidiſque, omnia deprædarentur, Imperator pacem cum eis facere, & pactam annuatim pecuniam eis perſolvere coactus eſt, non ſine magno Romani nominis dedecore.

Ignis Græcus.

Procuratâ Reipublicæ tranquillitate, ad pacem Eccleſiæ curandam animum adjecit *Conſtantinus*, quam Hæreſis Monothelitarum, patrocinio ſuperiorum Imperatorum roborata, perturbabat. Eam ob rem Generale Concilium Sextum Conſtantinopoli celebrandum indixit, quod anno Imperii ipſius duodecimo cœptum eſt.

Conſtantini Pogonati Patrocinio ſexta Synodus convocatur.

Conſtantini Pogonati pietati Romana debet Eccleſia, quòd eam à penſitatione illâ pecuniæ liberaverit, quam Gothorum Reges Ariani perſolvendam recèns creatis Pontificibus indixerant, & quam exigere poſtea conſueverant Imperatores. Debet etiam reſtitutam libertatem conſecrandi ſtatim Pontificis abſque Imperatoris confirmatione, quam expectare antea ex more neceſſum erat. Id teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius in Vitis Agathonis, & Benedicti II. Obiit Conſtantinus Pogonatus anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo quinto, cùm imperaſſet annis ſeptemdecim. De eo legendi *Theophanes, Cedrenus*, & Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ, libro XIX.

Ejus in Romanam Eccleſiam merita.

ARTICULUS V.

De Juſtiniano Rhinotmeto, Leontio, & Tiberio Apſimaro.

Juſtinianus II.

I. J*Uſtinianus Secundus*, à naribus præciſis cognomento *Rhinotmetus*, Conſtantino patri ſucceſſit, annos natus ſexdecim. Qui levitate puerili perſundedit Rempublicam. Initiò Imperii pacem cum *Abimelecho* Saracenorum Duce firmavit his conditionibus, ut Imperator Mardaitas Libani incolas

comprimeret

comprimeret, eorúmque excurſiones prohiberet: *Abimelech* verò in ſingulos dies mille nummos aureos, & equum, & ſervum Imperatori penderet; & uterque Princeps æquâ lance Cypri, Armeniæ, & Iberiæ vectigalia inter ſe divideret. Conditiones pacis impleturus *Juſtinianus*, Mardaitarum duodecim

Bellum Bulgaricum. millia de Libano detraxit, muniriſſimum Romani Imperii vallum, Saracenìſque formidandum evertens. Pactam à patre cum Bulgaris pacem diſſolvit, ductô in Bulgariam & Thraciam exercitu. Bulgaros obviàm factos primo impetu repulit, & Theſſalonicam uſque excurrens, immenſum Sclavorum numerum, quâ domitum armis, quâ ſponte deditum, ad Opſicii partes, trajectô Abydi freto, tranſtulit. At in reditu intra montium anguſtias à Bulgaris interceptus, magnam ſuorum ſtragem paſſus eſt, víxque ipſe evaſit. Anno Imperii ſexto, pacem cum

Bellum Arabicum. Saracenis initam, imprudenter diſſolvit *Juſtinianus*, Sclavorum fretus auxiliis, quorum ad triginta millia facto delectu, aciem inſtruxit, quam *Superabundantem* nuncupavit, illiúſque Ducem *Nebulum*. Primo conflictu victi Arabes. At Sclavorum Duce pecuniâ corruptô, & cum viginti ſuorum millibus ad Saracenos deficiente, Romani turpiter fugati ſunt. Quô ex tempore *Muhamed* Arabum Princeps Imperii fines impunè vaſtavit. Interim ædificiis intentus *Juſtinianus*, iis curandis præfecit *Stephanum* Perſam

Threſorier. Sacellarium * ſuum, Eunuchorum ſpectatiſſimum, virum crudelem, qui non ſolùm artifices manuarios, ſed & operarum duces verberabat, lapidabátque; & Imperatore peregre profectô, *Anaſtaſiam* Auguſtam Imperatricem Matrem loris, puerorum more, flagellare auſus eſt. Huic ferociâ non abſimilem *Theodotum* Monachum, qui priùs in Thraciæ finibus ad Freti anguſtias incluſus vixerat, Generalis Logothe-

Surintendant des Finances. tæ * munere adauxit. Quô in munere non ærarii tantùm Adminiſtratores, ſed Primores Urbis Imperiíque Viros inſolitis & injuſtis exactionibus gravans, cùm ſolvendo ſatis non erant, funibus ſuſpenſos, palearum inferiùs accenſarum fumô necabat. Urbis etiam Præfectus inſignes pleróſque viros Imperatoris mandatô in carcerem conjectos diu detinuit. Ad hæc, leviſſimus Princeps *Callinicum* Patriarcham urgebat, ut preces ritu ſolemni funderet,

Juſtiniani II. impietas. ad Eccleſiam Deiparæ Virginis, quæ *Metropolita* vocabatur, evertendam: cujus in loco fontem, & Venetæ factionis Imperatorem illîc excepturæ ſedilia extruere meditabatur. Ignotum Eccleſiæ titum peragere noluit Patriarcha, ſed Imperatore importunitùs urgente, dixit: *Gloria Deo, qui etiam hæc patitur, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.* Quo auditô, Imperator Eccleſiam dirui juſſit, & præconceptum ædificium excitari. Eam ob rem, & multò magis ob Miniſtrorum ferociam & crudelitatem, populare incurrit odium: quod ipſi Imperii inſignia detraxit, die ipſâ quâ *Stephano* Patritio & exercitûs Duci præceperat, ut multam plebis ſtragem ederet, ac à Patriarcha cædis duceret exordium. Factionis caput fuit *Leontius* Patritius, Orientalium Dux quondam copiarum, ex carcere, in quô tres annos detentus fuerat, à *Juſtiniano* miſſus ad regendum per Græciam exercitum. Conſilii ipſi auctores fuere *Paulus* & *Gregorius* Monachi amiciſſimi, qui ipſum in carcere crebriùs inviſentes, Imperium illi ex ſyderum peritiâ prædixerant. *Leontius* itaque Monachis amicis, necnon aliis quibuſdam illuſtribus viris, quos reſerans carceribus ſolverat, comitibus ac juvantibus, plebem commovit omnem, *Juſtinia-*

Juſtiniani exilium. *num* naſo mutilatum in Cherſonam relegavit, ac Imperator ſalutatus eſt. Exauctoratus fuit *Juſtinianus* anno imperii ſui decimo, Chriſti 695. Quô abdicato, in *Theodotum* Monachum Logothetam Generalem, & *Stephanum* Sacellarium, ſævit populi furor; quos ad *Forum Bovis* combuſſit.

Leontius. II. Tres annos Imperium geſſit *Leontius*. Anno tertio Arabes impreſſione in Africam factâ, armorum vi eam cœperunt, (Annus erat Chriſti ſexcenteſimus nonageſimus octavus.) Ad hanc recuperandam navalis à *Leontio* miſſus exercitus, Patritio *Joanne* Duce, hoſtes in fugam vertit, omnéſque Africæ munitas urbes in libertatem reſtituit, præſidiariis militibus in iis relictis. Sed diu non ſtetit à Romanorum partibus victoria. Arabici namque Conſilii Princeps, numeroſiori & potentiori inſtructâ claſſe, Romanam claſſem Ducémque fugavit, & humili terræ vallo circumcinctum, undequaque obſidere decrevit. Ægrè periculô expeditus *Joannes*, ad Imperatorem, copias majores quæſiturus, redibat, cùm exercitus rei malè geſtæ pudore, & *Leontii* metu, ad ipſum reverti nolens, ex Ducum cæterorum conſiliô, à *Leontio* defecit, & *Apſimarum*

Tiberius Apſimarus. quemdam, impoſitô ei *Tiberii* nomine, renuntiavit Imperatorem. *Apſimarus* comitante claſſe, Conſtantinopolim advectus, ex adverſo Urbis ad Portum Sycænum appulit. *Leontius* à Principibus Extraneorum, in unico cóque levi Blachernarum muro collocatis, quibus claves muri terreſtris, horrendo prorſus jurejurando ex ſacrâ Menſâ interpoſitô commiſſæ fuerant, hoſtibus proditus eſt, Urbſque *Apſimaro* dedita. Qui *Leontium* naribus mutilatum, in Dalmatæ Monaſterio recludi, & arctiùs cuſtodiri juſſit.

Anno *Tiberii Apſimari* imperantis ſecundo, ſeptimi ſæculi poſtremo, Romani impreſſione in Syriam factâ, Samoſatum uſque penetravere, vicináſque regiones populati, Saracenorum ducenta millia cæciderunt, ſpoliáque opima, & captivos innumeros abduxere. Hæc ex *Theophane*, *Cedreno*, *Zonara*, & ex Hiſtoria Miſcella excerpta, Libro XIX. & quatuor primis libri XX. Capitibus.

CAPUT VI.

De Regibus Francorum.

ARTICULUS I.

De Clotario II.

RES geſtas *Clotarii* ad annum uſque hujus Sæculi XIII. Tomo ſuperiori perſtrinximus: Nunc ab eo anno illius Hiſtoria reſumenda eſt, quô ſublatis nepotibus, & *Brunichilde*, univerſam Francorum Monarchiam obtinuit. Tunc, ut ait Fredegarius, *firmatum eſt omne Regnum Francorum, ſicut à priore Clotario fuerat dominatum.* Nec tamen abolita fuit Franciæ diviſio in tria Regna, Burgundiæ, Auſtriæ, & Neuſtriæ. Unde *Clotarius*, Warnacharium, Burgundiæ, Radonem Auſtriæ, Majores Domûs præfecit, ut obſervat *Fredegarius*. Amicitiam perpetuam cum Longobardis firmavit, quibus præerat *Adaluvaldus*, anno Chriſti ſexcenteſimo decimo octavo. Poſt Concilium Pariſienſe V. quod eô convocante celebratum eſt, Regiam Conſtitutionem edidit, de quâ ſuperiùs diximus *Cap. III. Articulo I.* Ter uxorem duxit, ſcilicet *Haldetrudem*, *Bertetrudem*, & *Sichildem*. Ex *Haldetrude*, ſuſcepit *Mero-*

Clotarii II. liberi. *veum*, qui puer occubuit, *Dagobertum*, quem Regem Auſtraſiæ inſtituit anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſecundo, & *Emmam* quæ nupſit *Eadbaldo* Regi Cantuariorum. Ex *Bertetrude* ſuſcepit *Charibertum*, qui patri ſuperſtes vixit, aliúmque filium, qui puer obiit anno Chriſti ſexcenteſimo decimo octavo, necnon *Enymiam*, quæ Deo virginitatem vovit. Nullam verò prolem reliquit ex *Sichilde*, quam habuit pro mœcha, ut *Fredegarius* teſtatur cap. 54. *Boſonem* enim *Audoleni* filium, de pago

 Stampenſi,

Stampenſi, juſſit ab *Arneberto* Duce interfici, *reputans ei ſtuprum cum Regina Sichilde*. Cùm inter ipſum & *Dagobertum* filium diſceptatio de Regni Auſtraſiani juribus orta eſſet, duodecim Francorum, rum Epiſcoporum, quos inter eminebat *Sanctus Arnulphus* Metenſis Præſul, cùm Procerum arbitrio componendam permiſit, ut conſtat ex Anonymo Scriptore Geſtorum *Dagoberti* Regis, in Collectione *Duchesnii*, *Tomo I.* Ex hac vitâ diſceſſit *Clotarius II.* anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo-octavo, cùm Monarchiam Francorum ſolus per annos ſexdecim rexiſſet, pacem habens cum univerſis Gentibus vicinis, ut *Fredegarius* teſtatur, *cap.* 42. qui & ejus commendat patientiam, timorem Dei, cultum literarum, beneficentiam in Eccleſias, Sacerdotes, & pauperes, & benignitatem ſingularem; ipſi verò vitio vertit nimiam in venationibus aſſiduitatem, & quòd mulierum puellarúmque ſuggeſtionibus nimiùm annueret. Lutrenſi * Monaſterio in Diœceſi Veſontionenſi, cujus Monachi ſub *Sancti Columbani* Regula militabant, ampliſſimas facultates conceſſit, ut ex Vita *Sancti Deicoli* Abbatis conſtat, apud *Bollandum*, die 18. Januarii. Laudatur à Boiis, quòd in Boicis Legibus condendis, emendandiſque tertius operam impenderit, ut ex Prologo *Dagoberti* conſtat. *Clotarii II.* corpus Pariſiis in Eccleſia *Sancti Vincentii*, quæ nunc *Sancti Germani à Pratis* vocatur, conditum eſt. Ejus uxores duæ, *Haldetrudis*, & *Bertetrudis*, Rothomagi in Baſilica Principis Apoſtolorum, quæ *Sancti Audoëni* ibidem quieſcentis nomine appellatur, ſepultæ ſunt. Hæ Reginæ *Clotarii Primi* uxores perperam dicuntur in Vita *S. Audoeni*, apud *Surium* die 24. Auguſti.

Clotarii II. virtutes & vitia.

* L'Abbaye de Lure.

ARTICULUS II.

De Dagoberto.

DAgobertus in Regnum *Clotarii* patris ſucceſſit. Natus erat anno circiter ſexcenteſimo tertiô. Multa de eo narrantur ab Anonymo qui Geſta *Dagoberti* Regis Francorum ſcripſit, ab *Andrea Duchesnio* edita, quæ fabulam olent, & hoc nomine ab eruditis Hiſtoricis refelluntur. Quæ de cervo refert, qui inſequente *Dagoberto*, in Baſilicam *S. Dionyſii* Catulliaci perfugerit, inter fabulas repoſuit *Hadrianus Valeſius lib.* 18. Quod de *S. Arnulfo* Metenſium Epiſcopo ipſi in bajulum & Præceptorem à *Clotario* patre dato ſcribit idem Anonymus, falſi convincitur ex Auctore coævo qui Vitam *S. Arnulfi* ſcripſit. Is enim teſtatur *Dagobertum* non priùs *S. Arnulfo* commendatum fuiſſe, quàm Auſtraſiorum Regno præficeretur. Quô tempore annos undeviginti natus erat. Huic Auctori ſuffragatur *Fredegarius* Cap. 58. Quæ de *Sadragesilo* Duce à *Dagoberto* adhuc puero dehoneſtato idem Anonymus commemorat, & ex eo *Aimoinus*, aliique Hiſtorici, *Hadrianus Valeſius* refellit *Tomo III. Rerum Francicarum*, *lib.* 18. Quàm multa, inquit, invenias in eâ narratione ridicula, abſurda, ac ne veri quidem ſimilia? An *Sadragesilum*, quô *Clotarius* Conſiliario & adjutore principalium onerum uteretur, tam fatuus eſſe potuit, ut apud quos ſciret Regibus filios ſuccedere ſolere, vivô *Dagoberto Clotarii* filio, *Clotario* ipſo quadraginta annis minore, Regnum Francorum ſperaret? Aut tam confidens & temerarius, ut Principis ſui filium hæredémque contemneret? Quis putet *Dagobertum* puerum adeo paternæ Majeſtatis irreverentem fuiſſe, ut amico ejus ac Conſiliario plagas imponi, barbam radi juberet? Aut etiam volenti ac jubenti quemquam obedire auſurum? Non Pædagogum puerilem animum mitigaturum, aut ſaltem arte aliquâ atrocia mandata eluſurum? Non cæteros Optimates quotquot aderant, quamvis *Sadragiſilo* inimicos, cum unâ voce deterrituros ne facinus admitteret, cujus Rex auctores ipſos eſſet habiturus? Præterea qui paulò ante audacter & magnô animô ſe à *Sadragesilo* vindicaverat, idem (ſi tamen idem dici poteſt adeo ſui diſſimilis) Patre reverſo trepidus latebram quærit, ſolus, ac ne *Sadragiſili* quidem flagellatoribus comitatus, per aliquot paſſuum millia fugit ab urbe Lutetia Pariſiorum, aut à villa Clippiaco, *S. Dionyſii* Baſilicam petit, Moderatore ac omnibus Miniſtris ſuis vel inſcientibus, vel abeuntem non retinentibus: & Regius Puer, tanquam ſervus Dominum iratum, aut mortem denuntiatam metuens, ſolâ ſe loci religione defendit: cum *Sadragesilum* querelam ſuam Regi deferentem occupare, & rationem facti reddendo patrem placare poſſet. Adjice jam ſatellites ad Puerum tanquam ad furem aliquem aut homicidam comprehendendum ſemel atque iterum miſſos, & Regem ipſum poſt multas minas plurimis comitantibus venientem &c. Fabulam itaque apage.

Fabulæ.

Dagoberto Auſtraſiæ Regi à patre creato dati ſunt ab eodem præcipui Conſiliarii *Arnulfus* Metenſis Epiſcopus, & *Pippinus* Major-Domûs, teſte *Fredegario*. *Arnulfo* ad eremum profectò, *Dagobertus* in adminiſtrando Auſtraſiæ Regno uſus eſt conſilio *Chuniberti* Colonienſis Antiſtitis, ut *Fredegarius* tradit, *Cap.* 58. Defunctô Patre, Franciæ totius obtinuit Imperium, exceptâ Aquitaniæ parte; quam *Chariberto* fratri ceſſit.

Charibertus Waſcones, qui jugum Francorum ab aliquot annis excuſſerant, in ſuam poteſtatem redegit anno ſexcenteſimo trigeſimo. Nec diu victoriæ ſuæ ſuperſtes fuit. Eodem enim annô mortuus eſt, anno circiter vigeſimo tertio ætatis. Impuberem filium *Chilpericum* reliquit, quô brevi poſt patrem defunctô, *Dagobertus* Franciam obtinuit univerſam. Mox bellum Sclavis * intulit *Dagobertus*, infelici exitu. Eodem annô copias tranſmiſit in Hiſpaniam, ut *Siſenando* adversùs *Senzilam* ſeu *Senzilanem*, qui *Suinthila* quoque nuncupatus eſt, ſuppetias ferrent. *Habundantius* & *Venerandus* exercitum Cæſarauguſtam uſque duxere; quorum auditô adventu, omnes Gothorum copiæ ad *Siſenandum* tranſierunt, eúmque Regem ſalutarunt. Sub idem tempus, Bulgarorum novem millia cum uxoribus & liberis ex Pannonia ab Avaribus expulſi, ad *Dagobertum* confugerunt, rogantes ut eis aliquem in Gallia locum incolendum concederet. Quos in Bajoaria byemare juſſos, ad unum omnes interfici mandavit, veritus ne res novas molirentur. Anno ſuperiore, Judæos omnes qui Chriſtianam Religionem profiteri, & ſacrum Baptiſma ſuſcipere noluerant, Regno expulerat. Id rogante *Heraclio* Imperatore factum ſcribit *Fredegarius*, quòd minùs veriſimile eſt, cùm ex *Theophane* & *Cedreno* conſtet, *Heraclium* Judæos extra Provincias Imperii Romani non abegiſſe. Sin autem urbibus Imperii Judæos non ſubmovit, quis *Dagobertum* ab illo rogatum credat, ut eos è Franciæ finibus expelleret? Waſcones perduelles & ſemper inquietos, anno Regni ſui decimo-quarto domuit *Dagobertus*. Anno ſequente, Waſconiæ Seniores ad *Dagobertum* Clippiaci degentem ſupplices venere, ipſi, filiiſque & Regno Francorum, fidem perpetuam juraturi. *Quod, more ſolito, ſicut ſemper fefellerunt, ut poſt hæc probavit eventus* (inquit, *Fredegarius*, Cap. 78.) Britonibus, niſi illata Francis damna reſarcirent, & Francorum ſe dederent ditioni, minatus eſt ſe Burgundicum in Armoricam exercitum immiſſurum, quod ubi denuntiatum eſt *Judicaili* Britanniæ Comiti, protinus Clippiacum ad *Dagobertum* ſe contulit cum muneribus: *Ibique veniam petens, cuncta quæ ſui Regni Britannia pertinentes Leudibus Francorum inlicitò perpetraverant, emendandum ſpondidit, & ſemper ſe, & Regnum*

* Sclavorum Rex erat Samo, Francus, quondam negotiator.

Aremorica ſub Francorum poteſtate.

quod

quod regebat Britannia, ſubjectum ditioni Dagoberti, & Francorum Regibus eſſe promiſit. Judicailem perperam Regem vocat *Fredegarius*, niſi forſan Regium nomen uſurpaverit; quod de viro, cujus ipſe commendat religionem, vix credi poteſt. Tunc namque Comites, non Reges habebat Britannia minor jam inde ab obitu Clodovei Magni. *Semper Britanni*, (inquit, Gregorius Turonenſis lib. 4. Cap. 4.) *ſub Francorum poteſtate, poſt obitum Clodovei Regis fuerunt, & Comites, non Reges appellati ſunt.*

Dagoberti vitia.

Juſtitiæ, pietatis, & temperantiæ, ad quas fuerat ab *Arnulfo*, *Cuniberto*, & *Pippino* Duce religioſiſſimo informatus, præcepta negligens *Dagobertus*, libidini & cupiditati ſupra modum indulſit, ex ſubditorum ſpoliis novos theſauros cumulare ſatagens, pluréſque in deliciis habens puellas, ſeu Regio cultu, ſeu concubinatum nomine. Uxores duxit *Gomatrudem*, *Nanthildem*, *Raguetrudem*. Ex *Gomatrude* prolem ſuſcepit nullam. Quamobrem ipsâ ob ſterilitatem repudiatâ, *Nanthildem* egregia forma puellam ex *Gomathrudis* Reginæ Miniſtris, conjugem accepit.

Nanthildis Dagoberti uxor Monialis non erat.

Monialem fuiſſe vulgò produnt Hiſtorici, quia excuſi *Fredegarii* Codices *Puellam de Monaſterio acceptam* habent. At in MS. *Fredegarii* Codice qui fuit *P. Sirmondi*, à doctiſſimo *P. le Cointe* in Annalibus laudato, & in MS. Cœnobii Metenſis *S. Arnulfi* Chronico, & in MS. Codice *Thuaneo*, ab *Hadriano Valeſio in Præfatione Tomi* 2. laudatis, Nanthildis *una ex puellis de Miniſterio*, Reginæ uoque *Gomatrudis*, dicitur. Quam lectionem genuinam eſſe & retinendam confirmant Auctores Chronicorum *S. Benigni*, & *Beſuenſis*. Cum *Nanthilde Wulfgundem*, & *Berchildem* Regio cultu & nomine in deliciis habebat, & plurimas concubinas, ut teſtatur *Fredegarius*. *Nanthildi* ſuperduxit *Ragnetrudem*, ex quâ filium ſuſcepit *Sigibertum*, ex *Nanthilde* verò *Clodoveum*. S. Amandus poſtea Trajecti ad Moſam Epiſcopus, *Dagoberti* Nathan fuit, illúmque reprehendit ob libidinem, quæ toti Regno, imò Europæ univerſæ ſcandalo erat, & ob avaritiam.

S. Amandus Dagobertum reprehendit.

Impunè non tulit Apoſtolicam libertatem *Amandus*: Illum enim irâ commotus Princeps mox in exilium amandavit: quamvis Pœnitentia ductus ipſum anno ſequenti revocaverit, ut *Sigibertum* filium ſacrô Baptiſmate regeneraret: quod Aureliæ factum eſt. Infans quadraginta duntaxat dierum, *Amen*, reſpondit, ut *Baudemundus* in Vita *S. Amandi* teſtatur.

Dagoberti Pœnitentia.

Poſt hæc reſipuiſſe creditur *Dagobertus*, cùm ad pietatis opera ſe totum applicuerit, erectiſque Eccleſiis, patrocinium Sanctorum ambierit, & pauperibus eleemoſynam ſupra modum erogaverit, ut delictorum veniam à Deo conſequeretur. Baſilicam imprimis *S. Dionyſii* ad quintum à Lutetia milliarium magnificentiſſimè condidit, & ampliſſimis opibus locupletavit, Sanctorúmque Martyrum *Dionyſii*, *Ruſtici*, & *Eleutherii* donatam corporibus, Monachis Benedictini Ordinis tradidit, qui perennem ibi pſalmodiam, ut fiebat in Agaunenſi Monaſterio, celebrarent.

Fundatio Abbatiæ S. Dionyſii.

Perennis in ea Pſalmodia inſtituta.

Primum celeberrimi illius Cœnobii Abbatem fuiſſe *Dodonem* probat *P. le Cointe* in Annalibus; & qui *Aigulfum* primum Abbatem inſcripſerunt, deceptos fuiſſe his Fredegarii verbis: *Pſallentium ibidem, adinſtar Monaſterii ſanctorum Agaunenſium, inſtituere juſſerat*, (Dagobertus) *ſed facilitas Abbatis Aigulfi eamdem inſtitutionem noſcitur refragaſſe.* Quibus verbis non indicat *Fredegarius* tempus quô Regalem Abbatiam *Aigulfus* gubernavit, ſed ſolummodò docet, ejuſdem *Aigulfi* facilitate, vel remiſſiore diſciplinâ factum eſſe, ut in Monaſterio Sandionyſiano non ampliùs obſervaretur ordo pſallendi, quem Rex *Dagobertus* inſtituerat.

S. Dionyſii Baſilica à Dagoberto extructa non fuit intra muros urbis Pariſienſis.

Sancti Dionyſii Baſilicam à Dagoberto extructam fuiſſe intra muros civitatis Pariſienſis, ibique tumulum Sancti Dionyſii fuiſſe, non quinto ab Urbe Milliario, recentiores quidam Hypercritici affirmarunt, freti teſtimonio *S. Audoeni* in Vita *S. Eligii*, ſcribentis, Eligium *Mauſoleum S. Martyris Dionyſii in Pariſienſi civitate fabricaſſe. Et in eadem S. Dionyſii Baſilica ſepultum eſſe Regem magnum & Inclytum Dagobertum.* Quod & *Gregorii Turonenſis* teſtimonio *lib. 5. Hiſtoriæ Capp.* 33. & 35. confirmant, Baſilicam & tumulum *S. Dionyſii*, apud *Pariſius* collocantis; & ex *Fredegario*, *Cap.* 54. commendante *Loca SS. Domni Medardi Sueſſionis, & Domni Dionyſii Pariſius*: Ex ex *Dynamio* in Vita *S. Marii* Bodanenſis* Abbatis, quem Pariſios profectum ſcribit, ut *S. Dionyſii* limina viſitaret.

Joannes Launoius refellitur.

De Bevons.

Sed impropriè locuti ſunt iſti Auctores, & vocibus illis, *Pariſius*, *in Pariſienſi civitate*, *apud Pariſios*, ſignificarunt Pariſienſe territorium, non Urbem ipſam. Qui loquendi modus Hiſtoricis & Martyrologis ſolennis eſt. Sic *Gregorius Turonenſis*, lib. 4. *De Miraculis*, *Cap.* 6. vocat *Aredium*, *Lemovicina urbis Abbatem*, quamvis Attanum ubi *Aredius* Monaſterium condidit, texitque, leucis octo diſtet ab urbe Lemovicis. Sic *Avitus*, quem idem *Gregorius* lib. 3. Hiſtoriæ Cap. 6. *Abbatem Miciacenſem* vocat, in Geſtis Regum Francorum cap. 20. *Abba in Aurelianenſi civitate* dicitur: quamvis *Miciacum* duabus ab Aurelianenſi urbe leucis diſtet. Sic in antiquis Martyrologiis pleiúmque legimus, Romæ in Cœmeteriis *Calliſti*, *Prætextati*, *Pontiani*, *Priſcillæ*, &c. ſepultos eſſe Martyres, cùm tamen nullum in Urbe Cœmeterium fuerit. Sic apud *Helgaldum*, *Robertus* Rex qui Meloduni obiit, dicitur *Pariſius deportatus & ſepultus apud S. Dionyſium juxta patrem ſuum*; *Hugonem* videlicet Regem; cujus tamen tumulus non Lutetiæ, ſed quinto à Lutetia milliario, in Eccleſia *S. Dionyſii* viſitur, cum hâc inſcriptione: *Hugo Capet Rex.* Itaque vox Pariſius plerúmque pro agro pagóve Pariſienſi ſumitur. Lege Viros Eruditos, *Hadrianum Valeſium* in Diſſertatione *De Baſilicis quas primi Francorum Reges condiderunt*, cap. 8. Et *P. le Cointe*, *Tom.* 2. *Annalium* ad Annum 630. Num. IX.

Viri ſanctitate inſignes.

Regnante *Dagaberto*, Viri Sanctitate inſignes floruerunt, *Audoenus*, & *Romanus*, Rothomagenſes Epiſcopi, quorum prior *Dagoberti* Cancellarius & Sigillorum Cuſtos, alter ab intimis Conſiliis fuit; *Eligius* Noviomenſis, eidem Regi gratiſſimus, qui Solemniacenſe* Monaſterium, nondum Epiſcopus, condidit; *Arnulfus* Metenſis, quem *Dagobertus* Conſiliorum habuit Moderatorem; *Remaclus* Monaſterii Solemniacenſis primus Abbas, *S. Amandus* Gandenſium Apoſtolus, Gandenſis* & Blandinienſis* Cœnobiorum conditor, & Trajecti* ad Moſam Epiſcopus; *S. Wandregiſilus** in aulâ *Dagoberti* Regis educatus, Fontanellenſis Cœnobii in pago Rothomagenſi poſtea conditor, & primus Abbas; *S. Goar* Aquitanus; *S. Richarius** Preſbyter, Centulenſis Monaſterii* Conditor: de quo legendum *Chronicon Centulenſe* Tomo IV. Spicilegii; *S. Deſiderius* Cadurcenſis Epiſcopus; *S. Paulus* Virdunenſis Præſul, Sancta *Ruſticula* Arelatenſis Abbatiſſa, &c.

Solegnac.

Gand. Blandin. Maſtrich. S. Vandrille.

S. Riquier.

Quod narratur de Serpente à S. Romano Archiepiſcopo Rothomagenſi domito, Viri Eruditi fabulam cenſent.

De Serpente inuſitatæ immanitatis ad Sequanam in agro Rothomagenſi ſtabulante, navéſque demergente, homines pecudéſque corripiente & trucidante, quem *S. Romanus* domuerit, quæ vulgò narrantur, nonnulli fabulam putant, quod nihil horum in Vita *S. Romani* à veteri Authore ſcriptâ, quam *Nicolaus Rigaltius* in lucem edidit, nec in Breviarii Rothomagenſis Lectionibus habeatur. Hanc de ſerpente à Sancto Antiſtite domitô narrationem inde compoſitam conjiciunt Viri quidam Eruditi, quod tumentes Sequanæ aquas ruptis aggeribus inundantes ac penè mergentes Rothomagum, in Chriſti nomine recedere, ac in alveum ſe recipere juſſerit *S. Romanus*. Contigiſſe autem, ut pro inundatione illâ, quam Græcè ὕδρα dixiſſe fas erat, ſubſequentibus ſæculis terribilem

ribilem excertam quis commiſceretur, ſicut Poëtæ fabulati ſunt in causâ Herculis; Nam teſte *S. Iſidoro Hiſpalenſi* lib. XI. Originum, Cap. 3. *Dicunt hydram eſſe ſerpentem cum novem capitibus, quæ Latinè excetra dicitur, quòd uno caſo, tria capita excreſcebant: ſed conſtat hydram locum fuiſſe evomentem aquas vaſtantes vicinam civitatem, in quo, uno clauſo meatu, multi erumpebant, quod Hercules videns, loca ipſa exuſſit, & ſic aqua clauſit meatus: Nam hydra ab aqua dicta eſt.*

Dagobertus filium ſuum Sigibertum Auſtraſiæ Regem creat.

Dagobertus anno Regni ſui duodecimo, Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo tertio, cùm Sclavi juſſu *Samonis* in Franciam identidem excurrerent, & per Thoringiam agroſque vicinos graſſarentur, ex Pontificum Procerúmque conſiliô *Sigibertum* filium ſuum Auſtraſiæ Regem inſtituit, *Chuniberto* Coloniæ Antiſtite Sanctiſſimo, & *Adelgiſo* Duce ipſi in Regni Adminiſtros datis, donec adoleſceret, tractandiſque negotiis par fieret, ut *Fredegarius* Cap. 75. teſtatur.

Clodoveum alterum filium Regni Burgundiæ & Neuſtriæ heredem inſtituit.

Obiit *Dagobertus* anno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo octavo, ætatis circiter 35. cùm filium *Clodoveum* Regni Burgundiæ & Neuſtriæ hæredem dixiſſet, ipsúmque cum *Nantilde* Regina uxore ſua *Ega* Majoriſdomûs tutioni commiſiſſet, ac dinonis utriúſque Pontificibus & Optimatibus commendaſſet. Annum Regni decimum ſextum numerabat. Hos annos alii à tempore quo vivente Patre Clotario Rex Auſtriæ conſtitutus eſt, alii dumtaxat à Patris obitu numerandos exiſtimant. Poſteriorem ſententiam quam ſecuti ſunt recentiores ferè omnes, uno aut altero excepto, refellit *Hadrianus Valeſius*, Rerum Francicarum lib. XVIII. ubi multis docet præferendam prioris calculi rationem. Valeſio accedit *Carolus Cointius* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum Tom. II. & III. His ſubſcripſit Dom. *Mabillonius* Præfatione in II. Sæculum Benedictinum, & in Diſſertatione ſingulari *De anno mortis Dagoberti* I. *& Clodovei Junioris*, Tom. III. *Veterum Analectorum* edita, & firmis argumentis oſtendit annos Regni Dagoberti numerandos à tempore quo vivente Patre Rex Auſtraſiæ conſtitutus eſt. *Bollandi* verò Continuatores ejus annos numerandos contendunt ab obitu Patris. Utriuſque ſententiæ argumenta videri poſſunt apud Auctores. In Baſilica *Sancti Dionyſii*, quam condiderat, & ditaverat, quinto à Lutetia milliario, ſepultus eſt. Viſio quam Anonymus Geſtorum *Dagoberti* Scriptor, & Auctores Chronicorum *Sanbenigniani* & *Beſuenſis* memorant, quæ etiam exhibetur intra Baſilicam *S. Dionyſii*, ad ipſius ſepulchrum in lapide ſculpta, ubi dæmones ipſum in cymba per mare agitantes, & Sancti de cælo deſcendentes, eumdémque è manibus dæmonum eripientes, ac imprimis *Sanctus Dionyſius*, repræſentantur, commentum exiſtimatur à Viris Eruditis, fretis ſilentiô *Fredegarii*, qui ſuum Chronicon ſcripſit poſt annos viginti à morte Dagoberti, aliiſque non infirmis momentis. Ad commendationem *Dagoberti* non minimum facit, quòd veteres Leges Francorum, Alemannorum, & Bajuvariorum recenſuerit, & in melius tranſtulerit. Id conſtat ex Prologo præfixo Legibus Bajuvariorum, in Legum Antiquarum Codice, quem *Fridericus Lindenbrogius* publicavit. In Legibus Bajuvariorum cùm multa notatu digna ſint, illud obſervatione digniſſimum, quod de die Dominico ſancitum eſt, Tit. 6. Cap. 2. *Si quis in die Dominico operam ſervilem fecerit liber homo, id eſt, ſi bovem junxerit, & cum carro ambulaverit, dextrum bovem perdat. Si autem ſepem clauſerit, fœnum ſecaverit, aut meſſem ſecaverit, aut collegerit, vel aliquod opus ſervile fecerit die Dominico, corripiatur ſemel vel bis: & ſi non emendaverit, rumpatur dorſus ejus L.. percuſſionibus. Et ſi iterum præſumpſerit operare die Dominico, auferatur de rebus ejus tertia pars; & ſi nec ſic ceſſerit, perdat libertatem ſuam, & ſit ſervus, qui noluit in die ſancto eſſe liber. Servus autem pro tali crimine vapuletur, & ſi non emendaverit: manum dextram perdat. Quia talis cauſa vetanda eſt, quæ Dominum ad iracundiam provocat, & exinde flagellamur in frugibus, & penuriam patimur. Et hoc vetandum eſt in die Dominico, ut quamvis in itinere poſitus cum carro vel cum nave, pauſet die Dominico uſque in ſecundam feriam.... Et qui hoc in itinere, vel ubicunque, obſervare neglexerit, cum XII. Sol. condemnetur.* Regum noſtrorum qui his Legibus reformandis manum admoverunt, ac præcipuè *Dagoberti* religionem Caput iſtud commendat.

Viſio fide indigna.

Leges à Dagoberto emendatæ.

Religioſa Dominicæ diei obſervantia.

ARTICULUS III.

De Sigiberto III. & Clodoveo II.

I. *Sigibertus* poſt *Dagoberti* patris obitum regnavit in Auſtraſia, quam ab ipſo vivente acceperat, *Pippino* Majoredomus Regni Adminiſtro, qui ab Auctore Vitæ ipſius, quem *Andræas Ducheſnius* publicavit, dicitur *Vir probatiſſima vita ac puriſſima fama, ſapientia domicilium, Conſiliorum theſaurus, defenſio legum, controverſiarum finis, munimentum patriæ, Curia Ducum & diſciplina Regum.* Beatus jure merito nuncupatur. Ipſi in munere ſucceſſit filius *Grimoaldus*: quô rem adminiſtrante, bellum adversùs *Radulfum* Turingiæ Ducem rebellem à *Sigiberto* geſtum eſt, parſque Turingici exercitus cæſa, vel captiva facta, cujus Dux erat *Farus* filius *Chrodoaldi*. Illuſtrior fuiſſet victoria, niſi conſiliorum diſſenſio fuiſſet. Id contigit anno Chriſti 640. Dehinc pacatiſſimæ fuerunt *Sigiberti* ditiones. Vetuit ne abſque ſuo conſenſu Epiſcopi Aquitaniæ primæ, quorum Diœceſes ad Auſtraſiæ Regnum pertinebant, cum Metropolitano Bituricenſi, cujus Epiſcopatus in Regno *Clodovei* ſitus erat, ad Synodum convenirent. Id conſtat ex ipſius Epiſtola 17. ad *Deſiderium* Cadurcenſem. Se totum pietatis operibus dedit *Sigibertus*: cujus pietatis monumenta Monaſteria plurima ſunt, quæ Regiâ munificentiâ extruxit. Celebriora ſunt *Malmundarium* * in Epiſcopatu Colonienſi, & *Stabulenſe* * in Ardennæ finibus, in Epiſcopatu Trajectenſi; *Sancti Martini* in ſuburbio Metenſi; & *Caſacongidunum* * in Epiſcopatu Trajectenſi, ad amnem *Seſmarum*. * Stabulenſis & Malmundarienſis Cænobiorum primus Abbas fuit *Sanctus Remaclus*. Sigibertus uxorem duxit *Immechildem*, ex quâ filium ſuſcepit *Dagobertum*. Obiit anno Chriſti 654. & Metis in Abbatia *Sancti Martini in Campis*, quam erexerat, dotaveràtque, ſepultus eſt. Ad illam olim per totam Octavam Aſcenſionis frequens concurrebat populus, ut reliquias Sanctiſſimi Regis veneraretur: quibus nunc gaudet Primaria Nanceiana. * Annos vixit 24. regnavit annos 21. *Grimoaldus* Majordomûs Auſtraſiæ *Childebertum* filium ſuum Regem conſtituit, pulsô in exilium *Dagoberto Sigiberti* Regis filio, Regni legitimo hærede. At paucos poſt menſes *Childebertus* & *Grimoaldus* exauctorati ſunt; *Grimoaldus* vitam in vinculis ac tormentis clauſit.

B. Pippinus Majordomus & Regni Adminiſter.

Sigiberti Regis pietas.

Malmedy.

Stavelo.

Congorn.

Le Semoy.

De Nancy.

II. *Clodoveus II. Dagoberto* patri ſucceſſit in Burgundiæ Neuſtriæque Regna: quibus Auſtraſiæ Regnum, ejectô *Childeberto* Tyranno, *Grimoaldi* filio, poſt obitum *Sigiberti* fratris, adjunxit. Perduelles Waſcones domuit, ut ex Vita *S. Geremari* colligitur. Inſigni fuit pietate, & in Eccleſiam pauperéſque munificentiâ, Princeps. Monaſteria *S. Crucis* Burdigalæ, & *Sancti Sergii* Andegavi condidit. Foſſatenſe * & Locoteiacenſe * ditavit. Præceptum pro Cœnobio *S. Dionyſii* dedit anno 653. quo Regalis Abbatiæ bona ſarta tecta eſſe juſſit. In eo commemorat

Clodovei II. pietas.

Foſſez, in Epiſcopatu Pariſienſi.

Lourey, in Epiſcopatu Bituricenſi.

memorat Privilegium à *Landerico* Pariſienſi Epiſcopo eidem Monaſterio conceſſum. Ea conditione Privilegium iſtud à Clodoveo conceſſum eſt, ut perennis Pſalmodia in eo Cœnobio celebraretur, quemadmodum fuerat à *Dagoberto* parente inſtituta. *Eo videlicet ordine, ut ſicut tempore Domini & Genitoris noſtri, ibidem chorus Pſallentium per turmas fuit inſtitutus, vel ſicut ad Monaſterium S. Mauritii Agaunis, & S. Martini Turonis, die noctúque tenetur, ità in loco ipſo per omnia futura tempora celebretur.* Habuit Regni Adminiſtros & Majores-domus in Regno Neuſtriæ *Egam*, cui *Erchinoaldus* eò in munere ſucceſſit: in Burgundia *Flaocatum*. Uxorem duxit *Bathildem*, ex quâ tres ſuſcepit filios, *Clotarium*, *Childericum*, & *Theodoricum*. Quòd graſſante fame argenteum tegumentum quo *Dagobertus* parens abſidem ſub quâ Sanctorum Martyrum *Dionyſii* & Sociorum corpora quieſcebant, conſtari, & in pauperes erogari juſſerit, nullô vituperiô, quin immò laude maximâ dignum eſt: cùm viva Chriſti templa lapideis ſint anteponenda. Anonymus fabulator, * qui Geſta Regum Francorum ſcripſit, *Clodoveum* in amentiam incidiſſe, & in omnem libidinem effuſum mentitur. Quam fabulam Sandionyſianus Monachus, qui Geſta Dagoberti & Clodovei Regum literis prodidit, & Anonymus *Fredegarii* Continuator, imprudenter exſcripſerunt. Expertem amentiæ *Clodoveum* ſatis indicant ea quæ poſt *Sigiberti* fratris Auſtraſiæ Regis obitum prudenter æquè ac ſtrennè geſſit. Obiit anno Chriſti 655. Vixit annos unum ac viginti, regnavit annos octodecim.

Sigiberto III. & *Clodoveo II.* regnantibus, ſanctitate in Galliis floruerunt, *Babolenus* Monaſterii *Foſſatenſis* * à Blidegiſilo Pariſienſis Eccleſiæ Archidiacono conſtructi primus Abbas; *Audoënus* Rothomagenſis, & *Eligius* Noviomenſis, Epiſcopi; *Sigiranuus*, *Millepecenſis* * Monaſterii in Diœceſi Bituricenſi, & *Longoretenſis* * ſub eodem Epiſcopatu conditor & primus Abbas; *S. Salaberga* Monaſterii Laudunenſis *B. Mariæ*, quod poſtea *S. Joannis Baptiſtæ* dictum eſt, fundatrix, primáque Abbatiſſa; *Sulpitius Pius* Bituricenſis Epiſcopus, Cœnobii *Navenſis* * quod *S. Sulpitii* poſtea dictum eſt & alterius Monaſterii Virginum in urbe Bituricenſi conditor & fundator, qui abdicatô Epiſcopatu, pauperibus ſublevandis totum ſe conſecravit. *S. Bonitus* Maſſiliæ Præfectus, *Hadoindus* Cenomanenſis Epiſcopus, *Aurionenſis* * Cœnobii fundator; *S. Baldomerus* * in Cœnobio Lugdunenſi *S. Juſti* ſub *Viventio* Abbate Monachus, cui pia illa verba ſemper in ore verſabantur: *In nomine Domini, Deo gratias ſemper.* S. Goëſnovius Armoricus, qui prope portum Breſtium * ex munificentia *Comorri* Comitis inſigne Monaſterium erexit, cui nomen *Lande-Goeznou*. S. Faro Meldenſis Epiſcopus, Monaſterii Sanctæ Crucis prope Meldas, quod hodie *S. Faronis* * vocatur, fundator. *S. Rodingus* * Monaſterii Bellilocenſis * in Diœceſi Virodunenſi conditor. *S. Jonatus* Cœnobii Marcianenſis * in Diœceſi Atrebatenſi à *S. Amando* conditi primus Abbas. *Sanctus Mono* Martyr, qui in villa Naſſonia * Diœceſis Leodienſis colitur. S. *Gratus* Cabilonenſis Epiſcopus, qui munus Pontificale dimittens, ſeceſſit in cellulam, quâ per ſeptennium incluſus, arctiori pœnitentiæ vacavit. *Sancta Riſtrudis* Parthenonis Marcianenſis fundatrix, Beati *Adalbaldi* Ducis Vidua. *S. Bavo* Gandenſis Anachoreta. S. Germanus ex Monacho Luxovienſi primus Abbas * Grandivallenſis Cœnobii, in Diœceſi Veſontionenſi. *S. Goar* Preſbyter, qui apud Ruſticum Trevirenſem Epiſcopum accuſatus, innocentiam ſuam miraculis tuitus eſt, & ſeptennem pro eodem Epiſcopo in flagitium carnis lapsô, & infatuli ore proditô, egit pœnitentiam. *S. Furſeus* * Latiniaci * Monaſterii in agro Pariſienſi conditor & primus Abbas, patriâ Hibernus. *S. Wandregeſilus* * Monaſterii Fontanellenſis * in Diœceſi Rothomagenſi conditor & primus Abbas. *S. Geremarus* * Monachus & Abbas Pentalli * in pago Rothomagenſi ad *Lirizinum* *, Monaſterii Inſulæ, & *Flaviacenſis* * Cœnobii in Epiſcopatu Bellovacenſi conditor. *S. Auſtreberta* Tarnanenſis Virgo, Portenſis ad Somonam Cœnobii Monialis & Præpoſita, *S. Framechildis* * filia. *S. Gertrudis* Hamancenſis * Abbatiſſa, *Rigomari* quondam uxor, ab altera *Gertrude* Virgine, Nivellenſi Abbatiſſa diſtinguenda. *S. Vincentius* *S. Waldetrudis* maritus, Monaſterii Altimontenſis * in Epiſcopatu Cameracenſi conditor. *S. Frodobertus*, conditor & primus Abbas Monaſterii Cellenſis * in Diœceſi Trecenſi. *S. Tancha* * Virgo & Martyr, & *SS. Serenus*, * *Blitarius*, & *Victor* Preſbyteri, qui eadem quâ *S. Frodobertus* ætate, vitam in agro Tricaſſino degiſſe perhibentur. *S. Giſlenus* plurium Monachorum ſub Regulâ S. Baſilii in Belgio Pater. *S. Emmeramnus* incertæ Sedis in Aquitania Epiſcopus & Martyr. *S. Fiacrius* Hibernus, in Diœceſi Meldenſi Eremita. *S. Lupus* Cabilonenſis Præſul. S. Donatus Veſontionenſis Antiſtes, Regulæ Monaſticæ Auctor, quam Monaſterio Virginum à matre Flavia condito tradidit. *Agrippanus* * Anicienſis * Epiſcopus & Martyr. *S. Romaricus* Abbas duplicis Monaſterii Sancti Montis in Epiſcopatu Tullenſi conditor, quod ab ejus nomine vocatur *Remiremont*. S. Lenogiſilus * Buxiacenſis * Abbas, in Diœceſi Cœnomanenſi. *S. Malardus* Carnotenſis Epiſcopus. *S. Annemundus* * Lugdunenſis Epiſcopus & Martyr. *Sanctus Landericus* Pariſienſis Epiſcopus. *Sanctus Gundelbertus* Senonenſis Epiſcopus, Monaſterii Senonienſis * in Epiſcopatu Tullenſi conditor. De SS. Wandregiſilo, & Gundelberto, & conditis ab illis Cœnobiis, legenda ſunt Chronica Fontanellenſe, & Senonienſe, à D. Luca *Dacherio* edita Tom. III. Spicilegii.

ARTICULUS IV.

De Clotario III. & Childerico II.

I. POſt *Clodovei* Patris obitum in univerſa Francia ſolus regnavit *Clotarius*: ſed agente *Bathilde* Regina Matre, Auſtraſiam ceſſit *Childerico* fratri, anno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo. Defunctô *Erchinoaldo*, Majore-domûs, hoc munere auxit *Ebroinum*. Dona quæ *Clodoveus* ejus pater Monaſterio Foſſatenſi contulerat, ſuo Præceptô ſtatim confirmavit, auxitque. Præcepto quoque ſuo confirmavit donationem terræ factam à *Clodoveo* Cœnobio Inſulæ Germanicæ * prope Trecas. Corbeienſe Monaſterium cum *Bathilde* Regina Matre fundavit, multiſque villis, domibus, ſilvis, pratis, paſcuis, farinariis ditavit. Quâ de re extat ejus Præceptum *Tomo I. Conciliorum Galliæ*. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo nono, cùm annum Regni decimum-quartum ageret. Regnante *Clotario* Floriacenſe * Monaſterium ad Ligerim conditum eſt * à *Leodebolde* Abbate *S. Aniani*, ad muros Aurelianenſes. Primus Abbas factus eſt *Rigomarus*.

II. *Childericus II.* paulò poſt *Clotarii* fratris mortem, universâ Franciâ potitus eſt, *Theoderico* fratre juniore in Monaſterium miſsô. *Theoderici* à Regno dejectio, quod menſibus aliquot tenuit poſt obitum patris, ex odio Procerum in *Ebroinum* ortum habuit, qui ipſis non vocatis, *Theodericum* in Regnum levaverat. Superbiæ pœnas dedit *Ebroinus*: in Monaſterium enim Luxovienſe deportatus eſt exul, intercedente *S. Leodegario* Auguſtodunenſium Epiſcopo, ut mors quam ipſi inferre volebant Neuſtriæ & Burgundiæ Proceres, exiliô ad Pœnitentiam agendam opportunô commutaretur. Hanc inimicô jam

jam tunc infenſiſſimo gratiam fecit ſanctiſſimus Præſul. Iſta conſtant ex Auctore Anonymo, ſed coævo Vitæ S. Leodegarii.] *Ebroino* amandato & attonſo, *Wulfoaldum* ut priùs in Auſtraſia, ſic & in Neuſtria, Burgundiâque Majorem-Domûs inſtituit. Maximâ tunc gratiâ pollebat apud *Childericum* S. Leodegarius, ejúſque conſiliis Rex plurimùm deferebat. Sed gratiâ Regis poſtmodum excidit, hâc occaſione. *Prajecto* Arvernorum Epiſcopo, & *Hectori* Patritio Maſſilienſium Comiti lis fuit; quòd *Hector* *Claudiæ* fœminæ Arvernæ filiam rapuiſſet, & prædia quæ *Claudia* Eccleſiæ contulerat, ſibi reddi iniquè poſtularet. Causâ ad Regem delatâ, in partes Aula ſciſſa eſt. *Wulfoaldus* Major-domûs favit Epiſcopo, *Leodegarius* circumventus partes *Hectoris* ardentiori zelo tuitus eſt, ſibique plurimorum Aulicorum aliter de *Hectore* ſentientium invidiam atque odium concitavit. Cauſam vicit *Prajectus*. *Hector* Comes cùm in fugam ſe dediſſet, captus, juſſu Regis occiſus eſt. *Leodegarius* ſecedere juſſus Luxovium, ubi *Ebroinum* jam Clericum invenit, qui cum eo redire viſus eſt in amicitiam. Hæc ex Actis *Sancti Prajecti* conſtant. Alias addit cauſas Auctor anonymus Vitæ S. Leodegarii, quibus Regis animus in eum commotus ſit. Ait imprimis *Childericum* à *Leodegario* ſæpius objurgatum *cur Conſuetudines patrias, quas converti in melius præceperat, tam ſubito immutaſſet: nemque quòd Regina, quam habebat conjugem, filia ſui eſſet avunculi*. Deinde afficit eos, *qui juſtitiam cupiebant evertere, & indiſciplinati juvenilia opera Regis faciebant exercere*, Wlfoaldo Majore-domûs ad ſuas partes attracto, mendacem fabulam de *Leodegario* & *Hectore* commentos eſſe, *quaſi ideò veniſſent inſimul conjuncti, ut Regiam dominationem everterent, & poteſtatis ſibi jura vendicaſſent*.

S. Leodegarius à gratia Childerici excidit.

Compreſſio in Childericum II. Morte multaſſa.

Diu ſuperſtes non fuit *Childericus*: cùm enim Francos opprimeret, & *Bodilonem* virum nobilem ad ſtipitem vinctum contra Leges cædi crudeliter juſſiſſet, ſeditionem in ſe concitavit. *Bodilo* cum aliis conjuratis ipſum occidit in Lauchonia ſylva Calæ * villæ Regiæ proximâ. Confoſſa cum ipſo eſt ſicariorum gladiis Regina prægnans nomine *Bilihildis*. Ex ea alium filium ſuſceperat nomine *Chilpericum*, qui ipſi ſuperſtes vixit, nec tamen paternam hæreditatem adiit ante annum Chriſti ſeptingenteſimum decimum quintum. Vixit *Childericus* annos unum & viginti, regnavit annos quatuordecim, levis ac temerarius Princeps. Sepultus eſt cum uxore in Baſilica *S. Vincentii*, quæ hodie *Sancti Germani à Pratis* nomen gerit. *S. Rodingo* Abbati Bellilocenſis Monaſterii Regale Præceptum pro ejuſdem Cœnobii tuitione conceſſit, donatâ etiam villâ quadam, cui nomen *Domeriaca*, cùm Auſtraſiæ tantùm Rex eſſet. Quod ex Vita *S. Rodingi* conſtat. Sandionyſiano quoque Monaſterio nonnullas contulit immunitates, ut Antiquitates illius Cœnobii docent.

Chelles.

Viri ſanctitate inſignes.

Sub his Regibus ſanctitatis præclarum nomen in Galliis adepti ſunt *S. Nivardus* Remenſis Epiſcopus, Monaſterii Altivillaris fundator, cujus primus Abbas *Sanctus Beorcharius* Monachus Luxovienſis. *S. Leuconius* * Trecenſis Epiſcopus, Monaſterii Puellaris S. Mariæ Trecenſis conditor. *S. Bathildis* Regina Kalenſis Monaſterii amplificatrix, & Monialis. *S. Bertila* ex Moniali Iotrenſi * Kalenſis Abbatiſſa. *S. Gertrudis* Virgo B. Pippini Ducis filia, Nivellenſis Abbatiſſa. *S. Magnus* * Epiſcopus Avenionenſis. *S. Agilus* Abbas Monaſterii Reſbacenſis * à *Sancto Audoeno* conditi in Epiſcopatu Meldenſi. *S. Clarus* Abbas Monaſterii S. Marcelli Viennæ. *S. Aldegundis* Virgo Trajectenſis, à *S. Amando* velata. *S. Waningus* * Fiſcamenſis Monaſterii conditor. *S. Gedo* * S. Wandregiſili nepos, Cœnobii Augiæ * in Epiſcopatu Trecenſi fundator & primus Abbas. *S. Grodebertus* *S. Nivardi* Remenſis Epiſcopi frater, & Avennacenſis * Parthenonis in eadem Diœceſi fundator. *S. Berta* ejuſdem Monaſterii Abbatiſſa. *S. Philibertus* Gemmeticenſis * Cœnobii in Diœceſi Rothomagenſi conditor ex munificentiâ *Clotarii III.* Regis Chriſtianiſſimi. *S. Auſtreberta* è Monaſterio Portenſi ad Pauliacenſe * Monaſterium, quod quatuor leucis à Rothomago ab *Amalberto* viro potenti conditum eſt, regendum ab ipſo Fundatore evocata. *S. Germanus* trium in Diœceſi Biſuntina Monaſteriorum Abbas, ſcilicet *Sancti Urſicini* * *S. Pauli ad Inſulam* *, & *Grandivallenſis* *, idemque Martyr. *Sanctus Trudo* * Preſbyter, Haſbaniæ * Apoſtolus, Sarchinienſis * Monaſterii conditor & Rector, in Epiſcopatu Trajectenſi: quod Cœnobium ab ejus nomine vocatur *S. Trudonis*. *S. Judocus* * Preſbyter, in Pontivenſi * territorio Eremita. *S. Bodo* Tullenſis Epiſcopus, conditor Monaſterii, quod ab ejus nomine *Bodonis-Monaſterium* * appellatur. *S. Aurea* Pariſienſis Monaſterii à S. Eligio conditi ſub nomine S. Martialis prima Abbatiſſa, quam aliquis inſcitè confudit cum S. Aurea Virgine ac Martyre ſub Alexandro Imperatore, quæ III. Sæculo vixit. *S. Hermelandus* * è Monacho Fontanellenſi Antrenſis * Monaſterii in Epiſcopatu Nannetenſi à *Paſquario* Epiſcopo fundati primus Abbas. *S. Vincentianus* Confeſſor, qui in Diœceſi Lemovicenſi colitur. *S. Audomarus* Epiſcopus Tarvannenſis. * *S. Theodardus* Epiſcopus Trajectenſis & Martyr. *Sancta Hunneguadis* Monaſterii Humolarienſis * Abbatiſſa, in Epiſcopatu Noviomenſi. *S. Frembertus*, ex Monacho Fontanellenſi Toloſanus Epiſcopus. *S. Prajectus* * Arvernorum Epiſcopus & Martyr.

Haut-Villiers. S. Leuçon. Jouarre. S. Magne. Rebais. Feſcam. S. Gon. Oye.

Avenay. Jumieges. Pavilly. S. Urſanne. S. Paul. Grandvaux. Granfel. S. Tron. Hasbaye. S. Joſſe. Le Ponthieu. Andon Mouſtier. S. Herbland. Aindre. S. Omer. Terouanne. Homb ieres. S. Priet.

Anno *Chilperici* Regis poſtremò, Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo quarto, *Adeodato* Romano Pontifice, Tranſlatio *Sanctorum Benedicti & Scholaſticæ* ex Monte Caſſino in Galliam facta eſt ab *Aigulfo* Monacho & Sociis. Corpus *S. Benedicti* in Monaſterio Floriacenſi depoſitum: corpus *Sanctæ Scholaſticæ* Cœnomanenſibus conceſſum. Hac de Tranſlatione magna controverſia eſt Caſſinenſes Monachos inter & Floriacenſes, utriſque ſacra pignora ſibi vendicantibus. Favet Floriacenſibus *Paulus Diaconus* capitalis Gallorum hoſtis, ac deinde Caſſinenſis Monachus circa annum Chriſti ſeptingenteſimum octogeſimum octavum factus, *lib. 6. de Geſtis Longobardorum*, cap. 2. ubi oſſa S. Patriarchæ, & Sanctæ Sororis ejus in Gallias aſportata memorat, licèt ejuſdem carnes in pulverem redactæ apud Caſſinenſes manſerint, quas poſtea *Cap.* 40. non dubitat *Corpus B. Benedicti* appellare. Idem teſtantur *Florus* Eccleſiæ Lugdunenſis Subdiaconus in Additionibus ad Martyrologium Bedæ: *Wandelbertus* Monachus Prumienſis, qui vixit ſub annum Chriſti octingenteſimum quadrageſimum, in Martyrologio ad V. Idus Julii: *Ado Viennenſis*, qui floruit anno Chriſti octingenteſimo ſeptuageſimo, in Martyrologio, ad eamdem diem: *Regino* Prumienſis Abbas *lib.* 1. *Chronicor.* quem ſcripſit anno Chriſti nongenteſimo octavo; *Reginoni* coævus *Notkerus* Monachus Sangallenſis in Martyrologio V. Idus Julias, *Adrevaldus Adone Viennenſi* antiquior in libro ſingulari; Joannes VIII. Pontifex Romanus in Concilio Trecenſi anno 878. *S. Odo* Cluniacenſis Abbas, *Frodoardus* Canonicus Remenſis, &c. *Leo Oſtienſis*, qui *Chronicon Caſſinenſe* poſt annum Chriſti milleſimum octogeſimum octavum ſcripſit, hanc Tranſlationem primus impugnavit futilibus argumentis, quæ refutata legere potes apud *Hugonem Menardum*, in Obſervationibus ad Martyrologium *Benedictinum* die 12. Julii, & Dom. *Joannem Mabillonium* Diſſertatione prævia in Hiſtoriam Tranſlationis Corporum S. Benedicti, & S. Scholaſticæ in Galliam, in Sæculo ſecundo Benedictino.

Tranſlatio S. Benedicti ex Monaſterio Caſſinenſi in Floriacenſe.

ARTICULUS V.

De Theodorico III. & Dagoberto II.

I. THeodoricus *Childerici* frater natu minor, auditâ ejus morte, dimiſſus fuit è Monaſterio *S. Dionyſii* ubi fuerat incluſus, Regnóque recuperatô, in villa Novingento reſedit, teſte Anonymo in Vita S. Leodegarii. *Dagobertus II. Sigiberti III.* filius, pulſus quondam in exilium poſt patris mortem, auditâ *Childerici* morte ſtatim rediit in Auſtraſiam, rerumque potitus eſt. Tunc *Ebroinus* Luxovio egreſſus, in Neuſtriam contendit, *Leudeſium* Majoremdomûs interemit, turbas excitavit maximas, *Pſeudo-Clodoveo*, quem *Clotarii* quondam Regis filium confinxerat, & à cujus partibus ſtabat pars Auſtraſiorum, Rege proclamato adversùs *Theodericum*. Hanc tamen factionem haud multò poſt deſeruit, & à *Theodorico* Majoratum-domûs Regiæ, quem pridem ſub *Clotario* geſſerat, iterum recepit. Priſtinæ dignitati reſtitutus, promulgatô mox Edictô, quæ flagrante bello, à quavis perſonâ & quovis in loco, contra jus faſque fieri contigiſſet, perpetuæ dari voluit oblivioni, ſoloſque auctores necis illatæ *Childerico* poſcendos ad pœnam judicavit. Hoc prætextu *Gairinum* Comitem *S. Leodegarii* fratrem, & *Leodegarium* ipſum, adversùs quos inveteratam invidiam odiúmque fovebat, per calumniam oppreſſit. Lapidibus obrutus *Gairinus*: *Leodegarius* linguâ mutilatus, & in Fiſcanenſe Monaſterium deportatus, ubi reſtitutô cœlitùs linguæ officiô, Deum laudabat, indéque eductus poſt biennium, *Chrodoberto* Comiti Palatii ab *Ebroino* traditus ad necem, coronam Martyrii, ad quam frater ejus prævolaverat, accepit anno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo octavô. Lege Acta *Sancti Leodegarii* ab Anonymo ſcripta, & alia ab Urſino ejus æquali ad *Anſoaldum* Pictavenſem Epiſcopum.

Ebroinus Major-domûs S. Leodegarium & Gairinum Comitem ejus fratrem per calumniam opprimit.

Dagoberti II. munificentia erga Monaſterium Weiſſemburgenſe, * & Eccleſiam Argentoratenſem *, à *Coccio* commendatur. Item erga Monaſterium Horreenſe, quod *Irmina* ejus filia Treviris condidit, ibique Chriſto ſe cum aliis Virginibus conſecravit. Hujus etiam liberalitate condita ſunt *Surburgenſe* * *Regiopontanum* *, *Haſelacenſe*, *Scutteranum*, * & *S. Sigiſmundi*. Ex *Mechtilde* uxore, quam in Hibernia duxerat, quinque ſuſcepit liberos, *Irminam*, *Sigibertum*, *Rathildem*, *Adelam*, & *Ragintrudem*. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo, Regni ſui ſeptimo. Violentâ morte creditur periiſſe, quia bellum geſſit adversùs *Theodoricum* Neuſtriæ Regem (ut teſtatur coævus Auctor, in *Vita S. Salaberga*) & ejus corpus in hoſtili manſit poteſtate, ſepultúmque fuit Rothomagi à *Sancto Audoëno*, in Baſilica *S. Petri*. Sublatus eodem tempore eſt *Sigibertus* ejus filius, quem *S. Argobaſtus* Argentinenſis Epiſcopus ante aliquot annos à mortuis ſuſcitarat.

Dagoberti II. munificentia in Eccleſias & Monaſteria. — *Weiſſembourg.* — *De Straſbourg.* — *Sarbourg. Rongibruck.*

Extincto *Dagoberto*, *Martinus* & *Pippinus* Auſtraſianæ militiæ Duces contra *Theodoricum* Regem & *Ebroinum* acie ductâ, ut gentis injuriam, Regiſque *Dagoberti* necem ulciſcerentur, profligati ſunt. *Martinus* per *Ebroini* dolum interfectus eſt. Anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo-ſeptimo, *Pippinus* in *Theodoricum* Regem & *Bertharium* Majoremdomûs rursùs bellum movit. Prælium commiſſum eſt in loco qui dicitur *Textricio* * inter Quintinopolim & Perronam: Victi fugatique *Theodoricus* Rex & *Bertharius*: ſubſecuta mors ipſius *Bertharii*, tum obſidio Pariſienſis, deinde pax cum *Pippino*, qui Majoratum domûs Regiæ in universâ Franciâ obtinuit ac deinceps exercuit. Legendi Anonymus in Hiſtoria Francorum juſſu *Childebrandi* Comitis

Tertry.

A ſcriptâ, *Cap.* 100. Anonymus alter in Geſtis Regum Francorum, *Cap.* 48. & Annales Metenſes.

Anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo nono, bellum contra *Radbodum* Friſiorum Regem à *Theodorico* Rege Francorum geſtum eſt, *Pippino* Duce. Victus fugatúſque *Radbodus*, Francis ceſſit citeriorem Friſiam, in quâ Trajectum * erat. Friſiorum Regnum Oceano adjacebat, & à Rheno ad Eidoram * uſque amnem protendebatur. Citerior Friſia Rhenum inter & Flevum, ulterior Flevum inter & Eidoram erat. De bello iſto Friſico legendi Annales Metenſes, & Acta *S. Suiberti*.

Bellum contra Friſios à Theodorico III. confectum. — *Utrecht.* — *La Riviere d'Eider.*

B *Theodorici III.* munificentia erga Eccleſias & Monaſteria plurima commendatur. Monaſterium condidit in agro Rothomagenſi, cujus primus Abbas fuit *Sanctus Sidonius* Monachus Gemmeticenſis, quod hodiéque Sancti Sidonii * appellatur, & Sanctimonialium eſt. *Adalrici* Ducis bona fiſco ſuo adjudicata, Beſuenſi * Monaſterio tradidit. Extat hujuſce Donationis Diploma datum anno 677. die IV. Septembris. Locum in Diœceſi Sueſſionenſi *Reolo* Remenſi Epiſcopo dedit, ad Orbatenſe * Monaſterium condendum. Præceptum dedit pro C Monaſterio Corbeienſi, quo *Eremberti* Abbatis factam à Monachis ex ipſorum cœtu electionem, & *Theodofredo* Ambianenſi Epiſcopo probatam; ratam habuit, anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo nono. Bona Monaſteriorum Malmundarienſis & Stabulenſis Diplomate firmavit, rogante *Goduino* Abbate. Vedaſtinum etiam Monaſterium auxit ædificiis & reditibus, ſuámque munificentiam confirmavit, datô, ut mos erat, Immunitatis Præceptô, Monaſterium etiam in honorem *Sancti Joannis Baptiſtæ* conſtruxit in Monte intra muros urbis Morinenſis, vel Taruannenſis. Inſigne Privilegium conceſſit *Sancto Audoëno* Rothomagenſi Epiſcopo. D Vetuit ſcilicet ne quis Epiſcopus, Abbas, Comes, aut Judex in totâ Provincia Lugdunenſi ſecunda conſtitueretur præter eum, quem *Audoënus* aut elegiſſet, aut eligi conſenſiſſet. Id conſtat ex Codice MS. Fredegodi. *Aigliberto* Cœnomanenſium Epiſcopo privilegium conceſſit cudendæ monetæ, *Sancti Gervaſii*, cujus titulô dedicata erat primaria Cœnomanenſis urbis Eccleſia, & Regio nomine. Privilegium datum eſt Compendii, anno 685. Privilegium quoque ab *Aigliberto* conceſſum Parthenoni Cœnomanenſi confirmavit *Theodoricus*. *Innocentii* Cœnomanenſis Epiſcopi temporibus, inter civitatem Cœnomanenſem & Sartham E fluvium erectum fuerat Monaſterium Virginum, cui facultates ſuas *Haregarius* & *Truda* conjuges donaverant, iis legibus, ut Moniales peregrinos, qui *Sanctorum Gervaſii* ac *Protaſii* Baſilicam ex remotis oppidis ac pagis adibant, hoſpitio exciperent, eorumdémque, ſi fortè in morbum inciderent, curam ſingularem haberent, ac præterea tergendis lavandiſque ipſius Baſilicæ ornamentis ſedulò invigilarent. *Aiglibertus* autem ejuſdem civitatis Epiſcopus Moniales illas, quibus tunc *Adrechildis* ejus propinqua præerat, à prædictis oneribus exemit, ut divinæ contemplationi liberiùs vacare poſſent. Id Privilegii *Theodoricus* Regali Diplo- F mate confirmavit apud Compendium, tertio Nonas Martii. *Amalfridi* etiam viri prævidntis, qui Monaſterii Hunocurienſis * à ſe conſtructi donationem *Bertino* Sitivenſi * Abbati, ejúſque Succeſſoribus, ſub certis conditionibus à ſe factam, traditione ſui Teſtamenti confirmaverat, ratum habuit Teſtamentum, Edictô datô Kalend. April. anno XIV. Regni, in Cariſiaco Palatio, ut *Jacobus Malbrancus* ex membranis Sithivenſibus obſervat, *lib.* 4. *De Morinis cap.* 19. Cùm *Sanctum Amatum* Senonenſem olim Epiſcopum, & Monaſterii Broilenſis * in Diœceſi Tarvanenſi Abbatem multis poſt obitum

Theodorici III. munificentia erga Eccleſiam. — *S. Saens.* — *Bèſe, in Epiſcop. Lingonenſi.* — *Orbec.* — *Hunecourt, in Epiſcop. Cameracenſi.* — *Sithiu, in Epiſcop. Taruanenſi.* — *De Bruel.*

inclareſcere Theodoricus vidiſſet miraculis, irrogatæ ipſi injuriæ ſupplex ad ejus ſepulchrum veniam petiit; quòd ſcilicet *Ebroini* conſiliò ipſum in exilium ejeciſſet, & Broilenſibus Monachis multa bona contulit. *Mareoli* * ſeu *Maraculi*, vici Attrebato * milliari cum dimidio diſtantis, Attrebatenſes Epiſcopi, ex *Theodorici III.* conceſſione, temporales Domini ſunt. Monaſterium tandem *Sancti Martini* prope muros Turonenſes ſitum ditavit, ut conſtat ex Diplomate dato IV. Kal. Julii, Regni ipſius XIII.

Mareuil.
D'Arras.

Obiit *Theodoricus III.* anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo primo. Vixit annos triginta novem. Regnavit novemdecim. Ex *Clotilde* conjuge tres filios ſuſcepit, *Clodoveum*, *Childebertum*, & *Clotarium*. Illius Epitaphium, quod Attrebati in Monaſterio *Sancti Vedaſti* legitur, *Dodam* ipſius uxorem vocat, eùmque obiiſſe tradit anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo-quarto. At Epitaphium iſtud Auctoris eſſe longè recentioris probat *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum *Tomo IV.* quòd componatur octo verſibus Leoninis ob inſignes hemiſtichiorum rhythmos adeo excellentibus, ut illud poſt ætatem Leonii Regularis ante annos circiter quingentos in Abbatia Pariſienſi S. Victoris Canonici, veriſimiliùs ſit exaratum.

Viri ſanctitate illuſtres.

Theodorico III. & *Dagoberto II.* regnantibus, ſanctitatis famâ in Galliis celebres fuerunt *Condedus* Preſbyter & Monachus Fontanellenſis, inſignis Monaſterii in Belſinnaca Inſula conditor & primus Abbas. *S. Argobaſtus* Argentinenſis Epiſcopus, qui *Sigibertum Dagoberti II.* Regis filium adhuc puerum, in venatione ab apro percuſſum, & calcibus equi protritum, occiſúmque ſuſcitavit. *Florentius* Monachus, & *Argobaſti* in Sede Argentinenſi Succeſſor, qui filiam ejuſdem Regis à nativitate cæcam & mutam ſanavit. *Sanctus Geneſius* * Lugdunenſis Epiſcopus. *S. Vincentius* Abbas Sonegienſis * in Epiſcopatu Cameracenſi. *Sanctus Agilbertus* Pariſienſis Epiſcopus. *S. Calmelius* * Monaſterii Mauziacenſis * in Epiſcopatu Arvernenſi, & Calmeliacenſis * in Epiſcop. Anicienſi conditor, quod hodie *S. Theofredi* nomen gerit. *S. Siujardus* Abbas Atiſolenſis. * *S. Berarius* Epiſcopus Cœnomanenſis. *S. Humbertus* Abbas Maricolenſis * *S. Wlfrannus* Epiſcopus Senonenſis, dimiſsô deinde Epiſcopatu, Fontanellenſis Monachus, & Friſiorum Apoſtolus. *S. Sacerdos* * Lemovicenſis Epiſcopus. *S. Anſbertus* ex Fontanellenſi Monacho Rothomagenſis Archiepiſcopus. *S. Anagadriſina* * *Sancti Anſberti* quondam ſponſa, *Oratorii* * in Epiſcopatu Bellovacenſi Abbatiſſa. *S. Aldegundis* Melbodienſis * Monaſterii in Epiſcop. Cameracenſi conditrix, primaque Abbatiſſa. *Sanctus Deodatus* Nivernenſis Epiſcopus, vitæ deinde ſolitariæ Profeſſor, & Monaſterii *Juncturarum* * in Epiſcopatu Tullenſi conditor. *Sanctus Mummolinus* Epiſcopus Noviomenſis & Tornacenſis. *S. Flaccus* ſeu *Flaccellus* * Preſbyter Cœnomanenſis, Monialium Monaſterii *Sancta Scholaſtica* Pater Spiritualis. *Sanctus Berchárius* Martyr, trium Monaſteriorum conditor, ſcilicet *Puellarum* * in Epiſcopatu Tricaſſino, *Altivillarenſis* * in Remenſi, & *Deruenſis* * in Catalaunico. *S. Bertulphus* Monaſterii San-Dionyſiani apud *Renticam* * ſeu *Rentiacum* primus Abbas, in Diœceſi Tarvanenſi. *Sanctus Vigilius* Autiſſiodorenſis Epiſcopus & Martyr. *Sanctus Salvius*, Monaſterii quod ipſemet in honorem B. Mariæ Virginis & Principis Apoſtolorum erexerat, ex Monacho Abbas, & Ambianenſis poſtea Epiſcopus. Sancta Bertilta, quæ cum Guthlando conjuge caſtitatem ſervavit. *Sanctus Balduinus* Diaconus Laudunenſis & Martyr. *Sancta Vvaldetrudis* Caſtrilocenſis * Abbatiſſa. *S. Avitus* Arvernenſis Epiſcopus. *S. Deſiderius* Ruriacenſis Abbas in Diœceſi Bituricenſi.

S. Genis.
Soigny.
S. Camery.
Mauzac.
S. Chaffre.
Aniſa.
Maroilles.
S. Sadroc.
Angadriſme.
D'Orver.
Maubeuge.
Bas Jointures.
S. Flaceau.
Vallemonſtier.
Haut-villiers.
Monſtier-en-Der.
Renty.
Chaſteau-lieu.

Sanctus Leufredus conditor & Abbas Monaſterii ad Aucturam fluvium, in Diœceſi Ebroicenſi, in eodem loco ubi Sancto Audoëno Rothomagenſi Epiſcopo Clippiacum * eunti Crux olim cum multô ſplendore apparuerat. Monaſterium in honorem vivificæ Crucis & SS. Apoſtolorum, ac S. Audoëni conditum eſt. Cui nomen primum fuit *Crux Sancti Audoëni* per aliquot ſæcula, poſtea *Crux* * *S. Leufredi* ad hodiernum uſque diem. *S. Amatus* Senonenſis Epiſcopus. *S. Landrada* Beliſienſis Monaſterii in Epiſcopatu Trajectenſi fundatrix & prima Abbatiſſa. *Sancti Landelinus* & *Urſmarus* Lobienſes * Abbates, in Epiſcopatu Cametacenſi. *Sancta Maxtilendis* ob virginitatis votum ſanguine obſignatum in territorio Cameracenſi conſpicua. *S. Gerebaldus* * Bajocenſis * Epiſcopus, *Liberiaci* * Monaſterii conditor. *S. Hildevertus* Meldenſis Epiſcopus. *SS. Cunibertus* Colonienſis, *Arnulphus* Metenſis, *Remaclus* Tungrenſis, *Modoaldus* Trevirenſis, Antiſtites, qui Regum noſtrorum Aulam ſanctitatis ſuæ radiis illuſtrarunt. De quibus antiquus & eruditus Scriptor *Stephanus* Leodienſis Abbas, in Vita *Sancti Modoaldi* Trevirenſis Epiſcopi, apud *Surium*, die XII. Maii, ſic loquitur Cap. IX. *Conſiderare nunc libet, quale erat illud tempus, quàm acceptabile, quàm ſerenum, quando Regibus quidem regnantibus, ſed Reges, cum Regno, juſtis & timoratis Viris regentibus, juſtitia, fides, veritas, modeſtia cateraque artes bona, tam in bello, quàm in pace cuſtodiebantur: quando ad lineam æquitatis divina omnia regia poteſtatis negotia dirigebantur. Quale, quàm ſanctum erat illud Palatium, ex quo tam claros, tamque illuſtres ſuſcipiebat Eccleſia Sacerdotes! Ex quo procedebant ſectatores, non Simonis, ſed Petri: non mercenarii, ſed veri Miniſtri Chriſti, & qui Curias Regum non quærerent, ſed potiùs à Regibus quærerentur: non ipſi honores per ambitionem appeterent, ſed magis oblatos per humilitatem refugerent. Ex quorum numero (erant enim plurimi) fuit Arnulphus Metenſis, Cunibertus Colonienſis, Tungrenſis Remaclus, Trevirenſis noſter Modoaldus.*

Clichy.
La Croix S. Leufroy.
Lobbes.
S. Gerbold.
Bayeux.
Livray.

ARTICULUS VI.

De Clodoveo III. & Childeberto III.

I. CLodoveus, *Theodorici* Regis filius natu maximus patri ſucceſſit. Anno primo Regni ſui Donationes ad illum uſque diem Sitivenſi Monaſterio factas, rogatus à *Bertino* Abbate, datô Præcepto confirmavit. Ejuſdem Præceptum pro Monaſteriis Stabulenſi & Malmundarienſi, refert *P. le Cointe*, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum ad annum Chriſti 693. Condateſcenſi Monaſterio in Diœceſi Lugdunenſi, quod hodie *S. Claudii* vocatur, multa dona reſtituit, multáſque penſiones à Deceſſoribus Regibus conceſſas. Erga Monaſterium *S. Arnulphi* prope Metas munificus fuit. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo quarto, ætatis decimo-nono, Regni ſecundo, abſque prole.

II. *Childebertus III.* hæreditario jure fratri ſucceſſit. Ejus erga Monaſterium Fontanellenſe munificentiam commendat ejuſdem Cœnobii Chronicon. Caſtrum *de Bubulis* * Eccleſiæ *S. Luciani* Bellovacenſis conceſſit, ut refert *Louvetus* lib. 2. *Hiſtor. Bellovacenſis*, cap. 7. *Solemium* * villam in pago Falmarcenſi * ad Sabim * poſitam Sandionyſiano Monaſterio contradidit, ut ex Sandionyſianis Antiquitatibus conſtat. Privilegio Monaſterio *Sanctorum Sergii & Bacchi* * in Epiſcopatu Andegavenſi à Deceſſoribus Regibus conceſſa confirmavit. Præceptum eâ de re datum *Sammarthani* Tomo IV. Galliæ Chriſtianæ deſcribunt. Obiit anno Chriſti ſeptingenteſimo undecimo, ætatis circiter trigeſimoquinto, Regni decimo-

De Bulles.
Solemmes.
Famars.
La Sambre.
S. Serge.

Chiſy ſur Oyſ.

decimo-ſeptimo. In *Cauſiaco** Monaſterio ſepultus eſt. Filium unicum *Dagobertum III.* Regni reliquit hæredem. *Vir Inclitus*, & *Rex Juſtus* prædicatur in Geſtis Regum Francorum, in Genealogia Regum Francorum edita ab *Andrea Duchesnio*, Tom. I. quæ deſinit in filiis *Ludovici Pii*, & in Geſtis Abbatum Lobienſium à *Fulcuino* conſcriptis. Quô encomiô ſatis refelluntur ii, qui *Childebertum III.* deſidem, ignavum, puſillanimem, ac Regem titulô tenùs fuiſſe fabulantur.

Pipini Majoris-Domûs auctoritas.

Sub Regum iſtorum Principatu maxima fuit in Regno Francorum *Pipini* Majoris-Domûs auctoritas. Qui gerendæ Reipublicæ peritiâ, bellicâ fortitudine, munificentiâ erga Eccleſias & Monaſteria, reverentiâ & humanitate erga Epiſcopos, Religioſóſque viros, omnium amorem ſibi conciliavit, viámque poſteris ſuis aperuit ad Regnum. *Plectrudem* uxorem duxit, quâ repudiatâ, ſuperinduxit *Alpaidem*: ac demum illicitorum pœnitens amorum, *Plectrudem* uxorem legitimam revocavit, fœminam pientiſſimam.

Bello contra Suevos ſeu Alemannos fœliciter confectô, obiit anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-quarto, *Dagoberto III.* regnante. Suſcepit quatuor filios, *Drogonem* & *Grimoaldum* ex *Plectrude*, *Carolum*, & *Childebrandum* ex *Alpaïde*. Luxit mortem *Drogonis* & *Grimoaldi*; Priorem amiſit anno Chriſti ſeptingenteſimo octavo, poſteriorem paulò ante obitum ſuum. Reliquit igitur ſuperſtites duos tantùm filios, *Carolum* & *Childebrandum*; Sex verò nepotes, *Hugonem*, *Arnoldum*, & Anonymum, filios *Drogonis*: *Theudoaldum* filium *Grimoaldi*: *Carolomannum* & *Pippinum* filios *Caroli*.

Viri ſanctitate inſignes.

Utrecht.

Clodovei III. & *Childeberti III.* temporibus ſanctitate inſignes floruerunt in Galliis S. *Vuillebrordus* Trajectenſis* Epiſcopus, & Friſiorum Apoſtolus. *S. Edelburga*, Annæ Anglorum Orientalium Regis filia, Brigenſis Monaſterii cui poſtea nomen *Sancta Fara* inditum, in Epiſcopatu Meldenſi Abbatiſſa. *Earcongotha* Virgo, *Ercomberti* Cantiæ Regis filia, ejuſdem Monaſterii Monialis. *S. Claudius*, Jurenſis Abbas ex Biſuntino Præſule. *S. Euſtadiola* Bituricenſis Abbatiſſa. *SS. Reolus*, & *Rigobertus* Remenſes Epiſcopi, quorum poſterior ætarium commune Canonicis primus inſtituit, palmámque cæteris præripuit, qui ſimili per Galliam reformationi Canonicorum incubuerunt. *Tillo* Solemniacenſis Abbas, & deinde Anachoreta. *Bonitus* ex Arvernenſi

Manlieu.

S. Agricol.

Epiſcopo Magnilocenſis* Monachus. *S. Agricolus** Avenionenſis Epiſcopus. *Veredemus* ejuſdem Sedis Epiſcopus ex Anachoreta. *Noitburgis* Virgo in Monaſterio *S. Mariæ* apud Coloniam Agrippinam Sanctimonialis. *S. Gaudinus* Sueſſionenſis Epiſcopus & Martyr. *S. Odilia* Hohemburgenſis* Monaſterii in Epiſcopatu Argentoratenſi Abbatiſſa. *S. Ebregeſillus* Meldenſis Epiſcopus. *S. Ildevertus* Centulenſis* Abbas, qui Gornaci* in Eccleſia Collegiata quieſcit, ſolennique feſto colitur tum V. Martii, tum XXV. Auguſti: A *S. Ildeverto* Meldenſi Epiſcopo diſtinguendus, qui apud Gornacum, ubi vivus Eccleſiam conſtruxerat, ſepultus fuit, ſeptimo à Meldis lapide, & colitur ſeptimo Kalendas Junii in Martyrologiis Gallicano ac Benedictino. *S. Adela* Vidua, *Dagoberti II.* filia; Palatiolenſis prope Treviritu Monaſterii fundatrix, primaque Abbatiſſa. *S. Erminus* Monachus Lobienſis. *S. Hidulphus* Dux. *S. Oda*, *Boggis* Aquitanorum Ducis vidua, & *S. Huberti* Leodienſis Epiſcopi amita. *S. Aulus* Vivarienſis Epiſcopus, S. Landricus Sonegienſis* Abbas. *S. Autbertus* Epiſcopus Abrincenſis,* cui apparuit *S. Michael* Archangelus, monuitque ut Eccleſiam Deo in ejus honorem conſtrueret in loco maris, qui propter eminentiam *Tumba* vocabatur; qui locus à poſteris dictus eſt *Mons S. Michaëlis* in procella maris, vel in periculo maris, aut in Tumba. Hanc Apparitionem commemorat *Sigebertus ad* annum *Childeberti III.* Regis duodecimum, qui Chriſti ſeptingenteſimus ſextus fuit. *S. Lambertus* Trajectenſium ac Leodienſium Epiſcopus, & Martyr. *S. Terricus* Autiſiodorenſis Epiſcopus, & Martyr. *S. Suibertus*, Epiſcopus, qui prædicato in Friſia,* in Hollandia, in Dania Evangelio, ad *Pippinum* Majorem-Domûs Regis Francorum Coloniam venit, ab eóque & ejus uxore *Plectrude* vicum *Vuerdam* obtinuit, ubi Monaſterium ædificavit, in quo vixit, præfuitque uſque ad obitum. Locus ille poſteris temporibus dictus eſt *S. Suiberti Inſula*, hodie *Cæſaris Inſula* nuncupatur, vulgò *Keyſerſuvert*.

Hoemburgh.

S. Riquier, in Epiſcop. Ambianenſ.

Gournay, in Diœceſi Rothomagenſi Oppidum.

Soigny.

Avranches.

CAPUT VII.

De Hiſpaniæ Rebus Sæculo VII.

ARTICULUS I.

De Liuva, Vuitterico, & Gundemaro Hiſpaniæ Regibus.

I. RECCAREDO patri in Regnum ſucceſſit *Liuva*, non impar ipſi futurus niſi *Vuitterici* proditione intra biennium periiſſet.

II. Eô ſublatô, Regnum occupavit parricida, factionis armis ſublevatus, anniſque ſex, menſibus decem adminiſtravit, non abſque bellicæ fortitudinis laude. Romani ſiquidem reliquias exercitus, ad *Segontiam* in Celtiberis profligavit. Sed cùm ipſum de Ariana ſecta reſtituendâ conſilia agitare fama vulgaſſet, à conjuratis impetu in Regiam factô trucidatus eſt, ejúſque cadaver per plateas unco tractum.

III. *Gundemarus Vuitterico* occiſô, Regnum obtinuit, Francorum viribus adjutus, ut *Mariana* conjicit ex annuo vectigali, quod Francis à *Gundemaro* ſolvi ſolitum probat ex *Bulgarani* Comitis Galliam Gotticam pro Rege eâ ætate gubernantis literis, quæ *Compluti* & *Oveti* inter veteres Schedulas ſervantur. *Gundemarus* Vaſcones rebellantes coërcuit, & Romanas copias, felici belli exitu laceſſivit. Obiit anno Chriſti ſexcenteſimo duodecimo, cùm annos duos non integros regnaſſet, nullâ prole relictâ.

ARTICULUS II.

De Siſebuto, Suinthila, & Rechimiro Regibus.

I. GUndemaro Procerum ſuffragiis ſuffectus eſt *Siſebutus*, Belli & pacis artibus, religioniſque amore eximius Princeps. Aſtures, Rucconéſque perduelles domuit & parere compulit. Romanorum reliquias bis collatis vexillis vicit, urbéſque non paucas illis ereptas in ſuam redegit poteſtatem in Bætica & Luſitania. Victoriæ gloriam laus clementiæ cumulavit, hoſtibus magno numero qui ab ipſius militibus capti erant, in libertatem reſtitutis, pretióque redemptionis ex Regio ærario iiſdem militibus numeratô. *Cæſarius* Patritius, qui rem Romanam in Hiſpania gubernabat, pacem à *Siſebuto* impetravit, ſequeſtre *Cæcilio* Menteſano Epiſcopo. *Heraclii* Imperatoris hortatu, Judæos in ſuis ditionibus degentes minis & ſuppliciorum metu ad Chriſtianam Religionem amplectendam, ſuſcipiendúmque Baptiſmum coëgit, lege latâ, quæ in Gotthicarum Legum Volumine legitur: Verùm factum iſtud Antiſtitibus haud probatum eſt. *Euſebium* Barcinonenſem Epiſcopum à Sede dejecit *Siſebutus*, aliúmque in ejus locum ſubſtituit, ut teſtantur ejus Literæ à Mariana laudatæ,

Siſebutus Judæos cogit ad Religionem Chriſtianam amplectendam.

 quòd

quòd in Theatro quædam ab biſtrionibus agi permiſiſſet, quæ ex Ethnica ſuperſtitione traducta, Chriſtianam pietatem offendebant. Templum S. Leocadiæ nomine Toleti conſtruxit. Ejus auctoritate Hiſpalenſe Concilium convocatum eſt. Obiit Princeps de Religione & Republica benè meritus anno Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo-primo, cùm annos octo, menſes ſex, diebus ſexdecim regnaſſet. Filium hæredem Regni reliquit *Reccaredum*, ætate puerum, qui tribus duntaxat menſibus patri ſuperſtes vixit.

II. Eò ſublatô, *Suinthila* Magni *Reccaredi* filius, Procerum ſuffragiis, Regnum conſcendit. Quod adeptus, Waſcones gentem ad tumultus & ſeditiones pronam, Taraconenſis Provinciæ fines ferrô flammâque vaſtantem coërcuit, urbemque *Oligitum* ſuis ſumptibus ædificare juſſit. Romanos Hiſpaniæ poſſeſſione decedere penitùs compulit. Anno Regni ſui quinto, Chriſti ſexcenteſimo vigeſimo ſexto, *Rechimiram* filium Regni conſortem declaravit. Quô factô cùm Gotthorum mores & jura everterentur, quibus Regnum populi ſuffragiis deferebatur ab antiquo, gentis animi ab eô maximè ſunt abalienati. Vitia, quibus frænum laxavit, invidiam auxerunt. *Siſenandi* factione, cui *Dagobertus* Rex Francorum favit, miſſis *Abundantio* & *Venerando*, cum firmiſſimis Burgundionum copiis, cum *Rechimiro* filio, & *Theodora* uxore Regno expulſus eſt, quod decem annos tenuerat, anno ſalutis ſexcenteſimo trigeſimo-primo. *Suinthila* regnante, ſanctitate in Hiſpaniis floruerunt *Joannes* Cæſarauguſtanus Epiſcopus, *Vincentius* S. Claudii Legionenſis Abbas, ob defenſionem fidei ab Arianis occiſus, & *S. Ramirus* ejuſdem Cœnobii Monachus.

ARTICULUS III.

De Siſenando, Chintila, & Tulga.

I. S*Iſenandus* exauctorato *Suinthila*, quò Regnum ſibi firmaret, Religionis prætextum popularibus obtendere decrevit, quô nihil eſt in ſpeciem fallacius. Ideo convocatâ Toletum Nationali Synodo, ſpecie reſtaurandæ diſciplinæ, *Suinthila* Acta reprobari curavit communi Decreto, ſibíque Præſulum, Procerum, plebiſque fidem adſtringi. Obiit anno ſexcenteſimo trigeſimo-quinto, cùm annis tribus, menſibus undecim, diebus ſexdecim regnaſſet.

II. Congregans Comitiis, in ejus locum *Chinthila* Rex creatus eſt. Electionem ſuam, inaugurationémque duplici congregatâ Synodo confirmari curavit. Obiit anno ſalutis ſexcenteſimo trigeſimo nono, nullâ re geſtâ ad memoriam inſigni. Regnum ſummâ pace adminiſtravit annos tres, menſes octo, diebus novem. His temporibus *S. Iſidorus* Hiſpalenſis Præſul, *Eugenius II.* Toletanus Epiſcopus, & *Braulius* Cæſarauguſtanus, ſanctitatis laude florebant.

III. Chintilæ *Tulga* Procerum ſuffragiis ſubrogatus eſt, Princeps bello ſtrenuus, conſiliô bonus, liberali ingenio, & profuſâ in egenos beneficentiâ. Falsò ſcripſit *Sigebertus* Gemblacenſis, ipſum ingeniô levi fuiſſe, vitiorum licentiâ ſuorum animos exacerbaſſe; demum à ſubditis Regno pulſum. *Sancti Ildefonſi* coævi Scriptoris auctoritate refellitur. Obiit *Tulga* præmaturâ morte, juventute florente, anno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo primo, Regni III. per quatuor menſes inchoato.

ARTICULUS IV.

De Chindaſuintho, Recceſuintho, Vvamba, & Ervigio.

I. C*Hindaſuinthus*, Tulga defunctô, Regnum vi atque armis occupavit, geſſit optimè, inaugurationis vitium probitate, juſtitiâ, prudentiâque compenſans. *Tajum* Cæſarauguſtanum Epiſcopum Romam miſit ad *Theodorum* Romanum Pontificem, ut *S. Gregorii Magni* Commentaria in libros *Job* S. Leandro Epiſcopo Hiſpalenſi olim nuncupata, quorum exemplaria in Hiſpaniis exciderant, fideliter deſcripta referret. Filium *Flavium Recceſuinthum* Regni conſortem declaravit anno Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo octavo. Solus Rempublicam gubernavit annos ſex, menſes octo, dies viginti. Vixit exinde annos tres, menſes quatuor, dies undecim. Quod tempus in filii Regno ponitur, quòd ob affectam patris ætatem ſolus ipſe Regnum gubernaret. *Chindaſuintho* jubente, Concilium Toletanum Septimum celebratum eſt. Eo regnante, celebre fuit *Fructuoſi* nomen. Is Regio Gothorum ſanguine oriundus, *Tonantii* Palentini Epiſcopi præceptis ad pietatem inſtitutus, ad Virgidunenſem tractum, in ſolitudinem ſe abdidit. Ubi Cœnobium ex ſuo patrimonio extruxit *Juſti* & *Paſtoris* Martyrum nomine. Alia præterea Monaſteria condidit vir ſanctiſſimus, qui ex Abbate Complutenſi Dumienſis Epiſcopus factus eſt, ac deinde ad Bracarenſis Eccleſiæ regimen tranſlatus.

Celebre S. Fructuoſi nomen.

II. *Recceſuinthus* Waſcones, qui in vicinas Provincias populabundi irruperant, bellô domuit, Octavum, Nonum, Decimumque Concilium Toletanum, ac Emeritenſe congregavit, Gothorum Leges emendavit, noviſque auxit Sanctionibus. His temporibus Saraceni in Africa graſſabantur, in quâ profligatis Romanis, novum Imperium conſtituerunt. Reges qui non modò Rempublicam, ſed etiam Religionem, ex gentis moribus, curabant, *Miramolini* vocati ſunt. Quæ vox *Credentium Principem* ſignificat. In Aſia verò ejus nationis Principes *Calipha* dicebantur. *Recceſuintho* regnante, floruit *S. Ildefonſus*. Floruit & *Sancta Irene* Virgo Luſitana, quæ ab inſano amatore *Britaldo*, cujus nuptias illa contempſerat, interfecta, Virginitatis gloriam Martyrii palmâ cumulavit. Obiit *Recceſuinthus* Kalendis Septembris, anno Chriſti ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo. Regnavit, ex quo à Patre conſors Imperii factus eſt, annis viginti tribus, menſibus ſex, diebus undecim; ſolus autem annis viginti duobus, unô menſe minùs.

III. *Recceſuintho* abſque prole defuncto, *Vvamba* vir nobilitate conſpicuus, & bello ſtrenuus, Procerum ſuffragiis Rex renuntiatus, imperium ægrè ſuſcepit. Regni ejus initio Vvaſcones rebellarunt, *Hilperico* Nemauſi Comite belli civilis incentore. Adversùs perduelles miſſus cum ingenti delectu *Paulus*, Recceſuinthi Regis propinquus, magno vir ingenio, magnóque rei militaris uſu, à *Vvamba* ipſe defecit, factioniſque tumultuoſis vocibus inter arma Rex acclamatus eſt. Duxit contra Tyrannum Rex Vvamba, urbéſque ab ipſo cùm in Catalaunia, tum in Gallia Gothica occupatas, expugnavit, recepit; perduellium exercitum profligavit, *Paulum* Regni inſignia ponere compulit. De Conjuratis ſumptum ſupplicium manſuetudine temperatum. Rex Toletum reverſus, ſextô menſe ex quô inde diſceſſerat, triumphali pompâ ſuſceptus eſt. De hâc Vvambæ Regis expeditione legatur *Juliani* Toletani Epiſcopi Commentarius *Tomo I. Scriptorum Hiſtoriæ Francorum* ab *Andrea Ducheſnio* collectorum. Ex *Juliano Toletano* diſcimus, *Vvambam* ingenii modeſtiſſimi

Vvambæ Regis modeſtia.

deſtiſſimi Principem fuiſſe, qui precibus lacbrymiſque imperandi onus deprecatus ſit, ſenium excuſans; ante priùs deprecari deſtiterit, donec Ducum unus diſtrictó gladió mortem minitatus eſt, niſi Regnum capeſſeret. Ex eodem Scriptore diſcimus, cùm *Vvamba* Rex inunctus eſt à *Quirico* Toletano Præſule, ex ejus capite columnæ ſpecie vaporem excitatum, apimque ſublimè volare viſam. Severiſſimâ diſciplinâ milites in officio ipſum continuiſſe, idem Auctor teſtatur, & in ipſis memorati belli exordiis, eorum, qui Virgines violaſſent, amputari juſſiſſe præputia, ne impunitate libido impura petulantiùs graſſaretur. Toletum urbem Regiam *Vvamba* munivit, amplificavit; ornavit. Eô jubente, Concilium Toletanum Undecimum celebratum, necnon Tertium Bracarenſe. Leges tulit optimas ad militarem diſciplinam reſtaurandam, quâ ad propulſandos Saracenos Hiſpaniæ imminentes erat opus; quorum ingentem claſſem ducentis & ſeptuaginta navibus inſtructam, cœpit, incendit, profligavit.

Ejuſdem præclarè geſta.

Ervigii Comitis malæ artes, ut ad Regnum ſibi viam aperiat.

Saracenorum claſſem in Hiſpaniam evocaſſe *Ervigium* Comitem, Scriptores nonnulli tradunt. Hunc ambitio regnandi ad id facinus impulit, quod ubi ſecùs cedere vidit quàm ſperaverat, aliud aggreſſus eſt. *Vvamba* Regi potionem, in quâ ſpartum erat maceratum, propinandam curavit. Eô veneni genere in morbum incidit graviſſimum, adeò ut mox interiturus videretur. Hoc in diſcrimine Chriſtianis Sacramentis à Toletano Præſule expiatus, Monachorum in morem detonſus, & Religioſâ veſte indutus eſt. Malis *Ervigii* artibus id factum, quò nimirum Pœnitentiæ & Religionis ſpecie, à regnandi ſpe [de]cideret, ſi fortè convaluiſſet, quod Toletani Sexti Concilii Decreto cautum videbatur. Acceſſit ut intermorientibus vocibus, mentéque vi potionis alienatâ, *Ervigium* ipſum Regni Succeſſorem nominaret, quòd Regio Diplomate ſtatim confirmatum eſt. *Ervigius* coronam illicò ſuſcepit.

Vvambæ Regis magnanimitas & pietas.

Wamba ex morbo convaleſcens, magnitudinis animi & Chriſtianæ pietatis ſpecimen dedit ſingulare, Vitam ſcilicet Monaſticam, cui ſenſuum uſu deſtitutum illum devoverat Epiſcopus Toletanus, ſpretô Regno amplexus, vitæ reliquum in *Pampliga* Monaſterio piiſſimè tranſegit. Regno ſpoliatus eſt anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo, quod annis octo, menſe uno, diebus quatuordecim tenuerat. Ejus corpus *Alfonſi Sapientis* Regis juſſu ex Monaſterio, in quo obierat, Toletum tranſlatum, in *Sancta Leucadia* templo, ad aram maximam tumulatum eſt. *Vvamba* Rege curante, facta fertur Epiſcopatuum in Hiſpania nova diviſio, de quâ legendus *Mariana* lib. 6. *De Rebus Hiſpaniæ, cap. XV.*

IV. *Ervigius* Regnum malis artibus quæſitum ut ſibi firmaret, Synodum Toletanam Decimamtertiam convocavit. Eô etiam jubente, Concilium Decimum-quartum in eadem civitate celebratum eſt. *Egicam* Wambæ Regis propinquum, generum adoptavit, *Cixilone* filiâ in conjugium datâ. *Vvamba* Leges nonnullas paulò ſeveriores antiquavit, aut certè temperavit. Obiit Toleti decimo-ſeptimo Kalendas Decembris anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo ſeptimo, cùm annos ſeptem, & menſe penè unò regnaſſet.

ARTICULUS V.

De Egica Rege.

Egica injuriam Vvambæ Regi illatam ulciſcitur.

I. ERvigius pridie mortis ſuæ *Egicam* generum Succeſſorem deſignaverat. Is ut rerum ſummâ potitus eſt, injuriam *Vvamba* Regi illatam ulciſci decrevit. Vindictam auſpicatus eſt à *Cixilonis* filiæ *Ervigii* repudio. De Proceribus, quorum operâ *Vvamba* in fraudem impulsùs & exauctoratus fuerat, ſupplicium ſumpſit. Belli & pacis artibus clarus, prudentiâ Rempublicam geſſit maximâ. Eô jubente, Concilia Toletana Decimum-quintum, Decimum-ſextum & Decimum-ſeptimum celebrata ſunt. Judæos Chriſtianæ Religionis & Patriæ hoſtes æquiſſimis Edictis exagitavit, eos æternæ ſervituti mancipari, eorumque bona publicari decernens. Floruit, eo regnante, *Julianus* Toletanus Antiſtes, ſanctitatis & eruditionis laude. Cujus ab ingenio moribuſque alieniſſimus fuit *Siſbertus* ejus Succeſſor, conjurationis in Regis caput auctor, bellique fax civilis. *Vvitizam* filium, quem ex *Cixilone* ſuſceperat, Regni conſortem renuntiavit, cùm ſolùm ipſe decem annos regnaſſet. Obiit menſe Novembri, anno ſalutis ſeptingenteſimo primo.

Leges in Judæos ab Egica latæ.

CAPUT VIII.

De Rebus Angliæ, ſexto, ſeptimo, & octavo Sæculis.

ADeo confuſa eſt Anglicana Hiſtoria Sæculis ſexto, ſeptimo, & octavo, propter diviſionem Britanniæ in multa Regna, ut perſpicuitatis gratiâ viſum ſit in unum caput conjicere, & uni velut aſpectui proponere, quæ tribus illis ſæculis in Inſula contigerunt. Illa verò hic deſcribo, quia plura pertinent ad ſæculum ſeptimum. Cùm autem ad illa pervenerim tempora, quibus varia illa Angliæ Regna in unam coaluêre Monarchiam, res à ſingulis geſtas Regibus, ſingulis etiam ſæculis, ordine perſequar, prout facio in aliorum Hiſtoria Regnorum, atque Regum.

§. I.

De Anglorum adventu in Britanniam, eorúmque Bellis.

CUm Britanni circa medium quinti ſæculi à Scotis & Pictis laceſſiti, à Romanis derelicti, ſat virium ad hoſtes propulſandos non habere ſe animadvertêrent, *Vvortigero*, quem Regem creaverant, auctores fuere, ut Saxones-Anglos famâ rei militaris illuſtres, pecuniis, donis, promiſſis, ad opem ferendam ex Germania in Britanniam alliceret. Saxones ſtipendii faciundi avidi, delectâ fortiſſimorum juvenum manu, atque in naves impoſitâ, *Hengiſto* & *Horſo* (Ii fratres erant) Ducibus, Inſulam confeſtim petiverunt, illúcque anno quadringenteſimo quadrageſimo-nono appulêre. A Rege benignè ſuſcepti, & in Pictos ac Scotos regionem latè vaſtantes ducti, inſignem ipſi victoriam ſuâ virtute procurarunt. Cantium ipſis ad incolendum in præmium conceſſum eſt. Major ac numeroſior militum manus, jubente Rege, ex Germaniâ accerſita. Tres Germaniæ populos ferociſſimos, Saxones, Vitas, & Anglos unà veniſſe, tradit *Beda*, & ex Vitis ortos Cantuarienſes, & Vectuarios, id eſt, qui Vectem Inſulam incolunt; ex Saxonibus, eos profectos, qui Orientales, Meridiani, & Occidentales Saxones nuncupantur: ab Anglis verò originem traxiſſe Orientales & Mediterraneos Anglos, Mercios, Northumbros. Rex *Vvortigerus*, *Ronicis*, *Hengiſti* Ducis filiæ formâ captus, factô priore cum uxore divortiô, eam in matrimonium duxit. Ea res Britanniæ Principes offendit, Anglis verò animos addidit, & ſpem Regni ſibi in Britanniâ vendicandi fecit illa ſui generis cum Rege affinitas. Facto agmine, certatim in Inſulam advolarunt, & ita aucta eſt ac multiplicata gens nova, ut ipſis indigenis eſſet formidini. Mox pace cum Pictis initâ, quibuſcum etiam tum bellum erat, ruptô ſocietatis fœdere, in Britannos arma verterunt: eiſque

ciſque manus intentantes, ſuperbiſſimè imperarunt profuſiorem annonam, quâ gens Saxonum vivere in Inſula poſſet. Quod cum Britanni minùs præſtitiſſent, tum per agros vicináſque civitates certatim effuſi, omnia igne ferróque ſunt populati. De his lege *Gildam* in lib. *De Britanniæ Excidio*, Venerabilem *Bedam lib. 1. Hiſtoriæ Gentis Anglorum* cap. 15. *Villelmum Malmeſburienſem lib. 1. cap. 1.* & *Polydorum Vergilium lib. 3. Anglicæ Hiſtoriæ.*

Ubi verò hoſtilis exercitus, exterminatis diſperſiſque Inſulæ indigenis, domum reverſus eſt, cœperunt & illi vires animoſque paulatim reſumere, emergentes è latibulis quibus ſe abdiderant, & *Ambroſio Aureliano* Duce, qui ſolus fortè ex Romano genere in Britannia reliquus fuerat, hoſtes aggreſſi, ipſos fugarunt, *Horſo*, Hengiſti fratre cum magnâ ſuorum parte interfectô.

Nec tamen propterea Saxones defecit animus: paucis enim poſt diebus, novis copiis aucti, multâ ſpe in Britannos eruperunt. *Ambroſius* cum hoſte congreſſus ad ripam fluminis, quod hodie *Dunum* vocant, non longè ab Eboraco, Saxones fudit, occiſo ipſorum Duce *Hengiſto.*

Hengiſtus duos reliquit filios, *Oſcam*, & *Otham*, qui paratis paucis copiis, in eam Inſulæ partem, quæ in Occidentem ſpectat, ſe commovent, tutum non arbitrati in Cantium redire. Ibi cùm incendio ferróque vaſtarent omnia, *Ambroſius* illos inſecutus, commiſsô prælio rurſus fudit: ſed accepto vulnere, ex quo paucis pòſt diebus interiit, ſuæ, haud diu potitus eſt victoriæ gloriâ. Tunc apud Britannos regnabat *Vortimerus* filius *Vvortigeri*. Huic ſucceſſit *Utherius* cognomento *Pendraco*, qui patriam à Barbarorum metu liberare valuiſſet, niſi civiles prohibuiſſent diſcordiæ.

Interea Angli-Saxones, renovatô cum Pictis fœdere, majores copias contrahunt, Cantiique petendi causâ, Londinum versùs iter conferunt. Britanni, cognitô hoſtium motu, collectitium magis quàm veteranum exercitum faciunt, ſéque ad reſiſtendum utcumque comparant. Recèns appulerant in Britanniam *Germanus* & *Lupus* ſanctiſſimi doctiſſimíſque Galliarum Epiſcopi, Inſulam ab hæreſi Pelagiana purgaturi. Imminebat ſacratiſſimus Paſchalis dies; pars major exercitûs à ſanctis Sacerdotibus Baptiſmo imbuta, ſolenni ritu celebrata Dominicæ Reſurrectionis feſtivitas. Peracto die feſto, *S. Germanus*, non armis, ſed fide, pietate, & innocentiâ munitus, ſeſe agminis Ducem profitetur. Eligit expeditos, loca circumjacentia luſtrat, è regione quâ hoſtium expectabatur irruptio, vallem circumdatam montibus intuetur, ibique ordinat exercitum, de Numinis auxilio, magis quàm propriis viribus ſperantem. Ferox hoſtium advolat multitudo, quaſi ſecura victoriæ. Signum pugnæ dat Sanctus Antiſtes *Germanus*, ter magnâ voce *Alleluia* canens. Eamdem vocem toties repetit exercitus, tantúmque clamoris edit, ut Anglo-Saxones repentino metu correpti, abjectis armis, & ſalute deſperatâ, ſe dent in fugam pluréſque in tranando flumine pereant. De his *Beda*, lib. 1. cap. viceſimo.

Germani Antiſiodorenſis Epiſcopi fide & precibus Britannia ab Anglo-Saxonum irruptione liberatur.

Poſt hæc levibus præliis interdum pugnatum eſt. Nunc cives, nunc hoſtes vincebant, uſque ad annum obſeſſionis *Badonici* montis, ut *Gildas* teſtatur. Hunc montem eſſe putat *Vergilius*, qui vulgò vocatur *Blachemora*, & pertinet ad *Athefim* flumen, quod Eboracenſem agrum à Dunelmenſi dividit, & oſtium habet, quò commodùm ex Germania venientes ſuas naves appellunt. Hunc ergo montem Anglo-Saxones occuparunt. Eò Britanni concurrere & locum obſidione cingere. Saxones commeatûs inopiâ urgente, erumpunt in planitiem, magnámque faciunt hoſtium ſtragem. *Oſca* & *Otha* Saxonum Duces in prælio cecidere. Annus tum agebatur ab Anglorum adventu quadrageſimus-quartus, Chriſti quadringenteſimus nonageſimus ſecundus.

Per idem tempus obiit *Utherius* Rex Britannorum, cui ſucceſſit filius, *Arthurus*, magni animi Princeps: de quo, tametsi juvenis admodum è vita ſublatus ſit, vulgus fabulatur quòd tres bello ſuperarit Saxonum Duces, quòd Scotiam cum vicinis Inſulis in ſuam poteſtatem redegerit, quòd Romanos cum *Lucio* quodam eorum Duce profligarit, Galliam devaſtarit, dumque Romam bello ſibi ſubjicere meditaretur, à *Mordredo* nepote, qui Regnum ambierat, bello civili impetitum, quem interfecit, & ipſe in certamine vulneratus cecidit. Poſt *Arthurum*, *Conſtantinus*; poſt *Conſtantinum*, *Conanus*, *Vortiporius*, *Maglocunus*, *Carentius*, *Cadvanus*, & *Cadovallo* regnarunt, pleríque ſolis vitiis inſignes, cædibus, perjuriis, adulteriis, inceſtibus, ob quæ ſcelera irato Numine, Britanniæ excidium maturatum eſt. De his *Gildas* in libro ſeu Epiſtola *De Britanniæ Excidio*. Cadovalloni ſucceſſit *Cadovalladrus* filius, qui Regnum incendiis ac cædibus vaſtatum, jámque in caſum pronum, bonis artibus, conſiliô, atque armis, aliquandiu ab hoſtium injuriâ defendit. Sed in adverſam valetudinem cùm incidiſſet, Britannis de ejus ſalute deſperantibus, orta eſt inter Duces, ex ambitione Principatûs, diſcordia. Ad bellum civile fames & peſtilentia acceſſere. Ex morbo confirmatus *Cadovalladrus*, in Britanniam Continentis trajecit, ubi ſtatim poſt conflatô exercitu, reditum in patriam parabat. Sed voce cælitùs delapſa quæ Britannici Regni caſum denuntiabat, à bello fertur deterritus, Románque profectus, ubi ſanctiſſimè vivendi finem habuit. (*Ex Polydoro Vergilio, lib. 3. Hiſtoriæ Anglicæ.*) Annus tum reparatæ ſalutis quingenteſimus vertebatur.

Fabulæ de Rege Arthuro.

§. II.

De Britanniæ in multa Regna diviſione.

SExto ineunte Sæculo, Angli-Saxones totius Inſulæ, præter Scotiam, & loca quæ Picti habebant, imperio potiri, eam inter ſe partiti ſunt. Quod quidem, ut *Polydorus Vergilius* obſervat, non communi conſiliô, aut certâ ratione factum eſt, ſed prout fortiſſimus quiſque ſibi partem aliquam terræ vindicare potuerat, in ea ſuum Principatum inſtituit. Britannis verò, qui ex patriæ excidio evaſerant, portionem Inſulæ dedere, quæ ad Occidentem Solem ſpectat, quam deinde Angli *Vualliam*, & Britannos ejus incolas *Vuallos* dixerunt, quaſi externos & peregrinos homines. Porrò Inſulam in ſeptem portiones ac Regna diviſam Hiſtoriæ teſtantur. Primum fuit Regnum *Cantii*. Alterum, Auſtralium Saxonum, ſive *Sud-Saxiæ*. Tertium, Orientalium Anglorum, ſive *Eſtangliæ*. Quartum, Orientalium Saxonum, ſeu *Eſt-Saxiæ*. Quintum, Mediterraneorum Saxonum, ſive *Merciorum*, id eſt, *Middelangliæ*. Sextum, *Northumbrorum*, ſive *Berniciorum*, quod & in *Deirorum* Regnum dividebatur. Septimum, Occidentalium Saxonum, ſive *Vveſt-Saxiæ*. De his Regnis, eorumque Regulis ſigillatim agendum.

§. III.

De Regibus Cantii.

REgnum Cantianum habuit, ab Oriente Sole & Meridie, Oceanum; à Septentrione, *Thameſim* flumen: ab Occidente, fines Regni Auſtralium Saxonum, & per totum illud terræ ſpatium protendebatur, quô Cantuarienſis & Roffenſis Diœceſes conſtant. Primi Reguli fuere *Hengiſtus*, *Oſca* & *Otha* ejus filii, ac Hirmericus. Huic ſucceſſit *Ethelbertus*,

Rex Ethelbertus Chriſtianam Religionem amplexatur.

bertus, magno Princeps animo, bellicâ fortitudine, & morum integritate inſignis. Fines Regni uſque ad *Humbrum* amnem propagavit. Uxorem duxit è Regio Francorum ſanguine, *Bertam* nomine, quæ Chriſtianam Religionem, ut pactum erat, liberè profitebatur, *Letbardo* Sanctiſſimo Epiſcopo ex Galliis cum ipſâ miſſo eam dirigente, ac Sacra faciente. *Auguſtinum* & *Mellitum* ſanctiſſimos Monachos à *Sancto Gregorio* Romano Pontifice ad prædicandum Anglis Evangelium miſſos, humaniſſimè ſuſcepit, anno ſalutis ſexcenteſimo tertio; eorúmque prædicatione & hortatu, Chriſtianam Religionem amplexus eſt; & ſacramento Baptiſmatis initiatus: innumera Populorum multitudo, Regis exemplum ſequuta. Quorum fidei & converſioni ſic gratulatus eſt Princeps optimus, ut tamen nullum ad Chriſtianæ Religionis profeſſionem cogeret, ſed tantummodò credentes arctiori dilectione, tanquam ſuos in Regno cœleſti concives complecteretur. Didicerat enim à Doctoribus Auctoribuſque ſuæ ſalutis, ſervitium Chriſti voluntarium, non coactum eſſe debere, inquit *Beda*, *lib.* 1. *cap.* 26. Archiepiſcopus creatus *Auguſtinus*, apud *Sanctum Gregorium* egit, ut Sedes Archiepiſcopalis, quæ jam inde ab initio Chriſtianæ fidei à Britannis, *Lucio* Rege, receptæ, Londini fuerat, Dorovernіam, quæ hodie Cantuaria eſt, regni Cantiani caput, Regiámque Urbem, transferretur. Londinenſis Eccleſiæ *Mellitus*, Auguſtini ſocius, Epiſcopus factus eſt. *Gregorius* Pontifex Maximus genti ad Chriſtum recèns converſæ, diſciplinæ leges quaſdam conſtituit, conſulente *Auguſtino*, literáſque humaniſſimas ad *Ethelbertum* Regem dedit, quibus eum ob ſuſceptam fidem ac pietatem collaudabat & ad Chriſtianam Religionem in Regno propagandam vehementer hortabatur. Harum exemplar *Beda lib.* 1. *cap.* 32. & *Joannes Bromton*, *in Chronico*, referunt. *Auguſtino* rogante, in SS. Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* memoriam Deo templum erexit Rex *Ethelbertus*, deinde ipſius *Auguſtini*, ac Regum Cantianorum ſepulchris inſigne: necnon aliud ſpeciatim *S. Paulo* Londini, & *S. Andrea* alterum Roceſtriæ, quæ donariis ornavit ampliſſimis. Erat Dorovemiæ templum magnificum, quod olim à Romanis Fidelibus erectum ſerebatur, & paganis poſtea cerimoniis violatum. Id Chriſtianæ Religioni vindicarat Auguſtinus, ac in nomine *Sancti Salvatoris* conſecraverat, ibique Sedem collocarat Metropolitanam. Ædes verò SS. Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* Monaſterio juncta erat, cujus primus Abbas fuit *Petrus* Presbyter vir Sanctiſſimus, quem *Beda* commendat *lib.* 1. *cap.* 33. *Sanctus Auguſtinus*, cùm annos quindecim Dorovernenſem Eccleſiam rexiſſet, ac fidem Chriſtianam apud Anglos propagaſſet, mortem obiit, *Laurentio* Succeſſore deſignato. Rex verò *Ethelbertus* è vitâ deceſſit anno, ex quo fidem Chriſti ſuſceperat, viceſimo-primo, Regni quinquageſimoſexto. Corpus ad Ædem Apoſtolorum delatum, ibique ſepultum. Plurimis clarus miraculis inter Sanctos relatus eſt. Ipſum inter cætera bona, quæ genti ſuæ contulit, Leges optimas, patrio ſcriptas idiomate, tuliſſe teſtatur *Beda*, cujus tempore habebantur, & obſervabantur.

Gentad Chriſtum converſa.

S. Auguſtinus Cantuarienſis Archiepiſcopus.

Rex Ethelbertus inter Sanctos relatus.

Edbaldi Regis vitia.

II. *Ethelberto* in Regnum ſucceſſit *Edbaldus* ejus filius, admodum juvenis, qui paternorum præceptorum, atque exemplorum oblitus, effreni ſe permiſit libidini, & quæ nec inter gentes auditur, ita ut novercam ſuam in matrimonium duceret. Deinde Chriſtianam Religionem repudiavit, ac inſectatus eſt. Inde factum ut multi, partim Regis metu, partim ſuapte inſaniâ, deficerent à fide & lege Chriſti, ſéque totos vitiis immergerent. Numinis flagella perfido Regi emendando non defuere. Crebrâ enim mentis veſaniâ, & Spiritûs immundi invaſione premebatur. Fruſtra illum officii admonebat *Laurentius* Archipræſul: penè fruſtra Chriſtianos adhortabatur, ut in ſanctiſſimo Inſtituto permanerent. Multos peſſimi Regis exemplum & odium in Chriſtianæ legis Profeſſores ad defectionem quotidie impellebat. Quam ob rem tædio ac mœrore affectus *Laurentius*, Cantio abſcedere, & in Gallias cum *Mellito* & *Juſto* trajicere decreverat. Verùm illum ad iter ſe expedientem; Apoſtolorum Princeps per quietem reprehendit, ac flagellis acrioribus afficiens, quòd gregem ſibi creditum, ſupplicii metu deſerere vellet, à propoſito deterruit. Quod ubi *Edbaldo* Regi renuntiavit, plagaſque oſtendit divinitùs inflictas, repudiato penitùs turpi connubio, omníque idololatriæ cultu abdicato, baptizatus eſt, & Eccleſiæ rebus, quantùm voluit, conſulere ac favere ſtuduit. Atque imprimis revocavit *Juſtum* & *Mellitum* qui in Gallias trajecerant. Et Juſtus quidem Roceſtrum rediit, cujus urbis Sacris antea præfuerat. *Mellitum* verò Londinenſes, qui adhuc idolis ſerviebant, recipere noluerunt. Nec enim tanta erat *Edbaldi* ac patris ipſius poteſtas, ut etiam repugnantibus Paganis, Epiſcopum ſuæ reſtituere poſſet Eccleſiæ. In Cantio itaque manſit interim *Mellitus*, ac defuncto paulò poſt *Laurentio*, Archiepiſcopus Cantuarienſis creatus eſt ab *Auguſtino* tertius. Sedit *Laurentius* annis ſexdecim, ut *Joannes Bromton* in Chronico teſtatur. Neque novæ tantùm Anglorum genti, ſed veteribus Britanniæ incolis, & Scotis, quos ad Paſchatis legitimâ die celebrandi morem Catholicum adhortatus eſt, Paſtoralem ſollicitudinem impendit. *Mellitus*, cùm annis quinque Cantuarienſem rexiſſet Eccleſiam, & bene multa edidiſſet miracula, inter quæ non minimum illud fuit, quòd incendium ſuæ civitatis orando extinxiſſet, è vita migravit octavo Kalendas Maias, anno Chriſti ſexcenteſimo viceſimo-quarto. *Mellito* ſucceſſit *Juſtus*, à Roffenſi Eccleſia ad Cantuarienſem tranſlatus. Is verò Eccleſiæ Roffenſi *Romanum* Præſulem dedit, auctoritate à *Bonifacio V.* Romano Pontifice acceptâ, Epiſcopos non ſolùm in ditionibus *Edbaldi* Regis, ſed in aliis etiam Inſulæ regionibus conſecrandi. Interim *Edbaldus*, cujus ſinceram fidem Bonifacius Pontifex in Epiſtola ad *Juſtum* Archiepiſcopum commendat, è vita migravit, anno poſtquam regnare cœperat, viceſimo-quinto. Hæc habentur ex *Beda lib.* 2. *Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum Capp.* 4. 6. 7. & 8. ex *Joanne Bromton*, in *Chronico*, ex *Simeone Dunelmenſi in Hiſtoria de Geſtis Regum Anglorum* & ex *Vuilelmo Malmeſburienſi*, *lib.* 1. Duos reliquit liberos *Edbaldus*, *Eormenredum*, & *Ercombertum* ex *Emma* Regis Francorum filia ſuſceptos.

Edbaldi Regis converſio.

III. Poſt *Edbaldum*, regnavit in Cantio ejus filius *Ercombertus*, religione in Deum, pietate in patriam, juxta inſignis. Hic omnia falſorum Numinum fana, quæ adhuc extabant, complanavit, nullum ut ſacrilegii veſtigium ad poſteros manaret. Quadrageſimale jejunium per totum Regnum ſuum ſervari, lege latâ ſanxit, Regiam poteſtatem non ob aliud ſibi datam arbitratus, quàm ut Chriſti Regnum apud ſubditos ſuos ſtabiliret, propagaret, confirmaret. *Sexburgam* filiam *Annæ* Regis Orientalium Anglorum, ſive Eſtangliæ, duxit uxorem, ex qua duos filios ſuſcepit, *Egbertum*, & *Lotharium*, & duos filias, *Ermenildam* ſcilicet quæ *Vuolfero* Merciorum Regi in matrimonium tradita eſt, & *Ercongotham* Virginem Sanctiſſimam, quæ in Gallias Religioſæ vitæ ſtudio trajiciens, in Monaſterio S. Faræ* ſe Deo devovit, ibique vitam duxit omnium virtutum ſplendore conſpicuam. Cujus Sanctitas miraculis quoque comprobata eſt. *Ercombertus* cùm

Ercomberti Regis pietas.

Quadrageſimale jejunium recenti apud Anglos Religione impoſitum.

Faremoutier.

In Kalend. Parthenone ipſa vita ſe-ceſſit. Vvilelmus Malmesbur.

cùm Regnum ſanctiſſimè rexiſſet, rebus domi, foriſque pacatiſſimis, anno Principatus quinto & viceſimo, ad gloriam immortalem migravit. Poſt ejus obitum *Sexburga* Regina ſeceſſit in Monaſterium Elienſe, cui præerat Sancta *Ethelchreda* ejus ſoror. Cujus ſub diſciplina cùm vitam Religioſam profeſſa eſſet, eâque migraſſet ad Sponſum, ipſi in Monaſterii regimine ſucceſſit. *Etheldredæ* corpus, poſt annos ſepulturæ ſexdecim effoſſum, penitus incorruptum inventum eſt. Huic *Sexburga* ſanctitate non impar, cùm Elienſe Monaſterium annos aliquot gubernaſſet, ac ſuarum perfudiſſet odore virtutum, ad gaudia ſempiterna migravit. Ejus corpus juxta *Etheldredam* ſororem, & filiam *Ermenildam*, in eodem Monaſterio ſepultum eſt. Hæc habentur ex *Beda* lib. 3. cap. 8. ex *Hiſtoria Jorvallenſi*, ſeu *Chronico Joannis Bromton*, ex *Simeone Dunelmenſi* in Hiſtoria *De Geſtis Regum Angliæ* & ex *Vvillelmo Malmesburienſi* lib. 1. *de Geſtis Regum Anglorum*. Per idem tempus, *Juſtus* Cantuarienſis Archiepiſcopus diſceſſit è vita, cùm eam Eccleſiam tribus annis rexiſſet, & paulò antè *Paulinum* Eboracenſem creaſſet Epiſcopum, qui ejus ſocius cum *Mellito* miſſus à Sancto Gregorio. *Juſto* ſucceſſit *Honorius*, qui annis ſex & viginti ſedit; *Honorio*, *Deuſdedit*, ſive *Theodatus*, qui annis decem: & *Theodato*, *Theodorus* à *Vitaliano* Papa inauguratus.

Egbertus Rex Martyrum ſanctorum neci conſentit.

IV. *Ercomberto* Regi ſucceſſit filius ejus *Egbertus*. Novem, quibus regnavit, annis, geſſit nihil ad memoriam clarum, niſi Principatus ipſius gloriæ imputetur *Theodori* Cantuarienſis Archiepiſcopi, & *Adriani* Abbatis, virorum ſanctitate & doctrinâ illuſtrium, in Inſulam appulſus, quæ familiare Philoſophiæ domicilium per ipſos effecta eſt. *Ethelbertum* & *Ethelredum*, ſuos ex *Ermenredo* nepotes, poſt obitum utriuſque parentis, in Aula ſuâ Regio cultu educatos, aut interemiſſe, aut interimi æquanimiter paſſum eſſe, *Chronicon Joannis Bromton* & *Vvillelmus Malmesburienſis*, *Lib. 1. de Geſtis Regum Anglorum* teſtantur.

Mors illorum pretioſa, & miraculis illuſtrata.

Simeon Dunelmenſis, qui ab eorum Vita & Paſſione Hiſtoriam ſuam penè exorditur, parricidium à nefario quodam homine *Thunor* nuncupato, patratum aſſerit, qui ſuggeſſerit Regi, tollendos è medio Principes, quos in familiæ ſuæ ruinam educare videretur, & qui Regnum aliquando ejus liberis forſan eſſent erepturi. Regem negaſſe conſenſum facinori; ſed *Thunoro* id ſæpiùs inculcante, utque in exilium deportarentur, aut ſibi traderentur jugulandi, vehementer urgente, *dum tepidè & non arguitè prohibuit, audacia temeritatem, ut perderentur, intuliſſe*. Eorum innocentiam, pretioſamque mortem Deus multis miraculis illuſtravit. Eorum corpora in Vvacinenſe Monaſterium illata ſunt. *Thunor* parricida terræ hiatu abſorptus. Locus *Tunnerhleap* ab incolis vocatus, ad miraculi memoriam. *Eormenburga* ſive *Domneva* Martyrum ſoror, *Merewoldo* Regi Merciorum nupta, *Egberto* Rege concedente, in Inſula *Tenet*, Eccleſiam in Deiparæ Virginis honorem, & in memoriam innocentium Chriſti Martyrum fratrum ſuorum conſtruxit, ibique poſtmodùm filiam ſuam *Mildridam*, Virginem in tranſmarinis partibus Religioſæ vitæ diſciplinis inſtitutam, cum ſelectis aliis ſeptuaginta Virginibus ab Archiepiſcopo *Deuſdedit* conſecratis, ad ſerviendum immortali Sponſo, collocavit. De his prolixè *Simeon Dunelmenſis* in Hiſtoria *De Geſtis Regum Anglorum*.

V. *Egberto* Regi ſucceſſit frater ejus *Lotharius*, qui per annos duodecim, infeſtante *Edrico* nepote, *Egberti* filio, frequenter, & varia ſorte bellis civilibus conflictatus; demum in pugna adversùs Auſtrales Saxones, quos contra ipſum *Edricus* concitarat, jaculo confoſſus, inter medendum, animam efflavit. Anno Regni ejus ſeptimo, Chriſti 679. xv. Kalendas Octobris Indictione VIII. *Theodorus* Cantuarienſis Archiepiſcopus, Plenarium habuit Britanniæ totius Concilium, in loco qui *Hatfeld* nominatur, omnibus Inſulæ Provinciis jam ad Chriſti fidem converſis. Quâ in Synodo, ſtatus Religionis & Catholicæ fidei quaſi de integro fundatus eſt: ſiquidem Eccleſia Anglicana quinque Concilia Oecumenica ſuſcepit, ac Romanum à *Martino Primo* nuper contra Monothelitas celebratum. Huic Synodo adfuit *Joannes* Romanæ Eccleſiæ Cantor & Abbas Monaſterii *Sancti Martini*, à *Ceolfrido* Abbate Monaſterii *Sancti Petri* juxta oſtium *Viry* fluminis, in Britanniam perductus, annuente *Agathone* Romano Pontifice, ut Monachos Anglos Romanum cantum edoceret. Hic Romanæ Synodi ſub *Martino* Papa Acta contra Monothelitas in Angliam ſecum detulerat; acceperatque in mandatis ab *Agathone*, ut de fide Anglorum, & de ſtatu Britannicæ Eccleſiæ ipſum certiorem faceret. Hæc habentur ex *Beda* lib. 4. cap. decimo-ſeptimo, & decimo octavo & ex Chronico *Joannis Bromton*.

Plenarium Britanniæ Concilium ſub Theodoro Archiepiſcopo Cantuarienſi.

VI. Mortuo *Lothario*, *Edricus* Regnum invaſit, ſed tyrannidis fructu haud diu potitus eſt: via enim elapſo biennio, vita & Imperio à ſuis civibus privatus eſt. Tunc *Cedovalla* Rex Occidentalium Saxonum, unà cum *Molone* fratre in Cantium irrupit, & omnia longè latèque devaſtans, Regnum ſibi ſubjicere conatus eſt: ſed Cantiani coacto in hoſtem agmine, ipſum profligarunt, & reliquis in fugam datis, *Molonem* in tugurium quoddam compulſum injecto in illud igne, necarunt. In tam deſperatis rebus Cantii ſexennio circiter, à Regia ſucceſſione claudicatum, donec *Vvithredus* filius *Egberti*, ſummo Provincialium conſenſu Rex ſalutatus eſt. Is Chriſtianam Religionem ſanctiſſimè coluit, Rempublicam ſapientiſſimè gubernavit, pacis amantiſſimus Princeps, cum ab *Ina* Occidentalium Saxonum Rege, iterum *Cedovalla* ſicut & ſceptri hærede, contra ſe conflari exercitum accepiſſet, pacem ab eo pecuniâ redimere maluit, quàm ſuorum ſubditorum fortunas vitaſque in diſcrimen adducere. *Vvithredus* Rex obiit anno ſalutis ſeptingenteſimo viceſimo-quinto, ut *Beda* teſtatur in Epitome Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum. Annis triginta tribus cum fœliciſſimè regnaſſet, tres ſui non diſſimiles reliquit liberos, qui ſecundùm eum regnarunt, *Edbertum*, qui annis tribus & viginti, *Edilbertum*, qui annis undecim, & *Alricum*, qui annis triginta quatuor, paterno in ſolio ſederunt, non diſpari gloriâ, niſi quòd *Edilbertus* fortuito urbis incendio, *Alricus* infauſto adversùs Mercios certamine paululum à paterna fœlicitate cecidiſſe viſi ſunt. Iſta conſtant ex Chronico *Joannis Bromton*, & ex *Vvillelmo Malmesburienſi*.

VII. Poſt *Vvithredi* Regis filios nobile Cantianorum Regum germen exaruit. Tunc audaciſſimus quiſque, prout opibus, clientelis, & factione valebat, Regia uſurpabat inſignia. Degeneres illos Reges compendiô recenſent Hiſtoriæ: ſcilicet *Edilbertum* cognomento *Pren*, qui majora viribus temerè in Mercios auſus, in eorum poteſtatem venit, ac paulòpoſt dimiſſus, à ſuis non eſt receptus: & duobus duntaxat annis regnavit. *Cuthredum* inani Regis nomine octo annos inſignitum. *Baldredum* denique Regiæ dignitatis abortivum, qui poſt annos octodecim otioſi Principatûs, ab *Egberto Veſt-Saxonum* Rege captus & exauctoratus eſt. Ita Cantianum Regnum cum Occidentalium Saxonum Regno coaluit, poſtquam annos circiter trecentos ſexaginta ſteterat; ſcilicet ab anno quadrigenteſimo nono, quo prima ejus fundamenta poſuerat *Hengiſtus*, ad annum octingenteſimum undecimum, quo *Egbertus Veſt-Saxonum* Rex *Baldredum* Can-

tianorum

tianorum Regum poſtremum ſubjugavit. De his *Vvillelmus Malmesburienſis lib. 1. de Geſtis Regum Anglorum & Polydorus Vergilius, lib. 4. Anglicæ Hiſtoriæ.*

§. IV.

De Regibus Auſtralium Saxonum, ſive Sud-Saxiæ.

REgnum Auſtralium Saxonum anno triceſimo-ſecundo ab adventu Anglorum in Britanniam fundatum eſt ab *Ella* Saxone, qui Auſtralem Inſulæ partem occupavit, ac ſuis Regio nomine poſſidendam reliquit. Fines Regni fuiſſe creduntur, quibus continentur Vintonienſis & Ciceſtrenſis Diœceſes. Poſt *Ellam* quinque duntaxat Reges memorantur, *Siſca*, *Ethelvachius*, *Edricus*, *Beruinus*, & *Aldinius*, qui ab *Ina* Occidentalium Saxonum Rege debellatus, vitam ſimul & Regnum amiſit: Sicque Sud-Saxiæ Regnum à Regno Vveſt-Saxiæ abſorptum eſt. Regum Sud-Saxiæ celeberrimus, ob Chriſtianæ fidei pietatiſque ſtudium, fuit *Ethelvachius*, quô regnante, gens illa ad Chriſti fidem à ſancto *Vvilfrido* Epiſcopo converſa eſt anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo primo. Is Baptiſmum paulò ante ſuſceperat in Merciorum Provincia, ſuggerente Rege *Vvlfhere*, quem etiam de ſacro fonte Suſceptorem habuit. Cujus adoptionis gratiâ, duabus ab illo Provinciis donatus eſt, Vecta videlicet Inſula, & Meanuarorum Provincia in gente Occidentalium Saxonum. Evangelium autem prædicans Auſtralibus Saxonibus *S. Vvilfridus*, non ſolùm eos *ab ærumna perpetuæ damnationis, verùm & à clade neſanda temporalis interitus eripuit: ſi quidem tribus annis ante adventum ejus in Provinciam, nulla illis in locis pluvia ceciderat: unde & fames acerbiſſima plebem invadens, impia nece proſtravit. Denique fertur, quia ſæpe quadraginta ſimul aut quinquaginta homines inediâ macerati procederent ad præcipitium aliquod ſive ripam maris, & junctis miſerè manibus, pariter omnes aut ruina perituri, aut fluctibus abſorbendi deciderent. Verùm ipsô die quo Baptiſma fidei gens ſuſcepit illa, deſcendit pluvia ſerena & copioſa, refloruit terra, rediitque viridantibus arvis annus lætus & frugifer. Sicque abjecta priſcâ ſuperſtitione, exſufflatâ idololatriâ, cor omnium & caro omnium exultaverunt in Deum vivum: intelligentes eum, qui verus eſt Deus, & interioribus ſe bonis, & exterioribus, cœleſti gratiâ ditaſſe.* Hæc *Venerabilis Beda* lib. 4. Hiſtoriæ cap. 13. Ibidem teſtatur *Ethelvachium*, ſive *Edilvachium* Regem *S. Vvilfrido* terram octoginta ſeptem familiarum dediſſe, quæ *Seoleſen* Saxonicè, *Inſula vituli marini* Latinè vocabatur. Cujus loci incolas cùm ſacro Baptiſmate perfudiſſet, ac ſervos & ancillas ducentos quinquaginta duplici libertate donaſſet Sanctus Antiſtes, Monaſterium ibi fundavit, illicque Fratres, quos habebat in comitatu, collocavit. *Bedæ* conſentit Chronicon *Joannis Bromton*. Alia complura Cœnobia ædificavit S. Vvilfridus HRipenſe & Haguſtaldenſe in Diœceſi ſua Eboracenſi, quædam in Cantuarienſi;

S. Vvilfridus Auſtrales Saxones ad Chriſtianam Religionem convertit.

Inque locis iſtis Monachorum examina crebra
Colligit, ac monitis cavit quæ Regula Patrum,
Sedulus inſtituit:

Ut habet ejus Epitaphium. *Regula Patrum* vocatur Regula S. Benedicti. Vitam S. Vvilfridi à Fridegodo metro ſcriptam, & ab *Eadmero* ſoluta oratione, edidit Dom. *Mabillonius* Sæculo III. Benedictino & Obſervationibus præviis illuſtravit.

§. V.

De Regibus Orientalium Anglorum, ſive Eſtangliæ.

I. REgnum Orientalium Anglorum eâ Britanniæ parte continebatur, quæ ad Orientem Solem ſpectat, eô terræ ſpatio circumſcriptum, quod Diœceſes *Nordovicenſis* & *Elyenſis* complectuntur, in tres diviſum Comitatus, *Suthfolchiam*, *Northfolchiam* & *Camabrigienſem*. Primos Reges habuit, *Vffam*, *Titullum*, ſive *Tytilum*, aut *Ticulum*, & *Reduvaldum*. Hic cum *Ethelfredo* Northumbriæ Rege ſingulari certamine fœliciter congreſſus, ipsô interfectô, Regnum *Eduvino* reſtituit. Chriſtianæ fidei Sacramentis in Cantio initiatus, eam poſtea repudiavit, ſuadente uxore; & Chriſti, falſorumque Numinum cultum conjungens, in eodem Templo & altare babuit ad Chriſtianæ Religionis Sacrificium, & aram ad victimas Dæmoniorum, ut *Beda* teſtatur *lib. 2. Hiſtoriæ Anglorum Cap. XV.*

II. Succeſſit impio patri *Carpualdus* filius, ad pietatem natus, qui *Eduini* Regis *Northumbrorum* conſiliô, relictis Idolorum ſuperſtitionibus, fidem & Sacramenta Chriſti ſuſcepit ac eorumdem ſuſcipiendorum genti ſuæ factus auctor eſt. Verùm tant divinum conſilium perducere penitus ad exitum non potuit: ſiquidem haud multò poſt à viro Gentili, nomine *Richberto*, occiſus eſt. Martyris ſanguis Chriſtianorum ſemen in Regno fuit.

III. *Sigbertus* enim ejus frater, qui fidei Sacramentis, dum in Gallia exul degeret, imbutus fuerat, Regnum poſt tres annos adeptus, Chriſtianam Religionem per omnem ditionem propagavit, piis ejus conſiliis obſecundante *Felice* Epiſcopo Burgundo, quem *Honorius* Cantuarienſis Archiepiſcopus illi genti Prædicatorem deſtinaverat. Rex litterarum amantiſſimus, & juxta eruditus, Scholas in Regno ſuo inſtituit, ut pueri ab ineunte ætate ſtatim erudirentur. Cantabrigienſe Gymnaſium ſua illi debet initia. Annus tum vertebatur ſalutis per Chriſtum reparatæ circiter ſexcenteſimus trigeſimus. *Sigbertus* majori cœleſtis Regni flagrans amore, terrenô ſe Regno abdicavit: * quod cum *Egrico* cognato ſuo tradidiſſet, in Cœnobium ſe abdidit, Vitamque Monaſticam profeſſus eſt. Verùm cùm poſt aliquot annos *Penda* Rex Merciorum Orientales Anglos bello premeret, illique viribus diffiderent, *Sigbertum* è Cœnobio egredi compulſum, exercitum ducere & militum animos confirmare coegerunt. Ille Profeſſionis non immemor ſuæ, ſolam virgam in prælio gerens, cum Rege *Egrico* occiſus eſt, & profligatus, vel diſperſus exercitus. Sanctum *Furſeum* ex Hibernia venientem, *Sigbertus* Rex pientiſſimus, perhonorificè ſuſcepit, Evangelicique muneris in Orientalium Anglorum Provincia obeundi fecit ipſi poteſtatem: quin etiam locum ipſi dedit extruendô Monaſterio, in Caſtro quod linguâ Anglorum *Cnobbersburg*, id eſt, *urbs Cnobheri*, vocatur. Hæc ex *Beda* habentur, *lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum cap. XV. & lib. 3. Capp. XVIII. & XIX.*

alii *Sibertum*, vel *Sigebertum* vocant.

Vitam Monaſticam in Anglia Reges profitentur.

IV. *Sigberto* ſucceſſit *Annas* filius *Eni*, fratris *Redualdi* qui à *Penda* Rege Merciorum pariter occiſus eſt. Fuit hic ſobole ſanctiſſima glorioſus & fœlix. Tres enim filias ex uxore ſua ſuſcepit ſanctimoniâ inſignes: *Edelburgam*, quæ in Gallias miſſa, in *Sancta Fara Monaſterio*, Chriſto conſecrata eſt, illique præfuit poſt *Sanctam Faram*: *Sexburgam*, *Ercomberto* Religioſiſſimo Cantiæ Regi matrimonio junctam: *Eteldredam* ſeu *Edildridam*, *Tonberto* Auſtralium Girviorum Regi, & poſt ejus mortem

 Egfrido

Principes Fœminæ in Anglia virginitatem vovent & vitam Monaſticam profitentur.

Ecgfrido Regi Northumbrorum in uxorem datam: quibuſcum perpetuam virginitatem ſingulari gratiæ dono ſervavit. Quæ cùm annos duodecim *Ecgfrido* convixiſſet, ab ipſo impetravit licentiam in Monaſterium ſecedendi, in quo à Sancto *Vvilfrido* Epiſcopo velata eſt. Poſt annum, facta eſt Abbatiſſa in regione quæ vocatur *Elge*, ubi conſtructo Monaſterio, Virginum plurimarum Mater extitit ipſa Virgo, eaſque ſanctiſſimis exemplis & monitis ad vitam planè cœleſtem informavit. Huic ſucceſſit in Mon[a]ſterii regimine *Sexburga* ſoror, mulier pariter ſanctiſſima. De Reginæ *Edildrida* vita & virtutibus, lege *Venerabilem Bedam*, ex quo iſta excerpſimus, *lib. 4. Hiſtoria Cap. XIX. & XX.* quo poſtremo Capite Hymnum egregium deſcribit, Elegiaco Carmine à ſe editum in ejuſdem Reginæ laudem. *Annam* Eſtangliæ Regem, *Virum bene Religioſum, ac per omnia mente & opere egregium*, Beda vocat. Annos Regni decem ipſi tribuit *Chronicon Joannis Bromton.*

V. Poſt *Annam* regnavit *Ethelerius* frater, qui cùm fœdus temerè iniſſet cum *Penda* Rege Merciorum, fratris & cognati ſui interfectore, eique auxilio eſſet adversùs *Oſwium* Northumbrorum Regem, cum ipſo *Penda Oſwii* gladio periit. Secundùm hunc regnarunt *Ethelwaldus* ejus frater, & illius filii *Aldulphus*, & *Alvoldus*. Hos *Beorna*, & *Ethelredus* ſecuti ſunt. Hunc excepit *Ethelbertus* filius, Princeps ſanctiſſimus, eruditus, &, quæ rara virtus Regum eſt humillimus, qui in ore & in animo ſæpiſſimè habebat divinas illas Sententias: *Quantò major es, humilia te in omnibus. Humiliamini ſub potenti manu Dei. Qui ſe humiliat, exaltabitur. Depoſuit potentes de ſede, & exaltavit humiles.* Cœlibem vitam ducere vehementer optabat, ſed Procerum ſuorum, & *Oſwaldi* maximè Comitis victus conſiliô, *Alfredam*, Offæ Regis Merciorum filiam, uxorem poſtulavit. Quam ſibi pactam ducturus, cum ad *Offam* profectus eſſet, ejus mandato per ſummum perfidium cæſus eſt. Facinoris inſtigatrix fuit *Quendreda Offæ* uxor, immanis animi fœmina, & quæ ambitione magis quàm amore moveretur. Regnum ſcilicet Orientalium Anglorum poſſe à marito facilè occupari prævidebat, ſi Rex juvenis è medio tolleretur. Nec ipſam ſpes fefellit: *Ethelberto* enim occiſo, ſtatim ejus Regnum invaſit *Offa*. *Alfreda* verò ſponſi cognitâ nece, parentum execrata facinus; virginitatem Deo conſecravit, & in paluſtrem locum, cui nomen *Crolandia*, quaſi in eremum ſecedens, ibi ſanctiſſimè vitam egit. *Ethelberti* verò Sanctitas miraculis illuſtrata eſt; eique, ceu Martyri, facti honores exhibiti, & Eccleſiæ in ejus memoriam Deo dicatæ.

Ethelbertus Rex ſanctus.

Hæc fuſiùs commemorat Joannes *Bromton*, in Chronico, eaque ex antiquioribus Hiſtoriis ſe referre ſignificat. Hunc ſequitur *Polydorus Vergilius, lib. 4. Anglica Hiſtoria.*

VI. Regnum deinde Orientalium Anglorum modò à Merciis, modò ab Occidentalibus, aliquoties à Cantianis Regulis poſſeſſum eſt, donec illud *Edmundus* ex Anglorum gente ultimus tenuit, qui à Danis nono ſæculo in Angliam irrumpentibus occiſus eſt. In Sanctorum Principum & Martyrum cenſu habitus fuit. Poſt hunc *Guthormus*, & *Ericus* Daci Tyranni regnaverunt. Demum *Eduardus Senior*, ſuo, id eſt, Weſt-Saxonico Regno, Eſtangliam ſubjugatam, expulſis Danis, adjecit. Sed de his aliàs. Hæc ex Chronico *Joannis Bromton*, ex *Vvillelmo Malmesburienſi*, *Henrico Huntedonienſi*, & *Polydoro Vergilio.*

§. VI.

De Regibus Orientalium Saxonum, ſive Eſt-Saxia.

I. REgnum Orientalium Saxonum, quod à Cantiano per fluvium *Thameſim* dirimitur, iiſdem circumſcriptum fuit finibus, quibus Londinenſis Diœceſis. A Rege *Erchenvino* fundatum eſt, cui *Sladda*, & *Sibertus* ſucceſſere. Hunc cum gente ſua *Mellitus* ad Chriſti fidem convertit. Tres filios Regni reliquit hæredes *Serredum*, *Sevardum*, & *Sigibertum*, Idololatriæ palam ſervientes: qui eò inſaniæ venerunt, ut Euchariſtiæ participes eſſe vellent, etſi lavacro ſalutari non purgati: quod cùm negaret *Mellitus*, eum è Regno expulere. Interea Reges impii cum Occidentalibus Saxonibus congreſſi, cum exercitu ſuo profligantur, & hoſtium gladio corruunt. Nec tamen plebs eorum exemplo ad Idololatriam, aliáque ſcelera excitata, potuit corrigi, atque ad ſimplicitatem fidei & caritatis, quæ in Chriſto eſt, revocari. (*Ex Beda lib. 2. Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum. Capp. 3. & 5.*

II. His ſucceſſit *Sigibertus* cognomento *Parvus*, qui *Oſwi* Regis Northumbrorum ſibi amiciſſimi hortatu, Religionem Chriſtianam amplexus eſt, atque à *Finano* Epiſcopo in Villa Regia, quæ cognominatur *Ad murum*, baptizatus. Ipſi ad gentis converſionem præſto fuit *Cedd* vir ſanctiſſimus, quem *Finanus* Epiſcopum *Eſt-Saxia* ordinavit. Non multò poſt à ſuis occiſus eſt *Sigibertus*. Parricidæ interrogati cur facinus patraſſent, reſpondere, ob hoc ſe in Regis perniciem conſpiraſſe, *Quòd ille nimium ſuis parcere ſoleret inimicis, & factas ab eis injurias, mox obſecrantibus, placidâ mente dimitteret:* ut refert *Beda lib. 3. cap. XX.* Qui addit, veram Sigiberti culpam innoxiâ morte dilutam. *Habuerat enim unus ex his, qui eum occiderunt, Comitibus, illicitum conjugium, quod cùm Epiſcopus prohibere & corrigere non poſſet, excommunicavit eum, atque omnibus præcepit ne domum ejus intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempſit Rex hoc præceptum, & rogatus à Comite, intravit epulaturus domum ejus. Qui cùm abiiſſet, obviavit ei Antiſtes. At Rex intuens eum, mox tremefactus exiluit de equo, ceciditque ante pedes ejus, veniam reatûs ſui poſtulans.* Antiſtes Regem virgâ, quam manu tenebat, leniter tetigit, ipſique mortem infauſtam in pœnam inobedientiæ auguratus eſt. *Quia*, inquit, *noluiſti te continere à domo perditi & damnati illius, tu in ipſâ domo mori habes.* Addit tandem *Beda*, credendum eſſe quòd mors Religioſi Principis tam infauſta non ſolùm ejuſmodi culpam diluerit, ſed etiam meritum ejus auxerit, utpotè quæ ob cauſam pietatis, & propter mandatorum Chriſti obſervantiam illata eſt.

Rex Sigibertus ob Communionem cum excommunicato initam ſpreto Epiſcopi mandato, infauſta morte Deo vindice periit.

III. *Sigiberto* ſucceſſit *Suidhelmus*, qui baptizatus eſt à *Cedd* Epiſcopo, in Provincia Orientalium Anglorum, & ab *Edeluvaldo* Rege de ſacro fonte ſuſceptus. Secundùm hunc regnarunt *Sigherius*, & *Sebba*, Merciorum tamen Regis *Vulfherii* feudatarii. Tunc contigit ut peſtifera lues per Eſt-Saxiam graſſaretur. Quô flagello tantùm abfuit ut emendaretur *Sigherius*, ut potiùs, cum Optimatum & plebis parte maximâ, ad idololatriam defecerit. Contra verò *Sebba* Regni conſors, in fide & pietate conſtans cum ſuis permanſit. Inter hæc Rex Merciorum *Vulfherius* miſit *Jarummanum* Religioſiſſimum Antiſtitem, qui *Sigherium*, ejúſque ſubditos ad viam juſtitiæ reduxit. (*Ex Beda libro 3. Hiſtoria Eccleſiaſtica Cap. 30.*) Tandem Rex *Sebba*, cùm annos triginta Principatus, in precibus aſſiduis, eleemoſynis, omnibúſque pietatis officiis tranſegiſſet, infirmitate correptus, impetratâ, quam à multis

Sebba Rex ſanctus.

annis

annis enixè rogarat, uxoris veniâ, Monaſticam Vitam profeſſus eſt, theſauris in pauperes erogatis. Divinis viſionibus, morti proximus, recreatus eſt, diémque migrationis, Deo revelante, cognovit. Ejus etiam funus miraculis eſt illuſtratum. (*Ex Beda, lib. 4. Hiſtoria Eccleſiaſtica Cap. 11.*) Huic *Sigehardus*, & *Senfredus* filii in Regni adminiſtratione ſucceſſere.

Reges vitam Monaſticam profitentur.

Offa Rex Monachus.

IV. His ſucceſſit *Offa Sigheri* filius, miræ indolis adoleſcens, qui hortatu *Kineſuitha*, *Penda* Regis Merciorum filiæ, quam uxorem duxerat, vel expeterat, unô Dei amore flagrare doctus, eique ſe totum devôvere, Romam ex pietate profectus eſt, ibique poſitâ comâ, Vitam Monaſticam profeſſus, in ejus obſequiis ætatem tranſegit omnem, cui ſervire regnare eſt. (*Ex Beda, lib. 5. Hiſtoria Eccleſiaſtica gentis Anglorum, Cap. XX.*) Poſt *Offam* regnavit *Selredus*, *ſive Sethreans*, *aut Suithredus*, quem Egbertus Rex Occidentalium Saxonum Regno ſpoliavit.

§. VII.

De Regibus Merciorum, ſive Mediterraneorum Saxonum.

I. MErciorum Regnum eos fines habuiſſe judicant Hiſtorici, quibus *Lincolnienſis*, *Conventrenſis*, *Lichefeldenſis*, ac *Vigornienſis* Diœceſes terminantur. Partem etiam *Herefordenſis* Diœceſeos intra fines hujus Regni fuiſſe docent. *Crida* Saxo, vir copiis ac famâ potens, cum Britannis bellando, paulatim in eâ Britanniæ parte Principatum obtinuit, fundatúmque Regnum *Vibba* filio reliquit. Fines propagavit iſte, Britannis finitimis paſſim devictis. Poſt hunc regnavit *Cearlus*, cui *Penda Vibba* filius ſucceſſit, Princeps rei militaris ſcientiâ, conſiliô, & animi magnitudine præſtans, ob eáſque dotes multùm laudandus, niſi eas ingentibus vitiis fœdaſſet, immanitate præſertim, perfidiâ, & effrænatâ Regni per fas & nefas amplificandi cupiditate, quæ effecit ut non hoſtes modò, ſed fœderatos bello laceſſeret, ac *Eduinum*, & *Oſuvaldum* Reges Northumbrorum; *Sigbertum*, ſive *Sigebertum*, *Egricum*, & *Annam*, Reges Orientalium Anglorum, partim vi, partim dolo, vicerit, oppreſſerit, interemerit. *Kenuvalchium* quoque Weſt-Saxonum Regem, bello bis térque laceſſitum, in exilium compulit. Ex Regina *Kineſuvitha* quinque filios ſuſcepit, *Pedam*, *Vulpherum*, *Ethelredum*, *Mereuvaldum*, *Mercelinum*, & filias duas, *Kineburgam*, & *Kineſuvitham*, ambas ſanctâ continentiâ præcellentes. *Meruvaldus* ex *Ermenburga* uxore, filia *Ermenredi*, fratris *Ercomberti* Regis Cantuariorum, tres filias habuit ſanctimoniâ inſignes, *Milburgam*, *Mildritham*, & *Milgitham*, quæ in Sanctarum Virginum numerum relatæ ſunt; & filium nomine *Mereſinum*. *Kineburga Penda* filia *Alfrido* Regi Northumbrorum in matrimonium collocata eſt. *Penda* major-natu filius, quem alii *Vvedam* vocant, Regno Mediterraneorum Anglorum, ſive *Middelanglorum*, à Patre præpoſitus eſt, optimæ Princeps indolis, ac Regio nomine digniſſimus. Hic filiam *Oſuvi* Regis Northumbrorum, *Alcfledam* nomine, uxorem eâ conditione obtinuit, ut fidem Chriſti ac baptiſma, cum gente ſuâ ſuſciperet. Annuit ille, & auditâ prædicatione veritatis, maximè ab *Alcfrido* Principe, filio *Oſuvi* qui Sororem ejus *Kineburgam* uxorem duxerat, lubenti ſinceróque animo ſe Chriſtianum profeſſus eſt, & à *Finano* Epiſcopo, cum ſuis, baptizatus: & quatuor Presbyteris aſſumptis, qui gentem Chriſtianæ fidei præceptis imbuerent, ac Sacramentis initiarent, partem Provinciæ maximam Chriſto addixit.

Penda Rex ad fidem Chriſti converſus.

Nec prohibuit Rex *Penda* ejus pater Prædicatores Evangelicos ne *Merciis* verbum ſalutis annuntiarent. Quin potius odio habebat eos, ac deſpiciebat, quos fide Chriſti imbutos, opera fidei non habere deprehendebat, *Contemnendos ac miſeros eſſe* dicens, *qui Deo ſuo, in quem crederent, obedire contemnerent.* (Ex Beda, *lib. 3. Hiſtoria Eccleſiaſtica gentis Anglorum Cap. XXI.*) Poſt duos annos, *Oſuvi* Rex Northumbrorum, *Pendam* ſuas ditiones quotidianis irruptionibus infeſtantem, divinâ magis ope, quam humanis viribus, fugavit, deletóque ejus exercitu, interemit. (*Ex Beda, lib. 3. Hiſtoria Eccleſiaſtica Anglorum Cap. XXIV.*)

II. *Oſuvi* Merciorum Regnum jure belli adeptus gentem ad Chriſtianæ fidei gratiam convertit. Primus in Provincia Merciorum, ſimul & Lindisfarorum, ac Mediterraneorum Anglorum, conſecratus eſt Epiſcopus *Dinma*; ſecundus *Cellach*, uterque Scotus; tertius *Trumhere* ex Anglis ortundus, ſed eruditus & ordinatus à Scotis, Abbas Monaſterii quod dicitur *Ingethlingum*. *Peda*, ſeu *Vuedda*, *Penda* Regis filio, Rex *Oſuvius* partem Merciæ Auſtralem conceſſit, quô diu non eſt uſus beneficio. Conjugis enim proditione occiſus eſt. (*Ex Beda, ibidem.*)

III. Poſt tres annos à *Penda* Regis nece, Merciorum Duces, milites, ac populus, qui victori *Oſuvio* ægerrimè paruerant, recuperandæ ardore libertatis incenſi, rebellarunt, levato in Regem *Vulphero*, altero *Penda* Regis filio. Hic rem Chriſtianam in Regno ſuo promovit, fovítque. Bellum illi fuit adverſus *Cenovalchium* Weſt-Saxonum Regem, quem prælio victum multavit poſſeſſione Inſulæ *Vecta*. Merciorum genti annis decem & ſeptem præfuit *Vulpherius*: quô regnante, ſederunt *Trumhere*, *Jaroman*, *Ceaddan*, & *Vuinfridus* Epiſcopi. (Ex *Beda* loco ſupra laudato.) *Ceadda*, qui ex Monaſterio fuerat ad Epiſcopatum aſſumptus, Rex *Vulpherius* terram donavit quinquaginta familiarum ad Monaſterium conſtruendum, in loco qui dicebatur *Etbearve*: id eſt, *Ad nemus*, in Provinciâ *Lindiſſi*. De Vita *Ceadda* ſanctiſſima, glorioſóque & divinis ſignis illuſtri obitu, legendus *Beda*, *lib. 4. cap. 3.* Qui ipſi in Epiſcopatu ſucceſſit *Vuinfridus*, vir bonus ac modeſtus, ex ejus Clero aſſumptus eſt, ab ipſóque fuerat inſtitutus, ac Diaconus ordinatus. Hos Epiſcopos *Theodorus Cantarienſis*, ceu totius Britanniæ Primas conſtituit. Recèns ille in Britanniam pervenerat, anno ſexcenteſimo ſexageſimo ſexto. Miſerant ſcilicet *Egbertus* Rex Cantuariorum, & *Oſuvi* Rex Northumbrorum, *Vvighart* Presbyterum Anglum, virum in Diſciplinis Eccleſiaſticis doctiſſimum, ad Romanum Pontificem, rogantes ut Anglicanæ Eccleſiæ ordinaretur Epiſcopus. *Vvighart*, & omnes penè ejus ſocii, lue peſtiferâ Romæ ſublati. *Theodorus* Monachus, natus ex Tharſo Ciliciæ, vir & ſæculari, & divinâ literaturâ, Græcè & Latinè inſtructus, probis moribus, & ætate venerandus, anno ætatis ſuæ ſexageſimo ſexto, Britannis Epiſcopus ordinatus eſt, anno Chriſti ſexcenteſimo ſexageſimo-quarto, ut docet *Beda*. Anno poſt conſecrationem altero, ad Eccleſiam ſibi deſtinatam pervenit, totâque mox Inſulâ peragratâ, quaquaverſùm Angli dominabantur, rectum vivendi ordinem, celebrandique Paſchatis ritum canonicum, comite & cooperatore *Adriano* Abbate, conſtituebat. Et *perluſtrans univerſa, locis opportunis ordinabat Epiſcopos*, & ea quæ emendatione indigebant, ipſis quoque juvantibus, corrigebat. In quibus cùm *Ceadda* Epiſcopum argueret, quòd rite non fuiſſet conſecratus, Vir Sanctus reſpondit: *Si me noſti Epiſcopatum non rite ſuſcepiſſe, libenter ab officio diſcedo: quippe qui neque me unquam hoc eſſe dignum arbitrabar, ſed*

Monaſterio à primis Anglorum Epiſcopis fundata.

Theodori Cantuarienſis in Britanniam adventus.

Epiſcoporum conſecratio.

Ceaddæ Epiſcopi humilitas.

obedientiæ cauſâ juſſus ſubire, quamvis indignus, conſenſi. Quam demiſſatus humilitatem *Theodorus*, Ordinationem ejus Catholico ritu conſirmavit, cùmque poſtmodùm Eccleſiis Merciorum & Lindisfariorum præfecit, ut diximus. Hæc *Beda*, *lib. IV. Hiſtoria Eccleſiaſtica Anglorum Capp.* 1. & 2. Rex *Vvulpherus* ex *Ermenhilda* uxore, filia *Ercomberti* Regis Cantuariorum, *Kenredum* filium, & *Vverburgam* Virginem ſanctiſſimam ſuſcepit.

IV. Ipſi in Regnum ſucceſſit *Ethelredus* frater, Princeps religioſiſſimus. Regni fines tueri magis ſtuduit, quam propagare. Duo bella geſſit; unum adversùs Cantianos; alterum adversùs *Ecefridum* Northumbriæ Regem, fines Merciæ temerè ingreſſum. Conſertô gravi prælio, ad fluvium Trentam, *Elbuinus*, ſive *Elfwinus*, *Ecfridi* Regis frater, decem & octo annorum adoleſcens, utriuſque provinciæ deliciæ, cæſus eſt. Quæ cædes, cùm belli acrioris occaſionem daret, *Theodori* Cantuarienſis Archiepiſcopi conſiliis & hortatu pax compoſita eſt, quam *Ethelredus* pecuniâ redemit. Ad conciliandos Regum animos multùm quoque valuere *Oſthridis* Reginæ preces. Soror hæc erat *Ecgfridi*, quam *Ethelredus* uxorem duxerat. Hæc *Beda*, *lib. 4. cap. XXI.* In eô, quô *Elbuinus* cæſus eſt, prælio, captivus quidam *Tunna* Presbyteri & Abbatis ſanctiſſimi frater, qui pro eo, mortuum credens, *Miſſas* fecerat, vinciri nuſquam potuit. Toties enim ſoluta ſunt vincula, quoties injecta, Deo miraculum illud operante *per interceſſionem fraternam, & oblationem Hoſtiæ ſalutaris.* Quô ſignô, multi accenſi ſunt in fide ac devotione pietatis ad orandum, vel ad eleemoſynas faciendas; Vel *ad Offerendas Domino victimas ſacræ Oblationis, pro ereptione ſuorum, qui de ſæculo migraverunt. Intellexerunt enim quod Sacrificium ſalutare ad redemptionem valeret, & animæ, & corporis, ſempiternam.* Hæc *Beda*, *lib. 4. Cap XXII.* Qui ſubdit, hanc Hiſtoriam ſe audiviſſe ab iis, qui eam ab ipſo viro, in quo miraculum patratum eſt, didicerant. Tandem *Ethelredus*, anno, poſtquàm regnare cœperat, viceſimonono, vel triceſimo, Monaſticam Vitam amplexus eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo-quarto, teſte *Beda*, *in Epitome Hiſtoria.*

Sacrificii Miſſæ uſus in Anglia receptus Catholicus.

Miſſæ, preces, eleemoſynæ, pro defunctis.

V. *Ceolredum* filium ex *Oſthride*, ſive *Oſtgida* Regina ſuſceperat; quò tamen prætermiſſo, Regnum reliquit *Kenredo* nepoti, *Vvlpheri* fratris ſui filio. Hic patrui virtutes æmulatus, cùm annos ſex Rempublicam ſanctiſſimè geſſiſſet, Regnum tradidit *Ceolredo*, *Ethelredi* filio, & cum *Offa* Saxonum Orientalium Rege Romam profectus, Monaſticam vitam profeſſus eſt, *Conſtantino* Pontifice, & ad Apoſtolorum limina in precibus, jejuniis, eleemoſynis, reliquum vitæ curſum confecit. (*Ex Beda, lib. 5. Cap. XX.*) Annus ſalutis tum vertebatur ſeptingenteſimus-nonus, ex Beda, in *Epitome Hiſtoria.*

Sacra Peregrinationes Romam à Regibus ſuſceptæ, & vita Monaſtica Regno prapoſita.

VI. *Ceolredus* anno Regni ſui ſeptimo fortitudinis invictæ ſpecimen præbuit, bellum ab *Ina* West-Saxonum Rege difficillimum ſuſtinens. Obiit anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo ſexto, cùm annos octo regnaſſet, & *Liecfelda* ſepultus eſt. Flagitioſus Princeps exitum habuit improbæ vitæ parem: de quo S. Bonifacius Moguntinus Archiepiſcopus ita ſcribebat ad Ethelbaldum: *Celredum Prædeceſſorem tuum, ſtupratorem Sanctimonialium, & Eccleſiaſticorum Privilegiorum fractorem ſplendidè cum ſuis epulantem malignus Spiritus arripuit, & ſine Confeſſione & Viatico, cum diabolo ſermocinanti, & legem Dei deteſtanti, animam extorſit.*

VII. Sceptra reliquit hæredem *Edibaldum*, ſive *Ethelbaldum*. Is uno & quadraginta annis regnavit. Incurſionis tyrannicæ in Northumbriam incuſatur, dum Rex Northumbrorum *Egbertus* bello A difficili contra Pictos occupatus eſſet, anno ſalutis ſeptingenteſimo quadrageſimo (*Ex Beda, in Epitome Hiſtoria Eccleſiaſtica*) Cum *Cudredo* Rege West-Saxiæ adversùs Britannos fœlici exitu pugnavit, contra ipſum *Cudredum* ancipiti Marte. Tandem perfidioſè occiſus eſt à *Bereredo*, anno ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo (*Ex Beda, in Epitome Hiſtoria.*) Rex *Ethelbaldus* nonnullas virtutes, ut ſtudium juſtitiæ, defenſionem viduarum & pauperum, eleemoſynarum erogationem, vitiis fœdavit graviſſimis, ob quæ ipſum increpuit Sanctus B Bonifacius in Epiſtola ad ipſum datâ. *Quod verò, inquit, legitimum matrimonium ſpernis, ſi pro caſtitate faceres, eſſet laudabile: ſed quia in luxuria & in adulterio quoque cum Sanctimonialibus voluptaris, eſt vituperabile, & damnabile.... Quapropter pœniteat te, & memora quam turpe ſit, ut tu, qui multis gentibus dono Dei dominaris, ad injuriam ejus ſis libidinis ſervus. Audivimus prætereà quod Optimates pene omnes gentis Merciorum tuô exemplô legitimas uxores deſerant, & adulteras & Sanctimoniales conſtuprent... Parce ergo animæ tuæ, fili cariſſime, parce multitudini populi tuo pereuntis exemplo, de quorum animabus redditurus es rationem.* Ipſum deinde C ab adulterio & fornicatione abhorrere docet Ethnicorum ipſorum exemplo. *In antiqua Saxonia, ubi nulla eſt Chriſti cognitio, ſi virgo in paternâ domo, vel maritata ſub conjuge fuerit adulterata, manu propriâ ſtrangulatam cremant; & ſupra foſſam ſepultæ corruptorem ſuſpendunt: aut cingulò tenus veſtibus abſciſſis, flagellant eam caſtæ matronæ, & cultellis pungunt, & de villa in villam miſſæ novæ accurrunt flagellatrices, donec interimant.... Si ergo Gentiles Deum ignorantes tantum zelum caſtimoniæ habent; quid tibi convenit, fili cariſſime, qui Chriſtianus, & Rex es?.... Præterea nunciatum eſt nobis, quod multa* D *privilegia Eccleſiarum & Monaſteriorum auferens, ad hoc audiendum Duces tuô exemplô provoces. Sed recogita, quæſo, quam terribilem vindictam Deus in anteriores Reges exercuit ejus culpa conſcios, quam in te arguimus.* Hæc ad Ethelbaldum Apoſtolicâ libertate & caritate ſcribebat *S. Bonifacius.* Ethelbaldo regnante, hortatu S. Bonifacii, Concilium à *Cuthberto* Merciorum Epiſcopo *Clovesbovia* celebratum eſt, Rege ipſo *Ethelbaldo* operam ferente, ad Cleri populique mores reformandos, ſecundùm *Zachariæ* Romani Pontificis ſanctiſſima monita. Adfuit Concilio *Ethelbaldus* cum Proceribus tri- E bus & triginta. De hoc agemus in Hiſtoria Sæculi ſequentis. S. Bonifacii & Cutberti adhortationibus increpationibuſque *Ethelbaldum* Regem Pœnitentiæ ſtimulis compunctum fuiſſe, & pro peccatis ſatisfacere decreviſſe veriſimile eſt. Nam in Synodo laudatâ Præceptum emiſit, quô, animam ſuam ab omni vinculo peccatorum (ut ait) liberam efficere ſtudens, omnes Regni ſui Eccleſias & Monaſteria à publicis vectigalibus, operibus, & oneribus abſolvit. Iſtud Præceptum refert *Willelmus Malmesbur. lib.* 1. *de Geſtis Regum Anglorum.* Totam prætereà *Crolandia* Inſulam Benedictini Ordinis Monachis ad F Cœnobium ædificandum, dono dedit Rex *Ethelbaldus.* Ejus donationis Chartam *Ingulphi* Abbatis Hiſtoria repræſentat.

S. Bonifacius Moguntinus Archiepiſc. libidinoſum Regem Ethelbaldum arguit Apoſtolica libertate.

Apud Willelmum Malmesburienſem l. 1. De Geſtis Anglorum.

Ethelbaldum Regem pœnitentiam egiſſe, veriſimile eſt.

VIII. *Bernredus*, qui Regnum parricidio occuparat, primò invaſionis ſuæ anno ab *Offa* devictus ac cæſus eſt: Quo interfectô, hoſte, potitus eſt Regno. Fuit hoc in Principe, in primo ætatis flore, vitiorum virtutúmque certamen. Imperii per fas & nefas amplificandi libidine, finitimos Reges bello vexavit; Northumbros & Cantianos maximis affecit incommodis: Cum *Kinevulpho* West-Saxonum Rege congreſſus, victoriam reportavit: *Ethelbertum* Orientalium Anglorum Regem, virum innocentiſſimum, cui filiam ſuam uxorem deſponderat,

rat, per inſidias interficiendum curavit, ejuſque Regnum invaſit. Ut ſuum Regnum tam Pontificiâ quàm Regiâ poteſtate nulli cedere gloriari poſſet, Archiepiſcopatum *Lichefeldiæ* inſtitui ab *Adriano Primo* per obreptionem obtinuit, & Cantuarienſem Archiepiſcopatum multis Epiſcopatibus mutilari, qui Lichefeldenſi addicti ſunt. Occaſionem dedere id urgendi profeſtæ cum *Lamberto* Cantuarienſium Archiepiſcopo inimicitiæ. Inexhauſtâ pecuniæ ſiti, multarum Eccleſiarum prædia, civiúmque bona expilavit. Interea ut Regni potentiam fœderibus firmaret, *Ethelburgam* filiam *Brithrico* Weſt-Saxonum Regi in matrimonium collocavit. Ortâ ipſum inter & *Carolum Magnum* Francorum Regem diſſenſione, ita ut utrinque navigatio interdicta negotiantibus eſſet, pacem quamociùs cum Rege Maximo redintegrare ſtuduit. Vallum ingens inter Britanniam atque Merciam, id eſt, à mari uſque ad mare fieri curavit, quò Merceni à cæteris Britanniæ populis diſterminarentur, teſte *Simeone Dunelmenſi*. De peccatis tandem expiandis ſeriò cogitans, bonorum omnium decimam partem Eccleſiis dedit: Eccleſiam imprimis Herefordiæ, in quâ Ethelbertus Rex & Martyr ſepultus erat, multis prædiis locupletavit.

> Sacrarum Reliquiarum cultus in Eccleſia Anglicana.

Reliquias Sancti Albani in ſcrinio auro & gemmis ornato collocatas, in Cœnobium quod in ejus honorem conſtruxerat, honorificentiſſimè transferri curavit, quod Monaſterium multis ditavit poſſeſſionibus, templúmque magnificum novis donatiis ornavit, ibíque collocavit Monachorum Ordinis Benedictini familiam. Romam deinde profectus, veniâ peccatorum ad Apoſtolorum ſepulchra humillimè exoratâ, Romano Pontifici Hadriano Primo, ejúſque Succeſſoribus Regnum ſuum vectigale fecit, impoſito tributo ex ſingulis nummis argenteis, quos denarios vocabant, domeſticarim in annos ſingulos conferendis. Id factum anno ſalutis ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-quinto. Domum reverſus, paulò poſt è vita migravit, anno Regni ſui triceſimo-nono. Iſta conſtant ex Chronico *Joannis Bromton*, ex *Villelmo Malmesburienſi lib. 1. de geſtis Regum Anglorum & Polydoro Vergilio, lib. 14. Anglicæ Hiſtoriæ.*

> Rex *Offa* Regnum ſuũ Sedi Apoſtolicæ vectigale facit.

IX. *Offa* ſucceſſit filius *Egfertus*, ſive *Egfredus*, pius & magnæ expectationis Princeps, qui ſtatim ab initio Principatus ad Eccleſiarum Privilegia, quæ à patre ſuo imminuta fuerant, reſarcienda animum adjecit. Vix quatuor menſes regnarat, cùm immatura mors ſpes maximas, quas tam præclara initia excitarant, cum illo extinxit ac ſepelivit.

X. Hæredem Regni fecit *Kenulphum*, qui ad *Pendam* genus ſuum referebat. Princeps fuit religione ac morum integritate, animi magnitudine, ſapientiâ, cum quovis optimo Principe meritò comparandus. Adversùs Cantianos bellum gerens, Regem eorum *Edilbertum* cognomento *Pren* vinctum abduxit, ſed deinde miſericordiâ motus, libertate donavit. Egit apud *Leonem Tertium* ut imminuta Cantuarienſis Eccleſiæ dignitas reſtitueretur. Legationem obiit ad Summum Pontificem Regis nomine *Athelardus* Cantuarienſis Archiepiſcopus. *Leo* re maturè diſcuſſâ, jus conſecrandi Epiſcopos in duodecim Eccleſiis Cantuarienſibus Archipræſulibus confirmavit, emendans quæ ab *Adriano* Deceſſore ſuo Rex *Offa* per obreptionem impetraverat. *Kenulphi* Regis & *Leonis* Papæ mutuas Epiſtolas deſcribit *Villelmus Malmesburienſis, lib. 1. de Geſtis Regum Anglorum.* Apud *Winchelcumbam* Cœnobium templúmque magnificum extruxit, in eóque Monachos Ordinis Benedictini collocavit. Vivere deſiit anno octingenteſimo decimo-nono, cùm annis quatuor & viginti regnaſſet.

XI. Filium reliquit parvulum *Kenulphus*, nomine *Kenelmum*, Regni hæredem ac pietatis. Hunc ſoror *Quendreda* mulier ambitioſa, impia, crudelis, ab ipſius educatore præmiis corrupto, & in ſpem Regni ſecum poſſidendi excitato, juſſit jugulari. Multa in ejus morte, & in corporis, quòd loco deviô humatum erat, revelatione, patrata ferunt miracula, de quibus *Joannis Bromton Chronicon* legi poteſt. In Cœnobio *Vinchelcumbenſi* ſepultus eſt, ibíque ſacris honoribus colebatur. Martyres inter conſcriptus fuit, more his temporibus ſolenni, ut quicumque viri ſancti ab impiis, quamvis ob cauſam occidebantur, Martyres dicerentur.

Poſt hæc Merciorum Regnum labefactatum inclinare cœpit in ruinam, ſub Regibus *Cleolvulpho*, *Bernulpho*, *Ludecanio*, *Vthlaco*, Principibus nulla neque vitæ integritate, neque rerum geſtarum gloriâ claris. Regno paulò dignior fuit *Bertulphus*, qui tamen à Dacis victus & Regno exutus eſt. Poſt hunc *Burthredus* collapſam Rempublicam erigere conatus, viginti annos regnavit, multis præliis cum Daco ſatis fœliciter commiſſis; ſed tandem victus, ac patriâ pulſus, Romam voti gratiâ petiit, ubi privatus non multò poſt mortuus eſt. Huic à Dacis ſubſtitutus eſt *Selvuphus*, ſive *Cevolphus* ejus ſervus, quem *Alvredus* Rex Occidentalium Saxonum nullo negotio ſuperavit, ac in ordinem redegit. Ita Merciorum Regnum jure belli ceſſit. Weſt-Saxiæ Regibus.

§. VIII.

De Regibus Northumbriæ.

I. NOrthumbria, ſic dicta quòd vergat ad Septentrionem, ac umbroſa ſit propter altitudinem montium, quos frequentes habet, in duas partes dividebatur, in *Berniciam*, quæ ad Scotiam pertinet, & in *Deiram*. Hujus Regni latitudinem eam fuiſſe conjiciunt Hiſtorici, in quam Diœceſes, *Eboracenſis*, *Carlíolenſis*, & *Dunelmenſis* patent. Principio Duces habuit *Otham*, & *Ebuſam*, *Hengiſti* fratrem, nepotemque, à quibus regio illa primùm occupata eſt poſt Anglorum in Britanniam adventum.

II. Primus Regio nomine Northumbris dominatus eſt *Idas*, vir genere illuſtris, & bellicoſus, anno ſalutis circiter quingenteſimo quadrageſimo ſeptimo. Regni fines à flumine Humbro, ad fretum uſque Scoticum propagavit, *Lotho* Pictorum, & *Conrano* Scotorum Rege acie victis. 14. annos regnavit.

III. Ipſi ſucceſſit *Alla* ex eodem genere, qui annis triginta præclarè geſſit Rempublicam. Eo regnante, contigit quod *Beda*, cæterique Anglorum Hiſtorici commemorant. Venales pueri ex Britannia Romam deducti, ob candorem corporis, venuſtatem vultûs, egregiamque comam, urbis admirationem rapuere, *Gregorio* nondum Pontifici movetunt commiſerationem. Qui cum de eorum Gente, Provinciâ, Religione, Rege interrogaſſet, ac reſponſum eſſet Anglos eſſe, ex Provinciâ Deirorum, Regis *Allæ* ſubditos; repoſuit eleganter ad nomina alludens; Benè Anglos vocari, quorum facies eſſet Angelica, & quos deceret eſſe Angelorum in cœlis cohæredes: *Deiros* ex irâ Dei eruendos, & ad miſericordiam Chriſti vocandos: in Regno Regis Alla *Alleluya* cantari oportere. Mox accedens ad Romanum Pontificem, rogavit ot aliquos verbi Miniſtros in Britanniam mitteret ad Anglorum converſionem: ſeipſum ultrò obtulit, idque perfeciſſet vir Apoſtolici pectoris, niſi ejus ex urbe diſceſſum Cives prohibuiſſent. Tandem Pontifex creatus, quod exequi non poterat ipſe, per alios perfecit, Auguſtinumque & Socios ad Anglorum

> Eventus qui miſſioni Prædicatorum Evangelicorũ in Angliam occaſionem dedit.

rum converſionem delegavit. Hunc eventum, qui volente ac agente Deo, ſaluti gentis occaſionem dedit, *Alla* regnante, ex Antiquorum traditione ſe accepiſſe *Beda* teſtatur, *lib. 2. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. 1.*

IV. *Alla* ſucceſſit *Ethelricus* filius *Ida*, & quinque annos regnavit, nullâ rerum geſtarum gloriâ nobilis. Secundùm hunc regnavit *Ethelfridus*, filius, egregius bellator. Britannos, qui ſe in eam Inſulæ partem, quæ *Vuallia* dicitur, receperant, aggreſſus, fudit, fugavitque, priùs in Monachos Banchorienſes debacchatus, qui pro ſalute exercitûs ſupplicaturi frequentes convenerant. Scotos etiam in fugam dedit, quorum Rex *Edamus* ſecundis ejus rebus invidens, in bellum, etiam repugnantem impulerat. *Thedbaldus* frater *Ethelfridi* in acie cecidit. Externis hoſtibus debellatis, ut ſe quoque domi omni moleſtiâ & metu liberaret, *Eduinum Alla* Regis filium, Regiis dotibus ornatiſſimum Juvenem, quem ipſe paterni Regni hæreditate fraudaverat, in exilium ejecit.

Ille ad *Reduvaldum* Orientalium Anglorum Regem confugit. Transfugam repetiit *Ethelfredus*, ac *Reduvaldo*, hoſpitii jura violare nolenti, ac præſtantiſſimum adoleſcentem inimico tradere, bellum inflixit. Accenſis utrinque animis, Reges ad bellum venere: acriter utrinque pugnatum. *Reinerius Reduvaldi* filius in prælio cæſus: interfectus demum *Ethelfridus* magno cum numero ſuorum. *Reduvaldus* potitus victoriâ, Regnum paternum *Eduvino* reſtituit. Annos viginti-quatuor *Ethelfredus* regnavit, uſu quidem rei militaris nulli ſecundus, ſed idololatriæ deditus. Ex *Acca* filia *Alla*, ſorore *Eduvini* ſuſceperat *Oſuvaldum*, *Oſuvium*, *Enfredum*, & *Oſricum* filios: quintum addunt alii, *Offam* nomine: qui auditâ patris nece, in Scotiam ad *Eugenium* Regem confugerunt, quos ille benignè accepit, in Chriſtianâ Religione inſtituendos & Baptiſmo initiandos curavit. Fratres in Scotiam ſecuta eſt *Ebba* Virgo, & ad *Forthea* oſtium delata, à quâ Promontorium proximum nomen traxit, quod hodie *Ebbum* vocant. Hæc ex *Beda*, *lib. 2. Hiſtoria Eccleſiaſtica Gentis Anglorum cap. XII.*

V. *Eduvinus* paternum Regnum amplificavit, Mevaniis Inſulis ditioni ſuæ adjectis. Scotos, Pictoſque intra fines ſuos manere coëgit, ab armiſque ceſſare. *Caduvallonem* Britannorum Regem prælio ſuperavit. Solos Cantuanos habere maluit fœderatos, quàm hoſtes. Juſtitiam in Regno ſuo magis regnare curavit, quàm ſe ipſum. Nihil deerat ſtrenuo ſapientique Principi ad veram gloriam, quàm Chriſtianæ Religionis profeſſio: quam ut amplecteretur, occaſioni primùm fuit cœleſte viſum, quò dum *Ethelfredi* furorem fugiebat, degebatque apud *Reduvaldum* Orientalium Anglorum Regem, recreatus eſt, promiſſaque incolumitas & Regnum, modò ſalutis doctrinam ſe auditurum ac ſectaturum pollicerentur. Contulit maximè ad ejus converſionem, fœdus & affinitas, quam cum *Edbaldo* Rege Cantii junxit, ductâ ejus ſorore *Ethelberga*. Tantum verò negotium ad exitum perduxit *Paulini* ſanctiſſimi Antiſtitis prædicatio, quem Juſtus Cantuarienſis Archiepiſcopus cum Regina miſerat, tum ut ipſam ejuſque Miniſtros in fide confirmaret, ac rem ſacram in ejus Aula faceret; tum ut ethnicam Northumbriæ gentem ad fidei gratiam prædicando perducere ſatageret. Vertebatur annus Chriſti ſexcenteſimus viceſimus-quintus. Quò anno vix ullum in eo Regno laborum fructum tulit *Paulinus*: Sic Deus hujus ſæculi excæcaverat mentes Infidelium, ne fulgeret eis illuminatio Evangelii gloriæ Chriſti. Anno autem ſequenti, *Quicelmus* Rex Weſt-Saxiæ, *Eduini* fœlicitati invidens, nefarium ſicarium miſit, qui ipſum venenato pugione confoderet. Regem aggreſſus eſt parricida nefarius die ſacra Paſchatis. Cujuſdam è ſuis familiaribus ſeſe ipſum inter & percuſſorem inſerentis beneficio furorem illius evaſit, levi nihilominus vulnere affectus. Nocte præcedente *Ethelberga* Regina filiam fœliciter peperit nomine *Eanfledam*. Opportuna hæc fuit occaſio *Paulino* Epiſcopo adhortandi Regem, ut pro utroque beneficio, non falſis Numinibus, ſed Chriſto gratias referret. Audivit libenter Rex Præſulis monita, promiſitque ſe Chriſtianam Religionem quamprimùm amplexurum, ſi pugnans adversùs Regem Weſt-Saxonum, qui iam nefarias ipſi ſtruxerat inſidias, victoriam bene juvante Chriſto, conſequeretur: & in pignus promiſſionis implendæ, filiam recèns natam Chriſto conſecrandam *Paulino* tradidit, qui eam confeſtim primam omnium ex gente Northumbrorum, cum aliis duodecim ex ejus domo baptizavit. Mox *Eduinus* curato vulnere, colligit exercitum, Occidentales Saxones aggreditur, vincit, Regem ipſum occidit. Reduci poſtquam victoriam gratulatus eſt *Paulinus* Præſul, ipſum urget vehementer ut promiſſa impleat, Chriſtoque det nomen. Rex nihil imprudenter agere ſolitus, abſtinet quidem à cultu Idolorum, ſed Chriſtianis Sacramentis priùs non vult initiari, quàm Religionis noſtræ veritatem fuerit edoctus, & cum Regni ſui Sapientibus eâ de re contulerit. Interea Rex literas accepit à Romano Pontifice, quibus ad fidem Chriſtianam multis argumentis incitabatur. Epiſtola Pontificis apud Bedam *Bonifacii nomen* præfert. Is erat *Bonifacius V.* Idem Pontifex ad *Ethelbergam* ſeu *Edelburgam* Reginam litteras dedit, quibus ipſam adhortabatur, ut ſalutem Regis mariti ſui curaret, ejuſque converſioni cooperaretur. Inter hæc, cum Rex in tam neceſſario negotio nimiùm cunctaretur; *Paulinus* ad eum ingreſſus, dexteram capiti ejus impoſuit, & hoc datô ſignô, revocavit ipſi in memoriam cœleſte viſum, & Oraculum quo fuerat recreatus, dum apud *Redualdum* Regem profugus ageret. Tandem *Eduvinus* poſt alteram cum Proceribus & Sapientibus Regni ſui collationem, poſt aras Idolorum everſas, fanaque ſuccenſa ab ipſo Ethnicæ ſuperſtitionis Pontifice, cum cunctis Regni ſui Nobilibus, & Plebis multitudine maxima, baptizatus eſt Eboraci, die Paſchatis, in Eccleſia *Sancti Petri*, quam ex lignis ſtrui juſſerat ad tempus, donec majorem & auguſtiorem ex lapide quadrato Baſilicam ædificaret. Quod opus ſtatim à ſuſcepto Baptiſmate inceptum, immaturâ morte præreptus, *Oſuvaldo* Succeſſori perficiendum reliquit. Baptizatus eſt *Eduinus* anno ſalutis ſexcenteſimo viceſimo-ſeptimo, Regni ſui undecimo. Paternæ fœlicitatis fuere participes *Eduini* filii *Offridus* & *Eadfridus*, quos ex *Quemburga*, *Cearli* Regis Merciorum filia ſuſceperat, & *Edilhimus* ac *Buſcfrea* ex *Edelburga* Regina geniti, cum *Edilfride* ſorore. Primi adhuc in albis poſiti atque è Baptiſmo recentes, rapti ſunt è vita, & Eboraci ſepulti. Tantus autem erat fidei fervor, & deſiderium lavacri ſalutaris in *Berniciis* & *Deiris*, ut triginta diebus continuis à Catecheſeos & Baptiſmi ſacro Miniſterio *Paulinus* Antiſtes non ceſſaret. In fluviis Baptiſmum conferebat, nondum extructis, in illo Eccleſiæ apud Northumbros naſcentis exordio, Eccleſiis ac Baptiſteriis. His acceptis nuntiis, *Honorius I.* Romanus Pontifex, qui *Bonifacio Quinto* ſucceſſerat, gratulatorias, & exhortatorias ad *Eduinum* Regem Literas dedit, paternâ illum charitate accendens, ut in fide veritatis permaneret ac proficeret. Miſit etiam Pallium ad *Paulinum*, quem Eboracenſem Archiepiſcopum creavit, & *Honorium*, qui *Juſto* in Archiepiſcopatu Cantuarienſi ſucceſſerat: ſtatuens ut cùm Cantuarienſis vel Eboracenſis Antiſtes è vitâ migraſſet, qui ſuperſtes

Eduinus, Rex Northumbrorum cum gente ad fidem Chriſti converſus à Paulino Epiſcopo.

ſuperſtes eſſet amborum, ordinaret Succeſſorem, ne Romam uſque pro Archiepiſcopi conſecratione proficiſci neceſſe eſſet.

Cadvvallon vocat. in Beda.

Regnum Northumbrorum Edvvino imperante florentiſſimum & tranquilliſſimum *Cadavallonis* * Britonum Regis defectio turbavit. Auxilio ipſi fuit *Penda* Rex Merciorum. Ambo, junctis viribus, in Northumbros magno ſeſe impetu contulerunt. Acriter utrinque pugnatum in campo, cui nomen *Hethfelth*. In prælio cecidit Rex *Eduinus*, quarto Idus Octobris, anno ſalutis ſexcenteſimo triceſimo-tertio, anno ætatis quadrageſimo ſeptimo, Regni verò decimo-ſeptimo. Ante ipſum *Osfridus* ejus filius concidit. *Edfridus* filius alter, neceſſitate compellente, ad *Pendam* Regem transfugit; à quo poſtmodum, regnante *Oſuvaldo*, contra fidem jurisjurandi, peremptus eſt. Deletus *Eduini* exercitus. Eccleſiæ & genti Northumbrorum calamitoſa cum primis hæc dies fuit. In illa clade, cùm nihil alicubi præſidii niſi in fuga eſſe videretur, *Paulinus* Archiepiſcopus, cùm *Edelburga* Regina, *Enfreda* filia, & *Vulefrea* filio *Eduini*, & *Iffi* ejus nepote, filio ſcilicet *Osfridi*, ad *Edbaldum* Regem Cantii confugit. Vacabat eô tempore Eccleſia Roffenſis per obitum *Romani* Præſulis, qui à *Juſto* Archiepiſcopo Cantuarienſi Legatus miſſus ad *Honorium* Pontificem Maximum, naufragio abſorptus fuerat. Quamobrem *Paulinus*, *Honorio* Cantuarienſi, & *Edbaldo* Rege rogantibus, Roffenſis Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcepit, ejúſque Sacris præfuit ad mortem uſque. Hæc de Regis *Eduini* geſtis, converſione, & morte habemus ex *Beda lib. 2. Hiſtoria Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum* capite nono, & decem ſequentibus; ex Chronico *Joannis Bromton*, & aliis Anglorum Hiſtoricis.

VI. Poſt necem *Eduini*, Northumbrorum Regnum inter *Oſricum* & *Eufredum* ejus nepotes, *Ethelfridi* Regis filios diviſum eſt. Huic *Bernicia*, illi *Deira* obvenit. Ii Religionem Chriſtianam, quam exules apud Scotos ſuſceperant, repudiarunt, baptiſmúmque polluerunt idololatriæ ſordibus. Sed tam execrandam perfidiam Deus inultam diu non reliquit. Vix enim annus intercеſſerat, cùm à *Caduvallone* Rege Britonum peremptus uterque eſt. Infauſtus ille annus propter Apoſtaſiam Regum, & Britonis Regis tyrannidem, *Oſuvaldi* Regno aſſignatus eſt ab Annalium Anglicanorum Scriptoribus, expunctâ perfidorum Regum memoriâ. (*Ex Beda, lib. 5. cap. 1.*)

Oſuvaldi Regis fides & pietas.

VII. *Oſuvaldus*, *Ethelfridi* filius natu major, fratrum necem ulturus, cum exercitu viribus longè impari, ſed fide Chriſti, quam integerrimam ſervaverat, munitus, *Caduvallonem* Tyrannum aggreſſus eſt, cum commiſsâ pugnâ interemit, ejuſque copias penitus delevit. Hujus theatrum victoriæ locus fuit, quem Angli *Denisbourn*, id eſt, *Rivum Deniſi* vocabant. In magna etiam veneratione fuit locus, in quo *Oſuvaldus* ad hanc pugnam ſe comparans, ſignum ſanctæ Crucis erexit, ac Deum exercitium invocavit. Crux illa miraculis illuſtrata eſt. Locus Anglorum linguâ vocatus *Heofenfeld*, id eſt, *Cœleſtis Campus*. Huc *Hagulſtadenſis Eccleſiæ Fratres* quotannis confluere ſolitos poſt *Oſuvaldi* necem, pridie obitûs ipſius, ut *Vigilias pro ſalute animæ ejus facerent, plurimâque Pſalmorum laude celebratâ, victimam ſacræ Oblationis pro eo manè obtuliſſe*, teſtatur *Beda*, *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, cap. 2.*

Miſſa & preces pro defunctis in Anglorum Eccleſia celebratæ.

Regno, victoriáque potitus *Oſuvaldus*, Religioni in ſuo Regno propagandæ operam dedit.

S. Aidanus Lindisfarnenſis Epiſcopus.

Quocirca *Aidanum* Epiſcopum ſanctiſſimum è Scotia vocatum in Lindisfarnenſi conſtituit Inſula, anno ſalutis ſexcenteſimo quadrageſimo. Cùm *Aidanus* nondum Anglicam linguam apptime calleret, & ſuo, id eſt, Scotico idiomate, Chriſtianum dogma populos doceret, Rex *Oſuvaldus*, qui Scoticæ linguæ probè ſciens erat, interpretis officiô fungebatur, ſicque Regi juxta & Epiſcopo plebs innumera ſalutem ſuam debuit. Multæ Regiô munere extructæ Eccleſiæ, multa ædificata & dotata Monaſteria. Cùm Eccleſia propagabatur Diſciplina Regularis: Monachi namque erant, qui ſacram Evangelicæ prædicationis ſuſceperant provinciam. Monachus ipſe Epiſcopus *Aidanus*, ex Inſula Hyi deſtinatus.

Epiſcopi & Monachi in Eccleſia Anglicana.

Quæ *Inſula habere ſemper ſolebat Rectorem Abbatem Presbyterum, cujus juri & omnis Provincia, & ipſi etiam Epiſcopi, ordine inuſitato deberent eſſe ſubjecti, juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Presbyter extitit & Monachus*; ut refert *Beda*, *cap. 4. libri tertii.*

Hâc in Inſula inſtitutus fuerat *Aidanus* vir Apoſtolicus, cujus Vitam deſcribit *Beda*, *lib. 3. cap. 5.* In eâ id notandum maximè, quod ſanctiorem diſciplinam ſpectat, ejus exemplis apud Anglos conſtitutam. *In tantùm*, inquit, *vita illius à noſtri temporis ſegnitia diſtabat, ut omnes, qui cum eo incedebant, ſive attonſi, ſive Laici, meditari deberent; id eſt, aut legendis Scripturis, aut Pſalmis diſcendis operam dare. Hoc erat quotidianum opus illius, & omnium, qui cum eo erant, Fratrum, ubicumque locorum deveniſſent. Et ſi fortè eveniſſet ut ad Regis convivium vocaretur, intrabat cum uno Clerico, aut duobus: & ubi paululum reficiebatur, accelerabat ocyùs ad legendum cum ſuis, ſive ad orandum exire. Cujus exemplis informati tempore illo Religioſi quiſque viri ac fœminæ, conſuetudinem fecerunt per totum annum, exceptâ remiſſione Quinquageſimæ Paſchalis, quartâ & ſextâ Sabbathi jejunium ad Nonam uſque horam protelare.*

Nuſquam floruit magis, quàm *Oſuvaldo* Rege, Northumbriæ Regnum. Britannos, Pictos, Scotos, & Anglos, diverſarum linguarum nationes, in ditionem accepit. Mira fuit in tantæ majeſtatis faſtigio *Oſuvaldi* pietas, humilitas ſingularis, & in pauperes ac peregrinos caritas & beneficentia infinitis laudibus celebranda.

Oſuvaldus Rex Sanctus.

Inter pietatis opera, quæ ab ipſo paſſim edebantur, illud æternâ memoriâ dignum, quod *Beda* refert, cap. 6. libri tertii. Die Sancto Paſchatis, *Aidano* Antiſtite cum ipſo ad menſam diſcumbente, nunciatum eſt à Miniſtris, antequam manus *ad panem benedicendum* extendiſſent, pauperum undequaque advenientium multitudinem maximam juxtà fores Palatii circumſtare, qui eleemoſynam rogarent. Mox pius Princeps Regias dapes, in diſco argenteo ſibi appoſitas, pauperibus deferri juſſit, confractúmque diſcum inter eos minutatim dividi. Quô pietatis heroicæ facinore delectatus Antiſtes, ad Regem converſus, manu ejus apprehensâ, benè precatus eſt dicens: *Nunquam inveteraſcat hæc manus.* Quod juxta benedictionis votum evenit. Cùm enim eo cæsô in pugnâ, manus à reliquo corpore eſſent reſectæ, manſerunt ſemper incorruptæ, & in capsâ argentea in Villa Regia, in *Sancti Petri* templo conditæ, ſummâ cum veneratione ſervatæ ſunt. Reconciliatis denique Berniciorum & Deirorum animis, quos inter diuturna fuerat diſſenſio, ad cohibendas *Pendæ* Regis Merciorum ferociſſimi excurſiones, habitis delectibus, in hoſtem ivit. Grave prælium commiſſum, in quo cæſus eſt *Oſuvaldus* anno ætatis triceſimo-octavo, Regni nono, Chriſti ſexcenteſimo quadrageſimo-octavo. Multis miraculis ejus ſanctitatem Deus comprobavit, memoriam illuſtravit. De *S. Oſuvaldi* geſtis, morte, miraculis, legendus *Beda*, ex quo maximè hæc excerpſimus, *lib. 3. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum*, ſex prioribus Capitulis, & à Cap. 9. ad 14. De his etiam *Simeon Dunelmenſis*, in Hiſtoria Dunelmenſis Eccleſiæ, capp. 1. & 2. Chro-

nicon *Joannis Bromton*, *Willelmus Malmesbur. lib.* 1. *de geſtis Regum Anglorum*, & alii rerum Anglicarum Scriptores.

VIII. Poſt Regis *Oſuvaldi* mortem, Northumbriæ Regnum iterum diviſum eſt. *Oſuvius*, *Oſuvaldi* frater, Berniciam obtinuit; *Oſuvinus* filius *Oſrici*, *Eduvini* Regis abnepos, Deiram potiundam accepit. Hos initio Principatûs concordes, imperii cupiditas conſortis impatiens in bellum domeſticum impulit. Collectus utrinque exercitus: ſed longè viribus inferior *Oſuvinus*, exiſtimans ſibi utilius fore impræſentiarum cedere, quàm dimicare, dimiſsô exercitu, uno tantùm ſtipatus milite, in domum Comitis *Hunvaldi*, quem ſibi amiciſſimum arbitrabatur, clàm ſe recepit. *Hunvaldus* homo perfidus egregium Principem *Oſuvio* necandum prodidit. Peremptus eſt *Oſuvinus* 3. Kalendas Septembris, anno Regni ſui nono, ſalutis ſexcenteſimo quinquageſimo-ſeptimo, in loco qui dicitur *Ingethlingam*, ubi poſtmodùm ad hujus expiationem facinoris Monaſterium conſtructum eſt, *In quo pro utriuſque Regis, & occiſi videlicet, & ejus qui occidere juſſit, animæ redemptione, quotidie Domino preces offerri deberent*: ut *Beda* teſtatur, lib. 3. cap. 14.

Preces Domini pro defunctis oblatæ in Eccleſia Anglicana.

Oſuvinum proceritas corporis, oris venuſtas, comitas morum, profuſa in omnes, nobiles juxta & ignobiles, munificentia, eximia in Deum pietas & religio, cunctis amabilem fecerant. Humilitate & modeſtiâ cumprimis enituit; cujus inſigne exemplum *Beda* commemorat. Cùm equum ingenuis pretii, quo vehi ſolebat, Regio ſtratum apparatu ſanctiſſimo Epiſcopo *Aidano* utendum donaſſet, illúmque pauperi fortè obvio dediſſet miſericors Antiſtes, Rex id ægrè tulit, viliorem equum, aut pecunias, vel alias ſpecies erogari potuiſſe pauperi innuens: quem leniter emendans Epiſcopus, his verbis compellat. *Quid loqueris, Rex! Num tibi carior eſt filius equæ, quàm Filius Dei?* Hærent Principis animo Præſulis verba, cujus ad pedes mox proſtratus, delicti veniam exorat, ac *Aidano* poteſtatem facit ut de Regiis pecuniis, quid vel quantum voluerit, *Filiis Dei*, id eſt, pauperibus, tribuat. Regem erigit & conſolatur Epiſcopus, ſed ubi animo vultuque Principis reddita lætitiæ ſerenitas, Antiſtes ingemiſcit, illachrymatur. Socius Presbyter linguâ patriâ cauſam rogat. Cui Aidanus: *Scio*, inquit, *quòd non multò tempore victurus eſt Rex: numquam enim vidi antehac humilem Regem: unde animadverto citiùs illum ex hac vita rapiendum. Non enim digna eſt hæc gens talem habere Rectorem.* Nec multò poſt infauſtum Epiſcopi præſagium impletum eſt. Duodecim duntaxat dies *Oſuvino* Regi ſuperſtes fuit *Sanctus Aidanus*, cujus miracula *Beda* commemorat capitibus decimo-quinto, decimo-ſexto, & decimo-ſeptimo libri tertii Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum, ejuſque virtutes celebrat, unum in eo improbans nævum, quòd à Paſchatis legitimâ die celebrandi canonico more aberraret. Illud enim celebrabat vel Lunâ ipſa decimâ quarta, ſi in eam Dominica dies incideret. Qui Scotorum erat error eâ tempeſtate.

Oſuvini Regis caritas & modeſtia.

Humilitas rara in ... Regum.

Oſuvius Regno integro potitus, cùm pacem à *Penda* Rege Merciorum, qui *Oſuvaldum* ejus fratrem occiderat, Northumbriam continuis incurſionibus infeſtabat, muneribus redimere non poſſet, bellum difficillimum adversùs ipſum ſuſcepit, ſignáque cum eo contulit, copiis longè imparibus, ſed divinâ bene fretus ope, nuncupatóque voto, quod obtentâ victoriâ religiosè implevit, ſe filiam *Elfledam* perpetuâ virginitate Deo conſecraturum, & duodecim prædia totidem conſtruendis Monaſteriis donaturum, ſi victor Dei munere evaderet. Inito certamine, primò in fugam verſus, mox deletus eſt Paganorum exercitus, Rex ipſe *Penda* in prælio cecidit, *Oſuvius* Mercios in deditionem accepit, tenuitque ſub poteſtate per triennium. (*Ex Beda, lib. 3. cap. 24.*)

Vota tum ... Monaſteria ... in Eccleſia Anglicana.

Oſuvius deinceps de Religione bene mereri ſtuduit. Diſſenſionem de die legitimâ celebrandi Paſchatis, quæ Eccleſiam Anglicanam perturbabat, tollere conatus eſt Collatione habitâ in Monaſterio *Strenaeshalch*, quod Latinè dicitur *Sinus fari*, cui præerat *Hilda* Abbatiſſa. Scotorum morem propugnabant *Colmanus* Lindisfarnenſis Antiſtes, & ejus Clerici, *Cedda* Epiſcopus, & *Hilda* Abbatiſſa cum ſuis. Has in partes inclinabat Rex *Oſuvius*. Romanum & Catholicum morem tuebantur *Agilbertus* Occidentalium Saxonum Antiſtes, cum *Wilfrido* Abbate, & *Agathone* Presbytero, *Romano* item Presbytero, & *Jacobo* Diacono. His favebat *Alchfridus* Princeps, *Oſuvii* Regis filius, à *Wilfrido* inſtitutus. Poſt longam diſceptationem, Rex *Oſuvius* victores dixit, qui Romanæ Eccleſiæ morem defendebant. Hunc amplexus eſt *Cedda*: *Colmanus* verò pertinax in Scotiam receſſit, rem cum ſuis communicaturus. Ejus in locum, Eccleſiæ Lindisfarnenſi præfectus eſt *Tuda*. Erat is annus ſalutis ſexcenteſimus ſexageſimus-quartus, *Oſuvii* Regis viceſimus-ſecundus. In ea Collatione, de Tonſura quoque Eccleſiaſticâ diſceptatum. Sexto poſt anno, Chriſti ſcilicet ſexcenteſimo ſeptuageſimo, ætatis quinquageſimo-octavo, Regni viceſimo-octavo, in morbum incidit Rex *Oſuvius*, ex quo & mortuus eſt 15. Kalendas Martias. Statuerat, ſi ex infirmitate convaleſceret, Romam proficiſci, ibique ad loca ſancta vitam agere, duce itineris *Wilfrido* Epiſcopo. Quinque ex *Enfreda* Regina, *Eduvini* filia, liberos ſuſcepit, mares duos, *Egfridum*, & *Alvinum**, filias tres, *Oſitham*, *Alucfredam*, & *Edelfredam*.

Rex Oſuvius Romanum morem celebrandi Paſchatis legitima die, in Regnum ſuum introducit.

Beda lib. 3. cap. 25. & 26.

* ſive Elbuinum.

IX. Regni paterni hæres fuit *Egfridus*, optimus Princeps. Hujus anno tertio, Concilium *Herudfordia* celebratum eſt à *Theodoro Cantuarienſi*, Diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſanciendæ causâ. Anno Regni ſui nono bellum habuit cum *Edilredo* Merciorum Rege, acriter pugnatum utrinque. Cæſus eſt *Egfridi* Regis frater. Pax auctore *Theodoro* Cantuarienſi Archiepiſcopo compoſita. (*Ex Beda lib. 4. cap. 21.*) Anno ſequenti, qui Chriſti numerabatur ſexcenteſimus octogeſimus, obiit *Hilda Abbatiſſa*, ex Regia *Eduvini* ſtirpe nobilis & Religioſa Virgo, de cujus Vita lege *Bedam*, *lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum Capp. decimo-tertio & decimo quarto*. Anno Chriſti ſexcenteſimo-quarto, *Egfridus* Rex, ducto in Hyberniam exercitu, gentem innoxiam, & Anglorum genti ſemper amiciſſimam immani bello laceſſivit, ita ut nec Eccleſiis, nec Monaſteriis parceretur. Poſtea *Eugenium V.* Scotorum Regem, amicis licet ab eo bello deterrentibus, aggreſſus eſt, exitu infœlici. Demum ductô in Pictos exercitu, hoſtibus fugam ſimulantibus, in anguſtiis inacceſſorum montium, cum copiarum parte maximâ oppreſſus atque cæſus eſt, anno ætatis quadrageſimo, Regni decimo-quinto. Id boni Eccleſiæ præſtitit Anglicanæ ante obitum, quòd *Cudbertum* virum ſanctiſſimum Landisfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopum ordinari curavit. *S. Cudberti* Vitam Proſa & Metro ſeorſim ſcripſit Beda Venerabilis, de quo & plura commemorat, *lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis Anglorum, cap. viceſimo ſeptimo, & ſequentibus.* Monachus fuit, Abbas, & Prædicator Apoſtolicus, ante ſuam inaugurationem Cudbertus. *Crebrò de Monaſterio egreſſus, aliquoties equo ſedens, ſed ſæpius pedibus incedens, circumpoſitas veniebat ad villas, & viam veritatis prædicabat errantibus. Erat quippe moris, eô tempore populis Anglorum, ut veniente in villam Clerico, vel Presbytero*,

Beda lib. 4. cap. 26.

Veterum Anglorum erga Presbyteros & Clericos reverentia.

toro, cuncti ad ejus imperium verbum audituri confluerent, libenter ea quæ dicerentur audirent, libentiùs ea quæ audire & intelligere poterant, operando ſequerentur. Porrò Cudberto tanta erat dicendi peritia, tantus amor perſuadendi quæ docuerat, tale vultûs Angelici lumen, ut nullus præſentium latebras ei ſui cordis celare præſumeret, quin omnes palam, quæ geſſerant, confitendo proferrent; & confeſſa dignis (ut imperabat) pœnitentiæ fructibus abſtergerent. Hæc & alia plura de *S. Cudberto*, & Eccleſiæ Anglicanæ ſtatu his temporibus *Beda Venerabilis*. Plura etiam de ipſo *Simeon Dunelmenſis*, ſive *Turgotus*, in Hiſtoria ſuæ Eccleſiæ.

Confeſſio Sacramentalis in uſu apud Anglos veteres.

X. *Ecgfrido* ſucceſſit *Alfridus*, *Oſuvii* Regis ex concubina filius, Regnumque per annos undeviginti pacificè rexit, non tamen iiſdem finibus quibus pater & frater, quia Picti victoriâ hoſtiliter cupidéque uſi, plurima ab Aquilone invaſerant. Floruit per hæc tempora ſanctiſſimus Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſcopus *Joannes*, inſignis miraculorum effector, quorum plurima *Beda* commemorat libro quinto, à capite ſecundo ad ſeptimum.

XI. Poſt *Alfridum* regnavit *Oſredus* octo annorum puer, annis undecim. Adoleſcentiam ſtupris polluebat, cùm *Kenredi* & *Oſrici* inſidiis cæſus eſt. *Kenredus* deinde poſt annos Regni duos, *Oſricus* poſt annos undecim, parricidii, tyrannidiſque pœnas pari exitu dedere. Oſricum *Celvulphus* excepit, ſive *Ceolulphus*, Princeps literarum amans, & ipſe cumprimis eruditus, cui *Venerabilis Beda* Hiſtoriam ſuam Eccleſiaſticam gentis Anglorum dicavit. Is cùm annis octo regnaſſet, Regnum *Egberto* patrueli tradidit, & Vitam ipſe Monaſticam profeſſus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo triceſimo-ſeptimo. Iſte pariter poſt alterum & viceſimum annum, purpuram cum veſte Monaſtica commutavit, cùm priùs Regnum filio ſuo *Oſvulfo* tradidiſſet, anno ſalutis ſeptingenteſimo quinquageſimo octavo. Hic anno ſequenti à ſuis occiſus eſt. *Oſvulfum* ſecutus eſt *Edilvualdus* cui cognomen *Molloni*. Is undecim annis geſtâ Republicâ, inſidiis *Alredi* occubuit. *Alredus* anno Regni decimo, abdicare compulſus. In cujus locum ſubſtituitur *Ethelbertus* filius *Mollonis*. Sed quinto poſt anno expellitur gentis inconſtantiâ. Poſt hunc *Celvualdus*, ſive *Alsvvoldus*, aut *Aſvaldus*, Rex acclamatur, & undecimo pòſt anno populi ſeditione opprimitur. Illi ſucceſſit *Oſredus* nepos, qui anno vix elapſo, ſortis ſimilis formidine, ſe privatam ad vitam recepit. Poſtremò *Ethelberthus*, filius *Edilvualdi Mollonis*, Regni adminiſtrationem tot antea Regulis exitialem ſuſcipere auſus eſt, qui tamen fatum ſuperiorum Principum effugere non valuit: Poſt annos enim quatuor & ipſe à ſuis occiſus eſt. Triginta deinceps annis & ampliùs Northumbriæ Regnum vacavit, nullo id ſibi petere audente; & tam finitimorum populorum, quàm Barbarorum, Danorum præſertim incurſionibus & deprædationi expoſitum eſt, donec *Egbertus* Rex Weſt-Saxiæ, devictis, pulſiſque Danis, ſuo illud adjecit Imperio, anno ſalutis octingenteſimo viceſimo-ſeptimo.

Reges Viceni Monaſticam profitentur.

§. ULTIMUS.

De Regibus Occidentalium Saxonum, ſeu Vveſt-Saxia.

I. FInes Regni Weſt-Saxiæ in eamdem longitudinem & latitudinem patuiſſe, in quam *Bathonienſis*, *Vellenſis*, *Sariſberienſis*, ac *Exonienſis* Diœceſes patent, Scriptores conjiciunt. Ipſi initium dedit *Cerdicius* anno circiter humanæ ſalutis quingenteſimo viceſimo-primo. Poſt ſexdecim annos fato functus, Regnum tranſmiſit ad filium, cui *Cenrico* nomen fuit. Hic Regnum paternâ virtute partum fundatúmque cùm nonnihil ampliaſſet, poſt annos viginti-ſex filio *Ceaulino* hæreditate reliquit poſſidendum. Princeps ille fuit bellicâ fortitudine ſpectatiſſimus. *Ethelbertum* Cantii Regem alienos fines avidiùs incurſantem aggreſſus, fuſis copiis ad ſua fugavit. Britannos urbibus *Gloceſtria*, *Cirreſtria*, & *Bathonia* expulit. Demum Anglis & Britonibus unà rebellantibus & conſpirantibus, deletô exercitu, anno poſtquam regnare cœperat altero & triceſimo, privatam ad ſortem redactus, exul obiit. Regnum ejus caſu nutabundum rexere *Celricus* annis ſex, & *Ceolfus* annis quatuordecim. Secundùm hos regnarunt *Cinegiſlus*, & *Quicelmus Celrici* filii. Bella plurima, vel contra Britannos, vel contra *Pendam* Regem Merciorum, fœliciter ſatis geſſere. *Quicelmus* magnam infamiæ labem contraxit, quòd *Edvinum* Regem Northumbriæ, ſubornatô ſicariô, inſidiis appetiverit. Superſtes *Quicelmo Cinegiſlus*. Eo regnante, Occidentales Saxones *Byrino* Epiſcopo, quem *Honorius I.* Pontifex Maximus miſerat, prædicante, fidem Chriſti ſuſceperunt. Ipſe *Cinegiſlus* Chriſto nomen dedit, & è ſacro fonte ab *Oſuvaldo* Rege Northumbrorum ſuſceptus eſt. Sedes Epiſcopalis *Dorcinca* conſtituta. Anno Regni ſui altero & triceſimo *Cinegiſlus* obiit.

Occidentales Saxones cum Rege Cynegiſlo ad Chriſtum converſi.

II. In Regnum *Cinegiſli* patris ſucceſſit *Kenewalchius*, Regni exordiò peſſimis, mediô & ultimò tempore, [a] Principibus optimis comparandus. Ut enim Regno potitus eſt, paternæ pietatis degener adoleſcens, Chriſtianam Religionem, ſimul & uxorem legitimam repudiavit. Sed à *Penda* Rege Merciorum, cujus ſorori repudium dederat, bello impetitus, victúſque, ad *Annam* Orientalium Anglorum Regem confugit: ubi & adverſis rebus eruditus, & à religioſiſſimo Principe monitus increpitúſque propter violatam Chriſti fidem, legitimíque matrimonii abruptum fœdus, ad Chriſtum rediit, uxorem recepit, Deóque juvante, Regnum trienniò poſt integrum recuperavit. Ipſi cum Dei amicitiâ reſtitutæ vires. Britannos duplici prælio profligavit: & in *Vvulpherum Pendæ* filium paternam ultus injuriam, illum parte Regni multavit maximâ. Pietatis cultor egregius, templum opere magnificum Wintoniæ erexit, in quo Sedes Epiſcopalis locata eſt. Præclaras animi dotes foverunt *Angilbertus* & *Eleutherius* Epiſcopi. *Angilbertus* natione Gallus, in Hibernia divinis Scripturis imbutus, ſponte miniſterium Evangelicæ prædicationis apud Occidentales Saxones aſſumpſit. Cujus eruditione atque induſtria cognitis, *Kenewalchius* Rex ipſum rogavit ut Epiſcopatum ſuæ gentis ſuſciperet. Hunc verò poſtea, propter linguæ peregrinitatem, minùs gratum habens, Provinciam in duas Diœceſes diviſit, alterique præfecit *Vvini* hominem Anglum. Inde meritò offenſus *Angilbertus*, quòd ipſô inconſultò, Rex hujuſmodi diviſionem contra Canones aggreſſus eſſet, in Gallias rediit, & Pariſienſis Epiſcopus factus eſt. Non multò poſt *Angilberti* diſceſſum, *Vvini* Regi inviſus eſſe cœpit, ab eoque pulſus, ad *Vvulpherum* confugit Merciorum Regem, & numeratâ pecuniâ Londinenſem Epiſcopatum à ſacrilego Principe emit novus Simon. Exinde aliquot annos abſque Epiſcopo fuit Occidentalium Saxonum Provincia. Per id tempus *Kenewalchius* Rex clades non minimas paſſus ab hoſtibus, ſeriò cogitavit, Regnum Antiſtite deſtitutum qui Religionem curaret, juſtè divino præſidio deſtitui. Continuò itaque miſſis in Galliam Legatis, *Angilbertum* Epiſcopum rogavit ut ad priſtinam Sedem rediret. Morem ſe Regi gerere non poſſe reſcripſit *Angilbertus*, quòd Eccleſiæ Pariſienſi adſtrictus eſſet. In amoris tamen ſui erga

Occidentalium Saxonum Eccleſiam gentémque pignus, *Eleutherium* nepotem ſuum, Epiſcopatu digniſſimum eò miſit, qui, ſi Regi luberet, ordinaretur Epiſcopus. Qui à Rege, populóque perhonorificè ſuſceptus, & à *Theodoro Cantuarienſi* conſecratus, multis annis *Vveſt-Saxonum* Eccleſiam ſanctiſſimè rexit. (*Ex Beda, lib. 3. Hiſtoria Eccleſiaſtica cap. VII.*) *Eleutherio* Epiſcopo multùm debuiſſe Malmeſburienſe Monaſterium, cui & *Adelmum* virum ſanctum & eruditum Abbatem præfecit, teſtatur *Villelmus Malmeſburienſis lib. 1. de geſtis Regum Anglorum* Cap. 31. *Keneuvalchius* poſt annos unum & triginta, ex quo regnare cœperat, è vita migravit, Regni adminiſtratione *Sexburga* uxori relictâ. Huic ſatis erat animi, ſapientiæ, ac virtutis ad Rempublicam bene gerendam; ſed intra annum defuncta, dotes ſupra ſexum præſtantes oſtentare non valuit.

Tum Regnum *Eſcuinum* inter & *Kentuinum* diviſum eſt, ambos fortitudinis bellicæ gloriâ inſignes: ſiquidem ille Mercios, hic Britannos clade affecit. Decem annis regnarunt. Quô tempore, defunctô Eleutherio, *Headdi* ejus in locum Epiſcopus à *Theodoro Cantuarienſi* conſecratus eſt.

III. Poſt iſtos, ut *Beda* vocat, *Subregulos*, Imperium obtinuit *Ceduvalla*, Ceaulini ex fratre Cuda pronepos, cujus ingenti animo invidentes Vveſt-Saxiæ Proceres, cùm adhuc privatus eſſet, ipſum, conſpiratione factâ, patriâ ejecerant. Illi bellicæ virtutis oſtentandæ exilium occaſionem dedit. Cum ſelectâ enim Juvenum manu, qui ipſum fuerant ſecuti, in Auſtrales Saxones irruens, Rege *Ethelvachio* occiſo, Provinciam longè latéque depopulatus eſt. Paulò poſt inſperatus redut, Regnúmque obtinuit, pulſis æmulis. Auſtralibus Saxonibus ſemper infeſtus, *Ethelvachii* Succeſſorem *Edricum* cædit. Cantianos etiam bello vexavit. Vectam Inſulam hoſtiliter ingreſſus, parum abfuit quin deleverit. Ad illam expeditionem ſe accingens, nondum licet Chriſtianus, votô ſe obſtrinxerat, quartam Inſulæ, necnon & prædæ partem, ſi victor evaderet, Domino oblaturum. Quod implevit, reportatâ victoriâ. Terram enim trecentarum familiarum *Vvilfrido* Epiſcopo tradidit poſſidendam. Hic eam *Bernuino* nepoti uni ex ſuis Clericis commendavit, adjungens illi Preſbyterum nomine *Hildilam*, qui Evangelium Inſulanis prædicaret, ac Sacramenta miniſtraret. Sic Vecta Inſula in Chriſti ditionem tranſiit. Tandem Rex ipſe *Ceduvalla* Chriſto nomen dedit, & ad limina Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli Chriſtianis Sacris initiari cupiens, relictô Regnô terrenô, cœleſte quæſiturus, Romam profectus eſt. Ibi à *Sergio* Papa baptizatus die ſancto Paſchalis Sabbathi, anno ſalutis ſexcenteſimo octogeſimo-nono in albis adhuc poſitus, prout vehementer optaverat, in cœlum migravit, duodecimo Kalendas Maias. In Eccleſia S. Petri, cujus nomen ipſi fuerat à *Sergio* Papa impoſitum, ſepultus eſt: eíque, juſſu Pontificis, iſtud ad perennem memoriam inſcriptum monumentum:

Regis Ceduvalla votum.

Peregrinatio ad Apoſtolorum limina.

Rex Ceduvalla Romæ à Sergio Papa baptizatus.

Culmen, opes, ſobolem, pollentia Regna, triumphos,
Exuvias, Proceres, mœnia, caſtra, lares:
Quæque patrum virtus, & quæ congeſſerat ipſe,
Ceadual armipotens liquit amore Dei:
Ut Petrum Sedémque Petri Rex cerneret hoſpes,
Cujus fonte meras ſumeret almus aquas;
Splendificúmque jubar radianti carperet hauſtu,
Ex quo vivificus fulgor ubique fluit.
Percipienſque alacer rediviva præmia vitæ,
Barbaricam rabiem, nomen & inde ſuum
Converſus convertit ovans, Petrúmque vocari
Sergius Antiſtes juſſit, ut ipſe Pater
Fonte renaſcentis: quem Chriſti gratia purgans,
Protinus ablatum vexit in arce poli.
Mira fides Regis, clementia maxima Chriſti,
Cujus conſilium nullus adire poteſt.
Soſpes enim veniens ſupremo ex orbe Britanni,
Per varias gentes, per freta, pérque vias,
Urbem Romuleam vidit, templúmque verendum
Aſpexit Petri, myſtica dona gerens.
Candidus inter oves Chriſti ſociabilis ibit:
Corpore nam tumulum, mente ſuperna tenet.
Commutaſſe magis Sceptrorum inſignia credas,
Quem Regnum Chriſti promeruiſſe vides.

Obiit anno ætatis circiter triceſimo, cùm annos duos regnaſſet. Hæc ex *Beda lib. quarto Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum capp. 15. & 16. & lib. 5. cap. 7.* De his etiam *Vvillelmus Malmeſburienſis lib. 1. de geſtis Regum Anglorum & Henricus Huntindonienſis lib. 4.* Anno ſequenti *Theodorus* Cantuarienſis Archiepiſcopus, de Eccleſia Anglicana optimè meritus, obiit anno ætatis octogeſimo octavo.

IV. Poſt *Coduvallam*, Rex creatus eſt *Ina*, *Cinegiſli* ex fratre *Cuthbaldo* pronepos, Princeps fortitudine, conſiliô, religione, nulli ſecundus. Cantianis bellum indixit; ſed illi armis ejus territi, virtutiſque famâ, pacem grandi auri pondere redimere maluerunt, quàm belli fortunam tentare. Deinde in *Aldinium* Auſtralium Saxonum Regem arma convertens, ipſum peremtus profligavit, Regnóque exuit. Totus fuit deinceps in pietatis operibus. *Vvellia* templum ædificavit magnifico apparatu, quod *S. Andreæ* Apoſtolo dicatum, ibique Sedes Epiſcopalis ejuſdem Regis curis collocata, Eccleſiaque multis poſſeſſionibus locupletata. Extruxit etiam *Glaſconienſe* Cœnobium, O. Balládque munificentiſſimè dotavit. Regnum ſuum Romano Pontifici vectigale fecit, ſingulis argenteis nummis in ſingulas domos impoſitis, anno circiter ſeptingenteſimo quadrageſimo. Inde origo *Denarii Sancti Petri*. (Ex Polydoro Vergilio lib. 5. Hiſtoriæ Anglicæ) Leges ſanctiſſimas Rex *Inas* condidit, ex conſilio Epiſcoporum & Sapientum Regni ſui, ut ipſe præfatur. Præcipit imprimis Canonum executionem, & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ obſervantiam; cui invigilare, ac eam promovere, Chriſtiani Principis officium eſt. Deinde conjugia illegitima prohibet, & judicia rectô ordine fieri mandat. *Imprimis*, inquit, *præcipimus ut Miniſtri Domini rectam diſciplinæ ſanctæ Regulam juſtè cuſtodiant. Poſtea volumus ut totius conjugia populi ſint & judicia devotè conſecrata.* Præcipit deinde *Ut puer infra triginta noctes baptizetur*; & ſi non ſit, *triginta ſolidis emendetur* (mulctâ ſcilicet parentibus indictâ) *Si moriatur ſine baptiſmo, emendetur totâ pecuniâ.* Tertiò decernit adversùs Dominicæ diei violatores, ut *Si ſervus operetur Dominica die per præceptum domini ſui, ſit liber, & Dominus emendet triginta ſolidos ad Vultam* (id eſt, ad mulctam, ut interpretatur *Guillelmus Somnerus* in Gloſſario (*Si ſervus ſine teſtimonio domini ſui operetur, corium perdat* (id eſt, *virgis cædatur.*) *Si liber operetur illâ die juſſu domini ſui, perdat libertatem ſuam.*) Quartò *Cyriſceatta.* (id eſt, cenſum Eccleſiaſticum, ſive decimas, ut *Somnerus* in Gloſſario explicat) ſolvi jubet in feſto *Sancti Martini*. Qui tunc non ſolverit, ſexaginta ſolidorum mulctâ emendatur, & decimam duplò majorem ſolvere cogitur. Quintò, immunitati Eccleſiarum conſulit, ſtatuens ut *Si quis ſit mortis reus, & ad Eccleſiam fugiat, vitam habeat, & emendet ſicut rectum conſulet. Si quis corium ſuum foriſfaciat* (id eſt, ſi virgis cædi mereatur) *& ad Eccleſiam incurrat, ſit ei verberatio condonata.* Cæteras Leges quæ civilem Politiam, vel cauſas criminales ferè ſpectant, prætermitto. Ipſas legere poteris in Chronico *Joannis Bromton*, & in Codice Legum antiquarum, inter Leges Saxonicas.

Ina Rex Sanctus.

Origo *Denarii S. Petri* in Anglia.

Leges latæ ab Ina Rege.

Rex Ina Regno ſe abdicat, Romámque religionis cauſâ proficiſcitur.

Saxonicas. Poſtremò Rex *Ina* hortante uxore *Ethelburga*, muliere religioſiſſima, nuntium rebus ſæcularibus remiſit, cumque *Ethelardo* conſanguineo ſuo Regnum tradidiſſet, Romam ſe contulit, ſbique comâ depoſitâ, ignotus (ut quidam ſcribunt) in plebeio habitu Deo ſerviens conſenuit; ſive (ut alii memorant) Monaſticam Vitam profeſſus eſt. *Ethelburgam* Reginam Sanctimonialem quoque factam aſſerunt in Monaſterio quod poſitum eſt ad ripam Thameſis fluminis, in pago cui nomen *Berchyngium*.

V. *Ina* ſucceſſit *Ethelardus*, bello primùm laceſſitus ab *Oſuvaldo* Merciorum Rege, deinde Regnum pacificè tenuit, annos quatuordecim. *Ethelardum* ſecutus eſt *Guthredus*, ſive *Cuthredus*, qui contra Mercios & Britones Regni fines ſtrenuè ac fortiter tutatus eſt. Poſt hunc Regnum obtinuit *Sigibertus*, homo domi crudelis & ſævus, foris væcors & ignarus: qui propterea omnium conſpirantibus odiis, poſt annum ſoliô deturbatus eſt, unicâ Provinciâ, perexiguâ quidem in obſequio retentâ. Verùm cùm adverſis non minùs quàm ſecundis rebus ferox eſſet, *Cumbrani* unius è ſuis Conſiliariis nece, cæteros in ſuum exitium armavit. Quorum furorem metuens, in loca ſylveſtria ſe abdidit, ubi à viliſſimo *Cumbrani* ſervo qui porcos paſcebat, trucidatus eſt. (*Ex Willelmo Malmeſburienſi lib. de geſtis Anglorum* Polydoro *Vergilio lib. 5. Hiſtoria Anglica*, & ante omnes ex Chronico *Joannis Bromton.*)

VI *Sigiberto* ſubſtitutus eſt *Kinenvulfus* qui uno & triginta annis nec ignavè, nec immodeſtè regnavit. Unô tantùm adversùs *Offam* Merciorum Regem commiſſô prælio victus eſt. *Kineardum Sigiberti* fratrem, quem ſuſpectum habebat, in exilium amandavit. Is poſtea contractâ perditorum hominum manu, cupidus ultionis, clam in patriam rediit, Regémque ruri furtivis amoribus ſervientem improvisò circumſedit, & ad certamen compulit, in quô fortiter pugnans occiſus eſt. Cognitô facinore, ſubitò advolavit Regia cohors quæ haud procul erat; renovatôque certamine, *Kineardus* ejuſque conſortes ad unum ſunt contrucidati. Poſt *Kinenvulphum*, *Brithricus* Rex creatus eſt, vir pacis quàm belli ſtudioſior: qui *Offa* Regis Merciorum potentiſſimi, cujus filiam duxerat, affinitate fultus, *Egbertum* Regii ſanguinis unicum Principem, ſibi ob virtutem formidandum, in Gallias amandavit. Otium quo deinde ſecurus fruebatur, paululum turbavit Danorum Piratarum in Inſulam appulſus, quos relictâ prædâ, ad naves quam citò redire compulit. Annos ſexdecim regnavit *Brithricus*. Cujus auditâ morte, *Egbertus* ex Galliis in patriam reverſus, avitum ſolium ſummô omnium applauſu conſcendit, anno ſalutis octingenteſimo.

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI SEPTIMI DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO PRIMA.

De Convocatione, & Præſidentia Sexti Concilii Oecumenici.

QUÆSTIO I.

Quis Synodum Sextam Oecumenicam convocaverit?

PROPOSITIO.

CONSTANTINUS *Pogonatus Synodum Oecumenicam Sextam convocavit, re cum Romano Pontifice communicatâ.*

Probatur primò ex Epiſtola Imperatoris ad *Donum* Romanum Pontificem. *Poſtquàm igitur*, inquit, *tempus non recipit perfectam Congregationem fieri, adhortamur veſtram Paternam Beatitudinem per præſentem noſtram piam Sacram dirigere viros utiles ac modeſtos, notitiam habentes totius à Deo inſpiratæ doctrinæ, & peritiam irreprehenſibilem habentes dogmatum, indutos perſonam veſtræ Apoſtolicæ Sedis, deferentes & libros, quos oportet proferri, & omnem auctoritatem habentes, &c. Perſonas verò quæ dirigentur à Paterna veſtrâ Beatitudine, decernes, ex veſtrâ quidem Eccleſiâ Sanctâ (ſi utique videbitur ei) tres perſonæ ſufficiens: quòd ſi & plures, quanta ei placuerint diriget. De Concilio verò uſque ad duodecim Metropolitas & Epiſcopos: De quatuor verò Monaſteriis Byzantenis, ab unoquoque Monaſterio Monachos quatuor. Nam ſi reciperet tempus, ut dictum eſt, & perfectam Congregationem potuiſſemus facere: Sed quoniam tempus non admittit; Deus autem noſter propriô conſiliô protulit, quòd nos differebamus in hoc tempore, per omnia volumus veſtram Paternam Beatitudinem minimè effici impedimentum voluntati Dei, ſed eos dirigere.*

Probatur ſecundò ex Literis ejuſdem Imperatoris ad *Georgium* Conſtantinopolitanum Epiſcopum. *Neceſſarium*, inquit, *judicavimus, præſenti noſtrâ piâ Sacrâ ad veſtram Paternam Beatitudinem uti, per* A *quam adhortantes eam, ſancimus congregare veſtram Paternam Beatitudinem omnes, qui ad ejus Sanctiſſimam Sedem pertinent, Sanctiſſimos Metropolitas & Epiſcopos in hanc à Deo conſervandam noſtram Regiam Urbem, quatenus cooperante omnipotente & miſericordi Deo noſtro, diligentiſſima inquiſitio dogmatis fiat... Innoteſcet quoque ſuper hoc & Macario venerabili Archiepiſcopo Antiochenæ magnæ Civitatis quatenus & ipſe de propria Synodo Deo amabiles Metropolitanos & Epiſcopos præparatos faciat pro hoc ipſo huc congregari. Jam enim ſuper hoc adhortati ſumus per noſtros pios apices adhuc inter vivos exiſtentem Donum Sanctiſſimum Apoſtolicæ Sedis antiquæ Romæ Præſulem: & illo de hoc ſæculo migrante, Agatho Sanctus* B *nuper ordinatus Papa in Apoſtolica Sede prælibata antiqua Roma hujuſmodi noſtros pios ſuſcipiens apices, deſtinavit in præſenti, propriam ejus indutos perſonam Theodorum & Georgium Deo amabiles Presbyteros, & Joannem Diaconum: ex perſona verò totius ejus Concilii, Joannem & Abundantium, & Joannem venerabiles Epiſcopos, cum cæteris Clericis & Monachis.*

Probatur tertiò ex Epiſtola *Agathonis* Papæ ad *Conſtantinum, Heraclium,* & *Tiberium* Auguſtos. *Secundum piiſſimam Juſſionem*, inquit, *à Deo protegendæ Manſuetudinis veſtræ, pro obedientia quam debuimus, non pro confidentiâ eorum ſcientia quos dirigimus, inter famulos noſtros Abundantium, &c. Satisfacien-* C *dum eſt noſtro exiguo famulatui apud Sereniſſimorum Dominorum noſtrorum Clementiam pro tarditate miſſarum ex Concilio noſtro perſonarum, quas dirigi per ſuam Sacram auguſtiſſimam veſtrum Piiſſimum Faſtigium juſſit.*

Probatur quartò ex omnibus Actionibus Synodi, quæ ſe congregatam ubique profitetur *ſecundum Imperialem Sanctionem*. Et ex Synodica ad *Agathonem*, cujus hæc eſt inſcriptio: *Sanctum & univerſale Concilium, quod per Dei gratiam & piam Sanctionem Piiſſimi ac fideliſſimi Imperatoris Conſtantini congregatum eſt in hac Regia Conſtantinopoli Nova Roma: Sanctiſſimo & Beatiſſimo Papæ Senioris Romæ Agathoni.* Cùm itaque nemo meliùs noverit à quo Sexta Synodus congregata fuerit, quàm ipſius Synodi Patres; quàm *Agatho* Pontifex, ſub quo con-

gregata

gregata fuit; quàm *Conſtantinus Pogonatus*, qui tum imperabat, & hi teſtentur illam ab ipſo *Conſtantino* Imperatore convocatam fuiſſe, id omninò aſſerendum eſt. Rem tamen cum *Dono* primùm, deinde cum *Agathone* Romanis Pontificibus communicavit Imperator, ad quos ante ſcripſit, quàm ad cæteros Patriarchas, Sedis Apoſtolicæ Primatum reveritus.

Probatur quintò ex veteri Romanæ Eccleſiæ *Diurno*, ubi recèns creati Pontifices in Fidei Profeſſione de VI. Synodo aiunt: *Quæ per Decretum Chriſtianiſſimi ac Piiſſimi à Deo coronati Conſtantini magni Principis congregata eſt.*

Probatur ſextò teſtimonio variorum Auctorum Eccleſiaſticorum, quorum nomina & loca indicare ſatis erit; ſcilicet Venerabilis *Beda* in Libello *De temporibus*, cap. 22. *Pauli Diaconi* lib. 19. Hiſtoriæ, *Freculphi* Lexovienſis Epiſcopi, *Chronici Tom.* 1. Cap. 27. *Hincmari* Remenſis Archiepiſcopi, *Opuſculo XXXIII.* cap. 20. *Adonis Viennenſis*, in *Chronico*, *Ætate* VI. *Anaſtaſii Bibliothecarii*, in Vitis *Agathonis*, & *Leonis II.* Romanorum Pontificum. *Reginonis* Prumienſis Abbatis, lib. 1. Chronicorum, *Lamberti Scafnaburgenſis* lib. de Rebus Germanorum, *Cedreni* in Compendio Hiſtoriæ, *Zonaræ* lib. IV. Annalium.

QUÆSTIO II.

Quis Sextæ Synodo Oecumenicæ præfuerit?

PROPOSITIO I.

Agatho Romanus Pontifex Sextæ Synodo præfuit per Legatos, Theodorum & Georgium Presbyteros, & Joannem Diaconum.

Probatur ex Actis Synodi, Actione I. *Convenientes*, inquit, *Sacra & univerſali Synodo, id eſt, Theodoro & Georgio venerabilibus Presbyteris, & Joanne venerabili Diacono, vicem agentibus Agathonis Sanctiſſimi & Beatiſſimi Archiepiſcopi antiquæ Romæ, &c. Georgio venerabili ac Sanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ Conſtantinopolis, Petro Preſbytero & Monacho Apocriſiario Theodori venerabilis Vicarii Sedis Hieroſolymorum, Joanne Epiſcopo Portuenſi, Abundantio Epiſcopo civitatis Paternenſis, Joanne Epiſcopo civitatis Rhegitanæ, locum repræſentantibus centum viginti quinque Epiſcoporum venerabilium Sancti Concilii antiquæ Romæ.* Et ibidem Legati ſic Imperatorem alloquuntur: *Secundum directam Sacram à Deo inſtructâ veſtrâ Fortitudine ad Sanctiſſimum Papam, demandati ſumus ab eo ad piiſſima veſtigia à Deo confirmatæ veſtræ Serenitatis, unà cum ejus ſuggeſtione*, &c.

Idem probatur ex Actione XVIII. ubi Actis Concilii ante omnes Patriarchas ſubſcribunt *Theodorus*, & *Georgius* Preſbyteri S. R. E. & *Joannes Diaconus*, *locum gerentes ter Beatiſſimi & univerſalis Papæ urbis Romæ.* Subſcribunt deinde *Georgius* Conſtantinopolitanus Patriarcha, *Petrus* Preſbyter Alexandrini Patriarchæ Legatus, *Theophanes* Antiochenus Patriarcha, *Georgius* Preſbyter Sedis Hieroſolymitanæ Legatus. Poſt hos ſubſcribunt Legati Archiepiſcoporum Theſſalonicenſis, Trimithuntenæ, & Ravennatis. Poſt quos ſubſcribunt quatuor Epiſcopi, *Legati totius Concilii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ urbis Romæ.*

Probatur ſecundò ex Diurno Romanæ Eccleſiæ, in Fidei Profeſſione quam recèns creati Pontifices edebant: *Inter hæc veneranda & univerſalia quinque Concilia, etiam Sextum Concilium Generale centum ſeptuaginta quinque venerabilium Præſulum prædicamus, quod favente Deo, & votum piæ memoriæ magni Principis noſtri Domini Conſtantini clementer implente, in Urbe Regia, eo Præſidente, celebratum eſt, cui Apoſtolicæ recordationis Agatho Papa per Legatos ſuos & Reſponſales præfuit.*

Probatur tertiò ex Græcis Auctoribus, qui cùm, pro more ſuo Patriarchas omnes, iſtius, ſicut & aliarum Synodorum Oecumenicarum Præſides faciant, Legatos *Agathonis* Romani Pontificis primo loco nominant; ſcilicet ex *Cedreno*, in Compendio Hiſtoriæ; *Zonara* Tomo III. Annalium, *Nilo* in lib. *De Synodis*, & *Libello Synodico*, *Num.* DCLXXXI.

Objicies primò Venerabilis *Bedæ*, & *Lamberti Scafnaburgenſis* teſtimonium, ex eo referentis Chronicam Synopſim annorum ab Adamo uſque ad annum Chriſti DCCII. Libro *De rebus geſtis Germanorum.* Deinde teſtimonium *Hincmari* Archiepiſcopi Remenſis *Opuſculo contra Hincmarum Laudunenſem* cap. 10. & *Mariani Scoti*, *lib. II. Ætate VI.* qui *Georgium* Conſtantinopolitanum, & *Macarium* Antiochenum, Sextæ Synodo præfuiſſe ſcribunt.

Reſpondeo, Auctores illos immaniter deceptos fuiſſe, & erroris convinci ex Actis Concilii, in quibus *Agathonis* Romani Pontificis Legati nominantur primi, & primi ſubſcribunt, & poſt ipſos Patriarchæ Conſtantinopolitanus & Alexandrinus. In eum autem errorem impegerunt, quia falsò exiſtimavere eos Synodo præfuiſſe, qui ad dexteram Imperatoris ſedebant, non qui ad lævam. Porrò ſedebant ad dexteram *Conſtantini* Imperatoris *Georgius* Conſtantinopolitanus, & *Macarius* Antiochenus, Patriarchæ; ad lævam Legati *Agathonis.* Sed præſidendi partes ex ſeſſione ad dexteram non eſſe æſtimandas, ex ordine quo ſederunt in Concilio Calchedonenſi *S. Leonis* Legati compertum eſt; & lævam in Eccleſia honoratiorem eſſe dexterâ, jam alibi demonſtravimus. Mirum eſt quòd *Macarium* propter pertinaciam in hæreſi propugnandâ in Concilio Sexto damnatum, eidem præfuiſſe ſcripſerint Auctores nominati.

Objicies ſecundò, Synodum Sextam dici habitam *Præſidente piiſſimo & Chriſto dilectiſſimo magno Imperatore Conſtantino*; idque ſcriptum haberi in primis undecim Actionibus, & in XVIII. Idem haberi in Diurno Romanorum Pontificum: In Romanæ etiam Eccleſiæ Breviario, quod anno 1482. Venetiis, & anno 1543. Lutetiæ in lucem prodiit, *Conſtantinum* Sextæ Synodi *Præſidem* vocari, in Nocturni 1. Lectione 1. quæ Lectio tota deſumpta eſt ad verbum ex Leonis II. Vita, quam *Anaſtaſius Bibliothecarius* ſcripſit. Unde vehemens ſuſpicio eſt, antiquiores Anaſtaſii Codices recentioribus præſtare, ubi *Reſidente*, non *Præſidente*, legitur. Non igitur *Agatho* Romanus Pontifex per Legatos, ſed *Conſtantinus* Imperator Sextæ Synodo Oecumenicæ præfuit.

Reſpondeo, Imperatorem dici præfuiſſe, non ut Judicem controverſiarum fidei, ſed ut Eccleſiæ & Concilii Defenſorem; præfuiſſe, inquam, non poteſtate, ſed loco ſolo & honore, quia ſcilicet primo & honorificentiori loco ſedebat. Unde in Actione XII. XIII. XIV. XV. XVI. & XVII. à quibus aberat Imperator, non ſcribitur: *Præſidente Imperatore Conſtantino*, ſed: *Propoſito ſeſſu piiſſimi & Chriſto amabilis magni Imperatoris Conſtantini.* Quibus indicatur, ipſum ſolo ſeſſionis honore, non auctoritate præfuiſſe. Quod ipſius verba ampliùs confirmant à *Gregorio II.* in Epiſtola ad *Leonem Iſaurum* laudata: *Neque cum illis*; (Patribus Synodi) *tanquam Imperator ſedebo, aut imperiosè loquar, ſed tanquam unus ex illis: & prout ſtatuerint Pontifices, exequar. Et eos qui rectè loquuntur, admittemus: eoſque qui malè loquuntur, expellemus, & exiliis relegabimus. Si pater meus quidquam ex intemeratâ puráque fide perverterit, ego primus illum anathematizabo.* Sic *Conſtantinus Magnus* Nicænæ Synodo adſiderat, *& medio primus*

Conventu

Conventui ſteterat, Euſebio teſte, libro 3. de Vita A Conſtantini, Cap. X. Sic adfuerat Synodo Calchedonenſi *Marcianus* Auguſtus, & honoratiori loco ſederat, *Non ad potentiam oſtendendam, ſed ad fidem confirmandam.* His exemplis præfuiſſe dicitur Sextæ Synodo *Conſtantinus Pogonatus*, quia primo loco ſedens, ordini judiciorum ſuis interlocutionibus imminebat. Unde primâ ſtatim Actione, cùm *Macarius* Antiochenus, Monothelitarum illis temporibus Princeps, ſententiam ſuam cum prioribus Conciliis, & traditione majorum convenire contenderet, mandatum illi eſt ab Imperatore, ut impleret exceptionis probationem. Concilii itaque ordini, non de- B finitioni dogmatum præfuit Imperator. Hinc poſt omnes Epiſcopos ſubſcripſit. Legati verò Agathonis Romani Pontificis primi omnium ſubſcripſere. Et Epiſcopi quidem ſubſcripſerunt hâc formulâ. *N. Epiſcopus.. definiens ſubſcripſi.* Imperator verò his verbis: *Conſtantinus in Chriſto Deo Rex ac Imperator Romanorum, legimus & conſenſimus.* Ex quibus compertum eſt, ipſum Concilio ſubſcripſiſſe, ut fidei Defenſorem, non ut Judicem. Unde in Epiſtola Synodica ad *Agathonem*, Patres *Conſtantino* Imperatori id unum tribuunt, quòd eos ad decernendum hortatus C fuerit, & ſacram Synodum adjuverit auctoritate ſuâ, non quòd ipſe decreverit. *Perlectis vera Confeſſionis Literis à veſtrâ Paternâ Beatitudine ad piiſſimum Imperatorem miſſis, Conſtantino nobis ad decernendum hortatore, qui divinè imperat, quò adjutore, impietatis errorem evertimus.* Sanè in VII. Synodo, Actione VIII. Imperatrix *Irene* Concilio præfuiſſe dicitur. *At verò, quæ fauſtiſſime præfulget à Deo cuſtodita Imperatrix, bono inito conſilio diem ſtatum dixit, quò ſynodicè cum Epiſcopis præſideret, quod & factum eſt in Palatio quod Magnaura vocatur. Itaque propoſitis ſanctis Dei Evangeliis, Præſidente ipſa cum ſimul regnante Filio, & univerſa Synodo,* D *&c.* Nec tamen ibi verbum *præſidere* ſignificat aliud quàm ſeſſionem honorariam: cùm mulier Concilio præſidere non poſſit, quam Apoſtolus in Eccleſia loqui vetat. Deinde tota Synodus non præſidet, ſed Primates Synodo præſident. Seſſio itaque honorifica Imperatorum in Conciliis, præſidentia quandoque vocata eſt. Denique nec digniori loco ſedit Imperator in Synodo VI. Oecumenica, ſi propriè loquamur, adeòque non præfuit: Nam ille dicitur digniori loco ſedere, cujus reſpectu alii loco minùs digno ſedent, ſeu reſpectu cujus aliorum ſedes diſponuntur. At regula conſeſsûs non erat ſedes Imperatoris, ſed remanebat extra ambi- E tum conſeſsûs, ita ut reſpectu ejus nec dextera, nec ſiniſtra ſumeretur. Evangelia verò in medio & ſummo loco erant conſtituta.

PROPOSITIO II.

SExta Synodus Agathonem Romanum Pontificem ut Caput & Doctorem Eccleſiarum venerata, ſecundum ejus Epiſtolas, de fidei dogmate ſententiam tulit.

Probatur ex Actis ipſius Synodi: Actione enim I. Legati Sedis Apoſtolicæ ſtatim ſignificarunt quænam eſſet ejuſdem Sanctæ Sedis ſententia, Pontificis *Aga-* F *thonis* literis expreſſa. *Benigniſſime Domine*, inquiunt, *ſecundum directam Sacram à veſtra Fortitudine à Deo inſtructâ ad Sanctiſſimum Papam demandati ſumus ab eo ad piiſſima veſtigia veſtræ Serenitatis, unà cum ejus Suggeſtione, necnon cum alterâ æquè factâ ad veſtram à Deo cuſtoditam Pietatem à ſubjacentibus ei Venerabilibus Epiſcopis.*

Actione VIII. *Georgius* Conſtantinopolitanus Patriarcha, collatâ Epiſtolâ *Agathonis* cum authenticis Codicibus, qui in Patriarchii Conſtantinopolitani ſcriniis aſſervabantur, cùm deſcripta in ea SS. Patrum teſtimonia hujuſmodi Codicibus conſona eſſe cognoviſſet, Epiſtolam *Agathonis* ſuſcepit, & ſecundùm illam ſe credere profeſſus eſt. In eamdem ivere ſententiam omnes Epiſcopi.

Inter alios *Sergius* Epiſcopus Selymbriæ dixit: *Sequor Suggeſtiones Patris noſtri Agathonis ſanctiſſimi Papæ Romæ, & ita ſuſcipio & amplector eas, tanquam Epiſtolas ſanctæ memoriæ Leonis prædeceſſoris ejus Beatitudinis, & profiteor in Domino noſtro Jeſu Chriſto vero Deo noſtro duas voluntates naturales, ſimiliter & duas earum operationes.*

Domitius Epiſcopus Pruſiados dixit: *Suggeſtiones directas à Patre noſtro Agathone Sanctiſſimo Archiepiſcopo Apoſtolicæ & principalis Sedis antiquæ Romæ, tanquam à Spiritu Sancto dictatas per os ſancti ac beatiſſimi Principis Apoſtolorum Petri, & digito ter beatiſſimi prædicti Papæ Agathonis ſcriptas, ſuſcipio, & amplector: & ita credo, ita ſentio, duas naturas in uno Sanctæ Trinitatis Domino noſtro Jeſu Chriſto, vero Deo noſtro, & duas naturales voluntates, & duas operationes naturales in unâ perſonâ, &c.*

Et cæteri omnes Epiſcopi ſub Sede Conſtantinopolitana poſiti in has voces erupere: *Et nos, Piiſſime Domine, notionem accipientes Suggeſtionis directæ ad Manſuetiſſimam veſtram Fortitudinem ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo Papa antiquæ Romæ, & alterius Suggeſtionis quæ facta eſt à ſubjacente ei Concilio, & ſequentes ſenſum qui in eâ continetur, ſic ſapimus, & credimus, & profitemur, in uno Domino noſtro Jeſu Chriſto vero Deo noſtro, duas naturas inconfuſè, inconvertibiliter, indiviſè, & duas voluntates naturales, & duas operationes naturales; & omnes qui docuerunt & dicunt unam voluntatem, & unam operationem in duabus naturis unius Domini noſtri Jeſu Chriſti, veri Dei noſtri, anathematizamus.*

Petrus Epiſcopus Nicomediæ, cum aliis Epiſcopis & Clericis, relictis partibus *Macarii*, palinodiam recantans, in Libello porrectô Patribus Actione X. ita profeſſus eſt: *Unde & duas ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti naturales voluntates; & naturales operationes confiteor, ſecundùm vigorem teſtimoniorum ſanctorum ac probabilium Patrum, quæ poſita ſunt in Suggeſtione miſſâ ad piiſſimum Dominum & Magnum Victorem Imperatorem ab Agathone ſanctiſſimo ac beatiſſimo Papa antiquæ Romæ: & ſimiliter in omnibus conſentio & permaneo, in cunctis Capitulis, quæ continentur tam in prædictâ Suggeſtione ejuſdem ſanctiſſimi viri; quàm in alterâ Suggeſtione Concilii, quod circa eum eſt.*

Actione XIII. Patres univerſi dixerunt: *In medium venientibus tam dogmaticis Epiſtolis, quàm ſcriptis, quæ fecerunt Pyrrhus, Paulus & Petrus quondam Patriarchæ hujus Regiæ Urbis, necnon quæ à Theodoro qui fuit Pharan Epiſcopus, & Cyro qui fuit Papa Alexandriæ, & ante nos veſtrâmque Gloriam relectis, auditur apertè unam voluntatem, & unam operationem in Incarnationis diſpenſatione Domini noſtri Jeſu Chriſti veri Dei noſtri eos impiè prædicaſſe. Declarantibus igitur nobis, veſtra Gloria debet percipere, quòd benè atque juſtè eos jam abjecit Agatho ſanctiſſimus Papa antiquæ Romæ, per ſuggeſtionem quam fecit ad piiſſimum atque Triumphatorem magnum noſtrum Imperatorem. Et nos quoque conſonanter cum eo, hos, utpotè adverſa rectæ fidei ſentientes, expelli de ſacris Diptychis, & anathemate percelli cenſuimus, eorùmque ſcripta ut impietate repleta abominamur, & exterminio ſubmitti decernimus.*

Actione XVIII. Synodus in Definitione Fidei profitetur ſe *Fideliter ſuſcipere, & expanſis manibus amplecti, tam Suggeſtionem, quæ à ſanctiſſimo ac beatiſſimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta eſt ad Conſtantinum, quæ nominatim abjicit eos, qui docuerunt, vel prædicaverunt unam voluntatem & unam operationem in Incarnationis diſpenſatione Domini noſtri*

noſtri Jeſu Chriſti veri Dei: & alteram Synodalem Suggeſtionem, quæ miſſa eſt à Sacro Concilio, quod eſt ſub eodem ſanctiſſimo Papa, centum viginti quinque Epiſcoporum, utpote conſonantes ſancto Calchedonenſi Concilio ſacratiſſimi ac beatiſſimi Papæ antiquæ Romæ Leonis, & Epiſtolis S. Cyrilli adverſus Neſtorium, & ad Orientales Epiſcopos.

Et in Sermone Acclamatorio ad Principem. *Proinde inſpiratione Sancti Spiritûs cooperantes, & ad invicem omnes conſonantes atque conſentientes, & Agathonis ſanctiſſimi Patris noſtri & ſummi Papæ dogmaticis Literis ad veſtram Fortitudinem miſſis conſentientes*, &c. Et infra: *Summus autem nobiſcum concertabat Apoſtolorum Princeps: Illius enim imitatorem & Sedis ſucceſſorem habuimus fautorem, & divini Sacramenti Myſterium illuſtrantem per Literas. Confeſſionem tibi à Deo inſcriptam illa Romana antiqua Civitas obtulit, & Dogmatum diem à Veſpertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.*

S. Petrus per Agathonem Papam locutus.

Et in Literis Synodicis ad *Agathonem* ita ſcribunt Patres. *Maximi morbi majoribus indigent auxiliis: atque idcirco Chriſtus verus Deus noſter ſapientem dedit Medicum veſtram à Deo honoratam Sanctitatem, contagia hæretica luis fortiter propulſantem remediis Orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Eccleſiæ largientem. Itaque Tibi ut primæ Sedis Antiſtiti univerſalis Eccleſiæ, quid gerendum ſit, relinquimus, ſtanti ſuper firmam fidei petram: libenter perlectis veræ confeſſionis Literis à veſtrâ paternâ Beatitudine ad piiſſimum Imperatorem miſſis; quas ut à ſummo Apoſtolorum vertice divinè perſcriptas agnoſcimus: per quas exortam nuper multiplicis erroris ſectam hæreticam depulimus, Conſtantino nobis ad decernendum hortatore, qui divinè imperat, quo adjutore, impietatis errorem evertimus, Hæreticorum nefariam doctrinam quaſi obſidione adorti. Inde fundamenta execrandæ hæreſeos eorum prorſus convellentes, eóſque armis ſpiritualibus paterniſque aggredientes, & linguas eorum, ne inter ſe accommodatè loquerentur, confundentes, extructam ab iis impiiſſimæ hæreſis turrim ſubruimus: ac ipſos, ut lapſos circa fidem ac peccatores, in matutinis extra caſtra atriorum Dei (ut Davidicè loquamur) anathematibus interfecimus, ex Sententiâ per ſacras veſtras Literas de iis priùs latâ.*

Synodus Oecumenica à Romano Pontifici stanti ſuper firmam fidei Petram relinquit quid gerendum ſit.

Et *Conſtantinus* Imperator in Literis ad Concilium Occidentale tranſmiſſis poſt Sextæ Synodi celebrationem, & *Agathonis* mortem, ſic Epiſcopos Occidentales alloquitur: *Interfuiſtis namque & Vos cum univerſali Principe Paſtorum, ſimul cum ipſo divinitus loquentes, tam in ſpiritu, quámque literâ. Suſcepimus enim non tantùm ex Beatitudine ejus, verùm etiam à Sanctitudine veſtrâ directas nobis literas, quæ prolatæ, lectæ ſunt, & veritatis verum ſtylum declaraverunt, orthodoxámque fidem depinxerunt. Tota enim convenienter & non differenter poſita ſunt ad imitationem, & tam Synodicis, quàm & Paternis Doctrinis conſentiunt. Neque enim neglex imus, ſed diligentiùs eas expendimus. Idcircò & omnes conſonanter mente & linguâ concredidimus, & ſimiliter confeſſi ſumus: & tanquam ipſius divini Petri vocem, Agathonis Relationem ſupermirati ſumus.*

Synodus Sexta damnavit Hæreticos ex Sententia per literas Romani Pontificis [illegible] in illos [illegible] latâ.

Literæ Agathonis in Concilio diligenter expenſæ, cum reverentia ſuſceptæ.

Denique *Leo II.* in Epiſtola ad *Conſtantinum* Imperatorem, confirmatrice Sextæ Synodi: *Hanc igitur*, inquit, *rectæ atque Apoſtolicæ Traditionis normam Prædeceſſor meus Agatho Apoſtolicæ memoriæ Papa, cum ſua Synodo prædicavit. Hanc ſcriptis percurrentibus in ſua ſuggeſtionis paginâ veſtræ Pietati per ſuos Legatos emiſit, approbans & confirmans teſtimoniis ſanctorum ac probabilium Eccleſiæ Doctorum, quam ſancta nunc & magna Synodus, Domini, & veſtrô favore celebrata ſuſcepit, & in omnibus vobiſcum amplexa eſt, utpote Beati Petri Apoſtolorum Principis ſinceram doctrinam in eâ agnoſcens, & immutilatæ pietatis in hâc ſigna contectans.*

DISSERTATIO II.

De Honorii damnatione in VI. Synodo Oecumenica.

TRIA de *Honorio* quæri poſſunt. Primum, an revera fuerit in Sexta Synodo damnatus? Secundum, an fuerit juſtè damnatus? Tertium, an fuerit Monothelita?

PROPOSITIO I.

HOnorius I. Romanus Pontifex in Sexta Synodo Oecumenicâ damnatus eſt.

Probatur contra doctiſſimum Cardinalem *Baronium* ex Actione XIII. Synodi VI. in quâ Patres uno ore illud de *Honorii* Epiſtola ad *Sergium*, & de *Honorio* ipſo Judicium ferunt: *Secundum promiſſionem quæ à nobis ad veſtram Gloriam facta eſt, retractantes dogmaticas Epiſtolas, quæ tanquam à Sergio quondam Patriarcha hujus à Deo conſervandæ Regiæ Urbis ſcriptæ ſunt, tam ad Cyrum, qui tunc fuerat Epiſcopus Phaſidis, quàm ad Honorium quondam Papam antiquæ Romæ: ſimiliter & Epiſtolam ab illo, id eſt, Honorio, reſcriptam ad eumdem Sergium: haſque invenientes omnino alienas exiſtere ab Apoſtolicis Dogmatibus, & à Definitionibus Sanctorum Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, ſequi verò falſas doctrinas Hæreticorum, eas omni modo abjicimus, & tanquam animæ noxias execramur. Quorum autem impia execramur dogmata, horum & nomina à ſancta Dei Eccleſia projici judicavimus, id eſt, Sergii quondam Præſulis hujus à Deo conſervandæ Regiæ Urbis, qui aggreſſus eſt de hujuſmodi impio dogmate conſcribere; Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri, & Pauli, qui & ipſi Præſulatum functi ſunt in Sede hujus à Deo conſervandæ Civitatis, & ſimilia eis ſenſerunt: adhæc, & Theodori quondam Epiſcopi Pharan: quarum omnium perſonarum mentionem fecit Agatho Sanctiſſimus ac ter Beatiſſimus Papa antiquæ Romæ in Suggeſtione quam fecit ad Piiſſimum Dominum noſtrum & magnum Imperatorem: eóſque abjicit, utpote contraria rectæ fidei noſtræ ſentientes, quos anathemati ſubmitti definimus. Cum his verò ſimul projici à ſancta Dei Catholica Eccleſia, ſimúlque anathematizari prævidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eò quòd invenimus per Scripta quæ ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem ſecutus eſt, & impia dogmata confirmavit.*

Cardinalis Baronius refellitur.

Idem probatur ex Actione XVI. ubi nominatim anathematizantur Hæretici & eorum Fautores hoc tenore: *Theodoro Pharanitano hæretico anathema. Cyro hæretico anathema. Honorio hæretico anathema*, &c.

Et in Definitione fidei, Actione XVIII. dicitur *Dæmon plenitudini Eccleſiæ erroris ſcandala ſuſcitaſſe per Theodorum Epiſcopum Pharan, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Regiæ Urbis Antiſtites, inſuper & Honorium qui fuit Papa antiquæ Romæ.* Poſt ſubſcriptiones iterum conclamatum eſt: *Sergio & Honorio anathema.*

Et in Sermone Proſphonetico, ſeu Acclamatorio ad Principem: *Superfluas autem vocum novitates, & harum adinventores procul ab Eccleſiaſticis ſeptis abjicimus, & anathemati meritò ſubjecimus: id eſt, Theodorum Pharanitanum, Sergium, & Paulum, Pyrrhum, ſimul & Petrum, qui Conſtantinopoleos Præſulatum tenuerunt: inſuper & Cyrum, qui Alexandrinorum*

norum Sacerdotium geſſit, & cum eis Honorium, qui fuit Romæ Præſul, utpote qui eos in his ſecutus eſt.

Et in Epiſtola Synodica ad *Agathonem* Romanum Pontificem: *Anathematibus interfecimus, ex Sententia per ſacras veſtras Literas de iis prius latâ, Theodorum Epiſcopum Pharan, Sergium, Honorium, Cyrum, Paulum, Pyrrhum, & Petrum.*

Reſpondet Cardinalis *Baronius*, Acta VI. Synodi corrupta eſſe, ubicumque anathema dicunt *Honorio*, vel ipſum Hæreticis accenſent. Depravationem autem illam factam eſſe conjicit à *Theodoro*, qui cùm antea fuiſſet in ordinem redactus, defuncto *Georgio*, in Sedem Conſtantinopolitanam, emiſſâ fidei Profeſſione, reſtitutus eſt, ac ſummâ rerum potitus, nomen ſuum ex Actis Synodi expunxit, & *Honorii* nomen intruſit. Verùm graviſſimis argumentis refellitur iſta Reſponſio.

Acta Sextæ Synodi ſæ unquam fuiſſe corrupta.

Primò. Nemo Patriarcharum ſuos non habebat Notarios, qui Concilii Acta exciperent. Tradita ſunt ſingulis, vel eorum vices gerentibus, exemplaria authentica, & inprimis Legatis Apoſtolicæ Sedis, quæ cùm detuliſſent Romam, *Leo II.* Synodum confirmavit. Veriſimile igitur non eſt corrupta eſſe Acta VI. Synodi. Nam etſi ea interpolaſſet *Theodorus*, quæ Conſtantinopoli in Scriniis Patriarchicis & Imperialibus aſſervabantur, non tamen illa corrupiſſet, quæ Romam detulerant Legati Apoſtolici, quibus inſpectis *Leo II.* Synodum VI. confirmaverat. Nec dici poteſt, ipſa ſtatim interpolata fuiſſe, antequàm Legatis traderentur: quia impoſturam facilè detexiſſent, ac reclamaſſent. Igitur germana ſunt & integra VI. Synodi Acta, etiam in his quæ ſpectant *Honorii* damnationem.

Probatur antecedens ex VI. Synodo, *Actione XVIII.* in quâ Patres Imperatori poſt Sermonem Acclamatorium his verbis ſupplicarunt: *Ad majorem Orthodoxæ fidei ſtabilitatem, & confirmationem, ut ſubſcripta exempla Definitionis relecta, præſente veſtrâ Sereniſſimâ Poteſtate, edantur quinque Patriarchalibus Sedibus, unà cùm piâ veſtrâ ſubſignatione.* Id pollicitus eſt Imperator, & executioni mandari juſſit. Tradita ſunt igitur quinque Patriarchalibus Sedibus autographa Definitionis fidei hoc modo inſcripta: *Apoſtolicæ Sedi Sancti & Principis Apoſtolorum Petri, nempe Agathoni Sanctiſſimo Papæ Senioris Romæ.*

Sedi ſanctiſſimæ Catholicæ & Apoſtolicæ magnæ Eccleſiæ Conſtantinopoleos, ſive Georgio ſanctiſſimo & Beatiſſimo Patriarchæ.

Apoſtolicæ Sedi ſancti Evangeliſtæ Marci, qui honoratur in Alexandrinorum magnâ civitate, per Petrum Deo amabilem Presbyterum, Monachum, & Vicarium.

Sedi Antiochenſium, ſive Theopolitarum magnæ civitatis, per Theophanem venerabilem & ſanctiſſimum Patriarcham.

Sedi Sanctæ Chriſti Dei noſtri Reſurrectionis, id eſt, Hieroſolymorum, obtinente locum ejuſdem honorabiliſſimæ Sedis Theodoro Deo amabili Presbytero, per Georgium Presbyterum, Monachum Sebaſtenum.

Edita eſt illa Peroratio à P. Combefiſio in Auctario Bibliothec. PP.

Confirmatur ex *Peroratione* * *Agathonis* Diaconi Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, & ſcriniorum ejuſdem Theſaurarii, qui etiam in VI. Synodo Notarii munere fungebatur. *Omnes porro Tomos Actorum præfatæ Synodi*, inquit, *mundo codice, propriâ ipſe manu, Eccleſiaſticis literis conſignavi: qui & ſub ſignaculis, unà cum Fidei Definitione, quam ſancta Synodus palàm edidiſſet, Patrum ſubſcriptione munitâ, in Imperatoris Palatio fuerunt repoſiti ac tutò ſervati: Quin & quinque Patriarchalibus Sedibus tradita Definitionis ejuſdem, eadem Patrum ſubſcriptione munita exemplaria, eodem conſcripſi modo, ita jubente piæ recordationis Imperatore Conſtantino, ac ſic fieri præcipiente, quò fidei Orthodoxæ ſinceritas atque veritas nullis pateret inſidiis.* In-

A terpolari ſanè Acta ſextæ Synodi in Palatio Imperatoris conſervata, niſi connivente & permittente ipſo Imperatore vix potuiſſent. Id autem permiſiſſe Principem religioſiſſimum & Sextæ Synodi ſtudioſiſſimum, incredibile eſt. Imò nec veriſimile eſt aliquem, ipſo regnante tam audax tentaſſe facinus. Itaque *Honorii* damnatio in Acta intruſa non fuit, ſed severa facta eſt in Synodo, quemadmodum in Actis legitur, & in Definitione Fidei, quæ ſingulis Patriarchis, aut eorum Legatis tradita eſt, *Agathonis* Diaconi & Notarii fideliſſimâ manu deſcripta.

Idem *Agatho* teſtatur impium *Bardanem* Tyran-
B num decreviſſe *Ut Sergii, Honoriique, ac cæterorum pariter ab eadem Sancta Synodo ejectorum, ac anathemati ſubjectorum nomina, in ſacra ſanctiſſimarum Eccleſiarum Diptycha præconio publico referrentur, eorumque per loca imagines erigerentur.* Locupletius teſtimonium proferri non poteſt teſtimonio *Agathonis*, qui Sextæ Synodi Notarius fuit, ut liquidò cognoſcatur quinam in illâ Synodo damnati ſint. Is autem aſſerit *Honorium* cum *Sergio* & cæteris Monothelitis fuiſſe anathemate damnatum, & è ſacris Diptychis expunctum; eaſque & aliorum proſcripta nomina impium *Bardanem* Tyrannum Mono-
C thelitarum fautorem amiciſſimum, & Synodi VI. hoſtem infenſiſſimum, reſtituiſſe, & imagines erexiſſe. Merum itaque figmentum eſt, quòd interpolata fuerint Sextæ Synodi Acta in iis quæ *Honorii* damnationem ſpectant.

Leo Secundus et non damnationem in ſexta Synodo proclamatam confirmat.

Probatur tertiò verè damnatum fuiſſe in Synodo VI. *Honorium*, ex Epiſtola *Leonis II.* Romani Pontificis ad *Conſtantinum* Imperatorem, quâ VI. Synodum confirmavit. In ea namque poſt *Theodorum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum*, Conſtantinopolitanos Præſules, damnat etiam anathemate *Honorium*; *qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ Traditionis doctrinâ*
D *luſtravit, ſed profanâ proditione immaculatam maculari permiſit.* An interpolata etiam *Leonis II.* Epiſtola? Figmentum apage.

Idem Pontifex Acta Concilii Sexti Oecumenici miſit ad Epiſcopos Hiſpaniæ anno Chriſti 684. Corrupta-ne, precor, an germana? Si corrupta, ipſi igitur Sedis Apoſtolicæ Legati in Sexta Synodo depravationi conſenſerunt, illaque Romam detulerunt interpolata, Honorii nomen inter Hæreticos à Synodo damnatos intruſum habentia. Aut igitur prævaricatores fuere, adversùs plagium manifeſtum non reclamando; aut ſtupidi, non animadvertendo. Si verò ſincera & integra Acta miſit in Hiſpanias
E *Leo II.* nec in illis erat *Honorii* nomen, vel ipſe, vel Succeſſores ipſius, vel ipſi Hiſpaniarum Epiſcopi, detegere fraudem & impoſturam facilè potuerunt.

Leonis Secundi Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ genuina & ſincera.

Antecedens probatur ex Epiſtola *Leonis II.* ad Epiſcopos Hiſpaniæ datâ, in quâ & *Honorium* in Synodo VI. damnatum memorat. Hanc verò Epiſtolam ut ſpuriam immeritò rejiciunt *Baronius* & *Binius*, quòd, inquiunt, Concilium Oecumenicum nonâ Indictione abſolutum fuiſſe inculcet; cùm tamen Acta noviſſimarum Actionum teſtentur ipſam Synodum X. Indictione abſolutam eſſe. At
F falluntur Viri Docti: Pontifex enim non dixit, omni ex parte abſolutam VI. Synodum Indictione IX. ſed tantùm celebratam, quod veriſſimum eſt. Præterea, duæ tantùm Actiones XVII. & XVIII. jam inchoatâ Conſtantinopoli decimâ Indictione, diebus undecimâ, & decimâ-ſextâ Septembris celebratæ ſunt, antequam Romæ & in Occidente reliquo, Indictio decima à die vigeſima-quarta ejuſdem menſis numerari cœpiſſet, ut rectè obſervat P. Labbæus ad marginem Epiſtolæ laudatæ. Triplex namque diſtingui ſolet Indictio, Conſtanti-

nopolitana, Cæſarea, quæ & Conſtantiniana nun- A cupatur, & Romana ſeu Pontificia. Prima incipit à Kalendis Septembribus, ſecunda ab VIII. Kalendas Octobris, Tertia à Kalendis Januarii. Tempore VI. Synodi, Cæſarea Indictio in uſu erat Romæ & in toto Occidente.

Idem Antecedens probatur ex Concilio Toletano XIV. Cap. 2. *Clara*, inquit, *omnes notio populos Hiſpaniæ implet, quòd decurrentis evoluti temporis ſerie, per Romani Præſulis bajulum Geſta Synodalia Societati noſtræ advecta ſunt, quibus Conſtantinopolim Conſtantino pio & religioſo Principe mediante, magnâ & ſublimi copiâ aggregatâ Pontificum,* B *Apollinaris dogma comperimus fuiſſe deſtructum. Cum quibus etiam Geſtis, Leonis quoque antiquæ Romæ invitatoria Epiſtolaris gratia Conſulta ſuſcepimus, per quæ omnis ordo Geſtorum, Geſtaque Ordinum dilucidè, ut acta ſunt, noſtris ſenſibus patuerunt; in cujus etiam gratioſo Epiſtolæ Tractu, ad hoc omnes Præſules Hiſpaniæ invitati ſunt, ut prædicta Synodalia Inſtituta, quæ miſerat, noſtri etiam vigoris manerent auctoritate ſuffulta, omnibuſque per nos ſub Regno Hiſpaniæ conſiſtentibus pateſcerent divulganda.*

Il eſt Monothelitarum error Apollinarii dogmate contineri.

Et Cap. 3. *Præfatas Geſtorum Regulas pertractandas ſuſcepimus, ſuſceptas perlegimus, approbantes in* C *his de utrarumque Jeſu Chriſti Filii Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas & operatio prædicatur, recti dogmatis ſenſum, inculpandæ diſputationis edictum, Apoſtolicæ traditionis ſtylum.* Leo igitur Secundus Acta Sextæ Synodi ad Epiſcopos Hiſpaniæ miſit, integra utique & ſincera, qualia Legati *Agathonis* è Synodo attulerant; proindeque ſi *Honorii* damnatio poſtea in alia ejuſdem Synodi VI. exemplaria intruſa fuiſſet, *Leo* ipſe, vel ejus Succeſſores, & Hiſpaniarum Epiſcopi, interpolationem evidentem detexiſſent, palámque arguiſſent.

Probatur quartò damnatio *Honorii* in VI. Synodo, ex Concilio VII. Oecumenico, in quo Mono- D thelitæ damnantur, & cum iis *Honorius*: quod argumento eſt in Actis VI. Synodi damnatum tunc lectum fuiſſe *Honorium*; nec Orientales, aut Romani Pontificis Legatos vel levem de Actorum hujuſmodi interpolatione ſuſpicionem concepiſſe.

Honorii Papæ damnatio repetita in Septima Synodo Oecumenica.

Probatur Antecedens I. ex Epiſtolâ *Tharaſii* Patriarchæ Conſtantinopolitani ad alias Sedes Orientales. *Subjicio anathemati*, inquit, *Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes eorum Sectatores. Dogma quoque ipſorum ut Sodomiticam vitem, & Gomorriticam propaginem amaritudinis botrum habentem odivi.* E

II. Ex Epiſtola Synodica *Theodori*, quæ etiam habetur Actione III. *Poſtquam*, inquit, *Sancta Sexta Synodus, quemadmodum alius Sol emicuit 289. SS. Patrum Regiam Urbem ſortita pro requie, in quâ celebrata, eos qui duas proprias voluntates, & operationes, in diſpenſatione carnis Dei noſtri denegant, & unam voluntatem, & unam portentosè aſſerunt operationem Salvatoris noſtri deitatis pariter & humanitatis, anathematizavit, id eſt, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Petrum, Honorium.*

III. Ex Actione VII. *Deinde quoque & duas voluntates, & operationes, ſecundùm proprietatem na-* F *turarum prædicamus in Chriſto, quemadmodum, & Conſtantinopoli VI. Synodus exclamavit, abjiciens Sergium, Honorium, Pyrrhum, Macarium, & eos qui ſine voluntate ſunt pietatis.*

IV. In Epiſtola *ad Clericos univerſos* eidem Actioni inſerta, de Iconomachis ſic loquitur: *Ad nihilum redegit eos Dominus: & cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Neſtorio, Eutychete, ac Dioſcoro, Sergio, Honorio, atque cum omni peſſimâ eorum ſectâ connumeravit turbulentum factionis eorum Concilium.*

Probatur quintò Propoſitio ex VIII. Synodo, A Actione VII. in quâ legitur & approbatur Epiſtola *Adriani II.* Romani Pontificis, quâ *Photium* ſic perſtringit: *Intolerabilis eſt iſta præſumptio, Dilectiſſimi, & hanc aures præcordiorum, fateor, ſuſtinere non poſſunt. Quis veſtrûm unquam tale quid audivit? Romanum Pontificem de omnium Eccleſiarum Præſulibus judicaſſe legimus; de eo verò quemquam judicaſſe non legimus. Licèt enim Honorio ab Orientalibus Anathema poſt mortem ſit dictum: Sciendum tamen eſt quod fuerat ſuper hæreſi accuſatus, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus Majorum ſuorum motibus reſiſtendi, vel pravos ſenſus liberè reſpuendi:* B *quamvis nec ibi, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiam, de eo fas fuerit proferendi Sententiam, niſi ejuſdem primæ Sedis Pontificis conſensûs præceſſiſſet auctoritas.* Conſtat itaque ex *Hadriano II.* & Synodo Octavâ, *Honorium* in VI. Synodo fuiſſe damnatum.

Adrianus Secundus Honorium in ſexta Synodo damnatum agnoſcit.

Probatur ſextò ex Venerabili *Beda* lib. De ſex Mundi Ætatibus. *Macarius verò*, inquit, *cum ſuis ſequacibus, ſimul & Prædeceſſoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo, & Petro anathematizatus.*

Probatur ſeptimò ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, C Præfatione in ſua *Collectanea ad Joannem Diaconum*, ubi damnatum agnoſcit *Honorium* à VI. Synodo. *Licèt*, inquit, *huic Sancta Sexta Synodus quaſi hæretico anathema dixerit.* Idem ipſe, vel alius Auctor teſtatur in Vita Leonis II. Romani Pontificis. His adde Sanctum Nicephorum Patriarcham Conſtantinopolitanum in Synodica ad *Leonem III.* Pontificem Maximum.

Probatur octavò ex *Adone Vienneſi*, in *Chronico*. Denique idem confirmatur ex *Humberto* Sylvæ candidæ Epiſcopo, S. R. E. Cardinali, *Leonis IX.* ad Imperatorem Orientis Legato. Is in libro adversùs *Nicetam Pectoratum* de VI. Synodo ita D ſcribit: *Et Gregorius quidem correctus eſt: Macarius autem cum ſuis ſequacibus, ſimul & Prædeceſſoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro, anathematizati.* Sanè *Humbertus* Conſtantinopolim miſſus cum Apoſtolicæ Sedis Legatione, illam opinionem tueri debuit, quæ Romanæ Eccleſiæ magis favebat, ſi poſſet illa citra veritatis diſpendium propugnari. Cùm itaque aſſeruerit *Honorium* in VI. Synodo fuiſſe damnatum, perſuaſum ipſi fuit contrariam ſententiam citra veritatis diſpendium propugnari non poſſe. His adde *Cedrenum* ex Græcis, *Marianum Scotum* ex Latinis, &c. E & Remenſem Archiepiſcopum *Hincmarum*, lib. *De non trina Deitate* ſcribentem pag. 446. *Nec ſacra Concilia pepercerunt Epiſcopis nominatiſſimarum Sedium, videlicet Alexandrinæ, Antiochenæ, Hieroſolymitanæ, Conſtantinopolitanæ, Nicomediæ. Inſuper & Honorium magnæ Romæ Papam, quia contra fidem ſenſiſſe, & pravè ſentientibus conſenſiſſe detectus, & evidentiſſimè comprobatus eſt, ſicut in Sexta Synodo invenitur, etiam poſt mortem anathematizaverunt, in hoc ſæculo manifeſtatâ culpâ, juſto Dei concordante judicio, quod jam egerat in occulto. Nam ſi idem Honorius hoc in præſenti ſæculo non meruiſſet,* F *& cum ipſo merito de hoc ſæculo non exiſſet, ſibi potiùs quàm illi nocerent, maledictum jaculantes, non judicio juſtitiæ, ſed livore vel temeritate.*

Objicies 1. cum *Baronio* Cardinali: Sextæ Synodi Patres in Epiſtola ad *Agathonem* profitentur, ſe damnaſſe Monothelitas juxta tenorem Sententiæ ab ipſo in eoſdem latæ: *Ex Sententiâ*, inquiunt, *per ſacras veſtras Literas de iis priùs latâ.* Atqui *Agatho* Pontifex non proſcripſit *Honorium* cum cæteris, *Sergio* nimirum, *Cyro*, *Pyrrho*, *Petro*, *Paulo*. Non eſt itaque damnatus *Honorius* in VI. Synodo.

Baronii Cardinalis objectionibus reſpondetur.

Reſpondeo, *Agathonem* præcipuos duntaxat Mo-

nothelîſmi Auctores, ac Sectæ velut Anteſignanos nominatim damnaſſe, non autem Sectatores omnes ac Fautores. *Nunc neceſſe eſt*, inquit, *ut novi dogmatis intentio, quoſnam ſecuta ſit, & quorum Doctorum auctoritate fulciatur, annotemus.* Tum omnes perſtringit à *Cyro* uſque ad *Petrum* Hæreſeos Auctores & Doctores impietatis. Quos inter non mirum quòd prætermiſerit *Honorium*, & illum nihilominùs damnaverit Sexta Synodus. Ipſum namque non damnavit *Agatho* nominatim, quia Author aut Sectator hæreſeos non fuit. Ipſum verò damnavit Sexta Synodus, ut hæreſeos fautorem, utque Hæreticorum communione maculatum. Etſi igitur *Agatho* paucos illos Hæreſiarchas notaverit, non tamen in eos ſolos ferendam à Synodo definivit Sententiam: quin potiùs in omnes univerſim cùm Auctores, tum Sectatores, ac Fautores hæreſeos pœnam ſignificavit extendendam. *Reſtat*, inquit, *ut à Deo coronata veſtra Clementia piis favoribus, victoria coronam redimita veritas fulgeat, & novitatis error cum ſuis Inventoribus, & iis qui eorum doctrinam ſequuti ſunt, propriæ præſumptionis pœnam exolvat.* Sicut igitur malè quis colligeret, *Macarium*, *Stephanum*, *Polychronium* à Sexta Synodo non fuiſſe damnatos, quia illos nominatim non damnavit *Agatho*, cujus Sententiam Synodus ſecuta eſt; ita malè colligit *Baronius*, *Honorium* à Sexta Synodo non fuiſſe damnatum, quia eum nominatim non proſcripſit *Agatho*.

Contra: Synodus Romana in Epiſtola Synodica ad *Conſtantinum* Imperatorem, eos tantùm ſe damnare ſignificat, qui in errore perſeverarunt ac pertinaces fuerunt. Recenſitis enim erroribus Monothelitarum, ait: *Quorum Auctores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Conſtantinopolitani, vel quivis eis conſentanei uſque in finem demonſtrati ſunt.* Atqui probari non poteſt Honorium *uſque in finem* perſeveraſſe in opinione ſemel conceptâ, vel faviſſe Monothelitis. Igitur damnatus non fuit à VI. Synodo.

Reſpondeo, Satis id compertum fuiſſe Sextæ Synodi Patribus, ex ipſius *Honorii* Epiſtolis, quas expenderunt, & quas nuſquam retractavit: nullumque prolatum fuiſſe Monumentum, quod *Honorium* excuſaret, eùmque Monothelitis imprudenti & damnanda Oeconomia non faviſſe probaret, & cum ipſis non communicaſſe; ac eorum loquendi modum uſurpaſſe.

Objicies ſecundò, cum *Baronio*, ſilentium Legatorum *Agathonis* in Sexta Synodo evincere de Honorii damnatione nullatenus actum eſſe. Incredibile namque eſt quòd ne verbum quidem in ejus defenſionem protuliſſent. Si enim cùm in eodem Concilio prolati ſunt duo Libelli *Vigilii* Papæ ad *Juſtinianum* Imperatorem, in quibus manifeſtus error continebatur, protinus reclamarunt Sedis Apoſtolicæ Legati, eóſque Libellos fallaces ac ſuppoſititios comprobarunt, ut Actione XVI. videre eſt: Quidni & adversùs *Honorii* damnationem reclamaſſent?

Reſpondeo, Legatos Apoſtolicos in VI. Synodo nihil in defenſionem *Honorii* protuliſſe, quia ipſum à favore Monothelitis impenſo, à communione cum ipſis initâ, ab ignavâ connivenriâ & Oeconomia damnandâ, ab approbatione ſententiæ *Sergii* unam vel duas operationes dicere in Chriſto Domino prohibentis, purgare non poterant. Præterea, è bono Eccleſiæ erat ut *Honorium* damnari ſinerent Legati Sedis Apoſtolicæ, non immeritum, ne Orientalium forſan Patriarcharum damnationem prohiberent Epiſcopi, quibus illorum cara erat memoria, reverendaque nomina, ſi *Honorium* cum ipſis eodem penè modo locutum, illíſque impenſiùs faventem, & cum illis in unius vel duarum operationum ſupprimendis nominibus conſpirantem

A defendiſſent, damnaríſque noluiſſent Sedis Apoſtolicæ & Occidentalis Concilii Legati. Adde, Legatos illos nec doctrinæ laude, nec rerum agendarum peritiâ, inſignes fuiſſe, ſed homines idiotas & indiſertos, ut *Agatho*, & Romana Synodus, in Epiſtolis Synodicis ad *Conſtantinum* Imperatorem teſtatur. Unde non mirum, ſi nequidem ea quæ à *S. Maximo*, & quæ à *Joanne IV. Honorii*, poſt *Severinum*, Succeſſore in ejus excuſationem dicta ſunt, protulerint.

Contra. *Agatho* Pontifex auctoritatem Legatorum ſuorum reſtrinxerat, ut conſtat ex ejus Syno-
B dica, quâ dat eis, *Tantummodo licentiam, ſive auctoritatem ſimpliciter ſatisfaciendi, in quantum eis duntaxat injunctum eſt, ut nihil præſumant, augere, minuere, vel mutare, ſed Traditionem hujus Apoſtolicæ Sedis, ut à Prædeceſſoribus Apoſtolicis Pontificibus inſtituta, ſimpliciter enarrare.* Non poterant itaque aſſentiri damnationi *Honorii*, qui non fuerat ab *Agathone*, & à Romana Synodo damnatus. Reclamaſſent itaque, ſi in VI. Synodo de illius damnatione actum eſſet.

Reſpondeo, *Agathonem* prohibuiſſe Legatis ne aliquid minuerent, augerent, mutarent, aut quovis
C modo innovari ſinerent circa dogmata, non circa perſonas. Unde *Macarii*, *Stephani*, *Polychronii*, damnationem cum cæteris Sextæ Synodi Patribus decreverunt, qui damnati antea non fuerant. Et tamen illos anathemate confodiendo, ſibi præſcriptos ab *Agathone* limites exceſſiſſe non dicuntur ab Eminentiſſimo *Baronio*. Cur ergo eoſdem tranſgreſſi dicantur, ſi *Honorium* ab *Agathone* & Synodo Romana minimè prædamnatum anathemate ferri permiſerunt? Adde, facultatem damnandi cùm cæteris *Honorii* forſan Legatis, non quidem palam in Epiſtola Synodica, ſed privatis in mandatis datam, ut
D in negotiis odioſis fieri ſolet. Quod ſpectaſſe videtur *Hadrianus II.* in Epiſtola quæ lecta eſt Actione VII. Synodi VIII. Cùm enim dixiſſet, *Honorio* poſt mortem anathema dictum ab Orientalibus, ſubdit: *Quamvis nec ibi, nec Patriarcharum, nec cæterorum Antiſtitum cuipiam, de eo quamlibet fas fuerit proferendi Sententiam, niſi ejuſdem Primæ Sedis Pontificis præceſſiſſet auctoritas.*

Objicies tertiò cum *Baronio*. Cùm in Concilio Lateranenſi anathema nominatim dictum ſit Monothelitis, omniaque Scripta ipſorum errori faventia damnata ſint, nulla nota *Honorii* nomini, aut Epiſtolis, inuſta eſt. Quas tamen credibile non eſt omiſſurum
E fuiſſe *Martinum I.* Sanctiſſimum Pontificem, & Patres cum eo congregatos, ſi revera Monothelita fuiſſet, vel Monothelitarum fautor *Honorius*. Quâ enim, amabo, fronte anathema dixiſſent Patriarchis Orientalibus, *Cyro*, *Sergio*, *Pyrrho*, & *Paulo*, ſuppreſſo nomine *Honorii*, cujus eadem cauſſa eſſet? Quomodo ipſorum literas damnaſſent, ſicut *Ecthesim Heraclii*, & *Typum Conſtantis*, intactis Epiſtolis *Honorii*?

Confirmatur ex Epiſtola *Martini I.* ad Eccleſias Antiochenam & Hieroſolymitanam, in quâ recenſitis Monotheliſmi Auctoribus, vel Promotoribus, quos inter numerat tres Patriarchas Conſtantinopo-
F litanos, ipſis opponit Romanos Pontifices, *Qui non permiſerunt eos fidei ſurripere theſaurum.* Porro ſi *Honorius* Monothelita fuiſſet, vel Monothelitis faviſſet, *Martino I.* inſultaſſent Orientales Romanæ Sedis æmuli, ipſúmque mendacii arguiſſent, objiciendo *Honorium* revera theſaurum fidei ſurripuiſſe. *Scire enim vos volo, fratres*, inquit, *de rebus præſentibus, id eſt, de furibus, qui temporibus noſtris inſurrexerunt contra Orthodoxam Fidem, nempe Theodoro, qui fuit Epiſcopus Pharan, & Cyro, qui Alexandriæ, & Sergio qui Conſtantinopolis, & ejus Succeſſoribus Pyrrho & Paulo: quòd hi per propriam hæreſim valde*

moliti ſunt perfodere, & theſauros, ſive dogmata Eccleſiæ Catholicæ expilare. Nos verò, id eſt, hujus Apoſtolicæ Sedis Pontifices, ad cuſtodiam domûs pervigiles, juxta præceptum Domini, non permiſimus eos hanc effodere, vel ſurripere fidei theſaurum.

Reſpondeo, *Martini I.* & Patrum Lateranenſium ſilentium tacitam potiùs fuiſſe *Honorii* damnationem, quàm defenſionem. Enimverò ſtatim ac *Cyrus* viſus eſt ſuſpicionem ingeſſiſſe vel leviſſimam receptæ à *Severino* Ectheſeos, eò quòd ſcripſiſſet: *Quam debet profiteri communis frater noſter Severinus Sanctiſſimus, qui creatur Romæ.* Statim, inquam, atque hæc facta eſt ſuſpicio, inſurrexit *Martinus I.* & ſua ſpe deluſum oſtendit hæreticum hominem, cùm Apoſtolica Sedes impiam Ecteſim reprobaverit. At verò cùm recitata eſt in eodem Concilio Lateranenſi, Secretario IV. *Pauli* Conſtantinopolitani Synodica, quâ laudat *Honorium* ut *Sergio* concordantem & conſonantem, ne verbum quidem protulit *Martinus*, aut quivis alius Epiſcoporum, in defenſionem *Honorii.* Quod argumento eſt, nihil ipſis occurriſſe quo labem conſenſionis cum *Sergio*, ſaltem in ſuppreſſione vocabulorum unius, vel duarum operationum, & ſimilis penè in omnibus cum ipſo loquendi modi, ab *Honorio* depellerent.

Ad Confirmationem reſpondeo, illa verba: *Nos verò, id eſt, hujus Apoſtolicæ Sedis Pontifices non permiſimus eos fidei ſurripere theſaurum*, non referri ad *Honorium*, aut ad alios *Martini I.* Deceſſores; Sed ad *Martinum* ipſum, & Epiſcopos Romano Patriarchatui ſubditos, qui Monotheliſmum Synodaliter damnarunt, ut ex verborum ſequentium tenore conſtat. *Nos verò, id eſt, hujus Apoſtolicæ Sedis Pontifices, ad cuſtodiam domûs pervigiles juxta præceptum Domini, non permiſimus eos hanc effodere, vel ſurripere fidei theſaurum: ſed ipſos catenis impiæ eorum & adulterinæ doctrinæ conſtringentes, accuratâ demonſtratione, & examinatione eorum quæ ab ipſis contra Fidei Chriſtianæ integritatem ſcripta ſunt, tum ipſos, tum ea quæ impiè docuerunt, igne Canonicæ Sententiæ, veluti mala zizania exurentes, Synodaliter condemnavimus, ubique omnibus eorum hæreſim publicantes.*

Objicies quartò cum *Baronio.* Acta illius Synodi interpolata ſunt, in quibus reticetur alicujus Hæretici nomen in illâ nominatim damnati. In Actis porrò VI. Synodi reticetur alicujus Hæretici nomen in ea nominatim damnati, *Theodori* ſcilicet Patriarchæ Conſtantinopolitani. Acta igitur VI. Synodi ſunt interpolata: ex iiſque deletum eſt *Theodori* nomen in damnatione Monothelitarum, ejus verò loco intruſum nomen *Honorii.*

Probatur minor. Omnes Patriarchæ Conſtantinopolitani Monothelitæ nominatim damnati ſunt à VI. Synodo; Orthodoxi verò Patriarchæ cum laude nominati, & in ſacris Diptychis conſcripti. Cùm itaque *Theodorus* Monothelita fuerit; eum à VI. Synodo nominatim fuiſſe damnatum cenſendum eſt. Quòd autem fuerit Monothelita, probatur teſtimonio *Anaſtaſii Bibliothecarii* libro De Vitis Romanorum Pontificum, in Vita *Agathonis*, ubi aſſerit, prolatum fuiſſe in VI. Synodo ab Imperatore *Tomum ad relegendum, in quo vanum hæreticum dogma Macarii erat conſcriptum, ejus manu ſubſcriptum, apertiſſimè unam voluntatem in Domino affirmantis, ſub ipſius ſcriptione, & Theodori, utique juxta eum tenorem ibi ſubſcriptio erat.*

Reſpondeo, In VI. Synodo nominatos quidem fuiſſe Patriarchas, qui obiiſſent, vel Catholici, vel Hæretici; ut Sancta Synodus aliorum memoriam conſecrans, alios verò anathemati devovens, hæreſim penitus profligaret, fidémque ſtabiliret Orthodoxam. At nominati non ſunt, qui adhuc ſuperſtites erant, niſi qui poſt explicatam ſuam, probatámque ex Synodis & Patribus veram fidem manſerunt in errore pertinaces, omninóque hæretici. Cujus obſtinationis Probationem in *Theodoro* nullam profert *Baronius.* Sanè abſentem fuiſſe à Synodo conſtat, qui antea Patriarchatu abdicatus eſſet, vel ceſſiſſet, (quam ob cauſam, incertum eſt) *Georgio* in ejus locum ſuffecto. Citatum fuiſſe à Patribus, ne levis quidem indicat conjectura. Nullum in Synodo prolatum Inſtrumentum eſt quo probaretur hæreticus: nam Confeſſio *Macarii* à ſolo ſubſcripta *Macario* relecta eſt: non item à *Theodoro.* Et verò, licet ſubſcripſiſſet Hæreticæ hujuſmodi Confeſſioni, ut refert *Anaſtaſius*, (quod tamen dubium eſt, cùm in Acta Synodi relatum non ſit, nec ab aliis Auctoribus narretur) non rectè inde colligeretur, ipſi nominatim dicendum fuiſſe anathema in VI. Synodo. Quid enim ſi pertinax in errore non fuit? Quid ſi *Macarius* memoratam ſubſcriptionem dolo ab ipſo extorſit? Sanè Orthodoxum fuiſſe *Theodorum*, aut ſaltem in errore, cui ſubſcripſiſſet incautus, minimè pertinacem, & Synodi Oecumenicæ expectaſſe judicium, eique obſecutum fuiſſe, probat illius in Sedem Conſtantinopolitanam reſtitutio, à Conſtantino Pogonato Imperatore Religioſiſſimo & Monothelitis infenſiſſimo facta, abſque novo Fidei Libello.

Denique pugnantia ſcribit *Baronius*, cùm interpolata fuiſſe Acta aſſerit à *Theodoro*, paucis poſt Synodum menſibus, cùm in Sedem Conſtantinopolitanam, defuncto *Georgio*, reſtitutus eſſet. Atqui paucis menſibus poſt celebratam Synodum, *Theodorus* necdum Patriarcha erat, necdum ſummâ rerum potiebatur; necdum quippe obierat *Georgius*, qui tribus annis à Synodo ſuperſtes vixit, ut *Theophanes* in Chronico disertè teſtatur. Figmentum igitur eſt quòd Acta VI. Synodi *Theodorus* interpolaverit: Sed neque *Georgio* commentitia illa depravatio jure tribui poteſt, Patriarchæ in primis Orthodoxo, ex quo Monotheliſmum in VI. Synodo ſolenniter ejuravit. Nec veriſimile eſt, *Georgium Theodoro* magis quàm ſibi ipſi faviſſe, ejúſque nomen expunxiſſe ex Actis, in quibus *Georgius* ipſe non obſcurè notabatur.

Propositio Secunda.

Honorius in VI. Synodo juſtè damnatus eſt, ut naſcentis Monotheliſmi, Monothelitarumque fautor.

Probatur. Qui duarum operationum ſacras voces ſileri juſſit, qui morem hâc in re geſſit Hæreticis, quique communem cum ipſis habuit loquendi modum in controverſia de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus, juſtè damnatus eſt ut naſcentis Monotheliſmi Monothelitarúmque fautor. Atqui *Honorius* duarum operationum voces ſileri juſſit naſcente hæreſi, morem in hoc geſſit Hæreticis, & communem cum ipſis habuit loquendi modum in controverſia de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus. Itaque juſtè damnatus eſt in VI. Synodo, ut Monotheliſmi fautor.

Honorius duarum operationum voces ſileri juſſit.

Probatur Minor quoad primam & ſecundam partem, ex Epiſtola ipſius *Honorii* ad *Sergium*, relectâ Actione XII. Synodi VI. in quâ primò laudat *Sergium novitatem vocabuli auferentem, quod poſſit ſcandalum ſimplicibus generare.* Secundò, confitetur *Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Mediatorem Dei & hominum operatum divina mediâ humanitate Verbo Deo naturaliter unitâ. Eumdemque operatum humana, ineffabiliter, atque ſingulariter aſſumptâ carne.* Tertiò fatetur, *Unam voluntatem Domini noſtri Jeſu Chriſti, quia profectò à Divinitate aſſumpta eſt noſtra natura, non culpa: illa quæ ante peccatum creata eſt, non quæ poſt prævaricationem vitiata.* Quartò ait, *Neque Evangelicas, neque Apoſtolicas Literas, neque*

Synodales

Synodales apices, unam vel duas energias explanaſſe, licet Doctorum nonnulli *Balbutiendo, ad informandas parvulorum mentes his vocibus uſi ſint, quæ ad Eccleſiaſtica Dogmata trahi non debent, quæ unuſquiſque in ſenſu ſuo abundans, videtur ſecundum propriam ſententiam explicare: Nam quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus Filius ac Verbum Dei, per quem facta ſunt omnia, ipſe ſit unus operans divina & humana, plenè ſacra Litera demonſtrant. Utrum autem propter opera divinitatis & humanitatis, una an gemina operationes debeant dici, vel intelligi, ad nos iſta pertinere non debent, relinquentes ea Grammaticis, qui ſolent parvulis exquiſita derivando nomina venditare.* Quintò denique ait; *Novas voces refutandas, quæ quidem noſcuntur Sanctis Dei Eccleſiis ſcandala generare, ne parvuli, aut duarum operationum vocabulo offenſi, Sectatores Neſtorianorum, nos veſana ſapere arbitrentur: aut certè, ſi rurſus unam operationem Domini noſtri Jeſu Chriſti fatendam eſſe cenſuerimus, ſtultam Eutychianiſtarum attonitis auribus dementiam fateri putemur.*

Et in Secunda Epiſtola, quæ relecta eſt Actione XIII. ait: *Unius autem operationis, vel duarum eſſe, vel fuiſſe Mediatorem Dei & hominum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſentire & promere, ſatis ineptum eſt..... Auferentes ergo, ſicut diximus, ſcandalum novellæ adinventionis, non nos oportet unam vel duas operationes definientes prædicare, ſed pro unâ quam quidam dicunt, operatione, oportet nos unum operatorem Chriſtum Dominum in utriſque naturis veridicè confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipſas potiùs duas naturas, id eſt, divinitatis & carnis aſſumpta, in unâ perſonâ Unigeniti Dei Patris, inconfuſè, indiviſè, atque inconvertibiliter nobiſcum prædicare propria operantes.*

Ait denique ſe ſcripſiſſe ad Sophronium & Cyrum, *Ne novæ vocis, id eſt, unius vel geminæ operationis vocabulo inſiſtere, vel immorari videantur: Sed abraſâ hujuſmodi novæ vocis appellatione, unum Chriſtum Dominum nobiſcum in utriſque naturis divina vel humana prædicent operantem.*

Ex quibus omnibus colligitur, *Honorium* ſileri juſſiſſe ſacras duarum Operationum voces; atque in hoc morem geſſiſſe Hæreticis, qui *Nullum ſermonem de cætero de unâ vel duabus operationibus moveri* cupiebant (ut ſcribit *Sergius* ad *Honorium.*) Porrò qui voces illas uſurpari vetat, quibus profligatur hæreſis, & Orthodoxa Fides confirmatur, dubio procul Hæreticis favet. Enimverò habitus eſſet Arianorum fautor, qui vocem *ὁμοούσιον* de Filio Dei dici prohibuiſſet. Habitus eſſet Neſtorianorum fautor, qui vocem, *Deipara*, de B. Virgine dici vetuiſſet. Habitus fuiſſet Eutychianorum fautor, qui Chriſtum dici noluiſſet *Ex duabus, & in duabus* naturis ſubſiſtentem. Cùm igitur *Honorius* obrui juſſerit ſilentio piam duarum operationum vocem, meritò dicendus eſt fautor Monothelitarum.

Confirmatur. Synodus Lateranenſis ſub *Martino I.* jure damnavit *Ecteſim Heraclii*, & *Typum Conſtantis*, quia hæc Edicta unam vel duas operationes ſilentio damnabant, quamvis aſſererent, ſicut aſſeruit in ſuis Epiſtolis Honorius, *Unum eumdèmque Filium Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, operantem divina & humana, & omnem Deo congruentem & homini operationem.* Eàque ſolùm ratio fuit proſcribendi *Typi*, quòd piam vocem, & hæreticam, eidem ſorti addiceret, *Damnans Juſtum cum impio* (ut Secretario IV. Concilii Lateranenſis videre eſt) Atqui nihil minùs egit *Honorius* ſuis Epiſtolis ad *Sergium.* Monothelitiſmi igitur fautor pariter fuit.

Confirmatur ſecundò. *Honorius*, cùm accepiſſet ex Epiſtolis *Sergii*, *Cyrum* Alexandrinum Patriarcham unionem Theodoſianorum procuraſſe, promulgato Capitulo VII. de unâ Chriſti operatione, operam non dedit ut Capitulum illud abrogaretur, ſolúmque inhibuit, ne una deinceps diceretur operatio. Naſcenti igitur hæreſi favit.

Nec patrocinatur *Honorii* Oeconomiæ ſtudium ſpéſque pacis: nam & pacis conſiliò Typum *Conſtans* Imperator edidit, qui nihilominus à *Martino I.* Sanctiſſimo Pontifice, & Synodo Lateranenſi damnatus eſt. Quâ de re *Troilus Patritius*, & *Sergius Eucratas* Monothelitæ, in Collatione *S. Maximi* cum Principibus in Secretario dixerunt: *Ne contriſtes Imperatorem, qui propter pacem tantummodò fecit Typum, non in ademptionem cujuſquam eorum quæ in Chriſto intelliguntur, ſed ad pacem, ſilentium vocum, quæ faciebant diſſenſionem, diſpenſans.* At *Troilo* idem inculcanti reſpondit *S. Maximus* in Collatione cum Theodoſio: *Silentium verborum, interemptio eſt verborum. Per Prophetam enim dicit Spiritus Sanctus: Non ſunt loquelæ, neque ſermones quorum non audiantur voces eorum.*

Honorii Oeconomiam nihil eſt quod excuſare poſſit.

Et rurſus. *Qui pariter cum ſceleſtis & immundis Hæreticis Sanctos ejecit, Deum liquidò cum diabolo pariter condemnavit. Itaque ſi examinantes novitates, quæ temporibus noſtris effectæ ſunt, eas ad hoc deveniſſe invenerimus ſummum malum, videte ne fortè pacem prætendentes, apoſtaſiâ reperiamur languere.*

Hinc denique Synodus Lateranenſis ſub *Martino I.* Secretario IV. *Typum* expendens, ait: *Relectus Typus bonum quidem intentum habere dignoſcitur, diſſonantem autem virtutem intentui continet. Bonum eſt namque procul dubio, & omnibus timentibus Deum deſiderabile, cohibere diſſenſiones & altercationes pro cauſa fidei: ſed non eſt utile & bonum cum malo deſtruere bonum, id eſt, cum Hæreticis Orthodoxorum Patrum verba & dogmata.* Idem adversùs œconomiæ *Honorii* defenſores meritò dici poteſt.

Nec favet etiam Honorii œconomiæ, *S. Baſilii Magni* diſpenſatio, qui Macedonianis indulſit ut ſilentium de Spiritûs Sancti divinitate ſervaretur, quò eos ad rectè fidei profeſſionem revocaret. Longè enim diſſimilis *S. Baſilii*, & *Honorii* œconomia. Siquidem S. Baſilius, *Licet vocem Deitatis diſpenſaret ad tempus, adhuc tamen aliis vocibus è Scripturâ petitis, teſtimoniiſque minimè dubiis, eamdem vim habentibus, neceſſariiſque argumentis Adverſarios ita comprimebat, ut nullo modo repugnare, atque in contrarium niti poſſent:* ut teſtatur S. Gregorius Nazianzenus. *Honorius* verò geminæ operationis & voluntatis vocem ita ſileri juſſit, ut æquivalentia vocabula in ejus locum non ſubſtitueret, nec Monothelitas impugnaret atque comprimeret, ut *S. Baſilius* Macedonianos: imò eodem modo ac illi, in hac controverſiâ loqueretur, ſeque *Sergio* Sectæ Principi aſſentiri palàm profiteretur. Unde potiùs Arianorum œconomiæ, qui ſacram vocem *ὁμοούσιος* ſileri volebant, quàm diſpenſationi *Sancti Baſilii*, ſimilem eſſe. *Honorii* œconomiam ex *S. Maximo* Martyre *in Collatione cum Principibus, in Secretario*, colligitur, ubi aiebat: *Ariani aliquando prætenderunt in ſcriptis ſub Magno Conſtantino dicentes: Auferamus dictum unius ſubſtantiæ, & alterius ſubſtantiæ, & uniantur Eccleſiæ. Non id admiſerunt Deiferi Patres noſtri: ſed elegerunt potiùs perſecutionem pati & mori, quàm tacere vocem comprobantem unam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſuperſubſtantialem Deitatem.* Addit *S. Maximus*, ſi nefaria hæc ſilendi œconomia in controverſiâ de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus admittatur, hinc ſequi quòd œconomiâ cum Judæis uti poſſimus, illiſque uniri, Baptiſmo & Circumciſione pariter abrogatis: *Siquidem*, inquit, *erat nefandi Judæi dicens: Diſpenſemus in alterutros pacem, & uniamur: & amputemus*

nos

nos quidem Circumciſionem, vos verò Baptiſmum; & non jam invicem impugnemur.

Nec etiam *Honorii* œconomiæ favet exemplum *Vigilii*, qui œconomia uſus eſt in controverſia de tribus Capitulis, & utrique parti ſilentium indixit uſque ad Synodi celebrationem: quia alia ratio eſt Controverſiarum quæ circa facta verſantur, & earum quæ aliquod Fidei Catholicæ caput ſpectant. In his prudenter imperari ſilentium poteſt ſtudio Eccleſiaſticæ pacis; in illis non poteſt.

Honorii communis loquendi modus cum Hæreticis.

Jam verò quòd *Honorius* communem habuerit cum Hæreticis loquendi modum in controverſia de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus, facilè probatur. *Honorius* unam voluntatem aſſerit in Chriſto, ne duas admittere videatur contrarias: Sileri jubet vocem unius operationis propter Neſtorianos, duarum verò propter Eutychianos. Fatetur Chriſtum operatum divina mediâ humanitate, & humana, aſſumptâ carne. Confitetur duas naturas operatrices cum alterius communione; Divinam, quæ Dei ſunt, operantem; humanam, quæ carnis ſunt, exequentem. Atqui non alio modo locuti ſunt *Sergius* in Epiſtola ad Honorium, *Conſtans*, in *Typo*, *Macarius* in Confeſſione fidei relectâ in VI. Synodo, Actione VIII. *Honorius* igitur modum habuit loquendi cum Monothelitis communem.

Probatur minor ipſis *Sergii* verbis in Epiſtola ad *Honorium* quæ relecta eſt Actione XII. Synodi VI. Ait enim ſe ſcripſiſſe ad *Cyrum* Alexandrinum Patriarcham; *Ut poſtquam unitatem cum his qui pridem ſeparabantur, compoſuit, de cætero nullum permitteret unam aut duas proferre operationes in Chriſto Deo noſtro: magis autem (ſicut ſancta & univerſalia tradiderunt Concilia) unum eumdémque Filium unigenitum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, verum Deum, operatum confiteri tam divina, quamque humana, & omnem Deo decibilem, & homine dignam operationem ex uno eodemque Incarnato Deo Verbo indiviſè procedere, & ad unum eumdémque redigi: eò quòd unius quidem operationis vox, quamquam à quibuſdam Sanctis dicta eſt Patribus, tamen peregrina videatur, & perturbare aures quorumdam ſuſpicantium hanc proferri ad peremptionem inconfuſè atque ſecundum ſubſiſtentiam unitarum in Chriſto Deo noſtro duarum naturarum, quod non eſt unquam, nec fiat. Similiter autem & duarum operationum dictio multos ſcandalizet, utpote à nullo Sanctorum Eccleſiæ Inſtitutorum edita. Inſuper & conſequens ſit prædicare duas voluntates contrarietatem circa invicem habentes; tamquam Deo quidem Verbo ſalutarem volente adimpleri paſſionem, humanitate verò ejus obſiſtente ejus voluntati, & proinde duo volentes contraria introducantur, quod impium eſt.* Hæc *Sergius*: cum quo verbis, ſententiis, ratiociniis *Honorius* convenit, ut ex collatione Epiſtolæ utriuſque perſpicuum eſt. Modum igitur loquendi communem habuit cum *Sergio*.

Nec *Honorium* abſolvunt illa verba ex Epiſtola 2. *Quantùm ad Dogma Eccleſiaſticum attinet, utraſque naturas in uno Chriſto unitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes atque operatrices confiteri debemus, & divinam quidem, quæ Dei ſunt, operantem; & humanam, quæ carnis ſunt, exequentem.* Qui loquendi modus ex S. Leone deſumptus eſt, dicente: *Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit: Verbo quidem, operante quod Verbi eſt, carne autem exequente quod carnis eſt.* Hæc (inquam) *Honorium* non abſolvunt, quia Monothelitæ ſub iiſdem verbis hæreſim ſuam occultabant, & utramque naturam operari ſibi propria non ægrè fatebantur, ſed carnem à Verbo aſſumptam ita exequi intelligebant quæ carnis ſunt, ſive propria operari, ut id non præſtaret niſi ut mota à Verbo, ubiquè ejus & nomine, ut ipſius inſtrumentum. Unde carnis operationem paſſionis potiùs quàm actionis rationem habere aſſerebant, quæ proinde cum operatione Verbi ut operatio altera connumerari non poſſit. *Honorius* itaque verbis laudatis fidem de duabus Chriſti operationibus & voluntatibus dilucidè profeſſus non eſt ac explicuit, nec Hæreticum ſenſum excluſit.

Id ut fiat evidentius, profero verba *Sergii*, & *Macarii*, eodem modo loquentium quo *Honorius* in Epiſtola 2. locutus eſt. *Oportet*, inquit Sergius, *permanere in tritâ Patrum doctrinâ, quam omnes conſonanter confitentur de hujuſmodi quæſtione, & confiteri unigenitum Filium Dei, qui veraciter Deus ſimul & homo eſt, eumdem operari divina & humana & ex eo uno eodémque incarnato Deo Verbo, inſeparabiliter, atque indiviſè, omnem divinam atque humanam operationem procedere. Hæc namque nos Leo Dei portitor inſtruit, manifeſtè perhibens: Agit enim utraque forma cum alterius communione quod proprium habet.* Clariúſne, amabo, locutus eſt *Honorius*? Itaque ſi his non obſtantibus, juſtè *Sergius* damnatus eſt ut Monothelitarum Princeps, *Honorius* etiam juſtè damnatus eſt ſaltem ut Monothelitarum fautor: quippe qui in Epiſtola 1. ad *Sergium*, ei ſe in omnibus adhærere, & ejus ſententiam ſequi ſe profiteatur. *Hæc*, inquit, *nobiſcum Fraternitas veſtra prædicet, ſicut & nos ea vobiſcum unanimiter prædicamus, hortantes vos ut unius, vel geminæ, novæ vocis inductum operationis vocabulum aufugientes, unum nobiſcum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei vivi, Deum veriſſimum, in duabus naturis operatum divinitùs atque humanitùs, fide orthodoxâ atque unitate Catholicâ prædicetis.*

Quòd verò *Macarius* eodem etiam modo ſententiam ſuam expoſuerit, quô *Honorius*, conſtat ex ejus libro ad *Lucam* Presbyterum, cujus Fragmentum in VI. Synodo, Actione XI. deſcriptum eſt. *Quapropter*, inquit, *& ad ſingula quæ fiebant, uti cooperariam quamdam ac adjutricem, præſertim autem ad hoc ſanctam carnem ſuam aſſumere nitebatur, ut oſtenderet vivificare valentem, ac velut jam unum cum eô factam, non utique ſecundum naturam, ſed ſecundùm diſpenſationis unionem, & virtutem inſolubilis vitæ, quâ ineffabilis Humanatio nobis effulſit. Etenim quando Archiſynagogi filiam ſuſcitabat dicens: Puella, ſurge: tenuit manum ejus, vivificans quidem ut Deus omnium opifice præcepto; vivificans autem iterum & per tactum ſanctæ carnis ſuæ, unam atque cognatam per utraque operationem oſtendens. Cernis quomodo dicens,* Operari utramque formam propter adjunctam communionem cum alterâ, *unam earum operationem pronuntiavit. Neque enim ex illo verbi gratiâ vivificans ut Deus; vivificans autem & per tactum, jam ſecundùm novos iſtos Dogmatiſtas, duas vivificationes, & duas operationes intelligere nos docuit.* Macarius fatetur, ſicut *Honorius*, carnem operari quæ ſunt propria, puta, tactum manûs puellæ defunctæ, quô omnium opifici præcepto cooperata eſt: & nihilominus unam Deitatis & carnis operationem aſſerit, duas omnino negat, eóque detorquet ſententiam illam celebrem S. Leonis: *Agit utraque forma, cum alterius communione, quod proprium eſt.* Summa itaque fuit in modo loquendi *Honorii* cum *Macario* conſenſio.

Idem confirmatur ex Confeſſione Fidei a *Macario* editâ, & relectâ Actione VIII. *Quoniam vero*, inquit, *alteram perſonam, poſt etiam Humanationem, Unus ille Sanctæ Trinitatis non aſſumpſit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus eum aſſumpſiſſe, quia abſque carnalibus voluntatibus & cogitationibus humanis, in imagine novitatis confitemur unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum: Ipſe enim unam habens voluntatem ad ſuſceptionem harum omnium paſſionum, unam eandemque habuit virtutem ad tolerantiam harum*

harum omnium ſecundum Sanctum ac acceptabilem Auguſtinum. De hoc enim & Confeſſionem fidei jam pridem expoſuimus, & conſentimus tam Sanctis quinque Synodis, quamque Honorio a Deo erudito, Sergio, & Paulo, &c. Confitentes unam voluntatem ſubſiſtentialem in uno Domino noſtro Jeſu Chriſto, & Deivirilem ejus operationem. Principium ex quo *Macarius* unam eſſe colligit in Chriſto voluntatem hypoſtaticam, eſt, quòd naturam expertem peccatò aſſumpſerit in imagine novitatis; qualis ſcilicet fuit Adami natura ante lapſum. At *Honorius* ex eodem principio unam voluntatem in Chriſto aſſerit, quamvis ipſam hypoſtaticam non vocet, ut Macarius. Ait enim: *Unde & unam voluntatem fatemur Domini noſtri Jeſu Chriſti, quia profectò à Divinitate aſſumpta eſt noſtra natura, non culpa; illa profectò quæ ante peccatum creata eſt, non quæ poſt prævaricationem vitiata.* Igitur communem cum Monothelitis loquendi modum, communia ratiocinia habuit *Honorius*.

Refellitur Auctor recentioris Hiſtoriæ Monothelitarum editæ Pariſiis anno 1678 Johannes Baptiſta Tamaquinus, Venetus.

Reſpondet recentior Auctor Hiſtoriæ Monothelitarum, corruptam eſſe Epiſtolam *Honorii*: ipſum non dixiſſe *unam Chriſti voluntatem*, ſed *novam*. Id probat ex Epiſtola *Sancti Maximi* ad *Marinum*, in quâ teſtatur ſe accepiſſe ab *Anaſtaſio* Abbate, *Anaſtaſium* autem à *Joanne Sympono* Abbate, qui juſſu *Honorii* hanc ſcripſerat Epiſtolam, ipſum *Nullo modo mentionem feciſſe unius omnimodis voluntatis*. Sed hanc reſponſionem leviorem eſſe, Sanctus ipſe *Maximus* agnovit, qui in eadem Epiſtolâ maximè laboravit in exponendo ſenſu Catholico, quo *Honorius* unam Chriſti voluntatem dixit. Fruſtra autem in eo laboraſſet, ſi hanc *Honorii* Propoſitionem: *Unde & unam voluntatem fatemur Domini noſtri Jeſu Chriſti*, à Monothelitis interpolatam certò exiſtimaſſet.

Præterea *Joannes IV*. in Apologia *Honorii*, hanc propoſitionem ut germanam ipſius agnovit: *Fatemur unam voluntatem Domini noſtri Jeſu Chriſti*: Quamvis Catholico ſenſu ipſam expoſuerit. Id etiam agnovit *Anaſtaſius Bibliothecarius*, Præfatione in ſua ad *Joannem Diaconum* Collectanea. Sed, quod majoris ponderis eſt, VI. VII. & VIII. Synodus, *Leo II.* & *Hadrianus II.* Pontifices Maximi, *Honorii* Epiſtolam à Monothelitis interpolatam non ſunt ſuſpicati, quamvis Recentioribus Auctoribus non minùs perſpicaces eſſent.

Objicit novus Auctor tres conjecturas, quibus evincere ſe confidit; *Honorium* in ſuâ Epiſtolâ poſuiſſe *novam* cum *Dionyſio*, non verò *unam* cum Monothelitis in Chriſto voluntatem. Prima eſt, quòd *Honorius* ſtudet ubique cum Sanctis Patribus effari. Inde enim convenienter colligitur ipſum eò in loco cum *Sancto Dionyſio* fuiſſe locutum. Altera conjectura eſt, quòd indignum ſit non planè ſtolido viro, nedum docto Pontifice, qui *Clerum in multis erudierit*, definire ne una vel gemina in Chriſto prædicetur voluntas: quod ibi decernit apertè, ſi interim ipſe & unam defenderet, & unam apertè prædicaret. Tertia conjectura eſt, quòd ratio quam ſubdit *Honorius* propoſitioni celebri, nulla prorſus ſit & inepta, ſi dicamus eum ſcripſiſſe *unam voluntatem*; cùm tamen conſonet intentui, ſi pro *unâ*, ſubſtituamus *novam*. Ratio quam ſubdit, hæc eſt: *Quia à Divinitate aſſumpta eſt noſtra natura, non culpa*. Quid intererat ad conficiendum, *unam eſſe in Chriſto voluntatem*, aſſerere, aſſumptam fuiſſe à Chriſto humanitatem peccato non fœdatam? Plurimùm verò refert aſſerere, quòd Chriſtus non aſſumpſerit peccatum, nec carnem peccato fœdatam, ad inferendum, novâ præditum fuiſſe voluntate, quâ ſcilicet careant reliqui homines in Adamo lapſi.

Reſpondeo, tres illas conjecturas inanes eſſe. Primâ nihil levius eſt, nihil minùs veriſimile: Nam *Honorius* cum SS. Patribus loqui minimè curat, qui ipſorum inſuperhabitâ doctrinâ, duas in Chriſto operationes dicere vetat, atque ipſus cum duas dixerunt, id balbutiendo docuiſſe ait ad informandas parvulorum mentes, & ad Eccleſiaſtica Dogmata hæc eorum dicta trahenda non eſſe. Præterea *Sergius* ſe Patres ſequi, æquè ac *Honorius*, gloriabatur, & nihilominus unam in Chriſto voluntatem propugnabat.

Secunda conjectura nihilo gravior eſt: Ita enim prohibet *Honorius* unam vel duas operationes dici, ut tamen illam deſtruere ſententiam totis viribus conetur, quæ duas aſſerit, illam verò adſtruere, quæ unam prædicat. Si duæ prædicentur, hinc fore contrarias in Chriſto voluntates colligit. Quod vitans fictitium incommodum, unam potiùs in Chriſto profitetur voluntatem: quamvis hoc ipſum dogma, quod in privatâ Epiſtolâ adſtruit, palàm prædicari vetet ad vitandos tumultus, & ſilentium de unâ & duabus operationibus ac voluntatibus in Chriſto, imperet, œconomiæ causâ. Sic & *Sergius* in Epiſtola ad Honorium, unam aut duas operationes proferre prohibet in Chriſto Deo noſtro, & tamen unam operationem & unam voluntatem docet ac pro viribus propugnat. Siquidem ex duarum operationum aſſertione conſequens eſſe ait, prædicare duas in Chriſto voluntates contrarias. Et Deitatem operari contendit per corpus omnium ſalutem, ut carnis quidem paſſio, Dei autem ſit operatio. Fruſtra porrò *Honorii* eruditio commendatur, cujus hâc in controverſiâ ſpecimen nullum præbuit.

Tertia conjectura Viri Eruditi æquè levis eſt. Non enim neceſſe eſt *Honorium* rectè ratiocinatum fuiſſe, ſicut nec *Sergius*, nec *Macarius*, qui ex iiſdem principiis eamdem propoſitionem collegerunt, rectè ſunt ratiocinati. Et utinam in ratiocinio tantùm peccaſſet infelix Pontifex! Certè *Honorium* conſequenter non eſſe ratiocinatum, & pugnantia etiam ſcripſiſſe, obſervavit *Conſtantinus* Imperator in Edicto Fidei, quod habetur in VI. Synodo, Actione XVIII. *Hujuſmodi contagione* (inquit) *Eccleſias contaminarunt etiam hi, qui ante noſtra tempora ſacrilegi Sacerdotes Eccleſias perversè gubernarunt. Sunt autem hi, Theodorus &c. & Honorius, qui fuit antiquæ Romæ Papa, hujuſmodi hæreſeos confirmator, qui etiam ſui extitit oppugnator.*

Probatur ſecundò Propoſitio. Qui communicat cum Hæreticis, qui ipſos laudat, qui ipſos comprimere & damnare negligit, cùm id ipſi incumbit ex officio, ipſe anathemate dignus eſt. Sic præter alia capita, *Theodoro* Papæ *Pyrrhus* Monothelita depoſitione dignus viſus eſt, quòd in Epiſtolis ſuis, *Laudibus extuliſſet Heraclium, qui anathematizavit Catholicam Fidem, & Patres orthodoxè ſentientes*; ut conſtat ex Epiſtola *Theodori* ad Epiſcopos qui *Paulum* Conſtantinopolitanum conſecraverant.

Quòd verò negligentiam ſpectat eorum qui Eccleſiam regunt, verè *Sanctus Leo* ſcribit Epiſtola 14. ad Januarium Aquileienſem: *Inferiorum ordinum culpa ad nullos magis referenda ſunt, quàm ad deſides negligentéſque Rectores: qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum neceſſariam diſſimulant adhibere medicinam.* Eòdem ſpectant verba *Felicis II.* à *Victore* Carthaginenſi Epiſcopo laudata in Synodica ad *Theodorum* Papam. *Imminendum eſt*, inquit Victor, *ne torpore deſidia oppreſſi, culpa taciturnitatis teneamur obnoxii, & quaſi favorem impendentes judicemur, dum adverſa Catholicæ Fidei propulſare negligimus. A Beato namque Felice Apoſtolico veſtræ Sanctitatis Prædeceſſore dictum eſt: Negligere quippe, cùm poſſis deturbare perverſos, nihil eſt aliud quam fovere; nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.* Atqui *Honorius* cum Monothelitis communicavit, laudavit

In Edit. P. Queſnelli.

Sergii conſilia & Epiſtolam, nefariámque œconomiam, eique ſe in omnibus adhærere profeſſus eſt: comprimere & damnare neglexit Monothelitas, *Cyrum*, ac *Sergium*; cùm id ipſi ut Eccleſiæ univerſæ Rectori, Fidei vindici, omniúmque Chriſtianorum Doctori, ex officio incumberet. Juſtè igitur à Sexta Synodo *Honorius* Pontifex damnatus eſt.

Baronii Cardinalis Objectionibus reſpondetur.

Objicies cum doctiſſimo Cardinali *Baronio*, Pontifices *Agathonis* Deceſſores ſemper confirmaſſe fratres in fide, Sedem Apoſtolicam hæreticis novitatibus depravatam nuſquam ſuccubuiſſe, nuſquam vel tenuem rumorem Epiſcopos Romanos aſperſiſſe, quòd cum hæreticis ſentirent. Atqui ſecùs res ſe haberet, ſi *Honorius* juſtè damnatus fuiſſet in Sexta Synodo. Igitur damnatus non eſt *Honorius*; vel injuſtè damnatus eſt.

Probatur Antecedens ex Epiſtola *Agathonis* ad Imperatorem, quæ in VI. Synodo, Actione IV. lecta eſt, & approbata Actione VIII. *Tanquam à Spiritu Sancto dictata per os Sancti ac Beatiſſimi Principis Apoſtolorum Petri.* Sic in eâ ſcribit Agatho: *Hæc eſt vera fidei Regula, quam & in proſperis, & in adverſis vivaciter tenuit ac defendit hæc ſpiritalis mater veſtri tranquilliſſimi Imperii, Apoſtolica Chriſti Eccleſia: quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata ſuccubuit: ſed, ut ab exordio Fidei Chriſtianæ percepit, ab Auctoribus ſuis, Apoſtolorum Chriſti Principibus, illibata fine tenùs permanet, ſecundum Chriſti ipſius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam ſuorum Apoſtolorum Principi in ſacris Evangeliis fatus eſt: Petre, ecce Sathan expetivit ut cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Conſideret itaque veſtra tranquilla Clementia, quoniam Dominus & Salvator omnium, cujus fides eſt, qui fidem Petri non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos admonuit: quod Apoſtolicos Pontifices meæ Exiguitatis Prædeceſſores confidenter feciſſe ſemper, cunctis eſt cognitum; quorum & Puſillitas mea, licèt impar & minima, pro ſuſceptô tamen divinâ dignatione Miniſterio, pediſſequa cupit exiſtere.* At ita loqui non potuiſſet *Agatho* abſque mendacio, ſi *Honorius* ob proditam fidem fuiſſet à VI. Synodo damnatus; neque Concilium ejus Epiſtolam approbare potuiſſet ut à Spiritu Sancto per os *Beati Petri* dictatam. Igitur *Honorius* vel damnatus non fuit à VI. Synodo, vel injuſtè damnatus eſt.

Confirmatur ex Epiſtola *Nicolai I.* ad *Michaëlem* Græcorum Imperatorem, in quâ de Romanis Pontificibus ſic loquitur: *Nos enim nec tenuis ſaltem rumor aſperſit aliquando cum prava ſapientibus ſapere, quantò minus concertare?*

Romanus Pontifex ut privatus Doctor in fide errare poteſt.

Reſpondeo, quod *Agatho* de ſuis Deceſſoribus dixit, ipſos *ſemper confirmaſſe fratres in fide*, intelligendum eſſe de Pontificibus, quatenus ex aſſiſtentia ſingulari Spiritus Sancti, ut omnium Chriſtianorum *Patres* ac *Doctores*, aliquid credendum, judicando & definiendo propoſuerunt; non verò de iiſdem in ſingulis vitæ ſuæ geſtis, vel in privatis Epiſtolis ad ſingulos datis.

Quod autem ait *Agatho*, Apoſtolicam Chriſti Eccleſiam à tramite Apoſtolicæ traditionis numquam erraviſſe nec hæreticis novitatibus depravatam ſuccubuiſſe, ſi quid pro *Honorio* conficeret, id conficeret unum, ipſum damnatum non fuiſſe ut Hæreſeos Doctorem ac propugnatorem pertinacem; non evinceret damnatum non fuiſſe ut hæreſeos & Hæreticorum fautorem. Quanquam Apoſtolica Chriſti Eccleſia diſtinguenda ſit à Romano Pontifice quà homo privatus eſt, nec idem utrique conveniat indeficientis judicii privilegium. Dandum ſanè

A eſt aliquid, ſin Hiſtoriis, ſaltem Canonibus, quos conditione impoſſibili ludere non eſt exiſtimandum. Cap. *Oves* II. Quæſt. 7. dicitur: *Oves quæ ſuo Paſtori commiſſa ſunt, eum nec reprehendere, niſi à fide exorbitaverit, nec accuſare ullatenus poſſunt.* Cap. *Si Papa, Diſt.* 40. poſſe corrigi Pontifex in eâ tantùm hypotheſi dicitur, *Si fortè fuerit à fide devius.* Id agnovit *Innocentius III.* laudatus à Cardinali *De Turrecremata*, lib. 2. *de Eccleſia*, cap. 93. cùm ait in Sermone de Conſecratione Romani Pontificis: *In tantùm mihi fides neceſſaria eſt, ut cùm de*
B *cæteris peccatis Deum judicem habeam, propter ſolum peccatum quod in fide committitur, poſſim ab Eccleſia judicari.*

Indeficiens eſt Romani Pontificis judicium, cùm de fidei controverſiis pronuntiat Ex Cathedra.

Indeficientis itaque judicii privilegium Romanis Pontificibus ita non convenit, ut errare non poſſint, vel hæreſim aſſerendo, vel eam fovendo, & connivendo Hæreticis, quà homines privati ſunt, & cùm Epiſtolas privatas ſcribunt ad aliquos Patriarchas, aut Epiſcopos, qualem *Honorius* ad *Sergium* ſcripſit, non autem encyclicas quibus Eccleſiæ fidem in controverſiis emergentibus exponant, & Chriſtianos omnes doceant: quæ Epiſtolæ encyclicæ judicium Sedis Apoſtolicæ de quæſtione fidei
C continentes, accedente Eccleſiæ conſenſu comprobentur.

Quid eſt, Romanum Pontificem Ex Cathedra pronuntiare?

Id Theologi de Schola, & Polemici etiam non pauci, aliis verbis explicant, quorum idem ſenſus eſt: Indeficiens non eſſe Romani Pontificis judicium aſſerentes, niſi cùm pronuntiat ac decernit *Ex Cathedra*, ad Scripturam ſcilicet, ac Traditionem quæ in Romana Eccleſia à temporibus Apoſtolorum incorrupta ſervatur, & ad ipſum continuâ ac nuſquam interruptâ Pontificum ſucceſſione tranſmiſſa eſt, aſſiſtente Spiritu Sancto attendens, & controverſiis de quibus agitur per doctiſſimos
D Theologos ad ſacras illas fidei noſtræ Regulas expenſis, adhibitô ſacri Eccleſiæ Romanæ Senatus, ac vicinorum Antiſtitum conſilio & ſuffragio, fuſis ad Deum publicis precibus, aliquid Fidelibus univerſis credendum, aut ubique obſervandum proponit, ac præcipit; ejuſque Conſtitutiones ac Decreta ACCEDENTE ECCLESIÆ CONSENSU roborantur.

Unde accepta hæc loquendi formula?

Hæc loquendi formula de Romano Pontifice EX CATHEDRA definiente, accepta eſt à Sanctiſſimo Doctiſſimóque Gallicanæ Eccleſiæ Præſule *Ivone Carnotenſi*: Ille enim agens de poteſtate Summi Pon-
E tificis, *Epiſtola CCXXXIII.* & expendens Evangelicam Sententiam, quæ docet ſervanda illa, quæ Scribæ & Phariſæi dicerent, qui *Super Cathedram Moyſi ſedebant*; hæc habet: *Vult enim hæc Sententia,* PRÆCEPTA PRÆSIDENTIUM AD CATHEDRAM PERTINENTIA, *obedienter impleri, etiamſi tales ſint, quales erant Phariſæi, non eos factiosâ conſpiratione à ſuis ſedibus removeri. Si verò ea præcipiant, quæ ſint contra Doctrinam Apoſtolicam, vel Evangelicam: ibi non eſſe obediendum, exemplo docemur Pauli Apoſtoli, qui Petro ſibi prælato non rectè incedenti ad veritatem Evangelii, in faciem reſtitit, non tamen abjecit.* Idem aliis verbis explicuerat *Carolus Calvus* Im-
F perator cùm ad *Hadrianum II.* Pontificem Maximum ſcripſit, eſſe ſervanda Sedis Apoſtolicæ Judicia, quæ *Ex Privilegio B. Petri* lata ſunt; id eſt, quæ Canonica æquitate nituntur.

Similem loquendi modum uſurpaverunt Synodi Tricaſſinæ Patres Anno DCCCLXXVIII. ſub *Joanne VIII.* habitæ, qui latam Romæ adversùs *Lambertum* excommunicationem, Synodi illius conſenſione firmari voluit. Ore enim *Hincmari* dixerunt: *Se damnare eos omnes, quos Apoſtolica Sedes per Beatum & Dominum noſtrum Papam, Privilegio Beati Petri damnaret: & quod in omnibus ſecundùm Scripturarum tramitem, ſacrorumque Canonum Decreta,*

Decreta, Sedes Romana tenet, per omnia, & in omnibus proſequi & tenere.

Eodem loquendi modo uſi ſunt Epiſcopi Gallicani, cùm ſcriptô reſponderent petitioni *Joannis VIII.* de eadem *Lamberti* excommunicatione, ſcilicet illius Judicio ſe adhærere, quod tulerat *Privilegia B. Petri, & Sedis Apoſtolicæ, juxta ſacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos, & ſecundum ejuſdem Romanæ Sedis Pontificum Decreta.*

* De Ponte. * De Pontyon.

Eodem ſenſu dicitur in Synodo Ticinenſi *, quæ in Synodo *Pontigonenſi* * recepta eſt: Illa omnia à cunctis ſuſcipi debere ſummâ veneratione, quæ *Joannes VIII.* decreverit *ſecundùm ſacrum Miniſterium ſuum, Auctoritate Apoſtolicâ.*

Modus loquendi Gallicanorum Antiſtitum, à *Sancto Leone* acceptus eſt, Sermone III. in Anniverſario ſuæ Aſſumptionis die, cujus hæc ſunt verba: *Dicitur à Domino Beatiſſimo Petro: Tibi dabo claves regni cœlorum, &c. Tranſivit quidem etiam in alios Apoſtolos vis iſtius poteſtatis, & ad omnes Eccleſiæ Principes Decreti hujus conſtitutio commeavit. Sed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc ſingulariter creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri Privilegium, ubi ex ipſius æquitate fertur judicium.* Quâ ex ſententiâ colligebat *Carolus Calvus*, vel potiùs *Hincmarus* Caroli Calvi nomine ad *Hadrianum II.* ſcribens: *Quia non manet Petri Privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium. Cum enim, Ubicunque, dicitur, ſicuti nullus locus, ita nemo Rector Eccleſiæ ex Petri æquitate judicium ferens excipitur, vel contra illius æquitatem judicium ferens commendatur. Et quia ubicunque, ſine ullâ exceptione, non manet Petri Privilegium, ubi ex ipſius æquitate non fertur judicium, obaudiemus juſſum, vel recipiemus judicium, quod non ex Petri æquitate fuerit prolatum, ac per hoc ipſius privilegiâ fuerit deſtitutum?* Hæc porrò idem ſignificant, quod vulgus Theologorum ait: Romanum Pontificem tunc demum indeficientis judicii prærogativa frui, cùm pronuntiat *Ex Cathedra.*

Sedes Apoſtolica à tramite Traditionis Apoſtolicæ numquam errat.

Sanè *Apoſtolicam Sedem à tramite traditionis Apoſtolicæ nunquam errare, nec hæreticis novitatibus depravatam ſuccumbere, ſed ut ab exordio Chriſtianæ Fidei percepit ab Auctoribus ſuis, illibatam fine tenus permanere, ſecundùm Chriſti ipſius divinam pollicitationem*, ut ait *Agatho* Pontifex, inde perſpicuum eſt, quòd ad *S. Petri* Sedem controverſias Fidei, & dubiæ Diſciplinæ, ſeu *majores cauſas* referri, perpetuâ Eccleſiæ traditione, & ſolenni conſuetudine ſancitum ſit: Quod teſtantur Synodus Arelatenſis I. in Epiſtola ad *Silveſtrum*, *Siricius* in Epiſtola ad *Himerium* Taraconenſem Epiſcopum, *Innocentius I.* in Epiſtola ad *Exuperium* Toloſanum, *Sanctus Leo* Epiſtola LXXXIX. *Hilarus* Papa Epiſtola VII. Agapetus Epiſtola I. Africani Epiſcopi in Epiſtola ad *Theodorum* Papam, quæ extat Conſultatione II. Concilii Lateranenſis ſub *Martino I.* &c. Et cur ad illam Eccleſiam omnes Fideles jam inde ab Apoſtolicis temporibus *propter potentiorem Principatum* undequaque convenire neceſſe fuiſſet, ut ait S. Irenæus? Cur *S. Petrus in propria Sede vivens & Præſidens præſtare quærentibus fidei veritatem*, à S. Petro Chryſologo diceretur? Cur S. Theodorus Studita in Epiſtola ad *Naucratium*, Romanam Sedem vocaret *Supremum verticalem Thronum, in quo Chriſtus Fidei claves poſuit, adverſùs quem non prævaluerunt unquam, nec prævalebunt uſque ad conſummationem ſæculi portæ inferi, ora ſcilicet Hæreticorum, ſicut pollicitus eſt qui non mentitur?* Ex quibus verbis *Gennadius* Conſtantinopolitanus Patriarcha, in Expoſitione pro Concilio Florentino, Cap. V. Sectione XVII. ita colligit adverſùs Græcos ſchiſmaticos: *Si nunquam prævaluerunt Hæretici adverſùs Chriſti Eccleſiam; quomodo audetis dicere, eam errare, quæ inerrans à Doctoribus prædicatur?* Cur idem Sanctiſſimus Confeſſor *Theodorus* in Epiſtola ad *Michaëlem* Imperatorem, Epiſcoporum, & Abbatum Orientalium nomine ſcripſiſſet: *Si verò aliquid dubitare, vel non credere videtur veſtra divina Magnificentia, ejus rei explicatio à Pontifice piè eſt poſtulanda. Magna & à Deo firmata manus veſtra, ut publica cupida utilitatis, jubeat à veteri Roma capere declarationem, ut à principio à Patribus noſtris eſt traditum. Ea inter omnes Eccleſias ſupremum obtinet locum, cujus Petrus tenuit primam Sedem: ad quem dicit Dominus: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam?* Cur idem Pater in Epiſtola ad *Paſchalem* Papam ſcripſiſſet: *Vos igitur verè illimis fons ac ſincerus jam inde à principio veræ fidei. Vos ab omni Hæreticorum procella longè poſiti, ſecurus totius Eccleſiæ portus. Vos à Deo electa civitas ad ſalutis refugium?* Cur *S. Bernardus* ad *Innocentium II.* ſcribens Epiſtola CXC. dixiſſet: *Oportet ad veſtrum referri Apoſtolatum pericula quæque & ſcandala Regni Dei, præſertim quæ de Fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi reſarciri damna Fidei, ubi non poſſit fides ſentire defectum. Cui enim alteri Sedi dictum eſt aliquando: Ego pro te rogavi, ut non deficiat Fides tua?* Cur *Hugo Æterianus*, lib. III. *De Hæreſibus, quas Græci in Latinos devolvunt*, Cap. XVII. quod Opus *Alexandro III.* Pontifici Maximo nuncupavit, ſcripſiſſet: *Petri Coryphæi, & Succeſſoris ejus, gentium Principatus & Regna gubernaculo ſubduntur. Hujus Eccleſia de ſe ſplendorem emittit ſemper, & non tenebreſcit: A qua exit lex & judicium, ad quam homines undique terrarum conveniunt, & meritò? &c.*

Eccleſiæ conſenſus vel antecedens, vel concomitans, vel ſubſequens, potiſſimum ſignum eſt quò Fidelibus innoteſcit firmiter & immobiliter inhærendum eſſe judicio Romani Pontificis de fidei controverſiis lato.

Atque etiam eodem ſenſu dixere Sacræ Facultatis Pariſienſis Theologi, *Dogma ejuſdem Facultatis non eſſe, quòd Summus Pontifex infallibilis ſit, nullo accedente Eccleſiæ conſenſu.* Quia videlicet potiſſimum ſignum quô innoteſcit Fidelibus acquieſcendum eſſe & firmiter inhærendum Judicio à Romanis Pontificibus lato circa controverſias Fidei, in Eccleſia emergentes, eſt Eccleſiæ conſenſus, vel antecedens, vel concomitans, vel ſubſequens. Antecedens, cùm variis Conciliis Nationalibus eliquatam veritatem Romanus Pontifex univerſæ Eccleſiæ ut Dogma Catholicum credendam proponit. Sic variis Synodis contra Pelagianam hæreſim in Palæſtina, & in Africa celebratis, *Innocentius I.* eamdem damnavit: cujus poſt Judicium S. Auguſtinus dixit: *Cauſa finita eſt, utinam & error finiatur!* Sic *Zoſimus* Africanorum *Conciliorum Decretis Sententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladiô Petri dexteras omnium armavit Antiſtitum*; mittendo Tractoriam Epiſtolam per totum orbem de *Pelagii & Cœleſtii* damnatione, *quæ SS. Patrum ſubſcriptionibus roborata eſt*: ut teſtantur *Marius Mercator* in *Commonitorio*, & *Sanctus Proſper* in lib. *contra Collatorem.* Quo in exemplo & ſubſequentem Eccleſiæ conſenſum videre eſt. Concomitans adeſt, cùm Romanus Pontifex *Concilio* Oecumenico, ut * *Caput membris*, per ſe præſidens, controverſias Fidei judicat & finit, *Sacro approbante Concilio.* Quod ab *Innocentio III.* in Concilio Lateranenſi IV. Albigenſium hæreſes & *Joachimi* Abbatis errorem damnante: à *Clemente V.* Beguardorum & Beguinarum deliria in Concilio Viennenſi proſcribente: ab *Eugenio IV.* Græcorum errores in Concilio Florentino conterente, præſtitum eſt. Subſequens demum Eccleſiæ conſenſus eſt, cùm Romanus Pontifex de Fidei quæſtione judicat, & ſuam deinde Sententiam mittit ad Oecumenicam Synodum per Legatos, qui ipſius nomine ſacro totius Eccle-

Romanus Pontifex de Fidei controverſiis judicare poteſt abſque Synodo.

HHhh ij ſiæ

ſiæ Conventui præſint; vel abſque univerſali Synodo, quam neceſſariam tunc non judicat, ad orbis univerſi Epiſcopos. Si enim Epiſcoporum major aut ſanior pars, (ſanior autem eſt, quæ Eccleſiæ Romanæ *cæterarum Matri & Magiſtra*, & Summo Pontifici *Chriſtianorum omnium Patri & Doctori* Fidei depoſitum tuenti adhæret) illius definitionem ac Sententiam, *ut ore Sancti Petri prolatam* ſeceperit, dubium eſſe debet nemini Catholicè ſentienti, quin Romanus Pontifex in ea ferendâ Fidei Regulas ſecutus ſit, cùm errare non poſſit Eccleſia, *Quæ eſt columna & firmamentum veritatis.* Sic in Conciliis Epheſino, Calchedonenſi, Conſtantinopolitano III. Nicæno II. controverſiæ Fidei ſecundùm Sententias & Epiſtolas dogmaticas *Celeſtini I. S. Leonis, Agathonis, Hadriani I.* judicatæ ac finitæ ſunt. Sic Novatianorum hæreſis ſecundùm *S. Cornelii* Judicium ubique damnata eſt. Sic Donatiſtarum hæreſis, ſecundùm *SS. Melchiadis*, & *Silveſtri* Sententiam, ubique Chriſtianarum gentium damnata. Sic *Berengarii* hæreſis ſecundùm Sententias & Decreta *Leonis Noni, Victoris Secundi, Nicolai Secundi, Gregorii Septimi, Urbani Secundi*, toto orbe diris devota eſt. Sic noviſſimè quinque Propoſitiones in libro *Janſenii Epiſcopi Yprenſis*, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, aſſertæ, Conſtitutionibus Summorum Pontificum *Innocentii X. & Alexandri VII.* ut Hæreticæ damnatæ ſunt; quæ Conſtitutiones totius Eccleſiæ maximo conſenſu ſunt exceptæ, & ſecundùm illarum tenorem, earumdem Propoſitionum ceu Hæreticarum damnatio, ab omnibus Catholicis conclamata eſt.

Sanior pars Epiſcoporum eſt, quæ Romano Pontifici fidei depoſitum tuenti adhæret.

Hac autem Eccleſiæ conſenſûs ad Romani Pontificis Definitiones & Decreta acceſſione, *Quæ Chriſtus illius miniſterio priùs definierat, UNIVERSÆ FRATERNITATIS IRRETRACTABILI FIRMAT ASSENSU: Ut verè à ſe prodiiſſe oſtendat, quod priùs à prima omnium Sede formatum, totius Chriſtiani orbis Judicium receperit: ut in hoc quoque capiti membra concordent.* Verba ſunt *S. Leonis*, Epiſtola LXIII. ad *Theodoretum*, in Editione *Quenellii* XCIII. Idem probant ejuſdem Sanctiſſimi Pontificis verba Epiſtola LXXXIX. ad *Marcianum Auguſtum* ſive LIX. ſecundùm veterem editionem. *De quo quidem*, inquit, *ratio non fuit ambigendi, cùm & Fidei omnium ſubſcribentium* CONSENSUS ACCESSERIT, *quæ à me ſecundùm formam Apoſtolicæ Doctrinæ, ac Paternæ Traditionis emiſſa eſt.*

Hinc *Martinus I.* Sanctiſſimus Pontifex Gallicanorum Epiſcoporum conſenſum vehementer optavit, & ſollicitè poſtulavit, quò accedente, vis major adderetur iis quæ contra Monothelitas in Synodo Romana decreverat. Id conſtat ex illius Epiſtola ad *S. Amandum* Epiſcopum Trajectenſem; ad quem miſit Relationem omnium in dicta Synodo geſtorum, cum cæteris Galliæ Epiſcopis communicandam. *Credimus etenim*, inquit, *ad vos perveniſſe, quomodo in conturbatione rectæ fidei, & Catholicæ Eccleſiæ conculcatione, ante hos annos plus minùs quindecim, à Sergio falſo Epiſcopo Conſtantinopolitano, in auxilio habente tunc Imperatorem Heraclium, execranda & abominanda hæreſis pullulavit, Apollinariſtarum, & Severianorum, Eutychianiſtarum atque Manichæorum errorem renovans: quam Succeſſor ejus Pyrrhus, idemque Epiſcopus, qui ambitionis faſtu Conſtantinopolitanam Sedem arripuit, in deterius auxit. Pro quâ re ſæpius Apoſtolica Sedes perſuaſionibus, conteſtationibus, atque increpationibus plurimis admonuit eos, quatenus ab hujuſmodi errore recederent, & ad lumen pietatis, ex quo lapſi ſunt, remearent. Et non ſolùm hoc facere nullatenus voluerunt: Sed & nunc Succeſſor ejus Paulus, temerator fidei, aliud nequius excogitavit in præjudicium Catholicæ Fidei conamen, quaſi quæ à Deceſ-*

Martinus I. Epiſcoporum Galliæ conſenſu damnationem hæreſis Monothelitarum à ſe factam firmari poſtulat.

A *ſoribus ſuis hæretice expoſita fuerunt, deſtruens: & Imperialem Typum, ſacrilego auſu, totius plenum perfidiæ, à Clementiſſimo Principe noſtro fieri perſuaſit, in quo promulgatum eſt, ut omnes populi Chriſtiani credere debuiſſent. Ideóque neceſſe habuimus, ne pro quadam negligentia & animarum detrimento, quæ nobis commiſſa ſunt, culpæ reatu adſtringamur, Cœtum generalem Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum in hac Romana Civitate congregare. In quorum præſentia memoratorum Hæreticorum ſceleroſa conſcripta examinata atque denudata ſunt; & Apoſtolico mucrone, Patrúmque definitionibus, uno ore, unóquoque ſpiritu condemnavimus, ut cognoſcentes univerſi errorem qui in eis continetur,*
B *eorum pollutione nullatenus maculemur. Unde prævidimus volumina Geſtorum Synodalium in præſenti vobis dirigere, unà cum Encyclica noſtra. Ex quorum ſerie omnia ſubtiliter poteſtis addiſcere, & tenebras illorum nobiſcum ut filii lucis extinguere. Idcirco ſtudeat Fraternitas tua omnibus eadem innoteſcere, ut tam abominandam hæreſim nobiſcum execrentur, quamque ſuæ ſalutis ſacramenta addiſcere valeant, atque Synodali conventione omnium Fratrum, & Coepiſcoporum noſtrorum partium illarum effectâ, ſecundum tenorem Encyclicæ à nobis directæ, ſcripta una cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda concelebrent,* CON-
C FIRMANTES ATQUE CONSENTIENTES EIS QUÆ PRO ORTHODOXA FIDE ET DESTRUCTIONE HÆRETICORUM VESANIÆ NUPER EXORTÆ A NOBIS STATUTA SUNT.

Ex his non ſolùm *Agathonis*, ſed & *Nicolai I.* verba in Objectione laudata facilè explicantur.

PROPNSITIO TERTIA.

Honorius ab Hæreſi tam verè excuſatur, quam piè.

Probatur. Ille cujus Epiſtolæ Catholico ſenſu
D poſſunt explicari, prout eas expoſuere Viri Maximi, quorum veneranda eſt in Eccleſia auctoritas; & qui, ſi in errorem contra fidem impegiſſet, in illum ex pravâ electione lapſus non videretur, nec in eo fuiſſe pertinax, ab hæreſi piè excuſatur & verè: Atqui *Honorii* Epiſtolæ Catholico ſenſu explicari poſſunt, prout eas expoſuere Viri Maximi, quorum in Eccleſia veneranda eſt auctoritas; & ſi in errorem contra fidem impegiſſet, in illum ex pravâ electione lapſus non videretur, nec in eo fuiſſe pertinax, quam ob rem *Honorius* ab hæreſi piè excuſatur & verè.

Honorius Papa non fuit Hæreticus.

E Probatur Minor *Joannis IV.* Pontificis Romani, *S. Maximi Martyris*, & *Anaſtaſii Bibliothecarii* locupletiſſimis teſtimoniis. Sic loquitur Joannes IV. *In Apologia pro Honorio* ad *Conſtantinum* Imperatorem *Heraclii* filium: *Omnes Occidentales partes ſcandalizatæ turbantur, fratre noſtro Pyrrho Patriarcha per literas ſuas huc atque illuc tranſmiſſas, nova quædam, & præter fidei regulam prædicante, & ad proprium ſenſum, quaſi ſanctæ memoriæ Honorium Papam attrahere feſtinante, quod à mente Catholici Patris erat penitùs alienum. Igitur ut veſtra Benignitas cauſam totam rei diſcere poſſit, quæ ante brevis intercape-*
F *dinem temporis geſta ſunt, enarrabo.*

Ejus Epiſtolæ Catholico ſenſu explicari poſſunt.

Sergius reverendæ memoriæ Patriarcha, prædicto Sanctæ recordationis Romanæ Urbis Pontifici ſignificavit, quòd quidam in Redemptore noſtro Domino Jeſu Chriſto, duas contrarias dicerent voluntates. Quô præfatus Papa comperto, reſcripſit ei, quia Salvator noſter ſicut eſſet Monadicus unus, ita & valde mirabiliter ſuper omne genus humanum conceptus & natus eſſet. De Sancta quoque ipſius incarnatâ diſpenſatione docebat, quia Redemptor noſter, ſicut eſſet Deus perfectus, ita eſſet & homo perfectus: ut quam Primus Homo per prævaricationem amiſit, ſine aliquo peccato natus, primam imaginis nobilem ſpeciem renovaret.

varet. Natus eſt ergo Secundus Adam, nullum habens naſcendo, vel cum hominibus converſando, peccatum. Etenim Verbum caro factum, in ſimilitudinem carnis peccati, omnia noſtra ſuſcepit, nullum reatûs vitium ferens ex traduce prævaricationis exortum. Similitudinem ergo intelligimus, non carnis ejus, ſed peccati... Ergo ſimilitudinem carnis peccati Sanctus dicit Apoſtolus, quam ſimilem nobis peccatoribus, ſine peccato, cum animâ rationali ſuſcepit: & idcirco unam voluntatem, ſecundùm primam formationem Adæ, naturalem humanitatis ſuæ Dominus noſter Jeſus Chriſtus habere dignatus eſt, non duas contrarias, quemadmodum nunc nos habere dignoſcimur, qui de peccato ſumus Adæ geniti... Unde ſcientes, quòd nullum in eo, cùm naſceretur & converſaretur, eſſet peccatum, decenter dicimus, & veraciter confitemur unam voluntatem in ſancta ipſius diſpenſationis humanitate, & non duas contrarias mentis & carnis prædicamus, ſecundùm quod quidam Hæretici velut in puro homine delirare noſcuntur. Secundùm hunc igitur modum, jam dictus Deceſſor noſter prænominato Sergio Patriarchæ percontanti ſcripſiſſe dignoſcitur, Quia in Salvatore noſtro duæ voluntates contrariæ, id eſt, in membris ipſius, penitus non conſiſtunt, quoniam nihil vitii traxit ex prævaricatione Primi Hominis. Honorium itaque unam voluntatem Chriſti ſcribentem, de humanæ duntaxat naturæ voluntate *Joannes IV.* intelligendum eſſe docet, cujus duas eſſe voluntates contrarias, mentis nimirum & carnis, orthodoxo ſenſu negavit: quia illa pugna appetituum, peccati fructus eſt: *A Verbo autem aſſumpta eſt noſtra natura, non culpa: illa profectò quæ ante peccatum creata eſt, non quæ per prævaricationem vitiata* (inquit *Honorius* ad *Sergium* ſcribens) Hæc *Joannes IV.* Sanctiſſimus Pontifex in *Honorii* defenſionem piè ſcripſit, compulſo etiam Amanuenſi qui eam Epiſtolam ſcripſerat, ad *Honorii* mentem exponendam.

Eodem modo ab Honorio hæreſeos labem abſterſit *S. Maximus Martyr*, primò in *Dialogo cum Pyrrho*, ubi cùm dixiſſet Hæreticus Patriarcha; *Quid habes de Honorio dicere, qui ad Prædeceſſorem meum ſcribens, unam Domini noſtri Jeſu Chriſti voluntatem aperte dogmatizavit?* S. Maximus reſpondet: *Quis Epiſtolæ illius fide dignus erit Interpres? Qui eam ex perſona Honorii compoſuit, & vivit adhuc, inter alia ſua bona hoc etiam conſpicuus, quòd pietatis dogmatibus univerſum illuſtravit Occidentem? An Conſtantinopolitani de corde ſuo loquentes?* Pyrrhus. *Qui eam compoſuit.* Maximus. *Ille idem igitur ad Divum Conſtantinum quondam Imperatorem ſcribens rurſùm ex perſona Sancti Papæ Joannis de ipſa: Unam*, inquit, *voluntatem Domini diximus, non divinitatis ejus & humanitatis, ſed ſolius humanitatis. Cùm enim ſcripſiſſet Sergius, eſſe qui dicerent in Chriſto duas contrarias voluntates, reſcripſimus Chriſtum non habuiſſe duas contrarias voluntates, carnis (inquam) & ſpiritûs; ſed unam tantùm, quæ naturaliter humanitatis ejus nota eſſentialis eſt. Id ita eſſe, evidenter ex eo demonſtratur, quòd membrorum & carnis facta eſt mentio, quæ divinitati quoque ejus non poſſunt attribui.*

Et in Epiſtola ad *Marinum*, quæ extat inter *Anaſtaſii Collectanea*, ſic eumdem Pontificem vindicat: *Honorium etiam Romanum Papam non diffiteri reor naturaliter in Chriſto voluntatum dualitatem, in Epiſtolâ quam ſcripſit ad Sergium, eò quod unam dixerit voluntatem; ſed potius confiteri, & hanc fortaſſis etiam conſtabilire: Nam hoc non in reprobationem dixit humanæ Salvatoris & naturalis voluntatis, ſed quòd nullatenus conceptionem ejus, quæ fuit ſine ſemine, vel incorruptam nativitatem præceſſerit voluntas carnis, vel cogitatio vitioſa. Sola namque voluntas divina atque paterna, per Filium unigenitum per ſemet operantem propriam Incarnationem, Sanctique Spiritûs conventionem, hanc operata eſt. Et quòd hunc ſenſum ſectetur, hinc eſt manifeſtum. Cùm enim dixiſſet, Quia propter ineffabilem unitatem humanæ ac divinæ naturæ, Deus dicitur paſſus, & humanitas de cœlo cum divinitate deſcendiſſe: & hoc modo oſtendiſſe eorum quæ naturaliter inſunt utrique naturæ unius Chriſti & Dei Filii per commutationem, ſummam redditionem, ſubinfert:* Unde & unam voluntatem fatemur Domini noſtri Jeſu Chriſti: *quomodo ait?* Quia profectò à divinitate aſſumpta eſt natura noſtra, non culpa. *Propemodum cum magno effatus Athanaſio, qui hæc contra Apollinarium impium ſcribit:* * *Natus eſt ex muliere, de primâ plaſmatione hominis formam ſibi erigens in oſtenſione carnis abſque carnalibus voluntatibus, & humanis cogitationibus in imagine novitatis. Voluntas enim ſola divinitatis eſt, quoniam natura tota divinitatis eſt.*

* S. Athanaſii verba.

Et infra, cùm hæc *Honorii* verba recenſuiſſet, *Alia enim Lex in membris ejus, aut voluntas diverſa vel adverſa non fuit in Salvatore*, hæc habet: *Hinc oſtendit, non quod non habuerit humanam voluntatem & naturalem (non enim hoc dixiſſe videtur) ſed quòd ſicut homo, neque ſecundum corpus per membra quamlibet habeat præter naturæ leges operationem: neque rurſus ſecundùm animam, voluntatis contrarium, vel ſine ratione motum, veluti nos: Quia & ſupra legem natus eſt humana natura.*

Et infra: *Unde cùm noſtram quidem naturam de divinitatis voluntate dicit aſſumptam, unius mentionem facit. Illud autem quod introducit: Non veni facere voluntatem meam, in medium verbo præponit, omiſſo numerò. Non ſunt*, inquit, *hæc diverſæ voluntatis, id eſt, contrariæ atque adverſatricis: ex quò duas ſecundùm naturam exiſtere in Salvatore voluntates, manifeſtè colligitur. Si enim contrariam non habuit, naturalem habuit tanquam homo. Quod enim non eſt contrarium, naturale profectò eſt.*

Subdit denique: *Et ego quidem ſic ſe illius habere ſenſum exiſtimo, ab omni ſuſpicione purgatum. Certiorem autem mihi hunc ſanctiſſimus fecit Presbyter, Dominus videlicet Anaſtaſius Abbas à ſeniori Româ reverſus, vir ſcilicet incomparabilis, virtutéque divinâ & prudentiâ venuſtatus: qui aſſerens, quòd multum ſermonem moverit ad ſacratiſſimos magnæ illius Eccleſiæ viros, propter Epiſtolam quæ ab eo fuerat ad Sergium ſcripta, percontans cujus rei gratiâ, vel qualiter in eâ inſerta fuerit una voluntas; & invenit hæſitantes in hoc, & rationem reddentes. Inſuper & eum qui hanc per juſſionem ejus Latinis dictaverat dictionibus, Dominum videlicet Abbatem Joannem ſanctiſſimum Symponum, affirmantem, quòd nullò modò mentionem in eà per numerum fecerit unius omnimodis voluntatis: licèt hoc nunc ſit fictum ab his, qui hanc in Græcam vocem interpretati ſunt: verùm nec quamlibet exinanitionem vel abolitionem naturalis ſecundùm humanitatem Salvatoris voluntatis, ſed ejus quæ noſtra eſt, & reproba facta, perfectam dejectionem & interemptionem, juxta quod & in invicem, eorum, quæ unius generis ſunt, efficitur bellum: oſtendere volens, ab omni eſſe peccato mundam aſſumptam carnem ſecundùm ſacratiſſimorum Eloquiorum, & paternarum doctrinarum Traditionem.*

In hoc itaque poſita eſt Honorii defenſio à *S. Maximo* adornata, quòd *Sergium* intelligens de contrariâ in carne & membris Chriſti voluntate, qualem ex Primi Parentis prævaricatione contraximus, non de naturali, quæ in omni ſtatu naturæ humanæ eſt proprietas, & comes individua, ejuſmodi tantùm voluntatem contrariam negaverit, talem aſſerens à Verbo aſſumptam naturam, qualem Deus condidit, exceptâ duntaxat impaſſibilitate. Legenda eſt ejuſdem *S. Maximi* Epiſtola ad *Petrum Illuſtrem*, quæ in Collectaneis *Anaſtaſii* pariter habetur.

Anaſtaſius Bibliothecarius, Præfatione in ſua ad *Joannem Diaconum Collectanea*, ſic *Honorium* ab

hæreſi vindicat: *Ad manus noſtras venire contigit Apologiam Joannis IV. Romani Pontificis pro Honorio Papa à calumniatoribus impetito, quòd unam Domini noſtri Jeſu Chriſti tantùm ſcripſerit voluntatem. Quæ videlicet Apologia, ſatis hunc, ut reor, excuſabilem reddit, licet huic VI. Synodus quaſi Hæretico anathema dixerit, & in Dei ſolius jam judicio poſitum, reprobationis telo perfoderit: cùm Hæreticus non ex erroris tantùm deceptione, quantùm ex electione non rectâ, & contentioſâ pertinaciâ generetur. Quis autem erit, qui nobis interim dicat, utrum ipſe pro certo dictaverit Epiſtolam, de quâ illum anathematizandi fomitem calumniatores ſuſceperint, cùm & ex Scriptoris vel indiſciplinatione, vel in Pontificem odio, quid contingere tale potuerit? Quamvis non ignoremus, docente S. Maximo in Epiſtola ſua, quam Marino ſcripſit Presbytero, Sanctiſſimum hanc ſcripſiſſe Joannem Abbatem. Eſto & ipſe* (Honorius) *dictator extitit, quis hinc illum interrogavit? Quis intentionem inveſtigavit? Quis hunc corrigere voluit, & ille percontanti, aut emendare volenti reſtitit, vel contentionibus ſerviens reſultavit? Præſertim cùm in Evangelio illo quò dicitur: Nolite judicare, & non judicabimini, &c. Nihil aliud præcipi magnis etiam Magiſtris Eccleſiæ videtur, niſi ut ea facta, quæ dubium eſt quò animò fiant, in meliorem partem interpretemur. Sunt quippe quædam facta media, quæ ignoramus quò animò fiant, cùm bono & malo fieri poſſint, de quibus temerarium eſt judicare, maximè ut condemnemus.*

Nullus in S. Petri Cathedra ſedit Hæreticus, protegente Deo.

His addendus eſt *Æneas* Pariſienſis Epiſcopus in Præfatione libri *Adverſus Græcos*, nullum Romanorum Pontificum, ad ſua uſque tempora, in hæreſim lapſum aſſerens, cùm multi Hæretici Conſtantinopolitanæ Sedi incubarint. *Eſt autem dictu lamentabile*, inquit, *quia eadem ſedes, quæ caput levare conatur ad ſuperos, pro rectæ Fidei Præſulibus, doctrinâ fœdatos Rectores olim habuit hæreticâ, quos Tripartita denotat Hiſtoria, & SS. Patrum in Canonibus damnat ſolertia. Non verò in Romana Sede, Deo rectore, tale unquam contigit dedecus, ut aliquis Hæreſiarches eidem præſideret, quam ſummus Apoſtolorum Princeps ſua ſeſſione illuſtravit, & fuſo ſanguine conſecravit, cui ſuas regendas Oves Dei Filius ſpeciali curâ commiſit. Nec mirum, quia ipſi dictum fuerat:* Tu es Petrus & ſuper hanc Petram, ædificabo Eccleſiam meam: & tibi dabo Claves Regni Cœlorum. *Ergo cui propriâ auctoritate regnum dabat, hujus fidem firmare non poterat? Quem cùm Petram dicit, firmamentum Eccleſiæ indicavit. Liberius tamen Papa à B. Petro XXXVII. quamvis à Fidei tramite non deviaret, exilio & minis Ariani Principis territus, non virtute quâ debuit, perfidis Arianis viriliter repugnavit.* Idem de *Honorio* dicendum, à Fidei tramite illum non deviaſſe, ſed non virtute quâ debuit perfidis Monothelitis viriliter repugnaſſe.

Objicies. Abſolvi non poteſt ab Hæreſi, quem VI. Synodus damnavit ut Hæreticum, ſi juſtè illum damnaverit: atqui *Honorium* VI. Synodus ut Hæreticum damnavit: hunc verò juſtè damnatum diximus: excuſari igitur ab hæreſi non poteſt.

Probatur minor ex VI. Synodo *Actione XIII.* ubi Patres *Honorii* Epiſtolas execrantur ceu *omnino alienas ab Apoſtolicis Dogmatibus, & à Definitionibus Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, ſequentes verò falſas doctrinas Hæreticorum.* Tum damnatis Monothelitarum Principibus, ſubdunt de Honorio: *Cum his verò ſimul projici à Sancta Dei Catholica Eccleſia, ſimulque anathematizari prævidimus & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eò quod invenimus per ſcripta quæ ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem ſecutus eſt, & impia dogmata confirmavit.* Denique *Actione XVI.* non ſemel dictum eſt: *Honorio Hæretico anathema.* Itaque Sexta Synodus *Honorium* ut Hæreticum damnavit.

Reſpondeo, VI. Synodum *Honorium* damnaſſe ut Hæreticum communione, favore ac patrocinio Hæreticis impenſo; non autem ut hæreticum ſententiâ, ac electione pravâ & pertinaciâ, quas ad formalem (ut Scholaſtici vocant) & propriè dictam hæreſim neceſſarias nemo neſcit. Hunc eſſe ſenſum anathematis *Honorio*, ceu Hæretico dicti in Synodo VI. conſtat ex *Leone II.* optimo Concilii interprete, in Epiſtola ad *Conſtantinum Pogonatum* pro confirmatione Synodi, in quâ recenſitis omnibus Hæreticis, quos Catholica Eccleſia rejicit & damnat, ſubdit: *Pariterque anathematizamus novi erroris Inventores, id eſt, Theodorum Pharanitanum Epiſcopum, Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſubſeſſores, magis quàm Præſules: nec non & Honorium, qui hanc Apoſtolicam Eccleſiam non Apoſtolicæ Traditionis doctrinâ luſtravit, ſed profanâ proditione immaculatam maculari permiſit.*

Id eſt, ſubſeſſores, ut Binius notat, quamvis Latinus Interpres vertat, ſucceſſores, inepto ſenſu.

Et in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ. *Qui verò*, inquit, *adverſus Apoſtolicæ Doctrinæ puritatem perduelles extiterant, æternâ quidem condemnatione mulctati ſunt, id eſt, Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Conſtantinopolitani, cum Honorio, qui flammam hæretici dogmatis, non ut decuit Apoſtolicam Auctoritatem, incipientem extinxit, ſed negligendo confovit.*

Idem conſtat ex *Conſtantino Pogonato* in Edicto quod legitur poſt Actionem XVIII. Synodi VI. *Super hæc omnia*, inquit, *anathematizamus eos, qui ſupervacuorum & novorum dogmatum Hæretici Auctores, atque Fautores ſunt. Dicimus autem Theodorum, qui fuit Pharanitanus Epiſcopus, & Sergium qui fuit hujus à Deo conſervandæ noſtræ Regiæ Urbis Antiſtes... Ad hæc & Honorium, qui fuit antiquæ Romæ Papa, horum hæreſeos in omnibus fautorem, concurſorem, atque confirmatorem.* Diſtinguit diſertè *Conſtantinus*, qui Concilio interfuit, illudque autoritate ſuâ roboravit, & mentem Patrum dubio procul aſſecutus eſt, hæreſeos & Hæreticorum fautores ab Hæreticis novorum dogmatum authoribus & propugnatoribus; & Honorium quidem inter fautores, non inter Auctores Monothelitiſmi damnatum commemorat.

Pontifices olim in Profeſſione Fidei damnabant Honorium ut fautorem Monothelitarum.

Id tandem confirmatur ex *Diurno Romanorum Pontificum*, ubi in Profeſſione Fidei quam Pontifex recèns creatus edebat, anathemate feritur & *Honorius* cum Monothelitis ceu qui pravis eorum dogmatibus favorem impenderet. *Inter veneranda univerſalia quinque Concilia, etiam Sanctum Sextum Univerſale Concilium centum ſeptuaginta quinque venerabilium Præſulum prædicamus, quod favente Deo, & votum piæ memoriæ magni Principis noſtri Domini Conſtantini clementer implente, in Urbe Regia, eo præſidente, celebratum eſt, cui Apoſtolicæ recordationis Agatho Papa per Legatos ſuos & Reſponſales præfuit, cujus venerabilem Tomum celebriter aſſequentes, eos qui novo & hæretico dogmate immaculatam Dei Eccleſiam polluere nitebantur, & erraſſe manifeſtius probaverunt, & cum ſui erroris Auctoribus atque Fautoribus, perpetuo anathemate damnaverunt. Auctores verò novi hæretici dogmatis Sergium, Pyrrhum, Paulum & Petrum Conſtantinopolitanos, unà cum Honorio, qui pravis eorum aſſertionibus fomentum impendit, &c.*

Honorii porro Epiſtolæ dicuntur à Patribus Sextæ Synodi *Alienæ ab Apoſtolicis Dogmatibus, & à Definitionibus Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum, ſequi verò falſas doctrinas Hæreticorum*; non minùs quàm Epiſtolæ Sergii, quia in modo loquendi cum *Sergio* convenit *Honorius*, & in damnanda Oeconomia, quâ ſilentiò obrui juſſit, ſicut ille, duarum Chriſti operationum & voluntatum ſacras voces. Quæ Oeconomia dogmatibus & exemplis

exemplis Apoſtolicis adverſatur. Ideo *Typus Conſtantis* in Concilio Lateranenſi, & in Sexta Synodo damnatus eſt, ut *factus contra immaculatam Chriſtianorum fidem.* Similiter dicitur *Honorius mentem Sergii in omnibus ſecutus, & impia dogmata confirmaſſe,* non conſentiendo, ſed connivendo; nec approbando pravum dogma, ſed ſilentium indicendo de una vel duabus operationibus. Eodem ſenſu exponendum eſt quod Actione XIV. dixit Synodus de libellis, chartis, & Opuſculis Hæreticorum à Chartophylace prolatis ac lectis, necnon de duabus Epiſtolis *Honorii*; illas *In unam eamdemque impietatem tendere.* Diſpari enim modo in eamdem impietatem tendere intellexit *Honorii* Epiſtolas, & Hæreticorum ſcripta; iſta pravè dogmatis aſſertione; illas Catholici Dogmatis diſſimulatione.

Nec aliud colligi poteſt ex verbis Actionis decimæ octavæ, quibus dicitur, *Dæmonem per organa ſua, id eſt, Theodorum, Sergium, Pyrrhum, Petrum, & Paulum, & Honorium ac Cyrum, utque Macarium, & Stephanum, Eccleſiæ continenter erroris ſcandala excitare, unius voluntatis & operationis in duabus naturis Chriſti hereſim in populum Catholicum ſpargendo.* Hæreſim namque docendo ſparſerunt cæteri; *Honorius* docentibus non reſiſtendo, ut par erat, ſed eumdem cum ipſis loquendi modum uſurpando, & per imprudentem ſilentii juſſionem ipſis connivendo, ad eam ſpargendam & ipſe contulit.

Honorius à Sexta Synodo damnatus non fuit ut hæreticus, ſed ut hæreticorum fautor, & reus negligentiæ in illis coërcendis.

Concludamus itaque *Honorium* à Sexta Synodo damnatum non fuiſſe ut Hæreticum, ſed ut hæreſeos & Hæreticorum fautorem, utque reum negligentiæ in illis coërcendis; & juſtè fuiſſe damnatum, quia eadem culpâ erroris fautores, ac Auctores ipſi tenentur. Unde *Celeſtinus I.* ad Epiſcopos Galliarum ſcribebat: *Timeo ne connivere ſit hoc tacere. timeo ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſis non caret ſuſpicione taciturnitas: quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Meritò namque cauſa nos reſpicit, ſi ſilentio faveamus errori.* Hinc *S. Leo* in Epiſtola ad *Theodoretum*, ait: *Ad majorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc ſe accipit exerendi fiduciam, ut vincatur adverſitas, ne quod per ſe probatur reprobum, ſilentii præjudicio videatur oppreſſum.* Hinc *Honorius* & *Theodoſius* Imperatores in Reſcripto ad *Aurelium* Carthaginenſem Epiſcopum dato V. Idus Junias, *Monaxio* & *Plinta* Coſſ. exauctorationem, ſecundùm Canones comminantur Epiſcopis, qui ſegniter ſe geſſerint adversùs Pelagianos, & præter expulſionem à civitatibus, interdictam quoque in perpetuum Communionem: *Una enim*, inquiunt, *eademque culpa eſt eorum, qui aut diſſimulando, conniventiam; aut non damnando, favorem noxium præſtiterint.* Hinc *Sanctus Theodorus Studita*, in Epiſtola ad Monachorum Præpoſitos, qui ſilentium in cauſa ſacrarum imaginum ſub *Leone Armeno*, fuerant polliciti, ait: *In hoc temporis articulo, non ſolum qui dignitate & ſcientia præcellit, certare is debet, recta fidei doctrinam proferens; ſed & diſcipulus quoque ipſe fiduciam ſumere, & veritatem intrepida ac libera voce profiteri. Non mea ſunt hæc verba, qui peccator ſum, ſed divini Chryſoſtomi; quin immo & aliorum Patrum.* Addit, *Conſenſui par eſſe ſilentium; id eſſe, prodere veritatem, & Præfecturam abnegare, & ſubditos ſibi ſubvertere.* Quamvis igitur *Honorius* Pontifex hæreticus non fuerit, juſtè tamen damnatus eſt à Sexta Synodo, ob negligentiam in damnanda Monothelitarum hæreſi, ob favorem & patrocinium ipſis impenſum, ob œconomiam cauſæ fidei prorſus noxiam, ob modum tandem loquendi cum Hæreticis communem.

Objicies. Qui in controverſia de Chriſti voluntatibus & operationibus locutus eſt ſicut Hæretici Monothelitæ, verè excuſari ab hæreſi non poteſt: atqui *Honorius* in controverſia de Chriſti voluntatibus & operationibus locutus eſt ut Hæretici Monothelitæ loquebantur: excuſari ergo non poteſt ab hæreſi.

Reſpondeo, diſtinguo majorem: Si latens ſub eorum verbis venenum perſpexerit, & eodem ſenſu locutus ſit, concedo; Si pravam eorum mentem non fuerit aſſecutus, & alio ſenſu, eóque Catholico, verba ipſorum uſurparit, nego. Sanè verba Patribus & hæreticis quandoque fuere communia. Antiochenæ Synodi contra *Paulum Samoſatenum* Patres conſubſtantialem Patri Filium in Sancta Trinitate negarunt, eamque vocem rejecere, quod poſtea fecerunt Ariani; ſed longè diverſo ſenſu, ut probavimus Diſſertatione XIV. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi IV. *S. Cyrillus* dixit *Unam naturam Verbi incarnatam*, eademque verba Eutychiani uſurparunt: ſed alio planè ſenſu. Ita *Honorius* cum *Sergio*, *Cyro*, & *Macario* Monothelitis locutus eſt, ſed mente Catholica; & ſenſu ab eorum errore penitus alieno: ſi quidem abſolutè duas voluntates Chriſti non negavit, ſed voluntates pugnantes; ut ſupra oſtendimus. Legatur Editor Diurni Romanorum Pontificum, in Appendice ad Notas eruditas eidem ſubjunctas.

SCHOLION.

Huic Diſſertationi pag. 305. Edit. 1. hanc notam Religioſi Cenſores inurunt: *Tota Diſſertatio de Honorii damnatione extra Synodo Oecumenicæ ad pag. 346 conjungenda.*

R. Primam ſcilicet & ſecundam Propoſitionem, earumque probationes, & ſolutiones objectionum expungendas cenſent. Utramque tamen propugnant viri quotquot ſunt in Galliis eruditi. Ante me propugnarunt P. *Franciſcus Combefiſius* pius & eruditus Ordinis FF. Prædicatorum Theologus, in Diſſertatione Apologetica pro Actis ſextæ Synodi, cap. III. §. III. Joannes Garnerius Societatis Jeſu Theologus Diſſertatione II. ad Diurnum Librum Romanorum Pontificum aliique plurimi; & communis hæc erat in Scholis Sorbonicis opinio antequam animum ad ſcribendum appellerem. Ita Combefiſius loco mox laudato *Non deſunt*, inquit, *Viri Catholici, damnantes turpiùs hæreſis Honorium, eóque nomine contendentes verè à Sexto Synodo damnatum. Ita omnino ſignificat noſter Canus Lib. VI. De Locis, Koranza in Compendio Conciliorum: Turrenſis etiam apud noſtrum Gravinam, pro ſacro Depoſito, cap. XIV. errorem in Honorio ſuſtentat. Alii quoque ut ... Simpleto, Gravina, &c. nihil pretenſis agnoſcunt, ut tamquam Doctor privatus, quomodo ſe habuit ſcribendo ad Sergium, ſuo ipſius nomine, nec alio conſcio quam Amanuenſi, errare potuerit ac falſum reſcribere... Nihil ergo abſonum, nec minus ſedis Apoſtolicæ Privilegio conſonum, ut Honorius privatis hujuſmodi literis, nulláque Fratrum conſilio datis, erraverit, aut hæreticum aliquid protulerit, Apoſtolicâ interim Sede illibatam fidem retinente.*

Joannes Garnerius propugnat Honorium Monothelitam non fuiſſe, illiuſque Epiſtolas hæreſim non continere; ſed tamen in ſexta Synodo verè fuiſſe damnatum Acta illius Synodi non fuiſſe depravata: Juſtam fuiſſe Honorii damnationem, non propter hæreſim, cujus purus extitit, ſed propter *inconſultam œconomiam* & *favorem* Monothelitis impenſum, quia ſcilicet *voluit ac juſſit de uno vel gemino operatione taceri; cùm tamen Religionis cauſa exigeret, apertè geminam defendere. Ne ſcilicet ab Eutychianorum reliquiis fides de duabus naturis inconfuſis, impermixtis, & indiviſis, quo ob'aque tenebatur, mutaret.* In eadem inſiſti via, tertiam hanc ſtatuens Propoſitionem pag. 346. *Honorius ob Hæreſi tam verè excuſatur, quàm pie.* Sed tamen damnatum à ſexta Synodo, & juſtè quidem, ob favorem Monothelitis præſtitum, firmiſſimis argumentis oſtendo. Cùm damnatum in Sexta Synodo Honorium, Actaque minimè depravata propugno, maximam eruditorum virorum partem ſequor. Ut enim ait P. Garnerius §. 6. Num. LI. *Baronius, etſi pro totam ingenii, doctrinæque, quibus valebat plurimùm, vim adhibuerit ad eam muniendam Honorii defendendi rationem, quam unicam vulmo crediderit, paucis tamen Eruditis fecit utcumque ſatis: Mox. ...pars auſcultare non deſtitit antiquis Scriptoribus, quibus numquam in mentem venit arguere vitii, imò nec in dubium evocare Acta Sexto Synodi, multò minùs alia publicæ fidei inſtrumenta ſuppoſitionis damnare.* Cùm damnatum in Sexta Synodo Honorium aſſerui, veterem Eccleſiæ Romanæ ſententiam in hac facti quæſtione ſecutus ſum, quæ ad initium uſque noſtri Sæculi in ſuo Breviario hæc legebat in Feſto S. Leonis Secundi, in tertia quartaque Matutini Officii Lectione. *Hic ſuſcepit ſanctam Sextam Synodum. In qua condemnati ſunt Cyrus, Sergius,* HONORIUS, *Pyrrhus, Paulus & Petrus, necnon Macarius cum Diſcipulo ſuo Stephano: ſed & Polychronius*

lycoronius novus Simon, qui unam voluntatem & operationem in Domino &c in Chriſto induxerunt, vel prædicaverunt, &c. Cùm Honorium juſtè damnatum in Sexta Synodo aſſerui, ut naſcentis Monothelitiſmi, ac Monothelitarum fautorem, veterum Pontificum Sententiam ſecutus ſum, qui cùm in S. Petri Cathedram aſcenderent, non ſolùm in Sextam Synodum Oecumenicam jurabant, ſed & in ea damnatum *Honorium* nominatum meminerant, ut patet ex Fidei Profeſſione olim ab ipſis emiſſa, & in Libro Diurno Romanorum Pontificum edita, cujus verba deſcripſi pag. 356. Edit. primæ, in Reſponſione ad primam Objectionem contra Propoſitionem tertiam. Sextam Synodum Oecumenicam, Leonis Secundi Epiſtolas Synodi confirmatrices, Profeſſionem Fidei à priſcis Pontificibus edi ſolitam, unâ Spongia deleri & omnino expungi jubeant Religioſi Cenſores, cum iſta Diſſertatione mea, his ſubnixa Monumentis, nec aliud aſſerente de Honorio, quàm quod illa aſſerunt.

Franciſci Marchiſii Reſponſiones pro Honorio in *Clypeo Fortium*, ſpeciatim refellere non eſt opus; cùm Baronii Cardinalis veſtigiis inſiſtat, & Actorum Sextæ Synodi Oecumenicæ, fictitiam corruptionem, merâ (non dicam conjecturâ) ſed divinatione adſtruat & propugnet. Cæterùm nulla fit injuria Sedi Apoſtolicæ, cùm damnatus dicitur à Sexta Synodo Honorius ob inconſultam Oeconomiam, & favorem Monothelitis impenſum: nec infertur ulla, quamvis ejus Epiſtolæ Monothelitarum hæreſim continere dicerentur: (cujus tamen labem ab iis abſterſi.) Id fatetur, vi cogente veritatis, Auctor Anonymus libri cui titulus eſt, *Galliæ Vindicatæ*, cujus & etiam fœtus eſt *Regale Sacerdotium*, Diſſertatione ſcilicet III. § I. Num. IX. ubi Objectioni quartæ *Ludovici Maimburgii*, ſic reſpondet: *Utramque Honorii rei ſe habeant; certum eſt nihil inde noſtræ ejus exemplum nos errorem obſtare, ſi quis ſuit: quis enim neſcit Epiſtolas Honorii ad Pyrrhum & Sergium, ob quas hæreſis accuſatus dicitur, privatas fuiſſe, non publicas, nec dogmaticas, & in quibus nihil Honorius definierit, ſed mentem tantum ſuam, privatamque ſententiam aperuit? In hujuſmodi verò Epiſtolis errare Pontifices poſſe, corrigique, non inficior, neque hoc in quæſtionem venit: Neque enim omnia quæ agunt aut dicunt Pontifices, omnino macula ſunt, & humana conditionis experta, ſed ſolùm cùm ut Pontifices agunt, vel ut Schola loquuntur, cum* Ex Cathedra *docent. Nunc verò hæreſim Honorii quod ſpectat, fateor eam multò magis mihi ambiguum, incertiſque fuiſſe: ex una enim parte tam multi ſunt, gravèſque in Honorium teſtes, ut vix audeam abſolvere tot teſtibus oppreſſum: ex altera verò tam clarum eſt in iis Epiſtolis, quæ nunc urgentur, nullam hæreſim eſſe, ut non auſim damnare delicti immunem.* Et pag. 41. *Sed quicquid ſit de Honorii lapſu, illud certum eſt, nihil obeſſe infallibilitati Pontificum, & auctoritati, quam illas in Concilio tribuimus Epiſtola, quas Honorius ad Sergium dedit, privata ſunt, nec Fideles alloquuntur, nec quidquam decidunt; quamvis enim ex lege contradictoriorum oporteat duas voluntates & operationes in Chriſto eſſe, vel non eſſe. Honorius tamen neutrum voluit dici, ſed tantùm duas cum propriis operationibus, quod planè non eſt decidere, ſed certis modis & ſuſpenſum relinquere. At verò non in omni caſu, nec in omni ſcripto nos Pontificem infallibilem eſſe dicimus, ut errores ſectentur; ſed tunc ſolùm, cùm Pontificem agit, & Magiſtrum Eccleſiæ, hoc eſt, cùm actum aliquem exercet, qui ad ſolum Pontificem pertinet, qualis non eſt, Epiſtolas ſcribere, aut ſcriptis reſpondere, & quid conſultum credas operire: Id enim non ſoli Pontifici Romano, ſed cuivis, non Epiſcopo ſolùm, ſed etiam privato permiſſum eſt. Cùm enim hoc Privilegium infallibilitatis in publicum Eccleſiæ bonum vergat, noluit Deus illud Perſonæ, ſed Officio annecti, & tunc ſolùm præſto eſſe, cùm Pontificali Officio fungeretur, eo ferè modo, quo in Veteri Teſtamento non ſemper, nec quovis tempore Oracula Pontifici dabantur; ſed tunc ſolùm cùm Pontificio apparatu cultùque Templo & Aræ ſe ſiſteret.* Hæc Anonymus ille Auctor, cujus Opera magno in pretio Romæ habita ſunt. Cum illo verò ſentio, Honorium Hæreticum non fuiſſe; neque damnatum ut Hæreticum à Sexta Synodo, damnatum tamen fuiſſe cenſeo ut Monothelitiſmi fautorem, quia inconſultâ œconomiâ ſuâ naſcentem hæreſim fovit. Qua in re non egit procul dubio ut Pontifex, quia Summi Pontificis eſt hæreſim naſcentem aut natam extinguere ac damnare, non negligendo confovere. Cum eodem Auctore ſentio Summum Pontificem infallibilem non eſſe in omni caſu, & in omni ſcripto, ſed tantùm cùm pronuntiat *Ex Cathedrâ*. Quando autem *Ex Cathedra* pronuntiaverit, manifeſtum fieri *Eccleſiæ conſenſu* vel antecedente, vel concomitante, vel ſubſequente. Hoc ſolum explicandi modo ab illo Auctore hac in parte diſſentio, quid ergo Religioſi Cenſores hanc Diſſertationem meam expungendam aiunt?

Scholion II.

In eadem Diſſertatione, pag. 338. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa loquitur ex Cathedra accedente Eccleſiæ conſenſu.*

R. Summum Pontificem infallibilem eſſe cùm de quæſtionibus & controverſiis Fidei Moraliſque Chriſtianæ pronuntiat *Ex Cathedra*, modus loquendi eſt in Scholis Theologorum uſurpatus. Quid ſit verò loqui ex Cathedra, inter eos non convenit. Quidam cenſent Summum Pontificem ex Cathedra pronuntiare, cùm adhibito conſilio Cardinalium, & Doctorum ſelectorum pronuntiat. P. Bagotius Societatis Jeſu Theologus eruditus in *Apologetica Fidei*, Libro IV. Diſputatione III. Cap. X. Sectione III. cenſet *Summum Pontificem, ut definiat aliquid infallibiliter, Concilium aliquod ſeu Synodum audire oportere, nec modò dici tunc ex S. Petri Cathedra eum loqui, ſeu pronuntiare ſententiam, cùm audito Concilio pronuntiat.* Ego verò Concilii Congregationem neceſſariam non eſſe exiſtimo ut Summus Pontifex ex Cathedra loqui cenſeatur, ſed tunc illum ex Cathedra pronuntiare atque adeo infallibilem eſſe, cùm *Ad Sacram Scripturam ac Traditionem, quæ in Romana Eccleſia à temporibus Apoſtolorum incorrupta ſervatur, & ad ipſum continuâ ac nunquam interruptâ Pontificum ſucceſſione tranſmiſſa eſt, aſſiſtente Spiritu-Sancto attendens; & controverſiis de quibus agitur per Doctiſſimos Theologos ad ſacras illas Fidei Regulas expenſis, adhibito Sacræ Romanæ Eccleſiæ Senatûs ac vicinorum Antiſtitum conſilio & ſuffragio, juſſit ad Dominum publicis Precibus, aliquid Fidelibus univerſis credendum, aut abſque obſervandum præcipit. Ejuſque Conſtitutiones ac Decreti* Accedente Eccleſiæ conſenſu *roborantur.* Verba hæc mea ſunt. Hæc formularo iſtam loquendi, *Summus Pontifex pronuntiat ex Cathedra*, explicandi ratio. Quòd poſtrema illa verba addiderim, *Accedente Eccleſiæ conſenſu*, ſuccenſere mihi non debent Religioſi Cenſores: Hic ſiquidem loquendi modus ſolemnis eſt in Sacra Facultate Pariſienſi & in Eccleſia Gallicana, quarum doctrina & opinio eſt, *Summum Pontificem nullo accedente Eccleſiæ conſenſu non eſſe infallibilem.* Quod ita explicui, ut Eccleſiæ conſenſu manifeſtetur ac comprobetur indeficiens fuiſſe Summi Pontificis Judicium; quemadmodum Romanorum Pontificum & Synodorum approbatione, declaratione, definitione innoteſcit Canonica Librorum Sacrorum auctoritas. Unde illud S. Auguſtini: *Evangelio non crederem, niſi me Eccleſiæ Auctoritas commoveret.* Nec referre cenſeo, utrùm Eccleſiæ conſenſus antecedat, concomitetur, vel ſubſequatur Definitionem Pontificiam: ſemper enim oſtendit ac demonſtrat S. Petrum, imò Spiritum-Sanctum per os Romani Pontificis eſſe locutum.

DISSERTATIO III.

De Canonibus Synodi Quini-Sextæ, & ejuſdem Epochâ.

I. ANNIS aliquot poſt VI. Synodum, *Juſtiniano Conſtantis* filio imperante, Synodus Conſtantinopolim convocata eſt ob Canones condendos ad reſtaurationem Diſciplinæ, reformationémque morum: quòd Sexta Synodus Canones nullos edidiſſet. Hanc Synodi cauſam indicant Epiſcopi, qui ad illam convenerunt, in ſuâ ad Imperatorem Allocutione. *Quoniam autem*, inquiunt, *Sancta & univerſales duæ Synodi* (V. nimirum & VI.) *ſacros Canones nequaquam conſcripſerunt, ſicut reliquæ Sanctæ quatuor univerſales Synodi, per quas populi quidem à deteriore & abjectiore vivendi ratione recedant, ad meliorem autem & altiorem vitam ſe traducant.... Propterea ergo tuæ Pietatis juſſu in hâc Dei obſervatrice & imperante Urbe congreſſi, ſacros Canones ſcripſimus.* Cauſa Synodi.

II. Celebrata eſt hæc Synodus *in Trullo* magni Palatii, id eſt ſub Regiæ cuppulâ vel lucernâ. *Quini-Sexta* vocatur, quòd velut ad ſupplementum Synodorum Quintæ & Sextæ facta ſit. Aſſerit *Balſamon* adfuiſſe huic Synodo nomine totius Synodi Romanæ Eccleſiæ *Baſilium* Gortynæ Epiſcopum, Cretenſium Metropolitam, & Ravennatem Epiſcopum. De *Baſilio* fidem faciunt ſubſcriptiones: at Ravennatis Epiſcopi abſentia ex iiſdem probatur, niſi præſens fuerit initio Synodi, & abierit ante ejuſdem exitum, vel ſubſcribere noluerit. Legitur enim in Subſcriptionibus, *Locus Ravennatis Epiſcopi.* Locus.

III. *Baronius* & *Binius* nullum adfuiſſe Legatum Sedis Apoſtolicæ contendunt, planè contra Canonum fidem, quibus ſubſcribit *Baſilius* Gortynenſis Archiepiſcopus, Baronius emendatus.

Archiepiſcopus, *locum tenens totius Synodi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.* Contra fidem etiam *Anaſtaſii Bibliothecarii*, qui in libro de Vitis Romanorum Pontificum, in Vita *Sergii I.* ſcribit: *Hujus Pontificis temporibus, Juſtinianus Imperator Concilium in Regia Urbe fieri juſſit, quò & Legati Sedis Apoſtolicæ convenerunt, & decepti ſubſcripſerant.*

Præſes. IV. *Callinicum* Patriarcham Conſtantinopolitanum fuiſſe hujus Synodi Auctorem & Præſidem ſcribunt *Baronius* & *Binius*, abſque ratione, abſque teſte, contra manifeſtam ſubſcriptionum fidem. Subſcripſit enim Canonibus *Paulus Callinici* Deceſſor, quod ex veterum Codicum auctoritate confirmat B *Blaſtares* in Nomocanonis Præfatione. Adfuerunt Epiſcopi ſupra ducentos. Canones CII. edidit.

Synodi Epocha. V. Hanc Synodum celebratam ſcribit *Theophanes* anno Mundi ſexies milleſimo centeſimo nonageſimo nono, anno ſecundo *Juſtiniani* in Imperium reducti, viginti ſeptem annis poſt VI. Synodum. Sed *Theophanes* aberravit. Canones enim Trullanæ Synodi editi ſunt ſub Sergii I. Pontificatu, ut *Anaſtaſius Bibliothecarius*, & *Venerabilis Beda* teſtantur: *Sergius* autem ad illud tempus non pervenit, quo *Joannes VII.* jam * ſedebat. De hoc *Theophanis* anachroniſmo vide *Leonem Allatium* lib. I. De Perpetuo Conſenſu cap. 27. C

Refellitur Baronius. *Cardinalis Baronius* vult celebratam anno Chriſti ſexcenteſimo nonageſimo ſecundo, *Sergii* Papæ Quinto, *Juſtiniani Junioris* octavo. Sententiam ſuam probat ex III. Canone, quô celebrata indicatur ſtatim poſt quartam Indictionem. Ita enim habet Canon laudatus: *Omnes ſimul decernimus, ut qui duobus pridem Matrimoniis implicati fuere, & uſque ad decimum quintum præteriti menſis Januarii præteritæ quartæ Indictionis anni ſexies milleſimi centeſimi nonageſimi noni, peccato ſervierunt, & non ab eo reſipiſcere voluerunt, depoſitioni canonicæ ſubjaceant, &c.* At non eſt ſubodoratus Annalium Parens mendum quod in Canonem III. irrepſit, vitiatô Indictionum numerô. D Facillimum ſanè fuit ut excideret apex, & quarta Indictio loco decimæ quartæ, detractâ denarii notâ remaneret. Porro ſi poſt Indictionem decimam quartam celebrata eſt, figi debet anno Chriſti ſexcenteſimo octogeſimo octavo, quinque circiter annis poſt VI. Synodum. Rem verò ita ſe habere, ſubſcriptiones probant. *Paulus* enim Conſtantinopolitanus Patriarcha Synodo ſubſcripſit, qui decem annis poſt Synodum Sextam ſuperſtes non erat. Jam enim ſedebat *Callinicus*, ut *Baronius* fatetur. Et certè facilius fuit numerum unum in alium mutari, quàm nomen unius Epiſcopi in nomen alterius, *Callinicum* in *Paulum*. E

Confirmatur locupletiſſimô teſtimoniô *Tharaſii* Patriarchæ Conſtantinopolitani in VII. Synodo *Actione IV*, dicentis: *Quidam ignorantiæ languentes ſcandalizantur in hos Canones, aſſerentes. Putas Sextæ Synodi ſunt? Cognoſcant autem qui hujuſmodi ſunt, quod Sancta & Magna Sexta Synodus ſub Conſtantino fuerit celebrata contra illos qui unam voluntatem & unam operationem dicebant in Chriſto, in quâ Hæreticis anathematizatis, & explanata fide, domum reverſi ſunt, decimo quarto anno Conſtantini. Ergo poſt quatuor, ſive quinque annos, iidem ipſi Patres convenientes ſub Juſtiniano filio Conſtantini, præſignatos Canones expoſuerunt, & nemo dubitat de illis. Illi enim qui ſubſcripſerunt ſub Conſtantino, ipſi & ſub Juſtiniano præſenti Chartæ ſubſcripſerunt, ita ut hoc manifeſtum ſit ex eorum propriæ manûs ſcripturæ immutabili ſimilitudine.* F Eoſdem tamen Epiſcopos non exhibent ſubſcriptiones Sextæ & Trullanæ Synodi: quamobrem vel magna ex parte mendoſæ ſunt, vel *Tharaſius* erravit, quod ægrè crediderim, cum ab illâ Synodo non multùm diſtaret, ejuſque Canones, & quæ de eâ in ſuæ Eccleſiæ monumentis habebantur, ipſum legiſſe veriſimile ſit.

Omnes Canones Synodi... VI. Omnes Canones Trullanæ Synodi non ſunt A ab Eccleſia Romana approbati; nec improbati ſunt univerſi, ſed plurimi laudati, juréque laudandi. Non eſt approbatus *Canon III.* quo octoginta quinque Apoſtolorum Canones & Conſtitutiones decernuntur admittendæ. Nec *Canon XIII.* quo Lex Eccleſiaſtici cœlibatûs concutitur, & caſtiſſima Romanæ Eccleſiæ reprehenditur diſciplina, quâ ſacris Miniſtris uſu conjugii interdicitur. Quin etiam eos, qui Preſbyteris, Diaconis, Subdiaconis, conjunctionem & conſuetudinem cum legitimâ uxore prohibuerint, anathemate ferit iſte Canon. Non eſt etiam approbatus *Canon LV.* quô Jejunium Sabbathi in Romanâ B Eccleſia celeberrimum damnatur, his verbis: *Quoniam intelleximus in Romanorum Civitatibus, in Sanctis ejus Sabbathis jejunari, præter Eccleſiaſticam traditam obſervationem, Sanctæ Synodo viſum eſt, ut in Romanorum quoque Eccleſiâ inconcuſsè vires habeat Canon qui dicit: Si quis Clericus inventus fuerit in Sancto die Dominico, vel Sabbato jejunare, præter unum & ſolum, deponatur; ſin autem Laicus, ſegregetur.* Non eſt approbatus *Canon LXVII.* abſtinentiam à ſanguine & ſuffocato Clericis, ſub depoſitionis pœnâ, Laïcis ſub pœnâ excommunicationis prohibens, eamque abſtinentiam velut ex divinæ Scripturæ mandato C etiamnum obligante imponens. Non eſt approbatus omni ex parte *Canon LXXXII.* quô prohibetur ne Chriſtus Salvator depingatur in imagine Agni, ſicut oſtenſus eſt Patribus in figurâ, ſed in imagine hominis, quâ demum omnes ſunt adimpletæ figuræ. Non eſt, inquam, approbatus ille Canon, ſiquidem Agnorum imagines ex cerâ benedictâ Sabbato Sancto fieri ſolitas, & Dominica in Albis populo diſtribui poſt Communionem in Eccleſiâ Romanâ, ex Ordine Romano, ex *Alcuino*, ſive alio potiùs Auctore Libri *De Divinis Officiis Alcuino* adſcripti, & ex *Amalario* compertum eſt.

Canones Synodi Trullanæ non ſunt ab Eccleſia Romana approbati: ſed nec improbati ſunt univerſi.

D *Sergius I.* Pontifex Maximus, quo ſedente Synodus Trullana celebrata eſt, illius Canones, quorum confirmationem *Juſtinianus* urgebat, approbare noluit, ut teſtantur *Anaſtaſius Bibliothecarius*, *Venerabilis Beda*, & *Humbertus* Cardinalis. Et *Anaſtaſius* quidem in *Sergii I.* Vita hæc habet: *Hujus temporibus Juſtinianus Imperator Concilium in Regia Urbe juſſit fieri, in quo & Legati Sedis Apoſtolicæ convenerant, & decepti ſubſcripſerant. Compellebatur autem & ipſe ſubſcribere, ſed nullatenus acquievit. Pro eo quod quædam Capitula extra ritum Eccleſiaſticum fuerant in eo annexa, quæ & quaſi Synodaliter definita, & in ſex Tomis deſcripta à tribus Patriarchis *, id eſt,* E *Alexandrino, Conſtantinopolitano & Antiocheno, vel cæteris Præſulibus, qui eô tempore illìc convenerant, ſubſcripta erant, manûque Imperiali confirmata, in hanc Urbem ad confirmandum, vel in ſuperiori loco ſubſcribendum, Sergio Pontifici, utpote Capiti omnium Sacerdotum direxit. Qui Beatiſſimus Pontifex penitus eidem Juſtiniano Auguſto non acquievit, nec eoſdem Tomos ſuſcipere, nec lectioni pandere paſſus eſt. Porro eos ut invalidos reſpuit, atque rejecit, eligens antè mori, quàm novitatum erroribus conſentire.*

* Falsò ſcribit Anaſtaſius, tres Patriarchas ad Synodum Trullanam conveniſſe: ſi tamen Anaſtaſius eſt. Hic enim pugnantia ipſe ſcribit Præfatione in VII. Synodum, ut mox proferetur.

De iiſdem Synodi Trullanæ Canonibus, quos Græci Sextæ Synodi Canones ſimpliciter vocant, ita ſcribit laudatus *Anaſtaſius* in Præfatione VII. Synodi ad Joannem VIII. F *Sanè notandum eſt*, inquit, *quædam ex Apoſtolorum, & VI. univerſalis Synodi Canonibus & Sententiis in hâc Synodo inveniri, quæ penès nos interpretata nec habentur, nec admittuntur... Ergo Regulas, quas Græci in VI. Synodo perhibent editas, ita in hâc Synodo Principalis Sedes admittit: ut nullatenus ex his illa recipiantur, quæ prioribus Canonibus, vel Decretis ſanctorum hujus Sedis Pontificum, aut certè bonis moribus inveniuntur adverſa: quamvis omnes hactenus ex toto maneant apud Latinos incognitæ, quia nec interpretatæ: ſed nec in cæterarum Patriarchalium Sedium, licet Græcâ utantur linguâ, reperiantur archivis:* nimirum

nimirum quia nulla earum, cùm ederentur, aut promulgans, aut conſentiens, aut ſaltem præſens inventa eſt. Quanquam eoſdem Patres illas Græci promulgaſſe perhibeant, quæ in VI. Synodo ſunt inventi: ſed hoc nullis probare certis poſſunt indiciis.

Idem in Præfatione VIII. Synodi ad *Adrianum II.* Pontificem Maximum. *Græci, inquit, & alia oſtendunt Regularum numeroſa & præſumptuoſa ſatis Capitula, priſcæ Traditioni penè omnia valde contraria, quæ à VI. Synodo perhibent promulgata, cùm VI. Synodus nullam protulerit præter fidei Regulam: ſed quas ejus aſſeverant Regulas, longe poſt VI. Synodum, apud ipſos conſtat penes ſe privatímque depromptas.*

De iiſdem *Venerabilis Beda*, libro *De ſex Ætatibus*, ubi de Juſtiniano Juniore agit, ſic loquitur: *Hic Beatæ Memoriæ Pontificem Romanæ Eccleſiæ Sergium, quia Erraticæ ſuæ Synodo, quam Conſtantinopoli fecerat, favere & ſubſcribere noluit, miſſô Zachariâ Protoſpathario ſuô, juſſit Conſtantinopolim deportari: ſed prævenit Militia Ravennæ urbis, vicinarúmque partium, juſſa Principis nefanda contemnens, & eumdem Zachariam cum injuriis & contumeliis ab Urbe pepulit.*

De iiſdem *Humbertus* Cardinalis, Sylvæ Candidæ Epiſcopus, adversùs *Nicetam Pectoratum* ſcribit: *Non mirum ſi Agathoni Papæ, & SS. Patribus VI. Synodi veſtra imputetis deliramenta, & quæ aut corrupiſtis, aut finxiſtis Capitula, cùm etiam ipſi Domino Jeſu, & Apoſtolis ejus imputetis figmenta. Unde nos ſcientes VI. Synodum ad deſtruendam hæreſim Græcorum Monothelitarum, non autem ad tradendum Romanis novas Inſtitutiones congregatam, Capitula quæ nobis ſub ejus auctoritate exponitis, omnino reſutamus, quia Prima & Apoſtolica Sedes nec aliquando ea accepit, nec obſervat; quia aut ſunt nulla, aut, ut vobis libuit, depravata.*

Trullanos Canones, quos à *Sergio I.* rejectos doluerat *Juſtinianus*, miſsâ ad *Joannem VII.* Legatione, confirmari ejus auctoritate poſtulavit, anno poſtquam recuperavit Imperium, altero: ſed Pontifex Canones nec improbatos, ne Principem offenderet; nec approbatos, ne proderet officium, per eoſdem Legatos remiſit ad Principem. Teſtis eſt *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Joannis VII. Illico, inquit, ut Palatium ingreſſus eſt, propriumque adeptus eſt Imperium Juſtinianus, Tomos, quos antea ſub Domno Sergio Apoſtolicæ memoriæ Pontifice Romam direxerat, in quibus diverſa Capitula Romanæ Eccleſiæ contraria ſcripta inerant, per duos Metropolitanos Epiſcopos demandavit, dirigens per eos & Sacram, per quam denominatum Pontificem conjuravit ac adhortatus eſt, ut Apoſtolica Eccleſia Concilium aggregaret, & quæque ei viſa eſſent, ſtabiliret, & quæ adverſa, renuendo excluderet. Sed hic humanâ fragilitate timidus, hos nequaquam Tomos emendans, per ſuprafatos Metropolitas direxit ad Principem.*

Conſtantinum Romanum Pontificem *Juſtiniani* Imperatoris Sacrâ Juſſione Conſtantinopolim evocatum, anno 709. & honorificentiſſimè exceptum, teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius*, in Vita *Conſtantini*, pientiſſimúmque Imperatorem, Communione ab ipſo perceptâ, omnia privilegia Eccleſiæ renovaſſe. Comes erat Pontificis *Gregorius* Romanæ Eccleſiæ Diaconus, qui ipſi in Romana ſede ſucceſſit. Hic *A Juſtiniano Principe inquiſitus de quibuſdam Capitulis, optimâ reſponſione unamquamque ſolvit quæſtionem.* Ex quibus Cardinalis *Baronius*, & nonnulli alii Viri Docti colligunt, de Canonibus Synodi Quiniſextæ tunc fuiſſe tractatum, cùm his temporibus nulla alia verteretur quæſtio inter Orientales & Occidentales, & *Conſtantinum* Papam eos quidem laudatæ Synodi Canones approbaſſe, qui Juri divino, priſcarum Synodorum Regulis, Pontificum Summorum Decretis, & Romanæ Eccleſiæ moribus non repugnant, alios verò improbaſſe. Sic etiam illos approbavit *Adrianus I.* in Epiſtola ad *Tharaſium* Patriarcham Conſtantinopolitanum *Invenimus*, inquit, *in prædictâ Synodicâ Epiſtolâ Sanctitatis veſtræ, poſt plenitudinem fidei, & profeſſionem ſacri Symboli, & omnium ſanctarum ſex Synodorum, & de ſacris venerabilibus caracteribus miraculum laude ac veneratione digniſſimum contineri. Quare & eaſdem ſanctas Synodos ſuſcipio, cum omnibus Regulis, quæ jure ac divinitus ab ipſis promulgata ſunt.* Ex quibus conſtat VII. Synodi auctoritatem, quæ *Canone I.* Trullanos Canones ſub nomine Canonum Sextæ Synodi recipit, non evincere quòd abſque exceptione ab Eccleſiâ recepti ſint, cùm Synodi VII. laudatum Canonem *Adrianus* Pontifex Maximus non confirmaverit, ſed approbationem Trullanorum Canonum, ad eos reſtrinxerit, *Qui jure ac divinitus promulgati ſunt.*

Summa Trullanorum Canonum laude dignorum.

Denique, quod ſupra diximus, plurimos Trullanæ Synodi Canones jure meritóque laudari, ex illorum lectione, & examine compertum eſt. *Primus*, namque fidem à ſex Conciliis Oecumenicis confirmatam, & ab Apoſtolis traditam, inviolabiliter ſervandam eſſe docet. *Secundus*, jubet obſervantiam Canonum Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſareenſium, Gangrenſium, Antiochenorum, Laodicenorum, Calchedonenſium, Sardicenſium, Carthaginenſium. In hoc ſolùm peccat, quòd Canones Apoſtolorum LXXXV. eorumdem Conſtitutiones, & Canones Conſtantinopolitanæ Synodi à Romanâ Eccleſia non probatos, pariter ſuſcipiendos ſtatuat. *Tertius* Preſbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos Bigamos vel deponit, vel in perpetuum ſuſpendit à miniſterio. IV. Clericos ſacrarum Virginum ſtupratores deponit. V. Subintroductas mulieres, vel ancillas arcet à domibus Clericorum, deponit qui ipſas admiſerint. VI. Preſbyteris, Diaconis & Subdiaconis, Matrimonium poſt Ordinationem contrahere vetat. VII. Coercet Diaconorum ſuperbiam ante Preſbyteros aliquibus in locis ſedentium. VIII. Synodos Provinciales quotannis præcipit congregari. IX. Cauponariam tabernam habere, aut tabernas alienas ingredi, Clericis vetat. X. Clericos fœneratores è gradu Ordinis Eccleſiaſtici dejicit. XI. Communione & ſocietate cum Judæis interdicit Chriſtianis; Clericis quidem ſub pœna depoſitionis; Laicis ſub pœna excommunicationis. XII. Epiſcopos cum uxoribus eadem in domo manere vetat, quòd hinc ſcandalum populis crearetur. XIV. Preſbyteros ante annum xxx. Diaconos ante xxv. non eſſe ordinandos; Diaconiſſam verò ante annum xl. ſtatuit, ſecundùm veterem Diſciplinam. XV. Subdiaconos antè annum xx. ordinari prohibet; deponendos ſtatuit, qui ante legitimam ætatem in quolibet Sacerdotii gradu fuerint ordinati. XVI. Diaconorum numerum ſeptenario majorem Actibus Apoſtolorum non adverſari probat. XVIII. Clericos, qui propter incurſiones Barbarorum ex Eccleſiis ſuis migrarunt, pacatis rebus in eas redire compellit. XIX. Statuit, ut *Qui Eccleſiis præſunt*, Epiſcopi ſcilicet ac Parochi, *Dominicis præcipuè diebus omnem Clerum & Populum doceant pietatis, & rectæ Religionis eloquia, ex Divinâ Scripturâ colligentes intelligentias, & judicia veritatis, & non tranſgredientes jam poſitos terminos, vel divinorum Patrum Traditionem. Sed etſi ad Scripturam pertinens controverſia aliqua excitata fuerit, ne eam aliter interpretentur, quàm quomodo Eccleſiæ luminaria & Doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt.* XX. A miniſterio Epiſcopali ſuſpendit Epiſcopos, qui in alienâ Diœceſi publicè docere præſumpſerint. XXI. Canonicorum criminum reos, & propterea perpetuâ depoſitione mulctatos, Clericorum habitum & Tonſuram deferre vetat, niſi ſponte peccatum defleverint, & ab eo ſe penitus alienos effecerint. XXII. Simoniacè ordinatos, & Ordinantes deponit. XXIII. Prohibet ne Sacerdotes, aut Diaconi Euchariſtiam Fidelibus diſtribuentes, pecuniam exigant:

Bigamorum irregularitas.

Tabernarum ingreſſus Clericis vetitus.

Ætas ordinandorum.

Obligatio prædicandi Verbum Dei, Epiſcopis & Curatis incumbit.

exigant: ſi qui exegerint, eos ut Simoniaci erroris & maleficii æmulatores deponit. XXIV. Clericos ſub gradûs ſui & honoris periculô ſpectaculis ſcenicis, & agitationibus, aut curſibus equorum, adeſſe vetat. XXV. Villarum Parochias iis Epiſcopis ſubjici decernit, qui triginta annorum ſpatio, eas ſine vi poſſidentes adminiſtraverint.

Spectacula Clericis vetita.

XXVI. Presbyterum per ignorantiam illicitis nuptiis implicatum ſolo permittit Cathedræ honore frui, ab omni Miniſterio Sacerdotali ſuſpendit. XXVII. Clericos veſtibus Clericalibus ſive in civitate, ſive in itinere non indutos, unâ hebdomade à Communione ſegregat. XXVIII. Peſſimam quorumdam locorum conſuetudinem eradicat, quâ Sacerdotes uvam ad altare allatam incruento Sacrificio conjungentes, ſimul cum Eucbariſtia plebi Chriſtianæ diſtribuebant. XXIX. Quadrageſimale jejunium Feria V. in Cœnâ Domini non eſſe ſolvendum edicit, & Communionem à jejunis quovis tempore percipiendam. XXXI. Clericos in Oratoriis, ſeu Parochiis intra nobilium domos conſtitutis baptizantes, aut Sacrum facientes abſque licentiâ Epiſcopi, deponit. XXXII. Pravam Armenorum conſuetudinem emendat, qui aquam vino conſecrando in Sacrificio Altaris non admiſcebant. XXXIII. Alium eorumdem peſſimum corrigit morem, quò nullum ordinabant Clericum, niſi qui eſſet ex genere Sacerdotali. XXXIV. Clericos reos conjurationis adversùs Epiſcopos, aut Conclericos, è proprio gradu dejicit. XXXV. Bona defunctorum Epiſcoporum, vel Eccleſiæ viduatæ, invadi vetat à Metropolitano: Cleri cuſtodiæ credi jubet adusque novi Epiſcopi Ordinationem. XL. Pueros ante X. Puellas ante XVII. annum ætatis, ad Monaſticam Profeſſionem recipi vetat. XLI. Anachoreticam vitam, & perpetuam clauſuram in remotis ab hominum ſocietate cellulis agere cupientes, triennii ſpatio priùs in cellula probari, deinde alterô anno extra clauſuram, decernit. XLII. Vagos Eremitas coërcet, ac in ſolitudines amandat, aut Vitam Cœnobiticam amplecti & profiteri jubet. XLIII. Neminem Chriſtianorum ob crimina in quæ ante converſionem prolapſus eſt, arcendum eſſe ab ingreſſu Monaſteriorum & Vitæ Monaſticæ profeſſione ſtatuit, quia Religioſæ vitæ Inſtitutum Pœnitentiæ agendæ congruum eſt. XLIV. Monachos fornicationis, aut initi falſi nominis Matrimonii reos, canonicis fornicatorum pœnis addicit. XLV. Peſſimam conſuetudinem emendat in nonnullis Parthenonibus regnantem, in quibus mulieres habitu Religioſo induendæ, ſericis veſtibus, gemmis, & omni mundi muliebris apparatu ornatæ, velut ſæculi ſponſæ, ad altare ducebantur, Benedictionem ſacri habitûs percepturæ. XLVI. Sanctimoniales, & Monachos ex Monaſteriis egredi probibet, niſi urgente neceſſitate, & cum permiſſione ac benedictione Superiorum: nec ſolas exire aliquando ſinit Moniales, ſed cum aliquibus vetulis. XLVII. Viros in Parthenonibus, mulieres in Cœnobiis virorum pernoctare & dormire vetat. XLVIII. Uxorem ejus qui ad Epiſcopatum promovetur, Monaſterium ingredi procul ab ædibus Epiſcopi, & ejus frui providentiâ ſtatuit. XLIX. Monaſteria in ſæcularia habitacula converti prohibet. L. Clericis, ſive Laïcis, aleæ ludis, his ſub excommunicationis, iſtis ſub depoſitionis pœnâ, interdicit. LI. Mimica ſpectacula, & ſcenicas ſaltationes, Clericis ſub depoſitionis periculo, Laïcis ſub pœna excommunicationis vetitas declarat. LII. Omnibus Quadrageſimalis jejunii diebus, præterquam Sabbatho & Dominica, & Sancto Annuntiationis die, Miſſam ex Præſanctificatis celebrari ſtatuit. LIII. Affinitatem ſpiritualem à Suſceptoribus ex ſacro Fonte, cum patre ac matre baptizati contractam, impedimentum eſſe matrimonium dirimens ſtatuit: & foroicatorum pœnis ſubjicit contrahentes, priùs ſeparatos. LIV. Gradus conſanguinitatis, & affinitatis matrimonium impedientes, & dirimentes exponit, & decernit irritum deinceps matrimonium fore, quod quis cum filia patrui contraxerit, vel quod inierint pater & filius cum matre & filia, aut pater & filius vel duo fratres cum duabus ſororibus, aut mater & filia cum duobus fratribus. In his autem gradibus contrahentes, ſeptennii etiam Pœnitentiæ addicit. LVI. Armenorum & aliorum conſuetudinem improbat, qui Sabbatis, & Dominicis Quadrageſimæ ova & caſeum comedebant. Qui ab iis non abſtinuerint in poſterum, depoſitionis pœnæ ſubjiciuntur Clerici, Laïci excommunicantur. LVII. Lac & mel in Altari vetat offerri. LVIII. Laïcos ſibi ipſis Euchariſtiam, præſente Epiſcopo, Presbytero, vel Diacono, miniſtrare prohibet. LIX. Baptiſmum in privatis Oratoriis, extra mortis periculum, conferri interdicit. LX. Eos qui ſe à dæmone correptos mentiuntur, ſeverè puniri ſtatuit, omnibúſque afflictionibus & laboribus ſubjici, quibus Energumeni ex Eccleſiæ diſciplinâ ſubjiciuntur. LXI. & LXII. Varia ſuperſtitionum genera inſectantur: Statúuntque ut nec vir veſte muliebri, nec virili veſte mulier induatur aliquando. LXIII. Falsò confictas à veritatis hoſtibus Martyrum Hiſtorias igni tradi jubet; eos anathemate ferit, qui fidem illis adhibuerint. LXIV. Laïcum publicè diſputare de divinis dogmatibus, vel docere vetat. LXV. Superſtitionem eorum damnat, qui ignes in Noviluniis ante ſuas domos accendebant, & ſuper eos ſaltabant. LXVI. Paſchale Feſtum per octo dies continuos celebrari præcipit, totáque ſeptimanâ Fideles vacare Pſalmis, & Hymnis, & ſpiritalibus Canticis, & divinarum Scripturarum lectioni, & ſanctis Myſteriis jucundè & lautè frui. Sacris verò his diebus equorum curſus, vel publicum aliquod fieri ſpectaculum prohibet. Canon LXVIII. Cavet ne Scripturæ Sacræ, vel SS. Patrum Codices corrumpantur, vel conſcindantur, vel unguentariis, aliiſve mercatoribus tradantur, niſi à tineis corroſi, vel aquâ deleti, inutiles redditi fuerint. Qui ſanctos illos libros corruperint, diſcerpſerint, & ad merces involvendas vendiderint, & qui emerint, per annum à communione ſegregantur. LXIX. Laïcos intra ſepta altaris ingredi vetat: Imperatorem excipit dona offerentem, ex antiqua Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conſuetudine. LXX. Mulieres divini Sacrificii tempore ſilere jubet. LXXI. A communione removet eos qui Legum civilium ſtudiis dant operam, ſi Gentilium moribus utantur. LXXII. Orthodoxorum cum Hæreticis connubia irrita declarat. Infidelium verò matrimonia diſſolvenda non eſſe decernit, ſi alter conjugum ad fidem converſus voluerit cum infideli cohabitare, qui ſcilicet fideli abſque Creatoris injuriâ cohabitare conſentit. LXXIII. Signum Crucis in pavimentis conſtrui vel adumbrari prohibet, ne victoriæ Chriſti, ac noſtræ, conculcetur trophæum. LXXIV. Agapas, ſeu epulas charitatis nomine in Eccleſiis fieri ſolitas improbat; quas ſi qui exhibuerint, ſegregat eos à communione. LXXV. Inordinatas vociferationes à cantu Eccleſiaſtico removeri ſtatuit: huic admiſceri vetat ea quæ Eccleſiæ non conveniunt: Jubet denique cum magnâ attentione & compunctione pſalli Deo, qui occultorum inſpector eſt. LXXVI. Ciborum ſpecies, aut quidvis aliud intra ſanctorum locorum ambitum, puta in Cœmeterio, aut in porticu Eccleſiæ, vendi vetat; negotiatores, aut cauponatios in hocce Decretum peccantes à communione ſegregat. LXXVII. Promiſcua cum mulieribus balnea probibet Clericis ſub periculo depoſitionis, Laïcis ſub pœna excommunicationis. LXXVIII. Competentes Symbolum reddere jubet. V. Majoris Hebdomadæ Feria. LXXIX. Feſtum Secundinarum Deiparæ Virginis meritò abrogat. Cæterùm quòd docet, ipſam abſque ullis ſecundinis peperiſſe Chriſtum, haud conſonum eſt

Veſtes Clericales.

Canones Monaſticam Diſciplinam ſpectantes.

Aleæ ludi prohibiti ſub graviſſimis pœnis, nec non mimica ſpectacula, & ſcenicæ ſaltationes.

Impedimenta Matrimonii ab Eccleſia conſtituta.

Pœna eorum qui ſe ârreptitios mentiuntur.

Confictæ Martyrum Hiſtoriæ.

Paſchale Feſtum per octo dies celebrandum.

Sacri Codices & SS. Patrum libri ſumma reverentiâ tractandi.

Matrimonii impedimenta ab Eccleſia ſtatuuntur.

Signum Crucis.

Divina Pſalmodia.

In Cœmeterio aut porticu Eccleſiæ aliquid vendere nefas.

Feſtum Secundinarum Deiparæ Virginis meritò abrogatum in Oriente.

doctrinæ *Tertulliani* lib. *De Carne Chriſti*, cap. 4. *S. Hieronymi* libro *contra Helvidium*, cap. 9. & Epiſtola XXII. ad *Euſtochium*, & *S. Auguſtini lib. Quæſtionum octoginta trium*, *Quæſtione LVI*. Græcorum ſententiæ affinis erat error in Germania exortus ætate *Ratramni Corbeienſis*, quem ille impugnat Opuſculo *De Nativitate Chriſti*, edito *Tomo I. Spicilegii*, quo nonnulli aſſerebant Chriſtum ex vulvâ intemeratæ Virginis non eſſe natum hominum more, ſed effuſum. Legatur *Chriſtianus Lupus*, in Scholiis ad hunc Canonem. Nos verò ab hac abſtinentes quæſtione, ſatis habeamus Deiparam Mariam, ante partum, in partu, & poſt partum, ſemper Virginem cum Eccleſia profiteri: & Dei Filio concinere: *Tu ad liberandum ſuſcepturus hominem, non horruiſti Virginis uterum*. LXXX. Clericos & Laïcos gravi neceſſitate aut negotio non præpeditos, ſi tribus Dominicis continuis à ſuâ Eccleſia abfuerint, cùm in civitate degunt, illos deponi, iſtos à communione ſegregari decernit. LXXXI. Impium *Petri Fullonis* additamentum ad Triſagium, ſcilicet, *Qui crucifixus es pro nobis*, rejicit, illúdque admittentes Clericos deponi, Monachos vel Laïcos à communione removet. LXXXIII. Mortuorum corporibus infundi vetat Euchariſtiam. LXXXIV. Infantes quos fuiſſe baptizatos firmis teſtimoniis non probatur, baptizandos eſſe decernit. LXXXV. Servos à dominis, tribus teſtibus præſentibus, manumiſſos, perpetuâ libertate frui ſtatuit. LXXXVI. Lenones Clericos depoſitione & excommunicatione, Laïcos excommunicatione plectit. LXXXVII. Viros ab uxoribus, & uxores à viris recedentes, alióſque ducentes, adulterii reas pronuntiat, pœníſque adulterorum obnoxias ſtatuit. LXXXVIII. Jumentum intra ædem ſacram introduci prohibet, niſi graviſſimâ neceſſitate urgente, puta ob conſervationem animalis, cujus jacturâ viator ab itinere conficiendo impediretur. LXXXIX. Sabbato Sancto jejunium ante mediam noctem ſolvi prohibet. XC. Traditionem antiquam obſervari jubet de genu non flectendo diebus Dominicis. XCI. Abortionem fœtûs procurantes pœnis contra homicidas ab Eccleſia lans ſubjicit. Hunc laudavit Canonem Sixtus V. Conſtitutione LXXXVII. Canon XCII. Raptores, adjutoréſque ipſorum, Clericos exauctorat, Laïcos anathemate ferit. XCIII. Uxores, quæ maritis peregrè profectis, aliis ante nubunt, quam ſint de morte illorum certiores factæ, adulterii reas pronuntiat. Quadam tamen veniâ dignas docet militum uxores, quorum de morte major eſt, ob frequentia belli diſcrimina, ſuſpicio. XCIV. Eos excommunicatione plectit, qui per Deos Gentium jurant. XCV. Præſcribit modum recipiendi Hæreticos ad Eccleſiam redeuntes, ipſis verbis Canonis VII. Concilio II. Oecumenico adſcripti. XCVI. Fideles, *Qui capillos ad videntium detrimentum, ſcitè excogitatis nexibus adornant, & componunt, & infirmis animis eſcam eâ ratione objiciunt*, excommunicationis pœnâ decernit emendandos. XCVII. Conjugatos in Eccleſiis, aut vicinis Catechumenorum ædibus habitare vetat, ob reverentiam locis ſacris debitam, in quibus continentes duntaxat & impolluti verſari debent. XCVIII. Adulterii damnat eum, qui mulierem alteri deſponſatam, eô cui deſponſata eſt ſuperſtite, uxorem duxerit. XCIX. Damnat Judaïcam Armenorum conſuetudinem, qui carnes in ſacris altaribus coquebant, & earum fruſta dividebant Sacerdotibus. C. Auferendas è medio picturas decernit, quæ oculos præſtringunt, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum movent incendia. CI. Euchariſtiam à Fidelibus, non in receptaculis ex auro, aut ex aliâ materiâ, ſed manibus in crucis formam expanſis accipi jubet. CII. Sacerdotis Officium in ſacro Pœnitentiæ tribunali explicat, & quàm prudenter erga peccatores gerere ſe debeat. Ipſum nempe *Conſiderare debere ait peccati qualitatem, & ejus qui peccavit, ad converſionem promptum ſtudium, & ſic morbo convenientem afferre medicinam: ne ſi in utroque immoderatione utatur, ab ejus qui laborat ſalute excidat.* Utrumque extremum cavendum, ne ſcilicet per *deſperationis præcipitia impellat* peccatorem; & *ne ad vitæ diſſolutionem & contemptum fræna relaxet. Sed unâ quidem omnino ratione, ſive per acriora & adſtringentia, ſive per meliora & leviora medicamenta*, pravæ *affectioni reſiſtendum, & ad ulceris obductionem adnitendum: fructus Pœnitentiæ examinandos, & ſapienter diſpenſandum & gubernandum hominem qui ad ſuperiorem illuminationem vocatur.* Utraque ſcire debere Confeſſarium, *Et quæ ſunt ſummi juris, & quæ ſunt conſuetudinis. In iis autem qui extrema non admittant, ſequi formam traditam, quemadmodum Sanctus nos docet Baſilius.* En ſummam Canonum à Trullanæ Synodi Patribus editorum, quibus ſanctiſſimam diſciplinam conſtitutam eſſe, vel confirmatam, perſpicuum eſt. Quam ob rem fatearis neceſſe eſt plurimos hujus Concilii Canones eſſe jure meritóque laudandos.

[Margin notes: Miſſæ Parochialis audiendæ obligatio ſancita. — Abortum procurantium pœna. — Lecturientis capillaturæ ſtudioſa compoſitio excommunicatione plectitur. — Picturæ inhoneſtæ è medio auferendæ. — Quâ prudentiâ Confeſſarius in Pœnitentiæ ponendis gerere ſe debeat. — Extrema vitanda conſciemtiarum Moderatori.]

DISSERTATIO IV.

De Vvamba Regis abdicatione.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Rex Vvamba fuerit à Concilio Toletano XII. depoſitus?

PROPOSITIO.

Vvamba Rex Gotthorum à Concilio Toletano XII. non eſt exauctoratus.

Probatur. Qui ſponte ſe abdicavit, vel ſe abdicare malis artibus coactus eſt ab *Ervigio* Regnum ambiente, ante Concilii celebrationem, depoſitus non fuit à Concilio. Atqui Rex *Vvamba* ſponte ſe abdicavit, vel ſe abdicare malis artibus coactus eſt, ante Concilii Toletani XII. celebrationem. Igitur non eſt depoſitus à Concilio Toletano XII.

Probatur Minor ex Hiſtoria *Vvamba*, quam ex *Juliano Toletano* refert Lucas Tudenſis in Chronico. *Quia malignitatis auctor*, inquit, *per bonorum diſcordiam ſemper tendit. tempore bonæ memoriæ Cindaſuindi Regis ex Græcia venit vir quidam nomine Andabaſtus, Græcorum genere nobilis, qui ab Imperatore ſuo expulſus in Hiſpaniam eſt, quem Receſuinthus Rex magnificè ſuſcepit, & ei in conjugium conſobrinam ſuam dedit, ex quo conjugio natus eſt ei filius nomine Ervigius. Qui cùm eſſet in Palatio Regio nutritus, & honore Comitiæ ſublimatus, elatus ſuperbiâ, callidè adversùs Regem Bambanem excogitavit, & potionem letiferam dedit ei, ex quâ Rex officium memoriæ perdidit. Cùmque Epiſcopus civitatis, & Optimates Palatii, qui erant fideles Regis, quos potionis cauſa latebat, vidiſſent Regem jacentem abſque memoriâ, causâ pietatis commoti, Pœnitentiam volentes illi perficere, Unctionem Sancti Olei, & Communionem Chriſti Corporis obtulerunt. Sed factum eſt ut Rex à potione liberatus, cùm præſenſiſſet quòd ille Extremæ-Unctionis Epiſcopus peregerit Sacramentum, ad Monaſterium perrexit, ibique in Chriſtianâ Religione permanſit.*

Rem prolixiùs narrat *Mariana Libro 6. de Rebus Hiſpaniæ, cap. 14.* ex probatis Gentis Hiſtoriis & antiquis monumentis. *Sunt*, inquit, *qui eam claſſem* (Saracenorum) *ab Ervigio Comite ſuſpicantur in Hiſpaniam evocatam, odio Wamba, & ambitione regnandi. Erat enim Ardebaſti filius, Receſuinthi propinquus, atque magnâ inter Proceres auctoritate; quam ipſe ingenii dexteritate, & accommodatis ad*

tempus

tempus officiis vehementer augebat. Ergo cùm neque Wamba ſuperſtite fore ſe voti compotem ſperaret, neque defunctô, ſi Procerum liberis ſuffragiis res ageretur, propter Theodefredum Receſuinthi fratrem: ſibi ſpem nullam Regni, niſi in ſcelere ratus, primùm Saracenorum claſſem in Hiſpaniam immiſiſſe creditur. Ea via quia fraude non proceſſit, aliâ tentavit, incautum fallax opprimere: clam aquam, ubi ſpartum erat maceratum, præbendam illi curavit. Eô veneni genere venis conceptô, repente Rex morbo graviſſimò implicatus, Sacris Chriſtianis atque Pœnitentiâ, Quirici Toletani Præſulis operâ expiatus, ſub primam noctis horam, cùm jam videbatur animam agere, poſitâ comâ, atque in Sacerdotis morem detonſus, Monachi ritu cucullum induit. Eo videlicet ritu divinum numen ampliùs propitiari credebatur. Ervigii ea quoque artes fuerunt (ſic creditum eſt) quò nimirum regnandi ſpe, ſi maximè ſuperviveret, penitus caderet, ut in Concilio Toletano ſextô cautum erat* (Canone ſeptimo, quô regreſſus ad ſæculum ſub anathematis pœna prohibitus eſt iis, qui Pœnitentiam ritu ſolenni profeſſi fuiſſent, & Monaſticam veſtem induiſſent.) *Additum præterea, ut intermorientibus vocibus, menteque vi noxii veneni alienatâ, Ervigium ipſum Succeſſorem diceret: idque extemporariâ Syngraphâ, atque Diplomate Regio confirmatum. Accidit id pridie Idus Octobris, die Dominico, Lunâ decima-quintâ. Unde intelligitur Wambam anno ſalutis ſexcenteſimo octogeſimo, Regno fuiſſe ſpoliatum. Nam ſequenti luce, morbo tantiſper remittente, ad ſe rediens, ex potenti quamvis paulò ante Rege Monachum repente factum ſe conſiderans, mutare noluit; ſive animi magnitudine rurſus ſpernentis, quæ alii per ignes ferrùmque petunt; ſive deſperatione Regnum recuperandi, cùm Ervigius rerum poti-retur, intra eumdem diem coronâ ſusceptâ. Itaque Wamba in Pampliga Monaſterium, quod nonnulli ſuſpicantur in Mugnonii valle fuiſſe ſitum, ſe contulit: ubi ſeptem annos, & menſes tres (alii diutius tradunt) puriſſimô Religionis ſtudiô vitæ reliquum propagavit.*

Probatur ſecundò ex Canone primo Concilii Toletani Duodecimi, quô teſtantur Eccleſiæ Hiſpanæ Patres, *Wambam* Regem ſuſceptâ Pœnitentiâ, *Ervigium* Succeſſorem nominaſſe, & mandaſſe ut Rex inungeretur à *Juliano* Toletano Epiſcopo. Id conſtare & *Wambæ* renuntiatione & mandatis ſcripto exaratis, & ejus Syngrapha munitis. Quamobrem declararunt illo Canone, ſubditos vinculo jurisjurandi, quô *Wambæ* adſtricti erant, ſpontanea ejus abdicatione ſolutos, *Ervigio* jam legitimo Regi fidem & obedientiam debere. En Canonis verba; *Sub quâ parte,*

A *vel ordine, Sereniſſimus Ervigius Princeps Regni conſcenderit culmen, regnandíque per Sacroſanctam Unctionem ſuſceperit poteſtatem, oſtenſa nos Scripturarum evidentia edocet: in quibus & præcedentis Wambæ Principis Pœnitentiæ ſuſceptio noſcitur, & tranſlatus Regni honor in hujus noſtri Principis nomine derivatur. Idem enim Wamba, dum inevitabilis neceſſitudinis* *teneretur eventû, ſuſceptô Religionis debitô cultu, & venerabili Tonſuræ ſacræ ſignaculo, mox per Scripturam definitionis ſuæ, hunc Inclytum Dominum noſtrum Ervigium, poſt ſe praelegit regnaturum, & Sacerdotali benedictione ungendum. Vidimus, intuitu prælu-*
B *cente perſpeximus hujus præmiſſi ordinis Scripturas, id eſt, Notitiam manu Seniorum Palatii roboratam, coram quibus antecedens Princeps & Religionis cultum, & Tonſuræ ſacræ adeptus eſt venerabile ſignum: Scripturam quoque Definitionis ab eodem editam, ubi glorioſum Dominum noſtrum Ervigium poſt ſe fieri Regem exoptat: Aliam quoque Informationem jam dicti Viri, in nomine honorabilis & ſanctiſſimi fratris Juliani, Toletanæ Sedis Epiſcopi; ubi eum ſeparavit pariter & inſtruxit: ut ſub omni diligentia ordine jam dictum Dominum noſtrum Ervigium in Regno ungere deberet, & ſub omni diligentiâ Unctionis ipſius celebritas fieret. In quâ Scripturâ & ſubſcriptio nobis*
C *ejuſdem Wambæ Principis claruit, & omnis evidentia confirmationis earumdem Scripturarum ſeſe manifeſtè monſtravit. Quibus omnibus approbatis, atque perlectis, dignum ſatis noſtro Cœtui viſum eſt, ut prædictis Definitionibus Scripturarum noſtrorum omnium confirmatio apponatur; ut qui ante tempora, occultis Dei judiciis præſcitus eſt regnaturus, nunc manifeſto in tempore, omnium Sacerdotum habeatur Definitionibus conſecratus. Et ideo ſoluta manus populi ab omni vinculo Juramenti, quò prædicto viro Wambæ, dum Regnum adhuc teneret, alligata permanſit, hunc ſolum Sereniſſimum Ervigium Principem grato ſervitii famulatu ſequatur & libero, quem & divinum judicium in Regno praele-*
D *git, & Deceſſor Princeps Succeſſorem ſibi inſtituit, & quod ſupereſt, quem totius populi amabilitas exquiſivit. Unde his præcognitis atque præſcitis, ſerviendum eſt ſub Deo cœli prædicto Principi noſtro Ervigio Regi cum piâ devotione: obſequendum etiam promptiſſimâ voluntate, agendum & enitendum quicquid ejus ſaluti proficiat, quicquid genti vel utilitatibus Patriæ ſuæ conſuluerit. Unde non erit jam deinceps ab anathematis vinculô alienus, aut à divina animadverſionis ultione ſecurus, quiſquis ſuperbè contra ſalutem deinceps, aut erexerit vocem, aut commoverit cædem, aut quamcunque exquiſierit lædendi occaſionem.*

* Quirici loco reſtituendus Julianus.

* Id eſt, lethalis ægritudinis.

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES SÆCULI SEPTIMI.

DISSERTATIO V.

Adverſùs Hæreſim Monothelitarum.

I. MONOTHELITARUM error Scripturæ Sacræ teſtimoniis imprimis refellitur, maximè ex illis Chriſti verbis, Matthæi 26. *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me Calix iſte: Verumtamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis.* Et Lucæ 22. *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me Calix iſte; Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Et Joannis 6. *Deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus qui miſit me, ut perficiam opus ejus.* Multis aliis Scripturæ Sacræ locis urget Monothelitas *S. Maximus* in Diſputatione cum Pyrrho. *In Evangeliis*, inquit, *dictum eſt de Domino, quod & poſterâ die voluit Jeſus intrare in Galilæam.* Perſpicuum eſt, quia quatenus non aderat illìc, voluit intrare. Non aderat autem humanitate, divinitate enim nuſquam abeſt. Igitur quatenus homo, & non quatenus Deus, voluit intrare, poteratque quatenus homo velle. Et in aliô locô rurſus: *Volo ut ubi ego ſum, & ipſi ſint.* Si Chriſtus quatenus Deus, eſt ſupra ubi: igitur quatenus homo, vult ut ubi eſt, ſint etiam ipſi. Atque ita idem quatenus homo poteſtate voluntatis præditus erat. Et alibi dicitur: *Ambulabat Jeſus in Galilæa; non enim volebat in Judæa ambulare, quia quærebant eum Judæi interficere.* Si ambulatio natura erat carnis, & non divinitatis ſecundùm hypoſtaſim ei unitæ: igitur quatenus homo ambulans in Galilæa, nolebat ambulare in Judæa; & poterat velle, quatenus homo. Item in alio loco Diſcipuli dicunt: *Ubi vis paremus tibi comedere Paſcha?* Si eſus Paſchæ eſt eorum qui ſunt ſub Lege; fuit autem Dominus, quatenus homo, non quatenus Deus, ſub Lege: Igitur quatenus homo, volens comedit Paſcha. Alibi dicitur: *Circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans ſupra mare, & voluit præterire eos.* Si quis hoc de eo, quatenus Deus erat, dictum eſſe exponat, cogetur is dicere, interceptam eſſe divinitatem terminis corporeis, ſupra (inquam) & infra, & poſt, dextro & ſiniſtro. Sin verò hæc dicta eſſe de eô, quatenus homo erat, dixerit: Igitur

Monothelitæ refelluntur ex Scriptura Sacra.

A poterat velle quatenus homo. Præterea Divinus Apoſtolus in Epiſtola ad Hebræos de Chriſto ait: *Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis.* Volens igitur obedivit, an non volens? Si quidem non volens, tyrannis meritò, & non obedientia dicetur. Sin verò volens; obediens autem, non quatenus Deus, ſed quatenus homo fuit: Igitur quatenus homo, poterat velle. Item David in Chriſti perſonâ ait: *Sacrificium & oblationem noluiſti, corpus autem perfeciſti mihi. . . . In capite Libri ſcriptum eſt de me, ut faciam voluntatem tuam; Deus meus, volui.*

B Quod autem Pater dicatur Deus Chriſti, quatenus Chriſtus homo eſt, & non quatenus Deus; ſicut & Pater dicitur ejus quatenus Deus, & non quatenus homo, nec adverſarios arbitror dubitare. Si igitur quatenus homo eſt, & non quatenus Deus, ejus Deus eſt Pater: igitur etiam quatenus homo, & non quatenus Deus, voluit voluntatem Patris & ſuam facere. Voluntas enim Patris, ipſius eſt, cùm & ipſe ſubſtantialiter ſit Deus. Quod ſi ita eſt, non ſolùm, quatenus Deus, & ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ, poterat velle, ſed etiam quatenus homo, & ejuſdem nobiſcum ſubſtantiæ.

C Item Moyſes Deum introducit dicentem in creatione hominis: *Faciamus hominem ad imaginem noſtram, & ad ſimilitudinem.* Si igitur homo eſt imago divinæ naturæ: natura autem divina liberæ poteſtatis eſt: igitur & imago, ſiquidem ſimilitudinem archetypi ſervat, naturâ eſt liberæ poteſtatis. Quod ſi ita eſt; factum eſt autem, quod erat naturâ archetypum, etiam naturâ imago: Igitur idem ſecundùm ambas ſuas naturas poterat naturâ velle. Demonſtratum enim priùs eſt voluntatem eſſe poteſtatem naturâ liberam. Eſt autem ſciendum, dici liberam poteſtatem æquivocè, ſicut & naturam. Aliter enim accipitur in Deo, in Angelis, in Hominibus. In Deo quidem

D ſuperſubſtantialiter. In Angelis verò tanquam concurrente aggreſſione cum habitu, & omnino interpoſitionem temporis non admittente: in hominibus autem, tanquam habitu priùs tempore ipsâ aggreſſione cogitatô. Si enim Adam volens obedivit; & volens ſpectavit, & cùm voluiſſet, comedit; igitur voluntas eſt in nobis, quæ primùm afficitur. Quòd ſi voluntas in nobis primùm patitur, hanc autem Verbum, cùm caro factum eſt (ut iſti ſentiunt) non aſſumpſit: Non ergo poſitus ſum ego extra peccatum: quod ſi extra peccatum non ſum poſitus,

poſitus, non ſum conſecutus ſalutem : ſiquidem quod non eſt aſſumptum, non eſt curatum.]

Quæ hactenùs dicta ſunt, diſertè probant humanam in Chriſto voluntatem. Quod autem & divinam habuerit, demonſtrat S. Maximus ex his ipſius verbis : *Jeruſalem, Jeruſalem, quæ occidis Prophetas!.... Quoties volui congregare filios tuos ? &c.* perſpicuum enim eſt, quòd non quatenus homo hoc dixit, ſiquidem recenter factus fuerat homo ; ſed quatenus Deus, qui varios modos ſapientis providentiæ ſuæ circa hominem demonſtravit, quibus voluit naturam ab errore externorum abducere, & ſibi aggregare, ipſa autem noluit. Rurſus ait : *Sicut Pater ſuſcitat mortuos & vivificat, ſic & Filius, quos vult, vivificat. Sicut*, adverbium eſt comparationis ; comparationes autem ſunt in his quæ ſunt ejuſdem ſubſtantiæ. Non poteſt igitur dici hoc de Chriſto ſecundùm humanitatem. Igitur docuit nos Salvator, quòd ſicut Pater Deus exiſtens, voluntate mortuis tribuit vitam ; ſic etiam ipſe, quippe cùm ejuſdem ſubſtantiæ ſit, & ejuſdem voluntatis, quibus vult, vitam præbet.

Monothelitæ refelluntur teſtimoniis & rationibus SS. Patrum.

II. Refellitur Monothelitarum error teſtimoniis SS. Patrum ; ſcilicet S. Dionyſii lib. 4. De Divinis Nominibus c. 2. *Diſcreta eſt autem*, ait, *benigniſſima circa nos Dei operatio, per hoc quòd ſecundùm nos ex nobis, integrè & verè ſubſtantialiter plaſmari voluit Verbum, & operatus eſt & paſſus quanta humana ejus operationi congruunt præcipua. In his namque Pater & Spiritus nullâ ratione communicavit &c.* Hoc teſtimonium protulit Agatho Papa in ſuâ Synodicâ.

III. S. Baſilii lib. 4. adversùs *Eunomium*, ubi hoc principium ſtatuit : *Eorum quæ diverſa ſunt ſubſtantia, non poteſt eſſe ſimilis operatio.* Ex quo ſequitur duas Chriſti eſſe operationes, ſicut duas naturas. Et in lib. *Contradictionum adversùs Apollinarem* laudatô in VI. Synodo : *Qualem*, inquit, *voluntatem aſſeris verborum ſcriptor, quam non vult Dominus fieri, dicens ad Patrem, Non mea voluntas, ſed tua fiat ? Putâſne intelligit in qualem delapſus eſt ſermo ejus controverſiam ? Appropinquans paſſio & tunc hujuſmodi facta eſt oratio. Qui deprecatur, homo eſt, an Deus ? ſi Deum eſſe qui deprecatur, exiſtimas, parem ei cum hominibus inſpicis impotentiam. Quomodo igitur Deus, qui nullum habet inditum bonum, ſed ſupernum invocat adjutorium ? Dehinc quando reprehendebat divinitas propriam voluntatem, bonum fuit, an malum quod volebat ? Et ſiquidem bonum, quomodo non ad effectum perducitur quod volebat ? Si autem malum, quæ eſt divinitati ad malum familiaritas ?* Et infra : *Quia igitur alia eſt humana voluntas, alia divina, loquitur quidem & quaſi ex homine, quod infirmitati naturæ congruit, qui noſtras paſſiones aſſumpſit : adjungit autem ſecundam vocem, ſublimem & Deo decibilem voluntatem præter humanam firmari pro hominum ſalute volens. Qui enim dixit : Non mea, humanam hoc ſermone ſignificavit : addens verò, Tua, oſtendit conjunctionem ſuæ Deitatis ad Patrem, cujus nulla voluntatis eſt differentia propter communitatem ad Patrem. Nam Patris dicens voluntatem, etiam Filii demonſtravit.*

IV. Refellitur idem error ex *S. Joanne Chryſoſtomo*, Homilia LXVII. in *S. Joannem*. Qui locus in Synodo VI. laudatus eſt : ubi ad illa Chriſti verba, *Nunc anima mea turbata eſt*, adnotat, hunc in ſe carnis affectum ſuſcepiſſe Chriſtum, ut mortem timeret, ne dicerent homines, non magnum illum facere, qui ad mortem perferendam cæteros hortaretur, cùm ipſe extra illius ſenſum eſſet. Quare ipſum angorem illum & anxietatem revera pertuliſſe. *Hæc autem aſſumptæ naturæ ſunt*, inquit, *non divinitatis. Idcircò dicit : Nunc anima mea turbata eſt : (quandoquidem ais ita ſe res habeat, quomodo conſequens eſt quod dicitur, Pater, ſalva me ex horâ hac ?) Et ita* A *turbata eſt, ut & liberari inde poſtules, ſi quidem effugere poſſet. Hæ ſunt humanæ naturæ imbecillitates.* Et paulò poſt : *Quod multùm humanæ affectionis indicat, & naturam mori detrectantem, ac præſentis vitæ retinentem. Quâ re oſtendebat, non ſe ab humanis eſſe affectionibus immunem. Ut enim eſurire criminis non vertitur, neque dormire : ita neque præſentem appetere vitam. At verò Chriſtus corpus habuit, uti purum ab omni labe peccati, ſic à naturalibus neceſſitatibus nequaquam alienum : alioqui corpus non eſſet.*

V. Expugnatur idem error ex *S. Cyrillo* Libro XXXII. *Theſauri* : qui locus in VI. Synodo laudatus eſt, in quô B Chriſtum eſſe Deum, & æqualem Patri ac conſubſtantialem eſſe probat, ex operandi conſortiô. *Non enim*, inquit, *unam utique eſſe dabimus, operationem Dei & opificii : ne aut creaturam ad divinam provehamus ſubſtantiam ; aut divinæ naturæ præſtantiam in eum, qui rebus factis convenit, redigamus locum. Nam quibus operatio & virtus citra ullum diſcrimen eſt una, iis ſpeciei quoque conſtare neceſſe eſt unitatem.*

Et libro *ad Theodoſium*, ubi Verbum animam cum carne aſſumpſiſſe dixit : *Per ambo*, inquit, *præclarè Incarnationis gerebatur Myſterium. Uſus eſt autem* C *carne propriâ velut inſtrumentô, ad exequenda carnis opera, & naturales infirmitates, & ab omni reprehenſione remotas : animâ verò propriâ ad humanas, & minimè vituperandas affectiones ſubeundas. Nam & eſuriiſſe dicitur, & ex longinquis itineribus laſſatus fuiſſe ; pavorem etiam ac metum, triſtitiam, & angorem, ac mortem, in cruce ſuſtinuiſſe.* Hic etiam locus in VI. Synodo laudatus eſt.

VI. Eumdem refellit errorem *Ephræmius* Antiochenus Patriarcha, in libro Apologetico pro Synodo Calchedonenſi, ubi propugnat *S. Leonem rectè utramque formam in Chriſto uno eodemque Filio ; ſed differentem amborum operationem ſtatuiſſe.* Ibidem docet D Chriſtum ambulantem ſupra mare, proprietatem humanæ ſervaſſe naturæ. *Siquidem*, inquit, *vel ipſa ſpecies operationis perſuadere tibi poteſt, uti carnem in propriâ manſiſſe naturâ fateare. Nam pedibus ambulare, ſi non ſolâ ſpecie & adumbratione fiebat, manifeſtum eſt pedum operationem fuiſſe naturæ noſtræ propriam. Ita operationis genus ipſum carnem intra priſtinos modos ſervatam eſſe demonſtrat : & ingreſſum hujuſmodi corporeum & ſenſibilem omnes aſſerunt.* Hic locus prolatus eſt in VI. Synodo.

Ibidem laudatur inſigne teſtimonium *Anaſtaſii Antiocheni*, in Apologetico pro Epiſtola S. Leonis : E *Si*, inquit, *illa per quæ Deum agnoſci oportebat ipſam, divinitus operabatur : ex quibus autem acceſſe erat hominem eumdem videri, humanitas efficiebat : altera prorſus eſt divina natura, altera humana operatio.* Ibidem laudatum eſt teſtimonium *Joannis Scythopolitani* Epiſcopi, ex libro 8. *contra Severi blaſphemias*, ubi in Chriſto duas operationes neceſſariò diſtinguendas eſſe probat, quia Deus Verbum divinitate ſua creaturas omnes complectitur, eiſque providentiâ ſuâ conſulit : quæ divinæ naturæ operatio eſt. Anima verò Chriſti Deo Verbo ſecundùm hypoſtaſim unita, non eſt intelligentiæ & cognitionis expers. F Novit enim ſe unitam eſſe Deo ; ſe creatis omnibus eſſe ſuperiorem ; ſe in uterô Beatæ Virginis cum carne aſſumptam à Verbo, &c. *Igitur*, inquit, *uniūs & ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti duas operationes videmus, deitatis ejus, & humanitatis, inſeparabiliter, & incommutabiliter.*

VII. *S. Maximus Martyr* Monothelitarum hæreſim evertit cùm in *Dialogo cum Pyrrho*, tum in *Capitibus quinquaginta*, in *Tractatu Contra eos qui dicunt oportere dicere unam Chriſti operationem ſecundùm exuperantiam, quia dicunt divinam operationem, tanquam efficaciorem, ſuperare humanam.* Item in Epiſtola ad Nicandrum, de duabus operationibus in Chriſto:

Chriſto: In Epiſtola ad Præpoſitos & Monachos Siciliæ, & in Gnomis demonſtravit duarum in Chriſto voluntatum. Quò in Opuſculo maximè ex duplici naturâ duplicem Chriſti voluntatem demonſtrat. *Si quibus*, inquit, *Verbum unitatem habet cum carne, his à Patre ſeparatur; & quibus unitatem habet cum Patre, his à carne disjungitur: eſt autem una voluntas cum carne, opinione iſtorum: igitur voluntate à Patre ſeparabitur.* Item: *Si quibus unitum eſt Verbum cum Patre & Spiritu Sancto, his à carne differt; eſt autem communi ſententiâ Chriſtianorum unitum voluntate cum Patre & Spiritu Sancto: igitur voluntate carnis à Patre & Spiritu Sancto differt.* Præterea: *Hanc unam voluntatem neceſſe eſt iſtos dicere, vel naturalem, vel hypoſtaticam eſſe. Si naturalem dicant*, conſequens eſt eos *dicere unam naturam Verbi & carnis: ſin autem hypoſtaticam, cogentur propter tres hypoſtaſes, tres voluntates dicere. 3. Si voluntas divinæ naturæ Verbi eſt creatrix omnium quæ facta ſunt; hæc autem* (ſecundùm ipſorum opinionem) *eſt voluntas carnis; planè creatrix eſt omnium quæ facta ſunt, caro Verbi: atque ita ſublata eſt gloria Chriſtianorum, eſſe ſcilicet creatam carnem. Quomodo enim creatura eſt, quæ ex nihilo creat, & quæ præcipuam divinæ naturæ proprietatem habet? 4. Si quia una eſt voluntas Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, una etiam eorum natura eſſe à Sanctis Patribus demonſtrata eſt. una autem voluntas eſt Verbi & carnis eorum opinione, erit etiam una Verbi & carnis natura. Quod ſi una voluntas Verbi & carnis unam naturam non inducit*, ac concludit: *Nec in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto, una voluntas unam naturam inducet, & concludet: & inanis eſt fides noſtra, & inanis eſt prædicatio Patrum.*

VII. Refellit eumdem errorem *S. Joannes Damaſcenus*, Oratione *De duabus Chriſti voluntatibus.* Quam Latinè vertit Doctiſſimus *P. Combefiſius* in Auctario Bibliothecæ Patrum. *Si quidem*, inquit, *non aſſumpſit humanam voluntatem Chriſtus, quâ voluntate factus eſt Patri obediens? Si non aſſumpſit humanam voluntatem, quâ voluntate factus eſt ſub lege? Si non aſſumpſit humanam voluntatem, quâ voluntate implevit omnem juſtitiam? Si non aſſumpſit humanam voluntatem, non attulit ei remedium quod primum in morbum inciderat. Quod enim non aſſumptum fuit, non eſt curatum (ut ait Gregorius Theologus) Quid enim offenderat, niſi voluntas? Quod ergo offenderat, quod peccaverat, id demum amplius curatione egebat. Quod ſi neges id ab eò aſſumptum quod peccaverat; fateare neceſſe eſt, nec peccatricem quidem ac ægram naturam eum aſſumpſiſſe. Quòd ſi non aſſumpſit, nec humanam aſſumpſit naturam: ipſa quippe eſt quæ peccaverat. Si non aſſumpſit humanam voluntatem, quomodo antequam cognoſcat bonum ac malum, non acquieſcet malitiæ ut eligat bonum?* (Iſaiæ 7.) *Non enim divina voluntas velut ſuaſione vel non acquieſcit, vel acquieſcit, aut eligit. Itaque non acquieſcit, aut paret malitiæ, liberè, ut homo, parens ac obtemperans voluntati paternæ.*

Ibidem probat *S. Joannes Damaſcenus*, voluntatem eſſe naturæ, non perſonæ; atque ita duas eſſe in Chriſto voluntates, ſicut duæ naturæ ſunt. Præmittit bifariam ſumi voluntatem; primò pro vi quâ volumus, ac pro re quæ à naturâ voluntati ſubjecta eſt. Secundò pro modo uſûs voluntatis, ac pro eo quod ſic volumus, quodque pro noſtro arbitratu ac libidine voluntati ſubjicitur. Subſumit autem, falſum eſſe quod vis voluntatis, ſeu velle ſimpliciter, ad perſonam pertineat: quod ita probat. Omnis homo vim habet voluntatis, & ut abſolutè velit. Quæ autem in ſingulis quibuſque ſub eadem conſtitutis ſpecie perſpiciuntur, ad naturam ſpectant, non ad perſonam ac hypoſtaſim. Non autem homines idipſum, aut eadem volunt ratione, quamobrem vis quidem voluntatis ac velle A ſimpliciter ad naturam pertinet: velle autem hoc aliquid ac ſic velle, diverſum eſt in unaquaque perſonâ, ac velut accidens hypoſtaticum. Teſtem laudat *S. Joannem Chryſoſtomum* Homilia XIV. in Epiſtolam ad Hebræos dicentem: *Voluntas quidem innatum quiddam eſt, ac à Deo: talis autem voluntas noſtra, ac noſtri judicii eſt.*

Præterea. *Si quidem voluntatis ipſa facultas ad perſonam pertinet; ſicut Filius diverſa eſt perſona à Patre, ita etiam diverſa erit ab eo voluntatis.*

Item. *Quæ naturæ ſunt, non egent doctrinâ. Nullus enim docetur eſurire, ſitire, dormire, reſpirare: ſic* B *neque quis docetur velle, ſed ſic ac tali modo velle, id eſt, benè aut malè, ac hoc aliquid docetur velle. Non enim divina lex velle docet, quippe cùm hoc nobis à naturâ ſit datum à Deo: ſed docet benè velle, ac hoc aliquid velle. Ergo velle quidem ad naturam pertinet; hoc autem, aut ſic velle, ad hypoſtaſim, ac diverſum eſt, præterquam in Sanctâ Trinitate.*

Denique, *Facti ſumus ad Dei imaginem, quà intellectus ac arbitrii liberâ facultate præditi. Si quidem ergo Chriſtus non mentem ac liberam voluntatem, neque quod eſt ad imaginem aſſumpſit.*

Duas verò eſſe in Chriſto operationes rurſus ita C probat S. Joannes Damaſcenus. *Actio naturalis eſt cujuſque ſubſtantiæ tam virtus, quàm motio. Quid eſt ergo quamobrem Chriſtus naturæ humanæ actionem non habeat, cùm præſertim ſublatâ naturali cujuſque actione, naturæ interitus conſequatur? Si ergo non fuit in eò natura humana naturalis actio, ne natura quidem humana in eò fuit. Quorum enim natura diverſa ſunt, eorum etiam tam voluntates, quàm actiones differunt.*

Ex Patribus quoque Latinis Monothelitarum error confutatur, ſcilicet ex *S. Hilario* libro 9. De Trinitate, quem locum *Agatho* Pontifex Maximus in ſuâ Synodicâ laudavit. *Natus igitur*, inquit, *unigenitus* D *Deus ex Virgine homo, ſecundùm plenitudinem temporum in ſemetipſo provecturus in Deum hominem, hunc per omnia Evangelici ſermonis modum tenuit, ut ſe Filium Dei credi doceret, & hominis Filium prædicari admoneret: locutus & gerens homo univerſa quæ Dei ſunt: loquens deinde & gerens Deus univerſa quæ hominis ſunt: ita tamen ut in ipſo illô utriuſque generis ſermone nunquam niſi cum ſignificatione & hominis locutus ſit, & Dei: unò tamen Deo Patre ſemper oſtensò, & ſe in naturâ unius Dei per nativitatis veritatem profeſſo, & tamen ſe Deo Patri & Filii honore, & hominis conditione ſubdente: cùm & nativitas* E *omnis ſe referat ad auctorem, & caro ſe univerſa ſecundùm Deum profiteatur infirmam. Hinc itaque fallendi ſimplices atque ignorantes Hæreticis occaſio eſt, ut quæ ab eò ſecundùm hominem dicta ſunt, dicta eſſe ſecundùm naturæ divinæ infirmitatem mentiantur: Et quia unus atque idem eſt loquens omnia, quæ loquitur, de ſemetipſo omnia eum locutum eſſe contendant.... Noſtri igitur cauſsâ hæc omnia Jeſus Chriſtus manens, & corporis noſtri homo natus, ſecundùm conſuetudinem naturæ noſtræ locutus eſt: non tamen omittens naturæ ſuæ eſſe quòd Deus eſt. Nam tametſi in partu, ac paſſione, ac morte, naturæ noſtræ rem peregerit, res tamen ipſas omnes virtute naturæ ſuæ geſſit; dum ſibi ipſi origo* F *naſcendi eſt, dum pati vult, quod eum pati non licet, dum moritur, qui vivit. Et tamen cùm hæc Deus per hominem agit, ex ſe natus, & per ſe paſſus, & ex ſe mortuus, non & hominem ſe non egit, dum & natus, & paſſus, & mortuus eſt.*

Sancti etiam *Ambroſii* teſtimonio, *Lib. 2. De Fide ad Gratianum*, Cap. 3. eadem hæreſis refellitur: quod quidem ab *Agathone* Pontifice Maximo in Epiſtola Synodica laudatum eſt: *Suſcipit ergo*, inquit, *voluntatem meam, ſuſcipit triſtitiam meam: confidenter triſtitiam nomino, quia Crucem prædico. Mea eſt voluntas, quam ſuam dixit; quia ut homo ſuſcepit triſtitiam meam, ut homo locutus, & ideo ait: Non*

ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Mea eſt triſtitia, quam meo ſuſcepit affectu.

Et Cap. 4. *Æqualis in Dei formâ, minor in ſuſceptione carnis & hominis paſſione. Nam quomodo eadem poſſet minor eſſe æqualiſque natura? Quomodo autem, ſi minor eſt, eadem ſimiliter facit, quæ Pater facit? Nam quemadmodum eadem operatio diverſa eſſet poteſtatis? Nunquid ſic poteſt minor, quemadmodum major operari? Aut una operatio poteſt eſſe, ubi diverſa ſubſtantia eſt?*

Et in Cap. S. *Lucæ* 22. *Suam*, inquit, *ad hominem retulit, Patris ad Divinitatem. Voluntas enim hominis naturalis; voluntas divinitatis æterna.*

Refellitur eadem hæreſis ex *S. Auguſtino*, Lib 3. contra *Maximinum* Arianum, Cap. 20. qui locus ab *Agathone* laudatus eſt. *Ubi autem dixit Filius Patri: Verùm non quod ego volo, ſed quod tu vis: Quid te adjuvat quòd tua verba ſubjungit, & dicis: Oſtendis verè ſuam voluntatem ſubjectam ſuo Genitori: Quaſi nos negemus hominis voluntatem voluntati Dei eſſe debere ſubjectam. Nam ex naturâ hominis hoc dixiſſe Dominum, citò videt, qui locum ipſum Evangelii paulò attentiùs intuetur. Ibi enim dixit: Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem. Numquid ex naturâ unici Verbi poſſit hoc dici? Sed, homo, qui putas naturam, gemere Spiritûs Sancti, cur non etiam naturam Verbi Dei Unigeniti triſtem dicas eſſe potuiſſe? Ille tamen ne quid tale diceretur, non ait, Triſtis ſum, (Quamvis etiam ſi hoc dixiſſet, nonniſi ex naturâ hominis oportuiſſet intelligi) ſed ait. Triſtis eſt anima mea: quam ſicut homo utique habebat humanam. Quanquam & in hoc quod ait: Non quod ego volo, aliud ſe oſtendit voluiſſe, quàm Pater, quod niſi humanô corde non poſſet; cum infirmitatem noſtram in ſuum, non divinum, ſed humanum transfiguraret affectum. Homine quippe non aſſumptô, nullô modô Patri diceret unicum Verbum. Non quod ego volo. Nunquam enim poſſet immutabilis illa natura quidquam aliud velle, quam Pater.*

Et lib. 5. adversùs *Julianum* Pelagianum, quid ſit voluntas, his definit verbis: *Motus animi quid eſt niſi motus naturæ? Animus enim ſine dubitatione natura eſt. Proinde voluntas motus eſt naturæ, quoniam motus eſt animi.* Et ibidem: *Ab illo eſt voluntas cujus eſt voluntas, ab Angelo ſcilicet voluntas Angeli, ab homine hominis, à Deo Dei: & ſi operatur Deus in homine voluntatem bonam; id agit ut oriatur ab illo bona voluntas, cujus eſt voluntas... Cur ergo negat clauſis oculis res apertas, de naturâ hominis exoriri hominis voluntatem?* Quo ex principio ita ratiocinatur Agatho. *Quibus teſtimoniis claret unamquamque earum, quas hic ſpiritualis Pater dinumeravit naturas, propriam naturalem habere, & unicuique aſſignari debere voluntatem. Neque enim poterit Angelica natura divinam habere voluntatem, aut humanam: neque humana natura voluntatem Dei, aut Angeli. Cum hæc ita veritas habeat, certiſſimè claret, quod in Domino noſtro Jeſu Chriſto duas, id eſt, Dei & hominis naturas, ſive ſubſtantias confeſſi in unam ejus conveniſſe ſubſiſtentiam ſive perſonam, neceſſe eſt & duas nos naturales in eò fateri voluntates, divinam ſcilicet & humanam: quia neque divinitatem ejus, quamiam ad naturæ rationem pertinet, humanam habuiſſe voluntatem dicendum eſt; neque humanitatem ejus divinam habuiſſe naturaliter voluntatem credendum eſt.*

Refellitur eadem Hæreſis ex *S. Leone* in Epiſtola ad *Flavianum*. Cap. 4. *Sicut Deus*, inquit, *non mutatur miſeratione, ita homo non conſumitur dignitate. Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium eſt, Verbo ſcilicet operante quod Verbi eſt, & carne exequente quod carnis eſt. Unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis, & ſicut Verbum ab æqualitate Paternæ gloriæ non receſſit, ita caro naturam noſtri generis non reliquit.*

Et in Epiſtola ad Leonem Auguſtum: *Secundum*

A *quidem formam Dei*, inquit, *ipſe & Pater unum ſunt. Secundum autem ſervi formam, non venit facere voluntatem ſuam, ſed voluntatem ejus qui miſit eum.* Ex quibus colligit *Martinus I.* in Synodo Romana, *S. Leonem* duas Chriſti voluntates agnoviſſe, ſecundùm naturas duas, dicendo voluntatem formæ ſervi, quæ eſt humana ejus voluntas, & dicendo voluntatem ejus qui miſit eum, quæ ſecundùm naturam, divina eſt.

In Eadem Epiſtolâ, utriuſque naturæ proprias operationes diſcretè diſtinguit S. Leo. *Licet ergo*, inquit, *in uno Domino Jeſu Chriſto, vero Dei atque hominis Filio, Verbi & carnis una perſona ſit, quæ in-*
B *ſeparabiliter atque indiviſè communes habeat actiones: Intelligenda tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſinceræ fidei contemplatione cernendum eſt, ad quæ provehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo divinitatis. Quid ſit quod caro ſine Verbo non agit: & quid ſit quod Verbum ſine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia, nec conciperet caro, nec pareret: & ſine veritate carnis obvoluta infantia non jaceret. Sine Verbi potentiâ non adorarent Magi Puerum, Stellâ indice declaratum: & ſine veritate carnis non juberetur in Ægyptum transferri Puer, & ab Herodis perſecutione ſubduci. Sine Verbi potentiâ non diceret vox*
C *miſſa de Cœlo. Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Et ſine veritate carnis non proteſtaretur Joannes: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Sine Verbi potentiâ non fieret redintegratio debilium, & vivificatio mortuorum; & ſine veritate carnis nec cibus jejuno, nec ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremò ſine Verbi potentiâ non ſe Dominus Patri profiteretur æqualem. & ſine veritate carnis non idem diceret Patrem ſe eſſe majorem.*

Cæteros Patres, quorum teſtimoniis Monothelitarum hæreſis evertitur, appellare nolim, ne ſim immenſus. Quæ enim protuli teſtimonia, ſufficiunt
D ad demonſtrandum Catholicum dogma de duabus Chriſti voluntatibus & operationibus, non ſolùm ex Scripturis ſacris, ſed etiam ex Traditione Eccleſiam docuiſſe, & contra Monothelitas definiviſſe, cùm in Synodo Lateranenſi, Præſide *Martino I.* Sanctiſſimo Pontifice, tum in Synodo VI. Oecumenica, *Actione XVIII.* in quâ Definitio Fidei edita eſt, quæ Chriſtianis omnibus confitendum decernit: *Unum eumdèmque Chriſtum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis, inconfusè, inconvertibiliter, inſeparabiliter, indiviſè cognoſcendum, nuſquam extinctâ harum naturarum differentiâ, propter unitionem, ſalvatâque ma-*
E *gis proprietate utriuſque naturæ; & in unam perſonam & ſubſiſtentiam concurrente, non in duas perſonas partitum, vel diviſum, ſed unum eumdèmque unigenitum Filium Deum Verbum Dominum Jeſum Chriſtum, juxta quod olim Prophetæ de eô, & ipſe nos Dominus Jeſus Chriſtus erudivit, & Sanctorum Patrum nobis tradidit Symbolum: & duas naturales voluntates in eô, & duas naturales operationes, indiviſè, inconvertibiliter, inſeparabiliter, inconfusè, ſecundùm Sanctorum Patrum doctrinam prædicandas.*

Duas in Chriſto voluntates & operationes eſſe contra Monothelitas definivit Eccleſia.

In Concilio verò Lateranenſi ſub *Martino I. Conſultatione V.* editi fuerant hi contra Monothe-
F litas Anathematiſmi. *Si quis ſecundùm Sanctos Patres non confitetur propriè, & ſecundùm veritatem, duas unius ejuſdèmque Chriſti Dei noſtri operationes cohærenter unitas, divinam & humanam, ab eô quod per utramque ejus naturam operator naturaliter idem exiſtit noſtræ ſalutis, condemnatus ſit.*

Si quis ſecundùm ſceleroſos Hæreticos unam Chriſti Dei noſtri voluntatem confitetur, & unam operationem, in peremptionem Sanctorum Patrum confeſſionis, & abnegationem ejuſdem Salvatoris noſtri Diſpenſationis, condemnatus ſit.

Si quis ſecundùm ſceleroſos Hæreticos, in Chriſto Deo, in unitate ſubſtantialiter ſalvatis, & a Sanctis

Patribus noſtris piè prædicantis duabus voluntatibus, & duabus operationibus, divinâ & humanâ, contra doctrinam Patrum unam voluntatem atque unam operationem confitetur, condemnatus ſit.

Si quis, ſecundùm ſceleroſos Hæreticos, Deivirilem operationem, quam Græci dicunt θεανδρικὴν, unam operationem inſipienter ſuſcipit, non autem duplicem eſſe confitetur ſecundùm Sanctos Patres, hoc eſt, divinam & humanam: aut ipſam Deivirilis, quæ poſita eſt, novam vocabuli dictionem, unius eſſe deſignativam ſed non utriuſque mirificæ & glorioſæ unitionis demonſtrativam, condemnatus ſit.

Poſt Synodum VI. Concilium Toletanum XIV. anno 684. Canone 8. idem dogma Catholicum confirmavit: *Unus igitur*, inquit, *in utrique naturâ conſiſtens, & Divinitatis ſignis effulget, & humanitatis paſſionibus ſubjacet. Nec enim alter ex Patre, alter ex Matre eſt genitus: cùm tamen aliter de Patre, aliter de Matre ſit natus: ipſe tamen in utroque naturarum genere non diviſus, ſed unus idèmque Dei & hominis Filius: ipſe vivus moriens, ipſe moritur vivens, habens ex Deitatis naturâ non poſſe mori: habens ex humanitatis ſubſtantiâ & velle poſſe mori: Ex unâ immortalis habetur: ex alterâ mortalium conditione reſolvitur: habens in æterna Divinitatis voluntate quò ſuſceptum hominem ſumeret: habens in ſuſcepti hominis voluntate ut humana voluntas Deo ſubdita eſſet. Unde & ipſe dicit ad Patrem: Pater, non mea voluntas, ſed tua fiat: alteram videlicet oſtendens voluntatem, quâ ſuſceptus eſt homo: alteram hominis, quâ obediendum eſt Deo.... Et ideò ſecundùm harum duarum differentiam naturarum, duarum quoque inſeparabilium proprietates prædicandæ ſunt voluntatum & operum.*

Monothelitarum argumenta reſponſa.

Objiciebant Monothelitæ *S. Dionyſii* auctoritatem in Epiſtolâ ad Caium: *Unam eſſe in Chriſto Deivirilem operationem* aſſerentis.

Illis non favet S. Dionyſius.

Reſpondet *Martinus I.* in Concilio Lateranenſi, Monothelitas hunc *S. Dionyſii* locum interpolaſſe. Id eſſe familiare Hæreticis, ut SS. Patrum teſtimonia violarent, iiſque abuterentur. Ipſis convenire hæc verba *Jeremiæ*, cap. 16. *Et poſt hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, de omni colle, & de cavernis petrarum, quia oculi mei ſuper omnes vias eorum:* SUNT *enim foramina petrarum* (inquit S. Pontifex) *ipſæ Sanctorum Patrum de Chriſto myſtica traditiones. Conantur namque & in his foraminibus doloſè ſe abſcondere Hæretici, ut putentur ſanctiſſimi, & non ſceleroſi parvulis.* Addit, malas eorum artes in præſenti iterum manifeſtatas, ſiquidem relectô *S. Dionyſii* teſtimoniô, falſi convicti ſunt. Nam illô aſſerente *Novam quandam Deivirilem operationem*, Cyrus & Sergius *novam* in *unam* mutarunt. *At non unam, ſecundùm illos, oſtendere volens operationem S. Dionyſius, ſed duplicem duplicis naturæ, compoſitivo ſermone abuſus eſt, duas unius ejuſdémque in unitate operationes oſtendens. Et ideò prudentiſſimè ait: Neque ſecundùm Deum divina operatus, neque ſecundùm hominem humana: Summam nobis unitionem denuntians ſicuti naturarum, ita & ejuſdem naturalium operationum: quoniam ſumma unitionis eſt proprium, per immutationem ſublimiter operari utrumque, id eſt, eundem humanè divina, & divinè humana. Nec enim nudâ Deitate divina, neque purâ humanitate humana, ſed per carnem quidem intellectualiter animatam, neque unitam eidem ſubſtantialiter, operabatur ſublimiter miracula: & iterum per poteſtatem validiſſimam vivificarum ejus paſſionum ſponte pro nobis experimentum ſuſcipiebat, ut & unitionem oſtendat, & differentiam innoteſcat. Et unitionem quidem, per alteram oſtenſionem, ſive conglomerationem operationum ſuarum, differentiam autem ex conſervatione naturalis proprietatis. Hoc enim erat, ſecundùm quod ait Doctor, omnium novitatum ſupereminens novitas.*

A *Pyrrhus* Monothelita, & alii, *S. Dionyſii* locum ſincerum & integrum adversùs Catholicum dogma proferebant, qui ſic habet: *Etenim, ut unâ verbò dicamus, ne homo quidem erat: non quòd non eſſet homo, ſed quòd ex hominibus ultra homines exiſteret, ac ſupra hominem verè eſſet homo, qui non ſecundùm Deum divina geſſit, nec humana ſecundùm hominem: Verùm Deo virô factô, novam quandam Deivirilem nobis operationem expreſſit in vitâ.*

Reſpondet *S. Maximus*, S. Dionyſium his verbis unam operationem non ſignificare, *cùm novitas qualitas ſit: ſed novum & arcanum modum demon-* B *ſtrationis operationum naturalium Chriſti, & novam atque admirabilem, ac naturæ rerum ignotam converſationem inexplicabilem & arcanam. Si autem unam operationem declarat illa vox, aliam operationem præter operationem Patris habebit Chriſtus, ut Deus: Siquidem operatio Patris non eſt Theandrica, id eſt Deivirilis, quæ nimirum naturam Deivirilem ſignat, & conſtituit. Operatio enim quæ naturalis eſt, naturam teſtatur, & character naturalis ejus eſt.*

Actione XI. Synodi VI.

Reſpondet ſecundò *S. Maximus* in Scholiis ad Epiſtolam IV. *Sancti Dionyſii*, Theandricæ nomine operationis unum tantùm genus operationum C Chriſti ſignificari. Triplex namque diſtinguit in eo genus operationum, ſicut & *Sophronius* Patriarcha Hieroſolymitanus, in *Synodica*. Siquidem nonnullæ ſunt, quas per ſolam naturam divinam operatur, ut eſt mundi creatio, & conſervatio, & miraculum quô puerum Centurionis abſens ſanavit. Aliæ ſunt ſoli humanæ naturæ peculiares, ut edere, bibere, flere, pati. Aliæ ſunt mixtæ, in quibus agit utraque natura; ut cùm ſolô attactu curabat ægros, vel mare pedibus ambulando calcabat. In iſtis enim partim divinum aliquid ineſt, partim humanum. Tertium autem illud operationum genus voce illa D *Deivirilis operationis* deſignari *Sanctus Maximus* aſſerit.

Reſpondet pariter *S. Joannes Damaſcenus* in Oratione *de duabus Chriſti voluntatibus*: S. Dionyſium, cùm *Novam quamdam Deivirilem operationem*, in Chriſto aſſeruit, unicam operationem non ſignificaſſe, ſed modum ſingularem operationum Chriſti. *Quæcumque*, inquit, *humanâ voluntate voluit ac egit, ſalus mundi fuerunt. Non enim divinò more agebat divina (haud quippe Dei nudi & ſine carne ut contactu ac manuum extenſione miracula patraret) nec more humano agebat humana: nec enim ita comparatum eſt,* E *ut puri hominis paſſiones mundo ſalutem allatura ſint. Sed cùm Deus eſſet, ac factus eſſet homo, novam quamdam ac inauditam actionem Dei ac hominis edidit: Divinam quidem, ſed quæ humana operaretur: Humanam, ſed quæ divina miniſtraret, atque divinitatis ſibi conjunctæ ſigna præ ſe ferret. Quemadmodum enim ignis & ferri diverſa eſt natura, aliaque & alia munera & actiones: neque enim ignis ſecat, ſed incendit ac illuminat eâ vi agendi, quam tribuit ei natura: neque rurſus ferrum ſic à naturâ comparatum eſt, ut urat, aut illuminet, ſed ipſum ſecat, ac nigrum eſt: Cùm autem ea conjuncta fuerint, conjunctè jam ac indiviſè ſuum munus utrumque exequitur. Simul enim* F *cum ſectione exiſtit uſtio; ignìſque ferri adminiculô tum incendit, tum illuminat: Cùm interim non una ſit naturalis actio, ſed duæ; una ignis, quâ urit; altera ferri, quâ ſecat: ac utriuſque effectus proprius eſt; ignis quidem uſtio, ferri autem ſectio. Sic in Domino noſtrô Jeſu Chriſto agebat utraque natura cum alterius communione quod proprium erat: cùm interea nec una duæ eſſent, nec duarum una eſſet effectio ac officium: ſed humana ejus natura divino eſſet liberè imperio ac voluntati obedire, atque ſervire, ſuâque voluntate manum porrigere, & tangere puellam, obſequendo (inquam) voluntati divinæ: Deitatis autem contactu efficacis eſſet ſuſcitatio puellæ. Quocirca nec magnus*

Dionyſius Dei & hominis actionem dixit, ſed ſimpliciter Novam, id eſt, inuſitatam. Utraque enim inuſitata erat, ac divina humana. Neque enim illis verbis numerum expreſſit, ſed modum inuſitatum.

Monothelitæ non juvat S. Athanaſius.

Objiciebat *Pyrrhus* teſtimonium *S. Athanaſii* in libro *De ſalutari Adventu Chriſti*, dicentis: *Ille vir natus eſt ex muliere, qui ex prima creatione ſibi formam hominis erexit & excitavit in oſtenſione carnis, ſed ſine voluntatibus carnalibus, & ſine humanis cogitationibus, in imagine novitatis: Voluntas enim erat ſolius divinitatis.*

Reſpondet *Sanctus Maximus*, Teſtimonium illud ita clarum eſſe, ut interpretatione non indigeat. Non enim de ratione naturali Chriſti loquitur *Athanaſius*; ſed de modo quô ſecundùm carnem extitit Deus Verbum: cùm vellet demonſtrare incarnationem fuiſſe opus divinæ & ſolius voluntatis, complacente Deo Patre, ac per ſe operante Filio, ac cooperante Spiritu Sancto; non autem opus motûs carnalis, & cogitationum humanarum, id eſt, ordinis & conſecutionis nuptialis. Non enim rationem naturæ novivit factus homo, qui erat Deus univerſorum: quoniam nec fuiſſet homo, qui non habuiſſet perfectam & immutabilem in omnibus rationem naturæ: ſed modum, id eſt, conceptum è ſemine, & ortum per corruptionem. Rationes igitur naturales unitorum non negaverunt divini Eccleſiæ Doctores: quin potiùs conſentientes cum Evangeliſtis, & Apoſtolis, atque Prophetis, Dominum noſtrum & Deum Jeſum Chriſtum ambabus naturis ſuis ſalutem noſtram voluiſſe, & operatum eſſe dixerunt. Hæc *S. Maximus*.

Cùm idem *S. Athanaſii* teſtimonium *Macarius* objeciſſet, *Theophanes*, Preſbyter & Abbas, Actione octavâ VI. Synodi, reſpondit: *Si teſtimonium quod detruncaſtis, in integro poſuiſſetis, inveniebatur quod carnales voluntates & humanas cogitationes culpabiles & voluptuoſas accepit Sanctus Pater Athanaſius, quæ ex ſeminatione diabolicâ illata ſunt humanæ naturæ, ſicut idem Sanctiſſimus Pater ſuperius aſſeruit. Nam & ego dico non habuiſſe Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, verum Deum noſtrum ex ſuperſatione voluntatem carnalem, aut peccabiles cogitationes, abſit: Sed naturalem voluntatem, quam ipſe Deus creans Adam, ei indidit.*

SS. Gregorius Nazianzenus & Gregorius Nyſſenus Monothelitis non patrocinantur.

Objiciebat *Pyrrhus* teſtimonium Sancti Gregorii Nazianzeni, *Oratione 2. de Filio*, dicentis: *Velle enim illius in nullâ re erat Deo contrarium, totum deificatum.* Quibus ex verbis colligebat unam eſſe tantùm in Chriſto voluntatem.

Reſpondet *S. Maximus*, Contrarium colligi ex iſto teſtimonio. Sicut enim inflammatio inflammatum & inflammantem ſecum infert, & refrigeratio refrigeratum, & refrigerantem; intelligentia intelligentem & rem intellectam: quia non poteſt habitudo ſine duobus terminis intelligi, aut dici: ſic conſequenter deificans & deificatum. Præterea, inquit Sanctus Maximus, ſi voluntatis deificatio eſt contraria duabus voluntatibus, (ſicut iſti ſentiunt) deificatio etiam naturæ erit contraria duabus naturis: utrobique enim poſuit Gregorius idem verbum deificationis. Secundò, Voluntas deificata, non eſt voluntas divina: Quod enim naturâ divinum eſt, deificari non indiget: quod verò deificatur, non eſt profectò, naturâ divinum (inquit *Agatho* in ſuâ Synodica)

Sermo in Epiſtola ad Honorium. Act. 12. VI. Synodi.

Objiciebant Monothelitæ S. Gregorii Nyſſeni teſtimonium, contra *Eunomium* ſcribentis: *Ita divinitatem per corpus quod induit, communem omnium ſalutem operari, ut propria ſit carnis perpeſſio, Dei verò ſit operatio.*

Reſpondet *S. Maximus*, Paſſiones carnis, ſive affectiones operationum cenſeri numero, quamvis creatis in rebus paſſionum vocabulo potiùs ſignificentur, quia creatæ res omnes eô ipsô patiuntur, quô moventur: quia ſcilicet alterius moventis impreſſionem admittunt, & in ſe recipiunt. Notat itaque *Sanctus Maximus* in Diſputatione cum Pyrrho, *Sanctos Patres variis nominibus aſſeruiſſe humanæ naturæ motionem, prout ejus diverſæ motiones poſtulabant. Appellarunt ipſam & facultatem, & operationem, & differentiam, & motionem, & proprietatem, & qualitatem, & paſſionem. Hanc autem uſurparunt, non quatenus opponitur divinæ, ſed quatenus quidem continet ac conſervat, & eſt immutabilis, eam facultatem nominarunt: Quatenus verò character eſt & nota propria, quæ in omnibus eadem comprehenſis ſpecie invariabilem quamdam rationem oſtendit, energiam vocarunt: Ut autem diſtinguit ac diſcernit, differentiam: Ut indicandi vim habet, motionem: Ut conſtituit, ac ſoli ipſi, & non alteri naturæ ineſt, proprietatem: Ut ſpeciem facit, qualitatem: Ut movetur, paſſionem nuncuparunt. Etenim omnia quæ ex Deo ſunt, & poſt Deum, eô ipsô patiuntur, quô moventur: utpote quæ non ſunt ipſa motio, ipſaque vis ac virtus.*

Secundò, *SS. Maximus* & *Joannes Damaſcenus*, ille in *Diſputatione cum Pyrrho*, hic *lib. 3. De Fide Orthodoxa cap. 15*, argumentum quod ex hoc *Sancti Gregorii Nyſſeni* loco Monothelitæ conficiebant, in ipſos retorquent. Si enim propterea una Chriſti operatio eſſe debet, quòd operatio ſit ſolius divinitatis, paſſio verò humanitatis; pariter colligendum erit unicam eſſe in Chriſto naturam, ſcilicet divinam, quæ ſola eſt operatrix, cùm humana paſſibilis potiùs dicenda ſit.

Objiciebant Monothelitæ *Sancti Cyrilli* teſtimonium, *Lib. 4. Commentariorum in Joannem*, dicentis: *Chriſtum unam cognatam operationem per ambas oſtendiſſe.*

S. Cyrillus Alexand. Monothelitas non juvat.

Reſpondet *Sanctus Maximus* in Diſputatione cum *Pyrrho*: Non pugnare ullô modô hanc auctoritatem cum duabus operationibus; ſed contra, eas defendere. Non enim dixit *Unam naturalem operationem divinitatis Chriſti, & humanitatis ejus*: alioqui non dixiſſet alibi: *Auctoris & operis eamdem eſſe operationem, nunquam aliquis ſanæ mentis conceſſerit.* Sed potiùs illud dixit, cùm vellet demonſtrare unam eſſe divinitatis ſine carne, & cum carne operationem; Sicut ſi quiſpiam unam eſſe ignis operationem cum materiâ, & ſine materiâ oſtendere volens, diceret ignem cum materiâ, & ſine materiâ urere. *Sic Pater Cyrillus non dixit unam operationem duarum naturarum, ſed unam operationem dixit divinam & paternam, quæ eſſentialiter in Verbo Deo incarnatô inerat; quâ non ſolùm juſſu ſuô omnium rerum effectore, miracula incorporaliter faciebat, ſicut ipſe ait: Siquidem etiam poſt incarnationem habebat eamdem operationem cum Patre incorporeè operante. Sed tactu etiam propria carnis hæc ipſa miracula corporaliter oſtendebat. Hoc enim ſignificat, quod ait; Per ambas, ut viva reddita puella per Verbum & juſſum omnia operantem, vel aſpectus cæco reſtitutus, vel mundatio leproſi, vel benedictio panum, cognationem haberet ſecundum naturam cum operatione per tactum corporeè conſummatâ, ut demonſtraret carnem quoque eſſe vivificam, quia ejus propriè erat, & non alterius, propter ſummam cum eâ unionem. Per utraque enim hæc: per juſſum, inquam, & tactum, divina operatio in ipſis rebus apparebat, nequaquam naturalem operationem carnis naturæ noſtræ humanæ, & patientem lædens, ſed contra potiùs etiam conſervans ad propriam manifeſtationem. Sicut & anima tanquam per inſtrumentum proprii corporis, & per naturalem operationem ejus, ea quæ ſibi propria ſunt, & ſuam operationem naturalem profert. Extenſio enim manûs, & tactus, & mixtio luti manu facta, ac fractio panis, & denique id omne quod manu, vel aliô membrô fiebat, naturalis operationis humanitatis*

Chriſti

Chriſti erat, quâ tanquam homo ipſe naturâ Deus operator erat, & divina naturaliter operabatur, ut per utraque, (divina ſcilicet & humana) utraque ſecundum naturam probares, perfectum Deum, & perfectum hominem, abſque ſolo peccatô ſe verè eſſe oſtendens. Non igitur ignoravit Pater Cyrillus proprietatem præcipuam uniuſcujuſque naturæ, & eam, quæ alias naturales proprietates comprehendit: operationem dico creatricem & vivificatricem ex animâ corpori ejus impartitam, quas Verbum incarnatum ſervans in ſeipſô, ſinceras, & non confuſas demonſtravit.

Reſpondet ſecundò *Sanctus Maximus in Epiſtola ad Nicandrum*: Unam & eamdem à *S. Cyrillo* vocari B actionem duarum naturarum, & cognatam, propter arctiſſimam earum unionem, quâ fit ut, quemadmodum natura hominis aſſumpta, ſic hujus actio divina ſit, & Verbi propria. Itaque in idem opus, cujuſmodi erat mortui ad vitam revocatio, vel viſûs reſtitutio, ambæ concurrebant, ab eadem perſonâ, diverſis ex principiis manantes. *Quamobrem*, inquit, *unam dico ejus, & ſancta carnis, & cognatam per ambo operationem monſtrare, unam quidem unione, cognatam verò partibus, utpote quæ ejuſdem fuerit in omninò efficiente imperiô & tactu ſanctæ carnis. Per ambo enim hanc operationem magnificè oſtendebat,* C *tanquam Deus, monſtrans vivificando per eam, quòd ipſa caro facta eſt per totum vivifica: Sicuti ignis per ferrum urens, unione ſuâ cum ipsô ferrô, ferrum reddit urendi vi præditum, ut deinceps non ſolùm ignis ſecundùm naturam ſit adustio, ſed etiam ipſius ferri, propter unionem: ac ſimiliter divina Verbi in miraculis operatio, non ſit ipſius Verbi tantùm propter naturam, ſed ſanctæ carnis, propter unionem cum ipsô ſecundùm hypoſtaſim. Eam enim adhibet ſibi cooperariam in divinis, ut ait Magiſter: ſicut anima corpus ſuum adhibet ad perficienda opera ſua.*

Quòd verò vocabulum συγγενῆ ſpectat, docet D ibidem *S. Maximus*, illa dici cognata à Patribus, tam quæ ſunt ejuſdem, quàm quæ diverſæ ſubſtantiæ, ut enim *S. Gregorius Nazianzenus* in Oratione funebri Cæſarii fratris, de anima quæ corpus reſumet in Reſurrectione, ſic loquitur: *Paulò poſt verò cùm cognatam carnem receperit. Carnem vocat animæ cognatam, non propter naturam, ſed propter unionem* (inquit S. Maximus.)

Oratione verò in Sancta Lumina de unigenito Filio loquens: *A cognato*, inquit, *Spiritu Sancto conteſtatus*. Ibi cognatum propter naturam, non propter unionem dixit. Sanctus autem *Cyrillus* hanc vocem iis etiam accommodat, quæ ſubſtantiâ & E hypoſtaſi diſtinguuntur. In Commentariis enim in *S. Joannem* loquens de curatione quæ fit per Baptiſmum, ait ipſam *cognationem habere cum corpore & Spiritu. Spiritu quidem ſanctificare ſpiritum hominis, aquâ verò corpus.*

Monothelitarum ſophiſmatis cum S. Maximo reſpondetur.

Objiciebant Monothelitæ: Quemadmodum inſtrumenti, & ejus quod movet, una eſt operatio, ſic divinitatis & humanitatis una itidem eſt operatio.

Reſpondet *S. Maximus*, apud *Euthymium*, in *Panoplia* Tit. 18. *Si vos quidem inſtrumentum naturale eſſe dicitis, Verbum, ex opinione veſtrâ, carni erit æquale tempore; vel caro erit coæterna Verbo.* F *Quicquid enim naturali utitur inſtrumento, habet hoc æquale tempore: quemadmodum corpus anima. Ac jam tempus eſt ut naturam divinam inter creaturas numeretis; aut certè corpus eſſe dicatis increatum. Quòd ſi inſtrumentum artificiale eſſe ſtatuitis, inanimum hoc eſſe vultis, ac ſeparatim conſiſtens, & diviſum, nec perpetuò motum, ſed tunc ſolùm cùm operanti id in manum ſumere, & operari viſum fuerit. Ac demum vel cum inſano Neſtorio idem vos oſtenditis ſapere, qui naturas duas in eamdem Chriſti hypoſtaſim unamque perſonam convenientes diviſit ac* A *disjunxit: Vel Apollinaris impii diſcipulos vos eſſe proderis, qui Chriſti corpus anima ac mentis expers aſſerebat eſſe.* Naturalis nomine inſtrumenti, conjunctum omne inſtrumentum non intellexit *Sanctus Maximus*, ſed illud tantùm quod in naturæ unitatem convenit, ſive quod eamdem cum alio naturam componit: Sicut corpus hominis naturam cum animâ conſtituit: & manus naturæ humanæ integritatem cum cæteris partibus componit. Hoc autem ſenſu natura humana Chriſti naturalis Verbo dici non poteſt, ſive naturale illius inſtrumentum. Siquidem non eamdem cum eô naturam conſtituit, B neque propriam ipſius naturam induit, ſed hypoſtaſi duntaxat cum illo copulatur. Negat itaque *Sanctus Maximus*, eodem modo humanam naturam inſtrumentum eſſe Verbi, quô corpus animæ, vel ſecuris artificis inſtrumentum eſt. Hujuſmodi quippe inſtrumenta nihil ex ſe & citra principalis cauſæ motionem operantur. At natura hominis ſic ad agendum adhibita eſt à Verbo, ut per ſe aliquid conferret ad opus.

Reſpondeo ſecundò, Unam eſſe inſtrumenti, & ejus à quô movetur, operationem; ſi ſermo ſit de actione quæ inſtrumento imprimitur ex motione C alterius, quâ ad idem opus concurrit: non autem ſi ſermo ſit de actione inſtrumenti, quæ ex propria ejus formâ oritur. Quamvis itaque una eſſet operatio naturæ humanæ ac divinæ, quatenus humana natura ad opera creaturæ captu majora adhibebatur & movebatur à Verbo, verbi gratiâ, ad illuminationem cæci, aut mortui ſuſcitationem: quædam tamen operatio propria erat hominis, ex ipſius naturâ ſive formâ progrediens, puta tangere, ſpuere, loqui, velle etiam & impetrare humanâ voluntate. Lege *Sanctum Thomam, III. P. Q. XIX. Articulo 1.*

D Objiciebat *Pyrrhus* in Diſputatione cum *Sancto Maximo*: Chriſtus unus eſt: ergo tanquam unus omnino volebat: igitur unica eſt Chriſti voluntas, non duæ.

Reſpondet *Sanctus Maximus*, negando conſecutionem: Quia licet Chriſtus ſit unus, eſt tamen naturâ Deus & homo. Volebat igitur Chriſtus ut Deus & homo: Dupliciter itaque, & non unô modo volebat, licet unus eſſet. Etenim ſi nihil aliud eſt Chriſtus præter naturas ſuas, ex quibus, & in quibus eſt; perſpicuum eſt quòd conveniente naturis ſuis Chriſtus, id eſt, ut unaquæque apta nata erat, & volebat, & operabatur. Erant E autem duæ naturæ ejus: duæ igitur voluntates ejus naturales, & quæ cum ipſis numerô eondem ſunt ſubſtantiarum operationes. Sicut enim numerus naturarum unius & ejuſdem Chriſti, ſi piè intelligatur, & dicatur, non dividit Chriſtum, ſed differentiam naturarum etiam in unione cuſtodiri demonſtrat: Sic numerus voluntatum & operationum, quæ ſecundùm ſubſtantiam, in ejus naturis inſunt, non diviſionem inducit, ſed earum etiam in unione cuſtodiam tantùm & incolumitatem declarat.

Inſtabat *Pyrrhus*. Voluntates ſecum inferunt volentes: Si igitur duæ ſunt voluntates in Chriſto, unus F non erit Chriſtus.

Reſpondet *Sanctus Maximus*, negando principium cui ratiocinium iſtud nititur. Si enim, inquit, concedatur inferri cum voluntatibus volentes, reciprocâ conſecutione inferentur cum volentibus voluntates, eritque in Deo una hypoſtaſis, quia una eſt in eô voluntas; tres verò voluntates, quia tres ſunt perſonæ, ac proinde tres naturæ. Siquidem, ſecundùm definitiones & regulas Patrum, differentia voluntatum differentiam infert naturarum.

Urgebat *Pyrrhus*. Si velle naturæ eſt; cùm Pa-

tres dixerint, Unam eſſe Dei, & Sanctorum voluntatem; una erit Sanctorum, & Dei natura.

Reſpondet *Sanctus Maximus*, diſtinguendam illam propoſitionem propter homonymiam vocum. Voluntas enim dici ſolet *Vis volendi quæ volenti ineſt, & cauſa volendi, ſeu objectum quod eſt extra volentem.* Igitur cùm Patres unam Dei & Sanctorum voluntatem eſſe dixerunt, ſubſtantialem Dei voluntatem & effectricem, ſeu vim volendi in Deo non intellexerunt; quia ſic intelligendo, non ſolùm Sanctos ejuſdem cum Deo naturæ feciſſent, ſed etiam ſibiipſis repugnaſſent, cùm diſertè ſcripſerint; *Non poſſe diverſas ſubſtantias communem habere voluntatem.* Spectarunt igitur rem volitam; atque ita *ſecundum cauſam*, ſive (ut quibuſdam loqui placet, *per abuſionem*) voluntatem appellaverunt Patres eam rem quam quis vult.

Objiciebat *Pyrrhus*. Si velle naturæ eſt, à nobis ipſis, & ab aliis natura diſſidemus; imò & infinities mutamus naturam? Siquidem voluntatibus à nobis ipſis, & ab aliis diſſidemus, & nunc quidem hoc volumus, nunc autem illud nolumus.

Reſpondet *Sanctus Maximus*: Modum quidem volendi, quô ab aliis diſſidemus, infinities mutari, non ipſam voluntatis naturam: Non enim eſt idem velle, inquit, & aliquô modô velle: Sicut non eſt idem videre, & aliquô modô videre. Nam velle, ſicut & videre, naturæ eſt, & omnibus, qui ejuſdem naturæ ſunt, ineſt. At verò aliquô modô velle, ſicut aliquô modô videre; id eſt, velle deambulare, & nolle deambulare; videre ad dexteram, vel ad lævam; vel ad libidinem, vel ad perſpicientiam rationum, quæ in rebus inſunt, modi ſunt utendi voluntate & aſpectu; & hic modus ineſt utenti tantùm, & ab aliis eum diſtinguit ſecundùm differentiam communiter dictam. Si autem ipſam naturam habemus hoc teſtantem: igitur velle comedere, & nolle comedere, non tollit illud velle quod naturæ eſt, ſed velle aliquô modô; id eſt, eorum quæ volumus, eſt ortus & interitus. Neque enim ſi ponamus, quæ à Deo facta ſunt, quæ ſunt ea quæ ipſe voluit, interire; cum iis etiam voluntas, quæ ante ea cogitatur, & eſt eorum effectrix ſecundùm ſubſtantiam, ſimul interibit. Hæc *Sanctus Maximus.*

DISSERTATIO VI.

Adversùs Mahometanam Sectam.

QUAMVIS Mahometanis Evangelium prædicare, aut cum ipſis diſputare non poſſimus, quia nec Prædicatores recipere & audire, nec de Religione diſputare volunt: operæ tamen pretium eſt hìc in Panoplia arma adversùs hanc Sectam ſubminiſtrare Theologis: quibus incumbit omnem altitudinem, extollentem ſe adversùs ſcientiam Dei, deſtruere. Certè in Republica Magni Regis quædam fieri ad tutelam notum eſt, quædam ad decorem, quædam ad utrumque. Nam ad tutelam facta ſunt à Salomone pacifico arma, licet ipſius tempore minùs neceſſaria. Præparati ſunt à Davide ſumptus, parata & ornamenta Templi divini conſtructioni & ornatui deputata: Sed nec illa ejus tempore alicui uſui profecerunt; ſed in uſus divinos poſt ejus tempora tranſierunt: (inquit *Petrus Cluniacenſis in Epiſtola ad Sanctum Bernardum.*) Quamobrem non inutilis erit iſta Diſſertatio: Imò ſi ipſam omitterem, viderer maximè arguendus, qui extinctas quandoque hæreſes hoc in Opere confutaverim hanc ob rationem quòd reviviſcere poſſint: & nefariam Sectam orbis parte maximâ dominantem & graſſantem negligerem oppugnare ac refellere.

PROPOSITIO.

MAhometanæ Religionis falſitas ex ipſo Alcorano, & rectâ ratione demonſtrari facile poteſt.

Demonſtrationes contra Mahometanam Sectam.

Prima demonſtratio hæc eſto. Falſa illa Religio eſt, quæ non eſt à Deo tradita: Solus enim Deus docere potuit homines quid de illo credere, quâ ratione illum colere deberent, & ad illum poſſent pervenire. Atqui Mahometana Religio non eſt à Deo tradita: falſa itaque eſt & explodenda.

Demonſtratio prima.

Probatur Minor. Quæ à Deo tradita eſt Religio, legem habet à Deo datam hominibus. At Lex Mahometana, ſcilicet Alcoranum, non eſt à Deo data hominibus: falſa itaque eſt Mahometana Religio, quæ Lege illa nititur.

Probatur Minor. Dei Leges maximè ſunt inter ſe connexæ, & mutuum ſibi teſtimonium perhibent. Sic Moyſes Chriſto, Chriſtus Moyſi ſuffragatur: ſic veterem Legem in Evangelio impletam, & Novæ Legis Myſteria in Veteri adumbrata demonſtramus. Sic omnes Prophetias ad Chriſtum collineare oſtendimus: At nulla connexio eſt Mahometanæ Legis cum Moſaica & Evangelica, quas Mahometus in Alcorano divinas eſſe agnoſcit: nec Moyſes, neque Prophetarum ullus, neque Chriſtus, maximus (ut ait) Prophetarum, Mahometo, & ejus Legi teſtimonium perhibent. Imò Chriſtus dixit: *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem* ut poſt *Joannem Zachariæ* Filium, quem & Alcoranum commendat, nullum Prophetam futurum indicaret, qui de altero ad mundi reformationem mittendo eſſet vaticinaturus. Impoſtor itaque *Mahometus* fuit, non Propheta.

Luc. 16.

Reſpondent Mahometani, Chriſtum de *Mahometo* vaticinatum fuiſſe his verbis, quæ in Alcorano leguntur, (Azoara 71.) *O Filii Iſraël! ego vobis à Deo miſſus nuntius, quod de Teſtamento meis ineſt manibus affirmo, vobiſque nuntium affero de nuntio poſt me venturo, cui nomen Mahometus.* Judæos autem interpolaſſe Legem & Prophetas, Chriſtianos Evangelium corrupiſſe: in quibus propterea nihil ſit veri, niſi quod in Alcorano legitur.

Mahometanorum Reſponſio refellitur ex ipſo Alcorano.

Sed inanem eſſe hanc reſponſionem, ex ipſo probatur Alcorano. Ait namque in Capite de Jona: *Si de quibus vobis revelavimus, dubitatis, quærite ab his qui prius quam vos Librum legerunt.* Porrò qui ante Mahometanos Librum legerunt, Chriſtiani ſunt & Judæi, qui Legem Moyſi, & Evangelium ſuſcepere, ut ipſe *Mahometus* exponit. Secundùm ipſum itaque de rebus ambiguis Chriſtiani & Judæi ſunt interrogandi. Igitur, *Mahometi* ætate, Chriſtianorum, Judæorumque Libri corrupti non erant. Nunquid enim illorum Propheta *Mahometus* ipſos falſis teſtibus fidem adhibere juſſiſſet? Item in Capitulo *Elmaida*, quod ſignificat menſam, refertur Deus Mahometo dicens de Judæis: *Si venient ad te, judica inter eos juſtè: Deus enim amat eos qui faciunt juſtitiam. Et quomodo hi quærunt juſtitiam à te, cum apud eos ſit Teſtamentum, judicium Dei docens, viamque rectam, & lucem ac ſapientiam præſtans, ſuis cordibus & mentibus ad gerendorum unitium demonſtratum, cum quo Propheta, timentéſque Deum, & Sacerdotes judicant.*

Azoara XII.

Prætereà corruptionem illam Scripturarum communi Chriſtianorum omnium, aut Judæorum conſpiratione factam, & ſoli notam *Mahometo*, impoſſibile eſt. Si à privatis facta eſſet, multi manſiſſent in orbe illibati codices. Cùm itaque in omnibus mundi regionibus, & in omnibus Linguis Lex & Evangelium nullam aliam niſi idiomatis diverſitatem præ ſe ferant, argumento eſt ea non fuiſſe à Judæis & Chriſtianis interpolata. Ad hæc, cùm quatuor Evangelia nec eodem tempore, nec eodem

loco,

loco, nec àb eodem Auctore, nec eodem idiomate edita ſitu, cùm in mum eſt quòd ipſorum Scriptores Hiſtoriam & verba Chriſti interpolaverint.

Præterea, Prophetiarum veritas & integritas luculenter probatur ex ipſis Codicibus, quos portant ſervantque Judæi, velut capſarii noſtri; in quibus illa prædicta legimus, quæ modò impleta videmus.

S. Auguſtinus Epiſt. 1 & Lib. 1 de Conſenſu Evangeliſt. Cap. 26. & Cap. 32. Item in Pſalmum 40. & in Pſalmum 50.

Quod novum Teſtamentum ſpectat, facilè demonſtratur Apoſtolos non alia de Chriſto prædicaſſe & ſcripſiſſe, quàm quæ Chriſtus ipſe de ſe docuit: Quicquid enim de Chriſto prædixerunt Prophetæ, illud omne de ſe Chriſtus ipſe docuit. At quicquid Chriſti Diſcipuli de Chriſto docuerunt, illud omne de Chriſto prædixerunt Prophetæ; ergo quicquid de Chriſto docuerunt ejus Diſcipuli, illud omne de ſe Chriſtus ipſe docuit. Major patet; quia Chriſtus vir ſapientiſſimus & ſummus Propheta, ut *Muhammedus* agnoſcit, non docuit contra fidem divinarum de eo Prophetiarum, neque neceſſariam ullam doctrinam omiſit: omne autem illud neceſſarium eſt, quod prædixerunt Prophetæ. Minorem collatio doctrinæ Apoſtolicæ cum Prophetica demonſtrat. Neque fides deroganda eſt Prophetis, quorum prædictiones tantâ manifeſtatione completæ ſunt.

S. Auguſtinus Lib. 1. de Conſenſu Evangeliſtarum.

Denique, de doctrina Chriſti prudentiùs & tutiùs creditur ejus Diſcipulis, qui ipſum viderunt, & audiverunt, quos ipſe elegit, & accuratiſſimâ educatione familiariter inſtruxit, quibus ipſe etiam teſtimonium coram Patre celeſti perhibuit, quòd ipſi à Patre dati ſint, & ſermonem Patris ſervaverint: & quòd verba quæ ipſi dederat Pater, dederit illis, & illi acceperint & crediderint: quos Patri ſervandos à malo, & in veritate ſanctificandos commendavit: quibus Chriſtus ipſe promiſit ſeſſuros eos ſuper thronos, & judicaturos duodecim tribus Iſraël: & quos miſit in mundum, ſicut ipſum miſit Pater in mundum: quibus promiſſum Paracletum à Patre miſit, qui omnem ſuam doctrinam teſtimoniis Legis & Pſalmorum & Prophetarum clariſſimè confirmarunt, & miraculis approbarunt: Prudentiùs, inquam, & tutiùs his creditur de doctrinâ Chriſti, quænam ea fuerit, quàm *Muhammedi*, qui neque ipſe Chriſtum vidit, neque cum eis qui eum viderunt, ſermonem habuit; ſed multis poſt Chriſtum natum ſæculis impiam ſuam Legem promulgavit. Sanè cùm Apoſtoli & Evangeliſtæ ea ſcripſerint quæ Chriſtus eos ſcribere juſſit internô Spiritus Sancti afflatu, eodem habenda ſunt loco, ac ſi illa Chriſtus ipſe ſcripſiſſet. Quod *Sanctus Auguſtinus* Lib. 1. De Conſenſu Evangeliſtarum, cap. ultimo eleganter perſequitur his verbis: *Proinde qui Prophetas ante deſcenſionem ſuam præmiſit, ipſe & Apoſtolos poſt Aſcenſionem ſuam miſit. Omnibus autem Diſcipulis ſuis, per hominem quem aſſumpſit, tanquam membris ſui corporis caput eſt. Itaque cùm illi ſcripſerunt quæ ille oſtendit & dixit, nequaquam dicendum eſt quod ille non ſcripſerit, quandoquidem membra ejus id operata ſunt, quod dictante Capite cognoverunt. Quicquid enim ille de ſuis factis & dictis legere nos voluit, hoc ſcribendum illis tanquam ſuis manibus imperavit. Hoc unitatis conſortium, & in diverſis officiis concordium membrorum ſub uno capite miniſterium quiſquis intellexerit, non aliter accipiet quod narrantibus Diſcipulis Chriſti in Evangelio legerit, quam ſi ipſam manum Domini, quam in proprio corpore geſtabat, ſcribentem conſpexerit.*

Demonſtratio ſecunda.

Altera demonſtratio ſic informatur. Vera Religio ad benè beatèque vivendum, & ad cordis puritatem, veritatiſque contemplationem ordinata eſt. At Mahometana Religio terrenam, & brutam duntaxat fœlicitatem, in expletione libidinis, & gulæ poſitam, atque in omnium ſenſuum voluptate, pollicetur. Falſa eſt itaque *Mahometi* Religio.

Sanè Chriſtus, quem *Mahometus* ut Dei Spiritum & maximum Prophetarum commendat, fœlicitatem in Dei cognitione conſtituit. *Hæc eſt vita æterna* (inquit) *ut cognoſcant te ſolum verum Deum.* Et *Beatos* pronuntiat *mundos corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Et Fideles ſuos in regno cœlorum futuros ait ſimiles Angelis Dei, qui nuptias non norunt: & qui vident faciem Patris. Et *Moyſes* quem etiam commendat *Mahometus*, ſe felicem non fore dixit, niſi Deum videret, cui ait: *Oſtende mihi faciem tuam.* Ipſi verò Deus reſpondit: *Non videbit me homo, & vivet.* Spem ipſi faciens, quòd poſt vitam hanc mortalem à ſinceris adoratoribus ſuis videndus eſſet. *Mahometus* verò *Azoara* 2. pollicetur Paradiſum, *Ubi dulciſſimas aquas, pomáque multimoda, fructus varios, & decentiſſimas, ac mundiſſimas mulieres, omneque bonum ſui in æternum poſſidebunt.* Et Azoara 86. *Cum vaſis vitreis & argenteis illis potus, velut Zinziber ſaporifer, ex fonte zelzebil adminiſtrabitur. Aderunt & Juvenes velut Margarita ſpecioſi, omniúmque divitiarum & bonorum copia. Veſtes ſericas & deauratas illi Juvenes induens. Vinum quoque benedictum illic, Deo dante, ſufficiet.* Et Azoara 88. *Timentes verò illic poſſidebunt hortos palmarum, & vitium, puelláſque conſocias & conſimiles... vaſáque plena. Hoc eſt donum, optimaque remuneratio Dei.* Et Azoara 14. *Timentes autem locum hortis & fontibus fœcundum poſſidebunt, veſtibuſque ſericis & purpura veſtiendi, puellas ducent cum oculis claris & immenſis, quorum albugines candidiſſimæ, & pupilla nigerrima.*

Nec eſt quòd aliquis ſuſpicetur *Mahometum* in illis Paradiſi deſcriptionibus parabolicè locutum: Sicut in Evangelio, ſub cibi, & vini, & menſæ typis æterna felicitas adumbratur. Cùm enim nihil aliud de ſummo hominis bono tradat uſpiam in ſua Lege *Mahometus*, & fœdas illas voluptates optimam eſſe Dei remunerationem aſſerat, nec aliam intelligant beatitudinem ejus Sectatores, non eſt ipſi affingendus alius ſenſus ab eo quem Alcorani verba præ ſe ferunt. Quam autem ſit à ratione alienum, felicitatem hominis in iis operationibus conſtituere, quæ ipſi cum brutis animantibus communes ſunt, quæ ipſius deſiderium non explent, quæ animum non perficiunt; quæ Deo, qui ſolus eſt ſummum rationalis creaturæ bonum, non conjungunt, facilè intelligerent Mahometani, ſi rationem conſulerent: & *Platonem*, ac *Ariſtotelem*, ſapientiùs ac veriùs *Mahometo* ſuo de hominis felicitate judicaſſe faterentur.

Demonſtratio tertia.

Tertia demonſtratio. Vera Religio miraculis confirmatur: illaque ſunt veræ Prophetiæ ſignacula, cùm divinam auctoritatem teſtentur. Cùm enim Dei tantùm virtute vera miracula fieri poſſint, ut quæ vim omnem naturæ creatæ ſuperent; veram eſſe Religionem illam neceſſè eſt, cujus ad confirmationem patrantur; cùm Deus mendacium auctoritate ſuâ confirmare non poſſit, qui ſumma veritas eſt. Hinc *Moyſes*, & Prophetæ reliqui, miracula patrarunt, ut ſibi populorum fidem conciliarent: Chriſtus etiam miſſionem ſuam ac prædicationem miraculis approbavit... Mahometana autem Religio nullis miraculis confirmata eſt. Nullam ſe miraculorum patrandorum habuiſſe poteſtatem paſſim fatetur *Mahometus*. Azoara 30. *Sed, inquiunt: Si divinis cum virtutibus adveniſſet. Nonne teſtimonium de prioribus Libris attulimus?* Et Azoara 1. *Sed hi quidem inquiunt ſe credituros, ſi ſe Deus illis alloquiò virtutibuſque patefaceret. Nonne ſatis res arduas virtuteſque ſublimes ſæpius ſapientium teſtimoniò peregimus?* Et Azoara 13. Deum ſic ad ſe loquentem inducit. *Tu quidem nequaquam ad eos, cum Dei miraculis manifeſtus venies,*

nies, quoniam ea velut odioſa atque contraria reji-ciunt & veritati ad ſe venienti contradixerunt. Armis, pro miraculis, uſus eſt *Mahometus*; prædam & bellum ſuis Sectatoribus præcepit. *Viri boni*, inquit, *Deum timentes, factis per qua vos ipſi propinqui ſitis, ſtudeatis, ipſiuſque nomine, uſquequo vos meliores & elatiores efficiamini, prædatores & expugnatores eſtote.* (Azoara XII.) *Viri boni! quid cum illis incredulis, quaſi duabus cohortibus, quorum capita Deus ob errorem ſuum ſubvertit, communicatis? . . . Vos neminem eorum vobis negotiatorem, ſeu ſocium, vel amicum, niſi priùs rectâ Dei viâ pugnatum ſeu prædatum iverint, aſſociate. Sin autem eos, ubicumque repertos, ſi ſit poſſibile, capite, & interficite.* (Azoara X.) Contra verò Chriſtiana Religio, *Fide inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, miraculis confirmata eſt*, in nomine Jeſu Chriſti patratis: quibus ſi non credant Mahometani, majus certè miraculum converſionis omnium gentium ad fidem Chriſti negare non poterunt. Ante Chriſti namque adventum orbis penè univerſus idolis ſerviebat, & præſertim Romani, qui cæteris gentibus imperabant: quos inter multi ſapientiæ & eloquentiæ laude celeberrimi. Mortuô verò Chriſto, & in cœlos receptô, prædicantibus Apoſtolis, hominibus quibus neque natalium ſplendor, nec divitiæ, nec poteſtas, nec Philoſophia aut eloquentia conciliabant auctoritatem, ſed ignobilibus, pauperibus, rudibus & imperitis ſermone, Chriſtiana Religio Romæ & in orbe totô ſuſcepta eſt; & ſimplicitas Piſcatorum palmam tulit de facundia Oratorum.

S. Auguſtinus.

Reſpondebunt fortè Mahometani: Miraculô non minori ſuſceptam & propagatam *Mahometi* Legem, quam maxima pars orbis ſectatur. At hujus vanitatem reſponſionis oſtendere non eſt operoſum. Quodnam enimverò miraculum eſt, armis, cædibus, rapinis, ſubdi gentes novi Imperii, vel potiùs Tyrannidis, novæque Religionis jugo? Immò quid mirum ſi eam ſuapte ſponte Legem amplectantur, quæ nihil non indulget ſenſibus, & cupiditati, ſecundùm quam longè major pars hominum vivit, quàm ſecundùm rationem, Deique Legem; & quæ nullam difficultatem habet ſive in credendis, ſive in agendis? Hujuſmodi autem eſt Mahometana Lex. At magnum eſt miraculum, quòd Religio quæ credenda proponit Myſteria, ſapientibus ſæculi incognita, & humanæ impervia rationi: quæ ſenſibus bellum indicit, & cupiditatibus refrænandis incumbit tota: quæ res præcipit imprimis difficiles & arduas, ad quas nulla eſt in naturâ & indole hominum propenſio, imò repugnantia maxima; ſcilicet pœnitentiam & mortificationem carnis, inimicorum amorem, orationem pro calumniantibus, beneficentiam in perſecutores, honorum & mundanæ gloriæ contemptum, &c. Orbe toto ſtabilita ſit, non gladiô, ſed verbô; non diſputationibus Philoſophorum, ſed prædicatione Piſcatorum & idiotarum: qui tantùm abeſt ut incredulis mortem intulerint, ut potiùs perſecutionem & mortem pro veritate fidei quam annuntiabant, invictâ patientiâ ſuſtinuerint; cùm ipſi, tum ab ipſis inſtituti Chriſtiani. Hujuſmodi autem eſt, & ſic fundata fuit & propagata Chriſtiana Religio. Trium ſæculorum ſpatiô *Chriſtiani genus erant morti deſtinatum.* Quotidie in circis, in compitis conclamabatur: *Chriſtianos ad Leonem.* Nec tamen imminuebatur, ſed augebatur magis ipſorum numerus. *Exquiſitior quæque crudelitas illecebra erat ſectæ, plures efficiebantur, quoties* perſecutorum gladiô *metebantur. Semen erat ſanguis Chriſtianorum*, cujus vis novos Chriſtianos generaret. Denique *Eccleſia perſecutionibus crevit, Martyriis coronata eſt.* Maximi itaque miraculi locô habenda eſt Chriſtianæ Religionis propagatio, non verò Mahometanæ.

Mahometanorum reſponſio comparatur & refellitur.

Tertullianus.

S. Auguſtinus.

Demonſtratio quarta. Lex quæ ſibi ipſi contradicit, non eſt divina. Deus enim ſecum ipſo pugnare non poteſt. Atqui Lex *Mahometi* ſibi ipſi in multis contradicit. Non eſt igitur divina.

Quarta Demonſtratio.

Probatur major ex ipſo Alcorano, Azoara 49. *Cùm timentes Deum verbum opportunum, videlicet Librum ubique conſonum ſibi audiunt, capilli ſuorum capitum eriguntur, cordaque molleſcunt ad opit divinæ petitionem, dicendo: Veraciter hanc eſſe viam Dei rectam, docentis eam quos vult.*

Probatur minor, oculis ſubjiciendo contradictiones evidentiſſimas, quæ in Alcorano occurrunt. Chriſtianos, & Judæos, & omnes cujuſcumque ſectæ Profeſſores, Deum adorantes & benè viventes, ſalvos fore ſcribit Azoara 11. *Sciendum autem generaliter, quoniam omnis rectè vivens, Judæus ſeu Chriſtianus, ſeu Lege ſuâ relictâ, in aliam tendens, omnis ſcilicet Deum adorans, bonique geſtor, indubitanter divinum amorem aſſequetur.* Et mox ſui oblitus, Mahometanos damnandos aſſerit, ſi à ſuâ Lege deficiant. (Azoara 3.) *Tuam Legem propter aliam mutans, & in eâ manens, hic & in aliô ſæculô reus, igne indeficiente peribit.* Et ruſſus Azoara 5. *Eorum reconverſionem, qui priùs credentes, increduli facti, ſuam augmentant nequitiam, Deus minimè colligit: Nec eorum cujuſvis ſic in errore mortui redemptionem, quicquid auri terra capacitas ſuſtineret, acciperet.* Azoara 12. *Sciendum quidem eos incredulos eſſe, qui Jeſum Mariæ Filium Deum eſſe dicunt.* Ibidem. *Sciendum quidem Viros Legum nullius Legis fideive perfectionem aſſequi, niſi Teſtamenti, & Evangelii, ac hujus Libri à Deo poſiti præceptis pareant... Credentes atque Judæi, & Angelos locò Dei adorantes, qui ſcilicet Legem pro Lege variant: Chriſtiani etiam omnes, hi, inquam, ſi in Deum crediderint, & Judicii diem expectantes, benè fecerint, nihil timeant.* Azoara 20. Sibi gratulatur quòd Deus ab errore ſe liberaverit: & ibidem ſecum pugnans ait: *Dei verax eſt verbum, quod incredulos nunquam convertendos affirmat.* Neminem ad fidem cogendum ſcribit, & tamen occidi jubet Infideles. Azoara 9. Sic Deum loquentem inducit: *Tu quidem ab illis diſcede poſt caſtigamen, & dictum mentibus ſuis intimatum.* Et Azoara 15. *Ab incredulis quidem nihil mali ſeu contumeliarum illis inferens, licet illi per iram & inſcientiam de Deo male loquantur, recede.* Azoara verò 18. *Incredulos ſemper, uſquequò ad Deum omnès convertantur, expugnate.* Et Azoara 19. *Converti nolentes, ubicumque repertos, menſibus Haran peractis ſumite, & interficite, omnibus viis inſidiantes illis. Si veſtram Legem ſequi voluerint, dimittendi ſunt: quia Deus pius & miſericors veniam illis tribuet... Non credentes in Deum, quouſque veſtri tributarii ſubjectique fiant, expugnate.* Et Azoara 98. *Illos caſtiga ſimul atque doce. Tu namque Doctor es, non coactor.* Azoara verò 76. *Tu Propheta, incredulos expugnatum & prædatum proficiſcere, & ut te timeant, aggredere.* III. Azoara 57. ait: *A via rectâ digreſſis, & in incredulitate mortuis, nunquam Deus veniam dabit:* oblitus illius quod ſcripſerat Azoara præcedente, *Diabolos per Alcoran convertendos.* IV. Reſurrectionem Mortuorum paſſim prædicat: & tamen quibuſdam nunquam reddendas animas ſcribit, Azoara 49. *Morientibus mortis horâ, cæteris horâ ſopitionis, Deus animas extrahit: quibuſdam item reddens eas ad horam ſcitam, quibuſdam nunquam.* V. Azoara 59. Pro incredulis non orandum aſſerit. Azoara verò 12. Deum orandum pro Judæis, ut ipſis veniam concedat. VI. Azoara 80. Diem Domini quinquaginta mille annis abeſſe dicit, quam fortaſſe citò venturam ſcripſerat, Azoara 57.

Alcorani contradictiones.

Demonſtratio V. Lex quæ Deo multa indigna tribuit, abſurda, & flagitioſa, divina non eſt. Lex

Demonſtratio quinta.

autem

autem Mahometana Deo multa indigna, abſurda, & flagitioſa tribuit. Non eſt itaque divina.

Azoara 87.

Probatur minor. Deum jurantem inducit Alcoranum, *Per Angelos Legationis efficaces, ventoſque ſiccos & imbriferos, dæmoneſque licitorum & illicitorum diſcreturos*. Id autem Deo indigniſſimum ratio demonſtrat. Homines enim per majorem ſui jurant. Deus verò quo nemo major eſt, aut eſſe poteſt, per ſeipſum jurat, ut Vetus, Novumque Teſtamentum, in Alcorano commendata, teſtantur. 2. Deum orare ait pro *Mahometo*: ex quo ſequitur ſuperiorem alium eſſe Deum ad quem ſuas orationes dirigat, Azoara 43. *Cùmque Deus & Angeli propter Prophetam exorent, vos quoque Deum precemini pro ipſo.* Deo motum localem tribuit, Azoara 20. *Cœlum & terram ſex diebus creans, & poſtea cœlos aſcendens.* Deum inducit *Mahometo* permittentem adulterium, & vagam cum quibus voluerit mulieribus copulam, etiam conſanguineis; & arbitrarium divortium. Quæ omnia non ſolùm ab Evangelica & Moſaica, ſed ab ipsâ naturæ Lege abhorrent. (Azoara 43.) *Poſt moram ſui mariti pro velle ſuo cum illa, tibi permiſimus illam ducere ſponſam. Licet enim etiam bonis omnibus, poſt diſceſſum ſuum à maritis, quaſlibet Deo jubente ducere: Non erat igitur Propheta curandum tum Dei mandatum, tum prædeceſſorum morem divinitus ſtatutum exequi.* Quæ occaſione *Mariæ* uxoris Regis Jacobitarum, quam deperibat, dicta intelliguntur. Ibidem: *Tibi quidem, ô Propheta! mulieres omnes, quibus donando dederis, & omnes tuæ manui per emptionem ſuppoſitas, & amitæ tuæ, materteræque filias; omnes item bonas mulieres, tibi volenti gratis ſuccumbere cupientes, (hocque tibi ſoli permittitur) licitas conſtituimus... Has à te ſemove, illas adjunge pro velle tuo: Nec priùs abjectis, ſi dilexeris eas, moleſteris.* Azoara 56. Fingit Deum ſibi permiſiſſe jurisjurandi violationem, cùm *Mariam* Jacobitici Regis uxorem deperiret, quam deinceps ſe non cogniturum juraverat, cùm duæ uxores illum cum ipſa deprehendiſſent. Sic Deum ſuæ libidini ſervientem deſcribit. *Cur tu, Propheta! ſtatuis illicitum à Deo poſitum licitum ob tuarum mulierum amorem? Deus quidem pius, veniaque largitor, tibi jurajuranda delere præcepit &c.* Stuprum *Zainabæ* uxori *Zaidi* nepotis intulit: deinde eam marito invitò duxit; quod ex Dei mandatô ſe feciſſe, in ipſo Alcorano ſcribere impudentiſſimum non puduit. Quô illa tumens, rivalibus dicere ſolita erat: *Vos maritis conjunxerunt parentes; me verò Deus deſuper ſeptem cœlis.*

Sexta Demonſtratio.

Demonſtratio VI. Lex mendaciis ſcatens innumeris, non eſt à Deo. Atqui Alcoranum mendaciis ſcatet innumeris. Igitur non eſt à Deo.

Probatur minor enumeratione ſufficienti. *Azoara* 13. *Mariam Jeſu* Matrem à Chriſtianis pro Deo coli mentitur. *Azoara* 15. Abraham idololatram fuiſſe, & ſyderum inſpectione ad unius Dei cultum converſum ſcribit. *Azoara* 17. Scribit, Deum præcepiſſe Angelis ut *Adamum* adorarent, & omnes, exceptô *Beelzebud*, paruiſſe fabulatur. *Azoara* 19. Judæis imponit quòd dicant, *Ozair* eſſe Filium Dei: Chriſtianis verò quòd ſuos Sacerdotes atque Pontifices loco Dei adorent ſicut & *Jeſum*. *Azoara* 27. Se ex Mecha Hieroſolyma raptum à Deo, & inde in cœlum aſſerit, ut de Myſteriis doceretur: Hujuſque raptus Deum teſtem inducit. *Azoara* 35. ait, Dæmones non potuiſſe componere Alcoran, quia non audiunt. *Azoara* 47. Chriſtianis imponit quòd Deo non Filium duntaxat, ſed filias tribuant. In referendis Veteris Novique Teſtamenti Hiſtoriis perpetuis penè mendaciis convincitur. Negat Chriſtum unquam ſe dixiſſe Filium Dei. Virginem *Mariam* Chriſti Matrem, ſororem facit *Moyſi*, &c. Legantur quæ in Synopſi diximus.

Demonſtratio ſeptima.

Demonſtratio VII. Lex in quâ nullus ordo promicat, non eſt divina. Cùm enim Deus ſit ipſa ſapientia, quæcumque ſunt à Deo, ordinata ſunt. Quod & in operibus naturæ; & in Lege Moyſi datâ, & in Prophetis, & in Evangelio videre eſt, in quibus, temporis Hiſtoriæque ordo mirificus elucet. Lex verò Mahómetana incondita farrago eſt præceptorum & dogmatum ineptiſſimorum, ſi nonnulla excipias, quæ à Judaica & Chriſtiana Religione *Mahometus* mutuatus eſt.

Demonſtratio octava.

Demonſtratio VIII. Deus Legem ſuam non dat hominibus niſi per Sanctos homines Spiritu ſuo afflatos: Sic Legem Veterem dedit per *Moyſen* virum Sanctiſſimum & divinô lumine illuſtratum: Evangelium per *Jeſum*, quem eximiæ ſanctimoniæ virum, & præ cæteris Prophetis illuminatum; imò Dei Spiritum agnoſcit & prædicat Alcoran. At *Mahometus* homo fuit flagitioſiſſimus, cædibus, rapinis, perjuriis, libidine ſolùm inſignis, ut ex ipſo evincitur Alcorano. Nullô inſuper donatus fuit divinô lumine, quô homines ad Deum duceret; ipſóſque ad vitam rectè inſtituendam informaret. De ſe ipſo enim ait Azoara 56. *Ego non ſum primus nuntius, nec ſcio quid mihi ſeu vobis gerendum ſit. Divina mandata tamen explanabo.*

Demonſtratio nona.

Demonſtratio IX. Planè à ratione alienum eſt id quod verum & divinum agnoſcas, non ſequi. Porrò Lex Mahometana verum ac divinum agnoſcit ac prædicat Evangelium; nec tamen ipſum ſequendum proponit, imò ipſi adverſatur. Itaque planè à ratione aliena eſt.

Verba Dei ad Judæos, ſecundùm Alcoran.

Probatur minor ex Azoara 12. *Chriſtum item Mariæ Filium, cui commiſimus Evangelium, quod eſt lumen & confirmatio Teſtamenti, & caſtigamen ac recta via timentibus Deum, ad veſtræ Legis complementum miſimus. Omnis igitur Evangelii ſervus ipſius præcepta judicando ſequatur. Sin autem, malus erit.* Et Azoara 67. Deum ſic loquentem inducit: *Noë jam & Abraham nuntios miſimus, & eiſdem filios Prophetas dedimus, per quos Librum miſimus... Poſt illos rurſus aliis nuntiis miſſis, tandem Chriſto Mariæ Filio miſſô, cujus ſequaces ipſi penitus obedientes corda conſtantia, & humilia, atque fidelia geſſerunt, nos Evangelium dedimus, non ob aliud, niſi ut per ipſum Dei dilectionem atque gratiam aſſequerentur.*

Demonſtratio decima.

Demonſtratio X. Lex illa falſa eſt, quæ *Jeſu* Filio *Mariæ* ea tribuit quæ ſoli vero Deo conveniunt, & eum nihilominus Deum eſſe negat. Sed Alcoranum ea tribuit Chriſto Filio Dei, quæ ſoli vero Deo conveniunt, & eum tamen Deum eſſe negat. Falſiſſimum itaque eſt.

Probatur minor. Alcoran *Jeſum* agnoſcit *Chriſtum* ſive *Meſſiam*, *Verbum Dei*, *Spiritum Dei*, cui animam ſuam contulerit Deus, qui Prophetis omnibus antecellat, eiſque conſentiat, qui cum divinâ virtute & potentiâ venerit, &c. Atqui hæc & ſoli Deo conveniunt, & Chriſtum eſſe verum Deum & Dei Filium invictè probant. Alcoranum igitur ea tribuit *Jeſu* Filio *Mariæ*, quæ ſoli Deo vero conveniunt, & quæ ipſum eſſe Deum demonſtrant.

Major ex Alcorani textu perſpicua eſt. *Azoara* 4. Deum ſic inducit loquentem. *Omnium Prophetarum aliô ſuper alium per me ſublimatô, & eorum quibuſdam cum Deo locutis. Chriſto Mariæ Filio animam noſtram propriè conferentes, vim atque virtutem præ cæteris præbuimus.* Et *Azoara* 5. Sic Angeli *Mariam Jeſu* Matrem alloquuntur: *O Maria! tibi ſummi nuntii gaudium cum Verbo Dei, cujus nomen eſt Chriſtus Jeſus Filius Mariæ, qui eſt facies omnium gentium in hôc ſæculóque futurô, ſenes &*

infantulos cunabula ſervantes conveniens, prudens, ſapiens, vir optimus, ab univerſitatis Creatore mittitur. Reſpondet illa: *O Deus! Cùm virum non tetigi, Filium quomodo concipiam?* Inquiunt Angeli: *Deo nihil occurris impoſſibile omnia prout vult operanti: Cujus manduum omne ſuum placere perficis: Ipſeque Filium tuum cum divinâ virtute venientem, Librum legiferum, omniſque Magiſterii peritiam, & Teſtamentum ac Evangelium, mandatumque filios Iſraël edocebit. Ille namque formit volatilium luteis à ſe compoſitis inſufflans, volatile faciet: cæcos & mutos curabit, morpheaticos atque leproſos emundabit, mortuos, Creatore cooperante, vivificabit. Quæ cuncta à credentibus in Deum miracula cenſentur. Vetus Teſtamentum confirmabit. Quædam tamen priùs prohibita licitis annumerabit, ſeque cum divinâ virtute potentiâque veniſſe patefaciens, inquiet: Timentes Deum, me ſequamini. . . De virtutibus atque juſtitiis Jeſu quodammodo gerentis Adæ ſimilitudinem, iſta tibi revelare decrevimus. Et ſi quis ratiocinationem hujus rei, & controverſiam poſt hanc ſcientiam tibi deſuper traditam inire voluerit, dic, filiis veſtris, & viris mulieribuſque ſimiliter advocatis, eorum utique ſingulis mendacio conſentientibus anathema irâmque Dei injungimus. . . Dicite vos, credentes in Deum, præceptiſque tibi, & Abrahæ, & Iſmaëli, & Iſaac, atque Jacob, duodecimque tribubus, ſimiliter & Moyſi, & Chriſto, Prophetiſque cæteris, quos diſcernere nimis eſt, deſuper à Deo fide noſtrâ miſſâ, fidem & teſtimonium adhibemus.*

Et Azoara XI. *Jeſus Mariæ filius, Dei nuntius, ſuiſque Spiritus & Verbum Mariæ cælitus miſſum exiſtit.*

Et Azoara 29. Sic *Jeſum* recèns natum loquentem inducit: *Ego ſum Dei ſerviens, qui mihi Librum tribuens, me Prophetam conſtituit, & loco quocumque meliorantem & utilem poſuit, nec me virùm difficilem, ſed malorum expertem creavit. Et ſuper me eſt divina ſalus in die mea nativitatis ac mortis, ex quâ vivus iterum accedam. Hoc eſt de Chriſto Mariæ filio verbum verax: in quô tamen plurimi diſſentiunt homines.*

Et Azoara 53. *Cùm Chriſtus divinis virtutibus adveniens inquit: En adſum vobis cum ſapientiâ veſtras diſſenſiones diſcuſſura, mèque ſequendo, timete Deum, mei, veſtrique Dominum. Schiſma maximum cohortibus incidit & gentibus. Illos autem qui non crediderunt, die gravi malum graviſſimum premet.*

Et Azoara 71. *Omnes boni Deo ſerviant, ut Chriſtus Jeſus Mariæ filius perſuaſit, interrogans viros albis indutos veſtibus: Quis mihi ſubveniet, ex parte Dei me ſequendo? Reſponderunt illi, Nos?*

Probatur minor. Qui enim *Jeſum Mariu* filium Chriſtum ſive Meſſiam profitetur, fateatur neceſſe eſt omnia quæ Prophetæ de Chriſto prædicant. Prophetæ verò Meſſiam Deum eſſe prædicarunt (Iſaïæ 9.) *Parvulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus: & vocabitur nomen ejus Admirabilis, Conſiliarius, Deus, fortis, Pater futuri ſæculi, Princeps pacis.* Et Micheæ 5. *Et tu Bethleem Ephrata, parvulus es in millibus Juda: Ex te mihi egredietur qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus ejus ab initiô à diebus æternitatis.* Duplicem generationem Meſſiæ exponit Propheta, temporalem unam in Bethleem; æternam alteram: de qua & in Pſalmis ait Deus ad ipſum: *In ſplendoribus Sanctorum ex uterô ante Luciferum genui te.* De qua & Chriſtus ipſe ad Patrem in Evangelio ait: *Clarifica me, Pater, apud temetipſum, claritate quam habui priuſquam mundus fieret.* Certè ſi tunc fuit cùm nihil aliud præter Deum erat, Deus erat. Id omnium Prophetarum confirmari poteſt oraculis: & ex Evangelio, ubi Chriſtus de ſe in Prophetis, & Pſalmis ſcriptum eſſe ait, ubi ſe *Principium*, & *Patrem* ſuum *Deum* vocat, & *Petri* confeſſionem approbat ipſum vocantis *Chriſtum Filium Dei vivi.* Cùm itaque Alcoranum vera eſſe fateatur quæ in Lege, Prophetis & Evangelio ſcripta ſunt, neceſſe eſt ut fateantur Mahometani, ſi conſequenter ad Legem Pſeudo-Prophetæ ſui diſſerere velint, Chriſtum eſſe Dei Filium & verum Deum. Et ſanè quomodo cum divinâ virtute & potentiâ venit, & aves creavit, ſi Deus non eſt? Nunquid poteſt plenitudo divinæ poteſtatis cum homine purô communicari?

Præterea, ſi Chriſtus eſt Spiritus Dei, & ipſi Deus animam ſuam propriè contulit, ut ait Alcoranum, ipſum eſſe verum Deum conſequens eſt. Quid enim eſt anima Dei, niſi vita Dei, quæ Deus ipſe eſt? Sicut ergo terrenus Pater vitam ſuam animalem transfundit in filium; ſic Deus vitam ſuam divinam transfundit in Chriſtum. Et ſicut in Patre vita eſt omnipotens, ita ut quem voluerit, vivificet: ita & dedit Filio ut quem voluerit, vivificet: & ideo illa vita Spiritus Dei dicitur, propter vitalem motum. Omnem namque motum à causâ occultâ, ſpiritum appellamus. Non itaque multùm abhorrere viderentur illi loquendi modi Alcorani ab illis Chriſti oraculis: *Sicut Pater habet vitam in ſemetipſo, ſic dedit & Filio habere vitam in ſemetipſo:* Niſi ſibi contradicens Mahometus, ipſa everteret. Filium autem Deum habere negans Mahometus, nil niſi terrenum ſe cogitare oſtendit, cùm tribuit Chriſtianis quòd Deum habere filios & filias putent; & amicam, vel ſociam, ex cujus conſortiô generentur.

Præterea ſi *Jeſus* Mariæ Filius Dei Verbum eſt, ut Alcoranum habet, conſequens eſt ut Deus ſit: Verbum enim Dei non eſt in eô quid adventitium, ſed coæternum: non eſt accidentarium, ſed ſubſiſtens: & cùm Verbô Dei omnia ſint creata, non eſt creatura. Et cùm Deus ſit totus mens, Verbum ejus intellectuale eſt. Et cùm exprimat perfectiſſimum & infinitum Dei, quô ſeipſum comprehendit, conceptum, perfectiſſimum eſt, infinitum eſt, unô verbo Deus eſt. De quô in Evangelio: *In Principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, &* Ioan. 1.
Deus erat Verbum... Omnia per ipſum facta ſunt... Et Verbum caro factum eſt.

Ait etiam Alcoranum Azoara 2. *Spiritum divinum Chriſto Filio Mariæ auxilium atque teſtimonium extitiſſe.* Quanam verò ratione, & quod teſtimonium Chriſto perhibuit divinus Spiritus? Audiamus *Joannem Zachariæ* filium, quem Alcoranum commendat: cujus hæc verba in Evangeliô recenſentur. (Joann. 1.) *Quia vidi Spiritum deſcendentem quaſi columbam de cælo, & manſit ſuper eum. Et ego neſciebam eum. Sed qui miſit me baptizare in aquâ, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei.* Chriſti itaque divinitas ex ipſo probatur Alcorano. Quamobrem ſecum pugnat Lex *Mahometi*, cùm ipſum Deum eſſe negat.

Quòd ſi Chriſtus audiendus eſt, ipſique credendum, ut *Mahometus* affirmat, fateri tenentur Mahometani, quod negat Alcoranum, Deo Filium eſſe, cùm Chriſtus docuerit conferendum Baptiſma *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, & Patrem ſuum Deum, & Spiritum à ſe mittendum prædicaverit. Poſſent autem & argumentis convenientiſſimis edoceri Mahometani Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterium rationi non repugnare. Quæ argumenta partim ex Dei intelligentis fœcunditate, quam omnis intellectus fœcunditas probat: partim ex fœcunditate, proſe

&

& amore, quæ in creaturis promicant, quibus mundus quodammodo unitrinus eſt: quod à Deo mundi Auctore, cujus ſimilitudinem refert, derivatum eſſe oportet: tum ex Trinitate intellectuali, quæ in homine & Angelo ad imaginem Dei creatis ſplendeſcit, ſcilicet mens, verbum, & amor. Plura ſubminiſtrat *S. Thomas* in Libris *contra Gentes*. Nec pigebit etiam legere Cardinalem *Cuſanum lib. 2. Cribrationis Alcorani.*

Quod ſpectat Chriſti mortem & Reſurrectionem, fatetur *Mahometus* Chriſtum à nativitate recentem ipſam prænuntiaſſe his verbis: *Et ſuper me eſt divina ſalus in die mea nativitatis & mortis, ex quâ vivus iterum accedam.* (Azoara 29.) Quamobrem Chriſtum mortuum & occiſum à Judæis cur negent Mahometani, ratio nulla eſt. Siquidem & Prophetiæ occidendum prænuntiarunt, & Chriſtus ſe moriturum & crucifigendum prædixit. Unde cùm Prophetarum & Chriſti oraculis tanquam veracibus credendum aſſerat Alcoranum, ſecum ipſum pugnat, negando Chriſtum Jeſum à Judæis crucifixum fuiſſe. Sanè *Gabriel* Archangelus, quem ſibi Alcoranum tradidiſſe *Mahometus* mentitus eſt, *Danieli* revelavit Chriſtum poſt hebdomadas ſexaginta duas occidendum. Itaque ſi ſtatutò tempore Chriſtus non eſt occiſus, *Gabrieli*, immò Deo, cujus internuncius erat, mendacium affingitur.

Iſaiæ 53. & aliis.

Demonſtratio undecima.

Demonſtratio XI. Abraham qui Deo dilectus fuit, ab ipſóque in Religione inſtitutus eſt, cujus Legem qui neglexerit, dereliqueritve, brutus erit (*Ex Alcorano Azoara 2.*) Chriſtum Mediatorem agnovit, & vaticinatus eſt Dei virtutes, & præcepta edocturum, eiſque benedicturum, quod *Mahometus* in Alcorano tradit, locô mox citatô, ſic orantem inducens Abrahamum: *Creator optime! ut miſericors atque piiſſimus, noſtra prolis filium, Mediatorem Prophetam excita, cæteris gerenda, virtutéſque tuas ſcriptò notificantem, eiſque benedicentem, cùm tu ſis Doctor excelſus, omnia ſciens & audiens.* Quod geminum eſt iis quæ Chriſtus habet in Evangelio: *Abraham exultavit ut videret diem meum: vidit, & gaviſus eſt.* Et, *Antequam Abraham fieret, ego ſum.* Hic Mediator *Abrahamo* promiſſus à Deo eſt, cùm in ſemine ejus benedicendas omnes nationes terræ aſſeruit: quæ cùm homini mero convenire non poſſint; ſequitur Chriſtum purum hominem non eſſe, ſed Hominem-Deum, ut inter Deum & homines medius, verè Mediatoris munus impleret, illoſque cum Deo reconciliaret atque conjungeret, qui & mortalitatem haberet tranſeuntem, ut homo; & beatitudinem permanentem, ut Deus; ut per id quod tranſit, congrueret morituris; & ad id quod permanet, transferret ex mortuis. Quamobrem ipſum & mori & reſurgere oportuit.

Demonſtratio duodecima.

Demonſtratio XII. Illa eſt vera Lex Dei, quæ convenit cum Lege ad quam *Abraham* vitam ſuam exegit. Sibi namque revelatum ſcripſit *Mahometus*, ut Legem *Abraha* ſequeretur, non declinando ad dexteram, neque ad ſiniſtram, ne incredulus fieret. Atqui Mahometana Lex non convenit cum Lege ad quam *Abraham* vitam ſuam exegit: non itaque divina eſt.

Probatur minor. Lex quæ à Lege *Moyſi* & ab Evangelio declinat, non convenit cum Lege *Abrahæ*. Non enim duæ ſunt Leges Teſtamenti veteris & Evangelii, ſed una divina Lex, quam Chriſtus non ſolvit, ſed complevit, revelando & explicando ſpiritum Legis ſub litterà latentem. Neque Vetus & Novum Teſtamentum à Lege *Abrahami* deviant, ſed in id præcipuè collineant, ut expleant præceptum Sancto credentium Patriarchæ datum, ut ambularet coram Deo & eſſet perfectus. Atqui Lex Mahometana à Lege *Moyſi* & ab Evangelio declinat, ſive Regulas credendorum, ſive morum præcepta ſpectentur, ut per ſe evidens eſt. Itaque non eſt divina. Sanè una debet eſ-

A ſe perfectiſſima via, ſive Lex ad unum perfectiſſimum finem perducens. Itaque Lex Chriſti, quem omnium Prophetarum maximum agnovit *Mahometus*, eſt perfectiſſima, cùm Legem *Moyſi*, & *Abraha* adimpleturus & conſummaturus advenerit, & homines Legem ſuam ſervantes ad vitam æternam perducturus. Porro ſi Chriſtus venit ut antiquam Legem impleret, & ſi Evangelium *Lumen eſt, & recta via timentibus Deum*, & ſi datum eſt à Deo per ipſum, ut homines *Dei dilectionem & gratiam aſſequerentur*, ut fatetur *Mahometus* locis ſupra ex Alcorano citatis; Quid reliquum fuit *Mahometo*, quod hominibus con-
B ferret? Nihil aliud certè niſi fraudes & doli, & quæ veris, id eſt, Legis Evangelicæ Decretis contraria ſunt (ut ratiocinatur *Euthymius in Panoplia.*)

Præterea Mahometani à fide & moribus *Abrahami* prorsùs alieni ſunt. *Abrahamus* ſcilicet unum Deum in tribus perſonis adoravit. Cùm enim apparuiſſent ei tres viri ad convallem *Mambre*, cucurrit in occurſum eorum, & adoravit in terram, & dixit: *Domine! ſi inveni gratiam in oculis tuis, non tranſeas ſervum tuum.* Tres vidit, unum adoravit. Hæc autem Chriſtianorum adoratio eſt, quam cùm non frequentent, ſed exécrentur Mahometani, prorsùs à fide
C *Abraha* alieni ſunt. *Abrahamus* in Chriſtum credidit ipſiuſque immolationem in cruce, in præceptâ filii ſui immolatione, & in holocauſto arietis pro filiô oblatô adumbravit. Quô peractô ſacrificiô, confirmatæ ſunt ipſi promiſſiones de Chriſto his verbis: *Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ, quia obediſti voci meæ*: quod cùm de Iſaac intelligi non poſſit, aut aliô de homine puro, intelligere de homine Deo neceſſe eſt, id eſt, de Chriſto, per quem *gratia & veritas facta eſt*, & qui *dedit hominibus poteſtatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus*; ut habet Evangelium; cujus ſectatores gratiam & dilectionem Dei
D conſecuti ſunt, ut Alcoranum ipſum teſtatur. Cùm itaque in Chriſtum non credant Mahometani, nec ejus Evangelium audiant, ab *Abrahami* Religione convincuntur alieni.

Nec eſt quod ſibi ob Circumciſionem, & ſolutionem Decimarum, de *Abrahami* imitatione blandiantur. Nam octavo die illam non celebrant, ut *Abrahami* poſteri, ſed anno decimo-tertio ætatis. *Abraham Melchiſedech* Sacerdoti decimas dedit, qui Chriſtum æternum Sacerdotem ſignificabat, ſecundùm illud Pſalmi centeſimi noni: *Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Sic enim Pſalmum il-
E lum Chriſtus in Evangelio expoſuit. Cùm itaque Mahometani Chriſto decimas non ſolvant, nec ejus agnoſcant Sacerdotium & Sacrificium, ab *Abrahamo* alieni ſunt.

Mahometanorum objectio occupatur ac ſolvitur.

Objicient forſan Mahometani, Imperii Othomani incrementa, & continuas victorias, Mahometanæ Religionis veritatem demonſtrare.

At hanc objectionem inanem eſſe, ipſis facilè demonſtramus. Crevit enim Othomanum Imperium armorum vi & licentiâ vitiorum. Vicerunt ſæpè Mahometani, aliquando victi ſunt. Nullô vicere miraculô, cùm numeroſiores haberent exercitus: Vicerunt eos non ſemel Chriſtiani cum exiguâ militum
F manu, Deô exercituum pro ipſis pugnante. Si felicibus bellorum eventis, & victoriis veritas Religionis demonſtraretur, vera fuiſſet Græcorum & Romanorum, dum Idola colebant, Religio; ſiquidem tunc rerum potiebantur. Hebræi, qui Deum unum verum colebant, ſæpè ab infidelibus fuſi ſunt, Deo illis ob peccata iratô. Si cadimus in bello, ſi alienæ Religionis Principibus ſubjicimur, ſi jugo ſervitutis opprimimur, id volente Deo, & plerúmque nos ob peccata noſtra caſtigante, ut pater filios, evenire perſuaſum habemus, cúmque nihilominus adoramus: *Qui mutat tempora & ætates, transfert Regna atque conſtituit.* Tandem ſicut temporibus *Heraclii* Imperatoris,

Chriſtiani à Perſis ante victi, victores evaſerunt, favente Deo, ut refert *Mahometus* in Alcorano, *Azoara* 40. ita & poſt *Mahometum* à Saracenis & à Turcis victi, quandoque ipſos profligarunt. Hæc porro *Mahometi* verba ſunt locó citatò: *A Gentibus in terrâ propinquâ peſſimâque Chriſtiani ſuperati, poſt novem annos eorumdem victores per Deum, cujus ſunt prima poſtremâque mandata, facti ſunt. Unde die illâ vindicta Dei condonatoris atque pii credentibus in ipſum gaudium affert.*

Demonſtratio decima-tertia.

Demonſtratio XIII. Lex quæ in hanc impietatem homines adducit, ut Deum auctorem peccati faciant, aut duos Deos introducant, mala eſt. Atqui Lex *Muhammedis* homines ad hanc impietatem adducit, ut aut Deum auctorem peccati faciant, aut plures Deos inducant. Mala igitur eſt, nec à Deo eſt Lex *Muhammedis.*

Probatur Minor. Malitiam enim & inobedientiam Diaboli agnoſcit Pſeudopropheta, & nihilominus ait Diabolum à Deo ex igne peſtifero eſſe creatum (*Alcorani cap.* 25.) Unde ſequitur, Diabolum neceſſitate naturæ, nempe vitiô materiæ malum eſſe. Deinde, de igne iſto peſtifero quæro, utrùm ſit à Deo creatus, an fuerit ab æterno? Si illud, Deus conſtituitur auctor & efficiens cauſa mali moralis in Diabolo. Nam cauſa cauſæ naturali neceſſitate effectum producentis, eſt cauſa illius effecti. Sin autem dicant Mahometani, ignem illum peſtiferum ſine origine extitiſſe ab æterno, ſequitur duas eſſe eſſentias ingenitas, conſequenter duos Deos. Vel ſi dicant, ignem illum à Deo quidem creatum eſſe, at peſtiferam ejus qualitatem non eſſe à Deo, quæro à quo ſit ea qualitas? cùm nulla creatura ante Diaboli creationem peccaverit; neque peccare poſſit ulla creatura cui datum non eſt liberum arbitrium. Deinde, undecumque tandem eveniſſe delirent illam peſtilentiam, non liberant Deum quin creaverit Diabolum initiô malum; adeò ut Diabolus non evaſerit malus degenerando à ſua origine, ſive à primævo aliquô integritatis ſtatu in quô conditus ſit, ſed à Deo ipſó conditus ſit malus. Et quomodo puniet Deus Diabolum propter peccatum inevitabile, quod admittit vitiò materiæ ex quâ eum Deus primitus creavit, nullâ ipſius Diaboli præeunte culpâ?

Demonſtratio decima-quarta.

Demonſtratio XIV. Lex quæ tollit diſcrimen veræ & falſæ Religionis, falſa eſt, cùm ſicut unus tantùm Deus, ita una vera Religio eſſe poſſit: & pugnantes Religiones veræ eſſe non poſſint: quia veritas ſibi ipſi non adverſatur. At Lex Mahometana tollit diſcrimen veræ & falſæ Religionis. Sic enim habet Azoara 2. *Omnis rectè vivens, Judæus, ſeu Chriſtianus, ſeu Lege ſuâ relictâ ad aliam tendens, omnis ſcilicet Deum adorans, bonique geſtor, indubitanter divinum amorem aſſequitur.* Lex itaque Mahometana falſa & impia eſt.

Demonſtratio decima-quinta.

Demonſtratio XV. Mahometus felicitatem ſui Paradiſi in fruitione corporearum voluptatum conſtituit. Aſſeritque in Dialogo cum *Abdia* Judæo, beatitudinem minimè plenam fore, ſi aliquod oblectamenti genus deeſſet: ideò Fideles ſuos mi illic habituros uxores, quot hìc habuerint: cœteras concubinas fore, ancillas abſque numero. Quo ex figmento ſequitur, mulieres quibus & Paradiſum pollicetur, non fore fœlices. Ait enim *Azoara* 47. Illas in Paradiſo numquam oculos ſuos niſi ad maritos erecturas. Si virorum fœlicitas in habendo innumeras uxores poſita ſit, certè aut mulieres in Paradiſo erunt infœlices, quod abſurdum eſt; aut plures imò innumeros habebunt viros: Et ſic rurſùs fœlix eſſe non poterit ullus vir, quippè nullam habens ſibi fidam mulierem, ſed viris pluribus, imò innumerabilibus communem. Vel ſi dicant Muhammedini, Mulieres fore ita continentes, ut non appetant plures viros, neque frequentem cum ſuis maritis conſuetudinem: Cur non idem conceditur viris? Imò cur non perfectam utriſque concedunt continentiam, ut ſublatâ jam prolis generatione, ceſſet prorsùs in Paradiſo uſus & appetitus Veneris?

DISSERTATIO VII.

Adverſùs Paulicianos, de Religioſo cultu Dominicæ Crucis.

Propoſitio.

Religioſus Crucis Dominicæ cultus, Veterum Patrum teſtimoniis, & perpetuâ Eccleſiæ conſuetudine, contra Paulicianos, in Claudio Taurinenſi, in Petrobuſianis, Wicleſitis, Lutheranis, & Calviniſtis, redivivos, aſſeritur.

Crucis Chriſti Inventio. Helenæ Imperatricis pietas laudata.

I. Quantâ fuerit ſemper in veneratione Crux ipſa, in quâ ſuffixus Chriſtus prò omnium hominum ſalute mortem obiit, teſtatur imprimis toties à Patribus laudata *S. Helenæ* Imperatricis pietas, quæ Spiritu Sancto inſtigante Hieroſolyma petiit, ut lignum Crucis quæreret: quod effoſsò in quo latitabat locô, mortui reſurrectione innotuit, & Fidelium deinceps adorationi propoſitum eſt. Hujus Inventionis meminere *S. Ambroſius* in Oratione funebri Theodoſii, *S. Paulinus* Epiſtola undecima ad Severum Sulpitium, *Severus* ipſe Lib. 2. Hiſtoriæ Sacræ. *Ruffinus* Lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 8. *Socrates* Lib. 1. cap. 13. *Theodoretus* Lib. 1. cap. decimo-octavo, *Sozomenus* Lib. 2. cap. 1. & ante hos omnes *S. Cyrillus* Hieroſolymitanus in Epiſtola ad Conſtantium Imperatorem, & *Euſebius* Libro tertio de Vita Conſtantini, cap. vigeſimo nono: *Invenit ergo* Helena *titulum* (inquit S. Ambroſius in Oratione De Obitu Theodoſii) *Regem adoravit, non lignum utique; quia hic gentilis eſt error; & vanitas impiorum: Sed adoravit illum qui pependit in ligno, ſcriptus in titulo... Miſit filio ſuo Conſtantino diadema gemmis inſignitum, quas pretioſior ferro innexas Crucis redemptionis divina gemma connecteret... Sapienter Helena, quæ Crucem in capite Regum locavit; ut Crux Chriſti in Regibus adoretur. Non inſolentia iſta, ſed pietas eſt, cùm defertur Sacræ Redemptioni.*

Veræ Crucis religioſus cultus.

S. Paulinus *particulam de ligno divinæ Crucis* ad *Severum* mittens, ita ſcribit: *Accipite magnum in modico munus, & in ſegmento penè atomo haſtulæ brevis ſumite munimentum præſentis, & pignus æternæ ſalutis. Non anguſtetur fides veſtra carnalibus oculis parva cernentibus: Sed internâ acie totam in hoc minimo vim Crucis videat, dum videre vos cogitatis lignum illud, quò Salus noſtra, quò Dominus Majeſtatis affixus, tremente mundo pependerit, exultetis cum tremore.* Idem vocat *Ligni Salutaris Donum:* Atque, *In Cruce ſuperſtite Paſſionem Chriſti coli.* Tum narratâ hiſtoriâ Crucis ab *Helena* repertæ, exponit quantô in honore lignum illud habitum fuerit. *Dignè*, inquit, *mox ambitu conſecratur, conditâ in Paſſionis locô Baſilica, quæ auratis coruſca laquearibus, & aureis dives altaribus, arcanò poſitam Sacrariò Crucem ſervat. Quam Epiſcopus urbis ejus quotannis, cùm Paſcha Domini agitur, adorandam populo princeps ipſe venerantium promit. Neque præter hanc diem, quâ Crucis ipſius Myſterium celebratur, ipſa, quæ Sacramentorum cauſa eſt, quaſi quoddam Sacræ Solemnitatis inſigne profertur: Niſi interdum religioſiſſimi poſtulent; qui hàc tantùm causâ illò peregrinati advenerint, ut ſibi ejus revelatio in præmium longinquæ peregrinationis deferatur. Quod ſolùm Epiſcopi beneficiò obtineri ferunt: Cujus & tantùm munere de eadem Cruce hæc minuta ſacri ligni ad magnam fidei & devotionis gratiam haberi datur. Quæ quidem Crux in materiâ inſenſatâ vim vivam tenens, ita ex illò tempore innumeris penè quotidie hominum votis lignum ſuum commodat,*

commodat, ut detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat: quotidie dividuam ſumentibus, & ſemper totam venerantibus. Sed iſtam imputribilem virtutem, & indetribilem ſoliditatem de illius profectò carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem.

Idem Crucis miraculum celebrat *Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catecheſi decimâ. *Lignum illud,* inquit, *Sanctum Crucis teſtatur* (Deum nempe eſſe Chriſtum) *quod hodièque apud nos cernitur: & per eos qui cum fide particulam ex illò capiunt, totum iſtinc orbem terrarum ferè complevit.*

II. Dominicæ Cruci venerationem conciliant miracula per eam ejuſque particulas edita. Inſigne unum refert *Evagrius* Lib. IV. Hiſtoriæ cap. 26. quod Apameæ contigit. Obſeſſâ nimirum civitate, Crux repetitis vicibus oſtenſa, ſplendidum jaculata ignem eſt, quò miraculò eſt ſignificata ſalus quæ Apameenſibus contigit.

Chriſtus crucem ſuam veneratione dignam oſtendit.

III. Honor quô Crucem Chriſtus ornavit, ipſam colendam ſummâ religione perſuadet. In ipsâ nempe velut in altari Sacrificium vitæ ſuæ obtulit Patri, *Pacificans per Sanguinem Crucis, ſive quæ in cœlis, ſive quæ in terris ſunt*; ut dicitur *ad Coloſſenſes* 1. Ipſa gradus fuit Chriſto, quô aſcendit ad Regnum. *Nunc,* inquit, *princeps hujus mundi ejicietur foras: & ego ſi exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad me ipſum. Hoc autem dicebat, ſignificans quâ morte eſſet moriturus.* (Joannis XII.) Crux fuit Chriſto inſtrumentum victoriæ, & redemptionis hominum. *Delevit* enim *quod adversùs nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud Cruci, & expolians principatus & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo.* (Ad Coloſſenſes 2.) Quem locum egregiè ac luculenter explicat Origenes Homilia VIII. in Jeſu Nave. *Poſt omnia autem* (inquit) *etiam Rex Hay in lignô geminô, dicitur eſſe ſuſpenſus. Hoc in locô myſterium tegitur quamplurimos latens: Sed orantibus vobis, tentabimus hoc, non noſtris opinionibus, ſed divina Scriptura teſtimoniis aperire. In ſuperioribus diximus, Regem Hay diabolo poſſe conferri: hic quomodo in lignô gemino crucifixus ſit, operæpretium eſt noſcere. Crux Domini noſtri Jeſu Chriſti gemina fuit..... hoc eſt, geminâ ratione conſtat. Quod viſibiliter quidem Filius Dei in carne crucifixus eſt: inviſibiliter verò in eâ cruce diabolus cum principatibus ſuis & poteſtatibus affixus eſt cruci. Non tibi hoc videbitur verum, ſi tibi horum teſtem produxero Apoſtolum Paulum? Audi ergo de iis quid ipſe pronuntiat. Quod erat,* inquit, *contrarium nobis, tulit illud de medio, affigens illud cruci ſuæ, exuens principatus & poteſtates traduxit, liberè triumphans eas in ligno crucis. Licet in aliis exemplaribus habeatur, Triumphans in ſemetipſo. Sed apud Græcos habetur, In ligno. Ergo duplex ratio Dominicæ crucis. Una illa quâ dicit Apoſtolus Petrus: Quòd Chriſtus crucifixus nobis reliquit exemplum: & hæc ſecunda, quâ crux illa trophæum diaboli fuit, in quo & crucifixus eſt, & triumphatus.*

IV. Idipſum oſtenditur ex honore quo Chriſtus ſalutare ſignum iſtud in noviſſimo Judicio inſigniturus eſt. *Tunc* enim *parebit ſignum filii hominis in cœlo.* (Ut Matthæi 24. dicitur) Signum autem Filii hominis Sacroſanctam Crucem ab ipſo vocari, Patres intellexerunt, præſertim *S. Joannes Chryſoſtomus* Homilia 54. in Matthæum, & Homilia *De Cruce*, & *Cyrillus Hieroſolymitanus*, Catheche ſi 13. & 15.

SS. Patres cultum religioſum Dominicæ Cruci exhibendum teſtantur.

V. Sancti Patres de Crucis adoratione teſtimonium ferunt, & eximia quædam paſſim habent ad ejus commendationem. *S. Joannes Chryſoſtomus* in Libro *Quòd Chriſtus ſit Deus*, inter varia, quibus Chriſti divinitatem probat, argumenta, hoc utitur, quòd crucis ſupplicium per ſe ignominioſum, paſſione ſuâ glorioſum effecerit. *Ipſum ergo lignum,*

A inquit, *in quò poſitum Sanctum Corpus Domini & crucifixum, quærenam habere totus orbis ita contendit, ut qui parvum quiddam ex illò habent, hoc aurò includant, tam viri, quam mulieres, & de collo ſuo ſuſpendunt, hinc valde ornati, licet damnationis ſignum fuerit lignum iſtud? Sed qui omnia operatur, & immutat, qui orbem terrarum à tantâ pravitate tranſtulit, & terram cœlum fecit, etiam rem hanc infamia plenam, & turpiſſimam omnium mortem ſupra cœlos evexit. Hæc igitur omnia prævidens Propheta, dicebat: Et erit requies ejus honor. Iſtud enim mortis ſymbolum, multa benedictionis argumentum factum eſt, & omni-* B *genæ ſecuritatis murus, lethifera diaboli plaga, dæmonum frænum, chamus contrariarum Virtutum. Iſtud mortem ſuſtulit. Hoc inferni æreas portas confregit, diaboli arcem deſtruxit, hoc peccati nervos excidit, totum orbem à damnatione, cui obnoxius erat, eripuit, inflictam naturæ noſtræ plagam abſtulit &c.*

Crucis commendatio.

Idem Oratione De Cruce & Latrone. *Crux,* inquit, *priùs condemnationis & ſupplicii nomen erat; at nunc res eſt venerabilis & deſiderabilis. Crux antea dedecoris & pœnæ argumentum erat; nunc gloriæ & honoris occaſio. Quodque Crux ſit gloria, audi Chriſtum dicentem: Pater, clarifica me gloriâ, quam habui apud* C *te ante mundi conſtitutionem. gloriam crucem nominans. Crux caput noſtræ ſalutis. Crux infinitorum bonorum argumentum. Propter hanc nos qui priùs inglorii & rejecti eramus, nunc in filiorum ordinem recepti ſumus..... Hæc ab errore nos liberavit. Hæc ad veritatem adduxit. Hæc reconciliationem Dei cum hominibus inſtituit. Hæc nos ex profundo malitiæ ereptos, in ipſum virtutis faſtigium eduxit..... Vides quomodo Crux ſit nobis feſtum, quòd propter Crucem nos feſtum celebrare jubet? In cruce enim oblatus eſt: ubi verò Sacrificium, ibi & peccatorum remiſſio: ubi reconciliatio Domini, ibi feſtum & gaudium. Paſcha* D *noſtrum,* inquit, *pro nobis immolatus eſt Chriſtus. Ubi immolatus eſt? In excelsâ cruce. Novum & peregrinum altare, cùm novum & inuſitatum fuerit Sacrificium. Idem & Sacrificium, & Sacerdos erat, Sacrificium ſecundùm carnem, Sacerdos ſecundùm ſpiritum. Idem immolavit & immolabatur..... Fuit Crux etiam altare &c.*

Joan. 17.

Sanctus Hieronymus Epiſtola 17. ad Marcellam: *Ergone,* inquit, *erit illa dies, quando nobis liceat ſpeluncam Salvatoris intrare, & in Sepulchro Domini flere cum ſorore, flere cum matre, Crucis deinde lambere lignum &c.* Et in Epitaphio Paulæ: *Proſtrata,* E inquit, *ante Crucem, quaſi pendentem Dominum cerneret, adorabat.*

S. Leo Sermone VIII. de Paſſione Domini, Cap. 4. *Cùm ergo Dominus lignum portaret Crucis, quod in ſceptrum ſibi converteret poteſtatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, ſed manifeſtabatur fidelibus grande Myſterium: quia glorioſiſſimus Diaboli Victor, & inimicarum virtutum potentiſſimus debellator, pulchrâ ſpecie, triumphi ſui portabat trophæum, & invictæ patientiæ humeris, ſignum Salutis adorandum regnis omnibus inferebat.* Ibidem *Crucem Chriſti non templi aram eſſe ait, ſed mundi.* Subditque Cap. 7. *O admirabilis potentia Crucis! O* F *ineffabilis gloria Paſſionis! In quâ & tribunal Domini, & judicium mundi, & poteſtas eſt Crucifixi!* Chriſtùmque his vocibus interpellat: *Crux tua omnium fons benedictionum, omnium eſt cauſa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.*

Ruſticus Diaconus in Dialogo contra Acephalos. *Clavos,* inquit, *quibus confixus eſt* Chriſtus *& lignum venerabilis Crucis, omnis per totum mundum Eccleſia abſque ullâ contradictione adorat..... Et adoramus omnes Crucem, & per ipſam illum cujus eſt Crux.*

S. Joannes Damaſcenus Lib. 4 *De Fide Orthodoxa*, cap. duodecimo: Quanquam autem, inquit, "
"

» omnis Chriſti actio ac miraculorum editio præclara, » & divina & mirabilis eſt : nihil eſt tamen ex omni» bus quod tantam admirationem excitet, atque exi» mia ipſius Crux. Neque enim aliâ ullâ re peccatum » deletum, infernus ſpoliatus, reſurrectio nata, vis » contemnendarum rerum præſentium, atque ipſius » quoque mortis nobis conceſſa, reditus ad veterem » beatitudinem comparatus eſt, Paradiſi portæ pare» factæ ſunt, natura noſtra ad Dei dexteram conſidet, » filii denique Dei & hæredes facti ſumus, quàm » Crucis Domini noſtri Jeſu-Chriſti beneficiô. Hæc » nobis ſigni loco in fronte data eſt, haud ſecus ac » Circunciſio Iſraëli. Per hanc enim nos qui fide » præditi ſumus, ab infidelibus diſtinguimur, atque » agnoſcimur. Hæc clypeus atque armatura, & tro» phæum eſt adversùs diabolum. Hæc ſigillum, ut ne » exterminator Angelus nos tangat, velut Scripturæ » ſacræ monumentis proditum eſt. Hæc jacentium ex» citatio eſt, ſtantium fulcimentum, infirmorum ba» culus, ovium virga, reſipiſcentium adminiculum, » proficientium perfectio, animæ & corporis ſalus, » malorum omnium depulſio, bonorum omnium cau» ſa, reſurrectionis planta, vitæ æternæ lignum. Hoc » itaque ingentis ſanè pretii lignum ac venerandum, » in quô Chriſtus ſeipſum ſacrificii causâ, pro nobis » obtulit, ut ex ſancti corporis & ſanguinis contactu » ſanctificatum, optimo jure adorari debet, clavi» que item & lancea, & indumenta, ac ſacra ipſius » tabernacula, hoc eſt, præſepe, antrum, Golgo» tha, Crux, vivificum Sepulchrum, Sion Eccleſia» rum arx, aliàque id generis, quemadmodum ait » David : Introibimus in tabernaculum ejus, adora» bimus in loco ubi ſteterunt pedes ejus. Quòd autem » his verbis Crucem intelligat, argumento eſt id » quod ſequitur : Exurge Domine ! in requiem tuam. » Comes enim Crucis eſt reſurrectio : Nam ſi co» rum, quorum amore flagramus, & domus nobis » chara eſt, & lectus, & veſtis; quantò magis ea quæ » Dei ac Salvatoris ſunt, per quæ nobis ſalus parta eſt?]

Dominicæ Crucis effigiem ac ſignũ fidelibus religioſè colendum propoſuit ſemper Eccleſia, ex quo pace potita eſt.

VI. Neque verò ſolam Chriſti Domini veram Crucem, ſed quamlibet crucis effigiem adorandam ſemper cenſuit Eccleſia, colendámque propoſuit, ut primùm libertate potita eſt ſub Chriſtianis Principibus. Conſtantino Imperatori *horis meridianis*, *ſole in occaſum vergente*, *Crucis trophæum in cœlo ex luce conflatum*, *Soli ſuperpoſitum viſum eſt cum hujuſmodi Inſcriptione* : HAC VINCE. Ita refert *Euſebius*, qui id ab ipſo *Conſtantino* acceperat, Lib. 1. de ejus Vita, cap. vigeſimo-octavo. Eidem Imperatori de oſtento illo anxiè cogitanti Chriſtus apparuit, cum Signo illo quod in cœlo oſtenſum fuerat; præcepitque ut militari ſignô, ad ſimilitudinem ejus quod in cœlo viderat, fabricatô, eô tanquam ſalutari præſidio in prælis uteretur. Quod ſtatim præſtitit, & Crucis effigiem ex auro & gemmis pretioſiſſimis elaborari juſſit. Tum vexillum Crucis inſtar effectum, cui *Labari* nomen impoſitum eſt. Cujus deſcriptionem lege apud *Euſebium*, Lib. 1. *de Vita Conſtantini*, Cap. trigeſimo primo. *Hoc igitur ſalutari ſigno*, inquit Euſebius, *tanquam munimento adversùs oppoſitas quorumvis hoſtium copias Imperator ſemper eſt uſus* ; *aliâque ad ejus ſimilitudinem expreſſa ſigna cunctis exercitibus præferri juſſit.*

Reportatâ verò de *Maxentio* Tyranno victoriâ, *Clarâ voce ac titulorum inſcriptionibus, ſalutare ſignum cunctis hominibus annunciavit : hoc tropæo in medio urbis Regiæ adversùs hoſtes erectô, atque hoc ſalutari ſigno, quod Imperii Romani, ac totius orbis præſidium eſt, literarum notis nunquam interituris inciſo. Statim ergo ſublimem haſtam in modum Crucis, ſub manum ſtatuæ ſuæ in celeberrimo urbis loco poni juſſit, & hujuſmodi inſcriptionem Latino ſermone ſubjici* : Hoc *ſalutari ſigno, quod vera virtutis argumentum eſt, veſtram Urbem Tyrannicæ Dominationis jugo liberatam ſervavi. Senatui populóque Romano in libertatem aſſerto priſtinum decus nobilitatis ſplendorémque reſtitui.* (ex Euſebio, Lib. 1. de Vita Conſtantini Cap. quadrageſimo.) Hoc eodem ſigno ſalutari munitus Magnus *Conſtantinus Licinium* fudit, vicitque, ut *Euſebius* teſtatur Lib. 2. de ejus Vita, cap. VI. VII. VIII. & IX. *Certè*, inquit, *ubicumque hoc ſignum conſpectum fuerat, continuò fuga hoſtium, victoribus terga illorum prementibus, ſequebatur. Quò compertô, Imperator, ſicubi agmen aliquod exercitus ſui premi animadverteret, illico ſalutare tropæum, tanquam efficaciſſimum quoddam ad parandam victoriam amuletum, inferri jubebat. Quò factô, ſtatim victoria ſequebatur : divinâ utique virtute animos viréſque pugnantium confirmante.*

Et cùm fortè inter pugnandum ingens ſtrepitus exercitum conturbaſſet : is qui hoc ſignum humeris ferebat, metu perculſus, alteri geſtandum tradidit, ut ipſe diſcrimen evaderet. Vix alter ille ſignum geſtandum ſuſceperat, cùm ecce is qui ſe ſubripiens, cuſtodiam ſigni deſeruerat, telo in ventre percuſſus, occubuit. *At ſalutare Crucis tropæum, ei qui ipſum ſublime geſtabat, incolumitatem præſtitit. In quem cùm tela undique jacerentur, ſignifer quidem ipſe ſalvus evaſit : haſta verò ſalutaris tropæi miſſilia excepit. Erat id ſpectaculum omni miraculô majus, cùm cuncta hoſtium tela in breviſſimum illum haſtæ ambitum caderent. Quæ cùm in haſtam impacta defigerentur, ſignifer ſervabatur incolumis : adeò ut nullô unquam jaculô ferirentur, quicumque hoc miniſterium obibant.* Verba ſunt *Conſtantini Magni* hanc hiſtoriam narrantis, ab *Euſebio* deſcripta, Lib. 2. de ejus Vita, cap. IX. Et cap. XVI. refert quòd cùm didiciſſet Licinius *Arcanam quamdam ac divinam potentiam in ſalutari tropæo ineſſe, cujus ope Conſtantini exercitus victoriam referre conſueviſſet ; milites ſuos admonuit, ne ex adverſo illi congrederentur, neve in illud temerè ac fortuitò oculos conjicerent. Quippe illud lignum incredibili vi pollere, ac ſibi privatim infeſtum adverſúmque eſſe aiebat..... Et Liciniani quidem Deorum multitudine confiſi, cum ingentibus copiis progrediebantur, neſcio quæ mortuorum ſimulacra & ſtatuas inanimes, præſidii causâ circumferentes. Conſtantinus verò pietatis loricâ contectus, ſalutare & vivificum Crucis ſignum, velut terriculamentum quoddam, & potentiſſimum ad depellenda mala munimentum, hoſtium multitudini objecit.*

Eodem ſæculo Crucis ſignum divinitus in cœlo formatum & oſtenſum eſt Hieroſolymis ſuper Golgotham, & uſque ad Montem Olivarum, totâ Urbe ad ſpectaculum effusâ. Tunc præerat Hieroſolymitanæ Eccleſiæ Sacris *Sanctus Cyrillus*, qui de cœleſti illô oſtentô Epiſtolam ſcripſit ad *Conſtantium* Imperatorem, quæ inter ejus Opera etiamnum legitur. Idem miraculum refert Socrates, *Lib. IV. cap. V.*

VII. *S. Joannes Chryſoſtomus*, in Oratione, *Quod Chriſtus ſit Deus*, honoratam ætate ſuâ Crucem ubique fuiſſe docet, ejúſque figuram ad ornatum, ad remedium, ad præſidium, fuiſſe à Fidelibus circumlatam. *Hoc mortis genus diademate quovis glorioſius eſt. Nam Reges poſitis diadematibus, Crucem ſuſcipiunt, mortis ejus Symbolum. In purpuris Crux, in diadematis Crux, in precibus Crux, in armis Crux, & in Menſâ Sacra Crux, & in totô orbe Crux, & ſuper Solem fulget Crux.*

Et infra : *Neque enim ſic Regiâ coronâ ornatur caput, ut Cruce, quæ omni cultu dignior, & quam omnes priùs abhorrebant, ejus figuram tantopere quærunt : atque adeò ubique ea invenitur, apud Principes, apud ſubditos, apud mulieres, apud viros, apud virgines, apud nuptas, apud ſervos, apud liberos, ſubinde omnes eâ ſe ſignant, inſculpentes eam in nobiliſſimâ membrorum noſtrorum parte : In fronte enim noſtrâ,*

noſtrâ, quaſi in columnâ quotidie figuratur. Hæc in Sacrâ Menſâ, hæc in Sacerdotum Ordinationibus, hæc iterum cum Corpore Chriſti in Myſticâ cœnâ fulget. Hanc ubique celebrari videre licet, in domibus, in foro, in ſolitudine, in viis, in montibus, in collibus, in vallibus, in mari, in navigiis, in inſulis, in veſtibus, in armis, in thalamis, in vaſis argenteis & aureis, in murorum picturis, in corporibus jumentorum malè affectorum, aut eorum qui à dæmoniis vexantur, in bellis, in pace, diebus ac noctibus, in delicatorum choreis, in Monachorum Ordinibus: adeo certatim donum hoc mirabile rapiunt omnes.

VIII. *Theodoſius* & *Valentinianus* Imperatores Lib. 1. Cod. Tit. VIII. *L. Nemini licere*, de Crucis effigie honorandâ ita ſtatuunt: *Cùm ſit nobis cura diligens per omnia ſuperni Numinis Religionem tueri: Signum Salvatoris Chriſti nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpere, vel pingere; & quocumque reperitur locô, tolli.... ſpecialiter imperamus.* Quam Legem *Petrus Crinitus* malè retulit, omittens illam vocem, *humi*, quæ Legis iſtius veluti clavis eſt. Unde perperam Novatores illam proferunt contra cultum Crucis. Legatur doctiſſimus Cardinalis *Perronius* in Actis Collationis apud Fontem-Bellæqueum habitæ.

IX. *S. Aſterius* Amaſenus Epiſcopus in Oratione *De S. Euphemia*, adorationem Crucis lege Chriſtianis indictam docet. *Virgo*, inquit, *veneranda in pullis veſtibus ſola ſedet, manibus in cælum extenſis, Deum in malis adjutorem invocans. Huic porro precanti ſupra caput apparet ſignum, quod ex præſcriptô Legis Chriſtiani adorant & inſcribunt ſibi.*

X. *Prudentius* adoratum ab Imperatoribus Crucis ſignum in Apotheoſi teſtatur.

.......Jam purpura ſupplex
Sternitur Æneadæ Rectoris ad atria Chriſti,
Vaxillùmque Crucis ſummus Dominator adorat.

XI. *S. Cyrillus Alexandrinus* Lib. 6. contra Julianum: *Quod autem*, inquit, *miſeros eſſe dicis eos*, Julianus, *quibus nihil prius aut antiquius eſt quàm ut frontes ac domos omnino ſigno pretioſæ Crucis informent, ejus Orationem nefariâ mente conceptam, extremam ignorationem ſapere, nullò negotiò demonſtrabimus. Siquidem Servator omnium ac Dominus, tametſi poterat in formâ Patris, eique prorſus æqualis conſpici, & in divinitatis ſoliò Majeſtatem ſuam exhibere, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſeipſum exinanivit, formam ſervi accipiens. Quin & Crucem perpeſſus eſt, ignominiâ contemptâ, ut corruptionis vim retunderet; unus mortuus pro omnibus & excitatus, ut mortis laqueis genus hominum exſolveret, ut tyrannidem peccati, quod nos opprimebat, everteret, ut ſævientem in membris carnis legem ſedaret, & ſpiritales faceret adoratores &c. Horum omnium nobis ſalutare lignum memoriam excitat, ac in eam præterea cogitationem nos adducit, Unum (ut ſapientiſſimus Paulus ait) pro omnibus mortuum eſſe, ut viventes non ultra ſibi ipſis vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, & reſurrexit.... Quocirca nos, uti dixi, honorandæ Crucis lignum boni omnis ac virtutis admonitionem facimus.*

Perperàm verò colligunt Heterodoxi, *Cyrillum* exploſiſſe adorationem Crucis ex ligno, lapide, aut quavis aliâ materiâ confectæ, quia Chriſtum veniſſe ait, *Ut nos ſpirituales faceret adoratores.* Verba enim illa *Sancti Cyrilli*, cultûs objectum non ſpectant, quaſi nihil adorari debeat quod materiâ conſtet, ſed adoratorum innuunt conditionem; id eſt, Chriſtum in Cruce paſſum eſſe ait, ut ſuos adoratores Spiritu Sancto plenos, & ab immunditiis carnis, atque à peccati ſervitute liberos faceret. Secundò, etſi verba laudata ſpectarent ipſum adorationis objectum, nihil ex iis contra Crucis adorationem colligi poſſet. Nec enim ſpiritales adoratores eſſe deſinunt, qui res colunt corporeas, modò illas non propter ſe, ſed propter ſpiritales colant, quibus conjunctæ ſunt, vel ad quas referuntur. Alioqui Apoſtoli, qui Chriſtum in carne ſibi conviventem adorabant, ſpiritales adoratores non fuiſſent. Neque rurſus Patres Veteris Teſtamenti, qui arcam in figuram Chriſti adorabant. Hinc *Sanctus Auguſtinus*, Lib. III. *De Doctrina Chriſtiana*, cap. IX. ait: *Qui veneratur utile ſignum divinitus inſtitutum, cujus vim ſignificationémque intelligit, non hoc veneratur quod videtur & tranſit, ſed illud potiùs quò talia cuncta referenda ſunt. Talis autem homo ſpiritalis & liber eſt, etiam tempore ſervitutis.*

XII. *Theodoretus* Sermone VI. contra Græcos: *Græci*, inquit, *& Romani, ac Barbari Crucifixum profitentes Deum, Crucíſque ſignum venerantes.*

XIII. Auctor Quæſtionum ad *Antiochum* ſub nomine *Sancti Athanaſii*, Quæſtione quadrageſima primâ. *Figuram quidem Crucis*, inquit, *ex duobus lignis compingentes conficimus, ut ſi quis infidelium id in nobis reprehendat quòd veneremur lignum, poſſimus duobus inter ſe disjunctis lignis, & Crucis diremptâ formâ, ea tanquam inutilia ligna reputare, & Infideli perſuadere quòd non colamus lignum, ſed quod Crucis typum veneremur.*

XIV. *Juſtinianus* Imperator in Authentica *De Monachis*, ſtatuit: *Si quis ædificare venerabile Monaſterium voluerit, non priùs licentiam eſſe hoc agendi, quàm Deo amabilem locorum Epiſcopum advocet: ac ille manus extendat ad cælum: & per Orationem locum conſecret Deo, figens in eo ſalutis noſtræ ſignum: dicimus autem adorandam & honorandam verè Crucem.*

XV. *S. Gregorius Magnus* Lib. 7. Epiſtola 5. Indict. 2. ad *Januarium* Epiſcopum datâ, jubet ut veneranda Crux & Imago Dei Genitricis, quæ à Neophyto quodam in Judæorum Synagogam imprudenter illatæ fuerant, *exinde cum eâ, quâ dignum eſt veneratione auferantur.*

XVI. Venerabilis *Beda* Lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum cap. 25. de adventu *Sancti Auguſtini* à *Sancto Gregorio* miſſi in illam Inſulam cum Sociis, Evangelii prædicandi causâ, ita ſcribit: *At illi non dæmoniacâ, ſed divinâ præditi virtute veniebant, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Salvatoris in tabulâ depictam, Litaniáſque canentes, pro ſua ſimul & eorum, propter quos & ad quos venerant, æternâ ſalute Domino ſupplicabant.*

XVII. His longè antiquior *Sedulius* Lib. 3. Paſchalis Carminis, de Chriſto ita canit:

Pax Crucis ipſe fuit, violentáque robora membris
Illuſtrans propriis, pœnam veſtivit honore:
Suppliciúmque dedit ſignum magis eſſe ſalutis:
Ipſéque ſanctificans in ſe tormenta, beavit.
Néve quis ignoret ſpeciem Crucis eſſe colendam,
Quæ Dominum portavit ovans ratione potenti,
Quatuor inde plagas quadrati colligit orbis.

XVIII. *Jonas Aurelianenſis* Lib. 1. De Cultu Imaginum. *Quò ergo*, inquit, *ob recordationem redemptionis ſuæ Sancta Eccleſia ex Sanctorum Patrum traditione Crucem Chriſti veneretur, adoret, colat, non cultu & adoratione quæ ſolius divinitatis eſt, ſed eò de quo ſatis abundéque ſupra dictum eſt, nemo niſi qui ab Eccleſiaſtica traditione diſſentit, ignorat. Unde ob recordationem ſalutiferæ Paſſionis Dominicæ annuatim in ſanctiſſimo die Paraſceves, ſecundùm Traditionem Eccleſiaſticam, Crucem Chriſti adorat, id eſt, ſupplicandò ſalutat: quæ etiam totum diffuſa per orbem in Chriſti laudem prorumpens, gratulabunda*

tulabunda canit : C R U C E M *tuam adoramus, Domine, &c. Et iterum :* E C C E *Lignum Crucis, in quô Salus mundi pependit, Venite, adoremus. Et Beatus Gregorius, de cujus dictis nemo niſi immemor ſalutis ſuæ ambigit, in Libro Sacramentorum ita meminit :* D E U S *qui Unigeniti tui Domini noſtri Jeſu Chriſti pretioſo Sanguine humanum genus redimere dignatus es, concede propitius, ut qui ad adorandam vivificam Crucem adveniunt, à peccatorum ſuorum nexibus liberentur.* Legatur ejuſdem *Jonæ* totus Liber ſecundus, ubi Crucis venerationem contra *Claudium Taurinenſem* ſtrenuè propugnat.

X I X. *Petrus Cluniacenſis* in Epiſtola *contra Petrobuſianos*, ad Archiepiſcopos Arelatenſem & Ebredunenſem, necnon ad Epiſcopos Dienſem & Vappicenſem datâ, inter iſtius hæreſeos capita, illud refert : *Cruces Sacras confringi præcipit & ſuccendi, quia ſpecies illa vel inſtrumentum quô Chriſtus tam dirè tortus, tam crudeliter occiſus eſt, non adoratione, non veneratione, vel aliquâ ſupplicatione digna eſt : Sed ad ultionem tormentorum & mortis ejus, omni dedecore dehoneſtanda, gladiis concidenda, ignibus ſuccendenda eſt.* Quem errorem prolixè refellit ac luculenter Epiſtola ſecunda.

Crucis ſignū manus agitatione formatum venerabile eſt, & ab Eccleſiæ exordiis apud Chriſtianos uſitatum.

X X. Denique ſignum Crucis manûs agitatione formatum venerabile eſſe, & antiquis temporibus inter Chriſtianos uſitatiſſimum, æquè Traditio probat. Audiendus eâ de re *Origenes*, Homilia VI. in Exodum. *Quid timent dæmones*, inquit, *Quid tremunt? Sine dubio Crucem Chriſti in quâ triumphati ſunt ; in quâ exuti ſunt principatus eorum & poteſtates. Timor ergo & tremor cadent ſuper eos, cùm ſignum in nobis viderint Crucis fideliter fixum, & magnitudinem brachii illius, quod Dominus expandit in Cruce.*

Audiendus *Tertullianus* Lib. *De Corona Militis, cap.* 3. ubi multa ſolâ Traditione non ſcriptâ uſurpari in Eccleſia probans, morem illum frontem Cruce ſignandi inter alia refert. *Ad omnem*, loquit, *progreſſum, atque promotum, ad omnem aditum & exitum : ad veſtitum, calceatum, ad lavacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia ; quacumque nos converſatio exercet, frontem Crucis ſignaculô terimus.*

Audiendus *S. Athanaſius*, Lib. De Incarnatione Verbi. *Signo Crucis*, inquit, *Magica omnia compeſcuntur.* Audiendus *Sanctus Baſilius*, in Lib. *De Spiritu Sancto*, cap. vigeſimo ſeptimo, conſuetudinem hanc quâ Fideles ſignaculo Crucis muniuntur, ſolâ ſine Scripturâ ullâ, Traditione conſtare aſſerens. Quam conſuetudinem pariter commendant *S. Joannes Chryſoſtomus* Homilia X. in Acta Apoſtolorum, & Homilia X I I. in Epiſtolam 1. ad Corinthios, *Sanctus Gaudentius Brixianus* Sermone octavo, *S. Ambroſius* Libro De Initiandis, & ante illos *Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus* Catecheſi quartâ, & decimâ tertiâ. Audiendi Patres, qui ingentia ſolô ſignô Crucis patrata eſſe miracula teſtantur, *Lactantius* ſcilicet Libro quarto Divinarum Inſtitutionum, cap. vigeſimo ſeptimo, *Sanctus Epiphanius* Hæreſi trigeſima, *Sanctus Gregorius Nazianzenus* Oratione tertiâ, quæ eſt prior contra Julianum ; *Sanctus Gregorius Nyſſenus* in Vita Sancti Gregorii Neocæſareenſis, & in Vita Macrinæ Sororis ; *Sanctus Athanaſius* in Vita Sancti Antonii, *Sanctus Hieronymus* in Vita Sancti Pauli primi Eremitæ, *Sanctus Auguſtinus* Lib. vigeſimo ſecundo De Civitate Dei, cap. octavo, *Theodoretus* Lib. quinto Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. vigeſimo primo, & paſſim in Hiſtoria Religioſa.

Præclara ſunt quæ de Crucis ſigno habet variis in locis *Sanctus Auguſtinus*, ſcilicet Concione ſecunda in Pſalmum trigeſimum-ſextum. *Crux*, loquit, *jam de pœna generis humani, ſublata eſt.... Honorata*

A *eſt & finita. Finita eſt in pœnâ, manet in gloriâ. A locis ſuppliciorum fecit tranſitum ad frontes Imperatorum. Qui tantum honorem dedit pœnis ſuis, quid ſervat Fidelibus ſuis?* Et Tractatu tertio in Joannem: *Si Chriſtiani*, inquit, *utique ipſô nomine ad Chriſtum pertinentes, hujus ſignum in fronte geſtamus, de quo non erubeſcimus, ſi & in corde geſtamus. Signum ejus, eſt humilitas ejus. Per ſtellam eum Magi cognoverunt: & erat hoc ſignum de Domino datum, cæleſte atque præclarum. Noluit ſtellam eſſe in fronte Fidelium ſignum ſuum, ſed Crucem ſuam. Unde humiliatus, inde glorificatus.*

B Et Tractatu quinquageſimo. *Sanguine occiſi pecoris Judæorum poſtes ſignati ſunt : Sanguine Chriſti frontes noſtræ ſignantur. Et illa ſignatio, quia erat ſignificatio, dicta eſt à domibus ſignatis exterminatorem prohibere. Signum Chriſti à nobis repellit exterminatorem, ſi cor noſtrum recipiat Salvatorem. Quare hoc dixi? Quia multi habent poſtes ſignatos, & intus non manet habitator. Facilè habent in fronte ſignum Chriſti, & corde non recipiunt verbum Chriſti. Ideo dixi, fratres, quod repeto : Signum Chriſti à nobis repellit exterminatorem, ſi cor noſtrum habeat Chriſtum habitatorem.*

C Et Tractatu quinquageſimo-tertio. *Ad hoc enim & ipſe Dominus Crucem ſuam, ubi eum dementia ſuperba impietatis irriſit, in eorum qui in illum crederent, frontibus fixit ; ubi eſt quodammodò ſedes verecundiæ : ut de nomine ejus fides non erubeſcat, & magis Dei gloriam quàm hominum diligat.*

Denique Tractatu centeſimo decimo octavo. *Quid eſt quod omnes noverunt ſignum Chriſti, niſi Crux Chriſti? Quod ſignum niſi adhibeatur ſive frontibus credentium, ſive ipſi aquæ ex quâ regenerantur, ſive oleo quô Chriſmate unguntur, ſive Sacrificio quô aluntur, nihil eorum rite perficitur.*

D Inſignia *Sancti Paulini*, & *Prudentii* Carmina reticere non poſſum. Hic Hymno ſexto *Cathemerinon* ita canit :

Fac cùm vocante ſomno
Caſtum petis cubile,
Frontem locúmque cordis
Crucis figura ſignes.
Crux pellit omne crimen.
Fugiunt Crucem tenebræ.
Tali dicata ſigno
Mens fluctuare neſcit.

E *Paulinus* verò in Carmine octavo de Natali Sancti *Felicis* :

Nos Crucis invicta ſignum, & confeſſio munit.
Armatique Deo mentem, non quærimus arma
Corporis : & quanquam membris videamur inermes,
Arma tamen gerimus ; quibus & ſub pace ſerenâ
Contra incorporeos animis decernimus hoſtes.

Hæreticorum objectioni contra cultū Dominicæ Crucis reſpondetur.

Objicies verba *Minucii Felicis* in Octavio : *Nam quòd Religioni noſtræ hominem noxium, & crucem ejus adſcribitis, longè de vicinia veritatis erratis, qui* F *putatis Deum credi aut meruiſſe noxium, aut potuiſſe terrenum..... Cruces etiam nec colimus, nec optamus.* Sic reſpondit *Cæcilio* Gentili homini, qui Chriſtianis exprobrabat, quòd *Hominem ſummô ſuppliciô pro facinore punitum, & Crucis ligna feralia* colerent. Atqui illam exprobrationem ceu calumniam non rejeciſſet *Minucius Felix*, ſi Crucis effigiem primis ſæculis Chriſtiani coluiſſent, ac illam ſive ex ligno fabricatam, ſive ex lapide ſculptam, ſive ex argento, auro, aut alio quovis metallo conflatam, Eccleſia adorandam credidiſſet, Fidelibúſque propoſuiſſet. Primis igitur Eccleſiæ ſæculis nulla Cruci deferebatur adoratio.

Reſpondeo,

Reſpondeo, Nego minorem. Imò illa Ethnicorum in Chriſtianos calumnia, quòd Crucem ut Deum colerent, vel quòd cruces omnes qualiumcumque cruciariorum ſupplicio deſtinatas venerarentur, inde nata eſt, quod quibuſdam Crucibus honorem ab illis deferri noſſent, quæ ſcilicet ad Crucis Dominicæ repræſentandam figuram, & ad revocandam Paſſionis Chriſti memoriam proponebantur. Negat autem *Minucius Felix* Crucem à Chriſtianis coli, qualem nec optent, id eſt paſſivam, ut *Tertullianus* locô inferiùs à nobis laudandô loquitur, & quæ noxiis quibuſque figatur, ſive *Crucis ligna feralia*, iis qui *pro facinoribus puniuntur*, deſtinata, ut *Cæcilius* objecerat. Negat etiam Crucem pro Deo coli à Chriſtianis, ut Gentiles calumniabantur. Imò in ipſos crimen iſtud retorquet, qui Crucem in plerîſque colant. *Vos planè*, inquit, *qui ligneos Deos conſecratis, cruces ligneas ut Deorum veſtrorum partes forſitan adoratis. Nam & ſigna ipſa, & cantabra, & vexilla caſtrorum, quid aliud quàm inaurata Cruces ſunt & ornata? Tropæa veſtra victricia non tantùm ſimplicis crucis faciem, verùm & affixi hominis imitantur. Signum ſanè crucis naturaliter viſimus in navi, cùm malis tumentibus vehitur, cùm expanſis palmulis labitur. Et cùm erigitur jugum, crucis ſignum eſt: Et cùm homo porrectis manibus Deum purâ mente veneratur. Ita ſigno crucis aut ratio naturalis innititur, aut veſtra Religio formatur.*

His penè gemina ſunt quæ habet *Tertullianus*, Lib. 1. *Ad Nationes*, cap. duodecimo, Gentilium objectionem de Crucis adoratione diluens, quam tamen à Chriſtianis coli non negat, imò aſſerit. ſed eam horrori Gentilibus eſſe non debere probat, qui partes Crucis colant, id eſt, ligna informia. *Sed & qui nos crucis Antiſtites affirmat, conſecraneus erit noſter. Crucis qualitas ſignum eſt de ligno: Etiam de materia colitis penes vos cum effigie. Quamquam ſicut veſtrum humana figura eſt, ita & noſtrum ſua propria: viderint nunc lineamenta dum una ſit qualitas, viderit forma, dum ipſum ſit Dei corpus. Quod ſi de hoc differentia intercedit, quanto diſtinguitur à Crucis ſtipite Pallas Attica, & Ceres Pharia, quæ ſine formâ rudi palò & ſolò ſtaticulò ligni informis repræſentatur? Pars Crucis, & quidem majus eſt omne robur, quod de rectâ ſtatione defigitur. Sed nobis tota Crux imputatur, cum antenna ſcilicet ſuâ, & cum illo ſedilis exceſſu. Hoc quidem vos inexcuſabiliores, qui mutilum & truncum dicaſtis lignum, quod alii plenum & ſtructum conſecraverunt.*

Enimverò de reliquo integra eſt vobis religio integra crucis, ſicut oſtendam. Ignoratis autem etiam originem iſtam Diis veſtris de iſto patibulò provenisse. Nam omne ſimulachrum, ſeu ligno, ſeu lapide deſculpitur, ſeu ære defunditur, ſeu quacumque aliâ locupletiore materiâ producitur, plaſtica manus præcedant neceſſe eſt. Plaſta autem lignum crucis in primo ſtatuit, quoniam ipſi quoque corpori noſtro tacita & ſecreta linea crucis ſitus eſt, quòd caput emicat, quòd ſpina dirigitur, quòd humerorum obliquatio. . . Si ſtatueris hominem manibus expanſis, Crucis imaginem feceris. . . Victorias ut numina, & quidem anguſtiora, quanto lætiora, veneramini. . . Cruces erunt inteſtina quodammodo tropæorum. Itaque in victoriis & Crucem colit caſtrenſis Religio, ſigna adorat, ſigna dejerat, ſigna ipſi Jovi præfert. Sed ille imaginum ſuggeſtus, & totius auri cultus, monilia crucum ſunt. Sic etiam in cantabris atque vexillis, quæ non minori ſanctitate militia cuſtodit, ſiphara illa veſtes crucum ſunt. Erubeſcitis, opinor, nudas & incultas cruces colere. Chriſtianos itaque primorum ſæculorum Crucem Dominicam, & ejus effigiem coluiſſe, ex Gentilium exprobrationibus liquet, & confictis in Religionem Chriſtianam calumniis, quòd Cruces omnes colendas proponeret: ſicut compertum eſt Chriſtianos omnes Chriſtum

A crucifixum adoraſſe, quòd eorum hoſtibus anſam dedit confingendi putidam illam calumniam, quam in vulgus ſparſerunt, Chriſtianos cruciariis omnibus cultum exhibere, ut conſtat ex *Origene* Lib. ſecundo contra *Celſum*.

Sanè veterem Eccleſiam Crucem adorandam credidiſſe, & re ipſa adoraſſe, *Juliani Apoſtatæ* criminatio invictè probat, qui Chriſtianis exprobrabat quòd ab avitâ Religione deficientes, ancile, hoc eſt, lapſum è cœlo clypeum colere deſiiſſent, ac pro eo Crucem adorarent. *At vos*, inquiebat, *infeliciſſimi homines, cùm adorare & colere nolitis ancile, quod penes nos ſervatur æterna Urbis certiſſimum pignus cœlitus delapſum, & à Magno Jove aut Marte Patre demiſſum, Crucis lignum adoratis, ejuſque ſigna in fronte formatis, & veſtibulis ædium inſculpitis?* Hæc Apoſtatæ Imperatoris verba refert *S. Cyrillus Alexandrinus* Lib. 6. contra *Julianum*. Huic verò reſpondens *S. Cyrillus*, tantùm abeſt ut eum calumniæ poſtulet, falsùmque eſſe dicat Crucem à Chriſtianis adorari, ut fructus ab eâ in genus hominum derivatos recenſeat & commendet verbis quæ inter probationes Catholici Dogmatis retulimus: tum ſatius eſſe contendat ad homines erudiendos Crucis effigiem depingi, quàm inſulſas Deorum Deaúmque laſcivientium tabulas. *Tunc igitur nos velis, Juliane! repudiato lignô, quod nos ad omnis virtutis recordati nem adducit, pueris & mulierculis ſua proponere? An fortè Dii Deæque laſcivientes, mulierculas & adoleſcentes ad frugem deducent?* Quamquam igitur ferventibus Ethnicorum Principum perſecutionibus, publicè Cruces erectæ non eſſent in compitis, in biviis, in Eccleſiis, quæ tunc vix ullæ erant, niſi in cryptis, abditiſque locis; quamvis tunc effigies Crucis in publicis ſupplicationibus, quæ nullæ fieri poterant, non deferrentur, Crucem tamen Chriſti, & ejus figuram in materia ſenſibili exſculptam aut depictam ſemper venerata eſt Eccleſia.

Objicies, adorationem Crucis in injuriam Dei cedere, cui ſoli exhibenda adoratio eſt, ſecundùm illud: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Proinde Romanæ Communionis homines in Idololatriam delapſos eſſe, Crucem adorando.

Reſpondeo, Æquivocum eſſe adorationis cultûſque nomen. *Aliam eſſe adorationem quæ nonniſi ſoli Deo debetur: aliam quæ à mortalibus humilitatis & ſubjectionis gratiâ, æquè mortalibus exhibetur. Rurſus alius eſt cultus, quò nonniſi divina potentia famulandum eſt, & alius eſt qui non ſolùm rationabilibus, verumetiam irrationalibus creaturis juxtà modum proprium impenditur*, inquit *Jonas Aurelianenſis*, qui ex Scripturis Sacris id confirmat, quæ non uno ſenſo adorationis verbum uſurpant, & ex *S. Auguſtino* Libro decimo *De Civitate Dei*, cap. primo, ubi docet λατρείαν ſecundùm morem loquendi eorum qui nobis divina eloquia condiderunt, aut ſemper, aut tam frequenter, ut penè ſemper, eam dici ſervitutem quæ pertinet ad colendum Deum. Quod multis aliis ejuſdem Sancti Doctoris teſtimoniis illuſtrat *Jonas*. Eccleſiam porrò, *ob recordationem redemptionis ſuæ, ex SS. Patrum traditione, Crucem Chriſti venerari, adorare, colere, non cultu & adoratione, quæ ſolius divinitatis eſt, ſed eò potius unde ſatis abundèque ſupra dictum eſt, neminem ignorare aſſerit, niſi qui ab Eccleſiaſtica traditione diſſentit.* (Lib. 1. de cultu imaginum, contra *Claudium Taurinenſem*) ubi etiam Crucem adorare nihil aliud eſſe ait, quam venerando propter Chriſtum qui in eâ perpeſſus eſt, ſalutare. Sed nihil clarius ac luculentius iis quæ ad finem Libri habet hoc de argumento. *Multa ſunt*, inquit, *quæ mos Sancta Eccleſia, ſicut à majoribus tradita ſunt & derelicta, quadam inſitâ atque*

Cruci Chriſti ea non exhibetur adoratio quæ Dei ſolius propria eſt.

nativâ celebratione frequentat. Neque enim noſtrô tempore aſus irrepſit, figuram Crucis in Baſilicis Sanctorum ſtatui, ſed mos antiqua obſervationis legitimus id inſtituit, at cunctis ſapientibus & ruſticis, non ſolum memoria ſpiritalem deformet quamdam imagine Crucis figuram, ſed etiam corporalis ipſius intuitus crebram menti præfigat Dominicæ Paſſionis victoriam. Si enim quantitas tanta venerabilis ligni, in quo Dominus & Salvator noſter pependit, foret, ut ex eo minutatim diviſo, cuncta Deo dicata templa poſſent imaginem Crucis habere, nullatenus ex aliis lignis ejuſdem formam in Baſilicis locaremus. Nec tamen ideo Crucem ut Dominum adoramus, ſed magis eum qui per Crucem mortis deſtruxit imperium, cuique chirographum peccati noſtri affixit, pacificans in eâ Sanguine ſuô, ſive quæ in terris, ſive quæ in cœlis ſunt. Porro etſi oſcula infigimus, non utique causâ ligni, ſed potius amore illius id à nobis agitur, qui in eâ veteris ligni damna reſtauravit. Miror ſi unquam Legi Dei quæ utique pellibus & atramento digeſta habetur, caput ſuppoſuiſti, & oſculum dediſti: Forte reſpondebis, ſi tamen veritatem profitearis, multoties te id egiſſe. Volo ergo ut mihi reſpondeas, cujus causâ caput inclinaſti, pellium, vel atramenti, an Dei auctoris Legis ejuſdem? Nam Sacra Religionis uſus in Sanctâ Eccleſiâ adhuc ſervatur, ſi tamen apud te, ut perlectâ Sacri Evangelii lectione, ab Epiſcopo, vel Presbyteris, cæteriſque Sacri Ordinis Religioſis, Codex in quô Evangelii lectio recitata eſt, multiplicibus oſculis veneretur: Sed hoc cujus causâ, niſi illius cujus ore verba creduntur, agimus? Ac per hoc quicquid cruci exhibemus, ob honorem & amorem illius qui in eâ pependit, totum agimus.

Eodem modo *Claudio Taurinenſi* reſpondet *Dungalus* Diaconus. *Nos autem, inquit, quibus has tam multas & tam probroſas infert calumnias, contra falſa ipſius teſtimonia, divinâ opitulante gratiâ, totô corde credimus, & ore confitemur, humiliati animô & corporis habitu ſubſtrati, quòd Deus ſolus ſit adorandus & colendus, prout Dominum & Creatorem omnium à ſuâ decet adorari creaturâ & coli, dum in eum ſolum credimus & ſperamus, eique quotidie ſacrificamus. Creaturam etiam Dei ſanctam & bonam, hoc eſt, Angelum Sanctum, vel hominem ſanctum, aut Sanctam Crucem, pro diverſitate dignitatum adoramus & colimus, hoc eſt, humiliter honoramus, diligimus, & amplectimur propter Deum & in Deo, longè diſpari modo quàm illum colimus & adoramus. Hoc autem calumniatur neſciens, ſcirèque renuens rabit, & indignando ſæviendòque furit ac bacchatur; audiens in Eccleſia ſæpius cantari:* CRUCEM *tuam adoramus, Domine, & Sanctam Reſurrectionem tuam laudamus & glorificamus.*

Eodem modo Catholicæ doctrinam Eccleſiæ explicat *Petrus Cluniacenſis* Epiſtola ſecundâ adverſùs Petrobuſianos. *Lignum non colimus, aut adoramus, quia manet ſententia:* DOMINUM *tuum adorabis, & illi ſoli ſervies. Sed dum Crucem me adorare dico, crucifixum Dominum Deum meum eſſe, meque illi ſoli ſervire debere profiteor. Huic intellectui & illud atteſtatur, quòd non ſolum Crucem Domini, ſed & Paſſionem ejus, mortem, ac Reſurrectionem, & his ſimilia, Catholica Eccleſia laudabili devotione ſe adorare pronuntiat. Sed mortem Domini, Paſſionem, Reſurrectionem, atque Aſcenſionem ejus eſſe præterita, nec jam exiſtentia, omnibus certum eſt.... Unde illa, ſicut jam non exiſtentia adorari non poſſunt. Sicut igitur illa non adorari certa nullius ſubſtantia, vel ſubſiſtentia ratio perhibet: quod tamen rationabilis ex devotione uſus exigit: Sic Crucem Domini, quam ex ſe non adorandam eſſe auctoritas præcipit, ratio docet ex Chriſto, & in Chriſto ipſam, imò magis Chriſtum in ipſa venerandum & adorandum eſſe, Deo prorſus ſubditus & devotus Chriſticolarum affectus invenit, ſervavit, inſtituit. Etenim cùm dico: Mortem Domini, Reſurrectionem Domini, Aſcenſionem Domini adoro, non aliud quàm mortuum Dominum, reſurgentem Dominum, aſcendentem Dominum: imò Dominum qui mortuus eſt, qui reſurrexit, qui aſcendit, adorare me profiteor. Simili intellectu, cùm ante Crucem humiliatus proſternor, eum qui in ipsâ olim pro reque noſtrâ totius, pro vitâ noſtrâ mortuus eſt, ut Deum & Dominum, cui hoc ſolè debetur, adoro.*

Objiciebat *Claudius Taurinenſis* Epiſcopus. Si omne lignum ſchemate Crucis factum adorari debet, quia Chriſtus in Cruce pependit; & alia multa adoranda ſunt. Vix enim ſex horis in Cruce pependit; at novem menſibus lunaribus, & diebus inſuper undecim, in utero Virginis fuit: adorentur ergo & puellæ Virgines, quia Virgo peperit Chriſtum. Adorentur & præſepia, quia mox natus in præſepio eſt reclinatus. Adorentur & veteres panni, quia continuò cùm eſſet natus, pannis veteribus eſt involutus. Adorentur & naves, quia frequenter in navibus navigavit, & de naviculâ turbas docuit, & in navi dormivit, & in dexteram navigii rete mitti juſſit. Adorentur aſini, quia aſello inſidendo, ad Jeruſalem uſque pervenit. Adorentur agni, quia de illô ſcriptum eſt: *Ecce Agnus Dei, &c.* Adorentur leones, quia de illô ſcriptum eſt: *Vicit Leo de Tribu Juda.* Adorentur & petræ, quia quando de Cruce eſt depoſitus, in ſaxeo ſepulchro eſt poſitus, & de illô dicit Apoſtolus: *Petra autem erat Chriſtus.* Adorentur & ſpinæ ruborum, quia exinde ſpinea corona tempore Paſſionis capiti ejus impoſita eſt. Adorentur & arundines, quia illis cæſus eſt à militibus. Poſtremò adorentur & lanceæ, quia unus militum lanceâ latus ejus aperuit, unde fluxit ſanguis & aqua.

Claudii Taurinenſis Objectionibus reſpondetur.

Reſpondeo. Bruta animantia, qualis eſt aſinus, & res inanimes, quales ſunt ſpinæ, lanceæ, præſepia, panni, &c. ideò adorandas non eſſe, quia quamvis illis ſimiles ſint, quas Chriſtus contactu ſuo ſanctificavit, tamen illarum non ſunt imagines, cùm non ſint ad illarum formam expreſſæ, neque ad eas repræſentandas ita inſtitutæ, ut ad alios neutiquam uſus deſtinentur. At imago Crucis ita eſt ad Crucem Domini repræſentandam, & ad ejus Paſſionem in memoriam revocandam inſtituta, ut nullis aliis ſerviat uſibus: Quamobrem adorari meritò poteſt ac debet. Hinc (ut urget *Jonas Aurelianenſis* in Præfatione Libri ſecundi, *De cultu imaginum.*) Apoſtolus inter cætera Prædicationis ſuæ documenta, non in aſino, ſed in Cruce, ad inſtar ſui gloriari nos permiſit, dicens: *Mihi autem abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu-Chriſti.* Et ad Epheſios ſcribens, non aut caudam, aut latera aſelli comprehendi hortatur, ſed flectendo genu, orat & obſecrat, ut *in caritate radicati & fundati* poſſint *comprehendere cum omnibus Sanctis quæ ſit* ejus Crucis, non aſini, *latitudo, longitudo, ſublimitas & profundum.* In quibus verbis myſterium Crucis, non aſini, ab eodem Apoſtolo ſibi traditum ſancta tenet Eccleſia. Indè etiam quàm ſit abſurda aſelli & vivificæ Crucis comparatio, apertè comprobatur; quòd Apoſtolus non dixerit Chriſtum aſello *Principatus & poteſtates tenebrarum harum*, ſed Cruce eas triumphantem deviciſſe. Aſellus itaque tuus, Claudi! rudit fame (inquit *Jonas*) aut lupi terrore ſtimulatus; Crux Chriſti purpureô pretioſóque ſanguine ejus rubet, in quâ vitis vera pependit, ex cujus botro ſtirps Crucis coruſcæ rutilat, quadratúmque orbem ſuis quadratis quatuor cornibus circumfovet, ac Fidelium frontibus defixas procul ab eis depellit dæmonum præſtigias. Nam ſi Iſaac non aſinum ad jugulandum, futurus ipſe hoſtia, ſed ligna portavit: Nec utique verus Iſaac

noſter

noſter aſellum tuum, ſed Crucem bajulavit, futurus ille ſalutifera hoſtia Patris.

Cur autem puellas virgines adorare non debeamus ut Crucis imaginem, diſertè explicat *Jonas* Libro ſecundo. Norunt quippe, inquit, unius Virginis, videlicet ſanctæ Eccleſiæ filii, ſemper Virginem Auctorem vitæ ſuſcepiſſe, & ſine Crucis aſcenſu, ejuſdem Virginis partum ſibi non fuiſſe profuturum. Meminerunt etiam antiquæ Virginis * ſuaſione, in exilium à quo per Crucem redempti ſunt, ſe devenuiſſe: ideóque virgini cuiquam adorationem non rependunt, quia ab alterâ earum mortem, ab alterâ verò guſtavere ſalutem. At verò detrimenta quæ Virginis primæ ſenſere ſuaſione, ſciunt & credunt per Crucem ſe recuperaſſe, inimicúmque qui eos in duræ captivitatis vincula conjecerat, ejus virtute perculſum, necnon cœleſtis ſibi patriæ aditum patefactum. Norunt etiam fide armati, hoc vexillô Crucis omnia nequiſſimi inimici propulſare tela: & idcirco tantum ac tale Regis ſui trophæum, quod vident mortalium captivitatem ſolviſſe, Paradiſi damna reparaſſe, inferna damnaſſe, inimici virtutem contriviſſe, primæ Virginis delictum, non tam per ſecundæ Virginis partum, quam per Crucis mortem deleviſſe, jure, omiſſâ adoratione quarumcumque puellarum virginum, decernunt venerandum.

[Margin: Eva.]

Præſepia non adoramus, quia fabricata non ſunt ad repræſentationem, ſed ut paſtus in iis equis præbeatur. Sanè Salomon, inter cætera quibus Deum offendit, narratur quòd plurima præſepia equorum contra Dei Legem habuerit; tacitè innuente (ut moris ei eſt) divinâ Scripturâ, quòd ſpiritibus nequam, qui equorum nomine cenſentur, paſtum tam in ſe, quàm & in aliis, quibus exemplo ad malum fuit, præbuerit. Ille igitur equis, impuris videlicet ſpiritibus, præſepia fabricat, qui aliquod dogma perverſum, aut ſchiſma quô diabolus delectatur & paſcitur, poſthabito timore & amore divinô, conſtruit. Ergo non quilibet Catholicæ fidei ſinceriſſimus cultor, ſed magis hujuſcemodi fabricator præſepiorum, dignus exiſtit adorator. Horum porro equorum per Crucem Dominicam ſalubris olim à Domino repromittitur ruina, cùm per *Zachariam* Dominus teſtatur, dicens: *Sic erit ruina equi & muli, cameli & aſini, & omnium jumentorum quæ fuerint in caſtris illis, ſicut ruina hæc.*]

[Margin: Zacharia 14.]

Pannos veteres non veneramur ut Crucem, quia Crucem aſſiduè in frontibus pingimus: veteres pannos aut ipſi, ut algoribus reſiſtamus, membris aptamus; aut certè ut pauperum proſint uſibus, caritate cogente, eos largimur. Sanè ſi ad myſterium recurritur, Cruce inimici fugamus incurſionem. Et ſi holoſericam, quam à Domino novam in baptiſmate accepimus, in pannos veteres peccando redegimus, per virtutem Crucis eam renovare cupimus. Cui ergo cordi eſt, veterem cum ſuis pannis veteribus colat hominem. Nos verò novum hominem induentes, nova ejus inſignia, mundum, mundíque Principem victorioſiſſimè triumphantia veneramur.

Naves non adoramus: quia ſi homines à diluvio per arcam liberati ſunt, quæ figuram geſſit crucis; nec tamen aliquis ex ipſorum poſteris arcam vel navem pro tantô beneficio in Deorum numerum adſcivit: quantò minùs nos, qui Sanctam Trinitatem veneramur, alterámque culturam præter Divinitati debitam execramur, congruum eſt navibus honorem exhibere. Navibus ergo à nobis non adoratio debetur ut Cruci, ſed tanquam neceſſariæ hominibus ad navigationem fabricantur. Si autem Myſteriis intendamus, naves in quibus gloriantur Chaldæi, quos interpretamur, *Captivantes*, tantùm abeſt ut veneretur Eccleſia, ut eas potiùs execretur. De quibus Propheta ait: *Propter vos miſi in Babylonem, & detraxi vectes univerſos, & Chaldæos in navibus ſuis glorianted.* Has ergo naves minimè adoramus, deceptorias artes, quibus diabolus gloriabatur, & vitæ humanæ inſidiabatur, per crucis invictiſſimum vexillum novimus contritas, & Chriſto propitiô annullatas. His par eſt & navis Tyri, quæ mundi diverſâ ſupellectile compta, & robore diverſo tutiſſima, adveniente Crucis ſignaculo, quæ malè ſteterat, ſubverſa; quæ pernicioſè ornata erat, ſalubriter eſt expoliata. Victricem harum navium Crucem amplectimur, & earum tam corpora, quàm & has ſignificationes, ab adoratione excludimus.

[Margin: Iſaia 43.]

Agnos, & Leones non adoramus: quia Chriſtus metaphoricè duntaxat *Leo*, vel *Agnus* dictus eſt, ob poteſtatem, & manſuetudinem: & aliunde nullum per leonem aut agnum, collatum hominibus beneficium eſt. Si autem dixeris, Iſraëlitico populo aliquod per agnum collatum emolumentum: Scito non per ejus corpus aut effigiem, ſed ſalutem eſſe datam per ſanguinem; & per eum non ſimpliciter, ſed quô aſperſus eſt poſtis oſtiorum: hoc ſignificante jam Spiritu Sancto, cujus illa gerebantur inſtinctu, nullô modô nos poſſe adverſarium aliter à noſtris arcere domibus, niſi Agni immaculati ſanguine illitum fuerit paſſionis lignum, domuſque noſtræ aditum hoc inſignivcrit ſacrum vexillum. Etenim dum ſuper utrumque poſtem & in ſuperliminaribus domorum cruor ille propellendo hoſti, congruus aſpergitur, tam expoſitione partium, quàm & gravedine Myſteriorum, Crux ipſa non tam præfiguratur, quàm effigiatur.

Lapides non adoramus: quia Dominus qui pro noſtrâ ſalute diſpoſuerat mori, oblatam à Judæis lapidum mortem, ſeſe abſcondendo, diſtulit: cùm verò ad crucifigendum pateretur, ultrò ſe obtulit. Nos ergo ex petris muros domóſque noſtras, necnon Eccleſias conſtruimus: Cruces autem vel ad memoriam Dominicæ Paſſionis cum honore congruo collocamus, vel juxta quod in *Ezechiele* Propheta didicimus, foribus noſtris, id eſt frontibus, & quinque corporis ſenſibus, ob tutelam noſtram præfigimus.

Spinas non adoramus, quia ſunt ſemper maledictionis ſigna, Crux verò benedictionum omnium origo. Scimus, inquit *Jonas*, & flebiliter fatemur, juſtiſſimè à Deo illatum homini peccanti pro pœna, ut terra ejus ſpinas & tribulos germinaret ei, ut qui noluit ſubditus eſſe Deo, & in patria feliciter & abſque labore conſiſtere, projectus in exilium, cogeretur punctiones ſpinarum proferre. Ab hac ergo peregrinatione Salvator volens eum miſericorditer liberare, crucem dignatus eſt conſcendere, & in eâ inimicum triumphare. Æquum eſt ergo ut pœna exilii ſimiliter ſit ad patriam redeunti? Et ut quod dico, clarius ſit: Numquid fieri poteſt, ut eô amore complectatur quis ſpinam tribulantem, quô amplectitur ſe à diabolo liberantem, & cœleſtis regni aditum aperientem? Crux namque fixa eſt ut ſpinæ incolatûs noſtri conſumerentur. Nam vis certius id noſſe? Cùm Angelus in perſona Domini ad *Moſen* pro eductione populi loqueretur, cui Legem daturus erat, & plurima alia beneficia collaturus, viſum eſt *Moyſi* rubum ardere, nec tamen conſumi: hoc jam tum rebus clamantibus, quia populi peccata Lex quidem per oſtenſionem atque reprehenſionem erat inflammatura, nec tamen combuſtura. Satius ergo Crux veneratur quàm ſpina, quia hæc captivum & exulem cruciat; Crux autem & captivitatem eripit, & ſpinam tribulantem comburit.

Non adoramus arundines, quia ſalus noſtra non eſt ab arundine, ſed à cruce. Unde nec veteres figuræ Prophetiæ erant arundinis, ſed crucis. Legimus

namque in figura Dominicæ Crucis, amaras aquas eremiticas per ligni immiſſionem, inſipidos olim depoſuiſſe ſapores. Numquid non aliter nequivit virtus omnipotentis earum dulcorare guſtum, niſi eas attigiſſet per lignum? Sed, ſicut poſcebat tempus, variis figurarum umbris, & allegoriarum figuris, utilitatem ligni victorioſiſſimi adumbrabat, cujus attactu, legis littera, dudum amaritudine impediente, impoſſibilis, nunc facta eſt potu habilis. Legimus etiam de cruce prædictum: *Et erit* (haud dubium quin ſive Beatus Vir, à quo beatitudinem adipiſcuntur omnes qui beati ſunt, ſive quodlibet membrorum ejus) *tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum.* Numquidnam dicitur: *Et erit tanquam arundo ſecus ripas fluviorum paluſtrium?* Lanceas denique non adoramus; quia longè diverſa ratio eſt lanceæ & Crucis. Si enim æquâ lance penſandæ eſſent Crux & lancea: ſicut Dominus dixit; *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt:* ita dixiſſet: *Omnes qui acceperint Crucem, Cruce peribunt.* Et ſicut dixit Diſcipulis: *Qui vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam & ſequatur me:* Et *Qui non bajulat crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus:* Sic dixiſſet: *Qui vult poſt me venire, accipiat lanceam ſuam in manu, & ſequatur me.* Nam *Petrus* increpitus eſt cùm gladium accepiſſet, & admonitus eſt ut crucem ferret, quandò dictum eſt ei: *Sequere me.* In quo autem ſequi eum deberet, manifeſtè Dominus ei oſtendit, cùm dicit: *Cùm eſſes junior, cingebas te, & ambulabas ubi volebas, &c.* Et ne dubiâ ſententiâ in hac re animus noſter duceretur, Evangeliſta ſubjunxit: * *Hoc autem dixit, ſignificans quâ morte clarificaturus eſſet Deum.*

Joannis 21.

Petrobuſianorum objectionibus contra cultũ Crucis Dominicæ reſpondetur.

Objiciebant Petrobuſiani, Lignum quod Chriſti membra torſit, potiùs conterendum eſſe, aut comburendum, quàm adorandum.

Præterea, ſi quis laqueum quô patrem ſtrangulaſſet, gladium quô fratrem vel amicum necaſſet, vobis afferens, honorare vel adorare vos illa moneret: nonne in monitorem, ſi facultas daretur, totô motu animi inſurgeretis? Nonne oblata aut flammis abſumeretis, aut quò fieri poſſet modò, peſſumdaretis? Ita Crux odio habenda eſt & abſumenda, ad Chriſti mortem vindicandam.

Reſpondet ad primum *Petrus Cluniacenſis*, Nullâ pœnâ vel contumeliâ dignam eſſe rem in quam culpa non poteſt cadere. Ineſſe autem culpa non poteſt, ubi ratio non eſt. In Cruce ratio non eſt, igitur neque culpa. Reatus igitur mortis Chriſti non eſt ei imputandus. Hoc ſi verum eſt, non erat ei velut pro pœna culpæ inferenda contumelia: non erat cædenda ſecuribus, non ignibus concremanda. In cruce enim vel morte Salvatoris prava tantùm voluntas pravorum hominum condemnatur: quia ſolus creaturæ rationalis affectus Creatoris gratiâ adjutus, vel deſertus, ſemper aut remuneratur, aut condemnatur.

Reſpondet ad ſecundum idem Venerabilis Abbas: Quis unquam præter vos, ô Petrobuſiani! paternam necem, vel fraternum ſanguinem, à laqueis vel gladiis, & non magis ſuſpenſoribus, vel necatoribus exegit? Luent facta inimicorum res innocuæ, & pro ſceleribus impiorum, innocens creatura damnabitur? Inferetur & pro ſceleribus pœna non ſentienti, & brutæ rei contumelia irrogabitur? Non ſic famoſus ille pugnator David. Non execratus eſt vel confregit Goliæ Gentilis gladium, quem adversùm ſe ille produxerat, quô elatus, agminibus Iſraël exprobraverat, acies Dei viventis blaſphemaverat; ſed eô armatus, & tunc caput inimicum abſtulit, & poſt eumdem de Sanctuario à Sacerdote accepit. Qui nec inter ſacra reponeretur, nec à Propheta in uſum
A bellandi acciperetur, ſi juxta veſtram ſapientiam execrandus, vel confringendus judicaretur, nec diceretur de illo: *Da mihi illum; non eſt enim hîc alius ſimilis illi.* Sed & de Juda Macchabæo optimo Hebræorum Duce verax Scriptura commemorat, quòd deletô Pagano exercitu, gladium Apollonii Ducis à ſe interfecti abſtulit, *Et erat pugnans in eo omnibus diebus.* Sic certè Chriſtus, ô Hæretici! Cruce ſuâ contra mundi Principem uſus eſt. Produxit ille, procedens ad ſingulare certamen contra Chriſtum, Crucem quâ eum occideret. Sed diabolicô aſtu divinâ ſapientiâ permutatô, cruce
B quâ eum appetiit, eadem excruciatus eſt: & morte quâ eum extinxit, eâdem ipſe occiſus eſt. Sed fortè vos animoſam Cyri Regis arrogantiam imitari propoſuiſtis, qui abſorptum Gange dilectum Equitem ulciſci cupiens, exarſit in flumen, & pervium ſe pedibus facturum comminatus, implevit promiſſa. In trecentos enim & ampliùs alveos tumentes undarum moles diſpartiens, ſuperbiam fluminis ſuperbus imminuit, & per plures tramites unius magnitudinem derivans, fluvium meabilem fecit. Sed ille licet inſanô zelo mortem Militis ſui vindicare voluerit, tamen ne & alii ſimili caſu
C affecti morerentur, providit. At vos contra, cùm certum teneatis in morte Chriſti, quæ per Crucem acta eſt, vitam univerſorum conſiſtere, dum Crucem de medio auferre vultis, vitæ omnium invidetis. Hæc *Petrus Cluniacenſis*.

Veteris Eccleſiæ ſententia & fides Paulicianis & aliis Hæreticis Crucem contemnentibus, & comburentibus opponitur.

Certè aliam fuiſſe veteris Eccleſiæ de Cruce Dominica, ejuſque figuris ſententiam, quàm Paulicianorum, Claudii Taurinenſis, Petrobuſianorum, Lutheranorum, Calviniſtarum, demonſtrant Patrum teſtimonia inter probationes deſcripta, & alia longè plura quæ ſtudio brevitatis omiſſa ſunt, & quæ *Gretſerus* Societatis Jeſu Doctiſſimus Theologus in tres Tomos *De Cruce* congeſſit. An ideo execran-
D dam Crucem, quòd in eâ Chriſtus, perpeſſus ſit, ſentiebat Eccleſia tempore *Fortunati?* Annon potiùs ipſam ut Chriſti trophæum venerandam cenſebat ac celebrandam, ut conſtat ex Hymno ab eô editô, & ab ejus ætate in Eccleſia frequentato?

Pange lingua glorioſi
Prælium certaminis
Et ſuper Crucis trophæo,
Dic Triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor orbis
E *Immolatus vicerit*, &c.

Idem conſtat ex altero ejuſdem Carmine.

Virtus celſa Crucis totum rectè occupat orbem,
Hæc quoniam mundi perdita cuncta refert.
Quodque ferus Serpens infecit felle veneni,
Chriſti ſanguis in hâc dulce livore lavat.
Quæque lupi fuerant raptoris præda ferocis,
In Cruce reſtituit Virginis Agnus, Ovis.
Tenſus in his ramis, cum plantis brachia pandens,
Eccleſiam ſtabilit pendulus ipſe Cruce.

An execrandam Crucem, quòd pœnarum Chri-
F ſti fuerit inſtrumentum, annon potiùs colendam ſentiebat Eccleſia tempore *S. Auguſtini*, qui Tractatu centeſimo decimo-ſeptimo in Joannem, Evangeliſtæ verba de Chriſto Crucem bajulante hoc illuſtrat Commentario? *Ibat ergo ad locum ubi fuerat crucifigendus, portans Crucem ſuam Jeſus. Grande ſpectaculum! Sed ſi ſpectet impietas, grande ludibrium: ſi pietas, grande myſterium: Si ſpectet impietas, grande ignominiæ documentum: ſi pietas, grande fidei munimentum. Si ſpectet impietas, vides Regem pro virga Regni lignum ſui portare ſupplicii: ſi pietas, vides Regem bajulantem lignum ad ſemetipſum figendum, quod fixurus fuerat etiam in frontibus*

tibus Regum: in eo ſpernendus oculis impiorum, in quô erant gloriatura corda Sanctorum.

An his temporibus comburendam Crucem cenſebat Eccleſia, quam ad incendia extinguenda adhibebat? Quâ de re *S. Paulinus* in Carmine decimo de *S. Felice* hæc habet:

Ipſe domum remeans, modicum ſed grande saluti
De Crucis æternæ ſumptum mihi fragmine lignum
Promo, tenenſque manu, adverſis procul ingero flammis,
Ut clypeum retinens pro pectore quô tegerem me,
Arcerémque hoſtem conlatô umbone reliſum.
Credite, nec date mihi, ſed reddite Chriſto
Grates, & juſtas date laudes Omnipotenti.
Noſtra ſalus etenim Cruce Chriſti & nomine conſtat:
Inde fides nobis, & in hoc Cruce nixa periclo
Profuit, & noſtram cognovit flamma Salutem.
Nec mea vox, aut dextra illum, ſed vis Crucis ignem
Terruit, inque loco de quô ſurrexerat ipſo,
Ut circumſcriptam præſcripto limite flammam
Sidere, & extingui fremitu moriente coëgit:
Et cinere exortam, cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, ut ſe natura relinquat!
Omnia ligna vorans lignô Crucis uritur ignis.

Idem *Paulinus* in Carmine undecimo, his præconiis Crucem exornat:

O Crux magna Dei pietas, Crux gloria cæli!
Crux æterna ſalus hominum, Crux terror iniquis,
Et virtus Juſtis, lumenque Fidelibus, O Crux,
Quæ terris in carne Deum ſervire ſaluti,
Inque Deo cælis hominem regnare dediſti.
Per te lux patuit veri, nox impia fugit.
Tu deſtruxiſti credentibus eruta fana.
Gentibus humana concors tu fibula pacis;
Concilians hominem medium per fœdera Chriſti,
Facta homini gradus es, quô poſſit in æthera ferri.
Eſto columna piis tu ſemper, & anchora nobis.
Ut benè noſtra domus maneat, benè claſſis agatur,
In Cruce fixa fidem, vel de Cruce nacta coronam.

A An *Caſſiodori* ætate Eccleſia Crucem abjiciebat? de quâ ipſe in Commentario Pſalmi primi hæc habet, exponens illa verba: *Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum.* BENE, *ut arbitror, ligno fructifero comparatus eſt Dominus Chriſtus, propter Crucem, quam pro hominum ſalute ſuſcepit. Quæ meritò lignum vitæ dicitur, quando ibi Dominus Chriſtus, qui eſt vita noſtra, ſuſpenſus eſt, & Latroni in ea confitenti dictum eſt:* AMEN dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo. *Denique & hodie omnis in eam credens, æterna vitæ dona conſequitur. Nam ſicut terreſtris aqua decurrens vita eſt lignorum virentium, ſic aqua ſpiritalis ſignum Crucis inundat, quæ ſalus eſſe fidelium cognoſcitur animarum.*

B Et in Expoſitione quarti Pſalmi, ad illa verba: *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui, Domine.* [*Sicut*, inquit, *nummus Imperatoris portat imaginem, ita & Fidelibus ſigna cæleſtis Principis imprimuntur. Hôc munimine diabolus multiformis expellitur, & fraudulentâ machinatione non prævalet ſuperare tentatum, quem habuit primi hominis ſuaſione captivum. Crux eſt enim humilium invicta tuitio, ſuperborum dejectio, victoria Chriſti, perditio diaboli, infernorum deſtructio, cæleſtium confirmatio, mors infidelium, Juſtorum vita.*

Ex his quæ hucuſque dicta ſunt, perſpicuum eſt, Septimam Synodum Oecumenicam rectè tradidiſſe
C in Definitione Fidei; *Typo* ſeu imagini *venerandæ & vivificantis Crucis ſalutationem & honorariam adorationem exhibendam, non ſecundùm fidem noſtram veram latriam, quæ ſolùm divinæ naturæ competit.*

AUSPICATÒ accidit ut hunc Septimo noſtro Sæculo finem ſtatuamus, quò in Cruce Chriſti requieſcamus, in ea ſolùm gloriemur, nihil ſcire nos arbitremur, niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum; ſanctâ meditatione aſcendamus in palmam, id eſt, Crucem Dominicam, & apprehendamus fructum ejus: Crucem amanter feramus; Mundo crucifixi ſimus, Mundúſque nobis: Chriſto ſimus confixi, eique commoriamur: & ſive vivimus, ſive morimur, Domini ſimus. AMEN.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ OCTAVI SÆCULI SYNOPSIS.

CAPUT I.

De Romanis Pontificibus, qui rexerunt Eccleſiãm octavo Sæculo.

ARTICULUS I.

De Joanne VI. Joanne VII. & Siſinnio.

I. SERGIO Papa ad meliorem vitam tranſlatô, ejus in locum Romanæ & univerſalis Eccleſiæ Pontifex creatus eſt *Joannes* iſtius nominis Sextus, natione Græcus, die vigeſima nona Octohris, anni Chriſti ſeptingenteſimi primi. Cui ut negotium faceſſeret, miſit *Tiberius* Imperator *Theophylactum* Exarchum: Sed ille ab exercitu pro Pontifice ſtante repreſſus eſt; opuſque fuit ut Pontifex, miſſis Sacerdotibus, militum ſeditionem ſedaret, qui Exarchum erant oppreſſuri. Charitatem Apoſtolicam commendavit laudatiſſimus Pontifex, redimendo captivos, quos *Giſulphus* Dux Beneventanus in Campaniam incurſans fecerat, ut *Paulus Diaconus*, & *Anaſtaſius Bibliothecarius* teſtantur. *Joanne Sexto* ſedente, patrimonium Alpium Cottiarum Eccleſiæ Romanæ donavit *Aripertus* Rex Longobardorum, ut referunt cum iiſdem Auctoribus *Beda* & *Ado Viennenſis*, in Chrônico. Obiit memoratus Pontifex anno Chriſti ſeptingenteſimo quinto, cùm annos tres, menſes duos, ac dies duodecim ſediſſet, & ad *S. Petrum* ſepultus eſt. — Joannes VI.

II. Eodem anno, poſt unius menſis & dierum decem & octo interregnum, die prima Martii, creatus eſt Pontifex *Joannes* ejus nominis *Septimus*, ex Græcia pariter oriundus. Ad quem *Juſtinianus Rhinotmetus* Imperator honorificentiſſimam Legationem miſit, ad controverſiam de Canonibus Synodi Quiniſextæ finiendam; rogans ut congregatâ Synodo, quos vellet approbaret, vel rejiceret, prout æquum videretur. Sed Legatos, re infectâ, remiſit Pontifex, Canones illos nec approbans, nec dam- — Joannes VII.

A natis, ne Imperatorem commoveret. Quod humanæ fragilitatis timiditati tribuit Anaſtaſius Bibliothecarius. *S. Wilfridi* Archiepiſcopi Eboracenſis, qui variis calumniis oppreſſus, ab *Alcfrido* Rege, & Epiſcopis Angliæ, Sede pulſus, ad Sedem Apoſtolicam appellaverat, cauſam cognovit, cúmque habitâ Synodo, & recenſitô Judicio quòd ſecundùm ipſum latum fuerat ſub *Agathone* Papa, abſolvit, ac in Sedem reſtituit. Sedis Apoſtolicæ Sententiæ non paruit Rex *Alcfridus*: Sed ipſo non poſt multum temporis defuncto, *Oſredus* filius ejus illam executioni mandari permiſit, cùm Synodo factâ juxta fluvium *Nidd* partes conveniſſent, ac poſt Judicium Primæ Sedis ipſum Eccleſiæ ſuæ adminiſtrationem recipere debere agnoviſſent. Quâ de re legendus *Beda*, lib. 5. Hi- — Joannes VII. cauſam ſancti Viwlfridi Eboracenſis Archiepiſcopi judicat, & in Sedem illum reſtituit.

B ſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum cap. 20. & *Vuillelmus Malmesburienſis* lib. 3. De geſtis Pontificum. Obiit *Joannes Septimus* anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptimo, decimo-quinto Kalendas Novembris, cùm annos duos, menſes ſeptem, dies ſeptemdecim ſediſſet: atque in Baſilica *S. Petri*, ante altare Oratorii Sanctæ Dei Genitricis, quod conſtruxerat & exornaverat, ſepultus eſt, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*.

III. Anno Chriſti ſeptingenteſimo octavo, decimo-quinto Kalendas Februarii, cùm Sedes tribus menſibus vacaſſet, Pontifex creatus eſt *Siſinnius*, natione Syrus, io corpore podagra confecto conſtantem ammum, & publicæ rei ſtudioſum gerens. Morte repentinâ ſublatus eſt poſt diem à creatione ſuâ vigeſimum, cùm de reſtaurandis Urbis mœnis — Siſinnius.

C cogitaret. (*Ex Anaſtaſio.*)

ARTICULUS II.

De Conſtantino.

MEnſe ſecundo poſt obitum *Siſinnii* vertente, ipſi ſuffectus eſt in Apoſtolica Sede *Conſtantinus*, natione Syrus, vir manſuetudinis laude celebris. *Felicem* Archiepiſcopum Ravennatem conſecravit, ab eóque Profeſſionem fidei, & obedientiæ promiſſionem, ſecundùm antiquos mores ſuſcepit. Quam cùm violaſſet *Felix*, & à Sede Apoſtolica defeciſſet,

ſecaſſet, ſuperbiæ & contumaciæ, volente Deo, pœnas dedit: Imperatoris namque mandato, oculis orbatus, in Ponticam regionem deportatus eſt: magnaque ſeveritate puniti Ravennates, qui ipſi auctores defectionis fuerant. A *Juſtiniano* Imperatore Conſtantinopolim vocatus *Conſtantinus* Papa, ut finem aliquem imponeret controverſiæ de Canonibus Trullanis exortæ, eò profectus eſt, atque ab Imperatore ſummo cum honore, pietate, ac humilitate ſuſceptus. Coram ipſo namque ſe proſtravit, ac Beatos pedes exoſculatus eſt *Juſtinianus*; ac ſequente Dominica Euchariſtiam de manibus Pontificis accepit, ejus preces pro ſuorum remiſſione peccatorum flagitavit, omniáque Eccleſiæ renovavit privilegia, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*. De propagatis apud Saxones à viro Apoſtolico *Swiberto* Eccleſiæ finibus gaviſus eſt. *Philippico Bardani* Imperatori Sextam Synodum abolere volenti, & Monothelitarum hæreſim reſtaurare, invictô reſtitit animo, & ejus Literas hæreticam fidei Profeſſionem continentes, cum execratione reſpuit. *Felicem* Ravennatem olim Epiſcopum, ab exilio revocatum, & ad obedientiam redeuntem, communione donavit, ac Sedi reſtituit. Ab *Anaſtaſio*, qui poſt brevem *Philippici* tyrannidem ſalutatus fuerat Imperator, cùm Orthodoxam fidei Profeſſionem ſuſcepiſſet, *Michaelem* Romanæ Eccleſiæ Presbyterum Conſtantinopolim Apocriſiarium miſit, ut lapſos Epiſcopos, qui in Synodi Sextæ damnatione ſuffragati fuerant, Eccleſiæ conciliaret. Quod & ab ipſo *Conſtantino*, velut à *Chriſtiani Sacerdotii Capite*, Epiſtolâ ſupplici rogavit *Joannes* Conſtantinopolitanus Epiſcopus. Vivere deſiit *Conſtantinus* Papa anno ſeptingenteſimo decimo-quarto, die nona Aprilis, cùm ſediſſet annos ſex, menſem & diem unum, maximô ſui omnibus Eccleſiæ Ordinibus relictô deſideriô; ſed pauperibus præcipuè, in quibus penuriæ tempore ſublevandis, nihil officii prætermiſerat; ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius*.

Romanus Pontifex Chriſtiani Sacerdotii caput.

ARTICULUS III.

De Gregorio II.

Conſtantino poſt dierum quadraginta duorum interregnum, ſucceſſit *Gregorius Secundus*, natione Romanus; ſanctitate, doctrinâ, fœcundiâ, conſtantiâ, ſtudiô pro fidei & Eccleſiæ rebus ſpectatiſſimus: qui ſub *Sergii* Pontificatu Sacellarius & Bibliothecarius Eccleſiæ Romanæ fuerat; in *Conſtantini* verò Papæ comitatu profectus Conſtantinopolim, *Juſtiniano* imperanti de pluribus diſciplinæ capitibus, occaſione Trullanorum Canonum, quæſtionem moventi, pro ſua eruditione ſecerat ſatis. Cumanum Caſtrum Romanæ Eccleſiæ à Longobardis ereptum, qui nec ultionis divinæ metu, nec muneribus, ad illius reſtitutionem flecti poterant, Ducis, populique Neapolitani auxilio recuperavit. *Luitprandum* Longobardorum Regem, Alpes Cottias, quas *Aripertus* ejus Deceſſor Eccleſiæ Romanæ donaverat, repetentem, admonitione ſua ad earum Donationem confirmandam adduxit. Monaſteria & Baſilicas plurimas reſtauravit, ac Monachis in iis conſtitutis, divinum cultum reſtituit. Propriam domum, poſt obitum *Honeſtæ* matris, in Monaſterium & Eccleſiam commutavit, quam Deo in memoriam *S. Agathæ* Virginis & Martyris voluit eſſe ſacram. Inundationem Tiberis, domos, agróſque evertentem ac diſſipantem, publicis precibus & Litaniis indictis compeſcuit. De finibus Eccleſiæ dilatandis ſolicitus, *Corbinianum* Virum Apoſtolicum è Germania Romam adeuntem, ad converſionem Gentium procurandam Epiſcopum ordinavit. Qui Friſingenſibus ac vicinis civitatibus ac locis verbum ſalutis prædicavit, ac Friſingenſem fundavit Eccleſiam, cujus primus fuit Epiſcopus, ut teſtatur *Aribo* ejus Succeſſor in ejus Vita. * *Bonifacio* etiam Presbytero Anglo, viro ſanctiſſimo credidit Apoſtolatum ad Gentes: quem cùm Friſiorum, & Cattorum, qui conterminí ſunt Saxonibus populi, plurimos ab idolorum cultu ad Chriſti fidem traduxiſſe, & ſancto Baptiſmate initiaſſe accepiſſet, Romam vocatum, Epiſcopum conſecravit: ab eóque ſolenne ſacramentum exegit de fidei integritate & unitate Eccleſiæ conſervanda, deque obedientia ſingulari Sedis Apoſtolicæ Pontificibus perpetuò præſtanda. Quod juramentum propriâ ſubſcriptione munitum, ſupra corpus *S. Petri* pro more depoſuit, (ut refert Vitæ ejus Auctor ex *Villebaldo*, apud *Surium* die 5. Junii) Tum ipſi dedit in mandatis ne Ordinationes præſumeret illicitas, ne bigamum aut qui virginem uxorem non duxiſſet, illiteratum, quavis parte corporis vitiatum, pœnitentiæ publicæ olim ſubditum, curialem, aut cuilibet conditioni obnoxium, aut aliquâ infamiæ notâ inuſtum, ad ſacros Ordines admitteret: ne Afris paſſim manus imponeret, quòd aliqui eorum Manichæa hæreſi infecti, alii rebaptizati probarentur: ut Ordinationes extra Sabbathum quatuor Temporum non celebraret: ut Baptiſma extra Paſcha & Pentecoſten, niſi in vitæ diſcrimine poſitis non conferret: ut Eccleſiæ miniſteria, ornamenta, patrimonia ſtuderet augere, nuſquam imminueret: ut quatuor in portiones Eccleſiaſticos reditus & oblationes diſtribueret. Id conſtat ex Epiſtola *Gregorii II.* ad Clerum & Plebem Thuringorum. His, aliiſque monitis ac mandatis ſanctiſſimis inſtitutum, & variis Epiſtolis commendatum, ad *Carolum* ſcilicet Ducem & Majorem Domûs Regiæ Francorum, ad Epiſcopos, & alios omnium Ordinum tum Clericos, cùm Laïcos, ad Clerum, Optimates, & omnem populum Thuringorum, & Saxonum munitum remiſit, ut cœptum Apoſtolatûs officium obire pergeret. Ab eo, anno ſeptingenteſimo vigeſimo-ſexto, variis de capitibus conſultus, reſpondit ad ſingula, eâ Epiſtolâ, quæ incipit, *Deſiderabilem mihi*, quam *Gregorio III.* perperam tribuit *Gratianus II. Q. 5. C. Presbyter.* XXXII. Q. 7. C. *Quod propoſuiſti.* De Conſecratione, *Diſt.* 4. C. *Parvulos*, & Diſt. 5. C. *De homine.*

Apud Surium die 5. Septemb.

Error Gratiani.

Hujus Epiſtolæ ſumma hæc eſt. Quæſierat primò *Bonifacius*, quibus gradibus conſanguinitatis vetitum ſit matrimonium? Reſpondit *Gregorius*, ſtrictô jure non debere matrimonio copulari, quandiu ſe propinquos agnoſcunt: concedendum tamen Barbaris ad fidem recèns converſis, ut infra quartum gradum jungantur. Quæſierat ſecundò *Bonifacius*, quid faciendum viro, cui mulier infirmitate correpta non valuerit debitum reddere? *Gregorius* reſpondit: Bonum eſſe ſi ſic permaneat, & continentiam ſervet. *Sed quia*, inquit, *hoc magnorum eſt, ille qui ſe non poterit continere, nubat magis: non tamen ſubſidii opera ſubtrahat ab illa, quam infirmitas præpedit, & non deteſtabilis culpa excludit.* De infirmitate matrimonium præcedente, & quæ perpetuam impotentiam adjunctam habet, ſed ſolùm contracto matrimonio innoteſcit, loquitur *Gregorius*. Non enim ignorabat Domini ſententiam: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Quæſierat tertiò *Bonifacius*, quid facto ſit opus, cùm Sacerdos accuſatur à plebe, nec certi ſunt teſtes criminis, cujus reus defertur? *Gregorius* reſpondet, Juramento purgatum in proprio gradu manere debere. Quæſierat quartò de Confirmationis iteratione. Reſpondet Gregorius eſſe prohibitam. Quæſierat quintò, num liceret duos vel tres calices in altari ponere, cùm Miſſarum ſolennia celebrantur? Id congruum non eſſe Gregorius reſpondet. Quæſierat ſextò, num liceret cibis immolatitiis veſci? Reſpondet *Gregorius*, Sequendam *S. Pauli* doctrinam 1. ad Corinthios 10. *Si quis dixerit quia hoc immolatitium eſt, nolite edere propter eum qui indicavit, & propter conſcientiam.*

Summa Epiſtolæ Gregorii ſecundi ad Bonifacium.

conſcientiam. Quæſierat ſeptimò utrùm liceret filiis, quos parentes in infantiæ annis intra ſepta Monaſterii in regularem diſciplinam tradiderant, inde egredi, & matrimonio copulari, ubi pubertatis annos attigiſſent? Reſpondet *Gregorius*, Id omnino vitandum, *Quia nefas eſt ut filiis à parentibus Deo oblatis voluptatis fræna laxentur.* Quæſierat octavò, quid de illis agendum, qui ab adulteris Preſbyteris, abſque interrogatione Symboli, baptizati erant? Reſpondet Pontifex, ſervandum eſſe antiquum Eccleſiæ morem: *Quia quiſquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizatus eſt, rebaptizari eum minimè licet. Non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine Trinitatis, hujus gratia donum percipitur.* Quæſierat nonò, quid agendum de parvulis, qui à parentibus ſubtracti, ignorabant an baptizati eſſent necne? Reſpondet Pontifex, *Secundùm Patrum traditionem eſſe baptizandos, ſi non fuerit qui teſtificetur.* De conditione in forma baptiſmi exprimendâ nihil habet: quia nondum obtinuerat uſus baptizandi ſub conditione. Quæſierat decimò, an leproſis Dominici Corporis & Sanguinis participatio tribuenda eſſet? Reſpondit Pontifex, Eſſe tribuendam, ſi Fideles eſſent. Quæſierat undecimò, an vitandi causâ periculi, fugere deberent è Monaſterio, vel Eccleſia, quam peſtilens morbus invaſiſſet, hi qui ſani erant? Reſpondit Pontifex, id valde fatuum videri: quia *non valet quiſquam Dei effugere manus.* At quamvis fugere licitum non ſit Paſtoribus, & iis quorum opera Eccleſiæ neceſſaria eſt, & quos Officium, caritas, obedientia, ad manendum adſtringit: licèt fugere non teneantur cæteri, ſecedere tamen poſſunt & ſalubriorem aërem quærere, qui nullis hujuſmodi vinculis ſunt adſtricti; nec id diffitetur *Gregorius*, & ſi diffiteretur, ejus ratio nimis probaret. Eadem enim ratione illicitum eſſet fugere in perſecutione; illicitum eſſet fugere periculum incendii & naufragii; illicitum eſſet vitare ſicariorum inſidias: *Quia non valet quiſquam Dei effugere manus.* Quæſierat decimò *Bonifacius*, an cum Epiſcopis, aut Preſbyteris, qui Sacerdotium vitiis maculabant, comedere vel loqui deberet, antequam eſſent emendati? Reſpondit Pontifex, id minimè recuſandum: *Quia plerùmque contingit ut quos correctio diſciplinæ tardos facit ad percipiendam veritatis normam, conviviorum ſedulitas & admonitio blanda ad viam perducat juſtitiæ.*

Certior factus relatione *Germani* Conſtantinopolitani Epiſcopi de Iconoclaſtarum hæreſi à *Leone Iſauro* Imperatore aſſertâ & Edictô roboratâ, Synodum Romæ celebravit, in quâ damnavit hæreſim, anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto: Quam *Hadrianus I.* in Epiſtola ad *Carolum Magnum* commemorat. Graviſſimas etiam Epiſtolas duas dogmaticas ad *Leonem Iſaurum* ſcripſit, quæ extant in Collectionibus Conciliorum. Ad iſtud tempus pertinet, quod *Theophanes, Zonaras,* & *Cedrenus* ſcriptis prodidere, *Gregorium* defectionis à *Leone Iſauro* Imperatore fuiſſe auctorem, & *Vectigalia quæ ad id uſque tempus Imperio pendebantur, inhibuiſſe, ictô cum Francis fœdere.* Sed falſa eſſe quæ Græci illi Hiſtorici referunt, in Diſſertationibus demonſtrabo. Vitæ ſanctiſſimi Pontificis pro fidei Catholicæ conſervatione jugiter excubantis ſæpius per ſuos Exarchos, Duces, alióſque Miniſtros inſidiatus eſt *Leo Iſaurus*: Sed pro *Gregorii* defenſione piè fœderati Romani & Longobardi, ipſum conjunctis viribus ab eorum dolis, inſultibúſque incolumem ſervavere. Ipſe verò in orationibus, jejuniis, eleemoſynis, publicíſque ſupplicationibus præſidium omne collocabat. *Anaſtaſium* Preſbyterum Iconoclaſtam, à *Leone Iſauro* in Sedem Conſtantinopolitanam, ejectô *Sancto Germano*, intruſum, anathemate confixit.

Iconomachorum hæreſim damnat Gregorius Secundus

Reſtaurandæ etiam Diſciplinæ Eccleſiaſticæ animum adjunxit *Gregorius.* Quamobrem habitâ Romæ Synodo, illicita conjugia damnavit, anathemate feriens eos qui Preſbyteram, vel Diaconam, id eſt, relictas à Preſbyteris vel Diaconis uxores, & continentiam profeſſas; qui Monacham; Commatrem ſpiritualem, fratris uxorem, novercam, aut nurum, neptem, conſobrinam, cognatam, vel affinem, uxorem duxerint. Anathema etiam latum eſt in viduarum virginúmque raptores: in eos inſuper qui ariolos, aruſpices, incantatores conſuluerint, aut Philacteriis uſi fuerint. Nominatim excommunicati ſunt à Synodo *Hadrianus Exhilarati* filius, & *Epiphania* Diacona, qui matrimonium contra leges Eccleſiaſticas contraxerant, & præſtitô de mutua ſeparatione juramento, fugerant. Eadem pœna in eos decreta eſt, qui nefario facinori præbuerant aſſenſum. Excommunicatione pariter plectendos viſum eſt Clericos, qui comam laxarent, & à Militia Clericali deficerent. Habita eſt Synodus anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo-primo, Nonis Aprilis, in Baſilica *S. Petri*, conſidentibus Epiſcopis triginta duobus. Abuſum qui in nonnullas Eccleſias irrepſerat, ut Quintis Feriis, Quadrageſimali tempore, non jejunaretur, nec celebrarentur Miſſæ, ſuſtulit (teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*) Quatuor celebravit Ordinationes; Preſbyteros triginta quinque, Diaconos quatuor, Epiſcopos centum quinquaginta inauguravit. Obiit Sanctiſſimus Pontifex anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo primo, tertio Idus Februarii, cùm annos ſexdecim, menſes octo, & dies viginti ſediſſet. *Gregorius Dialogus* perperam à Græcis quibuſdam appellatur, quod nomen *S. Gregorii Magni*, ob editos Dialogorum libros proprium eſſe, perſpicuum eſt.

Illicita conjugia damnat.

ARTICULUS IV.

De Gregorio III.

GRegorio *Secundo* defuncto, creatus eſt Pontifex ejus in locum *Gregorius* alter, ejus nominis Tertius, natione Syrus, quem Divinarum Scripturarum ſcientia, Græcæ Latinæque linguæ peritia, Pſalmorum quos memoria complectebatur, intelligentia; facundia, fidei conſervandæ ſtudium, animi fortitudo & conſtantia, ſapientia, & manſuetudo ſingularis, paupertatis amor, pro redimendis captivis, orphanis, viduis, egentíſque omnibus ſublevandis pia ſolicitudo, in Viros Religioſos propenſio, Summo Pontificatu dignum fecere, ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius.* Nihil prætermiſit quò *Leonem Iſaurum* ab hæreſi & impietate revocaret, miſſis Apocriſiariis, ſcriptis Literis commonitoriis, celebratâ Romæ Synodo in Baſilica *S. Petri*, anno ſeptingenteſimo trigeſimo ſecundo, in quâ, conſidentibus Epiſcopis nonaginta tribus, anathemate perculſi ſunt Iconomachi (ut refert *Anaſtaſius Bibliothecarius.*) Deinde Pontifex non minùs factis quàm Decretis evertere ſtudens hæreſim, imagines Salvatoris & Apoſtolorum ex una parte, Deiparæ & Sanctarum Virginum ex altera, in Baſilica *S. Petri*, magnificô ſanè opere erexit. Ibidem conſtruxit Oratorium, in quo ſacras Reliquias undique conquiſitas ad cultum condidit, Sanctorúmque Natalitia ſactis Officiis & Miſſis quotidie celebrari ſtatuit à Monachis trium Monaſteriorum illic Domino miniſtrantium: & à Sacerdote in ipſo Oratorio Miſſas agente hanc clauſulam in Canone, poſt illa verba, *& omnium Sanctorum tuorum*, dici inſtituit: *Quorum ſolemnitas hodie in conſpectu tuæ Majeſtatis celebratur, Domine Deus noſter, in toto orbe terrarum.* At hoc pro illo tantùm Oratorio inſtitutum fuit, atque adeo, ut notat *Walafridus*, Cap. 22. non eſt Canoni, qui univerſim dicitur, additum. Et Doctiſſimus Cardinalis *Bona** in magno illo Miſſalium MSS. quæ pervolvit numero,

Gregorius Tertius Iconomachorum hæreſim Decretis & factis damnat.

**Lib. 1 Rerum Liturg. Cap. XI.*

mero, unum duntaxar ſe reperiſſe teſtatur, in quo A hæc verba adſcripta ſint, quod extat in Bibliotheca *Barberina*, Cod. 1858. Plures etiam Baſilicas & Monaſteria Sanctus Pontifex conſtruxit, reſtauravit, amplificavit, dotavit, exornavit; de quibus *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vita.

Bonifacii Germanorum Apoſtoli Quæſtionibus reſpondet.

Ad ipſum ſtatim atque de ejus creatione certior factus eſt, Nuntios miſit, literáſque dedit *Bonifacius* Germanorum Apoſtolus, quibus ipſi miniſterii ſui ac profectûs inter Gentes reddidit rationem, obſervantiæ erga Sedem Apoſtolicam argumenta dedit, eámque ſpopondit perennem fore; Pontificem denique nonnullis quæſtionibus conſuluit. Huic gra- B tulatus eſt *Gregorius* uberem in munere Apoſtolico fructum, ipſum Archiepiſcopali dignitate auxit, & Pallio ornavit, quo in ſolenni Miſſarum celebratione, & conſecratione Epiſcoporum uteretur: Ad illius conſultationem reſpondit. Reſponſio novem conſtat capitibus. I. Baptizatos à Paganis denuo in nomine Sanctæ Trinitatis baptizari jubet. Formam legitimam, id eſt, verba Evangelica non fuiſſe à Paganis adhibita ſupponit. Vel dicendum, nondum fuiſſe eliquatam veritatem, quòd validum ac ratum eſſet Baptiſma collatum à non baptizato. Qua de re certò pronuntiare non eſt auſus *S. Auguſtinus* C lib. 7. de Baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 53. *Solet etiam quæri*, inquit, *utrum approbandum ſit Baptiſma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur: ſi fortè hoc curioſitate aliquâ didicit quemadmodum dandum ſit... Sed nobis tutum non eſt in ea progredi aliqua temeritate ſententia, quæ nullo in Catholico Regionali Concilio cœpta: nullo Plenario Concilio terminata ſunt. Id autem ſit cura ſecura vocis aſſerere, quod in gubernatione Domini Dei noſtri & Salvatoris Jeſu Chriſti univerſalis Eccleſia confeſſione roboratum eſt. Veruntamen ſi quis me fortè in eo Concilio conſtitutum, ubi talium rerum quæſtio verſaretur, non præcedentibus talibus quorum ſententias ſequi mallem, urgeret ut* D *dicerem quod ipſe ſentirem: ſi eo modo affectus eſſem, quo eram cùm iſta dictarem, nequaquam dubitarem habere eos baptiſmum, qui ubicumque, & à quibuſcumque illum verbis Evangelicis conſecratum, ſine ſua ſimulatione, & cum aliquâ fide accepiſſent.* Et lib. 2. *contra Epiſtolam Parmeniani*, cap. 13. *Alia quæſtio eſt*, inquit, *utrùm & ab eis qui nunquam Chriſtiani fuerunt, poſſit Baptiſmus dari: nec aliquid temerè inde affirmandum eſt ſine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei ſufficit.*

Baptizatos à Paganis denuo Baptizari jubet. Quo modo id intelligendum.

Et *S. Baſilius* Epiſtola 1. ad *Amphilochium*, contendit Baptiſma collatum ab Hæreticis nullum eſſe, E *Quia laici effecti, nec baptizandi, nec ordinandi habebant poteſtatem.* Non mirum igitur quòd *Gregorius III.* quatuor licet poſt *Baſilium*, tribus poſt *Auguſtinum* Sæculis, baptizatos à Paganis denuo baptizari decreverit.

Secundò eos qui caballum agreſtem vel domeſticum comederint, condignâ pœnitentiâ caſtigari jubet, quòd cibus ſit immundus. Tertiò, pro defunctis duntaxat in fide Catholica docet orandum. Quartò, eos qui dubitant utrum baptizati fuerint, necne: vel qui à Preſbytero *Jovi* mactante, & carnes immolatitias comedente baptizati ſunt, præcipit baptizari. Quintò, matrimonium inter propinquos ad ſep- F timam uſque generationem prohibitum declarat. Sextò, ſuadendum ait, ne qui ſecundam uxorem ducunt, ulteriùs nubant. Septimò, bis qui patrem, matrem, fratrem, aut ſororem occiderint, communione interdicendum ſtatuit uſque ad obitum: eóſque perpetuâ à carne & vino abſtinentia, & triduano qualibet hebdomadâ jejunio caſtigandos. Octavò, ſimilem indici jubet pœnitentiam his qui mancipia ſua Paganis ad immolandum vendiderint. Nonò, Epiſcopum nonniſi duobus vel tribus adſiſtentibus Epiſcopis docet ab ipſo conſecrandum.

Tertias nuptias diſſuadendas cenſuit Gregorius III.

Cùm Romam ſe tertiò contuliſſet *Bonifacius* anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo octavo, Concilium habuit *Gregorius III.* in cauſa Germanicarum gentium, ad populos qui Chriſto nuper nomen dederant, in fide Chriſti magis confirmandos. Hujus Concilii meminit *Bonifacius* ipſe in Literis * quas Româ ſcripſit Preſbyteris, Monachis & Monialibus in Germania relictis. Eidem permiſit *Gregorius* ut Preſbyterum, qui ſibi ſuccederet in Eccleſiaſticum Miniſterium, eligeret; ut ipſe *Bonifacius* docet in ſuis ad *Zachariam Gregorii* Succeſſorem Literis. Eidem Româ diſcedenti tres Epiſtolas dedit; primam Prælatis & Preſbyteris omnium Provinciarum; alteram Optimatibus ac populo Germaniæ; tertiam Epiſcopis in Alemannia & Bojoaria conſtitutis inſcriptam; quæ cum Bonifacianis editæ ſunt, necnon in ipſius *Bonifacii* Vita per *Othlonum* conſcripta. Diviſionem Bojoariæ in quatuor Epiſcopatus, nempe *Salisburgenſem*, *Friſingenſem*, *Ratiſponenſem*, & *Patavienſem*, à Bonifacio factam, *Odilone* Duce conſentiente, ratam habuit idem Pontifex, & ad eum gratulatoriam hac de re dedit Epiſtolam, anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo nono, IV. Kalendas Novembris. *

Epiſt. 17. *Epiſt. 132.*

Duplicem Legationem ad *Carolum* Majorem-Domûs Regiæ Francorum, cum Clavibus *S. Petri* & particulis catenarum, direxit anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo primo; duplicémque ſcripſit Epiſtolam, eo conſilio ut auxilium è Francia ſibi obtineret, ac Ducibus *Transemundo* Spoletano, & *Godeſcalco* Beneventano, contra Longobardorum Reges *Luitprandum*, & *Hildebrandum*, qui res *S. Petri* in Exarchatu Ravennate & Ducatu Romano diripuerant, prædictóſque Duces graviùs inſectabantur, eò quod hi erant in amicitia Romani Pontificis & *Stephani* Ducis, noluctanique nuperrimè contra Papam & Romanos, quibus *Stephanus* Imperatoris nomine præerat, in belli ſocietatem venire. *Hortamur Bonitatem tuam* (inquit *Gregorius III.* in priori Epiſtola) *coram Domino & ejus terribili judicio, Chriſtianiſſime fili, ut propter Dominum, & animæ tuæ ſalutem, ſubvenias Eccleſiæ S. Petri, & ejus peculiari populo, eaſdémque Reges ſub nimiâ celeritate refutes, & à nobis repellas, & jubeas eos ad propria reverti... Conjuro te per Deum vivum & verum, & per ipſas ſacratiſſimas claves Confeſſionis B. Petri, quas vobis ad Regnum dimiſimus, ut non præponas amicitiam Regum Longobardorum amori Principis Apoſtolorum*, &c.

Gregorius III. opem ſibi rogat contra Reges Longobardorum.

Pietatem ſuam commendavit *Gregorius III.* in pleriſque Baſilicis & Monaſteriis reſtaurandis ac ornandis, de quibus legendus *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vita. Scripſit ad *Leonem* Imperatorem & *Conſtantinum Copronymum* ejus filium, libros tres pro cultu ſanctarum Imaginum: reliquit & Epiſtolarum librum unum, teſte *Anaſtaſio*: Sed hæc monumenta deſiderantur. Tribus Ordinationibus menſe Decembri celebratis, Preſbyteros viginti quatuor, Diaconos tres, Epiſcopos octoginta conſecravit. Obiit quarto Kalendas Decembris, anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo primo, cùm ſediſſet annos decem, menſes novem, dies duodecim, ut *Anaſtaſius* tradit.

Scripſit libros pro cultu ſacrorum Imaginum.

ARTICULUS V.

De Zacharia.

OCtavo die à *Gregorii Tertii* obitu, *Zacharias* natione Græcus creatus eſt Pontifex, die quinta Decembris, vir humanitatis laude inſignis, tardus ad iram, velox ad miſericordiam, Cleri populique Romani amantiſſimus. Tunc imminebat Urbi Rex Longobardorum *Luitprandus*, cujus animum legatione miſsâ delinivit, & reſtitutionem quatuor civitatum,

tatum, quas à Romanorum Duce eripuerat, ut polliceretur obtinuit; quod perfecit anno ſequente, profecto ad ipſum *Zacharia*, quem perhonorificè ſuſcepit. Ad eumdem Regem iterum profectus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo tertio, ut eum ab armis in Ravennæ Exarchatum convertendis deterreret. Ab eo Ticini ſummo cum honore ſuſceptus, illum precibus rationibuſque debellavit. Glorioſiùs triumphavit de *Rachi Luitprandi* in Regnum Longobardorum Succeſſore, qui in Pentapolitanam Provinciam prædabundus irruperat, & Peruſiam obſidione premebat. Ipſum enim adiit cum muneribus, precibuſque ad ſolvendam obſidionem adduxit. Quin & ſacris adhortationibus tantum ipſi vitæ ſæcularis indidit faſtidium, ut abdicato Regno cum uxore *Theſia*, & filia *Ratruda* Vitam Religioſam ſub Regula *S. Benedicti* profiteretur: ille in Caſſinenſi Cœnobio; iſtæ in Monaſterio puellarum, quod non procul à Caſſino conſtruxere ac dotavere, ut *Anaſtaſius Bibliothecarius*, & *Leo Oſtienſis* in Chronico Caſſinenſi, cap. 8. teſtantur. Sæculo nuntium miſit *Rachis* anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo. *Zachariam* Pontificem tranſlationis Regni Francorum à *Childerico III.* Merovingiorum poſtremo Regum ad *Pippinum* Majorem-Domus, plerique Scriptores tùm antiqui cùm recentiores auctorem faciunt. Sed hanc fabulam impugnabimus in Diſſertationibus.

Rachis Rex Longobardorum Monaſticam Vitam amplectitur, ſacris Zachariæ Pontificis adhortationibus ad ſæculi faſtidium excitatus.

Evectô in Sedem Sancti Petri Zacharia, *Bonifacius* Germanorum Apoſtolus ad ipſum literas dedit ſuæ erga ipſum obſervantiæ teſtes, eúmque certiorem fecit de trium Epiſcopatuum erectione in Germania, ſcilicet *Vvirceburgenſis* ſive *Herbipolenſis* in Francia Orientali, *Birburgenſis* in Haſſia, *Erphordienſis* in Thuringia. Extat Epiſtola inter Bonifacianas 132. Literis *Bonifacii* reſpondit *Zacharias* anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-tertio, ipſique de numero Chriſtianorum in Germania plurimùm aucto gratulatus eſt, ac trium Epiſcopatuum erectionem confirmavit: Probavit conſilium *Bonifacii* & *Carolomanni* Majoris-Domus de Synodo celebranda ad reſtaurandam diſciplinam. Reſpondit ad quinque Interrogationes ejuſdem *Bonifacii*. Prima erat de Epiſcopis, Preſbyteris, & Diaconis adulteris, concubinariis, ebrioſis, venatoribus, & qui prælijs intererant, ſanguinémque hominum fundebant. Reſpondet *Zacharias*, ut ſi quos horum criminum reos *Bonifacius* repererit ante Synodum celebrandam, hos altaribus miniſtrare vetet: Secunda *Bonifacii* interrogatio ſpectabat licentiam eligendi Succeſſoris, quam *Gregorius Tertius* conceſſerat. Hanc negat Zacharias, *contra omnem Eccleſiaſticam regulam & Inſtituta Patrum* eſſe reſpondens, ut vivente Epiſcopo Succeſſor ipſi deſignetur. Indulget tamen diſpenſatione ſingulari, ut imminente obitu, præſentibus cunctis, Succeſſorem eligat, qui ad Sedem Apoſtolicam accedat conſecrandus. Tertia *Bonifacii* interrogatio erat de laïco, qui licentiam à *Gregorio Tertio* Papa ſibi indultam aſſerebat; ut mulierem in tertia generatione ſibi propinquam, avunculi ſui viduam, ab altero viro conſobrino ſuo adhuc ſuperſtite digreſſam, & ante matrimonium velatam, in uxorem aſſumeret. Reſpondit *Zacharias*, Veriſimile non eſſe quòd *Gregorius Tertius* matrimonium hujuſmodi permiſerit: quia *Ab Apoſtolica Sede illa non diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum ſive Canonum Inſtitutis inveniantur*. Quamobrem commonendos eſſe & increpandos ut à ſceleſto illo matrimonio recedant, ne in æternum pereant. Quarta *Bonifacii* interrogatio erat de Kalendis Januarii, de auguriis, philacteriis, incantationibus, & aliis obſervationibus, quas aiebant gentili more in urbe Roma fieri. Reſpondet *Zacharias*, Hæc

Zacharias Reſponſa ad Interrogationes Bonifacii Archiepiſcopi.

Matrimonium improbat, quod ex Gregorii III. conceſſione ſui diſpenſatione contractum dicebatur, ſubreptitiam diſpenſationem judicans quæ Sacris Canonibus enormiter contraria erat.

omnibus Chriſtianis deteſtanda & pernicioſa eſſe: hæc à Patribus abſciſſa: Et quia inſtigatione diaboli iterum Romæ pullulabant, *Gregorii Tertii* Deceſſoris ſui Decretis ac ſuis fuiſſe radicitus amputata. Quinta *Bonifacii* interrogatio erat de Epiſcopis ac Preſbyteris adulteris & fornicatoribus, qui Româ reverſi, dicebant ſe licentiam obtinuiſſe à Papa, ut in Eccleſia ſuis muneribus cùm Epiſcopali, tum Preſbyterali fungerentur. *Zacharias* reſpondet, Id falſum eſſe, jubétque ut Canonica in eos vindicta exerceatur.

His litteris tres alias addidit Zacharias ad eoſdem Epiſcopos à *Bonifacio* nuper in Francia, in Haſſia, in Turingia inſtitutos. Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-quinto ad *Bonifacium* tria Pallia miſit, quæ petierat, pro *Grimone* ſcilicet Rotomagenſi, *Abele* Remenſi, & *Ariberto* ſeu *Ardoberto* Senonenſi; ſimulque ad ipſum literas dedit, quibus *Adalberti* & *Clementis* damnationem etiam confirmabat; Séque & Romanum Clerum purgabat à *Simoniaca hæreſi*, quam nonnulli per calumniam ipſis affingebant. Laudabat præterea *Bonifacium*, quòd non credidiſſet falſo Sacerdoti, qui ſe dicebat ordinatum Epiſcopum à Papa. Denique Apoſtolicas vices ipſi confirmabat non ſolùm per Bojoariam, ſed per univerſam Franciam. Probavit conſilium Principum Francorum de Sede *Bonifacii* figendâ Moguntiæ, cujus Metropoliticum Germaniæ primæ reſtitutum eſt. Depoſitus fuerat in Provinciali Synodo *Gervilio* Moguntinus Epiſcopus duplicem ob cauſam; quòd nempe homicidii reus eſſet in bello Saxonico commiſſi, & quòd venationi cum avibus & canibus vacaret. Ad vacantis igitur Eccleſiæ Præfecturam Majores-domus *Bonifacium* nominarunt, & ad ejus confirmationem obtinendam, legationem ad *Zachariam* Pontificem direxere, ut teſtatur *Othlonus* in Vita *S. Bonifacii*. Id anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto factum eſt.

Bonifacius Moguntinus Archiepiſcopus creatus in locum Gervilionis.

Depoſitus fuerat Gervilio in Synodo Provinciali.

Una ex cauſis depoſitionis fuit, quòd venationi cum canibus & avibus vacaret.

Eodem anno *Zacharias Bonifacio* reſcripſit ſuper controverſia de Baptiſmo exorta. In Bojoaria Sacerdos quidem baptizarat formâ ſolitâ, ſed vitiatâ Latinitate, dicens: *Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta*. Quos ille baptizaverat, rebaptizandos exiſtimabat *Bonifacius*; aliter ſentiebant *Virgilius* & *Sedonius*, qui in Bojoariam Evangelii prædicandi causâ perrexerant, & *Bonifacii* diſciplinam ſe tradiderant. Secundùm eorum ſententiam *Zacharias* reſpondit: *Si ille qui baptizavit, non errorem aut hæreſim introducens, ſed pro ſola ignorantia, Romanæ locutionis infringendo linguam, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire ut denuo baptizentur. Quia, quod tua bene conceptum habet Sancta Fraternitas, quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nullo modo rebaptizari, ſed per ſolam manûs impoſitionem purgari debet.*

Quæſtioni Baptiſmi formam ſpectanti reſpondet Zacharias.

Eodem anno, menſe Octobri, Synodum Romæ habuit *Zacharias*, in quâ *Adalbertum* & *Clementem* hæreticos, de quibus ad ejus Sanctitatem retulerat *Bonifacius*, damnavit.

Adalbertum & Clementem Hæreticos damnat.

Anno ſeptingenteſimo quadrageſimo octavo, reſpondit idem Pontifex ad varia Capitula, de quibus fuerat à *Pippino* Majore-domus conſultus per *Ardobanium* Preſbyterum. Tres circa res verſabantur; circa Sacerdotalis Ordinis diſciplinam, circa Pœnitentiam homicidis imponendam, & circa copulas illicitas. Septem ac viginti Capitibus conſtat *Zachariæ* reſponſio, pro numero Capitulorum à *Pippino* propoſitorum, totáque ex antiquis Canonibus petita eſt, ut legenti parebit.

Reſpondet ad varia capita, de quibus fuerat à Pippino Majore-Domus Regiæ Francorum interrogatus.

Eodem anno Kalendis Maiis reſpondit *Zacharias* ad varia *Bonifacii* Capitula, propoſita in literis quas Romam detulerat *Burchardus* Wirceburgenſis Epiſcopus. Primum eſt de forma & Miniſtro Baptiſmi. Reſpondit Pontifex, Nullum eſſe Baptiſma,

Reſpondet ad varia Bonifacii Capitula.

NNnn ij niſi

niſi ſit verbis Evangelicis, *In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*, conſecratum: contra, ratum eſſe, his verbis, etiam ab impiis, Schiſmaticis, Hæreticis collatum. *Qui vel unam de Trinitate perſonam in Baptiſmate non nominaverit, illud Baptiſma verum eſſe non poſſe.* Baptizandos eſſe, qui à Preſbyteris adulteris, ſacrilegis, & qui Diis gentium immolaverant, fuerant baptizati, de quibus dubitabatur an verbis Evangelicis baptizaſſent. Secundum Capitulum eſt de vagis & erroneis Epiſcopis & Preſbyteris, quos in Provinciali Synodo deponendos, & ad Pœnitentiam ſub Regula Monaſtica agendam damnandos reſpondet. Tertium Capitulum eſt de *Samſonis* Presbyteri Scoti hæreſi circa Baptiſmum. Contendebat ille ſine myſtica invocatione aut lavacro regenerationis poſſe fieri Catholicum Chriſtianum per Epiſcopalis manûs impoſitionem. Hunc ab Eccleſia ejici Pontifex jubet. Quartum Capitulum eſt de iis, qui baptizati ſunt ab hæreticis, dubitatúrque utrùm in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti baptizati ſint, necne. Hos baptizandos eſſe juxta *Gregorii Tertii* Deceſſoris ſui, & ſacrorum Canonum mandatum, *Zacharias* reſpondet. Quintum Capitulum eſt de Volumine, quod à *Bonifacio* de unitate Fidei Catholicæ & Doctrina Apoſtolica ſcriptum, *Zacharias* approbat & commendat. Sexto Capitulo *Bonifacius* petierat, ut à *Zacharia* Sacerdos in partes Franciæ ad Concilia celebranda dirigeretur. *Zacharias* id, eo ſuperſtite, factutum ſe negat. Septimo Capitulo de Charta Orthodoxæ Profeſſionis & Catholicæ unitatis à *Bonifacio* & Francorum Epiſcopis ad Sedem Apoſtolicam miſſa gratulatur. Octavo Capitulo *Virgilium* Presbyterum Sacerdotii honore, habitâ Synodo, exuendum edicit. Trium delatus erat ille criminum reus. Primò, quòd diſcordias inter *Bonifacium* Archiepiſcopum, & *Odilonem* Bojoariæ Ducem ſeminaſſet. Secundò, quòd ſe affirmaſſet à Papa dimiſſum, ut unius defuncti ex quatuor illis Epiſcopis, quos *Bonifacius* in Bojoaria conſtituerat, Diœceſim obtineret. Tertiò quòd aſſereret alium eſſe mundum, & alios homines ſub terra, qui aliô Sole atque aliâ Lunâ illuſtrarentur. Sed falſas fuiſſe accuſationes illas ad *Bonifacium*, & ab illo ad *Zachariam* contra *Virgilium* delatas exiſtimat *Baronius*, quòd non ſolùm Sacerdotio exutus non ſit, ſed ad Salizburgenſem Epiſcopatum promotus & Sanctorum Faſtis fuerit adſcriptus. Contra, P. *le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum,* *Virgilium* cui fuerunt cum *Bonifacio* ſimultates, diſtinguit ab eo qui Salizburgenſis Epiſcopus fuit, & inter Cœlites conſcriptus. Nonum Capitulum eſt de eodem *Virgilio* & *Sidonio*, quos ſe Romam evocaturos *Zacharias* pollicetur. Decimum eſt de *Bonifacii* Archiepiſcopatu fixo Moguntiæ; illíque permittit ut ſibi Coadjutorem aſſumat ac ordinet.

Virgilium Sacerdotii honore exui jubet ob tria capita, quorum unum erat, quòd Antipodas eſſe aſſereret.

* Ad ann. 748. num. 32.

Fuldenſis Monaſterii O. B. Privilegium.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo primo *Zacharias* Fuldenſe Monaſterium ſub Regula *S. Benedicti* à *Bonifacio* fundatum, Sedis Apoſtolicæ munivit Privilegio, eidemque Sedi immediatè ſubjecit, *Bonifacio* rogante. Privilegium iſtud extat apud *Othlonum* in Vita *Bonifacii*, in editionibus *Surii*, *Caniſii*, & *Serarii*, quæ illud à mendis purum exhibent, quæ in *Sirmondi* editione leguntur, quàm ſolam conſuluit *Joannes Launoius* in defenſione Sedis Apoſtolicæ adversùs Privilegia ſubreptitia, ut occaſionem haberet illud impugnandi.

Ad varias Bonifacii quæſtiones Zacharias reſpondet.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo primo, reſpondit *Zacharias* ad Epiſtolam *Bonifacii*, & ad varias ejus quæſtiones per *Lullum* propoſitas; quæ reſponſio Epiſtolâ *Zachariæ* duodecimâ continetur. Eâ in Epiſtola ſuaderi vult Chriſtianis, ut à graculis, corniculis, ciconiis, fibris, leporibus, & equis ſylvaticis ſibi temperent: compertum eſſe nihilominus ex Scriptura Sacrâ innuit, Chriſtianis id eſſe liberum. De ætate quâ Sacerdos ordinari debet, reſpondet, Provectæ ætatis, & boni teſtimonii viros, juxta Canonum ſtatuta, ordinandos eſſe. Si autem minimè reperiuntur, & neceſſitas expoſcit, à viginti quinque annis & ſupra Sacerdotes & Diaconos ordinandos. Presbyteros, qui de laïcis promoti ſunt, & criminales cauſas, quibus erant obvoluti, celarunt, privandos habitu Sacerdotali, pœnitentiæque ſubjiciendos declarat. Cenſum Eccleſiarum, ſive pecuniæ Eccleſiaſticæ ſub precario cenſu præſtationem in ſubſidium exercitûs approbat: & collectionem ſolidi de caſata, ad reſarciendum Eccleſiæ damnum, juxta Concilii Liptinenſis Decreta. Ad alia etiam capita, de quibus ipſum conſuluerat *Bonifacius*, reſpondet.

Zachariæ Pontificis pia munificentiâ multæ ædes ſacræ reſtauratæ & ornatæ. Ab ipſo caput *S. Georgii* Martyris inventum, & in Baſilicam ſub ejus invocatione Deo ſacram, quæ *Ad Velum Aureum*, appellatur, tranſlatum eſt. Libros Dialogorum *S. Gregorii Magni* Græco Sermone donavit, ut *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vitâ, & *Photius* in Bibliotheca, teſtantur. Obiit anno ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo, die decima-quinta Martii, cùm annos decem, menſes tres, & dies decem, Eccleſiam rexiſſet. Tribus Ordinationibus menſe Martio celebratis, Presbyteros triginta, Diaconos quinque, Epiſcopos octoginta quinque creaverat. Inter Sanctos relatus eſt, & anniverſariâ memoriâ auctus.

ARTICULUS VI.

De Stephano II. & Stephano III.

S*ancto Zachariæ* ſuffectus eſt *Stephanus* Presbyter, ejus nominis *Secundus*, qui tertio à creatione ſuâ die ſubitò defunctus eſt.

Ipſi ſubrogatus eſt *Stephanus* iſtius nominis *Tertius*, natione Romanus, traditionis fideliſſimus cuſtos, amator Eccleſiæ, Pauperum pater, quibus excipiendis alendíſque quatuor Xenodochia reſtauravit, multíſque bonis ac privilegiis auxit, tria erexit à fundamentis, dotavitque, unum in Urbe, duo extra muros. Difficillimis temporibus creatus eſt Pontifex. Tunc enim *Aiſtulphus* Rex Longobardorum Imperii reliquias in Italia uſurpabat, Romaníſque, niſi ſe dederent, minitabatur excidium. Legationes mittebat ad Pontificem & ad Regem prædictum *Conſtantinus Copronymus* Imperator, quibus illi jubebat ut apud Longobardum ageret pro reſtitutione civitatum quas invaſerat: iſtum verò conveniebat ut eas redderet Imperio. Sed res armis, non legationibus cum *Aiſtulpho* erat agenda: nec tamen parabat exercitum, copiáſque mittebat Imperator ad infringendos Longobardorum conatus. Quamobrem *Stephanus* auxilium Francorum contra Longobardos popoſcit, imò ad *Pippinum* Regem, in quo ſpem omnem collocarat, iter in Franciam ſuſcepit, *Aiſtulpho* eum ab hoc itinere fruſtra deterrente. Eum in Franciam deduxere *Chrodegangus* Metenſis Epiſcopus, & *Autcharius* Dux, *Pippini* Legati. In Agaunenſi ſeu *S. Mauritii* Monaſterio tantiſper commoratus Pontifex, inde à *Fulrado* Abbate Leberacenſi & Archicapellano Palatii, ac *Rotardo*, Duce, ad Regem magno cum honore deductus eſt. Cujus in occurſum *Pippinus* ſtatim ad villam Regiam Pontigonem* perrexit. Hæc geſta ſunt anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-tertio. Anno ſequenti *Stephanus III.* à *Pippino* Rege honorificentiſſimè ſuſceptus eſt. *Pippinus* ad millia paſſuum non pauca *Carolum* filium natu majorem obviàm ei cum ſuis Optimatibus præmiſit; ipſe cum uxore *Bertrada*, & altero filio *Carolomanno*, ad

Stephanus III ve[illegible] Gallias ut à Pippino Rege poſcat auxilium contra Longobardos.

* Pont Yon.

ad tertium lapidem ſe obtulit, atque ad ejus conſpectum de equo deſcendens, ſéque in terram inclinans, unà cum conjuge, filus, ac Proceribus ſuis ipſum excepit, & aliquo etiam ſpatio operam ſtratoris ei navavit, ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius*. Die poſt adventum proximo, *Stephanus* Pippinum obſecravit, ut cauſam *Beati Petri* & Reipublicæ Romanorum defendendam ſuſciperet. Hic verò jurejurando ſe obſtrinxit ad Exarchatum Ravennæ, cæteráque Reipublicæ loca & jura ex Longobardorum tyrannide vindicanda, ut teſtantur Annales Metenſes. In Monaſterio *S. *Dionyſii* gravi morbo correptus *Stephanus III.* inſigni miraculo ſanatus eſt, ejuſdem ſancti Martyris interceſſione, ut refert *Anaſtaſius*, utque Pontifex ipſe teſtatur in Epiſtola quam *Hilduinus* refert in Areopagiticis. Eo in Cœnobio dicavit altare, & inter Miſſarum ſolemnia Pippinum cum filiis & uxore in Reges Francorum unxit, cùm *Childericus* tunc obiiſſet, ac in eo Meroveadarum Stirps penitus defeciſſet, ipſóſque abſolvit à perjurio, quod in *Childerici* exauctoratione commiſſum erat. Id teſtantur Anaſtaſius Bibliothecarius, Hilduinus in Areopagiticis, Annales Bertiniani, Metenſes, Laureshamenſes, &c. *Pippinum* præterea, ejúſque filios, Patritios Romanorum dixit Pontifex, ut Annales Metenſes memorant, utque ex Epiſtolis compertum eſt, quas poſtea Stephanus *Pippino Regi, Carolo & Carolomanno item Regibus, & utriſque Patritiis Romanorum* inſcripſit. *Carolum & Carolomannum* priùs è ſacro fonte levaſſe *Stephanum III.* colligitur ex multis Epiſtolis, quibus *Pippinum* ſpiritalem ſuum compatrem, *Bertradam* Pippini uxorem ſpiritalem ſuam commatrem, eorúmque filios *Carolum & Carolomannum* ſpiritales ſuos filios appellat. Peractâ Regum inunctione, *Stephanus* Papa Monaſterium Sandionyſianum muneribus ac Privilegiis honeſtavit, moxque à *Pippino* in Italiam reductus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-quarto.

Pippinum Regem inaugurat.

Reſponſio Stephani III. ad varias Quæſtiones.

Dum in Galliis verſaretur *Stephanus III.* & apud Cariſiacum cum *Pippino* Rege moraretur, ad varia capita de quibus fuerat interrogatus, Britanniaco* Monaſterio novemdecim reſponſa dedit, quorum ſummam hîc exhibeo. Primum eſt de eo qui ancillam, ſeu fornicariam abjicit, & uxorem legitimam accipit. Reſpondet cum *Sancto Leone* in Epiſtola ad *Ruſticum* Narbonenſem: *Ancillam à toro abjicere, & uxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicationem eſſe conjugii, ſed profectum honeſtatis.*

** De Bretigny.*

Secundo reſponſo caſus exponit, quibus ſeparare licet conjuges, ſi uni eorum contingerit ut debitum reddere non poſſit; ac duos tantùm eſſe docet, nempe vexationem à dæmone, & lepram. Tertium reſponſum eſt de eo, qui ancillæ ſeu fornicariæ in alienâ regione miſcetur, deinde in patriam reverſus, ingenuam ſeu legitimam uxorem ducit, poſtea in alienam regionem denuo profectus, ibi ancillam, cum qua fornicatus eſt, alteri viro ſociatam reperit. Pontifex negat hujuſcemodi virum alteri poſſe in extera regione conjungi, quandiu ſuperſtes eſt uxor quam in propria patria duxit. Quarto reſponſo commatrem de Baptiſmo vel Confirmatione, in uxorem duci vetat: contractum cum ea matrimonium irritum declarat. Quinto reſponſo, negat licere viro, qui uxorem repudiatit, aliam ducere, illa ſuperſtite, ſuámque ſententiam confirmat ex *Innocentio I.* in Epiſtola ad *Exuperium* Epiſcopum Toloſanum. Sextum reſponſum eſt de Virginibus, quæ nondum velatæ, promiſſam virginitatem tranſgrediuntur, & matrimonium ineunt. De illis *Stephanus* eadem ſtatuit ac *Innocentius I.* in literis ad *Victricium* Rotomagenſem: *His agendam aliquanto tempore pœnitentiam, quia ſponſio eorum à Domino tenebatur.* Septimo reſponſo, Monachos & Moniales è Monaſterio fugientes ut matrimonium ineant, excommunicatione plectendos decernit, juxta Concilium Calchedonenſe. Octavo reſponſo, viduas, quæ ſuſcepto velo continentiam profeſſæ, poſtea nupſerunt, ſtatuit in Monaſterium ſine mora mittendas, ut illic in pœnitentia vitam finiant. Idque confirmat allegato *Siricii* Decreto in *Epiſtola ad Himerium Tarraconenſem*. Nono reſponſo, virum ſanum, qui leproſam uxorem duxit, ab ea ſeparari jubet, ne filii leproſi naſcantur. Decimo reſponſo, conſultum ſe teſtatur de illo Presbbytero, qui dicit, ſe neſcire qui eum benedixit, & tamen aliquandiu Miſſas celebravit & baptizavit: poſtea verò ſacrum Officium dimittens, uxorem duxit. Reſpondet autem: Hunc Presbyterum abjiciendum eſſe, & in Monaſterium detrudendum, ubi perpetuò culpam lugeat. Infantium, quos baptizavit, ratum* eſſe baptiſma, ſi in nomine Sanctæ Trinitatis ſint baptizati, quia & laicis licitum eſt Baptiſmum conferre, cùm neceſſitas urget, ne, qui baptizandi ſunt, in æternum pereant. Mulierem denique quam duxit, pariter in Monaſterio recludendam & Pœnitentiæ ſubjiciendam, ſi eum cognovit Presbyteri fungi officio; ſi verò id ignoravit, liberam dimittendam.

Undecimum reſponſum eſt de Presbytero, qui, cùm deeſſet aqua, periclitantem infantem vino baptizavit: *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla ei exinde adſcribitur culpa. Infantes ſic permaneant in ipſo Baptiſmo. Nam ſi aqua adfuit præſens, ille Presbyter excommunicetur, & Pœnitentiæ ſubmittatur, quia contra Canonum ſententiam agere præſumpſit.* Sic habet editio *Sirmondi*, ſed mendoſa eſt dubio procul: neſciviſſe enim Pontificem, nullum eſſe Baptiſmum in vino collatum, quis ſibi perſuadeat? Sic autem reſtituenda videtur ſincera lectio Reſponſi: *Nulla ei exinde adſcribitur culpa, ſi infantes ſic permaneant in ipſo Baptiſmo.* Sic enim reſponſio rectè procedit. Papa nempe ſtatuit, ut Presbyter, qui infantem, cùm præſens aderat aqua, in vino baptizavit, excommunicetur ac pœnitentiæ ſubjiciatur. Ejuſmodi verò pœnas negat infligendas Presbytero, qui cùm aquam non inveniret, omnino periclitantem infantem in vino baptizavit.

Baptiſmum in vino collatum non probat Stephanus III.

Reſponſi ſincera lectio reſtituitur.

Duodecimo reſponſo docet infantem poſſe baptizari effuſione aquæ cum concha, aut ſolis manibus, ſi neceſſitas urgeat, modò baptiſmus in nomine Sanctæ Trinitatis peragatur. Reſponſum decimum-tertium eſt de Presbytero qui baptizavit, nec Symbolum, nec Orationem Dominicam, nec Pſalmos tenens, nec ſciens utrum ab Epiſcopo ſit conſecratus. Hunc dignitate exutum, perpetuæ Pœnitentiæ in Monaſterio ſubjacere jubet Pontifex. Ratum verò baptiſmum eſſe docet ab eo collatum in nomine Sanctæ Trinitatis. Decimum-quartum reſponſum eſt de Presbytero, qui ſe ordinatum ab Epiſcopo neſciens, ruſtico modo ſic baptizavit: *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritûs Sancti mergo.* Decernit Pontifex ut ille in Monaſterium ad agendam totô vitæ tempore Pœnitentiam detrudatur; infantes verò ſic in nomine Trinitatis baptizati, quamvis ruſticè, in eo permaneant Baptiſmo.

Baptiſmus ruſtico modo collatus ubi, laminidus ratus habetur.

Decimo-quinto reſponſo ſtatuit, juxta Canonem Antiochenæ Synodi XV. Epiſcopum certorum criminum accuſatum, & condemnatum ab omnibus Epiſcopis ejuſdem Provinciæ, ab aliis judicari non debere, ſed firmam manere ſententiam. Decimo-ſexto decernit Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos in judicium vocatos, à proprio Epiſcopo, cum numero legitimo Collegarum judicandos eſſe, ſecundùm formam à Synodo Carthaginenſi, Cap. XX. præſcriptam. Decimum-ſeptimum eſt de Presbytero, cujus crimen ante Ordinationem admiſſum innotuit. Hunc, ſi crimen confeſſus fuerit, à Sacrificii obla-

Epiſcoporum & Presbyterorum Judicia Canonica.

NNnn iij tione

tione ſuſpendi ſtatuit, cæteris verò fungi miniſteriis indulget, juxta Concilii Neocæſareenſis Canonem 9. Decimo-octavo Clericos vel Monachos nutrientes comam anathemate percellit.

Matrimonium indiſſolubile.

Decimum nonum reſponſum ſpectat cauſam fœminæ, quæ alteri nupſit, cùm ejus vir in aliena Provincia mortuus falsò putabatur. Decernit autem Pontifex cum *S. Leone* in Epiſtola ad *Nicetam Aquileienſem*; legitimarum fœdera nuptiarum eſſe redintegranda; inculpabile judicandum, quod neceſſitas intulit, & reſtituendum quod fides poſcit. Si autem aliquæ mulieres ita poſteriorum virorum amore ſunt captæ, ut malint his cohærere, quàm ad legitimum redire conſortium, à Communione Eccleſiaſtica eſſe removendas.

Romam cùm perveniſſet *Stephanus Tertius*, *Fulrado Abbate*, & *Hieronymo Pippini* fratre comitibus, literas dedit ad *Pippinum*, *Carolum*, & *Carolomannum* Reges Francorum, quibus conqueſtus eſt quòd *Aiſtulphus* Longobardorum Rex promiſſis minimè ſtaret, nihilque cùm Eccleſiæ Romanæ, tum Reipublicæ Romanorum, ſive Imperio reddidiſſet. *Sed tamen, boni filii, credentes eidem iniquo Regi, quod per vinculum ſacramenti pollicitus eſt, propriâ veſtrâ voluntate per Donationis paginam, B. Petro Sanctaque Dei Eccleſia, & Republica, civitates & loca reſtituenda confirmaſtis. Sed ille oblitus fidem Chriſtianam & Deum qui eum naſci præcepit, irrita, quæ per Sacramentum firmata ſunt, facere viſus eſt.* Cùm autem idem *Aiſtulphus* per *Scameras* ſive exploratores, pérque deprædationes ſeu devaſtationes, Romanis moleſtus eſſet, alias ad *Pippinum* & filios litteras dedit *Stephanus* Papa, quæ his verbis incipiunt: *Providi & Sapientiſſimi Salomonis:* quibus ipſos urgebat ut *Aiſtulphum* compellerent ad reſtituendum Eccleſiæ & Reipublicæ quod abſtulerat, & quod *Pippinus* Romanæ Sedi donare decreverat. *Etenim ſicut primitùs Chriſtianitati veſtræ ediximus, iniquus Haiſtolfus Rex, ingreſſo in ejus perfido corde diabolo, omnia quæ per Sacramentum B. Petro per noſtros Miſſos, reſtituenda promiſit, irrita fecit, & nec unius palmi terræ ſpatium Beato Petro reddere voluit..... Non enim quia jam reddere, ut conſtituit, propria Beati Petri noluit, ſed etiam ſcameras atque deprædationes ſeu devaſtationes in civitatibus & locis Beati Petri facere ſua imperatione non ceſſavit, nec ceſſat.... Pro quo peto vos, Excellentiſſimi & à Deo protecti filii, & nimis obſecro, doleat vobis pro Sancta Dei Eccleſia & Beati Petri cauſa, & quod per Donationem Beato Petro offerendum promiſiſtis, eidem contradere debeatis.* Miſſæ ſunt hæ literæ per *Wilharium* Numentanum Epiſcopum, ſub finem anni ſeptingenteſimi quinquageſimi quarti.

Pontifex ſpem omnem in Rege Chriſtianiſſimo & gente Francorum, collocat, contra Longobardorum Regum violentiam ac fraudes.

Anno ſeptingenteſimo quinquageſimo quinto ineunte, cùm *Aiſtulfus* Rex Longobardorum Romam obſediſſet, & ſuburbana omnia popularetur, nec ſacris rebus parceret ejus exercitus, *Stephanus* per *Warnerium* Abbatem, quo cum *Georgium* Epiſcopum, & *Thomaricum* Comitem miſit, duas Epiſtolas in Franciam tranſmiſit, unam ſuo nomine *Pippino* Regi; alteram ſuo & omnium Romanorum in afflictione poſitorum nomine ad eundem *Pippinum*, ejúſque filios, necnon ad Epiſcopos, Abbates, Preſbyteros, Monachos, Duces, Comites, cæteróſque Francos. Cùm verò obſidio Urbis acriùs à Longobardis urgeretur, alias litteras in nomine *Sancti Petri* ad eoſdem ſcripſit, novo miróque exemplo, quod nec à Deceſſoribus antea, nec poſt à Succeſſoribus uſurpatum eſt. Ex litteris ad *Pippinum* Regem conſtat Eccleſiam populúmque Romanum ſpem omnem ſuam in Chriſtianiſſimo Rege ac Francis ut in Liberatoribus ſuis poſuiſſe, eùm ab hoſtibus premeretur. *Adjuva nos*, inquit, *& auxiliare noſtri ſub magna velocitate, Chriſtianiſſime.... Peto te, ne pereamus, ne quando dicant gentes quæ in cuncto orbe terrarum ſunt: Ubi eſt fiducia Romanorum, quam poſt Dominum in Regibus Francorum habebant?..... Salva nos, antequam pereamus, Chriſtianiſſime Rex?.... Conſidera fili, conſidera, & omnino percogita, per Deum vivum te conjuro, quoniam & noſtra, & omnis Romanorum populi anima, poſt Deum, & ejus Principem Apoſtolorum, in tua à Deo protecta Excellentia, & gente Francorum à Deo tibi commiſſâ pendent.... Quoniam nulli alio, niſi tantummodo tuæ amantiſſimæ Excellentiæ, vel dulciſſimis filiis, & cunctæ genti Francorum, per Dei præceptionem & Beati Petri, Sanctam Dei Eccleſiam, & noſtrum Romanorum Reipublicæ populum commiſimus protegendum.* Potitus eſt optatis Pontifex optimus, profligatos a Francis Longobardos, ereptamque ex eorum tyrannide Ravennam totúmque Exarchatum, Pentapolimque ac viginti civitates iis Provinciis comprehenſas, gaviſus eſt, earúmque dominio Romanam Eccleſiam auctam *Pippini* munificentiâ.

Mortuo *Aiſtulpho*, *Deſiderium* ad obtinendum Longobardorum Regnum juvit *Stephanus Tertius*, ſancito cum ipſo fœdere, ipſíque auxilium Francorum impetravit, iis conditionibus, ut civitates quas Aiſtulphus ad mortem uſque contra pactum retinuerat, & quas *Pippini* Donatio complectebatur, Eccleſiæ Romanæ reſtitueret, ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius*. Hæ civitates erant *Faventia*, *Imola*, & *Ferraria*, cum earum finibus; *Auximum*, *Ancona*, & *Humana*, cum earum territoriis, & *Bononia*, ut conſtat ex litteris *Stephani* ad *Pippinum* Regem ea de re datis, & per *Fulradum* Abbatem, *Georgium* Epiſcopum, & *Joannem* Sacellarium tranſmiſſis, quibus eum rogavit ut cum *Deſiderio*, ubi promiſſa impleviſſet, amicitiam fœdúſque paciſceretur. Solum tamen Ferrariæ Ducatum *Stephanus* recepit, *Deſiderio* Rege cæteras civitates contra promiſſa retinente.

Privilegium Sandionyſiano Monaſterio à Stephano III conceſſum.

Anno ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo, *Stephanus* Papa Privilegium tribuit *Fulrado* Abbati pro Sandionyſiano aliiſque diverſis Monaſteriis ab eo fundatis, quô conceſſit ut proprium Epiſcopum eligerent, & conſecrari curarent, qui Sedis Apoſtolicæ vice, illis Monaſteriis provideret; legitur hæc clauſula in Editione PP. *Dacherii* & *Mabillonii* Tomo 2. Sæculi III. Benedictini: In Editione *Sirmondi* non legitur. Quænam alterâ ſincerior habenda ſit, quæritur. Interpolatum eſſe Privilegium quâ parte Monaſterio San-Dionyſiano proprium Epiſcopum concedit, *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum contendit, idque demonſtrari aſſerit his verbis ejuſdem Privilegii: *Sancimus ut nemo Epiſcoporum de quacumque Eccleſia, Preſbyterum, vel Diaconum ordinare, vel aliquod Eccleſiaſticum Miniſterium celebrare, vel Concilium convocare in prædictis Monaſteriis audeat, niſi ille quem Abbas in illo tempore exiſtens, ad hæc officia peragenda invitaverit.* Si enim proprium Epiſcopum habuiſſent dicta Monaſteria, neceſſe non fuiſſet ut alius Epiſcopus ad Ordinationes celebrandas, vel alia munia Epiſcopalia obeunda ab Abbate invitaretur. Hæc probabilior ſententia.

Interpolatum.

Obiit *Stephanus Tertius* ſexto Kalendas Maias ejuſdem anni ſeptingenteſimi quinquageſimi-ſeptimi, & in Baſilica *S. Petri* ſepultus eſt. Sedit annos quinque & dies viginti octo. Ordinatione unâ menſe Martio celebratâ creavit Preſbyteros duos, totidémque Diaconos, Epiſcopos verò viginti.

ARTICULUS

ARTICULUS VII.

De Paulo Primo.

CUm Sedes vacaſſet dies triginta duos poſt obitum *Stephani Tertii*, *Paulus* illius frater contra *Theophylactum* potioribus ſuffragiis electus eſt Pontifex die 28. Maii ejuſdem anni 757. A primis annis in Eccleſiaſtica Militia ſub *Gregorio Secundo* & *Zacharia* Pontificibus meruerat, *Stephanum* germanum ſuum in Eccleſiæ regimine conſiliis ſuis ac operâ juverat. Manſuetudinis & caritatis laude ſingulari excelluit. Noctu viſitabat infirmos, quibus alimenta cæteraque neceſſaria ſubminiſtrabat. Luſtrabat etiam carceres, vinctos ſolvebat, eorum, qui ære alieno oppreſſi detinebantur, ſolvebat debita, viduis, pupillis, egeniſque omnibus Patrem ſe exhibens. *Conſtantinum* Copronymum, miſſis ad eum Legatis & Commonitoriis litteris, ad fidem & pietatem revocare fruſtrà conatus eſt. E dirutis Cœmeteriis corpora Sanctorum in Baſilicas Urbis tranſtulit. In paterna domo conſtruxit Monaſterium in honorem *Sancti Stephani* Pontificis & Martyris, & *S. Silveſtri* Confeſſoris & Pontificis; quod cùm multis prædiis dotaſſet, ac rebus omnibus neceſſariis inſtruxiſſet, ac Sanctorum *Stephani* & *Silveſtri* corpora in Oratorio; aliorum verò Reliquias condidiſſet in Eccleſiâ infra clauſtra Monaſterii constructâ & magnificè ornatâ, Monachorum Græcorum Congregationem ibi conſtituit, qui Græco ritu Sacris operarentur. In Via Sacra juxta templum *Romuli* Eccleſiam erexit in honorem Sanctorum Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*, ubi Apoſtolorum Principes ad martyrium pergentes genua flexerant Deo ſupplicaturi, quo in loco eorum genuum ſacrorum in duriſſimo ſilice impreſſio cernebatur ad memoriam poſteritatis ſempiternam, ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius*. Statim atque electus eſt, ad *Pippinum* Regem litteras dedit, ejúſque amicitiam expetiit, *Immonem* *Pippini* Legatum Romæ detinens, donec ipſe ordinatus eſſet. Tunc enim tantùm Diaconus erat, ut patet ex inſcriptione Epiſtolæ, quæ decima-tertia legitur in Codice Carolino: *Domno Excellentiſſimo filio Pippino, Regi Francorum, & Patritio Romanorum, Paulus Diaconus, & in Dei nomine electus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, cum gravi gemitu & immenſo mærore cordis.*

Paulo Pontificatum gratulatus eſt *Pippinus*, & ſabanum, ſeu linteum illud in quo *Giſlana* filia ſua è Baptiſmo ſuſcepta fuerat, ad ipſum tranſmiſit ut amicitiæ pignus, quod Pontifex magno cum gaudio ſuſcepit, & juxta corpus Sanctæ *Petronillæ* depoſuit: ac deinceps *Pippinum* compatrem, *Bertradam* Reginam commatrem, *Giſlanam* ſpiritalem ſuam filiam appellavit. Id teſtatur Epiſtola quam *Pippino* per *Wulfardum Sancti Martini Turonenſis* Abbatem *Pippino* deferendam curavit, quæ vigeſima-ſeptima eſt, in Codice Carolino, & ſic inſcribitur: *Domno Excellentiſſimo filio, & noſtro ſpiritali compatri, Pippino Regi Francorum, & Patritio Romanorum, Paulus Papa.*

Interea *Deſiderius* Rex Longobardorum Provinciam Pentapoleos cum Ducatibus Spoletano & Beneventano, igne, ferróque vaſtavit; *Albinum* Ducem Spoletanum, nonnulloſque Proceres, qui ſe *Beato Petro*, *Pippinóque* Regi ſummiſerant, graviſſimis vulneribus afflixit, & in carcerem conjecit. Quia verò Dux Beneventanus Otorantum fugerat, nec eum inde poterat ullis artibus educere, Beneventanis Ducem præfecit *Argem*. Præterea *Georgium* *Conſtantini Copronymi* Imperatoris Legatum acceſſivit Neapoli, communicatóque conſilio, Imperatorem ſollicitavit ut Ravennatibus bellum inferret, tranſmiſſo in Italiam exercitu, ſe pro viribus ſuppetias laturum pollicitus. Poſt hæc Romam venit, rogantique Pontifici, ut ſecundum pacta reſtitueret Imolam, Bononiam, Auximum, Anconam, & alias civitates, haud acquievit; ſed ut petitionem æquiſſimam eluderet, ſimulatè reſpondit, ſe pacem cum Sede Apoſtolica ultrò amplexurum, modò ſibi remitterentur obſides, quos *Pippino* Regi tradiderat. De his *Pippinum* Regem certiorem fecit Pontifex, datis ad eum literis, quas per *Georgium* Epiſcopum, & *Stephanum* Preſbyterum Legatos ſuos, & *Robertum* *Pippini* Oratorem, tranſmiſit; ab eoque auxilium popoſcit contra Longobardos. Leguntur in Codice Carolino num. XV. Scripſit etiam ad omnes Francos litteras, in quibus hæc ad commendationem *Pippini*, Gentiſque Francicæ, obſervatione digna ſunt: *Verè elevatum eſt nomen gentis veſtræ ſuper multas generationum nationes, & Regnum Francorum vibrans, emicat in conſpectu Domini, quòd talibus benigniſſimis Dei Catholica & Apoſtolica Sancta Eccleſia liberatoribus prærnatur Regibus. Novus quippe Moyſes, novúſque David, in omnibus operibus ſuis effectus eſt Chriſtianiſſimus & à Deo protectus filius & ſpiritalis compater Dominus Pipinus, Dei nutu victorioſiſſimus Rex, per quem exaltata Dei Eccleſia triumphat, & fides Catholica ab Hæreticorum telo illibata conſiſtit. Et vos quidem Chariſſimi! Gens Sancta, Regale Sacerdotium, Populus acquiſitionis, cui benedixit Dominus Deus Iſrael, gaudete & exultate, quia nomina veſtra, Regúmque veſtrorum, exarata ſunt in cælis, & merces veſtra magna eſt coram Deo, & Angelis ejus*, &c.

Pippini, & Gentis Francorum commendatio.

Cùm Græcos expeditionem parare, ut Ravennatem Exarchatum, Romanámque Urbem invaderent, rumor increbuiſſet, auxilium *Pippini* *Paulus* Pontifex contra ipſos imploravit, datâ ad eum Epiſtolâ, quæ vigeſima quarta legitur in Codice Carolino. De *Marino* Preſbytero ſuo, quòd in Francia degens, ibi familiaritatem cum *Georgio*, qui *Conſtantino Copronymo* Imperatori erat à Secretis, iniret, occultas contra Sedem Apoſtolicam molitiones ſuſpicatus, *Pippinum* rogavit, ut illum in Regno ſuo Epiſcopum ordinari juberet, ut hoc beneficio honoreque auctus, nefaria conſilia deponeret. Id conſtat ex Epiſtola *Pauli I.* ad *Pippinum*, 39. Codicis Carolini. Antiphonarium & libros Græcos, maximè Ariſtotelis, & Sancti Dionyſii Areopagitæ, *Pippino* miſit, loco muneris, curavitque ut Cantus Romanus à Gallis ediſcerent Monachis, quos ex ſua Diœceſi *Remedius* ſeu *Remigius* Rotomagenſis Archipræſul, *Pippini* Regis Frater, miſerat Romam, in Schola Cantorum inſtituendos, ut conſtat ex litteris *Pauli* Papæ ad *Pippinum*, quæ in Carolino Codice habentur num. XXV. & XLIII. Monaſterium *S. Silveſtri* in monte Soracte, cum tribus aliis ei ſubjacentibus, *Pippino* conceſſit, ut conſtat ex litteris ad *Pippinum* ab eodem Papa datis quæ leguntur in Codice Carolino, num. XII.

Paulus I. auxilium Pippini Regis Chriſtianiſſimi contra Græcos & Longobardos rogat.

Thaſſilonem Bojoariorum Ducem, qui *Pippini* Regis injuſtè in Bojoariam receſſerat, cum ipſo reconciliare ſtuduit, & eam ob rem Legatos miſit ad *Pippinum*, qui cùm Ticinum veniſſent, à *Deſiderio* Longobardorum Rege, qui filiam ſuam *Thaſſiloni* deſponderat, ulteriùs progredi ſunt prohibiti. Id conſtat ex litteris *Pauli I.* ad *Pippinum* quæ in Codice Carolino, num. XX. leguntur. Sæpe hunc Pontificem auxilium à *Pippino* poſtulaſſe, tum contra Græcos, qui claſſem in Italiam tranſmittere decreverant, & Eccleſiæ ditiones, Romámque invadere; tum contra Longobardorum Regem *Deſiderium*, qui Sedis Apoſtolicæ ſubditis & clientibus moleſtus erat, nec civitates reſtituebat Pippinina Donatione in Sedis Apoſtolicæ ditionem tranſcriptas, conſtat ex frequentibus litteris ab ipſo datis ad *Pippinum*, quas Codex Carolinus exhibet.

Obiit Sanctiſſimus Pontifex anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, quarto Kal. Julii, quo die ejus memoria in Tabulis Eccleſiaſticis celebris eſt, cùm annos decem, & menſem unum ſediſſet, unâque Ordinatione menſe Decembri factâ, Presbyteros duodecim, Diaconos duos, plurimos Epiſcopos conſecraſſet.

ARTICULUS VIII.

De Stephano Quarto.

MOrtuo *Paulo Primo*, *Toto* Dux Nepeſinus *Conſtantinum* fratrem ſuum, hominem laïcum armatâ manu in Sedem Pontificiam intruſit, *Georgio* Epiſcopo Præneſtino per vim coactout illum ordinaret. Conciliabulo vicinorum Epiſcoporum congregato, electionem ſuam probari fecit. *Pippini* Regis ac Francorum amicitiam ſibi conciliare fruſtra tentavit, ſcriptis ad eum litteris. Sedit annum unum & menſem unum; & Presbyteros octo, Diaconos quatuor, Epiſcopos octo ordinavit. *Chriſtophori* Primicerii, & *Sergii* ejus filii ſtudio & induſtria cùm proximè dejiciendus eſſet *Conſtantinus*, vocatis contra *Totonem* Ducem Longobardis ad Eccleſiæ libertatem vindicandam, *Philippus* Presbyter, *Walditerti* Presbyteri factione in Sedem Apoſtolicam intruſus eſt. Sed Pſeudo-Pontifice utroque ejectô, ſummo omnium Ordinum conſenſu *Stephanus* iſtius nominis Quartus, natione Siculus, ex Monaſterio à *Zachariâ* Papa aſſumptus ad Cubicularii munus, & ipſi, ac *Stephano Tertio*, & *Paulo Primo* ob pietatem & ſacram eruditionem gratiſſimus, ac inter primarios Miniſtros, Pontifex renuntiatus ac inauguratus eſt. In Monaſterium *Cellas novas* deportatus *Conſtantinus*, indéque paulò poſt à Tuſcis & Campanis militibus eductus, erutis oculis, in platea jacens relictus eſt, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*. Ut primùm creatus eſt Pontifex *Stephanus Quartus*, Nuntios in Franciam direxit ad *Pippinum*, ipſum rogans ut Epiſcopos aliquot eruditos Romam ad Synodum mitteret. Miſſi fuere duodecim, ſcilicet *Willicarius* Senonenſis, *Lullus* Moguntinus, *Gaviemus* Turonenſis, *Addo* Lugdunenſis, *Herminardus* Bituricenſis, *Daniel* Narbonenſis, *Tilpinus* Remenſis, *Herulfus* Lingonenſis, *Herembertus*, *Babulfus*, *Giſelbertus*, & Joſeph, incertarum Sedium Antiſtites. Habita Synodus anno ſeptingenteſimo ſexageſimo-nono, menſe Aprili. Præfuit *Stephanus Papa*, conſederunt Itali & Gallicani Epiſcopi mox nominati. Adductus ad Synodum *Conſtantinus* Antipapa, & de invaſione Sedis Apoſtolicæ interrogatus, vim ſibi à populo Romano factam dixit; ac in terram proſtratus, veniam à Patribus precatus eſt: ſed mutatô conſiliô, ſequenti die ſuam propugnare voluit Ordinationem, reponens *Sergium* Ravennatem, & *Stephanum* Neapolitanum Archiepiſcopos, ex Laïcis eſſe conſecratos. Tum illum colaphis cædi juſſum, extra Eccleſiam ejecerunt, & Acta Conciliabuli, quod in ſuæ intruſionis confirmationem collegerat, igni tradidere. Poſt hæc, populus, confeſſione factâ, veniam deprecatus eſt, quòd de manibus *Conſtantini* Communionem ſuſcepiſſet. *Tunc allatis ſacratiſſimis Canonibus, eiſque liquidò perſcrutatis, prolata ſententia eſt ab eodem Sacerdotali Concilio, ſub anathematis interdicto, ne ullus unquam præſumat Laicorum, neque ex alio Ordine, niſi per diſtinctos gradus aſcendens, Diaconus aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacrum Pontificatûs honorem poſſe promoveri*: ut teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius.

Conſtantinus Antipapa.

Duodecim Epiſcopi Gallicani Synodo Romanæ adſunt ſub Stephano Quarto.

Acta Synodi contra Conſtantinum Antipapam.

De Epiſcopis verò, Presbyteris, & Diaconis, quos *Conſtantinus* conſecraverat, ſtatutum eſt: *Ut Epiſcopi illi, ſi aliquis eorum Presbyter aut Diaconus fuerit, in priſtinum honoris ſui gradum reverteretur.*

A *Et ſi placibiles fuiſſent coram populo civitatis ſuæ, denuo facto decretô electionis, more ſolito, cum Clero & plebe, ad Apoſtolicam adveniſſent Sedem, & ab eodem Sanctiſſimo Stephano Papa, Benedictionis ſuſcepiſſent conſecrationem.* De Presbyteris & Diaconis idem ſtatutum, additúmque, ut qui ex iis conſecrandi erant, ad Epiſcopalem Dignitatem nuſquam promoverentur: qui verò ab eodem ex Laicis ordinati erant, in religioſo habitu, reliquo vitæ tempore permanerent. Hâc promulgatâ ſententiâ, Epiſcopi illi, qui ab eodem *Conſtantino* ordinati fuerant, ab eodem Sanctiſſimo Papa conſecrati ſunt. *Ita enim in eo* B *Concilio ſtatutum eſt, ut omnia quæ iſdem Conſtantinus in Eccleſiaſticis Sacramentis ac divino cultu egit, iterata fuiſſent, præter ſacrum Baptiſma, atque ſanctum Chriſma.* Denique hac in Synodo ſancita eſt ſacrarum imaginum veneratio, damnatáque Conſtantinopolitana Pſeudoſynodus à *Conſtantino Copronymo* adversùs earum cultum congregata. Hæc habentur ex *Anaſtaſio*, in Vita *Stephani Quarti*.

Ex *Anaſtaſii* narratione difficultas oritur graviſſima de Sacrarum Ordinationum iteratione. Videtur enim iterum ordinaſſe Epiſcopos, quos Antipapa C *Conſtantinus* conſecraverat. Sed reſpondemus, Sacramentum Benedictionis vocari ab *Anaſtaſio* quod Sacramentale duntaxat quoddam fuit, rituſque ſacer, quô antiquitus depoſiti, & gradu ſuo dejecti, Pontificiæ reconciliationis beneficio ad priſtinos honores iterum promovebantur, & priſtinos in gradus reſtituebantur. Ritum etiam illum *Conſecrationem* appellavit *Anaſtaſius*, quia cùm Ordinum ſuorum inſignia reciperent coram altari, & Benedictione Epiſcopi reconciliarentur, ac poteſtatem obeundi munia Ordinum, quos illegitimè ſuſceperant, ejus indulgentiâ conſequerentur, videbantur quaſi de novo conſecrari. Alio modo reſpondet *Auxilius*, D lib. 2. *De Ordinationibus Formoſi Papæ*, Cap. 4. *Nunquam exemplum à malis eſſe ſumendum*...ſ. *Quocirca Conſtantinus, qui Neophytus, armiſque circumſeptus, Apoſtolicam ſibi Cathedram uſurpavit, jure damnatus, atque dejectus eſt. Jam verò quòd eum oculis privarunt, non Apoſtolicum, ſed Apoſtaticum eſt. Ordinationem quoque ejus, non rectitudinis intuitu, ſed invidiæ zelo, contra Sanctorum Patrum ſanctiones, in priſtinos depoſuerunt gradus.* Et infra: *Bene quod Neophytum ab Apoſtolica Celſitudine projecerunt. Sed manifeſtè in eis peccaverunt, qui ſecundùm Canones ordinati fuerant, & eos deponere non formidarunt, eóſque nefario auſu iterum in eadem* E *Ordinatione conſecrandos eſſe ſtatuerunt. Alioqui fruſtra Sanctiſſimus Leo Papa conſuluit ut Pſeudoepiſcopi abjiciantur, & eorum Ordinatio rata conſiſtere poſſit. Fruſtra enim Papa Anaſtaſius præfixit, ut Ordinationes Acatii nulla portio læſionis attingeret.* Verùm multò veriſimilius eſt *Stephanum Quartum*, & Epiſcopos, qui in Romana Synodo cum ipſo ſederunt, non ita fuiſſe Traditionis neſcios, ut ordinatos à *Conſtantino* qui verè, & ſi non legitimè & canonicè conſecratus erat Epiſcopus, iterum ordinandos cenſerent. Ut enim alia omittam, non ignorabant celebre illud *S. Gregorii* Magni reſponſum, lib. 2. Epiſtola 32. ad *Joannem* Epiſ- F copum Ravennatem data: *Illud autem quod dicitis, ut is, qui ordinatus eſt, iterum ordinetur, valde ridiculum eſt, & ab ingenii veſtri conſideratione extraneum: niſi fortè quod exemplum ad medium deducitur, de quo ille judicandus eſt, qui tale aliquid feciſſe perhibetur. Abſit autem de Fraternitate veſtra ſic ſapere. ſicut enim baptizatus ſemel iterum baptizari non debet: ita qui ordinatus eſt ſemel, in eodem Ordine iterum conſecrari non debet. Sed ſi quis forſitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpâ Pœnitentia indici debet, & tamen Ordo ſervari.* Non ignorabant Decretum Concilii Capuani, quo

Ordinationes ab Antipapa Conſtantino celebratæ, à Stephano IV. iteratæ non fuerunt.

Bonoſi

Ronoſi hæretici Ordinationes probatæ ſunt, nec Synodi Carthaginenſis Tertiæ ſanctionem, quâ Concilii Capuani ſententia confirmata eſt. Non ignorabant *S. Auguſtinum*, lib. 1. *De Baptiſmo contra Donatiſtas*, Cap. 1. probare, non eſſe iterandum Hæreticorum Baptiſma, quia nec Sacramentum dandi Baptiſmi, id eſt, Ordinatio in eis iteratur. Non eſt igitur exiſtimandum eruditum Pontificem, cæteróſque Præſules, præcipuè Gallicanos, qui ſacra eruditione erant conſpicui, à Traditione defeciſſe, & ſanxiſſe, ordinatos à *Conſtantino* Antipapa, iterum eſſe ordinandos.

Poſt Romanam Synodum, mortuo *Sergio* Ravennate Archiepiſcopo, *Michael* ejuſdem Eccleſiæ Scriniarius, à *Maurisio* Duce Ariminenſi, annuente *Deſiderio* Rege Longobardorum, in illam Sedem intruſus eſt, quem *Stephanus* Papa exauctoravit, & *Leonem* ejuſdem Eccleſiæ Archidiaconum conſecravit, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*.

Stephano moleſtiam crearunt *Deſiderii* Regis Longobardorum nefariæ molitiones adversùs *Chriſtophorum* Primicerium, & *Sergium*, qui in Pontificis amicitia cum Regibus Francorum *Carolo* & *Carolomanno* arctiſſimè nectenda fovendáque, in Eccleſiæ Romanæ bonum, ſtudioſiſſimè laborabant. Hos enim de medio auferre decrevit, ne conſiliis ſuis in futurum adverſari poſſent. Ipſos è Conjuratorum manibus eripere non potuit Pontifex, nec impedire quin ipſis eruerentur oculi. Quo ex vulnere triduo poſt obiit *Chriſtophorus*; *Sergius* verò in Monaſterium *Clivi Scauri* deportatus, & poſtmodum in Cellarium Lateranenſe deductus, ibi uſque ad *Stephani* Papæ obitum permanſit. De hoc virorum optimè de Eccleſia meritorum fato, fusè *Anaſtaſius Bibliothecarius*.

Anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo, *Stephanus Quartus* Carolo & Carolomanno Regibus Francorum redintegratam inter eos amicitiam gratulatus eſt, ipſóſque *S. Petri* nomine eſt obteſtatus, ut Sedem Apoſtolicam contra Longobardos tuerentur: ab iiſque *S. Petri juſtitias* exigerent, id eſt, reſtituere cogerent civitates, quas adhuc retinebant, & cuilibet illas redditas aſſerenti fidem denegarent. Id conſtat ex Epiſtola *Stephani Quarti* ad *Carolum* & *Carolomannum*, quæ extat in Codice Carolino quadrageſima ſeptima.

Stephanus Quartus Reges Chriſtianiſſimos obteſtatur ne cum Longobardis affinitatem contrahant.

Scriptis ad eoſdem Reges literis, *Bertæ* Reginæ Matris conſilia vehementer improbavit, quæ *Deſiderii* Regis Longobardorum filiam ex Italia ſecum adduxerat, eam ut alterutri filiorum uxorem traderet. Illos hortatus eſt ne uxores ſuas repudiarent, & alias ſuperducerent, quod Chriſtianis Principibus indignum: & ne conjugium inirent cum alienigenis, & præcipuè cum Longobardorum Regum filiabus, qui perjuri erant, & Romanæ Eccleſiæ inimici. In memoriam revocavit exemplum *Pippini*, qui *Conſtantino Copronymo* Imperatori ſororem eorum *Giſilam* uxorem dare noluit, quamvis ardentiſſimis votis expetitam. Obteſtatus eſt ne contra Apoſtolica mandata & voluntatem Pontificis nuptias ipſis indecoras, & Eccleſiæ rebus incommodas contraherent: neque *Giſilam* ſororem filio *Deſiderii* Regis collocarent: hoc enim ſœdere violatam iri amicitiam, & fidem, quam Sedis Apoſtolicæ Pontifici promiſerant. Ipſos, inquam, adjurat per Deum vivum & verum, per tremendi judicii diem, per omnia divina Myſteria, & ſacratiſſimum corpus *Sancti Petri*, ne hujuſmodi nuptiis conſentiant. Hanc adjurationem in Confeſſione *Beati Petri* ſe poſuiſſe teſtatur, & Sacrificium ſuper eam atque hoſtias Deo obtuliſſe, & cum lachrymis ex eadem ſacra Confeſſione eam direxiſſe. Contra quam ſi quis agere præſumpſerit, *Sciat ſe auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis anathematis vinculo eſſe*

A *innodatum, & à Regno Dei alienum, atque cum Diabolo & ejus atrociſſimis pompis, & cæteris impiis, æternis incendiis concremandum, deputatum.* Hanc adjurationem & Epiſtolam miſit per Legatos, *Petrum* Preſbyterum, & *Pamphilum* Defenſorem Regionarium. Extat in Codice Carolino quadrageſima-quinta.

Obiit *Stephanus Quartus* anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Kalendis Februarii, cum ſediſſet annos tres, menſes quinque, dies viginti octo, & Ordinatione una menſe Decembri factâ, Preſbyteros quinque, Diaconos quatuor, B plures Epiſcopos inauguraſſet. Statuit *Ut omni die Dominico à ſeptem Epiſcopis Cardinalibus Hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris obſervabant Miſſarum ſolemnia, ſuper altare Beati Petri celebraretur, &* Gloria in excelsis *diceretur.* Scilicet olim à ſolis Epiſcopis dici poterat hic Hymnus, à Preſbyteris verò ſolo Paſchatis die dicebatur, ut initio libri Sacramentorum *Sancti Gregorii* legimus. Quâ de re doctiſſimus Cardinalis *Bona*, lib. 1. *Rerum Liturgicarum*, Cap. 4. num. v. legi poteſt.

Gloria in excelſis olim uno Paſchatis die à Preſbyteris, aliis diebus à ſolis Epiſcopis in Miſſa dicebatur.

C

ARTICULUS IX.

De Hadriano Primo.

Cum Romana Sedes octo tantùm dies poſt obitum *Stephani Quarti* vacaſſet, *Hadrianus*, civis Romanus, nobilitate, pietate, eruditione, caritate in pauperes, ſtudio traditionis, & prædicationis Evangelicæ, conſtantia, cæteriſque virtutibus conſpicuus, ex Diacono Cardinali creatus eſt Pontifex. Ipsâ electionis ſuæ die, revocavit Judices tam de Clero, quàm de militia, qui in exilium ſub *Stephani Quarti* obitum à *Paulo* Cubiculario, cognomento D *Afiarta* fuerant deportati, & cæteros, qui in carcerem conjecti erant, libertate donavit. Ut primum conſecratus eſt, Oratores ad ipſum direxit *Deſiderius* Rex Longobardorum, qui ſuo nomine ipſi amicitiam jurarent, & civitatum Pontificiæ ditionis, ex Pippinianâ Donatione, quas retinebat, reſtitutionem integerrimam. Juratis ægrè credidit *Hadrianus*, & Legatos ad *Deſiderium* miſit, qui civitates reciperent, & mutuam ipſi amicitiam nomine ſuo ſponderent. Sed vix illi Româ diſceſſerant, cùm nuntium pervenit de nova *Deſiderii* fraude, qui Faventiam urbem, & Ducatum Ferrariæ, & Comachium Ravennatis Exarchatus civitatem invaſerat, & ſummam annonæ E difficultatem Ravennatibus inferebat. Tentare barbari Regis animum decrevit Pontifex, miſſis ad eum Legatis, *Stephano* Sacellario, & *Paulo* Cubiculario, cum litteris, quibus ipſum monebat, obſecrabat, adjurabat, ut Civitates tyrannicè occupatas Eccleſiæ reſtitueret. Sed novâ ille adinventâ ſtrophâ, reſpondit, id ſe priùs non impleturum, quàm Pontifex cum ipſo his de rebus præſens contuliſſet. Fraudem nectebat *Deſiderius*: Pontificem namque adigere decreverat ad *Carolomanni* filios, qui ſe ejus patrocinio cum matre commiſerant, ungendos in Reges Francorum, eò conſiliò ut Franciam Monarchiam turbaret, *Hadrianum* Papam à *Ca-* F *roli* Francorum Regis amicitiâ divelleret, ſicque Urbem, & Italiam totam, Longobardorum Regno ſubjiceret. Spem ipſi faciebat *Paulus* Cubicularius, alter ex Apoſtolicis Legatis, quem muneribus & promiſſis corruptum in partes pellexerat, fore ut Pontificem ad eum vi aut arte deduceret. Verùm *Hadrianus* prudentiâ ſingulari & invictâ conſtantiâ eorum dolos & inſidias eluſit. Contigit namque ut *Paulus* necis illatæ *Sergio* Secundicerio, qui cæcus in Cellario Lateranenſi degebat, famâ publicâ reus proclamaretur. Quam occaſionem velut cœlitus oblatam captans Pontifex, clàm dedit

Hadriani I. magnanimitas & prudentia.

in mandatis *Leoni* Archiepiſcopo Ravennati, ut A ipſum ex Longobardi Regis Aula redeuntem, ſeu Ravennæ, ſeu Arimini in cuſtodia detineret. Quod cùm impleviſſet *Leo* Archipræſul, quæſtio de *Sergii* nece ab Urbis Præfecto habita eſt, jubente Summo Pontifice: *Paulo* Cubiculario decrevit exilium *Hadrianus*; cúmque Conſtantinopolim deportari mandavit. Sed Ravennas Archiepiſcopus ipſum, inſcio Pontifice, juſſit occidi. Ob extinctum Longobardicæ factionis principem, actus in furorem *Deſiderius*, in Umbriam cum exercitu irrumpens, Senogalliam, Montem Feretri, Urbinum, Eugubium, aliaſque civitates & Caſtra Pontificiæ ditionis oc- B cupavit, ferro & igne omnia longè latéque devaſtans. Ipſum ad æquitatem ac pietatem revocare conatus eſt *Hadrianus*, miſſa legatione viginti ſeniorum Monachorum cum Abbate Monaſterii Beatæ Virginis in territorio Sabinenſi: at nihil ab ipſo obtinuere venerabiles Dei ſervi. Ut verò ſe à pace & juſtitia Sedi Apoſtolicæ reddenda minimè alienum ſimularet, Legatos & ipſe miſit ad *Hadrianum*, qui ad mutuum colloquium cum ipſo habendum illum invitarent. Id ſe facturum negavit Pontifex, donec Rex Longobardorum civitates omnes reſtituiſſet. Legatos non ſemel direxit, qui eas exigerent, reci- C peréntque: Sed nullus tot legationum obteſtationúmque fructus; precibus Pontificis minis reſpondebat obſtinatus Princeps, Romanos fines populari pergebat, ad Urbis obſidionem propediem venturus. Quamobrem Pontifex dum Civitatis munitiones curabat, ut Longobardorum inſultibus obſiſtere poſſet, ad ſolitum Sedis Apoſtolicæ præſidium, Francorum ſcilicet gentem, confugit. Legatos maritimo itinere miſit ad *Carolum* Regem, obſecrans ut, *Pippini* genitoris exemplo, Romanæ Eccleſiæ ſuccurreret, & *Deſiderium* Regem ad Civitatum, quas hucuſque detinuerat, vel nuper invaſerat, reſtitutionem compelleret. *Carolus* bellum adversùs D *Deſiderium* decrevit in generali Francorum conventu Genevæ habito. Interim *Deſiderius* cum *Adalgiſo* filio, & exercitu, Romam versùs iter arripuit, ſecum ducens uxorem & filios *Carolomanni* Francorum Regis nuper defuncti, miſitque Legatos qui ſuum in Urbem adventum Pontifici denuntiarent. Intrepidus Pontifex negavit ſe ſuſcepturum Longobardorum Regem, niſi priùs civitates Apoſtolicæ Sedi reſtituiſſet: Urbem muniri, ac præſidiis majoribus atque intentioribus cuſtodiri præcepit, collecto ex Tuſcia, Campania, Ducatu Peruſino, & Pentapolitanis Civitatibus exercitu, ad propulſandos E Longobardos. Tum ſententiam excommunicationis in ſcriptis latam *Deſiderio* Regi ſignificavit per tres Epiſcopos ad eum miſſos, quam eſſet ipſo facto incurſurus, ſi fines Romanorum, abſque Pontificiâ veniâ, ingrederetur, cùm ipſe, tum Longobardi, necnon *Autcharius* Francus, qui cum uxore & filiis *Carolomanni* in Longobardiam confugerat. Hoc fulmine territus *Deſiderius*, qui non omnem religionis ſenſum exuerat, Viterbio in Longobardiam reverſus eſt, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*. Ut receſſit *Deſiderius*, Spoletini, Firmani, Auximani, Anconitani, & Caſtelli Fœlicitatis incolæ, volente F Deo, ſponte ſe Pontifici Maximo ſubdidere, hóſque Ducatus & civitates recepit in fidem & obedientiam *Hadrianus*.

Anno 774. *Carolum* Regem Francorum Romæ honorificentiſſimo ſuſcepit apparatu, de quo *Anaſtaſius Bibliothecarius*: eique Codicem Canonum obtulit, ad uſum Occidentalium Eccleſiarum: quem *Henricus Caniſius* primus in lucem edidit *Tomo VI. Antiquæ Lectionis*. In illa Epitome continentur Canones Apoſtolici quadraginta quinque, Ancyrani viginti quatuor, Neocæſareenſes quindecim, Gangrenſes viginti, Antiocheni viginti quinque, Laodi- A ceni octo & quinquaginta, Sardicenſes unus & viginti, Carthaginenſes tres ac triginta, Africani quinque ſupra centum. Rectè contendit doctiſſimus *Sirmondus* Tomo 2. Conciliorum Galliæ, oblatam Carolo non Epitomem, ſed integram Collectionem Canonum, ex quibus illa Epitome deinceps conflata eſt, tum Decretalium à *Siricio* ad *Gregorium Juniorem*: denique illi datum eſſe librum, qui *Codex Canonum* à *Nicolao* Papa dicitur (D. 19. C. *Si Romana Eccleſia*) quique Moguntiæ primùm excuſus anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, in editione poſtea Pariſienſi anno milleſimo ſexcenteſimo B decimo-nono inſcriptus eſt, *Codex Canonum vetus Eccleſiæ Romanæ*. Collectio continet viginti Canones Nicænos, Conſtantinopolitanos, Epheſinos, Calchedonenſes, qui in Epitome deſiderantur. Romani Pontificis Epiſtola velut dedicatoria, quæ Collectioni Canonum præfixa eſt, primis ſingulorum verſuum literis hunc titulum reddit: *Domino Excellentiſſimo Filio Carolo Magno Regi Hadrianus Papa*.

Collectio Canonum Carolo Magno ab Hadriano data.

Hadrianum Primum jus conceſſiſſe *Carolo Magno* eligendi Romanum Pontificem, & Inveſtituram concedendi ſingulis Epiſcopis, tradit *Sigebertus* C ad annum Chriſti ſeptingenteſimum ſeptuageſimum-tertium, ex quo *Gratianus* Diſt. 63. Cap. *Hadrianus*, hæc pene ad verbum exſcripſit: *Hadrianus Papa Romam venire Carolum Regem ad defendendas res Eccleſiæ poſtulavit. Carolus verò Romam veniens, Papiam obſedit, ibíque relicto exercitu, in Sancta Reſurrectione ab Hadriano Papa Romæ honorificè ſuſceptus eſt, poſt Sanctam verò Reſurrectionem reverſus Papiam, ſuſcepit Deſiderium Regem, deinde Romam reverſus, conſtituit ibi Synodum cum Hadriano Papa in Patriarchio Lateranenſi, in Eccleſia Sancti Salvatoris, quæ Synodus celebrata eſt à CLIII. Epiſcopis Religioſis, & Abbatibus. Hadrianus autem Papa cum* D *univerſa Synodo, tradiderunt Carolo jus & poteſtatem eligendi Summum Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam Sedem; dignitatem quoque Patritiatûs ei conceſſerunt. Inſuper Archiepiſcopos & Epiſcopos per ſingulas Provincias ab eo Inveſtituram accipere definivit, & ut, niſi à Rege laudetur & inveſtiatur, Epiſcopus à nemine conſecretur, & quicumque contra hoc Decretum ageret, anathematis vinculo eum innodavit, & niſi reſipiſceret, bona ejus publicari præcepit.* Legitur apud eundem *Gratianum*, Cap. 23. ejuſdem Diſtinctionis, ſimilis conceſſio facta *Othoni Primo*, Regi Teutonicorum à Leone Octavo, *ad* E *exemplum Beati Hadriani Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, qui Domino Carolo victorioſiſſimo Regi Francorum & Longobardorum, Patriciatûs dignitatem, ac Ordinationem Apoſtolicæ Sedis, & Inveſtituram Epiſcoporum conceſſit*. Sed illam conceſſionem fictitiam eſſe probat *Anaſtaſii Bibliothecarii*, *Eginhardi*, & antiquorum Auctorum, qui res geſtas *Caroli Magni* ſcriptis commendarunt, ſilentium. Secundò, duplicis adventus *Caroli Magni* Romam intra eumdem annum narratio repugnat teſtimoniis Auctorum Carolo ſynchronorum. Tertiò, nec Patritiatum ullum *Hadrianus Carolo* conceſſit, nec ipſi dignitatem Patritiatûs contulit in commentitia illa Synodo: F ſiquidem *Stephanus Tertius* ipſum cum *Pippino* Patre & *Carolomanno* fratre, Patricium Romanorum appellaverat. Quartò recentius eſt ævo *Caroli* Inveſtituræ nomen, ad ſignificandam Epiſcoporum inſtitutionem uſurpatum. Quintò, incredibile eſt quòd *Carolus* poſt Paſcha Papiam redierit ad Caſtra, Urbem illam Regni Longobardici caput ad deditionem compulerit, ibi rebus ordinatis, Romam redierit, Synodo interfuerit, inde Spiram adierit; & Laureshamenſis Eccleſiæ Dedicationi interfuerit poſtridie Idus Auguſtas: hæc, inquam, omnia tam brevi temporis intervallo confecta, haud

Hadrianus I. jus eligendi Romanum Pontificem, & Inveſtituram concedendi ſingulis Epiſcopis, Carolo Magno non conceſſit.

Gratianus refellitur.

haud veriſimile eſt. Sextò, neque *Carolus*, nec ejus filii, fictitio illo jure in Romani Pontificis electione unquam ſunt uſi. Septimò *Hadrianus* in Epiſtola ad *Carolum Magnum* datâ anno ſeptingenteſimo octogeſimo ſeptimo, indicat deſiderium Chriſtianiſſimi illius Regis, ut Epiſcopi Ravennatis electio non fieret abſque Miſſorum ſuorum interventu. Cui reſpondet *Hadrianus*, Id nunquam factum; ſed morem iſtum obſervatum etiam temporibus *Pippini* Regis, ut Decreto Cleri atque plebis ad Sedem Apoſtolicam perlatô, proprium Antiſtitem ſibi conſecrandum Ravennates peterent. Multominùs ergo conceſſiſſet *Carolo* jus eligendi Romanum Pontificem. In altera verò Epiſtola ſcripta ad eumdem anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo quarto, quò Longobardorum Regno potitus eſt, docet à ſe factas Epiſcoporum in Regno Longobardico conſtitutorum Ordinationes, poſt Cleri & plebis Decretum ad ſe miſſum. Jus itaque inveſtiendi ſive inſtituendi Epiſcopos *Carolo* non conceſſerat in Romana Synodo. Octavò, *Florus Magiſter* in Tractatu *de Electione Epiſcoporum*, quem ſcripſit circa annum octingenteſimum vigeſimum ſecundum, conſenſum Regis Epiſcoporum electionibus conſuetudine inductum docet. Ipſi ergo incognita erat Conceſſio *Hadriani*, & Romanæ Synodi. *Lupus* etiam *Ferrarienſis* Abbas Epiſtolâ 81. de jure Regum in electionibus ſtabiliendo tractans, omne robur trahit à conceſſione *Zacharia Pippino* Regi factâ, non omiſſurus Privilegium ab *Hadriano Primo* & Romana Synodo *Carolo Magno* collatum, ſi quod extitiſſet. *Leonis* autem *Octavi*, Antipapæ, nulla eſt in contrarium auctoritas, qui falsò exemplô ſe muniit, ut Privilegium à ſe conceſſum *Othoni*, à quo fuerat intruſus, ſpecioſo colore indueret.

Hadriano Papæ moleſtus fuit *Leo* Archiepiſcopus Ravennas, qui multas Æmiliæ civitates, cum Pentapoli, ſibi conceſſas à *Carolo* Rege Francorum mentiebatur, illáſque ad defectionem ſolicitabat, de cujus audaciâ non ſemel conqueſtus eſt datis ad eumdem Regem litteris. Sed *Carolus Leonem* cum Pontifice conciliavit.

Capitulorum Collectio ab Angelramno oblata Hadriano I. ejuſdem Pontificis nomine falsò ab Hincmaro, & aliis pleriſque inſcripta.

Novam Capitulorum Collectionem ab *Ingelramno* ſive *Angelramno* Metenſi Epiſcopo ſibi oblatam ſuſcepit *Hadrianus I.* anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo quinto. Capitula iſta *Hadriano* Papæ tribuit *Hincmarus* Remenſis Archiepiſcopus in Opuſculo adversùs Hincmarum Laudunenſem, cap. 24. ab eoque *Angelramno* datam hancce Collectionem affirmat: & editiones pleræque omnes ſub *Hadriani* nomine illam exhibent. Sed illam *Angelramno* inſcribunt Codices MSS. optimæ fidei, & venerandæ antiquitatis in Bibliotheca Monaſterii *S. Victoris* Pariſienſis, & Monaſterii *Latienſis*. Præterea, Collectio illa ſuppoſititias Romanorum Pontificum à *Sancto Clemente* ad *Siricium* Epiſtolas complectitur, quas genuinas non eſſe noverat *Hadrianus*: ſiquidem Codex Canonum, quem *Carolo* Regi obtulit Romæ anno Chriſti 774. Decreta Romanorum Pontificum *à Siricio* duntaxat *ad Gregorium Juniorem* complectitur. Addidiſſet autem & Epiſtolas priorum Pontificum, ſi ullius fuiſſent apud ipſum auctoritatis. Rectè igitur *Antonius Auguſtinus* Juris Canonici peritiſſimus Præſul, iſta Capitula *Hadriano Primo* abjudicat, Dialogo decimo-quinto *de Emendatione Gratiani*.

Pſeudepigraphi Hadriani I. privilegii pro Monaſterio Turonenſi Sancti Martini.

Nothum videtur privilegium, quod Hadriani Primi nomine inſcriptum, & Eccleſiæ Turonenſi Sancti Martini conceſſum edidit Vir Cl. Radulfus Monſnier in Libro cui titulus eſt: *Celeberrima Sancti Martini Turonenſis Eccleſia jura propugnata*. Plurima ſunt ſuppoſitionis argumenta. 1. Stylus privilegii, ſtylo Epiſtolarum Hadriani I. planè diſſimilis eſt. 2. In Collectione Epiſtolarum illius ſeu in Codice Carolino non habetur. 3. Nulla Hadriani Epiſtola, Reſcriptum nullum ſic incipit: *In nomine Domini ego Hadrianus Papa*, quemadmodum incipit iſtud Privilegium. 4. Hæ loquendi formulæ, *Hujus decretum privilegii*: &, *Auctoritate Domini mei Beati Apoſtolorum Principis Petri*, ſtylum Pontificium non ſapiunt. 5. Purum putum figmentum eſt quòd Monaſterium Turonenſe Sancti Martini à priſcis temporibus ad uſque Pontificatum Hadriani I. proprium & clauſtralem Epiſcopum habuerit: nec ullam veri ſpeciem habet quòd Hadrianus Primus id conceſſerit Turonenſi Monaſterio. Deſignari tempus non poteſt quo Epiſcopatus iſte clauſtralis erectus ſit, nec primus Epiſcopus indicari, nec dici à quo Pontifice, quando & ubi, an Romæ, an Cæſaroduni Turonum inſtitutus. Veriſimile non eſt quòd rem adeo ſingularem & inſolitam nemo Hiſtoricorum qui ante Hadrianum I. ſcripſerunt, memoriæ commendaſſet, quòd eam ſiluiſſent Fredegarius in Chronico ad annum 768. perducto, & Anaſtaſius Bibliothecarius in Vita Hadriani I. nec etiam veriſimile eſt Hadrianum I. doctiſſimum Pontificem & Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ſtudioſiſſimum, aut ejus Deceſſores, in urbe aut ſuburbio Turonenſi alterum Epiſcopatum inſtituiſſe aut confirmaſſe contra Canones Spiritu Dei conditos & totius Mundi reverentiâ conſecratos, cùm Nicæni Concilii Canone octavo ſancitum ſit, *Ne in una Civitate duo Epiſcopi probentur exiſtere*. Præterea, legiſſet atque expendiſſet Hadrianus I. Adeodati Privilegium, quod eo dicitur confirmari cujus in examine verſamur: compertumque & exploratum habuiſſet proprium & clauſtralem Epiſcopum ab Adeodato inſtitutum ac datum non fuiſſe Monaſterio & Eccleſiæ S. Martini, ut obſervavimus in Synopſi Hiſtoriæ ſuperioris Sæculi Cap. I. Articulo V. §. III. Incredibile pariter eſt, & abſque ullo in tota retro Antiquitate Eccleſiaſtica exemplo, quòd Epiſcopatus clauſtralis inſtitutus fuerit in urbe Epiſcopali & Metropolitana ad prædicandum peregrinis, quaſi ad hanc functionem non ſufficerent ſimplices Preſbyteri ſive ſæculares ſive Regulares ab Epiſcopo miſſi ac deputati. Pſeudepigraphum igitur Privilegium, & Hadriano I. ſuppoſitum eſt, quod ſic habet: *Ideo ſecundum antiquam conſuetudinem eidem venerabili loco Apoſtolicæ Inſtitutionis cenſuram confirmari à nobis depoſcis, quatenus privilegium quod à prædeceſſore noſtro ſanctæ recordationis Domino Adeodato claruit in iſto tempore, noſtra Apoſtolica ejuſdem Auctoritas confirmaret. Idcirco veſtris annuentes votis, præfati Patris inſtitutionis Decretum prorſus Apoſtolicis Infulis ſancimus, ſimulque eadem roboramus, Apoſtolicam ſequendo normam. Quapropter auctoritate Beati Petri Apoſtolorum Principis fulti, decernimus condicto Monaſterio veſtro, ſtatuentes prorſus omnia quæ uſque nunc ſunt, & ut liceat ibidem habere Epiſcopum, ſicut à priſcis temporibus uſque hactenus fuit, per cujus prædicationem populus qui à diverſis regionibus devota mente quotidie ad ſancta ejuſdem Confeſſoris Chriſti Monaſterii limina concurrit, remedia percipiat à Creatore animarum. Et quando Epiſcopus ſancti præfati loci de hoc ſæculo migraverit, & alius ab Abbate, necnon eadem Congregatione Religioſus electus fuerit, ſine qualibet controverſia, ne longitudo itineris obſit, à vicinis Epiſcopis, ſicut mos extitit, ordinetur.* Sextò, temporis nota pſeudepigraphum eſſe Privilegium indicat. Datum enim dicitur *Indictione nona, Carolo Romanorum Patritio*. At Indictio nona cum Patritiatu Caroli Magni non concurrit. Hæc enim in annum 786. incidit, Patritiatus verò Caroli Magni anno 794. conſignatur in Annalibus Eccleſiaſticis Cardinalis Baronii. Accedit quòd Hadriani I. Epiſtolæ vel nullam temporis notam habeant, vel per annos Imperatorum ſimul & per Indictiones conſignatæ ſint.

ſint, ut Epiſtola ad Actardum Nannetenſem Epiſcopum. Denique Hadrianus Secundus ad Carolum Calvum ſcribens Epiſtola trigeſima-tertia figmentum clauſtralis Epiſcopi in Monaſterio & Eccleſia Sancti Martini à priſcis temporibus inſtituti & ab Hadriano Primo confirmati evertit, cùm ejus Majeſtatem rogat ne Metropolitanam Eccleſiam Turonenſem, meritis glorioſiſſimi Confeſſoris Chriſti Martini honorabilem *deſtrui, deſolari & dehonorari* ſuo tempore patiatur: Hortatur ut omnibus ſervet *ſua jura Metropolitanis. Noſtis enim*, inquit, *quia omne Monaſterium in poteſtate Epiſcopi conſiſtere debet juxta canonicam auctoritatem: & quia hoc eſt tranſgreſſum, ideo plurima Monaſteria habentur deſtructa, ſicut Monaſterium Sancti* * *Martini Turonis, in quo jacent Epiſcoporum primi Turonenſium Lidorius & Gatianus; ſicut & Monaſterium Majus; ſicut etiam alia in eadem civitate Monaſteria, quæ forſitan per Epiſcopale Miniſterium, & veſtrum ſapientiſſimum conſilium, & largiſſimum donum, poterunt redire ad priorem ſtatum. Debent enim vici omnes cujuſlibet Parochiæ in poteſtate conſiſtere Præſulis, ſicut moris eſt Eccleſiis plurimis.* Non dixiſſet certè Hadrianus Secundus Turonicum Sancti Martini Monaſterium per Epiſcopi Metropolitani Turonenſis miniſterium in priorem ſtatum reſtitui poſſe; non dixiſſet omne Monaſterium, ne hoc quidem excepto, in poteſtate Epiſcopi conſiſtere debere juxta canonicam auctoritatem, ſi Monaſterium illud celebre Sancti Martini proprium Epiſcopum clauſtralem habere, & ab antiquis temporibus habuiſſe noviſſet, atque à lege Diœceſana & Juriſdictione Turonenſis Epiſcopi omnimodis ſolutum & liberum eſſe ac fuiſſe.

Sic emendandum & legendum eſt, non precui in editis, S. Medardi Turonenſis, errore manifeſto ſcribarum vel Typographorum, cùm nullum ſit Turonibus S. Medardi Monaſterium.

Hadrianus I. Legatos mittit ad Synodum Oecumenicam Septimam.

Ad Synodum Septimam Oecumenicam Nicææ celebratam pro damnanda Iconomachorum hæreſi, & ſacris imaginibus reſtituendis, ac earum cultu vindicando, Legatos miſit *Hadrianus*, *Petrum* Archipreſbyterum Eccleſiæ *S. Petri*, & *Petrum* Abbatem *Sancti Sabæ*, qui ejus nomine Synodo præfuere, anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-ſeptimo. Damnavit etiam *Felicianam* de adoptione Chriſti hæreſim, contra quam Epiſtolam eruditam ſcripſit ad Hiſpaniæ Antiſtites, quæ in Synodo Francofordienſi lecta eſt, & ſecundùm eam damnata hæc hæreſis, præſentibus ejus Legatis *Theophilacto* & *Stephano* Epiſcopis. Reſpondit ad Capitula ex libris Carolinis adversùs Nicænam Secundam Synodum in Synodo Francofordienſi excerpta, & inde Romam ad ſe tranſmiſſa. Pallium conceſſit *Ermemberto* Archiepiſcopo Bituricenſi. *Carolum* Francorum Regem rogavit, ut nullum Ravennatem aut Pentapolitanum in conſpectum admitteret abſque litteris Pontificiis, quemadmodum ipſe neminem è Regia ditione, abſque Regiis litteris admittere decreverat. Urbem novis ædificiis ornavit, Eccleſias reſtauravit plurimas, & muneribus donavit magnificis. * Obiit ſeptimo Kalendas Januarias anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-quinto, cùm annos viginti tres, menſes decem, & dies ſeptemdecim ſediſſet, ac Ordinationibus duabus menſe Martio celebratis, Preſbyteros viginti quatuor, Diaconos ſeptem, Epiſcopos centum octoginta quinque ordinaſſet. Romæ ad *Beatum Petrum* ſepultus eſt, non Nonantulæ, ut quidam ſcripſere.

Felicis & Elipandi Hæreſim damnat.

De his Anaſtaſius Bibliothec. ejus Vita.

Hadrianl I. mortem luget Carolus Magnus Rex Chriſtianiſſimus.

Carolus Magnus Rex Francorum *nuntiatô ſibi Adriani Pontificis obitu, quem amicum præcipuum habebat, ſic flevit, ac ſi fratrem, aut chariſſimum filium amiſiſſet*, (inquit *Eginhardus in Vita Caroli Magni.*) Fletui religioſa conjunxit officia, ſuffragiáque cum eleemoſynis, nec tantùm per ſuas ditiones; ſed etiam per extera regna, quorum Reges ad eamdem pietatem ſcriptis Epiſtolis provocavit, & inter alios *Offam* Merciorum Regem, ut conſtat ex litteris à *Willelmo Malmesburienſi* deſcriptis lib. 1. *De Geſtis Regum Anglorum*, cap. 4. Ejuſdem Pontificis ſepulchrum hoc ornavit Epitaphio:

Epitaphium Hadriano I. à Carolo Magno poſitum.

Hic Pater Eccleſiæ, Romæ decus, inclytus auctor,
Hadrianus requiem Papa beatus habet.
Vir cui vita Deus, pietas lex, gloria Chriſtus,
Paſtor Apoſtolicus, promptus ad omne bonum.
Nobilis, ex magna genitus nam gente parentum,
Sed ſacris longè nobilior meritis.
Exornare ſtudens devoto pectore Paſtor
Semper ubique ſuo Templa ſacrata Deo.
Eccleſias donis, populos & dogmate ſancto
Imbuit, & cunctis pandit ad aſtra viam.
Pauperibus largus, nulli pietate ſecundus,
Et pro plebe ſacris pervigil in precibus,
Doctrinis, opibus, muris erexerat arces,
Urbs, caput orbis, honor, inclyta Roma, tuas.
Mors cui nil nocuit, Chriſti quæ morte perempta eſt,
Janua ſed vitæ mors melioris erat.
* *Poſt Patrem Carolus lachrymãs hæc carmina ſcripſit:*
Tu mihi dulcis amor, te modo plango, Pater.
Tu memor eſto mei, ſequitur te mens mea ſemper,
Cum Chriſto teneas Regna beata poli.
Te Clerus, populus magno dilexit amore,
Omnibus unus amor, optime Præſul! eras.
Nomina jungo ſimul titulis, Clariſſime noſtra;
Hadrianus, Carolus: Rex ego, túque Pater.
Quiſquis legas verſus, devoto pectore ſupplex,
Amborum, mitis, dic, miſerere Deus.

ARTICULUS X.

De Leonis Tertii initiis.

EAdem, quâ *Hadrianus Primus* deceſſit die, *Divinâ inſpiratione, unâ concordiâ, eadem voluntate, à cunctis Sacerdotibus, ſeu Proceribus, & omni Clero, necnon ab Optimatibus, & cuncto populo Romano, Deo nutu*, electus eſt Succeſſor *Leo Tertius*, inquit, *Anaſtaſius Bibliothecarius.* Is patre natus erat *Aſupio* cive Romano, à teneris in Veſtiario Lateranenſis Patriarchii educatus: & in Pſalmodia, Divinìſque Litteris inſtitutus, caſtimoniâ, facundiâ, animi conſtantiâ inſignis, Monachorum amiciſſimus, quorum colloquiis & ſocietate in orando plurimùm delectabatur. In Pauperes & infirmos beneficentiſſimus, & ferventiſſimis adhortationibus divites aſſiduè provocans ad miſeriam pauperum largis eleemoſynis ſublevandam. His virtutum gradibus ad ſupremam Dignitatem aſcendit: quam novorum illuſtravit ſplendore meritorum. *Erat enim*, inquit Anaſtaſius, *Eccleſiaſticarum rerum defenſor, & contrariorum fortiſſimus expugnator, & mitiſſimus, & Eccleſiæ benevolus & præclarus amator, tardus ad iraſcendum, & velox ad miſerendum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam ſecundum merita tribuens, ſed pius ac miſericors, à tempore Ordinationis ſuæ omnibus ſtuduit juſtitiam facere.* Verba ſunt *Anaſtaſii.*

Leonis III. virtutes.

Ut primùm *Leo Tertius* creatus eſt Pontifex, ſuam ad Pontificatum promotionem *Carolo Magno* ſignificavit, illiúſque poſtulavit amicitiam, ſuam viciſſim ei pollicitus. *Carolus* ipſi creationem conſentientibus omnium ſuffragiis factam gratulatus eſt, ad eúmque miſit *Angilbertum* cum muneribus, ipſi dans in mandatis, ut de exaltatione Sanctæ Dei Eccleſiæ, de ſtabilitate Pontificatûs eidem *Leoni* nuper collati, & de firmitate ſui Patritiatûs ageret. *Illi*, inquit, *omnia injunximus, quæ vel nobis voluntaria, vel vobis neceſſaria eſſe videbantur, ut ex collatione mutua conferatis, quicquid ad exaltationem Sanctæ Dei Eccleſiæ, vel ad ſtabilitatem honoris veſtri, vel Patritiatûs noſtri firmitatem neceſſarium intelligeretis.*

Sicut

Sicut enim cum Beatiſſimo Prædeceſſore Sanctâ veſtra Paternitatis pactum inii, ſic cum Beatitudine veſtra ejuſdem fidei & caritatis inviolabile fœdus ſtatuere deſidero. Quatenus Apoſtolica Sanctitatis veſtra, divinâ donante gratiâ, Sanctorum advocatio precibus, me ubique Apoſtolica Benedictio conſequatur, & Sanctiſſima Romana Eccleſia Sedes, Deo donante, noſtrâ ſemper devotione defendatur. Noſtrum eſt, ſecundùm auxilium divina pietatis, ſanctam ubique Chriſti Eccleſiam ab incurſu Paganorum, & ab infidelium devaſtatione, armis defendere foris, & intus Catholica fidei agnitione munire. In hoc poſitus erat Patritiatus Romanus. Suſceptâ *Caroli Magni* Legatione & muneribus, *Leo* per nuntios ad ipſum miſit Claves Confeſſionis *S. Petri*, id eſt, ex Confeſſione ſeu ſepulchro *S. Petri* acceptas, & vexillum Urbis Romæ, inſigne ſupremæ poteſtatis. Tunc enim Roma cum Ducatu Romano ſponte *Carolo* Regi Francorum deditionem fecit. Litteras etiam & Legationem à *Kenulpho* Merciorum Rege *Leo* Papa ſuſcepit de ſua creatione gratulatorias per *Athelardum* Archiepiſcopum Dorovernenſem, mutuáſque ad ipſum Epiſtolas dedit, quibus gratias egit de dilectione & muneribus, & memoratum Archipræſulem plurimùm laudavit. Ex Hunnorum theſauris à *Carolo Magno* ad Apoſtolorum limina tranſmiſſis multas Eccleſias decoravit, extruxitque in Lateranenſi Palatio Triclinium, ſeu Aulam opere magnifico, quæ ab ejus nomine *Leoniana* appellata eſt. De his *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vita. Concilium Romæ celebravit idem Pontifex anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-nono adversùs Libellum, quem *Felix* Urgellitanus Epiſcopus *Alcuino* San-Martiniano apud Turonos Abbati dudum direxerat.

Regnum Chriſtianiſſimorum Paſtoratus in Eccleſiæ defenſione poſitus.

Eodem anno, ſeptimo Kalendas Maii, immane facinus & ſacrilegium in Pontificem commiſſum eſt, cùm Litaniam Majorem celebraturus procederet. *Paſchalis* enim Primicerius, & *Campulus* Sacellarius cum nefariorum hominum manu ipſum aggreſſi, multis ipſum plagis affecere, oculos eruere, & linguam amputare ſunt conati, & ſemivivum in platea reliquerunt, ac deinde in cuſtodiam detruſere. Ex quâ ab *Albino* Cubiculario ereptus, & oculorum ac linguæ uſu divinitus receptô, Spoletum deductus eſt à *Vvinigiſo* Duce, qui ad eum ex conjuratorum manibus eripiendum accurrerat. Inde ad *Carolum Magnum* Regem Francorum profectus eſt; cujus in occurſum direxit Rex Chriſtianiſſimus *Hildivaldum* Archiepiſcopum & Capellanum, & *Aſcharium* Comitem; & poſtmodùm *Pippinum* Regem filium ſuum, cum aliis Comitibus: poſtremò ipſe Vicario Chriſti obviàm ivit. Poſt mutuos amplexus Pontifex Hymnum Angelicum, *Gloria in excelſis Deo*, cœpit canere. Dum in Galliis verſabatur, conjurati, qui vitam ipſi eripere non potuerant, calumniis eum aggreſſi ſunt, & miſſis ad Regem Libellis, falſa Sancto Pontifici crimina impoſuere; quibus accuſationibus inſuper habitis, *Carolus Magnus* ipſum Romam reduci juſſit cum honorificentiſſimo comitatu, & fidelibus Miſſis, qui in Auctores ſeditionis inquirerent. Hi quæſtione de accuſatoribus ſolemni habitâ, *Paſchalem* & *Campulum* nefariæ conjurationis & ſacrilegii Auctores, & eorum complices apprehenſos in Franciam abduci curarunt. Iſta conſtant ex *Anaſtaſio Bibliothecario*.

Conjuratio in Leonem III.

Ad Carolum Regem Chriſtianiſſimum confugit.

Caroli M. pietas erga Romanum Pontificem.

An oculis & linguâ penitus orbatus fuerit à ſicariis *Leo Tertius*, non omnino certum eſt: Sed oculorum & linguæ uſum, cum proſpera valetudine, ipſum tam ſubitò recepiſſe, haud citra miraculum contigit. De his ita ſcribit *Anaſtaſius Bibliothecarius* in ejus Vita. *Ipſi verò inſidiatores atque operatores malorum, Judaico more, ſine ullo divino vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram eum projecerunt, & abſque ullâ miſericordiâ ſcindendo expolientes eum, crudeliter ei oculos evellere, & ipſum penitus cæcare conati ſunt. Nam lingua ejus præciſa eſt, &, ut ipſi omnino tunc arbitrati ſunt, cæcum eum & mutum in media platea dimiſerunt. Verùm ipſi maligni, Paſchalis & Campulus, ſicut veri Pagani & impii, ad ipſius Monaſterii Eccleſiam ante Confeſſionem eum trahentes, ante ipſum venerabile altare iterum oculos & linguam ampliùs crudeliter eruerunt, & plagis eum diverſis & fuſtibus cædentes laniaverunt, & ſemivivum in ſanguine revolutum ante ipſum altare dimiſerunt.*

An oculis penitus orbatus, & lingua præciſa Leo III.

De his Annales Laureshamenſes hæc habent: *Roma Leo Papa cùm Litania proceſſurus de Laterani ad Eccleſiam Beati Laurentii, quæ ad Craticulam vocatur, equo ſedens pergeret, in inſidias à Romanis diſpoſitas juxta eamdem Baſilicam incidit. Ubi equo dejectus, & erutis oculis, ut aliquibus viſum eſt, linguâ quoque amputatâ, nudus ac ſemivivus in platea relictus eſt.*

De his *Theophanes*, in Chronico: *Eodem etiam anno*, * inquit, *Beati Adriani Papæ Romani affines tumultu in Leonem Papam excitato, oculis eum mulctaverunt. Verùm cùm homines ad eum excæcandum deputati, miſericordiâ ducti, ei pepercíſſent aliquatenus, haud ei penitus oculorum lumen extinctum eſt. Leo ſubinde ad Carolum Francorum Regem confugit.*

Tertio ſcilicet Irenes rerum Imperatricis.

De his *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Hiſtoria ſeu Chronographia Tripartita, ad annum ſeptimum Conſtantini & Irenes: *Eodem etiam anno*, inquit, *& Romæ cognati beatæ memoriæ Hadriani Papæ commoventes populum, tumultuati ſunt contra Leonem Papam, & tenentes cæcaverunt eum, non tamen penitus lumen ejus extinguere potuerunt.*

De miraculo verò quô Sanctus Pontifex oculorum & linguæ uſum recepit, ita ſcribit in ejus Vita: *Contigit cooperante Deo, & beato Petro Apoſtolo ſuffragante, cùm ab ipſis carnificibus in Monaſterium Sancti Eraſmi in cuſtodiam mitteretur, ut viſum reciperet, & lingua ad loquendum illi reſtituta ſit.* Et infra, ait Dominum in eo adimplevíſſe miſericordiam ſuam, *Ut manifeſtaretur gloria Dei, & mirabilia in illo, quemadmodum promiſit ſperantibus in ſe, Pſalmiſta dicente: Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo? Dominus defenſor vitæ meæ, à quo trepidabo? Et iterum: Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen ſemitis meis. Et verè à tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit, & linguam ad loquendum reſtituit, & totis eum ſolidavit membris, & in omnibus operibus mirabiliter deducens confortavit.*

De his Poëta Saxonicus:

Tranſacto tempore pauco
Amiſſum recipit viſum, pariterque loquelam;
Seu quia feſtinans tortor trepidúſque nefandis
Dum concurrentes metuit non talia turbas
Paſſuras, ſed velle ſuum defendere Papam,
Non, quantùm voluit, crudelia facta peregit:
Seu, quod credendum magis eſt, antiqua Redemptor
Per meritum Magni renovans miracula Petri,
Sanari Succeſſorem donaverat ejus.

De his *Theodulphus Aurelianenſis* libro tertio, Carmine ſexto ad *Carolum Magnum*:

Arma et Pontificum, ſpes & defenſio Cleri,
Per te Pontifices jura ſacrata tenent.
Mentior, expertus ſi non Leo Præſul id ipſe eſt,
Quod recitet modulo fiſtula noſtra brevi.
Quem malè dejecit ſua gens, Urbs, atque Cathedra,
Quem letho potiùs, quàm tibi vita dedit.
Quem benè ſuſcepit tua, Rex! miſeratio clemens,
Solatur, mulcet, perfovet, ornat, alit.

OOoo iij Quem

Quem furibunda manus ſpoliavit lumine, linguâ,
Veſtibus & ſacris, Ordinibúſque piis.
Reddidit hæc Petrus, quæ Judas abſtulit alter,
Hic qui Confeſſor, Proditor ille Dei eſt.
Seditioſa cohors Judam eſt hâc parte ſecuta,
Ille necem Domini, Præſulis iſta volens.
Reddita namque negat, negat hæc ablata fuiſſe,
Hæc auferre tamen ſe voluiſſe canis.
Reddita ſunt, mirum eſt; mirum eſt auferre nequiſſe,
Eſt tamen in dubio hinc mirer an inde magis.
Nam ſalvare Petrus cùm poſſet in Urbe Quirina,
Hoſtibus ex atris inſidiiſque feris.
Hoc tibi ſalvandum, Rex Clementiſſime! miſit,
Téque ſua voluit fungier ille vice.
Per ſe reddit ei membrorum damna pavenda:
Et per te Sedis Officique decus.

De his *Paulus* Aquileienſis Diaconus libro vigeſimo-tertio Hiſtoriarum, ad annum ſeptimum Conſtantini & Irenes: *Eodem etiam anno, Romæ cognati beatæ memoriæ Adriani Papæ commoventes populum, tumultuati ſunt contra Leonem Papam, & tenentes excæcaverunt eum, non tamen penitus lumen ejus extinguere potuerunt.*

De his Chronicon Moiſſiacenſe: *Inſtigante*, inquit, *diabolo, Romani comprehenderunt Leonem Apoſtolicum in ipſas Litanias, quod eſt ſeptimo Kalendas Maii, & abſciderunt linguam ejus & voluerunt eruere oculos ejus, & eum morti tradere. Sed, juxta Dei diſpenſationem, malum, quod inchoaverant, non perfecerunt.* Hæc Veterum Auctorum teſtimonia deſcripſi, ut judicet Lector, quantùm tribuendum ſit recentioribus nonnullis, qui vel excæcatum penitus, & linguâ mutilatum *Leonem Tertium* affirmant, & linguam amputatam, erutóſque oculos ipſi divinitus reſtitutos; vel abſque miraculo ſanatum negant. Cætera quæ *Leonis Tertii* Pontificatum ſpectant, ſequenti ſæculo commemorabo. Annum enim quartum duntaxat Pontificatûs numerabat octavo Sæculo deſinente. Unde cùm annos viginti, menſes quinque, & dies decem & ſeptem ſederit; nec migraverit è vita ante annum octingenteſimum decimum-ſextum, pridie Idus Junii; maxima pars rerum ab ipſo, aut ſub ipſo geſtarum ad Hiſtoriam Noni Sæculi pertinet.

Scholion I.

In hujus capitis Articulo quarto, pag. 15 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Suadendum ne quis tertias contrahat Matrimonium.*

R. Gregorii Tertii Romani Pontificis Epiſtolam Decretalem expendens, ejuſque ſumma capita recenſens, hæc habeo: *Sextò ſuadendum ait, ne qui ſecundam uxorem duxerit, alteri nubant.* De meo nihil addo. Sic porro Gregorius III. *Et ſi valueris, devitandum doce, ut cui uxor obierit, amplius quàm duabus debeat copulari.* Quibus conſilium iſtud continentiæ non placet, multò magis diſplicebit ſi viduis mulieribus, pariterque viris ſuadeatur ut nec ſecundò nubant, ſed in ſtatu viduitatis maneant & continentiam ſervent ſecundùm Apoſtoli conſilium I. ad Corinthios VII. *Beatior autem erit ſi ſic permanſerit, ſecundùm meum conſilium; puto autem quod & ego Spiritum Dei habeam.* Ad Propoſitionis verba ſenſumque non attenderunt Indiculi Cenſorii Auctores.

Scholion II.

Articulo quinto ejuſdem Capitis, pag. 19. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant velut meam: *Non ſunt recipiendæ quædam Diſpenſationes Papæ exorbitantes & enervantes Eccleſiaſticam Diſciplinam.*

R. De illa Juris quæſtione nullum ibi verbum habeo, neque hæc Propoſitio apud me legitur. Zachariæ dumtaxat Pontificis Reſponſa ad Interrogationes Bonifacii Moguntini refero. Quàm fideliter referam, oſtendet collatio dictorum meorum cum Epiſtola I. Zachariæ, cap. V. Diſpenſationes tamen exorbitantes & enervantes Eccleſiaſticam Diſciplinam, cùm Sancta Sedes Apoſtolica concedere non ſoleat, exiſtimare par eſt obreptum fuiſſe Summo Pontifici, ſi quando fuerint impetratæ. Cùm autem de obreptione conſtat, non ſunt admittendæ. Hinc Sacra Synodus Tridentina Seſſione XXII. *De Reformatione*, Cap. V. ſtatuit: *Diſpenſationes, quacumque auctoritate concedendæ, ſi extra Romanam Curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum qui eas impetraverint, eæ verò quæ gratioſe conceduntur, ſuum non ſortiantur effectum, niſi prius ab iiſdem, tamquam Delegatis Apoſtolicis ſummariè tantum, & extrajudicialiter cognoſcatur, expreſſas preces ſurreptionis vel obreptionis vitio non ſubjacere.*

Scholion III.

In Articulo nono ejuſdem capitis, pag. 55. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa nullum admittebat ex Regno Galliæ ſine Literis Regis.*

R. Hadriani I geſta recenſens, dixi, illum neminem è Regio Caroli Magni ditione admittere decreviſſe abſque Literis Regis. Hujus facti teſtis Hadrianus ipſe Epiſtola VII. ad Carolum Francorum Regem: *Sed ſicut veſtri homines*, inquit, *ſine veſtra abſolutione ad limina Apoſtolorum neque ad nos conjungunt; ita & noſtri homines qui ad vos venire ſuppliant, cum noſtra abſolutione & Epiſtola veniunt*, &c. Quorſum igitur id reprehendunt Religioſi Cenſores?

Scholion IV.

In Articulo X. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant, pag. 58. Edit. primæ: *Roma ſe dedidit Carolo Regi Francorum, qui in eâ exercuit temporalem auctoritatem.*

R. Quod ibi ſcripſi, Leonem Tertium ſuſcepta Caroli Magni Legatione & muneribus. *Ad ipſum miſiſſe Claves Confeſſionis S. Petri, id eſt, ex Confeſſione ſeu ſepulcro Sancti Petri acceptas, & vexillum Urbis Romæ, inſigne ſupremæ poteſtatis. Tunc enim Romam cum Ducatu Romano ſponte Carolo Regi Francorum deditionem feciſſe.* Id, inquam, certiſſimis Hiſtoriæ documentis probavi Diſſertatione X X I V. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi quarti pag. 436. 437. 438. 439. Edit. primæ. An Regum Chriſtianiſſimorum munificentiam in Romanam Eccleſiam commemorari ægre ferunt Religioſi Cenſores?

CAPUT II.

De Hæreſibus Octavi Sæculi.

ARTICULUS I.

De Iconoclaſtarum Hæreſi.

§. I.

De ejus Ortu ac Statu ſub Leonis Iſauri Imperio.

GENTILES, Judæi, Marcionitæ, Manichæi, Theopaſchitæ, jam olim ſacris imaginibus bellum indixere, ut teſtatur Septima Synodus Actionibus primâ & quintâ. A Judæis bellum tam impium inſtauratum eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo-tertio: quô tempore *Sarantapechys* Dux Hebræorum, inſignis præſtigiator, ad *Jezidum* Arabum Calipham, leviſſimi Principem ingenii ſe contulit: apud quem Vatem agens, diuturnum illi ſpopondit Imperium, prolixámque ac fœlicem vitam, modò ex Chriſtianorum templis, totiúſque regni ſui finibus, Chriſti & Sanctorum imagines deturbaret. Præſtigiatori auſcultavit Princeps imprudentiſſimus: expilari templa, ſacras imagines & picturas ubivis deleri juſſit eveſtigio. Chriſtianis ſacrilego Edicto parêre recuſantibus, Hebræi & Arabes alacriter impia mandata exſecuti ſunt. Verùm non diu inultam reliquit impietatem Deus præpotens. *Jezidus* quippe poſt ſeſquiannum à perpetrato facinore, ſublatus eſt: cujus filius *Validus* Hebræum Impoſtorem, ceu parricidii reum, turpiſſimâ nece multavit, in priſtinum integrum ſtatum & cultum reſtitutis imaginibus. Iſta conſtant ex Relatione *Joannis Monachi*, Vicarii Orientalium Epiſcoporum, in Septima Synodo, Actione quinta.

Iconomacho-[illegible]

Verùm non diu intactus manſit imaginum ſanctarum cultus. Ab Hebræis quippe in Chriſtianos derivata impietas eſt, auctore *Conſtantino* Nacoliæ in Phrygia

Leo Iſaur. Imp. bellum [illegible] imaginibus, & co-

rem cohors- bus indicit.

Phrygia Salutari Epiſcopo, ex quo initium hæreſeos fuit, teſte *Taraſio* Patriarcha Conſtantinopolitano Actione 4. Septimæ Synodi. Is ob impietatem à ſuis Diœceſanis expulſus, in Aulam irrepſit, ac *Leonem Iſaurum* Imperatorem in ſanctas imagines accendit. Sed & Judæi, quibus jurejurando ſe obſtrinxerat, conceſſurum ſe illis quidquid poſtulaſſent, cùm ad Imperium evectus eſſet, quod ipſi fuerant vaticinati, ipſum impulere ut ſanctas imagines ac earum cultum, quaſi Idololatriæ reliquias aboleret. Id conſtat ex *Cedreno*, *Zonara*, & *Conſtantino Manaſſe*, Græcis Hiſtoricis.

Anno itaque Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo-ſexto, Imperii ſui undecimo, *Leo Iſaurus* impium tulit de imaginibus abolendis Edictum. Quô promulgatô, ingens tumultus excitatus à plebe eſt. Unde ſibi metuens Imperator, ſacrilegum conſilium diſſimulavit. *Non huc*, inquit, *ſpectat mea ſententia, ut ea prorſus deleantur; ſed hoc aio, Sublimiore locô eas locandas eſſe, ne ore quiſquam eas contingat, atque ita quodammodo rebus honore dignis contumeliam inferat.* His artibus omnem imaginum venerationem abolere meditabatur. *Leonis Iſauri* impietati, quâ potuit conſtantiâ, obſtitit *S. Germanus* Conſtantinopolitanus Patriarcha. Ipſi traditionem & uſum ſanctæ Eccleſiæ objecit, religioſam imaginum venerationem à Conciliis probatam; ſolemnia, quæ emiſerat, promiſſa de non convellendis Eccleſiæ ritibus, cùm Imperator inauguratus eſt, revocavit in memoriam; ipſum per ſacra omnia exoravit, ne ipſo imperante, ſacrarum imaginum fieret everſio: Antichriſti Præcurſorem fore adjiciens, qui facinus iſtud perpetraret. Tandem nullum non movit lapidem, ut illum à conceptâ revocaret impietate. Iſta conſtant ex Actis *S. Stephani Junioris*, apud *S. Joannem Damaſcenum*, & ex *Cedreno*.

Verùm nihil promovit Sanctus Patriarcha; quin immò *Leo* in furorem verſus, in Fideles quoſque imaginum Defenſores ſævire cœpit. Duodecim enim Imperialis Collegii Profeſſores cum Oecumenico Magiſtro qui ipſis præſidebat, viros pietate & rerum divinarum ſcientiâ conſpicuos, quorum abſque conſilio quidquam agere præcedentes Imperatores nefas duxerant, cùm in ſuam hæreſim pertrahere non poſſet, immò acerrimos experiretur adverſarios, immiſsô igne in Collegium, vivos combuſſit. Quibuſcum ornatiſſima conflagravit Bibliotheca, tricena & tria millia Voluminum continens: in quibus admirabile illud erat ex draconis inteſtino confectum, *Iliadem Homeri* & *Odiſſeam* aureis litteris deſcriptas complexum; ut à *Cedreno*, *Zonara*, & *Conſtantino Manaſſe*, memoriæ proditum eſt. Id contigit anno ſeptingenteſimo vigeſimo-ſexto.

Eadem tempeſtate impius Imperator ſtatuam Salvatoris per vetuſtâ religione celebrem, quæ ad æneam Urbis portam in excelſo illuſtrique loco diu ſteterat, deturbari juſſit. Quare populus Regiæ Urbis dolore vehementi ac irâ percitus, cùm ipſum *Leonem* ſtatuit invadere, tum plures ipſius Miniſtros trucidavit, eóſque inprimis qui ſacram imaginem dejiciebant. Mulieres enim Orthodoxæ ſatellitem cui facinoris iſtius erat executio demandata, è ſcala præcipitem egerunt. Quô factum eſt, ut & ipſæ gladiô necarentur, & alii pro pietate pugnantes exilio, proſcriptione bonorum, variíſque ſuppliciis afficerentur. Iſta conſtant ex *Actis S. Stephani Junioris*, & ex *Cedreno*.

Gregorii II. Romani Pontificis in propugnanda fide adverſus Leonem Iſaurum conſtantia.

Præerat tunc Eccleſiæ Romanæ *Gregorius II.* Sanctiſſimus Pontifex, quem *S. Germanus* Conſtantinopolitanus Patriarcha de *Leonis* hæreſi, & perſecutione Fidelibus illatâ certiorem fecit. Extant Litteræ quas ad eum reſcripſit *Gregorius*, inſertæ Septimæ Synodo, Actione quartâ. Perfidus Imperator Concilium Oecumenicum à Pontifice poſtulavit, cui reſpondit generoſus Pontifex his verbis: *Scripſiſti ut Concilium univerſale cogeretur, & nobis inutilis ea res viſa eſt. Tu perſecutor es imaginum, & hoſtis contumelioſus, & everſor: ceſſa, & nobis hoc largire ut taceas: tum mundus pace fruetur, & ſcandala ceſſabunt... Non animadvertis hunc tuum conatum, quo adversùs imagines inſurrexiſti, facinus eſſe turbulentum, & inſolens, & ſuperbum? Cum Eccleſia Dei altâ pace fruerentur, in pugnas, & odia, & ſcandala ſuſcitaſti. Ceſſa, & quieſce, tum Synodo minimè opus erit. Scribe ad omnes, & in quaſcumque regiones orbis terrarum, quibus offendiculo fuiſti, Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Gregorium Papam Romanum circa imagines peccaſſe; & nos ab hac cura quietum te præſtabimus, ne peccatum aut lapſus ullus ſit tuus, utpote qui à Deo poteſtatem & cæleſtia, & terrena ſolvendi acceperimus.* His præmiſerat Pontificiæ & Regiæ Poteſtati præſcriptos fines: *Scis*, inquit, *Imperator! Sancta Eccleſia dogmata non Imperatorum eſſe, ſed Pontificum, qui tutò aſſolent dogmata tradere. Idcirco Eccleſiis præpoſiti ſunt Pontifices à Republica negotiis abſtinentes: & Imperatores ergo ſimiliter ab Eccleſiaſticis abſtineant, & quæ ſibi commiſſa ſunt, capeſſant.*

Pontificiæ & Regiæ Poteſtatis fines.

Minas intentavit Sanctiſſimo Pontifici ſacrilegus Imperator, miſſurum ſe Romam ſatellites, qui *S. Petri* imaginem confringerent, ipſúmque *Gregorium* in exilium deportarent, ſicut olim à *Conſtantio* relegatus fuerat *Martinus I.* Ad hæc generoſus Pontifex: *Scire debes*, inquit, *Pontifices qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis cauſâ ſedere tanquam parietem ſeptúmque medianum Orientis & Occidentis, ac pacis arbitros ac moderatores eſſe: quique ante te fuerunt Imperatores, in hoc componendæ pacis certamine deſudarunt. Quòd ſi nobis inſolenter inſultes, & minas intentes, non eſt nobis neceſſe tecum in certamen deſcendere. Ad quatuor & viginti ſtadia ſecedet in regionem Campaniæ Romanus Pontifex. Tum tu vade, ventos perſequere.* Sæviens in dies *Leo*, Legatos quos *Gregorius* Conſtantinopolim direxerat, ut ferinum ejus animum demulcerent, exilio addixit, in quo glorioſæ confeſſionis præmium fœlici morte retulere, ut teſtatur *Nicolaus I.* in Epiſtola ad *Michaelem* Græcorum Imperatorem.

S. Germanus C. P. pugnat pro ſacrarum imaginum cultu.

Pro ſacrarum Imaginum cultu ſtrenuè pugnare perrexit *S. Germanus*, dogmaticis litteris ad diverſos datis, præcipuè ad *Joannem* Synadenſem Epiſcopum, & *Thomam* Claudiopolitanum. In priori narrat congreſſum ſuum cum Nacoliæ Epiſcopo, quem ab Iconomachorum errore revocavit. Idem Sanctiſſimus Patriarcha non ſemel cum *Leone Iſauro* Imperatore congreſſus eſt, qui eum ſimulachricolam vocavit, inflictâque alapâ, è Regia exturbavit, illum ſe *Cononem* eſſe gloriatus, quem imagines everſurum vetus quoddam Vaticinium ferebat. Exinde ſanctiſſimi Patriarchæ exauctorationem molitus eſt, excogitatis vulgatiſque per *Anaſtaſium* ejus Syncellum calumniis, ut eum velut ſeditioſum, non ut Confeſſorem è Sede deturbaret. Proditionem compertam habuit *S. Germanus*, cúmque *Anaſtaſius* ipſius in Regiam euntis Stolæ oram calcaſſet, dixit: *Noli feſtinare, Diippus te manet.* Et reverà quindecim poſt annos *Conſtantinus Copronymus*, inter *Artabaſdum* generum ſuum, alióſque ſuos hoſtes, hunc quoque *Anaſtaſium* plagis in circo mulctatum, & facie retrorſum versâ, equo impoſitum, ac nudum, per *Diippum* juſſit pro ſpectaculo duci, quòd ſibi derogatô Imperiô, *Artabaſdo* diadema detuliſſet. Sic impletum eſt *S. Germani* vaticinium.

Anno ſeptingenteſimo trigeſimo, *Leo* convocatis in Aulam Epiſcopis quibuſdam Apoſtatis, accerſito quoque *S. Germano*, impium promulgavit de abolendis ubique imaginibus Edictum: cujus ſubſcriptionem à Sancto Patriarcha cùm nec precibus, nec minis impetrare potuiſſet, ipſum vi manifeſtâ è ſolio

Patriarchico

Patriarchico dejecit. Is verò cedens injuriæ & perſecutioni, Pallium in ſacra Menſa depoſuit: dicens: *Si ego ſum Jonas, projicite me in mare. Nam extra Univerſalem Synodum novi aliquid de fide ſtatuere nequeo, ò Imperator!* Depoſitus Patriarchatûs inſignibus, Platanium in domum ſuam gentilitiam ſeceſſit, vitam privatam acturus, cùm geſſiſſet Pontificatum annis quatuordecim, menſibus quinque & diebus ſeptem. In ejus verò Sedem intruſit *Leo Anaſtaſium* Syncellum, impiis ſuis conſiliis ac hæreſi conſentientem. Hæc ex *Theophane* conſtant & *Cedreno*. *S. Germanum* paulò poſt è domo ſua in Monaſterium longè diſſitum deportari juſſit impius *Leo*, & tandem ſtrangulari prope centenarium. Ejus Martyrii memoriam quotannis ſtatâ die duodecimâ Maii celebrat Eccleſia.

Iconomachi à Gregorio II. in Synodo Romana damnati.

De his certior factus *Gregorius II.* Pontifex Maximus, Synodum Romæ celebravit, in quâ cum viciniis Epiſcopis conſidens ac præſidens, Iconomachorum damnavit hæreſim, fidem Catholicam de ſanctis imaginibus confirmavit, *Anaſtaſium* Sedis Conſtantinopolitanæ invaſorem & Hæreticum, necnon *Leonem Iſaurum* novæ hæreſeos promotorem, & Catholicorum perſecutorem, diris Chriſtiano ritu devovit. Hujus Synodi meminere *Hadrianus I.* in Epiſtola I. ad *Carolum Magnum*, *Cedrenus*, & *Zonaras*.

S. Joannes Damaſcenus novam hæreſim impugnat.

Interea *S. Joannes Damaſcenus*, qui tunc in Aula Caliphæ Saracenorum dignitate & gratiâ eminebat, ipſi à Conſiliis primarius, & Damaſci Præfectus, fidem adversùs naſcentem hæreſim ſtrenuè propugnavit, miſſis in Provincias Imperii Epiſtolis, & Orationibus luculentiſſimis de cultu ſanctarum Imaginum. Quod cùm *Leoni Iſauro* compertum eſſet, malis artibus ipſum perdere decrevit. Quadam ſcilicet Epiſtolâ illius interceptâ, aliam caracteribus perſimilem exarari juſſit à ſcribis peritiſſimis, quæ velut ad ipſum *Leonem* ſcripta, ipſum ad Regiam Civitatem Damaſcum oppugnandam invitaret, deditionem ipſi ſpondens. Hanc ad Saracenorum Calipham tranſmiſit, quò ipſum in *Joannem* velut in proditorem patriæ & reum Majeſtatis accenderet. Nec inanis fuit ignavus impii *Leonis* conatus. Caliphas enim vocato *Joanni* Epiſtolam ob oculos poſuit, proditionem exprobravit. Is lectâ Epiſtolâ, litterarum formas ſuis quidem ſimiles eſſe confeſſus eſt, ſe verò neque Epiſtolam illam ſcripſiſſe, nec de iis quæ in ea continebantur, uſquam cogitaſſe, conteſtatus eſt. Ejus excuſationes non admiſit, nec purgationem audire voluit Princeps barbarus: Confeſtim dexteram ipſi juſſit amputari, quæ ipſo, quô abſciſſa eſt, die, illi coram Deiparæ Virginis imagine proſtrato & oranti, miraculô reſtituta eſt. Iſta conſtant ex *Joanne Hieroſolymitano* in ejus Vita.

Gregorius III. Legatos mittit ad Leonem Iſaurum cum Litteris Commonitoriis.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-primo, *Gregorius Tertius* in Sedem Apoſtolicam evectus eſt, *Gregorio II.* virtutibus & doctrinâ non impar: qui ſtatim ad extirpandam hæreſim ſe convertit. Commonitorias namque Litteras ad *Leonem Iſaurum* ſcripſit per *Gregorium* Presbyterum, quibus illum ab hæreſi revocare conaretur. Verùm *Leonis* rugitu ac minis perterrefactus *Gregorius*, Pontificis Epiſtolam ipſi reddere auſus non eſt. Re itaque infectâ, Romam cùm rediiſſet, parum adfuit quin à Summo Pontifice gradu Sacerdotali privaretur ob ignaviam, ſed pro Ipſo interceſſere Italiæ Epiſcopi, & ipſe paratum ſe exhibens ad novam Legationem fortiori animô obeundam, veniam obtinuit. Sed cùm de ejus reditu Conſtantinopolim certior factus fuiſſet Imperator, ipſum in Sicilia detineri juſſit.

Romana Synodus contra Iconomachos ſub Gregorio III.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo ſecundo, *Gregorius III.* coactâ Romæ Synodo Epiſcoporum circiter nonaginta trium, Clero, Senatu, populóque præſentibus, Synodicum promulgavit Conſtitutum; quô decrevit: *Ut ſi quis deinceps antiquæ conſuetudinis, & Apoſtolicæ Eccleſiæ fidelem uſum contemnens, adverſùs venerationem ſacrarum Imaginum depoſitor atque deſtructor, & profanator, vel blaſphemus extiterit, ſit extorris à Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti, & totius Eccleſiæ unitate atque compage.* Hæc refert *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Gregorii III.* Directa quoque hoc anno à Summo Pontifice altera Legatio eſt ad *Leonem Iſaurum*, & Commonitoria Scripta per *Conſtantinum* Defenſorem tranſmiſſa. Verùm & ſcripta vi abrepta ac dilacerata ſunt, & Legatus annuâ cuſtodiâ conſtrictus.

Anno ſequenti, altera nihilominus Legatio, tum Pontificis, cùm Senatûs nomine ad impium Imperatorem decreta eſt, quæ ipſum ſpe recuperandæ Italiæ, ſive potiùs Civitatum ac ditionum quas in Italia amiſerat, ad fidem revocaret. Verùm Legati octo menſibus detenti, probris pariter affecti ſunt, teſte *Anaſtaſio Bibliothecario*. Hoc item anno & ſequentibus, magis exarſit in Sacrarum Imaginum cultores *Leonis* furor, quorum plures diris ſuppliciis vexavit, ac morti addixit. Hos inter celeberrimi fuere *Hypatius* Epheſiorum Epiſcopus, & *Andreas* ejuſdem Eccleſiæ Presbyter, necnon *Gregorius Limnietes*, qui in Vitâ Monaſtica ad centenarium prope annum, maximâ cum fama ſanctitatis, conſenuerat.

§. II.

De ejuſdem Hæreſeos Incrementis ſub Imperio Conſtantini Copronymi, & Leonis ejus filii.

Anno 741.

Mortuô *Leone Iſauro*, extincta non eſt Iconoclaſtarum Hæreſis; filium enim reliquit impietatis ſuæ non minùs quàm Imperii hæredem, *Conſtantinum Copronymum*. Is ipsô ſui Principatûs exordiô, Edictô vetuit, ne quis ullum ſervorum Chriſti, etſi Martyrem, aut Apoſtolum, Sanctum appellaret, aut eorum reliquias veneraretur, quas conſpui juſſit, ac Cœlitibus prohibuit ſupplicare, quos nihil poſſe effutiebat. Quin & Deiparam Virginem vocari noluit ſceleſtus, ejus feſta abrogavit, omnémque ei denegavit honorem cultúmque religioſum. Sumptis namque auro plenis loculis, adſtantes interrogavit; Quanti eos putarent eſſe pretii? Reſponderunt: Magni. Tum evacuatô aurô rurſum interrogavit, Quanti loculos æſtimarent? cum reſponſum eſſet: Nihili: *Ita*, inquit, *Maria dum Chriſtum geſtavit uterô, in honore fuit: Poſtquam eum peperit, nihilo reliquis mulieribus præſtantior eſt.* O blaſphemiam execrandam! Hanc Regiæ Urbis cives indigniſſimè & impatientiſſimè ferentes, *Artabaſdum* Curopalatem Imperatorem conſalutarunt, qui jam in *Conſtantinum* arma ſumpſerat. Urbem ingreſſus, mox ſacras imagines reſtituit, quô factô Populum demeruit eſt. Tunc *Anaſtaſius* Pſeudo-Patriarcha vivificum lignum Crucis tenens, per Chriſtum qui in ea ſuffixus eſt, univerſo Populo coràm juravit, *Copronymum* Imperatorem ſibi olim dixiſſe: *Quem Maria peperit Chriſtum, hunc tu Filium Dei eſſe ne cenſueris, neque quidquam præter hominem. Ita enim eum Maria peperit, ut & me mater mea Maria.* Quâ auditâ blaſphemiâ (inquit *Cedrenus*) populus Imperium *Conſtantino* abrogavit, anno 742. Verùm breviſſima fuit de Tyranni exauctoratione lætitia; coactô enim exercitu, *Artabaſdum* fudit *Copronymus*, eòque cum filiis trucidatô, Imperio, abſque æmulo, potitus eſt, anno 744.

Conſtantini Co[illegible]mi blaſphemia in Virginem Deiparam.

Tunc Romanæ præerat Eccleſiæ *Zacharias* Pontifex, qui miſsâ Legatione perfidum Imperatorem demulcere, & ad officium revocare tentavit. Pontificium Legatum honorificè excepit, nec ſine ſpe renuiſſe

Simulat Pſeudo-[illegible] contra ſacras Imagines.

remiſit *Copronymus.* Sed belló contra Saracenos proſperè confectô, bellum adversùs imagines Sanctorum & earum cultores redintegravit ardentius. Impium namque Concilium trecentorum triginta & octo Epiſcoporum, qui à fide defecerant, Conſtantinopolim congregavit, ut ſacras Imagines auctoritate & Decreto Eccleſiæ aboleviſſe videretur. Horum Epiſcoporum facilè Principes erant *Theodoſius* Epheſi, & *Paſtillas* Pergiæ in Pamphilia, Præſules. Hi nemine Catholicis à Sedibus vocatô, Romano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano Patriarchis abſentibus, & nequidem invitatis, aut conſultis, à decima die Februarii, uſque ad octavam Auguſti, anni 754. impiam Synodum prorogarunt. Ea die cùm ad Blachernenſem Deiparæ Baſilicam Iconomachi conveniſſent Antiſtites, conſcendit ambonem *Copronymus*, & *Conſtantinum* Monachum hominem nefarium & Hæreticum, Silæi in Pamphylia olim Epiſcopum, & propter facinora Sede pulſum, Patriarcham proclamavit, dicens: *Conſtantino Oecumenico Patriarchæ, multi anni.* Poſt hæc Imperator cum novo Patriarcha in forum eſt progreſſus, & coram univerſo populo hæreſim in Pſeudo-Synodo ſtabilitam promulgarunt, anathema dicentes imaginum cultoribus ac defenſoribus, præcipuè *Germano* Conſtantinopolitano antea Patriarchæ, *Georgio* Cyprio Epiſcopo, & *Joanni Damaſceno*, quem per contumeliam *Manzur* appellarunt. Iſta conſtant ex *Theophane*, & *Cedreno*, & ex Actis impiæ Synodi.

Hujus Conciliabuli Definitio inſerta eſt Actioni ſextæ Septimæ Synodi, ac ibidem refutata. Hunc præ ſe fert titulum: *Definitio Sancta Magna ac Univerſalis Septima Synodi.* Quam inſcriptionem Septima Synodus Oecumenica ita refellit: *Quomodo magna & univerſalis, quam neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum Præſules Eccleſiarum, ſed anathemati hanc tranſmiſerunt? Non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipſum ſunt Sacerdotes, nec etiam per Vicarios ejus, neque per Encyclicam Epiſtolam, quemadmodum lex dicit Conciliorum: Sed nec conſentientes ſibi Patriarchas Orientis, Alexandriæ ſcilicet, Antiochiæ, ac Sanctæ Civitatis, vel Comminiſtros, & ſummos Sacerdotes, qui cum ipſis exiſtunt. Porro Septima quomodo, quæ non concordavit cum præcedentibus ſex ſanctis ac venerabilibus Synodis?*

Ad ann. 754. Num. 15 Baronius refellitur.

Iconomachi Sanctorum venerationē edito Canone non damnarunt.

Deceptus eſt autem doctiſſimus Cardinalis *Baronius*, cùm ſcripſit, Synodi Pſeudo-Septimæ Antiſtites edidiſſe nefandum Canonem, quô negarunt non ſolum Sanctos omnes, ſed & ipſam Deiparam, aliquid juris habere poſt obitum ad intercedendum pro nobis apud Deum præpotentem, vel ullô modô poſſe nobis prodeſſe. Tantùm enim abeſt ut id definierint; ut potiùs editô Canone, conſtituerint contrarium planè dogma, & id aſſerentes anathemate confixerint. *Si quis*, inquiunt, *non confitetur Sanctam ſemper Virginem Mariam, propriè ac verè Dei Genitricem, ſublimiorem eſſe omni viſibili ac inviſibili creatura, & cum ſincera fide ipſius non expetit interceſſiones, tanquam fiduciam habentes ad Deum noſtrum, qui ex illâ genitus eſt: Anathema.*

Si quis non confitetur omnes Sanctos, qui à ſæculo uſque nunc ſunt, quique ante Legem, in Lege, & in Gratia Deo placuerunt, honorabiles eſſe coram ipſo, animâ & corpore: vel horum non poſtulat orationes, tanquam fiduciam habentium pro mundo intercedere, ſecundùm Eccleſiaſticam Traditionem, Anathema. Invocationem quidem Sanctorum negarunt, ſed eam editô Canone in Synodo non damnavere. Unde Septima Synodus Oecumenica hos Anathematiſmos recenſens, ait: *Antiqua quippe revera eſt in Catholica Eccleſia traditio, & valde juſtè in commemorationem nobis principalium agnita: ſed impudenter*

A *hanc myſticam projicientes ſcientiam, Catholicam alloquuntur Eccleſiam: Vias tuas nolumus. Unde poſt hanc editionem ſuam, & interceſſionum Deo acceptabilem oblationem abjecerunt, delentes hanc ex hoc Scripto ſuo, quod omnes noverunt.*

Nec aliud colligi poteſt ex Actis *S. Stephani Junioris*, laudatis à Cardinali *Baronio*: quæ blaſphemiæ quidem meminere ab Iconomachorum Antiſtitibus verbo tenus in Beatam Virginem prolatæ, non autem Canone ſancitæ. Ita enim habent: *Audaciſſima illa lingua eò proruperunt, ut ingens quoque illud & improbum eloqui non dubitarint, ipſam Dei Genitri-*
B *cem Virginem inutilem quamdam poſt mortem, & commodi omnis expertem rem eſſe, nec cuiquam omnino adjumento ac præſidio eſſe poſſe.*

Constantini Copronymi perſecutio in Monachos, qui ſoli penè tum cauſam fidei tuebantur.

Solutâ Pſeudo-Synodo, *Conſtantinus Copronymus*, unà cum impio Patriarcha, prolatis in medium Crucis effigie, Sacrâ Euchariſtiâ, & ſacris Evangeliis, plebem ſuper illis ritu ſolemni jurare juſſit, quòd nuſquam imagines coleret, illas vocaret idola, & ut talia execraretur. Vetitum etiam Communionem accipere à Monachis, qui penè ſoli cauſam fidei propugnabant, Epiſcopis fere omnibus Aulæ ingenio ſeſe accommodantibus, & impio Imperatoris morem gerentibus: juſſit inſuper *Copronymus*, ut obviu quique Monachi; quorum ſacram ve-
C ſtem *Tenebrarum indumentum*, & ipſos *Non memorandos* appellabat, *Idolorum cultores* vocarentur, & lapidibus appeterentur. Iſta conſtant ex Actis *S. Stephani Junioris.* Sed *Conſtantinum* Pſeudo-Patriarcham ejurare Monachatum imprimis voluit, aſcendere juſſit ambonem, jurare ſe nuſquam imagines veneraturum, exuere Monachum, nuptialem coronam geſtare, carnibus veſci, ad menſam regiam cytharedos audire, & omnibus guſtûs auriúmque voluptatibus frui. Sed non multò poſt divina juſtitia impium Patriarcham immanitati *Copronymi* permiſit,
D qui certior factus quòd ejus in Chriſtum & Deiparam blaſphemias, errorémque Neſtorianum patefeciſſet, ipſum multis verberibus mulctatum, & per Circum ignominiosè traductum atque raptatum, capite truncari juſſit, ac *Nicetam* Eunuchum, genere Sclavum, Patriarcham nominavit. Conſtant iſta ex *Theophane* & *Cedreno.*

Pelagium olim fuerat Baſilica S. Pelagiæ, quam demolitus fuerat Copronymus, & ſepulturæ capitis damnatorum deſtinaverat.

Reliquum deinde *Conſtantini Copronymi* Imperium perſecutio continua fuit Catholicorum, qui ſacras imagines colebant, defendebántque. *Stephanum Juniorem* omnibus ob eximiam ſanctimoniam venerabilem, qui ſexaginta annos in monte Sancti *Au-*
E *xentii*, in Bythinia, incluſus egerat, poſt multos cruciatus necavit, ejúſque corpus in *Pelagium* * abjici juſſit. Diris etiam ſuppliciis affecit, ac interemit *S. Andream Calybitem*. Multos etiam Procerum, atque Militum, variis cruciatibus ſuſtulit, delatos quòd Sanctis coram imaginibus ſupplicaſſent. Monachorum quoque habitum traduxit, & contumeliæ in Circo expoſuit, jubens unumquemque eorum apprehenſâ manu mulierem, in medium prodire. Atque ita ii ab omnibus conſputi, & ignominia affecti ſunt. Quin & reliquias Sanctæ Virginis & Martyris *Euphemiæ* cum ciſta in mare projici mandavit, quæ Deo
F ſervante incolumis Lemnum appulit, ac deinde *Conſtantino* & *Irene* imperantibus, dignâ cum veneratione in ſuum eſt reducta Templum, quod repurgatum ac denuo dedicatum eſt, cùm *Copronymus* ex eo armamentum, & locum fimo deponendo feciſſet. Præfectos conſtituit ſuæ conſcios impietatis. Quos inter Thraciæ Præfectus Monachos & Sanctimoniales omnes illius regionis Epheſum ductos his verbis allocutus eſt: *Qui Imperatori & mihi obedire vult, ſtolam is induat, hácque ipſâ horâ uxorem ducat. Qui recuſaverit, is, erutis oculis, Cyprum deportabitur.* Rem executioni mandare ſtatim aggreſſus, multos eâ die Martyres fecit. Idem omnia Mo-

naſteria, ſacram ſupellectilem, libros, animalia, divendidit, & pretium Imperatori tradidit. Libros Patrum, & Reliquias Sanctorum igni devovit, imaginum defenſores & cultores variis necis generibus ſuſtulit. Tandem *Copronymus* Monaſteria omnia militibus Iconomachis tradidit, Monaſticum Ordinem prorſus exſcindere ſatageos. Hæc ex Actis *Sancti Stephani Junioris* conſtant, necnon ex *Theophane* & *Cedreno*.

Synodus Gentiliaci prope Luteliam in cauſa ſacrarum imaginum celebrata.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo-ſeptimo, *cùm Conſtantinus Copronymus* Legatos ad *Pipinum* Regem Chriſtianiſſimum miſiſſet ſex Patritios, cum pluribus Epiſcopis, qui filiam ipſius *Gedeſilam* Leoni Auguſto, ipſius *Copronymi* filio, collocandam poſtularent, ac Ravennatis Exarchatûs reſtitutionem, locô dotis; quique, ne religionis diſparitas ineundo fœderi obeſſet, controverſiam de imaginibus Gallicanorum Epiſcoporum examini ac judicio permitterent; *Pippinus* Concilium *Gentiliaci* celebrari juſſit, non abſque veniâ Sedis Apoſtolicæ, ut conſtat ex Epiſtola *Pauli I.* ad ipſum datâ. Ea in Synodo, quæſtio duplex ad examen vocata eſt: prima de imaginibus; altera de Proceſſione Spiritûs Sancti, circa quam & Romanos innovaſſe Græci cauſabantur. Quis fuerit iſtius Concilii exitus, etſi non dicant Auctores, qui illius meminere, ſcilicet *Eginhardus* in Chronico, Annales Francorum Bertiniani, *Ado Viennenſis* in Chronico, *Rhegino*, & *Aimoinus* lib. 4. cap. 37. ex eis tamen quæ à Gallicanis Præſulibus in aliis Conciliis poſtea geſta ſunt, & ex fide Eccleſiæ noſtræ illorum temporum monumentis probatâ, colligere eſt, damnatam eâ in Synodo fuiſſe Iconomachorum hæreſim, & fidem Proceſſionis Spiritûs Sancti à Patre Filióque, confirmatam.

Synodus Orientalis pro imaginum cultu.

Eodem pene tempore, *Coſmas* Alexandrinus, *Theodorus* Antiochenus, & *Theodorus* alter, Hieroſolymitanus, Patriarchæ, frequentem ex tribus Patriarchatibus Synodum Hieroſolymis celebrarunt, in quâ Iconomachorum damnatâ hæreſi, Synodicam Epiſtolam ad Romanum Pontificem miſêre, quæ *Conſtantino* in Romanam Sedem intruſo tradita eſt. Hujus Concilii meminit *Hadrianus I.* in Epiſtola de Imaginibus ad *Carolum Magnum* ſcriptâ.

Synodus Romana ſub Stephano III.

Anno ſeptingenteſimo ſexageſimo nono, *Stephanus III.* Pontifex Maximus Concilium habuit Romæ, in Baſilica Lateranenſi, in quo diſcuſſis primùm ac reſciſſis *Conſtantini* Pſeudo-Papæ Actis, qui à *Deſiderio* Longobardorum Rege intruſus fuerat, ſacrarum imaginum honos ſtabilitus eſt, damnatáque Conſtannnopolitana Græcorum Iconomachorum Pſeudo-Synodus. Huic adfuere Concilio duodecim Galliarum Epiſcopi, quos à Regibus Chriſtianiſſimis *Carolo* & *Carolomanno* Romam mitti rogaverat *Stephanus*, ut ſibi in difficillimis Eccleſiæ negotiis doctrinâ & prudentiâ ſingulari, quâ pollebant, præſto eſſent. De hac Synodo ſcribit ad *Carolum Magnum Hadrianus I.* Cap. 5. Epiſtolæ Apologeticæ pro Imaginibus: *Porro & Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis quondam Dominus Stephanus Papa ſimiliter cum Epiſcopis partium Franciæ, atque Italiæ Præſident in Baſilica Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ appellatur Conſtantiniana, Præceſſoris ſui venerabile Concilium confirmans atque amplectens, magis magiſque & ipſe, unà cum omnibus Epiſcopis, Sanctorum Patrum Decretis adhærens, adorare atque venerari ſacras imagines ſtatuerunt.* Ejuſdem Concilii meminit *Anaſtaſius Bibliothecarius*, in Vita *Stephani III.*

Anno 775. *Conſtantino Copronymo* divinam ultionem in morte expertô, *Leo* ejus filius moderatus eſt Imperium: cujus exordiô nonnihil reſpiravit Eccleſia: Sed hæreſis nihilominus dominata eſt. Hæreticus enim æquè fuit ac Pater, nec imagines reſtitui permiſit; quamvis, ut ſubditos demereretur, aliquandiu à Catholicorum abſtinuerit perſecutione. Sed furorem poſtea prodidit in ſacrarum imaginum cultores, cùm in *Irenes* Imperatricis uxoris ſuæ pulvinari duas imagines reperiſſet. Inquiſitione enim factâ in eos qui ipſas intuliſſent, *Theophanem* Cubicularium occidi juſſit, *Jacobum* Protoſpatharium, *Pappiam* Strategium, *Leonem* & *Thomam* Cubicularios, ignominioſè traductos, & in carcerem conjectos, verberibus affici juſſit, qui Confeſſionis gloriâ inſignes Martyrium, cujus deſiderium ac meritum ipſis non defuerat, Vitæ Monaſticæ auſteritate ſuppleverunt. Imperatricem verò duriùs increpitam, & negantem illas imagines à ſe viſas, eúmque demulcere ſatagentem, à ſe repulit, & ab ejus conſortio deinceps abſtinuit. Hæc anno ſeptingenteſimo octogeſimo contigere. De his *Theophanes*, & *Cedrenus*.

Leo Conſtantini filius imaginibus infeſtus & earum cultoribus infenſus.

§. III.

De reſtitutione Sacrarum Imaginum ſub Conſtantini & Irenes Imperio; Et de Synodo Septima Oecumenicâ.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo quarto, *Conſtantino* & *Irene* ejus matre quartum annum Imperantibus, *Paulus*, qui poſt *Nicetæ* obitum inauguratus fuerat Urbis Regiæ Patriarcha, morbo affectus, relictâ Sede, in *Flori* Monaſterium receſſit. Imperatrix mœſta ipſum convenit, rationem facti quærens. Cui *Paulus* lachrymis perfuſus: *Utinam*, inquit, *Eccleſiâ Dei tyrannicè adminiſtratâ, & à reliquis Sedibus eâ de cauſâ reſciſſâ, diriſque, & execrationibus devotâ, in Sacerdotii Throno Conſtantinopoli nunquam ſediſſem!* Illa Patritios & ſpectatiſſimos quoſque è Senatu ad ipſum miſit, quæ ipſe diceret, audituros. Qui ad ipſos: *Niſi Synodum*, inquit, *univerſalem coegeritis, & obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis ſupereſt ſalus.* Reſponderunt ipſi: *Cur ergo Patriarcha deſignatus, inter Ordinationis ſolemnia, imagines te nunquam adoraturum ſubſcripſiſti?* Tum ille: *Hæc*, ait, *lachrymarum mearum cauſa eſt: Illud me ad pœnitentiam amplexandam impulit, Deum deprecantem, ne me veluti Pontificem huc uſque mutum, nec veritatem (ſolò inſania veſtra metu) palam enuntiantem corripiat.* Vix hæc dixerat *Paulus*, cùm ſpiritum emiſit. Hæc *Theophanes* & *Cedrenus* referunt: addúntque, liberam exinde unicuique fuiſſe poteſtatem de ſacrarum imaginum cultu diſputandi, ac illum propugnandi.

Pauli in locum *Tharaſius*, Imperatori à Secretioribus Mandatis, ſuffectus eſt. Is cùm munus illud, cui ſe, utpote laïcum, imparem judicabat, diu ac pertinaciter recuſaſſet, illud tandem ſuſcepit eâ conditione, ut Synodus Generalis cogeretur; quod *Conſtantinus* & *Irene* lubentes conceſſerunt. *Tharaſius* itaque ut primum inauguratus eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo quarto, fidei ſuæ Profeſſionem, & ſupplices pro Concilii Oecumenici celebratione litteras ad *Hadrianum I.* Romanum Pontificem direxit. Ad quem & Imperatores ſcripſere, rogantes ut Conſtantinopolim venire dignaretur, Concilio præfuturus, aut Legatos mitteret, qui vices illius obirent ac locum tenerent. Extant hæ Litteræ in præambulis ad Septimam Synodum.

Imperatores & Tharaſius Conſtantinop. Patriarcha Pontificem Romanum rogant per literas ut Legatos mittat ad Synodum, niſi per ſe adeſſe velit.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo quinto, *Adrianus I.* Pontifex Maximus ſcripſit Litteras ad *Conſtantinum* & *Irenem*, quæ habentur Actione ſecundâ Synodi Septimæ. Incipiunt: *Deus qui dixit de tenebris lucem ſplendeſcere.* His litteris ipſos primò adhortatur ad Sedis Apoſtolicæ reverentiam, de cujus

divinâ

divinâ auctoritate hæc habet: *Nam ipſe Princeps Apoſtolorum B. Petrus, qui Apoſtolicæ Sedi primitùs præſedit, Apoſtolatûs Principatum, ac principalis curæ, Succeſſoribus ſuis, qui in ejus ſacratiſſima Sede perenniter ſeſſuri ſunt, dereliquit: quibus & auctoritatis poteſtatem, quemadmodum à Salvatore noſtro Domino Deo ipſi conceſſa eſt, & ipſe quoque ſuis contulit ac tradidit divino juſſu Succeſſoribus Pontificibus: quorum traditione, Chriſti ſacram effigiem, ſanctæque ejus Genitricis, Apoſtolorùmque, & omnium Sanctorum veneramur imagines.*

S. Petri & Succeſſorum primatus à Chriſto immediatè inſtitutus.

Secundò multa profert ad ſacrarum imaginum venerationem aſſerendam. Tertiò rogat Imperatorem & Imperatricem, ut ſi poſſibile non ſit ſacras imagines in priſtinum ſtatum ſubitò reſtituere, in primis refutetur, præſentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, Pſeudo-Synodus Conſtantinopolitana Iconomachorum. Deinde Imperatores, Patriarcha, & Senatus Regiæ Urbis, ſacramentô ſe adſtringant, fore ut partibus non faveant, nec ullam mittendis ab Apoſtolica Sede Legatis vim inferant: imò eos honorificè excipiant, foveant, & ad Urbem remittant incolumes. Rogat etiam ut reſtituant patrimonia *B. Petri* ab Orthodoxis Principibus ad concinnationem luminarium, & alimoniam pauperum olim collata; necnon & conſecrationes Epiſcoporum Sedi Romanæ, ex jure veteri, competentes. Quartò ſe *Tharaſio* novo Patriarchæ ſuccenſere ſignificat duplicem ob cauſam. Primò, quòd ſe *Univerſalem Patriarcham* inſcripſerit: Secundò quòd ex Laico ad Epiſcopatum fuerit ſubitò promotus. Unde *Tharaſii* electionem ut perperam & contra Canones factam improbat: quam tamen non reſcindit, ſed Canonum in ea infractorum dat veniam, eâ conditione, ut pro reſtituendis ſacris imaginibus ſedulò laboret. *Si autem*, inquit, *ſacras ac venerabiles imagines in illis partibus non reſtitueris, Conſecrationem veſtram modis omnibus recipere non audemus.*

Hadrianus I. damnat Canonum infractionem in Tharaſii Ordinatione.

Miſit porro *Hadrianus* Papa Legatos Conſtantinopolim, qui ſuo nomine Concilio præeſſent, *Petrum* ſcilicet Archipresbyterum Eccleſiæ *S. Petri*, & *Petrum* Abbatem *S. Sabæ*: de quibus ad *Tharaſium* ita ſcribit: *Dilectos autem noſtros, Petrum ſcilicet Archipresbyterum Sanctæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, & Petrum Monachum & Presbyterum atque Abbatem, qui miſſi ſunt à nobis ad veſtigia tranquilliſſimorum Imperatorum, rogamus propter amorem S. Petri Apoſtolorum Principis, & propter nos, omni benignâ ſuſceptione, & humanitate dignos apud vos judicandos & habendos.* Iſti Legati Actione I. Concilii nominantur ante *Tharaſium*, ut *Tenentes locum Apoſtolicæ Sedis almi & Sanctiſſimi Archiepiſcopi Senioris Romæ Adriani.*

Hadrianus I. miſit Legatos, qui ipſius nomine Synodo præeſſent.

Miſerunt etiam cæteri Patriarchæ Legatos ad Synodum, cùm ipſi jugo Saracenorum oppreſſi, adeſſe non poſſent. *Politianus* Alexandrinus Patriarcha *Thomam* Presbyterum & Monachum; *Theodorus* Antiochenus, & *Elias* Hieroſolymitanus, *Joannem* Presbyterum pariter & Monachum eâ Legatione ornavere, qui trium Sedium Patriarchalium nomine in Synodo agerent, & Eccleſiarum Ægypti, Orientis, & Palæſtinæ fidem ac antiquam traditionem de ſacris imaginibus teſtarentur.

Alii Patriarchæ Legatos ſuos mittunt.

Anno Chriſti 786. cùm Synodus Conſtantinopoli in Baſilica SS. Apoſtolorum collecta eſſet, Iconomachi milites adversùs Synodum ſeditionem excitarunt, quos cùm nec Imperatorum præſentia ſedare potuiſſet, res in ſequentem annum dilata eſt. Incredibilis fuit Imperatricis *Irenes* eô in negotiô prudentia. Miſſo enim *Stauracio* Patritio, & publici curſûs Logotheta in Thraciam ad legiones ibi conſidentes, Duces omnes ſibi devinxit, ut in copiis, quas *Conſtantinus Copronymus* inſtruxerat, & diſciplinâ ſuâ imbuerat, Urbe expellendis opem ferrent. Simulatâ igitur in partes Orientales, quaſi Arabibus illùc irrumpentibus profectione, omnis Imperatoris apparatus & comitatus uſque ad Malagina proceſſit. Itaque copiæ iſtæ foris advenientes, Urbem ingreſſæ, Imperatoris & Imperatricis Matris auctoritatem firmavere. Tum verò Imperatrix copiis ſeditioſis & hæreticis per Nunnos ſignificat: *Armis depoſitis, & ad me remiſſis, operâ veſtra me non indigere noveritis.* Illi velut à Deo ſenſibus alienati, arma depoſuere. Tum impoſitis in naves eorum familiis, ſingulos in Provincias ſuas ac domos ſe recipere juſſit. Paratô denuum aliô exercitu, & deſignatis Ducibus ſibi addictiſſimis, ipſa iterum menſe Maio anni 787. per omnes Imperii regiones miſit, qui univerſos Epiſcopos Nicæam Bythiniæ Urbem, ad Synodum convocarent. Nicæam itaque convenerunt æſtate totâ Epiſcopi trecenti quinquaginta: Eò etiam ſe contulerunt Eccleſiæ Romanæ, & Orientalium Sedium Legati, qui Conſtantinopoli ſubſtiterant, unà cum *Tharaſio* Regiæ Urbis Patriarcha. Adfuerunt etiam ſelecti Archimandritæ & Monachi, necnon Proceres, quos inter eminebat *Nicephorus* Imperatori à Secretioribus Mandatis, ut ordine omnia in Concilio peragi curarent. Concilii locus fuit Primaria Nicææ Baſilica, Æternæ Sapientiæ, ſub titulo *S. Sophiæ* ſacrâ. Iſta conſtant ex *Theophane* coævo Scriptore, ex *Ignatio* Monacho in Vita *S. Tharaſii*, ex *Cedreno*, & ex Auctoris antiqui Præfatione ad VII. Synodum.

§. IV.

Hiſtoria ſingularum Actionum Synodi Septimæ.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo ſeptimo, octavo Kalendas Octobris, Indictione undecimâ, inchoatâ eſt Nicæna Secunda Synodus. Illam *Tharaſius*, penès quem, utpote in arduis negotiis valde exercitatum, & Græcæ linguæ peritiſſimum, Legati Apoſtolici directionem Synodi reliquerant, brevi ſed eleganti Oratione aperuit. Secundò lectæ ſunt à *Leontio* viro clariſſimo ab Imperatorum Secretioribus Mandatis, Litteræ *Conſtantini* & *Irenes* ad Synodum directæ; quibus inter alia jubebant, ut Litteræ ab *Adriano* Papa miſſæ per ejus Legatos, in ſolemni conſeſſu, *ſecundum Jus Synodicum* legerentur. Litteræ namque Pontificum Romanorum veluti directrices erant Synodorum Oecumenicarum, & primò legi debebant, propter ſuffragii prærogativam Romanæ Sedi competentem. Tertiò Sancta Synodus ad cognoſcendam lapſorum Epiſcoporum cauſam converſa eſt. Præcipui fuerunt *Baſilius* Ancyranus, *Theodorus* Myrenſis, & *Theodorus* Amorii, qui coràm ſacro Patrum conſeſſu adſtantes, fidei oblatô Libellô, hæreſim ſolemni ritu ejurarunt. Suum primò obtulit *Baſilius* Ancyranus, cui & ſequentes inſeruit Anathematiſmos contra recentem hæreſim. *Chriſtianorum calumniatoribus id eſt, Imaginum confractoribus, Anathema. His qui aſſumunt eloquia, quæ à Divina Scripturâ adversùs Idola ſunt, in venerabiles Iconas, Anathema. His qui non ſalutant ſanctas & venerabiles imagines, Anathema. His qui appellant ſacras Iconas ſimulachra, Anathema. His qui dicunt, quòd ſicut ad Deos, Chriſtiani ad imagines accedunt, Anathema. His qui communicant ſcienter cum iis qui conviciantur & exhonorant venerabiles Iconas, Anathema. His qui dicunt, quòd præter Chriſtum Dominum noſtrum aliquis nos ab Idolis liberaverit, Anathema. His qui ſpernunt Magiſteria SS. Patrum, & Traditionem Catholicæ Eccleſiæ, prætendentes & aſſumentes voces Arii, Neſtorii, Eutychetis, & Dioſcori; & perhibentes, quòd niſi de Veteri Teſtamento fuerimus edocti, non*

Actio prima.

Lapſorum Epiſcoporum cauſa diſcutitur.

ſequimur doctrinas SS. Patrum, neque Sanctarum Synodorum, atque Traditionem Catholicæ Eccleſiæ, Anathema. Hoc Anathema poſuit *Baſilius*, quia Iconomachi ad ſolas Scripturas provocabant, ſicut noſtræ ætatis Hæretici. *His qui dicunt, quòd Diabolicæ argumentationis inventio ſit factura Imaginum, & non Sanctorum Patrum Traditio, Anathema. His qui præſumunt dicere, Catholicam Eccleſiam aliquando Idola ſuſcepiſſe, Anathema.* His prolatis, receptus eſt in ſacrum Conſeſſum *Baſilius*. Receptus eſt & *Theodorus* uterque, Myrenſis, & Amorii, cùm ſimilem palinodiam recantaſſent, ac ſinceram exhibuiſſent pœnitentiam. *Tharaſio* enim, dicente: *Videtur vobis ut recipiant Sedes ſuas? Sancta Synodus dixit: Placet omnibus nobis.*

Producti ſunt ſubinde alii Epiſcopi lapſi, quorum cauſa difficilior erat, & mora in hæreſi diuturnior: quorum occaſione dixit Tharaſius: *Diuturniores paſſiones difficiliores ſunt ad curandum: ſic & anima quæ in obſcuro eſt hæreſeos, orthodoxiæ lumen difficilè recognoſcit.* Propter illos facta eſt diſquiſitio diligentior de modo quô recipiendi eſſent Hæretici, & potiſſimùm, utrùm ab hæreſi redeuntes, ad Sacrorum Ordinum Miniſteria & Eccleſiaſticas Dignitates eſſent admittendi. Prolati ſunt varii eâ de re Canones, veterum Patrum teſtimonia, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ monumenta. Præterea mota quæſtio fuit de Ordinationibus factis ab Hæreticis, an probandæ eſſent. Probandas oſtendit *Tharaſius*, Synodus edixit: Nihilominus lapſorum Epiſcoporum reſtitutio in aliam Seſſionem dilata eſt.

Actio ſecunda.

Actione ſecunda, ſextô Kalendas Octobris celebratâ, adductus eſt in Synodum *Gregorius* Neocæſareæ Epiſcopus, ac à Vito Regio Patribus oblatus, errorem confeſſus eſt, increpationem *Tharaſii* humiliter audiit, veniam à ſanctâ Synodo ſupplex poſtulavit. Ejus cauſa in alteram Actionem dilata eſt, juſſùmque ut in Conſeſſu proximo, cum Libello ſe ſiſteret. Secundò, jubente Synodo *Lecta* ſunt *Adriani I.* Romani Pontificis Literæ ad Imperatores datæ, quarum initium eſt: *Deus qui dixit de tenebris lucem ſplendeſcere*; quæque ſupra delibavimus. Lecta eſt & Epiſtola ejuſdem Pontificis ad *Tharaſium*. His perlectis, Apoſtolici Legati, prærogativâ ſuffragii uſi, aiunt: *Dicat nobis Sanctiſſimus Tharaſius Patriarcha Regiæ Civitatis, ſi conſentiat Literis Sanctiſſimi Papæ Senioris Romæ Adriani, an non?* Reſpondet Tharaſius: *Apoſtolus, cùm Romanis ſcriberet, approbans ſtudium ſinceræ fidei eorum, ait:* Fides v[…] annuntiatur in univerſo mundo. *Hoc teſt monium ſequi neceſſarium eſt, & inconſultò agit, qui huic conatur reſiſtere. Unde Adrianus Præſul Senioris Romæ, cùm eſſet particeps eorum qui prædictô teſtimoniô muniri meruerunt, ſcripſit expreſſè ac veraciter piis Imperatoribus noſtris, atque ad Humilitatem noſtram, affirmans optimè ſe habere antiquam Traditionem Eccleſiæ Catholicæ. Nam & ipſi ſcrutando Scripturas, ſyllogiſticè approbando rimati ſumus: ſic quòd confeſſi ſumus, confitemur, & confitebimur, conſonamus, & confirmamus, atque permanebimus in ſignificatione Literarum quæ lecta ſunt, Imagines ſuſcipientes, ſecundùm antiquam Patrum noſtrorum Traditionem: & has affectuosô amore adoramus, tanquam ad nomen Chriſti Dei, & intemeratæ Dominæ ſanctæ Dei Genitricis, ſanctorúmque Angelorum, ac omnium Sanctorum factas: manifeſtiſſimè in unum ſolum Deum ſervitutem & fidem noſt am ponentes.* Iterum Legati Apoſtolici à Synodo quæſiere, an Literas *Adriani* ſuſciperet? Reſpondit [S]ancta Synodus: *Sequimur, & ſuſcipimus, & admittimus.* Deinde ſinguli Epiſco[…] profeſſi ſunt, ſe recipere ſacras imagines; *ſecundùm Synodicas Epiſtolas beatiſſimi Papæ Senioris Romæ Adriani.* Sententiam dixerunt & Archimandritæ, ſed ex ſingulari privilegio, quod Synodus conceſſit. Sancta enim Synodus dixit: *Juſtum eſt ut & Reverendiſſimi Monachi pronuntient.* Reverendiſſimi Monachi dixerunt: *Si ordo eſt talis, ut & nos Monachi pronuntiemus, ſicuti jubetis.* Tharaſius dixit: *Ordo eſt unicuique qui reperitur in Synodo, ut pronuntiet Confeſſionem ſuam.* De his *Adriani* Literis ſcribit *Tharaſius* ad ipſum Pontificem, poſt Synodum: *Qui cùm omnes ſediſſemus, caput fecimus Chriſtum. Jacebat enim in ſancta ſede Evangelium Sanctum, conteſtans omnibus nobis ſacratis viris, qui conveneramus: Juſtum judicium judicate: Judicate inter ſanctam Dei Eccleſiam, & novitatem quæ facta eſt, & cùm prolata primitus veſtræ fraternæ Sanctitatis Literæ legerentur, præſtolabantur omnes, ſpiritualibus eduliis tanquam in regalibus cœnis fruentes, quæ Chriſtus per Literas tuas epulantibus præparabat: & ſicut oculus totum corpus ad rectitudinis & veritatis ſemitam oſtendebas.* Hæc planè egregia ad demonſtrandum quanta ſit in Conciliis Œcumenicis Apoſtolicæ Sedis auctoritas.

Archimandritæ ex privilegio ſuffragantur.

Quanta in Conciliis Œcumenicis Apoſtolicæ Sedis auctoritas?

Actio tertia.

III. Kalendas Octobris, *Actio tertia* celebrata eſt, in quâ primò cauſa *Gregorii* Neocæſareæ Epiſcopi diſcuſſa eſt. Is publicò in Conſeſſu Fidem orthodoxam datô Libello profeſſus eſt. At cùm rumor increbuiſſet, illum perſecutionis tempore vexaſſe Catholicos ſacrarum imaginum cultores, prolatus eſt Canon Apoſtolicus, quô hujuſmodi criminum reis Epiſcopatus abrogatur. Conclamarunt omnes, eum (ſi res ita ſe haberet) Epiſcopatu indignum. Sed cùm probari non poſſet perſecutio, cùm ipſe, tum alii Epiſcopi lapſi, in Sedes ſuas reſtituti ſunt. Secundò lectæ ſunt Literæ *Tharaſii* ad Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & Hieroſolymitanum, poſt ipſius Ordinationem directæ; quæ & Profeſſionem Fidei continebant, & preces, ut Synodo per Legatos ſuos intereſſent. Lectæ ſunt & Literæ eorumdem Patriarcharum ad *Tharaſium*, quibus abſentiam à Synodo ſuam excuſabant; ſcribebant, mittere ſe *Joannem* & *Thomam* Syncellos, qui ſuum locum tenerent. Neque abſentiam ſuam, quæ juſta erat ob prementem Barbarorum tyrannidem, obfuturam ne Synodus Œcumenica eſſet: quod probarunt Sexti Concilii exemplo, à quo Alexandrinus & Hieroſolymitanus Patriarchæ aberant. Cœtera quippe ſupplere auctoritatem Romani Pontificis. Illuſtrius eſt teſtimonium pro Sedis Apoſtolicæ dignitate & auctoritate, quàm ut prætermitti debeat, ac negligi. *Ne moleſta nobis appareat*, inquiunt, *trium Apoſtolicarum Sedium almorum Patriarcharum, & Sanctiſſimorum Epiſcoporum qui ſub ipſis degunt, abſentia, non ex proprio eorum accidens propoſito, ſed ex tenentium, ſeu dominantium illis terribilibus minis, & mortiferis pœnis. Hoc autem ſubtiliùs eſt conſiderandum, etiam ab ipſa ſacra univerſali Sexta Synodo, in quâ nullus eorum qui per idem tempus in his partibus Epiſcopi erant, conveniſſe repertus eſt, propter Barbarorum tyrannidem: ſed nullum ex hoc ſanctæ adhæſit Synodo præjudicium: neque vires habuit prohibitio aliqua ſtatuendi, & manifeſta faciendi recta dogmata pietatis: præcipuè cùm Sanctiſſimus & Apoſtolicus Papa Romanus concordaverit, & in ea inventus ſit per Apocriſiarios ſuos. Et nunc, Sanctiſſimi, hoc cum auxilio Dei ſimiliter fiat. Nam ſi tunc illius fides in orbis terræ perſonuit fines: ita & Synodi, quæ nunc per gratiam Dei congreganda eſt per interventionem veſtram, & ejus qui moderatur Apoſtolorum Principis Sedem, prædicabitur in omni loco qui ſub Sole eſt.* Tertiò lecta eſt Synodica *Theodori* olim Hieroſolymitani Patriarchæ, ad *Coſmam* Alexandriæ, & *Theodorum* Antiochiæ, Patriarchas

Romanæ Sedis auctoritas aliarum Sedium Patriarchalium […] Conciliis Œcumenicis ſupplet […]

Patriarchas directa : cujus auditâ lectione, Legati Apoſtolici profeſſi ſunt ſe ſuſcipere Literas Orientalium Patriarcharum ; *Ut quæ in Orthodoxa Fide, & adoratione venerabilium imaginum, Adriano Papa, & Tharaſio Novæ Romæ Patriarchæ concordarent* : & contrarium ſentientibus anathema dixit ſub hac formula : *Et qui non ita confitentur, anathema ſint à Sanctis trecentis decem & octo Patribus, qui hic ante collecti ſunt*. Sancta Synodus dixit ; *Fiat, fiat, fiat*.

Actio quarta. *Actione quartâ* prolatæ ſunt in medium antiquorum Patrum Sententiæ, quibus legitimus imaginum uſus approbatur. Lecta deinde eſt Epiſtola *Gregorii Tertii* Pontificis Maximi ad *S. Germanum* Conſtantinopolitanum Patriarcham. Lectæ item *S. Germani* ad *Joannem Synadenſem*, ad *Conſtantinum Nacolia*, & ad *Thomam Claudiopolitanum*, Epiſcopos : tum prolata ſunt in Hæreticos hæc Anathemata. *Chriſtianos accuſantibus, id eſt, imagines confringentibus, Anathema ſit. His qui aſſumunt dicta Sanctæ Scripturæ, quæ ſunt contra Idola, in venerabiles imagines, Anathema. His qui non ſalutant ſanctas ac venerabiles Iconas, Anathema. His qui appellant ſacras imagines Idola, Anathema. His qui dicunt, quòd veluti ad Deos Chriſtiani, ita ad Iconas accedant, Anathema. His qui communicant ſcienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, Anathema. His qui dicunt, quod excepto Chriſto Domino noſtro, alius nos eruerit ab Idolis, Anathema. His qui audent dicere, Catholicam Eccleſiam Idola aliquando recepiſſe, Anathema*. Edita poſtmodum eſt Profeſſio Fidei, & ſingulorum Epiſcoporum ſubſcriptionibus munita. Primò loco Sedis Apoſtolicæ Legati ſubſcripſere ; poſt ipſos, *Tharaſius* Patriarcha Conſtantinopolitanus ; deinde *Joannes*, & *Thomas*, Legati Patriarcharum, Alexandrini, Antiocheni, & Hieroſolymitani.

Actio quinta. *Actio quinta* habita eſt quarto Nonas Octobris, quâ variis teſtimoniis comprobatum eſt Iconomachos à Judæis, Saracenis, Gentilibus, Samaritis, & Manichæis, ceu aſpides à viperis venenum hauſiſſe. Patefactæ ſunt præterea Hæreticorum fraudes, qui *Conſtantini* Diaconi, & Carthophylacis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Sermonem in univerſos Martyres interpolaverant, ac integras periodos, quibus imaginum aſſerebatur veneratio, deleverant. Poſt hæc, intercedente *Saba* Monaſterii Studii Abbate, conſentiente verò Sanctâ Synodo ut ſacræ imagines ſuis locis reſtituerentur, utque cum illis Chriſtiani Litanias celebrarent, Legati Apoſtolici Decretum hac de re edidere, ut ſuffragii prærogativam Romano Pontifici jure debitam ſervarent. His porro verbis Decretum editum eſt. *Tharaſio Sanctiſſimo Conſtantinopoleos Novæ Romæ Patriarchæ, atque omni Sanctæ huic & univerſali Synodo Petrus Archipreſbyter Sanctiſſimæ Eccleſiæ Sancti ac laudabilis Apoſtoli Petri, & Petrus Preſbyter & Hegumenus Monaſterii Sancti Sabæ, ambo loci ſervatores Adriani Papæ ſenioris Romæ : Juſtum arbitramur, ut ſecundùm pronuntiationem omnium noſtrûm, imò juxta antiquam traditionem Catholicæ Eccleſiæ, ſicuti omnes Sancti Patres edocent nos, veniat in medium noſtrûm colenda imago, & hanc ſalutemus..... Et aliud Capitulum ſuggerimus, ut omnes conſcriptiones, quæ contra venerabiles imagines factæ ſunt, cum Anathemate deleantur, vel igni tradantur*. Sancta Synodus dixit : *Veniat, Fiat*. Denique iterata ſunt Anathemata in confractores imaginum : in eos qui dicta Sacræ Scripturæ contra Idola, adversùs imagines detorquent : in eos qui imagines Idola appellant ; qui ipſas non ſalutant : qui demum Eccleſiam calumniantur, quaſi idola ſuſceperit.

Sedis Apoſtolicæ Legati Decretum edunt de colendis imaginibus, ut ſuffragii prærogativam ſervent Sedi Apoſtolicæ.

Actio ſexta. *Actione ſextâ*, quæ tertiò Nonas celebrata eſt, Definitio Synodi Pſeudo-Septimæ relecta fuit, & per capita ſcripto antirrhetico confutata. Ubi locus lectus eſt, quò omnes imagines hominum operâ factas ſe deteſtari & anathemati tradere profeſſa eſt ; eam ſe venerari tantùm, quâ Filius Dei ſeipſum in Sacramento panis & vini, ante Paſſionem, expreſſit : Patres reſponderunt, Alienum eſſe à Sanctorum Patrum & Eccleſiæ doctrinâ hunc loquendi modum : quia etſi Patres panem & vinum vocaverint typos, ſeu antytypa Corporis & Sanguinis Chriſti, id ad ipſa referendum eſt, antequam ſanctificata fuerint : poſt ſanctificationem autem, Corpus & Sanguis Chriſti propriè dicuntur, & ſunt, & creduntur, non imago. Hujus loci occaſione, dubium emergit, utrùm Iconomachi realem Corporis & Sanguinis Chriſti præſentiam in Sacramento Euchariſtiæ negaverint ? Quâ de re in Diſſertationibus agemus.

Euchariſtiam imaginem Chriſti vocare, alienum eſt ab Eccleſiæ doctrina.

Actio ſeptima. *Actio ſeptima* tertio Idus Octobris habita eſt, in quâ condita eſt Fidei Definitio, quâ ſex Concilia Oecumenica imprimis recepta ſunt, & confirmata. Deinde ſtatutum, *Sicut figuram vivificæ crucis, ita venerabiles ac ſanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus & teſſellis, quam quæ ex aliâ materiâ congruenter ſe habente, in Sanctis Dei Eccleſiis, & ſacris vaſis, & veſtibus, & in parietibus ac tabulis, domibus, & viis, tam videlicet imaginem Domini Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quàm intemeratæ Dominæ noſtræ Sanctæ Dei Genitricis, honorabiliumque Angelorum, & omnium Sanctorum*. Per imagines, animos Fidelium *erigi ad Prototyporum memoriam, & deſiderium, & ad honorariam his adorationem tribuendam ; non tamen ad veram latriam, quæ ſecundùm fidem eſt, quæque ſolum divinam naturam decet, impertiendam : ita ut iſtis, ſicuti figuræ pretioſæ ac vivificæ Crucis, & Sanctis Evangeliis, & reliquis ſacris monumentis, incenſorum & luminum oblatio exhibeatur, quemadmodum & Antiquis pia conſuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum tranſit*. Quâ ex Definitione conſtat, cultum latriæ nec imagini Chriſti, neque Cruci, nec ulli creaturæ exhiberi poſſe. Promulgatâ Definitione Fidei, Anathemate nominatim confixi ſunt Iconomachorum Principes, ſcilicet tota Pſeudoſynodus contra venerabiles imagines celebrata, *Theodoſius* Epheſinus Pſeudo Epiſcopus, *Siſinnius, Paſtillas, Baſilius Tricacabus, Anaſtaſius ; Conſtantinus*, & *Nicetas*, Pſeudo-Patriarchæ Conſtantinopolitani, *Joannes* Nicomediæ, & *Conſtantinus* Nacoliæ. Ingeminata ſunt anathemata contra eos qui Imagines *non oſculantur, tanquam in nomine Domini, & Sanctorum ejus factas* : & qui *omnem Traditionem Eccleſiaſticam, ſive ſcriptam, ſive non ſcriptam, irriſam faciunt*. Celebrata deinde eſt feſtivis acclamationibus memoria *Sanctorum Germani* Conſtantinopolitani Patriarchæ, *Joannis Damaſceni*, & *Georgii* Epiſcopi Cyprii, qui fidem Eccleſiæ circa ſacras imagines ſtrenuè defenderant. *Gregorium* habent vulgata Synodi Acta, & *Gregorium II.* Romanum Pontificem intelligunt, ſed *Georgium* reſtituendum eſſe, *Chriſtianus Lupus* rectè obſervat, illum ſcilicet, cujus pro imaginibus ſtudium, paſſiones, conſtantia, in Orthodoxa Pſeudoſeptimæ Synodi Refutatione æternis laudibus celebrantur. Hoc in Conſeſſu exarata eſt Epiſtola totius Synodi nomine ad *Conſtantinum* & *Irenem*, quæ incipit : *Glorificatur Eccleſia caput* : Et altera Encyclica ad omnes Eccleſias, quæ incipit : *Chriſtus Deus noſter*.

Imaginibus honorariam adorationem, non veram latriam exhibendam tradit VII. Synodus.

Peractâ Synodô, Patres Conſtantinopolim ab Imperatore vocati, Definitionem Concilii ipſi & Auguſtæ ejus Matri Irenæ ſacris ſubſcriptionibus muniendam obtulerunt, ut patet ex Appendice quæ ſub Actionis Octavæ titulo Concilii Actis adjecta eſt. Fauſtis acclamationibus Imperatores proſecuta Synodus, ſoluta eſt ; Patres muneribus honeſtati,

ad Eccleſias ſuas rediere. Litteras quoque dedit *Tharaſius* ad Romanum Pontificem *Adrianum*, qui Synodum quidem ſuſcepit; ſed ritu ſolenni non confirmavit, datâ ad Eccleſias omnes, aut ad Imperatores Epiſtolâ.

§. V.

De Canonibus Synodi Septimæ Oecumenicæ.

SEptima Synodus Canones viginti duos edidit pro Eccleſiaſtica Diſciplina, quæ graſſante hæreſi & perſecutionibus collapſa fuerat, ubique reſtaurandâ. Qua edin ſint Actione, incertum eſt.

Canones confirmati. *Primus* antiquos Canones confirmat, Apoſtolicos inprimis, deinde ſex ſanctarum & univerſalium Synodorum; tertiò localium Synodorum. Canon iſte non eſt approbatus ab Eccleſia Romana, quæ Canones tantùm quinquaginta recepit ex eis qui Apoſtolici nuncupantur, Conſtantinopolitanos, vigeſimum octavum Calchedonenſem, & Trullanos, non approbavit.

Scripturæ Sacræ ſcientia Epiſcopis neceſſaria. *Secundus Canon* ſtatuit, ut nemo deinceps ac Epiſcopatum promoveatur, niſi qui Pſalterium memoria tenuerit, pſallendique noverit ordinem; qui *ſcrutabiliter, & non tranſitoriè*, legere ſciat *ſacros Canones, Evangelium, divini Apoſtoli librum, & omnem Divinam Scripturam*: id eſt, qui hæc intelligat, & aſſiduô ſtudiô magis ac magis ſcrutari valeat, *Ut ſecundùm Dei mandata converſari* poſſit, *& docere populum ſibi commiſſum. Subſtantia enim ſummi Sacerdotii ſunt eloquia divinitùs tradita; id eſt, vera Scripturarum Divinarum diſciplina*: (ut ait magnus *Dionyſius*.)

Epiſcoporum electio. *Canon III.* electionem Epiſcopi, Preſbyteri, aut Diaconi à Principibus factam reſcindit, ſecundùm Canonem trigeſimum Apoſtolorum, & Canonem quartum Nicænæ Synodi. Quod intelligendum eſt de electione quam Principes ſibi arrogant dominationis titulô, non de electione quam titulo patrocinii faciunt, Eccleſia concedente, qualis eſt nominatio Epiſcoporum & Abbatum à Chriſtianiſſimis Regibus facta, & Eccleſiæ judicio ſubdita, quod ſpectat dotes & conditiones electorum.

Canon quartus vetat ne Epiſcopi à Clericis, aut Monachis ſibi ſubditis pecuniam, aut quævis munera exigant, *Quia non debent filii parentibus, ſed parentes filiis theſaurizare*, (ut ait Apoſtolus.) Eos verò qui alicujus exactionis causâ, ſuſpenſionis, aut interdicti vinculum ſubditis injecerint, ſimili pœnæ ſubjectos iri decernit.

Nemo ſolo facultatum Eccleſiis donatarum intuitu ordinandus. *Canon quintus* coërcet eos, qui facultates ſuas, vel integras, vel ipſarum partem, Eccleſiæ dederant pro quâ fuerant ordinati, & propterea pauperibus ob virtutem à Spiritu Sancto electis inſultabant: jubet eos noviſſimum Ordinis ſui locum tenere; ſi ſuperbiæ ſpecimen dare pergant, per *epitimia*, id eſt, pœnam Canonicam emendari. Si quis verò ſolô facultatum Eccleſiæ donandarum meritô deinceps ordinetur, tam Ordinantem, quam Ordinatum, necnon & Mediatores, ſimoniæ damnat, ſecundùm Canones Apoſtolicos, & Calchedonenſes.

Synodi Provinciales. *Canon ſextus* Provinciales Synodos, quas bis in anno celebrari ſanxerat Concilium Nicænum, vel ſingulis annis fieri jubet, ſecundùm Trullanum Canonem octavum, ut emendetur quod contra diſciplinam peccatum eſt. Principes verò qui id prohibuerint, communione privantur.

Eccleſia ſine Reliquiis Sanctorum non conſecranda. *Canon ſeptimus*, in templis ſine reliquiis Sanctorum conſecratis, dominante Iconomachorum hæreſi, ſacras reliquias ſolitâ cum Oratione poni jubet. Qui verò Epiſcopus templum abſque ſacris reliquiis deinceps conſecraverit, deponitor.

Canon reprobatus. *Canon Octavus* Judæos, qui ſuſceptô Baptiſmô Chriſtianam Fidem haud ſincerè profitentur, ſed clam judaïzant, in Eccleſiam non eſſe ſuſcipiendos edicit, ſed impunè dimittendos, neque pueros eorum baptizandos, aut ſervos emendos, vel acquirendos. Hic Canon unus ex iis eſt, *quos prioribus Canonibus, vel Decretis Sanctorum Sedis Romanæ Pontificum, aut certè bonis moribus adverſari*, ſcripſit *Anaſtaſius Bibliothecarius*, in Præfatione Synodi ad *Joannem Octavum* Pontificem Maximum. Repugnat enim *Sancto Gregorio Magno, lib.* 1. Epiſtola 45. lib. 4. Epiſtola 6. & lib. 7. Epiſtola 24. & Concilio Toletano Quarto, Can. 56. decernenti, ut Judæi à Rege *Siſebuto* ad fidem & Baptiſmum coacti, *Fidem, quam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt tenere cogantur, ne nomen Domini blaſphemetur, & fides, quam ſuſceperunt, vilis & contemptibilis habeatur. Eos autem, quos circumciderunt, ſi filii eorum ſint, à parentum conſortio ſeparari; ſi ſervi, pro injuriâ corporis, libertati tradi, &c.*

Hæreticorum libri vetiti. *Canon nonus* vetat Hæreticorum libros contra venerabiles imagines à quocumque retineri; ſed in Conſtantinopolitani Patriarchatus ſcrinia deferri, cum cæterorum Hæreticorum libris recondendos. Qui hos apud ſe ſervaverint, Epiſcopi, Preſbyteri, vel Diaconi, deponuntor: Monachi, aut Laïci, anathemate plectuntor.

Clerici propriæ Parochiæ deſertores. *Canon decimus* animadvertit in Clericos, qui Parochiam propriam relinquunt, & ad alienas Parochias convolant, aut apud Magnates ſe recipiunt, Sacrum in eorum Oratoriis facturi. Qui abſque licentia proprii Epiſcopi, & ejus ad cujus Diœceſim divertunt, id ſuſceperit, gradu dejicitor. Pari pœnâ plectuntor, qui mundanas & ſæculares curas ſuſcipiunt. Capellanis hujuſmodi puerorum & famulorum inſtituendorum curam commendat, utque ipſis legant Divinas Scripturas: ad hoc enim etiam Sacerdotium conſecuti ſunt (inquit Sancta Synodus.)

Canon undecimus Oeconomos in omnibus Eccleſiis, ac Monaſteriis conſtitui decernit, juxta Canones Calchedonenſes: quod niſi fecerint Metropolitani, Conſtantinopolitanus Epiſcopus in ſuis Diœceſibus Canonem exequetur: ſimiliter & Metropolitani in Comprovincialium Epiſcoporum Eccleſiis, ſi hanc neglexerint diſciplinam.

Oeconomi Eccleſiæ. Bonorum Eccleſiæ alienatio vetita. *Canon duodecimus*, Epiſcopos & Abbates coërcet, qui ex agris vel fundis Eccleſiarum ſuarum ac Monaſteriorum, in Principum manus aliquid tranſtulerint, vel alteri contulerint perſonæ, vel quovis modo alienaverint. Quod ſi fecerint, irrita eſto donatio, aut venditio ſecundùm Canones Apoſtolicos: Epiſcopus verò, vel Abbas deponitor, tanquam qui diſperſit malè, quæ non collegit.

Canon decimus-tertius medetur cladi Monaſteriis illatæ à *Leone Iſauro* & *Conſtantino Copronymo* Imperatoribus Iconomachis, qui ex illis profana diverſoria fecerant. Ea in priſtinum ſtatum reſtitui jubet Synodus. Qui ea profanis uſibus addicta retinent, Clerici deponuntor; Monachi, & Laïci excommunicantor.

Clericalis Tonſura abſque Ordinibus collata. *Canon decimus-quartus* vetat eos, qui Tonſuram Clericalem à pueritia acceperunt, & Lectores ab Epiſcopo non ſunt ordinati, in Miſſa & ſacris Officiis legere ad ambonem, etiam in Monaſteriis. Lectoris autem Ordinationem Chorepiſcopis permittit, ex Epiſcoporum mandato, & Abbatibus Preſbyteris, & Epiſcopali Benedictione inauguratis, in ſuis Monaſteriis. Tria diſcimus ex iſto Canone. Primò apud Græcos ſolenne fuiſſe, ut Clericalis Tonſura, abſque ullô Ordine conferretur, etiam pueris. Secundò, ut Lectores manuum impoſitione, non traditione libri Prophetiarum ordinarentur. Tertiò, Abbatibus ab Eccleſia Orientali fuiſſe indultum ut Minores Ordines Monachis ſuis conferrent.

Abbates in Eccleſia Orientali Minores Ordines conferre poterant.

Beneficiorum pluralitas vetita.

Canon decimus quintus Clericum in duabus Eccleſiis connumerari, ſive plura Beneficia poſſidere vetat. Illam Beneficiorum pluralitatem *Negotiationem, turpe lucrum, rem ab Eccleſiaſticâ conſuetudine penitus alienam* vocans. Hanc in Regia Urbe nequidem ob unius tenuitatem Beneficii permittit: quam ſuppleri jubet labore manuum. Illam verò indulget in villis, ob hominum inopiam. Inter Beneficia curam animarum habentia, & ſimplicia, poſtulantia reſidentiam, vel non poſtulantia, non diſtinguit Synodus. Hujus namque diſtinctionis ad pluralitatem Beneficiorum permittendam, nulla antiquitus in Eccleſia habita ratio eſt. Nec uſquam plura Beneficia ab uno Clerico poſſideri permiſit, ut lautiùs viveret.

Modeſtia Clericorum in veſtibus.

Canon decimus-ſextus Epiſcopos & Clericos pretioſis, fulgidis, & ſerica textura variatis veſtibus ornari prohibet; qui ſecus fecerint, emendantor. Illos etiam coërceri jubet, ac plecti, qui viles & religioſas Clericorum aut Monachorum veſtes ludibrio habuerint; ut ſolebant Iconomachi.

Novarum Eccleſiarum aut Monaſteriorum erectio.

Canon decimus-ſeptimus vetat templa & ſacra quævis ædificia, ſive à Laicis, ſive à Clericis inchoari, niſi ſumptus neceſſarios ad conſummationem conferre poſſint, & præſentem vel certò obventuram pecuniam habeant: ſin minùs, ab Epiſcopo loci prohibendos. Id inprimis prohibetur Monachis, *Qui deſerentes Monaſteria ſua, præeſſe anhelantes, & obedire renuentes*, hujuſmodi ædificationem ſuſcipiunt.

Canon decimus-octavus fœminas arcet ab ædibus Epiſcoporum, & Monachorum: ſi quæ in villis Eccleſiæ, vel Monaſteriorum ad opera manent, ſecedere eas jubet in alium locum, adveniente Epiſcopo, vel Abbate, ut omnis pravæ ſuſpicionis, & offenſionis tollatur occaſio.

Simonia in ingreſſu Monaſteriorum.

Canon decimus-nonus ſimoniacam Epiſcoporum, Abbatum, & Abbatiſſarum avaritiam caſtigat, munus aliquod ac pretium exigentium à Religioſæ Profeſſionis candidatis: ex quô fit *Ut quorum initium improbabile eſt, omnia ſint projicienda, ut Magnus ait Baſilius. Neque enim Deo per mammona ſervire licet.* Qui contra hunc Canonem peccaverit Epiſcopus, vel Abbas vel quilibet ex ſacrato Collegio, deponitor, ſecundùm Canones Calchedonenſes: Abbatiſſa è Monaſterio ejicitor, & in aliud Monaſterium ad ſubjectionem relegator. Quæ autem filiis dantur à parentibus nomine dotis, vel quæ ex propriis rebus acquiſita, Monaſteriis offerunt, poſt eorum Profeſſionem Deo in perpetuum dicata manere, & in Monaſterii facultates tranſcribi, ſive perſeveraverint, ſive exiverint, decernit Sancta Synodus. Excipitur caſus quô eorum exitus ex culpâ Prælati contingeret.

Monachorum & Monialium familiaritas interdicta.

Canon vigeſimus duplicia Monaſteria, Monachorum, & Sanctimonialium, fieri prohibet, iis exceptis quæ ſub *Sancti Baſilii* Regula militant, quòd eorum ſtructura & diſciplina nullis pravis ſuſpicionibus locum præbeat. Vetat multò magis Monachos & Moniales in uno Monaſterio commorari. Ipſis interdicit mutuo ad ſecretam collocutionem, & ſingularia convivia aditu: Nec Monachis permittit cum Monialibus conſanguineis vel affinibus confabulari, niſi Abbatiſſa præſente, & brevi colloquio.

Monachorum ſtabilitas.

Canon vigeſimus primus prohibet Monachos, & Moniales, relictis propriis Monaſteriis, ad alia proficiſci. Scilicet olim profitebantur omnes ad certum Monaſterium, ex quo niſi graviſſimis de cauſis transferri non poterant.

Modeſtia Chriſtianorum in conviviis.

Canon vigeſimus ſecundus, Thymelicos, id eſt, qui lyris, cytharis, aliiſque inſtrumentis muſicis, & meretriciis veluti cantionibus animos emolliunt, arceri jubet à conviviis Chriſtianorum, qui manducare tantùm debent ad vitam ſuſtentandam, non ad voluptatem. Clericos verò, & Monachos cum mulieribus ſecretò manducare vetat; immò & cum Secularibus quibuſcunque, niſi in itinere coegerit neceſſitas. Indulget tamen ut cum viris, vel mulieribus pietate inſignibus, & conſanguineis, comedere poſſint ſacrati viri, ſi ad ſpiritualem directionem convivium proficiat.

§. VI.

De geſtis poſt Synodum Septimam in causâ Imaginum.

Libri Carolini contra VII Synodum.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo, cùm Acta Septimæ Synodi in Franciam perlata fuiſſent, & ab Epiſcopis, ab ipſoque *Carolo Magno* diſcuſſa, eorum Confutatio & Critice acerba ſatis & injurioſa edita eſt, Libris illis quatuor, qui Carolini vocantur, quòd vel à Carolo Magno, vel eô permittente, ipſius auguſto nomine ſint editi. Horum Auctor, quamvis Nicænam Synodum ſecundam acriùs impugnet, ab ea tamen, quod ſummam Fidei ſpectat, non diſſentit, ut in Diſſertationibus oſtendam.

Synodus Francofordienſis damnat Synodum Nicænam II. ſive potiùs adſcriptum ipſi errorem.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-quarto, in Synodo Francofordienſi, à Carolo Magno, conſentiente Romano Pontifice Adriano I. qui & Legatos ad eam miſit, ob damnandum Elipandi & Felicis errorem convocatâ, quæſtio de Græcorum Synodo, id eſt de Nicæna ſecunda, habita etiam eſt, quæ nondum ut Oecumenica, Occidente penè totô ſuſcipiebatur. Ea verò, ſive potiùs perperam ipſi adſcriptus error, ſecundô Canone damnatus eſt his verbis: *Allata eſt in medium quæſtio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Conſtantinopoli fecerunt: in quâ ſcriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ita ut Deificæ Trinitati, ſervitium, aut adorationem non impenderent, Anathema judicarentur. Qui ſupra Sanctiſſimi Patres noſtri omnimodis adorationem & ſervitutem renuentes contempſerunt, atque conſentientes condemnaverunt.* At Definitionem & doctrinam Synodi Septimæ revera non damnavit Synodus Francofordienſis, ut in Diſſertationibus oſtendam.

Capitulare contra Synodum VII. ad Hadrianum I. mittitur. Cui reſpondet Pontifex.

Hâc ex Synodo Capitulare adversùs Septimam Synodum, ex Libris Carolinis excerptum, ad Adrianum I. Pontificem Maximum per *Angilbertum* Centulenſem Abbatem miſſum eſt; cui reſpondit eruditus Pontifex Apologeticâ Epiſtola ad Carolum Magnum datâ, *Non quemlibet hominem, ſed olitanam Traditionem defendens*; ut ipſe conteſtatur.

Miraculum ab Iconomachis confictum.

Anno Chriſti octingenteſimo decimo-tertio, Imperante Michaële Curopalate, & ad bellum contra Bulgaros profecto, cùm ſolennis Supplicatio pro impetranda victoria Conſtantinopoli fieret à Templo *Sancta Sophia* ad Apoſtolorum Baſilicam, ubi ſepulti erant Imperatores; tumultuati ſunt Iconomachi & confictô miraculô hæreſim cum *Conſtantino Copronymo* penè ſepultam excitare conati ſunt. Scilicet Imperialium ſepulcrorum januam, nemine propter populi frequentiam advertente, vecte in eam impulsô, ſubito cum fragore, tanquam divinitus editô miraculo, aperuere. Mox ad *Copronymi* tumulum proſilientes, ipſum proſtrati invocarunt, dicentes: *Exurge, & Reipublicæ jam-jam pereunti ſuccurre.* Moxque illum equo inſidentem contra Barbaros procedere viſum effutierunt. Sed Urbis Præfectus habitâ de ipſis quæſtione, illos alligatis ad collum vectibus, & impoſturam palam fateri coactos, ad ignominiæ pompam traduxit. Id conſtat ex *Theophane.*

Leonis Armeni Imp. in Sacras Imag.

Anno Chriſti octingenteſimo decimo-quarto *Leo Armenus* à *Sabbathio* Monacho Iconomachiæ addictiſſimo,

gines, & earum cultores perſecutus.

addictiſſimo, & ab alio quodam ſub Monachi pariter habitu Impoſtore, in Dagiſtenſi Monaſterio degente, quem *Theodotus Meliſſenus* ſubornaverat, ſeductus eſt, & adversùs ſacras imagines excitatus. Junxit artes ſuas malis artibus perverſi Monachi *Theodotus* ille in Aula Imperatoris ſpectatiſſimus: cui cùm aperuiſſet Imperatoris conſilium, qui ipſum noctu adire decreverat vili habitu, & diſſimulatâ Majeſtate, Impoſtori Monacho anſam dedit ſe metiendi Prophetam, qui larvatum licèt ac nuſquam antea viſum Imperatorem agnoſceret. Leo itaque in Iconomachiam mutatus, bellum ſacris Imaginibus & illarum Cultoribus indixit. Tentavit, ſed fruſtra *Nicephorum* Patriarcham: Juſſit Catholicos & Hæreticos ſimul congredi, ut veritas dogmatis clariùs pateſceret. Renuerunt Catholici, quòd Imaginum cultus jam ſatis traditione conſtaret, ac præterea in Septimâ Synodo eſſet definitus: Fidei autem dogmata ſemel in Synodo Oecumenica diſcuſſa & declarata, non eſſent ad examen revocanda: tum etiam quia Imperatoris non eſt de controverſiis Eccleſiaſticis decernere. Sic *Leonem* inter alios affatus eſt invictiſſimus Abbas *Theodorus Studita*, qui tot illâ in perſecutione trophæa tulit: *Ne tentes nunc, ô Imperator! Eccleſiaſticum ſtatum diſſolvere. Ait* C *enim Apoſtolus: Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia, primùm Apoſtolos, deinde Prophetas, tertiò Paſtores & Doctores, ad perfectionem Sanctorum. Non dixit, Reges. Tibi quidem, ô Imperator! civilis ſtatus, & exercitus commiſſus eſt. Hac igitur cura: Eccleſiam autem Paſtoribus, & Doctoribus, ut ait Apoſtolus, derelinque. At ſi non vis hæc facere: ſi quis pervertendæ Fidei noſtræ cauſâ aliquid de cælo nobis annuntiaverit, ipſum non audiemus: tantùm abeſt ut te audituri ſimus.*

Non eſt Imperatoris de controverſiis fidei decernere.

Leoni in reſtaurandâ hæreſi adjutores fuere, *Joannes Pancratii Sciaſtæ* filius, qui à puero dæmo- D nem inhabitantem habuerat, incompoſitis motibus agitari ſolitus, & à mente alienari, quem *Hylilam* appellabant; quemque *Leo* ſpe Patriarchatûs illexit ad ſeducendam plebem & in errores Iconomachorum pertrahendam; *Conſtantinus* artificis ſutoris filius: *Cazimata* Grammaticæ Profeſſor: & quidam Ludimagiſter, qui criminum ſibi objectorum pœnam fugiens, in Monaſterium diverterat, & nomen ſumpſerat *Antonii*; ſubindéque Monaſterii Metropolitani Præpoſitus, ac tandem Sylæi Epiſcopus evaſit. Hic à *Leone* vocatus, ac interrogatus, num ſcriptum legiſſet, adorandas imagines: Reſ- E pondit, *Nullibi hoc ſcriptum eſt: verùm antiquam eſſe Traditionem aſſerunt.* Cui Leo: *Niſi in Evangeliis, aut apud Apoſtolum clarè & ad verbum ſcribatur: Veneremini Imaginem meam, nuſquam ipſam adorare conſentiam.* Poſt hæc, Patriarcham adhortatus eſt ut populo paululùm condeſcenderet propter Imaginum adorationem offenſo; aut rationem redderet, cur adorari vellet Imagines, Scripturâ id nullibi præcipiente. Reſpondit *Nicephorus* Patriarcha Sanctiſſimus: *Hæc quæ à principio & ſuperioribus temporibus ab Apoſtolis & Patribus definita ſunt, nullâ ratione innovamus, nec ampliùs* F *quid moderandum cenſemus ab Apoſtolo dicente: Si nos, aut etiam Angelus de Cælo annuntiaverit præter id quod vobis denuntiavimus, Anathema ſit. Quâ verò de cauſâ, prout adoramus Crucem & Evangelium, eâdem pariter Imagines veneramur. Quandoquidem neque illa adoranda ſcriptum eſt. Verum quoniam ab Apoſtolis hæc excepit Eccleſia, utrum ſcriptum, vel non ſcriptum ſit, non decet inquirere. Plura namque ſcriptò non tradita, quæ dicuntur dogmata per Sancti Spiritûs inſpirationem ſucceſſivis temporibus à Sanctis ejus famulis ac ſervis ordinata, Eccleſia excepit.*

Non Scriptura ſola, ſed & Traditio, Regula fidei eſt.

A Porro Imperator, quòd ſciret Orthodoxos, ac Monachos maximè, Catholici Dogmatis palam aſſerturos veritatem, & Iconomachiam deleturos, ſacræ, quâ pollebant, præſidio doctrinæ, ſilentium ipſis indixit, omnémque prohibuit de Fidei rebus collationem. Quâ ſe lege, datô chirographo, adſtrinxerunt ipſi Monaſteriorum Præpoſiti. Hanc in ipſis conniventiam graviſſimâ perſtrinxit Epiſtolâ *Theodorus Studita*, quâ ad ipſos ſcripſit; Silentium illud nihil aliud eſſe quàm proditionem veritatis, abnegationem Præfecturæ, ſociorum ac ſubditorum perverſionem. Adducit exemplum Apoſtolorum, quibus B cùm à Judæis denuntiatum eſſet ne docerent in nomine Chriſti, reſponderunt: *Judicate ſi juſtum eſt in conſpectu Dei vos potiùs audire quàm Deum*: Et: *Obedire Deo oportet magis quàm hominibus.* Poſt hæc ſubdit Theodorus: *Sed quid, quod pluris facimus Monaſteria, quàm Deum? Pluris commoda quæ inde capimus, quàm mala quæ boni cauſâ ſuſtinemus? Ubinam eſt illud: Loquebar in conſpectu Regum, & non confundebar? Et illud: Labia mea non prohibebo: Domine, tu ſciſti? Ubi gloria & fortitudo Ordinis noſtri? Quonam pacto Sabas & Theodoſius, cùm impiam hæreſim ſui temporis Imperator Anaſtaſius amplecteretur, inſurrexerunt pro fide acriter pugnantes, tum eos* C *qui perperam in Eccleſia ſentiebant, excommunicando, tum ad Imperatorem ipſum ſcribendo; Se mortem potiùs oppetere paratos, quàm ut de conſtitutis aliquid immutarent? Et dicunt (ut fama eſt) Domini Præpoſiti: Quinam ſumus nos? Primùm Chriſtiani, qui nunc & prorſus loqui debeant. Deinde Monachi, quos re nulla abduci, nec abripi par ſit, tanquam mundo minimè adſtrictos, minimèque obnoxios. Denique Præpoſiti, qui & aliorum ſcandala tollunt, & in nullo dare offendiculum debent: Ne vituperetur*, inquit, *miniſterium noſtrum.* Hæc *Theodorus Studita*, Epiſtola 2. Libri 2.

Leo Armenus Monachis ſilentium imperat in quæſtione de cultu Imaginum.

Silentium in cauſa fidei, eſt proditio veritatis.

D Exarſit perſecutio in *S. Nicephorum* Patriarcham Conſtantinopolitanum, qui cùm *Leonis Armeni* Edicto ſubſcribere nollet, è Sede ab ipſo detruſus, in Inſulam Proconneſum exul deportatus eſt: Cujus in locum Imperator tyrannicè intruſit *Theodotum* illum *Meliſſenum*, qui ejus mentem depravarat. Exulavit quoque propter Fidei cauſam *Nicetas* ex Patrino Monachus, *Irenes* quondam Imperatricis conſanguineus: *Æmilianus* Cyzici, & *Michael* Synnadorum, Epiſcopi, *Theophanes* Abbas, & *Theodorus Studita*, qui ex duriſſimo exilio, arctiſſimóque carcere, ubi *Leonis* mandato E crudeliſſimè vexatus eſt, varias ſcripſit Epiſtolas, quibus cauſam Fidei propugnavit, Epiſcoporum & Abbatum zelum accendit, Confeſſoribus animos addidit.

Perſecutio in S. Nicephorum Patriarcham Conſtantinopolit.

Convocavit interea Pſeudo-Patriarcha *Theodotus* Conciliabulum, Pſeudo-Septimam Synodum confirmans, & Oecumenicam veréque Septimam, ſcilicet Nicænam ſecundam, Anathemate damnans. Scripſit *Theodorus Studita* ad Synodum Hæreticorum, omnium Præpoſitorum nomine, Epiſtolam, quæ prima extat Lib. 2. in quâ duplicem rationem dedit, cur ad Synodum vocati, non adeſſent. Pri- F mam, quòd abſque *Nicephori* Patriarchæ ſui, qui in exilium iniquè pulſus erat, ſententiâ, nihil ſive fidem, ſive diſciplinam ſpectans agere poſſent: alteram, quòd hæc Synodus ad everſionem ſecundæ Nicænæ, id eſt, ad tollendas imagines, coacta eſſet. Subdidere Fidei Profeſſionem Iconomachorum hæreſi è regione adverſam, hiſque exaratam verbis: *Nos itaque omnium minimi, qui præſentes, quique abſentes, conſonam univerſa ſub cælo Eccleſia fidem tenentes, divinam Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & Sanctiſſimæ Matris ejus, aut cujuſcunque Sanctorum imaginem erigere, & adorare, non ſolum ex ſancta Nicæna II. Synodo, alterâve quæ ante illam diviniſ-* ſimi

Conciliabulum à Theodoto Pſeudo-Patriarcha contra ſacras imagines, & Synodum VII Oecumenicam celebratum.

S. Theodorus Studita fidem tuetur adverſùs Iconomachos.

ſimè docuit, ſecurum & tutum eſſe affirmamus; ſed ab ipſomet adventu Domini noſtri ac Dei, eam ſcriptò, quam ſine ſcriptò fundati, ſecurè ſupra Sedem illam conſiſtimus, de qua Chriſtus ait: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam; & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam. Hæc illi. Scripſit idem *Theodorus* è carcere Catecheticam Epiſtolam ad Confeſſores, quâ luculenter aſſeritur ſacrarum imaginum cultus. Incipit his verbis: *Theodorus omnibus ubique propter Chriſtum diſperſis Fratribus, & iis qui in carceribus & exiliis detinentur, in Domino ſalutem.* Eſt octava lib. 2. illámque & alias ſupra laudatas exſcripſit Annalium Eccleſiaſticorum Parens, ad annum octingenteſimum decimum-quartum. De abolitione Sacrarum imaginum à *Leone Armeno*, deque perſecutionibus ab eo motis in Catholicos earum cultores ac defenſores, legendi ſunt *Michael* Monachus in Vita Theodori Studitæ, *Theoſterictus* in Vita *Nicetæ*, Anonymus in Hiſtoria Leonis Armeni, *Cedrenus*, & *Zonaras*, ex quibus hæc deſloravimus.

Michaëlis Balbi Imperatoris Principatus.

Anno Chriſti octingenteſimo vigeſimo, *Michaël Balbus*, poſt necem *Leonis Armeni* proclamatus Imperator, impietatem Principatûs exordiô diſſimulans, ab exilio Catholicos revocavit, quos *Leo* propter fidei cauſam relegaverat. Omnes etiam Epiſcopos Orthodoxos adeſſe juſſit Conſtantinopoli, ut cum Iconomachis de ineunda in quæſtione de imaginibus concordia deliberarent. Qui ad ipſum egregiam illam Epiſtolam dedere, quæ à *Sancto Theodoro Studita* ſcripta creditur, & inter illius Epiſtolas extat 86. lib. 2. quâ ſe cum Hæreticis convenire non poſſe, conteſtati ſunt, & ſi quod dubium circa fidem emergeret, conſulendum eſſe Romanum Epiſcopum. *Jam verò*, inquiunt, *Sermonem refellendi causâ cum Heterodoxis conferre, Apoſtolico mandato repugnat, minimèque convenit, niſi ad correptionem tantummodò. Propterea indigni nos Imperii veſtri famuli, ne hiſcere quidem contra præceptum audemus. Quod ſi quod eſt hujuſmodi de quo ambigat, aut diffidat divina Magnificentia veſtra piò à Patriarcha diſſolvi poſſe: jubeat magna ipſius & à Deo confirmata manus, ad communem utilitatem, à vetere Roma ſuſcipi declarationem, prout olim & ab initio Paterna Traditione tranſmiſſus mos fuit: Hæc enim ſuprema eſt Eccleſiarum Dei, in qua Petrus Sedem primus tenuit, ad quem Dominus dixit: Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* Hæc illi.

In Controverſiis Fidei, quærendum Romani Pontificis reſponſum.

Cùm autem unà cum ſelectis Epiſcopis *Theodorus Studita* conveniſſet, omnes conſilium iniere adeundi Imperatorem, eique ſupplicandi ut in proprias Eccleſias eos reſtitui juberet, & qui eas occupaverant, Hæreticos expelli. Ad Aulam igitur ſe contulere, & coram *Michaële* pro ſanctarum imaginum reſtitutione egregiè & fortiter perorarunt: quibus ille abſurdum illud reſponſum dedit: *Tametſi*, inquit, *egregia & honeſta ſint quæ dixiſtis; at mihi nequaquam amplectenda, qui hactenus imaginem ullam colui, vel adoravi. Quocirca & me æquum eſt eum manere qui fui, & vos pariter priſtinum ſtatum retinere, opinionéſque veſtras ſequi. Per me enim licebit, nec cuipiam obſiſtam; niſi quod imagines in Regia Urbe à vobis erigi prorſus nolo, ſed extra eam procul, & ubicumque volueritis.* Hæc refert *Michaël* Monachus in Vita *Theodori Studitæ*.

Poſt congreſſum cum Imperatore, *Theodorus Studita* S. Nicephorum Patriarcham de re geſta certiorem fecit; ipséque Conſtantinopoli degens, diſperſos Fratres congregavit, rémque Catholicam ſtrenuè ſuſtentavit, *Joannicio* Anachoretæ ſanctiſſimo junctus, qui ad venerandas *Sancti Theophanis Martyris*, Præfecti Monaſterii Sigriani reliquias, in Urbem advenerat.

Michaëlis Balbi perſecutio in Catholicos.

Bello contra *Thomam* Ducem perduellem proſperè confectô, anno 823. ſævi in ſacrarum imaginum cultores ac defenſores *Michaël Balbus*, Conſtantinum Copronymum ſibi proponens imitandum. Rurſus in exilium amandavit Epiſcopos & Abbates, quos Imperii ſui exordiô revocaverat, ac inprimis *Theodorum Studitam*, & celebrem illum, qui poſtea Conſtantinopolitanam Eccleſiam tantâ cum laude rexit, *Methodium*: quem in Inſula Acritæ detrudi juſſit in carcerem; ac *Eutymium* Sardium Præſulem flagris necavit, datis *Theophilo* filio ſuo ac Imperii Collegæ mandatis, ut crudele illud facinus executioni mandari curaret.

Legatio Michaëlis & Theophili Impp. ad Ludovicum Pium Imperatorem.

Interim *Michaël* & *Theophilus* Romanum Pontificem & Imperatorem Occidentis ſibi conciliare ſatagentes, Legationem honorificam ad *Ludovicum Pium* miſere, ejus amicitiam rogantes, ac officia apud Romanum Epiſcopum. Ac ne ob hæreſim malè audirent, Profeſſionem Fidei ſuis Litteris inſeruerunt, in cæteris integerrimam, circa caput imaginum multâ moderatione temperatam. Harum quippe uſum & cultum omnem ſe minimè prohibere ſignificabant, ſed adorationem ſolam & ſuperſtitionem multiplicem, quæ in Chriſtianæ plebis devotiones in Oriente irrepſerat: ob quam reprimendam, imagines in editiora loca extulerant, procul à populi contactu & oſculis. Legationem excepit Rothomagi *Ludovicus Pius* anno 824. menſe Novembri; ſubindeque petitâ Summi Pontificis *Eugenii Secundi* veniâ, Gallicanos Epiſcopos Pariſios convocavit, de imaginum cultu collaturos. In Synodo illâ Pariſienſi quanquam Nicænam II. Synodum rejecerint Gallicani Præſules, ab ejus tamen fide non diſſenſerunt, ut in Diſſertationibus oſtendemus. Hujus Collationis Acta Romam ad *Eugenium II.* miſit *Ludovicus Pius*, ejúſque ſubjecit examini. Ea detulere *Jeremias* Senonenſis, & *Jonas* Aurelianenſis, Epiſcopi, qui à Pontifice non impetrarunt, ut Græcis in imaginum negotio aliquid œconomiæ gratiâ concederet Septimæ Synodi decretis repugnans.

Synodus ſeu Collatio Pariſienſis.

Ejus Acta ad Eugenium II. Pontificem Max. tranſmiſſa.

Theophili Imp. novum adversùs ſacras imagines & Monachos earum defenſores bellum.

Theophilus mortuô patre, ſolus Imperans, Catholicos imaginum ſacrarum cultores ac defenſores crudelitate majori perſecutus eſt. Imagines non ſolùm coli, ſed & pingi prohibuit, & jam pictas delevit, earum locô beſtiarum & avium figuras in ipſis templis effingi jubens. Monachis omnium civitatum aditu interdixit. Monaſteria profanis hominibus tradidit, *hóſque cœtus diſſipavit, qui ſoli ad refrænandas cupiditates hominum faciebant*, ut ſcribit *Cedrenus*. Neque tamen Dei verbum tunc temporis alligatum fuit: Quidam enim, vel factò agmine, Principem reprehenderunt. Horum præcipui fuere Abrahamitæ Monachi, qui liberè in conſpectum ejus progreſſi, ex Sanctorum Patrum dictis, Magni videlicet *Dionyſii*, *Hierothei*, & *Irenæi*, demonſtrarunt, non nuper vivendi rationem Monaſticam extitiſſe, ſed perantiquam eſſe: ſed & ſacras imagines ipſis fuiſſe Apoſtolis familiares, quando & *Lucas* divinus Apoſtolus Deiparæ formam depinxerit, & Chriſtus linteo impreſſam ſui effigiem, nullô manûs miniſteriô elaboratam nobis reliquerit. Monachorum Sanctiſſimorum libertatem impatienter ferens impius Imperator, ipſos in exilium deportari juſſit ad fanum *S. Joannis Baptiſtæ*, quod *Terribile* dicebatur, in Ponto Euxino, ubi flagellis dilacerati, Martyrii corônam conſecuti ſunt. *Lazarus* Monachus, egregius Pictor, inſigne etiam certamen ſubiit, ejus namque manus laminis ferreis ignitis aduri juſſit *Theophilus*: cúmque ſemianimem precibus *Theodoræ* Auguſtæ vix conceſſit: iſque redditâ Eccleſiæ pace, conſumptis licet manibus, præclariſſimam Chriſti Servatoris pinxit imaginem. *Theophanem* & *Theodorum* germanos fratres, Palæſtinos Monachos dirè vexavit. Mira fuit *Theophanis* libertas, qui à

Theophanis & Theodori certamen.

Theophilo de religione diſputare juſſus, & quodam *Iſaiæ* proferens teſtimonium, negante Imperatore ita apud *Iſaiam* haberi, & librum aperiente, interpolatum eſſe librum illum, & quotquot in ejus manus libri ſacri perveniſſent, conteſtatus eſt, & poſtulatô ex Patriarchæ Bibliotheca Thomaïtica Codice, interpolationem probavit. Quamobrem verecundiâ ſuffuſus & in furorem actus Imperator, eos ducentis verberibus cæſos, & verſibus acuum candentium impreſſione frontibus inſcriptis notatos, in exilium relegavit, ubi mortuus eſt *Theodorus*; *Theophanes* verò ad Eccleſiæ pacem ſuperſtes vixit. Interim in Patriarchale ſolium, poſt *Antonii* mortem, virum nequiſſimum evexit *Theophilus*, *Joannem* quemdam Pſeudo-Monachum, artium magicarum peritiſſimum, in quibus Imperatorem ipſum inſtituerat.

Certamen S. Methodii.

Eadem in perſecutione *Methodius*, qui eruditione ſuâ, & auctoritate, fidei cauſam ſtrenuè Conſtantinopoli propugnabat, immaniter cruciatus eſt. Cùm enim *Theophilus* in expeditione adversùs Saracenos fuſus fuiſſet, rabiem ſuam in *Methodium* convertit, eum malorum omnium, quæ in Imperium exundabant, proclamans auctorem; quòd idololatriam (ſic imaginum cultum vocabat impius) foveret. *Methodium* itaque, contuſis dentibus, in quamdam Inſulam relegatum, vivum cum duobus latronibus in ſepulchro quodam, ſive ſpeluncâ includi juſſit, quorum alterô extinctô, cadaveris fœtorem invictâ patientiâ ſuſtinuit generoſus Athleta. Ipſum *Theodorus* & *Theophanes*, cùm ſtatum ipſius ac paſſionem à quodam piſcatore didiciſſent, litteris Carmine Iambico ſanè eleganti ſcriptis ſolati ſunt: quod Latinè reddo.

Vivo perempto, vivificóque mortuo,
Terram incolenti, ac pariter calcanti polum,
Scripſere vinclo vincti, & inſcripti notis.

Quibus ſimili Carmine reſcripſit admirandus *Methodius*, quod ſic habet:

Libris viciſſim deſcriptos cœleſtibus,
Faciéſque non ſine laude compunctos notis,
Secum ſalutat vinctos vivus obrutus.

Septem annis in tetro illô carcere detentus fuit *Methodius*, donec illum *Theophilus*, qui graviſſimas difficultates patiebatur in intelligentia librorum, quorum lectione delectabatur, neminém que inveniebat, qui illas fœliciter exponeret, ac locis obſcuris lucem afferret, *Methodium* cui nullum noverat eruditione parem, velut è ſepulchro redivivum, in Aulam revocavit: nec tamen aliquid de priſtino erga Catholicos remiſit furore.

Theodora Auguſta Theophili Imp. conjux, poſt ejus mortem ſacras imagines, & earum cultum reſtituit.

Mortuo *Theophilo*, *Michaël* ejus filius, & *Theodora* conjux, ſecundùm ſupremam ejus voluntatem, Auguſti proclamati ſunt. Vix-dum quatuor annos *Michaël* natus erat, cùm orbatus eſt patre. *Theodora* Imperatrix religioſiſſima, & prudentiâ ſupra ſexum conſpicua, ad reſtituendam religionem applicuit animum: & *Theoctiſto* ac *Manuele* Primariis Aulæ juvantibus, Senatum in ſententiam ſuam traduxit. Móxque congregavit Synodum, in quâ Decretum de ſacris imaginibus erigendis & colendis editum eſt, Iconomachi plerique omnes errorem ejurarunt, *Joannes* ſive *Jannes* Hæreticus Patriarcha exauctoratus: in ejus locum, ſummo omnium Ordinum applauſu, invictus Confeſſor *Methodius* ſuffectus eſt. Hujus glorioſam famam obſcurare moliti ſunt Iconomachi, ſubornatâ mulierculâ, quæ eum ſtupri accuſaret: quorum ille calumniam diluit facto ſanè inſolenti, quô emortuam in ſe ac exſiccatam carnem, quà ſedes eſt libidinis, proba-

Synodus eam ob rem celebrata.

Methodius Patriarcha creatus.

A vit, idque miraculô ſibi contigiſſe, cùm graviſſimis tentationibus ſtimulatus, Romæ *Sancti Petri* patrocinium, ut ab iis liberaretur imploraſſet. Sacræ autem imagines ritu ſolenni reſtitutæ ſunt anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo primo, annuúmque, in hujus reſtitutionis commemorationem, *Orthodoxiæ* Feſtum inſtitutum eſt. Hæc excerpſimus ex *Conſtantino Manaſſe*, *Zonara*, *Cedreno*, & *Glyca*. Longiùs verò extra ſæculum octavum excurrimus, ut uno intuitu totam Hæreſeos Iconomachorum Hiſtoriam Lector conſpiciat.

Orthodoxiæ feſtum, in memoriam ſolennis ſacrarum imaginum reſtitutionis.

B

ARTICULUS II.

De Alberto & Clemente Hæreticis.

HI anno circiter ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto in Francia turbas excitare, plebem Chriſtianam ſeducere, & *Bonifacio* Germanorum Apoſtolo negotium faceſſere cœperunt. De quibus ipſe ad *Zachariam* Pontificem Maximum ita ſcripſit: * *Maximus tamen mihi labor fuit contra duos hæreticos peſſimos, & publicos, & blaſphemos* C *contra Deum & Catholicam Fidem. Unus, qui dicitur Aldebert natione generis Gallus eſt. Alter, qui dicitur Clemens, Scotus eſt. Specie erroris diverſi, ſed pondere peccatorum pares. Contra iſtos obſecro Apoſtolicam auctoritatem veſtram, quòd meam mediocritatem defendere & adjuvare, & per ſcripta veſtra populum Francorum & Gallorum corrigere ſtudeatis, ut Hæreticorum fabulas, & vana prodigia, & ſigna præcurſoris Antichriſti non ſectentur, ſed ad canonica jura, & ad viam veræ doctrinæ convertantur; & ut per verbum veſtrum iſti Hæretici duo mittantur in carcerem, ſi vobis juſtum eſſe videatur, cùm vitam & doctrinam illorum vobis intimavero, & nullus cum eis loquatur vel* D *communionem habeat..... Propter iſtos enim perſecutiones & inimicitias & maledictiones multorum populorum patior, & Eccleſia Chriſti impedimentum fidei & doctrinæ rectæ ſuſtinet. Dicunt enim de Aldeberto, quòd eis ſanctiſſimum Apoſtolum abſtuliſſem, patronum, & oratorem, & virtutum factorem, & ſignorum oſtenſorem abſtraxiſſem. Sed Pietas veſtra audiens vitam ejus, judicet ex fructu, utrum veſtimenta ovium indutus, intus autem lupus rapax fuiſſet, an non. In primæva enim ætate hypocrita fuit, dicens, quòd ſibi Angelus Domini in ſpecie hominis, de extremis finibus mundi, mira tamen & incerta ſanctitatis reliquias attuliſſet, & exinde potuiſſet omnia, quæcumque po-* E *poſceret, à Deo impetrare, & tunc demum per illam ſimulationem, ſicut Apoſtolus Paulus prædixit, penetravit multorum domos, & captivas duxit poſt ſe mulierculas oneratas peccatis, quæ ducebantur variis deſideriis, & multitudinem ruſticorum dicentium, quòd ipſe eſſet vir Apoſtolicæ ſanctitatis, & ſigna, & prodigia multa feciſſet. Deinde conduxit Epiſcopos indoctos, qui ſe contra præcepta Canonum abſolutè ordinarent. Tum demum in tantam ſuperbiam elatus eſt, ut ſe æquipararet Apoſtolis Chriſti, & dedignabatur in alicujus honore Apoſtolorum vel Martyrum Eccleſiam conſecrare. Et interrogavit, quid voluiſſent homines viſitando limina Sanctorum Apoſtolorum? Poſtea* F *in proprio honore ſuo dedicavit Oratoria, vel, ut verius dicam, ſordidavit; fecit cruciculas & Oratoriola in campis, & ad fontes, vel ubicumque ſibi viſum fuit, & juſſit ibi publicas orationes celebrare, donec multitudines populorum, ſpretis cæteris Epiſcopis, & dimiſſis antiquis Eccleſiis, in talibus locis conventus celebrabant, dicentes: Merita ſancti Aldeberti adjuvabunt nos. Ungulas ſuas & capillos dedit ad honorificandum & portandum cum Reliquiis Sancti Petri Principis Apoſtolorum. Tum demum, quod maximum ſcelus, & blaſphemia contra Deum eſſe videbatur, fecit. Venienti enim populo, & proſtrato ante pedes ejus,*

* Epiſtola inter Bonifacianas centeſima trigeſima-quinta.

Aldeberti & Clementis mores & errores.

ejus, & cupienti confiteri peccata ſua, dixit: Scio omnia peccata veſtra, quia mihi cognita ſunt occulta veſtra; non eſt opus confiteri. ſed dimiſſa ſunt peccata veſtra præterita: ſecuri & abſoluti revertimini ad domos veſtras cum pace. Et omnia quæcumque ſanctum Evangelium hypocritas feciſſe teſtatur, ſuo habitu, inceſſu, & moribus imitatus eſt.

De *Clemente* verò hæc ſubdit: *Alter autem hæreticus, qui dicitur Clemens, contra Catholicam contendit Eccleſiam, Canones Eccleſiarum Chriſti abnegat, & refutat Tractatus, & intellectus ſanctorum Patrum, Hieronymi, Auguſtini, Gregorii recuſat. Synodalia jura ſpernens, proprio ſenſu affirmat ſe poſt duos filios ſibi in adulterio natos, ſub nomine Epiſcopi, eſſe poſſe legis Chriſtianum Epiſcopum. Judaiſmum inducens, judicat juſtum eſſe Chriſtiano, ut, ſi voluerit, viduam fratris defuncti accipiat uxorem. Qui contra fidem Sanctorum contendit, dicens quòd Chriſtus filius Dei deſcendens ad inferos, omnes, quos inferni carcer detinuit, inde liberaſſet, credulos & incredulos, laudatores Dei ſimul & cultores Idolorum, & multa alia horribilia de prædeſtinatione Dei contraria Fidei Catholicæ affirmat. Quapropter de hoc utroque Hæretico precor, ut per litteras veſtras mandare curetis Duci Carlomanno, ut mittatur in cuſtodiam, ut ſemina Sathanæ latiùs non ſeminet, ne forſitan una ovis morbida totum gregem polluat.*

Aldebertus Vitam ſuam ipſe conſcripſerat, aut ab aliquo è ſuis Diſcipulis conſcribi juſſerat, falſis miraculis & viſionibus populis imponentem: cujus hoc fragmentum refertur in Synodo Romana ſub *Zacharia* Pontifice in ejus cauſa celebratâ. *Incipit: Vita ſancti & beati Dei famuli, & præclari, atque per totum ſpecioſi, ex electione Dei nati, Sancti Aldeberti Epiſcopi. De ſimplicibus parentibus fuit procreatus, & de gratia Dei eſt coronatus: quia dum in utero matris ſuæ erat, ibidem gratiâ Dei cœpit, & antequam perveniſſet beatiſſima nativitas ejus, ſic vidit genitrix ejus quaſi per viſionem, egredientem vitulum de dextero latere ſuo, qui vitulus illi deſignabat gratiam illam quam ab Angelo acceperat, antequam exiret de vulva.*

Epiſtolam quamdam ineptiſſimam velut Jesu Christi divulgabat, ac è cœlo tranſmiſſam mentiebatur, ut conſtat ex Actis ejuſdem Synodi.

Tandem ignotorum Angelorum nomina in Oratione à ſe compoſita invocabat, ut conſtat ex fragmento, quod eadem in Synodo recitatum eſt: *Precor vos, & conjuro vos, & ſupplico me ad vos, Angele Uriel, Angele Raguel, Angele Tubuel, Angele Michaël, Angele Inias, Angele Tubuas, Angele Sabaoch, Angele Simiel.* Quibus de nominibus Romana Synodus dixit: *Non enim nomina Angelorum, præter nomen Michaëlis, ſed nomina dæmonum ſunt, quæ in ſuis orationibus invocavit ad præſtandum auxilium ſibi. Nos autem, ut à veſtro Sancto Apoſtolatu edocemur, & divina tradit auctoritas, non plus quàm trium Angelorum nomina cognoſcimus, ideſt, Michaël, Gabriel, Raphael.*

Trium duntaxat Angelorum nomina Eccleſia agnoſcit.

Damnatus eſt *Aldebertus* in Synodo Sueſſionica anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-quinto, Canone ſecundo, his verbis: *Et ut hæreſis ampliùs in populo non reſurgat, ſicut invenimus in Adalberto hæreſim, quem publicè ter una voce condemnaverunt viginti tres Epiſcopi, & alii multi Sacerdotes, cum conſenſu Principis & populi; ita condemnaverunt ipſum Adalbertum, ut ampliùs populus per falſos Sacerdotes deceptus non pereat.* Canone verò ſeptimo decretum eſt, cruciculas ab *Adalberto* per campos erectas, cremandas eſſe, ut omnis plebium ſeducendarum aboleretur occaſio. *Similiter conſtituimus, ut illas cruciculas, quas Adalbertus per Parochiam plantaverat, omnes igne conſumantur.*

Aldebertus & Clemens in Synodo Sueſſionenſi damnantur.

Horum damnationem confirmavit *Zacharias* ſummus Pontifex, ut conſtat ex illius litteris ad *Bonifacium* eodem anno, decimo Kalendas Julias datis. *Retuliſti etiam nobis*, inquit, *quòd duos Pſeudoprophetas in eadem Francorum Provincia inveniſſes. Ex quibus unum quidem novum Simonem, juxta tenorem itarum ſyllabarum reperimus, qui & Sacerdotium ſibi vindicabat, & à luxuria minimè ſe continebat. ſeducens populum & inania prædicans, non ſolum ſuam animam juri diaboli tradens, ſed & populorum corda in interitum demergens, & ab Eccleſia Dei eos ſeductionibus ſuis abſtrahens, & cruces in campis ſtatuens, & Oratoriola ad ſeducendum populum inſtituens, publicaſque & antiquas Eccleſias relinquens, & ſanctitatis nomine ſe vocari faciens, & in ſuo nomine Eccleſias conſecrans, nomina etiam Angelorum, imò magis dæmoniorum ſe ſcire affirmans.* Quæ verba Adalbertum hæreticum ſpectant: ſequentia verò Clementem. *Alium verò ita luxuria deditum, ut concubinam haberet, & duos ex eâ filios procrearet, & tamen Sacerdotium ſibi vendicabat; affirmans hoc juſtum eſſe juxta traditionem Veteris Teſtamenti, ut defuncti fratris ſuperſtes frater ducat uxorem, & quia Chriſtus reſurgens ab inferis nullum ibi reliquiſſet, ſed omnes inde abſtraxiſſet. Quæ omnia hæc deteſtabilia & ſceleſta judicamus. Benè autem tua Sancta Fraternitas juxta Eccleſiaſticam Regulam eos damnavit, & in cuſtodiam miſit, & optimè vocavit Antichriſti miniſtros & præcurſores.*

Damnationem eorum confirmat Zacharias Pontifex.

Damnati ſunt rurſus *Adalbertus* & *Clemens* in altera Synodo, quæ habita eſt in Majoratu *Carolomanni* anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, de qua *Othlonus* in Vita *S. Bonifacii* Lib. 1. cap. 37. *Cùm ergo*, inquit, *Karlomanni præcepto, ſanctique Bonifacii conſilio Synodalis Conventus haberetur, multi ibi non ſolùm Clerici quilibet hæreticâ pravitate decepti, ab Eccleſiæ communione expellebantur, ſed etiam Epiſcopi, qui pro aliqua capitalis criminis macula diffamati erant, deponebantur. Erroris autem totius, qui tunc in Germania excreverat, maximi fuerant auctores duo Hæretici, quorum unus Clemens, alter verò Eldebertus dicebatur. De quibus poſtmodum, cùm Epiſtolas ad Zachariam Papam miſſas proferre cœperimus, dicetur congruentiùs.*

Altera Synodus in Majoratu Carlomanni ipſos condemnat.

Damnati ſunt denique in Synodo Romana, *Zacharia* Pontifice Maximo Præſide, anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-ſexto, lectâ *Bonifacii* Relatione per *Denecardum* Preſbyterum Romam perlatâ, memoratorúmque Hæreticorum Actis ac Scriptis, quæ igne concremanda eſſe decretum eſt; hæc verò in *Adalbertum* & *Clementem* lata Sententia. *Aldebertus, cujus nobis acta & nefaria commenta relecta ſunt, quia ſe Apoſtolum cenſuit nominare, & capillos atque ungulas ſuas populis pro ſanctuario exhibuit, ſeducens populum diverſis erroribus; & quoniam, ſub obtentu Angelorum, in ſuo auxilio Dæmones invocavit, ab omni Officio Sacerdotali deponatur, agens pœnitentiam pro commiſſis, & ampliùs jam populum minimè ſeducat. Sin autem in his erroribus perſeveraverit, & populum ampliùs ſeduxerit, ſit ei Anathema, & æterno Dei judicio condemnetur, omniſque qui ei conſenſerit, vel ejus ſecutus fuerit doctrinam, aut adjunctus illi fuerit. Similiter autem & Clemens, qui per ſuam ſtultitiam, Sanctorum Patrum ſcripta reſpuit, vel omnia Synodalia Acta parvipendit, inferens etiam Chriſtianis Judaiſmum, dum prædicat fratris defuncti uxorem poſſe in matrimonio jungi, inſuper & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum deſcendentem ad inferos, pios & impios ſimul inde abſtraxiſſe; ab omni etiam Sacerdotali Officio deponatur, & Anathematis vinculo obligetur, atque, niſi reſipuerit, æterno Dei judicio condemnetur, vel etiam omnes, qui ejus ſacrilegis conſenſerint prædicationibus.*

Tandem in Synodo Romana damnati.

Subſcripſit huic Synodo *Zacharias* Papa; ſubſcripſere poſt ipſum ſeptem Epiſcopi, & ſexdecim Presbyteri ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Tribus Secretariis ſive Seſſionibus abſoluta eſt. Sententiam tulit *Zacharias*, & in Franciam promulgandam direxit; ſed quoad Acta memoratorum Hæreticorum, emendavit judicium Synodi, quia non illa igne cremanda, ſed in ſcriniis Eccleſiæ conſervanda ſanxit, ad perpetuam damnationis eorum memoriam, ut conſtat ex Epiſtola quam ſcripſit ad *Bonifacium*, pridie Kalendas Novembris ejuſdem anni. *Nos vero*, inquit, *congregatis Fratribus & Conſacerdotibus noſtris, eorumdem pravorum ſceleratiſſima Acta in eorum præſentia relegi fecimus, & dum nobis coram omni Concilio relecta fuiſſent, pro ſtudio omnes eadem ſchiſmatica dogmata ipſorum, atque iniquiſſimas Traditiones, ſeu ſceleratiſſimam Vitam, quam ſibi Aldebertus conſcribere fecit, damnaverunt, & una voce exclamaverunt ut igne cremarentur. Sed nos hoc non rectum judicavimus, pro eo quòd ad reſervandum, ſive in æternum eos condemnandum, in ſcrinio ſanctæ Eccleſiæ reſervanda mandavimus, conſcribentes ipſi dignam Sententiam. Cujus inſtar Actionis ad tuam direximus Fraternam Sanctitatem, ut relectâ in Provincia Francorum, omnis Schiſmaticus audiens taliter à Sancta Dei Catholica & Apoſtolica Eccleſia judicatum, à ſenſus ſui pravitate reſipiſcat.*

Zacharias Papa Synodi Romanæ judicium emendat.

ARTICULUS III.

De Hæreſi Feliciana & Elipandiana.

§. I.

De Auctoribus, & Erroribus.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo, *Felix* natione Hiſpanus, Urgellæ, quæ civitas eſt in Pyrenæi montis jugo ſita, Epiſcopus, ab *Elipando* Toletano Epiſcopo per literas conſultus, quid de humanâ Chriſti Servatoris naturâ ſentire deberet, utrum ſecundùm quòd homo eſt, proprius, an adoptivus Dei Filius credendus eſſet, ac dicendus: contra antiquam Catholicæ Eccleſiæ doctrinam, adoptivum non ſolùm pronuntiavit, ſed etiam ſcriptis ad memoratum Epiſcopum Libris, pravam opinionem pertinaciſſimè defendit; ut refert *Eginhardus* in Annalibus, ad annum Chriſti 792. Ambo illi Antiſtites diverſas Provincias erroris ſui veneno infecere: *Elipandus* Aſturias & Gallæciam: *Felix* Septimaniam: qui & hæreſeos ſuæ viris Gallis ac Germanis aſflare fruſtra conatus eſt, Viris Eruditis præſentiſſimum ex Divinâ Scriptura opponentibus antidotum, & *Carolo Magno* ſui Regni Antiſtites ad novam hæreſim conterendam excitante, atque auctoritate ſuâ Hæreticos comprimente. Ita refert *Jonas Aurelianenſis* Lib. 1. adversùs *Claudium Taurinenſem*.

Palmaris Felicianæ Sectæ error fuit, *Chriſtum, ſecundum humanitatem, non eſſe proprium Filium Dei, ſed adoptivum*: ut *Jonas Aurelianenſis* refert. Idem teſtantur *Etherius* & *Beatus*, Lib. 1. adversùs Elipandum. *Duæ*, inquiunt, *quæſtiones in Aſturicenſi Eccleſia ortæ ſunt, & ſicut duæ quæſtiones, ita duo populi & duæ Eccleſiæ, una pars cum altera pro uno Chriſto contendunt. . . . . Una pars Epiſcoporum dicit, Quòd Jeſus Chriſtus adoptivus eſt humanitate, & nequaquam adoptivus divinitate. Altera pars dicit: Niſi ex utraque naturâ unicus eſt Dei Patris Filius proprius, non adoptivus: in tantum proprius, ut ipſe ſit Dei Filius Deus verus: & ipſe adoretur & colatur, qui ſub Pontio Pilato eſt crucifixus. Hæc pars nos ſumus, id eſt, Etherius & Beatus, cum cæteris ita credentibus.*

A Idem conſtat ex Symbolo Fidei Elipandianæ, ab *Etherio* concinnato ex illius Hæretici verbis: *Et per iſtum*, inquit, *Dei ſimul & hominis Filium, adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, Mundum redemit.*

Idem conſtat ex *Hadriano I.* Pontifice Maximo in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, in quâ de Elipandi Epiſtola ejus hæreſim continente, ſic loquitur: *Materia autem cauſalis perfidiæ inter cætera rejicienda, de adoptione Jeſu Chriſti Filii Dei ſecundùm carnem falſis argumentationibus digeſta legebatur.*

B Idem conſtat ex Libello Sacroſyllabo, à *Paulino Aquileienſi*, *Petro Mediolanenſi*, cœteriſque Italiæ Epiſcopis in Synodo Francofordienſi editô. *Adſtruunt igitur*, inquit, *ſed falſis aſſertionibus, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum adoptivum Dei Filium de Virgine natum: quod divinis nequeunt approbare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in utero Virginis eum ſuſpicantur adoptatum, quod dici nefas eſt, quia ex B. Virgine inenarrabiliter ſumſit, non adoptavit carnem; aut certe purum eum hominem ſine Deo natum, quod cogitare impium eſt, neceſſe eſt fateantur.*

C Idem conſtat ex *Alcuino*, paſſim in Libris contra *Felicem*, ſed maximè initio Libri quarti, ubi refert hæc Hæreſiarchæ verba: *Secundò modò nuncupativè Deus dicitur, ſicut ſuperiùs dictum eſt de Sanctis Prædicatoribus, de quibus Salvator Judæis ait: Si enim illos dixit Deos, ad quos Dei ſermo factus, qui tamen non naturâ, ut Deus, ſed per Dei gratiam ab eo qui verus eſt Deus, deificati, Dii ſunt ſub illo vocati in hoc quippe ordine Dei Filius Dominus & Redemptor noſter juxta humanitatem, ſicut in natura, ita & in nomine, quamvis excellentius cunctis electus, veriſſimè tamen cum illis communicat, ſicut & in cætera omnia, (id eſt) in prædeſtinatione, in electione, in gra-*
D *tiâ, in ſuſceptione, in aſſumtione nominis ſervi: ut idem qui eſſentialiter cum Patre & Spiritu Sancto in unitate Deitatis verus eſt Deus, ipſe in forma humanitatis cum electis ſuis per adoptionis gratiam deificatus fieret, & nuncupativè Deus.*

Idem conſtat ex *Agobardo* Lugdunenſi Archiepiſcopo, qui in libro adversùs *Felicem*, ejus errores detegit ex Schedula ab eo editâ in modum interrogationis & reſponſionis. *Dixit itaque Felix in ſupraſcripta ſua ſchedula, poſt aliqua quæ præmiſerat, quaſi interrogans: Deus Pater omnipotens voluntate genuit Filium, an neceſſitate?* Et reſpondit:
E *Quantum ad Divinitatis ejus eſſentiam pertinet, neque voluntate, neque neceſſitate, ſed natura. . . . . Quantum verò ad humanitatis ejus ſubſtantiam, eumdem Filium ſuum, quia non ex ſemetipſo genuit, ſed de ſubſtantiâ Matris Virginis creavit, & naſci voluit, ob hoc, voluntate, propter redemptionem noſtram, non qualibet neceſſitate ejus Filius creditur.* Subdit Agobardus: *In hac ſententia Felix primùm ex interrogatione ſuperflua & vana, quâ interrogat utrum voluntate an neceſſitate genuerit Filium Pater, occaſionem ſibi parat perveniendi ad id quod male ſentit, & loquendo explicare non audet. Dicendo nam-*
F *que:* In vero quippe Filio de ſubſtantia Patris genito; *ita dividit divinitatem ab humanitate in Domino, ut eum in ſola divinitate dicat verum Filium, in quâ & de Patris ſubſtantia eſt genitus: juxta humanitatem autem, in quâ & dicit illum de ſubſtantia Matris Virginis creatum, ſentiat eum non verum, licèt loquendo explicare non audeat. Apparet enim hæc fraus in eo quòd ſic de ſubſtantia divinitatis loquitur, quaſi de alia perſona præter humanitatem. Dicens namque de ſola divinitatis ſubſtantia,* In vero quippe Filio, *vult demonſtrare non eum eſſe in utraque ſubſtantia verum Filium &c.*

Alter Felicis & *Elipandi* error ad primarium illum

illum conſequens, erat, Chriſtum hominem eſſe ſervum conditionalem Patris æterni. An porro illi Epiſcopi Neſtoriani eſſent, inter Eruditos diſceptatur. Quâ de re in Diſſertationibus agemus.

Addit tertium *Felicis* errorem *Agobardus*, ipſum videlicet docuiſſe, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſecundùm carnem veraciter neſciiſſe ſepulchrum Lazari, cùm diceret Sororibus ejus: *Ubi poſuiſtis eum?* Et veraciter ignoraſſe diem Judicii: & quâ de re conferrent duo Diſcipuli pergentes Emmauntem: & utrum plus diligeretur à Petro, quàm à cæteris Diſcipulis, cùm dixit: *Simon Petre! amas me plus his?* Hoc ut cognovit *Agobardus*, ad eum acceſſit, ipſúmque palam interrogavit an ita ſentiret. Quod cùm tentaret confirmare, ipſum increpuit, confutavit, cæteriſque, quos ſeducebat, memorata Scripturæ ſacræ loca expoſuit.

Addit inſuper, Poſt mortem *Felicis* ſe cognoviſſe per quoſdam Fideles Fratres, qui ab illo audierant, quòd dixiſſet, *Deum Dei Patris Filium nullatenus dici debere paſſum, aut Crucifixum, ſed ab eo hominem aſſumtum: confirmare hoc nitens exemplo Iſaac, qui à Patre ductus ad immolandum, non ipſe, ſed aries pro eo eſt immolatus, tanquam in Iſaac figuratus ſit Filius Dei, & in ariete Filius hominis. Hæc autem faciebat ſæpe dictus Felix, quia nullatenus acquieſcebat ſentire, nec ſuadere ſibimet ita valebat, ut crederet in uno Domino noſtro Jeſu Chriſto duarum naturarum unitionem ſubſtantialiter factam, & Deum Verbum ſecundum ſubſiſtentiam carni unitum, ſicut liquido in conſequentibus ex verbis illius apparebit.*

Nonnulli Auctores Felicianæ hæreſeos caput alterum commemorant de tollendis imaginibus, ſcilicet *Platina* in Vita *Hadriani I. Joannes Nauclerus* Generatione 17. *Bernardus Lutzemburgus* in Catalogo Hæreticorum, *Alfonſus à Caſtro*, adversùs Hæreſes, Tit. Imago. *Gabriel Prateolus* in Elencho Hæreticorum, lib. 6. Concilium Senonenſe ſub Cardinali *A Prato* anno 1529. celebratum, cap. 14. Sed Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ignoratione in iis quæ *Felicem* Urgelitanum ſpectant, hallucinati ſunt magni illi alioquin viri. Inde autem fluxit error, quòd in Synodo Francofordienſi adversùs *Felicem* congregatâ, quæſtionem quoque de Imaginibus in medium allatam noviſſeot.

Non ex vita hominis metienda fides.

* Maximum ſanctitatis nomen apud Hiſpanos conſecutus erat *Felix* Urgelitanus, ut *Agobardus* teſtatur, perſtringens eos *Qui incautè admirantes vitam prædicti Felicis, probanda putabant cuncta quæ dixerat: neſcientes quia non ex vita hominis metienda eſt fides, ſed ex fide probanda eſt vita. Quamquam enim multi benè credentes, malè vivendo pereant; nullus tamen malè credens bene vivendo ſalvatur.*

Felicis inconſtantia.

Inconſtantiſſimus fuit *Felix*. Nam hæreſim in Concilio Ratiſponenſi anno 792. cùm ejuraſſet, *ſopitos infidelitatis cineres*, Elipando adhortante, ſuſcitavit, ut refert *Alcuinus* lib. 1. adversùs *Elipandum*. Tum anno Chriſti 799. *Caroli Magni* Imperatoris anno 31. Aquiſgrani convictus, præſente Imperatore, veram Fidem confeſſus eſt, & ad Eccleſiæ unitatem ex animô reverti viſus, ut idem *Alcuinus* teſtatur. At inventa poſt ejus obitum ſchedula dubiam ejus converſionem haberi fecit. *Elipandus* verò pervicaciſſimus ſenex diu reſtitit veritati, ſed ipſi tandem ceſſit, & Romanæ Eccleſiæ Definitioni ſe ſtare profeſſus, in Eccleſiæ Communione mortuus eſt, ſi Pſeudo-Chronico *Luitprandi*, alterique Chronographo, Epiſtolæ *Archarichi* Bracarenſis Epiſcopi ad *Elipandum*, necnon Legendario Eccleſiæ Aſturicenſis aliqua fides: quæ monumenta in Vita *Sancti Beati* Preſbyteri *Tamaius* allegat.

§. II.

De Feliciana & Elipandina Hæreſeos Damnatione.

Synodus Forojulienſis contra Felicianam hæreſim.

PRima contra Felicianam Hæreſim Synodus Forojulii, quod Aquileienſis Provinciæ municipium eſt, à *Paulino* Aquileienſi congregata fuit, anno Salutis ſeptingenteſimo nonageſimo primo, *Caroli Magni* vigeſimo tertio. In ea Spiritum Sanctum à Patre Filióque procedere definitum eſt, & Chriſtum verum eſſe & proprium Dei Filium in utraque naturâ, non adoptivum. Id conſtat ex Symbolo quod in ea Synodo editum eſt: *Non alter*, inquit, *hominis Filius, & alter Dei: ſed unus idemque Dei hominiſque Filius, in utraque naturâ, divinâ ſcilicet & humanâ, Deus & homo verus. Non putativus Dei Filius, ſed verus: non adoptivus, ſed proprius; quia nunquam fuit, propter hominem quem aſſumſit, à Patre alienus.*

Synodus Ratiſponenſis contra eamdem hæreſim.

Anno ſequenti, ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo, habita eſt Ratiſponæ Synodus altera, in quâ Feliciana hæreſis Anathemate confixa eſt, & ab *Hadriano I.* Pontifice Maximo deinde condemnata: ad quem ductus *Felix* ab *Angilberto* Abbate, errorem ejuravit. Teſtis eſt hujus rei Alcuinus libro 1. contra Elipandum. *Antequam*, inquit, *ego eodem Sapientiſſimo Rege Carolo jubente veniſſem in Franciam, hæc eadem veſtri erroris ſecta, eodem glorioſo Principe præſidente, præſente Felice, quem multùm laudare ſoles, veſtræ partis tunc temporis defenſore, ventilata eſt in celeberrimo loco, qui dicitur Raiginiſburg, & Synodali auctoritate Sacerdotum Chriſti, qui ex diverſis Chriſtiani Imperii partibus convenerant, Anathemate damnata: imnò & à B. memoria Hadriano Papa, qui tunc temporis Sancta Romana Eccleſia Apoſtolicâ auctoritate rexerat Sedem, funditus exterminata: donec idem Felix infeliciter ad veſtras refugiens partes, ſopitos infidelitatis cineres, vobis exhortantibus, reſuſcitare intendit.*

Hæreſis ab Hadriano I. damnata.

Coram quo Felix errorem ejuravit.

Idem teſtatur *Einhardus* in Annalibus, ad annum 792. ubi de *Felice Orgellitano*, ſive *Urgellitano* ita ſcribit: *Hujus rei causâ ductus ad Palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariæ Civitatem, in quâ & hyemaverat, reſidebat. Ubi & congregatô Epiſcoporum Concilio auditus eſt, & erraſſe convictus, ad præſentiam Hadriani Pontificis Romam miſſus: ubi etiam coram ipſo, in Baſilica S. Petri Apoſtoli hæreſim confeſſus eſt, atque abdicavit. Quò factô, ad civitatem ſuam reverſus eſt.*

Eamdem Synodum commemorat *Poëta Saxonicus*, Lib. 3. Annalium, ad annum 792.

Celſa Pyrenæi ſupra juga condita montis
Urbs eſt Orgellis, Præſul cui nomine Felix
Præfuit. Hic hæreſim moliens condere pravam,
Dogmata tradebat fidei contraria ſanctæ,
Affirmans, Chriſtus Dominus quia corpore ſumto
Eſt homo dignatus fieri, non proprius ex hoc,
Sed quòd adoptivus ſit Filius Omnipotentis.
Reſponsúmque Toletano dedit hoc Elipando
Pontifici, de re tanta conſultus ab ipſo,
Atque ſuum ſcriptis defendere dogma Libellis,
Omni quô potuit ſtudiô curavit & arte.
Hinc ad Catholici deductus Principis Aulam
*(Idem Regino * nam tum hyemavit in urbe)* Ratiſponam
A multis ibi Præſulibus Synodóque frequenti
Eſt auditus, & errorem docuiſſe nefandum
Convictus, poſt hæc Adriano mittitur almo,
Sedis Apoſtolicæ fuit hoc qui tempore Præſul.
Quô præſente, [illegible] correctus in Æde Beati,
Pontificum coram ſanctoque celebrique Senatu
Damnavit Felix prius infeliciter à ſe

Ortam perfidia ſectam ; meruitque reverti
Ad propria rurſus retinendum Sedis honorem.

Ejuſdem Synodi Annales Francorum Fuldenſes meminere ad annum 792. *Hæreſis Feliciana*, inquiunt, *ipsô Auctore eam abnegante, apud Reganeſpurg* [a] *primùm damnata eſt, qui etiam per Engilbertum Abbatem in præſentia Adriani Apoſtolici adductus, denuo eam Confeſſione factâ damnavit.*

Sive Raciſponam.

Tertia Synodus contra Felicianam hæreſim celebrata, eſt Francofordienſis. Convocata eſt à *Carolo Magno*, ex Epiſcopis ejus Imperio ſubditis, & anno Chriſti 794. habita. Convocatam à *Carolo Magno*, teſtantur ejuſdem Synodi Patres Canone 1. cujus hæc ſunt verba: *Conjungentibus, Deo favente, Apoſtolicâ auctoritate, atque Piiſſimi Domini noſtri Caroli Regis juſſione, anno vigeſimo ſexto Principatûs ſui, cunctis Regni Francorum, ſeu Italiæ Epiſcopis ac Sacerdotibus Synodali Concilio, inter quos ipſe mitiſſimus ſancto interfuit Conventui.*

Eadem hæreſis in Synodo Francofordienſi damnata.

Hæc Synodus à Carolo Magno convocata.

Idem teſtantur in Synodica ad Hiſpaniæ Epiſcopos miſsâ: *Congregatis nobis*, inquiunt, *in unum caritatis conventu, præcipiente & præſidente piiſſimo & glorioſo Domino noſtro Carolo Rege, ad renovandum cum conſilio pacifico unanimitatis ſanctæ Dei Eccleſiæ ſtatum, & ad prædicandam Orthodoxæ Fidei veritatem.*

Id teſtatur & *Carolus Magnus* in Epiſtola ad *Elipandum* & cæteros Hiſpaniæ Epiſcopos: ex quâ etiam diſcimus, conſultam priùs ab eo fuiſſe Sedem Apoſtolicam de quæſtione Fidei. Noverat nempe religioſiſſimus & doctiſſimus Imperator, Majores cauſis, quales illæ ſunt potiſſimùm quæ fidem ſpectant, ad Summum Pontificem eſſe referendas ſecundùm traditionem. *Ad impletionem*, inquit, *hujus gaudii fraternâ cogente caritate, juſſimus Sanctorum Patrum Synodale ex omnibus undique ditionis noſtræ Eccleſiis congregari Concilium, quatenus ſancta omnium unanimitas firmiter decerneret quid credendum ſit de adoptione carnis Chriſti, quam nuper novis aſſertionibus, & Sanctæ Dei univerſali Eccleſiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex Scriptis veſtris intuliſſe cognovimus: immo & ad Beatiſſimum Apoſtolicæ Sedis Pontificem, de hac nova inventione, noſtræ Devotionis ter quatérque direximus Miſſos, ſcire cupientes quid Sancta Romana Eccleſia Apoſtolicis edocta traditionibus de hac voluiſſet reſpondere inquiſitione, necnon & de Britannia partibus aliquos Eccleſiaſticæ Diſciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti conſideratione veritas Catholicæ Fidei inveſtigaretur, & probatiſſimis SS. Patrum hinc inde roborata teſtimoniis abſque ullâ dubitatione teneatur.*

Sedem Apoſtolicam de quæſtione Fidei priùs conſulverat Carolus Magnus per Legatos.

Adfuere Synodo Francofordienſi *Hadriani I.* Pontificis Legati, *Theophilactus* & *Stephanus* Lecta eſt ejus ad Epiſcopos Hiſpaniæ contra *Elipandum* & conſortes Epiſtola, quâ niſi reſipiſcant, perpetuô Anathemate feriuntur. *Paulinus* Aquileienſis Epiſcopus, cæterique Italiæ Præſules Libellum Sacroſyllabum ad hæreſeos Felicianæ & Elipandianæ confutationem edidere, Scripturæ Sacræ teſtimoniis, & exquiſitis rationibus probantem, Chriſtum, etiam quà homo eſt, eſſe verum, proprium, & naturalem Dei Filium, non adoptivum, nec ſervum conditionalem. Anathema dictum eſt in *Felicem* & *Elipandum*, ac Hæreſeos eorum Sectatores, nî ad ſanam mentem & Fidem redirent. Id patet ex I. Canone. *In primordio*, inquit, *Capitulorum exortum eſt de impia ac nefanda Hæreſi Elipandi Toletanæ Sedis Epiſcopi, & Felicis Orgellitanæ, eorúmque ſequacibus, qui malê ſentientes, in Dei Filio aſſerebant adoptionem. Quam omnes qui ſupra Sanctiſſimi Patres, & reſpuentes unâ voce contradixerunt, atque hanc hæreſim funditus à Sancta Eccleſia eradicandam ſtatuerunt.* Idem conſtat ex Libello Sacroſyllabo: *Elipandum namque & Feli-*

Legati Romani Pontificis adfuere Francofordienſi Synodo.

A *cem novos hoſtes Eccleſiæ, ſed veternoſâ face perfidiæ pollutos, niſi ab hac ſtultitia reſipiſcant, & per rectæ fidei ſatisfactionem lamentis ſe abluant Pœnitentiæ, indignos & ingratos eos à conſortio Catholicorum perpetuâ animadverſione eliminare decernimus, & à gremio Orthodoxæ Eccleſiæ cenſemus alienos... Eos etiam, qui poſt hanc ſaluberrimam Definitionem, quam Plenaria Synodus ſancto afflata Spiritu concorditer ſubtili ſinceritate terminavit, falſiſſimis eorum aſſertionibus, ſive clam, ſive publicâ voce, præbuerint aſſenſum, ſimili eos ſententia vindictâ ſancimus eſſe plectendos: reſervatô per omnia juris Privilegio Summi Pontificis* B *Domini & Patris noſtri Hadriani, Primæ Sedis Beatiſſimi Papæ.* Plenaria Synodus Francofordienſis appellatur, quo vocabulo non ſignificatur eſſe Oecumenicam, ſed frequentiſſimam ex omnibus Caroli Magni ditionibus. Hoc verò Concilium ultimam de Hæreticis ſententiam ex officio ſervat Romano Pontifici, quam ipſi *Juris*, utique divini, *Privilegium* vindicat.

Francofordienſis Synodus Plenaria.

Ultimam de Hæreticis Sententiam ſervat Hadriano I. Romano Pontifici.

Data eſt præterea Synodica Epiſtola ab Epiſcopis Germaniæ, Galliæ, Aquitaniæ, & Britanniæ, ad Hiſpaniæ Epiſcopos, Dogma Catholicum confirmans, & Hæreticorum argumenta diluens. Quam unà cum C Epiſtola Hadriani Papæ, & Libello Sacroſyllabo, ad ipſos miſit *Carolus Magnus*, additâ luculentiſſimâ Epiſtolâ, Fidei Profeſſionem continente, & *Elipandum* ejuſque Sectatores ad ejurationem erroris adhortante. Religioſiſſimus Princeps *Filium & Defenſorem Sanctæ Dei Eccleſiæ* ſe inſcribit: Quò titulô Chriſtianiſſimi Reges maximè gloriantur.

Epiſtola Synodica.

Concilii Francofordienſis meminit *Eginhardus* in Annalibus, ad annum 794. ubi cùm præmiſiſſet, *Carolum Magnum* Paſchalem celebritatem tranſegiſſe Francofurti ad Mœnum, hæc habet: *Rex ad condemnandam hæreſim Felicianam, æſtatis initiô quando & generalem populi ſui Conventum habuit, Concilium* D *Epiſcoporum ex omnibus Regni ſui Provinciis in eadem Villa congregavit. Affuerunt etiam in eadem Synodo Legati Romani Pontificis, Theophilactus ac Stephanus Epiſcopi, vicem tenentes ejus, à quo miſſi fuerant, Adriani Papæ. In quo Concilio & hæreſis memorata condemnata eſt, & Liber contra eam communi Epiſcopòrum auctoritate compoſitus: in quo omnes ſubſcripſerunt.*

De eadem Synodo *Poëta Saxonicus* lib. 3. *De Geſtis Caroli Magni*, ad annum 794. ita canit:

Dira venenifera conatus ſemina ſecta,
Quæ Felix infelici malè ſparſerat auſu,
E *Vellere de ſacro Domini radicitus agro,*
Catholicus Princeps, Synodum celebrare vocatos
Undique Pontifices jam dictam fecit ad Aulam.
Necnon affuerat Stephanus cum Theophylacto.
Nam fuit Antiſtes Sedis Legatus uterque
Romanæ, quos Papa Sacer mittens Adrianus,
Rite ſuam ſervare vicem mandaverat illic.
Tunc igitur cuncti cum Decreto generali
Hanc condemnarunt hæreſim, ſcriptúſque Libellus
Eſt illam contra, quem confirmaverat ille
Pontificum cœtus, ſimul & ſubſcripſerat omnis.

F Quarta Synodus contra Felicianam hæreſim Romæ celebrata eſt à *Leone III.* Pontifice Maximo, *Caroli Magni* hortatu, quinquaginta & ſeptem conſidentibus Epiſcopis, anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-nono, occaſione Libelli, quem contra *Alcuini* Epiſtolam, quâ ipſum ad ſaniorem mentem ut rediret hortabatur, *Felix* ſcripſerat, & in quem damnatæ ab Eccleſia, & ab ipſo ſemel iterúmque ejuratæ hæreſeos capita conjecerat omnia. *Felicem* itaque in hæreſim relapſum, ſive hæreſim, quam fictô animô ejuraverat, pertinaciùs propugnantem, Romana Synodus Præſide *Leone III.* anathemate confixit. Iſta

Eadem hæreſis damnata in Synodo Romana ſub Leone III.

conſtant

conſtant ex Actis Synodi, quorum Fragmenta ex Schedis *Pithœanis* Conciliorum Editores in lucem emiſere. Idem conſtat ex Confeſſione Fidei quam edidit *Felix* Aquiſgrani coram *Carolo Magno*, eodem anno, quæ apud *Alcuinum* legitur ad calcem librorum contra *Elipandum*. Synodum Urgellenſem eodem anno habitam refert V. C. *Stephanus Baluzius* in calce Notarum ad *Agobardum*.

Synodus Aquiſgranenſis in qua Felix confutatur, & ad fidem revocatur.

Quinta denique Synodus Aquiſgrani celebrata eſt eodem anno Chriſti 799. in qua *Alcuinus* Abbas S. Martini Turonenſis, *Caroli Magni* juſſu cum *Felice Urgellitano* diſputans, ipſum convicit, & ad rectæ fidei profeſſionem revocavit. Id memoriæ proditum eſt ab Auctore antiquo Vitæ *Alcuini*, *Sigulfi* Abbatis Diſcipulo, ab *Alcuino* ipſo, lib. 1. adversùs *Elipandum*; & ab ipſomet *Felice*, in Confeſſione Fidei ſuprà laudatâ. Hæc porrò habet *Alcuinus* lib. 1. adversùs Elipandum: *Sed & idem Felix anno præfati glorioſi Principis trigeſimo ſecundo advocatus, voluntariè veniens ad Aquis-Palatium, ibique in præſentia Domni Regis & Optimatum illius ſive Sacerdotum Dei rationabiliter auditus, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veràmque confeſſus Fidem, in pacem Catholicæ unanimitatis reverſus eſt cum ſuis Diſcipulis, qui ibi tunc temporis erant præſentes.*

Hæc verò *Felix Urgellitanus* in Confeſſione Fidei: *Poſtquam ad præſentiam Domini noſtri ac Piiſſimi glorioſique Caroli Regis perductus ſum, & ejus conſpectui præſentatus, licentiam ab eo accepimus, qualiter in ejus præſentiam in conſpectu Epiſcoporum, quos ad ſe ordinatio glorioſi Principis noſtri convenire fecerat, ſententias noſtras, quas ex libris Sanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, ſeu nuncupatione in humanitate ejus, credebamus, præſentaremus: qualiter non in violentia, ſed ratione veritatis noſtra aſſertio rata judicaretur, ſi ab illis per auctoritatem SS. Patrum minimè repudiarentur. Quod ita factum eſt. Nam prolatas à nobis ſententias de ſupradicta contentione, hoc eſt, de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illi ex auctoritate de libris SS. Patrum, id eſt, Cyrilli Epiſcopi, & B. Gregorii Papæ urbis Romæ, ſeu B. Leonis, ſive & aliorum SS. Patrum, qui nobis priùs incogniti erant, ſeu per auctoritatem Synodi, quæ nuper in Roma, hâc intentione, præcipiente glorioſiſſimo ac piiſſimo Domino noſtro Carolo, adversùs Epiſtolam meam quam dudum Venerabili Viro Albino Abbati Turonenſis Eccleſiæ ſcripſeram, congregata eſt. In qua Synodo, præſente Leone Apoſtolico, & cum eo cæteri Epiſcopi numero LVII. reſidentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis in domo Beatiſſimi Petri Apoſtoli: per quorum omnium auctoritatem iſtas jam dictas ſententias noſtras, non qualibet (ut dictum eſt) violentiâ, ſed ratione veritatis, ut oportuit, excluſerunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius Eccleſiæ univerſalis conſenſu convicti, ... & ad univerſalem Eccleſiam, Deo favente, ex toto corde noſtro reverſi ſumus, non qualibet ſimulatione ſeu velamine falſitatis, ſicut dudum (quod Deus ſcit) ſed ut dixi, verâ cordis credulitate & oris profeſſione. Quod etiam in conſpectu multorum Sacerdotum & Monachorum profeſſi ſumus, pœnitudinem gerentes de priſtino errore & ſacramento quod pro hac intentione olim prævaricatus ſum: profitentes nos deinceps, adoptionem carnis in Filio Dei, ſive nuncupationem in humanitate, nullô modò credere vel prædicare; ſed, ſecundùm quòd dogmatibus Sanctorum Patrum informamur, eumdem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in utraque naturâ, deitatis videlicet & humanitatis, proprium ac verum Filium profitentes, unigenitum videlicet Patris, unicum Filium ejus: ſalvas tamen utriuſque naturæ proprietates.*

Dubium an Felix hæreſim ſincerè ejuraverit.

An autem in ſana mente & recta fide conſtans fuerit *Felix* Urgellitanus, dubium eſt (ut dixi) propter ſchedulam poſt ejus obitum inventam, de quâ A *Agobardus* Lugdunenſis Archiepiſcopus hæc habet initio libri adversùs ipſum editi: *Poſt obitum*, inquit, *Felicis illius, qui fuerat quondam Epiſcopus in Sede Orgellitana, inventa eſt à nobis quædam ſchedula ab eo edita ſub ſpecie interrogationis & reſponſionis: quam cùm legentes conſideraremus, inſpeximus hominem diligenter & fraudulenter inſtauraſſe, quantùm in ſe fuit, omnem pravitatem dogmatis ſui, in qua dudum fuerat detectus & convictus, & propter quam ab honore Epiſcopatûs depoſitus. Qui licèt aliqua verba, quæ priùs imprudenter efferebat, poſtea ſuppreſſerit, aliqua tamen nunc addidit, quæ tunc reticuit. Quam* B *ſchedulam ego, ut potui, juxta veritatem fidei cùm reprehendiſſem, vel reprehendendam publicaſſem, quidam ex Fratribus, ut comperi, indignè tulerunt; & non perverſitate animi (ut puto) ſed ſimplicitate ingenii, arbitrati ſunt me non id feciſſe zelo fidei, ſed zelo invidentiæ: ſicut moris eſt eorum, qui inanis gloriæ cupidi, idcirco bonis detrectant, ut ſe illis ſuperponere nitantur*, &c.

Dubiæ Orthodoxiæ, poſt ejuratam hæreſim, fuiſſe *Felicem Urgellitanum*, *Ado Viennenſis* etiam confirmat in Chronico, ubi ita ſcribit: *Anno Incarnationis Domini 792. Felix Urgellitanus Epiſcopus* C *hæreticus deprehenſus, adoptivum, non proprium Filium Dei Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum dogmatizans: qui ad præſentiam Adriani Pontificis Romani deductus, hæreſim verbis ſolummodò abdicavit. Synodus iterum facta contra ſupra dictam hæreſim in Francofurt, Legatis Sedis Apoſtolicæ præſidentibus, Theophylacto & Stephano Epiſcopis. & auctoritate Sanctorum Patrum convictus & damnatus eſt iterum Felix cum errore ſuo, perpetuóque exilio apud Lugdunum relegatus eſt. Quem ferunt in eodem ipſo ſuo errore mortuum.*

D

§. III.

De Feliciana Hæreſeos Debellatoribus.

Etherius & Beatus.

CUM *Adeſindam* Reginam *Silonis* Regis viduam in partes trahere conatus eſſet *Elipandus*, & emergentem controverſiam prudentiſſima & religioſiſſima fœmina ad Sacerdotes detuliſſet; *Etherius* Uxamenſis Epiſcopus, & *Beatus* Presbyter palam *Elipandi* errorem ſunt aggreſſi. Qui indignè ferens ſuam doctrinam hæreſeos accuſari, ad *Fidelem* Abbatem litteras dedit menſe Octobri, anni 783. In iis conquerebatur *Elipandus*, quòd ipſe Archie- E piſcopus Toletanus cùm eſſet, quem cæteri in Hiſpania, utpote inter Antiſtites Primarium, de fide conſulere deberent, à Presbytero Beato, & Etherio Epiſcopo, erroris argueretur. Scripſit etiam confidenter, Beatianam hæreſim (ſic enim Catholicam ſententiam à *Beato* & *Etherio* propugnatam vocabat) brevì à ſe extinguendam: quemadmodùm, ante paucos annos, *Migetianorum* de celebratione Paſchatis hæreſim, in Concilio Hiſpalenſi damnaverat. Hanc Epiſtolam cum *Beato* & *Etherio* poſtea communicavit *Fidelis* Abbas, qui ſuam protinus, id eſt, Catholicam recens de controverſia ſententiam *Elipando* F expoſuere, ſeque ab hæreſeos ignominiâ, quam ipſis inurebat *Elipandus*, purgarunt duobus libris Apologeticis, qui inſerti ſunt Bibliothecis Patrum: eamque in Auctorem rejecere. De his *Alcuinus* lib. 1. contra *Felicem* ita ſcribit: *Quòd verò quemdam Beatum Abbatem, & diſcipulum ejus Hetherium Epiſcopum, dicitis huic veſtræ ſectæ primùm contraire, laudamus eos in eo quòd veritatem defendere conati ſunt. Sed ſi verum eſt, quod dixiſtis, eos duas naturas Chriſti in unum confundere, ſicut vinum & aquam, hoc nullatenus conſentimus: ſed in eo, ſi verum eſt, valde eos eſſe reprehenſibiles judicamus.* Sic Eutychianæ labem hæreſeos Catholicis Doctoribus affingebant novi Neſtoriani.

Vaſquezius emendatur.

Neſtoriani. Symbolum Fidei Elipandinæ, quod *Etherius* & *Beatus* deſcribunt lib. 1. non eſt ab *Elipando* compoſitum, ut exiſtimavit *Vaſquezius*, ſed ab *Etherio* ex *Elipandi* ſententiis in Epiſtola ad *Fidelem* Abbatem, concinnatum; ut ipſe teſtatur: *Ipſa*, inquit, *verba fidei ſua nobis incognita in unum copulavimus: & quo faciliùs cognoſcerentur, more Symboli, brevi compendio, in pagina compegimus.*

Paulinus Aquileienſis.

Alcuinus.

Scripſit etiam contra *Felicem* Urgellitanum tres libros *Paulinus* Aquileienſis Patriarcha, quos *Carolo Magno* nuncupavit, adjectâ ſub finem Regulâ Fidei metro ſcriptâ, quam honorificô proſequitur elogio *Alcuinus*, Epiſtola 81. ad ipſum datâ. Extant hi *Paulini* libri ad calcem Operum *Alcuini*.

Cæteris verò majorem hoc in certamine gloriam conſecutus eſt *Alcuinus*. Is ſtatim atque à *Carolo Magno* evocatus eſt in Gallias, adhortatoriam Epiſtolam ad *Felicem Urgellitanum* direxit, eum ut ad ſanitatem fidei traduceret. Cui, (ut ipſe teſtatur Alcuinus) non Epiſtolari brevitate, ſed Libelli prolixitate reſpondere *Felix* auſus eſt, atque in eo omnes perfidiæ ſuæ foveas maximè aperuit, aſſerens Chriſtum & veterem hominem eſſe, & nuncupativum Deum, & adoptivum Filium, & ſecundâ indiguiſſe regeneratione, & alia plurima Eccleſiaſticæ doctrinæ diſſentanea. Huic *Felicis* Libello ſeptem libros eruditiſſimos oppoſuit *Alcuinus*, qui lecti ſunt & approbati ab Epiſcopis coram *Carolo Magno*: ut ipſe teſtatur initiô libri primi adversùs *Elipandum*. Alcuino *Felicis* convictionem & converſionem debuit Eccleſia, ut ex ejus verbis colligitur, locô mox laudatô: *Ego*, inquit, *cum Ruffino beatum Felicem martyrem non feci: ſed Felicem olim veſtri erroris complicem, Deo miſerante, Catholicum effeci*, &c. Scripſit etiam *Alcuinus* Epiſtolam ad *Elipandum*, quâ eum ad rectam fidem adhortatus eſt. Huic reſpondit Hæreticus Archipræſul Epiſtolâ injuriis ſcatente, ipſum *non Chriſti Miniſtrum, ſed antiphraſi Beati fœtidiſſimum diſcipulum, novum Arium, SS. Patrum doctrinis contrarium, Albinum nigredine teterrimum; non Stephano Levita, ſed Nicolao, non Vincentio, ſed Daciano ſimilem* appellans, & hæreſim de adoptione Chriſti ſecundùm humanitatem pro virili propugnans. Virulentam Epiſtolam duobus Libellis confutavit *Alcuinus*, *Laidrado* Epiſcopo Lugdunenſi, & *Nefridio* Epiſcopo Narbonenſi, aliiſque Præſulibus Gothiæ Provinciæ*, necnon *Benedicto* Abbati nuncupatis, quibus duos alios adjecit, Catholicam de Chriſto Deo veritatem SS. Patrum teſtimoniis confirmantes. *Benedictus* ille, cui *Alcuinus* libros etiam ſuos nuncupavit, vir fuit ſanctitate & doctrinæ inſignis, qui & ipſe contra *Felicis* Urgellitani hæreſim ſtrenuè pugnavit. Poſtremus denique *Felicianam* hæreſim impugnavit *Agobardus*, occaſione ſumtâ ex edita ab eo Schedula, quæ poſt ejus obitum inventa eſt: quam libro unicô, *Ludovico Pio* Imperatori nuncupatô, eruditè & luculenter confutavit. Extat in Bibliothecis Patrum.

** De Languedoc.*

Benedictus Abbas Anianenſis.

Agobardus Epiſcopus Lugdunenſis.

CAPUT III.

De Scriptoribus Eccleſiaſticis Sæculi VIII.

ARTICULUS I.

De S. Aldhelmo.

SANCTUS ALDHELMUS, Ordinis Benedictini Monachus, & Malmeſburienſis Monaſterii Abbas, poſtea Schireburnenſis apud Saxones Occidentales Epiſcopus, obiit die XXV. Maii anno DCCIX. Illius cum laude meminerunt Venerabilis *Beda* lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, cap. 19. ubi eum *Virum undequaque doctiſſimum, ſermone nitidum, & Scripturarum tam liberalium, quàm Eccleſiaſticarum eruditione mirandum* prædicat: *Sigebertus* lib. *De Scriptoribus Eccleſiaſticis* cap. 66. *Willelmus Malmesburienſis* lib. 1. de Regibus Anglorum cap. 2. lib. 2. De Pontificibus, & in libro ſingulari de ipſius geſtis; *Harpsfeldius*, & alii. Ejus Elogium Hiſtoricum habes Parte I. Sæculi III. Benedictini, ex quo diſcimus *S. Egvvinum* Wicciorum Epiſcopum, ejus æqualem, *S. Oſmundum* Sarisberienſem Epiſcopum Sæculo XI. *Eadmerum* Cantuarienſem Sæculo XII. *S. Aldhelmi* Vitam in litteras retuliſſe. *Librum contra errorem Brittonum*, qui vel Paſcha non ſuo tempore celebrabaor, vel alia Eccleſiaſticæ paci contraria gerebant, jubente Synodo ſuæ gentis ſcripſit adhuc Abbas. Librum etiam *De Laudibus Virginitatis*, ad exemplum *Sedulii* geminato opere, & verſibus hexametris, & proſâ compoſuit (inquit *Beda*) Scripſit & alia nonnulla, nempe librum metricum *De octo vitiis*, Ænigmata, & Epiſtolas quaſdam. Extant ejus Opera in Bibliotheca Patrum Colonienſi Tom. VIII. & Lugdunenſi, Tom. XIII.

ARTICULUS II.

De Venerabili Beda.

BEDÆ tres haud longo tempore ab invicem ſummoti celebrantur. Major *Beda* Presbyter & Monachus Lindisfarnenſis laudatur à Beda Venerabili, in lib. de Vita *S. Cutberti*, cap. 37. Alterum *Bedam* Monachum ſanctum, Caroli Magni æqualem celebrant Genuenſes. Medius inter utrumque, ſed utroque illuſtrior fuit *Beda Venerabilis*, Presbyter & Monachus Girvvenſis, Ordinis S. Benedicti ex ipſo Girvvenſi territorio apud Anglo Saxones, non longè à Tinæ fluminis oſtiis natus anno Chriſti DCLXXIII. Annum ſeptimum natus, à parentibus traditus eſt in diſciplinam Abbatis *Benedicti*, ac deinde *Ceolfridi*, qui Girvvenſi Monaſterio præfuere, cunctùmque ex eo vitæ tempus ibi peragens, *omnem meditandis Scripturis operam dedit, atque inter obſervantiam diſciplinæ regularis, & quotidianam cantandi in Eccleſia curam, ſemper aut diſcere, aut docere, aut ſcribere, dulce habuit.* Anno ætatis decimonono Diacoous, trigeſimo Presbyter ordinatus eſt. Obiit anno Incarnationis Dominicæ ſeptingenteſimo trigeſimo-quinto, die vigeſima-ſexta Maii, quâ Aſcenſio Dominica celebrabatur, anno ætatis ſexageſimo-tertio. Corrigendus itaque *Simeon Dunelmenſis* Monachus, ſeu potiùs *Turgotus* ejuſdem Monaſterii Prior, lib. 2. de Dunelmenſi Eccleſia, cap. 14. ſcribens, *Bedam* anno ætatis quinquageſimo-nono defunctum. Ipſius namque *Bedæ* teſtimonio, ac ſuo refellitur. Siquidem *Beda* finem ſe impoſuiſſe teſtatur Hiſtoriæ ſuæ anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-primo, ætatis ſuæ quinquageſimo-nono: *Turgotus* verò ipſum obiiſſe ſcribit anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-quinto: igitur anno ætatis ſexageſimo-tertio. In eumdem errorem impingit *Radulfus de Diceto*, in Abbreviatione Chronici. Corrigendus etiam Auctor libri de Vita *Alcuini* Abbatis, qui juxta quorumdam opinionem affirmat *Bedam nonagenarium deceſſiſſe anno ſeptingenteſimo trigeſimo-primo.* Corrigenda denique interpolatio quæ irrepſit in *Bedæ* Epiſtolam ad Wichredam Presbyterum *de Verno Æquinoctio, juxta Anatolium*: quia in Epiſtola adducitur exemplum *de præſenti anno Dominicæ Incarnationis ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-ſexto*, ad quem proculdubio *Beda* non pervenit, tum quia major centenario fuiſſet, tum quia *S. Bonifacius* Moguntinus Archiepiſcopus, anno ſeptingenteſimo quinquageſimo-quarto, martyrio affectus,

Id ipſe teſtatur in fine Hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ.

Quo anno Beda obierit?

Bedam

Sanctus Beda. *Bedam* uti mortuum laudat in ſuis Epiſtolis. Statim ab ipſo obitu ſanctus habitus eſt & appellatus. *S. Bonifacius* in Epiſtolis ſuis non ſemel eum *Candelam Eccleſiæ* nuncupat; Lullus Bonifacii Succeſſor *beatæ memoriæ Bedam*, & *Beatum Patrem*: *S. Benedictus* Anianæ Abbas, Bedæ ſuppar, *ex dictis Beati Bedæ* verſus quoſdam refert in *Concordia Regularum*, Cap. 36. *Alcuinus* in Præfatione Commentarii ſuper S. Joannis Evangelio *Beatum Bedam Presbyterum* laudat, & in libris contra *Felicem* non ſemel. *Hilduinus* in Epiſtola Areopagiticis præfixa ad Ludovicum Auguſtum, *Bedam Sanctum* & *Venerabilem* vocat. *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis eumdem *Sanctum* ſemel & iterum appellat, in Epiſtola nomine Synodi Tuſiacenſis ad *Rodulfum* Bituricenſem & *Frotarium* Burdigalenſem Antiſtites ſcripta, & in lib. de Prædeſtinatione, cap. 9. *Notkerus* in Martyrologio XIII. Kalendas Aprilis *Sanctum Bedam Presbyterum* laudat. In Fuldenſi Monaſterio ara *Sancto Bedæ* erecta fuit ineunte Sæculo IX. teſte *Rabano Mauro* in Inſcriptione XXXIX. *Ad altare S. Benedicti in crypta Occidentali*, cujus hic verſus:

Cuthbertus, Beda hic, Æquitiuſque manent.

In Litaniis ab *Hartmanno* San-Gallenſi Monacho metricè eodem Sæculo compoſitis, apud *Caniſium* Tomo V. Antiquæ Lectionis *S. Beda* recenſetur poſt *S. Pachomium*.

Pluribus elogiis celebratur ab Auctoribus tum ſupparibus, tum ſequioribus. *Cutbertus* in Epiſtola ad *Lullum*, quæ inter Bonifacianas habetur,* ipſum vocat *Clariſſimum Eccleſiæ Dei Magiſtrum*, Alcuinus, *Nobiliſſimum Magiſtrum Bedam Presbyterum*; Auctor libri de Officiis Eccleſiaſticis *Alcuino* adſcripti, *Sacerdotem & Doctorem eximium*. Ratramnus lib. de Nativitate Chriſti, *Presbyterum Anglorum, membrum Chriſti non reprobum*. Lanfrancus in Epiſtola ad Alexandrum II. *Anglorum Doctorem*. Concilium Aquiſgranenſe II. anno 836. *Venerabilem & modernis temporibus Doctorem admirabilem Bedam Presbyterum*. Walafridus Strabus lib. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 25. *Bedam Anglorum Patrem* nominat. *Venerabilem Presbyterum Bedam* appellant *Amalarius* lib. 1. de Divinis Officiis cap. 37. *Jonas* Aurelianenſis lib. 1. de Inſtitutione Laicali, *Uſuardus* in Martyrologio, Nonis Auguſti, *Chronicon Fontanellenſe*, Capp. 9. & 15. & *Algerus* lib. 1. de Sacramento Altaris, Cap. 8. Cur *Venerabilis* appellatus ſit, *Petrus Equilinus* in Catalogo Sanctorum indè ortum fabulatur, quòd ejus Diſcipulorum quidam ipſi Epitaphium invitis Muſis adornare conatus, cùm Leoninum carmen ſic cœptum, *Hac ſunt in foſſa*, vellet abſolvere his verbis, *Bedæ ſancti*, vel *Presbyteri oſſa*, nec metrum ſtare poſſet, aliudque memoriæ tunc non occurreret vocabulum, poſt nocturnum ſomnum repererit hunc verſum Angelicis manibus tumulo inſcriptum:

Epiſtola 95.

Fabulæ quædam rejiciuntur.

Hac ſunt in foſſa Bedæ Venerabilis oſſa.

Aliam addit fabulam idem Auctor, ſcilicet, *Bedam*, cùm ex gravi ſenectute caligarent oculi, ſuaſiſſe Diſcipulum lapides in cumulum congeſtos numeroſam eſſe auditorum turbam, ad quos verba facere deberet. Cúmque elegantiſſimum Sermonem fervore maximo habuiſſet, atque concluſiſſet his verbis, *Per omnia ſæcula ſæculorum*, lapides reſpondiſſe: *Amen, Venerabilis Beda*. Verùm omnium Auctorum qui de rebus Anglorum, & de ipſo Beda ſcripſere, his de miraculis ſilentium, ea commentitia eſſe indicat. Trithemius *Venerabilem* dictum putat dum adhuc in vivis erat, ideo ſcilicet quòd cum ipſius Homiliæ, eo vivente, in Eccleſiaſticis Officiis lectitarentur, *Venerabilem* nuncupabant, quem adhuc in carne degentem nondum poterant *Sanctum* appellare. Quò factum ſit, ut nomen *Venerabilis* paſſim uſu receptum apud omnes, hactenus auctoritatem retinuerit. Verùm conjecturam iſtam falſam eſſe demonſtrat doctiſſimus P. *Mabillonius*. 1. Ex ſilentio comparium Auctorum, quorum nullus Bedam *Venerabilem* appellat, quod argumento eſt cognomentum iſtud poſt *Bedæ* ætatem prodiiſſe. 2. Ex vetuſtiſſimo Codice Thuaneo ab annis octingentis manu deſcripto, in quo extant *Bedæ Homiliæ omnes*, cum hoc ubique titulo, *Homilia Domni Bedæ*. 3. Quia antequàm *Paulus Diaconus* Lectionarium Eccleſiaſticum juſſu *Caroli Magni* concinnaret; Auctorum eorum, quorum Homiliæ recitabantur in Officiis divinis, nomina non præcinebantur, ut *Carolus Magnus* in Epiſtola ad *Paulum* ipſum teſtatur. Si ergo *Bedæ* Homiliæ, eo vivente, in Eccleſia lectæ ſunt, haud tamen *Bedæ Venerabilis* nomen præmiſſum eſt.

In Elogio Hiſtorico Bedæ P. I. Sæculi III. Benedictini.

A tempore ſuſcepti Presbyteratus uſque ad annum ætatis quinquageſimum nonum, hæc ſe ſcripſiſſe Opuſcula ipſe teſtatur.

Bedæ Opera.

In principium Geneſis uſque ad nativitatem Iſaac & ejectionem Iſmaëlis, libros tres.

De Tabernaculo & vaſis ejus, ac veſtibus Sacerdotalibus, libros tres.

In primam partem Samuëlis, id eſt, uſque ad mortem Saul, libros quatuor. Librum tertium aggreſſus eſt anno 716. ut ex Præfatione conſtat. *De ædificatione Templi, allegoricæ expoſitionis libros duos.*

Item in Regum librum XXX. Quæſtionum.
In Proverbia Salomonis libros tres.
In Eſdram & Nehemiam libros tres.
In Cantica Canticorum libros ſex.
In Canticum Habacuch librum unum. Qui in editis deſideratur.
In librum B. Patris Tobiæ explanationis allegoricæ de Chriſto & Eccleſia librum unum.
Item Capitula lectionum in Pentateuchum Moyſi, Joſue, Judicum.
In libros Regum, & Verba dierum.
In librum B. Job.
In Parabolas, Eccleſiaſtem, & Cantica Canticorum.
In Eſaiam Prophetam, Eſdram quoque & Nehemiam. Commentarius in Eſaiam deſideratur.
In Evangelium Marci libros quatuor.
In Evangelium Lucæ ſex. Quos ſcripſit petente Nothelmo tunc Presbytero Londinenſi, poſt Cantuarienſi Archiepiſcopo.
Homiliarum Evangelii libros duos.

In Bibliotheca Thuanea extabant duo perveruſti Codices, Bedæ Homilias complexi. In primo ante annos octingentos exarato Homiliæ 39. continua ſerie exhibentur: in alio, qui annos ſexcentos præfert, diſtinguuntur in duos libros, præmiſſis ad utrumque *Capitulationibus*. Utrumque apographum confert Domnus *Mabillonius* in Elogio Hiſtorico *Bedæ*. Ex quibus colligit Vir Doctus, Homilias in *Dominicos dies poſt Trinitatem*, item in feſtos dies, *S. Stephani Protomartyris, S. Scholaſticæ, S. Mariæ Magdalenæ, Transfigurationis Domini, Aſſumptionis B. Mariæ, S. Bartholomæi, Nativitatis B. Virginis, S. Michaëlis, S. Lucæ, Præſentationis B. Mariæ*, & alias *de Communi Martyrum*, &c. aut ſubdititias eſſe, aut dubias, aut certè ex *Bedæ* Commentariis in *Marcum* & *Lucam* expreſſas.

Homiliæ dubiæ.

Sermo in verſum Pſalmi, *Dominus proſpexit ſuper filios hominum*, falsò adſcriptus eſt *Bedæ*, cùm in eo referatur teſtimonium petitum ex Vita *Gregorii Magni* à *Joanne Diacono* ſcripta poſt annos centum & quinquaginta à morte Bedæ Venerabilis.

Commentarius in S. Pauli Epiſtolas ſub nomine Bedæ vulgatus, eſt Flori Diaconi.

Pergit ille in ſuorum enumeratione Operum. *In Apoſtolum*, inquit, *quæcunque in Opuſculis S. Auguſtini expoſita inveni, cuncta per ordinem tranſcribere curavi.* Quibus refellitur *Baronius*, qui Commentaria illa in Epiſtolas *S. Pauli* ex S. Auguſtini Operibus deflorata tribuit *Petro* Tripolitano Abbati, quem ob ſimile Opus *Caſſiodorus* commendavit. Refelluntur & ii qui illa tribuunt cuidam *Floro*, Monacho (ut Trithemius putat) Trudoniano, cujus nomen præferunt in apographo Corbeienſis Monaſterii, duobus voluminibus diſtincto. Nam & Lupus Abbas Ferrarienſis Epiſtola 76. *Collectaneum Bedæ in Apoſtolum ex Operibus Auguſtini* laudat. Et alia reperitur Expoſitio *Flori* nomine inſignita, non tantùm ex S. Auguſtini, ſed & aliorum Patrum Operibus contexta, quam penès ſe MS. habuit vir eruditus P. *Chifletius* S. J. Exiſtimat tamen vir doctiſſimus P. *Mabillonius*, cùm in ſingulari Diſquiſitione, Tom. 1. *Analectorum*, tum in additionibus & correctionibus, àd calcem ſæculi quarti Benedictini, Commentarium in Epiſtolas *S. Pauli*, qui in vulgatis *Bedæ* Operibus habetur, eſſe *Flori* Diaconi Lugdunenſis, & genuinum Bedæ Commentarium in duobus MSS. Codicibus à ſe repertum deſignat.

Bedæ Commentarius in Epiſtolas S. Pauli nondum editus.

Alia Bedæ Opera.

In Actus Apoſtolorum libros duos. Librum *Retractationum in Acta Apoſtolorum* non memorat in Operum ſuorum ſyllabo, quia illum poſt annum DCCXXXI. quo Indicem illum texebat, ſcripſit jam ſenex. *In Epiſtolas VII. Canonicas libros ſingulos.* Quos etiam ex Operibus *S. Auguſtini* magno ſtudio defloravit. *In Apocalypſim S. Joannis libros tres.* Quos *Fratri Euſebio*, ſeu *Heitberto*, Abbati ſuo futuro, qui ob amorem ſtudiúmque pietatis *Euſebius* cognominatus eſt, nuncupavit. *Item Capitula Lectionum in totum Novum Teſtamentum, excepto Evangelio. Item librum Epiſtolarum ad diverſos, quarum de ſex Ætatibus ſæculi una eſt.* Quam ſcripſit Leonis Iſaurici anno IX. Chriſti DCCXXIV. *De Manſionibus filiorum Iſraël una. Una de eo quòd ait Eſaias:* Et claudentur ibi in carcerem, & poſt dies multos viſitabuntur. *De ratione Biſſexti una. De Æquinoctio juxta Anatolium, una. Item de Hiſtoriis Sanctorum. Librum Vitæ & Paſſionis S. Felicis Confeſſoris de metrico Paulini Opere in proſam tranſtuli. Librum Vitæ & Paſſionis S. Anaſtaſii malè de Græco tranſlatum, & pejus à quodam imperito emendatum, prout potui, ad ſenſum correxi. Vitam S. Patris & Antiſtitis Cuthberti, & priùs Heroico metro, & poſtmodum plano ſermone deſcripſi. Hiſtoriam Abbatum Monaſterii hujus, in quo ſupernæ pietati deſervire gaudeo, Benedicti, Coolfridi, & Huetberti, in libellis duobus.* Aliæ Sanctorum Vitæ, ſcilicet *Patritii*, *Columbani*, *Euſtaſii*, *Arnulfi*, à *Beda* ſcriptæ non ſunt, ſed prior à Probo, ſecunda & tertia à Jona Bobienſi Monacho, quarta à Paulo Diacono. *Hiſtoriam Eccleſiaſticam noſtræ Inſulæ ac gentis, in libris quinque.* Hanc Hiſtoriam perfecit anno DCCXXXI.

Martyrologium de Natalitiis Sanctorum Martyrum diebus, in quo omnes, quos invenire potui, non ſolùm quâ die, verùm etiam quô genere certaminis, vel ſub quo Judice mundum vicerint, diligenter adnotare ſtudui. Genuinum *Bedæ* Martyrologium ex Codice MS. Viri Clariſſimi *D. Boubier* Senatoris Divionenſis deſcriptum, in Lucem edidit *Godefridus Henſchenius* ante Acta Sanctorum menſe Martio coli ſolitorum, Tomo II. *Beda* dies nominibus Sanctorum vacuos reliquit centum & octoginta. Plurimos ſupplevit Florus, non omnes, ut *Ado* Viennenſis in Præfatione Martyrologii teſtatur. *Henſchenius* Bedæ Martyrologio inſeruit Auctarium, quod *Flori* nomine publicavit, ac minori charactere curavit edi, ne cum *Bedæ* textu confunderetur.

Martyrologium.

Præter Proſaïcum *Bedæ* Martyrologium, aliud metricum edidit Domnus *Lucas Dacherius* O. B. Tom. X. Spicilegii, exſcriptum ex apographo Cœnobii *S. Remigii* Remenſis manu *Bertigarii* Monachi exarato, *Ebbone* Archiepiſcopo. Iſtud Martyrologium non ab VIII. Kalendas Januarii incipit, ſed ab ipſis Januarii Kalendis. Complures Sancti qui in *Bedæ* Martyrologio Proſaïco apud *Henſchenium* leguntur, omittuntur in Metrico; ut in Januario *Anterus Papa*, *Salvius in Africa*, *Hilarius Pictavorum Epiſcopus*, *Felix Presbyter Nolanus*, *Marcellus Papa*. In Februario *Scholaſtica* &c. *Mellitus* in Aprili &c. *Auguſtinus* in Maio &c. Auctorem Anglum extitiſſe, colligitur ex variis Sanctis Anglicanis; & quidem Monachum Girvvenſis Cœnobii fuiſſe conjicitur ex Feſto Dedicationis, quod V. Kalendas Majas notatur, tametſi Girvvenſis Eccleſiæ Dedicationem VIII. Kalendas Maii factam doceat Monaſticon Anglicanum. Nulli illo in Martyrologio Sancti celebrantur *Bedâ* poſteriores; non *S. Bonifacius* Moguntinus, aut alii quivis illuſtres Sancti; immò nullus ætate inferior *S. Wilfrido* juniore memorato in Aprili. Qui *Wilfridus* anno DCCXXXII. obiit, uno tantùm anno poſtquam *Beda* ſuam abſolvit Hiſtoriam. Unde non mirum ſi Metricum Martyrologium in Indice Operum ſuorum *Beda* non recenſeat, cùm tribus annis duntaxat *Wilfrido* Juniori ſuperſtes fuerit. Ita præfatur Domnus *Lucas Dacherius* ad illud Martyrologium.

Pergit *Beda* in Indice Operum ſuorum texendo, & recenſet inſuper *Librum Hymnorum diverſo Metro, ſive Rhytmo.*

Librum Epigrammatum. De natura rerum, & de temporibus, Libros ſingulos. Item de Temporibus, Librum unum majorem. Librum etiam de Orthographia, Alphabeti ordine diſtinctum.

Item Librum de arte Metrica, & huic adjunctum alium de ſchematibus & tropis Libellum, hoc eſt, de figuris modiſque locutionum, quibus Scriptura Sancta contexta eſt.

Cùm hunc Operum ſuorum Indicem ediderit *Beda* anno ætatis quinquageſimo-nono, & quatuor annis ſuperſtes fuerit, alia poſtmodum ſcribere potuit, ut *Epiſtolam ad Egbertum* Eboracenſem Antiſtitem, & *Commentaria in Evangelium S. Joannis*, quæ veluti quoddam Auguſtinianæ Expoſitionis compendium eſſe videntur, inſertis hinc inde aliorum Patrum Sententiis, ut cap. 4. agendò de Regulo, verba *S. Gregorii Magni* adducit. Jonas Aurelianenſis Lib. 1. de Inſtitutione Laïcali, cap. 13. citat plures verſus ex Beda *in Homilia Evangelii vigeſima*, qui in prædictis Commentariis leguntur, cap. 2. Unde ſuſpicatur P. *Mabillonius* legendum eſſe apud Jonam, *in Homilia Evangelii ſecunda*. Alcuinus etiam in Præfatione Commentarii ſui in S. Joannis Evangelium, *ex Homiliis Beati Bedæ Presbyteri* multa ſe accepiſſe fatetur.

Suppoſititia ſunt aut dubia Commentaria *in S. Matthæi Evangelium*, *in Pſalmos*, *in Boetii Librum de Trinitate*, *Libellus de Officiis*, *Meditationes Paſſionis*, *Libri de elementis Philoſophiæ*, *Collectanea*, & *Liber de Remediis peccatorum*: Etſi *Regino*, in Collectione Canonum, Pœnitentialem Librum *Theodori* ceu *Bedæ* laudet Lib. 1. Cap. 297. Atque etiam *Yvo* & *Gratianus ex Pœnitentiali Bedæ* referant Capitulum *de Sacerdote Euchariſtiam vomente.*

Opera ſuppoſititia vel dubia.

Honorius Auguſtodunenſis, Lib. 4. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 3. falsò ſcribit *Bedam* Romæ mortuum ac ſepultum, quò nunquam profectus eſt; licet à *Sergio*, aut à *Gregorio II.* in Urbem vocatus dicatur ob doctrinæ celebritatem. Quamobrem fabuloſum eſt quod à quibuſdam refertur, eum Romam profectum enodaſſe inſcriptionem quamdam à nullo intellectam, quæ *Porta Ferrea* inſculpta erat hunc in modum: P. P. P. S. S. S. R. R. R. F. F. F. eámque ſic reddidiſſe: *Pater*

Fabula de Romano itinere Bedæ.

Patria

Spelmannus in Gloſſario.

Patria Perditus eſt. Salus Sectum Sublata eſt. Ruet Regnum Roma, Ferro, Flamma, Fame, Qua ex interpretatione *Venerabilis* nomen Senatus Populique Romani Decreto meruerit. Lege Elogium Hiſtoricum Venerabilis Bedæ à doctiſſimo P. *Mabillonio* adornatum Sæculo III. Benedictioo.

ARTICULUS III.

De Sancto Germano Patriarcha.

Sanctus Germanus Archiepiſcopus primùm Cyzicenus, deinde Conſtantinopolitanus Patriarcha, veritatis Catholicæ adverſùs Iconomachos defenſor acerrimus, de quo plura diximus Cap. 2. Art. 1. de Iconomachorum hæreſi agentes; obiit nonagenario major anno Chriſti circiter ſeptingenteſimo trigeſimo-primo, die duodecima Maii, Tres illius Epiſtolæ io VII. Synodo Oecumenica lectæ ſunt ad Fidei doctrinam confirmandam. Duæ ipſius Homiliæ *De Sancta Cruce* à *Gretſero* editæ. Quinque ejuſdem Orationes I. *In Præſentationem*. II. *In Annuntiationem* III. & IV. *In Dormitionem Deiparæ*, & V. *In Sanctam Chriſti Sepulturam*, edidit *Combefiſius* noſter ὁ μακαρίτης, Tom. I. Auctarii Bibliothecæ Patrum G. L. *Rerum Eccleſiaſticarum Theoria*, an illius ſit, an *Germani Junioris* Conſtantinopolitani etiam Patriarchæ, qui initio Sæculi XII. floruit, incertum. Priori ipſam tribuunt Cardinalis *Bellarminus* & *Albertinus* Calviniſta: poſteriori *Gretſerus* & *Leo Allatius*. Prioris Germani liber eſt qui inſcribitur, *Retribuens & Legitimus, ſeu de vera & legitima Retributione, qua rependitur hominibus prout vixerint*, in quo S. Gregorii Nyſſeni ſcripta ab Origenis erroribus immunia eſſe oſtendit. Hujus meminit Photius in Bibliotheca Cod. 233.

ARCTIULUS IV.

De Sancto Joanne Damaſceno.

Sanctus Joannes Damascenus, nobiliſſimis in Syria parentibus genitus, Caliphæ Saracenorum primus Conſiliarius & Miniſter, Imaginum Sacrarum generoſus defenſor, cui dextra per calumniam *Leonis Iſaurici* amputata, Deiparæ Virginis ope divinitus reſtituta eſt: Monachus deinde in Laura *S. Sabæ*, & Preſbyter à Joanne Hieroſolymitano Patriarcha inauguratus, tres Orationes egregias ac luculentas *De Sacris Imaginibus* edidit adverſùs Iconomachos. Monothelitarum etiam impugnavit Hæreſim Oratione *De duabus Chriſti voluntatibus*. Acephalos inſectatus eſt Libello *De Natura Compoſita*: Theopaſchitas, Epiſtola *De Triſagio*: Omnes penè Hæreſes Libris quatuor *De Orthodoxa Fide*; quibus ipſe primus Theologiam univerſam recto ordine comprehendit, ut loquitur Cardinalis *Bellarminus*, & *Magiſtro Sententiarum*, ac *S. Thomæ* viam complanavit ad ſacram doctrinam tam præclara methodo tractandam & explanandam. Scripſit etiam *Paralella* ex Scripturæ ſacræ locis exquiſitis, & veterum Patrum Sententiis elegantiſſimis contexta; quæ partim res divinas ac Fidem ſpectant; partim rerum humanarum ſtatum; partim virtutes ac vitia. Omnium ad ſua uſque tempora hæreſeon ſectas & errores recenſuit, edito *De Hæreſibus* Libello. Deiparam Virginem elegantiſſimis Orationibus celebravit. Philoſophiam Peripateticam tradidit, expoſuitque in *Logica* & *Phyſica*, eámque primus Eccleſiæ conſecravit.

Oratio pro Defunctis non eſt S. Joannis Damaſceni.

Oratio pro Fidelibus Defunctis, in qua Fabulæ de Liberatione *Trajani* Imperatoris ab inferis, *S. Gregorii* precibus; & *Falconillæ*, *S. Theclæ* interceſſione, obtruduntur, noo eſt *S. Joannis Damaſceni*.

A ut demonſtravi Diſſertatione 1. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi II. in Reſponſione ad ſecundam objectionem.

Dialogus adverſus Manichæos non videtur S. Joannis Damaſceni.

De *Dialogo adverſùs Manichæos* non immeritò dubitat doctiſſimus *Joannis Damaſceni* Interpres *Jacobus Billius*, an ipſius ſit, propter illa verba, quibus metaphoricus, non verus ignis inferni ſignificatur: *Quòd ſi ſatius fuiſſet ei, nempe diabolo, non ortum eſſe, quàm ortum eſſe ac ſempiternis pœnis affici dixeritis, hoc à nobis reſponſi feretis. Pœnam illam nihil aliud eſſe, quàm cupiditatis, vitii ac peccati ignem, ac flammam fruſtratæ cupiditatis.* Quod S. B *Joanni Damaſceno* repugnat Lib. 2. *De Fide Orthodoxa*, cap. 4. dicenti: *Diabolo ipſiúſque dæmonibus, iiſque qui ducem ipſum ſequuntur, nunquam extinguendus ignis ſuppliciúmque ſempiternum paratum eſt*. Et lib. 4. cap. ultimo. *Diabolus, & ipſius dæmones, & ipſius homo, hoc eſt Antichriſtus, & impii ac flagitioſi homines, in ignem æternum, non materiâ inſtar hujuſce noſtri conſtantem, ſed qualem Deus novit, conjicientur.*

Hiſtoria Barlaam & Joſaphat, non eſt illi abjudicanda.

Hiſtoria Barlaam & Joſaphat, Chriſtianis auribus digniſſima, noo eſt cur *S. Joanni Damaſceno* abjudicetur propter locum illum, ubi *Barlaamus* Diſ- C cipulum docens, jubet eum credere *In Spiritum-Sanctum ex Patre & Filio procedentem*. Quod *S. Joannes Damaſcenus*, in libris De Fide Orthodoxa, dicendum negat. Illas enim voces, *Ex Filio*, additas eſſe, conſtat ex MSS. Codicibus, & *Billii* Abbatis interpretatione. Vita S. Stephani Junioris Martyris, non eſt S. Joannis Damaſceni, ſed Metaphraſtis, deſumpta ex alia antiquiori à Stephano Magnæ Eccleſiæ Diacono compoſitâ. Sermonem de Sancta Barbara Virgine & Martyre illi tribuit Allatius. S. Joannis Damaſceni operâ magnam acceſſionem ad Eccleſiaſtica Græcorum Officia factam, Si- D meon Theſſalonicenſis teſtatur in Dialogo contra Hæreſes, apud Joannem Allatium. S. Joannis Damaſceni Vitam à Joanne Patriarcha Hieroſolymitano ſcriptam ediderunt Bollandi Continuatores ad diem ſextam Maii. Illum commendant Græcorum Menologia, Conſtantinus Logotheta Acropolita in Sermone, quem ex MS. Vaticanæ Bibliothecæ ediderunt Henſchenius & Papebrochius inter Acta Sanctorum Menſis Maii, ad calcem Tomi II. pag. 731. Græcorum Menologia, Suidas in Lexico, & Sigebertus libro De Scriptoribus Eccleſiaſticis, cap. 75.

E ARTICULUS V.

De Coſma Hieroſolymitano, Georgio Hamartolo, & Anaſtaſio Abbate.

I. Sanctus Cosmas Hierosolymitanus, cujus *Suidas* cum laude meminit, ex Abbate Epiſcopus Majumæ, elegantiſſimi vir ingenii, *S. Joanni Damaſceno* amiciſſimus, quo hortatore, multa ſcripſit, ut conſtat ex Epiſtola ejus Logicæ præfixa, Hymnos tredecim in præcipuas anni Feſtivitates compoſuit, qui extant Tom. XII. Bibliothecæ Pa- F trum, Editionis Lugdunenſis. Diſtinguitur ab Abbate Hieroſolymitano cognomine, cujus meminit *Joannes Moſchus* in Prato Spirituali, Cap. XL. *Triodium*, quo Græci in Divinis Officiis à Septuageſima uſque ad Octavam Pentecoſtes utuntur, compoſitum dicitur à *S. Coſma*, auctum verò à *Theodoro* & *Joſepho* Studitis; ut obſervat *Aubertus Miræus* in Auctario de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

II. Georgius Hamartolus iiſdem temporibus floruit. Is Græcè ſcripſit *Chronicon ab exordio Mundi uſque ad Imperium Conſtantini Copronymi*: quod in Bibliotheca Bavarica MS. extare, *Miræus* obſervat. Ejuſdem nomine edita eſt à *Gretſero*

Tom. II. *De Cruce*, Homilia *De Inventione Sanctæ Crucis*.

III. His coævus erat Anastasius Abbas Monaſterii *S. Euthymii* in Palæſtina, cujus *S. Joannes Damaſcenus*, initio libelli *De Triſagio*, meminit. Scripſit librum *contra Judæos*, qui à *Turriano* Latinè redditus, legitur apud *Caniſium*, Tomo III. *Antiquæ Lectionis* & Tom. XIII. Bibliothecæ Patrum Editionis Lugdunenſis.

ARTICULUS VI.

De S. Bonifacio.

Sanctus Bonifacius, natione Anglus, Friſiorum, Haſſorum, Thuringorum, Bajoariorum, aliorúmque Germaniæ populorum Apoſtolus, Sedis etiam Apoſtolicæ per Gallias Legatus à *Zacharia* Pontifice maximo inſtitutus, Moguntinenſium primus Archiepiſcopus, martyrio coronatus eſt in Friſiæ Villa *Doskumio*, die quinta Junii, anni ſeptingenteſimi quinquageſimi quarti, & in Fuldenſi Monaſterio, quod fundaverat, ſepultus. Ejus Epiſtolas, & Vitam, Paſſionémque *S. Livini* Epiſcopi, Gandavenſium in Belgio Patroni, ipſi adſcriptam, edidit, ac Notis illuſtravit *Serarius*. Extant Epiſtolæ, cum *Serarii* Notis, Tom. XIII. Bibliothecæ Maximæ Patrum, Editionis Lugdunenſis. Librum Bonifacii *De Unitate Fidei Catholicæ*, laudat *Zacharias* Papa, apud *Othlonum*, lib. 2. cap. 9. quem librum haud alium eſſe quàm Synodalia quædam Statuta, qualia Tom. IX. *Spicilegii* edita ſunt, conjicit *P. Mabillonius* in Obſervationibus prævius ad Vitam *S. Bonifacii*, P. II. Sæculi III. Benedictini.

Mutuæ ſocietates ſuffragiorum tam pro vivis quàm pro defunctis.

Ex Epiſtolis *S. Bonifacii* diſcimus, octavo ſæculo mutuas fuiſſe ſocietates ſuffragiorum, cùm pro vivis, tum pro defunctis. Epiſtola ſiquidem centeſima ſexta ad *Optatum Abbatem Caſſinenſem*, ſcribit: *Diligenter quoque deprecamur, ut familiaritas fraterna caritatis inter nos ſit, & pro viventibus oratio communis, & pro migrantibus de hoc ſæculo & Orationes & Miſſarum ſolemnia celebrentur, quorum alternatim nomina defunctorum inter nos mittentur.* Et Epiſtola nonageſima-quinta *Cudberti* Abbatis Wiremuthenſis ad *Lullum* Epiſcopum *Bonifacii* Succeſſorem: *Nomina*, inquit, *Fratrum, quæ ad nos miſiſti, cum nominibus hujus Monaſterii Fratrum dormientium in Chriſto ſcripta continentur, ita ut pro illis nonaginta & eò ampliùs Miſſas facere præceperim.* Iſtiuſmodi ſocietates non tantùm in gratiam Monachorum, ſed etiam amicorum & familiarium ejuſdem Monaſterii fiebant. Hinc *Dodo* Abbas Hornbacenſis, Epiſtola inter Bonifacianas octogeſima-quarta ad *Lullum* ſcribit: *Cum ſalutationis officiis humili prece depoſcimus, iſtam familiam Chriſti & S. Petri in veſtra commemoratione ſemper habeatis, & ipſi pro omnibus amicis noſtris, tam Epiſcopis, & eorum Clero, quàm Abbatibus, & eorum Monachis, ſeu & Abbatiſſis, vel Deo dicatis, in iſta Congregatione S. Petri Oratores veſtros, tam vivos quàm defunctos, in veſtra mercede commemorare faciatis, ut in ſacris orationibus illorum aſſiduè memorare debeant, quatenus per illorum ſuffragia olim optatam adire mereamur januam Paradiſi. Similiter vos deprecamur, ut omnium amicorum veſtrorum nomina, tam vivorum, quàm defunctorum, per præſentem Fratrem noſtrum Saganaldum, per Breve ad nos dirigere faciatis.* Brevia illa erant Indiculi nominum eorum, qui in ſuffragiorum ſocietatem admittendi, ſeu admiſſi erant; quales extant in Bonifacianis Epiſtolis octava, nona & undecima ſupra centeſimam.

ARTICULUS VII.

De B. Alcuino, & S. Paulino Aquileienſi.

I. Flaccus Albinus ſeu Alcuinus, ex Anglo-Saxonum gente oriundus, in Eboracenſi Eccleſia ab *Egberto* Archiepiſcopo inſtitutus, ejuſdémque Eccleſiæ Diaconus ordinatus; Scholæ Eboracenſis, poſt obitum *Egberti*, Magiſter ac Moderator; in Franciam à *Carolo Magno* vocatus, ejuſdémque ac filiorum Præceptor, Palatinæ Scholæ præfuit, ac deinde Turonenſi, poſtquam receſſit ex Aula. Pariſiis publicam Scholam moderatum fuiſſe, & Academiæ Pariſienſis jeciſſe fundamenta, fabula eſt ejus ſilentio convicta. Illuſtres, & eruditionis famâ celebres diſcipulos habuit, *Amalarium*, *Rabanum Maurum*, poſtea Moguntinum Archiepiſcopum, *Simeonem*, poſt Epiſcopum Wormatienſem, in Epiſtola tot. laudatum, *Oniam*, *Candidum*, *Nathanaëlem*, quibus inſcriptus liber in Eccleſiaſtem; *Oduinum*, ad quem ſcribit de Baptiſmi ceremoniis; *Daphnin*, in cujus gratiam explanat verſum ex Cantico Canticorum; *Sigulfum*, cujus relatu ejus Vita ſcripta eſt, cui nuncupatus liber de Quæſtionibus Geneſeos; *Homerum*, ſeu *Angilbertum*, Caroli Magni generum, poſtea Centulenſem Abbatem; *Giſlam* & *Rictrudem* Caroli Magni filias, atque *Columbam*, quibus dedicavit Commentarios in Joannem; *Eanbaldum Juniorem*, Epiſcopum Eboracenſem; *Fridugiſum*, cujus rogatu ſcripſit libros de Trinitate, & cui Martinianam Abbatiam reſignavit; *Liudgerum*, poſtea Mimigardefordenſem Epiſcopum; *Haymonem*, Halberſtadenſem deinde Antiſtitem; & alios in ejus Vita laudatos. Multis à *Carolo Magno* Beneficiis auctus eſt, ſcilicet Abbatia *S. Lupi* Trecenſis, *Ferrarienſi* in Waſtinenſi pago, *Cella S. Judoci*, ad hoſpitium peregrinis præſtandum deſtinatâ, & Abbatia *S. Martini* Turonenſis. *Caroli Magni* Legationibus honorificentiſſimis functus eſt. Monaſticam Vitam in Fuldenſi Monaſterio ſecundùm Regulam *S. Benedicti*, profiteri optavit; ſed cùm licentiam à *Carolo Magno* impetrare non poſſet, in Abbatiam Turonenſem *S. Martini*, eo annuente, ſe recepit, vitámque ibi egit Monaſticâ nullatenus inferiorem, & omnium exercitatione virtutum conſpicuam, ut docet Vitæ ejus Auctor, qui & *Monachum* ipſum vocat (*Monachi ſine voto*) & Vitam ejus Canonicis, ſicut *Benedicti Anianenſis* Vitam Monachis imitandam proponit.

Alcuini dubius Monachatus.

Monachum tamen fuiſſe *Alcuinum*, multis probare conatur doctiſſimus *P. Mabillonius* in ejus Elogio Hiſtorico. Graviùs in ſpeciem argumentum eſt, quod petitur ex libello de *Pſalmorum uſu*, P. 1. ante medium: *Concede mihi*, inquit, *dilecti tui Patris mei Benedicti ſequi & imitari veſtigia*. Et P. 2. *Cœnobium petii, Vitam Monaſticam ſuſcepi, ſed miſer ego ſemper involvor variis modis in levitatibus.* Sed ea ſcripſiſſe *Alcuinum* in perſona Monachorum Turonenſium, in quorum gratiam iſta dictabat, reſponderi poſſe agnoſcit *P. Mabillonius*. Ex Confeſſione veræ Fidei robuſtius argumentum non deſumitur, cujus Auctor ait: *Væ mihi miſerrimo, qui falſum Monachi nomen fero, nihil dignum hujus nominis & habitus agens.* Cùm enim inter dubia Alcuini Opera Confeſſionem illam numerandam multa probent, dubius manebit ejus Monachatus. Obiit Alcuinus ex paralyſi, Turonibus, die ſacro Pentecoſtes, XIV. Kalendas Junias, anno Domini octingenteſimo quarto, ut Vitæ ejus Auctor tradit. In Æde Martiniana ſepultus à ſuis, ipſique poſitum Epitaphium, quod ſibi vivens ſcripſerat. Ab *Eginhardo* in Vita Caroli Magni, à Monacho San-Gallenſi lib. 1. de ejuſdem Imperatoris geſtis, ab Anonymo in Vita *S. Aldrici* Senonenſis Archiepiſcopi, à *S. Paulino Aquileienſi* in Epiſtola ad Carolum Magnum,

Magnum, ab ipſo *Carolo* in variis Epiſtolis, ab *Anaſtaſio Bibliothecario*, in Vita Hadriani I. ab *Amalario* lib. de Ordine Antiphonarii, cap. 58. à *Micrologo* cap. 70. à *Radulfo Tungrenſi*, lib. de Canonum Obſervantia, à *Sancto Odilone* Cluniacenſi in Vita *Sancti Maioli*, ab *Hermanno Contracto*, in Chronico, ad annum 799. ab *Honorio Auguſtodunenſi* lib. 4. de Luminaribus Eccleſiæ, cap. 4. à *Sigeberto* in Chronico ad annum 790. & lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 83. aliiſque celebratur *Alcuinus*. In *Rabani* Martyrologio adſcripta eſt XIV. Kalendas Junii *Depoſitio Domni Alcuini*. Et in Epiſtola Commentariis in libros Regum præfixa, *Beatæ memoriæ Albinum Magiſtrum* appellat. In Chronico Turonenſi abbreviato, ad annum 794. & 796. *Sanctus* appellatur. Ab Amalario *Doctiſſimus totius* regionis; ab Anaſtaſio Bibliothecario, *Deliciosus Karoli Regis*; ab Hincmaro lib. De non trina Deitate, *Sanctus & venerandus Alcuinus*: Ab Ardone, in Vita Sancti Benedicti Anianenſis Abbatis, *Sapientiâ preclarus, ſanctitatis merito venerabilis*; à Sancto Odilone Cluniacenſi, *Juſtus, peritus, facundiſſimus, magnus*. Eum, cùm adhuc viveret, *Opere & ſermone potentem* Theodulfus Aurelianenſis Epiſcopus, *lib.* 3. *Carmine* 1. prædicavit.

Alcuini Opera. Præter ſeptem libros, quos *contra Felicem Urgellitanum* ſcripſit, & quatuor *contra Elipandum*, tres libros *De Fide Sanctæ Trinitatis* Carolo Magno dicavit. Scripſit etiam *De Rhetorica, Dialectica, & Muſica*. Item ad *Eulaliam* Virginem, *De Animæ ratione*. Item *Interrogationes & Reſponſiones in librum Geneſeos*, quas Sigulfo conſecravit. *Enchiridion* quoque, ſive piam ac brevem *In VII. Pſalmos Pœnitentiales, in Pſalmum CXVIII. & in Pſalmos Graduales* Expoſitionem elaboravit. Item *Commentaria ſuper Eccleſiaſtem, Quæſtiones XXVIII. de Trinitate, ad Fridugiſum*: libros ſeptem Commentariorum *In Evangelium Sancti Joannis*. Præterea Caroli Magni juſſu Veteris ac Novi Teſtamenti libros omnes correxit. Pſalterium Davidicum per hebdomadam diſpoſuit, quod ſub titulo, *Officiorum per Ferias*, laudari ſolet. Homilias per annum legendas ex antiquis Patribus collegit. Librum *De Virtutibus & Vitiis*, ad Widonem, ſive Witonem Marcæ Britannicæ Comitem ſcripſit. Libellum etiam *De Antichriſto*, à nonnullis *Rabano*, ab aliis *Sancto Auguſtino* adſcriptum. *Vitam & Miracula Sancti Martini* compendiò deſcripſit. Varias Epiſtolas ad *Hadrianum I. Leonem III.* Summos Pontifices, *Carolum Magnum*, Viróſque Eccleſiaſtici ac Politici ordinis Primarios ſcripſit. Muſas etiam ipſum coluiſſe, varia Poëmata teſtantur. De illius Operibus legendi Vitæ illius ſuppar Auctor, *Sigebertus*, & *Trithemius*.

Confeſſio Fidei, non eſt Alcuini Opus. *Confeſſionem Fidei*, quatuor in partes diviſam, quam ſub *Alcuini* nomine vulgavit *P. Chiffletius S. J.* anno MDCLVI. ipſi vindicat doctiſſimus *P. Mabillonius* in Elogio Hiſtorico *Alcuini*, Cap. XVI. ex eo quòd Auctor Partis 4. Cap. 15. à Deo poſtulet ſe *neceſſariis famulantium obſequiis & impenſa à Fratribus reverentia nuſquam extolli*. Quæ verba ſatis apertè innuunt, Auctorem Abbatem fuiſſe, multo ſervorum, & Monachorum numero & comitatu ſtipatum. Quod planè convenit in *Alcuinum*, cui ab *Elipando* exprobratum eſt, quòd viginti millia ſervorum haberet. Aliud argumentum ducit ex deſiderio ſolitudinis, cujus occaſionem ſe amiſiſſe dolet ejuſdem Partis IV. cap. 17. quod *Alcuini* ingenium prorſus ſapit. Hæc tamen non convincunt *Alcuinum* hujus Confeſſionis Auctorem fuiſſe: Monachus enim fuit hujus Confeſſionis Auctor; at Alcuinus Monachus non fuit, quamvis cum Monachis Martinianis Vitam duxerit Monaſtica non inferiorem. Præterea, ex Confeſſione Fidei Pelagii, & libro de Dogmatibus Eccleſiaſticis fere deſumpta eſt. 3. Nonnulla excerpta ſunt ex Meditationibus *Sancti Anſelmi*. 4. Nonnulla legere eſt 4. Parte excerpta ex lib. *De divinis Officiis*, qui perperam *Alcuino* adſcriptus eſt. 5. Multa in 3. Parte leguntur ex duabus prioribus ad verbum exſcripta: quod tanti ingenii judiciique virum præſtitiſſe veriſimile non eſt. 6. Multa ſunt rapſodiæ, quàm operi hominis eruditi ſimiliora. Quædam tamen hoc in Opere Alcuino haud indigna ſunt, maximè quæ de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in eo leguntur.

Liber De divinis Officiis Alcuino ſuppoſitus. Liber *De Divinis Officiis*, non eſt *Alcuini*; ſed farrago ex diverſis ipſius *Alcuini*, aliorumque Auctorum poſteriorum Scriptis collecta. Nam Caput quadrageſimum eſt Tractatus *Remigii* Autiſiodorenſis Monachi *De Expoſitione Miſſæ*. Præterea, multas ineptias, & errata continet *Alcuino* indigna. *Paſcha* Græcam vocem eſſe dicit, contra expreſſam *Alcuini* ſententiam lib. 6. in Joannem, cap. 32. ſcribentis: *Paſcha, fratres, non, ſicut quidam exiſtimant, Græcum nomen eſt, ſed Hebræum.* Impudici nomen derivat à *podice*, cap. 13. *Sacerdos*, Græcum vocabulum eſſe ait cap. 36. Inepta ſcribit de *cidari*, cap. 38. Id tandem demonſtrat Caput 32. quod eſt *De Solemnitate omnium Sanctorum*, quæ longè poſt *Alcuini* obitum in Gallia ac Germania celebrari cœpit, ſcilicet anno octingenteſimo trigeſimo-quinto, *Gregorio IV.* Pontifice Maximo ſuadente, ut ex *Sigeberto* & aliis Hiſtoricis conſtat. Et ex Concilio Maguntiaco, quod anno Chriſti octingenteſimo decimo-tertio, juſſu *Caroli Magni*, celebratum eſt, diſcimus nullam adhuc fuiſſe Feſti omnium Sanctorum celebritatem. Id, inquam, diſcimus ex Canone 36. qui eſt *De Feſtivitatibus anni*. Idem compertum eſt ex lib. 1. Capitularium, Cap. 164. & ex ſecundo libro, Cap. 65. Præterea vetus Codex MS. cujus ope *Andreas Ducheſnius* duodecim Capita integra reſtituit, quæſtionem *De Natalitiis Sanctorum*, Capiti XVIII. ſubjunctam, adſcribit *Elprico* Monacho, quem floruiſſe anno MXL. teſtatur *Trithemius*.

Spurium eſt Carmen III. de *Bugga*, ſcriptum regnante *Ina* Weſt-Saxonum Rege, qui uno fere ſæculo *Alcuinum* præceſſit. XLVIII. de *Ethildrita*, quod eſt *Beda Venerabilis*; CLXXVII. quod *Angilberti* Abbatis Centulenſis.

In Editione Cheſniana Operum *Alcuini*, deſiderantur *Commentarii in quatuor Epiſtolas Sancti Pauli, ad Epheſios* ſcilicet, *ad Titum, ad Philemonem, & ad Hebræos*. Item *Præfatio in Pſalmos Pœnitentiales*, ad *Arnonem* Saltzburgenſem Epiſcopum, quæ extat in Spicilegii Tom. IX. tum Epiſtola ad *Candidum & Nathanaëlem*, cujus fragmentum exhibet *Mabillonius* in Alcuini Elogio: [a] *Homiliarum duo volumina, Expoſitiones in Proverbia, & Cantica, & Vita Caroli Magni*. Alcuini Epiſtolas novas XXVI. ex pervetuſto Codice Sancti Emmeramni apud Ratiſbonam edidit Domnus *Mabillonius* Tomo quarto *Veterum Analectorum*. *a P. 1. Sæculi IV. Benedict.*

Alcuini nævus. Non probandum, quod Epiſtola 69. & 70. ſcripſit *Alcuinus* contra ſimplicem immerſionem ab Hiſpanis in Baptiſmo uſurpatam: quibus immeritò vitio vertit, quòd Reſponſo *Sancti Gregorii Magni*, & Toletanæ Synodi Quartæ doctrinæ conſtanter adhærerent. Epiſtolam verò *Sancti Gregorii* ad *Leandrum* ea de re datam, quæ eſt quadrageſima prima Lib. 1. perperam abjudicat Sancto Pontifici mutili Codicis Româ allati lectione deceptus. Et refellitur teſtimoniis *Sancti Iſidori Hiſpalenſis*, Lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis c. 27. Concilii Toletani IV. Canone 6. & *Joannis Diaconi* in Vita *Sancti Gregorii Magni*, Lib. 1. cap. XLII.

II. S. PAULINUS, Aquileienſis Patriarcha,

auctor Libelli *de Sanctiſſima Trinitate*, adverſùs *Felicem & Elipandum*, qui dictus eſt *Sacroſyllabus*, & trium Librorum contra eumdem *Felicem Urgelitanum*, quos *Andreas Ducheſnius* ex Puteana Bibliotheca primus in lucem edidit, unà cum *Epiſtola ad Carolum Magnum*, & *Regula Fidei*, obiit anno octingenteſimo quarto, die undecima Januarii, & apud *Forum-Julium* in majori Baſilica ſepultus eſt.

ARTICULUS VIII.

De Etherio & Beato.

ETHERIUS *Uxamenſis* in Hiſpania Epiſcopus, & BEATUS Preſbyter, viri ſanctimonia & eruditione inſignes, ſub finem octavi ſæculi floruere, libriſque duobus luculentis Fidem Catholicam adverſùs *Elipandi* hæreſim propugnarunt. Sed & noſtri temporis hæreſes in anteceſſum profligavere, de reali Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento præſentia, de Sacrificio Miſſæ, de Oratione pro defunctis, præclarè diſſerentes, & Eccleſiæ doctrinam iis exponentes verbis, quæ in ſenſum Calviniſtarum nullis poſſint ſtrophis detorqueri.

Frequens Communio.

De frequenti Communione hæc habent antiquiorum Patrum dogmati conſona, quæ regulæ inſtar Fidelibus eſſe poſſint. *Dicunt aliqui: Semper communicare debet Chriſtianus, niſi aliquo intercedente peccato, Corpus Domini quotidie accipiendum: Hunc enim panem dari quotidie nobis, jubente Domino poſtulamus, dicentes:* Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. *Quod quidem bene dicunt, ſi hoc cum religione, & devotione & humilitate ſuſcipiant; nec confidendo de juſtitia præſumptione, ſuperbiendo faciant. Cæterùm ſi talia fuerint peccata, quæ quaſi mortuum ab altari removeant, prius agenda pœnitentia eſt, ac ſic deinde hoc ſalutiferum medicamentum ſuſcipiendum.* Qui enim manducaverit indignè, judicium ſibi manducat & bibit. *Hoc eſt enim indignè accipere, ſi eo tempore quis accipiat, quò debet agere pœnitentiam. Cæterùm ſi tanta non ſunt peccata, ut excommunicandus quiſque judicetur, non ſe debet à medicina Dominici Corporis ſeparare: ne dum fortè diu abſtinens prohibetur, à Chriſti Corpore ſeparetur. Ipſe enim vivit, qui Corpus Domini ſemper comederit. Et manifeſtum eſt enim eos vivere, qui Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti attingunt. Unde timendum eſt, ne dum ſatis quiſque ſeparatur à Chriſti Corpore, alienus maneat à ſalute: ipſo Domino dicente:* Niſi comederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Conjugati ad ſacram Communionem ſe præparantes debent diebus aliquot continere.

Qui enim jam peccare quievit, communicare non deſinat. Conjugatis autem abſtinendum eſt à coitu plurimis diebus, atque orationi vacare, & ſic dein ad Chriſti Corpus accedere. Relegamus Regnorum Librum, & inveniemus Sacerdotem Abimelech de panibus propoſitionis noluiſſe priùs comedere David & pueros ejus, niſi ante interrogaret, Utrùm mundi eſſent pueri à mulieribus, non utique ab aliena, ſed à conjuge. Et niſi eos audiſſet ab heri & nudiuſtertius vacaſſe ab opere conjugali, nunquam panes, quos priùs negaverat, conceſſiſſet. Quantùm inter propoſitionis panes, & Corpus Chriſti; quanta differentia eſt inter umbram & corpus, inter imaginem & veritatem, inter exemplaria futurorum, & ipſa quæ exemplari præſignabantur. Quapropter eligendi ſunt aliqui dies, quibus priùs homo continentiùs vivat, per quem ad tantum Sacramentum dignus accedere poſſit.

Beati Commentarius in Apocalypſim nondum editus.

Scripſit etiam Beatus Preſbyter *Commentarium in Apocalypſim*, ut Anonymus Vitæ ejus Auctor teſtatur. Hunc ſe vidiſſe ait *Morales* in Eccleſia Vallecavenſi, Hiſpanis *Valcabado* haud procul à Saldana oppido Diœceſis Legionenſis; qui locus *Sancti Beati* memoriâ & cultu celebratur. Ab Hiſpanis vulgò appellatur *Sanctus Bieto*. Ejus Vitam ab Anonymo Scriptore Hiſpano litteris mandatam, ex Legendario Aſturicenſi MS. primus vulgavit *Joannes Tamaius Salazar* in Martyrologio Hiſpanico, & poſt eum *Bollandus* inter Acta Sanctorum menſis Februarii, Tomo III. & *P. Mabillonius* Tomo I. Sæculi IV. Benedictini, in Appendice. De eo *Joannes Mariana* Lib. 7. Rerum Hiſpanicarum, cap. 8.

Etherius & Beatus Monachi.

Monachos fuiſſe *Etherium* & *Beatum*, certum eſt, cujus Ordinis, haud ita certum. Alcuinus Lib. 1. adverſùs Felicem, titulo Abbatis *Beatum* exornat. *Quòd verò*, inquit, *quemdam Beatum Abbatem, & diſcipulum ejus Hitherium Epiſcopum dicitis huic veſtra Secta primùm contraire; laudamus eos &c.* Nulli autem apud Hiſpanos Abbates erant præter Monachos. Idem *Beatus* Lib. 1. contra Elipandum, ſe Monachum eſſe diſertè ſignificat. *Verè bonum*, inquit, *& verè jucundum habitare fratres in unum: Unum fratrem dimiſimus in ſæculo: ecce quantos invenimus in Monaſterio. Frater meus ſæcularis non tantùm me amabat, quantùm ſubſtantiam meam: cæterum Fratres ſpirituales qui ſua utique negligunt, aliena non quærunt.* Idem conſtat ex Præfatione Commentarii ipſius in Apocalypſim hactenus inediti, cujus hæc verba refert Ambroſius Morales: *Hæc ego, Sancte Pater Ætheri, te petente, ob ædificationem ſtudii Fratrum tibi dedicavi; ut quem conſortem perfruor Ordinis, cohæredem etiam faciam mei laboris.* Hæc Monachi verba ſunt ad *Ætherium* tum Epiſcopum Uxamenſem, quem olim *Beatus* diſcipulum, & *conſortem Ordinis* in Monaſterio habuerat. Hæc & alia ſcitu digna de *Beati* Monachatu obſervat *P. Mabillonius*, in Notis præviis ad Vitam *Sancti Beati*.

ARTICULUS IX.

De Paulo Diacono.

PAULUS WARNEFRIDI, Aquileienſis Diaconus, *Deſiderio* poſtremo Longobardorum Regi à Secretis, cum Principe ſuo, aliiſque Nobilibus, Ticino expugnato, anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-quarto in poteſtatem Caroli Magni Francorum Regis venit, ab eóque ſummo in honore habitus eſt, donec, ob ſuſpicionem neſcio quam, in Diomedæam Inſulam eſt relegatus. Unde ad *Arichiſum* Beneventanum Ducem, *Deſiderii* Regis generum, profugit, ac tandem in Monaſterio Caſſinenſi Religioſam Vitam ſub *Sancti Benedicti* Regula profeſſus eſt. *Chronicon Sancti Vincentii de Wlturno*, lib. 1. teſtatur ipſum invidiosè accuſatum, quòd in vitam Caroli Magni conjuraſſet. Cæterùm Regem maximum ipſius ingenii ac ſcientiæ admiratorem fuiſſe, & in ſuam gratiam ipſum poſtea recepiſſe, ut teſtantur litteræ ad ipſum metro ſcriptæ Caſſinum, quibus illum ſalutat peramanter, ſuam chartam ita compellans:

Colla mei Pauli gaudendo amplectere dulcis,
Dicens multoties, Salve Pater optime, ſalve.

Ad initium uſque ſæculi noni ſuperſtes fuiſſe creditur *Paulus Diaconus*. Scripſit Vitas *Sancti Gregorii Magni*, *Arnulfi Metenſis Epiſcopi*, *Sancti Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi & Martyris*, *SS. Benedicti, Mauri*, & *Scholaſticæ Virginis*, *Geſta Metenſium Epiſcoporum*, rogante *Angilramno* Epiſcopo Metenſi, quæ ab *Andrea Ducheſnio* edita ſunt Tomo II. Collectionis veterum Hiſtoricorum Franciæ: *Hiſtoriam Longobardorum* ſex libris comprehenſam; & *Expoſitionem Regulæ Sancti Benedicti*. Paulo Diacono maximam ſui partem debet *Hiſtoria Miſcella*, qui decem libris *Eutropii* ſequentes octo addidit.

Hiſtoria Miſcella Auctores.

addidit, Hiſtoriam à *Valentiniano I.* ad annum Æræ Chriſtianæ ſeptingenteſimum trigeſimum perſecutus. Reliquos ſcripſiſſe creditur *Landulfus Sagax*, ex *Anaſtaſii Bibliothecarii*, ſive potiùs ex *Theophanis* Hiſtoria, ab *Anaſtaſio* Latinè reddita. Nonnullas etiam Homilias & ſacros Hymnos edidit *Paulus Diaconus.* Auctor exiſtimatur Hymni, *Ut queant laxis reſonare fibris*, qui in Feſto *Sancti Joannis Baptiſtæ* canitur. *Homiliarium* etiam, juſſu *Caroli Magni*, collegit ex Tractatibus Patrum, Lectiones unicuique Feſtivitati convenientes per anni circulum accommodans, & in duo volumina diſtribuens, ut B conſtat ex litteris *Caroli Magni* ea de re ſcriptis, ex *Sigeberto*, lib. de Scriptoribus Eccleſiaſticis cap. 81. & *Trithemio* lib. 2. de Viris Illuſtribus O. B. cap. trigeſimo. Homiliarium iſtud à poſteris auctum eſt. Continet enim Homilias *Haimonis* Halberſtatenſis Epiſcopi, & *Erici* Monachi Autiſiodorenſis, quos nono ſæculo floruiſſe conſtat, poſt obitum *Pauli Diaconi.* Nomine etiam *Euſebii Emiſſeni* inſcriptas Homilias complectitur. At quæ *Euſebii Emiſſeni* nomine circumferuntur Homiliæ in Evangelia per totius anni circulum, ſunt recentioris Auctoris. Has enim *Sanctus Bruno Aſtenſis*, quem *Gregorius* Papa *Septimus* ad C Epiſcopatum Signinum promovit, jure ſibi vendicat, ex Caſſinenſibus & Vaticanis Indicibus, & ex fide *Petri Diaconi* Bibliothecarii Caſſinenſis. *Paulum Diaconum*, ejúſque Opera commendant *Walafridus Strabo*, lib. *de Divinis Officiis*, c. 80. *Sigebertus*, lib. *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* cap. 80. *Leo Oſtienſis*, in Chronico Caſſinenſi, lib. 2. *Petrus* Diaconus Caſſinenſis, *Trithemius*, &c.

Homiliarium Pauli Diaconi à poſteris auctum.

ARTICULUS X.

De Georgio Syncello.

D Georotus Monachus, Syncellus *Tharaſii* Conſtanonopolitani Patriarchæ, anno ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo *Chronicon* ſcripſit à Mundi exordio uſque ad *Diocletianum.* Illud ad ſuam uſque ætatem perducere decreverat, ſed morte præventus, perficere non potuit. De illo *Theophanes* in Hiſtoriæ limine hæc habet: *Sanctiſſimi Conſtantinopoleos Patriarchæ Tharaſii Georgius Abbas quondam Syncellus, vir eximius & eruditiſſimus, multis Chronographorum & Hiſtoricorum libris evolutis, & non vulgari diligentia examinatis, compen- E diariam, ab Adamo ad Imperatoris & Chriſtianorum perſecutoris Diocletiani tempora, Chronographiam ſcripſit; diſcuſſiſque ſtudiosè temporum rationibus, ad invicem comparavit, emendavit, ac ut nullus ante ejus ætatem, ſolertiſſimè compoſuit. Priſcorum inſuper Regum, & nationum univerſarum ſtatu & regimine annotato, ſingulorúmque quantum licuit, obſervatis ætatibus, ſupremarum & univerſalium Sedium, Romæ dico, & Conſtantinopolis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymorum ſive qui ſanis dogmatibus & pabulis Eccleſiam aluerunt, ſive qui per vim & latronum more Principatu arrepto, hæreticum pravitate F gregem infecerunt, Pontifices enumeravit, & eorum tempora & annos egregio ordine digeſſit. Enimvero cùm vita termino præreptus, ad propoſitum finem non potuerit Opus inceptum perducere; ſed, ut præmonuimus, ſcriptis ſolummodò quæ Diocletiani attingunt ætatem, viſam hanc mortalem deſeruit, & cum recta fide ad Dominum profectus, nobis velut ſincerioribus amicis, quod fuerat molitus Opus imperfectum ſimul reliquit, & ut, quæ deſiderantur, abſolveremus, præbuit argumentum.*

De eodem Anaſtaſius Bibliothecarius in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Præfatione ita ſcribit: *Georgius, electâ Monaſticâ Vitâ, mundóque contempto, Chriſti ſe levi jugo & ſarcinæ mancipavit. Præterea contra Hæreti- A cos inceſſanti agone deſudans, multis verberibus, mundi Principibus contra Eccleſiæ ritum ſævientibus, diverſiſque pœnis affectus eſt. Sic ergo ſtigmata Chriſti in corpore ſuo portans, tam pro fidei conſtantia, quàm pro multarum virtutum inſignibus, ſanctæ memoriæ Tharaſii Regiæ Urbis Præſulis Syncellus effectus eſt. Sed ne multa proſequar, ſufficere arbitror ad præconium ejus, quod à Sede approbatus ſit Apoſtolica: Quando ſcilicet Vicarii ejus unà cùm trecentis quinquaginta Patribus in Nicæa urbe ſecundo convenientes, univerſalem Synodum celebrarunt. Siquidem & laus ejus in eodem ſeptimo & ſancto Concilio reperitur.* B Lano donatus à *P. Jacobo Goar*, Ordinis noſtri FF. Prædicatorum Profeſſore, & Notis ab eodem illuſtratus, ex Regia Typographia, cum *Nicephori Conſtantinopolitani Breviario Chronographico* in lucem prodiit.

ARTICULUS XI.

De Theophane.

Georgius Theophanes, ortus Conſtantinopoli, genere illuſtri, mortuo Patre C *Iſaacio* ampliſſimarum facultatum heres, à matre connubio junctus eſt nobili virgini, annos circiter duodecim natus. Quam ad perpetuam continentiam pariter ſervandam ſuâ adhortatione ac virtute impulit. Eam ob rem à ſocero, & à *Leone* Imperatore *Copronymi* filio exagitatus, & honoris ſpecie Cyzicum miſſus eſt cum uxore. Sigrianem cùm divertiſſet, *Gregorii Senioris* viri ſanctiſſimi, & prophetiæ dono illuſtris ſolatio recreatus eſt, cujus ſeſe obſequiis addixit. Imperatore, Soceróque poſt triennium mortuis, factâ uxori poteſtate vivendi in Monaſterio inter Virgines ſacras, ipſe in Si- D griano Cœnobio Monaſticam Vitam profeſſus eſt, ſuiſque virtutibus Præfecturam poſt Abbatis mortem promeritus. *Leone Armeno* Imperatore Iconomacho, Fidem Catholicam de ſacrarum imaginum veneratione invicto confeſſus animo, ejus juſſu in carcerem detruſus eſt, ubi fame pedoréque per biennium cruciatus, in Samothracem Inſulam deportatus eſt, ubi poſt viginti dies ad palmam ſempiternam in cœlis percipiendam evolavit. Miraculis ejus eſt ſanctitas illuſtrata: & ab Eccleſia Græca die duodecima Martii ſacris Officiis celebratur. *Chronographiam* ſcripſit ab anno Diocletiani pri- E mo, ubi *Georgius Syncellus* deſierat, ad annum ſecundùm *Michaëlis* & *Theophylacti* Impp. Prodiit è Typographia Regia Interprete *P. Goar* Ordinis noſtri FF. Prædicatorum Profeſſore. Quò, dum Theophanis textum, & adornatam à ſe Verſionem prælo pararet, morte prærepto, ejuſdem Ordinis Profeſſor alter, virtuti pariter, literis, ac Græciæ natus, *ὁμώνυμος* Combefiſius, amantiſſimi Sodalis curas ſuſcepit, ac Theophanis textum, adornatámque ab eo Verſionem recenſuit, cum Notis ejus Poſthumis edidit, noviſque Obſervationibus illuſtravit.

F Multi fuere hujus nominis Auctores Græci, ut obſervat *Goar* noſter. Antiquiſſimus eſt Mitylenæus, Pompeii Magni miles, & geſtorum teſtis ac præco, à *Voſſio*, lib. 1. de Hiſtoricis Græcis, cap. 23. memoratus. Alter Poëta, cujus paucos verſus Anthologia exhibet lib. 3. Sect. III. Hos ſecutus eſt *Theophanes* ille Byzantius, cujus meminit *Photius* in Bibliotheca, *Cod. LXIV.* qui *Juſtini* Junioris bellum Perſicum, Romanáſque res, illo imperante geſtas, libris decem complexus eſt. Quartus eſt *S. Theophanes* ſub *Leone Armeno* Confeſſor, & Sigriani Monaſterii Abbas, quem *Baronius* à *Theophane* Agri Abbate perperam diſtinguit, ad annum 816. Num. 1. Ager enim locus eſt Sigrianes regio- *Baronius emendatus.*

nis, in quo Sanctus Theophanes Monaſterium condidit, cui præfuit, & ad quod corpus demortui relatum eſt, ut conſtat ex Menologio, in quo hæc leguntur: *Sancti Patris noſtri Theophanis Confeſſoris, Monaſterii Sigrianes Præpoſiti, in magno Agro quieſcentis, memoria.* Alius ab iſto eſt, & quidem junior, *Theophanes* Epiſcopus Nicænus, *Theodori* frater, ſub *Theophilo* Imperatore Iconomacho, ob cultum Sacrarum Imaginum defenſum, notis in facie compunctus; qui ingenii fideique laudatiſſima reliquit monumenta. Coævus huic alter *Theophanes* Monachorum Præpoſitus, *Michaele* Imperatore *Theophili* filio, floruit: cujus lucubrationem de *Nicephori* Patriarchæ exilio, & Reliquiarum ejus translatione refert *Metaphraſtes*, & ex eo *Surius* ad diem Martii XIII. Septimus ſub *Baſilii Macedonis* Imperio celebris extitit *Theophanes Cerameus*, Tauromenitanus Præſul, cujus Opera in lucem edidit *Franciſcus Scorſus*. Octavum ex *Joannis* cujuſdam Magnæ Eccleſiæ Diaconi & Rhetoris Scripto ſuggeſſit *Leo Allatius*. Qui plura de Theophane cupit, legat ejus Vitam ab Anonymo ſcriptam, ex Veneta Sancti Marci Bibliotheca erutam, & ab Eminentiſſimo bonæ memoriæ Cardinali *Franciſco Barberino* ad *Combefiſium* noſtrum tranſmiſſam, à quo Latinitate donata, & Chronographiæ Theophanis præfixa eſt. Legat & *Cedrenum*, & Notas *Goaris* noſtri in *Theophanem*.

ARTICULUS XII.

De Fredegario.

FREDEGARIUS Scholaſticus *Excerpta Chronica*, ſive *Epitomen Hiſtoriæ Francorum* à *Gregorio* Turonenſi editæ adornavit. Scripſit etiam *Chronicon*, jubente *Childebrando* Comite, *Pippini* Regis patruo, quod à fine Hiſtoriæ *Gregorii Turonenſis* uſque ad Pippini ipſius inaugurationem perduxit. *Fredegarii* Chronicon excepit *Appendix* à *Pippini* Regis Coronatione ad annum uſque ſeptingenteſimum ſexageſimum octavum, auctoritate *Nibelungi Comitis*, Childebrandi filii ſcripta. Extant Tomo I. Hiſtoricorum Franciæ ab *Andrea Duchesnio* editorum.

ARTICULUS XIII.

De Antonio Meliſſa.

ANTONIUS MELISSA, Monachus, ſcripſit libros duos *Locorum communium ad virtutes ſequendas, & vitia fugienda*, quos ex Patribus collegit. *Meliſſa* dictus, quaſi *apicula*, ab Opere, quod apiarium ſeu alvearium meritò dixeris, in quod mel ex Patrum floribus confectum congregavit. Extant in Bibliothecis Patrum. Paulò poſt *Sanctum Joannem Damaſcenum* vixiſſe hic Auctor videtur.

ARTICULUS XIV.

De Ambroſio Authperto.

AMBROSIUS AUTHPERTUS, ſive *Autbertus*, natione Gallus, ex Caroli Magni Imperatoris Archicancellario, Ordinis Benedictini Monachus, ac deinde Abbas Monaſterii *Sancti Vincentii* Martyris prope Vulturnum fluvium in Samnio ſiti, floruit tempore *Deſiderii* poſtremi Longobardorum Regis, anno circiter ſeptingenteſimo ſexageſimo, ut conſtat ex iis quæ de ſeipſo ſcribit ad finem ſuorum in Apocalypſim Commentariorum. *Ambroſius qui & Authpertus, ex Galliarum Provincia ortus, intra Samnii verò regionem apud Monaſterium Martyris Chriſti Vincentii maxima ex parte divinis rebus imbutus: non ſolum autem, ſed & ſacroſanctis altaribus ad immolanda Chriſti munera traditus, operante Beata & inſeparabili Trinitate, ſuffragantibus etiam meritis Beatæ Mariæ Virginis, temporibus Pauli Pontificis Romani, necnon & Deſiderii Regis Longobardorum, ſed & Arichiſi Ducis ejuſdem Provinciæ quam incolo, hoc Opus confeci atque complevi. Quod, propter facilitatem ipſum intelligendi, Speculum Parvulorum vocavi.* Ambroſii Authperti cum laude meminit *Paulus Diaconus* lib. 6. de Geſtis Longobardorum, cap. quadrageſimo. De ipſo legendum *Chronicon Sancti Vincentii de Vulturno*, ex quo diſcimus ipſum etiam *Caroli Magni* Præceptorem fuiſſe: & cùm impeditioris linguæ eſſet, expeditè loquendi facultatem, & facundiam, Deiparæ Virginis, quam precibus interpellaverat, ipſi conſpicuæ & labia ipſius tangentis, beneficio accepiſſe: Septimum fuiſſe Vincentiani Cœnobii Abbatem poſt *Sanctum Paldonem*. Præceptum à *Carolo Magno* Imperatore obtinuiſſe pro ſuo Monaſterio, quô in ſuam tuitionem illud recipiebat, & Donationes Regum Longobardorum confirmabat: expleto denique in ſancto regimine anno uno, menſibus duobus & diebus viginti quinque, juſti operis palmam ſuſcepturum fœliciter ad Chriſtum migraſſe anno ſalutis ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-octavo, Indictione ſecunda, & in *Beati Petri* Eccleſia dignô ſepulchro locatum. Sic verò Sancti Abbatis Opera idem Chronicon recenſet:

Plurimos Sanctarum Scripturarum libros expoſuit. Nam Leviticum Moyſi, Cantica Salomonis, Pſalterii flores, melliflua ſuavitate, quæ in his divina manant arcana ſacramentorum, quave uniuſcujuſque Fidelis diſciplina morum, ſive Chriſti obſervatio mandatorum, ſuorum ediſſerens patefacit documento verborum. Librum quoque de conflictu vitiorum, ſed & Homilias aliquas Evangeliorum, pulchrâ ſuorum edidit declaratione ſermonum. Vitam etiam Beatorum Patrum Paldonis, Tatonis & Jaſonis, cum Hiſtoria ſui Monaſterii, plenâ relatione deſcribens, cunctis in exemplum Monachis ita proponit, ut divino munere Trinitatis, tam præcipua caritatis, quàm unica pro Chriſto paupertatis, tres illos fratres ſpeculum oſtendat eſſe, normámque vivendi. Decem præterea libros edidit in Apocalypſim Sancti Joannis, quos *Stephano Tertio* Romano Pontifici nuncupavit. Epiſtola Dedicatoria multa habet contra æmulos & obtrectatores ſuos, qui ipſum à cœpto Opere prohibere conati fuerant: & Summo Pontifici gratias agit, qui illorum veſaniæ non præbuit aſſenſum, ſed potiùs ad continuandum laborem ipſum peramanter incitavit. Tum ad obtrectatores ſuos verba convertens: *Obſecro itaque vos*, inquit, *quicumque eſtis, qui in mea reprehenſione vigilatis, per manſuetudinem Chriſti, quâ eſtis preventi: obſecro vos per ſanguinem Crucifixi, quô eſtis redempti, ut à detractione lingua parcatis, dum in rectitudine verbi non invenitis quod poſſit offendi. Quod ſi vobis de vita & moribus indignis diſpliceo, pariter vobiſcum ſentio: nullus enim potiùs in hac parte me reprehendit, quam ego.* Homilias etiam nonnullas edidit *Autpertus*, de Transfiguratione Domini, de Purificatione, & Aſſumptione Beatæ Mariæ. A Chronographo *S. Vincentii* ad Vulturnum fluvium, & à *Ferdinando Ughello*, Tomo VI. Italiæ Sacræ, *Sanctus* appellatur. Quo animo ſacris ſtudiis, & lucubrationibus navaret operam, demonſtrat hæc ejus oratio ad finem Libri X. in Apocalypſim: *Sed obſecro, mi Domine, Doctor Angelorum & hominum, ne in talium numero computes eum, qui emendatiorem vitam cum ſalubri doctrina arripere quæris. Et quia hoc ipſum, niſi à te acceperit, facere non poteſt; qui tribuiſti ſcientiæ donum, quæſo ut tri-*

Quo animo ſtudere debeant Monachi.

buas

buas etiam voluntatem, ſtudium atque virtutem operandi bonum. Quod ſi voluntas, ſtudium, virtuſque operandi bonum non proſequitur ſcientiæ donum; ſatis mihi eſt, Domine, ſtultum hebetemque eſſe. Neque enim ideo patriam parentéſque reliqui, ut mihi ſcientia dona largireris, ſed ut perfectione virtutum ad vitam æternam perduceres. Nolo certè hanc commutationem. Quod ſi utraque non mereor, doctrinam ſcilicet atque operationem: aufer, quæſo, doctrinam, tantùm ut tribuas operationem virtutum. O utinam eodem animo in ſacra ſtudia incumbamus!

ARTICULUS XV.

De Leidrado & Odilberto.

I. Leidradus Lugdunenſis Archiepiſcopus, miſſus in Hiſpaniam in cauſa Felicis Urgelitani, Teſtamento Caroli Magni ſubſcripſit, ac demum ſeceſſit in Sueſſionenſe Sancti Medardi Monaſterium, ubi ſupremos vitæ dies abſolvit. Caroli Magni juſſu librum edidit *De Sacramento Baptiſmi*, & Epiſtolam *De Abrenuntiatione in Baptiſmo fieri ſolita.* Hunc librum inſignémque Epiſtolam edidit Dom. *Mabillonius* Tom. III. *Veterum Analectorum.*

II. De eodem argumento interrogatus à Carolo Magno *Odilbertus* Mediolanenſis Archiepiſcopus, Epiſtolam ad illum ſcripſit, librumque ex Patrum Scriptis excerptum. Hanc Epiſtolam & libelli capita edidit Dom. *Mabillonius* Tomo IV. *Veterum Analectorum.*

CAPUT IV.

De Synodis Provincialibus, quarum Decretis reſtaurata Diſciplina eſt Octavo Sæculo.

ARTICULUS I.

De Synodo Germanica.

Hæc Synodus anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo à *Carlomanno* Majore-Domus congregata eſt ad reſtaurandam diſciplinam ſub præcedentibus Principibus peſſundatam. Id conſtat ex Præfatione Synodi, quam *Othlonus* Preſbyter in Vita *Sancti Bonifacii*, & *Benedictus* Levita lib. 5. Capitularium exhibent. *In nomine Domini noſtri Jeſu-Chriſti. Ego Karlomannus Dux & Princeps Francorum, anno ab Incarnatione Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo, undecimo Kalendas Aprilis, cum conſilio Servorum Dei & Optimatum meorum, Epiſcopos qui in Regno meo* (id eſt, Majoratu) *ſunt, cum Preſbyteris, ad Concilium & Synodum pro timore Chriſti congregavi* &c. Convocata autem eſt juxta commonitionem Romani Pontificis, cujus nomine ipſi præfuit *Bonifacius* Archiepiſcopus, ut conſtat ex Epiſtola *Zachariæ* Papæ omnibus Fidelibus per Gallias & Francorum Provincias inſcriptâ: *Referente nobis Bonifacio Reverendiſſimo atque Sanctiſſimo fratre noſtro Epiſcopo, quòd dum Synodus aggregata eſſet in Provincia veſtrâ juxta noſtram commonitionem, mediantibus filiis noſtris Pippino & Karlomanno, Principibus veſtris, peragente etiam vicem noſtram præfato Bonifacio, Dominus inclinaſſet corda veſtra cum Principibus veſtris in prædicationem ejus, ut omnibus commonitionibus ejus obediretis* &c. Hanc Synodum quidam Ratiſponæ, alii Auguſtæ-Vindelicorum habitam conjiciunt, ſed cùm loci nomen in Vita *Bonifacii*, ab *Othlono* ſcripta, in Epiſtolis *Zachariæ*, in Capitularibus, aut alibi non prodatur, rectiùs appellatur Germanica.

In illa Synodo ſexdecim conditi ſunt Canones. Primus eſt de Epiſcopis in novis Sedibus conſtitutis ſub Metropolitano *Bonifacio*. Horum Epiſcoporum nominatio *Carlomanno* Majori-Domus ſeu Principi Francorum delata eſt. *Itaque*, inquit Carlomannus, *per conſilium Sacerdotum religioſorum & Optimatum meorum, ordinavimus per civitates Epiſcopos, & conſtituimus ſuper eos Archiepiſcopum Bonifacium, qui eſt Miſſus Sancti Petri.* Secundus Canon ſtatuit Synodum ſingulis annis congregari. *Tertius* eſt de reſtitutione pecuniarum Eccleſiis ablatarum: quod juſtitiæ pietatiſque officium à *Carlomanno* impletum eſt. *Quartus* eſt de falſis & adulteris Preſbyteris, deque Clericis in fornicationem lapſis, qui gradu moti ſunt, & ad pœnitentiam coacti. *Quintus* prohibet ne Clerici tractent arma, vel ad exercitum pergant, præter eos qui ad Miſſarum celebrationem, ad excipiendas militum confeſſiones, & ad Sanctorum Reliquias portandas, fuerint electi. *Sextus* venationes Clericis prohibet, ad eumque finem accipitres & falcones habere. *Septimus* jubet ut Preſbyteri Parochiarum Epiſcopis ſint ſubjecti, & miniſterii ſui rationem quotannis in Quadrageſima ipſis reddant. *Octavus* eoſdem Preſbyteros ad Epiſcopum in Viſitatione ſuſcipiendum paratos eſſe præcipit, ac populum colligere, qui Sacramentum Confirmationis ſuſcipere debet. *Nonus* ſtatuit ut in Cœna Domini ſemper novum Chriſma ab Epiſcopo accipiant. *Decimus* Epiſcopum eorum caſtitatis, vitæ, fidei, & doctrinæ teſtem eſſe jubet. *Undecimus* ignotos Epiſcopos, aut Preſbyteros, ante probationem Synodalem, ad Eccleſiaſticum miniſterium admitti vetat. *Duodecimus* decernit ut Epiſcopus cum Gravione ſeu Graphione, id eſt, cum Judice Fiſcali ſeu cum Magiſtratu ad exigenda jura fiſcalia conſtituto, provideat ne populus paganas obſervationes faciat; & inter alias, ſacrilegos illos ignes, quos *Nedfratres* vocant, ſive *Nodfyrs* ut *Lindebrogius* in Gloſſario legit, ubi hanc vocem ſic exponit: *Ruſticani homines in multis Germaniæ locis, feſto Sancti Joannis, palo ex ſepe extracto funem circumligant, illúmque huc illùc ducunt, donec ignem concipiat, quem ſtipulâ aliiſque aridioribus lignis aggeſtis fovere curant, ac cineres collectos ſuper olera ſpargunt, hoc medio erucas abigi poſſe inani ſuperſtitione credentes. Eum ergo ignem Nodfeur, quaſi neceſſarium ignem vocant.* Canon decimus tertius eſt de pœnitentia Preſbyteris, Clericis, Monachis, & Monialibus in fornicationem lapſis irroganda. Carcere autem, jejunio in pane & aqua, & flagellatione ſtatuit emendandum hoc crimen. *Decimus-quartus* decernit ut Preſbyteri, vel Diaconi, non ſagis, laïcorum more, ſed caſulis induantur. *Decimus-quintus* mulieres arcet à domibus Preſbyterorum & Diaconorum. *Decimus-ſextus* Regulam *Sancti Benedicti* à Monachis & Monialibus obſervari jubet.

Summa Canonum.

Superſtitio damnata.

Abſolutâ Synodo, *Bonifacius* de illius Decretis certiorem fecit *Zachariam* Romanum Pontificem, qui illa gratanter ſuſcepit atque confirmavit, ut *Bonifacius* ipſe teſtatur in Epiſtola ad *Cudbertum* Dorovernenſem Epiſcopum. * *Decrevimus*, inquit, *in noſtro Synodali Conventu, & confeſſi ſumus Fidem Catholicam, & unitatem, & ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ, fine tenus vitæ noſtræ, velle ſervare Sancto Petro, & Vicario ejus velle ſubjici. Synodum per annos ſingulos congregare: Metropolitanos Pallia ab illa Sede quærere; & per omnia, præcepta Petri canonicè ſequi deſiderare, ut inter oves ſibi commendatas numeremur. Et iſti Confeſſioni univerſi conſenſimus, & ſubſcripſimus, & ad corpus Sancti Petri Principis Apoſtolorum direximus, quod gratulando Clerus & Pontifex Romanus ſuſcepit* &c.

Inter Bonifacianas centeſima quinta.

ARTICULUS II.

De Synodo Liptinenſi. *

Liptinas, vulgò Leſtines, Villa Regia in Diœceſi Cameracenſi.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo quarto, Synodus ad Liptinas Regio tunc Palatio nobiles, in Epiſcopatu Cameracenſi, *Carlomanno* auctore, *Bonifacio* Præſide celebrata eſt, Kalendis Martii, in quâ Canones quatuor ſunt editi. *Primus* Synodi Germanicæ Canones confirmat, obſervandóſque ſtatuit. *Secundus* decernit pecuniam Eccleſiaſticam ſub precario & cenſu in ſubſidium exercitûs præſtandam, eâ conditione, ut annis ſingulis de unaquaque caſata * ſolidus, id eſt, duodecim denarii, Eccleſiæ vel Monaſterio reddantur, & ſi penuriam patiantur, eis reddatur integra poſſeſſio. *Canon tertius* emendari jubet adulteros, & qui inceſta matrimonia contrahunt, Epiſcoporum judicio: vetátque ne mancipia Chriſtiana Paganis tradantur. *Quartus* multari ſtatuit quindecim ſolidis eos, qui Paganas obſervationes in aliquâ re fecerint. Publicarum Legum auctoritatem in foro civili his canonibus tribuit *Carlomannus*, cujus in Majoratu iſta Synodus habebatur. Hos Canones refert *Benedictus Levita* lib. V. Capitularium, Cap. 3.

Summa Canonum.

* *Caſata* eſt habitaculum cum terra ad unam familiam alendam idonea.

ARTICULUS III.

De Synodo Sueſſionica.

Auguſta Sueſſionum, vulgò Soiſſons, ad Axonam fluvium, urbs Epiſcopalis, ſub Archiepiſcop. Remenſi.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo quinto, *Childerici III.* Regis anno ſecundo, *Pippinus*, qui ſe *Ducem & Principem Francorum* tunc inſcribebat, Synodum Sueſſione congregavit, Epiſcopis conſentientibus, ut docet Præfatio Actis Synodi præfixa. In eâ damnatus eſt *Adalbertus* Hæreticus, de quo ſuperiùs diximus. Decem Canones conditi, qui nihil penè aliud ſunt, quàm Synodi Germanicæ Decreta renovata & confirmata. Plures Epiſcopos per Civitates ſui Majoratus conſtituit *Pippinus*, de conſilio Sacerdotum & Optimatum. In eadem Synodo *Abel* ordinatus eſt Archiepiſcopus Remenſis, *Ardobertus* verò Senonenſis, ut conſtat ex tertio Canone. *Idcirco*, inquit, Pippinus, *conſtituimus per conſilium Sacerdotum & Optimatum meorum; & ordinavimus per civitates legitimos Epiſcopos; & idcirco conſtituimus ſuper eos Archiepiſcopos Abel & Ardobertum, ut ad judicia eorum de omni neceſſitate Eccleſiaſtica recurrant, tam Epiſcopi, quàm alias populus.* Monachos & Moniales *ſecundum Regulam Sanctam* ſtabiles permanere juſſit *Canon tertius*. Nomine Regulæ Sanctæ Benedictina intelligitur, quæ penè ſola tunc vigebat in omnibus Franciæ Monaſteriis.

Stabilitas Monachorum & c ſecundum Sanctam Regulam.

Epiſcopi viginti tres huic Synodo adfuere, necnon plures Preſbyteri & Abbates. Decretis vis publicæ legis addita eſt à *Pippino*, ut conſtat ex ultimo Canone: *Si quis contra hoc Decretum, quod XXIII. Epiſcopi, cum aliis Sacerdotibus vel Servis Dei, unà cum conſenſu Principis Pippini, vel Optimatum Francorum conſilio conſtituerunt, tranſgredi, vel legem irrumpere voluerit, vel diſpexerit, judicandus ſit ab ipſo Principe, vel Epiſcopis, vel Comitibus, & componat ſecundùm quod in Lege ſcriptum eſt, unuſquiſque juxta ordinem ſuum.* Intererant Synodo Optimates, quia Synodus & Comitia Regni inſimul celebrabantur.

ARTICULUS IV.

De Synodo Cloveshoviæ, in Anglia.

Cloveshovia, vulgò Clyff, in Anglia.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-ſeptimo, *Cuthbertus* Cantiorum Archiepiſcopus, adhortante *Bonifacio* Archiepiſcopo & Apoſtolicæ Sedis per Germanias Legato, Synodum ex diverſis Britanniæ Provinciis Cloveshoviam, urbem Merciorum, ſive Anglorum Mediterraneorum congregavit, regnante tunc apud Mercios *Ædibaldo*. Ea in Synodo, lectis primùm Zachariæ Papæ ad Anglos litteris, quibus Diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtaurationem, & morum emendationem imperabat, triginta Canones editi ſunt.

Primus Epiſcopos curam Paſtoralem ſibi creditam, & Canonicas inſtitutiones, præ ſæcularibus negotiis ſectari jubet; bonis moribus, abſtinentiæ virtute, juſtitiæ operibus, doctrinæ ſtudiis, Clero populóque prælucere. *Secundus* eſt de pace & concordia inter Viros Eccleſiaſticos ſervanda, in ſermone, in opere, in judicio; ceu inter unius Domini Miniſtros, uniúſque miniſterii conſervos. *Tertius* jubet Epiſcopis, ut ſingulis annis Diœceſim luſtrent, populum doceant, paganas obſervationes extirpent. *Quartus* Abbates & Abbatiſſas ab Epiſcopis moneri ſtatuit, ut benè vivendi inprimis exemplum præbeant, tum Regulam à ſuis ſubditis ſervari curent, eóſque diligant ut filios, non ut ſervos habeant; & eis neceſſaria, ſecundùm Monaſterii facultatem, ſubminiſtrent. *Quintus* Monaſteriorum, quæ à ſæcularibus occupantur, nec ab eis adhuc poſſunt auferri, curam Epiſcopis commendat, ac viſitationem. *Sextus* ſtatuit ut Epiſcopi, ex Clericis, vel Monachis, Preſbyterum ordinent neminem, niſi morum probitatem, ac ſcientiam fidei in eo probaverint. *Septimus* Scholas in Cathedralibus Eccleſiis, & in Monaſteriis erigi ſtatuit, in quibus ſacræ lectionis & divinæ Scripturæ, ſtudio Clerici, Religioſique Viri exerceantur.

Summa Canonum.

Diœceſis ab Epiſcopo viſitanda.

Abbatum officia.

Scholæ in Cathedralibus Eccleſiis & in Monaſteriis.

Octavus, *nonus*, *decimus*, *undecimus* & *duodecimus*, Preſbyteros officii admonent, videlicet ut à ſæcularibus negotiis cauſiſque abſtineant, ut templorum nitorem ac ornatum curent, ut lectioni, orationi, Miſſarum celebrationi, Pſalmorum cantui, prædicationi, adminiſtrationi Sacramentorum, in locis ab Epiſcopo ſibi commendatis, totos ſe dedant: Ut Symbolum fidei, Dominicam Orationem, ritus Sacramentorum, Chriſtianæ plebi linguâ vernaculâ exponere ſtudeant: Ut unam in docendo, baptizando ac judicando ſervent rationem: Ut cantum Eccleſiæ non adulterent, ſed ſimplicem, ſanctámque melodiam ſectentur: Ne in Eccleſiaſticis Officiis ea, quæ propria ſunt Epiſcoporum, agere præſumant.

Preſbyterorum officia.

Decimus tertius, *decimus-quartus*, *decimus-quintus*, *decimus ſextus*, & *decimus-ſeptimus*, de Feſtivitatum, & divinorum Officiorum celebratione decernunt. Ut ſcilicet uno ab omnibus ritu, in Baptiſmi Officio, in Miſſarum celebratione, in canendi modo Feſtivitates Dominicæ celebrentur, juxta exemplar nempe Romanæ Eccleſiæ: Ut Sanctorum quoque Natalitia per anni circulum ſtatis diebus recolantur, prout ſunt in ejuſdem Eccleſiæ Martyrologio annotata. Ut Dominicus dies divino tantùm cultui ſit dicatus: quo die Abbates & Preſbyteri in ſuis Monaſteriis & Eccleſiis maneant, Miſſarúmque ſolemnia agant, omiſſis ſæcularibus negotiis, nec eo die ſe committant itineri, niſi inexcuſabilis neceſſitas urgeat: Ut populus iis diebus ad Eccleſiam ſæpius conveniat ad audiendum verbum Dei, Miſſarúmque Sacramentis, ac doctrinæ ſermonibus frequentiùs adſit. Ut ſeptem horæ Canonicæ

Dominica dies, & feſtorum ſanctificatio.

nicæ cum pſalmodia & cantu convenienti perſolvantur: nec aliquid caoetur aut legatur in Monaſteriis, quod communis uſus non admittit: ſed tantùm quod ex Sacrarum Scripturarum auctoritate deſcendit, & quod Romanæ Eccleſiæ conſuetudo permittit. Ut Litania major ſeptimo Kal. Maii, & Rogationes tribus ante Aſcenſionem Domini diebus, cum jejunio uſque ad horam nonam, & Miſſarum celebratione obſerventur. Ut *Sancti Gregorii Magni*, & *Sancti Auguſtini* Anglorum Apoſtoli Natalitia ritu ſolenni celebrentur.

B De Jejuniis Quatuor Temporum decernit *Canon decimus octavus* ut ab omnibus uno modo ac ritu, juxta Romanæ Eccleſiæ exemplar, obſerventur.

Monachorum diſciplina.

Canon decimus-nonus Monachos ſuis Præpoſitis humiliter ſubeſſe jubet, quietam ac regularem vitam agere, diſſenſiones vitare, pompaticis, more ſæcularium, veſtibus non indui, ſed ſimplicibus, & propoſito ſuo convenientibus. *Vigeſimus* providere ſtatuit Epiſcopos, ut Monaſteria, juxta vocabulum nominis ſui, ſint honeſta ſilentium, quietorum, atque pro Deo laborantium habitacula; non ludicrarum artium receptacula, id eſt, Poëtarum, Citharœdorum, Muſicorum, ſcurrarum; ſed orantium, legentium, Dominúmque laudantium habi- C tationes. Vetat etiam ne interiora Monaſteriorum loca ſæcularibus pateant. *Nam*, inquit, *ſatis nociva uſque vitioſa conſuetudo eſt, illa laicorum familiaritas, & maximè in Nunnorum minùs regulariter converſantium Monaſteriis: quia ob hoc ſæpiùs diverſarum ſive nefandarum ſuſpicionum cauſa non ſolum oriuntur, ſed & perpetrantur, ac diffamantur, ad infamiam Profeſſionis noſtræ.*

Laicorum familiaritas vitanda Monachis.

Clericorum & Monachorum ſobrietas & abſtinentia.

Vigeſimus primus ebrietatem ceu mortiferum venenum à Clericis & Monachis vitandam ſtatuit: eorum pura ac ſobria convivia eſſe jubet, non deliciis ac ſcurrilitatibus mixta: prohibétque ne ante horam D canonicam, id eſt, tertiam diei completam, ſive ante meridiem, comedant aut bibant, niſi cogat infirmitas. *Vigeſimus ſecundus* ſtatuit, ut Clerici & Monachi Communione Corporis & Sanguinis Domini dignos morum innocentia, ac fervore in Dei obſequio continuò ſe præbeant. *Vigeſimus-tertius* laicos etiam ad frequentem Communionem adhortatur: quam tamen omnibus non permittit aut conſulit, ſed pueris, *qui necdum laſcivientis ætatis corruptelâ ſunt vitiati*, & provectioris etiam ætatis Fidelibus, ſive cœlibes ſint, ſeu etiam conjugati, *qui peccare deſinunt*. Hos admoneri ſtatuit Synodus ut fre- E quenter communicent, *ne ſalutaris cibi potúſque inopiâ deficiant.*

Frequens Communio quibus permiſſa?

Canon vigeſimus-quartus quempiam ad Monaſticæ Regulæ Profeſſionem admitti prohibet, niſi priùs in habitu laïco probatus fuerit. *Vigeſimus-quintus* ſtatuit, ut Epiſcopi à Synodo Provinciali venientes, Presbyterorum, Abbatum, ac Præpoſitorum indictô Conventu, Synodica Statuta promulgent, ac obſervari jubeant. Si quid in ſuis Diœceſibus emendare non quiverint, de eo referant ad Synodum.

Eleemoſynæ præceptum & conditiones.

Canon vigeſimus-ſextus de eleemoſynæ utilitate & conditionibus agit. Docet, ex ſententia Patrum, quo- F tidie eleemoſynas erogandas, *Ut delinquentibus, ac deinde per debitum jejunium pœnitentiam agentibus, peccata præterita citiùs ac pleniùs à Deo remittantur*, & ad gratiam obtinendam ne eadem iterentur, vel alia perpetrentur. A Juſtis verò eſſe erogandas, ut innocentiæ conſervationem à Dei clementia faciliùs impetrent, ac bonorum æternorum in cœlis mercedem recipiant, pro temporalium in terris factâ largitione. Docet ſecundò, eleemoſynam non eſſe ex rebus injuſtè acquiſitis faciendam, *quia per hanc magis offenditur quàm placatur divina juſtitia*: cùm ſcriptum ſit Eccleſiaſtici 24. *Eleemoſyna* A *quæ fit ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui mactat filium in conſpectu patris ſui.* Docet tertiò eleemoſynas erogandas non eſſe ut eas eroganóbus velut impunè peccare, & corporis voluptatibus indulgere liceat. Hi enim *venalem Dei juſtitiam ponunt. Et fruſtra ſuus tantum eleemoſynas, & non intermixta flagitia, ſuperpum penſare judicem cæco ſuo libitu volunt & optant*: Sicque *ſua Deo dare videntur, ſeipſos Diabolo per flagitia dare non dubitantur.* Poſtremò docet dandam non eſſe eleemoſynam *ad minuendam, vel mutandam ſatisfactionem per jejunium, & reliqua expiationis opera, à Sacerdote pro ſuis criminibus jure cano-* B *nico indictam.... Quia neceſſe eſt, ut caro quæ nos læta per incontinentiam traxit ad culpam, afflicta per jejunium reducat ad veniam feſtinanter.*

Canon vigeſimus ſeptimus eſt de divina Pſalmodia, quam ſic Patres definiunt: *Pſalmodia opus divinum ſpiritu & mente agentibus, magnum eſt ac multiplex animarum medicamentum ſuarum.* Cùm pro ſe, tum pro aliis viventibus, ac defunctis orationes fundere quemquam poſſe docet. Illis, qui piorum Pſalmodiæ & orationibus ſe commendant, has prodeſſe, *Si tamen ipſi in expiatione debitâ ſuorum facinorum, & non in paſſione conſiſtunt adhuc vitiorum.* Inanem eſſe C illorum confidentiam, qui ita ſpem ſuam in Pſalmis, orationibus, & jejuniis, quæ Deo pro ipſis ab aliis offeruntur, conſtituunt, ut ipſi liberiùs peccent, vel minùs jejunent, vel eleemoſynas parciùs largiantur. Hos iracundiam Dei provocare, & *Ejus juſtitiam quotidie inter ſe quaſi venalem ſtatuere.*

Pſalmodiæ utilitas.

Quibus proſint aliorum orationes.

Canon vigeſimus octavus vetat, ne plures Monachos, aut Moniales, in Monaſteriis recipiant Abbates & Abbatiſſæ, quàm ſuſtentare poſſint, ac eis neceſſaria præſtare. Prohibet etiam ne Clerici vel Monachi ſæculares homines in veſtitu imitentur: & ne Sanctimoniales *ornatis ac nitidis veſtibus incedant, quibus laicæ puellæ uti ſolent.*

Modeſtia veſtium Monachis, & Monialibus præcepta.

D *Vigeſimus nonus* Clericos, Monachos, & Sanctimoniales apud ſæculares commorari prohibet. Trigeſimus ſtatuit ut Clerici & Monachi per Canonicas orationum Horas, non ſolùm pro ſe, ſed etiam pro Regibus, ac Ducibus, totiúſque populi Chriſtiani incolumitate divinam Clementiam exorent.

ARTICULUS V.

*De Concilio Vermerienſi.**

Vermeria, vulgò Verberie, in Valleſio, ad Iſaram fluvium, in Diœceſi Sueſſionenſi.

E ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimotertio, *Pippini* Regis Francorum primo, Vermeriis in pago Sueſſionenſi Concilium celebratum eſt, in quo Canones viginti & unus editi ſunt. In pleriſque, qui de matrimonio ſunt, prævio culparum examine, quas vel maritus vel uxor commiſit, Patres decernunt, utrum vir, ſi conjugi ſuperſit, aliam ducere; ſimiliter utrum uxor, ſi viro ſuperſit, alteri legitimè poſſit nubere.

Primus Canon eſt de conjugiis in tertio & quarto genu ſive gradu. Conjunctos in tertio gradu ſeparari jubet, illíſque actâ priùs Pœnitentiâ, facultatem tribuit aliis ſe conjungendi. Tertius quippe F gradus conſanguinitatis, impedimentum erat dirimens. Conjunctos in quarto gradu, ſeparandos non edicit, ſed eis pœnitentiam imponit. Illis verò qui conjungi volunt in quarto gradu, hanc licentiam negat. Conſanguinitas ſcilicet in quarto gradu, matrimonium contrahendum impediebat, ſed contractum non dirimebat, ex Eccleſiæ Gallicanæ diſciplina. *Secundus Canon* ſtatuit, ut qui cum filiaſtra ſua, ſeu uxoris ſuæ filia fornicatus eſt, ab uxore ſeparetur; & ille, & filiaſtra, nec mutuò, nec cum aliis unquam jungi poſſint: Uxor verò, quæ non eſt in reatu, poſt mariti mortem alii nubere poſſit, modò cum eo conjuncta non fuerit,

Summa Canonum.

Impedimenta Matrimonii propter ſtatus poteſtate ſtatuit Eccleſia.

poſtquam cognovit eum cum filiaſtra mœchatum eſſe. *Canon tertius* vetat ne Presbyter uxorem ducat, ſub periculo ſui gradûs, & ne relicta Sacerdotis alteri nubat. *Canon quartus* fœminas, quæ ſponte velatæ ſunt, ſtatuit cogendas ut eo in ſtatu maneant: non quæ invitæ, aut ſine virorum conſenſu. *Quintus* eſt de eo, cui mortem uxor cum aliis machinata eſt. Statuit Synodus, ut ſi unum ex aggreſſoribus, ſe defendendo, occidit, idque probare poteſt, non tantùm ipſi uxorem dimittere liceat, verùm & aliam, ſi velit, ducere. Quod intelligendum eſt de poteſtate aliam ducendi, poſt mortem ejus quam dimiſit, ut conſtat ex *Reginone*, lib. 2. cap. 118. & *Burchardo*, lib. 6. cap. 41. hunc Canonem allegantibus cum hacce clauſula: *Ipſa autem inſidiatrix pœnitentia ſubacta, abſque ſpe conjugii maneat.* Diſcrimen ſcilicet ponitur inter maritum, qui propulſando aggreſſorem homicidium fecit, & nefariam mulierem, quæ marito inſidiata eſt. Illi permittitur ut uxore mortua, alteram ducat: iſti pœnitentia indicitur, & in pœnam ſpes conjugii aufertur, etiam poſt mortem mariti. *Canon ſextus*, matrimonium dirimi permittit, cùm quis ancillam duxit pro ingenua, vel cùm ingenua ſervo nupſit pro ingenuo. *Canon ſeptimus* permittit ſervo, qui ancillam ſuam concubinam habuerit ut illâ relictâ, ancillam domini ſui ducat uxorem. *Octavus* decernit ſervum à domino libertate donatum, ſi poſtea cum ejus ancilla mœchatur, cogi poſſe ut illam uxorem habeat.

Canon difficilis de matrimonii indiſſolubilitate explicatur.

Nonus eſt de muliere, quæ maritum ſuum in alium Ducatum vel Provinciam euntem ſequi noluit. Hanc innuptam manere jubet Synodus, quandiu vir ejus fuerit ſuperſtes. Illi verò, ſi ſe continere non poteſt, aliam uxorem ducere permittit, cum pœnitentia, id eſt, eâ conditione ut pœnitentiam agat. Facultatem illam ducendi alteram uxorem, conceſſam interpretatur poſt mortem illius quæ ipſum ſequi noluit, doctiſſimus *P. le Cointe*: quia ſcilicet Synodus eò propendet ut ſecundas ipſi nuptias interdicat, quia ſuo è patria diſceſſu, ſeque, ſuámque uxorem periculo incontinentiæ & adulterii objecit. Sed non videtur is eſſe Canonis ſenſus, cùm agat de viro, *qui neceſſitate inevitabili cogente, in alium Ducatum ſeu Provinciam fugerit, aut Seniorem ſuum*, id eſt, Dominum, *cui fidem mentiri non poterat, ſecutus fuerit.* Huic igitur viro verti non potuit profectio, proindéque nec à ſecundis nuptiis in pœnam prohiberi. Rea autem potiùs erat uxor, *quæ cùm valeret, & poſſet, amore parentum, aut rerum ſuarum, eum ſequi noluerat.* Unde potiùs ipſi imponenda fuiſſet pœnitentia, & ſecundæ nuptiæ interdicendæ. Quis ergo ſenſus Canonis? An quòd aliam uxorem cum pœnitentia accipere poſſit, eâ ſuperſtite, quæ ipſum ſequi noluit, cùm è contra illa non poſſit alium virum ducere, ſuperſtite marito, qui aliam in regionem profectus eſt? Huic ſenſui ſuffragari videtur conditio, quam addunt Regino, & Burchardus: *Si nunquam in ſuam patriam ſe reverſurum ſperat.* Si enim in patriam reverſurum ſe ſperaret, uxorem ibi inveniret, cui poſſet ac deberet conjungi. Erravit ſanè Synodus Vermerienſis, ſi is Canonis illius ſenſus eſt. An potiùs viro, abſque ullâ ſuâ culpâ peregrè profectô, ſecundis nuptiis interdixit mortua uxore quæ ipſum ſequi noluerat, cùm deberet, & poſſet, illáſque duntaxat indulgendo permiſit, & impoſitâ pœnitentia? Quia mos erat illorum temporum ut quandoque imponeretur pœnitentia & inſontibus, in exemplum, ut alii à peccato deterrerentur, verbi gratia, iis qui in bello juſto hoſtes occiderant? Sícque homini in aliam Provinciam profecto, etſi *inevitabili neceſſitate cogente*, ſecundis nuptiis, poſt mortem uxoris, quæ ipſum ſequi noluit, interdixit Synodus Vermerienſis, ne alii ſimilem neceſſitatem ſimularent, uxoréſque dimitterent?

Canon decimus eſt de filio, qui cum noverca mœchatus eſt. Utrique nuptias interdicit: at marito mœchæ licere declarat aliam ducere poſt ejus mortem, quamvis nullius ſit conſcius. *Undecimus* eſt de eo, qui cum privigna, vel cum uxoris ſorore mœchatur; utriſque, & mulieribus quibuſcum inceſtum perpetrarunt, nuptias interdicit: prioris verò mœchæ matri, & poſterioris ſorori, uxoribus inſontibus, licere declarat, mortuis viris ſuis, aliis nubere. *Canon duodecimus* appendix eſt & major explicatio præcedentis. *Decimus-tertius* cum qui ancillam volens uxorem duxit, ſemper cum ea permanere jubet. *Decimus-quartus* vetat Presbyteros ab Epiſcopis vagis ordinari: ſic ordinatos, ſi digni ſunt, iterum conſecrari mandat. Neſciebatur quippe an verè Epiſcopi eſſent qui eos ordinarant. *Canon decimus-quintus* Baptiſmum à Presbytero degradato, urgente neceſſitate, conferri poſſe docet. *Decimus-ſextus* arma Clericis interdicit. *Decimus-ſeptimus* dirimi docet matrimonium, cùm mulier viri probat impotentiam. *Decimus-octavus* ſtatuit, ut vir qui cum uxoris ſuæ concubina mœchatus fuerit, nec ſuæ, nec alteri jungatur: uxor verò innocens faciat quod lubuerit, id eſt, poſt mariti mortem, ſi velit, alteri copuletur. *Decimus-nonus* eſt de ſervo & ancilla conjugatis, & per venditionem ſeparatis. Sic eos manere jubet Synodus, & alias nuptias contrahere vetat, ſi rejungi non poſſunt. *Vigeſimus* decernit, ut Chartellarius, id eſt, per epiſtolam ſeu chartam liber factus, qui cum ancilla manſerit, ſi eam dimiſerit, aliámque acceperit, poſteriorem dimittat. *Vigeſimus-primus* decernit, ut qui uxori ſuæ permiſerit ſacrum velum ſuſcipere, aliam ducere non valeat. Ex hac Synodo valida argumenta eruuntur ad confirmandum jus Eccleſiæ in ſtatuendis impedimentis matrimonium dirimentibus.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 296. Edit. primæ, Religioſi Cenſores neſcio quid reprehenſioni obnoxium eſſe ſignificant hac notâ: *Quis ſenſus Canonis de eunte in patriam longinquam, quem uxor ſequi non vult? An poſſit contrahere novum Matrimonium?*

R. Concilii Vermerienſis Canones ibi recenſeo. Nonus eſt de muliere, quæ maritum ſuum in alium Ducatum vel Provinciam euntem ſequi noluit. Hanc innuptam manere jubet Synodus, quandiu vir ejus ſuperſtes fuerit. Illi verò, ſi ſe continere non poteſt, aliam uxorem ducere permittit, cum pœnitentia, id eſt, ea conditione ut pœnitentiam agat. De illius Canonis ſenſu varias opiniones refero, nonnullas conjecturas propono interrogando, non affirmando, meum in re difficili & obſcura judicium ſuſpendens. Verùm (inquiebam) ſi is Canonis illius ſenſus eſt, quòd aliam uxorem cum pœnitentia accipere poſſit, eâ ſuperſtite quæ illum ſequi noluit, *erravit Synodus Vermerienſis*. Cum Lege ſcilicet Evangelica pugnat Canon, *ſi is illius ſenſus eſt*. Quid igitur ſibi velint Religioſi Cenſores, cùm id reprehendunt, prorſus non capio.

ARTICULUS VI.

De Concilio Vernenſi.

Vernum, vulgò Verneuil, ad Iſaram, olim Mar... nunc D... titul. inſigni... de quo Og... nus Mabillonius Lib. 4. De Re Diplomatica Num. CLII.

CONcilium Vernenſe in Verno Palatio, anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-quinto, menſe Julio celebratum eſt. Convocatum fuit à Pippino Rege, illiúſque mandato omnes penè Galliarum Epiſcopi adfuere, de reſtauranda diſciplina acturi, ut conſtat ex Concilii Præfatione: *Glorioſiſſimus atque Deo Religioſus, Illuſter Vir Pippinus Rex Francorum, univerſos pene Galliarum Epiſcopos aggregari fecit ad Concilium Verno Palatio publico, recuperare aliquantis percupiens inſtituta Canonica.* Canones ea in Synodo editi ſunt viginti-quinque.

Primus

Summa Canonum.

Primus Canon ſtatuit Epiſcopos per ſingulas civitates eſſe, ſive prohibet ne plures Epiſcopatus unus poſſideat. *Secundus* ſancit obedientiam Metropolitanis ab Epiſcopis ipſorum Provinciæ addictis, ſecundùm Canones præſtandam. *Tertius* jubet mores Clericorum, Regularium, ac Sæcularium, ab Epiſcopis, in unaquaque Diœceſi corrigi & emendari ſecundùm Canones, ut ſic vivant qualiter Deo vivere poſſint. *Quartus* duas Synodos annis ſingulis celebrari decernit, primam Kalendis Martiis, *ubicumque Rex juſſerit, in ejus præſentia:* Alteram Kalendis Octobris ad quam Metropolitani convocent Epiſcopos, & Abbates, ſeu Presbyteros, quos voluerint. *Quintus* Monaſteriorum reformationem, & Monachorum, ac Monialium correctionem, Epiſcoporum vigilantiæ committit: Qui ſi Monachos & Moniales ad officium revocare non potuerint, res ad Metropolitani cognitionem deferetur. Si verò nec Metropolitanus id valuerit, Abbates, vel Abbatiſſæ, Monachi, vel Moniales, Canonicam à Synodo Sententiam excipient. Si parere Synodo contempſerint, aut honoribus ſuis excident, aut excommunicabuntur ab omnibus Epiſcopis: *Et tales in eorum loco, in ipſa Synodo, conſtituentur per verbum & voluntatem Domini Regis, vel conſenſu Servorum Dei, qui ſecundùm Ordinem Sanctum ipſum gregem regant.*

Monaſteriorum reformatio.

Canon ſextus Abbatiſſas duobus Monaſteriis præeſſe vetat, ac extra Monaſterium exire, niſi ob incurſum hoſtium; aut niſi à Rege vocentur, & cum Epiſcopi ſui conſenſu, & celeriter ad Monaſterium reverti jubentur. Si in Monaſteriis Regularis Diſciplina reſtaurari ob nimiam paupertatem non poſſit, eâ de re ſtatuit Regem ab Epiſcopo moneri, *ut in ſuâ eleemoſyna hoc emendari faciat.* Moniales, quæ regulariter vivere noluerint, ab aliis ſegregari edicit, *donec digne probata ſint quæ in Congregationem recipiantur.* Hæc reformandorum Monaſteriorum iis temporibus canonica ratio. *Canon ſeptimus* Baptiſteria eſſe prohibet, niſi in Eccleſiis ubi conſtituerit Epiſcopus. *Octavus* Presbyteros abſque juſſione Epiſcopi, cujus in Diœceſi verſantur, Miſſas celebrare, vel baptizare vetat, & Synodo illius adeſſe præcipit; alioqui ſecundùm Canones judicantor. *Nonus* eſt de excommunicatione, & ſeniores cum excommunicatis communicantes interdicit communione. Qui ſe injuſtè excommunicatum cauſabitur, licentiam habeto Metropolitanum appellandi: *ſuam tamen excommunicationem cuſtodiat*, id eſt, abſtineat à Communione, ab Eccleſiæ ingreſſu, à Chriſtianorum conviviis & ſocietate, donec abſolutus fuerit. Si quis verò Epiſcoporum judicio parere noluerit, & pœnam canonicam ſubire, *Regis judicio, exilio condemnetur.*

Diſciplina circa excommunicationem.

Canon decimus Monachos peregre proficiſci vetat, etiam ad Romanam Sedem, abſque licentiâ Abbatis. *Undecimus* ſtatuit, ut Clerici omnes aut in Monaſteriis vivant ſub Ordine Regulari, aut ſub manu Epiſcopi, ſub Ordine Canonico: ſin minùs, excommunicatione plectuntor. *Duodecimus* vetat ne Clerici ab Eccleſiis ſuis ad alias migrent. Qui profugum Clericum ſuſceperit Epiſcopus, vel laicus, cum ipſo à Communione ſuſpenditor, donec eum ſuæ reſtituerit Eccleſiæ. *Decimus tertius* Epiſcopis vagantibus Ordinationes & Epiſcopalia quævis miniſteria in aliena Diœceſi interdicit, niſi juſſerit Epiſcopus cujus in Diœceſi verſantur, ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio.

Diei Dominicæ obſervantia.

Decimus quartus die Dominico ab omni opere rurali abſtinere jubet: ſcrupuloſiorem eorum religionem non probat, qui illicitum putant ea die iter agere cum equis aut curribus, aut cibos parare, vel quæ ad nitorem domûs, vel hominis pertinent, exercere. Id enim ad Judaïcam magis, quàm ad Chriſtianam obſervantiam pertinere Synodus exiſtimat. Quamobrem ſtatuit, ut quod antea die Dominico fieri licuit, liceat. *Decimus tertius* nuptias publicè celebrari decernit. *Decimus ſextus* vetat ne Clerici ſæcularia negotia gerant, niſi pro cauſa Eccleſiarum, orphanorum, vel viduarum, ordinante Epiſcopo ſuo, vel Abbate. *Decimus ſeptimus* Interpontificium durare vetat ultra tres menſes poſt mortem Epiſcopi. *Decimus octavus* prohibet, ne Clerici ad laïcorum Judicum tribunalia cauſas ſuas deferant, ſine licentia Epiſcopi ſui vel Abbatis, juxta Canones Carthaginenſes. *Decimus nonus* immunitates Eccleſiarum ſalvas eſſe jubet. *Vigeſimus* Ratiocinia Monaſteriorum Regi, vel Epiſcopo reddenda ſtatuit; Regi, ſi Regalia ſint, id eſt, à Regibus fundata: Epiſcopo, ſi Epiſcopalia, id eſt, ab Epiſcopis extructa & dotata. *Vigeſimus primus* ſtatuit ut Epiſcopi ſinguli Presbyteratus* ſibi competentes obtineant. *Vigeſimus ſecundus* teloneos ab iis, qui pietatis cauſâ peregrinantur, exigi vetat. *Vigeſimus tertius* edicit ut Comites vel Judices in ſuis Placitis primò viduarum, orphanorum, vel Eccleſiarum cauſas judicent. *Vigeſimus quartus* vetat ne quis per pecunias ad honorem vel gradum Eccleſiaſticum promoveatur, quia *Simoniaca hæreſis eſt.*

* Id eſt, Parochias.

Vigeſimus-quintus prohibet ne Epiſcopi, aliique Judices, munera pro juſtitia facienda accipiant, *Quia ubi dona intercurrunt, juſtitia evacuatur.*

ARTICULUS VII.

De Synodo Compendienſi.

Compendium, vulgò Compiegne, Regium Palatium, ubique in Inſula Franciæ, Diœceſis Sueſſionenſis.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, celebrata eſt Synodus Compendienſis, cui *Georgius* Epiſcopus Romanus, id eſt, Româ miſſus à *Stephano Tertio* Summo Pontifice, cum *Joanne* Sacellario interfuit. In ea Canones duodeviginti conditi ſunt, omnes fere matrimonium ſpectantes. *Primo Canone* conjuges in quarto conſanguinitatis gradu non ſeparantur; in tertio autem vel ex tertio & quarto mixto ſeparantur. *Secundo Canone* idem ſtatuitur de affinibus in tertio gradu, vel in tertio & quarto conjunctis. *Tertio Canone* vir repetere poteſt uxorem abſque ſuo conſenſu velatam. *Quartus Canon* declarat, privignam liberam, quæ à vitrico, contra ſuam, matriſque & parentum voluntatem, viro data eſt, ſive ingenuo, ſive ſervo, ſive Eccleſiaſtico, id eſt, alicui ex infimis Eccleſiæ miniſtris, vel famulis, poſſe alteri nubere. *Quintus* irritum pronuntiat matrimonium, cùm alter conjugum ſervilis eſt conditionis, & putabatur liber. *Sextus* eſt de vaſſallo, qui relictâ uxore, quam in alterius Beneficio duxerat, alteri apud Seniorem* ſuum conjungitur: declarat illum ſecundam poſſe retinere, quod intelligendum ex hypotheſi quòd prior mortua ſit. *Septimus* eſt de viro, qui uxorem quam duxit, à fratre ſuo corruptam inveniens, alteram ducit, & hac etiam, ob eamdem cauſam relictâ, tertiam accipit. Statuit Synodus tertiam dimittendam, cui liberum erit alteri viro nubere: ſecundam verò eſſe uxorem legitimam, quia par erat viri & mulieris conditio, quando conjuncti ſunt, nec ipſe virgo erat. *Octavus Canon* eſt de viro, cujus uxor cum ipſius fratre mœchata eſt. Mœchis interdicitur conjugium in perpetuum: inſons verò maritus, *ſi vult, poteſtatem habet accipere aliam.* Qui Canon inſertus eſt lib. 5. Capitularium cap. 19. Canon ſic exponi poteſt, ut maritus innocens, uxore adulterâ mortuâ, poſſit aliam ducere: mulier verò, & frater qui cum ea mœchatus eſt, conjugium nunquam inire poſſint. Si alius eſſet Canonis iſtius ſenſus, nempe ut vir innocens, uxore mœcha ſuperſtite, poſſet alteri conjungi, erronea fuiſſet diſciplina; at nondum eliquatâ per Concilii Plenarii Decretum quæſtione, aliquatenus excuſandus error. *Nonus Canon* baptiſmum à Presbytero* non baptizato

Summa Canonum.

* Id eſt, Dominum. Hinc vox Gallica, *Seigneur.*

* Populari loquendi more.

de Presbytero appellatur, qui revera Presbyter non eſt.

zato collatum verbis Evangelicis ratum eſſe docet. *Decimo Canone* prohibetur patri, qui filii ſui ſponſam oppreſſit, quam poſtea filius accepit, ne alteri nubat unquam: Matrimonium quoque interdicitur mulieri, quia non dixit quòd pater ejus cum ipſa commixtus fuiſſet. Permittitur autem filio inſonti aliam uxorem ducere. *Canon undecimus* mulierem, quæ velum accepit, cùm ſui juris eſſet, in Religioſa Profeſſione permanere jubet. *Duodecimus Canon* virum, qui filiaſtrum aut filiaſtram ante Epiſcopum ad Confirmationem tenuit, ab uxore ſua ſtatuit ſeparari, & alteram ducere vetat: ſimiliter & mulierem alteri viro nubere probibet. *Canon Decimus-tertius* fas eſſe declarat viro, qui uxorem ſuam in Monaſterium ingredi, aut foras Monaſterium velari permiſit, poſt ejus mortem alteri nubere: id quoque licere mulieri, cujus vir Monaſticam Vitam, ipſâ conſentiente, amplexus eſt. *Decimus quartus* eſt de eo qui cum matre & filia mœchatus eſt, neſciente matre quòd cum filia, & filia pariter neſciente quòd cum matre ſua commixtus fuiſſet. Hunc, ſi poſtea uxorem duxit, ab ea ſeparari jubet Synodus, & ad mortem uſque uxore carere, mulieri verò inſonti poteſtatem facit nubendi alteri viro: ſimiliter matri & filiæ dat licentiam accipiendi viros. Si autem inceſtuoſæ copulæ conſciæ fuerint, ipſas à maritis, quibus poſtea ſunt conjunctæ, ſeparari decernit, & pœnitentiæ ſubjici, datâ maritis inſontibus alias accipiendi uxores facultate. *Canon decimus-quintus* idem ſtatuit adverſùs eum, qui cum una ſororum mœchatus, aliam in uxorem duxit: eamdémque formam erga duas illas ſorores obſervari mandat. *Canone* XVI. Mulier ſana, quæ viro leproſo nupſit, eô conſentiente, alteri nubere poteſt. Idem licet viro ſano, qui leproſam habet uxorem. Ad impedimentum impotentiæ revocatur hic caſus. *Decimus-ſeptimus* eſt de muliere quæ negat ſibi fuiſſe cum marito commercium, & maritus contra fuiſſe affirmat: Synodus decernit aſſertioni viri ſtandum eſſe, quia vir caput eſt mulieris. *Canon decimus-octavus* ſtatuit, ut qui propter faidam in alias regiones fugiunt, dimiſſis uxoribus, alias non ducant, nec fœminæ dimiſſæ aliis viris conjungantur. Faidæ nomine gravis inimicitia intelligitur, eaque potiſſimùm quæ oritur ex homicidio, & per cognationes diffunditur, conſanguineis ejus, qui interfectus eſt, ultionem repoſcentibus, & conſanguineis homicidæ ipſum defendentibus.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 103 Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant: *Matrimonium diſſolvitur, ſi vir inveniat uxorem a fratre corruptam, & aliam ducere poteſt.*

R. Neque id dixi, neque Synodus Compendienſis, cujus ibi Canones recenſeo. *Septimus* (inquiebam) *eſt de viro, qui uxorem quam duxit, à fratre ſuo corruptam inveniens, alteram ducit, & hâc etiam ob eamdem cauſam relictâ, tertiam accepit. Statuit Synodus tertiam dimittendam, cui liberum erit alteri viro nubere. Secundam verò eſſe uxorem legitimam, quia par erat viri & mulieris conditio quando conjuncti ſunt, nec ipſa virgo erat.* Narro quid Concilium decreverit: quæ tunc fuerit Eccleſiæ Gallicanæ Diſciplina, expono. Quàm fideliter Concilii Compendienſis ſenſum expreſſerim, patet ex collatione dictorum meorum cum ipſo Canone, cujus hæc ſunt verba: *Si quis uxore accepta invenit eam à fratre ſuo contaminatam, & ipſam dimittens accepit aliam, ipſamque contaminatam invenit, uxor illius legitima eſt, propterea quia nec ipſe virgo fuit illo tempore. Quòd ſi tertiam poſtea acceperit, revertatur ad medianam, & ipſa poſterior poteſtatem habeat alii viro ſe conjungere.* Sed quamvis notata Propoſitio mea non ſit, ſtupendum tamen eſt quòd in Indiculo Cenſorio notetur, cùm non neſcire debuerint Religioſi Cenſores, affinitatem ex illicitâ copula in primo & ſecundo gradu, etiam ſecundùm præſentem Diſciplinam a Concilio Tridentino Seſſione XXIV. *De Reformatione Matrimonii*, Cap. IV. ſancitam, Matrimonium poſtea contractum dirimere. Ex quo manifeſtum eſt, virum qui invenit uxorem à fratre ſuo ante Matrimonium carnali copula corruptam, ab ea non ſolùm ſeparari poſſe, ſed debere, quia legitima uxor non eſt, & aliam ducere poſſe, ſi velit, facti veritate coram Tribunali Eccleſiaſtico probata, & re judicatâ.

ARTICULUS VIII.

De Synodo Dingolvingenſi, in Bojoaria.

En Bavarie.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-primo, *Thaſſilonis* Ducis *Bojoariorum* curâ & auctoritate Synodus apud Dingolvingam, congregata eſt, menſe Octobri; cui præter ſex Epiſcopos, & tredecim Abbates, Proceres quoque Bojoarici Ducatûs adfuere, de rebus Politicis acturi. Ideóque ejuſdem Synodi Decreta, numero tredecim, partim res Eccleſiaſticas ſpectant, partim civiles. In iis obſervatione digna ſunt ſingulari, *Sextum*, quò prohibetur, ne quis virum nobilem, qui partem hæreditatis ſuæ Eccleſiæ Dei dare voluerit, ab ejuſmodi propoſito revocet. *Nonum*, de cauſis, propter quas hæreditate ſuâ quis privari poteſt. Tres autem ſtatuuntur, ſcilicet homicidium, injuria Principis, & calumnia. Uxori tamen illius, qui propter aliquod ex his criminibus hæreditate privatur, ſua jura ſervat caput duodecimum. *Undecimo* accuſator & accuſatus pacificari poſſunt, antequam pugna, quæ *Wehadinc* vocatur, permittatur. Erat autem *Wehadinc* duellum, quod interpoſito pignore ſpondebatur. Legibus in Bojoaria permiſſum fuit hoc duelli genus. *Decimo-tertio* Epiſcopi & Abbates Synodo præſentes convenere, ut cùm quis eorum ex hac luce migraret, quilibet Epiſcopus vel Abbas ſuperſtes pro defuncto in Eccleſia ſua vel Cœnobio centum Miſſas, & totidem Pſalteria cantari juberet: ipſe verò triginta Miſſas celebraret. Pro Preſbyteris verò vel Monachis, Epiſcopus vel Abbas triginta Miſſas celebrari, & Pſalteria totidem recitari curaret.

ARTICULUS IX.

De Concilio Francofordienſi, ad Mœnum.

Francofordia, vulgò Francfort ſur le Mein, Francofurtenſis (?) Diœceſis Moguntinæ.

SYnodus Francofordienſis, in Moguntina Diœceſi, anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo quarto congregata, cui *Theophylactus* & *Stephanus* Epiſcopi, Romani Pontificis *Adriani Primi* Legati, cum trecentis circiter Epiſcopis ex Germania, Gallia, & Italia adfuere. Canones conditi ſunt ſex & quinquaginta. *Primus* damnat *Elipandum* & *Felicem* Epiſcopos, qui in Filio Dei adoptionem aſſerebant. Alter eſt contra Græcorum Synodum de adorandis imaginibus. Quo de Canone agemus in Diſſertatione adverſùs veteres ac recentiores Iconomachos. Ceteri diſciplinam ſpectant, quorum breviarium ſubjicio.

Summa Canonum

Tertius Canon Francofordienſis eſt de *Thaſſilone* quondam Bojoariorum Duce, qui Synodo coram ſe ſiſtit, veniam fidei *Pippino*, & *Carolo Magno* Regibus fractæ exoraturus. Gratiam ipſi à Rege factam, & beneficentiæ Regiæ erga eum, filioſque illius etiam Monachos, & filias Sanctimoniales, ſponſionem ratam habuit Synodus. Poſt Concilium Francofordienſe, in Gemmeticenſi Cœnobio piè vixit *Thaſſilo*. Cujus Elogium Hiſtoricum Tomo 2. Sæculi Tertii Benedictini legere potes.

Quartus Canon eſt de ſtabili pretio annonæ, cùm privatæ, tum publicæ, quolibet tempore, ſive famis, ſive abundantiæ. Lex propriè eſt à *Carolo* Rege lata, & à Synodo accepta. *Statuit Piiſſimus noſter, conſentiente ſancta Synodo, ut nullus homo, ſive Eccleſiaſticus, ſive laicus ſit, unquam cariùs vendat annonam, ſive tempore abundantiæ, ſive tempore caritatis, quàm modium publicum, & noviter ſtatutum.*

Quintus ſtatuit ut novi denarii ab omnibus ubique recipiantur, tranſgreſſoribus, ſi ingenui ſint, mulctam imponit; ſi ſervilis conditionis, eos ad flagella damnat.

damnat. Non mirum: Lex enim eſt à ſoln Rege lata coram Synodo, nt paret ex his verbis: *De denariis autem certiſſimè ſciatis noſtrum Edictum, &c.*

Sextus Canon ſtatuit, nt Epiſcopus juſtitias in ſua Diœceſi faciat Abbatibus, Presbyteris, ceteriſque Clericis, vel etiam aliis; & ut Comites Epiſcoporum Judicio interſint: Caſu verò contumaciæ vel inobedienriæ, canſa ad Metropolitanum, vel ſi à Metropolitano dirimi aut componi non queat; ad Regem referatur.

Septimus prohibet migrationes Epiſcoporum à ſuis Diœceſibus, & Presbyterorum ac Diaconorum à ſuis Eccleſiis. *Octavus* ſpectat contentionem obortam de Provinciarum limitibus inter Metropolitanos Viennenſem & Arelatenſem. Lectæ ſunt Epiſtolæ Romanorum Pontificum *Zozimi*, *Leonis*, *Symmachi*, *Gregorii*, decretúmque ut Valentia, Geneva, & Gratianopolis, ut antea, ſub Viennenſi Metropoli permanerent. De Tarantaſia verò, quæ Viennæ Metropoli nolebat ampliùs ſubjici; & de Ebredunn & Aquis Sextis, quæ pleno jure Metropolitico frui optabant, & Arelatenſis Epiſcopi auctoritate petitus eximi, Legatio ad Apoſtolicam Sedem dirigeretur, & quicquid Romanus Pontifex ſtatuiſſet, id obſervaretur.

Controverſia inter Metropolitanos Arelatenſem & Viennenſem compoſita.

Nonus Canon eſt de purgatione & reconciliatione *Petri* Epiſcopi, qui conjurationis adversùs *Carolum* Regem, ejúſque Regnum à *Pippino* filio nuper initæ particeps dicebatur. Decretum eſt ut juraret cum duobus, aut tribus, ſe hujus criminis purum eſſe. At nemine inventô quô cum juraret, hominem ſuum duellô dimicaturum miſit. (Quod medium eâ ætate, in cauſis dubiis, præviâ Judicum auctoritate adhiberi ſolebat ad explorandam veritatem.) *Petrus* verò coram Deo ſe inſontem eſſe conteſtatus eſt, rogavítque ut in ſuæ probationem innocentiæ ſuum illum hominem adjuvaret. Exivit autem hic homo ad *Judicium Dei*, id eſt, ad duellum, non ex Synodi cenſurâ, nec ex Regis ordinatione, ſed ſpontaneâ voluntate, ut ait Canon, & fœlici dimicatione declaratus eſt innocens.

Erat Epiſcopus Virodunenſis.

Decimus Canon eſt de *Gerbodi* Epiſcopi depoſitione, qui canonicè ordinatus non fuerat Diaconus ac Presbyter. Hunc à *Maginardo* Archiepiſcopo Rotomagenſi, *Metropolitano* ſuo, & à *Comprovincialibus Epiſcopis* deponi Synodus jubet.

Erat Epiſcopus Ebroicenſis.

Canon undecimus ſtatuit, ut Monachi à ſæcularibus negotiis & placitis abſtineant. *Duodecimus* vetat, ne Recluſi, niſi ex Epiſcopi & Abbatis approbatione fiant. *Decimus-tertius* præcipit, ut Abbas cum ſuis dormiat Monachis, id eſt, in eodem Dormitorio, juxta Regulam S. Benedicti. *Decimus-quartus* prohibet, ne Cellerarii avari in Monaſteriis eligantur. *Decimus-quintus* jubet ut Monaſterium, in quo Sanctorum corpora condita ſunt, Oratorium habeat intra Clauſtrum, in quo peculiare Officium diurnum & nocturnum fiat. *Decimus-ſextus* prohibet, ne pro ſuſcipiendis in Sancto Ordine Fratribus pecunia exigatur. *Decimus-ſeptimus* decernit ut Abbas in Congregatione non eligatur, ubi juſſio Regis fuerit, niſi per conſenſum Epiſcopi loci illius. *Decimus-octavus* prohibet ne Monachus ob deviationem à Regulari Diſciplina cæcetur, aut mutiletur. *Decimus-nonus* ingreſſu tabernarum ad bibendum Clericis & Monachis interdicit. *Vigeſimus* Epiſcopum Canones & Regulam ignorare vetat. *Viceſimus-primus* Dominicam diem à veſpera in veſperam obſervari jubet. *Viceſimus-ſecundus* Epiſcopos in villis & vicis prohibet ordinari. *Viceſimus-tertius* ſervos alienos à nemine ſuſcipiendos, nec ſine dominorum licentiâ decernit ordinandos. *Viceſimus-quartus* Clericos & Monachos in ſuo propoſito permanere præcipit. *Viceſimus-quintus* ſtatuit, ut decimas & nonas Eccleſiæ ſolvant, qui debent, & omnes decimam de ſua proprietate. *Viceſimus-ſextus*, ut Eccleſiæ per eos reſtaurentur, qui beneficia habent, & ut res inde ablatæ reſtituantur. *Viceſimus-ſeptimus*, ut Clerici de una in aliam Eccleſiam non tranſmigrent, neque recipiantur ſine conſcientiâ Epiſcopi, & literis commendatitiis. *Viceſimus-octavus*, ne Clerici ulli abſolutè ordinentur, id eſt, abſque deputatione ad certam Eccleſiam. *Viceſimus nonus*, ut Epiſcopus ſibi ſubditos bene edoceat & inſtruat.

Monaſtica Diſciplina.

Ordinationes ad certam Eccleſiam.

Triceſimus ſtatuit, ut cùm inter Clericum & Laïcum orta fuerit altercatio, Epiſcopus & Comes ſimul conveniant, & unanimiter inter eos cauſam definiant. *Triceſimus-primus* cavet ne conjurationes fiant, ortas comprimi jubet. *Triceſimus-ſecundus*, ut Monaſteria ſecundùm canonicam inſtitutionem ordinentur. *Triceſimus-tertius*, ut Fides Catholica ſanctæ Trinitatis, & Oratio Dominica, atque Symbolum fidei, omnibus prædicetur, & tradatur. *Triceſimus-quartus*, eſt de avaritia & cupiditate calcanda. *Triceſimus-quartus*, de hoſpitalitate ſectanda. *Triceſimus ſextus* crimınoſos ab accuſatione Epiſcoporum, aut majorum natu excludit. *Triceſimus-ſeptimus*, eſt de reconciliatione tempore neceſſitatis. *Triceſimus-octavus* Presbyteros qui contra Epiſcopos ſuos contumaces fuerint, admitti vetat in communionem à Clericis Palatinis. *Triceſimus-nonus* cauſam criminalem Presbyteri ab Epiſcopo judicari decernit; aut, ſi ad tribunal Epiſcopi finiri non potuerit, ad univerſale Concilium deferri.

Cauſa criminalis Presbyteri à quo judicanda?

Quadrageſimus puellas parentibus orbatas gravioribus fœminis commendari ſtatuit, ſub Epiſcoporum & Presbyterorum providentia. *Quadrageſimus-primus* eſt de reſidentia, & hæreditate Epiſcoporum. Quoad primum caput, vetat ne extra ſuam Eccleſiam ultra tres hebdomadas maneant. Quoad ſecundum, res ab Epiſcopis, poſt eorum Ordinationem acquiſitas, ad hæredes tranſire vetat. *Quadrageſimus-ſecundus* eos duntaxat in Eccleſia Sanctos colendos ſtatuit, qui ex auctoritate paſſionum, & vitæ merito electi ſunt. *Quadrageſimus-tertius* arbores & lucos, & omnes Paganæ ſuperſtitionis reliquias deſtrui præcipit. *Quadrageſimus-quartus* mandat ut electi ab utraque parte Judices non ſpernantur. *Quadrageſimus-quintus* vetat ne parvuli jurare cogantur, ſicut Gunthadingi faciunt, id eſt, qui Gundebada Lege, ſeu Lege Burgundionum à *Gundebada* quondam Rege latâ utuntur. *Quadrageſimus-ſextus* Canones ſancit obſervandos circa tempus velandarum Virginum. *Quadrageſimus-ſeptimus* ſtatuit, ut Epiſcopi de Abbatiſſis, quæ ſecundùm Canones & Regulam non vivunt, quæſtionem habeant & Regi denuntient, ut honore priventur. *Quadrageſimus-octavus* oblationes, quæ in Eccleſia, vel in uſus pauperum fiunt, ad nutum Epiſcopi diſpenſandas edicit. *Quadrageſimus nonus* eſt de Presbyteris ante trigeſimum ætatis annum non ordinandis.

Reſidentia, & hæreditas Epiſcoporum.

Ordinandorum ætas.

Quinquageſimus ſtatuit ut confectis Sacris Myſteriis, omnes ſibi invicem pacem præbeant. *Quinquageſimus primus* eſt de offerentium nominibus ante oblationem non recitandis. *Quinquageſimus-ſecundus* Deum in omni lingua docet orandum. De privatis Fidelium orationibus, non de Liturgia, aut Eccleſiaſticis Officiis ſtatuit. *Ut nullus*, inquit, *credat, quòd non niſi in tribus linguis Deus orandus ſit: quia in omni lingua Deus adoratur, & homo exauditur, ſi juſta petierit.*

Deus in omni lingua orandus.

Quinquageſimus-tertius decernit, ut nulli Epiſcoporum & Sacerdotum liceat ſacros Canones ignorare. *Quinquageſimus-quartus* Eccleſias ab ingenuis constructas tradi aut vendi permittit, modò non deſtruantur, nec in uſus profanos convertantur.

Quinquageſimus quintus eſt de *Hildebaldo*, ſive *Hildeboldo* Archiepiſcopo Colonienſi, & Archicapellano, pro quo diſpenſationem de reſidentia Rex ab

Romanus Pontifex de Reſidentia cum Archiepiſcopo diſpenſat.

Hadriano

Hadriano Pontifice poſtulaverat, obtinueratque; ſicut antea pro *Angilramno* Epiſcopo Metenſi, ut in Aula aſſiduè verſaretur *propter utilitates Eccleſiaſticas*. Eam diſpenſationem Synodus, rogante Rege, acceptam habuit. Quamquam Synodi conſenſus neceſſarius non eſſet, ut Apoſtolicâ gratiâ Rex, & Archicapellanus ejus fruerentur; niſi forſan examini Synodi rationes iſtius diſpenſationis Pontifex permiſiſſet. *Quinquageſimo-ſexto* Alcuinus in conſortium Patrum receptus eſt, ſive orationum ab iis particeps factus, cùm Rex ipſum Synodo commendaſſet ceu virum in Eccleſiaſticis Doctrinis eruditum.

Scholion.

In hoc Articulo Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem in Indiculo ſuo notant pag. 318. Edit. primæ: *Diſpenſationes datæ à Papa ſunt examinandæ in Concilio Provinciali, cujus conſenſus requiritur.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea. Contrarium omnino aſſero ejus quod mihi affingunt. Concilii ſcilicet Francofordienſis Canones recenſens, ita ſcribo: *Quinquageſimus-quintus eſt de Hildebaldo ſive Hildeboldo Archiepiſcopo Colonienſi & Archicapellano, pro quo diſpenſationem de Reſidentia Rex ab Hadriano Pontifice poſtulaverat, obtinueratque ut in Aula aſſiduè verſaretur propter utilitates Eccleſiaſticas. Eam Diſpenſationem Synodus rogante Rege acceptam habuit.* Quamquam, inquiebam, consensus Synodi necessarius non esset ut Apostolica Gratia Rex et Archicapellanus ejus fruerentur, *niſi forſan examini Synodi rationes iſtius Diſpenſationis Pontifex permiſiſſet.* Canonis Francofordienſis ſenſum expreſſi, cujus hæc ſunt verba: *Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, ſe à Sede Apoſtolica, id eſt, ab Hadriano Pontifice licentiam habuiſſe, ut Angilramnum Archiepiſcopum in ſuo Palatio aſſiduè haberet propter utilitates Eccleſiaſticas. Deprecatus eſt eamdem Synodum, ut eo modo ſicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hildeboldum Epiſcopum habere debuiſſet; quia & de eodem, ſicut & de Angelramno, Apoſtolicam licentiam habeat.* Omnis Synodus consensit, et placuit eis eum in palatio esse debere propter utilitates Ecclesiasticas. Hæc Synodus Francofordienſis.

ARTICULUS DECIMUS.

De Synodo Forojulienſi. *

Friuli, Carnorum urbs Venetæ Ditionis.

ANte Synodum Francofordienſem, anno ſcilicet ſeptingenteſimo nonageſimo-primo, ut exiſtimamus, vel poſt, nempe anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-quinto, ut vult P. *le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, congregata eſt Synodus Forojulienſis à *Paulino* Patriarcha, in quâ *Felicis Urgellitani* hæreſi, de Chriſti adoptione, damnatâ, quatuordecim Canones, Diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantes, ſanciti ſunt.

Summa Canonum.

Primus Simoniam prohibet. *Secundus* docet vitam Paſtorum longè præcellere debere vitæ gregis; ut qui ſint *Sal terræ*, & *Lux mundi*: & de quibus dictum eſt: *Luceat lux veſtra coram hominibus*, &c. *Hinc enim colligi poteſt*, inquit Synodus, *in quantum diſtare debet Paſtor à grege, dum iſtos homines, & illos pluſquam homines, id eſt, lucem hominum, Dominus voluit appellari.*

Paſtorum virtus præcellens.

Vita & honeſtas Clericorum.

Tertius Clericos ebrioſos inſectatur, & ni reſipiſcant, deponendos decernit, ſecundùm Canones. *Quartus* cujuſcumque mulieris cohabitationem Clericis interdicit, ne matre quidem & ſororibus exceptis, ut ab iis penitus amoveatur omnis impudicitiæ ſuſpicio, quæ ex aliarum ad illas acceſſu oriri poſſet. *Quintus* vetat ne Clerici ſæcularibus negotiis ſe implicent. *Sextus* præcipit ut Clerici mundanas dignitates, venationes, omnémque reſolutam, & immoderatam lætitiam, quæ ex lyris, tibiis, ſimilibúſque luſibus, & ſæcularibus canticis capiatur, reſpuant. *Septimus* Presbyterum, Diaconum, aut Archimandritam e ſuo dejici gradu prohibet, inconſulto Patriarcha Forojulienſi.

Matrimonia clandeſtina prohibentur.

Octavus Canon eſt de illicitis connubiis inter conſanguineos & affines, quæ ut vigilantiùs caveantur, decernit Synodus, ut nemini liceat furtim raptímque nuptias contrahere: Sed præmiſſis pactis ſponſalibus, & aliqua dilationis mora intercedente; interrogatis etiam diligenter vicinis vel majoribus natu loci illius, qui poſſint ſcire lineam generationum utriuſque, ſponſi ſcilicet ac ſponſæ; & ut ſine notitia Sacerdotis plebis illius nullatenus fiat. Cùm verò hoc ordine contracta fuerint matrimonia; & poſtea recordati fuerint conjuges ſe conſanguineos aut affines eſſe, aut veraci aliorum teſtimonio id probatum fuerit, & in eo conſanguinitatis aut affinitatis gradu conjuncti fuerint, ut ſeparari eos jubeant Canones, ſeparentur, & agant Pœnitentiam, &, ſi fieri poteſt, perſeverent utrique innupti. Filii verò ex tali matrimonio bona fide contracto procreati, legitimi habeantur ad hæreditatem defuncti capiendam. Ii autem, qui ſe compertâ cognatione vel affinitate matrimonium dirimente, non ſeparaverint, excommunicatione & pœnitentia plectuntur, à ſecundis nuptiis omnino prohibentur, & filii ex inceſto conjugio nati declarantur illegitimi, & excluduntur ab hæreditate.

Nonus vetat, ne puer vel puella ante annos pubertatis, matrimonio ſocientur, vel ætate impares, ſed coætanei, ſibíque conſentientes. Qui contra Canonem aliquos conjunxerit, ab omni Eccleſiaſtico gradu alienus, nec à publicis judiciis immunis eſto. Ratio decreti eſt, quia cùm maritus adultus eſt, & uxor parvula, & è contra uxor maturæ ætatis, & maritus teneræ, & per virum cognata & ſocrus ſæpe deprehenduntur adulteræ, & per puellam pater vel frater mariti in tantum flagitium prolabuntur.

Matrimonium nec fornicationis causâ dirimi poteſt.

Decimus Canon vetat, ne vir, qui conjugem propter fornicationem dimiſit, aliam uxorem ducat, adulterâ ſuperſtite; talique mulieri, ſi marito ſuperſtes vivat, ſpes omnis ſecundarum adimitur nuptiarum, in pœnam criminis. Hic Canon matrimonium, nec fornicationis causâ, dirimi poſſe docet: ac verba Chriſti ad ſolam licentiam dimittendi uxorem adulteram, non verò ducendi aliam, illâ ſuperſtite, referri. Quod *S. Hieronymi* teſtimonio confirmat, in Commentario Capitis decimi-noni *S. Matthæi.*

Pœna Virginum & Viduarum Sanctum Propoſitum ſeu votum violantium.

Undecimus Virginibus aut Viduis, quæ in propoſito virginitatis aut continentiæ non perſeveraverint, quamvis non fuerint à Sacerdote ſacratæ, Communione interdicit uſque ad obitum, & à viris, quibuſcum fœdatæ fuerint, etiam matrimonii nomine, ſeparatas, perpetuam pariter agere pœnitentiam jubet. Ut autem his malis medeatur, Synodus vetat ne quis abſque ſui Epiſcopi licentia puellis aut viduis habitum mutet.

Clericis & Monachis aditus ad Sanctimonialium Monaſteria, abſque Epiſcoporum permiſſu prohibitus.

Canon duodecimus aditum puellarium Monaſteriorum viris quibuſcumque prohibet, etiam Presbyteris, & Archimandritis, quaſi viſitationis, vel prædicationis causâ, ſine permiſſu Epiſcopi civitatis: imò & ipſi Epiſcopo abſque Sacerdotibus vel Clericis ſuis. Si quis verò alienus ab illicita ſuſpicione, & quem morum gravitas ornat, permittente Epiſcopo, exhortationis vel ædificationis obtentu Parthenones adierit, jubet Synodus ut cum teſtibus pergat, *ne propter incautam præſumptionem, Sancta Eccleſia Angelicus Ordo infametur.* Idem Canon Abbatiſſas & Moniales egreſſu Monaſteriorum interdicit, ne quidem ipſis permiſſa peregrinatione ad limina Apoſtolorum.

Diei Dominicæ obſervantia.

Canon decimus-tertius præclara docet de diei Dominicæ obſervantia, mirabilia commemorans, quæ Deus illa die operatus eſt. Jubet itaque Chriſtianis omnibus Sanctam illam diem à noctis initio cum omni reverentia & honorifica Religione venerari: *Abſtinere primùm omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam à propriis conjugibus, & ab omni opere terreno, & ad nihil aliud vacare, niſi ad orationem: concurrere ad Eccleſiam cum ſumma mentis devotione, ceſſante omni cauſarum ſtrepitu,*

Ab omni opere terreno, præcipuè verò à peccato, & ab opere carnali, Dominicis diebus abſtinendum.

cum caritate & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis medullis cordis unigenitum Dei Filium qui iſtam diem per glorioſam ſuam ſanctificavit Reſurrectionem, &c. Illud eſſe *Sabbathum Domini delicatum*, de quo Scriptura dicit: *Qui fecerit in eo opus ſervile*, id eſt, peccati, *morte moriatur.* Similiter præcipuas Feſtivitates celebrandas, Patres ſanxêre. Denique eô Canone Sacerdotes admonentur, ut verbo & exemplo populis præluceant.

Canon decimus-quartus eſt de primitiis & decimis ſolvendis. Quæ obligatio multis Scripturæ Sacræ teſtimoniis demonſtratur.

Scholion.

In hoc Articulo, pag. 315. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc velut meam Propoſitionem notant: *Vota ſimplicia irritare videntur Matrimonia.*

R. Hæc Propoſitio non eſt mea. De votis ſimplicibus, vel de hodierna diſciplina, ne verbum quidem ullum ibi habeo. Canones Synodi Forojulienſis ſimpliciter recenſens, ita ſcripſi: *Undecimus Virginibus aut Viduis, quæ in Propoſito Virginitatis aut continentiæ non perſeveraverint, quamvis non fuerint à Sacerdote Sacratæ, Communione interdicit uſque ad obitum, & à viris quibuſcum fœdata fuerant, etiam Matrimonii nomine, ſeparatas, perpetuam pariter pœnitentiam agere jubet.* Concilii Forojulienſis ſenſum à me fideliter expreſſum oſtendit verborum meorum collatio cum laudato Canone, cujus hæc ſunt verba: *Item placuit de feminis cujuſcumque conditionis, puellis ſcilicet vel Viduis, quæ virginitatis ſive continentiæ Propoſitum ſpontaneè pollicentes, Deo emancipatæ fuerint, & ob continentiæ ſignum nigram veſtem, quaſi Religioſam, ſicut antiquus mos fuit in his regionibus, e data fuerint, licet non ſint à Sacerdote ſacratæ, in hoc tamen Propoſito eas perpetim perſeveraramandamus. Si verò poſtea ſeſe ſive latenter corruperint, ſeu publicè nupſerint, digni quidem mundano Judicio corporalibus coercita vindictis, ſegregentur ab invicem, & agant cunctis diebus vitæ ſuæ Pœnitentiam, & à Communione Corporis & Sanguinis Chriſti priventur.* Hæc Synodus Forojulienſis.

CAPUT V.

De Politia Eccleſiaſtica Sæculi VIII.

ARTICULUS I.

De Primatibus & Metropolitanis.

Prima Regum Chriſtianiſſimorum Dynaſtiâ ad exitum vergente, cùm Francia bellis civilibus turbata eſſet, maxima facta eſt Eccleſiaſticæ Politiæ inclinatio. Extincta eſt Primatum dignitas. Synodi Nationales celebrari deſierunt, Epiſcopatus vel Clericis in libidinem & luxum effuſis, vel Laïcis avaris collati ſunt. Fœdam illam diſciplinæ prolapſionem deſcribit Sanctus Bonifacius Germaniæ Apoſtolus in Epiſtola ad *Zachariam* Romanum Pontificem. *Franci, ut Seniores dicunt, pluſquam per tempus octoginta annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiſcopum habuerunt; nec Eccleſia canonica jura alicubi fundabant, vel renovabant. Modò autem maximâ ex parte per civitates Epiſcopales Sedes traditæ ſunt laïcis cupidis ad poſſidendum, vel adulteratis Clericis, ſcortatoribus, & publicanis, ſæculariter ad perfruendum.* His malis ut remedium afferretur, Summi Pontifices *Gregorius II. Gregorius III.* & *Zacharias*: *Bonifacio* Legationem Apoſtolicam per Gallias & Germaniam impoſuerunt; quod ille munus per annos viginti quinque obiit, nondum ulli Sedi addictus, ut *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis teſtatur *Epiſtolâ 6. cap. 19.* Tandem *Zacharias* Papa ipſum Eccleſiæ Moguntinæ Metropolitanum conſtituit, cum jure Primatûs in omnes Germaniæ & Galliæ Epiſcopos. Quo nomine Synodos ex utriuſque gentis Præſulibus convocavit, Eccleſiis Rotomagenſi, Remenſi, Senonenſi, Metropolitanos ordinavit, illiſque Pallium impetravit à Summo Pontifice, ut ex Epiſtolis *Bonifacii*, *Zachariæ* Papæ, & ex Hiſtoria Remenſi *Flodoardi, lib. 2. cap. 16.* compertum eſt, Primatus Germaniæ collatus fuit non tantùm perſonæ *S. Bonifacii*, ſed Eccleſiæ Moguntinæ, & ad *Bonifacii* Succeſſores tranſmiſſus eſt. At Primatus ejus in Eccleſias Gallicanas perſonale Privilegium fuit, & ad tempus collatum, nec tranſiit ad ejus Succeſſores. Hinc Metropolitani à *Bonifacio* in Galliis ordinati, quodam modo Primates evaſerunt ſive Autocephali, hoc ipſo quòd Pallio donati ſunt à *Zacharia*, quô tunc ſoli Primates donabantur. Ad hunc autem Primatum ordinem pertinent, qui etſi nullos habeant ſub ſe Metropolitanos, ipſi tamen in Eccleſia ſubjiciuntur nemini, niſi Summo Pontifici. De quibus *Hincmarus* in Opuſculo quinquaginta quinque Capitum, cap. decimo-ſexto ita ſcribit: *Quibus Canonum Decretis & Sedis Romanæ ſententiis claret, eoſdem Metropolitanos Primates eſſe ſingulos ſingularum Provinciarum, qui ex antiqua conſuetudine, & Apoſtolica Traditione, & convocare Synodos, & ordinare Epiſcopos, & ordinari à Provincialibus, ſine cujuſquam alterius Primatis interrogatione poſſunt, & diſponere regulariter quæque per ſuas Provincias queunt, &c. Illi autem Archiepiſcopi, vel Metropolitani, qui hæc ſine conſultu Primatis non poſſunt exequi, Archiepiſcopi tantùm, vel Metropolitani habentur.*

S. Bonifacius Moguntinus Archiepiſcopus Germaniæ Primas creatus.

At *Primatum* nomen à quibuſvis Metropolitanis aſſumi vetuit; illis proprium eſſe ſanxit *Carolus Magnus*, quibus Sedis Apoſtolicæ vices demandatæ eſſent, ut habetur lib. ſeptimo Capitularium, capite ter-centeſimo triceſimo ſexto. *Ne aliè Metropolitani appellentur Primates, niſi illi qui Primas Sedes tenent, & quos ſancti Patres Synodali & Apoſtolica Auctoritate Primates eſſe decreverunt. Reliqui verò qui alias Metropolitanas Sedes ſunt adepti, non Primates, ſed Metropolitani vocentur.*

Nulli in Galliis Primates propriè dicti tempore Concilii Francofordienſis.

Nullos fuiſſe in Galliis Primates propriè dictos tempore Concilii Francofordienſis, colligitur ex Canone ſexto, quô Rex edicit ut ad ſuum tribunal deferantur negotia, quæ à Metropolitanis finiri non potuerint. *Et ſi aliquid eſt*, inquit, *quod Epiſcopus Metropolitanus non poſſit corrigere, vel pacificare, tunc tandem veniant accuſatores cum accuſato, cum litteris Metropolitani, ut ſciamus veritatem rei.* Sanè ſi tunc fuiſſent Primates Metropolitanis ſuperiores, ad ipſos à Metropolitanorum judicio fuiſſet appellatum. Attamen *Adrianus I.* Metropolitanum Remenſem *Tilpinum* * Primatem illius Diœceſis vocavit: *quòd in ſolâ ſubjectione Romani Pontificis permanens*, Diœceſim Remenſem gubernaret. Metropolitanorum auctoritas Canonibus & Legibus Principum hoc ſæculo firmata eſt. Concilium Sueſſionenſe *Canone 3.* teſtatur Epiſcopos per civitates ordinatos ſub Archiepiſcopis *Abele & Ardoberto*, *ut ad judicia eorum de omni neceſſitate Eccleſiaſtica recurrant tam Epiſcopi, quàm alius populus.* Zacharias Papa in Reſponſione ad Capitula de quibus interrogaverat *Pippinus* Majordomus Francorum, Metropolitanorum honorem, & juriſdictionem in omnes Epiſcopos Provinciæ, quæ in eo poſita eſt ut abſque eorum licentiâ nihil agant, niſi quæ ad ſuam Diœceſim pertinent, confirmat prolatô Canone viceſimo-quinto Apoſtolorum, Canone nono Concilii Antiocheni, & Decreto *S. Leonis.* S. Bonifacius Epiſtola 105. ad *Cudbertum*, quâ ipſum de Synodi à ſe celebratæ Decretis certiorem facit: *Decrevimus*, inquit, *ut Metropolitanus, qui ſit Pallio ſublimatus, hortetur cæteros, & admoneat, & inveſtiget quis ſit inter eos curioſus de ſalute populi, quiſve negligens ſervus Dei.* Et infra: *Statuimus quòd proprium ſit Metropolitano, juxta Canonum ſtatuta, ſubjectorum ſibi Epiſcoporum*

* Apud Flodoard lib. 2. Hiſtor. Remenſis cap. 17.

* Metropolitanorum auctoritas.

inveſtigare mores, & ſollicitudinem circa populos, qualis ſint... Unuſquiſque Epiſcopus, ſi quid in ſua Diœceſi corrigere vel emendare nequiverit, ibidem in Synodo coram Archiepiſcopo, & palam omnibus ad corrigendum inſinuet, eodem modo quô Romana Eccleſia nos ordinatos cum ſacramento conſtrinxit, ut ſi Sacerdotes vel plebes Dei à lege Dei deviaſſe viderim, & corrigere non potuerim, fideliter ſemper Sedi Apoſtolica, & Vicario S. Petri ad emendandum indicaverim. Sic enim omnes Epiſcopi debent Metropolitano, & ipſe Romano Pontifici, ſi quid de corrigendis populis apud eos impoſſibile eſt, notum facere: & ſic alieni fient à ſanguine animarum perditarum.

Concilium Vernenſe *Canone* 2. ſtatuit ut Epiſcopis Metropolitanorum vice conſtitutis, *cæteri Epiſcopi in omnibus, ſecundum Canonicam inſtitutionem, obediant.* Canon tertius, Synodi Provincialis convocationem Metropolitanis aſſerit.

Hadrianus Primus in Epiſtola ad *Tilpinum* Remenſem Archiepiſcopum: *Confirmamus Remenſem Eccleſiam, ſicut & antiquitus fuit, Metropolim permanſuram, &c... Sicut ſacra docet auctoritas, & in Synodis Provincialibus convocandis & faciendis, & in Ordinationibus ac dijudicationibus, Remenſis Eccleſia, & Archiepiſcopus qui in ea conſtitutus fuerit, ſalem habeat autoritatem, ſicut ſacri Canones, & hujus ſanctæ Eccleſiæ Conſtitutiones docent.*

* Capitulare Aquiſgranenſe *Caroli Magni* cap. 7. ſtatuit *Ut ad Metropolitanum Epiſcopum Suffraganei reſpiciant, & nihil novi audeant facere in ſuis Parochiis ſine conſcientia & conſilio ſui Metropolitani, nec Metropolitanus ſine eorum conſilio.* Subjicit Canonem nonum Antiochenæ Synodi, quo Metropolitanorum honos & juriſdictio confirmatur. Et Cap. decimo-tertio, decernitur executio Canonis Antiocheni viceſimi, & Calchedonenſis decimi-noni, quibus ſancitum eſt: *Ut Provinciales Epiſcopi, cum ſuo Metropolitano, bis in anno, propter cauſas Eccleſiæ Concilia celebrent.*

ARTICULUS II.

De Epiſcopis.

Novorum Epiſcoporum inſtitutio à Romano Pontifice.

I. IN Provinciis recèns ad Chriſtum converſis, novi Epiſcopatus autoritate Romani Pontificis inſtituebantur. Sic *Gregorius Tertius* Summus Pontifex Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo à ſe creato ſuoque per Germaniam Legato, in mandatis dedit, ut ubi multitudo creverat Fidelium, *ex vigore Apoſtolicæ Sedis* ordinaret Epiſcopos. Et ad Duces, plebémque Germaniæ ſcripſit, ut Epiſcopos, quos Bonifacius *per Apoſtolicam ſibi datam Auctoritatem ordinaſſet*, in Eccleſiæ miniſterio reciperent. (Epiſtola 6.) Cùm in Bojoariam ſe contuliſſet *Bonifacius*, ibique unicum repetiſſet Epiſcopum, à Summo Pontifice antea ordinatum, tres alios Epiſcopos conſecravit, & Provinciam in quatuor Epiſcopatus diviſit, Saliſburgenſem, Friſingenſem, Ratiſponenſem, & Patavienſem, *Odilone* Duce conſentiente. Quod *Gregorius Tertius* confirmavit datâ ad *Bonifacium* Epiſtola, anno ſalutis ſeptingenteſimo triceſimo-nono. Idem *Bonifacius* trium Epiſcopatuum à ſe in Germania inſtitutorum, ſcilicet Virceburgenſis, Birburgenſis, & Herfordienſis confirmationem à *Zacharia* Summo Pontifice poſtulavit, obtinuitque, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo tertio. *S. Willibrordum* Friſonum Apoſtolum, rogante *Pippino* Principe, *Sergius* Papa Trajectenſem Epiſcopum conſtituit, & ordinavit, ut referunt *Beda* Lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, cap. 7. & *Alcuinus* in Vita *S. Willibrordi.*

Epiſcoporum electio.

II. Epiſcopi à Comprovincialibus Epiſcopis eligebantur: hinc impium Imperatorem *Conſtantinum* Copronymum Acta *S. Stephani Junioris* meritò arguunt quòd cuidam Presbytero ſuæ hæreſeos conſorti Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ ſacram Præfecturam commiſerit, *Non Patrum electione, non Synodi examinatione, non denique canonico ſuffragio atque decreto, ſed tyrannicâ potiùs poteſtate.* Nicæna ſecunda Synodus, Oecumenica VII. univerſam electionum factarum poteſtatem penes Epiſcopos eſſe ſanxit*, eoſque deponi, qui tyrannide Principum intruſi eſſent. *Omnis electio*, inquit, *à Principibus facta, Epiſcopi, aut Presbyteri, aut Diaconi, irrita maneat, ſecundum Regulam quæ dicit: Si quis Epiſcopus ſæcularibus Poteſtatibus uſus, Eccleſiam per ipſas obtineat, deponatur, & ſegregentur omnes qui illi communicant. Oportet enim ut qui provehendus eſt in Epiſcopum, ab Epiſcopis eligatur; quemadmodum à SS. Patribus, qui apud Nicæam convenerunt, in Regula* definitum eſt, quæ dicit: Epiſcopum convenit maximè quidem ab omnibus, qui ſunt in Provincia, Epiſcopis ordinari.*

* Canon 3.

* Nicæna Synodi Can. 4.

Octavo Sæculo, Francorum Principes Epiſcopos conſtituerunt de conſilio Sacerdotum, & Optimatum, ad Eccleſiaſticæ Diſciplinæ dudum in Galliis collapſæ reparationem operam navantes. Cùm enim Epiſcopatus plurimi à Laïcis tenerentur, Principum autoritate opus erat, ut iis pulſis à Beneficiorum poſſeſſione, legitimi crearentur Antiſtites. Hinc *Carlomannus* in Synodo Germanica, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-ſecundo celebratâ, Canone primo, teſtatur *ſe per civitates ordinaſſe Epiſcopos per conſilium Sacerdotum & Optimatum ſuorum, & ſuper eos conſtituiſſe Archiepiſcopum Bonifacium, qui eſt Miſſus S. Petri.* Sic *Pipinus* in Synodo Sueſſionenſi, anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-quinto profitetur ſe conſtituiſſe Epiſcopos *per conſilium Sacerdotum, & Optimatum, & ſuper eos Archiepiſcopum* Abel.* Hæc ſpectabat *Lupus Ferrarienſis* Abbas Epiſtola octogeſimâ-primâ ſcribens: *Pipinus à quo per Maximum Carolum & Religioſiſſimum Ludovicum Imperatores duxit Rex noſter originem, expoſitâ neceſſitate hujus Regni Zachariæ Romano Papæ, in Synodo cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, ut acerbitati temporis, induſtriâ ſibi probatiſſimorum, decedentibus Epiſcopis, mederetur.*

* Remenſem.

Carolus Magnus Adriani I. Summi Pontificis monitis ſanctiſſimis inſtitutus, liberas Epiſcoporum electiones eſſe voluit. Sic ad ipſum ſcribebat laudatus Pontifex anno ſeptingenteſimo octogeſimo-quarto. *Nunquam nos in qualibet electione invenimus, nec invenire habemus: Sed neque veſtram Excellentiam optamus in talem rem incumbere. Sed qualis à Clero & Plebe... electus canonicè fuerit, & nihil ſit quod ſacro obſit Ordini, ſolitâ traditione illum ordinamus* &c. Et in altera Epiſtola ad eumdem Regem datâ anno ſeptingenteſimo octogeſimo-octavo. *Nos*, inquit, *nullo modo meminimus, neque à Prædeceſſoribus noſtris Sanctis Pontificibus, neque à ſanctæ recordationis præcellentiſſimo genitore veſtro Domino Pippino magno Rege, neque à veſtra in triumphis Regali Victoria, Miſſum ad electionem Ravennæ directum eſſe, tam in electione Joannis Archiepiſcopi, quàm in electione Gratioſi ejuſdem. Sed dum de hac luce contigiſſet migrare Archiepiſcopum, ſolitaquâ traditione Clerus & Plebs conſiſtens Sedis Apoſtolicæ petebant immutilatam doctrinam: quatenus unâ concordiâ, unâ eademque voluntate, unóque conſiliò conglobati, Apoſtolicam ſuſcipientes admonitionem, talem ſibi eligerent Paſtorem, qui nec à ſacris Canonibus reſpueretur, nec ullo extra Capitulo poſſet obſiſtere: qui cum jucunditate Decreti omnium manuum ſubſcriptione roborati ad noſtram Apoſtolicam Sedem occurrebant, proprium ſibi Antiſtitem conſecrandum, ſicut & nunc canonicè factum eſt, petentes.* Hæc in

Tom. 2. Concil. Galliæ p. 93. & 130.

Eccleſia

Eccleſia Romana vigebat diſciplina. Unde & *Stephanus Quartus*, cum Epiſcopos à *Conſtantino* Antipapa conſecratos exauctoraſſet, cum Synodo decrevit, ut *Si placabiles fuiſſent coram populo civitatis ſua, demùm facto Decreto electionis, more ſolitò, cum Clero & plebe ad Apoſtolicam adveniſſent Sedem, Benedictionis ſuſciperent conſecrationem.* (Ex Anaſtaſio Bibliothecario in Vita *Stephani Quarti.*)

Confirmatio à Metropolitanis.

III. A Metropolitanis examine prævio, confirmabantur Epiſcoporum electiones: examen autem fiebat de ſcientia & moribus Electorum, ut conſtat ex Canone ſecundo Septimæ Synodi, cujus hæc ſunt verba: *Inquiratur diligenter à Metropolita, ſi in promptu habeat legere ſcrutabiliter, & non tranſitoriè, tam ſacros Canones, & ſanctum Evangelium, quàm divini Apoſtoli librum, & omnem divinam Scripturam, atque ſecundùm Dei mandata converſari, & docere populum ſibi commiſſum.* Idem obſervatum in Occidente, ſecundùm diſciplinam præcedentibus ſæculis jam vigentem. Confirmatio quidem Electionum ad Romanum Pontificem jure pertinebat, eo tamen non utebatur per Occidentem totum, ſed in Eccleſiis duntaxat ſuburbicariis, ſecundùm morem priorum ſeculorum: tum ut Metropolitanorum dignitati majorem conciliaret apud ſubditos reverentiam; tum ut Conſuetudines antiquas Eccleſiarum ſervaret; tum ne gravarentur itinere prolixiori ſeu navigatione diuturna & incommodà, quæ Romam ſuſcipienda eſſet. Hanc poſtremam rationem attenderat *Honorius Primus*, cùm ambobus Angliæ Metropolitanis, Cantuarienſi, & Eboracenſi confirmaret Privilegium à *S. Gregorio Magno* conceſſum, ut qui alteri eſſet ſuperſtes, ſucceſſorem poſt ejus obitum conſecraret. *Is qui ſupereſt*, inquit, *conſors ejuſdem gradus, habeat poteſtatem alterum ordinandi, in locum ejus qui tranſierat, Sacerdotem: ne ſit neceſſe pro ordinando Epiſcopo ad Romanam uſque civitatem fatigari, per tam prolixa terrarum & maris ſpatia.*

Jure confirmandi Epiſcopos non utebatur Romanus Pontifex per totum Occidentem.

Apud Bedam.

Sacramentum quo Epiſcopi fidem ſuam adſtringebant Romano Pontifici.

IV. *S. Bonifacius* Germanorum Apoſtolus fidem ſuam Sedi Apoſtolicæ ſolenni ſacramento obſtrinxit, cùm à *Gregorio II.* ordinatus eſt, omnéſque Epiſcopos Legationi ſuæ ſubditos ad idem præſtandum incitavit. Sacramenti à *Bonifacio* præſtiti Indiculus habetur inter Epiſtolas *Gregorii Secundi*, & his verbis conceptus eſt: *Promitto ego Bonifacius Dei gratia Epiſcopus tibi Beato Petro Apoſtolorum Principi, Vicarióque tuo Beato Gregorio Papa, & Succeſſoribus ejus, per Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, Trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem ſancta Fidei Catholica exhibere, & in unitate ejuſdem fidei, Deo operante, perſiſtere, in quà omnis Chriſtianorum ſalus ſine dubio eſſe comprobatur, & nullo modo contra unitatem communis & univerſalis Eccleſia ſuadenti cuipiam conſentire: Sed, ut dixi, fidem & puritatem meam, atque concurſum tibi ac utilitatibus Eccleſia tua, cui à Domino Deo data eſt poteſtas ligandi, ſolvendique, & prædicto Vicario tuo atque Succeſſoribus ejus per omnia exhibere. Sed & ſi cognovero Antiſtites contra inſtituta antiqua SS. Patrum converſari, cum eis nullam habere communionem aut conjunctionem: Sed magis, ſi valuero prohibere, prohibebo; ſin minùs, fideliter ſtatim Domno meo Apoſtolico renunciabo.* Quòd verò ad eamdem obedientiæ Apoſtolicæ Sedi præſtandæ Profeſſionem Epiſcopos Synodi ſuæ induxerit *Bonifacius*, docet ipſe Epiſtola 105. ad *Cutbertum* Lindisfarnenſem in Anglia Epiſcopum. *Decrevimus in noſtro Synodali Conventu, & confeſſi ſumus Fidem Catholicam, & unitatem, & ſubjectionem Romana Eccleſia, ſine tenus vita noſtra velle ſervare; Sancto Petro & Vicario ejus velle ſubjici; Synodum per omnes annos congregare, Metropolitanos Pallia ab illa Sede quærere, & per omnia præcepta Petri ſequi canonicè deſiderare. Iſti Confeſſioni univerſi conſenſimus & ſubſcripſimus.*

Epiſcopi qui à Summo Pontifice ordinabantur, novo titulo fidem ſuam & obedientiam Romanæ Sedi obligabant. Addebant ſacramentum fidelitatis erga Principem, & Rempublicam, quo ſe obſtringebant ad renunciandum Pontifici, ſi quæ defectionis ac proditionis conſilia iniri à quopiam noſſent. Id patet ex Indiculo Epiſcopi, quem exhibet Diurnus Romanorum Pontificum cap. 3. Titulo VIII. cujus hæc ſunt verba: *Promitto pariter, quòd ſi quid contra Rempublicam, vel Piiſſimum Principem noſtrum, à quolibet agi cognovero, minimè conſentire, ſed in quantum virtus ſuffragaverit, obviare, & Vicario tuo Domno meo Apoſtolico modis omnibus quibus potuero, nuntiare, & id agere vel facere quatenus fidem meam in omnibus ſinceriſſimam exhibeam.*

Coadjutores & Succeſſores difficiles dati, nec niſi graves ob cauſas.

V. Coadjutores & Succeſſores Epiſcopis dari abſque gravi cauſa & evidenti Eccleſiæ bono aut neceſſitate, non patiebatur Eccleſiæ diſciplina. Quam ob rem *Zacharias* Pontifex Maximus *Bonifacio* Moguntino Archiepiſcopo roganti ut ſibi liceret eligere & conſecrare Succeſſorem, negavit; quòd *Eccleſiaſtica Regula, & Inſtitutis Patrum* iſtud repugnaret. Ex gratià tamen ſingulari conceſſit, ut imminente obitu, ſibi Succeſſorem, præſentibus cunctis deſignaret, qui ad Sedem Apoſtolicam veniret ordinandus. Cùm tandem ſenio confectum & fractum laboribus noſſet *Bonifacium* idem Pontifex, annuit ut ipſe ſibi Succeſſorem ordinaret, *ſi Dominus hominem perfectum dediſſet.* Ordinavit autem *Lullum* Presbyterum Sanctiſſimum. *S. Auguſtinus* Anglorum Apoſtolus, & primus Cantuarienſium Archiepiſcopus, recentis Eccleſiæ Anglicanæ bonum ac neceſſitatem ſpectavit, cùm *Laurentium* ordinavit ſibi Succeſſorem. Quâ de re audiendus *Beda*, Lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, cap. 4. *Succeſſit Auguſtino in Epiſcopatum Laurentius, quem ipſe idcirco adhuc vivens ordinaverat, ne ſe defuncto, ſtatus Eccleſia tam rudis, vel ad horam Paſtore deſtitutus, vacillare inciperet. In quo & exemplum ſequebatur primi Paſtoris Eccleſia Petri, qui fundatà Roma Eccleſià, Clementem ſibi adjutorem evangelizandi, ſimul & ſucceſſorem conſecraſſe perhibetur.* Similis neceſſitas fecit ut *Biſi* Orientalium Anglorum Epiſcopo ſuperſtite, *ſed graviſſima infirmitate ab adminiſtrando Epiſcopatu prohibito, duo ſint pro illo electi & conſecrati Epiſcopi: ex quo uſque hodie Provincia illa duos habere ſolet Epiſcopos*, (inquit Beda Lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum cap. 5.) Ob eamdem rationem *Boſelo* Victiorum in Anglia Epiſcopo datus eſt Coadjutor, teſte eodem *Beda*, cap. 23. *Quò tempore*, inquit, *Antiſtes Provinciæ illius Boſelus tantâ erat corporis infirmitate depreſſus, ut officium Epiſcopatus per ſe implere non poſſet: propter quod omnium judiciò præfatus vir in Epiſcopatum pro eo electus, ac jubente Edilredo Rege, per Wilfridum B. memoriæ Antiſtitem, Epiſcopus ordinatus eſt.*

Tom. 2. Concil. Gal. pag. 550. & 574.

Imitandum ſanè Sanctiſſimi Patriarchæ Aquileienſis exemplum, quem cùm lethali morbo decumbentem *Carolus Magnus* viſeret, rogarétque ut ſibi deſignaret Succeſſorem, mille ex intimis præcordiis ſuſpiria trahens, reſpondit: *Domine, Epiſcopatum iſtum diu ſine aliquâ utilitate vel profectu ſpirituali retentum, judicio divino, & veſtra diſpoſitioni relinquo, ne ad cumulum peccatorum, quem vivens exaggeravi, etiam mortuus aliquid ſuperinjicere apud inevitabilem & incorrumpendum Judicem deprehendar.* Quod Sapientiſſimus *Carolus* ita cepit, *ut eum antiquis Patribus non immeritò coæquandum judicaverit*, (inquit Monachus San-Gallenſis Lib. 2. cap. 27.)

Tranſlationes Epiſcoporum ob

VI. Tranſlationes Epiſcoporum ab una ad aliam Eccleſiam, non niſi ob Eccleſiæ bonum fiebant.

Eccleſiæ duntaxat bonum factæ.

Sic *Mellitus* Londoueniſis Epiſcopus, cùm idololatriâ adhuc eâ in urbe dominante, receptus non fuiſſet è Gallia redux, poſt Laurentii Archipræſulis obitum, Eccleſiæ Cantuarienſis adminiſtrationem ſuſceperat. Quô defunctô, *Juſtus* Roffenſis Epiſcopus ipſi ſucceſſit, ſibique in Roffenſi Eccleſia *Romanum* conſtituit Succeſſorem. Hæ tranſlationes in recenti Eccleſia erant neceſſariæ. *Anno 624.* Harum poteſtatem conceſſerat Romanus Pontifex primis Angliæ Epiſcopis, cum jure ordinandi Epiſcopos, ut conſtat ex Epiſtola *Bonifacii* ad ipſum *Juſtum*, apud *Bedam*, Lib. 2. Hiſtoriæ cap. 8. Septimo quidem ſæculo hæc peracta. Sed eadem diſciplinâ octavo Sæculo viguit. Nam *Sanctus Cuthbertus* ex Epiſcopatu Hagultaldenſi ad Lindisfarnenſem tranſlatus eſt, teſte *Beda*, Lib. 4. cap. 28. Sic Sæculo ſequenti *Wulſelmus* ex Wellenſi Eccleſia tranſlatus eſt ad Cantuarienſem. Poſt hunc *S. Odo* Vvultunenſis Epiſcopus, Archipræſul Cantuarienſis factus eſt. Ipſi ſucceſſit *S. Dunſtanus*, qui primùm Vvicciorum & Londonienſium Epiſcopus fuerat: *Dunſtano*, *Ethelgarus* priùs Seleſeiæ ſive Ciceſtriæ Epiſcopus; *Ethelgaro*, *Ælfricus* Vvultunenſium antea Epiſcopus: iſti *Siricius* Vvintonienſis Præſul: cui *Ælphegius* Vvintonienſis etiam Antiſtes ſuffectus eſt: *Ælphego* verò *Livingus* ex Epiſcopo Vvillenſi, ut conſtat ex *Vvillelmo Malmeſburienſi Lib. 1. de geſtis Pontificum Anglorum*. Ex quibus clarum eſt, ſolenne fuiſſe, ut ad Eccleſiam Regni primariam transferrentur aliarum Sedium Epiſcopi. Fiebant autem illæ tranſlationes, inconſultô quidem hic & nunc Romano Pontifice, non tamen omnino abſque auctoritate Apoſtolicæ Sedis, quæ tranſlationes hujuſmodi Regni Epiſcopis permittebat. Fiebant autem utplurimùm Regum ad nutum, vel ex eorum conſenſu. Attamen migrationes Epiſcoporum & Clericorum de Civitate in Civitatem *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi abſolutè vetat, ſecundùm Canones Sardicenſes, & Calchedonenſes. *S. Germanus* ex Cyziceno Epiſcopatu ad Conſtantinopolitanam Sedem tranſlatus eſt, ſummo Eccleſiæ bono. Totius Cleri, Senatus, Plebiſque Conſtantinopolitanæ conſpirantibus ſuffragiis, Epiſcopis & Apocriſiariis Sedis Apoſtolicæ præſentibus ac approbantibus, hæc facta tranſlatio, ut conſtat ex ejus Decreto, quod *Theophanes* refert ad annum ſeptingenteſimum decimum-quartum. Sic autem habet: *Suffragio atque conſenſu religioſorum Presbyterorum, Diaconorum, & totius ſanctioris Cleri, ſacrique Senatus & populi Imperatricis hujus Civitatis; divina gratia qua infirma ſemper curat, & qua deſunt adimplet, Germanum ſanctiſſimum Metropolitam & Præſidem Cyzici Metropoleos, in Epiſcopatum hujus à Deo ſervata Urbis & Regina urbium transfert. Facta eſt hæc tranſlatio coram Michaële Presbytero & Apocriſiario Apoſtolica Sedis: cæteriſque Sacerdotibus & Epiſcopis præſentibus.*

Reſidendi obligatio.

VII. De ſacra reſidendi in Eccleſiis ſibi à Deo commiſſis obligatione, eadem fuit Epiſcoporum octavo Seculo ac præcedentibus ſententia. De qua Synodus Francofordienſis, Canone quadrageſimo primo ſtatuit: *Ut nullus Epiſcopus propriam Sedem amittat, alibi frequentando, aut in propriis rebus ſuis manere audeat ampliùs quam tres hebdomadas.* Reges ipſi fas ſibi non putabant Epiſcopos in Aula retinere ut ſacra de rebus Eccleſiaſticis Conſilia dirigerent, ſine licentiâ Romani Pontificis & Synodi aſſenſu. Id probat Canon Synodi Francofordienſis quinquageſimus-quintus, cujus hæc ſunt verba: *Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, ſe à Sede Apoſtolica, id eſt, ab Hadriano Pontifice licentiam habuiſſe, ut Angilramnum Archiepiſcopum in ſuo Palatio aſſiduè haberet propter utilitates Eccleſiaſticas. Deprecatus eſt eamdem Synodum, ut eo modo,* A *ſicut Angilramnum habuerat, ita etiam Hildeboldum Epiſcopum habere debuiſſet, quia & de eodem, ſicut & de Angilramno, Apoſtolicam licentiam habeat. Omnis Synodus conſenſit, & placuit eis eum in Palatio eſſe debere propter utilitates Eccleſiaſticas.* Non exemplo tantùm, ſed lege latâ ſecundùm Canones, Diſciplinam Eccleſiaſticam de neceſſaria Epiſcoporum reſidentia confirmavit *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi, edito anno ſeptingenteſimo octogeſimo-nono, Cap. 41. *Ut non liceat Epiſcopo principalem Cathedram ſua Parochia negligere, & aliquam Eccleſiam in ſuâ Diœceſi magis frequen-* B *tare.* Subdit Canonem triceſimum-octavum Concilii Africani: *Rurſum placuit ut nemini ſit facultas, relictâ principali Cathedrâ, ad aliquam Eccleſiam in Diœceſi conſtitutam ſe conferre, vel in re propriâ, diutius quàm oportet, conſiſtendum, curam vel frequentationem propria Cathedra negligere.*

Quibus de cauſis Epiſcopi à Reſidentiæ lege legitimè diſpenſati cenſerentur?

A reſidentiæ lege cenſebantur juſtè diſpenſati Antiſtites, qui Romam pergebant, ſive ut Sacramentum exolverent, quod in ſuâ præſtiterant Ordinatione; ſive ut Apoſtolorum Principes venerarentur, & Summum Pontificem conſulerent: ſive ut Conciliis intereſſent vocati. Sic in Synodo Ro- C mana celebratâ ſub *Zacharia* Pontifice, annò ſeptingenteſimo quadrageſimo-tertio, Canone quarto, ſancitum eſt: *Ut juxta Sanctorum Patrum & Canonum ſtatuta, omnes Epiſcopi, qui hujus Apoſtolica Sedis Ordinationi ſubjacebunt, qui propinqui ſunt, annuè Idus Maii Petri & Pauli liminibus præſententur, omni occaſione ſepoſitâ. Qui verò de longinquo, juxta chirographum ſuum impleant.* Sic ad Romanam Synodum, ſub *Stephano Quarto*, duodecim Præſules Gallicani, à Summo Pontifice poſtulati, cum Regum Chriſtianiſſimorum licentiâ profecti ſunt, anno ſeptingenteſimo ſexageſimo-nono. Licentiam à Rege poſtulabant Epiſcopi ut D Romam ſe conferrent, ut conſtat ex Epiſtola * *Adriani Primi* ad Carolum Magnum. *Sicut veſtri homines*, inquit, *ſine veſtrâ abſolutione, ad limina Apoſtolorum neque ad nos conjungunt: ita & noſtri homines qui ad vos venire cupiunt, cum noſtra abſolutione & Epiſtola veniant.* S. Bonifacius Moguntinus Archiepiſcopus *Gregorio Tertio* Pontifice Maximo ad limina Apoſtolorum ſe contulit, tum orationis causâ, cùm ut de pluribus Eccleſiaſticæ Diſciplinæ Capitibus à Vicario Chriſti edoceretur. Id conſtat ex Epiſtola tertia *Gregorii Tertii* ad Optimates & populum Provinciarum Germaniæ. * Ita E ſeculo præcedenti *Mellitus* Londonienſis Epiſcopus Romam, de neceſſariis Eccleſiæ Anglorum cauſis cum Apoſtolico Papa *Bonifacio* tractaturus, acceſſit. Et cùm iſdem Papa cogeret Synodum Epiſcoporum Italiæ, de vita Monachorum & quiete ordinaturus, & ipſe *Mellitus* inter eos aſſedit; ut quæ erant regulariter decreta, ſuâ quoque auctoritate ſubſcribens confirmaret, ac in Britanniam rediens, ſecum Anglorum Eccleſiæ mandata atque obſervanda deferret, cum Epiſtolis quas idem Pontifex Archiepiſcopo *Laurentio*, & univerſo Clero, Regi, atque genti Anglorum direxit. (Ex Beda, lib. 2. Hiſtoriæ cap. 4.)

Epiſt. 7. To. 2. Concil. Gall.

Tom. 1. Concil. Gall.

F Non dubium quin octavo, ſicut & præcedentibus, & ſequentibus ſæculis, Epiſcopi abeſſe ab Eccleſiis ſuis legitimè poſſent, cùm ad Provinciales, aut Nationales Synodos, vel ad Regni Comitia convocabantur. Id teſtantur Synodi omnes hoc ſæculo celebratæ in Italia, Germania, Gallia, Anglia, & in Oriente. Id teſtantur Comitia Regni, quæ Placita, vel Conſilia, & Synodi dicebantur: ad quæ Reges Chriſtianiſſimi Epiſcopos, Abbates, Duces, & Comites, Proceréſque cæteros convocabant, ut de Eccleſiæ ac Reipublicæ rebus vel ſeorſim, vel in commune deliberarent, pro ratione cauſarum. Si enim eſſent merè Eccleſiaſticæ, earum,

earum cognitionem ſoli ſuſcipiebant Epiſcopi. Si merè ſæculares, ſoli duces & Comites, aliique Proceres laici; ſi mixtæ, uterque Ordo ſuffragabatur; Rex, quæ Diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtaurationem executionémque Canonum ſpectabant, aut Reipublicæ regimen, cum Epiſcopis & Conſiliatiis ſuis decernebat. Hinc Synodorum Liptinenſis, Sueſſionicæ, Francofordienſis pleríque Canones, nomine Regis promulgantur, aut à *Domno Rege & Sancta Synodo conditi* dicuntur. *Bonifacius* Moguntinus Epiſcopus à *Pippino* Rege per litteras petit an ad Placitum ipſum venire cupiat. *Propterea petimus vos ut nobis indicetis, ſi ad Placitum veſtrum debeamus venire, ut veſtram voluntatem perficiamus.* Idem Epiſtola 3. ad *Danielem* Epiſcopum, opus eſſe ſcribit ut ad Aulam *Pippini* Principis Francorum veniat, ejus patrocinium ſibi ad regendam Eccleſiam maximè neceſſarium poſtulaturus: ſe autem angi vehementer, quòd flagitioſos Sacerdotes in Galliis degentes vitare non poſſit, ſi iter illud ſuſcipiat. *Nos quidem patrocinatûs auxilium in Palatio Francorum quærentes, à talium corporali communione abſtinere & ſegregare juxta præceptum Canonum non poſſumus, &c. Nam ſine patrocinio Principis Francorum, nec populum regere, nec Presbyteros, vel Diaconos, Monachos vel Ancillas Dei, defendere poſſum, nec ipſos Paganorum ritus & ſacrilegia idolorum in Germania, ſine illius mandato & timore, prohibere valeo. Cùm autem ad illum de iſtis cauſis auxilium quærens pervenero, à talium communione abſtinere canonicè nullatenus corporaliter poſſum, niſi tantùm à conſenſu illorum.* Neceſſitas igitur adeundi Principem propter Eccleſiæ negotia, legitima ratio diſpenſationis erat ab obligatione reſidendi. Ab eadem lege ad certum tempus diſpenſabantur, qui Regem in exercitu ad Sacra facienda comitabantur. Unum autem vel duos duntaxat, cum Capellanis & Presbyteris eorum, ut Princeps ſecum habeat, ſtatuit Concilium Germanicum *Canone* 2.

Tom. 1. Conc. Gall. p. 9.

Epiſcoporum juriſdictio.

VIII. Epiſcoporum Juriſdictio non minor erat, quàm præcedentibus ſæculis. Concilium Vernenſe *Canone* 5. ſtatuit *Ut unuſquiſque Epiſcoporum poteſtatem habeat in ſua Parochia, tam de Clero, quàm de Regularibus, vel ſæcularibus, ad corrigendum & emendandum, ſecundum ordinem canonicum ſpiritualem, ut ſic vivant qualiter Deo placere poſſint.* Canone 14. Eos qui diei Dominicæ ſanctitatem operibus vetitis violaverint, ab Epiſcopis plecti decernit, non à laïcis. *Quòd ſi inventus fuerit quis in operibus ſuprà ſcriptis, quæ interdicta ſunt, exercere, qualiter emendari debeat; non in laïcorum diſtrictione, ſed in Sacerdotis caſtigatione conſiſtat.* Canone decimo-octavo vetat eadem Synodus, ne Clerici publica Judicia ſine juſſu Epiſcopi petant, juxta Canonem nonum Concilii tertii Carthaginenſis. *Et maximè ne in talibus cauſis inquietudinem Domno Regi faciant.* Concilium Sueſſionenſe *Canone* 6. Epiſcopis mandat, vel potiùs *Pippinus* in Synodo, ut curent *per omnes civitates legitimum forum & menſuram fieri, ſecundùm abundantiam temporis.*

Carolus Magnus in Capitulari Aquiſgranenſi, Cap. 28. edicit, *Ut ſi Clerici inter ſe negotium aliquod habuerint, à ſuo Epiſcopo dijudicentur, non à ſæcularibus:* atque ita mandetur executioni Concilii Calchedonenſis nonus Canon, quo ſtatutum eſt, *Ut ſi quis Clericus cum Clerico cauſam habeat, Epiſcopum ſuum non deſerat, & ad Judicia ſæcularia currat: ſed priùs apud Epiſcopum ſuum examinet cauſam, aut certè cum voluntate Epiſcopi cauſa dicatur apud quos utraque partes voluerint, &c.* Concilii Francofordienſis Canone ſexto hæc leguntur de Juriſdictione Epiſcoporum: *Statutum eſt à Domno Rege, & Sancta Synodo, ut Epiſcopi juſtitias faciant in ſuis Parochiis. Si non obedierit aliqua perſona Epiſcopo ſuo de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis, & cæteris Clericis, vel etiam aliis in ejus Parochia, veniant ad Metropolitanum ſuum, & ille dijudicet cauſam cum Suffraganeis ſuis. Comites quoque noſtri veniant ad Judicium Epiſcoporum.* Et Canone triceſimo-nono: *Si Presbyter in criminali opere fuerit deprehenſus, ad Epiſcopum ſuum ducatur, & ſecundùm Canonicam Inſtitutionem conſtringatur.*

Judicia Canonica Epiſcoporum, & depoſitiones quo ordine fiant?

IX. Quænam octavo ſæculo obtineret Diſciplina in Judiciis Canonicis Epiſcoporum colligi poteſt ex Capitulis *Ingilramni* Metenſis Epiſcopi *Hadriano I.* Pontifici Maximo oblatis, quæ ipſi *Hadriano* ab *Hincmaro*, & in vulgatis Editionibus tribuuntur. Ex ea Collectione conſtat, auctoritatem judicandi cauſas Epiſcoporum accuſatorum, eóſque deponendi, fuiſſe penes Provincialem Synodum: ſed auctoritatem Synodi Provincialis ſupremam non fuiſſe, ut Illuſtres quidam ac eruditi Scriptores perperam propugnarunt, cùm accuſati ac depoſiti poſſent ad Sedem Apoſtolicam appellare. Iſtius Collectionis Caput tertium ſic habet: *Nullus Epiſcopus, niſi canonicè vocatus, & in legitima Synodo ſuo tempore Apoſtolicâ Auctoritate convocata (cui juſſione Domini, & meritis B. Petri Apoſtoli, ſingularis congregandorum Conciliorum auctoritas, & ſanctorum Canonum ac venerandorum Patrum Decretis multipliciter privata tradita eſt poteſtas) ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur, vel impetatur. Si aliter præſumptum à quibuſlibet fuerit, in vanum deducatur quod egerint.*

Caput nonum: *Salvo Romanæ Eccleſiæ in omnibus Primatu, manifeſtum eſt illa quæ ſunt per unamquamque Provinciam, ipſius Provinciæ Synodus diſpenſet, ſicut in Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio.*

Caput X. *Ultra Provinciæ terminos accuſandi licentia non progrediatur. Omnis accuſatio intra Provinciam audiatur, & à Comprovincialibus terminetur.*

Caput XII. *Prudentiſſimè juſtiſſiméque Nicæna, ſive Africana Decreta definitrunt, quæcumque negotia in ſuis locis, ubi orta fuerint, finienda, &c.*

Caput XIV. *Nullus Metropolitanus Epiſcopus, abſque cæterorum omnium Comprovincialium Epiſcoporum inſtantia, aliquorum audiat cauſas eorum, quia irrita erunt, immo etiam cauſam in Synodo pro facto dabit.*

Caput XX. *Nullus Epiſcopus extra ſuam Provinciam ad judicium devocetur; ſed vocato eo canonicè, in loco omnibus congruo, tempore Synodali, ab omnibus Comprovincialibus Epiſcopis audiatur; qui concordem ſuper eum, canonicámque proferre debent ſententiam. Quia ſi hoc minoribus tam Clericis, quam laïcis conceſſum eſt, quantò magis de Epiſcopis ſervari convenit? Nam ſi ipſe Metropolitanum, aut Judices ſuſpectos habuerit, aut infeſtos ſenſerit, apud Primatem Diœceſeos, aut apud Romanæ Sedis Pontificem judicetur.*

Caput XXVII. *Communi Decreto cenſemus, ut quandocumque aliquis Epiſcoporum criminatur, congregatis omnibus ejuſdem Provinciæ Epiſcopis cauſa ejus audiatur.... Qui ab aliis priùs judicari non poteſt, niſi ab iis à quibus ordinari potuit. Quod ſi aliter factum fuerit, nullas vires habebit.*

Caput XXIX. *Si quis Epiſcopus ſuper certis accuſatur criminibus, ab omnibus audiatur, vel judicetur, qui ſunt in Provincia, Epiſcopis.*

Caput XLII. *Ut Provincialis Synodus retractetur per Vicarios Romani Pontificis, ſi ipſe decreverit.*

Caput XLV. *Placuit ut à quibuſcumque Judicibus Eccleſiaſticis, ad alios Judices Eccleſiaſticos, ubi major eſt auctoritas, fuerit provocatum, audientia non negetur.* Quæ Capitula libris etiam Capitularium inſerta ſunt. Unde perſpicuum eſt ea in Galliis recepta fuiſſe, & Judicia Canonica Epiſcoporum

 ſecundùm

ſecundùm hujuſmodi Regulas, octavo ſæculo, & deinceps facta fuiſſe.

Carolus Magnus in Capitulari Aquiſgranenſi, Cap. X. vetat Epiſcopis & Clericis *Ne ſine conſilio vel litteris Epiſcoporum, vel Metropolitani, audeant ad Regalem Dignitatem pro ſuis cauſis clamare, ſed in communi Epiſcoporum conſilio cauſa examinetur.* Et Canonem Antiochenum XI. ea de re laudat.

S. Wilfridus Epiſcopatu in Anglia depoſitus, ad Romanum Pontificem appellat, ab eoque Sedi ſuæ reſtituitur.

Eamdem in Anglia viguiſſe diſciplinam, conſtat ex iis quæ geſta ſunt in cauſa *Wilfridi* Epiſcopi, qui in Provincia depoſitus, ad Sedem Apoſtolicam appellavit, ac in Romana Synodo abſolutus eſt. De quo *Beda* ſcribit lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum cap. XX. *Wilfridus, regnante Ecgfrido, pulſus eſt Epiſcopatu, & alii pro illo conſecrati Antiſtites..... Romámque iturus, & coram Apoſtolico Papa cauſam dicturus, ubi navem conſcendit: flante Favonio, pulſus eſt in Friſiam, & honorificè ſuſceptus à Barbaris, prædicabat eis Chriſtum, & multa eorum millia verbo veritatis inſtituens, à peccatorum ſuorum ſordibus fonte Salvatoris abluit..... Ibi ergo hyemem cum novâ Dei plebe feliciter exigens, ſic Romam veniendi iter repetiit: & ubi cauſa ejus ventilata eſt præſente Agathone Papa, & pluribus Epiſcopis, univerſorum judicio abſque crimine accuſatus fuiſſe, & Epiſcopatu eſſe dignus inventus eſt. Quo tempore, idem Papa Agatho, cùm Synodum congregaret Romæ centum viginti quinque Epiſcoporum, adversùs eos qui unam in Domino Salvatore voluntatem atque operationem dogmatizabant, vocari juſſit & Wilfridum, atque inter Epiſcopos conſidentem, dicere Fidem ſuam, ſimul & Provinciæ ſive Inſulæ de quâ venerat. Cùmque Catholicus cum ſuis eſſet inventus, placuit hoc inter cætera ejuſdem Synodi geſtis inſeri, ſcriptúmque eſt hoc modo. Wilfridus Deo amabilis Epiſcopus Eboracenſis civitatis, Apoſtolicam Sedem de ſua cauſa appellans, & ab hac poteſtate de certis incertiſque rebus abſolutus, & cum aliis centum viginti quinque Coëpiſcopis in Synodo Judicii Sede conſtitutus, & pro omni Aquilonari parte Britanniæ, & Hiberniæ Inſulis veram & Catholicam Fidem confeſſus eſt, & conſcriptione ſuâ corroboravit. Poſt hæc reverſus in Britanniam, Provinciam Auſtralium Saxonum ab idololatriæ ritibus ad Chriſti Fidem convertit. Vectæ quoque Inſulæ verbi Miniſtros deſtinavit, & ſecundo anno Aldfridi, qui poſt Ecgfridum regnavit, Sedem ſuam & Epiſcopatum, ipſo Rege invitante, recepit. Sed poſt quinque annos denuo accuſatus, ab eodem ipſo Rege & multis Epiſcopis, Præſulatu pulſus eſt: veniénſque Romam, cùm, præſentibus accuſatoribus, acciperet locum ſe defendendi, conſidentibus Epiſcopis pluribus cum Apoſtolico Papa Joanne,* omnium judicio probatum eſt nonnulla in parte falſas contra eum eſſe machinatos calumnias. Scriptúmque eſt à præfato Papa Regibus Anglorum Edilredo & Aldfrido, ut eum in Epiſcopatum ſuum (eò quòd injuſtè fuerat condemnatus,) facerent recipi.* Bedæ concinunt *Fridegodus*, & *Eadmerus* in Vita *Sancti Wilfridi*, edita à doctiſſimo *P. Mabillonio*, P. 1. Sæculi III. Benedictini. Sed omnium accuratiſſimè & fuſiſſimè *Eddius Stephanus* coævus Auctor, in ejuſdem *S. Wilfridi* Vita, quam laudatus *P. Mabillonius* edidit Tomo I. Sæculi IV. Benedictini, cauſam Sanctiſſimi Antiſtitis, geminámque appellationem ad Romanos Pontifices *Agathonem*, & *Joannem VI.* exponit, ejuſdémque Abſolutionem ac reſtitutionem ab eodem *Joanne Papa* in Romana Synodo decretam, & Pontificis ad *Ethelredum* & *Alfridum* Reges Epiſtolam, ac demum Synodum Niddenſem apud Northumbros habitam anno DCCV. in qua Sedis Apoſtolicæ Judicium in cauſa *Wilfridi* executioni mandatum eſt, *Oſredo* regnante.

* Joannes VI. anno circiter 703.

Scholion.

In hoc Articulo, pag. 337. Editionis primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant velut meam: *Cauſa Epiſcopi depoſiti appellantis ad Papam, definiri debet in Provincia per Legatos miſſos à Papa.*

R. Totâ hâc paginâ referuntur dumtaxat Capitula Ingilramni Metenſis Epiſcopi Hadriano I. Pontifici Maximo oblata, quæ ipſi Hadriano I. in vulgatis Editionibus tribuuntur. Ipſis verbis referuntur, quibus concepta & edita ſunt. De meo tantum hæc ibi addidi: *Quæ Capitula libris etiam Capitularium inſerta ſunt. Unde perſpicuum eſt ea in Galliis recepta fuiſſe, & Judicia Canonica Epiſcoporum ſecundùm hujuſmodi Regulas Octavo Sæculo & deinceps facta fuiſſe.* Hæc igitur Propoſitio: *Cauſa Epiſcopi depoſiti appellantis ad Papam debet definiri in Provincia per Legatos miſſos à Papa*; non eſt mea eò loci. Si in Capitulis Ingilramni Hadriano I. oblatis habetur, vel ex iis colligi videtur Religioſis Cenſoribus, eorum animadverſio magis ferit Ingilramnum Metenſem Epiſcopum, & Hadrianum I. Pontificem Maximum, quàm me feriat, immò ferit Synodum Sardicenſem, cujus Canonibus Spiritu Dei conditis, & totius Mundi reverentiâ conſecratis nititur Eccleſiæ Gallicanæ diſciplina vetus, ſecundùm quam cauſæ dejectorum Epiſcoporum, ad Sedem Apoſtolicam appellantium, non Romæ, ſed in partibus, id eſt, in Regno finiebantur, Legatis Pontificiis in Provinciam miſſis, qui cum prioribus Judicibus, id eſt, cum Epiſcopis qui in Concilio Provinciali vel Nationali primam cauſæ cognitionem ſuſceperant, cauſam Summi Pontificis auctoritate recenſerent, ac finirent.

ARTICULUS III.

De Clericis.

Ordinandorum ætas.

I. Quamvis pueri Clericális militiæ tyrocinia in Seminariis Epiſcoporum, vel in Monaſteriis ponerent, tamen ante triceſimum ætatis annum Sacerdotes non ordinabantur octavo ſæculo, niſi Eccleſiæ neceſſitas id poſtularet. Tunc enim ab anno ætatis viceſimo-quinto poterant inaugurari. Hoc de diſciplinæ capite ſcripſit *Zacharias* Pontifex ad *Bonifacium* Archiepiſcopum Moguntinum. *Inquiſiſti etiam & hoc, ſi ante triceſimum annum liceat Sacerdotem ordinari. Bonum & congruum eſt, cariſſime Frater, ſi fieri & inveniri poteſt, ut provectæ ætatis & boni teſtimonii viri, juxta ſacrorum Canonum inſtituta ordinentur Sacerdotes. Si autem minimè reperiuntur, & neceſſitas expoſcit, à viginti quinque annis & ſupra Levitæ & Sacerdotes ordinentur, quemadmodum in Lege Domini continetur.* Carolus Magnus anno 789. in Capitulari Aquiſgranenſi Cap. L. ſtatuit juxta Canonem Concilii Neocæſarienſis, *Ut nullatenus Preſbyter ordinetur ante triceſimum ætatis ſuæ annum: quia Dominus Jeſus Chriſtus non prædicavit ante triceſimum annum.* Synodi Francofordienſis Canon quadrageſimus-nonus eſt *De Preſbyteris ante XXX. ætatis annum non ordinandis.*

Clerici Epiſcopis, & certis Eccleſiis addicti.

II. Clericos Epiſcopis & certis Eccleſiis addicebat Ordinatio. Hinc *Zacharias* Romanus Pontifex in Reſponſione ad Capitula de quibus ejus Beatitudinem conſuluerat *Pippinus*, Cap. XVI. *De Clericis qui proprias Eccleſias relinquunt*, ſervandum eſſe docet Canonem XV. Apoſtolorum, cujus hæc ſunt verba: *Si quis Preſbyter aut Diaconus, aut quilibet de numero Clericorum, relinquens propriam Parochiam, pergat ad alienam, & omnino demigrans, præter Epiſcopi ſui conſcientiam, in aliena Parochia commoretur, hunc ulteriùs miniſtrare non patimur, præcipuè ſi vocatus ab Epiſcopo, redire contempſerit.* Ibidem excommunicationem decernit in Epiſcopos, qui alterius Clericos ſuſceperint, laudato Canone XVI. Apoſtolorum. Ibidem Cap. X. Clericos in Prochiis, Monaſteriis, atque Martyriis conſtitutos *ſub Epiſcoporum, qui in unaquaque civitate ſunt, poteſtate permanere* jubet, *ſecundùm SS. Patrum traditiones*: laudátque Canonem IX. Concilii Calchedonenſis.

donenſis. Concilij Vernenſis anno ſeptingenteſimo quinquageſimo quinto celebrati Canon XII. docet: *Clericis non licere in alterius civitatis Eccleſia, vel in poteſtate laicorum militare, ſed ibidem permanere, in qua principio miniſtrare meruerunt, &c.* Carolus Magnus in Capitulari Aquiſgranenſi edixit, ut Concilii Nicæni Canon XVI. & XVII. Antiocheni Canon III. & Calchedonenſis XIII. ſervarentur, quibus vetitum eſt ne Preſbyteri, Diaconi, ſive in quocumque Ordine Eccleſiaſtico conſtituti, ſuſcipiantur in aliâ Eccleſia, ſed ſub pœna anathematis ad Eccleſias ſuas redire cogantur. Si quis autem auſus fuerit aliquem, qui ad alterum pertinet, ordinare in ſuam Eccleſiam, irritam fore hujuſmodi Ordinationem. In eodem Capitulari, cap. 25. ſtatuit Rex Maximus, ſecundùm Canonem ſextum Concilii Calchedonenſis, quem ſubjicit, *Ut nullus abſolutè ordinetur, & ſine pronuntiatione & ſtabilitate loci ad quem ordinatur.* Et Cap. LVI. ſtatuit ſecundùm Decreta Sardicenſis Concilii, & Sancti Leonis, *Ut Epiſcopus alterius Clericum ad ſe non ſollicitet, nec ordinet.*

Clericorum veſtes.

III. Modeſtas eſſe Clericorum veſtes, Patres Octavi Sæculi juſſere. Synodus Germanica decimoquarto Canone prohibet ne *Preſbyteri vel Diaconi ſagis utantur laicorum more, ſed caſulis, ritu ſervorum Dei.* Quod Decretum confirmavit Synodus Sueſſionenſis, *Canone* 3. Alias fuiſſe Preſbyterorum Titularium veſtes à veſtibus Monachorum, non ſolùm quoad formam, verùmetiam quoad materiam: illas ſplendidiores, præcipuè cùm è ſacro ſuggeſtu populum docebant; illas viliores: & ſuperpelliceum Clericis fuiſſe proprium, laneas veſtes Monachis, colligitur ex Reſponſione *Zachariæ* ad Capitula de quibus ipſum conſuluerat *Pippinus*, Cap. I. *Nam & nos ab Apoſtolica Auctoritate ſubjungimus, ut Epiſcopus juxta dignitatem ſuam indumentis utatur. Simili modo & Preſbyteri Cardinales,* & qui in Monaſtica Vita velle habeant vivendi, plebi quidem ſibi ſubjecta, præclariori veſte induti, debitum prædicationis perſolvant; & in ſecreto propoſitum ſervent ſui cordis.... Non enim nos honor commendat veſtium, ſed ſplendor animarum. Monachi verò lanea indumenta, juxta normam & Regulam Monaſticæ Diſciplinæ atque traditionem SS. probabilium Patrum, ſine intermiſſione utantur.* Idem Zacharias in Synodo Romana anno 743. *Canone* 3. ſtatuit *Ut Epiſcopus, Preſbyter & Diaconus ſæculari indumento minimè utantur, niſi, ut condecet, tunica Sacerdotali. Sed nec dum ambulaveris in civitate, aut in plateis, præter ſi in itinere longo ambulaverit.*

*Id eſt, Titulares & Parochiis Præpoſiti.

Septima denique Synodus Canone XV. de Clericorum veſtibus ſic decernit: *Omnis jactantia & ornatura corporalis aliena eſt à ſacrato Ordine. Eos ergo Epiſcopos, vel Clericos, qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant, emendari oportet. Quod ſi in hoc permanſerint, Epitimio tradentur. Similiter eos qui unguentis innunguntur.... Igitur ſi inventi fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtimentis amicti ſunt, per Epitimium corrigantur. Priſcis enim temporibus omnis ſacratus vir cum mediocri & vili veſte converſabatur. Omne quippe quod non propter neceſſitatem ſuam, ſed propter venuſtatem accipitur, elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Baſilius. Sed neque ex ſericis texturis veſtem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in ſummitatibus veſtimentorum. Audierant autem ex deiſona lingua, quia, Qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.* Hunc Canonem ut executioni mandaret ſanctiſſimus Patriarcha *Taraſius* (inquit Auctor Vitæ illius, apud *Surium*, die 25. Februarii.) *Multis ex iis, qui erant relati in numerum Clericorum, qui ſuos lumbos zonis cingebant aureis, & ornati erant variis & pretioſis veſtibus ſericis, aurum quidem ademit: fecit autem ſuccingere lumbos cingulis contextis ex pilis caprarum. Iis verò qui toti corpori contextas ex iiſdem filis purpureas veſtes habebant, excogitat tunicas remotas à curioſitate nimia & deliciis, ut quæ eſſent veſtitus honeſtus, & convenirent iis qui Deo ſervire ſtatuerunt, & profitentur humilitatem.*

Matt. 11. 8.

Duplex genus Clericorum.

IV. Clerici penè omnes octavo ſæculo in Societate & in Seminariis vivebant, vel in Monaſteriis. Cathedralis Eccleſiæ Clerus in Epiſcopio adunatus erat. Vitam inſtituebant ſecundùm Canones: unde Canonici ſunt appellati. Alii regularem vitam profitebantur in Monaſteriis. Duplex illud genus Clericorum diſtinguit Synodus Vernenſis, Canone XI. *De illis*, inquit, *hominibus, qui dicunt quod ſe propter Deum tonſuraſſent, & modo res eorum vel pecunias habent, & nec ſub manu Epiſcopi ſunt, nec in Monaſterio regulariter vivunt: Placuit ut in Monaſterio ſint ſub Ordine Regulari, aut ſub manu Epiſcopi ſub Ordine Canonico. Et ſi aliter fecerint, & correpti ab Epiſcopo ſuo ſe emendare noluerint, excommunicentur.* Eos pariter diſtinguit *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi, Capp. LXXII. & LXXIII. *Miniſtri altaris Dei ſuum miniſterium bonis moribus ornent, ſeu & alii Canonici obſervantiâ Ordinis, vel Monachi propoſito conſecrationis, &c. Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicumque qui ſe voto Monachicæ Vitæ conſtrinxerunt, monachicè & regulariter omnimodis ſecundum votum ſuum vivant, &c. Similiter qui ad Clericatum accedunt, quod nos nominamus Canonicam Vitam, volumus ut illi canonicè ſecundùm ſuam Regulam omnimodis vivant, & Epiſcopus eorum regat vitam, ſicut Abbas Monachorum.* Et Cap. LXXVII. *Clericos qui ſe fingunt habitu vel nomine Monachos eſſe, & non ſunt*, emendari jubet, *ut vel veri Monachi ſint, vel veri Canonici.*

Chrodegangus Canonicorum Congregationem inſtituit, quibus ſcribit Regulam.

Chrodegangus Metenſis Epiſcopus, regnante *Pippino*, Clerum ſuum in unam Societatem congregavit, ſub unóque clauſtro ad communem vitam informavit, præſcriptâ ipſi Regulâ, ut teſtatur *Paulus Diaconus*, in Fragmento de Metenſibus Epiſcopis. (apud *Ducheſnium* Hiſtor. Francor. Tomo. II.) *Vir*, inquit, *egregius, & omnibus præconiis efferendus Chrodegangus Antiſtes.... Clerum adunavit, & ad inſtar Cœnobii intra clauſtrorum ſepta converſari fecit, normámque eis inſtituit qualiter in Eccleſia militare deberent: quibus annonas vitæque ſubſidia ſufficienter largitus eſt, ut perituris vacare negotiis non indigentes, divinis ſolummodo Officiis excubarent. Ipſúmque Clerum abundanter lege divinâ, humanâque imbutum cantilena, morem atque ordinem Romanæ Eccleſiæ ſervare præcepit. Quod uſque ad id tempus in Metenſi Eccleſia factum minimè fuit.* Quamquam autem ſolis Canonicis Metenſibus data ſit primùm à *Chrodegango* hæc Regula, ab aliarum tamen Diœceſum, quæ Regum Chriſtianiſſimorum parebant imperio, Clericis, octavo & nono ſæculo ſuſcepta eſt & ſervata, nonnullis cum additionibus. Ex veteri MS. Vaticanæ Bibliothecæ cum Andegavenſi & Fiſcanenſi collato, illam edidit P. *Labbeus* Tomo VII. *Conciliorum.* Illam edidit & *D. Lucas Dacherius in Spicilegio, Tomo I.* In editione *P. Labbe*, quatuor & triginta duntaxat conſtat Capitibus: & ſincera eſt proculdubio puráque *Chrodegangi* Regula; in Spicilegio, conſtat capitibus ſex & octoginta: hæcque ab Anonymo interpolata eſt, aſſutis ex Concilio Aquiſgranenſi plurimis additamentis. Nonnulla capita malè cum cæteris cohærentia, extranea, vel bis repetita, evidens præbent interpolationis argumentum. Ex Canonibus Sanctorúmque Patrum ſcriptis, & maximè ex Regula *S. Benedicti*, ſuam *Chrodegangus* compoſuit. Illius ſummam exhibeo, prout ex probatæ fidei MSS. à *P. Labbeo* edita eſt.

Primum

Summa Regulæ Chrodegangi.

Primum Caput eſt de humilitate. *Alterum* de ordine Congregationis Canonicorum; ſtatuitque ut ſive in Eccleſia, ſive alibi, ſecundùm gradus ſuos, & Ordinationis tempus procedant, vel ſedeant. Ut nullus alterum puro nomine compellet, ſed addito priùs Miniſterii gradu, ſecundùm Conſtitutionem Apoſtolicæ Sedis.

Ordo inter Canonicos ſervandus.

Ut junior Clericus, cùm obvium habuerit ſeniorem, inclinetur, ab ipſoque benedictionem petat: majorique minor aſſurgat, nec ſedeat coram ipſo injuſſus.

Dormitorium unum.

Tertium Caput ſtatuit ut omnes Canonici in uno dormitorio, ſeparatim in ſingulis cellis, ac lectis dormiant, & ita diſponantur, ut juniores ſint ſub oculis ſeniorum. Ut Laïcis hominibus, & maximè mulieribus, Canonicorum clauſtra claudantur. Ut Clerici Canonici nullum Clericum in ſuis manſionibus habeant ad miniſterium, ſine licentiâ Epiſcopi. Ut in ipſorum ædibus nec extranei Clerici, nec Laïci manducent, bibant, vel pernoctent.

Completorium & ſilentium.

Quartum Caput eſt de Completorio & ſilentio. Jubet ut dato primo ſigno ad Completorium ſub initium noctis, omnes Canonici & Clerici Congregationis in Clauſtra ſe recipiant: ut dato ſecundo ſigno, ſe conferant omnes ad Eccleſiam *Sancti Stephani*, Completorium cantaturi. Poſtea non manducent nec bibant uſque in craſtinum, horâ legitimâ. Ut omnes ſilentium teneant uſque ad ſequentem diem poſt Primam.

Pœna pernoctantium extra Clauſtra.

Qui extra Clauſtra pernoctaverit, abſque vitio, prima vice verbis corripitor; altera, ipſo die in pane & aqua jejunato: tertiâ æquè auſtero trium dierum jejunio maceratur: Quarta vice, diſciplinâ emendator. Si datâ opera moram traxerit, ut extra Clauſtra noctem ageret, excommunicatione percellitor, vel corporali diſciplina caſtigator.

Officium Nocturnum & Vigiliæ.

Caput quintum eſt de divinis Officiis in noctibus. Hyeme octava circiter noctis hora Canonicis ſurgendum. Quadraginta aut quinquaginta Pſalmi prolixioribus illis noctibus decantandi. Inter Nocturnas & Matutinas Laudes vigilandum: Per illud intervallum vacandum lectioni aut cantui, ſive meditandum minùs exercitatis quid & quomodo legendum vel cantandum ſit. Qui dormierit abſque licentia, ratione ſolius infirmitatis concedenda, excommunicator.

Officium dicendum etiam extra Chorum.

Caput ſextum eſt de Horis Canonicis perſolvendis. Statuit ut qui in Clauſtris, vel prope ſunt, ſtatim ut auditum fuerit ſignum, relictis omnibus, ſumma cum feſtinatione ad Opus Dei per Horas Canonicas veniant. Si longè fuerint, nec occurrere ſtatis horis potuerint, Archidiacono judice, *agant Opus Dei cum tremore divino, ubi tunc fuerint.*

Caput ſeptimum eſt de diſciplina pſallendi. Deo pſallendum docet *in timore & tremore*, pſallendum ſapienter, pſallendum ut *In conſpectu Angelorum*, ſecundùm Prophetam. Prohibet, juxta Eccleſiæ Romanæ morem, ne Clerici tempore divini Officii baculis innitantur, niſi cogat infirmitas.

Capitulum quotidianum.

Caput octavum ſtatuit ut Canonici quotidie ad Capitulum conveniant. Ibi aliquod Regulæ caput legendum, exceptis diebus Dominicis, & feriis quarta & ſexta, quibus Tractatus & Homiliæ Patrum leguntur, vel quid aliud ad audientium ædificationem. Epiſcopus, vel Archidiaconus, aut qui loco illorum præeſt, jubet quod jubendum eſt, corrigit quod emendandum, ordinat quod faciendum. Diebus Dominicis & Feſtis ſolennibus, Clerus omnis civitatis ad Nocturnas & Matutinas Laudes, & ad Capitulum convenire debet cum Planetis ſeu veſtimentis Officialibus. Abſentes ab Archidiacono vel Primicerio excommunicantor, aut etiam diſciplinæ corporali ſubjiciuntor.

Opus manuum.

Caput nonum eſt de opere manuum quotidiano. Canonici è Capitulo ire ad opera jubentur, idque cum bono animo & abſque murmuratione exequi, quod ab Epiſcopo, Archidiacono vel Primicerio, datum ſibi fuerit in mandatis.

Itinerantes.

Caput decimum eſt de Regula ab itinerantibus ſervanda, quantùm iter vel ratio permiſerint: Et de Officiis divinis aliiſque obſervantiis adimplendis in itinere, ſtatis horis.

Zelus.

Caput XI. eſt de zelo quem habere ad invicem debent. Hic autem non eſt zelus amaritudinis, ſed zelus bonus, quò ſe invicem ſervi Dei præveniunt, & infirmitates ſuas, ſive corporum, ſive morum, patientiſſimè tolerant; & ad vitia reprimenda cum Superioribus collaborant ut *Dei adjutores*.

Caput XII. vetat ne quis ſocium excommunicet, aut cædat: ſed querelæ ad Epiſcopum, vel ad eum qui ſub ipſo Congregationem regit, deferantur, & judicentur.

Caput XIII. Studia partium præfocat, vetans ne quis in Congregatione alium defendere quavis occaſione præſumat, cognationis, amicitiæ, aut familiaritatis prætextu; quòd hæc ſit gravium ſcandalorum occaſio. Hujus capitis tranſgreſſores acriùs coërcendos ſtatuit.

Confeſſio & Communio.

Caput XIV. eſt de Confeſſionibus. Clericos bis in anno confiteri jubet peccata Epiſcopo ſuo, ſcilicet initio Quadrageſimæ vel ante Paſcha, & à medio menſe Auguſto uſque ad Kalendas Novembris. Extra hæc tempora, poſſe quoties voluerint, & opus habuerint, peccata deponere apud Epiſcopum, vel alium Sacerdotem ab ipſo delegatum. Singulis diebus Dominicis & Feſtivitatibus præclaris, debere Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu-Chriſti accipere, ſi peccata non impediant.

Qui peccatum aliquod celant Epiſcopum, quo modo caſtigandi?

Si quis peccatorum ſuorum aliquod Epiſcopum ſuum celaverit, & aliis Sacerdotibus confeſſus fuerit; *quia timet ne removeat eum Epiſcopus de gradu: & ſi adhuc in gradu non eſt, non accedat ad gradum, vel à Corpore Domini removeat eum*, cùm id probatum fuerit Epiſcopo, corporalem diſciplinam, vel carcerem paſſurum, vel aliam pœnam juxta modum culpæ, & Epiſcopi judicium. *Nimis*, enim *improbus eſt, qui ante Dei oculos peccat, & homini confiteri erubeſcit; ubi Deo miſerante, de ipſo peccato debet accipere conſilium ſanitatis.*

Caput XV. eſt de graviorum culparum emendatione. XVI. De vitandis excommunicatis. XVII. De excommunicatione Clericis contumacibus, ſuperbis, detractoribus, rebellibus, contentioſis, murmurantibus, jejunii tranſgreſſoribus, contemptoribus Regulæ infligenda, admonitione privatâ ſemel & iterum præmiſſâ, & publica deinde objurgatione. Si non intelligit qualis pœna ſit excommunicatio, vel improbus eſt & incorrigibilis, ab eâ abſtinendum, & loco excommunicationis, vindictæ corporali ſubdendus. *Caput XVIII.* eſt de leviorum culparum emendatione. XIX. De modo excommunicationis.

Abſtinentiæ & jejuniorum tempora, & modus.

Caput XX. De Quadrageſimæ obſervationibus. Quadrageſimalibus diebus, exceptis Dominicis, unica refectio conceditur poſt Veſperas, nuſquam extra Clauſtra & commune refectorium ſumenda. Lectioni vacandum uſque ad Tertiam plenam, exceptis Dominicis diebus. Deinde ad Capitulum conveniendum. A Paſchate ad Pentecoſten, refectio duplex, & eſus carnium Canonicis permittuntur, niſi Pœnitentiæ ſint addicti. Excipitur ſexta Feria. Regula interpolata quartam addit. A Pentecoſte ad Nativitatem *Sancti Joannis*, duplex quidem refectio Canonicis conceditur, ſed carnibus jubentur abſtinere. Hinc ad Feſtum *Sancti Martini* refectio duplex & abſtinentia à carnibus quarta & ſexta Feria. A Feſto *Sancti Martini* ad Natale Domini, carnibus abſtinendum, & jejunium ad Nonam uſque protrahendum. Deinceps uſque ad Caput Quadrageſimæ,

Quadrageſimæ, eadem eſto jejunii ratio Feriis ſecunda, quarta, & ſexta. Duabus hiſce poſtremis Feriis carnibus abſtinendum. Quæ tamen cum Prioris licentia comedi poterant, ſi dies Feſtus his Feriis occurriſſet. Ex quo patet abſtinentiam ſexta Feria nondum fuiſſe lege & more univerſali præſcriptam. *Angilramnus Chrodegangi* ſucceſſor, temperavit conſtitutionem de abſtinentia poſt Pentecoſten, & per octavam conceſſit eſum carnium, in gratiam Solemnitatis.

Menſa.

Caput XXI. eſt de menſis ordinandis. Silentium & lectio in refectorio imperantur. Ante legitimam horam non comedendum aut bibendum, B abſque Epiſcopi, aut ejus qui præeſt, licentia; nec Cellerarius contra rationem inquietandus. Laïci, aut Clerici extranei, in refectorium ut manducent vel bibant, abſque licentia non admittendi. Cibus vel potus abſque mandatis Epiſcopi è refectorio non portandus.

Menſura cibi & potus.

Capitibus XXII. & XXIII. Cibi potúſque menſura præſcribitur. Cùm duplex refectio conceſſa eſt, Preſbyteris ad ſextam tres calices, ad cœnam duo tribuuntur; totidem Diaconis; Subdiaconis duo ad utramque refectionem: inferioribus Clericis, duo ad prandium, ad Cœnam unus. C Diebus jejuniorum eadem ſervatur menſura: & quod ad Cœnam aliis diebus dabatur, apud Cellerarium remanet.

Coquinæ miniſterium.

Caput XXIV. A miniſterio coquinæ per vices Canonicorum neminem excuſat, niſi propter ægritudinem, aut cauſas gravis utilitatis. Archidiaconus, Primicerius, & tres Cuſtodes Eccleſiarum *Sancti Stephani*, *Sancti Petri*, & *Sanctæ Mariæ*, excipiuntur.

Caput XXV. De Archidiacono & Primicerio, quales eſſe debeant, & quo modo erga ſubditos, & erga Epiſcopum ſe gerere. Caput XXVI. De Cellerario. XXVII. De Portario, ſtatuunt. D

Cura infirmorum.

Caput XXVIII. eſt de curandis infirmis. Canonicos infirmos, qui non habent unde ipſis ſubveniatur, non negligendos ſtatuit, ſed eis *ſicut Chriſto ſerviendum*, & neceſſaria omnia ſubminiſtranda ab Archidiacono, vel Primicerio; & unum è Clericis deputandum, qui ipſorum curam gerat, cui *ſolatium*, ſi opus ſit, dandum eſt, id eſt, famulus, ut Prior ſtatuerit.

Veſtes.

Caput XXIX. De veſtimentis, calceamentis, & lignis. Senioribus cappas novas ſingulis annis dari decernit ad Feſtum *Sancti Martini*: veteres, quas illi deponunt, tribui Junioribus. E

Feſtivitates.

Caput XXX. De Feſtivitatibus Domini, Sanctæ Mariæ, duodecim Apoſtolorum, aliorúmque Sanctorum, pro more Provinciæ celebrandis. Statuit etiam quibus diebus Epiſcopus refectionem Canonicis parare debeat, vel in Epiſcopali domo, ſcilicet in Natali Domini & Paſchate: vel in eorum refectorio, ſcilicet in medio & clauſo Paſchate, Aſcenſione Domini, Pentecoſte, & ipſius Epiſcopi Natalitiis. Abrogat conſuetudinem, quâ Abbatiæ civitatis Metenſis, aut vicinæ, certis Feſtivitatibus Canonicos convivio excipiebant. Jubet fercula tradi Archidiacono, qui ipſis in proprio refectorio prandium parari curet. F

Canonici facultates ſuas Eccleſiæ, vel Congregationi donare debebant, retento, ſi liberet, uſufructu, non ad hæredes carnales tranſmittere.

Caput XXXI. Statuit ut qui in Congregationem Canonicorum recipi voluerit, facultates ſuas Eccleſiæ *Sancti Pauli* ſolenni Donationis inſtrumento tradat, factâ tamen, ſi voluerit, precariâ, ut quamdiu vixerit, uſumfructum percipiat. Id *S. Proſperi*, ſive potiùs *Juliani Pomerii*, & aliorum Sanctorum Patrum documentis conſentaneum eſſe monet, qui ſecundùm divinam auctoritatem ſanxerunt, *Ut illi Clerici, qui de rebus Eccleſiæ vivere cupiunt, res proprias quas habent, per inſtrumenta chartarum, Deo & Eccleſiæ, cui deſerviunt, condonent: & ſic rebus* A *Eccleſiæ licentiùs abſque maximâ culpâ utantur: Ut ſicut de rebus Eccleſiæ ipſi Clerici gaudent; ita & Eccleſia de rebus ipſorum Clericorum cum pauperibus ſuis ſic aucta atque meliorata gratuletur.* Hoc eſſe temperamentum inter primorum Chriſtianorum perfectionem, qui bonis omnibus ad pedes Apoſtolorum ſeſe abdicabant, & laïcorum, vel aliorum Clericorum proprietatem. *Si omnia*, inquit, *relinquere non poſſumus, ſic ad uſum tantùm noſtra teneamus, ut dimiſſa, volumus, nolumus, fuerint, non ad hæredum noſtrorum carnalium, atque parentum, ſed ad Eccleſiam, cui Deo auctore deſervimus, de cujus rebus ſti-* B *pendia habemus, loco hæreditario relinquamus.*

Eleemoſynæ pro Miſſa aut Confeſſione Canonicis datæ.

Caput XXXII. eſt de eleemoſynis; ſtatuítque, ut *Si aliquis uni Sacerdoti pro Miſſa ſua, vel pro Confeſſione, aut infirmitate; ſeu pro quolibet charo ſuo, aut vivente, aut mortuo, aliquid in eleemoſyna dare voluerit, hoc Sacerdos à tribuente accipiat, & inde quod voluerit faciat.* Si autem omnibus Sacerdotibus ſub tali conditione, vel alio modo ſit datum, *omnes hanc eleemoſynam communem habeant.* Ex duobus hiſce poſtremis capitibus patet, Canonicos à *Chrodegango* inſtitutos voto paupertatis adſtrictos non fuiſſe, adeóque non fuiſſe Canonicos propriè C Regulares.

Canonici illi voto paupertatis minimè adſtricti.

Caput XXXIII. Ritum præſcribit, quo ad Capitulum, & ad Miſſam, diebus Dominicis, vel Feſtivitatibus Sanctorum, accedere debeant. *Caput XXXIV.* eſt de Matriculariis, qui bis in menſe ad ſacram lectionem audiendam convenire & peccata ſua bis per annum Sacerdoti confiteri jubentur. Erant autem Matricularii, pauperes in Eccleſiæ matricula deſcripti, quibus aliquæ poſſeſſiunculæ & prædiola titulo precariæ & beneficii ad victum aſſignabantur. Ante Chrodegangum, *Canonicam Religionem* in Remenſi Clero *S. Rigobertus* reſtituerat, & *eorum uſibus ærarium commune inſti-* D *tuerat*, ut teſtatur Flodoardus *Lib. 2. cap. 11.* Sed Regulam dederat nullam.

V. Curatorum inſtitutio penès ſolum Epiſcopum erat, quamvis jure Patronatûs etiam à Laïcis præſentari vel nominari poſſent. Id conſtat ex Reſponſis *Zachariæ* Pontificis Maximi ad Capitula *Pippini*, cap. xv. *Pro eo*, inquit, *quod interrogatum eſt de laïcis, qui Eccleſias in ſuis proprietatibus conſtruunt, quis ipſas debeat regere aut gubernare; à Sanctis Patribus ita ſtatutum eſt, & in præceptis Apoſtolicis ſic continetur, juxta petitoris imploratum, ut ſi in quolibet fundo cujuſcumque juris Oratorium ſive* E *Baſilica fuerit constructa pro ejus devotione in honorem cujuſcumque Sancti, in cujus Epiſcopi Parochia fundatum fuerit Oratorium, perceptâ primitus Donatione legitimâ, id eſt, præſtante eo, geſtiſque municipalibus allegatâ, prædictum Oratorium abſque Miſſis publicis ſolemniter conſecrabit: ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptiſteria conſtruantur, nec Preſbyter conſtituatur Cardinalis: ſed & ſi Miſſas ibi facere maluerit, ab Epiſcopo noverit Preſbyterum poſtulandum; quatenus nihil à quolibet alio Sacerdote ullatenus præſumatur, niſi ab Epiſcopo fuerit ordinatum.*

Collatio Beneficiorum penes Epiſcopos.

Inter *Sancti Bonifacii* Moguntini Archiepiſcopi F Statuta, hæc leguntur, quæ diſciplinæ caput, de quo agimus, confirmant: *Ut Laïci Preſbyteros non ejiciant de Eccleſiis, nec mittere præſumant ſine conſenſu Epiſcoporum ſuorum.... Ut Laïci omnino non audeant à Preſbyteris munera exigere propter commendationem Eccleſiæ cuique Preſbytero.*

Concilium Vernenſe Canone VII. ſtatuit: *Ut publicum Baptiſterium in nulla Parochia eſſe debeat, niſi ubi Epiſcopus conſtituerit, cujus Parochia eſt, &c.* Et Canone VIII. *Ut omnes Preſbyteri, qui in Parochia ſunt, ſub poteſtate Epiſcopi eſſe debeant, & de eorum ordine nullus Preſbyter præſumat in illa Parochia*

baptizare, nec Miſſas celebrare, ſine juſſione Epiſcopi in cujus Parochia eſt.

Verbi divini prædicatio Presbyteris demandata.

VI. Non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Presbyteri, verbum Dei prædicabant, ut conſtat ex Capitulari Aquiſgranenſi *Caroli Magni*, anni 769. Cap. LXXX. quo & normam prædicandi ſtatuit, quam à Concionatoribus benè multis attendi velim, qui ex proprio ſenſu prædicant, inanes conceptus venditantes, famelicis populis cupedias porrigentes, non panem; verbum hominum prædicantes, Dei verbum adulterantes. *Sed & veſtrùm*, inquit, *videndum eſt, dilectiſſimi & venerabiles Paſtores & Rectores Eccleſiarum Dei, ut Presbyteri quos mittitis per Parochias veſtras ad regendum & ad prædicandum per Eccleſias populum Deo ſervientem, ut rectè & honeſtè prædicent; & non ſinatis nova & non canonica aliquos ex ſuo ſenſu, & non ſecundum Scripturas Sacras fingere & prædicare populo. Sed & voſmetipſi utilia honeſtè & rectè, & quæ ad vitam ducunt æternam, prædicate, aliòſque inſtruite ut hæc eadem prædicent.*

Quid populis prædicandum?

Primò omnium prædicandum eſt omnibus generaliter ut credant Patrem & Filium & Spiritum-Sanctum unum eſſe Deum omnipotentem, æternum, inviſibilem, qui creavit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt, & unam eſſe deitatem, ſubſtantiam, & majeſtatem in tribus perſonis Patris, & Filii, & Spiritus-Sancti.

Item prædicandum eſt quomodo Filius Dei incarnatus eſt de Spiritu-Sancto, & ex Maria ſemper Virgine pro ſalute & reparatione humani generis, paſſus, ſepultus, & tertia die reſurrexit, & aſcendit in cælos, & quomodo iterum venturus ſit in Majeſtate divina judicare omnes homines ſecundum merita propria, & quomodo impii propter ſcelera ſua cum diabolo in ignem æternum mittentur, & juſti cum Chriſto, & cum Angelis ſuis in vitam æternam.

Item diligenter prædicandum eſt de reſurrectione mortuorum, ut ſciant & credant in iiſdem corporibus præmia meritorum accepturos.

Item cum omni diligentia cunctis prædicandum eſt pro quibus criminibus deputentur cum diabolo in æternum ſupplicium. Legimus enim Apoſtolo dicente: [a]

Galat. 5.

» Manifeſta autem ſunt opera carnis, quæ ſunt for-
» nicatio, immunditia, luxuria, idolorum ſervi-
» tus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulatio-
» nes, animoſitates, iræ, rixæ, diſſenſiones, hæreſes,
» ſectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſatio-
» nes, & his ſimilia: quæ prædico vobis ſicut prædi-
» xi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſe-
» quentur. *Ideo hæc eadem, quæ magnus Prædicator Eccleſiæ Dei ſingillatim nominavit, cum omni ſtudio prohibeantur, intelligentes quàm ſit terribile illud quod*
» *dixit:* Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non
» conſequentur.

Sed & omni inſtantia admonete eos de dilectione Dei & proximi, de fide & ſpe in Deo, de humilitate & patientia, de caſtitate & continentia, de benignitate & miſericordia, de eleemoſynis, & confeſſione peccatorum ſuorum, & ut debitoribus ſuis, ſecundum Orationem Dominicam, debita ſua dimittant, ſcientes certiſſimè, quòd qui talia agunt, regnum Dei poſſidebunt.

Ante Carolum Magnum Venerabilis *Beda* ad *Egbertum* Eboracenſem Archiepiſcopum ſcribens, ipſum hortatur: *Ut populis ſufficientes Doctores vitæ ſalutaris adhibeat, & hoc eos inter alia diſcere faciat, quibus operibus maximè Deo placere, à quibus ſe debeant abſtinere peccatis, quàm frequenti diligentiâ ſignaculo ſe Dominicæ Crucis ſuáque omnia munire; quàm ſalutare ſit omni Chriſtianorum generi quotidiana Dominici Corporis ac Sanguinis perceptio, juxta quod Eccleſiam Chriſti per Italiam, Galliam, Africam, Græciam, ac totum Orientem ſolerter agere noverat. Quod videlicet genus religionis*, inquit, *ac devota ſanctificationis, tam longè à cunctis penè Provinciæ noſtræ Laicis per incuriam docentium quaſi peregrinum abeſt, ut hi qui inter illos religioſiores eſſe videntur, nonniſi in Natali Domini, & Epiphania, & Paſcha, Sacroſanctis Myſteriis communicare præſumant: cùm ſint innumeri innocentes & caſtiſſimæ converſationis pueri ac puellæ, juvenes & virgines, ſenes & anus, qui abſque ullo ſcrupulo controverſiæ omni die Dominico, ſive etiam in Natalitiis Sanctorum Apoſtolorum & Martyrum, quomodo ipſe in ſancta Romana & Apoſtolica Eccleſia fieri vidiſti, Myſteriis cæleſtibus communicare valeant. Ipſi etiam conjugati, ſi quis ſibi menſuram continentiæ oſtendat & virtutem caſtitatis inſinuet, idem & licenter poſſint, & libenter facere velint.*

Ad frequentem Communionem Concionator adhortetur innocentes & continentes.

VII. Beneficiorum pluralitas æquè vetita fuit octavo Sæculo ac ſuperioribus. Uni tamen plura Beneficia interdum commendata ob Eccleſiæ bonum. De iſto Diſciplinæ capite Synodus Septima Canone XV. ita ſtatuit. *Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus Eccleſiis. Negotiationis enim eſt hoc & turpis commodi proprium, & ab Eccleſiaſtica conſuetudine penitus alienum. Unuſquiſque, ſecundum Apoſtolicam vocem, in quo vocatus eſt, in hoc debet manere, & in una locari Eccleſia. Quæ enim per turpe lucrum in Eccleſiaſticis rebus efficiuntur, aliena conſiſtunt à Deo. Et hæc quidem in hac à Deo conſervanda Urbe. Cæterùm in villis quæ foris ſunt, propter inopiam hominum indulgeatur.*

Beneficiorum pluralitas abſolutè contra Canones.

Regula *Chrodegangi* ab Anonymo interpolata, & *Tomo I. Spicilegii* edita, *Cap. LXVII.* ita ſtatuit: *Presbyter non amplius quàm unam Eccleſiam habeat: ſicut & vir unam uxorem.* Quod & in Concilio Nannetenſi, Canone VIII. ſancitum eſt.

Hugo Caroli Martelli nepos, * malis temporibus plures Epiſcopatus & Abbatias adminiſtravit, ut teſtatur *Chronicon Fontanellenſe, Cap. VIII. Hic*, inquit, *Præſulatum Eccleſiæ Pariſiacæ, ſimúlque Bajocaſſinæ, cum Rothomagenſi tenuit, factione ſcilicet Patrui ſui Caroli Principis: Extra Decreta tamen Canonum. Cœnobia verò, nobiliora Fontinellam & Gemmeticum: Prædia verò Regia quæ ejus inſederunt animo. Non enim cauſa perverſæ cupiditatis, aut aliquo ſeculari faſtu, à patruo ſuo Carolo Principe, ſive à Regibus Francorum qui ejus tempore ſceptra Regni hujus tenuerunt, ea impetrabat, ſed ut ſtatim Eccleſiis Chriſti contraderet.*

* Hunc cum Hugone Caroli Magni filio naturali, qui Rotomagenſem quoque Epiſcopum faciunt, malè confundunt Auctor Anonymus, cujus ſcriptum extat in Bibliotheca Cœnobii Gemmeticenſis, & Baldricus Dolenſis Antiſtes. Quæ de re lege Appendicem P. Mabillonii ad Vitam S. Hugonis, P. I. Sæc. III. Benedict.

Quàm ſanctè tot Beneficiorum reditus diſpenſaverit, idem Chronicon teſtatur. *Quæ cuncta*, inquit, *ſi qui pleniùs ſcire cupiunt, ſcrinia civitatum Rothomagenſis, Pariſiacæ, & Bajocaſſinæ, & hujus Cœnobii Fontanellenſis, ſimúlque Gemmeticenſis revolvant; illicque invenient quantam ſolicitudinem ac pervigilem curam de conſtructione, propagatione, & adminiſtratione, ac exaltatione Eccleſiarum habuerit.* Cùm à *Carolo Martello* plures Epiſcopatus, & Abbatiæ Laïcis traditæ eſſent, qui milites & pecuniam ad bellum contra Saracenos difficillimum ſuppeditabant, *Hugo* plures Epiſcopatus & Abbatias tenens, eas in libertatem aſſerebat, impediebátque nè venirent in Laïcorum poteſtatem: & in Eccleſiæ bonum omnes illos reditus convertebat. *Raginfridus* Rotomagenſis Archiepiſcopus ſimul & Abbas fuit Cœnobii Fontanellenſis, quod cùm indignè adminiſtraret, nihilque ad conſulta Fratrum agere vellet, immo alimenta corporis ac tegumenta eis ſubtraheret, Monachi apud *Pippinum* Principem de illius tyrannide conqueſti ſunt. *Nec mora*, inquit Chronographus Fontanellenſis, *quæ petierant adipiſcuntur. Extemplo namque Auctoritate Regia idem Raginfridus de ordine regiminis hujus Cœnobii depoſitus eſt, reſervato ſibi Epiſcopatu Eccleſiæ Rotomagenſis.* Carolus Magnus *nulli Epiſcoporum Abbatiam vel Eccleſias ad jus Regium pertinentes*, Cap. XI.

niſi

niſi graviſſimis de cauſis unquam contulit, ut Monachus San-Gallenſis teſtatur.

Alcuino ſuo filiorúmque ſuorum Præceptori Abbatias *Sancti Martini* Turonenſis, *Sancti Lupi* Trecenſis, necnon Ferrarienſem in Diœceſi Senonenſi contulit, ac prætereà Cellam *Sancti Jodoci*, & Cormaricenſem. *Alcuinus* tot Beneficiis ad faſtum luxúmque non abutebatur, ſed earum adminiſtrationem ſuſcepit ut collapſam in illis diſciplinam, ipsúmque bonorum temporalium ſtatum reſtauraret. Quàm ſanctè in ſacris illis Præfecturis vixerit, quantùm Eccleſiæ profuerit ac Reipublicæ, Scholam Turonicam moderando, Clericóſque ad hoc pietatis & doctrinæ Eccleſiaſticæ Seminarium confluentes inſtituendo, nemo neſcit, qui Vitam Alcuini noverit, ab Auctore ſuppari, ex relatione *Sigulfi*, unius ex ejus diſcipulis ſcriptam. *Evoluto*, inquit, *non parvo tempore poſtquam Albinus ſecundò ad Carolum reverſus eſt, Sancti Martini apud Turonos præficitur Paſtor Monaſterii iſdem, qui dignè Deo iſtud cum aliis regens Monaſteriis, vitam ſubjectorum, quantùm valuit, corrigere ſtuduit. Ac quos indomitos accepit, rationabiles honeſtiſque moribus ut eſſent, & ſapientiæ inquiſitores, ſategit.* Et infra: *Cùm igitur ſenectute undique infirmitate plus ſolito ſe ſentiret affectum, diu ut ſecum tractaverat, velle ſe ſignificavit Regi Carolo ſeculum relinquere, poſtulans licentiam apud Sanctum Bonifacium Monaſticam Vitam, ſecundùm Regulam Sancti Benedicti ducere, Monaſteriáque ſibi commiſſa ſuos ut inter Diſcipulos divideret, ſi fieri poſſet. Sed Rex unum denegavit; alterum libenter audivit, flagitans quietiſſimus Turonis honorificentiſſimè ut reſideret, ſibique & omni ſanctæ Eccleſiæ commiſſa non detrectaret.... Fecit ergo & ipſe Albinus ut Rex ſapientiſſimus rogaverat, non quærens quod ſibi foret utile, ſed quod multis; ac Turonis diem noviſſimum præſtolatus fuit. Vita denique ejus non Monaſtica inferior fuit. Nam qualis in Patribus ſuperiùs nominatis præceſſerat, talis & in illo durabat: in jejuniis ſcilicet, in orationibus, in carnis mortificatione, in eleemoſynis, in Pſalmorum & Miſſarum multa celebratione, & in aliis virtutibus, quibus poſſibile eſt humanam ornari naturam. Præter enim dies Reſurrectionis ac feſtivitatis, jejunium protelabat in veſperum.* Et infra: *Fugiebat modis omnibus otioſitatem. Nam aut legebat, aut ſcribebat, aut diſcipulos erudiebat, aut orationi vacabat & pſalmorum decantationi, inevitabilibus tantummodo corporis indulgens neceſſitatibus. Erat pauperum pater, humilibus humilior, divitum ad pietatem invitator..... Celebrabat omni die Miſſarum ſolemnia multa cum honeſtatis diligentia, habens ſingulis hebdomadæ diebus Miſſas deputatas proprias. Dominica porrò die, nullo unquam tempore, poſtquam lux inchoaſſet apparere auroræ ſe tradebat ſopori: Sed velociter Leviticè ſe præparans, ſuo cum Sigulfo Presbytero Miſſarum celebat ſolemnia ſpecialium uſque horam tertiam. Et tunc ultimâ cum reverentiâ publicam intrabat ad Miſſam.* Hæc *Alcuino* vitæ ratio erat. Unde non ex cupiditate, aut ambitione, tot fruebatur Beneficiis, ſed ut Eccleſiæ prodeſſet. Hujus enim bono ſe totum devoverat; cujus unius ſtudiô Scholam San-Martinianam moderabatur, profanáſque & ſacras Literas docebat. Quâ de re ad *Carolum Magnum* his verbis ſcribebat, Epiſtola I. *Ego verò Flaccus veſter ſecundùm exhortationem & bonam voluntatem veſtram, aliis per tecta ſancti Martini ſanctarum mella Scripturarum miniſtrare ſatago. Alios vetere antiquarum diſciplinarum mero inebriare ſtudeo. Alios Grammaticæ ſubtilitatis enutrire pomis incipiam. Quoſdam ſtellarum ordine, ceu picto cujuſlibet magnæ domûs culmine illuminare geſtio. Plurima plurimis factus, ut plurimos ad profectum ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ad decorem Imperialis Regni veſtri erudiam.*

Denique quàm alienus fuerit ab opum cupiditate, & à faſtu *Alcuinus*, quàm fuerit ad ſerviendum Eccleſiæ comparatus, colligere eſt ex ejus Epiſtola ad *Laidradum* Lugdunenſem Archiepiſcopum, *Nefridium* Narbonenſem, & *Benedictum* Abbatem, libris ejus adverſùs *Elipandum* præfixâ, in qua hæretico illi Antiſtiti divitias & numeroſum famulitium ipſi exprobranti ſic reſpondet: *Improperant & mihi idem præfatus Pater divitiarum multitudinem, ſervorum uſque ad viginti millia numeroſitatem: Ignorans quo animo quis habeat ſeculum. Aliud eſt habere ſeculum; aliud haberi à ſeculo. Eſt qui habet divitias, & non habet; eſt qui non habet, & habet. Hominem verò ad meum unquam comparavi ſervitium, ſed magis devota caritate omnibus Chriſti Dei mei famulis ſervire deſiderans, ad cujus ſervitutis facultatem, divinâ, ut credo, jubente diſpenſatione, ad glorioſum & omni honore nominandum hujus Regni Principem & Regem Carolum adveni.*

ARTICULUS IV.

De Monachis, & Sanctimonialibus.

I. SANCTI BENEDICTI Regula in Francia, Germania, & Anglia, primas tenebat octavo ſæculo, & omnia pene Monaſteria eam ſuſcepere. Synodus Germanica anno 743. Canone 16. ſtatuit: *Ut Monachi & Ancillæ Dei Monaſteriales, juxta Regulam Sancti Benedicti Cœnobia vel Xenodochia ſua ordinare, gubernare, vivere ſtudeant: & vitam propriam degere ſecundùm prædicti Patris ordinationem non negligant.* In Concilio Liptinenſi, *Abbates & Monachi receperunt Regulam Sancti Patris Benedicti, ad reſtaurandam normam regularis vitæ.* Hinc *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi, Cap. LXXIII. Probationem præmitti debet ante Profeſſionem Monaſticam, juxta Regulam *Sancti Benedicti*, quam ſatis indicat, etſi diſertè non nominet. *Simul & hoc rogare curavimus, ut omnes ubicumque qui ſe voto Monachicæ Vitæ conſtrinxerunt, monachicè & regulariter omnimodis ſecundùm votum ſuum vivant, &c. Et ut ad Monaſteria venientes, ſecundùm regularem ordinem primò in pulſatorio probentur, & ſic recipiantur. Et qui ex ſæculari habitu in Monaſteria veniunt, non ſtatim foras ad miniſteria Monaſterii mittantur, antequam probentur.* Et in Capitulari quod propriè Monachos ſpectat, Cap. XI. hæc habentur: *De noviter venientibus ad converſionem, ut ſecundùm Regulam probentur, & non antea recipiantur, niſi ſicut Regula jubet. Et nullus cogatur invitus promittere: & de obedientia & de ſtabilitate permanendi, ſicut Regula jubet.* In aliis etiam Capitulis *Sancti Benedicti* Regula ſpectatur, ut Cap. V. *De Decanis & Præpoſitis, ut eorum mutatio ſecundùm Regulam fiat.* Cap. VI. *De Cellerariis Monaſteriis, ut non avari, ſed tales mittantur, quales Regula præcipit.* Cap. IX. *De ſuſceptione hoſpitum, ſicut Regula continet.* Ex Vita *Sancti Wilfridi* ab *Eddio Stephano* coævo Auctore ſcripta, & edita I. P. Seculi IV. Benedictini, conſtat illum inſtituta Monaſteriorum Northumbriæ melioraſſe, præſcribendo ipſis Regulam Sancti Benedicti.

Regula S. Benedicti in Monaſteriis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ, recepta.

II. Monachi Sæculo octavo ſubdiri erant Epiſcopis, ſicut & Sanctimoniales. Id probant Statuta *Sancti Bonifacii* Archiepiſcopi Moguntini. * Statuit enim Archipræſul Sanctiſſimus Cap. XI. *Ut Abbates, vel Abbatiſſæ, ſic caſtè vivant, ut ſubjectos, ſubjectáſque illorum, vel illarum, exemplum oſtendant ſanctæ converſationis. Quòd ſi non fecerint, ab Epiſcopo corrigantur. Si autem Epiſcopum minimè audierint, Epiſcopus Imperatori indicare faciat.* Cap. XII. *Ut diligenter unuſquiſque Epiſcopus in ſua Parochia provideat, ut ubi Monaſterium Monachorum*

* Tomo IX. Spicilegii.

Monachi Epiſcopis ſubditi.

chorum fuerit, ſi regulariter vivant & monachicè: ubi autem Canonica vita fuerit, bene & canonicè vivant. Cap. XIII. *Ut Epiſcopi puellarum Monaſteria diligentiſſimè perſcrutentur, &c.* Idem conſtat ex Concilio Vernenſi *Canone* 3. quo ſancitum eſt, *Ut unuſquiſque Epiſcoporum poteſtatem habeat in ſua Parochia, tam de Clero, quàm de Regularibus vel ſecularibus, ad corrigendum & emendandum, ſecundùm ordinem canonicum ſpiritalem, ut ſic vivant qualiter Deo placere poſſint.* Et Canone 5. *Ut Monaſteria, tam virorum, quàm puellarum, ſecundum ordinem regulariter vivant: & ſi hoc facere contempſerint, Epiſcopus hoc emendare debet. Quòd ſi non poterit hoc emendare, illi, quem Metropolitanum conſtituimus, hoc innoteſcat, & ipſe hoc emendari faciat. Quòd ſi hoc nec ipſe emendare poterit, ad Synodum publicam exinde veniant, & ibidem canonicam ſententiam accipiant, & ſi publicam Synodum contempſerint, aut honorem ſuum perdant, aut excommunicentur ab omnibus Epiſcopis.*

Privilegia & immunitates Monaſteriorum.

III. Conceſſa tamen fuere Monaſteriis quibuſdam Privilegia, quibus vel omnino, vel ex parte, ab Epiſcoporum Juriſdictione ſolverentur. Inter illa inſigne eſt Privilegium Fuldenſi Monaſterio à *Zacharia* Summo Pontifice conceſſum, rogante *Sancto Bonifacio* Moguntino Archiepiſcopo, qui illud fundaverat, in eoque conſtituerat *Monachos ſub Regula Sancti Patris Benedicti viventes, viros ſtricta abſtinentia, abſque carne & vino, abſque ſicera, & ſervis, proprio manuum ſuarum labore contentos:* ut ipſe ſcribebat ad *Zachariam.* Iſtud autem Monaſterium *Zacharias* à cujuſcunque Epiſcopi Juriſdictione ſolutum, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecit. Hæc ſunt Privilegii verba: *Quia poſtulaſti à nobis, quatenus Monaſterium Salvatoris à te conſtructum, ſitum in loco qui vocatur Buchonia, erga ripam fluminis Fulda, Privilegii Sedis Apoſtolicæ infulis decoretur, ut ſub Juriſdictione ſancta noſtra, cui Deo auctore, deſervimus, Eccleſia conſtitutum, nullius alterius Eccleſiæ ditionibus ſubmittatur. Pro qua re piis deſideriis faventes, hac noſtrâ auctoritate, id quod expoſcitur, effectui mancipamus. Et ideo omnem cujuſlibet Eccleſiæ Sacerdotem in præfato Monaſterio ditionem quamlibet habere, hac auctoritate, præter Sedem Apoſtolicam, prohibemus. Ita ut, niſi ab Abbate Monaſterii fuerit invitatus, nec Miſſarum ſolemnitatem ibidem quiſpiam præſumat omni modo celebrare: ut profectò, juxta id quod ſubjectè Apoſtolicis Privilegiis conſiſtunt, inconcuſsè locus dotatus permaneat. Conſtituentes per hujus Decreti noſtri paginam, atque interdicentes omnibus omnino cujuſlibet Eccleſiæ Præſulibus, vel quacunque dignitate præditis perſonis, ſub Anathematis interpoſitione, qui hujus præſumpſerit præſentis Conſtituti, à nobis præfato Monaſterio indulti, quolibet modo exiſtere temerator.*

Tom. 2. Concil. Galliæ, p. 576.

Ibid. p. 582.

Privilegium iſtud auctoritate Regia roboravit *Pippinus* Rex Chriſtianiſſimus, cum Epiſcoporum & Procerum conſenſu. * *Quia,* inquit, *veneranda Pietas tua noſtram Excellentiam poſtulavit pro Monaſterio, quod à te noviter inſtructum eſt in ſolitudine Buchonia juxta fluvium Fulda, in loco quem Beatæ memoriæ Carolomannus germanus noſter legitimâ donatione tibi conceſſit, ut ſicut ex auctoritate Principis Apoſtolorum, pro quo legatione fungeris, Privilegio Sedis Apoſtolicæ ſublimatum eſſe conſtat, ita etiam noſtræ auctoritatis præcepto roboretur: placuit nobis tuæ petitioni aſſenſum præbere. Et ideo hanc noſtram Præceptionis ſeriem ob honorem Dei, & venerationem Sancti Petri conſcribi juſſimus, per quam Privilegium Sedis Apoſtolicæ à Beato Zacharia tibi collatum, cum conſenſu Epiſcoporum, cunctorùmque Fidelium noſtrorum, per omnia roboramus: præcipientes ut nullus Sacerdotum in Regno noſtro divinitus nobis conceſſo, in præfato Monaſterio Juriſdictionem aliquam ſibi vindicet, præter Apoſtolicam Sedem, &c.* Hujus Monaſterii primus Abbas fuit *Sanctus Sturmius,* cujus Vitam exhibet Volumen II. Sæculi III. Benedictini.

Epiſt. 6. ad Bonifacium, Tomo 2. Collect. Hiſtor. Francor. Du-cheſnii, p. 603.

Simile Privilegium *Fulrado* San-Dionyſiano Abbati conceſſit *Stephanus Tertius* pro omnibus Monaſteriis ab ipſo in Francia fundatis, aut deinceps ab ipſo, vel ejus Succeſſoribus, fundandis & ædificandis. *Per hanc,* inquit, *Apoſtolicam auctoritatem Tibi dilecto filio noſtro Fulrado, vel cæteris tuis Succeſſoribus Abbatibus, licentiam & poteſtatem largientes concedimus ædificandi Monaſteria ubicumque in Francia Provincia volueritis, &c. Et omnem cujuſlibet Eccleſiæ Epiſcopum, aut alium quempiam Sacerdotem, in præfatis Monaſteriis ditionem quamlibet habere, præter Sedem Apoſtolicam, hâc auctoritate prohibemus.*

Tomo 2. Concil. Gall. p. 38.

Sanctus Nivardus Remenſis Archiepiſcopus, Monaſterio Altivillarenſi, quod fundaverat, ibi conſtituens Monachos *ſub Regula SS. PP. Benedicti & Columbani* Deo ſervientes, Privilegium conceſſerat, quò tantùm abeſt ut ab Epiſcoporum Remenſium juriſdictione ſolveretur, ut potiùs iiſdem magis adſtringeretur, ac ſub eorum tuitione maneret: ſervatâ tamen Monachis libertate eligendi Abbatem. Iſtius Privilegii meminit *Flodoardus* lib. 2. Hiſtoriæ Remenſis Eccleſiæ, Cap. VII. *Privilegium quoque,* inquit, *poſcente præfato Abbate Berchario, eidem contulit Monaſterio, ut ſcilicet ipſe Præſul idem Monaſterium in ſui juris dominatione, dum adviveret, conſervaret; & ut poſt ſuum deceſſum, Remenſis Epiſcopus ipſum Cœnobium gubernet, & eoſdem Monachos contra omnes adverſitates defendat: ipſi verò Monachi poteſtatem habeant Prælatum ſibi regulariter eligendi, prout in deſcriptione ipſius Privilegii continetur.* Privilegium iſtud ante annum ſexcenteſimum ſexageſimum primum, quo *Sanctus Nivardus* obiit, conceſſum, octavo ſæculo inviolatum permanſit.

Monachi ad Epiſcopatus, & ad graviſſima Eccleſiæ negotia gerenda aſſumpti.

IV. Monachi octavo ſæculo ad ſacras Præfecturas, & ad graviſſima Eccleſiæ negotia gerenda conficiendáque aſſumebantur. In Septima Synodo Legati Sedis Apoſtolicæ, & Patriarcharum abſentium, pene omnes Monachi erant. *Sanctus Bonifacius* Germanorum Apoſtolus, & primus Moguntiæ Archiepiſcopus, ejúſque Succeſſor *Lullus*, Monaſticam Vitam erant profeſſi. Ratiſponenſes Epiſcopi alternis ex Canonicorum & Monachorum ordine aſſumebantur, ex quo *Sanctus Bonifacius* Epiſcopos in Bojoaria inſtituerat, ut teſtatur *Arnulphus* Ratiſponenſis Monachus, in *Vita Sancti Emmerammi* lib. 2. *Ex eo tempore,* inquit, *quo primùm à Bonifacio Apoſtolicæ Sedis Vicario, juxta Decreta Canonum, in Bojoaria ordinabantur Epiſcopi, viciſſim ſibi ſuccedebant in hujus Epiſcopatu Monachi atque Canonici; ita ut ſi anteceſſor eſſet Canonicus, fieret ſucceſſor Monachus, & iterum huic ſuccederet Canonicus. Hæc conſuetudo uſque ad noſtra permanſit tempora.*

Epiſcopi in Angliæ Inſula Hy-enſi, more extraordinario & inſolito Abbati parebant.

Inſula Hyenſis in Anglia, celeberrimo *Sancti Columbani* Monaſterio inſignis, Abbatem habebat ſacrorum Moderatorem, cujus juriſdictioni omnis Provincia, & ipſi etiam Epiſcopi, ob reverentiam *Sancti Columbani* parebant, ut refert *Beda* lib. III. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, Cap. IV. his verbis: *Habere autem ſolet ipſa Inſula Rectorem ſemper Abbatem Preſbyterum, cujus juri & omnis Provincia, & ipſi etiam Epiſcopi, ordine inuſitato debeant eſſe ſubjecti, juxta exemplum primi Doctoris illius, qui non Epiſcopus, ſed Preſbyter extitit & Monachus.* Theodoro Cantuarienſi Archiepiſcopo, Fidei ac Diſciplinæ Eccleſiaſticæ in Anglia propagatori, ex Monachorum Ordine aſſumpto, ſucceſſit *Berechtuwaldus Eccleſiaſticis ſimul ac Monaſterialibus*

rialibus Diſciplinis ſummè inſtructus. S. Cudbertus Abbas Eccleſiæ Lindisfarnenſis Epiſcopus inauguratus eſt: quâ in Inſula *A temporibus antiquis & Epiſcopus cum Clero, & Abbas ſolebat manere cum Monachis, qui tamen & ipſi ad curam Epiſcopi familiariter pertinerent. Quia minirum Aidan, qui primus ejus loci Epiſcopus fuit, cum Monachis illuc & ipſe Monachus adveniens, Monachicam in eo converſationem inſtituit, quomodo & prius B. Pater Auguſtinus in Cantia feciſſe noſcitur, ſcribente ei Reverendiſſimo Patre Gregorio, quod & ſupra poſuimus. Sed quia tua Fraternitas*, inquit, *Monaſterii Regulis erudita, ſeorſum fieri non debet à Clericis ſuis in Eccleſia Anglorum, quæ nuper auctore Deo, ad fidem perducta eſt, hanc debet converſationem inſtituere, quæ initio naſcentis Eccleſiæ fuit Patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex his quæ poſſidebant, aliquid ſuum eſſe dicebat: ſed erant eis omnia communia.* Duobus autem annis in Epiſcopatu peractis *B. Cudbertus repetiit Inſulam ac Monaſterium ſuum, divino admonitus oraculo, quia dies ſibi mortis, vel vita magis illius, quæ ſola vita dicenda eſt, jam appropiaret introitus.* (Ex Beda, lib. IV. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum, *Cap. XXVII. & XXVIII.*)

Hildæ Abbatiſſæ Monaſterium duplex. Studia Monaſtica.

Idem Cap. XXIII. de Monaſterio *Hildæ* Abbatiſſæ ita ſcribit: *Tantùm lectioni divinarum Scripturarum ſuos vacare ſubditos, tantùm operibus juſtitiæ ſe exercere faciebat, ut facillimè viderentur ibidem, qui Eccleſiaſticum gradum, hoc eſt, Altaris Officium aptè ſubirent, plurimos poſſe reperiri. Denique quinque ex eodem Monaſterio poſtea Epiſcopos vidimus, & hos omnes ſingularis meriti ac ſanctitatis viros, &c.* Monaſterium illud *Hildæ* Abbatiſſæ duplex erat. Monachi ex una parte, Sacræ Virgines ex altera, Deo devotiſſimè ſerviebant. Hos & illas regebat *Hilda* Abbatiſſa, atque ad omnem virtutem informabat; & ad Scripturæ Sacræ ſtudium ſic excitabat, ut religioſiſſimos doctiſſimóſque Præſules Monaſterium illud deinde Eccleſiæ daret.

S. Wilbrordus Friſonum Apoſtolus, & primus Trajectenſium Epiſcopus, Monachus erat, & cum Monachis opus converſionis gentium aggreſſus eſt, teſte *Alcuino* in ejus Vita. *Statim ablactatum infantulum tradidit pater Ripenſis Eccleſiæ Fratribus, Religioſis ſtudiis, & ſacris litteris erudiendum, &c. Ibique in prædicto Monaſterio multis profuturus, puer, Clericatûs accepit tonſuram, & pia profeſſione Monachum ſe fecit eſſe, &c. Cum conniventia ſui Abbatis & Fratrum, in Hiberniam veloci curſu conſcendit... ibique duodecim annis inter eximios ſimul piæ Religionis & ſacræ lectionis Magiſtros, futurus multorum populorum Prædicator, erudiebatur, &c. Aſſumptiſque ſecum duodecim Fratribus eo fidei fervore armatis, quo & ipſe, navim conſcendit: quorum aliqui poſtea, ob prædicationis Evangelicæ inſtantiam, martyrio coronati ſunt: aliqui verò Epiſcopatus ordinem accipientes, poſt ſanctæ prædicationis labores in pace quieverunt.* Quid *Corbinianum* Friſingenſem, *Rudbertum* Saltzburgenſem, *Suidbertum* Friſiorum Apoſtolum, *Vuillibaldum* Eiſtetenſem, *Hildulfum* Trevirenſem, *Vuillehadum* Bremenſem, *Burchardum* Vuirtzburgenſem, *Vuilfridum*, & *Joannem* Eboracenſes, *Egvvinum* Wigornienſem, *Aldhelmum* Schireburnenſem, *Lambertum* Lugdunenſem, *Hugonem* Rothomagenſem, *Vulframnum* Senonenſem, *Tetricum* Autiſiodorenſem, *Eucherium* Aurelianenſem, Epiſcopos ſanctiſſimos commemorem, ex Ordinis Benedictini Monaſteriis aſſumptos, quorum Acta Sæculum III. Benedictinum exhibet?

Monachi ad Epiſcopatum aſſumpti regularem vitam ducere tenebantur.

V. Qui ad Clericatum & Epiſcopatum ex Monachorum Ordine aſſumebantur, Vitam Regularem ducere tenebantur. Id patet ex Capitulari Aquiſgranenſi Caroli Magni, cap. 27. *Item in Decretis Innocentii Papæ de eadem re, ut Monachus; ſi ad Clericatum provehatur, propoſitum Monachicæ profeſſionis non amittat. Quod enim in Monaſterio fuit, & quod diu ſervavit, in meliori gradu poſitus amittere non debet* (inquit *Innocentius I.*) Idem reſponderat *Zacharias* Papa ad Capitulum XIII. interrogationum *Pippini* Idem probant Acta Sanctorum quos ex Monaſteriis ad Epiſcopatum aſſumptos ſupra diximus.

Profeſſionis Sanctimonialium, ſeu potiùs conſecrationis ætas.

VI. Sanctimoniales ante XXV. ætatis annum haud conſecrabantur. Ante hanc tamen ætatem puellæ recipiebantur in Monaſteria, in regulari diſciplina erudiebantur, & virginitatem ſuam Chriſto devovebant. De his *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi ita ſanxit Cap. XLVI. *Virgines non velentur ante XXV. annos, niſi rationabili neceſſitate cogente.* Neceſſitatem illam explicat Africanæ Synodi Canon XCIII. quem Rex Maximus ſubjicit; cùm ſcilicet periclitatur pudicitia virginalis, & vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, aut Virgo in mortis diſcrimine verſatur, &c. Concilium Francofordienſe *Canone XLVI.* de eodem capite diſciplinæ ita ſtatuit. *De Virginibus, quò tempore velandæ ſint, vel quibus occupationibus ante annos XXV. detinendæ, ſi neceſſitas compellit, ea quærantur quæ in Canone ſcripta ſunt.* Zacharias Papa ad Capp. XX. & XXI. Interrogationum *Pippini*, ſecundùm *Innocentii Primi* Decreta reſpondet, Virgines etiam à Sacerdote non velatas, quæ à propoſito virginitatis defecerunt, Pœnitentiæ ſubjiciendas eſſe: *Quia ſponſio earum à Domino tenebatur. Si enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nullâ ratione diſſolvi, quantò magis iſta pollicitatio, quam cum Deo pepigit, ſolvi ſine vindicta non poterit?*

Pecuniam pro ingreſſu Monaſterii exigere nefas.

VII. Pecuniam exigere pro ingreſſu in Monaſteria nefas erat, & Simoniæ ſpecies meritò cenſebatur. Id conſtat ex Synodo Septima, Canone XVIII. *In tantum* (inquit) *inolevit avaritiæ facinus in Rectores Eccleſiarum, ut etiam quidam eorum, qui dicuntur Religioſi viri ac mulieres, obliviſcentes mandatorum Domini, decipiantur, & per aurum introitus accedentium tam ad ſacrum Ordinem, quàm ad Monaſticam Vitam efficiant. Unde fit, ut quorum initium improbabile eſt, omnia ſint projicienda, ut Magnus ait Baſilius.*

Dotales oblationes.

Mos tamen erat in Oriente ut offerrent aliqua Monaſteriis inſtar dotis, qui in ea recipiebantur. Quocirca idem Canon ſubdit: *Porro quæ filiis à parentibus dantur, more dotis, vel ſi quæ ex propriis rebus acquiſita offeruntur; profitentibus his qui ea offerunt, Deo dicata, definimus, ſive perſeveraverint, ſive exierint, manere ea in Monaſterio, ſecundùm repromiſſionem ipſorum, niſi fuerit culpa Prælati.*

Carolus Magnus in Capitulis quæ propriè Monachus ſpectant, Cap. XV. ſtatuit: *Ut nullus Abbas pro ſuſceptione Monachi præmium quærat.* Synodus Francofordienſis *Canone XVI.* de hoc Diſciplinæ capite ita ſanxit: *Audivimus enim quod quidam Abbates cupiditate ducti, præmia pro introeuntibus in Monaſterium requirant. Ideo placuit nobis, & Sanctæ Synodo, ut pro ſuſcipiendis in Sancto Ordine Fratribus nequaquam pecunia requiratur; ſed ſecundùm Regulam S. Benedicti ſuſcipiantur.* Inter *S. Bonifacii* Moguntini Archiepiſcopi Statuta iſtud legitur XV. *Ut plus non mittantur in Monaſteria Canonicorum, atque Monachorum, ſeu Puellarum, quam ſufficere poſſint.* Monachorum & Sanctimonialium in quovis Monaſterio determinatus erat numerus, ſecundùm facultates Monaſterii, ne exigeretur pecunia novi oneris ratione, & quòd Monachis, aut Virginibus ultra numerum ſuſceptis, alendis impar eſſet. Ignobilibus verò æquè ac nobilibus puellis patebat aditus ad Monaſteria, cùm earum probata vocatio erat. Unde Pauliacenſis * Monaſterii Abbatiſſa divinitus correpta & infirmitate percuſſa memoratur in Vita *Sanctæ Auſtrebertæ*, P. II. Sæculi III. Benedictini, quòd puellam ſervilis generis, quæ in Sanctimonia-

De Pavilly.

lium Collegium recipi ferventiſſimè ac humillimè poſtulabat, rejeciſſet.

Fœminis non patebat aditus in Eccleſias Monachorum.

VIII. Interdictus erat fœminis in Eccleſias Monachorum ingreſſus, quibus nunc perperam in Chorum, & in Sacrarium aditus in Monaſteriis pleriſque patet. Vigebat ejuſmodi lex in Cœnobiis Sithivenſi & Fuldenſi ad Sæculum uſque decimum-quartum, ut conſtat ex libro ſecundo *de Miraculis S. Bertini à Folcardo* Cœnobita Sithivenſi conſcripto, Cap. XII. *Cùm*, inquit, *venerandus Pater noſter Bertinus, poſtquam à diabolo in ſpecie mulieris tentatus eſſet, & à S. Martino viſitatus & liberatus, conſiderans omnino Monachis non expedire ſexu fœmineo quovis modo communicari, ſub anathemate aditum fœminarum de adītis ejuſdem Cœnobii penitus excluſit. Quod ab ipſius B. Bertini tempore bene ab omnibus obſervatum eſt, uſque ad illud tempus in quo Adala nobiliſſima conjux Arnulfi Comitis & Abbatis iſtius loci, cùm ſæpiſſime magnis infirmitatibus eſſet aggravata, deſiderare cœpit, ut in hoc Monaſterio ei licentiam Monachi darent intrare, ut coram altari S. Bertini pro ſalute deprecatura liceret ſe proſternere. Hujus igitur rei causâ, advocatis venerabilibus Epiſcopis Wicfrido Tarvennenſis Eccleſiæ Epiſcopo, & Folberto Cameracenſis, denudavit eis deſiderium ſuum; accepta etiam à Monachis licentiâ anno Nativitatis Domini nongenteſimo trigeſimo octavo, annóque quinto Ludovici Regis, Feria ſecunda Paſchæ introduxerunt eam præfati Epiſcopi in eodem Monaſterio, non ſine tremore maximo: quoniam hoc illa prima facere præſumpſerat, quòd antea Reginarum nulla concupiſcere vel audebat. Sicque introducta, & ante altare B. Bertini proſtrata, devotè oratione fusâ, plenam corporis ſoſpitatem recepit.* Vita *Sancti Bertini* Sithivenſis Abbatis edita eſt P. I. Sæculi III. Benedictini.

De Fuldenſi Cœnobio idem conſtat ex Vita Sanctæ *Liobæ* Abbatiſſæ Biſcofheimenſis Auctore *Rudolfo* Monacho Fuldenſi, in quâ de Sancta illa Virgine hæc leguntur: *Interdum etiam & ad Monaſterium Fuldenſium Monachorum causâ orationis venire ſolebat, quod nec priùs, nec poſtea ulli unquam fœminarum concedi potuit: quia loco illi, ex quo à Monachis habitari cœptus eſt, fœmineus negabatur ingreſſus. Tantùm autem huic ſoli conceſſum eſt propter hoc quod S. Martyr Bonifacius eam Senioribus eorum commendavit, corpúſque illius ibi ſepeliendum decrevit. Cujus tamen adventus hoc ordine moderabatur. Relictis enim in vicina cella diſcipulabus ac pediſſequis ſuis, ipſa, cum una cæteris maturiore, Monaſterium diurno tantùm tempore intravit: & poſt orationem completa cum Fratribus collatione, noctibus ſemper ad Diſcipulas ſuas, quas in cella dimiſerat, revertebatur.* Vita *S. Liobæ* edita eſt P. II. Sæculi III. Benedictini.

Monachi miracula per Sanctos domeſticos patrata occultabant.

IX. Tantus erat Monachis ſolitudinis amor, ut miracula ſi quando per Sanctos in Eccleſiis ſuis patrarentur, aut occultare, aut cohibere pro virili ſtuderent, ne confluentium hominum turbas paterentur, eorúmque frequentiâ diſciplina regularis remitteretur. Sic *S. Hidulfus* ex Epiſcopo Trevirenſi Medianenſis* Monaſterii primus Abbas, *S. Spinulo*, etſi mortuo, præcepit ut à patrandis miraculis ceſſaret, quamvis inde temporalia etiam commoda in Monaſterium redundarent. Qua de re Senonienſis* Chronographus *Ricberius* ita ſcribit: *Ad augmentum gloriæ Sancti tres ſalinaris fontes in horto penes Monaſterium ſunt inventi. Fama igitur miraculorum & ſalinarum longè latéque divulgata tantam populi multitudinem ad ipſum locum deduxit, ut locus affluentiam gentium minimè capere potuiſſet. Unde vir ille Sanctus Hidulfus ſuæ inquietationis moleſtiam, quam ab advenientibus ſuſtinebat, ferre non valebat, licèt Monaſterio ſuo pro virtutibus Sancti & ſalinarum quæſtu aliquid emolumenti conferri ab illa gente videretur. Vir igitur beatiſſimus Hidulfus, qui pro divitiis mundi acquirendis paupertatis onus ſibi non aſſumpſerat, videns ſe & ſuos à propoſito ſuo non modicum affluentiâ populi deviare, auxilium divinum ſuper hoc duxit requirendum.* Ipſum porrò ad Eccleſiam acceſſiſſe memorat, & ad *S. Spinuli* ſepulchrum orationi incubuiſſe, & quaſi vivo loqueretur, dixiſſe: *Gratias agimus Deo Salvatori, ô frater Spinule! quòd miraculis fidem facientibus te divinæ Majeſtati aſtare certiſſimè credimus: etiam naufragia præſentis ſæculi evaſiſſe te, ac cœleſti gloria potiri gaudemus. Sed ſi frequentia populorum, quam Deus per te huc confluere fecit, aliquamdiu preſſi fuerimus, non modicùm à via regia, quæ ducit ad vitam, nos declinare videbis. Unde te in illa obedientia, quam dum viveres, nobis infatigabiliter exhibere ſolebas, admonemus & exhortamur in Domino, &c... Videres mortuum, quaſi viveret, Magiſtro jubenti obedire, ceſſantibus ſignis miraculorum, aquis ſalſis in dulcedinem redeuntibus. Affluentiâ repreſſâ populorum, Vir Sanctus & Fratres ſui ſine tumultus moleſtia, Deo deinde ſervierunt. Videns verò Deus famulum ſuum ſibi toto corde, & non mundo inhærere, quia parvum & inſtabilem quæſtum tam leviter abjecerat, majora pro minoribus ſtatim ei reſtituere dignatus eſt. Nam prædia multa in Alſatiæ partibus, necnon in Lotharingia, à Potentibus & Primatibus terræ, & alia quamplurima à diverſis Fidelibus, Deo operante, ſunt collata, quæ omnibus ſupra dictis trecentis Fratribus ad victum ſufficere poſſent.*

S. Pardoux.

Eadem religione Sarlatenſes Monachi, cùm *Sancti Pardulphi** Abbatis corpus è Guaractenſi Monaſterio acceptum, juxta loculum *S. Sacerdotis* Lemovicenſis collocaſſent, fientque in dies miracula, quibus illuc frequens populus invitabatur, Sanctum *Abbatem à Pontifice ſeparantes*, in *Eccleſiam S. Joannis extra Monaſterium tranſtulerunt*, teſte *Gaufredo* Priore Voſienſi in Chronico lib. 1. cap. 2. Quantùm illa miraculorum oſtentatio diſciplinæ regulari obeſſet, teſtis eſt *Rodulfus* Abbas in *Chronico S. Trudonis* lib. 1. Studium illud occultandi miracula per Sanctos domeſticos patrata apud Monachos undecimo ſæculo adhuc perſeveraſſe tradens, ubi de *Gontramno* Abbate ſcribit: * *Hujus vitæ ultimis annis Domini noſtri Trudonis ſepulchrum frequentiſſimè cœpit coruſcare miraculis, quæ ille ſtudioſiſſimè ſatagebat occultare; ſagaci enim pectore concipiens quod futurum erat,* * Signa data eſſe infidelibus, non fidelibus, *dicebat: Quod non longè poſt illum nonnulli de noſtris experti ſunt, qui inter ipſa quoque miracula Deum offendere non timuerunt.* Nimirum, ut idem Chronographus obſervat initio libri 2. ſub *Adelardo II.* Abbate *Gunthramni* ſucceſſore, *Cœperunt haberi miracula & virtutes ſepulchri S. Trudonis non tam timori & reverentiæ, quàm oſtentui & populari gloriæ. Frequentabat enim ſepulchrum ejus infinitus peregrinorum numerus... Oratorium, chorus, templum, clauſtrum, pratum noctè diéque non inveniebatur à multitudine vacuum, quarum perſtrepentium continua inquietatio magna fiebat moleſtia, & ordinis impedimento, Senioribus ſolitis & volentibus Deo ſervire in quiete & ſilentio. Juniores verò, quibus tædio erat Religio, & diſciplinæ odio, gratulabantur priùs occultè hac quaſi neceſſitate ſe Magiſtra Regula mandata præterire, &c.* Et infra. *Quantò longiùs ferebatur relatione peregrinorum glorioſa celebritas miraculorum S. Trudonis, tantò & noſtrorum reprehendebatur ſæcularitas ex levitate morum & abuſione indiſciplinationis. Erat enim ſumma opportunitas quibuſque noſtri Ordinis perire volentibus, ex peregrina, ut dixi, veniente & abeunte multitudine, tum ex conſtructi Monaſterii vaſta reparandáque amplitudine.*

Tom. VII. Spicilegii Dacheriani.

1. Cor. 14.

Seminaria & Scholæ in Monaſteriis.

X. Cœnobia Seminaria erant, in quibus pueri ad pietatem & ſtudia litterarum inſtituebantur. Id conſtat ex Capitulari Aquiſgranenſi *Caroli Magni* cujus LXXII. Capite ſtatuitur, ut tàm Monachi,

quam

quàm Canonici, *non ſolum ſervilis conditionis infantes, ſed etiam ingenuorum filios aggregent, ſibique ſocient. Et ut Schola legentium puerorum fiant, Pſalmos, notas, computum, Grammaticam per ſingula Monaſteria, vel Epiſcopia diſcant.* Hac de re *Carolus Magnus* Encyclicam ad omnes Epiſcopos & Abbates Epiſtolam dedit. *Notum ſit*, inquit, *Deo placita Devotioni veſtra, quia nos unà cum Fidelibus noſtris conſideravimus, utile eſſe, ut Epiſcopia, & Monaſteria, nobis Chriſto propitio ad gubernandum commiſſa, prater Regularis vita ordinem, atque Sancta Religionis converſationem, etiam in litterarum meditationibus, eis qui donante Domino diſcere poſſunt, ſecundùm uniuſcujuſque capacitatem, docendi ſtudium debeant impendere: qualiter ſicut Regularis norma honeſtatem morum, ita quoque docendi & diſcendi inſtantia ordinet & ornet ſeriem verborum; ut qui Deo placere appetunt rectè vivendo, ei etiam placere non negligant rectè loquendo... Debet ergo quiſque diſcere, quod optat implere; ut tantò ampliùs quid agere debeat intelligat anima, quantò in omnipotentis Dei laudibus ſine mendaciorum offendiculis cucurrerit lingua. Nam cùm omnibus hominibus vitanda ſint mendacia, quantò magìs illi declinare debent, qui ad hoc ſolummodo probantur electi, ut ſervire ſpecialiter debeant Veritati? Nam cùm nobis à nonnullis Monaſteriis ſapius ſcripta dirigerentur... Cognovimus in pleriſque prafatis conſcriptionibus eorumdem & ſenſus rectos, & ſermones incultos: quia quod pia devotio interius fideliter dictabat, hoc exterius, propter negligentiam diſcendi, lingua inerudita exprimere ſine reprehenſione non valebat. Unde factum eſt, ut timere inciperemus, ne fortè ſicut minor erat in ſcribendo prudentia; ita quoque & multò minor eſſet quàm rectè eſſe debuiſſet, in Sanctarum Scripturarum ad intelligendum ſapientia*, &c. *Cum autem in Sacris Paginis ſchemata, tropi, & catera his ſimilia inſerta inveniantur, nulli dubium eſt quòd ea unuſquiſque legens tantò citius ſpiritualiter intelligit, quantò priùs in litterarum magiſterio pleniùs inſtructus fuerit. Tales verò ad hoc opus viri eligantur, qui & voluntatem, & poſſibilitatem diſcendi, & deſiderium habeant alios inſtruendi.*

Studia Monaſtica.

Tom. 2. Concil. Gall. pag. 121.

Angilbertus Abbas Centulenſis ſive *S. Richarii*, de ejuſdem Cœnobii reſtauratione & quaſi nova fundatione à ſe facta ex munificentia *Caroli Magni* ita loquitur, apud Auctorem Chronici Centulenſis, lib. 2. cap. 11. *Trecentos Monachos in hoc ſancto loco regulariter victuros, auxiliante Deo conſtituimus: optantes & ordinantes, ut non plus iſtius numeri congregatio in perpetuum haberet: Centum etiam pueros ſcholis erudiendos ſub eodem habitu & victu ſtatuimus, qui Fratribus per Choros diviſis in auxilium pſallendi & canendi interſint.*

XI. Diſciplinæ Regularis in Monaſteriis, cùm virorum, tum Virginum, reſtaurandæ, vel conſervandæ, Epiſcopi & Principes maximam habuere curam. Concilium Vernenſe *Canone VI.* de Monialium clauſura diligenter ſervanda hæc ſtatuit: *Conſtituimus ut nulla Abbatiſſa duo Monaſteria praſumat habere; nec extra Monaſterium licentiam habeat exire, niſi hoſtilitate cogente. Sed Domnus Rex, quando aliquam de ipſis Abbatiſſis ad ſe venire juſſerit, ſemel in anno per conſenſum Epiſcopi, in cujus Parochia eſt, ut tunc aliqua veniat ex ſuâ juſſione, ſi neceſſitas fuerit, & alibi omnino non debeat, nec per villas, nec per alia loca demorari; niſi tantùm, quàm celerius potuerit, ambulare & reverti... Similiter nec illa Monacha extra Monaſteria exire debeant.* Concilium Liptinenſe Regulam *S. Benedicti* accuratè ſervari ſanxit à Monachis, & ſecundùm eam Monaſteria ordinari. *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi, & in Capitulis quæ Mona-

Diſciplinæ Regularis in Monaſteriis conſervandæ Reges curam geſſere.

Clauſura Monialium.

A chos propriè ſpectant, multas leges edidit ex Canonibus & Regula *S. Benedicti* maximam partem deſloratas, quæ Regularem Diſciplinam, vel reſtaurant collapſam, vel conſervant reſtauratam. Ex his multa ſatis jam à nobis ſunt obſervata. In Capitulari anno XI. Regni ſui edito, Cap. III. ſtatuit: *Ut Monaſteria Regularia ſecundùm Regulam vivant, & Monaſteria puellarum Ordinem Sanctum cuſtodiant, & unaquaque Abbatiſſa ſine intermiſſione in ſuo Monaſterio reſideat, & duo Monaſteria non habeat.* In alio Capitulari de diverſis rebus partim Eccleſiaſticis, partim Politicis, Cap. III. ita ſtatuit: *De*
B *Monaſteriis minutis, ubi Nonnanes ſine Regula ſedent, volumus ut in uno loco Congregatio fiat Regularis, & Epiſcopi pravideant ubi fieri poſſit: & nulla Abbatiſſa foras Monaſterium exire praſumat ſine Regis juſſione, nec ſibi ſubditas facere permittat: & earum clauſtra ſint bene firmata.* Et Cap. XI. Miſſis Dominicis per unamquamque Provinciam inquirere jubet, *An ſit aliquis clamor ſuper Epiſcopum, vel Abbatem, vel Abbatiſſam, & Regi renuntiare.* Et Cap. XIV. vetat *Ne Monachi, & qui in gradu Sacerdotali conſtituti ſunt, ad ſacularia negotia tranſeant.* Cap. XV. prohibet *Ne Epiſcopi*, &
C *Abbates*, & *Abbatiſſa cuplas canum habeant*, aut *falcones, accipitres*, vel *joculatores*. In Capitulari Aquiſgranenſi Abbatiſſarum temerarium ſuperbúmque auſum coërcet, quæ benedictionem viris dare, manúſque illis imponere, & Virgines ritu ſolenni velare præſumebant. *Auditum eſt, aliquas Abbatiſſas, contra morem ſancta Dei Eccleſia, benedictiones cum manûs impoſitione, & ſignaculo ſancta crucis, ſuper capita virorum dare, necnon & velare Virgines cum benedictione Sacerdotali: quod omnino à vobis, ſanctiſſimi Patres, in veſtris Parochiis illis interdicendum eſſe ſcitote.* Denique diligenter curandum paſſim inculcat: *Ut Monachi monachicè*
D *& regulariter vivant, omnimodis ſecundùm votum ſuum, ſecundùm quòd ſcriptum eſt. Vota veſtra reddite Domino Deo veſtro.* Et iterum: *Melius eſt non vovere, quàm vovere, & non reddere.*

Abbatiſſarum quarumdam præſumptio.

In Capit. Aquiſgr. cap. LXXIII.

XII. In Regia Monaſteria, id eſt, quæ vel à Regibus fundata erant, vel à fundatoribus in jus Regium traducta, poteſtatem maximam Eccleſia Regibus Chriſtianiſſimis dedit, in eo poſitam, ut rationes redituum & expenſarum coram ipſis reddi deberent, & abſque eorum voluntate inſtitui Abbates, vel Abbatiſſæ, ab Epiſcopis non poſſent. Synodi Vernenſis Canon XX. duo Monaſteriorum genera diſtinguit; alia Regalia, alia Epiſcopalia; & Regalium
E quidem rationes Regi; Epiſcopalium verò Epiſcopo reddendas ſtatuit. *In alia Synodo nobis perdonaſtis, ut illa Monaſteria, ubi regulariter Monachi, vel Monacha vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimiſſebatis unde vivere potuiſſent, exinde, ſi Regalis erat, ad Domnum Regem faciant rationes Abbas, vel Abbatiſſa: & ſi Epiſcopalis, ad illum Epiſcopum. Similiter & de illis vicis.* Statuit *Canon V.* de Abbatibus & Abbatiſſis ſecundùm ordinem regulariter non viventibus, & commiſſa Monaſteria non regentibus, & Epiſcopi ſui, Synodique contemnentibus admonitionem, ut honorem ſuum perdant:
F *Et tales in eorum loco in ipſa Synodo conſtituantur per verbum & voluntatem Domni Regis, vel conſenſu ſervorum Dei, qui ſecundùm Ordinem Sanctum ipſum gregem regant.* Concilium Francofordienſe, *Canone XLVII.* ſtatuit ut *de Abbatiſſis, qua canonicè, aut regulariter non vivunt, Epiſcopi requirant & Regi adnuntient, ut ab honore priventur.* Denique *Carolus Magnus* in Capitulari de cauſis Regni Italiæ, *Cap. 6.* decernit *De Monaſteriis & Xenodochiis qua per diverſos Comitatus eſſe videntur, ut Regalia ſint, & quicunque ea habere voluerit, per beneficium Domni Regis habeat.*

Regum poteſtas in Monaſteria Regiæ fundationis.

ARTICULUS

lium Collegium recipi ferventiſſimè ac humillimè poſtulabat, rejeciſſet.

Fœminis non patebat aditus in Eccleſias Monachorum.

VIII. Interdictus erat fœminis in Eccleſias Monachorum ingreſſus, quibus nunc perperam in Chorum, & in Sacrarium aditus in Monaſteriis pleriſque patet. Vigebat ejuſmodi lex in Cœnobiis Sithivenſi & Fuldenſi ad Sæculum uſque decimum-quartum, ut conſtat ex libro ſecundo *de Miraculis S. Bertini à Folcardo* Cœnobita Sithivenſi conſcripto, Cap. XII. *Cùm*, inquit, *venerandus Pater noſter Bertinus, poſtquam à diabolo in ſpecie mulieris tentatus eſſet, & à S. Martino viſitatus & liberatus, conſiderans omnino Monachis non expedire ſexu fœmineo quovis modo communicari, ſub anathemate aditum fœminarum de aditis ejuſdem Cœnobii penitus excluſit. Quod ab ipſius B. Bertini tempore bene ab omnibus obſervatum eſt, uſque ad illud tempus in quo Adala nobiliſſima conjux Arnulfi Comitis & Abbatis iſtius loci, cùm ſæpiſſimo magnis infirmitatibus eſſet aggravata, deſiderare cœpit, ut in hoc Monaſterio ei licentiam Monachi darent intrare, ut coram altari S. Bertini pro ſalute deprecatura liceret ſe proſternere. Hujus igitur rei causâ, advocatis venerabilibus Epiſcopis Wicfrido Tarvennenſis Eccleſiæ Epiſcopo, & Folberto Cameracenſi, denudavit eis deſiderium ſuum; acceptâ etiam à Monachis licentiâ anno Nativitatis Domini nongenteſimo trigeſimo octavo, annóque quinto Ludovici Regis, Feria ſecunda Paſchæ introduxerunt eam præfati Epiſcopi in eodem Monaſterio, non ſine tremore maximo: quoniam hoc illa prima facere præſumpſerat, quòd antea Reginarum nulla concupiſcere vel audebat. Sicque introducta, & ante altare B. Bertini proſtrata, devotè oratione fusâ, plenam corporis ſoſpitatem recepit.* Vita Sancti Bertini Sithivenſis Abbatis edita eſt P. I. Sæculi III. Benedictini.

De Fuldenſi Cœnobio idem conſtat ex Vita Sanctæ *Liobæ* Abbatiſſæ Biſcofheimenſis Auctore *Rudolfo* Monacho Fuldenſi, in quâ de Sancta illa Virgine hæc leguntur: *Interdum etiam & ad Monaſterium Fuldenſium Monachorum causâ orationis venire ſolebat, quod nec priùs, nec poſtea ulli umquam fœminarum concedi potuit: quia loco illi, ex quo à Monachis habitari cœptus eſt, fœmineus negabatur ingreſſus. Tantùm autem huic ſoli conceſſum eſt propter hoc quòd S. Ma[...]r Bonifacius eam Senioribus ſuorum commendavit, corpúſque illius ibi ſepeliendum decrevit. Cujus tamen adventus hoc ordine moderabatur. Relictis enim in vicina cella diſcipulabus ac pediſſequis ſuis, ipſa, cum una cæteris maturiore, Monaſterium diurno tantùm tempore intravit: & poſt orationem completa cum Fratribus collatione, noctibus ſemper ad Diſcipulas ſuas, quas in cella dimiſerat, revertebatur.* Vita S. Liobæ edita eſt P. II. Sæculi III. Benedictini.

Monachi miracula per Sanctos domeſticos patrata occultabant.

IX. Tantus erat Monachis ſolitudinis amor, ut miracula ſi quando per Sanctos in Eccleſiis ſuis patrarentur, aut occultare, aut cohibere pro virili ſtuderent, ne confluentium hominum turbas paterentur, eorúmque frequentiâ diſciplina regularis remitteretur. Sic *S. Hidulfus* ex Epiſcopo Trevirenſi Medianenſis* Monaſterii primus Abbas, *S. Spinulo*, etſi mortuo, præcepit ut à patrandis miraculis ceſſaret, quamvis inde temporalia etiam commoda in Monaſterium redundarent. Qua de re Senonienſis* Chronographus *Richerius* ita ſcribit: *Ad augmentum gloriæ Sancti tres ſalinarii fontes in horto penes Monaſterium ſunt inventi. Fama igitur miraculorum & ſalinarum longè latéque divulgata tantam populi multitudinem ad ipſum locum deduxit, ut locus affluentiam gentium minimè capere potuiſſet. Unde vir ille Sanctus Hidulfus ſuæ inquietationis moleſtiam, quam ab advenientibus ſuſtinebat, ferre non valebat, licèt Monaſterio ſuo pro virtutibus Sancti & ſalinarum quæſtu aliquid emolumenti conferri ab illa gente videretur. Vir igitur beatiſſimus Hidulfus, qui pro divitiis mundi acquirendis paupertatis onus ſibi non aſſumpſerat, videns ſe & ſuos à propoſito ſuo non modicùm affluentia populi deviare, auxilium divinum ſuper hoc duxit requirendum.* Ipſum porrò ad Eccleſiam acceſſiſſe memorat, & ad *S. Spinuli* ſepulchrum orationi incubuiſſe, & quaſi vivo loqueretur, dixiſſe: *Gratias agimus Deo Salvatori, ô frater Spinule! quòd miraculis fidem facientibus te divinæ Majeſtati aſtare certiſſimè credimus: etiam naufragia præſentis ſæculi evaſiſſe te, ac cæleſti gloria potiri gaudemus. Sed ſi frequentia populorum, quam Deus per te huc confluere fecit, aliquandiu preſſi fuerimus, non modicùm à via regia, quæ ducit ad vitam, nos declinare videbis. Unde te in illa obedientia, quam dum viveres, nobis indiabiliter exhibere ſolebas, admonemus & exhortamur in Domino, &c... Videres mortuum, quaſi viveret, Magiſtro jubenti obedire, ceſſantibus ſignis miraculorum, aquis ſalſis in dulcedinem redeuntibus. Affluentiâ repreſſâ populorum, Vir Sanctus & Fratres ſui ſine tumultûs moleſtia, Deo deinde ſervierunt. Videns verò Deus famulum ſuum ſibi toto corde, & non mundo inhærere, quia parvum & inſtabilem quæſtum tam leviter abjecerat, majora pro minoribus ſtatim ei reſtituere dignatus eſt. Nam prædia multa in Alſatiæ partibus, necnon in Lotharingia, à Potentibus & Primatibus terræ, & alia quamplurima à diverſis Fidelibus, Deo operante, ſunt collata; quæ omnibus ſupra dictis trecentis Fratribus ad victum ſufficere poſſent.*

De Meyen-Montier.

De Senons.

S. Pardoux.

Eadem religione Sarlatenſes Monachi, cùm *Sancti Pardulphi** Abbatis corpus è Garactenſi Monaſterio acceptum, juxta loculum *S. Sacerdotis* Lemovicenſis collocaſſent, fierentque in dies miracula, quibus illuc frequens populus invitabatur, Sanctum *Abbatem à Pontifice ſeparantes, in Eccleſiam S. Joannis extra Monaſterium tranſtulerunt*, teſte *Gaufredo* Priore Voſienſi in Chronico lib. 1. cap. 2. Quantùm illa miraculorum oſtentatio diſciplinæ regulari obeſſet, teſtis eſt *Rodulfus* Abbas in *Chronico S. Trudonis* lib. 1. Studium illud occultandi miracula per Sanctos domeſticos patrata apud Monachos undecimo ſæculo adhuc perſeveraſſe tradens, ubi de *Gontramno* Abbate ſcribit: * *Hujus vitæ ultimis annis Domini noſtri Trudonis ſepulchrum frequentiſſimè cœpit coruſcare miraculis, quæ ille ſtudioſiſſimè ſatagebat occultare; ſagaci enim pectore concipiens quod futurum erat,* * Signa data eſſe infidelibus, non fidelibus, *dicebat: Quod non longè poſt illum nonnulli de noſtris experti ſunt, qui inter ipſa quoque miracula Deum offendere non timuerunt.* Nimirùm, ut idem Chronographus obſervat initio libri 2. ſub *Adelardo II.* Abbate *Gunthramni* ſucceſſore, *Cœperunt haberi miracula & virtutes ſepulchri S. Trudonis non tam timori & reverentiæ, quàm oſtentui & populari gloria. Frequentabat enim ſepulchrum ejus infinitus peregrinorum numerus... Oratorium, chorus, templum, clauſtrum, pratum nocte diéque non inveniebatur à multitudine vacuum, quarum perſtrepentium continua inquietatio magna fiebat moleſtia, & ordinis impedimento, Senioribus ſolitis & volentibus Deo ſervire in quiete & ſilentio. Juniores verò, quibus tædio erat Religio, & diſciplina odio, gratulabantur priùs occultè hac quaſi neceſſitate ſe Magiſtra Regulæ mandata præterire, &c.* Et infra. *Quantò longiùs ferebatur relatione peregrinorum glorioſa celebritas miraculorum S. Trudonis, tantò & noſtrorum reprehendebatur ſæcularitas ex levitate morum & abuſione indiſciplinationis. Erat enim ſumma opportunitas quibuſque noſtri Ordinis perire volentibus, ex peregrina, ut dixi, veniente & abeunte multitudine, tum ex confracti Monaſterii vaſta reparandáque amplitudine.*

Tom. VII. Seculo 1gu Dacheriani.

1. Cor. 14.

Seminaria & Scholæ in Monaſteriis.

X. Cœnobia Seminaria erant, in quibus pueri ad pietatem & ſtudia litterarum inſtituebantur. Id conſtat ex Capitulari Aquiſgranenſi *Caroli Magni* cujus LXXII. Capite ſtatuitur, ut tàm Monachi,

quam

quàm Canonici, *non ſolùm ſervilis conditionis infantes, ſed etiam ingenuorum filios aggregent, ſibique ſocient. Et ut Scholæ legentium puerorum fiant, Pſalmos, notas, computum, Grammaticam per ſingula Monaſteria, vel Epiſcopia diſcant.* Hac de re *Carolus Magnus* Encyclicam ad omnes Epiſcopos & Abbates Epiſtolam dedit. *Notum ſit,* inquit, *Deo placita Devotioni veſtræ, quia nos unà cum Fidelibus noſtris conſideravimus, utile eſſe, ut Epiſcopia, & Monaſteria, nobis Chriſto propitio ad gubernandum commiſſa, præter Regularis vitæ ordinem, atque Sanctæ Religionis converſationem, etiam in litterarum meditationibus, eis qui donante Domino diſcere poſſunt, ſecundùm uniuſcujuſque capacitatem, docendi ſtudium debeant impendere: qualiter ſicut Regularis norma honeſtatem morum, ita quoque docendi & diſcendi inſtantia ordinet & ornet ſeriem verborum, ut qui Deo placere appetunt rectè vivendo, ei etiam placere non negligant rectè loquendo... Debet ergo quiſque diſcere, quod optat implere; ut tantò ampliùs quid agere debeat intelligat anima, quantò in omnipotentis Dei laudibus ſine mendaciorum offendiculis cucurrerit lingua. Nam cum omnibus hominibus vitanda ſint mendacia, quantò magis illi declinare debent, qui ad hoc ſolummodo probantur electi, ut ſervire ſpecialiter debeant Veritati? Nam cùm nobis à nonnullis Monaſteriis ſæpius ſcripta dirigerentur... Cognovimus in pleriſque præfatis conſcriptionibus eorumdem & ſenſus rectos, & ſermones incultos: quia quod pia devotio interiùs fideliter dictabat, hoc exteriùs, propter negligentiam diſcendi, lingua inerudita exprimere ſine reprehenſione non valebat. Unde factum eſt, ut timere inciperemus, ne fortè ſicut minor erat in ſcribendo prudentia; ita quoque & multò minor eſſet quàm rectè eſſe debuiſſet, in Sanctarum Scripturarum ad intelligendum ſapientia,* &c. *Cùm autem in Sacris Paginis ſchemata, tropi, & cætera his ſimilia inſerta inveniantur, nulli dubium eſt quòd ea unuſquiſque legens tantò citiùs ſpiritualiter intelligit, quantò prius in litterarum magiſterio pleniùs inſtructus fuerit. Tales verò ad hoc opus viri eligantur, qui & voluntatem, & poſſibilitatem diſcendi, & deſiderium habeant alios inſtruendi.*

Angilbertus Abbas Centulenſis ſive *S. Richarii*, de ejuſdem Cœnobii reſtauratione & quaſi nova fundatione à ſe facta ex munificentia *Caroli Magni* ita loquitur, apud Auctorem Chronici Centulenſis, lib. 2. cap. xx. *Trecentos Monachos in hoc ſancto loco regulariter victuros, auxiliante Deo conſtituimus: optantes & ordinantes, ut non plus iſtius numeri congregatio in perpetuum habeat: Centum etiam pueros ſcholis erudiendos ſub eodem habitu & victu ſtatuimus, qui Fratribus per Choros diviſis in auxilium pſallendi & canendi interſint.*

Studia Monaſtica.

Tom. 2. Concil. Gall. pag. 121.

XI. Diſciplinæ Regularis in Monaſteriis, cùm virorum, tum Virginum, reſtaurandæ, vel conſervandæ, Epiſcopi & Principes maximam habuere curam. Concilium Vernenſe *Canone VI.* de Monialium clauſura diligenter ſervanda hæc ſtatuit: *Conſtituimus ut nulla Abbatiſſa duo Monaſteria præſumat habere; nec extra Monaſterium licentiam habeat exire, niſi hoſtilitate cogente. Sed Domnus Rex, quando aliquam de ipſis Abbatiſſis ad ſe venire juſſerit, ſemel in anno per conſenſum Epiſcopi, in cujus Parochia eſt, ut tunc aliqua veniat ex ſuâ juſſione, ſi neceſſitas fuerit, & alibi omnino non debeat, nec per villas, nec per alia loca demorari; niſi tantùm, quàm celeriùs potuerit, ambulare & reverti... Similiter nec illa Monacha extra Monaſteria exire debeant.* Concilium Liptinenſe Regulam *S. Benedicti* accuratè ſervari ſanxit à Monachis, & ſecundùm eam Monaſteria ordinari. *Carolus Magnus* in Capitulari Aquiſgranenſi, & in Capitulis quæ Monachos propriè ſpectant, multas leges edidit ex Canonibus & Regula *S. Benedicti* maximam partem defloratas, quæ Regularem Diſciplinam, vel reſtaurant collapſam, vel conſervant reſtauratam. Ex his multa ſatis jam à nobis ſunt obſervata. In Capitulari anno XI. Regni ſui edito, Cap. III. ſtatuit: *Ut Monaſteria Regularia ſecundùm Regulam vivant, & Monaſteria puellarum Ordinem Sanctum cuſtodiant, & unaquæque Abbatiſſa ſine intermiſſione in ſuo Monaſterio reſideat, & duo Monaſteria non habeat.* In alio Capitulari de diverſis rebus partim Eccleſiaſticis, partim Politicis, Cap. III. ita ſtatuit: *De Monaſteriis minutis, ubi Nonnanes ſine Regula ſedent, volumus ut in uno loco Congregatio fiat Regularis, & Epiſcopi prævideant ubi fieri poſſit: & nulla Abbatiſſa foras Monaſterium exire præſumat ſine Regis juſſione, nec ſibi ſubditas facere permittat: & earum clauſtra ſint bene firmata.* Et Cap. XI. Miſſis Dominicis per unamquamque Provinciam inquirere jubet, *An ſit aliquis clamor ſuper Epiſcopum, vel Abbatem, vel Abbatiſſam, & Regi renuntiare.* Et Cap. XIV. vetat *Ne Monachi, & qui in gradu Sacerdotali conſtituti ſunt, ad ſæcularia negotia tranſeant.* Cap. XV. prohibet *Ne Epiſcopi, & Abbates, & Abbatiſſæ cuplas canum habeant, aut falcones, accipitres,* vel *joculatores.* In Capitulari Aquiſgranenſi Abbatiſſarum temerarium ſuperbùmque auſum coërcet, quæ benedictionem viris dare, manúſque illis imponere, & Virgines ritu ſolenni velare præſumebant. *Auditum eſt, aliquas Abbatiſſas, contra morem ſanctæ Dei Eccleſiæ, benedictiones cum manûs impoſitione, & ſignaculo ſanctæ crucis, ſuper capita virorum dare, necnon & velare Virgines cum benedictione Sacerdotali: quod omnino à vobis, ſanctiſſimi Patres, in veſtris Parochiis illis interdicendum eſſe ſcitote.* Denique diligenter curandum paſſim inculcat: *Ut Monachi monachicè & regulariter vivant, omnimodis ſecundùm votum ſuum, ſecundum quòd ſcriptum eſt: Vota veſtra reddite Domino Deo veſtro.* Et iterum: *Melius eſt non vovere, quàm vovere, & non reddere.*

Diſciplinæ Regularis in Monaſteriis conſervandæ Reges curam geſſere.

Clauſura Monialium.

Abbatiſſarum quarumdam præſumptio.

In Capit. Aquiſgr. cap. LXXIII.

XII. In Regia Monaſteria, id eſt, quæ vel à Regibus fundata erant, vel à fundatoribus in jus Regium traducta, poteſtatem maximam Eccleſia Regibus Chriſtianiſſimis dedit, in eo poſitam, ut rationes redituum & expenſarum coram ipſis reddi deberent, & abſque eorum voluntate inſtitui Abbates, vel Abbatiſſæ, ab Epiſcopis non poſſent. Synodi Vernenſis Canon XX. duo Monaſteriorum genera diſtinguit; alia Regalia, alia Epiſcopalia; & Regalium quidem rationes Regi; Epiſcopalium verò Epiſcopo reddendas ſtatuit. *In alia Synodo nobis perdonaſtis, ut illa Monaſteria, ubi regulariter Monachi, vel Monachæ vixerunt, hoc quod eis de illis rebus dimittebatis unde vivere potuiſſent, exinde, ſi Regalis erat, ad Domnum Regem faciant rationes Abbas, vel Abbatiſſa: & ſi Epiſcopalis, ad illum Epiſcopum. Similiter & de illis vicis.* Statuit *Canon V.* de Abbatibus & Abbatiſſis ſecundùm ordinem regulariter non viventibus, & commiſſa Monaſteria non regentibus, & Epiſcopi ſui, Synodique contemnentibus admonitionem, ut honorem ſuum perdant: *Et tales in eorum loco in ipſa Synodo conſtituantur per verbum & voluntatem Domni Regis, vel conſenſu ſervorum Dei, qui ſecundum Ordinem Sanctum ipſum gregem regant.* Concilium Francofordienſe, *Canone XLVII.* ſtatuit ut *de Abbatiſſis, quæ canonicè, aut regulariter non vivunt, Epiſcopi requirant & Regi adnuntiet, ut ab honore priventur.* Denique *Carolus Magnus* in Capitulari de cauſis Regni Italiæ, *Cap. 6.* decernit *De Monaſteriis & Xenodochiis quæ per diverſos Comitatus eſſe videntur, ut Regalia ſint, & quicunque ea habere voluerit, per beneficium Domni Regis habeat.*

Regum poteſtas in Monaſteriis Regiæ fundationis.

ARTICULUS

ARTICULUS V.

De Bonis Eccleſiæ.

Bonorum Eccleſiæ adminiſtratio.

I. Bonorum Eccleſiæ adminiſtratio & diſpenſatio, erat penes Epiſcopos, octavo ſæculo. Id conſtat ex Canone Synodi Francofordienſis XLVIII. *De oblationibus*, inquit, *quæ in Eccleſia, vel in uſus pauperum conferuntur, canonica obſervetur norma, & non ab aliis diſpenſentur, niſi cui Epiſcopus ordinaverit.* Ex ſummo illo jure adminiſtrandi ac diſpenſandi facultates Eccleſiæ ortum habuit lex ab eadem Synodo lata*, *Ut propinqui vel hæredes Epiſcopi, res quæ ab Epiſcopo ſunt acquiſita, aut per comparationes, aut per traditiones, poſtquam fuerit ordinatus, nequaquam poſt ejus obitum hæreditare debeant, ſed ad ſuam Eccleſiam catholicè. Illa autem, quas prius habuit, niſi traditionem ad Eccleſiam ex eis fecerit, hæredibus & propinquis ſuccedant.* Sed enim cùm Epiſcopus ſummam in rerum Eccleſiaſticarum diſpenſatione poteſtatem haberet, ac ſoli Deo rationem reddere teneretur, difficillima fuiſſet, immò impoſſibilis diſcretio bonorum ex propriis vel Eccleſiæ rebus comparatorum, ut illæ ad hæredes tranſmitterentur, iſtæ relinquerentur Eccleſiæ. Quamobrem Patres decreverunt omnia prorſus bona poſt Ordinationem ab Epiſcopis acquiſita, in jus Eccleſiæ cedere debere.

Can. 41.

In quibuſdam Eccleſiis jam prædia Canonicis in commune erant ad victum deputata.

II. Aliquæ tamen villæ & prædia Canonicis jam erant aſſignata in nonnullis Diœceſibus, ut in Metenſi, authore Chrodegango, & in Remenſi, authore S. Rigoberto, de quo *Flodoardus, lib. 2. Hiſtoriæ Remenſis, cap. 11.* ita ſcribit: *Sed & Canonicam Clericis Religionem reſtituit, ac ſufficientia victualia conſtituit, & prædia quadam illis contulit, necnon ærariam commune uſibus eorum inſtituit. Ad quod has villas delegavit, Muſcetium, Roſcium, &c. Eccleſiam quoque S. Hilarii, cum ſuburbio ad eam pertinente; ſcilicet ut in annuâ tranſitûs ſui die ſufficiens eis inde refectio pararetur; quæ ſupereſſent, ipſis communiter dividenda cederent. Famulos quoque, & eorum colonias, ad neceſſaria Canonicorum ſervitia deputavit; & eoſdem Chriſti pauperes rerum ſuarum hæredes fieri deſtinavit. Harum verò ſumma rerum in XL. vel amplius manſos colligitur.*

Diviſio bonorum Eccleſiaſticorum.

III. Eccleſiæ reditus & oblationes in quatuor partes dividere tenebantur Epiſcopi, ſecundùm priſcum morem. Id conſtat ex Capitulari *Gregorii II.* Cap. V. ubi leges dandas Epiſcopis in Bavaria conſtituendis proponens, ait: *De reditu verò Eccleſiæ, vel oblationibus Fidelium, quatuor faciat portiones: quarum unam ſibi retineat: alteram Clericis pro ſuorum officiorum ſedulitate diſtribuat: tertiam pauperibus & peregrinis: quartam Eccleſiaſticis fabricis noverit reſervandam: de quibus divino erit redditurus judicio rationem.* Hæc lex locum habebat, ubi Clericis prædia aut beneficia ad victum in commune aſſignata non erant: nec reſtaurationi Eccleſiarum alio modo proviſum erat.

Decimæ, & Nonæ.

IV. Decimas Eccleſiæ ſolvere monebantur Fideles, quorum in iis retinendis avaritiam, & ingrati erga matrem Eccleſiam animi vitium Deum publicâ fame & terræ ſterilitate interdum punire, Patres prædicabant. Id conſtat ex Canone XXV. Concilii Francofordienſis. *Omnis homo ex ſua proprietate legitimam decimam ad Eccleſiam conferat. Experimento enim didicimus, in anno quo illa valida fames irrepſit, ebullire vacuas annonas à dæmonibus devoratas, & voces exprobrationis auditas.* Laïci qui difficillimis temporibus Eccleſiæ prædia in precariam fruenda acceperant, Decimas & Nonas ſolvere Eccleſiæ tenebantur, & ſacras Ædes reſtaurare. Id diſcimus ex eodem Canone: *Ut decimas &* A *nonas, ſive cenſus omnes generaliter donent, qui debitores ſunt, ex Beneficiis & rebus Eccleſiarum, ſecundùm priora Capitula Domini Regis.* Et Cap. XXVI. *Ut domus Eccleſiarum, & tegumenta ab eis fiant emendata, qui Beneficia exinde habent.* Decimæ & Nonæ erant decima duplex, quam hujuſmodi Beneficiarii laïci perſolvere tenebantur Eccleſiæ. Qua de re lex à *Carolo Magno* lata extat in Capitulari quod anno regni XI. condidit, Cap. VII. *Ut unuſquiſque ſuam decimam donet, atque per juſſionem Epiſcopi diſpenſentur.* Et Cap. XIV. *De rebus Eccleſiarum, unde nunc cenſus exeunt, Decima &* B *Nona cum ipſo cenſu ſit ſoluta, & unde antea non exierunt, ſimiliter Decima & Nona cum ipſo cenſu ſit ſoluta.* Et lib. 1. Capitularium cap. 163. ſancitum legimus: *Ut qui Eccleſiarum beneficia habent, Nonam & Decimam ex eis Eccleſiæ, cujus res ſunt, donent. Et qui tale beneficium habent, unde ad medietatem laborent, de eorum portione proprio Presbytero Decimas donent.* Hæc diſciplina ex lib. 4. Capitularium, Cap. XL. illuſtratur. *Conſiderandum eſt, ut de frugibus terræ, & animalium nutrimine, Nona & Decima perſolvantur. De opere verò & reſtauratione Eccleſiarum, Comes, & Epiſcopus, ſive* C *Abbas, cum Miſſo noſtro, quem ipſi ſibi ad hoc elegerint, conſiderationem faciant, ut unuſquiſque eorum tantùm inde accipiat ad reparandum & reſtaurandum, quantùm ipſe de rebus Eccleſiarum habere cognoſcitur. Similiter & Vaſſi noſtri, aut in commune tantum operis accipiant, quantùm rerum Eccleſiaſticarum habent, vel unuſquiſque per ſe, juxta quantitatem quam ipſe tenet, &c.*

Decimarum exactio maxima cum caritate facienda viſa eſt, ita ut remitterentur, ſi id religionis, & ſalutis animarum bonum poſtularet. Hac de re audiendus *Carolus Magnus* Epiſtola VII. *Veſtra*, inquit, D *ſanctiſſima Pietas ſapienti conſilio provideat, ſi melius ſit rudibus populis in principio fidei jugum imponere decimarum, ut plena fiat per ſingulas domos exactio illarum: An Apoſtoli quoque ab ipſo Deo Chriſto edocti, & ad prædicandum mundo miſſi, exactiones decimarum exegiſſent, vel alicubi demandaſſent dari, conſiderandum eſt. Scimus quia decimatio ſubſtantiæ noſtræ valde bona eſt. Sed melius eſt illam amittere, quàm fidem perdere. Nos verò in Fide Catholica nati, nutriti, & edocti, vix conſentimus ſubſtantiam noſtram pleniter decimare. Quantò magis tenera fides, & infantilis animus,* E *& avara mens illarum largitati non conſentit? Roborata verò fide, & confirmata conſuetudine Chriſtianitatis, tunc quaſi viris perfectis fortiora danda ſunt præcepta, quæ ſolida mens religione Chriſtiana non abhorreat.* Edixit tamen *Carolus Magnus*, ut excommunicatione plecterentur, qui ſolvere decimas pertinaciter recuſarent. lib. 2. Capitularium cap. 38. *Qui decimas poſt crebras admonitiones & prædicationes Sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Juramento verò eos conſtringi nolumus, propter periculum perjurii.*

ARTICULUS VI.

F

De Oneribus, & Immunitatibus Eccleſiarum & Clericorum.

Carolus Martellus, Major-Domus & Dux Francorum, Epiſcopatuum, Abbatiarum, aliorumve Beneficiorum Eccleſiaſticorum reditus Laicis Nobilibus dedit, qui ad Saracenos propulſandos operam contulerant, in eóque bello ſuas pene exhauſerant facultates. Paucæ fuerunt admodum à quibus manus abſtineret. In Chronico Epiſcoporum Albigenſium, & Abbatum Caſtrenſium referuntur hi verſus fronti majoris januæ Eccleſiæ

Tom. VII. Spicileg.

Sancti

Sancti Benedicti Caſtrenſis inſcripti, de *Alphonſo IV.* Abbate.

Nobiliam ut reparet Martellus damna virorum:
Injecit dominas in ſacra feuda manus:
Caſtrenſi gazæ parcens Abbatis amore,
Cujus conſilio eſt uſus & auxilio.
Proximus eſt morti Princeps, hunc excitat Abbas,
Et cœlum-Chriſti Sanguine monſtrat iter.

Hac de re conqueſtus eſt Boniſacius Apoſtolicæ Sedis Legatus Epiſtola 32. ad Zachariam Papam: *Modo*, inquit, *maxima parte per civitates, Epiſcopales Sedes traditæ ſunt Laicis cupidis ad poſſidendum, vel adulteris Clericis, ſcortatoribus, & publicanis ſeculariter ad perfruendum.* Iſtius temporis calamitatem egregiè deſcribit Fontanellenſis Chronographus, agens de *Theutſindo* Abbate, qui locum regiminis adeptus anno 734. hoc Cœnobium ad maximam paupertatem redegit. *Nam penè tertiam facultatum partem abſtulit, ſuiſque propinquis ac Regiis hominibus ad poſſidendum contradidit... Unde Milites Chriſti alimoniam conſequebantur, inde nunc paſtus exhibetur canibus: & unde lumen ante aram Chriſti in Eccleſia lucere ſolebat, inde armilla, baltei, & calcares fabricantur, necnon ſellæ equiæ auro argentóque decorantur... Tales quippe Rectores nequiores ſunt Paganis: quoniam ſi Pagani locum ipſum cremaverint, terram tamen ſecum non tollunt.*

Feuda quædam & pecunia ſub precario & cenſu ab Eccleſiis & Monaſteriis præſtita in ſubſidium exercitus, de conſenſu Epiſcoporum.

Carlomannus & Pippinus cum bona Eccleſiis à Carolo patre ablata, & à Laicis occupata reſtituere omnino non poſſent, nutante Monarchia, belliſque externis ac domeſticis conflictatâ, ab Epiſcopis impetraverunt, ut ſub precario & cenſu à Comitibus, aliiſque Laïcis ex nobilium ac militarium virorum ordine tenerentur; eâ conditione ut ſingulis annis unaquæque caſata duodecim denarios Eccleſiæ vel Monaſterio ſolveret, donec res integræ reſtituerentur. Precaria illa aut militare beneficium, erat ad tempus conceſſum, ob neceſſitatem graviſſimam: extinguebatur morte beneficiati: ſi neceſſitas cogeret, renovabatur precaria juſſu Principis: non ſubtrahebantur Eccleſiis aut Monaſteriis reditus ad Clericorum aut Monachorum ſuſtentationem neceſſarii, ſed abundantes. In Eccleſiæ detrimentum non cedebat illud onus: ſi quidem penuriam propterea non patiebantur ejus Miniſtri, nec alienabantur ejus bona: & hujuſmodi beneficia conferebat charitas, quæ pro Reipublicæ defenſione ſollicita eſſe debet, cujus perturbatis temporibus tranquilla Eccleſia vix eſſe poteſt, cum Eccleſia ſit in Republica. Iſta ſacrorum feudorum, ſeu Eccleſiaſticæ pecuniæ præſtatio in ſubſidium exercitus, fiebat omnium Regni Ordinum conſenſu. Sic in Synodo Liptinenſi *Sacerdotes, Comites & Præfecti*, conſenſum præbuere Decreto edito de pecunia Eccleſiæ ſub precario & cenſu in ſubſidium exercitus præſtanda. Canon ſecundus Principis editus nomine ſic habet: *Statuimus quoque, cum Concilio Servorum Dei, & populi Chriſtiani, propter imminentia bella, & perſecutiones cæterarum gentium, quæ in circuitu noſtro ſunt, ut ſub precario & cenſu aliquam partem Eccleſialis pecuniæ in adjutorium exercitûs noſtri, cum indulgentia Dei, aliquanto tempore retineamus, ea conditione ut annis ſingulis de unaquaque caſata ſolidus, id eſt, duodecim denarii ad Eccleſiam vel Monaſterium reddantur: eo modo ut ſi moriatur ille, cui pecunia commodata fuit, Eccleſia cum propria pecunia reveſtita ſit. Et iterum, ſi neceſſitas cogat, aut Princeps jubeat, precarium renovetur, & reſcribatur novum. Et omnino obſervetur ut Eccleſiæ vel Monaſteria penuriam paupertatemque non patiantur, quorum pecunia in precario præſtita ſit: Et ſi paupertas cogat, Eccleſiæ vel domui Dei integra reddatur poſſeſſio.*

In Concilio Sueſſionenſi, *Pippinus* Dux & Princeps Francorum, *unà cum conſenſu Epiſcoporum, ſive Sacerdotum, vel Servorum Dei conſilio, ſive Comitum & Optimatum Francorum*, ſtatuit cap. III. *Ut de rebus Eccleſiaſticis, ſubtractis Monachis vel Ancillis Dei conſolentur, uſque dum illorum neceſſitati ſatisfaciant: & quod ſuperaverit, cenſus levetur.* Addit: *Et Abbates legitimi hoſtem non faciant, niſi tantùm homines eorum tranſmittant.* Ex hac parte Canonis colligitur, Abbates alios fuiſſe *Legitimos*, id eſt, Abbatiatum adminiſtrationi Canonicè præpoſitos, ſive Epiſcopi eſſent, aut Clerici, ſive (quod fiebat plurimùm) ex Monachorum Ordine ab iiſdem Monachis electi. Alios militares & fiduciarios, qui Abbatias in feudum tenebant ex Principis conceſſione & Eccleſiæ conſenſu. Iſti non ſolùm milites ſuppeditare Principi tenebantur, ſed ipſi ad bellum proficiſci, & contra hoſtes pugnare: illi vero à bellicis expeditionibus immunes erant, ſed milites ad certum numerum ſuppeditare debebant.

Bonifacii Epiſcopi & Sedis Apoſtolicæ Legati, aliorumque Præſulum œconomiam in permittendis precariis & cenſu cujus meminimus, approbavit ac laudavit *Zacharias* Pontifex Maximus Epiſtola VIII. ad ipſum Bonifacium. *De cenſu verò expetendo*, inquit, *eò quòd impetrare à Francis ad reddendum Eccleſiis, vel Monaſteriis non potuiſti aliud, quàm ut vertente anno ab unoquoque conjugio ſervorum XII. denarii reddantur: Et hoc gratias Deo quia potuiſti impetrare: & dum Dominus donaverit quietem, augeantur & luminaria Sanctorum, pro eo quòd nunc tribulatio accidit Saracenorum, Saxonum, vel Friſonum, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti.*

Tom. II. Concil. Galliæ.

Longè aberat ab hujuſmodi precaria & cenſu bonorum Eccleſiaſticorum invaſio, & Monaſteriorum uſurpatio à Laïcis, in quos acriter invehitur *Sanctus Bonifacius Epiſtola CV. ad Cudbertum* Epiſcopum data, his verbis: *Ille autem qui Laicus homo, vel Imperator, vel Rex, vel aliquis Præfectorum, vel Comitum ſeculari poteſtate fultus ſibi per violentiam rapiat Monaſterium de poteſtate Epiſcopi, vel Abbatis, vel Abbatiſſæ, & incipiat ipſe vice Abbatis regere & habere ſub ſe Monachos, & pecuniam poſſidere, quæ fuit Chriſti ſanguine comparata, talem hominem nominant antiqui Patres raptorem & ſacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli intrantem ovile Chriſti, & maximo anathematis vinculo damnandum ante tribunal Chriſti.*

Opulenta Monaſteria Regi dona gratuita offerebant. Pauperibus Rex ſubveniebat.

Monaſteria octavo ſæculo munera Chriſtianiſſimo Regi dabant, quæ Pippini Regis tempore, ſua ſponte offerebant Abbates & Abbatiſſæ. Contra verò pauperibus Monaſteriis, & propter inopiam diſciplinam regularem ſervare non valentibus, Rex eleemoſynis ſuis ſuccurrebat, monentibus Epiſcopis. Id conſtat ex Canone VI. Concilii Vernenſis, ubi de Abbatiſſis ſtatuitur: *Et qualia munera*, inquit, *ad Palatium dare voluerint, per Miſſos ſuos ea dirigant. Et ſi aliqua Monaſteria ſunt, quæ earum ordinem propter paupertatem adimplere non poſſunt, hoc Epiſcopus de veritate provideat; & Domno Regi innoteſcat, ut in ſua eleemoſyna hoc emendari faciat.*

Eccleſiis immunitates antiquas reſtituit, & novas conceſſit Carolus Magnus.

Eccleſiis immunitates antiquas reſtituit, & novas conceſſit *Carolus Magnus*, ut docent ejus Capitularia. In Capitulari anni 774. Cap. XVII. ſtatuit *Ut nullus Judex neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum, aut Juniorem Eccleſiæ extra conſcientiam Pontificis per ſe diſtringat, aut condemnare præſumat. Quòd ſi quis hoc fecerit, ab Eccleſia, cui injuriam irrogare dignoſcitur, tandiu ſit ſequeſtratus, quandiu reatum ſuum cognoſcat & emendet.* Ita

Ita ſacrorum azylorum jus ſalvum eſſe voluit, ut tamen *Homicidæ, & cæteri rei, qui Legibus mori deberent, ſi ad Eccleſiam confugiſſent, non excuſarentur, neque eis ibidem victus daretur:* ne ſcilicet Eccleſia patrocinari videretur criminibus, à quibus metu ſuppliciorum homines plerùmque coërcentur. (In Capitulari anni 779. cap. 8.) At in Capitulatione *de partibus Saxoniæ* aliter ſtatuit Rex Magnus, ut gens recèns ad Chriſtum converſa majorem Eccleſiis reverentiam haberet. (Cap. 2.) *Si quis confugium fecerit in Eccleſiam, nullus eum de Eccleſia per violentiam expellere præſumat, ſed pacem habeat, uſque dum ad Placitum præſentetur; & propter honorem Dei Sanctorúmque Eccleſiæ ipſius reverentiam, concedatur ei vita & omnia membra. Emendet autem cauſam in quantum potuerit, & ei fuerit judicatum: & ſic ducatur ad præſentiam Domini Regis, & ipſe eum mittat ubi clementiæ ipſius placuerit.* Id eſt, damnum illatum mulctâ pecuniariâ compenſet, pœna verò capitis exiliô commutetur. Donationes Eccleſiis factas, nec executioni mandatas ante Donatoris obitum, impleri jubet, Epiſcopo, & Miſſo Dominico curantibus (in Capitulari *de cauſis Regni Italiæ*, Cap. VIII.) *Si cujuſcunque res in eleemoſynam data ſunt, & ipſe mortuus fuerit, antequam eas diſpenſet, tunc Miſſus Dominicus, unà cum Epiſcopo Parochiæ ipſius, conſideret qualiter in Domini Regis mercede ipſa eleemoſyna ſiat facta, & infra triginta noctes impleta eſſe debeat.*

CAPUT VI.

De Imperatoribus, qui rerum potiti ſunt Octavo Sæculo.

ARTICULUS I.

De Tiberio Apſimaro, & Juſtiniano Rhinotmeto iterùm Imperante.

Tiberius Apſimarus annum Imperii tertium agebat Octavo ineunte Sæculo. Is anno Chriſti octingenteſimo primo *Philippicum* Nicephori Patritii filium in Cephaloniam relegavit, quòd caput ſuum aquilæ pennis obumbratum per ſomnium vidiſſet, futuri augurium Imperii. Anno ſequenti, Armeniæ Primores ingentem Saracenorum in Armenia degentium ſtragem edidere, & Legatione ad *Tiberium Apſimarum* directâ, ſe Imperio ſubjecerunt. Sed *Muamed* expeditione in Armenos ſuſceptâ, & copiis, quas illam in Provinciam tranſmiſerat Imperator, deletis, Armeniam Saracenis vindicavit, gentíſque Proceres unum collectos in locum vivos comburi juſſit. Sub id tempus, cùm *Azar* Ciliciæ bellum intuliſſet, *Heraclius* Imperatoris frater ipſi obviàm factus, decem hominum millia, quibus ejus conſtabat exercitus, partim cæcidit, partim vinctos ad Imperatorem tranſmiſit. Idem anno ſequenti, Chriſti ſeptingenteſimo tertio, Arabum duodecim millia, qui *Azibo* Duce, in Ciliciam irruperant, profligavit. Interim *Juſtinianus* Cherſonæ degens, ſéque Imperium recuperaturum magnâ confidentiâ affirmans, incolis terrorem incuſſit; quô factum eſt, ut de nece illi inferenda, vel eo ad Imperatorem deportando conſilium inirent. Quas ille præſentiens inſidias, & ad *Chaganum* Regem Avarum fugiens, ſororem ejus duxit in matrimonium. Paulò poſt *Chaganus* ab *Apſimaro* muneribus illectus, necem genero molitus eſt: ſed ille compertis inſidiis uxoris indiciô, necatíſque Præfectis, quibus crudele mandatum *Chaganus* dederat, remiſsâ in Chazariam conjuge, ad Bulgaros tranſiit: quorum ope reſti-

Juſtiniani Rhinotmeti crudelitas.

A tutus, poſt decem annorum exilium, anno ſeptingenteſimo-quinto, novum imperandi exordium habuit. *Heraclium* Tiberii fratrem, Proceréſque plurimos è muro ſuſpendi, milites innumeros interfici, primarios cives ſaccis incluſos in mare demergi; nonnullos ad cœnam invitatos è menſa ad patibulum duci juſſit Princeps crudeliſſimus. *Tiberium* verò *Apſimarum* & *Leontium* catenis vinctos diu per Hippodromum traduci voluit, & ad pedes ſuos proſtratis cervices calcavit, populo clamante: *Super aſpidem & baſiliſcum ambulaſti, & conculcaſti leonem & draconem.* Demum in Cyne-B gium miſſis caput amputari præcepit. Ad hæc, *Callinicum* Patriarcham, oculis orbatum Romam relegavit, & in ejus locum *Cyrum* quemdam, Monachum incluſum in Amaſtris Inſula, ſuffecit, quòd ipſi regreſſum in Imperium auguratus eſſet. Tum miſſo ad Avaros *Theophylacto* Cubiculario, uxorem, & natum ex ea *Tiberium* recepit, matrémque & filium Imperii ornavit inſignibus. Anno Imperii ſui tertio, Chriſti ſeptingenteſimo-ſeptimo, pacem, quam cum Bulgaris pepigerat, temerè violavit; ſed ingrati in eos, quorum ope fuerat in Imperium reſtitutus, animi pœnas, exercitûs ſui clade, ſummá-C que ignominiâ perſolvit.

Anno imperii ſui ſexto, Chriſti ſeptingenteſimo-decimo, de Cherſonitis, quos inſidias quondam ſibi ſtruxiſſe meminerat, ultionem ſumere decrevit, miſsâque in eos claſſe, omnes mactari juſſit, *Helia* Spathario expeditionis Duce conſtituto. Ferale Edictum executioni mandatum eſt, Cherſonitæ omnes trucidati, ſolis juvenibus & pueris velut ad ſervitutem reſervatis, *Tudunus* Cherſonæ Præfectus, & *Zoïlus* vir princeps, necnon alii viri nobiles quadraginta, ligneis verubus transfixi, vivíque combuſti. Alii præterea viginti ad lembum lapidibus onuſtum alligati, in mare demerſi ſunt. Claſſem Octo-D bri menſe redeuntem immanis tempeſtas in mare disjecit: tria & ſeptuaginta hominum millia naufragio ſepulta. *Juſtinianus* tantâ clade minùs commotus, quàm quòd in illa Cherſonitarum ſtrage juvenibus & parvulis miles pepercisſet, novam ad illos jugulandos claſſem tranſmiſit. Verùm Duces tam efferata crudelitate commoti, vocato in auxilium *Chagano* Avarorum Rege, *Bardanem Philippicum* Imperatorem proclamarunt. His audins, Juſtinianus majori furore percitus, *Eliæ* Spatharii, quem inter motuum iſtorum Auctores primarium noverat, liberos in matris ipſius ſinu trucidari, ipsâmque à E proprio coquo violari juſſit. Mox novâ inſtructâ claſſe, *Maurum* Patritium Ducem conſtituit, ipſique dedit in mandatis, ut Cherſonæ mœnibus dirutis, totáque vaſtatâ & everſâ civitate, civium nemini vitam condonaret. *Maurus*, cùm irritis conatibus Cherſonam aggreſſus eſſet, Avaris ad Cherſonitarum auxilium ſubitò advolantibus, reque infectâ, ad Imperatorem redire milites vererentur, *Philippicum*, qui ad *Chaganum* confugerat, datô ſacramento, Imperatorem poſtularunt: qui cum claſſe Conſtantinopolim pergens, Regia Urbe, & Imperio potitus eſt, *Juſtiniano*, filióque ejus *Tiberio* ma-F ctatis. Occiſus porro eſt *Juſtinianus* ab *Elia* Spathario, apud Damaroym, quò ſe receperat.

Quàm immitis fuerit & ad vindictam propenſus *Juſtiniani* animus, non ſolùm teſtantur immania, quæ proximè commemoravi, facinora: ſed & nefaria vox ex illius ore audita, cum periculoſâ exortâ tempeſtate, monenti cuidam ex domeſticis, ut votum Deo faceret, ſe, ſi ex illa evaderet incolumis, & Imperium recuperaret, inimicis omnibus parciturum: *Immò*, inquit, *hic me Deus ſubmergat, ſi ulli pepercero.* Sublatus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo undecimo, cùm annum recuperati Imperii ſextum ageret. Iſta conſtant ex *Theophane*, *Zonara*,

Zonara, *Cedreno*, *Conſtantino Manaſſe*, & ex Hiſtoria Miſcella.

ARTICULUS II.

De Philippico, Anaſtaſio, & Theodoſio Adramytteno.

Philippicus.

I. PHilippicus malè partâ dignitate peſſimè uſus, tyrannidi hæreſim & ſtupra addidit. Collectâ Pſeudoſynodo, Sextum Concilium Oecumenicum abrogavit, ut Monachi hæretici & præſtigiatoris, qui ipſi Imperium portenderat, deſiderio faceret ſatis. Adjutorem habuit *Joannem* Monothelitam, quem pulſû *Cyro* Patriarchâ, ad Sedem Conſtantinopolitanam extulit. Interim Bulgari per Phileam ad freti Byzantini anguſtias irrumpentes, ingenti editâ ſtrage, ad Urbem uſque impreſſionem fecere prædabundi, & Thraciam longè latéque devaſtarunt, abductô ingenti captivorum numerô. Anno tertio Imperii, qui Chriſti ſeptingenteſimus decimus-tertius numerabatur, cùm, poſt Circenſes ludos, & convivium primariæ nobilitatis civibus paratum, ſomno ſub meridiem indulgeret, à Conjuratis arreptus, oculiſque privatus eſt pridie Pentecoſtes.

Anaſtaſius.

II. Ipsâ verò Sacratiſſimâ Pentecoſtes die, populo in Magnam Eccleſiam congregato, *Artemius*, qui *Philippico* à Secretis primus erat, Imperator coronatus eſt, indito *Anaſtaſii* nomine. Qui mox de conjuratis pœnas expetiit, qui *Philipicum* excæcaverant, eóſque effoſſis oculis Theſſalonicam in exilium juſſit deportari. Magnam deinde contra Saracenos claſſem paravit, qui ad Rhodum Inſulam lignorum cypreſſinorum cædendorum causâ appulerant. Sed orta in exercitu ſeditione, occiſóque Duce *Joanne* Diaçono Generali Logotheta, milites Adramytti *Theodoſium* quemdam tributorum exactorem, ad capeſſendum Imperium, invitum ac latitantem adegere. Sex menſium ſpatio de imperio armis diſceptatum. *Theodoſius* Thraciam, Urbémque Regiam tandem occupavit. Quam ob rem *Anaſtaſius*, rebus deſperatis, Imperii poſuit inſignia, & Monachus, factus, Theſſalonicam tranſlatus eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-quinto, cùm annos duos imperaſſet. Princeps fuit eruditus, & erga Eccleſiam Fidémque Catholicam bene affectus. *Sanctum Germanum* Cyzicenum Metropolitam in Sedem Conſtantinopolitanam tranſtulit, pulsô *Joanne* hæretico; eúmque inter amicos habuit.

Theodoſius Adramyttenus.

III. *Theodoſio* Adramytteno parere recuſavit *Leo Iſaurus* Orientalium Dux, ſocióque *Artabaſdo* Armenorum Duce, *Anaſtaſii* partes fortiter propugnavit. Hunc Saraceni primùm, fictæ pacis nomine illudere ipſi volentes, quò Rempublicam faciliùs peſſumdarent, Imperatorem proclamarunt. Acceſſere Amorientium, ac exercitûs ſuffragia. Tum *Theodoſius Adramyttenus*, rogatâ *Germani* Patriarchæ & Senatûs ſententiâ, à *Leone Iſauro* acceptâ fide, ſponte ceſſit Imperio; & cum filio ſuo in Clericum detonſus, vitæ reliquum in otio tranſegit. Eo Imperante, *Muſulmas* Saracenorum Princeps Cappadociam occupavit, ac Pergamum. Annos circiter duos regnavit. Mortuum Epheſi ſcribit *Cedrenus*, ſubque ſepulchro inſcribi juſſiſſe Υγία, id eſt, *Sanitas*: vulgatúmque à nonnullis quod poſt obitum miraculis inclaruiſſet. Illa conſtant ex *Theophane*, *Zonara*, *Cedreno*, *Conſtantino Manaſſe*, & ex Hiſtoria Miſcella.

ARTICULUS III.

De Leone Iſaurico.

LEo Iſauricus à patria dictus, qui priùs *Conon* appellabatur, vir obſcuro natus genere, à *Juſtiniano* ſecundò imperante inter Spatharios conſcriptus, variáque ſub eo uſus fortunâ, ab *Anaſtaſio* Dux Orientalium creatus legionum, Imperium obtinuit anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-ſeptimo, vigeſima-quinta Martii die. Anno Imperii primo, Saracenos *Muſulma* Duce Conſtantinopolim obſidentes, magnâ eorum clade atque dedecore repulit. Sed & Bulgari Saracenos aliunde aggreſſi, ad viginti duo millia exciderunt. Ad hæc, fames ita gravis, ut ipſa hominum cadavera, imò & ſtercora in clibanum miſſa comedere cogerentur, & peſtilentiæ lues in eorum exercitu graſſata, innumeros è medio ſuſtulit, Deo & Deipara Virgine Regiam Urbem & Chriſtianorum Imperium protegentibus. Interea *Sergius* Protoſpatharius & Siciliæ Dux *Baſilium* Onomaguli filium Imperatorem creavit, ac *Tiberium* appellavit. *Leo* Paulum Chartularium, Patritii & Siciliæ Ducis auctum dignitate, cum copiis eò direxit. Qui Sacrâ Imperatoris coram exercitu perlectâ, reque contra Saracenos fœliciter geſtæ communicatô nuntiô, Imperium *Leoni* militaribus ſuffragiis eâ in regione confirmari curavit, ac Tyranni, & ſummi ſub eo exercitûs Ducis capita ad eum tranſmiſit: *Sergium* verò, datâ fide, revocavit ad obſequium Imperatoris.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo nono, *Artemius* Theſſalonicam relegatus, à *Niceta Xylonite* in ſpem recuperandi erectus Imperii, à *Terbelio* Bulgarorum Principe exercitum, aurique centenaria quinquaginta accepit, móxque perrexit Conſtantinopolim, *Leonem* dejecturus Imperio: ſed ipſi infœliciter ceſſit expeditio temerè ſuſcepta. Cùm enim Bulgari obfirmatas in *Leonis* obſequio civium voluntates animadvertiſſent, & ab *Artemio* penitùs alienas, ipſum *Leonis* poteſtati permiſere, à quo muneribus cumulati, domum redierunt. *Leo* verò *Artemium*, & *Xylonitem*, capitis damnavit.

Anno ſeptingenteſimo vigeſimo-primo quidam Impoſtor è Syria erumpens, ſeque Chriſtum Dei Filium prædicans, Hebræos ſeduxit.

Leo Iſaurus Sacrarum Imaginum cultores perſequitur.

Sacris imaginibus, & earum cultoribus bellum indixit impius Imperator, anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo ſexto, imperii ſui decimo, gravémque perſecutionem exercuit, de quâ ſuperiùs egimus, Cap. 2. de Iconomachorum Hæreſi. Quam ob rem à *Gregorio Secundo* Romano Pontifice anathemate confixus eſt: quem etiam Romanis Italiſque, ne tributa *Leoni* ultrà penderent, prohibuiſſe, illóſque, ad defectionem concitaſſe, *Theophanes* & *Cedrenus* ſcripſere. Quod an verum ſit, in Diſſertationibus expendam.

Graviſſima tributa.

Anno Imperii decimo-ſexto, Chriſti verò ſeptingenteſimo trigeſimo-primo, validam adversùs Romanos ac Italos, qui ejus impietati palam reſiſtebant, claſſem inſtruxit: ſed Deus ejus conſilia & conatus miſit in irritum. Claſſis namque in Mari Adriatico naufragium fecit. Hinc in furorem actus *Leo*, auctiora Siculis & Calabris tertiâ parte tributa virium impoſuit; patrimonia verò *S. Petri*, nimirum tria & ſemis auri talenta Romanæ Eccleſiæ pendi ſolita, in publicum ærarium conferri juſſit: utque hæc accuratiùs exigeretur capitatio, pueros qui naſcerentur, deſcribi præcepit univerſos. Eo regnante, Saraceni frequentes in Provincias Imperii impreſſiones fecere.

Terræ motus vehementiſſimus.

Anno Principatûs ipſius vigeſimo-quarto, qui Chriſti numerabatur ſeptingenteſimus triceſimus-nonus, terræ motu vehementi Conſtantinopolis, Nicomedia,

Nicæa, necnon aliæ Thraciæ ac Bythyniæ civitates concuſſæ. Mœnia Regiæ Urbis, aliáque ædificia publica, Eccleſiæ, Monaſteria corruerunt. Nicææ Templum unicum ſtetit. Incolarum plurimi cùm in civitatibus, tum in pagis, ruinis obruti. Menſes duodecim hæc duravit calamitas. Ea uſus occaſione Imperator tributorum auxit modum, mœnium reſtaurandorum ergò: quod vectigal deinceps perſeveravit, & Ceratia duo Adminiſtratoribus virium collata. Obiit ex intercute, ſive inteſtinorum dolore, die Junii decimâ-octavâ, anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-primo, cùm annos viginti-quatuor, tréſque inſuper menſes imperaſſet. Hæc ex *Theophane*, *Zonara*, *Cedreno*, *Conſtantino Manaſſe*, & ex Hiſtoria Miſcella.

ARTICULUS IV.

De Conſtantino Copronymo.

Artabaſdi defectio, bellum, exitus.

LEoni ſucceſſit paternæ impietatis hæres *Conſtantinus*, à ſtercore quô ſacrum fontem fœdavit, cùm baptizatus eſt, dictus *Copronymus*. *Irenem* Chagani Regis Avarum filiam uxorem duxerat, vivente patre, quæ Chriſtianis initiata ritibus, Fidem Catholicam & pietatem conſtanter tenuit, *Leoniſque* & *Conſtantini* ſæpe coarguit impietatem. Sub Imperii primordium, *Conſtantinus* ab *Artabaſdo*, cui Annam ſororem conjugem dederat, ſibi ac Reipublicæ metuens, datis ad eum litteris, filios ejus, ſeu nepotes ex ſorore, ad ſe tranſmitti poſtulavit: deſiderium quidem eos videndi atque complectendi ſimulans, illos verò apud ſe retinendi & ſub cuſtodia ſervandi conſilium iniens, ut patrem in officio contineret filiorum periculum. Fraudem ſubodoratus *Artabaſdus*, exercitum ad defectionem excitavit, & contra *Conſtantinum* proceſſit. Ille Amorium ſe recepit; indéque ad Orientalium Thema ſive exercitum confugit, cui *Longinus* præerat, à quo acceptâ ſecuritate, ſibi milites conciliavit. Interim *Theophanes* Patritius & Magiſter, *Artabaſdi* amicus, ad Magnæ Eccleſiæ Catechumena collectô populo, Conſtantinum mortuum eſſe, & *Artabaſdum* à Thematibus Imperatorem ſalutatum ſuaſit, prolatis id confirmans litteris, & *Thalaſſii* Silentiarii, qui recèns ab *Artabaſdo* miſſus erat, teſtimonio. Mox plebs univerſa, *Anaſtaſio* Pſeudo-Patriarcha duce, *Conſtantini* memoriam execrari, *Artabaſdo* fauſta precari omnia, ipſum Imperatorem proclamare, ſibique gratulari quòd Catholicum Principem & ſacrorum dogmatum defenſorem, ſublato hæretico, nacta eſſet. Paulò poſt *Artabaſdus* cum Opſicii copiis Urbem ingreſſus, ſacras imagines ubique erigi præcepit, ut pro religione & pietate magis quàm propriis commodis imperium adiiſſe videretur. *Conſtantinus* Thracenſium & Orientalium Thematum armis defenſus, Chryſopolis aggreſſione fruſtra tentatâ, ad Amorium hyemavit. Pro Imperio & ſalute fortiter ab utraque parte certatum. *Artabaſdus* Aſiam in poteſtatem redegit. Copias in eum eduxit *Conſtantinus*, eúmque in fugam verſum, Cyzicum uſque inſecutus eſt. *Artabaſdi* filius commiſſo poſtea ad Modrinem cum *Conſtantino* certamine, pariter in fugam datus. *Tiridates* Patritius Armenus *Artabaſdi* conſobrinus, ac ſelecti Proceres eô in prælio deſiderati: utrinque magna clades. Tandem anno Chriſti quadringenteſimo-tertio, *Conſtantinus* in Thraciam penetravit. *Siſinnius* Thracenſium Dux obſidione cinxit Conſtantinopolim. Annonæ penuriâ cives oppreſſi. *Artabaſdus* commiſsô prælio fuſus. *Nicetas* Dux Militiæ ſupremus, cum *Marcellino* Curatore in *Conſtantini* poteſtatem venit, à quo uterque capitis damnatus A eſt. Urbem per terreſtrem murum ſubitò invadunt Imperatoris copiæ, die Novembris ſecundâ. *Artabaſdus* cum *Bactagio* Patritio ad Opſicium, indéque ad Puzane Caſtrum ſe recipiens, demum à *Conſtantino* comprehenſus, ab eóque cum duobus filiis excæcatus eſt. *Bactagius* verò in Cynegio capite truncatus. Deinde *Artabaſdus* cum filiis & *Anaſtaſio* Pſeudo-Patriarcha, per Circum ad ludibrium traducti. *Siſinnium* quoque Patritium & Thracenſium Ducem, conſobrinum ſuum, quo adjutore Imperium recuperaverat, quadrageſimo poſt die oculis privavit immanis Princeps. Bellis B civilibus in mutuam perniciem armatos Arabes in Syria & Dulichia fœlici ſucceſſu aggreſſus eſt, & Germaniciam occupavit. Poſt hæc ab iiſdem, necnon à Sclavis, & Bulgaris, clades aliquot accepit. Sclaviniæ tamen Provincias ad Macedoniam ſitas redegit in ſervitutem, reliquas Imperio Romano ſubdidit. Nullum pene fuit ſuperſtitionis genus, cui *Conſtantinus Copronymus* deditus non fuerit, magiæ, divinationi ex animantium extis, &c. In omnem præterea libidinem effuſus, Deiparæ Virginis & Sanctorum hoſtis, Reliquiarum Sacrarum violator, ſanctarum everſor Imaginum, Piorum C perſecutor. Legantur quæ ſuperiùs à nobis dicta ſunt, Cap. 2. de Iconomachorum Hæreſi, §. II. Eo imperante, ſæva peſtis ab anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-ſeptimo ad triennium producta, per Siciliam, Calabriam, & Orientem pervagata, Regiæ præcipuè Urbi adeo immaniter incubuit, ut & locus ſepeliendis cadaveribus, & qui ea ſepelirent, prope deficerent. Cruciculis oleagineo liquore conſperſis, quæ cùm in ſacris, tum in profanis veſtibus viſebantur, & ſpectris ad terrorem apparentibus, hæc prænuntiata lues. Poſtremis Imperii ac vitæ annis, bello adversùs Bulgaros gerendo totum ſe dedit; in quos cùm expeditionem feciſſet, com- D poſitâ pace, redit, anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-tertio. Cùm autem Bulgari copias in Berzetiam mitterent ad duodecim millia hominum, ille collecto numeroſo exercitu, ac diſſimulato conſiliô, per Lithoſoriam in eos irrumpens ipſos obruit, deletíſque univerſis, triumphali apparatu redit in Urbem; hoc bellum *Nobile* appellans, in quo nullus Chriſtianorum periiſſet. Anno ſequenti, validam adversùs eoſdem hoſtes claſſem inſtruxit, nullo ſucceſſo, quia Meſembriam uſque delata, & adverſis jactata ventis, naufragio pene tota demerſa eſt. Interea *Tzerigus* Bulgarorum Princeps E conſilia ſua revelari *Conſtantino* Imperatori animadvertens, ſe ad ipſum confugere velle ſimulavit, rogans ut ſecuritatis litteras daret, ac amicos indicaret in Aula Bulgarica degentes, quibus fidere, & quorum uti poſſet auxilio. Singulorum nomina datis ad Bulgarum litteris indicavit imprudens, quos ille medios diſſecuit. Id ubi ad *Conſtantinum* perlatum eſt, præ dolore ſibi canos evellens vindictam de Bulgaris ſumere decrevit. Quamobrem anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-quinto adversùs ipſos exercitum duxit. Quâ in expeditione morbo ſibi divinitus immiſſo, carbunculis ſcilicet pedes & crura depaſcentibus correptus, & F febri vehementiſſimâ, & ob incendii vim Medicis ignotâ, Arcadiopolim, indéque Selymbriam delatus eſt. Tandémque ad Caſtellum Strongylum navigio devectus, miſeram efflavit animam, anno Imperii ſui triceſimo-quinto per menſes duos & dies viginti ſex inchoato. Moriens ſe igni æterno, ob dehoneſtatam Sanctiſſimam Virginem Dei Genitricem, addictum teſtatus eſt, eámque deinceps coli & laudibus celebrari juſſit. Inter crudelitatis ipſius argumenta illud memorant Hiſtorici, quòd poſt annos triginta à *Bactagii* cæde, uxorem ejus in Choræ Monaſterium, ubi ſepultus jacebat, ſe conferre,

Conſtantini Copronymi ſcelera.

Bellum Bulgaricum.

Copronymi miſera mors.

Ob impietatem maximè in Deiparam Virginem damnatus.

ſe conferre, & oſſa ejus tumulo eruta, ad Pelagium proprio pallio deportare compulerit: quem in locum, eorum qui ſibi violentas manus intulerant, cadavera projiciebantur. Corpus *Copronymi* in Baſilica Sanctorum Apoſtolorum ſepultum, poſtmodum juſtô Dei judiciô effoſſum, & in foro Amaſtriano crematum eſt, jubente *Michaële* Imperatore, *Theophili* filio. Conſtant iſta ex *Theophane*, *Zonara*, *Cedreno*, *Conſtantino Manaſſe*, & ex Hiſtoria Miſcella.

ARTICULUS V.

De Leone Conſtantini filio.

CONſtantino Copronymo Leo filius ſucceſſit, pariter hæreticus, quamvis ad tempus pietatem ſimulaverit, nec à Deiparæ veneratione adeò viſus ſit alienus. Omnes Ordines promereri ſtuduit; Monachos ſeligendo ex Cœnobiis, quos primariarum civitatum Eccleſiis præficeret; exercitus, copias plurimas conſcribendo, & militares ordines augendo; populum Regiæ Urbis, largitione pecuniarum à patre ſibi relictarum. *Conſtantinum* filium adhuc puerum, Thematum Præfectis, Senatu, militibus gregariis, populóque ſupplicantibus, in conſortium Imperii vocavit, eorum fide in ſcriptis acceptâ, quæ ſupra Sacram Menſam repoſuere, terribili ſacramento confirmantes, nullum ſe unquam, præter ipſum, ejúſque filium Imperatorem ſuſcepturos. *Telerum* Bulgarorum Principem ad ſe confugientem, & Chriſto nomen dantem, ex ſacro fonte ſuſcepit, & Patritii dignitate ornato, uxoris ſuæ *Irenes* conſobrinam in matrimonium dedit. Numeroſo cum exercitu in Syriam irrumpens, Jacobitas Syros captivos duxit, & in Thraciam tranſtulit. A Dorylei & Amorii obſidione repulit Arabes. Anno Imperii quinto, in apertam hæreſeos profeſſionem lapſus eſt, movitque perſecutionem adversùs ſacrarum cultores Imaginum. Gemmarum inſana, quâ flagrabat, cupiditas, ipſum ad perpetrandum ſacrilegium impulit, quod ſubitò Deus ultus eſt. Coronam quippe lapillis pretioſiſſimis radiantem, quam in Majori Eccleſia dedicarat *Heraclius*, detractam unde ſuo capiti impoſuit: & confeſtim ex eodem capite carbunculi erupere, ex quibus vehemens exorta febris, ipſum brevi extinxit, anno quinto Imperii per ſex menſes inchoato, Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo. *Conſtantinum* filium ſub *Irenes* matris tutelâ Imperii reliquit hæredem, annum tunc agentem decimum ætatis. Iſta conſtant ex *Theophane*, *Zonara*, *Cedreno*, & Hiſtoria Miſcella.

Leonis ſacrilegium Deo vindice punitum.

ARTICULUS VI.

De Conſtantino & Irene.

VIx Imperium cum *Irene* matre adierat *Conſtantinus*, cùm Senatorum Procerúmque nonnulli, conſpiratione factâ, *Nicephorum* Cæſarem *Conſtantini* patruum, Imperatorem conſtituere decreverunt. Conjurationis Auctores verberibus cæſos, & detonſos, in diverſa loca relegavit *Irene*: Cæſares autem & Nobiliſſimos, mariti ſui fratres, Sacerdotio inaugurari juſſit, ac in Chriſti Natali Sacra Myſteria populo erogare, ut ſpem omnem adipiſcendi Imperii depoſuiſſe viderentur. Eâ etiam die coronam pretioſam, quam *Leo* Imperator abſtulerat, novis ornatam gemmis reſtituit, obtulítque. Antiquam cum imaginum cultu pietatem excitavit, *Taraſio* facto Patriarcha, Sanctæ Virginis & Martyris Euphemiæ reliquias à Lemno Conſtantinopolim reportari juſſit, ac in Templo ſub illius nomine Deo dicato depoſuit, poſtquam ritu Catho-

Irene Imperatrix antiquam pietatem cum Imaginum cultu excitat.

A lico expurgatum eſt. Tunc annus Chriſti ſeptingenteſimus octogeſimus vertebatur. Eodem anno ad longos Thraciæ muros ciſta effoſſa eſt, in quâ vir proceræ magnitudinis ſepultus jacebat, & hæc inſculpta legebatur Inſcriptio: *Chriſtus è Virgine naſcetur, inque eum ego credo. Conſtantino & Irene Imperantibus, Sol! me rurſus videbis.*

Anno Chriſti octingenteſimo primo, *Irene Conſtantinum* Sacellarium, & *Mamalum* Primicerium ad *Carolum Magnum* Francorum Regem Legatos miſit, qui filiam ejus *Rotrudim* Conſtantino Imperatori filio ſuo uxorem poſtularent: pactíſque conB ventis, & jurejurando ab utraque parte firmatis, *Eliſæus* Eunuchus & Imperatoris Notarius in Aula *Caroli* remanſit, qui Regiam puellam litteras & mores Græcorum edoceret. Poſt hæc Imperatrix *Theodorum* Patritium ingenti adornatâ claſſe, miſit in Siciliam adversùs *Elpidium* Ducem, qui juſſus Præfecturâ cedere, renuebat. Multis ibi commiſſis prælis, victoriam *Theodorus* reportavit: *Elpidius*, exportatis cum *Nicephoro* Duce opibus, migravit in Africam, & ſecuritatis acceptâ fide, ad Arabes defecit, qui eum honorificè & amanter ſuſceptum, fruſtra Imperatorem proclamarunt. C Bellum contra Arabes, qui in Aſiam irruperant, fœliciter geri cœptum, pace non admodum decorâ terminatum eſt. Id effecit Ducum diſcordia. Dux enim Bucellariorum, odio adversùs *Stauracium* Patritium, qui rerum ſummam adminiſtrabat, conceptô, Chriſtianâ Religione ejuratâ ad Arabes defecit: quibus ſuaſit ut pacem peterent. De ipſâ cum hoſtibus acturi progreſſi ſunt *Stauracius*, *Petrus Magiſter*, & *Antonius Domeſticus*, Barbaris nimium fidentes, nec obſidibus poſtulatis. Unde ab illis detenti, pacem iniquis conditionibus componere coacti ſunt, eâ præſertim omnium maximè indecorâ, ut certus in annos ſingulos Arabum CaliD phæ cenſus ab Imperatore ſolveretur. Fœlicior fuit contra Sclavinos expeditio *Stauracio* Duce ſuſceptâ; gentem enim omnem ſubjecit Imperio ac tributariam fecit.

Legatio ad Carolum Magnum, initaque pacta.

Bellum Arabicum.

Anno Imperii ſui ſexto, Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-quinto, *Conſtantinus* & *Irene*, datis ad univerſos ditionum ſuarum Antiſtites litteris, Synodum indicere pro cauſa fidei Conſtantinopoli celebrandam, quæ facta ſeditione ſuſpenſa eſt, & anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-ſeptimo Nicæam tranſlata, ibique damnata Iconomachorum hæreſis, ac ſuus imaginibus Chriſti & SancE torum reſtitutus honos. Anno ſequenti cum Arabibus infauſto exitu dimicatum eſt, & Romani exercitus Duces fortiſſimi cecidere. Eodem anno, *Irene* pacta ſolvit cum Francis inita, & *Conſtantinum* filium *Mariam* ex Armenia oriundam uxorem ducere coëgit, quamvis ab iis nuptiis abhorreret, nec propter conceptum erga filiam Caroli Regis Francorum amorem, conſenſum præbere vellet. Secundùm hæc, miſit Imperatrix *Joannem* Sacellarium & Militiæ Logothetam in Longobardiam, cui expeditionis ſocium adjunxit *Theodotum* Regis nuper Longobardorum filium, tentatura ſi fortè F ſubditas *Carolo* Provincias ac civitates ad defectionem incitare poſſet. Illi conjunctis cum *Theodoro* Patritio, Siciliæ Duce, viribus, prælium cum Francis commiſere, à quibus fuſi ſunt, & *Joannes* occiſus.

Conſtantinus & Irene Synodum pro cauſa Fidei indicunt.

Pacta cum Francis inita ſolvit Irene.

Anno *Conſtantini* & *Irenes* decimo, Imperator ſe jam rebus gerendis idoneum exiſtimans, utpote qui annum ætatis viceſimum ſuperaret, materni Imperii jugum, & *Stauracii* Reipublicæ ſummi Adminiſtri potentiam ægrè ac impatienter ferre cœpit. Communicatô itaque cum fidiſſimis Aulicis conſiliô, Matrem detinere, ac ſubinde in Siciliam relegare decrevit, ac per ſe Rempublicam gerere.

Domeſticum inter Conſtantinum & Imperatricem Matrem diſſidium.

Stauracius de conſpiratione certior factus, Auguſtam in filium concitavit. Hæc Imperatoris domeſticos verberibus cæſos, tonſóſque amandavit in exilium, necnon & *Damianum* Patricium: *Petrum* verò Magiſtrum, & *Theodorum* Patritium Camulianum, ab Aulæ aditu prohibuit, quòd miti ab Imperatore conſilii conſcii eſſent. Imperatorem ipſum durioribus verbis, imò & verberibus exceptum, domi detinuit; compulitque Duces ac milites ad jurandum ſe non paſſuros, ut eâ ſuperſtite, *Conſtantinus* filius imperaret. Nec verò domeſticum diſſidium impedivit, quin claſſem adversùs Arabes inſtrueret, qui in Cyprum expeditionem ſuſceperant. Ab illis captus *Theophilus* Cibyrrheotarum Dux, & ad *Aaronem* Caliphani ductus, mortem pati maluit, quàm Fidem Chriſtianam ejurare.

Anno ſequenti, Armeniaci Thematis milites, ac reliquorum deinde Thematum copiæ, *Conſtantinum* ſolum Imperatorem proclamarunt, *Irene* in ordinem redactâ. *Stauracius* Patricius, *Aetius* Irenes Protoſpatharius, cæterique domeſtici, relegati. Ipſa juſſa ſecedere in Palatium, quod ad Eleutherium ſtruxerat. Poſt annum, in conſortium Imperii, rogantibus Optimatibus, revocata eſt, acclamante populo: *Conſtantino & Irene multos annos.*

Bellum Bulgaricum.

Anno ſeptingenteſimo nonageſimo-primo *Conſtantinus* ducto in Bulgaros exercitu, commiſsóque juvenilis ardoris impetu certamine, gravem ab iis cladem accepit. Paulò poſt militares ordines in Urbe collecti, *Nicephorum* Conſtantini Copronymi filium educere, & Imperatorem creare ſtatuerunt.

Conjuratio detecta.

Imperator, conjuratione cognitâ, *Nicephorum* patruum, & *Alexium* Patritium privavit oculis; *Chriſtophoro* verò, *Niceta Anthimo*, & *Eudocimo*, linguas præcidi juſſit. Ea re commoti Armeniaci, Ducem ſuum in vincula conjecêre. Miſſi contra eos à *Conſtantino* Duces, cum reliquorum Thematum copiis. Illi partem exercitûs maximam cæcidere, mutuam quoque paſſi cladem: Duces duos in poteſtatem acceptos excæcarunt. Imperator univerſas Imperii vires in ipſos convertere coactus, ſociorum Armeniorum traditione omnes comprehendit; ſpectatiſſimos neci addixit, & inter eos *Gregorium* Sinopes Epiſcopum; cæteros mulctis & proſcriptionibus caſtigavit, mille notis compunctos hanc inſcriptionem in facie ſingulorum exhibentibus, *Armeniacus Inſidiator*, in Urbem traduxit; indéque per Siciliam & reliquas Inſulas relegatos diſperſit.

Conſtantini injuſtum divortium, illegitimæ nuptiæ.

Anno ſeptingenteſimo nonageſimo-quarto, *Conſtantinus Mariam* conjugem repudiavit, & Monialem fieri coëgit, *Irenes* matris conſiliô, quæ ut Imperium ad ſe unam traduceret, cunctorum odiis filium exponere ſatagebat: *Theodotam* verò Cubicalariam duxit, Catechiſta Imperatricem velante, nuptias verò illegitimas jungente *Joſepho* Abbate, connivente *Taraſio*, metu ne, quod minabatur, libidine ardens juvenis, Idolorum templa patefaceret. Ne autem abſque cauſa uxorem legitimam dimittere videretur, ipſe crimen affinxit, aſſeruitque ab eâ ſibi propinatum venenum. Licèt porrò nihil prætermiſiſſet *Taraſius* Patriarcha, ut Imperatorem ab injuſto divortio & nuptiis illegitimis deterreret, nec approbaſſet facinus, ejus tamen conniventia *Platonem* & *Theodorum* Abbates ſanctiſſimos ita commovit, ut ab illius communione recederent, ac Imperatorem ceu excommunicatum vitarent, palàmque damnarent contractas cum *Theodote* nuptias, ut fornicariam conjunctionem.

Taraſii Patriarchæ œconomia. SS. Platonis & Theodori Studitæ pro Lege Dei zelus.

Theodorus à novâ Auguſtâ, cujus conſanguineus erat, precibus ac muneribus tentatus, adduci non potuit ut ſileret, ac Patriarchæ jungeretur. Abbates imitati ſunt Monachi cæteri, piaculum exiſtimantes publico crimini connivere. Hinc in ipſos commotus Imperator, *Platonem* conjecit in carcerem, *Theodorum*, & reliquos Monachos, unà cum Platonis nepotibus cæſos, Theſſalonicam relegavit. Porro & laudandum fuiſſe *Platonis*, ac *Theodori Studitæ* zelum, & commendatione dignam *Taraſii* œconomiam, teſtatur *Michael* Monachus coævus Scriptor in *Theodori* Vita. *Neque enim*, inquit, *vel Patriarcha ipſe, quantùm in eo erat, aut factum id approbabat, aut non abſurdum id & alienum ab Eccleſia judicabat, aut Patrum ærumnis non compatiebatur: ſed ſapiens quoddam conſilium, & altâ mente, qualis ejus fuit, dignum agitans, non habuit tum ulciſcendi auctores facultatem; temporis injuriâ, quæ vellet agere, non permittente. Quamobrem Regina ipſa* (Maria) *utriuſque prudentiam amplectens, & magnopere collaudans ſummam utriuſque virtutem, & in utili dijudicando intelligentiam, boni conſulebat, quòd Patriarcha quidem de ſummo jure nonnihil remittens, veſanum Imperatorem à graviori malo revocaſſet, minantem jam ſe, majorum exemplô, ſacrarum imaginum hoſtem fore, niſi, quod animo conceperat, peragere ſineretur. Pater autem* (ſcilicet Theodorus) *flagitium propalam arguendo, & acri reprehenſione atque objurgatione longiùs progredi prohibendo, tum eos qui peccarant, tum eos qui ſimile aliquid meditabantur, omnes affectibus ſuis non intemperanter uti docuiſſet. Prorſus autem & relaxare interdum aliquid in judicio, bonum eſt; & exactum jus non præterire, utiliſſimum, unum in finem utrumque ſpectans, ut quod melius eſt, pro re natâ præſtetur.* Cæterùm Sanctiſſimi illi Abbates, cognito *Taraſii* Patriarchæ conſilio, ad ejus communionem rediere.

Eodem anno, *Cardamus* Bulgarorum Princeps pacta tributa à *Conſtantino* Imperatore exegit, minitatus ſe Thraciam alioqui vaſtaturum. Imperator ſtercora equina ad eum miſit involuta ſudario, reſponditque verbis tam ſuperbis, quàm fœdum erat munus: *Quod decuit, ex pacto tibi miſi. Senex es: ideo te fatigari nolo. Ego ad Marcellorum Caſtrum obvius præbo. Tu fac illuc etiam te conferas. De ſucceſſu Deus judicabit.* Collectis protinus copiis contra Bulgarum proceſſit, eúmque continuis diebus ſeptemdecim laceſſens, ad prælium committendum cogere non potuit, ſed in Provinciam ſe recipere compulit.

Conſtantinus Imperator Matris inſidiis captus & excæcatus.

Anno Imperii 17. filium ſuſcepit ex *Theodote* Auguſta quem *Leonem* appellavit, ejúſque ſeptem poſt menſes mortem deflevit. Interim *Irene* militarium ordinum Duces in partes ſuas traxit, ſuaſitque ut *Conſtantinum* Imperio abdicarent, ſibique uni rerum ſummam committerent. Variæ ſubinde à *Stauracio*, cæteriſque *Irenes* amicis, Imperatori ſtructæ inſidiæ: quarum vitandarum gratiâ, cùm ad Orientalium Thema confugeret, *Irene* ad amicos qui in illius erant comitatu, ſcripſit: *Niſi filium mihi tradatis, colloquia inter nos habita ipſi aperiam.* Illi timore correpti, *Conſtantinum*, dum precibus vacaret, comprehenſum, in Urbem deduxere, ac in Porphyra, ubi natus erat, incluſum, ex matris & Conſiliariorum ejus ſententiâ, immaniter excæcarunt, Auguſto menſe, Sabbatho; quô die, quinquennio ante, patruum oculis orbaverat. Nec diu poſt vixit infœlix maternæ ambitionis victima. Cæterùm quàm inviſum Deo fuerit iſtud facinus, ſeptemdecim dierum caligo teſtata eſt. Annus fatalis *Conſtantini* fuit Imperii ipſius decimus-ſeptimus, Chriſti ſeptingenteſimus nonageſimus-ſeptimus.

Irene ſola imperat.

Devolutô ad *Irenem* ſolam Imperiô, quidam ſeditione factâ, *Conſtantini Copronymi* filios in Therapiæ Palatio detentos eduxere, auctoréſque fuerunt ut ad Magnam Eccleſiam confugerent, ſperantes fore ut populus muliebris dominationis impatiens, aliquem ex illis Imperatorem ſalutaret. Quos *Irene* Athenas deportari juſſit, ubi cùm de occupando

occupando Regno conſilia agitarent, ab incolis occiſi ſunt. Orta deinde *Stauracium* inter & *Aetium* Patricios gravis diſſenſio, utroque de Imperio, poſt *Irenes* mortem, in familiam ſuam transferendo cogitante. *Stauracius* tyrannidem affectans, lethali morbo prohibitus eſt ne conſilia nefaria ad exitum perduceret. *Irene* anno Imperii quarto, civile tributum Byzantinis remiſit, Abydique & Hieri commercia ſublevavit. Quam ob munificentiam à *Sancto Theodoro* Studita magnis laudibus ornata eſt. Epiſtolam quâ ipſi eam ob rem gratulatus eſt, deſcripſit Eminentiſſimus Annalium Eccleſiaſticorum Parens ad annum Chriſti octingenteſimum-primum, Num. 24. Ad Irenem Legatos miſit *Carolus Magnus* Occidentis Imperator, anno Chriſti octingenteſimo ſecundo, qui eam ad matrimonium cum illo ineundum invitarent, ut eô pactô Orientis & Occidentis Imperia unirentur. Ab his nuptiis non abhorrebat

Irenes caſus.

Irene, ſed *Aetius*, qui Imperium ad *Leonem* fratrem ſuum transferre moliebatur, ejus ſe conſiliis oppoſuit. Denique nondum digreſſis Conſtantinopoli Francorum Legatis, *Nicephorus* Patricius & Logotheta Generalis invaſit Imperium, ac *Irenem* fortunis omnibus exutam in Leſbon Inſulam deportari juſſit, ubi nondum vertente anno, defuncta

Ejus virtutes & vitia.

eſt. Sola imperavit annos quinque. Ob Religionem, fidem, ac pietatem, cui reſtaurandæ tuendæque egregiam navavit operam, immortali laude digna *Irene*. Ob impotentem regnandi cupiditatem, & cæcitatem filio illatam, reprehenſioni & vituperio obnoxia. Cæterùm Chriſtiano planè animô adverſam fortunam tulit, ſic allocuta perfidum *Nicephorum*, Imperii uſurpatorem, qui eam in Palatio incluſam convenit, ut ab eâ theſauros extorqueret: *Ego quidem orbatam quondam parentibus Deum me extuliſſe, & ad Imperii thronum, licet indignam, extuliſſe certa ſum: quapropter exanctorationis hujuſmodi cauſam mihi delictiſque meis adſcribo. In omnibus itaque & per omnem modum, Sit nomen Domini benedictum.* Iſta conſtant ex *Theophane*, *Zonara*, *Cedreno*, & ex Hiſtoria Miſcella.

CAPUT VII.

De Regibus, Rebuſque Francorum Octavo Sæculo.

ARTICULUS I.

De Dagoberto III.

CHildeberto Tertio defuncto, in Regnum ſucceſſit *Dagobertus III.* ejus filius, anno Chriſti ſeptingenteſimo undecimo. Anno ſequente, bellum Suevicum ſive Alamannicum confectum eſt, *Pippino* Duce, ſecundùm Annales Metenſes. *Pippini* obitu funeſtus fuit annus Chriſti ſeptingenteſimus decimus-quartus. Cujus ante obitum *Theudoaldus* ſeu *Theobaldus* ejus nepos *Grimoaldo* patri in Majoratum domûs Regiæ jam ſucceſſerat. Qui cùm junioris eſſet ætatis, avia *Plectrudis*, Pippini uxor, præcipuam auctoritatem in adminiſtrando Regno ſibi vendicavit, ut Hiſtoria juſſu *Childebrandi* conſcripta, cap. 104. & Anonymus in Geſtis Regum Francorum, cap. 51. teſtantur. Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-quinto, Neuſtraſii veteribus odiis adversùs Auſtraſios incitati, in *Theudoaldum* Majorem-domus, Auſtraſióſque inſurrexerunt. Civile bellum Francos inter graviſſimum exarſit. Cotiâ ſylva utriuſque exercitus cruore conſperſa *Theudoaldus* in fugam verſus, paulò poſt obiit. Ejus locô apud Neuſtraſios Major-domûs Regiæ conſtitutus eſt *Rengenfridus*. Hic victore ſtipatus exercitu, Regiíque præſentiâ munitus, Carbonariam ſylvam, quæ Neuſtriam ab Auſtria diſterminabat, prætergreſſus eſt citiſſimè, pervenitque ad Moſam, totâ regione circumvaſtatâ. Deinde, ut Auſtraſiis à tergo alius hoſtis immineret, *Radbodum* Regem Friſiorum, quamvis Ethnicum, in ſocietatem fœderis atque amicitiæ vocavit. Interim *Carolus* Pippini ex Alpaide filius, quem Plectrudis, ne res novas moliretur, detinebat, è cuſtodiâ elapſus, Auſtraſiorum animos in ſpem magnam erexit. Id teſtantur Auctor Hiſtoriæ juſſu *Childebrandi* ſcriptæ, capp. 104. & 105. Anonymus in Geſtis Regum Francorum, cap. 51. & Annales Metenſes. Eodem anno, Regni ſui quarto, ætatis circiter viceſimo, *Dagobertus III.* obiit, *Theoderico* filio in cunis relictô.

ARTICULUS II.

De Chilperico III. & Clotario IV.

II. PRætermiſsô *Theoderico* Dagoberti III. filio, Neuſtraſii Burgundionéſque *Danielem* quondam Clericum, *Childerici II.* filium, in ſolio collocarunt, & *Chilpericum* nuncupavere. Is cum *Radbodo* Friſiorum Rege initô fœdere, contra *Carolum*, qui Majoratum Palatii Auſtraſiani ſibi arrogabat, duxit exercitum. Profligatus eſt *Carolus* primâ expeditione; ſed in alterâ, cui Rex *Chilpericus* interfuit, Francis poſt obſidionem Coloniæ ad propria remeantibus, magna clades ab exercitu *Caroli* & Auſtraſiorum illata eſt. Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-ſeptimo, *Carolus* iterum contra *Chilpericum* aciem inſtruxit. Prælium Vinciaci commiſſum eſt, cujus eventus fœlix Auſtraſiis fuit. Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-octavo, *Carolus* Regiam Dignitatem *Clotario* conferendam curavit, ut invidiæ minùs ſibi conflaret, *Chilperico* Regi plus negotii faceſſeret: cujus meminerunt Anonymi coætanei in Geſtis Regum Francorum, & in Hiſtoria juſſu *Childebrandi* conſcriptâ. *Clotarius* ille *Theoderici III.* filius erat. Cùm verò Saxones in ſocietatem à *Chilperico* vocari *Carolus* animadverteret, in Saxoniam irrumpens, totam regionem cis Viſurgim vaſtavit.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-nono, *Chilpericus*, Eudone Aquitaniæ Duce, in auxilium vocatô, certamen iniit cum *Carolo* in pago Sueſſionenſi. Victoria ſtetit penes *Carolum*, Francorumque ſeu Neuſtraſiorum magna ſtrages edita eſt. Brevì poſt prælium Sueſſionicum, obiit *Clotarius IV.* anno Regni ſecundo. Anno ſequenti, *Carolus* amicitiam per Nuntios iniit cum *Eudone* Aquitaniæ Duce, ab eóque obtinuit *Chilpericum* Regem, qui ſe in Aquitaniam receperat. *Chilpericum* revocavit *Carolus*, ut nomine ipſius Regnum minore cum invidiâ gubernaret. Neuſtraſii enim & Burgundiones, niſi Rex adeſſet, non libenter homini Auſtraſio parituri videbantur. Diu ſuperſtes non fuit *Chilpericus*; obiit enim anno ſeptingenteſimo viceſimo-primo, Regni ſexto, ætatis quadrageſimo nono, nullâ ſusceptâ prole. Ejus munificentia erga Monaſteria Sandionyſianum, Corbeienſe, Glannafolienſe, Metenſe *Sancti Arnulphi*, Fontanellenſe, Sirivenſe, Argentoratenſe *Sancti Stephani*, & *Sancti Luciani* Bellovacenſis Baſilicam, veteribus Documentis probatur, & Diplomatibus ab eo datis.

ARTICULUS

ARTICULUS III.

De Theodorico IV.

CHilperico Tertio* ſucceſſit *Theodoricus IV.* puer ſeptennis, *Dagoberti III.* filius in cunis à patre relictus. Educabatur in Monaſterio Calenſi, ex quo aſſumptus eſt in Regem: unde & *Calenſis* cognomen ipſi à Neotericis inditum eſt. Levatus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo-primo. Eodem anno Saraceni Toloſam civitatem Aquitaniæ tunc attributam, obſidione cinxerunt. *Eudo* Aquitaniæ Dux inſignem de ipſis victoriam reportavit. Tunc Saracenis præerat *Iciſus* Rex eorum decimus-ſextus. Anno Chriſti ſeptingenteſimo vigeſimo-ſecundo, bellum Saxonicum à *Carolo* Majore-Domus geſtum eſt. Anno ſeptingenteſimo vigeſimo-quarto, *Carolus* Major-domus *Raginfrindum* quondam eâ dignitate fulgentem, & tumultus excitantem in Andegavia profligavit. Mox ad Saxones, qui bellum in Francos renovare conabantur, coërcendos arma convertit. Anno ſequenti bellum geſſit adversùs Bojoarios, fœlici exitu. Eodem anno Saraceni in Gallias irrumpentes, ab *Eudone* Aquitaniæ Duce ſunt profligati. *Gregorius II.* Papa *Eudoni* genus aliquod Eulogiarum tranſmiſit, quarum qui participes facti ſunt, è prælio illæſi abiere, ut refert *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita laudati Pontificis. Contra *Lamfridum* Sueviæ ſive Alamanniæ Ducem bellum confecit *Carolus* Major-domus anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo. Anno ſequenti, *Carolus* Aquitaniæ, quam Dux *Eudo* ſingulari erga *Theodoricum* tunc adoleſcentulum fide laudabiliter, quietéque gubernabat, luctuoſam vaſtationem bis intulit, nullâ provocatus injuriâ. Interim *Addirama*, qui Provincias ditionis Arabicæ cis fretum Gaditanum ſitas, Hiſpaniam videlicet ac Septimaniam, *Iſcami* Caliphæ nomine gubernabat, in Franciam irrupit, obſidione cinxit Arelatem, commiſſóque prælio, Francos profligavit. Lugdonenſi deinde civitate occupatâ, per Burgundiam totam longè latéque graſſati Saraceni, Senonas uſque effuſi ſunt. Integrâ quoque Vaſconia & Burdigala potiti, ac cæteris Aquitaniæ II. urbibus, *Eudone* profligatô Pictavium uſque comite victoriâ ſunt progreſſi. In tantô rerum diſcrimine nec *Eudo* Dux Aquitaniæ cecidit animô, nec officio ſuo defuit *Carolus* Major Regiæ domûs. Ambo ſimultate, quæ priùs inter illos fuerat, patriæ caritati condonatâ, vires ſuas ſimul junxerunt. In agro Pictavenſi pugnatum eſt, magna Saracenorum ſtrages edita. *Abdirama* Dux illorum occiſus. Iidem prope Senonas victi fugatique, *Ebbone* Metropolitano Senonenſi agente. De bis lege *Iſidorum Pacenſem* in Chronico, & *Rodericum* Toletanum Præſulem in Hiſtoria Arabum. Anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-tertio, *Carolus* Major-domûs duas expeditiones ſuſcepit, unam contra Saracenos, è quorum tyrannide Burgundiam, Lugdunúmque liberavit, alteram contra Friſios. Primam inter ſecundámque expeditionem mediô tempore, *Pippinum* filium miſit ad *Luitprandum* Longobardorum Regem, ut ejus comam, pro illius temporis more, primus attonderet, eique pater ſpiritalis fieret, quod gratiſſimum habuit Rex Longobardorum, multiſque muneribus donatum remiſit ad patrem.

Saracenorum in Franciam irruptio.

Saraceni profligati ab Eudone Aquitaniæ Duce, & Carolo Majore-Domus Regiæ Francorum.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo ſexto, *Abdelmelichus* Saracenorum in Hiſpania & Septimania Præfectus, numeroſiſſimô conſcriptô exercitu, in Provinciam irrupit, Avenionémque cepit, *Mauronti* Comitis proditione. *Carolus Childebrandum* fratrem cum maximâ Francici exercitus parte adversùs hoſtes direxit, qui Avenionem obſidione cinxit; mox ille cum reliquis copiis advolavit, & non ſolùm ex Francia expulit, ſed etiam in Septimania profligavit, victô necatóque *Amorro* altero eorum Duce, nobiliſſimiſque civitatibus, Biterris * Agatha, * Nemausóque *, captis atque dirutis. Id conſtat ex Appendice ad Francorum Hiſtoriam juſſu *Childebrandi* conſcriptam, & ex Annalibus Metenſibus.

Beziers. Agde. Niſmes.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-ſeptimo *Theodoricus IV.* obiit, cùm annum Regni decimum-ſeptimum ageret, ætatis vigeſimum-tertium. Ejus erga plura Monaſteria pietatem ac munificentiam varia Monumenta teſtantur. Anno Regni ſui primô duo reſcripſit Diplomata pro Monachis Sithivenſibus, unum Sueſſione, alterum Confluentibus; item tertium Metis anno quinto pro Cella Leobardina *; & quartum apud Gundulfi Villam pro Cœnobio Murbachienſi. *

Theodorici pietas.

Leuvartcell. In Epiſcopatu Argentoratenſi.

Mourbach. In eadem Diœceſi.

Dagoberto III. Chilperico III. Clotario IV. & *Theodorico IV.* regnantibus, ſanctitate in Francia claruerunt *Erminus* Lobienſis Abbas, *Leothadius* Auſcienſis Epiſcopus; *Winfridus* Preſbyter, Turingorum Apoſtolus, *Eoldus* Viennenſis Epiſcopus; *Sanctus Silvinus* patriâ Toloſanus, qui ordinatus eſt Epiſcopus ut Evangelium Gentibus prædicaret, nullâ certâ Sede attributâ; *Sacerdos* Lemovicenſis Antiſtes, *Veredemus* Avenionenſis, *Euremundus* Fontaneti * in Diœceſi Bajocaſſina * primus Abbas; *Lotharius* * Sagienſis * Epiſcopus, *Achardus*, ſive *Richardus* Gemmeticenſis Abbas; *Sanctus Hubertus* Trajectenſis Epiſcopus, qui *Sancti Lamberti* Martyris reliquias & Cathedram Epiſcopalem ſimul Leodium tranſtulit, & idololatriam ex Arduenna, è Taxandria, & ex Brachbante ſeu Branchbanto penitus extirpavit; *Sanctus Domitius* Eremita, & *Sancta Ulphia* Virgo recluſa, filia ejus ſpiritualis, qui in Diœceſi Ambianenſi coluntur. *Sanctus Pyrminius* Monaſteriorum Augiæ divitis * in Epiſcopatu Conſtantienſi ad Rhenum, & Murbachienſis in Argentoratenſi conditor; *Sanctus Corbinianus* Bojoariorum Apoſtolus, & primus Friſingenſium Epiſcopus, *Sancta Mundana* Martyr, Sancti Sacerdotis Lemovicenſis Epiſcopi mater, à Saracenis in Diœceſi Cadurcenſi interfecta. *Sanctus Beregiſus* Abbas Andainenſis in Epiſcopatu Trajectenſi. *Sanctus Gobrianus* ex Venetenſi Epiſcopo Eremita. *Sancta Bertha* Blangiacenſis * Monaſterii in Epiſcopatu Tarvanenſi fundatrix & prima Abbatiſſa. *Sanctus Hugo* filius Drogonis Campaniæ Ducis, *Pippini* Herſtallii nepos, qui ſimul Eccleſias quinque, tres videlicet Epiſcopales, Rotomagenſem, Pariſienſem, ac Bajocenſem, cum duabus Abbatialibus, Fontanellenſi ac Gemmeticenſi piè rexit, non causâ perverſæ cupiditatis, aut aliquo ſæculari faſtu tot Beneficia poſſidens; ſed ut Eccleſiis prodeſſet difficillimo tempore, utque erga Sanctorum Baſilicas & Monaſteria munificentiorem, ac magnificentiorem ſe præſtaret. In quô non pluralitas Beneficiorum, quæ Sanctum ipſum non fecit, ſed charitas & bonus reditluum Eccleſiaſticorum uſus, imitatione digna ſunt, & laude. *Sanctus Ceſſator* Lemovicenſis Epiſcopus. *Sanctus Pardulphus* * Waractenſis in Diœceſi Lemovicina Monaſterii primus Abbas. *Theofredus* * Calmeliacenſis Monaſterii in Epiſcopatu Anicienſi Abbas, & Martyr. *Sancta Hadeloga* Virgo, Caroli Martelli & Rotrudis filia; *Sanctus Eucherius* Aurelianenſis Epiſcopus.

Viri ſanctitate illuſtres.

Fontenay. Bayeux. S. Lohier Séez.

De Reichenow.

De Friſingen.

De Blangy.

S. Pardoul. S. Chaffre.

ARTICULUS

ARTICULUS IV.

De Interregno poſt Theodorici Regis obitum.

POſt *Theodorici Quarti* obitum, Francia per aliquot annos Rege caruit, ut ex duobus Chronicis breviſſimis diſcimus, quæ ab Andrea Ducheſnio inter Hiſtoriæ Franciæ Scriptores, Tomo I. edita ſunt, unum ex Remenſi Monaſterio *Sancti Remigii*, à *Theodorico III.* ad *Pippinum* uſque Regem; alterum ex Codice Tiliano, à *Clotario Secundo*, ad ejuſdem uſque *Pippini* mortem. Duravit Interregnum illud annos ſex & ampliùs, id eſt, penè ad finem anni ſeptingenteſimi quadrageſimi tertii. Tunc Franciam regebat *Carolus* Major-domus, quem propterea *Gregorius III.* Pontifex in Epiſtolis ad ipſum datis *Subregulum* vocat, titulo hactenus apud Francos inuſitato, medióque inter Majorem-Domatum ac Regiam Dignitatem. Tunc publicis Inſtrumentis apponebantur anni à *Theodorici* Regis obitu, ut conſtat ex Donationis, quâ Carolus Major-domus Sandionyſianum Monaſterium locupletavit, exemplari dato *anno poſt defunctum Theodoricum Regem quinto*. Bellum tertiò Saxonibus intulit *Carolus Martellus* anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-octavo, eóſque tributarios fecit, ut teſtantur Annales Francorum Nazariani, Petaviani, & Metenſes. Anno ſequenti, profligavit Saracenos, qui in Provinciam irruperant, eámque vaſtaverant. Id teſtantur Annales Francorum Metenſes, & Chronicon Fontanellenſe. Francis auxilio fuit *Luitprandus* Rex Longobardorum, teſte *Paulo Diacono*, lib. 6. de Geſtis Longobard. Suppetias quoque *Carolo* tulere Alemanni, & Bojoarii. Alamannorum ſeu Suevorum Dux erat *Theodebaldus*, Bojoariorum ſeu Bavarorum *Odila*, anno ſeptingenteſimo quadrageſimo primo.

Carolus acceptâ à Gregorio III. Pontifice Maximo perhonorificâ Legatione, viciſſim Legatos cum reſponſis ad illius Epiſtolas, miſit Romam; *Grimonem* Abbatem Corbeienſis Monaſterii, & *Sigibertum* ſeu *Sygobertum* Recluſum Monaſterii Sandionyſiani, ut conſtat ex Appendice ad Hiſtoriam *Childebrandi* juſſu conſcriptam, ex Annalibus Metenſibus, cap. 110. & ex Continuatore *Aimoini*, lib. 4. cap. 57.

Caroli Martelli obitus.

Eodem anno cùm in morbum incidiſſet *Carolus*, Majoratum inter filios diviſit, Majoratum Auſtraſiæ *Carlomanno*, *Pippino* Majoratum Neuſtraſiæ attribuit, ut teſtantur Annales Metenſes. *Sancti Dionyſii* Baſilicam ac Monaſterium multis muneribus ditavit. Obiit menſe Octobri ejuſdem anni apud Cariſiacum, ſepultúſque eſt in Baſilica *Sancti Dionyſii* prope Pariſios, ut Annales Petaviani & Fuldenſes teſtantur.

Emendatur Baronius.

Scripſit *Baronius* ad hunc annum, *Sanctum Bonifacium* Germanorum Apoſtolum ad *Ethelbaldum* Merciorum Regem in Anglia, hominem ſceleſtiſſimum, epiſtolam dediſſe, ut eum ad pœnitentiam revocaret, & inter alia plura exempla Regum, qui ob immenſa ſua ſcelera malè pereuntes animam unà cum corpore perdiderunt, atque in perpetuos cruciatus apud inferos damnati ſunt, de *Carolo* hæc habere: *Carolus quoque Princeps Francorum, multorum Monaſteriorum everſor, & Eccleſiaſticarum pecuniarum in uſus proprias commutator, longâ torſione, & verendâ morte conſumtus eſt.* Sed deceptum *Baronium* Viri Eruditi jam obſervarunt, ex eóque probarunt, quòd inter Bonifacianas Epiſtolas duæ tantùm *Ethelbaldo* Regi Merciorum inſcribantur, duodecima ſcilicet ac decima-nona, in quibus ne verbum quidem ullum occurrit de *Carolo*.

Refellitur fabula de Caroli Majoris-domus damnatione.

Præterea *Carolus* nullum evertit Monaſterium, plura ditavit; inprimis Trevirenſe, Fontanellenſe, & Sandionyſianum. Quæ ipſius temporibus direptæ ſunt & dirutæ Baſilicæ, à Saracenis direptæ ſunt & everſæ, qui Provinciam, Burgundiam, Aquitaniam, ferro flammíſque devaſtarunt. Nec etiam Eccleſiaſticas pecunias in uſus proprios *Carolus* convertit: licet ſæculares Eccleſiarum Nobilibus, militibúſque, propter aſſiduitatem bellorum, præſertim adversùs Arabes Mahumetanos, adversùs Saxones & Friſios idololatras, in ſtipendium tradiderit; ut Libellus de Majoribus-domus Regiæ à. *Ducheſnio* editus, & Chronicon Autiſiodorenſe ſub *Aidulfo* Epiſcopo, teſtantur. Eam ob rem odium Clericorum incurrit *Carolus Martellus* adeò grave, ut oſtenſam de illius æterna damnatione viſionem finxerint, & vulgaverint. Cujus fabulæ primus ſcriptor *Hincmarus* in Prologo Vitæ *Sancti Remigii*. Ex quo *Carolus le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum non abſque fundamento ſuſpicatur, commentum iſtud à Clericis Remenſibus excogitatum fuiſſe, quia *Carolus Rigabertum* Remenſem Archiepiſcopum dejecerat à Sede, ſubrogato *Milone* Trevirenſi jam Epiſcopo, ut teſtatur Auctor Vitæ *Sancti Rigoberti* apud *Bollandum*, die 4. Januarii. *Viſio* de *Caroli* damnatione Sancto *Eucherio* Aurelianenſi Epiſcopo oſtenſa ſcribitur ab Auctore *Vitæ* ipſius apud *Bollandum*, die vigeſima Februarii. Sed hujus fabulæ additione interpolatam eſſe *Sancti Eucherii* Vitam, cùm multa alia probant, tum maximè quòd in tribus Codicibus MSS. è quibus *Bollandus* Vitam *Sancti Eucherii* edidit, nihil de ea legatur: & quòd integro poſt Sancti illius Præſulis obitum ſæculo, Viſio illa non ſit vulgata. Id colligitur ex literis *Ludovici Pii* ad *Hilduinum* Sandionyſianum Abbatem, in quibus ait *Carolum* proavum ſuum *Sancto Dionyſio corpus proprium in magni judicii die ſuſcitandum, & animam Domino præſentandam fideliter commendaſſe*. Quod non ſcripſiſſet *Ludovicus* Abbati Sandionyſiano, ſi Viſionis afflictæ *Sancto Eucherio* vel minima ſuſpicio tunc fuiſſet illo in Cœnobio, ubi *Carolus* ſepultus fuerat. Præterea de *Caroli Martelli* damnatione nemo quidquam ſcripſit, antequam regnaret *Carolus Calvus* ejus abnepos, qui anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo regnum ſuſcepit. Eô Rege, *Hincmarus* Archiepiſcopus Remenſis Viſionem ſub nomine *Sancti Eucherii* à Clericis confictam vulgavit, in Prologo Vitæ *Sancti Remigii*. Eamdem Viſionem *S. Eucherio* oſtenſam de *Caroli* damnatione commemorant Epiſcopi Provinciarum Remenſis & Rotomagenſis cum *Hincmaro* & *Wenilone* in Cariſiaco Palatio congregati anno Chriſti octingenteſimo quinquageſimo octavo, in Epiſtola ad *Ludovicum* Caroli Calvi fratrem. *Petrus Bibliothecarius* in Hiſtoria Francorum abbreviata, quam ab anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-quinto ad annum octingenteſimum nonageſimum octavum perduxit, eamdem viſionem refert, *Hincmari* teſtimonio ſuffultam. Synodus quidem Cariſiaca cui præerat *Hincmarus*, in Litteris ad Ludovicum Regem ſcriptis teſtatur viros, qui ſepulchrum *Caroli*, poſt Eucherii Viſionem inſpexerant, à ſe viſos, audiróſque: ſed cùm ab obitu *Sancti Eucherii* ad Synodum Cariſiacam lapſi ſint anni quindecim ſupra centum, non potuit Hincmarus qui poſt illam Synodum viginti & quatuor annis ſuperſtes fuit, alíique Epiſcopi, qui eidem Synodo interfuerunt, plenam rei alibi incognitæ notitiam habere ab iis, qui, priuſquam *Sanctus Eucherius* obiret, teſtimonium de dracone à ſe viſo in ſepulchro *Caroli* ferre potuerint.

Addit *P. Mabillonius* in Obſervationibus præviis ad Vitam *Sancti Eucherii*, teſtimonium Sandionyſiani Chronici, quod extat Tom. 2. Spicilegii.

Anno, inquit, *M. CCLXIV. tranſlati ſunt Reges in dextro Choro, ſcilicet Ludovicus Rex filius Dagoberti, Carolus Martellus Rex, &c.* Quod ſi inane ac fuliginoſum duntaxat Cenotaphium repertum eſſet, id non omiſſurus fuiſſet Chronographus ille. *Caroli Martelli* pietatem commendavit Gregorius Tertius Pontifex Maximus, quòd ejus opitulatione *Sanctus Bonifacius* centum millia Paganorum Germanorum ad Chriſtum convertiſſet. Quod ſanè de ejus æterna ſalute piè ſentire jubet. *Gregorii Tertii* ad *Bonifacium* ſcribentis verba hæc ſunt: *Agnoſcentes in ſyllabis Fraternitatis tuæ, quæ innotuiſti de Germaniæ gentibus, quas ſua pietate Deus noſter de Poteſtate Paganorum liberavit, & ad centum millia animas in ſinu matris Eccleſiæ, tuo conamine, & Caroli Principis Francorum, aggregare dignatus eſt.*

Obiit *Carolus* paulò major quinquagenario. Duas uxores duxit, *Rotrudem*, & *Sonechildem*. Filios ſex reliquit, *Carolomannum*, *Pippinum*, *Bernardum*, *Hieronymum*, & *Remigium* ex *Rotrude* natos, & *Griſonem* ſeu *Gripponem* ex *Sonechilde*: filias verò duas, *Hadelogam*, & *Chiltrudem* ex *Rotrude*. Griſo, Sonechilde matre concitante, adversùs *Carolomannum* & *Pippinum* rebellavit, & Laudunum occupavit. Quem illi, obſeſſâ captâque Urbe, apud Novum Caſtrum in Arduenna in cuſtodia detinuerunt, *Sonechildem* verò in Kalenſi Monaſterio incluſerunt.

Carolomannus & Pippinus Majores-Domus.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſecundo, *Carolomannus* & *Pippinus* duo bella fœliciter geſſere, unum in Aquitania, alterum in Alemannia: de quibus Auctor Appendicis ad Hiſtoriam *Childebrandi* juſſu conſcriptam, & Annales Fuldenſes ad annum DCCXLII.

Anno ſequenti, Bellum Bojoaricum non minori gloriâ geſſere contra *Odilonem* Ducem, qui cum *Theobaldo* Alemanniæ ſeu Sueviæ, & Hunaldo Aquitaniæ Ducibus ſive Præfectis, adversùs ipſos conjuraverat, vocatis in auxilium Sclavis & Saxonibus. Vicere *Carolomannus* & *Pippinus*. Sergium Preſbyterum *Zachariæ* Romani Pontificis Apocriſiarium, in prælio captum increpuere, quòd *Zachariæ* nomine abuſus, Francis bello in Bojoarios interdixiſſet. Id teſtantur Auctor Appendicis ad Hiſtoriam *Childebrandi* juſſu conſcriptam, Annales Fuldenſes, & *Eginhardus* ad annum 743. Exinde Pax Bojoariis reddita eſt, *Hiltrude*, ut veriſimile eſt, eam à fratribus exorante. Nupſerat enim, iis invitis, *Odiloni*; quæ belli cauſa fuerat. Poſt hæc in Saxones arma convertit *Carolomannus*.

ARTICULUS V.

De Childerico Tertio, Merovingiorum Regum poſtremo.

ANno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-tertio exeunte, *Carolomannus* & *Pippinus* curarunt vel conſenſerunt *Childericum* Theodorici Quarti filium, annum circiter decimum ætatis agentem, Regem conſalutari, ut eſſet, cujus nomine, ſi non majore cum auctoritate ac poteſtate, ſaltem minore cum invidia regnarent. Anno ſequente Majores-Domus adversùs Saxones & Alemannos profecti ſunt. Saxonum Satrapa Theodoricus, Suevorum ſive Alamannorum Dux erat *Theodebaldus*. Theodoricum aggreſſus eſt Carolomannus, Pippinus Theodebaldum. Saxones ſubacti, qui Provinciis Majoratui *Carolomanni* attributis erant finitimi, plurimique ad Baptiſmum ſuſcipiendum perducti ſunt. *Theodebaldus* in fugam conjectus, deinde in Ducatum Sueviæ reſtitutus benignitate Victoris. Hoc utrumque bellum commemorant Auctor poſterioris Appendicis ad Hiſtoriam juſſu *Childebrandi* conſcriptam, & Annales Metenſes. Anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-quinto, bellum Aquitanicum adversùs *Hunaldum* Ducem perduellem, & Alamannicum adversùs *Theodebaldum*, qui in Alſatiam irruperat, à Majoribus-Domus confectum eſt, ut teſtantur Auctor Appendicis poſterioris ad Hiſtoriam juſſu *Childebrandi* conſcriptam, & Annales Metenſes. Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo ſexto, bellum Alamannicum & Aquitanicum redintegratum, ac fœliciter à Majoribus-Domus confectum eſt, ut conſtat ex Annalibus Nazarianis, Petavianis, & Fuldenſibus. Anno ſequenti *Carolomannus*, nuntiò rebus ſæcularibus remiſſò, Romam profectus eſt. Abiturus, *Drogonem* filium ſuum primogenitum cum Auſtraſiæ Majoratu protegendum *Pippino* fratri commiſit. Tonſuram & habitum Clericalem ſuſcepit à *Zacharia* Pontifice Maximo, ut Anaſtaſius Bibliothecarius, & Annales Metenſes teſtantur. Tum condidit Monaſterium in Soracte monte, ubi Deo totus vacaret. Interea Griſonem fratrem apud Novum Caſtrum in Arduenna detentum libertate donavit *Pippinus*. Anno ſeptingenteſimo quadrageſimo-ſeptimo perduelles Saxones ab eodem *Pippino* debellatos, Appendix Hiſtoriæ juſſu *Childebrandi* ſcriptæ commemorat. Anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo octavo, *Carolomannus* relicto Soracte monte, in Caſſinenſe Monaſterium Sancti Benedicti ſeceſſit, ibique Religioſam Vitam profeſſus eſt, ut Annales Tiliani, & Metenſes, *Eginhardus* in Vita *Caroli Magni*, aliique teſtantur. Anno ſequenti, *Griſo* in *Bojoariam* irrupit, *Odilone* Duce mortuo, & *Thaſſilone* puerulo in patris locum ſuffecto; Bojoariæque Ducatum per vim uſurpavit. Bojoarios aggreſſus *Pippinus*, ad deditionem compulit: cum *Griſone* ſeu *Grippone* fratre pacem iniit, cúmque duodecim donavit Comitatibus, Bojoariæ Ducatu *Thaſſiloni* reſtitutò. At *Grippo* tali ſorte non contentus, in Aquitaniam ad *Waifarium* Ducem profugit, novarum rerum ſtudio vehementer inflammatus, ut Annales Lauteshamenſes memorant. Interim *Zacharias* Papa Sacerdotes & Preſbyteros Francorum per litteras hortatus eſt ad pacem inter *Pippinum* Majorem-Domus & *Griſonem* fratrem conciliandam, & ad Corpus *Sancti Benedicti* Caſſinatibus Monachis reſtituendum. Editæ ſunt hæ Litteræ Tom. I. Conciliorum Galliæ.

Carolomannus Major-Domûs Sæculo renuntiat.

Childericus III. exauctoratur. Pippinus Regium ſolium occupat.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo, Rex *Childericus III.* annum circiter decimum octavum ætatis agens, exauctoratus eſt, & in Monaſterium retruſus: Regium ſolium Pippinus Major-Domûs occupavit: Franci deteſtandæ perduellionis rei *Pippinum* Sueſſione Regem elevarunt. *Pippini* elevationem ad hunc annum referunt Annales Petaviani, Pithœani, & Fuldenſes; quam anno integro Annales Nazariani, & Sandionyſianum Chronicon anteverterunt; duobus Annales Loiſeliani. *Zacharia* Romano Pontifice ſuaſore vel auctore, exauctoratum *Childericum*, & *Pippinum* Regem conſtitutum, fabula eſt à plurimis Auctoribus, abſque examine, litteris prodita, ut in Diſſertationibus oſtendam.

Fabula rejicienda.

Viri ſanctitate celebres.

Poſt mortem *Theodorici IV.* Regis ad elevationem uſque Pippini, Sanctimonia celebres in Francia fuere *Porcarius* Abbas Lirinenſis, qui cum quingentis Monachis Martyrio à Saracenis affectus eſt: *Vitalis* ex Herenſi Monacho Eremita in pago Ratiatenſi; *Sigibaldus* Metenſis Epiſcopus; *Willebrordus* Ultrajectenſis Præſul; *Pardulphus* primus Abbas Waractenſis in Epiſcopatu Lemovicenſi; *Thurianus* Dolenſis Epiſcopus; *Herlindis* Eykenſis Monaſterii in Leodienſi Epiſcopatu Abbatiſſa; *Ebbo* Senonenſis Archiepiſcopus; *Alto* primus Abbas

Abbas Cœnobii, quod ex ejus nomioe *Alten-Munſter* vocatur, in Diœceſi Frinſingenſi; *Burchardus* ex Monacho Benedictino Wirceburgenſis Epiſcopus.

ARTICULUS VI.

De Pippino Rege.

Bellum Saxonicum.

Pax.

Pippinus, poſtquam Majoratum-domus annis decem tenuiſſet, Rex à Francis creatus, adversùs Saxones perduelles duxit exercitum anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-tertio. Hi profligati, & pœnitentiâ commoti, veniam & pacem à Rege poſtularunt, obtinuerúntque iis legibus, ut annis ſingulis equos trecentos ipſi ſuppeditarent, & Sacerdotibus qui Evangelium in Saxonia prædicare vellent, liberum permitterent aditum, ut teſtantur Anonymus *Fredegarii* Continuator, & Annales Metenſes. Eodem anno, *Grippo* frater *Pippini*, cùm in Italiam ad *Aiſtulphum* Longobardorum Regem confugeret, ab exercitu, qui tranſitus Alpium *Pippini* nomine tuebatur, in Valle Maurienna necatus eſt, ut teſtatur Anonymus, qui Vitam *Pippini* Regis ſcripſit juſſu *Nibelungi* Comitis.

Pippinus Stephanum III. ſuſcipit, Rex ab eo ungitur.

Stephanum Tertium Pontificem Maximum, qui ad ipſum in Gallias confugerat, auxilium contra Longobardos petiturus, honorificentiſſimè ſuſcepit, ab eóque, cum uxore *Bertrada*, & filiis *Carolo* & *Carolomanno*, in Sandionyſiano Monaſterio unctus eſt. Tunc mortuus erat *Childericus*, & cum eo Merovæadarum ſtirps omnis extincta: quod enim legitur in Chronico Fontanellenſi, cap. decimo tertio, Theodoricum Monachum Fontanellenſem *Childerici Tertii* Regis filium fuiſſe, falſum eſt; & hoc loco interpolatum eſt iſtud Chronicon, ut diſertè probat *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum ad annum Chriſti 754. Num. XXXIX. & ſequentibus. *Stephanum* Papam anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-quarto in Italiam reduxit *Pippinus*, Longobardos aggreſſus eſt & profligavit, Aiſtulphum eorum Regem in fugam dedit; Papiam, quò ſe ille receperat, obſidione cinxit, pacem Longobardis impertavit. Conditiones pacis fuere, ut Ravennatem Exarchatum, aliáſque civitates, Reipublicæ Romanæ reſtitueret, ut teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Stephani Tertii*. Obiit *Carolomannus* Monachus Caſſinenſis, *Pippini* frater, cùm in Italiam reverteretur. *Pippinus* in Franciam redux filios ejus tonderi juſſit, ut Annales Petaviani memorant.

Bellum Longobardicum.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-quinto, ſecundò profectus eſt in Italiam cum exercitu *Pippinus*; Longobardorum copias iterum fudit, Ticinum, quo ſe concluſerat *Aiſtulfus*, obſidione cinxit, violatique fœderis pœnitenti pacem conceſſit, acceptis obſidibus, & tertia parte theſauri, quem Ticini Rex Longobardorum ſervabat, imperatíſque tributis, quæ Longobardi Regi Francorum à longo tempore ſolverant. Dum hæc gerebantur, *Conſtantini Copronymi* Imperatoris Legati *Pippinum* convenere, ac muneribus ampliſſimis donatum obſecrarunt, ut Exarchatum, cùm ab *Aiſtulpho* recepiſſet, Imperatori reſtitueret. Id decreverat *Pippinus*, cùm primam expeditionem adversùs Longobardos ſuſcepit; ſed mutatâ ſententiâ, denegavit Imperatori, tradere decrevit Sedi Apoſtolicæ, factámque in ſcriptis Donationem tranſmiſit Romam. Reliquit autem in Italia *Fulradum* Abbatem, qui civitates in pacto contentas ab *Aiſtulpho* reciperet, receptáſque mox in poteſtatem Romani Pontificis transferret. Complectebatur *Pippini* Donatio Adriam, Ferrariam, Comaclum, Boniam, Imolam, Faventiam, Gabellum, Ravennam, Forum-Livii, Forum Popilii, Bobium, territorium Balnenſe, Cœſenum, Ariminum, Montem Feretri, Serram, Caſtellum Sancti Marini, Piſaurum, Urbinum, Forum-Sempronii, Fanum, Luceolos, Callium, Senogalliam, Æſium, Anconam, Humanam, Auximum, Eugubium, Aceragium, & Narniam. Quæ omnes civitates, Caſtello Sancti Marini, & Adria Urbe exceptis, hodie parent Innocentio Duodecimo Pontifici Optimo Maximo. Harum dominium *Pippini* Regis Chriſtianiſſimi munificentiæ Romana debet Eccleſia. Cujus & inſigne monumentum extat Ravennæ ſic inſcriptum: *Pippinus. Pius. Primus. Amplificandæ. Eccleſiæ. Viam Aperuit. Et. Exarchatum. Ravennæ. Cum. Ampliſſimis.....* Cætera tempus edax rerum, vel æmulorum Francici nominis ac gloriæ invidia delevit. De *Pippini* Donatione legendus *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Stephani Tertii*. Eodem anno *Pippinus* Franciam auxit integrâ Septimania, necnon Gerunda & Barcinone, pulſis inde Saracenis, ut Annales Metenſes teſtantur.

Pippini Regis erga Romanam Eccleſiam munificentia & Donatio.

Taſſilo Dux Bojoariæ in Pippini Regis clientelam ſe confert.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo, Regni Comitia habita ſunt Compendii, in quibus *Taſſilo* Dux Bojoariæ cùm ſui Ducatûs Primatibus, Sacramentum fidelitatis *Pippino* Regi præſtitit, manibus ſuper ſacras Reliquias impoſitis. Datúmque ſacramentum confirmarunt in Monaſterio Sandionyſiano agri Pariſienſis, ſuper corpora Sanctorum Martyrum *Dionyſii*, *Ruſtici*, & *Eleutherii*: in Monaſterio *Sancti Germani* prope muros Pariſienſes, ad Corpus *Sancti Germani* ejuſdem Urbis Epiſcopi; & in Turonenſi Monaſterio *S. Martini* ad corpus ejuſdem Sancti Confeſſoris, ut Annales Laureshamenſes, Tiliani, & Loiſeliani teſtantur. *Borutho* etiam Sclavorum Regi *Taſſilo* perſuaſit, ut ſe ſuáque in *Pippini* clientelam committeret. Placuit *Borutho* conſilium, fœdúſque iniit cum Francis, datis obſidibus *Karaſto* filio, & Chetumaro nepote, quos baptiſmate initiari permiſit, ut Annales Boïci reſtantur.

Saxones à Pippino domiti.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-octavo, *Pippinus* contra Saxones rebellantes cum exercitu profectus eſt, quibus devictis tributum trecentorum equorum impoſuit, ut Annales Laureshamenſes & Tiliani teſtantur.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo, ſexageſimo *Waifarium* Ducem, qui tyrannidem in Aquitania exercebat, & Eccleſias opprimebat, ducto exercitu, ad ea, quæ juſtitiæ erant, compulit, ut teſtatur Anonymus in Hiſtoria juſſu Nibelungi Comitis conſcriptâ.

Eodem anno *Remedium* ſive *Remigium* Archiepiſcopum Rotomagenſem, fratrem ſuum, & *Autharium* ſive *Andegarium* Ducem, *Pippinus* Rex ad *Deſiderium* Longobardorum Regem Oratores miſit, ut eum ad implenda pacta, & reliquas civitates Romano Pontifici reddendas compellerent: quibus ille ſpopondit ſe omnia jura & patrimonia & loca Sedi Apoſtolicæ pleniſſimè reſtituturum. Id conſtat ex Epiſtola *Pauli I.* ad *Pippinum*, quæ vigeſima prima legitur in Codice Carolino.

Bellum Aquitanicum.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo-primo, bellum Aquitanicum redintegratum eſt, quod *Waifarius* fidem fregiſſet, & cum *Uniberto* Comite Bituricenſi, & *Blandino* Comite Arvernico, junctis copiis, totam Burgundiam, Cabillonum uſque devaſtaret. *Pippinus* exercitu ducto trans Ligerim, Aquitaniam vaſtavit, & Arvernicam regionem, Claromontem occupavit, *Blandinum* Comitem, & plures alios captivos fecit. Id teſtatur Anonymus in Hiſtoria juſſu *Nibelungi* Comitis ſcriptâ, cui Annales Loiſeliani, Laureshamenſes, Fuldenſes, & Bertiniani, ſuffragantur. Quod de Capite S. Joannis Baptiſtæ Alexandriâ in Aquitaniam hoc anno delato, & à *Pippino* Rege in Pala-

Caput Sancti Joannis Baptiſtæ Pippino translatum.

tio Angiriaco Samonenſis Diœceſis ſuſcepto, ubi & celebre Cœnobium erexerit, apud *Sigebertum* à Miræo editum legitur, fabuloſum eſt; iſque textus additus *Sigeberto* ab Interpolatore quopiam. Nam *Pippinum* eo anno in Palatio Angiriaco moratum non eſſe, belli Aquitanici Hiſtoria probat; & ad hunc annum, qui cum anno *Conſtantini Copronymi* Imperatoris vigeſimo coincidit, Theophanes de capite Sanctiſſimi Præcurſoris ea commemorat, quæ cum narratione *Sigeberti à Miræo* editi conciliari non poſſint. *Eodem anno*, inquit, *Sancti Joannis Præcurſoris & Baptiſtæ Caput ex Antri Monaſterio in proprium Templum ſumptuosè constructum ad Emeſenorum urbem tranſlatum eſt. Confeſſio quoque ſacræ Reliquiæ reponendæ ædificata eſt, in quâ ad hunc uſque diem à Fidelibus veneratum, tam corporea quàm ſpirituali odoris fragantia honoratur, & ab illo morborum omnium medela, velut è perenni fonte, in eos qui cum fide accedunt, ſcaturit.* In vulgatis editionibus Sigeberti, ad hunc annum, leguntur hæc verba: *Caput Joannis Baptiſtæ in Ediſſeam civitatem transfertur.* Pro *Ediſſea* reſtituendum, *Emeſam.*

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo-ſecundo, *Pippinus* Bituricas & Toarcium expugnavit, ac *Umbertum* & Comites reliquos *Waiſario* fœderatos, dato ſacramento, ſecum adduxit. Anno ſequenti novam expeditionem ſuſcepit in Aquitaniam, & Cadurcum uſque vaſtavit omnia, ut Annales Loiſeliani, Tiliani, Bertiniani, & Metenſes teſtantur. Anno 764. profligati ſunt iterum Aquitani à *Pippini* Ducibus in Septimania & Burgundia, teſte Anonymo in Geſtis *Pippini* Regis. Eodem anno, *Pippinus* ut ſuum ſtudium erga Sedem Apoſtolicam magis ac magis comprobaret, *Conſtantini Copronymi* Imperatoris Oratores audire noluit, niſi præſentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis. Diſputationibus interfuit, quas de Fide orthodoxa & pia Patrum traditione habuerunt, ac de tota rei geſtæ ſerie Summum Pontificem certiorem fecit, ut conſtat ex litteris *Pauli I.* ad *Pippinum* datis, quæ in Codice Carol. Num. xx. leguntur.

Attiniacum Attigny, Villa Regia & Palatium, ad lævam Axonæ ripam, in valle Aurgenſi, Vongiſum inter & Retteſte.

Anno 765. poſt Attiniacenſe Placitum, *Pippinus* cum exercitu Ligerim trajecit, in Aquitaniam penetravit, *Waiſarium* commiſſo prælio fudit, ac in fugam dedit, *Blandinum* Comitem Arvernorum cæcidit, ut teſtatur Anonymus in Geſtis Pippini Regis. Quod bellum annis ſequentibus identidem redintegratum eſt. Anno 767. Synodus Gentiliaci prope Pariſios, de Proceſſione Spiritus Sancti, & de ſacris Imaginibus, *Pippino* Rege coram, Legatis Apoſtolicis, & Græcorum Oratoribus præſentibus, habita eſt, ut Annales veteres, & *Ado Viennenſis* in Chronico teſtantur. Anno 768. *Pippinus* Legationem ab *Almanſore* Saracenorum Calipha directam ſuſcepit, & bellum Aquitanicum confecit, *Waiſario* Duce à ſuis occiſo, ut Anonymus in Pippini Geſtis teſtatur.

Pippini obitus.

Obiit *Pippinus* Rex in Cœnobio Sandionyſiano prope Pariſios, anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo-octavo, ætatis quinquageſimo-quarto, Regni decimo-ſeptimo. Tres filios ex *Bertrada* legitima uxore ſuſcepit, *Carolum*, *Carolomannum*, & *Pippinum*; & quatuor filias, *Rothaidem*, *Adeleidem*, *Giſilam* ſive *Giſlanam* & *Adam* Palatioli deinde Abbatiſſam. Tres duntaxat ſuperſtites reliquit, duos filios, *Carolum*, qui *Magni* cognomen obtinuit, *Carolomannum*, & filiam *Giſilam*, cujus nuptias *Conſtantinus* Græcorum Imperator expetierat. Morti proximus Regnum inter filios diviſit; *Carolo* natu majori tradidit Auſtraſiorum Regnum; *Carolomanno* natu minori, Burgundiam, Provinciam, Gothiam, Alſatiam, & Alemanniam ſeu Sueviam; utrique Aquitaniam nuperrimè ſubactam. Varia in

Liberi.

Regnum inter filios diviſio.

gratiam ſacrorum locorum Diplomata dedit, ſcilicet pro Eccleſia Ultrajectina Sancti Martini, pro Monaſterio Fuldenſi, pro Eccleſia Trevirenſi, pro Monaſterio Prumienſi, quod Regiâ munificentiâ extruxit, pro Monaſterio Trevirenſi Sancti Maximini, & pro Monaſterio Sancti Dionyſii in agro Pariſienſi, quod Sylva Aqualina, multíſque prædiis donavit, Baſilicam ejuſdem Cœnobii, niſi morte præventus fuiſſet, ædificaturus. Redarguitur *Pippinus* in Chronico Beſuenſi, quòd Anglam Theodardi conjugem nefariè amaverit, ac in deliciis habuerit. His amoribus irretitus, *Bertradam* dimittere cogitabat, ſed ſalutaribus *Stephani Tertii* Romani Pontificis monitis ad meliorem frugem revocatus eſt. Reſipuit quoque *Angla* conterrita miraculo, quod in Beſuenſi Monaſterio contigit, quod ipſi Rex diripiendum potiùs quàm cuſtodiendum tradiderat. Vindice namque Dei manu tacta, inviſibili igne ardere cœpit, nec priùs liberatata eſt, quàm emendationem ſpopondiſſet, ut Beſuenſis Chronographus refert.

Munificentia in Eccleſiam.

Vitium.

Viri ſanctitate celebres in Francia.

Pippino regnante, Sanctitate celebres fuere in Francia *Sanctus Hildegarius* Colonienſis Epiſcopus & Martyr, à Saxonibus occiſus; *Sanctus Burchardus* Wirceburgenſis Epiſcopus, *Sanctus Bonifacius* Archiepiſcopus Moguntinus, ac deinde Ultrajectinus, qui Martyrium ſubiit anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-quinto, cum quinquaginta Sociis, quos inter *Eobanus* Chorepiſcopus Ultrajectinus eminebat: *Hadeloga* Kitzingenſis Abbatiſſa, in Epiſcopatu Wirceburgenſi, *Lotharius* Sagienſis Epiſcopus. *Sanctus Rumoldus* Hybernus, olim Archiepiſcopus Dublinenſis, & Mechlinienſium Apoſtolus ac Patronus: *Sanctus Gummarus* Lirenſium Patronus: *Chrodegangus* Epiſcopus Metenſis, Gorzienſis Monaſterii in eadem Diœceſi fundator, Auctor Regulæ Canonicorum, quam Metenſibus Canonicis præſcripſit, primus Abbas* Laureshamenſis: *Sanctus Othmarus* Abbas Sancti Galli in Diœceſi Conſtantienſi ad Rhenum, qui calumniam atrociſſimam patientiſſimè tulit. *Sanctus Gangulphus** Martyr, qui cùm ab uxore adultera receſſiſſet, à Clerico, quo cum illa miſcebatur, occiſus eſt. *Sanctus Willibaldus* Epiſcopus Eyſtettenſis, *Sanctus Wunibaldus* Heidenheimenſis Abbas, & *Sancta Walburgis* Abbatiſſa, eorum ſoror. *Sanctus Aldebertus*, Auſtrovandiæ* Comes, & *Sancta Regina* ejus conjux, Dononienſis* Cœnobii in Diœceſi Atrebatenſi fundatrix, cujus Sancta *Ragenfredis** eorum filia, prima Abbatiſſa fuit. *Sancta Odilia* Hohemburgi, * Ab *Attico* Alemanniæ Duce, ipſius patre, fundati Monaſterii, in Epiſcopatu Argentoratenſi prima Abbatiſſa. *Sanctus Virgilius* Salisburgenſis Epiſcopus. *Sanctus Venantius* Eremita & Martyr in Sanctæ Iriſbergæ pago. S. Æmilianus* Abbas in Diœceſi Burdigalenſi.

De Laureſheim in Epiſc. Wormatienſi.

S. Gengon.

Oſtrevant.

Sainte Renne.

Denain.

Sainte Refroye.

Homburg.

S. Emilion.

ARTICULUS VII.

De Carolo, & Carolomanno Regibus.

Bellum Aquitanicum.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo-nono, bellum Aquitanicum, quod à *Pippino* Rege confectum videbatur, ab *Hunaldo Vaſfarii* nuper occiſi patre, qui, depoſitâ Monachi veſte, Ducem Aquitaniæ rurſùm ſe dixit, redintegratum eſt. Contra quem *Carolus* Rex exercitum duxit, de ipſóque facilè triumphavit, ut *Eginhardus* in Vita Caroli Magni teſtatur. Solis Regni ſui copiis bellum illud geſſit *Carolus*, nequicquam juvante fratre. Tunc enim inter ambos Regés quoddam ortum erat diſcordiæ ſemen, quod in apertam inimicitiam erupiſſet, niſi *Berta* Regina utriuſque mater dilectionem & concordiam inter eos reparaſſet.

Deſiderii

Caroli Regis nuptiæ.

Deſiderii Longobardorum Regis filiam uxorem acceepit *Carolus* ſuadente matre, fruſtra diſſuadente Romano Pontifice, *Himiltrude*, quam priùs ex gente Francorum duxerat, repudiatâ, licet ex ea jam *Rothaidem* ſuſcepiſſet. Sed ipſam poſt annum repudiavit: quod *Judicio Sanctiſſimorum Sacerdotum* factum ſcribit Monachus San-Gallenſis lib. 2. cap. 25. Romani ſcilicet Pontificis *Stephani Quarti*, & Gallicanorum Epiſcoporum monitis morem gerens *Carolus*, adulteram abegit, & in Longobardiam remiſit; legitimam uxorem *Himiltrudem* in Palatium revocavit.

Carolomanni obitus.

Obiit *Carolomannus* Anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-primo, Nonis Decembris, ætatis ſuæ vigeſimo-primo cùm annos tres, menſes duos & dies decem regnaſſet. Uxorem *Girbergam* duxerat, ex eâque ſuſceperat *Pippinum*, & aliam prolem, marem, an fœminam, incertum.

Munificentia in Eccleſiam.

Girberga Regina, relictâ Franciâ, cum filiis ad *Deſiderium* Longobardorum Regem confugit, & in ejus patrocinium ſe contulit, ſpreto mariti fratre, ut teſtatur *Eginhardus*. Præceptum Immunitatis Remenſi conceſſit Eccleſiæ Rex *Carolomannus*, ut *Flodoardus* lib. 2. cap. 17. refert, eidemque villam *Novilliacum* tradidit, teſte *Hincmaro*. Superiorum Regum pro Monaſterio San-Dionyſiano Diplomata confirmavit, ut conſtat ex ejuſdem Cœnobii Antiquitatibus. Aliud tandem Præceptum immunitatis emiſit pro Grandi-Valle * celebri Monaſterio ad Juram montem, quod deſcripſit *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum ad annum ſeptingenteſimum ſexageſimum-nonum, Num. XXIII. *Carolo* & *Carolomanno* regnantibus, *Chrodegandus* Sagienſis Epiſcopus, *Chrodoberti*, qui Sedem ipſius invaſerat, machinatione occiſus eſt: Sepultus eſt S. Martyr in Parthenone Monaſteriolenſi *, ab *Opportuna* ſorore illius loci Abbatiſſa. Lege Vitam *S. Opportunæ* Sæculo III. Benedictino.

* Granfel.

* Montreuil.

ARTICULUS VIII.

De Carolo Magno,

Ex quo Franciæ totius Monarchiam obtinuit.

CArolus Rex mortuo fratre, Monarcha totius Franciæ factus, *Hadriano Primo* Pontifici Maximo ejus auxilium adversùs Longobardos imploranti ſuccurrere ſtatuit, paternæ erga Sedem Apoſtolicam pietatis hæres. Miſit primùm Legato ad *Deſiderium* Regem, ipſum precibus, muneribuſque invitans ad reſtituendas Pontificiæ Ditionis civitates ipſique quatuordecim millia auri ſolidorum obtulit, ſi pacificè rem componere ſtatueret. Sed has, aliáſque conditiones reſpuente *Deſiderio*, *Carolus* numeroſo cum exercitu ſuperans Alpibus, Papiam, & Veronam obſidione cinxit. Cùm immineret Veronæ, uxor & filii *Carolomanni* fratris, necnon *Autcharius*, illi ſe dedidere. Veronam, aliáſque civitates Cis-Padanas non paucas ſuo ſubjecit imperio. Et caſtris ad Papiam poſitis Romam profectus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-quarto, ut Paſcha cum *Hadriano* Papa celebraret, à quo honorificentiſſimo apparatu ſuſceptus eſt, miſſis ejus in occurſum univerſis Judicibus ad triginta ferè millia, cum Bandora, id eſt, cum militari ſigno, miſſis item omnibus militiæ ordinibus, Patronis, & pueris ramos palmarum & olivarum ferentibus ad unum milliare, erectis etiam Crucibus & ſignis, ut mos erat, ad Exarchum aut Patritium ſuſcipiendum. Carolus ut Cruces conſpexit, deſiliit ex equo, & pedes perrexit ad Eccleſiam S. Petri, cujus gradus ſingulos exoſculatus eſt, ut ſuam erga Principem Apoſtolorum devotionem teſtaretur. Stabat in ſupremo gradu Pontifex, qui ipſum complexus, ad Confeſſionem S. Petri deduxit, univerſo Clero præeunte, & canente: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Ibi Donationem Romanæ Eccleſiæ à *Pippino* Rege Patre ſuo factam confirmavit, additô Spoletano Ducatu. Id conſtat ex *Anaſtaſio* Bibliothecario & ex Epiſtola quinquageſima octava Hadriani Papæ ad Carolum Magnum, necnon ex Epiſtola Dedicatoria ab eodem Pontifice præfixâ Codici Canonum, quem *Carolo* Magno obtulit, cùm primùm Romam profectus eſt, in quâ hæc inter alia habentur:

Bellum Longobardicum.

Prima Caroli Magni profectio Romam.

In hanc Sanctam Sedem Magnus Rex Carolus ſplendet.
Omnibus per eum dicata bonis triumphat ubique,
Arma ſumens divina, gentes calcavit ſuperbas.
Reddidit priſca dona Eccleſiæ matri ſuæ,
Urbéſque magnas, fines ſimul, & caſtra diverſa.
Longobardam ac Erulam virtute divinâ proſtravit gentem,
Gaudens celer venit ad limina Apoſtolorum ſoſpes,
Nimiis laudibus, hymniſque populo celebratur ab omni.

Româ ad Papiæ urgendam obſidionem regreſſus *Carolus*, *Deſiderium*, cujus exercitus fame & peſtilentiâ debilitatus erat, ad deditionem compulit: quem cum Ania uxore, & filia ablegavit in Franciam, ſicque Longobardorum Regno potitus eſt. Papiam verò Urbem Regiam cum pompa Rege Chriſtianiſſimo dignâ ingreſſus eſt, Hymnos ſcilicet ac laudes Dei canI jubens loco popularium acclamationum, quibus Triumphatores celebrari ſolent, omnémque Longobardorum Regum theſaurum exercitui diſtribuit. Longobardiæ verò partem Sedi Apoſtolicæ reſtituit, reliquam Franciæ dominationi ſubjecit, ac deinceps Rex Longobardorum eſt appellatus. Iſta conſtant ex *Eginhardo*, in Vita Caroli Magni, ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, ex Monacho Engoliſmenſi, ex Annalibus Fuldenſibus, Bertinianis, & Metenſibus, ad annum 774.

Carolus Magnus Longobardorum Regnum obtinet.

Cùm Saxones in Haſſiam irrupiſſent, *Carolus* quadripartitum exercitum in Saxoniam tranſmiſit, illóſque profligavit anno Chriſti ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-quarto. Ipſis pacem conceſſit in Wormatienſi Conventu, anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-ſexto, eâ lege ut Chriſtiani fierent. Studio itaque *Caroli* Regis, multa millia Saxonum, tum hoc anno ad flumen Lippiam, tum ſequenti in conventu Padiburnenſi baptizata ſunt. Iſta conſtant ex Monacho Engoliſmenſi in Vita Caroli Magni, & ex veteribus Annalibus Francorum Loiſelianis, & Petavianis. *Rotgandum* Ducem Forojulienſem, perduellem, bello aggreſſus eſt *Carolus* Magnus anno 776. eóque interemptô, & captô *Stabilinio* ejus ſocero, Forojulienſem Ducatum, & Marchiam Tarviſinam, ad obſequium redire compulit. Anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-octavo, Saracenis in Hiſpania dominantibus bellum intulit, cui Pompelone captâ, Cæſarauguſtam contendenti *Abitaurus* Saracenorum Præfectus obviam occurrit, civitatéſque, quas regebat, cum obſidibus fratre ac filio tradidit. Ipſi quoque ſe dedidit Saracenorum Præfectus alter *Ibinalarabius*, quem vinctum in Franciam tranſmiſit. In Franciam porrò cum rediret, magna clades ejus exercitui illata eſt à Waſconibus. De his *Eginhardus* in Vita Caroli Magni, & Annales Laureshamenſes. Exinde Comites in Aquitania conſtituit, qui illi Provinciæ providerent, eámque contra Waſcones tuerentur. Saxones, qui in Franciam irruperant, dum ipſe bello Saracenico erat occupatus, trajectô Rheno, & ad Lippiam uſque ductô exercitu, commiſsóque ad Haſam amnem in interiore Weſtphalia certamine, rurſus profligavit anno 779. ut Laureshamenſes Annales teſtantur.

Bellum Saxonicum.

Bellum Saracenicum.

Anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-primo, Romam

Altera Caroli Magni prof.

[Tertia profectio Romam.]

Romam ſecundò profectus eſt *Carolus Magnus*, ubi *Carolomannus* ejus filius ab *Hadriano* Pontifice baptizatus eſt in feſto Paſchatis, & mutatô nomine, *Pippinus* vocatus. *Pippinum* & *Ludovicum* filios *Carolus* tunc Reges creavit, illum Italiæ, hunc Aquitaniæ. Utrumque unxit *Adrianus*, ut conſtat ex Appendice ad Chronicon *Nibelungi* Comitis, ex Vita Caroli Magni ab incerto Auctore conſcriptâ, & ex Annalibus Laureshamenſibus. Sabinenſe territorium Sedi Apoſtolicæ dono dedit. Conventum Francorum celebravit Wormatiæ, in quo juramentum fidelitatis, cum obſidibus, accepit à *Thaſſilone* Bojnariæ Duce. His etiam in Comitiis annuit populi ſupplicanti, ut Epiſcopi deinceps ad exercitum non pergerent. Quam ſupplicationem, & Caroli Regis conceſſionem deſcripſit *Benedictus* Levita lib. 6. Capitularium, cap. 285. *Carolum* juniorem filium Neuſtraſiæ Regem dixit anno ſeptingenteſimo octogeſimo-nono. Alteri *Pippino* filiorum natu maximo Auſtraſiam reſervabat latiſſimo modo ſumptam, id eſt, Trans-Rhenanas Regni Gallici Provincias, cum illa Galliarum parte, quæ Regibus Auſtraſiæ quondam paruerat.

Saxones domiti.

Sæpe redintegratum eſt bellum Saxonicum; ſed à *Carolo Magno* fœliciter geſtum eſt, Saxoniâ in Provinciam redactâ anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-quinto. De Saxonibus Chriſtianæ Religioni ſubactis, quàm Franciæ ſubjectis ditioni, magis gloriabatur *Carolus*. *Vvidikindum* & *Albionem* Saxonum Duces ad ſe venientes benignè excepit Attiniaci, ubi ſacrum baptiſma ſuſcepere. De conſtruendis apud Saxones Eccleſiis, quibus Epiſcopi præficerentur, ſollicitum ſe præbuit, fidei fovendæ ac propagandæ ſtudio, quam huic genti prædicari curaverat. Brevi delibatâ pace, gens inconſtans & inquieta Francorum jugum excutere tentavit non ſemel: imò & à Chriſto defecit. Quamobrem ſæpius arma reſumere coactus

Gentis ad Chriſtum converſio per Caroli Magni curis.

eſt *Carolus*, donec Saxones penitus domuit jam Imperator, anno octingenteſimo-quarto, eóſque à cultu Gentili ſincerè converſos ad Chriſtianam Religionem firmiter retinendam traduxit, & Trans-Albianos omnes cum familiis ſuis tranſportavit in Galliam anno ab initio belli trigeſimo-tertio, ut conſtat ex *Eginhardo* in Vita Caroli Magni, ex Poëta Saxonico, & ex Annalibus Laureshamenſibus, Bertinianis, Fuldenſibus, & Metenſibus.

De *Aragiſi* Beneventani Ducis defectione, qui ſe pro Duce Principem appellari, & ab Epiſcopis ſuis tanquam Regem inungi, & coronâ ornari juſſerat, certior factus *Carolus Magnus*, in Italiam profectus eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-ſexto; ſed cùm *Aragiſus* ſe imperata à Rege impleturum, datis obſidibus, ſpopondiſſet, bello abſtinuit. Hujus expeditionis tempore, tertiò Romam

Tertia Caroli Magni profectio Romam.

profectus, celebrato ibi Paſchate cum *Hadriano* Papa, Sedem Apoſtolicam novâ Donatione ditavit. In partibus Tuſciæ Longobardiæ dedit *Caſtellum Felicitatis*, *Urbevetum*, *Balneum Regis*, *Ferenti Caſtrum*, *Viterbium*, *Martham*, *Tuſcaniam*, *Populoniam*, *Soanam*, *Roſellas*: in partibus Campaniæ, *Soram*, *Arces*, *Aquinum*, *Arpinum*, *Theanum*, *Capuam*, ut conſtat ex Conſtitutione Ludovici Pii, quâ Donationes avi *Pippini*, & patris *Caroli* confirmavit, auxitque.

Donatio Sedi Apoſtolicæ facta.

Cantores Româ in Gallias adducti.

Româ diſcedens, Cantores Romanos, qui Cantum Gregorianum Gallos edocerent, & Gallicanarum Eccleſiarum Antiphonarios emendarent, ſecum adduxit; necnon Grammaticos & Calculatores peritiſſimos, ad inſtituendas in Galliis Scholas publicas, quod antea inauditum fuerat, & ſtudia litterarum inſtauranda. Cantores *Carolo* Regi ab *Hadriano* conceſſi fuere *Theodorus* & *Benedictus*, quorum unum Metas, alterum Sueſſionem miſit: quia ut Auſtraſiis Metæ, ſic & Sueſſio civitas Neuſtraſiis commoda erat, quò vel ad emendandos Antiphonarios, vel ad Romanum cantum ediſcendum confluerent. Id Monachus Engoliſmenſis in Vita Caroli Magni commemorat.

Bojoarios cum Thaſſilone Duce ad obſequium reducit Carolus Magnus.

Bojoarios cum *Thaſſilone* Duce ſuo rebellantes ad obſequium reduxit *Carolus Magnus* anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-ſeptimo. *Thaſſilo* Bojoariæ Ducatum, quem à *Pippino* quondam acceperat, Regi reddidit, deditque obſides electos duodecim cum filio ſuo *Theodone*, & fidelitatis ſacramentum præſtitit. Mortuo *Aragiſo* Duce Beneventano, filium ejus *Grimoaldum* illi ditioni præfecit, fruſtrà diſſuadente *Hadriano* Romano Pontifice. Græcos, qui in Calabriam irruperant, profligavit *Grimoaldus*. Id anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-octavo factum. Eodem anno Comitia Regni congregavit *Carolus* ad Villam *Ingelhaim*, in quibus *Thaſſilo* Dux Bojoariorum perduellionis convictus, capitis damnandus viſus eſt: ſed Rex ad clementiam propenſior conſobrinum ſuum morti noluit addici, & pœnam capitis cum detruſione in Monaſterium commutavit, id adjiciens gratiæ, ut non in Palatio, ne cunctis Proceribus ludibrio eſſet, ſed in Cella *S. Goaris*, in Diœceſi Trevirenſi, ad lævam Rheni ripam, cum filiis tonderetur. Uxor etiam ejus *Liutberga*, & duæ filiæ velatæ ſunt, una in Kalenſi, altera in Laudunenſi Monaſterio. Id ex Annalibus Loiſelianis, & Nazarianis compertum. *Thaſſilo* in Cœnobio Gemeticenſi obiiſſe dicitur. Lege ejus Elogium Hiſtoricum inter Acta Sanctorum Ordinis Benedictini Sæculi III.

In Thaſſilonem perduellionis convictum juſtitiam clementiâ temperat Carolus Magnus.

De Hunnis quoque, qui fœdus cum *Thaſſilone* inierant, triumphavit. Bellum adversùs eamdem gentem Chriſtianis infeſtam rursùs ſuſcepit anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-nono, & magnam Pannoniæ partem devaſtavit. Hunnorum Regulum ad ſe cum Pannoniæ Comitibus venientem anno ſeptingenteſimo nonageſimo-quinto honorificè ſuſcepit, & baptizatum muneribus cumulavit. Theſaurum anno ſequenti ex Hunnorum Regia, quæ *Ringus* dicebatur, ab *Henrico* Duce, qui illos cum Francorum copiis debellarat, ad ſe tranſmiſſum, partim diſtribuit inter Epiſcopos, Abbates, atque Optimates, partim Romam ad Apoſtolorum limina per *Angilbertum* miſit. *Theodonem* Hunnorum Dynaſtam ad ſe venientem anno ſeptingenteſimo nonageſimo-ſexto ut vaſſum ſuſcepit, baptizatúmque in patriam remiſit cum muneribus, & Preſbyteris populum erudituris, ut referunt Monachus Engoliſmenſis in Vita Caroli, & veteres Annales. *Pippinum* filium Italiæ Regem in Pannonias miſit cum exercitu, qui, trajectô Danubio, Regem Hunnorum, ac theſauros occupavit. Erudiendæ verò gentis curam commiſit *Arnoni* Epiſcopo Saliſburgenſi. Ita bellum à *Carolo* contra gentes barbaras magno Chriſtianæ Religionis bono geſtum ſemper eſt.

Hunni debellati.

Legationes & munera accepit ab *Alfonſo* Rege Gallæciæ, & à *Babaluco* Saracenorum Duce, ut teſtatur Aſtronomus, qui res geſtas *Ludovici Pii* conſcripſit. Legationem etiam accepit ex Balearibus Inſulis, quæ ſe illius poteſtati ſubdiderunt, cum ab eo auxilium contra Saracenos illas infeſtantes accepiſſent.

Roma cum Ducatu Romano ſponte Carolo Magno ſe dedit.

Flagrante inter Francos & Græcos bello, Roma cum Ducatu Romano ſponte *Carolo Magno* ſe dedit, cui *Leo III.* Romanus Pontifex vexillum Urbis, ceu ſupremæ poteſtatis ſymbolum, unanimi omnium Ordinum votô direxit, eumque rogavit, ut per aliquem ex ſuis Optimatibus Romam ipſam ac populum Romanum, qui Græcis Imperatoribus hactenus paruerat, in ſuam fidem ac ſubjectionem reciperet, ut Monachus Engoliſmenſis, & Incertus auctor in Vita Caroli Magni, & Annales Laureshamenſes, aliíque teſtantur. Id factum anno ſeptingenteſimo nonageſimo-ſexto. Exinde Roma *Carolo* paruit. Unde qui Feſtum Pompeium ipſi dicavit, his verbis uſus eſt: *Civitatem veſtram Romuleam*, & in parietinis Lateranenſibus

ſibus *Carolus* hoc ornatur elogio; *Dominus noſter*: Literáſque ad eum datas *Leo* ſic inſcribit: *Domino Piiſſimo & Sereniſſimo*. Theophanes denique Romam Francorum poteſtati ſubjacuiſſe teſtatur. Quanquam verò pacem cum Græcis redintegravit anno Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo-octavo, quo *Irene* Imperatrix, quæ, *Conſtantino* filio excæcato, ſola rerum potiebatur in Oriente, miſit ad ipſum Legatos, Romanum tamen Ducatum, qui ſpontaneam deditionem ante biennium fecerat, ſervavit.

Carolus Magnus amicitiam cum Romanis Pontificibus colit.

Ut *Hadriano* Pontifici Maximo, cujus ceu Patris mortem deflevit, cuique inſigne Epitaphium poſuit; ſic *Leoni* Tertio fuit amiciſſimus *Carolus Magnus*. Hunc Pontificem nefariorum hominum conjuratione penè excæcatum & ſemivivum in platea relictum cùm ſingulari Dei beneficio valetudinem paulò poſt recuperaſſet, *Carolus* ad ſe adduci juſſit, eumque honorificentiſſimè ſuſcepit Padibornæ. Quomodo immane ſacrilegium in *Leonem* commiſſum ultus ſit, in Hiſtoria noni ſæculi videbimus. Litterarum non ſolùm humaniorum, ſed etiam Divinarum ſtudioſiſſimus fuit Carolus Magnus, & in utriſque *Alcuino* Præceptore plurimùm uſus eſt, quem Palatinæ Scholæ præfecit. Scholam ſcilicet in Aula ſua habuit Rex Maximus, & Doctores, qui ipſum, quocumque ibat, ſequebantur, aut ſi bellum ab eo gerebatur, in vicino tutóque loco cum Regina Regiiſque liberis ſubſiſtebant. Id ex *Eginhardo*, & ex *Alcuino* ipſo certum. Ab eodem *Alcuino* totam Scripturam Divinam recognoſci juſſit ac emendari, ut teſtatur hic Auctor in Epiſtola præfixâ Expoſitioni *B. Joannis Evangeliſtæ*. Juſſit etiam à *Paulo Diacono*, Monacho tum Caſſinenſi, colligi Homiliarium ex Patribus, ut in Officio Nocturno per totius anni circuitum congruentes cuilibet feſtivitati Lectiones aptarentur. Pſeudographis & dubiis narrationibus inhibitis, ſolos Canonicos libros, & Catholicos Tractatus, & ſanctorum Auctorum dicta legi & tradi ſanxit in Eccleſia. * Cantum Romanum à Monachis peragi ſtatuit. Extat *Caroli Magni* Conſtitutio *De emendatione librorum & Officiorum Eccleſiaſticorum*. Tom. 1. Capitularium Editionis *Stephani Baluzii*, pag. 203. Extat ejuſdem Conſtitutio *De Scholis per ſingula Epiſcopia & Monaſteria inſtituendis*, pag. 201. Legibus Longobardicæ, Salicæ, & Bojoariorum, multa addidit Capitula annis Chriſti 789. & 798. Multa etiam edidit Capitularia, Hariſtallenſe, anno ſeptingenteſimo ſeptuageſimo nono, Aquiſgranenſia annis ſeptingenteſimo octogeſimo-nono, & ſeptingenteſimo nonageſimo-ſeptimo. Nomen ſortita ſunt à locis in quibus ſunt edita. Condebantur autem in Conventu Epiſcoporum, Abbatum, & Comitum. Leges cùm Eccleſiaſticas, tum civiles complectuntur. Leges de rebus & perſonis Eccleſiaſticis, ex Canonibus Conciliorum & Decretis Pontificum pleræque omnes excerptæ ſunt. Nec enim auctoritatem leges merè Eccleſiaſticas ferendi ſibi arrogavit Rex Maximus, ſed earum executionem imperavit: nec ſua edidit Capitularia abſque Epiſcoporum conſilio: Et erga Sacerdotes & Religioſos Viros *Monitoris* officium ſibi potiùs vindicavit, quàm Legiſlatoris: & *Sanctæ Dei Eccleſiæ Adjutoris*, humiliſque *Defenſoris* nomine gloriatur, ut ex Capitularis Aquiſgranenſis Præfatione conſtat. *Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum. Ego Karolus gratiâ Dei ejuſque miſericordiâ donante, Rex & Rector Regni Francorum, & devotus Sanctæ Dei Eccleſiæ Defenſor, humiliſque Adjutor... Conſiderans pacifico piæ mentis intuitu, unà cum Sacerdotibus & Conſiliariis noſtris abundantem in nos noſtrúmque populum Chriſti Regis Clementiam, &c. Quapropter placuit nobis veſtram rogare ſolertiam, ô Paſtores Eccleſiarum Chriſti, & ductores gregis ejus, & clariſſima mundi luminaria! ut vigili curâ, & ſedulâ admonitione populum Dei per paſcua vitæ æternæ ducere ſtudeatis, & errantes oves bonorum operum exemplo ſeu adhortatione, humeris intra Eccleſiaſticæ firmitatis muros reportare ſatagatis, ne lupus inſidians aliquem canonicas ſanctiones tranſgredientem, vel paternas traditiones univerſalium Conciliorum excedentem, quod abſit, inveniens devoret. Ideo magna devotionis ſtudio admonendi & adhortandi ſunt, immò compellendi, ut firmâ fide, & infatigabili perſeverantiâ, intra paternas ſanctiones ſe contineant. In quo operis ſtudio ſciat certiſſimè Sanctitas veſtra noſtram vobis cooperari diligentiam. Quapropter & noſtros ad vos direximus Miſſos, qui ex noſtri nominis auctoritate unà vobiſcum corrigerent, quæ corrigenda eſſent. Sed & aliqua Capitula ex Canonicis Inſtitutionibus, quæ magis vobis neceſſaria videbantur, ſubjunximus. Ne aliquis, quæſo, hujus pietatis admonitionem eſſe præſumptuoſam judicet, quâ nos errata corrigere, ſuperflua abſcindere, recta coarctare ſtuduimus; ſed magis benevolo caritatis animo ſuſcipiat. Nam legimus in Regnorum libris, quomodo S. Joſias Regnum ſibi à Deo datum circumeundo, corrigendo, admonendo, ad cultum veri Dei ſtuduit revocare. Non ut me ejus Sanctitati æquiparabilem faciam, ſed quod nobis ſint ubique Sanctorum ſemper exempla ſequenda, & quoſcunque poterimus ad ſtudium bonæ vitæ, in laudem & in gloriam Domini noſtri Jeſu Chriſti, congregare neceſſe eſt.*

Schola inſtituta in Aula, in & ſediis Cathedralibus, & in Monaſteriis.

Capit. Aquiſgr. c. 72. & 78.

Caroli Magni Capitularia.

Hariſtallum, *Herſtal*, Regium Palatium, ad Moſam prope lapide à Leodio, nunc Brabantinæ ditionis.

Auctoritatem condendi Leges Eccleſiaſticas ſibi non arrogavit Carolus Magnus.

Capitula etiam edidit Monachos propriè ſpectantia, curans ut Gallicana Monaſteria, ſecundùm Regulam *S. Benedicti* reformarentur; nec Reformationis promotores extra Galliam quæſivit, quicquid in contrarium ſcripſerit *Leo Marſicanus* in Chronico Caſſinenſi. Quâ de re legi poteſt *Carolus le Cointe*, in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum Tomo ſexto, ad annum ſeptingenteſimum octogeſimum-nonum, Num. CXII. & ſequentibus. Inſtitutionem Epiſcopatus Bremenſis, & diviſionem Saxoniæ in octo Diœceſes, dato Præcepto confirmavit anno Chriſti 789. ut teſtatur *Adam Bremenſis* lib. 1. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Eccleſiæ Bremenſi præfecit *S. Villehadum*: Mimigardevordenſi *S. Lindgerum*.

Monaſteriorum Reformationem Carolus Magnus promovet.

Cùm de Chorepiſcoporum poteſtate quæſtio difficilis eſſet exorta, *Arnonem* Archiepiſcopum Juvavenſem, & alios quoſdam miſit ad *Leonem III.* Pontificem Romanum anno 799. ut ejus reſponſis edoctus, controverſiæ finem imponeret cum Regni ſui Epiſcopis. Capitula edidit poſt reditum Legatorum à Sede Apoſtolica; quibus juxta ejus Reſponſum, & Epiſcoporum Decreta, Chorepiſcopos deinceps fieri prohibuit; Ordinationes & Conſecrationes ab iis factas, ab Epiſcopis canonicè ordinatis reformari, & canonicè peragi juſſit; Confirmationis adminiſtrationem, Virginum, & altarium conſecrationem illis inhibuit, irritum declarans quicquid de Epiſcopali miniſterio uſurpaſſent. Extant iſta Capitula Tom. I. Capitularium Editionis *Baluzii*, pag. 527.

Leonis Tertii Reſponſum de Chorepiſcopis executioni mandari jubet.

Chriſtianam pietatem pro virili promovit, Eccleſiæque Leges obſervari curavit Rex Magnus. *Opera ſervilia* diebus Dominicis prohibuit in Capitulari Aquiſgranenſi anni 789. Cap. LXXIX. *Statuimus quoque*, inquit, *ſecundum quod & in Lege Dominus præcepit, ut opera ſervilia diebus Dominicis non agantur, ſicut & bonæ memoriæ Genitor meus in ſuis Synodalibus Edictis mandavit, quòd nec viri ruralia opera exerceant, id eſt, nec in vinea colenda, nec in campis arando, nec in metendo, vel fœnum ſecando, vel ſepem ponendo, nec in ſylvis ſtirpare, vel arbores cædere, vel in petris laborare, vel domos conſtruere; nec in horto laborent, nec ad Placita conveniant, nec venationes exerceant. Et tria carraria opera licet fieri in die Dominico, id eſt, hoſtilia carra, vel victualia, vel ſi fortè neceſſe erit corpus cujuſlibet duci ad ſepulchrum. Item fœminæ opera textrilia non faciant, nec capulent veſtitus, nec conſuant, vel acupictile faciant: nec lanam carpere*,

Opera ſervilia Dominicis diebus Carolus Magnus prohibet, pia et opera præcepit.

carpere, nec lignum battere, nec in publico veſtimenta lavare, nec berbices tondere habeant licitum: ut omnimodis honor & requies diei Dominicæ ſervetur. Sed & ad Miſſarum ſolemnia ad Eccleſiam undique conveniant, & laudent Deum in omnibus bonis quæ nobis in illo die fecit. Et in Capitulatione de partibus Saxoniæ Cap. XVIII. ſtatuit *Ut in Dominicis diebus Conventus & Placita publica non faciant, niſi fortè pro magna neceſſitate, aut hoſtilitate cogente: ſed omnes ad Eccleſiam recurrant, ad audiendum verbum Dei, & orationibus vel juſtis operibus vacent. Similiter & in Feſtivitatibus præclaris Deo & Eccleſiæ Conventui deſerviant, & ſecularia Placita dimittant.* Cap. XIX. mulctam decernit iis parentes, qui filios ſuos infra annum baptizandos non curaverint, eorúmque baptiſmum diſtulerint ſine conſilio & licentia Sacerdotis. Saxones qui ad Baptiſmum venire noluerint, capite plecti jubet, Cap. 8. *Si quis*, inquit, *deinceps in gente Saxonum inter eos latens non baptizatus ſe abſcondere voluerit, & ad Baptiſmum venire contempſerit, paganúſque permanere voluerit, morte moriatur.* Quà ex lege perperam quis colligat probatam fuiſſe ab Eccleſia diſciplinam, ut Infideles ad Baptiſmum cogerentur, vel *Carolum Magnum* Saxones ad illum ſuſcipiendum coëgiſſe. Chriſto namque nomen dederat gens illa, datis *Carolo Magno* obſidibus, maxima pars Baptiſmum ſuſceperat, juraverant ſe Chriſtianitatem, & fidelitatem Regi ſervaturos, ut teſtatur Auctor Anonymus Vitæ Caroli Magni, & Francorum Annales qui incipiunt ab anno 708. & deſinunt in annum 800. commemorant ad annum 776. Unde ſolùm illos coëgit ad exequendum quod ſponte promiſerant.

Saxones qui baptiſmum ſuſcipere nolebant contra pactionem fidem, capite plecti ſtatuit Carolus Magnus.

Paganas obſervationes & ſuperſtitiones eliminat.

Superſtitiones omnes & Paganas obſervationes cohibuit, eiſque eliminandis operam dare juſſit Epiſcopos, adjuvante ſæculari Judice. Sic enim ſtatuit Capitulari 1. anno 769. Cap. VI. *Decrevimus ut ſecundùm Canones unuſquiſque Epiſcopus in ſuâ Parochia ſollicitudinem adhibeat, adjuvante Graphione, qui defenſor Eccleſiæ eſt, ut populus Dei paganias non faciat: ſed ut omnes ſpurcitias gentilitatis abjiciat & reſpuat, ſive profana ſacrificia mortuorum, ſive ſortilegos vel divinos, ſive philacteria & auguria, ſive incantationes, ſive hoſtias immolatitias, quas ſtulti homines juxta Eccleſias ritu pagano faciunt ſub nomine Sanctorum Martyrum, vel Confeſſorum Domini; qui potiùs quàm ad miſericordiam Sanctos ſuos ad iracundiam provocant.* In Capitulatione de partibus Saxoniæ, Cap. 21. multantur qui vota ad fontes, ad arbores, aut ad lucos faciunt. Cap. 22. Divinos & Sortilegos Eccleſiæ & Sacerdotum addicit ſervituti. Lege & Capite LXIII. Capitularis Aquiſgranenſis anni 789. In Capitulari II. ejuſdem anni, Cap. 4. prohibentur ſortes in Pſalterio, vel in Evangelio factæ, & omne divinationis genus. Quadrageſimalis Jejunii ſanxit obſervantiam, pœna capitis decretâ in eos qui carnes abſque neceſſitate comederent. (Cap. 4.) *Si quis Sanctum Quadrageſimale Jejunium pro deſpectu Chriſtianitatis contempſerit, & carnem comederit, morte moriatur. Sed tamen conſideretur à Sacerdote, ne fortè cauſâ neceſſitatis hoc cuilibet proveniat ut carnem comedat.*

In Jejunii Quadrageſimalis contemptores pœnam capitis decernit Carolus Magnus.

Præcepta Judicibus à Carolo Magno data.

Judices iis dotibus præditos eſſe voluit, quæ ad rectè judicandum neceſſariæ ſunt, & jejunos cauſas audire, & pauperum negotia ante alia finire. In Capitularis Aquiſgranenſis anni 789. Cap. LXI. *Primùm Judici diligenter diſcenda eſt Lex à Sapientibus populo compoſita: ne per ignorantiam à via veritatis erret. Et dum ille rectum intelligit judicium, caveat ne declinet aut per adulationem aliquorum, aut per amorem cujuſlibet amici, aut per timorem alicujus Potentis, aut propter præmium, à recto judicio. Rectum autem & honeſtum videtur ut Judices jejuni cauſas audiant & diſcernant.* Et in Capitulari III. anni 789. Cap. I. *Ut Comites pupillorum & orphanorum cauſas primùm audiant: Et in venationem non vadant illo die, quando Placitum debent cuſtodire, nec ad paſtum.* Miſſi Dominici, *Carolo Magno* regnante, in Provincias dirigebantur, qui regiâ auctoritate emendarent omnia quæ contra Leges cùm Eccleſiaſticas tum Civiles agebantur, & querimonias omnes quæ contra Epiſcopos, Abbates, Abbatiſſas, Clericos, Monachos, Comites, Judicéſque ordinarios fiebant, exciperent, júſque omnium ordinum hominibus dicerent. De hujuſmodi Judicibus extraordinariis aliàs agemus opportuniùs, in Hiſtoria ſcilicet IX. ſæculi.

Miſſi Dominici ſeu Judices extraordinarii in Provincias deſtinati.

Caroli Magni beneficentia in Eccleſias & Monaſteria Regni Ditionumque ſuarum.

Varias Eccleſias & Monaſteria muneribus & privilegiis auxit *Carolus Magnus*, dum ſolo Regis titulo Francis & Longobardis imperabat. Munificentiam ejus teſtantur Præcepta emiſſa pro Eccleſia Atinenſi, pro Beneventana, pro Bremenſi, pro Comenſi, pro Mutinenſi, pro Oſnaburgenſi, pro Remenſi, pro Trevirenſi, pro Ultrajectina, pro Monaſterio Acutiano, pro Ambroſiano, pro Monaſterio *S. Aniani*, pro Augienſi, pro Carroſenſi, pro Caſſinenſi, pro Condateſcenſi, pro Cormariceno, pro Sandionyſiano, pro Flaviniacenſi, pro Sangallenſi, pro Monaſterio S. Germani prope Pariſios, pro Graſſenſi, pro Laureshamenſi, pro Sammartiniano, pro San-Maximinenſi apud Treviros, &c. quæ in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum à *P. Carolo le Cointe*, iis quibus data ſunt annis, exhibentur, Tomo VI. *Carolo Magno* regnante, ſanctitate celebres in ejus ditionibus fuere *Villehadus* Friſiorum & Saxonum Apoſtolus, & primus Epiſcopus Bremenſis, *Virgilius* Epiſcopus Saliſburgenſis, *Gregorius* Abbas & Rector Eccleſiæ Trajectenſis ad Rhenum, *S. Madelveus* Virodunenſis Epiſcopus, & Abbas Sancti *Vitoni*. Sancta *Walburgis*, Heindenheimenſis Abbatiſſa. *Authpertus*, Abbas *S. Vincentii* prope Vulturnum fluvium in Territorio Beneventano. *Lioba* Biſchoffheimienſis Abbatiſſa. *Fulradus* San-Dionyſianus Abbas. *Hiltrudis* Virgo. *Willibaldus* Epiſcopus Eyſtettenſis. *Angilbertus* inter *Caroli Magni* Palatinos illuſtris, multis ejus legationibus functus, Monachus deinde & Abbas Centulenſis. *Benedictus* Abbas Anianenſis, *Liudgerus* Abbas Wertinenſis, factus deinde Epiſcopus Mimigardevordenſis in Saxonia, anno Chriſti octingenteſimo ſecundo, *S. Paulinus* Foro-Julienſis Patriarcha, &c.

Viri ſanctitate celebres.

CAPUT VIII.

De Rebus Hiſpaniæ.

ARTICULUS PRIMUS.

De Vvitiza, & Ruderico Regibus.

Vvitizæ Regis improbitas, libido, immanitas.

EGICA Rege defunctô, *Witiza* ejus ex Regina *Cixilone* filius in Regnum ſucceſſit, anno Chriſti ſeptingenteſimo-primo, ſeptimo-decimo Kalendas Novembris. Initiô, juſti & optimi Principatûs ſpecimen præbuit; exules, qui à patre fuerant relegati, in patriam revocans, ipſíſque honores etiam ac Magiſtratus, quos apud patrem geſſerant, reſtituens. Schedas etiam publicas, quibus delicta continebantur, atque infamiæ notæ non paucis inuſtæ, comburi mandavit, quò magis ſibi ſubditorum animos conciliaret. Sed paulò poſt depravatus, regnum exhibuit omnibus turpitudinum maculis deformatum, crudelitate immane, præcipuâ impietate adverſus Divinas Eccleſiaſticáſque Leges inſigne. Magno numero concubinas uxorum legitimarum loco habuit: lege latâ ut id cunctis liceret, cùm plebi, tum Proceribus, tum viris etiam ſacratis. Romani quoque Pontificis ſacrum Principatum agnoſci & coli vetuit. Eam ob rem Conventum Epiſcoporum Toleti

habeti

haberi mandavit, *Gunderico* ejus Urbis Epiſcopo. Judæis præterea, quos piiſſimi Reges ex Hiſpania expulerant, redeundi conceſſit facultatem. Sævit immaniter in Regii ſanguinis Principes, *Favilam* præcipuè Cantabriæ Ducem, & *Theodefredum* Ducem Cordubæ, *Receſvinthi* Regis fratres, *Chindaſvinthi* Regis filios: primum ſtipite percuſſum interfecit, ut ejus uxore liberiùs frueretur: alterum luminibus privavit. *Rudericus Theodefredi* filius, & *Pelagius* filius *Favila*, fugâ evaſêre. Secundùm hæc, popularium factionum, tumultuúmque civilium metu, Civitates plurimas, totâ Hiſpaniâ, mœnibus & munitione nudavit, armaque conflari juſſit in vomeres. *Oppa* fratri ſuo, Hiſpalenſi Archiepiſcopo, Toletanam Eccleſiam regendam tradidit, vivente ejuſdem Eccleſiæ Pontifice *Sinderedo*, cujus id tulit ignavia. Nec mirum, cùm impii Principis gratiam captans, temporíque ſerviens, Sanctiſſimos Sacerdotes, qui *Witiza* facinora liberè improbabant, vexaverit. Hunc tamen ſanctitate clarum, & zelo, quamvis non ſecundùm ſcientiam, accenſum, id præſtitiſſe, *Rodericus* Toletanus Archipræſul ſcribit. Sed nec Gunderici ejus Deceſſoris omni ex parte abſoluta, quam commendat ſanctitas, qui ſatis animi non habuit ad nefarios *Vvitiza* conatus reprimendos, & ad ejus palam redarguenda facinora; & qui impiæ Synodi Toleti habitæ Decretis ſilentiô ſuô connivere viſus eſt. *Vvitizam* ex morbo Toleti obiiſſe, *Lucas Tudenſis* teſtatur. *Ruderici* conjuratione regno ſpoliatum, & luminibus orbatum, Cordubámque miſſum, ubi vitæ reliquum in carcere exegit, *Rodericus* Toletanus Antiſtes affirmat. Duos reliquit filios, *Siſebertum* & *Ebam*, omnibus propter patris impietatem & immanitatem inviſos. Obiit anno Regni decimo, ſalutis ſeptingenteſimo undecimo.

II. *Vvitiza* defunctô, *Rudericus Theodefredi* filius, *Chindaſuinthi* Regis nepos, Regnum Gotthorum Procerum ſuffragiô ſuſcepit. *Pelagium* patruelem ab exilio revocatum, cohorti Prætoriæ præfecit, qui ſupremus erat eâ tempeſtate Regni Magiſtratus. *Vvitiza* Regis filios ignominiâ ac dedecore affectos, in Africæ Tingitanæ partem illam, quæ Gotthorum Imperio parebat, fugere compulit. *Juliani* Comitis, qui ei Hiſpaniæ parti, quæ freto Herculeo adjacet, præerat, filiam *Clavam* nomine, quæ in obſequiis Reginæ *Egilona* erat, cùm invitam atque reluctantem violaſſet *Rudericus*, Julianus injuriam ultus eſt Reipublicæ pernicie. Diſſimulatâ namque ad tempus injuriâ, filiam ex Aula dimitti obtinuit, fingens uxorem, quam in Africa reliquerat, gravi morbo laborantem, nullâ re levari poſſe, niſi ejus aſpectu; cæterùm propediem redituram. Cum eâ in Africam trajecit, habitóque cum *Muſa*, qui *Vlit* Miramamolini Saracenorum nomine Africam gubernabat, tractatu, Mauros in Hiſpaniam evocavit: qui pluribus commiſſis levioribus præliis, Hiſpaliſque occupatâ, decretorio tandem certamine *Rudericum* Regem profligarunt, Gotthorúmque Imperium delevere. In Luſitaniæ templo quodam, urbe *Viſeo*, hac inſcriptione lapis quondam repertus eſt: *Hic requieſcit Rudericus ultimus Rex Gotthorum*: qui indicio erat, ex fuga in eam regionem fuiſſe delatum. Exinde munitiſſimæ Hiſpaniæ urbes, *Tariffo* ac *Muza* Ducibus, à Saracenis occupatæ. Gotthorum reliquiæ in Aſturiam & Cantabriam ſe recepere. *Urbanus* Toletanus Præſul ante Urbis obſidionem, quæ Dominico Palmarum die, prodentibus Judæis, capta eſt, in Aſtures confugerat, ſacras Reliquias, ne hoſtibus nominis Chriſtiani ludibrio eſſent, ſecum aſportans, necnon ſacros libros, & Sanctorum *Iſidori*, *Ildefonſi*, *Juliani* Opera. Cœleſtes theſauri in extrema Hiſpania, ut ab injuriâ tutiores eſſent, in ſubterraneo ſpecu conditi, octo millibus paſſuum ab eo loco, ubi poſtmodum Ovetum urbs ædificata eſt.

Imperium Gotthorum in Hiſpania à Mauris deletum.

Ab ea re loco *Montis Sacri* nomen factum. Contigit generalis hæc Hiſpaniæ clades ab anno ſeptingenteſimo duodecimo, ad annum ſeptingenteſimum decimum-quintum. *Muza* Duce ab *Vlit* Miramamolino Saracenorum ea Hiſpania revocatô, *Abdalaſiſius* ejus filius novis ditionibus præfectus eſt. Is *Egilonam* Reginam *Ruderici* Regis viduam uxorem duxit, pactam Chriſtianæ Religionis cultum, eâque ſuadente, coronam capiti ſuo impoſuit, ut major eſſet auctoritas. Sedem verò Imperii delegit Hiſpalim. Chriſtiani qui Maurorum Imperio parebant, quòd cum Mauris confuſi eſſent, tunc mixti Arabes, deinde *Muzarabes* dicti ſunt. Hinc Officium Eccleſiaſticum quo utebantur, dictum eſt *Mozarabicum*. De his *Lucas Tudenſis*, lib. tertio Chronici; *Rodericus Santius*, Hiſtoriæ Hiſpanicæ parte.2. Capp.35. & 37. *Alfonſus à Carthagena* in Anacephalæoſi Regum Hiſpaniæ, Capp. 42. & 44. *Lucius Marineus Siculus*, initio libri ſeptimi de Rebus Hiſpaniæ; *Franciſcus Tarapha*, lib. de Regibus Hiſpaniæ, in *Vvitiza* & *Roderico*. *Joannes Vaſæus*, in Chronico, *Rodericus Toletanus* Archipræſul, lib. tertio de Rebus Hiſpaniæ, Capp. 15.16.17.18.19.20. & ſequentibus; & *Joannes Mariana* Scriptorum Hiſtoriæ Hiſpanicæ elegantiſſimus, lib. ſexto, Cap. 19. 21. 22. 23. & ſequentibus.

Chriſtiani Muzarabes in Hiſpania.

ARTICULUS II.

De Pelagio.

PElagius Regii Gotthorum ſanguinis Princeps, compreſſæ à *Munuza*, Gegione pro Mauris Præfecto, ſororis injuriam ulturus, Gotthis Chriſtianis, qui ſe apud Aſtures, Calæcos, & Cantabros receperant, in ſpem recuperandæ libertatis accenſis, Hiſpaniæ Rex creatus anno ſalutis ſeptingenteſimo decimo-ſexto, delectibus habitis, bellum difficillimum adversùs Mauros aggreſſus eſt. Ab *Alchama* Mauricæ militiæ Magiſtro, ingentíque exercitu laceſſitus, móxque, ut videbatur, opprimendus, militibus cæteris per vicina loca diſſipatis, mille tantùm viros retinuit, cum quibus in Auſenæ montis ſpeluncam ſe condidit, cui hodie ſpeluncæ *Sanctæ Mariæ de Covadonga* nomen eſt. In ſpelunca obſeſſos *Oppa Vvitiza* filius, Hiſpalenſis Præſul, quem Saraceni ſecum adduxerant, ad deditionem fruſtra hortatus eſt. Speluncæ aditum ſagittis & lapidum procellâ quaſſant Barbari: ſed tela lapidêſque in jacientes reflectuntur, Domino exercituum pro Chriſtianis pugnante. *Pelagius* è latebris cum ſuis erumpens, pugnam invadit. Hoſtes incuſsâ divinitus formidine debilitati, continuóque in fugam verſi: Cæſi ſupra viginti millia: *Oppas* Hiſpalenſis Epiſcopus, patriæ hoſtis, in poteſtatem venit. Tantæ cladis nuntio perculſus *Munuſa*, Gegione fugiens, ad Olaliem vicum ab incolis cæſus eſt. Celebris illa Hiſpanorum Chriſtianorum de Mauris victoria, *Pelagio* Duce, parta eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo decimo-octavo. Anno ſequenti *Abdalaſiſius* Hiſpaniæ pro Mauris Gubernator ſuorum ferro periit, quibus æquè ac Provincialibus erat inviſus, quòd Principum filias magnô numerô vitiaſſet. Ejus in locum à *Zuleimano* Miramamolino Hiſpaniæ præfectus eſt *Alahor*, quem Hiſpali Sedem Imperii Maurici Cordubam tranſtuliſſe tradunt, & *Juliani* ac *Vvitiza* filios bonis ſpoliatos omnibus, peremiſſe, cùm illorum fraude cladem in Aſturibus acceptam ſuſpicaretur. Inſigni reportatâ victoriâ, *Pelagius* non ſolùm in Aſturibus Imperium firmavit, ſed in vicinas regiones propagavit, Legione, Gegione, aliiſque munitiſſimis urbibus à Maurorum ſervitute ac tyrannide ereptis. Legione captâ, priſca Gotthorum Regum inſignia Leonis rubra effigie mutata, in clypeo argenteo cælari, in

Celebris Chriſtianorum Hiſpanorum de Mauris victoria.

pedes erecti, atque diducto rictu formidabilis, quidam Hiſtorici memorant. *Pelagius* Hiſpaoiæ Rex Canicæ defunctus eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo-ſeptimo. Ejus corpus in Sanctæ *Eulaliæ* Velamenſis, Canicenſis agri Eccleſiam quam extruendam curaverat, illatum, ubi & uxor *Gaudioſa* nomine ſepulta eſt. Regnavit annos octodecim. Duos reliquit liberos, *Favilam*, qui poſt ejus obitum Regnum obtinuit, nullâque re egregiè geſtâ clarus, poſt biennium, ab urſo, quem inter venandum avidiùs inſequebatur, dilaniatus occubuit: & *Ormiſindam* filiam, quam *Alfonſo* Principi, *Petri* Cantabriæ Ducis filio, ex *Reccaredi* Regis ſanguine ſato, cujus virtute in reſtituendis Hiſpaniæ rebus plurimùm adjutus eſt, uxorem dedit. Per hæc tempora, ſanctitatis & ſapientiæ laude in Hiſpaniis floruere *Urbanus* Toletanus Archiepiſcopus, *Evantius* ejuſdem Eccleſiæ Archidiaconus, *Frodoarius* Accitanus Epiſcopus, & *Joannes* Hiſpalenſis Præſul, qui Scripturam Sacram linguâ Arabicâ donavit, utriúſque Gentis ſaluti conſuleos: quoniam iſto idiomate non Mauri duntaxat, ſed Chriſtiani paſſim utebantur, & magna erat Latinæ liuguæ ignoratio. Iſta conſtant ex *Luca Tudenſi* in Chronico, lib. 4. ex *Roderico* Archipræſule, lib. 4. de Rebus Hiſpaniæ, Capp. 1. 2. 3. & 4. ex *Joanne Vaſæo* in Chronico Hiſpaniæ, ab anno ſeptingenteſimo decimo-ſeptimo, ad annum ſeptingententeſimum trigeſimum-ſeptimum; ex *Lucio Marineo Siculo*, lib. 7. ex *Roderico Santio*, Parte Tertia Hiſtoriæ Hiſpanicæ Capp. 1. & 2. ex *Franciſco Tarapha* lib. 2. de Regibus Hiſpaniæ, in *Pelagio*, & *Favila*; & ex *Joanne Mariana*, lib. 7. de Rebus Hiſpaniæ Capp. 1. 2. & 3.

Pelagii Regis liberi.

Favila Regni hæres.

Viri in Hiſpaniis ſanctitate & ſapientia celebres.

ARTICULUS III.

De Alfonſo, cognomento Catholico.

Alfonſi Regis de Mauris victoriæ.

FAvila ſine liberis defunctô, *Alfonſus*, Pelagii gener, ut ab ipſo poſtremis teſtamenti tabulis mandatum erat, Rex Hiſpaniæ renuntiatus eſt: Princeps belli pacíſque artibus eximius, Religionis cultor egregius, cui inditum propterea *Catholici* nomen. Ex inteſtinis Maurorum in Africa diſcordiis rei bene gerendæ occaſiones captans, Regni fines armis amplificavit, plurimas à Barbarorum jugo civitates eripiens; in Calæcia ſcilicet Lucum, Tudam, Aſturicam; in Luſitania Portum Cale ad Durii oſtium, Pacem-Juliam, Bracaram, Viſeum, Flaviam, Bletiſam, & Seoticam; quæ duæ poſtremæ urbes hodie Ledeſma & Zamora ſunt. Septimancas etiam, Dominas, Mirandam, Segobiam, Abulam, atque Sepulvedam, quæ olim Segobriga, deinde Sepulvega dicta eſt, occupavit; præterea Viruesſcanos atque Rivogiam ſibi ſubdidit. In Vaſconibus quoque Pompelonem; in Cantabria partem eam, cui hodie Alavæ nomen eſt, in poteſtatem redegit. Captis verò civitatibus Epiſcopos reſtituit Religioſiſſimus Princeps, Chriſtiana templa inſtauravit, vel Mauricæ ſuperſtitionis ſordibus fœdata curavit expiari, ſacrâque ſupellectili inſtruxit, exornavítque. Defunctus eſt Canicæ, anno ſalutis ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo, ætatis ſeptuageſimo-quarto, Regni undeviceſimo. Quinque liberos reliquit: ex *Ormiſinda* quidem Regina *Froilam*, *Bimaranum*, *Aurelium*, atque *Uſendam*, ſive *Odiſindam* filiam; ex ancilla verò *Mauregatum*. In ejus funere cœleſtes voces auditas memorant pſallentium: *Tollitur Juſtus, nemine conſiderante, ablatus eſt à facie iniquitatis, & erit in pace memoria ejus.* Sepultus eſt Canicæ ad Beatæ *Mariæ* Cœnobium, cum *Ormiſinda* uxore. Hæc ex *Luca Tudenſi*, in Chronico, lib. 4. ex *Roderico* Archipræſule, lib. 4. cap. 5. *Vaſæo* in Chronico Hiſpaniæ, & *Joanne Mariana* lib. 7. Rerum Hiſpaniæ cap. 4.

Alfonſi Regis pietas.

ARTICULUS IV.

De Froila, Aurelio, & Silo Regibus.

Froilæ res proſperè geſtæ contra Mauros & Vaſcones.

I. ALfonſo Regi *Froila* filius natu maximus ſucceſſit. Is *Juzephum* Hiſpaniæ pro Mauris Præfectum, cum numeroſo exercitu Calæciæ fines ingreſſum ingenti prælio ſuperavit, cæſis quinquaginta quatuor hoſtium millibus. Anno Regni ipſius tertio, *Abderrahmanus* Maurus, *Juzepho* oppreſſo, Mauros omnes in Hiſpania ſibi ſubdidit, novúmque Cordubæ Regnum fundavit, excuſſo Miramamolini Imperio. Calæcos bello tentavit Rex barbarus. Pacem-Juliam circumſedit. Utrinque *Froila* virtute & armis repulſus eſt. Vaſcones perduelles domuit etiam *Froila*. Ovetum in Aſturibus urbem nobilem condidit, eique jus & honorem Epiſcopatûs procuravit. Sacerdotum conjugia *Vvitizæ* impii Regis lege olim permiſſa prohibuit. In ſævitiam quàm in humanitatem fuit propenſior. Partam gloriam fœdavit cæde *Bimarani* fratris, quem Regnum affectare ſuſpicabatur, qoòd in ipſum omnia populi ſtudia propenderent. Invidiam ex crudeli facinore ſuccenſam reſtinguere ſategit, *Veremundum* occiſi fratris filium Regni ſucceſſorem adoptando; ſed fruſtra: ab *Aurelio* enim fratre, ut *Lucas Tudenſis*, & *Rodericus* Præſul ſcribunt, vel à ſuis, (ut volunt alii) occiſus eſt. Ex *Menina*, Eudonis Aquitaniæ Ducis filia, quam uxorem duxerat, reliquit *Alfonſum* filium, cui poſtea *Caſto* cognomen fuit; & *Semenam* ſive *Ximenam* filiam, quæ *Bernardum Carpenſem* ſtopro peperit. Regnavit *Froila* annis undecim & menſibus tribus, ab anno ſcilicet ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſeptimo ad annum ſeptingenteſimum ſexageſimum nonum. Oveti in majori templo cum uxore ſepultus eſt. Eo regnante, floruerunt egregii vitâ doctrinâque Viri, *Verus* Archiepiſcopus Hiſpalenſis, *Petrus* Toletanus Præſul cognomento *Pulcher*, qui libellum *de ratione Paſchatis celebrandi* ad cives Hiſpalenſes eâ in re errantes conſcripſit. Succeſſit ei *Cixila*, qui ſcripſit Vitam *S. Ildefonſi*: ad quem extant litteræ *Hadriani I.* Romani Pontificis (tametſi *Egilam* eum vocat) Hiſpanos increpantis, quòd diebus Sabbathi, carnibus veſcerentur. Unde temperamento quodam factum arbitratur *Mariana*, ut inteſtina & extremæ animalium partes hoc tempore, in uſu ſint, & præcipuo iis diebus, apud Hiſpanos, honore menſarum. Viderint Eruditi quantùm huic conjecturæ tribuendum ſit.

Viri in Hiſpania pietate & doctrina celebres.

Unde mos animalium exta & extremas partes ſabbathis manducandi apud Hiſpanos?

Aurelius Rex.

II. *Froilæ* in Regnum ſucceſſit *Aurelius*, anno ſeptingenteſimo ſexageſimo-octavo. Eo regnante, bellum civile in Hiſpania exarſit, ſervis contra dominos arma ſumentibus. Sed ipſius induſtriâ brevi profligatum eſt, ſervis ad officium reductis. Nulla contra Saracenos prælia ab ipſo geſta memorantur. *Adoſindam* ſororem *Siloni* viro Principi, cum ſpe ſucceſſionis, connubio junxit, ipſe prole deſtitutus, & fortè matrimonii expers. Regnavit annis ſex, menſibus ſex. Ad Vallem Caoicam ſepultus eſt. Ejus temporibus, anno ſcilicet ſeptingenteſimo ſeptuageſimo-primo, obiit *Aznar Eudonis* Aquitaniæ quondam Comitis filius, qui Jaccam urbem, multas præterea arces atque oppida Mauris eripuit, Regnique Aragonum fundamenta jecit.

Silo Rex.

III. In *Aurelii* locum *Silo* Sororis vir, Praviæ cum *Adoſinda* uxore Regno eſt inauguratus. Cum Mauris pacem habuit. Calæcos tumultuantes ad Montem Ciperium ſive Cebrerum compeſcuit. *Alfonſum Froilæ* filium in Regni conſortium adoptavit, uxoris hortatu, ex quâ prolem nullam ſuſcepit. Regnavit annis octo, vel novem. Quidam

Praviæ

Praviæ in *S. Joannis* Evangeliſtæ templo, quod ipſe à fundamentis ædificandum curaverat, ſepultum ſcribunt, ut *Lucas Tudenſis*, & *Rodericus* Archipræſul: alii Oveti in *Salvatoris* Baſilica, ubi ſepulchrum ejus nomine cum hac inſcriptione extat:

Hîc ſitus eſt Silo, ſit ſibi terra levis.

De his *Lucas Tudenſis*, P. 4. Chronici, *Rodericus Toletanus*, lib. 4. de Rebus Hiſpaniæ, Capp. 6. & 7. *Vaſæus* in Chronico Hiſpaniæ; & *Joannes Mariana*, lib. 7. cap. 6.

ARTICULUS V.

De Alfonſo Caſto, Mauregato, & Veremundo Regibus.

Mauregatus Regnum invadit, patriam prodit.

I. ALfonſus regnare ſolus cœpit anno Chriſti ſeptingenteſimo octogeſimo-tertio. *Mauregatus* ejus patruus, tametſi ex ſtupro genitus, pacto cum Mauris fœdere, ex quo quinquaginta virgines natalibus nobiles, & plebeiæ totidem, quotannis tributi nomine erant Barbaris repræſentandæ, exercitum ab *Abderrhamano* eorum Rege obtinuit, cujus ope *Alfonſum* viribus imparem in Cantabriam confugere coegit, Regnûmque invaſit ac tenuit annis quinque, menſibus ſex. Praviæ ſepultus eſt Rex, nullâ re niſi pravis actionibus & proditione patriæ inſignis. Obiit anno ſeptingenteſimo octogeſimo-octavo, qui & *Abderrhamani* Regis Maurorum fatalis fuit.

Veremundus Rex.

II. *Mauregato* ſucceſſit *Veremundus* Diaconus, quem alii *Bimarani* à *Froila* fratre occiſi, alii *Froilæ*, *Alfonſi Catholici* fratris filium aſſerunt. Regnavit annos tres, menſes ſex, filiis duobus ex uxore *Numilone* ſuſceptis, *Ramiro* & *Garſia*. Ab hac verò geminâ prole auctus, reliquô vitæ tempore abſtinuit, quam ſe contra fas duxiſſe noverat, ut qui cœlibatûs lege ob ſacrum Diaconatûs Ordinem teneretur. *Alfonſum* à *Mauregato* ſpoliatum pulsúmque, ad Regni conſortium revocavit anno Chriſti ſeptingenteſimo

Alfonſum ad Regni conſortium revocat.

A nonageſimo-primo, duodecimo Kalendas Auguſti, ut auctor eſt *Iſidorus Pacenſis*. Oveti cum uxore ſepultus eſt.

Alfonſus ſolus regnat.

III. Mortuo *Veremundo*, *Alfonſus Caſti* cognomen conſequutus, quòd à Bertæ uxoris complexibus per totam vitam abſtinuerit, ſolus rerum potitus eſt. Maurorum numeroſos exercitus non ſemel delevit. Ovetum Regni Sedem fecit: eâque in Urbe templum *Salvatoris* nomine præcipuum & maximum extruxit, necnon Ædem Virgini Deiparæ ſacram, illíque conjunctam Domum humandis comparatam Regibus. Tertiam *Thyrſi* Martyris nomine elegantiſſimam. Quartam *S. Juliani*. Cùm de ornando templo *Salvatoris* cogitaret, occurrerunt ipſi B Angeli duo artificum ſpecie, qui crucem auream gemmis diſtinctam, auróque fulgentem eleganti formâ perfecerunt, eâque perfectâ, ſubitò diſparuere. Regnante *Alfonſo Caſto* S. Jacobi Apoſtoli Reliquias in Calæcia inventas memorant, & Epiſcopalem Iriæ Flaviæ Sedem, retentô nomine, & Bracarenſis Metropolitani jure ſervatô, Compoſtellam à *Leone Tertio* tranſlatam fuiſſe honeſtandi loci causâ. *Alfonſi* Regis gloriam calamitas domeſtica ſugillaſſe viſa eſt. Scilicet *Semena* ſoror *Sandiæ* ſeu *Sanctio* Saldaniæ Comiti nupſit, invito fratre. Comes cùm per ſpeciem Comitiorum Legionem veniſſet, majeſtatis lege poſtulatus, excæcatis oculis perpetuo carceri in arce Lunæ mancipatus eſt Regis Edicto: *Semena* in C Monaſterium detruſa: *Bernardus* Infans ex clandeſtino conjugio natus, *Alfonſi* Regis juſſu, in Aſturibus Regio cultu educatus eſt. Obiit *Alfonſus Caſtus* anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo-quarto incunte, ætatis octogeſimo-quinto, Regni quinquageſimo-tertio, nullâ relictâ prole, *Ramiro Veremundi* Regis filio Regni Succeſſore deſignato, Oveti in Æde *B. Mariæ* ſepultus eſt. Conſtant iſta ex *Luca Tudenſi* in Chronico P. 4. ex *Roderico Toletano*, lib. 4. de Rebus Hiſpaniæ, Capp. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. ex *Vaſæo* in Chronico Hiſpaniæ, & ex *Joanne Mariana* lib. 7. Capp. 7. 9. 10. & 12.

S. Jacobi Apoſtoli Reliquiæ Compoſtellæ inventæ.

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI OCTAVI DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO PRIMA.

De Gregorii II. Romani Pontificis erga Leonem Iſaurum Imperatorem Moderatione.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Gregorius II. Leonem Iſaurum tributorum exactione privaverit, vel Italiæ populos ad defectionem incitarit?

CARDINALIS *Baronius* ad annum ſeptingenteſimum trigeſimum ſcribit, *Quòd Græci Hiſtorici omnes, & idem Theophanes ait, anno XIV. Leonis Imperatoris, ipſum Leonem à Gregorio II. privatum eſſe exactione tributorum Italiæ. Teſtatur id Cedrenus, & alii. Zonaras hac Romæ (quod par eſt credere) facta eſſe ſynodicè tradit.*

Sic autem ſcribit *Zonaras* Tomo III. Annalium. *Qua de cauſa Gregorius, qui tum Romæ veteris Eccleſiam gubernabat, repudiata ſocietate Præſidis novæ Romæ, necnon eorum qui illum ſequerentur, illos unà cum Imperatore Synodico Anathemate obſtrinxit, & vectigalia, quæ ad id uſque tempus inde pendebantur, inhibuit; icto cum Francis fœdere.*

Et infra. *Sub priore Juſtiniano Franci Germanica ſtirpe oriundi, Italiam invaſerunt, fuerúntque Romanorum hoſtes; ſed ſub Leone Iſauro temporis illius Papa Gregorius ob perverſam opinionem defecit ab illo Imperatore impio, eique tributum pendere recuſavit, neque ſibi quidquam rei eſſe voluit cum impiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Gubernatoribus, omiſſiſque bellis, pacem cum Francis fecit.*

Sic verò ante *Zonaram Theophanes* ad annum Leonis Iſauri XIII. *In veteri Roma vir undequaque ſacer & Apoſtolicus, Petri Apoſtolorum Coryphæi confeſſor, eruditione præclariſque facinoribus clarebat Gregorius: qui Romam atque Italiam, totúmque Occidentem à Leonis obedientia tam civili quàm Eccleſiaſtica, & ab ejus Imperio ſubtraxit.*

Sic *Cedrenus* Tomo 1. ad annum Leonis Iſauri XIII. *Gregorius Apoſtolicus vir, & Petri Apoſtolorum Coryphæi aſſeſſor.... Is à Leone ob ejus impietatem defecit, & pacto cum Francis icto, tributa Leoni denegavit.*

Sigebertus in Chronico ad annum DCCXXXI. ſcribit: *Gregorius Romanæ Eccleſiæ XCIX. præſidet, qui & ipſe Leonem Imperatorem erroris redarguit, & populum Romanum, & vectigalia Heſperiæ ab eo avertit.*

Platina in lib. de Vitis Pontificum, *In Gregorio II.* eumdem in errorem impegit. *Hic*, inquit, *ſtatim ubi Pontificatum iniit, Cleri Romani conſenſu, Leonem Imperatorem Conſtantinopolitanum Imperio & Communione Fidelium privavit, quòd ſanctas Imagines è ſacris Ædibus abraſiſſet, & ſtatuas demolitus eſſet.*

Theophanis Zonaræ, Cedreni, Sigeberti, Platinæ narrationem non *Baronius* duntaxat loco ſuprà laudato, ſed *Bellarminus* lib. V. De Romano Pontifice, Cap. VIII. & Cardinalis *Perronius* in Oratione ad Tertium Regni Francici Ordinem, recipiunt ac probant. Quos ſequenti refellimus Propoſitione.

Doctiſſimi Cardinales Baronius, Bellarminus, & Perronius refelluntur.

PROPOSITIO.

GRegorius II. Pontifex Maximus Leonem Iſaurum tributorum exactione non privavit, nec Romam, Italiam, totúmque Occidentem ab ejus obedientia abſtraxit, aut ab eo defecit ipſe, ut Theophanes, Zonaras, Cedrenus, & alii falsò ſcripſerunt.

Probatur I. ex ipſius Gregorii II. Epiſtolis: ſic enim ſcribit Epiſtola 1. ad ipſum *Leonem* Imperatorem: *Scis, Imperator! Sancta Eccleſiæ dogmata non Imperatorum eſſe, ſed Pontificum, quæ tutò debent dogmatizari. Idcirco Eccleſiis præpoſiti ſunt Pontifices à Reipublicæ negotiis abſtinentes: Et Imperatores ergo ſimiliter ab Eccleſiaſticis abſtineant, & quæ ſibi commiſſa ſunt, capeſſant.... Ceſſa & quieſce, tum Synodo minimè opus erit: ſcribe ad omnes, & in quaſcumque regiones orbis terrarum, quibus offendiculo fuiſti,*

Gregorii II. moderationem erga Leonem Iſaurum Imperatorem ejus Epiſtolæ probant.

Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Gregorium Papam Romanum circa imagines peccaſſe, & nos ab hac cura quietum te praſtabimus, ut peccatum aut lapſus ullus ſit tuus, utpote qui à Deo poteſtatem & cæleſtia & terrena ſolvendi acceperimus. Teſtis eſt Deus, quaſcunque miſiſti ad nos Epiſtolas, auribus, cordibúſque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi ac benevolentiam concilantes, téque laudantes, ac mirificè efferentes, prout te antea converſantem intuebamur. Idcircò Laureata tua etiam receperunt, ut Reges à Regibus honore affici convenit. idque cùm nondum inceptum hoc, conatúmque tuum, quo adversùs imagines inſurrexiſti, audiviſſent. Cùm verò didicerunt certioréſque ſunt facti, te Jovinum Spatharocandidatum ad Calcepratia miſiſſe, ad evertendum & confringendum Salvatorem, qui appellatur Antiphonetes, ubi & miracula multa ſunt, inventa ſunt illic mulieres zelo ſuccenſa, & illarum æmula qua unguenta ferebant, que Spatharocandidatum orarunt: Ne, obſecramus, ne hoc facias, aiebant. Ille vero earum preces non admittens, erectâ ſcalâ conſcendit: cùmque ter ſecuri faciem imaginis Salvatoris percuſſiſſet, hoc videntes mulieres, & iniquum illud facinus non ferentes, attractâ ſcalâ fuſtibus conciſum illic necarunt. Tum tu mali æmulator, miſſis ſatellitibus, mulieres neſcio quot illic occidiſti, aſtantibus utilibus viris Romanis, & ex Francia, ex Wandalis, ex Mauritania, ex Gothia, &, ut generatim dicam, ex toto interiori Occidente. Cùm autem adveniſſent, & in ſuis regionibus ſinguli juvenilia tua puerilíaque facta narraſſent, tunc projecta Laureata tua conculcarunt, & faciem tuam conciderunt, ac delectu habito Longobardi & Sarmata, cæterique qui ad Septentrionem habitant, miſeram Decapolim incurſionibus infeſtarunt, ipsámque Metropolim Ravennam occuparunt, & ejectis Magiſtratibus tuis, proprios conſtituere Magiſtratus, & vicinas nobis Sedes Regias, ipsámque Romam ſic tractare ſtatuerunt, cùm tu nos defendere minime poſſis; & hoc ob imprudentiam ac ſtultitiam ſuſtinuiſti. At enim nos perterrefacis, aiſque, Romam mittam, & imaginem S. Petri confringam; ſed & Gregorium illinc Pontificem vinctum adduci curabo, ſicut Martinum Conſtantinus adduci juſſit. Scire autem debes ac pro certo tenere, Pontifices, qui pro tempore Romæ extiterint, conciliandæ pacis causâ ſedere tanquam parietem intergerinum, ſeptúmque medianum Orientis & Occidentis, ac pacis arbitros & moderatores eſſe, quique ante te fuerunt Imperatores, in hoc componendæ pacis certamine deſudarunt. Quòd ſi nobis inſolenter inſultas, & minas intentas, non eſt nobis neceſſe tecum in certamen deſcendere: ad quatuor & viginti ſtadia ſecedet in regionem Campaniæ Romanus Pontifex, tum vade, ventos proſequere.

Gregorius II. profitetur Eccleſiis præpoſitos eſſe Pontifices à Reipublicæ negotiis abſtinentes; ſe Epiſtolas *Leonis Iſauri* Imperatoris ad Reges Occidentis, ſecundùm ejus mandata miſiſſe; pacem illorum ac benevolentiam ipſi conciliaſſe ſicut ſui Anteceſſores Romani Pontifices pacis arbitri & mediatores Orientem inter & Occidentem difficillioris temporibus ſederant. Narrat quâ ratione certi quidam Occidentis populi, audito quòd Imperatoris juſſu ſubverſæ fuiſſent imagines ſacræ, ſeditionem fecerint, & in veterum Magiſtratuum locum novos ſuffecerint. Sed nec illius ſeditionis auctor fuit *Gregorius II.* nec eam probavit; nec populos tributorum penſionem recuſaſſe ſcribit, aut recuſare debuiſſe, vel prohibere ſe, aut prohibuiſſe ne tributa pendant.

Idem probatur ex altera ejuſdem Sanctiſſimi Pontificis ad *Leonem Iſaurum* Epiſtola, quâ eum ſic alloquitur: *Scripſiſti, Imperator ſum, & Sacerdos: enimvero qui ante te fuerunt Imperatores hoc opere ac ſermone demonſtraverunt, qui curam geſſerunt Eccleſiarum unà cum Pontificibus, cupiditate, zelóque incenſi, rectaque fidei veritatem pervestigantes, Conſtantinus Magnus, Theodoſius Magnus, Valentinianus Magnus, & Conſtantinus Juſtiniani pater, qui Sexta Synodo interfuit. Imperatores iſti religioſè imperarunt, & cum Pontificibus unô conſiliô ac ſententiâ Synodos congregantes, atque veritatem dogmatum perquirentes, ſanctas Eccleſias conſtituerunt & ornarunt. Hi ſunt Sacerdotes & Imperatores, qui id opere demonſtrarunt. Tu verò ex quo Imperium occupaſti, definitiones Patrum perpetuò non cuſtodiſti: ſed cùm ſanctas Eccleſias fimbriatis auratis veſtibus converſitas & variegatas inveniſſes, eas ornatu privaſti, atque vaſtaſti.*

Et infra. *Nam quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatium poteſtatem non habet, ac Dignitates Regias deferendi, ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque conſecrandi, vel Symbola ſanctorum Sacramentorum adminiſtrandi, ſed neque participandi abſque opera Sacerdotis: ſed unuſquiſque noſtrûm in quâ vocatione vocatus eſt à Deo, in ea maneat. Vides, Imperator! Pontificum & Imperatorum diſcrimen. Si quiſpiam te offenderit, domum ejus publicas & ſpolias, ſolam illi vitam relinquens, tandémque illum etiam vel ſuſpendio necas, vel capite truncas, vel relegas, eúmque longè à liberis, & ab omnibus cognatis & amicis ſuis amandas. Pontifices non ita: ſed ubi peccarit quis & confeſſus fuerit, ſuſpendii, vel amputationis capitis loco Evangelium & crucem ejus cervicibus circumponunt, eúmque tanquam in carcerem in Secretaria ſacrorúmque vaſorum ærariæ conjiciunt, in Eccleſiæ Diaconia, & in Cathecumena ablegant, ac viſceribus ejus jejunium, oculiſque vigilias, laudationem ori ejus indicunt: Cùmque probè caſtigarunt, probèque fame afflixerunt, tum pretioſum illi Corpus Domini impartiunt, & ſancto illum Sanguine potant; & cùm illum vas electionis reſtituerint, ac immunem peccati, ſic ad Dominum purum & inſontem tranſmittunt. Vides, Imperator! Eccleſiarum Imperatorumque diſcrimen. Imperatores qui piè & in Christo vixerunt, Eccleſiarum Pontificibus obedire minimè recuſarunt, nec eos vexarunt; Tu verò, Imperator, cùm tranſgreſſus fueris, ac perverſus evaſeris, & manu propria ſubſcripſeris, teipſum ſubjiciens, & confeſſus fueris, eum qui terminos Patrum tollit, execrabilem eſſe, in hoc proprio judicio condemnatus es, ac Spiritum Sanctum à te alienaſti. Perſequeris nos ac tyrannicè vexas militari carnalique manu: Nos inermes ac nudi, qui terrenos & carnales exercitus non habemus, invocamus Principem exercitus omnis creaturæ ſedentem in cælis Chriſtum, qui eſt ſuper omnes exercitus ſupernarum Virtutum, ut immittat tibi dæmonem, ſicut ait Apoſtolus: Tradere hujuſmodi Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit.*

Tantùm abeſt ut *Gregorius II.* Imperatoris obedientiæ ſe vel alios ſubtraxerit, & ne penderentur vectigalia inhibuerit, ut ne quidem illum Eccleſiaſtica Communione privaverit, aut reipſa privatum in publico Fidelium conſeſſu denuntiaverit, vel anathema dixerit. Invocandum dumtaxat Deum eſſe ſignificat, ut quod apud *Beatum Paulum* Corinthio inceſtûs reo contigit, Imperatori contingat. Secundò ſe *inermem ac nudum* profitetur Pontifex Sanctiſſimus: quòd ſanè non dixiſſet, ſi tributorum penſionem inhibuiſſet, vel inhibere habuiſſet in animo. Tertiò profitetur Pontificem introſpiciendi in Palatium poteſtatem non habere, ac Dignitates Regias deferendi, ſicut nec Imperator in Eccleſias introſpiciendi. Multò minùs itaque exiſtimavit ſe poſſe tributorum penſionem prohibere, & populos ad defectionem compellere.

Probatur ſecundò Propoſitio ex *Paulo Diacono*, lib. VI. De Geſtis Longobardorum, Cap. XLIX. *Omnes*, inquit, *Ravennæ exercitus vel Venetiarum*

talibus

talibus juſſit uno animo reſtiterunt, & niſi eos prohibuiſſet Pontifex, Imperatorem ſuper ſe conſtituere fuiſſent aggreſſi. Paulus Diaconus ſuppat Auctor evertit fabulam a *Theophane*, *Cedreno*, *Zonara*, & aliis vulgatam: Qui enim Ravennæ & Venetiarum exercitus à defectione prohibuit, haud ita fuit animo comparatus, ut tributorum penſitationi obſtaret, vel populos ad defectionem impelleret.

Probatur tertiò ex *Anaſtaſii Bibliothecarii* non ſolùm ſilentio, quod maximi tamen eſſet ponderis, ſed diſerto teſtimonio, in Vita Gregorii II *Juſſionibus itaque poſtmodum miſſis*, inquit, *decreverat Imperator, ut nulla imago cujuſlibet Sancti, aut Martyris, aut Angeli ubicumque haberetur; maledicta enim omnia aſſerebat, & ſi acquieſceret in hoc Pontifex, gratiam Imperatoris haberet, & ſi hoc fieri præpediret, à ſuo gradu decideret. Reſpiciens ergo Pius Vir profanam Principis juſſionem, jam contra Imperatorem quaſi contra hoſtem ſe armavit, renuens hæreſim ejus, ſcribens ubique ſe cavere Chriſtianos, eò quod orta fuiſſet impietas talis. Igitur perinde omnes Pentapolenſes atque Venetiarum exercitus contra Imperatoris juſſionem reſtiterunt, dicentes: Nunquam ſe in ejuſdem Pontificis condeſcendere nece, ſed pro ejus magis defenſione viriliter decertare. Ita ut anathemati Paulum Exarchum, vel qui eum direxerat, ejuſque conſentaneos ſubmittant ſpernentes ordinationem ejus, ſibi omnes ubique in Italia Duces elegerunt, atque ſic de Pontificis, déque ſua immunitate cuncti ſtudebant. Cognitâ verò Imperatoris nequitiâ, omnis Italia conſilium iniit, ut ſibi eligerent Imperatorem, & Conſtantinopolim ducerent, ſed compeſcuit tale conſilium Pontifex, ſperans converſionem Principis.*

Gregorius II. Italiam omnem in officio & obedientia erga Imperatorem continuit.

Qui non alia ratione contra Imperatorem Iconomachum ſe armat, quaſi contra hoſtem, quàm ſcribendo Litteras ad omnes ubivis gentium Chriſtianos, ut ab ejus impietate caveant: & qui Italiam omnem in officio continet & in obedientia erga Imperatorem, prohibétque ne alium Imperatorem conſtituant, is certè ita affectus non eſt ut tributorum penſionem impedire velit, ac populos ad defectionem impellere.

Ejuſdem Pontificis moderationem probat, quod inferiùs ſubjicit Anaſtaſius. *Cúmque*, inquit, *mitteret hominem proprium Romam cum Scriptis ſuis, in quibus continebatur ut Pontifex occideretur cum Optimatibus: Roma agnitâ crudeliſſimâ inſaniâ, protinus ipſum Patritium miſſum occidere voluerunt, niſi defenſio Pontificis nimia præpediſſet.*

Sed audi quibus armis contra *Eutychii* Exarchi perſecutionem & inſidias ſe munivit Sanctiſſimus Pontifex, tametſi Romanos & Longobardos pro ſua defenſione contra Exarchum ſollicitos & armatos videret. *His ita ſe habentibus* (inquit Anaſtaſius) *elegit majus præſidium Pater ille, diſtribuere pauperibus largiſſimâ manu quæ reperiebat, incumbens orationibus & jejuniis, & Litaniis Deum quotidie deprecabatur: & ſpe ita manebat ſemper fultus pluſquam hominum: Gratias tamen volantati populi referens pro mentis propoſito, blando omnes ſermone, ut bonis in Deum proficerent actibus, & in fide perſiſterent, rogabat: ſed ne deſiſterent ab amore vel fide Romani Imperii admonebat: ſic cunctorum corda molliebat, & dolores continuos mitigabat.*

Gregorius III Leonem Iſaurum ut Imperatorem agnovit.

Probatur quartò ex geſtis *Gregorii III.* qui *Gregorio II.* proximè ſucceſſit. Is enim, teſte *Anaſtaſio* in ejus Vita, *Leonem* ut Imperatorem agnovit, plenas ad eum humaniſſimis cohortationibus & admonitionibus litteras ſcripſit, ut eum ab impietate revocaret: Inter illos, quos à communione Corporis & Sanguinis Dominici denuntiavit extorres, Imperatorem ne nominavit quidem. At non ita ſe geſſiſſet, ſi *Gregorius II.* ejus Deceſſor Imperii jugum excuſſiſſet, & ne ab Italis *Leoni Iſauro* penderentur vectigalia, prohibuiſſet. Sed nec Legatos miſiſſet Conſtantinopolim *Georgium* Preſbyterum & *Conſtantinum* Defenſorem; nec eos carcere duntaxat per annum detineri juſſiſſet (ut fecit) ſed trucidari præcepiſſet impius ac ferus Princeps, & armata manu in Pontificem & Romanos irruiſſet. Denique ſi Romani ac finitimi populi rebellaſſent adversùs Imperatorem, & recuſaſſent vectigalia pendere, *Cuncta generalitas Italiæ pro erigendis imaginibus ſupplicationum ſcripta unanimiter ad eumdem Principem* non *direxiſſet.* Quod ipſam feciſſe teſtatur *Anaſtaſius*. Haud enim grata fuiſſent illa ſupplicationum ſcripta, ſi hinc Italia ſe Imperatoris ſubtraxiſſet obedientiæ, & ei renuiſſet vectigalia ſolvere; hinc pro erigendis imaginibus, quæ de locis ſacris deturbatæ fuerant, Imperatori Libellos ſupplices obtuliſſet.

Probatur quintò. *Gregorius II. eruditus* fuit in Divinis Scripturis Pontifex, teſte *Anaſtaſio* in ejus Vita. Non eſt igitur veriſimile quòd Romanos, Italoſque ad defectionem impulerit ac tributa ſolvere Imperatori prohibuerit, cùm aliunde vir ſanctiſſimus eſſet. Non eſt, inquam, veriſimile ipſum violaſſe mandatum Chriſti, dicentis, *Lucæ* Cap. XX. *Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari.* Repugnaſſe *S. Paulo*, ad Romanos ſcribenti Cap. XIII. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo... Ideo enim & tributa præſtatis: miniſtri enim Dei ſunt, in hoc ipſum ſervientes. Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal.* Non eſt veriſimile refragatum fuiſſe *Sancto Petro* Epiſtola 1. Cap. 11. dicenti: *Subjecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive Regi quaſi præcellenti, ſive Ducibus tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei, ut bene facientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam; quaſi liberi, non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, ſed ſicut ſervi Dei. Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, Regem honorificate: ſervi, ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens injuſtè.*

Sanctæ Scripturæ & Traditio parendum eſſe docent Principibus etiam Hæreticis, etiam Eccleſiæ perſecutoribus, in iis quæ Rempublicam ſpectant.

Probatur ſextò. Pontifex doctiſſimus traditionem Patrum non ignoravit, nec ab ea, qui ſanctiſſimus erat, ac traditionis retinentiſſimus atque obſervantiſſimus, deflexit. Porro Patres Imperatoribus, etiam hæreticis, obſequendum docent in iis quæ jura Reipublicæ ſpectant. Sic *S. Athanaſius* in Apologia ad *Conſtantinum* Imperatorem: *Certè*, inquit, *me profectioni adornabam: nam & hujus quoque rei conſcius eſt Montanus, ut litteris tuis acceptis, ſi dignatus fuiſſes ſcribere, ſtatim deceðerem, & promptitudine exequendi mandatum tuum antevenirem: non enim ita inſanio, ut iſtiuſmodi præceptis contradicendum putarim.*

Sic *Hoſius* Cordubenſis in Epiſtola ad eumdem Imperatorem: *Tibi*, inquit, *Deus Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit: & quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ; ita & tu cave ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias. Date (ſcriptum eſt) quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ Dei Deo. Neque enim fas eſt nobis in terris Imperium tenere: neque tu thymiamatum & ſacrorum poteſtatem habes, Imperator!*

Sic *S. Ambroſius* in Epiſtola XXXIII. ad Sororem, teſtatur ſe dixiſſe Valentiniano: *Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea quæ divina ſunt, aliquod Imperiale jus habere. Publicorum tibi mœnium jus commiſſum eſt, non ſacrorum.*

Sic *S. Gregorius Magnus* lib. II. Epiſtola LXII. ad *Mauritium* Imperatorem, ipſum rogans ut Legem iniquam & Eccleſiæ incommodam, quâ homines publicis rationibus obnoxios, & milites, Monachos

chos fieri prohibuerat, temperaret; *Ego verò*, inquit, *hac Dominis meis loquens, quid ſum niſi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hanc intendere Conſtitutionem ſentio, Dominis tacere non poſſum..... Ego quidem juſſionis ſubjectus, eamdem Legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci; & quia Lex omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per meæ ſuggeſtionis paginam Sereniſſimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo quæ debui, exſolvi, qui & Imperatori obedientiam probui, & pro Deo, quod ſenſi, minimè tacui.*

Sic *Martinus I.* in Epiſtola ad *Theodorum*, ubi exilium ſuum deſcribit: *Quòd autem properati non fuerimus ad repugnandum, meliùs judicavi decies mori, quàm uniuſcujuſcumque ſanguinem in terram fundi.... Eadem itaque horâ dedi meipſum ad exhibendum Imperatori, & non reſiſtendum.*

Sic *Agatho* in Epiſtola Synodica miſſa ad Conſtantinum Pogonatum: *Servilem*, inquit, *veſtri Sereniſſimi Principatus Romanam Urbem.* Et ſe Legatos miſiſſe ſcribit, ut obedientiam Imperatori debitam impleret: *Pro obedientia*, inquit, *quam debuimus.*

Hanc Traditionem in Eccleſia Orientali ad ſua uſque tempora fuiſſe religiosè ſervatam docet *Sanctus Joannes Damaſcenus* Oratione II. De Imaginibus. *Et nunc*, inquit, *B. Germanus alapis percuſſus, & in exilium miſſus eſt, & plures alii Patres, quorum nomina nos ignoramus. Nonne id latronum eſt? Dominus cùm ad ipſum tentandi gratiâ, Scribæ & Phariſæi acceſſiſſent, ut eum ſermone irretirent, quæſiſſentque ex eo, Licerètne Cæſari cenſum dari, necne. Oſtendite, inquit, mihi numiſma: quod cùm oſtendiſſent; Cujus, inquit, habet imaginem? Reſpondentibus autem illis, Cæſaris, ait: Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Paremus tibi, Rex, in iis quæ ad vitæ civilis negotia pertinent, ut in tributis, vectigalibus, & congiariis ſolvendis, quorum tibi munus eſt creditum ac demandatum: At in Eccleſiaſticis rebus ſtatuendis ac decernendis habemus Paſtores, qui nobis locuti ſunt verbum, & leges, atque Inſtituta Eccleſiaſtica tradiderant.* Nequaquam igitur veriſimile eſt quòd *Gregorius II.* eruditus & ſanctus Pontifex ab ea traditione aberrarit, quæ Principibus etiam impiis, etiam hæreticis, etiam Eccleſiæ perſecutoribus, parendum eſſe docet in iis quæ jura Reipublicæ ſpectant; & prohibuerit ne vectigalia Imperatori ſolverentur, populóſque ad defectionem impulerit.

Scholion I.

In hac Diſſertatione, pag. 473. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Gregorius II. Leonem Iſaurum Tributorum exactione non privavit, nec Romam, Italiam, totumque Occidentem ab ejus obedientia abſtraxit, nec defecit ipſe.*

R. Mera facti & Hiſtoriæ quæſtio eſt. Opinionem meam ex Gregorii II. Epiſtolis, ex Paulo Diacono, Anaſtaſio Bibliothecario, aliiſque firmiſſimis probavi momentis. Sanctiſſimum Pontificem à calumnia vindicavi, & eo nomine de Sede Apoſtolica bene mereri mihi viſus ſum. Nec verò meæ tantùm, ſed virorum omnium eruditorum in Galliis ſententia eſt. De hoc Hiſtoriæ capite ita ſcribit Vir Clariſſimus *Franciſcus Fen* Doctor Theologus Sacræ Facultatis Pariſienſis, SS Gervaſii & Prothaſii in Urbe Regia Parochus, in Tractatu *De Legibus*, Quæſtione 10. Articulo IV. pag. 133. R. 2. *Gregorium II. de negandis Leoni Iſauro tributis penitus ſiluiſſe, nec quicquam fuiſſe molitum adversùs Imperatorem: imò in præſtanda illi debitâ reverentia conſtanter entitiſſe, ut tum ex ejus doctrina, tum ex ipſius factis atque conſiliis fit conſpicuum. In priori enim ad Leonem Imperatorem Epiſtolâ profitetur, Regum non eſſe de Eccleſia negotiis judicium ferre, ſicut nec Pontificum Republicæ negotiorum ſatagere; ſed Principibus præſtare obſequium. Quam doctrinam firmavit obſequio, & pro Imperatoris rebus ſolicitudine, quam nuſquam depoſuit. Licèt enim ex Anaſtaſio in Gregorii II. Vita, abdicationem iſti Summo Pontifici comminatus fuiſſet Imperator, niſi omnes omnino è Templis Imagines dejici curaret, ejuſmodi quidem Edicto obſtitit ipſe Pontifex, reſtiterunt quoque Venetiarum Exercitus & pleriqne alii: ſed tamen ne Imperatorem Gregorius læderet, & ut ſimul iram*

A *illorum declinaret, in alteram ditionem ſe ad tempus recepit; & propoſiti tenax, pro officio exercitum, qui pro ipſius defenſione viriliter ſe decertaturum teſtificabatur, à tali propoſito deterruit. & cùm univerſæ regiones Italiæ præfeciſſent ſibi Duces, imò & conſilium iniiſſet Italia fermè univerſa de alio eligendo Imperatore, quem Conſtantinopolim ducerent, huic defectioni Gregorius II. obſtitit tanto ſtudio, ut Paulo Patritio ſeu Romæ Præfecto à Romanis nece illata, vitam Eutithio Patritio, qui Romam Imperatoris nomine Pontificem è medio ſublaturus acceſſerat, ſervarit; & precibus hortationibuſque ſuis Romanos in fide Imperatori debitâ continuerit: quod niſi ejus laboribus & ſtudio fuiſſet præſtitum, ſua Dignitate proculdubio cecidiſſet Imperator. At non modò Roma, hæc pietatis officia Imperatori exhibuit, ſed & Mamma..... Gravi ergo in errore verſantur Cedrenus & alii, qui eis ſigmentis Gregorii II. memoriam*
B *contumelioſè ſcribere non dubitant. De his enim S. Joannes Damaſcenus tum inſignis Imaginum defenſor, ne verbum quidem facit: ſilet quoque hujuſmodi factum Nicephorus Patriarcha Conſtantinopolitanus.* Hæc eruditus ille Theologus.

Scholion II.

In eadem Diſſertatione, pag. 474. 476. 477. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa non tractat temporalia, nec gladio ſe defendit.*

R. pag. 474. & 476. nulla mea verba ſunt; omnia ibi loquitur *Gregorius II.* Pontifex Maximus. Pag 477. de eodem hæc obſervo: *Invocandum duntaxat Deum eſſe ſignificat,*
C *ut quod apud B. Paulum Corinthio inceſtui res contigit, Imperatori contingat. Secundò ſe inermem et nudum profitetur Pontifex ſanctiſſimus.* Hæc eadem porro ſcripſit Gregorius: Pontifex introſpiciendi in Palatium potestatem non habet.... Nos inermes ac nudi, qui terrenos et carnales exercitus non habemus, &c Quo igitur mucrone me confodiunt Indiculi Cenſorii Authores, eodem latus Gregorii II. petunt.

Scholion III.

In eadem Diſſertatione, pag. 476. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem velut meam notant: *Pontifices ſimul cum Imperatoribus congregarunt Concilia, & rexerunt Eccleſias.*

R. Hæc Propoſitio, *Pontifices cum Imperatoribus rexe-*
D *runt Eccleſias*, ibi non legitur. Eccleſiæ Regimen Imperatoribus non competere, agnovi ſemper & docui. Unus totâ hâc paginâ loquitur Gregorius II. qui de Conſtantino Magno, Theodoſio, aliiſque piis Principibus ſcribit: *Imperatores isti religiosè imperarunt, & cum Pontificibus uno conſilio ac ſententiâ* Synodos Congregantes, *atque veritatem dogmatum perquirentes*, Sanctas Eccleſias constituerunt et ornarunt. Hæc Gregorius II.

Scholion IV.

In eadem Diſſertatione, pag. 481. & 482. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa contra Scripturam & Traditionem faceret, ſi ſubditos Imperatoris ad defectionem compelleret.*

R. Hæc tantùm ibi meis verbis enuntio: *Non eſt veriſi-*
E *mile Gregorium II. violaſſe mandatum Chriſti dicentis:* Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari. *Pontifex Doctiſſimus Traditionem Patrum non ignoravit, nec ab ea, quæ ſanctiſſimus erat ac traditionis retinentiſſimus, deflexit. Porrò Patres Imperatoribus etiam hæreticis obſequendum docent in iis quæ jura Reipublicæ ſpectant.* Deinceps Apoſtoli & Patres loquuntur per totam utriuſque paginæ notatæ ſeriem. Quamquam verò propoſitio quam notant Cenſores, apud me conceptis verbis ibi non legatur, ſed inferatur duntaxat à Religioſis Cenſoribus, mea tamen, fateor opinio eſt: ſed & Sacræ Facultatis Pariſienſis, & Eccleſiæ Gallicanæ, quam nunquam Romana damnavit Eccleſia.

F

DISSERTATIO

DISSERTATIO II.

De Tranſlatione Regni Francorum à Childerico Rege, ad Pippinum Majorem-Domûs.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum à Zacharia, vel Stephano III. Romanis Pontificibus Francorum Regnum ablatum fuerit Childerico, & Pippino collatum?

QUæ de Francorum Regno, auctoritate Romani Pontificis ad Pippinum tranſlato circumferuntur, è duobus potiſſimùm Auctoribus hauſta ſunt ætate *Caroli Magni*, & *Ludovici Pii* conſpicuis, ſcilicet ex Annaliſta Loiſelliano, & *Eginhardo*. Sed cùm illi Auctores inter ſe non conveniant, inde ortæ ſunt opiniones duæ. Si fides eſt Annaliſtæ Loiſelliano, *Zacharias Papa per auctoritatem Apoſtolicam juſſit Pippinum Regem fieri.* Eginhardus in Vita *Caroli Magni* aſſerit *Childericum juſſu Stephani Romani Pontificis*, id eſt, Stephani Tertii, *depoſitum ac detonſum, atque in Monaſterium truſum: Pippinum autem per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto Palatii Regem conſtitutum.* Inde duplex orta eſt opinio. Alii Decreto *Zachariæ*, alii Decreto *Stephani*, exauctoratum *Childericum*, *Pippinum* Regem factum volunt. Pro *Zachariæ* Decreto ſtant Annales Loiſelliani, Fuldenſes, Bertiniani, & Metenſes, necnon *Ado*, *Regino*, *Marianus Scotus*, *Lambertus Scafnaburgenſis*, *Sigebertus*, Continuator *Aimoini*, *Blondus*, & *Paulus Æmilius*. Pro *Stephani* Decreto ſtant, *Theophanes*, *Anaſtaſius* in Hiſtoria, Hiſtoriæ Romanæ Continuator ſub nomine *Pauli Diaconi*, & *Hermannus Contractus*. E duabus illis opinionibus tertiam eruunt, *Otto Friſingenſis*, Abbas Uſpergenſis, & *Egilwardus* in Vita *S. Burchardi*. *Pippinum* enim auctoritate *Zachariæ* Regem factum conſentiunt, *Childericum* autem juſſu *Stephani* detonſum & Monaſterio incluſum affirmant. Poſtrema hæc opinio facilè refellitur: In eodem enim Francorum Conventu depoſitus eſt *Childericus*, ejúſque loco ſubrogatus eſt *Pippinus*: nec aliter vetuſtiſſimi ſenſerunt Auctores, ſive *Zachariæ*, ſive *Stephani* Decreto utrumque confectum exiſtimarunt. Igitur duæ tantùm priores ſententiæ ſunt expendendæ.

PROPOSITIO.

Nec Zachariæ, nec Stephoni III. Romanorum Pontificum auctoritate, Regnum Francorum à Childerico III. ad Pippinum tranſlatum eſt.

Translatio Regni non eſt facta à Stephano III.

HAnc tranſlationem à *Stephano III.* factam non eſſe, facilè demonſtratur. *Pippinus* enim Rex elevatus eſt anno poſt Chriſtum natum ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſecundo, ſecundùm Annales Petavianos, & Fuldenſes. Regni tranſlatio ſolemniter facta eſt in generali Francorum Conventu: elevatum enim *Pippinum more Francorum Sueſſione*, Petaviani, Loiſelliani, & Tiliani teſtantur Annales. Celebratus autem eſt ille Conventus Kalendis Martii, ut illorum temporum mos ferebat. Eodem anno, eodémque menſe, obiit *Zacharias* Pontifex: Pontificatum enim ſuſcepit ineunte Decembri, anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-primo, ſedítque annos decem, menſes tres, dies quatuordecim, & ſepultus eſt ad *B. Petrum* Apoſtolum, Idibus Martii, Indict. 5. quæ per menſem Martium anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſecundo componitur. Ceſſavit Epiſcopatus ejus dies duodecim, quibus elapſis, *Stephanus II.* electus eſt, & tertio die à ſomno ſurgens, & familiares cauſas diſponens, ſubitò alteratus obmutuit, & die ſequenti defunctus eſt. Statim ipſi ſuffectus eſt *Stephanus Tertius*. Sedere cœpit menſe Martio exeunte. Tertio ab Ordinatione ſuâ menſe, id eſt, menſe Junio, miſſis ad *Aiſtulphum* Longobardorum Regem Legatis, pacem cum illo in annos quadraginta pepigit, quam *Aiſtulphus* poſt quatuor pene menſes, id eſt, menſe Octobri, perjurii reus factus, violavit. Fruſtra directis cùm à *Stephano*, tum à *Conſtantino Copronymo* Imperatore ad Regem Longobardorum legationibus, tandem Pontifex, *Divinâ gratiâ inſpirante, clam per quemdam peregrinum ſuas miſit litteras Pippino Regi Francorum, nimio dolore conſcriptas. Adhuc etiam non ceſſavit dirigens, ut ſuos Romam ipſe Francorum Rex mitteret Miſſos, per quos eum ad ſe accerſiri faceret:* (inquit *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Stephani III.*) Id libentiſſimè adimplevit *Pippinus*. Egreſſus eſt itaque Româ *Stephanus* decimo-quarto die menſis Octobris, Indictione ſeptimâ, id eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-tertio, Papiam venit, ab *Aiſtulpho* nihil impetravit. *Quintadecima die, menſe Novembri prædictâ ſeptimâ Indictionis, à civitate Papia movens, ſuum in Franciam profectus eſt iter, & cum nimia celeritate, Deo prævio, ad Francorum pervenit clauſas.* Hæc omnia habemus ex *Anaſtaſio Bibliothecario*. Ex quibus perſpicuum eſt, *Pippinum* jam per ſeſquiannum, & eo ampliùs regnaviſſe, cùm *Stephanus III.* in Franciam ejus cum Oratoribus pervenit: adeóque huic Pontifici nihil commercii fuiſſe cum *Pippino* Majore-domûs: proindeque falsò ſcripſerunt *Eginhardus* & ejus aſſeclæ, *Pippinum* ex Majore domus Francorum Regem factum auctoritate *Stephani III.* Romani Pontificis.

Zachariæ auctoritate depoſitus non eſt Childericus.

Zachariæ verò auctoritate nec depoſitum *Childericum*, nec *Pippinum* Regem elevatum, probatur ex Auctoribus, qui *Zachariæ* Pontificis Maximi Vitam ſcripſere, apud quos altum eſt ea de re ſilentium, *Anaſtaſius Bibliothecarius* proſaico ſtylo id executus eſt, metrico *Flodoardus*. Neuter mentionem ullam facit exauctorationis Chilperici Regis, promotionis *Pippini*, aut legationis eam ob cauſam ad *Zachariam* deſtinatæ. Incredibile porro videtur, quòd tanti rem momenti prætermiſiſſent. Sed & in Epiſtolis omnibus *Zachariæ* altum eſt ea de re ſilentium. Sanè tantùm abeſt ut *Zacharias* in animum ſuum inducere potuerit à ſe deferri poſſe *Pippino* Francorum Regnum, ut contra pro Francorum Rege Carolum Martellum Pippini patrem habuerit, ut conſtat ex ipſius ad Bonifacium Moguntinum Archiepiſcopum Epiſtola. Et Epiſtola V. Caroli Martelli filios vocat *Galliarum Principes*.

Secundò judicium, quod in cauſa *Childerici* Regis à *Zacharia* latum perhibetur, ab ejuſdem Pontificis æquitate & ſanctimoniâ penitus alienum eſt. *Childericus* enim jure hæreditario Rex erat, à novem annis in ſolio erat collocatus; nihil peccaverat, quò poſſet è Regni poſſeſſione deturbari. Finginut per Legatos ad *Zachariam* miſſos accuſatus de inertia & incapacitate ad Regnum adminiſtrandum. Sed nec accuſationem illam factam eſſe veriſimile eſt: nec, ſi facta eſſet, ejus rationem habuiſſet ullam *Zacharias* ſanctiſſimus & æquiſſimus Pontifex. Tunc enim quindecim duntaxat annos natus erat *Childericus*, cùm interrogatus ſupponitur *Zacharias*, ſecundùm Epocham Annaliſtæ Loiſelliani, qui Legationis ad *Zachariam* miſſæ primus meminit, eámque anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo nono conſignavit. Secundùm Annales verò Petavianos & Fuldenſes, qui *Pippinum* anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſecundo elevatum memorant, octodecim circiter annorum fuiſſe *Childericum* colligitur, cùm exauctoratus eſt. Annum enim Regni

numerabat nonum ineuntem. Collocatus autem fuerat in ſolio *Theodorici* anno Chriſti ſeptingenteſimo quadrageſimo-tertio, anno ætatis circiter decimo. *Theodorici Quarti* Regis Francorum filium fuiſſe *Childericum Tertium*, conſtat ex vetere Genealogia Regum Francorum à *Faramundo* uſque ad *Pippinum*, quam *Andreas Duchesnius* Tomo I. Collectionis Hiſtoriæ Francorum publicavit: & ex Chronico Fontanellenſi, cujus Auctor ſub *Ludovico Pio* floruit, cap. 8. commendante Donationem illi Cœnobio factam tempore *Theoderici Regis Patris Hilderici demum Regis noviſſimi ex genere Merovingorum*. Idem conſtat ex Diplomate ipſius *Childerici* Regis pro Monaſterio Sitiv. nſi, cujus fragmenta refert *Malbrancus* lib. 4. cap. 63. In eo enim *Theodoricum* parentem ſuum vocat. Cùm igitur obiiſſet *Theodoricus* anno ætatis vigeſimo-tertio, Chriſti ſeptingenteſimo trigeſimo ſeptimo, ex his conficitur *Childericum* via annum decimum egiſſe cùm Regium nomen conſecutus eſt, & annum circiter duodevigeſimum ætatis attigiſſe, cùm eſt exauctoratus. Quâ verò ſpecie æquitatis accuſari poteſt ignaviæ, & propter ignaviam exauctorari Princeps illâ in ætate, quæ Regni gerendis negotiis per ſe vix ſufficit? Florent hodie multa Regna, multique Principatus, in quibus cùm Reges, tum Principes liberam dominandi poteſtatem ante annum ætatis ſuæ decimum octavum non ſuſcipiunt. An ideo ſocordes & ſolio indigni? Vetat igitur *Zachariæ* juſtitia & ſanctitas, ut *Childericum Tertium* depoſuerit, quia nihil clarum in ſe præter Regis vocabulum præferebat. Pontificem, quem Anaſtaſius in ejus Vita *Virum mitiſſimum, ſuavem, omnique bonitate ornatum*, prædicat, rem tam inſolentem aggreſſum eſſe, & Regem inſontem exauctoraſſe quis ſibi perſuadeat?

Tertiò, commentum iſtud de *Childerici* Regis depoſitione, auctoritate vel conſilio *Zachariæ* Summi Pontificis factâ, nititur putidæ fabulæ de Meroveadarum Regum ignavia & ſocordia, quam Auctores plerique omnes, qui conſultum in cauſa tranſlationis Regni Francorum à *Childerico* ad *Pippinum*, Zachariam, vel Stephanum III. commemorant, rationem fuiſſe tradunt Regni ad *Pippinum* ſic transferendi. Hujus autem fabulæ vanitas facilè demonſtratur, incipiendo à *Dagoberti* Magni filiis, ultra quos Regum ignavorum initia Scriptorum nullus extendit.

Fabula de Meroveadarum Regum ignavia refellitur.

Sigibertus Tertius, ſpontaneâ *Dagoberti* Magni ceſſione, nondum quadrimus in Auſtraſia regnare cœpit. Patrem amiſit ineunte anno Chriſti ſexcenteſimo trigeſimo-octavo, cùm annum Principatus quintum, ætatis nonum ageret. Poſt biennium, ubi annum octavum dominationis, undecimum vitæ iniit, rebellem expertus eſt *Radulfum*, cui Præfecturam Turingiæ commiſerat. In eo bello ſtrenuè ſe geſſit, & ultra quam undecim annorum pueritia ferebat, Rhenum cum copiis trajecit, interfuit prælio, victus nihil animi remiſit, in tentoriis cum exercitu pernoctavit, ut teſtatur *Fridegarius* cap. 87. De eodem *Sigebertus* Gemblacenſis in ejus Vita ita ſcribit: *Quia cum ætate ei robur & induſtria accrevit, non antea ab inimicorum inſecutione deſtitit, quàm ſuperbiam eorum domuit, & Thuringos, qui inſtinctu Radulfi rebelles erant, ſub jugo dominii ſui victos & confuſos reflexit.* Abhinc pacificè, tranquilléque ad obitum uſque regnavit, Auſtraſios in officio continens, & vicinas gentes, quæ bellicoſiſſimæ erant, ab irruptionibus in fines Francorum faciendis deterrens. Iſne, quæſo, ignavus & ſocors appellandus?

Clodoveus ſecundus anno ætatis quarto regnare cœpit, obiit anno Regni duodevigeſimo. Vixit igitur annos duntaxat unum ac viginti, ut colligitur ex *Fredegario*, ex Anonymo qui Vitam Sanctæ *Bathildis* ſcripſit, & ex aliis Auctoribus coætaneis. Varia bella ſtrenuè fœliciterque geſſit. *Sanctus Aquilinus*, qui Ebroicenſis poſtea Epiſcopus fuit, in caſtris *Clodovei* Regis triennio & menſibus ſix meruit, adverſùs Barbaros, qui in extremis Regni Francorum finibus cœperant efferatis animis inſoleſcere, ut Auctor Vitæ ipſius teſtatur apud *Surium*, die decimanona Octobris. Acta quoque *Sancti Geremari* de *Sancto Amalberto Geremari* filio referunt, quòd redidens de Waſconia cum Rege, gravi infirmitate percuſſus eſt. Rex in cujus comitatu *Amalbertus* è Vvaſconia redibat, erat *Clodoveus Secundus*, cujus nomen in eadem *Sancti Geremari* Vita non ſemel occurrit. Inertiæ ac ſocordiæ non convenit hæc *Clodovei Secundi* in Vvaſconiam profectio, id eſt, ad extremos uſque Regni limites, ut eos ab incurſione vicinarum gentium tutaretur. De *Grimoaldo* Majore-domûs, déque *Childeberto Grimoaldi* filio, quem pater in Solio Auſtraſiæ collocare ſtatuerat, triumphavit, captô *Grimoaldo*, & *Childeberto* exauctoratô, Monarchiam Francorum adeptus eſt, obiitque poſt aliquot menſes, annos natus unum duntaxat ac viginti. Hic itaque ex albo Regum ignavorum expungendus.

Clotarius Tertius annum Regni ſui decimum-quartum, ætatis duodevicesimum attigit, *nulla re* (ut *Æmilius* loquitur) *niſi festâ pace nobilis*. An propterea ſocors & iners habendus, cui ſi aliquid præclarè gerendi occaſio defuit, animus certè non defuit? Qui *Childericum Secundum* ſocordem atque ignavum dicunt, Auctores non legerunt coætaneos Vitæ *Sancti Leodegarii*. *Childericus* adoleſcens, pro ſuâ ætate Regnum Auſtraſianum adeò bene adminiſtravit, ut poſt *Clotarii* fratris obitum, qui Regna Neuſtraſiæ, Burgundiæque tenuerat, in Regem à pleriſque Neuſtraſiorum ac Burgundionum ſit expetitus adverſùs *Theodoricum*, quem *Ebroinus* Major-domûs *Clotario* fratri ſubrogare cupiebat. Id teſtatur *Urſinus* in Vita *Sancti Leodegarii*. Tunc *Childericus* annos natus erat ſeptemdecim. *Clotario* fratri ſuperſtes vixit annis quatuor, obiitque natus annos unum duntaxat ac viginti. In Geſtis Regum Francorum, & in Continuatione *Fredegarii*, vituperatus invenitur, quòd levis & præceps nimis eſſet, quódque omnia perageret incautè, & Gentem Francorum in ſeditionem mitteret. Sed hæc ad ignaviam ſocordiámque non accedunt, juniorique ætati ſunt condonanda.

Poſt *Childerci Secundi* mortem, *Dagobertus Secundus*, *Sigiberti* quondam Regis filius, in Auſtraſiam revocatus eſt, & paternarum ditionum magnam partem tunc recepit, majorem poſtea recuperaturus: in reliqua vero Francia regnavit *Theodoricus* prædicti *Childerici* frater.

Dagobertus Secundus quinque circiter annorum puer erat, cùm orbatus eſt *Sigiberto* Patre. In illa ætate nec ignaviæ, nec ſocordiæ debet inſimulari, quòd in Hiberniam ablegatus ſit à *Grimoaldo* Majore-domûs, qui *Childebertum* filium ſuum, per inſignem tyrannidem in Auſtraſiæ ſolio collocavit. Poſt *Childerici* mortem ex Hibernia reverſus, cùm annum circiter vigeſimum-quartum ageret, paterni Regni partem tantùm recepit, quam poſtea dilatavit, magiſque dilataſſet, niſi bello extinctus fuiſſet adverſùs *Theodoricum*, qui civitates aliquot Auſtraſiæ retinebat, infœliciter geſto. Cujus belli meminit Auctor coætaneus in Vita Sanctæ *Salaberga*. An quia prælio victus fuit, & in manus hoſtium venit *Dagobertus*, poſtquam in ditionum ſuarum adminiſtratione prudenter ac ſtrenuè per annos ſeptem ſe geſſiſſet, idcircò ſocors & iners cenſendus eſt?

Theodoricus Tertius de *Dagoberto Secundo* triumphavit, quô extinctô, totâ Francorum Monarchiâ potitus eſt. Bellis civilibus per aliquot annos vexatus eſt, cùm Auſtraſios inter & Neuſtraſios pax vix coaleſceret. Ad Textricium infœlici pugnavit exitu, prælio ipſe interfuit, ut veteres Anonymi teſtantur in Geſtis Regum Francorum, & in Hiſtoria juſſu

Childebrandi

Childebrandi conſcriptâ. Bellicoſum Regem, cui ſæpe prælianti nunquam animus, fœlicitas ſemel defuit, ignavum & ſocordem immeritò quis dixerit?

Clodoveus Tertius, *Theodorici Tertii* filius natu maximus patri ſucceſſit. Obiit anno Regni ſecundo, ætatis decimo-nono. Junior ætas, & breve regnandi ſpatium vetant ne ignaviæ accuſetur, etſi nihil clarum geſſerit.

Childebertus Tertius hæreditario jure fratri ſucceſſit, quem coævi Auctores *Virum inclytum*, & *Regem Juſtum* prædicant. Hi autem tituli ab ignavia & ſocordia longiſſimè abſunt.

Dagobertus Tertius Auſtraſios domuit adhuc adoleſcens, ſuæque victoriæ vix ſuperſtes, dum grandiora moliretur, morbo conſumptus interiit, anno ætatis circiter vigeſimo. Iniquè ergo ignaviæ accuſatur.

Chilpericus Tertius intra quinquennium quo Regnum tenuit, bellum ter redintegravit, bis aperto campo cum hoſte ſigna contulit, ſociale fœdus iniit cum Friſiis & Saxonibus, diverſas adiit Neuſtriæ civitates, è Neuſtria profectus eſt in Auſtriam & in Aquitaniam, ut res poſtulabant: uſus eſt adverſâ fortunâ; infœlix ideo, non iners cenſendus.

Huic ſucceſſit *Theodoricus Quartus* nondum ſeptennis. Hic iter in varias Regni Provincias ſuſcepit; odium adversùs *Carolum* Majorem-domûs, qui potiorem ſibi, quam par erat, arrogabat auctoritatem, prudenter diſſimulavit, ne illius potentiâ & artibus opprimeretur, aut Francia belli civilis incendio conflagraret. Obiit anno ætatis vigeſimo-tertio, *Carolo* ſuperſtite. Qui ejus ætatem, ſtatúmque Regni ſpectaverit, ipſum non eſſe ignaviæ inſimulandum fatebitur. Nulla itaque fides adhibenda eſt Auctoribus, qui Reges ſcenicos & umbratiles, ignavos, ſocordes, nihil regium præter nomen habentes, nobis exhibent.

Sed etſi *Theodoricus* Childerici Tertii Pater, ejúſque Majores inertes fuiſſent, an ipſe propterea anno ætatis ſuæ decimo-quinto, vel decimo-octavo ex avito Regno dejiciendus? Incredibile eſt itaque *Zachariam* Pontificem æquiſſimum & ſanctiſſimum, *Childericum* Regem, inertiæ inſimulatum, damnaſſe abſentem, inauditum, imò neſcium accuſationis contra ſe prolatæ, & Regnum ad *Pippinum* transtuliſſe.

Zacharias à Sedis Apoſtolicæ traditione non deflexit.

Quartò, veriſimile non eſt *Zachariam* à ſuorum Deceſſorum doctrina, & Sedis Apoſtolicæ traditione defeciſſe. At ab ea defeciſſet, ſi *Childericum Tertium* exauctoraſſet, Regnúmque ad *Pippinum* tranſtuliſſet. Pugnaſſet enim cum doctrina *Gregorii Secundi* à Majoribus acceptâ, qui in Epiſtola I. ad *Leonem Iſaurum* Imperatorem ita ſcripſit: *Idcirco Eccleſiis præpoſiti ſunt Pontifices à Republica negotiis abſtinentes: & Imperatores ergo ſimiliter ab Eccleſiaſticis abſtineant, & quæ ſibi commiſſa ſunt, capeſſant.* Et Epiſtolâ ſecundâ: *Nam quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatium poteſtatem non habet, ac dignitates Regias deferendi: ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi, & electiones in Clero peragendi*, &c.

Stephanus III Pippinum abſolvit à perjurio in Childericum Regem admiſſo.

Quintò *Stephanus Tertius Pippinum* à perjurio in *Childericum* admiſſo abſolvit, ut *Theophanes* teſtatur ad annum octavum *Leonis Auguſti*. Quod teſtatur & *Anaſtaſius* in Hiſtoria Eccleſiaſtica ad annum 2. *Conſtantini* Auguſti: *Solvente ſcilicet eum* (Pippinum) *à perjurio in Regem commiſſo, eodem Stephano.* Quibus & *Otho Friſingenſis* ad annum Chriſti ſeptingenteſimum quinquageſimum tertium ſuffragatur. Hujuſmodi porro abſolutio argumento eſt, *Childericum Tertium* à *Zacharia* exauctoratum non fuiſſe, nec Regnum Francorum Apoſtolicâ ejus auctoritate ad *Pippinum* tranſlatum.

Pippinus ſecundùm morem Francorum Rex electus.

Sextò *Pippinus ſecundùm morem Francorum electus eſt ad Regem, & elevatus à Francis in Regno ſuo, in Suessionis Civitate*: ut habetur in Annalibus Loiſelianis. Quod & Tiliani confirmant his verbis: *Pippinus ſecundùm morem Francorum electus ad Regem, & elevatus à Francis in Regno, Suessionis Civitate.* Atqui mos Francorum non erat, ut Reges à Summo Pontifice poſtularent & acciperent; ſed ut in Regni Comitiis Clypeo impoſitos elevarent, acclamarentque, ut conſtat ex *Gregorio Turonenſi* lib. 2. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Regni Francorum cap. 40. ubi narrans quomodo Colonienſes poſt *Sigiberti* Regis, ejuſque filii *Chloderici* mortem *Clodoveo* Magno ſe dediderint, ait: *Plaudentes, tam parmis, quàm vocibus, eum Clypeo evectum ſuper ſe Regem conſtituunt.* Itaque nec à *Zacharia*, nec à *Stephano Tertio* Romanis Pontificibus Regnum Francorum à *Childerico Tertio* ad *Pippinum* tranſlatum eſt. Et quanquam *Stephanus III.* Pippinum unxerit, non ideò Regem creavit: jam enim à duobus annis regnabat: & abſque unctione Regia ſtat auctoritas.

Objectioni Bellarmini & Baronii reſpondetur.

Objicit Cardinalis *Bellarminus* lib. 2. de Romano Pontifice, cap. 17. auctoritatem *Eginhardi* in Vita *Caroli Magni*, ſcribentis: *Pippinus autem per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto Palatii Rex conſtitutus.*

Reſpondeo, *Eginhardum* abſque certo ullo documento, & probati Auctoris teſtimonio hæc ſcripſiſſe. Quod ex ipſomet oſtenditur: Ait enim ſe de *Caroli Magni* nativitate, infantia, pueritia ſcripſiſſe nihil, quia cùm manum calamo admovit, nemo tunc in vivis ſupererat, qui notitiam illorum temporum haberet. *De cujus nativitate*, inquit, *atque infantia, vel etiam pueritia, quia neque ſcriptis unquam aliquid declaratum eſt, nec quiſquam modo ſupereſſe invenitur, qui horum ſe dicat habere notitiam, ſcribere ineptum judicans, ad actus & mores, cæteráſque vitæ illius partes explicandas, ac demonſtrandas, omiſſis incognitis, tranſire diſpoſui.* Multò minùs ergo ſcivit *Eginhardus* res ante *Caroli Magni* nativitatem geſtas. Adeóque quod de *Pippino* ex Præfecto Palatii, *per auctoritatem Romani Pontificis* Rege facto ſcripſit, proprium eſt ejus commentum.

Secundò, Eginhardus *Childericum* Regem *juſſu Stephani Romani Pontificis depoſitum ac detonſum, atque in Monaſterium truſum*, ſcribit, quem alii, vel ex conſultu, vel ex Decreto *Zachariæ* Papæ exauctoratum affirmant. Accedit quòd *Stephanus* ante menſem Aprilem anni ſeptingenteſimi quinquageſimi ſecundi, non eſt ad Pontificatum aſſumptus; *Pippinus* verò præcedentibus Kalendis Martii Rex elevatus fuerat Sueſſione in Francorum Conventu. Pugnat itaque cum ratione temporum *Eginhardi* narratio. Pugnat & ipſe ſecum. *Pippinus autem*, inquit, *per auctoritatem Romani Pontificis ex Præfecto Palatii Rex conſtitutus, cùm per annos quindecim, aut eo ampliùs ſolus imperaret Francis, apud Pariſios, morbo aquæ intercutis diem obiit.* Cùm igitur *Pippinus* obierit anno Chriſti ſeptingenteſimo ſexageſimo octavo, ut vetuſti quique Scriptores teſtantur, *Childericus*, ſecundùm *Eginhardum*, exauctoratus eſt eo anno, quò *Stephanus Tertius* venit in Franciam, auxilium adversùs Longobardos poſtulaturus, id eſt, anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo tertio. At jam tunc Rex erat *Pippinus*, cùm ab ipſo auxilium contra Longobardos *Stephanus Tertius* poſtulavit, ad illúmque in Franciam venit, ut ex *Anaſtaſio Bibliothecario* conſtat, & ex Literis *Stephani* ad *Pippinum* datis, antequam iter in Franciam ſuſciperet, quarum hæc eſt inſcriptio: *Domno Excellentiſſimo filio Pippino Regi, Stephanus Papa.* Suam itaque narrationem ipſe deſtruit *Eginhardus*.

Tertiò *Eginhardus* fabulam de Regum Merovin-

gorum inertia & ſocordia ſuperiùs confutatam occinit: *Gens*, inquit, *Merovingorum, de quâ Franci Reges ſibi creare ſoliti erant, uſque in Childericum Regem, qui juſſu Stephani Romani Pontificis depoſitus ac detenſus, atque in Monaſterium truſus eſt, duraſſe putatur: quæ licèt in illo finita poſſit videri, tamen jamdudum nullius vigoris erat, nec quicquam in ſe clarum, præter inane Regis vocabulum præferebat. Nam & opes, & potentia Regni penès Palatii Præfectos, qui Majores-domûs dicebantur, & ad quos ſumma Imperii pertinebat, tenebantur, neque Regi aliud relinquebatur, quàm ut Regio tantùm nomine contentus, crine profuſo, barbâ ſubmiſſâ, ſolio reſideret, ac ſpeciem dominantis effingeret: Legatos undecunque venientes audiret, eiſque abeuntibus reſponſa, quæ erat edoctus, vel etiam juſſus, ex ſua velut poteſtate redderet, cùm præter inutile Regis nomen, & precarium vitæ ſtipendium, quod ei Præfectus Aulæ, prout videbatur, exhibebat, nihil aliud proprii poſſideret, quàm unam perparvi reddituûs villam, in quâ domum, ex quâ famulos ſibi neceſſaria miniſtrantes, atque obſequium exhibentes, pauca numeroſitatis habebat. Quocunque eundum erat, carpento ibat, quod bobus junctis, & bubulco, ruſticè more, agente trahebatur. Sic ad Palatium, ſic ad publicum populi ſui Conventum, qui annuatim ob Regni utilitatem celebrabatur, ire, ſic domum redire ſolebat. At Regni adminiſtrationem, & omnia quæ vel domi, vel foris agenda ac diſponenda erant, Præfectus Aulæ procurabat. Quo Officio tum, cùm Childericus deponebatur, Pippinus pater Caroli Regis jam velut hæreditario jure fungebatur*, &c. Hæc fabula de Merovingorum Regum inertia & ſocordia ab *Eginhardo* conficta eſt, ut Regibus Karlovingis adularentur. Cæterùm multis nominibus hoc commentum exſufflandum eſt. Nam, præter ea quæ ſuperiùs diximus, promiſſa barba nec *Clodoveo Tertio* convenit, qui diſceſſit è vivis anno ætatis decimonono, nec *Dagoberto Tertio*, qui vixit annos circiter viginti duntaxat; nec *Theodorico Quarto*, qui obiit anno ætatis vigeſimo-tertio, nec ejus filio *Childerico Tertio*, qui annum circiter duodevigeſimum agebat, cùm exauctoratus eſt. Regia verò illorum Regum erga Eccleſias & Monaſteria pleráque munificentia demonſtrat ipſos ad eas anguſtias redactos non fuiſſe, ut nihil proprii præter unam, eámque modici reddituûs Villam poſſiderent, & precarium vitæ ſtipendium haberent, quod eis Aulæ Præfectus exhiberet, ſicut *Eginhardus* ſcribit. *Theodoricus Tertius* Cœnobia in Diœceſi Rothomagenſi, & intra muros Tarvanenſes erexit: alia locupletavit, Orbacenſe, Vedaſtinum, & Broilenſe, in Epiſcopatibus Sueſſionico, Attrebatenſi, & Tarvanenſi. Mareolum Eccleſiæ Attrebatenſi: Baſilicæ *Sancti Martini* res proprietatis ſuæ ex Alamannia, & ex pago Briſigaugenſi contradidit. Condateſcenſe Monaſterium in hodierno Burgundiæ Comitatu, & Cœnobium Metenſe SS. Apoſtolorum, *Clodovei Tertii* munificentiam latè prædicant. *Childebertus Tertius* Caſtrum de Bubulis Cœnobio *Sancti Luciani* prope Bellovacum; Fontanellenſi, Villam Adpiecum, & Bannagam Inſulam; Sandionyſiano, Solemium Villam in hodierna Hannonia largitus eſt. Patris ac patrui ductus exemplo *Dagobertus Tertius*, Cœnobio Fontanellenſi quartam partem Arlaunenſis Sylvæ, multa bona Metenſi Baſilicæ Sanctorum Apoſtolorum tribuit. Metenſe illud Monaſterium Villa Marte, variis poſſeſſionibus alia non pauca, Corbeienſe, Glannafolienſe, Fontanellenſe, ac Sandionyſianum auxit, & *Sancti Luciani* Baſilicam ad Bellovacum anguſtiorem reddidit *Chilpericus Tertius*. Harum certè Donationum Auctores ad eas rerum anguſtias redacti non videntur, ut nihil proprii præter Villam unam, & exigui quidem reddituûs poſſiderent. Denique ſi locorum nomina conſulantur, ubi talium Donationum Regiarúmque Præceptionum Chartæ pro diverſis Eccleſiis datæ ſunt, corruit etiam fabula ab *Eginhardo* vulgata, de otioſa *Regum* per totos annos in Villa quadam deſidia. *Theodoricus Tertius* annis Regni ſui decimo, duodecimo, & decimo tertio, apud Compendium Chartas emiſit pro Monaſterio Sitivenſi, pro *Aigilberto* Cœnomanenſium Epiſcopo, & pro Monialibus Cœnomanenſibus: anno decimo-quarto Teſtamentum *Amalfridi* confirmavit apud Carſiacum, in procinctu pugnæ Textricianæ, cui præſens interfuit. *Claudius* Condateſcenſis Abbas de rebus ſui Monaſterii Pariſiis apud *Clodoveum* Regem ibi commorantem egit. *Childebertus* Corſintiſcæ Regium dedit Diploma, quo Solemium Villam in hodierna Hannonia ſitam Monaſterio Sandionyſiano agri Pariſienſis tradidit. *Chilpericus* anno ſuæ Dominationis Primô, Compendii Præcepta dedit pro Cœnobiis Sandionyſiano & Corbeienſi; anno ſecundo item Compendii pro Sandionyſiano, Pariſiis pro Glannafolienſi; rurſum Compendii pro Metenſi: anno quarto Valentianis, pro Civitate Cœnomanenſi. *Theodoricus Quartus* anno ſui Principatûs primô, duo reſcripſit Diplomata pro Monachis Sitivenſibus, unum Sueſſione, alterum Confluentibus; item tertium Metis: anno quinto, pro Cella Leobardina; necnon quartum longè ſeriùs apud Gundulfi Villam, pro Cœnobio Murbachienſi. An totam vitam in Villa duxerunt otioſi, qui Pariſiis, Compendii, Sueſſione, Carſiaci, Corſintiſcæ, Valentianis, Confluentibus, Metis degiſſe comprobantur? Has obſervationes debemus Doctiſſimo *P. le Cointe* in Præfatione Tomi IV. Annalium.

Objicit *Bellarminus* antiquiſſimos Francorum Annales, quo nomine Laureshamenſes *Eginhardo* ab *Andrea Duchesnio* adſcriptos intelligit. *Baronius* verò profert Annales Pithœanos ſive Fuldenſes. Addere potuerunt & Loiſelianos, Tilianos, Bertinianos, & Metenſes.

Reſpondeo, Hos Annaliſtas fabulam de *Childerici Tertii* exauctoratione conſiliô vel decretô Romani Pontificis, ab *Eginhardo* accepiſſe, & novis commentis auxiſſe. Ita ſcribit Laureshamenſis: *Anno DCCXLIX. Burchardus Wirtziburgenſis Epiſcopus & Folradus Preſbyter Capellanus, miſſi ſunt Romam ad Zachariam Papam, ut conſulerent Pontificem de cauſa Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantùm Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt. Per quos prædictus Pontifex mandavit melius eſſe illum Regem, apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret, datâque auctoritate ſuâ, juſſit Pippinum Regem conſtitui. DCCL. Hoc anno, ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem, Pippinus Rex Francorum appellatus eſt, & ad hujus dignitatem honoris unctus ſacrâ unctione, more ſanctæ memoriæ Bonifacii, Archiepiſcopi & Martyris, & more Francorum elevatus in ſolium Regni, in Civitate Sueſſiona. Hildericus verò, qui falsò Regis nomine fungebatur, tonsò capite, in Monaſterium miſſus eſt.*

Annales verò Fuldenſes ſic habent: *Pippinus miſſâ Romam Legatione, Zachariam Papam interrogat de Regibus Francorum ex antiqua Merovingorum ſtirpe deſcendentium, qui Reges quidem dicebantur, ſed poteſtas Regni tota apud Majorem-domûs habebatur, exceptò quòd Chartæ & Privilegia Regis nomine ſcribebantur, & in Martis campum, qui Rex dicebatur, plauſtro, bobus trahentibus vectus, atque in loco eminenti ſedens, ſemel in anno à populis viſus, publica dona ſolemniter ſibi oblata accipiebat, ſtante coram Majore-domûs, & quæ deinceps eò anno agenda eſſent, populis annuntiante: ſicque Rege domum redeunte, cætera Regni negotia Major-domûs adminiſtrabat. Orat ergo ſibi decerni, quis eorum juſtè Rex debeat dici, & eſſe, is qui ſecurus domi ſedeat, an ille qui curam*

ram totius Regni, & omnium negotiorum moleſtias ſufferat. DCCLII. Zacharias Papa, ex auctoritate Sancti Petri Apoſtoli, mandat populo Francorum, ut Pippinus, qui poteſtate Regia utebatur, nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hildericus Rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperavit, depoſitus, & in Monaſterium miſſus eſt: Pippinus verò in Civitate Sueſſionum à Sancto Bonifacio Archiepiſcopo in Regem unctus, Regni honore ſublimatus eſt.

Annales Loiſeliani ſic habent ad annum Chriſti ſeptingenteſimum quadrageſimum nónum: *Burchardus Wirſeburgenſis Epiſcopus, & Folradus Capellanus miſſi fuerunt ad Zachariam Papam, interrogando de Regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes Regalem poteſtatem, ſi benè fuiſſet, an non. Et Zacharias Papa mandavit Pippino, ut melius eſſet illum Regem vocari, qui poteſtatem haberet, quàm illum qui ſine Regali poteſtate manebat, ut non conturbaretur ordo. Per auctoritatem ergo Apoſtolicam juſſit Pippinum Regem fieri.* Et ad annum ſeptingenteſimum quinquageſimum: *Pippinus, ſecundum morem Francorum, electus eſt ad Regem, & unctus per manus ſanctæ memoriæ Bonifacii Archiepiſcopi, & elevatus à Francis in Regno ſuo, in Sueſſiona Civitate.*

Annaliſtæ *Laureshamenſis* & Loiſelianus, Legatos ad *Zachariam* miſſos affirmarunt anno 749. ipſum verò reſpondiſſe anno 750. & juſſiſſe ut *Pippinus* Rex fieret. Quâ in re à rectâ Chronologia aberrant; cùm *Pippinus* anno tantum 752. regnare cœperit. Secundò Legatos miſſos ſcripſit Annaliſta Loiſelianus, ut *Zachariam* interrogarent *de Regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes Regalem poteſtatem, ſi benè fuiſſet, an non.* Ad illam interrogationem *Zacharias* nihil omnino reſpondere debuit, niſi quòd *non benè fuiſſet*, quoniam æquitati repugnabat, penes eos qui Reges eſſent, Regalem non eſſe poteſtatem. At contra fingit prudentiſſimum & ſanctiſſimum Pontificem *Mandaſſe Pippino ut melius eſſet illum Regem vocari, qui poteſtatem haberet, quàm illum qui ſine Regali poteſtate manebat, ut non conturbaretur ordo.* Ideòque *juſſiſſe per auctoritatem Apoſtolicam, Pippinum Regem fieri.* Hæc reſponſio cum interrogatione non convenit. Metas reſpondentis exceſſiſſet *Zacharias*, ſi *Pippinum* Regem fieri juſſiſſet. Id juſſiſſe ne conturbaretur ordo, perperam aſſeritur, quò maximè fuiſſet ordo turbatus. Quæ enim major ordinis everſio eſt, quàm tranſlatio Regni ab una ſtirpe, quæ legitimo hæreditarióque jure à multis retro ſæculis regnat, ad aliam cui nullum jus in illud competit? Eadem politiori Latinitate ſcripſit Annaliſta Laureshamenſis, ſcilicet *Zachariam* per Legatos conſultum de cauſa Regum, *qui nomen tantùm Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt*; reſpondiſſe; *Melius eſſe illum Regem, apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret, datâque auctoritate ſuâ juſſiſſe Pippinum Regem conſtitui.* At incredibile eſt ita conſultum æquiſſimum Pontificem, non fuiſſe reſponſurum in gratiam Regiæ ſtirpis, eóſque damnaturum, qui contra jus faſque Regiam ſibi poteſtatem arrogarent, ſuis Magiſtratibus abuſi. Tertiò Annales Loiſeliani & Laureshamenſes tradunt *Pippinum* unctum fuiſſe à *Bonifacio* Archiepiſcopo, cùm in ſolium elevatus eſt Sueſſione, more Francorum. At nec unctus eſt *Pippinus*, cùm Rex appellari cœpit, nec à *Bonifacio* Archiepiſcopo unctus eſt; à quo ſi unctus eſſet, illius unctionis meminiſſent *Willibaldus* & *Othlonus* in Vita *Sancti Bonifacii*. Sed unctus eſt à *Stephano Tertio*, cùm jam annum ſecundum Regni numeraret: nec Sueſſione unctus eſt, ſed in Monaſterio Sandionyſiano agri Pariſienſis, cùm jam *Childericus* obiiſſet abſque prole, & ſtirps Merovæadarum Regum eſſet extincta, ut *Anaſtaſius* in Vita Stephani Tertii, *Hilduinus* in Areopagiticis, Chronica San-Benignianum, & Beſuenſe, ad annum Chriſti
A ſeptingenteſimum quinquageſimum ſecundum memorant. Quartò Annaliſta Fuldenſis novum commentum addit ad *Eginhardi* fabulam, ſcilicet Regem Francorum ſemel quotannis in publicum prodire ſolitum. Quintò Annaliſta Metenſis Villam, in quâ Rex per annum reliquum delitèſcebat, vocat *Mamaccas*, locum de quo nihil proditur. Sextò Annaliſtæ Tilianus & Bertinianus ex Loiſeliano deſcripſerunt fabulam de tranſlatione Regni à *Childerico* ad *Pippinum*, *Zachariæ* Pontificis mandato. Quo etiam ex fonte hauſit Monachus Engoliſmenſis in Vita *Caroli Magni*.

B *Aimoini* Continuator, quem laudat *Bellarminus* in Tractatu de poteſtate Papæ adverſùs *Barclaium* cap. 42. Laureshamenſium Annalium verba deſcripſit. *Regino* in Chronico, & *Ado Viennenſis* Loiſelianorum Annalium ſenſum phraſi paulò elegantiori reddidere. *Marianus Scotus*, quem pariter *Bellarminus* laudat, Annaliſtam Fuldenſem tranſcripſit, & undecimo ſæculo vixit, à *Pippini* temporibus remotior. Quamobrem hi Auctores aliâ non egent refutatione, quàm Annales memorati, & *Eginhardus*. Ex *Eginhardo* tranſcripſit *Hermannus Contractus*, quod habet ad annum 752. *Pippinus auctoritate Stephani Papæ, depoſitô ac detonsô Hilderico, Rex Francorum*
C *factus, regnavit annis quindecim.* Et undecimo ſæculo floruit *Hermannus*, quatuor pene poſt *Pippinum* ſæculis. *Lambertus* Scafnaburgenſis, qui à *Bellarmino* contra *Barclaium* citatur, compendio refert quæ in Annalibus Laureshamenſibus habentur: & vixit undecimo ſæculo.

Objicies *Theophanis*, & *Cedreni*, quos laudavit *Bellarminus* teſtimonium. Sic Theophanes ad octavum *Leonis Iſauri* annum: *Pippinus primus extitit, qui Regio non oriundus ſanguine, imperium in gentem illam obtinuit, cùm interim ipſe Stephanus eum à perjurio in Regem admiſſo abſolviſſet, Regemque ipſum Pippini Deceſſorem, detonſis ejus capillis, in Mo-*
D *naſterium omni honore & quiete cumulatum relegaſſet.* Quæ eadem habet *Anaſtaſius*, in Hiſtoria Eccleſiaſtica ad annum ſecundum *Conſtantini Copronymi*.

Reſpondeo, *Theophanem* cum aliis Scriptoribus pugnare, qui Regnum auctoritate *Zachariæ* ad *Pippinum* tranſlatum affirmarunt: pugnare eò magis quòd *Stephanum* abſolviſſe ait *Pippinum* à perjurio in Regem, *Childericum* nempe *Tertium* commiſſo; quod ſi verum ſit, Regnum antè uſurpaverat *Pippinus*, & fidem *Childerico* juratam fefellerat, quàm *Stephanus Tertius* ipſum conveniret: ac proinde *Zacharias* ipſum Regem fieri non juſſerat, ut alii
E ſcripſere.

Secundò, *Stephanus* eodem prorſus anno quò *Pippinus* regnare cœpit, Pontificatum iniit, id eſt anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſecundo, nec ante annum ſequentem, qui *Pippini* ſecundus numeratur, in Franciam venit. Illud igitur iter non anno *Leonis* octavo, ut *Theophanes* ſcribit, nec anno *Conſtantini* ſecundo, ut *Anaſtaſius* affirmat, ſed anno *Conſtantini* duodecimo confecit, *Childerico* jam exauctorato, & *Pippino* jam Rege.

Tertiò, *Theophanes* & *Anaſtaſius Carolum* Majorem-domûs, qui Saracenos ſæpe profligavit, con-
F fundunt cum *Pippino* ejus filio, qui, priuſquam Rex fieret, nullum cum Saracenis bellum geſſit.

Quartò, fabulam ineptiſſimam de Regum Merovingorum inertia, & de ſetoſo eorum tergo narrat Theophanes; *Ea conſuetudo*, inquit, *apud eos*, id eſt apud Francos, *obtinebat, ut eorum Dominus, Rex videlicet, hæreditatis jure Principatum aſſequeretur, nec quid ageret aut moliretur, quàm præter modum & decet cibo potuique indulgeret, & domi clauſus moraretur: Die autem primâ menſis Maii ad totius gentis proſpectum ſederet in throno, & ſalutationes ab ipſis ac-*

ciperet viciſſim & redderet, & pro uſitato more munera conferret, & alia in vicem oblata referret: quibus demum peractis, uſque ad inſequentem Majam domi incluſus ſe continebat. Præfatum verò Majoremdomûs habet Rex, qui arbitratu ſuo, & totius gentis, cuncta adminiſtret. Qui autem eâ ſtirpe oriebantur, criſtati, quos Trichoracbatas Græci vertunt, audiebant, quòd pili ex dorſi medio velut porco ipſis enaſcerentur. Cætera tam fabuloſa, quàm hæc de ſetoſo tergo fabula. Quæ cum Latinè reddiderit *Anaſtaſius* in Hiſtoria, majorem fidem hac in parte non meretur. Abſurdiſſimam hanc fabulam ex *Theophane* exſcripſit *Cedrenus*, qui ſæculo undecimo floruit: ſed nullam de Regni tranſlatione mentionem facit.

Quintò, *Theophanes*, *Anaſtaſius*, & *Cedrenus*, Conventum Francorum celebrari ſolitum ſcribunt Kalendis Maii, quod Hiſtoriis illorum temporum repugnat. Agebatur namque hujuſmodi Conventus Kalendis Martii, nec aliam ob cauſam *Campus Martis* appellatus eſt: ſeriùs verò ſub *Pippino* Rege cœptus eſt haberi Kalendis Maii, mutatóque nomine dictus eſt *Maii Campus*, ſive *Campomadius*, vel *Campomaius*, ut conſtat ex Annalibus Petavianis, ad annum Chriſti ſeptingenteſimum quinquageſimum-quintum, & ex vetuſto Auctore qui Vitam *Pippini* Regis ſcripſit juſſu *Nibelungi* Comitis, & ex Annalibus Metenſibus ad annum Chriſti ſexcenteſimum nonageſimum-ſecundum, & ad annum ſeptingenteſimum quinquageſimum-quartum. Quæ apud *Theophanem* & *Anaſtaſium* leguntur, deſcripſit Auctor libri vigeſimi-ſecundi Hiſtoriarum, quæ *Paulo Diacono* tribuuntur, Num. 19.

Objicit Bellarminus *Pauli Diaconi* teſtimonium lib. 6. de Geſtis Longobardorum, cap. 5.

Reſpondeo, Hunc Auctorem *Bellarmino* non favere, quia etſi Francorum Reges à ſuis Majoribus degeneraſſe ſcribat, tempore *Arnulfi* Metenſis Epiſcopi, quem inter Majores-Domus Regiæ perperam numeravit, de exauctoratione tamen *Childerici*, & de tranſlatione Regni ad *Pippinum* auctoritate Romani Pontificis ne verbum quidem habet. *Hoc tempore*, inquit, *apud Gallias Francorum Regibus à ſolitâ fortitudine & ſcientiâ degenerantibus, ii, qui Majores-domûs Regalis eſſe videbantur, adminiſtrare Regis potentiam, & quicquid Regibus agere mos eſt, cœperunt. Qaippe cùm cœlitus eſſet diſpoſitum ad horum progeniem Francorum transferri Regnum. Fuitque eò tempore Major-domûs in Regio Palatio Arnulfus, qui poſtmodum claruit vir Deo amabilis, & mira ſanctitatis.*

Objicit Bellarminus *Ottonem Friſingenſem* in Chronicó, ad annum Chriſti ſeptingenteſimum quinquageſimum ſecundum, dicentem: *Reverſis à Roma nuntiis, auctoritate Zachariæ Papæ, Pippinus à Beato Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo, aliiſque Regni Principibus, in Sueſſiona civitate ad Regnum eligitur.*

Reſpondeo, Hunc Auctorem, qui ſæculo duodecimo floruit, fabulam de *Childerici* exauctoratione & tranſlatione Regni ad *Pippinum*, ex *Egiahardo*, & ex Annalibus Loiſelianis & Lauteshamenſibus acceptam & malè conſutam deſcripſiſſe: & in hoc cum cæteris Auctoribus pugnare, quòd dicat *Pippinum* anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo-ſecundo Sueſſione Regem electum, *Childericum* autem elapsô poſt bienniô detonſum fuiſſe: cùm eodem anno quo *Pippinus* Regnum obtinuit, *Childericum* exauctoratum, & in Monaſterium detruſum alii tradiderint, qui poſt *Eginhardum* hanc fabulam vulgavere. Pugnat & ſecum ipſo *Otto Friſingenſis*, cùm ſcribit, *Pippinum à Stephano Papa* primò à fidelitatis ſacramento, quod *Childerico* promiſerat, cum aliis Regni Francorum Primoribus abſolutum, detonsô *Childerico* ac in Monaſterium detrusô, poſtmodùm in Regem unctum. Si enim à fidelitatis ſacramento, quô *Childerico* Regi tenebatur, *Pippinum* abſolvit *Stephanus Tertius*, argumento eſt *Zachariam* ejus Deceſſorem non exauctoraſſe *Childericum*, nec Regnum ad *Pippinum* tranſtuliſſe.

Idem Reſpondeo ad teſtimonium *Abbatis Uſpergenſis* à *Bellarmino* laudati contra *Barclaium*, cujus hæc ſunt verba: *Anno Domini DCCLII. Pippinus per auctoritatem Zachariæ Papæ, more Francorum electus ad Regnum, per manus Sancti Bonifacii Archiepiſcopi Moguntiacenſis elevatus eſt in Regni ſolium, in Sueſſionum civitate..... Anno Domini* DCCLIV.... *Sic ergo Pippinus ex Præfecto Palatii auctoritate Apoſtolica ſublimatus, & unctus in Sedem Regni, poſtea regnavit annis quindecim, abſolutus per eumdem Papam Stephanum à juramento quod Regi Hilderico cum cæteris Primoribus fecerat. Hildericus verò qui falsò Regis nomine fungebatur, tonsò capite in Monaſterium miſſus eſt.* Totam Abbatis Uſpergenſis narrationem, quam ex *Eginhardo* in Vita *Caroli Magni*, ex Annalibus Lauteshamenſibus, ex *Theophane*, & *Anaſtaſio* deſumpſit, deſcribere neceſſe non eſt. Obiit autem *Uſpergenſis Abbas* anno Chriſti milleſimo duceenteſimo quadrageſimo, quinque poſt Pippinum ſæculis.

Objicit *Bellarminus* contra *Barclaium*, Chronicon *Sigeberti*, in quo hæc leguntur ad annum Chriſti ſeptingenteſimum quinquageſimum: *Hildericus Rex Francoram in Monachum tonſuratur, Pippinus verò Princeps auctoritate Apoſtolicâ, & Francorum electione, à Sancto Bonifacio in Regem conſecratur.*

Reſpondeo, *Sigebertum*, qui ad annum uſque Chriſti milleſimum centeſimum decimum-tertium vixit, hæc ex Annalibus Laureshamenſibus & Fuldenſibus accepiſſe, & contra Chronologiam peccare, cùm anno Chriſti ſeptingenteſimo quinquageſimo regnare non cœperit *Pippinus*, ſed anno tantùm ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo.

Objicit Bellarminus *Blondum* lib. X. Decadis primæ ſcribentem: *Invenio apud Alcuinum, Paulúmque, & pleróſque alios, qui Francoram geſta ſcripſere, Proceres, populóſque ejus gentis Pippini virtutem & econtra Childerici Regis amentiam debitis penſantes meritis, Zachariam Pontificem Romanum conſuluiſſe, ineptumne Regem ultra tolerandum, an Pippinum meritâ fraudandum Regiâ dignitate cenſeret. Cùmque reſpondiſſet Pontifex, eum qui Regia meliùs obire munera noſſet, habendum Regem, Francos publico totius Gentis conſilio Pippinum declaraſſe Regem, Childerico in Clericum tonſurato.*

Reſpondeo, *Blondum* à *Pippini* Regis ætate procul abfuiſſe; vixit enim Sæculo decimo-quinto: *Alcuinum* falsò laudare, qui de *Childerici* Regis exauctoratione nihil habet; fictitii *Pauli Diaconi* teſtimonio lib. 22. Hiſtoriarum niti, cujus narrationem ex *Theophane* & *Anaſtaſio* derivatam, ac proinde æquè fabuloſam monuimus. Cæterùm *Æneas Sylvius* in Epitome lib. x. Decadis I. ſatis ſignificat cujus ſit auctoritatis iſtud *Blondi* teſtimonium: *Sunt*, inquit, *qui dicunt, Francorum Proceres Zachariam Papam conſuluiſſe, ineptúmne Regem tolerarent, an Pippinum dignitate Regia dignum aſſumerent: Cùmque reſpondiſſet Pontifex, eum, qui Regia meliùs obiret munera, præferendum, Francos publicò totius gentis conſiliô Pippinum Regem declaraſſe, Childerico in Clericum tonſurato.*

Objicit *Bellarminus* contra Barclaium, *Pauli Æmilii* teſtimonium lib. 2. Hiſtoriæ, ſcribentis: *Zacharias Francos ſacramento Regi Childerico dicto ſolvit.*

Reſpondeo, *Paulum Æmilium* Veronenſem ſcripſiſſe Francorum Hiſtoriam regnante *Franciſco Primo*, adeóque teſtem eſſe minùs idoneum eorum quæ *Pippini* temporibus geſta ſunt. Tam fabuloſa eſſe quæ de *Childerici* Regis exauctoratione auctoritate

Zachariæ

Zacharia Pontificis, quàm quæ de Caroli Majoris-domûs damnatione commemorat. Orationem à *Burchardo* Virziburgenſium Epiſcopo ac *Pippini* Oratore coram *Zacharia* Papa Romæ habitam finxiſſe ac ſtylo ſuo compoſuiſſe (quod Hiſtoricis ſolenne eſt) in quâ multa falſitatis arguuntur: (ut videre eſt in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum doctiſſimi *P. le Cointe*, ad annum Chriſti 752. n. 28.) Inanium rationum abſurdiſſimâ conglobatione narrationem ſuam claudere, ſcilicet *Zacharia* viſum exauctorandum Regem *Childericum*, quia ſola ſupererat Clodovei Magni ſoboles, quia ſine liberis erat, quia carebat ingenio, quia nullum ex amiſſo regno dolorem capturus erat, quia deerant agnati, qui vicem ejus & calamitatem quererentur. Imò quia ſolus è ſtirpe Clodovei Magni ſupererat, magis ipſum Franci venerari, magis diligere Summus Pontifex debuiſſet. Vix ingreſſus erat adoleſcentiam, nondum uxorem duxerat, è futuro conjugio ſperari poterant filii ac nepotes, qui Regno poſt eum potirentur: non carebat ingenio, ſed uſu, quia junior; & licet ingenio caruiſſet, non propterea fuiſſet exauctorandus.

Major non eſt *Alberti Krantzii*, quem etiam *Bellarminus* contra *Barclaium* laudat, auctoritas. Scripſit ille in ſua Metropoli, lib. 1. cap. decimo-quarto: *Meritò Summus Pontifex & Gallorum Rex mutuis ſe attollunt favoribus, quando ab initio hac Sedes domui Caroli hoc præſtitit, ut Regiam haberet dignitatem.* Scribebat enim *Krantzius* Sæculo decimo-ſexto, & *Eginhardum*, aliòſque ſupra confutatos Auctores ſecutus eſt.

Objicit *Nicolaus Serarius* lib. 3. Rerum Moguntiacarum, teſtimonium *Egiluvardi* in Vita *Sancti Burchardi*.

Reſpondeo, *Egiluvardum* eaſdem fabulas narrare, & iiſdem penè verbis, ac *Eginhardum*; ſcribere præterea, *Zachariam* datâ auctoritate ſuâ *Pippinum* Regem conſtitui juſſiſſe & *Stephanum Tertium* ipſum à juramento, quod *Childerico* Regi cum cæteris Primatibus fecerat, abſolviſſe; *Childericum* tonſo capite in Monaſterium detruſiſſe. Quæ ſanè inter ſe pugnant, & rationi temporum non conveniunt.

Objicies teſtimonium Auctoris Anonymi, qui Appendicem Hiſtoriæ juſſu *Childebrandi* conſcriptæ ſubjecit, dicentem: *Quievit terra à præliis, annis duobus. Quô tempore, unà cum conſilio & conſenſu omnium Francorum miſsâ Relatione a Sede Apoſtolica auctoritate perceptâ, præcelſus Pippinus electione totius Franciæ in Sedem Regni cum conſecratione Epiſcoporum & ſubjectione Principum; unà cum Regina Bertradane, ut antiquitus ordo depoſcit, ſublimatur in Regno.*

Reſpondet *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum ad annum 752. Num. 62. hujus Auctoris textum eſſe interpolatum, ſic autem reſtituendum videri: *Quievit terra à præliis, annis duobus. Quo tempore præcelſus Pippinus electione totius Franciæ in Sedem Regni cum conſecratione Epiſcoporum & ſubjectione Principum, unà cum Regina Bertradane, ut antiquitus ordo depoſcit, ſublimatur.* E textu expungendas eſſe has voces, *unà cum conſilio & conſenſu omnium Francorum*, quia non differunt à ſequentibus, *electione totius Franciæ*; Expungendas & iſtas: *Miſsâ Relatione à Sede Apoſtolica auctoritate perceptâ*: Quæ boni ſenſus expertem phraſim componunt. Quòd ſi Relationis nomine Legatio intelligatur miſſa ad Romanum Pontificem, & ab Apoſtolica Sede percepta auctoritas, ut *Pippini* Regis electio fieret, hanc Legationem fictitiam comprobari ſilentio *Anaſtaſii* & *Flodoardi*, qui nullam illius mentionem faciunt in Vita *Zachariæ* Papæ. Denique delendas conjicit has voces: *Cum conſecratione Epiſcoporum, & ſubjectione Principum.* Quia nec ab Epiſcopo Moguntino *Bonifacio*, vel alio quovis Antiſtite unctus eſt ſeu conſecratus: nec Magnates ſeu Proceres Regni per nomen Principum ab illo Auctore deſignari ſolent, qui ſolos Majores Regiæ domus *Principes* appellat. Itaque hæc Appendix a *Nibelungo* Comite, vel illius mandato conſcripta, videtur ab aliquo recentiore interpolata; niſi *Nibelungi* nomen falsò præfixum habeat in Codice MS. *D. Petavii*, in quo hanc Epigraphem legi teſtatur Andreas Duchesnius: *Uſque nunc Inluſter vir Childebrandus Comes avunculus prædicti Regis Pippini ſcribi procuravit. Abhinc ab Inluſtro viro Nibelungo filio ipſius Childebrandi, itèmque Comite ſuccedat auctoritas.*

Objicies teſtimonium alterius Anonymi, qui Catalogum Majorum-domûs edidit. *Pippinus Dux*, inquit, *Legatos ad Zachariam Papam dirigit, interrogans eum, ſi ita manere deberent Reges Francorum, cùm pene nullius eſſent poteſtatis, ſolo Regio nomine contenti. Quibus Legatis Romanus Pontifex reſpondit, illum debere Regem vocari, qui Rempublicam regeret. Detonſo igitur Hildrico, & in Monaſterio detruſo, mox Franci Pippinum ſibi Regem conſtituunt.*

Reſpondeo, Hunc Auctorem Annaliſta Loiſeliano, & *Eginhardo* recentiorem eſſe; & ex *Adone Viennenſi* videri multa hoc loco mutuatum: Viros eruditos exiſtimare ipſum undecimo Sæculo ſcripſiſſe. Ut ut eſt, non vixiſſe regnante *Pippino*, de quo non loquitur ut de Rege tum ſuperſtite. *Carolus*, inquit, *genuit Pippinum poſtea Regem effectum.* At ſi ſcripſiſſet, regnante *Pippino*, id notaſſet procul dubio cùm de Pippino ageret.

Objicies teſtimonium alterius Anonymi, in Opere Hiſtorico quod à *Dagoberto I.* uſque ad *Pippinum* Regem ſcripſit, qui hæc habet: *Pippinus miſſis Romam Legatis, Zachariam Papam de Regno Francorum, & ignavia ejus Regibus conſuluit. Cujus auctoritate, & non multò poſt, juſſu Stephani Pontificis Romani, Hilderico, qui tunc temporis regimen Francorum tenebat, depoſito, atque in Monaſterium detruſo, Pippinus Major-domûs Rex Francorum electus, & Sueſſionis à Bonifacio Moguntinenſi Archiepiſcopo unctus eſt anno Domini* DCCLII.

Reſpondeo, Opus illud, cujus Fragmentum à *Dagoberto I.* uſque ad *Pippinum* Andreas Duchesnius Tomo I. ſuæ Collectionis deſcripſit, non in *Pippino* Rege, ſed in electione *Rudolphi* Regis Romanorum deſinere, ut conſtat ex editione *Urſtiſii*, & ex titulo quem hujuſmodi Fragmento præfixit *Duchesnius*, cujus hæc ſunt verba: *Fragmentum Hiſtoricum Auctoris Incerti, à Dagoberto I. uſque ad Pippinum Regem, ex alio prolixiore Fragmento, quod Alberti Argentinenſis Chronico præfixum eſt in editione Chriſtiani Urſtiſii.* Chronicon autem *Alberti Argentinenſis*, ab electione *Rudolfi* Cæſaris, ad annum uſque Chriſti milleſimum treceenteſimum decimum-quartum perducitur. Itaque longè poſt *Pippini* Regis mortem ſcripſit Hiſtorici hujus Operis Auctor, & ex Loiſelianis Annalibus, ac *Eginhardo* fabulam hauriens, pugnantia in ſuâ narratione involvit, ſcilicet, *Zachariæ* auctoritate, & *Stephani Tertii* juſſu, *Childericum* depoſitum, & *Pippinum* Regem electum, atque Sueſſione à *Bonifacio* Moguntino Archiepiſcopo unctum.

Objicies teſtimonium *Joannis Aventini* in Annalibus Bojorum, lib. 3. laudantis Literas *Zachariæ* Romani Pontificis datas pridie Novembris, imperante Domino Piiſſimo Auguſto *Conſtantino* Imperatore, Imperii ejus anno XXXIII. Indictione quinta, quibus *Sancto Bonifacio* partes ſuas in hoc transferendi Regni Francorum negotio commiſit. Quâ de causâ Concilium Sueſſione celebratum eſt, in quo Regium nomen communi omnium ſuffragio abrogatum eſt *Childerico*, & *Pippinus* Rex ſalutatus, & à *Bonifacio Moguntino* Archiepiſcopo inunctus.

Reſpondeo,

Reſpondeo, *Joannem Aventinum* fabulam veterem malus commentis auxiſſe: laudaſſe fictitias *Zachariæ* Papæ litteras; Synodum eâ in cauſa Sueſſione habitam commentum fuiſſe: Sueſſionem in confinio Germaniæ & Galliarum perperam ponere; quod Moguntiæ convenit, quæ Rheno Gallias à Germania diſterminanti adjicet: A commentitia *Pippini* à Bonifacio *Moguntino* Archiepiſcopo unctione imperitè arceſſere Moguntini Archiepiſcopi in electione Imperatoris primum locum; ſiquidem longè poſt hæc tempora Imperatores eligi cœpere, & Collegium Electorale inſtitutum eſt. Tandem Reſponſum quod à *Zacharia* Papa datum fingit *Aventinus*, in Regiam dignitatem contumelioſum eſt, & à *Zachariæ* prudentia prorſus alienum. Sic namque reſpondentem Papam inducit: *In Divinarum Litterarum ſacra Hiſtoria populum à Rege ignavo & ſocordi, luxuriaque, ſpretô prudentum conſilio, intentô, indulgente ſummâ ac æternâ illâ Majeſtate defeciſſe, virûmque prudentem à ſuo corpore creaſſe Regem invenio, &c.... Princeps populo, cujus beneficio poſſidet, obnoxius eſt. Quæcumque enim habet, potentiam, gloriam, divitias, honorem, dignitatem, à populo accipit. plebi accepta referat neceſſe eſt. Regem plebs conſtituit, eumdem & deſtituere poteſt. Proinde fas eſt, & licet ipſis Francis, Germaniſque, repudiato degenere monſtro, eligere eum, qui belli, domi, ſapientiâ conjuges, liberos, parentes omnium denique vitam & fortunas tutari & defendere queat, & valeat.* Quâ doctrinâ quid Principum injurioſius Majeſtati dici poteſt?

Objicies teſtimonium *Guillelmi Nangii* in Chronico. Item teſtimonium *Joannis Trithemii* in lib. de origine Francorum.

Reſpondeo, *Guillelmum Nangium*, & *Trithemium*, fabulam de Legatione ad *Zachariam* miſſa & Reſponſo *Zachariæ* in cauſa Regis *Childerici*, & unctione *Pippini* à *Bonifacio* Moguntiæ Epiſcopo, ex antiquioribus Annalibus hauſiſſe, quorum hac in narratione falſitatem convicimus: neuter tamen aſſerit *Pippinum* auctoritate *Zachariæ* factum Regem, ſed unctum, cùm jam à Francis conſtitutus eſſet. *Quo audito*, inquit *Nangius*, id eſt, Reſponſo *Zachariæ*, quo ſcripſerat, melius eſſe vocari illum Regem qui bene Rempublicam gubernabat, *Franci Pippinum Regem conſtituerunt, & Childericum qui tunc regnabat, factum Monachum in Monaſterium detruſerunt. Qui Pippinus juſſu & auctoritate Zachariæ Papæ, Sueſſionis civitate, à Bonifacio Moguntiæ Epiſcopo in Regem Francorum inungitur.* Unctio *Pippini* Regis, quam auctoritate *Zachariæ* Papæ factam ſcribit Nangius, *Pippinum* jam conſtitutum à Francis Regem ſupponit, ipſo teſte, non conſtituit. *Trithemius* etiam *Pippini* Regis creationem ſecernit ab illius unctione & creationem quidem à Francis factam ſcribit *Zachariæ* conſilio; unctionem verò quâ novus Rex auguſtior & populis venerabilior redderetur, ejuſdem *Zachariæ* juſſu. *Scripſit ergo*, inquit, *Epiſcopis, & Proceribus Francorum conſuluit, ut Childerico abrogatô, atque in Monaſterium detruſô, Pippinum facerent Regem. & Sancto etiam Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino per Apoſtolica ſcripta mandavit, quatenùs eumdem Pippinum in Regem ungeret Francorum. in Civitate Sueſſionum unctus & coronatus eſt per manus Sancti Bonifacii Archiepiſcopi Moguntiacenſis. anno Dominicæ Incarnationis DCCLII.*

Robertum Gaguinum lib. 3. Hiſtoriæ Francorum, *Carolum Sigonium* lib. 3. Hiſtoriæ de Regno Italiæ, & Hiſtoricos omnes recentiores prætereo, qui in fide *Eginhardi*, & veterum Annaliſtarum, & Chronologorum, indiſcuſſam fabulam litteris mandarunt. Numerus enim Scriptorum nullius eſt ponderis ad auctoritatem faciendam, cùm certiſſimis documentis falſi convincuntur, & fons indigitatur ex quo figmenta hauſerunt. Sic Veterum Pontificum Decretales ad *Siricium* uſque Epiſtolas pſeudepigraphas eſſe viri omnes eruditi jam conſentiunt, quamvis illas Auctores plurimi ceu genuinas laudaverint. Sic Donationem *Conſtantini* Romanæ Eccleſiæ factam nemo jam non rejicit, quamvis plurimorum Scriptorum ſuffragio commendetur. Sic Romana ſub Sancto Silveſtro Concilia, Thurificationem *Marcellini* Papæ, & Sinueſſanam in ejus cauſa Synodum, omnes jam explodunt, quantvis plurimos olim Aſſertores habuerint. Veritatis ea conditio eſt ut ipſi nemo præſcribere poſſit, non ſpatia temporum, non patrocinia perſonarum, non privilegia regionum, (inquit *Tertullianus* lib. de velandis Virginibus, cap. 1.)

Objicies teſtimonium *Gregorii Septimi* Pontificis Maximi in Epiſtola ad Herimannum Metenſem Epiſcopum, quæ eſt ſecunda libri quarti, in quâ hæc habet: *Conſiderent cur Zacharias Papa Regem Francorum depoſuerit, & omnes Francigenas à vinculo juramenti, quod ſibi fecerant, abſolverit.* Et Epiſtola 21. libri 8. ad eumdem datâ: *Alius item Romanus Pontifex, Zacharias videlicet, Regem Francorum, non tam pro ſuis iniquitatibus, quàm eo quod tantæ poteſtati non erat utilis, à Regno depoſuit & Pippinum Caroli Magni Imperatoris patrem in ejus loco ſubſtituit, omnéſque Francigenas à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit.*

Reſpondeo, Non omnia facta Hiſtorica, quæ à Pontificibus in eorum Epiſtolis commemorantur, propterea vera eſſe; privatas Epiſtolas ab iis utplurimùm non componi; ſed ab iis quibus id muneris commiſere: ſi quid proinde in documentis ſive probationibus, quas adhibent, infirmum ſit, aut falſum, illud tribuendum iis qui hæc documenta ſubminiſtrarunt, vel Litteras Pontificias compoſuere. Quod impræſentiarum dicendum eſt. Vulgatam de *Childerici* depoſitione, auctoritate *Zachariæ* Pontificis, & abſolutione Francorum à juramento fidelitatis fabulam congeſſit illarum Epiſtolarum Scriptor, vel *Gregorio* ſubminiſtravit quiſpiam cum aliis momentis, quibus *Herimanno* Metenſi Epiſcopo probaret, ſe *Henricum Quartum* Imperatorem juſtè excommunicaſſe ac depoſuiſſe. Proinde *Non tam culpandus ille eſt, cui negligenter obreptum eſt, quam ille qui fraudulenter obrepſit*, (ut de *Stephano I.* ait *Sanctus Cyprianus.*) Non mirum autem quòd *Gregorius VII.* Pontifex cæteroquin Sanctiſſimus hanc fabulam de *Childerici* Regis depoſitione auctoritate *Zachariæ*, indiſcuſſam arripuerit ad probandum *Herimanno* jure ſe Henricum IV. Imperatorem exauctoraſſe, cùm de ipſo ſcribat *Otto Friſingenſis*, nobiliſſimus, religioſiſſimus, & doctiſſimus Hiſtoricus, lib. 6. Chronicorum Cap. 35. *Lego & relego Romanorum Regum & Imperatorum geſta, & nuſquam invenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno privatum.*

Objicies teſtimonium *Gratiani* Secunda Parte Decreti, Causâ decima-quinta, Quæſtione ſexta, cap. *Alius.*

Reſpondeo, Caput, *Alius*, eſſe ipſa verba *Gregorii Septimi* Epiſtola 21. libri octavi, ad *Herimannum* Metenſem Epiſcopum datâ. Sed *Gregorio Septimo*, & Gratiano, qui ejus verba exſcripſit, nihil fuiſſe quod ſuffragaretur in Romanæ Eccleſiæ ſcriniis, aut in probatis monumentis, evincit *Anaſtaſii Bibliothecarii* ſilentium, qui in Vita *Zachariæ* Papæ nihil hujuſmodi commemorat. Qui ſanè rem adeo ſingularem, adeoque ad memoriam poſteritatis inſignem, cujus nullum antea viſum erat exemplum, quæ ad Romani Pontificis extollendam auctoritatem tanti erat momenti, non prætermiſiſſet. Præterea, quæ *Zachariam* feciſſe commemorant *Gregorius Septimus* & *Gratianus*, ſine Synodo non feciſſet, quam in

gravioribus

gravioribus cauſis congregari, Eccleſiæ mos erat, ac Romanorum Pontificum uſus. Agebatur ſcilicet, (ut in C. *Alius* habetur) de abdicando Rege inutili, de alio in illius locum ſufficiendo, & de Francigenis à juramento fidelitatis quod præſtiterant, abſolvendis: Quæ maximi ſanè momenti negotia erant, quibus nulla ſimilia retroactis occurrerant ſæculis. At nullam Synodum à *Zachariâ* celebratam legimus, quâ jus hujuſmodi vel jam aſſertum Romano Pontifici, vel certè aſſerendum comprobaretur: nullam Epiſtolam, quam *Zacharias* ad Epiſcopos, & Proceres Francorum hac de re ſcripſerit. Tandem *Pippinus* & Francorum Proceres *Zachariæ* ob tantum beneficium gratias egiſſent maximas: nullum autem eſt monumentum in Hiſtoria quo ipſos gratias egiſſe comprobetur; nulla *Pippini* ad Pontificem hac de re Epiſtola.

Sed etſi Romanum Pontificem conſultum in cauſa tranſlationis Regni à *Childerico ad Pippinum* concederemus, & reſpondiſſe, illum potius Regem habendum & appellandum eſſe, qui munia Regis obiret & apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret, ut *Eginhardus* aliique poſt ipſum Scriptores, jam convicti falſitatis, commemorant, non ſequeretur *Zachariam*, vel *Stephanum*, exauctoraſſe *Childericum*, & *Pippinum* Regem creaſſe. Cùm enim illi Scriptores habent, auctoritate, mandatis, ſanctione, juſſu Sedis Apoſtolicæ vel Romani Pontificis id factum, dignitatem potiùs quàm reſponſum ejus ſpectant, qui conſultus & interrogatus eſt. Ut preces enim, ſic & reſponſa & conſilia Potentum, ut mandata ſolent æſtimari, etiam ſi reipſa mandata non ſint. Commodè itaque ſumenda ſunt hæc Scriptorum in Objectionibus citatorum verba, & Francorum conſultationi ac interrogationi aptanda. Conſultationis porro natura non patitur, ut qui reſpondet, per auctoritatem, juſſionem, mandatum, ſanctionem reſpondeat, ſi aptè & convenienter reſpondere velit.

Zachariæ igitur impudenter imponunt Centuriatores Magdeburgenſes in odium Romanæ Sedis ita ſcribentes: *Divinam quandam poteſtatem ſibi arrogans* (Zacharias) *ponendi & deponendi Reges proterve aſſumpſit, & à fidelitatis juramento ſubditos eorum primus abſolvit, &c.*

Sed nec *Bellarminus* Cardinalis ſatis æquum ſe præſtitit erga *Zachariam*, cùm eum juſtè & legitimè depoſuiſſe *Childericum* Regem aſſeruit: quod ſi præſtitiſſet, juſtitiæ & ſanctitatis laudem non retuliſſet. *Bellarmini* verba lib. II. de Romano Pontifice cap. XVII. hæc ſunt: *Quòd Zacharias juſtè & legitimè depoſuerit Childericum Regem, & creari juſſerit Pippinum, affirmant omnes, quotquot hanc Hiſtoriam ſcribunt, tam Græci, quàm Latini, exceptis Magdeburgenſibus, Centuria VIII. Cap. X. in Vita Zachariæ, & Calvino, locò citatô.* Tum duodecim Auctores laudat id aſſerentes: cùm tamen eorum nullus aſſerat *Zachariam* juſtè & legitimè depoſuiſſe Childericum, & juſſiſſe ut *Pippinus* Rex crearetur. Rem, prout eam geſtam putavere, vel finxere, ſcriptis prodiderunt, quæſtionem juris non attigere.

SCHOLION I.

In hac Diſſertatione, pag. 486. & 490. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant. *Papa tutâ conſcientiâ nec tranſtulit nec transferre potuit Regnum Galliæ ad Pippinum.*

R. De iſta Propoſitione idem quod de ſuperiore judicium ferendum eſt. Nec tamen his concepta verbis iis in locis legitur quos notat Cenſorios Indiculus. In ſola facti, non juris quæſtione expendenda verſor. Hæc Propoſitio mea: *Nec Zacharia, nec Stephani III. Romanorum Pontificum auctoritate Regnum Francorum à Childerico ad Pippinum tranſlatum eſt.* Pag. verò 490. ita colligo. Vetat igitur *Zachariæ juſtitia & ſanctitas, ut Childericum III. depoſuerit, quia nihil clarum in ſe præter Regis vocabulum præferebat. Pontificem,*

A *quem Anaſtaſius in ejus Vita*, Virum mitiſſimum, ſuavem omnique bonitate præditum *prædicat, Regem inſontem exauctoraſſe, quis ſibi perſuadeat?* Inſonſne an reus fuerit Childericus, facti quæſtio eſt. Inſontem Regem Regno ſuo, bonisque omnibus à Romano Pontifice non arbitrio privari poſſe, ne illi quidem Theologi dixerint, qui indirectam in temporalia Regum poteſtatem Romanis Pontificibus tribuunt. Hæc vero de illo Hiſtoriæ capite ſingularis non eſt opinio mea, ſed omnium quotquot ſunt in Gallus virorum eruditorum. Ita inter alios Vir clariſſimus *Franciſcus* Feu Doctor in Sacra Facultate Pariſienſi, & SS. Gervaſii & Prothaſii Regia in Urbe Paſtor, in Tractatu *De Legibus*, Quæſtione IV. Art. IV. pag. 135. *Et vero*, inquit, *quâ æquitate hereditarium Regem annos tantummodo 15. natum ſpo-* B *liaſſet Pontifex adeo pius? Et quamvis licita fuiſſet Regum abdicatio propter ſcelera gravia (quod tamen abhorret à vero,) quo jure Childericum innocentem damnaſſet Zacharias? Etenim quodnam Childerici ſcelus notatur? An hæreſis? An in Eccleſiam grave peccatum? Sed etſi fuiſſet aliquod ſcelus, an juvenilis ætatis Regi vitio vertendum fuiſſet? An non potiùs Principibus, præſertim verò Pippino Palatii Adminiſtro, penes quem univerſa belli, pacis, ærarii, & rerum omnium erat adminiſtratio? Poſito etiam aliquo gravi crimine, an indictâ cauſâ damnari potuiſſet Princeps, & Regno ſibi divinitus tradito privari? A tali abdicatione abhorruiſſet proculdubio Zacharias, & flagitium exiſtimaſſet auctoritatis alienæ invaſori favere; ſeque per nefas occupatæ tyrannidis participem fuiſſet arbitratus, ſi Pippinum ad uſurpandum Francorum Regnum vel ſuâ ſententiâ juviſſet. Peritior erat Sacrarum Scripturarum, & Traditionum Apoſtolicæ, quàm ut jubere Principes Re-* C *gnum eriperet, ut traderet alteri. Ab antiquis enim & à ſuæ Sedis Pontificibus acceperat, ſupremam Regum poteſtatem divinitus fuiſſe conſtitutam, hominum nulli ſubditam eſſe. Abſtinuiſſet ergo Zacharias à deturbando Childerico.* Hæc eruditus ille Paſtor.

SCHOLION II.

In eadem Diſſertatione, pag. 495. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa non poteſt exauctorare Reges.*

R. Quamvis Propoſitio his concepta verbis ibi non legatur, quoad ſenſum in iis quæ ibi ſcripſi involvitur. nec tamen privata hæc & ſingularis opinio mea, ſed Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ.

D

SCHOLION III.

In eadem Diſſertatione, pag. 519. hanc velut meam Propoſitionem notant Religioſi Cenſores: *Papæ Epiſtolæ quoad facta non faciunt fidem, quia componuntur à Secretariis.*

R. Tam malè conſuta Propoſitio non eſt mea. Objectioni cuidam reſpondeo, *Non omnia facta hiſtorica, quæ à Romanis Pontificibus in eorum Epiſtolis commemorantur, propterea vera eſſe: Privatas Epiſtolas ab iis ut plurimùm non componi, ſed ab iis quibus id muneris commiſere. Si quid proinde in documentis ſive probationibus, quas adhibent, infirmum ſit aut falſum, illud tribuendum iis qui hæc documenta ſubminiſtrarunt, vel literas Pontificias compoſuere.* Hæc probabilis & non ſpernenda Reſponſio Religioſis Cenſoribus videretur, niſi in men- E tem ſuam induxiſſent Summos Pontifices non ſolùm in dirimendis Fidei controverſiis, quarum jure divino Summi Judices ſunt, (ut credimus & docemus) Sed & in factis, non tantùm judicandis, verùm etiam referendis falli non poſſe; non ſolùm in finiendis Quæſtionibus Fidem aut Moralem Chriſtianam ſpectantibus, ſed & in hiſtoria humana, & quacumque Narratione eſſe infallibiles; & hoc Privilegium cum eorum etiam Notariis communicari. Hæc certè ut non eſt Eccleſiæ Romanæ & Sanctiſſimorum Pontificum Doctrina; ita nec noſtra.

SCHOLION IV.

In eadem Diſſertatione, pag. 580. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Papa nullum depoſuit Regem ante* F *Henricum IV.*

R. Mera facti & hiſtoriæ quæſtio eſt. *Ottonis Friſingenſis* hæc eſt obſervatio, cujus ibi verba deſcripſi. Nobili, pio, erudito Hiſtorico fidem detrahentes non audiet virorum eruditorum Senatus.

DISSERTATIO III.

De Convocatione, & Præſidentia Septimæ Synodi.

ARTICULUS I.

A quo fuerit convocata?

PROPOSITIO.

SEptima Synodus à Conſtantino & Irene Auguſtis convocata eſt, Adriano I. Romano Pontifice conſentiente.

Probatur primò ex Actis ipſius Synodi. Sic enim habetur Actione I. *Conveniente ſancta & univerſali Synodo, quæ per Dei gratiam, & piam Sanctionem Imperatorum, congregata eſt in Nicænſium Metropoli.* Ibidem lecta eſt Sacra Juſſio, cujus hic tenor: *Conſtantinus & Irene fideles Imperatores Romanorum: Sanctiſſimis Epiſcopis, qui in voluntate & gratiâ Dei, & juſſione Pii Imperii noſtri, convenerunt in Nicæna Synodo.* Et poſt alia. *Igitur beneplacito & nutu ejus* (Dei) *congregavimus vos Sanctos Sacerdotes ipſius, qui diſpoſuiſtis teſtamentum ejus ſuper incruenta Sacrificia, ut definitionibus Synodorum, quæ rectè dogmatizaverunt, Judicium veſtrum ſimile fiat. Adeo quippe confligimus pro veritate, & ad pietatem contendimus, ut Eccleſiaſtico Ordini conſulamus, antiquam legiſlationem confirmare volentes, ut & militaribus conſiliis detecti, & Reipublicæ curis vacantes, primum orbis opus habeamus pacificam obſervantiam Eccleſiæ Catholicæ; & in ſecundo hoc ponentes, ad ſacratiſſimam veſtram non fatigemur congregandam Synodum, dantes unicuique licentiam ut ſine ſubtractione loquatur, quæ ſibi viſa fuerint, ut diſtricta examinatio fiat.*

Et Actione quartâ: *Quamobrem Sancta & univerſalis hæc Synodus beneplacito Dei, & nutu fidelium & piorum Imperatorum noſtrorum, Irenæ novæ Helenæ, ac novi Conſtantini hujus à Deo conſervandi germinis congregata, in hac Nicænſium clarâ Metropoli.*

Et Actione ſeptimâ: *Sancta, magna ac univerſalis Synodus, quæ per Dei gratiam, & ſanctionem piorum & Chriſtianorum Imperatorum Conſtantini & Irenæ matris ejus, congregata eſt ſecundò in Nicænſium clarâ Metropol.* Et infrà: *Piiſſimis & Chriſtianiſſimis Imperatoribus noſtris Conſtantino & Irenæ matri ejus, Taraſius indignus Epiſcopus Regiæ Urbis veſtræ, & tota Synodus, quæ beneplacito quidem Dei, præceptione verò Imperii veſtri, ſecundò convenit in hac ſplendida Nicæorum Metropoli.*

Probatur ſecundò ex Epiſtola *Adriani I.* Pontificis Maximi ad Taraſium. *Porro*, inquit, *poſt Confeſſionem fidei veſtræ notum factum eſt nobis, quòd veſtra venerabilis Sanctitas poſtulaverit ab Orthodoxis ac zelatoribus, & propugnatoribus veritatis, piiſſimis videlicet Imperatoribus noſtris, quò fieret univerſalis Synodus, & repromiſerint coram omni populo Chriſtiano ſupplicationi veſtræ pio annuentes, Synodúmque in Regia Urbe fieri definientes. Nos autem, quemadmodum & in ipſa Diva continebatur Juſſione, dilectos nobis, & approbatos atque prudentes Sacerdotes, pro ſtatu Sacrarum Imaginum, ut priſcô in illis partibus ordine conſtituantur, cum magnô deſiderio, & maximo gaudio deſtinavimus.* Hadriani I. conſenſus hîc disertè exprimitur.

Probatur tertiò ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, in Vita Hadriani I. *Hic elegantiſſimus Præſul*, inquit, *atque fortiſſimus rectæ fidei Prædicator, direxit Miſſos, videlicet Petrum Preſbyterum Romanæ Eccleſiæ, & Petrum religioſum Abbatem venerabilem Monaſterii Sancti Sabæ, ad Imperatores Conſtantinum, & Irenem, adhortans eos atque prædicans per ſuas Apoſtolicas litteras pro Sacris Imaginibus erigendis, qualiter per teſtimonia Scripturarum, ſeu Traditionem venerabilium Patrum, à priſcis temporibus uſque hactenus Orthodoxi venerantur in Sancta Catholica & Apoſtolica Romana Eccleſia, quod præfati Imperatores tandem venerantes atque amplectentes Apoſtolicam Epiſtolam, Concilium in Nicæa congregari fecerint trecentorum quinquaginta Epiſcoporum.*

Probatur quartò ex Poëta Saxonico, lib. 3. de Geſtis *Caroli Magni*, ad annum ſeptingenteſimum nonageſimum-quartum;

Annis præterea Synodum non pluribus ante
Conſtantinopoli celebrari fecit in Urbe
Græcorum Princeps, qui Conſtantinus habebat
Nomen, & ejuſdem genitrix Hirena vocata,
Et condixerunt ut Septima ſeu Generalis
Appellaretur.

Probatur quintò ex *Paulo Diacono*, lib. 23. Hiſtoriæ. *Ipſa* (Irene) *iterum menſe Maio mittens per omnem locum, convocat omnes Epiſcopos, quò convenirent in Nicænſium civitatem, ad efficiendum illic Concilium, & per totum æſtivum tempus congregati ſunt omnes apud Nicæam. Siquidem eos qui ex Romanæ Sedis & Orientalium perſona venere, non dimiſerat, ſed ſecum retentos habebat.* Hi Scriptores conſentiunt cum Hiſtoriæ Byzantinæ Scriptoribus, *Theophane, Conſtantino Manaſſe, Cedreno*, qui Synodum ab Imperatoribus convocatam tradunt. His Auctoribus ſuffragantur *Platina* in Vita *Hadriani I. Hartmannus Schedelius* Senenſis, in Ætate VI. Mundi, *Jacobus Philippus Bergomas* in Supplemento Chronicorum lib. XI. &c.

Objicies *Hadriani I.* verba in Capitulis *Angilramno* Metenſium Epiſcopo datis, Num. 3. iſtud docentis de Romano Pontifice: *Cui juſſione Domini & meritis Beati Petri Apoſtoli, ſingularis congregandorum Conciliorum auctoritas, & Sanctorum Canonum ac venerandorum Patrum Decretis multipliciter privata tradita eſt poteſtas.*

Auctoritas convocandi Concilia Oecumenica Summo Pontifici vindicatur.

Reſpondeo, Convocationem Synodi Septimæ, aliarúmque Synodorum, ab Imperatoribus factam, non imminuere jus & auctoritatem Romanorum Pontificum ad eaſdem convocandas: quia vel conſentientibus Pontificibus, eas convocarunt Imperatores, vel eas hoc modo convocatas Pontifices Eccleſiæque omnes ſuſcepere: nec eas convocarunt Principes, quòd jus habeant ullum de fidei dogmatibus decernendi, aut regendi Eccleſiam; ſed patrocinium & præſidium impendendo Eccleſiæ, auctoritatémque commodando ſuam, ut tantæ molis negotia ad optatum finem perducerentur; ut coërcerentur Hæretici; ut locus celebrando Concilio congruus deſignaretur; unô verbô, ad fidem tuendam, non ad potentiam oſtendendam (ut loquitur Pientiſſimus Imperator *Martianus* de Concilio Calchedonenſi.) Pontificum porro auctoritas in convocandis Conciliis, nititur his verbis Chriſti, quibus Primatus *Sancto Petro* datus ſignificatur: *Paſce agnos meos, Paſce oves meas*, & aliis Scripturæ Sacræ teſtimoniis, & Sanctorum Patrum diſertiſſimis locis, continuam traditionis ſeriem repræſentantibus, quâ Primatus *Sancti Petri* & Romanorum Pontificum probatur: Cujus Primatus dos eſt non poſtrema convocandorum jus Conciliorum. Nititur & ipſorum Conciliorum, Hiſtoriæque Eccleſiaſticæ monumentis, quæ ſummam fuiſſe Romanorum Pontificum in Synodis Oecumenicis auctoritatem probant: quæ tum in Diſſertatione de Romani Pontificis Primatu, * tum in aliis Hiſtoriæ noſtræ, & Diſſertationum locis obſervavimus. Ex quibus nemo

Tom. I. Sæculi I.

non

non videt quàm indigna ſint Catholico Theologo, quæ *Launoius* Parte VI. Epiſtolarum in Epiſtola ad *Ludovicum Henricum Faium Speſſeum* ſcripturiit,
» vehementer fuiſſe obreptum *Hadriano* Papæ, cùm
» verba laudata in Capitulis *Angilramo* datis ſcripſit.
» Hæc deprompta eſſe ex ſubjectis ab *Iſidoro Merca-*
» *tore* veteribus Romanis Pontificibus, & cum-pri-
» mis *Pelagio II.* Epiſtolis. Præterea Scripturæ-Sacræ
» imponi, cujus nullus eſt locus, in quo Chriſtus id
» præceperit, quod in iſtis Capitulis præceptum dici-
» tur: Nullum eſſe locum, qui legitimæ Traditioni
» junctus, id præcepti genus evincat: Nullos eſſe
» Canones *Hadriano* vetuſtiores, nulla Sanctorum De-
» creta, quibus ſingularis illa congregandorum Con-
» ciliorum auctoritas Romano Pontifici reſervetur.
» In ſumma, ſex Oecumenicas Synodos quæ *Hadria-*
» *num* præceſſerunt, & Septimam, quæ illius tempo-
» re celebrata eſt, omnes eſſe ab Imperatoribus con-
» gregatas. Quô ita poſitô, Romani Pontifices neglec-
» tæ auctoritatis ſuæ, & Sancti Patres qui convoca-
» tis Imperatoria poteſtate Conciliis interfuerunt,
» contemptæ juſſionis Dominicæ accuſandi & con-
» demnandi eſſent. Hæc ille: quæ cenſorio ſtigmate notanda cordatis Theologis meritò videbuntur.

QUÆSTIO SECUNDA.

Quis Synodo Septimæ præfuerit?

PROPOSITIO.

Synodo Septimæ præfuit Hadrianus I. Pontifex Maximus per Legatos.

Probatur I. ex Actis Synodi. Sic enim Actione I. ordo Epiſcoporum deſcribitur: *Conveniente Sancta & univerſali Synodo, id eſt, Petro Archipreſbytero Romanæ Eccleſiæ, ſcilicet Apoſtoli Petri, & Petro Preſbytero Monacho & Abbate Monaſterii S. Sabæ, retinentibus locum Apoſtolicæ Sedis Archiepiſcopi Senioris Romæ Hadriani, Taraſio Archiepiſcopo Conſtantinopoleos, Joanne & Thoma Preſbyteris, & Vicariis Apoſtolicarum Sedium Orientalis Diœceſeos.*

Et Actione V. ubi Legati Romani Pontificis primi omnium loquuntur: *Petrus Archipreſbyter & loci ſervator Sanctiſſimi Papæ ſenioris Romæ, Taraſio Conſtantinopoleos novæ Romæ Patriarchæ, atque omni huic Sanctæ univerſali Synodo; Petrus Archipreſbyter*, &c.

Et Actione VII. *Conveniente ſancta & univerſali Synodo, juxta divinam gratiam, & pium Imperatorum à Deo electorum Decretum congregatâ in Nicæa ſplendida Metropoli Bithyniæ Provinciæ, hoc eſt, Petro religioſiſſimo Protopreſbytero ſanctiſſimæ Romanæ Eccleſiæ Sancti Petri Apoſtoli, & Petro religioſiſſimo Monacho, & Præſide venerandæ Manſionis S. Sabæ, agentibus vicem Apoſtolicæ Sedis, & Sanctiſſimi Epiſcopi veteris Romæ.*

Definitioni etiam Synodicæ Legati Romanæ Eccleſiæ primi omnium ſubſcribunt ante *Taraſium* Conſtantinopolitanum Patriarcham, hoc modo: *Petrus miſeratione divinâ Protopreſbyter Sanctiſſimæ Eccleſiæ Romanæ Beati Petri, & locum retinens Hadriani Papæ veteris Romæ, definiens ſubſcripſi.*

Petrus indignus Preſbyter & Præſes Sancti Patris noſtri Sabæ, & vices agens Hadriani Papæ veteris Romæ, definiens ſubſcripſi.

Probatur ſecundò ex *Theophane* in Chronographia, *Cæterùm*, inquit, *Menſis Decembris die quinto ſupra vigeſimum, & eadem Indictione octava, religioſus Pater noſter Taraſius Conſtantinopolitanus Patriarcha renuntiatus eſt: Miſſiſque confeſtim Synodicis ſuis litteris & libello fidei ſuæ teſte, ab Adriano Papa in Eccleſia communionem admiſſus. Imperatrix etiam ad eundem Papam miſit, qui ſuo nomine ab eo pete-*

A *rent, ut datis litteris homines, qui Concilio adeſſent, delegaret. Papa verò Petrum Eccleſiæ ſuæ Oeconomum, & Monaſterii Sancti Sabæ Præpoſitum, viros honore præcipuos, & omni virtutum cultu ornatos deſtinavit.* Et ad annum 6. Conſtantini & Irenes: *Eodem anno*, inquit, *Imperatores miſerunt, qui univerſos ſuæ ditionis Epiſcopos in unum convocarent: ad quos ab Adriano Papa miſſi cum litteris homines, quos memoravimus, unà cum Antiochiæ & Alexandriæ Patriarchis acceſſerunt. Tum verò menſis Auguſti die decimo-ſeptimo, nona Indictione, in Imperatricis Urbis Sanctorum Apoſtolorum templo præſidentes, Sacras Scripturas inveſtigare, propoſitis ad invicem dubiis, difficultates*
B *examinare, Imperatoribus è Catechumenis ſpectantibus, cœperunt.* Et ad annum 7. *Ipſa* (Irene) *iterum menſe Maio per omnes Imperii regiones miſit, qui univerſos Epiſcopos Nicæam Bithyniæ urbem, ut in ea Concilium haberetur, convocarent. Totâ itaque æſtivâ tempeſtate Nicæam Epiſcopi omnes convenere: neque verò eos qui Romanæ Sedis, & Orientalium Thronorum perſonam referebant, dimiſerat.*

Objicies teſtimonium *Photii* in libro de ſeptem Synodis, ubi ita ſcribit: *Sanctum & Oecumenicum Septimum Concilium, Nicæam ſibi quoque Bithyniæ civitatem delegit, in quâ & antea rectorum dogma-*
C *tum Judicium fuerat. Trecenti & ſexaginta ſeptem interfuerunt Epiſcopi, qui ſacræ magnæque Phalangis ſuæ Duces ac Præſides conſtituerunt Taraſium inter Epiſcopos celeberrimum, & Petrum religioſiſſimum Protopreſbyterum Eccleſiæ Romanæ, & alterum Petrum Preſbyterum ipſum quoque & Manſionis Præfectum Sancti Sabæ. Hi Sedis Apoſtolicæ ſortiti ſunt locum, Hadriano tunc Pontificiam dignitatem exercente: & Joannem ac Thomam ſingulari vivendi ratione celebres, & ſacro honore inſignes, & totius Orientis Diœceſes Apoſtolicarum magnarúmque Sedium gubernantes, nempe Apollinarii, & Theodoriti, & Eliæ, quorum primus Alexandriæ, alter Antiochiæ, tertius Hieroſo-*
D *lymorum oras Antiſtes.* Quinque igitur hujus Concilii Præſides ſtatuit *Photius*, & primo loco *Taraſium* Conſtantinopolitanum Patriarcham, ſecundò *Adrianum* Romanum Pontificem, per ſuos Legatos, recenſet.

Confirmatur ex Libello Synodico, Numer. DCCLXXXVII. ubi de Synodo Septima hæc habentur: *Cui fuerunt Præſidentes, Sanctus Taraſius Conſtantinopolitanus, Petrus & Petrus Preſbyteri Hadriani Sanctiſſimi Papæ Romani locum-tenentes; Joannes & Thomas Monachi & Presbyteri, Patriarcharum Alexandrini, Antiocheni, Hieroſolymitani, Diœceſeos Orientis locum tenentes.* Pariter plures
E Præſides commemorat, & quidem primô locô *Taraſium* Patriarcham Conſtantinopolitanum, ſecundò *Adrianum* Romanum Pontificem.

Confirmatur ſecundò ex *Nilo* in lib. de Synodis, ubi etiam plures Præſides aſſignat, quamvis primô locô ponat Hadrianum: *Sancta*, inquit, *& Oecumenica Septima Synodus Nicææ ſecundò habita eſt, Imperantibus Conſtantino & matre ejus Irene, congregata à ſexcentis ſexaginta tribus Sanctis Patribus adverſus Iconomachos. Præerant huic Hadrianus Papa Romæ, Taraſius Conſtantinopolis, Politianus Alexandriæ, Theodoritus Antiochiæ, Elias Hieroſo-*
F *lymorum.*

Reſpondeo, Græcos, cùm tot Synodorum Oecumenicarum Præſides faciunt, quot iis adfuere Patriarchæ, Præſidis nomen ſecundùm latiorem ſignificationem uſurpare; ſicut in Senatu multi ſunt Præſides, ſed tamen unus eſt Protopræſes, & Princeps Senatus, non ſolùm Senatorum, ſed & ipſorum Præſidium caput. Ita Patriarchæ ſinguli in Conciliis Præſides appellari jure potuerunt à Græcis, propter eminentem ſupra cœteros Epiſcopos dignitatem: ſed Romanus Pontifex primas

tenet, ac Synodi totius, & reliquorum Patriarcharum Præſes eſt. Nec aliud colligitur ex *Nili* teſtimonio, qui inter Septimæ Synodi Præſides primum recenſet *Hadrianum* Romanum Pontificem.

Photius quidem *Taraſium* Synodi Septimæ primum Præſidem facit, ſed ex Actis ipſius Synodi refellitur, ſicut & Auctor Libelli Synodici, qui ipſum ſecutus eſt: & ex *Sancto Theodoro Studita*, ſuppare Scriptore, qui Romanum Pontificem vocat *Omnium Capitum Caput* (in Epiſtola *ad Leonem III.*) Proprius autem *Photii* error eſt, hominis Schiſmatici, ut non modò Septimæ, ſed & aliarum Synodorum Oecumenicarum Præſidem primum faciat Conſtantinopolitanum Epiſcopum.

Scholion I.

Diſſertationis hujus Quæſtione prima, pag. 523. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: Papa *ſolum dat conſenſum pro VII. Synodo, ut ab Imperatore congregetur.*

R. Hæc verba, *Papa ſolum dat conſenſum*, mea non ſunt. Hæc verò Propoſitio mea: *Septima Synodus à Conſtantino & Irene Auguſtis convocata eſt, Hadriano Romano Pontifice conſentiente.* Quam quidem Propoſitionem invictè probavi ex Actis ipſius Synodi, & Hadriani I. Pontificis Maximi Epiſtola ad Taraſium, ex Anaſtaſio Bibliothecario, ex Poeta Saxonico, Paulo Diacono, Theophane, Conſtantino Manaſſe, Cedreno, &c.

Scholion II.

In eadem quæſtione, ad paginam 526. Edit. primæ, Religioſi Cenſores hanc notam apponunt: *Quo jure Imperatores congregaverint Concilia.* Quibus verbis neſcio quid animadverſione cenſoria dignum ſignificant.

R. Pontificiæ tamen Auctoritati nihil ibi detraxi, nec Regibus & Imperatoribus nimium tribuo. Dixi, *Convocationem Synodi ſeptimæ aliarúmque Synodorum, ab Imperatoribus factam, non imminuere jus & auctoritatem Romanorum Pontificum ad eaſdem convocandas, quia vel conſentientibus Pontificibus eas convocarunt Imperatores, vel eas hoc modo convocatas Pontifices Eccleſiaque omnes ſuſceperunt. Nec eas convocarunt Principes, quòd jus haberent ullum de Fidei Dogmatibus decernendi, aut regendi Eccleſiam; ſed Patrocinium & Præſidium impendendo Eccleſiæ, auctoritatemque commodandæ ſuam ut tantæ molis negotia ad optatum finem perducerentur, ut coercerentur Hæretici; ut locus celebrando Concilio idoneus ac tutus deſignaretur, uno verbo, ad fidem tuendam, non ad potentiam oſtendendam.* Deinde Romanorum Pontificum auctoritatem in Conciliis Generalibus convocandis jure divino nixi oſtendo, & Joannem Launoium contrarium aſſerentem acerrimè refello. Dolendæ ſane vices meæ, quòd vera Sedis Apoſtolicæ jura hîc & alibi pro mea virili parte propugnans, nihilominus vapulem.

DISSERTATIO IV.

De Fide Iconomachorum circa Euchariſtiam.

CONſtantinopolitanam contra imagines Pſeudoſynodum ſub *Conſtantino Copronymo* celebratam, negaſſe realem Corporis Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ præſentiam, Calvinianæ ſectæ Scriptores contendunt: repugnant Catholici. Controverſiæ dant occaſionem illa verba, quæ in Definitione memoratæ Pſeudoſynodi leguntur: *Lætentur & exultent, & fiducialiter agant hi, qui veram Chriſti imaginem ſinceriſſimâ animâ faciunt, & deſiderant, & colunt, & in ſalutem animæ & corporis offerunt: quàm ipſe ſacratiſſimus Immolator & Deus noſter, ex nobis ex toto maſſam aſſumens, ſecundùm tempus propriæ Paſſionis in typum & rememorationem evidentiſſimam tradidit Miniſtris ſuis. Seſe namque voluntariè traditurus memorabili & vivifica morti ſuæ, acceptum panem benedixit, & gratias agens fregit, & dans dixit:* Accipite & comedite in remiſſionem peccatorum; Hoc eſt Corpus meum. *Similiter & Calicem tradens, dixit:* Hic eſt ſanguis meus: Hoc facite in meam commemorationem. *Veluti nullâ aliâ ſpecie ab eo electâ ſub cælo, vel figurâ ejus Incarnationem inſtar imaginis repræſentare valente. En ergo imago vivifici corporis, quæ pretioſè ac honorabiliter fit.*

Propoſitio.

ICONOMACHI *realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam non negarunt.*

Probatur. Etſi enim ipſam appellarent imaginem corporis & ſanguinis Chriſti, non tamen meram imaginem eſſe propugnabant: quod demonſtrare facile eſt, tum ex ipſo Hæreticæ Definitionis contextu, tum ex rationibus quibus freti aſſerebant nullam aliam eſſe veram Chriſti imaginem quàm Euchariſtiam. Vocabant enim duntaxat Euchariſtiam imaginem Corporis Chriſti, habitâ ratione Incarnationis, ſeu modi ſingulariter mirabilis, quo formatum fuit Chriſti Corpus: quia ſicut ex puriſſima Virginei ſanguinis portione, nullâ intercedente operatione hominis, ſed ſolâ Spiritûs Sancti virtute, Corpus Chriſti formatum fuit: ita in Euchariſtia, ex ſubſtantia panis, abſque humana operatione, ſolâ Sancti Spiritûs ſuper dona propoſita deſcendentis virtute, fit Corpus Chriſti. Quòd tamen ſubſtantiam & proprietatem Corporis Chriſti ſpectat, utrobique eamdem agnoſcebant Iconomachi, in Incarnatione nimirùm & in Euchariſtia: adeóque Euchariſtiam imaginem ſuperficie tenus & accidentariam eſſe nolebant Corporis & Sanguinis Chriſti, ſed conſubſtantialem, quæ ipſum quidem repræſentat, ſpectata ſecundùm exteriorem ac viſibilem ſui partem: ipſamet autem Corporis Chriſti ſubſtantia eſt, cùm ſpectatur ſecundùm partem internam & inviſibilem, prout non ſenſuum, ſed fidei objectum eſt. Id conſtat ex verbis Definitionis Iconomachorum, poſt ea quæ ſuperiùs deſcripta ſunt, ſequentibus: *Sicut ergo Corpus Chriſti, quod ſecundùm naturam, ſanctum eſt, utpote deificatum; ita manifeſtum eſt, quod adoptione ſcilicet, ipſa imago ejus ſancta eſt, utpote per quamdam ſanctificationem gratiâ deificata.* ὡς διά τινος ἁγιασμοῦ χάριτι θεωθεῖσα. *Hoc enim & operatus eſt, ut diximus, Dominus Jeſus, ut ſicut carnem quam ſuſcepit, propriâ ſecundùm naturam ſanctificatione, ex ipſa unitione deificavit: ſimiliter & Euchariſtiæ Panem, ut non falſam imaginem naturalis carnis, per Sancti Spiritûs adventum ſanctificandum, divinum Corpus fieri voluit, mediante Sacerdote, qui oblationem de communi ſeparans, ad ſanctificationem pertingere facit.* Quæ verba Nicæna Secunda Synodus approbavit, ut Orthodoxa, quamvis Euchariſtiam Dominici Corporis imaginem dici improbaverit, propter conſectaria quæ ex illius vocis pravo intellectu contra cultum ſanctarum imaginum inferebant. Ait enim expendens mox prolata Iconomachorum verba: *Deinde dimiſſo mendacio, tangunt pauxillùm quid veritatem, Divinum Corpus dicentes fieri.*

Idem oſtenditur ex ſerie rationum, quibus freti, Euchariſtiam ſolam eſſe Corporis Chriſti veram imaginem contendebant: Hôc enim fermè ratiocinio utebantur. Omnis imago quæ humanam Chriſti naturam repræſentat à Deitate ſeparatam, favet hæreſi *Neſtorii*, quæ naturas dividit, & perſonæ invehit adjectionem: ſed quælibet imago Chriſti naturam humanam repræſentat à Deitate ſeparatam: Nec enim pingi poteſt incircumſcripta Deitas. Itaque ſacrilegum eſt imaginem hujuſmodi effingere. Præterea (inquiebant) externa imago, quæ res per ſe ſubſiſtens eſt, ſuum repræſentare non poteſt prototypum, niſi etiam ut per ſe ſubſiſtens. At humana Chriſti natura per ſe non ſubſiſtit, ſed perſonâ Verbi ſuſtentatur. Itaque repræſentari non poteſt niſi ejuſdem conditionis imagine, quæ ſcilicet in ſe non ſubſiſtat, ſed Filii Dei hypoſtaſi ſuffulta ſit, cui perſonaliter uniatur. Porro hujuſmodi Chriſti

imago

imago nulla eſt præter Euchariſtiam. Nulla igitur præter Euchariſtiam fingenda eſt, aut colenda imago Chriſti; ſed quæcumque effinguntur, falſæ ſunt. *Sicut*, inquiunt, *id quod ex nobis ſuſcepit, materia ſola eſt humana ſubſtantia per omnia perfecta, non figurantis propriè ſubſiſtentem perſonam, ut non additamentum perſonæ Divinitati accidat: ita & imaginem, materiam præcipuam, id eſt, panis ſubſtantiam præcepit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria ſubintroducatur..... Itaque Domini Caro ſecundum naturam mente prædita, uncta eſt per Spiritum Sanctum Divinitate. Similiter & divinitus tradita imago carnis ejus, Divinus videlicet Panis, repletus eſt Spiritu Sanctô, cum Calice vitam ferentis Sanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonſtrata eſt vera imago diſpenſationis, quæ in carne facta eſt Chriſti Dei noſtri; quam ipſe nobis verus naturæ Vivificator & Factor voce propriâ tradidit.*

Hæc Iconomachorum argumenta erant, captioſa quidem in ſubjecta imaginum materia: quia ſicut imago hominis viventis non repræſentat corpus ab anima ſeparatum, niſi fortè ſecundùm intelligentiam, ut aiunt Septimæ Synodi Patres, licèt ipſam non repræſentet animam: ita imago Chriſti non repræſentat humanam ejus naturam à Deitate ſejunctam, licèt Deitatem ipſam non adumbret. Perperam etiam colligebant, rem quæ imagine repræſentatur, per ſe ſubſiſtentem eſſe debere, quia imago per ſe ſubſiſtens eſt: Id enim imagini accidentarium cùm ſit, quia non convenit ipſi ut imago eſt, ſed ut res; illius exemplari ut conveniat non eſt opus: ſicut nec eſſe lapideum vel ligneum, quæ imagini competunt, ab exemplari in imaginem transfunditur. Ita fere ab his Iconomachorum cavillis ſe expediere Septimæ Synodi Patres.

Ex his nihilominus perſpicuum eſt, ipſos non appellaſſe Euchariſtiam imaginem Corporis Chriſti, eo ſenſu quo pictæ, ſculptæ, vel fuſæ imagines nuncupantur: imò in eâ verſatos fuiſſe ſententiâ, quòd Euchariſtia imago eſſet humanam Chriſti naturam ſeparatim non repræſentans, ſed Deo Verbo hypoſtaticè conjunctam: & quòd imago non eſſet per ſe ſubſiſtens, & perſonaliter diſtincta à Filio Dei, ut aliæ Chriſti imagines, ſed imago ſubſiſtentiâ Verbi ſuffulta, ipſique in unitate perſonæ conjuncta. Atqui Euchariſtia in illam evehi non poterat dignitatem, ut imago Corporis Chriſti eſſet, non per ſe, ſed in Verbo ſubſiſtens, niſi facta eſſet imago conſubſtantialis Corporis Chriſti; id eſt, non tantùm imago, ſed imago ſimul & reipſa Chriſti corpus. Igitur Iconomachi cenſebant Euchariſtiam eſſe verum & naturale Chriſti corpus.

Probatur tertiò. Patres qui adversùs Iconomachos ſcripſere, vel eorum hæreſim damnavere, nuſquam ipſis exprobrarunt, quòd in dogmatibus Eccleſiæ circa divinam Euchariſtiam aliquid innovaſſent: id exprobraturi dubio procul, ſi Hæretici illi aliud de Sacramento ſenſiſſent ac docuiſſent, quàm tunc ſentiret ac doceret Eccleſia. Tunc autem credebat Eccleſia ſicut ab initio credidit, credíſque modò, Corpus Chriſti eſſe verè, propriè, reipſa, ſubſtantialiter præſens in Euchariſtia. Id igitur credebant & Iconomachi, quorum fidem circa hoc caput approbant Patres, nedum non impugnant.

Hanc autem fuiſſe Eccleſiæ fidem, conſtat ex Nicæna Synodo II. ſive Oecumenicâ Septimâ, Actione ſextâ, ubi *Epiphanius Diaconus* Synodi Pſeudoſeptimæ Iconomachorum confutationem, à Synodo approbatam, & ejus nomine editam legens, hæc habet: *Nullus enim aliquando tubarum Spiritûs, Sanctorum videlicet Apoſtolorum, aut illuſtrium Patrum noſtrorum, incruentum Sacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imaginem Corporis*

A *ejus. Neque enim acceperunt à Domino ſic dicere vel confiteri, ſed audiunt Evangelicè dicentem eum:* * Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non intrabitis in regnum Cœlorum. *Et:* Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in eo. *Et:* * Acceptô Pane, gratias agens, fregit & dedit Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite; Hoc eſt Corpus meum. Et accipiens Calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt Sanguis meus novi Teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. *Et non dixit,* * *Accipite & comedite imaginem Corporis mei. Sed &*
B *Paulus divinus Apoſtolus, ex divinis Domini vocibus hauriens, ait:* * Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens, fregit & dixit. Accipite & comedite: Hoc eſt Corpus meum quod pro vobis frangitur. Hoc facite in meam commemorationem, &c. *Ergo liquidò demonſtratum eſt, quòd nuſquam Dominus vel Apoſtoli, aut Patres, imaginem dixerint Sacrificium Incruentum, quod per Sacerdotem offertur, ſed ipſum corpus, & ipſum ſanguinem. Et ante ſanctificationis quidem conſummationem, typos quibuſdam Sanctorum Patrum hac piè viſum eſt*
C *nominare: quorum eſt Euſtathius propugnator orthodoxæ fidei, & Arianæ deſtructor veſaniæ, & Baſilius ejuſdem infelicis ſuperſtitionis depoſitor, qui omne quod ſub cœlo eſt, planam rectorum dogmatum baſim edocuit. Ex uno enim eodemque Spiritu diſputantes, unus quidem eorum interpretatus Salomonis dictum, quod in Proverbiis legitur:* Comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis: *hæc dicit:* Per panem & vinum typos corporalium Chriſti prædicat membrorum. *Alter verò in Oratione divinæ Oblationis ita dicit:* Confidentes appropinquamus ſancto altari, & proponentes typos ſancti Corporis
D & Sanguinis Chriſti tui, te deprecamur. *Et quod deinceps infertur, certiorem Patris hujus perficit intellectum, quomodo antequam ſanctificata fuerint, vocata ſunt typi: poſt ſanctificationem autem, Corpus propriè ac Sanguis Chriſti dicuntur, ſunt, & creduntur. Ipſi verò* (Iconomachi) *volentes venerabilium Imaginum demoliri viſionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non eſt imago, ſed Corpus & Sanguis. Porro improbitate & aſtutiâ depreſſi, ſophiſmate pravo ſemet decipientes, adoptione nominaverunt fieri hanc divinam Oblationem. Et quemadmodum hoc dicere, aperta inſania eſt: ſic & imaginem aſſerere Corpus & Sanguinem Domini.... Deinde dimiſſô mendaciô, tangunt pau-*
E *xillùm quid veritatem, Divinum Corpus dicentes fieri: & , Si imago Corporis eſt, non poteſt eſſe hoc Divinum Corpus.* Sanè ſi Eccleſia credidiſſet ac docuiſſet Euchariſtiam eſſe figuram duntaxat Corporis Chriſti, non ita abhorruiſſent Patres à nomine imaginis illi tribuendo; imò verò familiare fuiſſet hoc nomen Catholicis omnibus: & ſi figuram credidiſſent ſolâ virtute & efficaciâ Corporis & Sanguinis Chriſti plenam ac fœcundam, non verò ipſam Corporis & Sanguinis Chriſti ſubſtantiam continentem, hoc argumento ad hominem non impugnaſſent Iconomachos: *Si imago Corporis eſt, non poteſt eſſe hoc divi-*
F *num Corpus.*

Idem conſtat ex *Sancto Germano Patriarcha* Conſtantinopolitano, acerrimo fidei Catholicæ contra Iconomachos defenſore, ſi tamen is auctor eſt *Theoriæ Myſteriorum*, ut *Albertinus* putat, non verò Germanus Junior, ut *Leo Allatius* exiſtimavit. Ut ut eſt, ſepoſitâ quæſtione iſtâ criticâ, quæ adhuc ſub judice verſatur, *Germanus*, quem *Albertinus* Calviniſta celebrem illum Iconomachorum debellatorem eſſe putat, in *Theoria* hæc habet: *Operatus eſt ſalutem in medio terræ Deus: niſi enim ita fuiſſet actum, quomodo qui in India perficiunt magnum hoc Myſterium, &*

Joan. 6.

Matth. 26. Marci 14. Luc. 22.

1. Cor. 11.

 credunt

credunt illud Corpus Chriſti & Dei eſſe noſtri cruci-fixum & ſepultum & reſurgens, hanc ſalutem in medio terra dicerent Dominum operari? Et infra: *Rurſus obſecrat Sacerdos ut conficiatur Myſterium Filii ejus, & fiat ſive tranſmutetur ipſe panis & vinum in Corpus & Sanguinem Chriſti & Dei, & impleatur hoc: Ego hodie genui te. Unde & Spiritus Sanctus beneplacitô Patris, & voluntate Filii inviſibiliter præſens ſubmonſtrat divinam confectionem, & manu Sacerdotis obſignat & tranſmutat, & conficit propoſita ſancta Dona in Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti.*

Et infra: *Signantur autem divina Dona, ut adventus & glorioſa Sancti Spiritûs præſentia tranſmutet & faciat ex pane quidem ipſum pretioſum Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti; ex eo autem quod eſt in Calice, ipſum pretioſum Sanguinem magni Dei & Servatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui effuſus eſt pro mundi vita & ſalute: & ut participantibus ex eo fiat in remiſſionem peccatorum, & vitam æternam.*

Idem conſtat ex *Sancto Joanne Damaſceno*, lib. III. Orthodoxæ Fidei, Cap. 14. *Quamobrem*, inquit, *ſi ſermo Dei vivus eſt & efficax, ac Dominus omnia quæcunque voluit, fecit: ſi dixit: Fiat lux, & facta eſt: Fiat firmamentum, factum eſt: ſi verbo Domini cæli firmati ſunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum: ſi cælum & terra, aqua, & ignis, & aer, & omne eorum ornamentum Domini verbo completum & abſolutum eſt, atque hoc etiam nobiliſſimum animal, quod homo nuncupatur: ſi ipſemet Deus Verbum, poſtea quàm ita voluntas ipſius tulit, homo factus eſt, atque ex puris & immaculatis Sanctæ ac ſemper Virginis ſanguinibus carnem ſibi ipſi ſine ſemine condidit, quid tandem afferri poteſt quin ex Pane Corpus ſuum, ex vino, & ex aqua Sanguinem ſuum efficere queat. Dixit antiquitus:* Producat terram herbam virentem; *atque ea etiamnum ortô imbre fætus ſuos producit, divino præcepto impulſa ac roborata. Dixit*
» *Deus:* Hoc eſt Corpus meum: &, Hic eſt Sanguis
» meus: & Hoc facite in meam commemorationem: *atque omnipotenti ipſius præcepto, donec ipſe veniat, hoc efficitur. Ac pluvia nova huic ſegeti per conſecrationem exiſtit Spiritûs Sancti vis inumbrans. Quemadmodum enim quicquid Deus fecit, id Sancti Spiritûs operâ fecit: eodem modo nunc quoque Spiritûs operatio, ea quæ naturam ſuperant, efficit, quæque niſi ſolâ fide*
» *capi atque intelligi nequeunt.* Quò tandem modô
» mihi fiet iſtud, *aiebat Sancta Virgo*, quoniam virum
» non cognoſco? *Reſpondet Archangelus Gabriel:* Spi-
» ritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi
» obumbrabit tibi. *Tu quoque nunc quæris, Quomodo Panis Corpus Chriſti, & vinum cum aqua conjunctum Sanguis Chriſti fiat? Tibi item reſpondeo: Spiritus Sanctus ſupervenit, eaque efficit quæ orationis facultatem & mentis intelligentiam excedunt.... Sanè Corpus Divinitati verè unitum, eſt illud Corpus, quod ex Sancta Virgine natum eſt: non quòd aſſumptum illud corpus à cælo deſcenderit: ſed quia panis ipſe ac vinum in Corpus & Sanguinem Dei immutantur. Quod ſi, quò pacto id fiat requiris, ſat tibi ſit audire quod per Spiritum Sanctum id fiat, quemadmodum & ex Sancta Dei Matre per Spiritum Sanctum Dominus ſibi ipſi & in ſeipſo carnem condidit.... Nec quicquam nobis ampliùs perſpectum & exploratum eſt, quàm quòd verbum Dei verum eſt & efficax atque omnipotens: nam modus ejuſmodi eſt, ut nullâ ratione indagari queat. Quin ne hoc quoque alienum fuerit dicere, quòd quemadmodum naturaliter panis per cibum, & vinum & aqua per potum, in comedentis corpus ac ſanguinem immutantur, corpúſque alterum fiunt: ſic propoſitionis panis ac vinum & aqua per Sancti Spiritûs invocationem & adventum, mirabili modo in Chriſti Corpus & Sanguinem vertuntur, nec ſunt duo, ſed unum & idem... Nec verò panis & vinum Corporis & Sanguinis Chriſti figura ſunt, (abſit) verùm ipſummet Domini Corpus divinitate affectum: quippe cùm Dominus ipſe dixerit: Hoc eſt, non Corporis ſignum, ſed Corpus; nec Sanguinis ſignum, ſed Sanguis.*

Idem conſtat ex *Sancto Nicephoro* Patriarcha Conſtantinopolitano in Antirrhetico II. laudato à *Leone Allatio*, lib. 3. de Eccleſiæ Occidentalis & Orientalis perpetuâ conſenſione, Cap. 15. n. 21. ubi ſic Iconomachum hæreticum refellit: *Non ſine ſtupore admirabitur quiſpiam ipſius in his quoque facultatem & inconſtantiam; quoniam, quod paulo ante propriè veréque Chriſti Corpus contendebas accipere, hoc idem nunc imaginem illius affirmas. At idem propriè & verè Corpus eſſe, & imaginem illius eſſe, dicere, an excogitari ſtolidius poteſt, & quod magis pro ridiculo ſit? Et id quomodo? Quod ita volumus, omnia voluntati & impetui concedentes: ubi enim fides aut mens divinus non inſidet, ibi voluntatis affectus dominatur. Et hæc habemus*, inquit, *in figuram illius, non propter ipſam naturam rerum, & veritatem; ſed ut lubet, leges ferens & dogmata ſanciens, licèt res ita naturâ comparata ſit, aut non. Nos enim neque imaginem, neque figuram corporis illius hæc dicimus, licèt ſymbolicè conficiantur, ſed ipſum Chriſti corpus deificatum: illius enim dicentis vox eſt:* Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis. *Hoc etiam diſcipulis exhibebat;* Accipite, manducate Corpus meum, *dicens, non imaginem Corporis mei. Quemadmodum enim ex ſacra Virgine carnem per Spiritum Sanctum ſibi ipſi ſubſtituit; & ſi opus eſt ex noſtris quoque id exponere, quemadmodum panis & vinum & aqua naturaliter in Corpus & Sanguinem edentis ac bibentis tranſmutantur; neque dicemus aliud Corpus diverſum à primo fieri: ita & hæc ſupernaturaliter invocatione Sacrum facientis, & Sancti Spiritus adventu, in Corpus & Sanguinem Chriſti tranſmutantur: namque hoc petitio Sacerdotis continet; & non duo intelligimus, ſed unum & idem fieri credimus. Sicubi verò Antitypa dicta ſunt, non poſt ſanctificationem, ſed antequam conſecrentur, ita nuncupata ſunt.* Ex quibus omnibus perſpicuum eſt, Eccleſiam octavo ſæculo, & graſſante Iconomachorum hæreſi, credidiſſe & docuiſſe, Corpus Chriſti verè, propriè, reipſa, in Euchariſtia contineri: adéoque cum Iconomachis Patres non exprobraverint violationem Catholicæ fidei circa divinum illud Myſterium; argumento eſt ipſos pariter ſenſiſſe Chriſti Corpus verè, propriè, ſecundùm ſubſtantiam, in Euchariſtiæ Sacramento præſens eſſe.

Sancto Nicephoro *Theodorus Graptus* ſuffragatur in lib. de Inculpata Chriſtianorum Fide; *Non vocamus*, inquit, *ſacra Jeſu Chriſti Myſteria imagines & figuras Corporis ipſius, quamvis ſub Symbolis facta, ſed dicimus ipſum Chriſti corpus deificatum, αὐτὸ τὸ σῶμα Χριστοῦ θεούμενον.* Extat in Manipulo Rerum Conſtantinopolitanarum *P. Combefiſii.*

Objicies. Iconomachi dicunt Chriſtum *Imaginem materiam præcipuam, id eſt, Panis ſubſtantiam offerri præcepiſſe, non figurantem hominis formam, ne idololatria ſubintroducatur.* Atqui Euchariſtiam Panis ſubſtantiam non vocaſſent, ſi credidiſſent panem reipſa tranſmutatum eſſe in ſubſtantiam Corporis Chriſti. Non credebant igitur Iconomachi, Panem in Chriſti corpus eſſe verè, propriè & ſecundùm ſubſtantiam converſum in Euchariſtia, & Chriſti Corpus hoc in Sacramento reipſa & ſecundùm ſubſtantiam eſſe præſens.

Reſpondeo, diſtinguo minorem: Euchariſtiam panis ſubſtantiam non vocaſſent, ad deſignandum quid ſit, concedo; ad deſignandam materiam ex quâ ſit, nego. Hîc autem non ſibi ſumebant exponendum Antiſtites Iconomachi, quid divina Euchariſtia in ſeipſa eſſe credenda ſit, ſed quam mate-

riam

riam aſſumſerit, ut eam corporis ſui faceret Chriſtus imaginem. Hæc autem duo cohærent optimè, quòd Euchariſtia Corpus Chriſti verum & proprium ſecundùm ſubſtantiam credatur, & quòd ex pane facta ſit, imò propter ſpecies panis ſuperſtites, panis dicatur humano loquendi more, quò fides, vel Philoſophia non interdicunt. Loquimur enim ut cæteri hominum, quicquid demum de rebus ſentiamus ut Philoſophi, vel credamus ut Chriſtiani Catholici: quod ſexcentis exemplis oſtendi poſſet. Sicut ergo nemo dixerit *Paſchaſium* negaſſe realem ſubſtantialemque Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam, quia ſcripſit, *Euchariſtia Myſterium in pane celebrari: in eadem ſubſtantia celebrari: Chriſti carnem vel corpus eſſe in pane*: ita perperam colligitur, Iconomachos Antiſtites ſenſiſſe Euchariſtiam non eſſe verum & proprium Chriſti Corpus, quia deſignantes materiam, quam Chriſtus elegit ut eam Corporis imaginem ſui faceret, aiunt ipſum panis ſubſtantiam offerri præcepiſſe: maximè cùm ibi expliçandam ſibi Euchariſtiæ naturam non ſumpſerint: & nihilominus electam hanc materiam, ſcilicet panem, *Divinum Corpus* fieri profeſſi ſint, conſecratione Sacerdoris. Tandem ſubſtantiam panis vocant materiam quæ offertur; non vocant ſubſtantiam panis prout conſecrata eſt, immò ſanctificatione ſive conſecratione immutari ſignificant, & *deificari*.

Objicies ſecundò. Qui aſſerunt Euchariſtiam eſſe imaginem Corporis Chriſti, non credunt eſſe verum & proprium Corpus Chriſti: ſed Iconomachi Antiſtites aſſeruere Euchariſtiam eſſe imaginem Corporis Chriſti: non credebant igitur eſſe verum & proprium Corpus Chriſti.

Reſpondeo, diſtinguo majorem: ſi ſumant nomen imaginis in ſenſu populari & excluſivo, concedo: Si illud uſurpent in ſenſu quodam peculiari & nequaquam excluſivo, nego. Similiter diſtinguo minorem: Iconomachi Antiſtites aſſeruere Euchariſtiam eſſe imaginem Corporis Chriſti: & non ſumebant nomen imaginis in ſenſu excluſivo, concedo: & ſumebant in ſenſu excluſivo, nego. Itaque bifariam imaginis nomen uſurpari poteſt, ſcilicet in ſenſu populari & excluſivo; ſecundùm quem, id quod alterius rei imago eſt, non eſt ipſa res: & in ſenſu quodam peculiari, non excluſivo; ſecundùm quem, res quæ imago eſt alterius, & ipſa res ſimul, compendiò quodam ſignificatur ut imago, intelligentiâ ſupplente quod verbis non exprimitur, & apprehendente ipſam, non ſolùm ut imaginem, ſed ut prototypum. Iconomachi, cùm Euchariſtiam imaginem corporis Chriſti appellarunt, nomen imaginis uſurparunt poſteriori ſenſu, & idem intellexere quod *Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus* & *Sanctus Gregorius Nazianzenus* in Oratione funebri *Gorgoniæ* ſororis, cùm Euchariſtiam vocant Antitypa Corporis & Sanguinis Jeſu Chriſti. Idem intellexere quod *Paſchaſius*, cùm ſcripſit ad Frudegardum: *Hæc quippe Myſtica ſunt, in quibus veritas carnis & ſanguinis, non alterius quàm Chriſti, in Myſterio tamen & figura*, & lib. de Corpore & Sanguine Domini c. 1. & 6. *Verùm carnem Chriſti in Myſterio ſumimus*. Idem intellexere quod intelligunt modò Catholici omnes, Euchariſtiam *Sacramentum*, id eſt, ſignum ſacrum Corporis & Sanguinis Chriſti nuncupantes: uno verbo intellexere Euchariſtiam ita eſſe imaginem Corporis Chriſti, ut ſimul eſſet *divinum ipſum Corpus*.

At, inquies, ſi hoc ſenſu nomen imaginis uſurparunt Iconomachi, cur Nicæni Patres ipſos arguerunt?

Reſpondeo, Jure meritóque ipſos reprehenſos fuiſſe à Nicænis Patribus, quia vix tunc imaginis aut figuræ nomine utebantur Eccleſiaſtici Tractatores ad Euchariſtiam deſignandam, quod antiqui Patres aliquando fecerant, ne Infidelibus & Catechumenis, coram quibus loquebantur, Myſteria panderent, quæ à ſolis Fidelibus cognoſci operæ pretium erat. Cùm itaque Iconomachi ter aut quater Euchariſtiam pene in eadem periodo imaginem Corporis Chriſti appellaſſent, durior illa viſa locutio eſt Nicænis Patribus, meritóque in ſuſpicionem apud ipſos venere, quòd nomen imaginis ſecundùm popularem ſignificationem, & in ſenſu excluſivo veritatis uſurparent. Quem tamen ſenſum eùm verbis ſequentibus diſertè rejicerent; contradictoria ipſos admittere & pugnantia loqui objecere Septimæ Synod. Patres. *Deinde dimiſſo mendacio, tangunt pauxillùm quid veritatem, divinum Corpus dicentes fieri: Et, ſi imago Corporis eſt, non poteſt eſſe hoc divinum Corpus. Ergo hinc inde circumducti, invalida omnino manent ea quæ ab illis ſuſurrata ſunt. Sicut enim oculus turbatus non rectè videt, ita & ipſi nequam confuſione cogitationum ſenſum ſuum turbantes & turbulentum reddentes, idipſum patiuntur quod inſanientes, alia ſcilicet pro aliis phantaſticè judicantes: aliquando quidem imaginem dicentes ſancti Corporis Chriſti ſacrum Sacrificium noſtrum, aliquando verò, poſitione Corpus*.

Eamdem contradictionem ipſis exprobrat *Sanctus Nicephorus* Patriarcha Conſtantinopolitanus loco ſuprà laudato ex Antirrhetico II. & in lib. de Cherubinis à Moyſe factis: *Si autem*, inquit, *Corpus Chriſti dixeritis eſſe imaginem Chriſti, ipſe quidem Corpus proprium vocat. Conſtantinus verò Iconomachus imaginem Chriſti vocat, quod nobis dedit Chriſtus ad manducandum: quomodo igitur idem dicitur Corpus Chriſti, & imago Chriſti? Quod enim eſt alicujus imago, hoc corpus ejus eſſe non poteſt. Et rurſus: Quod eſt corpus, non poteſt eſſe ejus imago. Omnis enim imago alia eſt ab eo cujus imago eſt. Quòd ſi Filium dicit Scriptura imaginem Patris: at ſi non naturâ, hypoſtaſi tamen & perſona differt Filius à Patre. Si igitur Sanctum Corpus, quod in Communione ſacra ſumitur, imago Chriſti eſt, aliud dicitur eſſe præter Corpus Chriſti: nullum enim corpus alicujus eſt imago ejus. Si verò pars Chriſti eſt, & non aliud præter Chriſtum, recidit corpus in duo*.

Objicies: Iconomachi aſſerebant, panem Euchariſticum *imaginem* eſſe *non falſam* Myſterii Incarnationis: Atqui falſa imago eſſet, ſi ſubſtantia panis conſecratione deſtrueretur ac tranſmutaretur in ſubſtantiam corporis Chriſti: ſiquidem caro Salvatoris non deſtruitur aſſumptione ſuâ ad perſonam divinam. Igitur non eadem erat Iconomachorum, quæ nunc eſt Eccleſiæ fides, de converſione panis in ſubſtantiam corporis Chriſti.

Reſpondeo, Nego minorem; ſatis enim eſt ad rationem ſigni ſenſibilis, ut ſenſibus obverſetur, & ad rei ſignificatæ notitiam perducat. Perinde verò eſt ad ſigni veritatem aut falſitatem, ut ſubſiſtat, vel non ſubſiſtat: ſiquidem ſubſtantia & ſubſiſtentia rei, cùm ſit extra ſenſuum objectum, ad rationem ſigni non pertinet. Sic Iris, ſeu veris, ſeu falſis conſtet coloribus, non minùs verum eſt reconciliationis Dei cum hominibus ſignum. Ita ſufficit ut maneant ſpecies panis à Chriſto aſſumpti, ad ineffabile Myſterium conficiendum & ſignificandum. Cur autem Euchariſtiam *imaginem non falſam* Iconomachi appellarent, jam ſuprà expoſui. Scilicet omnes Chriſti imagines falſas eſſe pertinaciter aſſerebant; quòd (inquiebant) naturam humanam à deitate ſeparatam, ac in ſe ſubſiſtentem repræſentarent, aut deitatem cum humana naturâ veluti confuſam; atque ita occaſionem darent in Eutychianum errorem impingendi. Ut igitur Euchariſtia haud falſa imago eſſet, ſecundùm Iconomachos, neceſſe erat ut ab his incommodis ac defectibus immunis eſſet, quibus aliàs aiebant ſubjacere imagines. Illa autem incommoda nequaquam vitaſſent, ſi credidiſſent Euchariſtiam eſſe

eſſe meram figuram Corporis Chriſti, ſive panem illius virtute fœcundatum; ſic enim corpus ſeorſim ſubſiſtens non minùs repræſentaſſet, quàm cæteræ Chriſti imagines. Sed iſtud incommodum vitare ſe penitus arbitrabantur, aſſerendo Euchariſtiam eſſe ipſum corpus Chriſti unitum deitati. Sic enim, ſecundùm ipſos, falſa non erat imago. Id ſignificabant his verbis: *Dominus Jeſus ſicut carnem quam ſuſcepit, propriâ ſecundum naturam ſanctificatione ex ipſa unitione deificavit: ſimiliter & Euchariſtiæ panem, non ut falſam imaginem naturalis carnis, per Sancti Spiritus adventum ſanctificandum, Divinum Corpus fieri voluit, mediante Sacerdote, qui oblationem de communi ſeparans, ad ſanctificationem pertingere facit.*

Objicies ultimò. Iconomachi aiebant Chriſtum *Imaginem, materiam præcipuam, id eſt, panis ſubſtantiam offerri præcepiſſe, non figurantem hominis formam, ne idololatria ſubintroducatur.* Atqui ſi verum & proprium Chriſti corpus reipſa & ſecundùm ſubſtantiam præſens in Euchariſtia credidiſſent, non fuiſſet illis timendum ne idololatriæ patefaceret aditum Euchariſtiæ adoratio, cùm non minùs ſub propriâ & naturali hominis forma Chriſtus adorandus ſit, quàm ſub ſpecie panis abſconditus: non credebant igitur Iconomachi Corpus Chriſti reipſa & ſecundùm ſubſtantiam in Euchariſtia præſens eſſe.

Reſpondeo, diſtinguo minorem: Non fuiſſet illis timendum ne idololatriæ aditum patefaceret Euchariſtiæ adoratio, id eſt, ne Euchariſtiam adorantes idololatriæ rei fierent; vel ne, Chriſtum adorando ſub naturali & propria forma hominis, idololatræ evaderent, concedo: id eſt, ne adoratio quæ Chriſto juſtè ac religiosè exhiberetur ſub alienâ hominis formâ, eſſet occaſio adorandi pictas vel ſculptas Chriſti imagines, quæ eâdem, quâ Chriſtus, adoratione coli abſque idololatriâ non poſſent, nego. Hæc autem ſola erat Iconomachorum hypotheſis, non verò prior, quam ipſis affingunt Calviniſtæ, non ſecunda quæ nemini unquam venit in mentem. Supponebant itaque Iconomachi, Chriſtum, ſi ſe in Euchariſtia ſub forma hominis exhibuiſſet ac tradidiſſet, non tamen ſe ſub propriâ, naturali, ac vivente forma exhibiturum: alioqui Euchariſtia non fuiſſet imago (ut ipſam vocabant) ſed Chriſtus ipſe nullo velo obumbratus. Verùm id unum intelligebant ac ſignificabant, Chriſtum noluiſſe ut Euchariſtia cæteris Corporis ipſius imaginibus humanâ arte effictis ſimilis eſſet, ſub quâ deliteſceret, ſicut ſub ſpecie panis deliteſcit; quia hanc imaginem adorando, (quod religioſi eſſet officium) periculum eſſet ne cultus ille ad factitias imagines extenderetur, quæ Chriſtum, ut iſta, non continerent, ſicque ſubintroduceretur idololatria.

Id ut clarius fiat, obſervandum eſt Iconomachos duplicem adorationem non diſtinxiſſe; relativam unam, abſolutam alteram; ſed abſque diſcrimine, idololatriæ nomine infamaſſe cultum omnem quem Catholici imaginibus Chriſti vel Sanctorum deferebant: & nihilominus ipſos Euchariſtiam adoraſſe. Id enim probant verba *Stephani Junioris* Conſtantinum Copronymum alloquentis: (prout ab Auctore Vitæ ipſius referuntur.) *An tu quoque Corporis & Sanguinis Chriſti Antitypa ab Eccleſia proſcribes, ut quæ imaginem ac veram illorum figuram teneant: Quæ & adoramus, & oſculamur, & eorum perceptione ſanctitatem conſequimur?* Cùm ex principio ab Iconomachis æquè ac à Catholicis recepto cultum imaginum probet *Stephanus*, palam eſt Iconomachos crediſſe Antitypa, id eſt, Euchariſtiam eſſe adorandam, & eam reverà adoraſſe; & quidem eâ adoratione quam imaginibus Chriſti & Sanctorum à Catholicis exhiberi calumniabantur. At ſecundùm Iconomachos, cultus omnis imaginibus exhibitus vera erat adoratio ſoli debita Deo. Igitur Iconomachi eam Euchariſtiæ adorationem deferebant, quam ſoli Deo deberi credebant.

Mirum porro eſſe non debet, quòd Euchariſtiam *Antitypa* vocet *Stephanus*. Servat enim nomen quo ante conſecrationem vocabantur Dona, propter ſpecies panis & vini ſuperſtites, licèt de illis ut jam conſecratis loquatur. Nec alius eſt illius ſenſus, quàm Catholicorum nunc omnium, qui Euchariſtiæ Sacramentum Panem vocant, quamvis Chriſti Corpus in eo ſecundùm ſubſtantiam contineri profiteantur, & illud hoc nomine adorent. Quanquam etiam dici poſſit, Sanctiſſimum illum Abbatem & invictum Chriſti Martyrem, cùm noſſet hunc loquendi modum ab Iconomachorum Synodo uſurpatum, qui & illum veterum quorumdam Patrum auctoritate niti poterant, noluit ipſis propter hanc vocem negotium faceſſere, quamvis illius in Eccleſia uſus vix tum ullus eſſet: imò ex eâ contrà illos argumentum duxit ad hominem, quô probaret ab Eccleſia non eſſe exterminandas imagines: ſiquidem, ipſis fatentibus, Chriſtus imaginem inſtituerat, ſcilicet Euchariſtiæ Sacramentum, ſub quâ ſuum Corpus mortalibus exhiberet: quam imaginem & ipſi adorabant.

DISSERTATIO V.

De Felicis & Elipandi errore.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Felix & Elipandus Neſtorii hæreſim inſtaurarint?

NEGAT *Vaſqueſius*, Diſputatione 89. in III. P. *Sancti Thomæ* Cap. VII. Affirmant alii, quorum ſententiam probabiliorem cenſeo. Sit itaque:

PROPOSITIO.

Felix & Elipandus Neſtorii hæreſim de duabus in Chriſto perſonis conſequenter propugnavere.

Probatur primò ex Concilio Francofordienſi, in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, in quâ Patres his verbis *Felicem & Elipandum*, eorúmque ſectatores alloquuntur: *Nonne olim eadem hæreſis veſtra in Neſtorio ab univerſali Sancta Eccleſia refutata eſt, & damnata? Quapropter fortè illum anathematizare noluiſtis, dum alios, Bonoſum ſcilicet, Arium, & Sabellium, Manichæúmque, qui prava de Dei Filio ſenſerunt, in Epiſtola veſtrâ anathematizaſtis. De cujus hæreſi B. Cyrillus Eulogio Presbytero ſcribit hoc modo dicens: Neſtorius in ſuis Expoſitionibus ſimulat ſe dicere unum Filium & unum Dominum, ſed refert filiationem ad ſolum Dei Verbum.* Et paulò poſt: *Dicendo enim, quia propterea Deus Verbum Chriſtus nominatur, quia habet copulationem ad Chriſtum, quomodo non apertum eſt duos docere Chriſtos, ſi Chriſtus ad Chriſtum conjunctionem habet, tanquam alter ad alterum? Videtur enim Neſtorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem.*

Et ibidem: *Sicut Arius Filium ſeparavit à Patre, dicendo: Erat quando non erat Dei Filius: ita per adoptionem ſeparatis hominem Chriſtum à Dei Filio.*

Ibidem: *Pater de cœlis intonuit, & eum Filium ſuum nominavit. Chriſtus de terris in cœlos clamavit, ſe Filium nominavit: & cum Judæis adhuc incredulis eſſet, Latro in Cruce eum Dominum nominavit. Centurio morientem eum videns, clamavit: Verè Filius Dei erat iſte. Sed & dæmones eum verè Filium Dei ſummi cum ſuâ legione proclamarunt, ſicut in Sanctis legitur Evangeliis: Et Elipandus una cum ſuâ legione, negat adhuc eum verè Filium Dei eſſe.*

Probatur

Eodem modo diluitur objectio petita ex his *Elipandi* verbis in Epiſtola ad Alcuinum : *Cùm ergo unus ſit Dominus Jeſus Chriſtus, & vera Deitatis, veraque humanitatis in ipſo una prorſus eadémque perſona ſit* · &c. His enim non obſtantibus, *Alcuinus* hanc Epiſtolam refellens, probat *Elipandum* duas in Chriſto aſſerere perſonas, quamvis unam verbis tenus confiteri videatur. *Ecce, inquis, cui dicis Pater, Deus tuus ego ſum; non ei, id eſt, Verbo qui ante ſæcula ex Patre genitus; ſed illi qui in finem temporis de Maria Virgine homo factus eſt, dicis: Quomodo in hiſce tuis verbis duas non intelligit in Chriſto perſonas te affirmare, dum dicis;* Ei, & illi? *Quaſi alius ſit qui ex Deo Patre genitus eſt, & alius qui ex Virgine Matre factus eſt, dum Evangeliſta dicit: Verbum caro factum eſt.*

Et infra, de *Sancto Leone* loquens, cujus auctoritate abutebatur *Elipandus*, ait : *Atque utinam ita te credere oſtenderes, ſicut in illius Beatiſſimi Doctoris litteris te legere agnovimus : dicit enim ille Doctor eximius....* LICET *ergo in uno Domino Jeſu Chriſto vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis una perſona ſit, quæ inſeparabiliter atque indiviſè communes habeat actiones? Nonne unum eundémque verum Dei Filium, & verum hominis filium, contrà tui erroris impietatem, his verbis iſte Catholicus Doctor, quem tu ipſe in medium deduxiſti, affirmat?*

Denique, *Felicem Urgelitanum*, ſincerô animô & abſque fuco unam in Chriſto perſonam confeſſum non fuiſſe, & illam ipſam de unitate perſonæ A Chriſti Confeſſionem ſuam deſtruxiſſe, probat *Alcuinus*, lib. 5. *Tandem*, inquit, *illò pervenimus, ubi deſtruis quod ædificaſti, & confiteris quæ negaſti. Jam neſcio utram ſubdolâ ſimulatione prioribus tuis ſermonibus melius crederetur, quibus multimodâ argumentatione veritatem impugnare probaris, aut cum diabolo timore perterritus, volens, Chriſtum Dei filium eſſe confiteris.... Dicis enim eumdem eſſe filium Dei, qui eſt & filius hominis, & Filium hominis qui eſt Filius Dei, ut ex tuis verbis cognoſci poterat.* QUI ILLUM (inquis) *ſibi ex utero matris, ſcilicet ab ipſo conceptu, in ſingularitate ſuæ perſonæ ita univit atque conſeruit, ut Dei Filius eſſet hominis filius, non mutabilitate naturæ, ſed dignatione : ſimiliter & hominis filius eſſet Dei filius, non vertibilitate ſubſtantiæ, ſed in Dei filio* B *eſſet verus filius? Nec mirandum eſt, ſi ab aliis in Catholica profeſſione diſſentire probaris, dum ſibi ipſi per vices diſcordare videris. In hâc enim ſententiâ tuâ Catholicus æſtimari potuiſſes, ſi priùs te ipſum in pravitate tui erroris non oſtenderes*, &c. Et infrà; *Si ergo, ſecundùm tuam ſententiam, verus Dei filius bis genitus eſt, & eſt verus Dei filius in utrâque nativitate, paternâ ſcilicet & maternâ, quomodo poteſt fieri ut non ſint duo filii ex matre nati: unus quem tu aſſerit, Catholica voce, verum eſſe filium Dei: alter quem tua perverſitas verum non eſſe filium Dei affirmas? Verum & non verum, nullatenus unum eſſe poteſt. Sic etiam verus filius, & non verus filius, nullatenus unus eſſe poterit filius, nec Deus verus, & Deus nuncupativus unus eſſe poterit.*

PANOPLIA ADVERSUS HÆRESES OCTAVI SÆCULI.

DISSERTATIO VI.

De Imaginibus.

Adversùs veteres novóſque Iconomachos: Ac præſertim contra libros IV. JOANNIS DALLÆI *Calviniſtæ Miniſtri.*

QUÆSTIO UNICA.

Utrum uſus, cultúſque Imaginum Chriſti, & Sanctorum, pugnet cum lege Dei?

ASSERTIO CATHOLICA.

USUS cultúſque Imaginum Chriſti & Sanctorum, cum Lege Dei nullatenus pugnat, immò Religioni conſentaneus eſt, & Fidelium excitandæ pietati utilis.

§. I.

Dogma Catholicum ex Scripturâ Sacra probatur: & objectiones Dallæi & aliorum, ex eadem petita, diluuntur.

I. PRobatur imaginum uſum cum lege Dei nullatenus pugnare, ex aureis Cherubim imaginibus, quas Deus extrui juſſit ex utraque parte Tabernaculi, & ſuper Arcam teſtimonii. (Exodi cap. 21.) *Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies, ex utraque parte oraculi. Cherub unus ſit in latere unô, & alter in alterô. Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas, & operientes Oraculum, reſpiciántque ſe mutuò verſis vultibus in propitiatorium quò operienda eſt arca, in quâ pones teſtimonium quod dabo tibi. Inde præcipiam & loquar ad te ſupra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim.* At ſi lege Decalogi vetitus eſſet Imaginum uſus, imagines Cherubim ſuper arcam collocari non præcepiſſet. Itaque uſus Imaginum lege Dei non eſt vetitus.

Secundò id probat ænei ſerpentis conflatio & erectio, Deo mandante, (Numerorum 21.) *Oravitque Moyſes pro populo, & locutus eſt Dominus ad* A *eum: Fac ſerpentem æneum, & pone eum pro ſigno: Qui percuſſus aſpexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyſes ſerpentem æneum, & poſuit eum pro ſigno, quem cum percuſſi aſpicerent, ſanabantur.* Lege itaque Dei vetitus non fuit imaginum uſus quilibet. Sanè Serpentem æneum Chriſti in Crucem elati figuram fuiſſe conſtat ex ipſius Servatoris verbis: *Sicut Moyſes exaltavit Serpentem in deſerto, ita exaltari oportet Filium hominis.* Si ergo licitus fuit ac ſalutaris uſus veteris figuræ, quæ futuram Chriſti paſſionem adumbrabat: cur illicitus & noxius cenſeretur uſus imaginis, quæ Chriſtum in Cruce paſſum, aut aliâ B formâ exhibet?

II. Cultum verò imaginum legi Dei non repugnare, probatur exemplo *Jacob* Sanctiſſimi Patriarchæ, qui cùm ſingulis filiis *Joſeph* benedixiſſet, *Fide adoravit faſtigium virgæ ejus*, (ex Apoſtolo ad Hebræos cap. xi.) Ibi adorationis nomen pro externo venerationis teſtimonio, quod incurvatione corporis, ſalutatione, vel oſculo exhibetur, uſurpari perſpicuum eſt, non pro ſervitute quæ Deo ſoli exhibetur. Conſtat enim ex Geneſis cap. 47. Jacob *converſum ad lectuli caput, Deum adoraſſe.* At quod de virgæ adoratione Apoſtolus commemorat, nihi- C lominus verum eſt. Cultus autem ille fuit religioſus, utpotè à fide imperatus: nec in ipſâ virgâ ſiſtebat, quam per ſe fuiſſe adoratam perabſurdum eſt; ſed vel ad ipſum *Joſeph* illud honoris & dilectionis teſtimonium referebatur; vel ad Chriſtum, cujus regia poteſtas per faſtigium virgæ *Joſeph* adumbrabatur. Porrò ſi non repugnabat legi Dei cultus & honos faſtigio virgæ *Joſeph* à *Jacob* exhibitus; nec pugnat cum eâ veneratio exhibita imaginibus Chriſti & Sanctorum, ad ſignificationem honoris amoriſque quô Chriſtum ipſum & Sanctos proſequimur.

III. Arcam fœderis Dei figuram fuiſſe nemo D neſcit qui ſacras Litteras novit. Huic propterea venerationem à Sanctis veteris Teſtamenti meritò adhibitam. (Joſue 7.) *Joſue ſcidit veſtimenta ſua, & pronus cecidit in terram coram arca Domini uſque ad veſperam, tam ipſe, quàm omnes Senes Iſrael.* Quantâ veneratione, quàm ſacra ſolennique pompâ, quàm religioſo apparatu, *David* Rex & Propheta Arcam è domo *Abinadab*, & è domo *Obededom* Hieroſolyma reduxerit, Hiſtoria ſacra teſtatur. *II. Regum cap. 6.* & *Oza* qui eam temerè attigerat à Deo percuſſum, & occiſum: & *Obededom*, cujus in domo

 quievit,

quievit, divinis benedictionibus cumulatum. Quæ autem Arcæ adhibebatur veneratio, nec honor merè civilis erat, nec ſoli Deo debitus cultus; ſed reverentia & honor rei ſacræ, & ad religionem pertinenti debitus. Gradum igitur aliquem religioſi cultûs rebus ſacris impendere, earum intuitu ad quas referuntur, quarumque reſpectu ſanctæ dicuntur, à lege Dei non eſt alienum; immò eidem maximè conſentaneum eſt. Igitur nec religioſus cultus imaginum Chriſti, & Sanctorum, ullatenus repugnat legi Dei.

Confirmatur ex Pſalmo nonageſimo-octavo. *Exaltate Dominum Deum noſtrum*, inquit: *& adorate ſcabellum pedum ejus, quoniam ſanctum eſt.* Quibus verbis Arcæ venerationem imperari conſtat ex verbis Davidis I. Paralipomenon cap. 28. *Cogitavi ut ædificarem domum, in quâ requieſceret arca fœderis Domini, & ſcabellum pedum Dei noſtri.* Conſentiúntque Pſeudo-Reformati Interpretes. Porro ſi Arca dicitur ſancta, ejúſque veneratio præcipitur ob relationem & habitudinem ad Deum, cujus ſingularem præſentiam ad protegendum populum electum ſignificabat, iniquè omnino damnant Calviniſtæ venerationem imaginibus Chriſti & Sanctorum delatam, ceu rebus ſacris, ex habitudine ad Chriſtum & Sanctos quos repræſentant, velut à lege Dei alienam.

IV. In Scripturis Veteris Novíque Teſtamenti legimus, Deum & Angelos ſeſe viris Sanctis conſpicuos præbuiſſe. Illos verò in formis aſſumptis, corporeis licèt ac ſenſibilibus, ſive per formas illas & imagines externas, illorum præſentiam, ſubſtantiam, aut virtutem ſignificantes, ſive coram illis, coluerunt & venerati ſunt. Cur igitur à lege Dei alienum putant Calviniſtæ, Chriſtum & Sanctos per ipſorum imagines, aut in imaginibus colere, & imagines ipſas, propter prototypa, quodam honore proſequi, tanquam relatione & habitudine ſacras? Quod enim ex auro, argento, ligno, vel lapide ſit exſculpta aut conflata, vel penicillo ex coloribus expreſſa, vel ex ære, aut quavis aliâ materiâ ſenſili efformata effigies, ad rationem imaginis nihil intereſt.

V. Voces & nomina rerum ſignificatarum ſigna ſunt, & imagines quædam fluxæ & tranſitoriæ, ſicut imagines ſigna ſunt ſtabilia & permanentia prototyporum. At prioris ſigna generis veneramur. Quis enim ſanctum nomen *Jeſu* non honoret, prædicante Apoſtolo: *In nomine Jeſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum?* Igitur & imaginem Chriſti venerari licet, expeditque. Et ſicut ſacrum *Jeſu* nomen propter litteras & ſyllabas non colimus, ſed quia ſignum eſt nobis in memoriam revocans Chriſtum Jeſum Redemptorem noſtrum, & noſtræ ſalutis auctorem: ita Chriſti non colimus imaginem propter ſeipſam, ſed propter Servatorem quem exprimit. De Sanctorum imaginibus idem ſentiendum eſt. Enimvero ſi quoties nomen Regis audimus, reverentiam erga illud noſtram ſalutationis teſtamur officiô, non ob nomen ipſum, ſed propter Majeſtatem Principis cujus ſignum eſt: cur auditis Sanctorum nominibus noſtram adversùs illos venerationem ex religionis officio pietatiſque affectu non teſtemur? Quidni ergo & ipſorum veneremur imagines, ut noſtram erga illos venerationem teſtemur & amorem?

Lex Dei quarumlibet imaginum uſum non prohibet.

VI. Objiciebant veteres Iconomachi, idémque novi objectant, Dei mandatum, Exodi vigeſimo capite, ſimilitudinem omnem prohibentis: *Non facies*, inquit, *tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem quæ eſt in cælo deſuper, & quæ in terrâ deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub terrâ. Non adorabis ea, neque coles.* Igitur adversùs Dei legem committit, qui Divorum imagines colit.

Reſpondeo, Hac Dei lege prohiberi duntaxat idola, id eſt, falſorum Numinum ſimulachra, vel rerum quarumvis creatarum effigies, eô fine factas ut locô Dei adorentur; non verò imagines quaſcumque. Quod ex antecedentium & conſequentium verborum ſerie patet. Præmittuntur enim illa verba: *Ego ſum Dominus Deus tuus. Non habebis Deos alienos coram me.* Iſta verò ſubſequuntur: *Non adorabis ea, neque coles:* Idola ſcilicet Deos alienos repræſentantia. Hinc pro *Sculptili*, Septuaginta Interpretes *Idolum* vertunt. Et *Moyſes* verſu vigeſimo-tertio ejuſdem Capitis, divinum illud interdictum de Sculptili non faciendo, clariùs explicat his verbis: *Non facietis Deos argenteos, neque Deos aureos.* Duæ itaque illæ ſententiæ: *Non habebis Deos alienos in conſpectu meo.* Et: *Non facies tibi ſculptile, &c.* ſunt unum Decalogi præceptum, ut docent *Clemens Alexandrinus* lib. 6. Stromatum, *Sanctus Hieronymus* in Pſalmum trigeſimum-ſecundum, & *Sanctus Auguſtinus* Quæſtione ſeptuageſimâ primâ in Exodum, & Epiſtolâ centeſimâ decima-nonâ ad *Januarium* datâ, cap. undecimo. Quamvis *Joſephus* & Philo Judæus, & poſt illos Auctores Commentariorum in Epiſtolas *Sancti Pauli* Sanctis *Ambroſio* & *Hieronymo* olim adſcriptorum, in Epiſtolæ ad Epheſios caput ſextum, ſententias illas ad duo præcepta diſtincta referant. Sanè unicum eſſe præceptum longè probabilius eſt: cùm alioqui non decem, ſed undecim numeranda eſſent Decalogi præcepta: & cùm hæc duo: *Non habebis Deos alienos*; Et, *Non facies tibi ſculptile*: in eumdem ſcopum collineent, ut ſcilicet unum Deum coli jubeant, ut diſertè aſſerit *Sanctus Auguſtinus*, Quæſtione laudatâ in Exodum. *Illud*, inquit, *ubi dictum eſt*: Non erunt tibi Dii alii præter me, *apparet hujus rei diligentiorem executionem eſſe in iis quæ ſubjecta ſunt. Quò enim pertinet*, Non facies tibi idolum, neque ullum ſimulachrum.... Non adorabis ea, neque ſervies illis: *niſi ad id quod dictum eſt: Non erunt tibi Dii alii præter me?* Et Epiſtola laudatâ: *Prohibetur coli aliqua in figmentis hominum Dei ſimilitudo, non quia non habet imaginem Deus: ſed quia nulla imago ejus coli debet, niſi illa quæ hoc eſt quod ipſe; nec ipſa pro illo, ſed cum illô.* Sanè ſi Deus quarumlibet imaginum uſum prohibuiſſet, non præcepiſſet ipſe fabricationem Cherubim aureorum, eorúmque collocationem ſuper Arcam. Neque verò imaginum Chriſtum vel Sanctos exprimentium veneratio, qualis rebus aliis ſacris, puta Codici Evangeliorum exhibetur, eâ lege magis prohibita eſt, quàm earum uſus. Siquidem illud lege non eſt vetitum, quod fini Legis minimè adverſatur. Finis autem præceptorum primæ tabulæ eſt, ut ſuus Deo illibatus ſervetur honos, eique ſoli debita exhibeatur ſervitus. Quod veneratio ſacrarum imaginum propter Chriſtum & Sanctos, non prohibet; cùm immensùm diſtet à ſupremo illô cultu & ſervitute, quam Deo exhibemus.

Iſtius cultûs rationem explicat, & cum Decalogi ſuprà laudato præcepto non pugnare, diſertè probat *Leontius* Neapolis in Cypro Epiſcopus, lib. quinto *Apologiæ Chriſtianorum contra Judæos, & de Sanctorum Imaginibus*, prout laudatur in Synodo Septimâ, Actione quartâ: ubi Judæos refellit, qui Chriſtianos accuſabant, quòd contra Decalogi mandatum imagines colerent. *Penes nos*, inquit, *ſicut Dii non adorantur Sanctorum caracteres, & Icones, vel forma. Si enim ut Deum adorarem lignum imaginis, poſſem profectò & ligna reliqua adorare. Nam ſi ut Deum lignum adorarem minimè utique deletô caractere Iconam incenderem.... Et ſicut is qui juſſionem Imperatoris ſuſcepit, & ſalutavit ſigillum, non lutum adoravit, aut chartam, aut plumbum, ſed Imperatori adorationem & cultum impendit: ita & nos Chriſtianorum pueri, figuram Crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſignum, & anulum, &*

caractêrem

litudine loquitur ad uſum & finem idololatriæ ordinatâ.

XII. Quæ verò objicit *Dallæus* ex libro *de Idololatria*, eodem ſenſu intelligenda eſſe, adjuncta docent. *Idolum*, inquit, *tam fieri, quàm coli Deus prohibet. Quantò præcedit ut fiat quod coli poſſit, tantò prius eſt ne fiat, ſi coli non licet. Propter hanc cauſam, ad eradicandam ſcilicet materiam idololatriæ, lex divina proclamat*: Ne feceris Idolum. *Et conjungens*, Neque ſimilitudinem eorum quæ in cœlo ſunt, & quæ in terrâ, & quæ in mari: *Totô mundo ejuſmodi artibus interdixit ſervis Dei. Anteceſſerat Enoch prædicens, omnia elementa, omnem mundi cenſum, quæ cælo, quæ mari, quæ terra continentur, in idololatriam verſuros dæmonas, & Spiritus deſertorum Angelorum, ut pro Deo adverſus Dominum conſecrarentur. Omnia igitur colit humanus error, præter ipſum omnium Conditorem. Earum imagines, idola, imaginum conſecratio, idololatria. Quicquid idololatria committit, in artificem quemcumque & cujuſcumque idoli deputetur neceſſe eſt. Denique idem Enoch ſimul & cultores Idoli, & fabricatores in comminatione prædamnat.*

Quod autem ait *Tertullianus* cap. 5. de Serpente æneo, qui mandatô Dei de lege ſuâ diſpenſantis, conflatus & erectus eſt, non probat præcepto Decalogi vetitam fuiſſe imaginem omnem; ſed eas duntaxat quæ populum rudem & ad idololatriam propenſum, trahere ad defectionem potuiſſent. Hujus autem generis erat Serpens æneus, niſi Dei juſſu conflatus fuiſſet ac propoſitus, ut Myſterii aliquando conſummandi figura. Unde *Tertullianus* meritò excipit, Dei diſpenſatione erectum fuiſſe. Proinde non eſſe faciendum *ſimulachrum aliquod adverſùs legem, niſi & Deus juſſerit*. Quodnam autem ſit ſimulachrum adverſùs legem factum, ſtatim explicat Tertullianus. *Si nulla lex Dei prohibuiſſet idola fieri à nobis, ſi nulla vox Spiritûs Sancti fabricatoribus Idolorum non minùs quàm cultoribus comminaretur, de ipſo Sacramento noſtro interpretaremur nobis, adverſus eſſe fidei ejuſmodi artes. Quomodo enim renuntiavimus Diabolo & Angelis ejus, ſi eos facimus.... Potes linguâ negaſſe, quod manu confiteris? Verbo deſtruere, quod facto ſtruis? Unum Deum prædicare, qui tantos efficis? Verum Deum prædicare, qui falſos facis? Facio, ait quidam, ſed non colo.... Immo tu colis, qui facis ut coli poſſint. Colis autem, non ſpiritu viliſſimi nidoris alicujus, ſed tuô propriô: nec animâ pecudis impensâ, ſed animâ tuâ. Illis ingenium tuum immolas, illis ſudorem tuum libas, illis prudentiam tuam accendis. Plus es illis quàm Sacerdos, cùm per te habeant Sacerdotem. Diligentiâ tuâ Numen illorum eſt.... Totâ die ad hanc partem zelus fidei perorabit, ingemens Chriſtianum ab Idolis in Eccleſiam venire: de adverſarii officinâ in domum Dei: attollere ad Deum Patrem manus matres Idolorum.... Eas manus admovere Corpori Domini, quæ dæmoniis corpora conferunt.*

Nec verò artes ipſas pingendi & ſculpendi prohibitas aſſerit *Tertullianus*, niſi idololatriæ inſerviant, aut periculum ſit ne ad ejus uſus transferantur, idololatria ubique dominante. *Si ita neceſſitas exhibitionis obtenditur*, inquit, *habent & alias ſpecies, quæ ſine exorbitatione diſciplinæ, id eſt, ſine idoli conſtitutâ, opem victûs præſtent.... Cùm igitur ad hæc artificiorum genera cohortemur, quæ idolum quidem, & quæ idolo competunt, non attingant; ſint autem & hominibus communia ſæpe, quæ & idolis, hoc quoque cavere debemus, ne quid ſcientibus nobis ab aliquibus de manibus noſtris in rem idolorum poſtuletur.*

Ad id quod ex libro quarto *contra Marcionem*, Cap. 24. *Dallæus* laudat: *Quomodo Moyſem & Heliam Petrus cognoviſſet, niſi in ſpiritu? Nec enim imagines eorum vel ſtatuas populus habuiſſet & ſimilitudines, Lege prohibente.* Reſpondeo, *Tertullianum* exiſtimaſſe quidem quaſcumque imagines & ſimulachra

A Judæis eſſe lege prohibita, ut eorum ad idololatriam propenſio coërceretur, & hac parte poſitivum & ceremoniale fuiſſe mandatum, ſi per ſe ſpectetur imaginum uſus: naturale autem, ſi ſpectetur idololatriæ periculum. Quod cum *Tertulliano* Catholici quidam Theologi aſſerunt. Cùm autem cerimonialia legis præcepta Chriſtianos non alligent: nec periculum ſit ullum ne, qui præceptis Evangelicis imbuti ſunt, imagines Sanctorum, aut quorumvis hominum colant ut numina, ſive ut numinum ſimulachra: nihil contra uſum, cultùmque imaginum Chriſti & Sanctorum conficit hic *Tertulliani* locus.

B Adde, Montaniſtam jam tum ipſum fuiſſe cùm hæc ſcriberet, cujus proinde tanta non ſit auctoritas in Eccleſiaſticis controverſiis dirimendis. Accedit, quòd ſibi ipſi contradicat manifeſtè: Nam imagines quæ in alium uſum ac finem quàm idololatriæ effingerentur, quales fuere Cherubim Arcæ, & ænei ſerpentis figura, Decalogi mandato non eſſe vetitas ſcribit *lib. 2. contra Marcionem, Cap.* 22. nec diſpenſationem à Lege comminiſcitur. *Proinde*, inquit, *& ſimilitudinem vetant fieri omnium quæ in cælo, & in terrâ, & in aquis, oſtendit & cauſas, idololatriæ ſcilicet ſubſtantiam cohibentes. Subjicit enim*: Non C adorabitis ea, neque ſervietis illis. *Serpentis autem ænei effigies poſtea præcepta Moyſi à Domino, non ad idololatriæ titulum pertinebat, ſed ad remediandos eos qui à ſerpentibus infeſtabantur. Et taceo de figurâ remedii. Sic & Cherubim & Seraphim aurea in Arca figuratum exemplum, certè ſimplex ornamentum, accommodata ſuggeſtui, longè diverſas habendo cauſas ab idololatriæ conditione, ob quam ſimilitudo prohibetur; non videntur ſimilitudinum prohibitarum legi refragari, non in eo ſimilitudinis ſtatu deprehenſa, ob quem ſimilitudo prohibetur.* Et Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem commemorans, boni Paſtoris imaginem in D calicibus depingentis, ex quâ argumentum ducit ad ejus diſciplinam impugnandam, ſatis innuit illas imagines ſibi non videri divinæ legi contrarias, cùm Decalogi violationem Eccleſiæ, cujus doctrinam infectatur, non objiciat. *A parabolis licebit incipias*, Lib. de Pudicitia.
inquit, *ubi eſt ovis perdita à Domino requiſita, & humeris ejus revecta. Procedant ipſæ picturæ calicum veſtrorum, ſi vel in illis perlucebit interpretatio pecudis illius, utrumne Chriſtiano, an Ethnico peccatori de reſtitutione collineet.*

XIV. Denique ad id quod ex libro *contra Hermogenem* objicit *Dallæus*; Reſpondeo, locum ab ipſo laudatum non probare, quòd pictura ſit per ſe veti-E ta, aut quod ipſam lege Dei vetitam *Tertullianus* putaverit: ſed quòd ſpectatis circunſtantiis temporis, ob idololatriæ periculum, ethnicâ ſuperſtitione ubique dominante, nefas cenſeret quarumcumque rerum effigies pingere. Unde tunc vix ullus erat apud Chriſtianos imaginum uſus. Quid ſi Hermogenem *illicitè pingere* Tertullianus dixit, quia poſt ſuſceptum Chriſtiani nomen, nihilominus pingebat ſimulachra Deorum, utique falſorum? ut notat *Rigaltius*.

Objicit *Dallæus* teſtimonium *Origenis*, *lib.* 4. *contra Celſum*, de Judæis ſcribentis: *In civitatem* F *eorum nullus pictor admittebatur, nullus ſtatuarius, legibus totum hoc genus arcentibus, ne quæ occaſio præberetur hominibus craſſis, neve animi eorum à Deò cultu avocarentur ad res terrenas, per hujuſmodi illecebras.* Quod ut probet, hæc ex Deuteronomio recitat: *Habebant enim*, inquit, *inter cæteras, legem hanc: Nolite impiè agere, nec facietis vobis ſculptile in ſimilitudinem, aut imaginem maſculi; vel fœminæ, in ſimilitudinem omnium jumentorum, quæ ſunt ſuper terram, vel avium pennatarum ſub cælo volantium, vel piſcium quorumvis, qui degunt in aquis ſub terrâ.* Itaque cùm teſtetur *Origenes*, *Homilia VIII. in Exodum*, hanc legem ad Novi quoque Teſtamenti

homines

hominès pertinere : non eſt dubitandum, quin ille Chriſtiano nefas eſſe putaverit, ullam ex iſtis artibus exercere.

Exponitur locus Origenis.

XVI. Reſpondeo, Verum eſſe quod *Origenes* refert, Judæos in civitates ſuas nullos ſtatuarios aut pictores admiſiſſe : non quòd lex divina eas artes, aut quamcumque ab illis artificibus effictam ſimilitudinem vetaret ; ſed quòd Synedrii ac Synagogæ Decretô latiùs propagata Legis ſanctio eſſet, & ad quemcumque uſum imaginum porrecta vis illius, ſaltem extantium & humanarum : cujuſmodi ſcita Seniorum *Legis divinæ ſepem* vocabant, quòd homines à legis divinæ violatione longiùs arcerent, occaſionibus peccandi ſublatis, & accuratiùs interdictis. Sed non omne genus imaginum vetitum Judæis fuiſſe Decalogi mandatô, ſed eas duntaxat quæ idololatriæ occaſio forent, Origeniani loci adjuncta probant. *Apud quos*, inquit, (Judæos ſcilicet) *nullum aliud numen erat receptum, quàm Deus hujus rerum univerſitatis præſes, procul ablegatis omnibus ſimulachrorum opificibus. Nam in civitatem eorum nullus pictor admittebatur*, &c. & verbis Deuteronomii recitatis, ſubjungit : *Quæ lex hoc agebat, ut contenti rerum veritate, caverent ſibi à figmentis mentientibus faciem maris aut fœminæ, aut pecudum, avium, reptilium, piſcium imagines referentibus. Illud quoque apud eos gravitatis & generoſitatis plenum : Cave ne fortè oculis ſublatis ad cœlum, viſòque Sole, Luna, cæteriſque ſtellis cœli : decore horum deceptus, adores aut colas aliquod ex ſiderum numerò.* Idem eluceſcit manifeſtiùs ex *Homilia VIII. in Exodum*, à *Dallæo* laudatâ ; ubi explicans quid ſit idolum, quid ſimilitudo, quæ Lege vetantur, ait : *Aliud eſt facere idolum, aliud ſimilitudinem.... Si quis in quolibet metallo auri, vel argenti, vel ligni, vel lapidis, faciat ſpeciem quadrupedis alicujus, vel ſerpentis, vel avis, & ſtatuat illam adorandam, non idolum, ſed ſimilitudinem fecit. Vel etiamſi picturam ad hoc ipſum ſtatuat, nihilominus ſimilitudinem feciſſe dicendus eſt. Idolum verò facit ille, qui ſecundùm Apoſtolum dicentem*, Quia Idolum nihil eſt, *facit quod non eſt.... Addis autem & dicis* : Non adorabis ea, neque coles. *Poteſt quis interdum & invitus adorare, ſicut nonnulli Regibus adulantes, cùm eos ad hujuſcemodi ſtudia deditos viderint, adorare ſe ſimulant idola, cùm in corde ipſorum certum ſit, quia nihil eſt idolum. Colere verò, eſt totò his affectu & ſtudiò mancipari. Utrumque ergo reſecat ſermo divinus, ut neque affectu colas, neque ſpecie adores.*

Quod de Judæis refert *Origenes*, ipſos nullos pictores, nullos ſtatuarios, in civitatem ſuam admiſiſſe, acceperat ille à *Philone* & *Joſepho* ; à Philone, libro *Quis rerum divinarum hæres*, in libro *de Decalogo*, in lib. *de Legatione ad Caium*, & in altero, *de Gigantibus*. Ex *Joſepho* verò, *lib. 8. Antiquitatum*, ubi *Salomonem* violatæ legis incuſat, *Quòd æreas boum effigies baſi maris*, id eſt ingentis labii, quod mare vocabatur ob capacitatem, *adjecerat, & leonem in throno poſuerat : Nefas enim erat iſta facere.* Et lib. 17. cap. 8. Judæos ægrè tuliſſe refert, quòd *Herodes* aquilam auream prægrandem ſupra majorem Templi portam collocarat, quam Juvenes quidam, impellentibus Magiſtris, palàm dejicere auſi ſunt. *Probibet enim Lex*, inquit, *erectiones imaginum moliri, aut quorumcumque animalium effigies collocari, velut anathemata iis qui ex illius præſcripto vitam ſuam componere voluerint.* Et lib. 2. *de Bello Judaico*, ubi populi tumultum adverſùs *Pilatum* deſcribit, qui *Cæſaris* imagines in Urbem introduxerat, quas Judæorum conſtantiâ victus, tandem abſtulit, eamdem cauſam affert : *Quòd nullum fas ſit in Urbe collocari ſimulachrum.* Id autem nefas eſſe putabant ob idololatriæ periculum, quæ Lege vetatur.

Error Joſephi notatur & refellitur.

Quanquam errat *Joſephus*, cum *Salomonem* vio-

A latæ Legis reum facit ob æreas boum effigies baſi Maris ſuppoſitas, & figuras Cherubim exſculptas pictáſque in Templo. Nam Scriptura Sacra, quæ id commemorat *III. Regum Cap. 6. & 7.* ob hæc opera nequaquam arguit *Salomonem*, immò Deo gratum fuiſſe ſignificat, qui perfectô templò ipſi ſemel & iterum conſpicuum ſe præbuit, & cum ipſo ut cum amico locutus eſt. Certè picturam, ſculpturámve non fuiſſe Judæis divinâ lege prohibitas, ex eo conſtat quòd *Beſeleelem* his artibus exornaverit. *Vocavi*, inquit Dominus Exodi XXXI. *Beſeleel, & implevi eum Spiritu Dei, ſapientiâ, & intelligentiâ, & ſcientiâ in omni opere, ad excogitandum quicquid*
B *fabrefieri poteſt ex auro, & argento, & ære, marmore, & gemmis, & diverſitate lignorum*, &c.

Lib. 1. cap. 24.

XVIII. Objicit *Dallæus*, * Quæcunque à Patribus ſcripta ſunt in Ethnicos ſimulachrorum adoratores, eadem in cultores imaginum jure meritò retorqueri : ac proinde pariter vetitum eſſe lege divinâ cultum imaginum Chriſti & Sanctorum.

Probat antecedens. Poteſt itemque in ipſos torqueri, quod *Tertullianus* in Apologetico, Cap. 12. ſcribit : *Quantum autem de ſimulachris ipſis, nihil aliud reprehendo, quàm materias ſorores eſſe vaſculorum inſtrumentorum communium, vel ex iiſdem vaſcu-*
C *lis & inſtrumentis, quaſi fatum conſecratione mutantes, licentiâ artis transfigurante, & quidem contumelioſiſſimè & in ipſo opere ſacrilegè.* Et extremo capite : *Igitur ſi ſtatuas & imagines frigidas, mortuorum ſuorum ſimillimas non adoramus, quas milvi, & mures, & araneæ intelligunt ; nonne laudem magis quàm pœnam merebatur repudium agniti erroris?* Imagines enim Chriſti & Sanctorum, nec de meliore luto, nec honeſtiore ſpecie, vel ſenſibus inſtructiores ſunt quàm Gentilium ſtatuæ. Æquè ſorores utræquæ vaſculorum inſtrumentorúmque communium : neque has magis quàm illas, mures, & araneæ,
D & milvi intelligunt.

Poteſt in ipſas torqueri quod de conſecratis Deorum imaginibus, quas Pagani orabant, & publicè colebant, ſcribit *Minutius Felix*, in Octavio. *Quanta verò de Diis veſtris animalia muta naturaliter judicant, mures, hirundines, milvi? Non ſentire eos ſciunt, rodunt, inculcant, inſident, ac niſi abigatis, in ipſô Dei veſtri ore nidificant. Araneæ verò faciem ejus intexunt, & de ipſo capite ſua fila ſuſpendunt. Vos tergitis, mundatis, eraditis, & illos quos facitis, protegitis, & timetis.*

Contra ipſas objici poteſt quod ſcribit *Lactantius*, lib. ſecundo Inſtitutionum, cap. 2. *Quid ſibi templa?*
E *Quid aræ volunt? Quid denique ipſa ſimulachra, quæ aut mortuorum, aut abſentium monimenta ſunt?.... Nec intelligunt homines ineptiſſimi, quòd ſi ſentire ſimulachra & moveri poſſent, ultro adoratura homines fuiſſent, à quibus ſunt expolita..... Adorant ergo inſenſibilia qui ſentiunt, irrationabilia qui ſapiunt, exanima qui vivunt, terrena qui oriuntur è cœlo.... Nempe ideò timetis, quòd eos eſſe in cœlo arbitramini.... Cur igitur oculos in cœlum non tollitis? Cur ad parietes & ligna, & lapides potiſſimùm, quàm illò ſpectatis, ubi eos eſſe creditis?* Et quod Capp. 17. & 18. ait : *Perverſum eſſe & incongruens, ut ſimulachrum hominis à ſimula-*
F *chro Dei colatur. Colis enim quod eſt deterius & imbecillius.... Inexpiabile facinus eſſe, deſerere viventem, ut defunctorum monimentis ſervias, qui nec vitam, nec lucem dare cuiquam poſſunt, quâ ipſi carent.* His gemina ſunt quæ habent *Sanctus Athanaſius*, in Oratione contra Gentes P. 15. *Sanctus Joannes Chryſoſtomus* in Iſaïam, cap. 2. & Homilia 37. in Geneſim ; *Theodoretus*, in Pſalmum centeſimum decimumtertium.

Catholicis ſacrarum imaginum cultoribus imperitè ſo-

XIX. Reſpondent Catholici Theologi, negando antecedens : hæc enim omnia contra Ethnicos meritò à Patribus objiciuntur, quia etſi ſimulachrorum materiæ

Ioique objiciuntur quæ à Patribus ſcripta ſunt contra Ethnicos ſimulacrorum adoratores.

materiæ ſorores eſſent vaſculorum; licèt illa inſenſibilia eſſent & irrationalia, licèt de iis mures, hirundines, milvi, araneæ judicarent, &c. nihilominus ab Ethnicis Numinum inſtar habebantur, & colebantur. Credebant, inquam, ea eſſe Numina, ſive ſimplici ſubſtantiæ commutatione; (quæ opinio apud rudiores invaluerat) ſive quadam divinitatis in ipſa infuſione, alligatione, & ſubſtantiali præſentiâ, quaſi ſtatum conſecratione mutarent, ut *Tertullianus* loquitur. (Quod ſentiebant eruditi.) Tandem nullus erat Ethnicus, qui ſaltem non crederet, illa ſimulachra eorum imagines eſſe, qui verè Dii eſſent. At longè ab iſta ſuperſtitione ſunt Catholici, qui Chriſti, & Sanctorum imagines, quas colunt, neque pro Numinibus, neque pro Numinum imaginibus habent: ſed venerationem ita iis impertiendam propugnant, ut *Non credatur ineſſe aliqua in iis divinitas, vel virtus propter quam ſint colendæ. vel quòd ab eis ſit aliquid petendum; vel quòd fiducia in imaginibus ſit figenda; veluti olim fiebat à Gentibus quæ in idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illa repræſentant: ita ut per imagines quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus, Chriſtum adoremus: & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur*: ut habet Synodus Tridentina, *Seſſione XXV*.

XX. Urget *Dallæus*, Ethnicorum Theologos longè aliter de ſimulachris ſenſiſſe, Deos eſſe negaſſe, Deos tantùm aſſeruiſſe per ſimulachra vel in ſimulachris coli. Idem porro de cultu ſacrarum, ut vocant, imaginum, ſentire Romanæ communionis homines. Nam quemadmodum in Paganorum multitudine erant aliqui, ſed pauci, qui craſſiſſimo quodam & peculiari mentis errore, repugnantibus & reclamantibus eruditis, pro veris Numinibus haberent muta illa & ſurda ſimulachra, apud quæ in templis & fanis procumbebant: ſic in eorum Chriſtianorum plebe, qui venerantur imagines, fortaſſe etiam nonnulli reperiuntur adeò obeſæ naris, ut vel nullum, vel omnino exiguum diſcrimen eſſe arbitrentur inter imaginem, & ipſum cui conſecrata eſt, Sanctum. Ac ut inter eruditiores Paganos fuere, qui putarent Numen vel ipſâ ſubſtantiâ, vel certè vi ſuâ præſens adeſſe ſimulachris, ſic neque defuere inter communionis Romanæ homines, qui de Sanctorum unione cum imaginibus idem propemodum ſentirent.

Antecedens autem probat *Dallæus* ex *Celſo* Gentili Philoſopho, apud *Origenem*, lib. ſeptimo, dicente, Ridiculam eſſe Chriſtianorum ſapientiam, ſi nihil aliud docere volunt, niſi Deum non eſſe lapidem, lignum, æs, aurum, ab hoc vel illo artifice expolitum & elaboratum. *Quis enim*, inquit, *alius eſt, niſi ſit planè fatuus, qui hæc Deos eſſe putet, non autem Deorum donaria & ſimulachra?* Item ex *Luciano*, qui ipſum Numen à ſimulachro clariſſimè diſtinguit, cum Matronæ conquerenti quòd ſe invidioſâ laudatione Deabus comparaſſet, ſic reſpondet: *Ego te, ô præſtantiſſima! nequaquam cum Deabus comparavi, ſed cum eximiorum artificum operibus ex lapide, ære, aut ebore confectis. At quæ ab hominibus ſunt facta, cum hominibus comparare, non puto impium: niſi Minervam illud eſſe exiſtimaſti, quod Phydias effinxit, aut celeſtem Venerem illud, quod non multis abhinc annis Praxiteles Cnidi fecit. At vide ne indecorum ſit talia de Diis ſentire, quorum imagines veras nulla humana induſtria aſſequi poteſt, ut ſentio.*

Idem probat ex *Athenagora* Chriſtiano Scriptore, in *Legatione pro Chriſtianis*, ubi ſcribit, inter Ethnicos non defuiſſe, qui idola *Nihil quàm ſimulachra eſſe dicerent, Deos verò, quorum honori ea ſint dedicata, & quæcunque in ipſos conferuntur, redituſ, ſacrificia, ad ipſos referri Deos, & propter ipſos fieri, neque aliò modò homines convenire Deos poſſe.*

Idem probat ex *Arnobio*, *lib. ſexto adverſus Gentes*, ubi Paganum hominem ſic inducit loquentem: *Sed erras, & laberis. Nam neque nos æra, neque auri argentique materias, neque alias quibus ſigna conſiunt, eas eſſe per ſe Deos, & religioſa decernimus Numina; ſed eos in his colimus, eoſque veneramur, quos dedicatio infert ſacra, & fabrilibus efficit inhabitare ſimulachris.... In parte hac eadem illud etiam dicere ſimulachrorum aſſertores ſolent, non ignoraſſe Antiquos nihil habere Numinis ſigna, neque ullum omnino ineſſe his ſenſum; ſed propter indomitum atque imperitum vulgus, quæ pars in populis atque in civitatibus maxima eſt, ſalutariter ea, conſilióque formaſſe, ut velut quadam ſpecie objectâ his, Numinum, abjicerent aſperitatem, metu; arbitratique præſentibus ſeſe ſub Diis agere, facta impia deponerent, & ad humana officia morum immutatione tranſirent.*

Denique id probat ex *Lactantio*, qui ſic loquentes introducit Ethnicos lib. 2. Divinarum Inſtitutionum cap. 2. *Non ipſa*, inquiunt, *timemus ſimulachra, ſed eos ad quorum imaginem ficta, & quorum nominibus conſecrata ſunt.*

Pagani ſimulachra eſſe Deos ſentiebant, non Deorum tantùm ſuorum ſigna & imagines.

Reſpondeo, Paganos omnes quotquot Sacerdotum & Pontificum ſuorum doctrinam ſequebantur, cenſuiſſe ſimulachra eſſe Deos, ſive immutatione ſubſtantiæ, ſive infuſione quadam & incorporatione Deorum in ipſa, vi conſecrationis: adeóque ipſa coluiſſe ut numina, ſpem in his ſuam poſuiſſe, ipſiſque ſupplicaſſe, ac ſerviiſſe; quamvis Cavillatores nonnulli, Semiethnici, & Philoſophaſtri, ut ſe à Chriſtianorum objectionibus liberarent, ac ne de dogmate tam abſurdô palam erubeſcere cogerentur, communem Gentium ſententiam diſſimularent, emollirentque quantùm in ipſis erat, dicentes, idola non abs ſe coli ut Numina, ſed tantùm ut Numinum ſimulachra. Quod autem hæc, quam diximus, communis fuerit Ethnicorum de ſuis idolis opinio, diſertè probant Catholici Theologi ex Scriptura Sacrâ, cui potiùs quàm Philoſophis quibuſdam Gentilium credendum eſt: ſcilicet ex cap. 20. Exodi. *Non facietis Deos argenteos*, inquit Dominus, *nec Deos aureos facietis vobis*, Levitici 19. *Nolite converti ad idola, nec Deos conflatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus veſter.* Pſalmo 113. *Simulachra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum. Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non videbunt.... Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.* IV. Regum 19. *Et miſerunt Deos eorum in ignem: non enim erant Dii, ſed opera manuum hominum, ex ligno & lapide.* Iſaiæ 44. ubi artifex lignarius dicitur, ex eodem ligno, ex quô pulmentum coxit, & calefactus eſt, feciſſe ſibi Deum. *Medium ejus combuſſit igni.... Reliquum autem ejus Deum fecit & ſculptile ſibi: curvatur ante illud, & adorat illud, & obſecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.... Non recogitant in mente ſuâ, neque cognoſcunt, neque ſentiunt, ut dicant: Medietatem ejus combuſſi igni.... & de reliquo idolum faciam? Ante truncum ligni procidam? Pars ejus cinis eſt. Cor inſipiens adoravit illud.* Jeremiæ 2. *Dicentes ligno: Pater meus es tu: & lapidi: Tu me genuiſti. Ubi ſunt Dii tui, quos feciſti tibi? Surgant & liberent te in tempore afflictionis.* Sapientiæ 14. *Et hæc fuit vitæ humanæ deceptio: quoniam aut affectui, aut Regibus deſervientes homines, incommunicabile nomen lapidibus & lignis impoſuerunt.* Sapientiæ 15. *Quoniam omnia idola nationum Deos æſtimaverunt, quibus neque oculorum uſus eſt ad videndum..... Homo enim fecit illos: & qui ſpiritum mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo enim ſibi ſimilem homo poterit Deum fingere. Cùm enim ſit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim eſt ipſe his quos colit, quia ipſe quidem vixit, cùm eſſet mortalis, illi autem nunquam.* Baruch 6. *Nunc autem*

videbitis in Babylonia Deos aureos, & argenteos, & lapideos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes metum Gentibus..... Nam ligna ipſorum polita à fabro ipſa etiam inaurata, & inargentata, falſa ſunt, & non poſſunt loqui..... Hi autem non liberantur ab ærugine & tineâ..... Unde vobis notum ſit quia non ſunt Dii: Ne ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales ſunt & Dii illorum. Conſtitutis illis in domo, oculi eorum pleni ſunt pulvere à pedibus introëuntium..... Tutantur Sacerdotes oſtia clauſuris & ſeris, ne à latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre poſſunt: ſunt autem ſicut trabes in domo. Nigra ſunt facies eorum à fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum, & ſupra caput eorum volant noctuæ & hirundines, & aves etiam ſimiliter, & catta. Unde ſciatis quia non ſunt Dii.... Aurum etiam quod habent, ad ſpeciem eſt. Niſi aliquis exterſerit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, ſentiebant. Ex omni pretio empta ſunt, in quibus ſpiritus non ineſt ipſis.... Confundantur etiam qui colunt ea. Quod totô capite inculcatur. Danielis 14. Daniel Regi interroganti, cur *Bel* non adoraret? Reſpondit: *Quia non colo Idola manu facta, ſed viventem Deum. Et dixit Rex ad eum: Non videtur tibi eſſe Bel vivens Deus? An non vides quanta comedat & bibat quotidie? Et ait Daniel arridens: Ne erres, Rex! iſte enim intrinſecus luteus eſt, & forinſecus æreus, neque comedit aliquando.* Actuum Apoſtolorum cap. 19. *Demetrius* argentarius ait: *Et videtis, & auditis, quia non ſolùm Epheſi, ſed penè totius Aſiæ, Paulus hic ſuadens avertit multam turbam, dicens: Quoniam non ſunt Dii qui manibus fiunt.*

Idem conſtat ex Veterum Patrum teſtimoniis: *Sancti Irenæi*, lib. 3. c. 6. *A Moyſe*, inquit, *dictum eſt: Non facies tibi omnem ſimilitudinem in Deum, quæcumque in cœlo ſurſum, & quæcunque in terrâ deorſum.*

Sancti Cypriani, lib. 3. Teſtimoniorum adversùs Judæos. *De Idolis quæ Gentiles Deos putant. In Sapientia Salomonis: Omnia Idola nationum æſtimaverunt Deos, &c.*

Minutii Felicis, in Octavio: *Ecce*, inquit, *funditur*, (Idolum) *fabricatur, ſcalpitur: nondum Deus eſt. Ecce plumbatur, conſtruitur, erigitur; nec adhuc Deus eſt. Ecce ornatur, conſecratur, oratur; tunc poſtremò Deus eſt, cùm homo illum voluit & dedicavit.*

Et ante ipſos, *Tertulliani*, in Apologetico, cap. 12. *Quantùm autem*, inquit, *de ſimulachris ipſis, nihil aliud deprehendo, quàm materias ſorores eſſe vaſculorum, inſtrumentorúmque communium, vel ex iiſdem vaſculis & inſtrumentis, quaſi fatum conſecratione mutantes.... ut revera nobis, maximè qui propter ipſos Deos plectimur, ſolatium pœnarum eſſe poſſit, quòd eadem ipſi patiuntur ut fiant. Crucibus & ſtipitibus imponitis Chriſtianos. Quod ſimulachrum non priùs argilla deformat cruci & ſtipiti ſuperſtructa? In patibulo primùm corpus Dei veſtri dedicatur. Ungulis deraditis latera Chriſtianorum: ut in Deos veſtros per omnia membra validiùs incumbunt aſcia, & runcina, & ſcobina. Cervices ponimus: Ante plumbum, & glutinum, & gomphos, ſine capite ſunt Dii veſtri. Ignibus urimur: hoc & illi à primâ quidem maſſâ. In metalla damnamur: Inde cenſentur Dii veſtri..... Sed planè non ſentiunt has injurias & contumelias ſuæ fabricationis Dii veſtri, ſicut nec obſequia.*

Arnobii, lib. 1. adversùs Gentes. *Venerabar*, inquit, *ô cæcitas! nuper ſimulachra modo ex fornacibus prompta, in incudibus Deos, & ex malleis fabricatos, elephantorum oſſa: picturatas veternoſis in arboribus tænias ſi quando conſpexeram, lubricatum lapidem, & ex olivi unguine ſordidatum, tanquam ineſſet vis præſens, adulabar, affabar, & beneficia poſcebam, nihil ſentiente de trunco: & eos ipſos Divos, quos eſſe mihi perſuaſeram, afficiebam contumeliis gravibus, cùm eos eſſe credebam ligna, lapides, atque oſſa, aut in ejuſmodi rerum habitare materiâ.* Arnobius non Ethnicus de vulgo, ſed Philoſophus, ſimulachra Deos eſſe credebat, & ut tales adorabat, antequam Chriſto nomen daret.

Sancti Athanaſii, Oratione contra Gentes, ubi ſcribit, Paganos ſupplices, *ante ligna procumbere, nec videre interim res ſimiles, ac prorſus ejuſdem generis ſuis ſeſe pedibus calcare, & pro fomentis ignium uſurpare, cùm tamen partes earum rerum Numina appellent..... Pro Numinibus adorant, quos pretio à ſculptore redemerunt.* Et hunc quidem communem fuiſſe Gentilium errorem ſignificat, quamvis ipſorum Philoſophi illum diſſimularint, novâſque adinvenerint explicandæ ſuperſtitionis ſuæ rationes, ut ſe à Chriſtianorum objectionibus liberarent. *Hic*, inquit, *cùm male audiunt Ethnicorum Philoſophi Virique Eruditi, non inficias eunt eas Deorum ſpecies hominum & brutorum ſimulachra eſſe: ſed ideo id in uſu haberi, ut Dii ſub iſtis imaginibus oracula promant & ſeſe oſtendant, alioqui eum qui inviſibilis eſt, niſi per iſtiuſmodi ſimulachra & ceremonias cognoſci non poſſe. Alii porro quaſi majore Philoſophiâ inſtructi, aiunt iſta inſtituta eſſe & effigiata ad evocationem adventúmque Angelorum, aliarúmque Poteſtatum conciliandam, ut cùm illi ita ſe præſentes obtulerint & apparuerint, Numinis notitiam mortales doceant: ac proinde iſtiuſmodi ſimulachra pro elementis litterarum humano generi eſſe, quæ dum legunt, Dei notitiam condiſcere poſſunt.*

Sancti Joannis Chryſoſtomi, in Genethliaco, laudati à *Theodoreto*, Dialogo 1. *An non*, inquit, *extrema eſt dementia, ipſos quidem, cùm in lapides, & ligna, & viles ſtatuas Deos ſuos inducunt, & tanquam in carcere quodam includunt, nihil turpe arbitrari ſe facere aut dicere: nos verò reprehendere, quòd dicamus Deum templo ſibi ipſi per Spiritum Sanctum extructo, opem mundo per illud attuliſſe? Si enim turpe eſt in humano corpore Deum habitare, multò magis in lapide & ligno, quanto lapis & lignum homine viliora ſunt?*

Sancti Auguſtini, lib. 8. de Civitate Dei, Cap. 23. ubi de *Triſmegiſto*, ait: *At ille viſibilia & contrectabilia ſimulachra, velut corpora Deorum eſſe aſſerit. Ineſſe autem his quoſdam Spiritus invitatos, qui valeant aliquid, ſive ad nocendum, ſive ad deſideria eorum nonnulla complenda, à quibus eis divini honores, & cultûs obſequia deferuntur. Hos ergo Spiritus inviſibiles per artem quamdam viſibilibus rebus corporalis materiæ copulare, ut ſint quaſi animata corpora, illis Spiritibus dicata & ſubdita ſimulachra, hoc eſſe dicit Deos facere, eámque magnam & mirabilem Deos faciendi accepiſſe homines poteſtatem.*

Et in Pſalmum centeſimum decimum-tertium. *Quanquam, ut illi aſſerunt, in ſigno aliquo fabrefacto, atque eminenti collocatô ſuggeſtu, cùm adorari atque honorari à multitudine cœperit, parit in unoquoque ſordidiſſimum erroris affectum, ut quoniam in illo figmento non invenit vitalem motum, credat Numen occultum: effigiem tamen viventi corpori ſimilem, ſeductus formâ & commotus auctoritate quaſi Sapientium Inſtitutorum, obſequentiúmque turbarum, ſine vivo aliquo habitatore eſſe non putat..... Videntur autem ſibi purgatioris eſſe religionis, qui dicunt: Nec ſimulachrum, nec dæmonium colo; ſed per effigiem corporalem ejus rei ſignum intueor, quam colere debeo. Ita verò interpretantur ſimulachra, ut aliò dicant ſignificari terram, unde Templum ſolent appellare Telluris; aliò mare, ſicut Neptuni ſimulachro; aliò aërem, ſicut Junonis.... De quibus rurſus cùm exagitari cœperint, quòd corpora colant.... Reſpondere audent, Non ſe ipſa corpora colere, ſed quæ illis regendis præſident Numina.*

Sancti Cyrilli Alexandrini, lib. 6. adversùs Julianum, pag. 194. *Contra verò*, inquit, *Julianus Numa*

admirator

admirator & præco magnificus, fidem in Deum per ſummam impietatem infectatus, omniforme ſimulachrorum examen, lignáque & lapides Deos facere non veretur, eiſque boum agmina immolare non ceſſat.

Ex his patet, communem fuiſſe Paganorum errorem, quod ſimulachra Numina eſſent, quamvis Philoſophi ab illius invidiâ ſe liberare, ſubtilioribus expoſitionibus conarentur. Id confirmatur ex *Origene*, & *Arnobio*, quorum præ cæteris teſtimonia *Dallæus* oſtentat. Origenes lib. 7. contra Celſum: *Inter abhorrentes*, inquit, *à ſtatuarum, templorum, altarium ceremoniis, Scytha, Numida, impiíque Seres, & Perſa, aliis moventur rationibus, quàm Chriſtiani & Judæi, quibus Religio eſt ſic Numen colere. Illarum enim gentium nemo ab his alienus eſt, quòd versatur Numen ad viles has ceremonias detrahere, quæ verſantur circa aras & materias effigiatas variis imaginibus, nec quòd intelligat dæmonas devinctos hærere certis locis & ſtatuis, ſive incantatos quibuſdam magicis carminibus, ſive aliàs incubantes locis ſemel præoccupatis, ubi lurconum more ſe oblectant victimarum nidoribus.... Cæterùm Chriſtiani homines, & Judæi, ſibi temperant ab his, propter illud Legis:* Dominum Deum tuum timebis, & ipſi ſoli ſervies.... *Et*, Non facies tibi ipſi ſimulachrum.... Non adorabis ea, nec ſervies illis.... *Nos verò ideò quoque non honoramus ſimulachra, quia quantùm poſſumus, cavemus ne quo modo incidamus in eam credulitatem, ut & his tribuamus divinitatis aliquid. Et hoc eſt crimen quod Celſo impingimus, aliiſque omnibus, qui hæc non eſſe Deos fatentur, deferre hos honores ſtatuis, cùm ſapientes credantur, adeò ut vulgus exemplo eorum in errorem trahatur, in tantùm depreſſum animas falsâ religione, ut negantem hos eſſe Deos, ne quidem audire juſtineant, quos ipſi aſſueverunt colere. Celſus certè ait ſe credere, non Deos hæc eſſe, ſed Deorum anathemata: non declarans quomodo hæc non hominum anathemata ſint, ſed Deorum, ut ipſe vocat. Liquet enim hæc dedicari ab hominibus falſam opinionem de Deo habentibus. Ac ne imagines quidem eorum putamus ſtatuas, ut qui Deum incorporeum & inviſibilem nullâ figurâ circumſcribamus.*

Arnobius verò libro ſexto hæc habet: *Non improba, neque aſpernabilis ratio, quâ poſſit quivis tardus, necnon & prudentiſſimus credere, Deos relictis ſedibus propriis, id eſt Cælo, non recuſare, nec fugere habitacula inire terrena. quinimmò jure dedicationis impulſos, ſimulachrorum coaleſcere junctioni. In gypſo ergo manſitant atque in teſtulis Dii veſtri? Quinimmo teſtularum & gypſi mentes, ſpiritus atque anima Dii ſunt? Atque ut fieri auguſtiores viliſſima res poſſint, concludi ſe patiuntur, & in ſede obſcura coërcitione latitare? Ergo illud à vobis parte in hâc primùm deſideramus & poſtulamus audire; Invitine hoc faciunt, id eſt, jure dedicationis attracti, ſimulachrorum inſunt manſiones? An proni & faciles, neque ullis neceſſitatibus irrogatis?* &c. quæ fuſiùs perſequitur. Et infra: *Si apertum vobis & liquidum eſt, in ſignorum viſceribus Deos vivere, atque habitare Cælites, cur eos ſub validiſſimis clavibus, ingentibúſque ſub clauſtris, ſub repagulis, peſſulis, aliiſque hujuſmodi rebus cuſtoditis, conſervatis, atque habetis incluſos?* Quod autem *Dallæus* Catholicis affingit dicens, ipſos prope eadem ſentire de Sanctorum præſentia in imaginibus, aut unione ipſorum cum illis, quæ Pagani de ſuorum Numinum præſentia in ſimulachris, aut unione cum illis: putidæ calumniæ facilè convincitur ex Tridentina Synodo, quæ Catholicæ Fidei hac de controverſia profeſſionem expreſſit Seſſione vigeſimâ quintâ.

§. II.

Dogma Catholicum de uſu & cultu Imaginum probatur ex Patribus, & Eccleſiæ Judicio.

I. OCcurrit imprimis mulieris Hemorrhoiſſæ à Chriſto ſanatæ pium laudatúmque factum, quæ ut beneficii ſibi à Servatore collati memoriam ad poſteros propagaret, æream ſtatuam in ejus honorem erexit; quæ Cæſareæ Philippi, quam Paneadem vocant, adhuc *Euſebii Cæſarienſis* ætate viſebatur, ut ipſe refert *lib. 7. Cap. decimo-octavo*; ad cujus pedes, in ipſa baſi, ignota quædam naſcebatur planta, quæ ad fimbriam uſque æneæ diploidis aſſurgens, depellendis omnis generis morbis præſentiſſimum remedium erat. Quo ex factô & miraculo colligitur, Chriſti imagines non eſſe damnandas, quaſi divinâ lege interdictas: Non enim miraculis Deus res nefarias & illicitas approbare ſolet, vel poteſt.

Hanc Hiſtoriam falſi ſuſpicione laborare *Dallæus* reſpondet; Ex opinione quæ vulgi animos occupaſſet, propagatum rumorem: Librorum Carolinorum Auctorem lib. 4. c. 15. hujus de facti veritate dubitare: Non eſſe veriſimile quòd mulier, quæ antequam à Chriſto ſanaretur, omnes facultates in Medicos erogaverat atque conſumpſerat, ut *Lucas* & *Marcus* teſtantur, duo ex ære ſimulachra ante ædes erexerit; quod abſque magnis ſumptibus fieri non potuit. Vix etiam credi poſſe, quòd ænea illa ſimulachra trecentos annos Paneade in publico integra atque inviolata manſiſſent, ferventibus perſecutionibus. Scriptorum *Euſebio* vetuſtiorum ſilentium, in Apologeticis præcipuè pro Chriſtianâ Religione editis, oſtendere quàm dubia ſit & incerta hujus Hiſtoriæ fides. Ut ut eſt, ex totâ hac hiſtoriâ, ſi vel certa ſit & confeſſa, nihil aliud extundi poſſe, niſi unum fuiſſe Chriſti ſimulachrum, non Epiſcopi, aut Doctoris alicujus juſſu, atque inſtituto, ſed mulierculæ è Paganiſmi luto emergentis voluntate effectum. Non in Eccleſia, ſed in vico publico pro foribus poſituro; eô animô, non ut vel adoraretur vel coleretur, ſed ut accepti divinitus à Chriſto Domino beneficii monumentum eſſet: Non ex Chriſtiano, ſed ex Ethnico, cui illa diu aſſueverat, uſu. Id innuere ſatis *Euſebium*, qui narrationem totam executus, hæc verba ſubjicit: *Nec verò mirandum eſt, Gentiles à Servatore noſtrô beneficiis affectos hæc præſtitiſſe, cùm & Apoſtolorum Petri ac Pauli, Chriſtíque ipſius pictas imagines, ad noſtram uſque memoriam ſervatas in tabulis viderimus. Quippe priſci illi abſque ullô diſcrimine cunctos de ſe benè meritos Gentili quadam conſuetudine tanquam ſervatores colere hujuſmodi honoribus conſueverant.*

Sed reponimus *Dallæo*, *Euſebium*, præ librorum Carolinorum Auctore quadringentis annis juniore audiendum eſſe, qui & Paneadenſium traditione, & propriis oculis perſuaſus, hanc fuiſſe Chriſti ſtatuam ipſi à muliere hemorroiſſâ erectam, id memoriæ prodidit, ut & miraculum perenne quod per herbam circa illam creſcentem, cùm ad effigiatæ diploidis fimbriam excreviſſet, fieri ſolebat. Nec incredibile eſt mulierem, quæ multas pecunias munerandis Medicis impenderat, quod Evangeliſtæ hyperbolicâ locutione ſignificant: *In medicos erogaverat omnem ſubſtantiam ſuam*, facultates habuiſſe, & reſtitutâ ſanitate augere potuiſſe, ex quibus Statuam Chriſto conflaret in grati animi monumentum. Quid ſi non ab ipsâ muliere, ſed ab aliquo Paneadenſi cive locuplete, ad Chriſti Fidem converſo, poſt ejus Aſcenſionem, & Evangelii prædicationem erecta ſit ad celebris miraculi memoriam? Quòd verò Chriſtianorum perſecutores hanc ſtatuam non ſuſtulerint,

quam Chriſti eſſe non noverant, quid mirum? Et ſi Deus ſervari voluit tam illuſtre monumentum, nonne efficere potuit ne Tyranni de eo evertendo cogitarent? Eccleſiaſtici Scriptores *Euſebio* antiquiores vel non viderant quod ipſe oculis ſuis conſpexit *Euſebius*, vel illud non magni momenti contra Paganos eſſe judicarunt. Quam enim rationem habuiſſent ſtatuæ Chriſto erectæ, qui ejus nomen odio infenſiſſimo proſequebantur? Quam rationem habuiſſent miraculi, cujus ad memoriam ſtatua poſita erat, vel illius quod fiebat per plantam effigiatæ diploidis fimbriam contingentem, qui miraculis à Chriſto editis, & illis quæ quotidie in Eccleſia patrabantur à Viris Sanctis, non credebant? Etſi verò à muliere ex Paganiſmo converſâ ſtatua illa erecta ſit, non Epiſcopi aut Doctoris alicujus juſſu, mulieris tamen in eâ erigendâ pietatem & grati animi erga Chriſtum teſtificationem qui improbaverit, nemo ex priſcis Doctoribus proferri poteſt. In Eccleſia quidem non eſt poſita illa Chriſti Domini effigies, ſed in vico. At quid intereſt? Cùm non magis in vico, quàm in Eccleſia collocari potuiſſet, ſi idolorum numero & loco habendæ eſſent Chriſti & Sanctorum imagines, & primo Decalogi mandato eſſent prohibitæ. Et ſi religioni, pietatique non repugnat ut in plateis erigantur, fas etiam eſt ut erigantur in templis. Hinc *Juliani Apoſtatæ* temporibus, cùm illam Chriſti ſtatuam Gentiles ignominiosè tractam confregiſſent, Chriſtianos ejus fruſta collegiſſe, & in Eccleſia repoſuiſſe, ubi ſuâ adhuc ætate aſſervabantur, teſtatur *Sozomenus lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. vigeſimo-primo.* Nec refert quòd *Aſterius* Amaſenus Epiſcopus apud *Photium*, Bibliothecæ Codice 271. dicat ſtatuam illam Paneadenſem à Maximino Auguſto, Conſtantini Deceſſore, fuiſſe ſublatam; ut ea, quô tempore ipſe ſcribebat, non extaret. Lapſum enim memoriâ *Aſterium* veriſimilius eſt, & *Maximino* tribuiſſe, quod *Julianus Apoſtata* commiſit, circunſtantiaſque ſingulares illius Hiſtoriæ neſciviſſe, vel prætermiſiſſe, quas *Sozomenus* memoriæ prodidit, cùm ex certiſſimis documentis illas didiciſſet. Quamvis dicere verè potuerit *Sanctus Aſterius*, non extare hanc ſtatuam, quæ ſive *Maximini*, ſive *Juliani* Apoſtatæ temporibus ab Ethnicis confracta fuerat. Licèt porro non eô animô ab Hemorrhoiſſa erecta ſit ut coleretur, nihilominus imaginum uſus apud Chriſtianos hoc probatur monumento: de quarum cultu inferiùs ſermo erit. Quod denique addit *Euſebius* de Gentilium conſuetudine, non elevat vim argumenti ex illâ hiſtoriâ deprompti: quia *Euſebius* morem illum Gentilium ſtatuas erigentium in eorum honorem à quibus beneficium aliquod impetraſſent, non condemnat, aut illicitum eſſe decernit: adeóque ad uſum Chriſtianæ Religionis transferri potuiſſe, non obſcurè innuit, Chriſti & Sanctorum imagines effingendo; ſicut alii ritus complures à Gentilibus uſurpari ſoliti, objecto & fine mutatis, ad Chriſtianam Religionem, jam inde ab Eccleſiæ exordiis traducti ſunt.

II. Probatur imaginum uſum apud Chriſtianos jam olim ut licitum habitum fuiſſe, ex *Tertulliano*, libro *de Pudicitia*, Cap. decimo, ubi contra Catholicos declamat, quòd mœchis pœnitentiâ functis veniam & Communionem relaxarent, & diſciplinam illam ſuam boni Paſtoris approbarent exemplô, qui amiſſam ovem humeris ad ovile reportat, cujus effigiem in calicibus depingebant. *Cui ille* (inquit) *ſi fortè patrocinabitur Paſtor, quem in Calice depingis, proſtitutorem & ipſum Chriſtiani Sacramenti, meritò & ebrietatis idolum, & mœchiæ aſylum poſt calicem ſubſecutura: de quo nihil libentiùs bibas, quàm ovem pœnitentiæ ſecundæ. At ego ejus Paſtoris Scripturam haurio, qui non poteſt frangi.* Ex quibus conſtat, imaginem Chriſti ſub Paſtoris habitu à veteribus Chriſtianis pingi ſolitam. Emblema ſacrum vocet *Dallæus* ad vaſorum ornatum, non ad populi religionem & cultum depictum: qualia emblemata Calviniani ipſi in Miniſtrorum ſuorum Cathedris, & in primis pagellis Biblicorum Codicum, utplurimùm ſolent depingere: ex hoc ſaltem conficitur, emblemata ſacra depingi poſſe citra violationem divinæ legis? Quidni ergo & imagines? Præterea ex religionis pietatiſque ſenſu factum fuiſſe quis non videat, ut Chriſtiani hanc boni Paſtoris imaginem, cujus munia ſe obire Chriſtus in Evangelio teſtatus eſt, in ſuis Calicibus effingerent? De cultu poſtea viderimus: Sed Chriſtianos hanc boni Paſtoris effigiem, ob Chriſtum quem referebat, ſalutare & oſculari potuiſſe qui negaverit, aſſerat etiam neceſſe eſt, nefas eſſe hæc honoris ſigna deferre Evangelio, in quo Chriſtus boni Paſtoris parabolam ſibi accommodat: quod tamen dicere Calviniſtæ non audebunt.

III. Idem probatur ex *Sancto Gregorio Nyſſeno*, in Oratione *de Filii & Spiritûs Sancti divinitate*, ubi *Iſaac* ab *Abrahamo* in Sacrificium oblati mentionem faciens, ait: *Sæpenumero miſerabilis hujus rei imaginem in picturâ vidi, nec abſque lacrymis ſpectaculum præterii: adeo perſpicuè atque evidenter ars pingendi oculis rem geſtam ſubjecit.*

Et Oratione in Theodorum Martyrem: *Quòd ſi quis venerit ad aliquem locum ſimilem huic, ubi hodie noſter conventus habetur, ubi memoria Juſti, ſanctæque reliquiæ ſunt, primùm quidem earum rerum magnificentiâ quas videt, oblectatur, dum ædem, ut templum Dei, & magnitudine ſtructuræ, & adjecti ornatûs decore ſplendidè elaboratum intuetur; ubi & faber in animalium figuram lignum formavit, & latomus ad argenti lævitatem cruſtas lapideas expolivit; induxit autem etiam pictor flores artis in imagine depictos, fortia facta Martyris, repugnantias, cruciatus, efferatas & immanes tyrannorum formas, impetus violentos, flammeam illam fornacem, beatiſſimam conſummationem Athletæ, certaminum Præſidis Chriſti humanâ formâ effigiem, omnia in nobis, tanquam in libro quodam, qui linguarum interpretationes contineat, coloribus artificiosè depingens, certamina atque labores Martyris nobis expreſſit; ac tanquam pratum amœnum & floridum, Templum exornavit.* Sanctorum itaque imagines quartô ſæculô in Eccleſiis Cappadociæ & Ponti depictæ erant, fructúmque ex earum intuitu non mediocrem Fideles colligebant, ut idem Pater obſervat. *Solet enim*, inquit, *pictura tacens in pariete loqui, maximéque prodeſſe.*

IV. Idem conſtat ex *Heraclide* Nyſſeno Epiſcopo, quem duas Epiſtolas contra Meſſalianos ſcripſiſſe, ex *Photio* diſcimus, Bibliothecæ Codice 51. *In quarum alterâ ſententia inerat de venerandarum imaginum antiquitate.*

V. Ex *Sancto Aſterio* Amaſeæ in Ponto Epiſcopo, in Sermone Panegyrico de *Sancta Euphemia* Virgine & Martyre. *Pictor verò*, inquit, *etiam ipſe religiosè per artem ſuam totam pro viribus in linteo deſignatam hiſtoriam ibidem juxta thecam ſacram appendit, ac propoſuit ſpectaculum.*

VI. Ex *Sancto Hieronymo*, in Caput quartum Jonæ. *Et revera*, inquit, *in ipſis cucurbitis vaſculorum, quas vulgò ſaucomarias vocant, ſolent Apoſtolorum imagines adumbrari.* Quod ex veneratione & amore adversùs Apoſtolos ortum, eorum imagines in pretio apud Chriſtianos fuiſſe probat.

VII. Ex *Sancto Ambroſio*, Epiſtolâ quinquageſima-tertiâ, ubi de *Sanctis Gervaſio & Protaſio* ſibi per viſum oblatis loquitur: *Cum quadam*, inquit, *mihi tertiâ apparuerunt perſonâ, quæ ſimilis eſſe B. Paulo Apoſtolo videbatur: cujus me vultum pictura docuerat.*

VIII. Ex *Sancto Auguſtino*, lib. 1. *de Conſenſu Evangeliſtarum*

Evangeliſtarum, cap. decimo, ubi de quibuſdam Ethnicis loquens, qui libros neſcio quos à Chriſto ſcriptos ad Apoſtolos *Petrum* & *Paulum* comminiſcebantur, ait: *Cùm enim vellent tale aliquid fingere, Chriſtum ſcripſiſſe ad Diſcipulos ſuos, cogitaverunt ad quos potiſſimùm ſcribere potuiſſe, facilè crederetur, tanquam ad illos qui ei familiariùs adhæſiſſent, quibus illud quaſi ſecretum dignè committeretur: & occurrit eis Petrus & Paulus. Credo quòd pluribus locis ſimul eos cum illo pictos viderunt: quia merita Petri & Pauli, etiam propter eumdem Paſſionis diem, celebriùs, & ſolemniter Roma commendat.* Et libro vigeſimo-ſecundo contra *Fauſtum*, capite ſeptuageſimo-tertio, *Abrahami* filium ſuum in Sacrificium offerentis picturam multis in locis conſpici ait. Tandem Sermone nonageſimo-quarto *de Diverſis*, meminit imaginis pictæ, in quâ Martyrium *Sancti Stephani* expreſſum erat. *Dulciſſima*, inquit, *pictura eſt hæc, ubi videtis S. Stephanum lapidari, videtis Saulum lapidantium veſtimenta ſervantem.*

IX. Ex *Sancto Joanne Chryſoſtomo*, his antiquiore, qui *Oratione in Sanctum Meletium*, Antiochenos Chriſtianos laudat, quòd *Sanctam* ejus *imaginem & in annulorum circulis, & in calicibus & phialis, & in thalamorum parietibus ubique exaraverint.*

X. Ex *Sancto Paulino*, Epiſtola duodecima ad *Severum Sulpitium*, quâ Sanctiſſimæ Trinitatis effigiem muſivo opere deſcriptam in Baſilica, quam in honorem *Sancti Felicis* Nolæ extruxerat, his verſibus commendat:

Pleno coruſcat Trinitas Myſterio:
Stat Chriſtus agno: vox Patris cœlo tonat.
Et per columbam Spiritus Sanctus fluit.
Crucem corona lucido cingit globo,
Cui corona ſunt corona Apoſtoli,
Quorum figura eſt in columbarum choro.

Et in Natali nono *Sancti Felicis*, refert ſe in Baſilicæ porticibus Teſtamenti Veteris hiſtorias pingendas curaſſe, ut ingens ruſticorum & imperitorum turba, quæ ad celebrandum *Sancti Felicis* diem feſtum confluebat, pictis iſtis figuris, quaſi libris erudiretur.

Dum fallit pictura famem, ſanctáſque legenti
Hiſtorias, caſtorum operum ſubrepit honeſtas
Exemplis inducta piis.

Idem *Paulinus* conqueſtus eſt apud *Severum Sulpitium*, quòd effigiem ſuam unà cum *Sancti Martini* imagine in Eccleſia depingi curaſſet, rogavitque ut ſaltem hos verſus ſubterſcribi juberet:

Adſtat Martinus perfecta regula vitæ:
Paulinus veniam quo mereare, docet.
Hunc peccatores, illum ſpectate beati,
Exemplar Sanctis ille ſit, iſte reis.

Ibidémque venerandam vocat *Sancti Martini* imaginem:
Martinum veneranda viri teſtatur imago.

XI. *Ex Prudentio*, in libro *Peri-Stephanon*, Hymno nono, ſe *Sancti Caſſiani* Martyris imaginem Romæ in ipſius Baſilica conſpexiſſe, aſſerentis.

Stratus humi, tumulo advolvebar, quem ſacer ornat
Martyr dicatô Caſſianus corpore:
Dum lachrymans mecum reputo mea vulnera, & omnes
Vitæ labores, ac dolorum acumina.
Erexi ad cœlum faciem, ſtetit obvia contra.
Fucis colorum picta imago Martyris,
Plagas mille gerens, totos lacerata per artus:
Ruptam minutis præferens punctis cutem.
Lege & Hymnum undecimum de *S. Hippolyto.*

XII. Ex *Theodoretu*, in Religioſa Hiſtoria, cap. 26. ubi teſtatur, *Sancti Simeonis Stylitæ, Romæ paſſim in officinarum propylæis erectas fuiſſe imagines, ut hanc ſibi tutelam ac præſidium adjungerent.*

XIII. Ex *Sancto Nilo Abbate*, *Sancti Joannis Chryſoſtomi* diſcipulo, in Epiſtola ad *Olympiodorum* Præfectum, cui per litteras interroganti, cujuſmodi picturis templum ſuâ munificentiâ extructum exornaret; ſuadet ut crucis effigiem, & utriuſque Teſtamenti hiſtorias adumbrari curet; *Ut qui litteras neſciunt*, inquit, *neque ſacras litteras poſſunt legere, picturæ contemplatione in memoriam revocent illorum præclara facta, qui vero Deo ſincerè ſervierunt.*

XIV. Ex *Theophilacto Simocatta*, lib. 2. Hiſtoriæ laudato à *Photio* Cod. 65. ubi narrat, *Philippicum* Mauritii Imperatoris generum, imaginem non manufactam ferentem, exercitum obiviſſe, & luſtraſſe; quô factô victoriam ſtetiſſe penès Romanos, ipſámque imaginem *cum veneratione* ad *Simeonem* Amidæ Epiſcopum miſſam.

XV. Ex *Sancto Gregorio Magno*, lib. 7. Epiſtola quinta Indict. 2. ad *Januarium* Calaritanum datâ, occaſione Calaritani cujuſdam ex Judæo Chriſtiani, qui in ipsâ feſtivitate Paſchali, ſequenti die baptiſmatis ſui, gentilium ſuorum Synagogam, quæ Calaris erat, vi occupatam invaſerat, atque imaginem illic B. Virginis Mariæ, & venerandam Crucem poſuerat. *Sanctus Gregorius* imprudentem hominis zelum reprehendit, ac civitatis Epiſcopum *Januarium* monet, ut Judæis Synagoga reddatur, *Sublatâ exinde, cum eâ, quâ dignum eſt, veneratione, Imagine, atque Cruce.*

Reſpondet *Dallæus* lib. 3. de Imaginibus, Cap. ſeptimo, *Gregorium* definire tantùm quâ ratione ex Judæorum Synagoga eripienda eſſet; cultum, qui illi debeatur, conſtitutum nullum. Nimirum hoc velle; non proſtratô humi corpore de geniculis, quod Romani jam faciunt, adorandam; ſed decenter ex eo, quô erat loco, Clericorum manibus tollendam, & in Eccleſiam, ex quâ direpta fuerat, reportandam; eô geſtu atque inceſſu, qui ſacrum eſſe & Eccleſiaſticum, non profanum aut domeſticum inſtrumentum doceat. Ut ſi Judæo hujus injuriæ auctori pro imagine Codicem Novi Teſtamenti, aut ſacrum Calicem in eam Synagogam inferre libuiſſet, iiſdémque verbis *Gregorius* exinde eos tolli juſſiſſet, cum eâ quâ dignum eſt veneratione, nemo (inquit) concluderet vel Novi Teſtamenti Codicibus, vel ſacris Calicibus adorationem analogicam deberi. Genevenſem Eccleſiam Miniſtris diſertè jubere, *Ut ſacrum Cœnæ Dominicæ panem cum reverentiâ diſtribuant:* Neminem tamen eſſe qui neſciat, iis ut ſacrum panem adorent, non juberi. Denique etſi his verbis ſignificaſſet *Gregorius* aliquam imaginibus deberi venerationem, eô tamen nondum eſſe definitum, quænam ſit iſta veneratio, cultuſne ſit religioſus, quod hodie Romani volunt; an verò hujuſmodi tantùm reverentia, qualis rebus perſoniſque Eccleſiæ, cunctiſque Religionis inſtrumentis, puta Sacerdotibus, Calicibus, Scripturæ Codicibus convenit. Nam iſta, & alia ejuſdem generis cùm veneranda & venerabilia omnes appellent; nemo tamen cultu religioſo proſequenda exiſtimat (inquit *Dallæus*.)

Dallæo reponimus, Venerationis nomen ſignificare honorem qui ſit habendus imagini, quem non exigit majorem Catholicæ, & Romanæ Eccleſiæ Fides, quàm qui rebus ſacris, verbi gratiâ ſacris Calicibus, aut Codici Evangeliorum debeatur: quæ veneramur

Eccleſiæ Fides & diſciplina de cultu [illegible] Sanctorum imaginum, à calumnia vindicatur.

veneramur propter Chriſtum & Deum, ad quem relationem habent; Calices ſcilicet quia ſunt *Sanguinis Chriſti portitores*, ut *Optatus Milevitanus* loquitur: Codicem Evangelii, quia veritatem æternam ſignificat, & *verba vitæ æternæ* continet. Sic imaginem Chriſti veneramur ut rem ſacram: Eccur? Quia Chriſtum repræſentat. Imagines Sanctorum honoramus ut res ſacras, quia Sanctos referunt. Jam verò ſicut nemo eum idololatram dixerit, aut ſuperſtitioſum, qui ſuum erga veritatem æternam affectum & cultum, Codicem Evangelii oſculando, aut ſalutando etiam de geniculis, teſtificatus fuerit; quia non his apicibus humanâ manu exaratis, ſed coram illis æternæ veritati hunc defert cultum: ita fatuum eſſe oportet, aut certè partium ſtudiô excæcatum, qui Catholicos idololatras aut ſuperſtitioſos dixerit, quòd imaginem ſalutent, oſculentur, aut coram eâ procumbant, vel preces fundant: cùm hæc non eò fiant animô ut ipſa per ſeſe imago honoretur, ſed ut Chriſtus, vel Sanctus coram imagine ſuâ colatur, ut loquitur

De Benedictione Imaginum.

Pontificale Romanum: * & *Ut per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illa ſimilitudinem gerunt, veneremur.... Quoniam honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illa repræſentant*: ut loquitur Tridentina Synodus Seſſione vigeſima-quintâ. Iſtud eſt *imagines venerari ut res ſacras*; quia non aliâ ratione ſacræ habentur, quàm quia Chriſtum vel Sanctos referunt. Non mirum autem quòd *Sanctus Gregorius*, proſtrato humi corpore, de geniculis adorandam imaginem non definierit, cùm ritus ille exterior ad ipſam venerationis, quæ imaginibus debetur, ſubſtantiam non pertineat, neque illum juſſerit unquam, aut jubeat Eccleſia, ſed ſolùm approbaverit ut ſignificationem venerationis amoriſque noſtri erga Sanctos. *Analogicam adorationem* imaginibus exhibendam *Gregorius* quidem non dixit; ſed nec Eccleſia dixit poſt Gregorium. Ubinam in Fidei noſtræ Profeſſionibus? Ubi in Synodo Tridentina, *Analogicæ adorationis* mentio? Venerationem quam imagini adhibendam ut rei ſacræ *Dallæus* fatetur, *cultum religioſum* quidni vocemus, cùm res ſacras non honore civili, ſed ſuperiori quodam honoris gradu, quem religio approbat, veneremur? At *religioſum ſervitium* imaginibus deferri, nemo unquam Catholicorum dixit, ut *Dallæus* blaterat. Denique ipſi Calviniſtæ Euchariſtiam de geniculis adorare permittunt, ſumptô adorationis nomine pro veneratione quæ Sacramentis debetur, quamvis eam figuram duntaxat & imaginem Corporis Chriſti credant. Iniquiſſimè ergo & peſſimâ fide, illicitum, ſuperſtitioſum, idololatricum eſſe ritum ingeniculationis coram imaginibus effutiunt. Dallæum propriis ipſius verbis convincimus. Ita enim habet ille Apologiæ Cap. duodecimo. *Si Eccleſia Romana hoc tantùm à nobis exigeret, ut ſimpliciter Sanctam Euchariſtiam genibus flexis reciperemus, fateor ex hoc capite nos non habituros juſtam cauſam nos ſeparandi ab ipſa.* Et poſtea: *Eccleſiæ Anglicanæ credunt & publicè docent, Euchariſtiam eſſe panem quoad ſubſtantiam, quodque ejus adoratio foret gravis Dei offenſa: ita ut genuflexio quâ in ſuâ utuntur communione, aliter accipi nequeat, quàm pro adoratione Jeſu Chriſti in cœlo exiſtentis, & non panis qui eſt in terrâ.* Et ibidem: *Quando Paſtores noſtri conſecrantur ad miniſterium ſuum per impoſitionem manuum, nunquid eam non recipiunt flexis genibus, abſque eo quòd ullus ſibi ideo perſuadeat illos ab iis adorari, per quos ad officium evehuntur, vel ſignum cujus in hunc finem eſt uſus?* Addit: *Quoad Baptiſmum, fateor eum ab adultis, genibus flexis recipi poſſe.* Hæc gemina ſunt Synodicis illorum Decretis. Sic enim Synodus ipſorum Petricovienſis Concluſ. IV. *Libertati Chriſtianæ donamus, ac permittimus, ut ſtantes vel genua flectentes*

A *Pii Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſumant.* Huic Decreto Synodus ipſorum Wodiſlavienſis concordat Concluſ. VI. Huic quem Sacramentis deferunt honorem, dicentne civilem? Immò quia ex fide & religione proficiſcitur, velint nolint, religioſum eſſe fatendum eſt. Cùm igitur non aliam imaginibus venerationem exhibeamus, non eſt cur in Romanam Eccleſiam quaſi idololatriæ ream, ob religioſum cultum imaginum declament.

XVII. Sanè Patres *Gregorio* antiquiores ſenſiſſe imaginem propter exemplar ſuum honorari poſſe, conſtat ex *Sancto Athanaſio, Oratione IV. contra*

B *Arianos*, cujus hæc ſententia laudata eſt Actione quarta Synodi Septimæ: *In imagine Imperatoris ſpecies & forma eſt: in Imperatore verò eadem quæ in imagine ſpecies eſt. Parilis autem eſt in imagine Imperatoris ſimilitudo; ita ut qui videt imaginem, in eâ Imperatorem cernat; & rurſus qui viderit Imperatorem, cognoſcat quòd hic ſit, qui in imagine eſt.* Quô fit, inquit, ut ſi quis viſâ imagine Regem videre cupiat, huic imago loqui ſic poſſit: *Ego & Rex unum ſumus: Ego enim in illo ſum, & ille in me.* Ex quo ita colligit: *Qui ergo adorat imaginem, in ipſâ adorat Regem. Illius enim forma & ſpecies eſt imago.*

Eadem eſt *Sancti Baſilii* ſententia lib. *de Spiritu*

C *Sancto*, Cap. XVII. aſſerentis: *Propterea Regis imaginem appellari Regem; neque duos eſſe Reges. Non enim dividi imperium*: ac ſimiliter non eſſe duas glorificationes: *eò quòd imaginis honor ad prototypum tranſeat.* Qui *Sancti Baſilii* locus à Septimâ Synodo etiam laudatus eſt. Quanquam igitur eum venerationis modum, qui ad diſciplinam pertinet, Eccleſia prioribus nominis Chriſtiani ſæculis, erga imagines non ſanxerit, immò nec frequentaverit, ut ſcilicet ingeniculationibus, oſculis, thurificationibus, cereorum accenſionibus honorarentur; vel Chriſtus & Sancti coram ipſis: ſenſit tamen (quòd dogma

D ſpectat) aliquô venerationis pluſquam civilis gradu proſequendas, ob ſacra, quæ referebant, prototypa. Hocque in dogmate nulla facta mutatio eſt. Quamvis igitur infrequens admodum fuerit tribus primis ſæculis imaginum uſus: quamvis nec ſæculo quartô paſſim & ubique in Eccleſiis receptus; adeóque nec modus ille ipſas colendi conſtitutus, quem adversùs Iconomachorum hæreſim ſtudioſiùs & frequentiùs Eccleſiæ diſciplina uſurpavit: tamen & licitum, & utilem eſſe imaginum ſacrarum uſum; & iis, ceu rebus ſacris congruam venerationem eſſe deferendam ſenſit, ac datâ occaſione docuit. Porro in rebus diſciplinam ſpectantibus factam eſſe, & fieri adhuc

E poſſe in Eccleſia mutationem, *lege Fidei manente*, ut *Tertullianus* loquitur, nemo eſt qui non ſentiat.

XVIII. Uſus & cultus ſacrarum imaginum ab *Auguſtino* in Angliam cum Fide illatus eſt, quem ſcilicet uſum cultúmque Romæ à *Sancto Gregorio Magno* ex traditione edoctus fuerat, & frequentari viderat. Hunc ad Regem *Edilbertum* cum Sociis ſuis, ſolenni ritu Deo ſupplicantem adiiſſe, Venerabilis *Beda* refert lib. 1. Hiſtoriæ Anglorum cap. 25. *At illi*, inquit, *non dæmoniacâ, ſed divinâ virtute præditi veniebant, Crucem pro vexillo ferentes argenteam, & imaginem Domini Salvatoris in tabulâ*

F *depictam.*

XIX. Uſum, cultúmque Sacrarum Imaginum, non ſolùm ante Septimam, ſed ante Sextam quoque Synodum, in Eccleſia Græca ſolennem fuiſſe, probatur ex Collatione *Sancti Maximi* Martyris, quæ extat inter *Anaſtaſii Bibliothecarii Collectanea*, in quâ hæc leguntur: *Et in his ſurrexerunt omnes cum gaudio, & lachrymis, poſitiſque in terrâ genibus, oratio facta eſt. Et unuſquiſque ipſorum ſancta Evangelia, pretioſámque Crucem, & imaginem Dei, ac Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, atque Dominæ noſtræ, quæ illum peperit, Sanctiſſimæ Dei Genitricis ſalutaverunt.*

Ponentes

Ponentes nihilominus manus ſuas ad teſtificationem eorum quæ dicta ſunt..... Et converſus ad Epiſcopum Abbas Maximus cum lacbrymis ait: Domine magne, diem judicii expectamus omnes. Noſti quæ ordinata ſunt, & diffinita ſupra ſancta Evangelia, & vivificam Crucem, atque Imaginem Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctiſſimæ, quæ illum genuit, ſemper Virginis Matris. Hic locus in VII. Synodo, Actione quartâ laudatus eſt.

XX. Idem probatur ex *Sophronio* Hieroſolymorum Patriarcha in Oratione *de Miraculis SS. Cyri & Joannis*, ab eadem Synodo laudatâ, in quâ hæc habet: *Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, ſpecie quidem terribile & præclarum, altitudine verò ad cœlum ipſum pertingens; quod intrantes, maximam Imaginem & admirabilem videbamus, in medio quidem Dominum noſtrum Chriſtum pictum coloribus habentem, Chriſti autem Matrem, & Dominam noſtram Dei Genitricem & ſemper Virginem Mariam ſiniſtrorſum, & dextrorſum Joannem Baptiſtam, & quoſdam ex Apoſtolorum & Prophetarum glorioſo Choro, & Martyrum cœtu: cum quibus & aderant ipſi Cyrus & Joannes Martyres, qui ante Imaginem ſtantes, Domino procidebant, genua incurvantes, & capita in pavimentum ferentes, & pro Juvenis medelâ intercedentes.*

Et in Vita *Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ*, in quâ refert ipſam, cùm agendæ pœnitentiæ conſilium iniit, Beatæ Virgini, coram ejus imagine proſtratam, ſupplicaſſe.

XXI. Idem probatur ex *Joanne Moſcho*, *in Prato Spirituali*, Cap. 45. ubi refert, dæmonem cuidam Monacho in Monte Olivatum incluſo, & à Spiritu fornicationis diù diúque agitato appatuiſſe, promiſiſéque ſe eum deinceps non impugnaturum, modò ne Beatæ Virginis Imaginem adoraret. Rem ille detulit ad *Theodorum Æliotam* Abbatem, qui ipſi reſpondit: *Expedit tibi potiùs ut non dimittas in civitate iſtâ lupanar, in quod non ingrediaris, quàm ut recuſes adorare Deum & Dominum Jeſum Chriſtum, cum Matre ſuâ.* Vides Chriſtum, & ejus Matrem, in imagine adorari, id eſt coli congruo ſibíque debito honore; Chriſtum Deum adoratione propriè dictâ, Beatam Virginem eximiâ præ Sanctis cæteris veneratione. Hic imaginum honos, ut in ſpſis, coram ipſis, aut per ipſas, prototypa honorentur. Hanc porro narrationem & *Theodori Æliotæ* verba ineptè carpunt *Dallæus*, & *Forbeſius*, poſt librorum Carolinorum Auctorem: cùm enim *Theodorus* Abbas in Dogmatibus Eccleſiaſticis apprimè eruditus, noſſet hæreſim & blaſphemiam eſſe, recuſare adorationem Chriſti, & venerationem Deiparæ Virginis in imagine, & hoc facto profiteri non eſſe adorandum Chriſtum, aut colendam Deiparam: & hæreſis, ac blaſphemia ſint graviora fornicatione crimina: prudenter Monachum temperantiâ & caſtimoniâ conſpicuum iſtâ comparatione docuit, prohibuitque, ne Dæmonis tentationi ſuccumberet.

XXII. *Leontius*, Neapolitanus in Cypro Epiſcopus, *Sermone quinto Apologetico pro Chriſtianis adverſus Judæos*, Eccleſiaſticam de Imaginibus doctrinam ſtrenuè propugnavit, quô ex Opere jam nonnulla delibavimus §. 5. Hæc verò nunc obſervanda. *Quia verò*, inquit, *me vidiſti Iconam Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel immaculatæ Matris ejus, vel alterius cujuſpiam Juſti ſalutare, indignaris, & mox blaſphemans ſalis, & nos Idololatras appellas. Deinde non confunderis, die mihi, videns me in toto terrarum orbe templa Idolorum deſtruere, & templa Martyrum ædificare? Si idola adoramus: cur Martyres, qui deſtruxerunt Idola, adoraremus? Si ligna ut Deos honoro & glorifico, quomodo honoro & glorifico Martyres, qui ligata ſimulacbra deſtruxerunt?*

Ibidem. *Quemadmodum Regis cujuſdam benigni, qui coronam variam & pretioſam ſibi propriâ manu paravit, omnes qui germanè adhærent Regi, ſalutant coronam & honorant, non aurum & margaritas, ſed verticem Regis honorantes, & ſapientiſſimas manus ejus, quæ coronam ſtruxerunt: ſic, ô homo, Chriſtianorum populi, quotquot figuras Crucis, & Iconarum ſalutant, non ipſis culturam lignis vel lapidibus offerunt, vel auro, vel corruptibili imagini, vel arcæ, vel reliquiis: ſed per ea Deo, & ipſorum, & cunctorum Creatori gloriam, & ſalutationem, & cultum impendunt. Honor enim, qui Sanctis ejus impenditur, ad eum recurrit. Sicut è contra quidam imagines Imperiales demolientes, Principem offenderunt, & non ipſam tabulam.*

XXIII. *Simeon Theſſalonicenſis* à Septima Synodo Actione quintâ laudatus: *Nos*, inquit, *imagines hominum Sanctorum facimus ad recordandum & honorandum eos.... Sed & adorantes, non imagines, ſed eos qui per picturam indicantur, glorificamus: & hos non ut Deos, ſed ut proprios ſervos & amicos Dei, & fiduciam habentes intercedendi pro nobis. At verò imagines Dei facimus, id eſt, Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quemadmodum viſus eſt ſuper terram, & cum hominibus converſatus eſt, hanc pingentes, & non ut intelligitur naturâ Deus.*

XXIV. Synodus Quiniſexta, Canone octogeſimo ſecundo decrevit, ut non ampliùs Chriſtus in agni figura, ſed in forma potiùs hominis exprimeretur, & *venerandas imagines* appellavit, σεπτὰς εἰκόνας.

XXV. Doctrina Eccleſiæ de cultu imaginum confirmatur ex Epiſtola *Sancti Simeonis Stylitæ Junioris* ad *Juſtinum Juniorem* Imperatorem, quâ ipſum ad ultionem de Samaritanis nonnullis ſumendam hortatur, qui crucem & ſanctas imagines contumeliâ affecerant. *Si piiſſime*, inquit, *Leges jubent, imagine Imperatoris injuriis laceſſitâ morti tradendos qui hoc conari præſumpſerint: quanta digni ſunt damnatione in perditionem, qui in imaginem Filii Dei, & ſanctiſſimæ ac glorioſæ Dei Genitricis, cum indicibili imperare & impudentiâ talia præſumpſerunt!*

XXVI. Anonymus Auctor *Diſputationis Judæi & Chriſtiani*, à Septima Synodo, Actione quintâ laudatus, Judæo reſpondens, qui adorationem imaginum Chriſtianis objiciebat, & Legis omne ſculptile, vel omnem ſimilitudinem vetantis violationem, hæc habet: *Deum recentem præcipiunt te non adorare Scripturæ, & omnem ſimilitudinem non adorare ut Deum. Imagines verò quas vides, ad recordationem benigniſſimæ ſalutis pinguntur, per Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum effectæ, Incarnationis ejus perſonam ſignificantes: Sanctorum autem imagines ſimiliter unìuſcujuſque ipſorum ſignant agones, quos adverſus Diabolum habuerunt, & victorias eorum atque coronas. Non autem, ut tu intelligis, deificantes eas Chriſtiani adorant, ſed zelo ferventes & fide, Sanctorum contemplantur imagines, memoriam ferentes horum pietatis, & adorantes, Sanctorum invocant Deum dicentes: Benedictus es Deus hujus Sancti ac omnium Sanctorum, qui dediſti eis patientiam, & dignos illos feciſti Regno tuo: nos quoque participes eorum conſtitue, atque orationibus eorum ſalvos nos fac. At verò Salvatoris Iconam contemplantes & & adorantes, ſpiritualibus oculis, & cordis intuitu Deo cunctorum Domino gratias agimus, qui dignatus eſt in formâ ſervi hominem ſuſcipere, & ſalvare mundum.... Ergo non ligneam imaginem vel picturam adoramus, aut colimus, ſed omnium Dominum Chriſtum Deum glorificamus.*

XXVII. Venerationem ſacris imaginibus debitam confirmarunt miracula, inter quæ celebre illud eſt, quod in Imagine Chriſti à Judæis Beryti crucifixâ patratum legitur, quæ copiam ſanguinis & aquæ emiſit. Cujus miraculi Hiſtoria in Septima Synodo relata

relata eſt, *Sancti Athanaſii* oomine, noo magni illius Epiſcopi Alexandrini Atianorum debellatoris, ſed alterius, qui paulò ante Septimam Synodum floruit.

XXVIII. *Sanctus Gregorius II.* Pontifex Maximus Traditionem de veneratione ſacrarum imaginum propugnavit Epiſtola I. ad *Leonem Iſaurum* Imperatorem, doctrinamque Eccleſiæ vindicavit à calumniâ. *Et dicis*, inquit, *nos lapides, & parietes, ac tabellas adorare. Non ita eſt ut dicis, Imperator! ſed ut memoria noſtra excitetur, & ut ſtolida & imperita, craſſáque mens noſtra erigatur, & in altum provehatur per eos, quorum hæc nomina, & quorum appellationes, & quorum hæ ſunt imagines; & non tanquam Deos, ut tu, inquis, abſit; non enim ſpem in illis habemus. Ac ſi quidem imago ſit Domini, dicimus: Domine Jeſu Chriſte, Fili Dei, ſuccurre, & ſalva nos. Sin autem ſanctæ Matris ejus, dicimus: Sancta Dei Genitrix Domini Mater, intercede apud Filium tuum, verum Deum noſtrum, ut ſalvas facias animas noſtras. Sin verò Martyris: Sancte Stephane, qui pro Chriſto ſanguinem tuum fudiſti, qui ut Protomartyr loquendi confidentiam habes, intercede pro nobis. Et de quovis Martyre ita dicimus: tales per illos preces offerimus, nec ita eſt, ut tu dicis, Imperator! quaſi Deos Martyres appellemus.* Ibidem duobus verbis doctrinam Eccleſiæ de imaginum veneratione complectitur, illas coli dicens, *Non latria, ſed habitudine.* Sanctiſſimo porro Pontifici *Dallæus* per ſummam, putidiſſimámque calumniam imponit, quòd imaginum in Religione uſum juris eſſe naturalis dixerit; non aliter hominum generi antiquitus & à principio traditum, ac panis viníque uſum, & aliorum ad vitæ humanæ conſervationem pertinentium: Id enim nequaquam dixit *Gregorius*; ſed objicienti *Leoni Iſauro*, in ſex Conciliis nihil de imaginibus eſſe dictum, reſpondet: Ne de pane quidem & aqua quidquam dictum eſſe, quia hæc in vitæ humanæ quotidiano uſu erant. Proinde non mirum ſi de imaginibus, quæ in publico erant Eccléſiæ uſu, nulla in Conciliis mentio facta ſit.

XXIX. *Sanctus Germanus* Conſtantinopolitanus Patriarcha dogma Catholicum de ſacrarum imaginum veneratione, invictâ conſtantiâ & eruditione ſingulari defendit, in Epiſtolis ad *Joannem* Epiſcopum Synadenſem, & ad *Thomam* Epiſcopum Claudiopoleos. In priori quidem hæc habet: *Hic eſt modus faciendarum imaginum, non quò convenientem incomprehenſibili & inacceſſibili Deitati in ſpiritu & veritate adorationem transferamus in manufactas imagines.... Sed quò dilectionem, quam juſtè habemus circa veros Servos Dei noſtri, hoc modo demonſtrantes, per illorum honorem in Deum qui ab his glorificatus eſt, & illos glorificavit, in confeſſione dominationis ejus glorificationem & cultum referamus: ut & nos imitatores fortitudinis eorum & caritatis in Deum, per bona opera & refragationem contra vitia demonſtremur..... Porro etſi Domini & Salvatoris noſtri, & intemeratæ Matris ejus, & Sanctorum imagines ſalutamus, ſed non ſecundùm eumdem affectum, & fidem circa illos habemus. At Deum quidem illum novimus..... Porro hanc ancillam & propriè Matrem ejus, & interceſſionem potentiſſimam ſuſcipimus. Illum quidem ut dominatorem, & quæ ſalutis noſtræ ſunt, tribuentem, hanc verò ut maternè pro nobis petentem; Et Sanctos omnes tanquam conſervos quidem noſtros, ſed placentes Deo, & ſupernam confidentiam & beatitudinem apud eum adeptos, & gratiam conſecutos à Deo ad miniſtrandum nobis beneficia ipſius.*

XXX. *Sancti Joannis Damaſceni* Orationes de Imaginibus præclara ſunt adversùs Iconomachos monumenta. Ex *Oratione III.* hæc tantùm verba deſcribo, quæ Eccleſiæ Doctrinam de cultu imaginum à calumnia vindicant. *Neque ego*, inquit, *tanquam Deum imaginem adoro: ſed per imaginem, atque Sanctos, adorationem Deo atque honorem exhibeo, propter quem & amicos ejus veneror & colo.*

XXXI. *Hadrianus I.* Pontifex Maximus in Epiſtola ad *Conſtantinum* & *Irenem* Imperatores, Actione ſecunda Septimæ Synodi recitatâ, dogma Catholicum de uſu & veneratione ſacrarum imaginum multis probat, & Eccleſiæ doctrinam vindicat à calumniâ, exponens in quò ſit poſitus imaginum cultus. *In univerſo mundo ubi Chriſtianitas eſt*, inquit, *ipſæ ſacræ imagines permanentes ab omnibus Fidelibus honorantur, ut per viſibilem vultum, ad inviſibilem Divinitatis Majeſtatem mens noſtra rapiatur ſpeciali affectu. Per contemplationem figuratæ imaginis ſecundùm carnem, quam Filius Dei pro noſtrâ ſalute ſuſcipere dignatus eſt, eumdem Redemptorem noſtrum, qui in cœlis eſt, adoramus. Nam abſit à nobis, ut ipſas Imagines (ſicut quidam garriunt) deificemus; Sed affectum & dilectionem noſtram, quam in Dei amorem & Sanctorum ejus habemus, omnimodè præferimus: & ſicut divinæ Scripturæ libros, ipſas Imagines ob memoriam venerationis habemus, noſtræ fidei puritatem ſervantes.*

XXXII. Tot & tam gravibus fulta momentis eſt *Septimæ Synodi Definitio*, quæ ſic habet: *Sequentes divinitus inſpiratum Sanctorum Patrum noſtrorum magiſterium, & Catholicæ Traditionem Eccleſiæ, definimus, ſicut figuram pretioſæ ac vivificæ Crucis, ita venerabiles ac ſanctas Imagines proponendas, tam quæ de coloribus & teſſellis, quàm quæ ex aliâ materiâ congruenter ſe habente, in Sanctis Dei Eccleſiis, & ſacris vaſis, & veſtibus, & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet Imaginem Domini Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, quàm intemeratæ Dominæ noſtræ Sanctæ Dei Genitricis, honorabiliúmque Angelorum, & omnium Sanctorum ſimul & almorum virorum. Quantò enim frequentiùs per imaginalem formationem videntur, tantò qui has contemplantur, alacriùs eriguntur ad Primitivorum earum memoriam & deſiderium. Et his oſculum, & honorariam adorationem tribuunt, non tamen veram latriam, quæ ſecundùm fidem eſt, quæque ſolam divinam naturam decet: ita ut iſtis, ſicut figuræ pretioſæ ac vivificæ Crucis, & Sanctis Evangeliis, & reliquis ſacris monumentis, incenſorum & luminum oblatio, ad harum honorem efficiendum, exhibeatur, quemadmodum & Antiquis pia conſuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum tranſit: & qui adorat Imaginem, adorat in eâ depicti ſubſiſtentiam.*

XXXIII. *Octava Synodus* hanc Definitionem roboravit, Canone ſecundo. *Sacram*, inquit, *Domini noſtri Jeſu Chriſti effigiem, eadem quâ ſancta Evangelia veneratione colendam ſtatuimus: Ut enim per ſyllabas in Evangelio ſcriptas ſalutem conſequuntur omnes, ita per imagines arte coloribúſque pictas & expreſſas, docti juxta & indocti ex objectâ re utilitatem capiunt. Quæcumque enim in ſyllabis oratio, hæc in coloribus pictura docet & repræſentat. Ergo quicumque Chriſti Salvatoris Imaginem non adorat, is in ſecundo Chriſti adventu non videat ipſius faciem. Eadem ratione intemeratæ Genitricis illius effigiem, Sanctorum Angelorum, ac Sanctorum omnium, veneramur & colimus. Qui aliter ſentiunt, Anathema ſunto.*

XXXIV. *Tridentina Synodus*, Seſſione vigeſima-quinta, eamdem Traditionem ſecuta, imaginum uſum ac venerationem approbavit his verbis: *Imagines porro Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præſertim habendas & retinendas, eiſque debitum honorem & venerationem impertiendam; non quòd credatur ineſſe aliqua in iis divinitas, vel virtus propter quam ſint colendæ, vel quòd ab iis ſit aliquid petendum: vel quòd fiducia in imaginibus ſit figenda; veluti olim fiebat à Gentibus, quæ in idolis ſpem ſuam collocabant, ſed quoniam honos*

qui

qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illa repræſentant: ita ut per imagines quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus: & Sanctos, quorum illa ſimilitudinem gerunt, veneremur: Id quod Conciliorum, præſertim verò Secundæ Synodi Nicenæ Decretis, contra imaginum oppugnatores eſt ſancitum.

Illud verò diligenter doceant Epiſcopi, per hiſtorias Myſteriorum noſtræ redemptionis, picturis vel aliis ſimilitudinibus expreſſas erudiri & confirmari populum in articulis fidei commemorandis & aſſiduè recolendis: cùm verò ex omnibus ſacris Imaginibus magnum fructum percipi; non ſolùm quia admonetur populus beneficiorum & munerum, quæ à Chriſto ſibi collata ſunt; ſed etiam quia Dei per Sanctos miracula & ſalutaria exempla oculis Fidelium ſubjiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorúmque imitationem vitam, moréſque ſuos componant, excitenturque ad adorandum, & ad diligendum Deum, & ad pietatem colendam. Si quis autem his Decretis contraria docuerit, Anathema ſit. In has autem ſanctas & ſalutares obſervationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri Sancta Synodus vehementer cupit; ita ut nulla falſi dogmatis imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem præbentes, ſtatuantur.

Pictorum quorumdam inanis ſcrupulus avellitur, qui Chriſti Crucifixi imaginem reformari volent.

Cohibendam quoque Pictorum ac Sculptorum licentiam ſemper exiſtimavit Eccleſia, qui imagines aliquando ad excitandam laſciviam quàm pietatem aptiores pingunt vel effingunt. Hujus tamen generis eſſe non cenſeo Chriſti crucifixi imagines prout vulgò adumbrantur. Nec legem inde præſcribendam puto, ut talari veſte indutæ exhibeantur Chriſtianæ plebi, quòd Gregorius Turonenſis lib. 1. *De gloria Martyrum cap.* 23. commemoret Chriſtum ſemel ac tertiò cuidam per viſum intimaſſe, ut imaginem quæ ipſum Cruci affixum, quaſi linteo præcinctum parte quadam corporis exhibebat, reformarent, ſeque non parte tantùm, ſed toto corpore operirent. Re tandem ad Epiſcopum delata, ipſum *juſſiſſe deſuper velum expandi: & ſic*, inquit Gregorius, *nunc pictura ſuſpicitur. Nam etſi parumper detegatur ad contemplandum, mox demiſſo velo contegitur, ne detecta cernatur.* Quod Narbone contigit. Sanè totius Eccleſiæ morem Chriſtum in Cruce nudum proponentis, ut ignominia quam pro nobis pertulit, expreſſiùs ponatur ab oculos, faſtidiosè aſpicere diſciplinæ ſeverioris amatores non debent, cùm nihil ſit in hujuſmodi imaginibus quod Fidelium pietatem lædat, imò nihil quod ipſam non accendat: & ſcandalum graviſſimum oriundum foret, ſi Chriſtus in cruce pendens talari veſte indutus exhiberetur, quâ illum exutum à militibus antequàm crucifigeretur, Evangelica docet Hiſtoria. Trepidare itaque deſinant Viri quidam Pii, ubi nulla eſt timendi ratio, ne pietas corrumpatur aſpectu picturæ quæ Chriſtum Dominum cruci affixum nudum exhibet, parte tantùm aliquâ corporis velatâ: cùm indè magis ædificentur Fideles, non ſolùm illuminatis cordis oculis, ſed etiam corporis, ſic *Aſpicientes Auctorem fidei & conſummatorem Jeſum, qui propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem, confuſione contemptâ.*

§. III.

Dallai Objectiones ex Patribus quinque priorum Sæculorum petita diluuntur.

OBjicit *Dallæus* * Veteres primorum quatuor à Chriſto nato ſæculorum Patres, neque Chriſti, neque Sanctorum imagines veneratos eſſe; primamque rationem ex iis ducit, quæ Pagani de Religione diſputantes objiciunt. Chriſtiani namque illorum temporum Doctores Ethnicis, quibuſcum de Religione diſputant, ſimulachrorum cultum paſſim exprobrant, totúmque illum ritum tanquam graviſſimi erroris, & immanis cujuſdam ſtultitiæ atque vecordiæ plenum exagitant. Quô jure, ſi quam Pagani Numinum ſimulachris venerationem exhibebant, eamdem ipſi ſanctorum virorum imaginibus deferebant? *Tertullianus* ob ſimulachrorum cultum Ethnicos inſectatur, quòd *Materia ſint ſorores vaſculorum, inſtrumentorúmque communium:* quòd *Statua ſint & imagines frigidæ mortuorum, quas milvi, & mures, & aranea intelligunt.* Minutium Felicem in Octavio, Lactantium lib. 2. Inſtitutionum cap. 2. eadem urgere palam eſt.

Lib. 1. de Imag. c. 2.

Apolog. cap. 12.

Secundam rationem ex eô ducit, * quòd Ethnici imagines, ſi quæ apud Chriſtianos fuiſſent, venerationémque illis à Fidelibus exhiberi ſolitam, in hâc causâ non fuerant omiſſuri; & Chriſtianorum in hoc argumentum criminationes, ipſorum uſu, praxi, atque ſententiâ diſſolviſſent; eorúmque in Sanctorum imagines cultum in medium attuliſſent, ad tollendam, aut certè mitigandam ſuæ in idola ſuperſtitionis invidiam. Id non omiſſum à Pagano cum *Joanne Theſſalonicenſi* diſputante, ut refertur in Synodo VII. Actione V. *Vos ergo*, inquit, *in Eccleſiis Imagines non pingitis Sanctis veſtris, & adoratis illas? Et non ſolùm Sanctis, ſed & ipſi Deo veſtro? Sic ergo æſtima, & nos ſimulachra circumferentes, non ea adorare, ſed incorporales Virtutes, quæ per illa coluntur.*

cap. 31

Addit, Paganos noſtris crimini vertiſſe, quòd nullis in Religione uterentur imaginibus, aut ſimulachris. *Cæcilium* de Chriſtianis, apud *Minucium*, diſputantem, dicere: *Cur nullas aras habent? Templa nulla? Nulla nota ſimulachra?* Eamdem *Celſi* de Chriſtianis querimoniam *Origenem* teſtari lib. 8. Eamdem *Arnobium* lib. 6. Ex *Origenis* reſponſione liquere, illorum temporum Chriſtianos nullas habuiſſe ſacras (ut vocant) imagines, quas, ſi quæ rum apud eos fuiſſent, non erat hoc loco omiſſurus, ſed *Celſi* errorem detecturus, atque ſuarum à Paganicis diſcrimen demonſtraturus. Imagines quidem & effigies aliquas ipſum afferre in medium, ſed ſpirituales prorſus & inviſibiles. *Simulachra autem*, inquit, *Deo dicanda ſunt, non fabrorum operâ, ſed à Verbo Dei dedolata, formatáque in nobis, videlicet virtutes ad imitationem Primogeniti totius creaturæ, in quo ſunt juſtitiæ, temperantiæ, fortitudinis, ſapientiæ, pietatis, cæterarúmque virtutum exempla. Hæ ſunt ſtatuæ Deo dicatæ in animis juſtitiam juxta præceptum Dei, & fortitudinem, & pietatem reliquáſque virtutes exercentium, quibus decenter honorari credimus omnium hujuſmodi ſtatuarum Archetypum primum, imaginem inviſibilis Dei, Deum unigenitum.*

Tertiam rationem ducit * ex Sanctorum Patrum diſputationibus adversùs Judæos, qui cùm imagines, maximè in religionis negotio, ſemper fuerint abominati, earum uſum cultúmque apud Chriſtianos, ſi quis prioribus ſæculis obtinuiſſet, velut infandam aliquam impietatem criminati eſſent: ſicut Judæus quidam in Dialogo * paulò ante Synodi VII. tempora conſcripto, his verbis Chriſtianum

Cap. 10.

Synodus 7. Act. 5.

A Collocutorem compellat : *Scandalizor in vos, quia imagines adoratis : Scriptura quippe ubique præcipit non facere quemquam ſibi ſculptile, vel omnem ſimilitudinem.* At neque à Judæis, qui primis Chriſtianiſmi temporibus vixerunt, quidquam hujuſmodi Religioni noſtræ objectum fuiſſe invenimus, neque illius memoriæ Patres cum Judæis diſputantes in hoc argumento uſquam laborantes cernimus, aut hunc de adverſariorum animis ſcrupulum revellere ſatagentes ; ut conſtat ex Dialogo *Juſtini* cum *Tryphone* Judæo, & ex libro *Tertulliani* adversùs Judæos. Imaginum ergo cultus nondum fuerat in Chriſtianam aut fidem, aut diſciplinam receptus. B Ea verò mutatio, quæ tertiô aut quartô ſæculô poſt contigit, cùm palam in Eccleſiis Imagines & dedicarentur, & colerentur, meritò effecit ut hunc ritum & Judæi accuſarent, & Chriſtiani purgarent atque defenderent, quoties de Religione inter ſe diſputabant.

Cap. 8. Quartam rationem arceſſit * ex eo quòd in veterum Eccleſiarum inſtrumentis & ſacrâ ſupellectili, nullæ imagines occurrant. *Euſebius* ſcilicet * diligentiſſimè deſcriptum nobis reliquit Templum illud, quod Tyri fuit à *Paulino* Epiſcopo magnificè conſtructum. C Omnes operis partes, omnia ornamenta ſigillatim executus, porticus, laquearia, Cathedram, candelabra ; de imaginibus nihil. Quas tamen non omiſiſſet, ſi jam tunc in uſu & veneratione fuiſſent. Idem colligitur ex deſcriptione Baſilicæ à *Conſtantino Auguſto* Hieroſolymis conditæ. * Et ex *Athanaſio*, Alexandrinæ direptionem Eccleſiæ à Paganis & Hæreticis crudeliſſimè factam narrante. Memorat namque * confractam menſam, laceratа vela, everſam Epiſcopi Cathedram, disjecta Cleri & plebis ſedilia, violatos ſacri Baptiſmatis fontes ; de Imaginibus non loquitur, quibus tamen, ſi quæ fuiſſent, parcitura non erat impiorum iſtorum audacia. D Idem colligit ex *Optato*, lib. 6. contra *Parmenianum*, in quo deſcribit, quæ in Eccleſias Catholicorum contumelioſè à Donatiſtis acta fuiſſent. Ibi namque commemorat aras, Calices, divinóſque Codices, vela, atque altarium linteamina, cæteráque ejuſmodi ab illis furentibus aut confracta, aut eraſa : neque parietes tacet, quos illi, tanquam à Catholicis contaminatos, velut luſtrali aquâ laverant : aureas verò vel argenteas imagines nullas commemorat. Id demum colligit ex Epiſtola tertiâ *Sancti Hieronymi*, ubi res ſacras percenſens, *quas Nepotianus* ſibi creditas ſummâ diligentiâ curabat, altare, vela, vaſa, &c. de imaginibus tacet.

Lib. 10. Hiſtor.

Lib. 3. de Vita Conſtantini.

Athanaſius Epiſt. ad Solitarios.

E Quintum ex eo ducit argumentum, quòd teſtatur *Auguſtinus*, incertum eſſe quæ verè fuerit Domini Jeſu, quæ B. Virginis, quæ Pauli facies, quæve oris forma, totáque effigies (*lib. 8. de Trinitate Capp. 4. & 5.*) At ſi ipſis Apoſtolorum temporibus obtinuiſſet, ut Sanctorum hominum pingerentur imagines in Fidelium cœtibus dedicandæ atque colendæ, eáque conſuetudo apud poſteros ſequentibus Sæculis conſtanter manſiſſet ; haud dubiè *Chriſti*, Beatæque Virginis & Pauli effigies, ad vivum à primis illis Chriſtianis accuratiſſimè expreſſæ atque effictæ fuiſſent.

F Reſpondeo ad hæc *Dallæi* argumenta, primò imaginum ſacrarum uſum tribus primis Eccleſiæ Sæculis apud Chriſtianos fuiſſe valde infrequentem. Unde mirum non eſt, ſi nec Ethnici, nec Judæi illum Chriſtianis objecerint. Neque quarto ſæculo, ſtatim in Eccleſiis omnibus obtinuit. Unde nec inter Eccleſiæ inſtrumenta numeratæ fuerunt Icones ab *Euſebio*, *Athanaſio*, *Optato*, aut *Sancto Hieronymo*. Nihil autem inde colligere poteſt *Dallæus* contra Catholicum dogma. Fatemur enim uſum imaginum, adeóque & earum venerationem actualem, non eſſe Dei lege præceptam, & ad diſciplinam duntaxat A pertinere, quæ ſubinde variari poteſt, & variata eſt in Eccleſia, invariatâ fide. Id unum Eccleſiaſtici dogmatis eſt, imaginum uſum lege Dei vetitum non eſſe, & utilem eſſe Chriſtianis ; & venerationem imaginum Chriſti aut Sanctorum à Religione permitti & approbari, ut quæ ad Chriſtum Servatorem, & Sanctos referatur, nec habere aliquid cum idololatria commune. Everti verò non poſſe, confringi, aut dehoneſtari imagines, ubi earum uſus eſt ab Eccleſia receptus, abſque impietate ; nec qui Chriſtum & Sanctos coram iis, in iis, aut per eas colunt, poſſe abſque calumniâ anathemate dignâ B idololatras appellari. Hæc autem de imaginibus Chriſti & Sanctorum, abſque earum uſu, ſtare ſententia poteſt. Non conficit igitur *Dallæus* aliam fuiſſe veteris Eccleſiæ, quàm hodiernæ, de imaginum uſu & veneratione doctrinam, etſi vix ullum fuiſſe imaginum uſum tribus prioribus Sæculis, nec admodum frequentem quartô etiam ſæculô, probaverit.

Reſpondeo ſecundò : Etſi fuerint imagines aliquæ apud Chriſtianos, non inde ſequi quòd Ethnici & Judæi id illis exprobrare debuerint : cùm ignota ipſis magnam partem eſſet Chriſtianæ Religionis C diſciplina. Unde *Cæcilius* ab *Octavio* quærit in Minutii Felicis Dialogo, cur Chriſtiani, *occultare & abſcondere quicquid illud colunt, magnopere nituntur ; cùm honeſta ſemper publico gaudeant, ſcelera ſecreta ſint ?* Et expoſtulat cur *nulla habeant nota ſimulachra ?*

Reſpondeo tertiò, Ex locis pleriſque à *Dallæo* prolatis ſolùm colligi, nullas fuiſſe in Eccleſia veteri propoſitas *Imagines Dei*. At iſto de imaginum genere cum Hæreticis non contendimus. Fatemur in uſu non fuiſſe, non ſolùm quatuor prioribus ſæculis, ſed nec Synodi Septimæ temporibus, ut colligitur ex *Gregorii Secundi* Epiſtola I. ad Leo- D nem Iſaurum. *Patrem*, inquit, *Domini Jeſu Chriſti non oculis ſubjicimus ac pingimus, quoniam quis ſit non novimus. Deique natura ſpectanda proponi non poteſt ac pingi.* Et ex Epiſtola *Sancti Germani* Patriarchæ Conſtantinopolitani ad *Joannem* Epiſcopum Synadenſem : *Neque enim* (inquit) *inviſibilis Deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram ; aut formam aliquam exprimimus, quam nec ipſorum quidem Sanctorum Angelorum ſublimes Ordines, neque intelligentiâ complecti, neque inveſtigare penitus valent.* Et ex *Sancto Joanne Damaſceno*, Oratione I. de Imaginibus. *Non ſumus*, inquit, *ampliùs ſub pædagogo,* E *quippe qui diſcernendi vim à Deo atque habitum conſecuti, ſciamus quid imagine exprimi poſſit. Neque enim formam*, inquit, *ipſius vidiſtis. Quis Legiſlatoris ſapientiam non admiretur? Quando enim illius imago qui ſub aſpectum non cadit, explicabitur? Quomodo illius effigies, qui nullam habet effigiem, exprimi poterit? Quomodo is qui & quantitate, & magnitudine vacat, & nullô terminô concluditur, effingetur? Quomodo illius qui formâ caret, qualitas adumbrabitur? Quomodo qui corporis eſt expers, coloribus deſcribetur? Quænam igitur hæc arcana ratio? Ea nimirum, ut cùm videris illum qui corpore vacat, propter te factum eſſe hominem, tunc humana illius formæ ſimilitudinem efficiat.* F Quidam etiam magni nominis Theologi, ut *Henricus*, *Toſtatus*, *Durandus*, nefas eſſe exiſtimarunt, Dei imagines facere : quibus præivit *Sanctus Thomas III. P. Quæſt. 25. Art. III. ad Primum.* Cæterùm ex eô quòd nullas Dei Imagines Eccleſia vetus propoſuerit, tam ineptè colligitur nullas omnino fuiſſe in uſu Chriſti, Sanctorúmque imagines, aut Eccleſiam ſenſiſſe, uſum illarum ac venerationem eſſe illicitam, quàm ineptè colligeretur id ſenſiſſe Patres & Theologos, qui poſt ortum hæreſeos Iconoclaſtarum ſcripſere.

Reſpondeo quartò, argumenta *Dallæi* penè omnia

probare

probare quidem, vix in uſu fuiſſe ſtatuas apud veteres Chriſtianos: illas enim tanquam Gentilium proprias rejecere, ne idololatriæ ritus non penitus deſeruiſſe, ſed mutaſſe duntaxat viderentur. Sed nullas in uſu fuiſſe picturas non probant: Nec mirum quòd primis Eccleſiæ Sæculis ſtatuarum uſus in Eccleſia pene nullus eſſet; ſiquidem nec ſub Synodi Septimæ tempora frequens erat, ut conſtat ex Epiſtola *Sancti Germani* Patriarchæ Conſtantinopolitani ad *Thomam* Claudiopolitanum Epiſcopum, in quâ poſtquam hiſtoriam retulit ab *Euſebio* proditam ſtatuæ in Chriſti honorem à muliere hemorroiſſa apud Paneadem collocatæ, iſta ſubjicit: *Non autem hoc dicimus nos, ut ſtatuas æneas facere ſtudeamus, ſed ut ſignificemus, cùm illud ſecundùm Gentilem conſuetudinem factum non repudiaverit Dominus; verùm longo tempore ſuæ bonitatis miraculum in eo demonſtrari ipſi placuerit; ſanctiorem illam, quæ apud nos obtinuit conſuetudinem, nefas eſſe vituperare.* Non tamen exiſtimavit Eccleſia vetus, ſtatuas Chriſtum aut Sanctos referentes, vetitas eſſe, aut idololatriæ vel umbram ullam continere: Mutata eſt igitur Eccleſiæ diſciplina, cùm ſtatuas recepit, nihil in fide innovatum.

Licet porrò incertum eſſe ſcripſerit *Sanctus Auguſtinus*, quæ fuerit *Chriſti, B. Virginis, & Sancti Pauli* effigies, non ſequitur nullum fuiſſe uſum imaginum primis Sæculis, ſed *Chriſti, B. Virginis, & Sancti Pauli* effigies non fuiſſe ad vivum expreſſas, dum vitam mortalem agebant. Nam & Sanctorum Imagines in Eccleſia, & Heroum in uſu civili, habentur convenienter efficta, quamvis certum non ſit quænam fuerit eorum effigies, dum in terris verſabantur.

Lib. 1. cap. 7. Objicit *Dallæus*, * veterem Eccleſiam diſertè notaſſe, quam nonnulli Hæretici Chriſti Sanctorùmque imaginibus exhibebant venerationem, cùmque cultum inter iſtorum errores nominatim recenſuiſſe atque damnaſſe. Quod probat ex *Sancto Irenæo*, lib. 1. cap. 24. de Gnoſticis verba faciente: *Etiam*, inquit, *Imagines quaſdam quidem depictas, quaſdam autem & de reliqua materia fabricatas habent, dicentes formam Chriſti factam à Pilato, illo in tempore, quo fuit Jeſus cum hominibus, & has coronant & proponunt eas cum imaginibus mundi Philoſophorum, videlicet cum imagine Pythagoræ, & Platonis, & Ariſtotelis, & reliquorum: & reliquam obſervationem circa eas ſimiliter ut Gentes faciunt.* Id confirmat ex *Sancto Epiphanio* in Hæreſi Carpocratianorum: *Habent imagines*, inquit, *per colores depictas, quidam etiam ex auro & argento, & reliqua materiâ, quas ſanè imagines Jeſu eſſe dicunt, & à Pilato factas eſſe. Habent autem eas occultè: inſuperque Philoſophorum quorumdam, Pythagoræ, Platonis, Ariſtotelis, & aliorum, cum quibus etiam alias imagines Jeſu collocant, collocatáſque adorant, & Gentium Myſteria perficiunt. Qui verò ſunt Gentium mores alii, quàm Sacrificium, atque alia?* Denique *Sanctus Auguſtinus lib. de Hæreſibus Cap. 7.* de Carpocrate hæc habet: *Secta ipſius fuiſſe traditur ſocia quadam Marcellina, quæ colebat imagines Jeſu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ.*

Reſpondeo, *Sanctos Irenæum, Epiphanium, & Auguſtinum*, Carpocratianos non arguiſſe, quòd imagines Chriſti colerent, ſed quòd eas colerent Gentilium ritu, eoſdémque ipſis deferrent honores, quos ſuis Idolis Pagani impendebant: Et præterea quòd Chriſtum afficerent contumeliâ, dum ejus imaginem eodem loco habebant, quô effigies *Homeri, Pythagoræ, Platonis, & Ariſtotelis.* Quòd autem Gnoſtici Gentilium ritu Chriſti colerent Imaginem, ſicut & alias quibuſcum ipſam proponebant, manifeſtè indicant illa *Sancti Irenæi* verba: *Et reliquam obſervationem circa eas ſimiliter ut Gentes faciunt.* Quæ *Sanctus Epiphanius*, cujus tempore adhuc illa tæterbat Hæreſis, ſic interpretatur: *Qui verò ſunt Gentium mores alii, quàm Sacrificium, atque alia?* Lib. 2. Cap. 1.

Objicit *Dallæus* * teſtimonium *Origenis lib. 3. contra Celſum.* Lib. 2. cap. 1. Cùm nempe Chriſtianos irrideret *Celſus*, quòd *Jeſum*, hominem à *Pilato* damnatum & ſupplicio affectum adorarent, eóque nomine cum quibuſdam Gentibus conferret, quæ viros mortuos colebant, ſic reſpondet Origenes: * *Hos omnes immeritò nobiſcum conferri declarabimus. Nam iſtis, quos enumeravit, templa & ſimulachra poſita ſunt à ſuis populis. Nos verò qui non exhibemus Deo tales honores, (utpote magis congruos dæmonibus hoc illóve loco conſecratis, ut quemque aut ipſi occupaverunt, aut Myſteriis quibuſdam incantati habitare coguntur) admiramur Jeſum, qui mentes noſtras ab omni ſenſibili, nec corruptibili tantùm, ſed etiam corrumpendo, traduxit ad cultum ſummi Dei, conſtantem correctione vitæ, atque precibus, quas offerimus ei ceu Mediatori inter omnem naturam genitam & ingenitam, qui nobis à ſuo Patre omnia beneficia deferat, & viciſſim in morem Pontificis vota noſtra ad ſummum Deum perferat.* Hæc ille; quem totâ hac defenſione uti nefas erat, ſi tum putaſſent Chriſtiani, divini cultus partem eſſe imaginum venerationem.

Reſpondeo, Locum iſtum *Origenis* ſolùm evincere, Chriſtianos ſimulachra Deo, aut hominibus mortuis, tanquam Numinibus, non poſuiſſe: non finxiſſe, inquam, ſimulachra, quibus Ethnico ritu conſecratis Dæmones magicis Myſteriis invocati inſiderent. Evincunt etiam ſtatuas ex quacunque materiâ ſculptas, aut conflatas, Chriſtum aut Sanctos referentes, nondum in Eccleſiæ uſu fuiſſe: ſed non probant aut nullas omnino fuiſſe apud Chriſtianos effigies pictas, aut exiſtimaſſe *Origenem*, cæteróſque illius ætatis Doctores, lege divinâ vetitum eſſe imaginum uſum ac venerationem. Etenim illum duntaxat cultum ſenſibilium rerum eſſe à Deo prohibitum intellexere, qui à cultu ſummi Dei nos abduceret, ad quem Chriſtus Servator nos traduxit. Alioqui omnem erga res ſacras, ut ſacramenta, Evangelium, vaſa ſacra, reverentiam damnaſſent, quam tamen *Dallæus* Religioni conſentaneam agnoſcit. Alium porro cultum non vendicat Chriſti & Sanctorum imaginibus Eccleſia. Nihil ergo ex hoc *Origenis* locô adversùs Eccleſiæ dogma de uſu & veneratione imaginum colligi poteſt. Fatemur porro non exiſtimaſſe veteres Chriſtianos, Imaginum venerationem divini cultûs partem eſſe, quaſi ſine eâ conſiſtere non poſſet; neque id cenſet Eccleſia, quæ Deum in ſpiritu & veritate credit adorandum, & amore præſertim coli: ſed non cenſuerunt imaginum uſum ac venerationem cum divinô cultu pugnare. Sicut ergo *Origenes* Templa Deo vivo religiosè erigi poſſe non negavit, ſed ſuperſtitioſis Paganorum ritibus dedicari, ac frequentari: ita non putavit nefas eſſe imagines Chriſti, aut Sanctorum effingere, ac venerari: ſed Dei, quem imago nulla repræſentare poteſt: aut etiam Chriſti & Sanctorum, ſi Ethnico ritu dedicarentur, & Numinum inſtar colerentur, ſicut *Zamolxin* Getæ, *Mopſum* Cilices, *Amphilochum* Acarnanes, Thebani *Amphiaraum*, Lebadienſes *Trophonium* colebant. Hanc Origenis fuiſſe mentem, ſequentia probant. *Libet nunc*, inquit, *cum hæc talia neſcio quo modo proferente nugari more ipſius: Utrum nihil ſunt hi quos modò enumeraſti, nec ulla vis eſt apud Lebadiam in fano Trophonii, nec Thebis in Amphiarai, nec in Acarnania in Amphilochi, nec in Cilicia, in Mopſi: An eſt his locis aliquis ſive Dæmon ſive Heros, ſive Deus, qui majora humanis viribus opera faciat? Si dicet, Nihil Dæmonum, Deorúmve ibi eſſe, ſaltem nunc fateatur ſuam ſententiam, cùm ſit Epicureus, nec eadem quæ Græci ſapiat, quippe qui nec Dæmones agnoſcat, nec Deos veneretur Græcanicos: & apparebit eum fruſtra verbis extuliſſe, quæ jam*

dixit ut vera, queque inde conatur colligere. Quòd ſi dixerit, ſive Dæmonas, ſive Heroas, ſive Deos eſſe quos enumeravit, videas quod his, quæ dixit, aſtruit imprudens, etiam Jeſum fuiſſe tale quippiam, idcòque facile tantæ multitudini approbaſſe ſe miſſum à Deo ut genus humanum inviſeret. Id ſi ſemel admiſerit, vide an non cogetur fateri potentiorem eum his, quibus modò connumerandum eſſe aſſenſit. Quandoquidem illorum nemo vetat coli etiam alios. At hic ſive ipſe fidens ut pollentiori, interdicit ne iſtos recipiamus pro Numinibus: quippe qui ſint impuri ac ſceleſti dæmones, incubantes terræ locis variis, ut quemque occupaverint.

Lib. 5. Cap. 2. Objicit *Dallæus* * Canonem Illiberritani Concilii trigeſimum-ſextum, qui ſic habet: *Placuit picturas in Eccleſiis eſſe non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Unde colligit, iſtorum temporum Chriſtianos minimè exiſtimaſſe, ſibi vel ab Apoſtolis traditum, vel ab Eccleſia univerſali aliquâ lege præceptum eſſe, ut *Chriſti, Mariæ,* & Sanctorum imagines in Sacris Ædibus haberent, & colerent. Colligit ſecundò, receptum apud Chriſtianos tum fuiſſe, nefas eſſe id pingere, quod colitur & adoratur; & quod cum iſto cohæret neceſſariò, nefas pariter eſſe id adorare, aut colere, quod pingitur.

C Reſpondeo, Ex hoc Canone aliud nihil colligi poſſe, quàm ſublatum fuiſſe in Provincia Bætica imaginum uſum, & cultum actualem ex Eccleſiis, quia partem illam diſciplinæ minùs expedire Chriſtianis adhuc inter Idololatras viventibus, judicarunt Illiberritani Patres: ſed perperam ex eô colligitur, ipſos exiſtimaſſe uſum cultúmque imaginum per ſe ſpectatum, & quocunque metu offenſionis ac periculô ſublatô, illicitum eſſe, & ad Idololatriam pertinere. Immaniter itaque errat & calumniatur *Dallæus*, cùm affingit Eccleſiæ, quòd ab Apoſtolis traditum exiſtimet, ac lege univerſali præcipiat, ut *Chriſti, Mariæ,* & Sanctorum imagines in ſacris D Ædibus habeantur & colantur. Stare namque Religio Chriſtiana poteſt abſque uſu imaginum: nec Apoſtolicas Traditiones Eccleſia violaret, ſi legitimas ob cauſas imaginum uſum, in aliquibus locis, ad tempus, aboleret. Quod *Joannes Antonius Delfinus* Catholicus Theologus, lib. 3. *de Eccleſia*, rectè prudentérque animadvertit his verbis: *Quod ſi aliquando, ut eſt humana inſipientia, & temeritas, in populis obtingat, ut ſuperſtitio atque Idololatria figat altius radices, quam porro difficillimum ſit revellere, tum poſſunt ac debent Catholici Paſtores Eccleſiæ curare diligenter, ut quibus in locis tantum periculum ſit, E tantáque abominatio, ad tempus Imagines & ſimulachra omnia tollantur de medio, atque interim bene inſtituantur ac admoneantur ſimplices ac rudiſſimi quique de cultu Dei & Sanctorum.* Sic *Ezechias* Serpentem æneum, quô populum abuti ad ſuperſtitionem videbat, piè prudentérque ſubvertit, quem *Moyſes* Dei mandato erexerat. Id igitur unum ex Apoſtolica Traditione derivatum credit, Fidelibúſque credendum proponit Eccleſia, Imaginum uſum & cultum in templis, non repugnare legi Dei, ſed magnum fructum ſpiritalem afferre; quia Dei per Sanctos miracula & ſalutaria exempla oculis Chriſtianorum ſubjiciuntur, F ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorúmque imitationem, vitam moréſque ſuos componant; excitentúrque ad adorandum, ac diligendum Deum, ad pietatem colendam, ut docet Tridentina Synodus. Legantur quæ de hoc Illiberritani Concilii Canone diximus *Diſſertatione XXI. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi III. Art. II. in Reſp. ad primam Objectionem*, ubi reſponſiones ab aliis Auctoribus ad argumentum, quod ex eo Canone ducitur, diluendum excogitatas, expendimus.

A Dallæo hæc ejus verba reticentur.

Lib. 2. c. 3. Objicit *Dallæus* * teſtimonium *Euſebii Cæſareenſis* in Epiſtola ad *Conſtantiam Licinii* uxorem, & A *Conſtantini* ſororem, quæ ab illo petierat, ut ad ſe Domini Jeſu imaginem mitteret. Cui reſpondit his verbis: *Quia verò de quadam imagine, quaſi Chriſti, ſcripſiſti, hanc volens tibi à nobis mitti: quam dicis & qualem, hanc quam perhibes Chriſti imaginem? Utrùm veram & incommutabilem, & naturâ characteres ſuos portantem? An iſtam, quam propter nos ſuſcepit, ſervi formæ ſchemate circumamictus? Sed de forma quidem Dei nec ipſe arbitror te quærere ſemel ab ipſo edoctam, quoniam neque Patrem quis novit, niſi Filius, neque ipſum Filium novit quis aliquando dignè, niſi ſolus Pater qui eum genuit..... Sed utique ſervi formæ* B *imaginem quæris, & corpuſculi quô amictus eſt propter nos: ſed & id gloriâ divinitatis temperatum didicimus, & abſorptum eſſe mortale à vita .... Quis ergo hujuſmodi dignitatis & gloriæ vibrantes & præfulgentes ſplendores exarare potuiſſet mortuis & inanimatis coloribus? Quandoquidem nec aſpicere in eum in monte egregii ſuſtinuere Diſcipuli, qui etiam cecidere in faciem, importabile quod ſibi viſum fuerat, confitentes. Ergo ſi tunc incarnatæ ejus forma tantam virtutem ſortita eſt, ab inhabitante in ſe divinitate mutata; quid oportet dicere, cùm mortalitate exutus, & corruptione ablutus, ſpeciem ſervilis formæ in gloriam Domini* C *& Dei commutavit? &c.* Quibus luculentiſſimè demonſtrat *Euſebius*, nefas eſſe Chriſti Domini imaginem fingere, quâ ejus forma, ſive divina, ſive etiam humana exprimatur. Jam ſi Chriſti, & Apoſtolorum imaginibus plenæ erant Eccleſiæ, privatæque Fidelium ædes; quid opus erat Auguſtam, Chriſti Iconem tam longè ex Palæſtina ab *Euſebio* petere? Sed fac *Conſtantiam* vel cæcâ curioſitate, vel ignotô aliquô affectu ductam, de hujus potiſſimùm Epiſcopi manu illam, quam expetebat, Chriſti imaginem accipere voluiſſe; ſiccine fuerat honeſtum Illuſtriſſimæ fœminæ deſiderium repulſurus *Euſebius*, ſi ei ſatisfacere per leges, ſuáſque, & fidem Eccleſiæ D licuiſſet?

Reſponderunt Septimæ Synodi Patres ad hoc teſtimonium quod Iconomachi objectabant, *Euſebium Cæſareenſem* Arianum fuiſſe; Ariani porro non ſolùm Filii conſubſtantialitatem cum Patre negabant verùmetiam unicam in Chriſto contendebant eſſe naturam, & carnem ſine animâ ſuſcepiſſe Dominum noſtrum: animæ ſcilicet vices divinitatem impleviſſe. Unde Paſſionem divinitati conſequenter adſcribebant, teſte *Sancto Gregorio Nazianzeno*: Theopaſchitæ autem Imagines Chriſti effingere nefas eſſe volebant. Quô errore infectum fuiſſe *Euſe-* E *bium*, colligunt ex his verbis, quæ in Epiſtola memoratâ ſubjicit. *Quia mutata eſt incarnata ejus forma in Divinitatis naturam.*

Epiſt. 1. ad Cledonium.

Reſpondent nonnulli, ſpuriam, & ab hæreticis Iconoclaſtis confictam fuiſſe illam Epiſtolam: Euſebiani enim ſtyli & characteris venam non habere. Ita doctiſſimus *Petavius*, lib. 15. Theologicorum Dogmatum de Incarnatione, Cap. XIV. Num. IX. Quæ conjectura veriſimilis eſt.

Non ita omnino habet Epiſtolæ textus, ſed: Incarnata ejus forma ab inhabitante in ſe divinitate mutata.

Reſpondeo tertiò, Ex hac *Euſebii*, ſi genuina ſit, Epiſtola, ſolùm colligi, nondum in Cæſareenſi Eccleſia receptum fuiſſe uſum imaginum. Et *Euſebium* deſiderio Auguſtæ fœminæ non feciſſe ſatis, non F quòd Eccleſiæ fides id prohiberet, ſed quòd plena periculi res videretur, fervente adhuc Idololatriâ, curioſæ mulieri, qui ſexus eſt ad ſuperſtitionem pronus, Imaginem mittere.

Reſpondeo quartò, eſſe probabile *Conſtantiam Auguſtam* optaſſe Imaginem Chriſti Servatoris, quæ ipſum ad vivum referret: exiſtimaſſe effigiem hujuſmodi ad vivum expreſſam, in Palæſtina inveniri, ubi Chriſtus vixerat & omnia ſalutis noſtræ myſteria perfecerat: Ideò ſcripſiſſe ipſam ad *Euſebium*, ut ejus curis voti compos fieret. Hunc verò, ut ſe importuna petitione liberaret, reſpondiſſe; Non

poſſe

poſſe fieri quod poſtulabat : quia cùm duplici Chriſtus natura conſtet, divina & humana, neutrius imago poſſit exprimi : non divinæ, quam nemo intelligentia complecti poteſt : non humanæ, cujus mortalitas à gloria divinitatis tota eſt abſorpta.

Lib. 2. Cap. 4. Objicit *Dallæus* * teſtimonium *Sancti Epiphanii* in Epiſtola ad *Joannem Hieroſolymitanum*, quam *Sanctus Hieronymus* Latina lingua donavit, in qua narrat ſe in Palæſtina, cùm ad vicum quemdam veniſſet, qui dicitur *Anablatha*, inveniſſe ibi *velum pendens in foribus Eccleſiæ, tinctum atque depictum, & habens imaginem quaſi Chriſti, vel Sancti cujuſdam; Non enim*, inquit, *ſatis memini cujus imago fuerit. Cùm ergo hoc vidiſſem, in Eccleſia Chriſti, contra auctoritatem Scripturarum, hominis pendere imaginem, ſcidi illud, & magis dedi conſilium cuſtodibus ejuſdem loci, ut pauperem mortuum eò obvolverent, & efferrent.* Mox ait ſe de Cypro velum aliud miſiſſe. *Precor*, inquit, *ut jubeas Presbyteros ejuſdem loci ſuſcipere velum à latore, quod à nobis miſſum eſt : & deinceps præcipere, in Eccleſia Chriſti ejuſmodi vela, quæ contra Religionem noſtram veniunt, non appendi.* Quis crediderit, ſi apud Chriſtianos tum recepta fuiſſet ea, quæ nunc in Romana Communione obtinet, de imaginibus ſententia; quis, inquam, putaverit non indignaturos ad hoc *Epiphanii* facinus Eccleſiæ Anablatenſis Miniſtros, Sacerdotes, Ædituos, cuſtodes? Atqui ne muſſant quidem. Non violatam Religionem queruntur, ſed ſolùm quòd diſcerptô velô, facta ſit illius ſeu telæ, ſeu panni jactura. Id verò ſi contra Eccleſiæ Leges feciſſet *Epiphanius*, Joannes Hieroſolymitanus ipſi ſubiraſcens proculdubio criminatus eſſet. Denique *Sanctus Hieronymus Epiphanium* ſibi amiciſſimum erroris admonuiſſet, ſi quis eô in facto fuiſſet error, nec ejus Epiſtolam ad *Joannem Hieroſolymitanum* eâ de re datam, ad poſteritatis memoriam tranſmiſiſſet, æternâ potius oblivione ſepeliendam.

Reſpondent è Catholicis nonnulli, Epiſtolam illam fuiſſe ab Iconomachis confictam; alii ad reliquam Epiſtolam, aut *Sancti Hieronymi* Latinam interpretationem, attextam fuiſſe narrationem illam de velo pendente pro foribus Eccleſiæ Anablatenſis, & à *Sancto Epiphanio* conſciſſô : Sed hac miſsâ reſponſione, quam validè confutavimus in Panoplia Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Quarti Sæculi, c. 6. Art. 26. ubi de *Sancti Epiphanii* Operibus egimus : Reſpondeo primò, Imaginem illam, ſive Chriſti, ſive alicujus Sancti, congruè non fuiſſe expreſſam, aut ſuperſtitionis alicujus, vel erroris occaſionem rudibus Anablatenſibus præbuiſſe; & hoc nomine fuiſſe contra Religionem, & contra auctoritatem Scripturarum. Ideóque prudenter feciſſe *Sanctum Epiphanium*, qui velum in quo hujuſmodi picta erat effigies, conſciderit. Quod & nunc Epiſcoporum nemo non faceret, ſecundùm Tridentini Decretum Concilii, cujus hæc ſunt verba : *In has autem ſanctas & ſalutares obſervationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta Synodus vehementer cupit; ita ut nulla falſi dogmatis imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem præbentes ſtatuantur..... Omnis porro ſuperſtitio in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, & imaginum ſacro uſu tollatur..... Omnis denique laſcivia vitetur : ita ut procaci venuſtate imagines non pingantur, nec ornentur.*

Reſpondeo ſecundò, Nondum in Eccleſiis Cypri & Palæſtinæ receptum fuiſſe, ut imagines in Eccleſiis proponerentur, ideóque *Sanctum Epiphanium* exhorruiſſe, cùm depictam in velo pro foribus templi Anablatenſis ſuſpenſo conſpexit imaginem, quaſi Chriſti, vel alicujus Sancti, & velum illud conſcidiſſe. Scripſiſſe porro ad *Joannem Hieroſolymitanum*, id eſſe *contra Religionem noſtram*, & *contra auctoritatem Scripturarum, ut hominis in Eccleſia Chriſti pendeat imago :* Quia nec Scriptura Sacra, nec Religio id jubet : imò utraque vetat id omne quod offenſionis cauſa eſſe poteſt. Cujuſmodi erat veli, in quo depicta erat hominis effigies, in Eccleſia ſuſpenſio, iis temporibus, quibus nondum uſum imaginum in Eccleſiis, Cypri & Palæſtinæ Epiſcopi, quorum erat diſciplinam Eccleſiaſticam his in regionibus ſancire, ſuſceperant. Cæterùm imaginum uſus, ſi ex ſeſe ſpectetur, aut ab Epiſcopis decernatur, viſus non fuit *Sancto Epiphanio* pugnare cum Religione noſtrâ, & cum auctoritate Scripturarum : Siquidem cum *Gregorio Nyſſeno, Baſilio, Chryſoſtomo*, communione conjunctus fuit, qui imaginum uſum in Eccleſiis Ponti, Cappadociæ, Antiochiæ, & Conſtantinopoleos approbant. Factum autem *Sancti Epiphanii*, quod ſpectatis temporum circunſtantiis, & eorum quibuſcum agebat, indole, prudens erat, in conſequentiam duci non debet, quaſi Eccleſiæ regula ſit; cùm Eccleſia univerſa uſum imaginum ſenſim poſtea receperit etiam in templis, ac tandem Oecumenico Decreto firmaverit : Quod enim à paucis, raróque fit, non eſt in Eccleſia tanquam lex obſervandum, neque una hirundo facit ver : Neque unius oratio tanti ponderis eſt, ut totius Eccleſiæ ab ortu ad occaſum Solis propagatæ morem & inſtituta poſſit evertere (inquit *Sanctus Joannes Damaſcenus*, Oratione *I. de Sacris Imaginibus.*) Sanè Librorum Carolinorum Auctor, qui illud *Sancti Epiphanii* teſtimonium in medium affert, libro quarto, cap. vigeſimo-quinto, factum illius non approbat; neque Gallicani Præſules, quorum doctrinam libri illi repræſentant, uſum Imaginum cum auctoritate Scripturarum, & cum Religione noſtrâ pugnare uſquam exiſtimavere; imò abhorruere ſemper ab iis qui imagines conſcinderent, aut confringerent. Itaque etſi de Imaginum Sacrarum in Eccleſiis uſu per ſe ſpectato dixiſſet *Epiphanius*, eſſe contra auctoritatem Scripturarum, ſive contra Religionem noſtram, ejus unius ſententia non eſſet cæterorum ſententiis præponenda Patrum; ſed inter ejus nævos effatum illud numerandum eſſet. Denique *Lutherus* ipſe, & ejus Sectatores, quibuſcum juncti ſunt communione Calviniſtæ, uſum imaginum in Eccleſiis, contra Scripturarum auctoritatem & ſinceritatem Religionis pugnare non ſunt arbitrati, ut teſtatur *Forbeſius*, lib. 7. Inſtructionum Hiſtorico-Theologicarum Cap. 15. *De ejiciendis*, inquit, *Imaginibus, Lutherus ipſe & qui ſe* [illegible] *ipſius diſcipulos eſſe gloriantur, non magnopere laborarunt : quamvis earum cultum conſtanter improbent.*

Objicit *Dallæus* & alterum *Sancti Epiphanii* locum à veteribus Iconoclaſtis in Sacrarum Imaginum defenſores contortum, qui ſic habet : *Attendite vobis, & tenete traditiones quas ſuſcepiſtis : ne declinetis ad dexteram, neque ad ſiniſtram.... Et in hoc memoriam habete, filii dilecti, ne inducatis Imagines in Eccleſias, neque in Cœmeteria Sanctorum. Sed per memoriam habete Deum in cordibus veſtris. Sed neque in domum communem. Non enim expedit Chriſtiano per oculos & vagationes mentis efferri.*

Reſponderunt Septimæ Synodi Patres, verba illa *Sancti Epiphanii* non eſſe. Idque probarunt his rationibus. 1. Quia cùm omnium hæreſeon hiſtoriam & confutationem ediderit ad *Theodoſii* uſque & *Arcadii* tempora, imaginum factum & venerationem inter hæreſes recenſuiſſet & confutaſſet, ſi alienam à Chriſto exiſtimaſſet ac hæreticam. Secundò, quia in fine Epiſtolæ ad *Theodoſium* Imperatorem, Sancto *Epiphanio* falsò quoque adſcriptæ, hæc habentur : *Multoties locutus cum Comminiſtris meis ut auferrentur Imagines, receptus non ſum ab eis, neque audire vocem meam ſaltem paululum paſſi ſunt.* Florebant autem *Sancti Epiphanii* tempore in Eccleſia illuſtres Magiſtri, *Baſilius Magnus, Gregorius Theologus, Gregorius Nyſſenus, Joannes Chryſoſtomus*, &c.

quibus

quibus veriſimile non eſt unum *Epiphanium* refragari voluiſſe. Tertiò, quia libri *Sancti Epiphanii* notiſſimi ſunt, & per totam Eccleſiam diffuſi. Quæ autem ex *Epiphanio* ab Iconomachis objecta ſunt, obſcuriſſima, & penitus ignota. Quartò quia Diſcipuli *Sancti Epiphanii* templum Deo dedicarunt ipſius nomine inſignitum, & imagine exornatum; quod minimè feciſſent, ſi ipſe ab imaginibus tantoperè abhorruiſſet. Sed quod urget maximè omnium, eſt ſtyli ab *Epiphaniano* diſſonantia.

Cap. 5. Objicit *Dallaus* * teſtimonia *SS. Chryſoſtomi*, *Amphilochii*, *Theodoti*, à veteribus Iconomachis jam olim in medium allata. *Et Chryſoſtomus* quidem hæc habet: *Nos per Scripturas fruimur Sanctorum præſentia, non corporum eorum, ſed animarum imagines habentes. Quæ enim ab illis dicta ſunt, animarum ipſorum imagines ſunt.*

Amphilochius verò: *Non in tabulis* (inquit) *carneas perſonas Sanctorum per colores cura nobis eſt figurare; quoniam non his opus habemus; ſed converſationem eorum virtutibus imitari.* Si, quod poſtea Nicæni decreverunt; ſi, quod hodie docent Romani, jam tum ſenſit *Amphilochius*, ad Dei nimirum & Sanctorum honorem, ad piorum profeſſionem, fidem, atque ſanctificationem neceſſarias eſſe imagines, qui negare potuit his nos opus habere?

Tandem *Theodotus* Ancyranus Epiſcopus hæc habet: *Sanctorum vultus, non in Imaginibus ex materialibus coloribus factis formandos accepimus: ſed horum virtutes per ea, quæ de illis in Scripturis indicantur, quaſi quaſdam Imagines imitari didicimus, & ex hoc ad ſimilem illis zelum erigimur.*

Reſponderunt ad primum Septimæ Synodi Patres, *Sancti Chryſoſtomi* verba non improbare imaginum uſum, ſed lectionem Scripturarum, & Actorum Sanctorum commendare: cujus lectionis fructum imagines non impediunt, ſed juvant. *Quæ enim ſermo per auditionem repræſentat, hæc pictura tacens per imitationem oſtendit*: ut ait Magnus *Baſilius*. Et Vetus Auctor Homiliæ, quæ inſcribitur: *Quòd unus eſt Veteris & Novi Teſtamenti Mediator*, quæ tempore Synodi Septimæ ſub nomine *Sancti Chryſoſtomi* circumferebatur, quamvis jam à viris eruditis inter opera ipſi afficta cenſeatur: hic, inquam, Auctor ait: *Ego & cerâ perfuſam dilexi picturam pietatis causâ. Vidi enim Angelum in Imagine perſequentem Barbarorum cuneos. Vidi conculcatas Barbarorum tribus, & David veritatem dicentem: Domine, in civitate tua imagines eorum ad nihilum rediges.* (Synodus VII. Act. 6.)

Ad ſecundum reſponderunt, Hunc *Sancti Amphilochii* locum, non abſolutè, ſed comparatè intelligendum; quaſi dicat, ſatius eſſe virtutes Sanctorum imitari, quàm illorum imagines coloribus exprimere. *Hæreticorum*, inquiunt, *proprium eſt reciſa producere teſtimonia. Nam ſi quis ſtudiosè perſcrutatus fuerit, nullò modò ſenſum Patris inveniet inhibentem venerabilium imaginum formationem: ſed præferens virtutum effectum hæc locutus eſt Pater, & ut ad imitationem nos erigeret converſationis eorum.* .... *Totus enim Sermonis ſtylus hunc ſenſum commendat, & ad ſubverſionem venerabilium Imaginum nullatenus eſt id à Patre dictum. Nam etſi dicit: Non coloribus in tabulis carneas eorum facies cura nobis eſt figurare; propter intentionem virtutis hæc ab eo dicta ſunt. Subinfert enim: Sed converſationem eorum per virtutem imitari. Cura quippe nobis eſt virtutes bonorum virorum eligere, & actus eorum imitari, atque converſationem ipſorum æmulari. Præterea, templa iſtis jugiter dedicare, aut in Imagine illos erigere, illos qui virtutem ipſorum contemnunt, non eſt laudabile. Nemo planè laudaverit, ſi viderit hominem virtutes Sanctorum parvipendentem, de die in diem horum imagines commendantem, vel templa multa erigentem, & ſuum ipſius templum deificis virtutibus non adornantem.* Falſum porrò eſt quod Septimæ Synodo, & Romanæ Eccleſiæ affingit *Dallaus*, illam ſanxiſſe, iſtam credere, neceſſarias eſſe imagines ad fidem & ſanctificationem.

Ad tertium reſponderunt Septimæ Synodi Patres, teſtimonium iſtud *Theodoto* Ancyrano eſſe ſuppoſitum; idque manifeſtò probarunt perlectis ejus Sermonibus, & Interpretatione Symboli Nicæni ab ipsô editâ. Addidere, verba illa non ex Codice *Theodoti*, ſed ex Charta volaticâ, in Pſeudo-Synodo Iconomachorum lecta eſſe.

Objicit *Dallaus* * teſtimonium *Optati Milevitani*, lib. 3 contra Parmenianum. (Lib. 2. cap. 6.) *Dicebatur*, inquit, *illo tempore venturos eſſe* (nimirum in Catholicorum gratiam) *Paulum & Macarium, qui intereſſent Sacrificio, & cùm altaria ſolenniter aptarentur, proferrent illi Imaginem, quam primò in altari ponerent: ſic Sacrificium offerretur. Hoc cùm acciperent aures, perculſi ſunt & animi; & uniuſcujuſque lingua in hæc verba commota eſt, ut omnis qui hoc audierat, diceret: Qui inde guſtat, de Sacro guſtat. Et rectè dictum erat, ſi talem famam talis veritas ſequeretur. At ubi ventum eſt à ſuprà dictis, nihil tale viſum eſt, ex eo quod fuerat paulò ante mentita fama. Nihil viderunt oculi Chriſtiani quod horrerent. Nihil probavit aſpectus ex iis quibus perturbatus erat auditus. Viſa eſt puritas, & ritu ſolitò ſolennis conſuetudo perſpecta eſt.* Quibus oſtendit *Optatus*, tam Catholicis, quàm Donatiſtis illâ tempeſtate ignotas fuiſſe in Eccleſiis Imagines, præſertim verò in altari; ſumque communem hanc fuiſſe omnium Chriſtianorum ſententiam, divinum cultum miſtis Imaginibus pollui, ac velut inceſtari; quique ejuſmodi Sacrorum eſſet particeps, eum veluti quodam ſacrilegio inquinari. Niſi ſic ſenſerunt Donatiſtæ, quid eſt quòd tantopere percelluntur, ſparsâ illa de *Paulo* & *Macario* famâ, quaſi ii eſſent imaginem in altari poſituri? Niſi idem quoque *Optati* & Catholicorum ſenſus fuit, quid ergo eſt quod concedit, perculſos Donatiſtas rectè dicturos fuiſſe: *Qui inde guſtat, de Sacro guſtat*, ſi talem famam talis veritas ſecuta eſſet?

Reſpondeo 1. Sparſum rumorem, quòd *Paulus* & *Macarius* Numinis imaginem in altari poſituri eſſent: quam non ſecus ac Idolum erant habituri tum Catholici, cùm Donatiſtæ; quia auro, argento, aut lapidi ſculpturæ artis, aut cogitationis hominis, Divinum non eſſe ſimile, meritò perſuaſum habebant. Unde omnis qui hoc audierat, dixit: *Qui inde guſtat, de Sacro guſtat*, id eſt, de idolothyto; & rectè dixiſſent, ſi talem famam talis veritas ſecuta eſſet.

Reſpondeo, ſecundò, Hinc ſolùm poſſe colligi, nondum imagines, fictas præſertim, in uſum ſacrum fuiſſe ab Eccleſiis Africanis receptas, recenti idololatriæ memoriâ. Sed aliam fuiſſe Africanæ Eccleſiæ de uſu & cultu Imaginum Chriſti & Sanctorum, quam ſit hodie Romanæ Eccleſiæ doctrina, quamvis diſciplina fuerit diverſa, Heterodoxi non evincent.

Objicit *Dallaus* * locum *Sancti Hieronymi*, qui tertium Caput *Danielis* his verbis commentatur: (Lib. 3 cap. 5.) *Sive ſtatuam, ut Symmachus, ſive imaginem auream, ut cæteri tranſtulerunt, voluerimus legere, cultores Dei eam adorare non debent. Ergo Judices & Principes Sæculi, qui Imperatorum ſtatuas adorant & imagines, hoc ſe facere intelligant, quod tres Pueri facere nolentes, placuerunt Deo. Et notanda proprietas, Deos coli, Imaginem adorari dicunt, quod utrumque Servis Dei non convenit.* Quibus verbis non eos modò damnat, qui creaturas habent pro Diis, ſed eos etiam reprehendit, qui Imaginem adorant, quicquid interim ipſi de exemplari ejus ſentiant. Neque verò obſcurum eſt iſtorum, quos hic notat *Hieronymus*, non eam fuiſſe ſententiam, ut Imperatores, quorum imagines adorabant, haberent pro Diis:

cùm de Judicibus ac Principibus ſæculi loquatur, qui Chriſtiani tum erant: & Trium Puerorum exemplum atque auctoritatem proferat, ut eorum errori medeatur: quod non feciſſet, niſi Scripturas ſacras admiſiſſent, & Deo ſe obedire velle profeſſi eſſent.

Reſpondeo, *Sanctum Hieronymum* hic eos arguere, qui imagines Imperatorum ethnicô ſuperſtitioſóque cultu adorabant, quamvis Imperatores pro Diis non colerent. Hi nimirum ſtatuas illas iiſdem honoribus afficiebant, quibus vigente Paganiſmo fuerant olim affectæ. Reliquias illas Paganicæ ſuperſtitionis ut aboleat *Sanctus Hieronymus*, proponit exemplum Trium Puerorum, qui *Nabuchodonoſori* jubenti ut ſtatuam ipſius adorarent, reſpondere: *Deos tuos non colimus, & ſtatuam auream, quam erexiſti, non adoramus.* Sanè imperaſſe *Nabuchodonoſorem* Tribus Pueris cultum ſtatuæ ſuæ idololatricum, conſtat ex *Sancto Hieronymo* ibidem. *Velox*, inquit, *oblivio veritatis: ut qui dudum Servum Dei quaſi Deum adoraverat, nunc ſtatuam ſibi fieri jubeat, ut ipſe adoretur in ſtatuâ. Quòd autem aurea ſit, & infiniti ponderis, illud in cauſa eſt, ut ſtuporem videntibus ereet, & res inanimata adoretur ut Deus, dum unuſquiſque ſuam conſecrat avaritiam. Datur autem per occaſionem captivorum, barbaris nationibus ſalutis occaſio: ut qui primùm, per Danielis revelationem, potentiam cognoverant unius Dei, in Trium Puerorum quoque fortitudine diſcant mortem contemnere, & Idola non colere.* Igitur *Sanctus Hieronymus* quoſdam idololatriæ ritus adorationi ſtatuarum Imperialium, à quâ Judices & Principes ſæculi, Trium puerorum exemplô deterret, admixtos fuiſſe ſignificat. Nihil autem ſimile in veneratione imaginum Chriſti & Sanctorum, prout ab Eccleſia frequentatur, occurrit.

Sanè Chriſtianos accuſavit *Julianus Apoſtata*, quaſi *Conſtantini* Imperatoris Imaginem, in porphyretica columna ſtantem, ſacrificiis propitiarent, lucernis atque odoribus colerent, precéſque velut Deo allegarent, & ad depellenda mala ei ſupplicarent, ut *Philoſtorgius* obſervat lib. 2. cap. 18. quod etſi falſum eſſet quoad ſacrificia, & preces velut Deo allegatas; extraordinarios tamen honores ſtatuæ Religioſi Imperatoris delatos fuiſſe, *Theodoretus* innuit lib. 2. Hiſtoriæ, Cap. 34. *Theodoſius* piiſſimus Imperator edita lege juſſit, ut ſi quando ejus ſtatuæ vel imagines erigerentur, ſeu diebus (ut adſolet) feſtis, ſive communibus, adeſſet Judex ſine adorationis ambitioſo faſtigio; curarétque ut excedens cultura hominum dignitatem, ſuperno Numini reſervaretur. Effuſam hanc ſtatuas & Imagines Imperiales colendi licentiam, tametſi tantiſper caſtigatam, improbat *Zacchaus* Chriſtianus Philoſophus, Dialogi lib. 1. c. 28. ubi conquerenti *Apollonio* Philoſopho, cur Imagines hominum, vel ceris pictas, vel metallis deſictas, ſub Regum reverentia etiam publicâ adoratione venerarentur; reſpondet, id ſibi probari nec poſſe, nec debere. Divini quippe ſpeciale hoc nomen officii eſſe. *Sed ſicut*, inquit, *in hujuſmodi malum primùm adulatio homines impulit: ſic nunc ab errore conſuetudo vix revocat. In quo tamen incautum obſequium, non aliquem divinum deprehenditis cultum: ſed propter ſimilitudinem amabilium vultuum, gaudia intenta plus faciunt, quam ſi fortè exigant, quibus defertur: aut perfungi oporteat deferentes. Et licèt hanc incautioris obſequii conſuetudinem cautiores horreant Chriſtiani, nec prohibere deſinant Sacerdotes; non tamen Deus dicitur, cujus effigies ſalutatur, nec adolentur thure Imagines, aut colenda aris ſuperſtant: ſed memoria pro meritis exponuntur, ut exemplum factorum probabilium poſteris præſtent, aut præſentes pro abuſione caſtigent.*

Lib. 2. Cap. 6. Objicit *Dallæus* * teſtimonium *Sancti Auguſtini*, Concione 2. in Pſalmum centeſimum decimum tertium, ubi multis in imagines & ſimulachra Paganorum invectus, illud etiam poſtremò cùm Propheta annotat, *Simulachra iſta opera eſſe manuum hominum, qui venerantur, quod ipſi ex auro argentóque fecerunt.* Tùm verò de Chriſtianis loquens, hæc ſubjicit: *Sed enim & nos pleráque inſtrumenta, & vaſa ex hujuſmodi materia vel metallo habemus in uſum celebrandorum Sacramentorum, quæ ipsô miniſterio conſecrata, Sancta dicuntur, in ejus honorem, cui pro ſalute noſtra inde ſervitur. Et ſunt profectò etiam iſta inſtrumenta, vel vaſa, quid aliud quàm opera manuum hominum? Verumtamen nunquid os habent, & non loquuntur? Nunquid oculos habent, & non videbunt? Nunquid eis ſupplicamus, quia per ea ſupplicamus Deo? Illa cauſa eſt maxima impietatis inſana, quòd plus valet in affectibus miſerorum ſimilis viventi forma, quæ ſibi efficit ſupplicari, quàm quòd eam manifeſtum eſt non eſſe viventem, ut debeat à vivente contemni. Plus enim valent ſimulachra ad curvandam infelicem animam, quòd os habent, oculos habent, aures habent, nares habent, manus habent, pedes habent, quàm ad corrigendam, quòd non loquentur, non videbunt, non audient, non odorabunt, non contrectabunt, non ambulabunt.* Hactenus Auguſtinus; concedens quidem inſtrumenta & vaſa, quibus Chriſtianorum Eccleſia in celebrandis Sacramentis utebatur, ipſa etiam utplurimùm ex auro & argento fuiſſe; os verò vel oculos, quibus neque loquerentur, neque viderent, Ethnicarum Imaginum inſtar habuiſſe pernegans. Itaque ex his duobus alterum conſtituendum eſt, vel tum in divino cultu nullas fuiſſe adhibitas à Chriſtianis Imagines; vel ſi fuerunt aliquæ, vivas & animatas fuiſſe, ſenſúque ac loquendi facultate præditas, omninóque alterius, quàm quæ nunc in uſu ſunt, naturæ atque ingenii; eóque nulla alia in Africanorum Fidelium Eccleſiis, atque Conventibus ſimulachra extitiſſe, præter ea, de quibus multos ante annos memoraverat *Clemens Alexandrinus*, cùm diceret: Unumquemque verè pium & Chriſtianum hominem eſſe *Simulachrum virtute præditum, Deo dicatum.*

Reſpondeo, Etſi nullæ tunc ſtatuæ in uſu ſacro eſſent, quod unum ex hoc *Sancti Auguſtini* loco *Dallæus* colligere poteſt, non ſequi quòd nullæ eſſent Imagines pictæ Chriſti & Sanctorum in Eccleſiis: quæ autem ibi *Sanctus Auguſtinus* habet, Idola Gentium, non Chriſtianorum Imagines perſtringunt. Pagani enim in Simulachris occultam Numinum vim contineri credebant, quæ ſimul ac conſecrata eſſent, cœlitus illapſa, in iis poſtea reſideret. *Non hoc viſibile colo* (inquiebat Paganus) *ſed Numen quod illic inviſibiliter habitat.* Dicebant, inquam, Ethnici: *Non ſe ipſa corpora colere, ſed quæ illis regendis præſident Numina.* Quibus opponit *S. Auguſtinus* illa Apoſtoli ad Romanos verba: *Qui transmutaverunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & ſervierunt creaturæ potiùs quàm creatori, qui eſt benedictus Deus in ſæcula.* Ac priore quidem hujus ſententiæ parte damnari ait ab Apoſtolo Paganorum Idola, ſive ſimulachra; poſteriore verò eam, quam Simulachris imponebant interpretationem: *Effigies enim* (inquit) *à fabro factas appellando nominibus earum rerum, quas fabricavit Deus, transmutant veritatem Dei in mendacium; res autem ipſas pro Diis habendo, & venerando, ſerviunt creaturæ potius quam Creatori, qui eſt benedictus in ſæcula.... Quis autem adorat, vel orat intuens Simulachrum, qui non ſic afficitur, ut ab eo ſe exaudiri putet, ab eo ſibi præſtari, quod deſiderat, ſperet?* Ad hoc autem probandum id affert, quod paſſim tum à Paganis fiebat, ut quam Solis dicebant, ſtatuam precarentur, Soli ipſi interim tergum obvertentes; *Neptuni* item ſtatuam gemitibus ferirent, cùm ſonitus Maris à tergo ſentirentur. Quod quidem eos ſatis arguebat haudquaquam

ſimulachra habuiſſe pro nudis ac ſimplicibus rerum, quibus ea conſecrata erant, ſignis: ſed imaginatos eſſe in illis Simulachris delituiſſe vim aliquam, quæ eorum preces & vota audiret, diviniorem atque potentiorem, quàm ſint ipſa Solis & Maris, & ſimilium rerum corpora. At Catholici nullam vim divinam in Imaginibus Chriſti vel Sanctorum agnoſcunt, nec in illis ſpem collocant, nec ais ſupplicant, aut ab illis exaudiri ſe ſperant. Quamobrem Imagines Chriſti & Sanctorum ab Eccleſia propoſitas & honoratas iſte *Sancti Auguſtini* locus non perſtringit.

Lib. 1. cap. 7. Objicit *Dallæus* * teſtimonium *Sancti Auguſtini* alterum, lib. 1. de Moribus Eccleſiæ Catholicæ, cap. 34. dicentis: *Nolite mihi colligere profeſſores nominis Chriſtiani, nec profeſſionis ſuæ vim ſcientes, aut exhibentes. Nolite conſectari turbas imperitorum, qui vel in ipsâ verâ Religione ſuperſtitioſi ſunt, vel ita libidinibus dediti, ut obliti ſint quicquid promiſerint Deo. Novi multos eſſe ſepulchrorum, & picturarum adoratores: novi multos eſſe qui luxurioſiſſimè ſuper mortuos bibant, & epulas cadaveribus exhibentes, ſuper ſepultos ſe ipſos ſepeliant, & voracitates, ebrietateſque ſuas deputent Religioni.* Hîc *Sanctus Auguſtinus* duo flagitia, quæ ipſius tempore jam nonnullorum mores invaſerant, diſtinctè notat; alterum eorum, qui ad Chriſtianorum Martyrum ſepulchra fœdas Paganorum belluationes, atque compotationes imitabantur; eorum alterum, qui picturas adorabant. Utroſque haud ſegniter damnat, *turbas imperitorum appellans*, & cum iis recenſens, qui *Chriſti nomen profitentes, profeſſionis ſuæ vim aut neſciunt, aut certè non exhibent*: teſtatúrque nihil ad Chriſtianam doctrinam iſtorum labes pertinere. Non potuit clariùs aut diſertiùs docere, ſi qui tum eſſent qui Imagines adorarent, eorum factum doctrinæ Eccleſiaſticæ repugnaſſe, fuiſſéque quorumdam duntaxat à communi & publicâ Chriſtianorum fide privatam ac ſingularem aberrationem.

Reſpondeo, *Sanctum Auguſtinum* ibi damnare eos, qui ad quorumvis defunctorum ſepulchra imagines ipſorum adorabant, & quidem ſuperſtitioſo ritu, ut diſertè exponit. At de Martyrum imaginibus non loquitur, nec de Martyrum ſepulchris, ut mentitur *Dallæus*: nec venerationem imaginum Chriſti aut Sanctorum, ſecundùm Religionis regulas factam, improbat. Certè non loqui *Sanctum Auguſtinum* eò loci de Martyrum ſepulchris, conſtat ex his verbis: *Novi multos eſſe, qui luxurioſiſſimè ſuper mortuos bibant, & epulas cadaveribus exhibentes, &c.* Sic enim de Martyribus & eorum corporibus, abſque honorifica appellatione loqui *Sanctus Auguſtinus* non ſolet. Nec igitur de Martyrum imaginibus loquitur, aut eos perſtringit, qui ipſis honorariam adorationem, ſive ſalutationem deferunt, cùm ait: *Novi picturarum adoratores*, &c. Eos igitur damnat ſolummodò, qui more Gentilium, defunctis parentabant, & imagines ad eorum ſepulchra depictas, aut in domibus aſſervatas, honore indebito proſequebantur. Quamobrem ſicut conſuetudinem Africanorum ſuorum, & ſanctiſſimæ ſuæ Matris *Monicæ*, epulas ad Martyrum ſepulchra deferentium, ut inde benedictionem quamdam reportarent, *Sanctus Auguſtinus* non damnat, *quia pietatem ibi quærebant, non voluptatem*, & epulas ibi quodam modo ſanctificatas cum pauperibus dividebant; ita venerationem imaginibus Martyrum delatam à piis Chriſtianis non damnaſſet. Sed ſicut damnavit comeſſationem & ebrietatem ſacrilegam, quæ in Eccleſiis fiebat, & ſuper ſepulchra Martyrum; ita ſuperſtitionem damnaſſet, ſi quæ venerationem ſacrarum imaginum fœdaſſet, ſalvô legitimô honore, quem ipſis exhibebat tunc temporis Eccleſia, & viri ſanctiſſimi, quibuſcum Auguſtinus ipſe communicabat.

Lib. 6. Confeſſ. cap. 2.

§. IV.

Diluitur objectio DALLÆI *ducta ex* SANCTO GREGORIO MAGNO.

OBjicit *Dallæus* teſtimonium *Sancti Gregorii Magni* in Epiſtolis duabus ad *Serenum* Maſſilienſem Epiſcopum, qui cùm animo reputaret, multò plus detrimenti, quàm utilitatis attuliſſe imagines, frangi eas, & ex omnibus ſuæ Parœciæ Eccleſiis ejici juſſerat. Ad hunc reſcripſit *Gregorius*, eúmque objurgavit, quòd fregiſſet imagines rudioribus utiles, Divinorúmque Codicum vice iis eſſe obtendens qui litteras neſciunt. *Et quidem*, inquit, *zelum vos, ne quid manu-factum adorari poſſit, habuiſſe laudavimus; ſed frangere eaſdem imagines non debuiſſe judicamus. Idcircò enim pictura in Eccleſiis adhibetur, ut ii, qui literas neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo Fraternitas & illas ſervare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit; quatenus & literarum neſcii haberent, unde ſcientiam hiſtoriæ colligerent, & populus in picturæ adoratione minimè peccaret.* Hæc *Gregorius* lib. 7. Epiſt. cxi. Indict. 2. Sed cùm *Serenum* à ſusceptâ ſententiâ dimovere non potuiſſet, octodecim pòſt menſibus literas rurſus ad eum ſcripſit, in quibus his eum verbis increpuit: *Dic, Frater*, (inquit) *à quo factum Sacerdote aliquando auditum eſt quod feciſti? Si non aliud, vel illud te non debuit revocare, ne deſpectis aliis Fratribus, ſolum te ſanctum, & eſſe crederes ſapientem? Aliud enim eſt picturam adorare; aliud per picturæ hiſtoriam, quid ſit adorandum, addiſcere.* Tum monet quas turbas illud ejus facinus in totâ Maſſilienſium Eccleſiâ excitaſſe dicatur; quod ſuos ſic ſcandalizaſſe perhiberetur, ut maxima eorum pars ab ejus ſe communione ſuſpenderet. Suadet ut diſperſos Eccleſiæ filios omni ſtudio revocare feſtinet; doceátque ſe, quòd Imagines tranſiiſſe in adorationem videret, idcircò commotum fuiſſe, ut eas frangi præciperet: picturas enim ad ædificationem imperiti populi factas fuiſſe, ut neſcientes literas, ipſam Hiſtoriam attendentes, diſcant quid actum ſit. *Convocandi ſunt*, inquit, *Eccleſiæ filii, eiſque Scriptura Sacra eſt teſtimoniis oſtendendum, quia omne manufactum adorare non liceat, quoniam ſcriptum eſt: Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Ex quibus palam eſt, in hoc cum *Sereno* conſenſiſſe Gregorium, quòd non eſſent adorandæ Imagines; eòque ſententiam ſecutum eſſe, quæ cum Decreto Septimæ Synodi ex adverſo pugnat. Nam cùm Patres Nicæni anathema his decernant. *Qui non docent diligenter cunctum Chriſti amatorem populum adorare Venerabiles Imagines Sacras, & adorandas omnium Sanctorum*; Gregorius planè contra edicit Eccleſiæ oſtendendum, quia omne manufactum adorare non liceat.

Bellarmini verò reſponſionem, dicentis: *Gregorium* ſolùm reprehendere cultum Imaginum ſuperſtitioſum, id eſt, quô Imagines coluntur ut Dii, *Dallæus* impugnat hoc pacto. Si quam putaſſet Imaginibus deberi adorationis ſpeciem *Gregorius*, ſi quem gradum; quis non videt id eum hoc locô, & quidem neceſſariò commemoraturum fuiſſe, cùm eas *Serenus* facto hoc ſuô apertiſſimè multaret, non ſuperſtitioſâ modò adoratione, ſed religioſo etiam cultu? Idem ille *Sereni* amor, qui *Gregorium* ſubegit adeò diligenter conſilii ejus pietatem à facti temeritate diſtinguere; nonne etiam flagitabat, ut itidem definiret, & quidem accuratè, quid in Imaginum cultu damnandum ac repudiandum, quid commendandum ac retinendum eſſet? Atque ut eum monet, *Aliud eſſe picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam quid ſit adorandum addiſcere*; nonne ſimiliter

monere

monere debuerat, aliud eſſe Imaginem tanquam Deum adorare, aliud eamdem analogicè colere? At tantùm abeſt ut adorationem legitimam ab illicitâ & nefariâ diſtinguere ſategerit, quin potiùs omnem omninò negaverit adorationem Imaginibus exhibendam: *Si quis*, inquit, *Imagines facere voluerit, minimè prohibe: adorare verò Imagines omnibus modis devita.*

Reſpondeo, *Sanctum Gregorium* Iconomachis antiquis & recentioribus, ut Lutheranis & Calviniſtis adverſari, qui Chriſti & Sanctorum Imagines impiè everterunt, ſiquidem eas in Eccleſiis eſſe ſervandas decernit, alienùmque à traditione & Eccleſiæ doctrinâ eſſe ſcribit ut confringantur. Solam autem adorationem latriæ, quæ ſanctiſſimæ Trinitati exhibetur, negat Imaginibus deferendam; non verò honorariam adorationem, in ſalutatione, & aliis hujuſmodi ritibus externis poſitam, quibus reverentiam noſtram & amorem erga Chriſtum & Sanctos coram Imaginibus, & ab ipſis excitati, teſtamur. Unde cum *Sancto Gregorio* Septima Synodus non pugnat, quæ ſolam hujuſmodi honorariam adorationem, non verò Latriæ cultum & ſervitutem Imaginibus ſacris decernit; imò poſteriorem hanc ipſis abjudicat, ſolique vendicat Deo. *Serenus* porrò Imagines imprudenti zelo confringi juſſerat & ab Eccleſiis eliminari, quia etſi quidam è plebe ſuâ eas ethnico & ſuperſtitioſo ritu adoraſſent, ii fuerant verbo divino ſanandi & docendi picturas non eſſe adorandas, ſed uni Deo ſerviendum: non verò propterea confringendæ erant Imagines, quas non ſine ratione vetuſtas in Eccleſiis admiſit: & quæ maximè utiles ſunt, Gentibus maximè & idiotis, quibus pro lectione pictura eſt, quâ ad Chriſti & Sanctorum venerationem, amorem, imitationem excitantur. Huic malo & offenſioni Chriſtianæ plebis ut medeatur, *Serenum* adhortatur ſanctus Pontifex, convocatiſque Eccleſiæ filiis, qui ſe ab ejus communione ob inſolitum facinoris horrorem ſuſpenderant, doceat Scripturarum ſacrarum teſtimoniis, nihil manufactum adorandum eſſe, ea nimirum adoratione quæ Latriæ vocatur, & quæ eſt ſoli Deo debita ſervitus, quoniam ſcriptum eſt: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Tùm factum ſuum excuſet, ac palam conteſtetur, ſe imagines alioquin utiles ideo ſuſtuliſſe, quòd eas tranſiiſſe in adorationem viderat, ſolámque *incompetentem adorationem* picturarum ſibi diſplicuiſſe. Hæc ex ſerie Epiſtolæ *Sancti Gregorii* manifeſta fient. *Perlatum ſiquidem ad nos fuerat*, inquit, *quòd inconſideratò zelo ſuccenſus, Sanctorum Imagines ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem quia eas adorari vetuiſſes, omninò laudavimus, fregiſſe verò reprehendimus.... Aliud eſt enim picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam quid ſit adorandum addiſcere. Nam quod legentibus Scriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus: quia in ipſâ etiam ignorantes vident quid ſequi debeant, in ipſâ legunt qui litteras neſciunt. Unde & præcipuè Gentibus pro lectione pictura eſt. Quod magnopere à te qui inter Gentes habitas, attendi debuerat; ne dum recto zelo incautè ſuccenderis, ferocibus animis ſcandalum generares. Frangi verò non debuit, quod non ad adorandum in Eccleſiis, ſed ad inſtruendas ſolummodo mentes fuit neſcientium collocatum. Et quia in locis venerabilibus Sanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit, ſi zelum diſcretione condiſſes, ſine dubio & ea quæ intendebas, ſalubriter obtinere, & collectum gregem non diſpergere, ſed potiùs diſperſum poteras congregare..... Hæc autem dum in hoc animi tui incautè nimis motus exequeris, ita tuos ſcandalizaſſe filios perhibeberis, ut maxima eorum pars à tuâ ſe communione ſuſpenderet....* Et infrà: *Convocandi enim ſunt diſperſi Eccleſiæ filii, eiſque Scriptura Sacra eſt teſtimoniis oſtendendum, quia omne manufactum adorari non licet: quoniam ſcriptum eſt*, Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies. *Ac deinde ſubjungendum eſt, quia picturas Imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut neſcientes literas, ipſam hiſtoriam intendentes, quid actum ſit diſcerent, quia tranſiſſe in adorationem videras, idcirco commotus es ut eas imagines frangi præciperes. Atque eis dicendum: Si ad hanc inſtructionem, ad quam Imagines antiquitus factæ ſunt, habere vultis in Eccleſia, eas modis omnibus & fieri & haberi permitto. Atque indica, quòd non tibi ipſa viſio hiſtoriæ, quæ picturâ teſte pandebatur, diſplicuerit: ſed illa adoratio quæ picturis fuerat incompetenter exhibita. Atque in his verbis eorum mentes demulcens, eos ad concordiam tuam revoca. Et ſi quis imagines facere voluerit, minimè prohibe: adorare verò Imagines modis omnibus devita. Sed hoc ſollicitè Fraternitas tua admoneat, ut ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant, & in adoratione ſolius omnipotentis Sanctæ Trinitatis humiliter proſternantur.* Hæc *Sanctus Gregorius*.

Nihil autem opus erat ut in hac ad *Serenum* Epiſtola modum venerationis, quæ ſacris Imaginibus licitè & religioſè exhibetur, omnem explicaret, qui ſolam diſciplinam ſpectat, ut ſcilicet ſalutationibus, oſculis, accenſione cereorum, thurificationibus honorentur: Satis erat ut ibi hunc honorem aſſereret Imaginibus, qui ſacris aliis rebus debetur, ut ſcilicet cum reverentiâ in Eccleſiis ſerventur & tractentur, nec temerè confringantur, aut violentur; cujus honoris exhibitionem imaginibus Chriſti & Sanctorum debitam eſſe, ex quo earum uſus in Eccleſia receptus eſt, fides docet.

Cæterùm quòd venerationem aliquam ſacris Imaginibus vindicaverit *Sanctus Gregorius Magnus*, evidentiùs probat Epiſtola quinta lib. 7. ad *Januarium* Calaritanum data, ut oſtendimus ſuprà §. 2. Num. xv. & Epiſtola quinquageſima quarta libri 7. ad *Secundinum* Incluſum datâ, in quâ de Imagine Chriſti, quam ille à Pontifice poſtulaverat, ita ſcribit: *Imagines, quas tibi dirigendas per Dulcidium Diaconum rogaſti, miſimus. Unde valde nobis tua poſtulatio placuit: quia illum totò corde, totâ intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere deſideras, ut te viſio corporalis quotidiana reddat exercitatum: ut dum picturam illius vides, ad illum animò inardeſcas, cujus imaginem videre deſideras. Ab re non facimus, ſi per viſibilia, inviſibilia demonſtramus. Sic homo qui alium ardenter videre deſiderat, aut ſponſam amans, videre conatur, ſi contigerit eam ad balneum, aut ad Eccleſiam ire, ſtatim per viam incedenti ſe præparat, ut de viſione ejus hilaris recedat. Scio quidem quòd Imaginem Salvatoris noſtri non ideo petis, ut quaſi Deum colas, ſed ob recordationem Filii Dei, in ejus amore recaleſcas, cujus te Imaginem videre deſideras. Et nos quidem, non quaſi ante Divinitatem, ante illam proſternimur, ſed illum adoramus, quem per Imaginem aut natum, aut paſſum, ſed & in throno ſedentem recordamur.* Quibus verbis diſertè ſignificat *Sanctus Gregorius*, Catholicos ante Chriſti Servatoris imaginem proſterni ſolitos, ſed non quaſi ante Divinitatem, ſed coram imagine illum adorare, quem in memoriam revocat, ut ad ejus amorem accendantur. Et hic quidem *Sancti Gregorii* ſenſus planus eſt & naturalis: Coactus autem eſſet ac intricatus, quem ipſi *Dallæus* affingit: ſi nimirum hæc ejus verba: *Et nos quidem, non quaſi ante Divinitatem, ante illam proſternimur*; hoc ſenſu accipi deberent: *Et nos quidem ante illam non proſternimur, quaſi ante divinitatem.* Præterea non ignorabat *Sanctus Gregorius*, Chriſtianos, & ante Pontifices, & ante Reges proſterni ſolitos; quos tamen hujuſmodi veneratione ut Deos non proſequebantur, ſed ut ſummos Dei in Eccleſia & in Imperio Miniſtros: atque ita

conſequens non eſſe, ut à nobis honore divinitati proprio colatur imago Chriſti, Deiparæ, vel alterius Sancti, ſi ante eam proſternimur.

S. Gregorius à calumniis Dallæi vindicatur.

In toto hoc verò Gregorianarum ad *Serenum* Maſſilienſem Epiſtolarum examine multiplicis mendacii calumniæque reus convincitur *Dallæus*: primò quòd ſaniora & tutiora fuiſſe *Sereni* quàm *Gregorii* conſilia ſcribat, idque eventum abundè comprobaſſe. At contra, probavit eventus, ſaniora fuiſſe conſilia *Gregorii*, quæ totius Eccleſiæ ſuffragiis approbata & ſummo conſenſu excepta ſunt. Eruditionem & ſanctimoniam ipſius Acta & Opera teſtantur; de *Sereno* nihil ejuſmodi legimus. Summam Gregorii prudentiam tota Paſtoralis adminiſtrationis ſeries commendat; *Sereni* temeritatem ſatis probat imprudens facinus, quòd plerique omnes, etiam Epiſcopi, improbavêre, ut *Dallæus* fatetur. Alterum *Dallæi* mendacium, & putida calumnia eſt, quòd *Sanctus Gregorius* ſchiſma, & iniquiſſimam impetratorum in Maſſilienſi Parœcia commotionem foverit, ut colligendi gregis neceſſitas *Serenum* vel invitum cogeret ejus ſententiæ cedere. Tam horrendam calumniam Acta, Scriptaque *Gregorii* ſatis luculenter convincunt, Charitatem omnino ſpirantia, & incredibilis ad colligenda Eccleſiæ membra propenſio, quæ in Schiſmate Iſtriæ pro ſuâ virili compeſcendo promicuit. Tertium mendacium & calumnia eſt, quòd *Gregorius* cauſam hanc invaſerit, amplificandæ ſtudiô dignitatis, ſive Sedis. Nam à Chriſtianæ rei primordiis Romanos Pontifices fidei diſciplinæque vindices per totum orbem extitiſſe, quæſtionéſque graviores, non ſolùm ex Occidente toto, ſed etiam ex Oriente, ſive fidem, ſive diſciplinam dubiam ſpectarent, ad Sedem Apoſtolicam fuiſſe relatas ſeries traditionis demonſtrat. Sed ea eſt & olim ſemper fuit Hæreticorum indoles, ut in mendaciis & calumniâ deſperatæ cauſæ præſidium collocarent.

§. V.

Proponitur Objectio DALLÆI *ex libris Carolinis petita.*

Lib 4. Cap. 2. §10. 7. Inſt. tract. Maſtricto-Theolog. cap. 21.

DAllæus * Calviniſta, aliique ejuſdem Sectæ, & *Forbeſius*, aliíque Lutherani Scriptores, contra dogma Catholicum de Imaginum ſacrarum veneratione, librorum Carolinorum doctrinam objiciunt, & probare nituntur eam Septimæ Synodi Decretis planè eſſe contrariam, ejuſque Definitionem & fundamenta omnia convellere. Quæ luculentiora ſunt, hîc expono.

I. Ubi Scripturæ loca examinavit *Carolus Magnus*, quæ Nicæna Synodus ad hanc cauſam protulerat, identidem teſtatur, quam illa conſtituit, imaginum *adorationem*, *neque per Patriarchas*, *neque per Prophetas*, *neque per Apoſtolos*, *neque per Apoſtolicos viros*, *uſpiam inſtitutam eſſe*; (lib. 1. cap. 5.) & toto ejuſdem libri cap. 25. probat, *Nuſquam ab Apoſtolis*, *exemplis*, *aut verbis*, *inſtitutum* fuiſſe *imagines adorare*. Legendum etiam libri primi caput 30.

II. Lib. 2. illius Operis, cap. 21. Solum Deum Religioſo cultu colendum & adorandum probat libri illius Auctor, indeque colligit nullum cultum religioſum eſſe imaginibus exhibendum. *Solum*, inquit, *Deum colere*, *ipſum adorare*, *ipſum glorificare debere*, *totius divina Scriptura tuba terribilis intonat. Unde cavendum illis eſt*, *& modis omnibus pertimeſcendum*, *ne dum imaginum cultum & adorationem Chriſtianæ Religioni ingerere nituntur*, *ſingularem unius Dei cultum & adorationem fruſtrare videantur. Quæ duo ita inter ſe mutuo reluctantur*, *ut ſi unum ſteteris*, *aliud ſtare non poſſit*.... *Solus igitur Deus colendus*, *ſolus adorandus*, *ſolus glorificandus eſt*; *de quo per Prophetam dicitur*: Exaltatum eſt nomen ejus ſolius. *Cujus*

Sanctis cum Chriſto regnantibus venerationem

etiam Sanctis, *qui triumphato diabolo cum eo regnant*, *veneratio exhibenda eſt. Imagines verò omni ſui cultura & adoratione ſecluſâ*, *utrum in Baſilicis propter memoriam rerum geſtarum & ornamentum ſint*, *an etiam non ſint*, *nullum fidei Catholicæ afferre poterunt præjudicium*: *quippe cùm ad peragenda noſtræ ſalutis Myſteria*, *nullum penitus officium habere noſcantur.*

debere agnoſcit librorum Carolinorum Auctor, & tota Galliæ, ac Germaniæ Eccleſia.

Et lib. 1. cap. 2. Nicenæ Synodi Patres ſic perſtringit: *Non gratiam Dei in eâ veritate quærunt*, *de qua pia veritas*, *& vera pietas dixit*, Si permanſeritis in verbo meo, cognoſcetis veritatem, & veritas liberabit vos: *Sed in Imaginibus artificum induſtriâ formatis*, *quæ ſpectatores ſuos plerùmque*, *ob rerum geſtarum memoriam*, *inducunt in admirationem*, *adoratores verò ſemper in errorem. Non enim mediocris eſt error*, *cùm aliud adoratur Religionis cultu*, *quàm is qui dixit*: Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.

III. Ne quis cavillator, inquit *Dallæus*, hîc obtrudat ſolennem latriæ & duliæ, cultûſve abſoluti & relativi diſtinctionem, *Carolus* omnem omnino adimit imaginibus in Religione cultum, non adorationem modò divinitati debitam, ſed etiam *cultum*, [a] *obſervationem*, [b] *venerationem*, honorémque eum qui *collo inflexô*, [d] vel *capite ſummiſſô exhibetur*, [e] vel *thuris*, *& luminarium oblatione* conſtat: quæ voces cultum quemvis religioſum, etiam latriâ inferiorem complectuntur, eúmque adeo quem hodie Eccleſia Romana imaginibus deferendum putat. Vult enim Tridentina Synodus Fideles *Imagines venerari*, *oſculari*, *& coram iis caput aperire*, *ac procumbere*.

a Lib. C. 23. & lib. 3. c. 19.
b L. 2. C. 17.
c In Cap. 30.
d Cap. 1.
e Cap. 11.

IV. Negat *Carolus* eam imaginibus exhibendam, vel venerationem, quæ Sanctis vitâ functis, vel adorationem, quæ viventibus ex caritatis & ſalutationis officio exhibetur; hoc eſt, civilem ſalutationem, quæ religioſo cultu longè inferior eſt. *Si igitur Angeli*, inquit, *ſive homines*, *minimè adorandi ſunt*, *ſalvâ adoratione*, *quæ caritatis & ſalutationis officio exhibetur*, *multò minus Imagines*, *quæ rationis expertes ſunt*, *nec ſalutatione*, *nec adoratione digna*, *eo quòd inſenſata ſint*, *adoranda ſunt*: *quæ ſi adoranda non ſunt*, *immò quia non ſunt*, *duplex illi in hac parte deliquium patrare perhibentur*, *ſive quia eas adorant*, *ſive quia ut hoc facerent*, *ab Apoſtolis ſibi traditum eſſe mentiuntur.* Hæc lib. 1. cap. 25.

V. Ne ſacris quidem vaſis æquiparari imagines patitur librorum Carolinorum Auctor, aut divinarum Scripturarum Codicibus; Nicænîſque iraſcitur, qui eas res inter ſe comparaverant. At qui Imaginibus hodie defertur honos, longo intervallo ſuperat eum, qui vaſis, Voluminibúſque Sacris in Eccleſia habetur. *Quantâ* (inquit) *excellentiâ vaſa divino cultui mancipata*, *Imaginibus emineant*, *divinæ legis Inſtrumenta demonſtrant*: *Cùm utique illa*, *præcipiente Domino per Moyſen in teſtimonii Tabernaculo condita*, *& inſtituente Vatum Sanctiſſimo David*, *per Salomonem in Templo Hieroſolymis condita atque dicata*, *& typicorum ſenſuum arcana ſignificaverint*, *& in his quæ ad Dei cultum pertinent*, *diuturni Miniſterii officium geſtaverint. Hæ autem*, *ſalvâ ratione Cherubim ſive boum & leonum*, *qui non ad adorandum*, *ſed ad rerum futurarum ſignificationem conditi ſunt*, *non ſolùm à quoquam Sanctorum non condita*, *vel dedicata*, *ſed penè cunctorum divinæ Legis oraculorum teſtimoniis uſquequaque ſunt abdicata. Hæc quoque vaſa*, *quæ ad peragenda noſtræ redemptionis Myſteria*, *Sancta habet Eccleſia*, *ſemper ſunt Fidelibus neceſſaria*, *ſempérque in divino cultu officioſa. In vaſis igitur Deo ſacrificium*, *non in imaginibus offertur*.... *Denique ſine imaginibus & Lavacri unda*, *& ſacri liquoris Unctio percipi*, *& thymiamata adoleri*, *& luminaribus loca ſacra perluſtrari*, *& Corporis & Sanguinis Dominici conſecratio effici poteſt*: *ſine vaſis verò nunquam.*

Nam

Nam & noſtra ſalutis Auctor, cùm & Veteri Teſtamento terminum, & Novo initium poneret, non Imaginem, ſed Calicem accepiſſe perhibetur: & per Prophetam Dominus non ait: Mundamini, qui fertis imagines: ſed, Mundamini qui fertis vaſa Domini. Hæc lib. 2. cap. 29.

Et Cap. 30. *Divinæ Scripturæ libris*, inquit, *Imagines rite æquiparari non poſſunt: cùm Scriptura divina ſint à Deo prædeſtinata, & per momenta ſæculorum ad humanæ ſalutis emolumenta clementi exhibitione conceſſa, habeántque auctores ſanctos & venerabiles viros virtutum lampadibus, & miraculorum inſignibus coruſcantes, vel certe ipſum Dominum; Imagines verò & Gentilium errorum vanitate prolatæ ſint, & nullam ſalutis exhibitionem, nullam ſacramenti alicujus mortalibus prærogativam adducant, ſed oculis tantummodo faveant, per quos quaſi per quoſdam legatos geſtarum rerum memoriam cordibus mandent.... Unde datur intelligi, non picturas, ſed Scripturas ad noſtræ fidei eruditionem eſſe conceſſas. Quàm ergo ſit incautum, quámque à ratione remotum dicere, Sicut Divinæ Scripturæ libros, ita Imagines ob memoriam venerationis habemus, facilè intelligere poteſt quiſquis Divinarum Scripturarum cognitionem habet.* Et poſt multa ſacratum Literarum elogia hæc ſubjungit: *Nihil igitur horum quæ perſtrinximus, ſive his ſimilium, quæ brevitatis ſtudio prætermiſimus, in imaginibus, ô imaginum adorator, ô rerum inſenſatarum cultor, invenire poſſe te conſtas, quæ dum his omnibus meritorum prærogativis careant, dolendus potiùs quam mirandus es, cur eas divinis Scripturæ libris, in quibus tot bona reperiuntur, æquiparare affectes. Tu qui fidei tuæ puritatem in Imaginibus conſervare te dicis, ſupplex eis adſtare memento, cum thymiamatibus: Nos præcepta Domini ſolerti indagatione perquiramus in divinæ Legis Codicibus. Tu luminaribus perluſtra picturas, nos frequentemus divinas Scripturas. Tu fucatorum venerator eſto colorum: nos veneratores & capaces ſimus ſenſuum arcanorum. Tu depictis demulcere tabulis, nos divinis mulceamur alloquiis. Tu figuris rerum inſta, in quibus nec viſus, nec auditus, nec guſtus, nec odoratus, nec tactus eſt: nos inſtemus divinæ Legi, quæ eſt irreprehenſibilis, in qua teſtimonium Domini, juſtitia ſive præcepta, timor ſive judicia ejus inveniuntur.*

Reliquias Sanctorum colendas cenſet liberorum Carolinorum Auctor, & tota Gallicanum, ac Germaniæ Eccleſia. Contra omnem ipſis honorem abjudicant Lutherani, & Calviniſtæ.

VI. Idem Auctor indignatur Sanctorum Martyrum & Confeſſorum Reliquiis & veſtibus Imagines à Nicænis in honore coæquari. Nullam ergo omnino Religioſam venerationem Imaginibus exhibuit; cùm apud omnes in confeſſo ſit, eam quæ Reliquiis defertur, longè infra Latriam eſſe. *Sanctorum*, inquit, *corpora venerari, eorúmque Reliquiis honorem exhibere non ſine cauſa vetuſtas admiſit.... Dicant illi ubi unquam jubeamur Imagines adorare? Sancti in cæleſtibus ſedibus cum Chriſto vivere & eorum oſſa quandoque reſurrectura creduntur: at Imagines nec vixiſſe unquam creduntur, nec reſurrectura.... Imaginibus ergo quæ nec vixiſſe unquam creduntur, nec reſurrectura, ſed aut ignibus aut carie conſumenda perhibentur, adorationem ſoli Deo debitam impartiri, aut ſegnities eſt, ſi utcumque agitur: aut inſania, vel potiùs infidelitatis, ſi pertinaciter defenditur. Nos itaque nec cum Vigilantio, ejúſque ſequacibus, Reliquias abnegantes, nec cum Simone ejúſque complicibus Imagines adorantes, & Reliquiis ſive Sanctorum corporibus, opportunum obſequium exhibemus; & Baſilicas, prout libet, Sanctorum Imaginibus, ſive etiam auro, argentóve exornamus, & ſervitium adorationis, ſive cultura, ſoli Deo, cui ſoli debetur, ipſo opitulante impendimus.* Hæc libro 3. cap. 24.

Multò minùs patitur Imagines componi cum Cruce, quia Crucis vexillò antiquus hoſtis, non Imaginibus victus eſt; & Crucem jubemur tollere, non Imagines. *Non ſunt igitur Imagines Cruci æquiparandæ, non adorandæ, non colendæ, ſed huic mundo*

A *cum cæteris quæ mundi ſunt relinquenda.* Hæc libro 2. cap. 26.

VII. Hunc Auctorem ne relativam quidem venerationem admittere, conſtat ex libro 3. cap. 16. *Dicant igitur*, inquit, *quibus hoc tam peculiare eſt dicere, quia Imaginis honor in primam formam tranſit: dicant ſi hoc legerint, aut quibus valeant teſtimoniis approbare, Dominus namque & Salvator noſter non ait: Quandiu feciſtis Imaginibus: ſed, Quandiu feciſtis uni de minimis iſtis, mihi feciſtis. Nec ait: Qui imagines: ſed, Qui vos recipit, me recipit.* Et lib. 4. cap. 10. de *Epiphanio* Diacono ſic loquitur: *Dixit*
B *enim, Imaginem per nomen ſignificationis, ad primæ formæ honorem, id eſt, ad Sancti, in cujus nomine prætitulatur, venerationem poſſe deduci, quod fieri poſſe, nullis rationis indiciis evidentibus poteſt approbari.*

VIII. Nonne is Auctor ea quæ olim à Nicænis & Romanis *ante Sanctorum Imagines concinnantur luminaria, & adolentur thymiamata*, palam & verbis quidem acerbiſſimis inſectatur? Nonne iis hoc nomine *veſaniam rationabiliter ſubſannandam* exprobrat? Nonne, quem damnat, hujus venerationis ritum ſic deſcribit, ut eumdem eſſe cum eo appareat,
C qui ab adverſariis uſurpatur? Nam de duarum pulchrarum fœminarum Imaginibus verba faciens, quarum una *Maria* ſit, altera Veneris; *Iſta*, inquit, *quia ſuperſcriptionem Dei Genitricis habet, erigitur, honoratur, oſculatur.* Quæ nemo non videt, inquit *Dallæus*, eadem illa eſſe, quæ hodie fiunt. Lib. 4. cap. [illegible]

IX. Eodem pertinet quod ille ſcribit lib. 4. cap. vigeſimo primo. Refert enim eô locô B. Virginem pingi ſolitam, aſelli geſtamine vectam, Puerum in ulnis ferentem, *Joſeph* prævio in Ægyptum deſcendentem. Ex ea autem picturâ argumentatur: Si Imago Virginis adoranda ſit, adorandam itidem eſſe ani-
D mantis imaginem, quòd nullò pactò earum in adorando diremptio fieri poſſit: *Aut utriuſque adoratio eſt ſpernenda, aut utraque ſunt adoranda.* Ergo cùm hoc ſit abſurdiſſimum, illud ponendum, atque confitendum eſſe concludit. Jam quis non intelligit, eâ ratiocinatione quamlibet Imaginum adorationem, ſeu abſolutam, ſeu relativam, ſeu latriam, ſeu duliam, omnino funditúſque ſubverti, cùm iſtorum cultuum nullus, quantumvis exiguus, animantis imagini conveniat? *Cùm ergo*, inquit, *altera ab alterâ dirimi ſine diſſidio nequeat, & neutraque, ne fortè animantis imago adoretur, adorari non debeant, reſtat ut utra-*
E *que adorationis honore careant: & ornamentorum ſolummodo in Baſilicis, aut in quibuſlibet locis loca teneant, & aſpicientibus rerum geſtarum memoriam præbeant.*

X. Præterea, Nicænos Patres imprudentiæ & præſumptionis arguit lib. 3. cap. 11. quòd Anathema dixerint totius mundi Eccleſiis, antequam à ſingularum Provinciarum Eccleſiis, miſsâ Legatione, ſcriptiſque Epiſtolis ſciſcitati eſſent, *Utrum Imagines adorari, aut non adorari deberent.* Illud eorum Anathema *dementiſſimum* vocat: atque, *Tolerabilius eſſe ab iſtis exſecrari, quàm cum illis res inſenſatas contra divinarum Scripturarum Inſtituta adorare.* His
F itaque aliiſque de cauſis, Nicænam hanc Synodum longè & ultra quàm dici poteſt, ab illâ diſtare ait, quæ olim in eadem urbe contra *Arii* perfidiam habita fuerat: *Cùm illa*, inquit, *Eccleſiam Catholicam ab errore reducat, iſta è contrario in errorem inducat; illa à periculoſiſſimo Arii naufragio tam depellat: iſta eam in adorandarum Imaginum naufragium coactam impellat; illa Filium eſſe Patri conſubſtantialem & coæternum perdoceat, iſta res inſenſatas adorare percenſeat,* &c. *In illâ execrentur eorum blaſphemia, qui Filium coëſſentialem Patri nec credunt, nec fatentur, in iſtâ abominetur eorum puritas, qui ſpretâ Picturarum adoratione ſoli Deo ſe ſervituros ſtrenuâ mente, &*

devoto pectore profitentur. Ex quibus colligit *Dallæus*, Cap. 3. Novam tum temporis apud Chriſtianos fuiſſe opinionem, quam nunc de Imaginum veneratione tuemur, eámque Catholicos tum impugnaſſe, ſicut hodie Proteſtantes oppugnant; *Carolum Magnum*, inquam, totúmque unà Germaniæ ac Gallicanæ Eccleſiæ Clerum.

§. VI.

Reſponſio illorum confutatur, qui libros Carolinos alicujus Hæretici Opus eſſe ſcripſere; Et oſtenditur illorum Auctorem eſſe Carolum Magnum.

CUm *Surio*, & *Bellarmino*, aliis nonnullis viſum eſt libros Carolinos Religioſiſſimo Imperatori perperam adſcriptos, & à neſcio quo ſcriptos Hæretico, ipſiuſque oblatos Majeſtati, ab eo miſſos ad *Hadrianum* Romanum Pontificem per *Angilbertum* Abbatem, ut eos refelleret: Sed non ita ſe res habet. Fuerunt enim hi libri vel à *Carolo Magno*, vel eo jubente ab alio, Regio ejus nomine compoſiti ac vulgati.

Id verò probatur ex totius Operis Præfatione. *Quoniam*, inquit, *in Eccleſia ſinu Regni gubernacula Domino tribuente ſuſcepimus, neceſſe eſt ut in ejus defenſione, & ob ejus exaltationem, Chriſto auxiliante, totò annisu certemus.* Mox: *Quod opus*, inquit, *aggreſſi ſumus, cum cohibentia Sacerdotum in Regno à Deo nobis conceſſo, Catholicis gregibus Prælatorum, non arrogantia ſupercilio, ſed zelo Dei, & veritatis ſtudio.* Et libri I. Cap. ſexto, *Pippinum* Regem *Veneranda memoria genitorem ſuum* appellat; cujus, ſuâque curâ effectum ait, ut Gallicanæ, aliæque Occidentis Eccleſiæ, in pſallendi ordine cum Romana concordarent.

Secundò id probatur ex Epiſtola Synodali Concilii Pariſienſis ſub *Ludovico Pio* in eadem causâ habiti, ad *Ludovicum* & *Lotharium* Imperatores datâ. *Eamdem porro Synodum* (inquit) *cùm Sanctæ memoriæ Genitor veſter coram ſe, ſuiſque, perlegi feciſſet, & multis in locis, ut dignum erat, reprehendiſſet, & quædam Capitula, quæ reprehenſioni patebant, prænotaſſet, eaque per Angilbertum Abbatem eidem Hadriano Papæ direxiſſet, ut illius judicio & auctoritate corrigerentur: ipſe rurſus favendo illis, qui ejus inſtinctu tam ſuperſtitioſa, tamque incongrua teſtimonia memorato Operi inſeruerant, per ſingula Capitula in illorum excuſationem reſpondere quæ voluit, non tamen quæ decuit, conatus eſt.*

Tertiò probatur ex *Hadriani I.* Reſponſione ad *Carolum Magnum* miſsâ, quâ primò teſtatus quantô cum amore *Angilbertum* Abbatem ſuſcepiſſet, addit: *Inter quæ edidit nobis Capitulare adversùs Synodum, quæ pro ſacrarum imaginum erectione in Nicæa acta eſt.* Tum per unumquodque Capitulum reſponſum reddere aggreditur. Sunt autem ipſa Carolini Operis Capitula, mutatô duntaxat ordine.

Quartò *Hincmarus* Remenſis Archiepiſcopus lib. contra *Hincmarum* Laudunenſem, cap. vigeſimo, de Synodo Septima loquens à Francofordienſi Conciliô abdicatâ, hæc ſubjungit: *De cujus deſtructione non modicum Volumen, quod in Palatio adoleſcentulus legi, ab eodem Imperatore*, (nimirum Carolo) *Romam eſt per quoſdam Epiſcopos miſſum, in cujus Voluminis quarto libro hæc de Univerſalis nomine ſcripta ſunt.* Atque hoc loco *Hincmarus* vigeſimum octavum libri quarti Caput deſcribit, planè idem cum eo quod legitur in libris Carolinis à *Tilio* editis.

Quintò, Exemplaria MSS. Vaticanum & Tilianum, *Caroli* nomen præferunt. Poſtremò hunc fuiſſe titulum *Tilius* ipſe Meldenſis Epiſcopus prodidit: *In nomine Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, incipit Opus Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi ſeu ſpectabilis viri, Caroli, nutu Dei Regis Francorum, Gallias, Germaniam, Italiámque, ſive harum finitimas Provincias Domino opitulante regentis, contra Synodum quæ in partibus Græciæ pro adorandis Imaginibus ſtolidè ſive arroganter geſta eſt.* Itaque *Carolus Magnus* illius Operis Auctor eſt, aut certè eo jubente, ab alio ex ejus perſona & nomine illud eſt editum.

Quatuor tamen Operis Carolini libros ad *Hadrianum* Pontificem à *Carolo Magno* per Angilbertum miſſos non exiſtimo, quamquam aſſerere videatur *Hincmarus*, ſed Capitum duntaxat lemmata ſive titulos. 1. Quia nec argumentis, nec convitiis quæ totò continentur Opere, Pontifex reſpondet, reſponſurus utique ſi legiſſet: Sed unicuique titulo ſimplicem ejus quod reprehenſum ac improbatum eſt, defenſionem ſubjicit. Secundò, quia nec ad ſingula Capitum lemmata reſpondet, nec eo, quô in libris quatuor propoſita ſunt, ordine. Tertiò, quia *Hadrianus* in Apologiæ cap. vigeſimo quinto, poſtremum Capitulum ex miſſo ad ſe Capitulari refert; in quo Francofordienſes Præſules ita loquuntur: *Ut ſciat Dominus Apoſtolicus, & Pater noſter, & cuncta ſimul Romanorum Eccleſia, ut ſecundùm quod continetur in Epiſtola beatiſſimi Gregorii, quam ad Serenum Maſſilienſem Epiſcopum direxit, permittimus Imagines Sanctorum quicumque eas formare voluerint, &c.* Quod ultimum Capitulum in libris Carolinis non extat. Itaque non inanis eſt conjectura, Carolinos libros aliquot annis ante Francofordienſem Synodum, jubente *Carolo*, vel eo etiam navante operam, fuiſſe conſcriptos, nempè poſt triennium à Nicæna ſecunda Synodo, id eſt, anno circiter Chriſti ſeptingenteſimo nonageſimo; ut ipſius Carolini Operis præfatio teſtatur: poſtquam Acta Septimæ Synodi è Græco in Latinum tranſlata, in Gallias perlata ſunt. Quæ Acta cùm Francofordienſis Concilii Patribus diſplicuiſſent, ac eâ de re certiorem facere *Hadrianum* Papam decreviſſent, excerpta fuere ex libris Carolinis lemmata Capitum, non eodem quô in libro erant, ſed quo viſum eſt Collectori, ordine. Ideo *Capitulare* id vocat *Hadrianus* initio Apologiæ. Ut ut eſt, libros Carolinos Eccleſiæ Gallicanæ & Germanicæ tunc temporis de imaginibus ſententiam exhibere conſtat, cùm eadem tradant quæ Francofordienſis Synodus, quæ *Jonas Aurelianenſis*, quæ *Agobardus*, quæ *Walafridus Strabo*, quæ Pariſienſis ſub *Ludovico Pio* Conventus.

Cardinalis Bellarmini objectionibus reſpondetur.

Nunc audiendæ ac diluendæ *Bellarmini* rationes, quibus probare ſibi viſus eſt libros illos non à *Carolo Magno*, ſed ab aliquo Hæretico ſcriptos eſſe. Prima eſt quòd extet *Hadriani* ad *Carolum* Apologia, quâ refelluntur: ex quâ intelligitur ipſos ab aliquo Hæretico compoſitos, & à *Carolo* ad Pontificem miſſos, ut ipſis reſponderet.

Reſponſio. Nulla eſt hæc ratio: Diſſimulavit enim prudentiſſimus Pontifex, quod non ignorabat, nomen Auctoris horum librorum, nec *Carolo Magno* tribuere ipſos voluit, quâ parte reprehenſioni obnoxii erant, ne illius animum offenderet; tribuit verò quâ parte laude digni erant, ut ipſum demereretur. Quanquam non totum Opus Carolinum ad *Hadrianum* Pontificem miſſum eſt, ut mox diximus, ſed excerpta ex eo Capitum lemmata: è quibus *Carolo Magno* poſtremum tribuit pro ſuâ prudentiâ, quod illud unum approbatione dignum eſſet, cætera ejus eſſe diſſimulat. *Hoc ſacrum* (inquit) *& venerandum Capitulum multùm diſtat à totis ſuprà dictis Capitulis, & idcirco eum agnovimus veſtra à Deo ſervata, Orthodoxaque Regalis Excellentia eſſe proprium in eò ubi recta fidei plena penitus confeſſa eſt ſenſum Sanctiſſimi Gregorii ſequi.*

Secunda ratio Bellarmini. Conſtat ex Hiſtoricis, *Gregorium*

Gregorium II. Adrianum I. Leonem III. Imperatores Græcos excommunicaſſe, & Imperium in Reges Francorum tranſtuliſſe, quia Græci Imperatores Iconomachi erant: Non eſt ergo veriſimile *Carolum Magnum* eadem hæreſi laboraſſe, & pro errore Græcorum contra Romanum Pontificem ſcripſiſſe.

Reſponſio. Libri Carolini Iconomachos ſexcentis in locis impugnant, damnántque: tantùm abeſt ut Iconomachorum ſententiam tueantur. Non ſequitur ergo Carolum Magnum illorum auctorem non fuiſſe, quia Iconomachorum hæreſi infectus non fuit. De Imperii tranſlatione aliàs dicemus.

Tertia ratio Bellarmini. Claudius Taurinenſis, Iconomachiæ Patronus, tempore *Caroli Magni* ne mutire quidem auſus eſt, teſte Jona Aurelianenſi Epiſcopo. Summa igitur impudentia eſt, libros contra imagines *Carolo* tribuere.

Reſponſio. Falſum ſemper ſupponit *Bellarminus.* Libri enim Carolini non favent Iconomachis, cùm deſtrui non permittant imagines; immò nec earum honorariam adorationem penitus improbent, ſed cultum duntaxat latriæ, quem ipſis putabant à Synodo Septimâ decretum. Sicut ergo perperam colligeretur Septimam Synodum à Concilii Francofordienſis trecentis Patribus, agente etiam *Carolo Magno*, damnatam non fuiſſe, quia *Carolus Magnus* religioſiſſimus Princeps fuit, non Iconomachus: ita perperam colligitur libros Carolinos eo auctore ſcriptos non fuiſſe, quia Iconomachus non fuit. Eadem quippe ſententia eſt Concilii Francofordienſis & Operis Carolini.

Quarta ratio Bellarmini. In Concilio Gentiliacenſi ſub *Pippino Caroli Magni* Patre, Græcorum error contra ſacras Imagines, præſentibus Græci Imperatoris Legatis, confutatus eſt; & ad Concilium Romanum ſub *Stephano* pro reſtituendis imaginibus celebratum miſit *Carolus* duodecim Gallicanæ Eccleſiæ Præſules. Itaque immeritò in Iconoclaſtam transformatur *Carolus Magnus.*

Reſponſio. Totum concedimus; ſed hinc non ſequitur *Carolum Magnum* Auctorem non eſſe librorum Carolinorum. Hi enim libri Gallicanorum Præſulum ſententiam exprimunt ac propugnant, imagines in templis ad ornatum, & ad rerum geſtarum memoriam ſervandas, non verò adorandas. Quamobrem non transformatur in Iconomachum Carolus Magnus, etſi eorum aſſeratur Auctor.

Quinta ratio Bellarmini. Carolus & Hadrianus ſemper fuere conjunctiſſimi, defunctóque *Hadriano* Epitaphium poſuit *Carolus.* Vix igitur credi poteſt illum tam acri ſtylo in laudatum Pontificem ſcripſiſſe, alteriúſque fuiſſe fidei & religionis.

Reſponſio. Etſi conjunctiſſimi fuerint, ſequitur ne Imperatorem à Pontifice de cultu imaginum non diſſenſiſſe? Certè *Ludovicus Pius* conjunctiſſimus erat *Eugenio II.* à quô tamen in eadem quæſtione diſſenſit, ut ex Actis Concilii Pariſienſis compertum eſt. Sicut ergo *Ludovicus Pius Jeremiæ & Jonæ* Gallicanis Epiſcopis in mandatis dedit, ut *Eugenii* animum leniter ad id quod optabant, inclinarent, & cum ipſo reverenter agerent ac modeſtè: ita veriſimile eſt *Carolum Magnum* in mandatis dediſſe *Angilberto* Abbati, ut venerabundo, non procaci animo cum *Hadriano* ageret, & excerpta ex libris Carolinis Capita contra Nicænam Synodum Secundam cum eo communicaret. Hæc *Hadrianus* accepit, legit, confutavit. Nihil propterea venerationis & amicitiæ ſuæ erga ſummum Pontificem remiſit *Carolus Magnus.* Nec ſequitur *Carolum Magnum* & Gallicanos Præſules, alterius fuiſſe ab *Hadriano* fidei & religionis, quia imagines memoriæ tantùm inſtructioníſque causâ habendas, non verò adorandas contendebant. Nondum enim erat eliquata & planè perſpecta veritas, (ut *Sancti Auguſtini* verba uſurpem *Sanctum Cyprianum* & Africanos Antiſtites excuſantis, circa Baptiſmum Hæreticorum aliud à *Stephano I.* Pontifice Maximo & reliquâ Eccleſiâ ſentientes) nec agnoſcebant adhuc Plenarium eâ de re totius Eccleſiæ Concilium. Neque enim cùm Septimam Synodum impugnabant, rem ſibi putabant eſſe cum Oecumenica Synodo, ſed cum Nationali duntaxat Concilio Græcorum. Ita paſſim librorum Carolinorum Auctor profitetur, queritúrque quòd illa ſibi Univerſalis aut Septimæ Synodi nomen arrogaret: Quam Oecumenicam dici poſſe negat, ad quam ſoli Græci conveniſſent; reliquarúmque Provinciarum Eccleſiæ convocatæ, aut ſententiam per Epiſtolas Encyclicas, more Eccleſiaſtico, rogatæ non fuiſſent.

Sexta ratio Bellarmini. Certum eſt *Carolum* hominem Græcè & Latinè peritum, prudentem & ingenioſum fuiſſe: libri autem iſti hominis barbari, imperiti, ac levis eſſe videntur.

Reſponſio. Etſi rudes & incondiri fingantur hi libri, & tales videri poſſint, ſi cum Scriptis elegantioribus conferantur, non tamen ſi cum aliis ejuſdem ævi lucubrationibus componantur. Ingenium enim, eruditionem, facundiam tantam, quanta in præſtantiſſimis illius ſæculi viris effulgebat, ſui Auctoris teſtantur. Sed age, ea expendamus, quibus *Bellarmini* Cardinalis cenſura nititur. Scriptor ille, inquit, Conſtantinopolim urbem noviſſimam in Bithynia eſſe dicit, cùm nemo neſciat eſſe in Thracia; in eâque Urbe Concilium pro cultu imaginum celebratum aſſerit, cùm tamen Nicææ celebratum nemo neſciat, niſi qui nihil legit. Tum quædam de Euchariſtia dicta Patribus Nicænis tribuit, quæ non ipſorum, ſed adverſariorum erant. Sed hæ mentis non ſatis attentæ hallucinationes, vel memoriæ lapſus ſæpènumero exquiſitis eruditiſque ingeniis excidunt. Sine imperitia ergo & ſtultitiâ neſcire potuit *Carolus Magnus* Conſtantinopolim Thraciæ non Bythiniæ urbem eſſe. Aſſerere etiam abſque fœdæ ignorantiæ labe potuit, Concilium pro cultu imaginum Conſtantinopoli celebratum, quia primò Conſtantinopolim convocatum fuerat, & poſtea ob Iconomachorum tumultus, Nicæam tranſlatum eſt. Tandem quòd Nicænis Patribus Iconoclaſtarum de Euchariſtia dicta tribuit, ex præcipiti Nicænorum Actorum lectione factum eſt: cùm enim Conſtantinopolitanæ contra imagines Pſeudo-Synodi Acta Nicænis permixta ſint, proclive fuit ut Auctor qui illa curſim legit, vel fortè illorum duntaxat Excerpta collecta ab homine non ſatis accurato, per incogitantiam ea verba Nicænorum Patrum eſſe putaverit, quæ revera ſunt Iconomachorum.

Inſtat *Bellarminus*, librorum Carolinorum Auctorem duo inſignia mendacia de Nicænis Patribus, quò ipſis invidiam conflaret, per ſummam calumniam obtruſiſſe; unum quidem, quòd ii Synodicum Decretum ſine conſenſu Romani Pontificis feciſſent; alterum, quòd definiviſſent, imagines cultu latriæ adorandas eſſe.

Reſpondeo, Carolini Operis Auctorem nullibi aſſerere quòd Nicæna pro cultu imaginum Synodus abſque Romani Pontificis auctoritate definitionem ediderit: Immò ſcriptas à *Conſtantino & Irene* de Synodo convocandâ ad *Adrianum I.* literas disertè nominat: *Adriani* cum *Taraſio* Conſtantinopolitano Patriarcha conjunctionem ad Imaginum adorationem aſſerendam ac promovendam memorat: ac *Joannem* Preſbyterum objurgat, quòd *Hadriani & Taraſii* conſpirationem in cauſa imaginum adulatoriè commendaſſet, * detortô Davidici verſiculi ſenſu: *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi; juſtitia & pax oſculatæ ſunt.* Scripſit quidem *Hincmarus* lib. contra *Hincmarum* nepotem, Cap. 20. *Nicænam Synodum de Imaginibus definiviſſe ſine auctoritate Apoſtolicæ Sedis.* Sed error *Hincmari* ad *Carolum M.* non pertinet.

* *Lib. 2. cap. 4.*

Non

Non impoſuit etiam Nicænæ Synodo Carolini Scriptor Operis, quòd Imagines latriæ cultu adorandas definiviſſet, ſed ejus ſenſum non aſſecutus, exiſtimavit rem ita ſe habere, quanquam diſertis verbis id negaſſent Nicæni Patres: exiſtimavit, inquam, Synodum diſtinctione adorationis honorariæ & adorationis latriæ fucum feciſſe, & errorem palliatum aſſeruiſſe, quem *Conſtantinus* Epiſcopus abſque verborum ambagibus protuliſſe viſus erat. *Errorem*, inquit, *illi videntur plebibus ingerere palliatum. Aiunt enim: Non adoramus Imagines ut Deum, nec illis divini ſervitii cultum impendimus: ſed dum illas aſpicimus, & adoramus, illò mentis noſtræ acumen defigimus, ubi eos, quorum illa ſunt, eſſe non ignoramus.* Hæc libro 3. cap. 17.

§. VII.

Ad Objectiones ex Libris Carolinis petitas reſpondetur.

RElicta igitur *Bellarmini* Cardinalis reſponſione, relictis etiam reſponſionibus aliorum, qui Librorum Carolinorum Auctorem, & totam eô tempore Gallicanam Eccleſiam, venerationem Imaginum impugnaſſe leviter fatentur, Reſpondeo, Libros Carolinos ſolum cultum Latriæ per ſe Imaginibus abdicare, qui ſcilicet Deo ſoli debitus eſt. Hunc ſcilicet cultum à Synodo Nicæna ſancitum arbitrabantur Gallicani Præſules & *Carolus Magnus*. Cultus enim quô Imagines propter inſidentem ſanctitatem colerentur, & in ipſis collocarent Chriſtiani ſpem ſuam, & ipſis ſervirent, & qui vetitus eſt hoc præcepto Legis divinæ: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies*, eſt cultus Latriæ. Hunc autem ſolum illicitè deferri contendit Imaginibus Librorum Carolinorum Auctor: quem à Nicæna Synodo ipſis adjudicatum putabat. Id autem ipſi perſuaſerat partim æquivocum adorationis nomen quô illa Synodus uſa eſt, partim *Conſtantini* Conſtantiæ Cypri Epiſcopi ſententia, prout in Actis ejuſdem Synodi Latinè redditis legebatur, his concepta verbis: *Suſcipio & amplector honorabiliter ſanctas & venerandas Imagines ſecundum ſervitium adorationis quod conſubſtantiali & vivificatrici Trinitati emitto; & qui ſic non ſentiunt, neque glorificant, à ſancta Catholica atque Apoſtolica Eccleſia ſegrego, & anathemati ſubmitto, & parti qui abnegaverunt incarnatam & ſalvabilem diſpenſationem Chriſti veri Dei noſtri, emitto.* Proclives erant præterea Galli noſtri, & ipſe imprimis Imperator *Carolus Magnus*, ad credendum Græcam levitatem in eum errorem lapſam eſſe, ut ſupremam adorationem imaginibus deferret. Offenſus enim erat *Conſtantino* Græcorum Imperatori *Carolus*, quòd contemptâ Sorore ſua, quam ipſi deſponderat, *Mariam Armenam* duxiſſet. Hinc inter Principes & gentem utramque offenſio & invidia. Politica itaque ſtudia *Carolum Magnum* & Gallicanos Germanóſque Præſules in partes traxere contra Synodum à Græcis Nicææ celebratam (hanc enim pro Oecumenica non habebant) in eam ſtrinxere calamum: atque ut ingenii acumine & eruditione Græcis erant ſuperiores, invidioſè diſputavêre, ex æquivoco adorationis nomine ab ipſis uſurpato, & ex *Conſtantini* Epiſcopi ſententia, litigandi occaſionem ſumpſere: infirmas pleráſque probationes ab ea Synodo in medium adductas ſugillavere. *Conſtantinum* & *Irenem* imprimis irridendos propinarunt, quòd Scripta ſua *Divalia* nuncupaſſent, quòd ſeipſos prædicarent in Epiſtola ad *Hadrianum* Papam his verbis: *Elegit nos Deus, qui in veritate quærimus gloriam ejus*: quòd Gentili more de Deo ſcripſiſſent: *Rogamus tuam Paternitatem, & maximè Deus rogat qui neminem vult perire*. Quòd ſcripſiſſent incon-
A gruè & ſuperbè: *Per eum qui conregnat nobis Deus.* Synodum Nicænam rident; quòd mulierem inſtitutricem & doctricem habuerit, ſcilicet *Irenem*. In *Taraſium* Patriarcham multa effutiunt, ipſi vitium Ordinationis exprobrant, quòd ex Laïco ad Sedem Conſtantinopolitanam aſſumptus eſſet, quòd rectam de Spiritu Sancto fidem non profiteretur, quem non ex Patre & Filio, ſed ex Patre per Filium procedentem dicebat, & novo abſurdóque vocabulo, *Patri & Filio contribulum*. Suffragium *Conſtantini* Epiſcopi acriùs impugnant, tum aliud *Eutymii Sardenſis* illius ſimillimum. Multa apocrypha, quorum aucto-
B ritate uſi ſunt Græci in Synodo Nicæna, rejiciunt; locutiones nonnullas Epiſcoporum paulò duriores carpunt: quod reprehenſione dignum videatur, ſive propter minùs congruam rationem, ſive propter æquivocationem, & ambiguitatem verborum, ſive ob ſermonis novitatem, aut barbariem, intactum dimittunt nihil. Conviciis etiam Græcos & eorum Synodum afficiunt. Unô verbo totum Opus Carolinum ſui Auctoris in Græcos offenſionem & invidiam ſpirat. Unde mirum non eſt, quòd ex præjudicatæ mentis affectu ipſe exiſtimaverit Nicænam Synodum adorationem ſupremam, ſeu cultum Latriæ Imaginibus ſanxiſſe, eóque nomine ipſam impugnaverit im-
C potentiùs.

Quòd porro eam duntaxat adorationem Imaginum impugnet Librorum Carolinorum Auctor, pluribus oſtenditur. Primò ex Cap. ſecundo libri primi. *Sed in Imaginibus*, inquit, *artificum induſtriâ formatis, quæ ſpectatores ſuos plerumque ob rerum geſtarum memoriam inducunt in admirationem, adoratores verò ſemper in errorem: Non enim mediocris eſt error cùm aliud adoratur Religionis cultu, quàm is qui dixit; Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies.* Adorationem abſolutam, quæ objecto Religionis debetur, alteri à Deo exhiberi poſſe meritò negat,
D non autem venerationem quamlibet. Hanc enim Cruci, Sanctis, & eorum Reliquiis, Codici Evangeliorum, vaſis ſacris deberi, in progreſſu Operis agnoſcit, hancque religionis cultum, id eſt, à religione imperatum, vocare non gravaretur, cùm rem ipſam hoc vocabulo ſignificatam admittat.

Et infrà. *Ecce cernuntur plures ſtare Imagines.... in quibus quidem, quantùm in illis eſt, & imaginis ſimilitudo, & ſuperſcriptio nominis una eſt: verbi gratia & imago Pauli eſt, & ſuperſcriptio:* Sanctus Paulus. *Sciſcitandum ab eis eſt qui cantò errore laborant, ut eas pro arbitrio ſuo, & veritatem, & ſanctas, & veras,*
E *& non potiùs, ſecundùm venerabilium Patrum traditionem, Sanctorum imagines dicunt, quæ cunctis comparata ſanctior vel verior, quæ omnium ſanctiſſima aut veriſſima eſſe credenda eſt, quas dum eos æquales dicere pro materiarum & magnitudinum, vel operum diſcretione, ratio non permiſerit, & quaſdam quibuſdam ſanctiores, & quaſdam ſanctiſſimas fateri compeſcuerit, profiteri compelluntur ſecundum veritatis indagatricem rationem, nec veritatis capaces, nec ſanctas dici debere.* Putabat imagines ſanctas & veras à Græcis appellari propter internam aliquam ſanctitatem, idque unum impugnat: Non autem ſanctas dici improbat ob reſpectum ad Sanctos. Et ſi neque hâc ra-
F tione ſanctas vult appellari, ſolò de nomine litigat.

Secundò idem colligitur ex capite decimo-octavo ejuſdem libri. *Jam verò*, inquit, *quia ſe imaginum inſpectione ſalvandos credunt, ſicut Serpentis inſpectione Iſraeliticus populus à ſerpentium morſibus ſanabatur, ſi qua forte eis corporis inclementia acceſſeris, recurrant ad Imagines, eáſque aſpiciant, quatenus dum illarum inſpectione minimè ſanati fuerint, revertantur ad Dominum, & per Sanctorum interceſſiones ab eo ſanitatem ſe accepturos credant, qui totius ſanitatis & vitæ eſt auctor.* Falsò ſupponit Nicænam Synodum docuiſſe, ſpem in imaginibus collocandam, divinam

divinam aliquam vim illis ineſſe, & beneficia poſſe ab ipſis expectari aut rogari. Solam ergo adorationem quæ objecto ſpei noſtræ & bonorum omnium Auctori defertur, ſcilicet cultum latriæ, Imaginibus Sanctorum exhibendam negat. Cæterùm vult per Sanctorum interceſſiones ſanitatem à Deo expectari ac rogari: ſi in omni loco, & maximè in Eccleſiis, quæ imaginibus ornatæ erant, cur non etiam coram imaginibus?

Tertiò idem colligitur ex Cap. vigeſimo-quarto ejuſdem libri. *Sed nec illud*, inquit, *quod ſcriptum eſt;* Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis, *de quodam manufacto vultu intelligendum eſt: præſertim cùm manufacti vultus ideo non deprecandi ſint, quia nec exaudire queunt. Omne quod deprecatur, ideo deprecatur ut exaudiat: & omne quod exaudit, irrationale eſſe non debet: omne igitur quod deprecatur, irrationale eſſe non debet: quod ſi deprecari non debet, multò minùs adorari: cùm videlicet adoratio deprecationi emineat. Nam ſi manufacti vultus deprecandi & adorandi ſunt, ut illi garriunt, neceſſe eſt ut deprecantes exaudire, & adorantibus favere credantur: & ſi deprecantes exaudire, adorantibúſque favere creduntur, neceſſe eſt ut vita eis ſenſuum capax ineſſe credatur. Non autem ineſt eis vita ſenſuum capax: non igitur, ut illi garriunt, adorandi vel deprecandi ſunt.* Errore facti Septimæ Synodi Patribus tribuit quòd imaginibus ſupplicandum ſenſerint ac decreverint. Adorationem itaque ſupremam, aut cultum certè religióſum abſolutum, qualem Sanctis exhibemus, negat imaginibus Sanctorum deferendum, non venerationem quæ rebus ſacris propter aliud exhibetur; Ex eâ namque non ſequitur illas rogari. Ita Crux Domini, & ejus figura, Codex Evangeliorum, vaſa ſacra, Sanctorum Reliquiæ, loca ſancta, veneratione digna librorum Carolinorum Auctor agnoſcit: quibus tamen non ſupplicatur, quia nec exaudire queunt.

Quartò idem colligitur ex libri ſecundi cap. ſeptimo. *Non mirandum eſt*, inquit, *ſi fallantur in minimis, qui falluntur in magnis: nec in eo amplius illorum error admirandus eſt, quòd ideo ſe juſtos, quia imagines adorant, eſſe glorientur, nos autem qui eas adorare contemnimus, peccatores fateantur: cùm ob illarum amorem & Scripturarum divinarum puritatem violare conentur, & potiſſimum ſuæ fidei emolumentum in his eſſe arbitrentur: & eos qui ſpretis his, ſive cæteris hujuſcemodi vanitatibus, ſoli Deo ſerviunt, eúmque colentes adorant, anathematizare obſtinatâ mente nituntur.* Ex æquivoco adorationis vocabulo Nicænis Patribus invidiam facit, & dicam ſcribit erroris, quaſi adorationem & ſervitutem ſoli Deo debitam cum imaginibus partiti ſint; quaſi potiſſimum fidei ſuæ emolumentum in his conſtituerint; quaſi Chriſtianæ juſtitiæ præcipuam partem in adoratione imaginum poſitam ſibi arbitrati.

Quintò idem colligitur ex cap. decimo-tertio ejuſdem libri. *Unde*, inquit, *ſicut in cæteris, ita & in hoc exemplo aſſertio fruſtrabitur, qui ſuum errorem in adoratione Imaginum nitentem in eo fulcire conentur, quòd Silveſter Romanæ Eccleſiæ Præſul Conſtantino Imperatori Apoſtolorum imagines detuliſſe legitur. Detulit ergo eas illi ad videndum, non ad adorandum: detulit, non ut adorare, quem à ſimulachrorum cultu abſtrahere, & ad ſolius Dei adorationem convolare hortabatur, compelleret: ſed ut idem Imperator, quos in ſomnis viderat, eorum vultus in pictura fucis cognoſceret. Detulit, non ut ab idolorum culturâ fugientem, Imaginum adorationi cedere informaret, & ab hoſtili gladio liberatum, inteſtini enſis rigore perimeret, ſed ut per res notas ad res ignoratas ejus mentem extolleret.* Illam rurſus adorationem duntaxat imaginibus abjudicat, quæ ſoli Deo debita eſt, & quam Gentiles ad ſimulachra & idola tranſtulere. Sed venerationem

A inferioris gradus, ſive adorationem honorariam imaginum *Conſtantino* jubere potuiſſe *Sanctum Silveſtrum* fatetur, quamvis illud exemplum in conſequentiam trahi non deberet, etiamſi juſſiſſet, quia recèns converſo Principi lac propinandum erat, Chriſtianis autem in fide firmatis cibi ſolidiores porrigendi, ſecundùm Apoſtoli regulam. *Has igitur*, inquit, *et etſi adorare juſſiſſet, cùm tamen non juſſerit, ideo fortaſſis juberet, ut eum qui viſibilium cultor erat, per viſibilia ad inviſibilia provocaret; non ut nos de inviſibilibus ad viſibilia revocaret. Nec ideo nobis, qui ad percipiendum ſolidum cibum vires accepimus, ad lacteam eſcam lactentium more infantium*
B *redeundum eſſet: ſi illi cui needum per fidei teneritudinem ſolidus cibus impertiri poterat, ſine dolo lac concupiſcendum daretur in quo creſceret.* At ſi adorationem honorariam imaginum, ſive illarum venerationem reſpectivam, propter Sanctorum reverentiam & amorem, illicitam & divinâ lege vetitam exiſtimaſſet librorum Carolinorum Auctor, non dixiſſet *Silveſtrum Conſtantino* lacteam eſcam porrexiſſe, ſi ipſi *SS. Petri & Pauli* adorandas imagines propoſuiſſet, ſed potiùs eſcam lethiferam, & venenum propinaſſe.

C Sextò ex Cap. vigeſimo-primo ejuſdem libri. *Unde*, inquit, *cavendum illis eſt, & modis omnibus pertimeſcendum, ne dum Imaginum cultum & adorationem Chriſtianæ Religioni ingerere nituntur, ſingularem unius Dei cultum & adorationem fruſtrari videantur.... Ac per hoc ſi Religionis Chriſtianæ arx, ſive munimen, & glorioſum inſigne, unius Dei cultus & adoratio eſt, immo quia eſt, hanc Imaginibus, vel quibuſlibet rebus exhibere, contra Religionem Chriſtianam eſt, & ſi has non adorare ſeu colere, contra Religionem Chriſtianam eſt, ut illi delirant: ſolum Deum adorare, ſeu colere, ejúſque cultûs & adorationis arcem ſingularem eſſe, fateri, contra Religionem Chriſtia-*
D *nam erit. Solus igitur Deus colendus, ſolus adorandus, ſolus glorificandus eſt.* Solam adorationem, quæ glorioſum inſigne unius Dei eſt, Imaginibus, vel aliis rebus exhibere, contra Religionem Chriſtianam eſſe contendit: non verò venerationem quamvis religioſam. Siquidem Sanctis cum Chriſto regnantibus hanc aſſerit ibidem. *Cujus etiam Sanctis*, inquit, *qui triumphato diabolo cum eo regnant, ſive quia viriliter certaverunt ut ad nos incolumis Eccleſiæ ſtatus perveniret, ſive quia eamdem Eccleſiam aſſiduis ſuffragiis & interceſſionibus adjuvare noſcuntur, veneratio exhibenda eſt.* Imaginibus quidem parem ac Sanctis ipſis
E venerationem exhibendam negat, omnem cultum, & adorationem ipſarum excludit abſolutam, quâ nimirum propter ſeipſas colantur, non autem relativam. Nec aliud ſignificant hæc verba: *Imagines verò omni ſui cultura & adoratione ſeclusâ, utrùm in Baſilicis propter memoriam rerum geſtarum, & ornamentum ſint, an etiam non ſint, nullum fidei Catholicæ afferre poterunt præjudicium.* Quòd ſi pertinaciùs quis contendat, reſpectivam quoque venerationem Auctorem illum, & Gallicanos Germanóſque Præſules Imaginibus Sanctorum abjudicaſſe, dicemus ipſos non impugnaſſe venerationem illam ut illici-
F tam & divinâ lege ex ſeſe prohibitam, ſed ut periculoſam, propter abuſum imperitorum. Quod planè ſignificant hæc verba: *Cavendum illic eſt & modis omnibus pertimeſcendum, ne dum Imaginum cultum & adorationem Chriſtianæ Religioni ingerere nituntur, ſingularem unius Dei cultum & adorationem fruſtrari videantur.*

Septimò idem colligitur ex cap. decimo-ſexto libri tertii. *Nam*, inquit, *dum nihil nos in Imaginibus ſpernamus præter adorationem, quippe qui in Baſilicis Sanctorum Imagines, non ad adorandum, ſed ad memoriam rerum geſtarum, & venuſtatem parietum habere permittimus. Illi verò penè omnem ſuæ credulitatis*

ſpem in Imaginibus collocent; reſtat ut nos Sanctos in eorum corporibus, vel potiùs Reliquiis corporum, ſeu etiam veſtimentis veneremur, juxtà antiquorum Patrum traditionem: illi verò parietes & tabulae adorantes, in eo ſe arbitrentur magnum habere fidei emolumentum, eo quòd operibus ſint ſubjecti Pictorum. Illam duntaxat Imaginum adorationem impugnat, quâ penè omnis ſpes credulitatis in illis collocatur. Hæc autem eſt adoratio latriæ; aut certè veneratio illis propter ſe ipſas exhibita, cujus periculo quia imperiti exponuntur, dum illis adorandæ proponuntur imagines, cenſet cultum omnem ipſis abrogandum; non quòd per ſe ſit prohibitus ac illicitus, quia doctos innoxiè eas venerari agnoſcit & colere cultu reſpectivo; ſed quòd rudioribus & imperitis erroris occaſio diſciplina hujuſmodi eſſe poſſit, qui cultum reſpectivum ab abſoluto non ita ſubtiles ſunt ut diſtinguant. *Nam etſi*, inquit, *à doctis quibuſque vitari poſſit hoc quod illi in adorandis Imaginibus exercent, qui videlicet, non quid ſint, ſed quid innuant, venerantur; indoctis tamen quibuſque ſcandalum generant, qui nihil aliud in his, præter id quod vident, venerantur & adorant.*

Octavò id colligitur ex capite decimo-ſeptimo, ubi expendit ſententiam *Conſtantini* Conſtantiæ Cypri Epiſcopi. *Quam præcipitanter*, inquit, *& ut ita dixerim, inſipienter, Conſtantinus Conſtantiæ Cypri Epiſcopus, cæteris conſentientibus, ſe ſuſcepturum & amplexurum honorabiliter Imagines dixerit, & ſervitium adorationis, quod conſubſtantiali, & vivificatrici Trinitati debetur, eis ſe redditurum garrierit, non eſt plurimum noſtrâ diſputatione diſcutiendum: quoniam omnibus, qui hoc vel legunt, vel audiunt, liquido patet, illum non modici erroris voraginibus immerſum: quippe qui ſervitium ſoli Deo debitum Creatori, exhibere ſe fatetur creaturis, & dum cupit favere picturis, volutatur cunctis ſacris Scripturis. Quis ergo unquam ſani capitis talem abſurditatem vel dixerit, vel dicenti conſenſeris, ut in tantò honore habeatur picturarum varietas, quantò ſancta, vivificatrix & omnium creatrix Trinitas? Et tale exhibeatur ſervitium picturæ, quale exhibetur Domino totius creaturæ? . . . . . Stet namque Epiſcopus in Eccleſia, & legat:* Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies: *& mox ut in Conventu ſederit, dicas:* „ Suſcipio & amplector honorabiliter Sanctas & venerandas Imagines, & illis ſer- „ vitium adorationis, quod conſubſtantiali & vivifi- „ catrici Trinitati debetur, impendo; *Sicque ſe in divinis verbis inſtabilem; ſe aliud ore profitentem, aliud corde credentem; aliud divinis paginis legentem, aliud in antro pectoris ſui tenentem; & divinis verbis obnitentem, & ſuas nugas Dominicis præceptis præferentem demonſtret.* Anſam dabat illa *Conſtantini* ſententia, quam verſio Actorum Septimæ Synodi minùs accurata duriorem reddiderat, ipſi tribuendi erroris, quem verbis tenuis expreſſit, immò ipſum in totam Synodum refundendi, quæ illum non emendaſſet. *Hadrianus* Papa in Epiſtola Apologetica pro cultu Imaginum ad *Carolum Magnum* cap. 9. *Conſtantini* ſententiam bonum in ſenſum trahit his verbis: *Ex pravâ revertentes hæreſi, teſtis uſibus eorum tentaverunt Sancta Catholica & Apoſtolica in ipſorum confeſſione ſatisfacere Eccleſia; & ideo talem adorationem confeſſi ſunt pro ſacris Imaginibus credere, qualis in Definitione Synodi conſtituta eſt inter cætera.* Quo loco Nicænæ II. Synodi Definitionem in medium affert. Significat Hadrianus, iſtos Epiſcopos, qui Iconoclaſtarum hæreſim ejurabant, ut omnem ex audientium animis ſuſpicionem abſtergerent, cultum, quem imaginibus tribuendum putabant, efficacibus atque emphaticis verbis expreſſiſſe; ſed ita tamen ut eorum ſententia ſit ea ipſius, cui intererant, Synodi Definitione interpretanda. Neque adeo illam *Conſtantini* Epiſcopi ſententiam, quantumvis duram,

A fraudi eſſe debere Concilio, cujus clara eſt & indubitata ſententia, infra latriam eſſe eum honorem qui imaginibus defertur.

At librorum Carolinorum Auctor non ita fuit æquus in Synodum Nicænam II. ſed ea opinione præconceptâ ſcribens, ipſi tribuit errorem quem *Conſtantinus* videbatur expreſſiſſe, & Definitionem Synodi ad faciendum fucum concinnatam ait, & ad diſſimulandum errorem, quem minùs callidus prodiderat *Conſtantinus*. Exiſtimabant igitur *Carolus Magnus*, & Gallicani, Germanique Præſules, totam Synodum Græcorum ſenſiſſe imagines eodem B cultu adorandas, qui Sanctiſſimæ Trinitati defertur; *Conſtantinum* Epiſcopum id coram frequenti Synodo profeſſum, reprehenſum non fuiſſe; Definitionem eumdem errorem, diſtinctionibus ad faciendum fucum idoneis palliatum, plebibus ingerere. Hinc *Carolus Magnus*, poſt laudata ſuperiùs verba, de *Conſtantini* ſententia ſubdit: *Nam cùm ſibi, ſuiſque dinoſcatur in ſuâ perversâ profeſſione obeſſe, nobis è contrario qui illorum nugis reniti cupimus, dinoſcitur prodeſſe; cùm videlicet errorem detegit infauſtum, quem illi videntur plebibus ingerere palliatum. Aiunt enim:* „ Non adoramus imagines ut Deum, nec illis divini C ſervitii cultum impendimus, ſed dum illas aſpicimus „ & adoramus, illò mentis noſtræ acumen defigimus, „ ubi eos, quorum illæ ſunt, eſſe non ignoramus. *At contra iſte illorum detegens errorem, & ſuam pandens abſque ullà obumbratione cogitationem, fatetur ſe, quale Sanctæ Trinitati, tale illis exhibere ſervitium, talemque adorationem: ſicque abſurditatem, quam illi introrsùs retinent latenter, hanc iſte egerit patenter. Nec latere quemquam poteſt illorum ignavia, cùm hanc pandat hujuſce profeſſionis ſententia.* Quam igitur adorationem imaginum impugnat librorum Carolinorum Auctor, ea latriæ adoratio eſt, quam ſanxiſſe arbitrabatur Synodum Græcorum.

D Nonò idem colligitur ex capite decimo octavo ejuſdem libri. *Cùm ergo*, inquit, *iſti penè omnem auxilii ſui ſpem in imaginibus defigant, non mediocriter à ſancta & univerſali diſſentiunt Eccleſia, quæ ſpem auxilii ſui non in picturæ fucis, non in manufactis artificum operibus, ſed in Deo omnium creatore defigit.* Eam impugnat imaginum adorationem, quæ argumento eſt ſpem penè omnem in picturæ fucis collocari. At ea veneratio religioſa, quæ rebus ſacris impenditur, colligi non poteſt, nos ſpem omnem in illis collocare, ſecundùm illius Auctoris ſententiam, qui & Reliquiis Sanctorum & figuræ Do- E minicæ Crucis, & Codici Evangeliorum, & vaſis ſacris, hujuſmodi venerationem aſſerit; non impugnat igitur honorariam imaginum adorationem, ſeu venerationem.

Imagines quidem Cruci Dominicæ, ſacris Codicibus, ſacratis vaſis, Sanctorum Reliquiis, & multò minùs Sanctis ipſis, æquiparandas negat, Synodi Septimæ comparationes elevans. Sed in religioſi cultûs ordine infrà latriæ adorationem varii ſunt gradus: alia per ſeſe coluntur, & abſolutô (ut vocant) honore, quam propria meretur excellentia, ut Angeli & Sancti homines. Alia propter aliud ad quod ordinem habent, honorantur, ut Reliquiæ Sanctorum, F Crux Dominica, & ejus figuræ, Codex Scripturæ Sacræ, vaſa ſacra, templa, imagines. Et in iſto genere cultus reſpectivi plures ſunt gradus. Quamvis ergo Imagines Sanctorum non tanto ſint honore afficiendæ quantò Crux Dominica, & ejus figuræ, quantò vaſa ſacra, quantò Evangeliorum Codex, quantò Sanctorum Reliquiæ, & id probet librorum Carolinorum Auctor, non tamen inde ſequitur quòd venerationem omnem ipſis abroget.

Decimò idem colligitur ex capite decimo octavo libri quarti. *Hoc etiam exemplò*, inquit, *adeo cernimus imaginum uſum inoleſcere, ut quæ priùs ob ornamentum*

mentum Baſilicarum, & memoriam erant compaginata rerum geſtarum, inoleſcente paulatim nefario uſu adeò nunc à Catholicis quibuſque extollantur, ut adorentur, eiſque luminaria, thymiamata, primitia, vel quadam munuſcula offerantur. & quod nequius eſt (ut in Gracia partibus factum legimus) Pontifices qui ſolum Deum adorandum, ſolùmque colendum, illique ſoli ſerviendum pradicare debuerant, & ipſi eis ſe ſervituros fateantur, eáſque colant & adorent, & earum contemptores ſoliúſque Dei cultores veróſque adoratores, ob earum contemptum, & Hareticos judicent, & anathematizare affectent. Uno namque & penè pari modo adorandarum & colendarum ſimulachrorum, vel potiùs damonum, & Gentilibus nequiſſimus uſus inolevit, & Catholicis, (quod non ſine quodam animi marore proſequimur) adorandarum imaginum ineptiſſima conſuetudo adcreſcit: & res ad aliud condita, ad aliud videntur uſurpata. Non enim nos Imagines in Baſilicis poſitas idola nuncupamus, ſed ne idola nuncupentur, adorare eas & colere eiſque ſervitium impendere recuſamus: quoniam plerúmque non res, ſed cauſa rei pro ſcelere reputatur: dum videlicet multa, quibus benè poteſt uti, malè uſa in flagitium convertuntur: ſicque una eadémque res benè utentibus non eſt cauſa piaculi, & malè utentibus eſt cauſa periculi. Sollicitè ergo pracavendum eſt, & ſummâ induſtriâ procurandum, ne dum quidam noſtrorum quaſdam res, ultrà quàm ordo expoſcit, ſublimare affectant, vetuſtiſſimi illius & carioſi erroris redivivi illic cineres convaleſcant, & victoriam quam in campo adepti ſunt, intra urbis mœnia perdant. Non tam igitur cultum imaginum damnant *Carolus Magnus*, & Gallicani, Germanique Præſules, quàm ex cultu ſuperſtitionem reformidant; uſum prohibere videntur honorariæ Imaginum adorationis, ne abuſus oriatur, dum Eccleſia variis contentionibus diſtrahebatur. Cultu Imaginum quoſdam bene uti poſſe fatentur, plurimos abuti; proinde ab illo abſtinendum, cum occaſio piaculi reſecanda ſit.

Undecimo idem colligitur ex capite vigeſimo-ſexto. *Unde*, inquit, *magna ex parte errare eos conſtat, cùm eas ſanctas eſſe aſſerunt, & in locis contaminatis ſtatuendas eſſe decernunt. Pateſcit namque quodammodo in hoc eorum cenſura, qui eas in viis, ſeu in urbium vicorúmque plateis poni percenſent, quòd hac ſanctitate careant, ſicuti & carent, cùm ſcilicet ſi ſancta eſſe crederentur, in locis ſanctis poni cenſerentur.* Ludit in æquivoco, quaſi intrinſecam ſanctitatem Imaginibus Græci tribuerent.

Duodecimò id confirmatur ex cap. vigeſimo-ſeptimo. *Unde nimirum colligitur*, inquit, *quòd illi qui penè omnem fidei ſua firmitatem in Imaginibus ponunt, earúmque adorationem inter bonorum operum inſtrumenta adnumerare non erubeſcunt, & modò pulchras, modò fœdas adorant Imagines, quodammodo fallantur. Nam ſi qualibet Imago quantò pulchrior eſt, tantò ampliùs habet ſanctitatis atque virtutis, neceſſe eſt ut ea qua fœdior eſt, minùs habeat ſanctitatis atque virtutis: Et ſi ea qua fœdior eſt, minùs habet, neceſſe eſt ut fœdiſſima qualibet aut nihil aut modicum habeat: & ſi ea qua pulchrior eſt, ideo attentiùs adoratur, eò quod cauſâ pulchritudinis, ampliùs habet virtutis, jam non ejus ſanctitas ex quadam religione, ſed ex artificis venia operatione.*

Et infrà: *Falluntur verè, & meritò falluntur, qui, cùm Deus Creator omnium ſe ſolum adorari cenſuerit, res quaſdam ſenſu carentes adorare nituntur: & dum putant ſe in adorandis Imaginibus quamdam Sanctis exhibere venerationem, ſoli divina adorationi quamdam prorogant communionem. Quia igitur ſolus Deus adorandus, Martyres verò, vel quilibet Sancti, venerandi potiùs ſint, quàm adorandi, & in hoc Opere jam diximus, & egregii Doctoris Hieronymi documentis roborandum eſt: qui dum contra Vigilantium quemdam hareticum, qui Martyrum Reliquias nequaquam dicebat eſſe venerandas, ſcriberet; inter cetera ait:* Quis unquam, ô inſanum caput! Martyres adoravit? *Si ergo, ſecundùm ejuſdem ſententiam, Martyres non adorantur, multò minùs eorum Imagines à Fidelibus adoranda ſunt.* Solo itaque adorationis vocabulo Gallicani Præſules, & *Carolus Magnus* offendebantur; venerationem religioſam imaginibus delatam non impugnabant, quamvis eâ inferiorem eſſe vellent, quæ Martyribus, & eorum Reliquiis exhibetur; imò eâ quâ vaſa Sacerdotali conſecratione ſanctificata. Modum igitur loquendi potiùs repudiabant, quàm rem ipſam, unde nec ſanctas dici Imagines patiebantur, ſed ſolùm Imagines Sanctorum. A Græcis in modo loquendi diſſentiebant, in re non ita: mentem eorum non aſſequebantur: Superſtitionem ut putabant, cum Imaginum religioſa veneratione conjunctam damnabant, non ipſam venerationem per ſe ſpectatam: Cultum abſolutum, quô res propter ſe coluntur; non reſpectivum, quô propter aliud honorantur. Sancitum verò exiſtimantes à Synodo Nicæna, ut Imagines per ſeſe colerentur, & quatenus artefacta quædam ſunt, & earum ſic ſpectatarum adorationem à Græcis frequentari, paſſim illud inculcant, quòd res inſenſatæ adorari non debeant. Falsâ illâ ſuppoſitione nititur inepta conſequentia quam ducunt ex veneratione Imaginis B. Virginem aſello cum Puero Jeſu geſtatam repræſentantis, adorandam ſcilicet effigiem pecudis, ſi tota honoretur Imago. Id enim verum eſſet, ſi Imagini propter ſe & ratione materiæ ac colorum impenderetur veneratio; ſed cùm ratione Prototypi, ſcilicet B. Virginis colatur, ejúſque honor ad B. Virginem referatur, tota non honoratur, nedum animal. Falſam ſuppoſitionem allata ex cap. vigeſimo primo Libri quarti verba produnt. *Cùm ergo in quolibet horum Imago Sancta Virginis Puerum tenens, pecualis animantis tergô ſuſcepta adoratur, nunquid non ipſius animantis cum ea Imago adoratur: nullâ enim pactô in adorando utriuſque Imaginis, Virginis videlicet, ſive animantis, quadam poteſt fieri diremptio; prasertim cùm unius ſint materia, unóque Artificis ingeniô compaginata, aut utriuſque adoratio eſt ſpernenda, aut utraque ſunt adoranda.*

Reſpondeo ſecundò, ad majorem eorum quæ hoc in paragrapho jam diximus, illuſtrationem; inter Gallicanos Præſules & Græcos, quæſtionem potiùs fuiſſe de modo adorationis, quàm de re ipsâ. Hoc eſt, venerandas Imagines fatebantur & Galli noſtri, ſed non eo modo, quem ſanxerat Nicæna Synodus, & quem Græci frequentabant, ſcilicet ingeniculatione, inflexione capitis, oſculis, thymiamatibus, luminaribus coram accenſis. Quamquam enim hæc ſigna honoris arbitraria eſſe non neſcirent, & vel cum adoratione latriæ, vel cum cultu religioſo inferioris ordinis, vel etiam cum merè civili veneratione conjungi; Deúmque adorari in ſpiritu & veritate, & non coli niſi amore ſuper omnia, in quo poſita eſt ſoli Deo debita ſervitus: quia tamen hi ritus in externo Dei cultu adhibentur, & præcipuè in incruento Sacrificio, timebant ne fierent imperitis erroris occaſio, ſi in Imaginum quoque veneratione frequentarentur. Ipſos autem maximè commovebat, quòd Nicæna Synodus anathemate perculiſſe videretur eos, qui ab hac diſciplina abhorrerent. *Si quis*, inquit, *Imagines non ſalutaverit in nomine Domini & Sanctorum ejus, Anathema ſit.* Vel, ſecundùm antiquam Verſionem: *Si quis non oſculatur has, tanquam in nomine Domini & Sanctorum ejus factas, Anathema ſit.* Ipſos commovebat pariter, quòd *Epiphanius* Diaconus Actione 6. plaudente Synodo, vocaſſet eos *Semipravos*, qui dicebant, *Imaginales formationes ſufficere in commemorationem tantùm haberi, & non etiam ad ſalutationem.* Licet autem hæc diſciplina

diſciplina fuiſſet à Patribus Nicænæ Synodi ad novam hæreſim coërcendam ſanctiſſimè conſtituta; Gallicani tamen Germanique Epiſcopi, qui Synodo non interfuerant, nec eâ de re fuerant per litteras conſulti, non putabant eâ ſe adſtringi poſſe, & præceps ipſis videbatur anathema, quod in eos extendi non deberet, quorum Eccleſia alios mores habebat, aliámque diſciplinam: Galli enim & Germani, duorum Conciliorum contrariis Definitionibus turbati, hinc Conſtantinopolitanæ Iconomachorum, quæ Imagines ex Eccleſiis ejecerat; illinc Nicænæ, quæ ipſis honorariam adorationem decreverat; & ſalutatione, thymiamatibus, cereorum accenſione, hanc ſignificari vel juſſerat, vel approbaverat; mediam viam elegere, donec lux major tenebras diſcuſſit. Imagines ſcilicet neque confringendas, neque adorandas apud ſe conſtituerunt, vel potiùs ab antiquo conſtitutum, & à *Sancto Gregorio Magno* confirmatum Eccleſiarum ſuarum morem retinuere. Id patet ex cap. vigeſimo-tertio libri ſecundi Carolini. *Imagines ſanè*, inquit, *quarum inſolentiſſima adorationis amor Conſtantino & matri ejus Irena, necnon & Taraſio Conſtantinopolitano Epiſcopo, exercenda Synodi cauſa extitit, à B. Gregorio Romanæ Urbis Antiſtite & adorari prohibentur & frangi, &c.* Et recenſitis *Sancti Gregorii* verbis in Epiſtola ad *Serenum*, ita concludit: *Ecce quò magiſterio, quóve documento venerandi Pontificis imbuti, Imagines in Eccleſiis habere non renuimus, ſed earum adorationem prorſus abdicamus: cujus inſtitutis contraire ſe, quiſquis eas frangit, vel adorat, modis omnibus recognoſcat.*

Et Cap. trigeſimo-primo, utramque Græcorum Synodum, primam contra Imagines Conſtantinopoli, alteram pro Imaginibus Nicææ habitam comparans, hæc habet: *Illi eas convellendas atque contemnendas eſſe cenſuerunt ab Eccleſia perpetua abdicatione: Iſti eas non ſolùm habendas, verùmetiam venerandas ſtudent ſupplici adoratione. Illi eas mancipavere crepitantibus ignibus: Iſti honorant odoriferis thymiamatibus. Illi eas effugiebant etiam cernere: Iſti non ceſſant amplecti. Illi effodère ad ornamentum Eccleſiæ antiquis conſtitutas in parietibus: Iſti nuper conditas oblatis perluſtrant luminaribus. Illi eas ſtudebant prorsùs abominari: Iſti ſanciunt omnino oſculari. Illi anathematizabant habentes: iſti è contrario non adorantes. Quæ duo mala cùm alterutrum ſibi contraria ſint, & à recto tramite remota: reſtat nobis ut viam regiam, ſecundum Apoſtolum gradientes, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinemus: ut nec cum illis prorſus abolendas dijudicemus, nec cum iſtis adorandas decernamus: ſed ſolum Deum adorantes, & ejus Sanctos venerantes, ſecundùm antiquam Patrum & Eccleſiaſticam Traditionem, eas in Eccleſia, in ornamenta, & memoriam rerum geſtarum, ſi libet, habeamus.* Venerandas Imagines Gallicani Præſules arbitrabantur, ſed non alio modô, quàm qui ab antiquo obtinuerat, & à *Sancto Gregorio Magno* approbatus eſt ad *Serenum* Epiſcopum Maſſilienſem ſcribente, ut ſcilicet in Eccleſiis honorificè collocarentur: extenſionem verò hujuſmodi honoris, ſeu acceſſionem à Nicæna II. Synodo factam, & ex Græcia ortam, ut ſcilicet ſalutationibus, oſculis, thymiamatibus, luminaribus, ſignificaretur ipſarum veneratio, non recepêre niſi poſt multos annos. Nec mirum, cùm Nicænam Synodum II. pro Oecumenica non haberent, ſed eam ſpectarent ut Synodum Nationalem duntaxat Græcorum, ut inferiùs videbimus.

Tandem incredibile eſt Gallicanos Epiſcopos, è quorum cœtu duodecim ſacræ Scripturæ & Canonum peritiſſimi *Stephano Quarto* Pontifici Maximo in Romana Synodo aſſidente, venerationem ſacrarum Imaginum ſanxerant, à Traditione ita aberraſſe, ut earum cultum omnem rejicerent. De quâ Synodo *Hadrianus I.* in Defenſione Synodi VII. ad

A *Carolum Magnum*, Cap. V. *Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis Domnus Stephanus Papa, cum Epiſcopis partim Franciæ, atque Italiæ Præſidens in Baſilica Salvatoris, Præceſſoris ſui venerabile Concilium confirmans atque amplectens, unà cum omnibus Epiſcopis præſidentibus, Sanctorum Patrum teſtimoniis adhærens, adorare atque venerari ſacras Imagines ſtatuerunt.* Idem teſtatur *Anaſtaſius Bibliothecarius* in Vita *Stephani IV.*

§. VIII.

B *Diluitur Objectio* DALLÆI *ex Concilio Francofordienſi petita.*

QUarto poſt ſcriptionem Carolinorum librorum anno, *Carolus Magnus* numeroſiſſimam Synodum Francofordiæ ad Mœnum habuit; convocatis ex Gallia, Britannia, Germania, atque Italia CCC. minimùm Epiſcopis, qui damnatâ in primis *Elipandi* Toletani, ac *Felicis* Urgelitani, Epiſcoporum, hæreſi, de Imaginibus poſtmodum egerunt, & quod in earum gratiam Græci Præſules Nicæam nuper ab *Irene* coacti decreverant, id graviſſimis verbis notatum hunc in modum abrogaverunt, Canone 2. *Allata*
C *eſt in medium quæſtio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis Imaginibus Conſtantinopoli fecerunt, in quâ ſcriptum habebatur, ut qui Imaginibus Sanctorum, ita ut deificæ Trinitati ſervitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur. Qui ſupra ſanctiſſimi Patres noſtri omnimodis adorationem & ſervitutem renuentes contempſerunt, atque conſentientes condemnaverunt.*

Reſpondent *Alanus Copus, Gregorius de Valentia, Vaſquezius, Suareſius, & Binius*, Synodum Nicææ ad reſtituendum imaginum cultum habitam & verè Septimam atque Oecumenicam, à Francofordien-
D ſibus Patribus damnatam non fuiſſe, ſed eam quæ ab Iconoclaſtis Conſtantinopoli, tribus & triginta ante Nicænam annis, ad evertendas Imagines celebrata fuerat. Sed refellitur hoc figmentum; Primò ipſis verbis Canonis laudati, ex quibus conſtat damnatam fuiſſe à Francofordienſibus Patribus Synodum, quæ de adorandis Imaginibus in Græcia celebrata fuerat: At Synodus Iconomachorum non decrevit adorandas Imagines, immò ex Eccleſiis ejiciendas ſtatuit & confringendas; Synodus verò Nicææ habita, quæ inter Oecumenicas Septima cenſetur, adorandas ſanxit, quam adorationem malè intellexere Gallicani & Germani Præſules. Itaque
E Synodus Francofordienſis non ſolùm Conſtantinopolitanum Iconomachorum Pſeudoconcilium, ſed Nicænam Synodum II. ad reſtituendum Imaginum cultum congregatam, rejecit ac damnavit.

Synodus Francofordienſis damnavit Concilium VII. Oecumenicum.

At cur, inquies, Francofordienſes Patres ſe rejicere ſignificant Græcorum Synodum Conſtantinopoli habitam? Siquidem legitima Synodus Septima Nicææ, non Conſtantinopoli celebrata eſt. Reſpondeo, ipſos Nicænam intellexiſſe, ut ex adjunctis patet; ſed Conſtantinopolitanam vocaſſe, tum quia convocata eſt ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis, tum quia Conſtantinopolim primò indicta eſt,
F ac Nicæam deinde tranſlata.

Secundò, horum Auctorum refellitur reſponſio teſtimoniis veterum Scriptorum, quorum plerique *Carolo Magno* ſuppares: ſcilicet Auctoris Anonymi Vitæ *Caroli Magni* à *Ducheſnio* inter Scriptores veteres Hiſtoriæ Francorum Tomo II. editæ. Qui ubi præfatus eſt *Carolum Magnum* Paſcha Francofordiæ anno 794. celebraſſe, ſubdit: *Ibique congregata eſt tunc Synodus Magna Epiſcoporum Gallorum, Germanorum, & Italorum, in præſentia Domni Regis Karoli, & Legatorum Domni Apoſtolici Hadriani. Quorum nomina hæc ſunt: Theophylactus, & Stephanus Epiſcopi.*

Epiſcopi.... Pſeudo-Synodus Græcorum, pro adorandis Imaginibus facta, rejecta eſt a Pontificibus.

Secundò, ex Annalibus Francorum Fuldenſibus, ad annum 794. ubi de Synodo Francofordienſi, *Pſeudo-Synodus*, inquit, *Græcorum, pro adorandis Imaginibus habita, & falsò Septima vocata, ab Epiſcopis damnatur.* Eadem in Chronicis produnt *Rhegino Prumienſis*, *Urſpergenſis Abbas*, & *Hermannus Contractus*.

Tertiò ex *Adhelmo* Monacho, in Annalibus, ad annum 794. ubi de Synodo Francofordienſi ſcribens, hæc habet: *Synodus etiam, quæ paucos ante annos, Conſtantinopoli ſub Helena* * *& Conſtantino filio ejus congregata, & ab ipſis non tantùm Septima, verùm etiam univerſalis eſt appellata, ut nec Septima, nec univerſalis diceretur, haberetúrque, quaſi ſupervacua, in totum ab omnibus abdicata eſt.*

* Irene.

Quartò ex *Hincmaro*, in Opuſculo LV. Capitum, Cap. XX. *Septima*, inquit, *apud Græcos vocata univerſalis Pſeudo-Synodus de Imaginibus, quas quidam confringendas, quidam autem adorandas dicebant, neutra verò pars intellectu ſanò definiens, ſine auctoritate Apoſtolicæ Sedis,* * *non longè ante noſtra tempora Conſtantinopoli eſt à quampluribus Epiſcopis habita, & Romam miſſa, quam etiam Papa Romanus in Franciam direxit. Unde tempore Karoli Magni Imperatoris, juſſione Apoſtolicæ Sedis, generalis eſt Synodus in Francia, convocante præfato Imperatore celebrata, & ſecundùm Scripturarum tramitem, Traditionémque Majorum, ipſa Græcorum Pſeudo-Synodus deſtructa, & penitus abdicata, de cujus deſtructione non modicum Volumen, quod in Palatio adoleſcentulus legi, ab eodem Imperatore Romam eſt per quoſdam Epiſcopos miſſum,* * *in cujus Voluminis quarto libro hæc de Univerſalis nomine, ſcripta ſunt, &c.* Hincmarus eam, de qua verba facit, Synodum, *Caroli Magni* tempore celebratam fuiſſe ſignificat, & à Papa Romano in Franciam miſſam, quæ in Nicænam quidem II. Synodum optimè conveniunt, quam Regni Carolini anno vigeſimo-ſexto habitam fuiſſe conſtat; minimè verò in Conſtantinopolitanam, quæ regnante *Pippino*, celebrata fuerat, annis tredecim antequam *Carolus* regnare cœpiſſet. Prætereà, Synodum illam abdicavit Francofordienſe Concilium, quæ Carolino Opere confutata eſt: hæc verò eſt Nicæna Synodus ſub *Conſtantino* & *Irene* celebrata.

* Hæc in parte falſus Hincmarus.

* Per Angilbertum Abbatem miſſum Hadrianus teſtatur, cui fortè adjuncti ſunt Epiſcopi comites regis, ac Legationis Socii.

Quintò ex *Adone Viennenſi*, in Chronico, ad annum Chriſti 794. ubi de Synodo Francofordienſi verba faciens, ait: *Sed Pſeudo-Synodus, quam Septimam Græci appellant, pro adorandis Imaginibus, abdicata penitus.*

Sextò ex Chronico Moiſſiacenſi deſinente in annum Chriſti octingenteſimum octavum, ex Annalibus Bertinianis, & Metenſibus, ex Annalibus Francorum ex MS. Tiliano editis, & ab anno 708. ad annum 808. continuatis; ex aliis Annalibus ab anno 769. ad annum 806. editis ex MS. Petaviano; ex Annalibus ab anno 741. ad annum 814. editis ex MS. *Loiſelli*: ex Annalibus Poëtæ Saxonici lib. 4. ad annum 794.... ex Annalibus *Eginhardi*, ex *Caroli Magni* Vita ab *Ademaro Sancti Eparchii* Monacho ſcripta, ex *Aimoino*, lib. 4. cap. 85. & ex *Aventino*; qui omnes unà voce teſtantur, Synodum, quam Septimam Græci appellabant, quæque pro Imaginibus adorandis habita eſt, à Synodo Francofordienſi abdicatam fuiſſe.

Nec obſtat quòd *Platina*, *Blondus*, *Sabellicus*, ac *Paulus Æmilius* dicant, reprobatam fuiſſe à Concilio Francofordienſi Synodum de tollendis Imaginibus. Hi enim omnes recentiores ſunt, & nullo pacto, quod ad teſtimonii pondus atque auctoritatem pertinet, cum Scriptoribus mox laudatis comparandi. Deinde quod iſti dicunt, non pugnat cum antiquorum Hiſtoricorum dictis. Nam in Synodo Francofordienſi duæ Synodi reprobatæ fuerunt, nimirum Conſtantinopolitana contra Imagines, & Nicæna pro Imaginibus, ut patet ex libris Carolinis, & ex *Hincmaro*. Patres enim Francofordienſes Imagines ſervandas putarunt, contra quàm cenſuerat Pſeudo-Synodus Iconomachorum; neque tamen adorandas, contra quàm ſanxiſſe ipſis videbatur Nicæna Synodus.

Rejectâ itaque reſponſione *Alani Copi*, *Gregorii de Valentia*, *Vaſquezii*, *Suarezii*, & *Binii*, Reſpondeo cum doctiſſimis Cardinalibus *Baronio*, *Bellarmino*, *Perronio*, aliiſque Viris Eruditis, Patres Concilii Francofordienſis Septimam Synodum errore facti damnaſſe, ſed conſtitutum ab eâ dogma de Imaginum veneratione non impugnaſſe, aut ab ea de ſumma fidei diſſenſiſſe. Quod autem in facto erraverit, nec planè perſpectam ac exploratam habuerit Synodi Septimæ ſententiam, indicant primò verba ſecundi Canonis: *Allata eſt in medium quæſtio de nova Græcorum Synodo, in quâ ſcriptum habebatur, ut qui Imaginibus Sanctorum, ita ut deificæ Trinitati ſervitium aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur. Qui ſupra ſanctiſſimi Patres noſtri omnimodis adorationem & ſervitutem renuentes contempſerunt, atque conſentientes condemnaverunt.* Putaverunt itaque Francofordienſes Patres, contrà quàm veritas haberet, adorationem latriæ, quæ ſoli Deo debetur, à Nicæna II. Synodo fuiſſe Imaginibus decretam, lato in eos, qui refragarentur, anathemate: & hanc ſolùm adorationem & ſervitutem rejecerunt atque damnarunt, non religioſam venerationem qualemcunque.

Quamvis Synodus Francofordienſis errore facti Concilium VII. Oecumenicum damnaverit, ab eo tamen de Summa Fidei non diſſenſit.

Sed an credibile eſt, inquit *Dallæus*, in trecentis Præſulibus, qui ad maxima Eccleſiæ negotia totô Occidente lecti, atque miſſi fuerant, neminem fuiſſe qui ſciret, quid in Nicæna nuper Synodo decretum ac definitum eſſet. Ita planè credibile eſt, quod certis documentis demonſtratur, ipſos non fuiſſe aſſecutos mentem Nicænæ Synodi, ac Definitionis fidei in eâ editæ ſenſum ignoraſſe, quem ne à Legatis Pontificiis, qui Francofordienſi Concilio aderant, edocerentur, effecit opinio præconcepta ex libris Carolinis adversùs Septimam Synodum. Prætereà, magis attenderunt ad *Conſtantini* Epiſcopi Profeſſionem, quàm ad Definitionem Synodi: unde non damnarunt Synodi Definitionem, ſed quod *in Synodo ſcriptum habebatur*, ſcilicet adorationem & ſervitium deificæ Trinitati debitum, eſſe Imaginibus impendendum. Sic enim habebat Profeſſio *Conſtantini* Conſtantiæ Cypri Epiſcopi, de quâ liber III. Carolinus Cap. XVII. in ipſa Capitis inſcriptione ait: *Quòd infanſtè & præcipitanter, ſive inſipienter Conſtantinus Conſtantiæ Cypri Epiſcopus dixit: Suſcipio & amplector honorabiliter Sanctas & venerandas Imagines ſecundùm ſervitium adorationis, quod conſubſtantiali & vivificatrici Trinitati emitto.* Porrò vitiò interpunctionis & barbaræ verſionis accidit, ut ſententiam illam affingerent *Conſtantino* Francofordienſes Patres. Verba enim illa, *Suſcipio & amplector honorabiliter ſanctas Imagines*, participiis expreſſa ſunt in Græco textu, & à prioribus pendent, unde ita reddi debet tota ſententia: *Ego etiam indignus his conſentio & ejuſdem ſum ſententiæ, ſuſcipiens, & honorariè amplectens ſanctas ac venerabiles Imagines.* Deinde ſequitur altera pars ſententiæ, quæ divinum cultum ſive, adorationem & ſervitium ſoli Sanctiſſimæ Trinitati aſſerit: *Et adorationem quæ fit ſecundùm latriam, ſoli ſuperſubſtantiali & vivificæ Trinitati emitto.* Error igitur Synodi Francofordienſis circa Septimam Synodum, vitio Interpretis tribui debet, qui ipſam juſſu *Hadriani* Papæ latinitate donaverat. De cujus imperitia conqueritur *Anaſtaſius Bibliothecarius*, qui alteram verſionem adornavit tempore Joannis Octavi. *Interpres*, inquit,

pene per ſingula reliƈtô utriuſque linguæ idiomate, adeo eſt verbum è verbo ſecutus, ut quid in eadem Editione intelligatur, aut vix, aut nunquam poſſit adverti, in faſtidiúmque verſa legentium, penè ab omnibus hâc pro causâ contemnatur. Ex his patet, Synodum Francofordienſem, errore facti deceptam, Synodum Septimam damnaſſe, quòd ſupremi gradus adorationem & cultum latriæ Imaginibus ab eâ decretum exiſtimaret, non quidem apertâ definitione, ſed conniventiâ, quia *Conſtantini* Epiſcopi ſententiam non emendaverat.

Secundò id ex Libris Carolinis probatur, quos ea in Synodo recenſitos & approbatos, ex *Hincmaro* B colligere eſt. Ex his enim ſuperiori paragrapho demonſtravimus Gallicanos & Germanos Præſules, quorum ſententiam exhibent, Septimæ Synodi mentem aſſecutos non fuiſſe, & ſolam adorationem Latriæ Imaginibus abrogaſſe, quam ab illa ipſis decretam arbitrabantur, non verò venerationem quamcunque religioſam.

Tertiò, Francordienſes Patres venerandas Imagines ſenſiſſe, licèt non eò ritu, quem Septima Synodus decreverat, ſed ſolùm eas ob Sanctorum amorem conſervando in Eccleſiis, qui ſanè religioſus honor eſt, conſtat ex uno Capitum à Synodo C Francofordienſi ad *Hadrianum* Papam miſſorum, cujus hæc ſunt verba: *Sciat Domnus Apoſtolicus, & Pater noſter, & cuncta ſimul Romanorum Eccleſia, ut ſecundum quod continetur in Epiſtola Beatiſſimi Gregorii, quam ad Serenum Maſſilienſem Epiſcopum direxit, permittimus Imagines Sanctorum, quicunque eas formare voluerint, tam in Eccleſia, quamque extra Eccleſiam, propter amorem Dei & Sanctorum ejus: adorare verò eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere vel deſtruere eas, etiamſi quis voluerit, non permittimus. Et quia ſenſum Sanctiſſimi Gregorii ſequi in hac Epiſtola univerſalem Catholicam Eccleſiam Deo placitam, indubitanter liberè profitemur.* D Capitulum illud Librorum Carolinorum poſtremum eſt apud *Goldaſtum*, Tomo 1. Conſtitutionum Imperialium & quamquam in vulgatis Editionibus Pariſienſi & Colonienſi, & in Tiliano MS. non exſtet, ſuppoſititium tamen cenſendum non eſt, cùm in Epiſtola Apologetica *Hadriani* Papæ ad *Carolum Magnum* totidem verbis legatur, & illud eſſe proprium *Caroli Magni* agnoſcat Pontifex, in eo quòd ſe ſenſum Sancti Gregorii ſequi profitetur. Eſto igitur, ad libros Carolinos non pertineat, pars tamen eſt Capitularis è Synodo Francofordienſi à *Carolo Magno* miſſi ad *Hadrianum*, per *Angilbertum* Abbatem, quòd lemmata Capitum penè om- E nium Operis Carolini continebat. Depravatum tamen illud caput Viri Eruditi conjiciunt, in hiſce verbis: *Adorare verò eas nequaquam cogimus qui noluerint*: cùm hæc ſententia libris Carolinis, & ipſi Canoni ſecundo Synodi Francordienſis è regione repugnet. Reſtituendum itaque ſuſpicantur iſtorum verborum loco, *Adorare verò eas nequaquam conhibemus qui voluerint*. Id eſt, eos verò qui adorare voluerint, nullô modô permittimus facere, non conſentimus, non concedimus, ſed adorare prohibemus. *Conhibere* enim & *conhibentia*, verba ſunt il- F lius ævi, uſurpata etiam ab Auctore librorum Carolinorum Lib. 3. cap. 11. in Præfatione, quæ idem ſignificant quod, *conſentire*, & *conſenſus*.

Ut ut eſt, conſtat Francordienſes Patres ab Eccleſiæ Græcæ, & Romanæ communione non diſceſſiſſe, quod argumento eſt, ipſos exiſtimaſſe ſuperſtitionem, quam in cultum Imaginum apud Græcos irrepſiſſe putabant, errorem potiùs eſſe converſationis, quàm dogmatis; diſciplinam à Synodo Nicæna conſtitutam periculoſam ipſos cenſuiſſe, propter abuſum imperitorum, non illicitam: Definitionem quidem Synodi Septimæ Catholicam eſſe,

A ſed tamen ſocordiæ & negligentiæ reos illius Synodi Patres, qui *Conſtantini* profeſſionem non emendaverant. Undè non damnarunt Definitionem, quæ honorariam adorationem, infra cultum latriæ ſoli Deo debitum, Imaginibus decreverat, ſed quod in Synodo ſcriptum habebatur (in *Conſtantini* ſcilicet Epiſcopi profeſſione) anathemate percellendos, qui Imaginibus Sanctorum, ita ut Deificæ Trinitati ſervitium aut adorationem non impenderent.

Non mirum porrò quòd Gallicani, Germanique Epiſcopi Synodum Nicænam ſecundam liberiùs damnaverint, errore facti (ut diximus) decepti: B quia eam pro Oecumenica non habebant, ſed ſolùm pro Nationali Græcorum Synodo; quod perſpicuum eſt ex omnium Scriptorum teſtimoniis, qui teſtantur illam à Synodo Francofordienſi damnatam, quos ſuperiùs laudavimus. Secundò id conſtat ex libris Carolinis, lib. 4. cap. decimo-tertio, ubi Auctor Synodum Nicææ pro reſtituendis Imaginibus habitam cum ea componens quæ Conſtantinopoli contra Imagines habita fuerat, ait: *Inſolenti præterea deſiderio, tam iſti, quàm eorum Prædeceſſores, Synodum ambiunt agitare, eámque ſex venerabilibus Synodis aſſociare, & Septima Synodi nuncupatione cenſere.* C *Nam dum illi & iſti in hac re importunè creduntur inhiaſſe, neque illi, neque iſti, hanc ad ſuæ ambitionis effectum voluerunt perducere. Cupientes ergo illam, quæ ab eorum Prædeceſſoribus incautè & enormiter geſta eſt, abolere, & ſuam quæ ineptè & ſtolidè nihilominus geſta eſt, ſtatuere, paradigma cujuſdam retulere, qui ſex aureis nummis ſeptimum volens adſociare, dum admittere niſus eſt aureum, æreum locô aurei dicitur admiſiſſe. Quo iſti expulsô, aureum aureis ſe gloriantur adſociaſſe. Qui ſi diligenter advertant, dum niſi ſunt locô ærei ingerere aureum, intmiſſe creduntur ſtanneum, & Septimum Synodi numeram, quem Prædeceſſores eorum æneâ Synodo voluerunt complere, ſtan-* D *neâ iſti nihilominus Synodo applicatâ moliuntur adimplere. Sed repulsô à Septimi numeri myſterio nummô æreo, abactô quoque ſtanneô, ſoli tantummodò ſex remanebunt, quos & numeri perfectio, & fulgor Catholicæ eruditionis illuſtrat.*

Et cap. 28. *Inter cætera deliramenta, quæ in eadem Synodo vel geſta, vel ſcripta dicuntur, hoc quoque non omnibus eorum deliramentis minus eſt, quòd eamdem Synodum Univerſalem nuncupant; cùm neque univerſalis fidei inconvulſam habeat puritatem, neque per univerſarum Eccleſiarum geſtam conſtet auctoritatem.*

Nec Francofordienſibus Patribus deeſſe momen- E ta videbantur, quibus freti, Synodum, cui totius penè Occidentis ſuffragia deerant, pro Oecumenica agnoſcere ac venerari tenuerent. Unde *Hadrianus I.* Capitulari à *Carolo Magno* miſſo per *Angilbertum* Abbatem ita reſpondet, ut Oecumenicæ Synodi nomen auctoritatémque nuſquam illis objiciat. Et *Hadriani* Succeſſores, Gallicanos, Germanóſque Antiſtites in communione ſemper habuerunt, quamvis nondum Septimam Synodum recipientes, nec ſalutationibus, thymiamatibus, & luminaribus ſuam erga Chriſti & Sanctorum Imagines ſignificantes reverentiam; quia perſuaſum habebant ipſos de ſolo F venerationis modo, non de reipsâ; de diſciplinâ, non de fide, à Romana & Græca Eccleſia diſſentire. Nec aliud colligi poteſt ex *Anaſtaſio Bibliothecario*, in Præfatione VII. Synodi, ad Joannem Octavum. *Quæ enim*, inquit, *ſuper venerabilium Imaginum adoratione præſens Synodus docet, hæc & Apoſtolica Sedes veſtra, ſicut nonnulla conſcripta innuunt, antiquitus tenuit, & univerſalis Eccleſia ſemper venerata eſt, & hactenus veneratur, quibuſdam duntaxat Gallorum exceptis, quibus utique nondum eſt harum utilitas revelata. Aiunt namque, quòd non ſit quodlibet opus manuum hominum adorandum, quaſi non ſit*

Gallicani Germanique Epiſcopi Synodum Nicænam ſecundam pro Oecumenica non habebãt.

Codex

Codex Evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie oſculantes adorant.... Similiter & forma ſancta Crucis, quam ſe adorare omnes ubique Chriſtiani fatentur. In quo conſiderare libet, quia ſi quamlibet Crucem auream, argenteam, vel ligneam adoramus, quæ utique non eadem eſt ipſa Crux in quâ ſalus noſtra patrata eſt, ſed figura & imago ejus, quare non adoremus figuram & Imaginem ejus, qui eamdem ſalutem operatus eſt in medio terræ? Venerabilior namque eſt qui ſalutem operatus eſt, quàm ea materia in qua ſalutem operatus eſt. Ac per hoc magis eſt adoratione digna Imago Chriſti ſalutem operantis, quàm Imago Crucis ſalutem tantummodo bajulantis.

Eadem fuit Britannicæ Eccleſiæ, quæ Gallicanæ, de Nicænâ II. Synodo, & de Imaginibus ſententia, Carolinis temporibus, ut colligitur ex his quæ refert *Rogerius de Hovedèn* Annalium P. I. ex Vita Regis Offæ: *Anno*, inquit, *ſeptingenteſimo nonageſimoſecundo, Carolus Rex Francorum miſit Synodalem librum ad Britanniam, ſibi à Conſtantinopoli directum, in quo libro multa inconvenientia & veræ fidei contraria reperiebantur, maximè quòd penè omnium Orientalium Doctorum, non minùs quam trecentorum vel eò ampliùs Epiſcoporum, unanimâ aſſertione confirmatum fuerit, Imagines adorari debere, quod omnino Eccleſia Dei execratur. Contra quod ſcripſit Albinus Epiſtolam ex auctoritate divinarum Scripturarum mirabiliter affirmatam; illámque cum eodem libro ex perſona Epiſcoporum ac Principum noſtrorum Regi Francorum attulit.* Eadem narrat *Matthæus Weſtmonaſterienſis*, ad annum Domini ſeptingenteſimum nonageſimum-tertium.

Eadem fuit Eccleſiæ Britannicæ quæ Gallicanæ de Septima Synodo & de Imaginibus ſententia.

Objicit *Dallæus*. Si quo in errore verſati eſſent Francofordienſes Patres, dubitandum non eſt quin *Theophylactus* & *Stephanus* eum pro virili ſuâ depulſuri fuerint, & veriora omnia edocturi; neque id ſi præſtitiſſent, credibile eſt Patres in errore manſuros fuiſſe; vel certè, quod in Nicænam Synodum paraverant, Decretum promulgaturos.

Reſpondeo Legatos *Hadriani Primi ſuis forſan* non expendiſſe Septimam Synodum, aut ſatis eruditos non fuiſſe, ut Gallorum Germanorúmque Præſulum ſcrupulos eximere poſſent: vel illorum vincere non potuere pertinaciam, illóſque à præconceptâ ſemel opinione abducere.

Objicit *Binius*, Patres Concilii Francofordienſis ſæpe profiteri, ſe procedere ſub obedientiâ Romani Pontificis: & in libro Sacroſyllabo ſub finem, dum Sententiam contra Hæreticos ferunt, ſubjungere hæc verba: *Reſervatô per omnia Juris Privilegio Summi Pontificis Domini & Patris noſtri Hadriani, Primæ Sedis Beatiſſimi Papæ.* Quæ profiteri non potuiſſent, inquit, *Binius*, ſi ſacroſanctam Nicænam Synodum à Sede Apoſtolica confirmatam condemnaſſent.

Reſpondeo, Ipſos venerationem ſuam erga Sedem *Sancti Petri* ſatis commendaſſe, Decreta ſua Romani Pontificis judicio dum ſubjecere, cujus eſt Provincialium Synodorum Definitiones in cauſis maximè fidei, confirmare. Sed nihil ſe remittere arbitrati ſunt de obſervantiâ erga Sedem Apoſtolicam ſuâ, rejiciendo Synodum, quam Oecumenicam non cenſebant, & quæ ab ipſo Pontifice ſolenniter confirmata non erat. Licèt enim Synodum Septimam ſuſcepiſſet *Hadrianus*, non tamen eam confirmaverat ſolenni more, miſsâ ad Imperatores, & ad omnes totius orbis Eccleſias Epiſtolâ. Id teſtatur ipſe in Epiſtola Apologetica pro cultu imaginum, ad Carolum Magnum. *Synodum iſtam*, inquit, *ſecundùm noſtram Ordinationem fecerunt, & in priſtino ſtatu ſacras & venerandas Imagines ſuſceperunt. Et ſicut de Imaginibus Sancti Gregorii ſenſu & noſtrô continebatur, ita & ipſi in eadem Synodo Definitionem confeſſi ſunt: his oſculum, & honorariam ſalutationem reddidere: nequaquam, ſecundùm fidem noſtram, veram latriam, quæ decet ſolam divinam naturam. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab Hæreticis factum eſt ſub Conſtantino hæretico Imperatore, anathematizantes, cum eorum ſequacibus atque complicibus damnaverunt: & ad fidem Catholicam Sancta Catholica & Apoſtolica reverſi Eccleſia, per Libellos eorum fecerunt rectæ fidei Confeſſionem, & ideo ipſam ſuſcepimus Synodum.* Et infra: *Nos verò adhuc pro eadem Synodo nullum Reſponſum hactenus eidem Imperatori reddidimus, metuentes ne ad eorum reverterentur errorem*: ſcilicet Iconomachorum.

Denique ſumma obſervantia *Caroli Magni* & Gallicanorum Præſulum, adversùs Apoſtolicam Sedem, ipſos non deterruit à ſcribendis Libris Carolinis contra Septimam Synodum acerbiſſimo ſtylo. Non mirum ergo quòd non prohibuerit quin eamdem Synodum Francofurti damnarent. Nihil certè dici poteſt magnificentius de Romanæ Sedis Summique Pontificis Primatu, de ejus in cauſis Fidei judicandis prærogativa & ſummo auctoritate, de neceſſitate fovendæ cum Eccleſia Romana & Apoſtolica Sede communionis, quàm quod Lib. I. Carolino Cap. ſexto, ex Gallicanæ & Germanicæ Eccleſiarum ſententia, ſcriptum eſt. *Antequam*, inquit, *diſcutiendorum teſtimoniorum, quæ abſurdè Orientales in ſua Synodo taxaverunt, ſylvam ingrediamur, dignum duximus, ut qualiter Sancta Romana Eccleſia cæteris Eccleſiis à Domino prælata & à Fidelibus conſulenda ſit, proſequamur: præſertim cùm non ab aliis Scripturis, niſi ab his, quas illa inter Canonicas recipit, teſtimonia ſint ſumenda: nec aliorum Doctorum, niſi eorum qui à Gelaſio, vel cæteris illius Sanctæ Sedis Pontificibus ſuſcepti ſunt, dogmata ſint amplectenda &c.* Et recenſito Sancti Auguſtini teſtimonio, ſubjungit: *Nam cùm hic cunctis per orbem conſtitutis Sedibus Apoſtolicas generaliter præferat Sedes, multò magis illa omnibus præferenda eſt, quæ etiam cæteris Apoſtolicis Sedibus prælata eſt. Sicut igitur cæteris Diſcipulis Apoſtoli, & Apoſtolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris Sedibus Apoſtolica, & Apoſtolicis Romana eminere dinoſcitur. Hæc enim nullis Synodicis conſtitutis, cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed ipſius Domini auctoritate Primatum tenet dicentis:* Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. *Cui non incongruè B. Pauli Doctoris Gentium eſt attributa ſocietas, ut illius Sancta Eccleſia omninò firmaretur auctoritas: quatenus alterô ad piſcandas animas electô ex Piſcatore, alterô ad muniendam Eccleſiam ex Perſecutore: ut in altero Dei Filii vera confeſſio, in altero appareret divini verbi ſacra prædicatio: cùm alteri conceſſerit idem Dei Filius Claves Regni Cœlorum; alteri Clavem aperiendorum legalium verborum: utrique tamen virtutem ſignorum, quò alter ad eum cruce, alter gladio pergens, Fidelibus arrhabonem corporalis ſarcinæ relinquentes, & exempli fulgore, verbi decore, & ſancto cruore, ſuprà dictam Eccleſiam Romanam ei dicarent: quam ſupra ſolidiſſimam petram fundatam, nec deſcendens pluvia, nec venientia flumina, nec flantes venti ruere compellerent. Hæc ergo Sancta Fidei ſpiritualibus munita armis, & à fonte lucis & origine bonitatis ſalutaribus ſatiata fluentis, & horrendis atrocibúſque hæreſum obſiſtit monſtris, & melliflua prædicationis pocula Catholicis per orbem miniſtrat Eccleſiis: Nam Beatiſſimus Hieronymus vir divinis Legibus, & multarum linguarum peritiâ eruditus, dum Bethleemiticis moraretur in arvis; & à B. Papa Damaſo Romæ poſito de difficilibus conſuleretur quæſtionibus: eum pro cauſis Fidei, vice versâ, conſuluiſſe dinoſcitur, & ſive tacendarum, ſive dicendarum hypoſtaſeon, vel quibus in Orientalibus partibus communicare debeat, humillimis apicibus ut apices accipiat, deprecatur.... Unde datur intelligi, ſanctos & eruditos viros per diverſas mundi partes prædicationis & ſcientiæ lampade coruſcantes, non*

Germani & Gallicani Epiſcopi Romani Pontificis Primatum Jure divino inſtitutum, & fovendæ cum Romana Eccleſia & Apoſtolica Sede communionis neceſſitatem prædicabant.

ſolùm

ſolùm à ſancta Romana Eccleſia non receſſiſſe, ſed etiam tempore neceſſitatis, ob fidei corroborationem, ab eâ adjutorium imploraſſe. Quod regulariter, ut præfati ſumus, & exemplis docuimus, omnes Catholicæ debent obſervare Eccleſiæ, ut ab eâ, poſt Chriſtum, ad muniendam fidem adjutorium petant, quæ non habet maculam nec rugam, & portentuoſa hæreſum capita calcat, & Fidelium mentes in fide corroborat. A cujus ſanctâ & veneranda communione multis recedentibus; noſtra tamen partis nunquam receſſit Eccleſia, ſed eâ Apoſtolicâ eruditione inſtruente, & eô, a quo eſt omne donum optimum, & omne datum perfectum, tribuente, ſemper ſuſcepit reverenda chariſmata. Hunc locum etſi paulò prolixiorem, deſcribere integrum operæ pretium duxi, ut quô fuerit animo Gallicana Eccleſia erga Sedem Apoſtolicam & Romanum Pontificem, iis ipſis temporibus, quibus Synodum Septimam impugnabat, compertum ſit.

Refellitur Anonymus in Diſſertatione *De Conciliorum quorumvis Definitionibus ad examen revocandis*, ſuppreſſi typis edita anno 1679.

Ex his quæ ſuperiùs diximus, conſtat quam leviter & temerè Anonymus quidam ex Proteſtantium grege Diſſertator (*Dalix* Carentonicus Miniſter is eſſe dicitur). Conciliorum univerſalium à Romano Pontifice confirmatorum Definitiones ad examen revocari poſſe colligat ex libris Carolinis, & ex Synodis Francofordienſi, & Pariſienſi, ex *Jona Aurelianenſi, Dungalo, Agobardo, Hincmaro*, &c. qui Synodum Septimam rejecere. Cùm enim illam pro Oecumenica non haberent,, nec eam ritu ſolenni confirmaſſet *Hadrianus* Papa, nec ejus Succeſſores ad eam recipiendam Gallos, Germanos, Britannos, Italoſque Præſules urgerent, œconomia quadam, inde argumentum duci non poteſt, quô probetur, licere Synodorum Oecumenicarum Definitiones ad examen revocare. Certè Pontifices *Hadriani* Succeſſores Synodum Nicænam Secundam inter Oecumenicas non ſtatim computaſſe, fatetur Anonymus ille Calviniſta, laudátque *Nicolaum I.* & Romanam cum ipſo Synodum anno 863. habitam, ſex tantùm Synodos Univerſales numerantem: *Auctoritate*, inquit, *Principum Apoſtolorum Petri & Pauli, atque venerandorum ſex Univerſalium Conciliorum, omni charitatis officio exutus ſit.* Epiſtolam quoque ejuſdem Pontificis ad *Adonem Viennenſem* laudare potuiſſet; cùm enim initio ſui Epiſcopatus Fidei ſuæ Profeſſionem ad *Nicolaum Primum* direxiſſet, profeſſus ſe probare quatuor Synodos Generales, nullâ cæterarum mentione factâ; ita reſcribit Nicolaus: *In poſitione Pallii vobis annuimus. Veriùm tamen ejuſmodi occaſione nactâ, non fuerat poſtulatio veſtra implenda, niſi recenſitâ intentione directa Scriptura cognoviſſemus, vos per omnia tenere velle quod Sancta dogmatizat Eccleſia. Ideòque volumus, pariterque Sanctitatem veſtram rogamus, ut ſub omni celeritate dirigatis, qualiter vos de ipſa Quinta & Sexta Synodo ſentiatis.*

Nicolaus I. Epiſt 7.

Qua in Epiſtola nullam mentionem facit Septimæ Synodi *Nicolaus I.* ſive quòd eam à Gallis univerſalem non cenſeri haud ignoraret; ſeu quòd nullatenus ipſi ſuſpecta foret Gallicanæ Eccleſiæ in Imagines Religio, tametſi longè moderatior eſſet, quàm Græcorum. Laudat & *Hadrianum II.* Epiſtola 34. quæ eſt ad *Carolum Calvum*: in qua ſex tantùm Synodos Univerſales recenſet. *Sed de his*, inquit, *nihil audemus judicare, quod poſſit Nicæno Concilio, & quinque cæterorum Conciliorum Regulis, vel Decretis noſtrorum Anteceſſorum obviare. At de his, quod præfati Canones & Decreta decernunt, ipſique cum ipſis unà vobiſcum congregati, cum noſtro ſpiritu ſimiliter decernimus; & quod ſtatuunt, ſtatuimus; & quod judicant, judicamus.*

Et Germanorum & Gallicanorum Epiſcoporum geſtis contra Nicænam Synodum ſecundum, malè colligunt Calviniſtæ & Lutherani Tridentinam Synodum ad examen poſſe revocari.

Denique quamvis Galli, Germanique Præſules jure egiſſent, cùm Nicænam Synodum II. improbavere, ac rejecêre (quod tamen non concedimus) non ſequeretur jure Lutheranos & Calviniſtas Tridentinam Synodum ad examen revocare, ac rejicere, ut contendit Anonymus Diſſertator. Synodum namque Nicænam II. Romani Pontificis auctoritate celebratam, ejúſque Definitionem Legatis ejus ſuffragantibus editam dubitabant Galli & Germani Præſules: unde neceſſe habuit *Hadrianus I. Carolum Magnum* eâ de re facere certiorem in Epiſtola Apologetica. At Tridentinam Synodum Romani Pontificis auctoritate celebratam, atque confirmatam, quæ ſumma eſt in controverſiis fidei dirimendis, & omnino conſulenda & ſequenda, (ut Galli noſtri & Germani Carolinis temporibus ſanctiſſimè conteſtabantur) nemini eſt dubium. Ad Nicænam Synodum II. vocati non fuerant Occidentalis Eccleſiæ Præſules, nec per literas encyclicas de rebus in eâ tractandis conſulti: ad Tridentinam vocati fuere omnes Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopi; datus eſt etiam Proteſtantibus Salvus-conductus ampliſſimus, & oblata audientia. Galli, Germanique Præſules errore facti decepti, Nicænam Synodum II. impugnabant, & ab eâ non diſſentiebant de ſummâ fidei, ſed de diſciplinâ duntaxat, ſcilicet de modo venerationis Imaginum: Lutherani verò & Calviniſtæ, errore juris multiplici Tridentinam Synodum rejiciunt, ab eâ & ab univerſâ Eccleſia Catholica, quæ ipſam ſummo conſenſu recepit, in plurimis præcipuiſque fidei capitibus pertinaciter diſſentiunt. Gallicani, & Germani Præſules non receſſerunt à Communione Eccleſiæ Romanæ, aut Eccleſiæ Orientalis, fervente illâ de Imaginum cultu controverſia: Lutherani & Calviniſtæ Schiſma fecere; Romanam Sedem, quam Patres noſtri, Carolinis & ſuperioribus temporibus ut *Primatum ſupra cæteras Eccleſias*, etiam *Apoſtolicas auctoritate Domini obtinentem* venerabantur, quam *non habere maculam, neque rugam* agnoſcebant, quam *hæreſeon* omnium *capita calcare*, & *Fidelium mentes in fide corroborare* fatebantur, Lutherani & Calviniſtæ *ut impuram Babylonem*, & *meretricem Apocalypticam*, ore, calamiſque virulentis infamarunt, execrati ſunt. Romanum Pontificem, quem pro cauſis fidei à Chriſtianis omnibus ex officio conſulendum, ſecundùm antiquam Traditionem in Scripturâ Sacrâ fundatam, Gallicani & Germani Præſules profitebantur, Lutherani, & Calviniſtæ *Monſtrum iniquitatis*, & *Antichriſtum* impudenter appellavere, obedientiæ ipſi ut omnium Chriſtianorum *Patri & Doctori* debitæ jugum excuſſere perduelles. Gallorum ergo, Germanorúmque Præſulum geſta contra Nicænam Synodum II. non juvant cauſam Calviniſtarum; peſſiméque ex his colligit Anonymus Diſſertator, fas eſſe Conciliorum quorumvis Definitiones ad examen revocare. *Qualecunque*, inquit, *fuerit tum Concilium Tridentinum, tum jus Pontificis Romani in Synodorum convocatione, noſtrorum in tuto cauſa eſt. Hinc enim certiſſimè conſtat, olim licuiſſe cujuſlibet Synodi, etiam à Romano Pontifice confirmata, Definitiones ad Sacra Scriptura, & Traditionis veteris Eccleſiæ normam expendere. Illinc verò non minùs manifeſtum eſt, quod ſi à præſcriptâ regulâ abirent ejuſmodi Definitiones, non modò illis non acquieſcere licuit, veriùmetiam fuerunt cum odio abjicienda: quod cùm olim licuerit, cur hodie in pari caſu minimè liceat, nullus video.*

Reſpondent tertiò nonnulli viri eruditi, ut *P. le Cointe* in Annalibus Eccleſiaſticis Francorum, Tomo VI. triplicem eâ ætate à Græcis habitam Synodum in cauſa imaginum: Primam Conſtantinopoli ab Iconomachis, quâ omnis veneratio imaginibus abrogata eſt. Alteram, ſive Conſtantinopoli, ſive Nicææ, ab Epiſcopis ſuperſtitioſioribus, qui in aliud extremum declinantes, Chriſti & Sanctorum imaginibus eamdem adorationem tribuendam ſanxerunt, quæ vivificæ defertur Trinitati. Tertiam Nicææ celebratam, præſidentibus Sedis Apoſtolicæ Legatis, quæ eſt Septima Oecumenica, quâ honoraria Imaginum

Triplex Græcorum Synodus in cauſa Imaginum ſingitur.

ginum adoratio decreta eſt, divini verò honores iiſdem negati. Primam & ſecundam ab Auctore librorum Carolinorum, & à Synodo Francofordienſi fuiſſe damnatas, non poſtremam. Fuiſſe autem, in Oriente Chriſtianos his temporibus, qui per oppoſitum Iconomachis errorem Chriſti & Sanctorum imagines divinis honoribus afficerent, colligitur ex *Sancto Joanne Damaſceno*, lib. de *Hæreſibus*, versùs finem. *Chriſtianocategori*, inquit, *& ſunt & dicuntur, quòd cùm Chriſtiani unum Deum vivum & verum venerentur, ipſi venerandas Imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, Dominæque noſtræ Sanctæ Mariæ, quæ Deum peperit, SS. Angelorum, atque ejus Sanctorum, ita coluerunt ut Deos more Græcorum. Iconoclaſtæ autem, &c.* Verùm hanc reſponſionem ſatis firmam non cenſeo, cùm nulla iſtius ſecundi Concilii, quod honores divinos imaginibus tribuiſſe fingitur, extent monumenta; & ex libris Carolinis perſpicuum ſit, illos non contra commentitiam illam Synodum; ſed contra Nicænam II. ſive VII. Oecumenicam ſcriptos eſſe: adeóque & Canonem II. Synodi Francofordienſis illam ſpectare. Standum itaque præcedenti reſponſioni, quam ſolam veram eſſe puto.

§. IX.

Proponitur objectio DALLÆI, *ex Synodo Pariſienſi ſub* LUDOVICO PIO *petita.*

LUdovicus Pius Auguſtus, cùm ab Imperatoribus Orientis *Michaële Balbo* & *Theophilo*, de perturbato Orientalis Eccleſiæ ſtatu, ac de ſuperſtitione quæ in cultum ſacrarum Imaginum irrepſerat, per Legatos & literas certior factus eſſet, *Freculphum* Epiſcopum, & *Adegarium* Romam miſit cum Orientalibus Legatis, qui Summi Pontificis *Eugenii II.* auxilium implorarent, cúmque conſulerent quid facto eſſet opus. A Pontifice obtinuerunt *Ludovici Pii* Oratores, ut ipſi liceret unà cum ſuis Epiſcopis Orientalis Eccleſiæ negotium expendere, ac de remediis opportunis conferre ac deliberare. Secundùm hanc Romani Pontificis licentiam, *Ludovicus Pius* doctiſſimos Regni ſui Epiſcopos Luteciam Pariſiorum convocavit. Ii verò cùm ad Kalendas Novembris anno Chriſti octingenteſimo vigeſimo-quarto conveniſſent, re deliberatâ, Epiſtolam ad *Ludovicum*, & *Lotharium* Imperatores ſcripſere, quâ docent ſe, quò rem totam meliùs ac certiùs cognoſcerent, primùm legiſſe *Hadriani* Papæ literas ad *Conſtantinum* & *Irenem* datas, ac eum quidem *juſtè reprehendere illos, qui Imagines Sanctorum temerario auſu in illis partibus confringere, & penitus abolere præſumpſerunt:* ſed *indiſcretè feciſſe in eo quòd ſuperſtitioſè eas adorare juſſit. Pro quarum etiam cauſâ Synodum congregari præcepit, & ſuâ auctoritate ſub jurejurando conſuit, ut erigerentur, & adorarentur, & ſanctæ nuncuparentur: cùm eas erigere licitum, adorare verò nefas ſit.* Obſervant inſuper *eum inſeruiſſe in eadem Epiſtola quædam teſtimonia Sanctorum Patrum valdè abſona, & ad rem de qua agebatur, minimè pertinentia.* Addunt, *ex hujus Epiſtolæ textu Imperatorem & Clerum, ſimulque & populum, auctoritatem ſumentes, Synodum feciſſe, in quâ ſicut illi multùm deviaverunt, qui Imagines Sanctorum in illâ alia Synodo, quæ ſub Conſtantino avo memorati Conſtantini facta eſt, penitus abdicandas eſſe decreverunt; ſic iſti non mediocriter erraverunt, qui eas non ſolum coli & adorari, & ſanctas nuncupari ſanxerunt; verùmetiam ſanctimoniam ab iis ſe adipiſci profeſſi ſunt. Et ut id verum eſſe, quod nitebantur aſtruere, demonſtrarent, quædam SS. Scripturarum teſtimonia, & SS. Patrum dicta, ad ſuum ſuperſtitioſum errorem confirmandum violenter ſumpſerunt, & eidem ſuo Operi incompetenter aptaverunt.* Tum exponunt quâ

A ratione *Carolus Magnus cùm eamdem Synodum coram ſe ſuiſque perlegi feciſſet, & multis in locis, ut dignum erat, reprehendiſſet, & quædam Capitula quæ reprehenſioni patebant, prænotaſſet, eáque per Angilbertum Abbatem eidem Hadriano Papæ direxiſſet, ut illius judicio & auctoritate corrigerentur, ipſe rurſus favendo illis, qui ejus inſtinctu tam ſuperſtitioſa támque incongrua teſtimonia memorato Operi inſeruerant, per ſingula Capitula in illorum excuſationem reſpondere quæ voluit, non tamen quæ decuit, conatus eſt.* Ipſum tamen excuſant, *Quòd in fine ejuſdem Apologiæ, ſic ſe ſentire, & tenere, & prædicare*
B *ac præcipere de his quæ agebantur, profeſſus eſt, ſicut à Beato Papa Gregorio inſtitutum eſſe conſtabat. Quibus verbis liquidò colligitur, quòd non tantùm ſcienter, quantùm ignoranter, in eodem facto à rectâ tramite deviaverit. Niſi enim in concluſione objectionum ſuarum retinaculis veritatis, Beati ſcilicet Gregorii inſtitutis, adſtrictus iter devium prævaviſſet, in ſuperſtitionis præcipitium labi omnino potuiſſet.* Deinde commemorant *Freculphum* Epiſcopum ſibi vivâ voce expoſuiſſe, *Qualiter ipſe & Adegarius ſocius illius, de hac re cum Papa & Miniſtris illius egiſſent, ſeque relatu illius cuncta cognoviſſe, qualiter partim veritatis ignorantiâ, partim peſſimæ conſuetudinis uſu, hujus*
C *ſuperſtitionis peſtis illis in partibus* (id eſt Romæ, & in reliquâ Italia) *inoleviſſet.* Juſtum Imperatoris dolorem ex eo ortum laudant, *Quod illos à recto tramite quoque modo conſpiceret deviare, qui ſummâ auctoritate præditi, deviantes quoſque debuerant corrigere.* Ejuſdem Principis zelum extollunt, *Qui cùm duos in periculo conſtitutos conſpiceret, & à viâ regiâ declinantes, unum ſcilicet ad ſiniſtram, in abruptum confringendarum Imaginum prolapſum; alterum verò ad dexteram, in ſuperſtitioſum videlicet earumdem Imaginum adorationem proclivem, voluerit ſe affectu pietatis medium opponere, & utriuſque partis morbo ſalu-*
D *tiferam conferre medicinam.* In primis verò ejus prudentiam atque ſolertiam deprædicant, quòd cùm ſuperſtitioni ſuffragari videret eam partem, quæ debuerat errata corrigere, licentiam ab eadem impetraſſet tantæ rei cum ſuis quærendi familiariter veritatem; *Ut quoniam*, inquit, *inerat vobis voluntas conſulendi, & deerat auctoritas quærendi, ejus auctoritate quæreretis veritatem, cujus auctoritas deviare videbatur ab ipsâ veritate, quatenus ſancto veſtro deſiderio ac vigilanti ſtudio veritas patefacta, dum ſe in medium oſtenderet, etiam ipſa auctoritas volens noléſque veritati cederet atque ſuccumberet.* Tum conſilium
E ſuum aperiunt, quâ ratione Imperator tam arduum negotium tractare debeat: nimirum ſic illi temperandam eſſe hanc operam, *Ut quicquid reprehenſione in utriſque partibus dignum cognoſcitur, ad Græcorum perſonam potiùs referatur, qui liberè admoneri poterant, & quorum ſcandalum, ſi pro veritate ortum fuerit, faciliùs tolerari poſſet.* Romanum verò Pontificem *Demulcendum eſſe, laudandum, & præferendum, ejúſque auctoritatem magnis laudum præconiis efferendam, Romanæque Eccleſiæ condignam laudem deferendam*; ſic tamen ut *Veritas ex teſtimoniis ſanctarum Scripturarum, & ſententiis SS. Patrum in medium proferatur, & veraciter ſobriéque exponatur.*
F Denique teſtimonia ex auctoritate divinâ, & ſententias Sanctorum Patrum, prout temporis anguſtia permiſit, ſe collegiſſe, & quicquid de negotio de quo agebatur, neceſſarium, aptúmque judicarunt, & in unum congerere ſtuduerunt, Imperiali Majeſtati per venerabiles viros *Halitgarium* & *Amalarium* dirigere ſignificant. Et licèt ob temporis anguſtiam colligere omnia non potuerint, *Tamen in his, quæ collecta ſunt, ſummam hujus negotii de quo agitur, diſcretè comprehenſam eſſe juxta auctoritatem divinam & Sanctorum Patrum ſententias; ita videlicet ut unuſquiſque fidelis ea perlegens animadvertere queat, quòd*

Imagines Sanctorum ſtultâ præſumptione non ſunt confringendæ & ad injuriam Sanctorum abolendæ, & penitus deſpiciendæ: nec aſſertione ſuperſtitioſa colendæ aut adorandæ, ſed potius hujuſcemodi ſuperſtitione remota, juxta veram Religionem, memoriæ & amoris causâ, ob recordationem eorum, quorum Imagines habendæ, ſicut a beatiſſimo Gregorio ſatis Catholicè perſpicuéque dictum declaratur.

Poſt hæc, variorum locorum ex diverſis Patrum libris Collectionem ſatis prolixam *Ludovico Pio* exhibent 10 certa capita diſtributam, quorum primum eſt *Contra eos qui imagines non ſolum ab ædibus, ſed etiam à ſacris vaſis indiſcretè abolere præſumunt.* Secundum ſic inſcribitur: *Qualis diſcretio ſit tenenda erga Sanctorum Imagines habendas, & hiſtoriarum picturas, ſanctiſſimi & egregii atque admirabilis, totiúſque Eccleſiæ Catholicæ doctiſſimi viri B. Gregorii Papæ dicta declarant.* Tertium, *Contra eos, qui indebitò cultu eas colunt & adorant, & ſanctas nuncupant, & ſanctimoniam ſe per eas aſſequi fatentur, ſicut in illâ Græcorum Synodo inſertum eſt.* Quartum, *Quid Doctores de indebito ſuperſtitionis cultu ſentiant?* Quintum, *Quâ ratione, quâve auctoritate Imagines Sanctorum adorandæ ſint, eiſque, ut fertur, incenſum ponendum, cùm ipſi Angeli, vel ſancti homines vivos ſe adorari noluerint.* Sextum, *Contra eos, qui amorum numerò ſuperſtitionem Imaginum vindicare volunt, conſuetudinem ſequi cupiunt potiùs, quàm veritatis auctoritatem.* Septimum, *Ne ex ſuperſtitione, aut ex qualibet aliâ occaſione ſcandala infirmioribus fratribus provenire poſſent, hoc ſummopere Sancti Viri providâ conſideratione vitare ſtuduerunt, & dictis, factiſque ſuis nobis vitandum uſquequaque evidenter oſtendunt.* Octavum *Propter eos, qui ſibi ob hoc ſuffragari ad adorationem Imaginum putant, quòd dicunt, adoraſſe Jacob Joſeph filium ſuum, vel certè adoraſſe faſtigium virgæ ejus, neceſſarium duximus, qualiter id à Beato Hieronymo & Beato Auguſtino exponatur, ſubnectendum.* Nonum, *Contra illos qui hoc ſe adjuvari putant, quod dicitur in libris Regum, quia adoravit Nathan Propheta David.* Decimum, *Contra illos, qui Imagines ſe adorare profitentur, quia ſacra ab illis nuncupantur, & ſacris vaſis eas æquiparant.* Undecimum, *Contra eos qui pro Imaginum adoratione duo Cherubim aſſumunt in teſtimonium.* Duodecimum, *De cultu debito, quem Græci latriam dicunt, vel religione cultúque, quæ unò vocabulò Græci threſciam vocant, vel, quòd non ſit manufactum colendum, nec adorandum.* Decimum tertium, *contra eos, qui eadem auctoritate, in illâ Synodo Græcorum, ſe Imagines adorare profeſſi ſunt, ſicut & vivificam Crucem.* Decimum-quartum, *Contra eos, qui ſignum ſanctæ Crucis in teſtimonium aſſumunt, ut eis ita licitum ſit adorare Imagines, ſicuti lignum ſanctæ Crucis.* Decimum-quintum plura SS. Patrum teſtimonia abſque ordine congerit contra indiſcretos Imaginum Cultores. Decimum-ſextum exponit *Unde primùm exorta ſit in Eccleſia Orientali Imaginum deſtructio.* His Epiſtolæ, quam à *Ludovico Pio* ad Romanum Pontificem ſcribendam cenſebant, exemplar ſubjiciunt: tum exemplar alterius, quam à Pontifice ad *Michaëlem* & *Theophilum* Orientis Imperatores ſcribi cupiebant, in quâ eam reſtituendæ Orientali Eccleſiæ pacis proponunt viam, *Ut qui volunt, pro pia memoriâ vel ſanâ doctrinâ, in locis competentibus, abſque ullo illicito cultu, pictas vel fictas habeant Imagines. Qui autem nolunt, abſque ullô illicitô contemptu taliter habentes, vel habitas Imagines nullatenus ſpernant.*

Ludovicus Pius, acceptis his Epiſcoporum literis, ad *Eugenium Secundum*, qui tunc in Cathedra *Sancti Petri* ſedebat, literas dedit, quas per *Jeremiam* Senonenſem, & *Jonam* Aurelianenſem, cum illa Collectione teſtimoniorum perferri juſſit: Hos verò Græcorum Oratoribus ad Sedem Apoſtolicam pergentibus adjunxit, ipsiſque dedit in mandatis, ut graviores, luculentioréſque illius Collectionis ſententias Romano Pontifici legerent. Sed & ipſos monuit, ne cum Domino Apoſtolico immodeſtè agerent, immò hortatus eſt ut verbis blandioribus illum demererentur, & ad ſobriam de Imaginibus opinionem revocare tentarent. *Idcirco* (inquit in Epiſtola ad *Jeremiam* & *Jonam* datâ) *præcipimus Solertiæ veſtræ, ut priuſquam de his aliquid Domino Apoſtolico indicetis, diligenti curâ eadem vos recenſere curetis, & ea quæ meliùs & aptiùs præſenti negotio convenire inveneritis, excerpere, atque deſcribere, illique ad legendum offerre ſtudeatis. Quia enim, ut noſtis, nos ab eo petere voluimus licentiam, quatenus has Collectiones à Sacerdotibus noſtris fieri permitteret: & ideo non poterit prætermitti quin oſtendatur, quod ex ipſius permiſſione collectum eſt. Illud tamen ſummopere prævidete, ut ea illi de his oſtendatis, quæ rationi de Imaginibus habendæ per omnia conveniunt, & quod ipſe, vel ſui, minimè rejicere valeant. Sed & vos ipſi tam patienter ac modeſtè cum eo de hac causâ diſputationem habeatis, ut ſummopere caveatis, ne nimis ei reſiſtendo, eum in aliquam irrevocabilem pertinaciam incidere compellatis; ſed paulatim verbis ejus quaſi obſequendo, magis quàm apertè reſiſtendo, ad menſuram, quæ in habendis Imaginibus tenenda eſt, eum deducere valeatis.*

Patienter ac modeſtè cum Romano Pontifice conferendum.

Ex his colligit *Dallæus*, noſtri Occidentis Principes & Præſules, Nicænæ Synodi de Imaginibus Decretum verè repudiaſſe, ipsáſque Imagines, neque latriâ, neque adoratione ullâ relativâ colendas putaſſe, eaſque non aliter habendas, aut retinendas cenſuiſſe, quàm ad rerum memoriam, rudiorúmque inſtructionem. Colligit ſecundò, non ignoraſſe noſtros, quæ Hadriani, quæ cæterorum Romanorum Pontificum partes in hoc negotio fuiſſent, iiſque non aliô conſiliô peperciſſe, & eorum in hanc cauſam ſtudium diſſimulaſſe, niſi ut callidâ hâc ſolertíque œconomiâ, faciliùs eos ab errore ad veritatem, à ſuperſtitione ad Religionem traducerent.

§. X.

Reſpondetur ad Objectionem ex Synodo Pariſienſi petitam.

Reſpondeo I. Conventum Pariſienſem Epiſcoporum à *Ludovico Pio* in cauſa Imaginum convocatum, nequaquàm Synodi auctoritatem habere, quam nec ipſi qui eam ob rem convenere Gallicani Præſules ſibi arrogant, ut conſtat ex contextu Epiſtolæ à Rege mittendæ ad Pontificem, cujus exemplar habetur in Actis memorati Conventûs: *Nos tamen*, inquit, *non Synodum congregando, ſed quemadmodum à vobis poſtulavimus, licentiámque agendi percepimus, unà cum familiaribus noſtris filiis veſtris, quantùm pro multiplicibus ſolicitudinibus Regni diverſis occupati per intervalla potuimus conſiderare, ſtuduimus quid Almitati veſtræ de tanta neceſſitate ſignificare potuiſſemus, qualiter idem populus à Deo per veſtram conſervandam orthodoxam Sanctitatem ad veram concordiam revocari potuiſſet.*

Reſpondeo II. Gallicanos Præſules Pariſiis congregatos ſententiam ſuam de Imaginum veneratione collectionemque à ſe adornatam, Romani Pontificis judicio ſubjeciſſe, ut ex Epiſtola Ludovici & Lotharii Imperatorum ad *Eugenium* conſtat, quam ex Præſulum conſilio ſcripſerunt. *Quia*, inquiunt, *veraciter nos debitores eſſe cognovimus, ut his quibus regimen Eccleſiarum, & ovium Dominicarum cura commiſſa eſt, in omnibus cauſis ad divinum cultum pertinentibus opem atque auxilium pro qualitate virium noſtrarum feramus: idcirco prætermittere nequivimus, quin tunc, quando Legati Græcorum nobis manifeſtaverunt, qualem ad vos deberent perferre Legationem, ſummâ curâ*

ac

ac ſollicitudine tractaremus, quale vobis adjutorium in hoc negotio cum Dei auxilio exhibere potuiſſemus. Et ob hoc à veſtra Sanctitate petiimus, ut Sacerdotibus noſtris liceret de libris Sanctorum Patrum ſententias quærere atque colligere, quæ ad eandem rem, pro qua iidem Legati vos conſultari erant, veraciter definiendam convenire potuiſſent. Quas cùm illi, juxta conceſſam etiam à vobis licentiam ſoleter inquirerent, & divinâ opitulante gratiâ, quicquid invenire tam brevi temporis ſpatio potuerunt, collegiſſent, nobis ea perlegenda direxerunt. Quibus perlectis, ea veſtræ Sanctitati legenda atque examinanda per hos Legatos noſtros Jeremiam ſcilicet & Jonam venerabiles Epiſcopos, mittere curavimus. Cum quibus, ſi veſtra Paternitas dignum duxerit, de eadem Legatione, quæ à vobis in Græciam mittenda eſt, non inutilem, ſed potiùs proficuam collationem habere poteſtis: quia & in ſacris ſunt Literis admodum eruditi, & in rationibus diſputatoriis non minimùm exercitati. Quos non ob hoc ad veſtræ Almitatis præſentiam cum memoratis ſententiarum collectionibus miſimus, ut hic aliquò velut magiſterii officiò fungerentur, aut huc docendi gratiâ directi putarentur: quia ſicut jam commemorati ſumus, nos debitores exiſtere ut huic ſacratiſſimæ Sedi in quibuſcunque negotiis auxilium ferre debeamus. Cùm itaque Romana Eccleſia Gallicanorum tunc temporis Præſulum ſententiam non probaverit, nullius eſſe debet hac in cauſa ponderis.

Reſpondeo III. Conventus Pariſienſis ſub *Ludovico Pio* Præſules diſcretam, ut loquuntur, ſeu prudentem & verè religioſam Imaginum venerationem non impugnaſſe, ſed ſuperſtitioſam; & earum adorationem, quam errore veteri, eamdem ipſis decretam fuiſſe à Græcis arbitrabantur ac Sanctiſſimæ Trinitati, ob *Conſtantini* Epiſcopi profeſſionem à Patribus non emendatam. Et quia oſcula, thymiamata, luminaria, quibus Græci honorabant Imagines, ſuperſtitionis occaſionem eſſe cenſebant, ideò hunc eas venerandi modum, recenti, ſed periculoſâ (ut ipſis quidem videbatur) diſciplinâ invectum, aboleri cupiebant, *Sancti Gregorii Magni* ad *Serenum* Maſſilienſem ſcribentis ſententiam ſapientiæ moderationiſque plenam Græcis proponi. Hanc nempe viam eſſe ad pacem eorum Eccleſiis reddendam convenientiſſimam; hinc eorum errorem & temeritatem coërcendo, qui Imagines Sanctorum confringebant: illinc eorum ſuperſtitionem emendando, qui eas indebitô cultu proſequebantur. Iſta conſtant ex Epiſtola Gallicanorum Præſulum Pariſios congregatorum ad *Ludovicum Pium* & *Lotharium* Imperatores, quâ ſuam Collectionem in id totam collineare aiunt, ut unuſquiſque Fidelis eam perlegens animadvertat, *Quòd Imagines Sanctorum ſtultâ præſumptione non ſunt confringendæ, & ad injuriam Sanctorum abolendæ, & penitus deſpiciendæ, nec aſſertione ſuperſtitioſâ colendæ aut adorandæ; ſed potiùs hujuſcemodi ſuperſtitione remotâ, juxta veram Religionem, memoriæ & amoris causâ, ob recordationem eorum quorum Imagines habendæ, ſicut à Beatiſſimo Gregorio ſatis catholicè perſpicuèque dictum declaratur.* Et infra: *Apertè*, inquiunt, *ſermo veſtræ correctionis contra illas uſquequaque dirigi poteſt, à quibus vobis illa Epiſtola, quam relegimus, directa eſſe cognoſcitur, quoniam ejus textu utramque partem reprehenſione dignam demonſtravit, & illam ſcilicet quæ indebitò ac ſuperſtitioſò cultu Imagines venerabatur, & illam, quæ ab inferioribus locis eaſdem Imagines evertere ac delere præcepit.*

Idem colligitur ex capite 14. Collectionis, ubi argumentum diluunt ab adoratione Crucis ductum. *Deinde etiam illud ſpecialiter, non contra licitè habentes, ſed contra illicitum cultum imaginibus exhibentes opponendum eſt, quòd univerſalis Eccleſia tam ſacris fontibus conſecrando, quamque etiam baptizan-*

A *dis vel baptizatis eodem ſignô ſanctæ Crucis conſignando vel benedicendo uti decrevit &c. Dic, quæſo, contra fas Eccleſiaſticum adorator imaginum! Quid tale huic ſimile ab Eccleſia Catholica in toto orbe terrarum de Imaginibus ſancitum eſt?* Solum itaque illicitum cultum Imaginum perſtringunt, non cultum omnem illarum illicitum ex ſe cenſent, ſed ſolùm periculoſum, ratione abuſus. Neque contra Legem divinam; ſed contra fas duntaxat Eccleſiaſticum, modum venerationis, oſculô, thymiamatibus, luminaribus, eſſe aiunt, quòd univerſalis Eccleſiæ lege atque uſu non ſit inſtituta hæc diſciplina, ſicut B adoratio Crucis. At venerationem religioſam Imaginum qualemcunque non impugnant.

Id confirmatur ex capite 15. *Hæc tibi hactenus*, inquiunt, *Imaginum ſi quis es indiſcretus cultor, & hæc tibi inanis, & contra ſi quis es intemperans deſtructor, vide ne hæc audiens putes temeritati tuæ licentiam dari, ut ubicunque non propter illicitum cultum, ſed propter diſcretum, & ob hoc propter licitum mentis affectum, pictas vel fictas ſimilitudines videris, ut illas aut deſtruas, aut irridendo ſubſannare debeas.*

Idem colligitur ex Epiſtola nomine Romani Pon- C tificis ad *Michaëlem* & *Theophilum* Imperatores Græcorum ſcribenda, cujus exemplar ad *Ludovicum Pium* miſerunt. *Quamobrem* inquit, *monendi ſunt omnes qui illas habere volunt, ne amando, vel quolibet modo orando vel complectendo, ultra quàm oportet, cultum eis illicitum ullatenus impendant. Similiter nec illi qui eas habere noluerunt, ſicubi eas aſpexerint, quâlibet ignominioſâ vel probroſâ deteſtatione ſpernere, contumeliare, vel lacerare præſumant. Ideo ergo totius hujus rationis talis eſt ſumma, ut qui volunt pro pia memoria, vel ſana doctrina, in locis competentibus, abſque ullo illicito cultu, pictas, vel fictas habeant Ima-* D *gines; qui autem nolunt, abſque ullo illicito contemptu, taliter habentes, vel habitas Imagines nullatenus ſpernant.*

Ideo ergo Præſules Gallicani in Imaginum venerandarum modum, qui oſculis, thymiamatibus, luminaribus, apud Græcos conſtabat, & à Synodo II. Nicæna erat approbatus, ita inſurrexere, ne eadem ſuperſtitionis mala, quæ in Oriente graſſari acceperant, in Gallicanam Eccleſiam irreperent. Lugenda nempe erat Cleri populique Conſtantinopolitani cæcitas in Imaginum ſuperſtitioſa veneratione, ſi ita res ſe habebat, ut *Michaël* & *Theophilus* Imperatores ſcripſerunt ad Ludovicum Pium.

Græcorum ſuperſtitio in cultu Imaginum.

E *Multi*, inquiunt, *de Eccleſiaſticis & Laicis viris, alieni de Apoſtolicis traditionibus facti, & neque paternos terminos cuſtodientes, facti ſunt inventores malarum rerum. Primùm quidem honorificas & vivificas Cruces de ſacris Templis expellebant, & in eadem loca Imagines ſtatuebant, ponebantque lucernas coram eis, ſimul & incenſum adolebant, atque eas in tali honore habebant ſicut honorificum & vivificum lignum, in quo Chriſtus verus Deus noſter crucifigi dignatus eſt propter noſtram ſalutem. Pſallebant, & adorabant, atque ab eiſdem Imaginibus auxilium petebant. Pleriſque autem linteaminibus eaſdem Imagines cir-* F *cumdabant, & filiorum ſuorum de baptiſmatis fonte ſuſceptrices faciebant. Alii religioſum habitum Monaſticum ſumere volentes, religioſiores perſonas poſtponebant, qui priùs comam capitis eorum ſuſcipere ſolebant, adhibitis Imaginibus, quaſi in ſinum earum decidere capillos illorum ſinebant. Quidam verò Sacerdotum & Clericorum, colores de Imaginibus radentes immiſcuerunt Oblationibus & vino, & ex hac Oblatione, poſt Miſſarum celebrationem, dabant communicare volentibus. Alii autem Corpus Domini in manus Imaginum ponebant, unde communicare volentes accipere fecerunt. Nonnulli verò ſpretâ Eccleſiâ, in communibus domibus tabulis Imaginum pro altariis utebantur, & ſuper*

eas ſacrum Miniſterium celebrabant; & alia multa his ſimilia, illicita & noſtræ Religioni contraria in Eccleſiis fiebant, quæ à doctioribus & ſapientioribus viris ſatis indigna eſſe videbantur. Propterea ſtatuerunt Orthodoxi Imperatores, & doctiſſimi Sacerdotes, locale adunare Concilium ad inquiſitionem ſuper his habendam, qui in idipſum convenerunt, Sancto Spiritu inſpirante: talia ubique communi conſiliô fieri prohibuerunt, & Imagines de humilioribus locis efferri fecerunt; & eas quæ in ſublimioribus locis poſita erant, ut ipſa pictura pro Scripturâ haberetur, in ſuis locis conſiſtere permiſerunt; ne ab indoctioribus & infirmioribus adorarentur, ſed neque eis lucernas accenderent, neque incenſum adolerent, prohibuerunt: quemadmodum & nos nunc ſentimus, & tenemus, abjicientes de Eccleſia Chriſti eos qui hujuſmodi malignis adinventionibus ſtudent.

Nec aſtentior *Bellarmino*,[a] & *Chriſtiano Lupo*,[b] qui *Michaëlem* & *Theophilum* Imperatores in Epiſtola ad *Ludovicum Pium*, Orthodoxum Regiæ Civitatis populum de variâ circa ſacras Imagines ſuperſtitione, falsò calumniari aſſerunt. His enim ut non aſſentiar facit Græcorum ad ſuperſtitionem propenſa indoles, de quâ *Pantaleo* ex Ordine FF. Prædicatorum, in Tractatu contra Græcorum errores anno 1252. Conſtantinopoli in Ædibus FF. Prædicatorum ſcriptô, hæc habet: [c] *Nam quod in magno Conſtantini Palatio diligentiſſimè obſervatur, hoc Latinos facientes coarguunt. In Eccleſia utique dicti Palatii, ubi ſanctæ conſiſtunt Reliquiæ, Sanctæ Dei Genitricis Imago poſt altare ſita, quam quodam excellentiæ privilegiô vocant* DOMINAM DOMUS, *ſtatim à Capite jejunii in conclavi clauditur uſque ad Magnum Sabbathum; panno illius porta operiuntur: ſimiliter autem Sancti mantellii, ſanctique Keramidii locos Quadrageſimæ tempore, uſque ad illud Sabbathum, velaminibus tectos cuſtodiunt. Sanctæ Dei Genitricis Imaginem, ut filios parturiat, compellunt, idque mediante, ipſam Domini matrem, ut commater fiat, accerſunt, hoc modo: Imagini ſindonem connectunt, ut baptizatum puerum de manu Sacerdotis ipſa ut commater accipiat. Quam ſuperſtitionem à ſe fieri, ſermone profitentur. Sed quòd Imago loquatur, aut fidem ſpondeat pro puero, aut teſtimonium reddat Baptiſmi, niſi Deum contemnunt, quis audeat aſſerere? Nullam ſuperſtitionis ſpeciem volentes omittere, & veros fratres habentes odio, Sanctos per ſuas Imagines invitos ſibi fratres faciunt.... Ære conducunt Sacerdotem cùm in Eccleſia cantatur Miſſa: funduntur pro execrabili fraternitate preces non exaudiendæ. Animalis enim eſt hujuſmodi fraternitas, non ſpiritualis. Cerei ad minùs accenduntur duo, & perungitur oleô fictus frater, & ſanctam amplectitur Imaginem, quam auſus eſt dicere fratrem, &c.*

a Bellarminus Tract. de cultu Imaginum.
b Lupus, in Schol. ad Synodum VII.
c Extat Tom. 27. Biblioth. PP. Lugdun.

§. XI.

Reſpondetur ad quorumdam Heterodoxorum Objectionem ex HINCMARO *petitam.*

OBjiciunt è recentioribus Iconomachis nonnulli teſtimonium *Hincmari* Opuſculo LV. Capitum Cap. 20. ubi de Synodo Francofordienſi verba faciens, dixerit: *Auctoritate hujus Synodi nonnihil repreſſa eſt Imaginum veneratio. Sed tamen Hadrianus, & alii Pontifices in ſuâ opinione perſeverarunt, & mortuo Carolo, ſuarum puparum cultum vehementiùs promoverunt.* Ex quo colligunt, *Hincmarum* quamcunque venerationem Imaginum ſugillaſſe.

Reſpondeo, *Dallæum* melioris fidei fuiſſe cùm hæc verba expendit, quàm pleróſque alios è Calviniana Secta Scriptores: ſiquidem faſſus eſt hæc verba non eſſe *Hincmari*. Verba ejus ſubjicio, quibus refellantur, ſi qui fortè *Hincmarum* objicerent. *Hæc*, inquit, *quanquam Hincmari nomine ab ipſo Baronio* A *allata & ſugillata, velut inconſultè ac temerè dicta, ego tamen Hincmari verè eſſe non arbitror. Nam cùm Manuſcriptum illius, ex quo afferuntur, Operis Codicem vetuſtiſſimum diligenter inſpicerem, planè ea illic deſiderari animadverti, neque quicquam aliud reperiri præter ea, quæ ſunt à Clariſſimo Viro Cordeſio optimâ fide in Hincmari editione repræſentata. Et ſanè, ſi verum amamus, fatendum eſt iſta minimè cohærere cum illius loci, cui ſunt perperam aſſuta, vel conſilio, vel partibus. Itaque re accuratiùs perpensâ, eò tandem deveni, ut ambigendum non putem quin iſta ſint Magdeburgenſium Centuriatorum verba, qui poſt* B *deſcriptum, quem ſuprà memoravimus Hincmari locum, hæc ipſi inſuper monent, de ſuo, non de Auctoris, quem laudant, penu; quæ tum Baronius, tum ex noſtris hominibus non pauci, continuâ ac nuſquam interruptâ orationis ſerie decepti, perperam pro veris ac genuinis Hincmari verbis imprudentes habuere.* Hæc *Dallæus*. Sanè *Hincmarum* religioſum cultum qualemcunque ſacris Imaginibus conceſſiſſe, conſtat ex *Flodoardo*, Hiſtoriæ Remenſis lib. 3. cap. 29. ubi teſtatur ipſum *flagitantibus Coëpiſcopis fratribus ſuis, librum ſcripſiſſe*, QUALITER *Imagines Salvatoris noſtri, vel Sanctorum ipſius venerandæ ſint.*

C

§. XII.

Diluitur objectio DALLÆI, *petita ex* AGOBARDI *teſtimonio.*

AGobardum Lugdunenſem Archiepiſcopum non ſolùm Nicænam Synodum, ut cæteros Gallicanos Præſules repudiaſſe, ſed omnem imaginum venerationem acerrimè impugnaſſe, immò proximè acceſſiſſe ad Iconoclaſtas, contendit *Dallæus*, ac probare nititur libro ipſius *De Picturis & Imaginibus*. Nam à Decalogo exorſus, recitatíſque verbis D quibus vetatur ne ullam ſimilitudinem faciamus: *Non de ſolis*, inquit, *ſimilitudinibus alienorum Deorum intelligitur dictum, ſed & de cœleſtibus creaturis, aut quas in honore Creatoris humanus ſenſus potuit excogitare.* Mox ex *Deuteronomio* [*] deſcriptô inſigni locô, quô *Moyſes* Iſraëlitas admonet, nullam formam ab eis viſam, cùm Deum in *Oreb* loquentem audiverunt, hæc ſubjicit: *In quibus verbis ſummopere notandum eſt, quia ſi opera manuum Dei non ſunt adoranda & colenda, nec in honore Dei; quantò magis opera manuum hominum non ſunt adoranda & colenda, nec in honore eorum, quorum ſimilitudines eſſe dicuntur?* Quam ſententiam variis ra- E tionibus, & Scripturæ ac Patrum, præſertímque *Auguſtini* teſtimoniis confirmat; multíſque executus, *quantùm viſibilia noceant ad inviſibilia capienda, & quantùm amor corporearum rerum, etiam bonarum, ad ſpiritalia contemplanda*, tandem concludit, *Hominem fidelem, ut proficiat, ab exterioribus introrſùm trahendum eſſe, non ab interioribus exteriùs projiciendum, ut deficiat. Tranſire enim*, inquit, *debes de carne ad animam, de corpore ad ſpiritum, de viſibilibus ad inviſibilia, de mundo ad Deum. Et iſte dicitur profectus, ſi ad meliora quis tranſeat, non ad deteriora. Melius verò eſſe animum, deterius corpus, eminen-* F *tius ſpiritum, infimam carnem*, notum ex *Auguſtino* eſſe ait. *Multò autem*, inquit, *his deteriora eſſe, quæ humana & carnalis præſumptio fingit, etiam ſtulti conſentiunt. In quo genere iſta quoque inveniuntur, quas Sanctas appellant, Imagines, non ſolùm ex eò ſacrilegi quòd divinum cultum operibus manuum ſuarum exhibent, ſed & inſipientes, ſanctitatem eis, quæ ſine animâ ſunt, Imaginibus tribuendo, nec hoc ſolùm, ſed ſanctificationem quoque, quam per verbum Dei fieri teſtatur Apoſtolus, eis, quæ nunquam locuta ſunt, ſimulacris, dementer concedendo.* Tum poſtquam ex Scripturis & Patribus probavit, religioſum cultum

nulli

* Deuteron. 4.

nulli præterquam Deo deberi, ſic diſputat: *Cùm omnium*, inquit, *una ſententia ſit cultum Religionis ſoli Deo deberi, quid ſupereſt Fidelibus, niſi ut purgatis ab omni figmentorum profanâ ſervitute animis, totis viribus decertemus, quatenus veraciter illud quod ſcriptum eſt, dicere valeamus: Non enim in errorem induxit nos hominum malæ artis excogitatio, nec umbra picturæ, labor ſine fructu, effigies ſculpta per varios colores, cujus aſpectus inſenſato dat concupiſcentiam & diligit mortuæ imaginis effigiem ſine animâ; malorum amatores ſunt, qui ſpem in talibus habent, & qui faciunt illos, & qui diligunt, & qui colunt.* Ac ut omnem Imaginum Patronis erroris colorem atque excuſationem eripiat: *Dicet*, inquit, *forſitan aliquis, non ſe putare Imagini, quam adorat, aliquid ineſſe divinum, ſed tantummodo pro honore ejus, cujus effigies eſt, tali eam veneratione donare. Cui facilè reſpondetur, Quia ſi Imago, quam adorat, Deus non eſt, nequaquam veneranda eſt, quaſi pro honore Sanctorum, qui nequaquam divinos ſibi arrogant honores.* Quô locô ex Eccleſiaſtica Hiſtoria memorat, deſtructis apud Alexandriam delubris ac ſimulachris idolorum, *Crucis vexillum ubique pictum fuiſſe, non aliquam vultûs humani ſimilitudinem. Si enim*, inquit, *Sanctorum Imagines hi, qui dæmonum cultum reliquerant, venerari juberentur, puto quòd viderentur eis non tam idola reliquiſſe, quàm ſimulachra mutaſſe.* Quod verò pertinet ad Imagines Apoſtolorum, & ipſius Domini, reſpondet, *Ob amorem potiùs & recordationem, quàm ob Religionis honorem, aut aliquam venerationem, more Gentilium, ab Antiquis expreſſas fuiſſe.* Tum ex geſtis *Silveſtri* Papæ refert, *Conſtantinum Imperatorem, necdum fonte vitæ renatum, Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli vultus, oſtenſis à prædicto Papa tabulis, in quibus utriuſque Apoſtoli effigies antiquitus ad memoriam expreſſa ſervabatur, ſicut viſione nocturnâ ſibi oſtenſi fuerant, cognoviſſe & illicò adoraſſe. Sed*, inquit, *nunquid hâc auctoritate Conſtantini adorare Sancti alicujus Imaginem debemus? Cùm idem Imperator magis hoc ex conſuetudine idololatriæ peſtiferâ fecerit, quàm ex conſideratione veriſſimæ rationis, quam necdum ipſe cognoverat.*

Mox paucis interjectis, Iconoclaſtarum ſententiam probat. *Si Serpentem æneum*, inquit, *quem Deus fieri præcepit, quoniam errans populus tanquam Deum colere cœpit, Ezechias religioſus Rex eum magnâ pietatis laude contrivit; multò religioſiùs Sanctorum Imagines, (ipſis quoque Sanctis faventibus, qui ob ſui honorem, cum divinæ Religionis contemptu, eas adorari more idolorum indignantiſſimè ferunt) omni genere conterendæ, & uſque ad pulverem ſunt eradendæ; præſertim cùm non illas fieri Deus juſſerit, ſed humanus ſenſus excogitaverit.* Tum ex *Auguſtino* demonſtrat, ipſos Paganos agnoviſſe, *Quod Deus caſtiùs abſque ſimulachris veneretur*: multiſque aliis contra Imaginum cultum obſervatis: *Nemo ſe fallat*, inquit, *nemo ſe ſeducat, nemo ſe circumveniat: Quicumque aliquam picturam, vel fuſilem ſive ductilem adorat ſtatuam, non exhibet cultum Deo, non honorat Angelos; vel homines ſanctos, ſed ſimulachra veneratur. Agit hoc nimirum verſutus & callidus humani generis inimicus, ut ſub prætextu honoris Sanctorum rurſus Idola introducat, rurſus per diverſas effigies adoretur, ut avertat nos ab ſpiritalibus, ad carnalia verò demergat; ac per omnia ſimus digni ab Apoſtolo audire, O inſenſati! quis vos faſcinavit, & ſic ſtulti eſtis, ut cùm ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini?* Tum paulò poſt: *Aſpiciamus*, inquit, *picturam quaſi picturam, vitâ, ſenſu, & ratione carentem. Paſcatur hâc viſione oculus, Deum verò veneretur animus.* Mox: *Habuerunt namque & Antiqui Sanctorum Imagines, vel pictas, vel ſculptas, ſed causâ hiſtoriæ, ad recordandum, non ad colendum..... Sed* A *nullus antiquorum Catholicorum unquam eas colendas vel adorandas fortè exiſtimavit.* Tum laudatô Illiberritanæ Synodi Decretô, de ſui ſæculi hominibus conqueritur, qui Veterum terminos prætergreſſi, *ſuper ejuſmodi figmenta Miſſas celebrarent. Necdum enim*, inquit, *error emerſerat, quò nunc de carbonibus, minióque, vel ſynopide figuratæ effigies, Sanctæ Imagines vocarentur, & adorandæ prædicarentur. Nec iterum ad ſua latibula fraudulenta recurrat aſtutia, ut dicat ſe non Imagines Sanctorum adorare, ſed Sanctos. Clamat enim Deus: Gloriam meam alteri non dabo, nec laudem meam ſculptilibus.*

B Reſpondeo, *Agobardum* ſolum cultum Imaginum reprehendere ac impugnare, qui, ex imperitorum abuſu, in ſuperſtitionem degeneret, ac ejuſdem cum eo ſit ordinis, qui ſoli Deo debitus eſt. In eos namque invehitur, *Qui divinum cultum operibus manuum ſuarum exhibent*: qui, *ſanctitatem Imaginibus tribuunt*, intrinſecam ſcilicet; immò & *ſanctificationem*, ſive ſanctificandi vim; *qui ſpem in imaginibus habent*; qui ſtatuas Sanctorum *adorant*, ſicut Gentes adorabant *Idola*. Cultum autem hujuſmodi non eſſe Imaginibus deferendum, etiam *pro honore Sanctorum*, cùm *Imago Deus non ſit*; nec *Sancti divinos* C *ſibi arrogent honores.* Cùm autem ait, *cultum Religionis ſoli Deo deberi*, de cultu latriæ loquitur, qui Deo defertur ut objecto & fini Religionis, non de cultu quovis ſacro, qui à Religione imperetur, dirigatur, & approbetur, ac propterea religioſus dicatur. Nam Sanctorum venerationem propugnat ut Religioni conſentaneam. Hanc fuiſſe *Agobardi* mentem præterea probant loca *Sancti Auguſtini* ab eo prolata in ſuæ confirmationem ſententiæ, ſcilicet ex lib. X. *de Civitate Dei* cap. 1. *Videndum ac diſſerendum eſt, quantum Deus donat, immortales ac beati in cœleſtibus ſedibus, Dominationibus, Principatibus,* D *Poteſtatibus conſtituti, quos iſti Deos, & ex quibus quoſdam, vel bonos dæmones, vel nobiſcum Angelos nominant, quomodo credendi ſint velle à nobis religionem pietatemque ſervari; hoc eſt, ut apertiùs dicam, utrum etiam ſibi, an tantùm Deo ſuo, qui etiam noſter eſt, placeat eis ut Sacra faciamus, & ſacrificemus; vel aliqua noſtra, ſeu nos ipſos, Religionis ritibus conſecremus. Hic eſt Divinitati, vel ſi expreſſiùs dicendum eſt, Deitati debitus cultus; propter quem unò verbo ſignificandum, quoniam mihi ſatis idoneum non occurrit Latinum, Græco, ubi neceſſe eſt, inſinuo quid velim dicere. Latriam quippe noſtri, ubicumque Sacrarum Scripturarum poſitum eſt, interpretati ſunt ſervi-* E *tutem. Sed ea ſervitus quæ debetur hominibus, alio nomine Græcè nuncupari ſolet. Latria verò, ſecundum conſuetudinem quâ locuti ſunt, qui nobis Divina Eloquia condiderunt, aut ſemper, aut tam frequenter ut penè ſemper, ea dicitur ſervitus, quæ pertinet ad colendum Deum; proinde ſi tantummodò cultus ipſe dicatur, non ſoli Deo deberi videtur. Dicimur enim etiam colere homines, quos honorificâ vel recordatione, vel præſentiâ frequentamus, &c.* Item laudat illud ex cap. 4. ejuſdem libri: *Huic nos ſervitutem, quæ latria Græcè dicitur, ſive in quibuſque Sacramentis, ſive in nobis ipſis debemus. Hujus enim templum ſimul omnes, & ſinguli templa ſumus, &c.* Item illud ex lib. X. Cap. 19. & F 20. ubi docet nulli creaturæ ſacrificandum: *Qui autem putant*, inquit, *hæc viſibilia ſacrificia Diis aliis congruere, Summo verò Deo tanquam inviſibili inviſibilia, & majora majori, melioríque meliora, qualia ſunt puræ mentis & bonæ voluntatis officia, profectò neſciunt hæc ita ſigna eſſe illorum, ſicut verba ſonantia ſigna ſunt rerum. Quocirca ſicut orantes atque laudantes, ad eum dirigimus ſignificantes voces, cui res ipſas in corde, quas ſignificamus, offerimus: ita ſacrificantes, non alteri viſibile Sacrificium offerendum eſſe noverimus, quàm illi cujus in cordibus noſtris inviſibile Sacrificium nos eſſe debemus..... Putaverunt quidam*

deferendum Angelis honorem, vel adorando, vel ſacrificando, qui debetur Deo; & eorum ſunt admonitione prohibiti, juſſique ſunt hoc deferre, cui uni fas eſſe noverunt. Imitati ſunt Angelos Sanctos etiam Sancti homines Dei. Nam Paulus & Barnabas in Lycaonia facto quodam miraculò ſanitatis, putati ſunt Dii, eiſque Lycaonii victimas immolare voluerunt: quod à ſe humili pietate removentes, eis, in quem crederent, annuntiaverunt Deum, &c. Laudat & illud *S. Gregorii Magni*, Homilia XXV. in Evangelia: *Redemptor noſter, etſi humilitate homo inter homines, divinitate tamen ſupra homines fuit. Cum ergo tranſeuntur vigiles, dilectus invenitur: quia cum Prophetas & Apoſtolos infra ipſum eſſe conſpicimus, illum qui naturâ Deus eſt, ſupra homines conſideramus*, &c.

Laudat & *Aviti Vienenſis* teſtimonium, in Dialogo cum *Gundobado* Rege, dicentis: *Illud tamen, quod ab æqualitate cæleſtis gloriæ Patrem & Filium, perinde & creaturam Angelicam ſecludentes, quamdam mihi invidiam illicitè ſupernis Virtutibus delati honoris obtendiſtis; dicentes: Ergo & Angelis, atque Archangelis, & quæcumque in excelſis ſunt, gloriam ferre debemus: licet minimè pertineat ad cauſam, etiam ad præſens non omnino ſic renuo quaſi creaturæ ſublimi atque præſtanti gloriam ferre timeamus. Eſt quippe divina, Angelica, eſt etiam humana gloriæ modus, quem in multis Scripturarum locis invenimus, & Sanctorum meritis, & apicibus Regum, ſine vitio aſſentationis adſcribi. Quæ enim inter homines prima gloria, Gloria hæc eſt omnibus Sanctis ejus.*

Laudat & *Sanctum Hieronymum* in Epiſtola contra *Vigilantium*, ad *Riparium* datâ: *Nos autem*, inquit, *non dico Martyrum Reliquias, ſed nec Solem quidem & Lunam, & Angelos & Archangelos, non Seraphim, non Cherubim, & omne nomen quod nominatur in præſenti ſæculo & in futuro, colimus & veneramur, ne ſerviamus creaturæ potiùs quàm Creatori. Honoramus autem Reliquias Martyrum, ut eum, cujus ſunt Martyres, adoremus: Honoramus ſervos, ut honores ſervorum redundent ad Dominum, qui ait: Qui vos ſuſcipit, me ſuſcipit.*

Laudat rurſus *Sanctum Auguſtinum* lib. 8. *de Civitate Dei*, Cap. 27. docentem: *Nec tamen Martyribus templa, Sacerdotia, Sacra, & Sacrificia conſtituimus: quoniam non ipſi, ſed Deus eorum nobis eſt Deus. Honoramus ſanè memorias eorum, tanquam ſanctorum hominum Dei.... Quis autem audivit aliquando Fidelium, Sacerdotem ad altare, etiam ſuper ſanctum corpus Martyris ad Dei honorem cultùmque conſtructum, dicere in precibus: Offero tibi Sacrificium, Petre, vel Paule, vel Cypriane, cùm apud eorum memorias offeratur Deo ...ut eâ celebritate Deo vero de illorum victoriis gratias agamus?* &c.

Laudat adhuc teſtimonium Smyrnenſis Eccleſiæ, in Epiſtola de Martyrio *Sancti Polycarpi*, narrantis, Judæos inſtigaſſe *Nicetam*, ut adiret Judicem, peteretque ab eo, ne humari concederet Martyris corpus; ne fortè Chriſtum Crucifixum relinquentes Chriſtiani, hunc colere inciperent. Ait autem Smyrnenſis Eccleſia, ipſos ignoraſſe, *Quia neque Chriſtum poſſumus aliquando derelinquere, qui mortem pro totius mundi ſalute ſuſtinuit, neque alium quemquam colere: quippe qui verum Deum, & qui ſolus colendus ſit, noverimus: Martyres verò tanquam diſcipulos Domini diligamus, & veneremur*, &c. Quorſum autem hæc omnia teſtimonia laudaſſet *Agobardus*, ſi probare aliud voluiſſet, quàm nullam creaturam, adeóque nec Imagines, cultu latriæ adorandas? In illum namque unum ſcopum omnia collineant, nec probant cultum latriâ inferiorem deferri aliis à Deo non poſſe: cùm *Agobardus* ipſe venerationem Sanctorum, & honorem eorum Reliquiis delatum approbet. Non pugnat igitur *Agobardus* cum Definitione Septimæ Synodi, & cum doctrina Eccleſiæ de Imaginibus in Tridentino Concilio tradita: ſiquidem utraque Synodus negat adorandas Imagines adoratione propriè dictâ ſive Latriâ, & eis Numen aliquod, aut intrinſecam ſanctitatem, aut vim ſanctificandi ineſſe: & in eis ſpem collocare prohibet. Id autem unum impugnat Agobardus. *Nunc autem*, inquit, *error invaleſcendo tam perſpicuus factus eſt, ut idololatriæ, vel Anthropomorphitarum hæreſi propinquum aut ſimile ſit, adorare figmenta, & ſpem in eis habere.... Si viderimus pennatos Angelos pictos, prædicantes Apoſtolos, Martyres tormenta patientes, nullum ab Imaginibus quas aſpicimus auxilium ſperare debemus, quia nec malè poſſunt facere, nec bene.... Adoretur, colatur, veneretur à Fidelibus Deus; illi ſoli ſacrificetur, vel Myſterio Corporis & Sanguinis, quò ſumus redempti; vel in ſacrificio cordis contriti & humiliati. Angeli vel homines ſancti amentur, honorentur, charitate, non ſervitute. Non eis Corpus Chriſti offeratur, cùm ſint hoc & ipſi. Non ponamus ſpem noſtram in homine, ſed in Deo.*

Quod autem ait *Agobardus*, Sanctorum Imagines multò religioſiùs conterendas, quàm ſerpens æneus ab *Ezechia* Rege contritus ſit, non probat eum ad Iconoclaſtas acceſſiſſe: quia ex hypotheſi duntaxat loquitur, quòd Sanctorum Imagines adorarentur *cum divinæ religionis contemptu more Idolorum.* Tunc enim œconomiâ quâdam aboleri ad tempus Imagines ſatiùs eſſet, niſi ſuperſtitio poſſet aliâ ratione cohiberi: idque non privatô unius Epiſcopi conſiliô, ſed re à pluribus diſcuſſâ, & conſultô maximè Romanô Pontifice, ad quem majores cauſæ Fidem aut Diſciplinam ſpectantes ex toto orbe Chriſtiano referendæ ſunt. Cæterùm ob quamcunque Chriſtianæ plebis ſuperſtitionem Sanctorum Imagines conterendas non eſſe ſenſit Agobardus, *Sanctum Gregorium* laudans, quòd Maſſilienſem * Epiſcopum *Serenum* arguerit, quia *Imagines Apoſtolorum de ſuâ Baſilica eraſerat ob ſuperſtitionem vulgi eas contra regulam fidei adorantis; ac non potiùs rationabili auctoritate ejuſmodi errorem correxit, picturâ illæsâ ad poſterorum memoriam permanente.* Et Veterum morem approbat, qui *Sanctorum Imagines vel pictas, vel ſculptas habuerunt, causâ hiſtoriæ, ad recordandum.* Solam itaque ſuperſtitionem damnat, quâ plebs imperita ſpem in imaginibus collocare videbatur; & quâ nonnulli etiam Sacerdotes Sacrificium Miſſæ celebrare dicebantur ſuper imagines, *ſine Baſilica, ſine altari, abſque Sanctorum Reliquiis.*

Petrijulienſem vocat, memoriæ lapſu.

§. XIII.

Diluitur objectio DALLÆI *ex* JONA AURELIANENSI *petita.*

JOnas *Aurelianenſis* Epiſcopus * inquit *Dallæus*, abſolutè ac ſimpliciter Imaginum adorationem condemnat, neque uſquam vel diſtinguit, vel excipit cultum, qui poſſit iis legitimè deferri. *Imagines*, inquit, *ſe ea adoratione adorantes, quæ Deo ſoli debetur, anathema efficiunt.* Tum aliquantò poſt: *Verum eſt*, inquam, *ſanæque fidei congruentiſſimum, nullam prorſus ſimilitudinem omnium, quæ in cælo, vel quæ in terrâ, vel quæ ſub terram ſunt, faciendam, cui cultus aut adoratio, quæ ſoli Deo debetur, quodam modo exhibeatur.* Mox: *Creaturam verò adorari, eique aliquid divinæ ſervitutis impendi, nefas ducimus.* Præterea Italicos (id eſt, eos qui cum Pontifice Romano Synodum Nicænam ſuſceperant) erraſſe non diffitetur: tantùm pertendit non adeo gravem fuiſſe illorum errorem, ac putabat Claudius. *Sed credibile eſt*, inquit, *quòd licèt & in cultu, & adoratione Imaginum, ignorantiâ fallente, aliquid temporis inſumpſerint, nullô tamen pactô ab unitate fidei Catholicæ defeciſſe, & ad idola converſi eſſe credendi ſint.* Ad hæc,

Lib. de cultu Imaginum.

Imagines

Imagines, non aliter quàm *Gregorius* & *Carolus Magnus* ad ſolam præteritarum rerum memoriam retinendas cenſet. *Sinantur*, inquit, *à te Imagines Sanctorum, non ut adorentur, ſed potiùs ut quamdam pulchritudinem reddant, & quarumdam præteritarum rerum memoriam ſenſibus imperitorum ingerant, in Eccleſiis depingi.*

Alibi, cùm *Claudius Taurinenſis* eos reprehenderet, qui ad ſuum errorem muniendum reſpondebant: *Non putamus Imagini, quam adoramus, aliquid ineſſe divinum, ſed tantummodo pro honore ejus, cujus effigies, tali eam veneratione adoramus:* Jonas teſtatur neque ſibi hanc iſtorum orationem probari. *Unà autem*, inquit, *reprehendimus ac deteſtamur; quia cùm eorum ſcientiam non ſubterfugit, Imaginibus nil ineſſe divini, majori digni ſunt invectione, eò quòd debitum honorem Divinitati, impenderint infirmo & egeno ſimulachro.* Et aliquantò poſt, cùm hanc ſententiam poſuiſſet Claudius, *Si opera manuum Dei non ſunt adoranda & colenda; quantò magis opera manuum hominum adoranda & colenda non ſunt, prorſus nec in honore eorum, quorum ſimilitudines eſſe dicuntur?* Reſpondet Jonas: *In hujus ſententiæ ſenſu nobiſcum ſobriè ſapis.* Præterea, cùm adderet Claudius: *Si imago quam adoras, Deus non eſt, nequaquam veneranda eſt honore Sanctorum, qui nequaquam divinos ſibi arrogant honores:* Jonas itidem ait: *Omnino approbamus, congruúmque fidei Catholicæ judicamus.* Denique ſententiam ſuam ſic exponit: *Nos figmenta & Imagines non colimus. Imagines tamen & habemus, & habentibus non præjudicamus.*

Reſpondeo, *Jonam Aurelianenſem* cultum duntaxat latriæ imaginibus abjudicaſſe, & cultum indiſcretum ac ſuperſtitionibus admixtum, qualem illum eſſe putabat, quem ſanxerat Nicæna Synodus, quique vigebat in Orientalibus Eccleſiis, & in Italia; ſed cultum omnem imaginum minimè impugnavit, nec impugnare conſequenter potuit, cùm effigiem Crucis *venerandam, adorandam, colendam* propugnet ex Traditione, *non eo quidem cultu & adoratione, qui ſolius Divinitatis eſt*, ſed aliô inferiori: Quô etiam Reliquias Sanctorum colendas agnoſcit, quamvis ſint opera manuum Dei. *Opus namque*, inquit, *manuum Dei, corpora Sanctorum, quæ non adoranda adoratione divinitati debita, ſed pio ſunt amore amplectenda & honoranda, utpote Sancti Spiritûs templa ſacrata.* Quòd autem ſolum cultum ſuperſtitioſum impugnet Jonas, hæc palam oſtendunt. Gallia *Imagines Sanctorum, ob præmiſſas cauſas, & habet, & habere ſinit: eas verò adorari, & in dæmonum cultum venerari, magna deteſtationi, & abominationi habet. Non igitur, (ut aſſeris) colis idola, & nomen mutavit, quia reliquit diabolum & ſecuta eſt Chriſtum. Porro Imagines Sanctorum, ut dictum eſt, habet, non tamen eas in dæmonum cultum veneratur. Nam & illi qui nimiò & indiſcretô amore, ob honorem Sanctorum, eorum Imaginibus ſupplicant, neſcio an temerè idololatræ ſint vocandi. Videntur ſanè potiùs ab hac ſuperſtitione, adhibitô rationis moderamine revocandi, quàm idololatræ, cùm utique Sanctæ Trinitatis fidem veraciter credant & prædicent, nuncupandi.* Eos tantùm criminatur Jonas, *qui ſupplicant imaginibus*, non qui Sanctis ipſis coram Imaginibus ſupplicant: qui venerantur Imagines ob dæmonum cultum, non qui eas venerantur ob amorem Sanctorum, quamvis eum amorem *nimium ac indiſcretum* eſſe nolit, qui in ſuperſtitionem degeneret. Equidem illud religioſi cultûs imaginibus ex traditione delati auctarium, quô ſalutationibus, ingeniculationibus, luminaribus, & ſuffitibus honorabantur Imagines à Græcis, nondum Galli noſtri receperant, ut mirum non ſit ſi *Jonas* Orientales perſtringat ut ſuperſtitionis reos & ſceleratiſſimo errori mancipatos: ſed tamen rem ipſam, ſive ſubſtantiam adorationis honorariæ imaginibus decretæ ac exhibitæ non damnat; cùm in Eccleſiis ob Sanctorum recordationem & amorem erigendas approbet ac propugnet, ſecundùm *Sanctum Gregorium*; eáſque *Anathematum ſordes* à Claudio Taurinenſi nuncupatas, indigniſſimè ferat: ejúſque facinus quô Imagines fregerat, *In Sanctorum Dei contemptum* vergere aſſerat. Sanè cùm *Jonas* plurima *Sancti Auguſtini* loca congerat, quibus cultum latriæ, ſive adorationem ſoli Deo debitam, nulli creaturæ exhibendam probat, argumento eſt ipſum eâ duntaxat de adoratione locutum, cùm adorationem Imaginum impugnavit.

§. XIV.

Oſtenditur DUNGALUM *Dallæi, aliorúmque recentium Iconomachorum cauſæ non favere.*

DUngali Catholici Theologi, qui ſub *Ludovico Pio* & *Lothario* Imperatoribus, adversùs *Claudium Taurinenſem* ſcripſit, authoritate *Dallæus* abutitur, contenditque ipſum venerationem omnem Sanctorum Imaginibus abjudicaſſe. Id verò falſiſſimum eſſe ex ipſo *Dungali* Opere demonſtratur. Primò namque *Claudium* graviſſimè reprehendit; quòd dixerit, *Tantumdem errare, & unô ſimiliter nomine Idololatras eſſe vocandos eos, qui idola & ſimulachra Gentilium, diabolo inſtigante & per ea decipiente, adorant & colunt, credentes Deos ac Deas eſſe à quibus cuncta reguntur vel præſtantur, & Chriſtianos qui Imaginem Chriſti & Sanctorum ejus pingunt & venerantur pro amore & honore Salvatoris & Redemptoris mundi, & ſuorum Electorum, quos & ipſos, licèt longè inferiùs, diligunt tamen & honorant, quia priùs à Deo electi ac dilecti ſunt.* Calumniæ poſtulat *Dungalus Claudium Taurinenſem*, quòd Chriſtianos, qui imagines Chriſti, & Sanctorum pingebant, & venerabantur ob eorum honorem, Idololatriæ accuſaret: quæ reprehenſio recentiores Iconomachos petit, qui ſimilem calumniam in Catholicos evomunt.

Dungalus Recluſus Monaſterii Sandionyſiani, in agro Pariſienſi.

Præterea, narrans *Dungalus* quid in Conventu Pariſienſi Gallicanorum Præſulum actum eſſet ac deliberatum de Sanctorum Imaginibus, ait: *De hac igitur Imaginum pictarum ratione, de quâ iſte in exordio ſuæ proponit Epiſtolæ, inquiſitio diligentiùs ante, ut reor, biennium, apud glorioſiſſimos & religioſiſſimos Principes habita eſt in Palatio: ubi divinæ Scripturæ, Sanctorum librorum, & probatiſſimorum, qui eos ſcripſerunt, virorum exemplis atque auctoritate, cum quantâ & quali moderatione, ac diſcretione ſint habendæ, inventum, confirmatum, ſatiſque evidenter diffinitum eſt: ut nemo poſthac, quamvis ſtolido & obtusò deſipiens ſit corde, nec Angelis, nec hominibus, licet Sanctis, nec eorum Imaginibus, nec cuipiam penitus in mundo creaturæ, excuſabiliter divinum poſſit honorem deferre, niſi ſoli omnium Creatori uni Deo Patri & Filio & Spiritui Sancto. Neque etiam è contrario aliquis hos prædictos, hoc eſt, vel Sanctos Angelos, vel Sanctos homines, aut eorum Imagines; vel quicquid in honorem, laudem, & gloriam unius veri & ſummi Dei fideliter componitur, deſtruere aut delere, deſpicere vel abominari præſumat; ſicut de hoc Sanctus Gregorius Serenum Maſſilienſem Epiſcopum corripuit & reprehendit, ita dicens,* &c. Et poſtquam deſcripſit *Sancti Gregorii* verba, hæc ſubjungit: *Qualis autem & quanta eſt inſana elatio, & vana temeritas, ut quod à primævo tempore Chriſtianitatis, per annos fermè DCCCXX. aut eò ampliùs à ſanctis ac beatiſſimis Patribus & religioſiſſimis poſtmodum Principibus ad gloriam & laudem Dei in Eccleſiis & in quibuſlibet Chriſtianorum domibus fieri conceſſum, conſtitutum, & juſſum eſt, unus homo blaſphemare, reprehendere, conculcare, projicere, ac exſufflare præſumat?*

ſumat? Quaſi in tantò jam dictâ ſpatiô nullus ſic ſanctus vel ſapiens in Eccleſia Dei extitiſſet Auctor, qui tam ardentiſſimum in corde ſuo zelum, vel ſubtiliſſimum haberet intellectum, ſicut iſte qui audet oppugnare quod cæteri, quaſi formidoloſi auſi non ſunt; vel vituperare, quod alii eſſe vituperandum, quaſi ſtulti non intellexerunt. Ex quibus perſpicuum eſt, Dungalum, & Gallicanos Præſules *honorem divinum* duntaxat imaginibus Sanctorum exhibendum negaſſe: ipſis verò aſſeruiſſe honorem in eo ſaltem poſitum ut cum reverentiâ haberentur, ſicut res aliæ in honorem, laudem, & gloriam unius veri & ſummi Dei fideliter compoſitæ: & hoc genus venerationis à Chriſtiani nominis origine habitum fuiſſe Imaginibus, ut non deſtruerentur, aut deſpicerentur, ubi in uſu eſſe cœpiſſent: proinde *Claudium Taurinenſem* hæreticum eſſe, qui earum uſum & venerationem oppugnare auſus ſit, eáſque projicere & conculcare.

Tertiò, idem colligitur ex iis quæ inferiùs habet. *Taliter autem*, inquit, *Eunomius & Vigilantius Hæretici, eorúmque Sectatores, ſolent Catholicos blaſphemare, vocantes eos idololatras, & mortuorum hominum cultores; ſicut & Pagani extiterunt, eo quod Reliquias Martyrum pro Chriſto patientium venerantur. Quibus nos è contra reſpondemus, quia neque Sanctorum Imagines in parietibus pictas, neque eorum corpora in ſepulchris condita, ſicut Deum adoramus: neque eis ſacrificia ponimus, quod eſt adeo abominabile, ſicut ſcriptum eſt:* Sacrificans Diis eradicabitur, niſi Domino ſoli: *Sed tantùm eos, quorum effigies, vel corpora ſunt, in Deo veneramur: & per eorum interceſſiones divinum nobis poſtulamus adeſſe ſubſidium.* Conſtat rurſus ex hoc loco, Dungalum ſolam adorationem Deo debitam, id eſt, latriæ cultum Imaginibus negare: & *Claudium Taurinenſem* feſellere, qui Catholicos Imaginum cultores quaſi idololatras infamabat: Sanctorum verò venerationem in Reliquiis & Imaginibus, vel per eas, aut coram eis, propugnare. Unde ſicut ſacrarum Reliquiarum venerationem defendit *Dungalus*, ita & venerationem relativam Imaginum.

Quartò, *Claudium Taurinenſem* reprehendit, quòd *Ignorans horum uſurpationes verborum, hoc eſt, adoro, & colo, & quia nonniſi ad Deum ſolummodo ea exiſtimat pertinere, nimiùm blaſphemat Chriſtianos, non intelligens neque quæ loquitur, neque de quibus affirmat.*

Et infrà, conteſtatur Catholicos ſolum Deum adorare, propriè dictâ adoratione quæ ſoli Creatori debetur: Angelos autem, homines Sanctos, crucem, longè diſpari modo colere & adorare. Cenſet ergo, citra crimen idololatriæ aut ſuperſtitionis, alia à Deo poſſe coli religioſo cultu. Si Crucem, quidni & Imaginem? *Nos autem*, inquit, *quibus has tam multas & tam probroſas infert calumnias, contra falſa ipſius teſtimonia, divinâ opitulante gratiâ, totò corde credimus, & ore confitemur, humiliati animò & corporis habitu ſubſtrati, quòd Deus ſolus ſit adorandus & colendus, prout Dominum & Creatorem omnium à ſuâ decet adorari creaturâ & coli, dum in eum ſolum credimus, & ſperamus, eique quotidie ſacrificamus. Creaturam etiam Dei ſanctam & bonam, hoc eſt Angelum Sanctum, vel hominem Sanctum, aut Sanctam Crucem, pro diverſitate dignitatum adoramus & colimus; hoc eſt, humiliter honoramus, diligimus, amplectimur propter Deum & in Deo, longè diſpari modô quàm illum colimus & adoramus.*

Denique Sanctorum Imagines, ſicut Crucem, & Reliquias Sanctorum, congruis honoribus colendas concludit. *His ergo omnibus ſuperiùs comprehenſis*, inquit, *certiſſimè & evidentiſſimè patet, picturas ſanctas, & ſanctam Domini Crucem, & ſacras Electorum Dei Reliquias, dignis & congruis honoribus à Catholicis & orthodoxis in Deo & propter Deum venerari oportere, non ut ſacrificando eis divinus honor & cultus ſoli Deo omnium Creatori debitus ſit à quoquam deferendus: ſed ut in ejus amore, honore, laude, & gloriâ ſuâ ſanctâ, inſignia & venerabilia vaſa, prout decet, ſingula eorum ab omnibus Fidelibus & Religioſis ſalvâ fide & non fictâ honorentur & amplectantur.*

§. XV.

Oſtenditur Dallæum abuti auctoritate WALAFRIDI STRABONIS.

V*Valafridum Strabonem* Augiæ-Divitis Abbatem inter Synodi Nicænæ II. hoſtes, & impugnatores cultûs Imaginum, perperam quoque laudat *Dallæus*, cùm ex Cap. 8. libri *de Rebus Eccleſiaſticis*, quô unô in locô hoc de argumento egit, conſtet ipſum ſolum cultum immoderatum Imaginum reprehendiſſe, & qui in ſuperſtitionem degeneraret; cultum verò moderatum approbaſſe & propugnaſſe. *Nunc jam*, inquit, *de Imaginibus & picturis, quibus decus Eccleſiarum augetur, dicenda ſunt aliqua. Quia & earum varietas nec quodam cultu immoderatâ colenda eſt, ut quibuſdam ſtultis videtur: nec iterum ſpecioſitas ita eſt quodam deſpectu calcanda, ut quidam vanitatis aſſertores exiſtimant. Quis enim ſanum ſapiens, contra id quod ſcriptum eſt:* Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies: *Et iterum:* Non facies tibi omnem ſimilitudinem eorum, quæ in cœlo, vel in terrâ, vel in aquis ſub terrâ ſunt: *putabit in tabernaculi, vel templi conſtructione, feciſſe Moyſen & Salomonem?..... Cùm certum ſit & illos ita ſenſiſſe, & nos ita ſentire debere, quòd videlicet non ſint Deo debitis cultibus & honoribus colenda, quæ ab illis, vel nobis facta ſunt, vel fuerint, aut ſignificandi alicujus Myſterii causâ, ut tabernaculi & templi ſtructura omnis: ob commemorationem rerum geſtarum, ut pictura hiſtoriarum: aut ob amorem eorum, quorum ſimilitudines ſunt, animis videntium arctiùs imprimenda, ut Imagines Domini, & Sanctorum ejus. Neque enim fruſtra ſuperiori ſententiæ ſubjunctum eſt*, Non adorabis, neque coles ea. *Unde videlicet intelligamus, in his faciendis devotionem & utilitatem, quæ commoveri vel inſtrui appetimus, non eſſe culpandam: ſed in his colendis ſuperſtitionem & hebetudinem, quâ ſpiritalem cultum ad corporalia traducere erronei nituntur, eſſe damnandam.* Et infrà: *Notandum vero, quòd ſicut quidam eaſdem Imagines, ultra quàm ſatis eſt, venerantur: ita alii, dum volunt cautiores cæteris in Religione videri, illas ut quaſdam idololatriæ ſpecies reſpuunt, & præſumptionis faſtu ſimplicium corda ſcandalizant. Hujus rei quæſtio apud Græcos ſæpe tantas contentiones excitavit, ut ſub Gregorio Papa Juniore Conſtantinus Imperator apud Conſtantinopolim omnes Imagines depoſuerit: & ſub Gregorio III. Romæ Synodus ſit facta contra ſupràdictam (ut dixerunt) hæreſim: in quâ firmatum eſt, ut Sanctorum Imagines, ſecundùm priſcum Catholicæ Eccleſiæ ritum reſtituerentur. Ipſa denique querela Græcorum, temporibus bonæ memoriæ Ludovici Imperatoris, in Franciam perlata, ejuſdem Principis providentiâ ſcriptis Synodalibus eſt confutata. Quam etiam Claudius quidam Taurinenſis Epiſcopus, ſed in veritatis itinere, nominis ſui ſimilitudine, nutabundus, inter cæteras vanitatum ſuarum ineptias, cupiens renovare, antequam diverſorum contra eum ſcribentium jaculis perfoderetur, ſuô judiciô damnatus interiit.*

Et paulò poſt: *Ergo cùm Chriſtianus populus tantâ ſit in divinis rebus docilitate in interiora ſapientiæ ſpiritalis inductus cellaria, ut non dicam picturam & Imagines, ſed ne ipſos quidem ſanctos homines vivos vel mortuos, divinis credas colendos honoribus, vel adorandos..... Cùm itaque talis ſit Chriſtiani perfectio ſenſûs, non ſunt omnimodis honeſti & moderati Imaginum honores abjiciendi. Si enim ideo quia novimus non adorandas*

vandas nec colendas Iconas, conculcanda ſunt & delenda pictura, quaſi non neceſſaria, vel nociva: Ergo & quia credimus quòd Creator omnium, qui ubique eſt, & cælum & terram implet, non habitat in manufactis, deſtruenda ſunt templa, ne videamur parietibus & tectis incluſum credere Creatorem. Sicque poterit evenire, ut dum cavemus, ne uſpiam ſit aliquid ubi inſipientium mens poſſit errare, nihil pene habeamus, quò vel devotionem noſtram exerceamus, vel ſimplices & ignaros ad amorem inviſibilium trahere valeamus. Quantùm autem utilitatis ex pictura ratione proveniat, multipliciter patet, &c. A

B Denique ſic totum caput *de Imaginibus & Picturis* concludit: *Ergo ſicut omnia munda mundis; coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum, quia inquinata ſunt eorum mens & conſcientia: ita malis omnes via offenſionibus plena ſunt. Et ſicut boni etiam malis bene, ſic mali etiam bonis malè utuntur. Sic itaque Imagines & pictura habenda ſunt & amanda, ut nec deſpectû utilitas annulletur, & hac irreverentia in ipſorum, quorum ſimilitudines ſunt, redundet injuriam: nec cultû immoderatô fides ſanitas vulneretur, & corporalibus rebus honor nimiè impenſus, arguat nos minùs ſpiritualia contemplari.* Itaque ex *Walafridi* ſententia amandæ ſunt Imagines, non deſpiciendæ, C ita ut amor ille externum à nobis honorem in picturas ſacras exigat, & in exemplaria dirigatur internus affectus.

At, inquit *Dallaus*, nihil *Walafridus* de relativa illa ſeu adoratione, ſeu veneratione, quam Nicæni ac Romani Imaginibus tribuendam cenſent: quamque hôc locô omiſſurus non erat, ſi idem cum illis ſenſiſſet. Sed, rogo, quid eſt aliud *moderatus imaginum honor, ob amorem Domini & Sanctorum ejus, quorum ſimilitudines ſunt*, niſi cultus & veneratio relativa, ſeu honoraria adoratio? (ut vocat Septima Synodus.) Hunc autem honorem cenſuit ſacris Imaginibus deferendum *Walafridus Strabo*. Illum vocet, D quomodo lubuerit, *Dallaus*: de verbis non litigamus.

DISSERTATIO VII.

Contra Felicis, & Elipandi Hæreſim.

QUÆSTIO UNICA.

Utrum Chriſtus ſecundùm humanam naturam ſit Filius Dei Adoptivus?

PROPOSITIO. E

CHriſtum, ſecundùm naturam etiam humanam, non eſſe Filium Dei Adoptivum, Sacra Scripturæ teſtimoniis, & veterum Patrum conſenſu, contra Felicem & Elipandum demonſtratur.

I. Scripturæ loca, quibus adversùs *Felicem* & *Elipandum* pugnarunt Francofordienſes Patres, *Paulinus Aquilejienſis*, tum in Libro Sacroſyllabo, tum in tribus libris contra *Felicem*, *Etherius Uxamenſis* Epiſcopus, & *Beatus* Presbyter in duobus libris contra *Elipandi* errorem; *Alcuinus* in ſeptem libris adversùs *Felicem*, & quatuor libris adversùs *Elipandum*. & *Agobardus* lib. contra *Felicem*. hæc ſunt: F

Scripturæ Sacræ teſtimoniis refellitur error Felicis & Elipandi.

Iſaiæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Et cap. 9. *Parvulus natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, Conſiliarius, Deus, fortis, Pater futuri ſaeculi, Princeps pacis.* Matthæi 16. Ait Jeſus Diſcipulis: *Quem dicunt homines eſſe filium hominis? At illi dixerunt: Alii Joannem Baptiſtam, alii autem Eliam, alii verò Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Dicit autem illis Jeſus: Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondens Simon Petrus dixit: Tu es Chriſtus Filius*

A *Dei vivi.* Lucæ I. *Quod enim ex te naſcetur Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Joannis I. *Verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à Patre.* Joannis 3. *Nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo, Filius hominis qui eſt in Cœlo.* Ibidem: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret.* Joannis X. *Ego & Pater unum ſumus.* Joannis 17. *Clarifica me tu, Pater, apud temetipſum, claritate quam habui, priuſquam mundus eſſet apud te.* Joannis I. *Super quem videris Spiritum deſcendentem, & manentem ſuper eum, hic eſt qui baptizat in Spiritu Sancto.* B *Et ego vidi, & teſtimonium perhibui, quia hic eſt Filius Dei.* Et Matthæi 3. Pater de Cœlo idem teſtatur de Jeſu baptizato, & de aquâ aſcendente: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quô mihi complacui.* Idemque repetiit in Monte Sancto, præſentibus *Moyſe*, & *Elia*, & tribus Chriſti Diſcipulis: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quô mihi benè complacui, ipſum audite.* Joannis 20. *Thomas* ubi miſit manum in Chriſti latus, dixit: *Dominus meus, & Deus meus!* Ad Romanos 8. *Proprio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Et Cap. 9. *Quorum Patres, & ex quibus eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſaecula.* Ad Galatas C 4. *Miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere, factum ſub lege.* Ad Coloſſenſes 1. *Tranſtulit nos in regnum Filii dilectionis ſuæ, in quô habemus redemptionem per ſanguinem ejus remiſſionem omnium peccatorum: qui eſt imago Dei inviſibilis, primogenitus omnis creaturæ: quoniam in ipſo condita ſunt univerſa in cœlis, & in terrâ, viſibilia & inviſibilia, ſive Throni, ſive Dominationes, ſive Principatus, ſive Poteſtates, omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt: & ipſe eſt ante omnes, & omnia in ipſo conſtant. Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ, qui eſt principium, primogenitus ex mortuis: ut ſit in omnibus ipſe primatum tenens,* D &c. Ad Titum 2. *Expectantes beatam ſpem, & adventum gloriæ Magni Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui dedit ſemetipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate.* Ad Hebræos 1. *Multifariam multiſque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis: noviſſimè diebus iſtis locutus eſt nobis in Filio, quem conſtituit hæredem univerſorum, per quem fecit & ſæcula.* I. Joannis 5. *Et ſcimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum ut cognoſcamus verum Deum, & ſimus in vero Filio ejus: Hic eſt verus Deus, & vita æterna.* Ex quibus teſtimoniis ſequitur, Chriſtum non eſſe nuncupativum Deum, aut adoptivum fi- E lium, cùm non ſint in unô Chriſto duo filii, aut duo Dii; neque per Incarnationem Filius Dei in duos diviſus ſit, aut ſuâ dignitate exciderit, aut à Deo factus ſit alienus, adoptionique idoneus: & cùm hominem illum Jeſum, qui natus eſt ex Virgine, eſſe verum Deum, Angelus, Præcurſor, Petrus, Joannes, Thomas, ac Paulus teſtentur: ipſéque Pater voce è nube delapsâ, ſemel & iterum eâ de re teſtimonium perhibeat, dicens: *Hic eſt Filius meus dilectus.*

II. Patrum quoque conſentientibus teſtimoniis, *Elipandi* & *Felicis* error confutatur, qui unicum in utraque natura, eundemque verum Dei Filium aſſerunt Chriſtum; adeóque adoptivum eſſe negant.

Error Felicis & Elipandi Traditione confutatur.

F Sanctus Irenæus apud Theodoretum, Dialogo III. *Sed ipſe Jeſus Chriſtus cùm eſſet, paſſus eſt pro nobis, qui decubuit, & reſurrexit: qui deſcendit & aſcendit, Filius Dei Filius hominis factus.*

Sanctus Athanaſius in Epiſtola ad Epictetum: *Proptereà tacent*, inquit, *qui aliquando dixerunt, eum qui ex Maria proceſſit, non ipſum eſſe Chriſtum, & Dominum & Deum. Niſi enim Deus eſſet, quinam ſtatim atque ex Maria prodiit, vocatus eſt Emmanuel, quod eſt interpretatum nobiſcum Deus?*

Sanctus Gregorius Nazianzenus in Epiſtola I. ad Cledonium: *Si quis*, inquit, *duos induxerit Filios,*

alterum ex Deo & Patre, alterum ex Matre; non autem unum & eundem; is ab ea filiorum adoptione excidat, quæ rectè credentibus eſt promiſſa. Naturæ quippe duæ ſunt, Deus & homo: quemadmodum etiam anima & corpus: non tamen duo Filii, neque Dii: quemadmodum neque hic homines duo.

Sanctus Gregorius Nyſſenus, in libello contra Apollinarem, *Qui Apollinaris*, inquit, *patrocinantur dogmatibus..... objiciunt quoſdam ex Eccleſia Catholica duos in ſuo dogmate filios agnoſcere; alterum naturalem; alterum qui adoptione poſtmodum acceſſit. Quod neſcio à quonam audierint, aut cum qua perſona luctemur. Nam hactenus neminem novi, qui talia perperam effutiret.*

Sanctus Cyrillus Alexandrinus Felicianam & Elipandianam hæreſim in Neſtoriana deſtruxit, illóſque paſſim impugnavit, qui *duos Chriſtos & duos filios* aſſererent. (In Homilia Paſchali 8. In Dialogo de uno Chriſto; In Epiſtola ad *Acacium*; lib. XI. in Joannem, & alibi.) Cui *Proclus* in Epiſtola ad Armenos, & *Paulus Emiſſenus* in Homilia Alexandriæ habita, cum pax inter Orientales & *Sanctum Cyrillum* inita eſt, ſuffragantur.

In ejuſdem aſſertione dogmatis conſentiunt Latini Patres. *Sanctus Hilarius* lib. 3. *de Trinitate* ubi de Chriſto ait: *Non ſolum nomine conteſtatus eſt eſſe ſe Filium, ſed & proprietate, quâ dicitur, Tuum*. Multi enim nos Filii Dei: ſed non talis hic Filius eſt. Hic enim & verus & proprius Filius eſt, origine, non adoptione; veritate, non nuncupatione; nativitate, non creatione.*

Explicat illa verba: Pater, clarifica Filium tuum.

Sanctus Damaſus Pontifex Maximus, in Epiſtola ad Paulinum Antiochenum. *Anathematizamus* etiam eos, inquit, *qui duos Filios eſſe profitentur, unum ante ſæcula, & alium poſt carnis aſſumptionem ex Virgine.*

Sanctus Ambroſius lib. 5. *de Fide*, cap. 3. *Eccleſiaſtica Fide*, inquit, *& Dei Patris, & David idem atque unus eſt Filius.*

Sanctus Hieronymus in cap. 4. Epiſtolæ ad Epheſios, explicans illa verba: *Qui deſcendit, ipſe eſt qui aſcendit ſuper omnes cœlos*, obſervat hunc locum, ferire eos, *qui duos filios inſanò errore confingunt, Filium videlicet Dei, & Filium hominis.*

Sanctus Auguſtinus, Enarratione 2. in Pſalmum CVIII. *Nullis*, inquit, *operum meritis præcedentibus in tantam celſitudinem ſubvecta eſt humana natura, ut totum ſimul, Verbum & caro, hoc eſt, Deus & homo, Unigenitus Dei Filius diceretur.* Et Tractatu VII. in Joannem: *Oportebat*, inquit, *ut ille baptizaret, qui eſt Filius Dei unitus, non adoptatus. Adoptati filii, miniſtri ſunt Unici. Unicus habet poteſtatem, adoptati miniſterium.*

Leporius in Libello Emendationis, cui *Sanctus Auguſtinus* cum aliis Africæ Epiſcopis ſubſcripſit; *In hoc*, inquit, *maximè fides noſtra conſiſtit, ut credamus unicum Filium Dei, non adoptivum, ſed proprium: non phantaſticum, ſed verum, non temporarium, ſed æternum, pro nobis omnia ſecundum carnem fuiſſe perpeſſum.*

Caſſianus lib. 2. *de Incarnatione* cap. 6. aſſerit *Catholicorum omnium fidem credere & intelligere, ſcire & confiteri, quod Dominus noſter Jeſus Chriſtus & hominis eſt Filius, quia ex homine natus eſt: & Dei Filius, quia ex divinitate conceptus.*

Sanctus Leo Magnus in Epiſtola ad *Flavianum*, cap. 5. Chriſtum manus & pedes palpandos poſt Reſurrectionem obtuliſſe ait, *Ut ſciremus Verbum hoc non eſſe quod carnem: & ut unum Dei Filium & Verbum confiteremur, & carnem.*

Ferrandus Diaconus, in Epiſtola ad Severum: *Principaliter*, inquit, *fides noſtra Chriſtum Dei Filium ſic prædicat hominis filium, ut unum dicat Dei & hominis filium: nec alterum in divinitate Chriſtum veneretur, alterum in humanitate; ſed quem in divinitate, ipſum in humanitate.*

Sanctus Gregorius Magnus, lib. I. Moralium, cap. ſexto, de Chriſto ſic loquitur: *Omnes qui in fide Deo naſcuntur, ſuperat; quia non ut cæteros adoptio, ſed natura illum divinitatis exaltat. qui etſi humanitate cæteris apparuit ſimilis, divinitate tamen manſit ſuper omnia ſingularis.*

Sanctus Hildephonſus Toletanus Epiſcopus, lib. de Perpetua Virginitate B. Mariæ: *Ergo*, inquit, *non illum, ut cæteros adoptio filios Dei fecit Filium: Sed divinitatis natura illum in proprium Dei Filium exaltavit. donavit & illi nomen quod eſt ſuper omne nomen: ut eſſet totus Dei Filius homo & Verbum: quia nunquam non fuit Dei Filius, qui ſempiternus permanet unici Genitoris Unigenitus. Numquam igitur ipſe purus homo conceptus, nec natus, ſicut cæteri naſcuntur infantes, ut ei ex adoptionis gratia, aut ex molimento virtutum prærogativa Filii præſtaretur: ſed Dei Verbum, quia caro factum eſt, aſſumpſit hominem in ſe ſine perſona hominis, ut totus eſſet Chriſtus proprius Dei Filius, non ex dono gratiæ renaſcendo, ut cæteri; ſed ſalvâ proprietate utriuſque naturæ.*

III. Ex Eccleſiæ Orationibus Catholicum dogma probarunt Patres, qui *Felicis* & *Elipandi* errorem impugnarunt; ſcilicet ex illis verbis, quibus Orationes Eccleſiæ clauduntur: *Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs Sancti Deus.* Et ex aliis quæ in ſolemnibus precibus uſurpantur. *Nos*, inquit, *Alcuinus* lib. VII. contra Felicem, *Romanâ plus auctoritate, quàm Hiſpanâ veritate aſſertiones fidei noſtræ fulciri deſideramus, licèt nec illa reprobemus: in his tamen quæ Catholicè dicuntur, unuſquiſque in hoc ſe refutandum ſciat, in quo ab univerſali diſſentit Eccleſia. Romana igitur Eccleſia, quæ à Catholicis & rectè credentibus ſequenda eſſe probatur, ſe per verum Filium Dei, & in Miſſarum ſolenniis, & in cæteris quoque omnibus Scriptis ſuis, vel in Epiſtolis, fateri ſolet eum, qui pro noſtrâ ſalute homo fieri dignatus eſt, & Crucis ſubire tormentum. In Miſſa namque humanæ Nativitatis ejuſdem Domini noſtri ita cantare ſolemus:* Præſta ut Unigenitum tuum, quem Redemptorem læti ſuſcipimus, venientem quoque Judicem ſecuri videamus. *Illum qui nos ſuâ ſanguine redemit, & per ſuum Adventum judicaturus eſt mundum, Unigenitum Filium Dei confitemur: quod de humanitate illius ſine dubio dictum eſt. Item in die Natalis Domini:* Concede quæſumus omnipotens Deus, ut nos Unigeniti tui nova per carnem Nativitas liberet. *Et alibi:* Deus qui nos Unigeniti tui pretioſo Sanguine. *Item quartâ Feriâ ante Paſcha:* Præſta quæſumus, omnipotens Deus, ut per Unigeniti tui Paſſionem liberemur. *Et in aliâ Oratione* Largire, omnipotens Deus, ut per temporalem Filii tui mortem, quam Myſteria veneranda teſtantur. *Et hoc ſæpius, quàm ut exemplis egeat, invenitur: ſcilicet, quod ipſe qui pro nobis paſſus eſt mortem, unicus & verus dicitur Filius Dei, ſicut verè eſt.*

Error Felicis & Elipandi ex Orationibus Eccleſiæ impugnatur.

Rationibus etiam validiſſimis hanc hæreſim confodêre, qui adversùs eam ſcripſerunt. Prima petitur ex eſſentiâ adoptionis, quæ poſtulat ut adoptatus alienus ſit reſpectu ejus à quo adoptatur: at Chriſtus nuſquam alienus à Deo fuit, etiam quà homo: non eſt itaque Filius Dei adoptivus. Hanc rationem affert *Libellus Sacroſyllabus* in Concilio Francofordienſi editus. *Adoptivus*, inquit, *dici non poteſt niſi is qui priùs alienus eſt ab eo, à quo adoptari deſiderat. Dei ergo Filius quâ ratione credi poſſit adoptivus, qui inſeparabiliter aſſumptò homine in unâ perſona exiſtente utraque naturâ, non duo filii, alius Dei, & alius hominis, ut ſicut illi errando æſtimant, adoptivus ſit hominis Filius, & ſine adoptione Dei filius: ſed in unâ perſonâ unus idemque Dei & hominis Filius, qui nunquam*

Scriptorum Eccleſiaſticorum rationes contra errorem Felicis & Elipandi.

quam hominem, quem aſſumpſit, deſeruit, etiam nec in Cruce, quando inclinatò capite, tradidit ſpiritum, Paulo atteſtante, qui ait: * Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent. *Dominus gloriæ dicitur crucifixus, cùm ſola caro ſit crucifixa; ſed quia Dominus gloriæ idem ipſe erat, qui hominis filius qui crucifigebatur, & nunquam hominem deſeruit, quem aſſumpſit, ideo dicitur Dominus gloriæ crucifixus.*

[margin: 1. Cor. 2.]

V. Ratio altera ducitur ex perſonæ Chriſti unitate: Filii namque ratio, ſive filietas, ex perſona ipſâ, & ex perſonali proprietate, non ex naturâ præciſè conſideratâ ſequitur: cùm itaque una ſit in Chriſto perſona, cui filii adoptivi ratio repugnat; Chriſtus non poteſt dici Filius Dei adoptivus. Hanc rationem paſſim adhibet *Paulinus Aquileienſis* in libris contra Felicem Urgelitanum. *Quò igitur pacto,* (inquit lib. 1.) *perſona una duos exhibeat Deos, aut certè unius perſonæ proprietas, diſparili nuncupatione filiorum, dualitatis recipiat diverſitatem? Nam cùm conſtet homo unus ex duabus diverſiſque naturis, propter quod Paulus interiorem & exteriorem denuntiat hominem: non tamen Joannes Baptiſta hujuſcemodi interior unus idemque & exterior homo, unus Zachariæ Patris proles ſecundum interiorem hominem, hoc eſt ſpiritum, proprius: & juxta exteriorem, id eſt carneum corpus adoptivus filius rectè videbitur nuncupari..... Chriſtus igitur unigenitus ſempiterni Genitoris Filius, qui ab ipſâ ineffabili Virginalis uteri conceptione in Dei Filii perſonam ſuſceptus, unàque cum Deo inconfuſè, ſed & individuè factus perſona, unus idemque verus Dei hominiſque filius, indiſcretus juxta carnis diſpenſationem perſonâ, diſcretùſque naturâ. Porro ſecundum divinam ineffabilis gloriæ majeſtatem, inſeparabilis cum Patre, Sanctóque cum Spiritu, eſſentiâ, ſed diſcretus perſonâ, ſemper unigenitus & verus Dei Filius, ceſſante prorſus omnino adoptivi vocabulo nominis. Non enim Chriſto Jeſu conſequenter ratèque, poſſibilitatis appellatio defertur adoptionis, cui nunquam dedecus contigit alienationis.*

Et infra: *Non poteris filium, & filium, quod eſt relativum ad aliquid, hoc eſt proprium & adoptivum, uni adſcribere genitori. Nam cùm ſit Deus omnipotens Pater unus, unùmque coæternum ſibi genuerit omnipotentem Filium: quò igitur pactò unus natus unius genitoris & proprius & adoptivus filius intelligatur, nullius unquam poſſibilitatis ordo permittit. Præſertim cùm hæc de Filio Dei agantur, qui ſempiternus de ſempiterno Patre genitus, ſic quodam mirabili modo ſecundam propter nos ſuſtinuit in tempore nativitatem. Quatenus & hominis filius, quia voluit fieri, & Dei Filius idem ipſe incommutabilis permaneret. Et tamen non duo, Dei & hominis filius, ſed unus idémque Dei hominiſque Filius adoratur.*

Et pòſt, *Felici* exprobrat, quòd Chriſtum adoptivum filium aſſerendo, quatuor perſonas in Sanctiſſimâ Trinitate conſequenter introducat. *Nuncupativus etenim & verus, proprius & adoptivus, non naturalia, ſed perſonalia nominaſſe, quis ambiget? Numquidnam Catholicum, bonùmque tibi videtur, ut duo Dii, duóque Filii in dexterâ Patris ſedeant in excelſis?* Et ibidem, *Felicem* qui ex eo quòd ungens & unctum in eadem Chriſti perſona differant, colligebat unitatem perſonæ non prohibere quin idem filius naturalis & adoptivus diceretur; ſic refellit: *Quia perſona Unigeniti per aſſumptionem carnis nec augmentum, nec detrimentum, nec mutabilitatem, nec permixtionem recepit, ſed permanſit hoc quod erat, id eſt, verus Deus: Et verus Dei Filius ſine defectu ſui ſuſcepit id quod non erat. Ille profectò verus Deus, cujus thronus in ſeculum ſeculi permanet, unctus à vero Deo ab eodem perhibetur Propheta. Verus igitur Deus unctus à vero Deo, non ſicut tu anili fatuâque conſueſti obſcurius fauce delirare, nuncupativus Deus à verò Deo unctus ſit: ſed verus Deus unctus à vero Deo, in forma proculdubio creditur ſervi. Deus igitur verus Chriſtus Jeſus habuit alterius generis formam, in quâ ungi poſſit à Deo vero. Non tamen habuit alterius filii perſonam, per quam ſe duplicare poſſit in alterum. Quoniam non perſona Unigeniti, ſed naturarum diverſitas tantummodo in hoc Incarnationis Sacramento recepit diſcretionem.*

VI. Tertia ratio profertur ab *Alcuino*, lib. 3. contra Felicem. *Adſumpſit*, inquit, *Dei Filius carnem ex utero Virginali, in unitatem ſuæ perſonæ, non in carnem mutatus, ſed ut eſſet proprius Filius Dei in duabus ſubſtantiis, Dei ſcilicet & hominis, veluti ante fuit in unâ naturâ proprius Dei Filius, nihil amittens quod erat, quamvis aſſumpſiſſet quod non erat, non diviſionem faciens in perſonæ proprietate, nec commixtionem in naturarum conjunctione. Si autem propter aſſumptionem vel ſuſceptionem Chriſtus adoptivus eſt Filius, qui ex Virgine natus eſt, cujus perſona in Sancta Trinitate adoptivus eſſe dicendus eſt? Utique omnino Filii perſona: ipſa aſſumpſit hominem, vel ſuſcepit. Quod ſi ita eſt, nepos eſt Patris ſecundum humanitatem Chriſtus, qui à Dei Filio aſſumptus eſt homo, vel ut tu vis, adoptatus.*

VII. Quarta ratio ex eô ducitur, quòd B. Virgo ſit verè & propriè Dei Genitrix: quâ dignitate inſignita non eſſet, niſi Chriſtus quatenus eſt hic homo, id eſt, quâ genitus eſt à B. Virgine, reipſa propriéque naturalis Dei Filius eſſet in humanâ naturâ ſubſiſtens. Hanc rationem adversùs *Felicem* contorquet *Alcuinus* libro 1. *Si neceſſe eſt*, inquit, *adoptivum eſſe Chriſtum Dei Patris, propter quod ex ſubſtantiâ ſuâ natus non eſt ſecundum carnem, quomodo non eſt adoptivus Filius Virginis ille qui natus eſt ex Deo, quia de ejuſdem Virginis ſubſtantiâ creatus non eſt? Ergo ſi neceſſe eſt hominem ex Virgine natum, Virginiſque Filium, adoptivè eſſe Filium Dei: Ipſo modò neceſſarium eſt, Deum Dei Filium adoptivè eſſe Filium Virginis, quia alia ſubſtantia eſt Dei Patris, de quâ eſſentialiter natus eſt Dei Filius: alia Virginis, de quâ corporaliter natus eſt Chriſtus. Aut ſi hoc non audetis dicere (quia Chriſtianum nomen habetis) ut Beata Virgo non ſit propriè Dei Genitrix, ſed per adoptionem: Æquum eſt ut non audeatis affirmare Filium Virginis adoptivum eſſe Dei Patris Filium. Quid igitur reſtat, niſi ut utriuſque parentis verus & perfectus in duabus ſubſtantiis Jeſus Chriſtus ſit Filius totus Dei Patris proprius, totus Virginis Matris proprius, ut ſit unus Chriſtus, unus Filius, & unus Deus?*

VIII. Quinta ratio ab *Alcuino* profertur lib. 2. *Si ille homo, quem aſſumpſit Filius Dei, adoptivus eſt, adoptivus eſt ille qui eum aſſumpſit, quia una perſona eſt in homine & in Deo. Et eſt omnino unus Filius, non duo Filii. Unus autem filius quomodo poteſt eſſe proprius & adoptivus unius Patris? Si adoptivus eſt, proprius eſſe non poterit: ſi proprius, adoptivus eſſe non poterit ejuſdem Patris. Duos autem eſſe filios, unum proprium, & alterum adoptivum, nefandiſſimum eſt credere de Chriſto. Aſſumpſit namque ſibi Dei Filius carnem ex Virgine, & non amiſit proprietatem quam habuit in Filii nomine.*

IX. Sexta ratio profertur ab *Alcuino*, lib. 4. Chriſtus ait Apoſtolis: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terrâ. Cui data poteſtas, niſi illi qui de Virgine natus eſt? Nam Dei Filius ex Deo ſubſtantialiter natus, eſſentialiter habuit omnem poteſtatem cum Patre & Spiritu Sancto: ſed hæc poteſtas data eſt Filio Virginis. Et ſi omnem poteſtatem habet, quomodo poteſt eſſe ut non ſit omnimodis verus Deus, & verus Filius Dei? Moyſes fuit Deus nuncupativus, tamen non data eſt ei omnis poteſtas. Ideo ſecundo percuſſit petram ad eliciendam aquam.*

X. Septima ratio ſic ab eo proponitur libro ſexto. *Qui aliis tradidit poteſtatem filios Dei eſſe, quomodo poteſt fieri ut non haberet poteſtatem ſeipſum Filium*

Dei proprium facere? Vel quomodo, quamvis in duabus naturis divinitatis ſcilicet & humanitatis, proprius potuit eſſe Filius hominis, & non potuit totus in duabus naturis proprius eſſe Filius Dei? Ergo ſi ille qui natus eſt ex Virgine, totus eſt proprius Virginis filius: æquum eſt ut credamus eumdem eſſe Dei Patris proprium Filium.

XI. Octava ratio ducitur ex novitate doctrinæ *Felicis* & *Elipandi*, & ex Scripturæ Sacræ, Synodorum, & Veterum Patrum ſilentiô, à quibus nuſquam filium adoptivum appellatum eſſe Chriſtum legimus. Hoc argumentô adversùs *Elipandum* pugnant *Etherius* & *Beatus* libro I. *Non didicit*, inquiunt, *Eccleſia hanc fidem tuam per totum mundum, nec conſuevit credere in eum qui de Virgine natus eſt, non per illum facta eſſe viſibilia & inviſibilia; ſed tantùm per illum, qui non eſt adoptione, ſed genere. Nec habet conſuetudinem dicere: Credo in Deum Patrem omnipotentem: & in Filium ejus, qui deitatem ſuam exinanivit, apparuit in mundo per ſubjecta creatura ſpeciem cum Patre & Spiritu Sancto Abraha in ipſo fervore diei: qui eſt adoptivus humanitate, & nequaquam adoptivus divinitate. Hæc fides tua eſt. Nam in toto mundo non eſt. Quod ſi verum non dicimus, interrogemus omnem Eccleſiam Catholicam, ſi generaliter per totam mundum talis fides eſt. Requiratur ordo Baptiſmi, & Symbolum à duodecim Apoſtolis compoſitum, quod habet Eccleſia traditum, pro quo baptizat filios ſuos, ſine quo non poteſt eſſe baptiſmus. Requirantur & Symbolum trecentorum Patrum adversùs tuam fidem compoſitum: & ſi invenerint de tuis ſermonibus vel unum ibi inſertum, nos exivimus ab Eccleſia. Si certè novam habuerint hanc tuam doctrinam, ſicut & nobis novella eſt, tu exiſti cum tuis ab Eccleſia Catholica, quæ generaliter per totam mundum eſt conſtituta.*

Eodem telo Adoptionariorum hæreſim confodit Francofordienſis Synodus in Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ. *Tu verò quiſquis es*, inquit, *qui Chriſtum prædicas adoptivum, unde tibi iſte ſenſus veniſſet, voluiſſem ſcire: ubi hoc nomen didiciſſes, oſtende. Patriarchæ neſcierunt, Prophetæ non dixerunt, Apoſtoli non prædicaverunt, Sancti Tractatores hoc nomen tacuerunt, Doctores fidei noſtræ non docuerunt. Fortè in tertium cœlum raptus fuiſti, & ibi audiſti arcana verba, quæ huc uſque Sanctæ Dei Eccleſiæ ignota eſſent, ſi tu in tertium cœlum raptus non eſſes. Aut ſuper pectus Domini recubuiſti, & ibi audiſti quæ B. Joannes audire non meruit. Aut te per Choros Angelorum Agnus ducens, hoc tibi nomen oſtendit. Aut tibi Leo de tribu Judâ, librum ſeptem ſigillis clauſum aperuit, unde hæc Myſteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita manſiſſent, immo toti mundo inaudita, a ſi tu novus Doctor ad declarandum eum nomen veniſſes. Dices enim: Cur times adoptivum Chriſtum Dominum nominare? Dico tibi, quia nec Apoſtoli eum ſic nominaverunt, nec Sancta Dei & Catholica Eccleſia conſuetudinem habuit ſic eum appellare, immò nec credere eum adoptivum eſſe, ſed proprium Filium, juxtà præcedentia Apoſtolorum teſtimonia, & ſanctorum Doctorum dogmata.*

Reſpondetur Objectionibus Felicis & Elipandi.

Objicies verba Sancti Irenæi lib. 3. adversùs Hæreſes, Cap. XXI. dicentis: *Propter hoc Verbum Dei homo, & qui Filius Dei eſt, filius hominis factus eſt, commixtus Verbo Dei, ut adoptionem percipiens fiat filius Dei*: quibus innuere videtur Chriſtum quatenus homo eſt, adoptionem percepiſſe.

Reſpondeo, Hæc verba, *ut adoptionem percipiens fiat filius Dei*, ad Chriſtum non referri, ſed ad homines; qui per Chriſtum adoptionem filiorum percipiunt, ut conſtat ex textu Græco apud *Theodoretum*, Dialogo I. hoc *Sancti Irenæi* teſtimonium laudantem: quem textum ita reddit Jacobus Billius: *Ob eam enim cauſam Verbum hominem induit, & Filius Dei filius hominis factus eſt, ut homo Verbi capax effectus, atque adoptionem conſecutus, filius Dei efficiatur.* Idem conſtat ex verſione *Sirmondi*, qui ſic illum locum reddit: *Propterea enim Verbum Dei eſt homo, ut homo Verbum capiens, adoptionémque conſecutus, filius Dei efficiatur.* Húncque *Sancti Irenæi* ſenſum antecedentia & conſequentia demonſtrant: Præmittit enim: *Ad quos Verbum Patris ait, ſuum munus gratiæ narrans*: „Ego dixi dii eſtis, & filii Excelſi omnes: vos autem ſicut homines moriemini.“ *Ad eos indubitatè dicit, qui non recipiunt munus adoptionis, ſed contemnunt Incarnationem puræ generationis Verbi Dei, fraudantes hominem ab eâ aſcenſione quæ eſt ad Dominum, & ingrati exiſtentes Verbo Dei quod incarnatum eſt propter ipſos.* Subdit verò continuò poſt verba in Objectione laudata: *Non enim poteramus aliter incorruptelam & immortalitatem accipere, niſi adunati eſſemus incorruptelæ & immortalitati. Quemadmodum autem adunari poſſemus incorruptelæ & immortalitati, niſi priùs incorruptela & immortalitas facta fuiſſet id quod & nos, ut abſorberetur quod erat corruptibile ab incorruptela, & quod erat mortale ab immortalitate, ut filiorum adoptionem perciperemus?* Non erat ergo cur *Eraſmus*, Præfatione in libros *Sancti Irenæi* adversùs Hæreſes, hunc locum cautè legendum admoneret, propterea quòd Chriſtum juxta conditionem humanam adoptivum eſſe filium Dei videatur aſſerere *Sanctus Irenæus*.

XII. Objiciebant *Felix* & *Elipandus S. Hilarii* verba, *lib. 2. de Trinitate*, adoptionem Chriſto tribuentis: *Ita poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur.*

Reſpondet *Alcuinus*, Legendum eſſe, *adoratur*, cujus loco à *Felice* intruſa eſt vox illa, *adoptatur*. Carnis *equidem*, inquit, *à Magis humilitas adorata eſt, & myſticis munerum ſpeciebus honorata, non adoptata. Quod perſpicuè ex antecedentibus verbis ejuſdem Doctoris intelligi poteſt, ubi ait, quod tu ipſe poſuiſti: In pannis adhuc Deus adoratur. Idem ipſe qui in cunabulis jacuit, ab Angelis Chriſtus Dominus prædicatur, & à Magis Deus adoratur, non à Patre adoptatur in Filium. In quô locô certiſſimè de Magorum adoratione idem Pater Hilarius diſputat, non de paternâ adoptione, quam tu praviſſimè huic loco inſerere conaris.* Id confirmat *Hincmarus* in Præfatione libri *de Prædeſtinatione* contra Gotteſchalcum: *Et ſicut*, inquit, *ipſorum, qui interfuerunt Concilio, relatione didicimus, quando divæ memoriæ Dominus Carolus Felicem, infelicem Orgelitanæ civitatis Epiſcopum, Synodali Decreto hæreticum comprobatum, atque damnatum comperit, etiam revictum invenit: quia corruptô muneribus Janiore Bibliothecario Aquenſis Palatii, librum B. Hilarii raſit, & ubi ſcriptum erat, Quia in Dei Filio carnis humilitas adoratur, immiſit: Carnis humilitas adoptatur.* Ut ut eſt, conſtat *Sanctum Hilarium* ab Adoptionariorum errore longè fuiſſe alienum, ut *Paulinus Aquileienſis* lib. 3. contra *Felicem* pluribus oſtendit. Quamobrem etſi hanc retinendam eſſe lectionem, *Carnis humilitas adoptatur*, veteres Codices ſuadeant, rectè reſpondetur, impropriam hanc eſſe locutionem; nec aliud Sanctum Hilarium adoptionis nomine intellexiſſe, quàm unionem hypoſtaticam: ut reſpondet *Sanctus Thomas III*. P. Q. 23. A. 4. ad I. Eodem modo exponendus eſt *Marius Victorinus*, cùm Chriſtum adoptione quadam filium aſſerit, nimirum ſecundùm carnem: *Non ſic*, inquit, *filius, quemadmodum nos. Nos enim adoptione filii, ille naturâ. Etiam quadam adoptione filius & Chriſtus; ſed ſecundum carnem: Ego hodie genui te.*

XIII. Æquè commodum ſenſum patiuntur illa *Sancti Cyrilli* Alexandrini verba, Dialogo III. contra Arianos, ubi ait: *Conſentaneum eſſe, ut tunc datum exiſtimemus fuiſſe Filio nomen illud, quod eſt ſuper omne nomen, quando & formam noſtri ſimilem ſubiens,*

tamquam

tamquam unus ex nobis in Filium adſcriptus eſt Dei, adoptatus nobiſcum & propter nos ille verus ac germanus, ut & nos propter ipſum filii ſimus. Vult enim ſolùm *Sanctus Cyrillus*, humanam Chriſti naturam gratiâ id conſecutam, ut in Deum aſſumeretur, ac fieret homo unus cum Verbo Deus, Deique Filius. Non loquitur, inquam, *Cyrillus* de filiatione hominis aſſumpti, ſed de ipſâ aſſumptione in unitatem perſonæ, adeóque filiationis propriæ unigeniti Dei Filii. Homo aſſumptus, jam eſt unigenitus Dei filius naturâ. Aſſumptio autem gratuita fuit. Et ſic ex gratiâ unionis homo eſt Filius Dei naturalis: licèt non propter naturam humanam, ſed propter naturam divinam, cum quâ indiviſè unita eſt humanitas in unitate perſonæ & proprietate Filii Dei. Sic Deus aſſumens, & jam caro factus, filius eſt Virginis proprius ac naturalis, non quidem propter naturam divinam, ſed propter naturam humanam, quam ſibi aſſumpſit ex Virgine. Non tamen alius eſt Filius Dei, & alius Filius Virginis; ſed unus idémque totus Dei Filius, totus Virginis Filius. Cæterùm *Sanctum Cyrillum* ab eo longè fuiſſe errore, quo Chriſtus adoptivus Dei filius dictus eſt à *Felice* & *Elipando*, demonſtrant loca à nobis ſuperiùs indicata, præcipuè ille ex Dialogo qui inſcribitur, *Quod unus ſit Chriſtus*, in quô hæc habet: *Binarius filiorum inæqualis natura nobis exoritur: ac divinâ gloriâ ſervus ornatur: & ſpurius quidam filius pari, ac naturalis veruſque, honoris excellentiâ decoratur. Etenim quomodo non diverſus ille ac ſeparatus eſt à naturali & vero filio, qui nudâ ſolâque affinitate honoratus eſt, & miniſtri locò aſſumptus, & filii dignitate donatus, quemadmodum & nos ipſi?* Idem oſtendit inſignis alter locus ex libro XI. in *Joannem*, ubi hæc habet: *Conſummati ſumus in unitatem cum Deo & Patre per Mediatorem Chriſtum. Siquidem illum ipſum, qui naturâ veréque filius eſt, & ſubſtantivam cum illo unitionem habet, in nobis accipientes corporaliter & ſpiritualiter, ſupremæ illius naturæ participes & conſortes facti, glorificati ſumus.* Ex quibus verbis perſpicuum eſt, *Sanctum Cyrillum* aſſeruiſſe, Chriſtum Mediatorem, ac proinde utrâque naturâ conſtantem, unicum eſſe Dei filium, eúmque naturalem, verum, ſubſtantivum.

Idem eſt *Sancti Auguſtini* ſenſus, cùm Chriſtum quâ homo eſt, gratiâ Filium Dei eſſe aſſerit, Lib. *de Prædeſtinatione Sanctorum*, cap. 15. Loquitur enim de gratia unionis, quâ natura humana ad hoc provecta eſt, ut in perſonæ cum Verbo conſortium ac unitatem aſſumeretur; non de gratia adoptionis quæ cum naturali filietate pugnat. *Eſt etiam*, inquit, *præclariſſimum lumen prædeſtinationis & gratiæ ipſe Salvator, ipſe Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus: qui ut hoc eſſet, quibus tandem ſuis vel operum, vel fidei præcedentibus meritis natura humana quæ in illo eſt, comparavit? Reſpondeatur quæſo, Ille homo ut à Verbo Patri coæterno in unitatem perſonæ aſſumptus, Filius Dei unigenitus eſſet, unde hoc meruerit?.... Nonne faciente ac ſuſcipiente Verbo, ipſe homo, ex quo eſſe cœpit, Filius Dei unicus eſſe cœpit? Nonne Filium Dei unicum fœmina illa gratiâ plena concepit?* &c. *Appareat itaque nobis in noſtro Capite ipſe fons gratiæ, unde ſecundùm uniuſcujuſque menſuram ſe per cuncta ejus membra diffundit. Eâ gratiâ fit ab initio fidei ſuæ homo quicumque Chriſtianus, quâ gratiâ homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus*: gratia utrobique, quia nec in homine Chriſto merita præceſſerunt ulla, quibus natura humana in perſonæ divinæ unitatem aſſumeretur, nec ulla præcedunt in nobis ut Chriſtiani ſimus: ſed non gratia ejuſdem generis. Gratiâ humanæ naturæ communicatâ, hic homo Filius Dei naturalis eſt; nos verò per gratiam regenerationis filii duntaxat adoptivi. *Prædeſtinatus eſt ergo Jeſus*, inquit, *ut qui futurus erat ſecundùm carnem Filius David, eſſet tamen in virtute Filius Dei ſecundùm Spiritum ſanctificationis, quia natus eſt de Spiritu Sancto & Virgine Maria. Ipſa eſt illa ineffabiliter facta hominis à Deo Verbo ſuſceptio ſingularis, ut Filius Dei & filius hominis propter ſuſceptum hominem, & Filius Dei propter ſuſcipientem Unigenitum Deum, veraciter & propriè diceretur, ne non Trinitas, ſed quaternitas crederetur.*

XV. Idem eſt ſenſus *Facundi Hermianenſis* libro IX. ut verba ejus ſatis oſtendunt. Ait namque Chriſtum dici poſſe *Adoptionem filiorum ſuſcepiſſe*, quia *ſacramentum adoptionis ſuſcipere dignatus eſt, & quando circumciſus eſt, & quando baptizatus eſt, & poteſt ſacramentum adoptionis adoptio nuncupari.... Sicut ergo quamvis ſecundùm Apoſtolum expectemus adoptionem, & redemptionem & ſalutem, tamen quia jam ſacramentum adoptionis, & redemptionis, & ſalutis accipimus, & filii Dei, & redempti, & ſalvati rectè vocamur: Ita Chriſtus quoque ſacramentum adoptionis, non ad utilitatem ſuam, ſed ad ipſius Sacramenti confirmationem in Circumciſione & Baptiſmo ſuſcipiens, ſicut Apoſtolus ait:* Dico enim Chriſtum Miniſtrum fuiſſe Circumciſionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promiſſiones Patrum, *potuit ab antiquis Eccleſiæ Doctoribus rectè dici, quòd adoptionem ſuſceperit filiorum.* Rom. 15. 8.

Et infrà: *Illud autem quis ferat, quòd aliqui dicentes credere ſe nobiſcum duas Chriſti eſſe naturas, & Deum illum atque hominem non negantes, ſi audierint quod gratiâ ſit Filius Dei, ſic deteſtantur hoc verbum, tanquam ſi de illo dicatur, qui Deus tantùm, non etiam homo ſit. Sicut autem & naturâ eſt Filius hominis propter veram humanitatem, & dignatione Filius eſt hominis propter veram deitatem: ita etiam & naturâ Filius Dei eſt propter veram deitatem; & gratiâ filius Dei eſt propter veram humanitatem. Si verò & ſecundùm humanitatem naturâ Filius Dei dicatur, in illud Apollinaris incidetur, quòd credidit Deum Verbum ex parte ſuæ ſubſtantiæ, quæ tota ubique eſt, & partiri non poteſt, carnem ſibi feciſſe. Quòd ſi veraciter duas dicunt ejus naturas, & ambæ divinæ eſſe non poſſunt, quia humanitatis una natura eſt: procul dubio non quemadmodum ſecundùm divinitatem naturâ Filius Dei eſt, ita etiam ſecundùm humanitatem naturâ Filius Dei eſt. Si autem ſecundùm humanitatem naturâ non eſt Filius Dei, neceſſariò ſequitur ut aut meritis, aut gratiâ ſit Filius Dei, qui ex quo eſſe cœpit, non fuit aliud quàm Filius Dei.*

Objiciebat *Felix Urgelitanus*: Qui negat Chriſtum adoptivum ſecundùm hominem Filium Dei, negat neceſſe eſt eum verum fuiſſe hominem.

Reſpondet *Paulinus Aquileienſis* lib. 1. Minimè id ſequi, ſed tantùm non eſſe purum hominem: *Cùm adoptivus filius ille dici debeat, qui purus eſt homo: qui non meritò, ſed ex dono gratiæ, adoptionis nomine cenſetur: Qui non unâ perſonâ ex utraque natura cum Deo conſtat, ſicut Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui ſemper, ex quo conceptus de Spiritu Sancto in utero Virginis ſecundùm hominem cœpit eſſe, ſempiternus permanet Deus & homo. Numquidnam cùm confiteor eum non redemptum, ſed Redemptorem, non ſalvatum, ſed Salvatorem: putaſne hominem negem eum? Hominem, inquam, illum verum confiteor; ſed Deum verum eum prædicans, veneranter adoro.*

Objiciebat rurſùs *Felix* iſta Apoſtoli verba*: *Omnis viri caput Chriſtus eſt: caput autem mulieris vir: caput autem Chriſti Deus*; & dicebat neceſſe eſſe membra adoptiva adoptivum habere caput. *Epheſ. 5.

Reſpondet *Alcuinus* lib. 2. contra *Felicem*, Hanc ſententiam Apoſtoli ſpiritaliter, non carnaliter eſſe intelligendam. Et retorquet objectionem hôc modô: *Si Chriſtus, qui eſt caput omnium noſtrûm, adoptivus eſt propter membra adoptiva, quòd nos ſumus, nonne vides eâ ratione poſſe dici Deum Patrem eſſe adopti-*

vum, qui caput eſt Chriſti? Nam caput in corpore membrum eſt. Et qui caput eſt capitis, quomodo propter adoptionem capitis, quod Chriſtus eſt, non erit & illud principale caput adoptivum? quod quàm impium & abſurdum ſit, nemo ſanum ſapiens non intelligit. Adde, Chriſtum adoptivum caput membrorum ſuorum, id eſt, adoptivum Patrem filiorum adoptivorum dici poſſe; ſed non rectè colligi, filium eſſe adoptivum, ex eo quòd filiorum adoptivorum ſit caput. Ut ſi quis naturalis filius quempiam adoptet, non ſequitur adoptantem eſſe filium adoptivum Patris à quo genitus eſt; ſed tantùm, eſſe Patrem adoptivum ejus quem adoptavit.

Objiciebat præterea *Felix*, non poſſe unum hominem duos patres habere naturales: ſed unum poſſe naturalem habere, alterum adoptivum. Atqui Chriſtus in formâ humanitatis filius eſt naturalis *Davidis*: erit ergo in eadem formâ filius Dei adoptivus, non naturalis.

Reſpondet *Alcuinus* libro tertio, Juxta humanam conſuetudinem *David* inter avos vel proavos Chriſti numerandum eſſe, potiùs quàm Patrem propriè dicendum, qui propheticò ſpiritu Chriſtum Dominum ſuum dixerit. Nam ſi Deus Pater proprius non eſt Chriſti pater: ergo nullum habet proprium Patrem: quia B. Virgo ex nullius viri ſemine concepit, ſed de Spiritu Sancto imprægnata eſt. Addit, ſi unus homo duos patres naturales habere non poſſit, multò minùs unius patris eumdem filium adoptivum & naturalem eſſe poſſe: *Quia ille unus filius non poteſt dividi, ut ſit unus patris & naturalis & adoptivus: vel quædam pars filii ſit adoptiva, & altera naturalis in filii dignitate: velut ſi una manus ſit adoptiva, & altera propria: vel anima ſit adoptiva, & caro in proprietate filii. Quamvis enim anima non ſit ex patris ſemine, ſicut eſt caro, tamen unus eſt filius Patris, animâ & carne totus vel adoptivus, vel proprius, prout conditio nominis, vel natura ſibi attulerit. Poteſt verò in unâ perſonâ eſſe paſſibilis & impaſſibilis, mortalis & immortalis: veluti homo immortalis eſt animâ, mortalis eſt carne: ſic etiam & Chriſtus impaſſibilis divinitate, paſſibilis carne: tamen totus unus idemque eſt Deus & homo. Unus eſt Chriſtus in formâ Dei, & unus Chriſtus in forma ſervi; & unus Chriſtus æqualis Patri, & unus eſt Chriſtus minor Patre, idem Deus, idem homo: unus filius Dei Patris totus proprius, & Virginis Matris totus proprius.*

Objiciebat iterum *Felix*: Humanitas Chriſti non eſt genita ex Dei ſubſtantiâ; ergo Chriſtus homo non eſt in ſuâ carne verus & proprius Dei Filius.

Reſpondet *Alcuinus*, Non eſſe neceſſe ut humanitas Chriſti ſit ex Dei ſubſtantia, ut ſit Dei naturalis filius, etiam quâ homo eſt; ſed ſatis eſſe quòd tota Chriſti perſona genita ſit ex ſubſtantia Dei Patris: ſicut totus *Felix* erat proprius & naturalis patris ſui filius, quamvis ejus anima ex ſemine patris non eſſet. *Et quomodo*, inquit, *poteſt fieri, ut tu ipſe totus ſis tui Patris proprius filius & verus, ex cujus carne tua anima non eſt generata? At ſi te ipſum confiteris proprium eſſe filium patris tui cum anima & carne, quamvis caro ſola de ſubſtantia patris & matris procreata ſit: Ergo multo magis perpende oculis cordis, ut intelligas Dei Patris Jeſum Chriſtum in utraque ſubſtantiâ proprium filium & verum fieri poſſe. An illius potentia in hoc impotens eſt, ut hoc non poſſit perficere in filio ſuo, quod in cunctis hominibus facit fieri? Aut tuus pater potentior eſt Deo in hac parte, & potuit te proprium filium habere ex animo & corpore, licèt anima aliunde ſit corpori immiſſa? Si verò nullus proprius filius & verus poterit eſſe, niſi ex ſubſtantiâ patris totus natus ſit: ergo in omni humano genere nullus pater habet proprium filium & verum, niſi tantùm carne ſolâ.... Tu igitur proprietatem filii, quam in te aſſeris, cognoſce in Filio Dei fieri poſſe: & qui te ipſum dividere non vis propter animam & carnem in duos filios, proprium ſcilicet & adoptivum: eâ ratione nec Chriſtum dividere tentes in duos filios propter perfectam divinitatis, & perfectæ humanitatis naturam: quia unus eſt Mediator noſter Jeſus Chriſtus.*

Objiciebat *Felix*: Chriſtus prædeſtinatus eſt; ergo eſt Filius Dei adoptivus.

Reſpondet *Alcuinus* libro 2. *Aliter Chriſtum prædeſtinatum eſſe, aliter nos. Illum prædeſtinatum eſſe Filium Dei in virtute*, ſicut ait Apoſtolus. *In qua virtute, niſi divinitatis? Nos verò prædeſtinatos eſſe per illum in adoptionem filiorum: non ille per nos:* neque in adoptionem.

Objiciebat *Felix*: Chriſtus quà homo, ſervus eſt Patris, & filius ancillæ ejus: & in æternum Patri ſubditus erit, Apoſtolo teſte. Et ſæpe in Scripturis ſervus appellatur. Non eſt igitur verus & propriè dictus Dei Filius, ſed adoptivus, quà homo eſt.

Reſpondet *Alcuinus* libro ſexto: Chriſtum ſervum dici & eſſe dignatione, non neceſſitate; neque in ſervi conditionalis ſtatum redactum fuiſſe: *Nam conditio duram demonſtrat neceſſitatem, non voluntarium munus obedientiæ.* Chriſtum autem hujuſmodi neceſſitati non fuiſſe obnoxium, probat ex Apoſtolo (Philipp. 2) dicente: *Chriſtus obediens Patri uſque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod & Deus exultavit illum, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen.* At, inquit *Alcuinus*, nomen ſervi conditionalis non eſt ſuper omne nomen, ſed inferius filiorum nomine. Filii quippe nomen omnibus Sanctis Dei dignatione communiter donatum eſt. Quod eſt ergo excellentius cæteris nominibus nomen, quod Chriſto à Deo Patre, Apoſtolo teſte, datum eſſe dicitur propter obedientiæ mirabile ſacramentum? Illud ſcilicet quod idem ipſe ſubjungit dicendo, *Ut in nomine Jeſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.* Si jam Dominus eſt Jeſus, & in gloria eſt Dei Patris, id eſt, in divinitatis Majeſtate: Ergo conditionalis ſervitii jugo ſubjectus non eſt: ſed ſicut Beatus Petrus Princeps Apoſtolorum ait (1. Petr. 3): *Profectus eſt in cælum ſubjectis ſibi Angelis, & Poteſtatibus, & Virtutibus:* quod & Pſalmiſta prædixit (Pſal. 8. 6.) multò ante futurum. *Minuiſti*, inquit, *eum paulò minùs, gloriâ & honore coronaſti eum, & conſtituiſti ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus.* Idem ſignificat in alio loco Apoſtolus (Epheſ. 5) his verbis: *Qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam*, in hoc quod ait: *Tradidit ſemetipſum:* voluntariè ſe tradentis, non conditionaliter ſervientis oſtendit affectum. Idem probant illa verba Regii Vatis (Pſal. 39. 8.): *In capite libri ſcriptum eſt de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Volui*, inquit, non ſicut dicere ſolebat Felix, *Debui*: debitâ enim ſervitute Deo Patri ſubjectum Chriſtum affirmabat. Quod quidem debitum, & conditionale ſervitium, inquit *Alcuinus*, ab Eccleſiaſticæ fidei veritate omnino alienum eſt. Catholica enim veritas in uno eodemque Chriſto credit & confitetur, ſecundùm veram ſubſtantiam carnis, omnes ejuſdem carnis, quas ſuſcepit, infirmitates voluntarias habuiſſe Chriſtum, cùm voluiſſet.

Ad illud autem de æterna ſubjectione Filii (1. *Cor.* 15.) Reſpondet *Alcuinus* cum *Sancto Hilario*, Nihil aliud ibi eſſe ſubjectionis ſignificationem, quàm myſterii demonſtrationem; ut nimirum omnia in omnibus Deus ſit. Non autem ita intelligendam eam ſubjectionem, tanquam ſervitutem dominatui, aut infirmitatem virtuti, aut honori inhonorationem oppoſitam.

Licèt autem in Veteri Teſtamento Chriſtus aliquando ſervus nuncupetur, in Novo tamen Teſtamento

mento Filius ubique nominatur, ut obſervat *Alcuinus* lib. 3. contra *Felicem*. Et ſi eum Propheta ſervum nominaverit, non tamen ex conditione ſervitutis, ſed ex humilitatis obedientia, quâ factus eſt Patri obediens uſque ad mortem; ut reſpondet Synodus Francofordienſis in Epiſtola ad Hiſpanos. Sanè Apoſtolus ad Hebræos ſcribens cap. 3. ſervitutis notam Chriſto inuri vetat his verbis: Jeſus *præ Moyſe amplioris gloriæ dignus eſt habitus, quantò ampliorem honorem habet domûs qui fabricavit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo: qui autem omnia creavit, Deus eſt. Et Moyſes quidem fidelis erat in omni domo ejus tanquam famulus, in teſtimonium eorum quæ dicenda erant: Chriſtus verò tanquam Filius in domo ſua: quæ domus ſumus nos.* Idem vetat ipſe Chriſtus Joannis 8. *Servus*, inquit *non manet in domo in æternum: filius autem manet in æternum. Si ergo vos Filius liberaverit, verè liberi eritis.* Hinc *Sanctus Auguſtinus* à Patribus Concilii Francofordienſis in Epiſtola Synodica laudatus, Homilia 39. ait: *Dominus noſter etiam in forma ſervi non ſervus, ſed in forma etiam ſervi Dominus fuit.* Et Tractatu III. in *Joannem*, prout in eadem Synodica refertur: *Per ſervum Lex data eſt, & reos fecit: Per Liberatorem indulgentia data eſt, reos liberavit. Lex per Moyſen data eſt: non ſibi aliquid ampliùs ſervus aſſignet, quàm quod per illum factum eſt. Electus ad magnum myſterium tanquam fidelis in domo, ſed tamen ſervus: agere ſecundùm legem poteſt, ſolvere à reatu legis non poteſt.* Hinc & *Sanctus Leo* ibidem laudatus ait Sermone 2. *de Nativitate* cap. 3. *Aſſumpta eſt de Matre Domini natura, non culpa: creata eſt forma ſervi ſine conditione ſervili.*

Scripturam ſacram & Traditionem ſecutus *Hadrianus I.* Pontifex Maximus ſervitutis à Chriſto propellit injuriam, in Epiſtola ad Hiſpaniæ Epiſcopos ita ſcribens: *Adoptivum eum filium, quaſi purum hominem, calamitati humanæ ſubjectum, & (quod pudet dicere) ſervum eum impii & ingrati tantis beneficiis, Liberatorem noſtrum non pertimeſcitis venenosâ fauce ſuſurrare. Cur non veremini, queruli obtrectatores Deo odibiles, illum ſervum nuncupare, qui vos de diaboli ſervitute liberavit?*

Et infra: *Nam etſi*, inquit, *in umbra Prophetiæ dictus eſt ſervus, propter ſervilis formæ conditionem quam ſumpſit ex Virgine, ſicut ſcriptum eſt:* Conſideraſti ſervum meum Job, quòd non ſit ei ſimilis in terra: *hoc nos unà cum B. Gregorio intelligimus ſecundùm hiſtoriam de Sancto Job, & allegoricè de Chriſto dictum. Nunquid propterea ſervi ei nomen imponere debemus, quia ſub perſona Job Scriptura eum typicè deſignabat? Hinc etiam alius Propheta, membrum ſcilicet ſacri Corporis, ex perſona ſummi Capitis, tropica clamat involvente vaticinia nube:* O Domine, ego ſervus tuus, & filius ancillæ tuæ. *Et rursùs:* Da imperium Puero tuo, & ſalvum fac filium ancillæ tuæ. *Et illud:* Noli timere ſervus meus Jacob, & rectiſſime quem elegi. *Quæ cuncta & juxta literam propheticè & myſticè revelata, noſtri Mediatoris deſignant perſonam: quod quilibet Catholicorum virorum hujus Prophetiæ myſterio uſus, quemadmodum in quodam libro de Incarnatione Domini B. Ambroſius ſimile quid dixerit, propter eos videlicet Hæreticos, qui phantaſticum, aut etiam ſemiplenum Dominicum Corpus ſacrilegô ore ſuſurrant. Numquid docuerunt eum ſervum, vel adoptivum filium prædicare: cùm univerſalis Eccleſia Evangelicis atque Apoſtolicis imbuta lucidiſſimis documentis, Deum ac Dominum ſuum, totis medullis cordis, totâ animi devotione, in dextera eum Patris profitetur ſedentem? Poſtquam autem ceſſavit umbra veritatis, & ipſa in promptu manifeſtata eſt veritas, quæ ſub allegorica ſylva latebat, nuſquam eum à Patre ſervum vocatum legimus, ſed Filium, & dilectum, & ſuum, nec Filium Dominum eum ſuum appellaſſe, ſed Patrem. Nam Deus & homo erat, qui ſecundum Deum dicebat:* Ego & Pater unum ſumus: *& ſecundùm hominem.* Pater major me eſt: *& tamen non ait:* Pater Dominus meus eſt.

Job. 1. Pſal. 115. Pſal. 85. Iſai. 42.

Objiciebat *Elipandus* Orationes ex Eccleſiæ Toletanæ Miſſali deſumptas, ſcilicet hæc verba ex Oratione in Cœna Domini: *Qui per adoptivi hominis paſſionem, dum ſuo non indulget corpori, noſtro pepercit.*

Reſpondet *Alcuinus* lib. 2. contra *Elipandum*, Videri à quibuſdam corruptoribus, pro, *aſſumpti hominis*, nomen *adoptivi* poſitum. Similiter in Præfatione, ubi legebatur: *Et Jeſu Chriſto Filio tuo Domino noſtro, qui pietati tuæ per adoptivi hominis paſſionem*, &c. fortè in antiquioribus exemplaribus, *aſſumpti hominis*, poſitum fuiſſe, ſed poſtea interpolatum. Item, ubi dicitur: *Hodie Salvator noſter, poſt adoptionem carnis, ſedem repetiit Deitatis*; convenientiùs legi, *aſſumptionem carnis*, quàm *adoptionem*. Proferebat etiam *Elipandus* hæc verba ex alia Oratione: *Reſpice, Domine, Fidelium tuorum multitudinem, quam per Adoptionis gratiam Filio tuo facere dignatus es cohæredem.* Sed rectè reſpondet *Alcuinus*, ibi adoptionis nomen ad multitudinem Fidelium referri, quam Filio ſuo per adoptionem gratiæ Deus fecit cohæredem; non ad Chriſti Filii Dei perſonam pertinere. Item quod ex aliâ Oratione proferebat Elipandus; *Præceſſit in adoptione donum, ſed adhuc reſtat in converſatione judicium:* Vocabulum adoptionis ad Fideles pertinere, qui judicandi ſunt; non ad Chriſtum, qui judicaturus eſt. Hiſpanos Doctores, *Juventium Preſbyterum*, *Julianum Pomerium*, *Sanctum Iſidorum*, & Concilia Toletana, Chriſtum nuſquam adoptivum Dei Filium appellare. Ut ut eſt, Orationes Eccleſiæ Romanæ à *Sancto Gregorio Magno* præſcriptas vel ordinatas, Mozarabicæ Liturgiæ Orationibus opponit. Quod facit & Synodus Francofordienſis in Epiſtola Synodica ad Hiſpaniæ Epiſcopos.

Objicies. Secundùm quam naturam Chriſtus nec genitus eſt à Deo Patre, nec Deo Patri ſimilis, juxta eam non eſt Filius naturalis: Atqui Chriſtus, ſecundùm humanam naturam, nec genitus eſt à Deo Patre, nec Deo Patri ſimilis eſt: Chriſtus igitur ſecundùm humanam naturam non eſt Filius naturalis. Eſt igitur filius adoptivus.

Reſpondeo, diſtinguo majorem: Juxta eam non eſt Filius Dei naturalis, naturaliter concedo, ex aſſumptione illius naturæ ad hypoſtaſim Filii naturalis, ſive ex gratiâ unionis, nego. Sanè ſi hæc valeret argumentatio, in eamdem ſententiam concludere liceret: Juxta quam naturam Chriſtus nec genitus eſt ex ſubſtantia Dei Patris, nec Patri ſimilis, juxta eam non ſubſiſtit in ſecunda perſona Sanctiſſimæ Trinitatis: Atqui juxta humanam naturam nec genitus eſt ex ſubſtantia Dei Patris, nec Deo Patri ſimilis: Ergo juxta humanam naturam non ſubſiſtit in ſecunda perſona Sanctiſſimæ Trinitatis. Concluſio tamen Neſtoriana eſt. Vitium hæret in majori, ſcilicet, quòd ſufficienti enumeratione non conſtat. Sic itaque ratiocinandum eſt. Quatenus Chriſtus ſubſiſtit indiviſibiliter ſubſiſtentiâ filiali, ſeu per æternam generationem productâ, eatenus eſt Filius Dei naturalis & proprius. Nam illa ipſa ſubſiſtentia filialis per æternam generationem producta, conſtituit Filium naturalem & proprium Dei: ſed & ſecundùm divinam, & ſecundùm humanam naturam, Chriſtus ſubſiſtit indiviſibiliter ſubſiſtentia filiali, ſeu per æternam generationem productâ. Itaque & ſecundùm divinam & ſecundùm humanam naturam, Chriſtus eſt Filius Dei naturalis & proprius.

Objicies. Si Chriſtus eſt naturalis Filius ſecundùm humanitatem; ita debet eſſe filius naturalis ſecundùm humanitatem, ſicut eſt ſecundùm divinitatem: atque

atque ita eſſet genitus ex ſubſtantiâ Patris ſecundùm humanitatem, ſicut ab eo genitus eſt ſecundùm divinitatem.

Reſpondeo, A re ipſa ad modum rei non valere conſequentiam, præſertim in iſto negotio. Non enim fas eſt concludere: Si Filius Dei verus Deus eſt ſicut Pater, eſt ingenitus ſicut Pater. Nec ſimiliter fas eſt concludere: Si Chriſtus ſecundùm divinitatem naturalis Dei filiùs eſt per æternam generationem: ità ſecundùm humanam naturam Dei filius naturalis eſt per æternam generationem: ſed ſufficit quòd ſit naturalis Dei filius, quà homo eſt, unionis perſonalis beneficio.

Objiciebat *Felix* in Opere poſthumo, verba *Sancti Hieronymi* in Tractatu de ſimilitudine carnis peccati contra Manichæos, dicentis: *Hic filius hominis per Dei Filium Dei eſſe filius in Dei Filio promeretur. Nec adoptio à naturâ ſejungitur, ſed natura cum adoptione conjungitur.*

Reſpondet *Agobardus* lib. adversùs *Felicem*, Adoptionis nomen pro aſſumptione à Sancto Hieronymo uſurpari. Unde poſtquam dixit: *Nec adoptio ſejungitur à naturâ, ſed natura cum adoptione conjungitur*: ut oſtenderet quæ eſſet hæc adoptio, adjunxit: *Quoniam cùm Verbum caro factum eſt, non per aſſumptam decrevit aſſumptor, ſed in aſſumente crevit aſſumptio. Quod ſupra dixit*, adoptio, *hoc inferiùs ſubjecit*, aſſumptio; *& quam ſupra dixerat naturam, explanavit ſubdendo* aſſumptorem *&* aſſumentem. *Adoptata itaque eſt natura humana, id eſt, ſuſcepta vel aſſumpta in perſona Filii à Filio, ut cùm ipſe eſſet Filius, non alio, ſed eo modo quo erat ante filius. Et hoc eſt quod dicitur: Non per aſſumptam decrevit aſſumptor, ſed in aſſumente crevit aſſumptio.*

Objiciebat *Felix* verba *Aviti* Viennenſis Archiepiſcopi Epiſtola 28. ſcribentis: *Maximus Patriarcharum, cùm videret illum diem, in quo ſine fine permanet Deus, concupivit tamen illum videre quo homo unitus eſt Deo. Vidit*, inquit, *& gaviſus eſt: quia ſicut cernebat illum in quo erat genuina Majeſtas; ita & iſtum deſiderio conceperat, in quo adoptata illuſtrabatur humilitas.* Joan. 8. 56.

Reſpondet *Agobardus*, Adoptatam humanitatem *Avitum* dixiſſe, id eſt, aſſumptam. Cæterùm ex iis quæ præmiſit, apparere ipſum longè ab eo errore fuiſſe, quo Chriſtus ſecundùm humanitatem adoptivus Dei filius aſſeritur. Ait enim: *Apoſtolus autem dicit: Poſtquam venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum. Enimvero qui mittitur, erat antequam mitteretur. Qui ſi ante Mariam non fuiſſet, hunc ſimilem cæteris adoptio faceret Dei filium, non natura. Nec in Evangeliis ipſe dixiſſet*. Tantùm dilexit Deus mundum, ut Filium ſuum unicum daret. *Non electum ergo ab ipſa ineffabili paternitate, ſed genitum; cui tam Deo quàm homini vero, in utraque naturâ fideliter proprio, in divinitate emanaſſe de Patre, in corpore cœpiſſe de matre.* Galat. 4. 4. Joan. 3. 16.

Objiciebat *Felix*, ita divinam Scripturam loqui ut ea quæ Capitis ſunt, id eſt, Chriſti, referantur ad Corpus, id eſt, Eccleſiam; & ea quæ corporis ſunt, adſcribantur Capiti: adeoque Chriſtum ſecundùm humanitatem eſſe filium adoptivum, ſicut cæteros Sanctos.

Reſpondet *Agobardus*, Non eodem modo quo in Filio Dei Verbum & carnem, unam credimus omnino eſſe perſonam, non conjunctam ex duabus perſonis, ſed ex duabus ſubſtantiis, eodem etiam modo credi Chriſtum & Eccleſiam unam eſſe perſonam, quia unitas perſonæ Chriſti & Eccleſiæ, in ſpiritu, non in corpore eſt. Unde non ſequitur Fideles eſſe naturâ Dei filios, ſi Chriſtus naturâ filius Dei eſt: aut Chriſtum eſſe filium adoptione, quia Fideles adoptione ſunt filii. Cætera quæ objici poſſunt, à Scholaſticis diluuntur, quorum argutias miſſas facimus. Det Deus Optimus Maximus, ut qui Adoptionariorum hæreſim confutando, finem huic Sæculo imponimus, per gratiam & charitatem ſemper *Simus in vero Filio ejus, Qui eſt verus Deus, & vita æterna.*

QUÆSO, DOMINE, *miſericordia mea, exoro redemptio mea, deprecor charitas mea, ut qui ignorantiæ meæ tenebras* aliquantula *ſcientiæ luce perfudiſti interiùs, operum etiam claritate circumdes exteriùs. Da etiam Domine, ut hoc Opus tanto labore confectum, Eccleſiæ tuæ fiat acceptum: nulliquè tuorum ſit oneroſum, quibus poteſt eſſe fructuoſum. Et qui de meo nec Tibi, nec tuis placere poſſum, obſecro ut ex tuo, & Tibi, & tuis complaceam. Illud autem attentiùs poſtulo, ut cui hoc Opus ad manus venerit, ipſúmque perlegerit, tuâ inſpiratione tactus, meam orationem compleat ac dicat: Domine, fiat: Domine fiat. Amen,* AMEN.

Ambroſii Ausperti qui hoc Sæculo floruit, verba ſunt in fine Comment. in Apocal.

Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ VIII. Sæculi

FINIS.

INDEX

INDEX ALPHABETICUS

RERUM PRÆCIPUARUM

QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

Arithmetica nota Paginam, Literæ verò a. b. *Columnas indicabunt.*

MONITUM.

Cùm in his Voluminibus ampliſſima ſit rerum ubertas, ultra modum excreviſſet Index, ſi non ſolùm res præcipuæ, ſed etiam repetitæ, ut moris eſt, multis in locis occurriſſent. Monitum te velim, opera Eccleſiaſtica in hoc Indice vix eſſe repoſita, niſi materiæ ratio & neceſſitas imprimis poſtulaverint. Videſis Auctorem cui ſolent adjudicari, eiſque noſtræ diligentiæ teſtis.

A

ABBATES ſub Epiſcoporum regimine conſtituti, 424 a 430. a. 434. b Venditiones ab Abbatibus factæ inconſultis Epiſcopis, reſciſſæ, 421 b. 431. b Duobus Monaſteriis *Abbas* præſidere prohibetur, *ibid* Duos *Abbates* uni & eidem Monaſterio præfici, nefas, 535. Clerici *Abbatia* adminiſtratores, ſeu *Abbates* Commendatarii, 431 b *Abbatum* vagorum coercitio, 434. b. Pœna *Abbatum* Monachos proprietatis aut aliorum criminum reos non emendantium, vel non denunciantium Epiſcopo, 440 b. *Abbates* in Eccleſia Orientali minores Ordines conferre poterant, 270. b *Abbatum* officia, 690. b.

Abortus. Procurantium *Abortum* pœna Canonica, 427. a. 620. a.

Acacius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Gennadii ſucceſſor, 92 Pro Concilii Calchedonenſis defenſione contra Baſiliſcum tyrannum ſtrenuè pugnat, 96 a. Joanni Talaiæ Alexandrino Epiſcopo adverſatur, 93. b quare, *ibid.* Suggerente *Acacio* Petrus Moggus in Talaiæ locum ſubſtituitur, 93. b. 272. a. Author eſt Zenoni condendi Henotici, 92. b. 192. a. Propter initam cum Petro Moggo Communionem à Romanis Pontificibus Simplicio & Felice Acacius graviſſimè reprehenditur, 93. b. 94 99. a. Felicis Legatos *Acacius* conjicit in carcerem, 99. a. A Felice *Acacius* deponitur & excommunicatur, ibid. *Acacius* Imperatoris fultus patrocinio ad mortem uſque ſacris miniſteriis fungitur, 99. b. Felicis Rom. Pont nomen ex ſacris Dypticis eximit *Acacius*, ibid 274. b. De ſchiſmate *Acacii*, 98 b. 99. & ſeq. *Acacii* Cauſa, 271. a. Utrum juſta fuerit *Acacii* damnatio, *ibid & ſeq.* Ab [illegible] à fide *Acacius* non fuit, 271. a. Hereticus nuſquam accuſatus eſt, *ibid.* Exceſſus propter quos à Summis Pontificibus damnatus fuit, 271 b 272. *Acacii* contumacia 272. 274. Tota Orientalis Eccleſia ſententiæ à Summis Pontificibus in *Acacium* latæ ſubſcribit, 274. b. Epiſcopi Orientales non priùs in Sedis Apoſtolicæ Communionem ſuſcepti quàm libello ſubſcriberant, non prava tantùm dogmata, ſed perſonam etiam ejus damnanti, 275. a. Non ſolùm Epiſcopi, ſed etiam Archimandritæ ad ſubſcriptionem compulſi, *ibid.*

Acœmetæ Monachi, quare ſic dicti, 401. a. *Acœmetæ* Scythas Monachos fervidius impugnantes, in hæreſim labuntur, *ibid* Joannes II. Rom. Pont profeſſionem fidei & edictum ab Imperatore miſſum approbat, & Monachos *Acœmetas* à communione removet, 401. a. *Acœmetæ* damnati ut Neſtoriani, *ibid* Facundus diſcrimen aliquod innuit inter eorum & Neſtorianorum errorem, 401 b.

Acephali, Quare ſic dicti, 97. a. 104. a Concilii Calchedonenſis hoſtes infenſiſſimi fuere, ibid *Acephalorum* origo, & progreſſus 104. a. Errores, *ibid* præcipui ſectatores, 104. a. Quare *Acephali* Semi-Eutichiani, & Severiani dicti ſunt, *ibid.* Hæretici qui ex *Acephalis* emerſerunt, 104 a. Patres qui adverſus *Acephales* Catholicam Fidem propugnarunt, 105. b.

Adam Utrum originale peccatum ab *Adamo* in omnes ipſius poſteros propagetur, & quomodo, 183 & ſeq. 300. b. & ſeq.

Adamannus, Abbas, patria ejus & opera, 170. b.

Adeodatus, Romanus ex Monacho creatus Pontifex, 534. a. Affabilitas ejus & beneficentia in pauperes, *ibid.* Privilegium immunitatis à juriſdictione Epiſcoporum Monaſterio S. Martini Turonenſis, ab *Adeodato* conceſſum, 534 a b.

Adulter. Diſciplina erga *adulteros* obſervata, 427 a. *Adulterii* pœna apud Ethnicos, 590. b. *Adulterii* pœnitentia, 562. b.

Ægidii Remenſis Epiſcopi depoſitio, 455 a.

Ægyptii Epiſcopi Epiſtolæ S. Leonis ſubſcribere recuſant, 85 b. quare *ibid.* Quibus conditionibus acquieſcunt, 85 b.

Ælurus (Timotheus) Alexandrinæ Sedis invaſor, *vide* TIMOTHEUS

Africana Eccleſiæ Canonum codex, 166 b.

Africanis Monaſteriis immunitas à Concilio Carthaginenſi conceſſa, 468 a.

Africani Epiſcopi agnoſcunt Romanum Pontificem habere Primatum jure divino in univerſa Eccleſia, 508. a. Prima Synodus *Africana* contra Pelagianos tempore

Zoſimi, 39 b. Epiſtola *Africanorum* Patrum ad Zoſimum, *ibid.* Prima Synodus *Africana* quo tempore, quo præſide & quare celebrata 40. a Octo Canones de Gratia, Milevitanæ Synodo adſcripti, *Africani* I Concilii genuini fœtus ſunt, *ibid* Secunda Synodus *Africana* ſub Zoſimo, 40. b. Quando coacta, *ibid* Totius *Africæ* plenaria fuit, 40. b. In hac Synodo Pelagiana hæreſis anathematibus repetitis percuſſa eſt, *ibid* Tertia Synodus *Africana* quando & quare celebrata, 41. b. *Africani* Epiſcopi in Sardinia exules revocantur, 274. b. Agapeti reſponſio ad conſultationem Epiſcoporum *Africæ* de Arianis ad Eccleſiam redeuntibus, 376. a. *Africani* Epiſcopi trium Capitulorum defenſionem ſuſcipientes ſchiſma faciunt, 392. b.
Agapetus Joanni II. ſuccedit, 376. a. *Agapeti* reſponſio ad conſultationem Epiſcoporum Africæ, *ibid* Appellationem Contumelioſi Reienſis Epiſcopi ſuſcipit *Agapetus*, 376. b Canonum ſeverus obſervator *Agapetus*, ibid *Agapetus* Anthimum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deponit in urbe ipſa regia, 376. b Menam eidem Eccleſiæ præficit, *ibid.* Epiſtola *Agapeti* ſuppoſita, 377. a.
Agapetus Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Diaconus, & Oratio ejus Parænetica ad Juſtinianum Imperatorem, 410. b.
Agatho Romanus Pontifex, Patria ejus, & profeſſio, 535 a. Monothelitas damnat, *ibid* Synodo VI. Oecumenicæ præeſt per Legatos 535 a. 600. a, b. *Agathonis* ad Conſtantinum Pogonatum Epiſtola dogmatica, 542. b Sexta Synodus ſecundum *Agathonis* Epiſtolas de fidei dogmate fert ſententiam, 601. a. b. Synodus ſexta damnat Hæreticos ex Sententia per litteras *Agathonis* in illos prius lata, 602. a. Litteræ *Agathonis* in Concilio diligenter expoſitæ cum reverentia ſuſcipiuntur, *ibid.* Honorium Papam *Agatho* damnat, 601. a. b *& ſeq.*
Agathenſe Concilium, 421. b. Quis huic præfuerit, *ibid.* Canones quadraginta ſeptem ad Eccleſiaſticæ Diſciplinæ in Galliis collapſæ reſtaurationem hac in Synodo editi, 421. b. Canonum ſumma, *ibid & ſeq.*
Agaunenſe Monaſterium à quo conſtructum, 185. a. b.
Agila Wiſigothorum Rex, 487. b.
Agnoetarum origo, autor & error, 400. b. Ipſorum errorem Bellarminus minus bene refert, *ibid.* Quare Theonſtiani dicti, 400 b. *Agnoetæ* qui ſint & in quo eorum hæreſis ſita ſit, 527. a. 528. b. *Agnoetarum* error refellitur ex Scriptura, *ibid.* Ex Patribus, 527. a. *Agnoetarum* objectionibus reſpondetur, 527. b. & ſeq. *Agnoetis* hæreticis annumerandus non eſſet, qui Chriſto ut homini rerum aliquarum ignorantiam tribueret, 528. b.
Agnus Dei. Hujus in Miſſa canendi Ritus à Sergio I. Rom. Pont. inſtitutus, 538. a.
S. *Aidanus* Lindisfarnenſis Epiſcopus, 593. a.
Agobardus Lugdunenſis Archiepiſcopus, utrum omnem imaginum venerationem impugnaverit, 797 b. *& ſeq.*
Aiſtulfus Longobardorum Rex, 654. a.
Alaricus Gothorum Rex, 487 b.
Alcoranum, quid ſit, 632. b *Alcorani* contradictiones, 232 b *Alcorani* mendacia, 233. a. Verba Dei ad Angelos ſecundùm *Alcoranum*, 633. b. *Vide* MAHUMATANA lex, religio, &c.
Alcuinus, Patria ejus, eruditio, &c. 684. b. In Franciam à Carolo Magno vocatur, ibid. *Alcuini* illuſtres Diſcipuli, 684. b *Alcuini* dubius Monachatus, *ibid* Alcuini Opera, 685. a. Confeſſio Fidei non eſt *Alcuini* opus, *ibid.* Liber de Divinis Officiis *Alcuino* ſuppoſitus 685. b. *Alcuini* nævus, *ibid*
Aldebertus. Mores ejus & errores, 674. b. *Aldebertus* in Synodo Sueſſionenſi damnatus, 675. a. Damnationem ejus confirmat Zacharias Pontifex, 675. b. Alterâ in majoratu Carlomanni Synodo *Aldebertus* damnatur, *ibid.* Rurſus in Synodo Romana condemnatur, 675 b.
Aldhelmus Abbas 680. a. Opera ejus 280. b.
Alea ludi prohibiti ſub graviſſimis pœnis, 619. a.
Alexandrinum Chronici Autor, 563 b.
Alexandrinus Monachi, Synodi Calchedonenſis hoſtes, 94. b.
Alfonſus Caſtus, Hiſpaniæ Rex, à Mauregato, regno pulſus, 731 a Mortuo Mauregato, Veremundus rex *Alfonſum* ad regni conſortium revocat, ibid. *Alfonſus* quare Caſtus dictus, 731. b.
Alfonſus, Cognomento Catholicus, Rex Hiſpaniæ renunciatur, 730. a. *Alfonſi* Regis de Mauris Victoriæ, 730 a. *Alfonſi* Regis pietas, ibid.
Altaria niſi lapidea, Chriſmatis unctione non conſecrentur, 416. a.
Amalaricus Gothorum Rex, 487. a
Amalaſuntha Athalarici mater, ingentis animi fœmina, 472. b In *Amalaſuntham* Gothi conſpirant, *ibid* Conſpirationem prudentiâ diſſipat, 472. b.
Amatoris ad Silverium & ejuſdem ad *Amatorem* Epiſtolæ ſuppoſititiæ, 377 b.
Ampulla Chriſmatis cælitus delata, 197 a.
Anaſtaſius II Rom. Pont. poſt Gelaſii obitum Eccleſiæ adminiſtrationem ſuſcipit, 12 a *Anaſtaſii* obitus, 12. b.
Anaſtaſius Sinaïta, quare ſic dictus, 412. a. Antiochenus Patriarcha creatur, *ibid* Juſtiniano Imperatori, hæreticum dogma de Chriſti corpore incorruptibili ante reſurrectionem propugnanti & Edicto ſtatuenti conſtanter reſiſtit, 412. a. A Juſtino Imp in exilium pellitur & Sede deturbatur, 412. b. Mauritio imperante Sedi reſtituitur 412. b. Utrum, ὁδηγὸς, ſeu Viæ Dux, *Anaſtaſii* Antiocheni ſit genuinus fœtus, *ibid* De cæteris *Anaſtaſii* Sinaïtæ operibus, 412. b. *& ſeq* Sententia *Anaſtaſii* Sinaïtæ circa præſentiam Corporis Chriſti in Euchariſtia, expenditur, 413 a. *Anaſtaſius* realem præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti in Euchariſtia credidit & docuit, *ibid.* Error *Anaſtaſii* Sinaïtæ proprius, 413. b. *Anaſtaſius* de SS. Euchariſtiæ Sacramento docuit ſecundùm totius Eccleſiæ Græcæ fidem, 414. a.
Anaſtaſius Nicænus Antiſtes. Cauſſa Eunomii Nicomedienſis & *Anaſtaſii* Nicæni Epiſcoporum, 87 b.
Anaſtaſius, Abbas Monaſterii S. Euthymii in Palæſtina, 684. a.
Anaſtaſius Presbyter, Neſtorianæ hæreſeos præco, 66. a. b.
Anaſtaſius Imp Zenonis ſucceſſor, Concilii Calchedonenſis hoſtis infenſus, 97 a *Anaſtaſium* Symmachus Romanus Pontifex excommunicat, 97. b. 373. a. Quare, ibid Libellum adverſus Symmachum vulgat *Anaſtaſius*, quo ipſum inter alia convitia Manichæum, vocat, 373. a. Macedonium Conſtantinop. Epiſcopum in exilium pellit, 100 b. Timotheum quemdam Concilii Calchedonenſis hoſtem in Sedem Cp. intrudit, ibid. *Anaſtaſius* pacem Eccleſiis reddere cogitat, 100 b. Variæ Hormiſdæ Rom. Pont. ad *Anaſtaſium* Legationes & litteræ, 100. 101. b *Anaſtaſii* imperium Eutichianis lætiſſimum, ſinceris Catholicis infauſtum, 193. b Hujus Imperatoris præcipua facinora, *ibid & ſeq.*
Anaſtaſius. Artemius Philippo Imp. primus à ſecretis, Imperator coronatus indito *Anaſtaſii* nomine, 715 a. *Anaſtaſius* Imperii poſitis inſignibus Monaſticam Vitam profitetur, *ibid.*
Anathema. An confligi poſſint anathemate, qui in communione & pace Eccleſiæ obierunt, 515. a. b. *Anathemate* confligi poſſunt mortui, qui hanc pœnam & ignominiam vivi meruerunt, 516 b.
Anathematiſmi S Cyrilli, utrum ſint ab errore puri, 531 a. Utrum eos S. Cyrillus retractaverit, 534. a. Objectiones Orientalium adverſùs duodecim Cyrilli *Anathematiſmos*, 535 a. b. Cyrilli Reſponſiones ad Orientalium objecta, 536. a. b.
Anatolius Flaviano in Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ regimine ſuccedit, 82. b Ubi & à quo ordinatus, 82. Profeſſionem Fidei ab *Anatolio*, cui abſque ulla reſtrictione aut tergiverſatione ſubſcribat, poſtulat S. Leo, 83. a. Leonis Epiſtolam cum reverentia ſuſcipit *Anatolius*, ibid & ſeq. S. Leo oſcitantiam *Anatolii* arguit in cauſa Attici, 91. b.
Anaunenſes Martyres, 1. a.
Andegavenſe Concilium quo tempore & qua occaſione coactum, 171. a Canones editi ad Eccleſiaſticam Diſciplinam reſtaurandam, *ibid.*
Andreas Cretenſis, 567. a.
Angeli. Utrum *Angeli* incorporei eſſent certum S. *Auguſtino* non fuit, ſed nec aliis quibuſdam Patribus, 118 b. *Angeli* utrum & quomodo colendi, 341 b 342. a 344. b Apoſtolus religioſum *Angelorum* cultum non prohibet 341 a. ſuperſtitioſum damnat, 345. b. Trium duntaxat *Angelorum* nomina Eccleſia agnoſcit, 675. a.
Angli. Anglia. Anglorum res ſexto, ſeptimo & octavo Sæculis, 583. & ſeq. *Anglorum* adventus in Britan-

niam

niam, eorùmque bella, 583. b. Quadrageſimale jejunium decreti apud *Anglos* religione imperatum, 585 b. Vitam Monaſticam in *Anglia* Reges profitentur, 587. b. 593. 6 Principes fœminæ in *Anglia* virginitatem vovent, & veſtem Monaſticam induunt, 588 a. 594. a. *Anglorum* Orientalium, ſive Eſtangliæ Reges, 587. b. 588. Monaſteria à primis *Anglorum* Epiſcopis fundata, 589 b Sacrificii Miſſæ oblatio in *Anglia* recèns Chriſtiana, 590. a. Miſſa, preces, & eleemoſynæ pro defunctis in *Anglorum* Eccleſia celebratæ, 590. a. 593 a 594 a Sacrarum Reliquiarum cultus in Eccleſia *Anglicana*, 591. a. Eventus qui miſſioni Prædicatorum Evangelicorum in *Angliam* occaſionem dedit, 591 b. Epiſcopi & Monachi in Eccleſia *Anglicana*, 593. b Votorum nuncupatio, conſecratio Virginum, Monaſteriorum fundatio in Eccleſia *Anglicana*. 594. a. Veterum *Anglorum* erga Preſbyteros & Clericos reverentia, 594. b. Confeſſio ſacramentalis in uſu apud *Anglos* veteres, 595. a.
Anima. De *Animæ* origine, 300 b. 301. a b. Quæſtio de origine *Animæ* olim obſcura, 128. a. An *Anima* eſſet ex traduce Occidentales plerique poſt S. Auguſtinum dubitarunt, *ibid.* De loco ubi Sanctorum *Animæ* ante judicii diem excipiuntur, 589. 6. Utrum S. Auguſtinus dubitaverit quin Sanctorum *animæ* ante diem judicii, æterna felicitate fruerentur, *ibid.*
Annas Anglorum Rex, 587. b.
Annianus Celedenſis Diaconus, 16. b. Pelagianarum partium defenſionem ſuſcipit, *ibid* Odium ejus in S. Auguſtinum 16. b. Utrum *Annianus* fit ipſe Pelagius qui nomen ementitus eſſet, *ibid.* Quo tempore vixerit *Annianus* 16. b. Opera ejus, *ibid.*
Annuntiatio Deiparæ Virginis olim menſe Decembri celebrata in Hiſpania 557. a.
Anthemius Marciani Auguſti gener, Occidentis Imperator, 195 a.
Antimus Conſtantinopolitanus Epiſcopus deponitur, 376. b.
Antiphonarium S. Gregorii, 420. b.
Antipoda utrum exiſtant, 129. a Quòd Auguſtinus *Antipodas* eſſe negaverit ejus auctoritatem non elevat, *ibid.*
Aphthartodocetæ, & eorum hæreſis 525 in quo conſiſtat, *ibid* Refellitur ex Scriptura, 525 a b. & ſeq *Aphthartodocetarum* objectionibus reſpondetur, 528 a b
Apollinaris Sidonius, genus ejus & eruditio, virtutes, 157. Ex urbis Præfecto creatus Epiſcopus Claromontanus, 157 b. A Gothis exilio afficitur, ibid *Apollinaris* Opera, 157 b.
Apologia. Pro Auctoribus ab Eccleſia damnatis impendentes *Apologiæ* ſcribuntur, 360. b. 383. b.
Aponius, & Opera, 567. a.
Apoſtoli. Precationes in honorem *Apoſtolorum*, 547. b.
Apoſtolica Sedes. Vid. ROMANUS Pontifex. *Apoſtolica* Sedes a traditione Traditionis *Apoſtolicæ* nunquam obertat, 611 a.
Appellationes ad Romanam Sedem 168. b. utrum Nicænis Canonibus introductæ, *ibid.* & *ſeq.*
Aquileienſis Patriarcha, 446. b.
Aquiſgranenſis Synodus contra Felicis hæreſim celebrata, 679 a.
Arator Romanæ Eccleſiæ Subdiaconus, 407 b. Actus Apoſtolorum carmine heroico ab ipſo editi, *ibid.*
Arauſicanum I. Concilium, Synopſis Canonum, 167 b.
Arcadius Imperator filiam ex Eudoxia Auguſta ſuſcipit, quem ſtatim Auguſtum appellari jubet, 188. b *Arcadii* obitus *ibid.*
Archimandrita, Utrum jus habeant ſuffragii in Conciliis Oecumenicis, 668. b.
Archipreſbyter. Munus *Archipreſbyteri*, 441. a.
Arelatenſe II. Concilium, quo tempore celebratum 172. a Canonum numerus incertus, *ibid* Canonum illius Concilii ſumma, 172 a.
Arelatenſe III. Concilium quando celebratum, 171. a. Quare coactum, 171. b In hoc Concilio, orta inter Epiſcopum Forojulienſem & Fauſtum Abbatem Lirinenſem controverſia componitur, 171. b.
Concilium *Arelatenſe* IV. à quo, quando & quare celebratum, 488. a. Canonum ſumma, *ibid.*
Arelatenſem inter & Vienenſem Metropolitanos Controverſia de Provinciarum limitibus in Concilio Francofordienſi componitur, 695. a
Arelatenſis Eccleſia, à Zozimo Rom. Pont. novis privilegiis aucta, 5. b Metropoliticam dignitatem, & jus Ordinationum in Vienenſi Provincia ipſi confirmat Zozimus, *ibid* & 169. a. b 174 In utramque Narbonenſem poteſtatem concedit ampliſſimam, 5. b. Edixit Zozimus ut Clericorum nemo ex quavis Galliarum Provincia, Romam abſque *Arelatenſis* Epiſcopi litteris proficiſceretur, *ibid.* De Primate *Arelatenſi* in Galliis, 174. a *Arelatenſi* Epiſcopo Vicariatus per totam Galliam à Sum. Pontificibus datus, 174 a. b. Diviſio Provinciæ inter Vienenſem & *Arelatenſem* Eccleſias, 169. a. b. 174 a.
Aremorica ſub Francorum poteſtate redacta, 574. b.
Aretas Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopus, 410. a. Explanatio in Apocalypſim ab ipſo edita, *ibid.*
Ariani quid adversùs Catholicos in perſecutione Wandalica moliti ſint, 11. b. & *ſeq.* Catholicorum Epiſcoporum ab Hunerico Wandalorum Rege cum *Arianis* Conventu indicto, *Ariani* collationem effugiunt, 8 b *Arianorum* in Catholicos calumniæ, *ibid.* ſævitia, 7 a.
Armentarii Ebredunenſis Epiſcopi contra Canones ordinati cauſſa, 166 b. Irrita *Armentarii* ordinatio declaratur, *ibid.*
Arnobius junior & Opera, 147. a. *Arnobius* homo Pelagianus, 196 b.
Athalaricus Italiæ Rex temulentus & effœminatus, 478. b. In Romani Cleri gratiam lege lata ſancit ne Clerici ad ſæcularia tribunalia ſiſterentur, *ibid*
Athanagildus Gothorum Rex, 487. b 488. a.
Athanaſii Perrhenorum Epiſcopi cauſſa, 87 b. 88. a.
Athanaſius Moggi in Alexandrinæ Sedis ſucceſſor, Henotici Zenonis propugnator acerrimus, 94 a.
Atticus, Preſbyter duplicæ fidei, 18 b.
Audovera Chilperici conjux, 482 a.
Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus, Patria ejus, Religio, 107 a. De gratia Dei Pelagianos inter & Sanctum *Auguſtinum* certamen, 29 a b S. *Auguſtinus* contra Pelagianos & Semipelagianos de Gratia efficaci maximè diſputat, 38. a. b & *ſeq.* S. *Auguſtini* Scripta adversùs Pelagianos, 45. a. & ſeq. *Auguſtini* libri tres De peccatorum Meritis & Remiſſionibus, 45. a. *Auguſtini* Liber, De Gratia novi Teſtamenti contra Pelagianorum errores, 45. b. Ejuſdem Liber de Spiritu & Litera, *ibid.* Illius S. Doctoris Epiſtola De Baptiſmo Infantium, 45 b *Auguſtini* Epiſtola 89. ad Hilarium laicum, *ibid* Hujus Liber de perfectione juſtitiæ, 46. a. ejuſdem Opus de Natura & Gratia, *ibid.* Epiſtola 94 ad Hilarium Epiſcopum, 46. b Sermo II de verbis Apoſtoli, *ibid.* S. *Auguſtini* liber De Geſtis Paleſtinis, ſive De Geſtis Pelagii, 46. b. Epiſtola ad Julianum, ad Dardanum, 46 b ad Paulinum, *ibid* ad Sixtum Preſbyterum 42 b. Ad Optatum de origine animæ, 47. a *Auguſtini* Libri duo, unum de Gratia Chriſti, alterum de peccato Originali, 47 a. quibus nuncupati, 47. b. Ejuſdem S Doctoris quatuor libri contra Vincentium Victorem, 47 b. & *ſeq.* Libri quatuor contra Julianum Pelagianum Bonifacio Rom. Pont. nuncupati, 48 a Enchiridion ad Laurentium, 48. b Sex libri adversùs Julianum quatuor ipſius libris reſpondentes, *ibid.* Libri ab eodem *Auguſtino* ſcripti occaſione controverſiæ inter Monachos Adrumetinos motæ, 48 b. & *ſeq.* Epiſtola ejus ad Valentinum 49. a. Ejuſdem Liber de Gratia & libero arbitrio, *ibid* Liber de Correptione & Gratia, 49 a. Opus Imperfectum contra Julianum, 49. a. b. S *Auguſtinus* aliquando Semipelagianus fuit, 50. b 51. a. Pſeudepigrapha S. *Auguſtini* Opera 107. a. Diſciplinarum libri præter ſex de Muſica, non ſunt S. *Auguſtini*, 107. a Regula ad Servos Dei eſt *Auguſtini*, ſed fœminis ſcripta non viris, 107 b. Liber de Vita Eremitarum S *Auguſtino* ſuppoſitus, *ibid* Epiſtola quæ continet altercationem cum Paſcentio Comite Ariano, non eſt S. *Auguſtini*, 108. a. Epiſtola ad Demetriadem ſpurius eſt S. *Auguſtini* fœtus, *ibid* Libri de mirabilibus Scripturæ Sacræ non ſunt S *Auguſtini*, 108. b. Interrogatio de Benedictionibus filiorum Jacob, non eſt S. *Auguſtini*, ſed Alcuini, *ibid* Libros de Continentia, De Patientia, De Viduitatis bono, S. *Auguſtino* perperam Rivetus abjudicat, 109 a. Viginti unius ſententiarum Liber S. *Auguſtino* ſuppoſitus, 107 b Liber Quæſtionum Veteris & Novi Teſtamenti à S. *Auguſtini* doctrina alienus, *ibid.*

Libri

Libri duo de Deitate & Incarnatione Verbi S. *Auguſtino* indigni, 110 a. Liber de Trinitate & Unitate Dei, ſtilo & eruditioni *Auguſtinianorum* Operum diſſimilis, *ibid.* Liber de Fide rerum Inviſibilium ab *Auguſtino* ſuus agnoſcitur, 110. a. De ſubſtantia dilectionis & amoris Libellus utrum genuinus ſit S. *Auguſtini* fœtus, 110. a. Liber de Vera & falſa Pœnitentia, non eſt S. *Auguſtini*, ibid. Liber de Salutaribus documentis, S. *Auguſtino* indignus, 110. b. Libri 12 de Civitate Sancti *Auguſtini* genuinum opus, 111. a. Librum de Hæreſibus Sancto *Auguſtino* Poſſidius adjudicat, *ibid.* Oratio ad Catechumenos contra Judæos, Paganos & Arianos ab Auguſtiniano ſtilo longe diſcrepans, 111 b. Liber de Fide ſive de Unitate Trinitatis contra Manichæos, S. *Auguſtini* ſtilum non redolet, 112. a. Liber contra Felicianum Arianum non eſt S. *Auguſtini*, ibid. Dialogus de Altercatione Eccleſiæ & Synagogæ ſpurius S. *Auguſtini* fœtus, *ibid.* Liber contra Fulgentium Donatiſtam S. *Auguſtino* ſuppoſitus, 112. b. Libri ſex Hypognoſticon non S. *Auguſtini*, ſed incerti autoris opus, 113 a. Liber de Prædeſtinatione & Gratia non eſt S. *Auguſtini*, 113 b. Liber de Prædeſtinatione Dei S. *Auguſtino* prorſus indignus, *ibid.* Liber Meditationum non eſt S. *Auguſtini*, 113. b. Libri quatuor de Symbolo ad Catechumenos ab *Auguſtiniano* ſtylo abhorrentes, 114 a. Liber de diligendo Deo S. *Auguſtino* ſuppoſitus, 114 b. Scala Paradiſi S. *Auguſtino* abjudicatus, 115 a. Liber de cognitione Veræ vitæ, Liber de Vita Chriſtiana, S. *Auguſtino* falsò adſcripti, 115. a. Liber de Aſſumptione Virginis ſpurius *Auguſtini* fœtus, *ibid.* Liber de Contemptu mundi S. *Auguſtino* ſuppoſitus, 115 a. b. Liber de vanitate Sæculi, S. *Auguſtino* indignus, *ibid.* Libri duo de viſitatione infirmorum, non S. *Auguſtini* ſed ignoti Autoris partus, 115. b. Liber de bono Diſciplinæ, *Auguſtino* ſuppoſitus, *ibid.* Liber de Conflictu virtutis & vitiorum non eſt S. *Auguſtini*, 116. a. Liber de rectitudine Catholicæ converſationis à S. *Auguſtini* doctrina alienus, 118 a. Inter ſermones de verbis Domini quinam S. *Auguſtino* ſuppoſiti, *ibid. & ſeq.* Sermones de Tempore, quinam S. *Auguſtino* abjudicandi, 118 a. b. *& ſeq.* Inter Sermones S. *Auguſtini* de Sanctis, quinam pſeudepigraphi, 125 b. *& ſeq.* Inter Sermones de Diverſis quinam S. *Auguſtinum* Autorem agnoſcant, 127. a. Sermones ad Fratres in Eremo non ſunt S. *Auguſtini*, 127 b. Nævi quos S. *Auguſtino* Heterodoxi pſeudo-Critici objiciunt, 128 a. b. An animæ eſſet ex traduce S. *Auguſtinus* dubitavit, 128. a. Utrum Angeli incorporei eſſent certum *Auguſtinus* non fuit, 128. b. S. *Auguſtinus* in eam ſententiam propenſior fuit quæ ſideribus animam negat, *ibid.* Subtilis S. *Auguſtini* expoſitio de ſex diebus creationis, nævus à Dallæo immeritè dicitur, 129 a. Quod S. *Auguſtinus* Antipodas negaverit, ejus autoritatem non elevat, *ibid.* Utrum S. *Auguſtinus* dubitaverit quin Sanctorum animæ ante diem judicii, æterna felicitate fruerentur, 129. a. Actualem Euchariſtiæ ſumptionem parvulis baptiſatis ad ſalutem neceſſariam S. *Auguſtinus* non aſſeruit, 129 b. Utrum S. *Auguſtinus* ſenſerit pueros ante Baptiſmum morientes cruciari pœnâ ſenſûs, 130. a. Etiamſi ita ſenſerit *Auguſtinus* nullam propterea reprehenſionem meretur. *ibid.* Approbatio & commendatio doctrinæ S. *Auguſtini* ab Eccleſia, 131. a. b. Monaſterium duplex à S. *Auguſtino* Hippona inſtitutum, Monachorum unum, Clericorum Regularium alterum, 180. a. S. *Auguſtinus* communem & Regularem vitam cum Clericis ſuis duxit, 180. b. An S. *Auguſtinus* fuerit Monachus? *ibid.* S. *Auguſtinus* nec cucullatus, nec excalceatus, 181. a. S. *Auguſtinus* Monachorum Pater in Africa, 181. b. Regula S. *Auguſtini* Monialibus non Monachis ſcripta, *ibid.* S. *Auguſtini* rationes quibus dogma Catholicum de peccato originali adſtruit, 286. a. b. Quo ſenſu S. *Auguſtinus* dixerit peccatum originale eſſe reatum concupiſcentiæ, 300. a. Quomodo tradücatur in Adami poſteros ex S. *Auguſtino*, 300. b. De animæ origine S. *Auguſtini* ſententia, 302. b. *& ſeq.* S. *Auguſtinus* novator non fuit, 302. b. S. *Auguſtini* doctrina de dono perſeverantiæ, 315. a. b. Reconditior S. *Auguſtini* doctrina, 319. a. b.

Auguſtodunenſe Concilium, 558. a.

Avitus, Viennenſis poſt Patrem Archipræſul, 401. b. Genus ejus, Patria, parentes, virtutes, & opera, 401 a. Ab infeſtatione Arianæ hæreſis Gallias defendit, *ibid.*

Avitus Auguſtus Maximi ſucceſſor, 394. b. Imperii ejus initia, *ibid.* Imperio ſe abdicat, 394. b. quare, *ibid.*

Aurelianenſe I. Concilium, quando celebratum, 423. a. Quid in hac Synodo conſtitutum ſit, *ibid. & ſeq.*

Aurelianenſis II. Synodus ex ſeptem Franciæ Provinciis, Regum Chriſtianiſſim. Theodorici, Childeberti & Clotarii præcepto coacta, 429. b. Canonum Summa, 429. b.

Aurelianenſe III. Concilium à quibus, & quando convocatum, 430. b. Canones ab ipſo editi, 430. 431.

Aurelianenſe IV. Concilium, 432. a. b. Præcipua Concilii Decreta, *ibid.*

Aurelianenſis V. Synodus, & Canones, 433. a. b. *& ſeq.*

S. Aurelianus Regulæ pro Monachis & Monialibus, 450 a. b.

Aurelius Froilæ ſucceſſor, Hiſpaniæ Rex, 730. b.

Authpertus (Ambroſius) Abbas, O. B. 688 a. Linguæ impeditus, linguæ facultatem & facundiam, Deiparæ Virginis beneficio obtinet, 688 b. *Authperti* opera, *ibid.*

Azylum. Sacri jus *azyli*, 423 b.

Azimus panis olim in uſu in SS. Euchariſtiæ Sacrificio, 561. b.

B

Baccarinus S. Patritii diſcipulus, 855. b.

Balbus (Michaël) Poſt mortem Leonis Armeni Imperator proclamatus, 673. a. Michaëlis *Balbi* perſecutio in Catholicos, 673. b. Michaëlis *Balbi* Legatio ad Ludovicum Pium Imperatorem, *ibid.*

Baptiſmus. Utrum parvuli ſine *Baptiſmo* morientes pœnâ ſenſûs crucientur, 130. Etiamſi infantes ſine *Baptiſmo* decedentes pœnâ ſenſûs cruciari ſenſerit S. Auguſtinus, nullam propterea reprehenſionem meretur, *ibid.* Utrum *Baptiſmus* infantium aliquibus de cauſis differri poſſit, 297. a. *Baptiſmi* tempus, 426 a. 489. b. De trina vel ſimplici merſione in *Baptiſmo*, 512. b. *Baptiſmi* votum, 565 a. *Baptiſmi* forma, 651. b. 652 a. *Baptiſma* in verbo collatum utrum validum ſit, 653. b. *Baptiſmus* ruſtico modo collatus, ratus habetur, *ibid.*

Barcinonenſe I. Concilium, 432. a.

Barcinonenſe II. Concilium, 445. b.

Baronius emendatus, 5 a. a. a. 47. b. 53. a. 57. a. 84 b. 97 a. 98. b. 540. b. 543. b. 544 a. b. 616. b. 617. a.

Baſiliſcus fugato Zenone Imperium invadit, 95. b. Encyclicas litteras ad omnes ubique Epiſcopos mittit, quibus & Synodum Calchedonenſem & Leonis Epiſtolam damnat, *ibid.* Renovat *Baſiliſcus* Theodoſii Junioris legem Acta Latrocinii Epheſini confirmantem, 92. a. Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ jura ac privilegia adimit, *ibid.* Antiencyclicas litteris, adverſùs Calchedonenſem Synodum latam Sanctionem reſcindit, 96 b. Conſtantinopolitanæ Sedi privilegia reſtituit, *ibid.* quare, 66. b.

Baſina Chilperici filia, Monialis perduellis Monaſterii Pictavenſis, 443 a. b.

Baſſianus. Controverſia *Baſſiani* & Stephani Epiſcoporum dirimitur, 87. a.

Bautus Preſbyter, & opera ejus, 686. a. b.

Bedæ. Bedæ tres; 580. b.

Beda Venerabilis, Preſbyter & Monachus Girwenſis, 680 b. Quo anno obierit, *ibid.* Statim ab ipſo obitu *Beda* ſanctus habitus eſt & appellatus, 681 a. Fabulæ quædam de *Beda* narrari ſolitæ rejiciuntur, ibid *Bedæ* Opera, 681. b. Homiliæ dubiæ, *ibid. & ſeq.* Commentarius in S. Pauli Epiſtolas ſub nomine *Bedæ* vulgatus, eſt Flori Diaconi, 682 a. *Bedæ* Commentarius in Epiſtolas S. Pauli nondum editus, *ibid.* Alia *Bedæ* opera, 682. a. *Bedæ* Martyrologium, *ibid.* Opera ſuppoſititia vel dubia, 682. b. Fabula de Romano itinere *Bedæ*, *ibid.*

Beliſarius Juſtinianei exercitûs Dux, 472 b. Bellica ejus facinora, *ibid.* & 473. a. b. Regiam dignitatem repudiat, 473. b. Fabula de *Beliſarii* caſu refellitur, 474. a.

Bellarminus de Convocatione Concilii Epheſini Oecumenici

menici quid ſenſerit, 117. Momenta *Bellarmini*, ibid Concilii Calchedonenſis Canones irritos aſſerit. 265. a. b. Quare, *ibid.*

Benedictus I. Romanus Pontifex, Bonoſus cognominatus, 179. a. Epiſtola *Benedicto* I. ſuppoſita, *ibid.*

Benedictus II Agathonis Rom. Pont. Succeſſor, virtutes ejus & Scripturarum ſcientia, 555. a. Epiſtolæ *Benedicto* II. ſuppoſitæ, 535. b.

S. *Benedictus* Monachorum Patriarcha, 578 b. Tranſlatio S. *Benedicti* ex Monaſterio Caſſinenſi in Floriacenſe, *ibid.* S. *Benedicti* Regula, 481. b. & *ſeq.* Libra panis *Benedictina*, 481. a. Hemina *Benedictina*, ibid *Benedictinæ* Regulæ initia & progreſſus, 481. b. 482. a. b. Regula S. *Benedicti* in Monaſteriis Galliæ, Germaniæ & Angliæ recepta, 707 b

Beneficia. Pluralitas *Beneficiorum* prohibetur, 89. a. 388. a *Beneficiorum* Eccleſiaſticorum origo, 375. b. *Beneficia* ſimplicia, 445. a. *Beneficiorum* collatio, 305. b. *Beneficiorum* ordinarii collatores, 457 b. 705 b. Præventionis jus in collatione *Beneficiorum* Romanis Pontificibus conceſſum, *ibid* & *ſeq.* Jure devoluto *Beneficiorum* collatio, 458 a. jus Patronatus in *Beneficiorum* collatione, 458. b. *Beneficiorum* pluralitas vetita, 671. a. 706. b.

Beneficiarii laïci, 718. b.

Bigami & renuptarum mariti è ſacris Ordinibus arcentur, 423. b. 428. a. 431. a. *Bigamorum* irregularitas, 618. b.

Biturricenſe Concilium, 173. a.

Boetius, virtutes ejus & opera, 402. a.

Bona Eccleſiæ, *vid.* Ecclesia.

Bonifacius I Ejus cum Eulalio de Pontificia Sede diſſidium, 5. a. Ipſi confirmatur Pontificia dignitas quam legitima electione adeptus fuerat, 6. b. *Bonifacius* Pelagianorum hæreſi infenſiſſimus, 6. b. Narbonenſis Eccleſiæ jura a Zoſimo imminuta reſtituit *Bonifacius*, ibid Maximus Valentiæ civitatis Epiſcopus hæreticus & variorum criminum reus ad *Bonifacium* defertur, 6. b Hujus negotii cognitionem ſeptem Provinciarum Epiſcopis demandat *Bonifacius*, *ibid.*

Bonifacius II. Felici III. in Sede Apoſtolica ſubſtitutus, 375. a. Dioſcorum Antipapam anathematizat *Bonifacius*, ibid. Quæ fuerit Schiſmatis occaſio incertum, 375. a *Bonifacius* ſucceſſorem ſibi deſignat, *ibid.* Contrarium ſacris Canonibus hoc Decretum poſtea reſcindit & flammis tradit, 375. a. Synodum Arauſicanam II. contra Semipelagianos celebratam *Bonifacius* confirmat, *ibid* Epiſtola *Bonifacio* II. ſuppoſita, 375. b.

Baſilius Seleucienſis Epiſcopus, Catholicam Fidem adversùs Eutichetem egregiè propugnat, 81. a. Duarum naturarum vocabulum proteripſiſſe à Dioſcoro accuſatur, 81 a Dioſcorum & ejus Notarios falſi poſtulat *Baſilius* in Calchedonenſi Concilio, 81. b. S. *Baſilii* Opera, 141. b 142 a.

Bonifacius III. Suiomus Pontifex, patria ejus, 531. a Conſtitutiones, *ibid.* Ab Imperatore Phoca obtinet ut Oecumenici Epiſcopi titulus uni Romano Pontifici deferretur, 531. a.

Bonifacius IV. Pietas ejus, 531. a. Monachos Sacerdotes ab adminiſtratione ſacramentorum arceri prohibet, 531. b.

Bonifacius V. Pontifex Maximus, patria ejus, manſuetudo, Decreta & Epiſtolæ, 538. a.

S. *Bonifacius* Germaniæ Apoſtolus. Sedis Apoſtolicæ per Gallias Legatus, 814. a. Martyrio coronatus, ibid. S. *Bonifacii* opera, 684. a.

Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus. Zachariæ Summi Pontificis Reſponſa ad interrogationes plurimas *Bonifacii*, 651. a. b 652.

Bonoſus. Utrum Ordinati à *Bonoſo* ante ejus damnationem, ad honores & miniſteria Ordinum ſuorum recepti ſint, 4. b.

Bracarenſia Concilia, à quo convocata, 435. a. 559. a. Canonum ſumma, *ibid* & *ſeq.*

Britannia. Anglorum adventus in Britanniam, eorumque bella, 583. b. *Britanniæ* in multa regna diviſio, 584 b. S Germani Autiſſiodorenſis Epiſcopi fide & precibus *Britannia* ab Anglo-Saxonum irruptione liberatur, 584. a. Plenarium totius *Britanniæ* Concilium, 586. b.

Brunichildæ Sigiberti Regis conjux, 481. b. & *ſeq.* A Chilperico Rothomagum relegatur, 482. a A Chilperici cæde *Brunichildis* vindicatur, 483. b. Theodoricus & Theodobertus inſtigante avia *Brunichilde* Clotarium oppugnant, 485. b. 486 a. *Brunichildis* Reginæ flagitia, 486. a. *Brunichildis* exitus, 486. b. *Brunichildis* à S. Gregorio Magno laudata, *ibid.*

C

Cabilonenſe Concilium, 172. b.

Cæleſtinus I. Rom. Pont. Quid egerit in cauſa Neſtorii *Cæleſtinus*, cum Synodo Romana, 67. a. *Cæleſtini* Legati ad Concilium Epheſinum miſſi, 69. a. Theodoſio ob præſtitum cauſæ fidei patrocinium *Cæleſtinus* gratulatur, 70. b. Moritur *Cæleſtinus*, ibid.

Cæleſtius Hæreſiarcha, Patria ejus incerta, 35. genus, profeſſio, ingenium, mores, 35. a. Synodus Carthaginenſis I. contra *Cæleſtium*, 36. a. *Cæleſtius* ut hæreticus autor à Paulino Diacono ad Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum, defertur, *ibid.* Sex errorum capita objiciuntur *Cæleſtio*, 36. a. *Cæleſtius* convictus anathemate conſignatur & ab Eccleſiæ communione repellitur, *ibid* Appellata Sede Apoſtolica, hujus Sententiam declinat, 36. a. In Aſiam profugit, *ibid.* Per obreptionem Preſbyter ordinatur, 36. a. In Synodo Carthaginenſi II. damnatur *Cæleſtius*, 37 a. Tractoria Zoſimi Epiſtola contra *Cæleſtium*, 41. a Hæreſi & dolis detectis *Cæleſtius* redux Româ fugit, *ibid.* Conſtitutione Honorii Româ rurſus expellitur, 42 b. Canones contra *Cæleſtium* in Concilio Epheſino editi, 69. b. *Cæleſtius* in Synodo Carthaginenſi damnatus, utrum ad Romanum Pontificem appellaverit, 103. a. b. Secunda de *Cæleſtii* cauſa ab Africanis Patribus meritò inſtituta cognitio, 103. b. Utrum Zoſimus *Cæleſtii* hæreſim approbaverit, 104. a. Zoſimus benignitate erga *Cæleſtium* utitur, *ibid.* Quo ſenſu *Cæleſtii* Libellum pronuntiat Catholicum, 104. b. Vid. Zosimus.

Cæſaraugustanum Concilium II. 444. b.

Cæſaraugustanum III. Concilium, 568. b. Canonum ſumma, *ibid.* & *ſeq.*

S. *Cæſarius* Arelatenſis Epiſcopus, & variæ ejus Homiliæ, 408. a. S. *Cæſarii* Regula pro Sanctimonialibus, 459. b. & *ſeq* Regula S. *Cæſarii* pro Monachis, 460. a.

Calchedonenſis Synodus à quo convocatur, 84 a. 245. b Qui huic præfuerit, *ibid.* 245. b. 246. Quando incepta, 84. a. quando abſoluta, 84 b. Quot conſtet actionibus, *ibid.* Quid unaquaque *Calchedonenſis* Synodi actione actum ſit, 84. b. 85. & *ſeq.* Definitio Fidei à *Calchedonenſi* Synodo recepta & approbata, 86. a. b Canon vigeſimus-octavus Concilii *Calchedonenſis* ſummo Patrum conſenſu editus abſentibus tamen Sedis Apoſtolicæ Legatis, 88. a. b. Quid Canone vigeſimo-octavo Concilii *Calchedonenſis* Conſtantinopolitanæ Sedi collatum fuerit, 262 a. Utrum S. Leo Canonem hunc approbaverit 285 b. Synodus *Calchedonenſis* 28. Canonis confirmationem à S. Leone poſtulat, *ibid* & *ſeq* Illum improbat S. Leo, 88. b 162. b Quare 16. b. Duo diſtincta capita in 28. Canone *Calchedonenſi* à S. Leone impugnata, 263. a. Jure ſui primatus egit S Leo repudiando Canonem 28. Concilii *Calchedonenſis*, 264. a. An ſemper viguerit in Oriente Canon 28 ejuſdem Concilii, 264. a. Utrum Anatolius jure ſuo ceſſerit, 264. b. An expunctus fuerit ex Codice Canonum Eccleſiæ Orientalis Canon *Calchedonenſis* vigeſimus-octavus, *ibid* Utrum omnes Canones Concilii *Calchedonenſis* à S. Leone probati ſint dempto vigeſimo-octavo, 265. a. Objectionibus Bellarmini & Lupi Chriſtiani, reſpondetur, 265. b. Juvenalis Jeroſolymitani, & Maximi Antiocheni cauſa in Synodo *Calchedonenſi* componitur 266. 267. Synopſis Canonum *Calchedonenſium*, 88. b. & *ſeq.* Monachi Alexandrini Concilii *Calchedonenſis* hoſtes 94. b. Tumultus Monachorum Palæſtinæ adversùs Synodum *Calchedonenſem*, 94. b. Baſiliſcus Tyrannus, Timothei Æluri conſilio Synodum *Calchedonenſem* impugnat, 95. b. Zeno Imperator edito Henotico Synodum *Calchedonenſem* impetit, non ſidem in ea confirmatam, 96. b. Acephali & Hæſitantes Concilii *Calchedonenſis* hoſtes, 97 a. Anaſtaſius Imp. Concilii *Calchedonenſis* impugnator, *ibid.*

Calendio Antiochenus Præſul, ab Acacio exauctoratus, & quare, 103. a

Calviniſta Celebre adversùs *Calviniſtas* teſtimonium quo ſe à Chriſtianorum Catholicorum quarti ſæculi religione & moribus alienos agnoſcant neceſſe eſt, a. b

Candidianus Comes ad Concilium Epheſinum à Theodoſio Imperatore miſſus, 6. quare, *ibid* Quæ in cauſa Neſtorii contra Cyrillum & Epheſinos Patres molitus ſit, 68. & *ſeq.*

Canones Jus Principum in *Canonum* executione promovenda 86. Princeps Sæcularis non poteſt condere *Canones*, ſed eorum dumtaxat executionem imperare, *ibid* Concilii Calchedonenſis *Canones*, Vid *Calchedonenſis* Synodus.

Cantii Reges, 584 b.

Capillatura luxuriantes ſtudioſè compoſitio excommunicatione plectitur, 620. a.

Capitula Tria quid ſint, 507. b. Cauſa trium *Capitulorum*, 391. b Quid ante Synodum quintam hac in cauſa geſtum ſit, *ibid.* Quis & quomodo damnationem trium *Capitulorum* procuraverit, 391. b Adversùs tria *Capitula* Juſtinianus Imperator Edictum promulgat, *ibid.* & 393 a. Edicto Juſtiniani Orientales Epiſcopi ſubſcribunt, Occidentalibus Epiſcopis repugnantibus, 392 a. Vigilii Romani Pontificis conſtantia in Edicto adversùs tria *Capitula* neganda ſubſcriptione, *ibid.* Vigilii judicatum quo tria *Capitula* damnavit, 392 b. Vigilius quæſtionem de tribus *Capitulis* haberi vellet uſque ad Synodum. *ibid.* Summa Vigiliani Conſtituti in gratiam trium *Capitulorum*, 395. a. Judicium Synodi & definitio adversùs tria *Capitula*, 395. b De iis quæ poſt Synodum quintam in cauſa trium *Capitulorum* geſta ſunt, 396 a. A quibus Synodus illa approbata fuit aut impugnata, 396. b. & *ſeq.* Utrum quinta Synodus tria *Capitula* juſtè damnaverit, *ibid* & *ſeq.* Tria *Capitula* propugnantium objectionibus reſpondetur, 311 b Mutatio ſententiæ in cauſa trium *Capitulorum* vitio verti non debet Vigilio Summo Pontifici, 319. a Utrum anathema latum à quinta Synodo feriat Catholicos trium *Capitulorum* defenſores, 316. b. 320. a. Temerarii ſunt qui pro tribus *Capitulis* aut aliquo illorum Apologias ſcribunt, 320. b. Satisfit objectionibus à trium *Capitulorum* defenſoribus fieri ſolitis, 321 & *ſeq.*

Cardinales Presbyteri, &c. Quare ſic dicti, 709. a.

Carnalia peccata. Diſciplina erga miniſtros altaris in *Carnalia* peccata lapſos obſervata, 427. a.

Carolomannus Pippini Regis filius, 724. a. b. *Carolomanni* in Eccleſiam munificentia, 725. a. *Carolomanni* obitus, *ibid.*

Carolomannus Majordomus ſæculo renunciat, 712. a b

Carolus Magnus Francorum Rex, 724 b. *Caroli* nuptiæ, 725 a. Prima *Caroli* profectio Romam, *ibid* *Carolus Magnus* Hadriani I. precibus adversùs Deſiderium Longobardorum Regem ad bellum ſe accingit, 658. a *Carolus* honorificè Romæ excipitur à Summo Pontifice, ibid *Carolus* Magnus Longobardorum regnum obtinet, 725. b. Varia bella ab eo ſuſcepta, *ibid* & *ſeq* Altera *Caroli* Profectio Romam, 725. b. & *ſeq.* Saxonicæ Gentis ad Chriſtum converſio pia *Caroli* Magni cura, 726. a Tertia *Caroli* profectio Romam, *ibid* Sedem Apoſtolicam nova donatione ditat *Carolus*, 726. Cantores Româ in Gallias adducit, *ibid.* Bojoarios cum eorum Duce Thaſſilone ad obſequium reducit *Carolus* Magnus, 726 b. In Thaſſilonem perduellionis convictum juſtitiam clementiâ *Carolus* temperat, *ibid.* Hunnos debellat, 726. b Roma cum Ducatu Romano ſponte *Carolo* Magno ſe dat, 661. a 726. b *Carolus* amicitiam cum Romanis Pontificibus colit, 727. a. Scholas inſtituit in Aula, in Eccleſiis Cathedralibus & in Monaſteriis, ibid *Caroli* Magni Capitularia, 727. a Auctoritatem condendi Leges Eccleſiaſticas ſibi non arrogat *Carolus* Magnus, *ibid* Monaſteriorum reformationem *Carolus* Magnus promovet, 727 b. Leonis III. Reſponſum de Chorepiſcopis executioni mandari jubet, *ibid* Opera ſervilia Dominicis diebus prohibet, ib. *Carolus* pietatis opera præcipit, 727 b. Saxones qui baptiſmum ſuſcipere nolebant contra pactorum fidem, capite plecti ſtatuit *Carolus* Magnus 728. a. Paganas obſervationes & ſuperſtitiones eliminat, *ibid.* In Jejunii Quadrageſimalis contemptores pœnam capitis decernit *Carolus Magnus* 728 a. Præcepta judicibus à *Carolo Magno* data, *ibid* Collectio Canonum integra *Carolo* Magno ab Hadriano I. oblata, 252 b Utrum jus eligendi Romanum Pontificem ab Hadriano *Carolo* Magno fuerit conceſſum, *ibid* & *ſeq* Hadriani mortem *Carolus* luget, 660 a Epitaphium Hadriano I à *Carolo Magno* poſitum, 660. b. *Caroli* pietas erga Romanum Pontificem, 662. a. *Caroli* pia munificentia in Apoſtolicam Sedem, ibid & ſeq *Caroli Magni* beneficentia in Eccleſias & Monaſteria regni ditionumque ſuarum, 728. b. Viri ſanctitate celebres qui *Caroli Magni* temporibus floruere, *ibid.*

Carolus Majordomus, poſt Theodorici Regis obitum abſque Rege Franciam regit, 721. a. Quare Subregulus dictus, *ibid.* *Caroli* obitus, 721. a. Refellitur fabula de *Caroli* Majoriſdomûs damnatione, 721 a. b.

Carolini libri contra Synodum ſeptimam, 678 b. *Carolini* Libri, & eorum de *Imaginibus* ſacris doctrina, 780 a. b. & *ſeq.* 784 a. b. & *ſeq.* Sanctis cum Chriſto regnantibus venerationem deberi agnoſcit Librorum *Carolinorum* Autor, 780. a b. Reliquias Sanctorum colendas cenſet, 781. a. Utrum Libri *Carolini* ſint opus cujuſdam hæretici, 782 a Librorum *Carolinorum* Autor quis ille ſit, *ibid.* & *ſeq.*

Carpualdus Anglorum Orientalium Rex, 567. b.

Carthaginenſis Synodus contra Cæleſtium Pelagianum congregata, 36. a Quis huic Synodo præfuerit, quæque in hac geſta ſunt, *ibid.* Synodus *Carthaginenſis* II. contra Pelagianos, 37 a. Damnantur in hac Synodo Cæleſtius & Pelagius, *ibid.*

Carthaginenſe VI. Concilium, quo tempore celebratum, 165. b. qua occaſione, *ibid.* Quid in hac Synodo actum ſit, 165 b. & *ſeq.* Mendum in actis, 166. a. Quæ in collectionibus inſcribitur ſeptima Synodus *Carthaginenſis*, altera ſeſſio eſt Synodi ſextæ, 166. a. Synopſis Canonum, 166 b. In hac Synodo confirmantur Canones præteritorum omnium Synodorum quæ tempore Aurelii Primatis in Africa celebrata ſunt, *ibid.*

Carthaginenſis Synodus ſub Bonifacio, 428 a. Petri Abbatis lis cum Liberato Provinciæ Byzacenæ primæ Sedis Epiſcopo, in hac Synodo dirimitur, 428 b.

Caſſianus Maſſilienſium Semipelagianorum princeps, 51. b *Caſſiani* patria, ſanctitas, profeſſio, collationes, obitus 51 52 139. a. Quo tempore *Caſſianus* Collationes ſcripſerit, 139 a. Septem Incarnationis libri a *Caſſiano* editi, *ibid.* Quare Gelaſius Pont. Max. *Caſſiani* opera inter apocrypha retulerit, 139. a Monaſteria à *Caſſiano* inſtituta, 181. a. Regula *Caſſiani*, 181. a b.

Caſſiodorus, Patria ejus genus, parentes, dignitates ampliſſimæ, 410. b. Religioſam vitam amplectitur, *ibid.* Quam Regulam profeſſus fuerit, Monaſticam vitam amplexus, 410. b. *Caſſiodori* opera genuina, *ibid.* Opera *Caſſiodoro* ſuppoſita, 411. a.

Cathedra. Utrum indeficiens eſt Romani Pontificis Judicium, cùm de fidei controverſiis pronuntiat ex *Cathedra*, 610. b. Quid ſit Romanum Pontificem ex *Cathedra* pronuntiare, *ibid.* Unde accepta hæc loquendi formula, 610 b.

Cathedrales. Scholæ in Eccleſiis *Cathedralibus*, 690 b.

Cedwalla, Regis Weſt-Saxiæ, Votum, 596. a Hujus Principis peregrinatio ad limina Apoſtolorum, ibid *Cedwalla* Romæ à Sergio Papa baptiſatur, 596. a.

Cœleſtinus I. Bonifacio I. ſubrogatus, 7. a. ſub. ejus Pontificatu emerſit Neſtorii Hæreſis, *ibid* Neſtorianos, Pelagianos damnavit, 7. a. Maſſilienſes Semipelagianos compreſſit, *ibid* Variæ Conſtitutiones & Decreta à *Cœleſtino* I. prolata, 7. a. Novatianis Eccleſias quas Romæ habebant ademit *Cœleſtinus*, 7. a. Obitus ejus, *ibid.*

Celidonius Provinciæ Viennenſis Epiſcopus, ab Hilario depoſitus, 168. a. *Celidonius* in Synodo Romana in Sedem ſuam à S. Leone reſtituitur, 168. b.

Cereus Paſchalis uſus à quo inſtitutus, 6. a.

Charibertus, Chlotarii filius, 481. b. Virtutes ejus & vitia, *ibid.* Mors *Chariberti*, 481. a. *Chariberti* liberi, *ibid.*

Chamſius Philadelphienſis Eccleſiæ Presbyter à Neſtorianis

rianis excommunicatus ab Epheſina Synodo abſolvitur, 69. b.
Childebertus Clodovei filius, Pariſiorum Rex, 479. a. Filios Clodomeris fratris occidit, *ibid.* Mors *Childeberti*, 480. b.
Childebertus II. Auſtraſiæ Rex, Guntchramno patruo in Burgundiæ Regno ſuccedit, 485. a. *Childeberti* Leges, *ibid.* *Childeberti* pietas, 485. a. *Childeberti* filia, *ibid.*
Childebertus III. In Eccleſias *Childeberti* munificentia, 580. b. *Childeberti* elogium, 581. a.
Childericus Francorum Rex, ab ipſis pulſus, deinde revocatus, 196 b.
Childericus II. univerſâ Franciâ potitus Theodorico fratre juniore in Monaſterium miſſo, 577 b. Conjuratio in *Childericum*, 578. a. Mors *Childerici* infauſta, *ibid.*
Childericus III. Merovingiorum Regum poſtremus, 712. a. *Childericus* III exauctoratur, & in Monaſterium retruditur, 712. b. Tranſlatio regni Francorum à *Childerico* Rege ad Pipinum Majoremdomus, à quo facta, 737. a Utrum à Stephano II. *ibid.* an Zachariæ authoritate, *Childericus* depoſitus fuerit, 737. b. & *ſeq.*
Chilpericus Clotarii patris regnum occupat, unde pellitur, 481. a Meroves adversùs *Chilpericum* rebellio, 482. a. *Chilperici* ſuperſtitio, 482. b. *Chilperici* bella, 483 a. *Chilpericus* in Sabellianiſmum lapſus, *ibid.* Judæos cogit ad baptiſmum ſuſcipiendum, 483. a. *Chilperici* mores, 483. b. Mors *Chilperici*, ibid. *Chilperici* liberi, 483. b.
Chilpericus III. Francorum Rex, & varia ejus certamina, 719 b.
Chindaſuinthus Hiſpaniæ Rex, 582. b. Virtutes ejus, *ibid.* Receſuinthum filium ejus regni conſortem declarat, 582. b.
Cintila Hiſpaniæ Rex, 582 a.
Chlodomeres Clodovei filius, Aurelianorum Rex, 479. a. Bellum adversùs Burgundiones indicit, *ibid.* Sigiſmundum Burgundionum Regem cum uxore & filiis in puteum *Chlodomeres* projici jubet, 479 a. *Chlodomeres* occiditur, *ibid.* Cædes filiorum *Chlodomeris*, 479. a b.
Chorepiſcopi. Epiſtola de *Chorepiſcoporum* privilegio, 154 b. *Chorepiſcopis* functiones prohibitæ, 538. b
Chriſtianiſſimi Reges, *vide* FRANCI.
Christus De gratia *Chriſti* Semipelagianorum doctrina, 57. & *ſeq* Utrum *Chriſtus* pro omnibus hominibus mortuus ſit, 58. b. & ſeq. *Chriſti* conceptio, 320. a. Utrum una vel multiplex in *Chriſto* ſit perſona, 321. b. Unitas perſonæ in *Chriſto* probatur ex Scriptura, 321. b. ex Traditione, 322. a Neſtorianorum perſonarum pluralitatem in *Chriſto* admittentium objectionibus reſpondetur, 323. a. b & *ſeq.* Utrum unica vel duæ ſint in *Chriſto* naturæ, 328 b Duas in *Chriſto* eſſe naturas Scriptura ſacra expreſsè docet, 328 b. Concilia declarunt, *ibid.* Patres Concilio Calchedonenſi antiquiores præjudicarunt, 328. b 329 a. b Ratio confirmat, 330. b. Eutichianorum argumentis reſpondetur, 331. a Hæc S. Cyrilli locutio, Una natura Verbi incarnata, Eutichianis non favet, 331. b Quo ſenſu Patres Mixtionis nomen uſurparunt, cùm de duarum in *Chriſto* naturarum unione ſermonem facerent, 332. b. Naturas in *Chriſto* duas poſt unitionem ſola cogitatione dividi, S. Cyrillus Catholico ſenſu dixit, 333 a. Solus *Chriſtus* perfectè mediator eſt, 549 b Sanctorum invocatio non eſt injurioſa *Chriſto*, ibid. An *Chriſti* Corpus corruptibile fuerit ante Reſurrectionem, 515 a b. Utrum Corpus *Chriſti* ei ſimile fuerit quod Adamus habuit ante peccatum, 526. b. Utrum *Chriſtus* aliquid ignoraverit, 527. a. b. Quo ſenſu dici poteſt aliquid ignoraſſe, & profecere, 528. a. b Abſque errore dici non poteſt *Chriſtum* ut hominem diem Judicii & alia quorum ſcientiam à Deo conſequi mens humana poteſt, ignoraſſe, 519. a. De *Chriſto* quid Mahumetani ſentiant, 546 a b.
Chrodegangus Metenſis Epiſcopus, Canonicorum Congregationis inſtitutor, 703 b Summa Regulæ *Chrodegangi*, 704. a. b.
Chrodieldis Chariberti Regis filia, Monialis perduellis in Monaſterio Pictavienſi, & ea hac cauſa Epiſcoporum duplex conventus, 493 a b.
Chronicon nomine S. Proſperi inſcriptum, 145. b.
Chryſaphius inter Imperiales Cubicularios primus, Flaviano infenſiſſimus, 75. b Odii quo in ipſum exarſit *Chryſaphius*, cauſa, *ibid.* Flavianum Sede ſua deturbare tentat *Chryſaphius*, 76. a. Quibus artibus ei nocere ſtuduit, *ibid.*
Chryſma. Unctio *Chryſmatis* baptiſatorum in vertice, non in fronte Preſbyteris olim licita, non præcepta, 187. a b. ab Arauſicani I. Concilii Patribus imperata, 167. b.
S. *Chryſologus* (Petrus) genus ejus, eloquentia, 141. b. Quare *Chryſologus* dictus, *ibid.*
S. *Chryſoſtomus* (Joannes) Cauſa S. *Chryſoſtomi* in Synodo prædatoria ad Quercum judicata, 159. b 160 a b. Accuſationum adversùs S. Joannem *Chryſoſtomum* ſumma capita, 161. a. S. Joannes *Chryſoſtomus* Theophilum judicem recuſat, 161. b. S. Joannes *Chryſoſtomus* informi ſententia damnatus 162 a *Chryſoſtomus* in exilium pellitur, *ibid.* Ab exilio revocatur *Chryſoſtomus* & quomodo, 162. a. Alterum contra S. Joannem *Chryſoſtomum* Concilium Conſtantinopoli celebratur, ibid. *Chryſoſtomus* iterum in exilium deportatur, 162 b. Ad Innocentium I. Rom. Pont appellat, *ibid.* Sancti *Chryſoſtomi* obitus, 122. b. Mortuo S *Chryſoſtomo* abrupta vel ſuſpenſa communio eſt inter Epiſcopos Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ, *ibid* & 123. b Memoria S. *Chryſoſtomi* à quibus defenſa, 122. b. S *Chryſoſtomus* Pelagianis non favet, 173. b.
Cirola Epiſcopus Arianus, homine quinquaginta aureis conducto, ut cæcum ſe ſimularet, viſum ei reſtituere glorιatur, 3. a Hic à Deo cæcitate percuſſus I. Eugenii beneficio liberatur, *ibid.*
Civilis & Eccleſiaſticæ Juriſdictionis concordia, 442. a. b
Claudii Taurinenſis objectionibus contra cultum crucis dominicæ reſpondetur, 642 b. & *ſeq.*
Clemens Mores ejus, errores, condemnatio, 674. b. 675. *Vid.* ADELBERTUS
Clementia mirabilis, 564. a.
Clericus Diſciplina erga *Clericos* ſtabilita, 86 b. 171. a. 421. & *ſeq* 423. 424. Nemo ſine Titulo *Clericus* ordinandus, 88 b *Clericis* militia & dignitates ſæculares prohibitæ, 89. a. 171. a. Lites *Clericorum* adversùs Conclericos ad tribunalia ſæcularia deferri vetat Synodus Calchedonenſis, 89. a. 425. b. Migratio ab una Eccleſia in aliam *Clericis* prohibetur, 89. b 171. a b. 418. a 429 a *Clerici* quibus nullum eſt ab Epiſcopo commiſſum negotium à Regia Urbe arcentur, *ibid.* Quanta vigilantia ſenſus ſuos ab omni immunditia ſervare debeant *Clerici*, 172 a Ebrietas execranda *Clericis*, ibid *Clericorum* Congregationes, 180. a b. *Clerici* bonorum Eccleſiaſticorum diſpenſatores non Domini, 186. b. An *Clerici* quibus ad victum & veſtitum patrimonium ſufficit, Eccleſiaſticos reditus ac diſtributiones percipere debeant, 187 a. *Clerici* abſque liberis aut propinquis morientes, bona ſua Eccleſiæ, vel pauperibus relinquere debent, 187. b. *Clericorum* immunitates V. Sæculo, 188. a b. Sexto ſæculo & ſeptimo, 470. a b. *Clericos* Monaſteriis præfici vetat S. Gregorius, 385 b *Clericorum* contumacia corrigitur, 421. b. Continentia *Clericorum*, 422. a. 430. b *Clericorum* habitus, *ibid.* 438. a 456. a Bonorum Eccleſiæ uſus-fructus *Clericis* ab Epiſcopo conceſſus, ibid & ſeq *Clericorum* lites ad quod Tribunal deferendæ, 422. b. 438. a. b. 470. b. 550. b. Quam caſti *Clericorum* mores, 423. a. In criminali negotio *Clerici* actores eſſe non debent, 422. b. 424 b Familiaritas mulierum *Clericis* interdicta, 424 a. 425. a 427 b. 429. a. 433 a. Negotium omne ſæculare, ſive commercium *Clericis* prohibetur, 424 b. Mores & honeſtas *Clericorum*, ibid. 696. a. Fœminarum rei domeſticæ gubernandæ cauſâ in *Clericorum* domos ingreſſus prohibetur, 425. a 429. a. b 444. b 553. b. Ab Hæreticorum convivus *Clerici* arcentur, 425. b. Fœminarum viſitationes, ſine teſtibus *Clericis* prohibitæ, 426. a. 555. b *Clericis* ad puellarum Congregationem acceſſus vetatur, 426. b. *Clerici* vagi & inſtabiles, 428. a. 457. a. 555. a. 670 b. *Clerici* publicis actionibus ac tutelis gerendis immunes, 432. b. 531. b Ordo in *Clericorum* cauſis judicandis conſtitutus, *ibid.* Alieni *Clerici* ſine dimiſſoriis litteris non ordinandi, 434 b. 435. *Clericorum* in habitu & capillitio modeſtia, 435. b *Clericorum* teſtamenta in commodum Eccleſiæ, 436 a. Laici ne ſtent inter *Clericos* in Eccleſia, 436 b. Obligatio majorum *Clericorum* ad Officii

Divini

Divini recitationem etiam privatim, *ibid. & ſeq.* Majorum *Clericorum* Celibatus, 437. a. 556. a. *Clericorum* majorum nomine quid intelligendum, 435. a. *Clericorum* civilis habitus à Sæcularium veſtibus ex Eccleſiæ Diſciplina diſtinctus, 438 a. 456. a. 722. b. *Clericorum* cauſæ criminales à quibus judicatæ, 438 a. Pœna *Clericorum* *Clericos* ad Sæcularia tribunalia trahentium, 438. b 44.. a Specialia *Clericorum* jejunia, *ibid* Honos *Clericis* à Laicis exhibendus, 440 a *Clericos* reorum ſupplicus, ſpectaculi causâ, adeſſe nefas, 440. a. Veſtimenta purpurea *Clericis* interdicta, 443. b. 671. a Stare in plateis ac vatiis confabula ionibus ſe immiſcere *Clericis* illicitum, 444. a. *Clerici* in Monaſteria ad pœnitentiam agendam detruſi, ibid. *Clericorum* ordinandorum ætas, 453. a 702. b *Clericorum* inſtitutio in Seminariis, 455 b 553. b. Tonſura & Corona *Clericorum* 456 b. *Clericalis* tonſura abſque ordinibus collata, 670. b *Clerici* à ſuis Beneficiis ad nutum Epiſcoporum non amovendi, 459. a. b. 151. a *Clericorum* immunitas à fori ſæcularis judicio ſexto & ſeptimo ſæculo, 170. b 550. b. 552. a. Sub Gothis Italiæ Regibus immunitate fruebantur *Clerici* in cauſis perſonalibus, non in realibus, 471. a *Clericos* impudicos in perpetuum à ſacris Miniſteriis prohibendos Martinus I. decernit, 533. a. *Clericorum* manſio in Eccleſiis pro quibus ſunt ordinati, 551. a. Nullus olim abſque Regis licentia ordinatus in Gallia *Clericus*, 529 a. Hanc regis conſenſus neceſſitatem ad eos quos publicus cenſus ſpectaret Concilium Remenſe conſtrinxit, *ibid* Tabernarum ingreſſus *Clericis* vetitus, 618 b. ſpectacula *Clericis* vetita, 619. a. Veſtes *Clericales*, ibid. 702. b. *Clerici* Epiſcopis & certis Eccleſiis addicti, 703. b. Duplex *Clericorum* genus, 703 b.
Clerici Regulares. *Clericorum* Congregationes quo tempore & auctore cœperunt, 180 a. b.
Climacus (Joannes) Abbas in Monte Sina, 411. a. Quare ſic dictus, *ibid.* Joannis *Climaci* Opera 411. a.
Clodio, Secundus Francorum Rex, 196 a.
Clodovæus Francorum Rex, 196. b Inſignis *Clodovæi* victoria, ibid *Clodovæi* Baptiſmus, 197. a Ampulla chriſmatis in *Clodovæi* baptiſmo cælitus delata, ibid *Clodovæi* religioſa in S. Martinum reverentia, 197. a. Vocladenſe prælium & de Alarico *Clodovæi* victoria, ibid *Clodovæi* pietatis monumenta, 197 b. *Clodovæi* erga Romanum Pontificem reverentia & pietas, *ibid.* *Clodovæus* Epiſcopos habet à conſiliis, 197. b *Clodovæus* Concilium Aurelianenſe primum convocat, ibid. & ſeq. *Clodovæi* erga Eccleſias munificentia, 198 a. *Clodovæi* obitus, ibid *Clodovæi* filii, & bella ab ipſis feliciter aut infeliciter geſta, 479 a b. *& ſeq.* Filiorum *Clodovæi* pia ſinceraque Religio, 481. a.
Clodovæus II Dagoberto patri ſuccedit in Burgundiæ & Neuſtriæ regna, 576. b. *Clodovæi* pietas, ibid. *Clodovæus* II à calumnia vindicatur, 577. a Viri ſanctitate illuſtres qui *Clodovæo* II. regnante floruerunt, *ibid & ſeq.*
Clodovæus III. Theodorico patri ſuccedit, 580 b. Donationes quaſdam Eccleſiis factas confirmat, ibid *Clodovæi* obitus, 580. b. Viri ſanctitate illuſtres qui *Clodovæi* III. temporibus celebres fuere, 581 a
Clotarius Clodovæi filius Sueſſionum Rex, 479. a. Duplicis inceſti reus, ibid. *Clotarii* cædes in nepotes, 479 a. b. Bellicæ expeditiones ab ipſo ſuſceptæ, ibid *Clotarii* expeditio in Hiſpaniam, 480 a. Univerſam Francorum Monarchiam *Clotarius* ſolus obtinet, 480. b Chramnus ejus filius in ipſum rebellat, *ibid* Mors *Clotarii*, 480. b. Pia ejus ante Obitum Conſtitutio, *ibid & ſeq.* Parum æqua in Eccleſiæ commoda propenſio, 481. a. Fabula de homicidio à *Clotario* perpetrato die Paraſceves & erectione Toparchiæ Yvetotii in regnum, *ibid.* Filii *Clotarii*, 481. b.
Clotarius II. Edictum *Clotarii* quo Synodi V. Pariſienſis Canones temperavit, 550 a. Novas exactiones & tributa rogantibus Epiſcopis relaxavit *Clotarius* II. 550. b. *Clotarii* uxores, 573. b. *Clotarii* liberi *ibid.* *Clotarii* virtutes & vitia, 574. a.
Clotarius III. poſt Clodovæi patris obitum in univerſa Francia ſolus regnat, 577. b Auſtraſiam cedit Childerico fratri, ibid. *Clotarii* III. obitus, 577. b.
Clotarius IV. Theodorici III. filius, 719. Carolus Majordomus regiam dignitatem *Clotario* conferendam curat, & quare, ibid *Clotarii* obitus, 719.
Cloveshovia Synodus, 690. Canonum Synopſis, *ibid & ſeq*
Coadjutores & ſucceſſores ab Epiſcopis deſignati, 451. b & ſeq. *Coadjutores* ab Epiſcopis à quo tempore aſſumpti, 176 a Nulla generis aut cognationis habita ratione, Epiſcopi *Coadjutores* eligebant, 176 b. Epiſcopi nepos regendæ Eccleſiæ non impar, *Coadjutor* & ſucceſſor Avunculi Epiſcopi poteſt deſignari, 177. a *Coadjutores* & ſucceſſores difficulter dati, nec niſi graves ob cauſas, 699. b.
Coloſſus Rhodius, 371. a.
S *Columbanus* Monaſteriorum Luxovienſis in Gallia & Bobienſis in Italia Fundator & primus Abbas, 563 a Patria ejus, ſanctitas, doctrina, & opera, *ibid* Sancti *Columbani* Regula pro Monachis, 461. a Monaſteria plurima utriuſque ſexus ſub S *Columbani* Regula militantia, 461 b Sancti *Columbani* Regula à Synodo Matiſconenſi approbata, *ibid.*
Commenda, ſeu Abbates *Commendati*, 431. b.
Communio frequens, 686. a. Conjugati ad ſacram Communionem præparare ſe debent dierum aliquot continentia, *ibid.* Frequens *Communio* quibus permiſſa, 691 a.
Communio laica, 431 b.
Communio peregrina quid ſit, 421 b. 427. b.
Compendienſis Synodus; & ejus Canones matrimonium ſpectantes, 693 b.
Concilia. Epiſcopi *Conciliis* adſunt ut judices, Abbates ut ſpectatores, 76 b. Diverſus Epiſcoporum & Abbatum *Conciliis* ſubſcribendi modus, *ibid* Jus ſuffragandi in *Conciliis* Oecumenicis, ſolis Epiſcopis competit, 78. b *Conciliorum* Generalium auctoritas, 407. b. *Concilia* Provincialia ſingulis annis celebranda, 429 b. & alibi paſſim. Non eſt annuendum Hæreticis, ut retractentur quæ ab Oecumenico *Concilio* ſunt definita, 91 a *Concilia* Provincialia bis in anno celebrari ſolita, 29. b. 167. a.
Concupiſcentia hominibus omnibus inſita, 292 a. homini tamen non naturalis, *ibid.* Utrum *Concupiſcentia* mala ſit, 292. a b. *& ſeq.* An peccatum originale reatus ſit *Concupiſcentia*, 300. a *Concupiſcentia* cauſa traductionis originalis peccati, 302 a
Confeſſarius. Quâ prudentiâ *Confeſſarius* in pœnitentiis imponendis gerere ſe debeat, 610 a Extrema vitanda *Confeſſario* 620 b.
Confraternitates. Pia *Confraternitatum* officia, 562. b. *Confraternitatum* abuſus emendantur, *ibid.*
Conjugium. De uſu *Conjugii* Regulæ, 422. a. b. *Vid* MATRIMONIUM *Conjuges* qui propter alterius infirmitatem matrimonium ſolvunt, 419. b. *Conjugia* illicita, 434. a *Conjugati* matrimonii uſu abſtinere ſe debent aliquot diebus antequam ad Menſam ſacram accedant, 686. a.
Cononis Romani Pontificis electio, 535 b Conſtantinum Eccleſiæ Syracuſanæ Diaconum inconſulto Clero Antiochenæ Eccleſiæ præficit, infelici exitu, *ibid.*
Conſecrationes Eccleſiarum ſolis diebus Dominicis peragendæ, 561. a.
Conſtans Heraclii Imp. filius, Monothelitici erroris fautor, 539. a. A *Conſtante* promulgatur Edictum quo vox unius aut duarum in Chriſto voluntatum prohibetur, 539. b. Monothelitiſmus Typo *Conſtantis* Imperatoris doloſè aſſertus, ibid. *Conſtantis* Typus juſtè damnatus & cur, 542. b.
Conſtans Conſtantini filius, Imperator levatur, 572. a *Conſtans* Monothelitas fovet, Typo promulgato, ibid *Conſtans* fratrem ſuum Theodoſium Diaconum interficit, 572 a Pœna ſceleris, *ibid.* In balneo Syracuſis occiditur, 572. a.
Conſtantinopolitanum I. Concilium Quid geſtum Actione I. 74 b. Quid geſtum ſequentibus Actionibus Concilii *Conſtantinopolitani* I. adverſus Eutychem, uſque ad VII. *ibid & ſeq* Vid. EUTYCHES Quid geſtum Actione ſeptima, 75. b. 76 a. *& ſeq.* Acta Synodi retractantur Imperatoris juſſu 77 a Secundum Concilium ſeu Conventus *Conſtantinopolitanus*, 77. a. b *& ſeq.*
Conſtantinopolitana Sedi à Calchedonenſibus patribus Patriarchica privilegia confirmantur, 22 a Primo poſt Romanam Eccleſiam honore donatur, *ibid.* Apoſtolica

lica Sedes a *Conſtantinopolitana* Communione divellitur, 99 b Quibus conditionibus pax conſtituta & redintegrata communio eſt Eccleſiam *Conſtantinop.* inter & Romanam, 101 b

Conſtantinus Univerſalis Eccleſiæ Præſul, patria ejus, manſuetudo, 647 b. Felicem Archiepiſcoporum Ravennatem corrigit, *ibid.* Exauctoratus Felix & obedientiæ rediens, à *Conſtantino* Sedi reſtituitur, 645. a Conſtantinopoli ab Imperatore vocatus ab ipſo ſummo cum honore & pietate ſuſcipitur, *ibid.* Philippico Bardani Imperatori Sextam Synodum abolere volenti fortiter reſiſtit *Conſtantinus* 648 a. *Conſtantinus* obitus, *ibid.*

Conſtantinus, Antiochenus, à Conone, Patriarcha electus, 535 b.

Conſtantinus Antipapa, quomodo in Sedem Apoſtolicam intruſus, 65[illegible]. quomodo ejectus, *ibid.* Acta Romanæ Synodi contra *Conſtantinum*, 656 a. *Conſtantinus* à Synodo colaphis cædi juſſus in Monaſterium compelitur, *ibid.* Utrum ordinationes à *Conſtantino* celebratæ, à Stephano IV irritatæ fuerint, 656. b.

Conſtantinus Pogonatus, 142 a. b Quare ſic dictus, 5[illegible] b Hujus Imperatoris fides & pietas, *ibid.* Synodum VI Oecumenicam convocat, &c. 542. a. Fratres ambos Tiberium & Heraclium Imperii collegas adſciſcit, *ibid.* Eoſdem naribus mutilatos in ordinem redigit, 5[illegible] a. b. Varii belloꝛum *Conſtantini* exitus, *ibid* *Conſtantini* Pogonati patrocinio ſexta Synodus convocatur, 572. b. Ejus in Romanam Eccleſiam merita, *ibid.*

Conſtantinus Heraclii Imperatoris filius poſt quatuor imperii menſes à Martina noverca veneno perimitur, 12[illegible] a.

Conſtantinus Leonis Imp. filius, cum Irene matre imperat, 717 a. *Conſtantinus* Synodum pro cauſa fidei in[illegible] 71[illegible]. *Conſtantinus* ſolus imperare tentat, *ibid.* & *ſeq.* Diſſenſio inter Conſtantinum & Imperatricem matrem diſſidium, 71[illegible] a. Conjurationem Nicephori patrui ejus *Conſtantinus* detegit, & oculis privat, *ibid.* *Conſtantinus* [illegible] divortium & illegitimæ nuptiæ 718 a *Conſtantinus* Imperator matris perfidia captus & excæcatus, 718. b.

Conſtantinus Copronymus *Vide* COPRONYMUS.

Conſtantius Imperator, 189. b 190. a.

Controverſia ſexti Sæculi, 3[illegible]. b.

Con[illegible] Rhegienſis Epiſcopus Synodi Gallicanæ Judicium [illegible] *Contumelioſi* à Joanne II. condemnatum, 575. Appellationem *Contumelioſi* ſuſcipit Agapetus, 5[illegible]0 b

Convivium. Modeſtia Chriſtianorum in *Convivio*, 871 a.

Copronymus (Conſtantinus) quare ſic dictus, 717 Ejus impietas, 664. b. Conſtantini *Copronymi* blaſphemia in Virginem Deiparam, *ibid.* *Copronymus* Iconomachorum Synodum cogit contra ſacras imagines, 664. b & ſeq *Copronymi* perſecutio in Monachos qui ſui pene omnium cauſam fidei turbantur, 665 b Stephanum Juniorem variis cruciatibus *Copronymus* enecat, *ibid* *Copronymo* imperium perſecutio continua Chriſtianorum, 665. b. Artabaldi à *Copronymo* defectio, bellum, exitus, 716 a Conſtantini *Copronymi* ſcelera, 716 b *Copronymi* miſera mors, *ibid.* Ob impietatem maxime in Deiparam Virginem igni æterno damnatus, 716 b Corpus *Copronymi* in Baſilica SS. Apoſt. lorum ſepultum, poſtmodum effoſſum & ſoꝛde crematur, 717. a.

Corn[illegible] qu[illegible] em obtinuerit, 303. b.

Corrupticolarum origo, autores, errores, 400. a.

Corruptio multiplex, 526 a b.

C[illegible] & Damianus Martyres, 57[illegible] b. Tria paria Sanctorum ejuſdem nominis diſtinguenda, *ibid* & *ſeq.*

S. *C[illegible]* Hieroſolymitanus, 683. b.

Creatio. Fabula S. Auguſtini expoſitio de [illegible]a diebus *creationis*, 129. a.

Crodundus Dux Moderatio ejus ſingularis, 482. a.

Crux Chriſti *Crucis* inventio, 636. b à quo & quomodo, *ibid* Veræ *Crucis* religioſius cultus, 636. b. C[illegible] ſuam venerationem dignam oſtendit, 637 a SS Patres cultum religioſum Dominicæ *Cruci* exhibendum teſtantur, ibid *Crucis* commendatio, 637 b. Dominicæ *Crucis* effigiem & ſignum fidelibus religioſè colendum propoſuit ſemper Eccleſia, ex quo pace potita eſt, 638 a Vexillum, *Crucis* initiat, eff[illegible] 1 us jubet, ibid. *Crucis* ſignum miraculis illuſtratum, 638 a. b Signum *Crucis* in pavimentis non adumbrandum & cur 639. b 637 a Signum *Crucis* ab Imperatoribus adoratum, 639 a b. *Crucis* ſignum mar[illegible] agitatione formatum venerabile eſt, & ab Eccleſiæ exordiis apud Chriſtianos uſitatum, 640. a Hæreticorum objectionibus contra cultum Dominicæ *Crucis* reſpondetur, 640. b Perperam Heterodoxi contendunt Cyrillum exploſiſſe adorationem *Crucis* ex ligno, lapide aut quavis alia materia confectæ, 639 a Ethnicorum in Chriſtianos calumnia repellitur, 641. a. *Crucis* Chriſti ea non exhibetur adoratio quæ Dei ſolius propria eſt, 641. b Claudii Taurinenſis Epiſcopi objectionibus contra *Crucis* adorationem reſpondetur, 642 b. & *ſeq.* Petrobuſianorum contra cultum *Crucis* Dominicæ objecta diluuntur, 644 a. Veteris Eccleſiæ ſententia & fides Paulicianis & aliis hæreticis *Crucem* contemnentibus & comburentibus opponitur, 644 b. 645. a Typo *Crucis* ſalutatio & honoraria adoratio exhibenda, 645 b.

Curati. Ælex *Curatorum* Eccleſiaſtica Seminaria, 429 a *Curati* ſecundum Parochiarum facultates Clericos ſibi debent adjungere, 558. a. Obligatio prædicandi Verbum Dei *Curatis* incumbit, 618 b. *Curatorum* inſtitutio penes ſolum Epiſcopum, 705. b

Curatorum primitivorum origo, 557. b Utrum *Curati* Primitivi plures ſimul poſſint habere Parochias, 561. b.

Cyprii Epiſcopi Epheſini Concilii Decretum de *Cypriorum* Epiſcoporum ordinatione, 69[illegible] b

Cyriacus Conſtantinop. Patriarcha Oecumenici nomen aſſectat, 384 b *Cyriaci* ambitionem S Gregorius coërcet, *ibid.*

S *Cyrillus* Alexandrinus. Carmelitarum habitu perperam induitur S *Cyrillus*, 137. a. Theophilo patruo in Alexandrina Sede ſuccedit, *ibid.* S. *Cyrilli* nævi à quibuſdam Scriptoribus Eccleſiaſticis annotati, 137. a. *Cyrillus* à calumnia vindicatur, *ibid* Doctrina S. *Cyrilli* de Incarnatione, ab Eccleſia approbata, 137. b. Liber de Sacroſancta Trinitate non eſt S. *Cyrilli*, *ibid.* Theſauri Liber S *Cyrilli* genuinum opus, 138 a Circa libros 10 contra Julianum Apoſtatam, quid de *Cyrillo* ſentiendum, 138 b Contra naſcentem Neſtorii hæreſim ſe ibi ad Ægypti Monachos, 66. b *Cyrilli* Epiſtolæ ad Neſtorium, *ibid.* S. *Cyrillus* Romani Pontificis primatum reveretur, 6[illegible] b Litteræ ejus ad Theodoſium Imperatorem & Reginas, 67 a. *Cyrilli* Epiſtolæ ad Clerum & [illegible] andrinas Conſtantinopoleos, 67 b *Cyrilli* de Miſſæ Sacrificio & reali Corporis Chriſti præſentia in Euchariſtia teſtimonium, ibid. *Cyrilli* anathematiſmi duodecim, 67. b *Cyrillus* in Conciliabulo 43. Epiſcoporum depoſitus, 65. b. Ab Epheſinis Patribus lata in eum depoſitionis ſententia reſcinditur, 69. a Conditiones pacis a Joanne Antiocheno propoſitas rejicit, 71. a. Profeſſionem fidei Joanni mittit *Cyrillus* cui Joannes & aſſeclæ ſubſcribunt, 71. b Juvenalis Epiſcop Hieroſolymitani ambitui *Cyrillus* obſiſtit, 70 a. Profeſſio fidei S. *Cyrilli* brevis interim, quæ incipiunt *Lætentur Cœli*, non eſt edita à S. *Cyrillo*, ſed à Joanne Antiocheno, 71. b. S *Cyrillus* propriam famam negligit ſtudio Eccleſiaſticæ pacis, *ibid.* Quæſtionem de communicatione ad omnes m velut problema Theologicum ab Orientalibus haberi permiſit *Cyrillus*, modo unam in Chriſto perſonam profiterentur, 71. b. An, & cujus nomine *Epheſino* Concilio præfuerit *Cyrillus*, 227 b. & *ſeq* Cur primo loco ſubſcripſerit *Cyrillus*, 229 & *ſeq.* Quo ſenſu *Cyrillus* à Patribus Epheſinis dicatur Concilii Caput, 230 a. Cur alios à *Cyrillo* ad Concilium Legatos miſerit Celeſtinus I Rom Pontifex, *ibid.* Epiſtolæ, Anathematiſmi & cætera S *Cyrilli* ſcripta, utrum ſint erroris puta, 231. a S. *Cyrilli* doctrina ab Eccleſiis approbata, 231 a S. *Cyrillus* à calumniis & ſiniſtris ſuſpicionibus vindicatur, 232. b 233. Utrum S *Cyrillus* Capitula ſua retractaverit, 234 a Cur S *Cyrillus* non exegit ab Orientalibus Epiſcopis ut ſua Capitula probarent aut conſcriptas adverſus illa criminationes retractarent, 234. b. Objectiones Orientalium adverſus S. *Cyrilli* Capitula 235. a. S. *Cyrilli* reſponſiones ad Objectiones Orientalium, 236. a b S. *Cyrilli* ſcripta ab Apollinaris labe aliena, 238. a b & *ſeq* 238. b.

Cyrus Alexandrinus Monothelitarum hæreſeos aſſertor & defenſor, 338. a

D

Dagobertus in Regnum Clotarii patris ſuccedit, 574. a. Fabulæ quæ de *Dagoberto* narrantur, *ibid & ſeq.* Aquitaniæ partem Chariberto fratri cedit *Dagobertus*, 574 b *Dagoberti* vitia, 575 a. *Dagoberti* uxores, *ibid.* Utrum Nantildis *Dagoberti* uxor monialis fuerit, 575 a *Dagobertus* à S. Amando reprehenſus, ibid *Dagoberti* pœnitentia, 575. a. S Dionyſii Baſilica à *Dagoberto* extructa utrum ſita ſit intra muros urbis Pariſienſis, *ibid & ſeq.* Viri inſignes qui regnante *Dagoberto* floruerunt, 575 b. *Dagobertus* filium ſuum Sigebertum Auſtraſiæ Regem creat, 576 a. Clodovæum alterum filium Regni Burgundiæ & Neuſtriæ hæredem inſtituit, *ibid.* Leges a *Dagoberto* emendatæ, 576 b.

Dagobertus II pulſus quondam in exilium, redit in Auſtraſiam, & rerum potitur, 579. a *Dagoberti* munificentia in Eccleſias & Monaſteria, ibid *Dagoberti* liberi, 579. a. *Dagoberti* mors, *ibid.* Viri ſanctitate illuſtres qui *Dagoberti* II. temporibus floruere, 580 a

Dagobertus III. Francorum Rex, 719 a b

Dallæi Libri de religioſo cultûs objecto, 334 a Catholicum de ſacrarum reliquiarum veneratione dogma, Latinorum Traditionem perperam *Dallæus* vocat, 338. b. Reliquiarum cultum quarto tantùm ſæculo incœpiſſe aſſerit, ibid. *Dallæi* Calviniſtæ contra Reliquiarum venerationem argumentis reſpondetur 339. a b *Dallæus* quæſtionem dogmatis cum quæſtionibus diſciplinæ mala fide confundit, 340. a 360. a. *Dallæi* contra religioſum Sanctorum cultum argumenta ſolvuntur, 341 b 342 b. *& ſeq.* Apoſtoli teſtimonio *Dallæus* abutitur 344 b. Sanctorum in cælo regnantium invocationem *Dallæus* impugnat 352 a 354. b. *Dallæus* Origenis teſtimonium in alienum ſenſum detorquet, 354 355. Veteres Liturgiæ *Dallæo* cauſam non juvant, 356. a. Inſignis *Dallæi* fraus, 356. b. Inane *Dallæi* argumentum ex Veterum quorumdam ſententia de dilatione beatitudinis Sanctorum ad ultimum judicii diem petitum, 357. a. S. Irenæi teſtimonio *Dallæus* abutitur, 358. a Inſcitè colligit *Dallæus* invocationem Sanctorum in Eccleſia tribus prioris ſæculis receptam non fuiſſe, quòd illius non meminerint Patres de Oratione tractante, 358. a b. *Dallæi* calumnia refellitur, 359. b. Virginis Deiparæ cultus contra *Dallæi* cavillationes defenditur, 360. a b. & ſeq. *Dallæi* objectionibus contra Virginis Matris cultum reſpondetur, 368. a b 369.

Damaſcenus Vid *Joannes* Damaſcenus.

Damianus Vid. Cosmas.

Decanus quid ſit, 464 b.

Decentius Eugubinus. Epiſtolæ Innocentii I. ad *Decentium* Synopſis, 3. b

Decima & Nonæ quid ſint 712. a. *Decimarum* exactio maxima cum charitate facienda, 712 b. *Decimæ* pauperum ſtipendia, 161 b.

Defunctorum Miſſam pro vivis celebrare ut hoc ſacrificio mors illorum acceleretur, damnata ſuperſtitio, 568 a. Preces & Miſſæ & eleemoſynæ pro *Defunctis* in Anglia recens Chriſtiana, 590 a 591 a.

Ad *Demetriadem* Epiſtola, utrum ſit ſancti Auguſtini fœtus, 108.

Deſiderius Longobardorum Rex, 631. b *& ſeq.* impietas, fraus, & malæ artes *Deſiderii*, ibid. & 635. b *& ſeq*

Deſiderius Metropolitanus Viennenſis in Concilio Cabilonenſi depoſitus, 455 a.

S. *Deſiderius* Caducenſis Epiſcopus, variarum Epiſtolarum autor, 567 a.

Devolutum jus quid ſit, 418 a. Jure *Devoluti* Romanus Pontifex Beneficia confert in Eccleſia univerſa, 41 a b

Deuſdedit Romanus Pontifex, patria ejus, ſanctitas, beneficentia & charitas, 538 b. Leproſum oſculo ſanat, *ibid.* Epiſtola *Deuſdedit* ſuppoſita, 538. b *& ſeq*

Demetrius Arianorum Conſtantinopoli Epiſcopus, & aqua quæ ipſo baptiſante evanuit, 194. a.

Diaconi vid Majores [illegible] *Diaconorum* Cœlibatus, 171 b 43 a. *Diaconorum* obligatio ad Officii Divini recitationem etiam privatim, 436 b *Diaconum* jejunum altari miniſtrare decet, 440 b.

Diaconiſſa. De ejus ordinatione, 89. *Diaconiſſa* convolans ad nuptias poſt manûs impoſitionem excommunicatione [illegible] marito plectitur, ibid *Diaconiſſarum* Ordinatio, utrum Sacramentum ſit 167. b. De *Diaconiſſarum* Ordinatione quid in Concilio I. Arauſicano [illegible] ſtatutum ſit, *ibid.* & 168. a *Diaconiſſarum* ordinatio abrogatur, 426. a. 450. a.

Diœceſis ab Epiſcopo viſitanda, 690 b.

Diœceſana Synodus celebranda, 440. b.

Diogelingenſis in Bajoaria Synodus, 694. b.

Dionyſius Exiguus, Romani Monaſterii Abbas, 402 b Collectio Canonum ab ipſo [illegible], *ibid.*

S. *Dionyſii* Abbatiæ fondatio 5 5 a [illegible] S. *Dionyſii* Baſilica intra muros urbis Pariſienſis fuerit exſtructa, *ibid & ſeq* Privilegium Abbatiæ S. *Dionyſii* à Clodoveo II conceſſum: Quâ conditione, 5 [illegible] a Privilegium *Sandionyſianæ* Monaſterio à Stephano III attributum, 634 b. Utrum privilegium illud ſit interpolatum. *ibid.*

Dioſcorus Alexandrinus Patriarcha Præſidendi Epheſinæ II Synodo munus *Dioſcoro* Theodoſius Imperator contra Canones defert 78 b. 80 b Quare, 78. a b. Tyrannica *Dioſcori* in Flavianum & Legatos Apoſtolicos crudelitas, 81. b Anatolium in Flaviani locum ordinat, 81 b *Dioſcorus* in Synodo Calchedonenſi ſedere prohibitus eſt ut judex, juſſus in medio ſedere ut reus, 84 b Semel & iterum vocatur ad judicium, 85 a *Dioſcori* damnatio, *ibid* 153 a Utrum *Dioſcorus* ob crimina [illegible] graviſſima; an quòd hæreticus fuerit, a Synodo Calchedonenſi damnatus ſit, 154 a b. Variæ adverſus *Dioſcorum* accuſationes prolatæ, 153. b. *& ſeq.*

Dioſcorus Antipapa, 575 a. A Bonifacio II anathemate percellitur *ibid* Id ceu injuſtum ſui ubi Agapetus, 575 a. Quam ob cauſam injuſta viſa ſit Agapeto excommunicatio in *Dioſcorum*, à Bonifacio lata, irritatur, *ibid.* Moritur *Dioſcorus*, & cum ipſo ſchiſma extinguitur, 575 a.

Dioſcorus Junior, Alexandrinus Patriarcha Schiſmaticus, 94. a.

Dioſpolitana Synodus adversùs Pelagium congregata, 38 b. 501. a A Pelagio decipiuntur *Dioſpolitani* Patres. 5 . a 501 b Pelagii tamen hæreſim non approbant, *ibid* Pelagium damnant, 57 a Vid. Palæstina Synodus.

Divinatores. Pœnæ in ipſos conſtitutæ, 444 a.

Divortii cauſæ ab Epiſcopo judicandæ, 4.2 b.

De *Diverſis* ſermones quinam S Auguſtinum Auctorem agnoſcunt, 127 a b.

Dominica dies Quæ opera diebus *Dominicis* prohibita, 431 b. 556 b 727. b Miſſæ integræ auditio die *Dominica*, 4.3 a. 414 a 452. a Religioſa *Dominicæ* diei obſervantia, 419 b. 574 a. 691 a. Opera ruſtica diebus *Dominicis* ab omnibus facienda, *ibid ſupra* Mulcta pecuniaria & flagella in *Dominicæ* diei violatores decreta, 444 a *Dominicus* dies ſanctificatio, 690. b.

Dracontius Poeta, Presbyter Hiſpanus, 136. b.

Domnus Antiochenus cauſa, 86 b. Actio de *Domno* Maximi deceſſore Concilio Calchedonenſi inſerta, commentitia eſt, 87. a 167 b Varia & graviſſima ſuppoſitionis argumenta, 168. a. b Baluſii objectionibus reſpondetur, 169 a

S. *Donati* Regula, 461. b.

Donatiſtæ in Africa compeſcuntur, 381 a.

Donus Summus Pontifex, 533 a.

Dorotheus Abbas, ſermones ejus, 411 b.

Dungalus Sandionyſiani Monaſterii Recluſus, de Imaginibus quid ſentiat, 759 b *& ſeq.*

E

Ebroinus Majordomus in Monaſterium depoſitus exul, 577 b. Leodeſium Majoremdomus interimit, & Majoratumdomus iterum recipit, 579 a. *Ebroinus* S. Leodegarium & Garinum Comitem fratrem ejus per calumniam opprimit, *ibid.*

Eccleſia Definitio *Eccleſiæ*, 135 b. *Eccleſia* bonis & eorum malis, 186 b *Eccleſiæ* judicium indeficiens eſt etiam in quæſtionibus facti cum jure ſeu dogmate fidei connexis, 139 b. *Eccleſiæ* judicio de quæſtionibus facti cum dogmate conjunctis omnis Catholicus reverentiam & obedientiam debet, 160 a. Pro Autoribus ab *Eccleſia* damnatis impudenter Apologiæ ſcribuntur, 220. b. Indeficiens eſt *Eccleſia*

cleſia judicium in factis doctrinalibus in quibus cognitio cauſæ ex Auctorum ſcriptis inſtruitur, 562. a. Bonorum *Eccleſiæ* adminiſtratio, 186. b. 469. 555. b Diſpenſatio, 423 b 456. b. *Eccleſiarum* Oeconomi, 67[illegible] b. B[illegible]rum *Eccleſiæ* uſusfructus Clericis ab Epiſcopis conceſſus, 422 Bonorum *Eccleſiæ* alienatio vetita, 670. b Vide *Eccleſiaſtica* bona infra *Eccleſiæ* poteſtas in ſtatuendis matrimonii impedimentis, 415. b. 619 b. Præſcriptio *Eccleſiæ* non opponenda, 424. a. Jus apponendi impedimenta dirimentia matrimonio, ut Sacramentum eſt, *Eccleſiæ* Soli, non Principibus convenit, 416 b. 438 a. 440 b *Eccleſiarum* immunitates, [illegible]2. b & *ſeq* Feuda quædam & pecunia ſub precario & cenſu ab *Eccleſiis* & Monaſteriis præſtita in ſubſidium exercitus, 713 a Dona gratuita Regibus conceſſa, 715 b.

Eccleſiarum conſecrationes, 161. a. In porticu *Eccleſiæ* aliquid vendere nefas, 619 b *Eccleſiæ* ſine Reliquiis Sanctorum non conſecranda, 670 a

Eccleſiaſtici Auctores qui floruere ſæculo quinto, 106 a Sexto ſæculo, 401 b. ſæculo ſeptimo, 563 a Octavo ſæculo, 680 a b

Eccleſiaſtica politia quinti ſæculi, 1[illegible]3 b Sexti & ſeptimi ſæculi, 441 b Octavi ſæculi, 697. a b. & *ſeq.* *Eccleſiaſtica* cauſæ cùm examinantur, laicos Magiſtratus intereſſe nefas, 85 a. Juriſdictionis *Eccleſiaſtica* & illius fines, 441 a Utriuſque poteſtatis in Diſciplinæ bonum conſenſus, ibid *Eccleſiaſtica* & civilis poteſtas mutuam ſibi præſtant operam ad exſtirpanda crimina, 442 b. Novellæ Juſtiniani Conſtitutiones de perſonis & rebus *Eccleſiaſticis*, 474 b & ſeq. *Eccleſiaſticorum* bonorum adminiſtratio 186 b. 469 a 711 a Bonorum *Eccleſiaſticorum* diviſio, 186 b Epiſcopi & Clerici bonorum *Eccleſiaſticorum* diſpenſatores non Domini, 185 b Ad Clericos quibus ad victum & veſtitum patrimonium ſufficit, *Eccleſiaſticos* reditus ac diſtributiones percipere debeant, 187. a Bonorum *Eccleſiaſticorum* immunitates V Sæculo, 188 a. b Sexto & ſeptimo ſæculo, 470 a b Bonorum *Eccleſiaſticorum* alienatio ſub pœna anathematis prohibita, 372 b Quæ bona Epiſcopi & laici ad hæredes tranſmittere poſſunt ſexto & ſeptimo ſæculo 469. a b Solis Sacerdotibus illorum adminiſtratio commiſſa, *ibid.* Bonorum *Eccleſiaſticorum* pervaſores, 437. a

Eccleſiaſtica Hiſtoria quo tempore a Theodoreto ſcripta & quid ſibi ſit, 349. b.

Ectheſis Heraclii, quid ſit, 537. b. Quo authore & nomine vulgata, *ibid.* A quibus rejecta 540 b Severinus Papa *Ectheſim* reprobat, *ibid.* Joannes IV. *Ectheſim* Heraclianam damnat, 540. b.

Edbaldus, Cantiæ Rex, 583 a *Edbaldi* vitia, *ibid.* *Edbaldi* Converſio, 583 b.

Edwinus Northumbrorum Rex cum gente ad fidem Chriſti convertitur, 592. a.

Egbertus Rex nepotum ſuorum neci conſentit, 586. a. Mors illorum pretioſa & miraculis illuſtrata, *ibid.*

Egica ab Ervigio Rege Succeſſor deſignatur, 583 a. *Egica* Rex injuriam Wambæ Regi illatam ulciſcitur, *ibid* Leges in Judæos ab *Egica* latæ, 583. b.

Eleemoſyna Pauperibus Spiritu, ſanctis verecundis eroganda imprimis *Eleemoſyna*, 14 a. *Eleemoſyna* præceptum & conditiones, 691 a.

Eligius, Noviomenſis Epiſcopus, ſexdecim Homiliarum Autor, 567 b

Elipandus Toletanus Epiſcopus. Errores ejus, &c. 676 a *Vid.* Felix *Feliciana* hæreſis. *Elipandus* Neſtorii hæreſim de duabus in Chriſto Perſonis propugnavit, 751. b & *ſeq.*

Emeritenſe Concilium, 557 b Canonum ſumma, *ibid.*

Emerius Santonenſis Epiſcopus in Provinciæ ſuæ Synodo depoſitus, 414 b.

Energumeni. Pœna eorum qui ſe *Energumenos* mentiuntur, 619. b.

Ennodius Ticinenſis Epiſcopus, quo tempore floruerit, 401 a. Varia ejus opuſcula, *ibid.*

Epaonenſe Concilium, & Canonum in eo editorum ſumma, 421. b. & *ſeq*

Epheſinum Concilium, tertium Oecumenicum, 67. b Quis præfuerit, 68 b. Numerus Epiſcoporum qui convenere ad Concilium, *ibid.* Quid geſtum ſit ſingulis Actionibus *Epheſini* Concilii, 68 a b. & *ſeq* Neſtorius ibi hæreticus convincitur, 68 b. Contra Neſtorium lata ab *Epheſini* Concilii Patribus, exauctorationis & excommunicationis ſententia, *ibid* Pelagianorum depoſitio a Celeſtino Rom. Pont. decreta, ab *Epheſinis* Patribus confirmatur, 69 b Charisius ab *Epheſina* Synodo abſolvitur, ibid *Epheſinæ* Synodi Decreta de Cypriorum Epiſcoporum ordinatione, 69 b. Geſta poſt Synodum, vel pendente etiamnum Synodo, cùm adhuc Patres *Epheſi* detinerentur, 70 a.

Epheſina II Synodus, quæ vulgò Prædatoria dicitur, 78 a b S. Leo mittit Legatos ad *Epheſinam* Synodum II. 76 a. Legati S. Leonis in *Epheſini* Latrocinii conſeſſum non ſunt admiſſi, 79 b. Quis S Leonis vices in hac Synodo egerit, 79 b. Latrocinii *Epheſini* Geſta, 80 a. Theodoſius Lege lata Latrocinium *Epheſinum* firmat, 81. a. Hanc reſcindit Marcianus ejus ſucceſſor 81. b Quis Concilium *Epheſinum* convocaverit Theodoſius an Celeſtinus primus, 225. b Theodoſii de Concilii *Epheſini* convocatione mandatum, *ibid* & *ſeq.* Patres Concilii juſſu Imperatoris ſe conveniſſe teſtantes, 626 a. Hiſtoricorum omnium iſtius ætatis teſtimonium, ipſam etiam Synodum *Epheſinam* à Theodoſio aſſerentium, 226 b Chriſtiani Lupi argumentis reſpondetur, 266. b. Bellarmini Cardinalis objectiones diluuntur, 227. a Quis *Epheſino* Concilio præfuerit, 68 a. 227. b Quo jure præfuerit S Cyrillus, an ſuo an Celeſtini Romani Pontificis nomine, 227. 228. Arcadius, Præfectus & Philippus, ut Legati Celeſtini & Occidentalis Synodi, *Epheſino* Concilio præfuere, 228 b. 229 a. Satiſfit objectionibus 229 b. & *ſeq* Cur alios à S Cyrillo Legatos ad Concilium *Epheſinum* à Celeſtino mitti conveniens fuerit 230. a.

Epiſcopi. Antiqua conſuetudo ut *Epiſcopus* ſine juramento eligeretur, 77. a Suffragandi jus in Conciliis *Epiſcopis* ſolis competens, 78. a. Monaſteriorum cura *Epiſcopis* commendatur, 28 b. Omnibus Monachis prohibetur ne Monaſteria vel oratoria ædificent abſque venia *Epiſcopi* Diœceſani, *ibid* Ordinationes *Epiſcoporum* ultra tres menſes à Metropolitanis differri prohibentur, 89. b Pœna in eos lata qui *Epiſcopum* contra Canones ordinaverint, 166 b. De *Epiſcopis* ſucceſſores ſibi deſignantibus, 172 b. Tempus ordinationum *Epiſcopalium*, ibid. Jus Metropolitani in ordinationibus *Epiſcoporum*, 175. b 699 a. Jus Principum in *Epiſcoporum* electionibus, 175. A quibus fiebant *Epiſcoporum* electiones, 176. a. 698. a. b *Epiſcopi* ex Clero Eccleſiæ vacantis erant eligendi, *ibid.* Coadjutorum & ſucceſſorum deſignatio ab *Epiſcopis* facta, 176 a. 451. b Nulla generis ſui & cognationis habita ratione, *Epiſcopi* Coadjutores aſſumebant, 17[illegible] b. 451. b *Epiſcopi* nepos regendæ Eccleſiæ idoneus, à ſucceſſione in *Epiſcopatum* avunculi non rejiciendus, 177. a Migrationes & tranſlationes ab uno *Epiſcopatu* ad alium vetitæ, 177 a *Epiſcopatus* ambitus reprehenſus, 177 b. Ceſſiones *Epiſcopatûs*, 178 a 451. b *Epiſcoporum* Reſidentia, ejus antiquitas & neceſſitas, 178. b 451 a. b 693. b. 700 a *Epiſcopi* V Sæculo fidelium lites dirimebant, 179 a Res indigna *Epiſcopis* pro rebus temporalibus facilè litigare, 179 b Bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratio penes *Epiſcopos*, 186. b. 372. b. Unum in omnibus *Epiſcopis* Sacerdotium 373 a. *Epiſcopi* qui gratiâ apud Reges valent, ſuadere ipſis debent, ut Chriſtianis ſub infidelium tyrannide gementibus opem ferant, 379 b Monachi *Epiſcoporum* curæ ac regiminis non ſubtracti, 385 a *Epiſcoporum* jura illæſa jubet S Gregorius, 384 b. Vacuum & inane *Epiſcopi* nomen teret *Epiſcopus* qui eleemoſynas oberes non erogat, 376. b 423. b. *Epiſcopos* Sedibus pulſos ab hoſtibus, S Gregorius ab aliis *Epiſcopis* ali jubet, *ibid* Qualia eſſe debeant *Epiſcoporum* convivia, 386. b *Epiſcopos* reipublicæ curam gerere debere exemplo ſuo docet S. Gregorius, 558. b *Epiſcopales* eleemoſynæ, 425. b *Epiſcopus* ad Synodum à Metropolitano invitatus & venire contemnens, 424. b *Epiſcopalis* Diœceſanarum Eccleſiarum viſitatio, *ibid* & 553. b. Venatio *Epiſcopis* vetita, 425 b *Epiſcopus* res ſuæ Eccleſiæ, non conſcio Metropolitano, vendere non poteſt, ibid *Epiſcopi* alienas Parochias aut Ordinationum jura uſurpantes, 446 b 430. b *Epiſcopi* alienum Clericum abſque proprii *Epiſcopi* conſenſu ad Sacerdotium promoventes, 430. b 431. a. Qui ordinandi *Epiſcopi* ? 430 a. *Epiſcoporum* continentia, 410 b *Epiſcopi* quare Regem filium vocant, ibid. *Epiſcopi* Autoritas in bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtratione, 430 b 431. a *Epiſcoporum* electio & conſecratio, 433. b 555. b. Regii aſſenſus neceſſi-

tas in Eccleſia G[illegible]llicanæ ad *Epiſcopi* electionem, *ibid.* Cauſæ quarumlibet perſonarum adversùs *Epiſcopos*, qua ratione finiendæ, 435 b Monaſteria *Epiſcopis* ſubdita, 434 b *Epiſcopalium* el[illegible]onum libertas, quomodo cum neceſſitate Regis aſſenſus concordet, explicatur, 435. a *& ſeq* Præmia pro Clericorum ordinationibus ab *Epiſcopis* exigi vetantur, 437. a. *Epiſcopalis* Juri[illegible] amplitudo, 439. b 453 b. Ædes *Epiſcopales* omnibus patere debent hoſpitibus, & miſeris, 439 b. *& ſeq.* Sæculares Judices ab *Epiſcopis* diſcant qua ratione in munere ſuo ſe gerere debeant, 445 b *Epiſcopi* in Hiſpania invigilant ſuper laicos Magiſtratus, ex Regis mandato, *ibid.* Novorum *Epiſcopatuum* erectio, 175. b. Quomodo novi *Epiſcopatus* inſtitui, 448 a. Novi *Epiſcopatus* abſque Metropolitani conſenſu in Regnis Chriſtianis non erecti, *ibid & ſeq* Novorum *Epiſcoporum* octavo ſæculo inſtitutio à Romano Pontifice, 698 a Quomodo electi *Epiſcopi*. 448 b Imperatoribus multum tribuit Eccleſia in electionibus *Epiſcoporum* 448 b *& ſeq.* Regum Chriſtianiſſimorum in *Epiſcoporum* electionibus poteſtas ex conceſſione Eccleſiæ, 447. b *& ſeq.* 568 b Poteſtas Regum Hiſpaniæ in electionibus *Epiſcoporum*, 452 b. *Epiſcopi* Suburbicarii ordinatio à Romano Pontifice facta, 450 b *& ſeq* *Epiſcoporum* fidei profeſſio, 451. a. Fugiendus ex humilitate *Epiſcopatus*, ex obedientia ſuſcipiendus, 452. a *Epiſcoporum* officium in commonendis Regibus de iis quæ ſalutem ſpectant, 453 a 454 a. *Epiſcoporum* Juriſdictio ſexto ſeptimoque ſæculo, *ibid.* Judicia & depoſitiones *Epiſcoporum*, 454 a 561 b 653 b 701 b *Epiſcopi* ordinarii Beneficiorum collatores, 457. b. Clericos à ſuis Beneficiis ad nutum *Epiſcoporum* amovere non poſſunt, 459. a b. 551 Improbas aut dubias lites defendere [illegible]gnum eſt *Epiſcopo* 471. b. Anathemati devoventur *Epiſcopi* qui Monaſteria ſubvertunt cupiditate vel fraude, 551. a. *Epiſcopi* in Synodo ſedere & ſententiam dicere debent ſecundum conſecrationis antiquitatem, 435 b 552 a. 558. b Protegenoi populi curâ *Epiſcopis* à Deo impoſitâ, 153. a. Diœceſis ab *Epiſcopis* ſingulis annis luſtranda, 553. b Capellani Magnatum in omnibus *Epiſcopo* ſubditi, 555. b. *Epiſcopi* in Synodo depoſiti vel ſuſpenſi 556 a. 701 b. *Epiſcoporum* vita nullis motibus perturbari debet, 558 b. Epiſcopalis manſuetudo, *ibid* *Epiſcopi* Monaſteria moleſti non ſint, nec res eorum uſurpent, 558 a. *Epiſcoporum* tranſlationes factæ ob majorem Eccleſiæ bonum, 451. a 561. b 699 b. 700 *Epiſcopi* olim in Galliis non conſecrati niſi Rex illorum electioni præbuiſſet aſſenſum, 563 b Obligatio prædicandi Verbum Dei *Epiſcopis* incumbit, 612. b *Epiſcoporum* judicia Canonica, 653 b 701. b Scriptura ſacræ ſcientia *Epiſcopis* neceſſaria, [illegible]. a. Jure conſti[illegible] [illegible] Romanus Pontifex octavo ſæculo, 699 a.

Ercombertus Cantii Rex, [illegible]. b *Ercomberti* pietas, *ibid.*

Eremus. Sermones ſeptuaginta ſex ad Fratres in *Eremo*, [illegible] b

Ermenegildus Lewigildi Gotthorum Regis filius, 488. Regni conſors à Patre creatur *ibid* Ex Ariana ſuperſtitione ad Catholicam Fidem convertitur, 488. a S *Ermenegildi* Martyrium, 488 b

Eros Gallicanus Epiſcopus, Lixe ſus accuſatio[illegible] *Erote* contra Pelagium, 56. b.

Ervigius Gothorum Rex. 559. b *Ervigii* malæ artes ut ad regnum viam ſibi aperiret 583 a 559 b *Ervigius* Synodo Toletanæ XIII. poteſtatem dat emendandi leges à ſua Majeſtate conditas, 560. a. Wambæ leges paulo ſeveriores antiquat 583 a

Ethelbaldus Merciorum Rex, virtutes ejus & vitia, 590. a b *Ethelbaldum* pœnitentiam egiſſe veriſimile eſt, 590 b.

Ethelbertus Cantii Rex Chriſtianam Religionem amplectitur, 585. a. *Ethelbertus* inter Sanctos relatus, *ibid*

Ethelbertus Orientalium Anglorum Rex ſanctus, 588. a.

Ethelertus Rex, 588 a.

Etherius Uxamenſis in Hiſpania Epiſcopus, 686. Realem Corporis & Sanguinis Chriſti Eucharistia præſentiam propugnat, *ibid.* Utrum *Etherius* Monachus fuerit, 686 b.

Ethnicifmus & Semi-Ethn[illegible]mus, quaſi duo ſtatus hæreſis Pelagianæ malè d[illegible]inguuntur 13. a.

Evagrius Scholaſticus, Patria ejus profeſſio, dignitas, ſcripta, ſtylus, [illegible] b.

Eucharistia quid ſit, 164 b Egregium S. Cyrilli Alex & S[illegible]di Ægy[illegible] teſtimo[illegible]m de reali Corporis Chriſti præſentia in *Eucharistia*, [illegible] b C[illegible]ta fidem præſentiæ realis Corporis Chriſti in *Eucharistia*, Theodoreti teſtimoniis abutuntur hæretici, 193 a b Gelaſii doctrina circa realem Corporis Chriſti in *Euchariſtia* præſentiam, 86 a b. Utrum actualem *Euchariſtiæ* ſumptionem parvulis baptiſatis ad ſalutem eſſe neceſſariam S. Auguſtinus aſſerueſit, 12[illegible] b Nocturnæ [illegible]ſiones quando ab *Euchariſtia* communione prohibeant, 410 b *Euchariſtia* [illegible] quæ infantibus dabatur, 439 b Miraculum in *Euchariſtia* factum, 164 b *Euchariſtiam* imaginem Chriſti vocare, alienum eſt ab Eccleſiæ doctrina, 89 b Facundi Hermianenſis auctoritatem contra fidem realis præſentiæ Corporis Chriſti in *Euchariſtia* perperam objiciunt Hæretici, 409 a. b Anaſtaſius Sinaita realem præſentiam Corporis & Sanguinis Chriſti in *Euchariſtia* credidit & docuit, 413 a Eccleſiæ totius de SS. *Euchariſtia* Sacramento illo ſæculo fides, *ibid & ſeq.* Fermentato pane uſa eſt VII ſæculo Hiſpanica Eccleſia in S. *Euchariſtiæ* ſacrificio, 561 b.

S *Eucherius*, Lirinenſis Monachus, deinde Lugdunenſis Epiſcopus, 141 a Duo *Eucherii* diſtinguendi, *ibid* Neutrius *Eucherii* ſunt Commentarii in Geneſim & in libros Regum, qui nomen *Eucherii* adſcriptum habent, 141. b.

Eugraphius Romanus Præſul, 314 a.

Eugenius Carthaginis Epiſcopus ordinatur, 3 a Quibus conditionibus, *ibid.* Cæco cuidam felici [illegible] [illegible] reſtituit, a. b O[illegible] Evangelicam [illegible]tem ob Hunnerico Rege Ariano in exilium miſſus, obiit Albii, 3 a.

Eugenius Carthaginenſis Epiſcopus & Opera, 158, a

Eugippius, Africanus Abbas, 402. b

Eulogius & Opera, 415 b.

Ad *Eulalium* Alexandrinum Epiſtola, Bonifacii II. nomine inſcripta, 571. b.

Eunomius Nicomedienſis & Anaſtaſii Nicæni Epiſcoporum cauſa, [illegible]. b.

Euphemius Flavitæ in Sede Conſtantinopolitana ſuccedit, 99 b. A Petri Moggi communione receſſit, *ibid.* Anaſtaſii Imp [illegible] rationi reſiſtit donec Synodum Calchedonenſem ſuſciperet, 99 b *Euphemii* cauſa, 277 b. Utrum *Euphemius* hæreticus fuerit, *ibid* Synodum Calchedonenſem *Euphemius* ſuſcipit & veneratur, 277. b. Petri Moggi communicatorem ejurat, *ibid.* Romani Pontificis Primatum colit, 278 a Ex Dypticis *Euphemii* nomen expungitur, 279 b 280 a Utrum *Euphemius* Schiſmaticus fuerit, 278. a. b. Aut excommunicatus, 280. a.

Euſebius Ancyranus Dioſcori fautor, Epiſtolæ S. Leonis perhibitbent in Synodum Calchedonenſem admittitur 85. b.

Euſebius Dorylæi in Phrygia Epiſcopus, Eutichetem Archimandritam hæreſim novam ſpargentem ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum defert, 74 a. In Synodum II. Epheſinam admitti *Euſebium* vetat Elpidius Comes, 81 a. Lata in *Euſebium* depoſitionis ſententia, 81 b In Synodo Calchedonenſi *Euſebius* a labe hæreſeos vindicatur, 88 b

Euſtatius Berytenſis de jure Metropolitico in primam [illegible] Photium inter Epiſcopum Tyri, & *Euſtatium* controverſia, 86 a *Euſtatius* eo jure ſpoliatur a Calchedonenſibus Patribus, *ibid.*

Eutiches Quis *Eutiches*? Quis ejus error, & quando exortus, 74. a In quo poſitus ſit, 243. a. b. Quomodo *Eutiches* ad Concilium I Conſtantinopolitanum, velut hæreticos reus delatus fuerit, 74. b. *Eutiches* ad Synodum vocatur, *ibid* Siſtere Synodo renuit *Eutiches*, 75. a. Secundò vocatur *Eutiches*, *ibid.* Ægrotare ſe ſimulat, 75. a Turbas in Monaſterio excitat, 75 b Venit ad Concilium *Eutiches* Monachis plurimis & militibus Prætorianis ſtipatur, 76 a Errorem diſſimulare conatur, *ibid* Depoſitionis ſententia in *Eutichetem* lata, 76 a *Eutiches* S Petri Chryſologi patrocinium implorat, 76 b. Ipſius ad *Eutichetem* reſponſum, *ibid* Damnatus à Flaviano & Conſtantinopolitana Synodo *Eutiches* ad Leonem Rom Pontificem & ad majores Pr[illegible] ſedes appellat, 77 a. b. Acta Synodi Conſtantinopolitani reſcindi, ab Imperatore obtinet, *ibid.* Ut cauſam per procuratores ageret, impetrat *Eutiches*, 77. Cur *Eutyches* appellans majorum Sedium

diem Epiſcopos Domni Antiocheni non meminit, 77. b. Quare Eutyches Theſſa onicenſem Epiſcopum inter majorum Sedium Antiſtites appellat, 78 a. Eutychetis favens Magiſtratus, ibid Synodum Eutyches ab Imperatore impetrat, 78. a Monachorum Eutychianorum tumultus, 85. b. Inſignis eorum calumnia, 85. b. Archimandritæ Catholici adversùs Monachos Eutychianos expoſtulant, 86 a. Patres qui adversùs Eutichianos Catholicam Fidem propugnarunt, 604. b. Eutichiana hæreſis plurimis Scripturæ ſacræ locis confoditur, 328. b. Conciliorum definitionibus atteritur, ibid. Patres Concilio Calchedonenſi antiquiores Eutichianam hæreſim prædamnarunt, 328 b. 329. a b. Rationes Patrum contra Eutichianos, 330. b. Eutichianorum argumentis reſpondetur, 331. a Epiſtolâ venerando S. Julii I Romani Epiſcopi nomine ſuppoſitâ abutuntur Eutichiani, 331 b. Hæc S. Cyrilli locutio, Una natura verbi incarnata hæreſi Eutichiana non favet, ibid.

Excommunicatio. Diſciplina circa Excommunicationem, 691. a.

F

Facti quæſtiones. Eccleſiæ judicium in quæſtionibus Facti utrum ſit indeficiens, 459. b 460. a

Facundus Hermianenſis in Africa Epiſcopus, 408 a. Acerrimus trium Capitulorum defenſor, ibid. Facundus fuit Schiſmaticus, 408. b. In Schiſmate ſcripſit & obiit, 410 a. Facundi Authoritatem contra fidem realis præſentiæ Corporis Chriſti in Euchariſtia perperam objiciunt Hæretici, 409. a. Celebris Facundi locus exponitur, ibid. & ſeq.

Faramundus primus Francorum Rex, 196. a.

Faſtidius Britanniarum Epiſcopus, 155. b.

Fauſtianus Aquenſis Epiſcopus in Concilio Matiſconenſi II exauctoratus, 439. Quare & quibus conditionibus, ibid.

Fauſtus primò Lirinenſis Cœnobii Abbas, deinde Rejenſis Epiſcopus, 52. a 147 a Semi-Pelagianorum errorum propugnator acerrimus, ibid. Duobus de Gratiâ & humanæ mentis arbitrio editis libris doctrinam ſancti Auguſtini impugnat, 52. a 147 a. Multa in ſancti Auguſtini ſcriptis ſuſpecta & reprehenſione digna ſibi erant, ibid Hormiſdas Pontifex Fauſti libris auctoritatem omnem in Eccleſia abrogat, 63. b Eoſdem Africani Epiſcopi ut hæreticos damnant, ibid. Eos confutat ſanctus Fulgentius, 23 b. & ſeq Damnat Papa Gelaſius, 127. a Alii Fauſti errores, ibid.

Felix II. Romanus Preſbyter, in Simplicii Sum. Pont. locum ſubrogatus, 11. a. Petrum Mogum, Petrum Fullonem & Acacium anathemate percutit, 11. a Zenonis Henoticon rejicit, ibid.

Felix III. patria ejus, virtutes, 374 b. Tyrannicè ab impio Rege Theodorico eligitur Summus Pontifex, ibid Vitandi cauſa Schiſmatis à Clero & Senatu Felix ſuſcipitur, 174. Epiſtolæ Felicis III. ſuppoſitæ, 375 a.

Felix Archiepiſcopus Ravennæ à Sede Apoſtolica deficit, 447. a. Imperatoris mandato oculis orbatus in Ponticam regionem deportatur, 448. a. Ad obedientiam rediens Sedi reſtituitur, ibid.

Felix Urgelitanus Epiſcopus, Feliciana hæreſeos author, 676 a Felicis errores, 676 a b 752. b. Feliciana hæreſeos damnatio, 677. b. Debellatores, 679 & ſeq Felicis inconſtantia, 677. a. Utrum Felix Neſtorii hæreſim inſtauraverit, 752. b Dubium an Felix hæreſim ſinceré ejuraſſe, 679. a. b.

Ferrandus Carthaginenſis Eccleſiæ Diaconus, 407. a Trium Capitulorum in unitate Eccleſiæ defenſor acerrimus, 407. b. Ferrandi ſcripta 407. a. b.

S Ferreoli Regula pro Monachis, 460. b.

Feſtorum ſanctificatio, 290 b.

Fides Cauſæ Fidei ad quem referendæ, 66 b 76 b Quis ſummus controverſiarum Fidei Judex, 76 b Fides donum Dei, 208 a. 306. a. Utrum Fides ſit à nobis, 306 a Quare Fides non omnibus tribuitur, ibid Summa Sedis Apoſtolicæ in Fidei dogmatibus judicandis autoritas, 433 a. Non eſt Imperatoris vel Principis de Fidei controverſiis dijudicare, 872 a Non ſcriptura ſola, ſed & Traditio, Regula Fidei eſt, 672 a. Silentium in cauſa Fidei eſt proditio veritatis, 672. b Non ex vita hominis metienda Fides, 677. a.

Filia cum fratribus paternam hæreditatem in Galliis olim non dividebant, 570 a

Flavianus Conſtantinopolitanus Epiſcopus, Concilii I. Conſtantinopolitani præſes, 74. a. 75. a. Eutichetem ſuo & Concilii nomine Synodo ſiſtere jubet, 77 a Flavianus in Synodo II. Epheſina ab Imperatore Theodoſio à ſuffragandi jure excluditur, 80. b. 81. a Suo loco ſedere non eſt permiſſus, 81 a. Lata in Flavianum depoſitionis ſententia, 81. b Tyrannica Dioſcori in Flavianum ſævitia, ibid. Flaviani cædes 81. b. & ſeq. Flavianus à Concilio Calchedonenſi ab hæreſeos labe vindicatus, 84. b.

Fornicationis pœnitentia, 562. b. Fornicatio, Vid. Carnalia peccata

Forojulienſis Synodus contra Felicianam hæreſim, 677. b 695 a. Summa Canonum, 696. a

Franci Quare ſic dicti, 196. a. Francorum origo, ibid Exordia Monarchiæ Francorum, 196 a. Primi Francorum ad Clodovæum uſque Reges, ibid. Quo jure Concilia Nationalia convocabant olim Francorum Reges, 198. a. Francorum Rex Canonum protector à Summo Pontifice agnitus, 378 b. Regni Francorum gloria, magnitudo & poteſtas ex Regum Chriſtianiſſimorum amore & obſequiis erga Eccleſiam derivata, ibid. Francorum Reges Epiſcoporum conſiliis plurimùm uſi, 179. b. 569. b. Regum Chriſtianiſſimorum ſeu Francorum in Epiſcoporum electionibus poteſtas, ex conceſſione Eccleſiæ, 447 b & ſeq. 568 a Imperator & Oſtrogothi Francorum ambiunt amicitiam, 479. & ſeq. Ortum inter Francorum Reges civile bellum, 480 a. Regum Francorum expeditio in Hiſpaniam, ibid. Francorum elogium, 481 a Immunitates Eccleſiis & earum bonis à Francorum Regibus conceſſæ, 569. a. Eccleſias & Monaſteria ſub ſua tuitione Reges Chriſtianiſſimi ſuſcipiebant, 569 b Subditorum cauſas cum Epiſcopis & Optimatibus judicabant, ibid. Francorum gentis commendatio. 655. b.

Francofordienſis Synodus, adversùs Felicis Urgelitani hæreſim congregata, 678 a 694 b. Summa Canonum, ibid & ſeq. Controverſia inter Metropolitanos Arelatenſem & Viennenſem componitur, 695. a. Francofordienſis Synodi geſta contra Synodum ſeptimam Oecumenicam, 788 b. Vid Synodus VII. Concilii Francofordienſis doctrina de Imaginibus, 788. b. 789 a b & ſeq.

Fredegarius, & opera, 688. a.

Fravitas malis artibus Epiſcopatum Conſtantinopolitanum mercatus, 99 b Petro Moggo communicat, ibid. Tempus Epiſcopatus ejus, 99. b.

Fredegundis Chilperici pelex, 482 a. b. Fredegundis odium in Audoveram & crudelitas in privignos, 482 b Fredegundis in Prætextatum Rothomagenſem Epiſcopum ſævit, 483 a A Chilperici mortis ſuſpicione purgatur Fredegundis 483. b. Fredegundis indoles, 483. b. Adulterium Fredegundis cum Landerico fictitium, ibid. Fredegundis Reginæ obitus, 485 b.

Frula Alfonſi filius, Rex Hiſpaniæ, 730 b Frulæ res proſperè geſtæ contra Mauros & Vaſcones, ibid

S. Fructuoſi Complutenſis Abbatis Regula, 463. b. 464. a. b.

Frumarius Suevorum Rex.

Fuldenſis Monaſterii Privilegium, 652. a.

Fulgentius, patria ejus, genus, eruditio, profeſſio, 403. a. S. Fulgentii libri & eorum ſynopſis, 403. b. 404. a b. Opera ejus genuina aut ſuppoſita, ibid & ſeq.

Fullo (Petrus) quare ſic dictus, 102. a. Quibus artibus Antiochenam Sedem invaſerit, ibid In Synodo Epiſcoporum Antiochiæ celebrata depoſitus & damnatur Petrus Fullo, 102 a. Leonis Imperatoris Edicto in exilium deportatur, ibid. A Baſiliſco tyranno uſurpato imperio Petrus Fullo Sedi reſtituitur, 102. a. A Joanne quodam quem Apameiæ Epiſcopum ordinaverat Fullo, è Sede ſua iterum deturbatur, ibid. Petrum Fullonem Zeno Auguſtus Pityuntha in Ponto relegat, 102. b Fullo Zenone Imp. ſuggerente Acacio, tertiò in Sedem Antiochenam reſtituitur, 103. a. Fullo à Felice II. Rom. Pontifice damnatur, ibid.

G

Gallicana Monaſteria, 182. a Immunitas Monaſteriis quibuſdam *Gallicanis* ab Epiſcopis conceſſæ rogantibus Regibus, 468 a.

Galſuenda Atanagildi Wiſigothorum Regis Filia, Chilperico deſponſata, 481. a Mors ejus funeſta *ibid*

Garnerius Societatis Jeſu Preſbyter, ſex libros Pelagianis erroribus ſcatentes Sixto R. E. Preſbytero. Summo poſtea Pontifici tribuit, 50 a. Eidem Hypognoſticon libros adſcribit, 49. b. Refellitur, P. *Garnerius*, ibid & ſeq

Gazæus (Æneas) Sectæ Platonicæ Philoſophus ad fidem convertitur, 157. b. *Gazæi* opera, *ibid & ſeq.*

Gelaſius I ſuccedit Felici II 11 b. Lupercalium ſuperſtitionem ſuſtulit, *ibid.* Librorum Canonicorum, Eccleſiaſticorum & apocryphorum indicem edit, 11. b. Decretalis Epiſtolæ *Gelaſii* ad *Epiſcopos* per Lucaniam, Brutios & Siciliam conſtitutos Synopſis, 12. a. Senecam Pelagianum ab Eccleſiæ communione præſcindit, 19. a. *Gelaſii* contra Pelagianos opera, 50 b. *Gelaſius* Eutychianæ hæreſeos impugnator, 104. b. Quis *Gelaſius* Autor libri de duabus naturis in Chriſto, an *Gelaſius* Cyzicenus, vel Rom. Pontifex, 104 b. 105 *Gelaſii* doctrina circa Tranſſubſtantiationem & teſtem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam, 156. a. b. An decretum de libris Canonicis, Eccleſiaſticis, ſit *Gelaſii*, incertum, 171 a Quæ de Sedulio in hoc Decreto habentur ad *Gelaſium* non pertinent, 173 b. Concilium Romanum ſub *Gelaſio*, 173 a. b. *Gelaſii* obitus 11. a.

Gelaſius Cyzicenus, qua tempore floruerit, 155. Opera ejus, *ibid.*

Gelimer pulſo Hilderico regnum occupat, 473. a. *Gelimer* delerur, capitur, & regno ſpoliatur, *ibid.*

Gennadius Maſſilienſis Preſbyter, Semipelagianus, 57. a. Opera ejus, 158 a b.

S. *Genovefa*, Ejus nomine Baſilica dicta, 197 à quo fundata, *ibid.*

Genſericus Wandalorum Rex, Arianus, 1. b Catholicos in Africa dira perſecutione vexat, *ibid* Occupata Carthagine Clerum & cives honoratos fractis navibus impoſitos, nudos expellit, exilio damnat vel addicit ſervituti, 1 b Baſilicas Arianis vindicat, diripit Eccleſiarum opes, *ibid* Catholicos Sacerdotes calumniis & oneribus opprimit, 1. b. Claudi jubet Eccleſias, 1. b. Vetat ordinationes Miniſtrorum & omnes Catholicæ Religionis functiones, *ibid.* Eccleſiarum & Epiſcoporum bona Arianis Epiſcopis adjudicat, 2 b. *Genſerici* dolus quo Orthodoxos fallere tentaverat, 3 6. Qui paſſi ſunt in perſecutione *Genſerici.* 1 b. 2 a b

Gentiliaci prope Lutetiam Synodus in cauſa Sacrarum imaginum celebrata, 666 b.

Georgius Conſtantinopolitanus Patriarcha fidem orthodoxam in Synodo VI. Oecumenica profitetur, 541. a

Georgius Hamartolus, 683. b.

Georgius Syncellus, & opera, 687. a.

Gerboldi Ebroïcenſis Epiſcopi depoſitio, 695 a.

Germanica Synodus, à quo, ubi & quare convocata, 689 a Summa Canonum, 689. b. *Germanica* Synodus à Zacharia Pont. Max. confirmatur, *ibid*

S. *Germanus* Conſtantinopolitanus Patriarcha pugnat pro ſacrarum Imaginum cultu, 663 b. Edicto de abolendis imaginibus ſubſcribere nolens à Leone Iſauro Imp. è ſolio Patriarchico dejicitur, *ibid & ſeq.* Prope centenarius Leonis juſſu ſtrangulatur, 664 a. Sancti *Germani* opera, 683. a.

SS. *Gervaſii* & Protbaſii corporum inventio, & miracula in Sacrarum inventione Reliquiarum facta, 337. b

Gervilio Mogontinus Epiſcopus deponitur in Synodo Provinciali, 491 b. Depoſitionis ejus cauſæ, *ibid*

Gerundenſe Concilium, & Canones in eo editi, 415. a.

Gildas Sapiens, ab altero *Gilda* antiquiore qui Albanicus dictus eſt, diſtinguendus, 421. b Opera ejus, *ibid.*

Gloria in excelſis Hymnus in Miſſa tantùm nocturna Dominicæ Nativitatis cantari ſolitus, 373 b Statuit Symmachus Pontifex ut die Dominica & in ſolemnitatibus Martyrum cantaretur, ibid *Gloria in excelſis* Hymnus Symmacho perperam adſcriptus, 373 b *Gloria in excelſis* olim uno Paſchatis die à Preſbyteris, aliis diebus à ſolis Epiſcopis in Miſſa dicebatur, 657 b

Glycerius, Imp 195 a.

Gothi Bellum *Gothicum*, 473 a. b. Regnis validis *Gothorum* in Hiſpania imperata continentia, 368. a *Gothorum* imperium in Hiſpania à Mauris deletum, 729 a

Gorondates Iſdigerdis Perſarum Regis filius, 1. Crudelitas ejus in Chriſtianos, *ibid.*

Gradenſis Patriarcha, 446 b.

Gratia Legis & doctrinæ quam Pelagius admiſit, 14. a *Gratia* Chriſti ſecundùm Pelagianos, 14 b. *Gratia* habitualis divinitus infuſa à Pelagianis admiſſa, 15. a b *Gratia* voluntatis & intellectus, actionis & poſſibilitatis, 16. a. b *Gratia* Pelagianæ à Catholica diſcrimen, 16 a. b. De *Gratia* Chriſti Semipelagianorum errores, 57. b. & ſeq *Gratia* ſufficiens, 59 a. *Gratia* Chriſti neceſſitas ad fidem & fidei initium ex Scripturis ſacris demonſtrata, 303. a. b *Gratia* Chriſti neceſſitas ad initium fidei ex Patribus confirmata, 304. 6. S Auguſtini rationibus probatur *Gratia* Chriſti neceſſitas ad fidem & initium fidei, 304. a S. Proſper *Gratia* Chriſti ad initium fidei defenſor, 305 a *Gratia* neceſſitas ad initium fidei Eccleſiæ definitione fulcitur, 305 b Semipelagianorum *Gratia* neceſſitatem ad initium fidei negantium objectionibus reſpondetur, 305 b. & ſeq. *Gratia* neceſſitas ad cujuſcumque operis initium & conſummationem probatur ex Scripturis, 308. a Ex Conciliis, & Romanis Pontificibus, 308 a. b. Ex SS. Patribus, 309 a. b. Objectionum ſolutio, 310. a. Oratio inter munera *Gratia*, 310 b. Deum perſonarum acceptorem non eſſe cùm quibuſdam *Gratiam* tribuit præ aliis, 310 b. *& ſeq.* Infideles nihil boni faciunt ſine *Gratia* adjuvante, 311 b Celebris Apoſtoli locus de Gentibus, ea quæ legis ſunt, naturaliter facientibus, explicatur, 313 a. b. *Gratia* ſingularis ad perſeverandum neceſſitas ex Scripturis Sacris demonſtratur, 314 a. b Singularis *Gratia* ad perſeverandum neceſſitas dogma fidei eſt ab Eccleſia definitum, 315. a. Patrum S. Auguſtino antiquiorum ſententia de neceſſitate ſingularis *Gratia* ad perſeverandum, *ibid.* Quid de hac *Gratia* ſenſerit S. Auguſtinus, 315 a. b. Diſcrimen *Gratia* qua primus homo perſeverare potuit, à *Gratia* quâ nunc Sancti perſeverant, 316. a b. 317. Juſtis omnibus præſto eſt *Gratia* ſufficiens ad perſeverandum, 318 b. De *Gratia* Chriſti duriùs loquitur Optatus Milevitanus, nondum ortâ Pelagii hæreſi, 318. b Sanctus Hilarius minùs accuratè loquitur de bonæ voluntatis initio, *ibid.*

Gratuita dona ab Eccleſiis Regibus conceſſa, 715. b.

Gregorius Magnus, Genus ejus, patria, parentes, 380 a. Cujus inſtituti Monachus fuerit ſanctus *Gregorius* ibid & ſeq Ordini ſancti Equitii *Gregorium* adſcribit Baronius, 380 a Ordini Benedictino illum Dom Mabillonius vindicat, *ibid* Sanctus *Gregorius* Pontificiam dignitatem declinare conatur, 381. a. Sanctus *Gregorii* humilitas, *ibid & ſeq.* 383. a 387. b Pontificiam dignitatem ægre ſuſcipit, 381. a Profeſſionem fidei mittit ad Patriarchas, *ibid* Schiſmaticos revocare nititur ad unitatem, 381 a. Donatiſtas in Africa comprimi curat, *ibid.* Varia ſancti *Gregorii* Decreta, 381 a. b. Auguſtinus viro ſanctiſſimo aliiſque Monachis miſſis in Angliam, gentis converſionem ad Chriſtum procurat, 381. b Joannis Conſtantinopol ſeſe univerſalem Patriarcham inſcribentis faſtum coërcet, *ibid* Sanctus *Gregorius* non vult univerſalis Epiſcopus appellari, 382. b Sancti *Gregorii* charitas erga Coepiſcopos, 383. a. Curat ut digniores ad Epiſcopatum eligantur, *ibid.* Simoniam extirpare ſtudet, 383. b Pro ſepulturis aliquid exigi vetat, 384 a. Viduas, pupillos & quoſlibet oppreſſos tuetur, *ibid.* Suadet Imperatori ut tributa temperet, 384 a. Ad executionem Canonum Arelatenſi Epiſcopo vices ſuas committit, 384 b Pallium Auguſtodunenſi concedit, *ibid.* Cyriaci Conſtantinopolitani ambitionem coërcet, 384. b. Epiſcoporum jura illæſa eſſe jubet, *ibid* Sancti *Gregorii* erga Monachos providentia, 385 a. Privilegia Monaſteriis conceſſit quibus Epiſcoporum curæ ac regimini non ſubtrahebantur, *ibid.* Clericos Monaſteriis præfici vetat ſanctus *Gregorius*, 385. b. Monachos rerum temporalium procurandarum & litium perſequendarum onere levat, *ibid* Uni plura beneficia committere nefas exiſtimat, 386 a Caritas ſancti

Gregorii

Gregorii erga pauperes, *ibid.* Epiſcopos Sedibus pulſos ab hoſtibus ſanctus *Gregorius* ab aliis Epiſcopis ali jubet, 386. b Perfectio Monaſticæ vitæ in Aula Pontificia *Gregorii*, 387. a. Officia Eccleſiaſtica & Miſſæ ordinem in meliorem formam redegit ſanctus *Gregorius*. ibid Cantus *Gregorianus*, 387. a Stationes à S. *Gregorio* diſpoſitæ, 387 b. Sanctus *Gregorius* ſua Opera in Eccleſia legi non patitur, *ibid* Sanctus *Gregorius* apud Imperatorem Mauritium expoſtulat de Legum Eccleſiæ incommodarum duritia, rogatque ut eas temperet, 387 b. Sancti *Gregorii* Apoſtolica libertas in commonendis de officio Principibus, cum ſumma humilitate conjuncta, 388. a Sanctus *Gregorius* difficillimis temporibus Reipublicæ curam gerit, 388 b. Imperatorem docet Sacerdotes debitâ reverentiâ proſequi debere. *ibid* Sancti *Gregorii* pro exſtinctione Iſtriæ Schiſmatis labores, 397 a Sanctus *Gregorius* Theodelingam Reginam a Schiſmaticorum partibus revocat, 397 b. Sancti *Gregorii* obitus, 389 b Sancti *Gregorii* Magni ſcripta, 415 b. Moralia in Job, *ibid.* Paſtoralis [illegible] *Gregorii* Synopſis, 415 b *& ſeq* Paſtoralem S. *Gregorii* librum legere debent Epiſcopi, 416 b. S. *Gregorii* Homiliæ in Ezechielem, *ibid* In Evangelia, 416 b Dialogorum libri S. *Gregorio* vindicantur, 416 b *& ſeq* Sancti *Gregorii* Stylus, 417 a. Miraculis quæ ſanctus *Gregorius* narrat, non temere deroganda fides, 417. b. Epiſtola ad Secundinum interpolata, 418 b Epiſtolam ad Joannem Syracuſanum, S. *Gregorio* temere abjudicat Rivetus, 418 b Epiſtola ad Senatorem non eſt ſuppoſita S. *Gregorio* ibid interpolata tamen viris eruditis videtur, 418 b *& ſeq* Epiſtola ad Felicem Meſſanæ Epiſcopum ſit ſancti *Gregorii*, ſed interpolata, 419 b. Epiſtola ad Auguſtinum S. *Gregorio* vindicatur, 420 a Epiſtolæ Synopſis, *ibid.* Ne mulier poſt partum viro miſceatur donec ablactetur infans S. *Gregorius* ſuadet, non præcipit, 420 a Aliæ S. *Gregorii* de uſu conjugii regulæ, 420 b. S. *Gregorii* Antiphonarium, 420 b. Sacramentarium S. *Gregorii*, ibid. Commentarius in libros Regum S. *Gregorio* ſuppoſitus, 420. b Commentarius in Pſalmos pœnitentiales non eſt S. *Gregorii*, 421. a. S. *Gregorius* Linguæ Græcæ neſcius, *ibid* Commentarius in Cantica S. *Gregorio* falsò adſcriptus, 421 a Levia ſphalmata quæ S. *Gregorii* Dialogos inſpiciunt, *ibid.* Sanctus *Gregorius* à calumniis vindicatus, [illegible] a.

Gregorius II Romanus Pontifex, 648 a [illegible] ejus, doctrina, facundia, conſtantia, & ſtudium pro fidei & Eccleſiæ rebus, 648. a Summa Epiſtolæ *Gregorii* II. ad Bonifacium Anglum Presbyterum, 649 b Iconomachorum hæreſim damnat *Gregorius* II 649 a. Reſtituit Diſciplinam Eccleſiaſticam, *ibid & ſeq.* Illicita damnat conjugia, 649. b Ordinationes à *Gregorio* II. celebratæ, ibid. *Gregorii* II moderationem erga Leonem Iſaurum Imperatorem, ejus Epiſtolæ probant, 733 b. 734 *Gregorius* II. Italiam omnem in officio & obedientia erga Imperatorem continuit, 733 a.

Gregorius III Pontifex Maximus, 649 Virtutes ejus, ibid *Gregorius* III Iconomachorum hæreſim decretis & factis damnat, 649. b. *Gregorii* magnificentia & pietas, 649 b 650. Bonifacii Germanorum Apoſtoli quæſtionibus *Gregorius* reſpondet, 650 a Baptizatos à paganis denuo baptizari jubet. Quo modo id intelligendum, *ibid* Tertias nuptias [illegible] *Gregorius* III 650. a *Gregorius* III Francorum auxilium rogat contra Reges Longobardorum, 650. b. Scribit libros pro cultu [illegible] *ibid.*

Gregorius Turonenſis Epiſcopus, patria ejus, parentes, virtutes profeſſio, 411 b *Gregorii* ſtylus & opera, 411 b 412. a.

Grimm[illegible]*ſia* Monaſteria, 181 a

Gundemarus, Hiſpaniæ Rex, 5[illegible]7 b.

Guntchramnus [illegible] filius, 481. b. Ejus conjuges & liberi, 484. a *Guntchramni* bella, *ibid* Adverſus Gundo[illegible]dum [illegible] 484 [illegible] Adverſus Gothos bellum gerit *Guntchramnus*, ibid. Geſta *Guntchramni* cum Childeberto nepote, 484. a. *Guntchramni* obitus, ſanctitas, beneficia in Eccleſiam, 484. b. *Guntchramni* Regis Edictum de Dominicæ diei & Feſtorum religioſa obſervantia, *ibid.*

H

Hadrianus I ex Diacono Cardinali creatur Pontifex, 657 b *Hadriani* virtutes, *ibid.* Deſiderii Longobardorum Ducis fraudes & inſidias detegit, 657. b *Hadriani* conſtantia, & magnanimitas, 658. a. Collectio Canonum Carolo Magno ab *Hadriano* data, 658 b Utrum *Hadrianus* I. jus eligendi Romanum Pontificem & Inveſtituram concedendi ſingulis Epiſcopis Carolo Magno conceſſerit, *ibid.* Capitularium Collectio ab Angelramno oblata *Hadriano* I. ejuſdem Pontificis nomine falsò ab Hincmaro & aliis pleriſque inſcripta, 659 a. Pſeudepigraphum *Hadriani* I. Privilegium pro Monaſterio Turonenſi ſancti Martini, ibid *Hadrianus* dat veniam Canonum infractorum in Thraſii Patriarchæ ordinatione, 667. a *Hadrianus* Legatos mittit ad Synodum Oecumenicam ſeptimam, 660. a. 667 a. Felicis & Elipandi hæreſim damnat, *ibid* & 671. b. Capitulari Synodi Francofordienſis adversus Synodum ſeptimam reſpondet *Hadrianus*, 671, b *Hadriani* I. mortem luget Carolus Magnus Rex Chriſtianiſſimus, 680 a. Epitaphium *Hadriano* I a Carolo Magno poſitum, 660 b.

Hæretici Schiſmatici, *Hæreticis* aut eorum fautoribus non eſt condeſcendendum, 100 a. Non eſt annuendum *Hæreticis* ut quæ ſemel ab Oecumenica Synodo definita ſunt, iterum retractentur, 91 a. Viri de *Hæreſi* ſuſpecti ſemper coacti ſubſcribere damnationi non ſolum *Hæreſeos*, ſed Auctorum, ex veteri diſciplina, 238 a 273. a. *Hæreticorum* libri vetiti, 670. b

Henoticon Zenonis quid [illegible] 96. b. Utrum hæreſim Eutychianam aditu [illegible] impugnet, 97 a. Apertæ fidei nocuerit, *ibid* Utrum aliquam hæreſim contineat, 171 b. Zenonis *Henoticon* quibus nominibus rejectum fuit, 169. b. Utrum ſit à Summis Pontificibus damnatum, 170 b.

Heſitantes hæretici, Concilii Calchedonenſis hoſtes, 97 a.

Heraclionas, Heraclii filius, ſex menſibus imperat, 171 Senatuſconſulto, naribus abſciſſis in exilium deportatur, *ibid.*

Heraclius Phocam Tyrannum vincit & occidit, 571. a. Imperator creatur & à Patriarchâ cum Sponſa ejus coronatur, 571. b Varia *Heraclii* Imperatoris bella, *ibid & ſeq.* Pacem à Cosroë ſupplex petere nec obtinet, 571. b In Perſidem irrumpit, & pacem cum Perſis init, 571 b. 572 a. Crux Chriſti a Perſis *Heraclio* reſtituitur, 572 a *Heraclius* Monothelitas favet, 538 a. 572 a. Promulgata Ecteſi Sergii conſilia juvat & vires addit hæreſi, 538. b. 572. a *Heraclii* obitus, *ibid*

Hermenericus, Suevorum Rex, 487. a

Heruſfordia in Anglia Concilium, 118. Synopſis Canonum, *ibid.*

Hieronymus à Vigilantio Origeniſmi accuſatus, 13 a. Hanc calumniam refellit, *Hieronymus*, ibid. *Hieronymi* Epiſtola contra errores Vigilantii, 13. b. S. *Hieronymi* religio in Baſilicas Martyrum, 14. a. Cædes Pelagianorum in Monachos & Virgines S. *Hieronymo* ſubditas, 37. a. Sanctus *Hieronymus* primus fidei contra Pelagianos defenſor, 43. b. S *Hieronymi* labores & ſcripta contra Pelagianos, 43. b. 44 a.

Hieroſolyma Magna erga *Hieroſolymitanam* Eccleſiam veneratio, 168 a. Iſtius Eccleſiæ privilegia, 168. b Quando Patriarchatûs dignitate aucta & quo[illegible], 16[illegible]. a. Quintus inter Patriarchas locus *Hieroſolymitano* Epiſcopo conceditur, 167 b.

Hieroſolymitana Synodus, à quo congregata, 36. a Quare, 36. b. Hujus Synodi geſta, 36. a. a.

S *Hilarius* Arelatenſis, Origo ejus, ingenium, mores, ſanctitas & opera, 140. a. b. Utrum *Hilarius* Semipelagianis erroribus infectus fuerit, 52 b 14[illegible]. b. *Hilarius* Arelatenſis cum altero *Hilario* S. Auguſtini diſcipulo inſcitè confunditur, 140 b *Hilarii* cauſa cum Celidonio Provinciæ Viennenſis Epiſcopo in Concilio Romano agitata, 118. b. Utrum Celidonii legitimus judex fuerit *Hilarius*, 169 a Projecti cum *Hilario* controverſis in Romana Synodo expenditur, 118. b *Hilarius* ob violatos Canones à S. Leone Metropolitica exuitur dignitate, *ibid* Sanctus *Hilarius* aliquid humani paſſus, 170. a. *Hilarius* minùs accuratè locutus

de

gratis Chriſti ad bonæ voluntatis initium, 512. b. Sedem Apoſtolicam S. *Hilarius* reveretur, 170. a. S. Leo *Hilarii* defuncti, ſeu probati & ſancti Viri memoriam colit 170 b.

Hilarus Pont. Max. S. Leonis ſucceſſor, 9 a. Varias controverſias componit, ibid. *Hilarus* Papa nullam rationem haberi vult eorum quæ ab Apoſtolica Sede per obreptionem contra Canones impetrantur, 9 a. Hermem qui in Eccleſiæ Narbonenſis Epiſcopatum irrepſerat ſeverâ animadverſione caſtigat, 9. b. Concilia per annos ſingulos in Eccleſia Gallicana congregari præcipit, ibid *Hilari* Apoſtolica moderatio & prudentia, 9. b In reformandis abuſibus qui in Eccleſiis irrepſerant *Hilari* Papæ ſollicitudo, 10. a *Hilari* obitus, 10. b.

Hilda Abbatiſſæ Monaſterium duplex, virorum ſcilicet & Virginum ſub eadem Abbatiſſa, 709. a.

Hiſpalenſe I. Concilium, & Canones 444. b.

Hiſpalenſe II. Concilium, quando & quo Præſide celebratum, 510. b. Canonum ſumma, *ibid & ſeq.*

Hiſpalenſis Primas, 173. b In Hiſpaniis ante cæteros Primatus jure potitus eſt *Hiſpalenſis* Epiſcopus, 173 b Vicarius Sedis Apoſtolicæ audit, 174 a. Quamdiu *Hiſpalenſis* Primatus duraverit, ibid.

Hiſpaniæ Rex, Sacramentum fidelitatis ipſi debitum & ejus violatores, 554 a. Sacramentum ab *Hiſpaniæ* Rege præſtandum ut neminem in Regno ſuo degere permittat, qui non ſit Catholicus, 555. a

Hiſpanienſis Eccleſia Azymis in S. Eucharistiæ Sacrificio uſa ſæculo ſeptimo, 561. b.

Homicidii voluntarii & fortuiti pœnitentia, 563. a *Homicidia* olim in Galliis pecuniâ redimebantur, 570. a.

Homo per *homines*, non per Angelos corrigitur, 561 b.

Honoratus Maſſilienſis Epiſcopus Semipelagianus non fuit, 57. b Notiſſi de S. *Honorato* Maſſilienſi ſu piero Semipelagianiſmi refellitur 57 b

Honorius I. Romanus Pontifex, 552. a. Eduinum Regem recèns Chriſtianæ militiæ adſcriptum ad perſeverandum ſuis litteris hortatur, *ibid.* Gradenſem Patriarcham dejicit & Primogenium in ejus locum ſubſtituit, 532. a. Plures Romæ Baſilicas exſtruit, reſtaurat, ornat *Honorius*, ibid Gloriam ſuam Sergio Monothelitarum Duci conniveudo maculat, 581. a. Duarum operationum voces ſileri jubet, *ibid.* & 602. b. Pontificatus anni, 531. b. *Honorius* in ſexta Synodo Oecumenica verè damnatur, 543. b. 602. b *& ſeq.* Juſtè damnatur, 602. b. & ſeq *Honorius* ab hæreſi tamen excuſatur, 611. b. *& ſeq* Leo Secundus *Honorii* damnationem in ſexta Synodo conclamatam confirmat, 805 b. *Honorii* Epiſtolæ combuſtæ ex ſextæ Synodi ſententia, 544 a *Honorii* Papæ damnatio repetita in ſeptima Synodo Oecumenica, 604 a. Adrianus Secundus *Honorium* in ſexta Synodo damnatum agnoſcit, 804 b. Baronii Cardinalis objectionibus reſpondetur, ibid & ſeq *Honorii* Oeconomiſm nihil eſt quod excuſare poſſit, 670. b. *Honorio* communis loquendi modus cum hæreticis, 8 8 a. b. Utrum Epiſtola II. *Honorii* corrupta fuerit, 609. a Baronii Cardinalis objectionibus reſpondetur, 610. a. b. & ſeq. *Honorius* Papa non fuit Hæreticus, 812 b. *Honorii* Epiſtolæ utrum Catholico ſenſu explicari poſſint, *ibid. & ſeq* Pontifices olim in profeſſione fidei damnabant *Honorium* ut fautorem Monothelitarum, 614 b *Honorius* à ſexta Synodo damnatus non fuit ut hæreticus, ſed ut hæreticorum fautor, & reus negligentiæ in illis coërcendis, 815. a.

Honorius Imperator. Conſtitutiones *Honorii* Imperatoris contra Pelagianos, 42 b. Sub *Honorio* domeſtici & externi motus, 189. a. Ipſo imperante varii tyranni in Occidente, 189 b. *Honorii* pietas & in Religionem Catholicam ſtudium, ibid. Conſtantium Comitem conſortem imperii facit *Honorius*, 189. b. *Honorii* Imp mandato celeberrima Catholicorum cum Donatiſtis collatio habita, 190 a. Placidiam ſororem cum filiis in Orientem *Honorius* relegat, *ibid.* Moritur *Honorius*, 190 a

Hormiſdas Symmacho Papæ ſufficitur, 374 a Præclara *Hormiſdæ* Pontificis Maximi geſta & decreta, *ibid.* Utrum Epiſtola ad S. Remigium Remenſem Archiepiſcopum, quæ *Hormiſdæ* nomen præfert, illius ſit, 374. a. *Hormiſdas* Manichæos inſectatur, 374 b Sub ipſius Pontificatu Africanæ Eccleſiæ ſtatus reſtituitur, *ibid.* Monachi Scythæ mittunt Oratores ad *Hormiſdam*, 398. a. Quos Epiſtolâ ſuâ *Hormiſdas* damnat, 399 b. *Hormiſdæ* Epiſtolam ſcripto laceſſit Joannes Maxentius, ibid. *Hormiſdam* Pelagiani erroris malè inſimulat, 400. a Variæ pro pace Eccleſiarum procuranda Legationes & Litteræ *Hormiſdæ* Romani Pontificis, 100. b. t t

Hunnericus Wandalorum Rex, Genſerici filius, 2. a. Theodorici fratris uxorem & filium perimi jubet, 2 a Theodoricum fratrem in exilium relegat, *ibid* Militiâ, magiſtratu omnique publico munere Catholicis interdicit, 2. a Defunctorum Epiſcoporum Catholicorum bona *Hunnericus* fiſco vindicat, *ibid.* Novos ordinari vetat Antiſtites, niſi qui ſolidos quingentos in Regium Ærarium intuliſſent, 2 a Virgines variis ſuppliciis vexari jubet, ibid & ſeq *Hunnerici* perſecutione multi Martyres conſecrati, 3 a.

Hypathius Anaſtaſii Auguſti ex ſorore nepos per vim à ſeditioſis Imperator creatur, 471 b A ſolio deturbatus Juſtiniani juſſu à militibus confoditur, *ibid & ſeq.*

Hypognoſticon libri Sixto Romano Presbytero falsò adſcripti, 49. b.

J

S *Jacobi* Apoſtoli Cathedra Jeroſolymis in honore ac pretio habita, 335 b.

S *Jacobi* Apoſtoli Reliquiæ Compoſtellæ traveniæ, 731 b.

Janſenius Yprenſis perſtringitur, 18. a. 19. b 20 a. 23 a. 27 a Quatuor Pelagianæ hæreſeos ſtatus à *Janſenio* Yprenſi minus appoſitè diſtincti, 28. b. & ſeq *Janſenius* Molinæ opiniones de gratia Semipelagianis cum erroribus ineptè confundit, 34 b. *Janſenius* Apologiam abjudicans Oroſio, confutatur, 44. a. b. Error *Janſenii* Yprenſis circa Semipelagianorum doctrinam, 58 a. Alter *Janſenii* error, 59 a *Janſenii* propoſitio meritò à Summis Pontificibus damnata, 59 a. De Semipelagianorum opinionibus circa gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, *Janſenii* Yprenſis ſententia, 206. a. b. & ſeq *Janſenii* Yprenſis propoſitio damnata, 208 b Inanes exceptiones quibus *Janſeniſtæ* Cenſuram Pontificiam eludere conantur, ibid *Janſenii* & Sectatorum ejus objectionibus reſpondetur, 209. a. b.

Joannes I Hormiſdæ Summo Pontifici ſufficitur, 374 b. *Joannis* I miracula, *ibid* Coram illo ſe humiliat Juſtinus Imperator, & ab eo coronatur, 374 b

Joannes II. cognomento Mercurius eligitur Pontifex, 375 b Edictum contra Simoniacos ab Athalarico Rege *Joannes* II. impetrat, ibid. *Joannes* II Rom. Pont. profeſſionem & Edictum fidei ab Imperatore Juſtiniano miſſum approbat; & Monachos Acœmetas à communione removet, 401. a. Epiſtola *Joannis* II. ad Juſtinianum, *ibid.* Altera ad Senatores, 401 a. Acœmetas Monachos habita Romæ Synodo damnat, 375. b. 401 b. Synodi Gallicanæ judicium in cauſſa Contumelioſi Reienſis Epiſcopi confirmat, *ibid.* Caſſiodori Præfecti Prætorio Epiſtola ad *Joannem* II. reverentiæ plena, 376 a. Epiſtola ad Valerium Epiſcopum *Joanni* II. ſuppoſita, 376 a.

Joannes III. Summus Pontifex, 579. a. Geſta ejus pene ignota, *ibid.*

Joannes IV. Severino Summo Pontifici ſubrogatus, 532 b Coactâ Romæ Synodo Monothelitarum hæreſim configit, *ibid* & 540. b. Eccleſias Monachis ab Epiſcopo conceſſas, per Presbyteros ab ipſis Monachis inſtitutos regi decernit *Joannes* Quartus, 532 b Pontificatûs anni, *ibid.* Pietas ejus & liberalitas, 532 b.

Joannes V Romanus Pontifex Benedicti II ſucceſſor, 535 b

Joannes VI Univerſalis Eccleſiæ Pontifex creatus, 647 Prima ejus, moderatio, patientia, charitas, ib *Joannis* VI obitus, 847 a.

Joannes VII Summus Pontifex, Canones quinti ſextæ Synodi nec approbat nec damnat, 647 a. Quare, ibi. *Joannes* VII cauſam S Wilfridi Eboracenſis Archiepiſcopi judicat, & in Sedem illum reſtituit, 647. b.

Joannes Antiochenus, Neſtorii Amicus, 68. a. Cyrilli anathematiſmos ut hæreſim ſpirantes explodit, 240. a Congregato in ſuis ædibus conciliabulo depoſitionis ſententiam dicit adversùs S. Cyrillum, & Memnonem Epheſiorum Epiſcopum, 68. b. Citatur à Patribus Epheſini Concilii *Joannes*, 69. a. Ab iiſdem in *Joannem* fertur excommunicationis ſententia, *ibid.* Conditiones pacis proponit *Joannes* quæ à Cyrillo rejiciuntur, 71. a. Conſentit *Joannes* conditionibus pacis & Confeſſioni Fidei à Cyrillo miſſis, 71. a. b. Conditiones pacis, à Cyrillo propoſitæ, *ibid.* Neſtorii depoſitioni & Maximiani in ejus locum Ordinationi conſentit *Joannes* Antiochenus, 71. a. Utrum *Joannes* Antiochenus & Orientales Epiſcopi, ipſi in Synodo Schiſmatica contra Epheſinam Oecumenicam adhærentes, Pelagiani fuerint, 18. a. *Joannes* Antiochenus & Orientales Epiſcopi Neſtorianæ hæreſeos ſuſpecti, 239. a. b. Vocibus ambiguis fidem ſuam exponebat *Joannes*, 240. a. Neſtorii perſonæ *Joannes* favit, 240. a. & *ſeq.* Cauſæ Neſtorii aut errori non eſt patrocinatus, *ibid.* Expoſitionem fidei ab Orientalibus & *Joanne* editam à ſalutinus vindicat S. Cyrillus, 241. a *Joannis* Antiocheni doctrina à Sixto III. Pontifice approbata, 242. a. b. Objectiones diluuntur, 241. b. 242.

S. *Joannis* Baptiſtæ caput Emeſſam tranſlatum, 728. b. & *ſeq.*

Joannes Biclarenſis. Origo ejus, doctrina, profeſſio & opera, 413. a.

S. *Joannes* Damaſcenus, patria ejus, parentes, munera civilia, 683. a. Sacrarum imaginum defenſor, *ibid.* Dextra per calumniam Leonis Iſaurici amputata, Deiparæ Virginis ope divinitus *Joanni* reſtituitur, 683 a *Joannis* Damaſceni opera genuina, *ibid.* Opera dubia vel ſuppoſita, *ibid.* & *ſeq.*

Joannes Jejunator. Patria ejus, profeſſio, ſanctitas, 414 b Quare jejunator dictus, *ibid.* Profuſiſſima *Joannis* in pauperes beneficentia, 414 b. Conſtantinop. Antiſtes factus Synodum cogit, in qua Univerſalis Patriarchæ nomen ſibi arrogat, 379. a. Synodum *Joannis* irritam declarat Pelagius II. ibid. *Joannis* factum ſanctus Gregorius ſoëreet, 384. b. Græci nimiam indulgentiam *Joannis* Jejunatoris erga pœnitentes arguunt, 415. a Ejus indulgentia in definiendis pœnitentiæ operibus & tempore, prudentiæ tribuenda, *ibid.*

Joannes Hieroſolymitanus, Synodus ab ipſo congregata, 36. a. Quare *Joannes* Synodum coëgit, 36. b. Utrum Pelagio faverit, 36. a b.

Ad *Joannem* Syracuſanum Epiſtola utrum ſit genuinum S. Gregorii opus, 418. b.

Jonas Aurelianenſis Antiſtes cultum religioſum Imaginibus adjudicat, 799 a.

Jonas, Auctor Eccleſiaſticus, patria ejus, profeſſio, 567 b.

Judæi Chriſtiani matrimonia cum *Judæis* contrahentes à communione Eccleſiæ ſegregantur, 430 a. Chriſtianis *Judæi* judices non præponendi, 430 b. *Judæi* ad ſuſcipiendum Baptiſmum non cogendi, 513. b. Leges in *Judæos* ab Egica Rege latæ, 583. b.

Judex. Imitandum *Judicibus* Chriſtianis exemplum, 876. a

Judices munera pro juſtitia facienda non accipiant, 695. b.

Julianus Toletanus Archipræſul, ingenium ejus & eruditio, 16 a. 568. a *Juliani* opera quæ ſuperſunt & quæ deſiderantur, ibid. *Julianus* Apologiam contra Monothelitas Sergio I offert quæ ab ipſo improbatur, 560. b Apologeticum edit *Julianus* pro propoſitionibus à Rom. Pontifice reprobatis, quæ à Synodo Toletana V. approbantur, ibid *Julianus* Pelagianæ hæreſeos ſectator, 15. b. Patria ejus, parentes, profeſſio, 15. b. & *ſeq.* Juvenis adhuc creatus eſt Epiſcopus Eclanenſis, 16 a. *Juliani* Pelagiana ſententia de Infidelium virtutibus & bonis operibus exponitur, 20 b & *ſeq.* Sancti Auguſtini libri quatuor Bonifacio Rom. Pont. nuncupati contra duas *Juliani* Epiſtolas, 48 a. Ejuſdem libri ſex quatuor *Juliani* libris reſpondentes, 48 b. De Opere Imperfecto contra *Julianum*, 49 a *Juliani* rationes contra originale peccatum, 497 b Sancti Auguſtini rationes ad argumenta *Juliani*, ibid & ſeq.

Julianus Africanus Epiſcopus, & opera ipſi verè vel falsò adſcripta, 408 a.

Jurenſe Monaſterium, 183 a.

Jus Romanorum in unum corpus collectum, 474. a. *Juris* civilis diviſio, *ibid.* Inſtitutiones *Juris*, 474. a Digeſta, 474. b. Novellæ, &c *ibid.* & *ſeq.*

Juſtinianus Juſtini ſenioris nepos Imperator renuntiatur, 472. b. *Juſtiniani* bella, *ibid.* Bellum Perſicum, 472. b. Bellum Wandalicum, 473. a. Bellum Gothicum, *ibid.* Nimium *Juſtiniani* ſtudium circa dogmata, 474. a *Juſtinianus* Imperator Edictum adversùs tria Capitula promulgat, 591. b. Quare, ibid. *Juſtiniani* Edicto Orientales Epiſcopi ſubſcribunt, 594. a. Occidentales Epiſcopi Edicto *Juſtiniani* adverſantur, *ibid.* Synodum indicit *Juſtinianus*, 592 a. *Juſtinianus* Imp Edictum adversùs tria Capitula iterum ſolemni ritu promulgat, 593. a. Vigilium Rom. Pont. quòd Edicto ſuo adverſaretur, vexat, *ibid.* Vigilii conſtantia victus *Juſtinianus* Edictum abrogat, ac integram futuræ Synodo relinquit trium Capitulorum cognitionem, 595. b. *Juſtinianus* moræ impatiens adversùs pacta conventa Synodum cogit, 593. b. *Juſtinianus* in hæreſim lapſus, *ibid.* Jus Romanum à *Juſtiniano* meliorem in formam redactum, 474. a. *Juſtinianeus* codex, 474. b. *Juſtiniani* novellæ, *ibid.* & *ſeq.* Eccleſiaſticam Auctoritatem non uſurpavit *Juſtinianus* de rebus & perſonis Eccleſiaſticis leges ferens, 475 b. Novellas *Juſtiniani* approbavit Eccleſia, 476. a. *Juſtinianus* non fuit analphabetus, 476. b. *Juſtiniani* mores, *ibid.* & *ſeq.* Ulpianam Dardaniæ urbem de ſuo nomine *Juſtinianam* Secundam appellari jubet *Juſtinianus*, 594. a.

Juſtinianus II. cognomento Rhinometus, Conſtantini Pogonati filius, 572. b Bella varia à *Juſtiniano* ſuſcepta, 573. a *Juſtiniani* levitas, inconſtantia, & crudelitas, 572. b. 573 a. 714. a. *Juſtiniani* impietas, ibid. *Juſtiniani* infelix exitus, 573. a b. 714. b.

Juſtiniana primæ Primas, 447 a.

Juſtinus Senior, militum quibus præerat ſuffragiis Imperator creatur, 470. a. *Juſtini* pro Catholica fide zelus, *ibid.* Triſtia ob publicas calamitates *Juſtini* tempora, 471 a. *Juſtini* munificentia, ibid *Juſtinus* erga Sedem Apoſtolicam obſervantiſſimus, 471. a.

Juſtinus junior Imperator coronatur, 477. b. Tiberium Imperii collegam adſciſcit, ibid. *Juſtini* obitus, 477 b

SS. *Juſti* & Paſtoris Martyrum feſtivitas Compluti celebris die 6. Auguſti, 464. a.

Juſtus Orgelitanus, in Catalaunia Epiſcopus, 407 b.

Juvenalis Hieroſolymorum Epiſcopus in Concilio Epheſino Primatum totius Syriæ Paleſtinæ vult uſurpare, 70. a *Juvenalis* ambitui obſiſtit Cyrillus Alexandrinus, *ibid.* Dioſcoro Alexandrino favet, 80. b. & *ſeq.* Epiſtolâ ſancti Leonis approbata *Juvenalis* in Synodum Calchedonensem ſuſcipitur, 85 b. Ob fidei Calchedonenſis confeſſionem à Monachis Paleſtinæ Sede ſua pellitur *Juvenalis* Hieroſolymitanus Antiſtes, 94. b. Cauſa *Juvenalis* Hieroſolymitani & Maximi Antiocheni, in Synodo Calchedonenſi compoſita, 146. a. b & *ſeq.*

I

Ibas., Edeſſenus, abſens in Epheſina II. Synodo prædatoria damnatus, 81. b. Dicto in Neſtorium anathemate à Synodo Calchedonenſi recipitur, & Sedi ſuæ reſtituitur, 87. a. *Iba* Edeſſeni cum Clericis illius accuſatoribus diſſidium, 89 b. Quibus conditionibus pax inita, *ibid.* Epiſtola *Ibæ* ad Marim Perſam in quinta Synodo Oecumenica diſcutitur, 594 b. In eadem Synodo damnatur, 518 b. Quare, *ibid.* & *ſeq.* Neſtorianam propoſitionem continet *Ibæ* Epiſtola, 519 a. Epiſtola *Ibæ* à Concilio Calchedonenſi approbata non fuit, 517. b. Utrum cauſa *Ibæ* in quinta Synodo retractari jure potuerit, 518. b.

Iconoclaſtæ Iconomachi. Eorum origo, 662. b. *Iconoclaſtæ* à Gregorio II. in Synodo Romana damnati, 649. a. 664. a A S. Joanne Damaſceno impugnati, 664 a. Romana Synodus contra *Iconoclaſtas* ſub Gregorio III. 664. a. *Iconomachi* Sanctorum venerationem edito Canone non damnarunt, 665. a. *Iconoclaſtarum* hæreſim Gregorius III Decreta

& factis damnat, 649. b. Miraculum ab *Iconomachis* confictum, 671. b. *Iconomachorum* fides circa Euchariſtiam, 748. a *Iconomachi* realem Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam non negarunt, 748. b. Quo ſenſu *Iconomachi* Euchariſtiam appellaverint imaginem Corporis Chriſti, 749. a. & *ſeq.* Patres qui adverſus *Iconomachos* ſcripſere nuſquam ipſis exprobrarunt, quod in dogmatibus Eccleſiæ circa divinam Euchariſtiam aliquid innovaſſent, ibid & ſeq. *Iconomachorum* captioſa argumenta, 749. a.

Idiomatum communicatio, utrum problema ſit Theologicum, 71 b.

Ignatius Honorifica Reliquiarum ejus Româ Antiochiam tranſlatio, 336. a.

Ignorantia, utrum excuſet à peccato, 31. a.

S. *Ildefonſus* Abbas, deinde Toletanus Archiepiſcopus, 567. b. *Ildefonſus* perpetuæ Virginitatis Sanctæ Mariæ Matris Dei vindex, *ibid* Miracula quæ *Ildefonſi* pietati tribuuntur, 567. b. Sancti *Ildefonſi* opera, *ibid.* & 568. a.

Ilerda, urbs Cataloniæ Epiſcopalis ſub Archiepiſcopo Tarraconenſi, 427. a. *Ilerdenſe* Concilium, & ipſius Canones, 427 a.

Illuſiones nocturnæ quando ab Euchariſtiæ communione prohibeant, 420 b.

Imaginum cultus religioſus & pius probatur ex Scriptura Sacra 717. a. b. & *ſeq.* ex Patribus & Eccleſiæ judicio, 765 b. & *ſeq* Utrum uſus cultuſque *Imaginum* Chriſti & Sanctorum pugnet cum Lege Dei, 757 a. 758 a 772 b 774 a. 775. b. *Imagines* quæ Lege Dei prohibitæ ſunt, 758. b. 759. Pingendi & ſculpendi artes quando vetitæ, 760 a. b 761. Quare Judæi in Civitates ſuas nullos Statuarios vel Pictores admiſerint, 762 a. Catholicis ſacrarum *Imaginum* cultoribus imperitè & inique objiciuntur quæ à Patribus ſcripta ſunt contra Ethnicos ſimulacrorum adoratores, 763. a. Pagani ſimulacra eſſe Deos ſentiebant, non Deorum tantum ſuorum figuras & *Imagines*, 763 b. Eccleſiæ fides & Diſciplina de cultu religioſo ſanctarum *Imaginum* à calumnia vindicatur, 708 a. De benedictione *Imaginum*, 768 a *Imagines* propter exemplar venerantur, 768. b. Uſus cultuſque Sacrarum *Imaginum* in Eccleſia Græca ſolemnis ante ſextam Synodum, ibid & ſeq *Imaginum* uſum ac venerationem Tridentina Synodus approbat, 770. b Pictorum ac ſculptorum cohibenda in pingendis *Imaginibus* licentia, 771. a Contra *Imaginum* cultum Dallæi objectiones petitæ ex Scriptura ſacra, 719. a. b. & *ſeq.* Ex Patribus quinque priorum ſeculorum, 771 b & *ſeq* Ex S Gregorio Magno, 772. b & *ſeq* Ex libris Carolinis, 780 a & *ſeq.* Ex Concilio Francofordienſi, 788 b. & *ſeq.* Ex Synodo Pariſienſi ſub Ludovico Pio, 793. a. Ex Agobardi teſtimonio, 796 b. Ex Jona Aurelianenſi, 798. b Ex Walafrido Strabono, 800. b. Sacrarum *Imaginum* uſus tribus primis Eccleſiæ ſeculis apud Chriſtianos valde infrequens, 771 a. *Imaginum* uſus & veneratio actualis non eſt Lege Dei præcepta, ibid. *Imaginum* cultus variari in Eccleſia poteſt, 772. b Everti, confringi aut dehoneſtari non poſſunt *Imagines* ubi earum uſus eſt ab Eccleſia receptus, ibid. *Imagines* ſacræ Gentilium ritu non colendæ, 773. a. *Imaginum* uſus legitimas ob cauſas, aliquibus in locis, ad tempus aboleri poteſt, 774. a. *Imaginum* uſus utilis Chriſtianis, 771. b 774. a Satius eſt virtutes Sanctorum imitari, quàm illorum *Imagines* coloribus exprimere, 776. a. Africanæ Eccleſiæ de uſu & cultu *Imaginum* Chriſti ac Sanctorum, cum Romana conſenſus 776 b. *Imagines* Sanctorum non adorandæ, *ibid.* Catholici nullam vim divinam in *Imaginibus* Chriſti vel Sanctorum agnoſcunt, 778 a. In illis ſpem non collocant, nec iis ſupplicant, aut ab iis exaudiri ſe ſperant, *ibid.* Quis honor *Imaginibus* debeatur, 779 a b. Sacris vaſis aut divinarum Scripturarum codicibus *Imagines* non ſunt æquiparandæ, 780 b. Carolini libri ſolum latriæ cultum *Imaginibus* abjudicant, 784 a b. Synodi Francofordienſis doctrina de *Imaginibus*, 788 a 790. a. Gallicanæ & Britannicæ Eccleſiæ de *Imaginibus* ſententia, 790. b 791 a Triplex Græcorum Synodus in cauſa *Imaginum* fluctuat, 791. b. Synodus Pariſienſis ſub Ludovico Pio prudentem & verè religioſam *Imaginum* venerationem non impugnat, ſed ſuperſtitioſam, 795. a. Græcorum ſuperſtitio de cultu *Imaginum*, 795. b. Hincmarus religioſum cultum *Imaginibus* concedit, 796 b De Sacrarum *Imaginum* cultu Agobardus quid ſenſerit 797. b. & *ſeq.* Jonas Aurelianenſis cultum *Imaginibus* debitum agnoſcit, 799. a. Dungalus Sacrarum *Imaginum* cauſam agit, 799 b. & ſeq. *Imagines* ſacræ, à quibus impugnatæ, 649. a. b. 662 b. & *ſeq.* 666. b. A quibus defenſæ, 649. b. 663. a. b. Vide *Leo* Iſauricus. Synodus pſeudo-ſeptima contra ſacras *Imagines*, 664. b. Gentiliaci Synodus in cauſa ſacrarum *Imaginum* congregata, 666 a. Synodus Orientalis pro *Imaginum* cultu, *ibid* Sacrarum *Imaginum* honor ſtabilitus in Synodo Romana ſub Stephano III. 666. a Sacrarum *Imaginum* reſtitutio ſub Conſtantini & Irenes Imperio 666. b. & ſeq. *Imaginibus* honoraria adoratio, non vera latria exhibenda 669 b. Leonis Armeni Imp in ſacras *Imagines* perſecutio, 671. b. 672. Michaël Balbus in ſacrarum *Imaginum* cultores ſævit, 673. b. Theophili Imp adversùs ſacras *Imagines* & earum defenſores bellum, *ibid.* Sacræ *Imagines* & earum cultus à Theodora Auguſta reſtituitur, 674. a. Synodus ob eam rem celebrata, *ibid.* Orthodoxiæ feſtum in memoriam ſolemnis ſacrarum *Imaginum* reſtitutionis, 674. b.

Immolatitia cibis veſcentes à communione removentur, 430. a.

Immerſio trina vel ſimplex in Baptiſmo, 512. b.

Immunitates Eccleſiis & earum bonis à Regibus vel Principibus conceſſæ, 467 b & *ſeq.* 189. a. 470. a. 589 a. Clericorum *Immunitates*, 470. a. b. Circa Monaſteriorum *Immunitates* multa obſervanda, 169. b.

Imperatores qui quinto Eccleſiæ ſeculo regnaverant, 188. b. & *ſeq.* Deinde iis qui ſexto nominis Chriſtiani ſeculo rerum ſumma potiti ſunt, 472 a. & *ſeq.* Qui ſeptimo & octavo ſeculis imperarunt, 572. & *ſeq* 714 a. b. & *ſeq.* Non eſt *Imperatoris* de fidei rebus decernere, 672. a.

Ina Saxonum Occidentalium Rex, Sanctitas ejus & pietas, 596. Regnum ſuum Apoſtolicæ Sedi vectigale facit, *ibid* Leges latæ ab *Ina* Rege, 592. b. Rex *Ina* regno ſe abdicat, Romámque religionis causâ proficiſcitur, 597. a.

Inceſtarum conjunctionum pœnæ, 511. b.

Infideles. Opera *Infidelium*, utrum omnia mala ſint, 311 b. Nihil boni faciunt ſine gratia adjuvante, 311. b. Licèt omnia *Infidelium* opera peccata non ſint, labem tamen aliquam contrahunt, unde non ſunt abſolutè bona, *ibid.* & *ſeq.*

Ingundis Sigiberti Francorum ex Regis Brunichilde filia, 488. a Ermenegildo connubio jungitur, *ibid.* Ermenegildum ad fidem Catholicam traducit, 488. a. b

Inimicitia pertinacea excommunicatione punitæ, 422. b.

Inimicorum dilectio, 564. b.

Innocentius I. ſuccedit Anaſtaſio, 3. b. ipſo Pontifice Carthaginenſe & Milevitanum Concilia celebrantur, *ibid.* Pelagium & Cœleſtium damnat *Innocentius*, 3. b. 38. a. Sancti Chryſoſtomi in Synodo ad Quercum iniquè damnati ſuſcipit appellationem & in ipſum male geſta reſcindit *ibid* Utrum Arcadium & Eudoxiam *Innocentius* excommunicaverit, 3 b. Epiſtolæ *Innocentii* ad Decentium ſynopſis, *ibid.* & *ſeq* Epiſtolæ *Innocentii* I. ad Victricium ſumma, 4 a Breviarium Epiſtolæ *Innocentii* ad Exuperium, *ibid.* Synopſis Epiſtolæ *Innocentii* I. ad Epiſcopos Macedoniæ, 4. b. Ordinationes ab Hæreticis factas irritas non declarat *Innocentius* I. *ibid.* Ordinatos à Bonoſo ante ejus damnationem recipiendos cum ordinibus ſuis decernit, 4. b. Quo ſenſu *Innocentius* I. ſolum Baptiſma in Hæreticis ratum eſſe pronuntiat, non autem ordinationes ab eis factas, 5. a. *Innocentii* I Epiſtola ad Synodum Toletanam, *ibid* Collatio Carthaginenſis ſub eo habita, 5. a. *Innocentii* obitus, *ibid.* Quid in cauſa Pelagii & Cœleſtii egerit *Innocentius* Primus, 38. a.

Invocatio Sanctorum, vid. *Sancti*

Irene Leonis Imp conjux, & Conſtantini mater, 717. a Cum Conſtantino filio poſt Leonis mortem imperat, ibid *Irene* Imperatrix Imagines & earum cultum reſtituit, 626 b & *ſeq* 717 a *Irene* Legatos ad Carolum Magnum Francorum Regem mittit mutuaque pacta, 717 b. *Irene* Synodum pro cauſa fidei indicit, *ibid* Pacta cum Francis irrita ſolvit *Irene*, 717. b Domeſticum *Irenem* inter & Filium ejus diſſidium, 718. a. *Irene* ſola imperat, 718.

918. b. *Jeanes caſus*, 719. a. Ejus virtutes & vitia, *ibid.*
Irregularitates Canonicæ ab Ordinibus Sacris removentes, 431 b. & *ſeq.*
Iſdigerdes Perſarum Rex, gravem perſecutionem adverſus Chriſtianos in Perſide excitat, 1. a. Eccleſias ſolo æquat, *ibid.* Abdam Epiſcopum occidit, 1. a.
S. *Iſidorus* Hiſpalenſis Epiſcopus, Doctrina ejus atque ingenium, 565. b. *Iſidori* opera genuina, 566. a. Liber de vita & morte Sanctorum, non eſt S. *Iſidori* 565. b. Sancti *Iſidori* elogium, 564 a Epiſtola ad Maſſanum S. *Iſidoro* ſuppoſita, *ibid.* Epiſtola ad Redemptum S. *Iſidori* nomen falsò prafert, 566. b. Primatum Romani Pontificis jure divino S. *Iſidorus* aſſerit ceu dogma fidei, *ibid.* Liber de ordine creaturarum in ſpicilegio editus, non eſt S. *Iſidori* 582. b *Iſidorus* Hiſpalenſis ab eo cujus corpus Bononiæ colitur, diſtinguendus, *ibid.* Fabulæ de S. *Iſidoro* narrari ſolitæ exploduntur, 565. b Sancti *Iſidori* Hiſpalenſis Regula, 463 a.
Iſidorus, Alexandrinus Preſbyter, inuria in eum à Theophilo Alexandrino Patriarcha perſecutio, 159. b & *ſeq.* Ejus occaſione tempeſtas in S. Joannem Chryſoſtomum excitata, 160. a. b. 181 & *ſeq.*
Iſidorus Peluſiota, quare ſic dictus, 134. b Patria ejus, profeſſio, mores, doctrina, *ibid.* S. Joannis libros laudat S. *Iſidorus*, 135 b. Scripturæ Sacræ lectionem Chriſtianis ſuadet, *ibid.* Vitam Monaſticam commendat, 135. b. Declamat in Monachos vagos & paraſitos, *ibid.* Proximas peccandi occaſiones vitandas docet, 135. b. *Iſidorus* S. Chryſoſtomi memoriæ acerrimos defenſor, 181. b.
Iſtria Schiſma, quando, quo auctore ortum, 356. b. Pelagius II. pro extinctione Schiſmatis laborat, *ibid.* Sancti Gregorii pro ejuſdem Schiſmatis extinctione curæ, 397. a. Quamdiu Schiſma *Iſtria* duraverit, 397. b.

K

Kyrie Eleiſon, ad Matutinum, ad Miſſas, & ad Veſperarum dicendum, 429. a.

L

Laici ne ſtent inter Clericos in Eccleſia, 436. b.
Latria & Duliæ diſtinctio, 345. b *Latria* nomen, ad ſignificandum cultum uni Deo debitum, Eccleſiæ uſu conſecratum *ibid.*
Laurentius Antipapa, 12. b. Quamdiu duraverit *Laurentii* Schiſma, & quæ in eo geſta ſint, *ibid.*
Lazarus Epiſcopus Gallicanus, Paleſtinam petit ut Pelagium in Dioſpolitana Synodo accuſet, 56. b. Libellus accuſationis Eulogio *Cæſarienſi* Metropolitæ à *Lazaro* contra Pelagium oblatus, *ibid.*
Lazarus Monachus, Pictor egregius 673. b.
S. *Leander* ex Monacho Hiſpalenſis Epiſcopus, 415. b Origo ejus & opera Eccleſiaſtica, *ibid.* Sancti *Leandri* Regula, ſeu liber de inſtitutione Virginum, 463. b.
Leidradus Lugdunenſis Archiepiſcopus, 689. *Leidradi* ſcripta, *ibid.*
Leo Magnus Eccleſiæ Romanæ Archidiaconus, in Sede Pontificia Sixto III. ſuccedit, 7 b Manichæorum flagitia ſacrilegoſque religionis ritus detegit, 8. a. Adverſus Pelagianos decertat, *ibid.* Hæreſim Eutichianam impugnat, 8 a. Prædatoriæ Synodi Epheſinæ acta reſcindit, *ibid.* Flaviani & Theodoreti iniquè depoſitorum appellationem ſuſcipit, 8. a. Collapſam variis in locis reſtituit diſciplinam, *ibid.* Epiſtolæ S. *Leonis* ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum, ſynopſis, 8. a. S *Leonis* Epiſtolæ Decretales ad Theodorum Forojulienſem, ad Nicetam Aquileienſem, & ad Neonam Ravennatem Epiſcopos, 8. b. Orta inter SS. *Leonem* & Hilarium Arelatenſem Epiſcopum contentio, *ibid.* Eutiches à Conſtantinopolitana Synodo damnatus ad *Leonem* Summum Pontificem appellat, 77. a In Eutichetem latam à Synodo ſententiam S. *Leo* confirmat, 77. b S. *Leo* mittit Legatos ad Epheſinam II. Synodum, 79 Legati ſancti *Leonis* in Epheſinæ Concilii conſeſſum non admittuntur, 79. b. S *Leo* vetat ne reſtituatur Eutiches niſi ſcriptis hæreticos plenè, apertè, propriâque ſubſcriptione damnaverit, 49. a. Utrum Julium Puteolanum aut Julianum Coënſem Legatum miſerit S. *Leo* 79 b Quas vices S *Leonis* egerit in hac Synodo, *ibid.* Quid actum à S. *Leone* cum Anatolio Conſtantinopolitano Archiepiſcopo ante Concilii Calchedonenſis celebrationem, 81. b. Fidei profeſſionem ab Anatolio abſolutiſſima ſubſcriptione S. *Leo* declarari jubet, 83 a. Legatos quatuor mittit S. *Leo* ad Theodoſium Imp. *ibid.* Quare, 83 b. Legatos S *Leonis* benignè ſuſcipit Marcianus Theodoſii ſucceſſor, *ibid.* Acceptis Marciani Litteris ad ipſum reſcribit S. *Leo*, 83. b Eutichetem longiùs deportari obſecrat, 84. a. Synodo Calchedonenſi S. *Leo* præeſt per Legatos, *ibid.* & 247. a. b. Epiſtola S *Leonis* dogmatica ad Flavianum, 429 a in Synodo Calchedonenſi examinatur, *ibid.* & *ſeq* Quare, 251. a. A Synodo ex officio ſuſcipitur, 249. a. b Ab Occidentalibus Epiſcopis approbatur, 251. a. b Divino jure ſui Primatus & ſuffragii prærogativa in Concilio Calchedonenſi uſus eſt S. *Leo*, 252. a. Utrum S. *Leo* Canonem vigeſimum-octavum Concilii Calchedonenſis approbaverit, 88. b. 262 b. 263. Vide *Calchedonenſis* Synodus. Utrum omnes Canones Concilii Calchedonenſis, dempto vigeſimo-octavo, à S. *Leone* probati ſint, 262 a. b. S. *Leonis* ſcripta, 154. a. & *ſeq* Sermones S. *Leoni* ſuppoſiti, 154. b. Epiſtola de Corepiſcoporum privilegio non eſt S. *Leonis*, ibid.
Leo II. Summus Pontifex, patria ejus, dotes eximiæ, 531. a. Synodum ſextam Oecumenicam confirmat, *ibid.* Honorii damnationi *Leo* II. ſubſcribit 603. b. *Leonis* II. Epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, genuina & ſincera, *ibid.*
Leo III. omnium ſuffragio Summus Pontifex eligitur, 660 b. *Leonis* III. virtutes, *ibid.* Conjuratio in *Leonem* III. 36. a Ad Carolum Regem Chriſtianiſſimum *Leo* confugit, *ibid.* An oculis erui, & lingua præciſa fuerit *Leonis* III. 661. a.
Leo Auguſtus, Macellos à nonnullis dictus, quare, a 193. 6. *Leonis* Auguſti magnanimitas, *ibid.* Sanctiſſimæ *Leonis* Leges, 193 b.
Leo Armenus Imp. in ſacras Imagines & earum cultores perſecutionem excitat, 471. b. & ſeq. *Leo* Armenus Monachis ſilentium imperat in quæſtione de cultu imaginum, 672. b. Nicephorum Conſtantinop Patriarcham Orthodoxum è Sede dejicit, *ibid.*
Leo Conſtantini Copronimi filius imaginibus ſacris & earum cultoribus infeſtus, 626 b. S. *Leonis* ſacrilegium Deo vindice punitum, 717. a.
Leo Iſaurus quare ſic dictus, 715 b. Patria ejus, genus, fortuna, *ibid.* Imperium *Leo* Iſaurus obtinet, 715 b. *Leonis* Iſauri impietas, *ibid.* Graviſſima tributa à *Leone* Iſauro impoſita, 715. b. Perſecutio in ſacras Imagines à *Leone* Iſauro excitata, *ibid.* Vid *Iconomachi.*
S. *Leodegarius* Auguſtodunenſis Epiſcopus, à gratia Clodovæi II. excidit, 578. a. Quare, *ibid.* Sanctus *Leodegarius* ab Ebruïno Majore-domus per calumniam opprimitur, 579. a.
Leontius Patritius, quomodo ad Imperii faſtigium erectus, 573. a. Quomodo de ſolio disjectus, 573. b.
Leontius Bizantinus, ex Advocato Monachus, 411. b. Opera ejus, *ibid.*
Leporius, Profeſſio ejus, doctrina, 17. b. Converſio, *ibid.* Qua ratione Pelagianorum errorem propugnaverit *Leporius*, 17. b.
Leuvigildus, Gothorum Rex, Ariana hæreſi infectus, 488. a. *Leuvigildi* bella, *ibid* & *ſeq.* Ermenegildum filium ob Chriſtianam religionem occidi jubet, 488 b. Utrum *Leuvigildus* morte imminente Arianam Sectam palam abdicaverit, *ibid.*
Liberatus Provinciæ Byzacenæ primæ Sedis Epiſcopus, & ejus cum Petro Abbate diſſidium, 438. b.
Liberatus Eccleſiæ Carthaginenſis Diaconus, 408. a. *Liberati* contra hæreſim Neſtorianam & Eutichianam ſcripta, *ibid.*
Liptinenſis Synodus quo auctore, quo Præſide celebrata, 690. a Synopſis Canonum, *ibid.*
Lirinenſe Monaſterium, & ejus Regula, 181. b.

Lites

Lites Chriſtianis amicibus indignæ, 579. b. Epiſcopi Fidelium *Lites* dirimebant, 579. a.

Liuva Hiſpaniæ Rex, 581. b.

Liuva Gothorum Rex ſalutatur, 488. a.

Longi fratres, an Origeniſtæ? 162. b. Adverſùs eos mota à Theophilo tempeſtas, 160. a b *& ſeq.*

Lucenſe Concilium, 417. a. b.

Lucidus Presbyter, Prædeſtinatianus, 218. a. In Conciliis duobus Gallicanis damnatus, 216. b. *& ſeq.*

Lugdunenſe I. Concilium, 426. b. Summa Canonum, *ibid.*

Lugdunenſe II. Concilium, 436. a.

Lugdunenſe III. Concilium, 439. a.

Lugdunum Urbs Archiepiſcopalis, 426. b.

Lupus (Chriſtianus) *Lupi* de Concilii Epheſini Oecumenici à Celeſtino primo convocatione ſententia, 226. Argumenta quibus ſuam ſuetur ſententiam *ibid.* Canones Concilii Calchedonenſis à S. Leone approbatos negat *Lupus* Chriſtianus, 263. a. b.

Lutetia Sedes olim Epiſcopalis ſub Archiep. Senonenſi, nunc Archiepiſcopalis, 434. b.

M

Macarius Antiochenus Patriarcha, Monothelita, 542. a. Patrum teſtimonia truncat, 542. b. 543. a. In fidem *Macarii* inquiritur, 543. a. *Macarii* pertinacia, ibid. *Macarius* à Concilio VI. Oecumenici Patribus deponitur, 543. b.

Macedonius vir integerrimæ fidei, 99. b. In locum Euphemii Conſtantinop. Epiſcopi ſufficitur, 100. a. 278. Calumniæ in *Macedonium* ſpargitæ, 100. a. b. Gangræ obit exul *Macedonius*, 100. b. Invicta *Macedonii* in propugnanda Synodo Calchedonenſi conſtantia, 278. a. *Macedonius* graviſſimam ab Anaſtaſio Imp. perſecutionem patitur ob fidem, & Concilii Calchedonenſis defenſionem, ibid. *Macedonius* Romani Pontificis Primatum veneratur, 278. a. *Macedonius* poſt obitum miraculis clarus, 279. b. *Macedonii* nomen ex Dypticis expungitur, 280. a. Utrum ob id *Macedonius* Schiſmaticus fuerit, 280. a. b.

Machiota (Joannes) Alexandrinus Patriarcha Schiſmaticus, 94. a.

Magi. Pœnæ in ipſos ſtabilitæ, 444. a.

Magiſtri Regula, 465. a. Quare ſic dicta, ibid.

Mahometani. Falſæ *Mahometanorum* Religionis initia, & propagatio, 546. Legis *Mahometanæ* præcipua capita, 546. a. b. *& ſeq.* Qui contra *Mahometanam* Sectam ſcripſerunt, 548. b. 549. a. *Mahometani* nec prædicatores recipere nec de Religione diſputare volunt, 630. a. *Mahometanæ* Religionis falſitas ex ipſo Alcorano & recta ratione demonſtratur, 630. b. & ſeq. *Mahometana* Religio non eſt à Deo tradita, 632. b. *Mahometana* Religio terrenam dumtaxat felicitatem in ſenſuum voluptate poſitam pollicetur, 631. a. *Mahometana* Religio nullis miraculis confirmata, 631. b. *Mahometi* Lex ſibi ipſi in multis contradicit. 632. b. Deo multa indigna tribuit, 633. a. Mendaciis ſcatet innumeris, *ibid.* In *Mahometana* Lege nullus ordo promicat, 633. b. *Mahometus* homo flagitioſiſſimus, ibid. *Mahometana* lex verum ac divinum agnoſcit Evangelium, 633. b. Ipſi nihilominus adverſatur, *ibid.* Alcoranum ea tribuit Chriſto Filio Dei, quæ ſoli vero Deo conveniunt. 633. b. 634. a. b. *Mahometani* à fide & moribus Abrahami prorſus alieni, 635. b. *Muhammedis* Lex Deum auctorem peccati facit, vel duplicem facit, 636. a. *Mahometus* felicitatem impoſſibilem pollicetur, *ibid.* Lex *Mahometana* tollit diſcrimina veræ & falſæ Religionis, 636. a. *Mahometanorum* Reſponſiones refelluntur, 630. b. 632. a. 636. b.

Majorianus Imp. 395. a.

Mamertus (Claudianus) Viennenſis Eccleſiæ Presbyter, 147. a. Virtutes ejus & opera 147. a. b.

Marcianus Imp. ſuccedit Theodoſio, 81. a. 192. a. Conſtitutionem Theodoſii, quæ Epheſinum Latrocinium firmaverat, Lege lata *Marcianus* reſcindit, 82. b. S. Leonis Legatos *Marcianus* benignè ſuſcipit, 83. b. Literæ *Marciani* ad S. Leonem, *ibid.* Metropolitas omnes ad Concilium Nicææ in Bythinia celebrandum convocat *Marcianus*, 84. a. Concilium Nicææ transfert Calchedonem, *ibid.* Quare, 84. a. Quædam capitula de Monachis, ſervis & Clericis *Marcianus* Synodo approbanda proponit, 86. b. *Marciani* modeſtia & religio, *ibid.* Monachos Alexandrinos & Paleſtinæ, Concilii Calchedonenſis hoſtes, manſuetudine mitigare conatur, 94. b. *& ſeq.* Illos coercet imperio 95. b. *Marciani* virtutes, 192. b.

Marcellianus Comes, & ſcriptæ, 427. b.

Maria Virgo, utrum verè propriéque dicenda ſit Mater Dei? 324. b. Beatam Virginem *Mariam* Dei Matrem eſſe ſummo conſenſu docuerunt Patres Epheſino Concilio anteriores, 324. b. 325. a. b. Beatam Virginem eſſe Dei Matrem confirmant Patres Epheſinum Concilium ſecuti, 326. b. Neſtorianorum objectionibus reſpondetur, 327. b. B. *Mariæ* lac, capilli, induſium, cingulum, velum, 341. a. B. *Mariæ* Virginis invocatio tertio ſæculo, 352. b. 360. b. B. Virginis *Mariæ* cultus & invocatio contra Dallæi & aliorum hæreticorum inſultus defenditur, 360. a. b. Æqualis honos & adoratio Jeſu-Chriſto & B. *Mariæ* Virgini non defertur, quamvis ſimul honorentur & invocentur, 361. a. *Mariæ* Virginis interceſſio apud Deum potentiſſima, *ibid.* Deiparæ Virginis excellentia & dignitas, à Patribus ſummo conſenſu prædicatur, 361. b. *Maria* Evæ advocata, ibid. *Maria* univerſæ generi humano cauſa ſalutis, 361. a. *Maria* vas omnium miraculorum, *ibid.* Ejus operâ Trinitas Sancta in mundo cognoſcitur, 361. a. Deipara Virgo noſter portus & pia auxiliatrix, 362. b. B. Virginis invocatio nunc & in hora mortis, *ibid.* Æqualis eſt flagitii, Deiparæ Virginis dignitatem deprimere, aut pluſquam par ſit extollere, 362. b. *Maria* Virgo Sanctis omnibus anteponenda, ibid. *Maria* honoranda, Dominus adorandus, 362. b. A *Maria* Virgine vita in mundum introducta, 363. a. *Mariæ* nomen explicatur, ibid. *Maria* cunctos credentes illuminat, 363. a. *Maria* Virgo Sponſa Trinitatis, *ibid.* Gratia *Mariæ* immenſa, 363. a. *Maria* Virgo ſolo Deo excepta cunctis ſuperior, *ibid.* Cœli & terræ mediatrix 363. b. 364. b. 365. b. 366. b. 368. a. Deipara Virgo ſingulari honore ab Angelis colitur, 363. b. *Maria* Virgo Mater Capitis noſtri & membrorum ejus, 363. b. Per Virginem Deiparam ſalvatur omnis ſpiritus fidelis, 364. a. *Maria* ſpiritualis ſecundi Adami Paradiſus, ibid. *Maria* eximio præ Sanctis omnibus honore colenda, 364. a. 365. b. *Maria* Virgo largo imbre gratiæ totam creaturam infundens, *ibid.* Ingens *Mariæ* potentia, 364. b. *Maria* Virgo nobis facta ſalutis via, ibid. *Maria* Virgo à concupiſcentiæ fumo liberata, 364. b. *Maria* fons lucis omnem hominem illuminantis, *ibid.* Per B. Virginem ad priſtinam adoptionem inſtaurati ſumus, 325. a. *Maria* Virgo hominum cum Deo reconciliatrix, *ibid.* Per *Mariam* Spiritus Sancti Interpretes Chriſti Myſteria perceperunt, 365. a. Deipara Virgo cultu, eo qui defertur Martyribus excellentiore, honorata, *ibid.* Deiparæ Virginis protectio à mundo uſque ad conſummationem non auferenda, 365. a. *Maria* peccatorum advocata, ibid. *Maria* Virgo gratiarum abyſſus, Chriſtianorum ſpes, mediatrix, Angelorum Domina, 365. b. *Maria* Virgo regina mundi, janua Paradiſi, 366. a. 367. a. Sicut ſine Dei Filio nihil factum, ita ſine *Maria* nihil refectum, ibid. *Maria* Virgo ſingularem in cordibus noſtris ſibi vindicat principatum, 366. a. *Maria* orbis perditi reparatrix, ibid. *Maria* in periculis, in anguſtiis invocanda, 366. a. Duodecim gratiarum prærogativæ in Virgine *Maria*, 366. b. Deus totum habere vult per *Mariam*, ibid. Quidam Patres *Mariam* Virginem adorandam dixerunt, latè ſumpta adorationis notione, 367. a. *Maria* ſpes noſtra poſt Chriſtum, 367. b. *Mariam* honorando, noſtrum erga Dominum amorem oſtendimus, *ibid.* Obſequium *Mariæ* impenſum ad Filium tranſit, 367. b. In ipſa, per ipſam, & de ipſa Deus recreavit quidquid creaverat, 368. a. *Maria* Virgo mirabili ratione à ſterili edita, *ibid.* Dallæi objectionibus contra cultum Deiparæ Virginis reſpondetur, 368. a. b. 369. Puer Judæus *Mariæ* Virginis beneficio è fornace ignis ardentis evadit incolumis, 477. a. Celebre miraculum ad imaginem Deiparæ Virginis editum, 478. a. Annuntiatio B. *Mariæ* Virginis olim menſe Decembri celebrata

celebrata in Hiſpania, & cur, 557. a. Pietas erga Deiparam Virginem, 564. a. Virginis *Mariæ* ſecundinarum feſtum abrogatur in Oriente, 619. b. *& ſeq.*

Marculfus Monachus, & formulæ ab eo editæ, 568. b. 569 a. b

Marius Aventicenſis ſeu Lauſanenſis Epiſcopus, ſcripta ejus, 421. b.

Marius Mercator. Patria ejus, profeſſio, opera contra Pelagianos, 50. b.

Martinus I Pont. Max. Patria ejus & ſanctitas, 533. a. Monothelitarum hæreſim *Martinus* damnat, *ibid.* & 541. a b Macedonii Antiochiæ, & Petri Alexandriæ Pſeudepiſcoporum factam ab Hæreticis electionem in irritum mittit, 533. a *Martinus* I viros pios & eruditos à Chriſtianiſſimis Regibus poſtulat, quorum operâ adversùs Monothelitas utatur, *ibid.* Clericos impudicos in perpetuum à ſacris Miniſteriis prohibendos *Martinus* decernit, 533. a. *Martinus* in odium fidei damnatus à Conſtante, 533 b Conficta adversùs *Martinum* crimina, ibid. *Martinus* calumniis apprimitur, 533. b. Exul ærumnis & mediâ conficitur, 532. a.

S. *Martinus* Turonenſis. Ipſius virtute Venantius ab oculorum dolore liberatur, 418 b Populus Turonicus ob ſancti *Martini* reverentiam à tributis immunis, 485. Primum privilegium immunitatis Monachis ſancti *Martini* Turonenſis ab Apoſtolica Sede conceſſum, 534. a. Privilegium iſtud expenditur, 514. b. Hadriani I. Privilegium pro Monaſterio Turonenſi S. *Martini*, pſeudepigraphum, 619. a.

S. *Medardi* Sueſſionenſis privilegium expenditur, 419 b.

Martinus Dumienſis in Gallæcia Cœnobii Abbas, 411. a. Opera ipſi adſcripta, *ibid.*

Martina Heraclii Imp. ſponſa, Conſtantinum Imp. veneno occidit, 572. a. Poſt ſex menſium imperium Senatuſconſulto in exilium deportatur, *ibid.*

Martyres. Erga ſacras *Martyrum* Reliquias veneratio, 14 a 335. a. b. *Martyrum* Orationes ad Deum pro viventibus, 25. b. Altaria erecta & ſacrificium Deo oblatum ſuper *Martyrum* ſepulcra, 337. a. Quo cultu coli debeant *Martyres*, 343. b. Oblationes & ſacrificia ob commemorationes *Martyrum* celebrata, 346 a Sacri conventus & feſti dies in honorem *Martyrum*, 346 b. Nulli *Martyrum*, ſed Deo *Martyrum*, in memorias *Martyrum* conſtituuntur altaria & ſacrificia offeruntur, 347. b. Confictæ *Martyrum* Hiſtoriæ igni tradendæ, 619. b.

Maſſilienſes. Quare ſic dicti, 51 a. Ipſorum pietas, doctrina, *ibid. & ſeq.* Semipelagiani ſunt appellati & quare, 51. a.

Matiſconenſe I Concilium, & præcipuorum Canonum ſumma, 438 a b. Canon interpretatur, *ibid.*

Matiſconenſe II. Concilium, & Canones, 439. a b.

Matrimonium Votum impediebat *Matrimonium* contrahendum, nondum dirimebat contractum, 181. b. De *Matrimoniorum* Regulæ, 420. a. b. Eccleſiæ poteſtas in ſtatuendis *Matrimonii* impedimentis, 423 b 440. b. 619 b 691. b. *Matrimonia* Chriſtianorum cum Judæis irrita declarantur, 430. a. Jus apponendi impedimenta dirimentia *Matrimonio* ut Sacramentum eſt, Eccleſiæ ſoli, non Principibus convenit, 431 a. 440. b. *Matrimonia* ſine conſenſu parentum illicita, 432. b. *Matrimonia* illicita, 434. b. Mos peſſimus & Evangelio contrarius *Matrimonium* diſſolvendi mutuo conſenſu conjugum viguit olim in Galliis, 570. a. Impedimenta *Matrimonii* ab Eccleſia conſtituta, 619. a 651. b *Matrimonium* indiſſolubile, 654. a. De fœmina quæ cum altero *Matrimonium* contrahit, cùm vir ejus mortuus in longinqua Provincia falsò putabatur, *ibid.* Canon difficilis de *Matrimonii* indiſſolubilitate explicatur, 692. a *Matrimonia* clandeſtina prohibentur, 696. a. Utrum *Matrimonium* fornicationis causâ dirimi poſſit, 606 b.

Mauregatus Hiſpaniæ regnum invadit, patriam prodit, 731. a.

Mauri Gothorum Regnum in Hiſpania, à *Mauris* deletum, 729. a. Celebris Chriſtianorum Hiſpanorum de *Mauris* victoria, 729. b. Alphonſi Regis de *Mauris* victoriæ, 730. a.

Mauritius Auguſtus, Pietas ejus & militaris ſcientia, 478. a. Perſas vincit, *ibid.* Coſrhoëm in regnum reſtituit, 478. b. *Mauritii* caſus & Chriſtiana conſtantia, *ibid.*

Maxentius (Joannes) natione Scytha, eruditus ſed procax Monachus, 402. a. Turbas ſub Hormiſdæ Pontificatu cum ſociis excitat, 399. b. 402. a. Opera ejus, 402. a.

Maxima Virgo. Ejus in tormentis conſtantia, & Martyrium, 1. b. 2, a.

Maximianus ex Monacho Preſbyter, Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus conſecratur, 72. b. Ipſius doctrina, pietas, mores, fides, *ibid.*

Maximi Antiocheni, & Juvenalis Jeroſolymitani cauſa, in Synodo Calchedonenſi compoſita, 266. a. b. 267.

Maximus Taurinenſis Epiſcopus quo tempore floreret, 153. a. Homiliæ ejus, *ibid.*

Maximus Valentinæ Civitatis Epiſcopus, variorum criminum & Manichææ hæreſeos reus ad Bonifacium I. Sum. Pont. defertur, 4. b.

Maximus Tyrannus, 194. b.

S. *Maximus* Abbas, Monothelitarum debellator, 527. a.

Mila (Joannes) Alexandrinus Patriarcha Schiſmaticus, 94. a.

Meliſſa (Antonius.) Scripta ejus, 588 a.

Mennas Eccleſiæ Conſtantinop. præficitur, 376. b. Synodus Conſtantinopolitana ſub *Menna*, 377. a.

Mercator (Marius) Eruditio &, opera *Mercatoris*, 131. b.

Merovæus Clodovis II. Francorum Regis ſucceſſor, 196. a.

Merovæus Chilperici filius adversùs Patrem rebellis, 482. a. *Merovæus* Deum conſulit ſuperſtitioſo ritu, 482. b. De *Merovæadarum* Regum ignavia fabula refellitur, 138. a. b

Meſſaliani in Concilio Epheſino damnati, 69. b.

Methodius. Theophili Imp. in *Methodium* ſacrarum imaginum cultorem perſecutio, 674. a. *Methodius* Patriarcha Conſtantinop. creatur, 674. a.

Metropolitanorum authoritas, 297. b. Privilegia, ibid. & ſeq 299 a. *Metropolitanorum* in omnes Provinciæ Epiſcopos Juriſdictio, 697. b. 698. Ordinationum poteſtas in ſingulis Provinciis penes *Metropolitas*, 87 a. Unicus una in Provincia *Metropolita*, ibid & 89. b. Jus *Metropolitani* in Ordinationibus Epiſcoporum, 175. b.

Milevitana Synodus contra Pelagianos celebrata, 37. b Nihil contra Pelagium & Cæleſtium ea in Synodo decretum eſt, *ibid.* Nulli in Concilio *Milevitano* editi Canones, 37. b.

Miniſtrorum ſacrorum continentia, 423. a.

Miſſæ Sacrificium, 564 a. Cyrilli & Synodi Ægypti de Sacrificio *Miſſæ* teſtimonium, 27 b. *Miſſa* integra audienda Dominico die, 423. a 424 a. 431. a. *Miſſæ* celebrandæ ritus, 552 b. Sacrificii *Miſſæ* oblatio in Anglia recèns Chriſtiana, 590. a. 593. a. 594. a.

Mulier ne poſt partum viro miſceatur, donec ablactetur infans, ſanctus Gregorius ſuadet, 422. a. Prava conſuetudo *Mulierum*, filios quos gignunt, nutrire contemnentium, *ibid.* Viri *uxoribus* miſceri non debent, cùm ſuo ſexui conſueta patiuntur, 420. b.

Muzarabes Chriſtiani, in Hiſpania, 729. b.

Moggus (Petrus) Archidiaconus, ab hæreticis Alexandrinus ordinatur Epiſcopus, 93 a. Alexandrina Sede ejicitur, *ibid.* Sedi ſuæ reſtituitur, 93. b. Quibus conditionibus, ibid. *Moggi* obitus, 94. a. Petri *Moggi* ſucceſſores Patriarchæ Alexandrini Schiſmatici, 94. a. b. Petri *Moggi* damnatio, 103. a.

Molina. Doctrinæ *Moliniſtica* cum Pelagianis & Semipelagianis erroribus paralleli malè concepti, 84. b.

Monachi Diſciplina *Monachis* impoſita, 88. b. 423. a. 424. a. 558 a. b. Militia & dignitates ſæculares *Monachis* prohibentur, 89. a. Nuptiæ *Monachi*, interdicuntur, 89. b. *Monachi* Alexandrini, Synodi Calchedonenſis hoſtes, 94 b. Tumultus *Monachorum* Paleſtinæ adversùs Synodum Calchedonenſem, ibid. & ſeq. *Monachi* vagi & apoſtatæ, 171 a 424. a. 436. b. 558. a. *Monachi*, qui apoſtatant & nubunt, 424 a. Sanctus Auguſtinus in Africa *Monachorum* Pater, 181. b. *Monachorum* tonſura & raſura, 184. b Clades Africæ ob *Monachorum* contemptum, ibid. *Monachi* ad Epiſcopatum aſſumpti, 184 b. 728. b & ſeq *Monachi* ad Epiſcopatum aſſumpti Regulam Monaſticam obſervabant, 185. a. 709 a. Veſtem *Monaſticam* non mutabant Epiſcopi ex *Monaſteriis* aſſumti, *ibid.* Inhumani parentes habiti qui filios *Monaſticam* vitam profeſſos, legitima hæreditatis portione fraudabant,

fraudabant, 185. a. b. *Monachi* teſtamentorum condere poterant, 186 a. Sancti Gregorii erga *Monachos* providentia, 385 a *Monaſtica* vitæ perfectio in Aula Pontificia Gregorii, 387. a. *Monachorum* domus, 425. b. Pœna *Monachorum* ad ſæculi mores relapſorum, 425. b. *Monachi* Congregatione Monaſterii derelicta cellulam conſtruere ſine Epiſcopi permiſſione & Abbatis voluntate non debent, 424. a. *Monachi* opus rurale facientes, 425. b. *Monaſtica* diſciplina in Galliis, 436. *Monachi* in eodem lecto ſimul quieſcere prohibentur, 436. b. 551 a b. *Monachorum* Jejunia, 436. b. 462. a. b. & ſeq. Varia *Monachorum* inſtituta & Regulæ, 459. b & ſeq *Monaſtica* Diſciplina in Hiſpaniis, 463. a. *Monaſticæ* profeſſionis Ætas, ſexto & ſeptimo ſæculo, 465. b. Pueri à parentibus *Monaſteriis* oblati, Vitæ *Monaſticæ* jugum excutere non poterant, 466. a. 577. a. *Monachi* bonis abdicare ſe tenebantur, 466. b Utrum *Monachi* poſtea hæreditatem paternam adire poſſent, 466 b. 467. a. 557. a. An poſt *Monaſticam* profeſſionem bona quæ hæreditario jure ipſis obtigerant, poterant *Monachi* condito teſtamento propinquis, amicis, pauperibus vel Eccleſiis donare, 467. a. *Monachi* ad Clerum & Eccleſiarum regimen aſſumti, 184. b. 487 a b Novellæ Juſtiniani quæ ſpectant *Monachos* & ſanctimoniales. 474 b 475 a b Sacramentorum adminiſtratio Sacerdotibus *Monachis* commiſſa ſexto ſæculo, 531. b. Eccleſias *Monachis* ab Epiſcopo conceſſas, per Presbyteros ab ipſis *Monachis* inſtitutos regi decernit Joannes IV. Pont. Max. 552. b *Monachi* illuſtris portio gregis Chriſti, 553 b. *Monachi* & Sanctimoniales à religioſo propoſito deficientes anathemate perculſi, 555. a. *Monachi* ne peculium habeant, aut compatres fiant vetitum, 558. a Officium divinum a *Monachis* privatim recitatum, 564. a. *Monachi* carnibus abſtinebant extra infirmitatem, 564. b. Manſio in cella, oratio, opus manuum, precorum *Monachorum* caracteres, *ibid.* Eleemoſyna, ſolitudo, pſalmodia, caſtitas, ſilentium, *Monachorum* virtutes, 565 a Sæcularium colloquia *Monachis* fugienda, *ibid.* Admirabilis quorumdam *Monachorum* paupertas, 565 a *Monaſtica* ſtudia, 718. a. Studium *Monachorum* cum paupertate conjunctum, *ibid.* Veſtis *Monaſtica* habitus Angelicus ſancta converſatione & cordis munditia ornandus, 565. a Vita *Monaſtica* Regno præpoſita, 590. a *Monachorum* ſtabilitas, 671. a *Monachorum* & Monialium familiaritas vitanda, *ibid.* *Monachorum* pro ſacrarum Imaginum defenſione certamen, 673. b *Monachorum* Diſciplina ſeptimo & octavo ſæculo, 691. a 695 a Laicorum familiaritas vitanda *Monachis*, ibid *Monachorum* ſobrietas & abſtinentia, 691. a. Modeſtia veſtium *Monachis* præcepta, 691 b. *Monachi* Epiſcopis ſubditi, 707. b. Privilegia *Monaſteriorum*, 708. a. Vid. *Monaſteria* *Monachi* ad graviſſima Eccleſiæ negotia aſſumti, 708. b. *Monachi* ſub Abbatiſſa militantes, 709. a Fœminis olim interdictus in Eccleſias *Monachorum* ingreſſus, 710.

Monaſteria Ædificatio *Monaſteriorum* præter voluntatem Epiſcopi *Monachis* interdicta, 86. b Servi abſque dominorum conſenſu ab tagiciſu(?) *Monaſteriorum* prohibentur, ibid. *Monaſteria* in ſæculares domos mutari non debent, 89. b. *Monaſterium* duplex à S Auguſtino Hippone inſtitutum, 180. a. *Monaſteria* Gallicana, 181 b. *Monaſteria* Jurenſia, 184 a. *Monaſteria* Grinnicenſia, *ibid* Reomaenſe *Monaſterium* ſub regula ſancti Macarii, 184 a. Privilegia *Monaſteriis* concedit ſanctus Gregorius quibus Epiſcoporum curæ ac regimini non ſubtrahebantur, 385. a. Clericos *Monaſteriis* præfici vetat ſanctus Gregorius, 385. b *Monaſteriorum* privilegia non reſcindenda veterum Canonum ſervandorum ſpecie, 418 b. *Monaſterium* ingreſſuris mos antiquus aliquo tempore in veſte ſæculari manendi in *Monaſteriis*, antequam veſtimenta Religionis acciperet, 434. a. *Monaſteria* Epiſcopis ſubdita, 434. b Immunitates *Monaſteriis* conceſſæ, 467. b & ſeq De iis qui *Monaſteria* ſubvertunt, 551. a *Monaſteria* Virginum Monachorum adminiſtrationi permiſſa, 551. b. Circa Monaſteriorum immunitates Sæculi VII multa obſervatione digna, 569. b *Monaſteria* à veteribus Anglis fundata 589 b. 594 a Pecunia pro ingreſſu *Monaſterii* exigere nefas, 671 a. 709 b Scholæ in *Monaſteriis*, 690 b. 710 b Aliquid *Monaſteriis* inſtar dotis dabatur ab iis qui in eis recipiebantur, 709. b. Seminaria in *Monaſteriis*, 710, b. 718. a. Diſciplinæ Regularis in *Monaſteriis* conſervandæ Reges curam geſſere, 711 a Regum poteſtas in *Monaſteria* regiæ fundationis, 712 b Feuda ſub precario & cenſu à *Monaſteriis* præſtita in ſubſidium exercitus, 713. a. Dona gratuita Regibus ab opulentis *Monaſteriis* oblata, 713. b.

Moniales, & ſacræ Virgines conjugia cum procis ineuntes, 438. b 425 b *Monialium* donationes irritæ, *ibid.* Varia *Monialium* inſtituta & Regulæ, 459. b. & ſeq Regula ſancti Cæſarii pro *Monialibus*, ibid. Monachorum & *Monialium* familiaritas interdicta, 671. a. Modeſtia veſtium *Monialibus* præcepta, 691. b Monaſteriorum *Monialium* aditus abſque permiſſu Epiſcopi, Clericis & Monachis prohibitus, 696 b. Profeſſionis *Monialium* Ætas, 709 b. Clauſura *Monialium*, 711. a.

Monothelitæ. Primarius *Monothelitarum* error, in quo conſiſtat 537. a Quando *Monothelitarum* hæreſis eruperit, *ibid.* Sergius *Monothelitarum* hæreſeos parens, 537 b Heraclius Imperator *Monothelitiſmi* fautor, 538. a. b. Cyrus Alexandrinus ejuſdem hæreſeos aſſertor & defenſor, *ibid.* Pyrrhus & Paulus Conſtantinop. Patriarchæ duo Sectæ *Monotheliticæ* lumina, 539 a. *Monothelitiſmus* typo Conſtantis Imperatoris doloſè aſſertus, 539. b *Monothelitæ* a S. Joanne Eleemoſynario impugnati, 540. a. A Sophronio Hieroſolymitano, *ibid.* Ab Epiſcopis Cypriis, 540 Joannes IV *Monothelitarum* hæreſim damnat in Synodo, 540. b. Sancti Maximi certamina adverſùs *Monothelitas*, 541. a. *Monothelitæ* à Martino I & Synodo Romana damnati, ibid & ſeq *Monothelitarum* hæreſis damnata in Sexta Synodo Oecumenica, 545. a. Martinus I. Epiſcoporum Galliæ conſenſu damnationem hæreſis *Monothelitarum* à ſe factam firmari poſtulat, 612. a. *Monothelitæ* refelluntur ex Scriptura Sacra, 613 Teſtimoniis & rationibus Patrum, 614. a. b & ſeq Duas in Chriſto voluntates & operationes eſſe contra *Monothelitas* definivit Eccleſia, 616 b. *Monothelitarum* argumentis reſpondetur, 617. a. Illis non favet ſanctus Dionyſius, 617. a b. *Monothelitas* non juvat ſanctus Athanaſius, 618. a. SS Gregorius Nazianzenus & Gregorius Niſſenus, *Monothelitis* non patrocinantur, *ibid* Sanctus Cyrillus Alex. Monothelitarum, errori non favet, 618 b *Monothelitarum* ſophiſmatis cum S. Maximo reſpondetur, 619. a. b.

Moribundi pœnitentes abſolutione & Eucharistiâ donandi, 127. a. 559 a Iis qui ſubitò obmuteſcunt, ſeu vi morbi ſeu alio caſu, utrum baptiſmus vel pœnitentia conferenda, *ibid.* 168 a.

Mortuorum oblationes in aliquo crimine interemptorum, ſuſcipiendæ, exceptis iis qui ſibi ipſi mortem intulerint, 429. b.

Moſchus (Joannes) Prati ſpiritalis autor, 565. b. Joannis *Moſchi* ſtylus, *ibid.* Opera, 564. a. b.

Mozarabicum Officium, à quo editum, 568. a. b. Quare ſic dictum, *ibid.*

N

Narbonenſe Concilium, & Canones ab eo editi, 443. b. & ſeq.

Nannetenſe Concilium, 562. a. b. Canonum Summa, *ibid.* & ſeq.

Narſes Dux Perſarum ad Romanos deficiens, benignè à Juſtiniano excipitur, 472. b Quæſtoris dignitate augetur, *ibid.* Bellicæ ejus expeditiones, 473. a. b. *Narſetis* Comitis pietas in Virginem Deiparam remunerata, 473. b. *Narſetis* nomen Perſis formidandum, 571 a Phocæ Imperatoris juſſu, ſacramenti fide violata, *Narſes* vivus comburitur, 571. a. In pœnam ſceleris Phocas ipſe occiditur, *ibid.*

Neſtorius & ejus hæreſis, 65. b. *Neſtorii* perſona, patria, præceptores, ac mores, 65. & ſeq. Errores *Neſtorii* & ipſius hæreſeos exordium, 66. a. b. Qua ratione *Neſtorius* hæreſim ſparſerit, ibid *Neſtorii* ad Cyrillum Epiſtolæ, 66. b. Quid egerit in cauſa *Neſtorii* Cœleſtinus I. cum Synodo Romana, 87. a. In ea lata excommunicationis ac depoſitionis ſententia contra *Neſtorium*, niſi intra decimum à denunciatione

demnatione diem reſipiſceret, *ibid.* Synodus Antiochena contra *Neſtorium* celebrata, 67. a. Epheſinum Concilium, contra *Neſtorianos* coactum, 67. b & ſeq *Neſtorius* in eo Concilio hæreſeos convincitur, 68 b *Neſtorii* exauctoratio & excommunicatio, *ibid.* Maximianus in ejus locum Conſtantinopolitanus Epiſcopus conſecratur, 70. b. Qui *Neſtorianam* Hæreſim ſcriptis impugnarunt, vel defenderunt, 72 b *Neſtorianorum* mores à Leontio Bizantino deſcribuntur, 73. a. Sacramentariorum error à *Neſtorianis* derivatus, 73 a. *Neſtoriani* à *Neſtorio* in dogmate de Eucharistia degeneres, ibid. *Neſtorius* realem Corporis Christi in Eucharistia præſentiam cum univerſa Eccleſia confitetur, 73 b. Imperatorum Edicta in *Neſtorium* & *Neſtorianos*, 73. b. *& ſeq.* Infamiæ nota *Neſtorii* Sectatoribus inuſta, 73 b. *Neſtorii* libri Theodoſii juſſu flammis devoventur, 74. a. *Neſtorius* in exilium deportatur, *ibid.* Lingua ejus vermibus exeſa, 74. a. Utrum *Neſtorius* pater hæreſeos aſſeri jure poſſit, 219. b. *Neſtorius* hæreſeos convincitur, ex propriis ſcriptis atque vocibus, 219. b 217. a b. Ex Veterum teſtimonio, 221 a b. Ex Eccleſiæ judicio, 222. a Satisfit objectionibus, 222. b. 223. *& ſeq.* 323. a. b. *& ſeq.* Utrum Felix & Elipandus *Neſtorii* hæreſim renovaverint, 751. *& ſeq.*

Nicæa Metropoleos nomen & honor *Nicænæ* civitati delatos, 87. b. Jus Metropoliticum *Nicæno* Epiſcopo non conceſſum, *ibid.*

Nicephorus Conſtantinop. Patriarcha Leonis Armeni Edicto contra Sacrarum Imaginum cultum lato ſubſcribere recuſat, 671 b. *Nicephorus* è Sede deturbatur, & in exilium deportatur, *ibid.*

Nicæna II Synodus Oecumenica, Vid. *Synodus* ſeptima

Nilus ex Præfecto Urbis Conſtantinopolitanæ Monachus & Abbas, 136. b.

Nomina reſpuenda quæ vanitatem inflant & charitatem vulnerant, 183 a.

Nonnus. S. Joannis Evangelii heroïco carmine interpres, 407. b.

Noriſius S. Honoratum Maſſilienſem Epiſcopum Semipelagianum fuiſſe ſuſpicatur, 57. a. *Noriſii* de S. Honorato ſuſpicio refellitur, 57. b.

Northumbriæ Reges, 591 b Eduvinus *Northumbrorum* Rex cum gente ad fidem Chriſti converſus, 592. a

Novitii Monachorum, quales eſſe debeant, 459. b. 460 b 461 a b. *& ſeq.*

Nuptiæ utrum & quare bonæ ſint, 312. a. Tertiæ nuptiæ diſſuadendæ, 636. a.

O

Oblationes, pauperum & peregrinorum ſtipendia, 562. b.

Odilbertus Mediolanenſis Archiepiſcopus, Opuſcula ejus, 685. a.

Odium. In odio & diſſidiis pertinaces à communione excluduntur, 558. b.

Odoacer Rex Herulorum Italiâ potitus, 195. b.

Oeconomi. Bona Eccleſiæ per *Oeconomos* adminiſtranda, 89 b. 670. b *Oeconomi* eligendi neceſſitas Epiſcopis primò impoſita, 90. a.

Oecumenica quinta vel ſexta Synodus, vid *Synodus.*

Offa Merciorum Rex regnum ſuum Sedi Apoſtolicæ vectigale facit, 591. a.

Officia Eccleſiaſtica in meliorem formam à S. Gregorio redacta, 587. a *Officii* divini ordo præſcriptus, diebus omnibus decantandi, 422. b. *Officii* divini celebratio, 424. Obligatio majorum Clericorum ad *Officii* divini recitationem, etiam privatim, 436. b Miſſæ & *Officii* divini Ritus Mozarabicus, 552. b.

Olybrius Imperator, 195 a.

Optatus Milevitanus Eccleſiæ definitioni de peccato Originali minime contrarius, 296. b. *Optati* locus explicatur, *ibid* De Gratia Chriſti *Optatus* Milevitanus durius loquitur, nondum orta Pelagii hæreſi, 312. b.

Orationes aliorum quibus proſint, 691. b. Deus in omni lingua orandus, 695 b.

Oratoria, ſeu Capellæ domeſticæ, 482. a.

Ordinatio. Utrum irritæ ſint *Ordinationes* ab Hæreticis factæ, 4 b. *Ordinationes* Epiſcoporum, 186. b *Ordinandorum* ætas, 422. a. 695. b. 418 b. Mores & ſcientia, 556. a. Clericorum *Ordinationes* gratis faciendæ, 457. a b. Canonica interſtitia in ſacris *Ordinationibus* ſervanda, 445. b. Nemo ſub facultatum Eccleſiis donatarum titulo *Ordinandus*, 870 a *Ordinationes* ad certam Eccleſiam, 695. b.

Origenis damnatio, 391. 396. a.

Originale peccatum ex Scripturis ſacris probatur, 183 a b Pelagianorum & Socinianorum reſponſiones eliduntur, 184 a. b. Peccatum *Originale* probatur ex Traditione, 185 a. Eccleſiæ Patres ante S. Cyprianum dogma Catholicum de peccato *Originali* clarè ac luculenter aſſeruerunt, *ibid & ſeq* Sanctus Cyprianus & Patres ipſum ſequuti idem dogma conſtanter docuerunt, 286. a. b. Peccatum *Originale* ex Eccleſiæ definitionibus probatur, 288 b Sancti Auguſtini rationibus dogma Catholicum de peccato *Originali* confirmatur, 289. a b Pelagianorum objectionibus contra peccatum *Originale* reſpondetur, 262. a. b 30. b. *& ſeq.* Theodoretus Catholico dogmati de peccato *Originali* minimè contrarius, 295. a. *Originale* peccatum ſine propria voluntate eſſe poteſt, 298. a. Peccatum *Originale* quare dicitur naturale, 298. a. b. Quo ſenſu ſanctus Auguſtinus dixerit peccatum *Originale* eſſe reatum concupiſcentiæ, 300. a Quomodo peccatum *Originale* traducatur in Adami poſteros, 300. b Cauſa traductionis *Originalis* peccati, 301. a. Ex voluntate peccatum eſt *Originale*, 301 b Cauſa propter quam juſtis plurimis perſeverantiæ donum negatur, eſt *Originale* peccatum, 319. a

Oroſius Hiſpanicarum Presbyter. Ejus Apologia ſive Apologeticus contra Pelagium, 44 a Utrum *Oroſii* ſit genuinus fœtus, *ibid. & ſeq* Janſenius Apologiam abjudicans *Oroſio* confutatur, 44. a. b.

Orthodoxia feſtum in memoriam ſolemnis ſacrarum Imaginum reſtitutionis, 674. b.

Oſcenſe Concilium, 445 b.

Oſuvaldi Northumbriæ Regis fides & pietas, 593. a. b.

Oſuvini Regis charitas, modeſtia & humilitas, 594. a. *Oſuvinus* Romanum morem celebrandi Paſchatis legitima die, in regnum ſuum introducit, 594. b.

P

Paleſtinæ Monachorum tumultus adverſùs Synodum Calchedonenſem, 94. b. Juvenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum aliosque Catholicos Epiſcopos deponunt, *ibid.* Theodoſium aliosque ſuæ factionis homines in eorum Sedes intrudunt, 94. b. Epiſtola Marciani ad *Paleſtinæ* Monachos data, ut eos ad officium revocet, 94. b. 95. a. Ad eoſdem Monachos ejuſdem argumenti Epiſtolam ſcribit Pulcheria Auguſta, 95. a.

Paleſtina Synodus adverſùs Pelagium congregata, utrum Pelagii hæreſim damnaverit, 208 a b *& ſeq.*

Pallii Romani & Gallicani diſtinctio ſine fundamento excogitata, 438. a.

Panis benedictus Communionis ſymbolum, 562. b.

Pariſienſes Synodi II. & III. & decreta, 434. b. *& ſeq*

Pariſienſe IV. Concilium, 549. Canonum ſumma, *ibid. & ſeq.* Edictum Clotarii quo Synodi Canones temperavit, 550. a.

Pariſienſis Synodus ſeu collatio, circa Imaginum ſacrarum cultum, 675. b. 793. 794. Ejus Acta ad Eugenium II. Pontificem Max. tranſmiſſa, *ibid.*

Parochialium Eccleſiarum fundatio, 433. a. Utrum plures *Parochiales* Eccleſiæ ab uno Presbytero adminiſtrari queant, 361 b *Parochialis* Eccleſia per ambitionem non petenda, 163. a. Miſſæ *Parochialis* audiendæ obligatio ſancita, 620. a.

Paſcha Dominicâ proximè ſequenti lunam XIV. ab omnibus celebrandum, 538. a. *Paſchale* feſtum per octo dies celebratum, 619. b.

Paſchaſius Romanæ Eccleſiæ Diaconus, 481. Animam ejus S. Germanus Capuanus Epiſcopus purgatoriis pœnis addictam vidit, quod Laurentio

Antipapæ in Schiſmate ex ignorantia faviſſet, ibid.
Paſchaſii opera, 401. b.
Paſſionis Chriſti meditatio commendatur, 364 a.
Paſtorum virtus præcellens, 691 a.
Paſtoralis S. Gregorii liber, qua occaſione editus, 415 b. *Paſtoralis* libri ſynopſis, ibid. & ſeq *Paſtoralem* S. Gregorii librum legere debent Epiſcopi & ſecundùm illum vivere, 416. b.
Patientia in morbis, 564. a.
S. *Patritius*. Genus ejus, parentes, 151. b. S. *Patritii* Synodus, 170. b. Pœnitentia publica à S. *Patritio* Hibernis non impoſita, ibid.
Patronatus jus Laïcum in Beneficiorum collatione, 458. b. 557 563. a.
Pauliciaenorum hæreſeos Autor & præcipua capita, 549 a.
S. *Paulinus* Aquileienſis Patriarcha, 685. b. Opera ejus, 686 a.
Paulus I. Romanus Pontifex, Manſuetudo ejus & charitas, 635. *Paulus* I. auxilium Pippini Regis contra Græcos & Longobardos rogat, 635 b. *Pauli* ordinationes & obitus, 636 a.
Paulus in Conſtantinop. Sedem à Conſtante Imperatore intruditur, 539. a. Orthodoxum ſe *Paulus* ſimulat, ibid. Profeſſionem fidei Monothelitici erroribus ſcatentem mittit ad Theodorum Summum Pontificem, 539 a. Autor eſt Conſtanti ut Edictum proponat quo ſilentium indicatur unius vel duarum in Chriſto voluntatum, 539. b. *Pauli* obitus, 540. a. Utrum *Paulum* Theodorus Papa depoſuerit, 548. a.
Paulus Warnefridi, Aquileienſis Diaconus, ingenium ejus & ſcientia 686. a. Deſiderio poſtremo Longobardorum Regi à ſecretis, ibid. Caſſinenſis Monachus, 686. b. *Pauli* opera, ibid & ſeq.
Pax vobis ab Epiſcopis dici ſolitus, 435. a.
Peccatum Conſuetudo *peccandi peccatum* non excuſat, 298. a. *Peccatum* proprium niſi propria voluntate eſſe non poteſt, ibid Utrum in corpore vel anima *peccatum* ſedem habeat, 300. b.
Pelagius I. Summus Pontifex necis illatæ Vigilio ſuſpicionem incurrit 378 b Fidei ſuæ integritatem *Pelagius* I. probat, miſſa ad Childebertum Regem Chriſtianiſſimum fidei profeſſione, ibid Ordinis Eccleſiaſtici protectorem Canonumque vindicem Regem Chriſtianiſſimum agnoſcit *Pelagius*, 378. b. *Pelagii* obitus, ibid. Epiſtola ſuppoſita *Pelagio* I. 378. b.
Pelagius II in S. Petri Cathedra poſt Benedictum I. ſedet, 379. a. In extinguendo Iſtriæ Schiſmate *Pelagii* ſtudium & diligentia, ibid & 396. b. *Pelagius* II. ad Iſtriæ Schiſmaticos literæ, 379 a. Synodum Joannis Conſtantinopolitani Epiſcopi, in qua univerſalis Patriarchæ nomen ſibi arrogaverat, mittit in irritum, ibid. Epiſtolæ *Pelagio* II ſuppoſitæ, 379. a. *Pelagii* II. Decretum de novem præfationibus ſuppoſitum, 379. b. *Pelagius* propriam domum in Xenodochium convertit, ibid. *Pelagii* II. obitus, 380. a.
Pelagius Hæreſiarcha, Patria ejus, profeſſio, ingenium, mores, 14. b. 15. a. b. De Hæreſi *Pelagiana* & de primis iſtius Hæreſeos Autoribus & defenſoribus, 14. a. De *Pelagii* Præcurſoribus & Magiſtris, ibid. Quo tempore *Pelagiana* hæreſis emerſerit, 14 b. De *Pelagianorum* erroribus, 19. a. & ſeq. Eorum errores circa peccatum Originale exponuntur, 19. a. b. *Pelagianorum* errores circa liberi arbitrii vires, 20 a b. 21 a. *Pelagianorum* errores circa gratiam, 22. b Primus *Pelagianæ* hæreſeos ſtatus proponitur, ibid & ſeq. Explicatus alter hæreſeos *Pelagianæ* ſtatus, 23. b. Ethniciſmus, & Semi-Ethniciſmus quaſi duo hæreſis *Pelagianæ* ſtatus male diſtinguuntur, 23 a. Gratia legis & doctrinæ quam *Pelagius* admiſit, 24. a. Gratia Chriſti ſecundùm *Pelagianos*, 24 b *Pelagiani* gratiam habitualem divinitus infuſam agnoverunt, 25. a. b. Gratiam voluntatis & actionis *Pelagius* nunquam admiſit, 26 a. Intellectus & poſſibilitatis gratiam agnovit *Pelagius*, 26 a. b. *Pelagiani* gratiam ſuam ad majorem duntaxat operandi facilitatem concedi contendebant, 28. a. Eam tantùm gratiam conceſſit *Pelagius*, quæ humana merita ſequeretur, eorumque merces eſſet, 28. b. Quatuor *Pelagianæ* hæreſeos ſtatus à Janſenio minùs appoſitè diſtracti, 28. b. De geſtis actuali, *Pelagianos* inter & S Auguſtinum certamen, 29. a. b. Gratiæ *Pelagianæ* à Catholica diſcrimen, 26. a. 28. a. b. Sancti Auguſtini contra *Pelagianos* & *Semi-Pelagianos* de gratia efficaci diſceptatio, 32. a. b Doctrinæ Moliniſticæ cum *Pelagianis* & *Semi-Pelagianis* inepta comparatio, 34. b & ſeq. De Morali *Pelagiana*, 35 a Vagus & effrenis probabilitatum uſus à *Pelagianis* ſuſcitatus, ibid. Ignorantiam & oblivionem, etiam quæ vinci poſſet, à peccato excuſare, *Pelagiani* aſſerebant, 35. a. *Pelagius* mentalium reſtrictionum peritus, ibid. Divitem Regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia vendiderit, *Pelagiani* aiebant, 35 b Modeſtiæ in externo cultu, patientiæ, dilectionis inimicorum, vitandi juramenti præcepta nimis adſtringebant, & ultra fines extendebant *Pelagiani*, ibid, *Pelagius* mulierum aſſentator, 35. b. Mulieres ſcientiam legis habere debere & publicè pſallere poſſe *Pelagius* aſſerebat, ibid. Quare, 35. b Lenocinari vitiis dogma Catholicum *Pelagiani* mentiebantur, 36 a. De Conciliis adversùs *Pelagianam* hæreſim congregatis, 36. a. & ſeq 201. a. Dioſpolitanæ Synodi Patres decipit *Pelagius*, 37 a 202 a ejus tamen hæreſim damnant, ibid. In Monachos & virgines *Pelagianorum* cædes, 37 a. Synodus Carthaginenſis II. contra *Pelagianos*, 37. a. b. In hoc Concilio *Pelagius* damnatur, ibid. Quid in cauſa *Pelagii* egerit Innocentius Primus, 38 a Vid. *Innocentius* I. *Pelagianis* ab Innocentio damnatis neceſſaria non erat Synodus, 38. a & 41 b. Ad Innocentium Epiſtolam *Pelagius* ſcribit, qua Erotem & Lazarum accuſatores ſuos calumniatur, 38. b. Praylius *Pelagii* cauſæ adſtipulatur, ibid. Zoſimus Pontifex à *Pelagio* deceptus, 38. b. *Pelagiani* damnantur à Zoſimo, 40 b Tractoria Zoſimi Epiſtola contra *Pelagium*, 41. a. In Synodo Conſtantinopoli ab Attico habita *Pelagiani* damnantur, 41. b. De aliis Synodis contra *Pelagianos* celebratis, ibid. & ſeq Synodus Oecumenica *Pelagianis* poſtulantibus jure negata, 41. b. *Pelagianorum* damnatio in Epheſina Synodo, 42. a. Conſtitutiones Imperatorum contra *Pelagianos*, 42. b. *Pelagius* & *Pelagiani* Româ expelluntur, 43. a *Pelagianæ* hæreſeos debellatores, 43. Sancti Hieronymi labores contra *Pelagianos*, ibid & ſeq. Oroſii Preſbyteri Apologia contra *Pelagium*, 44. a. Scripta ſancti Auguſtini adversùs *Pelagianos*, 45 a. b. & ſeq. *Semipelagianorum* initium, origo, Sectatores, &c. 50. b. Vid. *Semipelagiani* Canones adversùs *Pelagianos* in Concilio Epheſino editi, 69 b. Peccati Originalis ab Adamo in omnes ejus poſteros propagatio contra *Pelagianos* adſtruitur, 283. a. b. & ſeq. *Pelagianorum* reſponſiones eliduntur, 284 a. b *Pelagianorum* objectiones contra peccatum Originale, 298. a. b. 300. b. Utrum S. Joannes Chryſoſtomus *Pelagianis* faverit, 293. b.
Pelagius Regis Gothorum ſanguinis Princeps Hiſpaniæ Rex creatur, 729. b Celebris *Pelagio* Duce Hiſpanorum Chriſtianorum de Mauris Victoria, ibid. Variæ Maurorum clades à *Pelagio* acceptæ, 718 b. *Pelagii* liberi, 730. a.
Penda Merciorum Rex ad fidem Chriſti convertitur, 591 a.
Penſionum Eccleſiaſticarum origo, 88. a. *Penſionis* cauſâ permutationis Beneficiorum, utrum licitæ, & quando, 89. a.
Perjuri & pœna in ipſos ſtatuta, 438. b.
Perſecutio. De *perſecutionibus* Chriſtianorum quinto ſæculo excitatis, 1. a. Nullo hoc ſæculo fuere generales Eccleſiæ *perſecutiones*, ibid. *Perſecutio* Perſica, 1. a *Perſecutio* Wandalica, 2. b. Vid. *Genſericus*. Piorum *perſecutiones* ſexto ſæculo, 371 Leonis Iſauri *perſecutio*, 671. & ſeq. *Perſecutio* Michaëlis Balbi 673 a. Theophili Imp. 673 b.
Perſeverantia. Semipelagianorum error circa donum *perſeverantiæ*, 61. a. *Perſeverantiam* Dei donum ac gratiam eſſe negabant, ibid. Singularis gratiæ ad *perſeverandum* neceſſitas demonſtratur ex Scripturis, 514. a. Ex Eccleſiæ definitionibus, 515 a. Ex Patribus S Auguſtino anterioribus, ibid. Sancti Auguſtini doctrina de dono *Perſeverantiæ*, 515 a. b. Diſcrimen gratiæ qua primus homo *perſeverare* potuit, à gratia qua nunc ſancti *perſeverant*, 516. a. b. *Perſeverantiam* Dei donum eſſe ſolis Prædeſtinatis collatum, 517 a b. Non omnibus tamen Juſtis commune, 518. a Infantibus qui ſtatim à Baptiſmate moriuntur, donum *perſeverantiæ* à Deo conceditur, 518 a Juſtis omnibus præſto eſt gratia ſufficiens ad *perſeverandum*, 518 b Nemini juſto donum *perſeverantiæ* à Deo negatur, niſi in pœnam præcedentis peccati, ibid. Propter peccata

venialia

veniaſia juſtis plerumque à Deo denegatur *perſeverantiæ* donum, 319 a. Cauſa propter quam juſtis plurimis *perſeverantiæ* donum negatur, eſt originale peccatum, *ibid & ſeq.* Dogma Catholicum de neceſſitate gratiæ ſingularis ad *perſeverandum* correptioni is neceſſitatem non tollit, 320. b. *& ſeq.*
Perſona perſecutio. Vid *Perſecutio* ſupra
Perſona. Unum una ſit in Chriſto *Perſona*, 321. b. *& ſeq* Vid *Chriſtus.*
S. *Petrus* crepido Eccleſiæ, rectæ fidei fundamentum, 89. a Sancti *Petri* ſucceſſores debent tantùm ecclæ Innocentiam, 494. a. Sancti *Petrus* primum, membrum univerſalis Eccleſiæ, 381. b. Sancti *Petri* & ſucceſſorum Primatus à Chriſto immediatè inſtitutus, 667. a. Vid. *Romanus* Pontifex.
Phantaſiaſtarum origo, auctores, errores, 402. a.
Philippicus Bardanes invadit Imperium, 54; 714. b. Sextam Synodum impugnat, *ibid* & 715. b. Alia *Philippici* flagitia, *ibid.* Conjuratorum manu oculis privatur, 715. a.
S. *Phocas.* Reliquiæ ejus, & miracula, 338. b.
Phocas, Imperator ab exercitus creatur, 478. b. Mauritium Imperatorem & filios ejus trucidat, ibid. *Phocæ* crudelitas, & impietas 578. a. Narſetem Romani exercitus Ducem violata fide ſacramenti *Phocas* vivum comburi jubet, ibid. *Phocas* ab Heraclio vincitur & trucidatur, 578 a. b.
Photius. Controverſia inter *Photium* Epiſcopum Tyri & Euſtathium Berytenſem intercedens, de jure Metropolitico in primam Phœniciam, dirimitur actione quarta Concilii Calchedonenſis, 86 a. Jus Metropoliticum *Photio* aſſeritur & confirmatur, *ibid.*
Pictavienſis Monaſterii Moniales perduelles, & conventus Epiſcoporum duplex in earum cauſa, 443. a. Seditioſæ Moniales excommunicatæ donec pœnitentiam agant, 443. b. Communioni reſtitutæ rogante Rege, Quibus conditionibus, *ibid.*
Picturæ inhoneſtæ e medio auferendæ, 610. a.
Pippinus Majordomus & Regni adminiſter, 576. b. 722. a. *Pippini* elogium, ibid. *Pippini* Majordomus Auctoritas, 581. a *Pippini* filii, *ibid.* Translatio regni Francorum à Childerico Rege ad *Pippinum* Majorem-domus, 737. a Utrum à Zacharia vel Stephano III. Romanis Pontificibus Francorum regnum ablatum fuerit Childerico & *Pippino* collatum *ibid. & ſeq.* Stephanus III. *Pippinum* ab omnis à perjurio in Childericum Regem admiſſo, 719 a *Pippinus* ſecundum morem Francorum Rex electus, 719 b Objectionibus Bellarmini & Baronii reſpondetur, *ibid & ſeq.* Childerico III. exauctorato, *Pippinus* Regium ſolium occupat, 712. b *Pippinus* Stephanum III ſuſcipit, 652. b. 723 a. Rex ab eo ungitur, 653. 723. a. *Pippini* Regis erga Eccleſiam munificentia & donatio, 654. a. b. *Pippini* Regis commendatio, 655. b 722. a. b. Taſſilo Dux Bajoariæ in *Pippini* Regis clientelam ſe confert, 713 b. Saxones à *Pippino* domiti, *ibid.* Deſiderium Longobardorum Regem ad implenda pacta & civitates Romano Pontifici reddendas compellit, 723 b. Waifarios cum fœderatis à *Pippino* cæſus, 723. b. 724. a *Pippini* obitus, 724. a Liberi, *ibid* Regni inter filios diviſio, 724 a. *Pippini* vitium, 724. b.
Pœnitentiæ diſciplina, 442. a. *Pœnitentiam* profiteri, & *Pœnitentium* more vivere debebant quibus ritu ſolemni fuerat impoſita in extremis, etſi neſcientibus, 159. b *Pœnitentia* publica quibus impoſita, 562 b Publicæ *Pœnitentiæ* ritus, 428. a.
Polychronius impoſtor damnatur in VI. Synodo, 544. b
Pomerius (Julianus,) Libri tres de vita contemplativa ſub nomine S. Proſperi citati, utrum ſint Juliani *Pomerii*, 145. a.
Pontifices qui Romanam & univerſalem Eccleſiam rexerunt quinto ſæculo, 3. b. Sexto ſæculo, 371. b. *& ſeq.* Septimo ſæculo, 531. a. b. *& ſeq* Octavo ſæculo, 647 a. *& ſeq.*
Poſſidius, Calamenſis Epiſcopus, vitæ S. Auguſtini ſcriptor. 534. a.
Potamius Bracarenſis Epiſcopus in Synodo Toletana exauctoratur, 415. a.
Præbendarum initia, 431. b.
Prædeſtinatiana hæreſis, origo ejus, initium, autor, 64. b. & ſeq. *Prædeſtinatianorum* errores, 65 a. 213. a. Synodi contra *Prædeſtinatianos* celebratæ, 63. a. An revera fuerit *Prædeſtinatiana* hæreſis, an merum ſit Semipelagianorum commentum, 65. b. 611. b *& ſeq.* In Adrumetino Monaſterio nulli fuere *Prædeſtinatiani*, 212 a. *Prædeſtinatiana* hæreſis Celeſtino I. Pontifice in Galliis non emerſit, neque adverſus eam ſancti Auguſtini aut Celeſtini opem, Proſper & Hilarius imploraverunt, 212. b. Maſſilienſes non fuere *Prædeſtinatiani*, 213 a. *Prædeſtinatiani* doctrinæ ſancti Auguſtini non oppoſiti, 213. b Semipelagiani interdum cum *Prædeſtinatianis* confuſi, *ibid.* Auguſtinum Auctorem & Ducem habere *Prædeſtinatiani* ſe gloriantur, 213. b. *Prædeſtinatianus* Sirmondi Pelagianus, 214 a Cum *Prædeſtinatianis* res non fuit Celeſtino, ſed cum Pelagianorum reliquiis, 214. a. b. Dogmata *Prædeſtinatianorum* conveniunt cum objectionibus & calumniis quibus Maſſilienſes ſancti Auguſtini doctrinam diffamarunt, 214. b. & ſeq *Prædeſtinatianorum* præcipua dogmata, 213. a b. Imaginaria non fuit *Prædeſtinatianorum* hæreſis, 218. a Pluſimos ſectatores non habuit, ibid. *Prædeſtinatianorum* errores in Concilio Arelatenſi tertio & Lugdunenſi damnati, 216 b. *& ſeq* Lucidus Preſbyter *Prædeſtinatianus* 216. a. b. Mauguini Præſidia & Apologiſtarum Janſenii objectionibus reſpondetur, 116 b 117. a b. *& ſeq.*
Prædeſtinatio Semipelagianorum error circa *Prædeſtinationem*, 59. b Utrum gratuita ſit, 59 b. *Prædeſtinatio* ad gloriam intuitu meritorum, 60 a. b. Utrum *Prædeſtinatorum* certus ſit numerus, 60. b.
Prædicatio Verbi Divini quibus demandata, 706 a. Quid populis *Prædicandum*, ibid. Ad frequentem communionem Concionator adhortetur innocentes & continentes, 706. b.
Prætextatus Rothomagenſis Epiſcopus ab Aulicis & adulatoribus deceptus, in Concilio deponitur, 454. b. 455
Præventionum jus in collatione Beneficiorum Romano Pontifici annexum, 437. b.
Pratum ſpirituale. De autore hujus libri, 563. Quare Sophronio nuncupatum, ibid. *Prati* ſpiritualis ſumma, 564 a b.
Primaſius Adrumetinæ in Byzacena Eccleſiæ Epiſcopus, 408 a. Trium Capitulorum defenſor primùm, tum impugnator, ibid. *Primaſii* ſcripta, 408. a.
Primates, 173. b. 174 Nulli in Galliis *Primates* propriè dicti tempore Concilii Francofordienſis, 647. b *Primatum* prærogativæ, *ibid.*
Principibus parendum non eſt, cùm aliquid contra Dei legem jubent, 373 a Laicis *Principibus* nulla convenit Auctoritas de fide ſtatuendi, 376. a. Chriſtiani *Principis* officia, 405 b.
Preſbyterorum habitatio, 429 b Continentia, 430. b. *Preſbyteris* cum mulieribus etiam conſanguineis manere, vetitum, 562. a. b Vid *Sacerdotes* *Preſbyterorum* officia, 690. b Cauſa criminalis *Preſbyteri* à quo judicanda, 693. b. Verbi divini prædicatio *Preſbyteris* demandata, 706. a. *Preſbyteri* non jejuni oblationem conſecrantes, 437. b. Utrum plures Eccleſias Parochiales unus *Preſbyter* habere poſſit, 362. b.
Preſbyteris Benedictio denuo ab Arianis *Preſbyteris* ad Eccleſiam redeuntibus accipienda, an ſit Reordinatio, 444 b.
Probabilitatum uſus, 15. a. A quo inductus, & inſectatur, 31 a.
Proceſſio Spiritûs S. à Patre & Filio, Vide *Spiritûs* S.
Proclus Cizicenorum Epiſcopus, pro Virgine Deipara contra Neſtorium Orationem habet, 66. a. Indoles ejus & opera, 136 b.
Procopius Gazæus ab Hiſtorico longè diverſus, 401. b. Ejus in Scripturæ libros Commentarii, *ibid.*
Projecti Epiſcopi, cum Hilario Arelatenſi cauſa, 368. b. Ab Hilario depoſitus in Synodo Romano Sedi reſtituitur, *ibid.*
Proſper Aquitanus, doctrinæ S. Auguſtini acerrimus in Galliis defenſor, 142 S. *Proſperi* Opera, *ibid.* De auctore librorum de Vocatione gentium, utrum ſint S. *Proſperi*, 142. a P. Noriſii rationes hoc opus *Proſpero* abjudicantis, 142. a. b. Queſnellius Noriſii rationes egregiè refellit, 142. b. Quæ ſententia aliis anteponenda, 143 b. Queſnellii ſingularis ſententia rejicitur, 144. a. Antelmii ſententia non probatur, 144 b. Epiſtola ad Demetriadem non eſt S. *Proſperi*, 144 a Libri de Prædictionibus & promiſſionibus non ſunt S. *Proſperi* Aquitani, ſed *Proſperi* alterius Africani, 144 b Libri tres ſub S. *Proſperi* nomine laudati, ſunt Juliani Pomerii, 145. a Chronicon, ſancti *Proſperi* nomine inſcriptum genuinum ejus opus, 145. b.

245. b. Utrum S. *Proſper* Epiſcopus fuerit, 246. a.
Proterius Alexandrinæ Eccleſiæ Archipreſbyter, Dioſcori Alexandrini Patriarchæ ſucceſſor, 90. a. Timotheum Ælurum & Petrum Diaconum Dioſcori ſectatores damnat, 90. b. Ab iis in Eccleſia occiditur *Proterius*, ibid.
Prothaſius, Vid. *Gervaſius*
Provincialia Concilia ſingulis annis celebranda 425. a: 429 b. 430. b. 434. a. 436. a. 457 b. 559 a. b 670. a. Bis in anno celebrari ſolita ſecundùm Canones, 167 a. *Provincialium* Conciliorum utilitas & neceſſitas ad reſtaurandam & conſervandam diſciplinam, ibid & 557. b
Pſalmodia divinæ ordo, 436. b. 619. b. *Pſalmodia* utilitas, 651 b.
Pyrrhus Chryſopolitanus Monachus tum Conſtantinopolitanus Patriarcha, Monothelitica pravitatis aſſertor, 539. a. Conſtantini mortis particeps exiſtimatur, *ibid.* Populi tumultuantis motus metuens, Conſtantinopoli aufugit, 539. Paulus in *Pyrrhi* locum à Conſtante Imperatore intruditur, *ibid.* Africam hæreſeos Monotheliticæ contagio *Pyrrhus* inficere conatur, 539. a Diſputatione cum Maximo, Abbate, habita *Pyrrhus* victus errorem abjurat, 539 b. Ficta *Pyrrhi* converſio, *ibid.* Mortuo Paulo, *Pyrrhus* Conſtantinopolitanam Sedem iterum conſcendit, 540. a *Pyrrhus* à Theodoro Papa damnatus, 541 a *Pyrrhi* Epiſtolæ combuſtæ ex Synodi VI. ſententia, 544. a.

Q

Quadrageſimale jejunium, 422. a 424. a. Pœna violantium *Quadrageſimalem* abſtinentiam, 552. a.
Quercus. Synodus ad *Quercum* contra S. Joannem Chryſoſtomum habita, 159. b *& ſeq* S Joannis Chryſoſtomi cauſſa hac in Synodo iniquè judicatur, 159 b 160 a b. *& ſeq* 163. b.
Quini-Sexta Synodus, vid. *Synodus*.

R

Raptores Pœna in *Raptores* viduarum aut virginum conſtituta, 550. b 552. a.
Ratiſponenſis Synodus, contra Felicianam hæreſim, 677 b.
Reccaredus Gothorum Rex ad fidem Catholicam convertitur, 488 *& ſeq* Conjuratio multiplex in *Reccaredum* converſione ejus excitata, 489 a. *Reccaredi* pietas, obitus, & filii, ibid.
Reccesuinthus Hiſpaniæ Rex, 582. b.
Regienſe Concilium, quare celebratum, quo Præſide, 166. b Synopſis Canonum, *ibid & ſeq.*
Regula. Quod fit præter *regulam*, modò fit ex juſta cauſa, illam non infringit, 373. b. *Regula* & inſtituta varia pro Monachis & Monialibus, 459. b. *& ſeq*
Religioſi viri Vid. *Monachi*.
Reliquiæ. Sacrarum *Reliquiarum* cultus, 334 a 426. a. Sanctorum oſſibus & cineribus delatum honorem Scriptura Sacra commendat, *ibid & ſeq* Hæreticorum calumniæ refelluntur, 334 b Sanctorum corpora, cineres, oſſa, *Reliquiæ* in honore habendas Traditio & mos Eccleſiæ vetus ac perpetuus evincunt, 335 a *& ſeq* De Sacrarum *Reliquiarum* veneratione Traditio Eccleſiæ Smyrnenſis, *ibid.* Eccleſiæ Hieroſolymitanæ Traditio, 335. b Traditio Eccleſiæ Cappadociæ, *ibid.* Traditio Eccleſiæ Antiochenæ & Conſtantinopolitanæ, 336 a. Traditio Eccleſiæ Ponti 336 Eccleſiæ Syriæ, 337 Eccleſiæ Romanæ, *ibid* Eccleſiæ Italicæ, 337. b. Eccleſiæ Africanæ, *ibid* Miracula in Sacrarum *Reliquiarum* inventione vel tranſlatione facta, 335. b 336 a b. 337 b Sacrarum *Reliquiarum* cultus à Conciliis vindicatus, 338 a. Non alia Eccleſiæ quarti ſæculi & trium primorum ſæculorum, de ſacrarum *Reliquiarum* cultu fides, 338 b. Catholicam dogma de S. *Reliquiarum* veneratione, Latinorum Traditionem ineptè Dallæus vocat, 338. b. Dallæi Calviniſtæ argumentis reſpondetur, 339. a. *Reliquiarum* cultui non derogat mos vetus Eccleſiæ in ſepeliendis Martyrum & Sanctorum hominum corporibus, 340 b. De falſis *Reliquiis* interdum in Eccleſia propoſitis, 341. a. *Reliquiarum* cultûs occaſione, celebre S. Martini factum, *ibid.* An *Reliquiæ* igne probandæ ſint, 445. a. Sacrarum *Reliquiarum* cultus in Eccleſia Anglicana, 591. a. Eccleſiæ ſine *Reliquiis* Sanctorum non conſecrandæ, 670. a
Remenſis Epiſcopi in Galliis Primatus, 447. b.
Remenſe Concilium, quando & quo Præſide celebratum, 531. Canonum ſumma, 531. b. *& ſeq.*
S. *Remigius* Remenſis Epiſcopus, 402. b. S. *Remigii* Teſtamentum Brevius & prolixius, *ibid* Cætera S. *Remigii* opera genuina vel ſuppoſita, 403. a. An Primatus S. *Remigio* collatus privilegium perſonale fuerit, an tranſierit ad ejus ſucceſſores, 447 b
Reomaenſe Monaſterium ſub Regula S. Macarii, 184. a. b.
Reſidentia, Ejus neceſſitas & antiquitas, 378. b. Epiſcoporum *Reſidentia*, 695 b Vid *Epiſcopi* Romanus Pontifex de *Reſidentia* cum Archiepiſcopo diſpenſat, 695.
Reſtrictionum mentalium uſus ineptus, 35 a.
Rex. Præclara monita à *Rege* quolibet obſervanda, 514. a. De iis qui ſacramentum fidelitatis *Regi* præſtitum violaverint 554 a. Temperare tributa *Reges* decet, 560. b Poteſtas *regia* non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ Præſidium Chriſtianis Principibus collata, 91. b. *Reges* Monaſticam vitam profitentur, 589. a. 590. a. 593. a. *Regia* poteſtatis fines, 663 b. Regularis Diſciplinæ in Monaſteriis conſervandæ *Reges* curam gerere, 711 a. *Regum* poteſtas in Monaſteria regiæ fundationis, 711 b Pecunia ab Eccleſiis in ſubſidium exercitûs *Regibus* tradita, 713. a. Dona gratuita *Regibus* conceſſa, 713 b.
Rhodius coloſſus, antiquitas ejus, magnitudo, &c. 572. a à quo disjectus, *ibid.*
Rogationes triduanæ ante Aſcenſionem, à quo inſtitutæ aut reſtitutæ, 10. b. à quibus primùm ſuſceptæ, *ibid.* Quid de *Rogationum* obſervantia Concilium Aurelianenſe I. decreverit, 21. a. 424. a. *Rogationes* duæ à Concilio Turonenſi ſtabilitæ, 425 a.
Romana Eccleſia Famoſus in *Romanam* Eccleſiam libellus damnatur, 441. b *Romana* Eccleſia numquam à via veritatis deflexit, 142. b. Vid *Romanus* Pontifex.
Romana Synodus contra Neſtorium, 67. a. In ea damnatur Neſtorius, *ibid.* Reſtituuntur in Eccleſiæ communionem, qui propter fidem à Neſtorio ejecti fuerant, 67. a Confirmatur Pelagianorum quos Neſtorius receperat, damnatio, *ibid.*
Romanum Concilium in cauſſa Hilarii Arelatenſis, 168 b.
Romanum Concilium ſub Hilaro Papa, quid in eo ſtabilitum, 172 b.
Romanum Concilium ſub Gelaſio, 173 a Illi Concilio tribuitur decretum de libris Canonicis, Eccleſiaſticis, apocryphis, *ibid.* An decretum illud ſit Gelaſii vel Hormiſdæ incertum, 173 a Synodi *Romanæ* palmaris judicium in cauſa Symmachi Pontificis Maximi, 498 a b *& ſeq* Utrum Minorum nomine Epiſcopos intellexerit *Romana* Synodus, 498. b
Romanus Pontifex. Hiſpanorum Epiſcoporum de *Romani* Pontificis Primatu præclaræ ſententiæ & in Sedem Apoſtolicam obſervantia, 10 a. Sedis Apoſtolicæ Principatus veneratus omnibus & amandus, *ibid* Africani Epiſcopi agnoſcunt *Romanum* Pontificem habere Primatum jure divino in univerſa Eccleſia, 38 a. Utrum ſufficiens ſit judicium in hæreticos latum à *Romanis* Pontificibus, 41 b. *Romani* Pontificis præeminentia, 48 a. 446 a. S Cyrillus *Romani* Pontificis primatum reveretur, 66 b Judicium cauſarum fidei *Romano* Pontifici ſervatum, 76. b Jure divino *Romanus* Pontifex Summus eſt controverſiarum fidei judex *ibid.* Cauſæ fidei in Eccleſia etiam Orientali emergentes, ad *Romanum* Pontificem referendæ, 66 b *Romani* Pontificis primatus ſupra Epiſcopos evidenter aſſeritur. 102 b S Petri & ſucceſſorum *Romanorum* Pontificum primatus à Chriſto immediatè inſtitutus, 667. a. *Romanus* Pontifex cum Patriarchis Orientalibus

Orientalibus de Canonibus Conciliorum Oecumenicorum diſpenſat, *ibid* 535 a. Canonum infractorum veniam concedit *Romanus* Pontifex, 105. a. *Romanus* Pontifex pro ſuo principatu Synodos confirmat, Canones exequitur, 275. a. b. 535. a. Pontifices *Romani* Regibus ſuperiores, illiſque reverendi, 373. a Univerſalis Epiſcopi nomen uni *Romano* Pontifici à Concilio Calchedonenſi oblatum, 382. b. *Romani* Pontificis Auctoritas, 407. b. Summa Sedis Apoſtolicæ in fidei dogmatibus judicandi poteſtas, 435 a *Romani* Pontificis electio ſexto ſeptimóque ſæculo, 445. b. Ex Diaconorum vel Presbyterorum, non ex Epiſcoporum ordine aligebatur, 446. a. Fidei profeſſio, *ibid*. Promiſſio de conſervanda Eccleſiaſticæ Diſciplinæ integritate, 448 a. *Romani* Pontificis Auctoritas in ipſos Patriarchas, *ibid*. Synodi Oecumenicæ *Romanum* Pontificem ut Patrem venerantur, 442. a. *Romanus* Pontifex jure preventionis in collatione Beneficiorum, in Provinciis & inſulis Romæ vicinis utitur, 457. b *Romanus* Pontifex omnia Beneficia in patrimonio *Romanæ* Eccleſiæ poſita confert, 458. a. Jure etiam devoluto in univerſa Eccleſia, *ibid*. Theodorici Attani Regis in *Romanum* Pontificem reverentia, 471. a b. Imperatoris Juſtini Senioris erga Sedem Apoſtolicam obſervantia, 472. a. *Romanus* Pontifex numquam minorum ſubjacuit judicio, 491. a. *Romani* Pontifices Petri ſucceſſores cælo tantum debent innocentiam, 429. a. *Romanus* Pontifex Canonum defenſor & cuſtos, 533. a. Primatum *Romani* Pontificis jure divino S. Iſidorus aſſerit, ceu dogma fidei, 586 b. Qui debitam *Romano* Pontifici obedientiam non exhibet, Schiſmaticos aſt; ſalvus eſſe non poteſt, *ibid*. *Romanus* Pontifex ut privatus Doctor in fide errare poteſt 610 a. Indeficiens eſt *Romani* Pontificis judicium cùm de fidei controverſiis pronuntiat ex Cathedra 610 b. *Romanum* Pontificem ex Cathedra pronuntiare quid ſit, *ibid*. Utrum & quando *Romanus* Pontifex ſit infallibilis, 611. b. *Romanus* Pontifex de fidei controverſiis judicare poteſt abſque Synodo, *ibid* & *ſeq*. Sanior pars Epiſcoporum eſt, quæ *Romano* Pontifici fidei depoſitum tuenti adhæret, 612. a. Nullus *Romanorum* Pontificum fuit hæreticus, protegente Deo, 614. a *Romani* Pontifices olim in profeſſione fidei damnabant Honorium ut fautorem Monothelitarum, 614. b. *Romanus* Pontifex Chriſtiani Sacerdotii caput, 648 a Quanta in Conciliis Oecumenicis Sedis Apoſtolicæ Authoritas, 668. b *Romanæ* Sedis Authoritas aliarum Sedium Patriarchalium in Conciliis Oecumenicis ſupplet præſentiam, *ibid*. Legatorum Apoſtolicæ Sedis prærogativa, 669. a. In controverſiis fidei quæ tenorem *Romani* Pontificis reſponſum, 673. a *Romanus* Pontifex cum Archiepiſcopo de Reſidentia diſpenſat, 695 b Germani & Gallicani Epiſcopi *Romani* Pontificis Primatum jure divino inſtitutum agnoſcunt, 791 b. Fovendæ cum *Romana* Eccleſia & Apoſtolica Sede communionis neceſſitatem prædicant, *ibid* Patienter ac modeſtè cum *Romano* Pontifice conferendum, 794. b. Facta hiſtorica quæ à Pontificibus *Romanis* in eorum Epiſtolis referuntur non omnia vera ſunt, 744. b. Auctoritas convocandi Concilia Oecumenica *Romano* Pontifici vindicatur, 746 b.

S *Romanus* Rothomagenſis Archiepiſcopus quando floruerit, 571. b. Quod narratur de ſerpente à ſancto *Romano* domito viri eruditi fabulam cenſent, *ibid*. & *ſeq*

Rodericus Theodefridi filius, Gothorum Rex renuntiatur, 729. Vitia ejus, *ibid*. Juliani Comitis, cujus filiam violaverat, inſidiis, regno ſpoliatur, 729 a.

Ruricius Senior, Lemovicenſis Epiſcopus, 421. b. Opera ejus, *ibid*.

Ruſticus Romanæ Eccleſiæ Diaconus, 408. a. Propter Schiſma à Vigilio Papa exauctoratus, *ibid*. *Ruſtici* ſcripta adverſus Acephalos, 408. a.

S

Sabbathius Monachus Iconomachus, Prophetam ſe mentitur, 671 b. 678. a.

Sabinianus Rom. Pont. ſancti Gregorii Magni ſucceſſit, 531 a. *Sabiniani* per viſum à S. Gregorio ob avaritiam & duritiam in pauperes ter increpiti fabula refellitur, *ibid*.

Sabiniani cum Athanaſio de Perthenorum Epiſcopatu contentio, 87. a & *ſeq*.

Sacramentarium S. Gregorii, 482. b.

Sacerdotes Scripturam Sacram & Canones ſcire debent 353 a. Vid *Preſbyteri*. *Sacerdotes* in peccatum carnis lapſi quomodo plectendi, 366 a. *Sacerdos* à peccato alienus eſſe debet, *ibid*. *Sacerdotum* cælibatus, 435. a 442. a. *Sacerdotum* judicia Canonica, 655. b.

Saffaraci Pariſienſis Epiſcopi exauctoratio, 434. b.

Sagittarius Vappicenſium Epiſcopus in duplici Concilio exauctoratus, 454 b.

Saltationes feſtis diebus vetitæ, 442. b *Saltationes* ſcenicæ ſub gravibus pœnis prohibentur, 619. a.

Salonius S Eucherii filius, 142 a. *Salonii* Ebredunenſium Epiſcopi in Lugdunenſi Concilio depoſitio, 454 b.

Sancti. Cultus *Sanctorum*, 342. b. Religioſus *Sanctorum* cultus ex Scriptura Sacra probatur, *ibid* Heterodoxorum argumentis reſpondetur, 341. b 342. Dallæi objectionibus ex Scriptura petitis fit ſatis, 345. a. b & *ſeq*. Religioſus *Sanctorum* cultus ex Traditione probatur, 346 a. b. & *ſeq*. Traditio Eccleſiæ Smyrnenſis, 348. a. Africanæ, *ibid* Eccleſiæ Palæſtinæ & Conſtantinopolitanæ, 346. b. Eccleſiæ Cappadociæ, *ibid*. Antiochenæ, 347. a. Alexandrinæ, *ibid* Italiæ & Romanæ, 347 a. Africanæ, *ibid*. Syriæ, 347. b. *Sanctorum* Reliquiæ, vid *Reliquiæ*. *Sanctorum* invocatio, 347. b. Hæretici qui *Sanctorum* invocationem impugnarunt, *ibid*. *Sanctorum* invocatio ex Scriptura Sacra colligitur, 348. a. *Sancti* pro nobis orant, *ibid*. Hæreticorum argumentis contra *Sanctorum* invocationem reſpondetur, 349. a. Solus Chriſtus perfectè mediator eſt, & redemptionis officio; *Sancti* verò interceſſionis ſuffragio, 349 b. *Sanctorum* mediatio non eſt injurioſa Chriſto, 349 b. *Sancti* cum Chriſto regnantes Fidelium preces ad ſe directas cognoſcunt, 350 b. Communis eſt Theologorum ſententia *Sanctos* preces noſtras in Verbo cognoſcere, 351. b. Non eſt tamen dogma fidei quod hoc modo cognoſcant, *ibid*. Utrum *Sanctorum* animæ per ſe adſint locis omnibus in quibus ſua profundunt beneficia, & quomodo, 351. a. *Sanctorum* invocationem licitam, piam & utilem probat Traditio Eccleſiæ Africanæ, 351. b 354. a. Alexandrinæ, Palæſtinæ, 352 a. Cappadociæ, Gallicanæ 352. b. Antiochenæ, Conſtantinopolitanæ, Italiæ, Romanæ, 353. b. Syriæ, 354 a. *Sanctorum* invocatio in uſu tertio ſæculo, 352. b. Synodus Calchedonenſis invocationem *Sanctorum* illorum exemplo ſuo confirmat, 354. a. Heterodoxorum & præcipuè Dallæi objectionibus reſpondetur, 354 b. 355 & *ſeq* Inane Dallæi argumentum ex Veterum quorumdam ſententia de dilatione beatitudinis *Sanctorum* ad ultimum judicii diem, petitum, 357 a. Inſcitè colligit Dallæus invocationem *Sanctorum* in Eccleſia tribus primis ſæculis receptam non fuiſſe, quòd illius non meminerint Patres de Oratione tractantes, 358. a. b. *Sanctis* cum Chriſto regnantibus venerationem deberi agnoſcit librorum Carolinorum Auctor, 780 a b. Reliquias *Sanctorum* colendas cenſet, idem Autor & tota Gallicarum ac Germaniæ Eccleſia, 781. a.

De *Sancti* Auguſtini ſermones, quinam pſeudepigraphi, 826. b. & *ſeq*.

Sanctimoniales vid. *Moniales*

Saracenorum in Franciam irruptio, 720. a *Saraceni* profligati ab Eudone Aquitaniæ Duce, & Carolo Majore domus Francorum, *ibid*.

Saturi in perſecutione Wandalica confeſſio celebris, 2. a.

Saxonum Auſtralium, five Sud-Saxiæ Reges, 587. a. *Saxones* Auſtrales ad Chriſtianam Religionem converſi, *ibid*. Orientalium *Saxonum* Mediterraneorum Reges, 589. a. Occidentalium *Saxonum* ſeu Weſt *Saxiæ* Reges, 595. a. Occidentales *Saxones* cum Rege Cynegiſlo ad Chriſtum converſi, 595. b.

Schiſmatum cauſa, 164. b.

Scholæ in Cathedralibus Eccleſiis & in Monaſteriis, 690 b.

Scriptura Sacra & SS. Patrum Libri ſumma reverentia tractandi, 619. b. *Scripturarum* lectio in menſa Sacerdotum, 442. Libri de mirabilibus *Scripturæ* Sacræ, 208. b.

Scythæ Monachorum tumultus, 398. b. Hujus cauſa & origo, *ibid.* Libellum fidei Legatis Romani Pontificis *Scythæ* Monachi offerunt, 358 a. Reſponſio Legatorum, *ibid.* Monachi *Scythæ* mittunt Oratores ad Hormiſdam, 398. a. Hormiſdas vult Monachos remittere Conſtantinopolim, cauſæque cognitionem delegare Patriarchæ Conſtantinopolitano, 398. b. Pro Monachis ſcribunt Vitalianus & Juſtinianus, *ibid.* Rogant Hormiſdam ut ſententiam dicat de propoſitione, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, quam Monachi *Scythæ* tuebantur, 399 a. Monachi in partes trahunt Africanos Epiſcopos pro fide in Sardinia exules, *ibid.* De Incarnatione & Gratia ſcribunt ad ſanctos illos Præſules, 399. a. Epiſcopi Africani Monachorum *Scytharum* fidem, librumque approbant, 399. b. *Scythæ* Monachi clam ex urbe fugiunt, ibid. *Scythæ* Monachi pertinaces & ad ſeditionem proclives, 399 b. *Scytharum* Monachorum defenſores, *ibid.* & *ſeq.* Utrum *Scythæ* Monachi Eutichiani fuerint, 494. a. b. Propoſitiones iſtæ *Scytharum* Monachorum; *Chriſtus unus eſt e ſancta Trinitate*, *Unus de Trinitate crucifixus eſt carne*, utrum ſint Catholicæ, 425 b. & *ſeq.* Cardinalis Baronii objectionibus reſpondetur, 497. a. b. & *ſeq.*

Sobba Rex ſanctus 588 b.

Secundinarum Deiparæ Virginis Feſtum merito abrogatum in Oriente, 619. b. & *ſeq.*

Sedulius (Cælius) Preſbyter & Poëta, 134. a. Opera ejus, ibid *Sedulius* Poëta diſtinguendus à *Sedulio* Scoto Scripturæ ſacræ Interprete, 134. a. b. Quo tempore *Sedulius* Poëta floruerit, 134. a.

Seminaria. Clericorum inſtitutio in *Seminariis*, 455. b. 553. a. *Seminaria* in Monaſteriis, 710. b.

Semipelagiani. Ipſorum origo, initium, primi illius factionis autores & Sectatores, 50. b. & *ſeq.* Utrum Auguſtinus aliquando *Semipelagianus* fuerit, 52. a. Vitalis Carthaginenſis in eumdem lapſus eſt errorem, 51. a. *Semipelagianorum* errores, 57. b. Error palmaris *Semipelagianorum* circa fidei & ſalutis initium, ad quod gratiam eſſe neceſſariam negabant, *ibid* & *ſeq.* Error Janſenii Yprenſis circa *Semipelagianorum* doctrinam, 58. a. *Semipelagianorum* duo ordines, 58 a. In quo ab invicem diſcreparent, ibid. *Semipelagiani* gratiam ſubdebant voluntati, 58. b. *Semipelagianum* non eſt aſſerere Chriſtum pro omnibus hominibus mortuum eſſe, aut omnium velle ſalutem, ibid *Semipelagianum* eſt aſſerere pro omnibus æqualiter Chriſtum eſſe mortuum, 59. a. Catholicum dogma, ejuſque à *Semipelagiano* errore diſcrimen, 58 & *ſeq.* Gratiam Chriſti omnibus præſto eſſe aſſerebant *Semipelagiani*, 59. a. Quo ſenſu id reprehenſum à Patribus, ibid. *Semipelagiani* non in eo hæretici quòd gratiam ſufficientem hominibus omnibus dari aſſererent, 59. a. In quo præcisè, ibid. & ſeq. *Semipelagianorum* error circa prædeſtinationem 59 b. Cum *Semipelagianis* non ſentiunt qui prædeſtinationem ad gloriam intuitu meritorum fieri docent, & ſcientiam mediam propugnant, 60. a. b. Non eſſe prædeſtinatorum certum numerum aſſerebant *Semipelagiani*, 60. b. Sancti Auguſtini de prædeſtinatione doctrina à *Semipelagianis* impugnatur, ibid. *Semipelagianorum* error circa donum perſeverantiæ, 61. a. Sapientiæ Librum ut Canonicum *Semipelagiani* non recipiebant, 61 b. De tempore quo *Semipelagianorum* error hæreſis haberi cœpit ab Eccleſia, 61 b. 62. a. b. A quibus impugnati & damnati *Semipelagiani*, 63. a. *Semipelagiani* impugnati à ſancto Auguſtino, *ibid.* A Cæleſtino, I. Rom. Pont. 63. a. A ſancto Proſpero, *ibid.* Ab Auctore duorum librorum de Vocatione gentium, 63 a. A Gelaſio, Sum. Pont *ibid.* A Monachis Scythis, 63 b. Ab Africanis Epiſcopis Sardinia exulibus, *ibid.* A S. Cæſario Arelatenſi, 64. a. *Semipelagiani* in Synodo, Arauſicana damnati, 64. a. Et in Valentina, *ibid.* Utrum *Semipelagiani* admiſerint gratiæ interioris prævenientis neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei, 206 a. b. & ſeq. *Semipelagiani* omnes initia fidei libero arbitrii viribus tribuunt, 207 b. Gratiæ per ſe efficacis vim & imperium oppugnant, *ibid.* Duo in *Semipelagianis* à ſancto Proſpero reprehenſa, 207. b. *Semipelagiani* gratiam interiùs prævenientem ad conſummationem & ad initium boni operis admittebant, non ad initium fidei, 209. b. Satis fit objectionibus, 209. 10.

Ad *Sanato* cur Epiſtola utrum S. Gregorio adjudicanda, 418. Ratio dubitandi, *ibid.* & *ſeq.*

Seneca Pelagianus, ineruditio ejus & ſocordia, 19. a. Pelagianam hæreſim in Piceno *Seneca* ſuſcitat, 19 a. *Seneca* ſumma doctrinæ capita, *ibid.* Congregationes dedecoroſiſſimas inſtituit, 19 a. Quare, *ibid.* Hieronymum & Auguſtinum verbis procacibus laceſſit, 11. a. A Gelaſio Pont. Max. Eccleſiæ communione privatus *Seneca*, ibid.

Septima Synodus Oecumenica, vid. *Synodus.*

Sepultura in Sanctorum Baſilicis olim prohibitæ, 435. b. 562. b. *Sepultura* gratis olim facta, 475. b. 562. b

Sergius I. Romani Pontificis electio, 535. b. Exarchus ab ipſo centum auri libras exigit, 536. a. Infantis novem tantùm dierum nati, loquentis miraculo *Sergius* à calumnia liberatur, *ibid.* Ritus canendi in Miſſa *Agnus Dei*, &c. à *Sergio* I. inſtitutus, 536. a. *Sergii* Epiſtolæ, 536. b.

Sergius. Conſtantinopolitanus Patriarcha, Patria, ejus, parentes, 538. a. *Sergius* Monothelitarum parens, 537. b 538. a. Fraudulenta *Sergii* Oeconomia ab Honorio Rom. Pont. probata, *ibid* & *ſeq.* Heraclius Imperator improba *Sergii* conſilia juvat, 538 b.

Servi Eccleſiæ, ab Epiſcopo manumiſſi, 594. a.

Severinus Honorii I. Sum. Pont. ſucceſſor, 532. b. Virtutes ejus, ibid. *Severinus* Heraclii Ecteſim reprobat, 540 b.

Severus ex Cauſidico Monachus ob hæreſim ex Monaſterio ejicitur, 97. b. Antiochenam Sedem invadit, *ibid.* Henoticon Zenonis ſuſcipit & Concilium Calchedonenſe damnat, 97 b. Epiſcopos Catholicos diù exagitat, *ibid.* Damnatur *Severus* in Concilio Conſtantinopolitano 40. Epiſcoporum, 97. b. *Severi* exauctoratio, 98. b.

Sexta Synodus Oecumenica, vid. *Synodus.*

Sicut erat, &c. quando & quomodo poſt *Gloria Patri* additum, 429. a.

Sidera, utrum ratione & intellectu prædita ſint, 118. b.

Sidonius Arvernorum Epiſcopus, 173. a.

Sigebertus Anglorum Rex, 587 b.

Severus Auguſtus, 195. a.

Sigibertus, Clotarii I filius, 481 a.

Sigebertus III. poſt Dagoberti patris obitum Auſtraſiæ Rex, 576. b *Sigiberti* pietas, ibid.

Sigibertus cognomento parvus, Saxonum Orientalium Rex, Chriſtianam religionem amplectitur, 588. b. Ob communionem cum excommunicato initam *Sigibertus* infauſta morte perit, ibid.

Silentium Monachorum virtus, 565. a.

Silo Hiſpaniæ Rex, 730. b.

Silverius poſt Agapeti mortem in Sedem Apoſtolicam evehitur, 577. a. Simoniacam labem *Silverio* perperam inurit Anaſtaſius Bibliothecarius, ibid. *Silverius* per calumniam opprimitur, 98. a. 577. a. Pro fidei cauſa relegatur, *ibid.* Vigilius in Sedem Romanam intruditur vivente *Silverio* 577 a. *Silverius* Romam redit Imperatoris juſſu, *ibid.* Expulſus iterum *Silverius*, in exilio moritur, 577 b. Epiſtola *Silverii* ad Vigilium Antipapam ſuppoſitina, *ibid.* Epiſtola ad Amatorem *Silverio* ſuppoſita, 577. b. Amatoris Epiſtola ad *Silverium*, pſeudepigrapha, *ibid.*

Simoniaci ab Ordinibus & ſacris Miniſteriis amovendi, 558 a. *Simoniaci* Excommunicatione plectendi, 558. b.

Simplicius, Tiburtinus, Hilaro ſuccedit in Pontificia Sede, 20. b. Sub ejus Pontificatu inſtitutæ ſeu inſtauratæ Rogationes, à S. Mamerto, *ibid.* Simplicii Geſta, 20. b.

Siſebutus, procerum ſuffragiis Rex eligitur, 581. b. *Siſebuti* virtutes, ibid. *Siſebutus* Judæos cogit ad Religionem Chriſtianam amplectendam, 581 b. Ejus auctoritate Hiſpalenſe Concilium convocatur, 582. *Siſebuti* obitus, ibid.

Siſenandus Rex, 583 a.

Siſinnius Romanus Pontifex 647 b.

Sixtus III. Romanæ Eccleſiæ Preſbyter ſuccedit Celeſtino I. 7. a. Primus in Pelagianos anathema pronuntiat, *ibid.* Hiſtoria de accuſatione & purgatione *Sixti* III. Synodus hac in cauſa habita, & ipſius *Sixti* Epiſtola ad Orientales, ſuppoſitæ ſunt. 7 a. Julianum Pelagianum qui in Romanæ Eccleſiæ communionem, ſimulatâ pœnitentià, irrepere tentabat, rejicit *Sixtus*, 7. b. Opuſcula *Sixto* III. ſuppoſita, *ibid.* Elogium ejus 7. b.

Sixtus Preſbyter Romanus, & ſummus poſtea Pontifex,

tifex, non ſcripſit libros Hypognoſticon, 49. b. Non fuit Pelagianus, *ibid.* Tres libros Pelagianis erroribus ſcatentes *Sixto* tribuit P. Garnerius S. J. 49. b. 50. a.

Socrates Patria ejus, inſtitutio, opera, 139. b. *Socrates* Novatianis partibus addictus, *ibid.* Photiana *Socratis* cenſura, 140. a.

Sodomitici criminis pœna, 161. b.

Sophronius Hieroſolymitanus Antiſtes, Monothelitarum impugnator, 140. a. Opera ejus, 167. a.

Sortilegi. Pœnæ contra *Sortilegos* & qui illos non denuntiant conſtitutæ, 444. a.

Sozomenus, Patria ejus, ingenium, & opera, 140. a.

Spectacula mimica, vetita, 619. a.

Spiritus S. Proceſſio à Patre & Filio, ut Fidei dogma aſſeritur, 441. b.

Stephanus II. Romanus Præſul, 551. b.

Stephanus III. Summus Pontifex creatus, Virtutes ejus, 652. b. *Stephanus* III. venit in Gallias ut à Pippino Rege poſtulat auxilium contra Longobardos, *ibid.* *Stephanus* à Pippino honorifice ſuſcipitur, 652. b. Pippinum Regem *Stephanus* inaugurat, 653. a. *Stephanus* III. in Monaſterio Sandionyſiano gravi morbo correptus ſubito miraculo ſanatus *ibid.* Reſponſio *Stephani* ad varias Quæſtiones, 653. a. Baptiſmum in vino collatum improbat *Stephanus* III. 653. b. Spem omnem, in Rege Chriſtianiſſimo & gente Francorum, collocat, contra Longobardorum Regum violentiam & fraudes, 654. a. Privilegium ampliſſimum Sandionyſiano Monaſterio à *Stephano* III. conceſſum, 654. b. Pippino ſcribit, novo exemplo, S. Petri nomine, 654. a. Tranſlatio regni Francorum à Childerico III. ad Pippinum utrum facta ſit à *Stephano* III. 737. a. Pippinus per ſeſquiannum regnaverat, cùm *Stephanus* III. in Franciam pervenit, 737. b. *Stephani* obitus, 654. b.

Stephanus Quartus, Pontifex Maximus, 656. a. Romæ cogit Synodum contra Conſtantinum Antipapam, *ibid.* Duodecim Epiſcopi Galliarum Synodo Romanæ adſunt ſub *Stephano* IV. 656. a. Acta Synodi contra Conſtantinum Antipapam, *ibid.* Utrum ordinationes ab Antipapa Conſtantino celebratæ iteratæ fuerint à *Stephano* IV. 656. b. Michaëlem in Ravennatem Archiepiſcopatum intruſum *Stephanus* IV. exauctorat, 657. a. Leonem conſecrat, *ibid.* *Stephanus* Reges Chriſtianiſſimos Carolum & Carolomannum obteſtatur ne cum Longobardis affinitatem contrahant, 657. a. *Stephani* obitus, 657. b.

Steph[anus] A[ntiochenus] Epiſcopus, ab Antiochenſium Eutychianiſtarum pueris interficitur, 105. b.

Stephanus Junior Antiochenus Epiſcopus, 105. 106.

Stephanus Lariſſenſis Epiſcopus. Romana Synodus in cauſſa *Stephani*, 375. a.

Stephanus. Cauſſa Baſſiani & *Stephani* Epiſcoporum, in Concilio Calchedonenſi finita, 87. a.

Stephanus Abbas, Monothelita, à Concilio VI. damnatus, 543. a. b.

Stili diverſitas in prolixo opere non inſolita, 417. a.

Subdiaconi vel Minores Clerici *Subdiaconorum* obligatio ad Officii divini recitationem, 436. a. *Subdiaconorum* cælibatus, 437. a. *Subdiaconum* altari jejunum miniſtrare decet, 440. b.

Suburbicarii Epiſcopi ordinatio à Romano Pontifice facta, 450. b. Quomodo ſe gereret eo in negotio Summus Pontifex, *ibid.* & *ſeq.*

Sueſſionica Synodus, à Pippino congregata, 690. a. In ea Adalbertus damnatus, *ibid.*

Suevi. Reges *Suevorum*, 487. a. b. *Suevorum* converſio ſub Theodomiro Rege, 488. a.

Sufficiens gratia juſtis omnibus datur ad perſeverandum, 328. a.

Suintila Rex Hiſpaniæ, Bellicæ ejus virtutes, 681. Regno pellitur, *ibid.*

Sulpitius Severus, genus ejus, Patria, profeſſio, opera, 106. b. 107. Utrum *Sulpitius* Semipelagianus fuerit, 97. a. 107. a. Cum *Sulpitio* Bituricenſi Archiepiſcopo perperam confunditur, 107. a.

Superſtitiones damnatæ, 437. a. 522. a. 543. a. 683. b. Canones contra varia *Superſtitionum* genera, 440. a. b.

Symmachus legitimis ſuffragiis Romanus Pontifex eligitur, 12. b. Ejus electioni Laurentius Antipapa contradicit, *ibid.* Synodus Romana ſub *Symmacho* ad præcludendam Schiſmaticis viam, 12. b. Electio *Symmachi* à Theodorico Rege confirmatur, *ibid.* Qua ſenſu *Symmachus* ſe dicit Epiſcopum Eccleſiæ Catholicæ Urbis Romæ, 18. b. *Symmachus* à Schiſmaticis vexatur, 371. b. *Symmacho* affinguntur crimina, *ibid.* A Theodorico Rege Viſitator eligitur qui de iis criminibus cognoſcat, 371. b. Viſitator Romam profectus nullâ *Symmachum* reverentiâ proſequitur, & omnia turbat, *ibid.* Synodus in cauſſa *Symmachi* à Theodorico congregatur, 372. a. In hac *Symmachus* criminis purus declaratur, *ibid.* Epiſcopos, Preſbyteros & Diaconos *Symmachus* Papa Cancellarios habere ſtatuit omnium actuum ſuorum teſtes, 372. b. *Symmachi* manſuetudo & clementia, 373. a. Canones ab hoſtibus *Symmachi* in ejus accuſatione conculcari teſtitutur, *ibid.* *Symmachus* Anaſtaſium Imperatorem Hæreticis communicantem & faventem excommunicat, 97. b. 373. a. *Symmachi* decreta, 373. b. Manichæos inſectatur *Symmachus* eorumque Codices ante fores Conſtantinianæ Baſilicæ comburi jubet, *ibid.* Eximia *Symmachi* charitas, 373. a. Utrum Synodus Romana cauſam *Symmachi* Papæ judicare ſummo jure potuerit, 491. a. Epiſcopi ſedere in Synodo ad cauſam *Symmachi* diſcutiendam noluerunt, antequam illis conſtaret ab ipſo fuiſſe convocatam, 491. a. b. S. Aviti Viennenſis & Gallicanorum Epiſcoporum pro *Symmacho* Papa ſtudium & ſollicitudo, 493. a. Laurentii objectionibus reſpondetur, 493. b. & *ſeq.*

Symbolo in Miſſa cantandi Ritus ab Eccleſia Hiſpanienſi in Occidente primùm receptus, 441. b.

S. *Simeon* Stylites, quare ſic dictus, 146. b. Virtutes ejus & opera, *ibid.* *Simeonis* Stylitæ reliquias urbi ſuæ pro muro ac munimento expetunt Antiocheni, 338. a.

Synefius, Patria ejus, doctrina, profeſſio, dotes, 106. a. *Synefius* temere reprehenſus, 106. b.

Synodus V. Oecumenica, 503. b. & *ſeq.* Synopſis actuum quintæ *Synodi*, *ibid.* Quis *Synodum* V. convocaverit, 502. b. Quis præfuerit, 503. a. b. Utrum quinta *Synodus* approbata ſit ab Eccleſia, 504. a. b. & *ſeq.* Utrum quinta *Synodus* tria Capitula juſtè damnaverit, 507. b. & *ſeq.* Theodorus Mopſueſtenus cum ſuis ſcriptis, jure à quinta *Synodo* damnatus, 507. b. Scripta Theodoreti ab eadem *Synodo* impugnantur, 510. b. Epiſtola Ibæ ad Marim Perſam merito damnata, 512. b. & *ſeq.* Quinta *Synodus* Theodoreti ſcripta contra S. Cyrillum damnans, injuriam Synodo Calchedonenſi non fecit, 519. a. Cauſa Ibæ à quinta *Synodo* retractari jure potuit, 519. a. Utrum anathema latum à quinta *Synodo* ſolos Neſtorianos feriat, 519. b. An etiam Catholicos trium Capitulorum defenſores, 530. a.

Synodus quini-ſexta, ſeu in Trullo, 616. b. Quare ſic dicta, *ibid.* *Synodi* cauſa, 616. b. Locus, *ibid.* Præſes, 617. a. *Synodi* epocha, *ibid.* Omnes Canones *Synodi* Trullanæ ſive Quini-ſextæ non ſunt ab Eccleſia Romana approbati, ſed nec improbati ſunt univerſi, 617. b. Patriarchæ qui ad *Synodum* quini-ſextam convenere, *ibid.* & *ſeq.* Summa Trullanorum Canonum laude dignorum, 618. b. Utrum Joannes VII. Canones Quini-ſextæ *Synodi* approbaverit, 647. a.

Synodus ſexta Oecumenica, 542. Conſtantinus Pogonatus convocat VI. *Synodum*, *ibid.* & 579. a. b. Legatos ad *Synodum* mittit Agatho, 542. a. Quis ſextæ *Synodo* præfuerit, 660. a. & *ſeq.* Quando cœpta *Synodus*, 542. a. Numerus Epiſcoporum, *ibid.* Adſunt Imperator & Magiſtratus, 543. a. Epiſtola Agathonis legitur in *Synodo*, 542. b. Georgius Conſtantinopolitanus Patriarcha fidem orthodoxam in *Synodo* profitetur, 543. a. Macarius Antiochenus, & Stephanus à *Synodo* damnati, 543. a. Honorius Pontifex in ſexta *Synodo* damnatur, 604. b. & *ſeq.* Utrum Honorius juſtè damnatus fuerit, & quare, 606. b. & *ſeq.* An damnatus fuerit à *Synodo*, ut Hæreticus, 615. a. Honorii & Pyrrhi Epiſtolæ combuſtæ ex *Synodi* ſententia, 544. a. Polychronius impoſtor in ſexta *Synodo* damnatus, 542. b. *Synodus* ſexta à quibus confirmata, 545. a. A quibus impugnata, 545. b. Utrum Acta ſextæ *Synodi* corrupta fuerint, 605. a.

Synodus ſeptima Oecumenica à quo fuerit convocata, 666. b. 746. a. b. Quis *Synodo* ſeptimæ præfuerit, 747. a. b. Iconomachi milites adverſus *Synodum* ſeditionem excitant, *ibid.* In ſequentem annum *Synodus* differtur, 64[…]. a. Hiſtoria ſingularum Actionum *Synodi* ſeptimæ, 667. b. & *ſeq.* Hadriani Dogmaticæ Litteræ à *Synodo* ſuſceptæ ex officio, 668. a. Imaginibus honorariam adorationem, non veram latriam exhibendam tradit ſeptima Sy-

nodus, 669. b. Canones *Synodi* ſeptimæ Oecumenicæ 670 a. *Carolini* libri contra *Synodum* ſeptimam, 671 b 780 a. Utrum Concilium Francofordienſe damnaverit *Synodum* VII. Oecumenicam, 671. b 788. b. Quamvis Concilium Francofordienſe errore facti *Synodum* VII Oecumenicam damnaverit, ab ea tamen de ſumma fidei non diſſentit, 789 b. Gallicani Germanique Epiſcopi *Synodum* Nicænam, quæ ſeptima dicitur, pro Oecumenica non habebant, 790. b Eadem fuit Eccleſiæ Britannicæ de ſeptima *Synodo* ſententia, 791. a. Ex Germanorum Gallicanorumque Epiſcoporum geſtis contra *Synodum* VII. Oecumenicam, malè colligunt Calviniſtæ & Lutherani Tridentinam *Synodum* ad examen revocari poſſe, 791. a. b.

T

Tabernarum ingreſſus Clericis vetitus, 6.8. b.

Talaia (Joannes) Alexandrinus eligitur Antiſtes, 93. b. Huic Zeno & Acacius adverſantur, *ibid* Quare, 93. b Sede ſua dejicitur ſuggerente Acacio, 93. b Joannes *Talaia* Sede Alexandrina pulſus, Simplicium Romanum Pontificem appellat, 94. a. Joanni *Talaia* Nolanus Epiſcopatus confertur, *ibid.*

Tarnatenſe ſive Agaunenſe Monaſterium, à quo & quando conſtructum, 183. a. Regula *Tarnatenſis*, 185 b.

Telenſis vel *Teleptenſis* Synodus, 164. b. Utrum genuina aut ſuppoſititia. 185. a.

De *Tempore* ſermones, Quinam S. Auguſtino abjudicandi, 118 a b *& ſeq.*

Teſtes falſi, 438 b.

Tertullianus utrum Pelagianis faveat, 197 a. *Tertulliani* locus explicatur, *ibid.* *Tertulliani* ſententiam de Baptiſmo infantium differendo, Eccleſia Africana improbat, 197 a.

Thalaſſius Cæſareæ Archiepiſcopus, Dioſcori fautor, Epiſtolæ S. Leonis ſubſcribit, 85. b.

Tharaſius in Pauli Conſtantinop. Patriarchæ locum ſufficitur, 626. b Quibus conditionibus munus illud ſuſcipit, *ibid* Hadrianus I. Pont Max. dat veniam Canonum infractorum in *Tharaſii* Patriarchæ Ordinatione, 667 a.

Theodatus Gothorum Rex, 475. a.

Theodebertus Theodorici Metarum Regis filius, 479 b. Variæ ejus expeditiones bellicæ, *ibid.* & ſeq *Theodeberti* mores & virtutes, 480. a. *Theodeberti* liberi, 480 b.

Theodebertus Childeberti II. filius, 485 b. Bella civilia *Theodeberti* & Theodorici tum in Clotarium, cum inter ſe, 486 a. *Theodeberti* natales à calumnia vindicantur, *ibid* Mors *Theodeberti* & filiorum, 486. a.

Theodora Auguſta Theophili Imp. conjux, poſt ejus mortem Sacras imagines & earum cultum reſtituit, 674 a.

Theodora Juſtiniani uxor, ejus improbi mores, 477. a

Theodoricus, 487. a.

Theodoretus, Cyri Epiſcopus, Origo ejus, patria, parentes, 147 b. Eruditio, 150 b. A Neſtorii partibus & amicitia tardiùs divulſus, 71. b. Ab Epheſina ſecunda Synodo rejicitur, 78 b Quare, *ibid.* Abſens in hac Prædatoria Synodo damnatur, 81 b. *Theodoreti* ſcripta in quinta Synodo Oecumenica expenduntur, 394 b. Propoſitiones per ſe Neſtorianas *Theodoreti* ſcripta continent, 512. a. Sancti Cyrilli doctrinæ contraria, 510 b. In quinta Synodo jure damnata, 510. b. 512. b Sanctam Synodum Epheſinam velut hæreſeos Apollinaris inſtauratricem *Theodoretus* inſectatur, 511. a Cyrillum lacerat, 511 b. Piis S Cyrilli Manibus *Theodoretus* inſultat, 511. a. Diſciplina erga *Theodoretum* obſervata actione 8. Concilii Calchedonenſis, 256. Utrum *Theodoretus* Neſtorium cum ejus hæreſi damnare meritò coactus ſit à Calchedonenſi Synodo, 256. b. 257 a. b. *Theodoretus* anathema Neſtorio dicere debuit, abſque diſtinctione juris & facti, perſonæ & dogmatis, 261 b. In Synodum Calchedonenſem *Theodoretus* admittitur, 84 b *Theodoretus* anathema Neſtorio dicere juſſus. Eccleſiæ ſuæ reſtituitur, 87. a *Theodoretus* a Neſtorianæ hæreſis ſuſpicione ſe purgat, 148. a. b. *Theodoreti* poſt initam cum S Cyrillo pacem integerrima fides, 149. a Religioſa Hiſtoria indubitatum *Theodoreti* opus, *ibid* Liber de curandis Græcorum affectionibus *Theodoreto* vindicatur, 149 a. Hiſtoria Eccleſiaſtica quo tempore à *Theodoreto* ſcripta & quot libris, 149 b. *Theodoreti* teſtimonium à S Thoma confictum Rivetus mentitur, 150 a. Poſtrema duo capita libri 4. Hæreticarum fabularum non ſunt *Theodoreto* ſuppoſita, 150. b Expenduntur teſtimonia *Theodoreti*, quibus hæretici contra fidem præſentiæ realis Corporis Chriſti in Euchariſtia, & Tranſſubſtantiationis abutuntur, 151 a b. *Theodoretus* Catholico dogmati de peccato originali minime contrarius, 193. a.

Theodoricus Romanorum Rex, 21. b. Synodum congregat, ut Symmachi Rom. Pontificis cauſa ipſo Symmacho conſentiente, tractaretur, 372. a. *Theodoricus* Rex Arianus cauſæ Eccleſiaſticæ cognitionem Synodo totam permittens, imitandum Catholicis Regibus præbet exemplum, *ibid.* *Theodorici* erga Romanum Pontificem reverentia, 371. b.

Theodoricus Clodovei filius, Metarum Rex, 479 a. b Bella varia ab ipſo ſuſcepta, *ibid.* Mors *Theodorici*, 479 b.

Theodoricus Childeberti filius, 485 b. Bella *Theodorici*, ibid. & ſeq. *Theodorici* flagitia, 486. Obitus *Theodorici*, *ibid*,

Theodoricus III. regnum recuperat, 579. a Bellum contra Friſios à *Theodorico* III confectum, 579 b. *Theodorici* munificentia erga Eccleſias, ibid. *Theodorici* liberi, 580. a. *Theodorici* obitus, *ibid* De ejus Epitaphio quod Aimoini legitur quid ſentiendum, 580 a. *Theodorico* regnante viri ſanctitate illuſtres, *ibid.*

Theodoricus IV. Dagoberti III. filius, Francorum Rex, 720 a. Quare Calenſis dictus, *ibid.* Præliorum ab ipſo commiſſorum varii exitus, 720 a. *Theodorici* pietas, 720. b.

Theodoricus Gothorum Rex, Italiæ imperat, 195. b. *Theodorici* geſta, *ibid.*

Theodoricus II. Rex Gothorum, 487. a Mors ejus infauſta, *ibid.*

Theodorus Pontifex Romanus, Pyrrhum Monothelitam Conſtantinopolitanum Patriarcham, damnat, 531 b Pauli Monothelitæ Conſtantinopolit. Patriarchæ damnationi ſubſcribit, 531 b 533. a. Ejus Pontificatus anni, *ibid.*

Theodorus Mopſueſtenus Epiſcopus, 16 b. Patria ejus, eruditio, ingenium, 16. b. 17 Pelagianæ & Neſtorianæ hæreſeos defenſor, 17 a. Peccati originalis impugnator, *ibid* S Hieronymi hoſtis infenſiſſimus, 18 a. *Theodori* Mopſueſteni ſcripta expenduntur in quinta Synodo Oecumenica, 394. *Theodorus* cum ſuis ſcriptis rite à Synodo damnatur, 501. b. *Theodori* Mopſueſteni errores, blaſphemiæ, hæreſes, 508 a. b. *Theodorum* Mopſueſt. Patres ut hæreticum inſectati ſunt, 509. a. *Theodori* Mopſueſteni, velut hæretici, nomen ex Sacris Diptychis deletum jam olim ante quintæ Synodi tempora, 509 b *Theodorum* non abſolvunt laudes quibus à Patribus ornatus eſt, 514. a. b.

Theodorus, ex Monacho Cantuarienſis Archiepiſcopus, Eccleſiaſticæ Diſciplinæ acerrimus vindex, 570. b. *Theodori* Cantuarienſis opera, *ibid.* In *Theodori* Pœnitentiali quædam duriora & erronea, 570. b. *Theodori* Cantuarienſis in Angliam adventus, 589. b.

Theodorus Cæſarienſis procurat damnationem trium Capitulorum, 391. b. Quare, *ibid.*

Theodorus Meliteæ Epiſcopus rudis & ruſticus, à Monothelitis deceptus, 143 a.

Theodorus Raythuenſis, 167 a.

Theodorus Studita fidei causâ vexatur, 672 b. Fidem tuetur adversùs Iconomachos, *ibid.* *Theodorus* ab exilio à Michaële Balbo Imp. revocatur, 673. a. Iterum *Theodorus* ab eodem in exilium amandatur, 673. b.

Theodoſius Cp. Imperator Oecumenicam Synodum indicit Epheſi, 67 b. Quare, *ibid* *& ſeq.* Schiſmaticorum relationibus deceptus *Theodoſius*, 68 b. Jubet omnia reſcindi, tanquam vitio, in Concilio geſta, 69 a. *Theodoſius* utriuſque partis, Neſtorianorum ſcilicet & Concilii Epheſini Legatos audit, 70 b. Neſtorii Depoſitionem confirmat, *ibid.* Maximiniani in locum Neſtorii electionem approbat, 70. b. Pacem inter omnes Orientis Eccleſias conciliare nititur *Theodoſius*, 70 a *& ſeq* Neſtorii Sectatoribus publicam infamiæ notam inurit, 73 b. Vetat lectionem librorum Neſtorii, 73. b Eos undequaque conquiſitos flammis devoveri jubet, 74 a Neſtorium exilio mulctat, *ibid.* Acta Conſtantinopolitani I Concilii retractari *Theodoſius* jubet, 77. Eutiches ut cauſam per procuratores ageret in ſecundo Concilio, ſeu Conventu Conſtantino-

ſtantinopolitano, à *Theodoſio* obtinet, *ibid.* Indicitur à *Theodoſio* Imperatore Epheſina II. Synodus, quæ vulgò Prædatoria dicitur, 78. a. *Theodoſius* Imp. duo contra Eccleſiæ regulas tentat, 78 b Soli Dioſcoro præſidendi jus tribuit, 78 b. 80. b *Theodoſius* Magiſtratus mittit ad Concilium, 80 b. Decernit ut Flavianus, Julianus & alii à ſuffragandi jure excludantur, ibid. & ſeq. *Theodoſius* lege lata Epheſinum Latrocinium approbat, 81 *Theodoſii* obitus, 83. b.

Theodoſius Junior Orientis Imperator, 190. a *Theodoſii* pietas, *ibid.* Sanctiſſimo *Theodoſii* leges, 190. b. Erga ſanctorum Reliquias propenſa *Theodoſii* veneratio, 191 a Nimia *Theodoſii* facilitas & credulitas, 191 b *Theodoſio* imperante terribili terræ motu concuſſa Conſtantinopolis, ibid. *Theodoſii* Junioris obitus, 191 b.

Theodoſius Adramittenus, Anaſtaſii Imp ſucceſſor, 715 a Sponte cedit imperio quod invitus ſuſceperat, & in Clericum cum filio detondetur, *ibid.*

Theodoſius Paleſtinæ Monachus, Paleſtinos Monachos adversùs Synodum Calchedonenſem excitat, 94. b. Juvenalem Jeroſolymitanum Epiſcopum Sede movet, *ibid.* Acephalis originem dat *Theodoſius*, 94. b.

Theodotus Ancyranus Epiſcopus, 138. b Opera ejus, *ibid.*

Theodotus Pſeudo-Patriarcha Conſtantinop perſecutionem movet in ſacras Imagines, & earum cultores, 672. a Conciliabulum celebrat contra imagines & adversùs Synodum VII. Oecumenicam, 671. b.

Theopaſchitæ, eorum origo, progreſſus, 104 a. Errores, 104. b.

Theophanes (Georgius) Patria ejus, genus, continentia, ſanctitas, 687. b. Sacrarum Imaginum defenſor & cultor, *ibid.* In Samo-Thraciam inſulam Leonis Armeni Imp. juſſu deportatus viginti poſt dies moritur, 687 b Opera Georgii *Theophanes*, ibid Multi hujus nominis Authores Græci, 687 188

Theophylactus Simocatta, Patria ejus & opera, 418 b.

Theophilus Alexandrinus Patriarcha, pecuniæ cupidus & Iſidori hoſtis infenſiſſimus, 159 b *& ſeq.* Perſecutionem in S. Joannem Chryſoſtomum excitat, 160. a b. 163. a. Sancti Chryſoſtomi depoſitionem & exilium malis artibus procurat, 162 a. b. *Theophili* iniquitas, 163. a.

Theophili Imperatoris novum in ſacras Imagines & earum defenſores bellum, 275. b.

Theudes W... Rex, 487 b.

Theudiſelus Wiſigothorum Princeps, 487. b.

Thomaſſinus Illius de gratia novum ſiſtema, 59 a. Quid de eo ſentiendum, 50 b. 51 a. b.

Tiberius Imperator, genus ejus, mores, fortitudo, munificentia, obitus, 478. a.

Tiberius Apſimarus Imperator ab exercitu ſalutatur, 573 b. Leontium deceſſorem naribus mutilatum Monaſterio recludi jubet, *ibid* initia Imperii *Tiberii* felicia, 175. a. Infelix *Tiberii* Apſimari exitus, 174 b

Timotheus Ælurus ex Monacho Preſbyter, à duobus Epiſcopis ob hæreſim à Sacerdotio abdicatis ordinatus, 90. b Molitur necem Proterio Alexandrino Patriarchæ, & Alexandrinam Sedem invadit, ibid. & ſeq. *Timotheus* Ælurus Alexandrià Imperatoris juſſu ejectus, 92 Cherſonam relegatur, ibid. *Timotheus* Sedem Alexandrinam rurſus invadit, 92. b. & ſeq *Timotheus* Ælurus rebus ſuis deſperatis mortem ſibi conſciſcit, 93. a.

Timotheus Salophaciolus, pulſo *Timotheo* Æluro, in Alexandrina Sede collocatur ab Ægypti Epiſcopis, 92. b. Ælurus iterum Alexandrinam Sedem invadens *Timotheum* expellitur, *ibid* Iterum reſtituitur *Timotheus*, 93 a *Timothei* Salophacioli nævus, *ibid.*

Timotheus Preſbyter & cuſtos Eccleſiæ ab Anaſtaſio Imp. in Sedem Conſtantinop. introducitur 100. b.

Titulus Clericalis quid ſit, 89. a Nemo ſine titulo Clericus ordinandus, 88 b. *Titulus* patrimonialis, 89 a

Tonſura & corona Clericorum, 456. b. *Tonſuræ* uſus & utilitas, *ibid.* Varia per orbem Chriſtianum *Tonſuræ* forma, 456. b.

Totilas Gothorum Rex Romam occupat, 473. b Ex acie fugiens cæditur, *ibid.*

Toletanum I Concilium quo tempore celebratum, 158. b. Canonum Synopſis, *ibid. & ſeq.* Regula fidei his Canonibus annexa non pertinet ad Concilium *Toletanum* primum, ſed ad aliud tempore S. Leonis celebratum, 15 . a Innocentii I. Epiſtola ad Synodum *Toletanam*, 5 a.

Toletanum II. Concilium, à quo & quando celebratum, 429 a. Canonum ſumma, *ibid.*

Toletanum III Concilium, cur, quando & à quo coactum, 441. a. Præcipuorum Canonum ſynopſis, *ibid & ſeq*

Toletanum IV. Concilium, quando, quare & quo Præſide celebratum, 551. a. Canonum ſynopſis, *ibid & ſeq.*

Toletanum V. Concilium & Canones, 554. b.

Toletanum VI. Concilium, quando & à quo convocatum, 554. b. Epiſcoporum numerus, *ibid* Canonum ſumma, 554. b. 555. a.

Toletanum VII. Concilium, Canonum ſumma, 555. a. Diſciplina ab Epiſcopis *Toleti* vicinis obſervata ſoluta, 555. b.

Toletana VIII. Synodus, & variæ ejus conſtitutiones, 554. a.

Toletana IX. Synodus, Canonum ejus breviarium, 556 b.

Toletanum X. Concilium & ejus Canones, 557. a.

Toletanum XI. Concilium, 558. b. Canonum ſumma, *ibid*

Toletanum XII. Concilium à quo & quare convocatum, 559. b. Gothorum Proceres à Sacramento fide quo Wambæ Regi adſtricti erant, à Synodo *Toletana* XII. liberantur, ibid. *Toletanæ* Primatiæ fundamenta, 559. b.

Toletanum XIII. Concilium, 560. a.

Toletana XIV & XV. Concilia, 560. b Sexta Synodus generalis, à XIV. Concilio *Toletano* Patribus ſuſcipitur, *ibid.* Apologia Juliani *Toletani* Archiepiſcopi adversùs Monothelitas Benedicto Rom Pontifici oblata, à Concilio *Toletano* XV. approbatur, 560 b.

Toletanum XVI. Concilium, Epiſcoporum numerus & Canones, 582 a b.

Toletanum XVII. Concilium, 561. a. Synopſis Canonum, *ibid.*

Torthitarum autor & error, 400. b.

Trullana Synodus, Quini-ſexta dicta, 616. b & ſeq. *Trullanæ* Synodi locus, Præſes, Canones, vid. *Synodus* Quini-ſexta

Togalus, Trecorenſis Monachus, poſtea Lexobienſis Præſul, 479. Utrum fuerit univerſalis Eccleſiæ Pontifex, *ibid.*

Tulga, Hiſpaniæ Rex, 582. a. *Tulgæ* virtutes, *ibid.*

Turonicum I. Concilium, 571. b. Cur celebratum, *ibid.* Synopſis Canonum, 571. b.

Turonenſe II. Concilium, quando & à quo convocatum, 416. a. Canonum ſumma, *ibid. & ſeq.*

Turonenſi Monaſterio ſancti Martini immunitas à Romano Pontifice conceſſa, 467 b.

Typus Conſtantis Imperatoris, quid ſit 539. b. 540. Quare & quo Autore editus, 531. a. *Typus* Conſtantis juſtè damnatus, & cur, 541. b.

V

Valentinianus III. Imperator 192. a.

Valentinum Concilium in Hiſpania, 487. b. Summa Canonum, *ibid.*

Valerianus Cemelenenſis Epiſcopus, 141. a.

Vaſenſis Synodus, 429 a.

Vaſenſe II. Concilium quo tempore celebratum & Canones in hoc Concilio conſtituti, 168 a. b.

Venantius Fortunatus, patria ejus & doctrina, 481. b. Sancti Martini Turonenſis Epiſcopi virtute, ab oculorum, quos oleo lampadis ad imaginem ejus ardentis inunxerat, dolore liberatur, ibid. *Venantii* ſcripta, 488. b.

Venatio Epiſcopis, Preſbyteris & Diaconis vetita, 415. b

Veneticum Concilium, quid in eo ſtabilitum, 571. b. Summa Canonum, *ibid* Erravere hujus Synodi Patres matrimonium adulterii causâ ſolvi poſſe opinati, 572. b.

De *Verbis* Domini Sermones, quinam ſancto Auguſtino ſuppoſiti, 116 *& ſeq.*

Veremundus Diaconus, Hiſpaniæ ſolium conſcendit, 731. a Alfonſum ad regni conſortium revocat, *ibid.*

Vermerienſis Synodus, 691 b Summa Canonum, *ibid. & ſeq*

Vernenſe Concilium, à quo convocatum, quando celebratum, Epiſcoporum numerus, &c. 295 b

Viaticum nulli in morte negandum, 426. a.

Victor Vitenſis Epiſcopus, Wandalicæ perſecutionis Hiſtoriæ ſcriptor, 158

Victor

Victor Capuanus Epiſcopus, 408. a.
Victor (Marius) Profeſſio ejus & opera, 133. b.
Victor Tunonenſis, ob pertinaciſſimam trium Capitulorum defenſionem Juſtiniani Imp. mandato deportatus in exilium, 410. a. Chronicon ab initio mundi uſque ad primum Juſtini Junioris annum à *Victore* ſcriptum, ibid.
Victor Vincentius. Duo *Victoris* libri contra ſanctum Auguſtinum, 47. b. *Victoris* errores, ibid. & 48. a.
Victricius. Innocentii I. Epiſtolæ ad *Victricium* ſynopſis, 4. a.
Vigilantius, Patria ejus, doctrina, 13. a. Palmaris *Vigilantii* error, ibid. Cæterorum *Vigilantii* errorum ſynopſis, 11. a. b. Sancti Hieronymi Epiſtola contra errores *Vigilantii*, 13. b.
Vigilius Antipapa Concilii Calchedonenſis proditor, 98. a. Qua arte Romanam Sedem invaſerit, 98. a. Scribit ad Theodoſium, Anthimum, & Severum Schiſmaticos communicatoriam Epiſtolam qua eorum errores probat, ibid. Utrum hæc Epiſtola revera ſit *Vigilii*, 98. b. Ratio dubitandi, ibid.
Vigilius in Sedem Romanam intruſus vivente Silverio, 377. a. *Vigilius* legitimus Pontifex factus, fidei Catholicæ confeſſor & vindex, 377. b. In Edicti Juſtiniani Imperatoris adversùs tria Capitula neganda ſubſcriptione *Vigilius* conſtantia, 392. a. *Vigilius* Conſtantinopolim proficiſcitur, ibid. *Vigilius* judicatum quo tria Capitula damnavit, 392. b. Impugnatur ab Epiſcopis Occidentis, ibid. Ab Africanis damnatur, 392. b. *Vigilius* ſe purgat, ibid. *Vigilius* quæſtionem de tribus Capitulis haberi vetat, uſque ad Synodum, 392. b. *Vigilius* ab Imp. Juſtiniano vexatur, 393. a. Childeberti Regis Chriſtianiſſimi Legatis Clerus Italiæ *Vigilium* Rom. Pont. cauſam commendat, dato libello ſupplici, ibid. *Vigilius* rogatur ut Synodo quintæ Oecumenicæ pro ſuo jure præſideat, 5.3. b. Honorifica legatio ad ipſum decreta, ibid. *Vigilii* in cauſa trium Capitulorum variatio, 378. Mutatio ſententiæ in cauſa trium Capitulorum vitio verti non debet *Vigilio* Summo Pontifici, 519. a. Epiſtola *Vigilii* pro quintæ Synodi confirmatione, germana, 378. a. *Vigilii* obitus, 378. a. b.
Vigilius Tapſenſis in Byzacena Africæ Provincia Epiſcopus, 105. b. 408. Opera ejus, ibid.
S. *Vincentii* Martyris tunica Pariſios allata, 480. a.
Vincentius Lirinenſis, Patria ejus & profeſſio, 139. b. Quo tempore *Vincentius* Commonitorium ſcripſerit, ibid. Centuriatorum Maideburgenſium de *Vincentii* Lirinenſis Commonitorio conjectura, 139. b. Utrum *Vincentius* Lirinenſis Semipelagianus fuerit, 54. a. b. 55. 52. & ſeq.
Vincentiana Objectiones quibus reſpondet S. Proſper, quis earum auctor ſit, 53. b. & ſeq. Objectionum *Vincentianarum* Author non eſt *Vincentius* Victor, 54. a.
Virgilius Zachariæ Summi Pontificis juſſo Sacerdotio exuitur, 652. a. Quare, ibid.
Virgo Maria, vid. MARIA. *Virginum* Monaſteria à Monachis adminiſtrata, 551. b. *Virginum* Monaſteria aditus Clericis & Monachis abſque Epiſcoporum permiſſu prohibitus, 696. b. Pœna *Virginum* ſanctum propoſitum ſeu votum violantium, ibid.
Vitalianus Eugenio I. Summo Pontifici ſufficitur, 514. a. Ejus erga Conſtantem œconomia, ibid. Epiſcopi in Synodo depoſiti cauſam judicat, 514. a. Epiſtola *Vitaliana* ſuppoſita, ibid.
Vitalianus Magiſter militum adversùs Anaſtaſium pro cauſa fidei bellum movet, 100. b.
Vitalis Carthaginenſis, utrum Semipelagianus fuerit, 52. a.
Vitiges Gothorum Rex, cum Francorum Regibus Childeberto, Theodeberto, & Clotario pepigit ſocietatem, 473. b. Romam obſidet nec capit, ibid. Ipſemet capitur & Conſtantinopolim abducitur, 473. b.
Univerſalis Epiſcopi nomen cui competat, 379. a. 585. b.
De *Vocatione* Gentium Libri. In auctorem librorum De *Vocatione* Gentium inquiritur, utrum ſit S. Proſperi, 142. Vel S. Leonis, 144.
Votum impediebat matrimonium contrahendum, nondum dirimebat contractum, 121. b.
Urſicinus Cadurcenſis Antiſtes in ſecunda Synodo Matiſconenſi excommunicatur, 453. a.

Y

Yvetoti, vulgò *Yvetot* in regnum erectio à Clotario, refellitur, 481. a.

Z

Zacharias Summus Pontifex creatur, 650. a. *Zachariæ* Reſponſa ad interrogationes Bonifacii Archiepiſcopi, ibid. Matrimonium *Zacharias* improbat quod ex Gregorii III. Deceſſoris ſui diſpenſatione contractum dicebatur, 651. a. Quæſtioni Baptiſmi formam ſpectanti reſpondet *Zacharias*, 651. b. Adalbertum & Clementem Hæreticos damnat, ibid. Reſpondet ad varia capita de quibus fuerat à Pippino Majore-domûs Regiæ Francorum interrogatus, 651. b. Reſpondet ad varia Bonifacii capitula, ibid. & ſeq. Virgilium Sacerdotii honore exui jubet *Zacharias*, 852. a. Quare, ibid. Fuldenſi Monaſterio privilegium à *Zacharia* conceſſum, 652. a. *Zachariæ* pia munificentia, 652. b. Utrum *Zacharia* Auctoritate Childericus depoſitus fuerit, 737. b. & ſeq. Calumniæ Centuriatorum Magdeburgenſium in *Zachariam* Romanum Pontificem, 745. a. *Zachariæ* Summi Pontificis obitus, & opera, 651. b.
Zacharias Mytilenenſis Epiſcopus, & opera, 420. a. b.
Zeno Imperator initio Imperii in omnem effuſus libidinem, 193. a. Eutichianos fovet, ibid. Pulſo Baſiliſco tyranno Imperium recuperat, 96. b. Baſiliſci Acta reſcindit, ibid. Sedem Alexandrinam Petro Moggo Schiſmatico reſtitui jubet, 96. b. Henoticum edit, ibid. Utrum *Zeno* fuerit Hæreticus, 97. a. Utrum *Zenonis* Henoticum meritò à piis quibuſque rejectum ſit, & quare, 289. b.
Zozimus natione Græcus, poſt Innocentii I. Rom. Pont. mortem, in ejus locum electus, 5. b. Pelagianorum fraudibus initio prævenitur, ibid. & 38. b. 39. a. Dolis eorum patefactis illos anathemate configit & proſtrat, 5. b. 40. b. Arelatenſem Eccleſiam *Zozimus* nova auget privilegiis, ibid. Metropoliticam dignitatem in Viennenſi Provincia & jus Ordinationum Arelatenſi Sedi confirmat, 5. b. Ceterì Paſchalis benedicendi licentia per ſingulas Parochias à *Zozimo* conceſſa, 6. a. Tractoria *Zozimi* Epiſtola contra Pelagium & Cæleſtium, 41. a. Utrum *Zozimus* Celeſtii hæreſim approbaverit, 104. a. & ſeq. *Zozimus* erga Celeſtium nimis benignus, ibid. Quo ſenſu libellum Celeſtii Catholicum pronuntiat *Zozimus*, 104. b. Utrum culpandus *Zozimus* quòd Celeſtio audientiam indulſerit, & Pelagii literas libellumque ſuſceperit, 105. b. An *Zozimus* Canones violaverit, retractando Celeſtii cauſam jam in Synodo judicatam, ibid. & ſeq.

W

Wamba Procerum ſuffragiis Rex renuntiatur, 582. b. Paulum perduellem Regis inſignia ponere compellit, ibid. Gothorum Proceres, plebſque, Sacramenti religione quo *Wamba* Regi adſtricti erant à Concilio Toletano XII. ſolvuntur, 559. b. Durior quædam *Wamba* Regis Lex temperatur, ibid. Conjurationis conſcius adverſùs *Wambam*, ignoſcitur, 560. a. Utrum Rex *Wamba* fuerit à Concilio Toletano XII. depoſitus, 620. b. & ſeq. *Wamba* Regis modeſtia, 583. a. Ejuſdem præclara geſta, ibid. *Wamba* Regis magnanimitas & pietas, 583. a.
Wandalica perſecutio, vid. *Perſecutio*
S. *Wilfridus* Epiſcopatu in Anglia depoſitus, à Romano Pontifice Sedi ſuæ reſtituitur, 702. a
Witiza Egicæ Regis filius Gothorum Rex, 728. b. *Witiza* Regis impietas, libido, ibid. & ſeq. Mors *Witizæ*, 729. a.
Wittericus, Hiſpaniæ Rex, 588. b.
Wolphemus Abbas Bruvilerenſis, 46. b.

Explicit Index Alphabeticus.

Aa. Tab. V. n.º 10.